Mosa 2652.

Hain 3.167.

Pellechet 2346.

Nicolaus de Lyra. Postilla in universa Biblia. — Edit. 2.am — s. l. n. d.
Strassburg - Mentelin - ca. 1472.

La 1re Ed. fut imprimée par Sweynheim et Pannartz à Rome en 1471.

Voir Panzer - 404.

452 ff.

M4-16.5101

a 2
a 6
o 10
bb 10
cc 10
dd 10
ee 1
ee 12
ff 1
gg 10
hh 10
ii 10

-13 lig.

Prologus in bibliam

Prologus primus. Venerabilis fratri Nicolai de lyra ordinis seraphici Francisci: in testim veritatis de commendatione sacre scripture in generali incipit.

Ecoialiber vite ꝛc. eccl. xxiiij. Sedz q dicit btus Greg. homel. xxv. euangeliozum: tpalis vita ecclie vite compata mozs est potꝰ dicenda q̃z vita. Sciẽtie ẽ a phis edite ordinant ad finẽ psequẽdũ in pñti vita: q: sciẽtie practice ab eis tradite ordinant ad felicitatẽ politicã: loquendo de policia pñti vite. Sz sciẽ speculatiue ordinãt ad felicitatẽ cõtemplatiuam: loq̃ndo de cõtẽplatõe q̃ põt hĩ in vita pñti ꝛ pviã nature q̃ depẽdet ex fantasmate: vñ dr. iij. de aia q intelligẽtib⁹ nob necesse est fantasmata sil speculari ꝛ de tali speculatione dr ibidẽ: q intelligere corrũpitur in nob: quod ã interiozi corrupto. Sacra aũt scriptura ordinat ad felicitatẽ vite future: quã phi nesauerunt: ꝑm q dicit beatus Iero. in epla ad Paulinũ de omnibus sacre scripture libris. Hoc doctus Plato nescivit: hoc vemostbenes eloquens ignorauit. Ex quibus cõcluditur q libri a phis descripti continentes scientias ordinatas ad finẽ in hac tpali vita tantũmodo naturaliter psequendũ: si compentur ad libros sacre scripture: que ordinatur ad finẽ eterne vite: magis sũt dicendi libri mortis q̃z vite. Sed liber cõtines sacrã scripturam: que licet in multis libris partialibus diuidat sub vno tñ libro continet. qui nomine generali liber vite ꝓprie noiatur: ꝑm q dicitur in verbo prẽassumpto. Hec omnia ꝛc. in quo sacra scriptura quadrupliciter describit ꝑm quatuor excellentias quib⁹ oẽm scripturã aliã excellit. Primo. n. describitur vt singularꝫ eminentie: qđ notat ꝓnomen singulare: cũ dr hec. Secundo describit vt generalis continentie. quod ostendit signũ vniuersale: cũ dicitur omnia. Tercio vt specularis intelligentie qđ denotat conditio libri: cum dicit liber. Quarto vt salutaris efficatie: quod ostendit consecutio finis intenti: cũ dicit: vite. Circa primã sciendũz q vna scientia eminẽtior est altera seu bonorabilior duplici de cã. vt habetur. j. de anima. Una est: q: est de nobiliori subiecto. Alia: quia procedit certiori mõe. et ꝓt vtranq; sacra scriptura que ꝓprie theologia dicit cum ipa sola sit textus huius scientie omnes scientias alias antecellit. Primo quia habet deum ꝓ subiecto qui est in summo totius nobilitatis: ꝓpter quod nomiatur theologia: quasi ꝑmo de deo. Secũdo: q: procedit modo certiori. Alie enim scientie humanitus recte procedunt p inuestigationẽ rationis humane: in quo quidẽ ꝓcessu ꝫz non sit error q̃tum ad cognitionem primoꝝ principiorũ q̃ sunt p se nota: ꝑm q dr. ij. metaphisi. In rationibus quis deficiet: tñ in deductione cõclusionuz ex principijs põt esse error: maxime q̃tum ad conclusiones a ꝑmis principijs longinq̃s: vñ et in tali ꝓcessu oẽs phi innitentes tñ humane inuestigationi inueniuntur errasse: et ideo de singulari eminentia huius scientie dicitur Deut. iij. Hec est sapientia vestra ꝛ intellectus corã populis. Sapientia ẽm dr ꝓprie illa sciẽtia que cõsiderat altissimas causas: vt habet. j. metaphi. Sacra aũ scriptura habet deũ ꝓ subiecto. vt dictuz est: qui est prima causa simpliciter omnium: et ideo ꝓprie dicitur sapientia. sed conuenienter additur vestra ad distinguendũ sapientiam sanctoꝝ seu catholicorũ q̃ est ipa sacra scriptura a sapientia phoꝝ: et hoc potissime in duobus: videlz in ꝓprietatibus de deo cognitis: ꝛ in fine cognitionis. Iz ẽm phi habuerint cognitionẽ de deo: hoc tñ solũ fuit q̃tũ ad ꝓprietates q̃ de ipo pñt cõcludi p inuestigationẽ rõnis ꝓcedẽtẽ ex creaturis. sicut phs. xij. metha. phat eius vnitatẽ: ꝛ viij. phi. virtutis infinitatez ꝛ sic de silib⁹. Sz ppe ꝛ apli scti q̃ banc scripturã nobis tradiderãt: p reuelatoꝝ spũscti habuerũt cognitoꝝ de ꝓprietatib⁹ diuinis trãscẽdẽtib⁹ inuestigatoꝝ rõnis: vt de pluralitate psonaꝝ ꝛ eaꝝ distinctione i vnitate essẽtie: ꝛ cõsilib⁹. Iterũ phi cognitionẽ de deo habitã nõ ordinauerũt ad aliũ finẽ q̃ ipam quesierũt ꝓpter ipm speculari tm in q̃z tũ ẽ pfectõ ipius cognoscẽ. Cognitio aũt dei q̃ i sacra scriptura traditur ad h̃ principaliter queritur: vt p ipam ipe speculas seu cõtẽplas ferat in amorẽ ipius obiecti cogniti. scz dei: ipm sup se ꝛ sup oia diligẽdo. ꝛ ꝓpter h̃ saluator mat. xxij. dicit: q in duobus ꝑceptis charitatis tota lex pẽdet ꝛ ꝓphe. Et apls. j. ad Thi. j. Finis ꝑcepti ẽ charitas de corde puro: ꝛ cõscientia bona ac fide non ficta. Et q: phi suo sensui innitentes huic finẽ nõ attẽderũt: nõ erraverũt ꝓt qđ eoꝝ sapia insipientia noiat ad Ro. j. Qui cũ deũ cognouissent nõ sicut deũ glorificauerũt aut gras egerũt sed euanuerũt i cogitationib⁹ suis: ꝛ obscuratũ est insipiẽs cor eorũ. dicẽtes se. n. esse sapientes stulti facti sunt. Sed qm̃ sacra scriptura nõ solũ excellit alias inquãtũ est de subiecto nobiliori: sed etiam inquãtum ꝓcedit mõ certiori: videlicet p diuinã reuelationẽ cui nõ põt subesse falsum: ideo subditur in auctoritate premissa. Et intellectus corã populis. Intellectus ẽm ꝓprie dr habitus principioꝝ: circa que nõ est errorꝫ: vt iã dictũ est: ꝓpter qđ illud qđ cõcludit directe ex illis iudicat simpliciter esse verum ꝛ quod inuenit eis repugnãs: iudicat simpliciter esse falsum. Sic sil quicq̃d ex sacra scriptura manifeste cõcludit: vez iudicatur. qđ aũt ei repugnat: falsum simpliciter reputat: ꝛ iõ sacra scriptura nõ solũ vocat sapia: sed etiã cũ hoc intellectus vnde dr ecclc. xv. Implebit eũ spiritu sapientie ꝛ intellectus. Et ad colo. j. Im pleami agnitiõe voluntatis eius in oi sapia ꝛ intellectu ꝛc. ꝛ sic patet primũ. Circa secundũz considerandũ: q sub consideratione alicuius scientie nõ solũ cadit subiectũ: sed etiã ea que habent attributionez ad ipm vt dr. iiij. Metha. sicut sub cõsideratione medici nõ solũ cadit sanitas vel corpus sanabile: sed etiã vrina inquãtũ est indicatiua sanitatis: et potio inquãtũ est factiua ei⁹: ꝛ dieta inquãtũ ẽ ipius cõseruatiua: ꝛ sic de alijs. Omnia aũt creata hũt attributiõez ad ipm deum: q̃ ẽ huius scientie subiectum ꝓpter quod ista scientia ẽ quodammõ ꝓsideratiua oim: in quo apparet ei⁹ ptinentia generalis q̃ notat in verbo primitus passumpto: cũ dr. Oia de q̃ põt exponi: quod dr Sapi. j. Hoc quod continet oia sciẽtia hz vocẽ vt sit sensus: Hoc. s. volumẽ sacre scripture. q̃ licet diuidat in plures libros partiales: tñ redigũt i vno volumine quod biblia appellatur. Continet omnia: q: h̃ scientia est quodammodo omnium considerativa. Sciẽtia habet vocis: de ꝓprietate vocis est. q: sit verbi significatiua: ꝛ primum est sacre scripture q̃ sit diuini verbi expsiua: ꝑm q manifeste habet Joh. j. In principio erat verbũ ꝛc. Et quia per verbum omnia facta sunt. vt ibidẽ hz̃ditur. ideo omnia sub consideratione huius scientie continentur non tamen sub proprijs rationibus singulorum: q: hoc pertinet ad scientias particulares et humanitꝰ inuentas. Sed inquantum ex omnibus creatis manuducimur in cognitionem et dilectionẽ dei per veram fidẽ cbatitate formatã: ad quam consideratio huius scientie ordinatur: vt predictũ est. Et hoc est quod dicit Aug. xiij. de trini. ca. j. Nõ vtiq; quicquid sciri potest ab homine in rebus humanis vbi plurimũ supuacue vanitatis ꝛ noxie curiositatis est: huic scientie tribuens: sed illud tantũmodo quo fides saluberrima que ad verã beatitudinem ducit gignitur: nutritur: defenditur: et roborat. Unde ꝛ Jo. xvj. saluator loquens de spiritu sancto cuius reuelatione tradita est hec scriptura dicit. Docebit vos omnem veritatem. glosa. necessariam ad salutem: ꝛ sic patet secundũ. Circa terciũm: quod est intelligentia specularis: quod

a

Prologus

notak cū dr̄: liber: cōsiderādū q̄ liber bz similitudinē spe
culi. qz sicut in speculo apparent forme sensibiles sic in li
bro relucent intelligibiles veritates. Unde z diuina pre
scia in qua relucent oēs veritates liber vocat. in q̄ libro
legerunt scti apli z ꝓphe q̄ hāc sciam tradiderūt: z hoc est
qd dicit gl. sup illud ¶ Isai. xxxviij. Dispone domui tue zc.
¶ Glo. Prophete in ipo libro pscientie dei i quo oia scripta
sūt legere pñt qd tamen non est sic intelligendū q̄ ꝓphete
viderint ipam dei essentiā: que idē est cū eius pscietia: qz
ꝓphetica cognitio cū habeat enigma. euacuat in tali visi
one: sm q̄ dicit apo. j. ad Cor. xiij. Ex p tanto dicūtur ꝓphe
tib⁹ ꝓpheta z p lumē ꝓpheticū eis ꝓportionatū: videbāt
suo mō veritatē a dei scia ad eos deriuatā p reuelationes:
sicut intellectus possibil⁹ tute lumis intellect⁹ agēt⁹ ispi
cit i spēs⁹ a fantasmatib⁹ accepā sibi ꝓportionabiles veri
tates. Nos āt q̄ talē cognitōnē nō bem⁹: qz lumine ꝓphe
tico illustrati nō sum⁹ nō possum⁹ legē i dicto libro: ⁊ i li
bro scripture sacre nobis tradito a ꝓphet. Ex tñ iste liber
ē spāle. q̄ vna lr̄a ptinet pl̄es sēsus. Cui⁹ rō ē: qz pncipa
lis b⁹ libri auctor ē ipe ds i cui⁹ ptāte ē nō solū vti vocib⁹
ad aliq̄d significādū: qd etiā hoies facere pñt z faciūt. ⁊
etiā reb⁹ significat⁹ p voces vtit ad significādū alias res.
z iō cōe est oib⁹ libris: q̄ voces aliq̄d significēt. Ex spāle
ē huic libro: q̄ res significate p voces aliud significēt. Ex
cipit sensus mystic⁹ seu spūalis: qui est triplex i generali:
qz si res significate p voces referātur ad significādū ea q̄
ist in noua lege credēda: sic accipit sensus allegoricus. Si
aūt referant ad significādū ea q̄ p nos sūt agēda: sic ē sē
sus moralis vel tropologic⁹. Si aūt referāt ad significā
dū ea q̄ sperāda in btitudine futura: sic ē sensus anago
gic⁹. z dr̄ ab ana qd est sursum z goge qd est ductio. vn de
ꝓsus. Lr̄a gesta docet: q̄d credas allegoria. Moralis q̄d
agas q̄ tendas anagogia. Et istor quatuor sensuū pt po
ficat quādā ciuitatē q̄ fuit quōdā metropolis i regno iu
dee q̄ p⁹ fuit fundata a melchisedech: postea p salomonē
dilatata z fortificata. Secūz sensum vo moralē significat
aiam fidelē: sm quē sensum dr̄ ¶ Isai. lij. ca. Consurge sede
hierl'm zc. Secūm vo sensum allegoricū significat eccliaz
militātē: sm quē dr̄ Apoc. xxj. Vidi ciuitatez sctām ir̄lm
nouā descendentē de celo: sicut sponsam ornatā viro suo
tem: sm q̄ dr̄ Bal. iiij. Illa que sursum est Hierusalez est
libera. que est mater nostra. Et sicut positum est exemplū
in vna dictione ita posset poni in vna oratione. z sicut in
vna ita et in alijs. Igitur de isto libro sub vna litera cōti
nente plures sensus dicit Ezech. ij. Ecce man⁹ missa ad
me in qua erat inuolutus liber et expandit illū cora me q̄
erat scriptus intus et foris. Et Apo. v. Vidi in dextera se
dentis super thronū librū scriptū intus et foris. Scriptu
ra exterior est sensus lr̄alis: qui est patētior: qz per voces
immediate significatur. Scriptura aūt interior: ē sensus
mysticus vel spiritualis: qui est latentior: qz p res signifi
catas vocibus designat⁹ vt pdictū est. z sic patet tercium
¶ Circa quartū in q̄ notat⁹ efficatia salutaris cū dr̄: vite: cō
siderādū q̄ sicut dictū est a principio. nulla alia scriptura
nisi istā ducit immediate ad vitā btām: q̄ est sola vita sim
plicit: qz mortē nescit. Ideo saluator Joh. v. loquens de
efficatia huius sacre scripture dicebat iudeis in lege pi
Scrutamini scripturas in q̄bus putatis vos vitā eter
bre. Circa quod sciendū: q̄ hoc verbū putatis: qd impor
tat falsi opinionē: vel saltē veri dubitatōz: nō refertur ad
ipam sacrā scripturā que nullū falsum ptinet: vt pz ex su
pradictis. nec ē etiā dubiū quin ad vitā pducat btām. cū
sit q̄ddā instrm̄ pueniēdi ad eternā felicitatē: vt pz ex v
bis beati Augu. supius inductis. Ex refert ad legispitos
scripturā sacrā male exponētes: z male viuētes ꝓpt que
merito ꝓuādi erāt a cōsecutiōe btitudinis eterne: q̄ est fi
nis huj⁹ scie quā sine dubio cōsequūtur: eā sane intelligē
tes. z sm sanū ipius intellectū pie viuētes. sm q̄ dicit
Eccl. xxiiij. Qui elucidāt me. vitā eternā habebūt. elu
cidāt aūt sacra scriptura in vera ipius expositione z i
stā opatiōe. qz hec scriptura tanq̄z oibus eminentior
continet p fectiones scie practice z speculatie. Et sic p
veri cognitionē: z boni opationē. pducit ad vitā btāz
quā nobis cōcedat q̄ sine fine viuit z regnat.

¶ Explicit pm⁹ plogus d cōmēdatione sacre scriptu
re in generali. Incipit plogus scōs de intētiōe auctо
ris z mō ꝓcedendi.

Qdii dextra sedētis sup thronū libz scriptū in
tus z foris. Apo. v. Sicut dictū est in plogo ꝓce
dēti. liber iste est sacra scriptura: q̄ dr̄ script⁹ ex
terius q̄tū ad sensum lr̄alē: z interi⁹ q̄tū ad sensū my
sticū z spūalē. q̄ lz trifariā diuidat in generali: vt predi
ctū est: tñ sub quolibet membro pt fieri expositionum
mystica multiplicatio i speciali. oēs tñ pōnūt sē
sus lr̄alē tāq̄z fūdamētū: ppt qd sicut edificiū ruinā
a fundamēto disponit ad ruinā: sic expositio mystica
discrepās a sensu lr̄ali. reputāda ē indecēs z incepta: vt
saltē min⁹ decēs ceteri parib⁹: z min⁹ apta: z iō volēti
b⁹ ꝓficere i studio sacre scripture necessariū ē incipere
ab intellectu sensus lr̄alis maxie cū ex solo sensu lr̄ali
z nō ex mysticis possit argumētū fieri ad ꝓbatiōez vel
declaratōz alic⁹ dubi⁹: sm q̄ dicit Aug. in epla ꝓ vince
tiū donatistā. Alteri⁹ ꝓsiderādū q̄ sensus lr̄alis a q̄ est
incipiēdū vt dictū ē. vix multū obfuscat⁹ dieb⁹ moder
nis. ptim vicio scriptorū: q̄ ꝓpt similitudinē lr̄aꝝ i multis
locis aliē scripserūt q̄ hēat veritas text⁹: ptiz impitia ali
q̄z correctorū q̄ i plurib⁹ locis fecerūt pūcta. vbi nō de
bēt fieri. z vsus incepert vel ēminauert vbi nō dñt ici
pi et ēminari. et p hoc smīa lr̄e variāt vt patebit in suis
locis infra p sequendo dño ꝓcedēte: ptim ex mō trāsla
tiōis nr̄e. q̄ in multis locis aliē hz q̄z libri hebraici: sm q̄
declarauit Hiero. in li. de hebraicis q̄nib⁹: z i plurib⁹
aljs locis. z aliq expositores sacre scripture legēdo vel
scribendo idē dicūt: z tñ sm hiero. i scdo plogo super
genē. z i plurib⁹ aljs locis p veritate lr̄e hnda i scripta
re. recurrēdū ē ad codices hebraicos. In tñ valde
cauēdū ē. q̄tū ad passus scripture re. te. q̄ d veritate xpi
ac de ꝓphetis⁹ ad hoc loquūt. q̄z aliq̄s iudei corrupert
ad defensionē sui erroris. put in pte declarauī in q̄dam
questione d diuinitate xpi. z adhuc declarabo plenius:
q̄ passus tales occurrēt dño cōcedēte. In illis aūt in
q̄bus nō ē verisile q̄ aliq̄d immutauerint: cū nec cāz h
faciendi habuerit: nullū vr̄ piculū: ⁊ magis secuz: sm di
ctū bti hiero. in dubijs recurrere ad textū hebraicum
tanq̄z ad originale p veritate textus declarāda. Ex
dum etiam q̄ sensus lr̄alis est multū obumbratus ꝓpt
modū exponendi cōiter traditū ab aljs: q̄ lz multa bo
na direxerint: tñ pauc tetigerūt literalē sensum: z sensus
mysticos intātū multiplicauerūt. q̄ sēsus literal' inter
tot expositiōes mysticas interceptus ptim suffocatur
ꝓtē textū in tot particulas diuiserūt: z tot cōcordanti
as ad suū ꝓpositū induxerūt: q̄ intellectū z memoriaz
in pte confundūt ab intellectu lr̄alis sensus animū di
strahentes. Hec igit̄ et silia vitare ꝓponens: cū dei ad
iutorio intēdo circa literalem sensum insistere: z pau
cas valde z breues expositiones mysticas aliq̄n inter
ponere lz raro. Circa intēdo nō solū dicta doctorū cath
licorū: ⁊ etiā hebraycorū: maxie Rabbi salomon q̄ inter
doctores hebreos locutus est rōnabili⁹ ad declaratio
nē sensus lr̄alis inducere. Aliqua etiā dicta hebreorū
valde absurda aliq̄n: lz valde raro interponā. nō ad te
nendū ea vel sequēdū. ⁊ vt p hec appareat quanta ce
citas cōtigerit in israel. sm dictū pauli apli ad Ro. xj.
ꝓpter qd etiā dict⁹ hebreorū nō est inberēdū. nisi q̄tū
rōni cōsonant z lr̄e veritati. Ptem omissis plogis pn
cipio gen. incipiā: tū q̄ resid⁹ vite mee nō credo ad
expositionem totius sacre scripture sufficere: Et ideo

Quia vero pharao derelictus: surgit in scandalū: contra omnes tentatiões dat salubre remediū dicēs. Facile cōtēnit oia ꝛc. Et sic p̄z diuisio ꝛ cōtinentia epistole p̄ntis: nūc ad expositiōez lr̄e accedamus. a Frater Ambrosius ꝛc. Istam literam inueni in eplis Hieronymi. cōstrue sic. Frater q̄daz noie Ambrosi⁹: perferens mihi munuscula tua. a te missa. detulit: ꝛ.i. simul. suauissimas lr̄as q̄ preferebāt. id ē pretēdebant. fidē.i. certitudinē vel veritatem. fidei.i. fidelitatis. pbate. p operuz exhibitionem a p̄ncipio amiciciarū inter nos cōtractarū ꝛ p̄ferebāt fidē.i. certitudinē siue veracitatē. veteris amicitie. quasi di. bene apparebat in literis tuis q̄ fuisti tu mihi fidelis erq̄ nos mutuo diligimus ꝛ q̄ vere dilexisti me: i modernis bibliis scribitur sic. Que in p̄ncipio amiciciarū fidē iā pbate fidei: cōstructio nō mutat. Et sequit. ꝛ veteris amicitie noua p̄ferebāt. i. p̄tendebāt noua amicitie veteris. i. q̄ vetus amicitia renouata erat q̄tū ad feruorē dilectiōis. Hz melior ē̄t lr̄a. Veteri in dativo: ꝛ Nouā i accusativo. ꝛ tūc cōstrue sic. Que a p̄ncipio. i. exordio lr̄az. Preferebāt. i. p̄ponebāt siue p̄locabāt fidē amicitiaz mouēnā. fidei. i. veracitati. iā pbate p multos annos. Et p̄ id est. Nouā amicitiā veteri p̄ferebāt. i. p̄ponebāt. q̄si diceret. in lr̄is tuis p̄tendebat. q̄ veracius ꝛ fidelius me modo diligis q̄z vnq̄z feceris.

b Hera. n. illa necessitudo est. i. vera amicitia que dī necessitudo a nectēdo q̄z nectit animos alias amicos in dilectione.

c Et Christi glutino copulata. Charitas dī glutinū Christi: que ita vnit homines sicut glutinū asseres.

d Quā nō vtilitas rei familiaris. i. p̄pria vtilitas.

e Nō subdola. i. ficta.

f Et palpans. i. plandiēs vel mulcens.

g Adulatio. supple cōciliant. h Cōciliant. i. coniungūt. Conciliare em̄ dī amicū ꝛ cōcordem facere cōiungere ꝛ sociare: ꝛ sicut ait Hugu. maioribus minores cōciliant ꝛ nō econuerso.

i Legim⁹ in veterib⁹ historiis. i. in libris antiquaruz historiaz. Historia ē narratio rei geste p quā ea q̄ in p̄terito facta sunt dinoscunt. Dī aut ab historin grece: qđ ē videre vel agnoscere. Apud veteres em̄ nemo cōscribebat historiam nisi is qui interfuisset ꝛ ea q̄ scribēda essent vidisset. ita dicit Ysido. etymo. j. Unde in opusculo de significationibus vocabulorum Biblie: et inuenies alia multa de historia que causa breuitatis hic pretermitto.

k Lustrasse prouincias. id est circuisse regiones multas. Lustrare multa significat: que habentur per hos versus. Lustro circumdo designat: lustro sereno: Purgo: circumeo. lumino: siue pio. Et inde dicitur hoc lustrum. id est purgatio vel circuitus. vel luminatio: vel antrum vel p̄stibulū: vel spatium q̄nq̄z annoz. Hec oia melius inuenies in p̄dicto opusculo.

l Nouos. i. ignotos. m Adisse populos. Fsume supple legimus. n Cora q̄ quoq̄z viderent. i. vt p̄sentialiter viderent eos quoz famā p scripta nouerāt.

n Cora. i. p̄sentialiē. aduerbium est.

o Hic pythagoras memphiticos vates. scz adiit vel pagrauit. Nota q̄ pythagoras philosophus fuit de Samios insula oriūd⁹ vñ Isi. etymo. xiiij Samos insula est in mari. Egeo vbi nata ē iuno: ex qua fuit Sibylla Samia ꝛ pythagoras Sami⁹a q̄ pbie nomen inuentum est Ite Aug. de ciuitate dei libro. viij. ca. ij. duo philosophoꝝ genera traduntur Unum ytalicū ex ea parte Italie que quondam magna grecia nuncupata est. Alterum ionicum in eis terris: vbi ꝛ nūc Grecia nominat. Italicuz genus auctorem habuit pythagoraz Samiū ꝛc. et sequitur. Iste interrogatus quid profiteret philosophuz se esse respondit. id est studiosuz vel amatorem sapientie quoniam sapientem profiteri arrogantissimū videbatur ꝛc. Hic adiit.

q Vates. i. philosophos. Vates dicūt philophi a vas vasis ꝛ theos quod ē deus quasi vas dei. videt em̄ q̄ deū cōtineat. pter. pfunditatē scientie quā docent.

p Memphiticos est egyptios a Mēphi ciuitate Egypti quā edificauit Mypaphus: als. Ephasus filius Iouis sicut dicit Ysidorus etymo. xv. Istam historiam tangit Ualerius maximus libro. viij. dicens: Pithagoras perfectissimum opus sapientie a inuenta penitus ꝛ omnis honestatis percipiende cupiditate ingressus: nihil enim qđ ad vltimū sui perueniturum est finem: non ꝛ mature ꝛ celeriter incepit. Egyptum petiit: vbi litteris gentis illius assuefactus: preteriti eui sacerdotuz commentarios scrutatus est: innumerabilium seculozum obseruationes cognouit etcetera. Per predicta patet q̄ falsi libri habent Memphiticus.

r Hic plato Egyptū ꝛ Architā tharentinū. supple adiit vel pagrauit. Plato philosophus quidaz fuit: cuius iter in Egyptum tangit Ualerius maximus. libro. viij. dicēs Plato patriam Athenas preceptorem Socratem sortitus: et locum ꝛ hominem doctrine fertilissimum ingenij quoq̄z diuina instructus abundantia: cum omniū mortaliū iam sapientissimus haberet: eo q̄d̄ vsq̄z vt si ipe iuppiter celo descendisset nec elegantioze nec beatioze facundia vsurus videretur. Egyptum peragrauit: duz a sacerdotibus eius gentis geometrie multiplices numeros celestium obseruatione rationum percepit ꝛc. Et sequitur ibi. Quo minus miroz in Italiā transgressum: vt ab Archita tarentino pythagoree p̄cepta et instituta acciperet. Aug. viij. li. de ciui. dei ca. iiij. multū cōmendat illū: ꝛ dicit inter alia. In Egypto didicit: quecunq̄z illic magna habebant atq̄z docebāt. Egyptus dī ab egyzo quod est apropinquo ꝛ potamos quod est fluuius propter Nylum fluuiū Egypti. Ad hec Ysidoz etymo. xiiij. Egypt⁹ q̄ prius

Incipit epla sancti Hieronymi ad Paulinū p̄bytrerū: de oīb⁹ diuine historie libris. Capl'm. j.

Rat Ambrosius tua mihi munuscula p̄ferens detulit sil' ꝛ suauissimas lr̄as q̄ a p̄ncipio amiciciaz fidē: pbate iā fidei: ꝛ veteris amicitie noua p̄ferebāt. b Hera em̄ illa necessitudo ē ꝛ xp̄i glutino copulata d quā nō vtilitas rei familiaris nō p̄sentia tm̄ corporū c nō subdola f et palpans g adulatio: sz dei timoz ꝛ diuinarū scripturarū studia h cōciliāt. i Legimus in veteribus historiis: quosdā k lustrasse prouincias l nouos m adisse pl'os: maria transisse: vt eos quos ex libris nouerant n coram quoq̄z viderent sic o Pythagoras p mēphiticos q vates: r sic Plato egyptum ꝛ architam tarentinum s eāq̄z oram Italie q

Prologus

gerea dicebaꝫ: ab Egypto vel Egypo fratre Donay vel Domay postea ibi regnãte nomen accepit. De archita dicit Valerius maximus in .iiij. li. Tharentinus Architas dñ se pytagore ꝓceptis penitus metaponti immergit magno labore longoq; tpe solidum opus doctrine ꝓplexus: postq; in patria reuertit ⁊ rura sua revisere cepit animaduertit negligentia villicꝰ corrupta et pdita intuelq; male meritum: sup sisem inquit a te suppliciũ: nisi tibi iratus essez. maluit ei impunitum dimittere q; propter irã visco grauius punire. Tharẽtinus autez dicitur quia erat a Tharẽto ciuitate: de qua dicit Ysido. etymo. rv. Tharas Neptuni filius fuit a q; Tharentum ciuitas cõdita ⁊ appellata est. Item horatius in libro sermonuz. Dectinibus patulis iactet se molle Tharentum. Pectines sunt quidam pisces qui dicantur gallice plaiz. et nota q; pecten est instrm terendi ⁊ pectendi. Item piscis quidã ⁊ plectrũ cythare: inferior pubes: rastrũ: agmen vel chorea: versus: ⁊ erit nat pectit pecten modulamina cõdit: Agmen cũ rastro sic pubẽ pectine signo.

quondam magna grecia dicebaꝫ: laboriosissime peragrauit: [a] vt qui athenis magister erat ⁊ potens [f] cuiusq; doctrinas achademie gymnasia personabant: fieret peregrinus atq; discipulus malens aliena verecũde discere: q; sua impudenter ingerere. [y] Veniq; cuz literas quasi toto orbe fugientes persequitur: [r] captus a piratis [y] crudelissimo paruit ductꝰ captiuus vinctus ⁊ seruus: [z] tamen quia philosophus: [z] maior emẽte se fuit [a] ad tytum liuium lacteo eloquẽtie fonte manantem: ⁊ vltimis hispanie galliarũq; finibꝰ quosdã venisse nobiles legimꝰ: ⁊ qs ad cõtẽplatiõz sui romã nõ traxerat vnius hoĩs fama pduxit [b] habuit

Tamq; oram tc. pagrauit. Peragrare multa signat: dicit em circũire: pambulare: inquirendo puagari: perrepuadẽ tc. Ita pstrue tic. pagrauit. i. p ãbulauit. eã orã id est eam regionem. versus. Aspires boram tempus tibi significabit. Si nõ aspires lymbũ dabit ⁊ regionẽ. Dic glo. Eã orã ytalie: ytalicã regionẽ q; quondã magna grecia dicebaꝫ de hoc dicit Augu. viij. li. de ci. dei. Et inde in eas Italie ptes veniẽs vbi Pythagoreoꝝ fama celebratur: quicquid ytalice phie tunc floreba: auditis eminentioribus in ea doctoribus facillime comprehendit. Quare aũt dicebatur magna grecia patet p Ysidorum qui dicit i .xiiij. etymo. Italia olim a grecis ipsis occupata: magna grecia nuncupata est. Deinde a regis nomine Saturnia mox ⁊ latium dicta est: eo q; idem Saturnus a Ioue: sedibus suis pulsus ibi latuerit. Postremo ab Italo syculoꝝ rege ibi regnante. Italia appellata est.

s Vt qui Athenis magistrũ tc. Construe sic: dico q; per agrauit loca predicta: vt qui erat mgr ⁊ potens Athenis id est apud Athenas. Ciuitas est in grecia: quasi litoralis ab atha quod est littus quia in littore posita. Vel dicunt Athene quasi immortales: quia ibi olim viguit sapia que immortalis est: ⁊ sic dicũt ab athanatos quod ẽ ĩmortale. Augu. in .xviij. li. de ciui. dei. ix. ca. dicit q; Athene dicunt a Minerua que grece Athena dicitur. Et subdit multa verba: causam assignans quare a nomine eius denominata est ciuitas: dicit enim q; cum repente ibi apparuisset oliue arboꝝ ⁊ alio loco aqua erupisset. Cecrops rex territus consuluit. Appolinem Delphicum quid esset faciendum. Ille respondit q; olea Mineruaz significaret: vnda neptunum: et q; esset in potestate ciuiũ ex cuius nomine duoꝝ deoꝝ quoꝝ signa illa essent: ciuitas vocaretur. Isto Cicrobs oraculo accepto omnes ciues vtriusq; sexus conuocauit. mos enim erat tunc in illis locis vt femine publicis consultationibus interessent. Cõsulta igitur multitudine: uares pro Neptuno: femine pro Minerua tulere sententias: ⁊ quia vna inuenta est plus femina q; minerua vicit t Cuiusq; doctri. gym. achademie personabant. Quia magna fama erat de doctrina ipsius Achademia fuit villa Platonis: vbi idem Plato docebat. Et sicut quidã dicũt interpꝛtaꝫ lucius: ꝓpter bellũ quod ibi gestum est inter Appollinẽ ⁊ Neptunum. placito em cũ diues esset vt posset vacare phie elegit Archadiam villam. p cui ab vrbe nõ solũ deserta sed et pestilentez: vt cura ⁊ assiduitate morborum libidinis impetus frangerẽtur: discipulicq; nullaz sentirent voluptatem nisi illaz rez quas discerẽt. Gymnasiuz aũt dr generalis exercitioꝝ locus: apd athenas loc⁹ erat vbi discebaꝫ phia: et sapientie exercebaꝫ studiuz et sic accipitur hic. Vnz gymnasiũ grece vocaꝫ qd latine exercitiũ dr: hoc est meditatio. Gymnasia Achademie dicebãt studia: vel exercitia studioꝝ vl loca studij. Et dicit Ysi. i. xviij. etymo. Gymnasiũ dr vbi exercent athlete ⁊ cursoruz velocitas cõprobaꝫ. Hinc accidit vt omniũ ꝓpe artiũ exercitia gymnasia dicerentur. Et dicitur a gymnos. id est. nudus. quia iuuenes nudi exercentur in campo vbi solaverenda operiuntur. Item a gymnos dicitur hec gymnas: dis. s. pugna vel lucta: et quia magna lucta est in studio: recte gymnasiũ dicitur. Vnde Eccl. li. dicitur. Colluctata est anima mea in illa. id est sapiẽtia acquirenda. cetera plana sunt. v Veniq; cum litteras tc. Istam litteram inueni in epistolis Hieronymi: cum quidam libri habeant: maior emente se fuit: quia. s. philosophus erat: emptor non. Constructio patet. Sed nota q; dicit: Litteras quasi fugiẽtes quia nullus põt ad pfectionem scientie peruenire: cum semper occurrit ei quod possit addiscere. vnd vñ eccl. viij. Vir sapiens efficiar: ⁊ illa longius recessit a me multo magis q; erat.

r Captus a piratis. Pirata dr latro marin⁹ vñ lucanus. Omne fretũ metuens pelagi pirata reliquit. Et cõponit a pir quod est ignis ⁊ ratis quia semper portat ignẽ i rate. y Crudelissimo tyranno paruit. id ẽ obediuit q; ad mãdatũ Dionysii tyrãni erubuit. vnde ait valerius maximus libro. iiij. loquens d platone patria pulsus a Dionysio tyranno Megaram petierat: vbi cum ad theodorũ principem eius vrbis domi cõuenire vellet neq; admitteretur multũ diuq; añ fores retentus: comiti suo ait. Patienter hoc ferendum est: fortitan em ⁊ nos cũ in gradu dignitatis nre essemus: aliquid tale fecimus quia trãquillitate consilij: ipe sibi conditiõz exilij placidiorẽ reddidit. vñ bñ dr hic d ipo.

z Tamen q; phs. i. sapiens ⁊ discretus erat.

z Maior emente fuit. id est maiorem mentis cõstãtiam habuit: Et aduersa equanimus tolerauit. Et de isto tyranno habeꝫ in sexto libro Valerij maximi: Dyonisius cum beraditatis nomine a patre syracusanoꝝ vel syculanorum ac pene totius Sicilie tyrannidez accepisset marimarum opum dominus exercituũ dux ⁊ rector classium equitantium potens: ꝓpter inopiam lras puerulos Corinthi docuit. a Ad titũ liuiũ tc. Titus liuius scripsit historiã ramanoꝝ ab vrbe cõdita cuius mentionẽ facit priscianus: qui dicitur ma ̃las id est diffluens fonte lacteo eloquentie: quia ducem ⁊ placidam habebat doctrinam tc. b Habuit illa etas inauditũ tc. extra vrbem. Hic ponit extra, p preter. Et est sensus. Mirum est ⁊ inauditũ q; aliqui tam

nobilē ciuitatē ingressi: aliud videre quererent q̄z pulcritudinē ciuitatis ꝛc. c Apollonij siue ille magus In plinio de naturali historia: duo legunt. Appollonij: quoꝝ vnus dicebatur apollonius pergamus a pergamo. i. Troia sic dictus: quem numerat inter auctores quos imitatur i tractādo de naturis aialiū: ⁊ de naturā arboꝝ Ille ꝯo appellabat Apollonius thareti⁹ a thareto ciuitate Et fuit vn⁹ de ill⁹ q̄s imitat plini⁹ in tractando de naturis herbarum Itē Hiero. in li. illustriū virorū ponit duos apollonios: q̄ꝝ vn⁹ fuit senator romanus q̄ a seruo pditus q̄ esset xp̄ianus: et pro christo capite truncatus est. b fuit vir discretissimus q̄ scripsit aduersus Montanum: Priscā ⁊ Maximillā insigne ⁊ longum volumen: in quo asserit Montanū ⁊ insanos vates eius periisse suspendio: ⁊ forte de isto intelligit hic c Mag⁹ a magnitudine scie dr̄ pbs. Ita quē vulgus dicebat magū. i. scie magnū pythagorei vl pythagorici dicebāt pbm. vñ dicit Ebryso. sup illud Math. ij. magi ab oriente venerūt ꝛc. magi nō malefici: ꝫ sapientes intelligunt. d Pythagorici. i. pythagore discipuli vel sequentes doctrinā pythagore: de quibus dicit valerius maximus lib. viij. q pythagore tanta veneratio ab auditoribus tributa est: vt que ab eo acceperant in disputationē deducere nephas existimaret: q̄ etiam interpellati ad reddēdū cām: b solū rndebāt ipm dixisse. e Persi ppli sunt a perseo rege vocati: q̄ e Grecia Asiā trāsiens ibi barbaras gentes graui diuturnoq̄ bello pdomuit nouissime victor nomen subiecte gēti dedit. Ita dicit Ysi. ety. f Caucasus mōs est Indie sic dictus a candore: q̄z niuibus densissimis est candidatus. nam caucasum lingua orientali dr̄ candiduz Istud sumit de ysidoro etymolo. xiiij. g Albani populi sunt in ptibus asiatice Scythie. Et dicunt sic ab assiduis niuibus: vt q̄z cū albo crine nascūt: hoꝝ glauca est oculis. i. picta ineſt pupilla: adeo vt nocte plusq̄z die cernant. Ita dicit Ysi. ety. ix. h Scythe ppli sē de quibus dicit Ysi. ety. ix. Limes est ꝓsius qui scythas ab armenijs diuidit Scytha cognominatus: a quo limite scythe ab aliquib⁹ phibent vocati: gens antiquissima sp habita. Item in eodem. i Massagetbe de Scythaꝝ ozgine sunt: ⁊ dicti massagetbe quasi grauesid est fortes gethe. nā sic Liuius argentū graue dicit. i. massas. bi sunt q̄ inter Scythas ⁊ Albanos septentrionalib⁹ iugis inhabitāt. De quib⁹ lucan⁹ i. ij. Decurrāt medica susis agmina massagetben: schyticus nō aliget bister. k India ab indo fluie q̄ ex occidentali claudit: hec a meridiano mari porrecta vsq̄z ad ortū solis: ⁊ a septētrione vsq̄z ad montē Caucasum puenit ꝛc. ita dicit Ysi. li. xiiij. k Opulentissima. i. opibus plenissima vel ditissima. Nā opes diuitie. Lentos plenus dr̄. Et inde opulētus. a. um. quod comparat opulentior opulentissimus. l Physon amne transmisso. i. pertransito. De isto flumine br̄ Gen. ij. de quo dicit Ysido. i. xiij. ety. Ganges fluuius quē physon sacra scriptura commemorat: exiens de paradyso pgit ad Indie regiones. Dicit⁹ aūt physon. i. caterua: q̄z ex decem fluminib⁹ magnis sibi adiunctis implet ⁊ efficit vnus Ganges autem vocatus a Gangaro rege Indie. m Peruenit ad Bragmanas. populi sunt Indie a Bragmano rege vt quidam dicūt sic vocati. Mores autem illoꝝ sunt hi: Gens bragmanarū pura ⁊ simplici⁹ vita viuit: nullis rex capitur illecebris: nihil appetit

illa etas in auditum omnibus seculis: celebrādumq̄z miraculū vt vrbē tantā ingressi: aliud extra vrbē quererēt. c Appollonij siue ille c magus vt vulg⁹ loquit siue philosoph⁹ vt d pythagorici tradunt intrauit e psas ptrāsiuit: f Caucasū: b albanos: b scythas: i massagetas k opulētissima k indie regna penetrauit: ⁊ ad extremū latissimo l Physō amne trāsmisso pueīt ad bragmanas

amplꝰ q̄z nature ratio flagitat. sola viuit alimonia quaz tellus siue cultura pducit. Hinc est q̄ nulla morboꝝ gēnera nullus apud illos vsus medicine. q̄z parsimonia est illis medicina: sed longa sanitas vsq̄z ad mortē: quā meta senectutis portauerit. vnde nemo parens filij comitatur exequias nullus altero superior nullꝰ ditior: nulla iudicia: q̄z nulla corrigēda Sed illi genti lex ē contra ius non ire nature: nulli interdunt corpali operi q̄z nō terrā colunt nec venant: nec aucupant: nec piscātur: nec lauant sua corpa: quia immūdis cōtactibus nō sordescunt. sitim riuo sedant: edificia non cōstruunt: sed i fossis telluris: aut speluncis: aut concauis montium late bis habitant. Idem locus dum viuunt mansioni pficit dū moriūtur sepulture: nō būt amictū p̄cioſuz nec colore fucatū: ꝫ papyri tegmine mēbra velant: nec in augenda pulcritudine plus affectāt ipi vel eoꝝ mulieres q̄z nati sē intelligētes q̄ nullus possit opus nature corrigere. vnde ornamentoꝝ cultū magis ꝛputāt oneri q̄z bonori. Nō sunt apud eos fornicatio: incestus: adulteriū: nec aliquis cōcubitus: nisi gignēde plis amore. Arma non sumunt bella nō gerunt sed pace moribus non viribus cōfirmāt non sunt apud eos ludicra spectacula: nec equina certamina: nō ludi circenses: nec theatrales: sed solū mundi ornatū habent delectabile vel detestabile spectaculum: nec exercent mercandi vsum: nec pegrinari cupiūt: vt species pegrinas contemplent. Simplex apud eos eloquentia nō falerata rhetoꝝ facundia: sed cōis et omnibus solum p̄cipiēs nō mentiri. Varia ⁊ discordātia pboꝝ dogmata nō sequūt: sed eoꝝ phia est: que iuuare nō nisi iuste nouit nec nocere iuste. Templa nō ornant. nec altaria: neci bonorem dñi pecudes mactant: confidentes ⁊ dicētes q̄ deus verbo p̄opitiat ozantibus. quod solum ei cum homine est: suaq̄z nimis similitudine delectatur. Nam verbuz vt aiunt deus est: hic mūdū creauit: hic regit atq̄z alit oia hoc ipi fatent se venerari: b ipm diligē ex hoc spm trahē. Sic q̄dē aiūt: ds ipe spūs atq̄z mēs ē: atq̄z iō nō diuitijs terrenis ⁊ rerū largitate munifica: ꝫ religiōis opib⁹ ⁊ grarū actiōe placat. Hec de moribꝰ bragmanaꝝ ex epla Dindimi ad alexādrū excepta sūt. Sicut ait Hiero. i li. illustriū viroꝝ. Dindim⁹ alexādro captis a pua etate oculis ob id q̄z elemētoꝝ ignar⁹: tm̄ miraculū sui oib⁹ p̄buit: vt dyaleticā q̄z ⁊ geometriā: q̄ marie visu indiget vsq̄z ad p fectū didicerit. Itē plura nobilia cōscripsit. Itē inuenit hic Dindimus in singulari ꝓ quodā monte altissimo: et pluraliter dindima dindimoꝝ. Item greci scribūt de eis q̄ longeui sunt. viuūt. n. centū q̄nquaginta annos propē mūdiciā ⁊ cōplexionē bonā aeris: apud quos nō est aial: nec quadrupes: nō ferrū: nō ignis: nō vinū: bi venerātur familiariter deū ⁊ indeficienter orāt. Mulieres vero eorū seorsum manent interfluēte gyon greco fluuio vbi decidit in oceanum. viri autem transfretant ad vxores suas mense Julio et Augusto. Cōmanent autem cū vxoribus suis p. xl. dies: ⁊ iterū remeant. Cū aūt vxor genuerit duos pueros non amplius accedit ad eam vir eius: nec illa alio viro approximat ꝓpter eoꝝ multā religiositatez. Si vero cōtingat sterilē inter ipas cē vsq̄z ad q̄nq̄z annos trāsit ad eā vir eius ⁊ cognoscens q̄ vsq̄z ad quinquennium non parit non amplius accedit ad eā ꝓpter hoc nec multitudinem hominum habet regio eorum. Et nota ꝫm q̄sdam q̄ hic Bragmanis: dicitur rex eorum et pluraliter bi bragmanes. num. nibus. Accusatiuo bragmanes vel bragmanas. pro populo. et ita Bragmanas est accusatiuus grecus. Et ꝫm illos pducit hec syllaba ma. ꝫm Hiero.

Prologus

dinaꝫ hic ⁊ hec bragmana: huiꝰ bragmane: sicut Scytha Getha. Et ꝑm b credo q̄ corripiat ybiq̄ bāc syllabā ma sicut salmana cumana ⁊ amana. Exēpluꝫ hieronymi inuenies i epla ad Athletaꝫ de institutione filie sue vltra mediū: vbi dicit hiero. q̄ iudaica superstitio ex gte facit i religiōe q̄rūdā aialiū ⁊ escaꝝ q̄ indoruꝫ Bragmane ⁊ egyptioꝝ gymnosophistei poleta ⁊ oriza ⁊ pomorū solo obseruāt cibo curāgo rpi nō faci toto Poleta dr gen⁹ legumiſ put ponit b oriza pulmētū d ordeo. n Et au diret biarcha. illuꝫ phm. o Sedēte in throno aureo q̄ forte balebat cathedrā deaurataꝫ: vl q̄ sapia ibi deberet q̄ auro i sacra scriptura cōparatur. p Et potantē. discipulos. Detātali fōte. i. d sectari sapiētia: q̄ dr fōs tātali a tantalo phō ꝑm q̄sdā. ꝑm alios tātal⁹ fili⁹ Iouis: ob culpā suā apd inferos sustinet talē penā q̄ sp sitit: ⁊ bz aquā vsq̄ ad labiū inferi⁹: ⁊ qñ vult bibere sp aq̄ refugit. Ité pulcerrima poma i arboꝛe pendētia descēdūt ei vsq̄ ad labiū supi⁹ ⁊ qñ ipe vult ea appbēdere silr refugiūt. Eñ ait Ouidi. in. iiij. Methamoꝛ. vltra mediū: Tibi Tātale mille deꝑbēdūt aq̄: queq̄ iminet effugit arboꝛ. Fōs tātali dr mndana sapiētia: quā sp sitiūt curiosi: q̄ sp refugit: qz nūq̄ eos ad plenū reficit: qz sicut dr eccl. j. Nō saturat oculꝰ visu: nec auris impleꝛ auditu. Ité de narcisso dr i. iij. Methamoꝛ. Dū sitim sedare cupit: sitis altera crescit ꝛc. q Inde peꝛ elamitas ꝛc. Elamite q̄ pse dicūt ab elā ꝑgenito sem. biere. xlix. dicit gl. Elā ē regio pisidis vel rex persaꝝ. vñ Elamite. r Babyloniꝝ a babylonia. s Chaldei ppli sē. d q̄b⁹ dicit ysi. ety. ix. Caldei. q̄ nūc caldei vocāt a casetb filio Nachoꝛ fratris abꝛahe cognominati sūt. t Medus rex fuit atheniēsiū q̄ p⁹ morte Iasonis oriētis plagā pdomuit ibiq̄ mediā vbē condidit: gentēq̄ medoꝝ suo noie appellauit. Qz inueniem⁹ i genesi: q̄ Madai auctor gētis medoꝝ fuit. v Assirij ab assur filio sem vocati: gēs potētissima q̄ ab eufrate vsq̄ ad indoꝝ fines oēm in medio tenuit regionē. x Parthi a scythis originē trahūt. fuerūt. n. eoꝝ exules q̄ etiā eoꝝ vocabulo manifestat nā scythico ꝛmone exules parthi dicūt. y Syri. Qz Isi. ab arā q̄ fuit quintus Sem dicti sūt: quoꝝ metropol fuit Damascus. Vel dicūt syri a suri: q̄ fuit nepos. Abrahe et cetbura: quos aūt veteres assyrios nunc nos vocamus syros ꝑte totū appellātes. z Fenix. Thatini frater de Thebis egyptioꝝ in Syriā pfect⁹ apud Sidonez regnauit. eosq̄ ꝑpl⁹ ex suo noie Fenices: eamq̄ puinciā Fenicā nūcupauit. a Arabes sunt sabei a Saba filio Chus sic dicti. Omnes supioꝛes ꝑpl⁹ istoꝝ expositōnes. nueniesin. ix. li. Ysi. ety. Jn. xiij. aūt dicit ipe. Arabia idem est q̄ sacra. hoc em significare intēptat: eo q̄ regio thurifera sit odoꝛes creans ꝛc. b Palestini sunt philistei: qz p. literam sermo hebꝛeus non habet: sed p eo phi greco vtunt: inde philistei p palestinis dicūt a ciuitate vtiq̄ sua. Idem ⁊ Alleophili. i. alienigene: ob hoc q̄a semper fuerunt inimici Isrl ⁊ longe ab eoꝝ genere. i. societate sepati. ita dicit Ysi. ety. ix. c Alexandriā autem dicit plinius in littoꝛe egypti maris a magno alexandro conditā in Aphꝛice ꝛte ab hostio canopico duodeci passuū iuxta mare othim lacū. Interiacet aūt inter egyptū ⁊ mare. d Ethiopia sicut dicit Ysi. ety. xiij. dr a coloꝛe populoꝝ quos solis vicinitas toꝛret: denīq̄ vim syderū. pdit boim color. est em ibi iugis estus. na quicquid eius est sub meridiano cardine est: multa alia ponunt ibi. Jn fine dr ibi q̄ due ethiopie sunt vna cōtra oꝛtū solis altera ꝺ occasū in mauritania.

n vt hiarchā i throno seden
tē aureo ⁊ de tātali fōte po
tātē int paucos discipulos
d nā: d moꝛib⁹: ac d cursu di
erū ⁊ sydeꝝ audirz dcentē.
q Inde p elamitas: r babylo
nios: s chaldeos: t medos: v as
syrios: x pthos: y syros: z phe
nices: a arabes: b palestinos
reuersus c ad alexādriā: pre-
xit d ad ethiopiā e vt gymno
sophistas f ⁊ famosissimā so
lis mēsā g videt i sabulo h Jn
uenit ille vir vbiq̄ qd discere
fieret i Scripsit sup hoc plenissime octo voluminib⁹ phi
lostrat⁹ k Qd loq̄r d seculi hoīb⁹ cū apls paul⁹ vas electōis ⁊ mgr gētiū q̄ d
scia tāti i se m hospit⁹ n loq̄
bat dicēs: o an exprimētū q̄ri
tis ei⁹ q̄ in me loquit̄ xps: p⁹
Damasci cū arabiāq̄: q lustra
tas r ascēdit hierosolymam
vt videt petr: ⁊ māsit apd
eū diebꝰ q̄ndecī: s hoc. n. my
stēio hebdoadis ⁊ ogdoadis
futur⁹ gentiū ꝓdicatoꝛ in-

e Gymnosophiste nudi per opacas. indie solitudies phibēt pbari adhibentes tīm genitalib⁹ tegmia bi ⁊ a gñādo se abstinēt. ita dic Ysi. ety. vij. vbi agit d phis ⁊ dicunt a gymnos qd ē nud⁹: ⁊ sopbos qd ē sapia vel sapiēs: q̄ nudi sapiētes vel phi.
f Et famosissimā sol mēsam. s. delphico. apollini ꝓsecratam.
g Videret i sabulo. i. i littoꝛe sabuloso i q̄ erat tēplū delphici Apollinis. Istā mēsaꝝ dicūt q̄dā esse de q̄ legit i valerio maximo li. iiij. Oꝛ a piscatoꝛib⁹ i milesia regione verriculū trabentibus: q̄dā iactū emerat: extracta inde magni ponderis aurea mensa delphica: oꝛta cōtrouersia e illi piscīū se capturā vēdidisse affirmātib⁹: hoc fortune ductus emisse dicente. Qua conditione ꝓpter nouitatez rei: ⁊ magnitudinē pecunie: ad vniuersum ciuitat⁹ ei⁹ populū delata: placuit appollinē delphicū cōsuli cui nā mensa adiudicare deberet. Deus rndit: illi esse dādā q̄ sapia ceteros ꝓstaret: tūc Milesio Thaleti mensam dederunt: ille cessit eā Pianti: Bias. Dyttaco: is ptinus alij: deīncepsq̄ ꝓ omniū septē sapientiū orbez ad vltimū ad Solonē pueit: q̄ ⁊ titulū amplissime pruentie ⁊ pmiū ad ipm Apollinē trāstulit. Noꝛ septez sapientiū mentionē facit Augu. xviij. d ci. dei ca. xliij. Sed qz tāti phi nulla esset commendatio: tantā viam fecisse vt videret mensam illā: ideo alij dicūt eū in milesiā iuisse: vt videret ibi phos: q̄ tradebāt astrologiā: ⁊ numeros sibi necessarios: ⁊ figuras in sabuloso litoꝛe ꝓtrahentes: vñ ⁊ loc⁹ in quo docebāt ⁊ ꝓtrahebāt dicebat mēsa solis: q̄ ē ds sapie: qz ibi sapiaz docētib⁹ apponebat. famosissima aūt erat: qz vtilitas doctrine illius in multis ptib⁹ diuulgabat. Et forte opio istoꝝ q̄ sic dicūt: fundat sup hoc qd dicit aug. viij. de ci dei. c. ij. vbi sic dr. Thales mileſi⁹ vt successoꝛes etiā ꝓpagaret: reꝝ naturā scrutatus: sua sq̄ disputatiōes lris mādās eminuit: maxime qz admirabilis extitit: q̄ astrologie numeꝝ cōphēsis: defectus solis ⁊ lune etiā pdicere potuit ꝛc. Oꝛ aūt q̄dā dicūt q̄ sabulo p z dicebat locū in quo erat mensa solis: nō inueni ab aliquo auctore.
b Inuenit ille vir ꝛc. litera plana est.
i Scripsit sup hoc plenissime octo voluminib⁹ Philostratus. ille phs q̄ fecit octo libꝛos de sequentib⁹ literas ꝓ orbem terraꝝ.

k Qd loq̄r d secli hoīb⁹. i. de secularib⁹ phis a seculo possessis. l Cū apls paul⁹ vas electionis. i. a deo elect⁹ vt portaret nomē suū coꝝ gētib⁹ vel potētib⁹ ⁊ regib⁹ act. ix. Vas electiōis mihi est iste ⁊ mgr gētiū. j. Thi. j. in quo posit⁹ sum ego pdicator ⁊ apls ⁊ mgr gentiū: in fide et veritate.
m Hospit. i. xpi. n Loq̄bat dicens. q̄. Coꝝ. xiij.

o An experimentū q̄ritis eius q̄ in me loquit̄ xp̄s. id ē vult̄ experiri vtrū xp̄s possit in me loq̄. p Lustratas id est pagratas. q Ascēdit hierosolymā videre Petrū ad Gal'. j. vbi dicit glo. Nō discere aliq̄d ab eo: s vidēre eū ꝓpē affectum ap'lat⁹. Et vt petr⁹ sciret me fore sibi coapostolū Damasc⁹ vbs est Syrie: condita a damasco dispēsatoris abrahe filio sicut dicē Ysi. ety. xiij. arabia appellata. i. sacra b eē signi ficare interp̄tat eo q̄ sit r̄gio thurifera odorē creans: i c⁹ saltib⁹ z myrrha et cinamomū z nuc ipsa est et Saba appellata a filio Chus q̄ nūcupatus ē Saba. Ita dicit Ysid. xiij. ety. Hierosolyma exponitur in opusculo vocabulorū biblie.

r Et māsit apd eū diebꝰ xv. Gal. j. s Hoc eē mysterio bebdomadis z ogdoadis ꝛc. Hebdomas sūptū est a greco: qd ipsi dicunt bebdomos. Et deriuat ab hepta qd ē septē q̄si heptomos: cōuersa p in b z t in d fit bebdomos. Silr ogdoas ab octo qd est nomē grecū deriuat. nā hoc nomē octo sūpsim⁹ a grecis. Ut dr bebdomas ab hepta. i. septē z doas q̄ ē dies. Et ogdoas ab ogdo. i. octo. z was dies. Per bebdomadez significat vetus testa. cui seruit septenarius q̄z iudei celebrant septimū diē. s. sabbatū. Ꝑ septimū mensem: septimū annū: z in vltimo septime ꝛcadis faciebāt iubileū. Ogdoas siue octonari⁹ seruit nouo testō: i quo celebrat dies octaua resurrectionis. Construe sic. Futurus gentiū p̄dicator instruendus erat hoc mysterio bebdomadis vl' hebdoadis. i. septenarū p quē designatur vetus te. Et ogdoadis. i. octonarij. p quez designatur nouū: vt. s. intelligeret pmansione septē z octo die rū apud petrū se esse cōstitutū doctorē noui ac v̄. test. Aliter. n. cōtrariū esset illud qd legit ad Gala. j. Veni videre petrū. glo. nō discere ꝛc. t Rursum ꝛc. expo suit. i. retulit. v Curreret aut cucurrisset. i. ne putarēt inutiliter p̄dicasse: Gal'. ij. x Habz ꝛc. viua vox Hec est lra antiqua. Moderni bñt viue vocis act⁹ et in idē redit. Construe sic. Viua vox vel actus viue vocis hz nescio q̄d latentē energie. q. d. nō possū exp̄mere quātū interi⁹ opet: z hoc est qd sequit. Et in aures ꝛc trāssusa. s. vox. Fortius sonat: q̄z fortius imp̄mitur vl' sonat z tūc trāssusa erit notatiuus pluralis. Energia. dr interior operatio vel labor interior. Et dr ab en qd est in. z erge qd est operatio. Vel deriuat ab hoc verbo energo qd est int⁹ opor: p interiori operatione ponit b. Sequit testimoniū Eschyni p qd p̄missa ꝓbat.

y Unde z eschynes cum Rhodi exularet ꝛc. Eschynes z demosthenes duo fuerunt oratores: et eschynes impugnauit causam Thesipōtis. Demosthenes defēdit et eschyno preualuit. Unde Eschynes qui erat athenien⁹ Rhodum in exilium missus fuit: Et hoc est quod scribitur in. viij. libro valerij maximi. Eschynes cum propter iudicialem ignominiaz relictis Athenis Rhodum petiisset: atq̄z ibi rogatu ciuitatis suā prius in Thesiphontē: deinde demosthenis p eo dē oratiōz: clarissima z suauissima voce recitasset: admirantibus cunctis vtriusq̄z culminis eloquentiam: sed aliquāto

struend⁹ erat. f Rursūq̄z p⁹ ānos q̄tuordecī assūpto barnaba et Tito: exposuit cuz ap'lis euāgeliū: ne forte in vacuū⁹ currerz aut cucurrissz f Hz nescio q̄d latēt (energie viue vocis act⁹: z ī aures discipuli ō auctor̄ ore trāssusa fortis⁹ sonat⁹ vñ z eschines cū⁹ Rhodi exularet z legeretur illa demosthenis oratō quā aduersus eū habuerat mirātibꝫ cūctis atq̄z laudātibꝫ suspirāsse ait. Quid si ipsam audissetis bestiā suaꝫ vba resonātē. ¶ Ca. iij.

a Nec ꝫ dico q̄ sit aliq̄d in me tale q̄ vl' possis a me audire vel velis discere: sz q̄⁹ ardor tu⁹ z discēdi⁶ studiū etiā⁹ absq̄z nob ꝓ sepbari debeat. c Ingeniū docilez sine doctore laudabile ē f nō q̄d inuenias: g sz q̄d q̄ras cōsideram⁹ᵇ Mollis cera z ad formādū facil' ēt si artificis z plaste cesset man⁹ tū vtute totū ē q̄cq̄d eē p̄t⁹ paul⁹ ap'lus ad pedes gamalie⁶ legez moysi z ꝓphas didicisse se gloriat⁶: vt armat⁹ spūalibꝫ tel' postea doctorez cōfidēt

maḡ Demosthenis. quid inquit si ipm audissetis. q. d. mlt⁹ magis mirāremini. De isto eschyne loq̄t Bual. i. j. li. alexandreidos. Interea senibus in palladis arce receptis: Eschynes loquit: ceptaq̄z Demosthena litis arguit: z pace ostendit nil tutius esse: sed quare vocabat eum bestiaz audi q̄d dicit Valeri⁹ maxim⁹ Tantus orator̄ et mō tāinfest⁹ aduersarius: sic inimici vim: ardorē q̄z dicēdi superit: vt se scriptorū ei⁹ paz idoneū lectorē eē p̄dicaret exptus acerrimuz vigorē oculoz terribile vult⁹ pōdus accomodatū singulis vbis ꝓ sono vtis efficacissimum corpis motus.

z Rhod⁹ nomen ē ciuitat⁹ quam Leciops ꝓdidit: z etiam insule. vñ Ysido. xiij. ety. vbi agit d insul' sic ait Rhod⁹ cycladum prima ab oriēte i q̄ Rose capitoliū dr esse inuētū dū ciuitas cōderet: ex quo z vbs z insula Rhodos est appellata.

a Nec hoc dico. hic vitat arrogantiā cōtinentia vt ꝓ in diuisione suppositā: z ideo ptrāseo breuitat⁹ cā lra plana est. Nec hoc dico q̄ sit aliq̄d tale i me ꝛc Hec est lra Hiero. q. d. nō ꝓposui tibi exempla p̄dicta q̄si sentiens de me q̄ ꝓpter sciam meā debeas venire ad me: vel q̄ possis aliqua vtilia audire de me vel discere immo dico q̄. b Ardor tuus. i. feruor addiscēdi. c Et studiū discendi. i. vehemens applicatio animi ad discendū. d Absq̄z nobis p se ꝓbari debeat. q. d. etiā sine me laudabiliter studes. Laū cōmendari debes: z hoc est qd subdit p generalē suiaz dicēs. e Ingeniū docile z sine ꝛc z p etiā. f Nō q̄d inuenias ꝛc. Dic cōmendat euz de bona intentiōe cū dicit nō consideramus q̄d inuenias. i. quātū studendo ꝓficias. g Sed q̄d q̄ras. i. q̄d q̄rere intēdas. s. noticiā sacre scripture. Dicit em̄ Amb. Intentio tua opi tuo nomē imponit. b Mollis cera ꝛc. hic innuit q̄ sit habilis ad ꝓficiēdū exēplo mollis cere: q̄ de facili recipit impressionē quarūlibet figuraz: dicit g.

b Mollis cera ꝛc. Cōstrue sic: Mollis cera z facilis ad formādū etiāsi. i. q̄uis man⁹ artific⁹ q̄ hz artē opandi ō cera. Et plaste. i. formatoris q̄ formas imp̄mit. Cesset. id est q̄uis nullis i ea opet. Cū vtute. i. potētia. Est q̄cq̄d pōt esse actu: q: illa potētia de facili redigeret ad actum. Silr dicit ō paulino q̄ hz doctore careat: tñ ꝓpter nebilitatē ingenū bilis ē vt in studio ꝓficiat. i Plastes dr formator vel figul⁹ a plasmo. mas. qd ē formare: qd deriuat a plasmos grece qd ē formare. Quidā dicūt q̄ plastes dr ab b verbo greco plaste qd ē manib⁹ cōpono. Et sumit b nomē plastes a scda ꝓna ꝓteriti p̄fecti passiui qd est peplaste. k Paul⁹ ap'lus ꝛc. Ne paulin⁹ pp cōmēdationem supi⁹ facta nimis suo sensu interet: b iducit eū vt doctorē sacre scripture grat. ꝓpē vtilitatē quā inde p̄seq̄t. l Ponit exēplū pauli q̄ multū ꝓfecit audiendo Gamalielē. vñ dicit: Paul⁹ ap'lus ad pedes Gamalielis ꝛc. gliat ac. xxij l At armat⁹ spūalib⁹ telis. Spūalia tela sūt vtutes z miracula q̄bus spūales hostes impugnāt z eoz tēptationibus ꝓtriant: q̄ bis armat⁹ ē cōfidenter docet: vñ dicit cum ap'lo. ij. Coz. x. m Arma. n. militie nostre. i. virtutes z miracula per que in predicatione militamus. Nō carnalia sunt, debilitate. o Sed potentia dei. i. q̄ deū.

a v

Prologus

p Ad destructionē munitionū. i. vt destruāt ꝓsilia hoim seu demonū diuersis callidꝫ munita. Consilia hoim vel demonū destruentes. s. sumus: vel hoc q̄ dico. Arma militie nostre ⁊c. vsq; huc interpositio est. Supius enim dixerat sicut patet in textu eplē. Nō ſm carnē militam⁹ ⁊c. Et est suspensiua cōstructio. vnd repetēdū est. Militamus nos dico: destruentes cōsilia hoim vel demonū p Et oēm altitudinē. ⁊ pfunditatē intellect⁹ tā legis pt⁹ q̄ pb⁹. Altitudinē dico.

r Extollētē se aduersus sciam dei. i. que de deo ē: vt dū impugnāt ptū virginis ⁊ hmoi.

s Et captiuātes .i. in captiuitatē redigentes.

t Oēm intelle. i. captiuos ducim⁹ oēs supbe itelligētes dū xp̄o ꝺicentes ducim⁹ vsq; in obsequiū xp̄i .i. vt fi dei xp̄i cā prius repugnauerāt: hūliter obediāt: et hoc est qd̄ hic dicit ad obediēdū deo. Textus aplī ē. In obsequiū xp̄i: ⁊ parati sum⁹ subiugare oēm inobediētiaz.

y Timotheū ⁊c. Hic oñdit sciaz sacre scripture esse ei necessariā in q̄libet statu. Et ꝑmo i statu ꝓlatiōis exēplo Timotbei episcopi: q̄ hz ab infantia lras sacras didicerat: tū monet eum Paul⁹: vt earū studiū nō negligat: ḃ est qd̄ hic dicitur:

m Arma. n. nre militie non
n carnalia sunt ° sed potētia
dei: p ad destructiōz munitō
nū ⁊ cogitatō es destruētes
q ⁊ oēm altitudiez r extollētē
se aduersus sciam dei: 6 ⁊ ca
ptiuātes t oēz intellectū ad
obediēdū xp̄o: ⁊ parati sub
iugare oēm inobediētiam.
v Timotheū scribit ab infā
tia sacris lr̄is eruditū ⁊ hor
tat ad studiū lectiōis ne ne
gligat gr̄az q̄ data sit ei ꝑ i-
positiōz manus x presbyteri.
y Lyto p̄cipit: vt int̄ ceteras
virtutes ep̄i quas breui ser
mone v depinxit: a sciām quo
q̄ eo eligat scripturaꝝ b ob
tinētē int̄ eū q̄ ſm doctri-
nā est: fidelē sermonē vt po
tēs sit exhortari ī doctrina
sana ⁊ ꝺicentes reuincere.

Sancta 41 .iiij. q̄ppe rusticitas so-
lū sibi ꝓdest: ⁊ q̄tuz
edificat ex vite merito eccle
siā xp̄i: tātū nocet si destruē
tib⁹ nō resistat. c Malachi-
as ꝓpheta immo ꝑ malachi
am dñs interrogauit sacer-
dotes legē. f Intantū sacer-
dotis officiū est: ī terrogatū

tem. Cōstrue sic: oportet int̄ apls ep̄m esse obtinentē eū ſm doctrinā. i. q̄ est ſm doctrinā. i. veritatē: vt potēs sit exhortari ⁊ scētia. Exhortari scientes in doctrina sana. Et reuincere. i. redarguere: cōtradicentes. i. eos q̄ cōtradicunt veritati.

Sancta q̄ppe rusticitas ⁊c. hic doctz defectū b⁹ scie i q̄libet statu esse dānosuz cū dicit: rusticitas. .i. simplicitas.

o Nō resistat scz cū possit.

e Malachias ꝓpha ⁊c. Hic oñdit i statu sacerdotalis dignitatis sciam esse necessariā ⁊ hoc ꝑ multas auctoritates. ⁊ ꝑmo assumit auctoritatē. malachie dicēs Malachias ⁊c. interrogauit sacerdotes. malachie. j. ⁊. ij.

f In tm ⁊c. rn̄dere de lege. Hñ malach. ij. sup illū textuz. Labia sacerdotis custodiunt sciam ⁊c. glosa. Si sacerdos d lege interrogē debeat r̄ndere tes cōuincat: alio q̄n fruſtra iactet dignitatē cui⁹ n̄ bz operatioz. Vtē aggei. ij. sup illū locū Interroga sacerdotes legē dicit glo. Sacerdotū est legē scire dñi ⁊ ad interrogationez de lege rn̄dere Si sacerdos ē sciat legez dñi. Si ignorat legē ipe se arguit nō esse dñi sacerdotē. g Et in deutro. legim⁹. xxvij. Interroga patrē ⁊c. senioz es. ꝓsbyter grece senior latine. b In pſ. q̄z. cxviij. dicit Dauid Cātabiles mihi erāt ⁊c. i Daniel ⁊c. ḃ oñdit eruditā iusticiaz ac sciam rusticia vel simplicitate meliorem dicit q̄ daniel in fine secretissime visionis ⁊c. Danielis xij. c. Dr̄ aūt secretissima ḃ visio q̄ ē de incarnatiōe x̄bi ⁊ morte ei⁹ ⁊ die iudicij: vl secretissima ꝓpē difficultatē k Quasi firma. qd̄ magis eminet. j. Corint ḃ. xv. Alia claritas sol: alia claritas lune: ⁊ alia claritas stellarum Stella. n. differt a stella i claritate ⁊c. l Vides q̄ztū ⁊c. i. simplices iusti: ⁊ sapientes docti q̄ instruūt alios m Fulgebūt q̄si splēdoz firmamēti: q̄ztū ad p̄miū essentiale. n Et q̄ ⁊c. q̄ stelle. Stell' copāt pp p̄miū accidētale: qd̄ ꝓsequūt ex alioꝝ istructiōe: ⁊ cū ḃ habebūt eētiale. o Cur dr̄ paul⁹ ⁊c. ḃ oñdit sciam sacre scripture eē necessariā in statu officij p̄dicatōis. Et ḃ ꝓbat ꝑ paulū: q̄ ꝑter scripturarū sciam quam habebat assumptus fuit ad p̄dicationis officiū: ⁊ hoc ē qd̄ dicit. Cur paulus apostol⁹ fact⁹ est vas electionis. i. qd̄are electus et assumptus est: vt quasi vas omi pre

rudere de lege. s Et i deutro nomio legim⁹. s Interroga patrē tuū ⁊ annūciabit tibi
9 seniores tuos: ⁊ dicēt tibi.
b In psalmo quoq; centesimo decimooctauo. Cātabiles mihi erāt iustificatiōes tue i loco pegrinatiōis mee Et i descriptōe iusti viri: cū eū arbori vite. l Dauid q̄ ē i paradyso compararet: inter ceteras virtutes hoc etiam intulit. In lege domini voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte.
i Daniel in fine sacratissime visiōis ait iustos fulgere q̄si stellas: et intelligentes id ē doctos k quasi firmamentū.
l Vides quantū inter se distant iusta rusticitas et docta iusticia Alīq; stell': alīq; celo cōpant'. Quāq; iuxta hebraicā veritatē vtrūq; de eruditis possit itelligi. Ita em̄ apud eos legim⁹. m Qui aūt docti fuerit m) fulgebūt quasi m) splē doz firmamti: " ⁊ qui ad iusticiā erudiūt multos " quasi stelle in perpetuas eternitates o Cur dicit Paulus apostolus vas electōis.

a a o bb cc d d e e ff g g

cioſum p mundū portaret p̄dicationis v̄bū. Actuū.ix. Vas electōis ē mihi iſte. Et rñdet. p Nempe qz vas legis ⁊ ſanctaꝝ ſcripturarū erat armariū.q.d. Ideo ad h elegit paulū qz vidit idoneū: ſed contra None gratuita eſt electio dei. Sol'o. hic agitur de electione p̄dicatōnis ⁊ñ de electione p̄deſtinatōis q Phariſei ſtupent ⁊c. qz pauli n⁹ erudit⁹ erat i ſcīaris⁹ ſciētijs ne forte putaret q̄ ſacre ſcripture itelligētias poſſet cape p ſe: hic oñdit q̄ h facer nō p̄t ſine gr̄a re uelāte: qz gr̄a dī reuelat archana ad q̄ nō p̄t puenire ſecularī ſcia ſicut pz i rp̄o bomine ⁊ iſctis bominib⁹: ſicut fuerūt apli ⁊ pbet p̄ziarche. vñ dic̄ q Phariſei ſtupēt i doctria dñi id ē rp̄i bois q̄a plen⁹ erat gr̄a: ⁊ tota trinitas ei ſuclabat archana: q̄ pur⁹ bō pe netrare nō poterat. vñ Joh.vij. Cū mirarent iudei dicētes: quō h̄ litteras ſcit cū no didicerit. Rñdit ihs ⁊ dixit. Mea doctrina nō ē mea ſ ei⁹ q̄ miſit me. Itē Luce iiij. Mirabant in v̄bis gr̄e q̄ p̄cedebāt de ore illi⁹. Reuelauit ꝑ gr̄a rp̄o boi: reuelauit nihilomin⁹ aplis. vnde dicit.

r Et mirant in petro ⁊ Johāne ⁊c. Act.iiij.ca. Videntes petri cōſtantiā ⁊ iobānis cōpto q̄ homines eſſent ſine lr̄is ⁊ ydiote: ⁊ admirabant ⁊c. ⁊ certe nō erat amirādū: qz doctorē habuerūt qui interuallo tp̄is nō indiget ad docendū. et hoc eſt quod dicit.

s Quicquid de. Suggerebat. i. indicabat.

t Et erāt iuxta qd̄ ſcriptū ē: Didaſchoi theu. i. docibiles vel dociles dei Theu genitiu⁹ eſt hui⁹ nois theos. Ex vbi ē illud ſcriptū glo. ſup illū textū. Joh.vj. Scriptū eſt illud. p̄bis: et erūt omnes docibiles dei vel docibiles: dicit pluraliter. qz oēs p̄bē vno codēq; ſpū repleti: ex p̄bauerūt diuerſa: ad idē tēdebāt quapropt cū quouis eoꝝ oēs alij cōcordabāt ſicut in Joel qui dicit Et erūt oēs docibiles vel dociles dei Joelis.ij. vbi noſtra lr̄a eſt: Letamini in dño deo noſtro q̄ dedit nob doctorē iuſticie. Itē Iſa.liiij. Dilata locū tentorii tui ⁊c. ⁊ vniuerſos filios tuos doctos a dño. Itē Hiere.xxxj. Poſt hoc dicit dñs. Dabo legem meā in viſceribus eorum: ⁊ in corde eoꝝ ſcribam eaꝝ. In euāgelio Joh̄. vj.c. vbi ſcribitur. Et erunt omnes docibiles dei. Greci ſic habent.

Per lr̄as latinas ſonat ſic: kai ſontai panthes dydaſchoi theu. Et in p̄nunciatione ſic ſonat. keeſonthe pānthes vel theos dydaſchi theu. Ai. n. diphtōgus hz ſonū e: ⁊ oi dyptho͡g hz ſonū i: ⁊ eu dyphō͡gus hz ſonū v vocalis. Hui⁹ aūt interp̄tatio. Et erāt omēs docibiles dei: vel potius docti dei. Didaſcho. eſt verbū grecū idē q̄ doceo. vñ dydaſculos. i. doctos: ⁊ dydaſchos. id eſt doctus. Item per antiquas biblias inueni figuras has.

Et ſicut p̄dictū eſt ſonant apd nos: theu dydaſchoi. i. dei docibiles. i. edocti a deo vel quos deus docuerat vel docebat.

v Duodecī ānos ⁊c. Dictū eſt ꝑ q̄ phariſei mirabatur in doctrina ſaluatoris: mirabant i doctrina petri ⁊ Johānis. Quo aūt ſūt q̄ faciūt excellētiā doctrine mirabilē. Primū cū ille q̄ docet etatis ē tenere. Scām ē illud: qñ illi q̄ docent ſunt ſimplices ⁊ ydiote. Primū videbant phariſei in ſaluatore. vñ dr̄ hic. Duodecim annos. Ecce etas tenera. r Et in tēplo ⁊c. dū prudent interrogat

P Nempe quia vas legis: et ſcripturarū ſanctaruꝫ erat armariū⁹. Phariſei ſtupent in omīni doctrina: r et mirantur in petro et iohanne quomodo legem ſciant: cuꝫ lr̄as nō didicerint. s Quicquid enim alijs exercitatō ⁊ quotidiana in lege meditatio tribuere ſolet: ill' hoc ſpiritusſāctus s ſuggerebat t Et erāt iuxta qd̄ ſcriptum ē docibiles deo: v Duodeciꝫ annos ſaluatoꝝ ipleuerat: x et in templo ſedens de queſtionibus legis interrogās magis docet dū prudenter interrogar. y Niſi forte ruſticū Petrū: ruſticum Johānem dicam⁹: quorū vterqz dicere poterat: etſi impiti ſermone: non tamē ſcientia Johānes ruſtic⁹: piſcator indoctus. z Et vnde illa vox obſecro. In principio erat v̄bū: ⁊ v̄bū erat apud deū: ⁊ deus erat verbū. a Logoſ grece: b multa ſignificat nā ⁊ v̄bū ē c ⁊ rō: d et ſupputatio: e ⁊ cā vniuſcuiuſqz rei. p quā ſūt ſingula q̄ ſubſiſtūt que vniuerſa recte itelligimus i christo.

¶ Capitulum.v.

Hoc doctus Plato neſciuit. f hoc demo

Ecce doctrie excellētia Lu.ij. inueies qd̄ tāgit h. Scām videbāt in petro ⁊ Johāne: ⁊ iō mirabant i eis elegātiā doctrine vñ dr̄ hic.

y Niſi forte ⁊c. Cōſtrue ſic p̄ſumēdū eēt petrū ⁊ Johānē aliq̄d ſcire niſi nos dicam⁹. i. ſi nos nō dicēm⁹ ruſticū petꝝ ⁊ ruſticū Johēm eſſe: ſi i veritate nos dicam⁹: q̄ fuerūt ſimplices ⁊ idiote ſicut legit actu.iiij. tñ habuerāt elegātiā doctrine: vñ ſeq̄t. Quoꝝ vterqz dicē poterat illud qd̄ ſumit⁹ d. ij. Lor.xj. Et ſi. i. q̄uis. Imperiti ſim⁹ ſermone. i. ligua materna. Non tamen impiti ſumus ſciētia. ſ. inſpirata. Johannes ruſticus fuit genere: piſcator officio. Indoctus ſine literis ab homine traditis. qz piſcator indoct⁹ erat antequā vocaret a domino.

z Et vñ illa vox obſecro. illa dr̄ admiratiue ⁊ diſcretie. q.d. illa vox admirabilis excellētior ceteris vñ venit. vnde Aug. Si alti⁹ intonuiſſz tot⁹ mōs cape nō potuiſſz: vñ ſignat i aq̄la: q̄ ceteris auib⁹ alti⁹ volat. vñ veit eis niſi a ſolo deo. Illa vox. ſ. in p̄ncipio erat v̄bū: ⁊ verbū erat apd deū ⁊ ds erat v̄bū. Ecce elegātiā doctrie quā habuit a dr̄: ⁊ nō ab boie: qz vo mentionē fecerat de v̄bo: qd̄ grece dr̄ logos qd̄ multa ſignificat apud grecos dicit q̄ ſcām oēs ſuas ſignificationes conuenit xp̄o. Dicit ergo.

a Logoſ grece quod talibus figuris ſcribitur apud grecos. b Multa ſignificat. Nam et verbum eſt ⁊c. Chriſtus dicitur verbū inq̄tū patrē dicētē manifeſtat. c Ratio dr̄ inq̄tum creaturas ad finē ordinat. d Supputatio. inq̄tū diſtinguit. e Cā inq̄tū res in eē p̄ducit. Aſſmel⁹ ⁊ magis ordinate. Verbum dicitur q̄tum ad patris dicentis manifeſtationem. Cauſa dicitur q̄tum ad rerum creatōnem. Ratio dicitur q̄tum ad creatorum ordinationē ad finem. Supputatio vo dicitur q̄tū ad ordinatorū diſtinctionē. Et nota q̄ logos dr̄ ab hoc verbo logo qd̄ eſt dico

f Hoc doctus plato ⁊c. hic oſtendit q̄ ſapientia mūdana celeſtia nequit indagare myſteria: que quibus vult reuelat gratia. Unde Matbei.xj. Confiteor tibi pr̄ dñe celi ⁊ terre: qz abſcondiſti hec a ſapientibus ⁊ prudentibus: ⁊ reuelaſti ea paruulis. Dicit itaqz. Hoc doctus plato neſciuit qd̄ de verbo dei Johannes p̄dixit. Et ſimiliter.

g Hoc demoſthenes eloquētiſſimus ignorauit: ⁊ tamē plato marium⁹ erat phs. Demoſthenes rhetor eloquētiſſimus. de vtroqz ſatis dictū eſt ſupra. Demoſthenes aūt ſm̄ derivationē grecā dr̄ a demos qd̄ eſt populus ⁊ ſthenos qd̄ ē vtus ⁊ ſtat⁹: quaſi robur ⁊ ſtat⁹ ſiue potētia populi. ⁊ ſm̄ q̄ dicit Hiero. hoc doctus plato neſciuit. videtur Aug. ſenſiſſe cotrariū dicens in ſeptimo cōfeſ. ſe legiſſe in q̄buſdā platonicorū libris: nō q̄dē his verbis ſed hoc idē multis ⁊ multiplicib⁹ ꝑſuaderi rōnib⁹: q̄ in principio

Prologus

erat verbū: ⁊ cetera q̄ sequūtur aduſq; Et tenebre eā nō cōpr̄henderūt. ⁊ q̄ ois aia q̄uis testimoniū ꝓbibeat de lumine: nō est ipa lumē: ſ verbū dei dr̄. Est em̄ lumē verū qđ illuminat oēm hoīm venientē in hūc mūdū: ⁊ in mđo erat ⁊ mundus p eū fact⁹ est: ⁊ mundus eū nō cognouit.

Dr̄ē dicit se ibidem legisse q̄ verbū: dr̄ nō ex carne non ex sanguine: nō ex voluntate viri: neq; ex voluntate carnis: ſ ex deo natus est. Ex his itaq; vī q̄ doctus plato sciuit q̄ in ꝓncipio erat verbū ⁊ verbū erat apd deū: ⁊ dr̄ erat ꝑbū. Ierūtn̄ h̄ nescisti a puro spiritu puro aspectu intelligentie sicut scriptū est iobes ſ quodā rationis discursu: ⁊ enigmate. Tollatur ci impi⁹ ne puro aspectu intelligē tie ꝓcēpleā gloriaz dei. Isaie. xxvj. ſm septuaginta.

h Perdam inq̄t sapiam ⁊c. vsq; ad locū illū Abraā vidit diem e⁹. h̄ oñdit defectū ⁊ insufficiēti am secularis sapie ⁊ effectū ⁊ supabū dantiaz gr̄e. litera plana est. Auctoritates manifestant sēpas ꝓma sumitur. de. j. Cor. j. Perdam sapientiam sapientium: et prudentiam prudentium reprobabo. Glosa id est mundanaz sapientiam. et prudentiam eliminabo a predicatoribus euangelij. Et hoc sumitur de abdia. ca. j. vbi dicit. pdam sapientes de ydumea: ⁊ prudentiam de monte esau. Itē ysai. xxix. peribit sapientia a sapientibus eius ⁊ intellect⁹ prudentiū eius abscondet.

i Stulta sapia pdat falsam sapiam. i. eliminabit a p̄dicatoribus euangelij: sicut patet in paulo de quo subiungit.

k Et pro quia.

l Dr̄ē stulticia predicationis in cruce sit. i. cuius predicatio crucis stulta reputet. i. Cor. j. Verbū crucis pereuntibus quidē stulticia est.

m Tamen paul⁹ sapiam loq̄t inter ꝓfectos. j. cor. ij. et vocat h̄ ꝓfectos nō ꝓfectos cognitores ⁊ doctores q̄bus opus nō est docere sed auditores iā capaces. Ex quam sapientiam sequar.

n Sapiam aūt nō seculi hui⁹ ⁊c. i. malignoz spirituum vel phoz qui ꝓncipes mūdi videbant. Qui destruunt. i. quoz sapientia destruit.

o Dei sapiam. i. xp̄m in quo ostensa est dei sapia de redēptione hominū loquimur: dico.

p In mysterio. i. exponēdo mysteria in quib⁹ xp̄s signatur abscondita vt nesciāt pseudo: q; non in ꝑbis ſ in virtute est: non humana ratione cōprehensibilis: sed spirit⁹ efficatia credibilis. q Quā. s. sapientiam.

r Deus p̄destinauit. i. p̄ordinauit.

s Ān secula. i. añq; mūd⁹ esset. t Dei sapia xp̄s est Christus em̄ dei virtus ⁊ dei sapia. j. cor. j. Predicamus xp̄m dei ꝑutē. ⁊ dei sapiam. v Dec sapia in mysterio abscondita est. sub diuersis figuris in veteri testamento.

r De qua ⁊ noui psalmi titulus ꝓnotat ꝓ occultis filij ⁊c. col. ij. y Et q̄ in mysterio ⁊c. ad ro. i.

3 Predestinatus aūt ⁊ p̄figuratus ⁊c. Prefiguratus fuit⁹ abel. gen. c. iiij. quē cayn interfecit i ysaac quā pr̄ immolare voluit gen. xxij. In ioseph qz a frib⁹ vēdit⁹ fuerat gen. xxxvij. In agno. Exo. xij. In hieremia. Dier. xviij. in lapide angulari. ysa. xxviij. In lapide p̄iario. zach. iiij. In mltis alijs figuris.

a Ān ꝓbe ⁊c. Supra dictū est q̄ sacre scripture mysteria reuelate sūt a do xp̄o boi ⁊ aplis ad q̄ nō ꝑt ptingē sciētia secular⁹ h̄ oñdit q̄ reuelata sūt ꝓphis ⁊ p̄iarchis. Ista plana ē ⁊ cōtinua sic dico q̄ p̄figurat⁹ fuit. vñ ꝓphe appellabāt videtes ⁊c. i. intellige bāt figuraz mysteria reuelante gr̄a dina. Qđ aūt h̄ dr̄. summē d. j. reg. ix. vbi dr q̄ ꝓpha dr bodie vocabat oliz videns. Sic oñsa ē in genere reuelatio fuisse facta ꝓphet⁹. Postmodū ſbdit spālia exempla i p̄iarchis ⁊ ꝓphis: et ꝑmo de abrahaz p̄iarcha cū dr̄.

b Abrahā vidit diē eius ⁊ letatus est Joh. viij. Abraha p̄ vī ctulit ⁊ videret diē meū. vidit ⁊ gauisus est. Vidit visione intellectuali spūsancto mysteria reuelāte. postmodū exemplificat in spāli de reuelatione facta ꝓphis: cū dicit. c Apiebant celi ezechieli. Ezech. j.

d Qui ꝓphe pctōri ⁊c. i. iudeis incredulis. Isa. j. Heu gēti peccatrici ꝓphe graui iniq̄tate ⁊c. e Reuela ⁊c meos. i. intellectū meū. f Et cōsiderabo mirabilia de lege tua. Sed quare petebat boc. Certe qz Lex spiritualis est. i. spiritualit intelligenda. ij. cor. iij. Iraocci dit: spūs autem viuificat. g Et reuelatione opus ē vt itelligat. Ro. viij. h Ac ⁊c. cōtēplemur. ij. cor. iij. Isa est Nos aūt reuelata facie dñi gl̄iam speculātes ⁊c. Et exposit glo. nos aūt reuelata facie. i. expedita rōe in qua iudeis ē velamen. Speculātes. i. p speculū rōis videntes gl̄iam dei. i. gloriosum dñm ⁊c. vide totā glo.

i Liber in apocal. Hic incipit quinta ps isti⁹ epl̄e ꝑm diuisionē ꝓbabitā: ⁊ ostendit hic biero. sacre scripture difficultatem dupl̄r. Primo ostendit pticulariter aliquoz librorum difficultatem tangendo. Secundo generaliter p libros singulos discurrendo ibi. Videlicet manifestissima est gen. Item ista ps in qua pticularit̄ ꝓcedit b3 duas ꝑtes. In ꝑma ostendit difficultatem sacre scripture absolute: in scda cōparatiue ibi. Taceo de grāmaticis. Litera plana est. i Liber in apoca. i. lib apocalip. apocalipsis idem est q̄ reuelatio quia ibi mlta reuelant. k Septem sigillis signatus ostendit. id est septē sacris que sūt i humanitate xp̄i ꝓpter redēptionem humani generis que sunt cōceptio: natiuitas passio: descensus ad inferos: resurrectio: ascensio: aduentus ad iudicium. l Quē si videris ⁊c. Totum istud sumit de esa. xix. m Quanti hodie ⁊cetera. supra ostendit difficultatem hic confundit sciolorum

præsumptionē. Et in fine cōcludit q nō pñt intelligere nisi p reuelationē: dicit g. Quanti hodie putāt ꝛc. Ecce psumptio. n Tenēt signatū libꝝ nec aperire pñt nisi ille reserauerit q̄ hꝫ clauē dauid ꝛc. Ecce q̄ necessaria est reuelatio. Et sumit hoc de Apo. iij. vbi scribitur. Hec dicit sctūs ꝛ verus q̄ hꝫ clauem dauid: qui aperit: et nemo claudit. claudit ꝛ nemo aperit.

signatum librū: nec aperire pñt nisi ille rſeraverit q̄ habet clauem Dauid qui aperit ꝛ nemo claudit: claudit ꝛ nemo apit°. In actibꝫ apostolorꝫ: sanctus eunuchꝰ immo sanctus vir: sic em̄ eū sācta scriptaᵖ ꝓgnominatᵍ cū legeret ysaiā pphetā: interrogatus a philippo: ʳputaſ ne intelligis q̄ legis: respondit. ˢQuō possiꝫ nisi aliq̄s me docuerit: ᵗEgo vt ò me loquar interi: ᵘnec sanctior sū hoc eunucho ᵛnec studiosiorʸ qui ꝛ ethiopia. i. ꝛ extremis finibꝫ mūdi: veīt ad templum: ᵃreliquit aulā regiam: ᵇ ꝛ tantus amatoꝛ legis fuit diuīe atq̄ scīe: vt et in vehiculo lr̄as legeret sacras. Et tñ cū librū teneret ꝛ verba dñi i cogitatiōe ꝓciperet: ᶜlingua volueretᵈ labijs psonarꝫ ᵉignorabat eū quē in libro nesciēs venerabat. ᶠVenit philippus oñdit ei ihm q̄ clausᵖ larebat in lr̄a. ᵍO mira doctorꝫ virtꝰ. ʰEadē hora credidit eunuchus baptizat fidelis et sanctus: ⁱmagister efficitur de discipulo: plus in deserto fonte ecclesie q̄ i aurato synagoge tēplo repit.

• Capi. vj.

ᵏEc a me perstricta sunt breuit ˡneq̄z ei epistolaris āgustia euagari longius patiebat: vt itelligeres te i scripturis sacris sine pꝛeuio ꝛ mōstrāte semitam non posse ingredi. ᵐTaceo de grāmaticis

o In actibus apl̄oꝝ ꝛc. Postq̄z ꝓfudit sciolorū psumptionē subiūgit studiosoꝝ edetationē: ꝛ cognitōis imꝑfectiōz. Et ponit exemplū de eunucho studioso: qđ scribit act viij. p In actibꝰ apl̄oꝝ scūs eunuchus immo vt scribit i antiquis: ꝫ plus placet mihi lr̄a modernoꝝ scribētium immo scūs vir qđ antiq̄ implicite dicunt. moderni dicūt explicite. p ꝓgminat. i. simł nominat: qz virꝫ etiā eunuchū appellat: actuū. viij. vbi dr. Vir ethiops eunuchus ꝛ cet̄a. q Cū legeret ꝛc. a philippo. vnꝰ de septē. nec apl̄s ille philippus dr̄ huicq̄ minus impo fuisse manus.

r Putasne ꝛc. post oñsam scripture difficultatē: post confusam sciolorꝫ p̄sumptōz pꝰ exp̄ssam studiosoꝝ imꝑfectionē h subiūgit doctrine necessitatē dicens.

s Quō possum nisi aliquis me docuerit. q. d. nō possum intelligē sine doctore. In opusculo vocabuloꝝ inuenies tria genera eunuchorū. Quidā. n. nasc̄ūr: q̄ dicunt castrati. i. casti nati. Alij facti sunt ab hoibus: qui ꝓprie dicunt spadones a spata. Spata dr̄ gladi⁹ a spatio: qz sit spaciosa ꝛ lata: vel a patin qđ est passio. ꝛ fortē cū hmōi instrumento antiquitus castrabātur. Alij se castrāt ꝓpter regnū dei. q̄ ꝓprie dicunt eunuchi. i. bene vincentes: ab eu quod est bonū: ꝛ niche qđ est victoria: qz bene vincunt carnis tentatōes: et isti vltimi merentur. Vel dicitur eunuchus ab eucie quod est mulier vel lectus: ꝛ echo qđ est custodia: quasi lecti vel mulieris custos.

t Ego vt me ꝛc. Dic eunuchi studiositatē cōmendat q̄ tñ p se scripturā intelligere nō poterat. Litera plana est. t Ego vt de me interim loquar. i. vt sermonem de me ꝛ nō de alijs interponā.

v Nec sanctior sum hoc eunucho. q̄tū ad bonitatē vite. r Nec studiosior: q̄tū ad appetitū scientie.

y Qui de ethiopia. i. de extremis mundi finibus venit ad templuz. Sicut dicit ysiō. in. xviij. etymo. Ethyopia dicta est a coloꝛe populorū quos solis vicinitas coꝛet: teniq̄ vim syderis prodit hominum coloꝛ. ē em̄ ibi iugis estus. Maz quicquid eius est: sub meridiano cardine est et cetera. Iste ethyops venerat adorare in Hierusalem per quem domina sua multa dona miserat templo. a Reliquit aulā regiā. Candacis regis ethiopum. Et vide qz oēs regine ethyopū dicebant. Cādaces sicut romani impatoꝛes cesares dicebāt. nec habebat regimen regio hec nisi a feis. ita scribit in histoꝛijs.

b Et tantus amatoꝛ ꝛc. cogitationē ꝓciperet. Vel vm aliā literā i cogitatione cōciperet: q̄ a bñ eā meditabat.

c Lingua volue. frequent̄ repetēdo

d Labijs psonaret apte legendo.

e Ignorabat eū ꝛ cet̄a. s. dñm ihm de q̄ legit ysa. liij. sicut ouis ad occisionē ducet̄ ꝛ cetera.

f Venit philipꝰ ꝛ cet̄a. De isto philippo dr̄ i histoꝛijs ꝯstat hūc philippū fuisse dyaconū nō apl̄m. si em̄ apostolus esset: statim baptizatis manus imponeret: nec ad hoc alios expectaret. In ista impositione manuū ostendebat spūssctūs sb aliq̄ signo visibili: quē baptizati inuisibiliter receperāt in baptismo.

g O mira doctoꝛis virtus ꝛc. Dic commendat magistri doctrinā p effectū subsequentē q̄ multiplex est: sicut pz in lr̄a. Dicit itaq̄. O mira doctoꝛis virtus id est efficatia: ꝛ quare.

h Eadē hoꝛa ꝛc. ꝛ sctūs. Vide vbi exponit sctūs i opusculo de vocabulis biblie.

i Magister efficit de discipulo. pl⁹ i deserto ꝛc. reperit. Istud exponit sic. Eunuchus reuertebat a tēplo qđ erat in lr̄a pulcherū ꝛ deauratū: ad qđ multi ꝓueniebāt. vñ dr̄ in lr̄a synagoge. i. ꝯgregatiōis fons eccie dr̄ sacra scriptura spūaliter intellecta. Hꝫ deserta dr̄: qz a plurib⁹ intelligentia spūalis deseruit. Dl⁹ g̃ inuenit in hoc fonte q̄s intēplo: q̄bi inuenit figuras ꝛ enigmata: hic añt est veritas explanata. vñ dicit bonū ꝟbū puer. xvj. Fons vite eruditio possidentis. in doctrina stultoꝝ fatuitas. i. apta doctoꝛibus eccie ꝛ synagoge.

k Ec a me ꝛc. Ista est conclusio istius ꝑtis in q̄ absolute oñdit difficultas sacre scripture: ꝛ dicit hic. q̄ supꝛadicta breuit tetigit: vt paulinus intelligeret se non posse intelligere sacram scripturā sine p̄mōstrā te. vñ dicit. Hec a me pstricta sūt breuiter. i. leuiter tacta vel summatim dicta.

l Neq̄z cū ꝛc. Istud est interpositio. vel respicit qđ dr̄ breuiter pstricta in quā sunt: vt intelligeres te in scripturis sacris sine p̄uio ꝛ mōstrāte semitā nō posse ingredi.

m Taceo de grāmaticis ꝛc. Dic oñdit difficultatē sacre scripture i cōpatiōe ad alias scias. Et p̄mo in cōpatione ad liberales: cū dicit. Taceo de grāmatic⁹ ꝛc. Resume divisionem istius ꝑtis q̄ supꝛapositā est i p̄ncipio q̄ pretermissa est. cā breuitat̄ insisto lr̄e.

m Taceo de grāmaticis ꝛc. Grāmatic⁹ dr̄ a grāma qđ ē lr̄a: qz sumit initiū a lr̄a: vñ grāmatica quasi lr̄alis scia

Prologus

non a prima pte sui: qz primo tractet de lris: sed p effectuz qz efficit lratuz: vñ describit sic: Grāmatica est scia recte scribendi. recte pnunciandi: recte cōstruendi. n Rhetoz vel rhetoricus dr oratoz. a rhesis qđ ē locutio: appē copiam locutiois. Isiđ. i. ij. etby. describit rhetoricā dicēs. Rhetorica ē bñdicendi scientia in ciuilibus questiōib9 ad psuadēdū iusta et bona.

n rhetoricis: o philosophis: p geometr(: q oyal eticis: r musicis: s astronomicis: t astrologis: medicis: qz scia omtalib9 satz vl vrilissima ē v & in tres partes scindit: in octrinā rationez & vsū. x Ad minoz artes veniam: et q̄ non tā y lingua z q̄ manu ministrāt. a Agricole: cemētarij: fabri metalloz: lignorumq; cesoz es: lanarij quoq; & fullones: ceteri q̄ variā suppellectilē & vilia opuscula fabricāt absq; octoze eē nō possūt qđ cupiūt. b Qđ medicoz est promittūt medici tractāt fabrilia fabri. c Sola scripturaruz ars est quā sibi d passiz oēs vēdicāt Scribimus ĩdocti octiqz poemata passiz. e Hanc garrula anus: f hanc octyrus senex: hāc sophysta verbosus hanc vniuersi p̄sumunt lacerant octent añq; discant.

y Logo. i. sermone. Gallicā plogi bñt lingua. i. officio linguc. et forte istō mouet cos ad scribēdū ligua p logo qz greci: nō bñt ablatiuuz. vñ dicit ꝓsti. qz ablatiuz ꝓprius est romanoz. qz nouiter vē a latinis inuentz. Iz antiquissimi grecoz grammatici sertū casum posuisse videantur &c.

z Manu. i. officio manꝰ scilicet operādo. postea etē plificat. dicens.

a Agricole &c. qđ cupiūt esse. f. periti in istis artibus g multoforzius sacra scriptura q̄ difficilioz est. sine doctoze nō pōt intelligi. Cemētarij sunt q̄ cū cemēto operant. Fabri metalloz ad differētia alioz fabroz. Fabri cm quilibet artifices cōiter appellant: ē p additiones cōiter specificant: vt cū dr faber ferrarius. Faber lignarius &c. Lanarij sunt q̄ opant de lana. Fullones fulges. quia faciunt pannos fulgere. Vel dicuntur fullones quasi fullando lauantes. vel quasi foztiter lauātes. Suppeller dicitur omne instrumentum et ornamentum domus: et dicitur a suppleo supples: qz supplet defectū domus.

b Quod medicoz est. pmittūt medici &c. Ita scribitur in epli Oratij vbi dr nauē agere ignarus nauis timet. Abzotanū egro nō audet nisi q̄ didicit dare. Qđ medicoz est pmittunt medici &c.

c Sola scripturarū ars est quā sibi omnes. tam viri q̄ mulieres: tā docti q̄ insipientes. Vendicāt. i. appzopriant & vsurpant.

d Passim. i. cōiter. indifferenter: vbiq;. Et hoc pbat p versum oratij dicentis in epistolis. Scribimus indocti: doctiq; &c. Et ꝓponūt ibi optimi versus de ista materia. Mutauit mentem populus leuis. & calent vno

Scribēdi studio pueri: patresq; senesci. Frōde comes viridi cenant: et carmina dictant. Et subiūgit hieronimus multa incōuenientia que sequuntur ex taliū doctrina. Et primo ostendit doctrinam talium esse ineptam cum dicit:

e Hanc garrula anus &c. omnes isti inepti sūt ad docendū. f Delyrus senex. i. desipiēs lyrinia cm grece desipientia e. vñ dicūt origenis lyriniata errores ei9 i quibus desipuit. Scdm ysiđ. etbymo. x. delyrus dicit mente defectus per etatem: quia a recto ordine et ꝗsi a lyra aberret. lyra enim est orationis genus cum quo agricole facta semente dirigunt sulcos in quos omnes seges decurrit. versus. pollice tango lyram. facio cum vomere lyram. Item grecismus. De lyro discordo. de lyro deuio dico. Est lyra fons primi caput: est quoq; lyra scdi. Oratius in scda epistola. Quicquid delyrat reges plectuntur achiui. f Senex. quasi se nesciens.

bis tribus eāpollētia q̄ i q̄busdā antiq̄s eplis sic inuenit. Endiate. i. doctrinā. oislogon. i. rationem. Ceteri. en. i. visum. grecas lras ꝑtermitto & Ad minores artes veniā &c. Dic oñdit difficultatē sacre scripture i comparatione ad artes mechanicas.

o Philosophi greca appellatiōe vocant q̄ ltie amatoz es sapientie interptātur. Est enim phūs qui diuinaz & humanarū reruz scientiam bz: & omnem bene viuēdi tramitem tenet. Ita dicit Isido. etby. mo. viij. p Geometris. Dic & hec geometra & h geometer. tri. dicitur ille q̄ tractat vel docet mensuras terre Et componitur a ge qđ est terra: et metros mensura. vñ hec geometria dr ars q̄ docet mensuras terre.

q Dyaletici sunt q̄ docent dyaleticā vel student in ea. Dyaletica aūt est disciplina ad differēdas rez cassas inuētā. ipa ē phie spes q̄ loyca dr. i. rōnalis. Et ꝑm ysi. etbi. ij. dr a dia qđ est de & lectoz qđ est dictio: qz de dictis i ea disputaf. Et vt scias orthograuiā nois nota bos versus Scribe y grecū dya. tūc duo significabit. Scribe p i nrm sic dia decz dabit.

r Musici sunt doctores vel auditores musice. Musica aūt est pitia modulationis sono cantuq; consistens. & dr a musis qz p eas vis carminis et vocis modulatio antiq̄ tus querebatur. et sic dicit Isiđ. etby. iij. Musice partes sunt tres. Armonica. rithmica: & metrica. Armonica ē q̄ discernit in sonis acutū & graue. Rithmica que requirit i sonis incursionē verboz vtrū bene sonus an male cohereat. Metrica est que mensurā diuersoz metroz pbabili rōne cognoscit. Pdē in eodē. Prima armonica est q̄ ex vocū cantib9 constat. Scda organica que ex flatu ꝓsistit. Tercia rithmica q̄ impulsu digitoz numeros recipit sic in cytbara. s Astronomi sunt q̄ docēt legem vel regulas de astris: & q̄ astra noiant. Et cōponit ab astrū et nomos ler: vl noma qđ est regla. Vñ astronomia ler astrorū que cursus syderū: & figuras & habitudines stellaz. circa se & circa terrā indagabili rōne pcurrit.

t Astrologos cōponit ab astrū: & logos qđ ē sermo. vñ astrologia dr ps astronomie vt vitem9 obiectōz: q̄ possz fieri de lra q̄ dicit. Quoz scia vtilissima ē &c. Nota q̄ dicit Ysi. etby. iij. Inter astronomiā & astrologiam aliqđ differt. nā astronomia celi cōuersionem: ortus: obitus motusq; syderū cōtinet: vel qua ex cā ita vocent. Astrologia vo ptim naturalis: ptim supstitiosa est. Naturalis dū examinat solis & lune cursus: vel stellaz: certasq; iporz stationes. Supsticiosa vo est illa quā mathematici sequūtur q̄ in stellis auguranf: q̄ etiā. xij. celi signa p singula anie vel corpis mēbra disponunt: syderūq; cursu natiuitates bominū mozesq; p̄dicare conant. Per boc patet q̄ quo ad qđ est vtilis: et quo ad quid est dānabilis: tū generaliter ibi sumit scia: sicut pz p hoc qđ sequit.

v Et i tres ptes scindit. In doctrinā: rōem: et vsū. i. in rōnalē philosophiā. naturalē & moralem. In octauo lib. de ciuitate dei inuenies satis de bis tribus capi. iij. Et in ysido. ety. lib. viij. ca. vj. Die. posunt tria greca vocabula

Scdo oñdit doctrinā taliū supbā ibi. g Tlij abducto supcilio: vt etiam sapientes videant: quoz supbia manifestat in supciliū abductione: in grandiū trutinatione: in pbie ostentatiōe. Supciliū dr quasi cilio supositū. Ciliū ē tegumē oculoz: sic dictū qz celet oculū vel a cilleo les. qđ est mouēdo frequenter monet. In supciliū abductione signū est supbie.

i Trutinātes .i. cū magno pōdere pferentes.

b Grādia vba .i. inflata et intelligibilia. Iz parū sciāt. vñ optime cōcipit eis illud qđ dicit oratius in poetria ad pisones et Deleus cū paup et erul uterqz. Dropcit ampullas. et sesquipedalia verba ambulle vel ambulle dicunt verba inflata quasi plena bullis. in circuitu. Sesquipedalia dicitur totū. vñ sesquipedalia dicuntur mēsurā totius pedis continētia. Cetera plana sūt.

c Tercio oñdit doctrinā taliū esse ineptā et pbrosaz ibi. k Tlij discūt etc. nā magnū opprobriū est qđ fciaz doctrine se subijciāt. Ite pbrosū est qđ q docēt nō intelligunt.

l Probpudor dr cōfessio sm papiā. Et dā a pudeo es. qđ est pcul pudere. vl p aliquo pudere. dr g pbpudor .i. confusio est. s. ita dicere m Edisserūt .i. aperiūt oñdūt valde disserūt: eminenter vel cuidenter disserunt. Cōponit cum ab ex et disserо ris. qđ est tractare: dicere sapienter loq: confirmare etc. Quarto oñdit doctrinam talij esse erroneā: ibi. n Taceo de meis similibus etc Ecce magnus error. Et subiūgit causam ꝓpter quam errant cū dicit. o Nec scire dignant quid prophete etc. q. d. vitiosissimum est auctoritates q ad ꝓpositū nō faciūt assumere: et violenter ꝓ sua volūtate eas exponere: sicut faciunt illi q versus virgilij et homeri exponūt de xpo: cū auctor longe aliena fuerit intētio: et maxime cora intelligentibus nō deberent hoc facere. Cōtinua sic. ꝓbrit qz incongrua aptant testimonia.

p Quasi nō legerimus homerocētonas et virgiliocētonas. i. opuscula de versib⁹ homeri et virgilij composita excerptiones quedam sunt de libris homeri et virgilij: et in duos libellos redacte. in quibus multi versus ꝓter predictorum auctor intentionē adaptantur xpo Excerptores aūt libros homeri et virgilij trāscurrētes vbicūqz inueniūt aliquid quod sue materie possent adaptare: puncto signauerūt: vt qñ ꝓpilarēt promptius inuenirēt: et ab huiusmodi punctiōe centones dicunt scripta compilata ex versib⁹ hincinde collectis et sm numerū continuatis. cento em verbum grecum idem qđ pungo. vnde dicitur hic cento. onis. idē. s. qđ punct⁹ vel punctatio. Ysi. j. etby. vbi agit de metris ibi dicit qđ centones sunt q de carminib⁹ homeri et virgilij ꝓpria opera more cētenario ex multis hincinde compositis vnum sartiunt corpus. Unde sm ipsum centones dicuntur a centum. Et nota qđ declinatur hic: virgiliocento: et hic homerocento. Unde homerocentonas: Accusativus grecus est: Et similiter virgiliocentonas. q Composuit autem homerocentonas de christo.

> "Tlij abducto sr'cilio[s] grādia ꝟba 'trutinantes: inter mulierculas de sacris literis philosophant.[k] "Tlij discūt pbpudor a femis qđ viros doceāt: et ne parū hoc sit q dā facilitate ꝟborū: immo audacia [m]edisserūt alijs: qđ ipi nō intelligūt. "Taceo de meis silibus: qui si forte ad scripturas sctas p[o] seculares lras venerit: et sermone compositio aures ppli mulserit: quicquid dixerit hoc legez dei putāt. [o]Nec scire dignātur quid ꝓphete quid apli senserit iz ad sensū suū incōgrua aptāt testimonia: qua si grāde sit et ñ viciosissimū dicendi gen⁹ deprauare sententias: et ad volūtatē suaz sacrā scripturā trahere ꝓpugnātē: [p]quasi ñ legerim⁹ homerocētonas et virgiliocentonas [q]ac nō sic etiā et maronē sine xpo possum⁹ dicere xpianū: [r]qz scripserit. Jaz redit et ꝟgo: [s]redeūt saturnia regna. [t]Jam noua progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium. Nate mee vires: mea magna potentia sola. Et post verba saluatoris in cruce [v]Talia prestabat memorans fixusqz manebat.

Eudochia vxor Theodosij minoris. virgiliocētonas scripsit ꝓba vxor Adelphi: in quibus posuit ꝓ magna parte cōtinentiā noui et veteris testi. Et credo qđ opus illud cōtinet septingentos et quinqz versus Isid. dicit de ea in primo etby. qđ de fabrica mūdi et euāgelijs plenissime exp̄sit. Modo exponam⁹ lram. Dictū qđ incongrua aptant testimonia et male intellecta qi ñ legerim⁹ humerocētonas et ꝟgiliocentonas sicut et ipsi.

q Ac nōsic etiaz et maronē etc. Ista lra est hieronymi. Cōstrue sic. Ac ꝓ et resume quasi ita loquaē: quasi non legerim⁹ homerocentonas et ꝟgiliocentonas: qsi non possum⁹ sic. s. sicut ipi dicere. i. dicēdo affirmare. maronē id ē virgiliū. Sine xpo. i. nō intelligendo de xpo vl nō habito rspectu ad cristum fuisse xpianū .i. auctoritates qs ipsi assumunt scripsisse de xpo. q. d. possemus dicere si vellemus. qđ virgilius librum scribens intelligeret de xpo cū tñ in veritate non hoc diceret d ipo: sed hoc dicere nolum⁹ ne incōgrua testimonia ꝟsurpemus sicut illi q dicūt eū intellexisse de xpo.

r Quia scripsit. Jā redit etc. vt p ordinē oñdat qđ dicte auctoritates vsurpate sint nec d christo loquant: nota: qđ pollio dux germanici exercitus capta Salona ciuitate dalmacie eodem anno consul romanus fieri ꝓmeruit. Unde virgilius in bucco. iij. egloga. Qui te pollio amat veniat quo te quoqz gaudet. scz te venisse ad consulatum. Eodem anno habuit filium quem Salona deuicta salonimuz vocauit. q natus pentibus risisse dr: quod erat maluz omen. qm in ipis primordijs interijt. Virgilius vo volens omen illud in bonū cōuertere dicit qđ ipso regnāte erit iusticia in terra. Et multipliciter cōmēdat eū dicēs. Jam. s. nato salonino. et. i. etiam virgo .i. iusticia redit. Justicia dr sm fabulas filia fuisse Astraei gigantis. virgo qz incorrupta dicatur esse. Ouidius. j. metamor. Uicta fedet pictas: et virgo a cede madentes Ultima celestū terras astrea reliquit.

s Redeūt saturnia regna. s. prima etas que fuit aurea. Ita Ouidius. Aurea prima sata est etas.

t Jā noua ꝓgenies. s. Salonin⁹ celo dimittit alto. qđ natiōe celestis reputabit ꝓpter ꝓbitates suas. Omnia illa inuenies in bucco. in quarta egloga. Item alia auctoritas. Nate mee vires etc. nō est dicta de christo: immo sicut patet in fine primi eneidos verba sunt veneris ad cupidinez filiū suū supplicātis: vt assumpta forma Julij ascanij nepotis sui. s. filij enee. quem diligebat dido. Carthaginēsis regina inflammaret eā ad amorem Enee. Ite illa auctoritas.

v Talia ōstabat etc. nō de christo. Iō anchise dr in .ij. eneidos. Cū em eneas ꝓcul suū de troya no incendio in humeris exportasset: et cuz eo fugam inire voluisset: ille nullo modo cuz eo voluit exulare nec Troyam iam succensam deserere. Unde dicitur de eo ibidem Abnegat abscisa vitaz prodūcere troya: Exiliumqz pati et cetera. Et cum esset veteranus volebat mori in terra natiuitatis sue. In fine dicit Virgilius de eo. Talia ōstabat memorās. fixusqz manebat. i. firmus. s. i. ꝓposito nō recedēdi a troya.

Prologus

r Puerilia sūt hec. Hic oñdit doctrinā taliū ridiculosā q̄ ea docēt q̄z nō bñt sciam ad modū pueri balbucientiz nec dū plena verba formare scientiz. vñ dicit puerilia sūt hec z circulatoꝝ ludo silia vocere qđ ignozes. q. di. pueri nesciūt discretionē boni z mali: silr nec isti. Itē pueris se dētibus in circulo vn⁹ currit in circuitu tenens aliq̄d in manu sua: qđ ꝓponit si pōt retro iuxta aliquem illorū qui si fuerit vēbēsus ab illo iuxē quez res deponiē: resumit rem depositaz z procedit in circuitu suo. Si vo stationon fuerit vēbensus. ille iuxta quez deposita est: circuit p illo: z ille sedz cū aliis. Et iste ludus appellatur circulatozius. Et sic iste ludus laboziosus est et infructuosus: et ideo ridiculos⁹: sic similiter doctrina talium ridiculosa est. Aliqui tamen exponunt illud ꝺ ludo circensi. de quo dicit Isidor⁹ Ethym. xviij. Circenses ludi ideo dicti vel a circūeundo: vel q̄ vbi nunc mete sunt olim gladij ponebantur: q̄s quadrige circuibāt: z inꝺ dicti circenses: ab ensibus circa q̄s currebāt. Siquidē etiaz in littoze circa ripas fluminū cursus agitātes gladios in ordine in litoze ripe ponebāt. Et erat artis equū circa piculatozire. Ān z circēses dicti q̄i circūenses. Isti ludi piculosi z infructuosi erant: sic silr doctrina taliū ꝕ dicit: puerilia sūt hec z circulatoꝝ ludo silia vocere qđ ignozes. y Immo vt stomacho. i. indignatōe loquar. z Nec ꝺ qđē scire qđ nescias. i. ignozare te bñe defectū scie. Stomachus grece os vocaē: eo q̄ hostiū ventris sit: z ipm cibū excipiat atq; ad intestina trāsmittat. Ita dicit ysido. etbymo. r. z inde dr̄ stomach⁹. a. um. i. iracūdus: furibūdus: indignabūdus. Et stomachor. aris. irasci: furere: indignari.

a Videlicet manifestissima est geneſis. Sicut dictuz est supza. hec est q̄nta ps p̄incipal⁹ istius epl̄e. in q̄ oñdit difficultas sacre scripture. z iō nō p̄t intelligi sine doctoze. Et diuidit i duas ptes: in quaz p̄ma ostēdit ista difficultas sacre scripture pticularit libzos aliqs pstringendo. Secꝺo generalit ꝑ libzos singulos discurrēdo. Prima ps incipit ibi. Liber in Apoca. Secꝺa ꝺ. Videlicet manifestissima ꝛc. Itē ista ps ꝺz tres ptes. in prima oñdit vet. te. difficultatē. In secꝺa ostendit affectū suū ad sacram scripturam. et humilit ꝓfitetur ignozantiaz suā ibi. Cernis me ꝛc. In tercia innuit no. testa. obscuritatez ibi. Tangam z nouū. Dis visis litere insistamus. Prius dixerat q̄ ridiculosum est tibi docere quod ignozas: et ignozare quod nescias.

a Videlz. i. videre lz dixerim hic. q. ꝺ. verbi grā ſm opinionē istoꝝ manifestissima i. facillima est geneſ. sed in veritate difficillima est. Et hoc ostendit dicēs: in qua. s. agit z scribit de creatura mūdi: geñ. i. De exozdio generis humani. Geñ. ij. De diuisiōe terre Geñ. xj. De descensiōe behzeoꝝ vsq; ad egyptū scribit a duodecio ca. vsq; ad xlvij Assignando istaz ptiū diuisionē ostendit Hiero. cōtinētie geñ. difficultatē z mysterioꝝ innuit obscuritatē: vt excludat eoꝝ stultā opinionē. z silr facit in aliis libzis. Liber geñ. behzaice dr̄ praesith: grece geñ. latie generatio. Et ſm ysiꝺ. etbi. vj. sic appellat eo q̄ exozdiū mūdi et generatio seculi in eo cōtineat.

b Patet exodus ſm eoꝝ opinionē: sed difficillim⁹ liber est ſm veritatē. z hoc ꝓbat tāgēdo ipsi⁹ continentie difficultatē dicēs. c Cū plagis decē. s. ca. viij. ix. x. xj. xij

d Cū decalogo. ca. xx. Decalogus dr̄ a decē z logos qđ est sermo. quasi decē pceptoꝝ locutio: vel ipsa decē pcepta. e Cū mysticis diuinisq; pceptis. xxj. xxij. xxiij. ibi em̄ de iudicialib⁹ agit: et multa mysteria tāgūtur. Iste liber behzaice dicit eleſmoth: grece exodus latine exit⁹ eo q̄ egressuz populi israel de egipto deserit: Et nota q̄ sicut nos nominam⁹ psalmos a principijs ita hebzei a principijs imponūt nomia libzis vt de eleſmoth sonat hec nomina ſm Remigium scribitur belleſmoth: ſm ysido. eleſmoth. Exodus componit ab ex z od⁹ via. Itez odos latus vel cantus. Hz autem quidam dicunt q̄ pro via scribitur per a micrō id est o brevem. pro cantu vo p omega. i. o longum nō sp seruatur in cōpositis: vñ iuuenalis in primo. Si qñ theatro: maiestas tandemq; redit ad pulpita votum. Exodiū. i. cantilena. f In promptu. i. in aperto.

g Est leuiticus liber. supple ſm opinionē eoruz sicut dictū est supza. Vnde cōtra tales dicit. notat ipsius difficultatem cū dicit. h In q̄ singula sacrificia immo singule pene syllabe z vestes tē. De vestib⁹ Aaron principalt agit. exodi. xxviij. Per recapitulatōnē leui. viij. Iste liber behzaice dr̄ vagethza. grece leuitic⁹. cia de electiōe et ministerio leuitaz agit latine offertoꝝ. vel sacrificatozius. q̄z de sacrificijs et de his que offere bāt et lege tractat. Et nota q̄ behzaice ya. sonat. et gethza vocauit moze behzeoꝝ q̄a principijs denominat libzos suos: tū nō ponimus aūt ꝑ et. Et dicim⁹ vocauit aūt. i Numeri vo nonne to. arithmetice ꝛc. ita inuenit scriptū in antiquis: tangendo libzi continētiā ipsius innuit difficultatē. Nonne totius arithmetice. hoc dicit ꝑter numerū in ca. ꝓphetie Balaam. xxiij. z xxiiij. Quadraginta duaz mānsionū. xxxiij. arithmetica ē disciplina numeroꝝ z dr̄ ab ares. i. vtus et rithmos qđ est numerus q̄z tractat de virtute numeri. Vel dicit a rithmon qđ ē numerus: q̄z tractat de virtute numeri: cuius auctoꝛ ꝑmus pithagoras fuit. h Heremus dicit desertū sicut dicit mgr̄ in histoꝝijs. Ille liber behzaice dr̄ vagetbaber. qđ apud nos sonat. Et locutus est. tū nos nō habemus z Nomen grecū nō habemus in scripturis nostris. nam grece arithmoth dicitur latine liber numeri vel numeroꝝum. Vel dicitur quādoq; numeri pluraliter. sicut solet dici. hic legit in numeris. Merito autem hoc nomine censetur quia quatuoꝛ hic principaliter numerantur. s. de omni populo viri apti ad arma ferenda: primogeniti leuite qui etiam bis numerantur et mansiones per quas profecti sunt

k Deutronomium vo ꝛc. Iste liber behzaice dicitur elleadabarim quod sonat: Hec verba. Nam a principio dicitur moze behzeoꝝum. ſm Remigium adabarim behzaice. Deutronomiū grece. secꝺa legislatio latine. Greci appellant Deutronomium secundam legē a deutros. id est secundum. et nomos vel noma qđ est lex. vnde dicitur hoc deutronomium. id est secunda lex. Et ex hoc quidam errantes dixerunt duas esse leges. vnam datam a deo que in libzis precedentibus continetur. Aliaz aūt a Moyse in hoc libzo. Et dicūt

q͡ d̄ illa lege dictū est supra.j. Numeroꝝ. Locutus est deus ad moysen. de illa dr̄ hic. Locutus est Moyses ad omnem israel. Ad hoc scīendū q͡ penthateucus nō est nisi vna lex que ab apostolo et alijs sepe vocat lex: Moysi: quā lex dei hebreus vocat etiā bos quinq; libros: thoratb. i. legē. nec ob aliud dr̄ iste liber scda lex: nisi q͡ p̄dctā in p̄cedētibus libris bis iterat q͡ lex iterata. Iterat aūt bis tria trib⁹ de causis. Precepta et cerimonie: ad cōmendationē memoriē et ipsoꝝ cōfirmatoꝝ. Beneficia dei ad robur dā i illis dei dilectōnē. flagella q͡ murmurātes sustinuerūt ad incutiendū timoreꝫ.

l Et euangelice lectis p̄figuratio. Sicut enim moyses veteres legē que dicitur lex timoris iterauit: explanauit et consumauit: ad dilectionē p̄cepti amoris: sic saluator noster eandē legē iterauit: mysteria referauit: et cōpletionem fecit in lege euangelica: que est tota amoris. et in Moyses typū gerit Christi. Secunda lex figura fuit euangelij. Lex cōtinebat figuras quarū in euāgelio manifestat veritas. Iō Job. j. Lex per moysen data est: gratia et veritas p̄ ihesum xp̄m facta est.

m Nōne sic ea hꝫ q͡ poza sunt

n vt tn̄ noua sint oia ꝺ veteribꝰ. Ducuscꝫ moyses pbucuscꝫ pēthateucꝰ q͡ qbꝫ q͡ncꝫ verbis loq; sevelle aplus in eccl'ia gloriat Job exēplar patiētie q͡ nō mysteria suo p̄mōe cōplectit:

r Prosa incipit:

ꝰ versu labit:

r pedestri sermone finit:

y omēscꝫ leges dialetice ꝛc. Ad euidētiam istorū fiat talis syllogismus in primo modo prime figure. Dis homo est animal: ecce maior p̄positio: omne risibile ē homo: ecce minor p̄positio siue assumptio: ḡ oīne risibile est aial: ecce cōclusio que dicit ex p̄missis. Cōfirmatio autez istius cōclusionis siue illationis est regula que dicit. De quocūq; p̄dicatur spēs z genꝰ: vñ dic̄ Lulli. in. j. Rhet. Cōfirmatio est per quā arguendo nre cause fidē z auctoritatē et firmamētū adiungit ozō sic̄ ptz in tertu maior ps libri Job p mo dū disputatōis tza dita ē. z Sigula i eo ꝛc. cauti⁹ scripserit. Cauti⁹. i. fidēli⁹. rir. ca. vbi dicit a Scio ꝛc. videbo deū. Oz q͡dā ad dūt saluatorē meū Greg⁹. nō bz Phi lipp⁹ nec antiq bibliē cozrecte.

m nōne sic ea hz q͡ poza sunt n vt tn̄ noua sint oia ꝺ veteribꝰ. Ducuscꝫ moyses pbucuscꝫ pēthateucꝰ q͡ qbꝫ q͡ncꝫ verbis loq; sevelle aplus in eccl'ia gloriat Job exēplar patiētie q͡ nō mysteria suo p̄mōe cōplectit: r Prosa incipit: ꝰ versu labit: r pedestri sermone finit: y omēscꝫ leges dialetice: p̄positiōe: assumptiōe: cōfirmatiōe: p̄clusiōe vērmiat. Singula i eo verba plena sunt sensibꝰ: z vt ꝺ ceteris sileam: resurrectiōz coꝛpoꝝ sic p̄phetat vt nullꝰ ꝺ ea manifestꝰ vel z cautꝰ scīpserit. Scio inq͡t q͡ redēptoꝛ meꝰ viuit: z in nouissimo die ꝺ terra resurrecturꝰ suꝫ: z rursuꝫ circūdaboꝛ pelle mea: z in carne mea videbo deū: quē visurꝰ sum ego ipe z oculi mei p̄specturi sūt z nō alius. Reposita ē hec spes mea i sinu meo. Heni am ad Iesū naue: q͡ typuꝫ dñi nō solū in gestis: veruꝫ etiā i noie p̄fert: trāsit Jordanē hostiū rgna subuertit diuidit trā victoꝛi ppło: z p singlas vrbes. vicos: mōtes flumīa: toꝛrētes atq; cōfinia eccl'ie celestiusq; hierl'z spūalia rgna descripsit In iudicū libro quot p̄cipes ppli rot figure sūt. Ruth moabit. Ysaie explet vatiꝰ

a Scio inq͡t q͡ redēptoꝛ meꝰ viuit: z in nouissimo die ꝺ terra resurrecturꝰ suꝫ: z rursuꝫ circūdaboꝛ pelle mea: z in carne mea videbo deū: quē visurꝰ sum ego ipe z oculi mei p̄specturi sūt z nō alius.

b Reposita ē hec spes mea i sinu meo. Heni am ad Iesū naue:

c q͡ typuꝫ dñi nō solū in gestis: veruꝫ etiā i noie p̄fert: trāsit Jordanē

d hostiū rgna subuertit

e diuidit trā victoꝛi ppło: z p singlas vrbes. vicos: mōtes flumīa: toꝛrētes atq; cōfinia eccl'ie celestiusq; hierl'z spūalia rgna descripsit In iudicū libro quot p̄cipes ppli

f rot figure sūt. Ruth moabit. Ysaie explet vatiꝰ

ista ep'la p⁹ pēthateucū a hieronymo ꝺ hoc nō ē vez: nec credit a magꝫ q͡ alⁱ eū cōposuerit nisi ipe Job exp⁹ realiter afflictiōes suas: nec fuit hec pabola cōficta sicut dixit Rabi Moyses: q͡ impossibile est hoiem posse sustinere talia. Ordinat aūt ꝺ a Hieronymo stati p⁹ pēthateucū añ Josue: qz añ edit⁹ fuit. Job eīm añ Josue fuit: z vt q͡dam dicūt alio noie appellabat Joab: sicut legit Reg. xxxvj. Et hoc attendit Hieronymus: ideoq; ipsum immediate post pēthateucum Moysi posuit. Et nota q͡ ille Joab fuit rex z regnauit post Balach filium Syon: et nomē patris eius fuit Zare de Bosim: et hunc dicunt fuisse Job vt dictum est.

g Hostiū regna subuertit. a. vj. ca. vsq; ad. xiij.

h Diuidit terrā victoꝛi populo. a. xiij. vsq; ad. xxiij.

i Et p singulas vrbes: viculos ꝛc. describit. q. ꝺ. spūaliter de militanti: z triumphanti eccl'ia exponunt.

k In iudicum libro et cetera tot figure. In figurarum multiplicatione ostenditur difficultas spiritualis intelligentie. Iste liber dicitur sophin hebraice. quod interpretatur speculans eos: Vel speculatoꝛ eoꝝ quia Hely sacerdotem describit. et iudices qui fuerunt populi speculatoꝛes: z ideo appellabatur liber iudicum: tanq; a materia. videtur tamen quibusdam auctoꝛibus sic nominatus: vt cronice scribende quisq; iudicum suum tempus in actis redegerit. quis autem in vnum compegerit dubium est. quidā dicunt q͡ Samuel: alⁱ q͡ Esdras. Verisimiliꝰ vr q͡ ezechias q͡ pabolas Salomonis: z librū regū i vnū collegit: ita scribit in histoꝛijs. l Ruth. moabitis .i. de moabitidi regione exist̄s. Ysaie explet vaticiniuꝫ. i.

Prologus

ꝓbetiam. m Dicētis.xvj.ca. n Emitte agnū rē gło. de Ruth moabitis nupsit Booz: ex q̄ Obeth genuit ex quo Jesse patre Dauid: de cui⁹ semie virgo Maria ꝓcessit: q̄ xp̄m cōcepit & pepit: dicit g̃. o De petra de serti. i. de Ruth gētili. gētes em̄ ꝑ deo colebāt: et ideo a deo deserti erāt. p Ad mōtē filie syon. i. irlm. Vel potius ad ecclesiam que ē in cō tēplatiōe tā q̄ speculatiōis filia.

q Samuel rē. liber regū apud nos distinguit i q̄tuor volumina: ꝑm hebreos i duob⁹ libr̄ cōsistit. q̄z ꝑm⁹ dr a samuel nomie auctor sic scribit i bistoriis. Alij dicunt q̄ ꝑmā ptē scripsit Samuel: sequētia vo ci⁹ usq̄ ad calcē scp̄sit dō. Scōs liber dr malachim. i. r̄gū a mā: quē q̄dā vocant malachot qđ sonat regnoz⁹ sed vicios e. agit em̄ in eo d̄ vno regn o iudeoz⁹ tm̄ & de regib⁹ ei⁹: & i duo diuisuz fuit. Script⁹ aūt ē chronice liber iste sub singul regibus: q̄ cōpact⁹ ē in vnū a Hieremia: qđ exinde p̄z: q̄ idez est finis b⁹ libri & Hieremie: ita scribit in bistoriis: dic ita q̄. q Samuel. i. ꝑm⁹ liber regū apud hebreos: qui primus & scōs dr apud nos. r In beli mortuo. j. re. iij. s Et in occasione Saul. j. Reg. xxxj. t Legem abolitam. i. deletā in morte Heli sacerdotis: & Saul regi trāslatio regni & sacerdotij: ꝑfiguratur: ideo sequit.

v Porro in Sadoch atq̄ dauid noui rē. In Sadoch ij. Reg. viij. In dauid. ij. Reg. ij. x Malachim rē. a Salomoe usq̄ ad Iechoniā rē. A salomone. iij. regu3. j. vel. iij. usq̄ ad iechonia3. iij. Reg. xxiij. vel. xxiiij. Caue ne recipiaris i noie: q̄ alio noie dicebat Eliachi fili⁹ iosie. inter istos duos describit regnū iuda. y A ieroboā. iij. reg. xij. usq̄ ad Osee. iiij. re. xvij. int̄ istos duos describit regnū isr̄l. z Per regnū iuda designat paucitas fideliū. ꝑ regnū isr̄l multitudo hereticoz̄. a Duodecim ꝓphe. s. minores. b In vnius voluminis angustia rē In ꝓlogo sup Osee dicit exp̄ssius: vbi ait. Hoc tñ volo & Paula & Eustochiū amonitas scire vnū libz̄ esse duodecim ꝓphaz̄. & quare i vno volumie coartant̄ in ꝓlogo libri regū ponit rō: vt. s. tot essent libri q̄t sunt lr̄e alphabeti apud hebreos. c Osee crebro noiat Ephraym rē. Per ephraym sicut dicit Hiero. sup iosue. v. ieroboam si gnat. Noie iezrael decē trib⁹. iste ieroboam q̄ fuit de stirpe Ephraym filij ioseph regnauit sup decem trib⁹: & fecit ꝑm yd olatrare: sicut scribit. iij reg. xij.

e Samaria ciuitas ē metropol' decē tribuū a q̄ ois regio i circuitu nomē accepit: quā Semnacherib rex Assyrioz⁹ ꝓstrauit: vocauitq̄ Samariā. i. custodiā q̄ qn isr̄l trāstulit in medos: ibi custodes ꝓstituit: ita dicit Ysid. ethy. xv. Ite biero. sup. viij. Osee. Non i vrbe Samaria ꝓsiti erāt vituli. sed in dan & Bethel. Per samariā ergo omēs vrbes decē tribuū signātur. f Joseph. non recolo me legisse in Osee: forte vitio scriptoris ponit: vel intelligitur in filio suo Ephraym: quod videt̄ haberi ex glosa Hiero. Osee. j. vbi d̄: Jezrael est metropolis i regno Samarie iuxta quā sunt cāpi latissimi: & vallis vasta plusq̄ decem milibus passuum. iiij. Reg. xxij. In hac commisso ꝓlio ab assiriis cesus est Jsrael. i. decē trib⁹ que dicte sunt ephraym ꝓpt̄ Jeroboam de Ephraym genitū q̄ ꝑm⁹ fecit scisma i ꝓplo. Dicūt & ioseph q̄a Joseph erat p̄r Ephraym.

g Jezrael. int̄ ptas semē dei: q̄ trps ē i q̄ vere impleb⁹ qđ ꝑ sāguinē Naboth Jezraelitē ꝑfigurat.

b De vro. fornicaria Osee. j. i De adultera marito expectāte Osee. iiij. vbi dicit glo. Nisi sicut p fornicariā decez trib⁹ ita p hāc adulteram. Judeā spūalit̄ intelligimus rē. In summa tene qđ dicat Ysi. ethy. vij. Osee saluator aut saluans dñs. n. iram dei ad ꝓplm isr̄l ob crimē ydolatrie. ꝓphetass3 do mui Jude salutem ꝓnunciauit. ꝓpter qđ Ezechias rex iuda sublatis ydolis: que precedentes reges consecrauerāt: templū dñi purgasse aut purificasse monstratur.

k Joel filius rē. Alij libri hñt terrā duodecim tribuum & Hiero. in prologo super Joel q̄ incipit: sanctus Joel rē. q̄ in hunc ꝓphetā. i. ꝑm hunc ꝓphetam. omne qđ dr principaliter ad tribū Judā et Hierusalem pertinere credendum est: & nullā omnino israelis. i. decē tribuū in hoc fieri mentionem. Aliqui tamen glosant hoc quod dicit: nullā: supple ad corrigendū: quoniā de eis facit mentionem reducendo mala ipsoz̄ in exemplū: vt caueant due tribus. De hoc nolo cōtendere: & credo Hiero. q̄ dicit nullā omnino rē.

l Eruca vocatur vermis q̄ in caulibus inuenitur.

m Bruchus vocat fetus locuste anteq̄ habeat alas: vnde dr attelab⁹: cū vo plenē volat dr locusta.

n Rubigo est q̄n tenere fruges nocio rore pereunt & vertuntur tam culmi q̄ spice in rubozem minꝰ coloris vel synopidis. sed glosa: per erucā Assirū & Caldei signant̄: per locustam Perse et Medi: ꝑ brucū. Macedones & omnes successores Alexandri: ꝑ rubiginez Romani. Scōm Greg. ꝑ erucā notat libidinem. ꝑ locustam inanē gloriā: ꝑ brucū ventris ingluiem: per rubiginem irā. Scōm Hieron. moraliter per hec quatuor signantur quatuoz animi passiones. que si vltra modū dominant̄: auferūt salutē aie. Tristicia de ꝑsenti aduersitate. Gaudiū de ꝓnti ꝓsperitate. Timor de futuro malo. Spes de futuro bono.

o Effusū iri. i. effundēdū esse: ioelis. ij. Dr hoc effundā spiritū meū sup oēm carnē rē. sup centūuigint̄: act̄ j. Erat autez turba hominum vere centūuiginti. Ite actē. ij. dicit de effusiōe spūssancti sup eos: q̄. s. repleuit totā domū vbi erāt sedentes. p Qui centūuiginti rē. Ad euidentiā isti⁹ lr̄e depinge trigonum equilaterū in cuius prima linea ponevnū. in scdo duo: in tercia

tria. Et ita paulati ꝛ ꝓ icremēta multiplicādo ꝓcede-
vsq; ad decimā q̄rtā lineā in q̄ pone q̄ndeci. et postea
tota summā numera ꝛ inuenies cētūuigiti: ꝛ i q̄libz la
tere trigoni inuenies q̄ndeciz. Ipē ē em dr cōlater⁹ si
cut pz i subscꝑta figura. ꝛ boc ē quod dr. q̄ cētūuigin-
ti surgētes pau
latim. i. ꝛ linea
lineā. q Et
ꝓ incrementa. i.
ꝓ additōes vni⁹
i qualibet linea
r Efficiūt nu-
merū q̄ndecim
graduū. i. q̄nde
cim psalmoꝛuz
gradaliū.
s Qui in psal
terio ꝓtinentur
mystice. ad lr̄az
i templo Salo-
monis. In hie-
rusalē erant q̄ndecim gradus per quos ascēdebāt ad
templū: ꝛ qñ cantoꝛes soleniter ꝓcedebāt incipiebāt
ab inferioꝛi ꝛ ascēdebāt ꝓcessionaliē vsq; ad summū
ꝛ stando in singulis cantabāt vnū dr illis psalmis gra
dualib⁹. Añ dicti sunt psalmi graduales a gradu vel a
gradioꝛ: qa gradati cātabant ibi. Mysteriū aūt i illis
multipl⁹ est. Sūt em ibi tres q̄nariꝰ. ꝓmus ꝓtinet ad
incipiētes. scōs ad ꝓficiētes. tercius ad ꝓfectos. Dri
mus em ꝓsistit i ꝛclinatōe a malo. et primus gradus
primi q̄nariꝰ ē damoꝛ liberatōis a miseria huius secu
li q̄ ꝛtermiāt i boc pō. Ad dñm cū tribularer clama
ui. Secūdus gradus est fiducia liberatōis. que tāgit
secundo pō. Leuaui oculos meos ꝛc. Tercius grad⁹
est leticia ex ꝓsideratōe finis tribulatōis ibi. Letatus
sum ꝛc. Quartus ē ꝓtinuatō supplicatōis ꝓ liberatōe
q̄ subiūgit quarto pō. Ad te leuaui. Quit⁹ ē grarum-
actio ꝓ liberatōe ibi. Nisi qz dñs. Scōs q̄nariꝰ inci
pit ibi. Qui confidūt. Et ꝓtinet ad ꝓficiētes. etem ad ꝓ
ficiendū in bono. ꝓmus gradus ē confidētia ꝛpiani q̄ tā
git ibi. Qui confidūt. scōs gradus ē consolatio semiā
tis misericoꝛdie opa ibi. In cōuertēdo. Tercius grad⁹
est oim bonoꝛ deo attributio ibi. Nisi dñs. Quart⁹ ē
beatitudo timoꝛis ibi. Beati oēs ꝛc. Quitus ē firmi
tas patie ibi. Sepe expugnauerūt. Tercius q̄nariꝰ in
cipit ibi. De profundis. In q̄ notat cōsummatio in bo
no. ꝛ ideo ꝓtinet ad perfectos. Prim⁹ gradus ē confidē
tia supplicatōis ibi. De profundis. Scōs humilitas cōfi
dentie ibi. Dñe nō ē exaltatū. Tercius ē ꝛsideriū edifi
catōis domus dei ibi. Memēto dñe. Quartus ē cha-
ritas primi ibi. Ecce q̄ bonū. Quit⁹ ē charitas dei ibi.
Ecce nūc bñdicite. Vel ad decimū q̄ntū gradū ascen-
dit. s. ad charitatē dei q̄ ponit in vltio gradu. q̄ chari-
tatē implet quindeci effectus habet. j. Loꝛ. xiij. Chari
tas patiēs ē ꝛc. Añ hec figura dalmatica hz altrilec⁹
xv. oꝛdines fimbria. Ite ad qui decimū gradū ascē-
dit: q̄ mādata dei. testa. ac noui custodit. iuxta illud
Eccl. xj. Da ptes. vij. necnō ꝛ octo. talis ascendit per
quindeci grad⁹ q̄ erāt i templo: Mich. v. Suscitabit
dñs super eum septē pastoꝛes et octo primates. Qui
igit per ꝛrutes ad q̄ndecim grad⁹ ascēdit vt dr super
illos psalmos hēbit spm̄ sanctū q̄ i cētūuigiti discipu
los missus ē. ꝛ boc ē qd dicit Hiero. q̄ mystice cōtine-
tur. Et bocām repūtat ecclia tpe q̄ dragesimali reci
tādo eos in matutino. t Amos pastoꝛ et rusticus
ē. i. leuiter tāgens vel leuiter ꝛcerpēs sicut pastoꝛes
solēt facere. Alij hūt distinguens. qz meliora eligebat
tamē in antiqs ꝛ coꝛrectis bibliis inueni distringens
y Paucis vbis ꝛc. In quo notat ipius difficultas
r Quis cū digne exprimat ꝛc. Amos pastoꝛ. j. ca.
y Tria ꝛ quatuoꝛ scelera. j. c. ꝛ. ij. Iuxta tropologi-
am exponit Hieronymus in oꝛiginali dicens. primuz
peccatū est cogitasse q̄ mala sūt. scdm cogitatōnibus

acquieuisse quersis. terciū qd mēte ꝛcreueris opere cō
plere. quartū post peccatū nō agere pniam: et in suo sibi
complacere delicto. Damascus ẏm Hiero. metropol⁹ est
in Syria quā ꝙdidit seruus Eliezer in cāpo vbi occisus
est abel. Galaad ciuitas ꝛ regio est trans iozdanez in soꝛ
te dimidie tribus
Manasse. tempo-
re vo quo Amos
cepit ꝓphetāe aza
el rex damasci illā
regionē intātū va
stauit: vt superato
acbaz rege israbel
illam regionem ad
instar tribuloꝛ fru
mēta i areis tritu-
rātiuz cōtereret. iō
ꝓmo aduersus da
mascuz inuehit ꝓ-
phēta. ita dicit hie
ro. Ꝓcem ẏm ipsuz
Gaza est metropolis ciuitas philistinoꝛuz qui nūc pale
stini vocāt: q̄ quoscūq; ꝛ duodecim tribubus poterant
compzebēdere vendebant ydumeis in seruos ꝛ ancillas
ideo minat eis ꝓphēta ignē captiuitatē q̄ oīa ꝛuoret.
Tercio inuehitur ō Tyruz. ꝛ ẏm Hiero. Tyrus est ciui
tas phenicū et prima sydonijs. cui⁹ ciues negociatoꝛes
erant. ꝛ quoscunq; ꝛpredari poterant ex israbel vende-
bant ydumeis ꝛ alijs gentibus. Quarto inuehit con
ꝛa ydumeam. ꝛ qua dicit Hiero. Edom ipse est qui et
ydumea. iste persecutus est iacob vt timoꝛe eius fugeret
in Mesopotamiā: et nō seruauit in eo viscera misericoꝛ
die vt vinculo fraternitatis colligatū sibi intelligeret. et
odiū quod fuit in patre seruauerūt ydumei nati ab eo ō
filios iacob: vt egredientibus ō egypto: nec transitū qui
dem in terrā sanctā concederent: in boc violātes miseri-
coꝛdiam ac si fratres eos esse nescirent. Quinto inuehi-
tur contra filios ammō. ꝛ quibus ait Hieronymus. fi-
lij ammō geniti ꝛ stirpe Loth: habitāt in arabia. bozz
ẏo princeps Naaz amonites temporibus Saul pugna
uit contra galaad que est ciuitas duarū tribuuz ꝛ Ma
nasse. ꝛ instantū oppzessit eam vt etiā pregnātes secaret
mulieres. Sexto inuehitur contra Moab. Fuit autē
Moab filius maioris filie Loth Geñ. xij. Sed vt videa-
mus ꝓpter quid inducat hic. nota q̄ dicit hic hiero. i glo.
Tradūt hebrei q̄ ydumei fuerūt subiecti iosaphat regi
Juda. ꝛ Moabite iozā regi israbel. sed post modicū cuz
recessisset rex Moabitarum a Joram petiuit ille auxi-
lium a iosaphat rege iuda: qui venies conduxit secuz re
gem ydumeoꝛum ad oppugnandū ciuitatē vbi rex Mo
ab erat conclusus. ꝛ cum rex Moab vellet confugere ꝛ
ciuitate per eam partē quam obsidebat rex ydumeoꝛuz
nō est permissus ab eoꝛ: tūc ascendēs super muꝛ im-
uit filiū suū deo: ꝛ ꝓpter imanitatē hui⁹ sceleꝛi recesserūt fi
lij isrl̄a ciuitate. postea moꝛtuo rege ydumeoꝛ ꝛ sepulto
recoꝛdati Moabite qd egerit ō eos i obsidiōe ex tractū
ꝛ sepulcro cōbusserūt igni ꝛ i anerē redegerūt vt qd nō
potuerūt i viuo vlciscerētur i moꝛtuo. Septio gradu
i. septimo loco iuuehit ō iuda. i. ō duas trib⁹ relicto deo
ydol ꝛditas. Et octauo Edom. i. octauo loco ō isrl̄. i. ō. x.
trib⁹. q̄z multa pctā enūerat. i glo. hiero. dicit sic. Habe
bat ꝓsuetudinē ꝓnceps iudeoꝛ: vt si paup i via se illi⁹
gēr: flagellatū sug puluerē ꝛe pūceret idignātes cū sim
plicib⁹ ire. Cōtigit etiā crebroꝛ pr vxoꝛe filij pollueret.
illos etiā q̄ nolebāt ire ad adoꝛandos vitulos interficiebāt
ꝛc. Dicloq; ad vaccas pigues. iij. c. i. bēticos gule ꝛ vē
tri fuientes vl optiates. ꝛ. tbuū. nō boues aratoꝛes: ꝑ irri
sozie vaccas pigues vocat. qz domi residētes vētri ꝛ gu-
le fuiebāt. b Que sūt mōte samarie. i. eminētia ptāt
vt humiles oppzimāt. c Et ruiturā domū maioꝛē mi
noꝛēq; testat. vj. ca. Glo. exponit de ꝛcē ꝛ duabus tribu
bus. d Ipse cernit fictoꝛē locuste. vij. c. Fictoꝛ locuste

Prologus

dr dñs ℰ iussu institudo locustaꝝ cooptuit trã ꝓmissõis in ꝓncipio germinãtũ serotini bymbris .i. in primo vere qñ oia virere incipiũt. Hcõm interlineare dñvictor. i. creator assyriorum qui per locustam signãtur. vel sm q plenius dicitur in glosa marginali sicut locuste. si in principio serotini bymbris veniũt quãdo cũcta virent. z omnis ager parturit. cuncta vere consumũt. sic Hẽnacherib aduenies dum florẽt regnũ decem tribuũ cũcta vastauit z captiuauit.

e Et stantẽ dñm super muruꝝ lituꝝ bec ẽ lra Hiero.

f Vel adamantinum. Hec ẽ lra septuaginta. Murꝰ litꝰ. i. supinductus Et dr a lino is. lini linire lituꝝ litu. qđ ẽ superinducere, p murũ figuraf diuina ꝓtectõ. per linitionem que pulcriorem et fortiorem reddit muꝝ ꝑfiguratur virtutuꝝ pulcritudo. Per adamantez qui nõ dissoluitur nisi sanguine byrcino. notatur perseuerãtia i bono vel inseparabilitas a deo. Ro. viij. Quis nos separabit zc. Et oĩa ista comminatur dns inferre iudeis ꝓpter peccata sua. Et vncinum pomoꝝ. attrabentẽ supplicia pctõribus. per vncinuꝝ intelligitur vicinũ tempus captiuitatis. Sicut eñ vncino trabunf rami arborꝝ ad carpẽda poma: ita ꝓmarefacit tempus captiuitatis.

g Et famẽ in terra zc. Istd intelligitur de subtractõne verbi diuini que pꝰ resurrecti onẽ dñi missa ẽ in iudeos. sicut innuif i interlineari.

b Abdias q̃ interꝑtaf seruꝰ dñi zc. Vide plogũ i Abdia. qui incipit. Jacob ꝑiarcha zc: z habebis euidẽtiaꝝ eoꝝ q̃ hic dicunt. sicut dicit Isi. ety. vij. Abdias seruus dñi dr. sicut eñ Moyses famulꝰ dñi. z aplꝰ seruus xpi. ita iste ad gẽtes missus videt z ꝓdicat que ꝓbali digna sunt misterio z fuiture. inde dr seruꝰ dñi. ꝓdicat autẽ destructionẽ ydumee. vñ dicitur q ꝓtonat cõtra Edom. i. terribiliter eã increpat. Dr autẽ subditur sãguineũ terreñq; interꝑtatio ẽ nois. Sãguineus erat. q fraternũ sãguinẽ sitiebat. Terrenus: q circa terrena erat occupatus. vñ Gen. xxv. Factus ẽ esau vir gnarus venandi et homo agricola.

i Fratris q̃z iacob semp emulum. i. inuidũ. Gen. xxvij. Cleniẽt dies luctus patris mei. et occidam Jacob fratrẽ meũ. Hastã spiritalez: appellat prophetica increpationẽ. sm Hiero. Iste Abdias specialiter dr seruus. q abscondit z pauit centũ ꝓphas: quinq̃genos z q̃nquagenos in speluncis cũ interficeret Jezabel ꝓphetas dñi. iij. Re. xviij.

k Jonas columba pulcerrima zc. Isi. dicit i. vij. ety. Jonas interꝑtaf colũba siue volens. Columba ꝙ gemitu qñ in ventre ceti triduo fuit. volẽs autẽ ꝓpter tristiciã quaꝝ habuit de salute ninivitaꝝ. vel propter hederã subito arescentẽ. cui? vmbraculo tegebatur contra solis ardorẽ. sm Remigiũ. Jona z Jonas varias habent interpretationes. De naufragio Jone habetur in. j. ca. Qualiter mundũ ad penitentiã reuocat habef. iij. ca.

l Micheas ỏ mozaschi zc. Mozaschi sicut ait Hiero. nõ grandis viculus ẽ iuxta Eleucheopolim vbẽ palestine. Et interꝑtatur beres. Micheas interpretatur humilitas pulcre autẽ humilitas q̃ inter virtutes ꝑcipua ẽ de spe hereditatis dei nascitur.

m Coberes xpi. Roma. viij. Heredes aũt dei: coheredes quidem xpi. Alludit interpretationi ꝓdicte sm Remigiũ. Micheas interpretatur quis ẽ iste. vel quis ẽ i loco bon. Est autem ꝓphetia eius contra Samariã et hierusalẽ. sicut patet i ꝓncipio. sicut ait Isi. etymo. xiiij. Samaria regio palestine: que a quodam oppido nomen accepit quod vocabatur Samaria ciuitas quõ dã regaf in Israbel. n Ea statione annunciat filie latrõis .i. hierusalẽ filie byaboli ad ꝑdãdum: supple accincti. vñ vocat latronis filiam põ suã. v. c.

o Et obsidionez ponit ꝓtra eã. eo q̃ peusserit marillã iudicis Isrl. v. cap. vbi dic glo. Ro tumelia fuit trinitatis quando fauentibus iudeis Romãi percussert caput iudicis Isrl. dicẽdo. ꝓphetiza nobis xpe quis est qui te percussit Matbei. xxvj.

at.l Micheas zc mozaschi

m coheres xpi vastationez annũciat filie latrõis z o obsidionẽ ponit contra eã. q̃ marillã percusserit iudicis isrl a Naũ consolatoꝛ orbis

b increpat ciuitatẽ sãguinũ z post euersionẽ illi⁹ loquit

c ecce sup mõtes pedes euãgelizãtis z ãnũciãtis pacẽ.

d abachuc luctatõ fortꝰ z rigid⁹ stat sup custodiã suaz

f z figit gdũ sup mũitõez vt xpm i cruce ꝓtegat: z dicat

g operuit celos gl̃ia ei⁹: z laudis ei⁹ plena ẽ tra: b splẽdoꝛ

vel quãdo vnus de mistris percussit eum sm in marillã dicens. Sic respõdes põtifici: Jobis. xvij.

a Naum zc. Naum interpretatur consolatoꝛ. Dicit autem consolatoꝛ orbis. quia decẽ tribubus iã captiuatis z duabus iã ab Assyrio grauiter afflictis. destructionem ipsorum assyriorum per Chaldeos futuram nunciauit.

b Increpat ciuitatez sanguinum zc. s. Niniuen. iij. ca. Hec ciuitas sanguinũ zc.

c Ecce super montes zc. Glo. legatur. ij. paralypo. xxxij. q̃ Hẽnacherib obsidente Hierusalẽ primo mẽse nõ potuit pascha fieri. ꝝ cesso exercitu z annũciata morte Hẽnacherib secundo mense pascha celebratũ ẽ. Unde ait. O Juda ne sis sollicitus: occiso hoste tuo in templo dei sui: ecce venit tibi nũcius trãscurrẽs mõtes z colles: z quasi de spelunca vel specula annuncians tibi mortem Hennacherib liberatã vrbem. Celebra q̃ festiuitates tuas zc. Cetera plana sũt sm Isi doꝛum dicitur consolatoꝛ orbis: vt ait in. vij. etymol. Naum germẽ siue consolatoꝛ. increpat eñ ciuitatem sanguinum. z post euersionem illius consolatur Syon dicẽs. Ecce super montes zc.

d Abachuc luctatoꝛ fortis zc. Quare dicaf luctatoꝛ fortis patet ꝙ verba Hieronymi: qui dicit sup Abdiã. Abachuc interpretaf amplexans qui vel et eo q̃ amabilis fuerit domini vocaf amplexatio. vel q̃ i certamen cum deo ingredif. amplexãtis. id est luctantis sortitur vocabulum zc.

e Stat super custodiã suam. Hoc sumitur ỏ Abachuc. ij. vbi scribitur. Super custodiam meam stabo. Glo. id ẽ omni diligentia custodiam coꝛ meum.

f Et figit gradum super munitionem. id ẽ stabilitat animuz super Christum. Totum sumẽ de secundo capitulo. que autez sequunf summẽ de. iij. capitulo.

g Operuit celos gloria eius: z laudis eius plena est terra. Glosa. In aduentu xpi repleta sunt omnia gloria. Unde Luce. ij. Glozia in altissimis deo, z i ẽra pax hominibus bone voluntatis. Et Colo. j. Pacificans que in celo z in terra.

h Splendoꝛ eius vt lux erit. quia quasi sol iustis radiabit. Cornua. id est trophea crucis. Jn manibus eius. Vel manus eius fixe in cornibus crucis: vt fiat hypalage. id est conuersio casuum z constructiõis.

l Ibi abscōdita est fortitudo eius. Etenim iuit enī se vsq; ad mortem: Phil'.ij. m Sophonias specula tor tc. Sophonias sm hiero. interpretat specula vel archanū dñi. vtrūq; pphete puenit. dr enī Ezech.iij. fili hois speculatorē dedi te domui israbel: z audies de ore meo verbū. et annūciabis eis ex me pphetā deuersione hieru salez: z de captiuitate iude z bē iamyn p nabuchodonosor. q captiuitas īfecto iosia rege visa ē in cespite n Audit clamorez tc. Que sequūt sumpta sunt d.j.ca. Sophonie. Porta aūt piscium appellat: q ducit dio spolim z iop pen z vicinior ē mari. o Ex secunda. significat portā secundi muri in eodē climate.

p Ex collibus de mōte syō z excelsiore pte vrbis q ab hostibus occupata facilior descēsus erit ad pna. Mallem aūt Syloe ppat pile.i. vasi i quo tūdūt frumēta: qz de porta piscium. z de secūda z de collib⁹ pruēs exercitus otūdet inferiora loca. q Chanaā. vocat pphm iudeor. vñ dañ. iij. Semē Chanaā et nō iuda. r Dispsi sūt tc. qz pibūt. qz tātas bnt diuitias vt eis putāt se indutos z septos. Mystice p portā piscīū designatur curiositas hūana. p secūam carnis cupia. p colles superbia. p pilā hierl'm: q erat euertēda ppter oia ista. s Aggeꝰ festiuꝰ tc. Ad euidentiā istor nota: q sicut scribit i.ij. para. vl. Nabuchodonosor rex chaldeor ppter periū Sedechie regis iude q ab ipo receserat ipsuz Sedechiā cū populo suo in Babyloniā duxit captiuū in cēso templo z destructa hierlem. Mortuo autem Nabuchodonosor z balthasar filio eius interfecto. sicut scribit Dañ.v. Darius medus succesit in regnū chaldeor: q mortuo succesit Cyrꝰ rex persaz: q i pmo anno regni sui remisit i hierlm circiter quinquagīta milia iudeor q̄bus pfecit zorobabel: z iesū filiū iosedech. et cepit vt edificarēt tēplū dñi. Illi aūt extructo altari fundamēta tēpli iecerūt. j. Esdre.iij. Sed interea mortuo Cyro artarxerses qui dictus est Cambises illi succedēs mādauit gētibus que erant in hierusalē ne tem plū reedificari permitterent. j. Esdre.iiij. z.v. remānsit itaq; opus imperfectū vsq; ad annuz secūm Darij filij Haspis. Hoc anno aggeus z zacharias pphete non timētes regē dictū nec inimicicias circūadiacentiū populor horrati sunt zorobabel z populū suū qui cū eo erat vt edificarent templū: quia iaz tempus erat quo Hieremias pphetauerat templū esse reedificandum: sed post septuaginta annos captiuitatis: Hiere.xxix. Prophetat autem Aggeus populi reuertionez. templi reedificatōem. ciuitatis renouationē. obseruantiā sacerdotalem. z exteriorum regnorum subuersionem. z propter ista dicitur festiuus z letus iuxta nomis interpretationē. t Qui seminauit in lachrymis vt in gaudio meteret. sumptum est de pō. Destructuz templū edificat. j.ca. v Deumq; patrē inducit loquētē. ij.ca. vbi ait. x Adhuc aūt vnū modicumq; tc. Interlinearis glo. tempe passionis sol obscuratus ē. Itē glo. marginalis: qn dedi primū testm i Syna mo

ei⁹ vt lux exit cornua i manibus eius: ibi abscōdita est fortitudo ei⁹. m Sophonias speculator z archanoꝝ dei cognitor. n audit clamorez a porta piscium: z eiulatum de secunda: z contritionē p a collibꝰ. Judicit quoq; vlulatuz habitatoribꝰ pile. qz conticuit oīs pplus q chanaan⁹ dispsi sunt vniuersi q̄ in noluri erant argento. o Aggeus festiuꝰ et letus: q̄ t semi nauit i lachrymis vt in gaudio meteret: destructū templū edificat. v deūq; pzem in

ducit loqntē x adhuc vnum modicūq; z ego cōmouebo celum z terrā z mare et aridā: z mouebo oēs gentes y z veniet desideratus cūctis gētib⁹ zacharias mēor dñi sui a mltipler i pphetia. hierlm vestibꝰ sordidis indutā. c et lapidē oculorū septē cādela brūq; aureū cum totidē lucernis quot oculi. duas quoq; oliuas a sinistris lampadis b cernit z a dextris c vt p equos rufos. nigros. varios et albos f et dissipatas q̄ drigas ex ephraim z equuz

Zacharias memor domi sui tc. Sicut ait Hiero. Aggeus z Zacharias in secundo anno Darij regi medorum pphetauerūt. Aggeꝰ aūt zacharie pponitur qz duobus mensib⁹ pcessit sicut patet in tertio vtriusq;. Aggeus. n. incepit pphetare in. vj. mēse. zacharias at i. viij. qz aūt zacharias dr memor dñi exponit yliō. dicēs in. viij. cap. zacharias interpretat mēoria dñi. Septuagesimo. n. anno desolatōis templi completo. zacharia predicāte memorat⁹ ē dñs populi sui. iubenteq; dño reedificatū templū. Itē. j. Esdre. v. legitur qualiter pphetauerūt aggeus z zacharias adiuuātes populū ad reedificandū templū. a Multipler in pphetia. quia pphetat de reditu populi: z reedificatōe templi. sicut patet i primo z secundo et de multis alijs. b Cernit hierusalē tc. ppter squalorem captiuitatis. et sicut legitur de Jesu filio iosedech. vel legitur de Jesu dño carne simili peccatrici induto. Philip.ij. In similitudinē hominū factus est: z habitu inuētus vt homo. Roma. viij. Deus filium suum mittens in similitudinē carnis peccati tc. Ista vestis sordida apparuit i passione sicut ipse testatur Isa.lxiij. Aspersus est sāguis eorum super vestimēta mea: z omnia indumēta mea inquinaui. c Et lapidē oculorū septez. i. iesum qui dicitur lapis de mōte abscisus: Dañ.ij. Pro robore quo omnia cōterit. Itē Matth.xxj. dicitur lapis conterēs inimicos Ephe.ij. Super quem lapidem septez vel octo sunt oculi. de quibus dicitur Isa.xj. Requiescet super eum spiritus domini: spūs sapientie et intellectus. spūs consilij et fortitudinis. spūs scientie z pietatis: z repleuit eum spiritus timoris domini. d Candelabrumq; tc. Candelabrum ecclesia aurea propter spiritalem intelligentiaz scripturarū. Lampas dr. Isa.lxij. Saluator eius vt lāpas accendatur qui in ecclesia fulget. Septez lucerne z septem infusoria earū: gratie spiritussancti: per quas oleum misericordie dei suscipit eccla. Que olive Moyses z Helyas. i. lex z prophete qui de christi passione predicabant: vel olive cu angeliū quod a dextris: z lex que a sinistris. e Ut post equos tc. iurta glo. Per eqs rufos designāt babylonij crudelitate terribiles. p nigros qz sic ordinat text⁹ p se. mortē iudeor dr nūcio pcrētes. per albos macedones sb q̄z rege antiocho machabeor victoriā legim⁹ p varios romanoz reges: q̄z alij fuert demētes i iudeos vt. S. cesar. alij psecutores vt vespasian⁹ Quidā dicūt q̄tuor q̄drigas q̄tuor euāgelia. eqs apls q̄z alij rufi martyrio. alij obscuri z nigri, pfūditate z cognitōe mysterij: alij albi gra ydiali, alij varij z fortes gratiā curatōnū z diuersaz vtutū bntes. f Et dissi. quadri. ex ephra. Nostra litera ē. dispergam quadrigam ex ephraym. quod exponit Hiero. in originali dicens. Monerūt plia oīb⁹ dr̄i aduentu et natiuitatē pacatis. pdro

Sm altiorē intelligentiā ad heresuz multitudinē referr̄ q̄ interptar̄ carpophoria. i. vtertas z frugū abūdātia. ps. n lū ephraim intēdētes z mittētes ar. s. in. v. b. Et alibi. bi ī curribus. z bi i eqs. g equus eoz dispersit̄ de hierlm de quo ps. Fallax equ⁹ ad salutē. g Paupem regez zc.

Hāc pphiaz euangeliste dicūt eē cōpletā quando dns ingressus ē hierlm sedens sup asinuz z pullū asine: mat. xxi. Marci. xi. Luce. xix. Johan. xij. De ista asina dicitur i hystoriis q̄ cōmunis erat paupe rib⁹ q̄ pria iumenta nō habebāt. Cū q̄ aliqs ea opatus fuerat pabuluz dabit ei: et pullo: qui piter ad opera cōmunia nutriebat. z ob eius ita pmune obsequiuz q̄dā eā dictā putāt sub iugalē: quasi oīni iugo z dominio exposita. g grecum nomē est. asina eīm latine grece subiugalis dr. h Malachias aperte zc. totū istud scribit̄ in pmo ca. Isiō. i. vij. ethi. dicit. q̄ Malachias interpr̄at angel⁹ dni. i. nūcius. quicūd eīm loquebar̄: quasi a dño essent mādata credebatur. z inde eius nomē septuaginta interptes trāstulerūt dicētes. Assumptō verbi dni super isrl'in manu angeli eius. i Nō ē mihi volūtas. i vobis qui immūdi offertis. k Et munus nō suscipiā. sanguinē byrcoruz aut thauroz: g thymiama orationū.

l Ab ortu eīm solis zc. Nō i vna iudea vel hierlm. vnde Job. xxij. dicit saluator. Pater manifestaui nomen tuū hoib⁹ quos dedisti mihi. m Offert̄ i cerimonijs xpi anoz. n Oblatio mūda. p hoc increpat sacerdotes iudeoz q̄ offerūt nō ydonea ad imolādū vt sciāt carnalib⁹ victimis spūales victimas succedere. a Isaiam hieremiā zc. Hiero. exponit scīpm dicēs i plogo sup Isa. Ita eīm vniuersa xpi ecclie mysteria ad aliq̄d ps ecutus ē: vt nō putes eū de futuro vaticinari. g de pterit̄ hystoriā texere. Texo is texui texere textū tu. dr telā facere. coopire. ordinare. cōstruere. vñ hic textus tus. tui. liber ptinēs tractatū sine lre expōne.

b Secūd⁹ vo virgā nuceā zc. Nota q̄. i. Hieremie nostra litera est virgā virgilātem ego video. Et hāc habēt aquila. Symmachus z hieronymus. Septuaginta autē dicunt baculū nuceum. Theodosius vo virgā amigdalinā. Et omnia ista competunt xpo: qui dicitur virga in correctione malorū. Numeri. xxiij. Consurget virga in israhel z percutiet duces Moab. Baculus dicitur in sustentatione bonorum actuoz. ps. Virga tua z baculus tuus ipa me cōsolata sunt. Virga dr in custoditone contemplatiuorum. ps. Ecce non dormitabit neq̄ dormiet. Amigdalus dicitur in sanatione spiritualium infirmitatū. ps. Misit verbum z sanauit eos. Mat̄h. xi. Venite ad me oēs q̄ laboratis z onerati estis z ego reficiā vos.

c Et ollā succēsā zc. Per ollaz succēsā intelligitur rex babylonie q̄ bñ dr olla succensa. ppter ambitionem sicut patet i pncipio iudicū. vel q̄ ex toto iudeos inbiluz coxit. vñ Hiere. j. ca. Prim⁹ comedit eū rex assur. g iste nouissimus Nabuchodonosor exossauit eū. aq̄lo dr quasi aq̄s ligās. vent⁹ gelid⁹ z sicc⁹. p quē signat̄ dyabol⁹. a cuius facie olla succēdit̄: cū querse suggestōes insufflātur: Isa. liij. ego creaui fabz sufflātē i igne pzunas zc.

o Et pardū ī poliatū zc. hiere. xiij. ē nra lra. Si mutare pōt ethiops pellē suā: aut pardus varietates suas z vos poteritis bñ facere cū didiceritis malū. q. d. sicut ab ethiope nō pōt separi nigredo. nec color varietas a pdoita vos est̄ inseparabilr obstinati i malo. vñ Sap. xij. Me quā ē natō eoz z nāl'ma licia eoz. s. studio nō na. pardus bestia ē velocissima z pceps ad sāguinē. z ē vario rū colorū. per qō notat̄ i iudeis diuersitas viciorū.

e Et q̄druplex zc. In trenis q̄ druplici plāgie. s. alphabeto pnt̄ destructōem hierlm quā futurā pdicauit. presentez vidit. preteritā exploravit. Hugli autē ysus lamētationū ī ordinem hebraicaz lrāz. in idiomate sumūt initiū. Aleph. bi gra. pm⁹ versus incipit ab alepb. secundus a beth. et sic de alijs vsq̄ ad finem alphabeti.

Et postea repetit̄ alphabetū z q̄ter in principijs ysuum ordinatur. In tercia autē repetitōe singula elemēta tripliciter repetūt̄. Necto tis. nexi vel nexui. nectere plura signat q̄ habētur p hūc versū. Necto dat inserere: ptūgere siue ligare. an to c veniēs in xi to mutat z in xū. Pat̄q̄ xui pecto piter xi sic quoq̄ necto.

f Diuersis metris. Hāc Hiero. in quadā epla ad marcellā que incipit. nudius tertius zc. sic ait. Habes in lamētatōibus Hiere. q̄tuor alphabeta. ex quibus duo pma q̄ sapbico metro scripta sūt. q̄ tres ysiculos q̄ sibi nexi sūt z ab vna tm lra incipiūt: quos heroicū coma concludit. Tercū alphabetū trimetr̄ scriptū ē trinis literis. g eisdē trini versus incipiūt. q̄rtū alphabetū simile ē primo z secundo: ita dicit Isi. i. vj. etby. g aliquātulum lucidius dicens: q̄ duo pma alphabeta: q̄ sapbico metro scripta sunt. q̄ versiculi qui sibinuicē nexi sunt ab vna tm lra incipiūt: quos heroicū coma concludit. Intellige sic. Sapbicū metr̄ dr cuius inuētrix Sapho fuit. quale ē illud. Ast queat laxis resonare fibris. ecce vnus versus. Mira gestoz famuli tuoz. ecce secūdus. Solue polluti labij reatum. ecce terci⁹ versus. Et post tres ysus sequet̄ coma heroicū. i. clausula versus heroici siue versus exametri: quo heroū. i. virozz fortiū facta describūt̄: cū dr. scte iobes. Iste hymnus dimetr̄ sapbicū pētametr̄ dactilicū Sapbicuz. q̄ Sapho puella hmoi metr̄ inuenit. Pētametr̄. q̄ q̄libet ysus metricus q̄nq̄ bēt pedes. pmo: trocheuz secdo spondeū. tercio dactylicū. q̄rto trocheū. q̄nto silr trocheū. Dactylicū dr a pede predomināte in isto metro in tercio pede: vbi vult semper habere dactylum. nā in secundo pede z i quinto indifferēter potest recipere trocheum vel spondeum. Et subdit Isiō. terciū alphabetum trimetro scriptum est: z triplis literis trini versus incipiunt. Concorda literam Isiō. cuz literis Hiero. que supra posita est: z gra exempli accipiamus illa verba Boetij de consy. in. ij. libz. vbi loquitur de mutabilitate fortune. Hec cum superba verterit vices dextra: z estuātis more fertur Euripim: duōs tremendos seua proterit reges: humilemq̄ victi sublevat fallax vultum zc. Hoc metrum est trimetrum iambicum continuum. quia constat ex sex iambis: vel tribus iambis et alijs pedibus. Hec cum spondeus: super iambus: ba ver spondeus: terit iambus: vices iambus: dextera spondeus: hec cum super. ecce metrum ex spondeo z iambo: ba verterit. ecce aliud metrū ex spondeo z iambo: vices dextera. ecce terciū metrū ex iambo z spondeo: Silr potes videre q̄ sequētes ysus. Sāphicū

dī metr̄ a pede pdñante. ſ. a tāb: qui ſemp habz poni i ſcdō loco. Itē panaſticū dī ab inuētore. Item nota q̄ dic: metr̄ vel trimetr̄ vel tetrametr̄ in metris iambicis. trochaicis ⁊ anapeſticis q̄ duplices pedes oputare debes. in reliq̄s vo q̄ ſimplices. ¶ Cercius cē. Hoc ē cōtra nouellos mḡros. Sed de ſenectute mētis dī ſap. iij. Senect⁹ venerabil' ē nō diuturna neq̄ anno: nūero computata. Cani ſūt ſēs⁹ hois: ⁊ etas ſenectutis: vita immaculata.

b Principia. cuz dicit. plura le ponit p̄ ſingulari. In primo capitulo agit d̄ euāgeliſtis valde obſcure. ab. i. vſq̄ ad finem agit de tempore ita q̄ vix poteſt eum aliquis intelligere: ita dicit Iero. ſup Ezech. Ezechiel difficultatem hebreorū mōſtrat traditio. niſi em̄ quis apud hebreos ſacerdotal' miſterij etatem. id ē. xxx. annos impleuerit: nec principia Geneſeos: nec cāticа cāticoz. nec exordiuz Ezechiel. nec finē legere p̄mittit: vt ad plenā ſcientiā ⁊ myſticos intellectus plenū humane nature tēpus accedat. i Quartus vo' cē. Magna p̄mēdatio eſt q̄ dicit tempoz cōſcius. ir. ca. vbi agit d̄ bebdomadibus: vbi ſcribit in glo. i principio Daniel. Sciendum nullū p̄betā tāapte ſcp̄ſiſſe de xp̄o ſicut iſte ſcripſit. ⁊ ſpecialr in. ix. ca. Nā ⁊ tempus notauit aduētus. ⁊ reges p ordinē ⁊ annos enumerat ⁊ manifeſta ſigna. vñ hic dī totius mūdi philobyſtoricus. i. amator byſtoriarū. a philos qd̄ eſt amor ⁊ byſtoria: a. vñ. ca. vſq̄ ad xiij. excluſiue. Et p̄ hoc q̄ tādiligēter ſcribebat. ſ. determinādo tēpus. reges ⁊ regna: veritatis byſtoriaz p̄o bat amator. Eſt aūt biſtoria narratio rei geſte: p̄ quā ea q̄ in p̄terito facta ſunt dinoſcunt. et dī ab byſtorin grece qd̄ ē videl vel cognoſcē. Apud veteres em̄ nemo ſcribebat byſtoriā niſi is qui interfuiſſet. ⁊ ea q̄ ſcribēda eſſent vidiſſet. p̄bete aūt̄ p̄pter p̄betie certitudinē q̄nq̄z de futuris tāq̄z de p̄teritis loquebāt. k Lapide p̄ciſum de mōte cē. Dañ. ij. Et exponit de xp̄o q̄ dī lapis p̄ciſus de monte ſine manibus. i. conceptus ⁊ natus ſine būana opatione de beata v̄gine ceteris p̄eminente qui ſubuertit oia regna dyaboli. de iſtis quatuor magnis p̄betis dicit Iſid. i. vij. etym. Iſaias interp̄tat ſaluator mūdi. Saluatoz em̄ vniuerſaz gentiū eiuſdē ſacra ampli⁹q̄z ceteri p̄dicat. Hieremias excelſus dūs p eo q̄ dictum ē ei. Coſtituti te ſup gētes ⁊ regna: Hier. j. ca. Ezechiel fortitudo dei vm Remigiū. Confortauit me deus. vñ Ezech. iij. Manus dñi erat mecū cōfortās me. Daniel iudiciū dei: ſiue q̄ in p̄ſbyteroz iudicio ſententiā diuine examinationis exhibuit: ſiue q̄ viſiones ⁊ ſomnia ſagaci mente diſcernens aperuit. l Dauid ſymonides nr̄ cē. Sicut ait Iſi. in. vij. ety. Dauid interp̄tat manu fort. quia vtiq̄z fortiſſimus in p̄lijs fuit ipe. ⁊ deſiderabil' in ſtirpe. ſ. ſua d̄ qua p̄diterat Aggeus p̄beta. Veniet deſideratus cūctis gentibus. q̄ vo Dauid lyrico metro' p̄ſalterium hebraice ſcp̄ſit teſte oratore q̄ ait. Pſalteriū lyrici cō poſuere pedes. ideo hic q̄nq̄z poetaz lyricoz nomini bus appellat. dī aūt lyricus q̄ lyrica ſcribit. lyrica aūt a lyra dicūtur carmina que lyra cantant. ſicut ſūt carmina horacij. Itē a lyrin quod eſt varietas vel diuerſitas dicunt lyrica que continēt carminū diuerſitatē ⁊ varietatē. ſicut patet i odis horacij. dī ergo Dauid ſymōides nr̄. q̄. ſ. lyrice ſcp̄ſit apud hebreos: ſicut ſymonides apud grecos. de quo dicit Iſi. in. i. ety. Simonides metra Symonides poeta lyricus compoſuit. Item in eodē Trenos primus verſu Hieremias p̄poſuit. poſtro. i. epiſtola ad Nepotianū p̄byterū. Ad poetas veniо: Homer̄. heſiodū. Symonidē cē. Quidā dicūt ſimbonides qd̄ i veritate nihil eſt. Itez Dauid pindarus. iſte pindarus grec⁹ fuit. de quo legitur in vj. li. Valerij maximi. ⁊ primo plogo ſuper iob. Itē Dauid nr̄ Alcheus. de quo dicit horatius in vltima epl'a vbi loquitur de poetis q̄ mutuo ſe laudabant. Diſcedo alcheus puncto illius ille meo quis.

byſtoricus k lapidē p̄ciſū de mōte ſine manibꝫ. et regna oīa ſubuertentē claro p̄mone p̄nunciat. l Dauid ſimonides nr̄ pindar⁹ ⁊ alcheus flaccus quoq̄z catull⁹ atq̄z ſerenus. m Chriſtum lyra p̄ſonat. m ⁊ i decachordo pſalterio⁹ ab iferꝫ excitat reſurgentē. Quis mihi callimachus qui fuit famoſus poeta. Itē Dauid flaccus noſter qui lyrice ſcripſit vt Flacc⁹. i. horatius. de quo dicit Iuuenalis. Omne vafer virū ridenti flacco amico Tāgit: ⁊ admiſſus inter precordia ludit. Vafer ra. rum. dicitur callidus. quaſi varia ferens. qui. ſ. varijs loquit modis. Itē Dauid catullus nr̄ et ſerenus. expone vt ſupra de alijs. Catull⁹ fuit veronēſis. Vñ Ouidius in de fine titulo in fine. Mantua vrgilio gaudet verona catullo. De ligne gentis gloria dicor ego. Serenus forte a ſerenitate animi dictus ē. q̄ ſerenus erat. i. clarus. hilaris ⁊ trāquillus: ſicut Maſo dī a magnitudine naſi. Et Ouidius quaſi ouū diuidēs. Dauid inquā nr̄ cuius. ſ. pſalmis vtimur. Chriſtū lyra perſonat. i. laudat i carmie lyrico. Al' lyra ad literā. quā tangendo decantabat pſalmos ſuos. vñ. ij. Reg. vj. dī q̄ Dauid percutiebat in organis arimi gatis. Itē. j. palip. xv. dicit. Dauid p̄cipibus leuitaz vt conſtituerēt de fratribus ſuis cātores in organis muſicorum. nablis videlicet ⁊ lyris et cymbal'. Lyra dī a lyrin. i. varietas vel diuerſitas: eo q̄ diuerſitatē vocum faciat. Et in decachordo pſalterio excitat ab inferis reſurgentē. i. excitandū predicat. pē. Ego dormiui ⁊ ſopor at⁹ ſum ⁊ exurrexi. Itē alibi. Nō derelinquas animā meaz i inferno cē. Itē alibi. Eruiſti animā meā ex inferno inferioi. ⁊ in multis alijs locis. Decachordū pſalterium inſtrumentū eſt muſicū cum decez chordis: quo hebrei vſi ſūt p̄pter numez decalogi. pē. In pſalterio decachordo pſallā tibi. ⁊ dī a deca quod ē decē ⁊ chorda. ⁊ dī nabluz hebraice, pſalteriū grece. organū latine. Dī aūt pſalterium a pſaltin grece quod ē tangere latine. quia dū tāgit a ſuperiori reddit ſonū. ⁊ ab illo inſtrumēto dī liber pſalterium. q̄ ad vocē illius pſalterij dauid decātabat pſalmos. ⁊ hoc eſt quod dicitur hic. q̄ cātando i decachordo pſalterio excitat cē. vel dicitur excitat. quia dicitur i pſalmo. Exurge gl'ia mea. Et rūdet filius: exurgam diluculo Quidā putāt q̄ q⁹ Iero. multū adheret antiquis byſtorijs: loquit hic de dauid p ſilitudinē Orphei q̄ vroze ſuā i talo a ſerpēte vulnerata ⁊ mortua: ⁊ ad inferos iā deducta cū cythara ē ſecut⁹: vt ea ab inferꝫ extrahēt: q̄ ille veniēs tādulcit cytharizauit: q̄ oēs dū ifernales dulcedie cytharę p̄uicti ei Euridicen reddiderūt. vñ Theodolus. Euridicen monit⁹ q̄ regna teneāt Acherōtis: p̄ditoe ḡui iuſſit, p̄ſerpina reddi. ⁊ ſm h exponit. in In decachordo pſalterio. cātando excitat. i. excitādo p̄figurat xp̄m. a Ab inferi. i. a morte. vel ab inferis poſt ſpolia tocz inferni: vbi vectes ferreos confregit. vl' excitat. i. excitādi deſideriū demōſtrat. in quo innuebat quantū redemptionez humani gener affectabat. Iſid. i. vj. etym. ſic ait. Oēs pſalmi apud hebreos metrico carmie ſunt

compositi. Flaz more romani flacci. z greci pindari nūc alij iambo currūt: nūc alchaico personāt: nūc sapphico nitent trimetro vel tetrametro pedē incedētes: forte propter hoc bieronymus posuit hic flaccū pindaz. z alchēum. b Salomō pacificus ꝛc. Sicut dicit Jsiō. i glo. In principio eccle siastes tribus nominibus vocatus est salomō Primo pacificus. qz sicut dicit. iij. Reg. iij. pacē habuit in regno suo et omni parte i circuitu. Dilda. i. dilectus dñi. quia sicut. ij. Regum. xij. Nathā vocauit nomē eius amabilis dño eo q dñs diligeret eū. Item coeleth hebraice. ecclesiastes grece. cōcionator latine. qa eius sermo nō ē ad vnū sed ad vniversos: iuxt illa tria nomina tria cōposuit volumina. Proverbia i quib⁹ docz incipiētes vel parvulos. ecclastes. in q docet. pficiētes z maturos cātica cāticoz q ptinent ad pfctōs. ō bis plenius diceť. cū eoz specialem plogi pstringent. In proverbijs mozes corrigit parvulorū. vnde crebro loquitur ibi quasi ad filium. In ecclesiaste naturam docet. id ē nativitatē que est terminus creatoz: omnia docens brevia z caduca. vnde dicit. Vanitas vanitatum ꝛc. In cantico cantico: ecclīam iungit z xp̄m. quia ibi docet ecclesiam virtutibus consummatā: z veri sponsi amplexibus copulatā diligere solū deū. c Epithalamiū di canticū quod cantať sup thalamū. i. sup er spōse z spōsi cubiculū. Et dicitur ab epi quod est supra z thalamus. vnde Jsi. etbi. i. Epithalamia sunt carmina nubentiū q decāntant a scholasticis in bonore sponsi et spōse. hoc primo. Salomō edidit in laudez xp̄i et ecclie. dicit itaq. Dulce canit epithalamiū nuptiaz sanctaz. i. p̄iūctōis xp̄i et ecclesie. d Pester i ecclie typo ꝛc. De morte amā legiť Pester. vij. Cetera que sequūtur recitantur in. ix.

e Paralipomenō liber ꝛc. Sicut dicit Jsiō. in. vj. etbi. Paralipomenō grece dicitur quod nos prętermissoz vel relictoz dicere possumus. quia ea que in lege vel i Regum libris vel omissa vel nō plene relata sunt: i ista summatim ac breviter explicātur. Et nota q Paralipomenō verbū grecū: ē idem quod prętermitto vel relinquo. z componitur a para quod est seoꝛsum. z lipo quod est relinquere. Et inde paralipomenos participiū passiuz p̄teriti temporis. cuius genitivus plural' est paralipomenōn. id ē prętermissoz vel relictorum: sicut exponit magister Matheus vindocinēsis i tractatu d ꝓpositionibus z mene quod ē defectus. quasi prętermissoz supplēs defectū. quia breviter z summatim prętermissa comprehendit. vnde etiam dicitur. f Epitomē. i. abbreviatio vel instruméti. i. veteris testaméti quod di instrm. quia instruit in doctrina fidei z morum. Nota q hec epitome epitomes. vel ꝟ epitoma atis. i. abbreviatio sermōis. ab epi quod est supra. z tomes quod est sectio vel incisio q̄i psectio vel p̄cisio sermonis. hic autē ponit absolute pro gente. b Salomō pacificus z amabilis vmi: mozes corrigit. naturā docet. ecclesiaz iūgit z xp̄m: sctārūq nuptiaz dulce canit. c epithalamium. d Pester in ecclesie typo populū liberat de piculo: z interfecto amā q interptať iniq̄tas. ptes puniuť z die celebrem mittit in posteros. e Paralipomenō liber. id ē instri veteris. f epitomē. g tātus ac taľē. b vt absq illo si q̄s sciam scripturaz sibi voluerit arrogare. i seipm irrideat. Per singula q̄ppe nomina iūcturasq ꝟboz: z p̄termisse in regum libris tāgūť hystorie: et. k innūerabiles. l explicant euāgelij q̄stōnes. m Esdras z neemias ad abbreviatione. quia breviter colligit p̄termissa. g tātus in sniarum capacitate. Hc talis est in scripturaz dilucidatione. b Et absq illo ꝛc. i. arrogāter sibi attribuē. i Seipm irrideat. i. deludat z decipiat. Hic nota ꝓpositioes hui⁹ ubi rogo p dos ihus. Si rogat addiderť cō congregat: edat in infert: deminuit: sub substituit p protrahit: inē q̄rit: pre supat: ab destruit arq supbit. k Explicāť. i. apiunť. q. extraplicā ponūtur.

Innūerabiles q̄stiones sez ō diversitate genealogie: vt in p̄ncipio Mat. Cetera plana sēm Esdras et neemias ꝛc. qz prim⁹ liber Esdre cū verbis neemie vnic⁹ liber apellatur.

n Instaurāt templū ꝛc. Nota q dicit Jsiō. in. vij. etbi. Esdras adiutor neemias ꝓsolator a dño. Quodaz em̄ p̄sagio futuri noia ista sortiti sunt. fuerť. n. in adiutoriū z consolationē omni populo redeūti ad patriā. Nā z templū domini reedificaverunt: z murorum ac turrium opus restauraverunt.

n Instaurant. i. reparant templum. j. Esdre. iiij. ex. quia intermissum finit opus. Omnisq illa turba ꝛc. j. Esdre. j. Muros extruunt. iij. capi. verborum Neemie vsq ad. vij. z ibi similiter ponitur ō turribus. In cortice. litere. In medulla. spūalis intelligentie.

o Cernis me ꝛc. Sicut dictum est supra. illa ē pars principalis in qua ostendit Hieronymus difficultatem sacre scripture. Et divideť in duas. In quarum prima ostenditur eius difficultas p̄ticulariter. i secūda generaliter. Prima ps incipit ibi. liber in apocalypsi. Secūda ibi. Videlicet manifestissima ē gene. Ista dividitur i tres partes. In prima que ultimo expedita est: ostendit veteris testamenti difficultatem per libros singulos discurrēdo. In secūda que hic incipit: ostendit affectū suū ad sacrā scripturā humiliter suaz ignorantiā confitendo. In tercia innuit difficultatez librorum novi testamenti eos breviter perstringēdo. z illa pars incipit ibi. Tangam z nouū testamentum ꝛc. Ista pars quā p manibus habemus subdividiť i tres partes. in quarum prima ostendit cur tantam in epla fecerat digressionem cum dicit. p Cernis me scripturaz amore raptū ꝛc. q. d. licet tantam digressionē fecerim: nōdum meo desiderio satisfeci. In secūda ostendit digressionis huius vtilitatē cū dicit.

q Audivimus tm̄ q̄d nosse. q̄ntum ad intellectum.

r Quid cupe debeam⁹. q̄ntum ad effectū. z introducit auctoritatē psalmi q̄ntuz ad affect⁹ excitatoz cū dicit. s Ut z nos quoq possum⁹ dicē ꝛc. Multū em̄ excitať affect⁹ i sacre scripture meditatōib⁹. In tercia parte ne videať quasi iactare se de sua scia: būiliť se accusat ō sua ignorātia cū dicit. t Cetez illud ꝛc. i. me nihil scire. Ez quō potuit hoc dicē socrates vel biero-

cum esset falsum. Solutio. nihil scit homo plene dum ē in via. vnde cū dicitur. hoc tm̄ scio quod nescio. idem est ac si dicat. scio q̄ nihil perfecte scio. v Tanga ⁊c. Diuisio istius partis p se patet. x Matheꝰ ⁊c. isti quatuor. y Quadriga dñi. q̄ p q̄tuor partes mundi portauerunt nomen dñi. z Et verus cherubin qđ interp̄tatur scientie plenitudo. hic p̄mēdantur de plenitudine scientie. Et nota q̄ cherubi ꝟ impropꝛie accipitur singulariter cū sit tm̄ pluralis nūeri. posset tm̄ dici cherubim p m. qđ inuenitur indeclinabile in numero singlari ⁊ forte scriptoꝛ vicō aliter hic scribitur. a Per totū corpꝰ oculati sūt. q̄ declarāt p̄terita p̄sentia ⁊ futura. b Scintille emicāt. q̄a alios exemplis inflamāt ⁊ illuminānt c Discurrūt fulgura. i. p̄minationes q̄bꝰ a malo reuocant. p Pedes bm̄ ⁊c. Pedes sunt amoꝛ dei ⁊ primi. Recti sūt p intentionem directam in deum i sublime tēdūt per desideriū eternoꝛum. e Terga pēnata ⁊c. per terga que sunt partes posterioꝛes coꝛporis designantur exempla que post se posteris reliquerūt. vel per terga que onera sustentant intelligūtur laboriosa opera que ꝓpter deū fecerūt. f Pēnata. vtutibus. g Vbiq̄ volantia. absq̄ personaꝝ differētia. b Tenēt se ⁊c. Quia idē senserunt ⁊ idē direrunt. vndevn̄ per aliū exponitur. i Et quasi rota ⁊c. q̄ si requiris quid Matheus de incarnatōne dñi sentiat: hoc nimirū qđ Marcus Lucas et Johānes. Si queras quid Johannes sentiat: ⁊ hoc nimiꝝ qđ Lucas. Marcus ⁊ matheus. Si queras quid marcus: hoc qđ matheꝰ Lucas ⁊ iohānes. Si queras quid lucas: hoc qđ matheus: Marcus et Johannes. ecce rota in rota. ecce reuolutio gloriosa. k Et pergunt ⁊c. fere oia ista sumpta sunt de. j. ca. Ezech. l Paulus apostolus ⁊c. Doꝝ opinio euellit in glo. in principio epl̄aꝝ que dicit. Quozundā insania percutit dicentiuz epl̄am q̄ ad hebreos scribit: non fuisse pauli: sed Barnabe vel clemētis vel tertuliani vel luce: q̄s i būc errorē occasio dedit hui⁹. q̄ nec salutatio eius noie intitulata p̄scribit. ⁊ lōge facūdiore ⁊ splēdidiore stilo q̄ cetere ē edita. quibus sufficienter respondetur hoc mō. q̄ si ideo nō est dicenda pauli. quia nomen eius in titulo nō habetur. ergo nec Barnabe. nec alicuius predictoꝝ: cuz nullius eoꝝ nomine pretitulata sit. Nec ob id quoq̄ pauli nō esse putāda ē: q̄ diligētius ē scripta. cū nale

Hoc tm̄ scio qđ nescio. Tā gam ⁊ nouus breuiter testamentū. Matheus: marcus lucas ⁊ iohannes: quadriga dñi. ⁊ verus cherub: qđ interp̄tat scie plenitudo. p rotum corpus oculati sunt. scintille emicāt. discurrūt fulgura. pedes habēt rectos ⁊ in sublime tendētes. terga pennata: ⁊ vbiq̄ volantia. tenēt se mutuo sibiq̄ p pleri sunt. et quasi rota i rota voluuntur. ⁊ pgūt q̄cūq̄ eos flatus spiritus sancti perduxerit. Paulus ap̄lus ad. vū. scribit eccl̄as: octaua em̄ ad hebreos a plerisq̄ extra numeꝝ ponitur. Timotheū instruit. ac tituꝝ et philemonē: p fugitiuo famulo deprecat. sup quo meli⁹ tacere puto q̄ pauca scribere. Pectus apostoloꝝ nudaꝝ quidē videntur sonare hystoriā: ⁊ nascentis eccl̄ie infantiam texere. sed si nouerimus scriptoꝛē eoꝝ lucā esse medicū: cuius laus ē in euāgelio. aīa duertimus pariter omia vba illi⁹ aie lāguētis esse medicinaz. Jacob Petrus. Johānes. Judas septē epl̄as ediderūt tāmystice q̄s succcitas. ⁊ breues longas. breues in vbis. longas in sentētijs vtrat⁹ sit q̄ n̄ in eaꝝ cecutiat lectōē. Apocalypsis iohis tot habet sacra quot verba harū dixi ⁊ p merito voluminis laus omis inferioꝛ ē In verb̄ singul' multiplices latēt intelligētie. Oro te fr̄ charissime inter hec viuere ista meditari. nihil aliud nosse: nihilq̄ aliō q̄rere. nō ne vr̄ tibi iā hic in ēr̄ regni celestis hītaculū. Nolo vt offendaris in scpturis sāctis simplicitate ⁊ q̄i vilitate vbor. q̄ vel vicio intēp̄tuz vel de industria sic plate sūt vt rusticā p̄tionē facili⁹ instruerimus scriptoꝛē eoꝝ lucā esse medicū: cuius laus ē in euāgelio. aīa duertimus parit omia vba illi⁹ aie lāguētis esse medicinaz. Jacob Petrus. Johānes. Judas septē epl̄as ediderūt tāmystice q̄s succcitas. ⁊ breues longas. breues in vbis. longas in sentētijs vtrat⁹ sit q̄ n̄ in eaꝝ cecutiat lectōē. Apocalypsis iohis tot habet sacra quot verba harū dixi ⁊ p merito voluminis laus omis inferioꝛ ē In verb̄ singul' multiplices latēt intelligētie. Oro te fr̄ charissime inter hec viuere ista meditari. nihil aliud nosse: nihilq̄ aliō q̄rere. nō ne vr̄ tibi iā hic in ēr̄ regni celestis hītaculū. Nolo vt offendaris in scpturis sāctis simplicitate ⁊ q̄i vilitate vbor. q̄ vel vicio intēp̄tuz vel de industria sic plate sūt vt rusticā p̄tionē facili⁹ instruit' vnicuiq̄ plus valere in sua ligua q̄ i pegrina. illā em̄ hebraice: ceteras scripsit grece. Nomen vo suū ideo pretermittebat. quia judeis odiosus erat cū legis destructorē arbitrātibus. Quocirca de legis atq̄ cerimoniarū abolitione tractaturus recte nomē suum subticuit: ne p̄scripti nominis inuidia vtilitatē sequēt̄ excluderet lectōnis. Epistolaq̄ illa pauli sicut et alie. Scripsit itaq̄ septez ecclesijs decez epl̄as. ad romā. vnā. ad corin. duas. ad galathas vnam. ad ephes. j. ad phil'. ij. ad Colloſ. j. ad phile. vnaz. ad thessalo. duas. Et cū bis scripsit epistolā ad hebreos. m Timotheum instruit Cui scribit duas epistolas. iste timotheus ordinat⁹ fuit a paulo epūs asianus Unde i prima epistola euz instruit de officio episcopali. in secūda monet ipm̄ ad diligentem executionē officij et ad palmam martyrij. n Tit titū. s. instruxit quē ordinauerat cretēsē episcopuz: ⁊ instruit euz vt imperiose suum exequatur officium. o Philemonem ⁊c. Iste philemon colloſensis erat viz laudabilis in plebe. cui familiares l̄ras scribit apostolus pro onesimo seruo suo qui cū damno eius fugerat. sed ab apostolo audito euangelio baptizatus fuerat. p Sup q̄ ⁊c. q. d. nō sufficere pauli epl̄as ad plenū p̄mēdare. q Actus ap̄loꝝ ⁊c. i. tractare de eroꝛdio. i. simplicitate inciētis eccl̄ie. r Ꝑz si nouerim⁹ ⁊c. Ṫra plana ē. Postea agit de catholicis ⁊ canōicis epl̄is que dicūt catholice p̄m Jud. i. vj. etby. q̄ nō vni tm̄ populo vel ciuitati. s vniuersis getibus generaliter scpte sunt: p̄m glosas dicūtur catholice. i. vles a fide vlis eccl̄ie nō discordantes. dicūtur aūt catholice: a catha vel catholicō grece qđ int̄ pretat vniuersale vel cōe. Vel dicūtur canōice. i. regulares. a canō. i. regula. Et dicūt sic ad drīaz eaꝝ q̄s fecerē pseudo sub noib⁹ ap̄loꝝ. Vel dicūt canōice. i. regulares. i. i fide ⁊ tolerātia passionū plurimisq̄ vtutib⁹ eccl̄iaz regētes. tertus planus ē. s Jacob⁹ ⁊c. i. ignoꝛātie cecitatē sentiat. Secutio tis. q̄rte p̄nugatōnis vbū ē. ⁊ significat eē vel fieri cecū. ⁊ ponit̄ p insaire. seq̄t̄ o apocalypsi. t Apocalypſ iohis ⁊c. Apocalypſ grece reuelatō latine. q̄ multa occulta ibi reuelāt̄. ⁊ ppōit̄ ab apo qđ ē re ⁊ calypſ qđ ē velamtū q̄i reuelamtū vel reuelatō. cetera plana sūt. v Oro te ⁊c. vide diuisionē p̄cedentē. v Oro te fr̄ ⁊c. vñ eccl̄. j. Beatus q̄ i istis vsus fuerit bonis qui ponit illa i corde suo sapies erit sp. x Nōne vī ⁊c. q. d. p scpturaz meditatoꝝ manuduceris ad p̄templādū celestē beatitudinē. Eccl. xliij. Beatus vir q̄ in sapia morabitur ⁊ i iusticia meditabitur ⁊ in sensu cogitabit circūscriptionē dei. y Nolo vt offendaris in scpturis ⁊c. Ṫra plana est.

3 Non sum tampetulans ꝛc. Hic humiliter se excusat q̄ quasi sciolus mḡrm nō affectet: cū dicit. 3 Nō sum tā ꝛc. Per hoc patet q̄ non est p̄sumptuosus de scientia Nota q̄ petulor aris. dī luxuriari vel importune petere ꝛ p̄prie coitū. ꝛ inde dī petulans luxuriosus et importune petēs. Dic p̄ītur p importun⁹ vl' quasi petēs laudē p̄t etymologizari vl' q̄ petulca. id ē luxuriosa aialia irrōnabiliē mouentē ad coitū potest dici petulans: q̄ irrōnabiliter mouetur ad aliquid agēduz vel dicenduz. vñ dicit. Nō sum tāpetulans. i. tam importunus vel brut⁹ vel petens laudē.

a Et bebes. i. tā ineptus vel intellectu carens ꝛ tāstultus vel obtusus.

b Ut hoc me ꝛc. Consequenter oñdit se ñ p̄sumere de vite eminētia cū dicit. c Et eoz fructus ꝛc. Resume nō sum tampetulans ꝛ bebes vt pollicear me posse capere in terra. fructus. id est virtutes. Eorum. s. sanctoz virorum: Galath. v. Fructus spūs est charitas: gaudiū pax: patientia: longanimitas: bonitas: benignitas: mansuetudo: fides: modestia: continētia: castitas.

d Quorum radices. id est affectiones. e Qui celo fixe sunt. per intētionem. f Sed velle me fateor. babetiñ volo immo etiā ad hoc laboro. Unde sequitur. Sed eniti me p̄fiteor. Eniti. id est extra vel vltra alios niti. cōtra pigros qui reprehendūtur: Prouerb. xxj. Desideria occidunt pigz: noluerūt quicq̄ manus eius operari ꝛc.

g Sedenti. i. ocioso. vel sedenti ad audiēdū. h Me p̄fero. i. pre oculi illius fero gratus ad conferendū non ad magisterium vsurpādum. ꝛ hoc est quod sequitur. i Magistrum renuēs. i. refutās. k Comitem spōdeo sō ē. p̄mitto. q. d. non quero magisteriuz: ꝑ exhibeo me tibi vt socium. Ponit autem Hiero. multa allicitiua vt possit monere paulinū ad veniendū ad iōm. Primus est status equalitas. quod notat̄ cum dicit. Comitē spondeo. Secūm ē p̄ficiēdi facultas. quod notat̄ cū dicit. | Petenti datur ꝛc. Matth. vñ. Luce. xj. Et. j. Jaco. scribitur. Si quis vestruz indiget sapia postulet a deo qui dat omnibus affluenter ꝛc. Unde petēti a dño donū scie datur. Pulsanti. per meditationis exercitium aperitur intelligentia scpturaz. m Querens humiliter. n Inuenit. affluēter. vel inuenit in vsum venit coz que humiliter querit. Terciū allicitiuū est sacre scripture dignitas. vnde dicit. o Piscam⁹ in terris ꝛc. Hec ē cōtra modū ꝛ impfectoz ꝑ pmanebit p̄m sba: Sap. iij. Bonoz labor gl'iosus ē fructus. ꝛ q̄ nō p̄cidat radix sapie cōq̄ ad scias vtilitatū p̄ueniētes. sicut scribit. ij. Thi. iij. Stē Eccli. viij. Est bō qui diebus ꝛ noctib⁹ somnū oculis nō capit. ꝛ intellexi q̄ omniū operū dei nullā possit homo inuenire rōem eoz que fiunt sub sole. Et quāto plus laborauerit ad querendū tāto minus inueniet. boz scia non permanebit. vñ. j. Cor. j. Perdā sapientiā sapientuz: ꝛ prudentiā prudentiū reprobabo. Quartū allicitiuū ē recepturi bospitis vrbanitas. vñ sequit. p Obuius ꝛc. Quintū ē congaudi voluptas. vñ sequit. q Et vt ineptus ꝛc. D

ei sufficit cū semp vellet plus habere: Eccl. v. Auarus nō implebit pecunia. ⁊ puer. xxj. Alij diuidūt ꝓpria ⁊ diuites fiūt. alij rapiunt nō sua ⁊ semp i egestate sūt: tales retinet timor penurie: ꝙ nō esset eis timendū. quia

e Credenti. diuinis ꝓmissis de relinquēdis terrenis.

f Totus mūdus diuitiarū ē ꝓtemptiu⁹. s. vl' administratiuus: vñ Luc. xxij. qñ misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis numquid alicūd defuit vobis. At illi dixerunt: nihil. Nō est g̃ metuēda penuria expēsaꝝ. qz vbicūq; habebūt necessaria qui relinquunt omnia ꝓpter xp̃m.

g Infidel' ⁊c. infidelis. s. q̃ nō credit dei consiliis.

dictum est. Auaro vest tā quod habet q̃ qđ nō habz

e Credēti f totus mūd⁹ diuitiaꝝ est g Infidelis aūt b eti am obolo indigz. Sic viuamus q̃si nil hñtes: ⁊ oia possidētes i Victꝰ atq; vestit⁹ diuitie xp̃iano⁊ sūt. Si k habes in ptāte rē tuā vende: si' nō hēs ꝑuice. l Tollēti m tunicā ⁊ n palliū reliquēdū ē. o Scz nisi tu semp crastinās ⁊ diem de die trahēs caute ⁊ pe

vetētim tuas possessiūculas vendideris: nō hz xp̃us vnde alat pauꝑes suos. p Totum deo dedit: q̃ se obtulit q Apli tm̃ naues ⁊ retia reli q̃runt' vidua duo era misit. i r gazophilatiū: ⁊ ꝑfert' cresi diuitijs t Facile cōtēnit oia q̃ se sp cogitat eē mouiturꝝ:

Explicit epistola sācti hieronymi p̄sbr̄i ad Paulinū p̄sbr̄m byterum.

diem de die trahēs id est de die in diez protrahens. Videris caute, id ē discrete ne decipiaris in precio. Et pedetentim. id ē paulatim vel progressiue ne decipiaꝝ tempori inequallo. Possessiunculas tuas. q. di. stultum esset hoc credere. Caute per deriuationē descendit a caueo. caues. Dedetētim a pede ⁊ tento as. ⁊ tractum est a ceco: vel ab illo qui i tenebris ambulat: qui paulatim viaꝝ pertētans cauet sibi ne pedes offendat. Ne autem diceret paulinus illud quod scribitur Eccli. vij. In multitudine munerꝝ meoꝝ respiciet deus. ostendit q̃ deus nō querit nostra sed nos vñ dicit. p Totū se deo dedit ⁊c. Et propterea d⁹ magis acceptat affectum q̃ datū. ⁊ hoc ostendit per apostolos viduaꝝ ⁊ cresum.

b Etiā obolo indiget. id ē nummis. econtrario dicitur de credentibus. ꝙ Lozi. vj. Sicut egētes: multos autē locupletātes. ⁊ ibidē subditur hic. Sic viuamus quasi nibil habētes ⁊ omnia possidētes. sic patet q̃ nō timenda est penuria expensaꝝ. ⁊ similiter ostenditur nō esse timenda penuria victualium vel vestiuꝝ. quia modica sufficiunt bis qui modeste viuere volunt. vñ dī hic. i Victus atq; ⁊c. i. xp̃m sequentiū. nō dicit cibus et vestimentū: que sonāt ex abundantia: ꝙ victꝰ ⁊ vestitus que sonāt ad sufficientiā. j. ad Timoth. vj. Habētes alimēta ⁊ quibus tegamur: bis contenti sumus. ⁊ melius Matb. vj. Nolite solliciti esse dicētes quid mādu cabimus: aut quid bibemus: aut quo operiemur. ⁊ sequitur. Querite primū regnū dei ⁊ iusticiam eius: ⁊ oīa hec adiicientur vobis. Consequenter excludit alienādi voluntatem dicens. k Si bēs ⁊c. id est aliena a te ⁊ ex ꝓpria re.

l Si nō ⁊c. i. quasi vilem contemne. nec est contrarium quod hic dicit. quia quod supra dictū ē. nemo potest bñ vendere ⁊c. quia ibi prohibetur venditō retardās ⁊ impediēs. hic vo conceditur venditio indilata ⁊ expediēs: de qua dī Matb. xix. Si vis perfectus eē vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ da pauperibus: ⁊ habebis thezauꝝ in celis: ⁊ veni ⁊ sequere me. Contētio sā suoꝝ repetitōem excludit cum dicit.

m Tollenti tunicam. ⁊ insuper.

n Et palliū ⁊c. scz potius q̃ cum contentione repetatur. Istud sumitur de Matb. v. vbi dicitur. Si q̃s vult' tecū iudicio contēdere ⁊ tunicam tuaꝝ tollere dimitte ei ⁊ pallium. Quibus ⁊ qualiter liceat sua repetere nota per hos versus. Expedit infirmis licet absq; dolo sine lite. Prelatis licet: hoc nō expedit anachorite. Nō licet vt res per eū sunt res in lite petite. Isti versus videntur sumpti de glo. j. Cozinth. v. Anachorita dī beremita: per quē viri perfecti designātur. ⁊ dicitur ab ana quod est sursuꝝ. ⁊ choze quod ē aula vel coz: et teneo nes. quia scz debet tenere coz suum ad superna vel ab ana quod ē re: ⁊ chorus quasi remotus a choro id est a multitudine. quia vo vt supra dictum est paulinus potest dupl' retardari circa venditōem rei. scilicet ꝓpter suam necessitatē. aut ꝓpter aliorum vtilitatē Primū excludit Hiero. supra dicēs. Quicquid de tuo ⁊c. Secm excludit hic cum dicit.

o Si licet nisi tu semper crastinas: ⁊ diem de die trahens caute ⁊ pedetentim tuas possessiūculas vendideris non habet christus vnde alat pauperes suos quasi diceret. Credis tu q̃ christus nō habeat vnde alat id est nutriat pauperes suos qui sunt eius prouisiōi specialiter derelicti: sicut dicitur in psalmo. Tibi derelictus est pauper: nō habet inquā. Nisi tu. s. crastinans id est de crastino in crastinum protelans ꝓpositum tuum. Et

Explicit prologus in bibliā finit.

Prologus

Desiderij mei. Ita epla scripsit Hiero. Desiderio ego familiari suo qui eu rogauerat vt pentatheucū Moysi de hebreo trāsferret in latinū. nōdū em trāslatus erat nisi ō hebreo i grecū z de greco i latinū. z q trāslatiōes il le multas habebāt corruptōes. tū propter falsitatem exemplariū. tum propter impitiā trāslatorum: Hiero. desiderij precib⁹ obtēperans de hebreo i latinum transtulit pentatheucu cui prepositū illu prologū. nam ab eo in secundo libro ptra Rufinū prologus appellatur. Epla autem ad paulinū que licet in modernis bibliis ꝓscribatur: nec pētatheuco ꝓpositū. nec inter pfatiōes de. te. quarum omni ex p te exempla scribit: si i scdo libro cōtra Rufinum nominatur epistla ad paulinū. Et nota q plogus. probemiū. prefatio z argumentum idē significat. s. prelocutionem in sequens opus introductuam. Est etiam tm plogus in libru: qui. s. introductorius est in ipm. vt est ille ante apocalypsim. s. Omnes qui pie volunt viuere tc. z talis plogus nō est de libro. Ptez est plogus in libro qui est pars libri: vt est principium apocalyp. s. Apocalyp ihesu xpi quā dedit illi deus. z dicitur plogus a protos quod est primū. z logos sermo: qi primus sermo. s. prefatio vel prelocutio. Vel dī plogus quasi prelogus. qi sermo precedens. Probemiū dra ptos quod est primū: z emon vel emuni quod est sermo vel prima modulatio. Or autē dī probemiū qi p emul factū vel quasi puū. quia prima via vl p cedēs ē ad libz. Etymologia ē: pfatio. i. plocutio. a pfor pfaris dī. Argumentū dī qi argute. i. callide inuentum. Vñ apis argumētosa. i. callida dī. versus. Est breuis argutus: est callid⁹ atq; sono⁹. Argumentū bz alias significatiōes de q̄bus nihil ad pns. a Desiderij mei tc. Prologus iste in q̄nq; ptes diuidit pricipales. in quarū prima oñdit pncipale motiuū ad trāsferēdū pentatheucū. s. desiderij obsecratione cū dicit. Desiderij mei tc. vsq; Obsecratis. In scda duplex assignat retractiuū. primū opis grauitatē cū dicit. Periculosū tc. Scdm detractoz malignitatē: ibi. Et obtrectatoz meorum tc. In tercio scdariū ponit siue trāslatōis motiuū. s. Origenis studiū vel imitationez: ibi. Qd vt auderē. In qrta p te se excusat q nō intēdit dānare veteres p suā trāslatōz ibi. Quid igr tc. In quinta petit desiderij otiū sbuētōz ibi. Hūc te dēcor tc. Subdiuisiōes patebūt i lre psecutione. In pma pte oñdit affectū suū ad primā obsecrationē: quā describit triplr. Primo ex noie cū pnomie affectū designāte. scdo ex nomis ꝓfiguratōe. tercio ex cōis vtilitat amore. primū notat cū dī. a Desiderij mei. i. mei vel mihi dilecti vel mei amici. Desideratas accepi mystic est q cū daniele cōicat in noie dan. ix. Daniel dus q̄ vocabulū sonat prefagiū. i. diuinatio siue prescia vel rez desiderabilis futur⁹ vel desiderabil⁹ postulatur⁹. Ter ciū notat cū dī. c Et trāslatū tc. Detatheuc⁹ supra exponit i epla ad paulinū. vij. ca. In scda pte notat duo retrabētia a trāslatiōe facienda. Primū est ogis grauitas. qd notat cum dī. b Periculosuz op⁹ē certe. s. q difficile ē z arduuz vñ posset ibi homo deficere vel errare. z ideo dicit periculosū. Scdm retrabēs est detractoz malignitas. quod notat cum dī.

c Et obtrectatorum tc. Cambus ꝓpat detractores cū dicit. Latratib⁹ q̄ cōtra quēlibet iḡtuz q̄tumcūq; bonis oblatrāt z dentibus lacerant. Silr detractores irrōnabiliter bn dicta detrahendo lacerant q iḡrant. Et notatur hic triplex eoz malignitas: q aut bn dictis oblatrant sicut iaz dictū ē. Aut auctoz peruersam intentōem affirmāt: qd notat cū dicit.

f Qui me asserūt tc. Suggillatio ponit hic p ꝺdemnatōe. Et dicitur a suggillo as quod est condemnare. strangulare. suggere. sb & la capere. cudere. i. facere. cudo is. cudere. dicit fabricare ferire. polire: z scalpere. Tercio notatur eorum malignitas: q veteres modernis magis ingeniosos estimāt z preponēdos iudicant. vnde z veteres translatōnes plus q̄ modernas approbāt. quod notat cū dī.

g Vta ingenium tc. Sicut em vetus vinum melius est nouo. sic dicāt ipi veteres sbtilioribus ingenijs floruisse ꝙ modernos. et veteres translationes modernis esse meliores: cū tamē dicat pristian⁹ in principio maioris volumis. Cui⁹ auctores quāto iuniores sunt tāto perspicaciores z ingenijs floruisse z valuisse diligētia oi iudicio ꝓfirmāt eruditissimoz. vel pbātes ingenij modernoz plenū spuma superbie. sicut nouū vinū spumat z efficit qd hz imp̄ōicie. q. d. dicūt me z alios modernos superbos esse: z q̄d facim⁹ ex plūptōe p cedere. z dicūt id esse plūptuosū z loquacitate plenū. sicut nouū vinū inflat z magnū facit tumultū. ꝑ quos oñdit bkilitatē suā z intētōis puritatē. d. b Cum ego sepissime testat⁹ sum me p virili portōe i tabernaculo dei tc. In tabnacō. i. i eccla. Pro virili portōe. i. q̄ uis mea reputatōe sit exiguū tn i sacra scptura ad veritatē eccle offero qd possum. Al fm aliā lram. p virili portōe. l. p debita pte. Scdm leges viril portio dī qñ hereditas filijs eqlit diuidit. q. d. virilē portōez hēditat expecto p q̄ sicut possū i vinea pfamilias laborare vlo. vñ Quid. de pō. i pn. scdi libri dicit sic. Bandia cesaree mei p pte virili. Sūt mea quasi nil hz illa rom⁹. i. p magna pte. vel sicut vn⁹ de romānis viris sūnā i ea oēs romāi pticipāt. i Nec op⁹ alteri⁹ tc. s. testat⁹ sum. q. d. Sicut oblatio diuitū nō fedat p oblationem pauperū: sic nec per meā interpretatione fedat trāslatio septuaginta interpretū. In tercia pte ponit scdm transferēdi motiuū qd est origenis imitatio vel studiū. vñ dicit. k Qd vt auderē tc. ad trāsferendū per sui imitatōez. l Qui editōi antiq tc. p̄p mulgauit. i. manifestauit. Nam promulgare dicit q̄ promptū. i. manifestū multis agere. Antiquā editioz appellat trāslationē septuaginta: q̄ ceteris antiquior fuit q̄ transtulerūt de hebreo i grecū sicut dicit Isid. i vi. ethy. In opusculo xtiā d vocabul biblie: vbi exp̄it

interpres inuenies qt fuerūt interpretes. z qbus temporibus interpretati sunt. Et qz translatio septuaginta alicubi erat diminuta. alicubi bēbat superflua. Origen. miscuit ei trāslatōz z Theodotōis adiacēs ea que deerant. et ibi ponebat astericuz. i. formā astri. p qō innuebat qp p additionē istā illucescebāt: q̄ prius erāt. Et dicitur astericus ab astruz quod est stella: et ycō qō est imago vel signū. Et vbi erāt superflua pōebat obelū. i. signū sagitte: qi iugulātis z pfodientis falsitatem illaz. Belos grece dr sagitta: z p ante positōez huius lre o. dicit obelos. qō apud latinos obelus dicitur. Et vt ytamur verbis Bli. in. j. ety. Astericus apponitur ibis que omissa sunt: vt illucescant per eā notā que deesse videt. Stella em̄ aster dicitur greco nomine vel sermone a q̄ astericus est deriuatus. Obelus est virgula iacēs que apponit verbis vel sentētijs superflue iterat: siue in bis locis vbi lectio aliqua falsitate notat. vt quasi sagitta iugulet supuacua atq; falsa pfodiat. Sagitta em̄ grece obelus dicitur. Sic igit iste due note distinguebāt totū opus. aut tollēdo superflua cum obelo: aut supplendo diminuta cū astērico. z maxime que apl'oz z euāgelistaz autoritat. b' ptermissa patebunt. Ira plana est. Ista pars diui dit i quatuoz̄ in quaz pma que iā expedita ē oñditur correctio ab Eugene facta. In secūda ostēditur necessaria: quia trāslatio illa erat diminuta: ibi. m In qbus. s. aplis z euāgelistis.

n Multa de veteri ꝛc. i. i translatōe septuaginta.

o Ut est illud ꝛc. Osee. xj. z Matth. ij. Hiero. in epistola ad Pāmachiū de optimo genere interptandi dicit: q hec est ira vm̄ hebraicaz veritatē. Puer israhel z dilexi eū. Ex egypto vocaui filiū meū. p quo septuaginta trāstulerūt. qz paruulus est isrl z dilexi eū. Et ex egypto vocaui filium eius. p Et qm̄ ꝛc. Osee. xj. z Matth. ij. Hieronymus i eadem epistola. id quod i euangelista scribitur. Et veniēs habitauit in ciuitate que dicitur Nazareth: vt impleretur quod dictum ē per pphētā: qz nazareus vocabit. Nōdeāt rogo detali z fastidiosi z estimatores omniū tractatoz: z vbi legerint dicāt. Nam i eo loco vbi nos legimus atq; trāstulimus. Exiet virga de radice Jesse: z flos de radice eius ascendet. In hebreo iuxta lingue illius ideoma ita scriptum est. Exiet virga de radice Jesse. z nazareus de radice eius crescet. q Et videbūt. ꝛc. Zach. xij. z Johan. xix. Apocal. j In modernis bibliis litera Zacharie est. Aspicient i me quē confixerūt. litera euangelij. Viderunt me i quē trāfixerūt. litera Apoca. Videbit eū oīs plus z q̄ eū pupugerunt. Sed hiero. i supradicta epla sic ait. Teniamus ad Zacharie testimoniū quod ioānes euāgelista sumit iuxta hebraicā veritatē. Viderūt i quē compūxerūt. p quo trāslatio septuaginta in latinuz versa sic habet. Et aspicient ad me pro his que illuserūt siue insultauerūt. r Et flumia ꝛc. Joha. vij. Quidam dicūt q̄ Prouerbiorū. v. vbi nos habem⁹. Deriuētur fontes tui foras. hebrei habent. Flumina de ventre eius ꝛc. Et hoc bene vide

pmulgauit. m In qbus multa de veteri testō legim⁹ q̄ i nr̄is codicibꝫ nō hūt⁹ vt est illō: ex egypto vocaui filiuz meū⁹ z qm̄ nazare⁹ vocabit⁹ z videbūt in quē cōpūxerūt⁷ z flumia de ventre e⁹ fluent aq̄ viue⁸ et q̄ nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hois ascēdit que pparauit de⁹ diligentib⁹ se⁷ et multa alia⁹ que ppriū syntagma desiderant. Introgemus ergo eos vbi hec scripta sūt: z cū dicere nō potuerint de libris hebraicis pferam⁹. Primū testimoniū ē in osee: scom̄ in Esaia. tciū in zacharia: quartū i puerbijs. qntū eq̄ i esaia: qō⁸ mlti ignorātes: apocriphoruz delyramēta sectāt⁷ et hyberas nenias libris aut enti⁷ pferūt. Quās⁶ erroris nō est meū exponē. Judei prudēti factū dicūt esse psilio nec ptolome⁹ vni⁹ dei cultor est apō hebreos duplicē diuinitatē pphenderet. Qō maxime idcirco faciebāt: qz in

t Et multa alia. s. nō habētur in nostris codicib⁹: s septuaginta. v

Que proprium syntagma desiderant⁷. Syntagma grecū est. z vm̄ Aug. idē ē qō dogma. Aliꝫ dicūt q̄ tassō verbū grecū ē idē qō ordio: z inde tassus vel hic tax⁹ z h tagma idē ē qō ordo vel ordiatio. vñ ex syn pōne z tagma ppone fit syntagma: z idē ē qō ordinatio. z certe i predicta epistola ad Pāmachiū multa talia inuenies coordiata. In ēcia pte ēcie pē principal' oñdit: vñ ea que origen. addidit sunt assūpta: et qō mali accidit ex hoz ignorātia: ibi. r Introgem⁹ s eos vbi h scpta sunt: z cū dicere nō potuerit de libris hebraicis pferam⁹. Primū testionū ei Osee xij. Secūz i esa. xj. Tercīū i zacharia. xij. Quartū in Prouerbijs. v. vel. x. Quitū eq̄ i esa. lxiij. a Qō multi ꝛc. Apocryph⁹a. um. oī secret⁹ et occult⁹. Et dī ab apos qō ē de: z crysis qō ē secretū. q. de numero secretoz. vel dī ab apo quod ē lōge: z crysis qō est iudiciū. Qi lōge a iudicio qz nō potest ō eo baberi certū iudiciū. Apocryphū ppie dī scriptū cuius auctor z veritas ignoratur. z licet multa vera ptineat. vitāt tñ ppter falsa q̄ intermiscētur. Delyramentū dī fatuitas: demētia: discordia: vel deuiatō a recti tudie. z ita accipitur hic. Vide vbi exponitur delyramentum: in opusculo de vocabulis biblie. Hyberis fluuiꝰ est a q̄ hyspaia hyberia noiāt. Et inde hyber⁹ra. rū. gētile nomen. Qui hyberas nenias dicit fabulas ab hyspanis inuētas vel apud hyspanos vulgatas. Hec nenia huius nenie dī cātilena que fit sup mortuū vel super cunas puerorū. ē nomē anomatopeyon. i. fictum a sono. qz imponit a sono. s. ne ne. Ptē nenie dicūt fabule viles. et sic accipit hic. Et sic oñdit q̄ per ignorātiaz sequūtur fabulas z errores. In qrta pticula hui⁹ tercie ptis pncipal' dicit q̄ nō intēdit ponere erroz rōem: s sufficit ei iudeoz̄ recitare opiniōz. vñ dicit. b Cās erroris non est ꝛc. Sic excusāt iudei septuagita: q̄ vbicūq; veritas hebraica facit mētionē de patre z filio et spūsco. aut de industria tacuerūt. aut aliter oia interpretati sūt. s. ppter ptolomeū cognominā mēto phyladelphuz regē egypti vni⁹ dei cultorē q̄ nō dū potuit capere mysteriū trinitat⁷: z pcipue ne hoc magis platonicū q̄ theologicū videret⁷: Plato em̄ locutus ē de noy z thugathō z aia mūdi: z vt q̄dā dicūt noy appellauit pīez. thugathō vo pmū intellectū. i. filiū. aiaz mūdi spūsctm̄: qui replet orbē terraz: s melius est vt dicatur anima mūdi quedā vis regnatiua ctiā inē causata als in creatura. s nō spūssanctus. in hoc tercio signo defecerit pbi per ratōes naturales. etsi pcedat eē spūsctūs

nō pla.

tñ intelligendum est q̄ nō intellexit ibi plato vnitatē et entie. z sic quasi tres deos in diuersitate essentie ponere videbat. z qz ptolomeus erat vn⁹ dei cultor. ideo timebant hoc septuaginta ne q̄ sic cadere videbat in dogma platonis ponētis tres deos. hoc etiā ita esse credēt apd hebreos: sicut ptz ex verbis biero. b et ex verbis Aug. sup epla z ad Col. Nunq̄ p illa vba intellexit plato distinctionem psonaꝝ in trinitate. Dicetur tñ i epistola ad paulinū sentire contrariuz. sed ibi soluit ꝓtrarietas. Iste ptolomeus ō q̄ hic fit mentio fuit illevir studiosus z librorꝝ cupidus: q̄ ad petitionē Aristei de quo b fit mētio libertati rēstituit plus q̄ centū milia iudeorꝝ q̄ seruierant in regno suo. dans dñis eorūz p vnoq̄z capite. cxx. dragmas argenti. Et significauit Eleazaro summo pontifici. q̄ gentē suā sic restituerat libertati: rogans eū q̄ mitteret ei viros seniores q̄ bibliothecam de hebreo in grecum ei scirent interpretari. cūc Eleazarus de vna quaq̄ tribu elegit sex seniores legē scientes z misit ei. Di sunt septuaginta interpretes. qui licz. lxxij. fuerint. tamen more sacre scripture septuaginta dicunt̄ que modicuz numez si supra aliquā summā superet crescit sepe subticet. De bis inuenies diffusius in Ioseppho libro. xij. ca. ij. a quo accepit magister in hystoriis. z ō bis subditur hic. c Deniq̄ vbicunq̄ cē. Istud iā supra est expositū. quia vō de hoc fecerat mentionē incidenter ostēdit q̄. lxx. nō sigillatim in singulis cellulis interpretati sunt. ē in vna basilica pariē cotulerūt. Et in ostēsione huius satis immorat. vñ dicit. d Et nescio q̄s cē. vt scriptitarent. melior lra. e Cū aristeus cē. Aug. in secundo libro de doctrina xp̄iana. Nō videt mendaciū q̄d Biero. reputat. p mendacio: sed forte opinio Biero. prevalet. nō ē em̄ in suo testimonio singularis: Dicit em̄ Iosepho li. xij. loquēs de istis. lxx. Qz demetrius consilium fecit in domo ꝓpe littus stante z apta a secretis ad cogitatōez negociorꝝ: vbi eos pducēs petebat oīa quibus opus habebāt ad legis interpretationē. Cūq̄ laboriose tantam interpretatōem facerēt vsq̄ ad horā nonā in b sedētes ad curā corpis vertebant. Mane aūt ad eundē locū redibant. z ita leg interptatōi vacabāt. ita transcripta lege z opere interpretationis ad effectū post septuagintaduos dies transactos: cōgregās demetrius iudeos oēs ad locū in q̄ leges trāslate fuerāt pūtibus interpretibus legit eas cē. Ām z biero. dicit eas in vna basylica cōtuliss̄e. Basylica em̄ dom⁹ regia dr a basylios q̄d ē rex vel imperator. Aristeus autez de q̄ fit hic mētio sicut dr in. xij. li. Iosephi: amic⁹ reg necessari⁹ fuit. Ām dr hyperaspistes grece q̄d ē ptector latine. z cōponit ab hyp. ꝓpone greca: z aspistes. Spizo em̄ verbū grecū ē idē q̄d extendo inde aspizor: q̄d ē in circulare formā voluo. vñ dr aspis serpēs q̄ in modum circularis scuti se gyrat. Et sic aspis significat scutū circulare. vñ aspizo idē ē q̄d scuto ptego. et inde cōponit hypaspizo z hypaspistes. Et iste Aristeus erat vnus de custodib⁹ corpis reg: de q̄ ptolomeus loquēs Eleazaro principi sacerdotū. dicit i. xij. Iosephi. Tranlimisi q̄ deberent ō bis vobiscū disputare. an dream primatē mei corporis custodem. Aristeū mihi di

platōis dogma cadere videbat. c Deniq̄ vbicunq̄ sacra tū aliq̄d scriptura testat̄ ō pīe z filio z spūsc̄ō: aut alr interptati sūt aut oīo tacuerūt vt z regi satisfacerent: et archanū fidei non vulgarent d Et nescio quis pm⁹ auctor lxx. cellulas alexādrie mendacio suo extruxerit: quib⁹ diuisi eadē scriptitarit: cuz e aristeus eiusdez ptolomei hyperaspistes: et nō multo post tpe ioseph⁹ nihil tale retulerint. sed in vna basilica cōgregatos cōtuliss̄e scri

lectissimos. dicit g Biero. q̄ aristeus ptolomei hyperaspistes. i. ptector q̄ eiusdē ptolomei facta fideliē exposuit. z Ioseph⁹ q̄ multo post tpe gesta illius scripsit. n tacuissent si diuisi p cellulas sine mutua collatiōe earez scripsissent. Si em̄ b mō i dria diuissent. vates potius et ꝓphe: q̄ interptes dicen di esset q̄d n cōuenit. f Aliud ē em̄ esse vatē. id ē ꝓphetaz. g Aliud ē esse interpretem q̄d patz. b Ibi em̄ spūs ventura p̄dicit. s. quā to q̄s vaticinat vel ꝓphetat.

bāt nō ꝓphasse f Aliud ē em̄ esse vatē g aliud est esse interptez. h Ibi spūs vētura p̄dicit i hic k eruditio z vboz copia ea q̄ intelligit trāsfert. l Nisi forte putād⁹ est tulli⁹ yconomicū xenofontis z platonis pythagorā z temosthenis p ctheliſonte: afflatus rhetorico spū transtulisse. m Aut aliē de eisdē libris p septuagīta interptes aliē p apl̄os spūsc̄us testimonia texuit" vt q̄d illi tacuerunt hi scriptū esse mentiti sunt o Quid igit⁹ p Bānam⁹ vete-

i Dic. s. i interpretatōe. k Eruditio cē. q. d. aliud ē ꝓphetā, z aliud interpres: nisi forte aliq̄s isipiēs velit astruere idez eē vatē z interptez. q̄d si ꝓcessū fuerit b ridiculm sequitur q̄ tulli⁹ q̄ quosdā rhetoricos libros de greco in latinū transtulit. rhetorico afflatus spū eos transtulisse dicatur. z hoc est q̄d dicit. l Nisi forte cē. Hos libros trāstulit tullius de greco in latinū. s. economicū xenofontis. i. dispensatorium. Economus em̄ idē est q̄d dispensator. hm̄ grecā scpturā nō scribit economꝰ p e. sed oyconomicus p oy dyptōgō. Et deriuat ab oycos. i. domus. q̄ dispēsat. i. ordinat domū. i. ꝓpriā familiā. vel dr ab echo quod est redditus. unde sonus aeris: vel valliū: vel rupiū: vel montiū. q̄z ad sonū z ad vocē eius tota familia dz ordinari. Dr g economicū xenofont liber: quē xenopho cōposuit de officio dispensatoris. Iste xenofon discipl⁹ fuit Socratis vir magne facundie. sicut patet in. v. libro Valerii maximi. Et platonis pythagorā. i. librum q̄ plato ꝓposuit pythagore noīe intitulatū. sicut dr timeus platonis. Plato em̄ solebat libros suos intitulare a noibus discipulorꝝ suorꝝ vel eorꝝ q̄s introducebat loquentes. Et demosthenis p ctheliſonte. i. librum quem demosthenes quidā rhetor cōposuit de defensione et b̄eliphontis ō elchinem. Istam hystoriam quere supra in epistola ad paulinū. ij. c. Quidā dicunt p ctesiphonte esse vnā dictionē s errant. sicut pz inspicientib⁹ hystoriā. Dicaē g verius p ctesiphōte vt sint due dictōes: sicut dicit Cicero ꝓ dei orato. p deiorato diuise sunt dictōes. Dicamus g demosthenis pro ctesiphōte: subintelligētes lib⁹ p causis ctesiphōtis: sicut dr Tullius p deiorato. i. p causa deiorati regis. cetera plana sunt. Dicigit si septuaginta interptes. vates vel ꝓphas dicimus q̄ interpretes fuerunt necesse ēt tullū quoq̄ vatē z ꝓphetā dicamus. quia interpres fuit. Aut etiaz aliud incōueniēs seq̄t si eos spūsancto locutos asserimus. s. eundē spūmsctm aliē p istos. aliter p apl̄os fuisse locutū sibi ꝓtrariū: p quē vi delicet aliter scriptū esse falso testati sunt. quod illi oīno tacuerūt. hoc ē illud incōueniēs quod tāgitur cuz dr, m Aut aliē cē. i. ordinauit spūsc̄t⁹. n Fit q̄ illi cē. Litera plana ē. Sic ostendit septuagīta interpretes nō diuino sed būano spiritu fuisse locutos. sequit̄. o Quid igitur. Hic incipit quarta pars principalis in qua ponit suam excusationem q̄ nō ad aspnationem vetez nouam faciat translationē. Et facit hic tria. Primo suam innocentiam indicat cuz dicit.

o Quid igitur. s. intendo nouā translatōez faciēdo p Damnam⁹ veteres ꝛc. Arrogantiā euitat. vel signāter dicat qđ possumus. q. d. plenius nobis liquet veritas. et ideo licentioꝛ datur transferendi facultas. et hoc est quod sequit. q Illi interptati ꝛc. Non scribimus ꝓphetiā: que est futuroꝝ prefatio: ꝫ hystoriā que est rei geste narratio. vnde dr ab hystoꝛin quod ē videre: qz apud veteres⁹ null⁹ scribebat hystoriaz nisi is q̄ scribendis interfuisset. et ea vidisset: et huic expositōni hystorie alludit ira sequens.

r Alie ēm ꝛc. i. magis certitudinaliter et magis ꝟm ordinez hystorie narrantur visa ꝫ audita: z certe.

s Qđ melius ꝛc. z meli⁹ trāsferre possumus Secdo aplis auctoꝛibus obtrectatoꝛes ꝓputat ibi. t Audi ꝛc. Auscultare dr quasi aures sono culcare. vt quasi auribus sonos celare. z est ꝓpositio vel etymologia. nec ē dyptbongus in ꝓma syllaba sicut qđā ponunt habentes respectū ad cōponentia nō attēdentes q obedio. licz ꝓponaf ab ob z audio: cā euphonie mutat au i e. z sic cā euphonie dicimus ascultare nō auscultare. Audi itaq; qđ seqūtur. v Nō damno ꝛc. s. ex toto: ꝫ i quib⁹ testibus aplis diminutos cōuinco. x Ꝟ ꝓfiđer ꝛc. Licet ēm aplī sint pauciores nūero. eoꝝ tn̄ testimonia preferenda decerno: nec mirꝫ qz y Per istoꝝ ꝛc. Hoc charisma aī dr gra vel donum gre. Et dr a charis grece quod est gra latine. vñ spūalia charismata appellat hiero. diuisiones siue dona gratie. de quibus agit aplus. j. Corin. xij. z In q̄bus vltimū pene ꝛc. Pene. i. penitus. vltimū ēm locuz tenēt. sicut patet in sp̄icienti textū. j. Corin. xiij. Dicit tamē pene qđ ē cōpatiuū ad innuendū q nō ex toto ꝓput posset accusat translationē septuaginta interptuz. Tercio infallibilē sue translationis veritatē ꝓbat. ibi a Quid liuoꝛe toꝛqueris. Liuoꝛ dr inuidia vel nigredo que remanet ex percussiōe. Et dr a liueo es. quod est inuidere. vel liuidum. i. nigrum ex percussiōe fieri. Coꝛqueo es. toꝛsuz vel toꝛtum. dr cruciare. flectē. mittere. iaculari. i ꝓma significatōe ponit hic. dicit ergo. O emule qđ liuoꝛe toꝛqueris. i. cur inuides mee trāslatōi cui⁹ñ potes ꝺicē vitati. b Quid imperitoꝝ. aios ꝛc. cuz. s. si t irrefragabil veritas. qđ oñdit cū dicit c Sicubi. id ē si alicubi aduerbiū loci. d In trāslatione videoꝛ ꝛc. Si est ita vt dico: et nō solū in vna ciuitate. e Diuersarum vrbiuz ꝛc. id ē peritos in lege: z quid lucraberis ex hoc. quia tūc senties mecū. quia: f Quod illi. scilicet hebrei habent de christo. g Tui codices. scilicet septuaginta nō habent. et sic patet q nostra translatio est veracioꝛ z completioꝛ. ꝫ forte te aliter excusabis dicens: q illa testimonia non fuerunt ab initio in hebraica veritate: sed sunt ab hebreis superaddita: postq̄ falsa ab apostolis sunt assumpta. z sic latina exemplaria veracioꝛa sunt q̄ greca. greca q̄ hebrea. z hoc est quod dicitur hic. b Aliud. excusationis genus est. scilicz si dixeris q hebrei probauerint testimonia predicta. k Ab apostolis contra ꝛc. id ē falso contra hebreos assumpta et contra vsum veritatis rapta.

i Postea. scilicet postq̄ septuaginta editionem suam fecerunt. z tamen ea libris suis postmodum addiderunt.

l Et emēdatioꝛa sunt exemplaria latina ꝛc. Sed ista excusatio nihil habet ꝓbabilitatis. Apostoloꝝ ēm cura fuit falsa destruere nō falsa testimonia nullatenus assumpserūt. ꝓpterea nō verisimile ē. q hebrei i libris suis superaddiderit que sibi ꝓpria cōgnouerunt: qui potius negarēt si possent. demum quicquid veritatis z latina: z greca exemplaria habēt de fōte hebraice veritatis exhauserunt.

res. Minime: ꝫ p⁹ prioꝝ studia i domo dñi quod possumus laborem⁹q Illi interptati sūt añ aduentū xp̄i et qđ nesciebāt dubijs prulere sentētijs: nos p⁹ passiōez z resurrectōz ei⁹ nō tā ꝓphetiā q̄ historiam scribimus. r Alie ei audita. aī rvisa narrant⁸ Qđ meli⁹ intelligim⁹ meli⁹ z pferim⁹t Audi igit emule. obtrectatoꝛ ausculta. u Nō damno: nō rephendo septuaginta⁷ ꝫ ꝓfiđer tercūctis illi aplos ꝓfero⁷ per istoꝝ os mihi xps sonat qs añ ꝓphetas inter spiritalia carismata positos lego. z in quib⁹ vltimū pene graduz interptes tenent. a Quid liuoꝛe toꝛqris: b qđ imperitoꝝ aios cōtra me cōcitas c Sicubi⁹ in trāslatiōe tibi videoꝛ errare: interroga hebreos: c diuersaꝝ vrbiū mgros cōsule. f Quod illi habēt de xp̄o⁹ tui codices nō habent b Aliud est si ꝓpria se⁹ postea k ab aplis vsurpata testimonia ꝓbauerūt¹ z emendatioꝛa sūt exemplaria latina q̄ greca greca q̄ hebraica[m] verum hec contra inuidos. n Nunc te ꝛeꝓecoꝛ ꝛesideri charissime: vt qz me tātum opus subire fecisti: z a genesi exordiū capere orationibus iuues: quo possiz eodē spiritu quo scripti sūt libri in latinū eos transferre sermonem.

¶ Explicit prefatio.

m Verum hec contra inuidos. scilicet dicimus. ꝫbus per omnia contraria sentimus: qui meam translationez volunt reprehendere. quia immediate sumpta est ab hebraica veritate tanq̄ a puro fonte. n Nūc te ꝛeꝓecoꝛ. Hec est vltima pars principalis istius ꝓlogi in qua facit tria. Primo ēm orationum suffragia implorat cuz dicit. n Nunc te ꝛeꝓecoꝛ ꝛesideri charissime: vt me orationibus iuues. Secundo assignat rationez cur oꝛare ꝛebeat cuz dicit. Quia me tantum opus subire fecisti z a Geneſi exordiū capere. Tercio finem orationis insinuat. s. vt pentatheucuz fideliter transferat. vnde dicit. Quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri i latinū eos transferre sermonē.

¶ Expositio in ꝓlogum pentatheuci confratris cuiusdam de ordine postillatoꝛis finit: ad quē in ꝓncipio operis sua in prefatione super quozunda prologoꝝ elucidatione tanq̄ per eundez sufficienter expositis postillatoꝛ vt patuit sese exonerando remisit.

¶ Sequitur ꝓlogus in additiones.

¶ Additiones ad postillam magistri Nicolai de lyra super biblia: edite a reuerendo patre dño Paulo de sancta Maria magistro in theologia epo Burgen. archicācellario serenissimi ꝓncipis dñi Johānis regis castelle: legionis incipiūt quas venerabili viro Alfonso legum doctoꝛi decano cōpostellano filio suo ex legitimo matrimonio genito direxit premittens ei ꝓlogum sub forma sequenti. Finiuit autem eas: Anno dñi. M.cccc.xxix.

Prologus

Quid tibi vis vt viuens tecum dilectissime fili: aut successionis titulo post vitā relinquam nisi q̄ ad sacraꝝ scripturarum noticiam cōferat: t gressus tuos in catholice veritatis solidissimo feruore confirmet. Hec est em̄ quaꝫ corde gesto ac ore profiteor. t de qua puto scriptū fuisse. pater filiū noīā faciet veritatē suā: quā cum ab ineūte etate nō'recepissem. ꝙ sub iudaice cecitatis pfidia natus: sacras lras nō a sacris doctoribus didicisse: ab erroneis magistrꝫ erroꝛes sensus trahebā: literā rectam nō rectis' cauillationibus vt ceteri illius perfidie duces temerarie inuolueresacrāges. Cum ꝙ placuit illi cuius misericordia mēsurā nō habet: me a tenebris ad lucē a caliginosa turbine ad serenū aerē euocare: ceciderūt q̄dammodo squame de oculis mētis mee. t cepi scripturā sacrā aliquāto studiosius relegere. t iā nō perfide sed humiliter veritatē inquirere: t ingenij mei viribus nō confidēs toto corde a domio postulare: vt quod salubrius anime mee esset cordi meo infigere dignaret: nocte dieq̄ eius auxiliū pstolabar. sicq̄ factū est vt catholice fidei desiderij in mente mea de die i diē fortius incādesceret q̄ ad ipsā fidē quaꝫ corde gerebā publice pfiterer: t ea fere etate qua tu nūc es baptismi sacrm in huius ecclie sacro fōte suscepi. nauli nomē assumēs te tūc infātie innocētia gaudēte. q̄ post me i etate illa tenera sacro lauacro ab originali culpa mūdatus es: anteq̄ actuali inquinari valuisses nomē Ihesū si suscipiēs: priusq̄ lras nomiare nouisses. ꝓcedente vo tpe sacraꝝ lraꝝ studio insistēs vtriusq̄ testamēti lectioni operā dedi: t interdū a mgris viuētibus audiendo. sepe etiā sāctoꝝ doctoꝝ aliorūq̄ insigniū viroꝝ: q̄ ab hac vita transierunt opera relegēdo: diuina donāte clementia. q̄ prius fuerā mgr erroris: factus fuꝫ discipulus veritatis quousq̄ ad hāc quā vides senectutē accessi. t vt verū tibi fatear inter p̄ssuras seculi: t curie nostre curas: q̄bus q̄q̄ ventilatus sū. hec fuit p̄cipue delectatio mea. ꝙ singulare solaciū meū: eternū t immutabilē deum: ciusq̄ mirabilia opera i sancte t immaculate legis sue lectione contemplari: nec tamē hi quos ꝓsperos vulgus appellat successus defuerunt. Nā me licet prius immeritū nō ad parvū ecclesie gradū diuina gra sublenauit. Primo em̄ ad carthaginēsem. deinde ad hāc Burgen. sedē promotus amplissimis ecclesie dei fauoribus sum nutritus eccliasticis etiā secularia adiecta sunt: cū tā in domo gloriose mēorie iustissimi regis currici: q̄ eius illustris plāte inclyti regis nostri Sigismūdi officio susceptoꝝ satis familiariter fū versatus. Fratrē vo tuū primogenitū acte q̄clemēter q̄ pie oīnipotētis clemētia tractauit: ego nō referā. vosipi cognoscite. Unū ē quod silētio omittere n̄ possum nobis ex leuitico sanguine descēdētibus aliquā tuluꝫ demonstratū fuisse. quod añ tot secula scriptuꝫ est tribui leui nō fuisse datā possessionē. qz dns est possessio eius. deus em̄ ē possessio nostra. xp̄s hereditas nostra: q̄ purgaturus filios leui vt sacrificia domio i iusticia offerent. voce ꝓphetica antiquitus predicatus his iā diebus manibus patris se sacrificiuꝫ verum tractari permittit: vtinā sic acceptās sicut t tolerās. Nec volo ista me putes superuacue iactātē ue inseruisse. vitāq̄ meā frustra annūciasse tibi: cum nō superuacuū quinimmo necessariū reor omnipotētis beneficia cognoscere: et arrogātie attribuendū nō est infirmitatis ꝙ aperta t inficta cōfessio: presertim cum tibi loquar a memoria hec excidere nullo vnq̄ tēpore vellē. nec em̄ me satis gratum puto tātoꝝ beneficioꝝ receptorē agere. si cū vita mea illoꝝ recognitio quiescat. tibi autē nō ab re: inter ceteros hec libēter enarrem: vt que beneficio eratis nō vidistis: saltez a patre audiens memorie tradas iuuenibusq̄ qui forsan nō audierūt cū hoꝝ occurrerit sermo. frequēter enarres vt t illi enarrēt filijs suis ne obliuiscātur opez domini. & legē eius exquirāt. Cuius clariori exquisitioni fili charissime. cū nō modicū conferāt studiū t disciplina: ad q̄ telicet iurū doctrinis a pueritia occupatū interdū anbelare cōspicio: t inter studia iuris t disceptationū forensium occupatiōes vtriusq̄ testamēti spicas quasi furtim ruminare tētārē aliquo munusculo excitare sepe ꝓpo sui. desideriūq̄ tuū p̄no fauore iuuare. t q̄n̄ innumerabilia pene opa quoꝝ varietate diuina scriptura circūdata refulget. postilla Nicolai de lyra tā sui recētia q̄z digna celebritate clarelcit: q̄ vtriq̄ tesū studiose discernēs lrālē sensū q̄ inter ceteros p̄cipuus ē copiosa luculētia tradidit. hanc tibi donare ꝓposui. Et cū infirmitatis humane piculo tēr. diez meoꝝ finē ignorē. merito tū ex etate accelerare suspicoꝛ. Deo: sū illā tibi ex bibliotheca mea electā iā bis perlegisse. cuꝫ vo sūmi p̄is clemētia vitā meā misceriter p̄logauit visū est mihi vt qd̄ legare ꝓceperā inter viuos: nō vī donare. sed p̄na additamēta paterno munusculo cumulare: t in gazophilacio eius qui vite dies addidit: etiā si modicū aliq̄d superadderez. Nec em̄ qz multa donare non possumus: manū ex toto retrabere licet. ynusquisq̄ em̄ tāti debitoꝛ est quātū ingenij sui vires eroluere valēt. nec quisq̄ apud deū p̄ soluēdo debito cōpos nō est. cum vltra facultatē non petit. nec opulentioꝛ debito est: cum nihil habeat quod nō recepit. sed misericordia eius bis que possumus ptētaē. iusticia em̄ oia queq̄ valem⁹ trāscēdit. Cū ḡ postillaꝫ hāc discurrissez. et si solēnissima t mirāda copiositate scripta conspicio: qz tū nullus opus humanū adeo perfectuꝫ ē: in ei superaddi aliq̄d possit. Et de sola scriptura diuina scriptū est. ne addas quicq̄ verbis illius. expedire putaui aliquib⁹ in locis aliqua additare in ill' per margine: vbi sāctoꝝ doctrinas aliquatenus p̄ermissas conspexi. Nec fuit p̄positi mei curiose inquirere quid supplerē. sed libenter sine supplementis transiui: nisi vbi ipsa me supplemēta vocarūt. Quare nec volumen ꝓposui scribere: nec libri nomine gloriari. sed postillā ipsam cum paucis admodum additionibus in margine trāscripti tibi donare: vt t ipsi nouitij studētes facere solēt qui cū libꝝ aliquē affectuose plegunt. aliq̄bus glosulis sepe manu ꝓpria oscripti margines ocupāt vt firmius meōrie quod legerint tradāt. nōdū tū vt ꝓposui totā postillā discurrere valui. tum gratis pondere t passionum illi adherentium grauitate. tuꝫ tarditate ingenij. tum etiā occupationū multitudine t būanoꝝ casuū varietatibus obsistētibus. q̄ bis in p tibus nonnūq̄ abundāt. Sed licet aliq̄ ex pte nondū ꝓfecerim: qđ trāscursum est cōfestim dono: reliquuꝫ si deus cōpleri ꝓmiserit donaturus. Nec em̄ imperfecti occasiōe qđ scriptū erat retinere volui: immo in quasdā arras commercij nostri ilico tradere. Hoc est ḡ fili mi testamētū meū. hi sunt codicilli mei. hoc ex illis p legatū agnosce: vt in lege dñi sit volūtas tua: t in lege eius mediteris die ac nocte. Meditatōez vo tuā hec t similia relegēdo puriozē ꝓfecto: t suauioꝛez afficies gratāter. Ygit donū hoc tui parentis accepta paterna affectōe. t leta manu donatū. Ez omittamus b. t oīnipotētis dei cuius opus aggredimur. t a q̄ t cuꝫ q̄ ois sapia fuit sp t est ante cuū auxilio humillimis pcibus inuocato: q̄cq̄d huic postille addidim⁹: stilo plano t oim verboꝝ flore deposito exprmētes manū aratro iā imponamus.

Supra plogū p̄mū postille i principio habite q̄ incipit. Hec oia liber vite. Silr supra secundū plogum eiusde postille q̄ incipit. Fidi in terra sedēt sup tbro nū ꝛc. Sequit additio sup vtrunq̄ plogum.

Omniā intentio postillatorꝭ p̄cipue dsit circa sensum lrālem. ideo añ oia q̄rendū vr. vtꝫ sensus lrālis ceteris sensib⁹ sacre scripture sit dignior: t videt q̄ nō. nā fm aplm. ij. Corinē. iij. Littera occidit spūs aūt viuificat. ꝙ sensus lrālis ꝓprie fundatur in lra. sensus vo spūalis fundat ꝓprie supra significatōem spūalē: q̄ res significate p lram. vlterius alias res significāt. ḡ sensus lrālis sacre scripture nō viuificat ꝙ occidit. t p dns nō ē dignioꝛ ceteꝛ sensib⁹. Preterea: dignioꝛ ē doctrina q̄ habet p sensus spirituales

In additiones.

q̄ illa que habeť per sensuz lr̄alē: ergo spūales sensus sunt digniores, tenet ꝓna. qz quecunq; scripta sūt: ad nostrā ꝺoctrinā, scripta sunt: ad Ro. xv. ¶ Assumptū ꝓbať. nā ꝙ sensum allegoricū habetur que sunt credenda. quod pertinet ad fidē. per sensū anagogicū q̄ sunt speranda: quod pertinet ad spem. ꝙ sensū ꝺo tropologicū que sunt agenda. quod ꝓtinet ad charitatez. In q̄bus. s. tribus ꝺtutib⁹ ꝓprie ꝺcus colit. ꝺm Aug. Per sensuz ꝺo literalē habeť hystoria tm̄. q̄ autē ꝙ dictos quatuor sensus intelligātur quatuor ꝓdicta pt̄z ꝙ versum allegatū in plogo postille. z ē cōis snia expositor in quo versu dr̄. Litera gesta ꝺocet quid credas allegoria. Tropologia q̄d agas: q̄d speres anagogia: Preterea ꝺm phm. j. poste. Propter quod vnūquodq; z illud mag. ē sensus lr̄alis est ꝓpter sensum spūalez. igitur sensus spūalis est digniores. ꝓna tenet. z añcedēs ꝙ secunda pte ꝓbatur. nā sensus lr̄alis se habet ad spūales sicut fundamentū ad edificium. ꝓut ponit postillator in secundo plogo. Constat autē q̄ fundamentū est ꝓpter edificiū z nō econtra. Preterea sensus literalis accipitur ꝺm primā significatōem litere qua voces significant res: ꝓut cōmuniter tenetur. et postillator ponit in primo plogo. sed ꝺm primā significatōez qua voces significāt res multa falsa reperiunť i sacra scriptura spāliter attribuendo ꝺco quod mime ꝺco competit sicut motus local: vt Geñ. xj. ca. Descendit ꝺcus vt videret ciuitatē z turrim ꝛc. z sic de multis alijs. q̄ tamen in sensu spūali nō reperiuntur. ergo sensus literalis nō ē digniores. Preterea illa que sunt interiora taz in temporalibus q̄z i spūalibus exterioribus sunt digniora. In corporalibus em̄ illa in quibus principaliter cōsistit vita animalis sunt i interioribus eius partibus sicut cor. Idē etiā patet in spūalibus. s. q̄ illa q̄ sūt interiora fortiora sunt: z in dignitate potiora. sicut patet i tabernaculo federis: in q̄ archa testamenti ponebatur in loco interiori: qui ꝺr̄ sancta sanctor. Cetera ꝺo in locis magis exterioribus ꝺm gradum sanctitatis eorum: vt patet Exo. xl. similiter. iij. Reg. viij. Idē patet in sacris ecclie in quibus inuisibilis gratia que interius ꝺatur: digniores est q̄z visibilis forma que apparet exterius. Cum autem sensus literalis dicať scriptus esse in libro foris. sensus ꝺo mysticus int⁹: vt patet Apoca. v. in auctoritate allegata ꝙ postillatorem vbi dicitur. Vidi in dextra sedentis super thronuz libruz scriptū intus z foris. Consequēs est q̄ sensus literalis sit minoris dignitatis respectu sensus spūalis Preterea noticia humana cōmuniť ꝓcedit a minus perfectis ad magis perfecta: ꝓout patet non solum in humanis scientijs que ꝓcedunt a sensibilibus z particularibus. z terminatur in summis rerum causis. ꝺ etiā in his que ad noticiā diuinor pertinent. vñ Roma. j. Inuisibilia ꝺei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta cōspiciunť. Sed i studio sacre scripture incipiendū ē ab intellectu sensus literalis: vt postillator dicit in summa. ergo sensus literalis nō est digniores. Preterea ille sensus scripture ꝺebet dici digniores qui alterius defectū supplet ꝺ sensus spūalis quandoq; supplet defectū literalis sensus. Dicit em̄ Grego. in moral. Cum ordo hystorie deficit: sese nobis intellectus mysticus quasi apertis iaz foribus ostendit: ac si patēter clamet. quia rationē litere defecisse cognoscitis: restat vt ad spūalem sensuz sine dubitatione rediatis. ergo literalis sensus nō ē digniores q̄z spūalis. Ex contra. Sensus ille ad quem tm̄ pertinet bonor sacre scripture ꝓprie ꝺebitus est ceteris sensibus virtuosior seu digniores cum bonor sit precipuum signuz virtutis: vt in. j. etbic. Sed sensus literalis sacre scripture ē huiusmodi. ergo sensus literalis inter ceteros est digniores. minor patet. nam ꝺm Augu. in epistola ad Hiero. Solū ei scripturaz librīs qui canonici appellatur ꝺbē honorē didici ꝺferre vt nullū auctorē eorū scribēdo aliquid erraſſe firmissime credaz. Cōstat autē q̄ bunc honorē nō ꝺbet sacra scptura ꝺm sensuz spūalē. quia si sit ēr tali sensu spūali posset sumi efficax argumentū. qđ esset contra Aug. in epla ad Vincē. donatistā dicentē. q̄ ex solo sensu lr̄ali efficax argumentus sumiť. In hac questione ſer videtur ꝙsiderāda. Primū quis dicēd⁹ sit sensus sacre scripture lr̄alis z quis spūalis. Secōm an quilibet passus seu textus exponať q̄druplici sensu suprātacto. Terciū an cuiuslibet passus seu textus sacre scpture sit tm̄ vnus sensus lr̄alis vel q̄z plures. Quartū positio q̄ aliq̄ vnus textus seu vna auctas sacre scripture ꝺbeat plures sensus lr̄ales: quis eor ē alteri preferēdus. Quintū an ex quolibet sensu lr̄ali possit sumi efficax argumentū. Certo rñdendū est ad q̄onem ꝛc. Circa ꝓmū scz q̄s dicēdus sit sensus sacre scripture lr̄alis. z q̄s spūalis. Dicendum ꝙ sensus lr̄alis q̄z dr̄ ille ꝺm quē aliqua hystoria narrať ad lr̄az. z hoc videnť sonare ꝺba Bzeg. i. iij. moral. q̄ de sensu lr̄ali loquēs dicit. Qū narrat gestū ꝓdit mysteriū. Sīlr in versu ꝓallegato dr̄. Litera gesta docet. Sz ꝺm hoc sola hystorialis sacre scripture diceren bñe sensū hystorialē vel lr̄alē. nō autē ꝺctrinalis seu prophetica z bm̄or. cū i talibus nō vr̄ narrari aliq̄ hystoria. ꝙ hoc ē ꝓtra cōem snīam expositor. q̄ cōiter auctoritatibus sacre scpture sensuz lr̄alē attribuūt. Tm̄ aliť z mag ꝓprie dr̄ sensus lr̄alis. s. ille qui bz ꝙ significatōz lre q̄ voces significant res. Ille aūt dr̄ sensus spūalis q̄ habeť ꝙ significatōes rer significatar ꝙ voces: ꝓut patz i prima pte. q. ij. arti. vlt. Et ē snia cōis quā sequiť postillator in plogo. Sed attendēdū ē q̄ ꝙ ꝓdicta nō bz diffinitio seu descriptio adequata sensus lr̄al: de quo hic agiť. Sūt. n. queda i sacra scriptura tradita: q̄ si accipiant ꝺm significatiōz qua voces cōiter significāt res: essent falsa. vt patz i locutionibus pabolicis z bm̄or: vt infra patebit. Tm̄ advendū ē ꝓdictis. q̄ sensus sacre scripture ad hoc q̄ literalis dicatur requritur q̄ sit intētus ab auctore sacre scripture qui est ꝺcus. Cuius ratio est. nam sensus literal' cuiuscunq; scripture est ille quem auctor intēdit cum voces sint earum que sunt in anima passionū note: vt in. j. perihermenias. Sed cōstat q̄ auctor sacre scripture ē ꝺcus. et sic patet q̄ sensus literal' de quo agitur: est ille q̄ a ꝺco intēditur: z per voces in litera cōtētas signatur. Ex quibus seq̄tur q̄ sensus lr̄alis sacre scripture nō ꝺbet dici ille sensus q̄ i aliquo repugť ecclie auctoritati seu determinatōi: q̄z tūcunq; sensus tal' sit cōformis significatōi lre tal' em̄ sensus nō solū nō intēdiť ab auctore. ꝺ potius est hereticus. vñ Hiero. Quicūq; scripturā aliť intelligit q̄z sensus spūssancti erraǧtat a quo scripta ē: hic hereticus appellari potest, quod intelligiť de illo qui ad hoc exposition sacre scripture retorquet. quod ꝓtrariať ei qđ per spū: nsanctū reuelatū ē: vt. q. parte. q. xj. Seq̄tur etiaz q̄ nec habēdus ē ꝙ sensu literali ille qui rōi recte repugnat tal' em̄ sensus nō intēditur ab auctore. s. ꝺco qui ē prima veritas: a quo omnis veritas deriuatur. z ideo Augustinus super Geñ. ad literā: cum scriptura diuina multipliciter exponi possit: nulli expositōi ita precise aliquis inhereat. q̄ si certa ratione constiterit hoc esse falsū: q̄ aliquis sensum scripture hunc asserere pūmat. ex hoc em̄ scriptura ab infidelibus deriderer z eis pōduceretur via credēdi. Hec ille. Idē etiā est dicendum de sensu spūali sacre scripture: qui per significatōem rer per voces in litera cōtentas significatarum habetur. s. q̄ talis sensus nō ꝺbet repugnare auctoritati ecclesie: nec recte ratōni. q̄a si sic talis sensus spiritualis non esset attribuēdus sacre scripture a ꝺco qui est veritas summa reuelate. Circa secūdum scilicet an quilibet passus seu textus sacre scripture exponatur quadruplici sensu supra tacto. Dicendum q̄ non. Dicit em̄ August. ij. super Geñ. In quibusdam solus sensus literalis queredus est. qđ patet manifeste. Sūt em̄ multa i libris canonicis tā veter' testamēti q̄z nou' que nō habēt nisi sensū literalē. quod patet in multis. z specialiter i duobus ꝓceptis charitatis: in q̄bus tota lex pēdet z ꝓphete: vt dr̄ Matb. xxij. Licet em̄ i bis ꝓcept. s. Diliges dñm ꝺm tuum ex toto corde tuo. z diliges prīm tuū si. te. ꝛc. multa ꝓtineāt exponēdo seu exponibilia tā ad obiectū charitatis q̄z ad eius actū interiorē

Prologus

seu extrioꝛē: q̄ etiā ad eiꝰ ordinē ꝛ alia hm̄oi ptinētia: oia tm̄ illa pertinēt ad sensū lr̄alem tm̄. nō em̄ in hoc loco res significate per hāc vocē deus. seu per hāc vocē primus. ꝛ hāc vocē diliges: itez res alias significāt a q̄bꝰ rebꝰ sic signatis sensus spūalis vltimus accipiat/ vñ totū quod in expositōe hoꝝ ꝓceptoꝝ traditur: ad sensum literalez eoꝝ tm̄modo pertinet. ꝛ sic ꝯmuniter de alijs preceptis moralibus ve. tc. ex multis alijs passibꝰ quos causa breuitatis omitto. In euangelijs etiam multa tradūtur quibus nō oportet assignare sensum mysticū sed tm̄ lr̄alem. sicut i his que tradūtur vt precepta: vt cū Joh. viij. ca. dr̄. Credite in deū ꝛ in me credite: ꝛ silibus. Silr in his que dātur vt ꝓsilia: sicut cū dr̄ Matḥ. xix. Si vis perfectꝰ esse vade ꝛ vende oia que hes ꝛ da paupibus. i q̄bus ꝛ silibꝰ nō est querēdus sensus spūalis: q̄ ex rebus signāt per voces accipiāt. ſ tm̄ sensus lr̄alis qui ex significatōe vocuz accipit: vt ē manifestū. Silr cū Lu. viij. c. Christus interpretatur parabolā suā dicēs. Semē est verbū dei ꝛc. manifestū ē q̄ illa verba interpretatiua nō oportet q̄ habeant alios sensus spūales: cū ipsamet interptatio sit expositiua parabole p̄cedētis. Silr epla pauli q̄ vna de p̄cipuis partibus no. test. celeri debēt: p totū fere sensum literalē tm̄modo habēt. Loquitur em̄ ibi tanq̄ doctoꝛ vlis ecclesie. exponēs ꝛ cōcordās vtrūq̄ testamētū. licet em̄ i ipis eplis ꝓfunda ꝛ difficilia ad fidē ptinentia: ꝛ ad vtriusq̄ testamēti declaratōz tradātur. non tm̄ allegorice vel anagogice tradūtur: ſ tm̄ lr̄aliter. ipse em̄ hystorialiē loquendo seu lr̄aliter oñdit de q̄busdā scripturis quō sint intelligende i sensu spūali: vt cū Galath. iiij. ca. dicit de duobꝰ filijs abrahe q̄ sunt q̄ allegoꝛiā dicta. Nō g̃ verba apostoli sūt allegoꝛicāda seu moralizāda ꝛ hm̄oi: ſ potius enucleāda: vt ex ipis veri sensus lr̄ales extrahāt. ex quibꝰ discursiue ꝓcedēdo multa magna ꝛ ꝓfunda inferuntur argumētatiue sicut in alijs sciētijs humanis ex certis ꝛ veris p̄cipijs multa discursiue inferunt. ꝓut patet in prima ꝓte. q. j. ar. viij. q̄ quidē oīa ad literalē sensum pertinētia quo recte deducūtur. ꝛ sic patet q̄ nō quilibet passus sacre scripture quadruplici sensu sit exponēdus. Et ꝓut sanct⁹ Tho. notabiliter tradit. r. quolibeto. q. xiij. Sacra scriptura q̄nq̄ exponenda est iuxta quatuoꝛ sensibus. q̄nq̄ tribus. q̄nq̄ duobus. quādoq̄ vno tm̄. vñ ea que ſm literalē sensum ad facta vete. testa. spectant. p̄nt quatuoꝛ sensibus exponi. similiter ea que ad literam de christo capite dicuntur. possunt exponi literaliter de xp̄i gestis. ꝛ allegoꝛice referēdo ea ad coꝛpus eius mysticuz ꝛ moraliter ea referēdo ad actus nr̄os qui ſm ipsum debent regulari: ꝛ anagogice in q̄tum in ipo christo est nobis iter glorie demōstratū. illa autē que ſm sensuz literalem dicuntur de ecclesia possunt exponi moraliter ꝛ anagogice. ea vo que ſm literā moraliter dicūtur: nō consueuerūt exponi nisi anagogice. Illa vo que ſm sensum literalē pertinēt ad statū glorie: nullo alio sensu cōsueta sūt exponi eo q̄ ipsa nō est figura alioꝝ. sed ab omnibꝰ alijs figurata. que quidē oīa ꝛ alia ad hoc pertinētia plenius in p̄dicta quēstione declarātur. Circa terciuz sicut licet. An cuiuslibet passus seu textꝰ sacre scripture sit tm̄ vnus sensus literalis. ꝛ videtur q̄ nō. Nam ſm Aug. in li. de vti. cre. ad sensum literalē pertinēt tria. quoꝝ p̄muz est: cū litera simpliciter exponitur. ꝛ hunc dicunt sensuz hystoricū. Secundū est q̄ causa cuiꝰ q̄d in litera ptinet assignat seu exponit: quem sensū vocat etymologicuz. Tercium est: cum veritas illius litere ostenditur veritati alterius scripture nō repugnare. quem vocat anagogicuz. verbigratia: cū legitur Gen. ij. ca. Edificauit dominus deus costā quam tulerat de Adā in mulierē ꝛc. Sēsus hystoricus illius dicti ē cū simpliciter exponit quod in litera coutinetur. Sēsus vo etymologicus ē: quando redditur causa quare de latere viri formata sit mulier et nō de alia parte coꝛpoꝛis. similiter quare dormiēti ꝛ non vigilanti subtracta sit costa: p̄out tractatur in secūdo distinctione. xviij. Sensus vo anagogicus est: cuz ostenditur q̄ veritas huius dicti non repugnat veritati alterius scripture: vbi dicitur Gen. j. ca. de creatione mundi. ma-

scilicet

sculum ꝛ feminam creauit eos. Ex qua litera apparet q̄ simul in eodem tempoꝛe fuerunt masculus et femina humane speciei creati: ꝛ non successiue sic vt femina esset post creationez masculi delacere eius subtracta. Sed hñ attendēti ex hac consideratione aug. nō habetur q̄ sub sensu literali continētur tria genera expositionum. sic q̄ quelibet illarum sit sensus literalis proꝓie. Sed prima expositio est tm̄ sensus literalis. secunda ē redditiua cause ipsius literalis sensus. Tercia vo ē solutiua cōtrarietatis illius/ vñ secunda ꝛ tercia expositio licet pertineant ad sensum literalem eo q̄ ꝑ eas magis perficitur seu elucidatur. nō tamen sūt sensus literales ꝓꝓie dicēdi. De quibus tribus generibus expositionum ad sensum literalem pertinētium potest intelligi illud. ij. Esdre. viij. vbi dicitur. Et legerūt i libro legis dei aperte ꝛ distincte: et apposuerunt ad intelligendū. In hoc em̄ q̄ dicitur legerunt i libro aperte. potest intelligi ipa expositio litere: que ē quasi ianua omniū expositōnū sequentiū: sine cuius apertione non potest quis recte intrare ad alias expositiones. Cū autē dicitur. Et distincte: intelligitur sensus anagogicus ab aug. nominatus. quia per ꝓprias ꝛ veras distinctiones soluūtur contrarietates que q̄nq̄ apparent. In hoc aūt quod sequit. Et apposuerūt ad intelligendū. potest intelligi noticia cause leg̃ seu hystorie. vel alicuiꝰ dicti sacre scripture. cum enim intelligere sit intus legere: ille qui per cognitōez affectus deuenit ad noticiā cause ꝓꝓie dicitur intelligere: qui quidem sensus vocatur ab aug. etymologicus. Sed vlterius attendendū q̄ sub quolibet genere predictaꝝ trium expositionuz ad literalē sensū vt dictum est pertinentiuz. ꝑnt esse multe spēs. potest em̄ non solum vna causa: sed plures cause vnius dicti assignari. similiter ꝛ nō solū vno modo soluere contrarietates sed pluribus vt manifestuz ē. Item q̄tum ad simplicem expositionē scripture que ex primaria vocis significatione consurgit: manifestū q̄ plures sensus literales tradūtur non solū ab expositoꝛibus seu scriptoꝛibus cōmuniter: sed etiam a doctoꝛibus sanctis. vt patet Gen. j. in quo loco: vt magister dicit i secūdo. di. xiij. Quidaz sanctoꝝ patꝝ q̄ verba dei atq̄ archana scrutati sunt: q̄i diuersa vident scripsisse. ꝛ sic ꝑz q̄ nō cuiuslibet textus sacre scꝑture sit tm̄ vnus sensus lr̄alis. Si autez dicat ō hoc. q̄ licet diuersi diuersos sensus attribuāt alicui lr̄e sacre. non tm̄ ex hoc sequit q̄ sint plures sensus lr̄ales talis lr̄e. ſ tm̄ ille ē literalis quē intēdit auctoꝛ. Ad hoc dicēdū. q̄ ſm sanctū Tho. ꝓma ꝓte q̄stione. j. q̄ auctoꝛ sacre scripture deus ē: qui simul oīa suo simplici intellectu cōprehendit: nō ē inconueniēs vt aug. dicit i. iiij. confess. si etiā ſm literalē sensum sacre scripture plures sint sensus. quod intelligendū ē dum tales sensus sint litere conformes. ꝛ q̄ determinationi ecclie seu recte rōni nō repugnēt: vt dictū ē. similiter ꝛ q̄ sint inuicē ꝓpossibiles. Cū aūt ꝓtingat duos sensus lr̄ales secū incōpossibiles alicui sacre auctoꝛi attribui: necesse ē dicē q̄ tm̄ alter eoꝝ ē lr̄alis. sicut cuz Joañ. r. de p̄ncipe regni p̄sax tradit a bto Gregoꝛ. in moral. q̄ erat angelus bonꝰ q̄ regno p̄sax p̄sidebat. alij vo dicūt oppositū. ꝛ sic ptingit in multis alijs. Ite ad tēdendū ē q̄ sensus lr̄alis sacre scripture tāte capacitatis ē seu virtutis. q̄ i eo ptinēt virtualiē oia ad fidem seu bonos moꝛes ꝛ virtutes ptinētia. Cum igr̄ q̄ p̄missias breui volumie ꝓpulauit i cuiꝰ volumis expositione doctoꝛes posteri seu scriptoꝛes oia q̄ammō theologica introduxerūt. in hꝰ sensus lr̄alis testimonijs totū suū opꝰ fundauit. dicit em̄ i suo ꝓlogo sic. Volumē istud ꝓpegimus ex testimonijs veritatis ineternū fundatis. Constat aūt q̄ testimonia veritatis ineternuz fūdata sūt testimonia sacre scripture ſm lr̄alē sensuz sumpta. ex q̄ sēsu solo testimoniū pōt accipi seu argumētū ſm aug. vbi supra. Ex circa hoc ꝓsiderandū. q̄ nō oia q̄ ſm sensū lr̄alez ex sacra scꝑtura bñt sunt immediata. sic q̄ ex ꝓmaria lr̄aꝝ significatiōe intelligāt

seo requiritur q̃nq̃ additio alicui⁹ veri: ex quo vero ad iuncto sensui lr̃ali aliud vr̃ deducatur. sicut cuz christus Lu. xx. ca. ex testimonio lr̃e dicebat. Deus Abraham: deus ysaac: deus iacob. cõcludit cõtra saduceos aliã vitã esse negantes hominũ post p̃tem: sic arguens. Est deus mortuoz vel viuoz. q. d. cum ex sensu literali habemus de deo q̃ sit deus abrahaz ꝛc. Et ratio dictat. q⁹ deus dr̃ esse deus respectu alicuius existentis in rer̃ natura. g̃ sequitur q̃ abrahã z ysaac essent in rer̃ natura: qd̃ negabãt saducei. Cõstat aũt q̃ hec cõclusio nõ deducit ex sensu illius lr̃e. deus abrahã. deus ysaac ꝛc. nisi addat alia ꝓpositio vera supradicta. z sic patet intẽtũ. Et põt etiaz ꝓtingẽ: q̃ talis conclusio ex vna deductiõe vel pluribus successiuis ex sacra lr̃a cõcludatur: sicut cõtingit i sciẽtijs seu artibus hũanis liberalibus: q̃ alique ꝓclusiones statim a p̃mis p̃ncipijs naturaliter noti deducũtur. Alie vo ex multis mediis inuicẽ ordinatis vt ẽ manifestũ. Sensus g̃ lr̃alis verus qui ex p̃maria significatõe lr̃e consurgit. dicẽdus ẽ p̃mus sensus lr̃al. Alij vo subsequẽtes sunt sensus secũdarij quoz certitudo a certitudie p̃mi sensus dependet. q̃ se sib⁹ scõdarijs ẽ certioz. sicut prima p̃ncipia naturaliter nota ceteris ab eis deduct certioza sunt. q̃ quidez cõsideratio attẽdenda est i multis passibus sacre scripture. Circa q̃rtũ. s. cũ ples sẽsus de vna auẽte sacre scpture lr̃ales tradũtur quis illoz alijs sit preferẽd⁹: dicendũ q̃ in hoc nõ videtur q̃ possit dari vnica regula general. g̃ sunt quedam certa hic consideranda pr̃e suppositis his que supra in articulo primo de sensu literali dicũtur. Primũ est q̃ ille sensus videtur prefer̃dus cuius sntia magis innititur ratõi. Unde in decretis di. xx. ca. decretales. quo cñ quisq̃ magis rẽui innitit eo maioris auctoritat⁹ ei⁹ verba esse videtur. Itẽ sensus ille videtur alijs preferẽdus esse qui magis cõsonat lr̃e. Ita p̃m Aug. i. iij. de doctrina x̃piana. Dubia sũt determinãda p̃m sntiam que de scripturaz plamoribus locis accipitur. Cõstat autẽ q̃ planioza loca sũt illa que planius lr̃e consonãt. Itẽ preferẽdus est ceteris paribus sensus lr̃al⁹ qui a sanct⁹ doctoribus traditur ceteris sensibus ab alijs expositoribus traditis. vñ i decret. ca. allegato i sacraz lr̃arum expositõibus sancti doctores summis põtificibus ꝓponũtur: z a fortioꝛi alijs scptoribus. Itẽ vbi duo sensus lr̃e habentur quoz neuter repugnat eccl̃ie auctoritati nec recte ratõi. vnus tamẽ traditur a catholicis z alius ab infidelibus. tũc preferẽdus est sensus catholicoz: tuz quia magis presumẽdum est q̃ illi qui in gremio eccl̃ie sũt: cui christus promisit spm̃ veritatis: verum intellectuz sacre scripture habeant q̃ infideles qui veritati fidei cõmuniter aduersantur. tum ne ad hoc detur infidelibus occasio credẽdi q̃ ipi melius sacram scripturam exponãt q̃ catholici. Unde Leo papa in quadaz epistola ad epm̃ alexandrinũ dicit. q̃ inimici crucis christi factis z verbis nostris insidiãtur. ideo nulla eis vel tenuẽ occasionẽ demus. qua ratõe videtur q̃ cuz aliqua lr̃a sacre scripture eodẽ mõ exponitur a catholicis z ab infidelibus. tunc auctoritas tal⁹ expositionis attribuẽda ẽ catholicis z nõ infidelibus ratõe predicta. p̃sertim si tal⁹ expositio prius emanauit a catholicis. cui⁹ rei repit aliquo mõ i postil. sicut pt̃z. j. Geñ. j. vbi quer̃tur. quare in secũda die nõ dr̃. z vidit deus q̃ esset bonũ sicut in alijs diebus. quia tamen vbi pluralitas sensuum literalium occurrit raro contingit q̃ vnus predictoz sensuum ceteris precellat p̃m omnia dicta. g̃ potius vnus illoꝛum sensuũ precellit vno modo: z alius alio. Idcirco in talibus videtur habere locũ illud ad Roma. xiij. Unusquisq; in suo sensu abũdet. salua semp sanctoz reuerentia z auctoritate. Circa quintum. s. an ex quolibet sensu lr̃ali sacre scripture possit sumi efficax argumentũ. dicẽdum q̃ licz a solo sẽsu lr̃ali sacre scripture possit sumi efficax argumẽtũ. vt patet per Aug. vbi supra. nõ tamen ex quolibet sensu lr̃ali sacre scripture sumitur efficax argumentũ nam cum sint multi textus in sacra scriptura qui diuersimode etiã a sanctis doctoribus exponũtur. vt supra articulo tercio. sequitur q̃ ex nullo talium sensuum posset sumi efficax argumentu. q⁹ sic arguereꝛ quasi a diffinctiua ad alterã partem. Cñ tamẽ si hmoi sensus diuersi in aliquo ꝓcordãt: potest sumi inde efficax argumentũ. saltẽ in hoc in quo concordãt: sicut Aug̃. ix. in cõputatõne lxx. hebdomadaz. vbi licet expositoꝛes tam hebrei q̃z latini diuersimode se habeant: nõ solũ in termino in quo hebdomade habent initiũ. g̃ etiam in progressu computationis: quia tamẽ p̃m omnes terminus vltimus earũ iã longe trãsiuit in p̃teritũ. ideo ex ipa auctoritate argumentũ efficax sumitur ad cõcludendũ x̃pm iam venisse. vt ibidẽ patebit. Ex q̃bus sequitur q̃ cuz sensus lr̃al⁹ sacre scripture in quibusdam locis non sit idem apud omnes ideo potest cõtingere q̃ ex aliquo sensu lr̃ali posset sumi argumentũ validũ ꝓtra quosdã. puta cõtra tenẽtes eũdem sensum literalẽ. ex quo tamẽ sensu non potest sumi argumentũ validũ contra alios. s. tenẽtes aliam expositionẽ seu sensum literalẽ. que quidẽ diuersitas sepius cõtingit inter nos et infideles. Sunt cñ aliqui textus sacre scripture quoz sensus qui est literal⁹ z verus apud catholicos nõ sufficit vt ex eo sumatur efficax argumentũ contra infideles seu hereticos. g̃ ex hoc nõ tollitur quin tal⁹ sensus catholicoz sit verus z lr̃al⁹ apud catholicos cẽsendus. verbi gratia cum psalmista dicit. Verbo domini celi firmati sunt ꝛc. Sensus ver⁹ z lr̃al⁹ apud catholicos est. q̃ verbo domini. id est filio patris celi firmati sunt. que quidem expositio apud catholicos est quasi necessaria. etiã consona huic quod dicitur Joh̃. j. Et verbum erat apud deum. z omnia per ipsum. i. per verbum facta sunt. Sed ex hoc sensu nõ sumitur argumentuz efficax contra infideles nõ recipientes euangeliũ. Illi cñ non concedũt aliquam esse distinctionem realem in diuinis sic vt sit aliqua diuina persona eternaliter procedẽs ab alia per modum verbi mental⁹. vnde cuz dicitur. Verbo domini celi firmati sunt. Ipi dicunt q̃ hic loquitur psalmista more humano: sicut cũ de mandato alicuius domini aliqua fiũt. dicit q̃ sunt verbo eius facta. Sumitur tamen ex hac auctoritate argumentũ validũ apud fideles circa distinctõem personaz i diuinis: put in p̃mo sntiarũ di. ij. Ex quo sequitur q⁹ catholicus exponens hãc auctoritatem p̃s. debet eã catholice exponere: nõ curãs an ex ea posset sumi efficax argumentũ ꝓtra infideles trinitatẽ negãtes an nõ: q⁹ nõ oportet q̃ ex quolibet sensu lr̃ali argumẽtũ sumat apud oẽs: vt iã dictũ est. quod tñ postillatoꝛ i hoc loco et alijs nõnull⁹ locis videtur obseruare: vt i suis locis patebit. videt cñ estimare q̃ nõ sit sensus literal⁹ nisi ille a quo sumit⁹ argumentũ validũ etiam ꝓtra aduersarios: qd̃ tñ nõ est sic intelligendũ vt dictũ ẽ. Circa sextũ. s. rndẽdo ad p̃ncipale quesitũ vt dicendũz: q̃ sensus lr̃al⁹ posset comparari ad alios sensus dupl⁹ vno mõ vl⁹ vel respectu totius sacre scpture in cõi. Alio mõ pticulariter. s. p̃m quedã pticularia loca sacre scpture. si primo mõ comparetur z accipiatur sacra scptura ꝓut ẽ p̃ncipal⁹ speculatiua. tũc sensus literal⁹ p̃m vnam cõsiderationem est eiusdem dignitatis cum alijs sensibus p̃m vo aliã consideratõem est ceteris dignioꝛ. Ad quod sciẽdũ q̃ scia speculatiua dr̃ alia dignioꝛ ex duob⁹. Uno mõ ex dignitate materie. nã vt dicit phs in. xj. d̃ aiã. inter ea quod potest haberi de cognitõe rer̃ altissimaruz: desiderabilius est q̃z certissima cognitio q̃ habet de minimis rebus. z p̃m istã ꝓsideratõem sensus lr̃al⁹ z sẽsus spiritual⁹ sacre scpture cõiter accepti ejusdẽ sunt dignitatis. de eodẽ cñ tractat p̃m vtrũq; sensum. s. de deo z creatur̃ put in deum referãtur. prima parte questione. i. Alio vo modo vna scia dicit dignioꝛ alia ex certitudine p̃m quã illa scia dicitur dignioꝛ que certioꝛ est. z p̃m hãc consideratõem manifestum est q̃ sensus literal⁹ sit dignioꝛ cum sit ceteris certioꝛ. Tota cñ certitudo aliorum sensuum sacre scripture a certitudine sensus literal⁹ dependet. vnde Augustinus de doctrina christiana. Nihil est qd̃ occulte i aliq̃ loco sacre scripture tradit. qd̃ nõ alibi manifeste

erponaſ. Cuius ratio eſt. nam ſpūalis erpoſitō ſp ſ̄bet habere tuſcimentū ab aliqua lr̄ali erpoſitōe ſacre ſcpture. put in qōlibeto 7 qōne ſupra allegata plene tradiť. ſi aūt competur ſenſus lr̄alis ad alios ſenſus ꝑ in q̄dā pticularia loca ſacre ſcpture ſic manifeſtū ē q̄ in pluribꝰ locis ſenſus ſpūalis eſt dignior: ex eo q̄ de altiori materia tractat: ſicut cū legitur de Abrahā. Gen. xxj. q̄ duos filios habuit ꝛc. qđ erponiť ab aplō. Galath. iiij. ca. allegorice ꝺ duobus teſtamētis: vbi patet q̄ ſenſus allegoricꝰ ille dignior ē q̄ ſenſus hyſtorialis illius lr̄e. 7 idē patz de multis aliis. Si aūt accipiať ſacra doctrina put pōbendit ſub ſe ſciam practicā: tūc etiā ſenſus lr̄alis 7 ſpūalis duplici mō ꝓpari pñt. ſ. vniuerſaliter et pticulariter. vt dictū eſt. ſi primo modo: tūc ſenſus lr̄alis 7 ſpūalis euꝺē ſunt dignitatis. Illa eīm ſcia practica ſeu ars dignior ē q̄ ad vlteriorē finē ordinať: vt ciuil militari: vt i. j. etb. Conſtat aūt q̄ finis vltimus totius ſacre doctrine inq̄ntū ē practica ſiue ꝑm ſenſū lr̄alē ſiue ꝑm ſenſū ſpūalez eſt vnus 7 idem. ſ. beatitudo eterna. Si autez cōpenť ſcꝺo mō. ſ. ꝑm pticularia loca: tūc manifeſtū eſt q̄ i quibuſdā locis ſenſus ſpūalis eſt dignior: tanq̄ finq̄or vltimo fini: vt patet in multis preceptis cerimonialibus: ſicut cū ꝺr̄. Deutro. xxv. Nō ligabis os bouis triturāt̄i area fruges tuas. qđ erponiť ab aplō. j. Cor. ix. ſpūaliter oñdēs q̄ ſenſus p̄cepti illius lr̄alis modice vtilitatis eſt. de q̄ ꝺicit. Nunquid de bobus cura ē deo an ꝓpter nos vtiq̄ ꝺicit. 7 ſic de multis aliis. Sunt etiam alie conſideratiōes q̄bus ſenſus lr̄alis preeminet ſenſibus ſpūalibus. quaꝝ vna ē ex pte extenſionis. ſenſus eīm lr̄alis extendit ſe ad quālibz pticulā ſacre ſcripture. quilibet eīm paſſus ſacre ſcripture habet aliquem ſenſum lr̄alem. Ceſus vo ſpūales nō ſe extendūt ad totā ſacrā ſcripturā. put ꝑz ex dictis in ſcꝺo articulo. Alia vo cōſideratio ē ex pte vtilitatis Senſus eīm lr̄alis cōior ē ſcu vniuerſalior: q̄ etiā rudes q̄ ad intelligibilia capienda nō ſunt idonei. p ſenſū lr̄alē capiūt ſpūalia: ſaltē ſub ſimilitudinibus corꝑalibꝰ. put i prima pte. q. j. ar. ix. Conſtat aūt put in primo ethicoꝝ ꝺi. q̄ bonū quanto vniuerſalius tanto diuinius. Ex hac igiť triplici conſideratiōe. qua ſenſus lr̄alis ceteris ſenſibus ſimpliciter ꝓpatus ē dignior pōt qđammodo accipi triplex ratio ad cōmendationem huius poſtille. ſ. magiſtri Nicolai. Prima ē ex parte ſenſus lr̄alis q̄ ceteris mō predicto ē dignior. hec eīm poſtilla inter alias q̄ in cōem vſum veniūt magis intēdit lr̄alem ſenſuꝝ ceteris ſenſibus pretermiſſis ſeu valde modicū tactis: vt ipe ꝺicit in ꝓlogo ſtille ſolennes de ceteris ſingularibus vel pticularibus libris diuine ſcripture. que ſe nō extēderūt ad oēs libros hec vo ſe extēdit ad vtrūq̄ teſtamētū nihil inde ptermittens. Tercia vo rō ex parte ſue vtilitatis ſeu cōitatis. hec eīm poſtilla ſaltē in his partib⁹ hyſpanie. 7 vt credo gallie cōior eſt ceteris citra gloſam ordinariā. ad iſtā eīm recurrunt nō ſolū theologi: ſ ctiā iuriſte 7 alij intellectum ſacre ſcripture planū habere deſiderantes. ſ licet ex p̄dictis tribus hec poſtilla ſimpliciter ſit cōmendāda. ſunt tñ alia tria q̄bus videtur ſaltē in aliquibus locis minus ſufficere. Primū q̄ erpoſitōes ſanctoꝝ i pluribus locis irrōnabiliť videť poſtponere ꝓprie erpoſitōi: 7 q̄nq̄ etiam erpoſitōibus hebreoꝝ: qđ ē inconueniēs: vt dictū fuit in quarto articulo ſupra dicto. inter quos ſctōs doctores pluries videť impugnare irrōnabiliter ſ̄ctū 7 bo. firmiter credo eſſe igne charitatis examinata 7 naturalis ratōis dictamie multipliciter purgata. a q̄ etiā ſ̄cto doctore ipe poſtillatoꝝ multa freqū accipit: licz cū nō alleget niſi ſolū repbēdēdo. Sedz q̄in lr̄a hebraica ad quā ſi illā i puericia diſciſſet: ſ ꝺe illa videť habuiſſe noticiam quaſi ab alijs in etate adulta mendicatiuo ſuffragio acquiſitā. quod multū refert in pluribus ſacre ſcripture paſſibus: vt in ſuis locis patebit. Terciū q̄ vt ipe ꝺicit in ſecūdo ꝓlogo inter doctores hebraicos maxime inducit ra. Ga. qui inter eos rationabilius aḋ ꝺeclaratōez ſenſus literalis vt aſſerit fuit locutus. cuius oppoſitū eſt manifeſtū apud hebreos. qui licz ipm ra. Sa. reputant ſolennem doctorem in thalmudicis: nō tamē in his que pertinēt ad fidei 7 ſacre ſcripture erpoſitōem ſed potius inter eos reputāt maiores ſeu ſolennio res in huiuſmodi erpoſitionibus. quidaz alij vt rabi Moyſes egyptius gerundinēſis. 7 rabi Abenbazra 7 alij ꝓout iaz videbitur. vt igitur ꝓdicta 7 queda alia eluceſcant quod valde vtile putatur. conſiderans vtilitatem huius poſtille. ad quā etiā infideles quandoq̄ recurrūt. 7 multotiens nō vt diſcant: ſ potius vt repbēdāt. Ita vt ꝺicit magiſter in ꝓlogo diſſentientibus volutatū motibus. diſſentiēs quoq̄ fit animoꝝ ſenſus: cogitaui ex zelo diuine veritatis illam trāſcurrere: 7 vbi iuxta modū imbecillitatis noſtre aliq̄d viſum fuerit additione egere. i marginibus ſuperaddere. poſtillā q̄ ipaz cū additionibus tibi vt in prefatione dicebā ꝺonare: nō tamē me putes vt corrigētez ſeu temerarie aſſerētez: quod abſit. ſ ſimpliciter tibi aliiſq̄ qui hoc legerint. ꝓponētem diffinitiōem tamē eoꝝ que ꝑ me dicūtur: 7 ad pbatōem ſeu repꝛobatōez buiuſmodi ac euidēter relinquo determinationi ſacroſancte matris eccle 7 cuiuſcūq̄ melius ſentiētis. Cū autē aliquam additionē huiuſmodi legere voluerīſ opoꝛtet vt prius videas ſniam poſtille in eo paſſu ad plenū. nam quelibet additio ſniam poſtillatoris in eodē loco ſupponit ꝓintelligendā. nec ignoro q̄ nō oīmbus ſcz q̄ forſan legerit hoc placebit opuſculuz. ſ formido vt iuxta Bernardū loquar me ob hāc rem multoꝝ forē indignatiōi obnoxiū. 7 quod aliq̄n ſuperfluus. aliquādo iudicabor ꝓſumptoꝛ. Sed cū nō vt nouꝰ erpoſitor auſus fuerim mittere manū. nec q̄cq̄ pꝰ pōes qđ ſit ꝺ pies. q̄nimmo ꝑ pīs vt arbitroꝛ ſcripſi. ſ potius modicū hoc qđ videbis plano mō tradidi. ꝓfunꝺoꝛ myſteria pitioribus relinquēdo: ceſſat vt eſtimo preſumptōis reatus ſuperfluitatis etiā vicioz incurrere me nō credo: cū nō tam intēdiſſem ſacram exponere lr̄am: quod iā multi maioꝝ noſtroꝝ fecerūt ꝫ ō eadem loquēdo ſumere occaſionem: tum vt ſeneſcentis etatis mee ꝺeuotōem excitarē: tum vt te ad ſtudia noſtra mouēdo i aliquo adiuuarē. tum etiā q̄ tecuz loq̄ ꝺelectabar. hāc materiā latius vtiliuſq̄ inter colloquēdū honeſtā vtilemq̄ putaui. Si quid tamen ſuperfluitatis p̄ſumptiōi ſue: etſi ego nō ſentio: tu forſan reperis. Solent eīm nōnūq̄ aliqua vicia ꝑtim ſpūalia a ſuis poſſeſſoribꝰ ignozari: que infinita clemētia ſaluator dignet ignoſcere. tu vo tolera patiēter: zeluz potius q̄ effectū conſideras. Nūc autē ad queſtionem ꝓpoſitā veniamus rīndendo ad argumēta

ad primū dicendū q̄ aplus cum ꝺicit. Litera occidit ſpūs autem viuificat. nō intēdit diſtinguere inter ſenſum lr̄alem 7 ſpiritualez de quibus hic agitur. ſ inter legem veterem que fuerat data i literis ſcriptis. ſ. i tabulis ꝺecalogi 7 in libris moſayce legis: 7 inter legez nouā que data fuit in ſpūſancto i cordibus. put fuit ꝓphetatū: Hiere. xxxj. ca. Hinde lex vet ꝺr̄ lex lr̄e. et lex noua ler ſpūs. 7 q̄ tellim vetus cognitōez peccati ꝺabat: et qua augebatur concupia occaſionaliter et malicia humana: que ſemp nititur in vetitū. nō autez ꝺabat gr̄am qua homo adiuuaretur ad implēda diuina precepta. ideireo ꝺicit. Lr̄a occidit. ſ. ler lr̄e que occaſionaliter occidit mō predicto. ſ lex noua que lex ſpiritus ꝺicit viuificat: inq̄tuz eſt lex gratie qua homo adiuuať ad implēda diuia precepta. Ad ſcām ꝺicendū q̄ ꝑ ſenſū lr̄alez nō ſolū ꝺr̄ hyſtoria tm̄. ſ. rez geſtarū ſ ctiā q̄ ſūt agēda. vt patet ex p̄ceptis charitat i q̄bus ꝑm doctrinā xp̄i tota lex pēdet. Silr ꝑ ſenſū lr̄alē habenē que ſunt credenda: vt ꝺe vnitate ꝺei. ꝺeuē. vj. capit. Audi iſrahel deus tuus vnus eſt. Et ꝺe trinitate pſonaꝝ: vt Matb. xxviij. Baptizātes eos in noie patris 7 filij 7 ſpūſancti. 7 ſic ꝺe alijs ad fidem 7 ſpē pertinētibus. Hinde ꝑm tho. prima parte. q. j. arti. vlē. in rñſione ad primū arg. Nihil ſub ſpūali ſenſu cōtinet.

fidei necessariū: qđ scriptura per literalē sensuz alicui manifeste nō tradat. Et est sniа Aug. de doct. xpiana. Decille. Unde ex hoc q̄ in quibusdā locis sacre scripture sensus lr̄alis solū gesta recet: nō sequitur simplr̄ q̄ per sensum lr̄alem non habeant ea que sunt de necessitate saluū credēda. agēda: et speranda. Ad terciū dicēdū q̄ fundamētū in spūa lib⁹ sepe dr̄ esse nobilius seu dignius q̄ edificiū. Christus cū q̄ ceteris suppositis ecclie incomparabiliter dignior existit fundamentuz dr̄. vñ. j. Cor. iij. Fundamentuz aliud nēo pōt ponere p̄ter id qđ positū ē qđ ē xp̄s ies⁹: qđ dr̄ p̄m similitudinē. nā sicut fundamentū i corpalibus sustinet edificiū. et est prius eo: et ipo deficiente edificiū tēdit in ruinā: sic i edificio spūali xp̄s sustinet totū corpus ecclie: et est prior eo dignitate et causalitate sine quo edificiū ecclīasticuz euacuaret. Silr̄ suo mō dicendū est de sensu lr̄ali. s. q̄ ē fūdamentū. s. respectu aliox sensuū p̄m quādā similitudinē. nā sicut i edificio corpali fundamēto sublato edificiū tendit in ruinaz: sic totus sensus spūalis sacre scripture rueret sensu lr̄ali totaliter ablato: cū sensus spūalis de his q̄ ad salutē p̄tinēt fūdari dēat i sensu lr̄ali: vt dictū ē. Ad quartū dicendū: q̄ i sacra scriptura multa traduntur pabolice seu metapdorice. s. sub similitudine rez corporaliū. Et hoc p̄pter duo. primo p̄pter necessitatē. secūdo p̄pter vtilitatē. q̄ cū debilitas cognitois nr̄e q̄ a sensu dr̄ initiū. diuina intelligere non pōt: nisi varietate sacroz velaminū circūuelata p̄m Dyo. iū. j. de ce. hiera. Idcirco necesse est q̄ sub talibus similitudinib⁹ diuina nobis tradāt: i quo etiā ē quedā vtilitas. vt. s. rudes qui ad capiēda intelligibilia nō sūt idonei faltē sub similitudinibus corpalibus spūalia ponantur. vñ saluator Mat. xiij. c. postq̄ proposuit similitudinez dicēs. Ecce q̄ seminat &c. postea discipulis ait. Vobis datū est nosse mysteriū regni. ceteris autē i parabolis &c. Cū p̄m Tho. i p̄ma pte. q. j. ar. vlē. i responsione ad terciū ar. In talibus pabolicis locutoibus seu metapb. sensus pabolicus sb lr̄ali cōtinet. Cuius ratō ē nā p voces significat aliqđ. q̄ie. ali quid figuratiue. nec i talibus est sensus lr̄alis ipa figura. s illud quod ē figuratuz. nō ergo cum scriptura nominat dei bracbium est literal⁹ sensus: quasi in deo sit membz hmoi corporale. sed illud quod per mēbz significatur. s. virtus operatiua. Et idē dicendū est cum dicitur deū descendere et hmoi. scias q̄ nō est sensus lr̄alis q̄ deus moueatur. s q̄ ad modū descēdentis operetur prudentiā suā rebus inferioribus applicando. et sic patet q̄ sensui lr̄ali sacre scripture ex talibus locutionibus nūq̄ potest subesse falsū. Ad quintū sciendū q̄ si liber sacre scripture de quo Ezech. ij. et Apoca. v. dicat scriptus forratōne sensus literal⁹ qui dicitur potētior: eo q̄ per vocēs immediate significatur: et dicatur scriptus intus p̄pter sensum mysticū seu spūalez qui est latentior. nō tamen ex hoc sequitur q̄ sensus literal⁹ sit minoris dignitatis vniuersaliter: s soluz particulariter. s. vt illis locis seu passibus sacre scripture in quibus cōcurrunt duo sensus. vnus. s. spūalis qui de altiori materia tractat sen vtiliori: et alius literalis qui tractat de rebus gestis que sunt minoris dignitatis: vt dictum fuit supra. Sed ex hac cōsideratiōe habetur q̄ sensus literalis simplr̄ loquendo sit dignior. eo q̄ eius noticia se extendit nō solum ad sapientes qui mystica intelligunt sed etiā ad rudes. iuxta illud ad Ro. j. Sapiētibus et insipiētibus debitor sum. Et quo manifeste sensus sacre scripture dicitur intus et foris scriptus. etiam p̄m sensum literalē tm̄. Nam vt deductū fuit in tercio articulo huius questionis d̄ his que pertinent ad sensū literalē quedā sunt intimiora q̄ alia. Ad sextum dicendum q̄ sicut studium humanarum scientiaruz incipit a principijs naturaliter notis: sic studium sacre scripture recte ordinatum incipit ab articulis fidei diuinitus i sacra scriptura reuelatis qui fundātur i sensu literali sacre scripture. Ex quibus articulis vnacū alijs in sacra scriptura traditis seu per veram et rectā rationē inuentis p̄cedit ad aliqua alia p̄bāda sicut apostolus. j. Cor. xv. ex resurrectōe xp̄i arguit resurrectōez omune. et per istū p̄cessum deuenit ad oīa que i sacra theologia veraciter traduntur. que oia reducunt ad sensū literalē ipius sacre scripture vt dictū est. Ex quo patet q̄ studiuz sacre scripture incipit ab intellectu sensus literalis ipius primarie sumpto. et terminat in his que in ea, tez sacra scriptura traduntur vel deducūtur ex eis modo p̄dicto. Cetera autē que ad sensum spūalem pertinēt fūdari habent in predictis vt dictum ē. Ex quibus patz excellentia sensus literalis in q̄ztum in ea includunt circa cognitionē diuinā que est per fidē: tam illa que se habēt in alijs scientijs vt intellectus. s. p̄ma p̄incipia: q̄ illa que se habent vt sca. s. que deducūtur a principijs: q̄ etiam illa que sunt de summis causis rerum que pertinent ad sapientiā: vt in. iij. ethico. Illud autez quod dicit apostolus Ro. j. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. q̄ie intelligitur de his q̄ cognoscūtur de deo p creaturas vt philosophi cognouerunt. vñ ibidē dicit. Qđ notū est dei manifestum est illis &c. Ad septimū dicendū q̄ ex illa auctoritate Gregorij nō est intelligendū q̄ sensus lr̄alis sacre scripture. s. q̄ ab auctore intēditur deficiat in aliquo loco: sic vt vel falsum includat. vel quid penitus inutile. primū em̄ eēt infirmare totā auctoritatē sacre scripture. vt Aug. dicit. sez cōtra aplm̄ sic dicentē. Quecūq̄ scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sūt. s quia sensus literal⁹ acceptus a significatione qua voces significāt res q̄nq̄ deficit. in tali casu dicit Gregorius. q̄ recurrendū est ad significatōnem qua res per voces significare aliud vlterius significāt. quod pertinet ad mysticā expositōez. Et i talibus sensus lr̄al⁹ p̄ncipaliter intellectus ab auctore nō est ille qui per significatōez vocū p̄maie intelligit: s potius ille q̄ vlterius p significatiōez rez p voces significatas habet. Cōtingit aūt doci sacra scriptura multipliciter. Primo in locutōibus parabolicis: vt dictū fuit i rnsione ad quartū argumentū. Itez cū scriptura loquēs de vno ad lram transit ad aliud cuius ē figura: vt patet in p̄ma regula et vltima beati Isidori. q̄ ponūtur in secūdo p̄logo buj⁹ postille. Itē cuz aliqua hystoria p̄m significationē vocū tm̄ intellecta nō inducit aliquā instructōem in fide seu in moribus vtilitatem. nec etiā inducit ad aliquā honestatē i cōuersatōne humana: s potius videtur aliquam speciē mali inducere seu approbare. et ideo in tali hystoria requirēdus est necessario sensus p̄m mysticā significationez: accōmod⁹ et vtilis ad aliquid p̄dictorū. iuxta illud Isa. xlviij. Ego dns docēs te vtilia. Et hoc insinuat ꝺba Greg. i predicta auctoritate cū dicit. Cū ordo hystorie deficit. hystoria em̄ sacra ordinat ad nostrā doctrinā. cum autē in hoc p̄m significatōem vocū deficiat: pstat q̄ ordo hystorie deficit. et sic sine dubitatōe recurrendū ē ad spūalē sensuz mō p̄dicto: qui i talibus habēdus est p lr̄ali: cuius exemplū habet. iij. Reg. j. c. i hystoria de abysac adducta ad dauid i senectute sua. put Hiero. ibidē notabiliter exponit. vide ibi i additiōe scda. q̄ qdē defectus i sensu accepto p̄m significatōz vocū tm̄ sepe ꝓtingit i sacra scptura mō p̄dicto. Cū in talib⁹ locis recurrēdū ē ad auctoritatez beati Gregorij. supradictā: que valde attendēda ē.

Copia cuiusdā litere que ꝓtra determinationē predicte questionis a quodā magistro in sacra pagina d̄ ordie mino. auctori additionū fuit missa.

Ame p̄sul: q̄ et alē symeō annosus: famosus studio diuine leḡ: tuā emeritā senectutē obtulisti quasi sacrificiū vespertinū: i quo forsan respōsū accepisti a spūsācto: nō te videre morte nisi p̄us additiōibus declaratiuis declaratōes lr̄ales vtriusq̄ testamēti elucidares. q̄i i te esset vena vite et i lumie tuo lumē illi⁹ videret. Idcirco tibi laus et bonor i ecclia scōz vt ceterꝫ sacrā scpturā elucidātib⁹ ē p̄cess⁹. Et q̄m almē p̄sul: aper et pastor. speculū et agalma luciforme p̄nal' introductō tui ogis additōes noiati ad man⁹ mei paupis

Prologus

Euerãde religiõis vir fr̃ z amice charissime lr̃as tuas me recepisse recogsco. iquaz exordio me altez Symeonez vocas: cui i nullo me credo assimilari nsi i senecta: vtinã vberi. Sz illarum ꝓcessu aliqualiter conspecto te potius vocare posses altez samaritanũ. oleũ em̃ laudis cũ vino reprehẽsionis artificiose sat attulisti. De vtraqz aũt materia plꝰ qz casus requireret credo te attulisse. Nõ em̃ talez actãtũ me fẽtio qualẽme scꝑsisti. nec dicta mea de q̃bus agit: in q̃tũ ingeniũ mei modulus intelligere valet reꝓbẽsione tua ꝓdigna repio. Si tñ sũt libẽter correctõez recipiã. Nõ em̃ vanũ nomẽ acquirere: s veritatẽ inq̃rere ꝓpositi mei ẽ. Sz ꝓ boc laudi⁹ discurrẽdo. q̃tũ ad pmũ tuũ beniuolũ erga personã meã affectuz a q̃ bñioi oleũ emanasse ꝓcerno: gratũ habeo. z gr̃aruz retributione estimo esse cõdignũ. De secdo vo amplector libẽter effectũ. Ferz em̃ ferro acuit. z ꝓriorz solutiõibus veritas magꝭ elucescit. Decreui aurẽ per singula argumẽta tua discurrere: z oi rbetorz floze depositi verbis planis q̃bus in sciarum inuestigationibus vti solem⁹ singul' ꝓut mihi videbitur respõdere: obiectiua verba tua repetẽdo i loc⁹ suis: vt oi ꝓfusiõe semota: singulorz veritas apti⁹ innotescat. Dic em̃ ꝓmo de qõne mea in generali sic. In q̃b⁹ oib⁹ etsi magna eruberat vtilitas nõ ingeniosa sbtilitas mentẽ reficit eleuatã. Circa qd nõ modicũ de tua discretõe admiror. vba em̃ q̃ sacre scripture exposituõibus magnã eruberãt vtilitatẽ. qd si nõ reficiãt mentẽ eleuatã. Quidã em̃ ꝓphetarz scripsit. Ego pñs docens te vtilia. An nõ dixit sbtilia seu ingeniosa. talia em̃ q̃ vt dicis mentẽ eleuatã reficiunt si ꝺ vtilia distinguãt: potiꝰ tincre vident ad alta sapere q̃ ad sobrietatẽ. Consequenter dicis ꝙ nõ satiat te qõis determinatio affirmatiua ꝛc. Ex quo videtur ꝙ nõ vid. sñ: vel forte nõ attẽte consideraſti determinatõz meã spãliter in sexto articulo rñsali: vbi manifeste habetur ꝙ decisio seu determinatio mea nõ fuit affirmatiua simpliciter sed distinctiua. Sunt em̃ ibi tres distinctiones: ꝝm quarum vnam sensus literalis ꝓmouet. ꝝm aliã vo est equalis dignitatis. z ꝝm aliam etiã minoris dignitatis q̃z sensus spiritualis. Cõsequẽter dicis ꝙ reuerentia z honor litere est ꝓpter spiritũ. q̃a propter quod vnũquodqz z illud mag. J. posteriorz. Ex quo conaris concludere: ꝙ sensus literalis honoratur propter spũalem: ad quod reducis exemplũz de archa federis cui honor debebatur propter contenta in ea: et nõ econtra. Frater mi charissime mihi videt te hic inuoluisse sententias. Si em̃ per boc ꝙ dicis litera intelligẽ characteres in tabulis expressos. z per spiritum intelligẽ sensum per eos signatum vtiqz conceditur tibi. sed nihil facis cõtra me argumentãdo. Mã sensus literalis est qui primo per literam intelligitur: z ideo secundo ei debetur honor: z potius q̃z litere materiali. Si autem per boc ꝙ dicis litera intelligis sensum literalem. z per spiritum sensuz mysticum seu spiritualem: sic distinguendũ est. Maz in quibusdã locis sacre scripture: vt i hystorialibus ꝛc. testa. seu cerimonialibus z huiusmodi: dignior ẽ sensus mysticus q̃z literalis: vt in sexto articulo rñsali questionis ꝓpicte fit ostensũ z in talibus potest habere locũ exemplũ predictũ de archa federis. In aliis vo locis vbi sensus literalis solus ꝝm Aug. inquiritur. exemplũ predictuz nullũ videtur habere locum: vt patet i materia ꝓpria z qua loqueris. in tabulis em̃ testamẽti que i archa federis cõdidebantur. nihil aliud continebatur nisi precepta decalogi. que quidẽ ꝓcepta nõ exponũtur principaliter seu ꝓmuniter nisi ꝝm sensũ lr̃alẽ: ad quẽ oẽs expositões eorꝝ q̃tumcunqz multiplices reducuntur Consequẽter reducis visionẽ ezechielis de rota in medio rote ad tuũ ꝓpositũ ostendendũ. quod manifestevi dek̃ nõ valere. Si em̃ bãc visiõz allegas ꝝm lr̃alẽ sensũ ir terroga mgrm Hugo. q̃ lr̃alẽ sensum maxime sequit̃ z dicet tibi. ꝙ ꝛ quaternũ nũcꝛ aialiũ z rotarꝛ in visione ezechiel. intelligit̃ quaternarĩ⁹ regnorꝛ succedẽtiv

fratris minoris suspirantis fama primo. secũdo scriptura peruenit: in quo cernẽs mentis tue rectitudinẽ complacatam ramusculo bone nature legis quam interserit paulus ad thezaurizandũ patribus filijs nec minus terminũ questiõis. qua querit tua ingeniosa solertia dignitatẽ lr̃alis intelligẽtie abundare alijs sacre scripture sensibus. ꝓ cuius pte cõtra octo rõnibus Achilleis fundamentũ veritatis agitasti: nõ modicũ firmitatez eiusdẽ solidãdoꝛ eo honoris ỽtuti debiti occasionẽ assignãdo sub numero senario: i quibus oñibus etsi magna eruberat vtilitas. attñ non ingeniosa sbtilitas mentẽ reficit eleuatã: nõ satiat tue questiõis determinatio affirmatiua: cuz sua determinatio oppositum cõcludat. q̃m sicut adoratõ imaginis nõ ꝓpter imaginẽ s imaginatũ fit: sic reuerẽtia z honoꝛ lr̃e ꝓpter spm̃. z ꝓpter qd vnũqdqz z illud potꝰ. Honoꝛ em̃ et reuerẽtia trãsit i ptboty pũ nõ vna aurea mãna plena: ỽga z tabule ꝓpter archã federis: s archa ꝓpter talia reuerẽda erat. Quid inclioꝛa nisi spũal' intelligẽtia. Quid archa nisi lr̃a ꝓspectaꝝ. Quid ad boc distinctius ezechielitica visio manifestat: cũ pulcriꝰ ista ꝛepingit sb metapboꝛa rote in medio rote. rota i medio rote. lr̃a gr̃e i lr̃a legis: q̃bus nõ ꝓcedit vitã s spũalẽ intelligentiam cũ subiũgit. Et spũs vite erat i rotis. bec em̃ ẽ vera vita quã verbũ vite cecitati iudaice predicauit: cum' dixit. Scrutami scripturas ꝛc. nõ satiat etiã pmuz decisiõis. nec secõm. nec terciũ. nec quartũ. nec quintũ. ponit sextũ vbi agit̃ de ꝓpatõe sensus lr̃al' ad mysticũ sensũ: inq̃ quos cõparatio nõ ẽ possibil' ꝓpter gradus diuersarz spẽrũ. extra qd nõ ꝓtingit ꝓpatio ꝓpter intensiõz gradualẽ specifice nature. Quare ex bis dependenter fallit motiuũ triplicis ꝓsideratõis qua sensus lr̃alis alijs sensibus simpl'r cõparatus ẽ dignioꝛ. s. ex pte extẽsionis. fallit istud cuz cuncta sacra eloquia plena sint dñicis sacris. bãc lõgiorẽ extẽsiõez spũs supra lr̃am cognouit paulus cũ dixit. Omnia in figura illis ꝓtingebãt: nõ solũ scripta. s etiã quecũqz alio mõ tradita. z ꝓpter boc etiã fallit scõm. s. ex pte vtilitatis. q̃m quãto aliq̃d vniuersalius tãto cõicabilius sensus autez lr̃alis ꝓpter suã limitatõez per doctoꝛes famosos z signãter per doctorẽ irrefragabilẽ est incõicabilis. nõ em̃ dicit s bñ mysticus multiplicatur. Et ponã multiplicationẽ doctoꝛis. q̃m inquit. aut refert moꝛes. aut fideꝝ. primo mõ tropologicus. secundo dupl'r. q̃m vel fidẽ veritatẽ. vel humanitatẽ. Si veritatẽ. anagogicus. Si humanitatis. allegoꝛicus. Tercio autẽ etiã fallit. q̃m dignitas istoꝛum sensuũ attẽdit penes maioꝛẽ vtilitatez. que consequitur maioꝛẽ certitudinem in q̃tum est ex se. nõ em̃ certitudo spũalis intelligẽtie est speculatõis sicut lr̃alis intelligentie. s ẽ certitudo experiẽtie z ꝝm affectũ. z per modũ instus. per spiratõz z testimoniũ spũssancti: ex quibus non cõsurgit rõ cõmendatiõis postille doctoris Nicolai. sed cõfidẽdo de tui benigna conditõe: cui me deuote cõmendo. estimo rationẽ sue cõmẽdatõis consurgere ex oppositis adiectiuis: quibus Nicolaũ tamimmerite reprebẽdere niteris. Cõmendatur em̃ quis ex ꝓprio opere. quare simias doctoꝛ posꝑposuit quasi imperitẽtes: vt auctorizaret opus suum ecclesie doctoribus a qua nõ deuiauit. Hec probas q̃ dicis verba sancti Tbo. esse igne charitatis examinata: cum in pluribus suis determinationibus sint impugnata p plures ingeniosos theologos viros admirabiles. q̃ si in coꝛpoꝛe scripserint nescio. dꝰ scit. Commẽdaꝝ secõdo. z si nõ a ꝓprietate sermonis hebraici quem nõ i lacte sugit s a veritate fidei. circa quã nõ errauit immi scẽdo illã habitui theologico qui illũ lactauit. Cõmẽdaꝝ tercio i eo: q̃ inter oẽs doctoꝛes hebraicos ra. Sa. elegit q̃m inter oẽs illũ meliorẽ theologũ inuenit. Ista sic indigesta tue digestẽ prudentie alme pfessul scribo calamo breuissimo: ꝓmẽdãs tue ingemose scie defectus calami ignarj. attñ deo teste tibi nũc plusq̃z vnicti i seculo afficioꝛ: cũ inter mortales sis nũc ỽtuosioꝛ. et tui reuerẽtia eẽt mibi opus tuũ assidua diligẽtia si occurrisset mibi sua pñtia. Viue cũ gr̃a vt viuas semꝑ in gloria.

Copia rñsionis ad predictã epl'am.

In additiones.

um.s. Chaldeoꝝ.persaꝝ.grecoꝝ:ꝛ romanoꝝ.ꝛ sic auctoritas tua ꝑm literalē sensū nihil facit ꝓtra me. Si aūt eaꝫ allegas ꝑm sensum spūalē.vide Greg.qui hāc visiōꝫ i bonel.suis super Ezech. elegāter exposuit:q̄ rotā i medio rote nouuꝫ testm in medio veteris exposuit. Cōstat autem q̄ i vtroq; testō:ꝛ per ꝓ̄s i vtraq; rota inuenitur sensus lr̄alis ꝛ spūalis. Sed dicis,licꝫ i vtroq; testō inuenīt sensus lr̄alis ꝛ spūalis: vita tamē nō ꝓcedit nisi spūali intelligētie cū ſbdit. Et spūs vite erat i rot. Iudi rogo si per spūalem intelligētiaꝫ solū intelligeres spūalē sensū seu mysticū excluso sensu literali manifeste deuiares a veritate sacre scripture Cōstat em̄ q̄ oia que de necessitate salut̄ tradūtur credenda seu agēda i sacra scriptura:sub sensu literali reperiunt. Mysteriū em̄ sūme trinitat̄ ꝛ vnitat̄: qđ int̄ credēda sūmū tenet locū:i auctoritatib⁹ sacre scripture ꝑm sensū lr̄alē intellect̄ fundat̄. Hāñ Aug. tractās dē ordine seruādo cū de trinitate agit̄ in quarto libro de trinitate sic dicit. ꝓmō ꝫ auctoritates sacraꝝ scripturaꝝ:vtꝝ fides ita se habeat demōstrandū ē. deinde aduersus garrulos ⁊c. Cōstat aūt q̄ auctoritates sacrarū scripturaꝝ:q̄ nos obligāt ad credēdū i mysteriū sancte trinitat̄ sunt ille:q̄ ꝑm sensū lr̄alē hoc dicūt.tm̄mō em̄ a talib⁹ sumit̄ efficax argumētū ꝑm eundē Aug. ꝫ doc. xp̄iana. Hāñ oia testimonia q̄ a mgro i. j. dist. ij. ad ꝫ mysteriū fundādū deducūtur:intelligūt ꝑm sensū lr̄alē:vt ibidē patet. De mysterio aūt incarnatōis verbi i cui⁹ agnitōe vita eterna ꝓsistit. Hāñ hec ē vita eterna vt cognoscant te deū.ꝛ quē misisti filiū tuū ⁊c. manifestū ē q̄ oia circa hoc de necessitate salut̄ credēda.i sensu lr̄ali p̄cipaliter tradūtur. vt cū de incarnatōe dicitur. Verbū caro factū est:quod ꝑm sensū lr̄alē incarnatōꝫ verā significat. Et cū de morte dr̄. Clamās voce magna expirauit. ꝛ sic de aliꝭ circa humanitatem xp̄i credēdis que oīa i sensu lr̄ali inueniūtur. Idem de creatōne mūdi ꝛ aliꝭ articulis fidei qui nobis ꝓponūtur credēdi:qui oēs ſb sensu lr̄ali inueniūtur.ꝛ iō habet vim interlocutoriā:vt dictū est. De bis ꝛo que agēda sunt de necessitate salutis solū accipio illa duo manifesta.i quibus tota lex pēdet ꝛ prophete.ꝑm testimoniū saluatoris.s. Diliges dn̄m deum tuum ex toto corde ⁊c. Et diliges ꝓximū tuū sicut teip̄m. ista.n.mādata nō habēt nisi sensum lr̄alē. Nō em̄ hoc loco res significate per vocem deus:seu per hanc vocē ꝓxim⁹: ꝛ per hāc vocem diliges:vlterius alias res significāt a quibus rebus significat̄ sensus alius accipiatur: vt est manifestū. Et attēde q̄ nō solū p̄dicta que de necessitate salut̄ sūt agēda.ſ etiā illa que ad statū perfectionis pertinēt.ꝛ que vt ꝓsilia dantur:habentur p sensum lr̄alem:vt cum dicitur. Si vis perfectus esse:vade ꝛ vende omnia que habes ꝛ da pauperibus. In q̄bus verbis ꝑm sensū lr̄alē intellectis: intelligunt̄ omnia illa que ad statū pfectionis pertinēt:vt est manifestum. Ꝑrē doctrina sacroꝝ ecclie quibus gratia iustificās datur seu augetur:quero per quē sensuꝫ datur nobis i scripturis.per lr̄alem seu mysticū:nō est dubitabile q̄ per lr̄alem. Cum em̄ dicitur. Qui crediderit et baptizatus fuerit ⁊c. ꝑm sensuꝫ lr̄alez institutō sacramēti baptismi intelligitur. Similiter cū dicitur. Caro mea vere est cibus:et qui mādūcat meā carnē ⁊c. ꝑm sensum literalem dictorum hm̄oi habetur virtus seu efficacia sacramenti eucharistie. Similiter per sensuꝫ literalē huiusmodi dicti. Confitemini alterutruꝫ peccata vestra.sacramentū penitētie intelligimus. Quis ergo sane mentis audeat dicere q̄ in sensu literali nō est spiritus vite.cuꝫ i eo omnia credenda ꝛ agēda ad vitam spiritualez pertinentia tradātur. Sed forte diceres q̄ omnia predicta etiam habentur in sensu mystico.nā per sensū allegoricū habētur ea que sunt credenda.ꝛ per tropologicū que sunt agēda ⁊c. Ad quod dicendū q̄ nihil sub sensu spirituali continēt fidei vel morib⁹ necessariū. qđ scriptura alicui per literalē sensuꝫ nō manifeste tradat. vñ Aug. ad vincētiū donatistā. Quis autē nō imprudētissime nitat̄ dictā i allegoria positū,p se adducere:nisi habeat etiā manifesta testimonia quoꝝ lumie illustrētur obscura. Ꝛ vlterius de sensu mystico videnꝫ dicere sic. Hec em̄ est vera vita quā verbū vite cecitati iudaice predicauit.cuꝫ dixit. Scrutami scripturas.in quibus putatis vos vitā eternā habere.per hec tua verba sentio te estimare:q̄ p scrutiniū scripturaꝝ a xp̄o preceptū iudeis:intelligitur eis mandare vt de sacris literis educerent seu extraherent sensuꝫ spūalē seu mysticū.qđ salua pace dixerim nullā cōtinet veritatē. Iudeo ei tibi dicere frater. Scrutare oia sacra euāgelia dei: ꝛ nō reperies xp̄m allegasse auctoritatē aliquā sacre scripture vel discipulis erudiēdis. aut iudeis contradicētibus, seu etiā dyabolo tēptāti nisi sub sensu lr̄ali intellectā. Hāñ ꝛ mgr Nicolaus hec recte ꝓsideras i tota postilla sua ve.te.vbi occurrit aliqs textus allegatus i nouo a xp̄o vel a discipulis semper exponit euꝫ ꝑm sensum literalē:intantū q̄ etiam illud ps̄. Lapidem quez reprobauerunt edificantes:hic factus est in caput anguli exponit intelligēdum esse ꝑm sensum literalē de christo. eo q̄ xp̄s iudeis illum textū ꝺ seipso allegauit. Similiter omnes auctoritates vete.testa.quas aplus allegat a dē bre.ſ.ad probandā diuinitatez christi ꝛ alia eius mysteria conatur eos reducere ad sensum literalē quantūcunq; prima facie habeant aliam apparentiam: quod est necessariū.ad hoc q̄ sint efficaces ad concludēdum intentuꝫ.et sic in locis aliꝭ quibuscunq; totius postille. Et q̄ cōcluditur cōtra te.ipsos em̄ sensus mandabat christus scrutari.de qb⁹ ipe quotidie dicebat.p̄dicabat:seu disputabat q̄ sunt tm̄mō lr̄ales vt dictū ē.ꝛ ideo illud verbuꝫ xp̄i. Scrutami scripturas.quod ꝓ te allegas. ꝑm magistꝝ predictuꝫ exponitur de mysterys xp̄i que in sacris scripturis intellectis reperiuntur. Dixit em̄ super predicto verbo.ſ.scrutami scripturas: Habāis.v. sic scriptura vet.te.designat tempus aduentus eius: Dañ.penulti. Nō auferetur sceptruꝫ de Juda.ꝛ Dañ.ix. vbi determinatur aduentus sanctisactoꝝ sub numero certo hebdomadaꝝ. Determinat etiā locū natiuitat̄. Miche.v. Et tu bethlee. Determinat etiā modū nascēdi Isa.vij. Ecce virgo concipiet. Et modū conuersandi Zach.ix. Ecce rex tuus venit tibi. Et modū moriendi: Isa.liij. Sicut ouis ad occisionē ducetur ⁊c. Et breuiter omnia christi mysteria i ve.test. inueniūtur expressa. et i xp̄o completa hec ille. Constat autē q̄ omnes auctoritates p̄dicte allegate per postillatorē ꝑm sensuꝫ literalē predicta mysteria significant. Et sic patet q̄ cum dr̄. Scrutami scripturas:referendū ē ad sensuꝫ lr̄alem quod est intentū. Ꝫ iorte dices q̄ sensus lr̄alis nō indiget scrutinio:cū ex significatis per vocem accipitur. ꝛ sic statim offert se intellectui cum modico scrutinio seu rationis indagine.vñ de hoc superfluuꝫ videretur cecitati iudaice xp̄m p̄dicasse. Scrutami scripturas.cum ipi de hoc sensu sat̄ edocti fuissent. Nō sic frater mi:nō sic. Jesus em̄ lr̄alis sacre scripture licet ex significat̄ per vocē accipiatur:vt dicꝫ.multi tn̄ i eius intētione vel acquisitione errauerūt:tā in veteri q̄ i nouo testō. Cuius ratio ē.nā sicut de vijs dicunt que sunt eius p̄cepta seu ꝓsilia legitur per ꝓphetam. Recte sunt vie dn̄i:et iusti ambulabūt i eis. prenaricatores autē corruerūt i eis.sic in sensu lr̄ali ꝓtingit.ſ. q̄ licet sit rectus.i. planior.ꝛ iusti.i. habentes lumē fidei.ambulabūt i eis.ſ.intēt̄ ꝛ significat̄ per sensū lr̄alem fide adherēdo. ꝓuaricatores tn̄.ſ.carētes hm̄oi lumine scilicet fidei: corruerunt in eis. In ve.test.iudei xp̄o contemporanei circa hm̄oi sensum literalez multipliciter errabant:sicut ꝛ moderni priorꝝ suoꝝ errorē sequētes:vt in multis locis euāgelij patet. Unde i preceptis decalogi que sunt ꝓncipalia inter legis ꝓcepta itātū errabāt: q̄ p ꝓcepta de obſuatōe sabbati itelligebāt,phiberi ad lr̄az: ne q̄s i sabbato,primū suū curaret:qđ ē inhūanū:ꝺ q̄ ꝓfutabat eos xp̄s oñdēs q̄ licꝫ i sabbatho facere dicēs. Quis ex vobis qui bēt vnā ouē.ꝛ si ceciderit i sabbat̄ ⁊c. Silr in homicidio nō intelligebāt,phiberi nisi occisiōꝫ corpis hūani.q̄bus aquit dn̄s sēm asserēs oēm iniquū motū ad nocēdū

Prologus

fratri i homicidiū generē debere cōputari. Hoc idē declarat Aug. cōtra faustū de oīb⁹ illis de quibus dr i euangelio. Audistis q dictū est antiquis. Errabāt etiā circa principiū de honoratōe parentū irritū facientes dei mandatū ꝓpter traditōes suā vt testificat Mat. xv. et Mar. vii. Qua rōe oīdit de eis dictus fuisse p ysa. populus hic labijs me honorat ꝛc. Sup quo ꝛ alijs erroribus q̄bus adherebāt in sensu līali sacre scripture deficientes. de eis ibi dem concludit. Ceci sunt duces cecor. Unde cecitas iudaica quā xp̄us reprobat: circa falsum intellectū sensus līalis consistit. patet etiā hoc p p̄dictas auctoritates de testa. quas postillator allegauit super illud verbū. Scrutamini scripturas. que quidē auctoritates ſm vr̄m sensum līalem mysteria xp̄i significāt: vt supra dictū ē. quē quidē sensum līalē iudei multipharie peruertētes veritatez fidei per eas expressā nō verētur negare. Uñ recte eis dr Scrutamini scripturas. i. diligēter attendite vr̄m sensū līalē in eis cōtentū. Ite attendēdū q̄ q; inter predictos errores periculosior erat error circa cognitiōem xp̄i circa quā pertinacissime se dabebāt. Testat enī Lucas q̄ cuz eis semel in synagoga illud ysa. Spūs dñi super me. propter quod vnxit me euangelizare pauperibus ꝛc. exponēt de seipso fuisse dictū finaliter: eiecerūt illū extra ciuitatez vt precipitarēt eū. merito igr talib⁹ xp̄s dicebat. Scrutamini scripturas. quia si taliū scriptura vr̄m sensū līalē vr̄z habuissent: testimoniū vr̄z inuenissent de xp̄o. ꝛ ideo subiungit. Ille sunt que testimoniū perhibēt de me: testimoniū autē a sacra scriptura nō habetur certū nisi ex sensu līali vt Aug. in multis locis testatur. Idē patet i nouo testa. Ma si arrius vr̄z literarū sensum habuisset huius dicti. Ego ꝛ pater vnū sumus. hanc autē vnitatē intelligēdo in diuina natura. Similiter illius dicti. pater maior me est. verū intellectū habuisset intelligendo maioritatē respectu nature assumpte: nō corruisset in heresim suā dānatā. sed quia predicta aliter intellexit ad literam q̄ catholici spiritusācto illuminati intellexerūt: lapsus est in laqueū. Et sic patet q̄ circa verum intellectum literalem euangelij predictus error consistit. ꝛ sic intelligendus est de alijs et quo patet intentū. Alterius dicit q̄ nō satiat te primū decisionis. nec secundū nec terciū. nec quartus nec quintū. Circa quod si ostendisses rationē tue insatietatis forte satisfieret tibi: sed quia pretermisisti assignare rationem: nullam tibi do responsionem: nisi q̄ cauendus est ab insatiabilitate cordis que in sacris scripturis reprobatur. q̄ circa sertum: quia ibi declarasti mentez tuam: merito respondēdū est tibi. Dicis primo q̄ inter sensum literalē ꝛ mysticus nō est possibilis compatio: quod valde irrationabiliter dictū reputo. Cū quia tuipse predictos sensus comparas adinuicez: asseris enī q̄ sensus mysticus ē dignior. et per consequens sunt compabiles per te. Cū quia nullus rationabiliter negare posset creatorē esse digniorē creatura. Distantia autez inter creatorē ꝛ creaturā excedit quācunq; distantiā inter res creatas: vt ē manifestum. Cum etiā quia isti duo sensus d quibus agimus sunt species sub genere expositionis sacre scripture cōtente: vt patet per omnes doctores de h̄ loquētes vt Bedā. Aug. ꝛ alios. Nihil enī prohibet: q̄ sicut dicimus speciē humanā esse digniorez brutali seu irrationali: sic q̄ vnus sensus sacram scripturam exponēdi sit altero dignior. Consequēter quia dicerā i cōclusione q̄ sensus līalis esset dignior ex parte extensionis: eo q̄ quelibet ꝓpositō sacre scripture habet sensuz līalez vr̄z. Sensus vo mysticī nō se extendūt ad totaz sacram scripturā. contra quos dicis sic. Fallit istud cuz cuncta sacra eloquia plena sint dominicis sacramētis. hic videris inuoluere ſnias per acceptionē huius dicti sacramē tū. si enī acciperes sacrm ꝓprie vt significet sacramēta noue legis: et etiā veteris. sic falsum assumeres. multa enī sūt eloq̄a diuina i quibus nulla fit mētio de sacris: i quo cūq; sensu talia eloquia sumātur. Si autē per sacrm intelligas sacr secretū vt p h̄ intelligat sēsus mystic⁹ sic etiā assumeres falsū. Ostēsuz ē enī i secūdo articulo questionis de q̄ agit q̄ sūt multa i sacra scptura in q̄bus sol⁹ sensus līalis ē querēdus. ꝛ ē ſnia Aug. super Gen. ad lite. rā. si aūt p sacrm intellig quācunq; sacrā doctrinā: sic vr̄z dicis. ꝑ nihil facit contra me: q; in illis passib⁹ i quibus solus sensus līalis querēdus ē. sunt multa sacra documēta d fide seu moribus. put deductū fuit supra: ꝛ sic patz q̄ extēsio sensus līalis stat i suo vigore. sed ad pbationē tui assūpti. s. q̄ sensus mystici extendāt ad totā sacrā scripturā sic allegas. Hāc extensionem spūs supra litera cognouit paulus dum dixit. Hec aī figural contingebāt illis: nō solū scripta ꝑ etiā quocunq; alio mō tradita. Hec auctoritas pauli si bene attēdas nihil facit cō me. loq̄tur enī ibi de gestis ppli tm̄ ꝑ antiquo testō dēgētis quoruz vita erat ꝓphetica. Uñ narrati i eodē capīo q̄busdā eor gestis: tā i trāsitu maris q̄ ꝑ nube ꝛ bm̄oi: cōcludit. Hec aūt oia contingebant illis i figura. Nō. n. dixit: solū oīa contingebat ꝑ cū hac additōe. Hec aūt oīa: vt oīderet se de illis ꝛ silibus tm̄ mō loqui. Similiter nō dr q̄ oia dicebantur illis in figura. ꝑ contingebāt. in q̄ manifeste oīdit q̄ loq̄tur de gestis cōtingētibus. nō aūt reuelatis seu p̄cepīs eisdē. Nunquid quod dr in veteri lege. Audi israhel deus tuus vnus ē. contingebat eis in figura. vl q̄ dicitur. Diliges dominū deū tuum ex toto corde tuo ꝛ bm̄oi. ꝛ sic de similibus. Absit. ibi em̄ solus literalis sensus est querendus ſm sententiam Augustī. Et ex hac cōsideratōe clarius patet pēnūcia sensus līalis ſm extensionē. extēdit em̄ se ad auctoritates notabiliores ꝛ excellentiores sacre scripture: de quibus dictū ē supra. in quibus auctoritatibus mysticus sensus nō habet locū. Consequēter dicis q̄ sensus līalis nō est vtilior. q; quāto aliq̄d ē vtilius tāto cōicabilius. ꝑ sensus līalis ꝓpter suā limitatōem ꝛ signāter per doctores irrefragabilē ē incōicabilis: eo q̄ nō diuidit: ꝑ bene mysticus multiplicat. Attende frater rogo: si cōpas sensus sacre scripture adinuicem ſm eor limitatiōez ad materias de quibus agūt: manifestū est q̄ quilibz sensus mystic⁹ limitat ad certā materiā. Tropologicus em̄ sensus solū agit de agēdis ſm mores. Allegoricus vo de credendis. Anagogicus de sperādis. Sensus autem līal de singulis p̄dict. ꝛ etiā de iā gestis manifeste tractat. Nec credo q̄ doctor irrefragabilis huius oppositum asserat. ꝛ sic compatio tua potius facit pro me Ite si attēdisti vtilitatē quā attribuo sensui literali satis manifesta ē. consistit autē i hoc q̄ non solum līati seu sapientes: ꝑ etiā rudes: qui ad intelligibilia capienda nō sunt ydonei. tm̄ per sensum literalem capiūt spiritualia. saltē ꝑ similitudinib⁹ corpalib⁹. iuxta illud apostoli. Sapientib⁹ ꝛ insipientib⁹ debitor sum. vnde ex parte hui⁹ vtilitatis sensus līalis manifestā habet preeminētiā. In hoc autez q̄ obijcis de incōicabilitate. si sic opinar a veritate deuias manifeste. Cōicatur em̄ sensus līalis cuilibet ꝓpositōi sacre scripture vt dictuz ē. ꝛ itez i multis locis vnus passus habet multiplicē expositōem literalez: put fuit ostensū i tercio articulo q̄stionis. Est etiā sensus līalis abyssus multa ꝓpter magnas difficultates in ea cōtentas: circa ea que ad fidē ꝛ mores ptinent. Nec mirādū. nā sciaz hūanaz libri i quib⁹ sol⁹ sensus līal ē inquirēd⁹: q̄ plurima cōmenta sunt: ꝛ plures expositōes seu scripta. Silr et multiplices q̄stiones ad mentē auctoz intelligendaz seu elucidādā. vt ꝑz i ꝑhicis. metaꝑhicis: et etbicl. Silr i facultatibus vtriusq; iuris ꝛ bm̄oi: i quib⁹ nec i textu nec in glo. est sensus nisi līalis. Si igr in illis in q̄b⁹ solū illa tractātur q̄ i lumine naturali rōnis cogīsci p̄nt: tot multiplicitates cōmētoz: varietatesq; qnū ꝛ expositionū ꝛ bm̄oi circa sensū līalē inueniūt: q̄ntomagis in scriptura diuina vbi agit de bis q̄ supnaturali lumie tm̄ mō cogīscūtur inueiri p̄nt multiplices sēsus līal: seu expositōes qōnes ꝛ bm̄oi. Nec credo te latere q̄ sensus līalis diuiditur in tres species ſm Aug. i libro de vti. cre. i. in bystoriacaz. etbymologicā: ꝛ anagogicā: vt in tercio articulo exposui. Similiter et. vii. claues seu regule q̄s ysi. tradit i li. de iu. bo. q̄ in plogo

a postillatore ponūt nō sunt nisi quedā spēs sensus literalis: vt pz intelligēti. Ex q̄bus manifeste pz. q̄ sensus lr̄alis ē cōicabilis ⁊ multiplicabil'. Dicis.n. conse quēter q̄ dignitas istoz sēsuū attēditur penes maiorē vtilitatē q̄ psequtur maiorē certitudinē: qđ tibi concedo, put in questione p̄dicta largius est deductū. ℔ q̄ subiūg: q̄ certitudo spūalis intelligētie nō est specula tionis sicut lr̄al' intelligētia. ℔ est certitudo experiētie ⁊ vm affectū ⁊ per modū gust': per inspiratiōz ⁊ testimoniū spūssancti: hic manifeste inuoluis sinias. Itē buius em̄ sensui spūali seu mystico qđ in boie spūali bz locū. nō em̄ de rone sensus spūalis seu mystici ē: vt det gr̄az eū intelligēti seu inuenieti. nec etiā est necessariū q̄ habeus verum sensum mysticū seu spūalē sacre scripture sit in gr̄a gratificante. sufficit em̄ ad sensū spūalem seu mysticū recte inueniendū seu habendū. habere seu pticipare vnū, pbie seu vnū interptatiōis scr monū: que licet sint gre: tñ sunt gratis date tñ. et sic certitudo illa quā dicī q̄ modū gustus pertinet ad vnū sapie: vm q̄ spūalis bonus iudicat oia etiā, pfunda dei. Ex boc dicto tuo etiā sequeret q̄ nullus hꝫet certitudinē alicuius sensus mystici seu spūalis sacre scripture nisi exr̄s in gr̄a. Et cū nemo sciat ō lege cōi vtr̄ sit dignus amore vel odio: seq̄tur q̄ null' sciret se hꝫe talē certitudinē p̄dicti sēsus mystici de lege cōi. quod esset valde inconsonū rōni. Cōsequēter dicī q̄ nō prohō ẏba sci ⁊ bo. esse igne charitat̄ examinata: si bñ attēdisti verba mea sic dixi. Credo ẏba sci ⁊ bo. esse igne charitatis examinata. vn̄ ō credulitate mea nō requiritur aliud testimoniū: nisi q̄ i dicī ⁊ i scripūs meis semp sequor istū sctm̄ doctorē: vtinā digne ⁊ sufficiēter. nec ignoro q̄ dicta sua in plibus sūt impugnata p plures ingeiosos theologos viros admirabiles: vt dicī. nec ex h̄ impedit mea credulitas seu psecutō. Cū q̄ sepe ptingit doctrinas veras impugnari: tā i theologicī. q̄rū pncipiū positū ē i signū cui p̄dicēt: q̄ i pypatheticī ⁊ cū q̄ illa in q̄bus p̄dicit nō referunt vt firmiter credo ad expositōem alicuius passus sacre scpture an sic vel aliter tenēat. ⁊ ideo talia apud me q̄ ō solo vero intellectu sacre scpture ⁊ diuine curo: magī sunt curiosa q̄ fructuosa. vñ ⁊ aplꝰ de silibus dicit. q̄ questiōz magis pstāt q̄ edificatōem ⁊c. Ultimo cōmēdas mgr̄m Nicolaū: eo q̄ sinias sanctoz doctorū, pne sine posposuit: vt auctoizaret opus suum. et si simplr illū cōmendares recte vtiq̄ faceres. Cōmendādus em̄ est qui tāto studio ⁊ labore sacrā scripturā exposuit sub plano ⁊ suaui stilo. ℔ miroz te ex boc illū cōmēdasse q̄ sinias suas dictis sctoz pposuit: vt ais ad auctoizandū opus suū: cū huic cōmēdatōi nō solū sacra scriptura repugnet. Legit em̄. Nō q̄ seipm cōmēdat ille probatus ē. ij. Cor. x. ⁊ alibi. Laudet te os alienū nō tuū: Prouer. xxvij. boc etiā pbica doctrina suadet. ait.n. pbs. Laudam̄ neipos vituperantes. Sed̄o per oppositū seipm laudare seu alīs pponere: nō ē cōmēdabile pīertim cū postillatoz de quo loquimur vt ozdinis minoz dignus, pfessoz humilitatē nō psumptōz sect̄ esti mādus est. magna em̄ de se sentire bi ā mollibus vestiunt̄ i domibus regū esse cōsueuerūt. Nec em̄ addu ci possum: vt credaz q̄ postponere sniam sancti Hiero. vel alicuius sancti doctoris dicto ra. Ga. pserti vbi rō non suadet cōmendatione reputes dignū. Lauda ℔ eoz in quo laudādus est. in recta videlicz intētione quā credo eū habuisse. ⁊ pter laborē magnū quē sustinuisse dubiuz nō est: vt sacram scripturā exponeret. ⁊ p maiori pte recte. nō autē ex eo q̄ a scōz doctoz intēduz expositōibus indebite deuiauit. Sed̄o vo cōmendas postillatorē ex boc. q̄ per habitum theologicum veritatē snie habuit. licet in lacte non suxisset propīetatē hebraici sermōis. quod salua pace videtur mīr rōnabiliter dictū. notū est em̄ q̄ habitus theologicus nō se extēdit ad vnū linguarum habendum: ⁊ io cuz theologus dicit. sic est in hebraica veritate: ⁊ ibi nō sic inuenitur: nō est ex boc cōmendandus. Commendas eum tercio ex boc q̄ inter doctores hebraicos nō inuenit melioꝛē theologū q̄ rabi Ga. Circa quod notuz est q̄ si in rei veritate ille fuit minus peritus q̄ alīj. nō debet cōmendari ex eo q̄ sequitur eum, pīertim in deuijs ⁊ i consonis auctoritatibus sanctoz. Cōmēda ℔ illum in bis vt ex bis quibus p̄mēdandus ē: ⁊ libēter amplectar cōmēdationes tuas. Concludēdo ℔ charissime frater non credas me reprehendere voluisse postillatoz vt dicis. absit a me: ℔ potius postillā suā esse simplr commendandā et presse asserui in questione p̄dicta. licet in aliquibus locis sentiā eā minus sufficere. quod nō reputat̄ vicīū simplr Nemo nāq̄ mortaliū perfecte oia examinare potest. sepe em̄ dormitauit Homerus. Sanctū autē ē in omnibus scīētijs presertim in scriptura diuina semper honorare veritatē. vtinā frater dilectissime esses in meo consortio saltē aliquātulo tpe: vt simul discurrere valeremus ad diuinas bas. et sic experimēto cognosceres. q̄ i illis locis in quibus ab eius dict̄ deuiare videor: zelo vitatis nō reprehēdi: studio pcessi. ⁊ etiā in bis nō iudicio, prio deuiam. ℔ sequēdo maioꝛ sniam. Vale frater in domino ⁊ meliora charismata semper emulare ⁊c.

Incipit prologus i replicas defensiuas postille fris Nicolai de lyra ab impugtionibus dñi Burg. editas a venerabili ⁊ religioso pre fre Matthia doring sacri ordis minoz: puincie Saxonie mistro: ad plurimoz rogatū pfatam postillam vt veritate lucentē amplexantiū.

Modestiam antiquā tenere homines iustos atq̄ sanctos decebat. ⁊ ordinata regulariter iniurijs nō grauare molestijs. Nam sicut minus bene gesta correctōnis limā. sic optime facta laudem ⁊ glorias requirunt. sed q̄ oīmoda perfectō solis diuinis rebus competit. in cūctis humanis operibus reperiri poterit quod reprehensione dignū est: cuz modestia tamē vt ait beatus Aug. in pncī. retrac. que modestia nō modo in agibilibus. ℔ ⁊ scibilibus locum habet. Nam ẏm verū intellectū sacre scripture: circa diuinū scibile errare non cōtingit. ideo ipsa sola hunc honorez sibi vendicat. vt recte intellecta sine reprehensiōe consistat. vt vult beatus Diony. de diuinis no. capitulo. ij. Nihil q̄ ei contrariuz nisi sit omnino falsum. in ea quoq̄ nihil reperitur absurduz. ẏm August. xj. super Gen. capitulo j. Diuersitas igitur ⁊ contrarietas in eius expositō nō habet ortum ex illa doctrina irrefragabili. sed ex eo q̄ ei' expositores intellectum plenū non sunt assecuti. vt vult beatus Hylarius. ij. de trinita. Que tamen expositoruz diuersitas nō omnino inutilis est. quinimmo per ea pigritia studentiū excutitur vt veritas inquiratur. sicq̄ ecclesie proficiunt insurgentes hereses. vt inquit bea. Augustinus. j. super Gen. contra manicheos. Omnes igit sancti ⁊ catholici sacre scripture tractatores antiqui nedum consentiēdo. verumetiam salua fide dissentiendo: a successoribus gratias meruerunt immortales. Nam post ⁊ per eoꝛum venerandos sanctosq̄ labores excitati pro patribus nati filij. doctores in eoꝛum comparatione moderni non parum laude digni surrexerunt: qui in sacre scripture expositione desudātes vt vitaz haberent eternam talibus promissaz: ipsam elucidauerunt sensuz ipsius literalē tanq̄ magis auctenticū inquirentes. Inter quos magister Nicolaus de lyra in lingua hebraica simul ⁊ latina peritus. vniuersalioz ⁊ preclarioꝛ reperit cuius spiritū tanq̄ pueri iunioris de minoꝛum fratrum ordine deus illustrando misericorditer suscitauit. Ipse quoq̄ sic suscitatus quod sine fictione didicit: sine inuidia cōmunicauit. ⁊ tanq̄ sapientibus et insipientibus magnis ⁊ paruulis debitor effectus satisfacere cupiens opus egregiū pposuit. ⁊ in ecclie sancte gazophilatium pauper pfessione cum vidua paupercula studere volentibus, pfuturꝫ obtulit. ⁊ bocipm opus suū postillā nūcupari decreuit. ℔ inquā opus postille. etsi tāte sufficientie fuerit q̄ ipm nō solū puuli. ℔ ⁊ magni. nec solum fideles. sed et infideles in dubijs circa sacre scripture literalem

Prologus

intelligentiã reqũ ũt. ipe tñ magister Nicolaus vt vere humilis imperfectũ se recognoscẽs: ⁊ vt pi⁹ culpã agnoscens vbi fortassis culpa nõ est: in pbemio sui opis: se et per eũ scpta determinationi sancte matris ecclie submittẽs lectorẽ benivolũ ⁊ correctorẽ efflagitat charitatiuũ sacẽ q̃ nemo ex omni pte btũs. Vbi aũt charitatiuũ correctorẽ expostulat: insidiosũ corruptorẽ inuenisse pbat. Nã q̃dã iude⁹ vt dr in byspania ad fidẽ cõuersus paul⁹ in baptismo noiatus: tandẽ ad eccliam burgensẽ promotus: omni modestia postposita: pfatã postillã eccie sancte necessariã: ⁊ cũctis studiosis venerandã hostiliter in uasit immoderatõe per beatũ bylariũ. r. de trini. repben siue descripta vbi dr. Contra veritatẽ aut nõ intellectam aut offendentẽ: vel stulte: vel viciose voluntatis error obnititur. Immoderata ẽ em omnis suscepta⁹ volũtatũ pertinacia: vbi nõ rõni voluntas subiacẽt: ꝑ bis q̃volum⁹ rõnẽ inquirimus: ⁊ placidis doctrinã coaptamus. Iamq̃ nois potius q̃ rei erit doctrina q̃ fingẽt hos inquã immodestie modos: vt ita dicã: dictus paulus Burgen. manifeste tenuit: qz in multis ostẽdit se postillã odisse ⁊ nõ intelleriss vel intelligere noluisse. sicq̃ eã tã q̃ irrõnabilez falsã: erroneã i multis improbauit: vt opus tãinsigne tãq̃ laudabile apud minus sapiẽtes quipensum reddat: ⁊ vt immoderãtiã pfate modis assumptã colorare videat: invasiões q̃s scpsit additões: q̃uis vere sint corruptões noiauit. postillãq̃ vt pz in effectu ficte commẽdauit. nã in probemio sui corruptorij de hac postilla scribens filio suo alfonso sic ait. Oim inter innũerabilia pene opa quorũ veritate diuina scriptura circundata refulget: postilla Nicolai de lyra: tã sui recẽtia q̃ sui digna celebritate clarescit: q̃ vtrunq̃ testim discurrẽs studiose sensũ lrãlẽ: qui inter ceteros precipuus est copiosa luculentia tradidit. banc tibi donare ꝓposui. ⁊ quod legare conceperã inẽ vinos: nõ nude cõdonare: ꝑ prna additamẽta pino munusculo cumulare visum est. hec Burgen. Unde si operi sic cõmẽdato nõ detrabẽtia addidisset: ⁊ vbi emẽdandũ foret cuz modestia emẽdasset: nõ esset loc⁹ redargutozi. sed q̃ sub titulo additionũ calumnias corruptozias miscuit q̃ntũ p eũ stetit: min⁹ cauẽ opus vile reddere studuit: ⁊ ad modũ scorpiõis facie blãdiẽs cauda pupugit: ⁊ corrupit: q̃ten⁹ ope sic vilificato: sensus sacre scpture lrãlis. et ꝑcipu⁹ alibi ita plane: plene: ⁊ cõpẽdiose nõ repibilis: nõ min⁹ negligenter q̃ piculose trãsiret in abusũ. Ego frater Mathias ordis fratz minoz inf sacre theologie, pfessores minus: puicie saxonie minister indign⁹: ad multozz pfatã postillã caripẽdentiũ rogatũ: certamẽ ꝺ Burgen. ꝓ magro Nicolao suscepi: nõ vt postille q̃ seipsa sufficienter defendit coferã admiculũ: ꝑ vt ostendã magrm Nicolaũ ⁊ eius opus sine modestia stimulo inuidie. vane glie vel vtriusq̃z: a Burgẽse vilit impugnatũ: ⁊ sic op⁹ Burg. vere ẽ postille corruptoziũ: ita vt op⁹ illud cũ deo fauete cõsummatũ fuerit: correctoziũ corruptozij venit merito nũcupãdũ. i q̃ corruptozio q̃cãd dicti magri Nico. nõ obniat. etsi repbensiõe dignũ vt additamẽtũ reliqua ita actũ. nec vim facã: vbi Burg. aliquẽ passũ alit q̃ postillator exponit. Sciem⁹ etia apud sctos doctores eiusdẽ passus esse varias expositões: nisi fortasse a veritate vel a cõmuni snia doctoz notabilit deuiaret. In hoc autẽ opere q̃cũq̃ alio per me facto vel i posterz fiendo me totũ dignis ⁊ legitimis cõrectoribus submitto. ⁊ si i hoc opere reperiatur qđ dixerim Burg. delyrare: nõ recipiat vt blasphemia: ꝑ ad lrãz q̃ delyrat. q̃z cũ lyra nõ cõcordat. In hoc igr correctorio hũc ordinẽ cõiter huabo. primo em pũctũ corruptoris fidei referã. debinc q̃d ⁊ quatũ ꝺ postillã magri Nicolai facit ostẽdã. hoc psupposito circa sẽsũ lrãlẽ. qđ ⁊ postillator et Burgen. ꝓncipalit querũt. q̃ adeq̃ta rõ sensus lrãlis sit. ⁊ q̃ sensus lrãlis sit ille qui est verus ratonalis per spm sanctũ intẽtus ⁊ per voces aut res sine absurditate significat⁹. Ista rõ adequata sensus lrãlis haberet a btõ Aug. super Gen. ad lram. ⁊ a brõ Grego. in moral. put etiã Burgen. eosdẽ ad id allegat in disputatõe questionis ꝑambule.

Replica cõtra q̃dã dicta Burgẽ. in qõne ꝑambula.

In cuius q̃stõis articulo q̃rto Burgen. notat postillatorẽ in duobus. primo q̃ ꝓpoderat ex positõz infideliũ. Scõdo q̃ dissimulauerit reuerentias ⁊ auctoritates scoz doctoz. Quid vitat sit in primo dicẽ in loco p Bur. allegato: videlicet Gen. j. Circa scoz notãdũ q̃ scoz auctoritas ⁊ reuerẽtia vbi ⁊ sancti locuti sunt: sp debet a fidelib⁹ venerari: vt pz xv. di. decreti. p totũ. Ubi aũt vt boies: ⁊ ex opinione locuti sũt: nec sci i hmõi sibi volũt bono: rẽ deferã: vt pz iij. super Gen. ad lraz. c. xxij. Sciuerũt em sci q̃ ex opinione sapiẽs ꝺicit sine vicõ sapiẽti: imo expedire vr in materia opiabili dubia moueri. naz sicut btus aug. j. lib⁹ Gen. ꝺ Manich. ecclie pficiũt insurgẽtes hẽses ad exercitiedũ pigritiã: ita expedit i eccia ꝺrias eẽ opiniões eadẽ rõe. ⁊ q̃cõtrarie sci doctores opinent i pribus sacre scpture passib⁹: non nisi dicta scoz igrãs igrat. nec puto incõuenies dicta infideliũ assumi i exponẽ sacraz scpturaz ⁊ confirmatoz dubioz occurrẽtiũ. nã. b. aug. facit sic. iij. ꝺfes. i pncio. ⁊ multq̃ aliz loc⁹ vbi assumit ⁊ laudat dcã Ciceronis ⁊ platonis ⁊ alioz. Dia em q̃ ꝺ fidẽ nõ sũt lz assumere i adiutoziũ. Omne. n. verũ vero cõsonat. er. j. et bi. Et fortassis vtilis fidei posita ab infideli. ea q̃ sũt fidei confirmat: vt dic. xl. de ci. dei. c. xxj. ⁊ ij. de doc. xpiana. b. aug. ad ꝓpositũ dicit. Si q̃ forte fidei nre accõmoda direrit: nõ solũ formidanda nõ sunt: ꝑ ab eis tãq̃ iuste possessorib⁹ i usũ nr̃m vendicãda. Et posito exẽplo ꝺ iudeis spoliãtib⁹ egyptios sbdit. sic fecerat cyprian⁹ doctor suauissim⁹ ⁊ martyr brissimus: Lactãt⁹. Victorian⁹. Optan⁹ ⁊ bylarius. Frustra ꝑ Bur. postill. i eo redarguit: cũ ⁊ ipemet arist. oẽ. dcã aliqties adducit i. vj. articulo eius questõis post verã. q̃uis apud Bur. fictã cõmedaroz postillatoz: cz ipse Bur. vituperat i tribus. primo dic in postilla irrõnabilit postponi dcã sctoz. ⁊ spãlit sancti Thome: cui⁹ dcã dicẽdi charitatẽ craniata ⁊ nãlis rõnis dictamine multiplr purgata. Ad ꝺ dico q̃ Bur. i postill. egre ferre nõ debuit: qđ ipemet sepe facere ꝓsueuit. In plerisq̃. n. loc⁹ vt patebit i pcessu ⁊ btm aug. Hiero. Grego. ysiõ. ⁊ scm Thom. que ceteri grãdi cõpedit posteoit sine rõne. qđ i postill. nõ reperitur: qui nullius sancti dictuz reprobat: nisi ex maiori rõne ⁊ auctoritate declinandũ oñdat. Et spãlit huic Bur. vr crimẽ lese maiestatis impugnãre dicta sci Thom. que pferre vr dicti aug. Grego. hiero. ⁊ alioz: quasi illa nõ sicut ista sint igne charitatẽ craniata: ⁊ quasi illa sicut ista nõ egeant retractatõe. Beatus em Aug. in exordio sue retractationis dicit. q̃ in multiloquio peccatũ nõ deerit. qui nõ habet primas partes sapientie. s. recte docendo: habeat saltem secundas s. modestie in revocando errata. Concludit: qui ista sciturj sunt nõ imitentur me errãtem. sed in melius proficientem. Modestum fuisset Bur. sanctũ Thom. beato Augu. nõ preferre quasi omnia dicta sancti Thom. sint prima vera. quoniã multa dicta bti Aug. sũt hodie opinabilia: qui et libros suos sup Gen. ad lraz reputat magẽ incisitiuos q̃ diffinitiuos ⁊ qdã dicta eius etiã nõ retractata a moderna schola cõiter nõ recipiũt: vt de rõe intelligẽdi opa sex diez ꝛc. Nõ igr egreferat Bur. si dcã. b. thom. ñ vsq̃q̃z recipiant. Secũdo aũt Bur. notat postill. quasi nõ fuerit pfect⁹ i ydiomate hebraico. eo q̃ a puericia nõ didicit. ꝺ illa rõ nõ valz. qz stat senẽ addiscere ydeoma q̃cũq̃ pfecte. Nec Bur. debuit ex eo notare postillatorẽ. sed ei gras agere. quia ad exaltatõez catho. fidei ⁊ sacre scpture dilectione tantũ impedit studiũ vt intellectuz lingue hebraice etiã adulet⁹ assequi mereret. Qđ si reprehensibile ẽ: venit. b. hiero. silr culpãdus. quod ablit. Tercio Bur. culpat postillatorẽ. quia secutus ẽ rabi Salo. potius q̃z alios hebreos eo potiores. Respõdeo q̃ postillator nõ sequitur nec illum nec alios. nisi quantũ rõ ⁊ fides admittũt. immo bi quos Bur. prefert rabi Salo. non reperiuntur fidei plus fauisse ⁊ rõni. nec scripturã clarius exposuisse q̃z ra. Sa. vt patebit in locis suis.

Incipit liber Genesis. ¶ Caplm.j.

In principio.

Omissis diuisionibus curiosis: accipio illam que magis consueta est dici. Tota enim sacra scriptura diuidit in duas partes. videlicet in vetus ⁊ nouum testamentū. ita q licet tota sacra scriptura sit de deo tāq̄ de subiecto. tñ prima ps principaliter est de deo tanq̄ creatore ⁊ gubernatore. Secda vo de deo tanq̄ redemptore ⁊ glorificatore. Prima ps videlicet veteris testamenti diuiditur in quatuor partes. videlicet in libros Legales. Hystoriales. Sapientiales. ⁊ Prophetales. Et q; vetus testamentum ⁊ nouum se habent sicut rota in medio rote. vt habet Ezech. j. ca. Ideo nouum testamētum consimiliter diuidit. quia legi in nouo testamento correspondet euangeliū. Libris sapientialibus. correspondet epistole Pauli. ⁊ aliorum apostolorum. Libris hystorialibus. correspondent actus apostolorū. Libris ꝓphetarum. correspōdet Apocalypsis. Circa primam partem veteris testamenti q continet libros legales. videlicet quinq̄ libros moysi. considerandū q lex non datur vni psone sed cōitati populi adunati ideo primo describit adunatio fidelis populi sub cultu vnius dei. quod fit in libro Ben. Secundo describit legislatio populo adunato ⁊ hoc fit in Exo. ⁊ duobus libris sequentibus. Tercio ponitur predicte legis repetitio. ⁊ explicatio. ⁊ hoc fit in Deut. Prima in duas. quia primo Moyses ostendit nature humane ꝓductionem. secundo ipsius ꝓpagationem. iiij. ca. vt sic ꝓcedat ad electionem fidelis populi ⁊ distinctionem eius ab infideli populo p successiones generationum vt patebit infra. ¶ Circa primum considerandum q tota corporalis creatura facta est ꝓpter hominē. nam elementa sunt ꝓpter mixta. ⁊ mixta animata. ꝓpter mixta animata. ⁊ imperfecta ꝓpter perfecta. vt plante ꝓpter animalia. animalia vo ꝓpter hominem q̄tum ad eius nutritionem. ⁊ iuuamentum. Corpora etiam celestia facta sunt quodāmodo ꝓpter hominem ꝑm q dicit Deutro. iiij. ca. Ne forte oculis elcuatis ad celū videas solem ⁊ lunā. ⁊ omnia astra celi. ⁊ errore deceptus adores ea. ⁊ colas que creauit dñs deus tuus in ministeriū cunctis gentibus. Et ideo primo describit corporalis creature ꝓductionem generaliter. Secūdo hominis formationem specialiter ibi. Et ait faciamus hominem ⁊c. Circa primum tria facit scriptura. quia primo exponit opus creatōis. secundo opus distinctionis seu formatiōis ibi. Dixitq; deus fiat lux. Tercio opus ornatus seu dispositionis ibi. Dixit autem deus fiant luminaria. Opus creationis describit ante omnem diem. Opus distinctiōis primis tribus diebus. Opus autem ornatus aliis tribus diebus sequentibus. ⁊ septimo die requieuit deus a nouis creaturis condendis ꝑm vo sententiam Hiero. in epistola ad Paulinum ꝓsbyterum de omnibus sacre scripture libris principium Ben. est tātis obscuritatibus inuolutum. vt ante. xxx. annos apud hebreos non legatur ⁊ huiusmodi obscuritates satis apparent ex varijs et multiplicibus expositionibus tam doctorū hebreorum. q̄z catholicorum circa ipsum. Et quia cōfusio est tam intelligentie q̄z memorie inimica. intendo vitare talem multitudinē expositionum. illarum maxime q a sensu lrali remote vident. cui sensui intendo insistere ꝑm gratiam a dño mihi datam. Igit circa principium Ben. sunt tres expositiones solemnes ad quas alie vident reduci. Prima est ipsius Aug. qui illos ser dies exponit. non ꝓut important successionem temporis. sed ꝓut dicunt cognitionem angelicam relatam ad ser genera rerum conditarum. Ista autem cognitio angelica dupler est. vna est rerum in genere. ꝓrio ⁊ hec dicit vesptina. q; omnis creatura ad deum cōparata qui est lux p essentiam. tenebra est. Alia est cognitio in verbo et hec dicit matutina. Et sic exponit factum est vespere ⁊ mane dies vnus. inq̄tum angeli cognouerunt lucem p ductam ⁊ a tenebris diuisam in genere. ꝓrio. ⁊ hec dicit vespere. Et rerum in verbo. ⁊ hec dicit mane. ⁊ eodē mō de alijs diebus sequentibus. Sed ista expositio videt nimis longinqua a lrali sensu. maxime quia ꝑm alios sanctos ⁊ doctores Moyses rudi populo loquebat. qui nō poterat capere spualia. sed tm corporalia ⁊ grossa. ⁊ ideo de ꝓductione angelorum nō fecit exprssam mentionē. Et iterum quia populus ille ꝓnus erat ad idolatriam. si fecisset mentionem de creaturis spualibus ⁊ inuisibilibus coluisset eas tanq̄ deos. ⁊ ideo ista expositio que longinqua videt a lra dimittat. Alie aūt due expositiones videntur ꝓinque lre ⁊ ideo intendo eas ꝓsequi. ⁊ ꝓcedūt ꝑm varias opiniones de natura materie positas a ꝓbis. Et ideo primo videndum est de hoc. nec mirum si circa hoc diutius immoremur. q; ex hoc dependet intellectus opērationis ser dierum. que hic describunt multum obscure Igit circa naturam materie corporalium tres sunt opiniones solennes. Dicit em cōmentator libro de substantia orbis. q in corporibus celestibus nō est materia ꝓprie dicta que est pars substantie composite. cuius rō est quia materia ꝓprie dicta que est in genere substātie est potentia cōtradictiōis ad esse ⁊ ad nō esse simpliciter. talis aūt potentia nō est in corporibus celestibus que sunt incorruptibilia. vt ab oībus supponit tanq̄ verū ergo ⁊c. et ideo si aliq̄ in corporibus celestibus a philosophis dicat esse materia. hoc est large accipiendo inq̄tum subiectum accipit ꝓ materia. quia est ibi subiectum motus localis ⁊ potentia ad vbi. Alij autem dicunt q in corporibus celestibus est materia que est pars substantie cōposite. alioquin corpora celestia essent forme actu intelligibiles. q; essent a materia separata. Item quia est ibi quātitas. que sequit materiam. sicut qualitas formam. sed ē alterius rationis q̄z materia corporum elementorum et mixtorum. quia in ipsa est tm potentia ad formam quaz habet ⁊ ad nullam aliam. sicut materia solis est solum in potentia respectu forme quam habet et non alterius. et sic est de alijs corporibus celestibus. ꝓpter quod corpora celestia sunt incorruptibilia. Materia vo elementorū ⁊ corporum mixtorum est in potentia ad plures formas. q̄ non possunt simul esse in materia. et ideo q̄n est sub vna forma est in potentia ad aliam qua caret. ⁊ sic habet priuationem annexam. ꝓpter quod ꝓdicta corpora fūt corruptibilia. q; priuatio semp machinat ad maleficium vt dicit. j. Phis. Alij vo dicunt q in corporibus celestibus est materia. ⁊ q est eiusdem rationis cum materia generabilium ⁊ corruptibilium. cuius ratio est. quia materia substantiat ꝓ suum posse ꝑm commentatorem ⁊ philosophum. et ideo circūscripta omni forma. materia que est in genere substantie ⁊ est ps cōpositi. non potest intelligi nisi pura potentia. Cum igit actus sit qui distinguit et pmeram potentiam nulla possit esse distinctio videt q circūscripta per intellectum omni forma corruptibilium ⁊ incorruptibilium non remaneat aliquid vnde hec materia posset distingui ab illa. sed remanet vnius simpliciter rationis in corporibus celestibus ⁊ corruptibilibus. Ité ꝑm Augu. lib. confess. Materia est ꝓpe nihil. ita q nihil potest excogitari intermedium. Si autem in corporibus celestibus est materia alterius rationis q̄z in elementis oportet q ista ratio sit nobilior. quia ignobilior non potest esse. ergo magis recedit a nihilo. ⁊ per consequēs perdit rationem materie. ⁊ accipit rationem forme. verū tamen licet in ipsis sit materia eiusdem rationis. tamen corpora celestia fūt incorruptibilia. inferiora autem corruptibilia. Cuius ratio est quia ꝑm phm lib. de sensu et sensato. Ignis ⁊ terra nō agunt ⁊ patiunt adinuicē inq̄tum hmoi. ꝙ solū inq̄tum cōtrarietatē habētia. ideo corpora elementaria et mixta quorum forme substantiales

c

ꝓa opō

alia opō

3 opō

habent annexas ꝯrarias qualitates actiuas ⁊ passiuas agunt ⁊ patiunt adinuicē passione ꝓue dicta. q̄ est cum abiectōe cōtrarij. ideo transmutant. generant ⁊ corrumpunt. Forme aūt substātiales corpoꝝ celestiū nō habent annexas tales q̄litates actiuas ⁊ passiuas. ⁊ p ꝑns nō est in eis passio q̄ magis facta ōria abq̄ cit ab ipsa ſba. et p ꝑns ſmanēt incorruptibilia. Iz ei habeāt mām eiusdez rōnis cū corpibus corruptibilib⁹ accipiēdo māz p̄cise. put est ꝑs ꝯpositi in genere substātie. q̄ distinguit a ꝑte put habet. j. phiſ. Et ſm istos materia corporū celestiū nō est priuatione adiuncta. qz materia nō habet priuationem adiunctā ꝓue loquēdo. nisi ꝑut est informata forma substantiali habēte annexas qualitates hītes cōtrarietatē ad qualitates annexas alteri forme substātiali in ꝯpossibili in cadē materia. sicut forma substātialis ignis habet annexas caliditatē ⁊ siccitatē. Forma substātialis aque habet annexas frigiditatē ⁊ humiditatē. q̄ sunt generatōis ⁊ corruptōis ca. vt supius exp̄ssum est. Que autem istarum triū opinionū sit verior nō est p̄ntis speculatōis inquirere. nec ꝑ ꝑns multitudinē rōnum ad hoc inducere. cum sicut p̄dictum est intendā insistere expositōi ſrali. ꝓpter qđ intendo ſram q̄ est in principio Gen. ſm p̄dictas opiniones varie exponere ⁊ rōes ad vtranq; partem inductas soluere. quibus solutis alie que possent induci dēfacili poterūt solui sicut credo. Et sic lector eligat expositionē quā tenere voluerit. vel vtranq; si voluerit ꝑsequat. Prima expositio est q̄ oēs ptes mundi principales vidz corpa celestia oia. ⁊ quatuor elemēta. ꝑ opus creationis a principio fuerūt ꝓducta in formis suis substantialibus distinctis. ⁊ totum opus distinctiōis seu formationis in tribus diebus sequētibus. ⁊ tertiā opus ornatus corporū celestiū qđ factū est in quarta die, intelligit̄ q̄tum ad qualitates ⁊ ꝓprietates accidentales superaddītas. vt patebit magis in ꝑticulari ꝑsequēdo istam expositionē. Et ꝓcedit ista expositio ſm duas primas opiniones de natura materie supra positas. Illi ēm qui dicunt q̄ in corpibus celestibus non est materia non p̄nt dicere q̄ materia oīm corpaliū sit ꝓducta sub una forma cōi. ⁊ postea ſm diuersas sui ptes p formas substantiales specificas distincta. cum ſm eos in corpibus celestib⁹ nō sit materia. ⁊ ideo cōsequenter habent dicere q̄ omnia corpora celestia a principio sunt ꝓducta in formis substantialibus distinctis. ⁊ consilr̄ dicunt de elementis que sunt ptes integrales mundi principales q̄ in suis formis substantialibus simul sunt producta. licet nō ita necessario sequaī de elementis ad dictum eoꝝ de natura materie sicut sequit̄ de corpibus celestibus in quibus nō ponunt materiam. Eodem modo dicendū est illis qui tenent opinionem ſcdam de materia supra positā. qz si materia cuiuslibet corpis celestis est solū in potentia ad formā substantialē quā habet non pōt dici q̄ materia corporū celestium ⁊ elementorū sit ꝓducta sub una forma cōi. et postea ꝑ formas substantiales distinctas. nec etiā q̄ materia corporū celestiū ꝑ se sit ꝓducta sub una forma cōi. et postea ꝑ formas substantiales solis ⁊ lune ⁊ aliorū dicti sui. videlicet q̄ materia corporis celestis nō solum sit in potentia ad vnam formam. sed ad plures. Ecce autem expositio ſralis quā tenent Strabus ⁊ Beda ⁊ alii qui alij doctores est. q̄ materia oīm corpaliū ⁊ elementa ꝑ opus creationis ꝓducta est sub una forma cōi in genere substantie. vtpote corporeitatē. ⁊ diebus sequētibus tam celestes q̄ elemētares. Cōsiderādū ēm q̄ si in q̄libet ꝑticula ſra exponeret ſm vtranq; opinionē p̄dictas

Incipit liber Geneſ q̄ dr̄ hebraice breſith. Capl̄m. j.

a In principio b creauit de c celū ⁊ d terrā. e Terra aūt erat f inanis ⁊ f vacua ⁊ g tenebre erāt sup faciē g abyſſi: b et ſpūs dñi ferebat̄ super b aquas. i Dixit q̄ deus: k fiat lux: ⁊ facta est

successiue talis frequēs mutatio ⁊ transitus de una et positione ad aliā confunderet intellectū. ꝓpter qđ intendo exponere totam ſram a principio capl̄i vsq; ad opus q̄rte diei inclusiue. Primo ſm prima expositōz et ſcdo q̄tum ad ſcdam. Ista aūt q̄ sequit̄ opus q̄rte diei ſm vtranq; vniformiter ꝑt exponi. Primo igit̄ exponitur opus creatōis cū dr̄. a In principio. Et describit factū ānoēm die. ꝑ illud aūt ſm istā expositionē nō accipit̄ duratio. sed natura tm̄. sicut sonus p̄cedit vocē. dicit igit̄ In principio. s. tpis vel ꝓductionis rerū. b Creauit de. i. de nihilo. ꝓduxit qđ est ꝓprium ipsius dei.

c Celū. i. Corpa celestia oia in suis formis substātialibus distincta. licet adhuc in aliquibus ꝓprietatibus accidētalibus essent informia. vt patebit infra.

d Et terrā in sua forma substātiali distinctā. ⁊ aliquibus ꝓprietatibus formā substantialē necessario cōcomitantibus. qz tn̄ adhuc q̄tū ad aliqua erat informis ideo sequit̄. e Inanis. i. invisibilis. qz erat vndiq; aquis coopta. f Et vacua. qz nō erat adhuc plantis ⁊ herbis ornata. Sequit̄. g Et tenebre ⁊c. abyſſi. i. sup faciē elementorū. Abyſſus ēm dr̄ ab a qđ est sine. ⁊ byſſus qđ est genus lini candidissimi. vñ abyſſus dr̄ q̄si sine candore vel splendore. qz color cādidus habet plurimū de luce. ⁊ ideo congeries elementorū p̄dicta vocat̄ abyſſus. qz lux ñ erat adhuc ꝓducta. Dicit etiā ayſſus alio mō illud qđ importat quandā ꝯfusionem ⁊ cōmixtionez. totū aūt qđ est infra circulū lune erat cōfusum. qz licet elementa essent ꝓducta in suis formis substatialibus. nō tn̄ adhuc habebāt oēs ꝓprietates accidentales debitas vsq; ad terciā diē in quā sunt distincta elementa. ⁊ ideo vsq; tunc aqua ipsa nō habuit debitā ꝺensitatē. sed q̄si vaporaliter eleuabat̄ ꝑ totū spaciū aeris ⁊ ignis. coopiebat ēm terrā. ⁊ sic q̄dam cōfusio ⁊ cōmixtio erat in elementis. ⁊ iō hoc vocabat̄ abyſſus. b Et ſpūs ⁊c. aquas. i. sup illā congeriem ⁊ cōmixtionem elementorū p̄dictam. ⁊ vocat̄ noīe aquarū. qz sicut dictū est ipsa aqua coopiebat terram. ⁊ alīs duobus elemētis cōmixta erat mō p̄dicto et accipit̄ hic ſpūs dei. i. volūtas q̄ ferebat̄ sup illā cōgerie elementorū. sicut volūtas artificis sup materiā quā formare ⁊ ornare intēdit. i Dixitq; deus incipit opus distinctōis. ⁊ primo ponit̄ distinctio diei et noctis. Ecdo distinctio corporū celestiū: ibi. Dixit q̄q; deus. Tercio distinctio elementorū: ibi. Dixit vo deus ⁊c. Circa ꝑmū ꝓsiderandū q̄ dies ⁊ nox distinguunt̄ ꝑ lucē q̄ est qđā positiuū ⁊ ꝑ tenebras q̄ important priuationē lucis. ⁊ iō opus distinctiōis incipit a luce. ⁊ hoc ꝓuenienter. Primo qz est q̄litas cōis in qua corpa celestia cōicant cū inferioribus. vtpote cū igne et cū aliquibus corpibus mixtis q̄ lucida sūt. ⁊ qz ſm istā expositioē distinctio rerū accipit̄ ſm q̄litates ⁊ ꝓprietates accidētales. iō ꝓuenienter incboat̄ a luce. q̄ est q̄litas cōis sicut in generatōne naturali incboatio fit a cōioribus formis. qz ſm ꝑhm embryo ꝑus viuit vita plante. postea aīalis. postea bonis vel leonis. et hmōi. Et primo phyſ. dicit ꝑhs q̄ a cōioribus ēinciendū via doctrine. sicut pueri in pricipio vocāt oēs viros p̄res ⁊ oēs feminas matres. postea distinguunt. Ecdo qz distinctio nō apparet nisi ꝑ manifestationez oīa aūt ꝑ lucē manifestant̄. ⁊ ideo distinctio incipit a luce. Tercio qz dies non pōt esse sine luce. ideo lucem oportuit fieri prima die. dicit igit̄. i Dixitq; deus Istud dicere dei nō importat aliquā vocē sensibilē. ⁊ intelligere dei practicū qđ includit ipsum velle. qz ſm

formã ſue diſpoſitõis ⁊ volũtatis ſequit effectus.
k Fiat lux. Iſta lux ẽ lux ſolis q̃ ẽ q̃litas accidẽtalis a q̃ luce alia celi lumiaria illuſtrant. ꝓpter qđ. ij. dr aia dr q ſol ẽ pr̃ virorꝫ dr oz̃ũ q̃. qz celi lumiaria q̃ ab antiquis vocabãt diẽ. recipiũt lumẽ a ſole. l Et vidit

lux: ⁊ vidit dr⁹ lucẽ q eſſet bona: ᵐ et diuiſit lucẽ a tenebris: ⁿ appellauitq; lucez diẽ° et tenebras noctẽ: ᵖ factũq; eſt veſpe ⁊ mane dies vn⁹. ᑫ Dixit q̃ dr̃: fiat firmamẽtũ i medio aq̃rz: ⁊ diuidat ʳ aq̃s ab aq̃s. Et ˢ fecit dr̃ firmamẽtũ: ᵗ diuiſitq; aquas q̃ erãt ſub firmamẽto ab his q̃ erãt ſup firmamẽtũ. Et factũ ẽ ita. ᵘ Vocauitq; dr̃ firmamẽtũ celũ ᵛ ⁊ factũ eſt veſpe ⁊ mane dies ſcđus. ʷ Dixit vero dr̃: ʸ congregent aq̃ q̃ ſub celo ſũt in locũ vnũ: ⁊ appareat arida: ⁊ factũ ẽ ita: et vocauit dr⁹ aridã trã: ᶻ congregatõesq; aq̃rũ appellauit maria.

dr̃ lucẽ q cẽt bona. qz vtilis ẽ ad multa. vt patebit infra i ope quarte diei. Sciendum tn q iſta lux ſolar̃ q̃ facta dr̃ prima die adhuc fuit informis q̃tuz ad aliq̃ vſq; ad q̃rtũ diẽ. ſm q dicit dyoni. iiij. cap. de diuinis noibus. q̃liter añt fuerit formata q̃rta die patebit infra. m Et diuiſit lucẽ a tenebris. Iſta diuiſio ẽ q motũ ſolis. qz qñ mouet ſup vnũ hemiſperiũ fiũt tenebre in oppoſito hemiſperio ꝓpter opacitatẽ terre q̃ eſt in medio.
n Appellauitq; lucẽ diẽ. qz dies ẽ lativ ſolis ſup trã.
o Et tenebras noctẽ. qz ſicut p pr̃tiam ſolis efficit dies. ita p ſuã occultationẽ efficit nox. Notãdũ eñ q cũ dr̃ appellauitq; lucẽ diẽ. loq̃t de die artificiali. cũ ãt ſubdit. p Factũq; ẽ veſpe ⁊ mane dies vnus. loquit de naturali. q̃ eſt. xxiiij. horarũ. ⁊ pplectit diem ⁊ noctẽ. ⁊ iõ dicit. p Factũq; eſt veſpe ⁊ mane dies vnus. In veſpere eñ cõpleť dies artificialis. qui eſt prima ps diei naturalis. ⁊ in mane diei ſequntis cõpletur nox. q̃ eſt ſcđa ps diei naturalis. ⁊ iõ ꝓponit veſpe ipſi mane. vt oñdat ꝓpletionẽ diei naturalis exprimendo terminos diei artificialis ⁊ noctis q̃ ſũt ptes integrãtes diẽ naturalẽ. q Dixit q̃ dr̃. Hic deſcribitur opus ſcđe diei. in q̃ facta ẽ diſtinctio corporũ celeſtiũ ab elemẽtis. Ad cuius intelligentiã cõſiderandũ q ꝑter celũ empireũ de q̃ dubitauerũt doctores vtrum ſit aliquis locꝰ corpalis an nonꝑpter qđ de ipſo hic nõ fit mentio ſm iſtã expoſitionẽ quã nũc ꝓſequr eſt celũ criſtallinũ. qđ etiã dr̃ aqueũ ꝓter ſilitudinẽ quã hz cum aqua in diafaneitate ⁊ ſub ipſo celo criſtallino eſt firmamentũ. ſub q̃ noie intelligit octaua ſpera. q̃ magis ꝓprie dr̃ firmamentũ. ſpere ſeptẽ planetarũ q̃ ptinent ſub octaua ſpera. vicz. Saturni. Iouis. Martis. Solis. Veneris. Mercurij. Lune. ita q ſpera saturni eſt ſupior exñs immediate ſub octaua ſpera. Spera autẽ lune inferior cui immediate ꝓiungit elemẽta. Ex quibus pz q firmamentũ. ꝑt includit ſperas ſeptẽ planetarꝫ mediũ ẽ inter celũ cryſtallinũ ⁊ elemẽta. q̃ noie aquarũ deſignant vt đictũ ẽ. ⁊ hoc ẽ qđ dr̃. r Fiat dr̃ aquas ab aquis. i. celũ cryſtallinũ ab elemẽtis.
s Et fecit dr⁹ firmamẽtũ. iſtud fieri nõ intelligit q̃tum ad formã ſubſtãtialẽ. qz ſic factũ ẽ ꝑ opus creationis ſm iſtã expoſitionẽ vt đictũ eſt. ſ intelligit ſm aliquã qualitatẽ ipſius firmamẽti. q̃ ãt ſit illa q̃litas in textu nõ exprimit. ſ dicit Ra. ſa. hebraeus q eſt ſoliditas de qua dr̃ Job. xxxvij. Tu forſitan cũ eo fabricatus es celos. qui ſolidiſſimi q̃ſi ere fundati ſunt. ⁊ propter hoc ipm celũ tũc vocatũ eſt firmamentũ. a firmitate dictũ. Alij ãt dicunt q iſta qualitas eſt quedam virtus ad influendũ ſup elemẽta ad ipſorũ cõſeruationẽ ⁊ gubernationẽ. ꝓpter qđ dr̃. j. methaurorũ q mũdus q̃ eſt circa terrã. i. elemẽta ꝓtinuus eſt ſupioribus latoribus vt ois ipſi⁹ virt⁹ gubernet inde. Oz ãt in ſcriptura ſacra res aliqua fieri dicat ſm acq̃ſitionẽ alicꝰ diſpoſitionis accidentalis. ꝑbat idẽ Ra. ſa. p illud qđ habet Deutro. xxj. de muliere gẽtili captiua apud hebreũ virũ de qua dr̃ ibidẽ. q ſi volucrit habere eã vxorem radet ceſariẽ ſuã ⁊ circũcidet vngues ſuos ſm trãſlationẽ noſtrã ſ textus hebraicus habz. ⁊ faciet vngues ſuos. Ex quo pz manifeſte q fieri vnguiũ ibi accipit ꝓ diſpoſitõe accidentali ipſorũ. Poſſumus etiã ad hoc ponere exemplũ ſm translationẽ noſtrã Dañ. iiij. vbi dixit nabuchodonoſor rex babylonis. nõne hec eſt babylon ciuitas magna quaz edificaui: ⁊ tn certum eſt q nõ fecit primo illã ciuitatẽ qz mlti reges fuerãt ante eũ in babylone. immo etiaz illa ciuitas videt fundata ⁊ edificata ſatis cito poſt diluuiũ. vt hz Geñ. xj. Sed qz nabuchodonoſor eã amplianit et fortificauit. iõ dr̃ eaz edificaſſe ſeu feciſſe. ⁊ eodem mõ dr̃ hic. Et fecit dr̃ firmamentũ. qz ſcđa die dedit ſibi qualitatẽ accidentalẽ vt đictũ eſt.
t Diuiſitq; aquas ⁊c. Hic aque dicunt equiuoce vt pz ex đictis. qz illa q̃ ſunt ſup firmamentũ ſũt de natura celeſti. ille ãt q̃ ſub firmamẽto de natura elemẽtari.
v Et factum eſt veſpe ⁊ mane dies ſcđs. exponat ſicut prius ⁊ codẽ mõ in ſequẽtibus diebꝰ. Hic querit q̃re in ſcđa die nõ dr̃. Et vidit dr̃ q eſſet bonũ ſicut in alijs diebus. Ad qđ rñdent aliqui q hoc eſt qz nũerus binarius eſt infamis eo q primus recedit ab vnitate. ſed iſta rñſio videt trupbatica. maxime qz in ſacro euãgelio numer⁹ binarius laudabilis et myſticus deſignatur. vñ ſup illud Luce. x. Miſit illos binos ⁊ binos añ faciem ſuã. Dicit Greg. q ꝑ binariũ deſignauit charitatẽ q̃ eſt excellentiſſima virtus ⁊ forma virtutũ. Alij autẽ dicunt q hoc cõ eſt qz angeli peccantes ceciderunt ſcđa die. ſ hoc de ſcripturis auctoritatem nõ habet ideo eadẽ facilitate ꝓtenit qua ꝑbat maxime qz doctores dicunt cõiter q inter creationẽ angelorũ ⁊ eorꝫ lapſum fuit modica mozula tpis. ſm ãt iſtã rñſionẽ interfuiſſet ad minus ſpaciũ vnius diei naturalis. qz ſm oẽs angeli fuerũt creati a principio. Sõ aliter rñdet Ra. ſa. ⁊ magis ſm intentionẽ lre vt videt dicens ⁊ vere eſt q hoc verbũ ⁊ vidit dr̃ q eſſet bonũ ⁊c. In alijs diebus dr̃ ad approbationẽ opis illarũ dierũ. approbatio ãt ꝓprie reſpicit opus cõpletum. In ſcđa ãt die licet principaliter fiat diſtinctio corporũ celeſtiuz. tn cum hoc etiã fit mentio de diſtinctõe aquarum elementatorum. ⁊ qz iſta diſtinctio nõ fuit cõpleta vſq; ad terciã diẽ qñ congregate ſunt aque in locum vnũ vt videbit infra. ideo ſubticuit verbũ đictum die ſcđa. et tercia die illud bis dixit vt pz in lra ſemel ꝑ opere ſcđe diei ⁊ ſemel ꝑ opere tercie diei.
x Dixit vo dr̃. Hic oñr deſcribit opus tercie diei q diſtincta ſunt elementa. q̃ diſtinctio facta eſt ꝑ hoc q aqua prius ꝓducta in forma ſubſtantiali vt đictũ eſt. accepit tunc a deo debitã denſitatẽ. ⁊ ſic occupauit minorẽ locuz aeris ſpaciũ dimittendo. et ꝑ hoc q virtute diuina facte ſunt cõcauitates in terra vbi recepta eſt ps aquarũ. ⁊ ſic apparuit ps terre diſcoopta aquis ad habitatiõz hoim ⁊ animalium. ⁊ ſic fuerũt elemẽta diſtincta in locis ſibi debitis et hoc eſt qđ dr̃. y. Congregent aque ⁊c. ⁊ pz lra ex đictis. Sequit. z Congregatõesq; ⁊c. maria. Loquit ſcriptura more hebraici ſermonis q̃ vocat mare nõ ſolũ oceanus. ſed quelibet cõgregatio magna aquarũ. ſm q in euangelio frequenter noiat mare tyberiadis. et mare galilee. ⁊ tn nõ eſt niſi quidã lacus. vñ ⁊ in euangelio vocatur ſtagnum Genazareth.
⁊ Et vidit dr̃ q eſſet bonum. hoc dicitur ꝑ opere ſecunde diei. cõpleta diſtinctione aquarum. ſed quia terra ſuperius dicta eſt inanis. i. inviſibilis eo q eſſet coopta

aquis.que inuisibilitas remota est p cōgregationē aquarum.qz tunc apparuit arida. Item dicta est vacua.eo q nō erat ornata plantis z herbis. ideo removendo hanc vacuitatem cōsequenter subdit. a Et ait xc.i. virtutem germinādi accipiat. b Et lignū pomiferū.p hoc lignuz intelligitur omne lignū faciēs fructū. c Cui⁹ semen in semetipo sit. sicut grana sūt in pomis que sunt semina. z eodē mō in alijs fructibus. d Et ptulit terra Hoc intelligit pas siue.qz virtute diuina actiue ptulit. vt dēt fozsitan alicui q ista pductio plātarum z herbaruz ptineat ad sextam diem in qua ornata est terra.vt dicetur infra. Ad quod dicendum q ornatus hic accipit er silitudine ornatus in hominibus.in quibus nō ptinēt ad ornatum ꝓprie ea que inseparabiliter adherēt corpibus humanis.sed ea que possūt apponi z auferri.sicut vestes seu serta monilia xc.hmōi aūt plante z herbe immobiliter adherent terre.z ideo ptinent ad opus tercie diei qñ apparuit arida. Item notādum q ex eo q dr. Germinet terra herbā virentē.dicunt aliqui hebrei vicz Ra. Josue et sui sequaces. q mundus factus est in mense Martio qñ terra incipit germinare herbas xc. Unde z Exod.xij. Martius vocat primus mensis. Ex hoc aūt q subditur Et ptulit terra herbam virentē z facientē semen. Dicūt aliqui vicz Ra. Eliezer. z sui sequaces q factus est in mēse septembꝛ qñ fructus sunt in arboꝛibus maturi z habētes semia in seipsis. z hec opinio cōius tenet ab hebreis tanqz ratōnabilioꝛ.quia scriptum est Deutro.xxxij. Dei ꝓfecta sunt opera. vñ ꝑm omnes homo primus factus ē in statu pfecto potens generare. tunc em̄ vnūquodqz pfectum est qñ potest generare sibi sile. z eodem mō videt dicendum de terrenascentibus.qđ est qñ habent in seipsis semina.

e Et vidit deus q esset bonū. Istud replicat ꝓ approbatione opis huius tercie diei. f Dixit autē deus xc. Hic pñr describit opus ornatus. z primo describit ornatus corꝓꝛū celestium. secō ornatus elementoꝛū mediorum. s. quinta die. tercio ornatus elementi inferioris. scz terre sexta die. z sic patet q ornatus corrñdet distinctiōi. Circa primū describit primo pductio luminariū in genere. secō magis in spāli. ibi. Fecitqz deus duo luminaria Circa primū considerandū q ad ornatū hois ptinēt illa que sunt separabilia vt dictum est. z ad silitudinem huiⁿ firmamento celi dicunt ptinere ad ornatum illa q̄ habent ꝓprium motum ꝑm rem vel saltem ꝑm apparentiaz sensus. Septem vo planete habent ꝓprios motus distinctos a motu firmamenti. Stelle aūt fixe licet nō habeāt motum ꝓprium sed moueant tm̄ motu firmamēti verūtm̄ qtum ad apparentiaz asensus dēbendunt manifeste moueri. nō sic aūt motus corꝓis firmamenti .sed solum rōne arguit ex motu stellarum. z qz moyses rudi pplo loquebat. vt supra dictum est. qui capiebat tm̄ sensibilia. ideo nō solum planete sed etiam stelle fixe describunt ptinere ad ornatum firmamenti. z hoc est qđ dr.

f Fiant luminaria. Istud fieri ꝑm istam expositionem nō intelligit qtum ad substantiam luminarium. nec qtum ad lucem que facta est primo die. qz tunc facta fuit lux solis vt p̄dictum est. z p cōsequns aliorum luminariū qz illuminant a sole. sed intelligit qtuz ad quandā informationez huius luminis, quod fit informe aliquo modo

³et vidit deus q esset bonū: ᵃet ait. Germinet terra herbā virentē z facientē semē: ᵇet lignū pomifez faciēs fructū iuxta genꝰ suuz: ᶜcuiꝰ semē in semetipso sit sup terrā. Et factū ē ita: ᵈ7 ptulit terra herbā virentē z afferentē semen iuxta genꝰ suū: lignūqz faciens fructū: z hns vnūqǫqz sementem scom spēm suam ᵉEt vidit deꝰ q esset bonū et factū ē vespe z mane dies tercius. ᶠDixit aūt deus Fiāt luminaria ᵍin firmamēto celi: ʰ7 diuidant diem ac nocte: z sint in signa z tēpora z dies z annos: vt luceāt in firmamēto celi: z illūinet terrā: z factū ē ita. ⁱFecitqz deus duo luminaria magna ᵏluminare maius ˡvt pesset diei: ᵐ7 lūiare minꝰ vt pēet nocti: z stellas: z posuit eas

g In firmamento celi. Aliter dicuntur in firmamento celi esse stelle fixe. quia sunt ibi immobiliter.et planete qz habēt ꝓprios motus z ꝓprios orbes. z ideo nō sunt in firmamēto celi.nisi large loquendo de firmamento ,prout ꝓ tinet sub se orbes planetarū. vt supra dictū ē Considerandū aūt q licet luminaria celi sint facta principaliꝰ ꝓpter gloriā dei tm̄ facta sunt ꝑñr ad vtilitatē hoim. Vnde rursus qz ꝓplus iudaicus erat ꝓnus ad idolatriā. ideo moyses vt reuocaret ipm̄ a cultu luminarium tetigit tm̄ scām causam. vñ z Deut.iiij. Ne forte oculis eleuatis ad celū videas solē z lunā. z ornia astra celi z erroꝛe deceptus adores ea et colas q̄ creauit dñs deus tuus in ministeriū cūctis gētibus. hoc aūt ministeriū explicat moyses hic cum dr. h Et diuidāt diē. Ad cuius intellectū cōsiderandū q luminaria celi deseruiunt homini inqztum faciūt vicissitudinē tpis apti ad opandū. z tpis apti ad quiescendū. qz hō non pōt cōtinue laborare. sed oꝑet eum somnū capere ad recreationem sensuum z quietē corꝓis. z qtum ad hoc dr. Et diuidant die ac nocte. Secō deseruiunt inqztum est causa luminaribus accipit significatio pluuiosi tēpis vel sereni. z hmōi. q̄ sunt apta diuersis opibus hūanis et negocijs. z qtuz ad hoc dr. Et sint in signa. Tercio deseruiunt inqztum distinguūt diuersas ptes tpis. s. veris. estatis. autūni. z hyemis. in quibus varia ordinātur z disponunt vsui humano necessaria. z qtum ad hoc dr. Et tpa z dies z annos. qz ꝑ replicationē quatuoꝛ tempoꝛū z dieꝝ multiplicant anni. Quarto deseruiūt homini qtum ad visum qui est directiuus in opibus humanis z maxime vtilis est ad cognitionē rerum. vt dr. j. Metaph. z qtum ad hoc dr. Ut luceant xc. i Fecitqz deus xc. Consequēter describit ꝓductionez luminariū in spāli. cum dicit. Fecitqz deus duo luminaria magna. vicz solem z lunam.

k Luminare maius. i. solem. l Ut pesset diei. qz dies est latio solis sup terram. m Et luminare minus. s. lunā. n Ut pesset nocti. qz de die nō apparet lux eius. Sequens lra ptz ex ꝓdictis. Doctores autē hebrei ex hoc qđ dr hic. Fecitqz deus duo lumiaria magna. dicunt q sol z luna a principio fuerūt equales in claritate. sed luna suggessit ipsi deo vt diminueret lucem solis. volens habere singularē gloriaz luminis. ꝓpter qđ deus puniuit ipsam diminuendo de eius lumine. Istud dictū destruit seipsum. qz ꝑm ipsos lux solis. z aliorum luminariū facta est prima die. Luna etiā fuit facta in opposito solis. vt sic pesset nocti. z iō si fuissent eqlis claritatis vsqz ad quartū diē nō fuisset nox nec ꝓñs successio diei z noctis. sed fuisset continua dies. cuius cōtrarium exꝓsse dicit scriptura. Item corꝓa celestia sunt inanimata z insensibilia ꝑm Damas. z iō frīuolū est q luna loqueret ipsi deo. motiuum aūt ipsoꝝ nullū est. qz magnū z paruū relatiue dicunt. z iō sol z luna lumiaria dicūt magna respectu aliarū stella

rum. licet sol sit maioris quātitatis ⁊ claritatis q̄ sit luna. Exposita igit̄ lr̄a ꝑm duas primas opi. de materia corpalium soluende sunt rōnes tercie opi. q̄ ponit materiā in corpibus celestibus. ⁊ esse eiusdē rōnis cū materia corporū elementariū ⁊ mixtorū. Ad primum cū dr̄. Actus est qui distinguit. dicendus q̄ ois distinctio est ꝑr actū. nō tn̄ oportet q̄ sit semp̄ p actū actualiter informantē. materia igit̄ celi et materia corruptibiliū differūt inq̄ntū sūt in potentia ad actus diuersarū rōnū. q⁹ forma celi est act⁹ inseparabiliter informās. nō aūt forma elementi vel mixti. Ad scdm dicendū q̄ materia corpis celestis nobilior est materia mixti vel elementi. non p aliquā formā vel actū actu informantē si cōsideraī omnī forma subtracta. sed p relationē seu aptitudinē ad nobiliorē actū. s. formam. His visis exponenda est iterū lr̄a a principio ꝑm tertiā opi. Vbi aduertendum q̄ diuisio est cadē in vtraq; expositōe. ꝓpter q̄d nō intendo eas repetere. Item in expositōe p̄dicta plurima sunt que nō variant ꝓpter tertiā opi. de materia p̄dicta. ꝓpter q̄d silr̄ nō intendo ea repetere sed ad p̄dicta remittere Igit̄ ꝑm opi. illam q̄ ponit materiā eiusdem rōnis in corpibus celestibus ⁊ elemētaribus quā sequunt Beda ⁊ Strabus exponēda est sic lr̄a. In principio creauit deus celū. s. empyreū. q̄d statim factus angelis est repletū. ⁊ dr̄ empyreum a pyr. q̄d est ignis. nō q⁹ sit de natura elemētari. sed q⁹ cōuenit cū igne in splendore. sicut ⁊ celū crystallinū dr̄ aqueū. q⁹ cōuenit cū aqua in dyafaneitate. vt p̄dictū est. Et est celū empyreum ꝑm istā expositionē locus splēdidus. immobilis ⁊ quietⁿ ꝓtēplationi glorie aptus. Et terrā. i. materiā oim corporū q̄ sūt sub empyreo. q̄ producta est sub vna forma cōi in genere sustātie. vtpote corporeitatis. ⁊ ꝓpter talem cōitatem poiaī diuersis noibus. vtpote nomine abyssi ⁊ aque. Terra aūt erat inanis ⁊ vacua. q⁹ illa materia nō erat adhuc p formas spāles distincta. Sequitur fiat lux. ꝑm istā expositionē ista lux fuit quedā nubes lucida de superiori ꝑte materie cōis p̄dicte facta a deo. q̄ motu suo faciebat diem ⁊ noctē vsq; ad quartā diez. in qua factus est sol. veruntn̄ imꝑfectiori mō q̄ ipse sol. q⁹ sicut in generatione naturali est ꝓcessus ex imꝑfecto ad ꝑfectū. ita in prima rerū. producti. nō. ꝑ imꝑfectionē agentis. sed ad oñendum ordinē sue sapientie. Considerandū tn̄ q⁹ illa nubes lucida nō pōt cōuenienter dici eiusdē rōnis cū nubibus q̄ fiunt in aere. q⁹ illa erat de natura celesti. iste aūt sunt de natura elemētari. Fiat firmamentū in medio aquaꝝ. Istud fieri hic accipiē q̄tum ad formā substātialē. q⁹ de vna ꝑte materie prius ꝓducte sub forma cōi factus est firmamentū ꝑm formā specificā celi syderei. in qua ꝓductione intelliguntr̄ etiā ꝓducti orbes septē planetarū qui sub noīe firmamenti ꝓbendunt. De ꝑte aūt superiori illius materie cōis factū est celū cristallinū q̄tū ad formā substantialē scda die. sicut de firmamēto dictum est. Et significat̄ p aquas q̄ sunt sup firmamentum ꝓpter ꝓuenientiā cū aqua. vt p̄dictū est. Sub firmamento aūt ꝓut ꝓbendit orbes septē planetaruꝫ remāsit materia cōis. ex q̄ facta sūt elemēta tercia die q̄ materia designat̄ noīe aque. vt p̄dictū est ⁊ sic patet quō scda die factū est firmamentū in medio aquarū. i. inter celū crystallinū ⁊ materiā elemētoꝝ. ⁊ sic ꝑz lr̄a. Dixit vo deus. cōgregent̄ aque. Hic ponit opus tercie diei. in quo distincta sunt elemēta p hoc q⁹ ex illa ꝑte materie q̄ remanserat adhuc sub forma cōi. vt p̄dictū est. facta sunt elemēta in suis formis substātialib⁹ et ꝓprietatibus ꝓsequentibus. In terra etiā facte sunt aliq̄ cōcauitates diuina virtute in q̄b⁹ receptis aq̄s apparuit ps terre discoopta. ⁊ sic apparuerūt elemēta in suis locis distincta. Dixit aūt deus. fiant luminaria. Hic describit opus q̄rte diei. ⁊ intelligit̄ hic fieri luminariū q̄tū ad suas formas substantiales specificas. ⁊ ꝑm istā expositionē sol factus est de illa nube lucida p̄dicta. q̄ tribus diebus p̄cedētibus fecit diē ac noctē motu diurno. Nec valet q⁹ ō hoc obijcit frater tho. ꝑma ꝑte sūme sue dicēs. q⁹ nō pōt ꝓuenienter dici q⁹ in prima rerū ꝓductiōe aliq̄d sit ꝓductū satis cito corrūpendū. ex q̄ concludit incōuenienter dici solē factū ex illa nubecula. q⁹ sic fuisset corrupta nō em̄ corrūpunt̄ ꝓprie loq̄ndo de corruptōe ꝑm pfectam eius rōnem q⁹ transmutat̄ in melius. vt dr̄. j. li. de genera. sicut nō dicunt elementa ꝓprie corrūpi. q̄n ex eis fit corpus mixtū. q⁹ corruptio ꝓprio mō dicta est via ad defectū. hic vo ad pfectū. illa aūt nubecula erat quid imꝑfectum respectu solis. Ipse etiā Tho. incidit in id q⁹ reꝓbat q⁹ in ope quite diei dixit q⁹ aues ⁊ pisces facte sūt ex q̄tuor elementis. licet in textu solū noīet aqua. q⁹ nō potuit fieri nisi p corruptionē formarū elementariū mō p̄dicto. Alia aūt luminaria celi luna. ⁊ stelle. dicunt facta quarta die q̄tū ad suas formas specificas ex aliqua ꝑte suorū orbiū. ⁊ sic ꝑz lr̄a ꝑm istam expositionē. Cetera aūt q̄ in hac expositiōe nō sunt tacta exponant̄ sicut dictū est in alia expositōe. His dictis soluende sunt rōnes q̄ sunt cōtra istā expositionē. Ad rōnem ꝓmētatoris cū dr̄. materia substantiat̄ p suū posse. Dicendū q⁹ verū est si accipiat̄ posse eius vel potētia ꝓut est in genere substātie. ⁊ sic talis potētia nō est aliud q̄ ipsa essentia materie circūscripta omni forma. ⁊ hoc mō accepta est in potētia ad esse sub forma quacūq; quantū est de se. ⁊ sic materia celi ē in potētia ad formā elemēti. ⁊ ad nō esse forme celi. ß ista potētia nō est reducibilis ad actū nisi p agens q⁹ immediate attingit materiā ꝑm suā essentiā. q⁹ ē agēs diuinū. ß si accipiat̄ potētia ꝓpinq̄. s. reducibilis p agēs naturale vel creatū sic nō est in potētia vt trāsmutet̄ de forma ad formā. nisi. ꝓut subest q̄litatibus actiuis ⁊ passiuis cōtrarijs. ⁊ iō materia q̄ est sub formis corpis celestis nō est sic in potentia ad nō esse sue forme. ⁊ ad esse alterius. q⁹ nō subest talibus q̄litatibus vt supradictū est. Rōnes aūt illius opi. q̄ ponit materiā in corpibus celestibus tn̄ alterius rōnis ꝓcedēde sunt ꝑm istā expositionez inq̄ntū ponit materiā in corpibus celestibus. ß inq̄ntū. d. eam alterius rōnis. q⁹ nō ꝓbat neganda est. ⁊ rō negatiōis ptz ex ꝓdictis. o Dixit etiā deus. Hic describit opus quinte diei. in q̄ ornata sunt elemēta media. s. aer. ⁊ aqua. ad quoꝝ ornatū ꝓtinent illa q̄ mouent̄ in eis. s. aues ⁊ pisces et ꝟ est q⁹ dr̄. p Producāt ague. Non q⁹ aues ⁊ pisces de sola aqua sint formati. ß de q̄tuor elemētis. tn̄ aqua sola exprimit̄ ꝓpter quandā ꝓuenientiā cū istis. habz ei aqua humorē ⁊ vaporē. p humorē ꝓuenit cū piscib⁹. p vaporez qui sursum eleuat̄ in aere cōuenit cū auibus. Considerādum etiā q⁹ aues ⁊ pisces nō sunt ꝓducti ex aqua actiue ß a deo. passiue aūt ex elemētis vt dictū est. q Reptile ⁊c. Reptilia dicunt illa q̄ non bñt pedes. vel si habent breues tn̄. nec in altū eleuant̄. ⁊ talia sunt q̄ cōiter habitant in aquis. dr̄ etiā hic. q Reptile aie viuētis ita q⁹ vita aialis ponitur in obliquo ad designandū q⁹ vita est imꝑfecto mō in piscibus respectu hoīm ⁊ aliū. ⁊ sequit̄ s Creauitq; deus cete grādia. Dicūt hic hebrei q⁹ istud genus piscium est incredibilis magnitudinis ꝓpter quod si eorum multiplicata fuissent individua destructum fuisset seculū quia mare nō esset nauigabile. nec alij pisces possent stare in mari. ideo postq̄ deus creauerat hāc spe

in firmamento celi vt lucerent sup terram: ⁊ ꝓesseent diei ac nocti: et diuiderent lucē ac tenebras. Et vidit deus q⁹ esset bonū: ⁊ factū ē vespere ⁊ mane dies q̄rtus.

° Dixit etiaz deus. P Producāt aque q reptile anime viuentis: ⁊ volatile super terram: sub firmamento celi.

ciem in sexu masculino et femineo occidit femellam. ne multiplicarent in individua. ⁊ reseruat eam iustis ad comedendū in futuro seculo. Ex q̄ ꝓz iudeos cecidisse in errorem saracenoꝝ. q̄ beatitudinē future vite ponūt in delectatoib⁹ corpalib⁹ cibo ⁊ venereo. qđ nō solū apd catholicos absurdū reputat sed etiam apd gētiles phos q̄ beatitudinē bis ponūt in opib⁹ intellectiue ptis. asserentes vitā voluptuosā eē vitā pecudum. vt pz. j. Ethi. ꝓpē qđ beatitudo ibi nō ponēda. cū felicitas nullo mō pertineat ad bruta aialia. ꝑ solū ad intellectualē ⁊ rōnalē creaturā. ꝓpter qđ catholica bn̄ ponūt btitudinē in visiōe ⁊ fruitiōe ipsi⁹ dei. ⁊ ab hac beatitudine aie post resurrectōz fiet redūdantia ad corpus ꝙ quā fiet gloriosū p totēs corpis. inter q̄s ponit impassibilitas. ⁊ p ꝑns resurrectio erit ad vitā immortalē. oppibus nutritiue ⁊ generatiue nō indigentē. Ad h̄ sūt auctates clarissime no. testa. ꝑ q̄ nō recipiunt a iudeis ad hoc pōt adduci auctas ꝓbete dauid dicētis. Satiabor cum apparuerit gloria tua. q̄ ex beatitudine aie fiet talis redundātia ad corpus ꝙ satiabit ois bois appetitus. ad h̄ etiā facit exemplū moysi. qui exn̄s in mōte cū dño. xl. diebus. ⁊. xl. noctibus nō comedit neq̄ bibit ꝓsortio ⁊ colloquio dn̄i satiatus. ⁊ multo minus in statu future beatitudinis vsus ciboꝝ ē ponēdus. seq̄t. r Creſcite ⁊ multiplicami ⁊c. Quia multiplicatio ꝙ talē modū nō est in platis ⁊ herbis. iō in ꝓductiōe eaꝝ nō fit mētio de tali bn̄dictiōe earū. y Dixit q̄z deus. Hic describit opus sexte diei in q̄ ornata est terra aialibus. ⁊ hoc est quod dicitur.

3 Producat terra ⁊c. i. aialia viuētia. q̄ significant ꝙ aiaz q̄z res denoiat a forma. ⁊ ꝑn̄r magis specifcat dicens.

⁊ Iumēta q̄tū ad aialia q̄ veniunt ad vsum bois. q̄ generali noie dicūt iumēta. q̄i iuuamēta. a Et reptilia q̄tū ad aialia pedibus carētia. ⁊ q̄tum ad bn̄tia pedes breues vt lacerte ⁊ consilia. ꝓpē qđ se vident habere sup terrā. b Et bestias terre. q̄tū ad aialia siluestria. ideo dicunt bestie q̄i vastie. c Et vidit de⁹ ꝙ esset bonū ⁊c. Postq̄ moyses descripsit creationē eoꝝ q̄ facta sunt qđammō ꝓpter hoiem. vt ꝓdictū est. hic ꝑn̄r describit hominis formationem. et diuidit in duas ptes. q̄ primo describit hois formatōz. secđo ei⁹ lapsū ⁊ trāsgressiōz. tercio caplo sed serpēs. Prima in duas. q̄ primo describit hois formationē. secđo eius statū ⁊ ꝓditionē. ij. ca. igit ⁊c. Prima ad huc in duas. q̄ primo describit hois formationē. secđo ei⁹ cōseruationē. ibi. Bn̄dixitq̄ deus. Circa primū ꝓsiderandum ꝙ aia intellectiua q̄ est forma hois nō est ex semine p generationē ꝑ a deo p creationē. ⁊ iō in formatōe hois nō dr̄ ꝓducat terra vel aliquid hoꝝ sed. ꝑ faciam⁹ hoiem et dicunt hebrei ꝙ est verbū dei ad angelos ꝑ hoc videt falsum. q̄ angeli nō cooperant deo in creatione aie. in qua cōsistit imago ipsi⁹ dei. ⁊ iō dicendū ꝙ dicit. Faciamus in plurali. ad denotandū plitatē ꝓsonaꝝ in diuinis. verū tn̄ q̄ista plitas stat cū vnitate simplicis essentie. ideo postea subdit in singulari ⁊ creauit de⁹ hoiez ad imaginē ⁊ silitudinē suā. Imago aūt dei ꝓsistit in aia q̄tū ad ꝓpietates naturales. s. memoriā. intelligētiā. ⁊ volūtatē. Silitudo aūt in gratuitis et iō silitudo ē q̄ dā pfectio imaginis. q̄ gra pficit naturā. Vtrei ät in glo. sup ꝑs. ponūt imaginē in aia q̄tū ad q̄sdā alias ꝓpietates. Duo quia sicut aia replet totū corpus ita de⁹ totū mūdū Hiere. xxiij. Celū ⁊ terrā impleo dicit dn̄s. Itē q̄ sicut de⁹ vnic⁹ ē in suo seculo. sic aia vnica in suo corpe. Itē sicut de⁹ nō inq̄nat sordib⁹ coꝝis quā fiet gloriosū p totēs corpis. inter q̄s ponit impassibilitas. ⁊ p ꝑns resurrectio erit ad vitā immortalē. oppibus nutritiue ⁊ generatiue nō indigentē. Ad h̄ sūt auctates clarissime no. testa. ꝑ q̄ nō recipiunt a iudeis ad hoc pōt adduci auctas ꝓbete dauid dicētis. Satiabor cum apparuerit gloria tua. q̄ ex beatitudine aie fiet talis redundātia ad corpus ꝙ satiabit ois bois appetitus. ad h̄ etiā facit exemplū moysi. qui exn̄s in mōte cū dño. xl. diebus. ⁊. xl. noctibus nō comedit neq̄ bibit ꝓsortio ⁊ colloquio dn̄i satiatus. ⁊ multo minus in statu future beatitudinis vsus ciboꝝ ē ponēdus. seq̄t. r Creſcite ⁊ multiplicami ⁊c. Quia multiplicatio ꝙ talē modū nō est in platis ⁊ herbis. iō in ꝓductiōe eaꝝ nō fit mētio de tali bn̄dictiōe earū. y Dixit q̄z deus. Hic describit opus sexte diei in q̄ ornata est terra aialibus. ⁊ hoc est quod dicitur.

3 Producat terra ⁊c. i. aialia viuētia. q̄ significant ꝙ aiaz q̄z res denoiat a forma. ⁊ ꝑn̄r magis specifcat dicens.

⁊ Iumēta q̄tū ad aialia q̄ veniunt ad vsum bois. q̄ generali noie dicūt iumēta. q̄i iuuamēta. a Et reptilia q̄tū ad aialia pedibus carētia. ⁊ q̄tum ad bn̄tia pedes breues vt lacerte ⁊ consilia. ꝓpē qđ se vident habere sup terrā. b Et bestias terre. q̄tū ad aialia siluestria. ideo dicunt bestie q̄i vastie. c Et vidit de⁹ ꝙ esset bonū ⁊c. Postq̄ moyses descripsit creationē eoꝝ q̄ facta sunt qđammō ꝓpter hoiem. vt ꝓdictū est. hic ꝑn̄r describit hominis formationem. et diuidit in duas ptes. q̄ primo describit hois formatōz. secđo ei⁹ lapsū ⁊ trāsgressiōz. tercio caplo sed serpēs. Prima in duas. q̄ primo describit hois formationē. secđo eius statū ⁊ ꝓditionē. ij. ca. igit ⁊c. Prima ad huc in duas. q̄ primo describit hois formationē. secđo ei⁹ cōseruationē. ibi. Bn̄dixitq̄ deus. Circa primū ꝓsiderandum ꝙ aia intellectiua q̄ est forma hois nō est ex semine p generationē ꝑ a deo p creationē. ⁊ iō in formatōe hois nō dr̄ ꝓducat terra vel aliquid hoꝝ sed. ꝑ faciam⁹ hoiem et dicunt hebrei ꝙ est verbū dei ad angelos ꝑ hoc videt falsum. q̄ angeli nō cooperant deo in creatione aie. in qua cōsistit imago ipsi⁹ dei. ⁊ iō dicendū ꝙ dicit. Faciamus in

creauitq̄ de⁹ cete grādia ⁊ oēz aiaz viuentē: atq̄ motabile quā ꝓduxerāt aq̄ in spēs suas: et oē volatile ꝑm gen⁹ suū. Et vidit de⁹ ꝙ eēt bonū: bn̄dixitq̄ eis dicēs. Crescite et multiplicamini: et replete aquas maris aues q̄ multiplicēt sup trā. Et factū ē vespe ⁊ mane dies quintus. Dixit q̄ deus. Producat tra aiam viuētē. i genere suo iumēta ⁊ reptilia: ⁊ bestias tre ꝑm species suas. Factūq̄ est ita. ⁊ fecit de⁹ bestias tre iux spēs suas iumēta ⁊ oē reptile tre in genē suo. Et vidit de⁹ ꝙ eēt bonū ⁊ ait. Faciam⁹ hoinē ad imaginē ⁊ silitudinē nr̄am. ⁊ ꝑsit piscib⁹ maris et volatilibus celi ⁊ bestijs vniūsq̄ terre: oiq̄ reptili q̄ mouet i tra. Et creauit deus hoiem ad imaginē ⁊ similitudinē suam: ad imaginem dei creauit illum: masculū et feminā creauit eos

lūtatē. silitudo aūt in gratuitis et iō silitudo ē q̄ dā pfectio imaginis. q̄ gra pficit naturā. Vtrei ät in glo. sup ꝑs. ponūt imaginē in aia q̄tū ad q̄sdā alias ꝓpietates. Duo quia sicut aia replet totū corpus ita de⁹ totū mūdū Hiere. xxiij. Celū ⁊ terrā impleo dicit dn̄s. Itē q̄ sicut de⁹ vnic⁹ ē in suo seculo. sic aia vnica in suo corpe. Itē sicut de⁹ nō inq̄nat sordib⁹ oꝝis. sic nec aia sordib⁹ coꝝis. Itē sicut de⁹ videt oia et nō videt Exod. xxxiij. Nō videbit me hō ⁊c. sic aia videt exteriora ⁊ nō videt. Itē sicut de⁹ nō dormit. iuxta ꝑs. Ecce non dormitabit neq̄ dormiet q̄ custodit isr̄l ⁊c. sic aia nō dormit in corpe. ꝑ ista assignatio imaginis vr̄ multū accidētalis. ꝓdicta aūt ē magis ꝓpria. q̄ ponit in illis potētijs aie p q̄s efficit capax ipsius dei p cognitionē ⁊ amorē. d Et ꝑsit piscib⁹ mar̄. s. q̄diu stabit subdit⁹ deo. q̄ talis fuit hō in statu nature ꝓdite vt q̄diu staret in obediētia ipsi⁹ dei inferiora obediret ei. ⁊ istud dn̄ium est boi naturale. Primo q̄ imꝑfecta sunt ꝓpter pfectiora. vt plāte ꝓpter aialia et aialia ꝓpter hoiem. ⁊ iō sicut plāte vtunt aqua ⁊ terra ad sui nutrimentū. ⁊ aialia plātis. ita hoies aialibus ⁊ iō iuste ꝑest eis. Secđo. q̄ pfectiora gubernant imꝑfectiora. vt angeli hoies. regimē deo est p prudentiā q̄ ꝓprie est in hoie. in q̄ ē prudētia generalis. in aialib⁹ deo sunt q̄dā prudētie ꝑticulares tm̄. vt in aranea ad faciendū telā. ⁊ sic de alijs. ⁊ iō aialia sūt boi subiecta. Tercio q̄ hō factus ē ad imaginē dei. iō iuste obediūt ei inferiora ꝑm naturā institutā. ꝑ in penā peccati ista obedientia ē ei subtracta. sicut ⁊ obediētia virtū inferiorū respectu rōnis ⁊ corpis respectu aie. seq̄t. e Ma sculū ⁊c. Ex ista lra dixerūt aliq̄ hebrei ꝙ a prima formatōe natura būana formata est in vtroq̄ sexu. verū tn̄ corpa viri ⁊ mulieris ita erant ꝓiūcta in latere⁹ ꝙ faciebant vnū ꝓtinuū. ꝑ postea separata sunt deo tute diuina. ꝑ q̄ ꝓtra hoc videt illud qđ infra dr̄. Tulit vnā de costis eius edificauit eam in mulierē. Itē qđ ibidē dr̄. Repleuit carnē ꝙ ea. talis aūt repletio nō esset necessaria si fuissent tm̄ corpa separata. iō ad hoc rn̄det dicētes ꝙ istud vocabulū qđ hic accipit ꝙ costa hic. in hebreo ē eq̄uocū q̄ significat costā ⁊ latus. ⁊ de hoc habent plura exēpla in biblia hebraice scripta q̄ ptranseo. ⁊ sic est in gallico vbi costa ⁊ latus eisdē lris scribunt. ⁊ modicū differūt in ꝓpatōe. vbi g̃ translatio nostra habet. Tulit vnā de costis eius. dicūt ꝙ debuit dicere. Tulit vnū de lateribus ei⁹. q̄ illi⁹ toti⁹ corpis ꝓtinui vnū latus erat corpus mulieris. ⁊ aliud lat⁹ erat corpus viri vt ꝓdictum est. separādo aūt corpus mulieris a corpe viri tulit vnum de lateribus. Ad secđam dicunt ⁊ verum est. ꝙ vbi translatio nostra habet. Et replevit carnem ꝙ ea. ista hebraica habet ⁊ clausit carnem in loco suo. s. extendendo cutem sup carnē in loco separationis. sed nō obstantibus illis adhuc videt

dicta expositio irrōnabilis. qz talis pūctio duoz̄ coz̄ pozū ptinet ad mōstra. sicut legit in cronica Bul. q̄ tpe Philippi regis francie. q̄ fuit nonus añ istū Carolū q̄ mō regnat. Anno dñi. M.ccc.xxij. i p̄finio Norманie z Britannie nate fuerūt due mulieres in vno coꝛpe. ita tñ q̄ oia superiora vsq; ad vmbilicum erāt duplicia. inferiora aūt erāt simplicia. z q̄ esset vere due mulieres apparuit p̄ hoc q̄ aliq̄n vna tristabat z alia gaudebat. z aliq̄n vna dormiēte alia vigilabat et vna fuit mortua plusq; p annum ante aliā. scda tñ ex p̄dcte z fetore cadaueris mortua est. Mōstra aūt p accidēs ꝓtingunt in natura. z iō non est rōnabile q̄ in prima rez institutōe artifex oīm incipet ab illis q̄ sunt p accidens. qz talia nō cadunt sub arte z maxime in natura humana q̄ nobilioꝛ est. Pte videt cōtra veritatē lre. qz infra dz q̄ formatis cunctis aiantibus dñs adduxit ea ad adam. z q̄ in illis nō inueniebat adiutoꝛ sibi illi. ꝓpter q̄ pcessit ad formationē mulieris de costa viri. Pte ibidē dz. Et edificauit costā quā tulerat de adam in mulierē. si aūt nō esset ibi costa sed latus. q̄d sepasset dñs ab alio latere mō supradicto. p talē sepationem nō magis edificata fuisset mulier q̄z vir. ꝓpter q̄d z Ra. sa. hanc expositionē nō tenet. sed illā q̄ sequit scz q̄ natura hūana primo sit formata in seru masculino tm̄. et postea mulier sit formata de costa viri. Oz aūt hic dz. Masculū z feminā creauit eos. hoc est per anticipationē. qz statim volebat facere mentionez de multiplicatōe hūane nature q̄ fit p cōmixtionē maris et femine. cū subdit. Crescite z multiplicamini. sed postea. ij. ca. seriose explicat modū formatōnis mulieris de costa viri. z iō tenendū est q̄ natura humana primo fuit ꝓducta in vno individuo z in seru virili tm̄. vt sic esset primus hō principiū oīm individuoz̄ nature humane. z p ꝓpās totius speciei suo mō. sicut deus est p̄n cipium totius vniuersi. vt in hoc esset quedā similitudo hois ad deū. ꝓpter dignitatē humane nature. vñ dicit Ecc. xvij. Deus fecit ex vno oīe genus hoīm. Sed vt vir magis vxorē diligeret z ei inseparabilius inhereret dum cognosceret eam ex seipso ꝓductā esse. vñ dz infra. De viro sumpta est. ꝙobrē relinquet hō patrē z matrē z adherebit vxori sue. z hoc fuit maxime necessarium in spē humana. in qua mas z femina p̄m dicta men rōnis recte habent simul manere p totā vitā. qō nō cōtingit in alijs animalibus. Tercio qz mas z femina cōiunguntur in hoibus nō solū ꝓpter generationē vt in alijs animalibus. sed etiā ꝓpter domesticā vitā in qua sūt alia ꝓpria opa viri. z aliqua femine. in qua vir ē caput mulieris. ꝓpter qd cōuenienter ex viro formata est. sicut ex suo principio. Quarto est ad hoc rō sacramentalis. figurat enim p hoc q̄ ecclesia sumpsit principium a xp̄o. vñ dicit Apls ad eph. v. Sacramentū hoc magnum est in xp̄o z ecclesia. f Benedixitq; illis. Hic p̄nr describit humane nature iam formate conseruatio. z primo q̄tum ad spēm. scdo q̄tum ad individuum subdit. Dixitq; deus. Circa primum considerandum q̄ species humana conseruat p generationem maxime post lapsū p quē incurrit necessitatē moriendi. z hoc est qd dz. f Benedixitq; illis. Ista benedictio est dei ordinatio ad multiplicationē individuoz̄ in natura humana p generationē. ideo subdit. g Crescite z multiplicamini z̄c. Cetera patēt ex p̄dictis. h Dixitq;

f Benedixitq; illi. z dr̄. Crescite et multiplicamini z replete terrā: z subjicite eā: z dñamini piscib⁹ maris z volatilib⁹ celi: z vniūsis aiantib⁹ q̄ mouent sup terrā. h Dixitq; dr̄: i Ecce dedi vob⁹ oēm herbā afferentē semē sup terrā: z vniuersa ligna. q̄ hnt in semeti pis semētē generis sui vt sit vob⁹ i escā z cūctis aiantib⁹ terre: oīq; volucri celi et vniuersis q̄ mouent in terra: z in q̄ bus ē aia viuēs vt habeant ad escēdū. Et factū ē ita. k Vidit q; dr̄ cūcta q̄ fecerat et erāt valde bōa. Et fuit ē vespe z māe dies sext⁹. Ca. ij.

deus. hic describit cōseruatio ꝓtum ad individuū. q̄ fit p nutritionē. z hoc est qd dz. i Ecce dedi vobis z̄c. Nō. est sic intelligendū q̄ herbe fructus arboꝛū darent in escam boibus. bestijs z auibus cōiter. sed singula singulis p̄m cōditionē nature sue. vtpote fructus arboꝛū boibus. vt dz infra. Ex oi ligno paradisi comede. herbe aūt z semina herbarum aialibus z auib⁹. diuersis tñ diuersis aialibus p̄m cōuenientiaz nature sue. aliqua tñ aialia z aliq̄e aues fructib⁹ arboꝛū vescebant esus aūt carniū et piscū nō est laxat⁹ siue p̄missus hoib⁹ nisi post diluuium vt habet infra. ix. ca. vbi dz sic. Omne qd mouet z viuit erit vobis in cibū. k Vidit q; dr̄ z̄c. Hec est cōclusio p̄cedentiū. licet em̄ quelibet spēs entis bona sit in se. ex vniuersis tñ ptibus vniuersi ordinatis ad se inuicē z vlterius ad deū sicut ad ducē admirabilis pulcritudo z bonitas cōsurgit.

¶ Genesis. j. postilla. In principio creauit deus celum z terrā. Omissis diuisionibus curiosis accipio illam q̄ magis cōsueta est dici. ¶ Additio.

Circa expositionez lr̄alem huius p̄mi ca. Gen. q̄ valde difficilis est. z varie a doctoribus tradit. tā grecis q̄z latinis z etiā hebraeis. quedā videt p̄supponenda ad hoc. vt ex multiplicitate sensuū aliqd planū saltē simpl̄r capientibus extrahat. Primū p̄supponit q̄ in hac expositione dictū Aug. maxime est attendendum qui supra Genesim ad lr̄am de hac materia tractās sic dicit. In hmoi cōnibus duo sunt obseruāda. Primū q̄ veritas scripture in cōcusse teneat. secōm q̄ cum scriptura diuina multipl̄r exponi possit q̄ nulli expositiōi aliquis ita p̄cise inhereat. q̄ si certa rōne constiterit hoc esse falsum q̄ aliquis p̄m sensum scripture hoc asserere p̄sumat. ex hoc em̄ scriptura ab infidelibus derideret. z eis p̄cludeꝛetur via credendi. hoc ille. Ex quo sequit q̄ veritas que est in scriptura plane tradit. inconcusse tenenda est. nō obstante q̄ pbi aliter sentiant tenendo circa hoc varias seu cōtrarias opi. licet em̄ ea q̄ p rōnem demōstratiuā habent esse falsa nō sint attribuenda alicui auctoritati sacre scripture. eo q̄ talia certa rōne constat esse falsa. tñ illa q̄ nō demonstratiue sed opinatiue z pbabiliter habent nō cōstant tanta certitudine. vt veritas plane scripture ꝓpter talem debilē certitudinē formidolosaz z opinatiuā omittat. nec ob hoc eius plana expositio variet seu dissoluat et hoc sanat plane auctoritas Aug. p̄dicta. Et inde est q̄ licet pbi pagani cōiter opinent mundū fuisse ab eterno. non tñ catholici variant ex hoc expositionē huius dicti. In principio creauit deus celum z terram. sic vt ex ipso non intelligant mundum a deo p creationē incepisse. nō em̄ de ppetuitate mundi a pte ante demonstratiuā rōnez pbi habent. vt in prima pte sancti Tho. q. xlvj. art. ij. sed solum opinatiuas z pbabiles. Ex quo ꝓpposito infert q̄ postillator minus cōuenienter se habet circa p̄cessum introductoꝛium expositionis lr̄alis huius ca. Dicit enim q̄ ex varietate opinionū de natura materie a pbis positarum dependet intellectus opationis sex dierum. qd̄ vi det inconuenienter dictum. Constat em̄ q̄ pbi in hoc nō demonstratiue procedūt. alis non contingeret eos diuersimode vel contraria opinari. sicut nec in geometricis et huiusmodi. sed solum procedunt opinatiue. vnde non debet sensus scripture propter hoc variari. et ideo sancti doctores modicum curauerunt de huiusmodi opinionibus varijs in hac materia. sicut nec etiam refert ad arti-

culum creatōis credendē vtrū celi ſint immateriales vl habeāt materiā eiuſdē rōnis cū his inferioribus vl alteri us rōis. Scdo ꝓſupponiť ꝙ nō eſt inconueniēs mutiplica re expōnes in hoc loco. dum tñ a veritate ſcripture pla no mō intellecta nō deuient. ⁊ cum hec nō afferendo ſed q̄ſi ꝓponendo dicanť. hoc ptz ꝙ auctoritatem Aug. ſupe rius inductā. maſ etiā in. ij. di. xij. de hac materia tractas dicit ſic. Quidā ſanctorū patrū qui verba dei atq; archā na excellēter ſcrutati ſūt ſup hꝫ q̄ diuerſa ſcripſiſſe videť hꝫ ille. Ubi notāda ſunt verba mgri ꝙ nō dixit diuerſa aſ ſeruiſſe videnť. hoc em eſſet piculoſum. ſed ſcripſiſſe tm̄. ſ. ſine aſſertione. taliter em̄ expoſitōes multiplicare nō eſt piculoſum etiā ſanctis ⁊ pfectis viris quorū doctrina lo cum auctatis habet. ⁊ multofortius pōt cōuenire ſimpli cibus ſcriptoribus. quorū dicta nullā habēt auctatem ni ſi quantū veritas lre ſacre vel rō efficax eis tribuit. nihil igiť temerarie afferendo. nec in aliquā veritatē a ſanctis patribus traditā excludēdo. nec in aliquo diminuēdo ad expōnem lr̄alem eorū q̄ in hoc capło cōtinenť ſpāliter vſ q; ad opus q̄rte diei inclusiue. pcedā. ⁊ pncipalr̄ ſm pri mū ſenſum lr̄alem. de q̄ prius in additōe ſup plogū dictū eſt. Et q̄nq; de ſcdario ſenſu etiā lr̄ali q̄dā tangenť. ⁊ hoc omiſſa recitatōne variarū ſeu diuerſarū expōnum. ſilr̄ ⁊ curioſitate diſtinctionū ſm ordinē lre plane ꝓſequendo.

In primo igiť de primo q̄daz ſummariū totius diuī ne opatōis ſeu creatōis in toto ſpacio ſex dierū cōtentū moyſes videť ꝓponere cū dicit. In principio creauit de? celū ⁊ terrā. In his em̄ verbis ſm Criť. p̄mittiť ſumma rie ⁊ cōpendioſe totū opus diuinū circa creationē diſtin ctionē. ⁊ ornatū mūdi. in oibus ſex diebus primis ſucceſ ſiue factum. ſicut ſiquis dicat talis artifex edificauit hāc domū. ⁊ poſtea ſubdať. primo fecit fundamēta. ſcdo erexit parietes. ⁊ tercio ſuppoſuit tectū ⁊ hmōi ſm quam expōnem cū dr̄ deū creaſſe celū ⁊ terrā. intelliguntť oia ce leſtia ⁊ terrena eſſe a deo creata. q̄ in ꝓceſſu ſex dierū fue runt creata ſeu ꝓducta. ⁊ hꝫ videť ſentire Baſyl. in Era. qui ſup hoc verbū Creauit celū ⁊ terrā. ſic dicit. Ex duo bus aūt q̄ extrema ſūt. totius exāti am enygmatice ſignifi cat. ⁊ ſic nō oportet ꝙ celū in hoc loco intelligi empyreum tm̄. vel ſydereū ſeu firmamentū et hmōi. hꝫ ſil̄ oia celeſtia in hoc intelligēda ſunt. ſilr̄ ꝙ terrā in hoc loco non ſolū in telligēda eſt arida ſeu elementū terre hꝫ tota ſubſtātia ge nerabiliū ⁊ corruptibiliū tam elementorū q̄z mixtorū in p̄dictis ſex diebus a deo ꝓductorū. Veritas huius expo ſitōis ptz ex mō loquendi ſacre ſcripture cōiori ⁊ frequē tiori. ſilr̄ ex doctrina ſanctorū aplorum. Primū ptz. nā infra Gen̄. ij. ſup illud verbū. In die qua fecit dñs celū ⁊ terrā. glo. bis igiť paucis verbis inſinuata eſt oīs creatu ra. Legiť etiā Exo. xxxj. circa obſeruatiōnē ſabbati ſex di ebus fecit deus celū ⁊ terrā ⁊ in die ſeptimo requieuit. in q̄ loco manifeſtū eſt ꝙ celū accipiť ꝓ q̄cūq; celeſti creatu ra. ⁊ ſra ſilr̄ ꝓ quacūq; terreſtri mō ſupradicto. Si ei hic accipiť celū ꝓ aliquo celorū tm̄. ⁊ terra ꝓ aliqua terrarū tm̄. cetera terrena ⁊ celeſtia viderenť excludi ab opibus ſex dierū. qđ eſt manifeſte falſum. ſilr̄ ⁊ Deut. iiij. ca. Sci as hodie ꝙ dñs ipſe eſt deus in celo ſurſum. ⁊ in terra de orſum. ⁊ non eſt alius. Intelligendū eſt vniuerſalr̄. ſ. ꝙ in celeſtib⁹ et in terrenis nullus alius deeſt ſilr̄ Diere. xxiij. ca. vbi ꝓpha intendēs aſſerere deū eſſe vbiq; dicit. Nunquid non celū ⁊ terrā ego impleo dicit dñs. qđ habet in telligi de toti⁹ mundi integritate. Eodē mō ps. dicit. Initio tu dñe terrā fundaſti. ⁊ opa manuū tuarum ſunt celi. Idē ptz de alīs innumerabilibus locis ſacre ſcripture. Licet em̄ in nōnullis locis ſacre ſcripture qñq; cū p̄dictis ſcz cū celo ⁊ terra marevel aqua exprimanť. hoc tñ eſt in paucis ꝓter modū ⁊ ſtilū cōem ſupradictū. Scdo hoc idē ptz ex doctrina ſeu mō loquēdi aplorum quibus ſen ſus ſacre ſcripture pfectius fuit aptus. iuxta illud Luce. xxiiij. ca. Aperuit eis ſenſum vt intelligerent ſcripturas. Si em̄ circa articulū creatōis mūdi nil amplius exp̄ſſerit fuiſſe a deo creatū niſi celū ⁊ terrā dicētes i ſymbolo. Credo in vnū deū creatorē celi ⁊ terre. vbi manifeſte tanq; do ctiſſimi in ſcripturarū intelligentia nos docet ꝙ in hoc ꝙ ꝓfitemur deū creaſſe celū ⁊ terrā cuncta celeſtia ⁊ ter rena a deo fuiſſe creata teſtamur. nullus ei ſani intelle ctus diceret ꝙ aplī articulum creatōis mundi impfe cte tradidiſſent. In ſymbolo aūt patrum bereſibus inſurgētibus ſpāliter Manicheorū. qui dicebāt vnū deum eſſe bonorū. ⁊ aliū malorū. ⁊ alīs ſilibus fuit ad ditum in hoc articulo de creatōe mundi q̄ſi exponen do. viſibilium oīm ⁊ inuiſibiliū. ad notandum qđ in hoc ꝙ dr̄ in primo ſymbolo. Creatorē celi ⁊ terre. intel liguntť celeſtia ⁊ terreſtria. nō ſolū viſibilia. ſed etiā in uiſibilia. ſm igiť hanc expoſitionē conſonam veritati tanq; fundatā in planiori ⁊ cōiori mō loquendi aplorum ⁊ ꝓphārum nō reſtat locus inquirēdi. de quo celo ſcriptura hic loquiť. cum nō ſolū de celis quibuſlibet ſed etiā de quibuſcunq; rebus celeſtibus creatis. ſicut de angelis intelligi debeat. ſilr̄ nō eſt inquirendū de ae re elemētari vel igne. in qua pticula ſacre ſcripture in hoc loco ſpāliter intelliguntť. cum nō ſolū de terra ele mētari ſed de tota natura generabiliū ⁊ corruptibiliū in primis ſex diebus creatorū ſeu ꝓductorū intelligiť cum dr̄. Creauit deus terrā. Circa ſenſum vo ſcdarii ſeu vlteriorē ad ſenſum lr̄alem ptinentē huius verbi. In pncipio creauit deus celum ⁊ terrā. multa tradū tur a ſanctis doctoribus ⁊ alīs qđāmō inenarrabilia inter q̄ videť expoſitio ſancti Tho. in ꝓma par. q. xlvj. arti. iij. in corpe. q. cōpendioſa ⁊ recta lre ⁊ rōni cōſo nans. dicit em̄ ſic ꝙ hoc dictū In pncipio creauit deus tē. tripliciter exponiť ad excludēdū tres errores. quī dam em̄ poſuerunt mundū ſemp fuiſſe ⁊ tps nō habe re initiū ⁊ ad hoc excludendū exponiť in pncipio. ſ. tpis. Quidā vo poſuerūt duo eſſe creaturarū pncipia. vnū bonorū ⁊ aliud malorū. Et ad hoc excluden dum exponiť. in pncipio. i. in filio. ſicut em̄ pncipiū effectiuū appropriať ꝓpter potentiam patri. ita pnci piuz exemplare appropriať filio ꝓpter ſapiam. vt ſicut dr̄. Omnia in ſapia feciſti ita intelligať deum oia feciſ ſe. in pncipio. i. in filio ſm illud apli ad Col. j. In pn cipio. i. in filio condita ſunt vniuerſa. Alii vo dixerūt corpalia eſſe creata a deo mediātibus creaturis ſpūa libus. ⁊ ad hoc excludendū. in pncipio creauit deus celū ⁊ terrā. i. añ oia. hec ille. Que quidē tres expoſitō nes intelligende ſunt non diſiunctiue ſed copulatiue ſic. ſ. ꝙ ſcriptura in hoc loco intēdit quēlibet iſtorum trium errorū excludere ⁊ nō vnū eorum tm̄. ſi em̄ diſ iunctiue intelligerenť iſte expoſitōes tunc nō excludē ret plus q̄z vnus error. ⁊ forte nullus. qz ex vna ꝓpoſi tione tres cauſas veritatis habente ex qualibet earū nō poſſet concludi veritas vnius cauſe earū determi nate. ſed videndū eſt quō quelibet illarū trium expoſi tionum ex lra ſane intellecta ꝓſurgat. vt ſic q̄libet illa rum dicēda ſit lr̄alis. Ad qđ ſciendū ꝙ cum hec dictio pncipiū cōiter intelligať relatiue reſpectu pncipia ti. idcirco in ſacra ſcriptura cōiter vbi pncipium ſeu initium legiť in eodem cōtextu adiungiť aliud ſignifi cans illud reſpectu cuius dr̄ tale pncipiuz ſeu initiū ſicut dr̄ infra Gen̄. x. fuit pncipiū regni eius babylo nie. vbi in hoc ꝙ adiūgiť regni eius exprimiť reſpectu cuius dr̄ pncipiuz. ⁊ ſic cōiter in alīs locis. cuius rō eſt. nam ſi ſic exprimeret remaneret q̄ ignotum quid ſignificaret q̄ illud pncipium. niſi ſubintelligeret ex p̄cedentibus ſeu ſubſequentibus immediate adiūctis et qz in hoc loco non exprimiť determinate in lra ad quid referať hoc qđ dr̄ In pncipio. ſed quaſi abſolu te nominať oportet ꝙ referať ad illud qđ ſibi adiūgiť Unde primo occurrit referendum ad hoc quod diciť ſtatim Creauit. i. in pncipio creationis ſeu in pnci pio illius quod creauit. ⁊ ſic intelligūt multi doctores hebreorū. ſicut Rabi Ibenbazara. ⁊ Ra. ſa. ⁊ alī. Et iſte modus loquendi cocordat cum tercia expoſitōne p̄dicta ſm quam intelligiť. in pncipio. i. ante omnia vt p̄dictum eſt. ſcdo referri poſſet ad hoc qđ ſubditur Deus. ſic ꝙ intelligať hoc pncipium eſſe aliquid cū quo ſeu ꝓ quē deus fecit oia. qđ conuenit filio. ſicut cū

dicit. Omnia in sapientia fecisti. et sic intelligit Rabi Moyses gerūden. q̄ p hoc qđ dī In principio. significat aliquod ptinēs ad naturam diuinam. licet hoc quasi balbuciendo exprimat. ⁊ hoc concordat cum secunda expositiōe p̄dicta. Tercio posset referri hoc qđ dicit. In principio. ad hoc quod dicit. celum ⁊ terraz que sunt res successioni subiecte. ⁊ sic intelligit prima expositō. s. in principio tpis hoc est in primo nunc. qđ p̄cedit omnem successionem temporum. vel omniuz rerum celestiū ⁊ terrestrium successionē. Quarto posset referri ad hoc qđ dī In principio ad totum p̄cessum primeue creatōis seu p̄ductōis rerum. qui in hoc ca. Gen. j. continet. vt sic intelligat In principio creauit deus. i. in primis sex diebus de quibus agit in toto p̄cessu huius ca. Creauit deus celū ⁊ terrā. ⁊ sic intelligit Crisō. vt p̄dictuz est. ⁊ qz absolute ⁊ sine aliqua exp̄ssa determinatōe dī hic in principio. idcirco referēdum est ad lram ad oia signata p quatuor modos p̄dictos. inc̄tum quilibet eorum ex adiacentia seu continuatione lre intelligit vt dictum est. Item attendendum q̄ sm vlteriorem sensum lralem ex hoc qđ dicit In princi. crea. deus celum ⁊ terrā. intelligit ad lram sm hebraicā veritatez pluralitas in diuinis. put mgr allegat in primo sen. di. ij. Nō pz ex hoc. nam vbi nos dicimus deus. hebraica veritas habet beloym. qđ est plurale huius nois singularis bel. ⁊ sic exponit in hoc loco exp̄sse Rabi Abenbazara. licet ex hoc nō veram cōclusionē eliciat. sed extortā. vult aūt intelligi q̄ hoc nō significat pluralitatē in diuinis sed pluralitatē virtutum seu potentiarū ab eo p̄cedentium. in cuius signum allegat ipse ⁊ sui sequaces q̄ in scriptura q̄nq̄z etiā iudices dicunt beloym. p̄ter eorum virtuosam potentiā in iudicando. vt Exo. xxij. ca. vbi dī. Dijs nō detrahes ⁊ p̄ncipi pli tui nō maledices. Ś hec cauillatio est valde irrōnabilis. qđ ptz ex duobus. Primo ei hebrei nobiscum cōueniunt in articulo creatōis mundi. p̄sertim in hoc q̄ solus deus mundū creauit. ⁊ eum immediate p̄duxit in tantū q̄ ipsi tradūt angelos fuisse creatos in feria scđa. ne si in prima fuissent creati crederet de angelis q̄ fuissent coopatores dei in mundi creatōe. si igit hoc qđ dī beloym intelligat de virtutibus p̄cedentibus a deo. aut tales virtutes sunt aliquid creatum. aut quid increatū. si primo mō sequit q̄ aliud qđ nō est deus creauit mundū. vel saltē coopatū est in creatōe mundi. si scđo mō sequit q̄ in diuinis est aliud increatum a deo p̄cedēs qđ est intentū. nam cū deus etiā ab illis concedat esse summe simplex quicquid est in deo deus est. Scđo hec cauillatio videt irrōnabilis ex eo q̄ moyses p̄cipue intendebat informare pplm de vnitate dei ⁊ exclusione pluralitatis deorū. vt cum dī Deut. vj. ca. Audi isrl deus tuus vnus est. et Deut. xxxij. ca. Videte nunc q̄ ego sum ⁊ nō est alius deus mecū. ⁊ sic de multis alijs. Cum igit moyses dixisset. Creauit beloym manifeste dedisset occasionē credendi ipm pluralitatē quaz intendebat excludere. sm eos etiam potius debuisset dicere bel. qđ nullam pluralitatem significat ⁊ ex quo nullum inconueniēs sequeret. Item qđ allegat p pte sua q̄ q̄nq̄z iudices vocant beloym. hoc manifeste facit contra eos. nam vbi beloym accipit pro iudicibus seu dijs opinatiuis vel falsis semp construit cum verbo vel adiectiuo pluralis numeri. vnde Exo. xxij. vbi dī. Ad cos vtriusq̄ causa queniat. ponit ibi beloym. ⁊ statim sequitur ibi verbum plurale sic. s. ⁊ si illi iudicauerint. ⁊ in p̄s. Omnes dij gentium demonia. vbi dī beloym. et tn ibi non dī demō. sed demonia. Similiter in p̄s. vbi dī. Ego dixi beloym estis. i. dij nō dicit. Ego dixi beloym es. ⁊ sic de multis alijs sed in hoc loco ⁊ in alijs vbi beloym p̄ponit p vero deo semp adiungit verbum singularis numeri. nō em dī hic In principio creauerūt dij. sed creauit. quod quidem verbum includit verbum substantium. s. fuit creans. ad denotandam vnitatem essentie Ex quibus patet manifeste q̄ moyses intendit instruere populum specialiter c̄tum ad doctos q̄ in deo qui celum et terram creauit est pluralitas p̄sonarum inc̄tum, dixit beloym. silr ⁊ vnitas sm essentiā inc̄tum dixit creauit ⁊ hoc notanter insinuat moyses in prima p̄positione totius sacre scripture. in qua continet articulus creationis vt innueret hoc mysterium in primo exordio fidei eē attendendum. Dz aūt hec pluralitas attribuenda sit p̄sonis seu suppositis habet etiam sm sensum lralem vlteriorē in hoc loco vbi innuit aliqua instructio de diuinis p̄sonis. nam cum dī in principio intelligit in filio cui attribuit causalitas creatiōis p modum cause exemplaris vt dictum est. ⁊ p consequens cum dī deus. intelligit pater cui attribuit causalitas creationis p modum efficientis. Cum aūt dī. Spūs dñi ferebat. intelligit p̄sona spūs sancti. put plenius declarabit infra. Non tn est intelligēdum q̄ creare sit p̄prium alicui⁹ p̄sone diuine ⁊ nō cōe toti trinitati. hoc em esset erroneum cum oia opa trinitatis adextra sint indiuisa. sed qz deus est causa rerum p suum intellectum ⁊ voluntatem sicut artifex rerum artificiatarum: artifex aūt p verbum in intellectu conceptum ⁊ per amorem siue voluntatis ad aliud relatum opatur. vñ silr deus pater opatus est oēm creaturam p verbum suū qđ est filius. ⁊ p suum amorem qui est spūssanctus. ⁊ sm hoc p̄cessiones p̄sonarum sunt rōnes p̄ductionis creaturarum inc̄tum includunt essentialia attributa que sunt sciencia ⁊ volūtas. vt patet in prima par. q. xlv. arti. vj. Hec quit lra. Terra aūt erat inanis ⁊c. vbi moyses postq̄z summarie tradidit totum opus diuinum circa creationē mūdi in primis sex diebus successiue p̄ductum. hic explicat illud p particularia. Circa qđ primo ostendit statum seu conditionem quarundam rerum creatarum in prima sui creatione seu p̄ductione. scđo p̄cedit ad alia que creata seu p̄ducta sunt in p̄dictis sex diebus successiue. secūda. ibi. Dixit deus fiat lux. Circa primum sciendum q̄ cum moyses rudi populo loquebat vt omnes doctores tenēt qui nō solum spūalia veraciter non capiebant sed etiam de corpalibus illa cōiter tm apprehendebāt que visui corpali subiacent. vt in prima par. q. lxvij. art. iij. Idcirco licet in generali visibilia ⁊ inuisibilia celestium ⁊ terrestrium creaturarum sub quodam summario vt dictum est cōprehendat attribuens ea diuine creationi. ita vt nihil in rerum natura excluderet a creatione dei. loquens tn postea in pticulari vt imbecillitati rudium seu simpliciū audientiū condescenderet. p̄termissis inuisibilibus tam celestium q̄z terrestrium. de visibilibus tm mētionem facit. vnde de celestibus p̄termisit celum empyreum ⁊ angelicam naturam. ⁊ de terrestribus p̄termisit duo elemēta. s. aerem ⁊ ignem. eo q̄ nō ab omnibus p̄cipiūt. multi em etiā philosophorum elementū ignis nō cognouerunt vsq̄ ad tempus Aristotelis. Similiter et aerem nihil dicebant. adeo vt loca plena aere vacua existimarēt. vt iij. Phyc. vnde in prima rerum p̄ductione de tribus visibilibus p̄cipaliter facit mentionem. s. de infimo fundamento vniuersi sensibilis. et de summo tecto eius. ⁊ de quodam medio inter vtrunq̄. que sunt p̄cipales ptes integrales cuiuscunq̄ edificij. quorum duo se habent ad totum vniuersum visibile. sicut centrum ⁊ circūferentia ad corpus sphericum q̄ complēt totam eius rōnem plasmaticā. in quo quidem. s. corpe spherico centrum se habet vt fundamentum ⁊ circūferentia sicut summum tectum ⁊ alia inter vtrunq̄ contenta se habent vt medium inter vtrūq̄. s. inter centrum ⁊ circūferentiam. Primum oñdit. cuz dicit. Terra aūt. terra em sm philosophos ⁊ astronomos se habet ad vniuersum corpale vt centrum. scđm aūt ⁊ terciū ostendit cum dicit. Super faciem abyssi. Abyssus enim sm grāmaticos multitudinem aquaz impenetrabilem significat. que quidem impenetrabilitas ideo potest intelligi non solum ex magna eius p̄funditate sed etiam ex hoc q̄ ex eius confusione non potest abyssus penetrari. p quod intelligit aqua elementaris que ante eius cōgregationē in vna permixtione confusa erat cum alijs duobus elementis. s. aere ⁊ igne. put magister ponit in. ij. li. dis. xij. quod totum vocatur abyssus sm estimationem

simpliciū seu rudium quibus loquebat. qui aerem t ignem elementarem ꝓpter eorum inuisibilitatē t vt dictum est nō ꝑcipiunt q̄ quidem abyssus totam terram vndiq; cooperiebat. t vsq; in altum porrigebat quousq; nūc summitas corporee nature ꝓtingit. sicut quibusdam videt. ꝓut mḡr ponit di. supradicta intelligat tñ hec summitas nature corporee circa celum crystallinum qđ o superficiem abyssi intelligendum est. t hoc est primum corpus mobile. qđ se habet ad omnia corpa naturalia sicut superficies ad corpus sphericum q̄ totam eius soliditatem continet. Nñ notandum est q non dicit scriptura tenebre erant in terra nec in abysso neq; supra abyssum. sed supra faciem abyssi. Cuius rō est. nam illa multitudo aquarum impenetrabilis t ꝓfundissima in prima sui ꝓductiōe erat turbida t quasi opaca ex eius confusa ꝑ mixtione seu cōpositione intantum q nō erat capax lucis sicut nec terra. et sic nō erant in terra nec in abysso tenebre ꝓpre loquēdo sicut nec in ligno dī esse cecitas. licet nō videat. superficies tñ abyssi qđ est primum mobile vt dictum est ex sua pura t imꝑmixtibili natura est diaphanum. t fuit semp capax lucis. sed q̄ nondum lux facta erat. ideo ꝓpre loquendo tenebre erant ꝓtunc supra faciem abyssi. i. in primo celo mobili. Conuenienter igit in primordiali rerum visibiliū ꝓductione fit exꝑssa mentio de terra. quod est centrum t quasi fundamentum vniuersi sensibilis. t de circūferētia qđ est summum tectum. scz primum. mobile eo modo q̄ dicit Esa. xlviii. Manus enim mea fundauit terram. et dextera mea mensa est. alis tetendit celos. vloquit ad modum formantis circulum cum circino. qui primo ponit vnum pedem in centro quod est fundamentum. t aliū tendit circūducendo circūferentiam. Sequit in lra. Spiritus dñi ferebat sup aquas. que quidem verba ꝓpre et notabiliter exponunt a Piero. de hebraicis questionib⁹ vbi sic dicit. ꝑ eo q nostris in codicibus scriptum est spiritus dñi ferebat. in hebreo habet Merabephet. quod nos appellare possumus incubare. in similitudinem volucris ouа calore animantis. ex quo intelligimus nō de spiritu mundi dici. vt nonnulli arbitrant. sed de spūsancto qui ipse viuificator omnium a principio dicit de quo in ps. Emitte spiritum tuum t creabunt. hec ille. Que quidem viuificatio potest recte intelligi ꝑm motū primi mobilis. nam motus ꝑm phm. viii. Physicorum est vita rerum naturalium. t cum inter omnes motus rerum naturalium motus primi mobilis sit primus t principuus. et a quo omnes motus corporales regulant t mensurantur tanq; a prima omnium motuum mēsura. t a deo tanq; a primo moucte principaliter causatus. idcirco in primordio creationis rerum naturalium de hoc primo motu tanq; de vita rerum naturalium fit mentio attribuendo ipsum motum deo in psona spūssancti. cui appropriatū est viuificare. Et ex hoc tollit quedam inconuenientia que quodammodo animus pulsat. s. q inter primo creata fit mentio de tempore. cum dicit. Dies vnus. dies secūdus et huiusmodi. Sed de motu nulla videt fieri mentio. cū tamen motus sit prior ipso tēpore naturaliter. vnde ꝑm ꝓdictam expositionem ꝓdicta tollit inconuenientia. q̄ de motu fit mentio anteq; de tempore. vt patz ex ꝓdictis

¶ Sed cōtra ꝓdicta quedam dubia breuiter possunt moueri inquisitiue ex quorum solutione veritas magis elucidatur. Primum posset rationabiliter queri. ꝓut Aug. querit sup Gen. ad lram cur non scriptum est. Dixit deus. fiat terra t facta est. Fiat aqua seu abyssus et factum est. sicut dixit de luce t de firmamento t huiusmodi. Secundo potest queri si abyssus hic accipit. vt dictum est ꝑ aquarum multitudine impenetrabili terram vndiq; circundante. cur non ꝓpre hoc declarauit deus dicens. multitudo aquarum erat sup terram. cum aqua ab oībus q̄tumcunq; rudibus sit ꝓceptibilis. t de aqua in hoc capitulo frequenter fiat mētio. non autem de abysso in hoc loco. Tercium. si faciem abyssi accipit in hoc loco ꝓ primo mobili. vt dictum est. cur statim ipsum noiat aquas cum dicit. Ferebat sup aquas. ꝑm istam expositionem. Quartum. cum spūs dñi seu spiritus dei pluries in sacra scriptura accipiat ꝓ aere seu vento. vt in pō. Flauit spiritus eius t fluent aque. t in alis. vñ ergo cogimur vt in hoc loco accipiat ꝓ spūsancto. vt dictum est. Quintum. si spūs dei in hoc loco accipit ꝓ spūsancto vt dictum est. cum spūssanctus sit deus inconuenienter dī q ferebat sup aquas. cum deo nō competat localiter ferri nec situm habere. Ad primum igit dicendum q ex verbis Aug. vbi supra apparet q in hoc loco q dī. Terra erat inanis t vacua t tenebre sup faciē abyssi intelligit materia omnis informis. dicit em in. xii. confess. Quid em in omnibus mundi ꝓtibus reperiri pōt ꝓpinquius informitati omnimode q̄ terra et abyssus. t infra subdit. Illud aūt totum ꝓpe nihil erat qm adhuc oino informe erat. hec Aug. Ex quo patet q ꝑm ipsum ideo ꝓtermissum est dicere. fiat terra seu abyssus. Similiter t factum est ita. t vidit deus q esset bonum. sicut dī in alis ꝓpter informitatē omnimodam materie q̄ in ꝓdictis verbis signat. t est rō qz cum dicit. Dei ꝓfecta sunt opa. vt Deut. xxxii. ca. ideo incōuenienter de natura oino informi diceretur. Dixit deus fiat hoc. Similiter t vidit deus q esset bonum. Ambrosius aūt t alii sancti doctores nō concordant cum Aug. in hoc. s. q cum dī. Terra aūt erat inanis t vacua. intelligat materia informis. sed ipsum elementum terre. ꝑm quos. s. sanctos doctores aliter ab Aug. opinantes dicendum est q alie tres informitates attribuunt creature corpali in primordio ꝓducto. ꝓpter quas nō decebat vt de creatura sic informi diceret. Fiat tc. vel vidit deus q esset bonum t hmōi. erat em corpori diaphano. s. primo mobili pulcritudo lucis. vnde dī q tenebre erant sup faciem abyssi. de erat etiam terre duplex pulcritudo. vna quam habet ex hoc q est aquis cooperta. t q̄tum ad hoc dī q terra erat inanis. s. inuisibilis. alia vo quam habuit cum nō esset ornata herbis t plantis. t ideo dicit q terra erat vacua. vnde in hoc loco moyses intendit ex primere informitates creature corporalis taz celestis q̄ terrestris in primordio ꝓducte. t ideo non oportebat in hoc loco dicere. Dixit deus fiat terra et hmōi. sicut in alis creaturis. que in prima sui ꝓductione tales informitates minime habuerūt. si aūt ꝓtra hoc dicat q lux in prima die facta etiam videt imꝑfecta seu informis respectu lucis luminarium. qđ patet ex excellentia ꝓpriorum luminarium que in opere quarte diei exprimunt. que nō ptinent ad lucem in prima die facta vt infra patebit. t tñ de ipsa luce dī fiat lux tc. et vidit deus lucem q esset bona. t sic similiter potuisset dici de terra nō obstantibus informitatibus ꝓdictis. Ad hoc dicendū q lux in prima die facta licet nō esset ita ꝑfecta sicut lux solis. habebat tñ ꝑfectionem sibi ptinentem q̄tum ad illud ꝑ quo facta fuit. s. diuisionez noctis et diei. vt patet in lra. sed terra fuit facta a deo ad hoc vt habitaret ab animantibus. iuxta illud Esa. Non inuacuum creauit eam. s. terram sed vt habitaretur tc. Et q̄ hec ꝑfectio ad quam ordinata est terra sibi deerat in primordio sue creatiōis. idcirco nō erat conueniēs vt de ea dicerent verba ꝓdicta que de aliis creaturis. que in prima sui ꝓductione ꝑfectiones ad quas ꝓducte sunt attigerunt. Eodem de abysso dicendum que ꝓpter eius cōmixtionem confusam supradictam nondum habebat ꝑfectionem sufficientem ad ꝓducendum generabilia. superficies aūt abyssi in hoc loco non intelligit ꝑ se nisi respectu ipsius abyssi cuius dī esse superficies. t ideo non oportebat vt de ipsa superficie fieret mentio seorsum in hmōi creatione. vtrū aūt ex auctoritatibus sanctorum t spāliter Basilii. Ambro. t Aug. intelligat q omnimoda informitas materiet ꝑ ꝓcessit formationem eius omitto causa brevitatis. vide tñ in prima par. q. lxvi. ar. i. veritatē huius questionis a sancto doctore determinata. Ad scdm faciliter respondet ex dictis. abyssus ci in hoc loco nō noiat aquā solam sed aquam cum aliorum elementorū ꝓmixtione confusam. vt dictum est. ꝓtermisit tñ exꝑssam mentio

nem de alijs elementis cum aqua permixtis ꝓpter rudi
tatem eorum quibus loquebat qui ꝑ maiori pte ea q̄
non subiacent visui non cognoscebant. vt iam dictum
est. Ad tercium dicendum q̄ primū mobile in hoc lo
co nōiatur diuersimode ꝓpter diuersitatē eorum q̄ sibi
cōpetunt de quibus in ꝓposito agit. competit em̄ pri
mo mobili oia corpa naturalia ⁊ mobilia cōtinere. sic
ut superficies corpus cōtinet cui⁹ ē superficies. et ex hoc
nōiatur facies abyssi. i. superficies abyssi. de qua cōtinē
tia hic est agendum tanq̄ de loco vniuersali oim cor
porum naturaliū cōpetit etiam ei diaphaneitas ꝑm
sue nature puritatem. silr ⁊ prima mobilitas corpalis
de qua diaphaneitate in hoc loco est agēdum tanq̄ de
prima capacitate lucis. q̄ quidem lux in corpibus pri
mum locū tenet ꝑm Augu. de li. arbi. Silr ⁊ de prima
mobilitate eius hic est agendū tanq̄ de prima vita vl̄
de primo effectu vite corporū naturaliū q̄ duo nulli ea
rum creaturarū de quibus scriptura mentionem facit
inter primo creata sic competunt sicut aquis. Aqua
em̄ inter visibilia corpa maxime est obediens motori
et est ꝙspicua. ⁊ hec est rō quare primū mobile in hoc
loco bis diuersis nominibus appellat. Hec expositio
de primo mobili ⁊ de primo motu videt rōnabilis cō
siderando q̄ in prima rerū ꝓductione fieri debet men
tio de summo bono vniuersali corporū naturaliū. silr
⁊ de primo motu ⁊ de primo mobili. ⁊ etiā de tpe q̄ sūt
mensure oim rerum naturaliū. Ad quartū dicere q̄
spūs dñi in hoc loco intelligat ꝑo aere elementari est
valde irrōnabiliter dictum ꝓpter tria. primum. q̄ si in
hoc loco spūs dñi accipit ꝑ aere elementari. ꝑut Ra
bi moyses ⁊ quidā alij volunt dicere q̄ scriptura in h̄
loco nōiat quatuor elemēta. terrā. s. cum dicit. Terra
aūt. Aquā vo. cum dicit. Sup aquas. Aerem cum dī
Spūs dñi. Ignē vo cum dicit. Et tenebre erāt. ⁊ hoc
q̄ ignis vt dicunt in loco ꝓprio nō lucet. ꝑm hanc po
sitionē nulla esset rō ꝓpter quā aer qui dī spūs magis
appropriaret deo vt sic nōiaretur spūs dñi q̄m̄ clemen
tum aque seu terre vel ignis quorū nullū in hoc loco
tali mō nōiatur. vt dicat aqua dñi. terra dñi. Scōm
q̄ vt ex seric lre patz. spūs dñi de quo hic agit. fereba
tur sup aquas ante earum diuisionē que facta fuit se
cunda die ꝑ firmamentū diuidens aquas ab aquis. ⁊
sic ferebat indistincte sup aquas nō solum inferiores
sed etiā superiores. nulla em̄ distinctio aquarū legit in
prima die. Ex quo sequit q̄ hmōi spūs adhuc facta di
uisione ferretur sup aquas superiores. cum in scriptura
nulla fiat mentio de hoc q̄ hmōi spūs dñi congregare
tur seu attraberet ad hoc vt post aquarum diuisionē
ferretur sup aquas inferiores tm̄. quod tm̄ esset valde
inconueniens ⁊ contra mentem Ra. moy. ⁊ aliorū se
quentiū qui spiritum in hoc loco dictum accipiunt ꝑ
aere elementari tm̄ cui nullo modo competit esse sup
aquas. que superiores sunt celo sydereo. Tercius q̄ vt
ex p̄dictis patet moyses in toto ꝓcessu ser dierū nun
q̄m nōiauit aerem etiā in loco vbi fuisset congruū aerē
nōiari. sicut cum dicit. Producant aque volatile sup
terrā. vbi congruū fuisset dicere ꝓducant aque ⁊ aer.
silr ⁊ dicere vt volitent in aere ⁊ non solum sub firma
mento. cum volucres ꝑ maiori pte ꝑticipant naturā
aeream plus q̄m aqueam. vñ in aere viuunt ⁊ nidificāt
ꝑ maiori sui pte. vñ earum volatus principaliter ad
ornatum aeris pertinet. vt dicit mgr̄ in se. dis. xv. ⁊ tm̄ in
hoc loco nullam mentionē facit de aere ꝓpter eius in
uisibilitatem ⁊ ꝓpter imbecillitatē vt supra dictū est.
non em̄ dicit de auibus vt volēt in aere seu spiritu. sed
sup terraz sub firmamento celi ptermittens totaliter
nōiationem aeris. vnde eadem rōne cum dicit. Spi
ritus dñi non est intelligendum de aere de quo nunq̄m
fecit mentionē in ꝓcessu ser dierum. vt dictum est. Si
aūt contra hoc dicat q̄ sit spūs dñi non potest hic in
telligi de aere ꝓpter eius inuisibilitatē. eo q̄ illi inuisi
bilia non ꝓcipiebāt. sequeret a fortiori q̄ nō debeat in
telligi de spūsancto qui incorporaliter est magis inuisi
bilis oculis corpalibus q̄m aer. cum sit penitus incorpo
reus ⁊ immaterialis. Ad hoc dicendū q̄ q̄tūcunq̄ ꝓpls is
le rudis fuisset ⁊ incapax spūalium nihilominus necesse
erat vt eis ꝓponeret primo ⁊ supponerent quedā penit⁹
inuisibilia. sicut deū esse. q̄ sine hoc innanū instruerent
de fide. ꝑm quā accedentē ad deū oportet credere. q̄ est. vt
ad Hebr. xi. ca. Silr licet aīa humana sit inuisibilis de sui
natura tm̄ ꝓponendū erat eis de ea in q̄ntum ꝑm illā prin
cipaliter bō est capax remuneratōis diuine. qđ est prin
cipium in his q̄ credibilia tradunt. vñ Apoc. cum dixis
set. Accedentē ad deum oportet credere q̄ est. statim subiū
xit. Et inquirentibus se remunerator est. ⁊ iō de aīa būana
circa formationē hois expressam scriptura fecit mentionē
dicens. Spirauit in faciē eius spiraculū vite. Gen. ii. cap.
De inuisibilibus ergo nulla mentio fit in ꝓcessu ser die
rum nisi tm̄ de deo ⁊ de aīa būana. quorū cognitio saltem
enygmatica necessaria est cuicūq̄ fideli. vñ spūs dñi nō
incōueniēter in h̄ loco accipit ꝑ ipso deo. licet inuisibilis
sit. De alijs vo inuisibilibus quorū cognitio nō est expli
cite necessaria oibus fidelibus. sicut est natura angelica
vel aer elementaris ⁊ hmōi ptermittit mentio expressa in
hoc loco iam dicta. Si aūt aduciat de primo mobili qđ ē
inuisibile ⁊ tm̄ ꝑm p̄dictā expositionē de eo fit mentio cū
dicit sup faciē abyssi. vt dictū est. Dicendū q̄ primum
mobile satis est visibile ꝑ suū effectū. qui est motus diur
nus solis ⁊ aliorū corporū celestiū. Notandū etiā q̄ an
tiqui expositores hebreorū notabilissime ⁊ cōpēdiose ex
posuerunt p̄dictū verbū. spūs dñi. in illo libro qui dī be
resich rabbaa. i. gennus magnū. vbi sic habet interroga
torie quid est qđ dī spūs dñi ferebat sup aquas. Ad qđ
rñdet. nil aliud est nisi spūs messie de quo legit. Requie
scet sup eū spūs dñi. s. Esa. xi. Ex quo dicto manifeste da
tur intelligi q̄ spūs dñi hic intelligit spūssanctus qui est
spūs messie. in q̄ntum ꝑm catholicam veritatem ꝓcedit a
patre ⁊ filio. qui quidē filius est verus ⁊ bñdictus messias.
Ad quintū dicendū q̄ ꝑ hoc q̄ in hoc loco dī. Fere
batur nō debet intelligi aliquid passionis in spū dñi. nec
hec dictio merabephet. qđ in hebraico in hoc loco poni
tur est verbum passiuū sed mere actiuū. significās q̄ spi
ritus dñi fouebat ⁊ viuificabat aquas ad similitudinem
galline cubantis. ⁊ vitalē virtutē bis que fouent tribue
tis. que quidē viuificatio in hoc loco intelligit ꝑ primum
motum qui est ꝓcipue viuificatiuus corporum naturali
um. vt dictum est. vnde simile verbum omnino habetur
Deut. xxxii. ca. vbi dicit. Sicut aquila ꝓuocans ad vo
landum pullos suos ⁊c. que est ꝓpria similitudo ad ꝓpo
situm. nam sicut auis mouet pullos suos ad volandum
et sic eos fouet ⁊ viuificat. sic deus primū mobile mouet
ad viuificandas creaturas corporales. licz em̄ sit aliqua
intelligentia immediate mouens primuz mobile de quo
hic agitur. tamen prima causa et principalis huius mo
tus deus est. in quo omnes creature viuunt mouentur. ⁊
sunt. vt Act. xvii. ca. Allegorice etiam sequendo concor
dant iam antiquorum hebreorum p̄dictam. qui spiritum
dñi q̄ hic super aquas ferebat exponunt esse spiritū mes
sie. de quo dicitur. Requiescet super eum spūs dñi. vt di
ctum est. notabiliter dici potest q̄ sicut spiritus dñi viui
ficabat aquas. sez corpora naturalia. vt dictū est. sic idez
spiritus dat vitam spūalem ꝑ aquam baptismi. de qua
Joh. iii. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spūsancto ⁊c.
Sequit in lra. Spirit deus. fiat lux. qualiter intelligat qđ
dicit deus dixit. Umbro. in Exa. declarat dicens. Non per
organa vocis. nec ꝑ aerem istum quidā verborum stre
pitus verberaret. sed vt voluntatis sue eternam cogita
tionem proderet in operationis effectu. continuatur au
tem productio lucis ad predicta sic. nam̄ ꝑmissa fue
rat circa creationem corporalem multiplex informitas
vna. sez cum dicitur. Terra autem erat inanis et vacua.
Alia cum dicitur. Tenebre erant sup faciem abyssi. Con
ueniens ergo fuit vt informitas tenebrarū primo remo
ueret ꝑ lucis ꝓductionē. Tum q̄ lux est q̄litas primi cor
poris. Tū q̄ inter ceteras q̄litates corpeas lux ē spūali
or. vñ aug. in li. de li. arbi. dicit q̄ lux in corpibus ꝑmū te

net locū. ¶ Tum ꝓpter cōitatem lucis. in qua inferiora cum
ſuperioribus cōicant. ¶ Sed que ſit iſta lux vane tractāt a do
ctoribus. quidam enī dicunt illam lucem fuiſſe quandaꝫ
nubem lucidam que poſtmodum facto ſole in materiam
ꝓiacentem redūt. vel adhuc remanet ſoli coniuncta im-
ꝑceptibiliter. vel ex illa nube formatum eſt corpus ſolis
que quidem tres poſitiones nō ſolum ſunt improbande
ꝓ rōnem. vt in ꝓma par. q. lxvij. art. iij. in reſpōſione ad
ſcām argu. ſed etiam ex ſerie ſententie ſre novident ſtare
¶ Tum qꝫ lux ſignificat qualitatem tm̄. nubes aūt lucida
nō eſt lux ſꝫ ſit corpus luminoſum vel luminarie ⁊ huiuſ-
modi. ſicut album nō eſt albedo. vñ in tali lucide nubis ꝓ
ductione debuiſſet exprimi ſubſtantia cum ſua qualitate
dicēdo. ¶ Fiat nubes lucida. vel quid luminoſum ⁊ hmōi
fieri enī ſicut ⁊ eſſe principaliter ptinet ad ſubiectum ſeu
ſubſtantiam. ¶ Accidentium enī ꝓut in methaphyſica tra
ditur non eſt eſſe ſed ineſſe. nec etiam videt ſre conſonū
nec rōni qꝫ illa lux fuerit lux ſolis. ſed adhuc informis ꝑ
ut poſtillator dicit. ¶ Tum quia ſi ſic debuiſſꝫ dicere. ꝓdu
catur ſeu procedat lux vel ꝓducat ſol ſeu celum lucem.
ſicut dī in hoc capitulo. in his que ab aliis ꝓcedūt. ¶ Tum
qꝫ ſm hoc diuiſio lucis a tenebris ꝓma die facta fuit ꝑ
circularem motum ſolis. vt etiam poſtillator dicit ſicut
in quarta dic. ⁊ tñ ſcriptura in hoc loco attribuit hanc di
uiſionem deo dicēs. ¶ Et diuiſit deus lucem a tenebris. ¶ In
quarta aūt die attribuit hanc diuiſionē luminaribus di-
cens. vt diuidant lucem a tenebris. ¶ Tum qꝫ maxime in-
conueniens videt dicere qꝫ accidens ſeu motus alicuius
rei ſingularis ſit in rerum natura anteqꝫ ſuū ſubiectū in
eſſe ꝓducat. ¶ Ex quibus ptꝫ qꝫ lux in ꝓma die facta diſ-
fert a luce ſolis de qua fit mentio in quarta die. nō ſolum
ad ꝓticulares effectus. ſed etiam ꝗtuꝫ ad eſſentiā. vnde
poſitio ¶ Baſy. in hoc loco videt ſre concordare ⁊ rōni nō
diſſentire. dicit enī in ¶ Exameron ſic. poſt ſolis creationē
dies eſt cum a ſole illuminatus eſt aer. in eo qꝫ ſup terrā
eſt hemiſperio reluceris. ⁊ nox vmbra terre occultato ſo-
le. tunc aūt. ſ. in ꝓmis tribus diebus nō ſm motum ſo-
larem. ſed refuſo principali lumine illo ⁊ rurſus cōtracto
ſm determinatā a deo menſurā dies generabāt ⁊ nox re
inducebāt. hec ¶ Baſilius. ¶ Vñ ſm eum hec lux nō fuit cor
pus ſeu ſubſtantia corporea ſed quedā qualitas formali
ter illuminatiua nō ꝓcedēs ab aliquo corpe luminoſo ſ
ſolum a voluntate diuina ꝑ creationē. ꝓut ipſa ſra plano
mō ſignificat cum dicit. ¶ Fiat lux. q̄ quidem lux nō habe-
bat ꝑ ſe motum. ⁊ ideo nō poterat de ſe diuidere lucem a
tenebris. ſed hoc faciebat ꝑ emiſſionem ⁊ cōtractionem
luminis virtute diuina determinatā. ⁊ ideo dī. hic diuiſit
deus lucem a tenebris. ¶ Sed in quarta die vbi de lumina-
ribus agit exꝓſſe dicit. vt diuidāt lucem a tenebris. qꝫ lu
minaria ꝑ motum ꝓꝑium ſibi conuenientem hanc faciunt
diuiſionem. ſm quam poſitionez ¶ Baſy. q̄ valde videtur
conſonare ſre nō eſt inquirendum quid factum fuit de il-
la luce ꝓma poſt creationem ſolis. nam adueniente ꝓ
uiſione naturali rōnabiliter ceſſat ꝓuiſio miraculoſa. ſi-
cut ⁊ legit ¶ Joſue. v. ¶ Defecit manna poſtqꝫ comederunt
de frugibus terre. ¶ Obiicit aūt cōtra poſitionē ¶ Baſi. ꝓ
mo qꝫ ex hoc qꝫ ꝓtunc cum nec aialia nec boues eſſent. iō
iſta viciſſitudo lucis ⁊ tenebre nō habebat aliquā neceſſi
tatem ſeu vtilitatē. ¶ Sēdo ex hoc qꝫ hec cōtractio ⁊ emiſ
ſio nō eſſent naturales ſed miraculoſe. qđ vt dicunt non
habet locum vbi agit de inſtitutione nature. ¶ Sed rñdet
ad ꝓmum qꝫ hec obiectio eſt cōis etiam cōtra ponētes
qꝫ hec lux fuiſſet lux ſolis. ſed dicendum qꝫ hec viciſſitudo
deſeruiebat diſtinctionibus ſex dierum ad hoc. ſ. qꝫ in ſex
diebus ꝑficeret opus creationis. ꝓut in ꝓpoſito diuino
ab eterno fuerat diſpoſitum. ⁊ etiam vt ꝑ hos ſex dies ꝑ
figurarent etates mundi. et traderent alia myſteria ſm
doctores. ¶ Ad ſcām dicendū qꝫ in hoc ca. nōnulla miracu-
loſe facta tradunt. ſicut ꝓductio herbarum ⁊ plantaruꝫ
anteqꝫ luminaria ⁊ ſtelle eſſent. qđ eſt manifeſte miracu
loſum. qꝫ excedit facultatem naturalem creaturarum. et
etiam eſt penitus inſolitum. q̄ duo ꝑficiunt rōnem mira
culi. ¶ Idem dicendum eſt de congregatōe aquarum fa-

cta in ſcā die. ⁊ ideo nimiruꝫ ſi ꝓductio huius ꝓme
lucis ⁊ eius cōtractio ⁊ emiſſio ſit miraculoſa. ¶ Cetera
aūt exponant ꝓut in poſtilla vſqꝫ ibi. ¶ Factū eſt veſpe
et mane dies vnus. ſ. naturalis. ¶ Circa qđ attendendū
qꝫ hebrei ꝑ veſpe intelligunt noctem. q̄ incipit a veſpe
ra ⁊ terminat in mane ſequenti. ⁊ ꝑ mane intelligunt
diem artificialem. q̄ incipit ab ipſo mane ⁊ terminat
in veſpe ſequenti. ⁊ ſic dicunt qꝫ dies naturalis incipit
a principio ꝓme noctis ⁊ terminat in principio no-
ctis ſequentis. qđ intēdunt ꝓbare ꝑ hoc qꝫ in ꝓmor
dio rerum tenebre q̄ a deo nox vocat. vt ptꝫ in ſra ꝓ-
ceſſerunt lucem in ordine tpis. nam poſtea dixit. ¶ Te-
nebre erant. ¶ Conſequenter dixit. ¶ Fiat lux. ¶ Ex quo vi
detꝫ qꝫ nox naturaliter debet ꝓcedere diem in compu-
tatione dierum. hoc etiam confirmant ex eo qđ legit
in ¶ Exo. ¶ A veſpera vſqꝫ ad veſperam celebrabitis ſab
bata veſtra. ſed licet hoc habeat locū ex hac auctorita
te in feſtiuitatibus antiqui teſtamenti eo qꝫ feſtiuita-
tes eorum habuerunt initium a feſto paſchali in quo
agnus ad veſperā immolabat. tñ in ordine cōputatō
nis dierum naturalium tenendū eſt cum doctoribus
noſtris. ſ. vt ꝓputent dies a mane vſqꝫ ad mane. ꝓut
magr̄ ponit in. ij. di. xij. reddens ad hoc rōnem myſti-
cam. ſ. coqꝫ homo a luce ꝑ peccatū corruit in tenebras
ignorātie ⁊ peccatorum. Sed pōt hic ſumi alia rō na
turalis ex hoc qꝫ res denoiant a termino ad quē nō a
termino a quo. vt. ſ. Dbyſ. ⁊ ideo dies artificialis de-
bet denoiari a veſpa in quam terminat. ⁊ nox denoia
ri a mane in quo terminat. ⁊ ſic ꝑ hoc qꝫ dī. ¶ Factū eſt
veſpe intelligendus eſt dies artificialis. cuius termi-
nus ad quem eſt veſpere ſiue nox. ¶ Et ꝓr cum dī. ¶ Et
mane. intelligenda eſt nox cuius terminus ad quem
eſt mane. et ſic ꝓma pars diei naturalis eſt dies arti
ficialis. ⁊ ſcā nox ſequens nec valet quod dī qꝫ in ꝓ
mordio tenebre ꝓcefſerunt lucem. naꝫ ille tenebre nō
erant dicende ꝓꝑie nox. nam ſicut dies ꝓꝑie loquen-
do eſt latio lucis ſeu ſolis ſup terram. ſic ⁊ nox occul-
tatio talis lucis ſeu ſolis ſub terra. qđ nō competit te-
nebris que fuerūt in ꝓmordio anteqꝫ aliqua lux cor-
poralis ꝓduceret. ¶ Circa opꝰ ſcē dici duo ſunt prin-
cipaliter conſideranda. ¶ Primum qꝫ celum ſit illud qđ
dī firmamentum. ſcām qualiter hoc intelligat quod
dī. ¶ Et diuidat aquas ab aquis. ¶ Circa ꝓmum omiſſa
varietate opinionum ⁊ ſequendo poſitionem ¶ Ariſ. q̄
magis videtur planiori ſenſui ſre concordare. vt tam
dictum eſt videtur dicendum quod ꝟ firmamentū de
quo hic agitur eſt celum ſydereum quod diuiditur in
octauam ſperam que eſt ſtellarum fixarum ⁊ in ſeptē
planetarum orbes. de quibus etiam ſtellis ⁊ planetis
legitur plane infra in ope quarte diei. ¶ Poſuit eas de-
us. ſ. luminaria ⁊ ſtellas in firmamēto celi. nec obſtat
quod dicitur in ꝓma die. ¶ In principio creauit deus
celum. quia ibi ſummarie inducit totum opus ſex di
erum. vt dictum eſt. ¶ Et quia in ꝓma die mentionez
fecerat de ꝓmo mobili ⁊ eius motu. vt ibi fuit expo-
ſitum. nunc autem in ſecunda die de firmamento in q̄
ſydera fuerunt poſita mentionem facit. oſtendens qꝫ
hoc firmamentum fuit productum de nihilo in ſua ꝑ
ꝓria ſpecie ex creationem. quod conſonat huic quod
dicitur. ¶ Fiat firmamentum non exprimendo aliquid
de quo tale firmamentum fieret. ¶ Si enim de abyſſo vl
aliqua parte eius firmamentum fuiſſet formatum vt
quidam dicunt diciſſet vtiqꝫ. ¶ Fiat abyſſus. vel fiat
de abyſſo firmamentum. ſicut dixit de herbis et plan
tis que de terra fuerunt producta. exprimendo. ¶ Ger
minet terra herbam ⁊c. ¶ Et conſequenter dicit. ¶ Pro-
tulit terra herbā. Similiter in quinta die dicit. ¶ Pro-
ducant aque reptile. et in ſexta. ¶ Producat terra ani
mam viuentem. ¶ Ex quo ſequitur qꝫ illa vbi non exꝓ
mitur materia ſed ſolum dicitur. ¶ Fiat. non debent in-
telligi fieri ex materia preiacente. ſed in ſua ꝓꝑia
ſpecie totaliter ex nihilo ꝑ creationē produci et ſic in-
telligendum eſt cum dicitur. ¶ Fiat lux. fiat firmamen-

tum.fiant luminaria. Si aũt contra hoc dicaꝫ q si sic scriptura debuisset vti in illis verbo creatois vt intelligerẽt talia de nihilo fieri seu ꝓduci. Dicendũ q hoc nõ requirit ꝑm opi. Crisꝰ. supradictã quam hic sequimur. nam in hoc q dixit Creauit deus celũ z terrã. intelligunt oia celestia et terrestria in ꝓcessu ser dierũ a deo immediate creari. ꝓterꝙ illa de quibus in lra assignaꝫ ipsoꝝ materia. vt iam dictũ est. Si aũt queraꝫ de hoc qđ sequit. Et fecit deus firmamentũ. quõ bẽat intelligi cum essẽ dr de deo in pñ. Ipse dixit z facta sũt cum dixisset. Fiat firmamentũ. statim debuisset dicere. z factũ est ita. sicut in luce prima. Dicendũ q qz fieri qñq; importat acquisitionez alicuius dispositionis accidẽtalis in re facta. put in posthilla deducit. idcirco vt denotaret scriptura firmamentũ in sua prima ꝓductione fuisse a deo ꝑm oẽs suas qualitates accidentales ꝓfectum. iõ subdit. Fecit deus firmamentũ. Idez est dicendus de luminaribus cum dicit. Fecitq; deus duo magna luminaria. de luce aũt nõ sic. nam lz lux in prima die esset facta ꝓfecta q̃tum ad hoc q deus ꝑ eã diuideret diem a nocte. nõ simplr tñ fuit ꝓfecta sicut lux luminariũ. vt infra patebit. z iõ de ea nõ dr. Et fecit deus lucem. sicut dixit fecit deus luminaria. Circa scõm principale attendendũ est q lz de aquis supioribus multe sint opiniones sanctoꝝ doctoꝝ semp salua auctate ꝓsequendo in hoc loco q̃ supradicta sunt. dicẽdũ est q corpa dyaphana sub noie aquarũ intelligũtur ꝓpter cõformitatẽ ꝓspicuitatis. vñ z ꝑmũ mobile eadẽ solidtudine aqueũ dr seu crystallinũ. vñ mgr in lra de aquis supioribus dicit q nõ vapoꝛali tenuitate. sed glaciali soliditate suspẽdunt ne labant. sed qz primũ mobile z cetera corpa celestia maxime obediunt motoꝛi. sicut aqua inter oia corpa visibilia mixta hoc habet. idcirco potiꝰ noiaꝫ noie aque in scriptura q̃ noie crystalli. iuxta illud pñ. ciij. Qui tegis aquis supioꝛa eius. nõ ergo mere equiuoce supioꝛes z inferioꝛes aq̃ dicunt. sed qđãmõ q̃i analogice. Et notandũ q hmõi firmamentũ. s. celũ sydereũ diuisit aquas supioꝛes ab aquis inferioꝛibus. nõ solũ ꝑm locum. sz etiã ꝑm quasdam ꝓprietates essentialiter ꝓsequẽtes motũ earũ. ꝓut mgr Bonauentura sup. ii. di. xiij. hoc videt dicere. Aque eĩ supioꝛes. s. celum crystallinũ seu aqueuz est primuz mobile. qđ vniformiter z ptinue vnico motu mouet. ꝑm quẽ reuoluit totum celum motu diurno maxie vniformi. Aque vo inferioꝛes. s. elemẽtares mouent multiplr z diffoꝛmiter ꝑm qlibet genus motꝰ sicut mutatois z alteratõis z hmõi. firmamentũ vo. s. celũ sydereũ ptiçpat ꝓprietatẽ primi mobilis inquãtũ est immune ab alia mutatõe quacũq;. ꝓterꝙ ꝑm situ imꝑfecte tñ attingit vniformitatẽ motus primi mobilis. eo q celũ sydereũ ꝑm diuersos ozbes qs continet motũ variabilẽ habet. ptiçpat etiã hoc firmamentũ qđãmõ ꝓprietatẽ inferioꝝ aquarũ nõ formaliter sz effectiue. inquantũ habet virtutẽ causandi diuersitatẽ generatõis z coꝛruptõnis z cuiuscũq; alteratõnis seu mutatõis ꝑ accessum z recessum ꝑ diuersas stellarum seu constellationũ influentias. vñ hoc firmamentũ sic intellectũ qsi medium inter ꝓdictas aquas z qđãmõ ptiçpans vtriusq; solidtudine extremoꝝ distinguit aquas ab aquis. Alij vo dicunt. s. q firmamentuz die scda factũ intelligaꝫ illa ps aeris q̃ ꝺdensaꝫ in nubes et dr firmamentũ ꝓpter spissitudine aeris in pte illa. sz qz hec expositio lz ab Aug. sup Gen. cõmendet inq̃tum nihil dicit ꝓtra fidẽ. z qđ ꝓponit. ꝓmpto documẽto credi põt qz tñ remota videt a planioꝛi sensu lrali ꝑm quẽ tradit plane q in quarta die posuit deus luminaria z stellas in firmamento celi. idcirco prima expositio videt verioꝛ. Qz aũt sequit. Vocauit deus firmamentum celum. intelligendũ est ꝑm Rab. moy. q vbi ista vocatio dei habet intelligendũ est esse aliquid aliud. qđ hoc noie principalius vocaꝫ sed appropriaꝫ ad minus principale ꝓpter vsum cõem hoim. sicut dies principalr dr spacũ. xxiij. horaꝝ. ꝓut ibi. Factum est vespe z mane dies vnus. sed cõius in vsu latio lucis seu solis sup terrã dies dr. vñ deus vocauit lucẽ diẽ. Silr in hoc loco celũ principalius significat oẽs ozbes. s. nouem speras z etiã empyreũ z celos inferioꝛes. ꝓut ibi. In ꝓncipio creauit deus celũ. vt supra expositũ est. sz cõioꝛi mõ celum dr sydereũ tñ. z iõ vocauit firmamentum celum. Silr nõ solum arida sed totũ terre elementũ principalr dr terra. ꝓut ibi. Terra aũt erat inanis z vacua. sz cõioꝛi mõ loquẽdi arida dr terra. z iõ vocauit deus aridã terrã

De ope tercie diei qualiter intelligaꝫ hoc. Congregatio aquarũ in vno loco nõ modicã videt habere difficultatem. cum esse terra ꝑm nature sue grauitatẽ absolutam vndiq; debeat esse aquis coopta. nõ videt aliquis locus sup terrã ad quem seu in quo aque naturalr sint cõgregate. sic vt terra discopiet. ad quã difficultatem tollendam diuersi varie scripserunt. Quidã eĩ dicunt q terra ꝓbuit aliquas ptes cõcauas in quibus aque confluentes ad ptes terre q̃ nunc est discoꝑta reciperent. sed hoc nõ videtur posse stare. nam elementum aque est multo rarius q̃ terra. sicut z aer multo rarioꝛ est aqua. vt ptz ad sensũ nam modica quãtitas aque in vapoꝛe aereum ꝑ operationem ignis resoluta multo maioꝛẽ quantitatẽ aeream facit. vñ quidã pbi dicunt elementum aque in decupla quãtitate est maius terra. silr z elemẽtum aeris in multo maioꝛi ꝓportõe excedere quantitatẽ elemẽti aque. ꝓut satis patet consideranti loca ꝓpria elementoꝝ. q̃ quãto magis recedunt a centro versus circũferentiam. tanto sunt multo maioꝛis capacitatis. nõ ergo terra habet capacitatem recipiẽdi in ꝓcauitatibus suis tantã quãtitatẽ aque quãta erat sup totam terrã habitabilẽ. q̃ est quarta ps terre totius ozbis ꝑm astronomos. Unde aliꝫ dixerunt q aqua añ eius congregationẽ erat valde nebulosa q̃ post congregationẽ densata est. idcirco minoꝛẽ occupat locũ qđ etiam nõ videt valere. Tum qz lra nõ dicit. Condensent aque. sed congregent. Tum qz sensibiliter videmus q aque recepte in cõcauitatibus terre nõ sunt magis condensate q̃ alie. Tum qz quantitas elementi aque semper excedit quantitatẽ elementi terre. ꝓpter aque raritatẽ in magna ꝓportione. vt dictum est. z sic idem inconueniens sequitur sicut ꝓius. sz q capacitas terre non sufficit ad tantam aque quantitatem inconcauitatibus suis recipiendam. Unde aliter dicitur ab aliꝭ. scilicet q aque in loco vbi nunc sunt congregate in maioꝛem sunt eleuate altitudinem. nam vt dicit Basilius experimento compertum est in mari rubro. mare ee altius terra. que quidem responsio ad hoc nõ totaliter videtur sufficere. Tum qz pluries in scriptura euntes ad mare descendere dicũtur. sicut in psalmo. cvj. Qui descendunt ad mare in naues et Jone. j. capi. de iona eunte in mare dicitur. Et descendens Joppen inuenit nauem ꝛc. Tum quia aqua de sui natura cum sit fluida non potest habere in se partes mõtuosas. s. ceteris altioꝛes. sicut in terra ꝓpter sui soliditatem hoc contingit. Tum quia rotunditas aque potest demonstrari pbysice. sicut z terre rotunditas. quod patz nam quelibet pars aque habet equalem inclinationem naturaliter ad centrum. eleuatio etiam poli in diuersis partibus maris. Similiter z diuersitas in oꝛtu et occasu solis z stellarum vniformiter se habet sicut in terra. z vbi cunq; sunt nauigantes in mari occeano seu mediterraneo tempoꝛe tranquillitatis semper vident hemisperia plana absq; montuositate seu altitudine in aliqua sui parte. sicut fit in planissima terra in q̃ nulli montes seu colles repiunt. z iõ saluo sp meliori iudicio vlterius vr de hꝭ aliquid dicendũ. Dro q attendendũ est q sicut terra ꝑm astronomos z pbos est in medio vniuersi tanq; eius centrũ. z est rotũda seu sperica cuius centrũ est idẽ cẽtro vniuersi. ꝓut demõstratiue ꝓbat in vtraq; scia ꝓdicta. sic elementũ aque rõe pari de sui natura ẽ rotundũ seu sphericũ cuius centrũ est idẽ in sua prima ꝓductõe cũ cẽtro terre seu vniuersi. sz oꝛtuit terram esse discoopraz ab aquis ꝑm aliquas partes sui ꝓpter necessitatem finis. sc. ꝓpter

habitationē aialium ⁊ hmōi. Sapia aūt diuina q̄ dispo-
nit oia suauiter sic disposuit. vt elementū aque seruando
suā rotunditatē naturalē haberet centrū sepatū a cētro
terre ⁊ vniuersi. sicut ꝟm astronomos qui mot⁹ syderuz
diligenter inuestigarunt centrum quorundam orbium
planetarū est sepatū a cētro vniuersi. vñ apud eos tales
orbes dicūt ecētrici seu egresse cuspidis: vt in q̄rto alma
gesti. ⁊ in alijs locis illi⁹ libri ptractat. Que quidē diuer-
sitas seu distātia vtriusq; centri. s. terre et aque abinuicē
sic a deo sunt disposita. vt inde sequerent quinq; adpositi
uz ptinētia. quoz primū est q̄ hz sint multe ꝯgregatiōes
aquarū in diuersis locis. tñ oēs aque q̄ sub celo sunt. sūt
ad vnū locū ꝯgregate. put deus disposuit. nam quelibet
aqua hz equalē inclinationē ad centrū elemti aque. sicut
quelibet ps terre ad centrū terre. ⁊ sic habet verus intel-
lectus illius qđ dr. Congregentur aque ad locū vnū. h̄ ē di
cere inclinent aque oēs q̄ sub celo sunt ad vnū locū. s. ad
vnū centrū seorsum a centro terre. ad qđ centrū cōgregē
tur aque sicut ptes terre ad centrū terre. q̄ quidē congre
gatio veritatē etiā habet in oibus cōgregatoibus aquaꝝ
siue in fluminib⁹. siue in stagnis. siue in cisternis. ⁊ hmōi.
nam oēs aque vbicūq; sunt hñt inclinationē ad centrum
aque ad qđ fluunt cessante impedimēto. sicut ptes terre
etiā si sint in aere ⁊ extra terrā suspense semp habent in-
clinationē ad suū centrū. Ꝟcōm qđ sequit ex p̄dicta di
stantia est q̄ aqua nō totā cooperiat terrā sed aliquā ptem
dimittat discooptam. put requirit talis distantia centro
rum abinuicē. et de hoc dicit in lra. Et appareat arida.
Sequit terciū ex hmōi distantia centrozū q̄ hec ꝯgre
gatio fuit a deo facta p certā legē seu dispositionē in gyro
vallantē abyssos. s. multitudinē aquarum. put lra sonat
Prouer. viij. ca. Qñ certa lege ⁊ gyro vallabat abyssos.
Quartū sequit ex p̄dicta distantia. q̄ licet in ripa ma-
ris cōiter terra ⁊ aqua sint equalis altitudinis. tñ. pcedē
do in mari p elongationē a terra mare semp est altius ter
ra. vñ in p̄s. lxxiij. Leni in altitudinē maris. ⁊ intantum
qñq; pcedit q̄ mare est altius q̄z montes in terra. et sic
intelligit illud p̄s. cij. Sup montes stabunt aque. q̄z alti
oꝛes sunt aque occeani. p̄sertim pcedendo versus medi
um q̄z montes terre. Sequit quintum ex p̄dicta distan-
tia q̄ incedentes p terrā ad mare descendentes debēt di
ci sicut in auctoritate p̄allegata. ⁊ in alijs q̄plurimis ha-
bet. Silr q̄ mare dr esse seu fundari sup terras. put legit
in p̄s. cxxxiij. Ipse sup maria fundauit eum. Et vt p̄dicta
clarius intelligant pomt hec figura que repñtat hec cle
menta. s. terram ⁊ aquam. tam prima eoꝝ pductione
q̄z post aque congregationem. In qua figura licet corp⁹
mathematice consideratū nō possit in superficie plene re
pñtari tñ satis sufficit recte imaginati. Sequit figura.

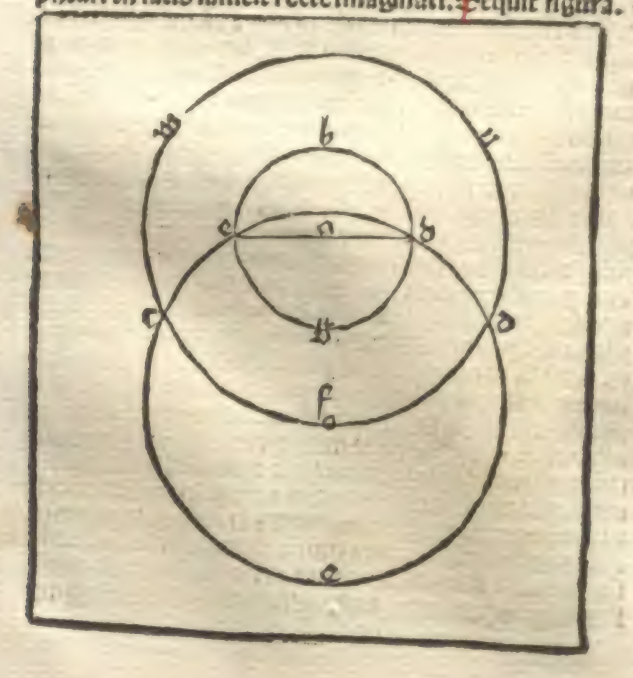

In hac figura sit a centrū terre qđ ē etiā centrū
vniuersi. ⁊ sic spera terre. b. d. g. e. sup centrū a.
et sit spera aque añ eius cōgregationē. m. n. o.
sup cētrū. a. supra dictū qđ est cētrū vniuersi. nā aqua
ex sui ꝓmeua natura equaliter habebat circūdare ter
ram. cū q̄libet ps aque equaliter haberet inclinatōez
ad centrū terre. qđ est centrū vniuersi. Disposuit aūt
deus q̄ hec spera aque ꝯgregaret ad vnū locum sicut
arida appareret. Sit g̃ spera aque scda. s. post hmōi
iussionē cōgregate vbi nunc est. s. c. d. e. q̄ quidē spera
est equalis prime spere aque. s. m. n. o. Sit etiā centrū
spere aque post eius cōgregationē. f. qđ est ecentricuz
vt dictū est. eo q̄ distat seu egredit a centro. a. qđ est
centrū vniuersi. Intersecet ergo hec spera aque sperā
terre in duobus punctis seu locis. s. d. e. Patet igit in
hac figura primū intentū. s. q̄ oēs aque vbicunq; fue
rint sub celo ad sperā aque sunt virtualiter congrega
te. ⁊ p oñs ad vnū locū. nam quelibet aqua habz eqlē
inclinationē naturalē ad sperā seu cētrū sui elemēti. s.
aque. qđ est. f. etiā si sint sepate in locis alijs vbi impe
diunt ne possint fluere ad locū suū sicut etiā ptes ter
re vbicunq; suspēdant seu detineant. ad speraz terre
seu ad centrū terre habēt inclinationē naturalē. ⁊ hoc
est qđ dr. Congregentur aque ad vnū locū. vbi notāter
dr. Que sub celo sunt. ad excludendū aquas superiores
q̄ nō intelligūt sub hac ordinatiōe. Patet etiā in hac
figura ꝟm intentū. s. q̄ aqua nō totā cooperiat terrā. sed
aliquā eius ptem dimittat discooptā. nam arcus. d. e
g. qui est in spera terre est discooptus ab aquis. vt ptz
in hac figura. qđ ꝟm cosmographos ē fere q̄rta ps ter
re ceteris ptibus ipius terre remanētibus sub aqua co
optis. vñ notāter dr. Vocauit deus aridā terram ad
diam terre coopte aquis q̄ nō dr arida. Patet etiā in
hac figura terciū intentū. s. q̄ hec ꝯgregatio fuit a deo
facta p certā legē seu institutionē q̄ deus vallauit. i. ar
cūmunuit in gyro. hoc ē in circuitu abyssos. s. aquarū
multitudinē. naz p gyrū seu p circuitū sperici. s. c. d. e.
vallauit totā multitudinē aquarū virtualiter. sic q̄ q̄
libet aqua q̄ sub celo est ad hunc gyrū ex certa lege di
uina habeat inclinationē cōnaturalē. ⁊ sic habet ver⁹
sensus huius dicti. Certa lege ⁊ gyro vallabat abyssos
Silr ⁊ huius qđ dr. Circūdedi mari terminū suū ⁊ si-
milium. Patet etiā quartū intentū in hac figura. s.
q̄ licet in ripa maris terra ⁊ aqua in eodem loco ꝯcur
runt. vtputa in. d. pcedendo tñ in mari p clōgationē
a terra mare semp est altius terra. qđ sic ptz. nam si p-
cedat a loco. d. in quo cōcurrunt aqua ⁊ mare. vt dic
tum est p elongationē a terra vsq; ad aliquē locū. vt-
puta locū. c. qui est in superficie maris. tunc. c. est locus
altior q̄s. d. nā si ptrahat linea ab. a. qđ est cētrū terre
seu vniuersi vsq; ad. c. talis linea intersecabit superficiē
terre in aliq̄ loco ⁊ sit verbi gr̃a in. b. ⁊ cum. a. d. ⁊ a. b.
sint equales. q̄z pcedunt a centro ad circūferentiā se-
quit q̄ linea. a. c. est maior q̄ linea. a. d. ⁊ p cōs. c. loc⁹
est altior. d. q̄z magis accedit ad circūferentiā vniuer
si q̄. d. Et q̄z diametrū elemēti aque est in magna quā
titate maius q̄z diametrū terre. vtputa in decuplū. vt
dictū est. sequit q̄ tantū posset pcedi p elongationez
a terra q̄ sit mare ibi altius q̄z mōtes in terra. naz mō
tes q̄tūcunq; alti nullā ꝓportionē pceptibilē habent
p cōgationē ad orbem terre. vt ptz in eclypsibus lu-
naribus in quibus ex quātitate vmbre a terra causate
cōmensurat certitudinaliter quātitas eclypsis nulla
mentione facta de vmbra montiū rōne p̄dicta. Idem
etiā ptz in ꝓmēsuratōne dierū ⁊ noctiū in q̄ nō fit aliq̄
mētio de altitudine montiū. ac si esset terra sperica pe
nitus. ⁊ sic intelligit illud p̄s. Sup mōtes stabūt aq̄. s.
q̄ altiores sint aq̄ occeani pcedēdo vsus mediū q̄ mō
tes ēre. Sequit quintū intētū. s. q̄ incedētes p terrā ad ma
re descēdere dicunt. sic ptz in auctate p̄all. ⁊ in alijs qđ
sic ptz. nā aliq̄s egredit aliq̄s loc⁹ in superficie ēre discoopte
citra ripā. ⁊ sit. g. ⁊ sic ptrahat linea a cētro aq̄ qđ ē. f.
vsq; ad punctū. g. tūc talis linea intersecabit superficiē

aque in aliquo loco. et sit verbi gratia in puncto b. et tunc cōstat q linea. f. g. est maior q linea. f. b. z p ois locus. g. respectu. f. qđ est cētrum aque est altior q locus. d. vbi est ripa. vt ptz manifeste. z sic ptz rō quare aque vbicūq ponant in terra naturaliter descendēdo fluunt ad mare. nisi impediant. iuxta illud Eccl. j. Omnia flumina intrant in mare. Et ex hoc sequit q incedentes p terram z mare descendentes debent dici vt supra allegatum est. nam cōi modo loquendi loca terre a quibus aque fluunt dicunt superiora respectu locorum ad que fluunt. Patet etiam in hac figura q terra dr fundari sup mare. vt in ps. xxiij. Quia ipse super maria fundauit eam. Terra em̄ habitabilis. f. d. g. e. sup elemētum aque fundat. altior em̄ est respectu f. qđ est centrum aque q tota spera aque post eius congregationem. z eadem rōne dr esse terra sup flumina. nam flumina a terra descendunt in mari. vt dictum est. tanq̄ a superiori loco ad inferiora. Ex quibus bñ consideratis pōt haberi verus intellectus scripturarū q de cōpatione aque ad terrā quo ad situ tractant. q diuersimode ab aliquibus expositoribus exponunt. Patz etiā ex supradictis q terrā esse discooptaz p̄m aliquā ptem ab aquis mō p̄dicto nulli pōt attribui nisi ptāti et ordinationi diuine. vt scriptura in multis locis testat. Ihn̄ iere. v. ca. Me ergo nō timebitis ait dñs. et a facie mea nō trebitis. qui posui arenā terminum mari. Ex quo patet hoc ptinere ad oipotentiam diuinam solū. Silr z ad eius ineffabilem puidētiam q disponens oia suauiter locū dedit aquis miro modo cō naturalē. ne vlterius terrā cooprirent. iuxta illud ps. ciij. Terminū posuisti quē nō transgredient. nec conuertent opire terrā. hoc est satis manifestū. nam liez exiccatio superficiei terre aliquo modo possit causari ex actione solis desiccantis z hmōi. mutatio tñ seu separatio centri aque a loco sibi in prima p̄ductōe debito ad aliū locū distantē nō pt causari nisi a deo qui solus est institutor nature. In hoc em̄ q dr dixit. Congregent aque z̄c. modo p̄dicto. dedit deus aliā naturalez inclinationē ab illa q̄ in p̄mordio habuerant vt supra expositū est. z ideo rōnabiliter hmōi congregatio aquarū fuit facta anteqū sol fieret. vt innueret terraz esse discooptam nō p exiccationē solis vt quidā erronee putant. sed iussione diuina. Idē pz ex mō loq̄ndi scripture in hoc loco. Non em̄ dixit. desiccent aque q̄ sunt sup terrā. vt appareat arida. s dixit. Congregent aque. Quanta aut sit distantia vnius centri ab altero valde difficile esz humanitus inuestigare. sed sufficit q tanta est distantia quāta requirit ad hoc vt p̄dicta inde sequant. pōt etiā ꝓbabiliter opinari non tñ certitudinaliter q centrū aque elementi sit idem cū eccentrico lune. eo q elementū aque put exp̄mur sequitur motum lune p̄m fluxū z refluxum.

De ope quarte diei.

Circa p̄ductionē luminariū et stellarū varie sunt opi. sicut z circa multa alia in hoc cap'lo contenta. p̄m tñ expositionē quā sequar luminaria et stelle fuerunt quarta die. p̄ducta deo p creationē in suis p̄p̄ijs z p̄fectis formis. quas formas sequunt̄ ꝓprietates z virtutes q̄ exp̄munt in lr̄a. z alie q̄ ibi non sunt exp̄sse. cum sacra lr̄a in hoc loco nō tradat nisi illa q̄ visui seu sensui hoim cōiter subiacent. vt dictū est. huic em̄ sniē lr̄a valde cōsonat. cum dicit. Fiant luminaria. eo mō quo dixerat. Fiat lux. nō em̄ dixit. Producant celi luminaria. vel nubes lucida p̄ducat solem. vel aliquid hmōi. in quo denotaret ipsa fuisse ex aliquo facta. nec etiam dicit in eis esse aliquid informe qđ ꝓficeret. sed simplr in primo eorū fieri explicat eorū ꝓprietates. vt lr̄a plane testat. Circa ꝓprietates aūt eorū attendendum q nō oēs ꝓprietates luminariū z stellarū etiam sensibiliuz hic exp̄munt. sed illa q̄ humane vtilitati manifeste deseruiunt. in quibus etiaz dēia inter lucem prima die factam z lucē luminariū innuit. vñ de p̄ma ꝓprietate dicit. Dividant diem a nocte. in quo oñdit quedā differētia inē hanc diuisionem diei z noctis. z illā de qua fit mentio in prima die. nam ibi non dr q lux diuideret inter diem z noctem. seu lucē a tenebris. s q deus diuidit eo q illa lux nō habebat p̄prium motum de se. sed p diffusionē z contractionē a deo factā dies diuidebat a nocte. vt dictū fuit p̄m Basyl. sed luminaria q̄ habēt motum a se p̄m naturā a deo sibi collatā ꝓprie diuidūt inter diē z noctē. vñ dixit. Fiāt luminaria z̄c. vt diuidāt diē ac noctē. Et notandū q licet dies sit ꝓprie latio solis sup terrā. th̄ quelibet planeta z stella habet suū ꝓprium diez. i. cum ipsa sup terrā ferē. z noctē econuerso. z ideo nō simpliciter dicit de sole vt diuidat diē ac noctē. sed etiā de oibus dicit vt diuidant. Secda ꝓprietas est cū dicit. sint in signa qđ cōiter exponit in ordine ex luminaribus celi accipit significatio pluuiosi tpis vel sereni. q̄ sunt apta diuersis negocijs. qđ nō sic intelligendū est. vt p luminaria et stellas cōiter accipiāt signa serenitatis vl pluuie cuiuslibet tēpis sequentis. qz hoc ptinet ad astrologos. qui de his p̄nosticationibus intendūt. non aūt ad p̄m rudē cui moyses loquebat. z etiā ipsi astrologi sepe fallunt in p̄nosticando. sed hoc intelligi debet p̄m quandā generalitatem significandi. vt cum cognoscit q sole exīte in pte septētrionali. seu in signis seu mēsibus hmōi calor viget vt in pluribus. z pluuie diminuunt. z ecōtra de meridionalibus. z hoc cōiter intelligit a popularibus qui cōiter dicunt talem mensem esse calidum et talem temperatum esse z hmōi. qđ veritatem habet in pluribus. q̄ quidē notitia est magne vtilitatis in cultura terre. vt est manifestum. Si autem intelligat q hoc q dr signa. q de hmōi luminaribus z stellis possunt accipi signa aliorū euentuū. talis intellectus etsi forte aliquid cōtineat veritatis. non tñ p̄m primā significationē lr̄alem. q̄ de primaria significatione lr̄e p̄m cōem modum intelligēdi accipit. z de talibus signis intelligit illud biere. x. A signis celi nolite metuere q̄ gentes timent. Et pz q hec ꝓprietas nō ptinebat ad lucem p̄ma die factam. Alia ꝓprietas luminariū ad vtilitatem hoim exp̄mit cuz dicit. vt sint in tpa. Pro q attendendum q nō dicit vt sint in tp̄s. vt sic intelligeret de tpe simpliciter sumpto. qđ factum est cum primo motu in prima die vt dictum est. sed dicit in tpa. vt intelligatur de vicissitudine temporuz er qua fastidium tollit. vñ in hymno. Et temporū das tempora vt alleues fastidiū. et valitudo etiam conseruat. z necessaria victui oriunt. vt patet p experientiam. quod etiam lune videt ptinere que p̄m quatuor aspectus quos habet ad solem diuersas influētias etiam sensibiles causat. vnde ps. ciij. Fecit lunam in tempore. Alia ꝓprietas ad vtilitatem hominum est mensuratio durationis rerum temporalium z negociorum de quo dicit. Et in dies z annos. p hoc enim quelibet duratio temporalis mensurabilis est tam p̄terita q̄ futura p̄m certitudinem. vel saltem estimationem. quod nō ptinet ad lucem prima die factam. p̄sertim cum non durauit nisi p tres dies. Alia vo ꝓprietas maxime vtilitatis est. vt illuminent sup terram. qđ est necessarium q̄tū ad visum. qui est directiuus in opibus z maxime vtilis ē ad cognoscēdas rerū differētias. vt in. j. Metaph. qđ nō ptinebat ad lucem prima die factam. que nō legit illuminasse terram. qz ex sui tenuitate nō poterat ad hoc attingere. Et ex hoc etiā sequit illam lucem nō habuisse alias vtilitates p̄dictas q̄ omnes ꝓueniunt mediante illuminatione luminariū z stellarum sup terram. Et vt summarie includeret alias ꝓprietates luminarium et stellarum que essent quodammodo inenarrabilia dicit. vt p̄essent diei z nocti. s. p potestatem. influēdi suas ꝓprias impressiones. vñ z in ps. cxxv. de hac materia dicit. Solem in potestatem diei. luna z stellas in potestatē noctis. qz mediātibus radijs influunt. z ideo ptās diei p̄cipue attribuit soli. cuius radij in die ceteros obumbrat. ptās vo noctis lune z stellis attribuit. q̄ de nocte clarius irradiāt. Et notandum q moyses in hoc loco causam p̄ductionis luminarium assignat solum p̄m q sunt facta ad vtilitatē hoim vnde Deut. iij. de eis dicit. Que creauit dñs deus tuus in ministerium cunctis gentibus. sed ex hoc non tollitur

ipsa fuisse facta ꝓpter totū vniuersum et finaliter ꝓpter gloriā dei ad quā oia ꝓducta seu creata ordinantur. vñ in Prouer. Omnia opatus est deus ꝓpter semetipsum.

¶ In eodē ca. j. Beñ. vbi dr in postilla. Maxime qr ꝑm alios sanctos doctores Moyses ꝛc. ¶ Additio. ij.

Licet verū sit q̄ expositio be. Aug. in hoc loco sit valde longinqua a plano lrali sensu. nō tñ ex hoc q̄ moyses rudi ꝑplo loquebat quiꝫ spūalia capere nō poterat sed tm̄ corpalia posset sumi ro ꝓtra expositionē Aug. sed potius videt facere ꝓ eo qr ꝓpter ruditatē ꝑpli et ꝓnitatem ad idolatriā optebat q̄ moyses de aneglica natura ꝛ eius cognitione q̄si parabolice loqueret ꝓ similitudinem despere ꝛ manere ꝛc. Vñ sensus lre in hoc loco ꝑm Aug. si ꝓprie intelligat est parabolicus qui sub sensu lrali continet. qui quidē modus exponendi necessarius est et vtilis in multis locis sacre scripture. ꝓut supra in q̄one sup. plogū in rñsione ad quartū argumentū plenius cōtinet.

¶ In eodē ca. j. vbi dr in postilla. Hic q̄rit quare in scōa die non dr. Et vidit deus q̄ esset bonū ꝛc.

¶ Additio. iij.

In hoc loco videt postillator a rectitudine in tribus deuiare. qr primo auctates doctorū nō mediocrem auctatem inter catholicos habentiū irreuerēter tractat. scōo quia irrōnabiliter dicta eorum improbat. tercio qr expositōis lralis auctatem. quā nostri doctores pmo inuenerūt Ra. sa. hebreo attribuit. Primum ptz. nam rñsio quā ipse vocat trupbaticā est illius magni doctoris Rabani qui in hoc loco ad hanc q̄onem sic rñdet. nisi forte sicut quidā patrū exposuit nō esse bonum duplicē numerū. qui ab vnitate diuidit ꝛ ꝑfigurat federa nuptiarum. vñ ꝛ in arcba noe oia aialia q̄ bina ingrediunt immunda sunt. ꝛ impar numerus mundus esse oñdit. hec ille. Magister etiā in. ij. dist. xiij. rñdēs ad hāc q̄onem sic dicit. Sacramentuz aliq̄d hic cōmendat ideo ē forte non est hic dictū qd tñ sicut in alijs factū est. qr binarius principiū est alteritatis ꝛ signū diuisionis ab vnitate. hec ille. Non igit modica irreuerentia est tantorum doctorū seu patrū expositionē trupbaticam vocare Scōm ptz. nam motiuū postillatoris ad reprobandum hmōi expositionem doctorū. qd sumit ex hoc q̄ in sacro euāgelio binarius numerus est laudabilis. ad qd allegat Greg. sup Lucā. r. c. modici valoris est apud sane intelligetes. Cuius rō est. nam in expositōibus mysticis ꝓ vnā ꝛ eandē rem ꝑm diuersas sui qualitates sepe opposita designant. sic ꝛ celum empyreū rōne splendoris ꝓ ignē posset designari. vñ ꝛ igneū dr. infernū aūt qr deuoratiuus ē et maxime obfuscatus ꝛ de eo legit Job. xx. ca. Deuorabit eum ignis qui nō succendit. Silr ꝛ de binario numero est dicendū. qr si cōsideret ꝓut in eo rō charitatis primo saluat sic est laudabilis ꝛ in bonū sonat. ꝛ ideo binarium intelligit isto modo Greg. sup Lucā. Inq̄tum aūt binarius numerus ab vnitate primo descendit principiū seu signū diuisionis est. ꝛ ꝓ ꝯs nō bonā habet significationem. ꝛ isto mō accipit a doctoribus in hoc loco. vñ ꝓdictorū doctorū expositio. etsi nō sit lralis tñ non est trupbatica. sed vere expositio mystica. ꝛ ideo interposuerūt aduerbiū dubitatiuū. s. forte seu fortasse ad designandū q̄ ex ea nō pōt sumi efficax argumentū. sicut nec ex alijs mysticis expositōibus. Tercio ptz. nam rñsio lralis quā dr vel ideo nō addit qr in hoc ope distinctio aquarū non est ꝑfecta q̄ in ꝓmo fit. vbi dicit. Congregent aque in locū vnū. ꝛ ideo ibi addendū reseruat. hec in glo. potiꝰ igit erat attribuenda auctas huius expositōnis glo. nre ꝓlogo.

¶ In eodē ca. j. vbi dr in postilla. q̄ distinctio facta est ꝓ hoc q̄ aqua ꝓius ꝓducta in forma substantiali ꝛc.

¶ Additio. iiij.

Congregatio aquarū de qua hic agit nō est intelligēda ꝓ depositatē aquarū. nec ꝓ earū receptionē in cōcauitatibus terre. ꝓut aliqui voluerunt. & ꝓ alium modū rōnabiliorē ꝓut lra sonat. sicut plenius in additione supra dicta in ope tercie diei declarat. vide ibi.

¶ In eodē ca. j. vbi dr in postilla. ꝛ ꝓtulit terra. intelligit passiue. qr virtute diuina actiua ꝓtulit ꝛc.

¶ Additio. v.

Ex hoc q̄ diuina virtute terra ꝓtulit herbā nō sequit quin terra actiue ꝓtulit herbā. Vñ aug. in hoc loco causaliter dictū est ꝓduxisse terra herbā ꝛ lignū. i. ꝓducendi accepisse virtutem.

¶ In eodē Beñ. ca. j. vbi dr. Stelle aūt fixe ꝛc.

¶ Additio. vj.

Octaua spera vbi sunt. xij. signa ꝛ stelle fixe motum habet ꝓprium distinctū a motu firmamenti qui quidē motus dr apud astronomos motus accessus ꝛ recessus.

¶ In eodē ca. j. vbi dr in postilla. Nec valet qd̄ cōtra hoc obijcit frater Thomas ꝛc.

¶ Additio. vij.

Si verba sancti Thome tractātis de luce in prima die ꝓducta in prima par. q. lxvij. arti. vlti. in rñsione ad scm̄ argumentum recte intelligant. improbatio postillatoris nullum habet locum. verba cū sua in hac materia loco allegato hec sunt in forma. Quidam dicunt lucem illam fuisse nubē quādam lucidam q̄ postmodū facto sole in materiam ꝓiacentem redijt. sed istud nō est conueniens. quia scriptura in principio Beñ. ꝓmemorat institutionem nature q̄ postmodum pseuerat vnde nō debet dici q̄ aliquid tūc factum fuerit qd̄ post modicum esse desierit. ꝛ iō alij dicūt q̄ illa nubes lucida adhuc remanet ꝛc ꝓiuncta solvit ab eo discerni nō possit. sed ꝑm hoc illa nubes superflua remaneret. nihil aūt est vacuū in operibus dei. ꝛ ideo alij dicunt q̄ ex illa nube formatus est corpus solis. sed hoc etiam dici non pōt si ponat corpus solis nō esse de natura quatuor elementorum. sed esse incorruptibile ꝓ naturā. q̄m ꝑm hoc materia eius non pōt esse sub alia forma. ꝛ ideo dicendū ꝛc. hec ille. Ex quibus verbis manifeste ptz q̄ sanctus Thomas non improbat terciam positionem. q̄ dicit solem esse factum de illa nube lucida. ꝓ hoc q̄ in prima rerum productione non est dicendum q̄ aliquid sit ꝓductum latis cito corrumpendum. ꝓut postillator eidem impo nit. sed sanctus doctor improbat hanc positionem ꝑ aliud medium ꝛ conditionaliter. scz si ponat corpus solis esse incorruptibile ꝓ naturā. qr ꝑm hoc materia eius nō potuit ee sub forma nubis lucide seu alia forma quecūq; distincta a forma solis que nunc est. Primam autem positionem que dicebat illam nubem lucidam postmodum facto sole in materiam ꝓiacentez rediisse improbat sanctus Thomas ꝓ hoc q̄ nō est dicendum q̄ aliquid in prima rerum ꝓductione sit ꝓductum satis cito corrumpendum. que quidē improbatio est manifesta quo ad istam positionem primam nam si nubes illa lucida in materiaz ꝓiacentē rediisset. certum est ipsam corruptam fuisse ꝑm ꝑfectam rationem corruptionis. non esset transmutabat in melius. vnde in hoc loco videt q̄ postillator aut non legit verba sancti Thome ꝓdicta. aut voluit inuoluere sententias eius vt eum irrationabiliter reprehenderet. Qr aūt subiungit postillator de sancto Thoma q̄ incidit in illud quod improbat. eo q̄ in opere quinte diei dicit. q̄ aues ꝛ pisces facti sunt ex quatuor elementis ꝛc nihil rationis videt continere. nam sanctus Thomas nō improbat q̄ ex aliqua natura in principio Beñ. commemorata ꝑm aliquid sui produceret aliqua alia natura. sicut herbe vel plante ex terra. ꝛ aues ꝛ pisces ex aqua seu ex quatuor elementis. sed dicit esse inconueniens q̄ aliquid tūc factū fuerit. ꝛ postmodū esse desierit. s. ꝑm totū. vtputa q̄ totū elementū aque vl hmōi nunc pseueraret. sed post modicum desineret esse. qd̄

esset contra institutionē nature q̄ pseuerans est.

¶ In eodē ca.j. vbi dr in postilla. Considerandū etiā q̄ aues z pisces rē. Additio.viij.

Secundū est hic sicut supra sup illud verbū. Et protulit terra. s. q̄ ex hoc q̄ pisces z aues fuerūt producti a deo actiue. nō sequit q̄ nō fuerint producti ex elemētis actiue. Causa em̄ prima nō semp excludit actionē causarū secundarū vt dictū est.

¶ In eodē ca.j. vbi dr in postilla. ex q̄ pz iudeos cecidisse in errorē saracenorū. Additio.ix.

Sicut inter xp̄ianos fuerunt aliqui heretici. vt Arriani. Nestoriani. z hmōi. quorū errores nō sunt imponēdi veris xp̄ianis. sic inter iudeos fuerunt aliqui hītes erroneas opiniones q̄ nō approbant a iudeis cōiter. vñ licet in aliquibus opusculis eorū appareat q̄ in alia vita sint corpales delectatōes cōitas tñ eorū bono respuit. est em̄ cōtra illud Isa. lxiij. A seculo nō audierūt. nec auribus ppeperf. oculus nō vidit. deus absq; te q̄ pparasti expectātibus te. Ex quibus verbis manifeste habet q̄ remuneratio pparata iustis supat oēm sensuz. vñ determinatio cōis est apud cos. prout Rabi moyses dicit q̄ in alia vita nō est cibus. nec potus nec actus venereorū. sed iusti delectant ex splendore diuine gratie. Quapropter attribuere istū errorē iudeis in cōi nō est vtile ad eorum reductionē. credunt em̄ q̄ nos fingimus mēdacia cōtra eos. qđ nō modicū impedimentū pstat ad hoc vt reddamur eis credibiles.

¶ In eodē Gen̄. ca.j. vbi dr in postilla. imago aūt dei consistit in aia rē. Additio.x.

Hec expositio postillatoris de imagine z similitudine satis ogrua est. z ponit a magro in.ij. di.xxj. Sunt tñ alij modi exponendi vt ibidē habet. quorū nō dr̄ie. put in prima pte. q.xciij. arti.viij. pt sic sumi. nam similitudo aut cōsideratr vt pambulū ad imaginem. in q̄tum est cōior q̄ imago. ois em̄ imago est similitudo z nō econtra. vel pōt cōsiderari vt subsequns ad imaginē in q̄tum significat quandā imaginis pfectionem. Dicimus em̄ imaginez alicuius esse silem ei cuius est imago. in q̄tum pfecte repsentat ipsum. vñ similitudo si distinguat ab imagine primo mō. put est pambula ad ipsam. sic similitudo attendit fm ea que sūt cōiora. q̄ietatib⁹ intellectualis nature. z fm hoc ad imaginem dei mens ptinet fm Aug. in li.lxxxiij. qōnū. Cetera aūt bois. s. que ptinent ad ptes inferiores aie. vel etiā ad ipsum corpus ad similitudinē facta esse dicūtur. si aūt distinguat scdo modo. s. put similitudo significat imaginis pfectionem sic habet locū expositio postillatoris.

¶ Incipit tractatus mgri Mathie ordinis minorū puincie Saxonie ministri sacre theologie pfessoris clarissimi quez intitulauit Correctorium corruptorū Burgensis. in quo dicta postillatoris tutat rndendo rōnibus Burgensis z eius dicta optimis rōnibus annihilando vt patet diligenter inspicienti.

Postq̄ plogū suū Burgensis ad lr̄am accedēs dicit se velle aliqua supponere ex quibus trabi debeat aliquid planum p̄ simpliciter capientibus. Et hoc faciens inuoluendo lr̄as circa primum capitulum replet totum vnū sexternū. z suis involutionibus poptime pensatis videri poterit q̄ primum capitulum remanet plus dubiū in multis q̄z ex plana postillatoris expositiōe in qua digressione repbendit aliq̄ postillatorem. primo dicens q̄ minus sufficienter se habuit circa p̄cessum introductorij primi capituli in eo q̄ dicit intellectum opationis ser vierum dep̄dere ex varietate opinionuz de natura materie a pbis positarum. Vbi dico q̄ Burgen. nō bñ repbendit postillatorem. nam postillator dicit duas solennes expositiones lr̄ales doctorum esse que p̄cedunt varie fm opiniones varias de natura materie a pbis positas z excludit admirationem eorū, qui egreferre possent cum dicta pborum opinabilia tractare in expositione lr̄ali dicens. ex illarum ptractatōe dependet intellectus operis ser vierum. non directe z p se. sed in q̄tum exponit varie a diuersis. Non igit vult q̄ sensus lr̄alis sit sumendus ex opinionibus philosophorum. sed q̄ videri possit. que doctorum expositio innixa z fundata sup hmōi sit rationabilior z sensui lr̄ali ꝓpinquior. nō igit inconuenienter dictum vt putat Burgen. Rationes igit sue repbensionis non valent. nō prima quia ex diuersitate opinionum nō sumit sensum scripture. sed solum inquirit ex eis que sententia doctorum sit aptior. nec scda. qz articulum creationis non inquirit ex pfatis opinionibus. sed conuenientiam expositionum adductarum. intendit enim solum expositionum varietatem z obscuritatem declarare a quo etiam ipse burgen. nō abstinet si repbensibile est. nam diuersitatem inter be. Aug. z Amb. sumi de informitate materie ptractat in solutione prime questionis quaz mouet quare scilicet scriptum non sit. fiat terra. sicut fiat lux rē. Nec puto sine intellectu opinionum de natura materie expositionem Bede. Strabi. Inconuenientis. z ceterorum de prima forma corporali quicq̄ posse intelligere. q̄uis ad verum sensum literalem huius passus etiam sine eorum expositione quis possit deuenire. Item eadē digressione improbat burgen. rōnes p postillatorem adductas. ad ostendendum aggressiones aquarum in locum vnuz vt appareret arida. videlicet condensationem elementi aque z receptionem multarum partium eius in cōcauitatibus terre. quas rationes improbando burg. improbat nō modo postillatorem sed z be. Aug. qui asserit has rōnes sup Gen̄. ca.xij. Sicq; bur. ad reuerentiam sanctorum non respicit quod supra in postillatore valde repbēdit. sed frustra vt patet in correctorio. vj. arti. q. pambule Rationes nanq; ipsius burgen. contra be. Aug. z postillatorem modice sunt apparentie. nam prima fundat sup falsa imaginatione q̄si tota rō siccitatis terre sit receptio aque in concauitatibus terre. quod falsum est. sed ex condensatione eius facta est. cum in prima creatione aqua fuisset rara ad modum nebule. z ex multis pugillis nebule factus est vnus pugillus aque. sicut pz ad sensum. Sicq; condensatōe facta pars recepta est in concauitatibus terre. z ille sunt due cause ptiales siccitatis terre. vt vult be. Aug. vbi supra. Nec scda rō burg. valet cum dicit in lra dicit. Congregent aque. non condensent. nam congregatio simul z condensatio est partium ꝓpinquioz positio et ita illa difficultas potius est vocalis q̄ realis. Similiter quod tercio adducit fundat sup falsa imaginatione. imaginatur enim q̄ aque in terra recepte sint densiores. quod verum non est quantum est de ratione aque. quia toto elemento condensato pars eius vna recepta est in terre visceribus. Et p ea que dicta sunt patet q̄ non valet illud quod quarto adducit. qz condensatio z receptio sūt ambe cause partiales advenum effectum ariditatis terre. Preter has potior ratio ariditatis huius potest addi diuina voluntas. que legem posuit aquis ne transirent fines suos. Item in eadem digressione reiectis modis dicendi be. Aug. z aliorum burgen. imaginat aquam que in principio creationis fuit concentrica terre z vniuerso factam eccentricam terre z concentricam lune. vt apparere posset arida. sed q̄q̄ sua imaginatio sit valde inuoluta ad sensum tamen literalem modicum conferre videtur. nec fundat eam sup aliqua auctoritate sacri canonis sanctorum doctorum vl alicuius philosophi. Et multa huic imaginationi contingunt inconuenientia. Primum qz fm illā z aer z ignis ponerent necessario elementa eccentrica. q̄ egressionem enim aque necesse est aerem egredi. cum nō habeat in sua spera soliditatem resistendi. z idez arguit de spera ignis. Secundum. quia sic ordo elementorum a prima creatiōe institutus z inclinatio naturalis ad centrum vniuersi omnibus elementis indita fm beatum Augu. z ipsummet burgensem cito cessassent. quod est contra burgensem z suum magistrū p̄cipuum sanctū Thomā qui ideo reputat inconuenies lucem prima die

ipsa fuisse facta ꝓpter totū vniuersum et finaliter ꝓpter gloriā dei ad quā oia ꝓducta seu creata ordinanť. vñ in Prouer. Omnia opatus est deus ꝓpter semetipsum.

¶ In eodē ca. j. Ben. vbi dī in postilla. Maxime q3 ſm alios sanctos doctores Moyses ꝛc. ¶ Additio. ij.

Licet verū sit q3 expositio be. Aug. in hoc loco sit valde longinqua a plano lrali sensu. nō tn ex hoc q3 moyses rudi ꝓplo loquebať quiſpūzalia capere nō poterat sed tm̄ corꝛalia posset sumi rō ꝓtra expositionē Aug. sed potius videť facere ꝓ eo q3 ꝓpter ruditatē ꝓpli et ꝓnitatem ad idolatriā optebat q3 moyses de angelica natura z eius cognitione q̄si parabolice loquereť ꝙ silitudinem desperet z manet ꝛc. ¶ Ad sensus lre in hoc loco ſm Aug. si ꝓpie intelligať est parabolicus qui sub sensu lrali continet. qui quidē modus exponendi necessarius est et vtilis in multis locis sacre scripture. put supꝛa in qōne sup ꝓlogū in rn̄sione ad quartū argumentū plenius cōtinet.

¶ In eodē ca. j. vbi dī in postilla. Hic q̄rit quare in scḋa die non dī. Et vidit deus q3 esset bonū ꝛc. ¶ Additio. iij.

In hoc loco videť postillatoꝛ a rectitudine in tribus deuiare. q3 primo auctates doctoꝛū nō mediocrem auctatem inter catholicos habentiū irreuerēter tractat. scḋo quia irrōnabiliter dicta eoꝛum improbat. tercio q3 expositōis lralis auctatem. quā nostri doctoꝛes primo inuenerūt Ra. sa. hebꝛeo attribuit. Primum ptz. nam rn̄sio quā ipse vocat trupbaticā est illius magni doctoꝛis Rabani qui in hoc loco ad banc qōnem sic rn̄det. nisi forte sicut quidā patrū exposuit nō esse bonum duplicē numerū. qui ab vnitate diuidit z p̄figurat fedeꝛa nuptiarum. vñ z in arcba noe oia aialia q̄ bina ingrediunť immunda sunt. z impar numerus mundus esse oñdit. hec ille. ¶ Magister etiā in. ij. dis. xiij. rn̄dēs ad hāc qōnem sic dicit. Sacramentuz aliqd̄ bic cōmendať ideo eſ̄ fortasse non est. bic dictū q3 tn̄ sicut in alijs factū est. q3 binarius principiū est alteritatis z signū diuisionis ab vnitate. hec ille. Non igit̄ modica irreuerentia est tantoꝛum doctoꝛū seu patrū expositionē trupbaticam vocare Secḋm ptz. nam motiuū postillatoꝛis ad reꝓbandum bmōi expositionem doctoꝛū. q3 sumiť ex hoc q3 in sacro euāgelio binarius numerus est laudabilis. ad q3 allegat Greg. sup Lucā. r. c. modica valoꝛis est apud sane intelligētes. Cuius rō est. nam in expositōibus mysticis ꝙ vnā z eandē rem ſm diuersas sui qualitates sepe opposita designanť. sic z celum empyreū rōne splendoꝛis ꝙ ignē possit designari. vñ z igneū dī. infern? aūt q3 deuoꝛatiuus ē et marime obfuscatus z de eo legiť Job. xx. ca. Deuoꝛabit eum ignis qui nō succendiť. Silr z de binario numero est dicendū. q3 si cōsideret ꝓut in eo rō charitatis primo saluať sic est laudabilis z in bonū sonat. z ideo binarium intelligit isto modo Greg. sup Lucā. Inq̄ntum aūt binarius numerus ab vnitate primo descendit principiū seu signū diuisionis est. z ꝙ ꝓns nō bonā babet significationem. z isto mō accipiť a doctoꝛibus in hoc loco. vñ ꝓdictoꝛū doctoꝛū expositio. etsi nō sit lralis tn̄ non est truꝓbatica. sed vere expositio mystica. z ideo interposuerūt aduerbiū dubitatiuū. s. forte seu fortasse. ad designandū q3 ex ea nō pōt sumi efficax argumentū. sicut nec ex alijs mysticis expositōibus. Tercio ꝓz. nam rn̄sio lralis quā attribuit ipsi Ra. sal. inueniť ꝓius in glo. nostra. vbi sic dī vel ideo nō addiť q3 in hoc ope distinctio aquarū non est ꝓfecta q̄ in ꝓmo fit. vbi dicit. Congregenť aque in locū vnū. z ideo ibi addendū reseruať. bec in glo. potī? igit̄ erat attribuenda auctas buius expositōnis glo. nr̄e q3 Ra. sa. put ostēsum est in quarto arti. q. supaddite in ꝓlogo.

¶ In eodē ca. j. vbi dī in postilla. q̄ distinctio facta est ꝙ hoc q3 aqua ꝓius ꝓducta in forma substantiali ꝛc. ¶ Additio. iiij.

Congregatio aquarū de qua bic agiť nō est intelligēda ꝙ deꝓsitare aquarū. nec ꝙ earū receptionē in cōcauitatibus terre. put aliqui voluerunt. & q3 alium modū rōnabiliozē put lra sonat. sicut plenius in additione supꝛa dicta in ope tercie diei declarať. vide ibi.

¶ In eodē ca. j. vbi dī in postilla. z ꝓtulit terra. intelligit̄ passiue. q3 virtute diuina actiua ꝓtulit ꝛc. ¶ Additio. v.

Ex hoc q3 diuina virtute terra ꝓtulit herbā nō sequit̄ quin terra actiue ꝓtulit ꝓducta. Vñ aug. in hoc loco causaliter dictū est ꝓduxisse terra herbā z lignū. i. ꝓducendi accepisse virtutem.

¶ In eodē Ben. ca. j. vbi dī. Stelle aūt fixe ꝛc. ¶ Additio. vj.

Octaua spera vbi sunt. xij. signa z stelle fixe motum babet ꝓpriū distinctū a motu firmamenti qui quidē motus dī apud astronomos motus accessus z recessus.

¶ In eodē ca. j. vbi dī in postilla. Nec valet q̄d̄ cōtra hoc obiecit frater Thomas ꝛc. ¶ Additio. vij.

Ad verba sancti Thome tractātis de luce in prima die ꝓducta in prima par. q. lxvij. arti. vlti. in rn̄sione ad scḋm argumentum recte intelligāť. improbatio postillatoꝛis nullum babet locum. verba cn̄ sua in hac materia loco allegato bec sunt in forma. Quidam dicunt lucem illam fuisse nubē quādam lucidam q̄ postmodū facto sole in materiam ꝓiacentem redūt. sed istud nō est conueniens. quia scriptura in principio Ben. ꝓmemozat institutionem nature q̄ postmodum ꝓsecuta est vnde nō debet dici q3 aliquid tūc factum fuerit q̄d̄ post modicum esse desierit. z iō alij dicūt q3 illa nubes lucida adbuc remanet z ē ꝓiuncta solivt ab eo discerni nō possit. sed ſm boc illa nubes supflua remaneret. nibil aūt est vacuū in operibus dei. z ideo alij dicunt q3 ex illa nube formatuz est corꝓus solis. sed boc etiam dici non pōt si ponať corꝓus solis nō esse de natura quatuoꝛ elementoꝛum. sed esse incoꝛruptibile ꝙ naturā. q̄n ſm hoc materia eius non pōt esse sub alia forma. z ideo dicendū ꝛc. hec ille Ex quibus verbis manifeste ꝓz q3 sanctus Thomas non improbat terciam positionem. q̄ dicit solem esse factum de illa nube lucida. ꝙ hoc q3 in prima rerum ꝓductione non est dicendum q3 aliquid sit ꝓductum satis cito coꝛrumpendum. put postillatoꝛ eidem impo nit. sed sanctus doctoꝛ improbat banc positionem per aliud medium z conditionaliter. scz si ponať corꝓus solis esse incoꝛruptibile ꝙ naturā. q3 ſm hoc materia eius nō potuit eē sub forma nubis lucide seu alia forma quecūq3 distincta a forma solis que nunc est. Primam autem positionem que dicebat illam nubem lucidam postmodum facto sole in materiam ꝓiacentez rediſſe improbat sanctus Thomas ꝙ hoc q3 nō est dicendum q3 aliquid in prima rerum ꝓductione sit ꝓductum satis cito coꝛrumpendum. que quidē improbatio est manifesta quo ad istam positionem primam nam si nubes illa lucida in materiaz ꝓiacentē redisse. certum est ipsam coꝛruptam fuisse ſm ꝓfectam rationem coꝛruptionis. non eñ transmutabať in melius. vnde in hoc loco videť q3 postillatoꝛ aut non legit verba sancti Thome ꝓdicta. aut voluit inuoluere sententias eiꝙ vt eum irrationabiliter reꝓbenderet. Oꝛ aūt subiungit postillatoꝛ de sancto Thoma q3 incidit in illud quod improbat. eo q3 in opere quinte diei dicit. q3 aues z pisces facti sunt ex quatuoꝛ elementis ꝛc nibil rationis videť continere. nam sanctus Thomas nō improbat q3 ex aliqua natura in principio ꝓdn̄. commemozata ſm aliquid sui ꝓduceret aliqua alia natura. sicut berbe vel plante ex terra. z aues z pisces ex aqua seu ex quatuoꝛ elementis. sed dicit esse inconueniens q3 aliquid tūc factū fuerit. z postmodū esse desierit. s. ſm totū. vtputa q3 totū elementū aque vel bmōi nunc ꝓsecaret. sed post modicum desineret esse. q̄d̄

esset contra institutionē nature q̄ pseuerans est.

¶ In eodē ca. j. vbi dr in postilla. Considerandū etiā q̄ aues z pisces rē. ¶ Additio. viij.

Vendū est hic sicut supra sup illud verbū. Et ptulit terra. s. q̄ ex hoc q̄ pisces z aues fuerūt pducti a deo actiue. nō sequit q̄ nō fuerint pducti ex elemētis actiue. Causa em̄ prima nō semp excludit actionē causarū secundarū vt dictū est.

¶ In eodē ca. j. vbi dr in postilla. ex q̄ pz iudeos ceciderūse in errorē saracenorū. ¶ Additio. ix.

Sicut inter xp̄ianos fuerunt aliqui heretici. vt Arriani. Nestoriani. z hmōi. quorū errores nō sunt imponēdi veris xp̄ianis. sic inter iudeos fuerunt aliqui hītes erroneas opiniones q̄ nō approbant̄ a iudeis cōiter. vñ licet in aliquibus opusculis eorū appareat q̄ in alia vita sint corpales delectatōes cōitas tñ eorū Boino respuit. est em̄ cōtra illud Ysa. lxiiij. A seculo nō audierūt. nec aurib⁹ pceperūt. oculus nō vidit. deus absq̄ te q̄ opparasti expectātibus te. Ex quibus verbis manifeste habet̄ q̄ remuneratio p̄parata iustis supat oēm sensum. vñ determinatio cōis est apud eos. prout Rabi moyses dicit q̄ in alia vita nō est cibus. nec potus nec actus venereorū. sed iusti delectant̄ ex splendore diuine gratie. Quapropter attribuere istū errorē iudeis in cōi nō est vtile ad eorum reductionē. credunt em̄ q̄ nos fingimus mēdacia cōtra eos. qđ nō modicū impedimentū pstat ad hoc vt reddamur eis credibiles.

¶ In eodē Gen̄. ca. j. vbi dr in postilla. imago aūt dei consistit in aia rē. ¶ Additio. x.

Hec expositio postillatoris de imagine z silitudine satis congrua est. z ponit̄ a magro in. ij. di. xxj. Sunt tñ alij modi exponendi vt ibidē habet̄. quorū rō dr̄ie put in prima pte. q. xciij. arti. viij. pt sic sumi. nam silitudo aut cōsiderat̄ vt pambulū ad imaginem. inq̄tum est cōior q̄ imago. ois em̄ imago est silitudo z nō econtra. vel pōt cōsiderari vt subseqns ad imaginē inq̄tum significat quandā imaginis pfectionem. Dicimus em̄ imagines alicuius esse silem eius est imago. inq̄tum pfecte repsentat ipsum. vñ silitudo si distinguat̄ ab imagine primo mō. put est pambula ad ipsam. sic silitudo attendit̄ sm̄ ea que sūt cōiora. p̄rietatib⁹ intellectualis nature. z sm̄ hoc ad imaginem dei mens ptinet sm̄ Aug. in li. lxxxiij. qōnū. Cetera aūt bois. s. que ptinent ad ptes inferiores aie. vel etiā ad ipsum corpus ad silitudinē facta esse dicūtur. si aūt distinguat̄ scdo modo. s. put silitudo significat imaginis pfectionem sic habet locū expositio postillatoris.

Incipit tractatus magri Mathie ordinis minorū puincie Saxonie ministri sacre theologie pfessoris clarissimi quez intitulauit Correctorium corruptorij Burgensis. in quo dicta postillatoris tutat̄ rndendo rōnibus Burgensis z eius dicta optimis rōnibus annihilando vt patet diligenter inspicienti.

Post plogū suū Burgensis ad lram accedēs dicit se velle aliqua supponere ex quibus trabi debeat aliquid planum p̄ simpliciter capiētibus. Et hoc faciens involuendo snias circa primum capitulum replet totum vnū sexternū. z suis involutionibus poptime pensatis videri poterit q̄ primum capitulum remanet plus dubiū in multis q̄z ex plana postillatoris expositiōe in qua digressione repbendit aliq̄n postillatorem. primo dicens q̄ minus sufficienter se habuit circa pcessum introductorū primi capituli in eo q̄ dicit intellectum opationis sex dierum tpen dere ex varietate opinionū de natura materie a pbis positarum. Vbi dico q̄ Burgen. nō bñ repbendit postillatorem. nam postillator dicit duas solennes expositiones lrales doctorum esse que pcedunt varie sm̄ opiniones varias de natura materie a pbis positas z excludit admirationem eorū qui egreferre possent cum dicta pborum opinabilia tractare in expositione lrali dicens. ex illarum ptractatōe dependet intellectus operis sex dierum. non directe z p se. sed inq̄tum exponit varie a diuersis. Non igit̄ vult q̄ sensus lralis sit sumendus ex opinionibus philosophorum. sed q̄ videri possit. que doctorum expositio innixa z fundata sup hmōi sit rationabilior z sensui lrali ꝓpinquior. nō igit̄ inconuenienter dictum vt putat Burgen. Rationes igit̄ sue repbensionis non valent. nō prima quia ex diuersitate opinionum nō sumit sensum scripture. sed solum inquirit ex eis que sententia doctorum sit aptior. nec scda. q. articulum creationis non inquirit ex p̄fatis opinionibus. sed conuenientiam expositionum adductarum. intendit enim solum expositionum varietatem z obscuritatem declarare a quo etiam ipse burgen. nō abstinet si repbensibile est. nam diuersitatem inter be. Aug. z Amb. sumi de informitate materie ptractat in solutione p̄me questionis quaz mouet quare scilicet scriptum non sit. fiat terra. sicut fiat lux rē. Nec puto sine intellectu opinionum de natura materie expositionem Bede. Strabi. Lincolnensis. z ceterorum de prima forma corporali quicq̄ posse intelligere. q̄uis ad verum sensum literalem huius passus etiam sine eorum expositione quis possit quenire. Item cadē digressione improbat burgen. rōnes p postillatorem adductas. ad ostendendum aggressiones aquarum in locum vnuz vt appareret arida. videlicet condensationem elementi aque z receptionem multarum partium eius in cōcauitatibus terre. quas rationes improbando burg. improbat nō modo postillatorem sed z be. Aug. qui asserit bas rōnes sup Gen̄. ca. xij. Sicq̄ bur. ad reuerentiam sanctorum non respicit quod supra in postillatore valde repbēdit. sed frustra vt patet in correctorio. xj. arti. q. p̄ambule. Rationes nanq̄ ipsius burgen. contra be. Aug. z postillatorem modice sunt apparentie. nam prima fundat̄ sup falsa imaginatione q̄si tota rō siccitatis terre sit receptio aque in concauitatibus terre. quod falsum est. sed ex condensatione eius facta est. cum in prima creatione aqua fuisset rara ad modum nebule. z ex multis pugillis nebule factus est vnus pugillus aque. sicut ptz ad sensum. Sicq̄ condensatōe facta pars recepta est in concauitatibus terre. z ille sunt due cause ptiales siccitatis terre. vt vult be. Aug. vbi supra. Nec scda rō burg. valet cum dicit in lra dicit. Congregent̄ aque. non condensent̄. nam congregatio simul z condensatio est partium ꝓpinquior positio et ita illa difficultas potius est vocalis q̄z realis. Similiter quod tercio adducit fundat̄ sup falsa imaginatione. imaginatur enim q̄ aque in terra recepte sint densiores. quod verum non est quantum est de ratiōe aque. quia toto elemento condensato pars eius vna recepta est in terre visceribus. Et p ea que dicta sunt patet q̄ non valet illud quod quarto adducit. q. condensatio z receptio sūt ambe cause partiales advnum effectum ariditatis terre. Preter bas potior ratio ariditatis huius potest addi diuina voluntas. que legem posuit aquis ne transirent fines suos. Item in eadem digressione reiectis modis dicendi be. Aug. z aliorum burgen. imaginat̄ aquam que in principio creationis fuit concentrica terre z vniuerso factam eccentricam terre z concentricam lune. vt apparere posset arida. sed q̄q̄z sua imaginatio sit valde involuta ad sensum tamen literalem modicum conferre videtur. nec fundat eam sup aliqua auctoritate sacri canonis sanctorum doctorum vl alicuius philosophi. Et multa huic imaginationi contingunt inconuenientia. Primum q. sm̄ illā z aer z ignis ponerent̄ necessario elementa eccentrica. p egressionem enim aque necesse est aerem egredi. cum nō habeat in sua spera soliditatem resistendi. z ideo arguit̄ de spera ignis. Secundum. quia sic ordo elementorum a prima creatiōe institutus z inclinatio naturalis ad centrum vniuersi omnibus elementis indita sm̄ beatum Augu. z ipsummet burgensem cito cessassent. quod est contra burgensem z suum magistrū p̄cipuum sanctū Thomā qui ideo reputat inconueniens lucem prima die

factā sole facto q̄rto die redūsse in p̄iacentē materiā. q̄si in prima rerū ꝓductōe aliquid fuerit ꝓductū satis cito corrūpendum. vt ptz. j. par. q. lxvij. art. vlt. in rn̄sione ad scām argumentū. Nec videat modicū incōueniēs ordinem illum q̄ ad naturā elementarē spāliter aque fore corruptū cum multi pōderis sit ordo ille. in q̄ etiā feda in se viderent pulcra ⁊ valde bona. vt inquit be. Aug. iij. sup Gen. circa finem. Tertiū q̄ sic videret natura aque corrupta. ꝓprijs em passionibus ⁊ naturalibus inclinatiōibus immutatis. necesse est naturā immutari. cessante ei inclinatōe motus sui ad centrū vniuersi iam cessaret esse grauis. cessante gravitate cessaret esse frigida ⁊ humida. et p cōs cessaret esse aqua. nec valet instantia de aqua q̄ est supra firmamentū q̄ non est mobilis ad centrū. q̄ vm Burgē. in eadem digressione. illa dz q̄si equinoce aqua p quanda analogiā rone diafaneitatis. non rone grauitatis. Est em appetitus naturalis grauis motus ad centrū intrinsecus ⁊ naturalis. vt docet be. Aug. iij. sup Gen. ca. ix. ꝓter hec ⁊ alia multa imaginatio sua non videt posse stare. sed ⁊ mirū est q̄ nullus pdoꝝ qui de naturis rerum ⁊ earū cōnexione multa scripserunt hmōi ecentricitatem videre nō potuerunt q̄ de hmōi nulla scripta reliquerunt. ⁊ manifestū signum q̄ spera aque nō sit ecentrica sed potius terre ⁊ vniuerso cōcentrica videt esse tale. q̄ cessante lege quam deus posuit aquis ⁊ gyro vallante abyssos. aqua naturaliter aridā absorberet. vt pz in diluuio. de quo ca. viij. infra vbi etiā Burg. sibipsi cōtradicti onem dicit. cum aqua sit naturaliter fluida oportet q̄ tēpe diluuij orbiculariter se habuerit circa centrū. i. terrā. Congregationis igit aquarū vt appareret arida. put supra dictum est principalis cā est diuina voluntas. q̄ terminum posuit aquis. ne transirent fines suos nec aqua p positionem talis legis detineret violenter. q̄ quis illa detētio sit contra inclinationē naturalē grauis ad centrū. non tn̄ obedientialē. vm quam deus pot facere quodlibet ex quo libet. Item in eodē ca. Burgē. quercus occasionē contra postillatorē. dicit cum recedere a be. Augu. in hoc q̄ dicit ad lr̄am p celum nō intelligi angelicā naturā. vbi dico q̄ nec be. Aug. ad lr̄am sic videt exponere. sed q̄ Burg. dicit talem acceptionē esse parabolicā nō videt verū. nam vm Britonē pabola differt a metaphora. ⁊ paradygma. q̄ vm Donatum vt cum allegat Brito. parabola est rerum genere differentiū cōpatio. ⁊ sic ponit semen p verbo dei. deo. p rōo ⁊c. Vn ꝓposito be. Aug. q̄ talem cooptionē exponendo nō facit vt videt no est expositio eius cōparabolica q̄ solum habet locum in his vbi res significant nō voces ad auctoris intentū. ⁊ in illo casu parabolicus sensus nō continet sub lr̄ali. sed est vere lr̄alis. q̄ a spūsancto intentus immo sensus pabolarum vm significationem vocum sepe falsus est. vt ptz Iudi. ix. de lignis in cōsilium cōuenientibus ⁊ de electōe regis loquētibus et sic de alijs passibus sacre scripture. Ex quo bn̄ infert q̄ Burg. in primo articulo sue qōnis p̄ambule nō ponit sufficienter adequatā rōnem sensus lr̄alis. cum dicit q̄ adequate sit ille qui a deo intendit. ⁊ p voces in lr̄a contētas significat. Debuit em̄ addere ꝓpter p̄missa aut p res vocibus exp̄ssas significat. ⁊ hic est vere parabolicus. qualis nō apparet sensus be. Aug. de quo sermo p̄n̄s. Postillator igit verum dixit expositionem be. Aug. nō esse lr̄alem. nec p hoc recedit a be. Augu. cuius expositio potius videt allegorica q̄ pabolica. q̄ ex alio aliud intelligit. Ex celo ad lr̄am angelus p allegoriam. vt ptz in glo. ordi. in p̄in. j. quatuor sunt regule. cum etiam natura angelica et eius cognitio matutina aut vesptina sint a sēsu nostro valde remote. ideo cadere vident sub fide. iuxta vulgatū vt dicit fides est credere q̄d non vides. Sicq̄ ad allegoriam eius expositio ptinet iuxta cōe dictum. Littera gesta docet. quid credas allegoria ⁊c. Huic igit expositioni postillatoꝝ non contradicit. sed eam quasi nō lr̄alem dimittit. sicut ⁊ ipsemet Burg. Item in eodem ca. vbi postillator mota qōne quare sexta die facta non dicunt bona sicut alijs diebus. tres rn̄siones adducit quarū prima dicit trupbaticam. secunda abijcit tāq̄ nō fundatā. tertiam approbat a Ra. sa. acceptā. in quo passu Burg. dicit eum in tribus deuiare a rectitudine. quia rōnem sanctorum irreuerenter dicit trupbaticam. secdo quia contra eos nō adducit validā rōnem. tercio q̄ veram rn̄sionem attribuit infideli que tn̄ in nostra glosa continet cui potius debuit honorē exhibere. Quo ad primum rn̄deo q̄ postillator non trupbat de sanctis doctoribus sed imperitis lectoribus. qui id ꝓ sensu lr̄ali eligunt. q̄d sancti mystice p quasdā pticulares cōgruentias adducunt. vt patz in multis lecturis sup Gen. Quo ad secām dico q̄ rō postillatoris valida est ad p̄bandum q̄ binarius nō est generaliter infamis. quia etiam laudabilis in scriptura reperit. Est igit illa rō sanctorum fundata sup quibusdā incongruetijs binarij. nō sup rōne eius essentiali. q̄ alias omnis binarius esset infamis. q̄d efficaciter improbat rō postillatoris. Quo ad terciū rō lr̄alis quā postillator sumit a Ra. sa. nō est in glo. nostra vt burgen. dicit. sed glo. videt sentire oppositum illius rōis lr̄alis. dicit em̄ in glo. allegante Bedam sup illo verbo. ⁊ vidit deus ⁊c. Non dum terra germinabat. nec aqua animantia viua p duxerat. ⁊ tn̄ dicit deus videre q̄ esset bonum cedentibus aquis apparuisse aridam. q̄ vniuersitatis estimator ꝓuidens q̄ sunt futura. q̄si iam pfecta laudat que adhuc in primo operis exordio sunt. q̄ apud eum rerū pfectio nō in cōsummatione est operis. sed in p̄destinatione voluntatis. Dec glo. si burgen. ⁊ nobis cōis est glo. ordinaria mirum est q̄d obijcit cū ipsa glo. ponat ad qōnem p̄dictam hanc p̄mā rōz nō tertia. put burgen. fingit. Item in eodem ca. cum dz. Protulit terra herbam ⁊c. postillator dicit intelligēdum esse passiue q̄ actiue a solo deo hec virtus germinandi fuit. Contra q̄d burgen. adducit be. Aug. dicentem. q̄ aliter dictum est ꝓduxisse terrā herbam lignū ⁊c. i. ad ꝓducendum accepisse virtutē. Ex quo dicto arguit burg. terram etiā actiue ꝓtulisse ibi in lr̄a enumerata. ꝑ nō videt burg. bn̄ inferre ex dicto be. Aug. q̄ illa enumerata in lr̄a sunt subito ꝓducta in esse pfecto. q̄ herbe habentes semen ⁊ lignū hebens fructū in quibus modis ꝓducendi creatura non potest actiue concurrere quia deus res sic condidit vt eas ꝓprios motus habere sinat. ꝓprius autem motus creaturarum nō est subitus nec ad terminum primo pfectum. sed via generatiōis est ab impfecto ad pfectum. ideo embryo primo viuit vita plante. debinc animalis. post bois. vt dicit Aristo. de animalibus. immo generale est q̄ primum pfectione est vltimū in via generatōnis. ⁊ econuerso. nec videt concurrere in generatōe plantarum ⁊ reliquorum nisi materialiter. nec pōt hodie actiue cōcurrere q̄ ministrat solū materiā generatōis. ⁊ q̄ materia est vna de quatuor causis causaliter dici potuit protulit terra. ⁊ sic dictū be. Aug. ꝑ burg. adductum accipiendum videt. actiue aut a solo deo primo. ⁊ tunc p virtutem seminalē inditam ab eodem vt sonat lr̄a. Ad idē glosa interlinearis. ⁊ factum est. glosa casualiter. ⁊ protulit. glosa actualiter. Item in eodem capitulo vbi postillator notauit sanctum Tho. dicētem q̄ ex luce prima die facta corpus solis heri nō potuit. Burg. in defensione sancti Tho. erardescens passionibus pmouet. ⁊ dicit postillatorem dicta sancti Tho. nō vidisse in hoc loco qui tn̄ vt apparet clarius ⁊ magis intime vidit q̄s ipse burgē. Qui em̄ ad illa dicta sine passione respicit clare cognoscit. q̄ improbatio tercie opi. immittitur eidem medio sicut improbatio prime opi. illi videlicet q̄ q̄nibil fuit in principio conditum cito postcorrumpendum. ideo lux prime diei sole facto non rediit in placentem materiam. Oz autem probatio tercie opi. innitat eidem medio patz sic. nam tercia opi. per eum adducta est illa q̄ corpus solis quarta die factum sit ex luce prima die producta hanc improbans idem sanctus Tho. dicit esse inconueniens si ponatur

f. Parabola ſm Aug

corpus solis nō esse de natura ꝯtuoꝝ elementoꝝ. sed esse p naturā incorruptibilē. qm̄ ꝑm hoc materia eius nō ꝑt esse sub alia forma. Secunde. Ex q̄ obiectōne duo sequi videnť. Primū q̄ ex illa luce sine sui corruptiōe corpus solis fieri nō potuit. qz materia solis nō potuit fuisse sb alia forma sine corruptōne ꝓxis cuiꝰ forme corruptō nō erat proximē ꝓpter medium p qđ ꝑma opinio fuit improbata vicz q̄nihil fuit in principio cōditum cito post corrūpēdū. hoc intrinsecus postillatoꝝ videns rōnabiliter dixit solem factū ex illa luce. nō obstante obiectōe sancti Tho. j. par. sum. q. lxvij. art. vlt. in resp̄ōne ad scđm argu. Scđm qđ seq̄ videť ex illis dictis est q̄ nulla materia ertis sub forma priori pōt esse sub forma posteriori nisi priori corrupta. ideo reprobat opinionē rematam qz forma solis specifica formā lucis genericam nō cōpatiť. ideo ex luce nō potuit fieri sol nisi forma lucis corrumpeť. qđ est inconueniens ꝓpter medium. p qđ ꝑma opinio ꝑm eū fuit improbata. t q̄ꝫ illud dictū incidit in errores ꝓdemnatos Oronie. inter quos habeť sic. dicere tm̄ vnā formā substantialē in aliquolibet ꝓposito error tm̄ cum eodē dicto sancti Tho. incidit in id qđ improbat. qm̄ ponit aues t pisces factos ex natura elementoꝝ. qz et hoc forme elementoꝝ positiōe forma rum pisciū t auiū fuissent corrupte ꝑm eum. p qm̄s aliquid in principio ꝓducti cito post corruptiōi fuisset obnoxiū. Nec valet euasio Burgē. de pte t toto. qz ꝑm hoc de aliqua portiōe lucis corpus solis ꝓducti fuisset sine totius lucis corruptōe. Item in eodē ca. vbi de ꝓductōe piscīū et aqua postillatoꝝ dixit hanc ꝓductionē actiue esse a solo deo. passiue ab elemētis. Burgē. dicit q̄ cā prima nō sp excludit actionē causaruꝫ secundarū. volens cōtra postillatorē. q̄ elementa etiā actiue ad ꝓductoꝝ piscīū ꝓcurrerint sicut supra correctorio quinto de ꝓductōne herbarū t arboꝝ a terra. vbi aūt hic sicut ibi. In spāli tm̄ dico q̄ si in rerum ꝓductiōe prima cā secundarū causarū actionē nō excludit excludit tm̄ certū modū agendi vel coagendi. s. subito. in q̄ mō creata virtus coagere non pōt. multo minus tunc. bm̄ igiť dictū est q̄ actiue a solo deo pisces t cetera a principio creata sunt. Item in eodē ca. vbi dr. Creauit deus cete grādia. postillatoꝝ reprehendit iudeos in Thalmudicis cōiter studentes. t simplices t ex eo dentes t errantes. t errare facientes quā reprehensionē Burg. egreferens. q̄si adhuc affectōe sanguinis iudaizans dicit nō esse velle talē reprehensionē. cum nō oculdei sic errent. t sic credunt nos fingere mēdacia cōtra eos. t p qm̄s minus p nos poterunt ad fidē reduci. Rn̄deo ego q̄ non pōt estimare p nos ꝓfectum mēdaciū qđ clare sciunt in suis Thalmudicis cōtentum t fortasse talis reprehensio coopať ad corū reductionē qm̄ ex ea vident suos magros t apud iudeoꝝ cōitatez auctenticos ita male de beatitudine t futura vita sentire

Capl'm. ij.

Hiť ꝓfecti sūt ꝛc. Postq̄ descripsit Moyses hominis formationem ꝓpter quem alia fuerunt ꝓducta. hic consequēter describit hominis formati statum siue conditionem. Et qz ex fine sumiť rō eorum q̄ sunt ad finez. ideo primo describiť ipsius hominis vltimus finis. Scđo explicať magis modus siue formationis: ibi. Fons autem. Tercio describitur locus siue habitationis: ibi. Plantauerat aūt. Quarto actus multiplicatōis: ibi. Dixit quoq; ꝛc. Circa primū sic ꝓcediť qz primo cōtinuanť dicta dicendis. Scđo describiť ipsius hominis finis: ibi. Et bñdixit deus. Circa primū ꝓtinuat de operibus ser dierū ad diem septimū in q̄ quieuit: dicēs. a Hiť ꝓfecti sunt celi t terra. ser ꝑdictis diebus p opus distinctionis t ornatus. vt ꝑdictū est. b Compleuitq; deus die septimo. Alia translatio habet sexto die. t vtraq; vera est. vario tm̄ mō. Est em̄ duplex cōpletio vel ꝓfectio alicuiꝰ rei. Prima est qñ assequiť formā debitā sicut ignis qñ p generatōnē assequiť formā ignestatis t qualitatum cōcomitantiū. Alia est ꝓfectio seu ꝓpletio. qñ erit in operationē sibi debitā. sicut qñ ignis calefacit vl generat ignē. Et primo ꝓfectio ordinať ad scđam. qz forma est ꝓpter operationem. Agiť qz ser diebus ꝓfecte sūt creature in suis formis t ꝓpietatibus. ideo sexto die cōpleuit deus opus suum ꝛctum ad primā ꝓfectionem. Et qz a septimo die dr̄ incepisse tps administrationis t gubernationis rerum. sicut ser dies p̄cedentes dicunť tempus ꝓductōis. ita dies septimus t deinceps dicit tempus gubernationis p gubernationem enim res applicanť ad suas operationes. ideo dicit deus die septimo compleuisse opus suū ꝛctum ad scđam ꝓfectionem. t de isto opere administrationis t gubernationis rerum saluator dicit Joh. v. Pater meus vsq; modo operať t ego operor. Aliter etiā potest dici quia deus potuisset plures species addidisse speciebus iam ꝓductis. de agente autem potēte noua opera addere sup operi. non dicit q̄ impleuerit opus suum. donec videat requiescere t cessare a nouis cōdendis. hoc autem apparuit septimo die t non ante. c Et requieuit septimo die. s. a nouis creaturis ꝓducendis. quia nihil est factum postea. quod tunc nō fuerit factum in operibus ser dierum. vel in suo simili. vel in suis causis. Aliter exponit prout requies ponit ꝑ completione desiderij. t sic deus requieuit in seipso. quia in seipso beatus est. creaturis non indigens. tad hoc designandum non dicit q̄ quieuit in opere suo. sed ab opere. scz cessans. t in seipso beatifice requiescens. d Et benedixit. Hic describit ipsius hominis finis. Ad cuius intellectum considerandum q̄ experientia docet appetitum hominis nō quiescere totaliter in adeptiōe cuiuslibet boni finiti. sed adepto illo vlterius tendit p desiderium adepto autem fine vltimo totaliter quiescit. sicut lapis in centro. t p hoc arguit q̄ finis vltimus ipsius hominis non consistit in adeptione cuiuslibet boni finiti sed solum in adeptione boni infiniti. quod est solus deus. Unde dicit Augusti. in libro confessi. Inquietum est dñe cor meum donec requiescat in te. scz per cognitionem t amorem. Item experimur q̄ ꝛctum cunq; cognoscať deus ab homine p effectum. non terminať hominis desiderium donec cognoscat p seipsū. Ex quo concludiť vlterius q̄ vltimus finis hominis cōsistit in visione dei p essentiam. Aut tm̄ includit fruitionē. vnde Joh. xvij. Hec est vita eterna. vt cognoscant te deum ꝛc. Ista autem beatitudo in ꝑti vita quodammodo inchoať p hoc q̄ mēs hūana a terrenis eleuať t occupatur in contemplatione sui creatoris. in enygmate tamen ꝑficitur autem per hoc q̄ homo perducitur finaliter ad eternam visionem. t ad hoc reputatur dies septima. vt homo vacet a terrenis. t circa diuina occupet. t hoc est quo dicitur. d Et benedixit ꝛc. et sanctificauit illum id est ad diuina obsequia applicauit. Sanctificatio enim in vna significatione idem est q̄ applicatio ad diuina obsequia. Unde etiaz res inanimate que p benedictionem vel consecrationem applicate sunt diuino cultui. scilicet ecclesie materiales t vestes dicunť sancte vel sanctificate. e Quia in ipso cessauerat. requiescendo in seipso. vt ꝑdictuz est. Et p hoc designatur q̄ homo die septimo

debet cessare ab opibus terrenis. z requiescere in deo per ptēplationē z amorē. f Iste sūt generatōes. Hic pñr explicat formationē bois. Et q; sicut dictū est oia creata sunt qdāmō ꝓpter hoiem. ꝛō primo recapitulat creatiōz aliorū aliquid supaddēdo. z scdo explicat formationem hois: ibi. Formauit igit ꝛc. Dicit ergo Iste sunt generationes ꝛc. s. q̄ pdicte sunt in opibus sex dierum.

g In die. i. in diebus fm modū hebraici sermonis in q̄ frequenter singulare accipit ꝓ plurali. vñ Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarum.

b Et omne virgultum agri ꝛc. qđ factū est tercia die z hoc virtute diuina et nō virtute nature. qđ declarat cum subdit.

i Non em pluerat. Herbe em z arbusta q̄ virtute nature ꝓducunt oriunt coiter ex humore terre qui fit ꝓ pluuiam. z ex labore hoim ꝓ agriculturā. q; ars adiuuat naturam. z vtrūq; remouet a terrena scētibus ꝓductis tercia die. v. i Non em pluerat ꝛc. q̄tum ad primū.

k Et homo non erat qui operaret terrā. q̄tum ad scōm. q; adhuc nō erat formatus hō ꝛc. l Sed fons ascendebat. Ostendit modū quō facta est illa ꝓductio ex pte materie. s. ꝓ hō q; aque latētes sub terra discoopta aquis diuina voluntate ascenderūt vsq; ad superficiem terre per modū fontis in qualibet pte terre vbi erant plante z herbe ꝓducende. z sic ex aqua z terra simul cōmixtis ꝓducte sunt diuina virtute herbe z plāte ꝓfecte fm spēs suas et fructus. z talem cōmixtionē aque cum terra vocat hic irrigationē. cum dr.

m Irrigans vniuersam superficiem terre. hebrei aūt dicunt q; non debet dici fons sed nubes. z dicunt q; hec est veritas lre. Et nubes ascendet de terra. z tunc ista lra nō est referenda ad terrenascentia ꝓducta tercia die. sed ad ea que postea ꝓducta sūt virtute nature. ac si diceret scriptura. licet herbe z plante tercie diei non sint ꝓducte per pluuie humorem. ille tñ que postea ꝓducent virtute nature sic ꝓducent. q; ascendet nubes ꝓ vapores de terra. et converteť in pluuiā irrigantē terrā ad plantarū z herbarum germinationem. n Formauit igit. Hic explicat formationē hois magis q̄z supra fecerat. fecerat enīz mentionem de fine hois supnaturali. ideo debuit ostendere consequenter q; in homine est forma non educta de semine ꝓ generationem. sed magis a deo ꝓ creationem per quam transcendit naturam corporalium. z sic capax est dei per cognitionem z amorem. z quia nobilior forma exigit materiam nobiliori modo dispositam. ideo vtrunq; ostendit dicens. n Formauit igit ꝛc. In ꝓductione enim aliorum animalium dicit supra. Et ꝓtulit terra vel aqua ꝛc. quia corpora animalium. piscium z auium non sūt ita nobiliter disposita vel complectionata sicut in homine. dicit igit formauit. ac si diceret diligentius ac nobilius disposuit. o De limo terre. ad ostendendum q; homo in hoc cōuenit cum alīs animalibus q̄tum ad rōnez materie longinque. Hebraica lra habet. De pulvere terre. fm illud qđ dr infra. iij. ca. Pulvis es z in pulverē reuerteris. p Et inspirauit. ad ostendendum q; anima hominis est ab extrinseco ꝓ diuinam creationem z infusionem q; sil' a deo creat et corpi infundit. q In facie eius ꝛc. q; sensus magis apparent in facie q̄z in alīs ꝓtibus. sicut apparet in visu. auditu. olfatu. z gustu. tactus autem per totum corpus diffusus est. licet magis vigeat in corde. r Et factus est homo in animam viuentem. i. vantē vitā fm quatuor gradus vite quos enumerat phs. ij. de aia. s. sensitiuū. vegetatiuū. motiuū fm locū et intellectiuū. s Plantauerat aūt. Hic pñr describit locus habitationis ipsius hois ꝓ statu innocētie. et primo describit huius loci ꝓductio. Scdo eius ꝓprietas siue cōditio: ibi. Produxitq; dominus. Tercio hois in habitatio: ibi. Tulit igit. Circa primū cōsiderandū q; homo fact⁹ est immortalis nō pernaturam. quasi nō potens mori sicut āgelus. sed ꝓ gratiam. i. potens non mori. q; poterat suare innocentiam quā si seruasset necessitatē mo-

f Iste sunt generatiōes celi z terre qñ create sūt s in die quo fecit ꝛc⁹ celū z terrā: b z omne virgultū agri añq̄ oriret i tra: oēmq; herbā regionis ꝓusq; germinaret. ' Nō em pluerat dñs ꝛc⁹ sup terrā: k z hō nō erat qui operaret terram. l Sed fons ascēdit e terra: m irrigans vniuersā superficiē terre. n Formauit igitur dñs deus hoiem ° de limo terre: ꝓ z inspirauit q in faciē eius spiraculū vite: r z factus ē hō in aiaz viuentē ° Plātauerat aūt dñs deus t paradisū voluptatis ꝓ a principio x in quo posuit hoiem quē formauerat. y Produxitq; dominus deus de humo

riēdo nō incurrisset. z iō talis immortalitas nō erat ꝓ qualitates corpis intrinsecas. q̄ redderēt eum impassibilē z incorruptibilē. sicut post resurrectionem qñ aia sua cōicabit corpi ꝓprietatē. s. incorruptibilitatē q̄ ad oēs. sed z impassibilitatē tñ hoc q̄tum ad electos. sed erat magis ꝓ remotionē eorū q̄ poterant eum corrūpere. q̄ quidē remotio partim erat ex diuina ꝓuidentia sibi assistente z pcauente corrūpentia ab extrinseco. s. vulnerationes. lesiones. intoxicationes. z hmōi. partim aūt virtute aie diuinitus sibi collate ꝓ quam poterat pseruare corpus a dissipantia humorū z ab infirmitatibus insurgentibus. nunc aūt ita est q; inter corrumpentia ab extrinseco q̄ diuina ꝓuidentia pcauebant continens est vnum. s. locus prauus aut corruptus. ꝓpter qđ deus ꝓuidit homini de loco conuenienti q̄tum ad aeris temperiē z loci amenitatē. Et hoc quod dr.

t Paradisū voluptatis. i. deliciositatis z amenitatis v a principio. s. tercia die qñ primo ꝓducte sūt plāte. Hebrei hic dicunt. In oriente. dictio em hebraica que hic ponit vno mō significat antecessionem. loco cuius translatio nostra habet a principio. Alio modo significat ptem orientalē. z sic dicunt hebrei q; hec est lra z plantauit deus virgultū in deliciis orientis. et in ista expositōe cōueniunt aliqui doctores catholici exponentes a principio. s. loci non tpis q; ps orientalis terre illa est nobilior sicut z dextera ps in hoie. z pars orientalis dextera vocat a phis. Omnes aūt qui loquunt de situ paradisi terrestris ponunt cū esse in partibus orientis. veruntñ in quo oriente varie loquunt. Phs em. ij. metheororū dicit q; inter duos tropicos non pōt esse regio habitabilis ꝓpter nimiā caliditatē q; ibi transit sol bis in anno. z illi qui sequunt hoc dictum Aristotelis necesse habent dicere q; paradisus terrestris sit extra tropicos versus orientem estiualē vel byemalem. Alii vo dicunt q; inter duos tropicos sub equinoctiali circulo regio est temperatissima. quod etiam asserit frater Johannes de pecham in tractatu suo de spera pluribus rōnibus. quas ꝓpter plicitatem hic omitto. z fm istos paradisus terrestris est in oriente equinoctiali.

r In quo posuit ꝛc. ꝓ hoc ostendit q; Adam fuit formatus extra paradisum. ad ostendendum q; ille locꝰ nō debebat sibi ex natura fr ex gratia. sicut z immortalitas ꝓdicta.

y Produxitq; dominus deus de humo. Hoc cōsequenter describitur loci producti conditio cum dicitur. Produxitq; dominus deus ꝛc. hoc factum est tercia die. et hoc repetitur ad explicandum paradisi conditionem

a Omne lignū pulcrū visu ⁊c. vt eēt boni ad escaz q; hēbat vitā aialem cuius indigētē: lignū etiā vite ad impediendū senectutē. Ad cui⁹ intellectuz sciendū q; ad vitā aialez ꝓtinuandā requirit cibus ꝑ quē restaurat humidū rēditū ꝑ actōez calidi naturalis. verūtñ ista restauratio nō fit ꝑm eq̄lentiam vt dicit pb̄s prio de generatiōe. q; caro generata ex alimento impurior est q; prima sicut ⁊ vinū generatuz ꝑ aque appositōez ⁊ cōuersionem. q; si ꝓtinuaret talis appositio vinuz fieret aquosum et tandem rēficeret species vini. Et eodē mō q; caro generata ꝑ alimētū impurior est: ⁊ per talē ꝓtinuatōez indu cit senect⁹ in q̄ carnes sunt ꝑpuriores ⁊ tandem rēficit vita. igitur quia sicut dictum est homo factus est in vita animali in qua calidū ꝓsumit humidū indigebat esu lignoꝝ de quib⁹ hic dicit. Omne lignuz pulcrum ⁊ ad vescendum suaue. sed ad hoc q; ꝓdicta restauratio fieret ꝑm equiualentiā: ⁊ ꝑ ꝓs impediretur senectus: indigebat esu ligni vite: qđ ꝓpter hoc sic nominat. ⁊ hoc est qđ dicit Aug. xiij. de ciui. dei. q; cibus aderat homini ne esuriret: potus ne sitiret: lignū vite ne illū senect⁹ dissolueret. sequit. b Lignūq; scientie boni ⁊ mali. dicit ioseph⁹ primo libro antiquitatum q; fructus illius arboris habebat virtutē accelerandi ⁊ acuendi vsum rationis sed hoc est falsuz. q̄a ad hoc non se extendit virtus coꝛporalis: et hoc etiam infra magis reꝛobatur. et ideo dicūt doctores catholici q; dictum est lignum scientie boni et mali ex euētu ꝓsequēti: quia per esum illius ligni homo expimenta liter cognouit quāta esset distantia inter bonum obedientie ⁊ malū inobedientie. c Et fluuius egrediebatur ⁊c. Hic describitur amenitas paradisi q̄tuz ad irrigatōez cum dicit. Et fluui⁹ egrediebat. q; ibidem de fonte vel fontibus oꝛiebatur ad irrigandum totuz paradisum: quia ꝑ illum transibat ad amenitatem loci ⁊ fructificationē. d Qui inde ⁊c. i. flumina principalia: que deriuant extra paradisum. ideo sequit.

e Nomen vni Phison. a fertilitate piscium: vel q̄a terrā ꝑ quam transit fertilem facit. Phison em̄ in hebreo abundantiā significat vel fertilitatez: ⁊ iste fluui⁹ aliter nominat gāges. f Ipse est qui ⁊c. Euilath quedā regio est indie sic noiata ab Euila filio iectan ꝺ quo habetur infra. x. ca. g Vbi nascit aurum. dicit em̄ Plinius q; terra in die pre ceteris abūdat in venis aureis. h Et aurū ⁊c. q; regio Euilath habet melius aurum q̄ cetere regiones indie. i Ibiq; inuenit bdellium. arboꝛ est aromatica ꝑm q; in libro de ꝓprietatibus rerū habet. Hebrei dicunt hic crystalus: et habet apparentiā: quia numerat cū alio lapide vñ sequitur. k Et lapis onychinus. sic nominat⁹ ꝓpter similitudinē quā habet in coloꝛe cum vngue humano. Onyx em̄ grece idem est q; vnguis latine.

l Et nomen ⁊c. gyon ipse est Nil⁹. m Ipe est ⁊c. et inde descendit in egyptū. n Nomē vo tercij ⁊c. sic nominatus a velocitate cursus. Tigris em̄ est animal velocissimū hns cursum. o Fluuius aūt ⁊c. de cursu istius scriptura ñ facit mentōez: q; erat vn⁹ terminus terre israel: ⁊ ideo cursus eius erat satis notus filijs israel: q̄bus moyses scribebat. Sed ꝺtra ꝓdicta videt q; ꝛigines istoꝝ fluuioꝝ inueniunt ab hominib⁹ extra paradisuz: et ideo nō videtur q; inde deriuētur. Ad quod dicendū q; frequēter visuz est aliqua magna flumina absoꝛberi in terra: que currentia sub terra ꝑ magnū spaciū postea egrediūtur alibi: et sic videtur ibi oꝛiri: cum tamē ꝓma ꝛigo ipsoꝝ sit alibi: ⁊ sic potest dici ꝺ predictis fluuijs paradisi.

[a] omne lignuz pulchrū visu: et ad vescendū suaue: lignū etiā vite in medio paradisi: [b] lignūq; scientie boni ⁊ mali [c] Et fluui⁹ egrediebat de loco voluptatis ad irrigandū paradisum: [d] q; inde diuidit in q̄tuoꝛ capita [e] Nomē vni Phison: [f] ipe ē q; circuit oēm terraz Euilath: [g] vbi nascit aurū: [h] ⁊ aurū terre illi⁹ optimū ē: [i] ibiq; inuenit bdellium [k] et lapis onychin⁹: [l] ⁊ nomē fluuij secūdi Gyon: [m] ipse ē q; circuit oēm terrā Ethio, pie. [n] Nomē vo flumis tercij Tigris: ipe vadit contra assyrios [o] Fluui⁹ aūt quart⁹ ipe ē euphrates. [p] Tulit ergo dñs deus hoiez: [q] ⁊ posuit eū in paradisū voluptatis [r] vt oparet [s] ⁊ custodiret illū: [t] p̄cepitq; ei dicēs. [t] De oī ligno paradisi comede [v] de ligno aūt scie boni et mali ne comedas. [x] In quacūq; em̄ die comederis ex eo moꝛte moꝛieris. [y] Dixit quoq; dñs deus [y] nō est bonū hoiez eē solū [a] faciam⁹ ei adiutoꝛiū [b] sibi le

p Tulit ergo dominus ⁊c. Postq; descripsit paradisi conditionez hic describit eius habitationem dicēs. Tulit ergo ⁊c. de loco in q̄ formauit eū extra padisum: vt ꝓdictum est. Et dicūt aliqui q; formatus fuit in agro damasceno. q Et posuit eum ⁊c. tanq; in loco q̄uenienti statui innocentie.

r Ut operaret ⁊c. Hoc dupliciter exponitur. Uno modo vt operari ⁊ custodire referatur ad deum actiue: vt sit sensus. Deus posuit hominem in paradiso vt operetur ipsum hominem beneficijs sue gratie ipsum perficiendo et custodiret illum in paradiso terrestri ad tempus donec esset ad celestem gloriā transferendus. Alio modo exponitur vt referatur ad hominē sic intelligendo q; deus posuit hominē in paradiso vt homo operaret ibi nō opere laboꝛioso sed magis delectabili ad experientiam et exercitium sue voluntatis. s Et custodiret illuz. non ab inuasoꝛibus sed seruando iusticiaz oꝛiginalem: ne ꝓpter peccatum suum inde abijceretur. t Precepitq; ei dicens. de omni ligno ⁊c. tenebatur enim ad conseruatiōem sui comedere de alijs lignis ⁊ de ligno vite vt predictum est: sed quia lignum scientie boni et mali excipiebat: ideo subditur. v De ligno autem ⁊c. Et istud preceptum fuit negatiuum: ⁊ quantuz est ex se valebat ad exercitiuz virtutis obedientie: ⁊ quia inobedientia meretur penaz ideo sequitur. x In quacūq; enim die ⁊c. id est necessitatem moꝛiendi incurres: ideo in hebreo habetur moriens moꝛieris: quia gustato ligno non statim moꝛtuus est sed incepit ad moꝛtem tendere. y Dixit quoq; deus non est bonum. Hic consequenter describit humane nature multiplicatio: ⁊ quia ista multiplicatio fit per generationem ad quam requiritur cōiunctio maris et femine ideo primo explicat mulieris formationē secūdo ei⁹ coniunctionem matrimonialē: ibi. Dixitq; Adam hoc nunc os. Adhuc primo ponitur formationis ratio: secūdo subiungitur ipsa formatio: ibi. Misit ergo dominus deus soporem. Ratio autem formationis mulieris fuit multiplicatio generis humani: que non poterat esse ꝑ solum masculum: et hoc est quod dicitur. z Non est bonuz hominem esse solum. quia tolleretur multiplicatiōis bonū. a Faciamus ei adiutoꝛium. quia in generatione requiritur appropinquatio actiui ad passiuum. virtus autem actiua generandi consistit in mari: virtus autez passiua in femina. b Simile sibi. id est eiusdem speciei: licet alterius sexus: et quia tale adiutoꝛium respectu hominis nō inueniebat in aialibus iam formatis: iō sequit

c Formatis igitur ꝛc. Addvxit ea ad adam ministerio angelico vel suo impio. d Vt videret. diligēter considerando naturas eoꝝ. quaꝝ primꝰ homo habuit pfectā noticiā. cuiꝰ ratiō est: qz pfectum naturaliter p̄cedit imperfectuꝫ sicut principiū eius: qz reduxit ipm ad pfectionem res autē instituēde sunt non solū in seipis sed vt principia sequctiū. homo aūt nō solū est p̄ncipiuꝫ aliorꝝ hoim p generationē: sed etiam q̄ctum ad instructiōeꝫ. inq̄ctum discipulus ad perfectionem scie reducitur p doctoreꝫ. ideo sicut i prima productiōe rerum deus produxit alias spēs pfectas: sicut potētes similia producere ex suis seminibus vt supra dictum est: ita formauit hominē perfectum non solum q̄ctum ad corpus: vt potentez statim generare: s etiam q̄ctum ad animam in sciētia ad quaz pōt naturaliter attingere vt statim posset docere. illa autem ad quoꝝ cognitiōeꝫ pōt attingere virtute naturali sē omnia illa q̄ naturaliter ꝓtinent in primis principijs p se notis. de quibꝰ pōt intellectꝰ possibilis in actuꝫ reduci virtute intellectus agentis. z qz homo in statu innocētie ordinabat ad finē supnaturalē: ideo etiā tūc de supnaturalibus cognitiōeꝫ habuit quantū ꝓtinebat ad statū illū. e Omne qđ ꝛc. s. m veritatē. Ex quo pz q habuit noticiam de ꝓprietatibus naturalibꝰ viuentiuꝫ: quia nomina bñ imposita a ꝓprietatibꝰ rerū imponūtur. f Adeo nō inueniebat ꝛc. Repetit hic cām formatiōis mulieris de qua in pcipio huiꝰ ptis mentiōeꝫ fecerat: et occasione cuiꝰ nominatiōeꝫ animātiū inēposuerat. g Immisitq̄ dñs deꝰ ꝛc. Hic describit formatio mulieris de latere dormiētis in figura q ecclesia eēt formanda in futuro de latere xp̄i dormientis in cruce. dicit igitur.

g Immisitq̄ ꝛc. Ex quo pz q iste sopor nō fuit naturaliter causatus sed a deo immissus. ne adam videret amotionem coste sue. b Tulit vnā de costis. Hoc videt inconueniens: quia illa costa aut erat de integritate ipsiꝰ ade aut superflua. Si primo mō tunc remāsit corpus ade diminutum et imꝑfectuꝫ: qđ nō decet ꝓditōneꝫ primi hominis qui erat simpliciter ꝓfectus q̄ctum ad animaꝫ et corpus. Si scdo mō tunc illa costa in adaꝫ fuit monstruosa sicut sextus digitus fuisset in manu qđ etiā est inconueniens in primo homine. vt p̄dictū est. Dicendū ad hoc q aliq̄d est superfluum in natura humana rōne indiuidui. qđ tamē est necessariū rōne speciei sicut superfluum alimenti de q̄ fit semen est superfluum indiuiduo: qđ alitur inq̄ctum hmōi. est tñ necessarium inq̄ctum est principiū producēdi sibi sile ad ꝓseruatiōeꝫ speciei. qz semen mediante quo fit generatio est de superfluo alimēti. vt habet̄. ij. de aia. et tale superfluum nō est mōstruosuꝫ: imo naturale et p se intentum. qz vt ibidem dr. generare est opus naturalissimum z natura magis intendit conseruationeꝫ speciei q̄ indiuidui. Eodeꝫ modo dicendū ē de illa costa q fuit superflua rōne indiuidui: z ideo illa sublata remāsit corpus ade integrū erat formāda: vt sic adam esset principiū totius humane speciei vt p̄dictū est: propter quod non fuit monstruosa. i Et edificauit: Formationem mulieris exprimit per modum edificatiōis. vt dicit Rabi. Ga. z verum est

Costa ade nō fuit mōstruosa

sibi c Formatis igit dñs deꝰ de humo cunctis animātibꝰ terre et vniuersis volatilibꝰ celi: adduxit ea ad adaꝫ: d vt videret qđ vocaret ea. e omne em̄ qđ vocauit adam aie viuētis ipm est nomē eius. appellauitq̄ Adaꝫ nois suis cūcta animātia: et vniuersa volatilia celi: z omēs bestias terre. f Ade vo non inueniebat adiutoꝝ silis ei. g Immisitq̄ dñs deus sopoꝝ in adā Cumq̄ obdormisset: b tulit vnā de costis eiꝰ: et repleuit carnē ꝓ ea. i Et edificauit dñs deꝰ k costā: quā tulerat de adā in mulierē: z adduxit eam ad adā. l Dixitq̄ adam: hoc nūc os ex ossibus meis: m et caro de carne mea. Hec vocabit virago: qm̄ de viro sumpta est: n Propterea relinquet hō patrē suū z matreꝫ: z adherebit vxori sue ꝛ erūt duo i carne vna. q Erat autē vterq̄ nudus ad. s. et vxor eius: et non erubescebant.

d Vt videret. diligēter considerando naturas eoꝝ. quaꝝ primꝰ homo habuit pfectā noticiā. cuiꝰ ratiō est: qz pfectum naturaliter p̄cedit imperfectuꝫ sicut principiū eius: qz reduxit ipm ad pfectionem res autē instituēde sunt non solū in seipis sed vt principia sequctiū. homo aūt nō solū est p̄ncipiuꝫ aliorꝝ hoim p generationē: sed etiam q̄ctum ad instructiōeꝫ. inq̄ctum discipulus ad perfectionem scie reducitur p doctoreꝫ. ideo sicut i prima productiōe rerum deus produxit alias spēs pfectas: sicut potētes similia producere ex suis seminibus vt supra dictum est: ita formauit hominē perfectum non solum q̄ctum ad corpus: vt potentez statim generare: s etiam q̄ctum ad animam in sciētia ad quaz pōt naturaliter attingere vt statim posset docere. illa autem ad quoꝝ cognitiōeꝫ pōt attingere virtute naturali sē omnia illa q̄ naturaliter ꝓtinent in primis principijs p se notis. de quibꝰ pōt intellectꝰ possibilis in actuꝫ reduci virtute intellectus agentis. z qz homo in statu innocētie ordinabat ad finē supnaturalē: ideo etiā tūc de supnaturalibus cognitiōeꝫ habuit quantū ꝓtinebat ad statū illū. e Omne qđ ꝛc. s. m veritatē. Ex quo pz q habuit noticiam de ꝓprietatibus naturalibꝰ viuentiuꝫ: quia nomina bñ imposita a ꝓprietatibꝰ rerū imponūtur. f Adeo nō inueniebat ꝛc. Repetit hic cām formatiōis mulieris de qua in pcipio huiꝰ ptis mentiōeꝫ fecerat: et occasione cuiꝰ nominatiōeꝫ animātiū inēposuerat. g Immisitq̄ dñs deꝰ ꝛc. Hic describit formatio mulieris de latere dormiētis in figura q ecclesia eēt formanda in futuro de latere xp̄i dormientis in cruce. dicit igitur.

g Immisitq̄ ꝛc. Ex quo pz q iste sopor nō fuit naturaliter causatus sed a deo immissus. ne adam videret amotionem coste sue. b Tulit vnā de costis. Hoc videt inconueniens: quia illa costa aut erat de integritate ipsiꝰ ade aut superflua. Si primo mō tunc remāsit corpus ade diminutum et imꝑfectuꝫ: qđ nō decet ꝓditōneꝫ primi hominis qui erat simpliciter ꝓfectus q̄ctum ad animaꝫ et corpus. Si scdo mō tunc illa costa in adaꝫ fuit monstruosa sicut sextus digitus fuisset in manu qđ etiā est inconueniens in primo homine. vt p̄dictū est. Dicendū ad hoc q aliq̄d est superfluum in natura humana rōne indiuidui. qđ tamē est necessariū rōne speciei sicut superfluum alimenti de q̄ fit semen est superfluum indiuiduo: qđ alitur inq̄ctum hmōi. est tñ necessarium inq̄ctum est principiū producēdi sibi sile ad ꝓseruatiōeꝫ speciei. qz semen mediante quo fit generatio est de superfluo alimēti. vt habet̄. ij. de aia. et tale superfluum nō est mōstruosuꝫ: imo naturale et p se intentum. qz vt ibidem dr. generare est opus naturalissimum z natura magis intendit conseruationeꝫ speciei q̄ indiuidui. Eodeꝫ modo dicendū ē de illa costa q fuit superflua rōne indiuidui: z ideo illa sublata remāsit corpus ade integrū erat formāda: vt sic adam esset principiū totius humane speciei vt p̄dictū est: propter quod non fuit monstruosa. i Et edificauit: Formationem mulieris exprimit per modum edificatiōis. vt dicit Rabi. Ga. z verum est

Costa ade nō fuit mōstruosa

eo q sicut edificium latius est z grossius inferiꝰ: z magis subtile superius: ita corpus mulieris grossius ē in partibus inferioribus de cōmuni cursu et subtilius et gracilius in superioribus et hoc est ꝓpter debilitatē calidi naturalis in muliere que naturaliter est frigida et ideo maioꝝ ps alimenti de qua fit nutritō z augmentuꝫ remanet in inferioribus partibus: z minor pars superius eleuatur k Contrariuꝫ aūt est in masculo ꝓpter fortitudinem calidi naturalis: z ideo cōmuniter habet pectus latius scapluas et caput. k Costam quam ꝛc. Non enim formauit eaꝫ de pede. quia nō erat serua nec de capite. q̄a nō erat viri domina sed de costa. qz erat viri socia. Dicunt vo aliqui q hec formatio de costa fuit p additionē alterius materie: aliquin corpꝰ mulieris fuisset nimis rarū si eadem materia accepisset maiores diuisiones: et dicunt q fuit sile in multiplicatiōne quinq̄ panum Joh. vj. de q̄ videt dicere Aug. manifeste q fuit p additionē materie dicēs. Ille in manibus suis multiplicauit quinq̄ panes qui de paucis granis creat segetes. et certum est q segetes multiplicant de granis per additōnem materie Alij vo dicūt q formatio mulieris de costa fuit sine additione materie. deus enim qui de nihilo produxit materiā: multofortius potuit facere de modica materia magnā non p additionem materie aliunde sumpte. sicut est in segetibus: sed p multiplicationē eiusdeꝫ materie in seipsa. nec ex hoc sequitur corpus mulieris carere debita densitate. qz formatiōe facta tantū fuit ibi de materia: ac si fuisset aliunde addita: z ista expositio videt magis ꝓpinq̄ lre. l Dixitq̄ adā ꝛc. Hic p̄t describitur viri et mulieris coniunctio matrimonialis: vnde dixit. Dixitq̄ adā: hoc nūc os. Ex quo pz adam cognouisse supnaturaliter formationē mulieris de costa sua: qz nō viderat hāc formationē. m Et caro de carne mea. qz illa costa de qua formata est mulier n fuit sublata de adam nuda: sed cum aliqua carne.

n Hec vocabitur virago. qz de viro sumpta est. ista est locutio improꝑria. qz virago nō significat mulierē de viro sumptā vel derivatā: s magis mulierē viriliter agentē. z iō magis ꝓprie diceret vira: si sermo latinus pateret. ista autē derivatio magis apparet in hebreo: vbi dicitur issa. id est mulier: quod nomen derivat abis. quod significat virum. o Propterea relinquet hō ꝛc. Nō q̄ctum ad dilectiōeꝫ. qz filius nō ꝑt denegare parentes: s q̄ctum ad cohabitatiōeꝫ. qz filius cum est vxoratus statim est emācipatꝰ. z habz ꝓuidere sibi et vxori et familie. p Et erūt ꝛc. qz masculꝰ z femina ꝓiungunt ad vnā carnē ꝓlis procreandam. Aliter exponitur. Propterea ꝛc. excludendo p hoc patrem et matrē a copula matrimoniali: quia istud nunq̄ fuit licitum sed est contra dictamen rationis: quia est cōtra reuerentiam parentalē. alie autez ꝑsone quātūcunq̄ ꝓpinque ꝓsanguitate fuerūt licite copulari matrimonialiter in principio vt frater z sororꝫ de pueris Ade.

q Erat autē ꝛc. Fm̄ iosephū hoc erat ex simplicitate

vel carentia scie in primis pentibus: sicut cõtingit in pueris carentib⁹ vsu rõnis. q̃ nõ erubescũt ex sua nuditate. ℣ hoc est supra improbatũ: q̃ bõ a sua formatione fuit pfectus in scia. ⁊ ideo dicendũ q̃ istud ptingebat ex pditõne status innocentie. q̃ nullus motus inordinatus poterat ptingere in membris genitalibus nec inhonestas in alijs ptibus durante illo statu: ⁊ iõ nuditas quarumcũq; partium corporis non erat causa erubescentie.

¶ Genesis ca. ij. vbi dr̃ in postil. Aliter exponit prout requies ponit p ppletione desiderij ⁊c.

¶ Additio prima.

Circa hanc expositõez ulterius querendũ est: cuz deus ab eterno in seipo requieuerit: eo q̃ ipe sibi sufficit ⁊ implet desiderium suum. quomõ ergo scriptura dicit. Requieuit in die septima. talis em̃ requies ab eterno ppetit deo. Ad qd dicendũ ℣m ℣ bo. in pri. par. q. lxxiij. arti. ij. in cor. q. q̃ quis ab eterno requieuerit in seipo deus: tñ q̃ post opa pdita in seipso requieuerit hoc ptinet ad septimam diem. et hoc ẽ ab operibus requiescere: ad quod allegat ℣ aug. sup Gen. ad litteram.

¶ In eo. ca. ij. vbi dr̃ in postil. Et bñdixit deus diei septimo ⁊ sanctificauit illũ ⁊c.

¶ Additio secũda.

Quod bñdictio et sanctificatio dici septime intelligatur ℣m applicatõnez ad diuina obsequia hoc nõ ptinet ad lr̃alem sensum: ℣ mystica expositõez: vñ mgr̃ in. ij. di. xv. Illum aũt diem sanctificasse et benedixisse dr̃ q̃ mystica p̃ ceteris benedictõe et sanctificatõe votauit eum: vnde in lege dr̃. Memẽto sanctificare diem sabbati. hec ille: Si enim ex sensu lr̃ali hmõi sanctificatõnis et bñdictionis habeẽt q̃ bõ die septimo deberet cessare ab operib⁹ terrenis ⁊c. sequereẽt q̃ sancti patriarche fuissent obligati ad cõseruationẽ sabbati: qd minime reperit aũ legem. vñ literaliter intelligitur bñdictio sabbati p hoc q̃ benedictio ad multiplicatõez ptinet: vñ creaturis q̃s dr̃ benedixit dictũ est. Crescite ⁊ multiplicamini. multiplicatio aũt rerũ fit p administratõez creature ℣m quaz ex similib⁹ similia generant: q̃ quidem administratio incipit a septimo die. sanctificatõ etiã ppetit septime diei in q̃tum res cõdite et multiplicate in deo requiescunt. vnde ⁊ res deo dicate sancte dicuntur: vt in postilla.

¶ In eo. ca. ij. vbi dicit in postilla. Vbs etiam. ij. metha. dicit ⁊c.

¶ Additio tercia.

Sequentes opinionez Aristotelis pñt pcedere q̃ inter duos tropicos sit regio habitabilis et tpatissima. p hoc q̃ in illa regione sit aliqua ps alta ⁊ montuosa intantũ q̃ refleriones radioz solis ñ attingũt ad illum locum cum excessu calozis: sed temparate eo modo quo ptingit in aliquib⁹ ptibus clymatum calidoz. vbi aliqui mõtes alti tantã attingũt frigiditatem q̃ ibidem niues generant: ⁊ etiã durant p magnũ tps anni: vtz p experientiaz. vñ etiã ℣m opinionem pbi pcedi põt q̃ paradisus terrestris sit in orientali plaga sub equinoctio mõ pdicto.

¶ In eo. ca. ij. vbi dr̃ in postilla. Ut operari et custodiret referat ad deũ. ¶ Additio quarta.

Iste modus expositõis nõ hz locũ ℣m hebraicam veritatez. in hebreo em̃ in hoc loco dr̃ vt operaret ⁊ custodiret illã in femino genere: nõ illũ in masculino. vñ oportet vt referat ad paradisuz q̃ sub noie horti dicit. Hortus aũt in hebreo ẽ cois generis q̃ q̃ in masculino q̃q; in femino noiat.

¶ In eodem ca. ij. vbi dicitur in postilla. Formatõez mulieris ⁊c.

¶ Additio quinta.

Decratio Rabi. sal. et si ptineat aliquid veritatis est tñ improprie seu impertinens ad ppositũ nõ em̃ ptinet ad sacrã scripturaz dicere an femina sit grossior in ptibus inferioribus an non: nec ex hoc sequitur aliquid ptinens ad mores. ℣ in hoc posset aliter dici et forte melius et magis ad ppositum. Ad qd sciendum q̃ in rerum primordijs scriptura triplici modo denominat pductoez hominis. vno. s. modo p hoc verbuz formauit: sicut cum dr̃ Gen. ij. ca. Formauit deus hominem de limo terre. Alio modo p hoc verbuz genuit: sicut cum dr̃ Gen. iij. cap. q̃ adam genuit seth. Alio modo per hoc verbum edificauit: sicut cum dicit hic. Edificauit dominus costam quã tulerat de adam in mulierez. Primo autem mõ productio hominis specialiter q̃tum ad corpus facta est p quandã transmutatõez quasi naturalem ℣m quã res producta non hz identitatem specificam cũ re ex qua pducitur: imo est ibi oppositio cum ex nõ tali fiat tale. vt in. j. phys. ⁊ ideo talis productio ppie nominatur formatio: eo q̃ pficitur p nouam formam de nouo aduenientez. ⁊ ideo de tali pductõne dicitur. Formauit deus boiem de limo terre. Secdo nõ modo pductio bois facta est p generatõez naturalem ℣m quã res aliqua generat sibi similem ℣m speciem: vt cum ignis generat ignẽ et in tali pductõne coitet inter generantem et generatũ est idemtitas specifica: ℣m quam dr̃ q̃ adam genuit seth ad imaginem ⁊ similitudinẽ suam. Tercio nõ modo pductio bois facta est quodãmodo p modum edificatõnis ℣m quam manet aliqualis idemtitas quasi indiuidualis inter edificatũ et id de quo edificat: cum em̃ dom⁹ fit ex ligno vel lapidib⁹ nõ solũ remanẽt in domo ligna seu lapides eiusdem speciei cũ lignis ⁊ lapidib⁹ ex quib⁹ dom⁹ fuit edificata ℣ etiã ligna vel lapides remanẽt in domo edificata eadem que prius indiuidualiter erant: ℣m quẽ modum quodãmodo facta fuit mulier de costa ade. nõ enim fuit facta prio modo: ita vt nõ remaneret idemtitas specifica inter ipsam ⁊ adam. vt est manifestum: nec etiã secundo modo sic. s. vt remaneret inter eos idemtitas specifica tm̃: ℣ tercio mõ. s. vt inter eos etiã remaneret quodãmodo quasi idemtitas indiuidualis: sicut inter ligna et quib⁹ domus edificat ⁊ ligna q̃ sunt in domo iaz edificata remanet identitas indiuidual: ⁊ hanc claze innuit lr̃a cũ dicit. Dixitq; adam: hoc nunc os ex ossib⁹ meis ⁊ caro de carne mea. q̃ sine omi extrinseco additamẽto p diuinam potentiã costa in semetipsa multiplicata mulieris corp⁹ factum fuisse dr̃: vt magis videt velle mgr̃ in. ij. dis. xviij. siue p additõnem factam ad materiam persistentez coste: prout videtur velle supra in prima parte ⁊ costa de adaz subtracta rẽmansit eadem indiuidualiter in productõne corporis mulieris. similiter et caro que etiam cum costa fuit de corpore Ade sublata: vt magister ponit in hystorijs scholasticis: ⁊ ideo ℣m istum modum productõnis dicitur edificare non formare seu generare: quia habet similitudinem cum edificio ratione iam dicta: ℣m quod denotatur maiorem identitatem esse inter virum et vxorem. q̃ inter patrẽ seu matrem cum filio: sic maior est identitas indiuidualis q̃ specifica de quo potest etiaz intelligi illd. Relinquet homo patrẽ ⁊ matrẽ ⁊ adherebit vxori sue: et erunt duo in carne vna. quasi dicat. Rationabile ẽ vt hõ relinquat patrẽ et matrẽ q̃tum ad domesticã conuersationem et alia hmõi et adhereat vxori in eisdem: eo q̃ inter virũ et vxorẽ est quodãmodo idemtitas indiuidualis. q̃ sunt duo in carne vna. non aũt inter filiũ ⁊ patrẽ seu matrẽ. ad hoc etiã sonat vba apli ad Eph. v. dicentis. Iam non sunt duo sed vna caro. ista tñ intelligant non excludendo alias sanctoz expositones. Consonat etiã expositio mysterio xpi et ecclesie qd in hoc sacramento. s. matrimonij figurat: iuxta illud ad Eph. v. ca. Sacramentũ magnũ inter xpm ⁊ ecclias. Nam corpus xpi mysticuz licet multa ptineat supposita vnũ tñ est quodãmodo individualiter cui⁹ oppositio etiã edificatio dr̃i. xta illud mathei. xvi. Et sup hanc petrã edificabo ecclĩã meã.

¶ Correctoriũ mgr̃i Mathie otra Burgeñ.

In secundo capitulo vbi postillator exponit benedictõnẽ septime diei p applicatõnez ad diuina ⁊c. Burgensis dicit illã applicatõez ad sensum lr̃alez

nō ptinere. ꝫ ad mysticam expositiōē: ad qō probandū adducit magistrū li. ij. di. xv. dicentē. Illū diē dē? sanctificasse ⁊ bñdixisse dicit. qz mystica p cetera bñdictione et sanctificatōe vtrauit illū. vñ in lege dicit. Memēto sanctificare diem sabbati. ꝫ ꝑsideranti dictum magistri clarum fit q Burg. non ꝓbat ꝓ ipm qō intendit: nam inḡ nō dicit mystica esse septime diei expositionē: sed eē mysticā eius benedictionē. i. diuinā: mysticū cm ꝝ bñdictionē vno mō dicit diuinū: ⁊ sic ubi ad ꝓpositum Bur. Extra ꝓpositū etiā est qō addit Bur. arguēdo sic: Si ex sensu lrali huius sanctificatōis haberetur q homo die septimo deberet cessare ab opibus terrenis. sequit q sancti patriarche fuissent ad obseruationē sabbati obligati: qō nō reperitur añ legē. Hic dico q Burg. noluit postillatorē intelligere quō bñdictōez septime diei ad lram nō exponit de sabbato iudaico ⁊ cerimoniali: ꝫ morali qualiter pertinet ad decalogū: ⁊ ita implicite obligabat ante legem et post. s. in ꝑsideratōe creature nō requiescere sed regrediē do in opificē ⁊ ibi sistere ꝓtemplatōez. vt sic sex dies pertineant ad vsum: septima ad fruitionē cui ꝓpetit bñdictō mystica. i. diuina. nec videtur valere litteralis expositio quā Bur. ꝓtendit. Fiat cm q lraliter bñdictio sabbati ad multiplicatōez ptinet: vnde creaturis quas deus benedixit dictum est. Crescite ⁊ multiplicamini. Si em hec congruentia Bur. valeret: tūc omnia ꝓtenta sub creaturarū bñdictione ad sabbatū viderent ptinere: qō est falsū: qz omnia ad vsum creaturarū rerum extendūtur. dicit enim deus benedicēdo homini primo hui⁹. Crescite ⁊ multiplicamini: ⁊ replete terram subiicite eam: dñamini piscibus maris ⁊c. que omnia ad vsum rerum ptinent: ⁊ a benedictione sabbati distrahere videnē. Nec video si Bur. voluerit ad lram intelligi sabbatum quō non coget christianos in sabbati obseruantia iudaizare cuz ad decalogi teneant obseruationē. Post hmōi igitur deviam burgenſ. intentionē postillator cōcludit dicens. Sanctificatō cōperit septime diei in ēctum res condite ⁊ multiplicate in deo resecūt. Etez in eo. ca. vbi postillator dicit ꝺ situ paradisi in oriente allegat Aristot. ij. metha. qui dicit inter tropicos nō esse regionē habitabile: igitur ibi nō est paradisus sequēdo Aristotelē. Bur. autez somniando nescio quid dicit sequēdo aristotelez poni potest paduus inter tropicos. sequit enim inter tropicos nō est regio habitabilis ꝝ arist. ergo paradisus non erit habitabilis: si inter tropicos positus fuerit. Et sic ex opposito ꝓsequentis cōtradicit Aristoteli ⁊ incōueniēter dicit sequendo eum: quia sequit. Si paradisus est habitabilis et paradisus ē inter tropicos: ergo inter tropicos est locus seu regio habitabilis: quod est oppositum dicti Aristotelis. Item in eodem capi. vbi postillator exponit formationē mulieris ꝓ quandam ꝓgruentiam sumptā a Rabi. Sa. burgē. significans Rabi. Sal. bene dixisse dicit se melius dicere velle quare videlicet formatio illa exprimitur ꝓ edificationez: distinguens tres modos circa rerum productiones in principio tribus terminis expressos. scz ꝓ formare: per generare et ꝓ edificare. Formare dicit proprie in bis in quibus res producta non habet identitatem specifica cum re ex qua producit: imo est inter eas quedam oppositō: quia ex non tali fit tale: et sic vbi forma apponitur materie: formatio dicitur: sed videtur burgen. frustra laborare: qz ꝝ eum edificatio coste in mulierem nō differt a formatione: eo q mulier ꝓducta non habet identitatem specificam cum costa ex qua ꝓducitur: patet. quia nō ptinentur sub eodem genere immediato. est em mulier animal: quod de costa dicere nō est verum: nisi in aliq̄ inter mulieres etiā ꝓductam ⁊ costam ex qua est. est oppositō sicut in formatōne. qz ex nō muliere fit mulier. Loste etiaz in formatōne mulieris forma apponit quasi materie: ex quo vere igitur formatio dicit: nec ꝝ eius rationes a burgen. positas differt ab edificatōne mulieris. ꝫ sicut quando inter ꝓductum: et illud ex quo ꝓducit remanet identitas quasi individualis. et exemplificat de limis ⁊ lapidibus in edificio: illud non videtur verum qz domus edificata ⁊ ligna ⁊ lapides nō habēt identitatem individualez: eo q nō hñt aliquā speciē eis coēm ligni em individuū nō est individuū domus nec econuerso: ꝫ sunt nō solū individualr ꝫ etiā specifice ⁊ cēn tialiter distincta qō pz ꝓ possibilitatē sepatōnis ptuz singulariū. nec sequit lignū añ edificium ⁊ in edificio est vnū ⁊ idem individualiter igit est idem individualiter cū edificio: ꝫ sequit bñ. igit est vnū ⁊ idez individualiter in edificio: ꝫ tūc imaginatio burg. nihil est ad ꝓpositū: nam costa vñ mulier facta est nō māsit i ea individuū coste: vtz siue ponat in se multiplicata siue aliūde aucta: vñ etsi verū sit dicere q costa fuit materia ex q̄ mulier fuit ꝓducta: nō tn verū est q tota materia mulieris facte sit individuū costa: nec verū est q costa illa ⁊ caro in adaz suppleta sit individualr vna in adā ⁊ eua vt ex identitate tali magis ꝓprie ⁊ lraliter ꝓductio mulieris dicat edificatio q̄z formatio. certum em est deū coste sicut ⁊ limo terre nouā formā attribuisse. ⁊ sic edificatio a formatōe nō vr differre. ꝛō doctores tractātes hāc materiā sepe vbo formatōis vtunt ꝓ verbo edificatōis dicētes: sicut mulier formata est de latere viri dormientis: ita ecclia de latere xpi morientis: ⁊ puto ad figurā illi⁹ dictū. Edificauit costā in mulierē. sic ⁊ ecclia ex latere xpi virtute passionis ꝓ sacramentoz vsum ꝓstruit ⁊ edificat: omnis em ꝓductio diuinā materiā assumens sicut lumē in ꝓductione viri. costam in ꝓductōe mulieris ⁊c. nō ideo est vt egeat qz potuit sicut ⁊ celū ⁊ terrā ex nihilo ꝓducere vtracꝫ ꝫ ad aliq̄d significandū ꝓductio em viri ex limo significatiua est vt sicut pulvis ē ex origine ita in pulverez reuertat in fine. vt. j. iij. ca. dī. Edificatio vo coste ꝺ significet: vide aplm ad Eph. v. cui⁹ allegatū ad lram oportet accipe vt inde possit sumi efficax argumentū sicut idez burg. dicit in qōne pambula nō oz igit bur. tantaz digressionē facere de illo termino edificare. nec sua distinctio valet de ꝓprietate sermonis. nō em deus ꝓprie generauit celū ⁊ terrā cū non sint generabilia: ⁊ tn in hoc. ij. ca. dī. De sunt generatōes celi ⁊ terre. vtitur em scriptura trāssumptiue vno ꝓ alio. aliqn exprimens creatōez ꝓ producere: aliqn ꝓ facere: aliqn ꝓ plantare: edificare: ⁊ generare ⁊c. ꝫ qz ꝝ Aristo. Omnes transferētes ꝝ aliquā similitudinē se trāsfert. portn ratione Ra. sa. talis ꝓgruentia assignari vt lum⁹ in viruz dicat formari rōne ꝓdicta: ꝫ costa in mulierē edificari ad instar dom⁹: q ꝝ Aristo. fit vt nos defendat ab incōmodis imbrib⁹ caumatib⁹ ⁊c. ita mulier ꝓstructa est vt sit dom⁹ ⁊ receptaculū naturalissimi effect⁹ nature. s. generatiōis: in q̄ pserue ab incōmodis foueatur nutrimētis ⁊c. ꝫ ꝓgruentia videt fundari circa finez ca. xxvj. ecclīastici: vbi mulierē dicit ornamētū dom⁹: columnas aureas sup bases argēteas. fundamēta eius sup petrā solidā. Ex quib⁹ pz institutōez mulieris merito exprimi ꝓ edificatōez qz est dom⁹ nature.

Capitulum. iij.

Sed ⁊ serpēs ⁊c. Postq̄ descripsit hominis formationē ⁊ statū: hic ꝓnter describit ei⁹ trāsgressionem siue casuz. ⁊ ꝓio describit trāsgressio culpe. scdo inflictio pene: ibi. Et aperti sunt oculi. tercio transfusio miserie: ibi. Et vocauit. Circa primum primo describitur ꝓditio temptatoris. secūdo processus tēptationis: ibi. Qui dixit. tercio actus transgressiōis: ibi. Vidit igitur. Circa primū considerandum q forsitan alicui nō videret esse cōueniens q deus boicz tēptari ꝑmisisset: maxie cum sciret eum casurū esse. Ad qō dicendū q sicut dicit Augusti. deus sic res quas cōdidit administrat vt eas ꝓprios mot⁹ agere sinat: qđ iustū ⁊ rōnabile fuit vt hoiem dimitteret in libertate arbitrii sui. ꝝ q dī eccl. xv. deꝰ a principio ꝓstituit homine ⁊ reliqt eū in manu ꝓsilij sui: ⁊ sicut voluit ipm ꝓ bonos angelos ad bonū incitari: ita ꝑmittet euz a malis angelis tēptari. maxie cū ꝓ statu illo possz reuocari

temptatōez supare: vñ dicit Aug. vj. sup Gen. ad litterā nō mihi videt magne laudis futurū fuisse hoiem si ppter ea posset bñ viuē: q̄ null⁹ male viuere suaderet. Cōsideranda etiā q̄ tpe innocētie dyabol⁹ nō habebat ptātez temptandi hoiem interi⁹ mouēdo: vtpote appetitū sensibilez motu illicito excitando: nec per motum fantasie intellectui aliq̄d illicitū ꝓponēdo: qa in viribus inferioꝛib⁹ nihil inordinatū cōtingere poterat nisi prius ꝛoꝛdinata rōne: et iō hoiez temptare nō poterat nisi exterius ꝓponēdo sensui: et ideo in specie sensibili apparuit ad tēptandū. Ipse aūt ad hoc serpētez intrauit nō fuit ex demonis electione: ſ magis ex diuina dispensatione: q̄ nō ꝓmisit hoiem temptari p dyabolū in spē gratiosa z nobili p quā posset facili⁹ decipi: ſ magis i specie horribili in q̄ fallacia demonis citius poterat deprehendi. Aliqui tñ dicunt q̄ ille serpens habebat faciem gratōsam z virgineā. sed hoc de scriptura nullā habet auctoritatē: z ideo p̄mū melius videtur: dicit igit. a Et serpēs erat callidioꝛ cē. Ista calliditas principalr referēda ē ad demonez: qui in serpēte apparebat: ad serpentē aūt nō referr nisi in q̄tuz calliditate demonis agebaꝛ: sicut lingua bomis alicui⁹ dz erudita. q̄ prudenter mouet ab intellectu. b Qui dixit ad mulieres. Hic ponit ꝓcessus temptatōis in quo ꝓio accessit ad mulierē tanq̄ facilius deceptibilē: vt p eam ꝓnter hoiem deciper: et hoc est q̄ dz. b Qui dixit ad mulierē. Illa vba erant demonis vt principalr agentis: q̄ formabaꝛ virtute ipsi⁹ demonis mouētis linguā serpentis ad hoc: sicut de locutōe asine Balaā: nisi q̄ ibi lingua asine mouebaꝛ ad loq̄ndū p bonū angelū: lingua aūt serpentis p malū: neutr tñ intelligebat vba formata: ſ soluz angeli mouentes linguas eoꝝ ad formatōez verboꝝ.

a Cur ꝓcepit vobis cē. sicut dictū ē supra stāte statu innocētie nō poterat esse ꝛoꝛdinatio in viribus inferioꝛibus: nisi prius esset in rōne: iō nō temptauit prio de comestōne ligni: sed de restrictōne preceptī dicens. Cur precepit. q. d. istud ꝓceptum non fuit cōueniens cum sitis libere cōditionis et supioꝛes omnib⁹ lignis: z p hoc mulier mota quadā elatione inclinata fuit ad preceptī displicentiā: z vlteri⁹ ad dubitatōnez d̄ pena mortis cōminata: z hoc patz ex eius rñsione: cum subditur. b De fructu cē. Istud vltimuz addit mulier de suo. nō em̄ deus ꝓhibuerat ligni tactū sed tm̄ gustū: et ideo istd addidit mulier ex displicētia preceptī. q̄ ille cui displicet ꝓceptū impositū in referendo illud libenter aggrauat. Aliqui vo dicūt q̄ etiam tactus ligni erat eis ꝓhibitus: vt magis elongarent a gustu: sed q̄ ſ nō babeꝛ ex littera vel eius circūstantia: ꝑma expositio melioꝛ videt: et quia ad displicentiā ꝓcepti qr reputaꝛ indebitū: sequit dubitatio ad pena impositam ꝓ transgressione: z iō addidit mulier. e Ne forte moriamur. apponēs de suo forte: q̄d est aduerbiū dubitandi: cū tñ deus assertiue ꝓcepisset: vt supra p3.

f Dixit aūt cē. Videns mulierē de morte sequenda dubitantem statim asseruit ipsam non futurā dicens.

g Nequaq̄ moriemini. s. ex esu ligni. z subdit: cām falsam predicte inhibitōis dicens. b Scit em̄ deus cē. Per plenitudinē scientie. i Et eritis sicut dij. non restricti aliqua inhibitōne nec alicui subiecti. k Scientes bonū z malū. i. scientes p vosmetipsos q̄d expediat vobis agere: z non ex aliqua iustructione. Et nota q̄ nō dixit eritis dij absolute: ſ sicut dij. q̄ nō promisit eis equalitatē diuinaz q̄d erat manifeste impossibile: z p cōsequēs incredibile sed ꝓmisit eis quādam similitudinez dei: q̄ ꝓsistit in non subijci obediētie alterius: z hāc quandam excellentiam scientie in omnib⁹ sibi expedientibus: sicut deus nulli penitus subest et oia dirigit p suaz sapientiā. Sed aduertendū q̄ ꝑm predicta mulier peccauit elatōne z dubitatiōe anteq̄ fructū comederet ꝓhibitū q̄d videtur aliquid falsum. Sed dicendū q̄ oportet concedere ipaz peccasse ante esum. manus em̄ nō mouet ad opus exteri⁹ nisi p imperiū volūtatis: et ideo anteq̄ manū ad lignū accipiendū tenderet iam deliberauerat z cōsenserat māducare: z p ꝓsequēs trāsgredi ꝓceptū: in q̄ ꝓsensu ꝓficitur peccatū: z ideo nullū incōueniēs sequitur ad ꝓdicta sed magis veritas declaraꝛ. Unde dicit Aug. sup Gen. Verbis serpētis mlier nō crederet a bona atq̄ vtili re diuinit⁹ se fuisse ꝓhibitos: nisi iam inesset ei⁹ mēti amoꝛ ꝓprie potestatis: z quedaz de se fugba ꝓsumptō. q̄d dictū aug. nō est sic intelligendū q̄ fugbia ꝓcesserit suasionem serpentis: ſ q̄ statim ad dictā suasionē inuasit mentem mulieri elatio ex q̄ secuta est dubitatio z deceptio vt crederet esse verū q̄d serpēs dicebat: vt ꝓdictum est. Ex contra dicta occurrit dubiū. q̄ si post primū z secundum pctm̄ in muliere remansit donū originalis iusticie. q̄ nuditatem suaz non erubuit vsq̄ post comestionē ligni. Dicendū q̄ originalis iusticia erat quedā gratia gratis data vñ licz omnes teneāt primū hominē formatū fuisse in iusticia originali: tñ aliq̄ dicūt q̄ tūc nō babuit gr̄am gratum facientē. ſ eā meruit: z ideo subtracta gr̄a gratū faciente ꝑ peccatuz mulieris potuit stare originalis iusticia: vsq̄quo deus auferre voluit ꝑ penā comestōis ligni: sicut ꝓmiserat fuerat: imo optet dicere q̄ tam adam q̄ eua peccauerūt actu interioꝛi anteq̄ tolleretur illa originalis iusticia. imo etiā eua actu exterioꝛi. q̄ pri⁹ comedit q̄ daret viro suo z tñ neuter erubuit nisi post comestionē viri gr̄a aūt gratis data pōt remanere cum pctō etiaz mortali: licz gr̄a gratū faciēs tollaꝛ: cui⁹ subtractio ab hoie nō capitur. q: nesciat hō vtrū amoꝛe vel odio dign⁹ sit Eccl. ix.

l Dixit igitur mulier. Hic describit act⁹ transgressionis. scz q̄tū ad actū exteriorē ipsi⁹ mulier z actū exteriorez z interiorē viri cū dz. Dixit igit mlier q̄ bonū eet lignū cē. Ex quo p3 q̄ licz mulier ex vbis serpētis fuisset principaliter decepta: tñ ad ꝓficiēdū op⁹ exteri⁹ fuit allecta ex pulcritudine z sapore fructꝰ. m Deniq̄ vi. su. inducēdo eū ad comedēdū sic fuerat a serpēte imbuta. n Qui comedit. suasioni mulieris assentiens: non quia crederet verba serpentis esse vera: q̄ in hoc nō fuit seductus. sed sola mulier ꝑm q̄ dicit apostō. Tbi. ij. sed assensit ne contristaret delicias suas. id est vxorē suaz. fuit em̄ deceptus in alio. q̄ credidit post transgressionē cōsequi veniā: z sic in statu suo remanē. o Et aperti sē oculi amboꝝ. Postq̄

descripsit transgressionē culpe. hic ꝙnr describit inflictionem pene. z prio ḡtuz ad subtractōnez boni habiti. scdo ḡtum ad impositiōez mali nociui ibi. Et ait dñs deus ad serpentē. Adhuc circa primū prio describit dicta subtractio. scdo subtractōis improgatio ibi. Vocauitq dñs deus adaz. Circa primum ꝓsiderandū q originalis iustitia per quā corp erat subditum anime z vires inferiores rōni mō supradicto nō erat naturalis ipi homi: ś ex gratuito bñficō dei eius tñ subtractio ꝓpter peccatū fuit penalis. sic ś ex gra regis aliquis sublimet ad gradū bonoris ś postea ꝓpter pctm suum degradetur: talis deiectō pena est: z hec subtractio ostenditur cuz dicit. Et apti sunt oculi eoz. loquit ō oculis mētis: non sic intelligēdo sicut dicit Josephus q ante viuebant tm vita bestiali nō habentes vsum rōnis q adam in scia pfectus erat. Dtez q esum illius ligni magnum bonum eis euenisset. s. cognitio intellectualis nec vt dicat Ra. sa. q aperti sunt oculi eoz ad cognoscendū malū. q prius cognoscebāt bonū tm: ś hoc pz falsum. q eadem est noticia ꝓtrarioz: z ideo prius bēbant noticiā speculatiuā boni z mali sibi oppositi: ś nō bēbant noticiā exprimentalē mali sue trāsgressiōis z punitōnis quā tunc exprimētaliter cognouerūt. z iō tūc apti sunt oculi eoruz ad cognoscendū suā nuditatē eē ꝓfusibilē q prius erat honesta. q subtracta iustitia originali statim senserūt rebellionem carnis ad spiritū. z motū inordinatū mēbroz: ideo statim studuerūt coopire suā turpitudinē: vñ sequitur.

p Consuerunt folia ficus. Ex hoc dicunt hebrei q ficus erat arbor de cuius fructu comederūt. q Et fecerūt. dc. i. succictoria circa lūbos. z dicunt a peri qd est circū. z zoma qd est corpus. ptes em inferiores corpis sunt magis erubescibiles z marie genitalia. q magis mouent cōtra imperiū rōnis; ꝓpter qd nominant pudenda: ꝓpē qd etiā adā z eua absconderūt se a pntia dñi: vñ sequitur.

r Et cū audissent dc. Ista locutio z ambulatio dñi dei nō est intelligēda in forma deitatis: ś in aliq similitudine creata in q apparuit: sicut. j. legit apparuisse abrae z moysi: z multis alijs z locutū fuisse eis. s Ad aurā p meridiē. Hoc triplr exponit. Uno modo vt sit determinatō loci: z sic aura post meridiem accipit pro vento interme dio inter austrū z occidentē. q ꝫm istam expositiōez vox domini deambulātis videbat ꝓcedere ex illa pte ex qua flat ventus predictus. Alio mō vt ē determiatio tpis. qa dicūt hebrei q hora decima diei accidit hoc. z tūc aura est hic accipiēda ꝓ vento ꝓcedente diuinā apparitōez: sicut Act. ij. Apparitōnez spūssancti in linguis dr sonus vehemens ꝓcessisse. z in sacra scriptura ꝓsule legit in pluribus locis in apparitōnib diuinis. q aūt dicit post meridiem est determiatio tpis b soni z apparitōis. t Abscōdit se adā. Pre verecūdia sui peccati z nuditatis. v Vocauitq dñs. Hic ꝙnr sequit ipsi ade increpatio cum dicitur. x Adaz vbi es. Non ex ignantia est q̄. ś vt ex rñsione ade ꝓueniēti fiat increpatio. y Quis ait tibi quod nudus esses: nisi q de ligno ex quo preceperaz tibi ne comederes comedisti. z Dixitq adaz. Mulier quā dedisti mihi: sociam dedit mihi de ligno z comedi. a Et dixit dñs deus ad mulierez. Quare hoc fecisti. quorūdit. Serpēs decepit me z comedi: b et ait dñs ad serpētem. c Quia fecisti hoc: maledict es inter oia animantia z bestias tre gradiens: d pulueres terraz comedes cūctis diebz vite tue e Inimicicias ponaz iter te

nuditas tua: sicut em dicit ꝛ. physi. Idē ꝓ sui pntiaz z absentiā est cā ꝛuioz. Sicut nauta ꝓ sui pntiam est cā ꝓseruatōnis nauis: z ꝓ sui abntiā est cā piditatōis. et eodē mō donū originalis iusticie ꝓ sui pntiā in homie faciebat nuditatē honestam: vt pdictū ē. q̄ ꝓ sui ābtractione facta est ꝓfusibilis.

b Dixitq adā dc. Recurrat ad peccati sui creationez: q facit ad eius aggrauationem. volebat em quodāmodo peccatuz suū retorq̄re in deū q sibi dederat vxorē: et eodem mō mulier excusando se ꝓ serpentez q fuerat creatꝰ a deo: z patz lra. Sed est hic ꝓsiderandum q añ condemnationē interrogauit virū z mulierez. vtz in lra. q: nullus est ordinandus añ inq̄sitōez: serpētē āt nō interrogauit. q: dyabolꝰ q in serpente loq̄bat ia ꝓ pctō suo fuerat ordinatꝰ z de celo empyreo deiectꝰ. c Et ait dñs dc. Hic describit inflictio pene q̄tum ad impositōez mali nocui. z primo q̄tū ad serpentē. scdo q̄tū ad mulierē ibi. Mulieri q̄z dixit. tercio q̄tum ad hoiem ibi. Ade vo dixit.

Circa primū ꝓsiderandū q sicut ꝓ salute homi auget glia sctoz angeloz ꝓ quos incitant homines ad bonum: ita ecōtrario ꝓ damnatōem homi malor auget pena demonū eos tēptantiū: verūtm ꝓpter nimiā inuidiā q̄ demones torquent eo q̄ vident homines posse peruenire ad beatitudinez q̄ simplr priuati sūt: nō dimittūt homines temptare. licz sciāt ex damnatōe homi suaz penā in futuro crescē: sicut de inuido narrat q̄ petijt sibi vnū oculū erui. vt ꝓximo suo cui inuidebat duo oculi eruerent. Erāt ei in vna ciuitate duo homines q̄z vnꝰ erat nimis notatꝰ de cupiditate: alius de inuidia: ꝓpē qd dns ciuitatis q̄ erat valde prudēs ipsis vocatis dixit q peterēt ab eo q̄d vellēt: adiūgēs q̄ ille q̄ prio peteret suā petitōz bret. alius vo duplū. tūc cupidus nolebat prio petere motus cupiditate dupli boni habēdi. silit nec inuidꝰ ne socius plus bret q̄z ipse. tandē cuz dns vrgeret eos ad petēdū: inuidꝰ petijt vt sibi vnꝰ oculus erueret vt socius suus duos amitteret: qd factū ē. et sic punita sunt eoz vicia. sic demones tēptant ex inuidia homines: licet nō ignorēt eoz penaz in futuro crescere ex homi damnatione: hoc igit malū denunciat deus ipsi dyabolo cui in serpēte loq̄bat. d Quia fecisti hoc inducendo homines ad peccatū. e Maledictus es. q: ex hoc crescet pena tua. f Inter oia aiantia dc. ꝓponit ei bruta aialia: nō q̄tum ad ꝓditōem nature. ś q: seruauerūt statū suū: qd non fecit dyabolꝰ. et ꝫ est magna pena superbo q̄ inferiora z vilia ei ꝓponantur. g Super pectus tuuz gradieris. ꝫm Aug. ꝓ pectus hic intelligit superbia: q: dyabolꝰ incedēs ad suasionez homi a superbia incipit q̄ in omni pctō includit. vnde et Eccl. x. dicit. Initiū omis peccati superbia. h Et terraz comedes. i. homines terrena diligentes incorpabiles tibi eos decipiēdo. i Inimicicias ponā inter te z mulierem dc. ꝫm Aug. ꝓ mulierē intelligit hic rō inferior: et ꝓ semē eiꝰ opatio bona. Per semē āt demonis intelligit suggestio eiꝰ prava. Per hoc ergo qd dr. Inimicicias ponā dc. ondit dns q dyabolꝰ mediante suggestione

prauꝰ oppugnat rōnez inferiorē q̄ mulier dr: vt si consentiat delectatōib⁹: z p eā deuciat rōnem supiorē q̄ p virū designat: z sic dyabol⁹ insidiat calcaneo ei⁹. qz ñ oppugnat eā nisi a pte inferiori: sensualitati delectabilia ꝓponēdo. k Ipa pte. tē. In pncipio tēptatōis resistendo. Alij aūt sancti exponūt de beata virgine ab illo loco Inimicicias ponā inē te z mulierē nō istaz euā sed aliā ab ea descendentē. s. virginez Mariā q̄ infesta dēmonibus. vnde in canti. dr. Terribilis ēt castrorū acies ordinata. Et semē tuū id est alios angelos malos q̄ dicunt semē ei⁹ ꝓpter similitudinē nature et malicie. Et semen illius. s. christū: q̄ est marie nālis filius. Ipa cōteret caput tuum qz p ipsam mediante filio suo potestas dēmonis est ꝓtrita.

et mulierē: z semen tuū et semē illi⁹. k Ipsa ꝓteret caput tuū: et tu insidiaberis calcaneo eius. m Mulieri quoq; dixit: n Multiplicabo erumnas tuas z conceptus tuos. o In dolore paries filios: p et sub viri potestate eris. z ipe dominabit tui. q Inde vo dixit: Quia audisti vocē vxoris tue: z comedisti de ligno ex quo ꝓceperā tibi ne comederes: r maledicta terra i opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. s Spinas et tribulos germinabit tibi: t et cōedes herbas tre. v In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec reuertaris in terram de qua sumpt⁹ es. quia puluis es: et in puluerem reuerteris. r Et vocauit Adam nomen vxoris sue Eua: v eo q̄ mater esset cūctoz viuentiuz. x Fecit quoq; dñs deus ade z vxori ei⁹ tunicas pelliceas: z induit eos: z ait: y Ecce adam quasi vn⁹ ex nobis factus est sciens bonū z malū: a Nunc ergo ne forte mittat manuz suā: b z sumat etiam de ligno vite: z comedat z viuat in eternū. c Emisit eū dñs de paradiso voluptatis vt operaret terrā de qua sumptus est. d Eiecitq; adam et collocauit ante paradisum voluptatis cherubin z flameum gladiū atq; versatilem e ad custodiendam viam ligni vite.

l Et tu insidiaberis tē. Quia dyabolus tēptauit xp̄m exterius tm̄modo suggerendo: q̄ quidē tēptatio nō fuit viciū in tēptato: sed virtutis exercitiū: z eodem mō credendū est de virgine. Alij vo exponūt hec de serpente materiali: non de demone ab illo loco. Et ait dñs ad serpentē qz feciſti boc. i. qz fuisti instrumentum hui⁹ maleficij. sicut Leui. xx. Jumentū cū quo aliquis coierit p̄capit occidi cū eo. m Maledict⁹ eris inter omnia aiantia. qz p̄m ipos ille serpens ꝓius habebat formā z facie gratiosam sup omnes bestias z fact⁹ est horribilior omnib⁹. Sup pectus tuū gradieris. qz p̄m istos ꝓi⁹ habuit pedes z statura erecta: sed pedes sūt ei amoti: z sic reptando incedit. Et terram comedes. pi⁹ aūt ligno⁹ fructib⁹ vescebat. Inimicicias ponaz inter te z mulierē tē. qz odiosus es humane nature: z ecōuerso. Ipsa ꝓteret caput tuuz. qz exquo reptando incedit: mulier potest caput eius calcare. Et tu insidiaberis calcaneo ei⁹. qz non pōt se eleuare ad mordendum in supiori ptē sed ista expositio q̄tum ad multa videt irrōnabilis: primo qz de⁹ dirigeret sermonez suum ad animal brutū non intelligens. secōo qz in nullo peccauerat sed solū demon mouēdo linguā ei⁹: tercio qz statura recta nō cōpetit alicui aiali sed tm̄ homini. vt dicit poeta Ouidius in ꝓio Metha. Pronaq; cū spectent aialia cetera terrā. Os homini sublime dedit celūq; videre. Jussit z erectos ad sydera tollere vult⁹ et ideo prima expositio q̄ est aug. melior videt.

m Mulieri quoq; dixit. Hic ponit punitio mulier in speciali: z hoc q̄tum ad duo ꝓpter q̄ mulier ꝓiucta e viro. primū e ad ꝓcreatōez ꝓlis: z q̄tum ad h. d.

n Multiplicabo tē. Ista aūt actus generandi sit delectabilis: tn̄ habet turpitudinem annexā post peccatū In hebreo pro cōceptus habet impgnatōnes: q̄ sunt laboriose. Et erūnas tuas. qz portando fetū ꝓceptuz mulier patit plures labores z miserias. o In dolore paries. qz in ptu sē vehemētes angustie. talia aūt nō fuissent in statu innocentie: sed ꝓcepissent absq; turpitudine. z fetū ꝓceptū portassent absq; erūna et labore. et pepissent sine dolore. Secōo ꝓiungitur mulier viro ꝓpter domesticā vitā: z q̄tuz ad h punit eā viro subiciēdo dicens. p Et sub viri prāte eris tē. z sequit. q Inde vo dixit. Hic ponitur punitō viri. Circa qd sciendū q̄ sic in domestica vita mulier subiicit viro: ita ad virū ptinet ꝓcurare necessaria vite ꝓ se familia z vxore: et ideo q̄tum ad h punit cum subditur.

r Maledicta terra tē. In quo notat̄ tre sterilitas: q̄ post pctm̄ nō ꝓduxit fructū ꝓueniētē boi nisi cū cultura z labore q̄ aī spōte ꝓducebat fructus ꝓuenientes i abūdātia: z ꝓduxisset si hō in statu innocētie pstitisset. In labore hō: maledicta terra ꝓpter te. i. ꝓpter pctm̄ tuū. ꝓpē qd incurrit sterilitatē: vt dcm̄ ē. In sudore vult⁹ tui tē. p hoc notat̄ anxietas homis i labore agriculture qui aī peccatū non opabat̄ nisi ad recreatōez z virtutis exercitiū: vt ꝓdictū est.

s Spinas z tribulos. in h notat̄ impedimēta q̄ ꝓueniūt bois labori ex tra. t Et come. herbas tē. q̄ ꝓius comedebas fruct⁹ paradisi: z qz iste pene inflicte sē boi ad totaz vitā vsqz ad mortē: z ideo sequit. v In sudore tē. Dz tra. x Et vocauit adā. Hic ꝓnr describit miserie inflicte transfusio. qz q̄les facti sē. p̄mi pentes p pctm̄ tales filios genuerūt: et ideo dicit. x Et vocauit tē. Euā. qd nomē sonat vitā i hebreo penalitatib⁹ tn̄ sbiectaz. y Eo q̄ eēt tē. i. oim boim i hac vita mortali degētiū: ideo sequit. z Fecit quoq; tē. i. de pellib⁹ aialiū mortuoz. i signū sue mortalitat̄: z qz idigebāt tegumēto ꝑ intemperiē aeris loci ad quē erant eiciendi. verūtn̄ aī ejectionē de⁹ imꝓpat ade suā trāsgressionē dicēs. a Ecce adaz tē. Ironia ē ac si diceret: nō es assecut⁹ qd̄ serpens ꝓmisit: s cōtra. Nunc g videte. y videte nō est de textu hebraico: sed subintellig̃it: z ē mod⁹ loquēdi satis freqns i hebraico q̄ omittit vna dictō. translatio vo nra exp̄ssit qd̄ i hebreo omittit vel subintelligit. Notādū ēt q̄ h ē vbū dei ad angl̄os p q̄z misteriū hō ꝓim⁹ eiect⁹ est extra paradisum. sequit.

b Et sumat tē. Cū hō incurrisset iā necessitatē moriēdi vt ꝓdictū ē. lignū vite iā nō poterat vitā ei⁹ ꝓpetuare. poterat tn̄ ex sua bonitate ipaz plōgare: z ista plōgatio nomine eterni significat̄: sic in ps. Mōtes eterni noiant̄ ppē lōgitudinē duratōis: vn̄ z in hebreo dr. et viuat in seculū qd̄ signat tempus longum. c Eiecitq; adaz tē. Istd̄ dupliciter exponitur p̄m duplicem opi. supra positam de situ paradisi terrestris: p̄m eū illos qui dicunt q̄ est sub equinoctiali circulo: gladius flameus intelligit zona torrida inter habitationem nostram et paradisum. et dicitur versatilis: quia sol p quē causatur ibi caliditas impatibilis appropinquat ad nos in estate. z byeme elongatur per cherubin autē intelligit angelica custodia: per quam tota natura corporea administrat̄: et maxime motus orbium. d Ad custodiendā tē. Ne homo inde electus

posset huc redire: nec alijs aliq̄ adire. Scdm vo illā opinionē q̄ ponit paradisuz terrestrē circa tropicū cancri. Per gladiuz flamen. intelligit aliqs ignis materialis ibi fact⁹ a deo z ozles de terra. sicut dicit in monte Ethne q̄ continue ardet. z significatur noie gladij q2 ignis ascēdēs sursum in supiozi pte acuitur ad modū gladij. Per cherubin aūt intelligitur natura angelica. vt predictū est. Ad custodiendā viam. q2 ille ignis est añ introitū paradisi prohibens accessum hominis ad ipsum.

¶ In ca. Ben. iij. vbi dz in postilla. Sed ptra dicta occurrit dubium.

¶ Additio prima.

Licet gratia gratis data possit remanere cuz pctō mortali: impossibile tn̄ videtur q̄ iusticia originalis simul maneat cuz pctō mortali: put videt postillator velle: qđ sic patet. nam prout doctores coiter loquunt in statu innocētie in quo homo institutus fuit in originali iusticia nulla erat rebellio carnis ad spm̄ nec spiritus ad deū: et p̄ consequens impossibile erat stante illo statu peccatum mortale incurri. Peccatū em̄ sm̄ ambro. est inobedientia diuine legis z trasgressio celestiū mādatoz̄ qđ de directo opponit statui innocētie. Ad dubiū autem motū p postillatorē ibm. s. quō in muliere remāsit donuz originalis iusticie post primū z scdm peccatuz z vsq; pz comestionē ligni. aliter posset rnderi. Pro quo aduertendum est q̄ preceptū de inhibitione comestionis ligni fuit datum ade anteq̄ eua fuisset in rerum natura ꝓducta: vt ifra testatur. et licet tn̄ sm aug. sup Ben. ca. viij. ex hoc nō sequitur q̄ eua nō fuisset obligata ad preceptū obseruandum, trasgressio aūt huj⁹ precepti nō fuit cōsummata do nec. Adam comederit: licz fuisset quodāmodo inchoata p comestionē mulieris: qđ pz p magistrū in. ij. dist. xxiij. vbi ostendit q̄ talis est ordo procedendi in nobis qualis fuit in primis pentib⁹ sic. d. Et em̄ tūc serpens mulieri maluz suasit: ipsaq; cōsensit de viro suo dedit. sic cōsummatū est peccatū: ita z nunc in nobis pro serpente est sensualis motus aie: pro muliere inferior portio rōnis pro viro superior portio rōnis hec ille. Ex quo patet q̄ trasgressio p̄cepti ipi ade dati non fuit totaliter cōsummata vsq; ad comestionē viri. nec ē etiā necessariū dicere q̄ adā fuerit trasgressor illius p̄cepti sibi dati ante comestionez ligni q̄ actū interiorē in hoc cōsentientē. nam put ex serie litterę pz sola comestio fuit prohibita: nō autem deliberatio seu cōsensus p̄cedens comestionē. Dicit em̄ in die quo comederis ex co ꝛc. nō aūt in die quo cōsenseris seu deliberaueris comedere z hmōi. vnde sicut de quibusdam preceptis ve. testa. dr a doctoribus q̄ lex prohibet manū: non autē animū. eodē mō in ꝓposito dici posset prout littera sonat. Ex quib⁹ vlteri⁹ sequit q̄ licet tam eua q̄m adam ante comestionē ligni peccassent q̄ actus interiores peccato supbie qđ est initiū omnis peccati: vtz Eccl. x. nō tamen trasgressio p̄cepti sibi dati fuit facta vsq; ad hoc q̄ adam comedisset: z tūc z nō ante nuditatez suam erubuisse debuerint qđ videntur sonare verba aug. in. iij. de ci. dei: q̄ postq̄m trasgressio precepti facta est gratia dei deserente de corpoz suoz̄ nuditate confusi sunt. nō em̄ dixit postq̄m peccauerūt. qđ posset intelligi de quocunq; genere peccati: sed postq̄m trasgressio precepti facta est: vt intelligat de trāsgressione p̄cepti de q̄ agit: que nunq̄m fuit cōsummata donec vir comederet: z sic de nuditate sua tempore ꝓgruo erubuerūt.

¶ In eo. ca. iij. vbi dr in postilla. Serpentē autē non interroganit.

¶ Additio secunda.

Alia etiā ratio assignat ad hoc q̄ serpens non fuit interrogatus. vnde augu. ptra Manichēos li. ij. nā serpēs nō interrogat⁹ q̄ puoz excipit penam: qz nec cōfiteri potm̄ pōt: nec hz animo vn̄ se excusset.

¶ In eo. ca. iij. vbi dr in postilla. Sed ista expositio q̄tū ad multa ꝛc.

¶ Additio tercia.

Dicta expositio vltima nō est tanq̄m irrōnabil' excludenda. cōsonat em̄ lre plus q̄m alia: z est mia viro. de hebraicis q̄nibus. nec obstat qđ postillator obijcit. Primo de hoc q̄ deus dirigeret sermonē suū ad animal brutuz: nam alibi legit. Et ait dn̄s ad piscem Jone. ij. ca. qđ significat expssionē diuine voluntatis p effectū exteriores. Dz aūt obijcit scdo q̄ serpens in nullo peccauerat q̄ solū demon nō obstat. nam in signū detestationis peccati etiā bruta q̄nq; puniūtur: vtz de iumento cū quo aliqs coierit Leui. xx. prout allegat postillator et nō solū hoc q̄ etiā res inanimate q̄ omno carēt sensu z motu voluntario pcipiunt oburi z destrui ꝓpter horrorem alicui⁹ magni peccati. vt Deutr. xiij. de ciuitate auersa a cultu dei ad ydolox̄ seruitutē. Vbi pcipitur q̄ nō solū pecora occidant q̄ etiā oburant q̄ suppellectilia z habem⁹. j. Reg. xv. de amalecbitis vbi ꝓpter pctm̄ a suis p̄decessoribus longe añ ppetratuz deus p̄cepit occidi nō solū viros z mulieres: q̄ etiā paruulos z lactātes boues z oues ꝛc. Dz aūt postillator tercio obijcit de statura recta q̄ nō oppetit nisi tm̄ homini nō obstat: naz ad seruandā veritatē lr̄e sm̄ hanc expositionem sufficit q̄ serpēs antea cū pedib⁹ altis incedebat sicut z alia animalia z post hmōi mutatam pedes sr̄ ei amoti sic vt nō posset incedere nisi reptando: vn̄ hec expositio vr̄ tenenda tanq̄m lr̄alis: alie vo expositiones aug. z scdm̄ tenende sunt tanq̄m vere z spūales seu mystice.

¶ In eo. ca. iij. vbi dr in postilla. Et vocauit adā dc.

¶ Additio quarta.

Eua in hebraico vitā sonat simpliciter nō ꝓnotando q̄ sit penalitati subiecta vel nō. sicut nam dr mater omniū viuentium non denotat q̄ sint in hac vita mortali vel non: vn̄ hec vocatio aliter videt ꝓtinuari ad predicta. Ad qđ sciendū q̄ licet adā sm̄ q̄ tradūt doctōres sciuerit naturas oīm animaliū et omnium scientiaz̄ de quib⁹ homo natus ē instrui. put pz in prima par. q. xciij. arti. iij. in cor. q. non tn̄ habuit noticiā futuroz̄ ptingentium: nisi prout ex diuina reuelatōne habuit vel experimēto aliter poterat acquirere: z ideo cum mulier statim postq̄m fuit producta sibi adducta fuerit nesciens an deus disponeret eos sic remanere z alios de nouo procreare an ex ea esset ples p ꝓpagationē procreāda: vocata est ab eo virago. quasi de viro sumpta: ad denotandū q̄ erat sibi data i ꝓsortium comestice ꝓuersatōnis: nō declarans an ēt sibi data etiā ad plis ꝓpagatōez: qđ etiā ꝓuenit verbo dicentis añ mulieris ꝓductōez supra Ben. ij. cap. Dixitq; deus nō est bonū hoiem esse solū faciamus ei adiutoriū simile sibi. ¶ post pctm̄ ex diuina sua cōtra ipm̄ et vxorē suā lata duo collegit: vnū. s. q̄ ipsi essent mortales. et hoc cū sibi fuit dictuz: pulvis es z in pulverem reuerteris. Scdm̄ qz debebant hre filios p propagatōez sicut cetera animalia. z hoc cū dictū fuit mulieri. Multiplicabo erūnas tuas et ꝛceptus: z in dolore paries filios. Ex quibus ꝓcluditur q̄ illa deberet dē mater oīm succedentiū: cuz iam cessauisset deus a novis creaturis ꝓdendis: et ideo audita diuina sua vocauit eam eua: qđ nomē interpretatus est ipse adam. de eo q̄ esset mater omnium viuentium.

¶ Replica Correctorij ptra Burgen.

In capi. iij. vbi postillator mouet dubiū cū eua peccauerit actu interiori supbie z diffidentie. et actu exteriori comestionis vetiti: z tamē nō ꝓcepit suā nuditatem vsq; post esum viri: quomō iusticia originalis potuit stare cuz ꝑfatis peccatis eue. Et respondet dicens iusticiā originalē fuisse gratiā gratis datā que stare potest nedum cuz peccatis venialibus sed etiā mortalib⁹. Hāc rōnem burgen. impugnat rōne min⁹ efficaci vt dicetur. et ponit ad motū dubiū aliā rōnē dicens q̄ ade datū est ꝓceptum non eucideo trāsgressio nō fuit cōsummata q̄usq; adā comederet z aduscq; māsit iusticia originalis. Et multa circa hoc dicit inepta. supositū em̄ burg. ex lr̄a apparet falsū dr em̄ in lr̄a q̄ mulier rndit draconi: nobis ꝓcepit dc. ꝛc.

preceptū dominicum quod prohibitionis ligni

igitur mulier receptū ꝓceptum siue p se siue p virū: sic̄ quibusdā placet. si igit̄ fuit mulieri ꝓceptum ad seruā dum erat obligata: transgrediēdo igit̄ nō solū venialiter sed ꝛ mortaliter peccauit. stat igit̄ rōsio postillatoris. Dr aūt burgēn. de magistro sniaz adducit allegoria est: nō sensus lralis. vtz p eundem in eo. ca. Illud quoq; nec verū videt̄ qđ addit burg. dicēs solaz exteriozem comestionē fuisse ꝓhibitam non actum interiozem. qz ꝑm oēs illa ꝓhibitio fuit ad ꝓbandū obedientiam: ideo dr̄ coiter q fructus nō erat malus nec eius esus nisi qz prohibit⁹. nūc aūt inobedientia sicut ꝛ obedientia respiciūt actū interiorē principaliꝫ ꝓter exteriorē: nec exterior aliquid malicie intensiue addit sup interiozem vt vult mgr sniaz p eum inductus li. ij. di. xlij. Etenim inquit vna inobedientia vnusq; cōtemptus siue qñ vult siue qñ agit licet ꝑm expositōez doctoz distinctio sit in malo extensiue: nec valet simili tudo p euz. s. burgēn. inducta de lege cohibente manū ꝛ nō animū. quia hoc dr̄ ratōne temꝑalis pene ꝑter legem tarate: ß nō quo ad deū: apud quē vbicūq; man⁹ cohibet̄ anim⁹ nō manet sine obligatione: imo dato ß nō ꝓcesso q solus actus eius exteriozis ꝓhibitus fuisset adhuc staret dubiū motum quō iusticia originalis mansisset in cua manducāte ante virū: mansit quidem ꝑm postillatorē ꝛ non mansit ꝑm burg. Ꝓro vtriusq; ptis ꝺcordantia notandū ꝓout scripsi circa sententias li. ij. di. xxxj. xxxij. ꝛ xxxiij. q iusticia originalis multos habuit effectus vnu principalē: alios secūdarios. principalis fuit ordinatio voluntatis in deū. ß secundarij effectus nō fuerūt simplr̄ et directe a iusticia originali. ß a ꝓcurrentibus que enumerat Scotus circa secundū dis. xxx. que sunt immortalitas: ꝓseruatio a siti ꝛ alijs passionibus: et tranquillitas virīū sensitiuarum. Oppositū effectus principalis est culpabile. ꝺpositum autē effectuū secundarioz non est culpabile. ß potius penale. p peccatū igitur actū interioz ceciderūt a iusticia originali q̄tum ad effectum principalē. qz volūtas eoz fuit quo ad deum inordinata: dum adam se ad amoꝛez vxoꝛis cōuerteret diuino ꝓcepto dissimulato: sicut colligit̄ a beato Aug. xj. sup Gen̄. c. ix. vbi dr̄ adam peccasse quada societatis necessitudine ß bis sic se habentib⁹ effectus secundarij nō sunt secuti. qz penale reseruatū est vsq; post pctm̄ opis manifestē p mulierē inchoatū ꝛ p virū ꝓsumatuz. manſit igitur iusticia originalis cum pctō quo ad effectus secūdarios p positōne postillatoris ꝛ nō mansit quo ad effectū principalē p positōne burg. Signū huj⁹ dicti sumi pōt ex eo q restitui pōt gra equiualēs iusticie originali quo ad effectū principalē restitutōne non facta quo ad effectus secūdarios: nec p hmōi ꝓcertatōnez fit variatio in sensu litterali. Ad argumentū igit̄ principale burg. dr̄ q p actum interiozem supbie ꝛ diffidētie qui venit ex rebellione spūs ad deum ceciderunt a statu innocentie ꝛ iusticie originalis quo ad effectum principalem: sed non quo ad effectus secūdarios quo usq; peccatum actu exteriori foret ꝓsummatum.

Item in eo. ca. vbi postillator ponit de locutōe dei ad serpentē expositōez beati Aug. quā ponit ex intentōe fore lralem subdit postillator ponens expositōez aliā quā beat⁹ Hiero. in li. qō. hebra. videt̄ recitare. ß hāc reꝓbat postillator tribus rōnibus. sed burg. opponit se postillatori dicens expositōnez beat⁹ augu. fore mysticam sed eam quā recitat beatus Hiero. fore lralem: ꝛ nititur soluere rōnes p postillatorē in ꝓtrarium adductas. Et cuz primo postillator arguit q irrationabile est q deus dirigeret sermonē vocalē ad aīmal brutum non intelligens. Rūdet burg. q nō obstat q alibi legit̄. Et ait dns ad piscē: Bone. ij. Sz illa respōsio nō valet. qz locutio dei hic fuit vocalis: ibi aūt quedam interioꝛ inspiratio: vt burg. met testatur dicens. Locutio ad piscē significat exꝑssionē diuine volūtat̄ p effectus interioꝛes: ß q hic fuerit vocalis ptz p beatum aug. xj. sup Gen̄. c. j. vbi ꝓpter illam locutiōez dei ad serpentem dicit: vbi in sacra scriptura aliquid dicitur quod non nisi absurde ad litteram pōt intelligi ꝑculdubio figuratiue dictum esse: ꝛ ad aliam significatōez accipi debere. ꝛ ob id idem beatus aug. eo. li. ca. ix. ponit differētiam inter locutōez dei ad virum ꝛ mulierem ꝛ serpentez dicens. Locutionē ad primos esse ad litteram: sed ad serpentem figuratiuā. quia absurde sonaret vt arguit postillator ex illo loco beati aug. sed non sonaret absurde si ꝑ inspiratōnez locutus fuisset serpenti sicut piscī: de quo supra. Constat ergo q fuit vocalis: sed ad dyabolū sub nōmine serpentis. confirmatur totū ex intentōe beati Grego. in moza. ꝓout burgē. cum allegat in solutōne vlti. ar. q. sue ꝓambule: vbi dicitur. Cum ordo hystorie defecit se nobis intellectus mysticus quasi apertis iam foꝛibus ostendit: et tunc mysticus ꝓ litterali habendus est: vt burg. met vbi supra testatur. ꝛ sic est in ꝓposito de locutōne dei ad serpentem: sicut de locutione lignoꝝ Iudic. ix. Certum est enī vtrobiq; hystoriā ꝑm vocum significationem deficere. Est igitur ad mysticū sensum tanq; ad verē lralem recurrendū ꝑm doctorem beati Grego. ꝛ Aug. et omnium ꝓmuniter scribentiū. Frustra igitur laboꝛauit burg. cum solutione ꝓmi argumenti. Nec responsio ad secundū valet. nam instantia de iumento est ꝓtra burgē. ꝓ eo q serpens potissime venit destruendus plus q; iumentū si instantia valeret: nec alie instantie valent de interemptōne pecoꝝ et etiā manimatoꝝ: nam cū iumento pecoꝛib⁹ vasis ꝛ supellectilibus manimatis ꝓmissa sunt peccata ydolatrie ꝛ alia tanq; cū subiectis pollutis: dyabolus autē serpentē non vtebatur vt subiecto qđ polluit sed solum vt instrumēto qđ deus ꝓmisit vt cito dicet̄ infra: ideo illa in detestatōez peccati destructa sunt. Serpēs autē quia solum fuit ꝓmissum instrumentū puniri nō debuit. exemplū familiare: occidat quis clericum gladio in detestationē peccati locus exec̄rat̄: interdicit̄: et tota terra supponit̄ interdicto. quia videt̄ subiecta in quib⁹ sanguis clerici effusus est. Contra gladiū ꝛo qui solū instrumentū fuit occisoꝛis nihil fit ipo iure. Nec valet respōsio ad tertiā rōnem postillatoris: naz expositio quā ꝓbat dicit serpentē erectaz staturā habuisse nō moze pecudis pedes: nec tamē serpentē habuisse pedes est in scriptura fundatum: nam ante temptatōez serpens fuit dict⁹a serpendo: vt dicit Ysido. ꝛ inter reptilia ꝓputatus. nec littera quam putat burg. saluare est eius ꝓpositum: nam cum in serpentis maledictōne dixit dominus. Super pectus tuum gradieris. non intelligi debet ad litteram ꝑm intētionē beati aug. quasi ꝓius sup pectus repere nō ꝺsueuerit: sed ad dyabolum dictū intelligit̄ nō ad serpentē q̄uis sub noie serpentis ꝑm q postillator ad beati aug. intentionem exponit: ꝛ dato q̄uis non ꝓcesso q serpens tempoꝛe temptōnis erectus vel sup pedes incesserit: dyabolus em̄ ad hoc potuit eum erigere aut pedes foꝛmare: qui ad loquendū eius linguā poterat mouere: ꝛ tunc sensus litere est. Sup pectus tuū gradieris. i. q ꝺcetero nō ꝑmittetur dyabolus sic transformare serpentē: ꝛ ad istum sensum conferꝛe videt̄ qđ postillator ꝑm intentōnem beati aug. xj. sup Gen̄. ca. ix. vbi supra exponēdo quare potius p serpentē temptat⁹ est homo q̄z per aliam effigiez ait: q sez hoc nō fuit̄ ex dēmonis electione: sed magis ex diuina dispensatōne que non ꝑmisit hominē temptari p dyabolum in specie affabili ꝛ notabili p quā posset facilius decipi: ß magis in specie horribili: in qua fallacia dēmonis poterat facilius deꝑhendi: ꝛ mirū q burgēn. in hac parte postillatorē non redarguit qui pueriles frequēter ꝓtra eum occasiones q̄siuit cū tñ h mod⁹ dicēdi vel loq̄ndi sit antecedēs ad oia que burg. in hoc loco reꝓbare nitebatur.

Item in eode ca. vbi postillator dicit euam significare vltaz penalitati subiectam: sicut ꝛ beatus Hiero. dicit q significat vehemitam ꝛ calamitatem. Burg. fingere videt̄ oꝑositum innixus fundamento falso: q. s. adam a principio foꝛmatōnis mulieris nesciuerit eaz matrē cunctoꝝ hoīm futuram. sed hoc falsuz videt̄. sciuit em̄ hoc statim ꝑ spiritu ꝓphetico quifoꝛmata mliere dixit. Hoc nūc os ex ossibus meis: ꝓpter hoc relinquet homo ꝑem et matrez

Scotus de incepcia originali li. 2. di. 31. q. 2.

ꝛ adherebit vxori: a Ecce sciuit eā sibi vxātā in vxorē. sciuit quoq; se futurū pncm ꝛ euā futurā matrē. sciuit nihilominus plus eaz sibi piunctā q̄ ob pseruationē domesticam quā bnt pn ꝛ filiꝰ. q̄z tñ piunctōe maiorē dixit piunctōez vxoris ad virū ꝛ eō uerso. sciuit quoq; hoc pm ex dei bndictōne añ lapsum de qua dr. j. ca. Nō latuit euz nuptias añ lapsum institutas ꝛ p deū benedictas: vt vult beatꝰ Aug. xiij. de ci. dei. ca. xvj. et. xiij. sup Gen. ca. iij. Cuigit añ lapsum fuerāt nuptie celebrate q̄z uis nō psummate tñ pceptū de psummādo p bndictiōz receperūt cuz dixit dns. Crescite ꝛ mltiplicamini ꝛc.

a Adam vo cognouit vxorē suā q̄ cōcepit et peperit cayn dicēs: c Possedi hominē p deū. d Rursūq; peperit fratrē eiꝰ Abel. e Fuit autez abel pastor ouiuz: f ꝛ Cayn agricola. g Factū ē aūt post multos dies vt offerret cayn de fructibus terre munera dño. h Abel quoq; obtulit de pmogenitis gregis sui ꝛ de adipibꝰ eoz: i ꝛ respexit dominꝰ ad abel et ad munera eiꝰ: k ad cayn aūt ꝛ ad munera illiꝰ nō respexit. l Iratꝰ q̄z ē cayn vehemēr: m et concidit vultꝰ eius n Dixitq; dns ad euz: o Quare iratꝰ es: p et cur cōcidit facies tua? q Nōne si bñ egeris l recipies e Sin aūt male: statim in foribus peccatū tuū aderit: r sed sub te erit appetitꝰ eiꝰ: ꝛ tu dñaberis illius. s Dixitq; cayn ad abel fratrē suum. Egrediamur foras. Cum essent ambo in agro: surrexit cayn aduersus abel fratrem suum ꝛ interfecit eum. t Dixitq; dns ad cayn: Vbi est abel frater tuus? Qui respondit: Nescio: Nunquid custos fratris mei sum ego? u Dixitq; ad eum: Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. x Nunc igit maledictus eris super terram que aperuit os suum et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. y Cum operatus fueris eam non dabit tibi fructum suum. z Vagus et profugus eris super terram. a Dixit autem cayn ad dominum: Maius est iniquitas mea quam ut veniam meream. b Ecce eicis me hodie a facie tua ꝛ a facie tua abscondar ꝛ ero vagus et profugus in terra: omnis igit qui inuenerit me occidet me. c Dixitq; ei dominus: Nequaquam ita fiet sed omnis qui occiderit cayn septuplum punietur. d Posuitq; dns cayn signum: vt non interficeret eum omnis qui inuenerit eum. e Egressus est igit cayn a facie dei ꝛ habitauit profugus in terra ad orientalem plagam eden. f Cognouit autem cayn uxorem suam: que concepit ꝛ peperit henoch. g Et edificauit ciuitatem: ꝛ vocauit nomen ciuitatis ex nomine filii sui henoch. h Porro henoch genuit irad: irad autem genuit maviahel: maviahel genuit matusahel: matusahel genuit lamech. i Qui assumpsit duas uxores: nomen vni ada: et nomen secunde sella. k Genuitq; ada iabel: qui fuit pater habitantium tentoria et pecora. l Nomen autem fratris eius iubal: ipse fuit pater canentium cithara et organo. m Sella quoq; genuit thubalcain qui fuit malleator et faber in cuncta opera ferri. Soror autem thubalcain noema. n Dixit autem lamech uxoribus suis ada ꝛ sella: audite uocem meam uxores lamech: auscultate eloquium meum: quia occidi virum in vulnus meum ꝛ adolescentulum in liuorem meum. o Septuplum de cayn vindicta patet: lamech autem septuagies septies. p Cognouit adam uxorem suam iterum: ꝛ peperit filium vocauitq; nomen eius seth dicens: q Posuit mihi deus semen aliud pro abel quem occidit cayn. r Sed et seth natus est filio: qui vocauit nomen eius enos. Iste cepit invocare nomen domini. s Hic est liber generationis adam. In die qua creauit deus adam: ad similitudinem dei fecit illum. t Masculum ꝛ feminam creauit eos: ꝛ benedixit illis: ꝛ vocauit nomen eorum adam in die quo creati sunt. u Vixit autem adam centum triginta annis: ꝛ genuit ad imaginem ꝛ similitudinem suam: ꝛ vocauit nomen eius seth. x Et facti sunt dies adam postquam genuit seth octingenti anni: ꝛ genuit filios ꝛ filias. y Et omnes simul dies adam quos vixit anni nongenti triginta anni: ꝛ mortuus est. z Vixit quoq; seth centum quinque annis: ꝛ genuit enos. a Et bixit seth postquam genuit enos octingentis annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. b Et omnes dies seth fuerunt nongenti duodecim anni: ꝛ mortuus est. c Vixit quoq; enos nonaginta annis: ꝛ genuit cainan. d Et bixit enos postquam genuit cainan octingentis quindecim annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. e Et omnes dies enos fuerunt nongenti quinque anni: ꝛ mortuus est. f Vixit quoq; cainan septuaginta annis: ꝛ genuit malaleel. g Et bixit cainan postquam genuit malaleel octingentis quadraginta annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. h Et omnes dies cainan fuerunt nongenti decem anni: ꝛ mortuus est. i Vixit quoq; malaleel sexaginta quinque annis: ꝛ genuit iared. k Et bixit malaleel postquam genuit iared octingentis triginta annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. l Et omnes dies malaleel fuerunt octingenti nonaginta quinque anni: ꝛ mortuus est. m Vixit quoq; iared centum sexaginta duobus annis: ꝛ genuit henoch. n Et bixit iared postquam genuit henoch octingentis annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. o Et omnes dies iared fuerunt nongenti sexaginta duo anni: ꝛ mortuus est. p Vixit quoq; henoch sexaginta quinque annis: ꝛ genuit matusalem. q Et placuit henoch deo: ꝛ ambulauit cum deo: ꝛ translatus est ne malitia mutaret intellectum eius. r Vixit quoq; henoch trecentis sexaginta quinque annis. s Et placuit deo: ꝛ non apparuit amplius: quia tulit eum deus. t Vixit quoq; matusalem centum octoginta septem annis: ꝛ genuit lamech. u Et bixit matusalem postquam genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. x Et omnes dies matusalem fuerunt nongenti sexaginta nouem anni: ꝛ mortuus est. y Vixit quoq; lamech centum octoginta duobus annis: ꝛ genuit filium. z Et vocauit nomen eius noe dicens: Iste requiem nobis tribuet ab operibus ꝛ a labore manuum nostrarum in terra cui maledixit dominus. a Et bixit lamech postquam genuit noe quingentis nonaginta quinque annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. b Et omnes dies lamech fuerunt septingenti septuaginta septem anni: ꝛ mortuus est. c Cum autem cepisset noe annos quingentos genuit sem cham ꝛ iaphet. d Postquam autem cepit homo multiplicari super terram: ꝛ filie nate fuerunt eis. e Videntes filii dei filias hominum quod essent pulchre: acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant. f Dixitq; dominus: Non permanebit spiritus meus in homine istum quia caro est: erunt dies illius centum viginti annorum. g Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Postquam enim filii dei introibant ad filias hominum: ꝛ ille generabant sibi: isti sunt potentes a seculo homines famosi. h Videns autem deus quod multa malitia hominum esset in terra: ꝛ cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore: i Penituit eum quod hominem fecisset in terra: ꝛ tactus dolore cordis intrinsecus k Dixit: Delebo hominem quem creaui a facie terre: a homine usque ad animantia: a reptili usque ad volucres celi: penitet enim me fecisse eos. l Noe autem inuenit gratiam coram deo. m Hec est generatio noe. Noe vir iustus atq; perfectus fuit in generationibus suis: cum deo ambulauit. n Genuitq; tres filios sem cham ꝛ iaphet. o Corrupta est autem terra coram deo: ꝛ repleta est iniquitate. p Cumq; vidisset deus terram esse corruptam: omnis enim caro corrumpebat viam suam super terram: q Dixit ad noe: Finis omnis carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorum: ꝛ ego disperdam eos cum terra. r Fac tibi arcam de lignis leuigatis: mansiunculas in arca facies: ꝛ bitumine linies eam intrinsecus ꝛ extrinsecus. s Et sic facies eam. Trecentorum cubitorum longitudo arce: quinquaginta cubitorum latitudo eius: ꝛ triginta cubitorum altitudo eius. t Fenestram in arca facies: ꝛ in cubito consummabis summitatem eius. Ostium autem arce pones ex latere: deorsum cenacula ꝛ tristega facies in ea. u Ego ecce adducam diluuium aquarum super terram: vt interficiam omnem carnem in qua spiritus vite est subter celum: cuncta que in terra sunt consumentur. x Ponamq; fedus meum tecum: ꝛ ingredieris arcam tu ꝛ filii tui: uxor tua ꝛ uxores filiorum tuorum tecum. y Et de cunctis animantibus ex omni carne duo ex singulis introduces in arcam vt uiuant tecum: masculus ꝛ femina erunt. z De volucribus in genere suo: ꝛ de iumentis in genere suo: ex omnibus que mouentur super terram in genere suo: bina de omnibus introibunt tecum vt uiuant. a Tolle igit tecum de cibis que mandi possunt: ꝛ congrega apud te: ꝛ erunt tibi ꝛ illis in escam. b Fecit noe omnia que preceperat illi deus. c Dixitq; dominus ad noe: Ingredere tu ꝛ omnis domus tua arcam: te enim vidi iustum coram me in generatione hac. d De cunctis animantibus mundis tolle septena septena mas ꝛ femina: de animantibus autem que non sunt mundi duo mas ꝛ femina. e Sed ꝛ de volucribus celi septena septena mas ꝛ femina: vt saluetur semen super faciem uniuerse terre. f Adhuc enim ꝛ post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus: ꝛ delebo omnem substantiam quam feci de superficie terre. g Fecit ergo noe omnia que mandauerat illi dominus. h Sexcentesimo autem anno vite noe mense secundo: vicesimo septimo die mensis rupti sunt omnes fontes abyssi magne: ꝛ cataracte celi aperte sunt. i Et facta est pluuia super terram quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus. k In articulo diei illius introiuit noe ꝛ sem cham ꝛ iaphet filii eius: uxor noe ꝛ tres uxores filiorum eius cum eis in arcam. l Ipsi ꝛ omne animal secundum genus suum: vniuersa iumenta in genere suo: ꝛ omne reptile quod reptat super terram in genere suo: cuncta uolatilia secundum genus suum: vniuersi volucres ꝛ omnia que pennata sunt. m Ingressa sunt ad noe in arcam bina ex omni carne in qua spiritus vite est. n Et que introierunt ex omni sexu carnis: sicut preceperat illi deus. Et clausit dominus post eum. o Factum est ergo diluuium quadraginta diebus super terram: ꝛ multiplicate sunt aque: ꝛ eleuate nimis: ꝛ operte sunt omnes montes excelsi uniuerse terre. p Quindecim cubitis altior fuit aqua: cooperti sunt montes. q Consumptaq; est omnis caro que mouebatur super terram: ꝛ uolatilia ꝛ animantia ꝛ bestie ꝛ omne reptile quod reptat super terram: ꝛ cuncti homines. r Et omnia in quibus spiraculum vite est in terra mortua sunt. s Et delete sunt omnes substantie que fuerunt super faciem terre: ab homine usque ad animantia: tam reptilia quam uolatilia celi: ꝛ perierunt de terra. Remansit autem noe tantum ꝛ que cum eo erant in arca. t Obtinuerunt aque terram centum quinquaginta diebus. u Recordatus autem deus noe cunctorumq; animantium ꝛ uniuersorum iumentorum que erant cum eo in arca: adduxit spiritum suum super terram ꝛ inminute sunt aque. x Clausi sunt fontes abyssi ꝛ cataracte celi: ꝛ prohibita sunt pluuia de celo. y Reuersaq; sunt aque de terra: euntes ꝛ redeuntes. Et cepere minui post centum quinquaginta dies. z Requieuit autem arca mense septimo vicesimo septimo die mensis super montes armenie. a Aque autem ibant ꝛ decrescebant usque ad decimum mensem. b Decimo enim mense primo die mensis apparuerunt cacumina montium. c Factum est autem post quadraginta dies: aperiens noe fenestram arce quam fecerat dimisit corum. d Qui egressus non reuertebatur donec siccarentur aque super terram. e Emisit quoq; columbam post eum: vt uideret si iam cessassent aque super faciem terre. f Que non inuenit requiem pedibus suis: ꝛ reuersa est ad eum in arcam. Aquas enim uniuerse terre operiebant. Extendens manum apprehendit eam: ꝛ intulit ad se in arcam. g Expectauit ergo adhuc alios septem dies: ꝛ rursum emisit columbam ex arca. h At illa uenit ad eum sub uesperam portans ramum olive virentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo noe quod cessassent aque super terram. i Et expectauit nichilominus alios septem dies: ꝛ emisit columbam que non est reuersa ultra ad eum. k Sexcentesimo primo anno: primo mense: prima die mensis inminute sunt aque super terram. Et aperiens noe tectum arce: vidit quod exaruisset superficies terre. l Mense secundo: septima ꝛ vicesima die mensis siccata est terra. m Locutus est autem deus ad noe dicens: n Egredere de arca tu ꝛ uxor tua: filii tui ꝛ uxores filiorum tuorum tecum. o Omnia animantia que sunt apud te ex omni carne: tam in volucribus quam in iumentis ꝛ in universis reptilibus que reptant super terram: educ tecum: ꝛ ingredimini super terram. Crescite ꝛ multiplicamini super eam. p Egressus igit noe ꝛ filii eius: uxor ꝛ uxores filiorum eius cum eo: q Omnia animantia ꝛ uniuersa iumenta que erant cum eo in arca: cuncta reptilia que reptant super terram: secundum familias suas egressa sunt de arca. r Edificauit autem noe altare domino: ꝛ tollens de cunctis pecoribus mundis ꝛ de uniuersis uolucribus mundis: obtulit holocausta super altare. s Odoratusq; dominus odorem suauitatis: dixit ad cor suum: Non maledicam amplius terre propter homines: sensus enim ꝛ cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Non ergo ultra percutiam omnem animam uiuentem sicut feci. t Cunctis diebus terre: sementis ꝛ messis: frigus ꝛ estus: estas ꝛ hyems: nox ꝛ dies requiescent. u Benedixitq; deus noe ꝛ filiis eius: ꝛ ait ad eos: Crescite ꝛ multiplicamini ꝛ replete terram. x Timor vester ꝛ tremor sit super cuncta animantia terre: ꝛ super uniuersa uolatilia celi: cum omnibus que mouentur super terram: omnes pisces maris manui uestre traditi sunt. y Et omne quod mouetur ꝛ uiuit: erit uobis in escam: quasi olera uirentia tradidi uobis omnia. z Excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. a Sanguinem enim animarum uestrarum requiram de manu cuncte bestie: ꝛ de manu hominis de manu uiri ꝛ fratris eius requiram animam hominis. b Qui effuderit humanum sanguinem: fundetur sanguis illius: quia ad imaginem dei factus est homo. c Vos autem crescite ꝛ multiplicamini: egredimini super terram ꝛ replete eam. d Dixit deus ad noe ꝛ ad filios eius: e Ego ecce statuam pactum meum vobiscum ꝛ cum semine uestro post uos. f Et omnem animam uiuentem que est apud uos: tam uolatilia quam iumenta ꝛ uniuersas bestias terre que egressa sunt de arca: cuncta animantia terre. g Statuam pactum meum uobiscum: ꝛ non interficietur ultra omnis caro aquis diluuii: ꝛ non erit ultra diluuium dissipans terram. h Dixitq; deus: Hoc signum fedus quod do inter me ꝛ uos: ꝛ ad cunctas animas uiuentes que sunt uobiscum in generationes sempiternas. i Arcum meum ponam in nubibus: ꝛ erit signum fedus inter me ꝛ inter terram. k Cumq; obduxero nubibus celum: apparebit arcus meus in nubibus. l Et recordabor pactorum meorum que pepigi uobiscum ꝛ cum omni anima uiuente que carnem uiuificat: ꝛ non erunt ultra aque diluuii ad delendam uniuersam carnem. m Erit arcus in nube: ꝛ uidebo illum: ꝛ recordabor fedus sempiternum quod pepigit deus cum anima uiuente ꝛ omni carne que est super terram. n Dixitq; deus ad noe: Hoc signum fedus quod constituo inter me ꝛ omnem carnem que est super terram. o Filii autem noe qui egressi sunt de arca: sem cham ꝛ iaphet. Cham ipse est pater chanaan. p Tres isti filii noe: ex his dispersum est genus hominum in uniuersa terra. q Cepitq; noe uir agricola exercere terram: ꝛ plantauit uineam. r Bibensq; uinum inebriatus est: ꝛ nudatus in tabernaculo suo. s Et uidit cham pater chanaan uerenda patris sui: ꝛ nudatos duos fratres foras. t Qui cum reuersus fuisset noe a uinolentia sua: cognouit que fecerat ei filius suus minor. u Et ait: Maledictus chanaan puer nequam: seruus seruorum erit fratribus suis. x Benedixitq; deo patri sem: sit chanaan seruus eius. y Dilatet deus iaphet: habitet in tabernaculis sem: sit chanaan seruus eius. z Vixit autem noe post diluuium trecentis quinquaginta annis. a Et facti sunt omnes dies eius nongenti quinquaginta anni: ꝛ mortuus est. b Hec sunt generationes filiorum noe sem cham ꝛ iaphet: ꝛ nati sunt eis filii post diluuium. c Filii iaphet: gomer ꝛ magog ꝛ madai ꝛ iauan ꝛ thubal ꝛ mosoch ꝛ thiras. d Filii gomer: aschenez ꝛ riphath ꝛ thogorma. e Filii iauan: helisa ꝛ tharsis cetthim ꝛ dodanim. f Ab his diuise sunt insule gentium in regionibus suis: vnusquisq; lingua sua ꝛ familiis suis in gentibus suis. g Filii cham: chus ꝛ mesraim ꝛ phut ꝛ chanaan. h Filii chus: saba ꝛ euilath ꝛ sabatha ꝛ regma ꝛ sabathacha. Filii regma: saba ꝛ dadan. i Porro chus genuit nemrod: iste cepit esse potens in terra. k Et erat robustus venator coram domino. Propterea dicitur: Quasi nemrod robustus venator coram domino. l Fuit autem principium regni eius babylon ꝛ arach ꝛ achad ꝛ chalanne in terra sennaar. m De terra illa egressus est assur: ꝛ edificauit niniuen ꝛ plateas ciuitatis ꝛ chale. n Resen quoq; inter niniuen ꝛ chale: hec est ciuitas magna. o Mesraim autem genuit ludim ꝛ anamim ꝛ laabim ꝛ nephthuim. p Et phetrosim ꝛ chasluim: de quibus egressi sunt philistiim ꝛ caphthorim. q Chanaan autem genuit sidonem primogenitum suum ꝛ hetheum. r Et iebuseum ꝛ amorreum ꝛ gergeseum. s Heueum quoq; ꝛ aracheum ꝛ sineum. t Et aradium ꝛ samareum ꝛ amathheum. Postea dispersa sunt familie chanaanorum. u Et fuerunt termini chanaan: a sidone ꝛ gerara usque gazam: donec ingredienti sodomam ꝛ gomorram ꝛ adamam ꝛ seboim usque lasam. x Hii filii cham in cognationibus ꝛ linguis suis: in regionibus ꝛ gentibus suis. y Sem quoq; patri omnium filiorum heber fratri iaphet maioris: ipsi nati sunt filii. z Filii sem: helam ꝛ assur ꝛ arphaxad ꝛ lud ꝛ aram. a Filii aram: vz ꝛ hul ꝛ gether ꝛ mosoch. b Arphaxad autem genuit sale: sale uero genuit heber. c Et nati sunt heber duo filii: nomen vni phaleg: eo quod in diebus eius diuisa sit terra. d Et nomen fratris eius iectan. e Iectan autem genuit elmodad ꝛ saleph ꝛ asarmoth ꝛ iare. f Adurahel ꝛ ezechel ꝛ ebal. g Abimahel ꝛ saba ꝛ ophir ꝛ euilath ꝛ iobab. h Omnes isti filii iectan. i Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. k Nomen fratris eius iectan. l Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. m Nomen fratris eius iectan. n Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. o Nomen fratris eius iectan. p Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. q Nomen fratris eius iectan. r Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. s Nomen fratris eius iectan. t Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. u Nomen fratris eius iectan. x Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. y Nomen fratris eius iectan. z Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. a Nomen fratris eius iectan. b Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. c Nomen fratris eius iectan. d Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. e Nomen fratris eius iectan. f Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. g Nomen fratris eius iectan. h Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. i Nomen fratris eius iectan. k Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. l Nomen fratris eius iectan. m Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. n Nomen fratris eius iectan. o Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. p Nomen fratris eius iectan. q Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. r Nomen fratris eius iectan. s Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. t Nomen fratris eius iectan. u Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. x Nomen fratris eius iectan. y Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. z Nomen fratris eius iectan. a Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. b Nomen fratris eius iectan. c Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. d Nomen fratris eius iectan. e Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. f Nomen fratris eius iectan. g Habitauit autem phaleg: vsq; ad tempus illud in quo diuisa est terra. h Nomen fratris eius

subintelligit q cayn dixit abel eam q dñs sibi dixerat eū increpando. ſm hebreos subintelligit vbū iniuriosuz vt ꝓdictū est. y Cūq essent in agro. Id instinctū ipsius cayn ſm Iero. vt predictum est. ſm hebreos autem postq cayn dixerat verba iniuriosa fratri suo insidiatus est ei quō repiret euz solū in agro vbi interfecit euz sicut cogitauerat z Et ait dñs. Hic ꝓfr describitur ipsi9 cayn punitio: et quia pena non dz inferri nisi ꝓuicto de crimine: ideo prio dñs ꝓuicit euz de occisione fratris scdo penaz imponit ibi Nūc igit maledictus. Circa primū dicit sic. a Ubi est abel ꝛc. Non grit ex igrantia ſ vt ex respōsione eius ꝓuincat euz rationabilius.

diamur fozas. y Cūq essent in agro: cōsurrexit cayn aduersus fratrē abel 7 interfecit eū. z Et ait dñs ad cayn a vbi est abel frat tu9 b Qui rndit Nescio. c Nūq̄d custos fratris mei suz ego. d Dixitq ad euz. e Quid feciſti f Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de tra. g Nūc igit b male dictus eris sup terrā: q̄ aperuit os suū 7 suſcepit sanguinem fratris tui ō manu tua i Cū opatus fuerī eā: nō dabit tibi fructꝰ suos. k Flag9 7 ꝓfugus eris sup terrā oīb9

a deo et in tanta miseria constitutuz. desiderauit cito mori vt sua miseria terminaretur. et ideo quasi mortez desiderans dixit domino. o Omnis igitur ꝛc. petēs a domino vt istud fieret. et littera sequens videtur ad hoc cōcordare cum subditur. p Dixitq ei dominus ꝛc. vt tu petis.

die9 vite tue! Dixitq cayn ad dñm. m Maior est iniquitas mea: q̄ vt venia merear. n Ecce ei̇cis me hodie a facie terre: et a facie tua absc̄o dar: et ero vagus et ꝓfugus in terra. o Omis igit qui inuenerit me occidet me. p Dixitq ei dñs. Nequaq̄ ita fiet: q sed oīs q occiderit cayn septuplum puniet. r Posuit q dñs signū in cayn signū: s vt nō interficeret eū oīs qui inuenisset euz. t Egressusq cayn a facie dñi habitauit ꝓfugus in terra: ad orientalē

q Sz omnis ꝛc. et sic ꝓpter timorē pene nullus audebit te occidere. Aduertendum tamen q ista littera. Sed omnis qui occiderit cayn ꝛc. exponitur cōmuniter sic intelligendo q occisor ipsi9 cayn debeat septupluz puniri q̄ ipse cayn: sicut videtur sonare translatio nostra. sed quomodo istō sit rōnabile 7 quomodo fuerit adimpletum non videt ꝙa ille qui occidit cayn multominus peccauit q̄ ipe cayn: 7 ideo nō videt rōnabile q debeat septuplum puniri respectu illius. modus etiam adimplet̄ois ꝓut cōmuniter assignatur nō videt rōnabilis. dicit enim cōmuniter q lamech interfecit eum 7 punitio eius septupla fuit. qz in diluuio fuit submersus cuz multis qui de eo descenderant. sed hec punitio non plus videtur pertinere ad Lamech q̄ ad alios homies illius temporis qui omnes fuerunt submersi excepto Noe et filiis suis. Item Lamech descendit de cayn 7 ideo filii lamech erant filii cayn: 7 sō in tali punitōne fuisset punitus cayn: sicut et lamech. ꝓpter quod aliter exponūt hebrei dicentes: q ista punitio septupla refertur ad mortem Cayn: sic exponendo litteram. Omnis qui occiderit Cayn: ibi est punctus et finis sententie. et subintelligitur grauiter punietur: sed modꝰ punitionis non exprimitur. et talis modus loquendi in pluribus locis est in sacra scriptura ſm litteram hebraicam: vt patet per exempla supradicta de verbis cayn ad Abel. Quod autez subditur ſm nostram translationem Septuplum punietur. ſm ꝓprietatez hebraici sermonis dicitur. Septenis punietur. quia in fine septem generationum Cayn post multas miserias interfectus est a lamech in vltōnez sanguinis fratris sui. q autez tūc essent complete septem generationes patet: qz ab Adam vsq̄ ad lamech sunt sex generatōnes: 7 lamech anteq̄ interfecit Cayn iam erat cecutiens ex senectute: et ante genuerat filios: et sic currebat septima generatio. r Posuitq dominꝰ in cayn signum. scilicet tremorem horribilez omniū membroꝝ: vt communiter dicitur: et q in faciem cayn signum imꝓssit quo cognoscebat ab omnib9 fratrem suum innocentem occidisse: 7 sic abominabilis omnibus reddebatur. s Ut non cum interficeret ꝛc. Hoc factum est non solum ad cayn diuturnam punitionem: sed etiam ꝓpter aliorum correctionem. Sequit.

t Egressusq cayn a facie domini. A diuinitate q vbiq est nullus potest egredi: sed egressus est a facie similitudinis vel creature in qua deus loquebatur. v Habitauit ꝓfugus ad ꝓrientalem plagaz Eden. Per Eden intelligitur paradisus terrestris. in penam enim Cayn factum est: vt expelleretur versus illam regionem delectabilem 7 felicem: quā per peccatū patris amiserat vt inde haberet materiā doloris: quia illuc accedere nō valebat.

b Qui respondit: nescio. addens mendaciū fratricidio: et excusationem falsaz dicens. c Numq̄d custos ꝛc. q. d. nō: cū tū ex lege nature ad h obligaretur. d Dixitq ad eum. s. dñs ad cayn. e Quid feciſti. credēs occultare maleficiū tuū. f Vox sanguis ꝛc. Ac si diceret occisio eius est ita patens cōra me: ac si sanguis ei9 hoc clamaret. Notandū q in hebreo habet: vox sanguinū fratris tui. 7 dicūt hebrei q dicitur sanguinū in plurali: eo q cayn interficiēdo fratrē suuz fuit reus sanguinis nō solū ipsi9 abel sed etiā omniuz quos genuisset si viriſſet. g Nūc igitur maledict9 eris. Hic ꝓsequēter determinat punitiōez ipsius cayn iam ꝓuicti: et primo determinat penā scdo pene diuturnitatez: ibi. Omnis igit qui inuenerit. Adhuc primo describit punitio. secundo cayn desperatō ibi. Dixitq cayn. Primo igit determinat punitio cū dicitur. h Maledictus eris. quia omnes maledicēt tibi ꝓpter horrorem maleficij tui. i Cum operatus fueris eam ꝛc. Licz maledicta sit supra propter peccatuz patris tui amplius erit maledicta ꝓpter te: qz paucos fructus dabit tibi 7 cum magno labore.

k Flagus et profug9 ꝛc. quia omnibus odiosus eris et ideo in nullo loco securus eris. l Dixitq cayn ad dominum. Hic ꝓsequēter ponitur ipsi9 cayn desperatio dicētis. m Maior est iniquitas mea ꝛc. Nō exponūt catholici doctores despectiue 7 affirmatiue dicentes q cayn desperatus dixit: q tantū erat peccatū suū q nō cadebat sub dei misericordia. vñ dicit Aug. Mentiris cayn maior est dei misericordia q̄ omniuz peccatoꝝ miseria. Doctores autem hebrei exponunt predictū verbum interrogatiue 7 negatiue: ac si diceret cayn. Est ne peccatum meū tantum q non possim mereri veniam. ac si diceret: nō: per hoc indicās q deꝰ puniebat eum vltra condignū. n Ecce eiçies ꝛc. Hic describitur pene inflicte diuturnitas. et ponitur ista littera dupliciter. videns enim cayn se proiectum a facie domini 7 vagum 7 profugum super terram: timuit ne interficeretur a quocūq homie vel bestia occurrente: 7 dixit. o Omnis igitur ꝛc. quasi refugiens hoc et timens et petens a deo conseruari. Aliter exponitur ad contrariuz. scilz q videns se derelictum

non cayn huic nup

hic primus inuenit bigamia

Cognouit aũt cayn ⁊c. Hic describit ipsius cayn generatio. ⁊ si q̃rat vñ būit vxorẽ. Rñdet q adã būit aliam plem q̃ in scriptura nõ ẽ exp̃ssa: vñ dicũt hebrei q i q̃libz ptu eua pepit gemios. s. masculũ ⁊ femĩã. ⁊ sic dz coiter q cayn accepit sororẽ suã. b ei oportuit fieri p illo tpe ad mltiplicãdũz gen⁹ hũanũ. y Et edificauit ciuitatẽ. ad sui defensionez: q̃a semp erat i timore ⁊ tremore posit⁹ vt pdictũ ẽ. z Noro Enoch ⁊c. Ista genealogia describit vt perueiat ad lamech q̃ cayn occidit: ꝺ quo sequit̃ z Qui accepit ⁊c Hic pm⁹ introdurit bigamiã ꝫ nãc institutõez q̃ fuit vnius cũ vna. a Genuitq; ada ⁊c. Ppe eĩ adinuenit artẽ faciẽdi tentoria vt pastores bzent domos portabiles q̃ oportet eos frequẽter transire de loco ad locũ. b Et nomẽ fris ⁊c. Hebrei dicũt i melo ⁊ citharã. ipse eĩ p̃mo adinuenit instrumẽta musica. c Tubalcayn ⁊c. hebrei dicũt limator. d In cũcta opa eris ⁊ ferri. Quia artẽ ferrariã adinuenit. Hebrei dicũt q ipe adinuenit arma ad occidẽdũ: et i b fuit imitator p̃ius sui cayn: q̃ fuit occisor. e Sella filẽ suo exp̃e dicũt q fecit tentoria ad ponẽdũ ydola. Et de tubal dicunt q canebat instrumẽtis musicis coã ydolis ea venerãdo Ex quo p̃z q isti q̃ descenderũt ex cayn fuerũt mali ⁊ pessimi. f Sororẽ ⁊c. Ista adinuenit lanificiũ ad faciendum vestes: cum p̃ius homines pellib⁹ aliisq; tegerẽt f Dixitq; lamech ⁊c. Istud interponit ad ostendendũ occisionẽ cayn. vñ sequitur. g Quia occidi virũ. Istud exponit coiter sic: lamech eĩ quia bigamiaz introduxerat in vxoribus fuit punitus q̃ per que quis peccat p hec ⁊ torquet: et ideo iam senex factus a suis vxoribus male tractabat ⁊ volens eas reprimere a malis que sibi faciebant dixit eis: q̃ia occidi virũ ⁊c. Ad cui⁹ intellectũ sciendum q lamech iam cecutiẽs cũ puero ductore exierat i campũ ad venandũ: nõ p carnib⁹: q̃ illis nõ vescebãtur homines: sed pro pellibus quibus induebant: et cayn interfrutecta latebat q̃ semp in timore erat: quez videns ille inuenis qui erat acutioris visus q̃ lamech suspicatus est esse bestiam aliquã: ⁊ ideo dixit ipi lamech q illuc dirigeret iaculũ vel sagittã: quo facto cũ p̃cepisset se interfecisse cayn: cui⁹ occisionẽ dñs sub graui pena prohibuerat tãtũ verberauit puerũ q interfecit eum: ⁊ hoc est quod dicitur Occidi virũ. i. cayn. b In vulnus meũ. i. p vulnus a liuorẽ meũ. i. p liuorẽ a me sibi inflictũ. q̃ nõ occiderat cũ vulneratõne vel gladio sed per ictus graues sine effusione sanguis q̃ faciũt carnẽ nigrescẽ sub cute. l Septuplũ vltio ⁊c. Fm sniaz dñi. m De lamech vo q̃ occi. cayn n Septuagiessepties. i. mlto graui⁹ puniet q̃ occideritis. q̃ si p istã afflictõez moriar: grauiorem penã incurreret verisimile q̃ vir illi⁹ temp⁹ is q̃ vigebat fortitudo bodo q̃ due vxores vni⁹ viri raro cõcordant: et ideo si vna fuisset sibi tediosa verisimile est q̃ alia fuisset sibi ꝓpicia. Item lamech iam genuerat plures filios: vt pdictuz est. de quibus non est verisimile q̃ p̃missent p̃dictã iniuria tractari: maxime cum illo tpe in quo erat maxima reuerentia ad p̃res. Item supra improbatuz est q̃ lamech occisor ipsius cayn septuplum deberet puniri. Item friuolum videtur q̃ aliquis puniretur septuagiesseptries si occiderit lamech. et iõ aliter exponunt aliqui hebrei di. q̃ vxores lamech quando audiuerant diluuium debere inundare ꝓpter luxuriam illius temporis: sicut dicitur infra. vi ca. Dis quippe cazo corruperat vitam suam. de q̃ vicio lamech erat notat⁹: ideo subtrahebãt se a cõcubinatu lamech dicentes ad quid cõcipiemus et pariem⁹ filios. quia vna die superueniet diluuium et interficiet eos: et ideo lamech volens eas inducere ad coitum dicebat. Occidi virũ in vuln⁹ meũ ⁊c. Et sic exponit negatiue ac si diceret: occidi ne virũ ⁊ adolescentulũ in liuorez. i. ex inuidia: sicut fecit cayn qui interfecit abel. q. d. non Et vocat hic abel vir ꝓpter pfectõez virtutis: ⁊ adolescentulus q̃ adhuc erat iuuenis q̃tum ad annos: sed ista expositio videt extorta. s. q̃ pdictũ verbuz: occidi virũ ⁊c. intelligat de abel. Item vi ꝺ verbũ dñi Luce xvii. Edebãt ⁊ bibebant: ducebant vxores. ⁊ dabãtur ad nuptias vsq; in diem in quo intrauit noe in archã. et venit diluuiũ ⁊ pdidit omnes. Ex quo videt q̃ mulieres pdicte non retrahebant a copula carnali ꝓpter timorez diluuij. Et ideo aliter exponit q̃ iste mulieres refugiebãt ꝓcubitũ lamech ꝓpter horrorẽ facti sui. sciebant eĩ eum interfecisse cayn cui⁹ occisionẽ dñs ꝓhibuerat sub graui pena. interfecisse etiã filiũ ꝓpriũ tubalcayn que dicũt hebrei aliq̃ fuisse directorẽ ipi⁹ Lamech in occisione cayn: ⁊ iõ ꝓpter ista timebãt ꝓbabiliter ne proles ab eo genita p⁹ pdicta eẽt a deo grauit puniẽda ꝓpter qd̃ lamech volens sup b eas pacificare excusabat se dicẽs. q̃ia occidi virum in vuln⁹ meũ. ac si diceret licet occiderim cayn hoc fuit preter intentionez credens interficere bestiã ⁊ adolescentulũ in liuorez meũ. ac si diceret: licz iuuenis me dirigẽs ex vberatione quã ei intuli fuerit mortu⁹: tñ ad b sui mot⁹ ex liuore. i. ex dolore ꝓcepto eo q̃ interfecerã cayn ꝺ precepti dñi: ⁊ iõ facta mea non sũt grauia. Septuplũ vltio dabitur de cayn. ac si diceret: si igit cayn q̃ fuit pessim⁹ nõ fuit interfectus nisi vsq; ad septimã generatõnem. multo fort⁹ ego q̃ leuiter peccaui non puniar in prole mea vsq; ad mltoplares generatões: vel vsq; in generatiões sine termio: et talis modus loq̃ndi ẽ in euãgel. Math. xviii. Nõ dico tibi vsq; septies: sed vsq; septuagiessepties. i. totiens quotiẽs absq; terminatiõe numeri. o Cognouit quoq;. Descripta generatõne. ade dclenda: hic describit eius generatio p̃manẽda et eligenda. quia de ista natus est noe: qui repauit seculũ dicit igit. Cognouit quoq; adhuc adã vxorẽ suã. dicit coiter q̃ adã interfecto abel ꝓposuit ꝓtinere decetero ⁊ diu ꝓtinuit: sed postea ex dei reuelatõe admon⁹ cognuit vxorẽ suam vt ex illã lineã nasceret christus ⁊ nõ ex

cayn qui erat a dño maledictus: hebrei aliter exponũt
ꝓcinuãdo bãc lr̃am ad p̃cedentẽ dicẽtes q̃ lamech fe-
cit ꝓuenire vxores suas coꝝ adam qui erat pr̃ & iuder
eo: eo q̃ nolebãt sibi reddere debitũ: & cum adã eas
increpasset & cogere vellet ad redditõnez debiti: dixe-
runt ei. Castiga
ꝓr̃ temetipsum.
q̃r iam a multis
annis segregasti
te ab eua vxore
tua q̃tũ ad thoꝝ
rũ: & tũc cogno-
uit eã vxorem
suã ne exemplo

¶ vocauitq̃ nomẽ eius seth
dicẽs: ¶ Posuit mihi dr̃ se-
mẽ aliud ꝓ abel quẽ occidit
cayn. ¶ Sed & seth natus est
filio quẽ vocauit enos. Iste
cepit inuocare nomen dñi.

sui impediret multiplicatio generis humani. Si aũt
ꝓtra hanc exp̃sitõez obiciatur nõ est verisile q̃ in cẽ
tum. xxx. annis quib⁹ tm̃ vixit adam añ generatõnem
seth ꝑm bebreos generatio descendẽs ꝑ cayn ꝓcessis-
set vsq̃ ad septimã generatõez: cum boies tũc centuz
annoꝝ & aliq̃n plus incipiebãt generare: vt dicetur se.
ca. filq̃ autẽ lamech erãt iam in septima generatõe ab
adam. vt supradictũ est: & iõ nõ videtur lamech et ei⁹
vxores adhuc esse tpe generatõnis seth. Dicendũ q̃
filij seth erãt ꝓtinẽtes et religiosi: iõ tarde incipiebãt
generare. & filij cayn mali erãt & luxuriosi: ideo festina
bant accipe vxores ꝓpter q̃d in tãto tpe vel minoꝝ po
tuit eẽ ibi ꝓcessus vsq̃ ad septimã generatiõnẽ tpe la-
mech & vxorũ ei⁹. p Vocauitq̃ nomẽ ei⁹ seth. qui
interp̃tat positio ꝓpter q̃d sequit. q Posuit mihi.
r Sed & seth &c. Ipse em̃ iustructus a patre iusto
tantũ ꝓfecit in cultu diuino q̃ adinuenit quedã ver-
ba deuota ad dr̃m candum. Littera hebraica sic habet
Tũc incepit inuocari nomẽ dñi omini vocat. q̃d exponũt
hebrei de idolatria. q̃r vt dicũt tũc inceperũt homies
attribuere nomẽ dñi creaturis vt soli & lune et idolis.
nõ tm̃ ab isto enos q̃ iust⁹ fuit & deuotus: & a filijs cayn
sibi ꝓpaneis: sicut supra dictũ est de iabel & tubal.

¶ In ca. iiij. vbi dr̃ in postilla. Dicunt aliqui q̃ sic sit
nominatus ab euentu &c.

¶ Additio prima.

Abel cũ scribit in hebraico cuz lr̃a. a. significat
luctum ꝓprie: & q̃n scribitur cũ. b. s. q̃ vocat ba-
bel nõ significat luctũ & vanitatẽ tm̃: put i ꝑn.
eccl̃iastes dr̃. Vanitas vanitatuz. est ibi babel sicut b.
Et ratio bui⁹ nominatõnis põt sumi ex boc. q̃r de ba-
bel nõ remãsit aliqua posteritas. & sic quo ad mundũ
sensibilem videbat esse inuanũ ꝓditus. put ioseph⁹
declarat. licet quo ad deũ remãserit quasi in vita imoꝝ
tali cum r̃pc vocet eum iustũ Matb. xxiij. A sanguie
abel iusti. Cayn aũt ꝑm Diero. & hebraicaz veritatem
acquisitio seu possessio interp̃tat eo q̃ ipi cayn poste-
ritas successit in hoc mũdo sensibiliter. licz vaga et p̃
fuga: vñ be⁹ dr̃ noiatõnes nõ vere seu ꝓprie & mun-
dane sunt. vñ Aug. in. xv. de ciui. dei. Prioz. s. cayn na
tus est filius bui⁹ seculi: posterioꝝ aũt pegrinus in se-
culo & ꝓtinens ad ciuitatem dei.

¶ In eodem capi. iiij. vbi dr̃ in postilla. Fuit autem
abel pastoꝝ ouium.

¶ Additio secunda.

Distinctio officioꝝ bmõi fratrũ ꝑm bonitatem
& malicĩa põt cõsiderari. ex boc enim q̃ sciebat
abel iuste deũ maledixisse terrã ꝓpter peccatuz
ade. vñ supra Gen̄. iij. ca. Maledicta terra in ope tuo
&c. Idcirco sepauit se a terre cultura tanq̃ a re male-
dicta a deo: & q̃r in illa sniã ade nõ fuerũt pecora male
dicta: ideo elegit sibi officiũ pastoris: cayn vo elegit si-
bi agriculturã quasi non curans de sniã diuina p̃dicta
q̃d ad ꝓtemptũ reputatur.

¶ In eo. ca. iiij. vbi dr̃ in postilla. De fructib⁹ terre. s.
de peioribus &c.

¶ Additio tercia.

Non habet ex lr̃a q̃ cayn obtulisset de peioꝝ
& corruptis fructib⁹, vt postillatoꝝ. ait. simplic̃
em̃ dicit q̃ cayn obtulit de fructibus terre munera dño: &
ex ꝓuidentia abel seu eius diligentia intelligit̃ imꝓoui-
dentia cayn silr̃ & eius negligentia. ait enim: Abel quoq̃
obtulit de ꝓmogenitis gregis sui: et de adipib⁹ coꝝ. Ex
q̃ ꝑz q̃ elegit de peco⁹ potioꝝ: & nõ ꝓtul⁹ pecoꝝ melio
ra: q̃d cayn minime fecit. Iñ Aug. de q̃. no. & ve. test.
Vtrel d placidis po
tioꝝ elegit q̃ deo
offerret. Cayn vo
velut rustic⁹ negli-
gens & imꝓouid⁹
nullã fecit electio-
nem vt ꝑ hoc intelligatur minus deuotus.

¶ In eo. ca. iiij. vbi dr̃ in postilla. Quid aũt dixerit nõ ex
primitur in hebraico textu &c.

¶ Additio quarta.

Notanda est hec glosa seu trãslatio chaldaica ipi⁹
Jonathe. que apud hebreos q̃si tante auctoritat̃
est sicut textus in qua in hoc loco sic habet. Dixit
cayn ad abel fratrẽ suũ: nõ est iusticia neq̃ iuder neq̃ se-
culum aliud: nec remuneratio iustis: neq̃ punitio impijs
& cũ abel hec oia renuisset cõsurrexit cayn &c. Ex quibus
patet q̃ abel ꝓm⁹ martyr fuit: sicut & prim⁹ sacerdos: et
prim⁹ ꝓpheta. vñ aug. de mirabilib⁹ sacre scripture: tripler iu
sticia fuit in abel. Prima fuit q̃ etia munera deo placita
vt sacerdos obtulit ꝓ sapia generis in seculo non dereli-
quit: & martyrũ coronã sanguinis effusione ꝓmeruit me-
rito igit̃ huic dñs ibs primatum iusticie homini ꝓmisit:
ita inquiens. A sanguine abel iusti vsq̃ ad sanguinez Za
charie. hec aug.

¶ In eo. ca. iiij. vbi dr̃ in postilla. Propter q̃d aliter ex-
ponunt hebrei.

¶ Additio quinta.

Hec expositio vltima q̃ videt approbarila postilla-
toꝝ est ipi⁹ Ra. Sal. & est valde incõsona lr̃e. Tuz
q̃r dicere q̃ cum dr̃. Omnis qui occidit cayn. est
ibi finis sntie et q̃ subintelligitur grauiter puniendus et
subtract̃ modus punitõnis totũ hoc inuanum fundat et
ꝓtra lr̃am que statim exprimitur grauitatem punitionis
illius qui cayn occiderit: sequit̃ ei immediate. Septuplũ
puniet̃. Tuz q̃r veritas hebraica in hoc loco nihil signifi
cat nisi septuplũ: put translatio nostra bz̃ idem em̃ voca
bulũ ponitur hic & in p̃s. vbi dr̃. Probatũ terre septem
septuplũ. Et Esa. xxx. ca. cum dr̃. Et lux solis erit septem-
pliciter. & sic in alijs ꝓsimilibus. vñ ab alijs exp̃sitoꝝ
hebreoꝝ et magis auctenticis: alio mõ exponit̃ hec lr̃a
ab hoc loco vbi dicitur. Maioꝝ est iniquitas mea &c. Ad
q̃d sciendũ q̃ snia diuina ꝺ cayn a ꝺo lata fuit grauioꝝ q̃
snia lata ꝓtra adã in tribus. Primo q̃r deus non maledi-
xit adam sed terrã. vñ dixit. Maledicta terra in ope tuo.
in sententia vo ꝓtra cayn lata cayn fuit a deo exp̃sse ma-
ledictus. vnde ibidem dr̃. Nunc ergo maledictus eris su
per terrã. Secũdo q̃r in sententia ade nõ ꝓtinetur q̃ ter-
ra nõ daret ei fructus: sed q̃ fructus haberet in laboꝝe et
sudoꝝe vultus. dicit em̃ in laboribus comedes: & in sudo-
re vult⁹ tui vescris pane &c. & circa cayn grauit̃ dr̃. q̃ ter
ra nullos fruct⁹ daret sibi. vñ cũ dicit. Cũ opatus fueris
terrã nõ dabit fruct⁹ suos. Tercio q̃r ade fuit assignatus
locus sibi cõnaturalis ad habitandum. scz in loco in quo
fuit creatus seu formatus: dicit em̃ ibi. Misit eum dñus
deus de paradiso: vt operaret̃ terrã de qua sumptus
est. Ad cayn vo dr̃. Vagus & ꝓfugus eris in terra. qua
quidez dei sententia a cayn audita desperans de venia di-
xit. Maioꝝ est iniquitas mea q̃m vt veniam merear. peti-
uit tm̃ q̃ nõ puniret̃ vltra hoc q̃d in sententia ꝓtinebatur
scz pena occisionis: que non ꝓtinetur in sententia p̃dicta
vt ꝑz ex lr̃a. ad q̃d dicebat. Ecce eiicies me a facie tre et
a facie tua abscõdar &c. Si ẽ dicere: tu nõ ꝺdenasti me moꝝ
ti occisionis: et tamẽ ex tua sententia hoc sequet̃: q̃r ẽ
q̃ ꝑmittis me vt sim vagus & ꝓfugus sup terrã nõ potero
hre refugiũ in aliquo loco munito: & sic nõ possum facere

aliquid ad meã tuitionẽ. nec etiã ero in ꝓtectõne tua: eo ꝙ me maledixisti. ⁊ dc hoc dicit. Et a facie tua abscondar illi cũ q̃ a deo ꝓtegunt dicũtur abscondi a facie dei: iuxt illud pͣ. Abscondes eos a facie tua a ꝓturbatione hoim ⁊c. Ex quibus infert ꝙ isto modo incedendo vag⁹ ⁊ pfugus in terra: omnis qui inuenerit me occidet me. ⁊ ꝙ consequens cayn pateret iniusticiaz. quia vltra sniam a deo taratam vt dictũ est. ad qd deus ꝓdescendens sue petitioni tanq̃ iuste. qz scribitur. Non iudicabit deus bis in idipsuz. Respondit nequaq̃ ita fiet hoc est dicere. Nolo ꝙ tu patiaris vltra penas a me taratas. Vñ ad tuitionem ipsi⁹ cayn deus duo fecit. Primo ꝓminat⁹ est magnam penam cuicunq̃ occisori ipsi⁹ cayn. s. ꝙ puniretur in septuplum: ꝓut plane littera sonat tam hebraica q̃ latina. vt dictũ est. Scdm etiam deus fecit ad securitatẽ ipsi⁹ cayn ab occisione qd sequit. s. Posuit deus in cayn signum: vt eum nõ interficeret omnis qui eum inuenisset. Qd autẽ fuisset istud signũ nõ exprimit in littera: ⁊ ideo diuersi diuersa dicũt. sufficit tn ꝙ erat signũ sufficiens vt cayn cẽt ab occisione securus. que quidem expositio satis vr consona littere et rõni nõ obstantibus obiectõibus postillatoris: nam ꝙ obiicit dicens: ꝙ occidens cayn multo minus peccasset q̃ ipse cayn: ⁊ ideo nõ debet septuplũ puniri respectu illi⁹ nõ videt valere: nam occisioni cayn debebat maior pena in q̃tum erat ꝺ specialẽ securitatẽ dinã qua deus eum securauerat cũ appositiõe signi securitatis vt dictũ est: cui⁹ fractõnis deus taxauit maiorẽ penaz q̃ in alijs homicidijs rõne securitatis supradicte. Et etiam qz maiores pene tarant qñq̃ maiorib⁹ criminib⁹ in q̃bus boies sunt ꝓniores ad delinquendũ sicut erat in ꝓposito nam ꝓniores essent boies ad occidendum cayn ex grauitate sue malicie ꝑterite q̃ aliũ boiem. Dz autem obiicit postillator secundo ꝓtra modũ adimpletionis hmõi cõminatõis dicens: ꝙ cayn fuit interfectus a lamech ⁊c. nõ videtur etiã valere: nam ex lra non habetur ꝙ cayn fuisset interfectus a Lamech nisi ab aliquo alio hoc sumeret cui ꝓcordat Hiero. dc qõ. no. et ve. testa. dicens. Frustra putant qui arbitrant ꝙ lamech dixerit ad cayn. Occidi virũ in furore meo: ⁊ iuuenẽ in vulnere meo. hoc etiã sonat planus sensus littere: cũ em cayn deo dixisset. Omis qui inuenerit me occidet me. deus statim rñdit: nequaq̃ ita fiet. Unde nõ videt rõnabiliter dictũ ꝙ assertio diuina frustraret: ⁊ ideo ꝑm istã exositõnez tenetur ꝙ cayn nunq̃ fuerit interfect⁹: ꝛ solũ fuit punit⁹ iurta diuinã sententiã ꝓtra eum latã: vt dictũ est vsq̃ ad diluuiũ: in quo quidẽ diluuio ꝑm quosdã de antiq̃s hebreoz submersus fuit cayn et tota posteritas eius: ideo dicunt ꝙ scriptura non dicit quãto tempore vixerit cayn: nec etiam aliquis de suis successorib⁹: sicut in alijs ponit: eo ꝙ omnes vno ⁊ eodez tpe vitã finierũt. Et ꝓbabiliter potest dici ꝙ ideo deus voluit tueri cayn ab occisione vt pena sui facinoris diuturnius ab hoibus ꝓperet: q̃ si modicũ tempus duraret sub ea: sicut etiã voluit cũ p mũdũ discurrere vagũ ⁊ pfugũ: vt nõ solũ in vno loco seu regione sed in multis et varijs iusticia dei erga ipm ostenderet: iurta illud psal. Tue occides eos ne forte obliuiscant populi mei: sed amoue eos in virtute tua ⁊ dispge eos ⁊c. vt ibidem forte amplius dclarabitur.

In eodez ca. iiij. vbi dicitur in postil. Et edificauit ciuitatem ad sui defensionem.

Additio. vj.

Dicitur a quibusdã hebreoz exositorib⁹ ꝙ cuz ex nia diuina terza non dabat fructus suos cayn: vt dictum est. idcirco habuit dimittere agriculturaz quã sibi primo elegerat in officiũ. vt supra in lra ꝓtinetur Et quia ꝑm Augu. deus adeo est bonus vt etiam ex malis q̃q̃ eliciat bona ex hoc fuit secutũ ꝙ cayn ⁊ sua posteritas in artib⁹ mechanicis studuerũt q̃ quidẽ artes ad cõuictum hominũ sunt vtiles. vnde ipse cayn ꝓio inuenit artem seu prudentiã pollitica de qua dicat. Edificauit ciuitatẽ. lamech autẽ q̃ penultimã generationez post cayn obtinuit inuenit tres artes ꝓ tribus filijs suis. s. artem faciẽdi tentoria: vt facilli⁹ de loco malo seu pestifero i locũ ꝓueniẽtẽ mouer cnt: ⁊ artem faciendi musica instrumenta. vt iocundius tristia mũdi portarent: ⁊ artem ferrariã ad arma bellica fabricãda vt tuti⁹ ab inimicis et bestijs viuẽ possent. In q̃ quidẽ pollicia et artibus nimirũ si cayn a deo eiect⁹ ⁊ posteritas sua ceteros hominꝫ ꝑcessisset. qz vt Luc. xvj. ca. dr. Filij hui⁹ seculi prudentiores sr filijs lucis in generatõne sua qd intel ligitur de prudentia humana.

In eo. ca. iiij. vbi dr in postilla. Aliter exponitur ꝙ iste mulieres ⁊c.

Additio. vij.

Prout dictũ fuit in additõe ꝓcedenti nõ habet ex littera ꝙ lamech interfecisset cayn nec etiaz fuisset interfect⁹ ab aliquo: sed poti⁹ ex lra ꝓt oppositũ ꝓbari. vt dictum est: ⁊ qz de facto lamech cum vroꝛib⁹ suis scriptura nõ facit exꝑssam mentiõez ꝗ solũ de verbis q̃ eis dixerat. Occidi virũ ⁊c. ideo diuersi diuersimode hoc exponũt. Ꝝ attendenduz ẽ ꝙ in hoc loco ⁊ similibus vbi scriptura ꝓtermittit totalẽ narratõez facti: illa exositio videt esse magis lralis: que min⁹ ꝑsupponit de facto in littera nõ exꝓsso: eo ꝙ iurta sniam Hiero. que in auctoritate scripture nõ habentur eadez facillitate ꝓdemnantur qua approbãtur. vñ in ꝓposito exositio vltima quã videt postillator approbare in qua ꝑsupponit ꝙ cayn fuit interfectus a lamech: ⁊ etiaz tubalcayn filius eius: eo ꝙ erat directo⁹ suus ⁊c. que in littera nullũ habet fundamentum nõ vr tenenda: sed magis videt ꝓpinqua littere ⁊ rõni exositio Rabi. Moy. gerundẽ. qui tractans exositõez Rabi. Sa. qua postillator tenet aliter hũc passum exonit ꝓtinuando hec verba lamech cũ precedentib⁹ sic. s. ꝙ quia vroꝛes lamech videbant ꝙ lamech instrueret filios suos in artibus mechanicis inter quos tubalcayn iunior erat malleator ⁊ faber in cuncta opa ferri: timebãt ꝙ mulieres ne forte ex hac arte introducerent arma bellica quibus boies disponerẽtur ad vulneratõnes ⁊ homicidia ⁊ hmõi: et ideo Lamech retrahebat eas ab isto timore dicens. Occidi virum in vulnus meum ⁊c. q. d. possem occidere virum in vulnere vel liuore sine armis sicut fecit cayn: qz nõdum erãt inuẽta arma bellica. ⁊ iõ ꝙ inuentõne h⁹ artis nõ est pena rõnabiliter timẽda. ⁊ etiã si forte aliq̃s euent⁹ occurrisset ꝓtrari⁹. s. cũ ꝓtingeret ꝙ aliquis hõ fuisset occisus vl vulnerat⁹ occasione hui⁹ artis ferree nouiter inuẽte nõ debetis timẽ ꝙ de⁹ me puniret: eo ꝙ dedissem opam tali arti. qz septuplũ vltio dabitur de cayn qui infidiose ⁊ ex ꝓuia intentõne interfecit: de lamech ꝛo ꝙ nõ occidit nec intendit occidere: ꝗ poti⁹ artem inuenire ad multa alia vtilẽ. multo ampli⁹ vltio a deo daretur. scilz septuagiessepties. quod significat numerum ampliantem sine terminatione: prout postillator dicat.

In eo. ca. iiij. vbi dr in postilla. Cognouit quoq̃ ⁊c. Descripta generatõne dcenda ⁊c.

Additio. viij.

Este hebraice fabulatões nõ curãt ad lrã exositõez. nõ ei ex hoc ꝙ non legit adã genuisse nisi cũ cẽt centũ. xxx. annoz et ꝙ adã ꝓposuisset ꝓtinẽ dcetero ꝓpter mortẽ abel. manifestũ ẽ em ꝙ ꝑ ꝑsonas genitas in lra exꝑssas. Adaz genuit alios filios ⁊ filias. vt lra testat. et silr dicendum de seth ⁊ enos ⁊ alijs scptura tn fecit mentiõez de istis ꝓpter honorẽ dcedẽtiũ ab eis ꝓtriarchaꝝ ⁊ ꝓphaꝝ ⁊ ꝑcipue ꝓpter reuerẽtiã xꝑi qui est sup oẽs. nec est verisile ꝙ cũ adam cẽt in. cxxx. sue etatis anno. lamech q̃ erat in septima generatõne ab adã cẽt iã in etate apta ad ꝙbendũ ꝓ ut sequit ex ista fabulatõe hebreoz. ꝑsertim illo tpe in q̃ nullus citra etatẽ. lx. annoz legitur genuisse.

In eo. ca. iiij. vbi dr in postilla. Iste incepit inuocare nomen dñi ⁊c.

Additio. ix.

Exositio hebreoz in hoc loco ẽ in cõsona lre ⁊ rõni. primũ ꝑz: nã inuocare nomẽ dñi semper sonat i bonũ: nec accipit in mala significatõe. vñ. j. rũ. c.

de abrahā dī. Et inuocauit nomē dñi: qđ nō intelligitur nisi de inuocatōne ad lr̄am ptinēte: z sic de silib⁹ vñ q in hoc loco inuocare nomē dñi intelligaē de idolatria nullū bz fundamentū in lr̄a. Scōm pz: naz ꝑm sctm Tho. scđa scđe. q. rciij. in pria etate nō fuit idolatria ꝓpter recentē memoriaz creationis mūdi: ex quo adhuc vigebat cognitio vni⁹ dei in mēte hoim. dicere em q a filijs Cayn ꝓtemptaneis ipsi enos incepit idolatria est oino irrōnabile. qz si sic hec inceptō fuisz eis appropriata sicut Tubal q fuit pr̄ canentiū: z Tubalcayn q fuit malleator z faber: vt supra eodē ca. nō aūt ipsi Enos ꝺ erat appropriandū: qz erat adhuc imunis

Replica correctorij ptra Burgen.

In capitulo. iiij. vbi postillator ponit cayn obtulisse de corrosis z peiorib⁹ z cetera. Burgen. accipit vel assumit ptra eum: q hoc nō bēatur ex lr̄a: sed dicit cayn fuisse rusticū z improuidum: et ex eo fuisse minus deuotū. sed nec hoc dictum burgē. habetur ex littera: nec aliqua auctoritate ꝓfulcitur. vnde etsi dictū postillatoris ex translatione bti Hiero. non bēatur: sumpsit tñ magister hystoriaz ex alia translatione in qua dr̄. Nūc si recte offeras non recte diuidis qđ dictū exponens dupl̄r: in secūda expositōne ponit de frugibus attritis et corrosis: et sic postillator secut⁹ est cum z alios: imo ex littera nostra rōnabiliter trahi potest q cayn de melioribus nō obtulerit. qz cum abel cōmendeē ex his que obtulit: id̄eo a ptrario sensu videē accipienda reprehensio oblatōnis cayn. Item in eodem capi. vbi postillator postq̄ posuit expositōem illius passus. Omnis qui occiderit cayn septuplū punietur: quasi occisor debeat septies pl⁹ puniri q̄ cayn et probat illā expositōez nō esse apparentē quo ad rationem z etiā executionē: z aliā adducit expositōnem illius lr̄e quā sumpsit a ioseph̄o z magistro hystoriarū quibus burg. se opponit multa quasi ficta supponens: etiaz rōnibus postillatoris non satisfaciēs. Supponit ꝓio q cayn petiuit a dōmino q vltra sniam lataz contra se non puniret. Et qz in sententia dei nō ptinebaē cayn interfectio petiuit q non interficeret. qđ tamen dixit se qui ex dei sententia qz maledictus. qz vagus z pfugus: ideo non habuit protectionez dei: sed nec ipe potuit ad aliquā munitōnez habere refugiū. sequitur igitur. Quicūq̄ inuenerit me interficiet me. et sic pateret iniusticia ptra latam sententiam. Supponit secūdo burg. q huic req̄sitioni tanq̄ iuste deus ꝺdescendens dixit: nequaq̄ ita fiet. z sic deus p tuitōne cayn duo fecit ꝓio quia ꝓminatus est occisori pena septuplam: scđo qz posuit signum in cayn q eum non interficeret qui eū inuenisset. Sed burg. qui semp innititur littere in his suppositōib⁹ valde videē a littera recedere: cum hmōi petitio cayn et requisitio nullibi videaē habere fundamentum: et specialiter fictum est: q allegauerit se nullum habere posse refugiū: cū statim nato filio ei⁹ primogenito quē vocauit enos. edificauit ciuitatem: vt dicit in littera: in quo ꝑm ioseph̄um recolligit de rapina viuentes. z prim⁹ terre terminos posuit z muros fecit timidus. qz ꝓpter dei sniam p sui securitate se recepit in eis. Idem dicit magister hystoriarū: nec verbū cayn. s. quicūq̄ inuenerit me occidet me. videtur sonare in petitōez vel requisitōez: sed potius in desperatōez: nec verū est deū ꝺdescendisse illi petitōni tanq̄ iuste. nam si petitō fuisset nō erat iusta ꝺ potius iniqua. qz ꝓposuit salutez corpalis vite saluti eterne z anime de qua desperauit dicens. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Ex quibus figmentis burgē. ꝺcludit q cayn non fuit interfectus sed diluuio reseruatus: quod qz ex scripturis nullū habet fundamētū ea facilitate ꝓtemnitur: qua probaē ꝑm regulaz beati Hiero. nec satisfacit burgē. rationibus postillatoris. cum enim arguit q non videē rōnabile interfectōnez cayn grauiꝰ debere puniri q̄ fratricidiū. Rūdet burg. q ista grauitas pene debeat attendi penes securitatem ei data ꝓtra quā occisor cayn faciens septuplā penā mereretur. ꝺ illa responsio nō videē valere. quia illa securitas cayn data non fuit publica alijs potentib⁹ eum occidere z sic siquis eū occidisset iḡranter illi securitati contrauenisset z sic maneret ratio ficta qz nō est rationabile peccatuz ex ignorantia pcedens plus puniri q̄ fratricidiū nec signum impositū in cayn potuit esse significatiuuz illius securitatis nisi p modū cuiusdā ꝓpassionis vt qui vidisz eum capite z manib⁹ tremulum: vel aliud signum sue miserie expressiuū poti⁹ moueret ad miserendū q̄ occidendū. nec satisfacit secunde rōni postillatoris facte. qua arguit de executōne pene ꝓminate. Respondet Burgen. q oportet dicere nec lamech nec quēcūq̄ cayn occidisse ꝓpter sniam dei qua dixit. nequaq̄ hoc fieri: alis videretur snia dei frustrata si occisus fuisset. Sed nec ista responsio valet. deus em assecurauit cayn q rōnibus p eum allegatis videlicet qz maledictus. qz a facie dei eiectus: qz vagus z profugus z in detestatione fratricidij nequaq̄ dete reta quoq̄ occidi. z hoc vtiq̄ seruatū est z nō frustratuz quia occisio eius ꝑm hystoriā vulgatam nō prouenit ex causis illis: ꝺ fuit mere casualis z inuolūtaria: nec ꝓtrauentū fuit p hoc diuine assecuratōni ꝓfatis rationib⁹ facte. Rationes aut burgē. quibus psuadere nititur suum ꝓpositū nō valent. qz nō sequit scriptura nō facit mentionem quāto tpe cayn vixit: ꝺ in alijs facit igitur diluuio submersus e. nā scpt̄ura coiter nō psequit generationes z etates. nisi eoz qui sub cultu vni⁹ dei pstiterūt. si em alias quādo alias genealogias tangit breuiter et occasionaliē facit. nec dignū fuit multā ipsi⁹ fratricide z sue posteritatis facere memoriam. qz ꝓmuniter vsq̄ ad diluuium ad vicia deflurerūt. fit igitur de eis memoria sicut de esau et ysmael ꝛc. Argumentū igit non valet: nō fit de cayn multa memoria. igitur seruatus est vsq̄ ad diluuiū z nō occisus: sed potius posset inferri oppositū q̄ igit fuisz occisus saltem casualiter vt dictū est. Nec scđa eius ratio valet: q videlicet debuit seruari diluuio. vt pena facinoz ab hominibus diuturnius ꝓciperet. nam p hoc argumentū hodie deberet seruari vt cohiberent hoies a fratricidijs. quia hodie pugna fratrū satis ꝓmunis est. nec potuit occisio illa diluuiū multū pcedere: q: ipse lamech senio cecutiens cum occidit qui diluuio periit. vt patet in litera. Sufficit igitur eius peccatū z pena scripto ꝓmēdare ad futuroz instructōez et cautelā. Ratio igitur hec burg. reducit ad ptrariū: nam si cayn duraret vsq̄ ad diluuiuz. eius etas sup omniū in scriptura enumeratoꝝ etates excessisset merito igit rememorabilis. Item in eo. c. bur. ꝓ ꝓfirmatōe sue assertiōis pfate veri⁹ ptra postillatorez ponit ꝓ regula: q videlicet illa expositio sit magis litteralis que paucioza extra lr̄am psupponit: ꝑm quaz regulam nitit exponere illū passuz: occidi virū in vuln⁹ meuz ꝛc. sic q quia vxores lamech attendebāt filios suos ꝓficere in artibus mechanicis spāliter q̄m lamech vocauit tubalcayn cūcta opa eris et ferri: timebāt ergo mulieres ne forte ex illa arte introducerent arma bellica q̄b⁹ homines disponerent ad homicidia z vulneratōes: ideo lamech volēs eas ab isto timore retrahere dixit. Occidi virum i vuln⁹ meū ꝛc. q. d. possum occidere virū in vulnere sine liuore sine armis: sicut fecit cayn q̄n nondum erāt inuenta arma bellica: ideo ꝓ inuentiōe b⁹ artis nō est pena rationabiliter timēda: etiam si occasione hmōi artis quis occideret: nō eēt ita penale sic fricidiū cayn: q̄ malo ꝓposito occidit: cū ars illa ad mlta vtil̄ p̄incipalr occidē nō intendat. Sz vi burg. ꝓprie regule ꝓuenire multipl̄r ꝑm q multa imo oia ex lr̄az: imo ꝺ lr̄az psupponit. Contra lr̄am ꝺ ē q lamech vocuit artes filios suos cū i lr̄a expresse beaē filios suos fuisse artiū pres z inuētores ꝑm mgr̄m hystoriarū. Secūdo psupponit illas insolētes mulieres fuisse solicitas de piculis armoꝝ: qđ ex lr̄a fundamētū nō habet. ꝺ potius oppositū: cū iaz mulieres magis ex pte hmōi timoribus nō occupaneē: ꝺ verisīle est sigs respect⁹ mulierū fuit ad illas artes q poti⁹ attribuebāt vtilitati defensionis ꝺ bestias z alias hostilitates q̄ piculis vulneratōis

o regula

ſm tho. ydolatria nō fuit ꝑ ſe tunc

¶ sunt em̄ arma de directo plus in defensionē q̄z in offensiones. Tercio supponit q verbū lamech. Occidi virū ⁊c. exponit .i. possum occidere virū. que expositio est valde extorta: nec tali expositōe timor mulierū fuisset minorat⁹ ⁊ auctus. qn̄ em̄ mulieres vt dicit burg. solum timuerunt mortez ex armis sm̄ illā expositōez Burgen̄. lamech declarasset: nō solū armis occasiones ⁊ vulnera prouenire: ⁊ sic multiplicare incōueniens nō est soluere: nec ex omnib⁹ illis adhuc haberet clarus intellectus illius qō sequit. Septuplum vltio dabit̄ ō cayn de lamech septuagesies ⁊c. septupla em̄ vltio nō est imp̄ cata Cayn ꝓpter fratricidiū a ꝓposito factū vt burgen̄. p̄tendit. sed est cōminata occisori cayn vt p̄z in lr̄a ⁊ extra lr̄az igit̄ immo ꝓtra lr̄am sc̄ omēs iste suppositiones burgen̄. p ons min⁹ auten tice.

Item in eodē ca. vbi postillator dic̄ de ꝓtinētia ade p⁹ mortē abel vsq̄z ad generatōem Seth burgen. dicit illam ꝓtinentiaz habere vim ex fabulis bebreoz: sed bocnō videtur: nam strabus vt cū allegat magister hystoriaz dicit adaz vouisse ꝓtinētia sempiternaz sed p angelū deo iubente admonitus votū soluit vt dei filius ex eo nasceret: potius em̄ ratio adducta p burgen̄. de Zamech iudaica fabula videt. Item in eode capi. vbi postilla ꝓpter lr̄az hebraicaz que hz. Cepit inuocari nomē dn̄i vacat. dicit hebreos exponere d̄ idolatria: ⁊ bur. hebreoz expositōez improbās: nec tamē qd̄ p ly vacat intelligi debeat exponens dicit duo. Primū q̄ inuocare nomē dn̄i semp sonat in bonū. Scd̄m q̄ in prima etate non fuit idolatria. allegat em̄ ad hoc sanctū Tho. scd̄a secūde q. xciij. sed primū dictū nō videt verū. qz in ꝓphis ⁊ euāgelio sepe iteratur. Popul⁹ hic labijs me honorat ⁊c. Et cum ozonē multiplicaueris nō erandiā: q̄ cū adinuocatione dei ꝓtineāt nō tm̄ sonāt in bonū vez. esto tm̄ q̄ simpliciter dictū semp sonaret in bonū nō tm̄ cuz addito distrahente. cuiusmodi videt significari p ly vacat. nec secūdū dictū est ita certum quin ſnia magnoz patiat instantiaz nec rō sancti Tho. ad id cogit. qz si memoria recens creationis exclusit idolatriaz p mille ⁊ plures annos: memoria seuere punitōnis p diluuiū debuit̄ excludere adhuc p plures ānos. certū tm̄ est q̄ cito post diluuiū defluxerunt ad idola boies. imo beatus Aug. xvj. de ciui. dei dicit q̄ a bn̄dictōne filioz Noe vsq̄z ad abraam de ꝓmemoratōne iustoz. qui deū pie colerent p annos plus q̄z mille fi letur aliquos tm̄ nō defuisse credendū est. hec aug.

¶ Capitulum. v.

Hic est liber generatōnis Adam. Hic consequenter ponitur recapitulatio generatōnis Ade vt in illa deducatur de qua christus erat nasciturus. et ꝓponitur in generali recapitulatio. secūdo generatōis electe deductio: ibi. Vixit autem Adam. Dicit ergo.

a Hic est liber. i. recapitulatio breuis. b Generationis Ade. prout predictū est cap tulo p̄cedenti.

Capitulum. v.

Hic est liber generatōnis adaz: c in die q̄ creauit deus hominē: ad similitudinem dei fecit illū: d masculum ⁊ feminā creauit eos: et bn̄dixit illis: e et vocauit nomē eoz adā in die qua creati sunt. f Vixit autē adā cētuz trigīta annis: g ⁊ genuit filium ad imaginē ⁊ similitudinem suā: vocauitq̄z nomen eius seth. Et facti sunt dies adā postq̄ genuit seth octingenti anni: h genuitq̄z filios ⁊ filias: i et factum est omne tempus q̄ vixit adā anni nongēti trigīta: ⁊ mortuus est. Vixit quoq̄z seth cētuz quinq̄z annis: et genuit Enos. Vixit quoq̄z Seth postq̄z genuit enos octingētis septem annis: genuitq̄z filios et filias. Et facti sunt omēs dies Seth nōgentoz duodecī annoz: ⁊ mortu⁹ ē. Vixit vo enos nonagīta annis: ⁊ genuit caynam. Post cuius ortuz vixit octingētis q̄ndecim ānis: ⁊ genuit filios ⁊ filias. Factiq̄z sunt oēs dies enos nōgenti quiq̄z anni: et mortu⁹ est. vixit quoq̄z Caynan septuagīta ānis ⁊ genuit malalehel. ⁊ vixit caynan postq̄ genuit malalehel octingētis quadragīta ānis: genuitq̄z filios ⁊ filias. Et facti sunt oēs dies caynā nōgenti decē anni ⁊ mortuus est. Vixit aūt Malalehel sexaginta q̄nq̄z annis: et genuit Jared. Et vixit Malalehel postq̄ genuit iared octingentis triginta annis et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies malalehel octingenti nonagin

c In die qua creauit ⁊c. Et b dicunt hebrei q Adā in ipsa die creatōis sue genuit filios cum adhuc eēt in paradiso. vt supra dictū est. sed ḡa doctores catholici tenent contrariū ideo dicēdum q̄ dies hic non accipitur p die naturali vel artificiali tm̄: ⁊ accipit̄ hic singulare p plurali. sicut supra dictum est. ij. cap.

Iste sunt generationes celi et terre: qn̄ create sunt in die quo fecit dn̄s celum et terraz et oēm virgultū agri. ⁊ tamen certū est q̄ omnia ista nō sūt facta vna die sed pluribus et eodem mō accipitur b. In die id est in dieb⁹. ꝛa alia die fuit hominis creatio: ⁊ alia eius generatō. s. post eiectionem de paradiso. alia patent ex dictis vsq̄z hic.

d Masculum ⁊ feminaz ⁊c. Hic accipitur creatio large pro formatōne.

e Et vocauit nomen eoz adaz. Notandū q̄ hoc nomen adā est cōe seu appellatiuū in hebreo: sicut h̄ nomen homo in latino. ⁊ ideo sicut hoc nomē hō est ꝯmune generis ⁊ accipitur p viro ⁊ muliere: ita ⁊ hoc nomen adam in hoc loco accipitur. Dz aūt appropriatū est ꝓprio boi. hoc est ꝓpter eminentiā ipsi⁹ ad alios homines sicut hoc nomen pbs appropriat Aristoteli ad denotandū ei⁹ excellentiā sup alios pbos.

f Vixit aūt adam. Dimissa generatione Cayn reprobata incepit deducere generationē electam ipsius Seth: q̄ deductione p̄mittit trūcum. s. adam. secūdo ramos. i. filios ab eo descendentes p ipm Seth ibi. Vixit quoq̄z seth ⁊c. tercio ponit fructū. s. ipsum Noe qui fuit stipes secund⁹ in generatōne electoruz ibi. Vixit quoq̄z Lamech. Circa primū dicit sic.

f Vixit aūt adam. ⁊c. Sm̄ methodiū et aliquos alios doctores h̄ tacētur centum anni vite ade: quibus luxit Abel sm̄ hebreos aūt nihil omittit.

g Et genuit filiū. ⁊c. i. restituto originali iusticia: ⁊ p ꝯsequens peccatorem et mortalem qualis iam erat adam. Aliter exponit. Ad imaginem ⁊c. i. pfectū in cognitōe dei ⁊ timore: sicut euz decuit adā p hoc eū distinguēdo a cayn: ⁊ ei⁹ posteritate ⁊ h̄ videt meli⁹ dcm̄. qz si intelligeret de restitutōe ab originali iusticia magis debuisset hoc dici in generatōe Cayn: vt videt.

h Genuitq̄z filios et filias. s. post ipsum seth quoz noia nō exprimuntur. quia eorū genealogia nō deducitur.

i Et factū est ⁊c. ꝓter cētuz ānos q̄ h̄ subticēt sm̄ aliquos doctores: vt p̄dictū est

legaē lra sicut iacet vsq; ibi. k Et ambulauit enoch cū deo.iuste viuēdo:sicut sequēti ca. dicit de noe.
l Et nō apparuit ꝛc. Dicūt iudei q licet esset iust⁹ et bonus.tamē habebat ꝓnitates magnas ad malū:q; bus cum difficultate summa resistebat:et ideo et diui na prouidentia mortuus est añ terminum vite sue natural' ne laberet in peccatum:ꝑm q dicitur Sapi. iiii. Justus si morte ꝓoccupatus fuerit i refrigerio erit ꝛc.ꝛ sequit Raptus est ne malicia mutaret animū eius. Doctores autē catholici dicunt q ꝓpter excellētiaz sue virtutis assumptus fuit a deo:ꝛ positus in paradiso terrestri.vbi ꝛ Helyas postea raptus est: vt habet.iiij.reg.ij.c. ꝛ inde erituri sē ad ꝓdicandum contra pfidiam antichristi.et ꝫ magis videtur sonare littera: quia de ipo non dicitur hic q sit mortuus sicut de alijs:sed q nō apparuit.s. inter boīnes peccatores. m Quia tulit eū deus. de medio eoꝝ ad locuꝫ predictū.sequit. n Et facti sunt ꝛc. Eodē.s.āno q̄ inundauit diluuiū pauꝫ anteq; inundaret:ꝑm q dicit biero.li.de hebra.qō. Et ꝫ pōt videri ꝓ īfraꝫ q; si accipiant sexcēti āni quib⁹ vixit noe añ diluuiū ꝑm q dr infra.vij.ca. Eratq; sexcentoꝝ annorum qñ diluuiū aque inundauerūt sup terrā:ꝛ iterū centuꝫ lxxxij.anni quibus vixit lamech anteq; noe esset genitus:ꝛ centū.lxxxvij.quibus vixit mathusalē ante natiuitatem lameeh filij sui.et aggregetur totū simul inuenīūtur nongēti septuagintanouē anni. ꝛ sic patꝫ ꝓpositum. Si autē querat quō homines illius temꝑis ita diu viuebant. Ad hoc pōt rō multiplex assignari. Prima est ex bonitate ꝯplexionis primoꝝ parentuꝫ. fuerant em̄ a deo īmediate formati et ꝓ sequēs optime cōplexionati:ꝛ sic ad longioꝛē vitam dispositi:ꝛ illa bonitas cōplexionis magis venit ad homines ꝓpinquos illius tempis q̄; ad remotos tempis moderni. Secūda est ex modo viuendi:qz tempore viuebāt.tercia est ex bonitate nutrimenti.quia ante diluuiuꝫ terrenascentia fuerūt meliora q̄; post.quia īmundatō diluuiō fuit ꝓ maiori parte ex aquis occeani ꝑm q dicitur infra vij. ca. Rupti sunt omnes fontes abyssi magne: aque aute salse inducunt sterilitatez terre.ꝛ ꝓ sequēs reddunt terrenascentia peiora ex quibus abbreuiat' bois vita. Quarta ex scientia Ade quia formatus fuit in ꝑfectione scientie vt supra dictum est.ij.cap̄.et ideo cognouit virtutes fructuū herbarum et lapidum que faciunt ad conseruandā sanitatem ꝛ vitam ꝓlongandā. Quinta ex bono aspectu syderum super regionem illam in qua manebant.qui aspectus multū facit ad lōgitudinem vite:sed q motum celi ꝯtinuum mutatus est tempore ꝓcedente. Sexta ex diuina dispositōne

taquinq; āni ꝛ mortuus est Vixitq; iared cētū sexaginta duobus annis et genuit Enoch:et vixit Jared post q̄ genuit enoch octingentis annis:et genuit filios ꝛ filias. Et facti sunt omnes dies iared nōgenti sexaginta duo anni:ꝛ mortu⁹ est. Moro enoch vixit sexagīta q̄nq; annis:et genuit Mathusalez: k ꝛ ambulauit enoch cū deo. Et vixit Enoch post q̄ genuit mathusalē trecentis annis:et genuit filios et filias. Et facti sunt oīs dies Enoch trecenti sexaginta q̄nq; anni: ambulauit q; cū deo: l et nō apparuit: m qz tulit eū de⁹. Vixit quoq; mathusalē cētū octogīta septē

annis: et genuit Lamech. Et vixit mathusalez post q̄ genuit Lamech septingentis octogintaduob⁹ annis. et genuit filios et filias: n et facti sūt oēs dies mathusalem nongēti sexaginta nouē anni:ꝛ mortu⁹ ē. o Vixit aūt Lamech centuꝫ octoginta duob⁹ annis:et genuit filiū Vocauitq; nomē eius noe dicens. p Iste cōsolabit nos q ab opibus et laboꝛib⁹ manuum nostraꝝ r in terra: cui maledixit dñs. Vixitq; lamech postq̄ genuit noe qui gentis nouaginta q̄nq; annis:et genuit filios ꝛ filias. Et facti sunt omnes dies lamech septingēti septuaginta septē anni: ꝛ mortuus est

te duratōis boim ꝓmoꝝ ad illos q̄ nūc sē:sicut scriptura determinat. Item in quātitate duratōis vī etiā magna latitudo qz etiā de pygmeis dr q.v.anno generāt:ꝛ.viij. āno senescūt:ꝛ iō si boies alij tantū excedūt eos in quantitate duratōis qz viuūt coīter.lxx.vel.lxxx. annis.nō est mirādū si boies ꝓie etatis tātū excedebāt modernos in quātitate duratōis. Ergo alīq tot rōnes induxi ad ꝓpositū oñendū.qz si vna p se nō sufficit plures sil' sumpte videtur ꝓpositū ꝑsuadere.sequit. o Vixit au. La.ꝛ ꝓz lra vsq; hic. p Iste ꝓsolabit nos. Hoc exponit coīter de noe eo q repaturus erat seculū:qō erat ad ꝓsolatiōez illoꝝ q̄ tunc bāt ipm totaliter deficere p diluuiū. In hebraeo aūt dr. Iste quietabit nos ꝛc.ꝛ huic lre ꝓsonat inꝓpretatio hui⁹ nois Noe:qd interꝑtat requies.ꝛ rō h⁹ interꝑtatōis exprimit cum dr. Vocauitq; nomē eius Noe dicens. Iste quietabit nos. Et dicūt hebrei q hoc nō dr ꝓprie ꝓpter repatōez seculi post diluuiū: ꝫ qz añ tps noe boies mlti tū laborabāt in agricultura.qz ꝓprijs manibus tm colebāt eam.ipse aūt adinuenit artē arādi in q̄ pl⁹ satis laborant a ꝯalia q̄; boies: ideo dr dedisse requiē hominibus.ꝛ hoc vī p lram sequentē. q Ab opib⁹ ꝛc.quia p artem arandi impositi sunt labores isti sup animalia. r In terra ꝛc. Et ꝓpter hanc maledictōem fructificare nō poterat nisi multis laboꝛib⁹ coleret.ꝛ ista expositō vr magis ꝓsona lre:pōt tn ad ipam aptari trāslatio nra cuz dr. Iste ꝓsolabit nos.qz magna ꝓsolatio fuit boibus cū p artem arandi laboꝛ eoꝝ fuit positꝰ sup animalia:ꝛ ꝓpter talem artem quā inuenit noe vocat' vir agricola.] ij. ca. s In cap.v. vbi dicitur in postilla. Quō homines illius temporis viuebant.

Noe dicit arte arādi

pygmei

nō

Additio.

Ste rōnes q̄ assignātur ad diuturnitatez vite hominū illi⁹ tpis ꝛ si valerēt ad aliqualē longitudinē vite:nō tū vident ad tātaz dūaz duratōis sufficē

bonitas cū ꝯplexionis ⁊ etiam modus viuēdi tpatus lz nō in multis: in quibusdā tñ inuenīt ponit cū galien⁹ in suo tegni: possibile esse ꝯplexionē tēpatissimā ꝓut humane nature ptinet inueniri quā vocāt eucbzaton: ⁊ mlto magis possibile ē boiem boni regimis repiri: nunc tñ a tercia etate ⁊ citra reperīt aliquis qui .cc. annos fere attingat. Christ⁹ em qui p spīmsanctū cōceptus est optime complexionatus fuit: et nō nisi tempate ⁊ virtuose i hac vita vixit et tñ in iuuenili etate passus est ꝓout cōmuniter tenetur ne in eo appareret nature humane diminutio vt patet in .iij. pte. q. xlvj. arti. ix. in resp ōsi one ad vltimū argumentū. Ex quo patet q etas .xxxiij. annoz in christo erat iuuenilis: quod non esset si christus sm naturā humanam habuisset viuere sicut adam et alij antiqui. quia si sic illa etas in qua fuit passus non esset iuuenilis ꝑ infātie seu pueritie. ratio aūt sumpta ex bonitate nutrimenti ante diluuium nō videtur valere: nam inundatio diluuij plus debuit terre nascentia reddere peiora in tempe propinquioꝛi ipsi diluuio q̄ in magis remoto: ⁊ tamen post diluuiū .s. in secūda etate legūtur homines viriſſe .cc. annos fere: ⁊ cum magis a tempoze diluuij fuerunt remoti plus fuit diminuta diuturnitas vite: illa etiaz que adaz cognouit de virtutibus fructuū ⁊ herbaz ⁊c. que faciunt ad plongandam vitam de quibus dicit vocuisse boies: verisimile est vt ⁊ addisceret Noe ab antiquis suis: cum vita ipsi⁹ noe fuerit plongata sicut vita eoz qui fuerunt in prima etate: qui quidem noe cum iustus et pfectus fuisset: verisimile est vt voceret ea posteritati sue: qō tñ nō apparet per effectum. bonus etiaz aspectus syderum ⁊ si faciat ad longitudinē vite nō tñ tantā dissimilitudinem faceret: nec etiam astronomi hoc vident tradere. Sexta aūt ratio quā ponit .s. q fuit ex diuina dispositiōe hoc ordinante: ꝓcedenda est. sapientia enim diuina omnia dispo suit suauiter Sap. viij. ca. sed rationes quas assignat ad hmōi dispositōnem diuinam sunt minus sufficientes: naz nihilomin⁹ multiplicaret gen⁹ hūanū ꝑ vitā breuē sicut mō ꝑ lōgam vitā sicut tūc ⁊ forte citi⁹ sicut mō: nā tūc incipiebāt generare p⁹ centū annos ⁊ mō añ .xx. ⁊ sic in primo cētenario vni⁹ pmi generāt possent generari multi filij ⁊ nepotes ⁊ pnepotes: q̄z quilibet vel maioꝛ ps infra illū centenariū generasset: ⁊ sic magis multiplicaret gen⁹ humanū: qō manifeste pōt haberi in multiplicatōe filiorum isrl in egypto. de quib⁹ in Deut. x. ca. In .lxx. aiabus descenderūt pres vri in egyptū ⁊ nūc posuit te deus sicut stellas celi in multitudine. manifestū est em q ꝓles israelitici nō fecit moyā in egypto tanto tpe quāto adā ⁊ seth filij⁹ ei⁹ abstinuerūt a generatōne. naz adam abstinuit per centū .xxx. ānis. ⁊ seth centū. v. annis qui faciūt. cxxxv. annos: ⁊ ꝓles israelitic⁹ in egypto fuit. ccc. annis. put infra patebit. Tilia etiā ratio quā assignat ad diuinā dispositōnē .s. vt boies illi⁹ tpis possent bre experientias de cursu celi ⁊ effectib⁹ syderū ⁊c. nō videt valere. cursus em celi ⁊ syderuz qui magna et difficili inuestigatōne indiguit fuit pfecte declarat⁹ tpe grecoz qn ptolomeus pfecit librum almagesti: in quo omnes cursus celi et syderū plene traduntur. ⁊ tn inuestigatio sua incepit a tpe cuiusdaz pdecessoꝛis qui eum pcessit p. ccc. annos fere ⁊ non plus vt in eodem libro bz vñ illud tps sufficit ad illā inuestigationez. Similiter ad cognoscendos effectus syderū de quib⁹ ipe ptolomeus large ait in libro quadripartito et in centiloquio suo: cui⁹ sentētias sequunt astronomi qui ei successerunt: vñ. ppter hec ⁊ similia non fuit necessaria diuturnitas vite in antiquis. ⁊ ideo potius tenendū est cuz augustino. qui in libro de ciuit. dei. de hac materia tractans sic ait. Annoz ista numerositas cuiusq homis qui temporibus illis fuit nullus nūc talibus documentis venire potest in experimentuz. nec tñ ideo fides bui⁹ sacre hystorie derogāda est: cui⁹ tanto imprudentius narrata nō credimus quanto impleri citius pnunciata pspicimus. hec ille ⁊ nimirū si augustinus qui tantus ecclesie doctoꝛ fidelissimus fuit: hoc asserit esse omnino supnaturale: qō patet ex hoc qō in pdicta auctoꝛitate ptinet .s. q ista numerositas nullis documentis in experimentū venire posset cum ipse Rabi Moy. hebreus in suo libro de directione ꝓpleroꝝ istā diuturnitatē vite attribuit miraculo diuino. dicit etiā ⁊ forte nō incōuenienter q diuturnitas fuit solum in illis q̄ in sacra scriptura nominantur. s. adam seth et enoch ⁊c. nō aūt in alijs ꝓtemporaneis. qui vt dicit: nō tamdiuturne vinebant: sed sicut post diluuiū cui⁹ ratio est ꝑm eūnam vt dicit: ideo deus disposuit illos tamdiuturne viuere vt fides de creatōne mūdi quā pagani ꝓ maioꝛi pte negabant coꝛdibus fidelium magis radicaret quod sic factū ē. naz Lamech pater ipsius Noe ꝓcurrit in vita cū ipso adā Abraam etiaz qui principalis fuit in fidei pdicatione erat. lxiij. annoꝝ quando mortuus est Noe: ⁊ sic testimoniū creatōnis mūdi venit satis de ꝓpinquo ad tempus abrae: quia de adaz ad lamech: de lamech ad noe ⁊ deinde ad abraam.

In eo. ca. vbi dr in postilla. Et dicunt hebrei q̄ hec nō dr ꝓpter reparatōez seculi ⁊c.

Additio secunda.

Hec expositio hebreoꝝ nō videt habere fundamentū in lra. si enim noe fuisset primus inuentoꝛ artis arandi hoc expressisset scriptura sicut supra. iij. cap. de inuentōne musice artis ⁊ ferrarie et hmōi. Oꝛ autem allegat postillatoꝛ de hoc q̄ Noe vocatur vir agricola infra. ix. ca. magis facit ꝓtra hāc expositōez: nam ibi legitur. Cepit autem noe vir agricola exercere terrā. Ex quo intelligitur q tūc in plātatōne vinee cepit esse agricola: ⁊ non ante. veritas etiam hebraica nō dicit iste quietabit nos: ꝑ iste ꝓsolabitur nos. qō ꝓsonat prime expositōni.

Replica correctoꝝ ꝓtra Burgen. cauillantem.

In capi. v. vbi postillatoꝛ multas adduxit persuasiones ad hoc q̄ homines prime etatis tā diu viuere potuerunt vltra vitam aliaꝝ etatum: et in fine cōclusit. Adduxi multas rationes vt si vna non sufficit per se plures simul sumpte vel oēs videant ꝓpositū psuadere: inter quas etiam septa est beati augu. xv. de ciui. dei. ca. ix. et cum postillatoꝛ non velit eas esse demonstratiuas sed psuasiuas: Burge. tamen occasiones cōmuniter querens longam facit digressionem ptractans quasdam rationes quasi singulas quas tamē postillatoꝛ nec reputat singulas singulariter sed omnes simul psuasiuas. Item in eodem capitulo vbi postillatoꝛ pfert expositionez hebreoꝝ super illo verbo. Noe consolabit nos ab operibus ⁊ laboꝛibus manuū nostraꝝ in terra cui maledixit deus dicens q noe inuenit artem arandi cū animalibus cum ante homines ꝓsueuerant manibus terram operari: et hec fuit hominibus magna cōsolatio ⁊ igitur. ix. capitu. Noe vocatus est vir agricola. Sed Burgen. se opponit dicens q Noe fuisse inuentoꝛem agriculture non habet fundamentum ex littera. quia supra dicitur expresse de inuentoꝛe musice et ceteraꝝ artium. quod hic de Noe non dicitur. Ad qō videtur dicendum q scriptura inter electoꝝuz opera non facit curam recusandi de inuentoꝛibus artium: sicut inter opera reprobatoꝝ supra fit mentio. a principaliozib⁹ em ꝓsueuit fieri denominatio. Sicut igit principalis occupatio reprobatoꝝ est circa mūdana: ita electoꝝum principaliter circa diuina. argumentū igit Burgen. non est a simili. ⁊ q Burgen. dicat allegatū postillatoris videlicz q noe dictus est vir agricola facere cōtra mentionē postillatoꝛis. quia dicit in littera allegata. Cepit autē noe vir agricola exercere terrā. qō Burg. dicit intelligi debere q post diluuium in plantatōe vinee cepit esse vir agricola et non ante. sed hic intellectus Burgen. non habet fundamētum ex litera. quia non dicitur. Cepit Noe vir agricola esse. sed agricola existens cepit terram exercere post diluuium: ante diluuium em artem inuenit p quam post diluuiuz cepit exercere terrā in vineaꝝ ꝓditōne: plātatōe. ⁊ ceteris

De vo. descripta multiplicatiõe. Ca. vj. hominũ p primũ stipitem .s. Adam. Hic conseqꝫter describitur p scõm .s. Noe. Et primo describitur ipsius noe generatio. Scõo sue generatõnis multiplicatio. x. cap. ibi. Hec sunt generatones. Circa primum adhuc primo describit dicta generatio scõo ipsius noe stat⁹ siue ꝓditio ibi. Cunqꝫ cepissent. Circa primum dr sic.

a Noe vo cuꝫ qngentoꝝ esset annozũ ꝛc. Hic pót qri: qre tantuꝫ tardauit ad generanduꝫ: qꝫ alij ꝓcedẽtes circa cetesimũ annuꝫ generauerẽt vt patet ex ꝓdictis. Respõdet hebrei qꝫ b fuit quia dñs dispo

De vo cũ Cap. vj.

quingẽtoꝝ eẽt annoꝝ
b genuit sem: et cham et iapbet. c Cunqꝫ cepissent homines multiplicari sup trã
7 filias ꝓcreassent: d videtes filij dei filias hoim qꝫ essent pulcre acceperunt sibi vxores ex omnibus quas elegerant: e dixitqꝫ dns. f Nõ permanebit g spirit⁹ meus h in homine i ineternũ: k qꝫ caro est

l Erũtqꝫ dies illius centum viginti annoꝝ. m Gigantes aũt erãt sup terrã in diebꝫ illis. Postqꝫ ei ingressi sũt filij dei ad filias hominũ: illeqꝫ genuerũt: n isti sunt potẽtes a sclo o viri famosi. p Vidẽs aũt dr qꝫ mꝛta malicia hoim eẽt in tra: q 7 cũcta cogitatio cordis intẽta eẽt ad malum r omni tpe: s penituit eũ qꝫ hoiem fecisset in terra

vel potentũ: quia nomen hebraicum quod ibi ponitur .s. eloym aliqñ accipitur pro deo 7 aliqñ pro dijs in plurali. aliqñ ꝓ iudicibus. vñ Exo. xxij. vbi translatio nra hz. dominus dom⁹ applicabit ad deos .i. ad iudices: in hebreo dr: applicabitur ad eloym. Dicit iste igitur qꝫ filij iudicum et potentum quãdo videbant filias subditoruꝫ pulcre ornari: et quando dabãtur ad nuptias qꝫ accedebant ad ipas cognoscendo eas carnaliter antequã mariti eas cognoscerent: sed hec expositio nõ videt adhuc rationabilis quia ista causa diluuij fuisset ꝓticularis. saliczꝫ qꝫtum ad potentes soluꝫ sed infra eo. ca. dicitur contrarium. Omnis quippe caro corrupat viam suaꝫ. nec generale diluuium induci debuisset propter causaꝫ ꝓticularem: et ideo aliter exponitur 7 melius: qꝫ filij dei hic intelligũtur illi qui descenderũt de Seth qui a patre suo fuerãt instructi in cultu diuino: vnde 7 in plurib⁹ locis ve. ac no. testa. fideles vocanꝫ filij dei. Per filias hominũ intelligũt mulieres descendentes de Cayn: que erãt curiose dissolute et lubrice: et de illis ꝓcepat seth filijs suis de volũtate dñi qꝫ nõ ꝓtraberẽt mrimonia cũ eis: sicut dns ꝓcepit filijs isrl et vt nõ ꝓtraberent mrimonia cũ mulierib⁹ chananeis: ꝙ filij seth ꝓcedente tempe transgressi sũt hoc ꝓceptũ 7 hoc est qꝫ subditur. Acceperũt sibi vxores ꝛc. et sequitur.

e Dixitqꝫ dns. ꝓdictis ꝓuocat⁹. f Nõ pmanebit. ꝛc. Hoc exponit vno mõ lic. g Spirit⁹ meus .i. indignatio. h In hoie .i. ꝓtra hoiem. i Ineternuꝫ. ac si dicat qꝫ nõ iracscar ꝓtra eũ irrõnabiliter: sicut ꝓtra angelũ malũ cui⁹ pctm est irremediabile. k Quia caro est .i. hns ꝓnitatẽ ad peccandũ ex carne aiaꝫ aggrauãte. ꝓpter qꝺ est magis sibi parcendũ puniẽdo eũ pena tpali 7 nõ eterna. Alit exponit Ra. sa. dicẽs. qꝫ b est veritas litere. Nõ disceptabit spũs me⁹ in eternũ. ac sic diceret: deus vsqꝫ nũc tenui sniaꝫ de deletiõe generis hũani p diluuiũ in suspẽso p modũ cuiusdã discptatõis: ꝙ eternũc ꝓferaꝫ sniam. Quia caro est .i. nimis implicat⁹ pctis carnalibus verũtñ ad declaratõez iusticie mee differã executõez snie mee: vt hẽat locũ pnie: 7 b ẽ qꝺ subdit. l Erũtqꝫ dies ꝛc. Nõ eim põt dici qꝫ b determinet tps vite hũane p⁹ diluuiũ: qꝫ multi diuti⁹ satis vixerũt pt⁹ diluuiũ: vtꝫ .j. xj. ca. ꝙ determinat tps a platõe snie diuie vsqꝫ ad executõnez in quo poterãt penitere: 7 b idẽ dicit hiero. li. de hebra. qõ. Itẽ pz qꝫ hec snia fuit data. xx. annis anteqꝫ noe generaret: qꝫ int primã ei⁹ generatõez 7 inundatõez diluuij fuerunt tm centũ anni. qꝫ qngentoꝝ annoꝝ erat qñ cepit generare: vt dictũ ẽ. 7 sexcẽtoꝝ annoꝝ tm qñ diluuiũ inundauit vt hr. vn. c. m Gigãtes aũt erãt .i. ꝓceri excedẽtes hoies in statura: 7 robusti viribus 7 incõpositi moribus. nec valet qꝺ supra dictũ ẽ tales fuisse genitos a demoib⁹ qꝫ etiã p⁹ diluuiũ in q̃ deleti sũt oĩes isti legunt fuisse gigãtes Deut. ij. 7 iij. c. 7. ñ. reg. xvij. q̃ tñ fuerũt ab hoib⁹ geiti. n Isti sũt ꝛc. i. ab antiq. o Viri famosi. .s. male fame. qꝫ raptoꝛes 7 luxuriosi: vñ sequitur. q Vidẽs ꝛc. ꝙtuꝫ ad multitudinẽ vicioꝝ. q Et cũcta ꝛc. Ex q̃ pz qꝫ peccabãt ñ ex passiõe tm: sꝫ ex certa malicia. r Qñi tpe. qꝫtũ ad ꝓtinuatõz pctoꝝ suoꝝ. s Penituit ꝛc. Penitẽtia aũt 7 dolor 7 cetere passiones nullo mõ sunt i deo ꝑm rem: sed ꝑm similitudinẽ: et ideo dr penituisse: qꝫ ad modum penitentis se habuit volens dissipare quod prius fecerat

Sapiẽs dei ꝙ Gen

v Et pcauens in futurū. ne multiplicarent talia mala.
r Et tactus uoluntatis cordis ꝛc. qz ad modū uolētis se habuit uelendo homines quē formauerat ad imaginē suā.
y Ab homine usq ad animātia ꝛc. qz pctā hoim facta fuerant in terra: ideo ad detestatōes crimis delecta sunt animalia q̄ habitāt in terra.
z Ad volucres celi. quia accipiunt ibi pastum. pisces autem habitantes in aquis non sunt mortui q diluuiuz. qz pctā hoim non fuerūt facta i aq̄s.

a Noe vo. Hic psequenter a generali sententia diluuij noe cū filijs excipitur: cum dicit. Noe vo ꝛc. Et causa subditur.
b Noe vir iustus ꝛc. ꝛ ideo cuz alijs nō perijt. c In generatōnib⁹ suis. Hoc dupliciter exponit. Uno modo ad diminutōez laudis sue: ac si diceretur: licet noe fuerit iustus ꝛ pfectus in ꝓpatōne ad homines illi⁹ temporis:

v ꝛ pcauēs in futuꝝ: r ꝛ tactu uoluntatis intrisecus: dolebo inqt hoiem quē creaui a facie terre: y ab homīe vsq ad animantia: a reptili vsq ad volucres celi. Penitet enim me fecisse eos. a Noe vo inuenit grām coram dño. Hec sunt generationes noe: b Noe vir iustus atq pfect⁹ fuit c in generatiōibꝫ suis: cū deo ambulauit ꝛ genuit tres filios sem cham et iaphet. d Corrupta ē aūt terra coram dño: e et repleta ē iniqtate. f Cūq vidisset deus terrā esse corruptā f omnis quippe caro corruperat viam suā sup terrā: dixit ad noe: Finis vniuerse carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eoꝝ g et ego disperdā eos cum terra

b Fac tibi archā h de lignis leuigatis: k māsiunculas i archa facies et bitumīe linies intrisec⁹ et extrisec⁹: et sic facies eā: m trecentoꝝ cubitoꝝ erit lōgitudo arche: q̄nq̄ginta cubitoꝝ latitudo: n et triginta cubitoꝝ altitudo illi⁹. o Fenestrā i archa facies p ꝛ i cubito cōsumabis summitatē ei⁹. q ostiū aūt arche pones i latere r deorsuz cenacula et tristiga facies in ea: Ecce ego adducam aquas

locari. Istud tn dubiū ibi videtur minus q̄ primū qz cubitus vsualis tenet pedem et dimidiuz. i. in tantam longitudinez quanta est a cubito brachij vsq ad manū ꝑm aliq̄s ꝑm alios vo tenet duos pedes. i. tātū spacium quantuz est a cubito brachij vsq ad summitatem digitoꝝ qđ est magis verisimile iudicio meo. pedes etiā temporis illi⁹ erāt multo maiores q̄ nunc sicut et homines erant maioris quantitatis in mole et duratōne. Hebrei aūt loco cubitoꝝ dicunt vlnaruz. ex hoc tamē loco ꝛ pluribus alijs scripture videt q vlna eoruz esset cubitalis longitudinis tm.

n Et triginta. ꝛc. Dicunt alīq̄ q corpus arce erat tante altitudinis ꝓter tectum. Alij aūt dicunt q altitudo recti hic iudicatur.

o Fenestrā in archa facies. Hebrei aūt habēt lucernam. ꝛ dicunt aliqui q ista lucerna erat lapis p̄ciosus suo lumine illustrans archā sicut carbūculus. Alij at dicunt q fuit fenestra crystallina vt lumen reciperet ꝛ aquas p: obiberet. Sed quia videt difficile q vna fenestra sufficiēter illuminaz tantū edificiū: ꝛ maxime tot mansiomb⁹ distinctum: ideo dicūt alij q erant ibi plures alie fenestre: sed vna erat maioz ꝛ principalioz ꝛ ideo de illa sola fit hic mentio. p Et in cubito ꝛc. ab angulis arche supioꝝ ab⁹ tectuz ꝓcedebat sese constringendo: ita q in summitate latera nō distabant nisi p cubituz: et hoc erat vt pluuia descendēs sup tectū extra archā defluere et facilius: ꝛ vt archa inter impet⁹ undaꝝ staret firmius. q Ostium autem arche ꝛc. hic est punctus ꝑm hebraicaz li am. Ostiuz cum arche nō poterat cōuenienter poni in inferiori pte. quia archa fuit ꝓfunda inter aquas p duodecim cubitos et plus vt videbitur inferius. Item ꝑm expositores catholicos⁹ istud ostium fuit in cōfinio habitationis animaliū ꝛ apothece: ita q ostiū erat supra duas mansiones. r Deorsum cenacula ꝛc. Hebraicus textus habet infima. secūda: ꝛ tercia: vel terna. Et hoc pz q ly deorsuz ꝓiungitur cum lra sequēti: ꝑm cum istam litteram videt q in archa erāt tres māsiones ascendendo vna super alteraz: ita q infima vocabat sentina vel stercoraria quia ibi feces defluebant: ꝛ ista dicit fuisse sine aq̄ abs q̄ aliqua intercluſione. media autem vocabat apotheca: qz ibi reposita erant victualia: ꝛ dicitur dal esse bicamerata: qz aliqua animalia viuūt herbis. alia fructibus: et ideo in vna distinctōne erant fructus et in alia herbe. Superior autem mansio quia maior erat: erat distincta duab⁹ interclusionibus: ꝛ sic erant ibi tria spacia. medium erat ꝓ hominibus ꝛ auibus duo autem lateralia ꝓ animalibus mitibus, ꝛ imitibus: vt patet in figura prima. Aliqui dicunt q iste q̄nq̄ mansiones erāt abs q̄ distinctiōe media vna super aliā ꝑm lōgitudinē ꝛ latitudinē arche: vt̄z in figura secūda. Sciendū tn q quadratū hui⁹ arche non pōt bē

figurari in plano: sed figurat vnū latus ꝟm lōgitudine. 7 alia tria latera supponēda sunt ꝓ imaginatiōem suspiciētis: ꝟ ꝓma expō magis ꝓsonat lr̄e in hebraico 7 latino. s Ponāq; fedus ⁊c. Mō loquit̄ hic de federe qđ pepegit cū noe ꝓ apparitiōem iridis: vt hr̄. j. cap̄. ix. ꝟ magis de federe ad cōseruandū ipm noe et societatē suā a malis hominib⁹ illi⁹ tpis dicebant. n. q; si videret eū velle intrare archam ipm interficerent ne ipis mortētibus in diluuio ipe remāeret: 7 hoc ē qđ vł sonare lr̄a sequēs t Et ingredieris archā tu 7 filij tui. i. salui cetera patent vsq; ibi. v Vt possint viuere. Ex q̄ patz q; pisces nō erāt ibi positi: qz saluati sunt in aq̄s. peccata em̄ ꝓpter q̄ dn̄s adduxit diluuiū sup terrā facta fuerunt in terra 7 nō in aq̄ 7 ideo pisces non sunt mortui sicut alia aialia et aues. ꝓ Tolles igit̄ ⁊c. Ad munitōem arche vsq; ad annū integrū: qz ad tantū tpis fuerunt in archa: vt patebit infra. y Et erunt ⁊c. Non tñ indifferēter 7 cōmuniter sed singula singulis ꝟm conditōem nature sue. verūtñ tpe necessitatis bene viuunt boies 7 aialia de cibis quos alis nō comederent.

diluuij sup terrā vt interficiā oēm carnē in q̄ spūs vite est subter celū 7 vniuersa que in terra sunt ꝓsument. ꝰ Ponā qz fedus meū tecū: 7 ingredieris archam tu 7 filij tui: vxor tua: 7 vxores filioꝝ tuoꝝ tecū 7 ex cūctis aiantib⁹ vniūse carnis bina induces in archā vt viuāt tecū masculini sexus 7 feminini. De volucrib⁹ iuxta genus suū: 7 de iumentis in genere suo 7 ex oīi reptili terre ꝟm genus suū bina de oīb⁹ ingredient̄ tecū ꝰ vt possint viuere. ꝟ Tolles igit̄ tecū ex oīb⁹ escis q̄ mādi pñt: 7 comportabis apud te: ꝰ et erūt tā tibi q̄ illis in escaz. ꝟ Fecit igit̄ noe omnia que ꝑceperat illi ⁊c.

Sequit̄ prima 7 secunda figura de archa Noe.

In capi. vj. vbi dicit̄ in postilla: Hoc exponit̄ multipliciter. vno mō ꝓ hoc q; intelligunt dēmones incubi ⁊c.

Additio

Hec expositio quā refutat postillator ē ꝓsonās lr̄e 7 etiā ꝓximis snie Aug. nec rō ꝑ eā ꝓ postillatorē facta videt̄ valere. primū ptz: nā vbi nr̄a litera habet: Gigātes aūt erant sup terrā. hebraica vitas habz Nephiliz: qđ nihil significat nisi cadētes. put etiā in glonr̄a interliniali habet̄: ꝓ qđ ꝓrie significant dēmones q̄ de celo ceciderunt: de quib⁹ Esa. xiiij. ca. Quō cecidisti de celo lucifer ⁊c. 7 xp̄c Luce. x. ca. Videbam satbanā sicut fulgur cadentē de celo ⁊c. Isti. n. cadentes dicunt̄ cē sup terram in diebus illis. s. ante diluuium: qz ꝓtunc cognoscentes magnā dispositōem seu ꝓnitatē hoim ad maluz frequētabant magis ꝙuersatōem suā cū eis: intantū q; in corpib⁹ assumptis mulierib⁹ cōmiscebāt. Secūdo ptz nā ꝟm Aug. xv. de ciui. dei. ca. xxiij. hmōi dēmones tales cōcubit⁹ exercētes vulg⁹ vocat incubos: nā dicit: Et q̄n creberrima fama ē. multiq; se exptos vel ab eis q̄ expti essent de quoꝝ fide dubitādū nō est audisse ꝓfirmāt. Et quo q̄dē talē ꝓmixtiōez ꝓcubitū q; negare, put ipe Aug. ibidē dicit: imꝓrudētia videt̄ cē eo q; a multis exptis cōfirmat̄: boies interdū nascunt̄ nō ꝑ semē ab ipis demonib⁹ decisuz: ꝟ ꝑ semē alicui⁹ bois ad hoc acceptū: vtpote q; idē dēmō q̄ est succub⁹ ad virū: sit incub⁹ ad mulierē: et sic ille q̄ nascit̄ nō est filius dēmonis ꝟ fili⁹ bois. s. illi⁹ cuius ē semē acceptū: put etiā ptz in ꝓma pte. q. lij. arti. vl. in rñsiōe ad vl. ar. Terciū ptz: nā diluuiū nō erat i pena dēmonū hoc exercētiū: ꝟ i pena boim ad hoc se disponētiū: 7 poti⁹ i pena boim q̄ ex tali ꝙcubitu nascebāt̄ q̄ erāt potētissimi 7 pessimi sicut. j. declarat̄ i postilla q̄ ñ solū ꝑ se exercebāt mala: ꝟ etiā alios ꝑ suā potētiā 7 maliciā ad hoc inducebāt: eo mō q̄ legit̄. j. r. c. d nērotb. 7 bāc expōnē tenēt antiq̄ hebreoꝝ. s. q; cadētes i hoc loco intelligūt dēmones q̄ de celo ceciderūt. Si aūt q̄rat̄ quō tales. s. sic nati ꝑ demonū admīstratōez erāt tā ꝓcere nature: ita q; alij boies q̄i locuste videbāt in ꝓpatōe coꝝ: vt hr̄ Nūe. xiij. cū tales ñ erāt filij demonū ꝟ poti⁹ filij boim: vt dcm̄ ē 7 ꝑ pñs deberēt cē in cōi boim statura. Dicēdū q; ꝟ fiebat deo ꝓmittēte vtute demonū: q̄ ꝟm Aug. xiij. de trini. pñt adhibere semia corpalia ad aliq̄s effect⁹ mirabiles ꝓducēdos. vñ cū ñ ois vtus nature create ē nob⁹ nota. possibile ē q; dēmones illi cū semie virili 7 femineo adhibeāt q̄dā alia semiales rōnes bñtia: ꝑ q̄ cōmixtio cōplerional' taliū ꝓdicto mō generato⁹ eēt apta ad hyt tles ceteros boies mltū excederēt i statura 7 i alijs virib⁹ corpalib⁹ vt

ē

possent eos cōpellere ad libitū suū. Et hoc mō magis ꝓ demones miracula dicunt facere: ꝛ non simplr: sed quo ad nos, put in ꝑma pte. q. cx. arti. vlti. in rñsione ad secundū argu. que quidē res sic p administratōem dēmonū ꝓducte qñq; sunt vere res: qñq; ꝑm apparētiā tm: vt in ꝑma pte. q. cxiij. arti. vlti. Et circa hoc videt notandū q; sicut ante diluuiū quidā fuerūt excedētes ceteros boies in duratiōe vite: ꝛ hoc dispositōe diuina vt diuinor; cognitio ꝓpinquius ꝛ certius deueniret ad posteros: vt dictū fuit supra in additōe in ca. ꝫ. pri. sic ꝙdāmō ecōtra p administratōem dēmoniaca ꝑmissione diuia fuerūt illo tpe ꝙ dā alij ceteros excedētes in corpulētia ꝛ corpalib⁹ viribꝫ vt alios inducerēt ad corpalia ꝛ distraherēt a diuior; cognitōe. vñ ꝑmus excessus laudabil'a deo causat⁹ ꝛ intēt⁹ fuit in lōgitudine vite: q; ꝙdē vita ꝓpie ptinet ad aiam q; corpus viuificat. Secūdus ꝟo excessus execrabil' fuit in quātitate mole corpali potētias aie supiores aggūate ꝛc

¶ In eo. c. vj. vbi dr in postil. Aliter exponit ra. la.

Additio. ij.

a Alij expositores hebreor; hūc passu; aliē exponūt ꝛ forte melī⁹: dicūt. n. q; cū hic dr: Spūs meus intelligit aia hūana q; est a deo in ipo boie inspirata: vt supra Gen. ij. c. Inspirauit in faciē hois spiraculū vite: ꝛ vbi nos habem⁹: Nō ꝑmanebit spūs me⁹ in boie veritas hr̄e hebraice hz qddā verbū qd vno mō deriuat a vagina: ꝛ est sensus dixit deus: Nō vaginabit spūs meus in boie. i. nō intrabit aia a me inspirata i boie. i. i corpe hūano in q; aia ꝓsideraē seu imaginaē intrare seu ptinere sicut gladi⁹ in vagina. Ineternū. i. ꝛcetero. Et p hanc sniam videt q; deus iudicabat ꝛcetero boies nō esse ꝑcreādos. s. post. cxx. annos. hoc etiā vident sonare verba q; infra in hoc ca. circa hoc dicūt. s. Delebo inq̄t hoiem quē creaui ꝛc. Et penitz me fecisse eos. Ex quo vr q; snia lata erat ꝛ totū genus humanū ꝛcetero nō ꝑcreandum seu p successionē ptinuandū. fuit tñ ꝛ hanc sniam postea dispensatū cū noe: ꝛ iō subdit imediate. Noe ꝟo inuenit grām coram dño. s. q; fuit a ꝓdicta snia exceptus cū sua posteritate: vt statim sequit. Cui⁹ snie diuie rō subdit cū dicit: Quia caro est. Pro q; notādū q; cū aia mouet corpus ad opera spūalia bona tunc est in bonie sicut spiraculū vite: put fuit in ꝑma hois ꝓditōe: ꝫ cū nō pōt corp⁹ mouere isto mō: ꝫ poti⁹ ab eo aggrauaē seu ꝛtinet tūc videtur eē in boie sicut gladi⁹ in vagina q; nō mouet eā ꝫ potius occultaē ꝛ ꝛtinet in ea: ꝛ hoc ē qd dr: Quia caro ē. nō dixit q; carnalis ē: ꝫ Quia caro ē. q. d. totaliter vr eē sepatus ab aia in suo eē: sicut gladius a vagina. ac si esset caro formata sine spū spūaliter viuificāte. vel pōt dici: q; caro est. i. nō inclinaē ad opa spūs mei: ꝫ ad opa carnis: ꝛ sic inuanū videt q; spūs me⁹ inuagineē in corpe humano. Eruntq; dies illius ꝛc. exponatur sicut in alia expositione ꝛc.

¶ In eo. vj. ca. vbi dr in postilla: Gigātes aūt erant. i. bomines ꝓcere ꝛc.

Additio. iij.

Gigantes aūt in hoc loco put dictus fuit supra in alia additōe cadentes dicunt in hebreo: qd ꝓpie significat demones: vt ibidē dcm fuit: sed exinde ꝛtiustū est boc nomē ad boies ꝓcere stature ꝛ robustissimos corpe qui generabant p illā cōmixtionē seu cōcubitū incuboꝝ ꝛ succuboꝝ vel ex eis descēdebāt. Hz tales sic geniti eēnt veri boies ñ cadētes ꝛc celo: ꝫ dr̄a nati: ꝛ ꝛc talib⁹ dr: Hu. xiij. Videm⁹ filios enos d genere gigāteo. s. q; nō erāt gigātes ꝑmo nati: ꝫ ex gigāteo genere mō ꝓdicto. nec ex hoc q; tales fuerint p⁹ diluuiū sequit tales nō fuisse genitos a dēmonib⁹: vt postillator videt velle: ꝙa veritas hebraica etiā testat ꝙ in hoc loco sic dic: Gigātes erāt sup terrā in dieb⁹ illis ꝛ etiā postea cuz ingressi sunt filij dei ad filias hoim. illeq; genuer̄t ꝛc. vñ in hoc q; dicit: Gigātes erāt sup terrā in dieb⁹ ꝛc. intelligit plane aī diluuiū. Dr aūt imediate sequit: Et etiā postea intelligi debet post diluuiū. s. q; etiā nati fuer̄t p⁹ gigātes sicut ꝑus. s. ex cōcubitu dēmonū. Hz nō ex eor; semine sed hūano: put fuit supra dictū: ꝛ inde p successionē hūanaz hz forte nō ita frequēter post diluuiū sicut ante: vel ꝙa boies nō sunt ad hoc ita dispositi: vel etiā q; nō concurrebāt ita frequēter aspectus syderū ad hoc ptinentiū qui in hoc loco multū pōt opari.

¶ In eo. ca. vj. vbi dr in postilla: Dnia aūt ꝛ uolr ꝛ cetere passiones ꝛc. Additio. iiij.

Sententia ꝛ cetere passiones inquātū ꝛfectuz important nō dicunt esse in deo nec ꝑm rēnec ꝑm similitudinē. malū. n. hz cognoscaē a deo: nō tñ hz ideā in deo nec ꝑm q; est exēplar: nec ꝑm q; ē rō put ptz in ꝑma pte. q. xv. ar. iij. in rñsione ad ꝑmū argu. Tñ veri⁹ ꝛ tuti⁹ dr q; hmōi passiones dicunt ꝛ deo ꝑm similitudinē effectuū. s. q; a deo, ꝓducunt effectus siles effectib⁹ a penitēte, ꝓductis magna. n. differentia ē inē hmōi locutōes. nā ꝑma ponit similitudinē inter deuz ꝛ penitentē inquantū est penitēs. qd ē incōueniēs. sc̄do ꝟo nō ponit similitudinē nisi inter effectus a deo ꝓductos ꝛ effectus ꝓductos a penitēte.

¶ In eo. ca. vj. vbi dr in postilla: Nō loquit̄ h ꝛ fedēre qd pepegit cū noe. Additio. v.

Decere q; mali boies illius ꝛpis volebāt interficere noe si viderēt ipm intrare in archam vr ficticiū: cū nullū habeat in scriptura fundamētū nec etiā hoc requirit ad planū sensum hr̄e habenduz. indigebat. n. noe maxia ꝓseruatōe diuina ne piclitare tur cū suis in tot fluctib⁹ ꝛ maxime inundatōib⁹ silr in riparū ꝓcussiōib⁹: in qb⁹ sepe piclitant etiā expti i arte nauigatoria. vñ reqrebat fedus diuinū: seu eius securatio ad hoc vt ab hmōi piculis eēt tutus ad hūani generis repatōez. vñ glo. interlinearis in hoc loco vbi dicit: Ponāq; fedus meū. dicit ꝛ te ꝛ familia tua conseruāda ad repatōem hūani generis: ad qd hr̄a seqns satis cōcordat cum dicitur: Ingredieris archam tu et filij tui. hoc ē ingredi potes securus a periculis occurrentibus.

¶ Replica correctorij cōtra Burg. fictorem.

In capitulo sexto vbi postillator refutat eoruz exponē qui p filios dei dicūt intelligi ꝛbere ꝛ mones incubos ꝛc. burg. opponēs se dicit illā exponē esse ꝓforme hr̄e ꝛ dictis beati Aug. Primū declarat: q; vbi hr̄a nr̄a hz gigantes. hr̄a hebraica hz Nephilim. qd nihil significat nisi cadētes: qd ꝙpie conuenit dēmonib⁹. Ad secundū pbādū adducit beatū Augu. xv. ca. xxiij. ꝛ ciui. dei dicentē: q; imprudētie est negare qd a multis exptis ꝓfirmaē sicut ꝛ in incubis. Hz bis nō obstantib⁹ nō videt ꝛ incubis hr̄a pñs exponē da: nec glo. nr̄a ordinaria sic exponit. Argumentū aūt burg. ꝛ dictōe hebraica. s. nephilim quā dicit significare cadētes. nō multū cogit: q; nō solū dēmōes ꝫ et quicūq; peccatores dicūt in scriptura cadētes. iuxta illud psal. ibi: Ceciderūt q; opant iniq̄tatē. ꝛ in Apoc. Prauq; casus sub noie babylonis geminaē cū dicit: Cecidit: cecidit babylon ꝛc. Cum. n. iustoꝝ cōuersatio sit in celis ꝛ quidā ascensus: quid igit peccatores sunt nisi ꝛ celis. i. celesti ꝓuersatione cadentes. Sc̄m dictū burg. q; expō ꝛ incubis sit ꝓformis dict⁹ beati augu. nō videt verū. nā bea. Augu. iij. ꝛ ciui. dei ca. iiij. mouet qōnem d hac materia: sed ea ibi nō determiat. Quintodecimo aūt li. ca. xxiij. dicit q; nō audet diffinire de incubis: ꝫ imprudētie ē negare qd tāmlto; seu tentus approbat vbi nō negat beat⁹ aug. incubos eē vel fuisse: ꝫ boc nihil ē ad ꝓpositū bui⁹ hr̄e ꝑm suā intētōem nā in eo. ca. allegato ꝓtractās hāc hr̄az dicit qñ scriptura ponit q; filij dei ingressi sūt ad filias hoim: ꝙ filios dei intelligunt illi d genere seth. ꝛ ꝙ filias hoim ille de genere cayn. vñ ptz primo q; postillator secut⁹ ē beatū augu. ptz secundo q; bur. ꝛtracatim vidit ter tuz beati augu. ptz tercio q; sicut dic ita sepe burg. contra postillatores fingit occasiōes. ptz quarto q; burg. ꝓfert expositōem iudeoz infideliū sanctis doctoribꝫ ꝛ glo. ordi. qd tñ apud burg. ē valde repbensibile: vt patz in qōne sua pambula. Itē in eodē ca. vbi postillator exponit hūc passuz: Nō ꝑmanebit spūs me⁹ in boie ꝛc.

De spū dei nō de aia bois ad modū beati Iero. glo. ordi. z nigri bystoria burg. qi ysmael: cui? man? ptra oēs ponderat figmēta hebreoz oibus adducēs modū loquendi rusticalē q aia sit in corpe qi gladi? in vagina: cū tñ oim vna vox sit q sit tota in toto: z tota in qualibet eius pte: qualr gladi? nō ē in vagina: nec gladi? cū vagina pstituit totum cētiale: sed vnū p accidēs: sicut ptinēs cuz ptēto: qlr ñ aia cū corpe: nec ex hoc mō loqndi sequit? quenies expositio lre cū dr: Nō pmanebit spūs meus i hominc. vbi ipe loco pmanebit: dicit in hebreo poni inuaginabit: q? hec vaginatio aie quā describit nō est in boie sed in corpe: cū lra dicat: Nō pmanebit spiritus me? in boie. q? caro ē. i. carnalis. Illud etiā qd ad declarandū suū ppositum ponit nō vr valere: vicz q aia moues ad opa bona est in corpe vt spiraculū vite: sed cū nō pōt corp? inclinare ad bn opandū sequit ex pse queti tūc pctm nō cōmitti. laudabile. n. z vituperabile ñ nisi ex volūtate oriat siue eligēte siue impante: z pm contrinā beati Aug. j. retracta. ca. xv. dicit quodeo pctm involuntariū est vt nullo mō sit peccatū si nō fuerit voluntariū: vñ si aia foret in corpe ptēta actōe carēs in actu peccandi sicut gladius in vagina vtiq aie peccatū imputari nō posset. Hic etiā burg. ponit duas suas regulas supra positas venit: pmo supponēdo extra lra? mlta q in nulla sunt auctoritate fundata. secūdo ponēdo sniam extorta hebreoz exponi cōi sctoz: z puto q nō nisi in odiū postillatoris. Itē in eo. ca. vbi postil. dicit ex intentōe Aug. gigātes genitos ex filiis dei. i. de genere seth: ingressus ad filias boim de genere cayn: burg. instat dices q ex demonib?: ex eo q gigātes in hebreo dicūt nephilim. i. cadētes: qd supra improbatū ē: z solutū z spāliter videdū est q nō plus dr in lra de gigātib? nisi q fuerint illis diebus sup terrā: z sic credēdo burge. cōtentōem nihil plus significaret iuxta suam interptatōem nisi q demones illis diebus fuissent sup terrā Nō dr aūt in lra q gigātes. i. demones pm eū genuerint gigātes: q? p hoc significaret q demones genuissent demones: sed dr in lra filios dei genuisse z ad filias boim ingressos ds z qs irrōnabiliter bur. demones vl gigātes appellat. Per ea q b z supra dicta sunt nō negat positio incubox z succubox: nec negat q ill' vis poterāt generari gigātes: sed solū negat bn ex ista lra: put negat bea. Aug. z bur. digredies z volēs ondere quare nūc nō nascant gigātes sicut tūc dicit: q? nō cōcurrūt: ita frequēter aspectus syderū ad bndi ptinētia q in hoc multū pñt opari: qd dcm nihil facit ad sensum lrālē: sed vr fauere errori mathematicox z fatox q dr boies disponi varie ex cōstellationū varietate: que reprobat bea. Augu. bea. Greg. z alii sancti doctores.

Itē in eo. ca. vbi postillator dicit passiones būanas pm silitudinē cadere in deū nullo mō pm rem: silitudie tñ attēta nō penes deū z penitētē sed penes effect? vtriusq. z hoc exēplū postillatoris cuz dicit q deus se habuit sicut volēs dissipare qd fecerat: circa quē moduz dicendi bur. laborat sed redit in idē. Itē in eo. cap. vbi postillator dicit fedus dei cū noe ptinere ad defensionē ei? a malis boibus cē. ñ excludit q̄n ptinebat ad queuis alia pticula quox aliqua bur. tangit: sed q burg. dicit pfatū modū dicēdi postillatoris esse ficticiū z ad sensum lrālē nō ptinere frustra z calūniose loquit. nā ad habēdū lre veritatē pm Aug. in pnci. iij. li. de doctria xpiana. nō est abiciēdū quicq̄ in expositōe sacre scripture nisi qd fidē impedit. hoc ñ aūt postillatoris fundat sup manifesta verisimilitudine nō impediente sed promouente fidem est. n. verisile si abel iustus cum vnico iniquo cayn nō potuit eē secur? q noe iustus ex ista lra minus int tot reprobos secur? fuisset nisi iuxta fedus dei fuisset protectus a deo.

Capm. vij.

Dixitq dns ad eum: [b] Ingredere tu et omnis domus tua in archā. Te enim vidi iustū coram me in generatōe hac. [c] Ex omīb animātib mūdis tolles [d] septena z septēa: masculū z feiaz de aiantib vo imūdis duo z duo: masculū z feiam: sed et de volatilib celi septena et septena: masculū z feiaz: vt saluetis semē sup faciē vniuerse terre. [e] Adhuc. n. et p? dies septem ego pluā super

Dixitq dns ad eum. Hic pñr describit status noe. z primo in diluuio exīte sup terram. secūdo in illo recedēte. viij. ca. Circa primū describitur noe ingressus ad archam secundo diluuij accessus sup terram. ibi. Anno sexcētesimo vite noe. tercio diluuij excessus: ibi. Factū est diluuiū quarto creature viuētis decessus: ibi. Consumptaq ē omis caro. Circa primū sic dicit. b Ingredere tu cē. i. ppara te ad ingressum q? post septē dies ingressus ē vt dicit infra. c Ex oibus animūdis. Dicunt hic alii q mūda z immūda dicuntur hic p futuro. i. que distinguenda sunt mūda ab imūdis p legē dandā tpe moysi. hebrei aūt dicunt q añ legē fuit distinctio mūdox z imūdox. maxime q̄tū ad oblatōem z sacrificiū: vt ptz p illud qd dr ca. se. vbi dr q noe obtulit sacrificiū de aialib? mūdis tm. vñ z alii legalia seruata sunt añ legē sicut de observatōe sabbati: vt ptz supra. ij. ca. z de phibitōne esus sanguinis: vt ptz infra. ix. ca. z de circūcisione: vt ptz infra. xvij. capō. d Septena z septena. Ex hoc loco dixit Andreas q de aialibus mūdis fuerunt. xiij. septē masculi z septē femelle. ex imūdis vo duo: masculus z femella. z arguit hic ex textu: q? ibi dr infra: Ex oi qd mouet sup terrā duo z duo ingressa sunt ad noe in archaz. Et postea: z que ingressa sunt masculus z femina ex omni carne introierūt: z iō ex hoc reprobat dictū eox q̄ dicūt q de animalib? mūdis et auibus fuerūt septē tm̄ individua sex ad multiplicandū p generatōem vicz tres masculi z tres femelle: septimuz aūt etiā fuit masculus vt haberet noe qd offerret in exitu de archa: q? vt arguit iste Andreas sic introisset septimum individuū nō copulatū z masculus sine femella qd videt cōtra lram palle. Nec vt dicit oportuit addi septimū pp oblatiōem fiendā: q? sciebat noe q tamdiu starēt in archa aialia z aues q ibi poterāt pficare z sic de fetibus z pullis poterat sacrificare. Sed dictū isti? Andree videt minus rōnabile q̄ alioz: q? si de omnibus mūdis fuissent ibi. xiij. archa fuisset nimis occupata de tot aialibus z auib? z cibis eox. Itē nō fuerūt seruata individua nisi pp multiplicatōem z oblatōem. ad multiplicatiōem autē sufficiebant tres masculi z tres femelle de qualibet specie mūdox: qd etiā pz ex spē humana: cui? multiplicatio erat principalr a deo intenta. z tñ nō fuerunt seruata nisi octo individua: quatuor masculi: z iiij. femelle: pter qd videt inconueniēs dicere q de aliqua alia spē aialis vl ams. xiij. sint seruata. Itē qd assumit de pficiōe aialiū z auiū in archa falsum ē: q? in archa nō fuit coitus hominū neq bestiax seu auiū: sicut dicit ra. sa. z alii hebrei in tribulatōe niuine dicit: Boies z iumenta z boues z pecora nō gustent q̄cq̄: z nō pascant: z aquā non bibant. z de hominibus hic satis patebit per lram infra ca. se. z de aialibus z de auib? idē pbabile videt rōne pdicta. Item qd arguit de cōbinatōe nō valet: q? ls fuerūt septē de mūdis: fuit tñ cōbinatio sufficiens in qualibet spē z masculus z femina ad multiplicatōem: nec aliud habet p lram pcedentem. Itē p hoc q hic dr: Septena z septena non arguit q fuerint. xiij. de mūdis: q? eadē rōne sequeretur q fuissent quatuor individua de imūdis: q? de oib? generaliter dr: Bina z bina. z iō dicendū cum alijs q fuerunt

septē tm̄ de mūdis: sex.p multiplicatōe: ⁊ septimū .p. obla-
tōne sequit. scq̄. e Adhuc.n.p⁹ dies septē ꝛc. Isti
septē dies fuerūt dies luctus matusalē vt dicūt hebrei:
de quo supra dictū est: q̄ mortuus fuit anno diluuij. Vo-
luit.n. dñs eū honorare pp iusticiā suam: ⁊ ideo noluit q̄ in
undaret diluuiū do
nec trāsissent dies
luctus ei⁹. dicunt
etiā q̄ isti septē di-
es .pter hanc cām
fuerunt additi ad
terminū supra ta-
xatū. cxx. annoꝝ ūn
capi. vj. ibi. Erātq̄
dies illi⁹. cxl. anno
rū. f Eratq̄ sex
centoꝝ annoꝝ nō
q̄ noe tunc cōple-
set annū sexcētesi-
mū: ꝑ q̄ inchoauer-
at. patet etiam ex
hoc loco q̄ edifica-
tio arche durauit
per centuꝫ annos
fere. tantū em̄ tem
pus appositū ē ad
ostendendū patiē-
tiaꝫ dei expectātis
peccatoꝝ pniam ⁊
admonētis eos de
penitētia .p. edifica
tōem p̄dictā ⁊ ipi-
us noe p̄dicatōem
g Et ingressus ē
Noe ꝛc. Sepatim
nomināntur viri a
mulieribus ingre-
diendo archam et
ex diuio p̄cepto ad
oñendenduꝫ q̄ ꝑdiu
fuerī in archa: fue-
runt sepati q̄tum
ad thoꝝ: sicut pate
bit magis infra.

terrā q̄dragīta diebꝫ ⁊ qua-
draginta noctibꝫ: et delebo
omnē substāciā quā feci de sup
ficie terre. h Fecē ergo noe oia
que mādauerat ei dom̄⁹.
f Eratq̄ sexcentoꝝ annorū:
qñ diluuij aq̄ inundauerūt
sup terrā. i Et ingressus est
noe ⁊ filij ei⁹: vxor ei⁹ ⁊ vxo-
res filioꝝ ei⁹ cū eo in archā
pp aq̄s diluuij. k De animātib
quoq̄ mūdis ⁊ īmūdis ⁊ de
volucribꝫ ⁊ ex oī q̄ mouet
sup terrā duo ⁊ duo ingres-
sa sunt ad noe in archā ma-
sculus ⁊ femina: sic p̄ceperat
dñs noe. l Cūq̄ trāsiissent se-
ptē dies: aq̄ diluuij inunda
uerūt sup terrā. b Anno sex-
cētesimo vite noe mēse secū-
do: septiodecimo die mēsis
rupti sūt oēs fontes abyssi
magne: m ⁊ cataracte celi ape-
te sunt: ⁊ facta ē pluuia sup
terrā quadragīta diebꝫ ⁊ q̄-
draginta noctibꝫ. n In arti-
culo diei illi⁹ ingressus ē noe
⁊ sem: ⁊ cham: ⁊ iaphet filij

nominat⁹ ꝫcetero tm̄ erit ex causa dicta. l Rupti
sunt omnes fontes. nomine ruptionis vtitur ad ostē-
dendum q̄ istud diluuiū non p̄cessit ex causa natura-
li sed supnaturali: ⁊ ideo videndi sunt illi q̄ huius di
luuij volunt causam naturalē assignare dicentes: q̄ cā
fuit coniunctio
planetarum hu
midoꝝ i signis
pluuialib⁹: et q̄
coniunctiōe factū
fuit istud diluui
um: ⁊ eodē mo-
do volunt assi-
gnare causaꝫ in
cendij futuri an
te iudicium per
coniunctōnem
planetarum ca-
lidoꝝ in signis
calidis. licet em̄
diluuium parti-
culare in aliqua
parte terre cau-
sam habeat na-
turalē: general
tamen diluui
um maxime in
tanto excessu q̄
quindecim cu-
bitis transcen-
dat cacumina
montiuꝫ nō po-
test naturaliter
cuenire. vnde ⁊
p̄bs. ij. methau.
dicit q̄ cuꝫ vna
pars terre q̄ pi
us erat arida o-
periretur mari:
alia pars in alia
regione vbi erat
mare discoope-
ritur et fit arida
sed q̄ tota terra
simul cooperi-
atur aquis ꝑm
eum impossibi-
le videtur: nec virtute aliqua naturali pōt tantum de
aliis ꝓuerti elemētis in aquam q̄ excedat capita mō-
tiū maxime in tanta altitudine.

eius: vxor illi⁹ ⁊ vxores filio
rū ei⁹ cū eis in archam: ipi ⁊
oīe aial ꝑm gen⁹ suū: vniu-
saq̄ iumēta in genere suo: ⁊
oīe q̄ mouet sup terrā in
genere suo: cūctūq̄ volati-
le ꝑm genus suū. Vniuerse
aues oēsq̄ volucres ingres-
se sūt ad noe in archā: bina ⁊
bina ex oīi carne in q̄ erat
spūs vite. Et q̄ ingressa sūt ma
scul⁹ ⁊ femia ex oi carne ītro
ierūt sic p̄cepat ei de⁹: o ⁊ in
clusit eum dñs deforis. p Fa
ctūq̄ ē diluuiū q̄draginta
diebꝫ et q̄draginta noctib⁹
sup terrā: ⁊ multiplicate sūt
aque ⁊ eleuauerūt archā in
sublime a terra. Vehemēter
em̄ inundauerūt: ⁊ oīa repleꝫ
uerūt in superficie tre. r Porro
archa ferebatur sup aq̄s: et
aque ꝑualuerūt nimis sup
terrā: operiq̄ sunt oēs mon-
tes excelsi subvniuerso celo
s Quindeci cubitꝫ altioꝝ fuit
aqua sup mōtes quos ope-
ruerat. t Cōsumptaq̄ ē oīs

k Et cataracte celi. i. fenestre. Loquit̄ hic metapho-
rice: nec loquit̄ de celo stellato: sed de celo aereo vbi ge
nerātur nubes ⁊ pluuia.

l In articulo diei illius. articulus importat rem di-
stinctā ⁊ manifestā. Deus.n. fecit ingredi Noe de die
clara ⁊ manifesta: ad oñendū q̄ poterat eum tueri a
malis hoibus illius tp̄is qui cogitauerūt eū occidere.
Cetera patent vsq̄ ibi.

m Et inclusit eū dñs deforis. Noe.n. intra archam
existens non potuit ostium extra bituminare: ⁊ iō dñs
suppleuit qđ hō non potuit. vñ ⁊ hebraica lra hz: Et
clausit dñs p̄o eo.

o Factumq̄ est diluuium. hic ponitur diluuij excel
sus: quia ascendit vltra cacumina montium. Et pars
litera vsq̄ ibi. n Porro archa ferebatur sup aq̄s.
Non est intelligendum q̄ tota archa esset sup aquas:
sed q̄tum ad maiorem p̄tem. duodecim enim cubitꝫ
profundata fuit intra aquas: vt videbitur in sequen-
ti capitulo. p Quindecim cubitis altior fuit aqua
super montes. eodem modo accipiendi sunt cubiti si
cut supra. q Consumptaq̄ est omnis caro. Hic
consequenter describitur creature viuentis decessus:
⁊ patet:

b Anno sexcētesimo. Hic describitur diluuij accessꝰ
sup terrā. ⁊ primo q̄tū ad tp̄s cum dr. b Anno sexcē
tesimo ꝛc. apud hebreos due sunt opi. circa hoc q̄: Rabi
eliezer et sui sequaces dicūt q̄ iste est mensis octobris: q̄
hebraice noiatur mareseban. dicunt.n. q̄ primus mēsis
anni est septembꝛ in quo arboꝛes sunt p̄fecte in suis fru
ctibus. q̄: sic producte sunt a p̄ncipio: vt patuit supra ca
pitulo. j. Et iō q̄ mūdus videt fuisse creatus in isto men
se: iō dicunt eum esse primū simpliciter in āno: q̄: in eo a
principio inceperūt anni ⁊ mēses. Rabi Josue ⁊ sequa-
ces eius dicunt q̄ ipe est aprilis: q̄: martiꝰ q̄ hebraice no
minat nisan vocat primꝰ ꝑm festa. vñ Exod. xij. p̄cipitur
immolare phase. xiij. luna ad vespam primi mēsis. Scien
dū tm̄ q̄ martiꝰ hebreoꝝ aliq̄n cōcurrit cū aprili nr̄o. ⁊ iō
aliqui doctoꝛes nr̄i dicunt q̄ aprilis est primus mensis.
apud hebreos: ⁊ plenius de hoc dicet Exod. xij. Prima
aut opinio cōmuniꝰ tenet apud hebreos ⁊ rōnabiliter vt
videt: q̄: in aliquo genere aliquid bene nominat p̄mū: ñ
q̄ sit primū simplr sed ꝓpter aliquē notabilē euētū: sicut
j. Macha. j. ca. primꝰ annus alexādri magni vocat primꝰ
annus regni grecoꝝ pp facta notabilia alexādri: ⁊ tamē
ante eū fuerunt plures reges in grecia: ita etiā videt dici
de martio q̄ tūc sit noiatus primꝰ mensis apud hebreos
pp exitū eoꝝ de terra egypti in illo die: ⁊ hoc videt litera
sonare Exo. xij. Dixit quoq̄ dominus ad Moysen men
sis iste vobis principiuꝫ mensium primus erit in men-
sibus anni: ac si diceret hz de preterito non fuerit primus

r Et deleuit.oēm substantiā.s.viuentē:iō sequitur.
s Ab boie vsq; ad pecus.sequit. t Remānsit aūt solus noe. Ex hoc ptz falsitas aliquoz iudeoz dicentiū q; og qui postea legit rex baban ꝓter suā magnitudinē z fortitudinē cuasit diluuiū.hoc.n.dictū manifeste contradicit huic lre ac etiaz precedenti cum dicitur: Consūpta est oīs caro.z sequit:vniuersi boies cē.

o rpbarum libro.

caro q̄ mouebat sup terrā: volucrū aiantiū bestiarum oīmq; reptiliū q̄ reptant super terraz. Eniuersi boies z cuncta in q̄bus spiraculū vite ē in terra:mortua sunt

v Obtinuerūt q; aque cē.s.cōputando a pncipio inūdationis diluuij vsq; ad diem qua cēperunt minui .s.post.cl. dies: ideo dicit in textu se. Et ceperunt minui post cl.dies. Ra. sal. dicit q; isti.cl. dies computandi sunt a fine descēsus pluuiarum: ita q; dies.xl.pcedunt quibus facta est pluuia.z sic exponit obtinuerunt.s.in magnitudine z fortitudine sua:z sic ꝑm eum a pncipio inundationis vsq; ad incboatōem crementi aquarū fluxerunt centū.lxxxx.dies.z quod dr: Et ceperūt minui post.cl.dies.exponit a fine descensus pluuiaz.s. postq; aque obtinuerant in fortitudine sua terrā cē.

r Et deleuit cē oēm substantiā super terrā: a homīe vsq; ad pecus: tā reptile q; volucres celi et bestie fuerunt de terra. t Remānsit aūt sol noe z q̄ cū eo erāt in archa. v Obtinuerūtq; aq; terrā centū q̄nquaginta dieb:

Capm.viij.

a Recordatus aūt ds noe cūctoz̄q; animātium:z oīm iumētoz̄ q̄ erāt cū eo i archa: b adduxit spm̄ sup terrā: c z imminute sunt aq; z clausi sūt fontes abyssi z cataracte celi z ꝓhibite sunt pluuie cē celo. d Reuersiq; sūt aque ā terra e eūtes z redeuntes: f z ceperunt minui: post centuz q̄nquagita dies g Requieuitq; archa mēse septio: b vicesimoseptimo die mensis sup mōtes armenie. i At vo aq; ibāt z decrescebāt vsq; ad decimū mensem. k Decimo.n.mense primā die mensis apparuerūt capita montiū.z vidit.

a Recordatus aūt ds noe cūctoz̄q; animātiū q̄ erāt cū eo i archa: adduxit spm̄ sup terrā: z imminute sunt aq; z clausi sūt fontes abyssi z cataracte celi z ꝓhibite sunt pluuie cē celo. Reuersiq; sūt aque ā terra eūtes z redeuntes: z ceperunt minui: post centuz q̄nquagita dies Requieuitq; archa mēse septio: vicesimoseptimo die mensis sup mōtes armenie. At vo aq; ibāt z decrescebāt vsq; ad decimū mensem. Decimo.n.mense primā die mensis apparuerūt capita montiū. Et factū est post quadraginta dies aperiens noe fenestrā arche quā fecerat: dimisit corui

Et deleuit cē oēm substantiā.s.viuentē:iō sequitur. Ab boie vsq; ad pecus.sequit. Remānsit aūt solus noe. Ex hoc ptz falsitas aliquoz iudeoz dicentiū q; og qui postea legit rex babā ꝓter suā magnitudinē z fortitudinē cuasit diluuiū.hoc.n.dictū manifeste contradicit huic lre ac etiaz precedenti cum dicitur: Consūpta est oīs caro.z sequit:vniuersi boies cē. Obtinuerūt q; aque cē.s.cōputando a pncipio inūdationis diluuij vsq; ad diem qua cēperunt minui .s.post.cl. dies: ideo dicit in textu se. Et ceperunt minui post cl.dies. Ra. sal. dicit q; isti.cl. dies computandi sunt a fine descēsus pluuiarum: ita q; dies.xl.pcedunt quibus facta est pluuia.z sic exponit obtinuerunt.s.in magnitudine z fortitudine sua:z sic ꝑm eum a pncipio inundationis vsq; ad incboatōem crementi aquarū fluxerunt centū.lxxxx.dies.z quod dr: Et ceperūt minui post.cl.dies.exponit a fine descensus pluuiaz.s. postq; aque obtinuerant in fortitudine sua terrā cē.

Capm.viij.

Recordatus aūt est ds noe. Hic consequēter describit status noe in diluuio recedente: z primo describit aquaz recessus. secūdo hoim de archa egressus:ibi. Locutus est aūt ds ad noe dicēs Egredere. Circa primū sic procedit: q; primo superficies montiū denudat:secūdo terre planicies desiccatur:ibi. Cunq; transissent.xl. dies. Circa primū sic dicit. a Recordatus aūt ds noe. Nec est sic intelligendū q; aliqua obliuio cadat in deo:sed scriptura loquitur ꝑm modū nr̄m loquendi. dicitur enim aliquis alicuius obliuisci q̄n cum non liberat cum possit a pnsuris pntibus:z dicit ipius recordari q̄n incipit tum liberare. b Adduxit spm̄ sup terram.i.vētū siccuz aquas diminuentē.vnde sequit. c Et imminute sunt aque.veruntamē q:ista diminutio nō sufficeret nisi occeanus ad suū locū rediret.ideo sequit.

d Reuersiq; sunt aque de terra.sicut enim p ꝑceptū domini egresse fuerant de occeano sup terrā:ita de terra regresse sunt illuc. e Euntes z redeuntes.p hoc designatur fluctuatio aquarū z quo tempe aque incepe runt minui oīdit. f Et ceperūt cē.in quib9 obtinuerunt terras vt supza dictū est.z computat iste numerus a pncipio inūdatōis vsq; ad diem in quo cepe runt aque decrescere ꝑm cōem opinionē. g Requieuitq; archa mense septimo.s.anni illius. b Vicesimoseptimo die cē. Hebreus habet: Ararat. Et dicūt q; nō significat armeniā:sed aliā terrā cuius montes ꝓtenduntur vsq; prope armeniam:z ideo illi mōtes vocāt mōtes armenie. Aduertēdū ē b q; in hebreo bz xvij. die mēsis:z ꝑm hoc ñ pōt accipi mēsis septim9 ille q; ē septim9 in anno:q; a.xvij. die mēsis scdi q̄ incepit diluuiū vsq; xvij. die mēsis septimi ciusdē anni nō fluxerunt.cl.dies.sed deficiunt tres vel duo ad minus z tamen oportet dicere q; aque ceperūt decrescere an teq; archa requiesceret.q; aquis existentib9 in fortitudie sua archa sup aquas referebat fluitando:z p diminutionē aquarū accepit fundu3 z quieuit. z ꝑm hoc septimus mensis hic cēt accipiēdus a secundo mēse in quo incepit diluuiū z iste est octauus mēsis ānī. Ad quoz intellectū sciendu3 q; iudei faciunt mēses p lunationes:due aūt lunationes faciūt.lix. dies. z ideo primū mensem faciunt iudei.xxx. dierū. secūdū aūt.xxix. dierū. z sic cōsequēter de alijs decz eodem modo cōbinādo. z q; Moyses scribebat iudeis:menses sunt hic accipiēdi isto mō. Si autez a xvij.die mensis secūdi cōputent dies centū.l.qui fluxerūt anteq; aque icepert decrescere: nō inuenient completi.z vij. dies mēsis septimi: accipiēdo septimū mēsem illius anni:& deficiunt tres vel q̄uoz dies:vt ptz ꝑsiderando quantitatē mensiū dictam.

i At vo aque cē.nō ē intelligendū q; ibi finierit decrementū aquarū simplr sed tm̄ aquarū q̄ excedebant capita montiū.iō subditur. k Decimo.n.mēse.s.anni nō em̄ pōt hic accipi decimus a scdo mense:q; cēt undecim9 mensis anni:q; in litera dicit q; ab illa die q̄ apparuerūt cacumina montiū.s.prima die decimi mensis expectauit noe.xl.diebus z postea ter septem diebus: qui simul iuncti faciunt.lxj.mensis aūt.xj.z.xij. illius anni non faciūt nisi.lix.dies:z sic non cēt verum qđ dicitur in lra q; post illos.lxj.dies prima die primi mensis anni sequētis noe aperuit tectū arche cē. l Prima die mēsis cē. Et tūc primo archa fuit tota extra aquā. Ex hoc dicto z aliis ꝑdictis pōt colligi quot cubitis archa intrabat aquaz q̄n aque fuerunt in fortitudine sua:patet.n. q; non intrabat xv.cubitis:q; aque in fortitudine sua excedebant montes quindecim cubitis tm̄.z tūc archa ferebat.i. fluctuabat sup aquas. Si aūt tūc intrasset aquā q̄ndecim cubitis:nō fluctuasset quia fundus arche capita montiū tetigisset.z ex hoc ptz cōsequenter q; tantū ꝑcise archa intrabat aquā quantū aqua excedebat montes q̄n archa primo requieuit sup montes. Ad hoc videndū accipiendū est tps a primo die quo ceperūt aque decrescere vsq; ad diē quo apparuerūt ꝑmo capita mōtiuz.q; tūc diminute sunt aque.xv.cubitis ꝓbus excedebāt mōtes. Hoz autez in litera q; aque ceperunt minui post.cl.dies:qui accipiēdi sunt a prima die inundatōis aquarū z complete fuerunt septimo mēse.xix.die inclusiue z sic in vicesima die septimi mensis ceperūt aque decrescere. Dicit etiā in litera q; decimo mēse prima die mēsis apparuerūt capita montiū. Ex quo ptz q; tūc completū est decrementū.xv. cubitoz̄ ꝓbus aque montiū cacumina excedebant. a vicesima aūt die inclusiue mensis septimi vsq; ad primam diem decimi mensis fluxerunt septuaginta dies qui si diuidantur p.xv. qui est nūerus cubitoz̄ ꝑdictoz̄ assignāt decremēto cuiuslibet cubiti q̄uoz dies z dimidia z sexta ꝑs vnius diei. Item dz in lra: Dz mense septimo.xxvij. die mensis requieuit archa sup montes. Ex quo ptz q; a pncipio decremēti aquaz vsq; ad requiem arche fluxerunt tm̄ octo dies:in quib9 aque decreuerāt duob9 cubitis fere ꝑm ꝑdicta. Ex quo ꝓcludit ꝑm ꝑdicta q; archa intrabat aquā.xij.cubitis z parū plus. Et ista probatio pro-

cedit ꝺm tertū nr̃e translatōis: vt ptz ex p̄dictis. Si autē ꝺm lr̃am hebraicaz que habet. Septimo mense. xvij. die mēsis requieuit archa: p̄cedaꝫ: oportet accipe mensem septimū nō solū qui est septim⁹ in anno: ꝑ quī ē septim⁹ a secundo mēse anni: in quo incepit diluuiū: vt dictū est supra et iste ē mensis octau⁹ anni: ⁊ tunc a p̄ncipio decremēti aquaruꝫ vsqꝫ ad requiē archę fluxerūt dies. cxvij. in q̄bus ꝺm p̄dicta aq̄ decreuerunt sex cubitis: impfecte tm̄ ⁊ ꝺm hoc archa ibat aquā noue cubitis ⁊ paruꝫ plus. in toto aūt isto p̄cessu accipiūt mēses ꝺm acceptōem indeox: ⁊ sic debēt accipi: ꝑ quō accipiant iam dictum est. supponiē etiaꝫ q aque q̄libet die decrescebant equaliter: quod est satis ꝓbabile.

m Cūqꝫ trāsisset quadraginta dies. Hic consequenter describit quō terre planicies fuit desiccata q ulterius decrementū aquarū.

m Cūqꝫ trāsisset quadraginta dies ab apparitione capitum montiū.

n Aperiens noe fenestraz arche. nō fuit ostium q quod ingressi sunt homines ⁊ animalia: ꝑ fenestrā de qua supra victuz est. o Dimisit corui. ⁊ hoc fuit vndecimo mēse anni. p Qui egrediebat̄ ⁊c. Ecce cōem expositionem nō est intelligendū q reuersus sit ad noe aq̄s desiccatis: sed remansit apud cadauera vt cōiter dicit: ⁊ est similis modus loquendi: Matth. j. de ioseph ⁊ maria: vbi dicitur: Et non cognoscebat eam donec peperit filiū suū primogenitū: non q postea cognouerit. In hebreo dicit Qui egrediebatur exiens ⁊ reuertens. et hoc idem dicit Hieron⁹. in libro de hebraicis questionibus quod exponunt hebrei dicentes q corꝰ emissus de archa nō fecit legatōem suam, put noe intendebat: sed magis extra archam volitabat querēs reingredi archā. cām aūt huius assignant aliqui hebrei. s. q corꝰ habebat noe suspectū de femella sua. Ex quo patet in eis cecitas magna q̄ tam absurda dicunt ⁊ credunt: immo etiam in hoc sibi cōtradicunt. dicunt enī ⁊ satis apparet ex textu q coitus fuit simpliciter interdictus a deo intra archā: ꝑ qz translatio qua habem⁹ de emissione corui videt contraria hebraice litere. iō potest sic cōcordari: Qui egrediebatur ⁊ non reuertebatur. vt per hoc exprimatur intentio noe. ad hoc enī eum mittebat vt p suum reditum haberet aliquod signum de siccatione aquarum. sed quia non fuit ꝺm intentōez noe sed magis reuersus est statim nullo signo apposito: iō lr̃a hebraica factum corui exprimit cuz dicit: Qui egrediebatur exiens ⁊ reuertens. sed ꝺm hoc dictū nō remansit apud cadauera. ꝑ qz aque adhuc erant sup totaz terram planam: vt dicit infra: Regressus est ad archam vt haberet pastum.

q Emisit quoqꝫ columbā. quia corꝰ non fecerat legationem suam. r Que cum non inuenisset vbi requiesceret pes eius. hoc videtur falsum: quia iam ante apparuerant cacumina montiū: sed dicendū q ex diutina moza aquarū sup terram. terra non erat desiccata adhuc sed erat quasi lutum in q̄ nō libēter quiescit columba

s Aque enim erant super vniuersam terram .s. planam: quia iam ante cacumina montium discoopta erāt.

t Expectatis autem vltra septez dieb⁹ alijs. Ex quo patet q quattuordecim dies transierūt ab emissiōe corui. v Portās ramū oliue. in signū desiccatōis terre. sequitur.

cacumina montiū: m Cūqꝫ transissent quadraginta dies: n aperiens noe fenestram arche quā fecerat: o dimisit corui: p qui egrediebatur: ⁊ nō reuertebat donec siccarent aque sup terrā: q emisit quoqꝫ columbaz post eum vt videret si iam cessassent aque sup faciez terre. r Que cum non inuenisset vbi requiesceret pes eius: reuersa est ad eum in archā. s Aque em̄ erant sup vniuersam terram. Extenditqꝫ manū suā et apprehensam intulit in archam. t Expectatis autē vltra septem diebus alijs: rursum dimisit colūbam ex archa: u at illa venit ad euz ad vesperā: v portans ramū oliue virentib⁹ foliis in ore suo. Intellexit ergo noe q cessassent aque super terrā

Expectauitqꝫ nihilomin⁹ septem alios dies: et emisit columbā: que non est reuersa vltra ad eum. r Igit̄ sexcētesimo ꝓmo āno vite noe ꝓmo mense prima die mensis iminute sunt aque super terram. Et aperiens noe tectuz arche aspexit⁹ viditqꝫ q exiccata esset superficies terre. s Mense secūdo septimo et vicesimo die mensis arefacta est terra. a Locut⁹ est autē dñs ad noe dicens: b Egredē de archa tu ⁊ vxor tua: filij tui ⁊ vxores filiorū tuoꝝ tecuz: cūcta animantia q̄ sunt apud te: ex omni carne tam in volatilibus q̄ in bestijs ⁊ vniuersis reptilibus que reptant sup terrā: educ tecū: ⁊ egredimini sup terrā c Crescite ⁊ multiplicamini sup eam. c Egressus est ergo

y Viditqꝫ q desiccata esset sup̄ficies terre. s. ab inundatione aque: verūtamē terra nō erat adhuc ita siccata ⁊ solidata: vt esset apta ad ingressum animaliū ⁊ hominū: ideo sequit̄. z Mense secundo septima ⁊ vicesima die mensis arefacta est terra. i. ꝑfecte desiccata ⁊ aptata ad ingressum animaliū ⁊ hoim.

a Locutus est aūt dominus ad noe. Postqꝫ descripsit diluuij recessum. Hic consequenter describit ipi⁹ noe egressum: vbi sic proceditur: qz primo describitur obedientia egredientis. secundo deuotio offerentis: ibi. Edificauit aūt noe. Circa primū dicitur sic.

b Egredere ⁊c. sicut. n. ingressus fuerat archam de mandato domini: ita ad egrediendū expectauit eius mandatum. Egressus est autē noe anno reuoluto ex dez die qua ingressus fuerat: quod probatur sic: quia sexcentesimo anno vite sue mense secundo. decimaseptima die mensis ingressus est archam: ⁊ anno reuoluto illa dies fuit. xxvij. mensis secundi: in qua dicitur exisse: quia annus solaris excedit annum lunarē in. xj. diebus. Iudei aūt faciunt menses ꝑ lunatōes: ⁊ sic accipiuntur hic vt dictū est.

c Tu ⁊ vxor tua. In ingressu arche dixit: Tu et filij tui. separando viros a mulierib⁹. in exitu cōiungit vxorem cū viro vt ex mō loquēdi oñdat. q sicut in ingressu arche ꝓcubitus fuit ꝓhibitus: ita in exitu fuit laxatus ⁊ impositus. vnde sequit̄.

d Crescite ⁊ multiplicamini ⁊c. Nec istud referē ad homines tm̄ sed etiā ad alia ⁊ aues quoꝝ egressum ꝓceperat. ⁊ sic patet q etiam bruti tunc relaxatus est coitus: qui aī fuerat ꝓhibit⁹. e Egressus ē ꝑ noe.

fabula manni

obediens mandato dei. f Edificauit aūt noe. Hic ꝓnter describitur ipius noe deuotio: p hoc q̄ obtulit sacrificiū deo grās agens ꝛ sua liberatōe.

g Odoratusq̄ ē dñs. In hoc oñditur acceptatio diuina: ꝛ p̄sequens noe bonitas ꝛ deuotio declaratur q̄ tales oblationes ñ erāt acceptę deo nisi ex fide ꝛ deuotōe offerētiū: ꝛ q̄ propter gratitudinē in aliquo beneficio dō meretur aliud beneficiū: ideo post beneficiū liberationis dat̄ dñficiū assecuratōis cum dicit.

noe ꝛ filij eius ꝛ vxor illius et vxores filiorum eius cum eo: sed ꝛ omnia animantia: iumenta et reptilia que reptant sup terraꝫ ſm genus suuꝫ: egressa sunt ꝛ archa. Edificauit autē noe altare dño: ꝛ tollēs ꝛ cūctis pecoribꝫ ꝛ volucribꝫ mūdis: obtulit holocausta sup altare

h Odoratusq̄ est dñs odorē suauitatis ꝛ ait ad eū. b Nequaq̄ vltra maledicam terre ꝓpter homies. Sensus eīm ꝛ cogitatio humani cordis in maluꝫ ꝓna sunt ab adolescentia sua. Non igit̄ vltra ꝑcutiaꝫ omnē animā viuentez sicut feci. k Cūctis diebꝫ terre semētis ꝛ messis frigus ꝛ estus estas ꝛ hyems nox ꝛ dies nō m) requiescent

b Nequaq̄ vltra ꝛc. eam generaliter dissipando p diluuium.

i Propter homines. i. propē peccata hominū: ꝛ causa subdit: Sensus enim ꝛ cogitatio ꝛc. sequitur.

k Cunctis diebꝫ sementis ꝛ messis. ſm hebreos hic diuidunt̄ sex tempa ꝛ cuilibet tempori duo menses attribuunt̄. tempori sementis attribuitur medietas septembris ꝛ totus october ꝛ medietas nouēbris. Tempori frigoris assignat̄ medietas nouembris ꝛ totus decēber ꝛ medietas ianuarij. Tempori hyemis medietas ianuarij ꝛ totus februari⁹ ꝛ medietas martij: ꝛ ſm eos grauius ē tps frigoris q̄ hyemis. Tempori messis attribuit̄ medietas martij ꝛ totus aprilis ꝛ medietas mai. In terris eīm calidis aliqua tempestiua incipiūt colligi circa finē martij ꝛ maxime ſm menses iudeoꝝ: q: pum⁹ mēsis hebreoꝝ cui correspōdet martius sp cōcurrit cum aliqua pte aprilis ꝛ aliq̄ fere totus includit. Tempori estatis attribuitur medietas mai ꝛ totus iunius: ꝛ medietas iulij. Tempori estus attribuit̄ medietas iulij ꝛ tot⁹ augustus: ꝛ prima medietas septēbris ꝛ est temp⁹ estus grauius in caloꝛe q̄ tps estatis: ꝛ ideo sic notatur sicut ꝛ de frigoꝛe ꝛ hyeme dictū est in cōtraria qualitate.

l Nox ꝛ dies. ista circueūt omnia tpa.

m Nō requiescēt. i. p̄dicta nō cessabunt deinceps ꝓp diluuiū sed deducent̄ ſm ordinē suum.

n In ca. viij. vbi dr̄in postilla: Ex hoc dicto ꝛ alijs p̄dictis potest colligi ꝛc.

Additio.

Inquirere quot cubitis archa intrasset aquam ꝛpe diluuiū videt̄ magis curiosum q̄ vtile: cuꝫ non solū habere noticiā certā de hoc nullaꝫ p̄stat cognitōem vtilem in credendis nec in agendis: ſ nec etiā requirit̄ ad planā lr̄e exp̄nē. quātūcunq̄ n. archa aquā intrasset siue plus siue minus nō variatur ex hoc aliquid in expositione lr̄e: vt patz intuenti: ꝛ iō glosa nr̄a mentōem de hoc non facit: nec vt credo aliquis sanctoꝝ: nec etiā doctoꝝ hebreoꝝ: nisi solum ra. Sa. qui in hmōi vanis quesitis p modum questionis facit longam altercatōem: dato etiam q̄ hec inquisitio requireretur vel esset aliqualiter vtilis. rationes tamen a postillatore ad hoc p̄bandum inducte nullaꝫ videntur habere efficaciam: nam p̄supponit ad hoc p̄bandum quedam manifeste non vera. Dicit enim primo q̄ si archa intrasset aquā. xv. cubitis q̄ non fluctuasset: eo q̄ fundus archę capita montiū tetigisset: quod non est verū: nā potuisset archa fluctuare in locis nō montuosis que sunt maior pars ꝛ p̄cipua vniuerse terre. non. n. necesse erat q̄ sp archa trāsisset super capita montium: vt manifestū est. Dicit etiam: deducere q̄ decrementum cuiuslibet cubiti durauit per quatuor dies ꝛ dimidiū ꝛ sextam ptem vnius diei: ꝛ hoc diuidendo. lxx. dies quod fuit tempus decrementi p quindecim partes qui est numerus cubitoꝝ quibus aqua excedebat montes: vt largius hoc videtur deduci in postilla: que quidē deductio manifesta est inualida: quod sic p̄z nam cum aqua de sui natura sit fluida: oportz q̄ orbiculariē se habeat circa centrū. Ex quo sequit̄ q̄ multo maior quātitas aque cōtinebat̄ in summo cubito p̄mo exiccato qui est remotior a cētro q̄ in cubito immediate sequenti q̄ est ꝓpinquior centro: ꝛ per ꝓsequens minoris capacitatis: ꝛ sic de sequētibus intātū q̄ cubitus vltimus qui terrā imediate circūdabat cōtinebat minorē quantitatē aque respectu cuiuscunq̄ cubiti superioris: vt satis patet cuilibet aduertenti. Deinde supponitur etiā in dictis suis lz nō exp̄mat: q̄ sup montes armenie in quibus requieuit archa creuerit aque. xv. cubitis: ꝛ hoc est ignotum seu incertū: nam si mōtes armenie non sunt de altissimis montiū: tunc aqua creuit sup eos plusq̄ xv. cubitis. excessus. n. cubitoꝝ. xv. intelligēd⁹ē respectu summoꝝ montiū: vt ꝓz ꝓ lr̄am dicentem: Operti q̄ sunt mōtes excelsi sub vniuerso celo. xv. cubit̄. Deinde supponit etiam q̄ aque q̄libet die decrescebant equaliter qđ dicit esse ꝓbabile: qđ quidē ꝑsuppositū nō facit ad ꝓpositum suū ꝓcludendū: nā dato q̄ tāta quātitas aq̄ decresceret in vna die sicut in alia: ex hoc tū nō sequit̄ q̄ tāta quātitas cubiti seu altitudinis aq̄ decrescat in vna die sicut in alia: rōne iā dicta. nā vnū cubitū in altitudine positū est multo maioris capacitatis q̄ aliud cubitū no in tanta positū altitudine vt dictū est. si aūt quis dicat cum p̄dicta qđ vt dixi sit potius curiosa q̄ vtilis cur circa eaꝫ tantā fecerim altercatōem: Dicēdū q̄ hoc introduxi ad oñendū ineptitudinē ipius Ra. sa. in exp̄one sacre scripture: lz eum frequēter allegat postillator.

Replica correctorij ꝺ burgē. vanum.

In ca. viij. vbi postillator attendit varias sanctorum opiniones ꝺ arche quantitate quibusdā sentientibus q̄ eius quantitas attendenda esset ſm cubitos geometricos alijs ſm cubitos vsuales: sic q̄ beatus Aug. Oroge. cōmendans. xv. de ciui. dei. cap. xxvij. stat cum prima mensura concludens q̄ qui talez magnitudinem nimiā reputant cogitent centū annos quibus fabricata est archa. vñ ꝛ glo. ordi. allegans eundem beatū Aug. dicit: q̄ si p noe ꝛ tres filios eius in centū annis archa tante magnitudinis fabricari nō potuit nō mirum alios artifices assumptos ꝛc. vide in glosa. xxiij. Decirco videbatur idem postillatori rōnabiliter disputandū de arche ingressu in aquam: sciēs q̄ oportet naues magnas plus ingredi q̄ minores cōcludens q̄ non potuit secure ingredi. xv. cubitis sed minus: quia alis periculum fuisset naufragij ad cacumina montiū: q: tm. xv. cubitis fuerūt coopta: quā disputatōem burgē. valde egreferēs postillatorē ꝓ curiositate repbendit plus extra curiosus ne dixerim vanus: q: vana assumit ad reprobatōem postillatoris. Primo nāq̄ dicit postillatorē assumere q̄dā manifeste nō vera: in hoc q̄ dixit archā latā sup montiū cacumina nō fluctuasse si. xv. cubitis ingressa fuisset aq̄s: hoc dicit esse falsum ex medio qđ in vico straminū nō valuisset: vicz q̄ archa posset in locis nō mōtuosis fluitare. nō erat inquit necesse q̄ archa semp trāsiret sup capita mōtium. Ecce q̄tum burg. cōcludit. concessis. n. illis adhuc

pausino

stat dictū postillatoris. q si aliqñ impetu aquaꝝ ⁊ vētorū arcba fuisset lata sup cacumina montiū vtiqꝫ naufragiū tactu arche ad mōtes affuisset in illo casu. s. ii. xv. cubitis aquā intrasset. Dz aūt aliqñ etsi nō sp arcba ferret supra cacumina: oportet burg. ꝓcedere nisi velit fingere miraculum ⁊ sic nibil valet ipius arguīn tū. Dz autē secūdo Bur. dicit contra decrementi equalitatē nonvalet: imo sue ꝓprie assertioni ꝓtradicit. dixit em supra de ope tercie diei q elementum aque sit ecentricuz ⁊c. nunc autē dicit: q ō sui natura fluidū oportet q orbiculariter se habeat circa centrū. Eadē em rōne q fluiduz non oportet q nūc sit ecētricū: vbi satis fuisset dicere q sicut arida in principio apparens ꝓ hominū generatōe tpe diluuij cooperta fuit: ita ex alia p te nunc coopta tempore diluuij fuisset denudata: ⁊ redeūdo diuina iussione ad locum suū diluuiū cessasset: ⁊ sic ꝓ babilia essent q dixit postilla. ⁊ burg. improbauit. Sentētia ista trabi pōt a beato Augu. xvj. de ciui. dei ca. ir. vbi dicit q nulla discretionis rō assignari valeat quare terra apud nos debeat discoopiri ⁊ non infra nos: ⁊ sic coniecturari possent antipodes. q. d. q qz sola dei volūtas pōt assignari ꝓ causa q aqua relicta sue nature: qz fluida: qre tempore diluuij a pte infra nos denudata fluxisset ad ptes nostras ⁊ refluxisset iurta arbitriuz diuine volūtatis ⁊ cessasset diluuiū: vel dicaꝫ si placet sicut dictū est supra ca. j. correcto. iij.

Benedixitqꝫ deus noe. Hic ꝓnr describit statꝰ noe post diluuiū: ⁊ primo qtum ad dei beneficiū. secūdo qtum ad ipius exercitiū: ibi. Cepitqꝫ noe vir agricola. Circa primū primo describit dei beneficiū qtuz ad collatōem boni. secundo qtum ad amotōez mali: ibi Hoc quoqꝫ dixit deus ad noe. Circa primū describit primo beneficiū ipius dei erga noe ⁊ filios eius in spūalibꝰ cum dicit. a Benedixitqꝫ deus noe ⁊ fi. eius. gratiā suā in eis augmentando. Scdo tanguntꝫ dei beneficia in tpalibus: ⁊ ꝓmo qtū ad ꝓseruatōem speciei que est p generatōnem cum dr: Crescite ⁊ multiplicamini ⁊c. Scdo qtuz ad psidētiā hominū sup bruta: cū subdit. b Et terror vester ⁊c. nō tamē sic est intelligendū q ipi ⁊ filij eius sit datū tātū dominiū sup aialia: sicut habebat adaz in statu innocentie: sed qz sunt domesticabilia ꝓ boiem ⁊ naturaliter timent facie hois. Tercio tangit beneficium dei qtum ad cōseruatōem individui p nutritōem: cū dicitur. c Omnes pisces maris ⁊c. tunc. n. concessit eis deus q possent vesci piscibus ⁊ carnibus duplici ratōne. Una quia terra per diluuium fuit peiorata vt dictuz est supra: ⁊ ideo terrena scētia non sunt ita nutritiua sicut ante. Secunda qz natura humana facta est fragilior: ⁊ ideo cōcessus ē victus latior. vñ sequit. d Quasi olera ⁊c. i. sicut homini ꝓmo ꝓcessi vesci oibus terrenascētibus: ita vobis ꝓcedo vesci piscibꝰ ⁊ carnibꝰ. e Excepto q carnē cū sanguine nō comedetis. Ab illa generalitate istud excipit: ⁊ exponit a iudeis vno mō sic: Carnem cū sanguine. i. mēbruz abscisum de animali viuo: qa istud videtur crudele ⁊ inhumanuz Alio modo vt q hoc intelligatur ꝓhibitū strangulatū: submersum: ⁊ p se mortuū: ⁊ hmōi qd mouit absq sanguinis effusiōe. Tercio mō intelligitur vt per hoc intelligatur ꝓhibitus esus sanguinis separatim a carne: acsi diceretur carnē cū sanguine ⁊c. .i. ipz esus carniū sit vobis cōcessus. non tamen esus sanguinis. Quarto mō sic exponit Teuti. xvij. q si aliqd acapet venatōne vel aucupio pus deberet effundi sāguis q̄ comederet: et rō huiꝰ exceptionis subdit. f Sanguinez em aiarū vestrarū. i. corpoꝝ aiatoꝝ. g Reqraz de manu cūctarū bestiarū ⁊c. qd exponit dupl: vno mō qz deus requirit vltionē de homicidio: nō solum si fiat manu bois immediate ꝫ etiā si fiat mediantibꝰ bestijs sicut tyranni tradebant martyres bestijs deuorandos Alio modo vt homo non solū puniatur ꝓpter homicidum: sed etiā bestia si interficiat boiem ꝓpter facti horrorem: cuius animal brutū peccare non possit. vnde ⁊ Leui. xx. dicitur: Qui cum iumento ⁊ pecore coierit morte moriat: pecus quoqꝫ occidite. b De manu viri ⁊ de manu fratris eius ⁊c. Hoc sic dupliciter exponitur: vno modo sic. De manu viri. id est fortis ⁊ audacis. Et de manu fratris. i. quantūcunqꝫ ꝓpinqui: vt per hec ostendat q homicida non euadet diuinam vltionē nec ꝓpter fortitudinē suā: nec ꝓpter ꝓpinquitatem. Alio modo vt per hoc intelligat pena homicidij voluntarij: cum dicitur: De manu viri. ⁊ casualis seu fortuiti cum dicitur: Et de manu fratris eius. i. de manu illius qui diligebat occisum tanqꝫ fratrem ꝓprium: quia etiam talis homicida lege punitur. deberet. n. fugere ad vnaz ciuitatē refugij: ⁊ sic manere quasi exul a ciuitate sua vsqꝫ ad mortē summi sacerdotis. vt hr. j. Nu. xxxv. ca. i Quicunqꝫ effuderit ⁊c. scienter ⁊ a proposito. k Effundet sanguis illius. Et ratio sumitur ꝓpter dignitatez nature humane: cū subditur. l Ad imaginē ⁊c. ⁊ patet. m Hec quoqꝫ dixit deus ad noe. Hic ꝓnter describitur dei beneficium erga noe ⁊ posteros eius qtuz ad amotōem mali. ipz enim iam assecurasset eos de diluuio amplius non futuro ꝓ verbum: hoc amplius assecurat p sensibile signum: vicz per apparitōnem iridis

plicami: ⁊ ingredimini sup terrā: ⁊ implete eā. m Dec qꝫ dixit deus ad noe et ad filios eius cū eo. Ecce ego statuā pactū meū vobiscum ⁊ cū semine vestro post vos: ⁊ ad oēm aiam viuentē: q̄ est vobiscū tā in volucribꝰ q̄ in iumentis ⁊ pecudibꝰ terre: cūctisqꝫ q̄ egressa sunt ꝺ arcba ⁊ vniuersꝫ bestijs terre Statuā pactū meū vobiscū: vt nequaqꝫ vltra interficiet oīs caro aquis diluuij neqꝫ erit deinceps diluuiuz dissipās oēm terrā. Dixitqꝫ deus. Hoc ē signū federis qꝺ ego inter me ⁊ vos ⁊ ad oēm aiam viuentē q̄ est vobiscū in generatōes sempiternas Arcū meū ponā in nubibꝰ celi et erit signū federis inter me ⁊ inter terrā. Cunqꝫ obduxero nubibꝰ celum: appa

tempoꝛibus pluuioſis: ⁊ ptꝫ lr̃a vſq; ibi. p Et recoꝛdaboꝛ federis ⁊c. nō qꝛ obliuio cadat in deo: vt ſupꝛa dictū eſt: ſed dicit recoꝛdari alicuius qñ ſubuenit ei qꝛ ſic ſubueniēdo ſe bꝫ ad modū recoꝛdantis ipſius. q Hoc eſt ſignū federis, tunc. n. dñs facit apparere iridē: ⁊ oſtendit ipſi noe: vt cæteꝛo cognoſceꝛet iſtud ſignuꝫ cum ſua poſteꝛitate. Circa hoc autem queꝛitur quomō iris ſit ſignum federis cū pꝛocedat ex cauſa naturali. ⁊ dicunt aliqui q vſq; ad diluuium nō fuerat pluuia nec iris apparuerat: ſed hoc nō videtur ratōnabiliter dictum cum pluuia fiat ex diſpoſitione aeris et motu ſtellarum ⁊ iſte cauſe multo tempoꝛe pꝛeceſſerant: ꝓpter quod nō eſt veriſimile quin et effectus cōſecutus fuiſſet multis vicib⁹: ⁊ idō alij dicūt q licꝫ pceſſiſſent nubes ⁊ pluuie: non tñ fuerant nubes in tali diſpoſitione q ibi generaꝛet iris: quia ad generationem iridis requiꝛit nubes cōpꝛeſſa: ⁊ ante nubem cōpꝛeſſam nubes roꝛida: vt habet .iij. methau. qꝛ iris generatur in nube ꝑ modum ſpeculi: vbi requiꝛitur recepcio in roꝛatōe ⁊ termiatio in denſitate nubis: ſicut in ſpeculo requiꝛit pſpicuitas vitri: ⁊ cōpſſitas plumbi terminās. Dicunt igitur q primo facta eſt talis diſpoſitio qñ deus oñdit ipi noe iridem: ſed hoc nō videtur verū: qꝛ ſm Aug. deus res qs condidit ſic adminiſtrat vt eas ꝓpꝛios motus agere ſinat: ⁊ ideo cuꝫ talis apparitio fiat ex cauſa naturali nō eſt veriſimile cum multotiens pfuit eius cā quin ⁊ ꝑ ꝓſequens effect⁹ cōcomitabaꝛ. Vnde idem inconueniēs eſt negare q pluuia ante diluuiū fuerit ⁊ q iris apparuerit vt videꝛ. Supposito igitur q apparuerit ante diluuium. Dicunt tñ aliqui q nihilomin⁹ poſt diluuium eſt datum in ſignū diluuij: non futuri: nec eſt ſignū ad placitum vt nomina ſignificant res: ſed eſt ſignū naturale ſicut digeſtio vꝛine eſt ſignum future ſanitat⁊: vel moꝛtis nō future ex illa egritudine. Ad cui⁹ intellectum ꝓmittunt modū generatōis iridis: quia non generaꝛ tempe multū ſicco nec mltū pluuioſo: eo q generaꝛ in nube roꝛida oppoſita ipi ſoli: ⁊ hoc qñ ſunt vapoꝛes in aere ſufficiētes ad generatōnem talis nubis: non tñ ſunt in tanta abundantia: quin caloꝛ ſolis poſſit eas deuincere ſic q non ſequitur ex eis magna pluuia: ⁊ ideo eſt ſignū naturaliter ſignificans diluuium non futurū de propinquo: quia ſignificat remotionem diluuij ꝺ propinquo futuri. ſcz remotionem vapoꝛum in tanta multitudine q inde poſſent generari pluuie in tanta abundantia q ſequaꝛ diluuij inundatio: veruntamen quia talis diſpoſitio aeris non ſemp duraꝛ: ideo vna apparitio non eſt ſignū diluuij decetero nō futuri: ſed apparitio cōtinuata ꝑ frequentē apparitiōem: ⁊ ideo dicunt q ante diluuiū non fuit ſignū diluuij non futuri: quia talis apparitio fuit interrupta magno tempe ante diluuium. Sed hoc dictū videt eē ꝓtra veritatez ⁊ contra textum. accipit. n. cauſam diluuij partialem ꝓ totali. ſ. q pluuie fuerint ⁊ poſſint eſſe tota cauſa: qꝺ eſt falſum: qꝛ diluuiū generale de quo eſt queſtio nō pōt cauſari naturaliter vt dictum eſt ſupꝛa. vij. ca. Item contra tex. qui cauſaꝫ diluuij actiuam attribuit virtuti diuine ex influentia ſpeciali: ⁊ materialem pꝛincipalem aquis occeani ꝓtute diuina eductis ſup terrā ⁊ multiplicatis vltra cacumina mōtiū. xv. cubitis. vnꝺ ſupꝛa vj. c. dixit dñs: Ecce adducaꝫ aqs diluuij ſup terram cōtū ad cām efficiētem. ⁊. vij. ca. cōtuꝫ ad materialē dicit Rupti ſunt oēs fōtes abyſſi magne ⁊ cataracte celi apte ſunt. Ex quo ptꝫ q cā mālis ⁊ pncipalis fuerūt aque occeani. Patꝫ igit q apparitio iridis nō pōt eſſe ſignum naturale diluuij generalis non futuri cū non ſit ſignum remotionis cauſe niſi materiał tm̃ nec adhuc materie pꝛincipalis: ⁊ ſecūdarie: vt ptꝫ ex textu: ⁊ iō dicendū q eſt ſignū magis ad placitū. ſ. ex oꝛdinatiōe diuina inquantū deus oꝛdinauit q apparitio iridis decetero eſſet ſignū rememoratiōnū pactiꝺ vel federis ipi⁹ dei facti ad noe q diluuiū decetero nō induceꝛet generaliter terrā diſpdens ſicut dicit in textu: Eritq; arcus meus in nubibus ⁊ videbo illū ⁊ recoꝛdaboꝛ federis ⁊c. Et q̃ patꝫ q ante diluuiū nō fuit in ſignū hui⁹ lꝫ apparuerit: qꝛ tale pactū vel fedus nō erat adhuc inſtitutū: ſed pacto facto deus inſtituit apparitōez iridis ſiue ipaꝫ iridē de nouo in ſignuꝫ hui⁹ pacti vel federis: lꝫ iris ſit res naturalis ⁊ añ diluuiū fuerit: ſicut aliqñ ꝓtingit in būanis q lapis magnus q̃ diu ſtetit in aliquo loco imobilis de nouo ſtatuit in ſignū alicui⁹ diſtinctōis vtpote hereditatū vel regnoꝝ r Erāt igit filij noe. iſtꝺ ponit ꝑ quādā recapitulatōez ⁊ vt exꝑimaꝛ qꝺ ſequit. s Porro cā ipe ē pa. chanaan. iſtud ſpāliter exꝑmit eo q dñs daturus erat filijs iſrael terrā chananeoꝝ. t Cepitq; noe vir agricola. Hic deſcribit ſtat⁹ noe p⁹ diluuiū cōtū ad exercitiū: erat eiñ terra ꝑ diluuiū peiꝺoꝛata: vt ſupꝛa dictū eſt: ⁊ iō indigebat diligētioꝛi cultura. v Et plā. vineā. lꝫ. u. cēt. ꝓducta a terra erat tñ qꝺ ſilueſtris dimiſſa ⁊ ipe diligētius coluit: x Bibenſq; ⁊c. ignoꝛabat. u. fortitudinē vini q̃ prius erat inexꝑta. y Et nudat⁹ ⁊c. i. diſcooptus in ptibus inferioꝛib⁹: qꝺ cū vidiſſet chā pater chanaā: h̄ nominat chanaā: qꝛ ſm aliqs ipe pmo vidit ⁊ pri ſuo cham indicauit. ſm alios qñ hic agit de malicia ipius cham q̃ irreuerenter ſe habuit ad pꝛem. iō fit mentio h̄ ꝺ filio ei⁹ chanaā: qui ſecutus eſt malos moꝛes pris: ⁊ tātū creuit malicia in poſteris q poſtea interfecti ſunt de mandato dñi ⁊ terra eoꝝ data eſt filijs iſrael. z Merēda ⁊c. Ex hoc ptꝫ q boices adhuc nō vtebant femoꝛalib⁹: ſ poſtea inuenta ſunt primo a quadā muliere que vocata fuit Semiramis: vt bꝫ in byſtoꝛia ſcolaſtica. a Illuciauit ⁊c. vt incitaret eos ad deriſionē pris ſ ipi ecōtrario voluerūt eū bonoꝛare ei⁹ turpitudinē tegendo. iō ſequit: Et vo ſem ⁊ iapbet ⁊c. Et pꝫ litera vſq; ibi. b Maledictus

Semiramis femoralia primo inuenit. Sco. Hyst.

chanaan.maledixit patri ñ filio:q; filꝰ istud flagitiuz in cepat:vt dictū est ꝑm aliquos.vel aliē vt ꝙ hoc oñdat q ipe chā nō solū eet maledictꝰ in ꝑsona sua:ꝫ q etiam ista maledictio ad suos posteros ꝑtinaret:ꝛ q; sicut irreuerentia ꝑna meret maledictōem ita reuerentia bñdictōz ideo subditur.

c Benedictꝰ dñs deus sem. vidit eñ in spiritu q cultus vnius dei remansurus erat in filijs sez alijs ad ydolatriaz declinātibus quod nō potest fieri sine gratia dei speciali: ideo in bñdictione ipsius sem bñdixit dominо.ꝙ hoc enim q ꝓponit in hac benedictiōe ipm sem ipi iapbet ostendit q sem fuit ꝓncipalis in reuerētia patris:ꝛ induxit ipm iapbet ad hoc. d Dilatet deus iaphet.ꝙ hoc oñdens q esset dilatandus in multitudine ꝙlis. e Et habitet in tabernaculis sem. Istud exponit dupliciter:vno mōvt referat ad ipm deū: vt sit sensus: q; uis iaphet sit dilatandus in multitudine gentiū ab eo descendentiū:tamen nō habitabit deus in eo ꝙ verū ꝛ spalem cultū:sed in ipo sem:q; a filijs ab eo descendentibus factū est tabernaculū federis tpe moysi:ꝛ templū tpe salomonis in q̄bus dicit deus habitasse. Alio mō vt referatur ad ipm iapbet vt sit sensus q aliqui descendentes de iaphet habitent in tabernaculis sem.i.in tabernaculo et templo:q; in festiuitatibꝰ solennibꝰ aliqui gētiles qui descenderant de iaphet ascensuri erāt cū oīnis in tabernaculum ꝛ templū:vt dr Job.xij. Vel q; in aduentu xpi et ꝓdicatōe euangelij cecitas cōtigit in israel qui descēdit de sem:ꝛ plenitudo gentiū que descendit de iaphet intrauit ecclīam ꝙ fidei susceptōem:vt dicit aplus ad Ro.xj.ꝛ sic habitauit in tabernaculis sem. Cetera patent.

¶ In ca.ix.vbi dr in postilla:Et rō huius exceptōis subditur ꝛc.

¶ Additio ꝑma.

Et hoc q deus ꝓhibuit homicidiū nō dr rō ad hoc q non comedat caro aialis cum sanguine: qualitercunq; exponat homo.n.nō cōceditur in esum bois nec alicui⁹ aialis:sicut aialia sunt cōcessa ad esuz hominis.vnde in hoc loco vbi nra litera dicit: Sanguinez eñ aiaz vraz requirā.hra hebraica hz: Verūtamen sanguinē aiaz vestrarū requirā.exponit sic:lz enim vobis cōcesserim occasionē aialiū:non tñ boim. Et exponat cetera sicut in postilla.

¶ In eo.ca.ix.vbi dicit in postilla: Supposito igit q apparuerit ante diluuiū ꝛc. ¶ Additio secūda.

Quod aūt iris apparuerit ante diluuiū satis patet ex veritate hre:nā vbi trāslatio nra hz: Arcū meū ponam in nubibus ꝛc. Ex quo videt q ante diluuium fuerat positū lz tunc nō in signū.exposito aūt quaz hic refutat postillator videt satis sustinenda. Pro q̄ sciēdum q inter signa que sunt ad placitū sicut noia ꝛ res ꝙ ea significatas sepe aliqua inuenit cōgruentia.vñ ex hoc q adam imposuit noia cunctis aialibus:vt dr Gen.ij.arguunt doctores q adam sciuit omniū aialiū naturas:qđ nō sequeret ex hoc nisi noia naturis rerū ꝓgruerent ꝛ iō in proposito lz apparitio iridis ad placitū.i.ex ordinatione diuina sit signū q de cetero nō inducat generale diluuium:vt litera sonat:nō tollit ex hoc q inter signum ꝛ rē signatā sit aliq̄ ꝓgruētia naturalis: q̄ quidē ꝓgruentia ē. nam ad generatōem iridis requirit q in aere nō sit multa siccitas:nec multa hūiditas: ꝫ q iste due q̄litates sint certo mō ꝓportionate:vt tactū ē in supradictis opinionibus.ꝛ inde ē q Ptolomeꝰ in q̄dripartito dicit q cū iris apparet statim post tempus pluuiosum ē signū serenitatis future.vñ ex illa ꝓne quā reprobat postillator sequit q cā actiua diluuij nō fuisset virtus diuina: nec etiā q cā materialis ipius lz ptialis eēnt aque occeani:ꝫ dicit q apparitio iridis est signū q hūiditas non est in tanta abūdātia q sequat magna pluuia:ꝛ iō ē signū naturale ꝙueniēs ad significādū diluuiū nō futurū de ꝓpinquo:nō tñ ꝙ hoc intellr q sit signū oīno necessariū:sicut nec digestio vine:de qua postillator exemplificat est signū oīno necessariuz future sanitatis. vñ ꝓdicta expositio nō videt repugnare textui:nec rationi:nec etiā est oīno incōpossibilis cū exp̄one postillatoris que est ra.moy.gerundeū.stant.n. simul q iris sit quedā res naturalis ꝛ q fuit añ diluuiū ꝛ q postea ex beneplacito diuio fuit datū in signū:ꝛ q hoc signuz sit ꝙgruens rei ꝙ ipm signate:vt dictū est.

¶ In eo.ix.ca.vbi dr in postilla:Et habitet in tabernaculis sem.

¶ Additio tercia.

Non videt ꝑtermittenda in hac ꝑma exp̄one ꝑm quā intelligit q deus inhabitet in tabernaculis sem:illa summa ꝛ ineffabilis habitatio diuina qua verbū dei habitauit in nobis Joh.j. que q̄dē habitatio fuit primo et ꝓpie in tabernaculo virginis gloriose descendēdo de sem in cuⁱ⁹ officio legit ecclia illud Eccli.xxiiij.ca. Et qui creauit me requieuit in tabernaculo meo.vñ in his benedictōibus status veriusq; legis diuine ꝓbetizat.in ꝑma.n.benedictōe dicit: Benedictus dñs deus sem: qđ intellr de cultu vnⁱ dei rēmāsuro in filijs sem.vt in postilla dicat qđ pertinet ad statū veteris legis. In secūda vo benedictōe vbi dicit: Et inhabitet.s.deus in tabernaculis sem intelligit status noue legis:in quo deus habitauit in tabernaculis sem ꝙ carnis assumptōem mō ꝓdicto: ꝛ in q̄bus etiā habitat sacramentalr in sacrificio altaris:et etiā ꝙ ampliozis gratie infusionē. exponēdo aūt li Et inhabitet in tabernacul' sem.secūdo mō.s.q referatur ad iaphet nō debet intelligi sic q iaphet habitante in tabernaculis sem eēt sem exclusus ab illa habitatiōe: sed q iaphet simul habitasset cum sem in tabernaculis suis:quadā tamen ꝑmitate remanēte ipi sem:iuxta illd ad Ro.j.ca. Judeo primū ꝛ greco.vñ ꝛ tabernacula dei de quibꝰ hic agitur ipi sem ꝓncipalr instituantur.

¶ Replica'correctorij ꝺ burgē.iudaizantē.

In ca.ix.vbi postillator mltipliciter exponit illud passum: Carnē cū sanguine nō comedetis. Burg.nititr diuinoz ꝓceptoz curiosius inquirere rōnē:que tñ sepe ad diuinā resoluunt voluntatem: cuius rō querenda nō est:ꝛ videt hic assumere ꝓpositū serpētis q̄ dixit: Cur ꝓcepit vobis deus ꝛc. supra.iij.c. sed vt verū fatear ꝛ si illi ꝓcepti possent ꝛ ꝓbyce ꝛ morales rōnes assignari.certū tñ est q ꝓhibitio homicidij nō assignat ꝙ eius rōne vt putat bur.cum dr: Sanguinē aiaz vestraz requirā ꝛc.ꝫ ꝙ hoc dictū rndet tacite q̄ni. Dr enim generaliter dictū est. Omne qđ movetur ꝛ viuit sit vobis in cibū:queri posset cū bō moueat ꝛ viuit an etiā hō homini cibus fieri debeat aut possit. Rndetur huic tacite questiōi q q; ex litera sanguis humanus impune non debet effundi:igitur excipitur hō ab illa ꝓcessiōe generali:qua dr: Qđ qđ movet ꝛ viuit sit vobis i cibū:ꝛ formal rō sic: Carnē cū sanguine nō comedetis:igr caro hūana nō erit vobis in cibū seu cibꝰ:tenet ꝓntia ꝙ medium in hra posituz:q; bois sanguis nō dz effundi:ꝛ sequit q cū nō posset sine sanguine mādurari:ideoq; addit pena effūdētis sanguinē hūanū cū dr: Sanguinē aiaz vraz requirā. In eo.ca.cū postillatoꝛ reprobasset opinionē de iride dicentē q est signū naturale nō ad placitū institutū diluuij nō futuri:burgē.vt habeat cōtra postillatorē dicit:volēs q habeat quandā cōgruentiā naturalē:vt dicit in postilla:iō est signum naturale. Sed ꝓcesso antecedente ꝓntia nō valet.manifestū eñ est q illā ꝓgruētiaz nāle

habuit ante diluuiū sicut post: q2 eodē mō generabat sicut p⁹. Ex hmōi igit̄ ꝯgruētia naturali nō pōt argui q̄ sit signū naturale i ꝯpatiōe diluuij: imo sic arguēdo sequit̄ q̄ bō nō esset signū ad placitū institutū: ⁊ posti⁹ naturale: q2 habet cōgruentiā talē naturalē ad significatū. dicit̄ em̄ bō q2 ab humo. si em̄ bur. fideliter referret opinionē postillatoris non diceret q̄ opinio rep2obata staret cum postilla. non em̄ stant sil' q̄ cuis sit ibi aliq̄ ꝯgruentia q̄ iris sit signū naturale ⁊ nō vt li bō ad placitū: ⁊ q̄ sit signuꝫ ad placitū remēo2atiuū pacti diuini illa etiā opponunt̄ vt patet.

Item i eo. ca. vbi postillato2 expo nit illuꝫ passum quō iapbet habitaret in tabernaculis sem: q̄n̄ ceritate israel se indignaꝫ faciente intrauit plenitudo gentiū ⁊c. Bur. p2o sua gēte dimicās iudaizādo dicit q̄ hoc intelligendū est q̄ sem q̄ hoc nō sit exclusus de tabernaculis ⁊ q̄ iapbet ibi habitāte remānsit ipi sem quedā primitas: iurta illud ad Ro. 1. Iudeo primū: ⁊ greco. sed hoc allegatū modicū facit p primatu iudeorū nisi p primatu tpis: q2 virtus dei: ⁊ si sit in salutē oi credenti primū tn̄ ipe illuxit iudeo ⁊ greco. Sm aūt primatuꝫ dignitatis de quo burg. loquit̄ videtur dici ad Ro. x. nō est distinctio iudei ⁊ greci: nā idem dns oim in salutē apud quē idem liber ⁊ seruus: quō em̄ iudeis assignabit primatū in eccl'ia: que tabernaculū sem dicit̄ etiā a burg. quib⁹ paulus ⁊ barnabas dixerūt: Vobis quidē oportebat primū loqui verbuꝫ dei. sed q̄m repellitis illud ⁊ indignos vos iudicatis eterne vite: ecce cōuertimur ad gentes: sic. n. p̄cepit nobis dominus: ita b̄ Actu. xiij. Quō inq̄ primitiā assignat eis i eccl'ia qui noie reliquiaꝫ q̄ salue fiūt intelligunt̄ Esa. x. ⁊ ita per ap'm auctoritas illa exponit̄ ad Ro. xi. nisi forte burg. p iudeos velit intelligere x̄pm ⁊ apostolos quos primatū habere in eccl'ia dei fateo2 cuꝫ eo. nō tamen vt iudeos sed vt christum ⁊ christianos. passus enim hic intelligitur de repulsa iudeoꝝ ⁊ gentium electione.

¶ Caplm. x. ¶

Hec sunt generatōnes filioꝝ noe. Postq̄ descripta est ipius noe generatio: hic describitur sue generatōis multiplicatio: ⁊ primo describitur multiplicatio sue generatōis. secūdo electio vni⁹ ptis xj. ca. Adhuc primo describit multiplicatio generationis iapbet. secūdo ipius cham: ibi. Filij aūt cha. tercio ipius sem ibi. Sem quoq̄ nati sūt. Circa p̄mū ponit multiplicatōem filioꝝ noe in generali: ⁊ ptz vt descendat ad filios iapbet in spāli dicens. b Filij iapbet ⁊c. Et primo agit de multiplicatōne filioꝝ iapbet vt ptinet dicta dicēdis. q2 in fine p̄ce. ca. loquēdo de filijs noe sermonē terminauerat in ipo iapbet. Cōsiderandū q̄ sicut dicit hea. Hiero. li. de hebrai. q̄ōni. Filij iapbet possederūt in asia terrā ab amano ⁊ tauro mōtib⁹ vsq̄ ad tanai fluuiū. in europa vo vsq̄ ad gadirā

Hec sunt gene rationes filioꝝ noe: sem cham ⁊ iapbet. Natiq̄ sunt eis filij post diluuiuꝫ [b] Filij iapbet [c] gomer: [d] ⁊ magog: [e] ⁊ madai: [f] ⁊ iauan: [g] ⁊ thubal: ⁊ mosoch [h] ⁊ thyras. [i] Porro filij gomer assenez ⁊ riphat ⁊ thogorma. [k] Filij aūt iauan helisa [l] ⁊ tharsis cethim ⁊ dodanim. Ab his [m] diuise sunt insule gentium in regionib⁹ suis vnusquisq̄ ꝛm linguā suā ⁊ familias suas in natōibus suis. [n] Filij aūt Cham chus [o] ⁊ mesraim [p] et phuth [q] ⁊ chanaā. [r] Filij aūt chus saba: [s] euila ⁊ sabatha et regma ⁊ sabatacha. Filij regma saba ⁊ dadam. [t] Porro chus genuit Nemroth. [v] Ipse cepit esse potens in terra: [x] et erat robustus venator [y] coram domino. [z] Ab hoc exiuit puerbiū: [a] Quasi nemroth robustus venator coram domino [b] Fuit principium regni eius babylon [c] et arach et achat [d] et chalāne in terra sennaar. [e] De terra illa egressus est assur: [f] et edificauit niniuen: et plateas ciuitatis ⁊ chale. Resen quoq̄ inter niniuen ⁊ chale

[b] Et tubal. a quo descenderūt hispani. [h] Et Mosoch a quo capadoces descenderunt. vnde et apud eos adhuc mazecab ciuitas nominatur. [i] Et tyras. a quo nominati sūt thraces. Porro filij gomer Assenez vel ascheines et Ripbat ⁊c. sequit̄.

[k] Filij aūt iauā. a q̄ dicti sunt elisei primo: ⁊ post eolides. vñ ⁊ ligua q̄nta grecoꝝ colis grece nominat̄. [l] Et tharsis. a quo descenderūt Cilices. vñ ⁊ ciuitas metropolis eoꝝ vocata est tharsis: vnde natus fuit Paulus ap'lis: vt habetur in actibus ap'loꝝ. xxi. Sequitur. [m] Ab his diuise sunt insule gētiū ⁊c. Hoc dicit̄ hic p̄ anticipatōem: q2 factū fuit postea tpe diuisionis linguaꝝ: de qua b̄ ca. sequēti.

[n] Filij aūt cham. Hic p̄ñr agit̄ de multiplicatiōe generatōis ipius cham cū subdit̄. [n] Filij aūt cham chus. a quo dicti sunt ethiopes. vnd̄ ⁊ in hebreo ethiopia chus nominat̄. [o] Et mesraim. a quo egyptij: vñ ⁊ in hebreo egyptus mesraim dicit̄. [p] Phuth. a quo libies: q̄ tn̄ primo vocati sunt phutei. vñ ibidē. s. in mauritania ē fluuius qui vsq̄ nunc phut dicitur.

[q] Et chanaā. a quo dicti sunt chananei: quoꝝ terra postea filijs israel data est. [r] Filij aūt chus saba. a q̄ dicti sunt sabei: ibi ⁊ arabes sunt. [s] Euila. a quo dicti sūt getuli: ⁊ sabatha: a quo sabatei. sequitur.

[t] Porro chus genuit nemroth. iste fuit qui induxit posteritatē noe ad faciendū ciuitatē ⁊ turrim cōtra dñm: de qua dicit̄ sequē. ca. iō dr. [v] Ipe cepit: eē potēs in terra. quia p̄ potentiā alios sibi submittebat: ⁊ nolentes ad opus p̄dictū cōpellebat: iō sequit̄.

[x] Et erat robustus venator. i. oppressor boim.

[y] Coram dño. q2 nihil latet eius aspectū.

[z] Ab hoc exiuit puerbiū. i. verbū cōe vulgatū.

[a] Quasi nemroth ⁊c. q̄n. n. postea videbat̄ alios opp̄ssor boim vocabat̄ alter nēroth: vel filius ipi nemroth.

[b] Fuit aūt p̄inci. reg. eius babylon. hoc nomē hic dr p̄ anticipatōez: q2 impositū est pp diuisionē linguaꝝ ibi factā postea. [c] Et arach. hec postea vocata est edissa.

[d] Et calāne. que postea verso noie a seleuco rege dicta fr seleucia. [e] De ter. il. egressus est assur. Istud interponitur hic occasionaliter rōne babylonis de qua immediate factus est sermo. iste em̄ assur non fuit de filijs cham: ⁊ filius sem: vt dr. j. ⁊ q2 nolebat rebellare ꝛ deū cū nēroth in edificatōe babylonis: iō fugit de terra sennaar ad aliā lōginquā regionē p̄us inhabitatā: q̄ ex noie ei⁹ vocata ē assyria. [f] Et edifi. niniuē. edificauit. n. ciuitatē q̄ postea p longū tps vocata est niniue a nino primo rege assyrioꝝ: ꝛm Euse. ⁊ durauit illud regnū p mille. cccl. annos. seq̄t̄.

e Hec est ciuitas magna. De cui⁹ magnitudine dr Jo ne.ū. Erat aūt niniue ciuitas magna itinere dierū trium. f Ut vo mesraim genuit ꝛc. Isti populi sunt ignoti: vt dicit hiero. exceptis laabim: qui dicti sunt libies: q primo vocabant phutei a phut. g De quib⁹ egressi sunt phi listijm. isti habita uerūt cum filijs is rael in terra promissionis. dicunt autē hebrei q phetrusij ꝛ celluim cōmutabant adinuicē con cubitū vroꝝ suarū ꝛ sic egressi sē phi listijm, b Chanaā aūt. Hic describun tur generationes chanaā. i Genuit sydonē primogenitū suū. a q nominata est ciuitas sydon que ē in prouincia phenicis.

k Et archeū. qui pdidit arcbas oppidū ꝫ tripolim in radicibus libani situm. l Cyneū. qui ciuitatē pdicte propinquaz noie cyn edificauit.

m Aradiū a quo dicti sunt aradij q aradiā insulā possederunt angusto freto a phenicis litore separatam.

n Amatheuz a q nomiata ē ciuitas emath. o Factiq sē termini ꝛc. Hoc ciuitates satis note sē et descripte inferius in scriptura.

Hec ē ciuitas magna. ! Ut vo mesraim genuit ludim ꝛ anamim: ꝛ laabim: ꝛ neptuim: ꝛ phetrusim: et celluim: s ꝛ quib⁹ egressi sunt philistijm ꝛ capturim b Chanaā aūt ! genuit sydonē primogenitū suū: etheū: et iebuseū: ꝛ āmorreū: et gergeseum et eueum: k ꝛ aracheū: l cyneuz m ꝛ aradium: samarithen: ꝛ n amatheū. Et p hos dissem inati sunt populi chananeoꝝ. o Factiqz sunt termini chanaā venientib⁹ a sydone ieraram: vsqz gazā donec ingrediaris sodomā ꝛ gomorrā et adamā et seboim vsqz iesa. Hi sūt filij cham in cognationib⁹ et linguis et generationibus terrisqz ꝛ gentibus suis. p De sem quoqz nati sunt patres omniū filioꝝ heber: q fratre Japhet r maiore. s Filij sem helam t ꝛ assur: v ꝛ arphaxat: x ꝛ lud y: ꝛ aram. z Filij araz hus a ꝛ hul b ꝛ gether: c ꝛ mes. d At vo arphaxat genuit sale: de quo ortus ē heber. e Natiqz sūt heber filij duo. Nomē vni phaleg: eo q in diebus eius diuisa sit terra: et nomē fratris eius iectan. f Qui iectā genuit elmodad ꝛ saleph ꝛ asarmoth iare et aduram ꝛ iazal et ꝛ da et hebal ꝛ abimabel saba et iophir et euila ꝛ iobab. Omnes isti filij iectan. g Et facta est habitatio eoꝝ ꝛ messa pgentibus vsqz sephar mōtē orientalē Isti sūt filij sem p̄m cognatiōnes ꝛ linguas ꝛ regiones in gentib⁹ suis. h De familie noe iuxta populos ꝛ natōes suas. Ab his diuise sunt gētes in tra p⁹ diluuiū. .xj.

a Erat aūt ! terra labij vni⁹ ꝛ p̄monū eorūdē

In cap. x. vbi dicit in postilla Istū primo nominat in speciali ꝛc.

Additio.

Licet hebrei descendāt ab heber filio sē non tamē ab eo dicūtur hebrei: put largius in additōne super Matth. ca. xxj. habet: vide ibi ꝛ cetera.

Replica correctorij contra Burgensem.

In capitulo decimo vbi postillator dicit q ab heber dicantur hebrei: Burgēsis se opponit dicens: Ergo os descēdentes ab heber dicerent hebrei qđ falsum est. iō non ab heber sed ab abrahā dicuntur hebrei: sed tunc argumētū burg. est ptra sc: q ysmaelite descendentes ab abraam: ꝛ in cultu vnius dei remanentes dicti sunt hebrei: alij non. Ita rñdeo: q ꝛ taliter valere pōt de filijs heber sicut ab hebrae. Nec ista rō sua cum rñsione valet: q constat decem tribus hebreos fuisse ꝛ esse: ꝛ tamen cultū vnius dei desiuisse: ꝛ ad ydola declutisse: vt patet in libris prophetarum Regū: ꝛ Paralipō. Clerius est igit dictum postillatoris sequētis dictū beati Aug. qđ burg. ex debili motiuo sepe relinquit contra suam doctrinam q̄uis in questione pambula: vbi docet sanctoꝝ reuerentiā semper esse saluandam. Dicit nanq beatus Augu. xvj. de ciuita. dei. capi. xj. q hebrei dicti sunt ab heber. Iō posset esse q ab abraam dicantur quasi abraei. Et quia beatus augustinus fuit illius opinionis in libro de consensu euangelista. retractat tamen in secundo libro retracta. ca. xv. vbi ex intentōe ponit propositū. similiter et Josephus dicit ab heber dictos hebreos in primo libro antiquitatū.

Capim. xj.

Erat aūt terra labij vnius. Postq descripta est generatōis noe multiplicatio: hic describitur vni⁹ ptis electio: ꝛ primo p̄mittit q ad aliquos finia reprobatōis: secūdo addit ēptū ad alios etiā gra electionis: ibi. De sunt generatones Sem. reprobati sunt aūt aliqui: q rebellauerunt cōtra dñm volentes facere turrim vbi possent seruari ptra diluuiū ꝛ hoc ē qđ describitur sic. a Erat autē terra labij vnius. i. idiomatis. s. hebrei: qđ vsqz tūc solū fuit inter homines

ab heber hebrei descendit

b Cũq; pficiſcerent̃ ꝛe oriente. Ab illa.n.pte receſſe runt querentes ſibi locũ vbi poſſent ſimul manere q; nemroth volebat eos ſub ſuo dominio tenere.
c Inuenerẽt campũ.i.terrã planã; 7 magnã ad hoc aptam. d In terra ſennaar. que nunc dicit̃ terra chaldeoꝝ.
e Dixitq; alt̃ ad ꝓximũ ſuum Inducente em̃ ipo nẽroth conſenſerũt in hoc facto. f Uenite faciam⁹ lateres. quia illa terra cãpeſtris eſt non habens lapidicinas.
g Uenite faciamus nobis ꝛc. ytrũq; em̃ facere inceperũt vt turris eẽt in medio ciuitatis tãq; ei⁹ fortalicium.
h Cui⁹ culmẽ ptingat ad celũ id eſt ſit ita altũ q; non poſſit illuc attingere diluuiũ. i Et celebremus nomen noſtrum. 7 ſic videt̃ q; non ſoluꝫ moti ſunt ad edificanduꝫ timore diluuij: ſed etiã ex ſuꝑbia. k Antequ; diuidamur ꝛc. In hebreo dicitur: Ut non diſpgamur ſup faciem vniuerſe terre. i. ne diluuiũ ſuperueniens eos diſpgat cadauera nr̃a ſup faciem terre: ſicut fecit de ꝓdeceſſoribus nr̃is.
l Deſcendit autem dñs. hoc autẽ dicit̃ nõ q; indigeat deſcenſu ad videndum ea q̃ fiunt in terra: cũ omnia pateant oculis ei⁹ ſed vt ꝑ hoc inſtruant̃ iudices hominũ ne ꝓcedant ad ſententiandũ donec cãm examinauerit diligenter. m Filij adam. i. imitatores eius: q; ſicut ille rebellauerat deo in tranſgreſſione p̃cepti: ſic 7 iſti in edificatõe turris. n Ceperuntq; hoc facere nec deſiſtent. niſi ꝓhibeantur virtute ſupioꝝ.
o Demite igit̃ ꝛc. Uerba iſta in plurali poſita ſunt verba dei ad angelos q̃ ſunt executores diuie iuſticie.
p Ut nõ audiat vnuſq;q; vocẽ ꝓximi ſui. i. non intelligat. bene.n. audiebant ſonos verboꝝ ſed non intelligebant ſignificata eoꝝ. q Atq; ita diuiſit eos dominꝰ ꝛc. illos qui erãt vni⁹ idiomatis ad vnam terraꝫ alios vnius idiomatis ad aliam. r Et ceſſauerunt edificare. q; q̃ vnus petebat lapides alter portabat ſibi cementũ: vel aliquid ſile: 7 ſic credebat vnus ſe derideri ab alio: ꝓpter quod mota eſt inter eos rixa 7 cõtentio: 7 ſic oportuit q; ceſſarent ab edificando: 7 iccirco vocatũ eſt nomen eius babel. i. cõfuſio: vel ꝑm ꝓprietatẽ hebraici ſermõis mixtio: quia homies adinuicem mixti nõ intelligebant ſe mutuo ꝓpter multitudinem idiomatuꝫ.

b Cunq; pficiſcerent̃ de oriẽte inuenerũt cãpũ in tra ſennaar: 7 habitauerũt in eo. c Dixitq; alter ad ꝓximũ ſuum. f Uenite faciam⁹ lateres: et coquamus eos igni: habueruntq; lateres ꝓ ſaxis: 7 bitumen ꝓ cemento: 7 dixerunt g Uenite faciam⁹ nobis ciuitatẽ: et turrẽ: h cui⁹ culmẽ ptingat vſq; ad celũ: i 7 celebremus nomẽ nr̃m k antequ; diuidamur in vniuerſas terras. l Deſcendit aũt dñs vt videret ciuitatem 7 turrem quã edificabãt m filiũ adam et dixit: Ecce vn⁹ eſt populus 7 vnũ ẽ labiũ oĩb⁹. n Ceperũtq; hoc facere: nec deſiſtent a cogitatõibꝫ ſuis donec eas ope cõpleant. o Uenite igit̃ deſcendamus 7 cõfundam⁹ ibi linguã eoꝝ ꝓ vt nõ audiat vnuſq;q; vocem ꝓximi ſui: p atq; ita diuiſit eos dñs ex illo loco i vniuerſas terras: r 7 ceſſauerũt edificare ciuitatez: Et iccirco vocatũ eſt nomẽ loci illius babel: q; ibi ꝓfuſuꝫ ẽ labiũ vniuerſe tre: Et inde diſpſit eos dñs ſup faciẽ cũctarũ regionũ. He ſunt generationes ſem. s Sem erat centũ annoꝝ q̃n genuit arphaxat biẽnio p⁹ diluuiuꝫ. Uixitq; ſẽ poſtq; gẽuit arphaxat q̃ngẽtis annis: 7 genuit filios 7 filias. Poſtq; arphaxat vixit triginta quinq; annis et genuit ſale. Uixitq; arphaxat poſtq; genuit ſale trecentis tribꝫ annis: et genuit filios 7 filias. Sale aũt vixit triginta annis: et genuit heber. Uixitq; Sale poſtq; genuit heber q̃dringentis tribꝫ annis et genuit filios 7 filias. Uixit autem heber triginta quatuoꝝ annis 7 genuit phalech. Et vixit heber poſtq; genuit phalech q̃dringentis .xxxiij. annis et genuit filios 7 filias. Uixit quoq; phalech triginta annis 7 genuit reu: vixitq; phalech poſtq; gẽuit reu ducentis nouẽ annis: et genuit filios et filias. Uixit aũt reu triginta quinq; annis et genuit ſaruch. Uixit quoq; reu poſtq; genuit ſaruch ducentis ſeptez annis 7 genuit filios 7 filias. Uixit autem Saruch triginta annis: 7 genuit nachoꝝ. Uixitq; ſaruch poſtq; genuit nachoꝝ ducentis annis: et genuit filios 7 filias. Uixit autem Nachoꝝ .xxix. annis 7 genuit thare: vixitq; Nachoꝝ poſtq; genuit thare cẽtũ .x. 7 .ix. annis: 7 genuit filios 7 filias. t Uixitq; thare .lxx. annis 7 genuit abraꝫ 7 nachoꝝ 7 arã. He ſunt aũt generatões thare: Thare genuit abrã nachoꝝ 7 aram

s Sem erat centuꝫ annoꝝ ꝛc. Hic cõſequenter ponit vni⁹ ꝓtis electio. ſ. generatõnis ipius Sem 7 non ois: ẽ vnius: de qua in fine ꝓſequitur: 7 legatur litera ſicut iacet hoc excepto q; duo ſunt hic notanda. vnũ eſt q; in deſcriptione hui⁹ generatõis dicuntur alicꝰ vixiſſe q̃ngẽtis vel. cccc. annis p⁹ diluuiũ. Et q̃ ꝓ ꝓ illud ꝙd ſupra dictum eſt. vj. capl̃o. t Erũtq; dies illius centum viginti annoꝝ: non fuit terminus vite humane poſt diluuiuꝫ vt credunt aliqui: ſed fuit terminus vſq; ad inundatõem diluuij: infra quẽ poterãt penitere. Secũdũ hic notandũ eſt q; deſcripta vita cuiuſlibet iſtius generatõis non dicit̃ hic in fine: et mortuus ẽ: ſicut ſupra dictũ eſt deſcribendo generatõez ipi⁹ Heth ante diluuiũ cuius rõ eſt: q; in illa generatõe vnus ſcilicet Enoch fuit ſublatus de medio hominũ: nõ ꝑ mortem: ſed q; translatus eſt in paradiſum: vt ſupra dictũ ẽ hic aũt nullus ẽ excipiendus a morte ꝑ talẽ m odũ: 7 ideo nõ dr̃ in fine alicui⁹: 7 mortu⁹ ẽ: q; hec ẽ lex cõis 7 certa de oĩb⁹. t Uixitq; thare septua.ginta ꝛc. Ex hoc dicũt aliqui doctores catholici 7 hebrei q; abrã fuit ꝓmogenitus thare: 7 aram vltim⁹. Sed cõtra hoc arguit̃ q; ꝑm ipos 7 omnes alios expositores Sarai vxor abram fuit filia Aram. de ipa vo ſcribitur infra .xvij. capitulo. Dutaſne centenario naſceretur filius: 7 Sara nonagenaria pariet. Ex quo patet q; Sara erat iunior Abram decem annis tm̃. Si igitur Aram fuit iunior ipſo Abram: ſequitur q; nõ habebat decem annos quando genuit Sarã imo nec

octo q̄nter nativitatē abrae ⁊ arā fuerunt plus q̄ duo anni q̄ videt inconveniens: maxime illo tpe in quo incipiebant generare: q̄n erant. lx. annoꝝ: vel. lxx. ⁊ iō melius videt dicendū q̄ abram fuit vltimo natus de trib⁹ filijs thare: tñ nominat primo ꝓp eius dignitatē: ⁊ q̄ ponendus erat caput et stipes generationis sequentis: ⁊ quia primo facta est ei repromissio expressa de xp̄o sicut supra dictū est de semine filio noe. vj. ca. q̄ ponit alijs ꝓpter dignitatē nō ꝓpter primogenituram.

Item ij abram nō fuerat in tertu vocatus Abraā vsq̄ ad. xvij. cap. in quo describit imutatio nomis ipius tamē in hoc opere frequenter nominat abraā ante illum locū q̄a est nomē magis vsitatū ⁊ scribenti vel dictanti citius occurrit: nec est vis de illo cum p hoc sententia nō mutet.

a Mortuusq̄ est arā ante patrē suū dē. hoc dupl̄r exponitur: vno mō sic: Ante patrē suum. i. ipo viuente ⁊ ꝓcurante. dicunt. n. hebrei q̄ thare ydolatra exñs accusauit abram filiū suū ipi nemroth: eo q̄ nolebat ignem colere sicut faciebant chaldei ꝺ̄ ꝓcepto nemroth: ꝓpter q̄ abrā de ꝓcepto nemroth ꝓiectus est in ignem: aram aūt frater eius assistens dicebat in corde suo: si vicerit abrā illesus ab igne sequar eius fidem: si aūt colam ignem sicut alij cum igitur abrā ꝺ̄tute diuina liberaret illesus ab igne: ⁊ q̄ reretur aram de eius cultu: rñdit velle sequi abram: tunc ꝓiectus est in ignem ⁊ ibi mortuus est: q̄m non fuit tante fidei sicut abram: vt patet ex predictis. nec tanta bōa futura erant q̄ ipm: ⁊ sic ꝓsequenter exponit q̄ sequit.

b In bur chaldeoꝝ. i. in igne vel incendio chaldeoꝝ: ⁊ ista expositio non videtur rōnabilis: q̄ postea subditur: Tulit itaq̄ thare abram filium suū ⁊ loth filium aram.

c Et eduxit eos de bur chaldeoꝝ. non aūt eduxit eos ꝺ̄ incendio maxime cum ꝑm istam expositionē dictum sit: q̄ per eius accusatōem filij eius ꝓiecti sunt intra ignez ⁊ ideo melius videtur dicendū q̄ bur sit hic nomen terre vel ville in qua manebant: ita q̄ bur nomen cōmune est ⁊ ꝓprium prout significat villam determinatā vl̄ ignē ⁊ hoc idem dicit quidā doctor hebreus autenticus nomine Manathen: ⁊ iō alio mō exponit: Ante patrem suum. i. ipo adhuc viuente: q̄ alij filij thare p⁹ patrē mortui sūt.

d Patris melche ⁊ patris iesche. Aram. n. de cui⁹ morte dictum est: genuit istas duas filias: ⁊ ipa iescha fuit binomia: q̄ vocata fuit ab alio nōie sarai. sequit.

e Et intrent in terrā chanaā. hec fuit intentio eoꝝ in recessu de chaldea: sed occasione habita remanserūt in loco intermedio. s. in harā vbi mortuus est thare. In actibus vō apl̄orum vocat charam ⁊ hoc est: quia prima litera est beth: ꝑ qua in greco ponit chi litera. ⁊ in latino due litere. s. ch. Lucas aūt scripsit actus apl̄oꝝ in greco.

Notandū etiā q̄ abrā accepit vxorē filiaz fratris sui: q̄ tunc tpis talis gradus nō erat ꝓhibitus.

In ca. xj. vbi ꝺ̄ in postilla: Hoc dupl̄r exponit. Alio mō sic: Ante patrē suum dē. Additio. j.

Dicūt ea q̄ dicunt ab hebreis de morte aram fabulosa videant: cū nō habeant fundamētū in lra tñ q̄ abrāā fuisset diuina virtute liberat⁹ ab igne: vl̄ ab aliq̄ magno periculo in chaldea seu in bur chaldeoꝝ aliq̄ꝺ̄ videt bre fundamētū in lra. ꝺ̄. n. infra. xv. ca. Ego sum dñs q̄ eduxi te de bur chaldeoꝝ: q̄ quidē ꝺ̄ba sonāt aliquā liberatōez diuinit⁹ factā: eo mō quo ꝺ̄ Exo. xx. c. Ego sum dñs q̄ eduxi te de terra egypti. nec obstat q̄ ꝺ̄ hic legit: Tulitq̄ thare filiū suū abrā ⁊ loth filiū aram: et eduxit eos ꝺ̄ bur chaldeoꝝ. q̄ vbi nos habem⁹: ⁊ eduxit eos. veritas hebraica ꝺ̄. Et egressi sūt cū eo de bur chaldeoꝝ. ꝓcedat cū hoc glo. q̄ ꝺ̄. j. xij. ca. sup illud verbū. lxxv. annoꝝ erat abrā cū egrederet de harā sic dicēs. Vera est igitur hebreoꝝ traditō q̄ egressus sit thare cuz filijs suis ꝺ̄ igne chaldeoꝝ ⁊ q̄ abraā valiatus babylonio incendio: quia illoꝝ ydoluz. s. ignem siue incendium illꝺ̄ adorare nolebat liberatus sit auxilio dei: ꝺ̄ in glo. ⁊ ē hiero. narrat etiam Ra. Moy. in li. de directoe perplexoꝝ pte tertia q̄ in quodā libro de agricultura egyptiaca. s. ydoloꝝ cōtinet q̄ ꝺ̄dam vir nōie abrā disceptabat publice cum ydoloruz cultoribus: asserens q̄ nō erat ignis colendus vt deꝰ: ⁊ q̄ rex timēs ne pplm auerteret ab illa cultura incarcerauit eū ⁊ spoliarū de terra sua eiecit: q̄ quidē hystorialia ⁊ si ab infidelib⁹ tradant: q̄ tñ in fauorē fidei sonant nō sunt repellēda: ꝺ̄ enī ex hoc q̄ abrā fuit tam ardens in cōfessione fidei q̄ etiā publice ⁊ coram tyranno rege ydolatras ꝓfutabat: ⁊ cuz hoc q̄ deus ipm de manu tyranni liberauit.

In eo. cap. xj. vbi ꝺ̄ in postilla: Notandū etiam q̄ abram. Additio. ij.

In lege veteri nunq̄ fuit ꝓhibitū q̄ nō acciperet in vxorez filiā fratris sui. seu filiā sororis sue: ꝑ ut ꝑ Lewi. xviij. vbi oēs in matrimonio ꝓhibiti exprimunt inē quos ꝓdict⁹ grad⁹ nō cōnumerat. Nulla te admiratio teneat lector dignissime si excellentissimus doctor magister mathias correctoꝝ Burgē. istis duabus additionib⁹ nō rñdet nec replicat ad illas: sicut nec ad multas alias inferius adductas: q̄m ꝓdictus doctor nō intendit replicare nisi ad illas que sunt ꝺ̄ postillatorē que vident facere difficultatē ꝺ̄ dicta postillatoris: alias aūt aut tanq̄ additōes: aut tanq̄ indignas rñsione dimittit: vt potest colligi ex dictis eiusdē inferi⁹ in correctorio corruptoriꝝ capi. xj. Exo.

Capm. xij.

Dixit aūt dñs dē. Postq̄ moyses descripsit multiplicatōem bōaꝝ generis ⁊ ꝺ̄distinctōem fideliū ab infidelibus ꝑ duos ꝓpites ꝓmos. s. adā ⁊ noe. Hic ꝓpr facit hoc idē ꝑ tercū ꝓpitē. s. ꝑ abrā: ⁊ currit ista descriptio ꝑ tres ptes: primo ꝑ abra. secdo ꝑ ysaac ca. xxv. tercio ꝑ iacob ca. xxviij. Circa primū describit quō abrā ꝓcessit de imꝑfecto ad ꝑfectū: ⁊ iō primo oñditur quomodo se habuit vt incipies. secundo quō vt ꝓficiens ca. xvij. tercio quō vt ꝑfectus ca. xxij. Circa primū sic ꝓceditur quia primo oñditur qualiter se habuit circa deum. secundo qualiter circa ꝓximuz xij. ca. tercio qualr̄ circa seipm ca. xv. Circa primū tria oñdunt: primū est ipius abrae obedientia ad deum sue subiectio. secūdū ipius deuotio: ibi. Apparuitq̄ dom⁹ abrāā. tercio sue fidei ꝓbatio: ibi. Facta est autē fames. primū autē describit ꝑ hoc q̄ abram obediuit deo. ꝓmpte dimittēdo terrā ⁊ cognatōem cum ꝺ̄.

a Dixit aūt dominꝰ ad abram. ꝑm q̄ dicit Ra. Sal. istud fuit ei dictum per septuaginta annos antē mortez patris sui: quia pater suus ⁊ frater eius Nachor deuiuauerunt ad ydolatriam in terra Haram: ⁊ ideo dominus dixit abrae q̄ recederet a patre ⁊ a cognatōe

Dz aũt in fine p̃cedentis capituli facta est mentio de morte thare: boc est p̃ anticipatõem s̃m ip̃m: qz moyses volebat ponere terciũ stipitẽ. s. abram: vt p̃dictum est. sed dictum Ra. Sa. p̃cedit ex suppositiõe: q̃ abram esset p̃mogenitus ipius thare: qđ improbatũ est ca. p̃ce. iõ dicendũ q̃ post mortẽ thare dictum est ei.

b Egredere de terra tua: et de cognatõne tua: c et de domo patris tui: d et veni in terraz quã mõstrauero tibi. e Faciãq; te in gentez magnã f et benedicã tibi: g et magnificabo nomen tuũ: b eriscz benedictus. Benedicam benedicentibus tibi: et maledicã maledicentibꝫ tibi: i atq; in te benedicentur vniuerse cognatões terre. k Egressus ẽ itaq; abram sicut p̃cepat ei dñs: et iuit cũ eo loth m Septuagintaq̃nq; annoz erat abrã cũ egrederet de aram. Tulitq; sarai vxorem suã et loth filiũ fratris sui: vniuersãq; substãz quã possederãt: n et aias q̃s fecerãt in arã: et egressi sunt vt irent in terrã chanaã. Cũq; venissent in eam: ptransiuit abrã terraz o vsq; ad locũ sychẽ: p et vsq; ad ꝓuallẽ illustrẽ. q Chananeus aũt tũc erat in tra. r Apparuit aũt dñs abrã et dixit ei: Semini tuo dabo terrã hãc. s Qui edificauit ibi altare dño q̃ apparuerat ei: et inuocauit ibi nomẽ ei et inde trãsgrediẽs ad montẽ q̃ erat ꝑ orientẽ bethel: tetendit ibi tabernaculũ suũ ab occidẽte habens bethel: et ab oriente hay. Edificauit quoq; ibi altare domino et inuocauit nomen eius: t Proritq; abrã vadens et vltra progrediens ad meridiem

b Egredere de terra tua. i. cbaldea in qua natꝰ fuit. Sed queritur quõ boc sibi dicit cũ iaz diu añ egressus fuisset inde cum patre suo: vt p̃dictũ est. Et respõdent aliqui q̃ licet egressus fuerit corpe nõ tñ mẽte: quia intẽdebat illuc redire: et ad boc excludendũ dicit ei: Egredere de. sed boc nõ videtur ꝓbabile q̃ vellet redire ib tyrannide nemroth qui adbuc regnabat sicut habet. xiiij. ca. Amraphel rex semaar: de quo dicunt oẽs bebrei q̃ iste erat nemroth: qui et erat binomius: et iõ melius dicit. b Egredere de terra tua. i. longius recede ab ea: et boc videtur p̃ ſram bebraicã que sic habet Vade tibi de terra tua. ac si diceret ꝓ vtilitate tua vade longius a terra tua. c Et de domo patris tui. nõ quia viueret adbuc vt p̃dictuz est: qz bene denominatur domus ab aliquo etiã postq̃ mortuꝰ ẽ: vt pz i scripturis in pluribus locis. d Et veni de. Adbuc. n. determinatõem terre nõ ei reuelauerat vt ondat obedientia abrae creũtis ad dñi mandatũ etiã ad locũ indeterminatũ. e Faciãq; te in gentẽ magnã. q̃tuz ad multitudinẽ prolis: lz sara sit sterilis. f Et bñdicam tibi. multiplicando in bonis spũalibꝰ et corpalibus. g Et magnificabo nomẽ tuũ. augẽdo famaz tuã. b Eriscz benedictus. Antbonomatice et excellenter ꝑ ceteris patribus tuis: et ad boc designandum in bebreo dicit: Eriscz benedictio sicut de aliquo excellenter largo vel liberali nõ solũ dicit q̃ sit liberalis in cõcreto: sed etiã liberalitas in abstracto. Aliter exponunt bebrei dicentes q̃ pp boc dictũ est: Et eris benedictio. quia futurũ erat vt benedictio sacerdotũ fieret s̃m hunc modũ: deus abrabã: deus ysaac: et deus iacob benedicat tibi. et iterũ repetebat nomẽ abrabã dicẽdo: Et deus abraaz benedicat tibi. ita q̃ forma benedictionis qua sacerdotes vtebant sup pplm incipiebat a nomine abrae: et in nomen eius terminabat.

i Atq; in te benedicẽt oẽs cognatões terre: Bebrei exponũt sic: q̃ alicui impcabit bona alteri dicet: Benefaciet tibi deus sicut fecit abrae. Christiani exponũt de christo et melius vt videtur: In te benedicent de. i. in semine de te nascituro: qđ est xp̃c: In omni enim gente sunt aliqui christiani: et ideo benedictio christi fit super omnem nationem terre. boc autem non potest dici de persona Abrae. k Egressus est itaq; abram sicut verus obediens. l Et iuit cuz eo loth voluntarie magis volens esse cũ auunculo suo fideli et iusto q̃ cum alijs remanere. m Septuagintaquinq; annoz erat abram. Istud patz ex p̃dictis si ponat esse ante mortẽ thare ꝑ septuaginta annos: vt dicit Rab. sa. qz thare. lxx. annoz genuit abrã s̃m ip̃m: quia dicit euz fuisse p̃mogenitũ: et abram. lxxv. annoz egressus est de baram: quibꝰ si adiungant. lx. quibus pater supuixit: vt ipe dicit: sed non probat habentur anni ccv. quibꝰ vixit ipe thare: sicut bñ in fine p̃ce. cã sed quia boc dictũ ꝓcedit et suppositione q̃ abrã fuit ꝑmogenitus thare: qđ improbatũ est: ideo dicẽdum q̃ abrã exiuit de baram post mortem p̃ris sui thare: et q̃ nõ fuit ꝑmogenitus eius sed vltimus: ita q̃ inter natiuitatẽ ꝑmogeniti thare et natiuitatẽ abrae fluxerũt. lx. anni: et sic in morte patris sui thare fuit lxxv. annoz qz thare cũ eet. lxx. annorum cepit generare: et inde vsq; ad natiuitatem abrae fluxerũt. lxx. anni. et abram. lxxv. annorum erat qñ exiuit de baram immediate post mortem patris: qui anni si simul iungantur faciunt ducentaquinq; annos: et tot annis vixit thare: vt habetur in litera. sequit. n Et animas quas fecerãt in baram. i. in seruos et ancillas quos emerant. Vel s̃m alios viros et mulieres quos de ydolatria cõuerterant ad cultum vnius dei.

o Vsq; ad locũ sychem. de boc fit mentio spãlis: qz dñs oñdit ibi sibi montẽ garizim: et montẽ ebal: vbi filij israel susceperunt iuramenta legis seruande ꝑ benedictiones sup seruantes legẽ et maledictões sup transgressores vt habet Deutro. xxvij.

p Et vsq; ad cõuallem illustrẽ. Hec est regio pentapolis vbi erant q̃nq; ciuitates quas subuertit dñs: q̃ erant valde delectabiles ante subuersionẽ. vt bñ ca. sequenti.

q Chananeus autem tunc erat in terra. i. occupans iniuste terram datam Sem et filijs eius: quia vt dicunt bebrei Noe post diluuiuz ordinauit q̃ Sem filius suus haberet terram illam. vnde infra. xiiij. capi. dicit q̃ Melchisedech erat rex salem: que ciuitas postea dicta est hierusalem: et est metropolis in regione illa. Sed cõm aũt omẽs bebreos ipe Sem nominatus est Melchisedech: ꝓpter bonitatem sui regiminis: qz melchisedech interpretatur rex iusticie. si. n. computent anni ipius sem inueniuntur vixisse vltra illud tempus.

r Apparuit autẽ. Hic consequenter describitur ipius abrae deuotio: et boc ex duobus. s. ex diuina apparitõe facta sibi: et ex ipius abrae gratiarũactiõe de reddita. et patz litera. sciendũ tñ q̃ cum dicitur.

s Qui edificauit ibi altare domino qui apparuerat ei. illud qđ sequitur: Et inuocauit ibi nomen eius. nõ est de textu sed subintelligitur: et ꝓpter boc aliqui doctores potuerunt illud in glo. interlineari: sed postea aliqui nescientes discernere inter glosam et textum inseruerunt illud in textu. et simile habetur in multis locis in bibliis nostris. sequitur.

t Progrediẽs ad meridiẽ. i. ad illã ꝑtẽ iudee: q̃ eversus

egyptū:qz terra egypti est ad meridiē respectu terre promissionis. v Facta ē aūt fames. Dic describit fidei abrae ꝓbatio.ad hoc.n.ꝓmisit dñs famē fieri in terra chanaā. 7 maxime in illa ꝑte vbi erat abraam:vt ostēderet fides eius:quia dñs dixerat ei parū ante ꝙ in terra illa multiplicaret eum 7 nihilominus ꝓpter famē imminentē optebat eum exire. et tñ non est diffisus de diuina promissione. r Descēdit abram in egyptuz qz in illa terra erat fertilitas:7 erat propinqua loco terre chanaā:i quo erat abram. 7 bene dicitur. Descendit. qa terra egypti inferior ē respectu iudee. y Cunqz ꝓpe eēt ⁊c.ante ingressum hoc sibi dixit: vt ꝓcaueret periculo de castitate vxoꝛ sue quātū fieri poterat via humana.

z Cum viderint egyptij ⁊c. Sciebat em Abram nephas eē apud egyptios adulteriū :et morte plectendū 7 minus reputabāt homicidiuz viri ꝙ accedere ad vxorē alicuiꝰ ipo viuente:7 iō ad hoc piculū cuitandū dixit vxori sue. a Dic ergo obsecro ꝙ soror mea sis ⁊c. Quz querit hic quō abrā homo tāte perfectōis ꝑ tale mendaciū exposuit vxorē suā periculo adulterij:qz vt videt magis debuissz eligere mori. Ad hoc dicendū ꝙ hō in piculo positus sp debet agere ad sui liberatōem id qd pōt ꝑm viam humanā:vt non tentet deuz omittendo illud ꝑ qd pōt euitare periculū quantū pōt:7 qñ nihil pōt vltra tunc absqz tentatione dei pōt residuz cōmittere dispositioni diuine. Abrā autē in terra chanaā habebat familiā magnaz nec habebat bona temporalia vt panem 7 vinū 7 filia vnde posset eam sustentare.cum esset ibi peregrinus nec habebat magnā pecuniā vñ posset victualia emere:7 si haberet incole illius terre nō vēderent sibi:cū essent in tanta fame positi ꝙ vix haberent victualia ꝑ seipis 7 familia ꝓpria:7 iō si mansisset abram in terra illa statim imminebat sibi 7 familie sue piculum mortis ꝓp famē:7 iō illi piculo ꝑmo debuit occurrere qd 7 fecit descendēdo in egyptū que erat terra fertilis. periculū aūt castitatis sue vxoris nō erat ita ꝓpinquū : qz probabiliter estimabat ꝙ vxor sua reseruaret regi ꝓpter sui pulcritudinē sicut 7 factū est.sciebat.n.ꝙ tēpe illo reges non accedebāt ad vxores suas de nouo acceptas nisi ꝑ anni circulū:qz sicut habetur in li. Hester.ij.ca. per mensibus vngebant oleo myrrhino:7 postea sex alijs mensib⁹ quibus dā vnguētis 7 varijs pigmētis vtebant:7 postea ad regis cubiculū transibant:7 infra tantū temp⁹ sperabat de dei adiutorio sibi vxori 7 familie affuturo.

a Dic ergo obsecro ꝙ soror mea sis.non dixit eā mētiri sed veritatem occultare caute. mulieres em 7 viri de eadem cognatōe ꝓpinqua fratres 7 sorores nominabant vñ 7 in ca.se.abram vocauit loth nepotem suum fratrez di. Ne queso sit iurgiuz inter me 7 te 7 inter pastores tuos 7 pastores meos:fratres em sumus. b Viderunt egyptij ⁊c. Dicunt hic hebrei ꝙ abram vt nihil omitteret de his que poterat ad seruandū castitatem vxoris sue includerat eam infra vnam archam ne videret ab egyptijs quos sciebat eē luxuriosos:ꝙ cuz pueniissent ad quodam passagiū vbi scrutabant ea que ferebant custodes passagij aperuerunt archam illā 7 viderunt ꝙ illa mulier esset apta coniugio regis ꝓpter suam pulcritudinē:7 ideo subditur. c Et nunciauerunt pauci pes.i.ꝓdicti custodes passagij.

v Facta est aūt fames in terra. r Descēditqz abrā in egyptū vt pegrinaret ibi. Preualuerat.n.fames in terra. y Cunqz ꝓpe esset vt ingrederet egyptū:dixit sarai vxori sue: Noui ꝙ pulcra facie mulier:7 ꝙ cū viderint te egyptij dicturi sūt: vxor illius est:7 interficiēt me:7 te reseruabunt. a Dic ergo obsecro te:ꝙ soror mea sis: vt bene sit mihi ꝓpter te:7 viuat aīa mea ob gratiā tui. Cunqz ita ingressus eēt abraz egyptum: b viderūt egyptij mulierez ꝙ esset pulcra nimis. c Et nūciauerūt principes d pharaoni: c 7 laudauerunt eam apud illū. f Et sublata est mulier in domū pharaonis: g abrā vo bene vsi sunt ꝓpter illā. Fuerūtqz ei oues 7 boues 7 asini 7 serui 7 familie 7 asine 7 cameli. h Flagellauit aūt dñs pharaonē plagis maximis 7 domum eius ꝓpter saraiuxorē abrā. k Vocauitqz pharao abraz 7 dixit ei : Quidnam ē hoc qd feciſti mihi. Quare nō indicasti mihi ꝙ vxor tua eēt Quam ob causaz dixisti eē sororem tuam:vt tollerē eā mihi in vxorem. Nunc igitur ecce coniunx tua : accipe eam et vade. m Precepitqz pharao super abram viris:7 deduxerunt eum 7 vxorem eius: et oīa ꝙ habebat.

d Pharaoni. id ē regi egypti. tunc enim omnes reges egypti vocabantur pharaones: sicut et aliquo tempore omnes imperatores romāi vocabantur cesares. e Et laudauerunt eam. dicentes ꝙ eēt valde cōueniēs sibi:7 hoc dixerunt ad captandaz regis grām f Et sublata ē mulier. vt fieret vxor regis: vt patet infra.

g Abram vo bene vsi sunt ꝓpter illam. ipm bonorādo 7 munera exhibendo credentes ꝙ eēt frater eius 7 nō maritus:7 qz vocuit tunc egyptios astronomiā quam ignorabant: vt dicit iosephus. h Flagellauit aūt dñs pharaonē.qz abram fecerat fideliter quātum poterat ꝑm viam būanā 7 residuū.s.castitatē vxoris cōmiserat diuine protectioni:vt supra dictum est. iō dominus qui est protector omniū sperantiū in se castitatem vxoris sibi cōmissam cōseruauit flagellando pharaonē plagis maximis:que aūt sint ille plage nō est expressum in tex. sed hebrei dicūt ꝙ fuit fluxus seminis ita ꝙ ꝓcubitus esset grauis vel impossibilis pharaoni 7 seruis eius. Expositores nri dicunt ꝙ fuit conclusio. vulue vxorum pharaonis 7 seruoꝝ eius: ita ꝙ parere non possent. i Propter sarai.in hebreo habetur. Propter verbum sarai. dicūt em hebrei ꝙ sarai habebat angelū custodē corpis sui:sicut de beata agnete legitur:7 qñ sara dicebat angelo:vt ꝓcuteret pharaonē plaga ꝓdicta tunc ꝓcutiebat 7 sic cognoscere eam non poterat. k Vocauitqz pharao abram ⁊c. per reuelatōem em sciuit ꝙ sarai esset vxor eius et ꝙ flagellabatur ꝓpter eius detentōem sequitur. l Ecce eam 7 vade.non dixit ei. terra coram te est vbicunqz tibi placuerit habita sicut dixit abimelech rex Gerare vt habet infra.xx.ca.sciebat enim pharao egyptios esse luxuriosos: ꝓpter quod abram non posset habitare securus in terra egypti cū vxore sua. m Precepitqz ⁊c.ad cōducendum eum secure donec esset extra terram suā ne aliqua molestia sibi vel vxori sue vel familie inferret.

Jn ca.xij.vbi dz in postilla: Egredere de terra tua.i. de chaldea. Additio.

Non videt rōnabiliter dictuz vt cum dñs dixit abrae: Egredere de terra tua intelligat de chaldea:sicut nec dicendū est ꝙ abrā fuerit in chaldea nar⁹. cōstat em ꝙ babylonia cū tota terra sennaar q̄ est chaldea ptinebat ad cham filium noe 7 posteritatem eius vbi nemroth regnauit: vt supra capitulo.x. Abram autem descendebat de Sem:cuius sem posteritas ba

bitatio erat in alijs regionib⁹:vt in eo.ca. habek: nec huic obstat qđ dr supra. rj.ca. de aram fratre abrae q̄ mortuus ē in terra natiuitatis sue in vr chaldeor: nā put in hoc loco dicit ra.moy.gerūdeñ. z bñ vt videk cū ibidē dr. In terra natiuitatis sue. referendū est ad arā solū qui natus fuit in chaldea:nō aūt ad abraam: nam infra.xxuij.ca. Abraā mittēs seruū suū in mesopotamiā dicebat ei: Ad terrā cognatōemq̄ meā ꝓficiscaris.in quo loco vbi nos habemus: Ad terram cognationēq̄ meā hebraica veritas hz. Ad terram natiuitatis mee.eadē.n.dictio ponit ibi z supra.xj. ca. vbi dr: In terra natiuitatis sue. z sic ptz q̄ locus natiuitatis abrae erat ī mesopotamia. Legit etiā Josue.xxiiij. q̄ iosue alloquēs filios israel dicebat: Trās fluuium habitauerunt patres vestri ab initio thare pr abraaz z nachor.cōstat aūt q̄ trans fluuiū est mesopotamia: vt in eo.ca. declarat.cū aūt dicit ab initio satis patz q̄ inde erant oriundi.z notanter ibi dicit: Thare pater abraā z pater nachor ꝓtermittens arā:eo q̄ arā vt dictū est:fuit natus in chaldea nō in mesopotamia. Et quib⁹ habet q̄ cum dr: Abrae egredere de terra tua.intelligit de quodā loco q̄ dicit haram:qui erat in mesopotamia a qua terra nunq̄ legit abraā fuisse egressus nisi nūc de pcepto dñi:z sic q̄stio postillatoris z ei⁹ solutōes nō vident hic habere locū.si aut̄ querat quō arā frater abrae dicit nat⁹ in chaldea.thare aūt abraam z nachor in mesopotamia. Ad hoc dicendū q̄ litera nos cogit ad vtrunq̄ pcedendū:vt tactū est:cuius rō pōt ē ꝑ m ra.moy. pdictū:q̄ thare habuit ire de terra sua in chaldeam post natiuitatē abrae z nachor: et anteq̄ nasceretur aram: z ibi in chalde fuit nat⁹ aram. Ratio aūt quare thare iuit in chaldeaz non exprimit in litera. pōt tñ pbabiliter dici q̄ cum nemroth fuisset vir oppressor hominū vt supra dictū est. z volebat attrahere gentes ad culturā ignis q̄ ideo vocasset thare z familiā suā qui erāt notabiles ꝺ genere. Sem:vt ex diuturna habitatōe eor in chaldea cōicarent cum alijs in hmōi cultura: z sic ampliaretur iste cultus execrabilis:qui fuerunt ibidē diu cōmorati intantū q̄ ibi natus fuit aram z mortuus: z thare z nachor ignē coluerunt: z qz cōmixti sunt inter gentes didicerūt opa eor:abraā aūt a deo illuminatus z protectus diuinitus fuit eductus inde:vt litera dicit in auctoritate allegata infra.xv.ca.s. Ego sum dñs q̄ te eduxi ꝺ vr chaldeor. Si forte querat quare scriptura pmittit ista particulariter narrāda.dicendū ꝑm Ra.moy.pdictum q̄ scriptura videt abreuiate z obscure loqui in his que ad ydolatriā ptinent in primo statu.s.ante legez reseruans ea ad tempus legis in quo principalr fuit ydolatria pbibita plene declaranda.vnde supra.x.ca. dicit de ipo nemroth:qui receptor aiarū fuit cogens boues ignē adorare:vt in glo. nihil tñ tradit in scriptura de eo nisi q̄ fuit robustus venator coram dño:que sunt verba breuissima z diuersimode interptabilia:z eadē ratione predicta hic omittuntur. Et attendēdū q̄ in hoc ca. z in alijs ara est dictio equiuoca ꝑm linguā latinā q̄ vno modo significat aram patrē loth: z alio modo significat quendā locum in mesopotamia: vt cū dicit infra eo.ca. Cū egrederet de barā.sed in hebraica lingua nō est in hoc loco equiuocatio:qz aram put significat boiez scribit cū heth q̄ est q̄nta lra alphabeti hebraici: put aūt significat locū scribit cum alia lra inexpressibili in lingua nostra que est vera litera in alphabeto hebraico.

In eo.ca.xij.vbi dr ī postil. Hebrei exponūt sic.

Addition.ij.

Licet qđ in hac expōne cōtinet sit verū.s.q̄ benedictio christi sit sup oēm natōnem terre non tñ in hoc loco hoc fuit abrae pmissum put patebit infra ca.xxij.

In eo.capi.xij.vbi dr in postilla: Si querit hic quō abraam homo tante pfectois.

Additio.iij.

Hec rnsio postillatoris vera est z ꝓsona dictis sanctor z glo.cōi.pōt tñ ꝑter hoc vlteri⁹ dici q̄ abraam cum eet ꝓba:vt infra.xx.ca. In spū ꝓphetie cognoscebat q̄ ex hoc q̄ vror sua esset sublata nō sequeretur aliquid cōtra vroris pudicitiā:sed potius laus dei z eius cognitio apud ipos infideles reluceret: cognouert em pharao z sui q̄ dns eos flagellabat maximis plagis ꝑter sarai vrorē abrae:vt ptz in litera. z sic diuinā ꝓuidentiam z eius iusticiā aliqualiter fatebant ꝓmptius z humilius q̄ philistijm:qui videntes ydola sua corruentia z ipos multipliciter a deo plagatos ꝓter detentōez arche domini ad hoc nitebant ꝓteruire dicētes: nequaq̄ manus sua tetegit nos ꝑ casu ꝓtingit.j. Re.vj.cap. Et amplius pharao pplm israeliticum tyranice detines vides se z suos multipliciter flagellatos a deo cū alijs signis z ꝓdigijs:adhuc nō cessabat diuino mādato resistere:vt ptz in Exo.in multis locis:aliter aūt fuit in ꝓposito cū statim pharao deo obtpauerit dimittēdo illicita.ex q̄ etiam fama gloriosa ipius abrae ꝓ quo deus tāta opabat apd ipos infideles claruit iuxta ꝓmissionē sibi supra a deo factam:cum dixit: Magnificabo nomē tuū. Ex quibus satis patet quorundā hebreor error spāl̄r Ra. moy.gerūdeñ. q̄ in hoc loco asserit q̄ abraā multipliciter peccauit nō solum in mendacio z hmōi:ꝑ etiā inquantū terrā ꝓmissionis exiuit sine mandato dñi:ad quā terrā de ei⁹ mādato spāli venerat: ꝓ q̄ quidez peccata abrae asserit q̄ filij israel fuerunt in captiuitate egyptiaca ꝓ multos annos:que quidē assertio vana est.nā ls de multis sanctis legat q̄ aliq̄n peccassent:vt de moyse in aqua ꝺictōnis z dauid in facto vrie z hmōi:tñ scriptura palā eos reprehendit eis certas penas iniungendo:vt de moyse Nūc. xx.c. z de dō.ij. Reg.xij.ca. ne cor gesta in talib⁹ ad exemplum trahant.sed in ꝓposito est ꝑ oppositū:nā hmōi factū abrae nō reꝑhendit in scriptura:sed pot⁹ ad laudez dei z sui facti honorē refert.de hoc.n. facto abrae z q̄busdā legit in ps. ad Iram. Pertrāsierūt de gente in gentez cē. Non reliquit hoiem nocere eis:z corripuit ꝓ eis reges. Nolite tangere christos meos. Ex quo ptz q̄ ista ad laudem dei:z etiā sanctor suor referunt.

Replica correctorij ꝺ burg.fabulosum.

In ca.xij.postillator exponens illū passum: Egredere de terra tua.dicit q̄ intelligendū est de chaldea qđ egreferēs bur.inutili vt apparet digressione se fatigat dicens abraā natū in mesopotamia nō chaldea.z qz sua digressio est intricata ad clarius videndū ineptias eius reduco ad certa puncta. Primū abraā nō est natus in chaldea.secundū chaldea nō est terra de qua in ꝓposito iubetur egredi.tercū q̄ abraā fuit natus añ arā quem genuit thare in chaldea.quartū q̄ abraam fuit natus in haram loco mesopotamie sic dicto. Alia que addit burg.fabulosa vident:sed primū eius dictū est cōtra beatū Hiero.put allegatur in glo.ordi.pōt etiam ꝓbari auctoritate beati Aug.etiā all.in glo.cadē: vbi dicitur q̄ aram fuit ꝑmogenitus thare: et is fuit natus in chaldea ꝑm ipm burg.z omnes. Thare autem semper mansit in chaldea vsq̄ ad mortem aram ꝑm omnes z inter natiuitatem aram z mortem eiusdem natus est abraā ꝑm beatum Hiero.z Aug.supra allega. quos sequitur magister hystoriarū dicens:abraam primo nominari q̄uis sit vltimo genitus ꝓpter ꝓnosticum dignitatis: similiter et glo. ordi.z Josephus concordant:quibus omnib⁹ plus credere optet q̄ bur.sine rōne dicta sanctor postponenti.

Est igitur terra natiuitatis abrae ipa chaldea.nec obstat q̄ burg.dicit posteritatem sem in chaldea nō habuisse habitatōem:quod q̄uis verum sit pro maiori pte solus tñ thare cū familia sua dicit in litera ibi habitasse:vt etiam idē burg.p⁹ in cadē digressiōe.nec obligat qđ burg. dicit de hebraicis lris:nā credendū est magis nre translationi ꝑ sanctos doctores cōcorditer exposite: nec puto oēs vsq̄ ad burg.hebraicū ignorasse.nec valet qđ adducit de Josue.xxiiij.capi.trans fluuiū asserens illam terraz esse mesopotamiā cū chaldea etiā sita sit iuxta eundē fluuiū cuphratē:z ita bñ dicit trāsfluuialis sicut mesopotamia

vñ dicit Ysido.li.xiiij.q babylonica asie est,puicia i chaldea:cuius caput e vrbs babylonia:a qua regio e nūcupata tānobil.vt chaldea:assyria: z mesopotamia in ei⁹ nomē aliqñ trāsierūt.quā pterfluūt tigris z eupbrates. Inepte igitur Burg.exponit trans fluuiū esse mesopotamiam: cum ꝓm Ysido.vbi supra: z magistruz ꝓprietatuz li.xv.sit sita inter predicta duo flumina.vnde patet primū dictū Burg.fore falsum nā z ipe bur.fortasse pnitentia ductꝰ hoc dictū retractat. verius cīm cōtradicit ifra circa ca.xxviij. Deuē.circa mediū dices: Abraā pmꝰ pr̄ fidei non ignorauit chaldeā:ꝛ in ea fuit natus z inde eductꝰ:z nisi accipiaē ꝓ retractatione sustineaē a suis amatoribꝰ ꝓ cōtradictōe:ptz ergo primū dictum esse falsum: silr z secundū: q cuz chaldea sit terra nativitatis abrae vt ptz ex dictis iubeē hic exire chaldeā.ꝛ ē intentio bea.aug.xvi.de ciui.dei: et allegat in glo. ordi. zIosephus,j.li.antiquatū dic de hoc egressu: Abraā cū.lxxv.annoz eēt dimisit chaldeā vt dño iubente migraret in chananeā.z ita hūc egressum sanctus Stephanꝰ exponit Actu.vij.dicēs: Exiuit de terra chaldeoz z habitauit in charā ꝛc. Nec tertiū dcm burg.pōt eē verū: q saray fuit filia aram q fuit nonagenaria cum abraā eēt centenarius.vt.j.xvij.ca. Si igit aram fuit iunior ꝗ abraā.viij.vel.ix.annoz genuisset sarai qđ falsuz est z fictū. Ideoq z quartū ei⁹ dictū nullū est:nam terra transfluuialis dr in textu ꝓximū mesopotamie.vt ptz Iosue.xxiiij.nec pōt conuenienter intelligi ipa mesopotamia. nam ibi patres nō seruierūt dīs alienis quos nominat textus ibidem:sed in chaldea ad requisitōem z fortasse cōpulsionē nēroth:put dicit idem bur.in ista digressione chaldea aūt cōfinis est mesopotamie:q circa z intra eadem flumina;put supra dictū est sita.nec ptractatōne dignū est:in quo bur.circa ca.xiij.z xiiij. notat postillatorē nam pueriliter occasiones scribendi accepit.

¶ Caplm.xiij.

Ascendit ergo abraā de egypto. Dic cōsequēter describit quō abrā bñ se babuit ad primū: z primo quō se babuit ad primū tempe ꝓspitatis.s.ei⁹ pacem cōseruādo.secūdo quō tpe aduersitatis.s. ipm velociter adiuuando. xiiij.ca. Circa primū tria declarant:q primo describitur inter familias abrar z lotb cōtentiōis occasio.secūdo occasionis p̄cisio:ibi. Dixit ergo abram ad lotb.tercio p̄cisionis approbatio:ibi. Dixitq dñs ad abrā. Occasio aūt ꝓtentōis fuit:q vterq erat diues valde z habebat magnā familiā:z ex tali cohabitatiōe solet sepe contentio surgere:dicit igitur. a Ascendit ergo ꝛc.sequitur. b Ad australē plagam.nō ē intelligendum q terra ꝓmissionis ad quā ascendit abram rediēs de egypto sit in parte australi respectu egypti: sed est in aquilonari:sed australis plaga hic accipitur respectu bierlin: quia illa ps terre,pmissionis que est vicinior egypto est pars australis iudee. c Erat aūt diues valde.in hebreo habetur: Grauis vel pōderosus multum:q habebat multa pōdera auri z argenti z aliarū rerū: z in idem redijt. d Reuersusq est ꝛc. In hebreo autē habeē: Per mānsiones q̄bus venerat:z hoc duplici de cā: vna q boies reuertentes ad terrā suā vñ exierant consueuerāt ac cipe hospicium redeūdo vbi fuerunt ꝓius hospitati eundo alia.q q̄ñ abram iuit in egyptum nō habebat pecuniā ꝓ expēsis sufficientibꝰ et contraxerat in hospiciis aliqua debita q̄ redeundo erat diues valde.vt ꝓdictum est: et ideo redijt q ad hospicia ad soluendū illa debita. e Ad meridie in bethel. q̄ sicut dictū est intrauit terrā ꝓmissionis a parte australi.seq̄ē. f Et inuocauit ꝛc.grās de agēs de hoc q ipm vroꝛē z familiā cōseruauerat z in bonis multiplicauerat. g Sed z lotb ꝛc.hoc exponit ad oñendū occasionem discordie.diuitie.n.vt frequenter sunt causa discordie inter homines etiaz propinquos z amicos:vnde sequitur. h Ibi facta ꝛc. q tam isti q̄ illi volebant sibi ꝓoccupare meliora pascua z meliores aquas:hebrei dicūt q causa ꝓtentionis fuit eo q pastores lotb pascebāt aialia sua in bladis alienis.pastores aūt abrā increpabāt eos:q erāt edocti iusticia sua a magistro suo:nō sic aūt pastores lotb:ꝑ prima expō melioꝛ videē. i Chananeus ꝛc.ac si diceret:lz terra illa ꝓmissa esset a deo ipi abrae: nō tm erat sibi tradita:z iō magis voluit abrā recedere a nepote suo:ne forte ex cōtentiōe ꝓdictoꝝ famulorꝝ moueretur lis coram iudicibus infidelibus. k Dixit ergo ꝛc. Dic ꝓsequēter describitur ꝓtentiōis p̄cisioz eēm delectabile esset ipi abrae manere cuz nepote suo magis tamē voluit ab eo separari q̄ ꝙ occasione seruorū ꝓtendentiū moueretur briga inter ipm z nepotem suū: z q̄uis eēt senioꝛ vtdit tñ electiōem ipi lotb.d. l Ecce vniuersa ꝛc.ad eligendū quā ptē voluerit. m Si ad sini.ieris. ac si diceret:lz sepemur abinuicē nō tm ita elongabor a te q̄n succurrā tibi in necessitate:qđ ptz p effectū in ca.se. n Eleuatis itaq lotb ꝛc.ista ē regio pentapolis in q̄ erāt quinq ciuitates quas subuertit dñs. vt bñ infra xix.ca.que añ subuersionē erat pulcerrima. o Sicut paradisus domini.nō p equalitatē sed per quandā silitudinē. p Et sicut egyptus ꝛc. Terra eīm egypti in illa ꝑte qua de egypto veniunt boies in segoꝛ est pulcerrima. q Elegitq sibi lotb. ꝓpter cōditiones ꝓdictas.sequit. r Et habita.in sodomis

hebrei exponunt hoc in vituperium ipius loth: ly .n. scilicet homines illius terre ee pessimos: voluit tñ habitare cū eis z exinde peiozatus ē. Catholici aūt exponūt hoc in laudē eius: ac si dicat: cuius em̄ habitauerit inē homines pessimos: tñ inter eos seruauit innocentiaz z mūdiciā: et hmō exponit beatus Gregoz⁹. j. moza. s Homines aūt ⁊c. d quoz malicia bī infra. xviij. z xix. et Ezechiel. xvj. hec fuit iniq̄tas sodome sororis tue ⁊c.

t Dixitq; dñs ad abram. Hic cōsequenter describit separationis Abram et loth approbatio p hoc q̄ dom⁹ locut⁹ē ipi abrā post istā sepationē p̄mittēs ei terram z prolis multiplicatiōez z hoc fuit cōueniēter factū. diuine em̄ reuelatōnes solēt fieri mētib⁹ quietatē z a turbatōib⁹ passionuz sedatis. societas autem ipsius loth p̄ter rixam famulorū erat cā perturbatiōis: vt p̄dictū ē: z iō reuelatio diuia facta ē abrae p̄ ipius loth sepatōem: et ptz lra vsq; ibi. v Et habitauit ⁊c. Mābre nom̄ē est bois potētis illi⁹ terre: a quo denoiata ē vallis illa. z iste fuit federat⁹ cū abrā vt ptz ca. se. x Edificauitq; ⁊c. ad sacrificandū z gras agendū ipi deo. ¶ In ca. xiij. vbi dicit in postilla: Chananeus et phereseus.

¶ Additio.

Rationabilius p̄sumitur q̄ timebat abrā nē habitatores terre qui erant sine timore dñi. s. chananeus z pherei videtes tantā esse abūdāra expoliarent eos vel saltem de terra cūcerent: sicut eiecerunt philistūm ysaac p̄p silem cām: vt infra. xxvj. ca. z ideo interposuit scriptura in narratōe huius recessus chananeus z pherei habitabāt in terra. q. d. tales erāt habitatores terre q̄ nō tolerarēt tantam abundantiā in extraneis.

¶ Capitulū. xiij.

Actū est aūt in illo tēpe. Hic p̄nr ostendit quō abram bñ se habuit ad. primū in aduersis: z p̄mo describit ipius loth captio. secūdo eius liberatio: ibi. Et ecce vnus qui euaserat. Circa primuz sic p̄cedit: q. primo describit bellū in generali. secūdo cā belli: ibi. Quodecim. n. annis. tercio describitur captio loth in sp̄ali: ibi. Et egressi sunt. Circa primū dicit sic. a Factū est aūt in illo tpe. i. post sepatōez loth ab abram. b Et amraphel rex sennaar. hm hebreos iste est nemroth de quo supra dictū est q̄ regnauit in babylon: que est terra sennaar.

c Et thadal rex gentium. sic enim nominatus est. q. in regno suo erāt boies congregati de diuersis natiōib⁹

d Gēnaar regem adame. in hebreo habet: Sineab regem bale. nomē ē ciuitatis: que alio noie vocata est segor e Omnes hi ⁊c. In hebreo hī: In valle cāpestri. z potuit esse q̄ illa vallis ex vno latere habebat nemora z in alio cāpos arabiles: z sic ab vtroq; noie poterat noiari .s. siluestris z campestris. f Que nūc est mare salis. q. postq; subuerse sūt q̄nq; ciuitates q̄ erāt in illa regiōe locus ille factus ē lac⁹ magn⁹ salsissim⁹ z valde spissus ita q̄ vestimēta ibi p̄iecta magis corrodātur q̄ lauent: et ideo nullus piscis pōt ibi viuere: hm q̄ dicit philosoph⁹. .ij. Methau. Et iō in alio vocat mare mortuū. Apud hebreos. n. mare vocat cōgregatio aq̄rū in magna quātitate. g Quodecim em̄ annis. hic exprimit cā belli q̄ fuit q. rex sodomorū z alij quatuor reges cuz eo p̄noiati tū. annis seruierūt chodorlaomor regi elamitarū reddētes ei tributū z terciodecimo āno rebellauerunt: p̄ter quod anno quarto decio addurit tres reges secum supra

e Et thadal rex gētiū: inirent bellum p̄tra basa regem sodomoz: z p̄ berſa regem gomorre: z p̄tra⁹ sennaar regez adame: z cōtra semeberh regē seboym: cōtraq; regē bale: ipa ē segor. c Omnes hi conuenerūt in vallē siluestrē: f q̄ nūc est mare salis. g Quodecim. n. ānis fuierāt chodorlaomor: z terciodecio anno recesserūt ab eo. Igit̄ q̄rtodecimo āno venit chodorlaomor et reges q̄ erant cū eo b z p̄cusserūt raphaym i astaroth: k et carnaym et zuzim cū eis: et em̄ i sabe cariathaim: m z chorreos n in mōtibo seyr o vsq; ad cāpestria pharā q̄ ē in solitudie. p Reuersiq; sunt q z venerūt vsq; ad fon

noiatos ad debellandū eos. verūtn̄ q. rex sennaar erat maior inter illos pp q̄d supra p̄noiatus est: iō p̄babile est lz nō exp̄mat in lra: q̄ facit mētōem de istis solū p̄ter captōem loth q̄ ille amraphel z forsitan alij duo reges babebant etiā aduersarios rebellātes: in quoz debellatiōe chodorlaomor primo adiuuit eos: z postea venerūt cuz eo ad debellandū regez sodomoz z alios quatuor reges p̄nominatos cū eo: z hoc est q̄ subdit. b Et peusserunt raphaim. i. gigantes. i In astaroth. nomen ē villa vel terre vbi habitabāt. k Et carnaym ⁊c. Nomina sunt gentium a p̄dictis debellatarū. l In sabe cariathaim. i. in planicie illius terre. Sabē. n. in hebreo est nomen cōmune: z significat planiciez. tamen. b. sonat ibi sicut. v. sic sabe. m Et chorreos. isti sunt horrei. quia hoc nomen horrei in hebreo scribitur p̄ beth literam cui in latino correspōdent due. scz. c. h. put supra dictū ē ca. xj. de baram que in actib⁹ aplō⁹ vocat charam.

n In montib⁹ seyr. sic nominati sunt ab esau q̄ nōdum erat natus: z ideo istud nomen ponitur hic p̄ anticipatiōnē: videt tñ melius q̄ vocatus sit mons seyr ab alio p̄cedente esau: vt habet infra. xxxvj. ca. a quo descenderunt duces in monte seyr anteq; filij esau haberēt ibi p̄ncipatum. o Vsq; ad campestria pharan. vsq; illuc p̄secuti sunt eos. p Reuersiq; sunt. ab illo loco vbi p̄secuti sunt eos. q Venerūt vsq; ⁊c. qd̄ significat iudiciuz in hebreo. vocatur enim fons ille fons iudicij: q. ibi cōgregabātur iudices terre illius ad determinandū iudicia. hm aūt hebreos dict⁹ est locus ille fons iudicij in significatiōe futuri iudicij: q. futurū erat q̄ moyses z aaron ibi iudicarent̄ p̄ aquis p̄tradictōnis: p̄p quas dñs p̄tulit sniam p̄tra eos q̄ morerent̄ aī ingressuz terre p̄missiōis

vt habeꝫ Nume.xx. q Ipa ē cades. Sic.n. alio noie vocata eſt. Cades.n. ſanctuꝫ ſignificat in hebꝛeo: qꝛ dñs ibi ſanctificauit nomē ſuū educēdo aq̄s ꝺ petra: vt ibidē habeꝫ. r Et pcuſſerūt ⁊c. Hoc ꝺꝛ p anticipatōem. qꝛ nondū erat natus amalech. s Et ammoꝛreū ⁊c. ⁊ ipa eſt Engaddi vt habeꝫ exple.ū. Paral.xx.ca. ipa eſt regio abundans plurimū in balſamo ⁊ palmis. t Egreſſi ſunt. hic ꝓnr deſcribit captio loth in ſpeciali. rebellatis enī aduerſarijs triuꝫ regū qui erāt cuꝫ chodoꝛlaomoꝛ venerūt tres dicti reges cum chodoꝛlaomoꝛ ad bellādū regeꝫ ſodomoꝛū ⁊ alios quatuoꝛ q̄ ei rebellauerāt q̄bus rebellatis captus eſt ipe loth qui habitabat i ſodomis ex ſocietate.n. maloꝛū iuſti aliq̄n incurrunt penā temporalē: ꝛ nō ſunt ꝓticipes crimis ipoꝝ. ⁊ patet lra vſq; ibi. v In valle ſiluestri. exponaꝫ ſicut prius.

r Vallis aūt ⁊c. Dicunt aliq̄ q ibi erāt putei euomētes bitumē: qꝺ eſt genus cementi foꝛtiſſimi ita q̄ nō diſſoluatur niſi ſāguine mēſtruo: hebꝛei aūt dicunt q in illa vallē accipiebaꝫ terra ad faciēdū cementū: qua ſublata remanebāt ibi foſſe q̄ dicebanꝫ foſſe cemēti. vñ in hebꝛeo hꝫ puteos cemēti. illud aūt interponiē hic ꝓpter qꝺ ſequiē. y Ceciderūtq; ibi. qꝛ fugiētes de p̄lio timoꝛe turbati nō ꝓſiderant loca periculoſa quib⁹ ſe ingerunt: ⁊ ſic ceciderunt in foſſas illas. hebꝛei aūt dicunt q factum eſt illud ꝓpter abꝛaā de quo nō credebant hoīes illius terre: q eriſſet illeſus de incendio chaldeoꝝ ꝙ q̄n videꝛt q rex ſodomoꝝ ceciderat in puteos illos armatus ⁊ eriuerat inde ſanus miraculoſe tūc crediderūt de abꝛā q ſiꝛ eriſſet de incēdio chaldeoꝝ. z Tulerūt aūt ⁊c. ꝯtū ad diuitias artificiales. a Et vniuerſa ⁊c. ꝯtū ad diuitias naturales ex quib⁹ vita ſuſtentatur.

b Necnō ⁊ loth. Omnia p̄dicta de bellis iſtis inēpoſita ſunt ꝓpter captiōem ipius loth. ſequiē. c Et ecce ⁊c. Hic cōſequenter deſcribitur ipius loth liberatio: vbi p̄mo deſcribiē abꝛae fidelitas. ſecūdo ipius benedictio: ibi Et ỽo melchiſedech. tercio ei⁹ liberalitas: ibi. Dixit aūt rex ſodomoꝝ. Fidelitas aūt eius apparet qꝛ non timuit ire ad pugnandū ꝓtra quatuoꝛ reges foꝛtiſſimos vt liberaret nepotē ſuū audita captiōe eius. ⁊ hoc eſt qꝺ ꝺꝛ: Et ecce vnus qui euaſerat. Dicunt aliqui hebꝛei q iſte fuit og rex baſan: q̄ euaſerat de diluuio. ſed hoc ſupꝛa improbatū eſt. vij. ca. Alij aūt dicūt q fuit idem og q̄ euaſerat alijs gigātib⁹ interfectis i aſtaroth: vt p̄dictū ē in iſto ca. de q̄ etiā ſcribiē Deutro. iij. Solus q̄ppe og rex baſan reſtiterat de ſtirpe gigantū: ꝙ hoc nō ē veriſile q evadēs de p̄lio oībus ſocijs ſuis interfectis: ſecut⁹ fuit aduerſarios ſuos. ꝙ magis fugiſſꝫ ad ptē oppoſitā: ⁊ iō p̄dicte exp̄ones videnē extorte a lra: ꝓpter qꝺ ſm planū ſenſum lre dicē-

tem mephat: q ipa eſt cades. r ⁊ pcuſſerūt omnē regionē amalechitaꝫ: s ⁊ āmoꝛreoꝝ q̄ habitabāt in aſaſonthamar. t Et egreſſi ſunt rex ſodomoꝝ et rex gomoꝛre: rex q̄ adame ⁊ rex ſeboym: nec nō ⁊ rex bale que eſt ſegoꝛ: ⁊ direxerūt aciem ptra eos v in valle ſiluestris. ſ. aduerſus chodoꝛlaomoꝛ regē elamitaꝫ: et thadal regē gētiū et amraphel regem ſennaar ⁊ arioth regē ponti: quatuoꝛ reges aduerſus q̄nq; x Vallis aūt ſiluestris hēbat puteos mltos bituminis. Ipſa q̄ rex ſodomoꝝ ⁊ rex gomoꝛre terga ỽterūt: y cecideruntq; ibi: ⁊ q̄ remāſerant fugerūt ad montē. z Tulerūt aūt oēm ſubſtātiā ſodomoꝝ: et gomoꝛreoꝛuꝫ: a ⁊ vniuerſa q̄ ad cibū ꝓtinent: ⁊ abierunt

b Necnō et loth ⁊ ſubaꝫ ei⁹:

filiū fratris abꝛā qui hītabat i ſodomis. c Et ecce vn⁹ q̄ euaſerat: nūciauit ᵈ abꝛaꝫ hebꝛeo q̄ habitabat i ꝓualle mābꝛe āmoꝛrei friſ eſchol ⁊ friſ aner. e Hi em̄ f pepigerant fedus cū abꝛā. Qꝺ cū audiſſet abꝛā captuꝫ videlꝫ loth fratrē ſuū g numerauit expeditos h vnaculos ſuos trecētoſdecē ⁊ octo: ⁊ perſecutus ē eos vſq; dan: i et diuiſis ſocijs k irruit ſuper eos nocte. percuſſitq; eos et perſecutus ē vſq; ſoba ⁊ phenicem: q̄ eſt ad leuaꝫ damaſci. l Reduxitq; oēm ſubam: et loth frēm ſuū cū ſuba illi⁹ mulieres quoq; ⁊ populuꝫ. m Egreſſus ē aūt rex ſodomoꝝ in occurſū ei⁹ poſtq; reuerſus eſt a cede chodoꝛlaomor ⁊ regū qui cū eo erāt n in valle ſabe: o q̄ ē vall' regis. p At ỽo melchiſedech rex ſalem

filiū fratris abꝛā qui hītabat i ſodomis. c Et ecce vn⁹ q̄ euaſerat: nūciauit ᵈ abꝛaꝫ hebꝛeo q̄ habitabat i ꝓualle mābꝛe āmoꝛrei friſ eſchol ⁊ friſ aner. e Hi em̄ f pepigerant fedus cū abꝛā. Qꝺ cū audiſſet abꝛā captuꝫ videlꝫ loth fratrē ſuū g numerauit expeditos h vnaculos ſuos trecētoſdecē ⁊ octo: ⁊ perſecutus ē eos vſq; dan: i et diuiſis ſocijs k irruit ſuper eos nocte. percuſſitq; eos et perſecutus ē vſq; ſoba ⁊ phenicem: q̄ eſt ad leuaꝫ damaſci. l Reduxitq; oēm ſubam: et loth frēm ſuū cū ſuba illi⁹ mulieres quoq; ⁊ populuꝫ. m Egreſſus ē aūt rex ſodomoꝝ in occurſū ei⁹ poſtq; reuerſus eſt a cede chodoꝛlaomor ⁊ regū qui cū eo erāt n in valle ſabe: o q̄ ē vall' regis. p At ỽo melchiſedech rex ſalem

nō ſunt dicti ab abꝛaā ſ ab hebꝛ: a quo etiaꝫ ipe abꝛā hic ꝺicitur hebꝛeus. Item idem ꝓꝛ p̄ literas in hebꝛeo: qꝛ abꝛaaꝫ incipit ab alepḥ. heberꝛo ꝓ aym ⁊ ꝺo ſi hebꝛeus diceꝛet ab abꝛam inciperet p alepḥ: qꝺ nō eſt verū. ſed incipit ab aym.

e Hi cīm. ſcilicet tres fratres q̄ erāt de genere ammoꝛreoꝝ.

f Pepigerāt fedus ⁊c. ⁊ ideo adiuenerunt eū vt habeꝫ in fine huius capituli.

g Numerauit expeditos. i. ꝓtos ad pugnā.

h Vernados ſuos. i. ſuos ſuos natos in domo ſua. i Et diuiſis ſocijs. ſ. Abner: Eſchol ⁊ mābꝛe: qui inſtituebāt diuerſas turmas: vt ipſis

uadens aduerſarios incuteret eis maioꝛē timoꝛē. Aliter expoūt hebꝛei: k Diuiſis ſocijs. quia illos ſibi federatos ſepauit ⁊ diuiſit ad ſarcinas cuſtodiēdas: ⁊ parati erant ei ſuccurrere ſi indigeret: ipe tñ cum ſeruis ſuis intrauit bellū. k Irruit ſup eos nocte. qñ dormiebant ſopoꝛe graui ꝓpter laboꝛem p̄cedentis diei. ⁊ quia dormiebāt ſecuri ſup eos irruit añ q̄ poſſent armari. l Reduxitq; ⁊c. Qm̄ illi qui euaſerunt manus eius ita fuerunt p̄occupati q̄ nihil poterant ſecū poꝛtare. m Egreſſus eſt ⁊c. Ad faciendū ei reuerentiā: ⁊ reddendū ei gratias de occaſione aduerſarioꝝ ſuoꝝ. n In valle ſabe. i. in valle plana ⁊ equali o Que eſt vallis regis. habebat enīꝫ ibi rex manerū a quo denominabaꝫ vallis illa.

p At ỽo ⁊c. Hic ꝓnr ponit ipius abꝛae bñdictio. Circa qꝺ ſciendū q̄ iudei aduerſarij fidei xp̄iane ſcripturas que loquuntur de chriſto nituntur depꝛauare: inter quas eſt pſal. cix. in quo fuit mentio de ſacerdotio melchiſedech: ⁊ occaſione illius pſal. q̄ de xp̄o loquit paſſum iſtū querſe exponere nituntꝫ. ꝺ. q̄ iſte melchiſedech. ptulit panē ⁊ vinū nō in ſacrificiū ſed magis ad reficiendū abꝛaā ⁊ pplm eius q̄venichat de p̄lio. ſi hoc ptꝫ falſum p lrām p̄cedentē ⁊ ſequētē. dcm̄ ē. n. ſupꝛa q̄ illi q̄tuoꝛ rḡes quos debellauerat abꝛaā aſpoꝛtauerant de ſodomis vniuerſa q̄ ad cibū ptinēt nec potuerant adhuc oia ꝓſumpſiſſe: nec fugiendo poterāt ſecū poꝛtaſſe: ⁊ iō abꝛaā ibi inuenit ſatis de victualib⁹ p ſe ⁊ p̄ populo ſuo. ⁊ hoc etiā patet p literam ſequentē vbi abꝛaā de p̄da nihil voluit retinere: Exceptis bis q̄ comederunt iuuenes. i. bellatoꝛes qui ſecum fuerant

Item post illa verba. Proferens panē ⁊ vinū. immediate subdit p qua cā. b Erat ēm sacerdos dei altissimi. ex que ptz q cā p qua ptulit panē ⁊ vinū fuit ad offerendū sacrificiū: qđ ptinet ad sacerdotis officium. p refectione ēm bellatorū magis ptinet ad boiem laicū pferre victualia q̄s ad sacerdotē ⁊ iō alij aliter quērētes exponut dicētes q melchisedech ptulit panē ⁊ vinū: p sacrificio offerēdo nō per ipm: q⁊ fm istos sacerdos ñ erat sed p ipm. Abraam q̄ tā q̄ sacerdos legit plurīes pstruxisse altare: ⁊ sacrificiū deo obtuliſſe: vt habet infra. xxij cap. et ideo illud qđ sequit: Erat enim sacerdos dei altissimi. nō refert ad ipm melchisedech: sed ad ipm abraam. et similiter illud quod sequitur. Et dedit ei decimas ex oībus. s. melchisedech dedit decimas de omnib⁹ ipi abrae tanq̄s sacerdoti: ⁊ falsitas hui⁹ expositiōis apparet p hoc: q melchisedech benedixit ipi abrae dicens. Benedict⁹ abraā deo excelso dē. Benedicere aūt ad sacerdotē ptinet. q⁊ qđ minꝰ est sine ꝓtradictiōe a maiori benedicit: vt dicit ad Hebreos. vij. ca. Item q melchisedech daret decimas de omnibus reportatis ipsi abrae patet falsum p literam sequentē: quia abraā iurauit q de omnibus illis nō accipet a filo subtegminis vsq̄ ad corrigiam calige. i. nullatio est ista. q melchisedech erat Sem primogenitus filius Noe qui adhuc viuebat: qđ ptz si cōputent anni eius supra positi. immo virit post vltra natiuitatē Jacob ⁊ Esau: vt ꝓbat infra. xxix. ca. Sed ꝫ hoc arguit. q⁊ ad Hebre. vij. ca. dicit de melchisedech. Sine patre sine matre: sine genealogia: neq̄ initiū dierū: neq̄ finem vite habens: qđ nō pōt dici de ipso Sem q̄ non est idem homo. Sed ad hoc respondet a doctorib⁹ nostris q hoc dicit apls nō q melchisedech nō habuerit patrē ⁊ mrem ⁊c. ⁊ q⁊ scīptura nō facit mētionē de pīe ei⁹ ⁊c. sed adhuc videt argumentuz remanere: q⁊ scīptura facit mentionem de patre Sem: ⁊ matre eius ⁊ genealogia: ⁊ de principio vite eius et fine. Dicēdū q̄ verum est: sed hoc nō est sub nomine melchisedech: ⁊ solum sub nomine Sem: ⁊ sic intelligit apls ⁊ doctores sancti: q sub nomine melchisedech nō fit mētio in scīptura de patre ⁊ matre eius. nec determinat etiā de genealogia. nec de principio ⁊ fine vite sue.

b Erat ēm sacerdos dei altiſ. q⁊ pater erat oīm illoꝝ q̄ remanserant in cultu dei: ⁊ q⁊ erat primogenit⁹ rōne natiuitatis: vt dicunt aliqui: vel saltem ex ordinatōne patris: si nō fuit primo natus: vt dicunt alij. Jus. n. primogenite bene transferebat ad filū post natum ex ordinatiōe patris: maxime de voluntate dei: sicut Jacob jus primogenite transtulit a ruben primo nato ad Joseph q̄tū ad duplicem portionē hereditatis accipiendam. ⁊ ad Judam q̄tum ad dignitatem regiaz vt habetur infra. xlviij. ca. ⁊ xlix. ca. Sacerdotiū autē fuit annexū primogenite vsq̄ ad legem datā p moyſen: ⁊ ideo audita victoria abrae diuina virtute facta: ꝓtulit panē ⁊ vinū. i. sacrificiū. reddēdo gratias deo: ⁊ ideo benedicendo abraam dixit. Benedict⁹ Abraam deo excelso ⁊c. c Et dedit ei decimas. s. abraam ipsi melchisedech: qui debebant q̄ sacerdoti. Et sic exponit apls ad Hebr. vij. oñdens q leui fuit decimat⁹

Proferens panem ⁊ vinum. b erat enim sacerdos dei altissimi: bñdixit ei ⁊ ait. Benedictus abraā deo excelso: q̄ creauit celū et terrā: ⁊ bñdictus deus excelsus: quo p tegēte hostes i manib⁹ tuis sunt. c Et dedit ei decias ex omnibus. d Dixit aūt rex sodomoꝝ ad abraā. e Da mihi animas: cetera tolle tibi

in abraam. d Dixit aūt rex sodomoꝝ. Hic describit liberalitas abrae: q⁊ cuius totam predam posset retinere: noluit tñ aliquid recipere. e Da mihi animas. i. viros mulieres ⁊ paruulos. f Leuo manū meam. modus ē iurandi. g Ne dicas: ego ditaui abraā. Hoc dixit nō ad iactantiā sed ad dei gloriā. qui ei p̄miserat multiplicationē bonoꝝ tpaliū vt supra dictuz est. ⁊ iō nolebat q eius ditatio aliquo modo alij attribueret. b Excepti his que comederūt iuuenes. i. bellatores qui fuerunt mecum in prelio.

Qui rndit ei. f Leuo manū meā ad dñm deuz excelsum possessorē celi et terre: g a filo subtegmis vsq̄ ad corrigiā calige nō accipiam ex oīb⁹ q̄ tua sūt: g ne dicas ego ditaui abraā: b exceptis his q̄ comederūt iuuenes: ⁊ partibus virorū q̄ venerunt mecum aner: eschol ⁊ mambre Isti accipient partes suas:

i Et partibus virorum q̄ venerūt iuxta cum. isti ēm nō erāt de familia abrae: et ideo nō erat suum dare partes ipsoꝝ de preda illa Dz autem dicitur hic de ipsis. Qui venerunt mecum. vno modo exponitur. q cum ipso intrauerunt bellū vt predictuz est. Et fm hoc certū est q habuerunt ius et partem prede. Alio modo q nō intrauerūt bellum sed remanserunt ad custodiendū sarcinas. ⁊ fm hoc etiā declarauit abraā q̄ haberent ius in pte prede. Ex isto loco accepit dauid illud qđ determinauit. j. Reg. xxx. ca. di. Equa ps erit descendentis in prelio: et remanentis ad sarcinas: vnde qđ ibidem sequitur. Et factum est hoc ex die illa et deinceps cōstitutū x. q. lex in istl. In hebreo habet. Et factū est hoc ex die illa: ⁊ desuper vel deante: quia obseruatū fuerat tempore abraā: vt patet ex dictis. verūtamen q⁊ abraam hoc seruandum decreuerit. Dauid postea magis declarauit ⁊ firmius statuit tanq̄s ex regia pte ⁊c.

:: capitulo. xiiij. vbi dicit in postilla. Dz factū ē istud ꝓpter abraam.

Additio prima.

Hec expositio hebreoꝝ ē friuola. q⁊ ex hoc q rex sodomoꝝ miraculose exiuisset de puteo. nō attribuerunt gentes exitū abrae de incendio chaldeoꝝ testimonio veritatis diuine fidei. in detestationez ydolatrie pro qua abraaz exposuit se periculo incendij: cum etiaz rex sodomoꝝ q̄ pessimus ⁊ ydolatra erat: sic exiuerat armatus de puteo ⁊ illesus. sed potius ista attribuebāt magicis artibus vel huiusmodi. Et sic istud miraculū factū regi sodomoꝝ non redundaret in gloriam dei quod eēt valde inconueniens ⁊c.

In eodem. xiiij. cap. vbi dicit in postilla. Ex hoc patet q hebrei nō sunt dicti ab abraam.

Additio. ij.

Hide dicat abraam hebreus plenius habet in additōe sup Matheū. xxi. ca. vide ibi.

Correctorū corruptoꝝ bis additionib⁹ nō respondet. quoniam dicit illas nō esse dignas ptractione cū sint nullius vtilitatis: sicut patet supra respondendo additionibus terciidecimi capituli.

In eodem cap. xiiij. vbi dicitur in postilla. Numerauit expeditos vernaculos.

Additio. iij.

In hoc loco vbi lra nostra dicit. Et numerauit expeditos. lra hebraica bz. Munuit exptos. ⁊ ē sensus q munuit suos armis bellicis. s. illos seruos q̄ erant expti. ex quo pz q prudentia abrae in re militari: q⁊ non inermes accepit qui ad fugam sunt proni. vt dicit vegetius: sed munitos seu armatos. Silr nō accepit tyrones: sed iam exptos. Pōt esse q ex vicio scriptoꝝ hec varietas ꝓtingat: sic q vbi dicit. Munuit. posuerūt Numerauit: et vbi habetur exptos: posuerunt. Expeditos

f

ꝑter simlitudinem hꝝ dictionū adinuicem: ⁊ etiā ꝓ
pter hoc q statim addūt termini numerales. s. cccxviij. ꝙ
hoc nō obstat. nā et hoc nō sequit: nisi q tant⁹ fuerat mu-
nitor⁹ ⁊ exercitor⁹ numerus.

¶ In eodem ca. xiij. vbi dī in postilla. Et iō audita victo
ria abrae diuia vir-
tute cē.

¶ Additio. iiij.

Hec sacrifici
uz qō obtu-
lit melchisedech non est intellit
gendū eē idē realit
cū nostro; sacrificio
ꝙ eē figuratiū illi⁹
vnde glo. interlinea
ris sup illud verbū:
Proferens panem
⁊ vinū: dicit. Hec sa
cramenta nostror⁹
sacramentor⁹ figu-
ra fuerat.

Ca. xv.

Postea
actis. Post
q̄ descripsit
moyses qliter abra
am dī se habuit vt
incipiens ⁊ b q̄tuz
ad deū ⁊ primū hic ꝑter oñdit qualiter se habuit ad se
ipsum: ⁊ q. ples reputat vna psona cum patre: ꝓm illud
Eccli. xxx. Moztuus est pater eius: ⁊ q̄si nō est moztuus
reliquit em filiū sibi em. et sit vir ⁊ vxor q̄si vna psona
compstant: ꝓm dictū saluatoris Mat. xix. Itaq ia non
sunt duo ꝙ vna caro. iō primo ostendit qualiter abraaz se
habuit in petenda ple: scdo qualiter in regēda vxore. xvj
ca. Circa primū primo ponit abrae petitio. scdo petitio-
nis exauditio. ibi. Statimq sermo dñi cē. tercio exauditi
onis confirmatio: ibi. Et ille ait: oñe cē. Circa primū descri-
bit occasio petitionis. Abraam em ex victoria tamsolen-
ni quā dñs dederat ei: timuit ne in hoc accepisset totā mer
cedē iusticie sue a dño: ⁊ iō deus assecurauit eū de ꝓtrario
dicens. b Noli timere. de eo qō cogitasti. sequitur.
c Merces tua nimis magna. i. victoria quā dedi tibi nō
est merces tua: ꝙ maiorez satis ego reseruo tibi. Et ex isto
verbo dñi habuit occasionē petendi prolem: q̄ libet na
turaliter desiderat in bonis suis habere heredē siue succes
sorē: ꝓpter qō sequit. d Dixitq abraā. oñdēdo suum
desideriū. e Dñe deus qd dabis mihi: ac si dicat parū
valebunt ista mihi: ex quo filiū nō habeo. f Ego vadā
absq; liberis. q. sara erat sterilis. g Et filius procura-
toris domus mee. Hoc exprimit duplicter. Uno modo sic
vt sit sensus. Procurator domus mee habet filiū. cui pōt
bona sua relinquere: nō aūt ego ⁊ sic meliozis cōditionis
me est q̄tū ad hoc. Filio mō vt cū dr. g Filius procura
toris domus mee. subintelligit: erit heres meus q. cogita
bat eum adoptare in filium. eo q sua vxor erat sterilis. et
ista expositio magis cōsonat lre: q. sequit postea. h Et
ecce vernacul⁹ me⁹. i. seruus nat⁹ in domo mea. i He-
res me⁹ erit iste damascus eliezer. Eliezer em erat procura
tor domus abrae: ⁊ damascus filius eius fuit: a quo etiaz
denoiata est ciuitas damasci. k Statimq sermo dñi
Hic ponit sue petitionis exauditio. Petitio em est deside
rij ostensio: ⁊ ideo q. abraam oñderat desiderium suū de p
le habenda: ⁊ dñs rñdet illi dicēs. l Nō erit hic heres tu
us. s. filius procuratoris tui.
m Siz q̄ egredietur cē. i. quē generabis in vxore tua. ⁊ q̄a
nō solū promisit sibi plem: ꝙ etiā plis magnā multiplicati
onē. iō sequtur. n Suspice celū cē. ⁊ accipit hic ꝓ nō.
o Sic erit semē tuū. s. in tāta multitudine q vir aut nūq;
possit numerari ab hoc: patz etiā ex dictis: q ista visio
ostensa est abrae de nocte q̄n stelle pōt videri. Consideran-
dū est etiā: q. iz deus ꝙ hoc intenderet significare multipli
catōnē semis abrae ꝙando ipm stellis celi: tm principa
liter intendebat promittere ei et semi ei⁹ vitā beatā: q erit in
resurrectōe moztuoz. vñ dicit apls. j. Cor. xv. Stella
differt a stella in claritate: sic ⁊ resurrectio moztuoz.
Multiplicatio em plis ⁊ bona q̄cūq; talia nō pōt cē
merces vt finis
principal⁹ opez iu
stitie vel vtute q.
finis principalis me
lioz ē sp bis q̄ sē
ad finē: ⁊ primuz
a deo principaliter
promissum sp est
medius q̄ opus
meritoriū; ꝓter
qō promittit. bo-
na aūt que cūq;
talia sūt minora
q̄ iustitie opez
ratio dō hic ⁊ in
alijs locis sacre
scripture: vbi p
oppositum virtutis
vere ⁊ ꝓprie dic-
tis promittūt ali
qua bona talia
nō intelligunt pn
cipaliter promissa
sed q̄ manuductiua ad bona spūalia ⁊ eterna: que principaliter intelligū
tur promissa. ⁊ hoc quoniebat maxime tpe legis mosaice
⁊ nature in q̄ boies imperfecti erāt respectu tpis gra-
tie: ꝓm q dicit apls ad Hebre. vij. Nihil em ad perfectū
adduxit lex. modus aūt imperfectoz est: vt ad amorem
bonoz spūaliū ⁊ celestiū inducant q̄ amorē talium et
terrestriū: vt ꝓm Greg. Animus ex his que nouit surgat
ad incognita q̄ nō nouit: ⁊ p hoc qō scit notū diligere:
discat ⁊ incognita amare. Dz aūt abraā in hoc loco in-
tellexerit sibi ⁊ semini suo: nō solū eē promissa terrena: sed
etiā celestia q̄ p xp̄m sunt adimpleta ꝓz Joh. viij. vbi
dicit. Abraā pr̄ vester exultauit vt videret diem meū: vi-
dit ⁊ gauisus est. Dies aūt dñi vel xp̄s intelligitur
tps passionis ⁊ resurrectiōis eius: ꝓm q ipse dixit imi-
nēte passione Mat. xxvj. Tps meū ꝓpe est cē. Et tūc
apta est ianua celestis: ⁊ educti sunt sancti pies de in-
fermo: ⁊ ꝓpter ꝓdicta bene dicit in officio de mortuis.
Sed signifer sanct⁹ michael reꝑsentet eas in lucē san-
ctā. quā olim abrae promisisti ⁊ semini eius. ⁊ accipit ex
hoc loco. Cōsiderādū q in hoc passu ⁊ cōsimilib⁹ ē vno
modo duplex sensus literalis. Un⁹ de bonis terrenis q̄
min⁹ principaliter ⁊ manuductiue promittūt. Alius de spi-
ritualibus seu eternis q̄ principaliter intendunt q. sen-
sus principaliter intent⁹ lralis dicit. tm aliq mō pōt dici vni⁹
q. ꝓm ꝓbm vbi vnū ꝓpe alterū vtrobiq; tm vnū. Mi
nus principale ve sp ē ꝓpter magz principale. Illud aūt
qō dictū est ꝓbet via ad intelligendū multa q̄ ptinēt in
ve. te. ꝓpe qō diuti⁹ h morat⁹ sum.
p Credidit abra
am deo. in nullo hesitās de diuino promisso. q Et re
putatū cē. q. fides formata p dilectionē illa sola ē q̄ re
iustificat mentē formaliter.
r Ego dñs cē. id est
ignē chaldeoz ꝓm vnā opinionē. vel de tali loco q̄ ē in
chaldea: sicut dictū est ō. xj. ca.
s Et dare tibi terrā
istā. p quā principaliter intelligit terra viuentiū promis-
sa.
t Et possideres eā. in hereditatē ꝓpetuā.
v Ait ille ait cē. Hic ponit ponit ꝓdicte promissiōis cō
firmatio p signū abrae diuinit⁹ oñsum. Ad cui⁹ intelle-
ctū ꝓsiderandū q. abraā nō dubitauit q̄n haberet ple
sibi promissam: ⁊ silr hereditatē in psona ꝓpria vel filio-
rū: aliter ñ cēt vez qō dictū ē. Credidit abraā deo cē. scie
bat tm abraā: q sic bona ꝓferūt a deo ꝓpe opa merito-
ria: ita ꝓpe opposita auferūt: ⁊ iō ad ꝓbandū bōi meri⁹
collati: requirit q. boies sint solliciti ꝓbando p exercitia
opis deo placiti: ⁊ ꝓpter hoc dicit abraā dr. x Dñe

27 sensus literalis

deus vñ ꝛc. ac si diceret: quid est illud q̄ dō seruabiſ bonū qđ pmisisti: ō nō dixit vñ scire possem q̄ acceꝑturus sim eā. ſ possessur⁹. y Et rndit dñs. Ad intellectū huius ꝓsiderandū: q̄ sicut pz ex discursu totꝰ vete. te. q̄diu filij israel steterūt in cultu vnius veri dei possederūt pacifice terrā pmissionis sibi collatā. z q̄n declinauerūt ad ydolatriam fuerūt ab aliis impugnati z victi: sic pz in libris iudicū z regū z aliis locis z aliq̄n q̄n eorū malicia nimis abundauit fuerūt electi z captiuati de terra illa primo ꝑ Nabuchodonosor regem babylonis: z secundo ꝑ romanos: eo q̄ auctorez fidei Jesum christum negauerunt z occiderunt. Ver⁹ igitur cult⁹ vni⁹ dei est illud: ꝑ quod possideri poterat terra illa abrae pmissa. iste aūt cultus principaliter est in actibus interioꝝ mentis: ſm q̄ dicit beat⁹ aug⁹. in ꝯcheridion. Fide. spe. z charitate colit deus. veruntamen cū cultu interiori requirit cultus exterior: qui ē quasi quedā ꝓtestatio interioris cultus. talis aūt cultus in vete. lege fuit ꝑ sacrificia deo oblata: z ideo de talibus sacrificijs in lege fiendis dñs instruit abraam dicens. 3 Sume tibi vaccā ꝛc. quia de istis trib⁹ speciebus animaliū solū erant sacrificia fienda in lege: vt patebit in leui. et ideo in qualibet specie nominat vnū indiuiduū. Cōsiderādū etiā: q̄ de q̄libet specie p̄dicta fiebat in lege triplex sacrificiū. Vnū vocabat hostia ꝑ peccato: qđ fiebat ꝑ expiatiōe alicuius peccati cōmissi. Aliud vocabat hostia pacifica: qđ offerebat deo ꝑ aliquo bono obtēto vel obtinendo. Tertiū erat hostia in holocaustū: q̄ tota incendebat ad honorē diuinū. et iō ad hoc triplex sacrificiū designandū dī hic q̄ quodlibet indiuiduū p̄dictū sit triū annoꝝ.

a Turturē quoq̄ z columbam q̄ futurū erat in lege danda ꝑ moysen vt fieret sacrificiū de istis speciebus auiū tm: nisi in emundatione leprosi vbi fiebat oblatō de passeribus: ꝓpter qđ de ista specie auis nō fit hic mētio: q̄ nō erat cōmunis oblatio vel sacrificiū lz aūt assignare rōnes plenius z in ꝑticulari: quare de p̄dictis fiebant sacrificia magis q̄ de aliis: ptinet ad libros leuiticū: tū pōt hic breuiter aliq̄d pmitti. Dictū est autē q̄ sacrificia legis erant q̄dam ꝓtestationes fidei: ideo rōnes sacrificioꝝ sunt accipiende ex ista ꝓtestatione. ſm vo aug⁹. in li. de lege z gra. nullus vnq̄ hoim fuit saluatus nisi in fide mediatoris. in quo est duplex natura. diuina. ſ. z humana. deitatē aūt ipius ꝓtestabāt sacrificia in q̄rtū boues ꝑ illa sacrificia ostēdebāt se habere vitam a deo. z ꝑ ꝓsequens alia bona. hoc aūt fiebat in sacrificijs p̄dictoꝝ aialiū. ſ. bouis ouis z capre: q̄ ista animalia tanq̄ domestica sunt cum hominib⁹. z cedunt in vsum eoꝝ ad sustētationem vite. Alia vo animalia cōiter sut siluestria: vel si sunt domestica sunt immunda: vt porcus z silia. Itē p̄dicta aialia repsentabant humanitatē christi inquātū fuit instrumentuꝫ nostre redemptiōis: q̄ ouis repñtabat eius innocentiam: capra similitudinē carnis peccati: bos fortitudinem christi ad sustinendū labores maxime in passione. turtures aūt z colūbe abundant in terra illa: et ideo ex illis faciebant sacrificia pauperū: q̄ de facili poterāt haberi. Turtur etiā castitatē christi significat: colūba vo que sine felle est eius mititatē ſm illud Math. xj. Discite a me q̄ mitis sum ꝛc. Et si ꝙ quare de p̄dictis fiebāt sacrificia vt cōiter. b Qui tollens vniuersa

sessur⁹ sim eā⁹. Et rndit dñs ⁵Sume inq̄t mihi vaccā trienne z caprā trinaz z arietē anno ꝙ triū: ᵃturturē q̄z z columbam: ᵇQui tollēs vniuersa h. diuisit ea ꝑ medium. z vtraſq̄ ptes ptra se altrīsecus posuit. ᶜAues aūt nō diuisit. Descēderūtq̄ volucres sup cadauera: ᶜ z abigebat eas abraā. ᶠCūq̄ sol occūberet ᵍsopor irruit sup abraā: ᵇ z horror magn⁹ z tenebrosus inuasit eum. Dictūq̄ est ad eū. Scito ꝓnoscens q̄ peregrinū futuruꝫ sit semen tuū i terra nō sua. z subiḡcient eos seruituri: z bec diuisit ꝛc. Causa hui⁹ diuisionis z ptitionis est. q̄ tūc ꝑ tpis q̄n boies admodū faciebāt pactū vel fedus inmolabile. ad hoc designandū interficiebāt vnū aial: z diuidebant in duas ptes: z transibāt inter illas ptes ad designādū q̄ digni essent morte pactū illud si transgrederentur. Dominus aūt hic pepigit fed⁹ ad pactū cū abraā vt dicit infra eodē ca. et ideo ista aialia fuerunt diuisa in duas ptes: z ptes sic posite q̄ posset eē trānsitus inter illas partes.

c Aues aūt nō diuisit. q̄ i confirmatione talis pacti. vel federis auis nō occidebat. nec diuidebat etiā cū als imolabat in holocaustū vt hic z cuit. j. ca. Alia est cā mystica: q̄ ꝑ aialia designē vita actiua: q̄ diuidit boiem circa multa. ſm illud Luc. x. ca. Martha martha sollicita es z turbaris erga plurima Per aues vo ꝓpter volatū designat vita contēplatiua q̄ vnit boiem ad deū: ideo subdit Luce. x. Porro vnū est necessariū. Maria optimā ptē elegit ꝛc. d Descēderūtq̄ volucres sup cadauera. i. sup sacrificia: ad designandū q̄ demones q̄ ꝑ aues designant Math. xiij. z maxime q̄ iste erant aues de nocte volantes: vt pz ꝑ sequētia: nitūtur destruere vel fedare bona opa. e Et abigebat eas abraam. q̄ si in opibus bonis demones nos volūt impedire debem⁹ eos feruore charitatis repellere. f Cūq̄ sol occūberet. In hebreo dicit occubuisset: ex quo pz q̄ iam erat nox. g Sopor irruit sup abraam. In hebreo habet: Extasis irruit ꝛc. Extasis vo non significat ꝓpie somnū: ſ magis raptū a sensibus exterioribus. h Et Porror magnus ꝛc. ꝑ hoc cēt designabant afflictiones z anxietates q̄s passuri erant filij ei⁹ anteq̄ obtinerēt terrā ꝓmissionis z quas oportet sustinere fideles anteq̄ veniant ad terrā viuentiū: ſm illud Act. xiiij. ꝑ multas tribulationes oportet transire ad regnū: ꝓpt̄ qđ subdit i Scito ꝓnoscēs q̄ ꝛc. Isti. cccc. anni nō pñt referri ad seruitutem z afflictionē quā passi sunt filij isrl in egypto: qđ ꝓbatur manifeste: q̄ caath descendit in egyptuꝫ cū leui patre suo: z iacob auo suo. vt habet Gen. xlvj. Itē iste caath vixit. cxxxiij. annis. z amrā filius eius. cxxxvij. vt habet ex di. vj. Et Moyses filius amram erat octoginta annoꝝ in exitu de egypto. vt habet Exo. vij. q̄ anni ꝑfecti faciūt ccc. annos tm. z adhuc si volum⁹ bene ꝑfecte nūerū annoꝝ a principio descensus in egyptū vsq̄ ad exitū. oportet subtrahere a p̄dicto. ccc. annis octo annos q̄b⁹ vixit caath antq̄ descēderet in egyptū: z annos q̄bus vixit amrā postq̄ genuit moysen: ex quo pz q̄ nō fuerūt in egypto. cccc. annis ſ fuerunt ibi. ccc. annis tm. vt dicunt hebrei ex aliis suis cronicis quib⁹ credendū est in talibus. q̄n ex textu biblie nō pōt veritas haberi: sicut in ꝓposito: z codē modo dicendū de alijs de ꝛc. catholici in casu sili recurrūt ad historiā Ioseph z annales iudeoꝝ z iō istī anni q̄dringenti p̄dicti sunt ducendi ad illud qđ p̄dicit. Scito ꝓnoscēs q̄ pegrinū futurum sit semen tuum ꝛc. q̄ a natiuitate ysaac in quo vocatum ē semē abrae. vt hꝫ. j. xxj. ca. vsq̄ q̄ genuit iacob fluxerūt anni. lx. vt hꝫ. j. xxv. ca. Iacob aūt erat annoꝝ. cxx. q̄n descendit in egyptū: vt hꝫ. j. xxvij. ca. Et sic a natiuitate ysaac vsq̄ ad descensum in egyptū fluxerunt anni. cxc. quibus si ꝓiungant anni. cc. z. x. quib⁹ filij isrl fuerunt in egypto hñt anni. cccc. p̄cise. i q̄b⁹ semē abrae fuit pegrinū in terra nō sua. ſ. ptim in terra chanaan. in q̄ ysaac cū pre suo fuit pegrin⁹: ꝓpio: q̄ lz de⁹ ꝑmisisset sibi terrā chanaā nō tñ dedit sibi in actu passuꝫ pedis in ea: vt hꝫ Actu. vij. postea pegrin⁹ ē ysaac in gerare: z postea iacob cū filijs suis in egypto: z ꝓpter hoc nō dixit dñs abrae. Peregrinuꝫ

In lege ve- fuebat tra- ſarſum

trit semen tuū in terra egypti.cccc.annis.§ dixit. In terra nō sua:7 subijcient eos seruituti 7 affligent. ista fuit seruitus 7 afflictio egypti:que terminata est in illis.cccc.annis:§ nō incepit a principio illi9 tpis vt visuz est. k Deruntū gentē cui seruituri sunt.i.gentē egyptioz.

l Ego iudicabo. peutiendo dece plagis. vt dr in Exodo m Et post hec.qz filij isrl in exitu de egypto acceperunt mutuo a vicinis suis vasa aurea 7 argentea 7 vestes. vt dr Exo.xij. Et sic egressi sunt cum magna substantia.

n Tu aūt ibis tc. i.anteqz pdicta seruitus 7 afflictio superueniant semi tuo o Sepult9 in senectute bona. i. decedens in gra: qz nō dicit hoc nisi de iustis. p Gnatione aūt qrta reuertēt huc.i.ad terrā chanaan abrae pmissam. In illa em erat abraā actu qñ dns sic loquebat cum eo. Aduertendū tn q iste qtuoz gnationes nō sē accipiende ab abraam §a Jacob q descendit in egyptū:7 si cōputent generationes ab eo p lineā regiā inuenīt qtuoz. vsqz ad reditū in terrā pmissionis:qz iacob genuit iudaz iudas aūt genuit phares:phares aūt genuit esrom:vt habetur Mat.j. Esrom aūt genuit caleb.vt dr.j.paralip.ij.cap. Et iste caleb in quo pleta est qrta generatio: fuit de intrantib9 terraz pmissionis.vt dr Nu.xiiij.7 Josue.xiiij. Translatio vo.lxx.dz.Quinta generatioe reuertent huc 7 hoc est verū si cōputēt generationes p lineā sacerdotalem:qz iacob genuit leui:leui aūt genuit caath. caath aūt genuit āram:amrā aūt genuit aaron.vt dr Exo.vj.aarō aūt eleazarū sacerdotē:7 iste eleazarus in quo cōpleta est quinta generatio fuit de intrantib9 terram pmissionis:qz ipse 7 iosue filius Nun diuiserunt terrā illā filijs israel:vt dr Josue.xiiij. q Decdū cōplete tc.istud inponitur p cā dilatiōis implende pmissionis facte abrae de terra illa:qz iniqtates pli qui habitabat terrā illam actu.adhuc nō tantū increuerant q deberet inde expelli:deus em expectat in talibus mensuram sui iudicij. r Cū ergo occubuisset sol.repetit qd supra pdixit:vt reuertat ad plenam matione sacrificij abrae. s Et apparuit clyban9 tc. Sicut em s.dictū est:iniens pactū vel fedus firmū cū aliquo transibat inter ptes aialis occisi. deus aūt faciebat pactū firmū cū abraam:vt statim subdit. t In illo die pepigit dns fedus cū abraā. deitas no oculis sensibilibus videri nō pōt.7 ideo apparuit ignis repntans pntiā dei sicut moysi in rubo Exo. iij. Et transiens inter diuisiones pdictas ad ondendū firmitatē pacti cum abraā sequit.

v Fluuio egypti.q diuidit terrā chanaan ab egypto 7 vocat riuocozula:7 iste est termin9 terre pmissionis a parte australi. x Usqz ad fluuiū magnuz eupbraten.q est alius termin9 ex parte opposita. y Cincos 7 cenezeos tc. enumerat hic decem gentes quaz terras tenuit hic dominus filijs abrae 7 iacob:filij em esau aliquam partez obtinuerunt.

In ca.xv.vbi dicitur in postilla. Circa primū describit occasio petitionis.

Additio prima.

Jcere q abraā timuit ne in victoria quam habuerat accepisset totā mercedē iustitie sue a dño vr irronabiliter dictū:tum qz primū promissum abrae factū fuerat:faciamqz te in gentem magnam.s.xij.capi.§ hoc nō erat isto tpe quo abraā timuit. ptūc em nullam p lem habebat:7 sic nondū habebat totā mercedē a deo si-

affligēt qdringētis annis. k Gerūtū gentē cui seruituri sunt: l ego iudicabo: m 7 p9 hec egredient cuz magna substantia. n Tu aūt ibis ad pres tuos in pace: o sepult9 i senectute bona. q Generatioe aūt qrta ruertēt huc. r Decdū em nplete st iniqtates amorreoz usqz ad pns tps. s Cuz ꝯ occubuisset sol:fctā ē caligo tenebrosa: t et apparuit clyban9 fumans:7 lampas ignis transiens int diuisiones illas. u In illo die pepigit dns fedus cū abraā dicēs. Semini tuo dabo terrā hāc: v a fluuio egypti x usz ad fluuiū magnū euphratē y Cineos 7 cenezeos: cethmoneos 7 etheos 7 phēzeos raphaim qꝫ 7 āmorreos:eueos 7 chananeos 7 gergeseos 7 iebuseos.

bi promissam:tū q: etiā veri philz felicitatem eternam nō cognouerunt:nō em ponūt totā mercedem bonoz operum in victoria vel hmōi:vt pz.j.ethic. Et multo min9 pōsumendū est de abraā:q totā mercedē a deo sibi promissam estimaret cōsumi in quadā tali victoria

Sed iste passus aliter possz exponi vt credo melius.s.q abraā ex pdicta victoria timuisset ꝓpter duo. Primū ne forte illi ꝛges ab eo victi irruerēt sup eū sicut plures cōtingit inter bellatões.eo modo q timuit Jacob a sichimitis 7 vicinis eoz: infra.xxxiij. ca. Secundū timebat ne forte excessisset in psecutione illoz regū 7 deuastatiōe eorum. Non em legitur q hoc fecisset ex iussu diuino: et ideo timuit ne forte in illo actu peccasset. Juxta illud Job.xl.ca. Verebar opera mea. psertim cum in litera non appareat: q Abraam fuisset certificatus: q illi quatuor reges iniuste se habuissent ꝓtra quinq; aduersarios suos. vñ de9 assecurauit ipm de vtroqz timore. de primo.s.cū dicit. Ego protector tu9 sum 7 ne terreas a facie eoz:qz ego ꝓtegam te. De secundo vo assecurauit eum cum dicit. Ea merces tua magna nimis. q.d.nō solum nō deliquisti aliqd in pdicta psecutione 7 victoria pdictoz regū:§ etiā p eaz vlterius meruisti mercedem magnam.magnum ex zelo charitatis fraterne 7 ad honorē diuinū hoc fuit factum.

In eodem capitulo.xv.vbi dr in postilla. Dz autez abraā in hoc loco intellexerit sibi 7 semini suo.

Additio.ij.

Hec verba christi a Johanne narrata.s. Abraaz exultauit vt videret die meū tc.nō sunt referēda ad visionē abrae de qua in hoc loco agit. qa hic non fit mentio de passione xpi: nec de eius resurrectione:nec in re nec in figura. vt satis patet aduerenti.sed hec verba euāgelij potius sunt referenda ad tēpus immolationis ysaac: de quo iam.xxij.ca. amplius videbitur:§ q abraā intellexisset in hoc loco sibi 7 semini suo esse ꝓmissa.nō solū bona terrena § etiā celestia:ex tribus pōt cōprobari in hac visione ꝓtēta. Primo ex h q ꝓmissio de multiplicatōe,plis facta abrae aliter facta fuit ō.xiij.capi.7 aliter hic.ibi em assimilat multitudinem ꝓlis multitudini harene in hoc: q: harena est q̄si innumerabilis.dicit em.si qs pōt numerare puluerē terre tc.in hoc aūt loco ꝓcludit similitudinē simpliciter inter semen suum 7 stellas celi. dicit em sic erit semen tuū.s.celeste lucidū 7 incorruptibile: iuxta illud Dan.xij.ca. Qui aūt ad iusticiam erudiunt plurimos:quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Secūdo etiam hoc designat p illud qd predicit immediate. Eduxitqz eum foras.nō videt ꝓprie intelligendū:p motū corporalem nā hoc vr supfluū esse:qz abraā nō posset suspicere celū exns infra domū vel tentoriū.7 sic suffeciisset dixisse ei:suspice celū. Et aut. Suspice celū 7 numera stellas.cū.n.dicit. Eduxitqz eū foras. ipse ei obediēdo mādato exiuisset ad locum:vbi posset suspicere. Sed hec eductio aliter intelligenda est.s.q ad hoc q abraā haberet cognitionem saltem enigmaticam ꝑ fidem de felicitate eterna.oportebat eum supra se seu ex se educi:iuxta illud Eccl'.iij. Plurima em supra sensum hois oīa sunt tibi. Et sic exponunt illud verbū antiqui be-

breoz:lz nō ad cūdē finē dicunt.n. Quid est q̄ eduxit eū foras. hoc est dicere. eduxit eū de crudelitate seu opinione sua. Et notandū q̄ nō dixit. Exi foras. ꝙ eduxit eū foras: ad denotandū q̄ fides dei donum est: vt Bapiē.iij.ca. Tercio cōprobat q̄ abraā in hoc loco credidit duo spūalia sibi z semini suo promitti ex ꝺ qđ sequit. Abraam credidit deo z reputatū est ei ad iusticiaz. Ad qđ sciēdū q̄ lz abraam a principio exitus de sua domo z de cognatione sua sepauerit se ab infidelibus tanq̄ fidel. fides tñ abrae in hoc loco fuit approbata a deo tanq̄ fides iustificans z de hoc dr: z reputatū est ei ad iusticiā. Cuius rō est ꝑm apl'm ad Ro. iij. eo q̄ ꝺ spem in spem credidit. s. ꝺ spē nature in spez gratie: qđ intelligit nō solū in hoc q̄ credidit ipm futurū eē patrē multarū gentiū ꝑm carnē qđ est ꝓtra spem nature: cū ipse esset senex z vxor sua sterilis: ꝙ potius i hoc q̄ credidit se z semen suū cōsecuturos eē vitā beatam. s. celestem: qđ est maxime ꝓtra spez nature: iuxta illud. j. Cor. ij. Oculꝰ nō vidit q̄ ꝓparauit deus diligentibꝰ se. illa em̄ que fuerūt antea dicta seu ꝓmissa abrae nō excedebāt totā facultatē nature: sicut cū dicit. Faciā te in gentē magnā z̄c. Et ideo in hoc loco ꝓcipue fides sua reputata fuit ad iusticiam ꝓpter ꝓdicta.

¶ In eodem ca. xv. vbi dicit in postilla. Sopor irruit sup abraam.

¶ Additio. iij.

In hebreo in hoc loco ꝓprie dicit. Sopor irruit sup abraam. sicut in trāslatione nostra eadem tñ dictio ponit hic: z supra. ij. ca. cū dicit. Immisit dñs deus soporem in adam.

¶ Replica correctorij ꝓtra Burg.

In ca. xv. vbi postillator introducit abraam timuisse: ne forte ꝓmissio sibi facta ca. xij. supra ꝓ data tāsolennē victoriā esset impleta. Burgen. dicit hoc fore irrōnabiliter dictū ex motiuis modicuz valentibꝰ: vt patebit. postillator em̄ ꝙformat se dictis sanctoꝝ. z glo. ordi. q̄ hunc passum mystice introducētes dicunt: triumphata multitudine viciorꝝ ꝙfortatur spes cuiuscq̄ fidelis a dño ne titubet: ꝙ mercedem expectet. Ad cuius instar hic facit postillator ondens ex litera banc victoriā nō esse mercedem: ꝙ aliā multoma iorē expectandā. nec valet obiectio ꝓma Burg. qz et si ꝓ istā victoriā nō creuit in ꝓlē: creuit tñ in gentem iurta verba ꝓmissionis supra facte ca. xij. vbi dicebat Faciā te crescere in gentē magnaz. ex illa em̄ victoria creuit in gentē magnam: qz nō soluz corā omnibꝰ illis regibus ꝓ quibꝰ dimicauit reputatus est: sed z magna gens ei adhesit vt putaret abraā ꝓmissionē illā impletam esse: qz nō dicebat de ꝓle ꝙ de gente. Rationabiliter igit dictū est abraā timuisse. Nec secunda obiectio burg. valet. nam etsi abraam cōcedat fuisse ꝓphs z theologus nōdū tñ ꝓfectus: qz videt de ꝓmissis ca. xij. et hic ꝓpaliter sapuisse: vt ꝓpter ter tu. nam de ꝓmissione hic facta dixit. Dñe deus qđ dabis mihi: z cetera que sequunt: nō grandipendens ꝓmissum nō habito bene de tempaliter succedente. si em̄ eam ꝓmissionē de eterna mercede intellexisset plene: frustra heredē carnalez petisset: cū in ea nemo alteri succedit vt heres eius cū omnes sint ibi coheredes christi: nec sine culpa vernaculo inuidisset. cū in eterna mercede liber z seruus appendunt eq̄ lance. Nō valent igit obiectiones Burgen. stat. n. timor ꝙ postillatorē induct cū duob rationibus positis ꝓ Burgen. Itē in eodē ca. vbi postillator facit vtilem digressionē ad intelligēdū multos passus vete. int cetera ondit abraā ꝓ deū in hoc loco instructū: vt de ceco intelligeret sibi et semi suo ꝓmissa nō solū de tpalibꝰ ꝙ principaliter de eternis bonis fore intelligenda: q̄ non nisi ꝓ xp̄m potuerūt fortiri effectū. et sic die xp̄i ei spūaliter hic insinuatū z implicite de quo exponit illud Job. viij. Abraam pat vester exultauit z̄c. Burgen. obiicit hic q̄ de christo hic nulla fiat mentio. nec in re neci figura. Ad qđ dici pot: q̄ in eo q̄ burgen. hic tribus rōnibꝰ ondit abraam intellexisse promissiones sibi factas principaliter de eternis ad quas tñ ꝓuenire nō posse scipit nisi ꝓ xp̄m. Idcirco oportet eū dicere q̄ hic implicite fiat mentio de die z tpe xp̄i vt de cā sine q nō. nā illiꝰ mercedis eterne sibi ꝓmisse effect fuit impossibilis sine merito christi qđ ꝓsurgit ex die natiuitatis z passionis z̄c. Et ad id videnꝫ ptinere tres rōnes burgen. in hac digressione posite: vt ꝓz intuenti. Et ad plene satisfaciendū obiectioni burg. vr q̄ in hoc ca. fiat mētio de xp̄o ꝓ figurā vacce triennis: capre. arietis z colūbaz: ꝓut declarat late postillator aucte bti Aug. in li. legis z gratie.

¶ In eodē ca. facit burg. difficultatē in hoc ꝛmino sopor cū tñ multi text loco eius habeant pauor. Et huic alludit qđ sequit. Et horror inuasit abraā. z ita beat aug. vr exponere vtz in glo. ordinaria. vbi aūt hī sopor nō dz accipi ꝓ somno ꝙ extasi: sicut ꝙ. ij. ca. vbi cū adā ꝓ sopore extaticū illustrat ꝓphauit: hic abraā doct futura puidit.

Capl'm. xvj.

Itur Sarai. ꝙ dño quālr abraā se habuit in desiderio ꝓmissionis hic ꝺñr ondit qualr bñ se habuit respectu vroris ei ꝓsentiendo: primo in ancille despōsatione: scdo in eius būiliatione: ibi. At illa z̄c. Circa ꝓmū dz sic. a Igit Sarai vxor abraaz nō genuerat sibi liberos. li sibi qđ interponit nō ē de textu. b Hz bñs ancillā egyp. noie agar. ista agar vt dicūt hebrei fuit filia regis egypti. vna. n. de vxoribꝰ pharaonis videns scitate Sare: cū eēt in domo regis: z quō pharao z dom ei fuerat flagellat a dño ꝓpē ipaz: vt ꝙ. dictū est. xij. ca. dixit in corde suo q̄ melꝰ esset filie sue agar si seruiret Sarai tanq̄ ancilla q̄z si remaneret in magno honore in domo ꝓria: z iō tradidit eā Sarai tāq̄ ancillā ei. nec istud est absonū rōni q̄z in libertate dr. q̄ multi gētiles videntes q̄d dñs fecerat ꝓ iudeis liberādo eos a ꝓsecutiōe amā hūgebāt cēmoniis eoz.

c Ingredere ad ancillā z̄c. vt q̄z ñ possuz hīe filios naturales: saltē habeā ꝓ adoptionē. Videbat. n. Sarai q̄ nō eēt bonū q̄ tāsanctꝰ bō sicut abraā careret ꝓle de corpe suo z q̄z ipa ꝓcipe nō poterat ancillā suā vxorē sibi tradē volebat: q̄ etiā ancilla sibi ex deuotione tradita fuerat: vt ꝓdictū est: et iō in hoc volebat eā honorare ꝓ aliis milleribus

d Cūq̄ ille acꝺesceret dep̄. ꝓpē qđ abraā nō vituꝑat de bigamia sicut lamech: q̄z nō accepit scdam vxorē mot libidine: ꝙ ꝓlis amore: nec absq̄ cōsensu ꝓme vxoris: imo ipa supplicāte: qđ nō fecit lamech ꝙ libidine mot z sine ꝙsensu alteri vxoꝝ.

e Tulit agar z̄c. iste erat ꝛminus vt dicūt hebrei: infra quē dcebat vir expiri vtrū de vxore sua possz hīe ꝓle: añq̄ rōe sterilitat accipet aliā.

f At illa ꝙcepisse z̄c. ꝺ ꝺñr ondit quō ꝙsensit vxor de ancille būiliatiōe. z ꝓzio ꝓmit ꝓpē ꝺ ancille recessus: z scdo ei regressus. ibi. Cūq̄ inuenisset eā. Circa ꝓmū sciēdū: q̄ lz agar esset ꝑ bona z deuota puella: qz tñ ñ erat i bono ꝙfirmata postq̄ fuit ꝓiuncta abrae in matrimoniū z vidit se cōcepisse ab eo: estimauit q̄ oia bona ꝓmissa semi abrae ꝙpleret i sua ꝓle. z ex hoc prupit in q̄dā elationē.

g Despexit dñaz

suam.tanq̃ a diuino pmisso repudiatam. ideo sequitur.
b Dixitq̃ sarai ꝛc.q; nimis dissimulabat iniuriã sibi fa
ctã:7 ille statim acq̃scẽs rõe dixit. i Ancilla tua i ma
nu tua ẽ.i.ptãte tua ad castigandũ 7 bũliandũ eaz: sicut
ibi videt. k Affligente igit eam sarai. nõ est vrisimi-
le:q; mulier tamsã
cta affligeret eã in-
iuste.sed castigabat
eã 7 humiliabat rõ
nabiliter que humi
liatio erat ipi Agaz
afflictio: eo q; ex e-
latiõe volebat se sa
rai pferre.iõ seq̃t.

l Fugam iniit.b-
sus terram egypti
vñ erat. m Cũ
q̃ inuenisset eã an-
gelus. hic describit
ipi? regressus p mo
nitionẽ angeli dicẽ-
tis sibi. n Agar
ãcilla sarai.ac si di-
cat aduertere debes
q; tu es seruilis cõdi
tionis respectu sa-
rai:7 iõ nõ debes ei
pferri. o Ante
venis ꝛc. Non grit
ex ignorantia: s vt
ex rnsione agar effi
cacius corrigat eã.

p Que respõdit
ꝛc.ex hoc enim q; recognouit eã dñam: q; euenient angelus
dixit di. q Reuertere ꝛc.q; hoc ẽ iustũ: 7 q; angel? vi-
dit eã monitis suis acquiescentẽ nunciauit ei ex pte dei bo
nos rumores de futuro dicẽs. r Multiplicabo semẽ
tuũ. Et hoc pz impletũ in saracenis q; agareni deberẽt no
minari tanq̃ descendentes ab agar p ysmaelẽ filiũ eius:s
vsurpauerũt sibi falsum nomen a sara tanq̃ a libera 7 di-
gniori:qui saraceni sunt valde mltiplicati.
s Ac deinceps:ecce ait decepisti. In hebreo bi:eccẽ cõci-
pies. Et ppaꝛ p illud qõ habeꝛ Iudicũ.xiij. de vxore ma
nue:cui angelus apparẽs dixit:ecce concipies.et ẽ ibi idem
verbum hebraicũ sicut hic.ppter qõ dicũt hebrei:q; agar
passa fuerat abortuz:qõ potuit eẽ in penã ptẽpt? dñe sue.
7 supbi recessus fui ab ea:7 ex labore itineris fugiendo:s
cũ acquieuit angelo monente de regressu 7 humiliatione
dñs q; respicit humiles viuificauit fetũ in vtero extinctũ
7 ista viuificatio vocaꝛ hic ab angelo cõceptio de nouo. 7
quia ista exposition est fm lrãm hebraicã: 7 satis pprie lit-
tere sequẽti:iõ fm hoc põt exponi trãslatio nra cũ dicit.
Ecce concepisti.ac si diceret:p?z concepisti ad occubitũ abrae:
nõc iterũ concepisti diuina vtute fetum extinctũ viuifican-
te:et ppter rationẽ huius põt conuenienter dici:q; nomina
tus est ab angelo anteq̃ natus esset:fm miraculi facti p-
prietatẽ:iõ sequit. t Vocabisq̃ nomen ei? ysmael.qõ
interpretaꝛ erauditio dei:iõ sequit. v Eo q; exaudie-
rit dñs afflictionẽ tuã.in hoc q; passa fueris abortum: et
deus viuificauit abortiuũ.vel afflictionẽ suã vocat humi
liationẽ q; voluit reuerti ad dñam. Nõ cñ põt ꝺ intelli
gi de afflictione quam fecerat sibi sara:q; illa fuit rõnabi-
lis 7 iusta vt pdictũ est. Nota q; duo alij legũt pnominati añ
q̃ nati in ve.te.s.ysaac ca.seq̃nti. 7 Josias.in.iij.Reg.in. In
primo fuit duplex miraculum.s. ppter pris 7 matris sene
ctutem. 7 etiã sterilitatẽ mris. In scõo.s.scissio altar? Be
thel 7 effusio cinerũ: 7 arefactio brachij regis. In nouo te
stamento duo legunt pnominati.s. Johes baptista 7 Je
sus. 7 de miraculis in vtroq̃ patet: 7 ideo pbabile est q; in
ysmaele sil'r fuerit miraculũ q̃tum ad viuificationem fe-
tus pdictã. r Hic erit ferus hõ. In hebreo bi. Silue-
ster hõ diligens nemora 7 venationes.q; factus fuit inue-
uis sagittarius.vt habeꝛ infra.xxj.ca. y Manꝰ eius

b Dixitq̃ sarai ad Abram.
Iniq̃ agis ? me. Ego dedi
ancillã meã i sinũ tuũ: que
videns q; cõcepit despectui
me hz. Iudicz dñs inter me
te. Cui rñdit abram. a Ecce
ait ancilla tua i manu tua
est: vtere ea vt libet. k Affli-
gẽte igit eã sarai: l fugã iniit
m Cũq̃ inueniisset eã ange-
lus dñi iuxta fontẽ aq̃ in so-
litudine q; ẽ in via sur in de-
serto: dixit ad illam. n Agar
ancilla sarai: o vndevenis et
q; vadis? p Que rñdit. A fa
cie sarai dñe mee ego fugio
Dixit ei angl's dñi. Reuer-
tere ad dñam tuã: 7 humili-
are sb manu illius. Et rur-
sum: r Multiplicãs inquit
multiplicabo semẽ tuũ: 7 ñ
numerabit p multitudine.
s Ac deinceps ecce ait cõce-
pisti 7 paries filiũ t vocabis
q; nomen eius ysmael. v Eo
q; audierit dñs afflictionẽ
tuã. x Hic erit ferus hõ 7 ma
nus ei? ? omes: 7 man? oim
ptra eũ: z 7 e regione vniver
sor frm suor figet tabnacu
la. a Vocauit aũt agar no-
men dñi:q; loquebaꝛ ad eã:
b tu de? q; vidisti me. c Dixit
eñ. d Profecto hic vidi po-
steriora videntis me. e Pro-
pter ea appellauit f puteũ istũ
contra oes ꝛc.q; illi qui eruerũt de eo:habitãtes in de
serto:frequenter faciebant insultũ bis q; habitabãt in
circuitu deserti:7 econuerso illi resistebãt eis:7 adducvi
demus q; saraceni sunt infesti multis gentibus.
3 Et e regione vniuersor ꝛc.i.tentoria.sicut in bellis
sol et fieri.

a Vocauit au
tẽ nomẽ dñi ꝛc.
q; ille angelus i
psona dñi loque
baꝛ: iõ vocauit
eũ dñm 7 deum
sicut verbũ pce-
pis: dicit verbũ
regis: 7 eodem
mo dicit beatus
Grego. de angelo q; loquebatur
moysi in monte
synai: q; aliquã-
do deus 7 domi
nus nominaꝛ. qa
in psona dei loq̃
batur.
b Tu deus q;
vidisti me.cõso-
lando 7 viuificã
do fetum.
c Dixit enim.
reddendo ratio
nem quare eum
sic nominabat.
d Profecto
hic vidi ꝛc. Dicũt expositores nostri:q; ille angelus q;
apparuit sibi:sic apparebat in similitudine assumpta.
quasi habens facẽ ab ea auersam qõ aũt sic videt.sa
pientes non manifeste 7 determinate cognoscit. 7 p hoc
designaꝛ q; de angelis non habemus cognitionem nisi
valde longinquam 7 remotã.nõ quidam 7 determina-
tam. Et sic habeꝛ de Moyse Exo. xxxiij. quãdo dixit
ei dñs. Videbis posteriora mea: facies aũt mea videre
nõ poteris.tales cñ apparitiones frequenter fiunt ex-
terius ad designandũ dispositionẽ bois interius cui fit
apparitio:fm q; dicit beatus Gregorius de discipulis
quib? post resurrectionẽ dñs apparuit in peregri-
ni effigie.et finxit se longius ire:vt habeꝛ Luce.xxiiij.
Hoc ergo simpler veritas nõ p duplicitatem fecit:sed
talem se exhibuit in corpe qualis apud illos erat i mẽ
te. Hec Greg. Hebrei aũt aliqui dicunt: q; hic est ver?
textus. Hic vidi post videntem me 7 est sensus. Ange
lus vidit me hic.vocando et monẽdo 7 postea vidi eũ
Alij aũt dicunt q; veritas textus est. Hic vidi post vi
sum meũ 7 ẽ sensus. Hic vidi angelum domini in hoc de
serto:postq̃ videram eum ante in domo abrae:cuius il-
le angelus erat custos 7 visitator: 7 ppterea nõ fuit ter
rita ad visionem angeli.sicut Manue qui dixit. Mor
te moriemur:quia vidimus angelum domini Judicũ
xiij.q; fuerat assueta videre angelos dñi i domo abrae
Hec mirandũ si in hoc loco 7 alys pluribus locis vete
ris testamenti litera pluribus modis 7 sensibus acci-
piaꝛ.etiã fm hebreos docto.q; hebrei nõ habent gra-
maticam ita distinctam 7 articulatam per declinati
ones nominum et verboz sicut latini 7 greci habent.
Item apud eos sunt multe dictiones equiuoce: 7 p?o
pter hoc eadem litera aliquando varijs significationi
bus 7 sensibus accipitur.
e Propterea appellauit puteum illum.quem prius
vocauerat scriptura fontem:quia omnis puteus fons
non omnis fons puteus.fm q; dicit beatus Augustu
nus super Johannem.
f Puteum viuentis et videntis me. Dicitur autem
videntis, quia angelus ibi viderat ipsam agar vt pdi-
ctuz est. Et viuentis.quia ibi fetus extinctus fuit viui-

ficatus. vel q2 angelus p̄dictus sp̄uiuit cū sit immorta
lis. ℊ Peperitq; ꝛc. postq̄ reuersa fuerat ad eius
domū. b Qui vocauit nomen eius ysmael. cognou
it em̄ p reuelationem illud qđ dictū fuerat agar ꝛc no
minatione pueri. Et ideo sic nominauit.

¶ In ca. xvj. vbi dicit in postilla. Hec istud ē absonū rōni.

¶ Additio. j.

In illa hystoria bester non ducit sufficiens similitudo ad ꝓbandū q filia regis egypti voluntarie fieret ancilla sarai: tuz q2 ibi gētiles nō fiebāt serui iude oz q̄uis iungebant eis in suis ceremonijs: qđ longe minus est q̄ q filia regis fieret ancilla sarai voluntarie hebree: tū q2 scriptura ibi facit de hoc expressam mētionē ad laudē dei: ꝫ aūt nihil expmit: nec etiā innuit hoc. vñ reputandū est ficticiū potius q̄ verū.

¶ In eodē ca. xvj. vbi dicit in postilla. Ecce ait concepisti. In hebreo habet. Ecce concipies.

¶ Additio. ij.

Bene concordat in hoc translatio nra cū hebraica veritate. nō em̄ hic ponit dictio determinate significans futurā exceptionē: sicut Iudic. xiij. ca. vbi em̄ hebraicā veritatē ponit verbū futuri tēpis cōceptionis significatiuū: sed in hoc loco ponit dictio oino silis dictioni q̄ ponit infra Gen. xxxviij. vbi ponitur. De viro cuius hec sunt concepi. vnde ꝑtie etiā concordit ad hebraicā veritatē trāslatō nra posuit. Ecce cōcepisti. Et sic nō oz fingere alterius: nec rectificationez: de quib9 nulla fit mentio in lra. nec rōnabile vr̄: q ꝫ fieret miraculū sicut in alijs q̄ fuerūt p̄nominati ante nativitatē: tū q2 nō fuerūt similes i vita: imo valde dissimiles: tū q2 illa miracla fuer̄t publice fcta ad laudē dei ꝛ honorē natoz. ꝫ aūt dato q eēt miraculū eēt occultū: ꝛ sic nō induceret vtilitatē.

¶ Replica correctorij ꝺ bur. In ca. xvj. vbi postillator nō reputat absurdaz hystoriā hebreoz dicētiū: agar ancillā sarai fuisse filiam regis egypti ex deuotione oblatam et cetera q̄ narrant̄ in postilla. Burg. aūt obijcit cā tanq̄ fictam ꝛ falsaz. ꝓmo ex eo: q2 dr̄ in libro bester dicatur gentiles ꝓiunctos ex deuotiōe iudeoz ceremonijs nō tn̄ vt essent serui iudeoz. Sed qđ mirū hic ꝛ ibi: q iunctus ex deuotione p̄staret obsequia ꝛ seruitia: vñ cōi nomine dicer̄t seruus vel ancilla: nō ex obligatione: nec ex hoc vilis oritur ꝓditio: nec verisile est sarai abrae ꝓpriam vilis ꝓditionis voluisse ꝓiungi. vt inde fructū adoptaret. nec secūda obiectio burgen. valet. q2 ꝓcedit ex aucte negatiue: qđ hystoricis ꝛ wickleffitis est multuz familiare. nec poterit esse formale. nam nō sequit. in biblia nō habet: igitur non est verū: nam multe sunt catholice veritates in canone nō repte.

¶ Item in eodē cap. vbi postillator sequens narrationē hebreoz saltē nō reprobans: dicit de aborsu agar ꝛ vivificatione fetus in fuga ꝛc. dicit q hebrei exponūt cōcipies ꝓ concepisti. vbi Burgen. dicit in hebraica veritate nō cōtineri seu haberi cōcipies: sed ꝓcepisti: de hoc nō iudico: nec est magni ponderis: q2 postillator exponit in vno sensu sm vtrūq; tps. Sed cū Burgen. dicit illū aborsum fictum per hebreos ꝛ irrationabile esse q̄ dicunt factū miraculū in rectificatione fetus. rōnib9 tn̄ hebreorū quas tāgit postillator: nō satisfacit Burgen. nā nō potent dicere: q pena agar ꝓ sarai iuste inflictam' et ꝓ agar iuste declinatam deus respexerit: ꝛ consolatōnē

puteū viuētis ꝛ vidēti me. Ipe est int̄ cades ꝛ barad.
ℊ Peperitq; agar abre filium.
b q vocauit nomē ei9 ysmael
Octoginta ꝛ sex annoꝝ erat abraz quando peperit ei agar ysmaelem.

¶ Capm. xvij.

Postq̄ vo nonaginta ꝛ nouē annoꝝ esse cederit cum ei dederit reprehensionem nō consolationez dicens. Vade humiliare sub manu domine tue. Oportz igit̄ cū hebreis sentire. q alia grandis tribulatio occurrerit ipsi agar circa afflictionē iustam sarai: ꝓpter quā visitā dam miserit dñs angelū ꝓmittētē multiplicationē semi-

perat: apparuit ei dr̄. Dixit q̄ ad eū. b Ego dñs oipotēs
c Ambula coraz me: d et esto pfect9. e Ponā q̄ fedus meū inter me ꝛ te f et multiplicabo te vehemēt nimis. ℊ Cecidit abram ꝓnus in faciez.
h Dixitq; ei dr̄. Ego sum: ꝛ ponam pactū meuz tecum: eriscq; pat̄ multaꝝ gentium

nis significantē cōceptionē ꝓlis: ꝛ publicationē nois nōduz nati: nois inq̄ gratiosi: q2 ysmael interpretat̄ exaudition dei: que oia non possunt dici rationabilit̄ facta ꝓpter supbiam Agar: qñ dñam suaz sp̄euit, nec ꝓpter fugā: qua disciplinā ꝓtēnēdo declinauit. videtur igit̄ q ꝓpter angustias aborsi (vt dicunt hebrei) domino humiliata oranti ꝛ meruerit cōsolationē a deo q̄ respicit humilitatez vt dicit glo. interlinearis. in cuius signū dicit angelus. Ecce concepisti. s. p vivificationē fetus. de qua dicūt hebrei: frustra em̄ dixisset ei angelus: cōcepisti. de signādo naturalem ꝓceptionē ab abrāa: q2 hic antea nouit. ꝛ illius occasione dñam ꝓtēpsit. Consentiat igit̄ Burgn̄. hebreis magistro hystoriarū: postillatori ꝛ alijs: nec moueat in ꝓtrariū debilis obiectio: quam facit de facto miraculo: nō em̄ est inconueniens cōcedere miracula fieri p malos: multo minus inconueniens est fieri ꝑ malis. cedūt em̄ talia ad dei laudem ꝛ hominum vtilitatem. Erigitur em̄ q ea spes boim: cū tanta vident ꝛ audiūt: malis ꝓsita bñficia, non desperant maiora sibi si voluerint posse prestari. Et mirū q Burg. putat ꝓpter quam rē hanc apparitionē fuisse factam: quā grandipendit beat9 hylari9 de trini. libri. iiij. circa medium dicens. q is qui apparuit agar magni consilij angelus fuit nomine ꝛ natura deus. hec ille.

¶ Capm. xvij.

a Postq̄ vo nonaginta ꝛc. Postq̄ moyses descripsit statū abrae: inquantū fuit incipiens: hic int̄ describit eiusdem statū: inquantū fuit pficiens. ꝛ primo q̄tū ad deū: secundo q̄tum ad primū. xix. cap. tercio q̄tum ad scīm. xx. ca. Circa primuz oñdit ꝓfectus fidei eius in q̄tum accepit mandatum circūcisionis: que fuit signū distinctiuū fidelium ab infidelibus: et obedientia ad deum sustinendo volorem circumcisionis voluntarie et ꝓmpte: in se ꝛ in filio suo ꝛ familia. sic ergo in hoc capitulo ꝓceditur: q2 primo ponit ipsius abrae dispositio ad circūcisionez. secundo exp̄mit circūcisiōis forma ꝛ ordo. ibi. Hoc est pactū meuz: tercio subiungit mandati executio. ibi. Tulit aūt abraam. Circa primū considerandū: q dispositio abrae fuit p dei monitionem ad opa pfectiōis: et p eius promissionē in bonis ofrendis ꝛ p mutationē nois ꝛ hoc est qđ subdit. b Ego dñs omnipotens. Et ideo plus possum tibi tribuere q̄ tu possis cogitare.

c Ambula coram me. i. ac si me p̄tialiter sp videres.

d Et esto pfect9. tēdens ad pfectionē. q2 scriptura nō loquit hic de statu abrae: vt iā pfecti: sed vt pficientis: vt dictum est. ꝛ est sillis modus loquēdi. Mat. xix. Si vis ꝑfectus esse vade ꝛ vende oia que habes ꝛc. nō q2 ille iuuenis hoc faciens statim eēt pfect9. ℊ p hoc tēdēs ad pfectionē.

e Ponam q̄ ꝛc. p specialem amiciciā. f Et multiplicabo ꝛc. Exaggeratio ē verboꝝ. ad designandū multitudinem ꝛ magnitudinē bonoꝝ q̄ dñs intendebat sibi facere

g Cecidit ꝛc. ad reddendum grās deo de tanto ꝓmisso. Aduertendum tamen est q istę ꝓmissiones frequēter facte sunt abrae: tn̄ ꝓcedendo sp in exp̄ssiorē ꝛ maiorē ꝓmissionē. sicut. n. natura ꝛ ars i opib9 suis ꝓcedūt de ipfecto ad pfectū. ita ē i ꝓcessu diuinarū reuelationū ꝛ ꝓmissionū

h Dixitq; ei deus ꝛc. ac si diceret: sic tuz immutabil. ita

pactū meū erit firmū ⁊ stabile tecum. i Nec vltra vocabit̄ tc̄. qđ interp̄tat̄ pater excelsus: q̄ interp̄tatio ꝓuenit magno boi: si etiā habeat modicā ꝓlem vel familiam k Sed appellaberis abraam. cuius rō subdit̄ cū dicit̄. l Quia patrē tc̄. Abraā em̄ interp̄etat̄ pat̄ multitudinis vel multoꝝ. q̄ veni addit̄ gentium nō est de significatonis s̄ subintelligitur. m Et ponā te in gētibus. q̄ saraceni descenderūt de eo ꝙ ysmaelem ⁊ ydumei ꝙ esau. ⁊ iudei ꝙ ysaac.

n Reges ex te egredient̄: q̄ in qualibet gēte p̄dicta fuerūt plures reges.

o Et sim dñs tuus. tc̄. Iz em̄ ipe sit dñs oīm generalit̄ per creationē. spāli tm̄ mō est deus fidelium ꝙ specialē ⁊ verum cultū. cetera patēt ex dictis.

p Hoc ē pactum meū. Hic ꝓnter exprimit̄ forma circūcisionis. ⁊ ꝑmo dicta forma describit̄ ⁊ secundo mutatio nois sarai inducit̄: ibi. Dixit quoq; dñs ad abraā sarai vxorē. Ad circūcisionē vo tria necessaria requirunt̄. Primū est semen masculinū ⁊ q̄rtū ad hoc dicit̄ Circūcidet̄ ex vob oē masculinū. Secundum est corpis ps determinata. iō sequit̄. Et circūcidetis carnē ꝓpucij vestri. Tertium est tēpus determinatum ⁊ q̄rtū ad hoc dicit̄. Infans octo dierū circūcidetur in vobis. ratio aūt istoꝝ est. q̄ circūcisio signū fuit distinguens isrl'a gentibus in q̄rtū habebant veā fidem ⁊ cultū vnius dei. ⁊ datū fuit istud signū ꝓpe legis nature. ⁊ ideo debuit dari in semine ꝑ se intento a natura: q̄ est semen masculi nū. ſm. n. ꝑhm: femina est mas occasionat̄. Ite fides illa ⁊ cultus derivabant̄ tūc ꝓpis ad alios ꝙ generationē carnalem. inquātū patres docebant filios de talibus. in masculo vo est principiū generationis actiuum. ⁊ ideo solis ē in mēbro generationis. Ite ad debilitatē ꝓcupiscētie q̄ gentiles in sacris priapi ꝓtem illā bonorabant: ⁊ ꝙ modū gnitudinē membri virilis inter deos fuit reputatus a gentilibus. ꝓpter quod etiā dicebat̄ deus boroꝝ. ꝓpter fecūditatem que designat̄ in membro generatōis. ꝓpē quod in signo distinctivo fideliū ab infidelib⁹ fiebat recisio. Et ē aūt octauū diem poterant deo offerri: q̄ ante sunt q̄d imꝑfectum. ꝓfecta aūt sunt deo attribuēda. Ite periculū esset

[1] Nec vltra vocabit̄ nomen tuum abrā: [R] s̄ appellaberis abraā: [l] q̄ ꝑem multaꝝ gētium cōstitui te. Faciāq; te crescē vehemēterissime [m] ⁊ ponā te in gētib⁹: [n] regesq; ex te egredient̄: ⁊ statuā pactum meū int̄ me ⁊ te ⁊ int̄ semen tuū ꝓ⁹ te in generationib⁹ suis fedē sempit̄no: [o] vt sim deus tuus: ⁊ semi tui ꝓ⁹ te. [p] Daboq; tibi ⁊ semi tuo terrā pegrinatiōis tue: oēz terrā chanaā i possessionē eternā: eroq; dñs eoꝝ. [q] Dixit iteꝝ dñs ad abraam. Et tu ꝙ custodies pactū meū ⁊ semen tuū ꝓ⁹ te i generatiōib⁹ suis [p] Hoc ē pactū meū qđ obs̄uabit̄ int̄ me ⁊ vos ⁊ semen tuū ꝓ⁹ te. Circūcidet̄ ex vobis oē masculinū. ⁊ circūcidet̄ carnē ꝓpucij vr̄i: vt sit in signū federis inter me et vos. Infans octo dieꝝ circūcidet̄ in vob. Oē masculinū in generatiōib⁹ vr̄is⁹ tam vnacul⁹ q̄ emptic⁹ circūcidet̄: [o] ⁊ q̄cūq; nō fuerit ꝺ stirpe vr̄a. [r] Eritq; pactū meuz in carne vr̄a in fed⁹ eternuz [s] Masculꝰ cuius ꝓpucij caro circūcisa nō fuerit: delebit

aīa illa ꝺ ꝓplo suo q̄ pactū meū irritū fecit. [t] Dixit ꝯ deus ad abraā. [v] Sarai vxorē tuā nō vocabis sarai: [x] s̄ saram. [y] Et benedicaz ei et ex illa dabo tibi filiū cui benedicturꝰ sum. Eritq; in nationes: ⁊ reges populoꝝ orientur ex eo. [z] Cecidit abraā i faciē suā: [a] ⁊ risit i corde suo dicēs. [b] Putasne cētenario nascet̄ filiꝰ: ⁊ sara nonagēaria pariet. Dixitq; ad dñm [c] Vtinā ysmael viuat coraz te. [d] Et ait dñs ad abraam. Sara vxor tua pariet tibi filiū [e] vocabisq; nomē eius ysaac. [f] Et ꝓstituā pactum meū illi in fedus sempiternū: ⁊ semi ei ꝓ⁹ eū. [g] Super ysmael ꝯ exaudiui te. Ecce benedicā ei: ⁊ augebo ⁊ multiplicabo eū valde. duodecim duces generabit: et faciam illū crescere in gētē magnā. [h] pactū vo meū statuā ad ysaac: quem pariet tibi sara tpe isto in anno altero [i] Cumq; finit̄ esset sermo loquēt̄is cū eo: [k] ascēdit deus ab abraā [l] Tulit aūt abraā ysmael filiū suū. ⁊ oēs vnaculos domus suę: vniuer-

pueros de vita si statim egressus de vtero matris circūcideret̄. nec poterat vltra octo dies differri. alioq;n pater putri vel eius tutor si pē esset mortuus: morte debebat puniri. ipse etiā puer veniens ad etatē adultam si negligeret circūcisionē accipe puniē ꝺ⁹ erat morte. vñ ꝓdicta cadūt s̄ ꝓcepto circūcisionis. cetera aūt q̄ de circūcisione p̄nt dici ptinent magis ad q̄rtuz sniaz. q [q] Tabernaculus. i. sedes vatis in domo. r [r] Dē empticius. i. acq̄sit⁹ ꝙ emptionem: circūcidet̄. s Et q̄cūq; nō fuerit de stirpe vestra. si debeat recipi in ꝓsortiū ⁊ ritū vrm.

t Eritq; pactū tc̄. ad hoc cēn circūcisio in carne facta est: vt firmi⁹ eoꝝ memorie imprimeret̄. cetera patent vsq; ibi. v Sarai vxorē tuā: vbi ponit̄ mutatio nomis sarai vir enim ⁊ vxor sunt q̄si vna ꝑsona. ⁊ ideo q: mutauit nomē abrae: ꝓp̄t mutat hic nomen vxoris sue dicens. v Sarai vxorez tuā tc̄. q: interp̄etat̄ principissa mea: q: per hoc designaret̄ q̄ esset principiū sayuius domus tm̄. x [x] Sz sarā. i. ꝓncipissam absolute q̄ ꝙ excellentiā. y Et benedicā ei. tc̄. q: ysaac nō fuit ex ea nat⁹ virtute nature tm̄. s cū hoc affuit adiutoriū gratie q: transierat tpus pariendi ꝑ naturā. z [z] Cecidit abraā in faciē. regrādo deo de tanto bñficio. a Et risit. nō ex derisione. alioq;n fuisset increpatus a deo sicut fuit sara. vt hꝫ ca. seq̄nti. s risit ꝙ cordis exultatiōe. b Putasne cētenario tc̄. Hoc nō dixit dubitādo: s diuinū officiū admirando. c [c] Vtinā ysmael tc̄. faciens voluntatē ⁊ beneplacitū tuū. d Et ait deus. repetēdo ꝑmissuz beneficiuz: et explicādo magis ꝓdicēs nomē pueri nasciturꝰ dicens. e Vocabisq; nomen eius ysaac. qđ interp̄etat̄ risus: eo q: ꝑ ꝙ exultatiōe risit. vt predictū est. f Et ꝓstituā tc̄. de circūcisiōe ⁊ hereditate ꝑmissa. g Sup ysmael tc̄. ⁊ ex hoc dicūt hebrei ⁊ verū vr̄ q̄ ysmael finiuit vitā in bono: q: de hoc abraam rogauerat ipm̄ deū: vt ꝓdictū est. cetera patent vsq; ibi. h Discēdit deus ab abraā. i. disparuit apparitio ⁊ visio illa.

i Tulit aut abraā tc̄. Hic ꝓnter ponit̄ executō mandati de circūcisione: et patet obedientia abrae: quia eadem die absq; retardatione adimpleuit illud mādatū

in se licet esset senex ⁊ in alijs: ex quo patet obia ysmaelis filij sui. q̄ cū esset. xiij. annox nō recalcitrauit: et filiē totius familie ipsius masculine. Notādū tñ q̄ sarraceni exemplo ysmaelis a q̄ pcesserūt: circūcidunt filios xiij. annox. transgredientes formā pcepti: qō dīe octauus includit vt p̄ dictū est.

In cap. xvij. vbi dicit in postilla. ambula coram me. i. ac si me semper p̄sentialiter videres.

Additio. j.

Ille q̄ coram alio ambulat nō sp eū videt ⁊ potiꝰ ille qui sequit̄ hoiem coiter videt eū: saltem eius posteriora. vñ cum dicit Ambula coram me: nō ꝓprie exponit dicendo ac si me presentialiter sp videres. vt in postilla. et ideo aliter videt hic dicendū. Pro quo attendēdū est: q̄ rectus seu pfectis qui fuerunt ante aduentum christi sepe dī in scriptura. q̄ ambulant coram deo vt in hoc loco. ⁊ in. iij. Reg. xx. vbi Ezechias dixit. Memēto obsecro quō ambulaueri coram te. silr de eodē Esa. xxxviij. ⁊ sic in q̄busdam alijs. Recti aūt dicūtur q̄ fuerūt pꝰ aduētū christi nō dī: q̄ ambulauerūt coram deo. ⁊ potiꝰ q̄ sequunt deū. vñ Jo. xij. cap. Qui mihi ministrat ⁊c. Et Job. viij. ca. Qui scit me ⁊c. ⁊ sic de q̄plurimis alijs. Cuius rō est: nā ꝑm doctores. exēplar pfectionis bīane est ipse christus in cuius imitatione tota pfistit bīana pfectio. ⁊ iō q̄ pmi iusti exemplar pfectiōis. s. xp̄m in hac vita exītem habebant p se: iō pfectio eox consistebat in hoc q̄ ambulauerunt coram deo. i. ambulauerunt p viā p quā xp̄s erat ambulaturus. postremo vo q̄ exemplar pfectionis. s. xp̄m habebāt añ se seu coram se: pficiebant in hoc q̄ xp̄m sequerent. vnde Matthei xix. Si vis pfectus eē ⁊c. Unde in ꝓposito notandum est q̄ deus daturus abrae mādatū circūcisiōis. in q̄ pcepto abrahā fuit ꝓprius ceteris fidelibus: quemadmodū dicit ei. Ambula coram me ⁊c. nā in implētiōe hui⁹ pcepti abrahā fuit imitator pfectiōis christi: spāliē in duobus. primo in placendo deo p obedientiā: cui p̄ puarication̄e adā displicuerat. vt i. iij. dis. j. secdo in hoc q̄ obia ipsi⁹ abrae fuit q̄dāmō exemplaris ad ei⁹ posteritatē. vñ sic ꝺ xp̄o dī. Im sicut p inobiam vnius ⁊c. sic suo mō Abrae obiam secuti sunt fideles. Et ꝫ pōt eē rō: q̄re iussit q̄ ante aduentū xp̄i seu eius passionē decesserūt. dicūt esse in sinu abrae. vt p̄z Luce. xvj. ca. Cuius multi iusti decesserint antecū abrahā fieret: vt adā abel ⁊ multi alij. ⁊ iō in hoc loco ꝓprie dicit abrae. Ambula coram me ⁊c. hoc est dicere: ambula p viā obie: p quā ego sum ambulaturus ⁊ esto pfectus: sic q̄ eam tradas posteris tuis imitandā: eo mō q̄ ego tradā viam meam imitandā cunctis: de hoc enī commēdat abrahā a deo infra. xviij. ca. vbi sic dicit. Scio enī q̄ ꝑceptur⁹ sit filijs suis ⁊ domui sue post se. vt custodiāt viam dñi ⁊c. que quidem expositio etiaz ꝓcordat rōni naturali. Natura enī ꝺm Boe. initium sumit a pfectis: ⁊ iō q̄ deus disposuerat q̄ abraam esset pater multaꝝ gentium: ⁊ accepisset signaculū fidei iustificantis. quē postea q̄plurimi alij sequerent. iō eidē dicit in hoc loco. Esto pfect⁹. q. d. accipiatur a te quodam modo initiū pfectionis modo predicto. Et notandū q̄ de quibusdā iustis qui fuerūt añ abrahā legit q̄ ambulauerūt cū deo. Sīc de Enoch supra Gen. v. ca. ⁊ de Noe Genesis. vj. qō cōcordat ꝑdictis. Nam de istis non potest dici ꝓprie q̄ ambulassent coram deo. sicut de Abraam. cum non eis conueniant ita expresse predicte rōnes. Nec de eis posset dici q̄ fuissent secuti deum. cum fuerint ante aduentum christi. sed bene eis cōuenit ambulare cuꝫ deo. s. in via

sosqꝫ q̄s emerat: ⁊ cunctos mares ex oīb⁹ viris dom⁹ sue ⁊ circūcidit carnem ꝑpucij eox: statim in ipa die sicut ꝑcepat ei deus. Abraaz nonaginta ⁊ nouē erat annorū q̄n circūcidit carnē ꝑpucij sui. ⁊ ysmael filiꝰ suꝰ tredecim annos ipleuerat tēpore circūcisionis sue. Eadē die circūcisus ē abraā: et ysmael filiꝰ ei⁹ ⁊ oēs viri dom⁹ illius: tam vernaculi q̄ empticij ⁊ alienigene parit

iusticie ⁊ innocentie que sanctis ꝙuenit cōiter.

In eodē ca. xvij. vbi dī in postil. Alioq̄n p̄ pueri vel eiꝰ tutor ⁊c.

Additio. ij.

Mittens circūcisionē nō erat morte corpali puniendus etiam ꝺm hebreos. nō enī dī hic: morte moriatur: sicut in alijs criminibus in quibus lex vetus mādabat puniri morte corpali: sed dicit hic. delebit aia ipi⁹ ⁊c. i. nō cōputabit inter sctōs ꝺm glo. Cuius rō est q̄ talis aia remanebat obligata originali peccato. in cuius remediū circūcisio fuit data. vt in quarto distinctione. j.

Replica correctorij ꝺ burgen. delyrum.

In capitulo. xvij. vbi postillator exponens illum passum. Ambula coram me. dicens ac si me presentialiter semper videres. Burgensis dicit illam expositionem non esse ꝓpriam. quia vt inquit. qui ambulat coram aliquo non semper eum videt. sed solum qui sequitur aliquē semper videt posteriora eius. sed hoc videtur quoddā senectutis delyramentū. Loquendo de dei aspectu sicut de hominibus sese aspicientibus. nam qui deum videt. vel quasi videt presentialiter: videt eum ante. post. sursuz. deorsum ⁊c. Sine enī errore nō pōt dici assignando deo sic vnā differentiā positionis quasi non aliam: q̄a sic diceret deum diffinitive in loco: quod est erroneum: q̄ deus vbiq̄ totus est ꝺm essentiam: presentiam et potentiam. ꝓprissime igitur dixit postillator. Ambula coram me ac si presentialiter semp videres: q̄ me presente malefacere timebis: ⁊ filialiter timēdo proficies: ideo sequit̄. ⁊ esto pfectus. sic ⁊ beat⁹ Greg. xxxiij. moza. sup illo passu Job. In oculis eius quasi hamo capient eum dicit. In oculis quippe habere dicimur: qō coram nobis positus videmus. Non igit̄ magni ponderis est distinctio quā Burgen. ponit. inter ambulare coram deo: cum deo ⁊ ꝓpe deū. deus enī cunctis iustis ab initio nō solum coram: sed prenus ⁊ obuius ostendit viā pfectionis et iusticie. bis quidem clarius: bis vo obscurius: vt nō solum sancti noui testamenti possint dici imitatores dei: sed etiā veteris. nunquid Josue cū populo veteri imitator fuit quando dixit. Absit a nobis boc scelus vt recedam⁹ a domino: ⁊ relinquamus vestigia eius Josue. xxij. Nunqd et Ezechias de quo dicit. iij. Reg. xviij. Adhesit domino: et non recessit a vestigijs eius. Nunquid Job quādo dixit. Vestigia eiꝰ secutus est pes meus Job. xxiij. Nunquid Josias quando pcussit fedus coram domino: vt ambularet post dominum. vt dicitur. iij. Reg. xxiij. et. ij. Paralyp. xxxiiij. et sepe sancti veteris testamenti dicuntur posteriora dei vidisse: et idcirco nō solum coram: sed post dominum ambulasse. ⁊ verum est ꝺm rem omnē iustū diuini exemplaris imitatorem vocari: nō obstante vocali diuersitate quā Burgensis fabricat: que tamen ad sensum literalem nihil facit: nisi habendo respectum ad christi humanitatem. Nā si p hypothesim christus non fuisset incarnatus: nihilominus nō defecissent iusti: qui in via dei ambulassent: nec videtur valere q̄ Burgen. dicit. Primos iustos exemplar pfectionis. scilicet christum solum habuisse post se: nō ante se: coi::cidit enim cum Eluidio: qui dixit christum ante Mariam nō fuisse. Apostolo tñ dicēte ad Hebreos vltimo. Jesus christus heri ⁊ hodie ipse ⁊ in secula. Sapientia enī dei patris que christus est: ab initio viā pfectionis etsi nō humana ꝙuersatione: tamen doctrine ⁊ legis deriuatione multipliciter exemplificauit. vñ ⁊ burgen. sibipsi in hac digressione ꝓtradicendo dicit Abraam fuisse imitatorem pfectionis christi in duobus: nec mirū: q̄ oēs

patres vē.ee. spūaliter legē intelligendo: dicendi sunt viri euangelici. vñ Bonaven. z alios: inť quos potissimus abrāā fuit: quēadmodū Burg. ipe fateť. ¶ Vn eodē ca. vbi magister Nicolaus dicit. Negligentē circūcisionem siue patrem siue tutorē morte plectendū vē. Burg. credidit q̄ de morte corporali dictū esset z ita vadit sua inuectio. ſ videť postillator non de morte corpis: ſ aie dixisse fm glo. ordi. z spāliť de morte ꝓmissa primis parentibus: q̄ omēs nati peunt q̄ de regeneratione nō sananť. vt dicit Ysido. z est glo. ordi.

¶ Capitulū. xviij.

Apparuit aūt ei dñs. Dic ostēdiť quō abrāa vt pficiens se habuit ad prim. Et primo in opib⁹ charitatē tpalib⁹ hospitalitatē ꝓbendo Secdo in spūalibus p liberatione loth z aliorū orando in medio capituli: ibi. Dixit dñs celare nō potero. Circa p̄mū sciendū. q̄ aliter exponiť a doctoribus catholicis: aliter ab hebreis: vtraq; tn̄ expositō consona est fidei nostre z ideo vtranq; intendo ponere. et primo expositionē hebraicā: recisis tn̄ quibusdā friuolis: que ab ipsis interseruntť. Dicunt igitur q̄ describiť hic duplex apparitio: prima est ipius dei cū dicit. Apparuit aūt ei. i. abrae. dñs i cōualle mambre. nomē est bois a q̄ denoiať illa vallis i qua manebat abraaz. Sedenti. hic dicit quedā glo. hebraica q̄ abraam voluit surgere ex reuerētia diuine apparitōnis ſ dñs dixit ei. Sede. tu es em̄ in signū filijs tuis. futuruz est em̄ vt filij tui sedeant tanq̄ iudices in ꝓsilio. et ego stē que glo. fidei nře est cōsona: q̄ hoc fuit adimpletū q̄n saluator noster verus deus z verus homo stetit corā principibus sacerdotū: sedentibus in ꝓsilio ad iudicandū ipm vt describūt quatuor euāgeliste. qō sustinuit p salute electorū qui sunt veri filij abrae. Contingit em̄ aliq̄n q̄ p̄ter intentionē loquentis diuina virtute hoc faciente: aliq̄ verbū sic ꝓferať. vt est consonū fidei catholice: lz̄ pnuncians illud verbum hoc non intelligat: sed aliud. sicut Cayphas dixit de christo. Expedit vobis vt vnus moriat hō ꝙ ppō vē. vt hť Io. xi. z euangelista subdit. Hoc aūt a semetipo nō dixit vē. intēdebat em̄ caypbas solūmodo dicere q̄ melius erat christū mori lz̄ nō haberet cā sufficiens z destruerent locū z gentem: sed a deo factū est: vt hāc sententiā p talē modū loquendi ꝓferret caypbas: vt illa loneris humani: qō caypbas nō intelligebat: sicut plenius diximus exponens hoc verbū caypbe scribendo sup Io. sic diuiseste p̄z: q̄ sic glosam p̄dictā ptulit vel scripsit: q̄ verba glo. p̄dicte ꝓsonant fidei nostre. In ostio tabernaculi: ad videndū si transirēt viatores. quos posset ad mensam recipere: q̄ hospitalitatē diligebat. In ipso feruore diei cum enim incipit dies feruescere. tūc est hora qua viatores solēt ad domū aliquā cā refectionis declinare. Eūq; eleuasset oculos appuerūt ei tres viri vē. Cū em̄ de⁹ videret affecit tres angelos apparere in specie virorū: vt eis exhibere hospitalitatis beneficiū. Dicunt etiam hebrei: q̄ cum hoc alia de cā apparuerūt: quia vnus veniebat ad nunciandum sare ꝓceptū. alius ad subuertendū sodomā z alias quatuor ciuitates. z tercius ad sanādū abrāā: q̄ de nouo erat circūcisus. z liberandū loth de subuersione sodomorū. Dicūt etiā q̄ apparitio fuit tercia die postq̄ fuerat abrāam circūcisus: z ista apparitio angelorū est secunda. Et positores āt catholici dicūt q̄ a principio capli vsq; huc: z in toto capīo sequēti fuit vna apparitō tm̄ ita q̄ dñs nō apparuit in se: vl in aliqua similitudine ipm immediate repñtante ſ tm̄ in angelis quos fecit apparere. quorū vn⁹ postea locutus ē in psona ipsi⁹ dei Sic igitur exponūt literā a principio capli.

circūcisi sunt. ¶ Ca. xviij.

[c] Apparuit aūt ei dñs i cōualle mambre sedēti i ostio tabernaculi sui i ipo feruore diei. Eūq; eleuassz oculos: apparuerūt ei tres viri stantes ꝓpe eū. [f] Quos cū vidisset. cucurrit i occursum eorz de ostio tabernaculi sui: [g] z adorauit i terra. [b] et dixit. Dñe si inueni gratiaz in oculis tuis ne trāseas seruū tuū: [i] ſ afferam paurillū aque: z lauent pedes vri: [k] z recḗescite sub arbore. [l] Ponāq; buccellā panis: z confortetur cor vestruz: postea transibitis. Idcirco em̄ declinastis ad seruū vestrum. [m] Qui dixerūt. Fac vt locutus es. [n] Festinauit abrāā in tabernaculū ad sarā: dixitq; ei. Accelera: tria sata simile cōmisce: z fac subcinericios panes. Ipse vo ad armentū cucurrit: [o] et tulit inde vitulū tenerrimū z optimuz: deditq; puēo: q̄ festinauit: et coxit illū. Tulit q̄ butyrū z lac z vitulū quē coxerat z posuit coram eis. [p] Ipse vo stabat iuxta eos sb arbore.

e Apparuit aūt ei dñs. in hoc p̄mo describiť apparitio ista in generali. z in sequentibus describiť modus apparitionis in speciali: z primo q̄tū ad locū cum dicit. In cōualle mambre. Secūdo q̄tum ad dispositionē abrae cui fiebat apparitio cū dicit. Sedēti in ostio tabernaculi sui. Tercō q̄tū ad tp̄s cū subdit. In ipso feruore diei. Quarto q̄tū ad psonas apparentes aucte dei cū dicit. Apparuerunt ei tres viri. i. angeli in specie virorū. Litera aūt exponať sicut in expositōe p̄dicta: excepto principio cū dicit. e Apparuit aūt dñs ei sedenti. i. angelos quos fecit apparere.

f Quos cū vidisset vē. in quo ostenditur eius ꝓmptitudo ad hospitalitatis beneficiū: z in hoc datur diuinū exemplū. g Et adorauit. adoratōne dulie: vt illos ꝓuenienti⁹ posset inuitare. b Et dixit. dñe si inueni grām vē. lz̄ essent tres. tn̄ sic apparebant q̄si vn⁹ eēt principalis: z dñs inter illos. et tō illum alloquit credens q̄ si ipm inducat ad hospitiū: alij duo sequantur Dicūt aūt hebrei q̄ isti tres angeli fuerūt michael: gabriel: z raphael: ita q̄ michael erat in medio. alij autē duo ad dexterā z sinistrā. z hic erat modus ambulandi tunc: q̄n aliquis supior erat duobus alijs: q̄ ille ambulabat in medio. z in hoc coḡuit abrāā q̄s erat supior z dicunt q̄ michael hic erat in medio: z hic venerat ad denunciandū sare ꝓceptū: q̄ hoc erat principale negociū. eo q̄ messias. i. xp̄s erat inde nasciturus et inť p̄z tatio nois cōsonat. Michael em̄ interpretať q̄s vt de⁹. Gabriel aūt venerat ad subuertendū sodomā: z interpretatio ꝓsonat: interpretať em̄ fortitudo dei. Raphael aūt venerat ad sanandū abrāā: z ad saluandū loth: et interpretatio ꝓsonat: q̄ interpretať medicina dei.

i Sed afferā paurillū aque vē. boies em̄ tunc nō ita ibant equitando z calciati sicut modo.

k Et recḗescite sub arbore. in vmbra z ad aurā ꝓter estum imminētē. l Ponā q̄ buccellā panis vē. Et hoc manifeste patet q̄ tūc credebat eos eē boies. sciebat em̄ q̄ angeli nō indigebant talibus.

m Qui dixerūt vē. in q̄ apper gratia hospitalitatis.

n Festinauit abrāam. ne attediarentur in nimia expectatione. o Et tulit vē. id est coco. Hebrei autē dicunt. q̄ iste puer fuit ysmael filius suus cui tradidit cibum parandum: vt cum assuefaceret hospitalitatis operibus. sequitur. p Ipe vo stabat iuxta eos. ad videndum ne aliquid deficeret. sequitur. q Ubi ē sara

uxor tua. hoc petiuit nō ex ignorantia s̄ vt ꝓuenienti nunciet eius cōceptus de ꝓpinquo futur⁹.
r Ecce in tabernaculo est. erat em̄ simpler z verecunda. z nō se nō exponebat aspectibus hoim.
s Cui dixit. s. ille angelus de tribus q̄ venerat ad nūciādū eius ꝓceptū.
t Reuertēs veniā ad te. in quo ostēdit q̄ angeli sunt solliciti de visitatōne iustorum.
v Vita comite. loquit more humano: q̄ homo estimabatur ab his q̄bus loquebat.
x Et habebit Sara filiū: nō adoptiuū s̄ naturalem.
y Quo audito sara risit reputās illud dictum friuolū. et cā subdit.
z Erāt aūt ambo senes. z sic erat vnū impedimentū generationis cōc ab ob⁹. z vnū speciale in sara: qđ notatur cū subdit.
a Et desierant sare fieri mulierbria. i. menstrua post quoꝝ cessationē nō ē apta mulier ad cōceptionē. sequit.
b Postq̄ ꝓsenui z̄. q. d. non decet. z ex hoc vidē q̄ sara ꝓtinuit ab actu ꝓiugali ex q̄ trāsijt tps suus cōcipiendi ꝑm naturā: quscz fuit certificata de ꝓceptu futuro diuina virtute.
c Dixit aūt dōs ad ab. i. ille angel⁹ q̄ int̄ tres appebat vt supior: z q̄ venerat ad nūciandū sare ꝓceptū.
d Nūq̄d deo est q̄cq̄ difficile. ac si dicat. Iz impossibile sit nature dare tibi cōceptuz: nō tñ deo est difficile. cetera patēt vsq̄ ibi.
e Cum q̄ surrexissent inde viri. i. angeli in similitudine viroꝝ.
f Direxerūt oculos z̄. incipientes ire versus ptem illam.
g Et abraā simul gradiebat. sicut solet fieri ex curialitate humana: q̄ hospites p aliq̄d spaciū conducūt. Abraā. n. adhuc credebat eos esse hoies itinerantes.
h Dixitq̄ dōs. Hic ostendit pietas abrae orando p ꝓximo: z primo eius oratio describit: z secundo exauditio ostendit ca. xix. Circa ꝓmū sic ꝓcedit tur. q: primo ponit reuelatio abrae facta de sodomoꝝ subuersione. scdo ponit oro eius p ppli liberatiōe. ibi Abraam vo. Primū exponitur dupliciter. ꝑm em̄ expositionem hebraicā in principio hui⁹ capituli posita dominus q̄ loquebat nō est aliq̄s de tribus angelis p dictis: s̄ ipse dōs: q̄ ꝑm illā expositionē dr apparuisse abrae in principio capli. Scdm aūt aliā expositionez: iste q̄ vocat hic dōs: est ille angelus q̄ denunciauit cōceptū sare. vt prędictū est: z ꝑm hoc dicendum q̄ licet abraam vsq̄tunc crediderit illos angelos esse hoies. tñ tunc reuelauerunt ei q̄ essent angeli. et extūc ille ꝓcipalis angelus loquebat in ꝓsona dei. Litera aūt sequens in aliis vniformiter exponit ꝑm istam z aliā expositionē.
i Nū celare potero abraam z̄. ac si diceret: cū abraā sit mihi familiaris amicus nō ē decens q̄ ego celem ei vindictā quā factur⁹ sum in ciuitatib⁹ sodomoꝝ: z maxime cū illam terram ꝓmiserim abrae: z cā amicicie dei cū abraā subdit.
k Scio em̄ z̄. z sequit.
l Clamor sodomoꝝ z gomorreoꝝ. pctā em̄ eoꝝ erāt patentia et manifesta: ꝑm q̄ dicit Esa. iij. Peccatum suum quasi sodoma prędicauerunt nec absconderūt. z ꝓpter hoc dicunt hic clamare. Et est hic cōsideradū. q̄ tria genera peccatoꝝ legūtur clamare ad deū. Primus est occisio innocētis: ꝑm q̄ dicit dōs ad cayn Genesis. iiij. Vox sanguis fratris tui Abel clamat ad me ō terra. Scdm est pctm̄ ꝓ naturā. sicut h̄ dicit. Tertiū defraudatio pauperuz laborantiū. de q̄ habetur Jaco. v. Merces operariorꝝ vroꝝ. q̄ messuerūt regiones vras: q̄ fraudata ē a vob̄ clamat: z clamor eoꝝ in aures dōi sabaoth introiuit.
m Multiplicatus est. addē do pctā pctis.
n Et pctm̄ eoruz aggrauatū ē nimis Hebraei aūt dicunt q̄ ista aggrauatio fuit: eo q̄ quandaz puellam occiderūt morte insolita: eo q̄ dederat alimentuz pauperi. z hoc cōsonat dicto Ezechielis, xvj. Hec fuit iniquitas sodome sororis tue superbia. saturitas panis z otiū z manū egeno pauperi nō porrigebant.
o Descendaz z videbo z̄. Hoc dicit nō q: deus indigeat tali inuestigatione sed vt doceant ꝓ hoc iudices nō sentētiare donec diligenter inq̄sierint veritatez.
p Conuerteruntq̄ z̄. s. duo angeli q̄ apparebāt in spē viroꝝ. vt habet in principio sequentis capituli. tercius aūt qui annunciauerat sare conceptum. z qui loquebatur in ꝓsona dōmini: vt dictum est adhuc remansit ibi cū abraam: ꝑm istam expositionem. Scdm vo expositionem hebraicam prętactā. ille angelus qui annunciauerat sare conceptum. quia pfecerat legationem suaz: disparuit z recessit: quia duo tm̄ angeli mittebantur a deo sodomam: vnus ad subuertendum patriam: alius ad liberandum Loth. z ille qui vocat hic communiter dominus cum quo abraam loquebat: ē ipse deus qui sibi apparuit ꝓout dictum est in principio capituli. In aliis aūt litera vniformiter exponitur.
q Abraam aūt adhuc stabat coram domino. Abraam enim audita populi condemnatione pietate motus cepit rogare dominum pro eius liberatione. et ideo dicitur. Stabat coram domino. paratus ad populi adiutoriū. z accipit hic dōs ꝓ ipso deo ꝑm expositionem hebraicam. ꝑm aliam vo ꝓ angelo loquente in ꝓsona dei.
r Et appropinquans ait. vt conuenientius orationem suam ꝓponeret.
s Numq̄d pdes iustum cum impio. q. d. non. Et q: sciebat Loth ēe iustū: liberationez eius habuit p obtenta. z nō quertit se ad liberatiōnē aliorꝝ dicens.
t Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate. i. in ciuitatibus: quia erāt

quinq̄ ciuitates. ¶ In hebreo aūt aliq̄n accipit singulare p plurali: sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. vel in ciuitate. in singulari p sodoma. q̄ illa ciuitas p̄cipalis erat: ⁊ sub illa intelligunt alie. quatuor que erant ei subdite. ꝓpter qd̄ reges illaꝝ iuerunt cuꝫ rege sodomoꝝ ad p̄luꝫ tanq̄ vasalli sui. vt hr̄ supra. xiiij. ptꝫ ℔ q̄ p qualibet ciuitate accipiebat. x. iustos petens a domino liberationeꝫ cuiuslibet ciuitatis p decez iustis in ea reptis. ꝟm q̄ exponūt hebrei sequtur.

℣ Quid si min⁹ q̄nquaginta iustis quinq̄ fuerint. ita q̄ cuilibet ciuitati assignent nouez iusti: petit abraā q̄ p illis nouē pcat cuilibet ciuitati. nō. n. ausus fuit ad minorem numerꝫ descendere q̄ p̄siderabat q̄ octo p̄sone iuste fuerāt in archa tpe diluuij: ⁊ tm̄ nullus alius fuit saluatus ꝓpter coꝝ iusticiaꝫ ⁊ ideo q̄m abraā q̄rit vltra: si pceret p pter. xl. intelligit de liberatione quatuor ciuitatū tm̄. ⁊ q̄m ꝓpter triginta intelligitur de liberatione trium. et quando p viginti de liberatione duaꝝ: et q̄m p decē de liberatiōe roe vni⁹: ⁊ iō ibi stetit: q̄ nō erat vltra descensus. Expositores autē catholici dicūt. q̄ a principio petitionis abrae vsq̄ ad finē. intelligitur facta p liberatione toti⁹ ppli. v. ciuitatuꝫ. ℔ pcedit sic descendēdo vsq̄ ad. x. iustos tenādo obtēta vna gratia. si possit maiorē impetrare: vltra vo. x. nō descendit: decē. n. boies ⁊ nō pauciores faciūt ppm. Q̄z aūt p iusticia minoris ppli petaꝫ liberatio ppli maioris iniusti nō videtur irrōnabile petere. ℔ q̄ p iusticia tāpaucoꝝ q̄ non p̄nt dici ppls petereꝫ liberatio ꝓploꝝ. v. ciuitatū videꝫ magis extraneū: ⁊ iō abraā nō fuit ausus vltra descendere.

¶ In ca. xviij. vbi dicit in postilla. Expositores autez catholici dicunt q̄ a principio capituli.

Additio. j.

Discussio seu examinatio barū duaꝝ expositionuꝫ circa apparitionē abrae factam in hoc loco nō est sic superficialiter transeunda sicut in postilla. cōiter em̄ tenet ecclesia in hoc loco abrae fuisse factā reuelationē de trinitate diuinarū p̄sonarū: ⁊ vnitate diuine essentie. vñ eccl̄ia cōiter cātat. q̄ abraā tres vidit ⁊ vnū adorauit: ℔ diligēter aduertenti satis ꝓbaꝫ veritas ex lr̄a catholice expositionis ex multis. Primo q̄z si hic essent due apparitiones: prima esset oino superflua. Cū em̄ dr̄. apparuit ei dñs ⁊c. nō exprimit q̄ aliquid dixisset dñs abrae: nec ecōtra: quia statim subdit. Cum eleuasset oculos. Ex quo patet q̄ p̄cessus seu forma illius visionis ꝓsistebat in apparitione illoꝝ triū viroꝝ. et sic exponit Ra. moy. in suo lib. de deductione ppleroꝝ. s. q̄ apparitio dñi in hoc loco facta abrae exprimit p hoc q̄d̄ sequtur. Cumq̄ eleuasset ⁊c. Itē q̄z angelo loquente cū abraaꝫ de annūciatiōe sare: et ipa ridente deus locutus est abrae ꝓtinuando locutioneꝫ angelicā sine alīq̄ interruptione quasi esset idē angelus. s. q̄ loquebaꝫ ⁊ deus. vñ dicit. Dixit aūt dñs ⁊c. q̄d̄ nō est intelligendū de identitate essentiali: ℔ de identitate reptiua. s. q̄ ille angelus tunc loquebaꝫ in p̄sona diuina quā q̄ginta iusti i ciuitate persibūt sil̄: ⁊ n̄ pces loco illi p̄t q̄nq̄ginta iustos si fuerit i eo. Absit a te vt rē hāc facias ⁊ occidas iustū cū impio fiatq̄ iustus sicut impius. Non est hoc tuū q̄ iudicas oēz terrā. neq̄q̄ facies iudiciū hoc. Dixitq̄ dñs ad eū. Si inuenero sodomis quinquaginta iustos i medio ciuitatis. Dimittā oi loco p̄pter eos. Rñdit abraā ⁊ ait Quia semel cepi loquaꝝ ad dñm meū cū sim puluis ⁊ cinis. ℣ Quid si min⁹ q̄nquaginta iustis quinq̄ fuerint: delebis ꝓpter quinquaginta quinq̄ vniuersaꝫ vrbez? Et ait. Nō delebo si inuenero ibi q̄draginta. Rursumq̄ locutus ē ad euꝫ. Si aūt q̄draginta ibi inuēti fuerint q̄d facies? Ait. Non p̄cutiā p̄t q̄draginta. Ne q̄so inq̄t indigneris dñe si loq̄r. Quid si ibi inuēti fuerit triginta? Rñdit. Nō faciaꝫ si inuenero ibi triginta. Quia sel̄ ait cepi: loq̄r ad dñm meū. Quid si ibi inuēti fuerit vigiti? Ait. Nō interficiā p̄t vigiti. Obsecro inq̄t ne irascaris dñe si loq̄r adhuc sel̄. Quid si inuēti fuerint ibi decem? Dixit. Non delebo ꝓpter decem. Abijt dñs postq̄ cessauit loq̄ ad abraā. ⁊ ille reuersus est in locū suū.

ro ibi q̄draginta q̄nq̄. Rursumq̄ locutus ē ad euꝫ. Si aūt q̄draginta ibi inuēti fuerint q̄d facies? Ait. Non p̄cutiā p̄t q̄draginta. Ne q̄so inq̄t indigneris dñe si loq̄r. Quid si ibi inuēti fuerit triginta? Rñdit. Nō faciaꝫ si inuenero ibi triginta. Quia sel̄ ait cepi: loq̄r ad dñm meū. Quid si ibi inuēti fuerit vigiti? Ait. Nō interficiā p̄t vigiti. Obsecro inq̄t ne irascaris dñe si loq̄r adhuc sel̄. Quid si inuēti fuerint ibi decem? Dixit. Non delebo ꝓpter decem. Abijt dñs postq̄ cessauit loq̄ ad abraā. ⁊ ille reuersus est in locū suū.

de adoratione abrae: q̄ postq̄ vidit tres vnuꝫ adorauit. q̄d̄ intelligendū est de adoratōe latrie. dicit em̄. et adorauit i tra: quod vnū ab ipso adoratū adonai vocauit: vt patꝫ in litera hebraica. Itē hoc patꝫ ex obsequio abrae p̄dictis viris scu angelis impensoꝝ in locutione cum se vocat seruū vt cī dicit Ne trāseas seruū tū in hoc q̄ ea q̄ ad quietuꝫ parauerat p se ipsuꝫ cū magna diligentia seu festinatione faciebat: vt cū dr̄. Festinauit abraam in tabernaculuꝫ ⁊c. Ibevo ad armentū cucurrit ⁊c. q̄ festinauit ⁊c. Tulit q̄z butyrū ⁊c. ⁊ posuit coram eis vñ Origen. Cōsidera primus senē abraā impigrum et alacrem in officijs. Itē q̄ ipsis recūbentib⁹ dr̄. Ipe vo stabat iuxta eos. quasi nō audens ꝓsedere cuꝫ eis: nec etiam illi ipm ad hoc inuitabant q̄ eia attenta dignitate abrae ⁊ ei⁹ senectute irrōnabiliter fierēt nisi hec apparitio eēt sibi repntatiua diuinoꝝ. ⁊ abraā hoc spū p̄phico cognouisset. vnde Ambro. in li. de abraā. Vide p̄mo fi dei mysteriū. deus illi apparuit ⁊ tres aspexit: cui deus refulsit trinitate. nō sine filio p̄z̄ suscipit. nec sine spiritusctō filiū confitet. hec ille. Ex q̄b⁹ ⁊ alijs ad hoc correspondentibus in litera ꝓtentis. si attente ꝓsiderent manifeste patet: q̄ hec fuit vna apparitio incedens ad hoc q̄d̄ dicit. Apparuit aūt ei dñs. in principio huius capituli. xviij. vsq̄ ad principiū sequentis capituli. scz xix. vbi dicit. Abijt dñs postq̄ cessauerat loq̄ abraam ⁊ iō cū angeli recessissent abeundo sodomā: interponitur. Abraam vo adhuc stabat coram dño ꝓtinuando p̄dicta dicendis sub eadē apparitione in q̄ abrae postq̄ a deo audiuit. Ambula coram me ⁊ esto p̄fectus ⁊c. p̄o ut supra fuit dictū in additione in ca. immediate p̄cedenti. ⁊ recepit pactū dñi in carne sua in fedus eternū ⁊c. s. ad eternitatē ducēs: vt in glo. statim fuit sibi facta apparitio triū diuinarū p̄sonarū cū vnitate diuine essentie repntatiua. vt ille q̄ p̄ multaꝝ gentiū ꝓstituebatur a deo in vera fide. vltimū terminū in quē fides tēdit saltē enygmatice seu repntatiue videret. ⁊ p̄ñr ostēderet eē intercessorē p delinquentib⁹ etiā alienigenis tāq̄ p̄ multaꝝ gētiū. vt⁊ in facto sodomoꝝ q̄ est scōa ps p⁹ principalē h⁹ apparitiōis. vñ recte ꝓsi derā tibec expositio est vera apud catholicos et lr̄e mag ꝓsona: lz forte apud infideles distinctōnē p̄sonaꝝ i diuis ñ recipiētes possz irrōnabl'r declinari: de q̄ catholic⁹ exponēs curare nō dr̄. put declaratū fuit i q̄one sup. ploḡ gr. v. Et nōdū q̄ lz in exordio creationis mūdi ⁊ deinceps sepe p̄litas p̄sonaꝝ diuiaꝝ cū ēntie vnitate ūnuaꝫ: nō tm̄ nūer⁹ dei miat⁹ diuiaꝝ p̄sonaꝝ explicite ostē

dicit vsq; ad tēpus abrae in hac apparitiōe: ex q̄ dignitas abrae demonstrat̄ p̄sertim in his q̄ ad fidē ptinēt.

¶ In eodē ca. xviij. vbi dr in postilla. Et adorauit adoratione dulie.

¶ Additio. ij.

Hec adoratio vr esse latrie: qz vbi dr. dñe si inueni grām ꝛc. ibi ponit̄ adonai. vt dictū est. adorabat em̄ abraā deū repntatū p̄ istos tres viros vñ Aug. xvj. de ciui. dei. Abraā in tribus viris deū cognoscebat: cui p̄ singulare numerū loquebat̄: etiā cum eos homes esse arbitrareť. hec ille. Nec valet qđ hebrei dicunt. q̄ vnus apparebat q̄si dñs int̄ alios qué abraam alloquebat̄. nā abraā ibi exp̄esse se vocat̄ seruū illoz: nō tm̄ vnius. dicit em̄. Idcirco declinastis ad seruū vr̄m. De noibus aūt hoz trium angeloz nō vr temere aliq̄d asserendū. s̄ veriūs vr esse dicendū: q̄ ille q̄ venerat ad denūciandū sare conceptū: a q̄ christus fm carnem nasciturus erat: erat gabriel. ipe em̄ denūciauit daniel tps aduētus rpi Dan. ix. silr Zacharie p̄ceptus p̄curioris ipsius christi Luce. j. finaliter beate virgini christi conceptionē Luce. j.

¶ In eodem cap. xviij. vbi dicit in postilla. Scdm autem aliā expositionem.

¶ Additio. iij.

Cōm vo expositionē. s. catholicā sup̄adictam iste q̄ vocat̄ hic dñs ē ver⁹ deus sub rōne deitat̄ ab abraam app̄ehensus. non habito respectu ad distinctionē p̄sonarū: sicut in q̄plurimis locis sacre scripture repitur.

¶ In eodem cap. xviij. vbi dicit in postilla. Ultra vo decem non descendit.

¶ Additio. iij.

Jeremie. v. ca. legit. Circūite vias hierlm ꝛ q̄rite in plateis eius. an inueniatis virū facientē iudiciū ꝛ querentē fidē. ꝛ p̄pic⁹ ero ei. s. hierusalem. et quo videt q̄ p̄ iusticia vni⁹ tm̄: nō esset irrationabile q̄ liberaret̄ vnus populus. vnde non videt extraneū q̄ abraā ausus fuisset petere. qđ hiere. in psona dñi p̄cedebat. ad qđ dicēdū q̄ in hoc loco de⁹ loq̄t̄ more būano: vt moueret abraā: q̄ put de⁹ in hoc loco restat̄: p̄cepturus erat filijs suis: ac domui sue post se custodire viā dñi. ꝛ facere iudiciū. ꝛ iusticiam addisceret q̄m p̄cedēdū eēt p viā iusticie in puniēdis magnis flagicijs: q̄ publicā cuidentiā habet: de q̄b⁹ intelligit̄ clamor. vñ fm Ambro. Postm̄ cū clamore: culpa cū libertate est. ꝛ ió iste collationes int̄ deū ꝛ abraā referende sunt ad informatōnē ip̄i⁹ abrae mō būano: vt cū dicit Descendā ꝛ videbo p̄cipitationē iudicij cōpescere ꝛ p̄ fertim q̄ ad maiora crimina. q̄ quāto acri⁹ sunt punicn da: tanto vidēt tardius credēda: vt in glo. Abraā aūt nō petiuit in ꝟ loco misericordiā simplicit̄: ꝟ admirtā cū iusticia. vñ dicit. Absit a te vt occidas iustū cū impio ꝛc. ꝛ ió post q̄ accessit ad numerū decez cessauit vltra petere. estimās q̄ modicuz quasi nibil reputak̄: vt dicit p̄bs. ij. phiq̄. Hiere. vo in psona dei more diuino loquit̄. cui⁹ misericordia est infinita. vt sic etiā p̄pē vnū tm̄ p̄cendū dicit esse q̄nq̄ ceteris.

¶ Replica correctorij ꝺ burgen. fictorem.

¶ In ca. xviij. exponit postillator apparitionē factam abrae fm intentionē hebreoz ꝛ etiam doctoz catholicoz ad literā multum sufficienter ꝛ intelligibiliter. ꝟ q̄ mysticā expositionem hic nō tangit: ꝟ i ope suo morali: Burg. dicit eū superficialr facē: ꝛ facit longā digressionem q̄ tm̄ ad sensum literalem nō videtur ptinere: nam illum passuz. tres vidit ꝛ vnum adorauit. etiam exponit de trinitate p̄sonarum ꝛ vnitate essentie p allegoriā. silr btūs Aug. ij. de trini. ca. v. ꝛ glo. ordi. vnde etsi in hac apparitione deus repsentabat ad literam. ꝛ in eius psona fiebat locutio ministerio angelico in corporibus assumptis: abraam tamē primo putabat eos esse homines: quibus humanitaq̄ impendebat obsequia. sed ex colloquio aliquid supra hoies excellentie habere eos concepit: vt puta scire occultum. scire risuz. ꝛ cetera que ex litera trahi possunt. vñ de non dubitauit deū adesse. Hec est sententia beati aug. xvj. de ciuitate dei ca. xviij. ꝛ magistri histor. Patet etiam in speciali ex gestis abrae ipm primo nō intellexisse deū vel angelos fuisse in hac apparitione: quemadmodum sentit Burgen. hic p̄tra postillatorē. nam stultum fuisset deo vl angelis pedū corpalem exhibere lotura: nec minus stultum intelligentijs infatigabilibus deputare locū quietis post laborē: multūq; irronabile immortalib⁹ ꝓponere cibum. q̄ em̄ cibo egent immortales esse nō p̄t̄ qđ vidit Aristo. in lumine naturali. ꝛ abraā non dubitauit nec dubitare debuit ex lumine fidei. Ex quibus manifestū est q̄ p̄mū putabat eos homies cē. ꝛ p̄tunc eis cultū dulie tm̄modo exhibuisse. s̄ p colloquia mores ꝛ eoz conclusiones et determinationes ptinuo: didicit abraā angelos eos esse: ip̄mq; deū repntare: ideo aliq̄n loquebat̄ eis pluralit̄ dicens. Idcirco declinastis ad seruū vr̄m. aliq̄n singulariter dicēs. Nunq̄d pdes iustū cū impio: sicq; exhibuit eis cultū hyperdulie. sed si latrie recepit signatū p̄ signo repntatū deū p̄ repntantib⁹ angelis: q̄bus bñ pensatis soluūt faciliter ea que p Burg. sunt adducta in ꝓtrariū.

¶ In eodē ca. vbi postillator exponēs adorationē abrae dicit eam fuisse latriā: allegās ad hoc qđ in hebreo habet adonai: vbi nos habem⁹ dñe: hoc vr burgen. fingere q̄ in hebreo. s. habeat adonai. nā Exo. vj. dicit. Ego sum dñs qui apparui abraam: ysaac ꝛ iacob ꝛ nomen meū adonai nō indicaui eis. quō igit̄ abraā vocasset dñm adonai. cuz nomen illud nō fuit ei notū nec indicatū: ꝛ puto cum sepe sic fingere. q̄n loq̄tur de hebraica veritate. hoc tm̄ nō vrget q: fm beatū hiero. adonai nō est p̄prium nomē qz interpretat̄ dñs vel dñator q̄ p̄t̄ competere aliis q̄z ei cui latria ē ad hibēda. Nec valet instātia ad illud qđ dicūt hebrei. vnū ex illis trib⁹ apparuisse quasi aliis p̄stantioz. qz dicit burgen. q̄ abraā dixit se seruū oim triuz. stat em̄ apparere rex solemnioz. ꝛ tm̄ quis dicat se seruū omniū, sed in principali vr Burg. implicare. Allegat em̄ beatū Aug. q̄ abraā arbitrabat̄ eos homes esse: sicut ꝛ veruz est: vt patet ex dictis in p̄cedenti. § Et ibi dē Burg. dicit abraā deo latriā exhibuisse in ꝓposito. qui singulariter de eis loquebat̄. vnde arguitur contra Burgen. quia abraam in eodem litere ꝓtextu loquebat̄ de eis pluraliter. igit̄ nō exhibuit eis latriā a dño sensu. igit̄ si exhibuit latriā: nō exhibuit latriam q̄ ē implicatio. nec fortasse valet fugere ad mysteriuz trinitatis p̄sonarū. q: hoc in veteri lege fuit valde velatuz q̄uis multipliciter fuit sub velaminibus exp̄essum. nec abraam adhuc in hoc loco in eo mysterio forte plene fuit instructus. Quibus sic stantibus p̄ Burgen. respondet. q̄ cū abraam eos quos estimabat esse homines ex certis signis cognouit angelos esse. ꝛ ipsos deum representare locutus est ei singulariter habendo respectū ad angelos representantes: ꝛ ita estimatione p̄ima exhibuit illis dulia. vt vult postillator. Sed posthac melius instructus p̄opter representatum: latriaz exhibuit vt vult burgen. Et hūc intellectū videt aperire idem burgen. in additione sequenti. vbi dicit q̄ abraam app̄ehēdit in hoc loco deum verum sub ratione deitatis. non habito respectum ad distinctionem p̄sonarum. Sed quid veritatis habeat hoc dictum Burgensis quo ad aliqua alium requirit tractatum.

¶ In eodem capitulo vbi postillator dicit abraā vltra decem nō descendisse ꝛc. burgen. instat p illud Hiere. v. ca. Circūite vias hierusalē ꝛc. vbi fm q̄ burgen. exponit: p̄o vni⁹ iusticia tm̄ p̄cedit venia toti cōitati: nō ergo fuisset ex q̄ illū passum hieremie aliter postillator exponit ꝛ melio dicens. q̄ virum non accipiatur hic p̄o vnico tm̄. sed accipitur singulare p̄o plurali: sicut Exodi. viij. Venit musca grauissima. id est multitudo muscarum. Probat autē suam expositionem ex eo. quia ibi erat Hieremias. Baruch. ꝛ abdemelech ethyops. q̄ iusti cōmemorant̄. de duobus p̄mis dubium nō est. de tercio dr Hiere. xxxix. Anima tua erit tibi in salutē. qz in me habuisti fiduciam: ait dñs.

Et būc locū dimittit Burg. intactū: nec valere videt distinctio Burgen. de modis loquendi hic & ibi: primo. s. & humano: q̄ vt obicit sunt q̄ones nō decisiões. de⁹ enī parcit aliq̄ multis ꝓpter paucos. aliq̄ aūt non parcit ꝓpter multos. nā. iij. Reg. xxiij. dr quō nō pegcat samarie: ꝑ totam afflixit fame ꝓpter ydolatriā: cuj tñ saluati fuerāt septē mīlia virorū q̄ nō curuauerāt genua sua añ baal: vt ptj. xix. ca. ibidem. Sic et aliq̄ punit multos ꝓpter vnū sicut ꝓpē pcūm dauid: vt ptj. ij. Reg. vlti. quoꝝ oīm causas querere nō ē p̄sentis ꝓpositi.

Cap̄m. xix.

Venerunt q̄ duo angeli. Hic describit̄ abrae exauditio q̄tuj ad liberationē ipsius loth in qua sic pceditur. q: primo ponit̄ destructiōis sodome occasio. scdo ipius loth liberatio ibi. Jam ꝓpe erant vt effringerent fores: tercio destructionis executio: ibi. Jgit̄ dñs pluit sup sodomā: q̄rto incestus ꝓpetratio: ibi. Ascenditq̄ loth de segor. Circa primū sciendū: q̄ lz pcta pterita demeruissent subuersionē sodomoꝝ tñ vltima occasio fuit ex nepbario crimine. qđ volebant cū angelis in specie iuuenuꝝ apparentibus exercere: qđ describit̄ cū dr. a Venerūtq̄ duo angeli sodomaꝝ ꝛc. vnus ad subuertenda patriā: alius ad liberandū loth & familiā. b Vespe. tantū em̄ tardauerūt vt viderent si dñs ꝓceret terre: ꝓpter p̄eces abrae: q: erant angeli boni. c Sedente loth ꝛc. Dicunt hic hebrei: q̄ illa die sederat tanq̄ principalis inter iudices q̄ tunc tpis sedebāt ad iudicandū in porta ciuitatis. sed istud non ꝓsonat litere sequenti infra eodem ca. vbi dicit ipsi loth. Jngressus es vt aduena: nunquid vt iudices: quasi dicat nō: et ideo meli⁹ dicit q̄ in domo abrā dicerat hospitalitatē: & iō circa vesperā venerat ad portā ciuitatis: vt videret si venirent pegrini & eos duceret ad domū suā. et iō subditur.

d Qui cū vidisset eos. s. in specie virorū. e Surrexit & iuit obuiā eis. credens eos eē boies pegrinos.

f Adorauitq̄. adoratōe dulie: vt facilius inclinaret eos ad declinandū in domū suā. sequit̄. g Qui dixerūt mihi nc. videt q̄ mentiti sint angeli: q: intendebāt ad domū eius declinare. dicendū q̄ nō: q: licet intenderēt finaliter illuc ire: tñ nō intendebāt immediate ire ad petitionē ꝓmā ipsius loth. vt ꝓ hoc declararet magis pictas ipsi⁹: & daret alīs exemplū hospitalitatis. iō sequit̄. h Cōpulit illos opido. i. valde: & tūc acceuerūt. sic hī Luc. vl. de duobus discipulis eūtib⁹ in emaus: cū q̄b⁹ dñs erat in spē pegrini & finxit se longi⁹ ire. & cū subdit̄. q̄ coegerūt eū & remāsit cū illis. ex q̄ pz q̄ ad simplicē inuitatōnē nō remāsit cū eis. et ex istis loc⁹ & silib⁹ hī q̄ pegrini ñ solū se inuitādi ad hospitiū superficialiter & leuiter & cū instantia magna.

i Coxit azima ꝛc. Ex hoc loco dicūt hebrei: q̄ tpus erat paschale in q̄ p̄cepit in lege: q̄ iudei comedebant azimos panes. vij. dieb⁹: et q̄ loth istā obseruationē didicerat in domo abrae. sicut em̄ aliqua alia ceremonialia añ datōez legis obseruabāt. vt de circūcisiōe dictum est cap. xvij. & de obseruatione sabbati ca. ij. ita dicūt hic de obseruatione paschali: & hoc videt falsum. q: Exod. xij. vbi agit de exitu filioꝝ isrl de egypto dr. q̄ exierūt nocte paschali. Et cā q̄re tunc comederūt azimos panes assignat: q: nō poterant tunc aliquid fermētare eo q̄ egyptij cogebant eos exire ex quo manifeste patet q̄ nō habebāt azima comedere ex aliqua obseruatione ꝓius instituta: sed ex hoc q̄ in illo exitu fuerūt coacti vti azimis institutuꝝ est vt decetero in solemnitate paschali azimis vterent in memoriam sui exitꝰ de egypto. hoc etiā vt ex noie pasce qđ transitus interp̄etat: eo q̄ illa nocte angelus dñi transiit p egyptū: egyptios pcutiēs & filios isrl saluās: et q: eadē nocte filij isrl inceperūt exire de egypto se disponēdo ad exeundū in mane vt videbitur Exo. xij. vt trāsirent ad terrā ꝓmissionis: ꝓpē qđ nō videt q̄ antea esset aliq̄ obseruantia paschalis: & iō q̄n dr: Coxit azima. hoc est: quia tales panes cito pnt fieri hospitibus aduenientib⁹. sequit̄. k Omis pplus simul. Synodoche ē locutio: sicut dr: tota ciuitas currit ad tale spectaculū: lz aliquando maior ps remaneat. nō em̄ est verisile q̄ tot⁹ pplus viri⁹ ciuitatis esset circa domū loth. l Educ eos ꝛc. ꝓcubitu nepbario. m Egressus ad eos loth post tergū ꝛc. p̄cludens ostiū ait. Nolite queso frēs mei: nolite malū hoc facere. n Habeo duas filias ꝛc. Hoc dixit vt euitaret maius malum. scilicet vicium cōtra naturam: et violentia hospitum suoꝝ: de iure em̄ naturali est conseruare hospites: & patet litera. Dic querendum est: vtrū loth peccauit offerendo filias illis luxuriosis ? et videtur q̄ non: quia de duobus malis minus malū est eligendū: & maius malū est vicium cōtra naturā q̄ defloratio virginū ꝓ stuprum: ergo ꝛc. Item moyses ꝓmisit dare libellū repudij: quod erat illicitum ꝑm q̄ dicat saluator Matth. xix. Ad duriciā cordis vr ꝛc. Et hoc ad euitandū maius malū. s. vxoricidium. vñ dicit glo. ibidem. Permissum est eis vt vxores dimitterent: ne eas occiderent: et tamen moyses sanct⁹ fuit nec in hoc peccauit: ergo et ipse Loth potuit concedere filias suas ad euitandū vitium ꝓtra naturam & violentiam hospitum suoꝝm. Item licite permittuntur meretrices in ciuitatibus ne omnia turbentur libidinibus ꝑm Aug. Contrariū videt ꝓ dictum Augustini q̄ loth turbatus dixit hoc: quia tales commutationes non sunt faciende. Dicendum q̄ illicitum fuit sibi concedere abusum filiarum suarum: charitas em̄ est ordinata: et ideo null⁹ debet cōmittere aliquid inordinatū quo ad se: vt precaueat a maiori peccato alterius. vnde ꝑm Aug. libro cōtra mendaciū: etiā ad p̄cauendum homicidiū: nō est mentiendū. loth aūt nō potuit offerre filias suas mō p̄dicto: cū ꝓsentiret in re gō erat peccatū de genere: nō solū veniale sicut mendacium officiosum

Caritas ordinata semp̄ incipit a seipsa & deinde proximo

sed etiam mortale: tñ exoneratus fuit a tanto: etiñ non a toto: tū rōne pturbatiōis mētis in q̄ erat: tū q̄ vicio pessimo in suis cōciuib⁹ z violentie in suis hospitibus occurrere intendebat. Ad primū in ptrariū dicendū q̄ verū est in corpalibus: ꝫ q̄ homo faciat peccatū q̄ cunq; minimū ad euitādū maius in alio: nō ē licitū. nō em̄ facienda sunt mala vt veniāt bona. Vñ q̄ dicit apls Ad secundū dicūt alīq̄: q̄ moyses nō pcessit ex se: q̄ peccasset ꝫ ex auctē dñi qui pōt matrimoniū diungere et dissoluere: put sibi placet. Nec illi q̄ sic vxores dimittebant pcc cabant: quātuz erat ex ipsa dimissione sic nec filij israel peccauerūt spoliando egyptios auctē dñi qui pōt put vult vni auferre z alteri dare: poterat tñ esse pcc catū in dimittētibus ex alia cā scz si iniuste odiebant vxores vel hmōi. sed hoc dictū nō videt cōsonū verbo salua toris Mat. vir. z Marci. x. q̄ si q̄s dimiserit vxorem nisi ob fornicationē z aliā duxerit mechatur z qui dimissam duxerit mechat. quod nō esset verū si primū matrimoniū esset dissolutū: z ideo aliter potest dici: q̄ repudiū vxoris fuit pmissum. q̄z nō puniebat in lege. nō p hoc q̄ foret licitū sicut dare ad vsuram extraneo: vt hz Deutro. xxiii. vbi de hoc plenius dicet. Ad terciū dicendū q̄ lex humana pmittit meretrices in ḡtū nō punit talem fornicationez: quia non pōt omnia punire. sed aliqua rationabiliter dimittit dei iudicio puniēda. non tñ licitū est legislatori ad meretriciū vel fornicationem inducere etiā p maiori malo vitando. Ad aūt inducit q̄ de iure naturali ē obseruare hospites suos ꝛc. Dicendū q̄ quilibet tenet hospites tueri inquantum potest p modum licitū: nō tñ oz peccare ad eoz tuitionem ꝓpter ordinē charitatis. vt dictū est. o Iam q̄ ꝓpe ꝛc. Hic interponit ipius loth liberatio. q̄z violētia sup ipm increscebat. p Et ecce miserūt ꝛc. i. angeli: q̄z tempus erat vt oīderent ptātem angelicam. q Et introduxerūt ad se loth. malis gratibus oīm q̄ erant circa domū. r Et eos ꝛc. nō taliter q̄ nihil vidēt: ꝫ q̄z nō videbant ea que querebant z volebāt videre. z vocat talis cecitas acrisia: ab a q̄ est sine et crisis q̄ est iudiciū: z taliter pcussi fuerūt illi qui quebant beliseum. vt hī. iiii. Reg. vi. ca. s Dixerunt endū ciuitatem: ꝓpter ppli iniquitatem. t Habes hic ꝛc. ex hoc dicūt hebrei: q̄ loth habebat duas filias

°Iamq; ppe erat vt effrīgerent foresᵖ z ecce miserūt manū viri:ᵍ z introduxerūt ad se loth: clauserūtq; ostiū:ʳ z eos q̄ foris erāt pcusserūt cecitate: a minimo vsq; maximū: ita vt ostiū inuenire nō possent. ˢDixerūt āt ad loth Habes hic quempiā tuoz generz aut filios aut filias. Omnes q̄ tui sunt educ de vrbe hac. Delebimᵍ. n. locū istū eo q̄ increuerit clamor eoz coram dño: qui misit nos vt pdamus illos. Egressus itaq; loth: locutᵍ ē ad generos suos: q̄ accepturi erant filias eius: z dixit. Surgite z egredimini de loco isto: q̄a delebit dñs ciuitatē hanc. ᵛEt visus est eis q̄si ludens loqui.ˣ Cūq; eēt maneʸ cogebant eū angeli dicentes. Surge tolle vxorē tuam et duas filias q̄s habes ne et tu piter peas in scelere ciuitatis. ᶻDissimulāte illo apprehenderūt manū eiᵍ z manū vxoris ac duaz filiaruz eiᵍ: eo q̄ pcēt dñs illi eduxerūt q̄z eū z posuerūt extra ciuitatē: ibiq; locuti sunt ad eū dicētes. ᵃSalua animā tuā. ᵇNoli respicere pᵍ tergū: ᶜnec stes i oī circa regione: ᵈꝫ in monte saluū te fac ne z tu simul peas. ᵉDixitq; loth ad eos. Queso dñe mi q̄z inuenit seruus tuᵍ grām coram te: z magnificasti gloriaz tuā z misericordiam fecisti mecū vt saluares aiaz meā ᵍnec possum ʰin mōte saluari: ne forte apprehendat me malū z moriar. ⁱEst ciuitas hic iuxta ad quam possum fugere parua: ᵏ z saluabor ibi ea. Nūq̄d nō modica est et viuet aia mea? ˡDixitq; ad eum. Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas: vt nō subuertam vrbem pro qua locutus es. ᵐFestina et salua re ibi. ⁿQuia non potero facere quicq̄ donec ingrediaris illuc. ᵒIdcirco vocatū

ᵖ Ꝫz i mōte ꝛc. hebrei dicūt. in mōte. i. ꝓpe abraā eo q̄ eius pcibᵍ loth saluabat. Alīj expositores dicūt. in monte ꝓpinq̄ ciuitati sodome. q̄z dñs volebat destruere valles in q̄ erant pdicte ciuitates. ᶠ Dixitq; loth ꝛc. lz. n. loq̄ret duobᵍ angelis: tñ direxit sermonē suū ad illū q̄ venerat ad saluādū ipm. ᵍ Nec possuz in mōte sal. ꝑm expositionē hebreoꝝ. ʰ In mōte. i. ꝓpe abraā q̄ tūc manebat in mōte. magis tñ remoto a sodoma q̄z mōs ille de q̄ loquūtur alīj expositores. timebant em̄ loth ꝑm expositionē hebreoꝝ ne si veniret iuxta abraam qui erat sanctus: ei⁹ imperfectio magis appareret z a deo puniret: q̄ tñ de sodomis saluabat. in quoꝝ ꝓpatione iustus erat. simile hī. iiii. Reg. xvii. de muliere sareptana q̄ dixit ad helyā. Ingressus es ad me vt recordarent iniq̄tatis mee z interficeres filiū meuz. ⁱAlīj expositores dicunt q̄ loth dixit hoc eo q̄ mons ille ꝓpinquus erat sodome. z timebat ne subuersa ciuitate mos rueret vel q̄z erat senex: timebat ne frigᵍ ipm apprehenderet ibi z infirmaret: z ideo petit ꝓ alio loco. ⁱ Est ciuitas hic ꝛc. ac si dicat modicᵍ est ibi ppls. z p cō sequens iniquitates eius nō sunt tante sicut aliarū q̄tuor ꝓpter q̄d facilᵍ pōt parci illi ciuitati. ᵏ Et saluabor in ea. q̄d etiā ꝓcessum est ei et pz. seqūtur. ˡ Festina ꝛc. sicut petisti. ᵐ Quia nō ꝛc. Hoc aūt dixit angelus q̄ erat missus ad subuertēdū. faciebat em̄ voluntatē dñi de liberatione loth ꝓtra quā venire nō poterat nec volebat. ⁿ Idcirco ꝛc. i. parua ꝓpter verbū loth qui dixerat. Nun

ᵛ Et visus ꝛc. id est irrisorie. Volebat em̄ dñs q̄ perirent cū alijs: p istos designant pueri et in peccatis obstinati q̄ q̄n audiūt ꝯminationes de districtione iudicij futuri reputant q̄si trupbā. ˣ Cūq; eēt mane. tota em̄ nocte fuerat dep̄catᵍ i oratione p ppli liberatione.

ʸ Cogebant eum angeli. volentes diuinū mandatū exequi.

ᶻ Dissimulante aūt illo. q̄z sp retardabat queres misericordiā dei sup populum. sequitur.

ᵃ Salua animaz tuā ac si diceret: sufficiat tibi saluare vitam tuaz et illoz q̄ tecum sunt.

ᵇ Noli respicere ꝛc. p inordinatū affectuz ad ea q̄ remanent in ciuitate q̄z hoc esset ꝯ diuinā iusticiā quā tibi annunciauimus.

ᶜ Nec stes ꝛc. ꝙa venerāt ad subuertendum cū sodoma quatuor alias ciuitates: z etiam spaciū intermediū.

marginal: moralia

quid nō modica ē ꝛc. o Pgit dñs pluit. Hic ponit sb uersionis executio: et q3 pena oz corrndere peccato. ideo subdit. p Pgnē z sulphur. Pgnis em̄ sulphureus bz ardoꝛē z fetoꝛē ad significandū vicia sodomoꝛ: cuius modi est vicio ꝺtra naturā qꝺ fetet vilitate: z ardet cōcupiscētie feruoꝛe. q Et subuertit ciuitates has ꝛc. p ministeriū angeli. dicūt em̄ hebꝛei: q ille q̄tuor ciuitates erāt situate super rupes vnā. z angel⁹ subuertit rupē illā: z p ꝺse quēs ciuitates: de super situatas. Alij expositoꝛes dicunt Subuertit. i. destruit igne sulphureo ꝺdicto. r Respiciensq3 ꝛc. inoꝛdinato affectu ꝺtra ꝺceptū angeli. s Uersa est ꝛc. dicūt autē hebꝛei: q boc fuit q3 nocte ꝓcedēti peccauerat in sale: vt sic pena coꝛresponderet pctō. petenti em̄ loth sal ꝓ ꝺdimēto cibi angeloꝝ q̄s boies credebat ipa renuit apoꝛtare: q3 ꝺm modū sodomoꝝ inter quos bitabat. affectū ad bospites nō babebat. Alī autē exposituoꝛes dicunt q factū sit in figura sal em̄ cōdimentuz est ciboꝝ. z iō vꝛoꝛ loth respiciēs retro versa est in statuam salis: q3 punitio ei⁹ dat ꝺdimentū sapientie penitentibus ne ad pristina pctā reuertantur ꝓpter quod et ipse dominus dixit Luce. xvij. Memoꝛes estote vꝛoris Loth: z ista exposicio bz mystica videat: pōt tn̄ dici ꝛalis. ꝓbete em̄ sancti qui ꝓbetabāt spū dei: aliquando ꝓbetabant verbis: sicut bieremias de structione ꝺdixit ciuitatis bieruſalez Biere. xxxv. Alioꝝ aūt ꝓbetabant factis: sicut idē biere. posuit catbenas ligneas in collo suo Biere. xxvij. ad designandū: q sic ducerent catbenati in babilonē. z eodē modo dicēdū: q ipe dñs cui⁹ spū locuti sunt ꝓbe: aliquando insinuat futura verbis: vt pz quasi innumerabilibus exemplis in scriptura aliquando factis: sicut in boc loco de vꝛoꝛe Loth: et in pluribus alijs. t Abꝛaā aūt ꝛc. motus pietate vt videret quid factū esset ꝛca regionē illā. p q̄ die ꝓcedenti dñm rogauerat. v Uidit q3 ascēdēte ꝛc. i. quasi foꝛnacis in qua coquunt lapides ꝓ calce faciēda. sequitur.

r Recoꝛdatus est ꝛc. ex quo patet q loth non solū fuit liberatus ꝓ iusticia sua: sed principaliter ꝓ ꝓcib⁹ abꝛae.

y Ascēdit q3 ꝛc. Hic dñr describit incestus ipi⁹ loth. Ipe videns em̄ ciuitates quatuoꝛ que erant in valle subuersas: videns etiā montē de cuius subuersione timuerat: timuit ne segoꝛ q̄ erat in valle subuerteret: ideo ascēdit in mōtē cū duab⁹ filiab⁹ suis. ciuitas etiā segoꝛ post ei⁹ recessuz subuersa est: sicut ꝓpter eū fuerat saluata ad tempus.

z Dixit q3 maioꝛ ꝛc. ac si diceret cito in eo ꝺficiet virtus generandi: vel foꝛsitan moriet. a Et null⁹ viroꝝ ꝛc. est nomē vꝛbis illius segoꝛ. Bol egressus est sup ꝛaz: z loth ingressus ē segoꝛ. b Pgit dñs pluit sup sodomā z gomoꝛrā sulphur z ignē a dño de celo: c z subuertit ciuitates has. z oēm circa regionē: vniuersos habitatoꝛes vꝛbiū: z cūcta ꝛre virentia. d Respiciēs q3 vꝛoꝛ ei⁹ p se uersa est in statuaz salis. e Abꝛaā aūt ꝓsurgēs mane vbi steterat ꝓpe cū dño intuit⁹ ē sodomā z gomoꝛraz z vniuersaz ꝛrā regiōis illi⁹ f Uidit q3 ascēdēte fauillaz de ꝛra q̄si fornacis fumū. cuz em̄ subuteret dñs ciuitates regiōis illi⁹: g recoꝛdatus ē abꝛae z liberauit loth ꝺ sb uersione vꝛbiū i q̄b bitauerat. h Ascendit q3 loth de segoꝛ z mānsit in mōte: due q3 filie ei⁹ cū eo. i Timuerat em̄ manere in segoꝛ. k Et mansit in spelūca ipe z due filie ei⁹ cū eo. l Dixit q3 maioꝛ ad minoꝛē: pꝛ noster senex ē⁹ z nullus viroꝝ remansit in ꝛra qui possit ingredi ad nos iuxta moꝛē vniūse ꝛre. m Ueni inebꝛiemus eum vino: oꝛmiamusq3 cum eo vt seruare possim⁹ ex patre nostro semē. n Sederunt itaq3 patri suo bibere vinuz nocte illa. o Et ingressa ē maioꝛ: oꝛmiuitq3 cū ꝓe. p At ille nō sensit. q Nec q̄n accubuit filia: r nec q̄n surrexit. s Altera q3 die dixit maioꝛ ad minoꝛē. t Ecce oꝛmiui heri cum ꝓe meo. u Bemus ei biberevinū et hac nocte z doꝛmies cuz eo: vt saluem⁹ semē de patre nꝛo. x Sederunt q3 et ꝛa nocte ꝓi suo bibere vinuz. y Ingressaq3 minoꝛ filia oꝛmiuit cum eo. z Et nec q̄dez tunc sensit q̄n concubuerit: vl q̄n illa surrexit. a Cōceperunt ergo due filie loth de patre suo. b Peperit q3 maioꝛ filiū: z vocauit nomē ei⁹ moab. c Ipe est pater moabitarum vsq3 in p̄sentem diē. d Minoꝛ quoq3 peperit filiuz et vocauit nomē ei⁹ ammō. credebant em̄ q sicut p diluuiū omnes mortui fuerāt excepto Noe: z qui cū eo erant in arcba: ita mortui essent oēs gētiles ꝓ ꝺdictū incēdiū: maxime q3 audierāt a patre mundū piturū incēdio in futuro: sicut pierat ꝓ diluuiū de ꝓterito. z iō babuerūt piā intentionē. s. ꝓseruationē generis humanil3 malo mō ad boc vellēt venire. s. ꝓ incestū cuz patre qꝺ fuit illicitū z detestabile.

b Eamus inebriem⁹ ꝛc. Dicunt hebꝛei: q istō factū est a deo i ꝛra lunca miraculose vt ꝓ boc fieret procreatio duoꝝ ꝓpꝺoꝝ. s. moabitaꝝ z ammonitaꝝ. Sed boc pz falsuz q de⁹ facere ret miraculū ad ꝓcurandū incestum. z ideo aliē dicitur: q in ꝓncipio noctis angeli dixerī Loth et familie sue q destruenda erat ciuitas z q exirent qꝺ pz ex ꝺdictis: et tn̄ non exiuerūt inde vsq3 mane: et sic ꝓ totam noctez se potuerūt ad exitum ꝓparegpter qꝺ ꝓbabile ē q portauerūt secū victualia: q̄ poterant babere in ꝓmptu: inter q̄ magis reputantur panis et vinuz. Dicunt em̄ aliq3 q filie loth inebꝛiauerūt patrem suum ꝛc. Sed ꝺ ꝓbabile ē q ꝓ ꝺcto vino miscuerunt aliq3 alia: que babebāt virtutē inebꝛiādi z ꝓuocādi ad coitū ignante patre. sed iur

c Et ille nō sensit ꝛc. Dicunt hebꝛei z videt verum q impossibile est ipm̄ loth cognouisse carnaliter mulierem. et maxime virginem: quales erant filie sue vt supra dictum est in boc capitulo. z non aduertere de concubitu cum muliere: et ideo dicunt q loth cuiglans de nocte bene aduertit mulierem iuxta se: z q cognouit eam carnaliter. sed q esset filia sua foꝛsitan ignoꝛauit. q3 calefactus vino nō recoluit q vꝛoꝛ sua eet mortua z ideo credebat se esse cum ea: s ꝓ boc loth totaliter nō excusatur: quia in crastino nō cauet sibi de simili: z ꝓpter ꝺdicta scriptura non dicit: q loth non sensit quando cognouit mulierem vel filiam. sed q non sensit.

d Quando accubuit filia. i. quando lectum intrauit cum eo.

e Nec quando surrexit. i. quando exiuit lectuz iuxta eum. q3 ipo doꝛmiēte intrauit: z post impꝛegnationem patre iterum doꝛmiente exiuit: et eodem mō dicendū est de alia filia. z sic patet litera vsq3 ibi.

f Peperit q3 ꝛc. i. ex patre. ex quo pz q ipa inuerecūda fuit: quia turpitudinem quā opata fuerat cum patre exposuit z reuelauit in nomine filij: ostendens q ex patre suo ꝛceperat.

g Minoꝛ quoq3 peperit filiuz ꝛc. Ista fuit honestioꝛ

moralit⁹

qz in nomine filij sui. non exprimit ineest⁹ ei⁹. ꝛc populo eiꝰ suo poterat mulier cōcipe licite. sicut ptz ꝛc Sara q̄ concepit ꝛc abraam q̄ erat auunculus eius.

¶ In ca. xix. vbi dicitur in postilla. Ex quo patet q̄ ad simplicem ꝛc.

Additio. j.

Otāduz q̄ angeli inuitati ab abraam ad p̄ma inuitationē acquieuerūt vtz ē. xviij. c. vbi ad p̄ma petitionez abrae angeli dixerunt: fac vt locut⁹ es: inuitati tñ a loth nō acq̄euerunt: nisi ad magnā instantiam ꝛ q̄si cōpulsi vñ dicit ibi. Cōpulit eos ꝛc. Ex quo dicunt quidam hebreoꝝ expositores ꝛ videt rationabile: q̄ ex hoc dat doctrina hominibus: vt cum inuitant a viris magne auctoritatis nō debent se retrahē ē acquiescere statim p̄ter eoꝝ reuerentiā: sicut angeli fecerūt abrae. cum ant inuitant ab hoibus mediocris seu modice auctoritatis. nō debēt statim accepta re inuitationē seu p̄uiuiū: ē aliqualiter se retrahere ne leues videant: sicut angeli fecerunt cū loth.

¶ In codē ca. xix. vbi dī in postilla. Dis ppls sil. byperbolica est locutio ꝛc.

Additio. ij.

Ste passus nō videt exponed⁹ hyppolice: nō em dicit hic solū: q̄ tota ciuitas seu viri ciuitat̄ vallauerūt domos loth: ē sup hoc addit a puero vsq̄ ad senē. ꝛ adhuc vltra dicit. Dis ppls sil. vnde dat intelligi q̄ oēs fuerant ibi p̄sie loquendo. nec dz p nō verisimili reputari. q̄ ppls valde numerosus sit circa vnū domū vel castrū: q̄ dato q̄ nō omnes sint p̄se ē aliq̄ p̄se sint ꝛ aliq̄ remote: oēs tñ sunt circa castrū qui dem p̄sideratio in hoc loco non est sine mysterio. direrat em dñs abrae supra. xviij. ca. Descendā et videbo vtrū clamor ꝛc. vbi deus loquens more humano: vt dictum est: oñdit q̄ volebat se habere in hoc facto sodomoz ad modū volentis aliquid expiri vel tentare: supra q̄ fuit p̄cessum a deo. q̄ si inuenti fuissent decē iusti q̄ nō delerent vt ibidē. Nūc aūt in p̄secutōne facti scriptura nos docet q̄ nō solū nō erāt ibi decē iusti: sed nec vnus p̄ter loth. et iō exprimit in lra: q̄ a puero vsq̄ ad senē oīs ppls fuit in illo facinore. q. d. deus fideliter se habuit cū abrahā: q̄ nō exercuit vltionem suaz in sodomitis donec p angelos suos reptū fuit: q̄ oēs sil'a puero vsq̄ ad senē nullis iustis p̄ueniebant in crimie. vnde Ambro. in li. de abrahā. Audi scripturā testificantē: circuiderūt domū ab infante vsq̄ ad senem totus ppls: penitus nulla etas erat culpe immunis ꝛc.

¶ In eodē ca. xix. vbi dī in postilla. Hz hoc dictū nō vī Salomōis vbo saluatoris Mat. xix. dicētis. Oz siqs dimiserit vxorē: ꝛ aliā duxerit mechat ꝛc.

Additio tercia.

In additione sup Mat. xix. de hac materia tractat satis plene. ꝛ etiā infra in deut. xxiiij. dño cōcedente tractabit. ibi. n. p̄sius est locus de hoc inquirendus. ꝛ ideo ad p̄sens relinquo.

Replica correctorij p̄tra burgensem.

¶ In ca. xix. vbi postillator dicit cē hyppole cū dī Dis ppls circuibat domuz loth ꝛc. Burgēn. se opponit dicēs: p̄sie debere intelligi. quia oēs p̄se erāt ibi sicut p̄ncipes in crimine. et solus loth iustus ibi reptus est. ē hui⁹ burgēn. expositio simpliciter

id est filiꝰ ppli mei. Hpe est pr̄ ammonitaꝝ vsq̄ hodie.

Capl'm. xx.

Rofectus inde abraam intra australē: habitauit inē cades ꝛ sur: ꝛ peregrinat⁹ est ī gerar. [b] Dixit q̄ de sara vxore sua: sororem meam est. [c] Misit ḡ abimelech rex gerare: ꝛ tulit eā [d] Venit aūt deus ad Abimelech p̄ somniū nocte: ꝛ ait illi. Ēn mortieris p̄ mulierē quā tulisti. hz. n. virū. abimelech vo nō tetigerat eā ꝛ ait. Dñe nūquid gētē ignorātē ꝛ iustā interficies? Nōne ipse dixit mihi sororem mea est: et ipa ait. frater meus est? In simplicitate cordis mei. [f] ꝛ mūdicia

est falsa: pueris. n. p̄cepti nō capacib⁹ ꝛm beatī Aug. xxj de ciuitate dei. ca. xxj. illud facin⁹ imputari nō pōt. Si cīm p̄sie intelligi dz sicut vult Burg. mulieres sunt de ppl̄o ꝛ sic oportuit omnes vtriusq̄ sexus adesse. immo ꝛ vagientes in cunabulis: qz sequit in litera: eos qui foris erant p̄cusserūt cecitate a minimo vsq̄ ad maximū. Est igit hyppole: ꝛ qd dicit a puero vsq̄ ad senē oportet accipi exclusiue non inclusiue. p̄ter p̄dicta. nec valet argumentū Burgen. qz solus loth fuit iustus: igit oīes alij fuissent ibi in obsidiōe ꝛ sic filie loth ꝛ vxor eius cū alijs fuissent p̄ncipes in crimine ꝛ societate in obsidione. quod falsum est ꝛ contra literam. Stat em ibi neminem p̄ter loth iustum fuisse. ꝛ tamen in illo crimine nō participasse. ꝛ illud beati Ambro. per Burgen. allegatū: q̄ ibi nulla etas erat culpe immunis intelligi debet de etate p̄cepti capace ꝛm beatī Aug. vbi supra. vel dicit q̄ loquit de p̄cto originali quo etiā omnes pueri vnius diei obnoxij fuerunt.

Capl'm. xx.

Rofectus inde abraā. Dic oñditur qualiter abraam vt p̄ficiens se habuit ad p̄xiā domū: ꝛ primo respectu vxoris. scdo respectu p̄lis. xxj. ca. Circa primū sic p̄cedit: qz circa vxorē abrae describit culpa sb̄lationis: secūdo pena correptiōis ibi. Venit aūt ad abimelech. tercio satisfactio transgressionis: ibi. Statimq̄ de nocte cōsurgens: ꝛ quarto relaxatio punitiōis. ibi. ozāte aūt abraā. Circa primū sic dicit. a Profectus inde abraā. s. de loco vbi manebat: nō multū longe a sodoma. Et cā fuit vt dicūt hebrei: qz diligebat multū hospitalitatem: subuersis aūt q̄nq̄ ciuitatibus ꝛ omni ppl̄o mortuo nullus de illis ciuitatibus remanserat: qui transiret vltra ad domū abrae: nec et alijs locis venichant ad p̄dictas ciuitates: p domū abrae transeuntes. et ideo quia nō poterat exercere hospitalitatē: iō transtulit se ad aliū locū vbi vie eēnt frequētate: ꝛ sic posset hospites recipe.

b Dixitq̄ de sara ꝛc. Cā huiꝰ infra exponit. c Misit ḡ ꝛc. vt accipet eā sibi vxorē: ē hoc videt absurdum qz reges ñ accipiūt vxorē alienigenā. nisi' p̄xē magnā pulcritudinē vel aptitudinem ad prolem: vel p̄pter vtrunq̄. Sara autem iā erat nonagenaria et vetula et defecerant in ea fieri muliebria: vt p̄dictū est capitulo. xviij. ꝛ ideo nō videbatur pulcra: nec conceptui apta. Dicunt igit hebrei: q̄ vsq̄ ad finē vite sue remansit in ea teneritudo carnis ꝛ viuacitas colorīs. ꝛ simile habet de moyse Deutro. vltimo cap. cum esset centū viginti annoꝝ non caligauit oculus eius. In hebreo habet. Nō est obscuratus color eius: vel nō emarcuit recentia eius. scz carnis ꝛ coloris eius. et de chaleb dicit Josue. xiiij. ca. q̄ cū eet. lxxx. ꝛ v. annoꝝ erat ita fortis ad bellandū ꝛ gradiendū: sicut cū fuerat. xlv. annoꝝ. Et eodem modo pōt ē dici de pulcritudine sare et teneritudie carnis: q̄ p̄servate sunt a deo p̄pter ei⁹ sanctitatem. Et licet hic sensus non sit hic expressus in litera tñ p̄babiliter pōt trahi ex circūstantia litere. s. ex concupiscentia regali sup eam in tanta etate. d Venit aūt deus. Dic consequenter ponit pena diuine correctionis super abimelech: qz post sublationē sare statim infirmatus est. vt dicit Iosephus. ꝛ desperantibus medicis dominus apparuit sibi in visione dicens q̄ non erat nisi p̄pter Sarā. et q̄ etiam moreretur nisi eam redderet viro suo: et p̄z litera vsq̄ ibi. e In simplicitate cordis ꝛc. i. ignorans q̄ esset alligata viro. f Et mundicia manuum mearū. qz nō intendebam eā tangere nisi affectu maritali

sequit. g Nō dimisi ⁊c. affligendo te infirmitate: sic vt nō posses eā tangere. b Hunc igit redde vxorem ⁊c. ac si dicat: nō formides eā redere timēs q ipe nō reciat eam vel q eam odio habeat: eo q fuerit in domo tua qz p spm ꝓphetie scit eā ee mūdā ⁊ q eā nō tetigisti.

i Et orabit p te. qz sanct⁹ est ⁊ deo accept⁹. k Et vives. i. curatet ab infirmitate. l Sta timq ⁊c. hic ponit satisfactio culpe in hoc q Abimelech deo obediuit sarazipsi abrae reddēdo ⁊ cū b mūera ei offerēdo: eo q sarā sibi accepat. nō em sufficient inquisiuit si eet alligata viro vel nō: iō peccauit eaz accipiendo et patz ira vsq ibi. m Quid vidisti vt hoc faceres. i. qd mouit te ad dicendum de vxore tua: q esset tibi soror. n Respondit abraam ⁊c et iō celauit q esset vxor sua: quousq scirez ꝺditionē illi⁹ populi timebat em ne essēt tales sicut egyptij: et iō ex eadē eā q dicta ē ibi. s. xij. ca. celauit sarā ee vxore suā nec exposuit piculo ipsi⁹ castitatē: qz iam exptus fuerat in egypto: q ipa habebat angelū sue castitat⁹ custodem. et iteruz

manuū meaz feci hoc. Dixitq ad eum deus. Et ego scio q simplici corde fecerisset ideo custodiui te ne peccares in me: [g] ⁊ nō dimisi vt tangeres eaz. [b] Nūc g redde viro suo vxorē: ⁊ orabit p te qz ꝓpha ē: [k] et vives. Si aut nō voluer reddere: scito q morte morieris: tu et oia q tua sunt. [l] Surrexitq mane ꝑsurgens abimelech: vocauitq oēs famulos suos: ⁊ locut⁹ est vniuersa verba h in auribus eoz. Timuerūtq oēs viri valde. Vocauit autez abimelech etiā abraā ⁊ dixit ei. Quid fecisti nobis? Quid peccauim⁹ i te: qz induxisti sup me ⁊ sup regnuz meū pctm grande? Que nō debuisti facere fecisti nob. Rursumq exposulās ait: [m] Quid vidisti vt hoc faceres. [n] Rndit abraā. Cogitaui mecū dicēs. Forsitan nō ē timor dei in loco isto. ⁊ interficicent me ꝓp uxorē meaz. [o] Alis aūt ⁊ vere soror mea ē filia pris mei: ⁊ nō filia matris mee: ⁊ duxi eam in uxorē. Postq aūt eduxit me deus de domo patris mei: dixi ad eam. Hanc misericordiā facies mecuz. [p] In oī loco ad quē ingrediemur: [q] dices q fr tu⁹ est. Tulit igit abimelech oues ⁊ boues ⁊ famulos ⁊ ancillas ⁊ dedit abraam. Reddiditq illi saram uxorē suā ⁊ ait. Ecce coram vobis est: vbicūq tibi placuerit habita. [r] Sare aut dixit [r] Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. [s] Hoc erit tibi in velamē oculoz ad oēs q tecū sūt. [t] Et qcunq preteris: [v] memēto te ꝓbēsā. [f] Orā te āt abraā sanauit de⁹ abimelech ⁊ uxorē: ancillasq e⁹ ⁊ pepert: cōcluserat em dns oēm vuluā dom⁹ abimelech

abraā ꝓ abimelech sanatus est ab infirmitate et uxor eius ⁊ ancille ab impossibilitate pariēdi.

¶ In capitulo .xx. vbi dicit in postilla. Nunc redde uxorē viro suo qz ꝓpha ē

Additio. j.

Hec expositio postillatoꝛ confirmat illud qđ dictū fuerat supza. c. xij. in additiōe tercia. nāsi p spūm ꝓphetie abraā cognoscebat saraz esse mundaz ab abimelech: iz fuisset in domo sua: eodem spiritu potuisset cognoscere Saram nō fore cōtaminataz in domo pharaonis quod sufficit ad euacuandum questionem ibi motam: vt ibidem dictum fuit.

¶ In eodem capitulo .xx. vbi dicitur in postilla. Aliī aūt exponit ꝑm hebreos.

Additio. ij.

Multis alijs modis exponit ille passus ab alijs doctoribus hebreorum: eo q verba litere sunt curtata seu truncata: quos cā brevitatis omitto. quia non videtur hic esse magna vis. Sed notādū q in hoc loco nō est dictio que sonet memento: sicut in translatione nostra dicitur. nec est ibi dictio sonans illud quod est argumentum seu ꝓbatio: sed potius est ibi quedam dictio que significat redargutionē seu rēprehensionem verbaliter vel nominaliter quod cōcordat cum prima expositione. Et est sensus quod quocunq preteris. scilicet inter extraneos eris redarguta seu reprehensa ꝓpter talem modū loquendi. s. vocando virum tuū fratrez. Alia etiam expositio. s. secunda que ponit hic ꝑm hebreos non videt rationabilis. quia licet per dona predicta que abimelech dedit abrae. ostendatur ipm abimelech fuisse a deo compulsum: non tamen ex hoc ostenditur q vxor redderet munda viro. sed potuissent dicere obloquentes q tanta dona fuissent data abrae ad satisfaciendum de iniuria adulterij. Pōt etiam aliter exponi. s. q cuz dicitur in hoc loco. Memori erit in velamē oculoz ⁊c. li hoc refert ad abraaz: de quo dixerat imediate dedi fratri tuo. vt sit sensus. hoc scilicet frater tuus abraam erit tibi in velamētum: nō quibuscunq hominibus. sed omnibus q tecū sē. q cū

ipse sit ꝓpha. ⁊ talis reputet apud suos. ſ. eos q̄ tecum sunt illi nō pñt dicere q̄ ego fedaui te: videntes q̄ ipse ꝓpheta te acceptat tanq̄ mundā: ꝑ quocunq̄ pretereſ ſcz. inter extraneos eris repbensa seu redarguta: eo q̄ nō omnes habebant abraā tanq̄ ꝓphām. ex q̄ hoc tari intendebat sara: ne vltra hoc mō loquēdi vteret: sicut etiā increpaūcat abraam de hoc supra eodē capīo.

Ca. xxj.

a Visitauit autē dñs sarā. hic ꝓñr ostendit quō abraā se habuit respectu plis. et primo describit libere ꝓturitio: ⁊ scdo ancille et filij eius electio. ibi. Cūq̄ vidisſz sara. ⁊ tercio eiꝯientis abrae stabilitio: ibi. Eodē tpe dixit abimelech. Circa primū describit natiuitas ysaac de sara. et pz lra ex ꝓdictis. xvij. ca. ⁊ xviij. vsq̄ ibi.

b Dixitq̄ sara ⁊c. i. materiā exultationis in ꝓtu plis ꝓcepte supra virtutem nature.

c Quicūq̄ audierit ⁊c. i. gaudebit de dei bonitate. Et maxime hoc dr: q̄ d ysaac nata est btā virgo que ꝑ filiū suuz gaudiuz attulit vniuerso mūdo ꝓter sarā vxorē abrae.

Visitauit ✠ Ca. xxj. autē dñs sarā sic ꝓmiserat ⁊ impleuit q̄ locutus est Cōcepitq̄ ⁊ pepit filiū i senectute sua tpe quo ꝓdixerat ei de. Vocauitq̄ abraam nomē filij sui quē genuit ei sara ysaac: ⁊ circūcidit eū octauo die: sicut ꝓcepat ei de cū eēt centum annoz. Hac q̄ppe etate ꝓpis natus est ysaac. b Dixitq̄ sara. Risuz fecit mihi de: ⁊ c q̄cunq̄ audierit corridebit mihi. Rursūq̄ ait. d Quis auditur credēt abraā q̄ sara lactaret filiū: quē pepit ei iaz seni: Creuit igit puer: ⁊ ablactat ē. Fecitq̄ abraā gnde puiuiū i die ablactationis eius. e Cūq̄ vidisſz sara filiū agar egyptie ludētē cū ysaac filio suo: dixitq̄ abraam. f Eiice ancillam hanc ⁊ filiū ei9. Nō em erit heres filio9 ancille cū filio meo ysaac. g Dure accepit ꝟ abraaz ꝓ filio suo. h Cui dixit deus. Non tibi videat asperū super puero ⁊ sup ancilla tua

Omnia que dixerit tibi sara: audi vocē eius. i quia in ysaac vocabit tibi semen. Sz ⁊ filiū ancille faciā i gē tē magnā: quia semē tuuz ē Surrexit itaq̄ abraā mane ⁊ tollēs panē ⁊ vtrez aq̄ imposuit scapule ei9. tradidit q̄ puero: ⁊ dimisit eam. Que cū abisset: errabat in solitudie berſabee Cūq̄ cōsumpta essz aq̄ in vtre abiecit puez subt vnā arborē q̄ ibi erat. ⁊ abijt. Sedit q̄ e regione ꝓcul: q̄ntū pōt arc9 iacē. dixit em. Non videbo moriētē puerū. Et sedēs cōtra leuauit vocē suam ⁊ fleuit. k Exaudiuit aūt de vocē pueri. Vocauitq̄ angl's domini agar de celo dicēs. Quid agis agar? Noli timere. l Exaudiuit em deus vocē pueri de loco in quo ē. Surge ⁊ tolle puerū: ⁊ tene manū illi9: q̄z in gentē magnā faciā eū. m Aperuitq̄ oculos ei9 deus. Que videns puteuz aque: abijt ⁊ implevit vtrem. deditq̄ puero bibere ⁊ fuit cuz eo. Qui creuit

bebꝛo q̄z significat ludentē ydolatrantem occidentem ⁊ cocuntez siue lasciuientē. Unde exo. xxxij. vbi nos habemus. Sedit ꝓplus manducare ⁊ bibere ⁊ surrexerunt ludere bebꝛei dicunt ydolatrare. Et .j. Regum vbi habemus. Surgāt pueri ⁊ ludant. Hebꝛeus dicat. et occidāt. et infra. xxvj. capīo vbi habem9. Vidit abimelech ysaac iocantem cū rebecca vxore sua. bebꝛeus dicit cocuntez. ⁊ in omnibus passibus istis allegatis est simile bebꝛaicū ꝓdicte dictōni Mesſabet. ⁊ sic patet eā uocatio ꝓdicti nominis ſm bebꝛeos Et ſnia istoz passuum ꝓdictoz ostendit varietatē predictoz sensuū saltem apparenter quā eā uocationē videtur ignorasse trāslator noster. vel eā nō reputasse: quia vbiq̄ transtulit in vna significatione. ſ. prout importat ludum Sicūt igit bebꝛei. dictō ꝓdicta messabet accipit hic triplici significatione q̄z sara vidit ysmaelem facientē aliq̄ q̄ ptinebāt ad ydolatriā. Vtē ꝓcepit q̄ querebat caute ysaac occidere vt habēt hereditatē. vñ et sps ad Gala. iij. dicit. Qz is qui erat ſm carnē. i. ysmael psequebat eū q̄ tunc erat ſm spūm. ſ. ysaac. Vtē ꝓcepit q̄ esset ꝓnus ad luxuriam: ⁊ timens ne ad similia induceret filium suum Ysaac: nunciauit ista abrae petēs vt ysmaelē eiiceret dicens. f Eiice ancillam hanc ⁊c. q̄z nō potērat filius cōuenienter emitti sine matre: sequitur.

g Dure accepit hoc abraā ⁊c. q̄z nō soluz sibi displicuit eiectio: sed etiam eius indoles mala.

h Cui dixit deus: nō tibi ⁊c. ⁊ cā subdit.

i Quia in ysaac vocabit ⁊c. in quo cōplebunt ꝓmissa q̄ tibi feci. et patet litera.

k Exaudiuit aūt deus. Hic ꝓnter ponitur eiectoꝝ cōsolatio. Ysmael aūt iam erat .xx. annoz vel plus: q̄z iā. xiij. annoz erat quando ysaac fuit natus. ⁊ ideo videns se in piculo mortis de malis suis preteritis voluit: et dominū rogauit ꝓ vita sua prolonganda. et fuit exauditus. vnde sequitur verbum angeli.

l Exaudiuit enim ⁊c. ac si diceret: attendit deus penitētiam quam nūc habet in loco in quo iacet: nō aute malicia: quā exercuit in alijs locis.

m Aperuit ⁊c. Ilō q̄z nō videt aī: ꝟ ad videndū illō de q̄

d Quis auditurus ⁊c. in etate sit prouecta. q. d. nullus: q̄z hoc factū est diuina virtute supra naturam. In hebreo habet sic. Quis auditur9 crederet abraam: q̄ sara lactaret filios. ex hoc dicunt hebꝛei: q̄ vicine mulieres dicebāt Ysaac nō esse filiū sare: eo q̄ diu virisset cū marito absq̄ prole sed acceperat eum sara occulte ab alia muliere ꝓ pcio ⁊ finxerat se eū genuisse. ⁊ ad hanc opinionē tollendam fecit conuiuium grande in die ablactationis pueri: vt statim subdit in litera: ⁊ vicine mulieres vocate ad cōuiuiū: apportauerunt pueros suos adhuc lactantes: ⁊ sara lactauit eos ad pbādū q̄ habuerat puerum. Secm vo translationē nostrā que habet. Filium. potest dici q̄ in hebꝛeo vbi dicit filios. accipitur plurale pro singulari. sicut aliquando econuerso singulare ponitur ꝓ plurali: vt dictuz est supra. xviij. ca.

e Cumq̄ vidisset sara ⁊c. Hic describitur ipsius agar cum filio suo eiectio. et primo dicta eiectio describit. secundo eiectoꝝ consolatio subditur ibi. Exaudiuit aūt dñs. Circa primū primo ponit causa eiectionis cum subdit.

e Cūq̄ vidisset sara ⁊c. dicunt em aliqui q̄ ysmael q̄ erat antiq̄oz ⁊ fortioz ludendo ipsum ledebat quod sare displicuit: ꝓpter quod voluit Ysmaelem eiici. Sed

non aduertebat.s.puteum cuius aqua erat necessaria p sustentatione pueri 7 sua.7 pater lra vsq; ibi. n Factusq; est iuuenis sagittarius.i.exercens artem venandi. Hebrei dicunt exercens latrocinia 7 predas a transeuntibus: ꝓpter hoc dictū est supra.xvi. Manus eius ꝰ omnes

licet eñ penituerit in infirmitate:vt dictum est:tñ postea redijt ad vomitum: vt dicūt hebrei.

o Et accepit illi mater sua vxorē de terra egypti.i.ð terra in qua nata erat et nutrita. p Eodē tpe. Dic ꝓmittit abrae stabilitioq; eñ obedierat dño in electione filij 7 matris.ꝙueniens erat q̄ ꝺ̄o ostēderet ei aliqð speciale beneficiū:quod factum est cum rex terre venit ad eum querens eius amiciam 7 fedus dicēs q̄ Deus tecum ē: audierat enim q̄ q̄tuor reges fortissimos cū dei adiutorio ꝺ̄bellauerat.et viderat q̄ dñs i senectute ꝓpter virtutē nature filiū ei dederat.7 q̄ ꝓpē eius vxorē dñs eū flagellauerat ideo quesiuit amiciciā eius 7 ptz lra vsq; ibi.

r Idcirco vocat⁹ est ꝛc.i. putc⁹ septē ꝓpter septem agnas quas abraam ibi statuit. vel puteus iuramenti. Cuius causa subditur.

s Quia vterq; ibi iurauit.s.abraam 7 abimelech. Bersabee eñ vtroq; modo interp̄retat̄.s.puteus septē: 7 puteus iuramenti sequitur. t Abraam aūt ꝛc.hebrei dicunt boꝛtū:in quo plantauit diuersas arbores ad fructꝰ ferendos 7 hoc ꝓpter hospites transeuntes recipiendos. vt amenitate loci recrearent̄:7 fructibus reficerent̄.

v Et inuocauit ꝛc.q̄ post recreationē acceptaꝫ inuitabat hospites ad reddendū gras ꝺ̄o ꝺ beneficijs suis.

x Et fuit colonus ꝛc.q̄ plus ibi mansit q̄ in ebron. vbi manserat.xxij.annis.hic aūt mansit.xxv.annis.

In cap.xxj.vbi dicit in postilla. Ideo aliter exponunt hebrei:vbi eñ habem Iudentem ꝛc.

Additio.

Hec dictio messabet quasi equiuoca est in hebreo.significat eñ vt plurimū ridentē: sicut in hoc capi. Dixitq; sara:risum fecit mihi dñs.vbi hec dictio ponit. Oñq; ꝺo significat irridentē seu deridentē:vt in psalmo.ij. Qui habitat in celis irridebit eos.vbi etiam hec dictio ponit. Oñq; ꝺo gaudentē:sicut in ps̄. cxxv. cū dicit: Tunc repletū est gaudio os nostrū ꝛc.vbi ponit hec dictō. Oñq; significat ludentē:sicut Exo.xxxij. Surrexerūt ludere.7 in alijs ꝯplurimis. Nūq; tñ i hebreo hec dictio significat ydolatrantem nec occidentem: nec coeuntem seu lasciuientē.nec auctoritat̄ es ad hoc inducte ꝓ postillatorem hoc ꝓbant:sicut dño cōcedente in suis locis patebit.vnde translator noster ꝓprie se habuit transferendo hanc dictio nē q̄nq; ꝓ ludū.q̄nq; ꝓ risum seu gaudiū.q̄nq; ꝓ irrisionem:nunq; tamē ꝓ alia ꝓdicta significata. Iste

7 moratus est in solitudine factusq; ē iuuenis sagittarius. Habitauit in deserto pharan. Et accepit illi mr̄ sua vxorē ð tra egypti. Eo dē tēpe dixit abimelech et phicol princeps exercit⁹ ei⁹ ad abraā. Deus recū est in vniuersis q̄ agis. Jura ergo ꝓ dñm ne nocceas mihi 7 posteris meis stirpiq; mee. ß iuxta misericordiā quā feci tibi:facies mihi 7 tre in q̄ versatus es aduena. Dixitq; abraaz. Ego iurabo. Et increpauit Abimelech ꝓpt puteū aque:quē vi abstulerāt serui eius. Rñditq; abimelech. Nesciui q̄s fecerit hanc rē. Ez 7 tu nō indicasti mihi: 7 ego nō audiui ꝑt hodie. Tulit itaq; abraam oues 7 boues: 7 dedit Abimelech. Percusserūtq; ambo fedus. Et statuit abraā septez agnas gregis seorsuz Cui dixit abimelech: quid sibi volūt septē agne iste q̄s stare fecisti seorsuz: At ille. Septē inq̄t agnas accipies de manu mea vt sint mihi i testimoniū qm̄ ego fodi puteū istum. Idcirco vocat⁹ est locus ille bersabee: ꝙa ibi vterq; iurauit:7 inierūt fedus ꝓ puteo iuramenti. Surrexit aūt abimelech et phicol princeps exercit⁹ ei⁹ reuersiq; sunt in terram palestinoꝝ. Abraam vo plātauit nemus in bersabee: 7 inuocauit ibi nomen dñi eterni: 7 fuit colonus terre palestinoꝝ in diebꝫ multis.

Capl'm.xxij.

a Ele postq̄ gesta st̄ tentauit ds abraam et dixit ad eum: Abraam Abraam. At ille respondit: Assum. Dixit illi.

Omnia que dixerit tibi Sara:audi vocē eius. Et reddens rationem sequit̄.q̄ ysaac vocabit̄ tibi semen. q.d.licet ysmael sit filius tuus:non tamen heres ꝓpt patriat.7 hec expositio videt̄ satis ꝙgruens lr̄e 7 roni.

Replica correctoꝛij contra Burgensem.

In capitulo.xxj.vbi postillatoꝛ exponit ludum ysmaelis ꝓ ydolatria. Burgen. dicit dictionem hebraicam hic ꝓpositam nō significare ydolatriam sed irrisionem. Respondeat hic beato Hieroglose ordinarie magistro bystoriarum: 7 auctoritatibꝫ autenticis hebreoꝝ.quos postillatoꝛ hic sequitur.q̄ bus omnibus rationabile videt̄ maioꝛez adhibere fidem q̄ soli Burgensi:qui etiam rationibus postillatoris in ꝓposito nō satisfacit. Expositio quoq; quaz ponit Burgensis non videtur rationabilis: q̄ videlicet ꝓ sola irrisione:sic finaliter etiam q̄ diuinam sententiam 7 mater 7 filius ejcerent̄:sed ꝓpter ydolatriā vel ludum ad ydolatriā disponentem.vt dicit beatus Gregorius. Et ponitur in glosa ordi.sup illo verbo Et odi.xxxij. Sedit populus manducare 7 bibere 7 surrexerūt ludere:et ideo electi sūt. Nō enim legit̄ ysmaelem nec aliquē de eius posteritate in cultu dei veri ꝓfeueraſſe. Justum igitur fuit comum Abrae ea ratione ab huiusmodi purgari.

Capl'm.xxij.

a Ele postq̄ gesta st̄. H ꝙr describit̄ quō abraas se habuit vt pfect⁹:et ꝓmo quo ad deū.secō q̄ ad ꝓximū ca.xxiij.tercio q̄ ad scīpm.cap.xxiiij.

Circa primū oñdit̄ obedientia abrae ad deū in hoc q̄ ad ꝯceptū eius ꝓatus fuit absq; dilatiōe immolare

filium suū. ꝛ iō sic ꝓcedit. qz primo oñdit ꝓceptū dñi. scdo obedientia fuit. ibi. Igit abraam ꝛc nocte ꝓsurgēs tercio reuocatio ꝓcepti ibi. Et ecce angelus dñi: qrto ꝓfirmatio ꝓmissi. ibi. Vocauit āt angelus dñi abraaz scdo. Circa ꝑmū sciendū q tētare est accipe exprimētū ꝛc ignorātia. ꝛc aūt cū sciat lucidꝛe oia ñ tētat aliquē: vt accipiat exprimētū ꝛc bis q̄ ignorat scd vt alios q̄ ignorant ꝛc exprientia ꝛc aliq ꝛ sic tentauit abraam: ꝑcipiendo vt ysaac filiū suū imolaret. vt alios q̄ ig̃rabant oñderet ei⁹ obedientia: ꝛ eis daret exemplum.

b Tolle filiuz tuū. dicūt hic ꝛc brei. q hic fuerūt plures reuelatōnes ꝛ ꝓcepta succeſſiue facta ipsi abrae. qz primo dixit ei dñs. Tolle filiū tuū ꝛ ipo rñdēte pat⁹ suz obedire. ℔ duos filios habeo: ꝛc q̄ ꝓceptum intelligit. dñs scdo dixit. Vnigenitū ꝛ ipso rñdēte: ℭlibet est vnigenit⁹ mīi sue. dñs tercio dixit quem diligis. ꝛ ipso rñdente: vtrunq diligo. dñs dixit qrto ysaac. Et factū est bocvt dicunt hebrei. vt ex plurib⁹ rñsionib⁹ ad obediendū hꝫet maiozem mercedem. Doctozes aūt nīi dicūt. q fuit vnicum ꝓceptum simul factū vt simul ꝛ subito oia ꝓpone boc magis apparezet obedientia abrae. ꝛ iō totū dictū b Tolle filiū tuum. qz lz ismael eēt fili⁹ eius. tn dictū erat ei a dño. In ysaac vocabit tibi semen ca. ꝓcedēti.
c Vnigenitū. i. miraculo se ꝓceptū a sara.
d Quem diligis spāli dilectiōe ꝛ sup oēs creaturas.
e Ysaac q̄ interpꝛetat risus ex gaudio qđ habuisti in eius annūciatione ꝛ natiuitate.
f Et vade in terram visionis. i. in mōtē iuxt birsm. qz erat al⁹ respectu aliaꝝ ptiū terre. pmissionis ꝛ iō inde poterat videri ꝛa in circuitu ꝛ ille mōs postea addit⁹ ē ciuitati. ꝛ in loco illo postea edificatū est templū ꝛpe salomonis. vt .ij. Paral. iij. ca. ꝛ boc ꝓceptū est abrae. vt longe adeūdo posset ꝛliberare ꝛc facto. ꝛ sic dimittere. nisi fuisset valde ꝓstās in obediēna ad ꝛcum.
g Atz offeres ꝛc. holocaustū erat sacrificium qđ totum incendebat ad bonoꝛē diuinū. ita q ꝛc filio suo ñ remaneret nisi cineres q̄ stati ꝑ flatū vēti dispgerent.
b Igit abraam ꝛc. Hic ꝓñr oñdit obedientia sui. s. abrae. qz ꝓceptū fuit sibi factum ꝛc nocte. tūc em cōi⁹ ꝛ ꝓuenient⁹ fiunt reuelatōes diuine sedatis exteriozib⁹ motib⁹. ꝛ nō exꝑctauit oꝛtū solis ad exq̄ndum mandatum qđ erat valde difficile. vtz ex dictis.
i Strauit asinum suum. ad portandū ligna. q̄ erant neccia in sacrificio holocausti vt dictum est. Et notandum: q ipsemet strauit. nō em exꝑctauit q̄ suus suꝰ surgeret ad boc faciendum. ex ꝛsiderio feruēti qđ habebat ad implendum ꝛi mādatum.
k Ducens secum duos iuuenes. isti fuerūt ismahel ꝛ eliezer. vt dicūt hebrei. tn nec ipsis nec vroꝛi reuelatum est ꝓceptum ꝛi sibi factum. ne aliquo mō impederetur ab execatione.

l Die aūt tercio. Loc⁹ aūt vñ recessit. s. berſabee nō erat ita longe a mōte moꝛia vbi ꝛbuit imolare filiū. q̄n posset illuc venire in breuioꝛi tpe. qz nō distat nisi .xx. leucis vel circa. ℔ a dño ista dilatio facta est. vt appareret oīb⁹ q̄ abraam in boc facto nō fuit subito mot⁹. ℔ ex lōga ꝛliberatōe vt clariꝰ appareret obedientia ei⁹.
m Exꝑctate hic cum asino. qz timebat ne impedirēt ei⁹ obedientiam. si ꝑsent pñtes.
n Ego ꝛ puer. s. ysaac. o Post q̄ adoꝛauerim⁹ ꝛc. hoc ꝓbice dixit: ñ tñ aduertēs q̄d diceret. nō cñ intendebat q ysaac reuerteꝛet cū eo: ꝛ iō nō fuit ꝓbia ꝓuie ꝛ ꝑfecte dicta ad quam req̄rit intelligētia. ſm q dicit Dañ. x. Intelligētia op⁹ ē in visione ℔ laꝛge dicta qz spūs scto mouēte sic ꝓtulit vt significaret id qđ futuꝝ erat.
p Tulit q̄z ꝛc. ꝛc dorso asini.
q Et iposuit sup ysaac in figura dñi nīi iesu xp̄i q̄ baiulās sibi crucē exiit in cum q̄ dr calvarie loc⁹. vbi ꝛ crucifix⁹ est. vt dr Jo. xix.
r Ipse vo ꝛc. gladiū: ad imolandū ysaac. igne ad incendendū ꝛ incinerādū ipm imolatū. s Dixit ysaac ꝛc. boc factū est a deo. vt vba pictaꝝ ꝓmouētia viscera patꝛna dicerent a filio. ꝛ magis ꝛclarareꝛ obedientia abrae q̄ ex ℔ ñ fuit ab obedientia retardat⁹. t Deꝰ puidebit sibi. boc etiā ꝓbice dixit. v Cūq alligasset ysaac. ñ est intelligēdum q inuitū cū ligauerit. ysaac enim iam erat .xxxv. annoꝝ. vt dicit Ioseph⁹. ꝛ ꝓ ꝑns abraā iaz erat. cxxxv. annoꝝ. qz centū annoꝝ erat qñ ysaac nat⁹ est. vt dictū est ca. ꝓce. ꝛ sic erat fozti⁹ ꝑe q̄ erat valde senex. ℔ etiā ꝓtz qz portauit ligna holocausti ascēdēdo mōtē ꝛ tñ erat ibi on⁹ vni⁹ asini: vtz ex ꝑdictis. Oporteb at em q tantū eēt ibi ꝛc lignis q̄t sufficerent ad incendendū ꝛ incinerāduz corpus vni⁹ bois. ꝛ iō sup būc locū dicit Ioseph⁹: q edificato altari. ꝛ oīb⁹ patis abraam dixit filio suo quo magnis ꝑcib⁹ impetrat⁹ erat a deo ꝛ quō ꝓcept⁹ erat miracl̄o se. ꝛ quō natus gaudioſe. ꝛ quō sibi dñs ꝓcepit eum immolari. sibi adiungens. q credebat deum cū nollle mori egritudine. vel peste. vel gladio in bello. ℔ q cum ꝑcibus ꝛuotis deo offerreꝛ. ꝛ sic deus accipet secum animam eius ꝓpetuo. ꝛ ex hac obedientia deus regeret senectutem abraz loco filij. q̄b⁹ auditis ysaac voluntarie accessit. vt immolareꝛ. adimplendū volūtatem dei ꝛ patris sui. Licet aūt dictū ioseph̄i sit verū q̄tū ad boc q ysaac voluit immolari. nō tn vr verū q̄tum ad boc q abraaz immolaret eū credēs q anima eius ꝛcetero eēt cū deo. ꝛ amplius inf boies non viueret. qz ℔ .xxij. ca. dixit dꝰ abrae ꝛc ysaac. Reges oꝛieꝛ ex eo. ꝛ ca. xxj. In ysaac vocabit tibi semen ꝛ firmtē creꝛdebat vbum dei esse verū. ꝛ iō meli⁹ dicit abraam immolare volens ysaac credidit q ipm a mortuis suscitaret deus. vt ꝓpleret in eo suū ꝓmissuz. Et boc est qđ dicit apostolus ad Hebr. xi. Fide obtulit abraam ysaac cum tentaꝛreꝛ. ꝛ vnigenitum offerebat in quo suscepat ꝓmissiones. ad quem dictū est. Quia in ysaac vocabit tibi semē arbitrans. qz a mortuis suscitare eū potēs ē ꝛc. ꝛ boc signauit abraā filio suo ysaac. ꝛ tūc voluntarie accessit ad obediendū. in boc significās xp̄m ꝛc q̄ scriptū est Esa. liii. Oblat⁹ est qz ipse voluit. Aduertēdum etiam q̄ abraaz

ligauit filium.nō ꝓpter hoc ꝙ timeret eū fugere vel rebellare.vtz exꝑdictz.ꝙ vt imolaret eū sicut z alia q̄ offerebant in holocaustū.q̄ ligata offerebant.zvt p hoc xp̄i ligatio sīgficaret añ imolatiōz ipsi⁹ in cruce. Qui aūt ḡrat quō abraam voluit filiū suū immolare cū occasio innocētis sit horribil' z illicita. Sciebat etiam ꝙ homo nō est aial imolaticū. Dicendū ꝙ reuelatio illa fuit facta taliē ꝙ dubitare nō poterat ḋn eēt sibi p̄ceptū a deo vt pleni⁹ declarauit in q̄dam gōne de q̄libz ipse ei sciebat ꝙ q̄libet ḋntūcunqz iustus ē debitor mortis ipsi deo ꝓ ꝑctō ꝑmi pentz.z iō ipse de⁹ pōt illud debitū repetere qñ vult z quō vult z iō bñ obedire voluit. secus aūt eēt de p̄cepto alteri⁹ q̄ nō sic eēt dñs vite z mortis.z ꝙ hoc ptz ad obiecta.

r Et ecce angel⁹ dñi. hic ꝓpr ponit p̄cepti reuocatio. qz factū erat ad declaratōz obedientie abrae: z iō ipsa declarata reuocat. iō subdit.

y Non extendas ⁊c. licet em̄ iaz eēt xxv. annor tūno

ac filiū suū:posuit eū in altare sup struē lignor. Extē ditqz manū z arripuit gladiū vt imolaret filiū suum r Et ecce angel⁹ dñi de celo clamauit dicēs. Abraā abraaz. Qui rndit adsū. dixit qz ei⁹ Nō extendas manū tuam sup puerz. neqz facias illi q̄q̄ s Nūc cognoui ꝙ timeas dñm:z nō pepcisti vnigenito filio tuo ꝓpr me. Leuauit abraaz oculos suos b viditqz post tergū arietē int vepres herentem cornib. c Quē assumēs:obtulit holocaustū ꝓ filio. d Appellauitqz nomē loci illi⁹ dñs videt. e Hñ vsqz hodie dī f in monte dñs videbit g Vocauit aūt angelus dñi abraaz secūdo de celo dicens. D Per memetipsum iurauī dicit dñs. qz fecisti hāc rē:z non

m Et benedicent ⁊c. Hoc exponunt iudei dī. ꝙ q̄n q̄s bona impcaē alicui dic. bñ faciat tibi de⁹ sic fec ysaac filio abrae. Catholici āt melī⁹ exponūt de xp̄o q̄ de semine abrae descēdit ḋm carnē. z in xp̄o bndicēē oēs gentes terre. i. aliq̄ de oib⁹ gēt ib⁹ qz nullus ꝓsequē salutē nisi ꝙ xp̄i benedictōz.

n Dis itaqz gestis. i. pe⁹ liberatōz ysaac. qz abraā cogitabat sibi puidē de vitulo re cō ꝙ eēt iam sufficiēs. erat is z nolebat ꝙ acciper mulieres de chananeis inter q̄s habitabat. iō.

o Nūciatū est ⁊c. soror sare vt ex ea sue genuisset filios. p Hous ꝓmogenitū. a q̄ descendit iob vt dic biero. lib. de hebraicis qōnib⁹. vñ z in ꝓn. libri iob dī. Fuit erat in terra hus noie iob.

q Et buz frēm ei⁹. ab isto descēdit elihu buzites.

r Et bathuel ⁊c. ꝓpr ista q̄ cō iugeda erat ipsi ysaac descripta est ista genealogia.

pepcisti filio tuo vnigenito ꝓpr me: bñdicam tibi z s multiplicabo semē tuū sic stellas celi: t z velut harenā q̄ est in littore maris u possidebit semen tuū portas inimicor suor: v z benedicēt in semine tuo oēs gētes terre:qz obedisti voci mee. Reuersus est abraā ad pueros suos:abierūtqz bersabee simul. w Hō habitauit ibi x Dis itaqz gestis: o nūciatum est abraaz ꝙ melcha ḋqz genuisset filios Nachor fratri suo: p hus primogenitum: q z buz frēm ei⁹:z chamuel ꝑentz syror:z caseth z azau. r Pheldas ḋqz z iedlaf s z bathuel: de q̄ nata est rebecca. Octo istos genuit Melcha nachor fratri abraaz: t cubina sua illi⁹ nomine roma peperit thabee z gaon z thaas et

Jn ca. xxij. vbi dī in pōtilla. z vade in terram visionis. i. in montem. Additio. f.

Dī dic dī. in terram visionis. in heb. dī in terram moria. voluit em̄ trāslatio interptari hoc nomen moria. p hoc nomen visionis. qđ non de ꝓpriq̄ s valde longe hoc sonat. Jn. ij. ro par. ij. ca. vbi de hoc monte agit nō fuit interptat⁹ hanc dictoz s diuisit eam in ꝓria forma dī. Et cepit salomon edificare templum dñi in hirlim in monte moria ⁊c. z melius se hz ibi q̄z hic. naz hec dictio moria hz alias interptationes hre ꝓpriozes. z magis ꝓsonas ꝓposito. q̄s eadem interptationes hebrei antiq̄ tradūt. nam ad̄as eoz dicunt. ꝙ moria interptat doctrina seu doctrix. z est ꝓpriissima interptatio seu expō. Nam more in hebraico idem significat ꝙ doctor. z sic moria est ab illo noie more abstractū. vel ē nomē feminini generis eiusdem significatōis. z sic mons morie idem est ꝙ mons doctrine seu doctoris. Secdo mō interptat ab eis z ꝓpie ab hoc qđ dī moris qđ significat myrrham. Hñ dicunt q̄ idem est dicere. mons moria qđ mons myrrhe de q̄ Cañ. iiij. Vadam ad montem myrrhe. Tercio in translatōe chaldaica dī. ad terram latrie eo ꝙ moris ꝓpie significat timorez. vnde in illo loco reddebat deo cultus latrie que ꝑcipue fundat in timore dei. sancto q̄ manet in seculum seculi. Et notandum ꝙ quelibz illar trium interptationum conueniebat illi mōti ꝓuniter seu large rōne templi ibi edificādi. Primo qz ab illo loco doctrina legalis egrediebat ad totum ipm̄. iuē dictum deu. v. ca. Secundo qz ibi offerebat deo thymiama. z incensum in quo myrrha interponebat iuxta secundam interptatōez. Tercio ibi colebat de⁹

cum bostijs ⁊ sacrificijs legalibus: ꝓut in ꝓcessu leui. pluries ꝓtinet. que quidem tria ꝑ ampli⁹ ⁊ ꝑfecti⁹ ꝓueniunt illi mōti ꝑ passionem xp̄i ⁊ alia q̄ ibidem postea occurrerūt. Primo q⁹ exinde exiuit doctrina gn̄alis ⁊ salutifera totiꝰ uniuersoꝝ illud Esa. ij. In nouissimis dieb⁹ patus est mons dn̄i in sūmo montiū ⁊c. ⁊ subdit Quia de syon exibit lex ⁊ ūbum dn̄i de hierlim ⁊c. Secdo q⁹ ibi fuit passio celebrata. q̄ ꝑ myrrhaz dēsignat. myrrha em̄ oblata xp̄o ꝑ magos Mat. ij. dn̄icam annūciauit sepultur̄. Tercio q⁹ cultus latrie q̄ in vera charitate ꝑficit. solum fuit ꝑfectissime ꝓpleus cum xp̄c in sua passione ꝑ ineffabilē charitatez scipm̄ obtulit deo ꝓ nobis in odorem suauitat. q̄ quidem expositiones nō sunt reputande mystice: ꝙ hrāles. fundant em̄ in sign̄ificatiōe nom̄ia huiꝰ dictōis mozia. ꝓut ab hebreis traduntur. vt dictum est. Item nota q⁹ in hebreo nō scribit mozia. in hoc loco cum vocali o. ꝙ scribit talit q⁹ ꝓpe pōt legi maria. vnde nō inconuenienter diceret q⁹ ille mons sanctissim⁹ intitularet a beatissima vgine. q̄ ibidem. s. in templo filiū suum obtulit deo. ⁊ deinde iuit illum locū ꝓnus oculis aspexit filiū suum imolari. stans iuxt̄ ar̄ā crucis vt Joh. xix. Et notandū q⁹ interꝓtatio nr̄e trās lationis nō uz ogrua rōni. tum q⁹ mons mozie in quo fuit edificatū templū nō erat sic disposit⁹. vt inde posset videri terra in circuitu ꝓut postil. dicit. nam talis visio impedita erat ꝑ montes q̄ erant in circuitu eius vñ pō. Montes in circuitu eius. tum q⁹ cū dr. Vade in terram visionis seu in terram mozie. nō est intelligēdum in monte iuxt̄ hierlim. ꝓut postil. dicit. q⁹ de⁹ in primis nō oñdit abrae montē in q̄ erat immolandus ysaac ꝙ terram in q̄ erat mons ille quem de⁹ ipse sibi erat demonstraturus. vñ dicit. vade in terraz mozie ⁊c. in mōtem quem monstrauero tibi.

¶ In eodem ca. xxij. vbi dr in postil. Non est intelligēdum q⁹ inuitum cum ligauerit ⁊c. ¶ Additio. ij.

Si aūt ysaac fuisset. xxxv. annoz tpe imolatōis vt dicit Joseph⁹. ⁊ sic fuisset fortior ꝑie ⁊ tñ voluntarie accessit. ⁊ ligari se ꝙsensit vt imolaret ad implendū voluntatē dei ⁊ patris sui videt maxime admirādum: quō in hr̄a nō attribuit ipsi ysaac meritū imolatiōis sicut ipsi abrae. nō em̄ min⁹ merebat q̄ ꝑ ꝙ forte ampli⁹ amicabilia em̄ que sunt ad se ꝓponunt amicabilius q̄ sunt ad alterꝝ. vt in ethicis dr. Non em̄ min⁹ rōnabilit dicere⁹ ipsi ysaac. quare fecisti rem banc ⁊ te obtulisti sponte ꝓpe me ⁊c. q̄ ipsi abrae. vñ dicunt q̄dam hebreoꝝ q⁹ ysaac erat. xv. annoz ⁊ q⁹ q̄si inuit⁹ accessit ad imolatōz. nec etiaz ex hoc q⁹ portauit ligna holocausti. sequit q⁹ esset tante etatis. nam pōt esse. q⁹ illa ligna nō erant on⁹ vni⁹ asini. q⁹ nō erant tanta q⁹ sufficeret ad totum holocaustum. ꝙ erant q̄daz pauca ligna sicca. ⁊ forte odorifera. q̄bus erāt addenda ligna alia de his q̄ erant in monte vt citi⁹ incenderent ⁊ suaui⁹ redolerent. nec ex hoc ysaac erat culpandus. nam adhuc erat in puerili etate. ꝓut ptz in hr̄a cum dicit in hoc loco. Nec extendas manū tuam sup puerū ⁊c. non em̄ dr in sacra scriptura q⁹ homo. xx. āno⁹ ⁊ vltra puer dicat. ⁊ iō dicunt. q⁹ ipsi ysaac nō legit in scriptura attribui merces. ꝙ solum abrae. q⁹ adhuc ysaac nō bēbat ꝑfecte vsum liberi arbitrij ex defectu etatis. nec etiam bēbat vires ad resistendū patri.

¶ In eo. ca. xxij. vbi dr in postil. Nūc cognoui. i. alios cognoscere feci ⁊c. ¶ Additio. iij.

Quia ex hoc q⁹ dr hic in ꝑsona dei. Nunc cognoui. intelligat alios cognoscere feci. sicut cōtinet. Ꝙ hanc exp̄onem q̄dam hebreoꝝ refutant dicentes. q⁹ nullus erat ibi tpe imolatōis cū abraam nisi solus ysaac. ꝓpe quem solū nō diceret alios cognoscere feci. ꝙ hec rō nō uz valere. nam obediētia abrae ꝑ hūc actum cognita fuit angelis. q̄ forte ꝓius nō cognoscebant t abraam eam habuisse in tanto gdu silr ⁊ ceteris fidelibus. q̄ gesta abrae credūt aucte sacre scripture. Ꝙ adhuc hec exp̄ositio non videt ꝓpria. nam iste act⁹ imolatōis attribuit abrae tanq̄ actori. vnde ei dr. Quia fecisti rem banc ⁊ nō pepercisti filio tuo ⁊c. ⁊ sic in isto actu abraam fecit alios cognoscere. q⁹ esset timēs deum. ⁊ ꝑ dns scriptura ꝓprius dixisset ⁊ rōnabili⁹. Nūc fecisti alios cognoscere q⁹ timuisses deū. vñ uz hoc ūbū. s. nūc cognoui. ꝓpri⁹ posse exponi metaphorice. sicut alia q̄ de deo dicunt ꝑm similitudinē. q⁹ cū dr. Frat⁹ ē de⁹: ⁊ hmōi intelligit q̄ ad modū irati se habuit in effectu. silr etiaz in ꝓpria mā cū dr. Tentauit de⁹ abraam. intelligendū est q⁹ de⁹ se būit erga abraam ꝑ modum temptantis. q̄ vult accipe experimētum de aliq̄ ignoto. nō tñ q⁹ deo q̄ oia nouit b̄ esset ignotū. ⁊ silr cum dr. Nunc cognoui. metaphorice posset exponi. vt ꝑ hoc intelligat q⁹ deus se habuit i hoc actu. sicut ille q̄ nouit cognoscit aliq̄d. qō ptz in hoc q⁹ deus post illud factuz ꝓmisit abrae maiora q̄ ꝓius sibi ꝓmiserat. ⁊ etiā iuramēto ea ꝓfirauit. vt ꝑ pauca declarat. ¶ In eo. ca. xxij. vbi dr in postil. Appellauitq̄ nomē loci illi⁹. deus videbit ⁊c. ¶ Additio. iiij.

In hebreo in hoc loco dr. dns irce. ⁊ est ūbum significans videre diuinuz in futuro dupl̄r. vno mō ꝑ futuꝝ indicatiui. alio ūo mō ꝑ modum optatiui. ita q⁹ pōt ꝓprie intelligi. dns videat ⁊ dns videbit. q⁹ sensus est. q⁹ appellatio abrae in hoc loco fuit q̄dam oīe ꝓphetica. sicut pluries ꝓtingit in sc̄ā. ⁊ in alijs dicit ꝓphaz vñ in hoc sensu q⁹ dicit: dns videat: orabat abraam deū. vt videret oculis iustissime misedie sue rectitudinē mentis q⁹. ⁊ ꝓmptitudinē sue obediētie in imolatōe filij. In hoc aūt sensu q̄ significat: dns videbit. ꝓphetabat q⁹ hoc erat de⁹ visur⁹ ⁊ redditur⁹ mercedem plenā ipsi abrae. sic statim fuit ꝓcessum sibi: cū secūt: ꝑ memetipm iurauī. b⁹ aūt qō secūt. vñ usq̄ hodie dr. In monte dns videbit ⁊c. videt esse sensus. q⁹ posteritas abrae. s. veri fideles spectantes remuneratōez hui⁹ facti dicebant ꝓmuniter q̄si in ꝓuerbium illud ūbum qō abraam ꝓphetice dixerat. s. dns videbit. Et addebant sup hoc q⁹ dr in monte. q⁹ credebant ꝓphetiā illā esse ad effectū ꝓducēdaz in illo mōte vbi abraaz hoc factum tāmeritoziū exercuit. quā q̄dem oīoem ꝓphetiā ipse si⁹ abrae simul ⁊ ꝓuerbiū inde subsecutum hebrei credūt fuisse impletā in edificatōe templi ⁊ apparitiōe glorie dn̄i in nube illud templū acceptātis: vt iij. Reg. viij. ca. Ꝙ ꝓti⁹ credēdū est fuisse impleta cū xp̄c in eodem loco immolatus fuit in forma visibili. Etiñ veritas b⁹ dns videbit. ⁊ sic dr i glo. nr̄a ꝑ qō ꝓprie intelligit. q⁹ ver⁹ filius dei ibi visibilit fuit immolat⁹. qō immolatio ysaac p̄cipue figurabat. Circa qō attendendum est vlteri⁹: q⁹ licet meritum abrae in hoc loco fuerit principaliter expletum ꝑ immolatōz filij. quā ꝑ deo ꝓmptissime facere intendebat. qō fuit singulare in ipso abraam: non aūt in immolatōe arietis. in q̄ multi ꝓuenerunt sacrificantes deo animalia bruta. ⁊n abraam nō ꝓtulit oīonem ꝓphetican sup̄adictam. nisi post imolatōez arietis. nec etiam fuit sibi factum iuramentū diuinū ꝓmissionū usq̄ tūc. s. post arietis immolatōz. qō nō dr intelligi vacare a mysterio. naz imolatio ysaac deficiebat a figuratiōe immolationis xp̄i in duob⁹ ꝓmo. s. q⁹ ysaac non fuit actualiter imolat⁹: ꝙ solum intentionalit. xp̄c ūo actualiter. secdo q⁹ imolatio ysaac nō fuit oblata in redemptōz alicui⁹. immolatio ūo xp̄i fuit in redemptōz humanam. ⁊ iō hec duo fuerunt repntata ꝑ imolatōz arietis ad ꝑficiendum immolatōz ysaac q̄tum ad p̄figuratōz immolationis xp̄i. Uteres em̄ fuit occisus. ⁊ eius sanguis effusus similiter ⁊ fuit in redemptōz ipsi⁹ ysaac. vnde dicit. Quem assumēs obtulit in holocaustum ꝑ filio. ⁊ iō post q̄ abraam expleuit p̄figurare imolatōez xp̄i ꝑ vtranq̄ immolatōez p̄dictam tunc ⁊ non ante ꝓtulit suam ꝓphetican oīonem vt dictū est. Consequenter aūt vocat⁹ secdo ab angelo in ꝑsona dn̄i fuit sibi facta ꝓmissio cum iuramento. ⁊ non antea ꝓut in hr̄a patet. vnde Ysido. ⁊ habet in glo. pacto sacrificio dr abrae. In semine tuo ⁊c. Quod factum est cum aries dicit. Fodierunt manꝰ meas ⁊ pedes meos. pacto enim

sacrificio victum est. Conuertent ad dñm vniuersi fines terre. immolato ꝫ ariete vocauit abraam nomen loci illius dñs videt. ꝫ ille. Ꝫa etiaꝫ hoc insinuat. in pma em̃ vocatõe angeli dictũ fuit abrae. Nũc cognoui q timeas dñm z nõ pepcisti filio tuo vnigenito ꝛc. vñ solũ emendat de oblatõe filij ihu deuꝫ. z tũc nõ fuit sibi facta aliq̃ promissio ꝫ sola approbatio diuina erga ipm abraaꝫ. In scda vo vocatõe dr ei. q2 fecisti hanc rem. s. oblatõꝫ secam. hoc ẽ arietis. z nõ pepcisti filio tuo. s. p oblatõꝫ pmã filij. z tũc fuit sibi dictũ. Benedicam tibi ꝛc. er q̃ ptꝫ q lꝫ mentũ abrae principali? z clari? ꝓsistit in oblatõe filij. cñ q2 pfectius figurat passio xpi. in vtraq̃ oblatõe simul. z etiam ptestatio fidei abrae de xpo clari? relucebat. idcirco tũc z nõ antea fuit sibi facta promissio q̃ ꝓsonat ꝓdictis. Origenes etiam in hoc loco dicit. patit ꝫ xpc. s. in carne. cui? hic aries forma est. vbo vo incorruptum pmãsit. q̃ est vm spũm cuius imago est ysaac.

In co. ca. xxij. vbi dr in postil. Hic ꝓñr repetit promissio facta prius abrae ꝛc. Additio. v.

In hac promissione facta abrae nõ solum repetunt ea q̃ alꝫ fuert sibi promissa. seu magis explicant z et diuino iuramento confirmant. ꝫ etiam de nouo maiora sibi promittunt. vñ Amb. in li. de abraaꝫ. hec bñdictõ pstitit supioꝛib?. In illa em̃ ꝓpagatoeꝫ seminis futuram promittit. in hac aũt ait. Et benedicent in semine tuo ꝛc. Ad cui? declaratõꝫ sciendum. q lꝫ ea q̃ in primo loco ptinent in hac promissione vltimo facta abrae. sunt q̃si q̃dam repetitões precedentiuꝫ promissionũ. q2 aũt vltimo ꝓtinet Et benedicent ꝛc. q2 grie intelligit de xpo. q descendit de semine abrae vm carnem. sine q̃ nullus sequit salutem promissio noua est. q̃ nõ ꝓtinet in precedentibus. q2 sic ptꝫ. naꝫ nunq̃ abrae fuit facta promissio q̃ huic q̃dammodo assimilaret. nisi. s. xij. ca. vbi dr. Atꝫ in te bñdicent omnes cognatões terre ꝛc. que q̃dem benedictio in illa promissiõe ꝓtenta non pot intelligi de benedictione spũali. q̃ ptinet ad grãm cui? xpc est actor z causa efficiens. non em̃ dicit ibi. benedicẽt in semine tuo: ꝫ benedicent in te. Constat aũt q abraã nõ fuit actor vmõi grẽ. In hac aũt vltima promissione nõ dr. Et benedicent in te. ꝫ bñdicent in semine tuo. s. in xpo. vñ z aplus ad Gal. iij. istam vltimã auctem allegat ad pbandum q in xpo benedicent oes gentes. si aũt allegauit primã auctem. eo q est ad suum ꝓpositum imptinens. vtꝫ in auctc Amb. s. allegata. q2 etiam ipsa hra testat apud eos q̃ in lingua hebraica sunt periti. nam lꝫ trãslatio nra hic tibi dicat indistincte. z benedicent. nõ tñ modica dra est inter vbum hebraicũ ibi positum z verbum q2 hic ponit. vbum em̃ q2 hic ponit nõ aliud signficat nisi q imprecantes benedictoꝫ alicui dicant. Talem te faciat dr? sicut fecit talem. eo mo q̃. j. rl viij. dr. In te bñdicet israel. atꝫ dicet. Faciat tibi dr? sicut fecit ephraim ꝛc. vbi manifeste ptꝫ. q illa benedictio nõ fundat in ipo ephraim tanq̃ in actore ꝑncipali seu cã efficienti ipsius benedictõis. Et simile vbum oino ponit .s. xij. ca. vbi dr. Atꝫ benedicent in te vniuerse cognatões terre ꝛc. ꝫ in hoc loco in hebraico ponit q̃ddam vbum significãs. q ille in q̃ alij benedicunt sit cã principalit effectiua illi? bñdictõnis. q2 nulli pure creature pot ꝓuenire. vñ in ps. Deꝰ iudicium ꝛc. loquns de xpo ad hrãm. vbi dr. Et benedicent in ipso oes trib? terre ꝛc. ponit vbum benedictiõis oino simile huic q2 hic ponit. non aũt ponit sicut in ca. xij. supradicto. similiter Esa. lxv. tractans de xpo ad hrãm dic. In quo q̃ benedictus est super terram benedicet in dño amen. vbi vbum oino simile ponit. sicut hic cũ dr. Et benedicent in semine tuo ꝛc. non aũt sicut benedicent. q2 ponit. s. in ca. xij. Concordat etiaꝫ ꝓdictis. q dr? in aliis promissionibus abrae factis nunq̃ inposuit iuramẽtum aliq̃. ꝫ solum in hoc loco tñ dicit. Per memetipsum iurauit dicit dñs ꝛc. q2 non solum denotat vt simpler iuramentũ. vt si diceret. Iurauit dicit dñs simplicit. ꝫ ad maiorem solẽnitatem addidit p memetipm. sicut ille q̃ iurat xpi solemniu ꝫ iurat p ille q̃ simpliciter iuramentũ pstat sine tactu talium in quo oñdit q inter alia promissa boc esset maximũ. q2 etiam ꝓfuit facere scriptura in q̃busdam alijs locis. ꝫ pstare diuinum iuramentũ solene sup his. q̃ ad mysteria xpi venturi ptinebant. sicut cum agit de sacerdotio xpi cẽno psalmista. ps. cix dic. Iurauit dñs z nõ penitebit eum: tu es sacerdos in eternum. vt intelligat solẽnis firmitas buiꝰ iuramenti nõ solum dixit. Iurauit dñs. ꝫ addidit. z nõ penitebit eũ bocidem ptꝫ in ps. Memento dñe dauid ꝛc. vbi cuꝫ de regno xpi agit ex semine dauid venturi. ps dicit. Iurauit dñs dauid veritatem. iũ illud euãgelij. Ꝫabit illi dñs dr? ꝛc. vbi nõ interposuit iuramẽtum simplicit. ꝫ ad solẽniorem firmitatem addidit. Et nõ frustrabit eum. q2 satis ꝓsonat ꝓdictis. vtꝫ intelligenti. vñ hec auctas bene intellecta multũ facit ad ꝓcludẽdum hebreos in hoc q in xpo ab abraam descensuro omnes gentes bẽbant recipe benedictionem.

Replica correctorij ꝺ Burgeñ.

In ca. xxij. vbi exponit illud. Vade in terram visionis. i. in mõte ꝛc. Burg. facit magnã vim de noie morija. in q̃ repbendit be. Piero. ꝫ q2 ea digressio est in fauorem fidei trãseat. potissimũ q2 non ẽ ꝺ postil. ꝫ q addit se legisse in hebraico maria. p moria: q2 ex auctc sacri canonis aut sanctoꝝ non bꝫ cui dentiam: ea facilitate ptemnit qua pbat maxime q2 communiter omnium interptationes immo z ipsius burg. sonant in contrariuꝫ. In eodem ca. vbi postillator ad intentionem Joseph z alioꝝ dicit Ysaac non inuitum ligatum fuisse in oblatione ꝫ spontaneum. q2 cum posset non restitit patri existens. xxxv. annoꝝ. Burg. obijcit di. Qr tunc meritum pot? debuit ascribi Ysaac q̃ abrae. dicit ꝫ Ysaac tm̃ fuisse. xv. annorum. inuitum a patre ligatum. idcirco vocatus est puer. q2 in scriptura de virtc. xxxv. annoꝝ dici nõ ꝓsuevit. Sed ad obiectionem burg. rñdet primo. q2 abraam accepit mandatum a deo z obediuit non Ysaac. iõ fit memoria de merito illius nõ ipsius. secundo pot dici. q abraam obediuit deo. Ysaac autem homini. s. patri. tercio pot dici. q2 Ysaac obedientia cum agonia fuit ꝓcedens ex voluntario mixto non sine terrore z timore. obedientia autem abrae ex fide absoluta. vt dr ad Heb. xj. quarto q2 agens prestantius est passo. in hac autem obedientia abraam se habuit respectu oblationis vt agens. Ysaac vt patiens. iõ de abraam dr. q2 fecisti rem banc ꝛc. Sed si respicere voluerim? hrãꝫ benedictio z meritum huic obedientie correspondẽs respicit ysaac sicut z abraam. Dicit em̃ q2 fecisti hanc rem z nõ pepcisti filio tuo vnigenito ꝓter me benedicam tibi. z multiplicabo semen tuum sicut stellas celi ꝛc. hoc scõm refert ad Ysaac. vm illud supra. xxj. In ysaac vocabit tibi semen z sequit. hic benedictio ysaac. possidebit semẽ tuum portas inimicoꝝ suoꝝ. z benedicent in semine tuo omnes gentes. vnde q̃uis abraaꝫ ea omnia sibi meruerit non tñ ꝓ se solũ. q2 in sua ꝓsona non vidit effectum: ꝫ ꝓ suo semine. Quicquid autem sit de his non valet qd burg. addit p confirmatõne sui ꝓpositi q Ysaac nominatus est puer. q̃si in scriptura viros fortes pueros vocari nõ sit ꝓsuetum. cũ tñ de pueris dauid fortissimis multa dicant. ij. Reg. i. z. ij. ca. Et de Josue duce belli victum est puer. etc. xxxiij. Ker assueruꝫ q̃z fecit quinquim pueris fortissimis plaꝝ Hester. j. Et xpc dicit discipul' p? rsurrectõnem pueri nunq̃d pulmentarium habetis Joh. xxi. z Act. iiij. Aplꝰ direrũt principes ꝓuenisse aduersus puerꝰ Jesum. Et burg. melius recollectus idem dicit in ca. xj. ca. iij. li. Reg. In eodem capitulo. vbi exponitur nunc cognoui. id est cognoscere feci. Burgeñ. dicit q magis ꝓprie exponit de deo sicut alie metaphore. q deus in hoc se habens quasi nouiter aliquid cognoscens dixit. Nunc cognoui. sed videtur burgẽ-

implicare dicendo metaphoras esse ꝓprias. cum metaphora ois sonat impropietatē. q̄cūq̄ tñ sit non debuit ꝑ̄ debile motiuū suā expositōez be. Aug. xvj. de ciui. dei. ca. xxvij. glo. or. 7 cōi scolc pferre. Ca. xxiij.

Virit aūt sara. Hic ꝓ̄r describit quō abraaz vt pfect⁹ se habuit ad ꝓmū: sic ei bitauit int̄ exn̄os. q̄ vocabant eum dei ꝓncipē 7 locuz sepultu re. p vroze sua ei gtis obtulerūt. 7 ió ꝓmo describit sare obitus. scdo offert ei sepulture loc⁹ ibi. Cūq̄ surrexisset circa pmū dicit sic.

a Dixit aūt sara. cxxvij. annis Hebrei q̄ numeros multis modis exponūt my stice: dicūt q̄ isti tres numeri p̄dicti ita ponūt distincte ad designandum ꝓditiones sare. ac si diceretur ita munda 7 innocēs fuit. xx. annoz: sicut cū fuerat. vij. annoz uz tñ. 7 ita pulcra. c. annoz sic xx. 7 istud ꝓcordat p̄dictis. ca. xx.

b Mortua est i ciuitate arbee. vocata est em̄ ciuitas arbee. i. q̄tuoz vt dicūt ali q̄ ꝓpter q̄tuoz gigantes ibi sepultos. s. archiman. sisai. talmai 7 pi eoz. Alij dicūt 7 melius vt vi. q̄ vocata est arbee: ꝓpter q̄tuoz patriarchas ibi sepultos cū ꝓiugibus suis. s. adam 7 eua. abraam 7 sara. Isaac 7 rebecca. Iacob 7 lya. de primo bi Iosue xiiij. de alijs trib⁹. j. xlix. ca.

c Cunq̄ surrexisset. Hic ꝓ̄r agit de sepulture sare. vbi primo ponit petitio abrae. scdo ꝓcessio sepulture ibi. Rñdeft q̄ filij beth. primo g̃ dicit.

d Aduena ego sum ꝛc. ꝓpter qđ nō bēo ius sepulcri

e Date mibi ius ꝛc. ex q̄ ꝑz q̄ non intendebat illud emere qđ est illicitū vendi. s. ius sepulture seu locū. qz locus sepulture sp fuit int̄ sacra reputat⁹. Meli⁹ pōt dici q̄ locus sepulcri nō est res spūalis g ius sepeliendi. ió abraam ius petijt ꝓ tono di. Date mibi ꝛc. 7 loc̄ petijt ꝓ p̄cio.

f Vt sepeliam mortuū meum. hic accipit masculinū ꝓ feminino. sicut 7 Mar. v. Dñs dixit: q̄s me tetigit de muliere emorroissa.

g Rñderunt q̄. Hic ꝓ̄r de sepultura sare agit. 7 ꝓmo ponit curialis ipli rñsio: cum dī.

h Audi nos dñe ꝛc. In dubijs em̄ recurrebāt ad abraam: 7 ipse dirigebat illos. ac si ꝓsulerent dñm.

i In electis sepulcris nostris. i. melioribus 7 honorabilioribus.

k Sepeli mortuū tuum. i. sarāz. g q̄z nolebat eam sepelire cū infidelib⁹. ꝓmo regratiat⁹ est ꝓpl̄o: ió subdit.

l Et adorauit ꝛc. a q̄ dicti sunt hethei. fecit em̄ eis reuerentiam. vt impetraret locū sepulture. vbi erat sepultus adam. ió sequit. m Intercedite ꝓ me apud ephron filium seoz vt det ꝛc. n dixit vēdat. q̄z locū sepulture adaz nō intēdebat emere. g fundū in q̄ erat dicta sepultura qđ erat licitū. ió sequit.

n Quaz bz in vltima parte agri sui ꝛc. i. agz in q̄ est.

o Habitabat em̄ ephron in medio filioz heth, hoc aūt int̄ponit ad oñdēdū q̄ ille ager erat carioz cāteris in extremitatib⁹ posit⁹. 7 ꝓ ꝓns melioz 7 securioz.

p Rñditq̄ ephrō ad abraaz cunctis audientib⁹ ꝛc. oēs enim de ciuitate abierāt ꝓpib⁹ suis cessauerāt. vt sepulture sare debitū honoreż impēderent.

q Nequaq̄ ꝛc. i. nolo tibi vēdere g gtis ꝓcedere. g q̄z abraaz nolebat q̄ ipse vel alij infideles possent ibi ius sepulture reclamare. 7 ꝓ ꝓns cū sara infideles sepelire. noluit gtis accipe g ꝓ pecunia postulauit 7 ptz lra vsq̄ ibi.

r Terra quā postulas ꝛc. dicūt alij q̄ q̄ si ꝓsiderent di

cta ysid. 7 papie de pōderib⁹ metallorum obulus, put in scriptura sacra accipit bz tantum de argento sicut bz vnus pu⁹ turonensis. siclus aūt vsualis de q̄ hic agit. ēm cosvalet. xl viij. obulos. Et sic q̄dringenti sicli valent octoginta libras turonen̄. 7 ꝑm hoc ptz ꝓcium agri. Si aūt ꝑ hoc arguit ꝓ hoc qđ dī Exod. xxx. Siclus. xx. obulos bz. dicūt q̄ non obstat. q̄z in ero. loquit scriptura de syclo 7 obulo ꝑm pondus sanctuarij. vtz ibidem. qđ q̄dem pondus est aliud a pondere vsuali. Credo tñ q̄ melius⁹ est dicere. q̄ nō bz certus valor p̄dictorum q̄dringentorum argenti sidorum. q̄z ponderat 7 monete apud varias gentes multiplicit variant̄. 7 etiam apud eandē gentem ꝑm diuersa tpa.

s Quantum est boc. q. d. Non est res tanta de q̄ inter me 7 te fiat longus tractatus.

t Quod cū audisset abraam. s. determinatōz p̄cij. appendit pecuniam quam ephron postulauerat audientib⁹ filijs heth. q̄z in talib⁹ oportet bñ testes. v Quadringentos siclos argenti ꝓbati. in q̄ oñdit bonitas materie.

x Monete publice. i. q̄ oñdit bonitas formę. q̄z debat impōssionem debitam monete publice currentis.

y Confirmatusq̄ est ager quondam ephronis ꝛc. Ex quo patet. q̄ non emit speluncam in qua erat sepulcrum ade. sed agrum siue fundum in quo erat. 7 istud est licitum. sicut fundus potest emi licite in quo est sita ecclesia

Ephron aũt vendens pecauit. qz ꝓter dictam sepultu
ram cari⁹ vendidit. dicũt hebrei q ipse ephron oñdit in
ꝓncipio se multa agere ꝙ abraaz. ttn in fine nihil fecit. ⁊
terram suam cari⁹ iusto ꝓcio vendidit. ꝛõ postea remota
est lra vau tc eius noie, ad tcsignandũ q⁹ impfectõz. ⁊ sic
diminute scribit tc-
inceps. vt bz. xxv.
ca. ⁊ nõ apparet in
ꝓnũciatioe. dz aũt
ista spelunca fuisse
duplex. qz ꝑm ali-
qs ibi erat duplex
edificatio vna infe-
rior. ⁊ alta supior.
sicut in capella re
gis parisi⁹. ꝑm ali-
qs dz duplex. qz ls
essent in eadẽ eccli-
tate. tñ in vna po-
nebantur viri ⁊ in
alia vxores.

a Utcz sepeliuit
ita abraam. h ꝓ̃r
tscribit sepulture
sare. ⁊ ptz lra.

In ca. xxiij. vbi
dz in postil. ex quo
ptz ꝙ nõ intendeb
bat illud emere qõ
est illicitum tc.

Additio

Ad hac empti
one ñ põt ab-
rac aliqd pctm im-
poni. tñ qz nõ pec-
caret bodie q emc-
ret agꝝ vt in eo fa-
ceret cimiteriũ. ꝙ-
ut dicit mgr in hy
storijs. tñ q: vt dic
amb. in li. de abraã
Dec aũt abraaz fe
cit. qz nõdum erat
hui⁹ dei templa. in
quibus fidelium in dño reliquie adorarẽt.

Replica correctorij ꝺ Burgẽ.

In ca. xxiij. vbi postil. dicit abraam cauisse. qđ illi
citum est. in ꝺctu facto cum ephron ꝙ eo qz emit
fundum nõ spelunca sine sepulcꝝ. burg. obiicit
qz abrae non põt imponi pctm. qz bodie posset sine pcto
qs emere agꝝ in q faceret ecclias vel cimiterium. ⁊ mani
festum est hanc obiectõz non valere. qz emit agꝝ in q se-
pultura erat nõ vt in eo sepulcꝝ faceret. rõne cm sepultu
re ipsi⁹ ade ⁊ eue in illo agro loc⁹ ipse religiosus inde sacra
ꝓputabat. ꝛõ nõ emit sepulcꝝ. ⁊ ius in agro in quo sepul-
crum erat. ꝛõ dixit. Date mihi ius sepulcri nõ dixit vẽdite
qz hoc illicitum fuisset. ⁊ sequit. Intercedite ꝙ me apud
ephron vt det mihi speluncam duplicem in q sepult⁹ fuit
adam. vt immunis Josue. xxij. nõ dixit vt vendat. qz illicitũ
fuisset. Non cm abraam intendebat emere sepulcꝝ ade.
⁊ fundum ⁊ ius in fundo in q dicta sepultura fuit.

Capitulum. xxiij.

Erat aũt abraam. Hic ꝓ̃r oñdit qualit abraam
vt pfectus se habuit respectu sui seu ꝓprie familie
qz filius reputat vna psona cum patre. ⁊ ꝛõ sic ꝓ-
cedit. qz primo ꝓ maricatione ysaac describit ferui missio
secũdo ꝓlixa requisitio. ibi. Cumcz camelos fecisset accũbe
re. tercio petitionis ꝺcessio. ibi. Rnderũt laban ⁊ bathu-
el. quarto ꝺlixa adductio. ibi. Surgens aũt mane. Circa
primum sic dicit.

firmat⁹ cẽ ager qndã ephro-
nis i q erat spelũca duplex
respiciens mabre: tã ipse q
spelũca ⁊ oẽs arbores eius
in cũctis terminis ei⁹ ꝓ cir-
cuitũ abrae in possessionẽ
videtur filijs heth: ⁊ cũctis
q intrabãt portã ciuitatis
illi⁹. Utz ita sepeliuit abra
am saram vxorẽ suaz in spe
lũca agri duplici q respicie
bat mabre h est ebron in tẽ
ra chanaan. ⁊ cõfirmat⁹ est
ager ⁊ antrꝝ qđ erat i eo ab-
rae in possessionẽ monumẽ
ti a filijs heth. xxiij.

Erat aũt abraã senex
dierꝝ multorꝝ ⁊ dns
in cũctis bñdixerat ei. Di
xitcz ad puũ seniorẽ domus
sue q ꝑerat oĩb q habebat po
ne manũ tuam subt femur
meũ vt adiurẽ te ꝓ dnũ celi
⁊ terre vt nõ accipias vxorẽ
filio meo de filiabꝰ chanane
oꝝ int qs habito de ad ter-
ram ⁊ cognatõz meã ꝓfici-
scaris: ⁊ inde accipias vxo-
rem filio meo ysaac Rndit
puꝰ. si noluerit mulier veni
re mecũ in terrã hãc: nũqd
reducẽ debeo filiuz tuũ ad
locũ de q tu egressus es. Di
xitcz abraaz. caue ne qñ re-
ducas filiũ meũ illuc Dns
celi ⁊ terre q tulit me de do-
mo ꝓ̃is mei ⁊ de tra nati
tatis mee q locut⁹ est mihi:
⁊ iurauit dicẽs: semini tuo
dabo terrã hãc: ipe mittet
angelũ suũ coram te: ⁊ accipi
es inde vxorẽ filio meo. si
aũt mulier noluerit seq te.
nõ teneberis iuramẽto: filiũ
tm meũ ne reducas illuc.
Posuit q puꝰ manũ sub fe-
more abraaz dñi sui: ⁊ iura-
uit illi sup ꝑmone h. Tulit
cz. x. camelos de grege dñi
sui. ⁊ abiit ex oĩb bonis ei⁹
portans secuz: ꝓfectusqz ꝓ-
rexit i mesopotamiã ad vr-
bẽ nachor Cumcz camelos
fecisset accumbere: extra

b Dixitcz ad puũ tc. iste fuit eliezer de q supra dictuz
est. xv. ca. q erat ꝓcurator dom⁹ sue. c Done ma-
nũ tc. hebrei dicũt q hoc dixit rõne circũcisionis q̃ est
circa illas ptes. quam dns dederat sibi in signum fide-
litatis. vt supradictũ est. xvij. ca. Catholica aũt dicunt
⁊ melius q hoc
fuit ꝓpe xpm. q
ꝑm carnẽ nasci-
tur⁹ erat de abra
am femore. ⁊ ta
li mõ loqndi vti
tur scriptura ex-
odi. j. ca. vbi dz.
Oes aie eoꝝ q̃
egressi sunt de fe
more iacob tc. ⁊
ptz lra vsqz ibi.
d Dz ad terrã
tc. s. in barã vbi
mãserat nachor
frat⁹ suꝰ cũ vxore
sua. ⁊ ptz lra vs-
qz ibi.
e Dns celi q̃
tc. i. de barã. vtz
ex ꝓdictis. xij. c.
f Et de tra na-
tiuitatis mee. i.
de bur chaldeo-
rum vtz ex ꝓdic-
tis ca. xj.
g Ipse mittet
angelũ tc. ad di-
rigẽdũ istud ne-
gocium.
h Filium tm
meũ tc. dixit tm
ad deducẽdum
ysaac solũ qz ia-
cob illuc iuit ad
querendum sibi
vxorem de man
dato patris sui
ysaac. vt bz. j. xx-
viij. ca.

Tulitcz. x. camelos tc. isti cm cameli erant ab aliis
distincti. qz erãt instrati. vt nõ possent blada alioꝝ
comedere qñ viam ducebant.
k Et omnibus bonis tc. qz portauit de auro eius: ⁊
argento. ⁊ pecunia. ⁊ iocalibus dandis puelle. ⁊ eius
amicis. vt habetur infra eodem ca. In hebreo habet
Omnia bona eius portans secum. dicunt enim he-
brei ꝙ portabat chartam de donatione quam fece-
rat ysaac filio suo. donans ei omnia bona sua mobilia
⁊ immobilia. quia aliis filijs suis dedit munera ⁊ sepa
rauit eos ab ysaac. vt habetur sequẽti ca. ⁊ illam char
tam portabat ad inclinandũ parentes puelle ⁊ ipsam
puellam quam querebat in matrimonium ipsius Isa
ac.
l Profectusqz perrexit mesopotamiam. istud nomẽ
tractum est de greco. Meso idem est quod medium.
potamos fluui⁹. quia ciuitas illa sita est inter duo flu-
mina. Unde in hebreo habetur. In baraz fluuiorum.
Baram enim erat nomen ciuitatis in qua remanse-
rat Nachor. ⁊ unde Abrahã exierat de mandato
domini. vt dictum est supra. xij. ca.

m Cumcz camelos fecisset accumbere tc. Hic conse
quenter describitur coniugis petitio. ⁊ primo quem
Eliezer super hoc a deo signum. secundo a paren-
tibus puelle consensum. ibi. Qui ait non comedam.
Circa primum sciendum ꝙ Eliezer non quesiuit

signum ꝑ modum augurij vel diuinationis qđ est illicitum. ℣ ꝓmissa oratione petiuit a dño signū in q̄ quiesceret q̄ angelus dñi direxisset & viā. sicut ꝓdixerat ei abraā. Et ideo nō peccauit petēdo signū hoc mō. dicit aūt ioseph⁹ q̄ istud signū qđ petijt fuit: vt si puellis veniēti⁹ ad hauriendum aquā & negantib⁹ sibi potū: vna ex illis liberalit sibi offerret. & non solū ꝑ ei⁹ potu: ℣ etiaꝫ ꝑ camelis potā dis: in hoc sciret q̄ illa esset quaꝫ dñs ꝓuiderat fore ꝓiugem ipsi⁹ ysaac. ℣ dictū ioseph⁹ nō ꝓsonat ire sēnti. vt videbit statim: ideo dm q̄ signū petitum fuit. vt si puella a q̄ ōmo peteret potū ꝑ se. & ipsa ꝓcederet nō solum ꝑ ꝓsona sua ℣ etiam ꝑ camelis: ipsa esset copulāda ysaac i matrimonio. & ꝓtꝫ ista exceptis aliq̄bus ẏbis: que transcurrēdo exponent.

n Igit puella cui dixero. vt hoc em dixit ipsi rebecce pt⁹ q̄ alie negauerant sibi vt dicit ioseph⁹. ℣ hoc videt fallꝫ. quia statim subdit.

o Necdum em intra se ẏba ꝓpleuerat ꝛc. ex quo vi q̄ nō petiuerat añ ab alia & ab ipsa sola petiuit.

p Effundēsq̄ hydriā ꝛc. erant enim ibi lapides magni cauati. vbi bibebāt alia. & vocabant canalia.

q Postq̄ autē biberunt cameli ꝓtulit ꝛc. In hebreo habet. Protulit inaurem aureā cuius pondus erat medietas sicli. & ꝓbat q̄ hoc quod habet Exo. xxxix. vbi eadem dictio hebraica ponit ꝑ dimidio sicli. potest tamen dici: q̄ in Exo. loq̄tur de sicli ad pondus sanctuarij. & potuit esse dm q̄ dicunt. q̄ erat maius pondere vsuali intantum q̄ medietas sicli sanctuarij valebat vnum siclum vsualem. tñ sicut dictum est alias in talibus ponderibus nihil est certum. q̄ valde mutant dm diuersas gentes. & dm eandem gentem diuersis locis & tpibus. Per hoc ꝫo q̄ in hebreo dr. Inaurem in singulari. intelligit etiam sibi corrēdens. q̄ non ornabat vna auris sine alia. & q̄libet inauris erat eq̄lis ponderis. & sic soluit dissonantia que videt esse inter translatōs nr̄am & hebraicam lr̄am.

oppidū iuxta puteū aque: vespe: eo tpe quo solēt mulieres egredi ad hauriendā aquam: orauit dñm dicens. Dñe de⁹ dñi mei abraā: occurre obsecro mihi hodie & fac miaꝫ cū dño meo abraam. Ecce ego sto ꝓpe fontē aque⁊ filie habitatoꝝ huius ciuitatis egredient ad hauriēdaꝫ aquā. m Igit puella cui dixero: inclina hydriaꝫ tuam vt bibā: & illa rnderit bibe: ḋn & camelis tuis dabo potū: ipsa est quam preparasti ſuo tuo ysaac: & ꝑ hoc intelligam q̄ feceris misericordiaꝫ cū dño meo abraā. n Necdū intra se ẏba ꝓpleuerat: & ecce rebecca egrediebatur: filia bathuelis filij melche vxoris nachor frīs abraā hñs hydriā in scapula sua: puella decora nimis virgoq̄ pulcerrima: & incognita viro. Descēderat aūt ad fontem & impleuerat hydriam aqua: ac reuertebat. Occurritq̄ ei seruus & ait. Pauxillū aq̄ mihi ad bibēdum prebe de hydria tua. Que rndit: bibe dñe mi. celeritq̄ deposuit hydriā sup vlnam suam & dedit ei potū. Cunq̄ ille bibisset: adiecit. Quin & camelis tuis hauriam aquā: donec cūcti bibāt. p Effundēsq̄ hydriā in canalibꝫ: recurrit ad puteū vt hauriret aquā & hausta oīb⁹ camelis dedit. Ipse aūt cōtemplabat eaꝫ tacit⁹: scire volens vtꝫ ꝓsperū iter suum fecisset de⁹ an nō. q Postq̄ aūt bibert cameli ꝓtulit vir inaures aureas: appēdētes siclos duos: r & armillas totidem ponderis siclorū decem. s Dixitq̄ ad eā. Cuius es filia Indica mihi. Est in domo patris tui locus ad manēdū. Que rndit: filia suꝫ bathuelis filij nachor: quez pepit ei melcha: & addidit dicēs. Paleaꝫ q̄ꝫ & feni plurimuꝫ est apud nos: & locus spaciosus est ad manēdum. Inclinauit se homo: & adorauit dñm dicēs. Benedict⁹ dñs de⁹ dñi mei abraā: q̄ nō abstulit misericordiaꝫ & veritatem suaꝫ a dño meo: & recto itinere me ꝓduxit in domū fratris dñi mei. t Cucurrit itaq̄ puella: & nūciauit in domū matris sue: oia q̄ audierat. Diligebat aūt rebecca frēm noīe laban. q̄ festinus egressus est ad hominē ẏbi erat fons. Cūq̄ vidisset inaures & armillas in manib⁹ sororis sue: & audisset cūcta ẏba referētis: ℣ locut⁹ ē mihi hō: venit ad virū q̄ stabit iuxta camelos: & ꝓpe fontē aq̄: dixitq̄ ad eū. Ingredere bñdicte dñi: cur foris stas: preparaui domū et locum camelis tuis. u Et introduxit eū in hospitiū: ac dicebat domos matris sue ad quam cucurrit rebecca nūciare oia q̄ audierat. inter q̄ cōtinebat q̄ ille homo qui dederat sibi ꝛocalia erat de domo abraā auūculi sui. aliter non est verisimile q̄ accepisset ab eo. cum esset puella honesta & verecunda.

r Et armillas. ornamenta sunt brachioꝝ. & dicunt ad armo.

s Pondo. i. ponderē. & est indeclinabile.

t Dixitq̄ ad eaꝫ ꝛc. istud dixit eliezer anteq̄ daret sibi ꝓdicta iocalia. q̄ cognito ꝑ eius verba q̄ esset de cognatione abraā domini sui. tūc dedit sibi. frequenter em in sacra scriptura aliqua posterius narrant. licet sint prius facta.

v Cucurrit itaq̄ puella ꝛc. nō dixit in domo patris sui q̄ sicut dicit Ioseph⁹ bathuel pat⁹ iam erat defunctus. ℣ hoc vi esse ꝫ textum seq̄ntem eodem cap. vbi dr Rnderunt laban & bathuel. ℣ si teneatur dictuꝫ ioseph⁹ pōt ad hoc dici. q̄ bathuel q̄ hic noiatur non fuit pr rebeccę. ℣ frater. & iō noiat⁹ p⁹ laban tāq̄ eius frat iunior ipso. Hebrei ꝓmun⁹ dicūt q̄ adhuc viuebat pr ei⁹ bathuel. & iō alie soluit. Ra. sa. dicēs q̄ puelle prius nunciant aliq̄d matrib⁹ suis q̄ alijs. Item tūc tpis mulieres habitatoꝝ bēbant cum puellis separatim in domib⁹ virorum. vbi faciebant opa que cōpetunt mulieribus & talis

w Tubi erat fons. alij libri habent foris. sed hoc est ex vicio scriptoris. y Venit ad virum. vt introduceret eū intra domum. q̄ iam per signa & verba sciebat eum esse de domo auunculi sui.

destrauit camelos. i. sellas et ollera desup posita amouit. b Et apposit est ꝛc. noie panis in scriptura intelligit omnis cib⁹. vñ. iiii. Reg. vi. ca. di. Appone eis panē ⁊ aquam. ⁊ ibidem subdit. Apposita est eis cibor magna apparitio. c Qui ait. nō comedam. Dic ꝓnr Eliezer querit a parentib⁹ ꝓsensum ꝛc rebecca copulanda ipsi ysaac: ⁊ vt facilius eos inclinet. ꝓmo refert diuitias dñi sui ipsi ysaac collatas. ⁊ iuramentum q̄ astrinxit eum abraam: ⁊ signū a deo sibi datum: q̄ volūtas dei erat. q̄ ysaac cum rebecca copularet. p hoc insinuans q̄ si renuerent q̄ uarent diuine voluntati. ⁊ ꝓter ea exceptis alijs obis exponendis. c Qui ait non comedam. in hoc cōdit se bñ negocium sibi impositū cordi

d Et dñs bñdixit ꝛc. i. in ꝓpñalib⁹ ⁊ tempalib⁹ bonis multiplicauit.

e Non accipies filio ꝛc. q̄ erāt ydolatre ⁊ expellendi de terra per filios ysrael.

f Heu q̄ hodie ad fontem. ex hoc q̄ dī hodie. dicunt hebrei q̄ vna die venit miraculose de berſabee vsq̄ ad illum locum. Sed hoc nullam hz apparentiā. maxime cum iosephus dicat: q̄ eliezer fecit viam illam cū magno tractu tois et labore. Si em̄ fuisset ibi factum tantū miraculum. nō est verisimile q̄ scriptura tacuisset cum satis plixe narret signum datum in rebecca dicente ipsi eliezer.

g Destrauit camelos dedit q̄z paleas ⁊ fenū: ⁊ aquā ad lauādos pedes camelor ⁊ virorū q̄ venerāt cū eo. h ⁊ apposit⁹ e in ꝓspectu ei⁹ panis i Qui ait. nō comedam donec loquar ymones meos. Rñdit ei. loq̄re. At ille. seruus in q̄t abrae sum. k ⁊ dñs benedixit dño meo valde ⁊ magnificatus est: ⁊ dedit ei oues ⁊ boues: argentum ⁊ aurū ymos ⁊ ancillas. camelos ⁊ asinos. Et pepit sara uxor dñi mei filiū dño meo in senectute sua deditq̄ illi oīa q̄ habuerat. Et adiurauit me dñs me⁹ dicēs l Non accipies uxorē filio meo de filiabꝰ chananeor: in q̄r terra habito: ꝛ ad domū patris mei pges: ⁊ de cognatione mea accipies uxorem filio meo. m Ego uo rūdi dño meo Quid si nolueritvenire mecū mulier. n dñs ait in cuius ꝓspectu ambulo: mittet angelū suum tecū: ⁊ diriget viam tuam: accipiesq̄ uxorem filio meo de cognatōe mea: ⁊ de domo ꝓris mei. o Innocēs eris a maledictione mea: cū veneris ad ꝓximos meos ⁊ nō dederint tibi. p Heu q̄ hodie ad fontem aq̄: ⁊ dixi. q dñe de⁹ dñi mei abraā: si direxisti viam meā in q̄ nunc ambulo: ecce sto iuxta fontem aq̄: ⁊ virgo q̄ egredietur ad hauriēdā aquā: audierit a me da mihi pauxillū aq̄ ad bibēdū de hydria tua: ⁊ dixerit mihi: ⁊ tu bibe ⁊ camelis tuis hauriā: ipsa ē mulier quaz ꝓparauit dñs filio dñi mei. r Cūq̄ hec tacit⁹: mecū voluerē: apparuit rebecca veniēs cū hydria quam portabat in scapula: descēditq̄ ad fōtē ⁊ hausit aquā ⁊ aio ad eā: da mihi paululum bibē. s Que festinās de posuit hydriaz de humero ⁊ dixit mihi. Et tu bibe: ⁊ camelis tuis tribuam potū Bibi: ⁊ adaq̄uit camelos. t Interrogauī eam: ⁊ dixi. Cui⁹ es filia. u Que rūdit. filia bathuel sū. filij nachor quē pepit ei melcha. v Suspēdi itaq̄ inaures ad ornādas faciē ei⁹: ⁊ armillas posui in manibꝰ ei⁹. x Pronus q̄ adoraui dñm. benedicēs dño deo dñi mei abraā q̄ pduxit me recto itinere: vt sumerē filiaz frīs dñi mei filio ei⁹. y Quod si facit⁹ misz ⁊ veritatē cum dño meo indicate mihi: z sinaut ē aliud placet: ⁊ b dicite mihi: aa vt vadam ad dexteraz bb sine ad sinistram. cc Rñderūt laban ⁊ bathuel dd A dño egressus ē sermo Nō possum ee extra placitū ei⁹ quicq̄ aliud loq̄ tecum. ff En rebecca coram te est gg tolle eā: ⁊ proficiscere: ⁊ sit vxor filij dñi tui: sicut locut⁹ ē dñs. hh Qđ cū audisset puer abraā: procidens ii adorauit in terra dñm. kk Prolatisq̄ vasis argenteis ⁊ aureis: ac vestib⁹: ll dedit ea rebecce pro munere. mm fratribꝰ q̄z eius ⁊ matri domꝰ obtulit. nn Pasto conuiuio: vescentes pariter ⁊ bibentes manserunt ibi

h Bibe. qđ modicū aut nihil est respectu illi⁹ miraculi. Et iō nullo mō vi verꝫ. ⁊ iō dicendum q̄ p ly hodie nō designat nisi termin⁹ ad quem venerat illa die. non aūt termin⁹ a q̄ recesserat ab abraam. i Interrogauiq̄ eam ⁊ dixi. Cui⁹ es filia. q̄ rūdit. filia bathuelis sum ꝛc. ⁊ subdit.

5 Suspendi itaq̄ inaures ꝛc. et hoc ꝓz veritas illi⁹ qđ supradictum est. s. q̄ eliezer prius interrogauit de pie ⁊ cognatiōe rebeccē: q̄z sibi daret iocalia. b Dic obrem si facitis ꝛc. ꝓcedēdo rebeccā ꝓ ysaac filio suo. i Indicate mihi. vt negociū pficiat. k Sin autē aliud placz. s. eā denegando.

l Et hoc dicite mihi. vt possim de alia quidere cō sequit.

m Et vadam ad dexteraz. i. ad q̄rendum de filiabus ysmaelis.

n Siue sinistram. i. ad q̄rendum de filiabus Loth que erant etiam de cognatione abrahe et ysaac.

o Rñderunt. Hic ꝓnr describit diligis ꝓcessio. cum dī. Rñderunt laban ⁊ bathuel. Iste bathuel fm Josephum erat frater rebeccē ⁊ laban erat iunior eo. iō vltimo nominat. Ra. sal. dicit q̄ erat pat rebeccē. Oz aūt vltimo nōiat. q̄ est q̄z licet ꝓmo ꝓsenserat in matrimoniū rebeccē. tñ postea voluit impedire vt plenius diceret.

p A dño egressus est sermo. s. q̄ rebecca dict ysaac. hoc direxerunt ꝓpter signū qđ eliezer eis narrauerat.

q Tolle eā ꝛc. si tñ ꝓsentiat qđ patz ex hoc. q̄ rediit est postea ꝓsensus eius.

r Adorauit in terra dñm. de hoc qđ direxerat eū in negocio sibi iposito.

s Prolatisq̄ vasis ꝛc. i. iocalibus mulieb⁹ de tali materia factis. In sacra enim scriptura instrumenta artificis. ⁊ arma militis. ⁊ iocalia mulieris ⁊ similia in hebreo communiter nominant eor vasa. vnde. i. Reg. xx. ca. dicit de ionatha q̄ tradidit arma sua puero. In hebreo habetur vasa. ⁊ in alijs multis locis est similis locutio. t Do-

dit ea rebecce p munere. qđ solet dari sponsis đ nouo ꝓcessis. v Surgens aũt mane. hic ꝑ̃ nr̃ scribit cõ iugis adductio. vbi ꝓmo accipit eliezer lniaz đi.

r Dimitte me vt vadaz ⁊c. ꝓmonẽ dirigit ad illos q̃ erant principales: ⁊ isti erant laban frat rebecce ⁊ mr̃ ei⁹ ⁊ iõ subdit.

y Rñdert frat ei⁹ ⁊ mr̃. Si aũt alicꝫ libri bñt b frẽs. falsa est ira ⁊ iõ đ isto fratre dom est. q erat laban q̃ erat pri mogenit⁹ bathuel. ß si q̃rat q̃re nõ rñdit ipse bathuel: ꝓ rebecce q̃ consenserat mrimonio. vt p̃ dictũ est ỹm opimonẽ Ra. sa. rñdet q̃ interim pmituerat đ dicta ꝓcessione. ⁊ volebat impedire. ⁊ iõ statim angelus dñi ꝓcussit eum ⁊ mortu⁹ est

z Maneat puella ⁊c. in hebreo bi maneat puella dies vel decẽ. ⁊ exponũt heb. dies i plurali. i. q̃ annũ. vel decẽ. i. q. r. mẽses.

a Nolite ⁊c. ac si di. q̃ via mea⁊ retardaret ꝺiret diuine volũtati.

b Dixert ⁊c. q̃ in mrimonio reqrit ꝓsensus expssus

c Dimiserunt ꝫ ⁊c. alicꝫ libri bñt delboram. ß non est de textu ß tñ subintelligit. Dicit aũt nutrix illi⁹. q̃ cu⁊ ꝓpter hoc associata est ei. ⁊ forsitan cum hoc lactauerat eam a cunabulis ⁊ cum ista bñ fuerunt alie puelle ⁊ ancille ei associate. vt. j. dicer̃ lz hoc nõ expmat.

d Seruũcꝫ abrahã ⁊ comites e⁹. q̃ erat đ domo abrae

e Impcantes ꝓspera sorori sue. ⁊ nõne ista dicunt de mre laban ⁊ fratre ei⁹ q̃ loquebant eliezer vt supra dictum est. quo ꝫ vocat sororem mris sue? Dicendum q̃ in recessu rebecce ꝓcucurrerũt multi de sua cognatione sic solet fieri in talibus. maxime q̃ ibat ad terraz longinquaz. nũc aũt ita est q̃ nõia fratris ⁊ sororis cõia sunt oib⁹: q̃ sunt eiusdem cognatõis. vt supradictũ est pluries. ⁊ q̃ oẽs q̃ illic ꝓuenerant ꝓpter ei⁹ recessum impẽcabant ei bonũ: iõ scriptura hic vtit noie cõi. i. sororꝫ q̃ hoc mõ poterat dici sororem oim illorꝫ.

f Egit rebecca ⁊ puelle ei⁹ ⁊c. ex q̃ ꝓz qđ supradictũ est. i. q̃ habebat alias mulieres in comitiua sua cum delbora nutrice sua.

g Eo aũt tpe ⁊c. causa recreatõis. ⁊ cã subdit.

b Habitabat em̃ in terra australi. i. in bersabee. que est in pte australi terre ꝓmissionis. ⁊ est ꝓpe puteum illum q̃ vocat videntis ⁊ videntis. ꝓpter qđ defacili poterat ibi illuc ambulare.

i Et egressus fuerat ⁊c. heb. dicũt ad orandũ: q̃ circa tpus vespaꝝ ꝓsuetudo est iudeis orare. vel forsitã egressus fuerat ad videndum dispositõez celi ⁊ aliꝫ stellaꝝ q̃ incipiebant apparere. q̃ edoct⁹ erat in astronomia a pie. q̃ prim⁹ eam docuit in egypto q̃m ibi descendit vt supradictum est. xij. ca.

k Cũcꝫ iam eleuasset ⁊c. i. cognouit. q̃ erãt distincti ab alijs. vt supradictum est. l Rebecca q̃s respectu ysaac. q̃ videbat eum inclinantem versus eos.

m Descendit de camelo. vt faceret ei reuerentiam.

n Et ait ad puerꝫ. i. ad eliezer. o Quis ẽ ille hõ ⁊c. puus em̃ quesiuit hoc ⁊ audiuit q̃ erat ysaac antecꝫ descenderet. lz sit scriptũ post. q̃ nõ oia sp sic scripta eo ordine q̃ facta vt ꝓdictũ est.

p Et illa ⁊c. heb. dicũt gumpiã. i. ornamentũ capitis.

q Operuit se. vt honestior apparet in ꝓspectu eius.

r Seruꝰ aũt cuncta ⁊c. s. ꝓcessũ vie et signuz datũ sibi a deo de rebecca.

s Narrauit ysaac dño suo. qđ intermisit in aliqbus libris nõ est de textu

t Et intantũ dilexit eã ⁊c. i. leniret q̃ si trib⁹ annis ante. qđ ꝓz q̃ sequnti cadi q̃ ysaac erat. xl. annoꝝ q̃n accepit rebeccaz. Sara aũt erat. xc. annoꝝ q̃n natꝰ est ysaac. vt hi ẽ. ca. xvij. q̃bus si addant. xxxvij. faciũt annos. cxxvij. qđ fuit totũ tẽs vite sare vt dictũ est

ẽ. ca. xviij. ⁊ sic ptz ꝓpositum. Temperet nõ totaliter auferret. Et q̃ ptz magna affectio ipsi⁹ ysaac ad matrẽ suaz que iam obierat tribus annis ante.

¶ In ca. xxiiij. vbi dr̃ in postil. Sed ad terram ⁊ cognationem meam ⁊c.

¶ Additio. j.

Hi translationi nr̃e hz. Ez ad terram ⁊ cognatõez meam ꝓficiscaris. Ista hebraica dicit. Ez ad terrã natiuitatis mee. terra em̃ natiuitatis abrae vbi erat dom⁹ patris ei⁹ fuit mesopotamia. nõ aũt bur chaldeoꝝ: vt oñsum fuit ẽ. in prima additõe ca. xij.

¶ In eodem ca. xxiiij. vbi dr̃ in postil. Dixitcꝫ ad eam cuius es filia ⁊c.

¶ Additio. ij.

On vi necessariũ in hoc loco mutare ordinẽ narratõis. satis em̃ rõnabile ẽ q̃ eliezer daret localia antecꝫ certitudinaliter sciret. q̃ puella esset de cognatione abrae. vt suam oñderet curialitatẽ. sicut etiam ipa puella curialem ⁊ humilem se oñdit erga ipm. Oz autem postea in narratõe eliezer ꝓposuit interrogatoz datio-ni põt intelligi p antiquatoz. vel forte hoc dixit vt nõ esti maret leuis.

¶ In eodem ca. xxiiij. vbi dr̃ in postil. Ubi erat fons ⁊c.

¶ Additio. iij.

Ebraica veritas hz. Qui festinans egressus est ad hominem foris ad fontem. vnde q̃ scripserit fons tm: non recte se habuerũt in hoc loco.

¶ In eodem ca. xxiiij. vbi dr̃ in postilla. Interrogauitcꝫ eam ⁊c.

¶ Additio. iiij.

On hz ex hac narratõe intentum postil. põt em̃ intelligi. ꝓut dictum fuit supra suo loco eodez ca.

¶ In eodem ca. xxiiij. vbi dr in postil. Sed si querat ꝛc.

¶ Additio. v.

DOn oportet fingere pensitudinē barbuelis: nec ei⁹ mozē in hoc loco, put Ra. sa. dicit. de q̄bus nulla fit mētio in scriptura: s̄ ꝓbabili⁹ vr dom q barbuel antiq̄oz ꝛ magis sensat⁹ nolebat differre missionem rebecce credēs q̄ ista erant a deo ordinata put direxat pr⁹ ad dño egressus est ymo. s̄ labā q̄ erat iunioz ꝛ mr rebecce ex q̄dam carnali fragilitate volebant differre negotiū put seq̄t. Dneat puella nobiscum.

¶ In eo. ca. xxiiij. vbi dr in postil. Vel forsitan egressus fuerat advidendum dispositionem celi ꝛc.

Additio. vj.

Dcere q abraaz fuit edoct⁹ in astronomia. ꝛ q̄ p̄m⁹ eaz docuit in egypto: nullum fundamētum hz in sacra scriptura. nec etiam rōni vr ꝓsonū. Primū patz. nō em̄ in hist⁹ia ꝓpria ipsi⁹ abrae q̄ hr in hoc li. Geñ. nec etiam in pā. seu ꝓphis: vbi q̄nq̄ fit mētio de abraam hoc inuenit: vt est manifestū discurrēti. Sedm ptz. tum q ꝛ etiam apli q̄ fuerāt a deo maxime illuminati. intātum q eis dr Job. xxj. Abscondit vos oēm veritatē. nō exponit cōiter q fuerūt illuminati de veritatib⁹ mathematicis seu astronomicis. s̄ de his q̄ sunt ad salutem necia. multominꝰ hoc dom est de abraam: quē scriptura ꝓmendat de fide: ꝛ timore dei. ꝛ de op⁹ib⁹ virtuosis. nunq̄ tñ aliq̄ scia vel arte: q̄ humanit⁹ pōt inueniri. tum q ꝛ scia egyptioꝝ in scriptura reprobat tanq̄ diuinatio superstitiosa. vñ Esa. xix. ca. dr egyptijs q̄si increpando. vbi nunc sunt sapientes tui: ꝛ annuncient tibi ꝛ indicent ꝛc. tum q ꝛ ex hoc daret occasio infidelibus seu hereticis. q̄ ea q̄ deus operat miraculose, p sanctis suis seu p eos. attribuunt malitiose influētijs celestib⁹ seu dēmonijs mō q̄ xpo dicebat Mat. xij. ca. In beelzebub pncipe dēmoniorꝝ ejicit dēmonia. et multo fortiꝰ de abraam tales puersi dicerent. q ea q̄ deus p eo fecit circa pharaonem ꝛ abimelech ꝛ hmōi essent perpetrata p virtutes seu influentias astroꝝ: cui⁹ oppositum etiam fatebant pagani. vñ. s. ca. xxj. Abimelech ꝛ principes exercit⁹ sui dicebant abrae: deus est tecum in oib⁹ q̄ operaris ꝛc. vñ nec etiam vr dom de ysaac q erat edoct⁹ in astronomia a pre rōnab⁹ iam dictis. Hz poti⁹ cū de eo dr: q egressus fuerat ad meditandū in agro. intelligendum est de meditatōe ptemplatōis ꝛ hmōi put ptinet sanctis virīs q̄ in lege dñi meditāt die ac nocte. ꝓptim aūt ysaac q̄ fuit deo oblat⁹ in sua puericia hoc ptinebat. In alijs vo libris dr. Et egressus fuerat ad exercendum in agro. qđ p lrām hebraicam in hoc loco positam: etiam sic pōt intelligi. ꝛ est sensus q egressus fuisset ad exercendum se corporaliter in agro tpe vesptino. cū iam inclinata est dies ꝛ est feruor mitigat.

¶ Replica correctorij p burg. bussitam.

In ca. xxiiij. vbi postil. illud qđ dr. Sed ad terraz ꝛ cognatōz meam pficiscaris. exponit de baram. Burg. exponit de mesopotamia. cui⁹ correctoriuz regre s. ca. xij. in pn. ¶ Item ca. eodem vbi exponit illud dictuz eliezer. cui⁹ es filia ꝛ p anticipatōz burg. redarguit vsq̄ ad suipsi⁹ involutionem. Negans em̄ anticipatōem ex rōnabili cā posita ꝓcedit eandez sub eodem ꝓtextu ex cā min⁹ rōnabili. vtz ex ei⁹ ꝓcessu quem vide. Item in eodem ca. vbi eliezer refert ordinem facti. s. q pater interrogauit cui⁹ eēt filia. ꝛ cognito suspendit inaures ꝛ dedit iocalia. postil. dicit. q sunt p anticipatōez dicta. vbi ꝓmo dr dedisse iocalia ꝛ post interrogasse. s̄ burg. dicit q hoc nō habere ꝓpositum s rōem non assignat. Item ca. eodem q̄ dr. Mancat puella. Ra. sa. exponēt em illud. burg. reprobat eo q ꝛ vt dicit. nō hz fundamētū in scriptura. eadem rōne ꝛ expositio burg. in scriptura nōn fundari. ¶ Item ca. eo. circa illum passum. quō ysaac fuit egressus ad meditādum in agro. postil. dic. q̄ forte etiaz ad videndū dispositōz celi. q: didicit a patre sciam astroꝝ: put dic iosephus. Abraam etiā docuisse egyptios. b burgen. valde egreferens dicit nullum fundamentum hr in sacra scriptura. nec etiam rōni ꝓsonum ex multis q̄ infert. Hz burg. q̄ ad primū se facit familiarem argumēto bussitaꝝ refutato in magno ꝓcilio ꝓstantie. vicz non hr exp̄ss̄ in sacra scriptura: igit credi non oportz. vel falsum est. loc⁹ em̄ ab auct⁹ negatiue nō tenet. Hz q̄ ad sc̄m videnē impertinentia q̄ infert burg. nam nō vr verꝫ. q astronomia distrabat a ꝑtute. fide ꝛ timore dei. Hz dr in singulare ꝓmendatōz q abraam fuit astronom⁹. nec est detestandum in abraam q egyptios artē bonaz docuerit. quem p abusum verterūt in superstitiōz. ꝛ astronomiam in astrologiam. Sepe em̄ bonaꝝ sciaꝝ fit abusus. q̄nimo heretici cuāgelio ꝛ sacra scriptura abutunt. etsi sancti hmōi scias bonas ꝛ demonstratiuas sciuerūt. et eo non dat occasio infidelib⁹ malе sentiendi de sanct⁹. s̄ in decasiones sumpserint sinēdi sunt vt ceci ꝛ duces cecoꝝ vñ iosephus dicens abraam docuisse in egypto astronomiam. nō intendebat hoc vicium imponere patriarche. q vsus fuisset in doctrina vel ope mathematicorum ꝛ astrologoꝝ superstitione ꝑm ipm. s̄ q docuit ea q̄ artis sunt. ꝛ q̄d miꝝ si filiū suum docuisset idipm vt in factura dei delectari potuisset.

¶ Cap. xxv.

Abraam vo. Postq̄ moyses descripsit electōez fidelis pli deducendo p abraaz. b pr̄ hoc idem facit p ysaac filium suū. ꝛ q: vbi terminat vn⁹ stipes. ibi incipit alius segns. io primo describit ipsius abrae finis ꝛ ꝓsūmatio. secdo ipsi⁹ ysaac generatio ibi. De q̄z sunt generatōes ysaac. ꝓma diuidit in duas. s. in ptem principalem ꝛ incidentalē ibi. De sunt generationes ysmael. Finis aūt ꝛ ꝓsūmatio ipsi⁹ abrae describit in hoc q ordinatōe facta de filijs suis ꝛ de bonis sepult⁹ est honorifice occasione tñ filioꝝ de q̄bus hēbat ordinare primo fit mētio de filijs abrae post mortem sare genitis cum dr. b Aliam duxit vxorē noie cethurā dicūt hebrei q ista fuit agar. q̄ nota est cethura. que in hebreo sonat thurificata. Cui⁹ rō est. q: sicut dicunt ita munde se custodiuit post̄q̄ cum filio de domo abrae recessit. ac si eēt deo oblata vel ꝓsecrata. ꝓpt̄ qđ mortua sara abraaz misit filiū suum ysaac ad reducendum eam sibi. Hz ꝑ hoc videt qđ infra dr eodē ca. Filijs aūt ꝓcubinarꝫ largit⁹ est munera ꝛc. Et q̄videt q cum agar fuit alia sibi ꝓiuncta ꝓter saram. Hz posset dici. q hic accipit plurale ꝓ singulari. ꝛ econuerso. aliq̄n in scriptura accipit singulare ꝓ plurali vt dictū est supra. xix. ca. Donat etiam agar in plurali. quia bis fuit ipsi abrae coniuncta. ita q tenet quasi vicem duarum. vnde ꝛ in bibl⁹ hebraicis correctis hoc nomen concubinarum in hoc loco scribitur diminute. ad designandum q non fuit nisi vna. Expositores autē catholici ꝓmuni⁹ dicunt. q ista cethura fuit alia ab agar iunioꝝ illa. ꝓter quod de facilius concipere. Hec accepit eam Abraam libidine ductus. sed

habuit ꝓlem ex ea. Et dedit ei nomen. Et dedit cuncta que possidebat ysaac filio suo. Et filijs concubinarum que habuit abraam dedit munera. Et separauit eos adhuc viuens ab ysaac filio suo. Et ad orientalem plagam habitare. Et ad terram orientalem. Et ad terram orientalem. Et ad terram orientalem

amore plis z est figura futuroꝝ. qz sicut agar z ysmael figurauerũt carnales ve. te. sic cethura z filij ei⁹ bereticos q̃ se dicũt ad no. testa. ptinere. c ecclã q̃ p saraz ꝛe signat vna remanet tanq̃ vxor z sponsa. z alie noiant ꝓcubine. c Que pcpit ei ʒãram. z iecsan. noia sunt capita diuersaꝝ gentium descendentiũ ab abraã p cethurã. z ptz ſra vsq; ibi.

d filijs ãt cõcubinaꝝ. vxores ei⁹ fuerũt vtz expdictis. Ez nominant ꝓcubie. qz sara fuit eius vxor pncipalis alibi ctiã in scriptura vxor ꝓcubina noiat Judi. xix. Hẽo filiã dgnẽ. z b bõ bz ꝓcubinaz. z certũ est q̃ erat ei⁹ vxor. vtz ibidẽ.

e Fuerũt aũt ꝛc. In heb. ponunt isti numeri distincte. sic cẽ tũ anni. septuaginta anni z q̃nq; anni. z hoc vt dicũt heb. ad designandũ q̃ abraaz fuit ita mũ d⁹a pctõ q̃n fuit centũ annoꝝ. z lxx. sicut q̃n fuit solũmodo. v. annoꝝ. sicut supra dictum est de sara. xxiij. ca.

f Et defeciens mortu⁹ est. morte naturali. g In senectute bona. i. in diuina gr̃a. b Congregatusq; est ad pplm suum. qz anima ei⁹ recepta est ad ymbũ sanctoꝝ patꝝ.

i Et sepelierũt ꝛc. deferentes ei honorẽ patrũ. z lz fuerint ibi alij multi ad honorãdum sepulturã abraae. isti tñ q̃ erant pncipales solũ exprimunt. k In agro ephrõ scribit h ephron diminute ex cã pdicta. c. xxiij. z tpalib⁹.

l Et post obitũ ꝛc. i. augmẽtauit eũ in spũalib⁹ bonis z tpalib⁹. m De sẽ generatões ysmael. qz scriptura fecerat mentõz de honore quẽ detulit ysmael patri suo in ei⁹ sepultura. iõ bzeuit hic ei⁹ describit generatio. z ptz vsq; ibi. n Deficiensq; mortu⁹ est. ex q̃ vi esse mortu⁹ morte nãli. In heb. ãut nõ dr Mortu⁹ est ſ trãsht. qđ non dr in scriptura de aliq̃ moriente nisi in sto. vt dicũt hebrei z iõ dicũt q̃ decessit in gr̃a. z etiã ex hoc qđ subdit. Et appositus est ad pplm suum.

o Coram cũctis fratrib⁹ suis obijt. hebrei dicũt posuit. nec accipit hic in significato generali. ſ spãli. put importat positõz vel fictionem tentoriorum. z hoc rndet ei qđ supradictũ est. xxvj. ca. E regione vniuersoꝝ fratrum suos figet tentoria. tn de malis suis finaliter peniuit. vt dictũ est. Sciendũ etiã q̃ vbi nos hẽm⁹ obijt. in heb. dr nephal. z est ꝛbum eq̃uocũ. qz significat idem qđ cecidit. p q̃ trãslatoz nr̃ posuit obijt. z significat idem qđ tẽtorizauit vel tentoriũ fixit. z hãc significatõz secũt hebrei. fm aũt translatõz nr̃am exponit sic.

o Coram cũctis frib⁹ suis obijt. i. ante frẽs suos ita q̃ ly coram nõ importat pñtiam loci ſ antecessionem temporis. Item aliter vt importat pñtiam loci. q̃ filij sui congregati fuerũt in ei⁹ morte ꝑ ꝓpe eius bouorẽ q̃ vocant b frẽs eo mõ loq̃ndi q̃ iacob dixit laban. Pone hic coram me z frib⁹ tuis. vt hi. j. xxxj. ca. z certũ est q̃ erant ibi filij iacob z filij laban. p De q̃z sunt generatões ysaac. h

cuncta q̃ possederat ysaac: q filijs aũt ꝓcubinaꝝ largitus ẽ munera: z separauit eos ab ysaac filio suo dũ adhuc ipe viuẽt ad plagã orientalẽ

e Fuerũt aũt dies vite abrae cẽtũ septuagintaq̃nq; ãni. f z defeciẽs mortu⁹ ẽ ſ in senectute bona pulcraq; etate z plen⁹ dieꝝ. ſ congregatusq; est ad pplm suũ z sepelierũt eũ ysaac z ysmael filij sui i spelũca duplici q̃ sita ẽ k i agro ephrõ filij seor ethei e rgione mãbre: quẽ emerat a filiis heth. Ibi sepult⁹ est ipse z sara vxor ei⁹. l Et post obitũ illi⁹ bñdixit dr⁹ ysaac filio ei⁹: q̃ habitabat iuxta puteũ noie viuẽtis z vidẽtis. m De sẽ generatões ysmael filij abrae quẽ pepit ei agar egyptia famula sare: z h noia filioꝝ ei⁹ in vocabulis z generatiõib⁹ suis. Primogenit⁹ ysmael nabaioth: z cedar: z abdael: z mabsan: masma q̃z z duma z massa adad z thema z iachur z naphis z cedma. isti sũt filij ysmael z h noia p castella z oppida eoꝝ. xij. pncipes tribuum suaꝝ. Et facti sũt ãni vite ysmael cẽtũ. xxxvij. n defeciensq; mortu⁹ ẽ z appositus ad pplm suũ. Habitauit aũt ab euila vsq; sur: q̃ respicit egyptũ itroeũtib⁹ assyrios o coram cũctis frib⁹ suis obijt. p De q̃z sũt generatões ysaac filij abraã. abraã gẽuit ysaac. q Qui cũ. xl. esset annoꝝ: duxit vxorẽ rebeccam filiã bathuelis syri d mesopotamia sororẽ laban⁹ Bepcat⁹ q̃z ẽ ysaac dñm p vxore sua. eo q̃ eẽt sterilis r Qui exaudiuit eũ z dedit pceptũ rebecce⁹ ſ collidebãt in vtero e⁹ pueri. s Que ait t Si sic mihi futurũ erat q̃d nccẽ fuit ꝓcipere. v Perrexitq; rebecca

mutuo: z h fuit signũ future ꝓtẽtõis iuxta eos z inter pplos ab eis derivãdos ydumeos. l. z iudeos. dr⁹ enim futura oũdit aliq̃n vbis z aliq̃n facẽ vt in ista collisioe. sic z supra dictũ ẽ de querelle vxoris lot in statuaz salis. xix. ca.

t Si sic ꝛc. timebat enim de aborsu puerorũ. z per ꝓns de ipsa morte.

v Perrexitq; rebecca vt ꝓsu. dr. dicũt hebrei q̃ iuit ad melchisedech q̃ erat sacerdos dei excelsi. z ad heber q̃ habebat spm̃ ꝓphetie. vterq; enim adhuc viuebat. qđ patet si ꝓputent anni eoꝝ. De melchisedech enim supra dictũ est q̃ erat sem filius noe. de q̃ scribit. c. xj. ca. q̃ biennio post diluuium genuit arphaxat. z postea genuit arphaxat virit q̃ngentis annis. Si aũt ꝓputent anni a diluuio vsq; ad nativitatem iacob z esau. nõ inveniunt tot ãni. a diluuio vsq; ad nativitatẽ arphaxat fluxerũt duo anni. vt iaz dictum est. arphaxat aũt cũ cẽt. xxxv. annoꝝ genuit sale. Sale vo cũ cẽt. xxx. annoꝝ genuit heber. z heber. xxxiij. annoꝝ genuit phalech. z phalech. xxx. annoꝝ genuit reu. z reu. xxxij. annoꝝ genuit saruch. z saruch. xxx. annoꝝ genuit nachor. z nachor. xxix. an. genuit thare. z thare. lxx. an. genuit abraam. Et ista hñt c. xj. ca. Abraaz aũt cum esset. c. annoꝝ genuit ysaac. vt hi. c. c. xxj. Ysaac aũt erat lx. annoꝝ q̃n nati sunt esau z iacob. vt hi. j. eo. ca. Si aũt ꝑ dicti anni a diluuio vsq; ad nativitatem iacob simul cõiunganẽ faciunt annos. cccclij. Ex quo patet q̃ melchisedech vixit vltra. l. annos. Dr autem heber similiter viuere. põt silr pbari. accipiendo ex vna pte omnes annos vite eius. z ex altera computãdo annos a nativitate heber

vſq; ad natiuitatem iacob ⁊ ēſau. ¶ Due ānt gentes ⁊c. i. capita duaꝝ gentiū iudeoꝝ ⁊ idumeoꝝ. ¶ Et maior ſuiet minori: hoc impletū ē tpe dō. q̄ fecit idumeos ſibi tributarios. vt bz. ij. Reg. viij. ca. ¶ Et pfecti⁹ impletū ē in xpō cui colla gentiū ⁊ pncipū terre ſubdita ſunt. ⁊ maxime impiū romanū qđ iudei dicūt ſignificari p ēſau.

3 ¶ Qui pm⁹ egreſſus ē rufus erat. iō vocat⁹ eſt edom.

a ¶ Et tot⁹ in more pellis hiſpid⁹. i. piloſ⁹. iō dict⁹ ē ſeyr. i. piloſus.

b ¶ Protin⁹ alt egredies ⁊c. m ſignū q̄ foret eum ſupplantaturus.

c ¶ Idcirco appellauit eum iacob. i. ſupplantatorem.

d ¶ Geragenar⁹ erat yſaac. ¶ Et q̄ p3 q̄ fuit cuꝫ rebecca vxore ſua. xx. ānis anteq; pareret. q̄ erat. xl. annoꝝ q̄n accepit eam vt pdictū eſt. ⁊ iō queritꝫ

b q̄re n̄ accepit aliam. ſicut p3 ci⁹ abraam accepit agar poſtq̄. x. annis pmanerat ¶ Gare ſterilitatē. q̄ hoc erat tp̄us determinatū vt dictū eſt. xvj. ca.

c ¶ Dicūt hebr. q̄ yſaac ex q̄ uolūtarie acceſſit vt immolaret vt pdictum eſt. xxij. ca. ex tūc fuit pſecrat⁹ dō: ⁊ nō fuit ei licitū bre niſi vnicam vxorem. ⁊ hoc pſonat dicto apl̄i. ¶ Timo. dicentis. de epo q̄ eſt deo pſecratus. q̄ dz eſſe vxoris vnius vir.

c ¶ Quib⁹ adulē. hr deſcribit natoꝝ ꝓuerſatio cum dr.

f ¶ Fact⁹ eſt ⁊c. ¶ Ex q̄ p3 q̄ ſua occupatio erat circa frena.

g ¶ Iacob aūt vir ſimplex. i. ſine plica uoloſitatis. nō aūt dr ſimplex ꝓpter defectum induſtrie.

h ¶ Habitabat in tabernaculis. dicūt hebrei q̄ iſta tabernacula fuerūt tabernacula melchiſedech vbi vigebat cultus dei cū eſſet ſacerdos dei excelſi ⁊ tabernaculū heber: q̄ fuit ꝓpha. ⁊ vocebat venientes ad ſe de diuinis. ¶ Ex q̄ p3 q̄ occupatio iacob erat pncipaliter circa diuina. vñ dicunt hebrei q̄ ipe habitauit in tabernaculo heber. xiij. annis.

i ¶ Et rebecca diligebat iacob. cā aūt erat: q̄ p reuelatoꝝ diuinā hūerat q̄ ipe dēbat fratri ſuo pferri vt dictum eſt.

k ¶ Coxit aūt iacob pulmētum. hic ꝓpr deſcribit primogenite trāſlatio. cui⁹ occaſio fuit ꝓcupia pulmenti qđ coxerat iacob. l ¶ Da mihi ⁊c. q̄ erat lentib⁹ rufis.

m ¶ Quia opido ⁊c. i. valde. n ¶ Quam ob cām ⁊c. iſta nō fuit tota cā ſ ps cāe. q̄ cū hac fuit alia cā q̄ pdicta eſt.

o ¶ Vende mihi primogenita tua. ¶ Ad intellectum lre ſequntis hic primo queritꝫ quō iacob q̄ erat ſancte vite vt pdictū eſt: petijt ſibi vendi pmogenituram. q̄ tpe legis nature q̄ tūc currebat. pmogeniti erant ſacerdotes. ⁊ ſacerdotiū ſp fuit reputatum qđ ſacr̄. ⁊ iō vi ſymoniam omiſiſſe. ¶ Item de iure primogenite erat q̄ hr̄et dupliciter ptē in bonis patris reſpectu alioꝝ: ꝓpter qđ ioſeph cui iacob dedit primogenituram inter alios frēs habuit duas ſortes ⁊ duas tribus inter alios filios iſrael. ſ. tribū ephraim. et tribū manaſſe. ¶ Cū igr yſaac p3 eo hr̄et multa bona ſeq̄t etiam q̄ primogenitura in bonis temporalib⁹ multum valebat: ⁊ ſic videt iacob feciſſe magnam fraudem ⁊ receptionem in hoc. q̄ p re tam modica. ſ. eſau pulmenti acq̄ſierit ab eſau ius primogenite. ¶ Ad primū dicendum q̄ ſus primogenite erat ipſi⁹ iacob de iure. q̄ ex determinatōe diuina vt pdictum eſt. q̄ minor fuit ꝓpoſitus maiori. ſcz ſic dō malach. j. dixit dns. ¶ Iacob dilexi eſau aūt odio habui. ¶ Et apls ad Ro. ix. dicit q̄ hoc dictum eſt de ipſis anteq; nati fuiſſent ex diuina electōne. ⁊ ſic p3 q̄ ex diuina ſnia dēbat ipi iacob ius ꝓmogenite ⁊ iſtud fuit ſibi reuelatū a mr̄e. Eſau ꝫo de facto primogenituraꝫ poſſidebat: ⁊ iō licitum erat iacob pdictū ius ad ſe retrahē caute: qđ fec̄ q̄n vidit ipm eſau ita laſſum venientē de agro q̄ timebat mori ſcz q̄ tunc min⁹ appreciabat ius primogenite ſicut dixit. ¶ En morior: q̄d mihi pderūt primogenita. vidit etiam ꝓcupiſcentem ⁊ petentem pulmentū qđ ꝓparauerat ꝓ ꝓpr̄is tūc vidit tp̄s cōueniens in q̄ius ꝓmogenite ſibi debitū p modū ēptōis retrahē ad ſe poterat. qđ ⁊ fecit. nec in hoc peccauit. q̄ non intendebat emere rem ſacram. ⁊ redimere veratoꝝ ſuam. ¶ Eſau aūt peccauit: nō ſolum peccato gule inordinate ciborū appetendo ⁊ etiam pctō ſymonie rem ſacraꝫ vendere intendendo ⁊ ſic patꝫ ad primū. ¶ Ad ſcdm p3 ex dictis. q̄ ex q̄ ſuī erat de iure. poterat p nihilo accipe. ⁊ iō in modico pcio nulla fuit deceptio a pte ei⁹: verūtn q̄ nō eſt veriſimile. q̄ rem tanti valoris p tam modico pcio vendere peteret. nec alī⁹ vellet vendere. iō dicūt hic hebrei q̄ cibus iſte de q̄ hic agit nō fuit pcium emptōis primogenite. ⁊ vltra pcium datū fuit a iacob p modū curialis conſuetudinis. q̄ in trāſlatōe rei notabilis recipiens vltra pcium ſoluit vinū. p qđ intelligit prandium vnū. ¶ Et hoc vi ex lra cum dr.

p ¶ Vendidit eſau ⁊ vendidit primogenita: ſ quantum fuit precium ſcriptura non determinat. ſicut nec in multis alijs.

q ¶ Et ſic accepto pane ⁊c. p auantagio vltra pcium ſm conſuetudinem vendentium. ¶ Si aūt q̄ hoc arguat p illud qđ dicit apls ad heb. xij. ne q̄s fornicator aut ꝓphanus q̄ ꝓpter vnam eſcam vendidit primogenita ꝓt dici ſm iſtaꝫ opinionem q̄ ly ꝓpter non notat pcīj quantitatem ſ ſolum cāꝫ motiua: q̄ illa eſca fuit cā motiua ad tractandū de venditōe vt dictū eſt.

r ¶ Paruipendens q̄ primogenita vendidiſſet. ¶ Erat cm̄ fortior virib⁹ ipſo iacob. ⁊ intent⁹ cautelis mundanis p que cogitabat retinere ius primogenite. non obſtante venditione ⁊ iuramento.

¶ In ca. xxv. vbi dr̄ in poſtil. vnde in bibl̄ys hebraicis correctis ⁊c.

¶ Additio. j.

¶ Er hoc autem q̄ hoc nomen ꝓcubinaꝫ in hoc loco ſcribat diminute. non deſignat q̄ non fuit niſi vna ꝓcubina. vocabulum cūj quod hic in

hebraico ponit sp significat ꝓcubinas in plu. sive scribat diminute sive integre. vtz sciente linguam.

In eodē ca. xxv. vbi dr in postil. Congregatusq; est ad ꝓplm suum. Additio. ij.

Non modicum attendendum esse vr. q; de nōnullis sanctis antiq; testa. cū de hac vita migrauerunt. scriptura dicit ipos ꝓgregari ad ꝓplm suum vt de abraaz. j. xxv. ca. de ysaac. et Gen. penul. de iacob filr de moyse et aaron in suis locis. nūq; tn de aliq eoz dr q; obdormiuit in dño. sicut de q̄busdam no. test. vt Act. vij. c. de stephano dr. Et cū hoc dixisset obdormiuit in dño. et sic de q̄busdam aliis: qd catholice veritati valde ꝓsonat. sm quam antiq; iusti añ passionē xpi decedentes in hoc discernebant ab iniustis. qz iustiq; congregabant ad ꝓplm suū. s. ad lymbum scoz. nō tn dormiebant in dño: cui⁹ facie nōdū fruebant. de iniustis no dr. Peribit alia e⁹ rō. vt supradicti ctn est. et iaz in multis locis. qz tali ꝓgregatiōe carebant. de iustis no post passionē xpi decedentib⁹ ꝓprie dr. Dormiert in dño rō. qz post hāc vitā in dño p beatā fruitōz recescunt.

In eo. ca. xxv. vbi dr in postil. In hebreo aūt nō dr mortu⁹ est s transijt rō. Additio. iij.

Cū hebreo in hoc loco nō dr transijt. s deficies mortuus est. et ex hac secūda ꝓticula datr intelligi q; in gra decessit. put dictum fuit in additōe immediate p̄cedenti.

In eo. ca. xxv. vbi in postil. dr. Perrexitq; vt ꝓsuleret dñm rō. Additio. iiij.

Quidam expositores hebreoz dicunt et est magis ꝓsonum lre. q; nō init ad aliquē ꝓbetam. s ad aliquem locum deuotū et secretum. in q; getius oraret deum. cui ꝓsonat glo. nra. et etiam verbum qd hic ponit in hebreo vbi dr. Vt ꝓsuleret dñm rō. idem em verbum ponit hic et in ps. vbi dr. Exaudiui dñm rō. qd nō significat ꝓsultatōz tm: s etiam orōnem. vñ sequit. Qui rndens ait. due gentes rō. ipse cū deus quem exaudiuerat p orōem rndit ei p angelum vel occultam inspirationem. nec mirr cum agar egyptia et ancilla sare ꝓbeticas reuelatōes habuit p angelos. vt. j. ca. xvj. et xxj.

In eo. ca. xxv. vbi dr in postil. Due gentes in vtero duo sunt. Additio. v.

Romanum imperiū iudei asserunt esse vnum et idem cū regno xpi seu ecclie. qd tn manifeste est falsum et ab eis miraculose fictū. vt ex hoc credat q; qrta bestia in reuelatōe danielis ꝓtenta accipiat p regno xpi. et sic expectet destructio ejus fienda p messiam suum. quem inaniter expectant. Falsitas aūt hui⁹ fictionis patz in additōe sup Dan. ca. supradicto. Secōm tn catholicam veritatem tpe legis ante aduentum xpi p esau intelligit gens quam ꝓpagauit esau. put glo. in hoc loco testat. sicut p iacob intelligit gens ab ipso iacob sm carnem descendens. s post xpi passionem ecclie p iacob intelligit. et plebs iudeoz p esau. Tūn maior tepe. s. plebs synagoge fuit minoris. s. ipso xpianoz. put in alia glo. in hoc loco bi. Qz autez plebs xpianoz nuncupet nomine iacob vel israel. satis est ꝓsonum rōni: cum ipsi iacob seu israel succedat in fide. que eadem est antiquoz et modernoz. Ex que sit rō quare plebs iudeoz intelligat p esau cuz ab ipso non descendāt sm carnem. nec ei succedant in fide. in libro abdie ꝓbete q; de ydumeis ꝓncipaliter tractat dño ꝓcedente oñdet.

In eodem ca. xxv. vbi dr in postil. Ad intellectum litere sequentis.

Additio. vj.

Dubia hic mota a postil. aliter pnt solui et forte magis ad ꝓpositum. ad qd sciendum. q; cū bystorie ve. test. figuratiue fuerint: oia em in figura ꝓtingebant illis. vt. j. Coz. x. fiebat tn hoc duob⁹ modis. Primo. s. q; cū illud qd sm bistoriā ꝓtingebat tradebat in scriptura inr lram ad aliquam doctrinam exemplarem inde sumendam. licet vlterius aliquid aliud ꝓfigurarent in melius. sicut patz de immolatōe ysaac. ō. xxij. ca. que q̄dem immolatio sm lram fuit ystuosa et valde exemplaris: cum p eam ad lram insinuat excellentia obedientie et timoris dei in ipso abraaz que cedit in exemplum salutifez aliox. Iz passio xpi p eam figurata esset longe melior. et in talibus bistoriis ꝓter rōem figuralem recipienda est rō lralis. Secundo vo mō illa que sm bistoriam ꝓtingebant tradunt in scriptura solum ad figurandum futura. sicut cum Esa. xx. ca. legit de Esaya q; incedebat trib⁹ annis nudus et discalciatus vt ꝓfiguraret ruinam egypti ox et ethiopum futurā. Similiter Osee. j. legit. q; ꝓpha accepit vxorem fornicariā. et fecit filios fornicationum. vt ꝓfiguraret q; terra fornicatura cet a dño. Et in talib⁹ bistoriis tota rō bistorie accipit a re figurata. nec oportz q̄rere aliam rōem lralem. finis em totalis talium bistoriaz ē nō id qd sunt. s id qd figurant. Rō aūt eoz q̄ sunt ad finē sm ꝓbm assumēda est ab ipso fine. nō em q̄rendum ē an honeste se habuerit Esa. nudis pedib⁹ longis tpib⁹ incedendo. aut si licite se habuerit oseas filios fornicationuz faciendo. qz illa iussu diuino fuerūt facta solum ad figurandum vñ in ꝓposito si gesta iacob cum esau in suis primordijs attendant. manifestū est q; fuerūt instinctu diuino facta solum ad figurandū. q; enim colliderent in vtero mris quuli. non fuit sm nām intentū. nec in scriptura narratum ad hoc. vt inde aliq doctrina exemplaris sumeret. s solum diuino instinctu factū fuit. et in scriptura traditum ad figurandum q; due gentes seu duo ꝓpli diuiderent. vtz p diuinam declaratōz ibi factam. Similiter q; minor frat egrediens ex vtero plātam fris maioris teneret in manu. solum fuit factum et in scriptura narratum. vt figuraret q; iacob supplantatur⁹ erat fris ꝓpriatū. vñ gesta istoz fratz adinuicem sic cum cent in vtero. et cum ex vtero egrederent fuerūt facta et in scripturis tradita vt figurativa tm. nō aūt vt exemplaria vt iam dictū est. Silr tenēdum est de q̄busdam q; ꝓtigerūt in eoz ꝓuersatōe ad inuicem. tam in emptōe ꝓmogeniture. q; in receptōe bñdictois. s. q; ad figurandū tm dño disponente ꝓtigerūt et scripta fuerant. et iō non est in istis q̄renda alia rō lralis vtputa quō iacob petebat sibi vendi ꝓmogenituram. cū reputaret q̄d sacz et bmōi que in postil. querunt. naz iste bistorie bnt rones figurales solum non aūt lrales. vt dictum est de ꝓdictis bistoriis Esaie et Osee. vñ ex hoc ipso q; facta iacob sm se ꝓsiderata in hoc loco viderent esse dolosa et iniusta. sumit rō q; fuerunt facta non ꝓpter se. s ad figurandum. et hoc est qd dicit glo. in hoc ca. sup illud verbum. Erat iacob vir simplex rō. Erat iacob sine dolo habitans in domo vt magna sit qō. quō p dolū accepit bñdictōz q; erat sine dolo. s ad figurandum aliq magnum bscriptura ꝓmisit. hec in glo. Que aūt iste bistorie figuralsent. tradunt doctores spaliter Bsil. in li. Ethy. vbi dr q; esau primogenita sua ꝓpter escam fratri suo minori vendidit. ac postmodum paterna benedictōe sibi ꝓmissa priuatus est. signat eundem ꝓpm israeliticum q; a deo vt liber Exodus narrat primogenit⁹ filius nuncupatus est. qz etiam ꝓpter pnās seculi lucra nō solum primatus sui honorem amisit. verūetiam et regni celestis ꝓmium ꝓparatum adipisci nō meruerit. dño quodammō exprobrāte cum dicit. Auferet a vobis regnum dei et dabit genti facienti voluntatē ei⁹ rō. s Bsil. Si aūt q; hoc dicat: q; s expositio Bsi. et alie simules que in hoc loco tradunt a doctoribus sunt allegorice nō aūt lrales. et iō non facūt ad ꝓpositum. nam in hac postil. ꝓncipaliter agit de sensu lrali. Dicendum q; verz est q; sensus lrālis pnās bistorie est. cum lra simpliciter exponit. q; ꝓprie dr sensus bistorie cuius expositio aūt Bsil. supradicta ē reddditiua cause ipi⁹ sensus lrālis. et sic ptinet manifeste ad sensum lralem. qui ꝓ eam elucidat sm Aug. in li. de vti. cre. put largius fuit ostensum supra in additione sup ꝓlogum ar. iij. et qz ea q; hic tradunt in bistoria solum fuerunt facta ad figurandum vt dictum est. idcirco nō est ibi alia rō ꝓter figuralē q̄renda. vñ sm san. Tho. in ꝓma scde. q. cij. ar. ij. ri respō

sione ad scom ar.v.q si cerimonialia pcepta ve.le.essent data ad figurandum futura.nō bnēnt aliam cām seu rōnem pter figuraleʒ. Ꝫ forte diceret qs pdicta eē ꝫ sniaʒ apli q ꝓbanū esau vocat ex hoc.qđ ꝓter vnam escā vēdidit pmogenita.ad heb.xii. Ex q̄ ptz q esau vitupādus fuit ꝓpt illam venditōʒ.qđ non vī rōnabile fm hanc expositoʒ.nam sicut iacob excusat a volo z hmōi. ex hoc q ista faciebat instinctu diuino ad figurandum. eo mō vī excusandus esau de venditōe stulta seu ꝓbana quam fecit.eo q venditio sua etiaʒ erat figurativa. Ad hoc dom q venditio esau etiam si fuerit figurativa. pcessit tn ex prava intentione.s.ex ptemptu doni spūalis diuini.s. primogeniture qđ donū habuit a deo i sua nativitate.z hoc insinuat cum sequit. Abūt parvipendens.i. ptemnēs q primogenita vēdidisset.ex q act9 ei9 reddit vicios9 z vitupandus. Emptōeʒ aūt pmogeniture ab ipso iacob. psumendū est nō esse factam ex prava intentōe.ꝫ poti9 instinctu diuino.deus em ipm pelegerat adhuc in utero existentem.vtʒ ex hoc qđ supra dī. Maior9 seruiet minori silr ex hoc qđ dī Malach.j. Iacob dilexi: esau vo odio habui.vñ in emendo primogenituram etiam excusabat.eo q veratōʒ suam redimebat.

In eodem ca.xxv. vbi dī in postil. Si aūt ꝫ hoc ꝛc.

Additio.vij.

Ꝫ illa esca nō fuit in pcū qntitatem.ꝫ solū cā moti ua ad tractandum de venditōe.z fuit int illos alia qntitas ꝓvenies in pcium.vt postil.vī dicere.tūc nō est dicendus ꝓban9 esau ꝓter illam escam quam accepit cum sepe cōtingit etiam int viros prudentes. q ex aliq modica cā introductiva incipiunt tractare magnos tractat9.vñ verba apli intelligenda sunt,put sonant z dictis sanctoꝝ in hoc loco ꝓsonant.

Replica correctorij ꝫ Burg.

In ca.xxv. Burg.multa tāgit.q̄dam ꝓsona.q̄daʒ dissona.nō tn p omnia ponderosa nec ptractatōe digna vsq ad locum illum vbi postil. disputat de emptōe z pctib9 int iacob z esau.vbi burg.reprehendit postil.volens melī9 solucre dubia mota dicens finalit.q in ꝓposito nō est querēda rō lrālis? qz rōnes oim dubioꝝ b motoꝝ tm figurales sunt.z ponit exemplū de esaia z osee vide qz digressio est longa.ꝫ pensat? bis q̄ burg. ponit in rnsione ad septimū argumētum sui plogi.apparebit eum frustra laborasse in ꝓposito.ibi em exponēs dcm b. Greg. in mo.vicz cum ordo historie deficit.sese nobis intellect9 mystic9 q̄si aptis iam foris9 ondit. Dicit burg.q historiaʒ deficere pm significatoꝝ vocum ptingit multiplicit in parabolic? locutoib9 sicut cum dī de dei digito.brachio. z ceteris q̄ in deo nō sunt.put termini ꝓmunit significant. Itē qñ significatio vocum nō inducit in fide z moꝛib9 aliquaʒ vtilitatem negꝫ honestatem quersatōis humane.ꝫ spēm mali sic inqt. Deficiente historia recurrēdū est ad sensuʒ spūalem.q̄ tūc ꝓ lrāli accipi dʒ. Id idem est be. Aug.xj. sup Gen.in pn.di. Si in vbis dei vel cuiuscūq; psone in offm ꝓpheticum assumpte dī aliq̄d qđ non nisi absurde ad lrām pōt intelligi. pculdubio figurative esse dictū ob aliam significatōʒ accipi dʒ.hec Aug.dans intelligere q vbi nō est irrōnabile:nec absurdum.primū oim innitendum est lre ante recursum ad allegoriam. vt dicit idē be. Aug.ꝫ.sup Gen.in pn. Nunc aūt in sancto iacob de q fmo.nihil est absurdum nec irrōnabile imo si alicui posset videri q̄d illiciti ꝓmissum in sancto.postil.p dubioꝝ motoꝝ solutōʒ ad intentōʒ sanctoꝝ doctoꝝ elucidat z absoluit. Nō igit hic passus est solum figuralis.vt vult burg. ꝫ etiam doctrinalis.docemur em donum dei dispositione collatum nobis vel ꝓmissum.negligere nō deberi.ꝫ omni conatu ad ipm tēdere.z habito bñvti.sicut iacob primogenituram.ad quā p deum ꝓdestinatus z elect9 fuit ante q̄ natus est.vtʒ Malach.j.z ad Ro.ix. Simlit z de benedictōe patris eade rōe sibi debita dm est.z mirꝫ q burg. dicit ea figuralia tm.cum etiaʒ in eadem sua digressione dicat supplantatōʒ qua iacob esau supplantauit esse figuratam.in eo q in utero egrediens plantam esau manu tenebat.non igit hec facta iacob sunt tm vt dicit figuralia ꝫ etiam figurata.vt ipse subdit sibipli ꝫdicens.qđ etiam ex suis exemplis patere pōt. Adducit em factū abrae in immolatōe ysaac.dicens illud lrāliter esse intelligendum de ꝓmēdatōe eius obedientie.z doctrinali de imitatōne eiusdem.adducit deinde factum Esaie.quō nudus incessit.qđ dicit tm eē figurale cum tn sit factū obedientie.vt dicit be. Hiero.z ponit in glo.oz.mira inqt obedientia ꝓbe solo allicio induebat vir nobilissim9.cui9 filiaʒ vt tradūt hebrei:manasses rex accepit vxorem.nō tn erubuit nudus incedere.nil honesti9 iudicans q̄ ꝑceptis diuinis obedire.ex q̄bus ptz q vbi facta ꝓcedunt ex diuinis ꝑceptis z instinctib9 no esse solum figuralia.ꝫ etiam ꝓmendabilia z doctrinalia.z sicut ex medio burg.oñdit factum abrae nō solum figurale.ꝫ etiam doctrinale.ita ex aucte be. Hiero.idez medium ponētis in facto esaie rō deducit ꝫ burg. Silr pōt dici de scdo exemplo p burg.adducto de osee faciē te filios fornicationum.q qz ꝑceptum dei fuit obediē tie debite bonum excusat siq̄d absurde sonare vī. sic z in facto abrae. Quid em absurdi9 z magis horrenduz q̄ occidere ꝓprium filiū.ꝫ sicut ei9 obedientia factū reddit laudabile z doctriale.ita z alioꝝ p burg.adductoꝝ ptz igit quō se declarādo sniam inuoluit. Revera sicut burg.dicit facta iacob de q̄bus est fmo fm se ꝓsiderata videri volosa z iniusta.ita debuit dicere de facto abrae fm se ꝓsiderata.vicz occisiōe filij.ꝫ vbi accessit dei mandatum horrēdum fm se z nāliter factum est neduz licitum ꝫ ꝓmendabile.ita in factis Iacob vbi accessit diuinus instinctus fact9 z iacob z rebecce mri sue fm doctoꝝ sanctoꝝ sniam.imo z ysaac sensit instinctum eundem.vt dicit be. Aug.xvj. de ciui.dei.ca.xxxvij. cū inqt. Ysaac vnum p alio benedixisse.non se fore deceptum ꝙquestus est.ꝫ ꝙfestim revelato sibi magno mysterio in corde veritat indignatōeʒ z benedictōeʒ ꝓfirmat.ꝫ Aug. Quibus instinctib9 z revelatōib9 diuinis id qđ fm se vī volosum.efficit laudabile.nec burg.probat suum ꝓpositum p glo. Illa em mouendo qōnem soluit p figuratōʒ ꝫ non addit tm,quasi excludere velit sensum vez lrālem.,put burg.facit.sed qđ adducit Ysid.est vez q est allegoria.ꝫ nō excludēs lrālem sensum primum. Qz aūt addit expositionē Ysid.esse causc redditiuam.nō videt vez.nam si recte pensent verba Ysid.non exponit vt reddat cāʒ.ꝫ p allegoriam oñdit pntem lrām allegorie sue fore figuram z sic expositio est poti9 declaratiua effectus q̄ redditiua cause.p ꝓns non ptinet ad sensum lrāleʒ.ꝫ allegoricum. Nec potest burg.,pbare intentum p sanctum Thō.p se allegatum quia ꝓcedit p hypothesim que non concedi tur.ex hypothesi em falsa non est inconueniens multa sequi inconuenientia. vt si celum caderet vel asin9 haberet pennas.ita supponit sanctus Thomas.vt patet. Unde post totam digressionem burg.veritate cōpellente arguit contra se z bene.sed non soluit sufficienter argumentum suum.quia sicut in his per iacob z esau gestis Esau ad lrām ꝓpter contemptum est reprehensibilis.vt arguit burg.ita iacob ꝓpter obedientiam ad diuinos instinctus laudabilis est prout etiam burg.rone z veritate compulsus fatet. quando in fine digressionis etiam verbis vtit postillatoris que prius improbauit. Et be.Aug.iij. de doctrina xpiana dicit ad ꝓpositum in preceptis dei que bonum iubent.z malum vetant.nulla figurativa locutio est.ꝫ vbi pcipit quod malum videt figura necessaria est.cum igitur occisio filij abrae mandata mala videat.immo sit fm se ꝓsiderata.igit figurativa locutio est.intellige b sicut alibi.q sit figurativa p allegoriam. lrāli tn sensu de pceptoꝝ mā z obedientia sp saluo.vt ꝓmendabili z imitabili intercedente diuino precepto z excusante.z non alis.vt vult be. Aug.vbi supra.

Item in eodem ca. vbi postilla. dicit esau iuxta dictum apli ꝓbanū ꝓpt vnam escaʒ.vt ly ꝓpt nō notat

ꝑcium vel ꝑcū quantitatē. ꝙ solum cām motiuam. Cuius ꝓiuz dicit burg. asserēs q ex cā motiua nō debuit dici ꝓphan⁹. excludens q dictū apli intelligi debeat ꝓut sonat ex dict̄ sanctoꝝ. Rñdeo ꝙ q mgr in glo. sup illo vbo apli. sanctoꝝ dicta recolligens dicat. Oz esau ꝓphanus dī a ꝑcul z phano. qz ꝓpter escam vilem se fecit ꝑcul a dei cultu q ꝑincipaliē ad sacerdotiū ꝑtinet. qđ vsqz ad tpa aaron fuit annexū ꝑmogenīture. quā ipse esau ꝑuipendebat: vēdens ꝑmogenita sua nō ꝓ vna esca tanqz ꝓ ꝑcio: ꝙ ꝓpt vnam escam q cā motiua fuit adꝺctū faciendū z sic vī postil. iuxt vba apli z dicta sanctoꝝ multum ꝓprie loq̄. qz ꝓly ꝓpt nō exprimit ꝓprie ꝑcium rei venalis. ꝙ ꝓly ꝓpt ꝓbentes em ꝓprie dī: ꝓ qnto dab. z rñdet ꝓ tanto ꝑcio. ꝙ cuz dī ꝓpter ꝺq vis emere yl vēdere. rñdet ꝓprie ꝓpter vtilitatez vel necessitatez q est ꝓprie causa motiua. z nō ꝑcium vel ei⁹ qntitatis exꝑssiua.

Ca. xxvj

a Rta autē fame. De scripta generatione ꝑlis. hic ꝓnr describit ꝓbatio patris. z primo respectu gentis aliene. secundo respectu familie ꝓprie in fine bui⁹ cap. Esau vo. Adhuc primo ꝓbat in aduersis. secundo in ꝓsperis. ibi. Seuit aūt ysaac. ad huc primo ꝓbat in euentu famis. secundo ex metu ꝓprie vroris. ibi. Qui cum interrogaret. Circa primum ꝓsiderandum q ysaac habebat magnam familiam z pecora. z ideo ex fame orta imminebat sibi periculum nisi transferret se ad regionem abundantem. cuiusmodi tunc erat terra egypti. z ideo voluit se transferre. ibi veruntamen quia deus sibi inhibuit confidens de eo z volens sibi obedire in terra intermedia remansit et ꝓz lra vsqz ibi.

b Benedicent in semine ꝛc. Quod exponūt hebrei sic. qđ aliquis impcabit bonum alicui dicet. Faciat tibi deus sicut fecit ysaac. Catholici aūt melius exponunt de xpo qui descendit de ysaac ꝺm carnem in quo omnes gentes ꝓsequunt benedictionem sicut supra expositum est.

c Eo q obedierit ꝛc. hoc additur ne crederet ysaac simpliciter perfectior ipso abraam. ideo in promissione sibi facta fit memoria de iusticia ipsi⁹ abrae.

d Et custodierit ꝛc. ista sunt q sunt de dictamine rōnis recte. z huāda etiā si nulla lex esset de hoc posita. sicut reddere depositum ipsi deponēti: z filia.

e Et cerimonias ista sunt q ꝑtinet ad modū colendi deū.

f Legesqz ꝺuauerit. ista sunt q nō obligāt. nisi qz sunt a deo vel hoie istituta vel ꝑcepta z ex istis ptz q añ legē moysi data plura fuerūt obꝺuata de illis q tpe moysi fuerūt scripta.

g Mānsit itaqz ꝛc. ex ꝑcepto diuino. noluit cām q descēderet in egyptum. Cām aūt hui⁹ dicūt hebrei qz ysaac vt supradictuz est xxvj. ca. fuerat dño ꝓsecrat⁹ qñ fuerat oblat⁹ in monte. z iō nō erat decēs q exiret terrā ꝓmissionis. z iō remānsit in geraris. qz tota palestina ꝑtinet infra terminos terre ꝓmissionis.

h Cui cū interrogaret. hic ꝓnr ponit ꝓbatio ysaac i metu rōne vroris celans ꝓudenter veritatē. absqz tñ falsitate dicēs eaz sororē suā esse. z eodez mō exponat sicut dictū ꝓris sui de sara. vt supradictuz est. xx. ca.

i Cūqz ꝑtransissent dies ꝛc. ex hoc vī q se habuit advxores sicut ad sororē ꝑtinendo ab ea. q̄usqz expt⁹ fuit q. ꝓpter ei⁹ pulcritudinē nō molestabāt eaz z tūc redijt ad

k Prospiciēs per ꝛc. i. reddentē debitū vroi. dictio est hebraica q hic ponit equoca est ad ludū z ad coitū. vt supradictū est. xxj. ca. Et q hic debeat capi in sco sensu. vī q illud qđ subdit.

l Perspicuū est q vxor tua sit. aliq̄ vo dicūt q vidit eum amplexantē vel osculantē rebeccā qđ nō faciebant viri nisi cum vxoribꝰ ꝓprijs.

m Cur mentitus ꝛc. nō est mentit⁹. qz de cognatōe sua erat. vtz ex ꝓdictis de patre suo.

n Quare imposuisti nob. Imponere in vna significatōe idem est q decipe. z tūc ꝓstruit cū dativo. z sic accipit h. z ei⁹ supinū est ꝺimpositū. ꝙ aliqñ syncopat. z dī impostū. z inde dī impostor. i. deceptor. cetera patent.

o Seuit aūt ysaac. hic ꝓbat tpe ꝓsperitatis. qz ex hoc inuidia insurgerem ꝛ eum z iniuriā patient tolerauit. z ꝓz lra exceptis paucis vbis.

p Et inuenit ꝛc. ad oñdendum q fuit ex spāli dono dei. qz ille ann⁹ ñ fuit fertilis. ad qđ notandū signant dī in ipso āno. recede a nobis qm potētior nr̄i fact⁹ es. ac si dī. si tu rebellares tu posses a nobis auferre ciuitatē. vel si venirēt aduersarij posses te illi⁹ iungere z tradere eis ciuitatē z terram. hoc tñ dicebat mot⁹ spū inuidie. q non poterat eius ꝓsperitatem tam-

celerem videre. a Et ille diſcedens. noluit pretendere
b Ut veniret ꝛc. elongans ſe a ciuitate. ſequit.
c Foderūtq; in torrēte. torrēs em̄ eſt aq̄ currēs ex reſcē-
ſu pluuiaꝝ. vel reſolutōe niuium q̄ nō ꝓtinuat. ⁊ iō fode
rūt ibi. vt aquā ex pluuijs reſcēdentē ibi retinerēt ad ꝓ-
uāduz tpe ſiccitat.
d Reperierūt aquā
viuam. i. q̄d meli⁹
q̄ intenderēt a ꝓn
cipio foſſionis.
e Aſcēdit aūt ꝛc.
vbi ināſerat p̄ſu⁹
vt bz. ē. xxj. ca.
f Vbi apparuit ei
dn̄s ad ꝓfortandū
cum de iniurijs ſi
bi illatis.
g Noli timē ꝛc.
ad ꝓtegendum te.
h Bn̄dicam tibi
in tpalib⁹ bonis et
ſpūalib⁹ multipli-
cando.
i Fraq; edificauit
ibi altare. ad reddē
dum gr̄as dn̄o de
ſua ꝓſolatione ⁊ p
miſſione
k Ad quem locū
ꝛc. hic pbat de mā
ſuetudine ⁊ fidelī-
tate. q̄z ꝓpē iniuri-
as ſibi illatas ñ di-
miſit cū iniurianti
bus ſibi amicitie fe
dus inire.
l Abimelech ꝛc.
pz q̄ hm trāſlatōz
nrāz ochozat eſt h
ꝓpriū nomē vnius
bois. Hebrei autē
dicūt q̄ eſt nomen
cōe ⁊ ſignificat ꝓgre-
gatōz. vñ lr̄a eoꝝ ē
h. Abimelech ⁊ cō
gregatio amicoruz
eius. q̄z addurerat
ſecuz aliq̄s de ami
cis ſuis.
m Quid veniſti
ad me ꝛc. Iz yſaac
nō intēderet fedus
renuere. tñ voluit
iniuriam ſibi factam eis oñdere.
n Qui rñderūt ꝛc. p h q̄ tācito te multiplicauit i bonis.
o Ineam⁹ fedus ꝛc. Nec p teiꝑm inferendo. nec nr̄os
aduerſarios adiuuando.
p Sicut ⁊ nos ꝛc. in hoc rñdent ad hoc q̄d dixerat yſa
ac. Quid veniſtis ad me hoiem quez odiſtis ⁊ expuliſtis.
ac ſi diceret. Iz emiſerim⁹ te de ciuitate. tñ nichil abſtulim⁹
a te nec aliud nocumentū intulim⁹ tibi.
q Fecit g̃ eis ꝓuiuiū. curialit recipiendo eos.
r Surgentes mane iurauerūt. ſ. ſaliua ieiuna. ꝓpter re
uerentiam iuramenti.
s Ecce aūt ꝛc. cepat em̄ eis añ iuramētum fodere pu-
teū. ⁊ annūciauerūt ei poſt iuramētū factū de aq̄ inuenta.
t Et nomen ꝛc. ꝓius erat ei impoſitū. ⁊ tūc fuit iteꝝ de
nouo ꝓfirmatū. ad cui⁹ intellectū ꝓſiderādum. q̄ beer in
hebreo idem eſt q̄d pute⁹. ſebee aūt ſignificat ſeptem. et
iuramētum ⁊ ſocietatem. ⁊ ex iſtis trib⁹ ſignificatiōibus
locus ille vbi erat pute⁹ vocatus eſt berſabee. primo ꝓpē
ſeptē agnas q̄s ibi ſtatuit abraam. vt hz. ē. xxi. ca. Item
ꝓpter iuramentum q̄d factū eſt ibi inter iſm ⁊ abime-
lech. Itē ꝓpē hoc q̄ yſaac vocauit illū puteū abūdātiā
vt hic bi. q̄d ſonat idē q̄d ſatietas. ⁊ ſi ꝙ hoc arguat. q̄
nō vz̄ ceſſe idē pute⁹ hic de nouo fact⁹. ⁊ q̄ fuerat tpe abra-
rae. Dom q̄ imo q̄z ſic bi in hoc ca. paleſtini obſtruxe-
rant puteos q̄s
foderat abraam
implētes eos ter-
ra. ⁊ yſaac iterū
fodit eos. ⁊ iſte
fuit vn⁹ ex eis.
v Eſau vo. h
pbat patia yſa-
ac reſpectu ꝓprie
familie in hoc q̄
eſau abſq; ꝓlilio
pūs ⁊ mris acce
pit duas vxores
de genere etheo
rū q̄ offenderūt
animos yſaac ⁊
rebeccc.
Vide cap. xxvj.
vbi dī in poſtil.
Bn̄dicent in ſe
mie tuo oēs gē-
tes tre. Addi. j.

In hoc lo-
co vbi dī.
Benedicent in
ſemine tuo po-
mē in hebraico
vbuz bn̄dictōis
oino ſile illi q̄d
ponit. ē. c. xxij.
q̄d q̄dem vbuz
ſm hebraicā ve
ritatē intellectū
ſignificat. q̄ ille
in q̄ alij bn̄dicēt
ſit cā ꝓncipalit
effectiua illi⁹ bn̄
dictōis q̄d nulli
pure creature cō
uenit. ꝓut ibi ſu
it expoſituz. ⁊ iō
nullo mō pōt in
telligi de xp̃o. et
q̄ h ꝓmiſſio ſit
oino ꝓfozmis ꝓ
miſſiōi facte ab
rae in imolatōe
yſaac. ē. xxij. ca. ⁊ in ea fundet inſinuat in tribus. Imo
cum ꝓmittit intentōz primi iuramenti. ſ. facti tpe
imolatiōis. ⁊ hoc cum dicit. Complens iuramentum
q̄d ſpopondi abrae patri tuo ꝛc. Ecce q̄z cū reddit rō
nem hui⁹ magni ꝓmiſſi ſubdit. eo q̄ obedierit abraam
voci mee. q̄d oino ꝓcordat rōi reddite tpe ꝓdicti iura-
menti. ibi em̄ dictū fuit abrae. eo q̄ obediſti voci mee.
Tercio q̄z hic non dī. Et benedicent in te ⁊ in ſemine
tuo. ſicut. ē. dixerat ca. xij. h dixit. Bn̄dicent in ſemie
tuo. ſicut in ca. xxij. ⁊ in alijs auctib⁹ eidē cozrñdentib⁹
put dictū fuit in additōe. ē. eod. xxij. ca. vñ h nō bz lo
cū expoſitio hebreoꝝ. vt largi⁹ fuit expoſitum in ad-
ditione ꝓdicta. In eode ca. xxvj. vbi dī in poſtil.
Audit eum locantem cum rebecca. Additio. ij.

In hoc loco in hebraico ponit h dictio meſſa-
beth oino ſilis illi q̄ poſita fuit. ē. ca. xxj. cuz de
yſmael agerēt que q̄dem dictio lz hēat plura ſi
gnificata. ſignificat em̄ riſum. gaudiū. ⁊ ludū. ſimilit ⁊

verisionem. Nunq̃ tñ significat cocuntem. vt in additione supra p̃dicto ca. fuit dictum. vñ trãslatio nr̃a se bene hz q̃ dicit. Vidit eum locantẽ z oz exponi put in postilla in secunda expositione. ¶ Ca. xxvij.

Genuit aũt ysaac. Hic p̃fr describit ordinatio sue positionis p̃ponẽdo vnũ alteri. z qz hoc fiebat p bñdictõez iõ dispositio ad benedictõz primo describit. secundo forma benedictõis subiũgit. ibi. Statiq̃ vt sensit. Dispositõ aũt p ista tria declarat. prio p patris expssionẽ. scdo p mris reuelatiõez. ibi. Qñ cũ audisset rebecca. tcio p filij ppatõz. ibi. Abijt z attulit. Circa pmũ dic.

a Genuit aũt Ysaac. appropinq̃bat ci termin⁹ vite sue z iõ tps erat ordinandi d sua posteritate

b Sume arma tua ꝛc. qz fili⁹ recipiẽs bñdictõz debebat pus patri facere obsequium z fuire i mẽsa. z ptz lra.

c Qñ cũ audisset rebecca. Hic p̃fr describit dispositio Jacob ad benedictõez p reuelatõz matris reuelantis ipsi iacob verba p̃dis. vt bñdictõ illa ad iacob tñ sortiretur qz sciebat q̃ ei debebat. vt supradictum est xxv. ca.

¶ Ca. xxvij.

Genuit aũt ysaac: z caligauerunt oculi ei⁹: z videre nõ poterat: vocauitq̃ esau filiũ suũ maiorem z dixit ei: fili mi. Qui rñdit. adsum. Cui pr̃. vides inq̃t q̃ senueri: z ignorẽ diẽ mortis mee

b Sume arma tua z pharetrã z arcũ z egredẽ foras. Quq̃ venatu aliq̃d apprehenderis: fac mihi ide pulmẽtum sicut velle me nosti z affer vt comedam: z bñdicat tibi aia mea anteq̃ moriar.

c Qñ cũ audisset rebecca z ille abisset in agr̃m vt iussionẽ patris impleret: dixit filio suo iacob. audiui pr̃em tuũ loq̃ntẽ cũ esau frẽ tuo. z dicẽtẽ ei. Affer mihi ꝛc venatõe tua: z fac cibos vt comedã: z bñdicam tibi coram dño anteq̃ moriar. Nũc g̃ fili mi acquiesce pr̃ilijs meis:

d z pgens ad gregez affer mihi duos hedos optimos vt faciã ex eis escas pr̃i tuo q̃m libent vescit. q̃s cũ intulerit z comederit bñdicat tibi prius q̃ moriat. Cui ille rñdit.

e Nosti q̃ esau frater me⁹ hõ pilosus sit: z ego lenis. Si attrectauerit me pr̃ me⁹ z senserit: timeo ne putet sibi voluisse me illudẽ: z inducat sup me maledictõz p bñdictionẽ. Ad quẽ mat.

f in me sit ait ista maledictio fili mi. tñ audi vocẽ meam: z pgẽs affer q̃ dixi.

g Abijt z attulit ꝛditq̃ mri

h Parauit illa cibos sicut velle nouerat patrẽ illi⁹: z vestitus esau valde bonis q̃s apud se hẽbat wmi: induit eũ

k pelliculasq̃ hedoꝝ circũdedit manibus:

l z colli nuda pterit. Dedit q̃ pulmẽtũ z panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit.

m Pater mi. At ille rñdit. audio. quis es tu fili mi. Dixitq̃ iacob.

n Ego sum primogenitus tuus esau. Feci tibi sicut p̃cepisti mihi. Surge sede z comede ꝛ venatõne mea: vt benedicat mihi anima tua. Rursumq̃ ysaac ad filiũ suũ. Quõ inq̃t tãcito iuenire potuisti fili mi. Qui rñdit

o volũtas di fuit vt cito occurrẽt mihi q̃ volebaz. Dixitq̃ ysaac:

p Accede huc vt tangã te fili mi: z pbẽ vtr̃ tu sis fili⁹ me⁹ esau an nõ. Accessit ille ad p̃em: z palpato eo dixit ysaac

q Vox q̃dem vox iacob ẽ ħ manus: manus sunt esau

k Pelliculasq̃ hedoꝝ circũdedit manibus. fecit enim q̃si chirotbecas. vt aprarent figure manus.

l Ego sum esau p̃mogenit⁹ tu⁹ Ra. sa. vt excuset iacob ꝛ mendatio. sic punctuat banc lrãz. Ego sum. s. q̃ apporto tibi cibum. Sz esau est p̃mogenit⁹ tu⁹. ħ iste manifeste corrumpit sensum nec tñ p hoc bz intentum. qz q̃cunq̃ arte verboꝝ aliq̃s fallat alium a mendatio non excusat fm Augu. z iõ alicui dr z melit⁹. Iz em̃ iacob nõ eẽt esau in p̃sona erat tñ in officio z dignitate q̃tum ad ius primogeniture. vt supra declaratũ est. Et ex hoc debebatur sibi benedictio. z iõ q̃n dixit. Ego sum esau p̃mogenit⁹ tuus. s. q̃tum ad dignitatem p̃mogeniture ꝛ dixit. qz sic q̃ ysaac debebat intelligi qz agrebat ꝛ eo cui benedictio debebat. ipse q̃ non decepit patrẽ. Iz p̃ nõ sic intellexerit z tali mõ loq̃ndi vs⁹ est saluator Mat. xi. dicẽs ꝛ iobãne. Ipse est helyas. z sic etiam exponenda sunt alia ꝛba iacob in q̃bus loq̃tur quasi eẽt esau z facta ei⁹. Sciendũ tñ q̃ nõ vt mihi mag̃ necessitas excusandi p̃cs ve. te. a mẽdatio maxime officioso. sicut hic z in plurib⁹ alijs locis. qz certũ est q̃ apli fuerunt multo pfectiores eis. z tñ nõ fuerunt immunes a peccato veniali. Vnde dic Job. in j. canonica. Si dixerimus. qz peccatum nõ habemus nosmetipsos seducimus. z multo min⁹ patres vet. testa. fuerunt immunes a peccato veniali. maxie qz plures eorum legunt peccasse mortaliter z enormiter. sicut dauid in adulterio bersabee. z homicidio vrie. patriarche etiaz ex odio z inuidia vendiderunt Joseph fratrem suum in egyptum.

m Volũtas dei fuit ꝛc. quia ex ordinatione diuina mater misit eum ad gregem. vnde cito poterat habere cibũ p patre.

n Accede huc vt tangam te. qz nõ cognoscebat eũ p visum. voluit eũ pbare z cognoscere p tactũ. o Vox q̃dem ꝛc. Iz em̃ caligassent oculi ei⁹ z videre ñ posset. tñ dare audiebat. z ad vocẽ videbat iacob ad tactũ esau. vez tñ qz sensus tact⁹ in hoib⁹ certior est q̃ sensus audit⁹. qz homo in tactu excellit oia animalia. vt dr. ij. de anima. in auditu aũt excellit a multis animalib⁹. Io iudicauit magis

d Et pgens ad gregem. qz erat satis ꝑpe. z inde poterat hre cibum ante reditum esau.

e Nosti q̃ frater ꝛc. i. p totum corpus ad modũ pilis hispidus. vt. s. dictũ est. xxv. ca. z iõ p hoc timebat deprehendi a pre. z sic maledici.

f In me sit ista maledictio fili mi. i. nũq̃ accidat hoc. p̃videbat em̃ q̃ de⁹ aliter disponeret. vt ꝓbũ suũ adimpleret.

g Abijt z attulit. hic p̃fr describit dispositio ad benedictõz p p̃paratõz filij. que q̃dem p̃paratio fuit in cibi offerendi decoctione. cum dr.

h Parauit illa cibos ꝛc. Secundo in filij oppositione cum dr.

i Et vestib⁹ esau valde bonis ꝛc. Sicut em̃ dictum est. s. ca. xiij. vsq̃ ad legem datam tpe moysi p̃mogeniti erant sacerdotes. z iõ habebãt vestes spales p̃cio sas z odoriferas: q̃b⁹ induti in magnis solẽnitatibus offerebant oblationem dño.

11.

ſm tactum q̄ ſm auditum. p Et nō cognouit ꝛc. in
pbatiōe p ſenſum tact⁹. q Bñdicēs ḡ illi. i. bñdicere
volēs r Dit tu es fili⁹ me⁹ eſau. hoc nō itrogabat q̄i
ampli⁹ dubitans. ſ vt p̄cipiat ſibi obſequium. ą pacto p̄ce
dat ad benedictōz. ꝛ ptz ira. s Statimq; vt ſenſit. ſ

p Et nō cognouit eū: q; pi-
loſe man⁹ ſilitudinē maio-
ris exp̄ſſerāt q Bñdicēs ḡ il
li⁹ ait. Tu es fili⁹ me⁹ eſau.
Rñdit: ego ſum. At ille. af-
fer inq̄t mihi cibos ꝛ vena
tōe tua fili mi vt benedicat
tibi aīa mea. r Quos cū ob-
latos comediſſet: obtulit ei
etiaz vinum. r Quo hauſto
dixit ad eū. Accede ad me
ꝛ da mihi oſculū fili mi. ac-
ceſſit ꝛ oſculat⁹ ẽ eū. s Sta-
timq; vt ſenſit veſtimētoꝝ
ei⁹ fragrātiaz: benedicēs il
li ait. Ecce odoꝛ filij mei ſi-
cut odoꝛ agri pleni: cui bñ-
dixit dñs t Det tibi ds⁹ ꝛ de
ꝛe celi: ꝛ ꝛ pinguedie terre
abūdantiā frumēti: vini ꝛ
olei ꝛ ſuiāt tibi ppli: ꝛ ado
rēt te trib⁹. Eſto dñs fratꝝ
tuoꝝ ꝛ incruēt ante te filij
mr̄is tue. u Qui maledixerit
tibi ſit ille maledictus. ꝛ q̄
bñdixerit tibi: bñdictiōibꝰ
repleat v Dixit yſaac ſmonē
ipleuerat: ꝛ egreſſo iacob
foraſ. venit eſau: coctoſq; ō
venatōe cibos itulit p̄ri di-
cēs. Surge p̄ mi: ꝛ comede
ꝛ venatōe filij tui: vt bñdi
cat mihi aīa tua. Dixitq; il-
li yſaac. Quis ei es tu. qui
rñdit. Ego ſum fili⁹ tu⁹ p̄ri-
mogenitus eſau. f Expauit
yſaac ſtupoꝛe vehementi ꝛ

vltra q̄ credi p̄ōt admirās
ait. Quis igit ille ẽ q̄ vdū
capta venatōz attulit mihi
ꝛ comedi ex oīb⁹ p̄riuſq̄ tu
venires. Bñdixiq; ei ꝛ erit
bñdictus. y Audiris eſau ſ-
mōib⁹ p̄ris: irrugit clamo.
re magno: ꝛ ꝓſternatus ait.
z Bñdic etiaz ꝛ mihi p̄ mi.
a Qui ait. b Venit germa⁹
tuus fraudulent: ꝛ accepit
bñdictōz tuam. At ille ſb-
iūxit. Juſte vocatū ẽ nomē
eius iacob. Supplantauit
em̄ me en altera vice c P̄rio-
genita mea añ tulit: ꝛ nunc
ſecundo ſurripuit benedi-
ctōz meam. d Rurſumq; ad
patrē: nunq̄d non refuaſti
ait ꝛ mihi benedictōz. Rñ-
dit yſaac: dñm tuū illū ꝓſti-
tui ꝛ oēs frēs ſuos ſuituti
eius ſubiugaui. Frumento
ꝛ vino ꝛ oleo ſtabiliui eum
ꝛ tibi poſt hec fili mi vltra
quid faciaz. e Cui eſau. Nū
vnam inq̄t tm̄ benedictōz
habes pater. Mihi q̄ obſe-
cro vt benedicas. Cūq; eiu
latu magno flezet mor⁹ yſa
ac dixit ad eum. g In pingue
dine terre ꝛ in roꝛe celi ſu-
ſuper erit benedictio tua.
f Viues in gladio: h ꝛ fratri
tuo ſeruies: i tempuſq; ve-
niet cū excutias ꝛ ſoluas iu
gum eius: ꝛ ceruicibꝰ tuis

ſi retractaret, ꝓpter qđ expauit. ꝛ nō retractauit. ſ ma
gis ꝓfirmauit. Doctoꝛes añ catholici dicūt. q̄ yſaac
rapt⁹ fuit in extaſi ꝛ cognouit. q̄ illu dq̄ factū fuerat
circa iacob erat ꝛ volūtate ꝛ ordinatōe dei: qđ latue-
rat ip̄m vſq; tūc: ꝓpt̄ qđ admirans ꝛ ordinationi diui
ne obtp̄as ꝓfir-
mauit bñdictōz
di. Benedicq;
ei ꝛ erit benedi-
ctus: ſubdit.

y Audit eſau.
Hic ꝓpr̄ deſcri-
bit ipſi⁹ eſau q̄-
rulatio eo q̄ fra
ter ſuus benedi
ctōz habuerat.
ꝛ aliam benedi-
ctionez petebat
dicens.

z Benedic eti
am ꝛ mihi pater
mi. ac ſi diceret.
ita potes ſicut
ante benedictio
nem iacob.

a Qui ait. ſe
excuſando q̄: vo
luntatem dei co
gnouerat ꝛ ia-
cob.

b Venit ger-
man⁹ tuus frau
dulent. Hebrei
dicunt, puident
q̄ dictio hebrai
ca q̄ eſt ibi ẽ cō-
uoca. ꝛ aliq̄n ac
cipit̄ p̄ro dolo. ꝛ
aliq̄n accipit̄ ꝓ
p̄udētia ſeu bo
na cautela. ꝛ ſic
ꝛ hic accipi. ſci-
ebat em̄ iaz yſa-
ac q̄ ꝛ voluntate ꝛ ordinatōne
diuina recepat
benedictōnem.
vt dictum eſt. et
iō eius facū nō
poterat imputari fraudi, ꝓut dicte.

c Primogeni
ta mea añ tulit
ꝛc. Falſum dic.
q̄: volūtarie vē-
didit ea. vtz ex p̄dictis ꝛ ꝓ ꝓs non ſurripuit benedi-
ctōz alienam ſibi debitam caute accepit.

d Rurſumq; ad patrem. vt extoꝛq̄ret ab eo benedi
ctionem: ſequit.

e Motus yſaac pietate ꝓpter fletum eſau dixit ad
eum. in pinguedine terre ꝛ roꝛe celi deſup erit ꝛc. i. in
abundantia terrenaſcētium que cauſant ex iſtis duo-
bus, vt dictum eſt.

f Viues in gladio. q̄: fuit homo bellicoſus.

g Et fratri tuo ſeruies. hoc impletum fuit q̄n dauid
fecit ydumeam ſibi tributariam. ij. Reg. viij. ca. vt iaz
dictum eſt ſupꝛa. xxv. ca. h Tempuſq; veniet ꝛc.
hoc impletum eſt q̄n ydumei rebellauerunt ne eſſent

ſm tactum q̄ ſm auditum. p Et nō cognouit ꝛc. in pbatiōe p ſenſum tact⁹. q Bñdicēs ḡ illi. i. bñdicere volēs r Dit tu es fili⁹ me⁹ eſau. hoc nō itrogabat q̄i ampli⁹ dubitans. ſ vt p̄cipiat ſibi obſequium. ą pacto p̄ce dat ad benedictōz. ꝛ ptz ira. s Statimq; vt ſenſit. ſ ꝓnter deſcribit forma bñdictōis: vbi ſic p̄cedit. q: ꝓmo deſcribit ipſi⁹ iacob bñdictio. ſcdo bñ dictiōis ꝓfirmatio ibi. Dixit yſaac ſmonē ipleuerat: tercio eſau q̄rulatio. ibi. Audiris eſau ſmonib⁹. q̄rto ꝓ iacob machiatio ibi. odorat ḡ. q̄nto matris obuiatio ibi. Ñūcia ta ſunt ſ rebecce. P̄xtum ad p̄mū. ſ. formam benedictionis. ꝓmo imp̄cat filio bona tpalia q: ex ſenſibilib⁹ ꝛ terrenis intellectus human⁹ ducit ad ſpūalia ꝛ eterna ꝛ q̄tum ad hoc dicit.

t Det tibi ds⁹ ꝛc roꝛe ꝛc. ex influentia em̄ corpis celeſtis tanq̄ ex cā effi ciēte. ꝛ ex bona diſpoſitiōe ꝛre tanq̄ ex cā māli. ſequit multiplicatio ꝛe naſcentiuz. Scdo imp̄cat ei bonoꝛez ꝛ excellētiaz cū dī. Seruiāt tibi ppli. ꝛ adoꝛent te trib⁹ ꝛc. Tercio alioꝝ beni uolētiam cū dicit. Qui maledixerit ti bi ꝛc. Conſiderandum tm̄ q̄ p iſta in telligūt bona ſpūa lia ꝛ eterna tanq̄ p̄ncipaliter intenta. ſic ſ. dictū ẽ. xv. c. Conſiderāduz etiam q̄ iſta nō ſt̄ im-
pleta in p̄ſona ia-
cob. q: q̄diu vixit
fuit minus potens
ipſo eſau. ꝓpter qđ
ip̄m valde timuit. vt hi. j. xrrij. ca. impleta ſunt tm̄ in po-
ſteris ſuis. q: tpe dauid ꝛ ſalomonis idumei fuierunt ſ-
ḡs iſrael. ſ pfecti⁹ impleta ſunt in xp̄o. cui ptātes nō ſo-
lum terrene ſ etiam celeſtes ſunt ſubdite: ſm q̄ ipſe dicit
Mat. vl. Data eſt mihi oīs ptās in celo ꝛ in terra.

u Dixit yſaac ſer. Hic ꝓpr̄ deſcribit predicte benedictio-
nis confirmatio. quia egreſſo Jacob a patre ingredien-
te Eſau p benedictione cōſequenda. ꝛ veritate ꝓperta.
yſaac benedictionem nō retractauit. ſ magis ꝓfirmauit.
ꝛ ptz ira vsq; ibi.

x Expauit yſaac ſtupore vehemēti ꝛc. Dicūt hebrei q̄
yſaac auditis p̄dictis voluit retractare bñdictōz iacob.
ſed tunc ex volūtate dei vidit gebēnam aptaz ꝛ ſibi patam

sub iuda.iiij.Reg.viij.c. i Oderat ergo.hic ꝓnr describit machinatio esau ꝑ frem. k Dixitq; in corde suo.machinationes ꝑ eum ꝓcipiendo.

l Venient ꝛc.nolebat em̄ hoc facere viuente pie.ne incurreret odiū ei⁹ ⁊ malediceret ab eo. m Nūcia ta sunt ꝑ rebeccе.Hic ꝓnr posuit mꝛis obuiatio cū dr. Nūciata sunt hec Et q̄ pat⁹ q esau ꝑdictam machinatōz n̄ sic celauit in corde suo ḋn appareret exterius in signis ⁊ ꝛbis.

n Que timēs ꝛc. vt induceret eum ad vandū locum ire ⁊ recedendu3 ad tempus: sequit.

o Cur vtroq; orbabo⁹ filio in vna die.ac si dr.si inuadat te poterit esse: q ambo erit interfecti.vel si vn⁹ remaneat. oportebit q sit fugitiuus a me. p Dixitq; rebecca ad ysaac. q2 iacob nō poterat ꝓuenienꝫ recedere sine scitu patris.iō rebecca cōuertit se ad inducendū ysaac:vt mitteret iacob filium suum ad laban.vt ibi accipet vroꝛem dr.

q Tedet me vite mee ꝓpt filias beth.i. ꝓpter vroꝛes esau.nō aūt dixit ipsi ysaac aliaz cāz.s. de machinatōe esau i mortē iacob.nec i senectute sua nimis afflugeret.

r Si accipet iacob vroꝛem de stirpe bui⁹ terre:nolo viuere.ac si diceret.si diligis vitā meam mitte eum ad domū fratris mei vt ibi accipiat vroꝛem.

¶ In ca.xxvij.vbi dr in postilla senuit. ¶ Additio.j.

Hec hīstoria non videt intelligenda sic. q ysaac approprinq̄nte termino vite suc de sua posteritate ordinaret:sicut testatoꝛes solent facere suas vltimas volūtates oñendo. Nec etiam legit q fili⁹ receptu⁹ benedictōz a ꝑe prius ei faceret obsequium in mensa ⁊ hmōi ꝓut postil.ait nullaz auctem ad hoc allegādo.nec etiam sufficiētem rōem.s ista sunt ꝓbetice intelligenda co mō ā iacob appropinquante tpe mortis sue filijs suis ait. Congregamini vt annūciem vobis q̄ ventura sunt ꝛc.j.xlix.c.similit ⁊ Deu.xxxiij. de morse legit.⁊ hec benedictio q̄ hīdixit moyses homo dei filijs israel ante mortem suam ꝛc. vnde ysaac estimans esau esse primogenitū suum.⁊ sic eidem ptinere benedictōz abrae ⁊ semini suo repromissam incitauit ipm esau ad benedictōz recipiendam.⁊ vt ipse ysaac magis dispositus esset ad vandam benedictoez volunt ab ipso esau recipe cibaria sibi placita. animus em̄ ꝓbetaz oñq; reddit aptioꝛ ad spm̄ ꝓbeticū exercendū ex sensibilibus sibi bene ꝓportionatis.vt in.iiij. Reg.iij.ca.de helyseo legit.nihilomin⁹ in hoc loco nō solum ꝛba ysaac ſ etiaz eius facta.similit rebecce ⁊ filioꝛ sunt ꝓncipalit figuratiua ⁊ futuroꝛ ꝓnostica.vñ Aug.in li. qōnum no.⁊ ve.testa.dicit. Cum tant⁹ patri arcba ysaac anteq; moriat q̄rit a filio venatōz ⁊ escā q̄lem amat ꝑ magno beneficio.⁊ ꝓmittit benedictōz nullo mō arbitremur vacare a significatiōe ꝓbetica. maxime q̄m festinat vroꝛ eius vt illaz benedictōz minoꝛ accipiat.quem ipsa diligebat ꝛc.in cadē narratōe multū monerūt ad maioꝛa intelligenda vel reꝯrenda hec Aug.vñ in hac hīstoria sicut in p̄cedēti tꝛeditōe primogenite.rō lr̄e principalit est figuralis.q̄ autez ista p̄figurāt in glo.oꝛ.plene tractat.

¶ In eo.ca.xxvij. vbi dr in postil. In me sit ista maledictio ꝛc. ¶ Additio.ij.

Ecce ꝛba rebecce alr exponunt iuxt lrām.vt sit sensus.si maledictio ꝓtingat.in me erit. eo q̄ induco te ad hoc.⁊ hoc dicebat cōfidens de deo vt postil. dicit. In eodem ca.xxvij.vbi dr in postilla. Qr tum ad primum.s.formam benedictionis. ¶ Additio.iij.

Hidam exponūt bāc bñdictōz sic.vt tria premissa intelligantur mere ꝛpalia.s.abūdantia victualium q̄ bñ q̄ dic. Det tibi de⁹ de roꝛe celi. Excellentiam potētie q hoc q̄s dr. Seruiant tibi ꝓpli ꝛc. preeminētia ꝓmogenitture. per hoc q̄ dr. Esto dñs fratꝛ tuoꝛ. Dcom ꝛbo intelligatur de bonis spūalib⁹.⁊ hoc cuz dr. Qui maledixerit tibi sit ille maledict⁹.cui⁹ rō est.nā cū maledicere aliquē ꝓmuniter inportat optare ei malū optare aūt malū sp est petm̄:nisi ꝓtm⁹ sit petōr.⁊ oportet ei aliq̄d malū pene vt ex hoc sequat sibi aliq̄d bonū. put in scda scde.q.lxxvj. Ex q̄ sequit q̄ boni ⁊ iusti nūq; sunt maledicendi.vñ Aume.xxiij. Quō maledicam ꝛc. ⁊ sic tantograui⁹ peccat. qnto ꝓsona cui maledicit magis est amanda seu reuerenda.vñ Exo.xxi.ca. Qui maledixerit patri suo morte moriat ꝛc.⁊ Exo.xxij.cap. Principi ꝓpli tui nō maledices. Ex hoc igit q̄ ysaac ꝓphetice maledicebat maledicentib⁹ iacob.intelligit q̄ posteritas iacob ꝑfertim spūalis.cui hec benedictio principalit dirigebat. futura erat iusta ⁊ ꝛtuosa.sic vt ei maledicentes essent digni maledictōe.⁊ sic in ista ꝓticula includit q̄ posteritas iacob ꝛtebat esse benedicta in spūalib⁹.q̄ in ꝛtutib⁹ ꝓncipaliter ꝓsistunt. Infra aūt ca.xxviij. vbi iterq; benedixit ysaac ipm iacob.vlteri⁹ exꝑssit q̄dam ad benedictōez gre ptinentie.⁊ hoc cum dicit. Et det tibi benedictōes abrae ⁊ semini tuo post te ꝛc. Et ꝓdicto mō intelligenda sunt ꝛba.quc.ſ.xij.ca.fuerunt dicta a deo ipsi abrae.s. Maledicam ꝛc.

¶ In eodem ca.xxvij. vbi dr in postil.hebrei dicūt. Prouidenter ꝛc. ¶ Additio.iiij.

Actio hebraica in hoc loco posita nō est eq̄uoca. Nihil em̄ significat nisi dolum vel fraudez.vñ trāslatio bene se hz cū dicit. Fraudulent.s q2 dolus vel unt in bono iuxt illud.ij.Coꝛ.xij. Cum essem astutus dolo vos cepi. iō hec dictio fraudulent accipit hic hoc mō.s. abusiue.vel ysaac forte volens se excusare ab esau.vocauit iacob fraudulentum q̄si in ꝓpria significatiōe.

¶ Replica correctoꝛi.ꝑ Burgensem.

¶ In ca.xxvij. vbi postil. dispositionem. benedictionem ⁊ ordinatōz voluntatis vltime ipsi⁹ ysaac ponit ad lrām. Burg. instat sicut.s. ca.xxv. volēs q̄ totum sit tm̄ figurale.s hoc satis improbatum est ibidem. Cum em̄ in lra hac nihil narret de virtute ꝓmonis falsum.nec absurdum.mirandum est q̄ Burg.ꝑ he. Augu.⁊ alios sanctos doctoꝛes hic nitit sensum lralem abūcere.sufficeret dicere.q̄ sensus allegoricus huius passus sit potioꝛ ⁊ magis a spūsancto auctoꝛe scripture intent⁹ er hoc tm̄ lrālis sensus non est abūciendus.nisi esset in co de ꝛtute ꝓmonis absurditas qō nō esse oñsum est supra.

¶ In eodem ca. diuersitas surgit inter postil. ⁊ burg. de lra hebraica.vbi nra translatio hz fraudulenter.postillatoꝛ dicit dictionem hebraicam foꝛe eq̄uocam ad fraudē ⁊ cautelā ⁊ ita debere ꝺ sumi ꝓ cautela q2 ysaac instruct⁹

vt etiam vollet eam retractare. ℔ poti⁹ ꝓfirmaret eandē vt dicit b. Aug. de hac mā diuit⁹. q ipſi iacob debebat bñ dictio. a deo ſupra allegat⁹ 7 glo. Non potuit recte impo nere ipſi iacob fraudem in ꝓpria ſignificatõe ℔ cautelam nevidereť ꝺicere deo inſpiranti. Burg. aũt dicit dictõz hebraicam ℔ nõ eẽ eq̃uocã. ℔ ſolũ ſigficare fraudẽ. ꝙcor dat tñ i ꝯcluſiõe 7 re cũ poſtil. q frauſ bicnõ dz accipi ꝓ prie ſed abuſiue ꝓ cautela. de hebraicis lris nõ iudico. ℔ hoc ſcio q poſtil. dicit ſe i hmõi paſſib⁹ vſum fuiſſe ꝓſilio pitiſſimoꝝ in de braica ligua. vtz in fi. tractatus ſui de dña nře trãſlatiõis 7 hebraice veritat an debeam⁹ credere ſoli burg. i hmõi hoc remitto ad ſapientes ſufficit em in ꝓpoſito. q vtroq̃ eadem eſt cõcluſio in re.

¶ Ca. xxviij.

a ¶ Vocauit itaq̃ ysaac. Hic ponit deſcribit electio ipſi dei ꝓ alium ſtipitẽ. ſ. iacob 7 primo deſcribit vt incipiẽs. ſcdo vt ꝓficiens. xxxj. c. tercio vt ꝓfect⁹. xxxv. c. ꝓpoſ autem ſtat⁹ ipſi⁹ in trib⁹ ondit primo in patris ob auditõe. ſcdo in ꝓlis multiplicatõe. xxix. c. tercio in poſſeſſionũ acqſitõne ibi. Plato autẽ ioſeph: i medio. xxx. ca. Circa primũ conſiderandũ q obedire patri in bonis 7 licitis eſt ꝓncipiaz totius bonitatis ꝓmo ondit qualiter adimplenit patris ꝓceptum. ſcdo quõ ex hoc recepit diuinum oraculum. ibi. Egiť egreſſus iacob ꝛc. tercio quõ ex hoc reddidit gtum obſequium. i. Surgens ℔ mane. Prima in duas. in ptem principalem. 7 incidentalẽ. ibi. Videns aũt eſau. Circa pri mũ exprimit ꝓceptũ patris de itinere iacob vtz. 7 vlteri⁹ ipſi⁹ iacob obedientia cum ſubdit.

b Cũq̃ dimiſiſſet ꝛc. nõ ita cito. ℔ p magnos labores: 7 diuinas conſolatiões q̃s in via habuit. vt patebit infra.

c Videns aũt eſau. Hic incidenť deſcribit quõ eſau cũ duab⁹ vxorib⁹ q̃s habebat. accepit aliam de genere yſmael auunculi ſui. credens p hoc ſatisfacere patri 7 mri: qđ nõ fecit: qz malam ſup malas adduxit. 7 ptz ifa.

d Egiť egreſſus iacob. hic ondit qualiť iacob ex obedientia patris gens ad ſuum auunculũ in via recepit diuinum oraculum cum ſubdit.

e Cũq̃ veniſſet ꝛc. ioſephus dicit q nocte hoſpitabať in campis. hos ſuſpectos habitatores ciuitatuz ipſe eoꝝ malicia. ió remanſit ex ciuitatem. Alij hebrei dicũt. q iz nõ ſit expſſum nomen loci illius: dicunt tñ doctores hebrei 7 catholici. q iſte loc⁹ fuit mons moria. ibi em abraam auus ſuus obtulerat yſaac patrẽ ſuũ 7 ꝓpť hoc reputabat locũ illũ ſacz. ꝓter qđ i bi declinauit. vt ibi vigilaret in oꝛone p ptem noctis. ſpans ibi diuinaz re uelatõz hic. qđ 7 factũ eſt. f Tulit de lapidib⁹ ꝛc. Dicunt hebrei. q accepit tres lapides 7 ſatis vt ex tertu. q ac cepit plures. ex eo q dz ex lapidibus. 7 ñ cõgilauit iuenit q illi tres lapides facti erant vn⁹ lapis. 7 hoc vi ſiram ſequtez. i. tulit lapidẽ quẽ ſuppoſuerat capiti ſuo. 7 dicũt q hoc fuit in ſignũ q dñs vniret cum eo aſſo ciando eũ. Nos aũt melius poſſum⁹ exponere q hoc fuit in ſignũ vnitatis eẽntie in deo 7 trinitat ꝑſonaz de cui⁹ apparitõe hic agitur. vel in ſignũ triũ naturaz in xpo. ſ. corꝑis et anime 7 deitat invnitate perſone. qz de benedicta incarnatiõe fuit hec reuelatio facta ipſi iacob.

g Dormiuit i eodem loco. pt⁹ longam 7 deuo tam oꝛationem.

h Vidit q in ſomnis ſcalã ꝛc. iſta aũt ſcala q ex multis gdib⁹ conſtituiť ſignificabat gdus generationũ. p q̃s xp̃c ſm carnem deſcendit ab abraam vſq̃ ad virginẽ Mariam que ipſum peperit. Et gradus huius ſcale numerat Matheus in principio euangelij ſui. Liber generationis Jeſu xpi ꝛc. Duo latera ſcale ſunt iuſti 7 peccatores. quia ex vtriſq̃ deſcendit ſm carnem. et p vtriſq̃ natus eſt 7 paſſus. Dz autem dominus dicať innixus ipſi ſcale. deſignat q ipſa deitas eſt vnita carni a patribus deſcendenti in xpo. Dz autem pes ſcale terram tangebat. 7 cacumen eius celum. deſignať per hoc q ipſe xp̃c ſm humanitatem conuenit cum hominibus terrenis in natura abſq̃ peccato. ℔ p deitatem conuenit cum deo patre, vt ſic verus mediator dei et hominum dicať. Per angelos dei deſcẽdentes. intelligendum eſt. q myſterium incarnatõis de voluntate dei fuit hominib⁹ reuelatũ. primo patriarchis. 7 poſtea ꝓphetis clarius. 7 tercio miniſtris noui teſtameti clariſſime. p angelos aſcendentes intelligiť fides 7 deuotio ſanctoꝝ in quolibet ſtatu ꝓdicto deo preſentata p angelos. ſm q angelus Raphael dixit Thob. xij. c. Quando orabas cũ lachrymis 7 ſepelichas mortuos

cob vxorem de ſtirpe huius tre nolo viuẽ. ¶ Ca. xxviij.

Vocauit itaq̃ yſaac iacob 7 bñdixit eum p cepitq̃ dicẽs. Noli accipe vxorẽ de genere chanaan. ℔ vade 7 pficiſcẽ in meſopota miã ſyrie: ad domũ bathuel ptris mris tue 7 accipe tibi inde vxorẽ de filiabꝫ laban auũculi tui. Deꝰ aũt omps bñdicat tibi 7 creſcẽ te faci at atz mltiplicz vt ſis i turbas ppłoꝝ: 7 det tibi bñdictiones abrae 7 ſemi tuo ꝓ te. vt poſſideas terrã pegrinatõis tue quã pollicit⁹ eſt auo tuo b Cunq̃ dimiſiſſet eũ yſaac pfect⁹ puenit i meſopotamiã ſyrie: ad laban filium bathuel ſyri frẽm rebecce mris ſue. c Videns aũt eſau q bñdixiſſet pr̃ ſuꝰ iacob 7 miſiſſet eũ in meſopotamiã ſyrie: vt inde vxorem duceret: 7 q poſt bñdictõz ꝑcepiſſet ei dicens: nõ accipies vxorẽ de filiabꝫ chanaan qđq̃ obediẽs iacob patri ſuis iſſet in ſyriam ꝓbans ꝯ q nõ libent aſpiceret filias chanaan pr̃ ſuus: iuit ad iſmaelem: 7 duxit vxorẽ: abſq̃ his q̃s pri⁹ habebat: melech filiã yſmael filij abraã ſororẽ nabaioth d Egiť egreſſus iacob de berſabee: pgebat aran. e Cũq̃ veniſſet ad q̃ndaz locum. 7 vellet in eo reqeſcere poſt ſolis occubitum f tulit de lapidibꝫ q̃ iacebant: 7 ſupponens capiti ſuo: g dormiuit in eodem loco. h Viditq̃ i ſomnis ſcalã ſtantẽ ſup terram. 7 cacumen illi⁹ tangens celum: angelos dei aſcendẽtes 7 deſcendẽtes p eam: 7 dñm innixum ſcale dicẽtem ſibi. Ego ſum dñs deꝰ abraam patris tui 7 deꝰ yſaac. Terram in q̃ dormis tibi dabo 7 ſemini tuo. erit q̃ ſemen tuũ quaſi pulvis terre. Dilataberis ad orientem 7 occidentẽ 7 ſeptẽtrionem 7 meridiẽ. 7 benedicẽť in te 7 in ſemine tuo cuncte tribꝫ terre. Et ego cuſtos tuus quocũq̃ pergeris: 7 reducam te in terram hanc: nec dimittaz niſi ꝓpleuero vniuerſa que dixi. Cũq̃ euigilaſſet Jacob de ſomno ait:

ego obtuli memoriã orõnis tue coram dño. & iſta cognouit iacob futura. Iz nõ ſint ꝟ expꝛſſa. qz myſterium incarnatõis nõ erat adhuc ſic publicandũ. exprimit tñ hic ꝙliter deus ꝓmiſit ipſi iacob ꝓmiſſiones factas abrae et yſaac. in ꝙbus continet implicite myſteriũ xpi. et q iacob habuerit noticiã de ꝓdictis ꝓz ꝓ hoc q dixit

i Vere dñs eſt in loco iſto. qz dñficia et myſteria diuia erãt ibi cõplenda. k Et ego neſciebã. qz ꝓ iſtã reuelationez de myſterio xpi habuit pleniorẽ cognitõez q̃z añ. l Pauenſq; .i. admirans de dei beni gnitate.

i Vere dñs ẽ in loco iſto: k et ego neſciebam. l Pauenſq; m q̃ terribilis ẽ inq̃t loc⁹ iſte n Non ẽ hic aliud niſi dom⁹ dei: o et porta celi. Surgens ergo iacob mane p tulit lapidem qnẽ ſuppoſuerat capiti ſuo: q et erexit in titulũ fundens oleũ deſuper. r Appellauitq; nomẽ vrbis bethel que prius luza vocabatur. Vouit etiam votũ dicens. Si fuerit dominus mecũ: & cuſtodierit me in via ꝓ quã ego ambulo & dederit mihi panẽ ad veſcendum et veſtimentũ ad induendũ reuerſuſq; fuero proſpere ad domum patris mei: s erit mihi dñs in deũ. t & lapis iſte quẽ erexi in titulũ vocabit domus dei: cunctorũq; que dederis mihi decimas offerã tibi.

ditur. s Erit mihi dñs in deũ. ſ videt iſtud ridiculũ. qz votũ nõ eſt de bis q̃ ſunt de neceſſitate ſalutis. riduculũ eẽ eſſet ꝓmittere alicui illud in quo ſibi tenet de neceſſitate. & iõ votũ ꝓprie eſt ꝓmiſſio facta deo. de bonis q̃ ſupererogationi ſunt ſine quibus põt eſſe ſalus. Dz aũt iacob dñm recognoſcẽt eſſe deũ erat de neceſſarijs ad ſalutẽ dicendũ q nõ vouit q dñs eſſet ſibi deus qz hoc nõ cadit ſub voto. ſed vouit q recognoſceret eũ deũ exhibendo eis ſpãlem cultũ & colendi modum qd erat ſuper erogationis ſicut religioſus aſtrigit ſe ſeruire deo i obedientia ſine ꝓprio et incaſtitate ad q̃ nõ tenebat de neceſſitate ſalutis.

m Dr terribilis &c. i. venerabilis. n Nõ eſt ꝟ alius niſi dom⁹ dei. Dicit eẽ futurũ eſſe q ibi fundaret templum. vt hr. ij. paral. iij. c. vbi viguit diuin⁹ cultus & q ibidẽ poſtea offerẽdus eſſet dñs nr ihs xps vt habet Luce. ij. o Et porta celi. qz in q̃dam loco ꝓpinquo paſſus eſt xps. cui⁹ paſſio celũ aperuit. ꝓpter qd dr porta celi. ſequitur. p Surgens ergo mane. hic onr deſcribit ipſius iacob deuotũ obſequiũ cũ dr. Tulit lapidem &c. q Et erexit in titulũ. i. ſignuz rei ꝓterite. ſ. diuine reuelatõis ſibi facte ibidẽ. & in ſignũ rei future ſez fundationis tẽpli. & paſſionis xpi.

r Appellauitq; nomẽ vrbis bethel &c. Locus eẽ ille vbi dormierat iacob tũc erat extra vrbem. ſ poſtea incluſus eſt. et ſic vocauit vrbem bethel. qd interpretatur domus dei. ex eo qd dixerat. Non eſt hic aliud niſi domus dei &c. Ad pleniorẽ aũt intellectũ huius paſſus conſiderandũ q iſta ciuitas de qua hic fit mẽtio fuit oẽs doctores cõiter exponẽtes paſſum iſtum eſt hieruſalẽ que legitur plura nomina habuiſſe & cõtinet in his ordinibus ſubſcriptis. Jolyma luza bethel hieroſolyma iebus belia. Urbs ſacra hieruſalem dicit atq; ſalem. Melchiſedech eẽ primo fundauit eam & vocauit eaz ſalem. i. pacificã. quia rex iuſticie & pacis fuit vt ſupra dictũ eſt. xiiij. ca. poſtea iebuzei habitauerũt ibi. et ſic vocata eſt iebus. vt habet Judi. xix. ca. et poſtea factum eſt vnũ nomẽ compoſitũ ex duobus & vocata eſt hieruſalẽ. b. mutata in. r. hebrei aũt aliã rõnẽ aſſignãt huius nominis: dicentes q primo appellata eſt ſalem a melchiſedech. vt dictũ eſt. poſtea dicta eſt hieruſalem. i. videbit eo q abraam oblato ibi yſaac appellauit nomen illius loci. dñs videt vt ſupra dictũ eſt. xxij. ca. poſtea ſequitur ibidẽ. vnde vſq; nunc dicit in monte dñs videbit. & ex iſtis factum eſt vnum nomen. ſ. hieruſalem. e. mutata in. v. dicta eſt etiã Luza. i. amygdalus. eo q̃ tales arbores abundant ibi. poſtea vocata eſt bethel ab ipſo iacob. vt dictũ eſt. poſtea tpe Salomonis qui eaz multũ ampliauit & fortificauit dicta eſt ſolyma. quaſi ſalomonia diminute. & rõne p̃cedentis nois. ſ. hieruſalem ꝓ quãdã cõpoſitionẽ nominũ dicta eſt hieroſolyma. & poſt paſſionẽ xpi cum deſtructa eſſet funditus p Tytũ et Veſpaſianũ: belius ▪ adrianus eã reedificauit. & in iſta reedificatione factum eſt vt loca vbi xpus paſſus & ſepultus fuit. que olim erant extra ciuitatem incluſa ſint intra ciuitatẽ ſm viſionem iacob p̃dictam. ſ. q in vrbe bethel fundandũ eſſet templũ & myſterũ paſſionis chriſti implendũ: & iſte belyus vocauit eam Beliam ex noie ſuo. Vouit etiã votum dicens &c. ſub-

t Et lapis iſte quẽ &c. Tũ quia poſtea ibi fundatũ eſt tẽplũ. vt ꝓdictũ ẽ qd vocatũ eſt dom⁹ dei. Tũ quia iacob in ſuo reditu intẽdebat ibi offerre ſacrificia & oblatões tãq; in loco diuino cultui deputato q̃ cõiter vocat domus dei. iõ ſubdit.

r Cunctoz̃ que dederis mihi decimas offerã tibi. quod et poſtea fecit. vt habet. j. xxv. capi.

¶ In ca. xxviij. vbi dr in poſtil. ꝓ angelos deſcendentes.

¶ Additio.

Cõm hanc conſiderationẽ poſtillatoris ꝓpius debuiſſent notari angeli deſcẽdentes q̃ aſcẽdẽtes. cui⁹ oppoſitũ ẽ in lra. vñ alit exponit a Greg. in ꝓmo paſtorali vbi ſic dicit. Jacob aſcẽdentes & deſcẽdentes angelos vidit. qz. ſ. ꝓdicatores recti nõ ſolũ ſurſum caput eccleſie. videlicet xpm ꝓtẽplando appetunt ſ deorſum q̃z ad membrũ illi⁹ miſerando deſcendũt. hec ille. qd vr ptinere ad allegoriã. Sũt aũt alie exponẽs ſcto & in ſ loco vt i glo. q̃ cã brevitatis ſt obmittẽde. & etiã qz magis ptinet ad ſenſum myſticũ ſm ſctm Tho. ſcda ſcde. q. lxxxj. ꝓ hoc q iacob vidit angelos in ſcala aſcendẽtes intelligunt angeli beati ptinue aſcẽdẽtes ſm dei ꝓtẽplatõez. q̃ etiã ſt deſcẽdentes eo q̃ q̃diu mũd⁹ durat adminiſtratõi inferioz̃ creature intendũt nunq; tñ deſerentes interna ꝓtẽplationẽ.

¶ Replica correctorij contra Burgenſem.

In capi. xxviij. poſtillatoz hz pulcrã cõſideratõez de angeloz̃ aſcenſu & deſcẽſu. ſic q dicit deſcẽſum pcedere aſcẽſum. ſ hur. dicit ꝟ. & mouet ꝓ ordinem lre q̃ pius narrat aſcẽſum nõ attẽdẽs ſepe ꝓ anticipationẽ lraz ordinan. ſicut Joh. xij. dr Maria vnxit pedes dñi. & extterſit capill' & lauit lachrymis. qd ꝓ oppoſitũ facit. igit ꝓ anticipationẽ dr. nec Burg. aliquã aliã ponit lrale exponẽ ſctoz̃ aũt doctoz̃ & glo. ordi. exponẽ dicit ad myſticũ ſenſum ptinere. finaliter adducit ſctm Tho. exponẽtẽ aſcenſum de ꝓtẽplatione i deo. deſcẽſum de adminiſtratione ad inferiora. ſed nec illa lr alis eſſe põt. q ſi eſſet neceſſe eſt deſcẽſum pcedere ſicut actio ꝓtẽplatõem ſm ſctos doctores exẽplificãtes. iacob ꝓpius lye q̃z rachel nupſiſſe. nec oportuit iacob de his inſtrui. ſ ſolũ de myſterio incarnatõis ſignificate p innixionẽ ſcale q̃ cidẽ deus inuitebatur exigebat hec reuelatio primũ oim fidem ad quã querẽdã oportuit angelos deſcendere nũciando myſteria. & exigẽdo fidem a ſctis patrib⁹. ita deſcẽdit miſſus Gabriel angel⁹ ad Mariã virginẽ ſalutãdo. nũciando exigendo. qz tunc exacta fide & ipa habita regreſſus aſcẽdit. hãc conſiderationẽ confirmat beat⁹ Aug⁹. in ſmone de nati.

ꝛginis in q̄ poſt deſcēſum angeli ꝛ ꝛginis datā fidē atq; ꝓmiſſum dicit nec mora reuertit nūcius ꝛ ꝛginale thalamum ingredit xp̄s.

Capi.xxix.

Rofectus ꝯ iacob. Hic p̄r deſcribit iacob q̄tuz ad multiplicationē ꝓlis.ꝛ q: plem cōſecut⁹ eſt ꝓ coniugiū et ꝓiugiū ꝓ obſequiū et itinerationez in terrā alienaz ideo ſcriptura ꝑmo exprimit itineris ſui terminū:ſcdo ī termino ſui laboꝛ obſequiū:ibi.⁊ poſt q̄.tercio ꝓ labore ꝓiugiū ibi. Dixitq; ad laban.qrto coniugū fructum:ibi. Videſ autē dñs. Circa ꝑmum dicit ſic. b Venit in terrā orientalē. Ciuitas eſt barā que erat t̄min⁹ ad quez ſui itineris erat in parte orientali reſpectu t̄re ꝓmiſſionis vnde ꝛceſſerat ꝛ ptz lr̄a.ſeqūtur.

c Noſtis labā filiū nachoꝛ.i.nepotē ei⁹.qz erat filius filij ſui.ſ.batuelis. nominauit t̄n nachoꝛ ꝛ nō batbuelem.qz erat caput generꝭ in illo loco ſicut abraam frater eius in alio latere. et ꝓz lr̄a vſq; ibi.

d Quā cū vidiſſet ⁊c.qz oia diligēter inq̄ſierat a paſtoribus. e Amouit lapidē cū paſtoribus. qz iaz greges erāt ogregati.

f Oſculat⁹ eſt eā ⁊c.i.nepos. Conſiderandū q̄ iſta nō fuerūt facta eo ordine q̄ ſcꝑta ſunt. ſ ꝑmo indicauit ei q̄ eſſet cognat⁹ ſuus.ꝛ tūc oſculat⁹ eſt eam ſm morē consanguineoꝝ q̄ erat apud antiq̄s.ꝛ adhuc eſt mō in pluribus locis.ꝛ tūc fleuit ex pietate.qz in talib⁹ ſolent viſcera cōmoueri.ſ cū mulieres ſint magꝭ ꝓne ad lachrymas q̄z viri v̄r q̄ debuiſſet plus dixiſſe de rachel q̄ fleuiſſet.ſ pot dici q̄ fozſitā ſic fuit.ꝛz nō ſit ſcriptū.qz nō oia ſcripta ſūt et maxime.qz exꝓſſo fletu iacob ſatis dat̄ intelligi flet⁹ rachelis ꝓpter maiorē ꝓximitatē.vt dictū eſt. Aliā vo cām bui⁹ fletus aſſignāt hebrei et ſatis eſt veriſimile dicentes q̄ q̄n iacob receſſit ꝑ patre receſſit cum bona comitiua.ꝛ cū copia argēti et auri.cū em̄ abraā miſiſſz ſeruū ſuū illuc ad q̄rendū vxorē filio ſuo yſaac miſit eū honorifice cum multis bonis.vt hr̄.ſ.xxiiij.ca.cui⁹ rei yſaac nō erat imemor. et iō cū eſſz valde potēs ꝛ diues vt dictū ē.ſ.xxvj.ca.nō eſt veriſile q̄ min⁹ honorifice mitteret filiū ꝓpriū q̄z abraā miſerat ſeruū. Dicunt igit̄ q̄ Eliphat primogenitus Eſau.quia iā erat adultus de ꝓcepto patris ſui inſecutus eſt iacob cū multitudine armatoꝝ ꝛ compḡhendit eū:tn̄ nō occidit.eo q̄ iacob eſſet auūculus ei⁹.et qz iacob tenuerat eū in ſinu ſuo cuz eſſet puulus: ſ dimiſit eū ſolū ꝛ oībus bonis ſpoliatū. Iacob aūt cū eſſz iam alonge noluit redire ne in via occideret ꝛ ne pater ex euentu nimiū turbaret̄. ſ ꝓceſſit vltra ſolus cōfidens de dei adiutorio q̄ poſſet ſibi maiora reddere.vñ ꝛ infra.xxxij.ca. dixit iacob. In baculo meo trāſiui iordanē iſtū .i. ſolus ꝛ paup et nūc cū duabꝰ turmis regredior. Cū igit̄ vidit ꝓſobrinā ſuā.et nō habuit aurū ꝛ argētū ſeu iocalia ad dandū ſibi ſicut ſeruus Abrae dederat rebecce.vt.ſ.dictū eſt.xxiiij.ca. Memor huius rei cepit lachrymari.ſeqūtur.

g Audit⁹ igit̄ cauſis itineꝛ.ſ. ꝓpter odium fratris ſui Eſau ꝯ ipm̄ ꝛ q̄d accederat ſibi in via.

b Rndit os meū ꝛ caro mea ac ſi diceꝛet.licz exaduerſu tuo n̄ vt̄eam magnam vtilitatē mihi ꝓuenire. qz veniſti vacuus.tn̄ recipiā te:quia es nepos me⁹. Et iſta expoſitio ꝓcedit ſm ea que dicta ſ̄ de expoliatōe iacob.ſm alios vero q̄ nō tenēt iſtā expoliationē alit̄ exponendū eſt.

cob et ſciret conſobrinā ſuam:ouesq; labā auūculi ſui camouit lapidē quo puteꝰ claudebatur. et adaquato grege:oſculatus eſt eā. Et eleuata voce fleuit: ꝛ indicauit ei q̄ frater eſſet patrꝭ ſui ꝛ filiꝰ rebecce. at illa feſtinans nūciauit patri ſuo. Qui cū audiſſet veniſſe iacob filiū ſoꝛoris ſue:occurrit obuiam ei:complexuſq; euz ꝛ in oſcula ruens:duxit in domum ſuam. g Auditis aūt cauſis itineris: b reſpōdit os meum es ꝛ caro mea. i Et poſtq̄ impleti ſunt dies menſis vnꝰ dixit ei. Num quia frater meꝰ es: gratis ſeruies mihi. Dic quid mercedis accipias: habebat vero duas filias. Nomen maioris lya: minoꝛ vero appellabatur rachel.ſed lya lippis erat oculis:rachel decora facie ꝛ venuſto aſpectu: quā diligēs iacob ait. Seruiam tibi ꝑ rachel filia tua minoꝛe ſeptē annis: reſpondit laban. melius ē vt tibi eā dem q̄ alteri viro: mane ꝑ me. Seruiuit ergo iacob ꝓ Rachel ſeptem annis: k et videbant̄ illi pauci

g Auditis cauſis ⁊c.ſ.q̄ venerat ad vitādū irā fratris ſui.ꝛ accipiendū vxoꝛē de filiab⁹ labā.vt ſupꝛa dictū ē.xxvij.ca.

b Rndit os meū ꝛ caro mea.ac ſi diceret. exquo tu es de genere meo meli⁹ eſt q̄ det̄ tibi filia mea vxoꝛ q̄z alteri. qz tunc tpis nō ꝓtrahebāt libenē matrimonia cū extrancis.vt ſatis ꝑz ex ſupꝛadictis.

i Et poſtq̄ impleti ſunt dies ⁊c. Hic p̄r deſcribitur ipſius iacob ſeruitiuz ꝓ Rachele habenda vxoꝛe. quia nō habebat diuitias ad dādū ꝑ vote. ꝛ patet lr̄a vſq; ibi.

k Et videbant̄ illi pauci dies. videtur em̄ q̄ deberet dici contrarium.quia ſcribitur Ꝓuerbioꝝ decimo tercio. Spes que differtur affligit animam.ꝛ quia deſiderabat et ſperabat habere rachelem dies expectationis debuiſſent ſibi videri multi. Ad quod reſpondet Hieronymus.q̄ ibi accipitur dies ꝓ laboꝛe dierum.qui alleuiabatur.et videbatur paruus ꝓpter amoꝛē. Aliter etiam poteſt dici q̄ videbantur ei dies

pauci in cōparatione ad rem tā amabilē. q; pluribꝰ ānis seruisset ꝓ ea si fuisset req̄situs. ¶ Aduertendū tn q; iste amor nō erat libidinosus nec excedens limites rōnis et ideo nō erat inordinatꝰ nec malus. l ¶ Dixitq; ad laban. ¶ Hic ponꝝ describit ipsius iacob cōiugiū. quia iā cōpleuerat seruitium septē annoꝝ ꝓ ea. et ideo iustū erat vt sibi daret. et hoc est qđ subdit.

dies ꝓ amoris magnitudine. m ¶ Dixitq; ad laban. da mihi vxorē meam: m quia iam tempus impletū est vt ingrediar ad illā. ¶ Qui vocaris multis amicoꝝ turbis ad cōuiuium fecit nuptias 7 vespere lyam filiā suā introduxit ad eū: dans ancillam filie zelpham noīe. ¶ Ad quā cū ex more iacob fuisset ingressus n facto mane vidit lyam 7 dixit ad socerū suū. ¶ Quid est qđ facere voluisti. nōne pro rachel seruiui tibi? ¶ Quare imposuisti mihi. ¶ Respondit laban. Non est in loco nr̄o ꝓsuetudinis vt minores añ tradam ꝰ ad nuptias: p imple hebdomadam dierum huius copule 7 hanc quoq; dabo tibi pro opere q̄ seruiturus es mihi septem ānis alijs q ¶ Acquieuit placito r et hebdomada transacta s rachel duxit vxorem. ¶ Cui pater seruaz balā tradiderat. ¶ Tandēq; potitus optatis nuptijs amorē sequētis priori pretulit seruiens apud eū septē annis alijs. ¶ Videns autē dñs q; despiceret lyā: aperuit vulvam eius: sorore sterili pmanente. ¶ Que conceptū genuit filium t vocauitq; nomen eius ruben dicēs: u vidit dñs humilitatez meam nūc amabit me vir meus. ¶ Rursumq; cōcepit 7 peperit filiū 7 ait. x ¶ Qm audiuit me dñs z haberi contēptui a dedit etiā istū mihi b ¶ Vocauitq; nomē eius symeon c ¶ Cōcepitq; ꝛcio 7 genuit aliū filiuz: d dixitq;. ¶ Nunc quoq; copulabitur mihi maritus meus: eo q; peperim ei tres filios e 7 idcirco appellauit nomen eius leui. f ¶ Quarto concepit 7 peperit filium: 7 ait: g modo cōfitebor dño. h ¶ Et ob hoc vocauit eū iudam. ¶ Cessauitq; parere.

m ¶ Quia tempus impletū ꝛc. affectu maritali ¶ Eliā etiaz cām dicti huius assignant hebrei dicentes. 7 verū ē q; iacob iā erat octogintaq; tuoz annoꝝ et videbat q; ipe generandi currebat sup eū ꝓpe etatē sciebat etiā ꝓ diuinā reuelationē q; promissiones facte Abrae et ysaac de terra ꝓmissionis 7 multiplicatōne plis cōplēde erat in filijs suis a qb⁹ duodecim tribꝰ israel noiate sūt et io merito dicebat. ¶ Quia tēpus impletū est ꝛc. ¶ Erat aūt iacob ctis tūc. lxxviij. ānoꝝ pōt. pbari ex scriptura colligēdo tm ex pluribꝰ locis. ¶ Dr cm. j. xlvij ca. q; iacob cū descēdit in egyptū req̄situs a pharaone de sua etate. rndit dies vite mee. cxxx. ānoꝝ sc. ¶ Qm aūt dixit laban. da mihi vxorē meā. iā seruierat septē annis. 7 sic vsq; ad natiuitatē ioseph remanebāt septem āni alij sue seruitutis pvxoꝝ. vt dr. j. xxxi. c. 7 in fine secundi septēnij nat⁹ est ioseph. 7 tūc voluit iacob recedere cōpleto seruitio ꝓ vxoꝝ suis. vt dr. j. eo. ca. vbi dr. ¶ Rato autez ioseph dixit iacob socero suo. Dimitte me vt reuertar in patriā ꝛc. ꝙ pbaꝰ laban dicit? adhuc remāsit cū eo sex annis quibꝰ seruiuit ꝓ gregibus suis. sicut dr. j. xxxj. ca. p. xx. ānos in domo tua seruiui tibi. xiiij. ꝓ filiabus 7 sex pro gregibus tuis. et sic patet q; a tempe in quo iacob dixit ad laban. da mihi vxorē meā ꝛc. vsq; ad natiuitatē ioseph fluxerunt. vij. anni. ¶ Item ioseph triginta annoꝝ erat quādo factus fuit ꝓpositus terre egypti. vt dr. j. xlj. ca. ¶ Et extūc vsq; ad discessum iacob in egyptū fluxerūt. ix. anni. s. septez anni fertilitatis. 7 duo famis. sicut habet. xlvij. capitulo quando misit ioseph ꝓ patre suo adducendo ibi enim dicitur. ¶ Biennio est q; incepit esse fames in terra. igitur si cōiungātur simul anni predicti a tempore quo iacob accepit vxorem vsq; q; iacob venit in egyptum. 7 respondit pharaoni de etate sua inueniuntur anni. xlvj. quibꝰ subtractis de etate iacob qui tūc erat cxxx. annoꝝ vt supradictū est remanent anni. lxxxiij. quos habebat quando ꝓmo accepit vxorem. ¶ Ex quo

ꝓ ei⁹ ptinētia 7 q; nō accepit plures vxores libidie dūtaxat plis amore seqr̄. n ¶ Facto mane vidit lyā. s. q̄rit b q̄re nō ꝛgnouit eā de nocte. q; adhuc vel ad tactū potuit eā ꝛgnoscē. cū iā ꝓ septē ānos mānsisset in eadē domo: dicēdū q; in b oñdit laus ipsi⁹ iacob. ꝓmo q; nocte illa fornicatan nō tetigit. sed ꝓtinēs ab ea oīno vacauit sicut et de thobia legit. scōo q; si tetigit ea carnalit oñdit hic q; nō q̄siuit in vxore sua blāditias meretricias in tactib⁹ 7 vbis. s magis ea vsus ē in castitate maritali. ¶ Si autez q̄rat q; bocan int ipm 7 lyā fuit matrimoniū. ¶ Dicēdū q; nō q; ad mrimoniū necessario req̄ritur cōsensus. ipse aūt tm cōsenserat i rachelē. nec peccauit si cognouit tūc nō suā. q; fuit per ignorantiā facti: q̄ excusat ex toto. ad hibita tn diligētia sufficiēt. qđ et fecit iacob. q; in talibus nō req̄rit magna ꝓscrutatio. et marie. q; iacob nō habebat cām dubitandi de fraude.

o ¶ Quare ꝓposuisti mihi lyā. i. decepisti me vt. s. expositū est. c. xxvj. aliq; hūt sic. ¶ Quare lyā suppositi mihi. s falsa est litera.

p ¶ Imple ꝛc. i. vij. dies cuiuij nuptiaꝝ lye. tot cm dieb⁹ durabat cuiuij nuptiaꝝ. vt dr li. Iudi. xiij. c. de samsone et io fm b dicit b ¶ Hiero. ¶ Illi errāt q; in b ꝓ hebdomadā diez intelligūt. vij. ānos alios seruitutis iacob. ꝓ rachele in fine q̄z tradita ē ei rachel. q; sicut dictū ē tradita fuit ei post lyā. vij. dieb⁹ cōuiuij celebratis. io seqr̄. q ¶ Acquieuit placito 7 sic ꝛsensit in lyā cāq; in vxorē: 7 extunc fuit inē eos vez mrimoniū, r ¶ Et hebdomada ꝛc. i. septez dieb⁹ cōuiuij ꝓdicti. s ¶ Rachel ꝛc. 7 ptz lra. t ¶ Videns aūt dñs. ¶ Hic ponꝝ describit ꝓiugij fructꝰ q̄ ē educatio plis ad cultū dei. 7 ꝓ agit de fructu lye. scōo de fructu rachel. xxx. c. ¶ Circa ꝓmū ꝛsiderādū q; lya affligebat er q̄tuoz. s. q; videbat oibꝰ abiecta a rachele despectaviro extranea. 7 a deo neglecta. 7 io dñs dedit sibi q̄druplicē consolationē. s. de. iiij. filijs. de ꝓ dr. v ¶ Vocauitq; ꝛc. i. visionis filij 7 cām bꝰ natōis subdit. d. x ¶ Videns ꝛc. i. vidit me dñs vilē 7 abiectā reputatā. io ꝛsolat⁹ ē me. de scōo vero dixit. y ¶ Qm ꝛc. ¶ Aliq; libri bnt. ¶ Vidit 7 falsa ē lra. z ¶ Hoc ꝛc. s. a rachele. erat. n. rachel ꝓncipal' vxor iacob. q; i ipaz ꝓ ꝛsenserat. 7 io debebat hāc ꝓrogatiuā añ sororē s i b aliqntulū excedebat. a ¶ Desiit ꝛc. ad ꝛsolandū me de ꝓdicto ꝓceptu. b ¶ Vocauitq; ꝛc. i. audiēs eo q; dixerat ¶ Audiuit dñs ꝛc. c ¶ Cōcepitq; ꝛcio ad ei⁹ cōsolatōez ꝛcia afflictionē. io seqr̄. d ¶ Dixitq; ꝛc. i. ñ reputabat me eēne. s magꝝ associabit. e ¶ Idcirco ꝛc. i. adiūct⁹ vel applicat⁹. f ¶ Quarto ꝛc. ꝙ q̄rta afflictoz. s. q; videbaꝝ a deo derelicta. io subdit. g ¶ Modo ꝛc. s. q; nō derelinq̄t me s

visitauit. b Et ob hoc ꝛc.q̃ interptaē ꝓsitens ꝛ accipitur hic cōfessio diuine laudis vel gratiarū actionis.

¶ In ca.xxix.vbi dr in postilla. Quā cū vidisset iacob ꝛc.

¶ Additio.j.

Xpositores hebreoꝝ dicūt q̃ solus iacob amouit lapidē in q̃ ondebatur diuinā vtutē fuisse in ipso iacob eo q̃ veniens fessus ab itinere poterat remouere lapidē tāte magnitudinis q̃ alis ñ poterat amoueri nisi ab oibus pastorib⁹ aggregatis. vt.ē.in eod.ca. qđ ꝓsonat lr̃e. tum q; dicit de iacob in singulari. Amouit lapidē ꝛc. tū q; recedens rōnē q̃re hoc fecit Jacob ꝓdixit imediate. Quā cū vidisset ꝛ sciret cōsobrinā suā ouesq; ducere aban auunculi sui ꝛc. q.d. ꝓpē ista supposuit se tanto labori: q̃ dicunt figuratiue q̃ alicꝭ descendens ex iacob debebat amouere lapidem. ſ. duritiā cordis ꝛ adaquare oēs greges. i. gētes. ſ. ex aq̃ ꝛ spūsancto. qđ satis cōsonat veritati.

¶ In eo.ca.xxix. vbi dr in postilla. Aliā vero cām huius fictus assignat hebrei ꝛc.

¶ Additio secunda.

Quod aūt iacob recessisset a pr̃e cū bona comitiua et cū copia auri ꝛ argēti. put h dicit ra. sa. nō solū caret omo in lr̃a fundameto. ē poti⁹ ex lr̃a oppositum videt innui. cū em̃ rebecca loquer̃et ipsi iacob de recessu. ē. xxvij. dixit. Audi vocē meā ꝛ ꝓsurge fuge ad laban ꝛc. Ex q̃ p3 q̃ iacob fugitiuus ibat ꝛ p ꝓns nō cū apparatu. vñ expositores hebreoꝝ magis autētici q̃ ra. sa. hoc tenēt addētes q̃ ex hac cā noluit intrare in luza seu bethel ne ab aliquo cognosceret ē eē locū sub dumo dormiuit supponēs capiti suo lapides. vt. ē. ca. xxviij. Sil⁹ vbi dr in ꝓn. hui⁹ capi. Profectusq; iacob venit in terrā orientalē ꝛc. hebraica lra b3. Leuauit iacob pedes suos ꝛ iuit in terrā orientalē ꝛc. Ex quo p3 q̃ pedester ibat. nō in camelo sicut seruus abrae. nec mirū si ysaac sic misisset filiū suū. q; hoc fiebat vt via sua occultaret a fratre. nec est verisile q̃ scriptura subticuisset istā ꝓsecutionē quam habuisset iacob in eundo in mesopotamiā: ē eā expressisset sicut expressit alias ꝓsecutōes q̃s habuit in redeundo tā a laban q̃ a sychimitis q̃ etiā ab esau. vt p3. j. Oz aūt. j. dr xxxij. ca. In baculo meo trāsiui iordanē ꝛc. ꝓcordat satis cum ꝓdictis.

¶ Capitulū. xxx.

Cernens aūt rachel. Hic ꝓn agit de fructu rachelis. ꝛ primo q̃tū ad filios adoptiuos. ſcdo q̃tum ad filiū naturales: ibi. Recordatusq; dns. Adhuc ꝓmo agit de filiis adoptiuis rachelis. ſcdo de filiis adoptiuis lye ibi. Sciens lya. Circa ꝓmū dr sic.

a Cernēs aūt ꝛc. quod sibi erat afflictio maxima. eo q̃ desiderabat br̃e filios a iacob de quo xp̃s erat nasciturꝰ.

b Invidit sorori suc. Invidia ꝓprie dicta put est vitiū est tristicia de bono alieno. ꝛ hoc modo nō invidit sorori volens de hoc q̃ haberet filios. alio modo accipitur invidia large prout importat tristiciā de ꝓprio defectu in cōparatione ad alterū nō habentem talem defectum. ꝛ hoc

Invidia dupl accipit

mō invidit rachel sorori sue. c Da mihi liberos ꝛc. Er q̃ p3 eius desiderū ad plem nō ad libidinē. d Cui irat⁹. q; irrōnabiliter loquebat. iō tpauit dictū suū e Habeo iaq̃t famulā balā. q̃ nō est ita sterilis sicut ego. f Ingredere ad illā affectu maritali ad petitionē meā.

g Ut piat sup genua mea. i. vt pariat filios q̃s possim tenē sup genua mea. ita q; ipse sint sup naturā. tñ mei erit p adoptionē.

b Cōcepit ꝛc. i. indicauit me dignā br̃e plem er adoptione.

Genes

Ernēs autē .xxx. Rachel q; infecunda essꝫ d invidit sorori sue. ꝛ ait marito suo e Da mihi liberos alioq̃n moriar f Cui iratus rūdit iacob. Nū p me ego sum q̃ puauit te fructu vētris tui. At illa. g Habeo iaq̃t famulā balā h ingredere ad illā i vt pariat sup genua mea. ꝛ habeā ex illa filios. Sedit q; illi balā in cōiugiū. Que ingresso ad se viro k cepit ꝛ peperit filiū. dixit q; rachel. Judicauit mihi dns ꝛ exaudiuit vocē meam dās mihi filiū l ꝛ iccireo appellauit nomē eius dan.

k Rursū q; balā cōcipiēs peperit alteꝝ p q̃ ait rachel. l Cōpauit me dns cū sorore mea ꝛ iualui m vocauit q; eū neptali n Sētiēs lya q̃ parē ōsist zelphā ācillā suā marito tradidit o Qua p cōceptū edēte filiū dixit p Felicit er q ꝛ idcirco vocauit nomē ei⁹ gad. Peperit q; zelpha alteꝝ dixit q; lya r Hoc p btitudine mea dicēt oēs mulies. t Propteres appellauit eum Aser. u Egressus aūt ruben x tēpe messis triticee i agꝝ y repperit mandragoras: q̃s matri lye tulit. z Dixit q; rachel

i Idcirco appellauit nomē eius dan. qđ interptatur iudiciū. k Rursumq; ꝛc. grās agendo dño.

l Cōpauit me dns cū sorore mea. In hebreo habet Additione dei addita sum cū sorore mea. ac si diceret. deus addidit aliū filiū mihi. ꝛ iō addita sum cū sorore mea. in hoc q̃ habeo plures filios sicut ipsa. licꝫ nō in equali numero. m Vocauit q; nomē ei⁹ nepthalim: qđ significat additionē. ꝛ in eode sensu redit trāslatio nostra. cū dr. Compauit me dns ꝛc. i. posuit me in tali statu q̃tū ad filios q̃ possim compari sorori mee.

n Sentiēs lya. Hic ꝓn agit de filiis adoptiuis lye. ꝛ scdo de pueris eius naturalib⁹ occasione huius: ibi. Egressus aūt ruben. Circa ꝓmū sciendū q; lya delectatione cōcubitus nō querebat ē plem. iō videns q; parere cessauerat dedit ancillā suā marito vxorē.

o Qua post cōceptū edente filiū dixit. ipsa lya cui⁹ erat filius adoptiuus.

p Feliciter. ſ. accidit mihi in hoc filio adoptiuo.

q Et idcirco vocauit nomē eius gad. i. felix vel felicitas. ꝛ de scdo dixit. r Hoc p beatitudine mea. i. p isto ꝛ alios ꝓdictis dicar beata. iō subditur.

s Beatā quippe me dicēt oēs mulieres. q; habui tot capita tribuū israel. t Propterea appellauit eum aser. i. beatus. u Egressus aūt ruben. Hic agitur iterū de filiis lye naturalib⁹. q; ēm ex magno desiderio plis adoptiue ad ꝓces suas iacob accepit ancillā suā vxorē. iō dns eius desiderū approbās dedit ei iteꝝ filios naturales. cui⁹ rei mod⁹ ꝛ ordo describit cū subdit.

v Egressus aūt ruben ꝓmogenitus lye qui iam aliquātulum creuerat.

x Tēpore messis triticee. q̃ est post messem ordei.

y Repperit mādragoras. i. poma mādragore q̃ sunt pulcra ꝛ odorifera.

z Dixitq; rachel da mihi ꝛc. Dicūt alicꝫ q; ista poma accepta in escā adiuuāt in mulieribꝰ vtutē ꝓcipiendi. vñ ꝛ radix b3 similitudinē humanā. ꝛ ē ibi arbor masculina cui⁹ radix b3 similitudinē bois. ꝛ femia q̃ b3 femininā figurā: aug⁹. vero dicit q; occasione hui⁹ passus q̃siuit diligēter de natura hui⁹ pomi ꝛ nō inuenit q; br̃ et talē

mandragora w⁹ alrūm nō aūt ē

ȝtutē. ⁊ iō dicit ſe nō vidiſſe cām q̄re rachel cōcupiuit niſi ꝓpter pomi raritatē ⁊ ſuauitatē. a Parum ne tibi ⁊c. ſicut eſt. ſ. dictū eſt rachel reſpectu aliaꝝ habebat ꝓrogatiuam. tñ in hoc excedebat. b Dormiat tecū ⁊c. illa eſt nocte debebat eſſe cū rachele ſm circuitū reddendi debitū ſuis vxoribus. ſed rachel conceſſit ſorori ſue. ſequitur.

c Et exaudiuit d⁹ pces eius ex quo ꝑz q̄ ad cōcubitū iacob nō mouebat libidine ⁊ amore plis habēde ad cultum dei. ſequē

d Appellauitq̄ nomē ei⁹ yſachar. i. merces cuius rō ꝓponit in ſra.

e Rurſum lya ꝯcipies peperit ſextū filiū naturalez ꝓter duos adoptiuos.

f Mecū erit maritus me⁹. libenti⁹ mecū habitādo. g Ꝙd circo appellauit nomē ei⁹ zabulon. i. habitaculum

b Recordat⁹ q̄z. hic agit de filio naturali rachelis. cui poſt multas pces et deuotas dñs dedit filiuz. ꝑ quo dixit. i Abſtulit de⁹ obꝓbriuz meū. ſ. ſterilitatē. qz ſcptū

é Ocut. vij. Nō erit apud te ſterilis.

k Et vocauit nomen eius ioſeph. qđ ſonat addit amētū. ⁊ cā b⁹ noiationis ſubditur

l Addat mihi dñs filiū alterū. ſ. naturalē. ⁊ ex deſiderio bñdi ſcdm noiauit ꝑmū. Si diligenter cōſiderēt ꝑdicta nō ꝑt iacob notari de aliq̄ incōtinētia circa pluralitatē vxoꝝ. qz nō petiuit niſi vnā. ſ. rachelē. Oz aūt alia fuit ſibi ſuppoſita. fuit ipſo ignorāte ⁊ nolente. ſed poſtea cōſenſit deo hoc ordināte: ⁊ labā cōpellēte: ancillas aūt accepit ad pces vxoꝝ ⁊ amore ꝓlis ñ ductu libidinis. Ex qb⁹ ꝑz q̄ duab⁹ ſororib⁹ vſus eſt ꝓpter ancillis obtꝑanē. nulla intꝑanter. Dic lya ⁊ rachele bꝑz ex mō introducēdi ancillas. ⁊ ex bꝑ q̄ de⁹ or audiſſe pces eaꝝ in ꝯceptu q̄ nō mouebant aliq̄ libidine. ſed ꝓlis amore ad dei cultū. ſciebāt cūm iacob a deo electū. vt ex eis filiꝫ noiarent capita tribuū iſrl. ⁊ q̄ xp̄us ex ei⁹ filiꝫ erat naſcitur⁹: ⁊ iō nō eſt mirū ſi deſiderabant bñe ꝓlem ab ipſo non ſolū naturalē. ſ etiā adoptiuā. qz neſciebāt de q̄ xp̄s naſceret.

m Nato aūt ioſeph dixit iacob ſocero ſuo. Dimitte me vt reuertar in patriā meam ⁊ ad terraz meā. Da mihi vxores ⁊ liberos meos ꝓ quib⁹ ſeruiui tibi vt abeā. Tu vero noſti ſeruitutē q̄ ſeruiui tibi. Dixit illi laban. Inueniā gratiaz in cōſpectu tuo. Expimēto didici. qz bñdixerit mihi de⁹ ꝓpter te. Conſtitue mercedem tuam quā dem tibi. at ille rñdit. Tu noſti q̄modo ſeruierim tibi. ⁊ q̄nta i manib⁹ meis fuit poſſeſſio tua modicū habuiſti añq̄ veniꝛ ad te. ⁊ nūc dites effect⁹ es. bñdixitq̄ tibi de⁹ ad introitū meū. Juſtū ē igit vt aliqñ ꝓuideā dom⁹ mee

n Dixitq̄ laban. o Quid tibi dabo? p Dixit ille ait. Nihil volo ſi feceris quod poſtulo

q iterum paſcam ⁊ cuſtodiā pecoꝛa tua. Pertranſi oēs greges tuos: r ⁊ ſepara cunctas oues varias ⁊ ſparſo velleꝛe s ⁊ quodcūq̄ rufum ⁊ maculoſum variūq̄ fuerit. tā in ouibus q̄ in capꝛis: erit merces mea.

v Rñdebitq̄ mihi cras x iuſticia mea: qñ placiti tp̄s aduenēit coꝛā te iuſta. ſcdo pactio grata: ibi. Dixitq̄ labā. ꝉcio puiſio cauta: ibi. Tollēs q̄ iacob. Circa ꝓmū ꝓsiderādū ſicut ꝓius dictū ē p⁹ natiuitatē ioſeph ſatꝭ cito ꝓplenit iacob ſuitiū ſuū. xiiij. ānoꝝ ⁊ iō petebat licentiā redeūdi ad terrā ſuā cū vxoꝛib⁹ ⁊ liberis. qđ iuſte nō poterat ſibi denegari. ſed laban vides moꝛā ipſi⁹ iacob ſibi vtilem. eo q̄ ꝓpter bonitatez iacob dñs multiplicauerat bona ipſi⁹ laban. iō nitebat adhuc euz retinere. ⁊ ꝑz ſra.

u Dixitq̄ laban Dic ꝓpone pactio grata. Ad cui⁹ intellectu ꝓsiderādū q̄ iſta fuit petitio iacobq̄ de gregib⁹ ouiū ⁊ capraꝝ ipſi⁹ labā q̄ erat ſub cura iacob auferent omia alia rufa ⁊ maculaz aliquā in vellere bñtia ⁊ tranſerent filiꝫ laban cuſtodiēda illa aūt q̄ eſſ̄ et totalr alba vel totalr nigra remanerēt ſub cuſtodia iacob. et fer⁹ q̄ naſcerēt ex eis totalr albi vel totaliter nigri eſſent ipſi⁹ laban cū alijs ex quib⁹ naſcebāt q̄ ſimiliter erāt totaliter alba vel totaliter nigra. fer⁹ aūt q̄ eſſent maculoſi vel rufi eſſent ipſi⁹ iacob. ⁊ iſtō pactū fuit gratū ipſi labā qz q̄ fer⁹ nigri naſcerent ex nigris. ⁊ albi ex albis erat ſm cōſuetū curſuz nature. et iō laban habuit gratā iſtaz pactionē tanq̄ ſibi vtilē: talis aūt fuit pactio ſm oēs expoſitoꝛes catholicos et hebꝛeos. et ideo ſm hoc exponēda eſt ſequens ſcriptura q̄ eſt ſatis obſcura duplici de cauſa. Una eſt. qz breuiꝛ ⁊ ſuccincte loq̄tur ⁊ plura intelligunt q̄ nō exꝑmunt. Alia cā eſt. qz trāſlatio nra b multū diſcrepat a hra hebꝛaica vt videbit

a Accedam⁹ ad hram.

n Dixitq̄ labā de ſideraꝛ eius moꝛā ſecū.

o Quid dabo tibi. q̄ſi vellet ſibi grām facere cū tñ intēderet decipe.

p Et ille ait nihil volo. ſ. gratis ſ ſi feceris qđ poſtulo. ꝓ mercede laboꝛis mei.

q Pcez paſcā ⁊ cuſtodiā ⁊c. Pertranſi oēs greges. i. diligēter cōſidera.

r Et ſepara oues ⁊c. que nō ſunt totalit alge vel totalit nigre. illas amoue de manu mea. ⁊ pone in manu filioꝝ tuoꝝ.

s Et qđcunq̄ ⁊c. q̄ztū ad fetus q̄ naſcent decetero de gregib⁹ vni⁹ coloꝛis q̄ remanebūt ſub manu mea.

t Erit merces mea. ⁊ qz hoc videtur cōtra curſum nature: iō ſubditur.

v Reſpondebitq̄ mihi cras. i. in futuro.

x Juſticia mea. ſi ꝯ conſuetū modū nature ex gregibus vnius coloꝛis naſcant varij ⁊ maculoſi q̄ deb et eſſe mei. argumētū

ſup bñdā ple. cū ſciret nō eſſe culpā ſororis q ipſa eſſz ſterilis. ¶ Credo igit bur. fingere z frustra beatū Hiero. et glo. inclineare ipugnare. q̄ neptalim ex vbo rachel dicūt ipositū cū dixit. ¶ Copauit me dñs sorori mee. nec igit glo. hoc ponit vicio scriptoꝝ. qz ē positū auctoritate beati Hiero. in ca. eod. de pacto inē iacob et laban: bur. dicit apd hiero. z oēs hebreoꝝ z latinoꝝ expositoēs vsq; hodie fuisse magnā obscuritatē. z tn b nihil facit. p exponē. In q̄ vr duplr peccare. primo qz cū ꝓsueuit ex facili occasione cōtra postillatorē lōgas facere digressiones hic p exponē obscuritatē apd oēs: vt dicit nullū impedit laborē. scdo qz cū vel noluit: vl ñ potuit hūc passum exponē nō dedit grates postillatori clarius exponēti.

¶ Capitulū. xxxj. ¶

a Postq̄ ãt audiuit vba filioꝝ laba dicētiū: tulit iacob oīa q̄ fuerūt ꝓris nr̄i z de illi⁹ facultate ditat⁹ fact⁹ ē inclytus aīaduertit quoq; faciē laban q̄ nō esset erga se sicheri et nudiusterci⁹: marie dicēte sibi dño reuertere in terrā patrū tuoꝝ z ad generationē tuā. eroq; tecū misit[b] z vocauit rachel z lyā in [c]agrum vbi pascebat greges: dixitq; eis. ¶ Video faciem ꝓris vestri q̄ nō sit erga me sicut heri z [d]nudiusterci⁹. De⁹ āt ꝓris mei fuit mecū: z ipe nostis q̄ totis viribus meis seruierim ꝓri vro. Sed z ꝓr vr circūuenit me z mutauit mercedez meam [e]decē vicib⁹: z tn nō dimisit eū de⁹ vt noceret mihi. Si q̄n dixit: varie erunt mercedes tue: pariebāt oēs oues varios fetus: q̄n vo ecōtrario ait: alba queq; accipies p mercede: oēs greges alba pepererunt. ¶ Tulitq; deus ꝑrem ꝓris vri z dedit mihi ¶ Postq̄ em̄ ꝑceptus ouium tempus aduenerat: leuaui oculos meos:[f] z vidi in somnis ascēdētes mares sup feminas varios z maculosos et diuersoꝝ colorū. Dixitq; angel⁹ dñi ad me in somnis: iacob. ¶ Et ego rndi. Adsuz ¶ Qui ait. ¶ Leua oculos tuos z vide vniuersos masculos ascendētes sup feminas varios maculosos atq; respersos. Vidi em̄ oīa que facit tibi laban. [g]¶ Ego sum de⁹ bethel. vbi vnxisti lapidem z votū vouisti mihi. Nunc ergo surge z egredere de terra hac reuertens in terram natiuitatis tue. [b] Respondēruntq; rachel z lya. [i] Nunquid habemus residui q̄q̄ in facultatibo z hereditate domus patris nr̄i. [k] Nonne q̄si alienas reputauit nos z vendidit: [l] comeditq; p̄cium nostrum. [m] Sed de⁹ tulit opes ꝓris nr̄i z eas tradidit nobis ac filijs nr̄is: vñ oīa q̄ ꝑcepit tibi dñs fac. [n] Surrexit aūt iacob z impositis liberis ac cōiugibo suis sup camelos abijt: tulitq; oēm substantiaz suā z greges et quicq̄d i mesopotamia acq̄sierat: pergēs ad ysaac patrē suū in terra chanaā: [o] Eo aūt tpe ierat laba ad tondēdas oues z rachel furata ē ydola ꝓris sui. ¶ Noluitq; iacob ꝓfiteri socero suo q̄ fugeret. [p] ¶ Cunq; abijsset tam ipse q̄ oīa q̄ iuris sui erant: et amne trāsmisso pergeret illius terre pariūt bis in āno: z sic bis in āno poterat mutare pactū. f ¶ Et vidi in somnis. p hoc oña fuit multiplicatio varioꝝ fetuū. g ¶ Ego sum de⁹ bethel. angel⁹ em̄ in ꝑsona dei loq̄bat. b ¶ Rnderūt rachel et lya. cōsentientes ei in recessu. rachel em̄ iz esset iunior tn̄ ꝓponitur. qz erat ꝓncipalis eius vxor. vt. s. dictū est ca. xxx.

i ¶ Nunq̄d hēm⁹ residui q̄q̄. q̄si diceret ñ. totū dedit fratrib⁹ nr̄is.

k ¶ Nōne q̄si alienas. quia vēdidit nos tibi tradēdo p ꝑcio ꝑuitutis tue: sic z tradūt ācille.

l ¶ Comeditq; p̄cium nostr. qz de seruitio tuo qđ fuit p̄cium nr̄m ꝓsecut⁹ est diuitias q̄b⁹ vixit.

m ¶ Iz de⁹ tulit de. iuste trāsferēdo in nos p magna pre.

n ¶ Surrexit aūt iacob. h ꝓnr iacob captat sui recessus tps opportunū. qz laba receſſerat ab eo ad tondendas oues q̄s filij sui custodiebant q̄ distabant ab eo itinere triūdiez vt p̄dictū est. qz ex p̄cedētib⁹ fraudib⁹ timebat ne auferret ei oīa si sciret eū recedere.

o ¶ Rachel furata est ydola patris sui. nō ad colendū ſ ad substrahēdū patrē suū ab ydolatria. z iō non fuit furtū ꝓprie loquēdo. ¶ Considerandū q̄ vbi trāslatio nr̄a habz ydola. in hebreo habēt theraphin z dicūt aliqui q̄ sint imagines facte partim p astronomiā. z ptim per necromantiā que dant rnsa. Hebrei dicunt q̄ est caput alicuius pueri ꝓmogeniti interfecti z sacrificati dēmoni. et istud caput ꝑsum salsatur z aromatib⁹ condit vt possit diu stare. z super linguā eius in lamina aurea ponit nomē dēmonis. vt sic dat ibi rnsa. Hoc autez interposui. quia alibi in scriptura sacra fit mētio de theraphin. Certum est tn̄ q̄ talia nō habēt ꝓtutē rnsa dandi. nisi inq̄tuz deus ꝓmittit z frequēter ꝓpter peccata hoim credentiū talibus. z quia dēmerent vt illis deceptionib⁹ capiantur deus talia ꝓmittit.

p ¶ Cunq; abijsset. h ꝓnr describit ipsi⁹ laban insecutio. vbi primo describit ipsius iacob captio. scdo mutua obiurgatio: ibi. ¶ Et dixit ad iacob. tercio mutua ꝓfederatio: ibi. Rndit ei laban. ¶ Circa primū pz lra exceptis paucis verbis exponēdis.

q ¶ Contra montē galaad. hoc dr̄ p anticipationē. quia

¶ Capi. xxxj.

a Postq̄ ãt audiuit. Hic ꝓnr describit iacob: vt ꝓficiens: qđ mirie appet q̄n bō bene se hz in aduersis. z ideo primo oñdit q̄liter passus ē a laban scdo ab esau. ca. xxxij. tercio a sychem filio emoꝝ ca. xxxiij. ¶ Circa primū primo describitur ipsi⁹ iacob recessus. secūdo ipsi⁹ laban post eū ꝓgressus: ibi ¶ Cunq; abijsset. ¶ Adhuc primo describit sui recessus motiuum. scdo mod⁹: ibi. ¶ Misit z vocauit. ¶ Triplex em̄ motiuū habuit ad recedēdū. ¶ Primū fuit murmuratio filioꝝ laban. scdo indignatio laban iniusta cū tn̄ debuerat eū diligere z cōmēdare. qz ꝓpter eū dñs multiplicauerat bona ipsoꝝ. vt ꝓdictū est. tercū motiuū fuit angeli monitio. z patet lra.

b ¶ Misit z voca. Hic describit modus recedendi. z primo iacob querit vxorū suarū ꝓsensum sine quib⁹ nō poterat recedere. z pz lra paucis ꝑbis exceptis.

c ¶ In agrū. vt secretius loqueret cū eis.

d ¶ Nudiustercius. quasi nunc est dies tercius. accipitur tamē hic pro tempore ꝓterito. e ¶ Decē vicib⁹. quomodo potest esse verū cum pro gregibus seruierit tm̄ sex annis. vt habet. j. eo. ca. ¶ Soluit Hiero. q̄ oues

eſt iuſticie mee. y Et oia q̃. tã i ouib⁹ q̃ i capris ſi alia inueniãt mẽ illa q̃ cedẽt i ptẽ meã. z Furti me argues.i.bẽas me p̃ uicto de furto. ꝛ Dixitq; laba gratũ habeo.q; curſus nature erat p̃ ea. a Et ſepauit q̃. ad tradẽdũ filijs ſuis. b Cunctũ ãt gregẽ q̃. Iſtud vr̃ p̃ dicere ei qđ dictuz eſt.ſ.q; varia tradita ſunt in manib⁹ filioꝝ laban ꝛ vnicoloza remãſerũt in manu iacob ꝛ iõ aliẽ exponũt doctores nr̃i hoc. vno mõ ſic. In manu filiozũ ſuoꝝ.i. in manu filiozuz iacob q̃ erãt paſtozes ſub eo. ℣ hec expoſitio vr̃ falſa.q; nullo pactũ fuit int̃ iacob ꝛ laban immediate poſt natiuitatẽ ioſep.vt p̃z ex p̃dictis. Ptẽ pbatũ ẽ q; a tpe quo iacob accepit vxozẽ p̃mã vſq; ad natiuitatẽ ioſeph fluxerũt tm̃ ſeptẽ anni.ergo tẽpoze bui⁹ pacti primogenit⁹ iacob nõ habebat ſeptẽ annos ℣ officiebãt ad minus tres mẽſes ꝛ ſic p̃z q; nõ poterant adhuc eſſe paſtozes:ita q; ui manib⁹ eoꝝ traderẽt vnicoloza.iõ alij exponũt hoc de filijs laban.℣ dicunt q; hoc dicãt hic per anticipationẽ ſic exponẽdo. b Cunctũ autẽ gregem vnicolozẽ q̃ ſupple natus ẽ poſt pactũ ꝛ poſt poſitiones virgarũ in canalib⁹. Tradidit ipſe laban in manib⁹ filiorum ſuoꝝ.q; talia cedebant in partẽ ſuã.℣ hec expoſitio vr̃ multũ erroza ꝛ diſcrepat cũ hoc a lr̃a hebraica. quia vbi nos habem⁹. Cunctũ autẽ gregem vnicolozẽ.i. albi ꝛ nigri velleris. Tradidit in manu ꝛ. In hebzeo ſic habeẽ Omne qđ babebat albũ in ſeipſo:ꝛ oñe rufũ in arietib⁹ tradidit ꝛ. qđ ſic gloſant hebzei. Omne qđ babebat album.i.maculã albã q̃tũcũq; minimã. ꝛ oñe rufum q̃tũ cunq; minimũ. Iz totũ reſiduũ velleris eſſet vn⁹ coloris tradidit in manu filioꝝ ſuoꝝ. ꝛ p̃z ſnia p̃m p̃dicta. Item diſcrepat trãſlatio nr̃a ab hebzeo in punctuatõe.q; facit principiũ ỽſus diſtincti a p̃cẽdẽti:ibi. Cunctũ ãũt gregez vnicolozẽ. In hebzeo aũt totũ in vno ꝓtextu dr̃ ſub vno ỽſu ab illo loco. Et ſepauit in die illa. vſq; ibi. Et tradidit in manu filioꝝ ſuoꝝ vbi terminat ỽſus ꝛ ſnia abſq; aliq̃ extorſione. c Et poſuit ſpatium itineris.ne arietes ꝛ birci varij ꝛ maculoſi q̃ erãt ſub manu labã ꝛ filioꝝ ſuoꝝ trãſirẽt ad gregẽ vnicolozẽ.q̃ erat ſub manu iacob ꝛ generarẽt fetus varios. d Tollẽs ergo iacob. Hic p̃ñr ponit prudẽs cautela ipſi⁹ iacob.q; laba fraudulent agebat cũ eũ ꝛ in plurib⁹ ſibi tenebat.iõ poſuit ỽgas varij coloꝛis in canalib⁹ q̃ñ erat p̃cept⁹ p̃mi tpis q; illi fetus ſunt meliozes:ex fortitudie.n.nãe p̃uenit q; alia citi⁹ generent ꝛ cõcipiant.cũ aũt femelle bibebãt aſcẽdebant maſculi ꝛ femelle videbãt vmbzas maſculoꝝ i aq̃ ꝛ imagies ipſoꝝ varij coloꝛis ꝛ ſiles p̃cipiebãt.hãc eñ ỽtutẽ hz imaginatiua ſup corpus ꝛ ſup materiã vnde fit cõceptus: q; ſimiles cõcipiunt illis q̃s aſpiciũt attẽte in extremo coloꝛ ꝛ oia q̃ non fuerint varia ꝛ maculoſa ꝛ rufa tã in ouib⁹ q̃ i capris ſ furti me argues ſ Dixitq; laban: gratum habeo quod petis. ª Et ſeparauit in die illa caprasꝛ oues ꝛ hircos ꝛ arietes varios et maculoſos. ᵇ Cunctũ autẽ gregẽ vnicolozẽ.i.albi ꝛ nigri velleris tradidit i manu filioꝝ ſuoꝝ ᶜ ꝛ poſuit ſpaciũ itineris triũ dierũ inter ſe ꝛ geneꝝ qui paſcebat reliqs greges eius. ᵈ Tollens ergo iacob virgas populeas viri ꝛes ꝛ amigdalinas: ꝛ ex platanis ex parte ꝛecorticauit eas. ℣ detractiſq; corticibus in his que ſpoliata fuerant candoz apparuit. illa vero q̃ integra fuerãt. viridia p̃mãſerũt atq; in hũc modũ coloz effect⁹ ẽ vari⁹. Poſuit q; eas in canalib⁹. vbi effundebãt aq̃: vt cũ veniſſẽt greges ad bibẽdũ ante oculos hẽrẽt ỽgas ꝛ in aſpectu earũ p̃ciperent. Factumq; eſt vt in ipſo caloze coit⁹ oues intuerent ỽgas. ꝛ parerent maculoſa ꝛ varia ꝛ diuerſo coloze reſpſa. Diuiſitq; gregem iacob. ꝛ poſuit ỽgas in canalib⁹ añ oculos arietuz. Erãt aũt alba et nigra q̃q; laba:cetera ỽo iacob ſeparatis inter ſe gregib⁹. Igitur q̃ñ p̃mo tpe aſcendebãtur oues ponebat iacob ỽgas in canalib⁹ aq̃rũ añ oculos arietũ ꝛ ouiũ. vt in ea p̃ con tẽplatione cõciperẽt. Q̃ñ ỽo ſerotina admiſſura erat Et p̃ceptus extrem⁹:nõ ponebat eas. factaq; ſunt ea q̃ erãt ſerotina: labã: ꝛ q̃ p̃mi tpis iacob. Ditatuſq; ẽ hõ vltra modum: ꝛ habuit greges multos: ancillas et ſeruos:camelos:ꝛ aſinos.

q In ca.xxx. vbi dr̃ in poſtilla. Additione dei addita ſunt ꝛ.

Additio prima.

In hebzeo nõ dr̃ ℔ dictio q̃ ſonat additionẽ ſed magis p̃trouerſiã vel cõtentionẽ ꝛ eſt lr̃a ꝓtentionis dicẽdo. Contẽdi cũ ſoꝛoze mea ꝛ inualui. cui⁹ ſenſus ẽ. ꝓtendi cũ ſoꝛoze mea ſup bñdo filios ꝛ inualui. q; iã babeo. vñ cũ dr̃ in glo. inclineari q; neptalim dr̃ a p̃uerſione. vr̃ eſſe erroꝛ ſcriptoꝛis ꝛ debuiſſet dicẽ a ꝓtrouerſione ſeu cõtrouerſia ℔m hebraicã veritatem.

q In eo.ca.xxx. vbi dr̃ in poſtilla. Et iõ ℔m hoc exponenda eſt ſequẽs ſcriptura ꝛ.

Additio ſecunda.

Licet pactũ int̃ iacob ꝛ labã generalr̃ cõſideratũ videat eſſe illud qđ poſtillatoꝛ expoſuit ꝛ ſic cõiter tenet.lr̃a tñ in ꝑticulari cõſiderata non totaliẽ ꝓſonat. ℣ in multis diſcrepat. vñ Hiero in hoc paſſu multũ apud.lxx. ꝓfuſus eſt ſenſus. ꝛ vlq; hodie nullũ potui inuenire nr̃oꝝ q̃ hũc locũ plane exponẽt. Hec hiero. qđ etiã int̃ hebzeos expoſitoꝛes ꝓtingit.

Replica.

In.xxx.ca Burg. notãs trãſlationẽ nr̃am vbi dr̃. Copauit me dñs cũ ſoꝛoze mea. dicit hebzai cũ hze. Contendi cũ ſoꝛoze mea. improbans ex eo gloſam inclinarẽ q̃ hz q; neptalim dr̃ a ꝓpatione vel p̃uerſione. dicit bur. q; ſit erroꝛ ſcriptoꝛis. q; debuiſſet ſcribere a cõtrouerſione ſeu a cõtrouerſia. Sed intuẽti capitulũ iſtud manifeſtũ eſt noia patriarchaꝝ oim cõiter ex verbis matꝝ imponi. Nec dr̃ ex lr̃a nec eſt veriſimile q; venerãda rachel cõtenderit cũ ſoꝛore

hoc nomen postea
impositū est vtpa
rebit.j.eo.ca.
r Nūciatū est la
bau die tcio.qz di
stabat ab eo itine
re diez triū.vt p̄dic
tū est ca.xxx.
s Qui assumptz
fecū fribus suis.i.
illis te cognatōne
sua ꝓpinqua. t
Et ꝓpendit eū.s.
die octaua. v
Caue ne q̄cq̄ aspe
reloq̄ris.nō soluz
ꝓhibuit actionem
durā ꝑ iacob ꝫ etiā
loquelā.
x Et dixit ad ia
cob.hic p̄ñr tescri
bit mutua obiur
gatio.7 ꝑ ipsi⁹labā
ꝑ iacob.scdo econ
tra ipsi⁹iacob ꝑ la
ban:ibi.
y Quasi captiuas
gladio.falsuz di.qz
sue erant iure mri
monij. z Ut ꝓ
sequerer te cū gau
dio.mentit correp
tus tioz dei appa
rentis: a Sed
deus tc.mali boies
cogunt dei virtute
aliq̄n dicē bitatē ꝑ
se.sicut pz de balaā
Nūc.xxiij. b
Cur furat⁹es deos
meos:in ꝫ oñdit
ꝓfiteri q̄ ñ erāt vij
cum furto possent
amoueri. c Rñ
dit iacob. Hic p̄ñr
tescribit obiurga
tio rōnabil' ipi⁹ia
cob ꝑ laban 7 ꝓzio
reddit rōnē q̄re nō
significauit sibi re
cessum suū. Et pa
tet litera. d Qz
āt furti me arguis.
qz ipō ignozāte fa
ctū fuerat istō fur
tū qđ tñ furtū ñ dz
dici. vt p̄dictū est.

e Hec dicēs igno
rabat tc.qz ꝓ furto
simplici ō rigore ñ
debebat moz⁹ infli
gi tñ sicut dictū est
nō erat furtū.
f Subter stramē
ta cameli.i. subter
sellā cameli. g
Suē cōsuetudinē
femina⁹.s.fluxus
menstruoz.
h Pone hic cozā
fratribus tc.i.cozā
filijs tuis et meis

9 cōtra montē galaad:r nun
ciatū est laban die tercio q̄
fugeret iacob.s Qui assum
ptis fratribus suis. ꝑsecu
tus est eum diebꝫ septez:t et
comprehendit eum in mon
te galaad. u Liditq̄z in somn
nis dicentem sibi wminū.
v Caue ne quicq̄ aspere loq̄
ris contra iacob. Jamq̄z ia
cob extenderat in mōte ta
bernaculū. x Cunq̄z ille con
secutus fuisset eum cū fra
tribus suis: in eodē monte
galaad fixit tentoziū:r 7 di
xit ad iacob. y Quare ita egi
sti vt clā me abigeres filias
meas q̄si⁹ captiuas gladio.
z Cur ignozante me fugere
voluisti:nec indicare mihi
3 vt ꝓsequerer cum gaudioz
canticis 7 tympanis et cy
tharꝫ. Nō es passus vt oscu
larer filios meos et filias.
Stulte operatus es. et nunc
quidē valet man⁹ mea red
dere tibi malū:a ꝫ te⁹ patris
tui heri dixit mihi. b Caue
ne loq̄ris cōtra iacob q̄cq̄
durius. c Esto. Ad tuos ire
cupiebas7 tesiderio erat ti
bi wm⁹ patris tui. d Cur fu
ratus es tos meos e Respō
dit iacob:q̄ inscio te profec
tus sum. timui ne violent
auferres filias tuas f Oz au
tem furti me arguis apud
quēcūq̄z inueneris tos tu
os: necetur cozam fratrib⁹
nr̄is. Scrutare quicq̄d tuo
rū apud me inueneris 7 au
fer. g Hec dicens ignozabat
q̄ rachel furata essz ydola.
Jngressus itaq̄z laban ta
bernaculum iacob 7 lye et
vtriusq̄z famule nō inuenit
Cūq̄z intrasset tentoziū ra
chelis:illa festinās abscon
dit ydola f subter stramēta
cameli 7 sedit tesup. scrutā
tiq̄z oñe tentoziū 7 nihil in
uenieti ait. h Ne irascat dñs
me⁹ q̄ cozā te assurgere ne
queo: q̄ i iuxta ꝓsuetudinē
femina⁹ nūc accidit mihi.
Sic tesolusa solicitudo q̄ren

tis est. k Tumensq̄z iacob cū
iurgio ait. l Quā ob culpaz
meā et ob quod peccatum
meum sic exarsisti post me:
et scrutatus es omnem sup
pellectilē meam. m Quid in
uenisti te cuncta substātia
tuus tue. n Pone hic cozā
fratrib⁹ meis 7 fratrib⁹ tu
is:7 iudicent inter me 7 te.
o Idcirco viginti annis fui
tecū oues tue 7 capre steri
les nō fuerunt arietes gre
gis tui:non comedi:p nec ca
ptum a bestia ostendi tibi.
q Ego damnū omne redde
bam.quicquid furtim peri
bat a me exigebas die no
ctuq̄z estu vrgebar et gelu:
fugiebatq̄z somn⁹ ab oculis
meis. r Sicq̄ ꝓ viginti ānos
in tomo tua seruiui tibi:q̄
tuozdecim ꝓ o filiab⁹ et sex
ꝓ gregibus tuis. s Immu
tasti quoq̄z mercedē meam
tecem vicibus:nisi tus pa
tris mei abraam:t et timoz
ysaac affuisset mihi: forsi
tan mō nudū me dimisisses
u Afflictionem meam 7 labo
rem manuum mearum re
spexit tominus:7 arguit te
heri. x Respōdit ei laban. Fi
lie mee 7 filij 7 greges tui et
y omnia que cernis mea sūt
z Quid possuz facere filijs
et nepotibus meis. a Veni
ergo7 ineamus fedus:vt sit
testimonium inter me 7 te.
b Tulit itaq̄z iacob lapidē 7
c erexit illum in titulū d Di
xitq̄z fratribus suis. Affer
te lapides: qui congregan
tes fecerunt tumulum:e co
mederuntq̄z sup eum:f quē
vocauit laban tumulū te
stis:7 iacob aceruum testi
monij:vterq̄z iuxta ꝓprieta
tem lingue sue. g Dixitq̄z la
ban. Tumul⁹ iste testis erit
inter me 7 te hodie:7 idcir
co appellatū est nomē eius
galaad .i. tumulus testis.
h Et adiecit laban. Jntueat
tur 7 iudicet dñs inter nos
q̄ñ recesserimus a nobis:si

et illis q̄ sunt te
cognatōne nr̄a.
i Nec captuz
a bestia oñdi ti
bi.lz possem fa
cere te iure. k
Et timoz ysaac
.i.de⁹ quē timuit
l q̄ q̄ cernis
mea sunt.i.a me
tescēderūt.
m Quid pos
sum tc.q.d. face
rem ꝫ meipsum
necessitate a te o
sibi impositā ex
cusat put pōt.
n Veni ergo.
Hic p̄ñr tescri
bit vtriusq̄z con
federatio.qz la
ban vidēs q̄ de⁹
erat ꝑ iacob q̄si
uit ꝓfederari cū
eo.
o Erexit lapi
dem in tituluz.i.
in signū ꝓfedera
tionis. p
Dixitq̄z fratrib⁹
suis.i.illis te co
gnatōe sua q̄ ve
nerant cū laba.

q Comederūt
q̄z sup eū i signū
amicitie refoz
mate. r Quē
vocauit labā tc.
Nomē impositū a iacob. 7 no
men impositū a
laban.idē signi
ficāt.s.aceruum
testimonij sed la
ban q̄ erat syrus
expssit in ligua
syra 7 iacob i he
brea 7 si aliquis
curiosus velit sci
re differentiam
hec est. bē in he
breo vocatū est
Galaad. gal.n.
idē est q̄ aceru⁹
aad testimonij.
s In idiomate sy
ro vocatū ē igar
sebadura. 7 licē
in textu q̄ē vo
cauit labā ygar
sebadura. 7 idē
significat. Oz āt
addit . Viterq̄z
iuxta ꝓprietā
tem lingue sue.

nō est de textu. ꝙ trāslator apposuit. q si dixisset. Et wcauerūt eū aceruū testimonij. ꝙ vn⁹ in idiomate syro. ali⁹ in idiomate hebreo clarior esset trāslatio: sicut agyos q sanct⁹ penit⁹ idē significāt. ꝙ vnū nomē est grecū aliud latinū. s trāsgredieť iuramentū.

t Per timorē patris ysaac. i. p illū deum quē timebat. v Osculat⁹ est filios. i. nepotes.

x Et bñdixit illis. i. impcatus est illis bona. cetera patent.

¶ In cap. xxxj. vbi dr in postil. Considerādū q vbi trāslatō nra bz, Idolatria. i hebreo dr theraphin ꝛc.

Additio pma.

Thera phin i hebreo imagines significat sempvel simulachra, put Iero. dicit sup ysa. ij. ca. ꝙ attendendu q nō semper significat simulachra facta ad querendū rñsa demonuz. vel ad ydolatrādū. q. i. Re. xix. vbi dicit q accepit Michol statuā q̄z ad ponendū in lecto loco panniculi. in hebreo bz accepit Michol theraphin. qđ non est dicendū q in domo dauid q vxoris eius essent simulachra vel statua aliq̄ ydolatrica seu facta ad q̄rēdas rñsiones dēmoniū ꝙ erant ibi solū ad aliq̄s licitas repētationes. Iudicū xvij. q. xviij. repetit scpe hec dictio theraphin vbi significat aliqd ydolatrice factū. vt ibidē pz. Silr vbi dr Osee. iij. Et sine ephot q theraphin. theraphin ibi est eiusdē significatōis. q sic in multis alijs.

¶ In eodē capi. xxxj. vbi dr in postilla. q timor ysaac. id est deus quē timuit.

Additio. ij.

Querēdū vr q̄re nō fecit mētionē de abraā q ysaac eodē mō dicēdo: de⁹ pris mei abrae. q de⁹ patris mei ysaac. vel timor pris mei abraam. q timerit deū q̄ de ysaac. Ad ꝙ dr a q̄busdā hebreis q de⁹ nō noiat de⁹ alicui⁹ singularis psone. nisi postq̄ est extra fluxibilitatē sui⁹ vite. eo q boies dū in hac vita sē pnt mutari de statu gre in q̄ sunt filij dei ad lapsuz in q̄ potius filij ire ym aplm dicunt. q q̄ nō hec vba dixit iacob. Abraā diu iā añ decesserat. ꝙ ysaac ad bucvivebat q̄ dxerit vsq; ad decennū post venditionez ioseph. vt dr in postilla. idcirco de abraā qui iā erat in securo

afflixeris filias meas q si introduxeris alias vxores super eas. Nullus ymonis nostri testis ē absq; deo qui psens respicit. Dixitq; rursus ad iacob. Ecce tumul⁹ hic q lapis quē erexi: inter me q te testis erit. Tumul⁹ inq̄ iste et lapis sint in testimoniū: si aut ego transiero illuz pgens ad te: aut tu preterieris malū mihi cogitās. Deus abraam: et de⁹ nachor iudicet inter nos: de⁹ pris eorū Iurauit ergo iacob p timorē pris sui ysaac: immolatisq; victimis in mōte vocauit fratres suos vt ederent panē. Qui cū comedissēt māserūt ibi. Labā vero de nocte psurgēs: osculat⁹ ē filios q filias suas: q bñdixit illis reversusq; ē in locū suuz.

Capi. xxxij.

Iacob aūt abijt in itinere quo ceperat fuerunt q ei obuiaz angeli dei. Quos cuz vidisset ait. Castra dei sūt hec. Et appellauit nomē loci illi⁹ mahanaim. i. castra: Misit aut ē nūcios ante se ad esau fratrē suū in terra seyr: in regione edom: precepitq; eis dicens: Sic loq̄mini domino meo esau. Hec dicit frat⁹ tuus iacob. Apud labā peregrinat⁹ sum. q fui vsq; in p̄sentē diē. Habeo boues et asinos q oues q seruos q ancillas: mittoq; nūc legationē ad dominū meū vt inueniā gratiā in cōspectu tuo. Reversiq; sunt nūcij ad iacob dicētes. Venimus ad esau fratrē tuū. q ecce ppe rat i occursuz tuū cū q̄dringentis viris. Timuit iacob valde q pterrit⁹: divisit populū qui secuz erat: greges quoq; q oues q boues q camelos in duas turmas dicēs. Si venerit esau ad vnā turmam q percusserit eā alia turma que reliqua ē salua bitur. Dixitq; iacob. De⁹ pris mei abraā. q deus pris mei ysaac: dne q dixisti mihi: reverte ad terrā tuā q in locū nativitat tue: q benefaciā tibi. Minor sum cūctis miserationibus tuis et omni veritate quā fecisti seruo tuo. In baculo meo transivi iordanē istum: et nunc cum duabus turmis reverti. Erue me de manu fratris mei esau. Timeo enim eum ne forte veniens percutiat me matrem cum filijs. Tu dixisti mihi. Benefaciam tibi et dilatabo semen tuum sicut arenam maris que numerari non potest multitudine. Pernoctavit ibi in nocte illa: et tollens de substantia sua munera fratri suo esau. Capras ducentas hircos viginti. oves ducentas arietes viginti. Camelas lactentes cum pullis suis triginta. vaccas quadraginta. vitulos decem. asinas viginti. asinos decem. Misitq; per manum pecoris singulariter. Et dixit ad pueros suos. Transite ante me: et spatium date inter gregem et gregem. Precepitq; primo dicens. Si occurrerit tibi esau frater meus et interrogaverit te dicens. Cuius es? et quo vadis? et cuius sunt ista que ante te ducuntur? Respondebis. Servi tui iacob munera mittit domino meo esau. Ipse quoq; venit post nos. Precepitq; similiter secundo et tertio et cunctis qui sequebantur greges. Dicens. Hoc ipsum loquimini ad esau cum inveneritis eum. Et addetis. Ecce servus tuus iacob ipse venit post nos. Dicebat enim. Placabo faciem eius muneribus que ducuntur ante me: et postea videbo faciem eius forsitan propitiabitur mihi. Precesserunt munera illius ante faciem suam: ipse autem pernoctavit in castris. Consurgens autem nocte tulit duas uxores suas et totidem famulas: et undecim filios: et transivit vadum iaboc. Tulitq; eos et traduxit torrentem: transmisitq; quicquid habebat. Remansit autem iacob solus: et luctatus est quidam cum eo usque mane. Quod cum videret quia superare eum non posset: tetigit nervum femoris eius: et statim emarcuit. Dixitq; ad illum. Dimitte me iam. Ait ille. Non dimittam te nisi benedixeris mihi. Dixit ei. Quod tibi nomen est? Qui respondit. Iacob. Non vocabitur nomen tuum amplius iacob: sed israel. Quoniam si contra deum fortis fuisti: quid putas contra homines invalescere poteris? Rursum ille. Obsecro dic mihi. inquit. nomen tuum. Cui respondit. Quare quis nomen meum? et benedixit ei in loco eodem. Vocavitq; iacob nomen loci illius fanuel. dicens. Vidi deum facie ad faciem: et salva facta est anima mea. Et statim ortus est sol ei: cum transisset fanuel. claudicabat femore suo. Propterea non comedit filius israel nervum femoris qui tactus et emarcuit in hodiernum diem. eo quod in nervo femoris tetigerit angelus et emarcuerit.

Capi. xxxiij.

Iacob quoq; abijt. hic ꝓnr describitur q̄liter passus ē ab esau. q ꝓmo q̄liter timuit eū ex auditu. scdo ex aduētu ca. xxxiij. Circa ꝓmū describit. primo diuina cōsolatio ꝓueniens. scdo būana trepidatio superueniens ibi. Misit aūt nūcios tercio dei ꝓfortatō ꝑiculū imminēs ibi. Et ecce vir luctabat. circa ꝓmū dr sic. a Iacob aūt abijt ꝛc. expedit⁹ a psecutōe labā. b Fuerunt q ei obuiam angeli dei. Dicūt hebrei q angeli q custodiebāt ꝓuncias syrie conduxerunt illū vsq; ad locū illū q erat in fine ꝓuincie illius. q tūc alij angeli q ꝑtinebāt ꝓuincie alteri sibi cōiuncte obuiauerūt sibi ad cōducendū eū. Doctores aūt catholici dicūt q fuerunt angeli ad ꝓfortandū eū ꝑ timorē fratris sui. nec iste expositiones dissonāt multū. c Et appellauit ꝛc. ad ꝓtegēdū eū q cōsonat hoc vtriq; expositioni.

d Misit aūt nuncios. Hic ꝓnr describit humana trepidatio. licet cū esset cōfortat⁹ ab angelo in recessu vt ꝓdictum est in ꝓcessu ab angelis sibi occurrentibus. tū sicut hō timuit de fratre suo p cui⁹ terrā habebat trāsire. tū q sciebat eū offensum ꝑ eū ꝓpter ꝓmogenita q ꝓpter benedictiones. tū q habitauerat cū labaū idolatra diu. et cuius cohabitatione poterat aliquā offensam in curriss̄e. et ideo timebat q tales diuine ꝓmissiones cōiter intelligendo de sunt sub cōditione. s. si ille cui fiunt faciat debitū suum erga deū de quo formidabat iacob. q ideo quia non poterat transire terram sine scitu fratris sui misit nuncios ad placandū eū q captandū eius beniuolentiā. q ꝓtz litera vsq; ibi.

e Properat in occursum ꝛc. Tot em̄ secum ducebat vt fratrē suū captiuū duceret. si sibi expedire videret. si aūt ꝓsp̄uū videret saltē oñderet potentiā suā.

f Divisit ꝓplm: duplici de cā. vna q si esau peteret turmā vnā cū esset spoliys illis intent⁹ altera fugeret vt saluaret. Alia cā. q de occasione q spoliatione ꝓme faciat⁹. alteri forsitā ꝓceret. g Dixitq; iacob ꝛc. Sciebat em̄

Numquid ait ordinauit
tanquã ſup Deū rogãs
Deus hoc

q̃ q̃uis deus aliq̃d ordinauerit facẽ tñ vult ſup̃ b rogari
b Jn baculo tc̃.i.ſolus z paup a podiũs me ſup̃ baculũ
meũ.z nõ ſup̃ aliud tpale.vt.ꝫ.dictũ eſt.xxix.ca. Ꝫ quõ
dicit iordanẽ iſtũ cũ adhuc eſſet longe a iordane. dicunt
aliq̃ q torrẽs habeth iuxt̃ quẽ erat eſt idẽ cũ iordane.et ꝺ
dici: vadus iacob
ſ hoc p̃ falſum.q;
poſtea venit iacob
in phanuel z ſocho
oth.q̃ non ſunt in
terra iſrl̃ citra ior
danẽ ſ vltra.vt p̃
p dicto. de diſtan
tys locorũ z p de
ſcriptionẽ terre p
miſſionis. tñ alit̃
dicendũ q̃ ſ̃ eſſet
adhuc longe a ior
dane tñ inde pote
rat videri iordanis
z q; torrens habeth
cadit in iordanem
fluuiũ. i Sepa
rauit de bis que ha
bebat munꝰa eſau
vt eũ placaret. vt
p̃ infra.
k Singulos ſeor
ſum greges.vt ma
gis apparerẽt.
l Traductiſq̃ tc̃.
duplici de cã. vna
vt videret ne aliq̃d
de reb⁹ ſuis ex ob
liuione remãſiſſet
ſcda vt ſolitarius
meli⁹ orõi vaca
ret. vt eũ dñs erip
ret de piculo qõ ti
mebat.

facia tibi: minor ſum cũctis
miseratõibꝰ tuis z veritate
tua quã expleſti ſeruo tuo.
b Jn baculo meo trãſiui ior
danẽ iſtũ: z nũc cum duabꝰ
turmis regredior. Erue me
de manu fratris mei eſau. q;
valde eũ timeo: ne forte ve
niẽs percutiat mẽs cũ filijs.
Tu locut⁹ es q̃ benefacẽs
mihi.z dilatares ſemẽ meũ
ſicut harenam maris.q̃ pre
multitudine numerari nõ
põt. Cũq̃ pernoctaſſet ibi no
cte illa l ſeparauit de his q̃ ha
bebat munera eſau frĩ ſuo
capras.cc.hircos.xx. oues.
cc.et arietes.xx.camelos fe
tas cũ pullis ſuis.xxx. vac
cas q̃dragĩta.z thauros vi
ginti: aſinas viginti: z pul
los eaꝝ decẽ. Et miſit p ma
nus ſeruoꝝ ſuoꝝ: k ſingulos
ſeorſum greges: dixitq̃ pue
ris ſuis. Antecedite me et
ſit ſpaciũ inẽ gregẽ z gregẽ.
Et p̃cepit priori dicens. Si
obuiũ habueris fratrẽ meũ
eſau: z interrogauerit te:
cui⁹ es aut q̃ vadis.aut cui⁹
ſunt iſta q̃ ſequeris. Rñdebis.
Serui tui iacob: munera
miſit dño ſuo Eſau: ipſe
q̃ poſt nos venit. Hilr de
dit mãdata ſcõ z tercio: et
cũctis q̃ ſeq̃bant greges di
cens. Hiſdẽ verbis loq̃mi
ni ad eſau cũ inueneritis eũ
et addetis. Jp ſe q̃ ſeruus
tuus iacob. iter noſtrũ inſe
quitur. Dixit em̃. Placabo
illũ muneribꝰ q̃ p̃cedunt et

m Et ecce vir. b
p̃ponit diuina
p̃hortatio ꝯ timorẽ
periculi imminen
tis. Ecce vir lucta
batur cũ eo. dicũt
Hebrei q̃ iſte fuit
angel⁹ Eſau in ſpẽ
viri q̃ volebat eũ
impedire a trãſitu
ne obtineret bene
dictiones z primo
genita ipſi⁹ eſau. ſ
dñs dedit tãtã for
titudinẽ ipſi iacob
q̃ angel⁹ nõ potuit
ei p̃ualere. ppt̃ qõ
angelus videꝰ q̃ nõ poterat eum ſup̃are. n Tetigit
neruũ femoris ei⁹. vt ſic cuaderet de manu iacob q̃ taleꝫ
o Dixitq̃ ad eũ tc̃. q̃ſi diceret tẽpus ẽ vt cantẽ dei lau
des cũ alijs angelis ſm illud Job.xxxviij. Ubi eras cum
me laudarẽt aſtra matutina z iubilarent oẽs filij dei. z nõ
debes me amplius tenere z impedire a laude dei.
p Rñdit tc̃.i. niſi p̃miſeris q̃ bñdictiones quas quere

bas p eſau in ce ſunt de iure. z eſt ſillis modus loquẽdi
Eſa.xxxvj. Facite mecũ benedictionẽ.i. ſubijcite vos
mihi. q Fuit ergo neceſſitate cõpulſus. r Ne
quaq̃ inquit tc̃.i.nõ dicẽs q̃ ex ſupplantatione z fraude
obtineas bñdictõnes. s Sed iſrael.qõ interp̃at
directus cũ deo
vel p̃nceps cuꝫ
deo.q; iuſte z ex
dei gnia obtineb

t Si cõ deũ fo
rtis fuiſti.i.cõtra
angelũ.hoc no
men deus b acci
pitur ptic̃patiue vel repñtatiue.
v Quãtomagis tc̃.i.cõ eſau z
filios eius.
x Cur queris
nomẽ meũ: ac ſi
diceret fruſtra
queris q; ego et
alij angeli in mi
ſterijs miſſi: nõ
habem⁹ nomina
fixa z ſtabilia. ſ
diuſa ſortimur
noia p̃m legatio
nes ad q̃s mitti
mur exẽpluꝫ de
angelo Eſa. vj.
qõ magis declaratur.j.eo.capi.
y Qõ eſt mi
rabile. nõ eſt de
certu. z Et
benedixit ei.i.cõ
feſſus ẽ ei bene
dictiones ẽ ſuas. a Vidi
dominũ facie ad
faciẽ.i.angelum
i corpe aſſũpto
b Et ſalua fcã
eſt anima mea. q;
non p̃ualuit mi
hi.ſed ecõuerſo
Hec eſt igit̃ ex
poſitio hebreoꝝ
p̃m q̃ exponit̃
illud qõ ſcribit̃
Oſee. xij. de ia
cob. Jnualuit
ad angelũ z con
fortat⁹ eſt fleuit
et rogauit eum:
ita q̃ li fleuit re
fert̃ ad angelum
eo q̃ eſau cuius
erat angel⁹ p̃de
bat bñdictones
ꝫ illõ eſa.xxviij

Angeli pacis amare flebũt. z rogauit
teret. Jſta exp̃ hebreoꝝ duo ſupponit. Primũ ẽ q̃ re
ns ad horã dedit tãtã virtutẽ ipſi iacob q̃ poſſet reſiſt
angelo z p̃ualere. vel virtutẽ angeli ad horã debilitauit
vel ſuſpendit. ſicut virtutẽ ignis ſuſpẽdit i camino trũ
puerorꝝ. Scõm ẽ q̃ ãgel⁹ eſau ꝑm hebreos ꝫ bon⁹ fue
rit neſcuit tñ diuinã ſniam diffinitiuã q̃ ius p̃mogeni
ture z benedictões eſſent ipi⁹ iacob de iure vſq; quo

vidit p hoc.s.q̄ deus tantā vtutē ꝓtulit ipsi iacob ⁊ tñ ante fuerat hoc reuelatū ipsi rebecce ⁊ ysaac posito in extasi. vt.ē. dictū ē. xxvij. ca. Et sic tertiū qđ ꝟ supponitur est q̄ alique reuelatiões facte sunt hoibus etiam aliquib⁹ angelis ignorantibus q̄ tria q̄si ex hypothesi vel suppositione dicta sunt satis dubia. Catholici vero doctores aliter exponūt hanc lr̄am de angelo ⁊ de iacob ꝑ dicūt aliq̄ q̄ fuit tm̄ spūalis lucta. q⁹ iacob p efficatiā sue oratiōis retinebat eū ne elongaret se ab eo. ꝑ eū defenderet in via. vt vī sup hiero. super Esa. xlix. vbi dicit sic. Cū angelo iacob oratione nō manib⁹ luctabat. ꝑ ꝟūū vī ex tertu vbi dī q̄ in illa lucta angel⁹ tetigit neruum femoris iacob ⁊ q̄ ex tactu emarcuit. ⁊ intātū q̄ iacob postea claudicabat. ⁊ ideo dicūt alij q̄ fuit lucta spūalis ⁊ corporal. Ad cui⁹ intellectū ꝯsiderādū q̄ licz iacob nō fuerit diffisus totaliter de dei adiutorio. tñ parū ꝯfidit ⁊ nimis timuit esau. maxime cū ꝑus diuisset sibi angel⁹ q̄ secure reuerteret ad terrā suā. ⁊ q̄ essz cū eo ad cum ꝓtegendū. vt ē. dictū ē ca. xxxi. In via eñ fuerūt ei obuiā angeli q̄si castra ipm defendētia. vt dictum ē in ꝑn. hui⁹ ca. ⁊ iō orante iacob solo in ripa fluminis ⁊ nimis timēte ꝓter ꝓdicta. ⁊ minus debito de deo ꝯfidēte. apparuit ei angel⁹ q̄ fuerat ei ꝓtector i via ⁊ finxit q̄ vellet eū dimittere ꝓpē paruitatē sue cōfidētie. sicut dñs post resurrectionez suā apparēs duobus discipulis in via finxit se longius ire. vt hr̄ Luce. xxiiij. ꝓpē puitatē ⁊ tarditatē fidei ipoz. tñ nec ibi nec ḥ fuit mēdaciū vel falsitas. q⁹ tales apparitiones fiūt cōiter ꝑm dispositionē mētis illoz quib⁹ fiunt hmōi apparitiones. vt ē. dictū ē. xxiij. ca. Iacob aūt instantia orōnis feruide rogabat eū ne ab eo recederet. ꝑ ad eius ꝓtectionē ꝑm suū ꝓmissum maneret ⁊ in hoc fuit lucta spūalis ⁊ postea cū videret angelū quasi volentē recedere ex familiaritate recepit eū manib⁹ ad retinendū. q⁹ frequēter cū eo loquebat. sicut ⁊ maria magdalena post resurrectionē xp̄m sibi apparentē voluit tangere Joh. xx. ⁊ sic fuit lucta corporalis. q⁹ iacob volebat eū detinere in illa apparitōe. ita q̄ nō dispareret donec haberet bñdictionē eius quā ⁊ habuit. Et illa etiā lucta corporalis figurabat ei q̄ nō debebat timere esau cuz inualuisset ad angelū. ⁊ ꝑm istā exponē illud qđ supra inductū est de iacob Osee. xij. Inualuit ad angelum ⁊ cōfortat⁹ est. fleuit ⁊ rogauit eū. Aliter est exponēdū q̄z supra. s. referēdo fleuit ⁊ rogauit ad iacob. q̄ fleuit q̄n vidit angelū quasi volentē eū deserere. ⁊ rogauit eum ne recederet donec dedisset ei benedictionē. ⁊ lz hic nō sit scriptū q̄ fleuerit ꝑ tm̄ q̄ rogauerit. tñ tenendū est de vtroq; eo q̄ exp̄simit in Osee qđ est hic omissum. Huic autē sensui pōt de facili lra applicari ab illo loco. Et ecce vir. i. angelus ipsius iacob apparens in specie viri. Luctabatur cū eo spiritualiter ⁊ corporaliter vt ia expositus est. Qui cū videret q̄ eū supare nō posset. i. nollet. eo modo loquēdi quo dicitur de xp̄o Matthei xiij. Et nō poterat ibi virtutē aliquā facere. i. nolebat ꝓter incredulitatē illoz. ⁊ angelus hic nolebat superare iacob. q⁹ ꝑ illā luctā volebat ei oñdere q̄ ꝓualeret ipi esau. vt sequēs lra oñdit. Cūm si fuisti fortis contra deū ⁊c. Tetigit neruū femoris eius. ad puniendū eum de sua diffidētia irrationabili: ⁊ ꝓter hoc sequit̄ q̄ iacob claudicabat. vt ꝑ hoc oñderet quomō claudicauerat in mēte ꝯfidendo paz de deo. Ia ascēdit aurora. i. dies incipit darescere. ⁊ iō alij nō sunt digni vt me videant in ista effigie. Nequaq̄ inq̄t iacob vocabit̄ ⁊c. tunc nō fuit nomē eius mutatū. sed angelus ꝓdixit sibi mutandū a dño j. xxxv. ca. Cur queris nomē meum. ac si diceret nomen meum ⁊ aliozum angelozum qui mittunt̄ in ministeriū mutantur ꝑm diuersas legationes ad quas missi sunt. vnde Esa. vj. Ille angelus q̄ missus fuit ad purgandū labia Esa. per calculum ardentem vocatus est seraph pro officio incendendi. licet nō esset de ordine seraphico. Et benedixit ei. Hic proprie accipienda est benedictio, put maior benedixit minori. vt habetur Hebre. vij. Vocauit nomē illius loci phanuel. i. facies dei. cui⁹ causa subditur. Vidi dominū facie ad faciē. i. angelū in specie corporali. Et salua facta ē aia mea. q⁹ cōsolatus est me. ⁊ benedixit mihi cōtra timorem de fratre meo esau. Non comedūt neruū. nō vitant oēm neruū. ꝑ solū neruū femoris. ad qđ designādum subditur Qui emarcuit.

In capi. xxxij. Ubi dicit in postilla. Tetigit neruum.

Additio.

Quidā hebreoꝝ dicunt q̄ hoc q̄ angel⁹ tetigit neruum iacob. ex quo tactu ipe iacob claudicauit nō fuit ad puniendū iacob de sua diffidētia. q⁹ in hoc actu nō videt̄ q̄ iacob aliq̄d demeruisset. ꝑ potius econtra. vnde in hoc loco iacob fuit bñdict⁹ ab angelo vt statim sequit̄. Et benedixit ei. Sed dicūt q̄ rō hui⁹ tactus ⁊ claudicationis ē figuralis tm̄. in hoc eñ figurabat̄ q̄ licz Jacob haberet ꝓmogenituram ⁊ dominiū sup esau ex ordinatione diuina. vt supra. xxvij. ca. tñ imposteruz aliquā aliq̄ descendētes de iacob qui dicuntur egredi de femore eius essent lesi ab ipso esau vnde in ꝓdicto ca. dicit. Cēpusq; veniet cū excutiet̄ soluesq; iugū eius de ceruicibus tuis ⁊c. qđ impletū est quādo idumei rebellauerūt cōtra iudā. iij. Regū. viij. ⁊ sic videbatur dominiū iacob super esau lesi in femore iacob. s. in posteritate que de femore eius egrederetur. ⁊ ideo sequit̄ q̄ ob hanc causam nō comederunt filij isrl̄ neruū q̄ emarcuit in femore iacob. Si eñ hec claudicatio ipsi⁹ iacob fuisset ꝓter punitionē ei⁹ in penā diffidētie. put alij dicūt nō habuissent filij israel abstinere a comestione hui⁹ nerui. cū illa pena solū respiceret ꝑsonā iacob q̄ quidē pena iā trāsiuerat in ꝓteritū.

Replica correctoriū contra Burgensem.

In ca. xxxij. vbi postillator tactum nerui iacob et claudicationē exponit de pena ꝓ diffidentia: etiā Burgē. instat q̄ non sit factū in penā. q⁹ iacob in ꝓposito nō demeruit ꝑ angelus ei benedixit. Infert igitur q̄ factū sicut etiā supradixit de aliis sit tm̄ figurale mysticam habens significationē. ꝑ videt̄ q̄ sicut Burgē. inconuenienter se habet. vt supradictum est in aliis passibus. ita ⁊ hic. Primo q⁹ contradicit beato augustino supra allegato abūdans sensum lr̄alem nullā absurditatē continentē. ⁊ recurrit ꝓ lr̄ali ad mysticū. qđ fieri nō debet nisi hystoria deficiat ꝑm beatū Grego. Secdo q̄ cum benedictio iacob. Esto dominus fratru tuoꝝ ⁊c. ꝓncipalē effectum habeat in regno xp̄i quod dicit̄ dominus iacob Luc. primo. Iste Burgē. artat eū ad tēpora regū. quādo edom seruiuit regibus iuda solū ꝓ tempore septē regū vt ex libris ipoz regum colligitur ⁊ terminabat̄ in rebellione Edom. de qua iiij. Regū. viij. Et ꝓter illā rebellionē dicit iacob claudicasse in figura q̄ esau a se excuteret onus illius benedictionis iacob. de qua dicit supra. xxvij. cap. Ad paruā positionē benedictionis respicies ꝓncipale paruipendit in quo iacob nō claudicauit. nō igit̄ Burgē. debuit hoc sic applicare mysticādo sine auctoritate cum nō sit in fauorē fidei. ꝑ potius. vt apl's ad j Ro. xj. vbi dicit cecitatē cōtigisse in isrl̄ que figurata est q̄ claudicationez iacob. tunc cūm claudicauit ⁊ cōtinuo claudicat. quousq; plenitudo gentiū intrarit ⁊ reliqe isrl̄ salue fient. Tercio quia ratio Burgē. re filij israel neruū nō comedunt ꝓter illā rebellionē figuratā ꝑ claudicationē nō est sufficiens quia a contrario sensu tēpore obedientie ⁊ tributi edom debuerūt neruū comedere tm̄ nō fecerunt. Quarto quia rō quā facit cōtra postillatorē ⁊ eius exponem nō valet. arguit eñ sic. Si claudicatio iacob fuit ꝓter punitionē ⁊ in penā diffidentie cum illa sit ꝑsonalis nō haberēt filij isrl̄ a comestione nerui abstinere ꝓter ea q̄ solā ꝑsonam iacob respiciūt. Reducit̄ hec rō sic cōtra facientē. Tactus nerui q̄ emarcuit ⁊ claudicatio ad ꝑsonā iacob lr̄aliter pertinebāt. idcirco filij isrl̄ nō bñt a nerui comestione abstinere cui⁹ oppositū hodie faciūt. Restat igit̄ q̄ illa abstinētia

nō est tm̄ figuralis ꝫ cerimonialis in illo dimicationis tactus ꝛ claudicatōis memoriā sicut multa alia festa iudeoꝝ. Or aūt bur. dicit iacob nō peccasse in ꝓposito ꝫ est ꝯ glosam interlinearem q̄ redarguit ipm̄ iacob dicēs. Si ꝯ deū fortis fuisti ꝛ pseuerasti pulsans: multomagꝭ ꝯ homines prevalebis. i. Esau quē timēs ꝓmisso rū tibi factoꝝ oblitus. si em̄ iacob plenā habuisset ꝓfidē tiā: ꝛ memor fuisset promissorū dei sibi factoꝝ, put ponit ꝫ. cap̄. xxviii. vtiq; esau nō timuisset: nec quēcūq; homines Or autē dic q̄ meruit bñdictiones q̄ angel⁹ eū bñdixit: nō br̄ ꝛ bñdictōe in lr̄a nisi q̄ iacob bñdictionē postulauit. ꝛ ꝓ bñdictione nomē ei⁹ mutauit. vt vi. glosa inf̄linearis. Or autem subdit. Et bñdixit ei in eodē loco: glosa puiorem benedictionē cōfirmauit post redargutionē tm̄ ꝛ penā inflictaz ꝓ tactuz nerui qui emarcuit hec autē nois mutatio fuit ab cuētu. q̄ deū vel angelū recedere volentē vicit pōbus ꝛc̄. que luctatio hic dr̄. put postillator exponit ꝛ glosa vocat illā luctationē ꝓseuerātē pulsationē: q̄ victor effect⁹ est.

¶ Capi. xxxiij.

[a] Leuans aūt iacob oculos. [b] vidit venientē esau: ꝛ cū eo q̄dringentos viros. [c] Diuisitq; filios lye ꝛ rachel ambarumq; famulaꝝ: ꝛ posuit vtrāq; ancillā ꝛ liberos eaꝝ in principiō: lyā vo ꝛ filios ei⁹ in secundo loco. [d] rachel aūt ꝛ ioseph nouissimos: [e] ꝛ ipse progrediēs: [f] adorauit ꝓnus in terram septies donec appropinq̄ret frat̄ eius. [g] Currēs itaq; esau obuiā fratri suo: āplexat⁹ ē eū. stringēsq; collu ei⁹ ꝛ osculās eū fleuit: leuatisq; ocul' vidit mulieres et puulos eaꝝ et ait. Quid sibi volūt isti: ꝛ si ad te prineāt. Rñdit: paruuli sī q̄s donauit mihi ds̄ seruo tuo. Et approp̄inquātes ancille ꝛ filij eaꝝ incuruati sunt: Accessit q̄q; lya cum pueris suis. ꝛ cū silr adorassent: extremi ioseph ꝛ rachel adorauerūt. Dixitq; esau. Quenam sunt iste turme q̄s obuiā habui. Respondit. Ut inuenirem grām coram dōmino meo. At ille ait. Hēo plurima frat̄ mi. sint tua tibi. Dixitq; iacob noli ita obsecro. ꝫ si inueni grām ī oculis tuis: accipe munusculuz de manibo meis. Sic em̄ vidi faciē tuā [b] quasi viderim vultū dei. Esto mihi ꝓpic⁹ [i] ꝛ suscipe benedictōnē quā attuli tibi. ꝛ quam donauit mihi deus tribuens omnia Vix fratre cōpellente suscipiēs ait. Gradiamur simul eroq; socius itineris tui. [k] Dixitq; Jacob. Nosti dñe mi q̄ paruulos habeam teneros ꝛ oues ꝛ boues fetas mecum. quas si plus in ambulādo fecero laborare morientur vna die cuncti greges. Precedat dñs meus ad̄ seruū suū. ꝛ ego sequar paulatim vestigia eius sicut vidētro puulos meos posse domec veniā ad dñz meū ī seyr. Rñdit Esau. Quo te vt de populo q̄ mecū est: saltē socij remaneant vie tue. Nō est inquit necesse. hoc vno tm̄ indigeo vt inueniā gratiam in ꝓspectu tuo dñe mi Reuersus est itaq; illo die esau itinere quo venerat in seyr. [l] Et iacob venit in sochot. vbi edificata domo et fixis tentoriis: appellauit nomē loci illius sochot. i. tabernacula. [m] Transiuitq; in salem vrbē sychimorum q̄ est in terra chanaā: postq; reuersus ē de mesopotamia

¶ Capi. xxxiij.

[a] Leuās aūt iacob oculos. hic ꝓnr describit q̄liter iacob se habuit i fratris aduentu. ꝛ q̄ i agibilib⁹ n̄ oz bō omittere de his q̄ agēda sunt ꝫm humanā ꝓuidentiā ido in aduētu esau oñdit̄ prudētia iacob. q̄uis dictū esset sibi tis an fratris aduentū. ꝛ ꝓmo in diuisiōe ꝓpue facultatis aduentu: ibi. Et ipse ꝓgrediēs. tercio in declinatōe societatis post ei⁹ aduentū: ibi. Dixitq; iacob nosti. ꝛ in receptis paucis excepti. [b] Vidit veniētē esau. adhuc longe humana. q̄ essz q̄dā tēptatio diuina. ꝛ vt honesti⁹ irent ꝛ ordinati⁹ apparerēt coram esau. [d] Rachel autē et ioseph nouissimos. i. tāq; p̄dilectos ꝛ ꝓncipales. in ꝓcessione em̄ maiores sequunt. [c] Et ipe ꝓgrediēs. Hic oñdit ei⁹ prudētia in recognitōe fraternitatis. [f] Adorauit ꝓnus. inclinādo caput. ꝛ hec ē adoratio dulie. q̄ erat ꝓmogenit⁹ frat̄ ei⁹ etate. lz ex diuina ordinatōe ꝓmogenitura esset trāslata. [g] Currēs itaq; Esau. q̄ ex dei ordinatōe ei⁹ indignatio mutata ē in pietatē. [i] Suscipe benedictionē. i. exeniū voluntarie oblatū. [b] Quasi videri vultū dei. q̄ ita pacificatū ꝛ mitē eum vidit sicut angel⁹ loquens ex ꝑsona dei eū ꝑsolans do signauerat. Cetera patēt.

[k] Dixitq; iacob. Dñr oñditur ei⁹ prudētia in declinatōe societatis esau. cuius em̄ amicabiliter eū recepisset poterat tm̄ timere ne ei⁹ animus mutaret̄. vel ne alios de ei⁹ familia zelans inordinate ꝓ eo noceret ipsi iacob suis ꝛ tm̄ q̄n ꝓmisit ire post eū in seyr sicut facē cogitabat: mutauit tm̄ ꝓpositū ex cā certa. et iō n̄ ē mētit⁹ sicut ꝛ paul⁹ cogitabat ire Corinthū antequā iret ī macedoniaz. vt br̄ ī. Corinth. i. tm̄ ex cā mutauit ꝓpositū. tm̄ sicut dixi supius nō videt magna necessitas excusare patres ve. tes. de oī mēdacio officioso maxie. [l] Et iacob venit. hic oñdit iacob prudētia in recognitōe diuine bonitatis gratias agēs deo de hoc q̄ eū in pegrinatione augmētauerat. et in via custodierat premittit tm̄ modū adueniendi ad locū vbi grās egit deo. cū dr̄. Et iacob ꝛc̄. Dicūt em̄ bezei q̄ ibi bitauit ꝓ ānū et dimidiū. ꝛ iō n̄ solū fixit ibi tētoria. ꝫ cū hoc edificauit domū. [m] Trāsiuitq; ꝛc̄. ꝫm expositoēs catholicos. ista ē ciuitas q̄ vocat salim Io. in. c. nō em̄ ꝑt dici q̄ sit illa salē q̄ alio noie dr̄ irim vt. ꝫ. dictū ē. xxviij. c. q̄ illa ciuitas vocata ē bethel. vt ibidē dr̄. Postq; at iacob recessit de loco isto ascēdit in bethel vbi apparuerat sibi dñs q̄n iuerat ꝺsus mesopotamiā ꝓpt̄ ira fris sui. vt br̄ i ꝑn. b⁹. c. ꝛ certū ē q̄ illa ꝛ bethel eadē ē cū salē. q̄ altero noie dr̄ birim: ꝛ iō salē q̄ h noiat̄ nō pōt esse illa salē q̄ est birim ꝫm at̄ hebreos de ctores salē nō ē h nomē ciuitat̄ nec ē nomē ꝓpriū. ꝫ est nomē cōe ꝛ significat integritatē ꝛ pacē. ꝛ dicūt q̄ h ē sensus ꝛ lr̄a hebraica. [m] Trāsiuitq; ſ. iacob. Salem. i. integer vel pacificus. In vrbem sychē. q̄ in via

nihil q̄dicit de familia vel de rebus suis nec aliq̄d adversum occurrit sibi. z istud vr̄ verius. q̄ illa civitas .j. vocaf sychem. c. se. p Et habitavit iuxta oppidū. i. vrbē p̄dictā. nō esn̄ voluit intra bitare. q̄ erāt ydolatre. q Emitq; partē agri cētū agnis. Hebrei dicūt centū oblis. z iō translatio nr̄a h̄ deficit. vel dictio q̄ in hebraeo ponitur est cōiunctiōnis autē valet oblus dictū ē. ccxxiij. c. r Et erecto ibi altari ad immolandū deo sacrificium. s Inuocauit tē. .i. recognoscens dei potentiā per quā cōseruauerat eum a laban ipm̄ p̄sequēte. z ab esau sibi occurrente.

Capi. xxxiiij.

Egressa ē aūt dina. Hic p̄nr describit q̄d passus sit iacob a sychimitis vbi primo describit scelus p dine violationē. secdo vol̄ ex mutua collocutōe ibi. Locutus itaq; emor tercio zelus ex circūcisoz p̄fectōne: ibi. Et ecce die tcio. q̄rto met̄ ex vicinoz̄ congregatōne: ibi. Quib⁹ ppetrat̄ Circa p̄mū describit ipsi⁹ dine vaga curiositas cū dicit.

n Egressa ē aūt dina. i. de domo paterna. vbi tā q̄ verecūda iuuencula deberet stare clausa.

b Vt videret tē. Dicit em̄ iosephus. q̄ in civitate erat solēnitas. iō videre volebat illa die mulieres ornatas z emere silia ornamēta.

c Quā cum vidisset tē. q̄ erat p̄nceps civitatis z erat p̄mogenit⁹ p̄ter q̄s debebat ei hereditarie p̄cipat⁹. d Rapuit eā. p potentiā suā. e Et dormiuit cū ea. cā carnalē cognoscendo

f Vi oppumēs virginē. p̄ter q̄d nō fuit ibi simplex fornicatio. g raptus et stupū. s Et conglutinata tē.

syrie: p z habitauit iuxta oppidū q emitq; p̄tes agri in q̄ fixerat tabernacula: a filij emor p̄is sychē cētū agnis r z erecto ibi altari: s inuocauit sup illud fortissimū deū israel.

Capi. xxxiiij.

a Egressa ē aūt dina filia lye b vt vidēt mulieres regionis illi⁹ quā cū vidisset sychē filius emor euei: princeps terre illi⁹. adamauit eā: c z rapuit z d dormiuit cū illa: f vi opprimēs virginē. g Et conglutinata ē aia eius cū ea: h tristēq; līniuit blāditijs z pergēs ad emor p̄rem suū accipe inquit mihi puellā hāc p̄iugē i Q̄d cū audisset iacob abūtib⁹ filijs z in pastu pecoz occupatis k siluit donec redirēt. l Egresso aūt emor p̄re sychē vt loq̄ret ad iacob: ecce filij ei⁹ veniebāt de agro: auditoq; q̄d acciderat irati sunt valde: eo q̄ fedam rē operatus essz in isral. z violata filia iacob rē illicitā ppetrasset. m Locut⁹ ē itaq; emor ad eos. Sychē filij mei adhesit aīa filie vestre. Date eā illi vxorē z iungamus vicissim cōnubia. Filias vras tradite nobis z filias nr̄as accipite z habitate nobiscū. Terra in p̄tate vra est: exercete: negociamini z possidete eā: n et sychē ad patrez z ad fratres eius ait. Inueniā gratiam coram vobis z quecunq; statueritis dabo. Augete vtē et munera postulate. z libē ter tribuā quod petieritis tm̄ date mihi puellā hanc vxorē. Respondērūt filij iacob: sychem z patri eius in dolo: loquentes ob stuprum sororis. Non possumus facere quod petitis: nec dare sororē nostram homini incircumciso: quod illicitū z nephas est apud nos. o in hoc valebimus federari Si volueritis esse siles nostri z circūcidatur in vobis omnis masculini sexus: tūc dabimus z accipiemus mutuo filias vestras ac nr̄as z habitabim⁹ vobiscum: erimusq; vn⁹ p populus. Si autem circumcidi nolueritis tollemus filiam nostram z recedem⁹. Placuit oblatio eoz̄ emor z sychē filio eius. nec distulit adolescēs quin statim quod petebatur expleret. Amabat em̄ puellā valde z erat inclytus in omni domo patris sui. Ingressiq; portā vrbis locuti sunt ad populum. Viri isti pacifici sunt. et volūt habitare nobiscum. Negocientur in terra et exerceant eam: que spaciosa et lata cultoribus indiget. Filias eorum accipiemus vxores: z nostras illis dabimus. Vnū est quo differt tantū bonū. Si circūcidamus masculos nr̄os ritū genti imitātes: et m ꝑba eorum et pecora et cuncta que possidēt nostra erunt. Tm̄ in hoc acquiescamus vt habitantes simul: vnum efficiam⁹ p populū. Assensiq; cere ad ritum circumcisionis. non cogitātes tunc eos interficere. sed societatē cum eis inire. sed emor et sychem dolum fecerāt. quia p̄dixerunt populo civitatis q̄ oia bona iacob et filioz̄ eius essent ipoz̄ simplr. et sic exponunt. Cuncta que possident nostra erunt. nō p amicitie

k Siluit dissimulando p̄udent. q̄ nō poterat emendare. Cetera patēt. l Locutus ē itaq;. Hic describit vol⁹ ex mutua collocutōe. q̄ ipſ. s. emor z sychē petēt. b⁹ veraciter dinā p matrimonio. Rndēt filij iacob dolose q̄ p̄sentirēt matrimonio si omēs masculi civitatis circūciderent cogitantes tūc invadere civitatē q̄n viri nō possent se defendere z p̄sensērūt in b emor z sychē filij eius p̄fidetes de veritate vbor̄ filioz̄ iacob. z sic indurērūt pplm̄ civitatis ad circūcisiones. z ps lra vsq; ibi.

m Subia eoz̄ z pecora et cuncta q̄ possidēt tē. istō nō erat in pacto. s hoc dixerūt vt facilius inclinarēt pplm̄ ad circūcisiones. Hec aliter pōt intelligi. Ultra erūt. q̄ sicut cōcabin⁹ cum eis matrimonijs cōiungēdis. ita z i bonis bona em̄ amicoz̄ nr̄oz̄ dicunt nr̄a sm̄ ph̄m li. etbico. Hebrei aūt alit exponunt cōiter istā p̄tē dicētes q̄ filij iacob nullā dolositate fecerunt. z q̄d s. dictū est. Rndērunt in dolo. dicūt caute. vel p̄udenter q̄ dictio hebraica q̄ ibi ponit est cōiunctiōnis. z accipit aliq̄n p dolo et aliq̄n p cautela bona: volebant em̄ populum civitatis indu

cõicationẽ. ꝙ eoꝝ subiectionẽ in seruitutẽ. ⁊ ꝙ hoc volebant eos facere seruiℓ cõditõis qõ intelligẽtes filij iacob moti sunt ad tractãdũ de interfectione eoꝝ. qz nõ seruãti fidẽ nõ ẽ fides obseruãda. Sed ꝺ̃ hoc vr̃ qz iacob. j. xlix. increpat symeõ ⁊ leui vocãs eos vasa iniq̃tatis bellantia

qõ cõiter exponiℓ a doctoribꝰ nr̃is de infectione sychimoꝝ ⁊ sic notãtur in ꝺ̃ facto de volũtate ꝓpter quã increpantur a patre

dicẽdũ ꝙ alicꝫ bebrei ꝺ̃dicẽtes cõiℓ dicte expõni istius passus exponũt illud de volo eorũ ꝺ̃ ioseph. vt videbiℓ qñ erimus in loco. Alij aũt bebrei exponunt illud ꝓtim de ioseph ⁊ ꝓtim de sychymitis. sed dicunt ꝙ pater nõ increpat eos de volũtate erga sychymitas. ꝺ̃ de nimia crudelitate. vñ dixit. j. xlix. Maledictus furor eoꝝ ⁊c. ꝺ̃ illa expõ nõ ꝺr̃ cõsonare fini buiꝰ. c. vbi cũ iacob increparet filios de infectione sychimitarum nõ excusauerunt se ꝙ hoc ꝙ emor ⁊ sychem mutassent pactũ ⁊ vellẽt eos redigere in seruitutẽ. ꝺ̃ solũ ꝙ violentia facta sue sorori ⁊ nõ est verisimile ꝙ ipsi tacuissent si fuisset veꝝ.

n Et ecce. Hic ꝓ̃r describiℓ scelus de infectione circũcisoꝝ. exquo eĩ cepant circũcisionẽ nec fecerãt fraudẽ. vt supra dictũ ẽ. hm expõnẽ doctoꝝ catholicoꝝ pessime fecerũt interficiẽdo illos. hm aũt bebreos nõ fecerũt malum. qz excusant eos mõ supradicto. Vtũ tñ ad factum occisionis lr̃a vnifozmiℓ exponiℓ hm vtrãq opinionem cũ dr̃. n Et ecce die tercꝺ circũcisi. n. grauiꝰ affligunℓ ex circũcisione tercia die cꝫ ꝓma die. ⁊ ꝺ̃ vsq ad illã diẽ distulerũt eos inuadere. o Arreptis duo ⁊c. Licꝫ eĩ ipsa biℓ alios frẽs nõ solũ ex ꝓte pus ꝺ̃ etiã mr̃is. tñ isti vocanℓ hic frẽs dine. qz magis oñderũt se volere de eius violatione cꝫ alij. nec est intelligendũ ꝙ fuerint soli in occisione sychimitaꝝ. immo cũ eis fuerũt famuli ⁊ alij frẽs eoꝝ eis assistẽtes. sicut pꝫ. j. p Quibꝰ egressis. s. de domo sychẽ. q Irruerũt sup occisos ⁊c. ad accipiẽdam ꝓdã ⁊ pꝫ lr̃a. r Quibꝰ ꝓpetratis. Hic describiℓ metꝰ ex cõgregatione vicinoꝝ. timebat eĩ iacob ne ꝓli circũstantes ꝙ erant amici sychimitarũ cõgregarenℓ ⁊ ipsũ cũ filijs ⁊ familia ꝓsequerenℓ ⁊ delerent. ꝺ̃ ꝓterriti a deo non fecerũt vt dr̃ ca. se. et pꝫ lr̃a. Sciendũ tñ qꝫ hoc. s. Quibꝰ ꝓpetratis audacter. nõ est in bebreo. ꝺ̃ est additũ a trãsla toze. sed incipit versus et dixit iacob.

f In ca. xxxiij. vbi dr̃ in postilla. Et quod supra dictum est rñderũt in volo: dicunt caute vel prudenter.

g Additio.

Actio bebraica que hic ponit. s. myrina nullo mõ significat prudentiã vel cautelam. ꝺ̃ solum fraudem vel volum. vt pꝫ vel itatẽ idiomatis scienti. ⁊ iõ alia expositio ẽ magis lr̃e cõsona. põt tñ sustineri opinio dicentiũ ꝙ filij iacob in hoc casu nullã volũtatẽ fecerunt. nã vol aliqñ impropze accipiℓ ꝓ bona cautela. sicut cũ apls. ij. Corinth. xij. capi. ait. Cu essem astut volos cepi. vt. ꝺ̃. in additõe. xxvij. ca. Et iõ qz sychimite nullã petierũt veniã de tanta iniuria illata iacob et filijs suis. iõ nec ipsi pacẽ cõcesserũt. ꝺ̃ solũ ꝓmiserunt ꝙ possent cũ eis federari si circũciderenℓ. nõ aũt ꝓmiserunt cõfederationẽ. sed Sychimite retulerunt dicta filioꝝ iacob addendo ꝙ iã erãt pacificati cũ eis dicẽtes viri isti pacificati sũ nobiscũ ⁊c. et ideo filij iacob ex hoc ꝙ absconderũt ꝓpositũ suũ inimicis suis nõ videnℓ peccasse qz licitũ est vti insidijs ꝺ̃ inimicos vt vult sanctus tho. in scda scde ꝺ̃sertim ex timõe factũ ex dictꝫ iacob. nã nõ redarguit symeõ et leui de volũtate nec iniustitia. ꝺ̃ solũ ex hoc ꝙ posuerant iacob cuꝫ familia sua in periculo cũ essent pauci respectu habitatoꝝ terre. vñ dicit. j. Turbastiℓ me et odiosum me feciℓ chananeis

on ⁊ leui. Turbastis me et odiosum fecistis me chananeis ⁊ pherezeis habitatoribꝰ tre hui. Nos pauci sumus illi ꝓgregati ꝓcutient me: ⁊ delebor ego et domus mea. rñderi. Nũqd vt scorto abuti debuẽ sorore nr̃a.

Capitulũ. xxxv.

a Interea locutꝰ est ꝺ̃ ad iacob. b Surge ⁊ ascẽde bethel ⁊ habita ibi. c Facq altaꝛ dño q̃ appuit tibi qñ fugiebas esau frẽm tuũ. d Iacob vo ꝓuocata oi domo sua ait. Abiℓcite dos alienos q̃ in medio vr̃i sũ et mũdamini. e ac mutate vestimẽta vra. Surgite ⁊ ascẽdamus i bethel. vt faciam ibi

nos pauci sumus. illi cõgregati ꝓcutient me ⁊ delebor ego ⁊ tota domus mea. Ex quo ptꝫ ꝙ si familia iacob esset in tanto numero vt verisiℓr posset aduersarijs resistere ꝙ iacob approbasset facta filioꝝ. qõ nõ fecisset si volum ꝓprie loquẽdo fecissent siue iniusticiã.

Capitulũ. xxxv.

Interea locutus ẽ dñs ad iacob. Postq̃ moyses descripsit statũ iacob vt incipietis: ⁊ pficiẽtis. Hic ꝓ̃ter describit statũ ipius vt pfecti. ⁊ ꝓmo describit statũ pfectionis eius in terra chanaan. scꝺ̃o in egyptũ trãscundo. xxxvij. c. Adhuc ꝓmo statꝰ eius pfectionis describiℓ. scꝺ̃o ab esau discerniℓ. xxxvj. ca. Circa primũ sic ꝓceditur. quia eius pfectio primo oñditur ex eminẽtia contẽplationis. scꝺ̃o ex patẽtia in aduersis: ibi. Egressus aũt inde. tercio ex reuerẽtia in obsequio patris: ibi. Venit etiã. Primũ describitur ex tribus. primo ex diuina allocutione cũ dr̃.

a Interea locutus est dñs ad iacob ad ꝺ̃solandũ eũ ꝓtra timorẽ populoꝝ circũstantiũ. sicut dictũ ẽ in fine huius capi. ꝓcedentis.

b Surge ⁊ ascẽde bethel. i. ad montẽ morija q̃ locus vocatꝰ est bethel ab ipso iacob. vt ꝺ̃. dictũ ẽ. xxvij. ca.

c Facq ibi altare deo. i. reddas sibi grãs de hoc ꝙ te ꝓseruauit in tua ꝓgrinatione. ⁊ multiplicauit te in bonis spũalibus ⁊ tpalibus. scꝺ̃o oñditur eius pfectio in sue familie purgatione: cũ dr̃.

d Iacob aũt ⁊c. Hoc aũt dixit. quia rachel vxor sua secum apportauerat ydola patris sui. vt ꝺ̃. dictũ est ca. xxxj. Alij eĩ q̃ erant in socictate sua. qz cõuersati fuerunt inter ydolatras plura secũ bẽbant ad ydolatriã ptinentia ⁊ qz in ꝓda sychem ydola acceperant. iõ iacob ad statũ pfectionis ascẽdẽs oĩa talia voluit abiℓcere vt deo purus ⁊ mũdus posset grãs agere de ꝓteritis ⁊ beneficia impetrare de futuris. e Ac mutate vestimẽta vestra. per mutationẽ vestis exteriozis intelligitur

mutatio vite interioris ad ſtatū vite melioris. ſeq̄tur. f Dederūt ḡ t̄ē. vt eſſent mūdi ab ydolatria. g Et inaures.i. ornamēta ydolor. h Aut ille infodit ea. tanq̄ res deteſtabiles. z ideo nolunt fundere illa. z aurū z argētū dē ydolis in vſus ſuos q̄uertere. i Tercio oſtē dit eius pfectio ex nois mutatōne cui t̄n ꝓponitur ei⁹ ordo cū dr

i Venit igitur iacob luzā. eadē eſt q̄ ſupra vocata eſt bethel: vt ꝓdictum eſt ca. xxviij. k Edificauitq; ibi altare. ad immolandū deo ſacrificiū

l Et appellauit t̄ē. iā em̄ appellauerat ſic locum iſtum capi. xxviij. q; bethel in hebreo idē eſt q̄ dom⁹ dei in latino ſ h nomen ꝓdictū confirmauit ſcdo interponēs dē hoze ſepelitio cū dr.

m Eodē tpe mortua ē delbora t̄ē. Sed q̄rit hic quō iſta delbora erat cū iacob q̄ remanſerat cū mr̄e ipſi⁹ ipo pgente i meſopotamiā ſirie

Vc Ad qd dicendū q̄ mr̄ ſua ſibi ꝓficiſceti dixerat q̄ mitteret nuncios ad reducēdū cū de meſopotamia. vt ſupra dr in fi. xxvij. c. z ipſa ſic fecit licet nō ſit ſcriptū. q; nō oia ſcribunt z cū illis nūcijs miſit delboza nutricē ſuaz. que erat de terra ſirie oriunda. z inde cū iacob reuertebat. z ſic in ei⁹ ſocietate mortua eſt z ſepulta. vt hic deſcribit cū dicit.

n Et ſepulta eſt ad radices bethel.i. ad pedē mōtis moria. Cōſequēter deſcribit nois mutatio i diuina ap paritōe cū dr. Apparuit aūt iterū de⁹ iacob. z ſeq̄tur.

p Nō vocaberis vltra iacob q̄ interp̄tat luctator. qd̄ conuenit pficiēti in via actiua. q Sed iſrael erit nomē tuū qd̄ interp̄tat ꝓceps cum deo. vel directus ad deū. qd̄ cōpetit pfectioni vite cōtēplatiue. Sed pōt q̄ri quō dr hic. Nō vocaberis vltra iacob. cū poſtea in eodē ca. vocatus eſt pluries iacob. Ad qd dicendū q̄ intelligendū eſt q̄ nō vocabit vltra iacob tāq̄ noie ꝓpr cipali. nō tn̄ excludit q̄n ſic vocet tāq̄ ſecūdario cui⁹ rō eſt. q; ſicut dictū ē illa mutatio nois facta eſt ad deſignandū trāſitū ipſius iacob de vita actiua ad contēplatiuā. q̄. d. actiua ē impfectior. put p̄cedit z diſponit ad cōtēplatiuā ꝓut q̄ dicit Greg. in moral. Qui contē platōis arcē tenere deſiderat neceſſe ē vt ꝓus in cāpo actionis ſe exerceat. i. pugnando cō paſſiones rōnē ꝓturbantes. z ſic trāſit bō ad vitā contēplatiuā que perfectior eſt tali actione. ſicut finis reſpectu eius quod eſt ad finē. bō em̄ qñ ex actiua vita trāſit ꝓdicto mō ad contemplatiuā nō deſerit ſimplr̄ ipſam vitā actiuā q̄ neceſſaria eſt ipm̄ p actiuā vitā exerceri. ne p ceſſationes ab actiua iterū inſurgāt paſſiones rōnem ꝓturbantes z ad hoc deſignādū poſtea vocatus eſt iſrael: nihilomin⁹ cū hoc vocatus eſt iacob.

r Creſce z multiplicare. p filios tuos iā natos. z etiā p beniamin q̄ nondū erat nat⁹ et per manaſſen z ephraim q̄ nōdū erāt nati. licet em̄ fuerint filij ioſeph. iacob tamē adoptauit eos in filios. vt dr. xlviij. ca. z facti ſunt capita tribuū. ſicut filij iacob. Cetera patent ex dictis ſuperius vſq; ibi.

s Et receſſit ab eo nō q̄ eū dimiſerit. q; diſpuit.

t Ille vero t̄ē. in memoriam diuine apparitionis ibidē ſibi facte. v Libans ſup eum libamina. i. oblatōnes de liq̄dis. ſicut de vino z cōſimilib⁹.

x Egreſſus autē inde. Hic ꝓnter deſcribit ipſi⁹ iacob intolerātia aduerſor. z ꝓmo de morte rachel vxor⁹ ſue ꝓdilecte cū dicit.

y Venit vno tpe t̄ē. ipa ē ciuitas bethleem. vt. j. dr. z In q̄ cū ꝓturiret rachel. i. in doloze pariendi eſſet poſita. ꝓturire em̄ idē ē q̄ ſentire dolorez

partus. a Periclitari cepit p nimia anxietate.

b Dixitq; obſtetrix. ad aliquā ei⁹ conſolationē. c Noli timere t̄ē. q̄n em̄ puer viuus naſcit min⁹ piculū imminet matri. tn̄ nō ꝓpē hoc iſta euaſit. d Vocauit nomen filij ſui benoni. cui⁹ cā ſubdit. o Id eſt fili⁹ doloris mei. tn̄ nō eſt de textu in hebreo ſ additū eſt a trāſlatore ad exprimendū cām dicte nois ꝓ interp̄tationē nois.

Pater vero appellauit eū beniamin. Qd̄ aut̄ ſubdit. e Id eſt filius dextre. ſilr̄ nō eſt de textu in hebreo. ſ apoſitū eſt ad oñendū cōſtantiā ipſi⁹ iacob in tāta anxietate poſiti p interp̄tationē nois ab eo impoſiti. p dexterā em̄ fortitudo z cōſtantia deſignātur.

f Mortua eſt ergo t̄ē. Nō em̄ adhuc puenerāt in ciuitatē. z quia antiq̄tus ſepulcra extra ciuitates erāt.

g Que ducit ephratā. hec ē bethleē. illa em̄ ciuitas vocata ē ephrata ab vxore chaleb ſic noiata. vt dr. i. Paral. ij. ca. Et iſta fuit maria ſoror moyſi. vt dicūt hebrei. h hoc eſt fallum. vt oñdetur. j. Paral. dño concedente. i poſtea vocata eſt bethleem. i. domus panis. a fertilitate que fuit ibi poſt famē. que ibi acciderat tpe Elimelech vt dr in li. Ruth. b Erexitq; iacob titulum. i. memoriale in futurum. i Super ſepulcrum eius. Ex quo patet q̄ ab antiquo fuerūt ſancti patres diligētes de ſepultura notabili

Nota bene

vt sic mortui in memoria boni remanerēt ad orādū pro ipis z ad oñendū q̄ haberēt fidem resurrectionis. k Egressus inde.hic oñdit eius tolerātia ex casu p̄mogeniti sui vbi p̄mittit locū cui dr. Turris turrē gregis. Dicunt hebrei q̄ hic ē locus vbi postea tēplū fundatū ē.p̄hrmātes hoc auctoritate Mich.iiij. z tu turris greg nebulosa filia syon ꝛc.et vocata ē turr gregis quia tēplū ad modū turr factū ē et ibi adducebant greges ad imolandū. Hiero. aūt dicit q̄ melius dr. q̄ sit locus prope bethelē. vbi angel⁹ nato rp̄o apparuit pastorib⁹ vigilantibus sup gregē suū z mō vocāt angelus ad pastores. vbi fundata est ecclesia. et dicit q̄ in veteri testamento quodam vaticinio futuroꝝ vocat⁹ sit locus ille turris gregis. Secdo subditur ipsius ruben casus cū dr. l Abijt ruben ꝛc. qđ exponunt doctores catholici de cōcubitu carnali.

m Nō illū mīne latuit. z q̄ illud factū fuit valde enorme fuit ipsi iacob materia magne patiētie. doctores aūt hebrei dicūt q̄ ruben nō cognouit balā carnaliter. ß dicit q̄ mortua rachele iacob trāstulit lectū bale de tabernaculo rachelis in q̄ iacebat. sicut eius ancilla in tabernaculo lye mris ruben. z sibi displicuit q̄ iaceret in eadē camera cū mre sua z abstulit inde lectū eius. z q̄ illud redundabat in cōemptū patris. iō morses ita scripsit ac si fecissz ei cōtēptū de cōcubitu. n Erat aūt filij iacob. occasione eīm ipi⁹ ruben b̄ noiant alij filij iacob. z p̄z ira vsq̄ ibi. o Hui nati sunt ꝛc. istud vr falsum. q̄ ibi noiāt beniamin. q̄ nō fuerat ibi nat⁹. vt p̄z ex p̄dictis. Dicēdū q̄ licz nō fuerit ibi nat⁹. tñ p̄ncipiū natiuitatis sue inde fuit. q̄ māt ei⁹ inde fuit oriūda z p̄ri ei⁹ in mrimonio iuncta. Est etiā p̄dicta ira va p synodochē. q̄ filij iacob q̄tū ad maiorē ptē fuerūt ibi nati. imo oēs vno excepto. p Venit etiā ad ysaac. b p̄ñr oñdit pfectio iacob ex debita reuerentia ad p̄rem cū dr. Venit ad ysaac. vt ei iā seni debitaz reuerētiā z obsequiū exhiberet. nō fit hic mētio de rebecca mre sua q̄ eū tenerrime diligebat. vt p̄dictū ē. xxvij. ca. Ex q̄ dāt intelligi q̄ ipa iā erat defuncta. q In mabre. nomē est regionis in q̄ erat ciuitas arbee. q̄ alio uoie vocata est ebron. vt .s. expositū est. xxiij. ca. r Consumptus q̄ ꝛc. s. morte naturali. s Et appositus est ꝛc. i. ad lymbū sanctoꝝ patrū. t Et sepelierūt eū esau z iacob. Iz ibi fuerūt alij multi ꝓpter bonorē sepulture. tñ isti duo exprimunt tanq̄ principales.

In capi. xxxv. vbi dr in postilla. Sed queri q̄ uō ista Delbora erat cū iacob ꝛc.

Additio prima.

De querūt hebrei. z vt vr rōnabiliter cur tāta fit hic mētio de morte delbore nutricis rebecce. z de mō sepulture ei⁹ intīm q̄ vocatū ē nomē loci sepulture illi⁹ querc⁹ flet⁹. ex q̄ p̄z q̄ fact⁹ fuit flet⁹ magnus z notabilis ꝓ ea. cū tñ iā esset valde senex z antiquoꝝ rebecca z tñ de morte rbecce q̄ valde dignioꝝ erat nutrice sua nulla fit mētio hic nec alibi. Ad qđ dicūt q̄ rebecca, mortua fuit añq̄ veniret iacob ad patrē de mesopotamia. qđ p̄z ex hoc qđ dr. j. co. ca. Venit iacob ad ysaac patrē suū z in mābre ꝛc. nō faciēs mentionē de mre. qđ absq̄ dubio fecissz si ꝓtūc viuisset. p̄sertim cū rebecca multū diligebat iacob. z ipsa ꝓcurauerat sibi benedictionem. z etiam hec ꝓncipalis fuit in missione ipi⁹ in mesopotamiā z in ꝛ bendo mrimoniū cū filiab⁹ laban. vt p̄z. ē. xxvij. nō ē verisile est q̄ nō fieret mētio de accessu iacob ad tantā z ad talē matrē. ß q̄ ipsa nō viuebat. iō de hac non fit mentio. Consequēter etiā dicunt q̄ sepultura rebecce fuit facta latenē de nocte: eo q̄ ysaac non poterat ire ad sepulturā suā cū iam ante diu senuerat. et caligauerant oculi ei⁹ vt ē. Gen. xxvij. c. nec etiam iacob poterat interesse sepulture. q̄ ad huc erat i mesopotamia. Esau aūt ñ bonorassz eū debito modo ꝓpē bñdictionē quā perdiderat ipsi⁹ cā. Hñ ex hoc dicunt q̄ ysaac senex ordinauit vt sepeliretur de nocte latenē. ne palā deficerēt sibi bonor debit⁹. Et eadem rōne scriptura nō facit mentionē explicitā de sepultura rebecce. eo q̄ fuerat sic latēter facta. ß adhuc implicite sacra scriptura fecit mētionē cū de sepultura delbore nutricis ei⁹ tātā fecit mētionē. vt dictū est. vñ vocatū est nomē loci illi⁹ quercus flet⁹. q̄ ibidē iacob ꝓncipaliter fleuit matrē suā. ꝓ cui⁹ bonore nutricem eius bonorifice sepeliuit in q̄ satis oñdebat q̄ cū valde maiori bonore sepeliuisset matrē si in ei⁹ morte interfuisset. Eadem rōne dicūt q̄ nō fit mētio de morte lye nec q̄ nec quō fuisset sepulta. s. ꝓpter bonorē rebecce matris iacob ne videret q̄ maior bonor impēdebat lye vxori iacob q̄ rebecce matri eius.

In eo. ca. xxxv. vbi dicit in postilla. Abijt ruben. et dormiuit ꝛc.

Additio secunda.

Normitas facti ipsi⁹ rubē potius vr dedisse ipi iacob materiā iusticie q̄ patiētie. ꝓpter hoc eīm ꝑmauit ipm rubē ꝓmogenitura. vt j. xlix. ca.

In eodē ca. xxxv. vbi vr in postilla. Erant aūt filij iacob ꝛc.

Additio tercia.

Non videt aliq̄ rō sufficiens q̄re vtcūq̄ ruben peccauerat noiarent filij iacob z ipe ruben. vñ quidā dicūt q̄ peccatū ruben dedit occasionez ipsi iacob q̄ decetero cessaret ab illo actu generatōis eo q̄ viderat ꝓmogenitū suū incidisse in tātā enormitatē peccati. z iō cū dixisset q̄ illū. s. iacob mime latuit. sc̄z pctīm p̄dictū. statim subdit. Erant filij iacob. xij. q̄si diceret ꝓpter istā cām clausus est numer⁹ filioꝝ iacob in. xij. tm. q̄ amplius cessauerat a generatōe cā p̄dicta.

Replica correctoꝝ contra Burgensem.

In capi. xxxv. vbi postillatoꝝ dicit. Peccatū ruben dedisse iacob materiā patiētie. Sdicit burg. asserēs q̄ dedit ei materiā iusticie quā exercuit ꝓuando eū ꝓmogenitura. qđ tñ nusq̄ legit. ß potius cōtrariū. Infra eīm. xlix. c. iacob benedicēs rubē dixit. Ruben ꝓmogenit⁹ meus ꝛc. ß q̄ dixit eū aqua effusaz ꝑ quod designat regnū rōne ꝓmogeniture sibi debitū translatū in Judā. z sacerdotiū in leui hoc dixit vt ꝓphēta ꝓuidens nō vt pater priuans. non igit vocauit ruben iusticiā. vt vult Burg. ß potius cū eo patientiā vt vult postillatoꝝ.

Itē in eodē capi. cū postillatoꝝ dixisset. q̄ filij iacob

enumerāt in textu occasione ipsi⁹ ruben. qđ burgē. egreferens dicit dictū absq; rōne. cū tn inspiciēdo suā rōnez incidit in idē. dicit em ꝓpter pctm enumeratos filios iacob. qsi dicat ꝓpter illud peccatū clausus ē numerus filioꝝ iacob in duodecim tm. Ex quo sequitur q; ruben fuit occasio illius dinumerationis. qđ Bur. improbat. Ratio quā bur. adducit multiplicat peccat i eo q; dicit iacob ꝓpter pctm ruben cetero nolle generare. ꝓmo qz generatio patriarchaꝝ erat ad dei cultū et ad ꝓpulū dei multiplicādū. nō igit debuit iacob hūc cultū ꝓpter peccatū ruben impedire. scđo. qa Iacob sic supra nōe accepit mādatū de generatōe: dictu est em ei supra eod. ca. Cresce et multiplicare gētes et populi nationū erunt ex te. non igitur debuit iacob eē trasgressor diuini ꝓcepti ꝓpter peccatuz ruben. Tercio. qz in additione precedente dixit Burg. q; iacob exercuit iusticiā ꝑ pctm ruben. qđ si verū est nō debuit ab actu generatōis abstinere dictū igit bur. figmētū vt sine rōne ne dicā ꝓtra.

Capitulū. xxxvj.

[a] Hec aūt sunt generationes esau: ipse est edom. [b] Esau accepit uxores de filiabꝫ chanā ada filiā elomethei: [c] et oolibama [d] filiā ane filij sebeo neuei: [e] basemath q̄z filiam ysmael sororem nabaioth. [f] Peperit autē ada eliphaz: basemath genuit rahuel. [g] Oolibama genuit iehus: [h] et ihelon et chore. Hi filij esau q̄ nati sūt ei in tra chanaan [i] Tulit aūt esau uxores suas et filios et filias et omnē animam domus sue et substantiam et pecora et cuncta que habere poterat i terra chanaan. et abijt in alteram regionē: recessitq; a fratre suo iacob. Diuites em erāt valde et simul habitare non poterāt nec sustinebat eos terra peregrinationis eoꝝ pre multitudine gregū. Habitauitq; esau in monte seyr. ipse est edom. [k] Hec aūt sunt generationes Esau patris edom in mōte seyr et hec nomina filioꝝ eius. Eliphaz filius ada uxoris esau. Rahuel quoq; filius basemath uxoris eius. [l] Fueruntq; eliphaz filij: [m] theman: [n] omar [o] sephua: [p] et gathan. et cenez et chore. [q] Erat autē thamna ꝓcubia eliphaz filij esau que peperit ei amalech [r] Hi sunt filij ada uxoris esau. Filij autem rahuel: naath et zara zemna et meza. Hi filij basemath uxoris esau. Isti quoq; erant filij oolibama filie ane filij sebeon uxoris esau: quos genuit ei iehus. et ihelon et chore [s] Hi duces filioꝝ esau: filij eliphaz primogeniti esau. Dux themā Dux omar. Dux sephua. Dux cenez. Dux chore. Dux gathan. Dux amalech. Hi duces de stirpe ane filij sebeon. Dux dyson. Dux ether. Dux disan. Hi duces de stirpe esau per principatus suos in terra seyr.

Capitulū. xxxvij.

[a] Hec sunt generationes esau. Postq; descripta est profectio ipsi⁹ iacob. hic ꝓpr describit ei⁹ ab esau separatio. vbi generatio esau q̄tū ad filios ꝓponitur. scđo a iacob decernit: ibi. Tulit aūt esau. tercio generatio esau q̄tū ad nepotē. et subiūgit ibi. Hec aūt sunt generatōes esau. Ad intelligentiā eoꝝ q̄ dicenda sunt in hoc ca. et in alijs similib⁹ cōsiderādū q; in veteri testamēto ac nouo frequēter reperit q; eadem ꝑsona plurib⁹ nōibus noiat. sicut hic idē bono vocat esau: Edom et Seyr. et in nouo testō idez bō vocat Symon petrus et cephas. Itē sicut in latino idē nomē ꝓpriū variat in ꝓncipio vel in fine vel medio sicut cholin⁹ cholet⁹: nicolaus. q̄ vnū nomē imponit ita est in hebreo. vt chonias: iechonias iechoniā. Contingit autē frequēter q; eadē ꝑsona numero vno nōie exprimitur in vno loco sacre scripture. et alio nōie i alio loco: et silr eadē ꝑsona noiat in plurib⁹ locis sub vno nōie varia to tn mō ꝓdicto hic et ibi. Et ex his cōtingit q; aliqui suspicant q; sint diuerse ꝑsone cū tn sit vna predictis modis varie noiata. his dictis applicem⁹ ad textū.

[b] Esau accepit uxores ⁊c. Ada ista noiata ē Judith supra. xxvj. c. [c] Oolibama. hec nominata est basemath vt dr ibidē. [d] Filiā ane: filie sebeon. j. eo. c. dr q; ana fuit filius sebeon. quō ergo dicit oolibama filia duoꝝ. s. pris et filij. Rndet hebrei q; sebeon q; erat paganus pro nichilo reputabat legē matrimonij. et ō libidine ductꝰ cōcubuit cū nuru sua. s. uxore filij sui ane et inde generata est oolibama et sic filia fuit sebeon carnal⁹ et filia ane patrui sui. Et q; nō est verisile q; esau saltē ꝓ reuerētia patris sui Ysaac qui adhuc viuebat accepisset uxorē ita viliter natam. ō aliē pōt dici q; fuit filia ane naturalis et filia patris sui sebeō adoptiua. sicut manasses et ephraim fuerūt filij naturales ioseph et filij adoptiui iacob ꝓpris ioseph. vt bic. j. xlviij. ca. pōt etiā dici q; pueri alicui⁹ noiāt etiā aliq̄n filij aui ipoꝝ. sicut labā filios filiaꝝ suarū vocauit suos filios vt bic ꝯ. xxxj. ca. [e] Basemath q̄z filiā ysmahel. ista supra xxviij. c. notata est meleth. [f] Peperit āt ada eliphaz. dicit Nicro. q; iste eliphaz themanites. de q̄ fit mentio in li. iob. [g] Oolibama genuit iehus iste vocat iaus ꝑ Paral. j. ca. [h] Et ihelon: iste vocat iala ibidē. [i] Tulit aūt esau. Hic ꝓpr describit separatio ꝓdictoꝝ a iacob. cō siderādū tn q; ista separatio fuit facta añ mortē ysaac. qz ipso viuēte esau cum familia sua māsit in mōte seyr. vt ꝯ dictū ē. xxxv. c. ꝯ appropinquāte morte ysaac venit ad sepulturā ipsius et ad tps māsit ibi. et postea redijt ad locū ꝓdictuz separatus totaliter a iacob. et ꝓz lra. [k] Hec aūt sunt. Hic reuertit scriptura ad describendū generationē esau q̄tū ad nepotes et remotos. Ut tn cōueniētius describat repetuntur aliq̄ de filijs esau. vt ad nepotes ꝓcedat. Primo ꝯ ꝓmittunt simplices ꝑsone. scđo in dignitate ꝓstitute: ibi. Hi duces. dicit igit. [k] Hec sunt generatōes Esau patris edom. Hic accipit edō ꝑ nōie regionis idumee. q̄ dicta est edō ab esau. q̄ altero nōie etiaz vocat⁹ ē edō. vt ꝓdictū est. et iō dr ꝓr illi⁹ terre in q̄ntum tale nomē accepit ab eo. [l] Fuerūtq; ⁊c. ꝓmogeniti esau. [m] Themā: ex cui⁹ nōie ꝓr noiauit terrā illā. [n] Omar ille vocat omath j. Paral. j. c. [o] Sephua. iste vocat sephi ibidē. [p] Gathā. et iste gether. [q] Erat ⁊c. hic accipit cōcubina ꝑ uxore secūdaria et admissa de volūtate uxoris ꝓncipal⁹ sic. ꝯ. dictū ē. xxv. c. de ꝓcubina abrae q̄ peperit ei amalech a q̄ denoiati sunt amalechite. [r] Hi sunt filij ada. s. ꝓdicti. ꝯ hoc dr q; ipē eos noiatur amalech quē peperit thāna vt dictū est. Dicendū q; fuit fili⁹ thāna naturalis et filius ada adoptiuus. qz thāna fuit ꝓcubina admissa ad matrimonij ipsi⁹ eliphaz sicut filij bale noiant filij rachel. ꝯ. c. xxx. [s] Hi duces qz aliq̄ de ꝓnoiatis ascēderūt ad ducatū postq; noiauit eos vt ꝑsonas singulares. hic ꝓpr noiat eos vlteri⁹ vt duces. Circa qđ notandū q; de filijs Esau ortiuerūt ꝓ duces. postea reges qz fecerūt sibi regem

Tercio iterū regnū reductū fuit ad ducatū. ſicut filij iſrahel. primo habuerūt iudices. poſtea reges a Saule vſq; ad captiuitatē babylonis. 7 tercio duces p̄ captiuitatē babylonis. Dicio ḡ enumerant duces q̄ p̄ceſſerūt regnū in filijs eſau. ſcō reges: ibi. Reges aūt. tercio duces qui fuerūt p̄ regnū: ibi Hec ḡ noīa ducū. Dicit adhuc i duas .ſ. in gtē p̄cipales 7 in gdentales. ſcā ibi. Iſti ſē filij ſeyr ergo primo loq̄tur de ducib⁹ q̄ deſcenderūt ab Eliphaz primogenito eſau: ibi. Dux themā ꝛc. ſcō de ducib⁹ qui deſcēdēr a rabuel ſcō filio ēſau dicit. Hi q̄z filij rabuel ꝛc. ſubdit. t Iſti ſunt filij ſeyr. Hec ē ps incidēta lis. q̄ ſup: dixerat q̄ thamna fuit concubina eliphaz primogeniti eſau. que fuit ſoror cuiuſdaz ducis illi⁹ terre nōmine lotban vt p̄z in hīa. ió occaſione huius enumerauit duces illi⁹ terre q̄ nō fuerūt de genere eſau. o.

t Iſti ſē filij ſeyr horrei. Iſte ſeyr ñ fuit eſau. ſ aliꝰ q̄ fuit añ eū qō p̄z ex hoc qō addit.

y Horrei. illi em̄ q̄ habitauerūt illā trā añ eſau 7 filios ei⁹ vocati ſunt horrei. ſ filij eſau expulerunt eos de terra 7 dñati ſunt ibi. vt hī Deut. ij. c. et p̄z hīa ex dict⁹ vſq; ibi.

z Filij lotha ꝛc. Iſte hemā. j. gal. vocat Abobimā.

filij eliphaz in terra edom 7 hi filij ada. Hi q̄z filij rahuel filij eſau: dux naath: dux zara: dux ſēma: dux meza. Hi autem duces rahuel: in terra edom. Iſti filij baſemath vxoris eſau. Hi aūt filij oolibama vxoris eſau. Dux iehus: dux iheloη: dux chore. Hi duces oolibama filie ana vxoris eſau. Iſti ſē filij eſau 7 hi duces eorum: ipſe eſt edom. c Iſti ſunt filij Seyr horrei habitatores tre lotban 7 ſobal et ſebeon: et anan 7 diſon 7 eſer et diſan Hi duces horrei filij ſeyr ī terra edom. Facti ſunt aūt d filij lotban: horrei 7 eman Erat aūt ſoror lotban thā na. Et iſti filij ſobal: aluhā et maneeth: et ebal ſephi et onā 7 hi filij ſebeon: achia 7 anan. Iſte ē anan qui inuenit aquas calidas in ſolitudine: cū paſceret aſinos ſebeon patris ſui. Habuitq; filium diſan: 7 filiam oolibama. Et iſti filij diſan e ab daz. 7 ieſban: et iethran: et charan. Hi quoq; filij eſer f balaannā 7 zeuan g 7 achan Habuit autem filios diſan hus 7 aran. Hi duces horrei

dux lotban: dux ſobal: dux ſebeon: dux ana: dux diſon: dux eſer: dux diſan Iſti duces horreorū qui imperauerunt in terra ſeyr h Reges autē qui regnauerunt in terra edom: antequ habe rent regem filij iſrahel fuerunt hi i balach filius beor nomēq; vxbis eius Dēnaba k Mortuus eſt autē balach. l 7 regnauit p̄ eo iobab filius zare de boſra. Cūq; mortuus eſſz iobab: regnauit p eo huſan de terra themanorum. Hoc quoq; mortuo: regnauit p eo adad filius m badadi q̄ p̄cuſſit madian i regione moab: 7 nomē vxbis eius auith. n Cūq; mortuus eſſet adad regnauit p̄ eo ſemlade maſerecha. Hoc q̄z mortuo regnauit p eo ſaul de fluuio rooboth. o Cūq; 7 hic obiiſſet ſucceſſit i regnū balanā filius achobor. Iſto quoq; mortuo rḡnauit p̄ eo adad: nomēq; vxbis ei⁹ phou et appellabatur vxor ei⁹ meezabel filia matreth filie mizaab. s Hec ergo nomina ducum Eſau: in cognationibus 7 locis et vocabulis ſuis. b Dux thamna

filius badadi. j. Daral. vocat badad. 7 nomē vxbis eius phan. et. j. Daral. dī phou 7 appellat vxor eius mebezabel. Iſta mebezabel dī bicſilia duorū boim. q̄ fuit filia ymri naturali. et filia adoptiua alterius vt ſ. expoſitū eſt de oolibama ḡ Hec ḡ noīa ducū. Dicit hic aliq̄ q̄ reges p̄dicti non numerant niſi illi qui regnauerūt vſq; ad tp̄s moyſi et tacent illi qui regnauerūt vltra de ſtirpe Eſau. Ité dicit q̄ duces q̄ numerāt poſt illos reges rm veritatē hiſtorie p̄ceſſerūt ſ poſt rges cū merant ꝓpter regiā dignitatē: ſ falſitas vtriuſq; dicti apparet pr illud qō habet .j. Daral. j. c. vbi ſic dī. addat aūt mortuo duces p regib⁹ i edom eſſe ceperūt.

b Dux thamna ꝛc. Ex quo patet q̄ iſte addad vltimo nominat in regib⁹ fuit vltim⁹ rex. q̄ ei ſucceſſerūt duces qui poſt eū enumerant. Ex quo patet q̄ iſti duces non p̄ceſſerunt reges.

b Dux thamna. dicunt aliqui q̄ iſta fuit concubina Eliphaz. et oolibama. que poſt nominatur fuit vxor Eſau. ſed nominātur inter duces ꝓpter animoſitatem ꝓlarum. ſicut Delbora nominatur inter iudices iſrahel. vt habetur libro iudicū. Sed iſtud ꝓcedit ex ſuppoſitōne falſitatis p̄dicte. ſ. q̄ duces hic numerati p̄ceſſerunt reges p̄nominatos. quia certū eſt q̄ Thamna et oolibama mulieres p̄ceſſerunt p̄dictos reges. et ideo dicendū q̄ Thāna et Oolibama nō ſunt hic nomina mulierū ſ virorū. q̄ in hebreo bene inueniūt aliqua nomina ꝓpria que ſunt equiuoca ad virū 7 mulierem: tñ ſm veritatem hebraicā Thāna ꝓut hic ſcribitur ꝓ viro aliter punctat in hebreo q̄z vbi ſupra

ponit ꝓ muliere. ⁊ iſta dria nō eſt bene ꝑceptibil' in latino. k Dux aluba. ꝓmo paral'noiat ⁊ilya. l Dux mabdibel. hebrei dicūt q̄ ab iſto deſcedit regnū romanoꝝ. m Habitauit aūt iacob: illud ſubditur ad oñendū ſeparationē ipſi⁹ iacob ab Eſau, ꝙ̄ q̄ introductum eſt illud capitulū.

k Dux aluba. Dux iethebth: dux oolibama: dux ela: dux phinon: dux cenez: dux theman: dux mabſar' dux mabdibel: dux hiram. hi duces edom hītantes in tra īperij ſui: ipe eſt eſau p̄ idumeoꝝ

m Habitauit autē iacob in terra chanaan in q̄ p̄ ſuus pegrinatus eſt. ⁊ he ſunt generationes eius.

Capitulū. xxxvij.

a Oſeph cum ſedecim eſſet annorum: paſcebat gregē cuꝝ fratribus ſuis adhuc puer. b Et erat cum filijs bale: et zelphe vxorum patris ſui: accuſauitq̄ fratres ſuos apud patrē⁹ crimine peſſimo. c Iſrael autem diligebat ioſeph ſuper omēs filios: f eo q̄ in ſenectute genuiſſet eum. g Fecitq̄ ei tunicā polimitam. Videntes aūt fratres eius q̄ a patre plus cūctis filijs amaret eū oderāt eum: nec poterant ei quicq̄ pacifice loqui. b Accidit q̄z vtviſum ſomnium referret

Jn ca. xxxvj. vbi dr̄ in poſtilla. Dux mabdibel.

Additio.

Dicere q̄ regnum romanorū deſcēdit a duce mabdibele q̄ ab eſau deſcendit eſt manifeſte falſuz ⁊ a iudeis fictū falſitas. n. huius p̄z ex hoc nā romani q̄ certum dicunt in hebreo. ꝑm trāſlationē chaldaicam deſcendūt a Jauan. q̄ quidē iauan deſcēdit a iaphet filio noe. vt dr̄ Gen. x. c. Mabdibel vo deſcēdit ab eſau. vt in hoc ca. q̄ quidē eſau deſcēdit ab abzabā. ⁊ p̄ oēs a ſem filio noe. ⁊ ſic p̄z maxima diſtātia int generationē mabdibel ⁊ generationē romanoꝝ. Oz aūt hoc falſuz ſit et a iudeis fictū p̄z ex hoc. nā ipſi cōiter fingūt q̄ regnū romanoꝝ qđ eſt q̄rta beſtia in reuelatōe Danielꝭ cōtēta eſt vnū ⁊ idē cū regno eccleſie qđ ē falſuz. vt dr̄ in additione ſup Daniele. vij. in rōne ad q̄rtū argumentū. Similr fingūt q̄ regnū eccleſie ⁊ xp̄ianoꝝ deſcēdat ab Eſau. vñ in thalmudica doctrina nepbāda eccleſiam xp̄i ⁊ romanū imperiū qđ vnū ⁊ idē dicunt cōiter idumeā vocāt. ⁊ iſtū modū nominādi tenent hebrei vbicunq̄ ſunt. ⁊ ſic mala q̄ de idumea dicunt et p̄noſticātur in libro Abdie ꝙ̄ bene ⁊ in alijs intelligunt eſſe dicta de eccliā. qđ ē falſum ⁊ nulli⁹ fundamenti. vt in p̄dicta ꝙ̄phetia abdie dño cōcedente declarabit.

Replica.

Jn capi. xxxvj. vbi poſtillator ſolū narrat opinionē hebreoꝝ de origine ⁊ ortu romanorum. Dur. audacter iudeos inuadit faciēs videri ſuo demonſtratōnē de re multū dubia. puta de origine romanoꝝ q̄ q̄dubia ſit Jſid. xv. ethy. oñdit dicēs de auctoribꝰ hebrūꝫ plerūq̄ diſſenſio reperit. adeo vt nec vrbis q̄dē romane origo poſſit diligenē agnoſci nā ſaluſtius a troianis. Virgili⁹ ab Euādro. Alij cōditā a romulo ꝓtendūt. ⁊ quo ad tps. Alij ſcribūt quarto mille nario q̄dringenteſimo octogeſimonono. Alij quarto millenario q̄dringēteſimo q̄drageſimoſeptio. ſi g̃ tante ciuitatis certa rō nō apparet. nō mirū ſi in alia⁹ opinione dubitet. vñ nec hiſtoricos nec cōmētatores varia dicētes imperite cōdēnare debem⁹ quia antiq̄tas ipſa creauit errorē. hec Jſid. ſ̄ q̄ dur. in hebreoꝝ errorib⁹ edoct⁹ p̄ hāc additionē ꝑ fide certare videt ꝓtra eoꝝ p̄fidia trāſcat: cū nō ſit ſingularit̄ ꝺ poſtillatorē.

Capitulū. xxxvij.

Oſeph ⁊c. Hic ꝓ̄n deſcribit ipſi⁹ iacob ſtat⁹ q̄ztū ad deſcēdendū in egyptū. ad ꝙ̄ cū venditus eſt ioſeph in egyptū. vt frib⁹ ⁊ p̄ri loc⁹ ꝑparet. ꝑm q̄ ſcribit in ps. cūj. Diſit aī eos vitā in ſeruū venundat⁹ eſt ioſeph. ⁊ iō ꝓmo agit de deſcenſu in egyptū ad ipm ioſeph. ſcdo q̄ztū ad frēs eius. xlij. ca. tercio q̄ztū ad p̄rem ⁊ familiam. xlvj. c. Adhuc ꝓmo agit de ipſi⁹ ioſeph venditione ſcdo de ei⁹ ꝓmotōe. c. xxxix. Prima adhuc in ptē ꝓncipalem ⁊ incidētalē. xxxviij. ca. Circa ꝓmū deſcribit vēditio ipſi⁹ ioſeph: vbi ꝓmo deſcribit vendi tōis occaſio: ſcdo vēditi cōditio: ibi. Cūq̄ frēs illi⁹. tcio vēditōis forma et ordo: ibi. Qui cum vidiſſent. q̄rto feti celatō: ibi. Tuleſt aūt. Circa ꝓmū ſciendū q̄ occaſio vēditōnis ioſeph fuit triplex. prima fuit fratꝝ ſuoꝝ accuſatio. ſcda p̄ris dilectio: ibi. Iſrael āt. tercia futuroꝝ p̄uiſio: ibi. Accidit q̄z. Circa ꝓmū p̄mittit tps cū dr̄.

a Joſeph cū eſſz ſedecim annoꝝ in hebreo dr̄. Decem et ſeptē annorum. nec eſt cōtrarietas. Joſeph em tūc erat in. xvij. anno nōdum tñ cōpleto. trāſlatio autē noſtra numerat tñ āños cōpletos. hebraica lingua cū hoc numerat annū incōpletum. b Et erat cum filijs ⁊c. Filij em̄ ly e ꝺeſpiciebant eos ⁊ reputabant eos q̄ſi ſeruos. ⁊ iō ioſeph q̄ erat de ꝓncipali vxore faciebat eis ſocietatē ad eoꝝ cōſolationē.

c Accuſauitq̄ fratres ſuos apud patrē. Videbat em̄ q̄ eius correctio fraterna nō valebat apud eos. maxime cū eſſet eis iunior. iō renūciauit patri q̄ edoctus de exceſſu efficatius eos corrigere poterat ⁊ debebat. ⁊ iō nō peccauit frēs accuſando. cui⁹ q̄uū dicūt iudei et male. ſ̄ magis fecit actū vtutis iuſtic. ⁊c. d Crimine peſſimo. Dicūt aliq̄ q̄ accuſauit ſolū rubē de hoc q̄ dormierat cū bala vt ſupra dictū ē. xxxv. ca. ſcriptura tñ loquit ac ſi accuſaſſet oēs. eo mō loquendi q̄ factū vni⁹ de cōitate aliq̄ imponit alijs de ea dē cōitate. ⁊ tali mō loquendi vtitur ſcriptura Matb. xxvj. vbi de vnguento effuſo ſup caput xp̄i dicit. Indignati ſt diſcipuli dicētes. vt q̄d q̄ditio hec. ⁊ tñ vn⁹ ſolus de ꝫ murmurauit. ſ. iudas ſcariothis. vt dr̄ Jo. xij. ſ̄ iſtud nō ē veriſimile. q̄z j. eo. ca. dr̄ q̄ cū alij fratres vellent ioſeph occidere ſolus ruben intēdebat eum liberare de manibus eoꝝ. ⁊ reddere patri ſuo. Filij dicunt q̄ accuſauit eos de coitu cū beſtijs. ſ̄ boc eſt turpe dicere de patriarchis. maxime cum hebraica lra nō habeat. Crimine peſſimo. ſ̄ ſic habz. Et retulit patri rixam eoꝝ peſſimā ⁊ iſtud ꝓcordat cū eo q̄ dictū eſt ſupra. q̄ filij ly ꝺeſpiciebant ancillaꝝ filios. ⁊ ex hoc erat odium ⁊ cōtentio inter eos. ⁊ iſtud in trāſlatione noſtra vocat crimē peſſimum q̄z ſicut fraterna charitas quid optimū dr̄. ita ecōtrario odiū fraternū crimen peſſimū nominat.

e Iſrael autē. Hic ponit ſcda occaſio venditionis ioſeph. ſ. q̄z plus ceteris fratrib⁹ a patre amabat cui⁹ cauſa ſubdit cū dr̄. f Eo q̄ in ſenectute ⁊c. Virtus em̄ generatiua in ſenectute debilior eſt. ⁊ ideo tūc ſolent generari pueri magis defectuoſi et imperfecti. ⁊ ioſeph econtrario erat fratrib⁹ ſuis gratioſior moribus et corpore. ⁊ iō hoc videbat ex ſpāli dono dei ꝓcedere ꝙ̄ter quod erat patri magis amabilis.

g Fecitq̄ ei ⁊c. In hebreo habet tunicā ſericā. ille em̄ pānus ſericus de quo erat tunica erat plurib⁹ coloribus decorat⁹. ⁊ iō dr̄ illa tunica polimita a polus qđ ē pluralitas ⁊ mitos qđ ē gutta. b Accidit q̄z. Hic ponit ſcia

occasio venditionis ioseph.s.visio oña in somnis p quã pfigurabat q ioseph deberet imposterũ dñari fratribus suis z scdaz visionẽ vidit ad ꝺ ptinẽtẽ vt eẽt certũ iditiũ future vitatis. z pz lr̃a vsq; ibi. i ꝓ ego z mr̃ tua ꝛc. Ex hoc aũt dicũt aliqui q venditio ioseph fuit facta matre sua adhuc viuẽte cui⁹ mors descripta est.ẽ. xxxv.ca. q: sicut frequenter dictũ est ꝓus facta aliqñ posteri⁹ scribunt et econuerso Ad ꝓbationẽ autẽ dicti sui dicũt z verũ est q ioseph venditus fuit.xvj. annis añ mortẽ ysaac.q: ysaac in vniũ so vixit.clxxx.ãnis vt.ẽ.dictũ ẽ. xxxv. ca. Item ysaac.lx. erat ãnoz qñ nat⁹ fuit iacob vt.ẽ.dictũ ẽ.xxv.c.q̃b⁹ꝫ tractis de ãnis ysaac remanent. cxx. ãni de vita ysaac p⁹ natiuitatem iacob Item iacob erat. cxxx.annoz qñ descendit in egyptuz vt br̃.j.xlvii.c. Ex quo pz q iacob descendit in egyptuz post mortẽ ysaac.z annis tm̃.ẽ vendicio Joseph ꝑcessit descensum iacob in egyptũ. xvij. ãnis q̃ pz sic.q: ioseph xvj.erat ãnoz qñ fuit vẽditus. vt br̃ in ꝓn.huius ca.z xxx.erat annoz qñ fuit factus ꝓpos⁹t terre egypti.vt habeẽ.j.xli.c. a q̃bus si subtrabanẽ anni xvj.qui ꝑcesserunt eius venditionẽ remanent.xiij.vsq; ad tẽpus quo factus est ꝓpositus. z inde vsq; ad descensum iacob in egyptũ fuerunt.ix.anni septẽ fertilitatis.et duo famis.vt habeẽ.xlv.ca.z sic patet q vẽditio ioseph ꝑcessit descensum iacob in egyptum.xxiij.annis. ẽ mors ysaac ꝑcessit dictũ descensum.x.annis tm̃ Ex quo cõcluditur q ioseph fuit venditus ante mortẽ ysaac.xij.ãnis et hoc volunt isti cõcludere q venditus sit viuẽte adhuc matre sua quãdo iacob veniebat de mesopotamia.z anteqũ veniret ad patrem suum ysaac.ẽ istud vidẽ contra dicere tertui.quia infra.c.isto dicit q ioseph missus fuit de hebron a patre ad visitandũ fratres suos. Ex quo pz q ibidẽ manebat iacob qñ ioseph fuit venditus.z certuz est q ibidẽ manebat ysaac quãdo iacob venit ad eũ rediens de mesopotamia.vt habeẽ supra.xxxv.ca. Ex q̃ pz q ioseph fuit venditus postq̃ iacob venerat ad ysaac prẽm suũ.z aliquo tpe mãserat iuxta eum.ẽ mater ioseph mortua fuit anteq̃ iacob veniret ad patrẽ.vt br̃ supra.xxxv. c. Ex quo pz q ioseph vendit⁹ est post mortẽ matris sue. Item hic dicit q ioseph vidit in somnis solem z lunam et stellas vndecim adorantes eum. et per vndecim stellas intelligebãtur vndecim frẽs ei⁹. Ex quo pz q beniamin q̃ erat vndecim⁹ frater suus iã erat nat⁹ et certũ est q mr̃ et sic patet q venditio ioseph fuit post mortẽ matris suc: nec valet ꝓ dicto contrario q venditus sit ante mortem ysaac.xvij. ãnis.q: per hoc nõ ꝺducit q rachel adhuc viueret.q: ex scriptura nõ br̃ quot ãnis iacob steterit cũ patre postq̃ venit ad eũ. nec ex alio loco scripture põt concludi dictũ eoz. Aliter exponit qꝺ pdictũ est. Numqd ego z mater tua ꝛc. Jacob em̃ videns invidiã et odium filioz suoruz ꝫ ioseph ꝓpter somnia pdicta volẽs eos pacificare dixit. Numquid ego z mr̃ tua ꝛc. Acsi diceret: mr̃ tua iã mortua ẽ et ꝓ ꝑs nõ possz te adorare. z ideo videt somnium fr̃uolũ q̃tuz ad istã ptẽ et eadẽ rõe de adoratõe fratrũ tuoz.

fratrib suis que cã maioz odij seminariũ fuit. Dixitq; ioseph fratrib suis. Audite sonũ meũ quod vidi Putabam nos ligare manipulos in agro.z quasi cõ surgere manipulum meũ z stare vestrosq; manipulos circũstãtes adorare manipulũ meũ. Responderunt fratres eius. Numqd rex nr̃ eris:aut subijciemur ditioni tue. Hec erga cã somniorum atq; sermonũ inuidie z odij fomitẽ ministrauit. Aliud q̃ vidit somniũ:qꝺ narrans fratrib ait. Ecce vidi ꝑ somniũ:quasi solem z lunam z stellas vndecim adorare me. Quod cuz pr̃i suo z fratrib retulisſz:increpauit eum pater suus:z dixit. Quid sibi vult hoc somniũ qꝺ vidisti. Num ego z mr̃ tua z frẽs tui adorabimus te sup terrã. Invidebãt ei igit̃ fratres sui: [k] pr̃ vero rẽ tacitus ꝑsiderabat Cunq; fratres illi⁹ in pascẽdis gregib patris morarẽt in sichẽ dixit ad euz israel. Fratres tui pascũt oues in sichimis veni mittam te ad eos.quo rñdente ꝑsto sum ait. Vade et vide si cuncta ꝓspera sint erga fratres tuos z pecora.z renuncia mihi quid agatur. Missus de valle hebron venit in sichem inuenit q eum vir errantẽ in agro et interrogauit quid quereret. At ille respõdit:fratres meos quero.indica mihi ybi pascãt greges: dixitq; ei vir Recesserũt de loco isto. Audiui autẽ eos dicentes: eamus in dothaim. Perrexit itaq; ioseph post fratres suos z inuenit eos in dothaim. [m] Qui cũ vidissent eũ ꝓcul añq̃ accederet ad eos cogitauerunt illum occidere.et mutuo loq̃bant. Ecce somniator venit.venite occidam⁹

k Pater vero tacitus rẽ ꝑsiderabat. Licet em̃ loquẽdo coram filijs videretur admirari somnium: tm̃ intra se cogitabat q vere esset ꝓphetia dñationis ipsi⁹ Joseph futurc. q: ꝓ solẽ bene pr̃ figurat cum sit principiũ caloris et vite. ꝓpẽ quod secũdo de anima sol dicit pater virorum deoruq; z per luna que br̃ dominiũ sup humida intelligit mater que est principiũ passiuũ in generatione z eadẽ rõne ꝓ stellas intelliguntur filij.quia recipiunt lumẽ a sole. Sed querit quomodo verũ sit q mater eũ adorauerit.cum ꝑm expositionẽ istam iam mortua esset. Ad quod dicendũ q ipsa in senõ adorauit ẽ in prole sua.s.in ipso beniamin.nec ꝑm illam expositionẽ quam improbaui potest dici q ipsa adorauerat in ꝑsona ꝓpria.quia certum est q non descendit in egyptum cũ iacob. ẽ mortua fuit diu ante. Hebrei autem dicunt q mater Joseph vocatur hic ipsa Bala. que nutruit eum in sinu suo.que etiam mortua Rachele vocata est mater ipsi⁹ ioseph.

l Cunq; frẽs illius. Hic ꝓnter describit venditi conditio. z primo q̃tum ad eius promptã obedientiã ad obsequendũ patri cũ dicit. Presto sum.scdo q̃tum ad magnã diligentiã fratres suos querẽdo.cum dicitur. Fratres meos quero:indica mihi vbi pascant greges Cetera patent.

m Qui cũ vidissent eum ꝓcul anteq̃ accederet ad eos. Hic ꝓnter describit venditionis ordo.vbi ꝓmittitur tractatus de ipsius morte.scdo de venditione: ibi. Et sedentes.

Circa primũ sciendũ q ex odio quod frẽs ioseph ꝓtra eũ conceperãt.statim cũ viderũt eũ alonge vemẽtẽ deliberauerunt eũ interficere ne decetero posset habere dominũ super eos.

n Ruben vo ꝛc. oñendo frib⁹ horroꝛē fricidū ⁊ offenſam dei:⁊ anxietatem pris ſui: vt dicit ioſeph⁹: ſed cū videret q̄ eos flectere nō poſſ cepit eos inducē vt in foueā deponereꝫ ibidē fame moꝛiatur⁹ dicēs hoc eſſe min⁹ horrēdū q̄ ſi .p.ꝛus manib⁹ interficeret ipm: hoc tñ dicebat cogitās vt poſtea occulte eū d foueā extraheret: c⁹ dicto ꝛſenſerunt ⁊ pꝛa ſequt ibi.

o Iudauerūt eū tunica talari: q̄ ptingebat vſq; ad talos: ꝛm gr̄ dic hieron. In hebꝛeo tñ nō hꝫ talari. ſ sic hꝫ Et expoliauerūt eū tunica ſua:et tunica ſerica.ex q̄ vī q̄ hēbat tunicā duplicem: vnā ſimplicē: et aliā ſericā ⁊ vtrā q̄ ſibi abſtulerūt: hebꝛei aūt p ſimplicē tunicā itel ligūt camiſiam.

p Et ſedētes. Hic deſcribitur tractatus vendicionis.cū em̄ ꝓpe eos trāſierat ſocietas mercatoꝛū pgentiū in egyptū iudas q̄ erat p̄cipalioꝛ ſuaſit fratribus vt Ioſeph mercatoꝛibus vēderetur ⁊ ſic abſq; moꝛte euaderet dñiuz ei⁹ erq̄ eſſet tantus ab eis elongatus ⁊ cuz hoc dē p̄cio venditionis repoꝛtarent emolumentū: ⁊ in hoc conſenſerunt alij vnde ſubdit. q Extrahentes euz ꝛc. Aliqui aūt libri hñt.xxx.ſ falſa eſt lra. Scribit .pueꝛb. xxi. Nō eſt ſapia.nō eſt ꝓſiliū cōtra dñm.qđ exponēs btus Greg.in moꝛa.dicit q̄ boies p aſtutias ſuas volētes impedire effectū ordinationis diuine p̄ter intēdin auerat q̄ a frib⁹ adoꝛareꝫ.volentes h impedire fratres eius vēdiderūt eū:vt dictū ē: ⁊ p hoc factū ē vt ea gerentꝫ famis tpe venire ad ioſeph ⁊ ip̄m adoꝛare.

r Reuerſuſq; ruben ad puteū alē cisternam.neſciebat em̄ q̄ ioſeph fuiſſet vendit⁹: ⁊ ideo cū eū nō inueit credidit q̄ ipſo abſente fratres ex malicia extraxiſſent eū de foueaꝫ interfeciſſent. Ꝟz q̄rit hic quo abierat ruben q̄n venditus eſt Ioſeph. Dicēdum q̄ abierat ad q̄rēdū meliora paſcua vt frēs ſuos faceret elongare a foueaꝫ in q̄ erat ioſeph vt ſic eis abnūtib⁹ melius poſſet extrahere ioſeph⁹ reddere p̄i ſuo. s Tulerūt aūt Hic deſcribitur facti celatio p fictionē mendatū q̄ eēt a beſtia deuoratus ⁊ pꝛ lra vſq; ibi. t Lugens filiū multo tpe.ſ.xxiij.annis:q̄ vt dictū eſt fluxerunt a tempoꝛe venditiōis ioſeph vſq; ad deſcenſum iacob i egyptum:q̄ cū audiuit q̄ ioſeph adhuc viueret ſtatim illuc deſcendit.vt hr infra.xlv.ca. v Deſcendā ad filiū ꝛc. Hebꝛei exponunt in foueā vel ſepulchꝛm.q. catholici aūt me lius dicētes in infernū.i.ad lymbū ſanctoꝛū patrū: qui eſt ſugio: ps inferni. x Et illo pleuerāte in fletu.⁊ ſic iſte fletus refert ad iacob. In hebꝛeo hr̄ ſic. Et fleuit euz p̄ ſuus. Et ꝛm hebr̄. refert ad yſaac qui adhuc viuebat vt p̄dictū eſt:et iō q̄n vidit filiū ſuum iacob i tāta anxietate fleuit cū eo.

y Madianitevē diderūt ioſeph. Ex hoc dicūt iudei q̄ ioſeph ter fuit vēdit⁹ q⁹ p̄mo frēs ſui vēdiderūt eū yſmaelitis.xx. argēteis vt p̄dictū eſt:ſecundo yſmahelite vēdiderūt eū madianitis q̄ erāt i eadē ſocietate cū eis:⁊ ſcio vēdiderūt madianite phutifari i egypto p cuī tñ ſcde vendi tionis ⁊ tercie non exp̄mit: tñ creden dū eſt q̄ fuit maiuſ q̄ p̄me:q⁹ hmōi vēditōes facte ſunt p lucro. Sed veri us videtur q̄ non fuit vēdit⁹ niſi bis ſemel a fratrib⁹ yſmahelitis: vt dcm̄ eſt:⁊ ſcdo ab yſmahelitis phutiphari egypto:vnd infra. xxxix. ca.dī q̄ phutiphar emit eum ꝛ manu yſmahelitarū. Et q̄ pꝛ q̄ idem boies yſmahelite ⁊ madianite vocant et hoc cōcordat ei qđ ſupꝛa dictū eſt. ca.xxv.q. Cethura que fuit mater madian,a quo dicti ſūt madianite ⁊ agar mater yſmahel a quo dicti ſūt yſmahelite:fuit eadē mulier numero.

z Eunucho pharaonis. Eunuchus aliqñ accipit p caſtrato:aliqñ vo p miniſtro vel ſeruo alicui⁹ p̄ncipis:⁊ vo cat talis eunuch⁹:eo q̄ oꝛ eſſe caſtus ⁊ honeſtus:⁊ h mō accipit hic:vñ infra.xl.ca.pincerna regis ⁊ piſtoꝛ vocāt eunuchi. z Magiſtro militum. Hebꝛei dicūt. Magiſtro carnificū.i hebꝛeo cīm ſcribit barbaabim:⁊ ſignificat ꝛpe mactātiū vel ſanctiū:et hoc pōt cōpetere militibus q̄ boies interficiūt in bello:et hunc ſenſum ſequit noſtra tranſlatio. Cōpetit etiā carnificibus q̄ mactant animalia: et hunc ſenſum ſecunt hebꝛei:⁊ quaſi in idem redit dictum ioſephi q̄ in hoc loco dicit p̄ncipi cocoꝛum.

In ca.xxxvij. vbi dī in poſtilla. Cū hebꝛaica lingua nō habeat crimine peſſimo.

Cū hebꝛaica lingua in hoc loco nō eſt dictio ſignificans crimen peſſimum nec rem: ſed ſolum ē ibi dictio ſignificans detractionem: eadem enim dictio ponitur hic ⁊ infra in.xliij. vbi dicitur. Detraxerunt terre q̄ eſſet mala:que quidem detractio in hoc loco

Eunuchi in Bugula

non eſt intelligēda ſic q̄ ioſeph imponeret aliquod falſū fratribus: nec etiā q̄ in hoc malo qđ de fratribus p̄ri denunciabat intenderet denigrare famā eoꝝ: ſed ſoluꝫ hoc faciebat ꝓpter bonū fratrū: vt. ſ. a p̄re corrigerent: qđ nō eſt pctm̄: nec etiā detractio ꝓprie dř. ſed large: vt in ſcda ſcde. q. lxxiij. vñ et hac cā ꝑcipaliter iacob diligebat ioſeph eo q̄ videbat eū zelatorē boni erga fratres ↄ iō ſeq̄t̄ ſtatim. ↄ iſrł diligebat ioſeph ↄ. Ad intelligētiā aūt huius qđ ſeq̄t̄. Qm̄ i ſenectute genuiſſꝫ eū. Sciēdū q̄ i ſra hebraīca in hoc loco nō dř. In ſenectute genuiſſꝫ ꝙ dicit eo q̄ filius ſenectutis eſſet ſibi: qđ exponēs trāſlatio chaldaica ſic dicat iſrł aūt diligebat ioſeph eo q̄ eſſet filius ſapiens ſibi: vñ trāſlator itēdit ſenectutē in hoc ſignificare ſenſuꝫ ſenilē iuxta illđ ſap. iiij. cap. Senectus etas venerabilis ē ↄ. qđ vř rōnabiliť dictū: nā nō vř eſſe cā ſufficiens ad ꝙ iſrł dilexiſſet Joſeph plus ceteris eo q̄ genuiſſet eū in ſenectute: nā beniamin fuit genitus in maiori ſenectute. Iſachar aūt ↄ zabulon nō excedebāt in etate ipm̄ ioſeph niſi p annū vel mo dicum vltra vt p̄t bř ex lra: ↄ ideo cā hꝰ dilectionis ꝑti? vř attribuenda ſapie ſeu moribus ſenilibus: que iā q̄daꝫ modo videbanť vigere in ipo ioſeph: ex hoc q̄ lꝫ eſſet iunior ceteris iā tm̄ intēdebat circa correctionē fratrū maiorū. vñ dicit. Eo q̄ filius ſenectutis eſſet. i. ſapiēs: vt dictū eſt. Dř aūt ſubdit: ſibi. intelligēdū eſt ex hoc q̄ iſta aliꝫs ñ publicabat: niſi ſolū p̄ri ad quē correctio ꝑtinebat: ↄ ideo ſolū p̄ri ꝑncipaliť ꝓſtabat de ſapia ipſius ioſeph.

In eo. ca. xxxvij. vbi dř i poſtil. Iudauerūt eū tunica talari ↄ.

In hebreo bř. Expoliauerunt eū ſua tunica ſerica qđ idē eſt: ac ſi dicat tunica ſua. ſ. tunica ſerica. vñ ex hoc nō bř q̄ bř et duplicē tunicā nec q̄ ſibi abſtraherēt tm̄ vnā tunicā. ſ. illā ſericā quā iā fecerat ei p̄ in ſignum maioris dilectionis: ↄ ideo de illa ſolū fit mentio: qz erat magis p̄cioſa ↄ magis nota. vñ ↄ infra eo. ca. dixit p̄. Tunica filij mei eſt.

In ca. xxxvij. vbi dř. Accuſauitq̄ fratres crimine peſſimo. quod Burg. volens exponere dicit q̄ in hebreo nō bř crimine peſſimo: ſed loco eius habetur dictio ſignificans detractionem. ↄ exponit de Joſeph qui ꝓprie nō detraxit fratribus: ſed videtur Burg. p̄ſenecta delyrare cum illud quod dicit poni loco illius vbi nos habemus. Crimine peſſimo. ſe teneat ex pte fratrū accuſatoꝝ per ioſeph: nō ex pte ioſeph accuſantis. Si igitur ponitur dictio ſignificans detractionem vt dicit bur. tūc ſenſus eſt. Accuſauit ioſeph detractione qua ſibi nuiceē detraxerunt: et cum detractio int̄ fratres procedat ex odio fraterno: quod et peſſimū genus vicij eſt. generaliter ſpeakiť loquendo non debuit Burgen. tranſlationem noſtram notare nec poſtillatorem qui exponit ſ̄m rītā que fuit occaſio detractionis. Unde ſententia litere ſ̄m expoſitionem Burg. eſt q̄ ioſeph accuſauit eos detractōe que eſt nō intelligibilis: ↄ hꝫ modū delyramēti. Qz aūt ſubdit ꝺ dilectione qua iacob ioſeph dilexit: quaſi cā hui? dilectōnis eſſet: quia in ſenectute eū genuiſſet et hoc videť imponere poſtillatori qui tm̄ ita non exponit: ſed dicat ſenectutem iacob eſſe occaſionem illius dilectionis nō cām: qz ſenes cōmunit fragileſ ↄ defectuoſos gignūt. Joſeph autē i ſenectute genitus nō apparuit fragilis: ſ̄ potiꝰ alijs corpore moꝛb? ↄ ſenſu: ita q̄ videbatur aliq̄d diuinitaťi in eo fulgere. hāc q̄ ob cauſam dixit poſtillator q̄ iacob eū ꝑ ceteros dilexit. Et vř poſtillator hūc modū loq̄ndi ex gl. ordinaria ſūpſiſſe: que hunc paſſum ꝺ deo patre ↄ filio in mundi ſenectute generato allegorice exponit: a q̄ mō exponēdi ↄ cām dilectionis aſſignādi Burg. nō longe recedit vt patet intuenti ſuā digreſſionem.

In eodē ca. vbi dř q̄ expoliauerūt ioſep tunica ſerica dař intelligi ſ̄m poſtillatorē q̄ habuit plures tunicas. vbi obijcit Bur. neſcio q̄d. clare em̄ ꝑt videri Joſeph plures tunicas habuiſſe: vnā quā intinctā in ſanguine hedi miſerūt ad patrē: aliā cū qua vendiderunt eū. nō eſt em̄ verisile nudū eū venditū fuiſſe: ſicq̄ patꝫ Burg. ſepe facere vim de lana caprina.

Caplm. xxxviij

a Odē tpe. Iſtud ca. ponit̄ intidenť iuxta verſitionē ioſeph: qz vt dicunt hebrei filij iacob videntes patrē in cōſolabiliť afflictū: eo q̄ credebat ioſeph eſſe mortuū ceperūt eſſe moleſti iude eo q̄ dediſſet cōſilium de eius venditione: dicētes ei. Si cōſuluiſſes eū totaliter dimittēdū accęuiſſemus tibi tanq̄ ꝑncipalioꝛi: maxime quia ſedata paſſione ire in nobis fuiſſem? ei cōpaſſi ↄ ſic redditus fuiſſꝫ patri: ꝓter qđ iudas declinans a fratribus ſuis ſ̄rit cū alijs amiciam: ↄ inde accepit vxorem: et ideo ꝑmo deſcribiť ſue vxoris acceptō: ↄ ſcdo ſuc nur? impꝛegnatio ibi. Euolutis aūt multis diebus. Circa ꝑincꝫ dř ſic.

b Dixitq̄ ibi filiā hominis chananei. Hebrei dicūt hominis mercatoris. Dictio em̄ hebraica que hic ponitur equiuoca eſt ad ſignificandum aliquem deſcēdentem de ſtirpe cham: ↄ hunc ſenſum ſequitur tranſlatio nr̄a: et ad ſignificādum mercatorem: et hunc ſenſum ſecuntur hebrei. vnde ↄ ꝓuerb. xxxj. ca. vbi tranſlatio noſtra habet. Cingulum tradidit chananeo. hebrei dicunt. Mercatori. c Vocabulo Hue. Non eſt nomen vxoris iude vt aliqui credunt ↄ male: ſicut melꝰ patet in hebreo: ſed eſt nomen patris illius vxoris: vt magis infra patebit ↄ ꝓ lr̄a vſq̄ ibi.

d Fuit quoq; her ↄ. Que autem fuerit eius nequitia in textu non exꝓimitur: ſed dicunt hebrei q̄ fuit ſimilis cum nequitia ſui fratris Onan: qui in coitu cum ſua vxore ſtudebat fundere ſemē in terrā. i. extra vas muliebre: ſed hoc faciebat alio motiuo: quia iſte herlibidinoſe afficiebatur ad ſuā vxorem thamar. et ideo

cauebat ne impgnaret: ne et eius impregnatõe ei⁹ pulcritudo minueret: z ne ei⁹ cõcubitu ad tps priuaretur scz cũ esset ꝓpinqua partui z in ptu iacens vsq; ad purificationẽ. ¶ Onan cũ frater eius sibi faciebat ꝛpt hoc q; sciebat q; primogenitus filio⁹ ascriberetur fratri defũcto. vt i lra dr et ideo vterq; interfectus est a dño et identitas pene attestat similitudini clpe. ex isto etiã loco pz quod supradcm est. s. plura legalia esse obseruata anteq; lex daret moysi: quia inter illa vnum ẽ de suscitatõe seminis fratris defuncti: vt habet ℣ cutro. xxv. c.

e ¶ Euolut⁹ aũt hic ꝓpr describitur sue nurus impgnatio: z secundo eiusdẽ cõdẽnatio: ibi. Ecce aũt p⁹ mẽses tres. Circa pmũ pz finia exceptis aliquibus vbis exponendis.

f ¶ Mortua est socrus iude.

¶ In hebreo habetur ¶ Mortua est filia sue. ex q; ptz qd supra dictũ ẽ scz q; sue est nomen patris vxoris iude.

g ¶ Ascenderet in thamnas ¶ Iudic. xiiij. ca. dr de samsone. Descẽdit i thamnata. nõ est ptradictõ q: illa villa sita ẽ in pẽdulo montis z ibõ ex vna pte accedit ad eã: descendendo sicut fuit de samsone ex altera accẽdendo: et sic fuit dõ iuda.

h ¶ Ad tondendas oues. ¶ Nõ manu ꝓpria s vt posset tonsoribus. q: tũc dñi ouũ faciebãt magnũ cõuiuiũ sui pastoribus: vt dr. j. Reg. xxv. c. de nabal. i ¶ Assũpsit ter⁹ strũ. Electis est linea q; mulieres vtebant in estate: z dr a tero teris: q: p attritionẽ fiũt ibi rugemultę.

k Eo q; creuisset sela. Et q; pz q; mouebat amore p. ꝛ dr a tero teris: q: p attritionẽ fiũt ibi rugemultę.

l ¶ Si dederis mihi arrabonẽ. i. vadiũ in ¶ anulũ tuũ. ¶ In hebreo dr sigillũ tuũ. z i idẽ redit

(plura legalia fuerant observata antq; Lex daret moysi.)

¶ Euolutis aũt mẽsibus ãnis f mortua est sue vxor iude. ¶ Qui post luctũ cõsolatione suscepta: descẽdebat ad tonsores ouiũ suarũ ipse et hiras opilio gregis odollamita in thãnas. ¶ Nũciatũq; ẽ thamar q; socer illi⁹ g ascenderet in thãnas: h ad tondẽdas oues. ¶ Que depositis viduitatis vestib⁹ i assumpsit meretricũ: et mutato habitu sedit i biuio itineris qd ducit thãnam: k eo q; creuisset sela z nõ eũ accepisset marito. ¶ Quã cũ vidisset iudas suspicatus est eẽ meretricẽ. ¶ Operuerat em vultũ suum ne agnosceret. ¶ Ingrediensq; ad eam ait. Dimitte me vt coeam tecũ. Nesciebat enim q; nurus sua esset. ¶ Qua rndente quid dabis mihi vt fruaris cõcubitu meo dixit ¶ Mittã tibi hedũ de gregibus ¶ Rursumq; illa dicente patiar qd vis l si dederis mihi arrabonẽ donec mittas qd polliceris ait iudas. ¶ Quid tibi vis pro arrabone dari ¶ Respondit m anulum tuum z armillã z baculũ quẽ manu tenes. ¶ Ad vnũ igit coitũ mulier concepit et surgens abijt: depositoq; habitu quem sumpserat: iduta ẽ viduitatis vestib⁹. ¶ Misit aũt iudas hedũ p pastorẽ suum odollamitem: vt reciperet pignus qd dederat mulieri ¶ Qui cũ nõ inuenisset eã: interrogauit

hoies loci illi⁹. ¶ Ubi est mulier q; sedebat i biuio: ¶ Rndẽtib⁹ cunctis nõ fuit in loco isto meretrix: reuersus ẽ ad iudã z dixit ei. ¶ Non inueni eã: sed et homines loci illius dixerũt mihi: nunq; sedisse ibi scortum. ¶ Dixit iudas n ¶ Habeat sibi: certe mendacij arguere nos non potest ¶ Ego misi hedũ quem promisera z tu nõ inuenisti eã. o ¶ Ecce aũt post tres mẽses nunciauerũt iude dicentes. ¶ Fornicata ẽ thamar nurus tua: z videt vter⁹ illi⁹ intum esse. p ¶ Dixitq; iudas: producite eã vt cõburat. ¶ Que cũ duceret ad penã misit ad socerũ suũ dicẽs. ¶ De viro cui⁹ hec sunt: concepi. ¶ Cognosce cuius sit anulus et armilla et baculus. ¶ Qui agnitis muneribus ait. q ¶ Iustior me ẽ: q: nõ tradidi eã sele filio meo. ¶ Attamen vltra nõ cognouit eã. ¶ Instante aũt ptu: apparuerũt gemini i vtero: atq; in ipa effusione infantium vn⁹ protulit manũ: r in q̃ obstetrix ligauit coccinũ dicẽs. ¶ Iste egredietur prior. ¶ Illo vo retrahẽte manũ egress⁹ est alter. ¶ Dixitq; mulier. s ¶ Quare diuisa est propter te maceria. t ¶ Et ob hãc causam vocauit nomen ei⁹ phares. ¶ Postea egressus est frater eius: i cuius manu erat coccinum: v quẽ appellauit zaram. ¶ Ca. xxxix.

o ¶ Ecce aũt. Hic describit ipi⁹ ¶ Thamar condemnatio cum dicitur p ¶ Dixitq; iudas producite eam vt comburat. Et h dicũt hebrei q; fuit filia melchisedech sacerdotis: q: filia sacerdotis fornicans debebat pburi vt dr ℣ deuit. xxi. ¶ Sz istud vt falsum. quia supra dixit ei iudas. Esto vidua in domo patris tui. ¶ Melchisedech aũt iam diu erat defunctus q: post nativitatẽ iacob non vixit ad plus mill. l. ãnis: vt supra dictũ ẽ. xxv. ca. ¶ Iacob aũt tpe venditionis ioseph erat. cvij. annorum vt pz ex predictis: ca. xxxvij. q: iacob qñ descendit i egyptum erat. cxxx. annor: z venditio ioseph pcessit illũ descensum. xxij. ãnis z ideo dicendum q; thamar nõ comisit fornicatõnem simplicẽ: s adulteriũ q: erat ligata ipi sele: nec poterat alteri copulari vt patz ℣ deu. xxv. c. ¶ Adulterium aut morte puniebat: et sic fuisset thamar punita nisi ꝓpter iustitiam sibi factã excusata fuisset a tanto etsi ñ a toto. vñ subdit

q ¶ Iustior me est id est min⁹ puniendа q; ego q; sibi iniusticiam feci subtrahẽdo sibi copulam filij mei tẽpore debito cõpleto ¶ Judas autẽ cum thamar simplicẽ fornicationẽ cõmisit: eo dicit nulli alligatã: qd pctm nõ erat morte puniẽdũ. nec p pns factũ thamar sequit. r ¶ In q̃ obstetrix ligauit coccinũ. i. filũ rubeũ: vt p b distiguet primogenitũ ab alio. s ¶ Quare diuisa ẽ ꝓpter te maceria. i. pellicula i q̃ involuit puer i vtero mris quã rupat alius manũ ꝓtendendo. t ¶ Et ob hãc causam vocauit nomẽ ei⁹ pbares: qd sonat diuisionẽ. v ¶ Quẽ ap. sa. qd sonat fulgẽtia coccini in ma-

i q̃

nu eius ligati.

¶ In ca. xxxviij. vbi dr ut poſtilla. Dixit iudas pducite eam vt cõburat. Additio.

Q Ib aũt q dicit. Esto vidua. nõ ſequit q thamar nõ fuiſſet filia melchiſedech iamdiu añ defuncti: nam etiã poſtq̃ bõ mortẽ pſertim ſiẽ magnus ſicut melchiſedech: adhuc domus eius ſeu familia noiatur nomine ſuo: ſicut dom⁹ david pluries noiat̃ p⁹ mortẽ ipius david: ſed reuera nõ eſt veriſile q ſi thamar fuiſſet filia tãti viri ſicut melchiſedech q d hoc nõ fieret mentio: z tñ fuit facta mẽtio de noie patris yroris iude. ſcilz Sue: ſupra in hoc ca. S q̃re quid ſit de hoc non videtur q thamar pmiſit adulteriũ p pric dcm ad hoc q mo rte debuiſſz puniri. mulieres enim que erãt ligate fratribus ſeu cognatis coniugis ſui defuncti ſi alteri copularent licite illicite feciſſent nõ tñ morte puniebant̃ bm leges: alioquin noemi non conſuleret Ruth nurui ſue vt remaneret in terra moab z ibidẽ cum alio cõtraheret: vt hr Ruth. iiij. capi. Erat em ligati ipſi duos. vel alteri d cognatiõe: nec etiam fuiſſz excuſata thamar ab occaſione ſi adultera fuiſſet ꝓpter hoc q nõ fuerat data Sele. nõ tñ excuſat̃ mulier d adulterio ꝓpter hoc q vir ſu⁹ ñ vult ei reddere debitũ: dato etiã q eſſet adultera adhuc ñ mereret cõburi. S alia morte leuiori puniri: ſole enim filie ſacerdotũ fornicantes ſeu adulterates igne debebãt cõburi: vt pz Leui. xxi. vñ quidã hebreoꝝ dicũt: z vr rõnabiliter q iudas erat in loco qi ꝓnceps: z ex ore ſuo fiebãt iudicia z q in hoc nõ ſequebat̃ aliquas leges iam factas: cum adhuc nõ eẽnt ſaltẽ diuine S iudicabat vt ꝓnceps ſm iudicium arbitrũ ſui: qd pz ex hoc: nã ipe quaſi ꝓpria auctoritate dicit. Producite eã vt cõburat̃ z pnr liberauit eã ſuo ꝓprio arbitrio iudiciali dicẽs. Juſtior me ẽ dc. que q̃dẽ excuſatio nulla eſſet ſm legẽ diuinã poſtea datam.

¶ Replica correctorij ō Burg.

In ca. xxxviij. vbi poſtillator improbat opinionẽ hebreoꝝ dicẽtiũ thamar fuiſſe filiã melchiſedech Burg. cõcordat cũ eo in cõcluſiõe: ſed rõnes non tez poſtillator dicit thamar adulteriũ cõmiſiſſe p q̃s non debuerẽt dam: S nõ cõburẽdã bur. nitit̃ ea excuſare de adulterio: q: fuit iuncta alteri q̃ ꝓpinquori prioris mariti: qd q̃nis fuit illicitũ: non tñ fuit adulteriũ. Totũ qd Burg. hic dicit ſtaret: ſi cõiunctio z cõmixtio fuiſſet i ſpẽ matrimoniali qd nõ fuit S in ſpecie ſcortationis fuit nota ad ulteriꝰ ꝓpter dicti: S fuit excuſata d tanto nõ de toto dẽ.

¶ Caplm. xxxix.

a Igitur ioſeph. Poſito incidẽti reuertit ſcriptura ad hiſtoriã ioſeph deſcribẽdo eius promotiones z primo i domo phutifaris: ſecũdo in domo regis. xl. ca. Adhuc primo deſcribit ioſeph promotõ dei gra: ſcdo eius incarceratio iniuſta ibi. Cumq̃ vidiſſet mlier. Circa primũ oñditur ipius ioſeph fidelitas: et ſcdo caſtitas: ibi. Erat aũt ioſeph. et hr dno faciebãt eũ dignũ circa primũ dr.

Igitur ioſeph ductꝰ eſt i egyptũ: emitq̃ eũ phutifar eunuchus pharaonis princeps exercitus ſui vir egyptius d manu yſmahelitarũ: a quibꝰ perductus erat. b Fuitq̃ dñs cum eo: et erat vir in cũctis proſpere agens. Habitauitq̃ in domo dñi ſui: q optime nouerat dñm eſſe cũ eo: z omia q̃ gereret ab eo dirigi i manu illi⁹. Inuenitq̃ ioſeph gratiã coram dño ſuo: z miniſtrabat ei. Ad q̃ ꝓpoſitus oĩbus gubernabat creditã ſibi womum: z vniuerſa q̃ ei tradita fuerant. c Bñdixitq̃ dñs womui egyptij ꝓpter ioſeph et multiplicauit tã in edibꝰ q̃ in agris cũctam ei⁹ ſbam. d Nec quicq̃ aliud nouerat niſi c panez quo veſcebatur. f Erat aũt ioſeph pulcra facie z decorus aſpectu. Poſtmodꝰ itaq̃ dies: iniecit domina ſua oculos ſuos i ioſeph z ait. Dormi mecum. Qui nequaq̃ acquieſcens operi nephario: dixit ad eam. Ecce dñs me⁹ oĩb⁹ mihi traditis ignorat q̃d habeat in womo ſua: nec quicq̃ ẽ qd nõ in mea ſit ptãte: vt non tradiderit mihi: preter te que vxor eius es. Quõ g poſſum hoc malũ facere et peccare in dñm meũ. Huiuſcemodi verbis p ſingulos dies loq̃bat: et mulier moleſta erat adoleſcenti: z ille recuſabat ſtuprũ. g Accidit aũt quadã die vt itraret ioſeph womũ z opis quippiã abſq̃ arbitris faceret: z illa apprehenſa lacinia veſtimẽti ei⁹ dicebat. Dormi mecũ. Qui relicto i manu ei⁹ pallio fugit: z egreſſus ẽ foras. h Cũq̃ vidiſſet mulier veſtẽ in manibus ſuis: z ſe eẽ ptẽptaz vocauit ad ſe hoĩes womꝰ ſue z ait ad eos. En introduxit virũ hebreũ vt illuderz nobis. Ingreſſus eſt ad me vt coiret mecum. Cumq̃ ego ſucclamaſſem z audiſſet vocem meã reliquit palliũ qd̃ renebã z fugit foras. Jn argumentuz q̃ fidei retentum

a Igitur ioſeph. Poſito incidẽti reuertit ſcriptura ad hiſtoriã ioſeph deſcribẽdo eius promotiones z primo i domo phutifaris: ſecũdo in domo regis. xl. ca. Adhuc primo deſcribit ioſeph promotõ dei gra: ſcdo eius incarceratio iniuſta ibi. Cumq̃ vidiſſet mlier. Circa primũ oñditur ipius ioſeph fidelitas: et ſcdo caſtitas: ibi. Erat aũt ioſeph. et hr dno faciebãt eũ dignũ circa primũ dr.

b Fuitq̃ dñs cũ eo. largiendo ſibi gram ſuaz z erat acceptꝰ deo et hoĩb⁹: qd̃ p effectum z exteriora ſigna cognouit dñs ſuꝰ: ꝓpẽ qd̃ oia q̃ erãt in domo ſua diſpẽſanda ſimpliciꝰ pmiſit gubernationi ipius.

c Bñdixitq̃ dñs dc. in bonis tpalib⁹ notabiliter multiplicãdo.

d Nec q̃cq̃ aliud nouerat. ſ. dñs Joſeph de oĩb⁹ q̃ habebat dimittẽs curam eoꝝ ipi ioſeph.

e Niſi panẽ q̃ veſcebat. i. cibũ ſuũz q̃ noie panis intelligit: oĩa cũ ſero petebat ioſeph a dño ſuo q̃d in craſtino vellz comedere: z de hoc ſolo domin⁹ ioſeph diſponebat.

f Erat ãt ioſeph. h deſcribit ei⁹ caſtitas: q: cũ eẽt corpe gratioſus z a dña ſua inſtanter pulſaret z q̃ſi cõtinue de fractione caſtitat̃: nullo tñ mõ acq̃euit: S magꝝ mulieri ſuaſit vt ſuã paſſionẽ refrenaret: z pz lra vſq̃ ibi.

g Accidit aũt q̃dã die. Dicit ioſeph⁹ q illa dies erat valde ſolẽnis egyptijs: z in ea cõgregabant̃ omẽs ad phanũ ydoli ꝓter ioſeph q̃ erat dei cultor: z tõ ꝓdicta mulier tũc finxit ſe infirmã vt remaneret domi: vt haberet maiorẽ opportunitatẽ inducẽdi ioſeph ad peccãdũ ſuũ qd̃ z fecit. Primo ꝟbis dehortatoriis: poſtea comminatoriis dicẽs q illũ accuſaret: ſicut et poſtea fecit: niſi ſibi acquieſceret: z tãdẽ nimio libidinis ardore ducta: accepit eũ p veſtimenta: vt cũ ipportunitate nimia eũ induceret ad op⁹ nepharium: ſed ipe dei timore z caſtitatis amore ꝓdicta cõtempſit z relicto pallio ſuo in manibus mulieris foras etiuit.

h Cumq̃ vidiſſet. Dic pnr deſcribit ei⁹ incarceratio iniuſta vt pbaret eius patientia: z q: ſm aplm dñs facit cũ tẽptatõe pueniũ: io primo deſcribit ei⁹ incarceratõ

ſcdo diuina cõſolatio:ibi. Fuit aũt dñs cũ ioſeph. Circa primũ pmittit accuſatio ei⁹ falſa:pmo erga boies de domo dñi ſui:z pz falſa:ſcdo erga dñm cũ ſubditur.

i Ingreſſus ē ad me ſeru⁹ hebr⁹.ac ſi diceret.licz ſit ſeruilis cõditionis z aliene gẽtis:tñ ingratus tuis bñficijs voluit tibi tãtũ vitupiũ facere.

k Dis auditis dñs ꝛc. qz abſq; examinatiõe debita inocẽtez cõdẽnauit ad carcerem.

l Fuit autem. Hic ſbdit diuina conſolatio erga ioſeph ne nimia triſticia abſorberẽ z pmo deſcribit ei⁹ cõſolatio in pene mitigatione ſcdo i mentũ ipius illuminatione.xl.c. Circa primũ dr.

l Fuit aũt dñs cũ ioſeph.ei⁹ firmando patiam m Et miſert⁹ illi⁹.ad pene mitigationem.

n Dedit ei gratiã in conſpectu pncipis carceris: quia amouit ſibi ferramenta z dedit ſibi meliorẽ victũ:vt poſſz alios clauſos in carcere viſitare et cuſtodire.

Capitulũ.xl.

a Ds itaq; geſtis. h conſequẽter ponitur diuina conſolatõ erga ioſeph i illuſtratione mentis in cognitiõe occultorum vbi pmo deſcribitur incarceratorum viſio ſecũdo viſionis narratio z interptatio:ibi. Ad qs cuz introiſſet ioſeph:et tercio interptationis impletio:ibi. Et exinde dies tercius. Circa pmũ dr. b Accidit vt peccarent duo eunuchi.i.miniſtri regis.

c Pincerna reg egypti z piſtor. Quid aũt fecerit nõ dr in lra:ſ hebrei dicũt q pincerna nõ fuit diligẽs i cuſtodia potus regis:qz inuenta eſt ibi muſca. Piſtor aũt cã eſſet inſufficiẽs ad mortẽ bor:s:qz piſtor ſuſpenſus ẽ vt dr infra:z ideo iſte cauſe videnter eſſe ficticie:z iõ magis credibile eſt q fuerũt regi accuſati de infidelitate i officijs ſuis:quod frequenter accidit in regũ curijs.

d Miſit eos in carcerẽ donec diligentius examinarẽtur accuſationes eorũ.

e Jn q erat vinctus z ioſeph. Jã erat ſine vinculis: vt pdictũ eſt:dr tñ vinct⁹:qz ibi tenebaẽ reclusus.

f Viderũtq; ambo ſomniũ:hoc a deo factũ eſt vt p ſomnioz interptationẽ ſapia ioſeph oñderet z p hoc vlteri⁹ ex altaret. g Juxta interptationẽ ꝓgruã ſibi:qz ſic Joſeph expoſuit ita accidit:vt pz infra.

pallũ oñdit marito reuertenti domũ z ait. ¹Jngreſſ⁹ ẽ ad me ſeruus hebr⁹ quez adduxiſti vt illuderet mihi Cũq; audiſſet me clamare rliqt palliũ qd tenebã z fugit foras k Dis auditis dñs z nimiũ credul⁹ verbis piugis iratus eſt valde: tradidit q; ioſeph in carcerẽ vbi vincti regis cuſtodiebãtur z erat ibi clauſus. Fuit aũt dñs cũ ioſeph m z miſert⁹ eſt illius: n et dedit ei gram i cõſpectu principis carceris. Qui tradidit i manu illius vniuerſos victos q in cuſtodia tenebãt:et qcqd fiebat ſub ipſo erat:nec nouerat aliqd cũctis ei creditis. Dñs em erat cũ illo.z opa ei⁹ dirigebat.

Cap.xl.

a Js itaq; geſtis: b accidit vt peccarẽt duo eunuchi: c pincerna regis egypti z piſtor dño ſuo. Jratus q; ẽ eos pharao: nam alter pincernis pẽrat:alter piſtoribꝰ: d miſit eos i carcerẽ pncipis militũ: e i q erat vinct⁹ z ioſeph. Et cuſtos carcer tradidit eos ioſeph:q z miniſtrabat eis Aliquantulũ tpis fluxerat:et illi in cuſtodia tenebant. f Viderãtq; ambo ſomnium nocte vna: ſ iuxta int'ptatiõz cõgruã ſibi. b Ad quos cũ introiſſet ioſeph mane z vidiſſet eos triſtes:ſciſcitatus eſt dicẽs ¹Cur triſtior ẽ hodie ſolito facies vra: Qui rñderunt. Somniũ vidim⁹ k z nõ ē q interpret nobis. ¹Dixitq; ad eos ioſeph. m Nũqd nõ dei ẽ interptatio. n Referte mihi qd videritis. o Narrauit por ppoſit⁹ picernaz ſõniũ ſuũ. Videbã coram me vitẽ i q erat p tres ppagines q crescere paulati i gẽmas: r z p flores vuas matureſcẽ:calicẽq; pharaõis i manu mea Tuli g vuas z expreſſi i calicẽ quem tenebã z tradidi poculũ pharaõi. Rñdit ioſeph. Hec eſt interpretatio ſomnij. Tres ppagies tres adhuc dies ſũt p⁹ quos s recordabit cor pharao magiſterij tui z reſtituet te i gradũ priſtinũ: dabiſq; ei calicem iuxta officiũ tuũ ſicut ante facere cõſueueras. t Cũ me mẽto mei cuz tibi bñ fuerit et facies mecũ miscoiam vt ſuggeras pharaoni vt educat me de iſto carcere quia furtim ſublat⁹ ſuz de terra hebreoz z ibi innocẽs in lacum miſſus ſum. u Videns piſtor mgr q prudenter ſomniuz

p Tres ppagines.i.palmites. q in gemas.i.in botros.eſt em botrus illud qd pmo erit de palmite. r Et p⁹ flores vuas matureſcere. Sensus ẽ videbã in botris vuas formari z flores pduci:et poſt floritioñe ad maturitatẽ pcedere.ſeqr. s Recordabit pharao magiſterij ꝛc. Jn hebreo hr. Numerabit pharao caput tuũ z eodẽ mõ infra d piſtore vbi dr. Auferet pharao caput tuũ. Jn hebreo hr. Numerabit caput tuũ. qz i ſolẽnitate natalis ſui ordinauit d miniſtris z ſic in numero pincernaz fuit recordatũ nomẽ mgri eoz i carcere detẽti:z eodẽ mõ de mgro piſtoz inf illos q fuiebãt d pane p pm⁹ reſtitut⁹ ẽ i officio:qz fortita p⁹ examinationez ſue accuſatiõis inuẽt⁹ ẽ dign⁹ liberatiõe:vel qz rex voluit ſibi gram facere. Alter aũt fuit cõdemnatus ex cauſis õrijs ſicut vtriuſq; ſomniũ ptendebat. t Videns piſtor mgr

miſtrum

i Cur triſtior eſt hodie ꝛc. qa timebãt ne ſomnia ſua eſſent ſigna maioꝝ mali eis futuri: qa incarcerati vt communit formidant pius eis accidere.

k Et nõ eſt q intpretur. Egypti.n. augurijs et diuinationibus inſiſtebãt z erãt ibi augures z malefici qui p artes magicas talia exponebant ad qs nõ poterãt recurrere qz erãt in carcer reclusi.

l Dixitq; ad eos ioſeph. impr⁹ban. do talẽ ſupſtitionẽ m Nũqd nõ dei eſt interptatõ.q.d. ſic:z nõ demonum n Referte m.tal enim noticia pertinet ad ſpm̃ pphetie qui eſt gratia grat data:et ideo cognita eſt ipi habenti z ido ioſeph ſciebat ſe cõſecutũ h donũ a dño:ſicut z de daniele dr Dañ.i.ca. o Narrauit por Hic dñr ponit narratio ſomnioꝝ cuz interptatiõe:z primo qtũ ad ſomniũ pincerne: ſcdo qtũ ad ſomniũ piſtoris:ibi. Videns piſtor magiſter.pmũ pz exceptis qbuſdã vocabulis. Creſcere paulatim

hic ponit narratio magri pistor cū sua interpatiōe. Et pz lra vsq; ibi. v Tria canistra farine. Hebrei dicunt Tria canistra foraminū plena. videbant n. q̄si facta de virgulis: et iō int̄ cōplicatōz virgaz videbāt q̄i q̄dā forāmina. sequit. r Recordat⁹ ē int̄ epulas. Sm lram hebraicā supra posita vbi dr. Eleuabit caput tuū. nō ē itelligendū q̄ pharao tūc esset in epul' ipsis vtēdo: ꝫ magis ordinādo de eis et ministris.

y Et cōiectori veritas, pbaret. ad h̄ em̄ immissa sunt p̄dicta somnia ex ordinatiōe diuina vt p eoz expositionē predictā sapia Ioseph regi manifesta ret: et sic exaltaret sicut z factum ē: vt pz ca. se.

z Oblit⁹ ē interp̄tis sui. dicunt hebrei q̄ hoc fuit q̄z nimis cōfisus fuerat Ioseph de auxilio humano ad maiorem intellectū eoz q̄ dicta sunt in hoc ca. z eoz q̄ dicenda sē. h̄ q̄rit vtrū interp̄tatio somnioz p ea indicādo de futuris sit licita: vt vi q̄ nō: q̄z dr Deu. xviii. Nō inueniat in te q̄ obseruet somnia. z sīles auctoritates inueniūt in plurib⁹ locis i sacra scriptura. Sn cōtrariū est q̄ ioseph h̄ interp̄tat⁹ ē somnia mō p̄dicto. z daniel interp̄tat⁹ est somnia Nabuchodonosoz: vt h̄ Dan. v. z. iiii. Dicēdū ad hoc q̄ cause rez sūt latētes: z effect⁹ eaz magnoti z iō ducūt i cognitionē causaz sicut signa naturalr eas repsētātia: videmus. n. q̄ fumus exteri⁹ prūpēs est effect⁹ ignis intra caminū latētis: et ducit i cognitionem eius sicut signū ipm naturalr repñtans: ꝫtingit em̄ aliq̄n q̄ vna cā p̄ducit duos effectus ordinate tn vnū p⁹ aliū: sicut i febricitāte vigoratio nature ē cā digestiōis vrine p̄mo: z p̄n̄r postea sanitatis: z tūc p̄mus effectus nō solū ē signū ducēs i cognitionē cause ꝫ etiā cū h̄ i cognitionē scdi effectus: sicut digestio vrine nō ē solū signū vigorationis nature ꝫ etiā sanitat̄ future. Q̄n igit̄ vna z eadē ē cā somnij z effect⁹ alterius p̄ntis: tūc illud somniū est signū naturalr repñtās effectū futurū: z iō p tale sōniū licite pōt prenosticari de effectu futuro: sicut medicus licite p̄nosticat q̄ cōditionem vrine de sanitate vel morte futura. Propter q̄d vlteri⁹ videndū ē de cā somnioz: q̄z duplex est cā in generali. s. intrinseca z extrinseca. Intrinseca vo duplex ē: vna ē motus casualis fantasmatū in dormiendo z talis cā nō est cā alicui⁹ effectus alteri⁹ sequētis: z iō p talia somnia nihil pōt p̄nosticari de futuri: z q̄z somnia vt i plurimū h̄ mō cōtingūt iō dr Eccl. v. Vbi plurima sūt somnia ibi plime vanitates. z Catho dicit. Somnia ne cures. Alia cā somniorū intrinseca ē dispō corpis: sicut hoies frigidi freq̄nter somniāt q̄ sint i glacie vel niue: q̄z fantasmata formant cōformia tali dispōni. ꝫpter q̄d dicit pb⁹ lib. de som. z vi. q̄ medicoz grosi dicūt valde attēdēdū ad somnia: z cōmentator Alber. sup librū illū dicit: q̄ quidā somniauit q̄ pix minuit colerā nigrā i magna quātitate: z iō ex talib⁹ somnijs nātis. Alia aūt extrinseca somnioz duplex ē: vna corpal' alia spūalis. Corpalis est corpus celeste z aer cōtinens: sicut. n. p eoz influctias p̄ducūt forme diuerse in materia corpali: vt plantaz z mineraliū z hmōi. ita vt p eoz influentiā in virtute fantastica q̄ est organica causant̄ formē siue fantasmata cōformia dispositiōi celesti ad causandū effectū aliquē futuz z p ons p talia somnia pōt p̄ futuris p̄nosticari. Aduertēdū etiā q̄ iste cause somnioz. s. dispōnes corpis somniantis z influentie corporis celestis z cōtinentis magis hūt effectū in vtute fantastica dormiēt⁹ q̄z vigilāt: q̄ i vigilia pp occupatiōnē circa exteriora nō patiunt̄ ꝫ magis effect⁹ eorū impediūt: quia mot⁹ maiores expellūt minores. Alia aūt spūalia extrinseca sōniorū dupler ē: vna bona. s. ds p se vel p ministeriū angelorū immittēs alicui imaginarias dispōnes ad significādū aliq̄ futura z hoc fit dupliciter: vno mō sic q̄ veni soli fit imaginaria visio: alteri aūt dat intellect⁹ talis visionis: q̄d fuit i ꝓpo sito: q̄z pharao z ministri ei⁹ habuerūt solā visionē imaginariā: ꝫ ioseph de his habuit cognitionē intellectiuā z iō ipe habuit i hoc donū ꝓphetie: nō aūt illi: q̄z illustratio intellect⁹ req̄rit ad ꝓphetiā: sm q̄ dr Dan. x. Intelligētia op⁹ est in visiōe. Aliq̄n aūt cidē fit imaginaria visio z cognitio intellectiua eiusdē visionis: sic̄ danieli factū ē. Dan. x. z hoc etiā ptinet ad ꝓphetiā. Alia ē cā spūalis extrinseca somnioz mala. s. q̄n a dēmonib⁹ immittunt̄ visiones aliq̄ imaginarie i dormiēdo: z talibus vtunt̄ artes magice: sic dr. iiii. phicoz de illis q̄ dormiēt i sardis: z in hist. Britonū de sacrificātib⁹ ydolis dictis dicēdū est ad q̄nē q̄ p̄nosticare de futuris p somnia q̄ sunt signa alic⁹ futuri eventus in ḡtū causant̄ ex dispōne corpis somniātis vel impssiōe corpis celestis: nō est illicitū cuz istud possit fieri via naturali: nisi aliqs i talib⁹ excedat limites vtutis nature magis asserendo q̄z natura rei patiat̄: q̄z tales effectus futuri designati p somniū p̄nt impediri: sicut sanitas egrotātis p̄nosticata p vrinā aliq̄n impedit. Per somnia vo a deo p̄dict⁹ modis immissa ad significationē alic⁹ futuri pōt aliq̄d futuz certitudinaliē p̄dici: ab eo tn qui illustrat a deo ad talia cognoscēdū: z ei licitum est talia exponere z p̄dicere. Per somnia vo a dēmonibus immissa aliq̄d futurū p̄dicere superstitiosum est z illicitū: z sic pz q̄d dicēdū est de q̄ne. Patent etiā argumēta facta ad vtranq; ptē: q̄z procedunt vsq; suis.

Qui faciens grāde conuiuiū pueris suis recordatus est int̄ epulas magri pincernaz z pistoz principis: restituitq; alterū in locū suū vt porrigeret ei poculū: alterū suspēdit i patibulo: vt cōiectoris veritas pbaret. Et tn̄ succedentibus pspis p̄posit⁹ pincernaz oblit⁹ ē int̄ pueris sui. ¶ Ca. xli.

a Post duos ānos vidit pharao somniū. b Putabat se stare sup fluuiū de q̄ ascendebāt septez boues

a Post duos annos. h̄ q̄n describit ꝓmotio ioseph i tomo reg q̄ facta ē p h̄ q̄ sapia ei⁹ fuit declarata: iō p̄mo describit sapie eius declaratō secdo ipius ꝓmotio: ibi. Placuit pba. tercio dictoz suoz impletio ibi. Venit fertilitas. Declarat aūt ei⁹ sapia ex duobus. s. ex cognitione occultoz: z secūdo ex puisione agendorum: ibi. Nūc igit̄. Circa p̄mum sic p ceditur: q̄z primo describit somnij visio: secdo exp̄sitoris introductio: ibi. z tūc demū. tercio somnij narratio ibi. Narrauit ḡ. q̄rto ei⁹ interp̄tatō: ibi. Rndit ios. circa p̄mū dr sic. a Post duos annos. ꝛc. s. a restitutōne magri pincernaz in officio suo. Dicunt em̄ hebrei q̄ quia ioseph nimis confisus fuit in auxilio magistri pincernaz ideo eius liberatio de carcere fuit dilatata per duos annos. b Putabat se stare sup fluuiū. ¶

lum q̄ irrigat totā terrā egypti. c Septem boues. Hos ē cōis generis accipit p masculo z femella illu⁹ ſpecieiſ: ſ̄ h̄ accipit p genere femino. vñ in hebreo br̄. Septē vacce. z pz lra vſq; ibi. d In culmo vno. i. i calamo vno. e Percuſſe vredine. i. vēto vrente.

f Pauore perterrit⁹: ꝯa timuit ne ſomniū ſuum eſſet futuri mali p̄ſagium.

g Miſit ad cōiectores: q̄ ſicut dictuz eſt ſupra egyptij hmōi ſuperſtitionib⁹ vtebantur.

h Nec erat q̄ interpraret̄. Dicunt hebrei q̄ illi cōiectores dabant aliq̄s expoſitiones vtpote q̄ rex z̄ p̄ quoſ ſeptez z̄ filiab⁹ ſuis ſepeliret. et ſeptē alias generaret: ſ̄ nō quietabāt animū regis: z iō dr̄ hic.

i Nec erat qui interp̄taret̄. ſ. regi ſatisfaciēdo qđ a deo factū ē: vt ioſeph vocaret̄.

k Tunc z̄mū hic deſcribitur interp̄tis introductio z hoc p̄ magr̄m pincernarū dicentē regi. l Confitebor peccatū meū. tū q̄ oblit⁹ fuerat: ſicut ingrat⁹ beneficij ipſius ioſeph: tum q̄ nō poterat eū introducere niſi faciēdo mentionē de hoc q̄ rege⁹ prius offenderat. p̄ter quod incarceratus fuit: vbi ioſeph ſomniuz ſuū expoſuit.

m Ac veſte mutata. q̄ in ſordido et vili habitu non erat licitū aulā regiā introire: vt hr̄ Geſ. iij. n Abſq; me deꝰ rñdebit. q. d. nō ē mir̄ ſi p̄iectores egypti nō potuerūt interp̄tari: q̄ h̄ nō ē būanū ſ̄ poti⁹ diuinū. nec q̄ me poſſez hoc facere: niſi deꝰ mihi oñderet: z in hoc tribuit gl̄iam deo. o Narrauit ſ̄ pharao. Hic p̄ñr deſcribit ſōnij narratō. z patz lra excepto vno vocabulo. ſ. p Obeſis carnibus. i. ad eſū aptis. q Rñdit ioſeph. h̄ p̄nter deſcribit ſomnij interp̄tatio.

r Somniū regis vnū ē q̄tū ad ſignificationē: licz ſit duplex q̄tū ad imaginariā viſionem.

s Que factur⁹ ē deꝰ z̄c. Prouidētia ei diua quodā ſpāli mō reſpicat p̄ncipes q̄ plūt cōitati: et iō aliq̄ futura diuinit⁹ eis p̄dūt̄ p̄ ceteros: ſicut patz h̄ de pharaone. et de nabucho. Dañ. ij. intellect⁹ tm viſionis reuelat⁹ ē eis p̄ ioſeph z danielez: vt apō eos exaltaret̄ ad dei laudē z gl̄iaz. t Aduertēduz tm q̄ pharao nō fuit oblitus ſomniū ſuū ſed integrū retulit ipſi ioſeph. Nabucho. aūt oblit⁹ fuit. vtz Dañ. ij. ca. Cui⁹ rō ē q̄: vilio nabuch. erat reſpectu futuroꝝ dilōge q̄ ipleta ſūt p⁹ ea⁹ mortez: z iō q̄ ſi non vidiſſet hmōi impletōz nō fuiſſz motus ad exaltādū danielē niſi retuliſſet ſibi ſōniū oblitū viſio autem pharaonis erat de futur̄ in p̄rio: q̄rū impletio ſtatim tebebat incipe: z ido ſufficiebat p ipius ioſeph exaltatione interp̄tatio ſōnij.

t Septez boues pulcre z̄c. Fertilitas em̄ cōtigit z ipe dix̄ ex duobus. ſ. ex bona cultura ipſi⁹ terre: z defectu culture. Itez ex bona z p̄uenienti meſſiōe ſegetū z inepta: et iō cōuenienter boues craſſas et macras q̄ labore terra colit̄ deſignant̄ ſeptem anni fertilitatis: z. vij. anni ſterilitatis: in q̄tū ſterilitas et fertilitas

pulchre z craſſe nimis: z paſcebantur in locis paluſtribus. Alie quoq; ſeptē emergebant de flumine fede confecteq; macie: et paſcebant̄ in ipſa amnis ripa in locis virentib⁹: deuorauerunt q; eas quaruz mira ſpēs et habitudo corpoꝝ erat. Expergefactus pharao rurſum dormiuit: et vidit alterum ſomniū. Septem ſpice pullulabāt o in culmo vno plene atq; formoſe: alie quoq; totidem ſpice tenues: z p percuſſe vredine orieb̄t: deuorantes oēm priorem pulchritudinē. Euigilās pharao p⁹ quietē z facto mane f pauore pterrit⁹: g miſit ad oēs cōiectores egypti: cūctoſq; ſapientes: z accerſitis narrauit ſomnium: h nec erat qui interpretaret̄ i Tunc demū reminiſcens magiſter pincernarū ait. k Cōfiteor peccatū meū. Iratus rex ſeruis ſuis: me z magiſtrū piſtorū retrudi iuſſit i carcerē principis militū: vbi vna nocte vterq; vidimus ſomniū: p̄ſagiū futuroꝝ. Erat ibi puer hebreus eiuſdem ducis militū famulus: cui narrantes ſomnia: audiuim⁹ q̄cq̄d poſtea rei p̄bauit euentus. Ego em̄ redditus ſum officio meo: et ille ſuſpēſus ē in cruce. l Protin⁹ ad regis imperium eductuz de carcere ioſeph totōderūt m ac veſte mutata obtulerunt ei. Cui ille ait. n Vidi ſomnia nec ē q̄ ediſſerat: que audiui te ſapientiſſime conīcere. Reſpōdit ioſeph. o Abſq; me deus rñdebit p̄ſpera pharaoni.

o Narrauit ergo pharao q̄ viderat. Putabam me ſtare ſup ripam fluminis et ſeptē boues de amne conſcendere pulcras nimis: p z obeſis carnib⁹: que in paſtu paludis virecta carpebāt. Et ecce has ſequebāt̄ alie ſeptem boues intantū deformes et macilente vt nunq̄ tales in terra egypti videri. Que deuoratis z cōſūptis porib⁹ nullū ſaturitatis dare veſtigiū: ſed ſimili macie et ſqualore torpebant. Euigilās rurſus ſopore depſſus vidi ſomniū. Septez ſpice pullulabāt in culmo vno: plene atq; pulcerrime. Alie quoq; ſeptem tenues z percuſſe vredine: orieb̄tur e ſtipula que priorū pulcritudinem deuorauerunt. Narraui cōiectoribꝰ ſōniū z nemo eſt q̄ ediſſerat. q Rñdit Joſeph. r Somnium regis vnū ē. s Que factur⁹ eſt deus oñdit pharaoni. t Septem boues pulcre z ſeptez ſpice plene: ſeptē vbertatis anni ſunt: eāde q; vi ſomnij cōprehendunt. Septē quoq; boues tenues atq; macilente que aſcenderūt poſt eas z ſeptē ſpice tenues et vēto vrēte p̄cuſſe: ſeptē anni venture ſunt famis: qui hoc ordine p̄plebunt. Ecce ſeptē anni venient fertilitatis magne in vniuerſa t̄ra egypti: q̄s ſeq̄nt̄ ſeptē anni alij tante ſterilitatis: vt obliuioni tradat̄ cūcta retro abūdantia. Cōſūpta ē ei fames oēz t̄rā z vbertatis magnitudinē p̄ditura ē inopie magnitudo. Q̄d autē vidiſti ſcōdo

puenſſe et bōa ⁊ mala cultura terre: ſpice autē colligāt
tpe meſſis: ⁊ iō p ſeptē ſpicas plenas: ⁊ p ſeptē tenues cō
tpe meſſis. ⁊ Hunc ꝑ.b oñdit ſapia ioſeph et ꝓuida di-
ſpositione agendo
rū ⁊ pz lra vſq; ibi.
¶ Quintā partē.
Querit quare nō
dicat medietatē cū
tps ſterilitatis eq̄-
le fuerit tēpori fer-
tilitatis ⁊ in tpe ſte
rilitatis nihil creuit:
vt vī quia dr infra
xlv.cap. Adhuc re-
ſtant anni quinq;
ꝯbus nec arari po-
terit nec meti. Ad
qd dici ꝑt q tpe ſte
rilitatis fuit aliqua
aratio ⁊ meſſio ſed
modica: et iō quaſi
nulla reputat vnō
ū. phyſi. dī. Quod
modicū e quaſi ni-
hil reputat: verūta
mē cū illa modica
meſſiōe ſufficiebat
illa reſeruatio q̄n-
te ꝓtis ꝛc annis p̄-
teritis: maxime q̄a
tpe famis homines
ſtrictius viuunt: et
q̄ aliqui diuites p
ſuis domib⁹ ꝛc tpe
fertilitat⁊ ſibi victū
reſeruauerūt.

y Et oñe frumē
tū: qđ reſeruabit.
z Sub pharaōis
ptāte cōdat: ita q
non poſſit vendi ⁊
deferri ad alias p-
uincias non tamē
accipiebatur ab ho
minibus violenter
vel gratis ſ̄ p p̄cio: qđ tūc erat modicū ꝓpter magnā fer
tilitatem: aliter ioſeph poſtea tpe famis nō vendidiſſet li
cite egyptijs.

a Placuit pharaoni. Hic ꝓñr deſcribit ipſi⁹ ioſeph p-
motio: ⁊ pz lra vſq; ibi. b Nūq̄d ſapiētiorē ꝛc. q̄ſi di.
nō poſſet inueniri alicūs te ſapiētior: nec etiā eq̄lis i ſapia
c Uno tm. ⁊ q̄d ſit illud vnū oñdit dicēs. Regni ſolio. i.
dignitate regia. d Tulitq; anulū ꝛc. q̄ ſigillabant lre
regis: vt dictū eſt .xxxviij. ca. ⁊ iō tradidit illū ioſeph in
ſignū ptātis ſibi ꝓceſſe. e Veſtiuitq; eū ſtola byſſina.
Byſſus ē gen⁹ lini cādidiſſimi et q̄ fiebāt veſtes nobiliū.
f Fecitq; ꝛc. Habebat em rex duplicē currū: vnum ſup
quem ipſe ſolus aſcendebat: alium quem aſcendebat q̄
placebat ſibi: ad illū tm aliq̄n admittebatur ille q̄ ſecūdus
erat a rege. g Clamante precone ꝛc. In hebreo habe
tur. Et clamauerūt coram eo abrec. Abrec em dictio eſt he
braica: ⁊ ſm doctores hebreoꝝ ⁊ bn bier. li. ꝺ heb. nōi.
ſignificat idem q̄ pater tener: ⁊ eſt ſenſus q̄ damauerūt
ad cōmendationē ioſeph: q̄ ipſe erat pater aliorū ratiōe
ſapientie: lz tener eſſet etate.
h Ego ſum pharao. q̄ poſſum tibi dare auctoritatem.
i Abſq; tuo imꝑio ꝛc. Hyꝑbole eſt. ⁊ per hoc deſignatur
q̄ nihil notabile fieret abſq; eius diſpoſitione.
k Uertitq; nomē ei⁹ ꝛc. Loco huius lre in hebreo ſic dr
Et vocauit pharao nomē ioſeph ſophenatpaane: qđ in
hebraica lingua ſignificat occultū reuelās: ſm q̄ dicit
hebrei ⁊ hiero. in li. de he. nōi. et eſt cōueniens ipſi io
ſeph: q̄ reuelauit ea q̄ erāt aliis occulta: vt pz p p̄dicta
Uerum aūt idem nomē in lingua egyptiaca ſignificet
ſaluatorem mundi neſcio: niſi quātum dicit trāſlatio
nra: qz linguam
egyptiacā peni⁹ ignoro ſcio ta-
men q̄ contigit
q̄ vna dictio in
diuerſis idioma
tibus diuerſa ſi-
gnificat ſic ꝺ dic
tio iā in hebreo
ſignificat mare: q̄
in latino eſt ad-
uerbiū tpis.

l Dedit⁊ illi
vxorē ꝛc. nomē
eſt tractū de gre
co ⁊ dicit ab he
lios quod eſt ſol
⁊ polis quod eſt
ciuitas: quaſi ci-
uitas ſolis: de q̄
dicatur Eſa. xix.
Ciuitas ſolis vo
cabitur vna. In
hebreo hr. Sa-
cerdos On. dī-
cunt hebrei ⁊ et
hieron. q̄ iſte
phutifar cui⁹ fili
am accepit Io-
ſeph erat ille de
q̄ dictū ē ſupra.
xxxix. ca. q̄ emit
Ioſeph et qz ꝓpē
pulchritudines
eius intendebat
illo abuti ad tur
pe vitium: ideo
dñs eū infrigida
uit: ꝓpter quod
a principatu mi
licie poſtea trāſ-

Ecce cōſtitui te ſup vniuer
ſam terrā egypti. m Tulitq;
anulū de manu ſua ⁊ dedit
eū in manu eius: n veſtiuitq;
eū ſtola byſſina: ⁊ collo tor
quē aureā circūpoſuit. o Fe-
citq; eū aſcendere ſup cur-
rū ſuū ſecūdū⁸ clamāte pre-
cone: vt oēs coram eo genu
flecterēt ⁊ p̄poſitū eē ſcirēt
vniuerſe terre egypti. p Dixit
quoq; rex egypti ad ioſeph
b Ego ſum Pharao: i abſq;
tuo imꝑio nō mouebit q̄ſq̄
manū: aut pedē i oī tra egy
pti. k Uertitq; nomē eius ⁊
vocauit eū lingua egyptia-
ca: ſaluatorē mūdi. l Dedit-
q; illi vxorē aſſeneē filiam
phutifaris ſacerdotis elio-
poleos. Egreſſus ē itaq; io
ſeph ad trā egypti. m Triḡi
ta annoꝝ erat q̄n ſteterit i cō
ſpectu regis pharaonis et
n circuiuit oēs regiones egy
pti. o Feritq; fertilitas. vij.
annoꝝ: p ⁊ in manipulos re-
dacte ſegetes ꝓgregate ſunt
in horrea egypti. q Dies etiaꝫ

latus eſt ad aliā dignitatē ſibi competentem. ſ. ad pō-
tificatum heliopoleos. ad quē nullus promouebatur
niſi caſtratus vel ſimpliciter infrigidat⁹: tūc ante genu-
erat aſſeneē. ſ. ō hoc vī q̄n in hebreo iſte phutifar habz
vnā lram plus q̄ p̄cedens in ſuo noīe: q̄ habz lram aym
in fine quā nō habz p̄cedens ⁊ ideo vī eſſe alius hō a p̄dī
cto. Si quis tū velit ſeq̄ dictā opinionē pōt dicere ad
hoc q̄ idem nomen ꝓpriū bn aliq̄n variat in hebreo ⁊
latino: maxime in fine et aliqua additōe vel ſubtracti
one: ſicut ſupra dictū eſt ca. xxxvſ.
m Triginta erat annoꝝ. Hoc dr ad videndū quāto
tpe ioſeph fuit in ſeruitute ⁊ carcere anteq̄ exaltaret
. ſ. xiij. annis ⁊ paꝝ plus: vt pz ex ſupradictis. xxxvij. ca.
n Circuiuit oēs regiones egypti. ad videndū terram
cui erat p̄poſitus ⁊ ad cōſiderādū loca in quibus debe
rent ſeruari frumenta.
o Uenitq; fertilitas. Hic ꝓñr deſcribit interp̄tatōis
ioſeph adimpletio: ⁊ primo q̄tū ad fertilitatē: ſecundo
q̄tū ad ſterilitatē: ibi. Egit trāſactis. Adhuc primo de
ſcribitur dicta impletio: ſecundo ſubditur ipſi⁹ ioſeph
generatio ibi. Nati ſunt autem. Circa primū dicitur.
Uenitq; fertilitas: vt ſapientia Joſeph q̄ experientiā
videretur.
p Et in manipulos redacte ſegetes ꝛc. medi⁹ ꝺ ꝓſeruat
granū illo mō q̄ poſtq̄ excuſſum ē ꝺ palea: q̄ q̄libz res

ꝑſeruaꝝ melꝰ in loco ꝓprio. vt bꝫ. iiij. phicoꝝ. q ¶ At barene maris coequaret. ¶ Typhonica ē locutio ad exprimendum magnā quātitatē tritici r ¶ Nati ſunt. hic interponit generatio ipſius ioſeph anteq̄ veniret fames. hoc dr qr apud hebreos tpe cois tribulatiōis cuiuſmodi eſt tēpꝰ famis hoies cōtinebāt ab vtoribus ꝓprijs vt ſupra dictū eſt. vij capitulo.

8 ¶ Vocauitq̄ nome ꝑmogeniti manaſſes. qđ interꝓtatur obliuio. ſequit.

t ¶ Nomen q̄q; ſecūdi appellauit ephraim qđ interpretatur creſcēs vel fructificans rō vtriuſq; impoſitionis ponitur in litera ꝛ ꝑz

v ¶ Et malū inopie temparent Et q̄ ꝑz vez qđ ſupra dictum ē: q tpe illiꝰ famis ſtricti⁹ vixerī hōmines q̄ alis.

¶ Capitulum. xlij.

1 ¶ Vdiens aūt. poſtq̄ Moyſes deſcripſit deceſſū egyptiorū ꝗtuz ad ioſeph qui añ alios dei ordinatione miſſus eſt. ¶ Hic ꝑñr deſcribit eūdem deſcenſum ꝗtuz ad frēs ſuos ꝛ ꝑmo ꝗtum ad decē fratres ioſeph ꝑmogenitos. ſecūdo q̄rū ad numerē. i. beniamin. xliij. ca. ¶ Adhuc primo deſcribit deſcēſū i egyptū. ſecō afflictio deſcendentiū: ibi. ¶ Cunq; adoraſſent. ꝛ ꝛcio regreſſus ad ꝑrem ſuum ibi. At illi portantes. ¶ Circa ꝑmū dicit ſic. a ¶ Audiēs aūt iacob ꝛc. ꝑn hebreo bꝫ. ¶ Audit iacob ꝛc. ꝛ certū eſt q̄ n̄ vidit oculis corporeis: cum nō deſcenderit tunc in egiptū: ꝛ iō dicūt hebrei q̄ vidit ꝑ reuelationē ſpūſſcti ¶ liē tn̄ pōt dici iuxta trāſlationē n̄ram q̄ ibi accipit videre, p audire: ſicut Exo. xix. ¶ Unctus aūt ꝓpꝰ videbat voces ꝛc. ſeq̄t. b ¶ Deſcēderunt ꝗ fratres ꝛc. ¶ dicūt hebrei q̄ b noiant frēs ioſeph ſignauit: qr penitebāt d hoc q̄ ipm vēdiderāt ꝛ deſcenderunt in egiptū eo aio vt ipm redimerēt ſi poſſent inuenire ꝛ ſecū ducerēt ad ꝑrem. c ¶ Beniamin hōmi retēto. ad conſolationē patris: ꝛ qr erat iuuenis nō poterat ita ſuſtinere laborem itineris ſicut alij. cetera patent.

frugū abūdātia in ſingulis vrbib⁹ cōdita ē. ¶ Tāta qz fuit abūdātia tritici⁹ vt harene maris coeq̄reť: et copia mēſurā excederet. r ¶ Natiq; ſūt ioſeph filij duo añq̄ veniret fames q̄s peperit eis aſſeneż filia phutifaris ſacerdotis eliopoleos⁹ ¶ Vocauitq; nomē ꝑmogeniti manaſſes dicēs. ¶ Obliuiſci me fecit deus oīm laborū meoꝝ: et domus p̄ris mei. c ¶ Nomen q̄z ſecūdi appellauit effraiz dicens. ¶ Creſcere me fecit deꝰ i terra pauptatis mee. ¶ Igitur trāſactis. vij. vbertatis annis q̄ fuerāt in egypto ceperūt venire. vij. anni iopie quos p̄dixerat ioſeph: et in vniuerſo orbe fames p̄ualuit. ¶ In cuncta etiā terra egypti fames erat. ¶ Qua eſuriēte: clamauit ꝑpl⁹ ad pharaonē: alimenta petēs. ¶ Quibꝰ ille rñdit. ¶ Vte ad ioſeph ꝛ quicquid ipe vobis dixerit: facite. ¶ Creſcebat aūt q̄tidie fames in oī tra a puitq; ¶ Ioſeph vniuerſa horrea et vēdebat egyptijs. ¶ Quoz ꝛ illos oppꝑſerat fames. ¶ Dēſq; puincie veniebāt i egyptū vt emerēt eſcas⁹ ꝛ malū inopie tolerarent.

¶ Capitulum. xlij.

¶ Vdiēs aūt iacob q̄

alimēta venderētur in egypto dixitq; filijs ſuis: quare negligitis. ¶ Audiui q̄ tritic⁹ venūdet i egypto: diſcēdite ꝛ emite nobis neceſſaria: vt poſſim⁹ viuere: ꝛ non cōſumamur inopia. b ¶ Deſcēdētes igit frēs ioſeph decē: vt emerēt frumēta i egypto c ¶ beniamin tm̄ fratri retēto a iacob q̄ dixerat fratri eius: ne forte i itinē q̄cq̄ patiat malū: ingreſſi ſūt trā egypti cuz aliꝭ q̄ pgebāt ad emendū ¶ Erat aūt fames i terra chanaan: ꝛ ioſeph erat ꝑnceps in terra egypti: atq; ad eius nutū frumēta ꝑpl⁹ vēdebāt. d ¶ Cūq; adoraſſent euz frēs ſui ꝛ agnouiſſet eos q̄i ad alienos duri⁹ loquebat introgās eos. ¶ Un veniſtis. ¶ Qui rñderunt deterra chanaā: vt emam⁹ victui neceſſaria. e ¶ Et tū frēs ipe cognoſcēs: f nō eſt cognitus ab eis g ¶ Recordatuſq; ſomnioruz q̄ aliq̄n viderat: ait ad eos. h ¶ Exploratores eſtis: vt videatis infirmiora tre veniſtis. ¶ Qui dixerunt non eſt ita dñe: ſed ſerui tui venerunt vt emerent cibos. i ¶ Omnes filij vnius viri ſumus. ¶ Pacifici venim⁹: nec q̄cq̄ famuli tui machinant mali. ¶ Quibꝰ ille reſpondit

v ¶ Eunq; adoraſſent. ¶ Hic ꝑñr deſcribit ipoꝝ tribulatio vbi ꝑmo in ioſeph erga ipos deſcribit ſimulatio auſteritatis: ſcō veritas fraterne caritatis: ibi. ¶ Auertit ſe parū per ꝛ flenit. ¶ Adhuc ꝑmo deſcribitur ipſius ioſeph ſimulata duritia. ſcō a fribus eius recognoſcit diuina iuſticia: ibi. ¶ Et locuti ſūt ad inuicē. ¶ Adhuc primo deſcribit auſteritas ioſeph in verbis: ſcō i factis ibi ¶ Tradidit ꝗ ꝛc. ¶ Circa ꝑmū conſiderandum q̄ cū ¶ Ioſeph vidiſſet decem fratres ſuos: ꝛ q̄ beniamin frater ſuus vterinus non eſſet cum eis. timuit ne machinati fuiſſent ꝓtra eū in malū ſicut fecerūt ꝓtra eū ideo vt ſcire poſſet veritatē dure locutus ē cū eis: imponēdo eis crimē explorationis terre ꝛ interrogans de patre ſuo ꝛ frē ꝛ aliꝭ circūſtantijs: vt dr ſeq. ca. ¶ Interrogauit nos dñs ꝑ ordinem ꝛc. ꝛ. xliij. ca. ¶ Interrogaſti pr⁹ ſeruos tuos bētis ꝑrem aut frēm ꝛc. et alia plura que b ſubticentur.

c ¶ Et tū frēs ipſe cognoſcens: ꝗa dimiſerat eos i ſtatu virili ꝛ barbatos ꝛ ideo nō erāt notabiliter immutati.

f ¶ Nō eſt agnitus ab eis. qz receſſit abeis puer et poſtea barba ſibi creuerat. ꝓpter qđ eius facies erat notabiliter immutata.

g ¶ Recordatuſq; ſomnioꝝ ꝛc. qz iaz videbat ea in parte adimpleta: quia fratres ſui euz adoraueraut.

b ¶ Exploratores eſtis ¶ liq̄ excuſant ioſeph a mēdacio dicūt em̄ q̄ intelligebat q̄ in veniendo explorauerūt viā meliorē ꝛ ſecuriorē ꝑ quā poſſent tranſire: ꝑ iſta expoſitō vr oino extorta: nec ꝑ hoc excuſaret ioſeph a mendacio: qz q̄cūq; arte verboꝝ aliq̄s fallat aliū mendaciū incurrit ꝓm aug. nec ē aliq̄ neceſſitas excuſandi ioſeph b et i ſc. a mēdacio: marie officioſo: cū ꝑ hoc intēderet deuenire ad cognitionez veritatis de affectu fratrū ſuoꝝ erga beniamin fratrē ſuū vterinū: ꝛ vtrū penitereut de boc q̄ vēdiderāt ipm. tale aūt mēdaciū pctm̄ veniale eſt de q̄ nō oz excuſari ioſeph: qz aplī multo pfectiores fuerūt q̄ ve. te. pres et tū nō excuſant oino a veniali peccato ꝓm q̄ dicit Iobā. ꝓma canonica. j. ca. ¶ Si dixerim⁹ q̄ pctm̄ non habemus ipſi nos ſeducimus ꝛc. i ¶ Omnes filij vnius ꝛ cetera.

quandoq; arte verb. nō fallat aliū mendacio ꝛ videat

Joſeph eſſ vt dicūt hebrei imponēs illis culpā explora-
tionis inducebat ꝓ argumento q̄ videbāt eē cōgregati
de diuerſis locis adinuicē ꝓfederat vt ſic infirma tre dnū
ciarent plurib⁹ gentib⁹: ⁊ ſic ꝯ egyptios ꝓueniret ma
gn⁹ exercit⁹. Inducebat etiā ad idē ſe intellexiſſe q̄ duo
de ipſis vnū caſtr̄
deſtruerant in ter
ra chanaan. ſ. ſichē
vt ſupra dictū eſt
xxxiiii. capi. Ad qđ
rñderūt dicentes.
Filij vnus viri ſu-
mus. ⁊ ſic nō ſum⁹
ꝑ congregati ex di
uerſis loc⁹ ſicut un
ponit nobis. Con-
tra qđ arguit Jo-
ſeph dicens.

k Aliter eſt. Inmunita tre h⁹
ſideraſe veniſtis. Et illi.
Quodecī inquiūt frēs ſui
tui ſum⁹: filij viri vni⁹ ī ter
ra chanaā[m] Minimus cuz
pre nro e: [n]ali⁹ ñ ē ſup [o] Hoc
ē ait qđ locut⁹ ſū. Explora
tores eſtis [p] Jā nūc exprimē
tū vri capiā. [q] Per ſalutem
pharaonis nō egrediemini
hic: [r] donec veniat frr vr mi-
nim⁹. Mittite ex vob vnū ⁊
adducat eū: vos āt eritis in
vinculis donec ꝓbent q̄ dixi-
ſtis vtrū vera an falſa ſint.
[s] Alioq̄n p ſalutē pharaōis
exploratores eſtis. [t] Tradi
dit g̃ illos cuſtodie [v] tribus
diebꝫ: die āt tercio eductis
de carcere ait. Facite q̄ dixi
⁊ viuetis. Deum em̄ timeo.

k Aliter eſt. īmunita ⁊c. quia illi
qui veniūt pacifice
ad emendum bla-
dum intendunt ſo
lū negocio pro q̄
niunt: ſed vos di-
ſcurritis per vicos
⁊ plateas ciuitatiſ
portas ⁊ muros cō
ſiderando. ⁊ ꝑm ve
ritatē p ciuitatē di-
ſcurrerunt ad vidē
dum ſi poſſent iue-
nire Joſeph fratres
ſuū vt eum redime
rent ⁊ ſecū reduce-
rent ad ꝓpriam: quia
iſta intentione deſcēderāt in egyptū vt ſupra dictū eſt. et
ideo ad ſe excuſandū de illo circuitu dixerūt
l Quodecī inq̃unt frēs ſui tui ſum⁹ ⁊c. ac ſi dicāt. ſi vel
illuc mittere inuenies hoc vere eſſe. m Minimus cuz
pre nro eſt. ad ei⁹ cōſolatōz. n Et ali⁹ nō ē ſup. i. neſci
mus ſi viuit: q̄ perdit⁹ eſt iamdiu ⁊ nō cōparuit: ⁊ credi
mus q̄ ductus fuit in egyptū: ⁊ iō circuiuim⁹ ciuitatē nō
ad explorādū: ſ ad q̄rēdū fratrē noſtrū ⁊ redimēdū ipm
ſi inueniſſem⁹. Cōtra qđ Joſeph dicit. o Hoc ē ait qđ
locut⁹ ſum explorato:es eſtis. impoſuit. n. eis q̄ iſta cēnt
ab eis conficta vt occultarēt veritatem eis impoſitaz de
explorationē terre: ⁊ iō ſubdidit. p Jā nūc exprimentū
vri capiā. ſi vana vel ficta ſint dicta vra. q Per ſalutem
pharaōis nō egrediemi binc. Dicūt aliq̄ q̄ Joſeph iura
uit ꝺ p creaturā: q̄ ſi p iuramētū fruolū eo q̄ ſciebat illud
qđ iurabat eſſe falſuz. nō em̄ intēdebat oēs frēs retinere
Dicūt alū ⁊ meli⁹ vt vr̄ q̄ iurauit p deū q̄ erat ſalus pha
raonis effectiue: nec illi iuramēto ſuberat falſum: q̄ intē
debat ſic. Nō egredientini binc. ſ. oēs ita liberi ſicut veni
ſtis: q̄ finaliť tenuit vnū. r Donec veniat frať vr̄ mi
nimus: vt p ꝺ eēt certificatus q̄ machinati nō fuiſſent ꝯ
eū aliq̄d mali. s Alioq̄n p ſalutē pharaonis explora
tores eſtis. ac ſi diceret ſi nō vultis recipe illud qđ vob of-
fero manifeſte p3 q̄ excuſationes vre ꝓdicte ficticie ſunt
⁊ falſe: ⁊ p hoc cōcludiť q̄ eſtis exploratores vere. Nō oz
aliquis mirari ſi in ꝓdictis ſint aliqua interpoſita q̃li dicta
a Joſeph q̃ nō ſunt exp̄ſſa in lra: quia multa verba dixit fri
bus ſuis et ecōuerſo que nō ſunt ſcripta p ſingula vt p3
ex ꝓdictis: dant̄ tñ aliqualiť intelligi p ea q̃ ſūt ſcripta vt
viſum ē. t Tradidit g̃. Dic ꝓpr oñdit auſteritas Jo
ſeph in factis cū dr.
t Tradidit g̃ illos cuſtodie. i. carceri. v Trib⁹ dieb⁹.
ꝯ tria q̃ i eū ꝓmiſerāt. ſ. d mortē ei⁹ tractādo: ⁊ i foueā ipz
deponēdo: ⁊ ipm vēdēdo: vt p3 ex ꝓdict. xxxvii. ca. ſequiť

r Frater veſter vnus liget ⁊c. in hoc tpauit penā ꝯ-
dictā. y Fecerūt vt dixerat. i. facere ꝓmiſerunt. q̄
ritur hic quō Joſeph q̄ erat tamdulcis ⁊ manſuet⁹ re
bis ⁊ factis vt hic p3 et ex ſequentibus afflixit fratres
ita diu anteq̄ ſe eis notificaret cum ſtatiz poſſet eis re
mittere iniuriaz
ſibi factā. Dice-
dum q̄ licet per
ſona ſingularis
poſſet hoc licite
facere ille tamē:
qui ē ſuperior et
iudex cum ſit cu
ſtos iuſticie non
debet hoc facere
maxime quādo
iniuria ſibi facta
redūdat in alte-
rū: iniuria autez
facta ipſi Joſeph
rdūdauit in pa-
trem ſuum: q̄ ex
hoc inconſolabi
liter fuit afflict⁹
vt ſupra dictuz
eſt. xxxvii. c. Jo-
ſeph aūt ex ordi
natione diuina
factus erat ſupe
rior et iudex fra-
trū ſuorū: vt p3
ꝑ viſiones eius
ſupra poſitas.
xxxvii. ca. ⁊ erāt
ei ia ꝺbiecti actu
quia ipſum ado
rauerant vt do-
minū. ⁊ ideo nō

Si pacifici eſtis [r] frat veſter
vn⁹ liget ī carcere vos aut̄
abite ⁊ ferte frumēta q̄ emi
ſtis ī domos veſtras ⁊ frēm
veſtr̄ minimū ad me addu
cite: vt poſſim vr̄os ꝓbare
ſmones ⁊ nō moriami. [y] Fe-
cerūt vt dixerat: ⁊ locuti ſūt
adiuicē. Merito ꝺ patimur
q̄ peccauim⁹ ī fratrez nr̄m
videtes angustias aie illi⁹:
dum deprecaret nos ⁊ non
audiuim⁹: idcirco venit ſu-
per nos iſta tribulatō. Ē q̄
d vn⁹ ruben ait. Nū q̄d nō
dixi vobis: nolite peccare ī
puez ⁊ nō audiſtis me: [z] en
ſanguis eius exq̄rit. Neſci
ebāt em̄ q̄ intelligēt Joſeph
[b] eo q̄ p interp̄tē loq̄ret ad
eos. [c] Auertitq̄ ſe parūper

debuit eos dimittere ſine punitione ne dedecus culpe
omnino tranſiret ſine decore iuſticie tñ in punitōe ſua
plus fuit de miſcōia q̄ de iuſticia vt p3 infra p benignū
affectū ad fratres ⁊ multiplicem effectum bonum.
z Et locuti ſunt ad inuicē. q̄m afflictio dat intellectū.
ideo ꝺ p̄r poſt afflictionē fratres Joſeph cōfitent diui
nā iuſticiā dicentes. Merito hec patimur ⁊c. vnde et
ſubditur.
a Ecce ſanguis eius exq̄rit. i. vindicta de ſanguine ipſi
us: nā ꝓbabiliť credebāt q̄ eſſet mortu⁹ morte corpali
ſciebāt em̄ certitudinaliť ipz fuiſſe mortuū morte ciui-
li: q̄ vēdiderāt eū i ſeruū: ſuitus aūt mors ciuilis eſt.
Patet etiā p ꝺ pnia eoz de vēditōe Joſeph quā ille in
tendebat reuerere. b Eo q̄ p interp̄tem loqueret.
dicūt hebrei q̄ iſte interpres fuit manaſſes p̄mogenit⁹
Joſeph: q̄ a nutrice didicerat linguā egyptiacā ⁊ a pa
tre ſuo hebraicā. Ex hic occurrit difficultas q̄ manaſ
ſes tūc vir cōpleuerat octauū annū: q̄ a tpe q̄ Joſeph
factus eſt ꝓpoſitus egypti q̄ tpe accepit vxore uſq̄ ad
deſcenſum patris ſui in egyptum fluxerunt tm̄ nouem
anni vt ſupra declaratum eſt ca. xxxvii. Joſeph aūt cū
vxore ſua fuit p nouem menſes ad minus anteq̄ ma-
naſſes naſceretur. Itē iſta interp̄tatio facta fuit inē Jo
ſeph ⁊ fratres ſuos anteq̄ Jacob deſcenderet i egyptū
q̄ aliq̄d tps ſz nō magnū: ⁊ ſic p3 q̄ manaſſes vir com
pleuerat octauū annū. Poteſt tñ ad hoc dici q̄ ex bo
nitate ingenij pueri ⁊ ex ſolicitudine patris erga eum
potuit in tanto tpe vtrāq̄ linguā addiſcere quātū ſuf
ficiebat ad intelligendum verba communia inē boies.
loquebať aūt Joſeph cū frib⁹ ſuis p interp̄tez ne cogno
ſceret ab eis ſi hebraice loqueret: ⁊ ſui cognitione ad-
huc rōnabiliť differebat. vt p3 ex ꝓdictis.
c Auertitq̄ ſe. Poſtq̄ deſcripta eſt ipius Joſeph ſi-
mulata auſteritas. hic conſequenter deſcribitur ipſius

Pluto dat miſeris

vera pietas cū dr. a Et fleuit. ex cōpassiōe q; videbat eos in anxietate. b Collēsq; symeō. ipe. n. fuit vt dicūt hebrei q; ioseph veniēte ad eos dixit. Ecce somniator; tc. q; eū i foueā ꝓiecit: q; grauꝫ ceteris fribus velit plꝰ debuit puniri ꝛ diligentius custodiri.

c Et ligās illis pntibꝰ: ꝑ i absentia eoꝝ iussit eū a vinculis absolui ꝛ ꝺ cibo cōueniēti sibi puideri i loco clauso: vt sic pietas fraterna ꝙuareť: ꝛ tñ adhibebať cautela ne fugeret: donec venirꝫ beniamin: ꝙ fiebat: vt ꝓdictū est.

ᵃ ꝛ fleuit ꝛ ꝟsus locutꝰ est ad eos ᵇ Collēsq; symeon ᶜ ꝛ ligās illis pntibꝰ: ᵈ iussit mīstris vt īplerent eoꝝ saccos tritico: ᵉ ꝛ reponerēt pecunias singuloꝝ in sacculis suis datis supra cibarijs in via Qui fecerūt ita: ᶠ at illi portātes frumēta i asinis suis ꝓfecti sū. ᵍ Aptoq; vnꝰ sacco vt daret iumento pabulꝫ ʰ in diuersorio cōtemplatus pecuniā in ore sacculi: dixit frībꝰ suis. Reddita ē mihi pecunia. Ecce hꝫ i sacco. ⁱ Et obstupefacti turbatiq; mutuo dixerūt. Quidnā ē hoc qꝺ fecit nobis dꝰ: Venerūt q; ad iacob pīrem suū in tra chanaan: ꝛ narrauerunt ei oīa q; accidissent sibi dicentes. Locutꝰ ē nobis dñs tre dure: ꝛ putauit nos exploratores eē ꝓuincie. Cui rndimus. ᵏ Pacifici sumꝰ nec vllas molimur insidias: duodecim frēs vno pīre geniti sumus: vnꝰ nō ē sup: mīnꝰ cū pīre versať in terra chanaan Qui ait nobis. Sic ꝓbabo q; pacifici sitis. Frēm vrm vnū dimittite apꝺ me: et cibaria domib vrīs necessaria sumite ꝛ abite Fratrēq; vestꝝ minimū adducite ad me vt sciā q; nō sitis exploratores ꝛ istuz qui tenеť in vinculis recipe possitis: ac deinceps que vultis emēdi habeatis licentiam. His dictis ᵏ cum frumēta effunderent: singuli reppererūt in ore saccoꝝ ligatas pecunias exterritiq; sil'oīb dixit pr iacob. Absq; liberis me esse fecistis. Joseph nō est super symeon tenеť in vinculis: ꝛ beniamin auferetis. In me hec oīa mala recidерūt. Cui respondit rubē. ˡ Duos filios meos interfice: si nō reduxero illū tibi Trade illū in manu mea: ꝛ ego eū tibi restituaꝫ. At ille. Nō descendet inquit filiꝰ meꝰ vobiscū frater eiꝰ mortuꝰ ē: ꝛ ipe solus remānsit. Si q; ei aduersitatis acciderit ᵐ i terra ad quā ꝓgitis deducetis canos meos cū dolore ad inferos.

l Duos filios meos interfice. Irrationabiliē locutus ē iste ruben hoc dicēdo: q; filij sui etiā erāt filij patris sui: q; a sicut supra dictū est frequenť nepotes nominanť filij. q; aūt interficeret eos iacob erat inconueniens oblatio. Et ideo nō acquieuit sibi iacob.

m In tra ad quā ꝓgitis. i. ꝓgere vultis seu disponitis.

¶ In ca. xliij. vbi dr in postil. Oēs filij vnius viri sumus.

¶ Additio.

Quidā hebreorū expositores dicūt q; filij iacob circuibāt p ciuitatē dispersi vt forte iueniret fratrē suū ioseph ꝛ ꝛ postea fuerāt cōgregati i domo ipsius ioseph ꝓ emptione panis: ꝛ ex hoc imponebat eis Joseph crimen explorationis: q; exploratores solēt circuire p singla loca vt oia videāt ꝛ ꝓnr ꝓgregātur in vnū: vt sibimuicē cōferant ꝺ inuentis. qꝺ cōcordat buic qꝺ ꝺr ifra in postil. i. q; reddebant rōnem de hoc q; circuierūt ciuitatem nō cā explorationis: ꝑ vt frēm quererent.

Caplm. xliij.

ᵃ Interim fames oēm terrā vehementer ꝓmebat: ꝓsumptisq; cibis qs ex egypto tulerāt: dixit Jacob filijs suis. ᵇ Reuertimi ꝛ emite nob paululū escaꝝ ᶜ rndit iudas ꝺnūciauit nob

Caplm. xliij.

ᵃ Interim fames. hic describitur descensus in egyptū q;tū ad ipm beniamin cū fratribus suis vbi ꝓmo notať descensus. ꝓsperitas: secꝺo occurrēs aduersitas. xliij. ca. tercio manifestata fraternitas cap. xlv. Circa ꝓmū describiť itineris ordinatō: secꝺo pauoris occasio ibi. Quos cū vidisset. tercio loq̄ntis ꝓsolatio: ibi. At ille rndit tc. Circa ꝓmū describiť de itinere disceptatio: secūdo patris cōcessio: ibi. Pgiť israel. Disceptatio aūt fuit de eorum itinere: quia Jacob nolebat q; beniamin cum eis iret ꝛ ipi volebant. nec poterāt ire sine eo propter pactū quod habuerant cum Joseph vt predictum est: et hoc est quod dicitur.

a Interim fames omnem terram vehementer premebat tc. s. cum regressus eoꝝ in egyptū retardareť propť beniamin.

b Reuertimini ꝛ emite nobis paululū escarū. i. modicū quātū sufficit ad necessitatē ꝛ nō ad abundātiā. sperabat ēm iacob q; dñs respiceret populū suū cōcedēdo q; ēra daret fructū. c Rndit iudas. q; ꝑ repulerat pre-

vera pietas cū dr. a Et fleuit. ex cōpassiōe q; videbat eos in anxietate. b Collēsq; symeō. ipe. n. fuit vt dicūt hebrei q; ioseph veniēte ad eos dixit. Ecce somniator; tc. q; eū i foueā ꝓiecit: ꝛ q; graui; ceteris fribus velit plꝰ debuit puniri ꝛ diligentius custodiri.

c Et ligās illis pntibꝰ: ꝑ i absentia eoꝝ iussit eū a vinculis absolui ꝛ ꝺ cibo cōueniēti sibi puideri i loco clauso: vt sic pietas fraterna ꝙuareť: ꝛ tñ adhibebať cautela ne fugeret: donec venirꝫ beniamin; ꝙ fiebat: vt ꝓdictū est.

ᵃ ꝛ fleuit ꝛ ꝟsus locutꝰ est ad eos ᵇ Collēsq; symeon ᶜ ꝛ ligās illis pntibꝰ: ᵈ iussit mīstris vt īplerent eoꝝ saccos tritico: ᵉ ꝛ reponerēt pecunias singuloꝝ in sacculis suis datis supra cibarijs in via Qui fecerūt ita: ᶠ at illi portātes frumēta i asinis suis ꝓfecti sū. ᵍ Aptoq; vnꝰ sacco vt daret iumento pabulꝫ ʰ in diuersorio cōtemplatus pecuniā in ore sacculi: dixit frībꝰ suis. Reddita ē mihi pecunia. Ecce hꝫ i sacco. ⁱ Et obstupefacti turbatiq; mutuo dixerūt. Quidnā ē hoc qꝺ fecit nobis dꝰ: Venerūt q; ad iacob pīrem suū in tra chanaan: ꝛ narrauerunt ei oīa q; accidissent sibi dicentes. Locutꝰ ē nobis dñs tre dure: ꝛ putauit nos exploratores eē ꝓuincie. Cui rndimus. ᵏ Pacifici sumꝰ nec vllas molimur insidias: duodecim frēs vno pīre geniti sumus: vnꝰ nō ē sup: mīnꝰ cū pīre versať in terra chanaan Qui ait nobis. Sic ꝓbabo q; pacifici sitis. Frēm vrm vnū dimittite apꝺ me: et cibaria domib vrīs necessaria sumite ꝛ abite Fratrēq; vestꝝ minimū adducite ad me vt sciā q; nō sitis exploratores ꝛ istuz qui tenеť in vinculis recipe possitis: ac deinceps que vultis emēdi habeatis licentiam. His dictis ᵏ cum frumēta effunderent: singuli reppererūt in ore saccoꝝ ligatas pecunias exterritiq; sil'oīb dixit pr iacob. Absq; liberis me esse fecistis. Joseph nō est super symeon tenеť in vinculis: ꝛ beniamin auferetis. In me hec oīa mala recidерūt. Cui respondit rubē. ˡ Duos filios meos interfice: si nō reduxero illū tibi Trade illū in manu mea: ꝛ ego eū tibi restituaꝫ. At ille. Nō descendet inquit filiꝰ meꝰ vobiscū frater eiꝰ mortuꝰ ē: ꝛ ipe solus remānsit. Si q; ei aduersitatis acciderit ᵐ i terra ad quā ꝓgitis deducetis canos meos cū dolore ad inferos.

l Duos filios meos interfice. Irrationabiliē locutus ē iste ruben hoc dicēdo: q; filij sui etiā erāt filij patris sui: q; a sicut supra dictū est frequenť nepotes nominanť filij. q; aūt interficeret eos iacob erat inconueniens oblatio. Et ideo nō acquieuit sibi iacob.

m In tra ad quā ꝓgitis. i. ꝓgere vultis seu disponitis.

¶ In ca. xliij. vbi dr in postil. Oēs filij vnius viri sumus.

¶ Additio.

Quidā hebreorū expositores dicūt q; filij iacob circuibāt p ciuitatē dispersi vt forte iueniret fratrē suū ioseph ꝛ ꝛ postea fuerāt cōgregati i domo ipsius ioseph ꝓ emptione panis: ꝛ ex hoc imponebat eis Joseph crimen explorationis: q; exploratores solēt circuire p singla loca vt oia videāt ꝛ ꝓnr ꝓgregātur in vnū: vt sibimuicē cōferant ꝺ inuentis. qꝺ cōcordat buic qꝺ ꝺr ifra in postil. i. q; reddebant rōnem de hoc q; circuierūt ciuitatem nō cā explorationis: ꝑ vt frēm quererent.

Caplm. xliij.

ᵃ Interim fames oēm terrā vehementer ꝓmebat: ꝓsumptisq; cibis qs ex egypto tulerāt: dixit Jacob filijs suis. ᵇ Reuertimi ꝛ emite nob paululū escaꝝ ᶜ rndit iudas ꝺnūciauit nob

Caplm. xliij.

ᵃ Interim fames. hic describitur descensus in egyptū q;tū ad ipm beniamin cū fratribus suis vbi ꝓmo notať descensus. ꝓsperitas: secꝺo occurrēs aduersitas. xliij. ca. tercio manifestata fraternitas cap. xlv. Circa ꝓmū describiť itineris ordinatō: secꝺo pauoris occasio ibi. Quos cū vidisset. tercio loq̄ntis ꝓsolatio: ibi. At ille rndit tc. Circa ꝓmū describiť de itinere disceptatio: secūdo patris cōcessio: ibi. Pgiť israel. Disceptatio aūt fuit de eorum itinere: quia Jacob nolebat q; beniamin cum eis iret ꝛ ipi volebant. nec poterāt ire sine eo propter pactū quod habuerant cum Joseph vt predictum est: et hoc est quod dicitur.

a Interim fames omnem terram vehementer premebat tc. s. cum regressus eoꝝ in egyptū retardareť propť beniamin.

b Reuertimini ꝛ emite nobis paululū escarū. i. modicū quātū sufficit ad necessitatē ꝛ nō ad abundātiā. sperabat ēm iacob q; dñs respiceret populū suū cōcedēdo q; ēra daret fructū. c Rndit iudas. q; ꝑ repulerat pre-

ces ipsius ruben ꝓmogeniti: iudas q̄ inē ceteros erat ꝓ
cipalie: ⁊ audacior ⁊ rōnabilior: in loquēdo accepit ꝺn̄ō:
vt beniamin sibi in custodiā traderet: ⁊ ꝓ ſra vsq; ibi.
d Ne moriamur nos ⁊ puuli nr̄i. ac si diceret si non vis
nobiscū mittere beniamin ire nō possum⁹: ⁊ ꝓ ꝯs morie
mur fame: q; aliū
de alimenta habe
re nō possumus et
sic ipsem et bēiami
nobiscū fame mori
etur. ꝓpē qꝺ melius
est q; mittas eū no
biscū: et iā cuz aliq̄
piculo ifirmitaꝫ vel
mortis q̄ q; hic fa
me moriaꝫ nobiscū

e Ego suscipio pu
erū. in fide mea ſer
uandū.
f De manu mea
require illū: q; ſpō
deo ꝓ eo reducēdo

g Si n̄ intercessiſſz
dilatio. i retinendo
beniamin.
h Ygit̄ isrl. hic de
scribit̄ ꝓ̄is oꝯeſſio
vidit em̄ q; Iudas
rōnabilit̄ loquebā
tur ideo assensit or
dinans de coꝝ via.

i Sumite de opti
mis terre fructib⁹
.i. illis q̄ raro inue
niunt̄ in egypto q;
talia magi acceptā
tur.

k Et referte viro
munera. Ad placā
dum ipm: sic em̄ fe
cerat ipse iacob ad
placādū clau frēm
suū: vt supra batet
xxxij.ca.

l Modicū resine
fm ysi. ⁊ papiā resi
na generalit̄ dr̄ gut
ta fluēs ꝺ arboꝝib⁹
aromaticis q̄ indu
rata valz ad vnguē
ta ⁊ medicinas.

m Et storacis et
stactes ꝛc. Nomi
na sunt arboꝝ aro
maticarum que in
ueniuntur in terra
chanaan quaruz la
chzyme fluentes et
fructus sunt preci
osi: ⁊ nomie arboꝝ
hic intelligunt̄ lachzyme dicte vel fructus earꝫ. Sciendū
tñ q; loco b⁹ qꝺ in trā flationē nr̄a dī. Modicū resine ⁊ sto
racis ⁊ stactes ⁊ terebinthi. hebrei dicūt. Modicū tri
acle ⁊ cere ⁊ balsami ⁊ passicarꝫ. n Pecuniāq; tu
plicē: q; ꝓbabilit̄ estimabat q; ꝓcedēte fame ⁊ increscen
te bladuz can⁹ vēderet q̄ ꝓma vice: vel vt pecunia re
portata restitueret. o Ego āt q̄ ozba. ꝛc. qꝺ dupli
cāt itelligit̄: vno
mō q; eēt q̄si oz
bat⁹ vsz ad coz
redituz: q; null⁹
de filiꝫ remāſe
rat cum eo. alio
mō q; reputaret
se q̄si ozbatum si
bēiami moreret
q; illū solū crede
bat bñe de vroze
ꝓncipali ⁊ ꝓdile
cta. s. rachel.

p Quos cū il
le vidisset. b de
scribit̄ pauonis
occasio ne furtū
eis imponeret.
q Mecū st̄ co
mesturi meridie
illa ei hora reue
rtebaꝫ ioseph de
negociꝭs regali
b⁹ ad prādēdū.
r Et introduxit
viros domū: ibi
q; exuti ꝛc. Nō
em̄ erat cōsuetu
do q; illi q̄ venie
bant ad emēdū
bladū introduce
rentur in domū:
sed dimittebant
ur extra i curia
vl portico. tom⁹
⁊ iō timuerūt ne
introducerent
ꝓpter pecuniam
quā reportaue
rāt. Cetera patēt.

s At ille rñdit
dic ꝓ̄ir ponit̄
eoꝝ cōsolatio: ⁊
primo ab ipō di
spēsatore dicēte
t Dar vobiscū
q; nihil habeo ꝺ
vos.
v Deꝰ vr̄ ⁊ de
us pr̄is vr̄i ꝺdit
vobis: ac si dice
ret ex merito ve
stro ⁊ pr̄is vestri
data ē vobis illa
pecunia quā ibe
nitis in sacc⁹ ve
stris. x Edu
xitq; ad eos sy
meon: ad maio
rē eoꝝ ꝺsolatiōz
y Attulit aquā
cogitando de eo
rum coꝝpib⁹. z Ideditq; pabulū asinis. curā gerēs
silr de eoꝝ aialib⁹: vt pfectā impēderet eis bñuolentē.

vir ille subattestatione iu
risiurādi dicēs: non videbi
tis faciē meā: nisi frēm vr̄m
mimū adduxeritis vobiscū
Si q̄ vis enim mittere nobi
scū ꝓgem⁹ pit̄: ⁊ emem⁹ tibi
necessaria: si āt nō vis nō ibi
m⁹. Vir em̄ vt sepe dixim⁹
tenuciauit nob dicēs. Nō
videbitis faciē meaz absqz
frē vr̄o mimo. Dixit eis isrl
In mea b fecistis miseriaz
vt indicaretis ei et aliū hz̄e
vos frēm. At illi rñderunt
Interrogauit nos hō ꝓ or
dinē nr̄az ꝓgeniē si pr̄viuēt
si hr̄em⁹ cōfrēm. Et nos rñ
dim⁹ ei ꝯr̄ iuxta id qꝺ fue
rat scisciat⁹. Nunqꝺ scire
poteram⁹ q; dict⁹ eēt: ad
ducite frēm vr̄m vobiscuz:
Iudas q̄z dixit pr̄i suo. mit
te puez mecū vt ꝓficiscam̄
⁊ possim⁹ viuere⁰ ne moria
mur nos et puuli nr̄i. c Ego
suscipio puez f ꝺ manu mea
requre illū. Nisi reduxero et
reddidero euz tibi ero pcr̄i
re⁹ i te oi tpe. g Si nō intercē
sisset dilatio iaz vice altera
veniſſem⁹. h Ygr̄ isrl pr̄ eoꝝ
dixit eis. Si sic necesse ē: fa
cite qꝺ vultis. i Sumite de
optis t̄re fructib⁹ i vasis ve
str̄is: k ⁊ referte viro mune
ra. modicū resine et mellis
m ⁊ storacis stactes ⁊ terebi
thi ⁊ amigdalaz. n Pecuniā
q̄z duplicē ferte vobiscū: ⁊ il
lā quā inueīstis in sacculis
reportate: ne forte erroze fa
ctū sit. Vz ⁊ frēm vr̄m tolli
te: ⁊ ite ad vir̄. Deus āt meus oipotēs faciat vobis euz
placabilē: ⁊ remittat vobi
scū frēm vr̄m quē tenet i vi
culis ⁊ hunc bēiami. o Ego
āt q̄ ozbat⁹ absqz libere ero
Tuleꝛ q̄ viri munera ⁊ pe
cuniā duplicē et beniamin:
descēderūtq; i egyptū ⁊ ste
terūt coram ioseph. p Quos
cū ille vidisset ⁊ beniamī sil
ꝓcepit dispēsatori dm⁹ sue
dicēs. Introduc viros do
mū et occide victimas ⁊ in
strue conuiuium: qm̄ hodie
q mecū sunt comesturi meri
die. Fecit ille qꝺ sibi fuerat
imp̄atū: ⁊ introduxit viros
dmū. Ubiqz exterriti dixe
runt mutuo. Propter pecu
niā quā retulim⁹ p⁹ i saccis
nr̄is: introducti sum⁹ vt de
uoluat i nos calūniā: ⁊ vio
lent subūciat ꝓfuturi nos ⁊
asinos nr̄os. r Ozbē ipsis
forib⁹ accedentes ad dispē
satorem locuti sūt. s Drain⁹
dñe vt audias nos. Vaz aī
descendimus vt emeremus
escas: qꝺ emptis cū venisse
mus ad diuersoriū aperim⁹
saccos nr̄os: ⁊ inuenim⁹ pe
cuniā i ore saccoꝝ quā nūc
eodē pōdere reportauim⁹.
Vz ⁊ aliꝺ attulim⁹ argēteuz
vt emam⁹ q̄ necessaria sunt
Nō ē in nr̄a ꝓscia qs posue
rit eā i marsupijs nr̄is. t At
ille rñdit. Dar vobiscum:
nolite timere. u Deus vr̄ ⁊ de
us pr̄is vr̄i dedit vobis the
sauros i saccis vr̄is. Nā pe
cuniā quā dedistis mihi p
batam ego hēo. x Eduxitq;
ad eos symeon. Et introdu
ctis dmum⁹ attulit aquaz
et laucrunt pedes suos: z de
ditq; pabulū asinis eoꝝ
Illi vo parabant munera
donec ingrederetur ioseph
meridie. Audierant em̄ q;
ibi comesturi essent panem

Genesis

a Ygit hic secdo describit eoz ysolatio ab ipo ioseph eos dulcit alloquedo: z pz lra vsq; ibi. b Comota fuerat viscera ꝛc. Cu qz ipe sol⁹ erat sibi frat vterinus. tu qz no fuerat cu alijs frib⁹ qñ vendiderat ioseph: ppt qd magis afficiebat ad eu: secdo consolat eos ioseph i amicabili recreatoe cum subditur.

c Et ait ponite panes. Hoie pais i sacra scriptura intelligit omnis ab⁹: vñ. iiij. Regu. vj. c. vbi dr. Appone eis panes z aqua subdit. Et a posita est eis aborum magna pre paratio.

d Seorsum q; ioseph ꝛc. cuius ca subdit cu dr.

e Illicitus est egyptijs ꝛc. causa b⁹ est vt dicut hebrei: quia macat z comedut aliqua animalia q ab egyptijs coluntur.

f Sederut coram eo. vt honoraret eos sua psentia.

g Primogenitus ꝛc Fecit em eos sedere ordinate scm etates suas incipies a primogenito.

b Et mirabat nimis. de hoc q bo que czetebat extraneu et eos ignorate fecisset eos ita sedere sicut sedebat i domo patris sui. si aut querat quo no habuerit pre b aliqua suspitionem q ipe cet ioseph q predictu ordinez scie bat. Dicunt hebrei q b fuit quia ioseph fingebat se b scire p artem diuinadi. ponebat em cora eis cypbum suum argenteu: z post primam pcussione dicebat talis qui est primogenitus primo sedebat: z sic onr de alijs: et hoc vi cocordare cu eo qd dr se. ca. Cypbus que furati estis ipse est i q bibit dns meus: et in q augurari solet: ac si diceret sicut vidistis beri in mensa.

i Maioraq; pseuerat beniamin. ita vt anq; pt⁹ excederet. voluit em cu bonorare in hoc p alijs vt videret si q hoc alij fratres ipsi beniamin inuiderent sicut ei iurabat eo q a pre pl⁹ amarec: vt pdictu est supra. xxxvij. capit ebrietas p societate: eo mo loquendi q dr Canc. v. Comedite z bibite z inebriamini charissimi: z talis ebrietas no est uiciosa.

a Recepit aut ioseph. Hic onr circa descensu scm: filioz iacob in egyptu describitur occasio aduersitat: q: de furto apparenti fuerut conuicti in beniamin. Circa quod cosiderandu q ioseph q erat sagax z astut⁹ postq; pbauerat q fres de eius venditoe penitebat. Ite q cotra beniamin fratre suu vterinu nihil mali machinati fuerat: z q ei pre ipsis bonorato inuidiam no pretendebant vt patz ex dictis: nihilominus tptare voluit vtru ipi beniamin in piculo costituto quatu possent succurreret z ideo sic ordinauit vt i furto apparenti debe deret beniami: vt videret qualr fres sui in hoc se berent nec mirandu si taliter eos pbabat: quia maliciam eorum in scipo expertus fuerat: z ideo i hoc capi. primo describit eoz copbesio: secdo cosubsibilis reductio: ibi. At illi scissis vestibus. Circa p̃mu cyph⁹ ioseph in sacco beniamin absconditur: requirit: denegat: z tande inuenitur. Et pz lra exceptis paucis vocabulis que exponetur.

b Cypbu autem meum argenteu et precium qd dedit tritici pone in ore sacci minoris. Dicit in ore sacci: vt cito posset inueniri. Dicit precius ne dispensator cre deret q cyphus de beret poni i sacco iunioris loco pcij: z ideo de vtroq; facit mentionem.

c Persequere viros. cu multitudine armatoz ita q no audeat resistere. d Quare reddidistis malu p bono: committedo furtu. p dulci allocutioe dni mei: z honore que vobis exhibuit i domo sua. e Cyphus que furati est ipe e i q dns meus bibit sicut vidistis beri in mensa sua. f Et i quo augurari solet. sicut expti estis ordinado vos in mensa. g Pessimam rem fecistis. q; ingratitudo e pessimum vicium.

b Pecuniam quam inuenimus in ore saccorum reportauimus. Argumentum est a maiori parte: quasi diceret no retinuimus nec celauimus illud quod erat extra egyptum: et in terra chanaan: de quo magis videretur: ergo nec hoc commisimus.

i Fiat iuxta vestram sententiam. Confidentes em de

Noe panis z sac⁹ ꝓpria mitigat animos nras

a Ygit ingressus est Joseph domu suã: obtulerunt qz ei muneri tenentes in manibz z adorauerũt pnĩ in terrã. At ille clemẽt resalutatis eis: interrogauit eos dicẽs. Ban⁹ ne ẽ pr vr senex ꝺ quo dixeratis mihi. Adhuc viuit: Qui rñderũt. Sospes ẽ seru⁹ tu⁹ pr nr. Adhuc viuit. Et incuruati adorauerũt eũ. Attollẽs ãt ioseph oc̃los vidit beniamin frem suũ vterinũ z ait. Iste est fr vr puul⁹ de q dixerat mihi Et rursum. Deꝰ inqt misereat tui fili mi. Festinauitqz qb cõmota fuerant viscera ei⁹ sup fre suo: z erũpebãt lachryme z introiẽs cubiculuz fleuit. Rursũqz lota facie egress⁹ ꝓtinuit se c z ait. Ponite panes. Quibz appositis seorsũ ioseph: z ꝺ seorsum fratribz: egyptijs qz q vescebãtur sil seorsuz. e Illicitũ ẽ ei egyptijs comedere cum hebreis: z pphanũ putãt hui⁹cemodi cõuiuiũ f sederũt corã eo: g pmogenit⁹ iuxta primogenita sua z mim⁹ iuxta etatẽ suã. h Et mirabant nimis sumptis pribz qs ab eo accepant. i Maioraq; ps venit bẽiamin: ita vt anq; pribz excederet. k Biberũtqz z inebriati sunt cũ eo.

a Recepit ãt .xliij. ioseph dispẽsatori domus sue dicens. Imple saccos eoz frumẽto qntũ pñt capere z pone pecuniã singulozi summitate sacci. b Cyphũ aũt meũ argenteũ z pciũ qd dedit tritici: pone in ore sacci iunioris: Factũqz ẽ ita. Et orto mane dimissi sunt cũ asinis suis. Jamqz vrbẽ egressi erãt z pcesserãt paululũ: tunc ioseph accersito dispensatore dom⁹. Surge inquid z c psequere viros z apphensis dicito. d Quare reddidistis malũ p bono. e Cyphus quẽ furati est i q bibit dns meus: et in q augurari solet: ac si diceret sicut vidistis beri in mensa. f Pessimam rẽ fecistis: Fecit ille vt iusserat: z apphensis p ordinem locutus est. Qui rñderunt. Quare sic loqr dns nr. vt p ui tui tãtũ flagitiũ pmiserit b pecuniã quã inuenimus in summitate saccoz reportauimus ad te de terra chanaan: et quo cõsequẽs ẽ: vt furati simus de domo dñi tui aurũ vel argentũ. Apud quẽcũqz fuerit iuẽtũ buoz tuoz qd qris moriat: z nos erimus serui dñi nr̃i: q dixit eis. i Fiat iuxta vram sniam

b Cyphũ autem meum argenteuz et precium qd dedit tritici pone in ore sacci minoris. Dicit in ore sacci: vt cito posset inueniri. Dicit precius ne dispensator crederet q cyphus deberet poni i sacco iunioris loco pcij: z ideo de vtroq; facit mentionem.

c Persequere viros. cu multitudine armatoz ita q no audeat resistere. d Quare reddidistis malu p bono: committedo furtu. p dulci allocutioe dni mei: z honore que vobis exhibuit i domo sua. e Cyphus que furati est ipe e i q dns meus bibit sicut vidistis beri in mensa sua. f Et i quo augurari solet. sicut expti estis ordinado vos in mensa. g Pessimam rem fecistis. q; ingratitudo e pessimum vicium.

b Pecuniam quam inuenimus in ore saccorum reportauimus. Argumentum est a maiori parte: quasi diceret no retinuimus nec celauimus illud quod erat extra egyptum: et in terra chanaan: de quo magis videretur: ergo nec hoc commisimus.

i Fiat iuxta vestram sententiam. Confidentes em de

sua innocentia nimis obtulerãt:qz p furto simplici fm le ges scriptas nullus oz moz:ideo dispẽsatoz tpauit negocii dicens. a Fiat iurta vram sniam.i. aliq̃ mõ ab ipsa declinãdo b Apud quẽcũq; fuerit inuẽt⁹ ipe sit seruus me⁹.loq̃turi psona oni sui:q̃rebat.n. solũ beniamin: vt p̃ b videret: qliter alij q̃ dimitterẽtur liberi ei succurrerent in tali necessitate.

c Quos scrutat⁹ incipiẽs a maiore. ne si scrutatus statim fuisset saccum bẽiamin apparerz pbabiliẽ q̃ ibi abscõdisset cypbum.

d Inuenit cypbũ in sacco beniamin q̃re nõ facit mentõnem de pecunia ibi inuenta: qz iam eis supra dixerat:q̃ alia pecunia in saccis inẽta erat a decis data: z qz cadẽ rõne qua accusarz beniamin de pecunia accusasset oẽs alios:cum pecunia cuiuslibet reperta fuisset in ore sacci sui:ipe autem volebat ꝑm ordinatõz ioseph calumniari beniamin soluz vt p hoc ꝓbaret alioꝝ affectio ad ipsum vt p̃dictũ est.

e Et illi. Dicc̃o sequenter describit eoz cõfusibilis reductio tanq̃ cõuictoz̃ de apparenti furto z scdo misericordie imploratio ibi. Cui iudas. Circa primũ d̃ sic.

e Et illi ꝛc.in signũ tristicie. hic ei erat modus antiq̃rum occurrente casu magne aduersitatis.

b Apud quẽcũq; fuerit inuẽtũ:ipe sit ꝑ⁹ me⁹:vos aũt eritis innoxij. Itaq; festinato deponẽtes i terrã saccos apuerũt singli c Quos scrutat⁹ incipiens a maiore vsq; ad minimũ⁹ inuenit cypbũ i sacco beniamĩ. c Et illi scissis vestibꝰ oneratisq; rursũ asinis reuersi sũt i oppidũ: f pmusq; iudas cũ fribꝰ ingress⁹ ẽ ad Joseph:g necdũ em de loco abierat. b Cẽsq; añ eũ piter i terrã coꝛruerũt. Quibꝰ ille ait. i Cur sic agere voluistis: k An ignoratis q̃ ñ sit silis mei i augurãdi sciẽtia. l Cui iudas m) Quid rñdebimus inq̃t dño meo vl̃ quid loquemur:aut iuste poterim⁹ obtẽdere: n De⁹ inuenit iniq̃tatẽ seruoꝝ tuoꝝ. o En oẽs ꝑ sum⁹ dñi mei:z nos z apud quẽ inuentus est cyph⁹. Rñdit ioseph. p Absit a me vt sic agã. q Qui furatus ẽ cyphũ ipe sit ꝑ⁹ me⁹ vos aũt abite liberi ad pꝛez vm. r Accedẽs aũt ꝓpi⁹ iudas: cõfidenter ait. Oro dñe mi. Loquat̃ seru⁹ tu⁹ ꝗbuz i auribꝰ tuis:z ne irascat̃ famulo tuo. Tu es em p⁹ pharaonẽ dñs me⁹. s Interrogasti ꝑpus seruos tuos hẽt̃ patrẽ aut frẽm: z nos rñdim⁹ tibi dño meo. Est nobis pr̃ senex:z puer paruulus qui i senectute illi natus est:cui⁹ vterin⁹ frater est mortu⁹:et ipm solũ hz mr̃ sua: pr̃ vo tenere diligit eum. Dixistiq; ꝑuis tuis. Adducite eũ ad me z ponã oculos meos super illũ. Suggessimus tibi dño meo: nõ põt puer relinquere pr̃em suũ. Si em illũ dimiserit moriet Et dixisti seruis tuis. Nisi venerit fr̃ vr̃ mimus vobiscũ nõ videbitis amplius faciẽ meã. Cũ g ascẽdissem⁹ ad famulũ tuum pr̃em nr̃m:narrauimus ei oia q̃ locut⁹ est dñs meus Et dixit pr̃ nr̃. Reuertimi z emite nobis parũ tritici. Cui diximus. Non possim⁹ ire. Si frater noster minimus descenderit nobiscum pficiscemur simł: alioquin illo absente non audemus videre faciez viri: At ille respõdit. t Vos scitis q̃ duos genuerit mihi vxor mea. u Egressus est vn⁹: x z dixi bestia deuorauit eũ: et hucusq; nõ cõparet. Si tuleris z istum z aliq̃d ei in via cit inueniri.i.ad punitionẽ deduci p illud infortuniuz qđ nobis accidit. o En oẽs ium⁹ serui domini mei de rigore em iusticie ñ solũ p furto punit̃ ille apd quez res furata inuenit̃ s etiã illi q̃ sunt in eius societate: et maxime qñ fuit frater. p Absit a me.q.d.nolo vobiscũ agere cum tanto rigore.

q Qui furat⁹ est cypbũ,ꝛc.hoc aũt dicebat vt p barz si beniamĩ dimitterẽt solũ in seruitute.

r Accedẽs aũt dicit scdo iudas ꝓcedit ad imꝑtrandũ qđ erat misericordie et dulcoris:z ꝓmo captat ipsius ioseph beniuolẽtiam dicẽs. Oro dñe mi ꝛc Secũdo ad ꝓpositũ obtinendũ inducit quadruplicẽ rõnẽ dicẽs s Interrogasti prius seruos tuos ꝛc. Intendebat em impetrare q̃ ipse maneret i seruitute p beniamin: ita q̃ beniamin cum alijs fratribꝰ rediret ad patrẽ z ad hoc obtinendum primo iducit rationẽ ex pte patris sui qui de furto hui⁹ cypbi nullo modo debebat culpari:cũ ipse eẽt absens:et etiam iustus qz pecuniã filijs reportatam remiserat i

f Primusq; iudas qz inẽ frẽs erat ꝓncipalioꝝ z ꝑstãtioꝝ z qz apud patrẽ erat p beniamin fideiussoꝝ vt p̃dictũ ẽ.c. p̃ce.z iõ cã erat magis sua q̃ alioꝝ. g Necdũ em de loco abierat.s.ioseph:q̃ expectabat fratrũ suoꝝ reditũ: vt p fecte ꝓbaret eoꝝ aim. b Cũsq; añ eũ in terrã pẽ corruerũt.vt ei⁹ animũ ad miscdiam ꝓuocarẽt. i Cur sic agẽ voluist̃ z ac si diceret dato q̃ habeatis pessimã volũtatẽ tñ debuistis retrahi a tali facto cũ sciueritis me bre augurãdi sciam per quã poterã vos dephẽdere l Cui iudas.b describitur miscdie implozatio: vbi iudas vt facilius impetret illud qđ ẽ dulcoris p cõfitẽt illd qđ ẽ rigoris dicẽs. m Quid rñdebim⁹ ꝛc.q.d.nihil possumus: qz inuentio cypbi erat notozia:nec fraudẽ audebãt imponere familie ioseph qz si id facerẽt negociũ suũ peiozarẽ. n Deus inuenit iniquitatem seruoꝝ tuoꝝ.i.peccata nr̃a als occulta de⁹ fe egyptũ: z iõ nullo mõ debebat bẽi suspect⁹ de furto illo qđ factũ fuisset de suo mãdato: z tñ si beniamin i remaneret in seruitute i tãtũ diligebat eũ q̃ credebat pbabiliẽ mori p̃ dolore qđ videbat valde duꝝ z rõni absonũ.bãc aũt rõnẽ deducit iudas diffuse vt magis moueat animũ Joseph ad cõpatiendũ patri: z pz ira vsq; ibi. t Vos scitis q̃ duos genuerit mihi vxor mea. Ista ẽ rachel que fuit principalis z prima vxor eius: z etiam sola q̃ntũ fuit ex petitione iacob:qz lya fuit filbi cõiuncta p deceptõnem laban:z due ancille ad petitõz rachelis z lye:vt dr̃ supra.xxix.c.z.xxx. v Egressus ẽ vn⁹ de societate mea. x Et dixistis bestia deuorauit eũ.vr̃ q̃ ioseph b̃ poterat arguere iudam de cõtradictõe ꝑm reprehensionem supra positã.xlij.ca. vbi excusauerãt se de circuitu ciuitatis.dicentes q̃ hoc fecerãt querendum fratrem suũ p̃dictũ: z hic dr̃ q̃ dixerãt pr̃ ipm esse deuoratum a bestia. Ad qđ dicendũ q̃ hz nõ oportuit

iudā et fratres suos excusari ō mēdatio: tñ ꝫ nō sequi
tur dictoꝝ suoꝝ ꝺdictio: qz statim posset iudas rñdeꝛ
q̄ dixerat pr̄i ipm eē deuoratū a bestia postq̄ redierāt
ad ipm ex egypto: cōcludētes q̄ exq̄ nō inuenerāt euꝫ
reputabāt eū a bestia deuoratū: z eodē mō poterāt re
spondere de hoc
qđ dixerunt hic
¶ Cui⁹ vterin⁹ fra
ter mortuus est
qz hoc dixerunt
postq̄ ipm q̄sie
rāt p ciuitatē ex
quo non inuene
rant eū ꝓbabi
liter estimabant
eū esse mortuū.
a Ego ꝓprie. ꝫ
inducit secundā
rōnez ex pte sui:
qz fideiussoꝛ te
netur p illo p q̄
spōdet. Iudas
āt fideiussoꝛ erat
p beniamin: vt
ꝺdictū ē: ex quo
cōcludit q̄ debe
bat remanere in
seruitute p beni
amin: z pz lr̄a.
b Manebo itaq̄ ꝙ seruꝰ tuꝰ. hic
pōitur tercia rō
ad idē ex aptitu
dine inde erat ei
bō pfectioꝛ z ap
tioꝛ ad seruiēdū
in oībus opibus laboriosis z bel
licis q̄ beniami
n ꝓpter quod nō
debebat refutari
ista petitio.
c Nō em̄ possum. Hic inducitur quarta rō ad idē qz
iste iudas nullo mō posset videre antietatē p̄is sui: si
rediret sine beniamin: z ideo sibi erat cōdescendēdum
vt remaneret i seruitute p ipō: maxime cū esset aptioꝛ
illo in oībus opibus.
¶ In ca. xliij. vbi dr̄ in postilla: An ignoratis ⁊c̄.

¶ Additio.
IN hebraica lr̄a nō dr̄. An ignoratis ⁊c̄. sꝫ ponū
tur quedā verba q̄ꝝ sinia est. An ignoratꝭ q̄ bō
silis mei posset p auguria talia scire: qđ vr̄ ma
gis cōsonū rōni. ipi em̄ nō debant vñ debuissent scire q̄
ioseph esset maximus auguratoꝛ: ꝫ bñ poterāt p̄sume
re q̄ ioseph cū esset tāpotens posset bre augures q̄sci
q̄ voluisset: p̄sertim cū in egypto essent multi cōiecto
res z talib⁹ vtētes artib⁹ put ex multis locis sacre scri
pture p̄t hoc bri: vnde posset scire taliū veritatem: ꝑm
Aug⁹. in q̄o put sc̄us ⁊ bo. in sc̄a sc̄e. q. xcv. Ioseph
do hoc dicebat nō seriose ꝫ retrenās se ad illud qđ vul
gus de eo opinabaꝫ. qz. ſ. credebāt ipm ioseph esse eru
ditissimū in oībus: vñ supra. xlj. Abrao dicebat: nūq̄
quid sapientioꝛē z similē tui inuenire potero.

¶ Replica correctoꝛij ꝺ Burg.
IN ca. xliij. vbi Bur. mouet difficultatem ꝺ ar
te augurandi ipius ioseph nō multuꝫ recedit a
postillatoꝛe: nec refert multuꝫ in sensu literali
an p se vel p alios se diceret augurandi bre pitiam: cū
sint verba carialia: sicut multa alia in illa bystoria ꝓtē
ta: vel q̄ illud dictū. An ignoratis. ꝑm btm̄ Aug. refe
ratur ad famam de Ioseph p̄cumptam ⁊c̄.
¶ Non poterat vltra. Hic ꝓñr Caplin. xlv.

cōtigerit: deducetis canos
meos cū merore ad inferos
Ygit̄ si intrauero ad seruū
tuū patrem nr̄m z puer de-
fuerit. cuꝫ aīa illi⁹ ex hꝰ aīa
dependeat: videritq̄ eū non
eē nobiscum morieꝫ: z dedu
cēt famuli tui canos ei⁹ cū
dolore ad īferos. a Ego ꝓpe
seruꝰ tuꝰ sim. q̄ in meā hūc
recepi fidē: z spopondi di-
cens. Nisi reduxero eū pec-
cati reꝰ ero i patrē omi tpe
b Manebo itaq̄ ꝙ puer tuus
p puero i misterio dñi mei
z puer ascēdat cū frib⁹ suis:
c Nō em̄ possū redire ad pa
trē a būte puero: ne calami
tatis q̄ oppressura ē pr̄ez meū
testis assistā. ¶ Ca. xlv.
¶ Non se potat vltra co
hibere ioseph multis
cor̄ astantib⁹: vñ ꝓcepit vt
egrederent̄ cuncti foras: d z

nullus int̄esset alienꝰ agni
tiōi mutue. e Eleuauitq̄ vo
cē cū fletu quā audierūt egy
ptij: f omnisq̄ dom⁹ phara
onis: z dixit fratribus suis.
Ego sum Ioseph. Adhuc
pr̄ meꝰ viuit: g Nō poterāt
rñdē fratres nimio terrore
pterriti. h Ad quos ille de-
mēter: i accedite inquit ad
me. Et cū accessissēt prope.
ego sū ait ioseph frater vr̄
quē vēdidistis in egyptum
k Nolite pauē: l neq̄ vobis
durū eē videat̄ q̄ vendidi-
stis me in his regionibus.
m Pro salute em̄ vr̄a misit me
deus ante vos in egyptum.
Biēniū ē ei q̄ cepit fames i
terra eē: z adhuc quinq̄ an
ni restant n quibus nec ara
ri poterit nec meti. Premi-
sitq̄ me deus vt reseruem̄
sup terrā: z escas ad viuen-

descriōit manifestatio fraternitat. vbi ꝓmo describitur bꝰ
manifestationis modus: z scđo fructꝰ: ibi. Auditūq̄ ē ⁊c̄
Circa ꝓmū oñdit vehementia dilectionis: z scđo clemē
tia remissionis: ibi Ad quos ille: tercio gr̄a ꝓmissiōis: ibi.
Festinate. quarto instātia ꝓsolatiōis: ibi. Ēn oculi vestri
Circa ꝓmū dr̄.
a Nō se poterat
vltra cōtinere Jo-
seph ſ. q̄n se mani
festaret: tū qz ratio
eū inducebat ad ꝫ
eo q̄ p ꝓterita cer-
tificatꝰ erat ꝺ pnia
fratrū suoꝝ ꝺ eo q̄
vendiderāt ipm et
de bona z fideli af-
fectiōe eoꝝ ad ben
iamin fratrem suū
vterinū. tū q̄a pie-
tas fraterna nō p-
mittebat eū āpliꝰ
continere pietatis
interioris signa.

b Et nullus int̄-
esset ⁊c̄. Nō q̄a io-
seph vellet celare
q̄ essent fratres sui
vt pz infra: ꝫ q̄a in
sui manifestatione
volebat aliq̄d dice
re qđ latere vole-
bat egyptios ne fra
tres sui cor̄a eis cō
fūderent̄: vt pate-
bit. c Eleuauit
q̄ vocem cuꝫ fletu
Ex magno affectu
pietatis: quam au-
dierūt egyptij qui
erant de domo Jo-
seph. licz enim essent exclusi a loco nō tñ ita longe recesse
rant q̄n illā vocē posset audire z bñ volebat ioseph q̄ au
dirent illud qđ tūc dixit. ſ. Ego sum ioseph. et subdit.
d Omnisq̄ dom⁹ pharaonis ⁊c̄. nō q̄ audirent vocem
ioseph immediate ꝫ p relationē egyptioꝝ q̄ erāt ꝓpe Jo-
seph. e Nō poterāt rñdere ⁊c̄. Erāt em̄ memores de
malo qđ ei fecerāt z eū dñm terre videbāt: z ideo nō fuit
mirū si fuerāt valde territi. f Ad q̄s ille. ꝫ describitur
clemētia remissionis vidit. n. eos territos ꝓpter malū qđ
ei fecerāt: nō voluit eos certificare ꝺ plena remissiōe dicēs
ꝫ Accedite ad me. cōfidenē z secure: z cū accessissēt ꝓpe
b Ego sum ait ioseph frater vester quē vēdidistis i egy
ptū: istud volebat eis dicere submisse: et ideo fecit eos ꝓpe
venire ne egyptij audirent ꝓditionem quā fecerant z sic
eos dēspicerent. i Nolite pauere ⁊c̄. ac si diceret erp̄s
se totū remitto vobis ex corde: qz certitudinaliter ꝓbaui
vestrā pniam de me: z certā amicitiā vr̄am erga beniami
fratrē meū. k Neq̄ vobis durū esse videaꝫ ⁊c̄. Hoc
addit ad maioꝛē eoꝝ certificationē. l Deo salute em̄
vestra misit me deus: quia ꝑm Aug. deus adeo omnipo
tens est z bon⁹ q̄ nō ꝑmitteret mala fieri nisi exinde ma-
ioꝛa bona eliceret: et sic permisit ioseph vendi ꝓpter salu
tem populi tpe famis future.
m Quibus nec arari ⁊c̄. nisi modicū qđ q̄i nihil reputā
dū est. Iste⁹ aūt sterilitatē aliq̄ dicūt cām esse nimiā inun
dātiā Nili: q̄ coopiebat ēr̄ā egypti intātū q̄ nō potat cō-
uenienē coli. ꝫ istō n vr̄ vez: qz ista cā n fecisset sterilitatez
in ēra chanaā z aliꝭ regiōib⁹ vbi nō fluit Nil⁹: z tñ i illis
fuit fames z sterilitas. vñ dr̄ supra. xlj. ca. Oēsq̄ puincie
veniebāt i egyptū vt emerēt escas: z malū inopie tparēt

Deus adeo omnipotens et bonus est q̄ nō permitteret mala fieri nisi ex quibus maiora bona eliceret

ꝛ ideo alij dicũt ꝛ verius vt vr̃ q̃ dicta sterilitas ꝓcessit ex nimia siccitate ꝓter quã in egypto nec alibi terra poterat bñ coli sufficienẽ. u Mo vro ꝓsilio. s. solũ: q̃ inualidũ esset nisi de⁹ ꝓmisisset ꝛ ad bonũ ordinasset o Fecit me ꝛc. q̃ p sapiaz quã ds dedit mihi pharao credit mihi sicut patri.

p Festinate. hic p̃r describit gra ꝓmissionis: q̃ ꝓmisit eis ꝓuidere de victualib⁹ cum patre suo ꝓ q̃ mãdauit p eos dicens.

q Ascẽdite ad patrẽ meũ ꝛc. q̃ terra ꝓmissiois i q̃ erat iacob altior est respectu terre egypti r Habitabis in terra iessen. Nolebat em̃ ioseph q̃ p̃ suus ꝛ frẽs venirẽt ad p̃tiam regis donec informassz eos qualit̃ deberent se br̃e in cõspectu ei⁹ ꝛ iõ voluit q̃ starẽt in terra yessen vbi occurreret eis ad eos informandus: qđ ꝛ fecit vt br̃ ca. se. s En oculi vri. Hic describitur instãtia cõsolatõis q̃ post p̃dicta iterꝝ ꝓsolat̃ eos ad maiorẽ certificationẽ dicẽs. En oculi vri ꝛc. ac si diceꝛ: sicut certus est vobis q̃ me videtis: ita certa sũt oĩa que dixi vobis ad cõsolatõnẽ vestram.

t Os meũ loq̃tur ad vos. Loquebat̃ em̃ hebraice: ꝛ nõ p interp̃tem sic̃ anteꝛ fecerat

v Post q̃ ausi sũt loqui ad eũ: q̃ manifeste viderant q̃ vere et nõ ficte loq̃bat̃. x Auditũ q̃z est. Hic p̃r describit dicte manifestationis fructꝰ: vbi p̃mo describit serenitas imperij i r̃ge: scdo sedulitas obsequij Joseph: ibi. Quibus dedit ioseph: tertio suauitas gaudij in patre: ibi. Qui ascendentes. Circa p̃imum dicitur sic. x Auditũq̃z est ꝛc. p relationẽ eoꝝ q̃ secuz erant in domo ioseph.

y Et gauisus est pharao ꝛc. Licet diligerent ioseph ꝓpter bona que eis fecerat nõ erat eis turpe q̃ bõ q̃ fuerat seruꝰ emptꝰ ꝛ eductus de carcere haberet tantũ dominiuz in regno: ꝛ ideo q̃n sauerãt q̃ br̃ et tot fratres et talit̃ formatos q̃ bñ videbantur nobiles: ꝛ de bono loco fuerunt

dũ br̃e possitis. n Mõ vestro cõsilio sz dei voluntate huc missus sũ: q̃ fecit me q̃si patrẽ pharaõis ꝛ dñm vniuerse dom⁹ ei⁹ ac ꝓncipẽ oĩs tre egypti. p Festinate ꝛ ascẽdite ad p̃rem meum: ꝛ dicetis ei Hec mãdat filius tuus ioseph Deꝰ fecit me dñm vniuerse tre egypti. Descẽde ad me: ne moreris: ꝛ habitabis i terra iessẽ. Eriscz iuxta me tu ꝛ filij tui ꝛ filij filioꝝ tuorũ oues tue ꝛ armẽta tua ꝛ vniuersa q̃ possides: ibiq̃z te pascam. Adhuc n. quinq̃ anni residui sunt famis: ne et tu pereas ꝛ oĩs dom⁹ tua: ꝛ oĩa q̃ possidet. s En oculi vri ꝛ oculi fratris mei beniamin videt q̃ os meũ loq̃t ad vos. Nũciate p̃ri meo vniuersã gl̃iam meã: ꝛ cũcta que vidistis i egypto. Festinate ꝛ adducite eũ ad me. t Cũq̃z amplexat⁹ cecidisset i collũ beniamin frĩs sui: fleuit: illo q̃z fil⁹ flẽte sup collum eius v Osculatusq̃z est ioseph oẽs frẽs suos: ꝛ plorauit sup singulos x Post que ausi sũt loqui ad eũ. y Auditũq̃z ẽ ꝛ celebri ꝓmone vulgatũ i aula regis: venerũt frẽs ioseph: y et gauisus est pharao atq̃z oĩs familia ei⁹. z Dixitq̃z ad ioseph vt imperet frĩbꝰ suis dicẽs a Onerãtes iumẽta ite in terrã chanaã: ꝛ tollite inde patrẽ vr̃m ꝛ cognationẽ: et venite ad me: ꝛ ego dabo

vob oĩa bona egypti: vt comedat̃ medullã terre. b Precipe etiã vt tollãt plaustra de terra egypti ad subuectõnẽ paruloꝝ suoꝝ ac cõiugũ Et dicito. Tollite pr̃es vestrũ ꝛ ꝓperate quantocius⁹ venientes: nec dimittatis q̃q̃z de q̃z de supellectili vra: c qa oẽs opes egypti vestre erũt Fecerũtq̃z filij isr̃l vt eis mãdatũ fuerat. d Quib⁹ dedit ioseph plaustra ꝑm pharaonis impiũ ꝛ cibaria i itinẽ Singlis q̃z ꝓferri iussit binas stolas beniamin vo dedit trecentos argenteos cũ q̃nq̃z stolis optimis rãtũdẽ pecanie ꝛ vestiũ mittẽs p̃ri suo: addens eis asinos decẽ q̃ subueherent ex oĩb⁹ diuitijs egypti ꝛ totidẽ asinas: triticũ i itinere panesq̃z põtantes. e Dimisit g̃ frẽs suos ꝛ ꝓficiscẽtib⁹ ait f Ne irascamini i via. g Qui ascẽdentes ex egypto venerũt in terrã chanaã ad patrẽ suũ iacob ꝛ nũciauerũt ei dicẽtes Joseph filius tuus viuit: ꝛ ipse dñat̃ i oĩ terra egypti Quo audito iacob quasi de graui somno euigilans: tamen nõ credebat eis. h Illi econtra i referebãt oẽm ordinez rei. k Cũq̃z vidisset plaustra ꝛ vniuersa que miserat reuixit spũs eius ꝛ ait. l Sufficit mihi si adhuc ioseph filius meus viuit: vadam et videbo illum anteq̃ moriar.

ger̃et: q̃ ꝑ vbuz ei⁹ significabat̃ qđ futurũ erat filijs isr̃l q̃ exeũtes de egypto asportauerunt secuz opes egypti vt br̃ Exodi. xij. Hic ꝛ caypbas loquens de morte xp̃i dixit Expedit vobis vt vn⁹ moriat̃ bõ ꝓ populo Jo. xj. c. et p eius verbũ significabatur q̃ mors xp̃i esset ꝓ redẽptõne generis hũani: vt exponit euangelista ibidẽ dicens Hoc aũt a semetipo nõ dixit ꝛc. Verũtamẽ neuter sic loquendo nõ pot̃ ꝛpha ꝓprie dici q̃ ad h̃ reqr̃it̃ intelligẽtia: vt supra dictũ est. xlj. ca. Sicut nec asina balaam potuit dici aſal rõnale sz verba rõnabilia ꝓtulerit: q̃a illa verba nõ intellexit: qđ tñ requirit̃ ad rõnabilitatẽ ꝑfecte fuerũt formata illa verba p angelũ mouẽtẽ linguaz asine sequitur.

3 Quibus dedit. Hic oñdit̃ sedulitas obsequij in Joseph: q̃ solicite fecit edictũ pharaonis: addẽs etiaz sup hoc specialia munera dando ea fri suo beniamin ꝛ p̃ri. et ꝑz littera.

a Ne irascamini in via. hoc dixit Joseph: q̃ timebat q̃ cũ fratres ab eo recessissent litigarent adinuicem imponendo sibimet vnus alteri maliciã factam ꝑ ioseph:

b Qui ascẽdentes. Hic describit suauitas gaudij i patre ex auditu rumoꝝ q̃ ioseph adhuc viueret.

c Referebãt oẽm ordinem. s. quare ꝛ quomodo Joseph vendiderant: et qualiter fuit promotus i egypto extunc tot auditis ꝛ visis signis manifestis de vita Joseph iacob credidit.

Profectuſq; ſic describitur descen- .xlvj.
sus in egyptū q̄tū ad iacob et familiaz ei⁹ vbi
primo describit descendendi modus. ſcdo descē
dētiū numer⁹: ibi. Hec sunt aūt noia. tercio ipsius Jo
seph occursus: ibi. Dixit aūt iudā. Circa primū dicit
b Venit ad puteū iuramenti. i. in bersabee q̄ loc⁹ interp̄tat puteus iuramēti. z fuit vocat⁹ ille loc⁹ sic ab illo puteo: qui ē ibi vbi iurauerūt fedus inīt se abrahā z abimelech vt dcm ē. ſ. xxj. ca. q̄ locū aūt ille voluit transire iacob duplicatē cā. Una fuit. q̄ erat in via eū di in egyptum. Bersabee. n. est vltima villa terre chanaan eundi vſus egyptū. Scda cā fuit q̄ abrahaz au⁹ su⁹ ibi inuocauit dominū vt bī. ſ. xxj. ca. Isrl ysaac pater su⁹. ſ. xxvj. ca. z iō voluit illuc ire ad despicandū dñm p̄ suo itinere sicut et fecit quādo fuit ad labā. trāſiuit ei⁹ mōtē moria: vt ibi oraret dñm. vt ipſuz dirigeret in via vt dictū ē ſ. xxviij. ca.

Profectuſq; Postq̄ isrl cū oībz q̄ hēbat venit ad puteū iuramēti z macta tis ibi victimis deo p̄ris sui ysaac. audiuit eū p visionē nocte vocātē se z dicētez sibi c Jacob iacob. d Qui rndit. Ecce adsū. Dixit illi de⁹. Ego sū fortissim⁹ deus p̄ris tui. e Noli timē: q̄ descēdere in egyptū. q̄ gētē magnā faciā te ibi. f Ego descēdā tecū illuc⁸ et ego inde adducā te reuertētē. g Joseph q̄ pōet man⁹ suas sup oculos tuos. Surrexit iacob mane a puteo iuramēti: tulerūtq; euz filij cū puul' z vxoribz suis i plaustris que miserat pharao ad portādū senez: z oia q̄ possederat i tra chanaan Venitq; i egyptū cū oi semine suo: filij eius et k nepotes filie z cūcta sil' pgenies. l Hec sūt aūt noia filiorū isrl qui ingressi sunt in egyptū ipse cū liberis suis. m Primogenit⁹ rubē. Filij rubē enoch z phallu z esrom z charmi. Filij simeōn iamuel z iamin et iamier: abod et Jachin. o z saber z saul filius chenanitidis. Filij leui: gerson et caath z merari. Filij iuda: Her z onan z sela z phares z zara. Mortui sūt aūt Her et onan in terra chanaan. Nati q̄ sunt filij phares: esrom et amul. Filij ysachar: thola z phua z iobab z senron. Filij zabulon: sareth z chelo z iahelel. q Hi filij lye quos genuit in mesopotamia syrie cuz dina filia sua. r Oēs aie filiorz eius z filiarū. xxxij. s Filij gad: sephō z aggi z esebō: z suni z beri et arodi z areli. Filij aser: iemna z iesua z iesui z beria sara quoq; soro eorz. Filia beria Heber z melchiel. Hi filij zelphe quā dedit laban lye filie sue. z hos genuit iacob sedecim animas. t Filij rachel vxoris iacob ioseph z beniamin. Natiq; sūt ioseph filij in terra egypti q̄s genuit ei assenez filia phutifaris sacerdotis eliopoleos: manasses z ephraim. Filij beniamin: bela z bechor z u asbel z x gera z y naaman z iechri z a iethros z rese: mophim z ofim z ared. Hi filij rachel quos genuit iacob: oēs aie. xiiij. b Filij dan c vsā Filij neptalim iasiel z guni z ieser z d salem. Hi filij bale quam dedit laban racheli filie sue. z hos genuit iacob oēs aie septē. e Cūcteq; aie que ingresse sunt cū iacob īegyptuz z egresse sunt de femore illius absq; vxoribus filiorum eius: sexaginta sex. Filij autem Joseph q̄ nati

rum. Hic p̄ter describit nūer⁹ descendentiū: vbi p̄sideranda q̄ aliq̄ p̄sone bic notate alibi i scriptura aliter notant eisdē modis et rōibus: que. ſ. tacte sunt d filijs esau. xxxvj. ca.
m Primogenit⁹ ruben. ex occasiōe eius enūerāt post eū oēs filij lye naturales et adoptiui añ alios filios z patet lra exceptis paucis vocabulis.
n Samuel. Nūeri. xxvj. vocat Namuel. o Saber bic in galip. nō nominatur: q̄ nulla p̄genies p̄cessit d eo p Onan. p̄ quez scribi in fine Job. primo galip. vij. ca. vocat Jasub.
q Hi filij lye ꝛc. hoc vt falsum: q̄ filij inde supra noiati nō fuerit ibi gentiū: vt p̄z. ſ. xxxvij. ca. Dicēdo q̄ d eo q̄ pater eorz fuit genitus in mesopotamia. ſ. iudas.
r Oēs aie filiorū et filiarz ei⁹. xxxij. i b tū nūero nō includit dina: vez si cōputēt mares.
s Filij gad. Hic enumerant filij zelphe q̄ erāt filij lye adoptiui. et p̄z lra.
t Filij rachel. b enumerant filij eius.
u Asbel. j. paral. vij. ca. vocat iadiel
x Gera. j. galip. viij. ca. vocat abara. y Naamā bic vocat nobaba ibidem z Jechri. bic vocat rapha ibidem.
a Jethros mophim duo noia sūt in aliquibus libris simil' iungūtur p vno: et male. z eodem mō defecit remigi⁹ lib. de interpretationibus ponēs ābo p vno noie. Remigius cū qui fecit illum librum videt partū defecit. ꝓpter quod beatus Hiero. frequenter euz redarguit in libro de hebraicis questionibus: et in alijs locis.
b Filij dan. bic enumerantur filij bale. c Asan. licz in sacra scriptura ponitur plurale p̄ singulari: sicut econuerso: vt habetur Exodi. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaz. d Salem. alis syllaz. bic vocatur selboam. j. galip. vij. ca. e Cunctaq; anime ꝛc. Circa istos numeros sequentes varij doctores varie dicunt z multipliciter. accipiā autē

scisse de hebraico: quia in plurib⁹ interpretationibus defecit

k

duos modos dicendi qui videnť mihi phabiliores.
e Lxvj. iste nūer⁹ ē psonaꝝ q̄ egresse sūt de iacob ⁊ cū ꝯ
ingresse sunt egyptū cū eo: vt p̄z i ſra. Et ab hoc numero
excludūť der ⁊ oran: q̄ nō ingrauerť egyptū: ꝯ mortui sē
i ēra chanaā: vt ꝓdictū ē in isto ca. ⁊ ō. xxxviij. ca. Sūt ex
cludūtur ioseph et
filij ei⁹ q̄ erāt i egy-
pto anteq̄ iacob e-
grederet ⁊ sic ō nu
mero. lxx. predicto
remanēt lxv. cū q̄-
bus si ponať dina:
q̄ fuit exclusa a nūe
ro. xxxij. puerorum
lve: vt. ꝯ dictū ē. et
q̄ ingressa ē cum ia
cob egyptū: sic bē-
mus. lxvj. psonas
ꝯ nūeratas cū q̄b⁹
si addanť ioseph ⁊
duo filij eius. ⁊ Jo
chabeth filia leui q̄
ēcepta erat añ in-
gressū iacob in egy
ptū. nōdū ēt nata:
vt dicunt hebrei. ⁊
sic intrauit in egy-
ptū: lz i vtero mris
⁊ sic bēm⁹ vltimus
numer⁹ cū vi. Oēs
aie domus iacob q̄
ingresse sē egyptus
fuerť. lxx⁹ ꝯ q̄ scri-
ptura nō exprimit
q̄ cui aliquā filias
būerit q̄vocata sit
iochabeth. q̄a illa
ꝯ q̄ fit mētō i exo. ñ
fuit eius filia vt ibi
dicetur. ideo pōt ꝯ
dimitti ⁊ loco eius
poni ipe iacob qui
cū ple sua ingressus ē. ⁊ sic sunt septuaginta. vñ ⁊ in hoc
numero vltimo nō dī. Oēs aie que egresse sūt de femo
re iacob. q̄ ipse nō fuit egressus a sciṗo: ꝯ dī. Oēs aie do-
mus iacob q̄ ingresse sūt egyptū fuere. lxx. Et hic mod⁹
dicēdi vī conuenientior. tū ingressus ipsi⁹ ioseph fuit añ in
gressū pīs. ⁊ silr ingressus filior ioseph: q̄ dicunť hic in
gressi rōne pīs sui. ⁊ sic in eo quodāmod⁹ ingressi sunt.
vñ ⁊ de personis hic volūtio notatis nō dī. Que ingresse sūt
cū iacob in egyptū: ꝯ que ingresse sūt absolute. Trāslatō
⁊o. lxx. hic b⁊. lxxv. Sz ꝺm Hiero. hic cū ꝓdicet nūeraue
runt. v. filios filior Joseph: q̄ tū nōdū erat nati. ⁊ hoc fa
etū ē per anticipatoem ꝓpter honorē ioseph: ꝓpter quez
alij fuerunt recepti honorifice in egypto. ⁊ hāc trāslatō-
nē secutus ē Lucas Actē. vij. Or aūt alij dicunt nullam
mulierē hic cōputari p⁊ falsus. q̄ sara ꝓputať inē filios
zelphe: alit nō eēnt. xvj. ꝯ. xv. tm̄. qđ ē ꝺ ter: ū vbi dī. Se
cū alias ⁊c. Cōsiderādū etiaz q̄ cū dī hic. Oie egresse de
semore iacob. nō ē p hoc intelligendus q̄ alia intellectiua
sit ꝓ gñatōz: ꝯ accipiť hic alia ꝓ boietio mō quo totū de-
notatur a ꝑte ꝑncipalioꝝ. licz autē bō gñetur alia tū intel
lectiua nō gñatur. ꝯ creādo infundiť. f Misit autez
iacob iudaz. hic describiť ipius ioseph occursus. ⁊ ꝺm q̄
mādauerat p̄z stetit in ēra iessen q̄usq̄ ioseph ei ibidē oc
curreret significans ei suū aduētū. ⁊ hoc est qđ dī. f
Misit autez iacob ⁊c. q̄ Judas inē alios filios q̄ erant
cū iacob erat honorabilior ⁊ rōnabilior. g Ascendit
obuiā. tū vt debitā reuerētiā p̄z exhiberet. tū vt piem et
vocauerit vos. s. rex. Et dixerit: quod ē opus vīm. rūdebi
tis. Viri pastores sumus ⁊c. Cuius causa subditur cum
dicitur. i Hec autem ⁊c. que fertilis est ⁊ apta anima
libus alendis. k Quia detestantur ⁊c. ⁊ sic volunt
q̄ habitent seorsum ab eis. Causa autē quare detestā-
tur est. quia percutiunt animalia aliqua que tanq̄ dij
ab egyptijs colūtur.

Ca. xlvij.

Ingressus ꝯ ioseph. Postq̄ moyses descripsit
descensuz in egy
ptū: hic ꝓñē de-
scribit ipsi⁹ mo-
rā ⁊ statum ibi-
dem. Et primo
q̄tū ad eius in-
habitationē. se-
cūdo q̄tū ad fi-
nē ⁊ ꝓsummati
onez: ibi. Facti
q̄ sunt omes di
es. Adhuc de-
scribiť ipsius ia
cob receptō ḡti
osa. scdo ei⁹ su-
stentatio largа
ibi. Joseph ⁊o.
Adhuc ꝑmo de
scribiť ipsius re
ceptio benigna
in prole sua. se-
cundo ut ꝓsona
ꝓpria: ibi. Post
hoc introducit.
Circa ꝑmū dī
b Pater meus
⁊ fratres ⁊c.
Hec nunciauit
ioseph pharaoni anteq̄ adu
ceret fratres su
os ad pātiā ipi
us. ad ꝓbandū
si affectio bona
regis erga eos
pseueraret sicut
a principio.

e Et ecce psistunt i terra iessen. hoc addidit ioseph.
quia desiderabat q̄ illa terra eis assignaretur: vt patz
in p̄cedenti ca. ⁊ ideo hoc dixit: ac si ei insinuaret. ex q̄
vroꝛes ⁊ familie ⁊ oia bona eoz mobilia sūt ibi bonū
esset q̄ remanerent illic: q̄ labor esset eos trāsferre ali
bi. d Extremos quoq̄ fratꝛ suorum. Extremitas
alicuius rei accipitur dupliciter. s. a parte superiori. ⁊
a ꝑte inferiori. ⁊ ꝺm hoc ista lr̄a dupliciter exponitur.
Uno modo sic. Extremos fratrum. i. minores ⁊ debi-
liores. et hanc expositiōem sequūtur iudei dicētes: q̄
hoc fecit Joseph ne si rex vidisset maiores ⁊ fortiores
posuisset eos cum viris bellatoꝛibus. Alio modo sic.
Extremos fratrum. i. maiores ⁊ valētiores: vt ex hoc
rex et ꝓsiliarij sui magis haberent acceptū dominiuz
Joseph: videtes cognationē eius esse grōsaz. et istud
magis ꝯcordat ꝓdictis ca. ꝑcedenti. c Ad peregri
nandum ⁊c. i. ad morandum ad tempus. cuius causa
subditur. f Quoniam non est herba gregibus ⁊c.
ꝯ si nō erat i terra chanaā herba: quomodo erat i egy
pto vbi erat tanta sterilitas sicut alibi. Et dicunt alij
hic: q̄ ꝑ siccitatis ex qua causabať illa sterilitas sūt
bona pascua i egypto. quia magna inundatio nili et
aqua remanēte super terrā plus impedit nascentiuz
herbarū q̄ siccitas. Vel aliter potest dici q̄ terra iez-
sen quam petebat erat sic disposita: q̄ non erat tanta
siccitas: quin esset sufficienter pascualis. et quo habe
bant colorem petendi eam. quia bona eorum consiste
bant principaliter in animalibus.
g Terra egypti in cōspectu tuo est. ac si diceret. vbi
cunq̄ placuerit tibi fac eos habitare.
b Post hec. Hic describitur receptō iacob in ꝓsona

Egyptij pastores animalium detestant q̄ ⁊c.

ppria: quia postq̃ Joseph ereptus fuerat q̃ rex frēs suos gratiose receperat: certificatus est de bona receptione patris sui: ideo sequitur. i Et statuit eū coram eo tū vt patrē suum honoraret de accessu ad p̃tiaz regū vt pater suus gratias redderet ipi regi de bonis ab eo receptis pro se et familia sua k Qui benedicens illi .s. regi: quem Jacob salutauit: z cui impraecat⁹ fuit bona. et istud vocatur hic benedicere.

l Dies pegrinationis vite mee q̃ pmo peregrinatus fuerat in mesopotamia: apud Labā: vt supra dictū est. Itez pegrinat⁹ erat i terra egypti. in terra etiā chanaan habitauerat vt peregrinus, p maiori pte q̃ nō erat assecut⁹ dñium in illa nisi i parua portōne. Aliter exponit. q̃ tota vita humana i psenti vita nō ē nisi quedā peregrinatō respectu celestis patrie: sm q̃ dicit aplūs Hebr. xiii. Non habemus hic manētem ciuitatez: s futuram inquirimus.

m Sunt parui z mali. Dicūtur aūt pui eius dies respective vñ dicit. n Et nō puenerūt ꝛc. q̃ abrahamauus suus vixit clxxv. annis. vt habet supra .xxv. ca. et Isaac pater suus. clxx. annis vt habetur supra. xxv. ca. z alū patres ei⁹ priores adhuc diutius vixerunt: vt habetur. s. xj. ca. Dicunt autem dies eius mali: pter malū penalitatis quod sustinuit in vita sua. primo ex persecutione frīs sui esau secūdo ex lōga seruitute apud Labā. tercio ex violatione Dyne filie sue. quarto ex transgressione Ruben primogeniti sui: qui sedauit stratuz eius. quinto ex venditione Joseph: de q̃ fuit inconsolabiliter afflictus. sexto ex sterilitate terre chanaā: vt patet ex p̃dictis. o Joseph vo. Hic describitur ipius Jacob sustentatio p ipsum Joseph: vbi primo describit̃ puidentia ipsius ioseph respectu patris. z secūdo respectu regis: ibi. E q̃ bus. Circa primū vī. p Dedit possessionē in egypto. puidēs patri z fratribus de loco habitationis. q In optio ēre loco rameses. ē aūt rameses i terrore iessen q̃d supra petiuerat. r Et alebat eos. p uidēs eis de victu. s Eq̃bus. Hic ostēditur prouidentia ioseph respectu regis augendo sibi fideliter thesaur. z secūdo clēmēter se habēs erga ipsum: ibi. Dixit ergo ioseph. Circa p̃mū vī sic. s E q̃bus. i. egypto z chanaan: et alijs terris circūadiacētibus. t Omnē pecuniā pgregauit. nō per exactōes s̄ p vendit̃oz bladi iustā. q̃ tantū valet res q̃ntū pōt vendi. z ideo illud q̃d ioseph emerat p paruo p̃cio tpe fertilitatis: poterat reuendere eisdē psonis. z multo fortius alijs pro maiori precio. maxime q̃ nullū ppulerat ad vendendū sibi bladū nomine regis. v Adducite pecora vestra. licet em̄ essent in fame positi. nō tamē tenebat̃ rex eis dare bladū z gratis q̃ diu haberēt bona vnde possent emere. x Venerūt q̃ ano secūdo. dicūt hebrei q̃ iste fuit secundus annus famis. z q̃ in aduentu iacob qui venit in principio tercij anni famis: statim Nil⁹ irrigauit terrā egypti, pter merita eius z facta est fertilitas: que subtracta fuerat p sic citatē: vt predictū est sm vnaz opinionem. Sed hoc videtur ptra textum primo q̃ ioseph p spīm ꝓphetie p̃dixerat famem durare per septē annos. secūdo q̃ finito decursu sequeret̃ q̃ ioseph sustentasset egyptios primo anno famis p pecoribus. z p ꝓxīs durāte adhuc fertilitate sustentasset eos p pecunijs q̃d videtur manifeste falsum. quia tunc emebat Joseph bladum ab egyptijs. et non econuerso. Et ideo dicendū est. q̃ secundus annus hic intelligitur ab illo tempore quo defecit eis pecunia ad emendū. et ille fuit circa finē sterilitatis terre. maxime quia ioseph p̃dixerat publice: ita q̃ erat notum per totam terrā egypti de septē annis famis future post fertilitatem. z ideo verisimile est q̃ multi de terra egypti reseruauerunt sibi bladum vnde poterant sustentari per aliquod tempus: ita q̃ nō fuerūt compulsi vendere pro blado pecora sua et possessiones suas ita cito. sed magis in vltimis annis famis: sequit̃. y Subiecitq̃ eaz pharaoni ꝛc. In breo dī sic. Et fuit terra ipius pharaonis. z populū transtulit ad ciuitates de fine terre egypti vsq̃ ad finem eius. Dicunt enim hebrei: q̃ ad ostendendū q̃ terra erat ipius regis immediate. Joseph fecit transferre populū de vna parte terre egypti ad aliam z econuerso: vt per talē translationez quilibet ostenderet z proficeretur q̃ nihil iuris haberet in hereditate sua pstina. Causa autē huius diuersitatis inter translationē nostrāz z literā hebraicā

fame in terra chanaā. petim⁹ q̃z vt eē nos iubeas ꝑuos tuos in tra iessen. Dixit itaq̃ rex ad ioseph. P̄ tuus et fratres tui venerunt ad te. Terra egypti in ꝑspectu tuo est. in optio loco fac eos habitare: z trade eis tra iessē. Nō si nosti in eis esse viros idustrios: ꝑstitue illos magistros pecoꝝ meoꝝ. b Post hec introduxit p̃rem suum ad regē z statuit eū coram eo k Qui bñdicēs illi z interrogat⁹ ab eo. quot sūt dies annoꝝ vite tue: Rñdit. l Dies pegrinatiōis vite mee cētū xxx. annoꝝ m sunt pui z mali n z nō puenerūt vsq̃ ad dies patꝝ meoꝝ. quibꝫ pegrinati sunt. Et bñdicto rege egressus ē foras o Joseph vo patri z frībꝫ suis p dedit possessionez in egypto q in optio terre loco rameses vt precepat pharao r z alebat eos omnēq̃ mmū p̃ris sui. prebens cibaria singul. In toto em̄ orbe panis deerat. et oppresserat fames terram maxime egipti z chanaan. t Eq̃bus oem pecuniā cōgregauit p venditione frumenti: z intulit eam i erariuz regis. u Cūq̃ defecissz emptoribus p̃cij: venit cūcta egipt⁹ ad ioseph dicēs. Da nobis panes. Quare morimur coram te deficiēte pecunia. x Cui b⁹ ille rñdit. Adducite pecora vra: et dabo vob p eis cibos si precij non habetz. Que cū adduxissent dedit eis alimenta p eqs z ouibꝫ z bobꝫ z asinis. sustentauit q̃z eos illo anno p̃ mutationē pecoꝝ y Venerunt quoq̃ anno secūdo z dixerūt ei Nō celamus dño nostro q̃ deficiēte pecunia pecora sit̃ defecerīt nec clā te ē q̃ absq̃ corporibus et tra nihil habeam⁹. Cur ergo morimur te vidente. Et nos et terra nostra tui erim⁹. Eme nos in seruitutem regiam: et prebe semina: ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem. Emit igitur Joseph omnez terram egipti vendentibꝫ singulis possessiones suas pre magnitudine famis y Subiecitq̃ eā pharaoni z cunctos pp̃los eius a nouissimis terminis egipti vsq̃ ad extrēos fines

in hoc loco potuit ee et hoc: q̄ ille dnē dictões hebraice
scz vaiaenir z vaiaenid: quarum pma significat. z fecit
transire. z scda significat. z subiecit seruituti. nō differūt
in hebreo nisi in vltima litera que in prima dictiōe est lra
rbes. i scda lra valet. Iste aūt due lre hebraice: lz i sono
habeāt magnā di-
uersitatem: tn in fi-
gura bñt ꝓuenien-
tiaz. z ideo ꝓter si
militudinem hanc
trāslator noster ac-
cepit vltimā dictō
nē ꝑ pma vel econ-
uerso. Scriptores
hebreoz q̄ fuerunt
post tps translato
ris scripserūt pmā
ꝑ secunda tn vtra
q̄ litera vadit ad
eandem intētionē
hebraica tn magl
exprimit: vt patet
ex p̄dictis.

z Preter terram
sacerdotum. eranc
i reputari ad cul-
tum deorum illius
popli: z etiā ad stu
dium scientiaz spe
culatiuaruz: ꝑm q̄
dicit pbs .i. meta.
q̄ gens sacerdotuz
egypti ibi pmo stu
dere cōcessa est. Et
Iosephus in li. an
tiquitatū dicit. q̄
abrahā q̄n descen-
dit in egyptum: vt
habitum est supra
xij. ca. docuit sacer-
dotes egypti astro-
nomiā. z extunc in talibus sciēt̄s studere ceperūt. et iō
a rege habebāt victum. vñ subdit. a Et statuta ciba
ria ꝛc. Et ex hoc loco hr̄ q̄ illis q̄ sunt reputati diuio cul
tui et studio: debet de victu ab his q̄ habent curā regen-
te cōiratis puideri. b Dixit ḡ ioseph. Hic ꝓsequen-
ter ondit̄ clementia ioseph erga populū i hoc q̄ terrā
egypti quā iusto titulo ꝑ rege acquisierat reddidit bis q̄
vendiderāt ꝑ q̄nta parte fructuū. Ex quo pz q̄ fecit eis
magnā gr̄az. qz alibi vbi terra nō est notabiliter fertilis
bñ traditur colenda z seminanda pro media parte fru-
ctuum. terra autem egypti nō solum est bene fertilis: vt
referunt illi qui eā viderunt. sed etiā cum paruo labore
ꝓter irrigationem nili qui fecundat terram illā. Et pa-
tet litera ex dictis. c Habitauit ergo. Hic describitur
status Iacob in egypto q̄tum ad finē. scdo consumma-
tionē. z primo describitur sue sepulture ordinatio. z di-
cte ordinatiōis executio: ca. l. Adduc ꝑmo describitur di
cta ordinatio. scdo subditur filioz bñdictio. xlviij. c. In
ij bonis spūalibus z tpalibus: z ple filiozum suoz. c
Cūq̄ appropinquare ꝛc. ex quo patet q̄ habuit spm̄ ꝓ
phetie. f Vocauit filiū suū Ioseph. q̄ nuncium. qz di
nū tuā sub femore meo. s. ad iurandū ꝑ rpm nascitur de
pulcro maiorum. s. in terra promissionis i qua erāt sepulti
Abrahā z ysaac. z nō solū ꝓter illos desiderabat ibi se-
peliri. g principaliter ꝓter redemptōz generis humani
ibi fiendā ꝑ rpm q̄ i illa terra natus est: z quersatus est:
mortu? z sepult?. z ibidē resurrexit. z inde ad celū ascen-
dit. de q̄bus iacob habuit fidē z noticiā: z forsitā videbat
ī spū. q̄ cū rpo resurgēte resurgerēt: multi sci iā defuncti
eius ꝑ terrā sacerdotuz
q̄ a rege tradita fuerat eis:
a quib̄ z statuta cibaria ex
horreis public pbebant: z
idcirco nō st̄ ꝓpulsi vēdere
possessiones suas. b Dixit er
go ioseph ad pp̄los. Ēn vt
cernitis z vos z terrā vrāz
pharao possidet. Accipite
semina z serite agros vt fru
ges habere possitis. Quitā
ptē regi debitis. q̄tuor reli
q̄s ꝓmitto vobis in sementē: z in cibū familijs z libe-
ris vr̄is. Qui respōderunt
Salus nr̄a in manu tua ē.
Respiciat nos tn̄ dn̄s no-
ster z leti seruiem? regi. Ex
eo tpe vsq̄ in p̄ntē diē i vni
uersa terra egypti regibus
q̄nta ps soluit. z factū ē q̄i
in legē: absq̄ terra sacerdo
tali: que libera ab hac ꝓdi-
tione fuit c Habitauit ergo
israēl in egypto. i. i tra ioseph:
z possedit eam d auctusq̄ ē
z inmultiplicat? nimis: z vixit
in ea xvij annis. Fac̄
q̄z st̄ oēs dies vite illi? cetū
q̄dragintaseptē annoz. e Cū
q̄z appropinq̄re cernēt diē
mortis eius f vocauit filiuz
suū ioseph: z dixit ad eum.
Si inueni gr̄am i cōspectu
tuo. g pone manū tuā sub fe
more meo z facies mihi mi
sericordiā z veritatē: vt nō
sepelias me in egypto ꝛ̄ re
mittā cum p̄ribus meis: z au
feras me de terra hac: h con
dasq̄ in sepulcro maiorum
meoz. Cui rndit Ioseph.
Ego faciā q̄ iussisti. Et il
le. Iura ḡ inq̄t mihi. i Quo
iurante i adorauit israēl dn̄m
k cōuersus ad lectuli caput
vt bi Mat. xxvij. ca. z sparabat cū eo resurgē. i Ado
rauit israēl deū. ꝑ bñficio sibi ꝓcesso. k Conuersus ad
lectuli caput. Caput em̄ lectuli erat ꝓpe pedes. Ad
nis. z ad illā ptē adorabāt iudei deuoti: q̄n erat extra
terrā illā. sicut hr̄. iij. Reg. viij. ca. z Marc. vj. ca.

In ca. xlvij. vbi dr̄ in postil-
la. Omnem pe-
cuniam congre-
gauit tē.

Additio.

Quia in
emptio
ne z vē
ditione equalitas iusticie obꝛ
uanda est: vt in scda scde. q. lxxv.
art. j. i corp.
q. Idcirco non
videt dicendū.
q̄ tantuz valet
res quantū pos
set vendi. potest
em̄ q̄nq̄z res ven
di in multo ma-
iori precio q̄ va
leat ꝑm verū su-
um valorem. et
hoc ꝓpter magnā
indigentiā emen
tis quā habz de
illa re. et in tali
casu non est esti
mandus valor
rei ꝑm quantita-
tez qua ipsa res
potest vendi. qz
sic si ꝙs rem suā
supuendit i no-
tabili quantita-
te: vltra iustum precium ꝓpter magnā necessitatē emen
tis: tūc venditor videtur quasi vendere quod nō est su
um. qz id quod accrescat super iustū precium nō ē ex cō-
di tiōe rei venditе. ꝑ ex conditōe ementis: vt in p̄dicta
qōne. Ad excusationē autem ioseph qui vēdidit bla-
da ꝑ maiori pcio q̄z emerat sufficit diuersitas tēporis
que sicut z diuersitas loci magnā faciunt dr̄iā in ve-
ro valore rei: vt in predicta questione.

Replica correctorij contra Burgen.

In ca. xlvij. vbi postillator dicit de contractib⁹
Ioseph quō fuerunt iusti: instat Bur. auctori
te sancti Thome scda scde. q. lxxvij. artic. j. in
corpore. q. z responsione etiam ad vltimuz argu. asse-
rens q̄ in cōmutationibus equalitas iusticie seruan-
da sit. Sed ego cum postillatore verius puto: q̄ in cō
mutatiua iusticia equalitas ꝑm naturam seruari non
possit. quicq̄d dicat scūs Thō. ꝑ Bur. allegat?. qz to-
tū aurz mūdi ꝑm naturā nō valet vnū equū: cū tri or-
dine ad humanos vsus modicum aurū valet magnū
equū. Equalitas igit̄ in cōmutatiua iusticia que est i
cōtractibus nō seruat: sed per rōem iusticie mēsurat̄
vt dicit sanctus Diony. de diui. no. ca. viij. Rō autē iu
sticie mēsurātis hāc equalitatē. z terminātis equalita-
tē describit a btō Aug. in li. lxxxiij. qōnuz. q. xliij. di
cēte. Iusticia est habitus animi ꝓmuni vtilitati seruā
ta: suā cuiq̄ tribuens dignitatē. Nūc autē tempe fer-
tilitatis modicum aurum valet multum bladuz. ideo
ꝑm mensurā iusticie tempore sterilitatis modicū bla-
dum valet multuz aurum. ideo videtur dicendum. q̄
tantū valet res ꝑm illam equalitatis mensuraz quan
tū vēdi potest: seruata vtilitate nō ꝓpria: malicie cessā
tibus dolo. metu z violētis ꝓpulsionuz: sic et in his fac

Joſeph put poſtillator dicit. Fateor quidē q̄ reſpiciens ad ſolā neceſſitatē emēt: ⁊ ſic carnus vendens. q̄a nō reſpicit ad omne conferēs. ſ̄ priuatū iuſticie cultor nō ē. ſed hoc nō eſt in facto ioſeph. nec apparet ex dictis poſtillatoris.

Ca. xlviij.

Ds itaq; tranſactis: [b] nūciatū ē ioſeph q̄ eḡtarz p̄ ſuū. Qui aſſūpt⁊ duob⁹ filijs manaſſe ⁊ ephraī ire p̄rerit. Dictūq; ē ſeni. Ecce filius tuus Joſeph venit ad te. [c] Qui p̄fortat⁹ ſedit ī lectulo. Et ingreſſo ad ſe ioſeph ait. [d] Deus omipotēs apparuit mihi ī luza: q̄ ē ī tra chanaan benedixitq; mihi: ⁊ ait. Ego te augebo ⁊ multiplicabo: ⁊ faciā te ī turbas populorū. [f] Daboq; tibi terrā hāc: ⁊ ſemī tuo p⁹ te ī poſſeſſiōez ſēpiternā. [g] Duo g̃ filij tui q̄ nati ſūt tibi in tra egypti. añq̄ huc venirem ad te [h] mei erūt ephraim ⁊ manaſſes: [i] ſicut ruben et ſymeon reputabunt mihi. [k] Reliqs aūt quos genueris poſt eos tui erūt ⁊ noīe fratz ſuorū vocabūt ī poſſeſſiōibz ſuis. [m] mihi em̃ q̄n veniebam de meſopotamia: [n] mortua eſt rachel ī tra chanaā in ipſo itinē. [o] Eratq; vernū tēp⁹. [p] Et ingrediebar ephratā ⁊ ſepeliui eā iuxta viā ephrare q̄ alio noie appellat bethleē. [q] Videns aūt filios ei⁹ dixit ad eum. [r] Qui ſūt iſti. Rñdit. Filij mei ſūt quos donauit mihi dominus in hoc loco. [s] Adduc īquit eos ad me: vt benedicaz illis. Oculi enim iſrahel caligabant pre nimia ſenectute: et clare videre non poterat. [t] Applicitoſq; ad ſe oſculat⁹ et circumplexus eos: dixit ad filium ſuum. Non ſum fraudatus aſpectu tuo: inſuper oſtēdit mihi deus ſemen tuum. Cunq; tuliſſet eos Joſeph de gremio patris: [v] adorauit pnus in terram: [x] ⁊ poſuit ephraim ad dexterā ſuā .i. ad ſiniſtram iſrl. manaſſen vo in ſiniſtra ſua ad dexterā .ſ. patris: applicuitq; ambos ad eum. Qui extēdēs manū dexterā poſuit ſup caput ephraī iuniorꝭ frīs: ſiniſtrā āt ſup caput manaſſe q̄ maior natu erat. [y] Benedixitq; ioſeph. [z] et dixit. Deus in cuius conſpectu ambulauerūt patres mei abraā et ysaac. Deus qui pauit me a p̄ncipio vite mee vſq; in p̄ſentē diē. Angelus qui eripuit me de cūctis malis. benedicat pueris iſtis. [a] et vocet ſuper eos nomē meū et nomina patrum meorum abraā et ysaac. crescantq; in multitudinē ſuper terrā. [b] Videns aūt ioſeph q̄ poſuiſſet pater ſuus manū dexterā ſuper caput ephraī. grauiter accepit. et apprehendens manū patris ſui. voluit transferre de capite ephraī ad caput manaſſe. [c] dixitq; ei. Non ita debet fieri pater mi. iſte eſt primogenitus. pone dexterā tuā ſuper caput eius. [d] Renuit ille et ait. Scio fili mi ſcio. et iſte erit in populos. et multiplicabitur. ſed frater ei⁹ iunior maior illo erit. et ſemen eius erit in gentes. [e] Benedixitq; eis in illa die dicens. In te benedicet iſrahel et dicet. Sic det tibi deus ſicut ephraī et ſicut manaſſe. [f] Conſtituitq; ephraim ante manaſſe. [g] Dixitq; ad ioſeph. Ecce ego moriar. et erit deus vobiſcum. et reducet vos ad terram patrum veſtrorum. [h] Dabo tibi terram hanc. hoc dixit iacob vt oñderet q̄ poterat dare etē in terra illa p̄miſſionis filijs ioſeph ſicut ⁊ p̄prijs filijs. ideo ſubdit. [i] Duo g̃ filij tui. ſ. manaſſes ⁊ ephraim. [k] Mei erunt per adoptōz. [l] Sicut ruben ⁊ ſymeō reputabunt mihi. ſ. q̄libet eoz ita accipiet portiōez ſuam ī terra. p̄miſſiōis q̄n diuidetur ſicut filij mei naturales ⁊ ponit exemplū de ruben ⁊ ſymeō plus q̄z de alijs. q̄ erāt p̄mogeniti. ⁊ iō eōs parauit filios ioſeph ipſis. p̄r ꝓnis ⁊ alijs minoribꝰ. [k] Reliqs aūt q̄s genueris ⁊c. i. nō adopto eos tali mō. [l] Et noie frm ſuoz ⁊c. i. ab eis nō denoiabit̄ aliq̄ trib⁹ ſ̄ noiabunt̄ ſ̄ tribubus manaſſe ⁊ ephraim: ⁊ cū eis accipient hereditatē. [m] Mihi em̃. Hic ſubdit ipius iacob excuſatō. ppē erat em̃ per aliq̄ ſigna: q̄ ioſeph mirabat̄ de hoc q̄ iacob cū tātis ſūptib⁹ volebat portari corpus ſuū ad ſepulturam duplicem in hebron. ⁊ maxime quia rachel mater ſua que fuerat vxor iacob p̄dilecta nō erat ibi ſepulta. ⁊ ideo Jacob volens ſuper hoc pacificare ioſeph: dixit. [n] Mortua eſt Rachel ⁊c. q. d. neceſſitas me cōpulit ipſam ſepelire extra ſpeluncam duplicem. q̄a erā in itinere cū magna familia quā nō poterā deſerē. ⁊ adhuc minus diſtabā a loco ſepulture p̄di cte. [o] Eratq; vernū tempus. in quo pecora habent fetus in vtero: p̄pter quod nō poteraz iter accelerare ne morerētur. [p] Et ſepeliui ibi eā iuxta viam. vbi tranſeunt homines cōmuniter. et edificaui ſepulcrum. ita q̄ tranſeuntes poterant videre ſepulturam eius: ⁊ memoriam eius ad alios deferre. ac ſi diceret ipſi Joſeph. debes me excuſatum habere de hoc q̄ non portaui eam ad ſepulcrum maioraz q̄a habui legitimū impedimentū. ſed nihilominus ꝓſtruxi ei nobile ſepulcruz. Sic exponūt doctores noſtri. hebrei autez aliter exponunt licet ad eūdem finem: videlicet ad excuſationē Jacob d̄ hoc q̄ rachel erat ſepulta ī Hebron. ⁊ p̄m eos Jacob ſe nō excuſat p̄pter difficultatem portādi corpus Rachel ad locum p̄dictū. immo p̄mo exducit iſtā cām dicens. [o] Mortua ē Rachel in terra chanaan. in qua terra eſt ebron. ⁊ ideo lōgitudo itineriꝭ nō me impediuit. ⁊ maxime. q̄ ſm deſcriptionem terre ſancte hebrō non diſtat a bethleē: iuxta quā ſepulta eſt Rachel miſi per ſex leucas vel circiter.

[p] Eratq; vernuz tempus. quod eſt aptuz ad itinerandū. ⁊ ideo malicia temporis ſimiliter me nō impediuit. Quid igitur. voluntas dei et eius ordinatio. Dicunt hebrei: q̄ Jacob ſciuit ex diuina reuelatiōe q̄ tempore nabuchodonoſoz deſtruenda erat hieruſalem: vt habet̄ iiij. Reg. xxv. ca. ⁊ q̄ Nabuzardan duceret populū eius captiuū in babylonem. ⁊ q̄ tranſirent iuxta ſepulcruz Rachel quod eſt ſuper viaz illam. ⁊ tunc in tranſitu illorum ipſa Rachel de ſepulcro miraculoſe clamaret ad deū que rens miſericordiam eius ſuper populum captiuatuz: vt ſcribitur Hieremie. xxxj. Vox in excelſis audita ē. lamētationis ⁊ fletus ⁊ luctus Rachelis plorantis filios ſuos. ideo ſubditur. [p] Et ſepeliui eam iuxta viam. ſm diuinā ordinationē predictā. [q] Videns autem. Hic ſubditur ipſius Joſeph bñdictio ſpecialis in filijs ſuis. [r] Qui ſunt iſti. Hoc queſiuit Jacob. quia caligauerāt oculi eius. ⁊ poſtea ſubditur. ⁊ iō licet videret eos aſtantes obſcure. nō tamē clare ⁊ diſtincte. [s] Adduc īquit eos ad me. quia ante benedictionem volebat eos amplexari ⁊ deoſculari. ⁊ ſubditur. [t] Applicitoſq; ad ſe deoſculatus ⁊c. Et cum tuliſſet eos Joſeph de gremio p̄tis ſui. vbi amplexatus ⁊ deoſculatus fuerat eos. [v] Adorauit pronus in terraz: diſponens ſe ad benedictionem. [x] Et poſuit Ephraim ⁊c. vultus enim puerorum ⁊ ipſius Joſeph erant contra vultum ipſius Jacob. ⁊ ideo ille qui erat ad ſiniſtrū Joſeph erat ad dexte-

ram ipsius iacob: sic em̃ posuerat eos Joseph: volẽs q̃ manasses q̃ erat primogenitus esset sb manu dexterа ia-cob: tanq̃ principalis i illa bñdictõe. s̃ pr̃ fecit ptrarium ex cã que exprimitur infra. y Benedixitq̃ ioseph filio suo. qz ppter eũ benedicebat pueris eius. sequitur.

3 Et invocet super eos nomẽ meũ qz vocati sunt filij adoptiui iacob. et facti sũt capita duoz ẽbnuz sicut alij filij iacob. sequitur a Nõ ita puenit pater. hoc dixit ioseph qz eueñt puerоz non erat reuelat sibi: sicut z pr̃i. licet em̃ ioseph haberet spm̃ ꝓphetie: vt habitũ est supra xl. ca. z. xlj. tñ bene reuelat aliquando aliq̃d vni ꝓphete: quod celatur alteri sicut patet in multis locis ve. et noui testa. b Scio fili mi scio. s. q̃ est pmogenitus.

c Sed et frater eius iunioz. alis minor maioz erit illo. in numerositate et dignitate. quia Jo sue qui fuit dux populi post Moysen et fecit tot mirabilia. z Hieroboaz q̃ fuit primus rex isrl̃ postq̃ diuisum fuit regnum isrl̃ a regno juda fuerũt de tribu ephraim.

d Constituitq̃ ephraim ante manassen. in oblatõe primitiaz. z in situatione tabernaculoz: z motõe eoz. z dignitatib⁹ alijs. e Et ait. Hic describit pmiatõ ioseph spãlis cũ dr. f Do tibi partẽ vnã ꝛc. Sic si diceret. tu me z frẽs tuos tpe famis satiasti. z me deferendum ad sepulcz patz meoz. pmisisti. z ideo terrã sychem speciali munere do tibi. t Quam tuli de manu amorrei. i. ipi⁹ emoz q̃ fuit de genere amorreoz. b In gladio. z arcu meo. i. iure belli. Dicũt hebrei q̃ depopulata vbe sychẽ p filios iacob: ipsi qui erãt in circuitu congregauerũt se vt irruerent sup Jacob z filios eius. sed ipse armauit se z familiã suam ad resistendũz eis confidens de diuino adiutorio: sicut sibi pmissum fuerat a dño. vñ z timoz dei. id est a deo immissus cecidit sup illos: z nõ sunt ausi inuadere eũ: vt habitũ est supra. xxxv. ca. z ideo locũ istuz obtinuit iure belli: tũ qz dñs dederat sibi illam terrã. tũ qz ꝓpe vicinatõem dine digni erãt eã pdere sychimite. z ideo qñ iacob fuit in possessione. vr q̃ licite potuit eã vt suam retinere. vnã etiã partẽ emerat. vt br̃. xxxiij. ca. sed de illa qz modica erat nõ facit hic mẽtionẽ. ex tunc aũt loc⁹ ille fuit ipsius iacob. ꝓpter qd̃ dictũ est. s̃. xxxvij. ca. q̃ filij iacob omñs pter ioseph z beniamyn pascebãt oues i sychimis. z q̃ iacob misit ipm̃ ioseph illuc ad sciendũ statũ eorum Et quo patet q̃ ibi morabant ad tempus. z ideo verisile e q̃ haberent ibi domos ad habitandũ: z caulas p pecoribus tanq̃ in loco quod erat patris ipsoz.

¶ In capi. xlviij. vbi dicitur in postilla. Eratq̃ vernum tempus.

¶ Additio.

¶ Hebreo aũt nõ habet hic aliq̃ dictõ significãs vnũ nec tps. s̃ ẽ ibi dictio significãs mẽsurã par-

uaz terre. z ẽ sensus. q̃ moritua esset rachel i itinere in loco a quo restabat modicũ spaciũ itinerisq̃ ad bth lee: s̃ tñ sepeliuit eã in via rõne q̃ declarat in postilla.

In eo. ca. xlviij. vbi dicitur i postilla. Dicunt em̃ hebrei ꝛc.

¶ Additio. ij.

Hec ergo litio hebreoz ẽ falsa: ñ em̃ hoc qõ legit hiere. xxxj. Qor in excelsis audita ẽ. referẽdũ est ad tps captiuitatis filiozuz isrl̃ tẽpe nabuchodonosor. sed potius ille clãor seu vulatus rachel referendus est ad occisionez innocentum factam per herodez: vt euangelista declarat Matb. ij. put in ca. allegato Hieremie dño concedente plene ostendet.

¶ Replica correctorij contra Burgẽ.

¶ In capitu. xlviij Burgẽ. dicat. in hebreo non hr̃ dictio significãs vetuz neq̃ temp⁹ ꝛc. ita et postillator in tractatu suo de differentia translationis nostre et hebraice veritatis ibi exponit vt hic Burgẽ. in ꝓposito autẽ se nostre translationi coaptat: vt satisfaciat vie veriq̃.

¶ Capm. xlix.

a Vocauit aũt iacob ꝛc. Hic pñter describit tene dictio filioz iacob generaliter. et pmo instruit eos de statu vite mortalis. secõdo eos erigit ad spem vite immortalis: ibi. Et benedixit eis. Circa primũ pmittit prefatio in qua reddit eos attentos dicẽs.

b Congregamini vt ꝛc. quilibet em̃ attentus ẽ ad audiendũ futura marie circa se z posteros suos. c In diebꝰ nouissimis. i. postq̃ filij vri reuersi fuerit ad terraz. pmissionis. dixit etiã. In nouissimis. qz aliqua dixit eis tunc de aduentu xpi cuius tpa dicunt nouissima: sm q̃ dicit Joh. j. canonica. q. ca. Nouissima hora ẽ. qz tpi ipsius xpi nõ est aliud tps successuz. sm q̃ dr Apoc. x. Jurauit q̃ viuentẽ in scla seculoz. qz tẽpus amplius nõ erit: sicut tẽpus noue legis successit tẽpi veteris. secundo reddit eos dociles dicens.

d Audite filij Jacob. qz filij debent esse subiecti discipline. Tercio reddit eos benuolos dicẽs. e Audite israbel patrem vestrũ. i. eũ q̃ tota mẽte desiderat bonum vestrum. f Ruben. Hic psequenter ponitur psecutio benedictiõis p singulos filios: incipiẽdo a filijs lye. et patent ptes sm numez filiozũ. et primo incipit a ruben q̃ erat primogenitus dicẽs. g Tu fortitudo mea. ac si dicat. qz tu es primogenitus. fortitudo mea: q̃tũ ad bonũ virtutis z gratie deberet redu cere in te. sed econtrario factum est. quia tu es.

b Principium doloris mei. q. d. Ex multos dolores et

qppe erit in pplos et multiplicabit c s̃ frat eius iunioz maioz erit illo: et semẽ illi⁹ crescet in gẽtes. Bñdixitq̃ eis in tẽpe illo dicẽs. Jn te benedicet isrl̃ atq̃ dicetur Faciat tibi de⁹ sicut ephraĩ z sicut manasse. d Cõstituit qz ephraim añ manassen z ait ad ioseph filiũ suũ. En ego morior z erit de⁹ vobiscum: reducetq̃ vos ad terrã pr̃m vioz e Do tibi pr̃em vnã extra frẽs tuos s quam tuli de manu amorrei b i gladio z arcu meo.

¶ xlix.

a Vocauit aũt iacob filios suos z ait eis b Cõgregamini vt annũcie q̃ ventura sunt vob c i diebꝰ nouissimis. Congregamini⁹ z audite filij iacob c audite isrl̃ patrẽ vestrũ. f Ruben primogenitus meus. s Tu fortitudo mea z b principiũ doloris mei

¶ Capm. l.

a Vocauit aũt iacob ꝛc. Hic pñter describit tene dictio filioz iacob generaliter. et pmo instruit eos de statu vite mortalis. secõdo eos erigit ad spem vite immortalis: ibi. Et benedixit eis. Circa primũ pmittit prefatio in qua reddit eos attentos dicẽs.

b Congregamini vt ꝛc. quilibet em̃ attentus ẽ ad audiendũ futura marie circa se z posteros suos. c In diebꝰ nouissimis. i. postq̃ filij vri reuersi fuerit ad terraz. pmissionis. dixit etiã. In nouissimis. qz aliqua dixit eis tunc de aduentu xpi cuius tpa dicunt nouissima: sm q̃ dicit Joh. j. canonica. q. ca. Nouissima hora ẽ. qz tpi ipsius xpi nõ est aliud tps successuz. sm q̃ dr Apoc. x. Jurauit q̃ viuentẽ in scla seculoz. qz tẽpus amplius nõ erit: sicut tẽpus noue legis successit tẽpi veteris. secundo reddit eos dociles dicens.

d Audite filij Jacob. qz filij debent esse subiecti discipline. Tercio reddit eos benuolos dicẽs. e Audite israbel patrem vestrũ. i. eũ q̃ tota mẽte desiderat bonum vestrum. f Ruben. Hic psequenter ponitur psecutio benedictiõis p singulos filios: incipiẽdo a filijs lye. et patent ptes sm numez filiozũ. et primo incipit a ruben q̃ erat primogenitus dicẽs. g Tu fortitudo mea. ac si dicat. qz tu es primogenitus. fortitudo mea: q̃tũ ad bonũ virtutis z gratie deberet reducere in te. sed econtrario factum est. quia tu es.

b Principium doloris mei. q. d. Ex multos dolores et

labores ſenſerim aliunde: tñ parui fuerint reſpectiue: t quaſi p nihilo eos reputaui in ꝓpatione ad illū dolorē quē ꝓcepi de enormitate ſceleris tui qđ exponit̄ poſtea. i Prior in donis. ſ. deberes eſſe rōne primogenit̄e: rōe cui⁹ debebat̄ tibi duplex portio i hereditate: ac bonis patris reſpectu fratrū tuoꝝ. Maior impio. qz debebatur tibi regnum mihi promiſſum: vt habitum eſt. ſ. xxv. ca. t ſacerdotium: qđ ante legem data⁊ erat primogenit̄e annexum: vt ſupra dictum eſt. xxvij. ca.

k Effuſus es ſicut aq̄. aq̄ em̄ de vaſe ꝓfectius effundit̄ q̄z alij liquores: qz de oleo effuſo remanet i vaſe pinguedo t humor: t de vino effuſo ſapor. ſed effuſa aqua d vaſe cito vas deſiccat̄. t nō remanet aliqđ aque veſtigiū. t p hoc dat intelligere q ruben p̄dicta bona totaliter p̄diderat. qz ꝑmogenitura q̄ſtū ad duplicē portionē trāſlata erat ad Joſeph. vt dictū eſt ſupra. c. p̄cedēti: t regia dignitas ad iudā l Nō creſcas. In bened. bř. nō excedes. ac ſi diceꝫ. ſufficiat tibi q tu ſis ſicut vnus de alijs fratribus minoribus abſq̄ dignitatib⁹ t ꝓuilegijs p̄dict̄. cui⁹ cā ſ̄bdit̄. cuꝫ dī. m Quia aſcēdiſti ad cubile p̄ris tui ⁊c. qđ fuit qñ dormiuit cū Bala vxore p̄ris: vt dictū ē ſupra xxxv. ca. Et bis q̄ dicunt hic vī eſſe falſū dictū hebreoꝝ q̄ dicit ſup locū p̄dictū: put fuit ibi allegatū q ruben nō ꝓcubuit cū bala. ſ ſolū amouit lectū ei⁹ d came ra lye mris ſue. qz hoc nō eſſet tanq̄ malū vt prima facie videt̄ q ꝓpter hoc debuiſſet ꝑuari tot bonis t dignitatibus p̄dict̄. n Symeō t leui frēs. lꝫ em̄ eēnt frēs ſp̄aliter. qz fuerūt ꝓiūcti mente t opere i ſequēti cōiter doctores nr̄i de interfectione ꝓpli ſychem i dolo cū ſychimite recepiſſent circūciſione in ſignū federis t amicicie cū Jacob t filijs eius. vt ſupra dictū ē. xxxiij. ca. p In ꝓſiliū eoꝝ. qđ tractauerūt occulte d p̄dicta occiſione. q Nō veniat aia mea. i. nō approbo ſ detestor. r Et in cetu eoꝝ. qz aggregauerūt ſibi aliud ꝓſortiū: vt ꝓficerēt ꝓſiliū ſuum. s Nō ſit gloria mea. i. de hoc nō glorior: ſ magis cōfundor. Sed ꝑ hoc videt̄ q Jacob dixit in fine p̄cedētis capitli gladio t arcu meo. Ad qđ dicendū. q Jacob hoc dicēdo nō gliabat̄ de occiſione ſychimitaꝝ ꝓ ſymeō t leui. ſ magis de ꝺ q bomies illi⁹ terre ꝓgregati adinuicē voluerūt irruere ſuper Jacob t filios ei⁹. t Jacob ꝓfidens de dei adiutorio quaſi ſe ad reſiſtēdū: t fruit de⁹ eius aduerſarios et reſuo occidert̄ viꝝ. i. viros ſychē. t exponit̄ ibi ſingl'are ꝓ pſali: ſicut Exo. viij. ca. Venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcaꝝ. v Et i voluntate ⁊c. qz libēter ſubuertiſſent muros ciuitat̄ ſychē: ſ nō poterāt. qz ad hoc reꝗrebat̄ tractus tpis. t maior multitudo plebis q̄z habuerūt. r Diuidā eos i Jacob ⁊c. hoc dēnūciat̄ futuꝝ in penā p̄dictoꝝ. vñ t tribus leui non accepit ptē in diuiſione terre ſicut alij fratres: ſ ſoluꝫ loca ad habitandū. t tribus ſymeō q̄tū ad vnā partē recepta eſt i ſorte iude. Hebrei autem aliter exponūt partem iſtam. ſed in hoc diuiduntur. quia aliq̄ exponunt totam literam precedentem de malicia Symeon t leui cōtra Joſeph. Dicunt em̄ q iſti duo primo machinati ſunt i mortē Joſeph. qđ ſic ꝺclarāt. qz ruben nō videbat̄ ad hoc machiat⁹ fuiſſe. qz nitebat̄ eū liberare de manibus aliorꝝ. t reddere patri ſuo. vt bř. xxxvij. ca. Similiter nec Judas. qz ne Joſeph moreretur in fouea: ſuaſit fratribus vt euꝫ venderent di. Caro em̄ nr̄a t frater noſter eſt. ſimiliter nec q̄tuor filij ancillaꝝ. ſ. Dan. Neptalim. Gad t aſer quia cum iſti deſpicerentur ab alijs t reputarēt̄ quaſi ſerui. Joſeph erat cum eis ad eorum conſolationeꝫ. ſm q dicit̄ ibidem. Et erat cū filijs bale t zelphe. Similiter nec yſachar t zabulon: q̄ erant filij lye ceteris iuniores. t ideo nō eſt verile ſimile q ipſi aſſūpſiſſent principaliter tale negociū. ſ fuerūt inducti ꝑ fratres ſuos vterios. ſ. Symeō t leui. qui erāt ſeniores eis. t ꝓſequenter alij fratres conſenſerunt Dis ſuppoſitis exponūt literā ſic. Symeō t leui fratres. i. in malo ꝓcordes p̄ ceteris. Hasa iniquitatis bellantia. qz fratrē innocentē occidere voluerūt. In conſiliū eoꝝ. qđ inter ſe tractauerāt primo occulte. Et in cetu illoꝝ qz alios ad hoc induxerūt t cōgregauerūt. Quia i furore ſuo occiderunt viꝝ. i. Joſeph q̄ licet eſſet iuuenis etate. erat tñ vir moribus t ſapia: occiderunt aūt eū quātuꝫ i ipſis fuit. Et in voluntate ſua ſubuerꝫ uerūt thaurum Hec eſt litera hebraica. t vocatur hic thaur⁹ ipſe ioſeph ſicut etiam de eo dicitur Deutro. xxxiij. capitulo. Quaſi primogeniti thauri pulcritudo eius. libenter em̄ neruos Joſeph precidiſſent. Maledictus furor eoꝝ quia pertinax. quia ad monitionē ruben noluerunt reſilire a mala voluntate ſua: vt ſupra dictū eſt. xxxvij. ca. ꝓpter qđ ſubditur pena cum dicitur. Diuidam eos ⁊c. exponatur ſicut ſupra. Sed addunt hebrei de diſpſione ſymeō dicentes. Nō eſt pauꝑ ſcriptor nec pedagogus niſi de ſymeon boc eſt dictū: q illi de tribu ſymeō diſcurrebant p ſortes aliorum ad querendū victū ſcribendo vel pueros docendo. ſicut clerici pauperes faciunt apud chriſtianos. Illic etiā exponūt aliqui hebrei paſſū iſtū. partim de viris ſychem. t partim de Joſeph dicentes ſic. Symeō et Leui fratres. exponendo ſicut dictum eſt in alia expoſitoe hebreoꝝ vſq̄ ibi. Quia in furore ſuo occiderunt virū. i. viros ſychem: accipiendo ſingulare ꝓ plurali. Et i voluntate ſua ſubuerꝫ uerunt thaurum. i. ioſeph ratione p̄dicta. Maledictus furor eoꝝ ⁊c. hoc dicit propter occiſionem virorum ſychem. quia licet nō fecerint volum vl'iuſticiam ſm opinionem hebreoꝝ: vt dictū eſt ſupra xxxiiij. ca. tñ nimis rigide ꝓceſſerant. et ideo non dicitur hic. Maledicta iniquitas eorum vel iniuſticia. ſed furor. ꝓpter violationem ſoroꝛis ſue Dine. Et indignatio eoꝝ qz dura. hoc dicit. qz indignati fuerūt nimis dure contra Joſeph ꝓpter viſiones ſuas p̄cedētes eius dñiuꝫ ſuper fratres. et qz a patre plus amabat̄. vt dictū eſt. ſ. xxxvij. ca. cetera vt prius. y Juda te laudabūt frēs tui. Judas interpretat̄ confitens ſiue laudans: t deo volēs bona dicere de eo incipit ab interptatōne ſui nomis dicens. Juda quaſi diceret. bene nomiatus es. quia. Te laudabūt fratres tui. tum quia tribus iuda in exitu iſrl de egypto prima poſt Moyſen intrauit mare rubrum miraculoſe diuiſum. aliis timentibus ibi ſequi t Moyſen. vt dicit i Exo. tum quia poſt mortem Joſue principalis fuit ad expugnandū inimicos filioꝝ iſrl q̄ remāſerunt in terra ꝓmiſſionis. ſm q dī in principio libri iudicū. Judas aſcēdit. ſ. ꝓmus ꝺ aduerſarios: t ex his meruit trib⁹ iuda laudē p̄ ceteras t regiā dignitatē. 3 Dan⁹ ⁊c. hoc impletū eſt

Judas mḍ⁹ confitens ſiꝛ laudans ⁊c. nō

in dauid primo rege tribus iuda: qui inimicos israhel p magna pte interfecit: z alios tributo subiecit. cui⁹ pcessum describit dicens. a Catulus leonis iuda. et dicit catulus leonis: qz cū dauid esset mimus inter fratres suos: tñ pstant iuit ad pugnādū ɔ Goliā gigantē: et extūc fuit positus sup vi ros belli p saulē regē. vt bñ. j. Regum xvij. c. z inde mortuo saule constitut⁹ ē rex vt bñ. ij. re. v. c. vbi dī. Cū esset rex Saul sup nos: tu eras educēs z reducens isrl. Et sequit ibidez. Unxerūtq; dauid in regē: z ex tunc debellauit potenter aduersarios isrl. pter qđ ſbditur. b Ad pdā

filij pīis tui. a Catul⁹ leōis iuda. b Ad pdā fili mi ascendisti: c reqescens accubuisti vt leo: z q̄i leena. d Quis suscitabit eū. e Nō auferetur sceptr̄ de iuda: f et dux de femore eius: g donec veniat q̄ mittendus est: h et ipse erit

fili mi ascendisti. z in tantū pualuit aduersarijs q̄ circa finē regni sui null⁹ audebat insurgē ɔ eū. nec ei⁹ regnū perturbare. vt patet li. Reg. ij. z i principio tercij. iō subdit. c Requescens accubuisti vt leo. quē alie bestie nō audēt invadere. z qz de⁹ pmisit ei regnū et filijs ei⁹ i sempiternū. vt bñ. ij. Re. vij. ca. iō subdit. d Quis suscitabit eum auferēdo sibi dignitatē regiā. q. d. nullus. vñ subdit. e Nō auferet sceptr̄ de iuda. i. dignitas regia. f Et dux de femore eius. qz deficiēte regno inffecto rege sedechia in captiuitate babylonica extūc gubernat⁹ fuit pīs iudeoz p illos q̄ erāt de tribu iuda: qz i reditu dicte captiuitatis zorobabel fuit dux eoz: vt bñ Zach. iij. c. z agg. ij. ca. Et postea sacerdotes gubernauerunt pīm. vt p3 tpe machabeoz q̄ etiaz erāt de tribu iuda. qz trib⁹ sacerdotal z tribus regia erāt pmixte. vt pt3 iij. Reg. xj. c. vbi dī q̄ iosabeth soror ochozie regis iuda tulit Joas. z erat cum ea ser annis in domo dñi. qz ipsa erat vxor Joiade pōtificis. Et istoz regimē durauit vsq; ad tpōs herodis q̄ fuit alienigena. s. de genere ydumeoz. z ipso regnāte nat⁹ ē tpōs. vt bñ Math. ij. cui⁹ regnū durabit i secula seculorū amē. et iō subdit. g Donec veniat q̄ mittēd⁹ ē. i. tpōs q̄ missus est a deo pīe p salute generis humani. h Et ipse erit expectatio gentiū. sm q̄ dī Agg. ij. ca. Ecce veniet desideratus cūctis gētibus z̄c. In hebr. autē bñ sic. Et erit ei aggregatio gentiū. z ɔ impletū ē i regno xpi. quia post resurrectionē z ascensionē xpi ad celos aplis pdicātibus fidē xpi iudei p maiori parte remanserūt obstinati i infidelitate sua: z gētes cū magna devotōne fidē xpi receperūt. z sic xpo aggregate sunt gentes. pter qđ apli dixerūt iudeis vt bñ Act. xiij. ca. Vobis oportebat primū loqi verbū dei. i qm repulistis illud: z indignos vos iudicastis eterne vite: ecce convertimur ad gentes. sic cm̄ pcepit nobis deus. Sed hāc pphetiā que satis clare expesita ē de xpo: iudei multiplr nituntē subvertere. Ad cui⁹ intellectū considerandū q̄ in hebreo bñ. donec veniat silo. hec aut dictio hebraica silo: est pprium nomē loci. significat etiā in alio sensu missionē. z sic est nomen cōe. prout igit ē nomē loci accipiunt eā hic aliqui iudei dicētes. q̄ hec pphetia impleta est qn̄ Saul qui erat de tribu beniamin. vt bñ. j. Re. ix. ca. fuit electus in regē. z inunctus fuit i silo: vbi erat tabernaculū dñi z archa. z p ons vnctō vnde reges debebant inungi. z sic sceptrū qđ accipit p quod dānio z primatu quod fuerat i tribu iuda vsq; tūc fuit translatum ad tribum beniamin. g hoc dictū manifeste contrariat̄ vertui. qz ante electōem Saul: archa dei erat amota de silo: z erat in chariathiarim: vt habet. j. Reg. vij. c. Itē post Saul immediate: immo ipo adhuc david fuit prim⁹ rex de tribu Juda: z extunc reges de illa tribu successerunt. Oz autem sceptrum dicatur auferri de tribu iuda: ideo quia tunc incepit esse in pinqua dispositione ad gradum perfectū: nō ē verisimile: ideo alij

dicunt q̄ ista pphetia impleta fuit ut electione Jeroboam in regē q̄ erat de tribu ephraim: qz decē trib⁹ ablate sunt a regno iuda: z adheserunt hieroboā: qñ Roboā die pstituto dedit pīo durā rñsionē z sic exponūt Donec veniat silo. i. donec veniat hieroboā in tali loco coronand⁹ q̄ dī silo. ɔ ista expō ostendit falsa p tertū. quia congregatio illa nō fuit in silo. sed i sychem: vt bñ ē. iij. Reg. xij. ca. Dte nō fuit ablatum regnū a domo iuda tūc. ɔ stetit vsq; ad captiuitatez babylonicā pter successionem bere ditariam: et illi

expectatio gentiuz. i Ligās ad vineā pullū suū: z ad vitē o fili mi asinā suā k lauabit in vino stolā suā: in sanguine vue palliū suū. l Pulcriores sunt oculi eius vino m et dentes ei⁹ lacte cādidiores p Zabulon o in litore

soli tunc dicebant̄ pprie reges: quia inistituebant̄ p inunctionē. qz templū z archa dñi z illa que ad inunctōnē requirebant̄ in hierusalē remanserāt. que erat metropolis in regno iuda. z pter quod alij iudei accipientes hoc nomen silo. put significat missionē dicant. q̄ dicta pphetia impleta est tpe Nabucho. quādo venit cōtra hierlm. z occidit Sedechiā regē. z sic defecit regnū iuda. z ideo exponūt litera predictā sic. Nō auferetur sceptr̄ de iuda: donec veniat qui mittēdus est. i. Nabucho. q̄ pter peccata populi iudaici missus fuit a deo ad destruendā terraz. z ad auferendū regez. Et erit ei aggregatio gentiū. s. ipsi Nabuchodo. qz pter dilatationē sui imperij aggregate sunt gentes sb eius domnio. Sed ista expositio z pcedentes z similes si fiant destruunt̄ p translationē chaldaicā: quam iudei vocant thargum: que est ita autentica apud iudeos: vt nullus doctor eoz ausus fuerit ei cōtradicere. immo quādo vetus expositio hebraica est obscura recurrunt ad illaz p explanatione. In illa autē sic habetur Non auferetur sceptr̄ de iuda z̄c. donec veniat messias. Nabuchodo. autem nec aliquis predictorum vocatus est messias in scriptura. sed solus christus qui promissus erat in lege z in pphetis. z ex hoc patet darius veritas nostre catholice expositionis predicte.

i Ligans ad vineā z̄c. Aliqui doctores catholici istā literam consequenter exponunt d̄ coniunctione eorum qui designantur per asinā. z gentiū qui designātur per pullū in fide xpi qui fecit vtraq; vnum. et qui se vocat vitem Jo. xv. Ego sum vitis vera. z subdit.

k Lauabit in vino stolam suam. exponunt de christi passione. ɔ ista expositō saluo meliori iudicio videtur mihi magis mystica q̄z literalis. z ideo aliter potest dici: q̄ posq̄ Jacob p̄dixerat dignitatē regiā futurā in tribu iuda cepit p̄dicere conditionē terre quā in sorte debebat accipere: que fuit valde fertilis i vino z lacte z hoc ē qđ dī. Ligans ad vineam pullū suum. z ad vitem asinā suaz. p hoc designans q̄ in vino stipite vitis posset de vuis onerari vna asina vel pullus. vide i hebreo bñ. Et ad palmitē filiū asini sui. z idez significat quod subdit. Lauabit in vino stolam suā. ac si dicat. tanta abundātia vini erit tibi. q̄ possent indelauare pannos. z est locutio bypbolica. sicut etiā apud nos dī ad designandum magnā abundantiam vini tempe fertilitatis. q̄ satis est de vino ad lotionē pedū. Et ad idē facit quod subdit. l Pulcriores oculi ei⁹ vino In hebreo sic habet. z rubicūdiores vino oculi eius. qz potatio vini abundās. z maxime qñ vinū est bonū: apparet in oculis scintillātibus citius q̄z aliis p̄tib⁹. m Et dentes ei⁹ lacte cādidiores. p hoc designat abundantia lactis futura in sorte inde. qz albedo lactis apparet i dētib⁹ comedētiū ipm. n Zabulō. hoc predicit Jacob sitū sortis ipsi⁹ Zabulō cū dicat. o In lito-

Quor Judeorum.

Chaldeus q̄ sic

re maris. qz ſors ſua in vna pte fuit ſup mare mediterraneum. p Et in ſtatione nauiū. qz in ſorte illa fuerunt alicȝ portꝰ maris in q̄bꝰ naues ſtabāt. q Pertingēs vſqz ad ſidonē. nomē eſt ciuitatis in qua habitauerūt getiles. r Iſachar aſinꝰ fortis. hic predicit ſtatū futurū ipſius Iſachar z exponūt aliqui catholici z bene dicētes q tribꝰ Iſachar p̄ ceteris tribubꝰ fuit intēta ſtudio legis. et hoc ē qđ dicit. s Vidit requiē. ſ. cōtemplationis z ſtudū in lege.

t Et ſuppoſuit humerum ad portandū. ſ. pōdus z laborem ſtudū.

v Factuſqz ē tributis ſeruiēs .i. p tributis. dicūt eīm q ad hoc vt liberꝰ poſſet vacare ſtudio: alie tribus faciebāt eis recompenſatōz: ſicut z de ſacerdotibꝰ egypti. ſ. dictū ē. xlvij. ca. Sz hec expoſitō videt mihi extranea. tū qz q rōne ſtudū voceť aſinus qđ ē aial valde ſtolidū z rude: videť extraneū. tū qz nō reperitur i ſcriptura q de Iſachar fuerint homines excellētes in ſcia ſup alios. ſed magis de tribu Leui. vñ z Deuť. xvij. p̄cipit q ſi inter iudices cuiuſcūqz ciuitatis aliquid difficile emerſerit in quo dubitent: veniāt ad ſacerdotes leuitici generis et eorum teneant ſiniam. tum quia dicta expoſitio nō bene ꝓtinuat lr̄am: vt vr̄. z ideo aliter pōt dici q Iacob p̄dixit p̄ditionē tribus Iſachar q̄tū ad populuz z terre ſitū dicēs. Iſachar aſinus fortis. qz boies illiꝰ tribus erāt fortes ad ſuſtinēdū laborē corpis. vnde z i hebr. br̄. Aſinus oſſeus accubās. i. habitās inť terminos. qz ex vna pte ſors ſua terminabať ad mare mediterraneū z ex alia ad iordanē fluuiū: vbi ē mare galilee. i. lacus magnus per quem tranſit iordanis fluuius. Vidit requiez q eſſet bona. Diſum eīm fuit eis. q melius erat ſtare in terra ſua q̄ diſcurrere. p mercationib⁹ ad terras lōginquas aut mare nauigare. cui⁹ cā ſubdiť. Et terrā q eſſet optima. terra eīm ſue ſortis cū paruo labore reſpectiue ad alias poterat multū fructū afferre. iō magis volebāt ibi q̄eſcere q̄ ad loca diſtātia p mercimonijs diſcurrere per terrā vel per mare. Et ſuppoſuit humerū ſuū ad portādū. labori i cultu terre ſue. Factuſqz ē tributi ſeruiēs. i. illis q̄ arebant terre naſcētia ad ſoluendū tributa regib⁹. qz in ſorte illa creſcebāt in abūdātia. z ō leui poterāt inde ferri ad loca remota per mare: quod ē cōmunctuz illi terre. In hebreo br̄. Et factus ē cēſui ſeruiēs. qđ pōt ſic exponi qz erāt agricole. vt viſuz ē. z iō nō habebāt aliud facere cū alijs niſi reddere cenſum debitū ipſi regi. z decimas ipſis ſacerdotibꝰ: que annuati reddebātur eis p modū cēſus. r Dan iudicabit ꝓplm ſuuz. In hebr. br̄ vindicabit. z exponiť de ſanſone q̄ fuit de tribu dan vt hr̄ Iudic. xiij. c. z ipſe iudicauit iſrl̄. xx. annis. vt hr̄ iudicū. xvj. c. Ipe etiā vidicauit filios iſrl̄ ꝺ philiſteis q̄ multos interfecit. vt hr̄ ibidē. vñ ſbdiť. y Fiat dan coluꝰ i via ꝛc. qz i dieb⁹ cꝰ philiſtei nō audebāt venire ſup iſrl̄ per vias z ſemitas q̄s cuſtodiebat. z Mordēs vngu. eq̄ ꝛc. ſicut eīm mordēs eq̄ vngulā facit cadē eq̄tē abiq; eo q̄ tāgat eū. ſic ſanſō ampleratꝰ eſt columnas. z fecit cadere domū ſup philiſteos z ſic plures interfecit moriēs q̄ an̄ viuus occiderat. ſicut ibidez dr̄.

a Salutare tuū expectabo dñe ac ſi dicat q̄uis futurꝰ ſit talis ac tāt⁹ n̄ tn̄ erit meſſias: ꝺ erit adhuc expectādꝰ

b Gad accinctꝰ ꝛc. hoc ipletuz fuit qn̄ filij gad acceptā ſorte citra iordanē trāſierūt armati an̄ filios iſrl̄: q̄ adhuc erā n̄ acceperāt: q̄ uſqz eēt eis hereditas acquiſita: ſicut dr̄ in libro Joſue. c Et ipſe accinget retroꝛſuz. qz redierūt ad ſortē ſuā in eodē numero qz nullꝰ ꝺ eis cecidit i prelio. d Aſer pinguis panis eiꝰ. p hoc deſignať fertilitas ſortis. Aſer i victualibus. qz nomine panis ois cibus deſignať: vt ꝛ. dictū ē. xlij. ca. lō.

e Et p̄bebit delicias regibꝰ. qz in ſorte ſua creſcebāt aliqua rara z p̄cioſa z ſō p delicijs regibꝰ p̄bebanť. f Neptalim ceruus emiſſus. p hoc deſignať q̄ i ſorte ſua terra naſcētia ꝓus creſcebāt z matureſcebāt q̄z i alijs ſortibus: ſicut ceruus velocior ē ad currendū alijs aialibus.

g Dās eloq̄a pulcritudis. ꝓpter hoc eīm q̄ terra naſcētia ibi ꝓus matureſcebāt inde fiebāt oblatōes ꝓmitiuoruz. vnde ſacerdotes z leuite pulcras laudes deo reddebāt. Alij exponūt alicȝ hebrei dicētes: q̄ iacob ꝺ ꝓphetauit de bello ſiſarā i q̄ baracb accepit ſecū. x. milia ꝺ filijs Neptali q̄ iuerūt ꝓmpte z expedite q̄ſi ceruꝰ emiſſus: z inde habita victoria delbora z barach cecinerūt cāticuz dño. vt hr̄ iudicū. v. iō ſubdiť. g Dās eloq̄a pulcritudis. i. eloq̄a diuine laudis. h Filius accreſcēs ioſeph. i. pdicēdo ſtatū ioſeph incipit iacob ab interp̄tatōe nomis eius. Joſeph eīm interp̄tať accreſcens: ſicut ſupra fecit de iuda. Et duplicať hic accreſcēs. qz notabiliť p ceteris fratrib⁹ creuit in ſpūalibus bonis et tpalibus. vt ſať pt̄z ex dictis de eo. i Filie diſcurrerūt ſup muꝝ. In hebr. br̄. Filie diſcurrerūt. ꝓpter aſpectū. z in eā dē redit ſmiz qz dñe egypti qn̄ audiebāt aduentū ioſeph currebāt ad feneſtras z de ſuper muros. vñ poſſent eū videre tranſeuntē ꝓpter eius gratioſitatē. k Arcō traſpauerūt eū. In hebr. br̄. Amaricauerūt eū. ſ. fratres ſui: ac ſi diceret. q̄uis eſſet ita gratioſus etiā alienis gētibus. tn̄ fratres ſui dure tractauerunt eū. l Et iurgati ſūt. qz ſicut. ſ. dictū eſt. xxxvij. ca. nō poterāt ei q̄q̄ pacifice loq̄. m Inuiderūtq; iſti. h eīm p̄ceſſit ex inuidia frīs ꝺ ipſum: vt ibi dictū eſt. n Dntes iacula. i. vba p̄gitiua dicētes Ecce ſōniatoꝛ venit ꝛc. vel ad lr̄az. n Dntes iacula. q̄a ſymeō z leui habuerūt iacula ꝓpata ad iugulādū eū. vñ dicebāt venite occidam⁹ eū. vt hr̄ ibidē. o Sedit i fortitudine. i. i deo oſpotēti. p Arcꝰ ei⁹. i. defēſio ſua. qz a deo protectꝰ ē ꝺ inſidijs fratꝝ ſuoruū. q Et diſſoluta ſť ꝛc. qñ educt⁹ fuit de fouea: z utez qñ eductꝰ fuit de carcere. r Per manꝰ ꝛc. i. p virtutē illiꝰ q̄ ē potētia et virtus ipſius iacob. i. p deū nō p boiem. Hebrei dicūt hic. Et deaurata ſūt brachia manuū eiꝰ. qđ exponūt hebrei de ornamento q̄ erāt in brachijs z digitis ioſeph. ſ. de armillis z anulis q̄ habuit qn̄ cōſtitutꝰ fuit ꝓpoſitus terre egypti. z iſta cōſecutꝰ ē p virtutē dei. s Inde paſtor egreſſus ē. i. hic roboā q̄ aſcēdit ad dignitatē regiā q̄ p paſtoris officium deſignať. qm̄ hz regere populū ſibi ſubditū. t Lapis iſrl̄. quia fuit ꝓmus rex in regno iſrahel. put diuiditur

ptra regium iuxa. vt hꝫ. iii. Regũ. xvi. cā. v Pre⁹ pris ꝛc. q. d. nō solũ ꝓpter meritū tuū. sed etiā ꝓpter meritum meū: deus adiuuit te de ꝑterito. ⁊ adiuuabit te de futuro

r Et oipotens benedicet te ꝛc. hoc dupl'r exponitur. vno mō referēdo ad ꝑsonā ioseph. solet aūt aliqua persona notabilis ꝓpter excellentiā sue bonitatꝭ benedici ab bonib⁹ dicēdo sic. ꝓmo de eo. Bñdicta sit dies in q̄ natus est. scdo. Benedicta sit terra in q̄ nat⁹ ē. tercio. Sint bñdicta vbera que ipsum lactauerunt quarto. Sit benedictus venter qui eum portauit. ⁊ ꝑm hoc exponitur ista litera de ꝑsona Ioseph.

r Omnipotēs benedicet tibi. i. ꝓpter bonitatē quā dedit ⁊ dabit tibi: faciet tibi bñdici ab bonibus q̄tuor modis ꝓdictis. iō subdit. y Bñdictōibus celi desup. per qđ intelligit prim⁹ mod⁹ q̄ ē ex bñdictōe diei. q. dies ē latio solis sup terrā: ⁊ hꝫ ꝓncipalitatē i lumiarib⁹ celi desuper. z Bñdictōnibus abyssi ꝛc. i. terre q̄ ē infimū elementū. ⁊ i hoc ē scds modus. a Benedictionib⁹ vberū. q̄tū ad terciū modū. b Et vulue. q̄tū ad quartū. Alio mō exponit q̄tū ad bona exteriora collata ipsi Ioseph a deo sic. Bñdicet tibi oipotēs. ꝓferēdo tibi trenascētia in abundātia. ⁊ dꝫ designat cū dr. bñdictōib⁹ celi desup ⁊ bñdictōib⁹ abyssi iacēt deorsū. q. ex bona influētia celi ⁊ bona dispositōe terre talia multiplicāt. Siue bñdicet tibi ꝓferēdo bona animata in multiplicando tibi filios ⁊ pecora. ⁊ hoc designat cū dr. Benedictōibus vberū ⁊ vulue. q. vulua deseruit taliū generationi. ⁊ vbera nutritioni. c Bñdictiones patris tui ꝛc. ista lra multiplr exponit. ponā tñ solū duos modos q̄ videntur mihi magis ꝓcedere lre. Ad cuius intellectū sciēdum q⁹ vbi trāslatio nra sic hꝫ. Donec veniret desiderium collium eternorum. in hebreo nō est veniret. Itē vbi habet desiderium in hebreo habet tanat. ⁊ est dictio hebraica hꝫs duplicē significatōem. vno em̄ mō significat desiderium. ⁊ hanc significatōem sequit trāslatio nostra. significat etiā terminū vel finē. ⁊ hanc significatōem sequit ra. Hal. et alii hebraici saltem moderni: dicentes q⁹ hec est lra hebraica. vsq; ad terminū collium seculi. ita q⁹ vbi habem⁹ donec dicūt vsq; ad. Et vbi hēm⁹ eternorum dicūt seculi. q. dictō hebraica que est ibi. s. oulam significat seculū. ⁊ frequēter accipit ꝓ eterno in scriptura. Itē notandū q⁹ deus apparens ipsi iacob iuxta luzā inter bona que ei ꝓmisit bñdicens ei dixit. Dilataberis ad orientē ⁊ occidentē. septentrionē ⁊ meridiē ꝛc. vt hꝫ supra. xxviii. ca. Et in hoc vt dicunt hebrei ꝓmisit ei dñium totius mūdi. qđ expectāt implendum i messia. ⁊ nos dicimus q⁹ impletū ē i xō. hāc aūt ꝓmissiōz nō fecit abrahe nec ysaac. ꝫ solū de tra chanaan. vñ. ꝫ. xiii. ca. dixit dñs abrae. Leua oculos tuos et vide a loco i quo nunc es ad aquilonē ⁊ meridiē orientē et occidentē. statim subdidit restringēdo ⁊ determinando. Omnē terram quam conspicis tibi dabo. per hoc designans q⁹ solum sibi promittebat terram chanaan quam conspiciebat ⁊ non aliam. Similiter capi. xxvi. dixit ysaac. Dabo posteris tuis vniuersas regiones. s. terre chanaan. His dictis exponūt literā sic. c Bñdictiones patris tui. s. iacob. d Cōfortate sunt bñdictōib⁹ patrū ei⁹. i. meliores ⁊ se ad plus extendētes q̄ bñdictōes ꝑm suoꝝ. s. abrahaꝫ ⁊ ysaac. ⁊ subdit cā. Usq; ad terminū collii scli. quia benedictio Iacob siue ꝓmissio se extēdit vsq; ad fines terre habitabilis: vt ꝓdictū est. ⁊ hoc designat per terminū collii scli. nō sic aūt bñdictiones patrū suoꝝ. Aliter pōt exponi ⁊ melius vt vī sequendo

d Deus pris tui erit adiutor tuus: e ⁊ oipotens bñdicz tibi f benedictionib⁹ celi desuper: g benedictionib⁹ abyssi iacētis deorsuz: a benedictionib⁹ vberū b ⁊ vulue. c Benedictōes pris tui: d ꝓfortate sūt benedictiōib⁹ patruz ei⁹ e usq; veniret desiderii

colliū eternoꝝ. f Fiāt i capite ioseph g ⁊ in vertice nazareī inter frēs suos. h Beniamin lupus rapax i mane comedet predaz: ⁊ vespere diuidet spolia. k Dēs hi in tribub⁹ isrl duodecim. l Hec locut⁹ ē eis pr⁹ su⁹ m) bñdixit qz singul' bñdictionib⁹ ꝓpꝛis

translationē nrām. Ad cuius intellectū ꝓsideranduꝫ. q⁹ sicut nā ꝓcedit de min⁹ ꝑfecto ad magis ꝑfectū. ita reuelatōes facte pūb⁹ de. xe. de mysterio xpi ⁊ futura beatitudine clariores facte sc̄ posteriorib⁹ q̄z ꝑmis. vñ dicit ꝓpheta dauid. Sup̄ senes itellexi. et iō iacob q̄ fuit posterior abrāa et ysaac clariorez noticiaz habuit de ꝓdict⁹ q̄z ipsi qz sibi reuelatū est mysteriū xpi futuꝝ q̄tuz ad eius generatōz et passionem: ꝑ quā aperta ē ianua celestis: vt pleni⁹ supra dictum est. xxviii. ca. Et ꝑm hꝫ exponitur litera. Bñdictiōes patris tui. i. iacob confortate sunt bñdictionibus patrum suoruz. quoniam fortiores ⁊ clariores reuelatiōes ō mysterio xpi ⁊ futura beatitudine ei facte sūt. iō subdit. e Donec veniret desiderū colliū eternoꝝ. q. d. ad hoc deuenit reuelatio sibi facta q⁹ declarauit ei apertionē ianue celestis fiendā per xm̄: ad quod deberet tendere oīe de siderū nostrum. f Fiant in capite Ioseph. i. veniant super eum omnes benedictiones ꝓdicte. g Et in vertice nazarei ꝛc. replicatio est eiusdē ad maiorem confirmatōem. ⁊ est sensus. In vertice nazarei. i. ipsius Ioseph qui est nazareus. i. sanctus int̄ fratres suos. h Beniamin lupus rapax. Dic ꝓdixit iacob statū beniamin futuꝝ. ⁊ exponitur vno mō sic ab aliq̄bus hebreis ⁊ aliq̄bus catholicis dicentibus. q⁹ q⁹ tribū fuit in sorte beniamin et ibi erat altare holocausti i quo erat ignis ꝑpetuus in quo quolibet mane ponebant sacerdotes ligna ad continuandū ignē. et postea desuper hostias que erant ꝓcremande quas deuorabat ignis. postea vespere ptes hostiaꝝ et oblationum remanentes ꝓ sacerdotibus diuidebant. ⁊ sic exponitur hec litera. h Beniamin lupus rapax ꝛc. q⁹ in sorte sua fuit altare holocausti: quod deuorabat hostias. vt predictū ē. i Mane. Et vespere diuidet spolia. eo q⁹ remanentia diuidebātur sacerdotibus. vt dictum est. sed ista exposito videtur multum extranea maxime q⁹ rapacitas luxi vbiq; i scriptura alibi accipit in malo. qđ nō pōt dici hic. q⁹ hostie incēdebātur in altari ad honorem diuinū. ideo aliter exponitur de tribu beniamin que fuit valde bellicosa. vnde ⁊ accepit guerram ꝑ vndecim tribus alias. ⁊ bis debellauit eas in campo. vt habet Iudicū. xx. c. ⁊ multos ex eis occiderunt filii beniamin: quorum spolia rapiebāt et postea cum redissent ad bello inter se diuidebant. ⁊ sic patet quomō beniamin dicit lupus rapax. Itez alio modo exponit Augustinus de paulo apostolo: q⁹ fuit de tribu beniamin. vt habetur. j. Corinthi. xv. qui ante conuersionem suam grauiter persecutus est xp̄m nos tanq̄ lupus rapax. vt habetur Actuum. ix. capto. sed post cōuersionem suam fidem xpi publicauit verbo ⁊ scripto per orbē vniuersum. quod notat cum dr. i Et vespere diuidet spolia. i. sententias legis ⁊ prophetarū quas a iudeis acceperat: exponendo de christo ad instructionem fidelium. k Omnes hi tribub⁹ isrl. xij. ista ē ꝯclusio respectu ꝓcedētiū. vñ sb̄dit. l Hec locut⁹ ē eis. q̄ ꝓdicta sc̄: ꝓdicēdo spū ꝓphetico q̄ circa eos futura erāt. m Bñdixit q̄z singulis. Dic ꝓdixit iacob erigit alios filioꝝ suoꝝ ad spēvite immortal. ꝓmo impcādo eis bona spūalia ⁊ cēna. qđ notat cum dr. bñdixit q̄z singulis ꝛc. Dicūt tñ Bꝫ aliq̄ q⁹ illō refertur ad ea que dicta sunt: ita q⁹ iacob aliē nō bñdixit filios suos nisi ꝓdicendo eis futura: vt ꝓdictum est. sed

Dñs ma ꝓpter dem̄ ꝓfecto admirauꝫ ꝓfectu
ista reuelatos fuisse patrꝫ. n

hoc non videtur verum. qz in pcedentib⁹ aliquibus eorum nō bñdixit ℔ magis maledixit: sicut patz de syme on: z leui: z ruben. et tñ dī hic q̄ benedixit singulis. et ideo melius vī dicēdū. q̄ postq̄z pdixerat eis futura: impcat⁹ ē eis bona. z sic bñdixit eis. ℔ forma bñdictionis nō exprimitur hic: qz ñ oia scripta sunt: nō em̄ verisimile ē: q̄n iacob moriens impcat⁹ sit bona spūalia z eterna singulis filioz suoz. ad que vbz dirigi finalis intentio omniū actuum humanoz. Secūdo iducit eos ad fidē resurrectionis: cū sbdi-

a z pcepit eis dicēs. Ego cōgregor ad pplm meum. Sepelite me cū patrib⁹ meis i spelunca duplici: que est in agro ephron ethei: ptra mābre in terra chanaā: quam emit abrahaz cum agro ab ephron ethео in possessiōz sepulcri. Ibi sepelierūt eū et sarā vxorē ei⁹. Ibi sepultus ē Isaac cū rebecca vxore sua. Ibi z lya pdita iacz Finitisq̄z mādatis q̄b filios instruebat⁹ collegit pedes suos sup lectulum z obiit: c appositusq̄z ad pplm suum.

tur. a Et pcepit eis. cui⁹ preceptus subdit cuz dī. Sepelite me tc. sciebat ei q̄ bñ poterat sine magnis sumptibus z labore fieri. z nihilominus hec precepit ostendēs q̄ corpus suū erat resurrectuz ad vitā immortalē p iesuz xp̄m: vt. ℔. dictū ē. xlvij. ca. Cetera patēt ysq̄z ibi. b Collegit pedes suos tc. ex q̄ patz q̄ obiit pacifice z quiete. c Appositusq̄z ē ad pplm suum. i. ad lymbū scoz patz. sicut supra dictū ē de abraham z ysaac. tñ magister in scivla. byst. exponit ad populū suū. i. ad angelos: allegans p rōne: qz abrahам z ysaac tāpauci erant: q̄ nō possent dici populus. ℔ hoc nō vr bene dictū. quia angeli sancti sunt in beatitudine. z ideo nullus pōt dici appositus ad eos: nisi q̄n trāsferē ad gliam: qđ nō fuit de iacob nec aliq̄ alio homine añ apertōz ianue celestis p passiōz xp̄i. Motiuū etiā suū nō valet. qz in lymbo añ mortē Iacob nō solū recepti erāt abrahā z ysaac. ℔ oēs iusti qui mortui fuerāt ab adā qui penituit. vt dī Gen. x.c. vsq̄z ad iacob qui fuerunt multi. s. abel. seth. z multi alij de filijs ei⁹ q̄ fuerunt religiosi z iusti: z noe z melchisedech z multi de posteris eoz z mulieres sancte: ita q̄ bene poterāt dici pp̄ulus: maxime cū fm leges dicē homines faciant pplm. pter quod nō valet dictū suum. z ideo exponendū est vt dictū est. Ad populū suum id ē ad iustos exiētes in lymbo.

¶ In ca. xlix. vbi dicitur in postilla. Dicit em̄ i nouissimis diebus. ¶ Additio. j.

¶ per illud verbū. In nouissimis dieb⁹. Rabi mo. gerundēn. i sua glo. dicit. Nouissimi dies sunt dies messie q̄m iacob significabat illa tpa in verbis suis cū dixit. Nonne veniat silo. z ipi congregabunt pplī tc. Scdz em̄ eōem opinionem nouissimi dies messie sunt. hec ille. Et sūt verba notāda: licz frequēter a iudeis maliciose negentur.

¶ In eo. ca. xlix. vbi dī i postilla. Suma tu es principium voloris mei tc. ¶ Additio. ij.

¶ Hebree in hoc loco ponit. Tu es principiū oni. z ē dictio ā q̄ñq̄z significat voloze. q̄ñq̄z vo fortitudinē seu roborez. z vtroq̄z mō potest exponi ad ꝺmendationē ipsius ruben añ q̄ peccasset. cū em̄ dī. principiū voloris mei. i. sollicitudis mee circa filios meos. z sic exponit magr i byst. Si aūt dicat. principiū fortitudinis mee. pōt intelligi. qz i eo ꝑma apparuit virilitas ipsius iacob i actu generādi. z redit i idē qđ prius. Vel em̄ ra. Mo. i hoc cōmēdat castitas iacob. qz vt tradit hebrei tūc nō emisit de semē añ cōceptōem ruben. z sic fuit principiū fortitudinis sue q̄ ad hoc. z est sīa planior. Dicit em̄ primo. Omnia q̄ faciebant ad commendationem Ruben. s. tu es fortitudo mea. vsq̄z ibi maior imperio. Et postea subdit illa que faciunt ad eius decrementū. z hoc cū dicit. Effusus es sicut aqua tc.

¶ In eo. ca. xlix. vbi dī in postilla. Non auferet sceptrum de Iuda. ¶ Additio. iij.

Hec auctas p̄iarche. s. Non auferet sceptr̄ ꝺ iuda donec veniat silo: est valde efficax ad vincendū iudeos de hoc q̄ xp̄s p̄missus iā venit a tpe q̄ ablatū est sceptrum de iuda tc. z io ꝺ hoc multipliciter cauillant q̄z cauillatiōib⁹ ibi bene vī rñderi in postilla. excepto vno s. cum dī q̄ machabei qui sacerdotes fuerunt z gubernauerūt populū erāt ꝺ tribu iuda quod ipsi negāt: nec plane p̄tra eos hoc p̄batur: vnde inē alios quos ꝺ hac materia vidi loquentes seu scribentes super Mat. Mar. i pugiōe sua secunda pte ca. iij. z. v. ꝺ hoc eleganter tractat. p̄mo exponēs hec vba. Non auferet sceptr̄. nec dux de femore. de collegio seu ꝓlistorio iudeoz q̄ dicebāt cambedrin. ad q̄s omnes difficultates seu dubia legis z fidei pueniebāt z omnia summa iudicia z ptroversie q̄ q̄dē residebāt p̄incipaliē sub regibus z ducib⁹ iude in hierusalē. z postea in babylōica captiuitate dū essent reges vel duces de iuda cōsequēter aūt in reditu captiuitatis apud hierm̄ durabat etiā potestas illoz: put ptās alicui⁹ capli vacāte sede durat. quoz auctas z ptās durauit etiā tpe machabeoz: z vsq̄z ad certū tp̄s aī destructōz tēpli scdi. qđ q̄dē tēpus ꝺcurrit cum tpe passionis xp̄i. z tūc cessauit oino eorum potestas: que oia sufficienter ꝓbat p̄dictus auctor. z deducit p auctes sūptas a doctoribus autēticis hebreoz antiquis quibus nullo modo pōt iudei rōnabiliē dissentire. quas quidē ad euitandū plitatē omitto: remittens ꝺ eas predicto libro vbi plane tractantur.

¶ In eo. ca. xlix. vbi dī in postilla. Ligans ad vineā tc. ¶ Additio. iiij.

Expositio catholicoz in hoc loco nō dz cēseri mystica ℔ potiꝰ ℔ralis. Iacob em̄ ꝓbetādo de filijs i hoc loco: sepe loq̄t̄ metaphorice. fm quā locutēnez accipienda est sīa literalis: ex hoc q̄ res significate p voces: vlterius aliud significant: put oīsū fuit in ploquio huius libri. De aūt hic circa iudā metaphorice loq̄tur: satis vī ex hoc q̄ dixerat. Catulus leonis tc. q̄ꝺ exponit de dō. vt in postilla: qui nō fuit catulus leonis nisi metaphorice. Et silr in hoc loco cū dicit. Ligans ad vineā tc. locutio metaphorica dz censeri: p̄sertim cū similitudines quas in hoc loco ponit: sunt omnino ꝓformes similitudinibus in alijs locis sacre scripture p̄tis: vbi ꝺ simili mā tractat. Pro q̄ attendēdū q̄ vinea i sacra scriptura accipit ad ℔am p congregatōe eoz q̄ sunt sub fide. vñ Esa. v. Vinea dñi tc. silr xp̄s se vocat vitē. Joh. xv. Ego sum vitis vera tc. siliter discipulos vocat palmites vt ibidē. Per asinā vo significat xp̄s p̄plm iudeoz. z per pullū p̄plm gentiliū. vt Matth. xxj. ca. z Zach. ix. ca. prophetice hoc idē signat. Per hoc autē q̄ dicit. Lauabit i vino stolam suam tc. etiā metaphorice significat ad ℔am passio xp̄i. de qua Esa. lxiij. Cū a rō querit. Quare ꝑ rubrum est indumentū tuū z vestimenta tua tc. q̄ oia ad literā intelligūtur de xp̄o z eius passione. vñ tenēda est expositio nr̄oz doctoz in hoc loco tanq̄ ℔alis. z ptinuit cū precedētibus quemēter. cū em̄ dixerat. Donec veniat qui mittēd⁹ ē. s. xp̄s cui erit congregatio seu expectatō gentiū. p̄ter declarat ꝺiunctione bar gentiū dicēs. Ligans ad vineā tc. silr z passiōz per quā spectabāt redemptio oim gentiū. z hoc cū dicit. Lauabit i vino tc. z exponantur ad ℔am. put in glo. ordi. tc.

¶ In eo. ca. xlix. vbi dī i postil. Ex hac expositio tc.

¶ Additio. v.

Vinea vini palmes

Dec et positio nō vī tanq̄ extranea repellenda nō obstantib⁹ obiectōib⁹ postil. ō cā. prima cū obiectio nō videt valere. nam ille q̄ nimis dat ad speculationē sepe negligit curā tpalium negocioꝝ in tantuꝫ q̄ iudicio cōi hominū rudis seu fatu⁹ reputat. sicut pbs vj. ethic. dicit de anaxagora ꝫ silibus pbis: q̄ videbatur ignorates pferētia sibipis. Secdam vo obiectōꝫ manifestū est nō valere. repitur cū in sacra scriptura expressuꝫ q̄ de filijs Isachar erant homines excellētes i scia super alios. vñ. j. paral. xij. ca. De filijs q̄ꝫ Isachar viri eruditi qui nouerant singula tēpora ad pcipiendum quid facere deberet isrl ꝛc. super qō verbū glo. doctores legis in tribu Isachar fuisse tradūtur. qui singula tpa cerimoniaꝝ obseruanda docebāt. ꝫ q̄d facere deberet isrl pscribebāt. Hec in glo. quod etiā ipemet postil. i hoc loco testat. vbi de filijs Isachar sic dicit. Erant cū isti studiosi in lege. ꝫ sciebant optime cōsulere quid ꝫ quomō esset agendum. ꝫ cetere tribus eoꝝ consilijs acquiescebant. hec postilla. Oꝛ autē de tribu Leui etiā essent cōiter iudices ꝫ doctores ipli: verꝫ est. ꝫ habetur Deutro. xxxiij. vbi de Leui dī Perfectio tua ꝫ doctrina tua a viro sancto tuo ꝛc. Ex cū hoc stat q̄ Isachar etiā habebat excellentiā in scia. vt dictū ē respectu aliorꝝ pter leui. Cōtinuat etiā lra sm hāc expositoem sic. nā cū Isachar esset auidus ad speculationē scie. ꝫ haberet terrā fructiferā: erat accubās int̄ terminos: abbꝛrens. s. laboꝛes coꝛpoꝛales. vnde videꝫ requiē. s. speculationē q̄ esset bona. ꝫ terrā q̄ esset optima scz fructifera cū modico laboꝛe: put in postilla. ex amore studij excusabat se vtplurimū ne iret i exercitū. quia diligebat quietē ꝫ dulcoꝛem sapie. ꝫ ideo preeligebat solvere tributum regibus potius q̄ꝫ dimittere requiē speculationis. et hoc est quod sequitur. ꝫ suppposuit humerum suum ad poꝛtandum. s. q̄ꝫ volebat magis esse tributarius q̄ꝫ bellicosus seu militaris rōne p̄dicta.

In eo. ca. xlix. vbi dicitur i postilla. Judicabit populum suū ꝛc. Additio. vj.

Dictio hebꝛaica in hoc loco posita significat vno mō iudicare: ꝫ alio mō vindicare. ꝫ vtrūq̄ posset intelligi de Sansone. put in postilla.

In eo. ca. vbi dicitur in postilla. Salutare tuum expectabo dñe. Additio. vij.

Licet Sanson fuisset fortissimus i coꝛporali robore. nō tñ ab aliq̄ posset dubitari an esset messyas. fuit cū sanson modice prudētie ꝫ discretōis. nec fuit etiā pphēta: nec de eo legunt tales virtutes quib⁹ de hoc posset suspicari. vñ q̄ patriarcha dixit in hoc loco. Salutare tuum ꝛc. melius videt referendū ad tps antixpi: put Greg. iij. moral. ō quidē antixps: put cōiter fertur: descēturus ē de tribu Dan. q̄ circa tabernaculū ad aq̄lonē castrametatus ē. ꝫ q̄ ipe Greg. ibidē a: t. Judea erroris fui laqueis capta p xpo antixpm spectat. Jām Jacob in electoꝝ voce in eodē loco repete cōuersus ē ad deū dicēs. Salutare tuū expectabo ꝛc. i. nō sicut infideles antixpm. qui. s. venturus ē de tribu Dan: sed eū qui in redē ptionē nostrā venturus ē fideliter spectoꝝ xpm. ō xpo eniuero supra dixerat. donec veniat q̄ mittendus est. ꝫ banc sniam expresse tenet translatio chaldaica.

In eodem ca. xlix. vbi dicitur in postilla. Sedit in fortitudine ꝛc. Additio. viij.

On vī rōni pōnū q̄ in h̄ loco inter tot bona que iacob de ipso ioseph pphetauit interpenat tanq̄ bonū descensus Hieroboam ex ipso ioseph: cum ipse Hieroboam fuerit pessimus ydolatra: qui nō soluꝫ peccauit: sed etiā peccare fecit israhel. pter quod diuina sunia fuit abscisus a regno cum posteritate suꝫ: excepto vno filio tñ. vt in. iiij. Reg. xiij. et. xv. ca. ꝫ etiā regnū ei⁹ licet p tempoꝛe a deo fuerit permissum: nō tamē gratuꝫ. de eo enī legitur Osee. viij. ca. Ipsi regnauerūt ꝫ non ex me. Et similiter. xiij. de eodē. Dabo eis regē in furoꝛe meo. aliter circa hoc videt dicendū. Ad quod sciendum est q̄ Joseph duas habuit pncipales persecutōes. vna. s. a fribus de qua intelligitur illud. Exasperauerūt eū et iurgati sunt ꝛc. put dī in postilla. Alia vo ab vxoꝛe dñi sui. scz pharaonis. vt supra. xxxix. a qua quidē persecutōe fuit a deo ptectus in tātū q̄ nō fuit inclinatus ad peccandū: licet vehemēter incitatus ad hoc fuisset: vt ibidem patet. et de hoc exponūt quidā hebꝛeoꝝ qō sequitur. s. Sedit in forti arcus eius. s. appetitus eius carnalis. qui sepe in boibus modice virtutis tēdit ad extra ad suū concupiscibile: tanq̄ arcus pyciēs sagittā ad signū. quod nō sic fecit Joseph sed sedit in forti. i. in fortitudine virtutis ptinētie. et q̄ qñq̄ aliqui qui ex ductu rōnis refrenāt suum carnalē appetitū: cū hoc tamē molestātur a pauis concupiscētijs: prout contingit continētib⁹. Joseph autē nō sic: ꝫ tanq̄ vere tēperat⁹ vires, pprias carnales subiectas bēbat rōni: sicut nullū motū ad hoc sentiret molestie sensualitatē. iō dicit. Et dissoluta ꝛc. sic q̄ ly ei⁹ referat ad hoc q̄ dicit. Arcū suū ꝛc. arc⁹ cū bꝫ duo brachia q̄ cū chorda fortiē sunt ligata: ad hoc vt possit sagittare: quoꝝ q̄dē brachioꝝ arcus si vincula dissoluant: tūc arcus penitus est indispositus ad sagittandū. ꝫ isto mō vires sensuales Joseph cū quib⁹ arc⁹ appetitus carnal⁹ solet sagittare: erāt dissolute a vinculis carnalib⁹. idcirco i hoc cōmēdabat nō solū vt pfines. sed tanq̄ ꝫpatus. ꝫ q̄ vitare pctm̄ pfertim̄ h̄ mō in statu nature coꝛrupte non possumus nisi gra dei auxiliāte. sm aug. i lib. de perfectiōe iusticie. iō subdit. Per manū potet Jacob. q̄ꝫ p virtutē gre dei illud pctm̄ sic vitauit. Potest etiā hoc q̄d dī. Et dissoluta sūt vin. ei⁹: aliter exponi. s. vt intelligat de dissolutione vinculoꝝ Joseph i carcere de mādato reg: et. puidētia diuina. vnde de eo legitur in pō. ciij. Vulnauerūt i pcedib⁹ pedes ei⁹. ꝫ sequit. j. de eodem. Misit rex ꝫ soluit eū. quod autem sequitur. Inde pastoꝛ egressus est lapis isrl. videt aliter exponendū. Sic cuius intellectū attēdēdū ē. q̄ q̄ posteritas Joseph p ephraim descendens recesserat a diuino cultu a tpe ipi⁹ pessimi hieroboam vt dictū ē in tantū q̄ nō reputabāt iā de filijs isrl sm fidē. ꝫ q̄i gētiles ꝫ alienigene. vñ de eis legit Osee. v. In dñm. pdiuose egerunt. q̄ filios alienos genuerūt ꝛc. Idcirco iacob videns in spū: q̄ filij Joseph nunq̄ essent deo reconciliādi nisi p xpm. qui oēs tam hebꝛeos q̄ꝫ gentiles vocauit ad gratiā. ideo dicit. Inde egressus est pastoꝛ ꝛc. q. d. ab ipso potente Jacob. s. a deo qui pseruauit Joseph a peccato. vt dictum est: egrediendus est pastoꝛ. s. xps. qui tā q̄ꝫ pastoꝛ bonus dixit. Alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili: ꝫ illas oportet me adducere. Sil⁹ ꝫ lapis isrl. supple inde egrediendus est. qui quidē lapis isrl ē ille. s. quē reꝛobauerūt edificantes: qui fecit vtraq̄ vnū. Unde ad psolationē posteritatis Joseph hoc introductū ē: ne p hoc q̄ apostatauerūt a lege diuina: intelligerentur exclusi a finali salute p xpm fiēda. vñ et hic notabiliter nominat christū per nomē pastoris et lapidis quoꝝ vtrunq̄ nomen implicat reductionē gētilium seu apostatantium ad vnū deum ꝫ vnam fidē. nec obstat huic expositioni quod dicit egressus ē quasi de pterito. q: hoc ē ꝫpter certitudinē pphetie. et etiā sm expositōem postillatoris de futuro habet intelligi. vt pꝫ in postilla. Quidā autē exponūt hoc quod dī Inde egressus ē pastoꝛ lapis isrl ꝛc. de iosue filio nun q̄ fuit de tribu ephraim: ꝫ p ons de Joseph: et licet rōnabilius posset de illo exponi q̄ fuit iust⁹ rectoꝛ isrl pt⁹ Moysen. ꝫpra⁹tū adaptāt h̄ vba xpō. pfertim cuꝫ dicit lapis isrl. nā etiā ra. Moy. gerundēn. i hoc loco dicat exp̄sse: q̄ lapis hic dictus intelligit ille de quo in pō. cxvij. Lapidē quē reꝛobauerūt ꝛc. i quo loquit q̄ꝫ p pheta dō: nescies sicut legit de carpha.

In eodem ca. xlix. vbi dī in postilla. Benedictiones patris tui ꝛc. Additio. ix.

Ste due expōes videt insufficientes. vtraq̄ enī earū psupponit falsū vel incōueniēs. nā prima expositio psupponit q̄ dns. pmiserat ipi iacob dīuz totī⁹ mūdi: cū ei apparuerat iuxta Luzam. de quo supra. xxviij. ca. sed hoc videt falsū. nā in secūda apparitione

in qua deus apparuit ipsi Jacob in eodē loco. s. Luza: vbi iterū bñdixit ei. & mutauit nomen eius in Jsrahelē ibi legit. Terrā quā dedi abrahā et ysaac: dabo tibi & semini tuo post te ⁊c. Ex quo patet manifeste q̄ non ampliauit sibi terminos plus q̄z pātibus suis. Cōsequenter etiā Jacob ā. xlviii. ca. repetēs p̄dictā, promissiōz factā in Luza sibi Joseph. sic dicit. Deus omnipotens apparuit mihi in Luza que ē in terra chanaan: bñdixit q̄z mihi & ait. Ego te augebo & multiplicabo: & faciam te in turbas populoz: daboq̄z tibi terram banc: et semini tuo post te in possessionem sempiternaz. Ex quo patet manifeste. q. promissio facta Jacob in Luza non se extendebat nisi ad terrā chanaan. Dz autē in capi. xxviii. supradicto dī. Dilataberis ad orientē & occidentem ⁊c. intelligit de orientali & occidentali plaga ipi⁹ terre sibi promisse. s. chanaā: que etiā pōt diuidi in quatuor plagas: sicut tota terra habitabilis. Secūda vo expositio p̄supponit q̄ Jacob habuerit clariorem reuelationem de mysterio xp̄i & futura beatitudine q̄z ipse abrahā: quod est valde incōueniens. tū q̄z abrahā oportuit esse p̄ fidei: i cuius sinu put hz Lu. xvi. Justi ab angelis portabant. tū q̄z d eo legit. s. xviii. ca. Dixitq̄z dns Nūquid celare potero abrahē q̄ gesturus sū ⁊c. Et eadem rone & fortiori inconueniēs vr. q. deus celaret abrahā ea bis q̄ ptinent ad salutē: maxime illa q̄ reuelatur⁹ erat ipi iacob. tū q̄z futura beatitudo reuelata fuit ipi abrahe: cū lux sancta semini suo fuerit promissa: vt expositū fuit ca. xv. que quidē beatitudo apertionē iamque celestis. & cetera q̄ ad hoc requirunt p̄supponit. Per illud autē qd dicat. ypbeta. Super senes intellexi. nō ē intelligendū q. semp posteriores sancti habebant clariores reuelationes q̄z primi. alioquin sequitur q. sancti moderniores tēporz essent magis illuminati de his que pertinēt ad fidē q̄z apli: qui sunt antiquiores & seniores quod ē falsū. Ultima etiā ratō ad hoc inducta per postillatorē nō sufficit. nā licet natura vt in plib⁹ p̄cedat ad mīn⁹ p̄fecto ad magis p̄fectū: natura tū ꝑm Boetius sp sumit initiū a p̄fecto. et iō abrahe fuit dictū. s. xvii. c. Ambula coram me & esto p̄fectus ⁊c. put fuit declaratū. Assumit etiā hec expositio benedictionē & reuelationē. p eodē. q. tū sunt diuersa. nō em oēs bñdictiones sunt reuelatōnes. nec ecouerso. vt est manifestū. vñ hra videt aliter exponēda & planius. Ad qō sciendū. q. cū Jacob bñdiceret a p̄ce suo. s. xxvii. ca. eidē dixit sic. Det deus tibi de roze celi & de pinguedine terre ⁊c. i quo fuit bñdictus ad hām de bona influentia celesti & de bona dispositōne terrestri. ex quibus immediate multiplicantur terrena sēcia. nō tn tū legit q. Jacob fuisset bñdictus exp̄sse a p̄ce suo de multiplicatōe pecoris boim & animaliū. quod intelligit in bñdictionibus vulue. nec etiā de bona gubernatōe seu nutritione taliū. qō intelligit in bñdictionibus vbez. ista aūt bñdictio que ptinet ad ꝓpagatōem aialiū: consueuit i scriptura ab aliis distingui. vñ deut. xii. dī. Bñdicet⁹ eris inter oēs pplos: & nō erit apud te sterilis vtriusq̄z sexus tā i boibus q̄z i gregib⁹ tuis ⁊c. Jacob ḡ i hoc loco amplius bñdixit ipm ioseph q̄z ipse Jacob fuit benedictus a p̄ce suo q̄tū ad p̄dicta. & hoc ē qd dicit. Benedictiones patris tui. s. quibus te benedico. Confortate sunt benedictionibus patrū meorum ⁊c. s. benedictionibus q̄bus p̄es mei me bñdixerūt: vt dictū est. Et sequit in hra ꝑm hebraicā veritatē. Usq̄z ad desiderii collis eternoz: seu collis seculi ⁊c. i quo intelligit xp̄s desiderat⁹ a cūctis gētibus: vt aggei. ii. ca. de q̄ Luce. x. Multi reges & ꝓphete voluerūt videre q. vos videtis & nō viderūt ⁊c. Et continuātur hec verba cū p̄cedentibus & sequentibus sic. Benedictiones patrū tuī que p̄fortate sunt bñdictionibus patrū meorum ⁊c. Et sensus est q. bñdictiones temporales quibus iacob ipm Joseph benedixerat. que fortiores seu ampliores sūt q. bñdictiones patrum meorum. s. ipius Jacob vt dictum est: vnacum summa benedictione spūali de sideranda a collibus eternis. s. a sanctis & iustis, omnia ista fiant in capite Joseph ⁊c.

In eodē ca. xlix. vbi dr in postilla. Tñ magister in hystoria scholastica. ⁊c.

Hec expositio magistri hystoriaz est in glo. interlineari. vbi super hoc verbū: ad pplm suū. supraposuit frequētiā angelorz. silr & expositio strabi que in glo. ponit in margine: & nō ponitur ibi q̄tum ad hoc aliqua opinio opposita. vñ nō videt q. sit hec expositio repellēda: p̄sertim cum Aug. super Gen. illam ponit. licet nō totaliter assertive. Dicit em sic. Videdū quomodo dicāt scripture: q̄ assidue dicūt de mortuis. Et appositus est ad patres suos. vel apositus est ad pplm suum ⁊c. Ecce em de Jacob dī. Jā quidē mortuo & nōdū sepulto. & ad quē populū apponat nō in promptu habet. ex illo em populus p̄ior nascitur. q̄ dictus ē ipls israhel. q̄ vo cuz p̄cesserūt tā pauci iusti noiant: vt eos pplm nominare certemus. nā si dictū esset. Appositus ē ad p̄es suos. nulla questio fieret: an sorte ē nō solum boim sanctorz. & etiaz angelorz ipls ciuitatis illius. de qua dī ad Hebr. xii. Accessistis ad montē & ad ciuitatē dei viuentis ierusalē. et ad milia angelorz exultantiū. huic populo apponūtur. q̄ post hāc vitā placentes deo fiunt. tunc em dicunt apponi qñ iam nō remanet sollicitudo tentationū & periculū peccatorz quod intuens scriptura ait. Ante mortem ne laudes hominē quēq̄z. h̄ Aug. Ex q̄ auctoritate soluit obiectio facta p postil. Nā ad h. q. dicit. q. null⁹ pōt dici appositus ad angelos. nisi qñ trāsferet ad glaz. Nōdet ꝑm aug. q. q̄ post hāc vitā placētes deo fiūt: dicūt angel apponi: inq̄tum iā i eis cessat sollicitudo tentationū & periculū peccatorum. sed sunt impeccabiles sicut angeli. licet adhuc status gloríe nō attingant. Hec etiā videt inconueniēs dicere. q. cū sancti i hac vita exītes sepe habeāt angelorz cōsortia q. tales cū sint in lymbo ad eorz cōsolatiōez ab angelis frequēter visitent. & hoc vr sonare glo. interlinearis p̄dicta cū dicit. Frequentiā angelorz. nō em dī. ad societatē angelorz. quod sonat ꝓtinuū consortiū. sed dicit. frequentiā angelorz. quod magis sonat frequentiaz visitationis. Dz autē postil. arguit ꝓtra motiuū bus⁹ expositiōis dicēs: q. añ mortē iacob fuerunt recepti in lymbo adā & abel. Dicendū q. de nullo sancto q̄ ante abrahā decessit legit q. fuisset appositus ad pplm suū. Cuius rō potest ee. q̄z illi licet decessissēt i gra. tn forte bēbāt aliq̄ veniala. p q̄bus oportebat eos ee i purgatorio ad tps. & sic ꝓpter tales nō diceret iacob esse appositus ad pplm suum. cū nō essent adhuc in lymbo. Et notandū q. scriptura loquēs de morte quorundā iustorz q̄ ante passionē xp̄i decesserunt: frequeter dicitur. Appositus est ad patres suos seu ad populū suū. vt in supradictis patet & i alīs. vl ob dormiuit cū patribus suis. vt de David. iii. Reg. ii. et de alīs qō idē sonat. & post passionē xp̄i aliter dicit. s. obdormiuit i dño. vt act. vii. ca. de stephano. & i alīs sacris hystoriis & legēdis sctorz. qō multu ꝓsonat catholice veritati. Nā primi quātūcūq̄z sancti nō obdormiebāt i dño. cum nondū in deo requiescerēt p beatā fruitōz. & cū patribus hec spectātibus apponebant. & postremi sancti q̄ ianua celesti iā apta statim post mortē deo ꝓiungebant. dicuntur obdormire in dño. de q̄bus Apoc. xiii. ca. Beati mortui qui i dño moriunt. ad quā mortē que potius vita dicenda ē nos perducat dominus noster ihesus christus q̄ viuit & regnat in secula seculorz.

Replica correctorij contra burg.

In ca. xlix. vbi postilla. clare exposuisset testamentū Jacob respectu Ruben: burg. nescio q̄d cōfusum murmurās dicit q. nihil valet ad ꝓpositum. Nā supra ca. iii. i additione p̄ma ponit regulā q. ille sē sus ē litere. q. inquit: qui extra literam pauciora supponit: quā regulā hic nō obseruat cum suo gerundensi: qui supponūt hic primo q. volo & fortitudo de ruben dicant cōmēdatorie. quod tamē nō ꝓbat per aliquē textuz. nec expositiones sanctorum. secundo q. fortitudinis cōmēdatio fundetur super turpitudinē videlicet actū generā di: q̄ etsi infra limites matrimonij sit licitus. hz tn turpitudinem annexam: q. ꝓsequens spūs sanct⁹ būc sensū nō

regular

q. nā ꝑ hec sunt mundi apposita

effiagitat. igit̄ ꝺm. b. Hiero. erroneus est. Tercio suppo nūt ꝙ actus generatois sit actus fortitudis vel roboris. quod ē contra oēm pbiam nālem ⁊ moralē. nā q̄uis sit actus nālissimus viuentiū ꝓ ꝓseruatōe spēi. ex. ii. de aia. nihil tn̄ ibi apparet fortitudinis. qz nō ē ꝓ ꝓseruatoe spēi ꝙ potius de ꝓstitutione indiuidui. Etiā minuta ⁊ debilia aialia actuꝫ gnationis diligēter exercēt. imo ⁊ homines egrotātes. nō est igit̄ actus fortitudis nālis multomin⁹ moral. Ité i eodē ca. vbi postillator exponit illū passū Nō auferet sceptꝝ de iu. ⁊c. Burgēn. voluit aliquid addere: quod nisi dissimularē. fingit em̄ cū suo pugione quoddā ꝓsistoriū bñs sil'em vim sicut habet ca. sede vacāte. ꝓ qd ꝓsistoriū putat Burg. cōcludere iudeis male būc passum exponētibus p. ot. pe machabeoꝝ. qn̄ de tribu iuda nec erat sceptꝝ nec ꝑncipatus. ꝙ illud consistoriū victum mansit apud iudeos vsq; ad destructionē ciuitat̄ et tēpli secūdi per titū factā anno octogesimo octo post natiuitatē xp̄i. Dñs em̄ ihesus. xxxiii. annis vixit. et q̄nq̄gesimo anno p⁹ passioꝝ desolatō facta ē: q̄ sil'iūcti lxxxiii. annos facūt. et sic ꝺm Burg. ⁊ suos sensus illi⁹ passus. Non auferet sceptꝝ de iu. ⁊c. ē ꝙ xp̄s nō venit añ ablatōꝫ illius ꝓsistoriū. qd̄ dicit hic auctoritate regalē: sicut ca. pontificalē sede vacāte. Nouicū igit̄ ꝓbare potest additō sua ꝺ iudeos nec multū certare ꝓ fide videt. qz eis admittit errorē pl⁹ q̄. lxx. annos. Tū etiā qz nō ꝓbat illud ꝓsistoriū fuisse d̄ tribu iuda sꝙ. imo ꝺm opinionē cōem scribe ⁊ ceteri pharisei q̄ hoc ꝓsistoriū ꝓstituebāt fuerāt de tribu Symeon ⁊ leui: vt dicit hic glo. interlinearis: vt hi deuē. xvii. Supplerōem q̄z ⁊ ꝓbatōꝫ suoꝝ victoꝝ Bur. remittit ad foꝝ iulij. qz ad libros iudeoꝝ: q̄ cōiter apud nos nō habent

Ité in eodē ca. vbi postill'. adducit expositōez glo. mysticā. ⁊ ad literā aliter ostendit exponendū illū passum. Ligans ad vineā ⁊c. Burg. se opponit: volens illā mysticam expositōem fore literalē. qd̄ tn̄ nō videt. nā ꝺm beatū aug. ⁊ Grego. ē. sepe allegatos ille ē sensus literalis ꝙ mus: q̄ ꝙ voces vel terminos cōiter significātes accipit sue absurditate. vbi autē in eo mō exponēdi bystoria de ficeret: ⁊ sine absurditate sic exponi nō posset: tūc ꝑmuꝫ ad mysticū sensum recurrendū ē in expositōe aūt postilla. nihil est absurdū. ē totū lr̄e ⁊ rōni consonū. igit̄ sensus per eū posit⁹ ē ꝑmo lr̄al'. sensus aūt glo. ordiarie ⁊ aliorū catholicoꝝ nō solū hic ē sepe mysticus ē: ⁊ vt tal'recipiēdus. nō valet igit̄ argumētū Bur. q̄ dicit. qz leo ꝺ accipitur metaphorice. igr̄ ⁊ alia. s. vitē ⁊ vinea metaphorice sē accipiēda. qz sepe i sacro eloq̄o fit mixtio trāssumptōnū ⁊ ꝓprietatū: sicut. ē. de ruben totū ē lr̄ale. tn̄ in fine miscetur aq̄ effuse. ita ⁊ infra de ysachar per metaphorā dr̄ asinus fortis. cetera aūt sunt literalia. ita hic de iuda fit mixtio metaphorice ⁊ ꝓprietat̄. Et ꝙ Burg. dicit expositō nē glo. bñ ex similitudinibus alibi posit̄. per hoc nō plus ꝓbat nisi ꝙ allegoria catholicoꝝ doctoꝝ fit bene fundata nā sensus mysticus nō ē multū autenticus nisi ex aliquo passu sacre scripture possit persuaderi: vt vult b. aug. de doctrina xp̄iana. vt. ē. Ité in eodē ca. vbi postillator exponēm eoꝝ dicit extraneā q̄ dicta de Ysachar exponūt de studio sapie. Burg. capta occasiōe debili dicit cōtrariū: ꝓtendēs soluere rōnes postillatoris. qō tn̄ sufficienter nō facit vt videtur. nā responsionē ad primā rationē Bur. fiūdat sup iudicio boim indiscreto: q̄ sapiētes stulti, ⁊ stulti sapiētes ꝓsueuerūt iudicari. de quo iudicō dī. j. Coꝝ. j. ii. iii. ⁊. iiii. per totū. Nō igr̄ bñ infert Burg. homines mūdani sapientes et studiosos iudicāt rudes ⁊ asinos: igr̄ sūt tales. In hac autem lr̄a vbi dicitur. Ysachar asinus fortis non dī de iudicio boim ꝺ de ꝓbetia ipsi iacob iudicio diuio reuelata: ꝺm quā extraneū videt dicere. vt arguit postillator ꝺm respectū vel silitudinez studiosū fortis asinū. Ex ꝙ Bur. allegat Aristo. vi. ethic. mo dicū facit ꝑ eo. qz aristo. ꝓsueuit antiqs detrabere. nō cīm pepercit magistro suo platoni: multominus aliis vt ptz i multis locis librorꝝ beati Augusti. Nec tamen aristo. dixit anaxagorā ⁊ alios pbos fore asinos si aliquādo dixit eos ignaros vel minus bñ sentire. hoc tamen improperabat antiquis nō qz studiosis: ꝺ quia ignorātibus. ⁊ sic illud allegatū ē ꝑtra ꝓpositū Burgēn. Pro solutione ꝺcōnis quaꝫ facit postillatoꝝ: Burg. assumit ꝙ repit̄ i scriptura boies de tribu Ysachar fuisse alijs in scia excellētiores. i loco tn̄ per eū allegato ñ dī ꝙ erāt eruditi in scia. sed in tēpoꝝ obseruatiōe, ꝑ cerimonijs. ⁊ ita fortasse erāt famuli sacerdotū ⁊ leuitaꝝ ad venīendū ꝓpīo bīnoi tpm ⁊ cerimoniaꝝ obseruātias ad modū preconum. quod est vilis conditionis officium sicut ⁊ campanistaꝝ dicitur tamē quodlibet officiuꝫ suos habere suo modo magistros. vilitas quoq; illi⁹ tribus innuitur in litera allegata per Burg. in qua cetere tribus veniētes in adiutoriū Dauid numerantur per milia valētium: hec tribus Ysachar numerat̄ per ducentos ꝑdicto mō valentes. Nam reliquos oēs de illa tribu dicit pedissequos qui ꝓsilia sequebantur q. d. sicut asinus stolidus directōe egens: istis ducentis dempt̄ qui erāt vt ꝑdicit̄ eo mō studiosi. vñ ⁊ glo. per Burgē. adducta nō loquitur assertiue sed ꝺm alioꝝ opinionē. Quocirca dicit glo. tradūt doctores in illa tribu fuisse. sed eorum studia modificat: sicut. ē. dictū est solū ad tempora cerimoniarum obseruāda: et ⁊ populo intimāda verbo vel scripto. Et ad cundez effectū postill'. illum locū allegatū exponit. manent igitur rationes eius in cōcusse. Burgēn. etiā hic contradicit ꝓprie regule quā posuit in ꝓsecutione sui ꝓlogi: vicz ꝙ expositiones sanctoꝝ debēat magis reputari q̄z infideliuꝫ. Hūc autem expositio quam fouet ē iudeoꝝ. ⁊ illa quaꝫ improbat ē beati Hieron⁹. vt patet in glo. ordi. Ité capitulo eodem vbi postillator ad intentionez magistri bystoꝝ. illum passum. Inde pastor egressus est ⁊c. exponit de regno Hieroboā qui fuit d̄ tribu Joseph: Burg. dicit illā expositōem rationi inconsonā: allegans motiua. quia Hieroboā fuit pessimus ydolatra. regnū quoq; suū etli ad tps a deo ꝓmissum. nunq̄z tamē fuit gratū. Cetera que ibi ponit Burgēn. ꝑ longā digressionē ꝺcludēs ꝙ ē ꝓbetia Jacob de eo nō potest exponi cōueniēter. Sꝫ reuera motiua burgēn. sunt cōtra rotundū tertium. iii. Reg. xi. cap. ⁊. xiii. vbi dī. ꝓbetā er ꝓte dei regnū dece tribuū ei ꝓmisisse ⁊ signo oīdisse. dī em̄ ore dei ad Hieroboaꝫ. Tu assumā ⁊ regnabis super omnia que desiderat aia tua: erisq; rex sup̄ isr̄l. si seruaueris ꝓcepta mea sicut dauid ego tecū: ⁊ edificabo tibi domū fidelē: quomodo edificaui domū dauid. ⁊ regnū iuda pugnare volens contra regnū israbel, ꝓhibitum est a domino dicente. iii. Regū xii. Non ascendetis neq; bellabitis cōtra frēs vestros a me em̄ factū est verbuꝫ hoc: quę omnia nō sonāt in regnū ꝓmissum sed ordinatū. nec consonat Hieroboaꝫ fuisse ydolatrā: etsi post susceptū regnū factus sit pessimus. ante em̄ susceptum regnuꝫ capitulo. xi. Reg. iii. dicitur. Erat autem Hieroboam vir fortis ⁊ potens vidensq; Salomon adolescentē bone indolis ⁊ industrium constituit eum prefectum super omnia tributa vniuerse domus ioseph. Et cum egrederetur Hierusalem occurrit ei ꝓpheta Ahyas voluntatem dei ꝓnunciās: vt patet in litera que non sonāt eū fuisse ydolatrā: sed bonum q̄uis post auersionem male egerit. Burg. dicit illud Osee. viii. ca. Dabo ei regem in furore meo. de Hieroboa scriptum: sed neutꝝ de eo scriptū est: vt patet intuenti lr̄aꝫ ⁊ glo. scoꝝ vtrobiq. ⁊ qz iacob vidit tribū ioseph in persona Hieroboam ꝙ dominū sic exaltandū in regnū israbel: vt dicitur. iii. Regum. xi ꝓphetauit dicens. Inde pastor egressus est. ꝓteritum ꝓ futuro expressit: ⁊ sicut preuidit circa hieroboam et tribum ioseph dei beneficentiam. ita ꝓuidit ipius Hieroboā post susceptum regnum scandaluꝫ ⁊ maliciam. ideo postq̄z de eo dixit. Per manus potentis iacob egressus ē pastor. continuo subiūxit. Lapis offensionis ⁊ petra scandali: ipe em̄ fecit israbel peccare multipliciter vt dicitur. iii. Regū. xiii. Stat igit̄ expositio postillatoris vt literalis glo. autem ⁊ expositiones sanctoꝝ mystica remanēte:

¶ Item i eodē ca. postillator illā passum. Benedictiones p̄is tui ꝓfortate sunt. ouplr exponit. primaz tamē expositōem nō multū ponderās. in scōa resedit. q̄ vult: q̄ ꝓfortatio bñdictionū iacob sup bñdictiōibus p̄m suoꝝ est quedā excrescētia noticie ꝺ deo ex mysteriis fidei posterioꝝ ad priores qui i processu temporis p deū aucta ē claritas revelationis: que more benedictionis vel cum benedictionib⁹ facta ē. Sed Burgen. dicit illud valde incōuenienter dici mot⁹ ad id rōnib⁹ modici valoris. Cū em̄ p̄mo dicit abrahā esse patrē fidei: ex ℔ tm̄ nō sequitur eū babuisse dariorē ꝺ credēdis reuelatōz intēsiue z extēsiue q̄z posteriores. s. iacob z ceteros ꝓphas: q̄q̄ i mā obedie q̄ ad fidē ptinet: fuerit heroic⁹ p alios qui pf alij tm̄ in alijs nō min⁹ ad fidē ptinētib⁹ eo fuerūt lōge clariores: put ꝺclarat. b. Gre. in p̄fatione moza. post medium. In mā igit obedie oēs vere obedientes sūt filij abrahe: vt notat ad Galath. iii. i ter. z i glo. ita in mā patie: vere patientes sunt filij iob. et sic ꝺ alijs. Hec ex eo qꝺ allegat Burg. q̄ in sinū abrahe iusti deportabātur. sequit igr̄ huit credēdoꝝ clariores revelatōes q̄z posteri. Sin⁹ em̄ lymb⁹ patꝝ dicebat inter requiē tm̄ cōit loq̄ntes ꝺ hac mācia. ℟ q̄ dict⁹ est sin⁹ abrahe ex euētu narratōis rei ē: Lu xvi. z nusq̄ repit i scptura als. Inde eccl̄ia assūpsit vt locū q̄et̄ laiaꝝ sinū abrahe nō ꝓpe abrahe sinū ꝺ q̄ dns narrauit. q̄ illa erat lymbus: quā requiē iā eccl̄ie mine petit. ℟ inter requiē et mā quā metaphorice trāsumit. Ex metaphora igr̄ burgen. nihil ꝛcludit. nec valet quod tercio sumit id vicz Hū celare poco abrahe q̄ gestur⁹ sū. ℔ em̄ solū ē in mā destructōis sodome. ex q̄ n sequit qꝺ bur. intēdit. nec qꝺ q̄rto assumit valet q̄ abrahe fcā fuit revelatō ꝺ luce etna z btitudie. z ꝺ bis q̄ ptinēt ad eā. q̄ nō sequit igr̄ posterioꝝ⁹ intēsiue vel extēsiue fcā nō ē ꝺ illi maioꝝ revelatio z pfectioꝝ. In ꝓposito em̄ oēz revelatōz factā abrahe ꝓstat fuisse p̄sibilia z corpalia. Jacob autez spuali visiōe vidit dñm innixū scale ⁊c. Loquenti revelatōes fcās abrahe z iacob i ℔ loco scptas: manifestū ē iacob extēsiue z intēsiue supgressū in bñdictiōib⁹. ℟ bur. ptractās rōz postil. factā ex aucte ꝺ dicēt. Sup oms vocētes me intellexi. dic id nō ꝺbē intelligi: sic q̄ posterioꝝes abūdarēt i bis q̄ sūt necia ad salutē super ꝓres z antiq̄oꝝes. q̄z alis sequerēt q̄ moderni sci abūdarēt super cognitōe apl̄oꝝ: qꝺ falsuz eē dicit bur. ipe tm̄ exponens illū locū p̄s. dicit. Super senes intel. intelligēdū ē ꝺ p̄sona fidelū: q̄ p tpm successiōz plura explicite cogscūt ꝺ bis q̄ ad fidē ptinēt q̄z antiq̄. Iz oia implicite ptinebāt i fide antiq̄oꝝ. vñ p̄z q̄ bur. sibi ipi ꝺdicit. nec bur. ꝺbuit dicere fore falsū. qꝺ b. aug. dicit eē ver̄ loquēs ꝺ cōsilijs gñalib⁹ li. i. ꝺ vnico baptismo. dicit em̄ ꝑza posterioꝝ⁹ einedari: z experimēto rem̄ aperiri qꝺ dubiū fuerat. z cognosci qꝺ latebat. Multa em̄ p̄ apl̄os q̄ fidei sūt: explicata sūt per gñalia p̄cilia spāliē q̄uor: que. b. Greg. ven̄āda dicit vt q̄uor euāgelia: put ꝺ. xv. di. in. c. sicut sci. z i ca. Canōes. cū burg. igr̄ sic sentiēs: necario ꝺz dicere illui atōnes hierarchicas imo z thearchicas eē simp̄r exhaustas. qꝺ catholicū dicere nō ꝺcet. Bur. etiā pertractās rōz vltimā postil. inuoluit se in ꝺictoriis. dicit em̄ q̄ natura vt in plibus p̄cedit ex imperfectis. Et idē dicit p̄m hoc etiū: q̄ natura sp sumit initiū a perfecti: q̄ ē manifesta ꝺictio: nisi tolleret cū distractōe: vt i p̄ncipio p̄i eoꝝ. s. ꝺ processu q̄ ad nos z q̄ ad naturā. z sic Burg. co incidit cū postillatore in rōe per eū facta: quā tm̄ bur. ꝺicit nō sufficere. Sed q̄ Burg. putat crimē lese maiestatis si q̄nq̄ postillator ꝺdicit sctō Tho. nō ꝺbuit ꝺdicere bt̄ō Grego. ex debili rōne. dicit em̄. b. Grego. sup Ezech. parte. ij. homel. iij.

¶ Cap̄m. l.

QUod cernens ioseph ruit sup faciē p̄is flēs z osculās eū: p̄cepitq̄ seruis suis medicis vt aromatibꝰ ꝺirēt p̄z. Quib⁹ iussa exp̄lētib⁹: trāsierūt q̄dra ginta dies. Iste q̄ppe mos erat ca dauer ꝓdiroꝝ. Fleuitq̄ eū egypt⁹. lxx. diebus Et expleto plāct⁹ tpe: locutus ē ioseph ad familiā pharaonis. Si inueni grām i cōspectu vr̄o: loq̄mi in auribꝰ

Ter mercēnta tpm creuit scia spuali um patꝝ. plus nā q̄ Moyses ℟ plus apli q̄z ꝓphete in diuina scia eruditi, sē vñ scriptū ē pertrā sibūt plurimi z erit multiplex icia. Dicit em̄ dns ad moysen. Ego sum deus abrahā ysaac z iacob: z nomē meum adonay nō indicaui eis. Ecce pl⁹ moysi q̄z abrahe innotuit. Item dauid dicit. Super senes intelleri. p q̄ testat diuinā sciaz se pl⁹ q̄z moyses accepisse. z plus apli: z cetera q̄ vide ibi. Ecce manifesta sci Greg. snia: cui ausus ē ꝺdicere bur. nec mirū. q̄ ꝺlyrādo ꝓphe snie ꝺdixit. vt. s. patuit. Prō snia. b. Greg. z postil. e. b. aug. j. retractationuz ca. xij. vbi oñdit fidē antiquoꝝ z moderno ꝝ esse vnā. et nō differre nisi p minus z plus explicitū. Explicatio igr̄ ad diuinā reuelationē pertinet. que bñdictio supererogata ꝺ q̄ bic ℔mo merito dici pōt. Item ca. eo. vbi postil. arguit ꝓtra scholasticā hystoriā in eo q̄ dicit apositū iacob ad ꝓphm. i. ad angelos: q̄z vt dicit nullus alius ꝓph̄s pōt assignari: p eo q̄ in lymbo prꝝ nō erāt tot: quot populus dici possent: postilla. arguit q̄ iacob ad angelos nō est positus tanq̄ ad ꝓphm suū. q̄a angeli erāt i beatitudine. iacob autē mānsit in lymbo vsq̄ ad rēi resurrectiōem vel saltē mortem. Etiā dicit motiuū eius nō valere. q̄a añ iacob in lymbo fuerunt plus q̄z xcē. q̄ ℔m leges ꝓph̄s dici p̄nt. Burgen. añt nitit saluare motiuū magistri hystoriarū: volēs q̄ si multi xcesserūt in gr̄a venerūt tm̄ purgādi: z sic in depositione iacob non fuissent adhuc in lymbo tot: quot ꝓphm facere possent. ℟ ista via crudelis z impia vr̄. qi i bis mille ducētis z amplius annis null⁹ fuerit duct⁹ ad lymbuz patꝝ nisi abrahā z ysaac: qꝺ ē valde impiū: cū ex scptura posset fieri ꝺputatio scōꝝ z scārum illius tēpis: vt merito ꝓph̄s dici posset: z si qui venerūt purgādi: crudele ē dicere q̄ mille vel certe centū annis q̄s remānserit i purgatorio añ translationē ad lymbū. nec sufficit id qꝺ Burg. ꝺ. b. Aug. opinatiue loquēte adducit p ꝺclusione: q̄ populus hic dicant angeli. Nā angelorꝝ habitatio nō fuit i lymbo: q̄uis aliqñ ipm frequētabāt p patꝝ ꝺsolatōne vt dicit glo. interlinearis. z sic angeli visitātes potiꝰ apponūtur ad p̄res q̄z patres ad eos. q̄z ad eos angl̄os nemo apponit nisi trāslatus ad gl̄az. Illi añt visitauerunt istos ob eoꝝ ꝺsolatōz. z sic ꝓprie loquēdo angeli quo ad lymbū fuerūt aduene nō incole. trāslati igr̄ ad lymbū ad eos nō p̄nt dici trāsferri quasi ad ꝓphm incolentē: ℟ aduenā. z si sufficeret impeccabilitas: vt vult burg. cū demones sint extra statū peccādi: ita diceret trāsferri ad ꝓphm trāslati ad ꝺsortiū demonū. Melior igr̄ z clarior ē expositio postil. q̄ dicūt trāslati ad ꝓphm trāsferri ad lymbum patꝝ expectātiū translatoz ad eternā btitudinē. ad quā nos perducat ibs rēs omnis ꝓph̄s liberator z redēptor.

QUod cernēs ioseph. Hic ꝺscribit Cap̄m. l. executio sepulture ipsi⁹ Jacob: vbi primo ioseph sepulturā p̄is exequit. scdo i egyptū reuertitur: ibi. reuersusq̄ est. circa p̄mū ꝺscribit ꝓpassio ioseph ad p̄es ꝺfunctū: cū dī. Ruit super ⁊c. scdo bonos exhibitō i ꝺimēto corp̄is ꝺfuncti cū dī. Precepit q̄z seruis ⁊c. z in fletu solēni super mortuū suū: ibi. ℟ Fleuitq̄ eum egyptus. lxx. dies. s. xl. dies ꝺdimēti. z xxx. letus. Item ut impetratōe licētie ꝺportādi corp⁹ p̄is sui ad locū sepulture valde remotū. z in honorabili ꝺportatōe cū comitiua valde solēni. z ptz lra excep̄ paucis vocabulis q̄ sūt

quamꝺ gñalia ſ̄ aug venanda ſint ℟ quamꝺ euangelia.

exponēda. c In sepulcro meo quod fodi.B vr falsū. qz spelunca duplex in q̄ sepultus ē: iā erat fcā a tpe abrā he. Dicēdū q̄ iacob p se z lya pīuge sua fecerat ibi spāle bitaclm. Hebrei dicūt q̄ emit. qz illa dictō hebraica q̄ ibi ponit equiuoca ē ad fodere z ad emē. z p̄m hoc dām, est q̄ iacob emit locū sepulcri non in se ꝑ in auo suo abrahā q̄ emit locū illū, p ser sua posteritate vt hr̄ ō.xxiij.c.

d Ascēde z sepeli tē.ac si diceret nisi esset iuramentū nō dimitterē te ire qz eius p̄nsia esset valde necessaria p negocijs regni.

e Habuit q̄z i comitatu tē. In bebi.bi. Currus z milites. f Venert qz ad areaz achad Hebrei dicūt q̄ achad nō est nomē ꝓpriū: ꝑ cōez significat gen⁹ spiaz q̄ gallice vocatur aiglētier. qz area illa clausa erat i modū sepis talib⁹ spinis.

g Reuersusq̄ ē Hic p̄nter describitur regressus ipsi⁹ ioseph in egyptuz z scdo ei⁹ obit⁹ ibi Quib⁹ transactis. Circa p̄mū describit quō amicabiliter se habuit erga frēs suos p⁹ mortē patris cum di.

h Quo mortuo timentes frēs eius tē. timebāt em̄ p̄pter magnitudinē sui crimis: ne Joseph dissimulasset vindicare dū pater adhuc viuēt advitādū anxietatē patris. z ido pie mortuo z sepulto timebāt ne vindicaret ꝓpter q̄d quesiert veniam cum subditur. i Mandauerūt ei q̄ filios bale vt dicunt hebrei q̄s inē ceteros fratres magis diligebat. k Pater tuus p̄cepit nobis

pharaōis: eo q̄ p̄ me⁹ adiurauerit me dicēs. En morior: in sepulcro meo q̄ fodi mihi i tra chanaā: sepelies me. Ascēdā igr̄ z sepeliā patrez meū ac reuertar. Dixit qz ei pharao⁰ Ascēde z sepeli p̄rez tuū sic adiuratus es Quo ascēdente ierūt cū eo oēs seres wm⁹ pharaōis cū criqz maiores natu tre egypti wm⁹ Joseph cū frib⁹ suis absq̄ puul z gregib⁹ atz armēt⁹ q̄ tm̄ reliq̄rūt i tra ios sen⁰ Fuit q̄z i comitatu currus z eq̄tes. z fcā ē turba ñ modica⁶ venerūtqz ad areaz achad: q̄ sita ē trās iordanē vbi celebrātes exeq̄as plāctu magno atz vehemēti impleuert. vij. dies. Q̄ cū vidisset hītatores tre chanaan dixerūt. Plāct⁹ magn⁹ ē iste egyptijs: z idcirco vocatū ē nomē loci illi⁹ plāctus egypti. Fecert g̃ filij iacob sic p̄cepat eis z portātes eū i tra chanaā sepelierūt eū i spelūca duplici: quā emēat abrāā cū agro i possessionē sepulcri ab ephrō ethco cōtra faciē mābre⁹ Reuersus qz ē ioseph i egiptū cū frib⁹ suis et oi comitatu sepulto p̄re⁰ Quo mortuo timētes frēs ei⁹ z mutuo colloquentes ne fōte mēoz sit iniurie quā pass⁹ ē z reddat nob oē malū q̄ fecim⁹ mādauert ei dicētes⁰ Pr̄ tuus p̄cepit nob añqz moreret vt h̄ tibi

q̄ petebāt. qz petebāt solū remissionē. z ipe cū ꝑ p̄mi sit eis victualiū, p̄uisionē. sequitur. p Filij q̄z machir tē. nati sē tē. i. tanto tpe añ mortē ioseph q̄ potuit eos tenē sup genua sua z blādiri eis sicut senes solēt facere pueris filioz⁹ ac nepotū suoz⁹.

vbis illius dicerem⁹. Obsecro vt obliuiscaris sceleris frm tuoz⁹ z pcti atqz malicie quā exercuerūt i te. nos q̄q̄ oram⁹: vt p̄uo tui p̄ris tui dimittas iiq̄tatē hāc Quibus auditis fleuit ioseph: venerūtqz ad eū frēs sui: et p̄ni adorātes i terrā dixert Serui tui sum⁹. Quib⁹ ille rñdit⁽ⁿ⁾ nolite timere⁽ⁿ⁾ nūq̄ posſum⁹ resistere volūtati. Vos cogitastis de me malū. ꝑ de⁹ vtit illud i bonū vt exaltaret me sic impñtiarū cernit⁹ z saluos faceret multos pp̄los. Nolite timere. Ego pascaz vos z puulos vr̄os. Cōsolatusqz ē eos. et blāde z lenit ē locutus: z hītauit in egypto cū oi wmo p̄ris sui. Vixitqz centū tē cē annis: z vidit ephraī filios vsqz ad tertiā generatōnē. p Filij q̄z machir filij manasse: nati sunt i genib⁹ Joseph q Quib⁹ trāslactis locutus ē fribus suis r Post mortē meā de⁹ visitabit eos⁸ z ascēdere vos faciet de terra ista⁽ᵗ⁾ ad terrā quam iurauit abrahā. ysaac z iacob⁹ t Cū qz adiurasset eos atqz dixisset. de⁹ visitabit vos⁽ʳ⁾ asportate ossa mea vobiscū de loco isto: mortuus est expletis centū tē cē vite sue annis: z ꝑditus aromatib⁹: y repositus est i loculo i egypto.

Explicit liber Geneſis.

q Quib⁹ trāsactis. b describitur obit⁹ z cōsūmatio Joseph. vbi ꝓuide accuate ordinauit de sepultura sua d. r Pr̄ mortē meaz de⁹ visitabit eos. p̄m q̄ promissuz fuit abrae. ē. xv. c. s Et ascendere tē. in mirabilib⁹ magnis: vt p̄nēt in Exo. t Ad terram quaz iurauit abrahā. q̄ fuit la cte⁷ melle. v Cunctq̄ adiurasset eos. z ipsis posteros eoz⁹ d sepultura sua i terra p̄missionis vī fuisse. qz dixit ipm̄ ꝓpheticū vt patuit ex ꝓdictis. z io pie credit q̄ p̄ l. s. p̄uidit rēz mortuoz⁹ z rsurrectuz i tra illa. z p̄ñs multa corpa scōz⁹ cū eo surrectura. vt dī Mat. xvij. z io visile ē q̄ spabat resurgere cū rēo cui ē honori sca sctoz⁹ amē. Postil. frīs Hi. de lyra sup Geñ. finit.

σ p̄ñs tamen ñ erat solue da-

Postilla sup exodū incipit. Ca.j. Cōm q dicit ysido.v. libro ethymo. Lex ē nullo pacto p̄modo: ē p̄ cōi vtilitate oim̄ p̄scripta. Ex quo patet q illud qđ imponit aliquibus p̄ceptis singularib⁹ non ē p̄prie rōnem legis: ē illō qđ imponit coitati et p bono cōi. ex q̄ ptz q datio legis p̄supposit aduna tōez plebis: ī iō post q̄ Moyses descripsit i gen. electōez fidelis ppli: fideles ab infidelibus sepando: vt patuit in processu illius libri ē p̄ns describit datōez legis diuine: isti ppl̄s ē fideiu⁹ dei adunatō ī q̄ erat illo ppl̄o rōc erat nascit̄rus sm̄ carnē q ē sanct⁹ sanctoz vt dī̄ pān. ir. iō ille ppl̄s debuit spāli sanctitate pollere: ī iō data est ei lex diuina ad rōm̄ dispositiuā: sm̄ q dicit p̄s. cxlvii. Non fecit taliter oīnatōni: et iudicia sua non manifestauit eis. et ad ro. iv. ca. Quid ergo amplius iudeo: aut quid vtilitas circūcisionis. Multū p oēm modū. primū quidē q̄ credita sunt eis eloquia dei. Data ē autē lex dupliciter in quodā generali ē̄tum ad p̄cepta ordinantia ad deuz ī ad p̄ximū: ī sic data ē in hoc libro secūdo magis explicando in spāli: ī sic data ē in alijs duobus libris sequentibus. In hoc ergo libro sic p̄cedit: q primo describitur fidelis ppli liberatio de seruitute egypti: secūdo legis datio in monte synai. xix. ca. Circa primū p̄siderandū: q q̄ sicut dictū ē in prima p̄te huius libri determinat de exitu ppli de egypto: iō iste liber nominat grece exodus: qđ est exitꝰ latine: sicut et liber p̄cedens dicit genesis grece: qđ ē generatio latine. q̄ in principio tractat de generatōe creature: accipiēdo large generatōez p creatōne ī formatōne: vñ ibidem secundo capi. quasi p recapitulatōne dī. Iste sunt generatōes celi ī terre qñ create sunt ⁊c. Hic liber hebraice vocat hellesmoth. i. hec noia. q̄ quinq; libri moysi nominātur apud hebreos per vocabula que sunt in principio librorū. liber aūt iste sic incipit.

a Hec sunt noia filioꝝ israhel ⁊c. In prima igit̄ p̄te vbi agit̄ de exitu filioꝝ israel de egypto. Moyses p̄io continuat dicta in p̄cedenti libro dicendis in isto: secūdo exequitur ꝓpositum: ibi. Surrexit interea. Circa primū sciendū: q Gen. xlvj. ca. vbi agit̄ de descensu iacob in egyptum. noia eoꝝ qui cū eo descenderūt ibi ſt exp̄essa in ꝑticulari: sed hic p modū cuiusdā recapitulatōnis ꝓpter ꝓtinuatōez p̄dictā exp̄imunt̄ tm̄ in ꝑticulari noia iacob ī filioꝝ ei⁹ et aliorū tm̄ in generali: cū dī. b Singuli cū domib⁹ suis. i. cuz familijs suis Introierunt. c Erant igit̄ ⁊c. In hebreo habetur septuaginta. Qualiter aūt iste numerus variat in pluribus scripture locis ī p̄cordantia apparētis dissonātie dicta est sup ca. xlvj. Gen. d Joseph autez ⁊c. istud dī q̄ q̄diu vixit bñ fuit filius isrl i egypto ī post mortē eius q̄diu fuit memoria de beneficijs ei⁹.

e Filij israel creuerunt. dicūt hebrei q mulieres bebree in quolibet partu pariebant plures pueros: ī aliq̄n do vsq; ad quatuor: aliq̄n vsq; ad sex: ideo dī. f Et q̄si germinantes ⁊c. sicut ꝑ germinatōz vnius grani nascuntur simul multa grana. g Ac roborati ⁊c. hoc dicitur hic ad continuandū respectū sequentiū. q̄ talis multiplicatō fuit occasio affligēdi ꝑplm: vt postea dicit.

Incipit liber hellesmoth quez nos exodi dicimus.

Capl'm. j.

Hec st̄ nomia filioruz isrl': q̄ ingressi st̄ in egyptū cū iacob.

b Singuli cū domib⁹ suis introierunt Rubē: symeon: leui: iudas: isachar: zabulō: ī beniamin dan: et neptalī: gad: et aser: c Erāt igit̄ oēs aīe eoꝝ qui egressi sūt ⁊c femore iacob. lxxv. d Joseph autē i egypto erat. Quo mortuo et vniuersis frib⁹ ei⁹ oīq; cognatōne sua e filij isrl' creuerūt f ī q̄si germinātes mltiplicati sūt g ac roborati nimis impleuerūt terrā. b Surrexit interea rex nou⁹ sup egyptū: i q̄ ingrabat ioseph. k Et ait ad populum suum. k Ecce ꝑpl's filiorū isrl' mult⁹: ī fortior nob ē. m Celeīte sapiēter oppmā⁹ eū: n ne forte multiplicet̄: ī si ingruerit ꝝ nos bellum: addat inimicis nr̄is: o expugnans nos nobis: egrediat̄ ⁊c tra. p Preposuit itaq; eis magistros operuz q vt affligerent eos oneribus. r Edificauerūtq; vrbes tabernaculoꝝ pha

b Surrexit. Hic moyses exequitur ꝓpositū de ꝑpli liberatiōe: ī primo describit̄ afflictio isrl' secundo ꝓuiso ducis liberantis cap. ij. tercio afflictō regis. ca. v. ī quarto eductio plebis ca. xij. circa medium ca. Vocatisq; moyses ī aaron. Adhuc p̄mittit̄ afflictōis cā secūdo afflictō ipa ibi: p̄posuit itaq;. causa aūt vna afflictōis ꝑpli israel fuit mutatio regni: qđ fuit translatum ad aliā domū vt dicit iosephus ī h̄ notatur cuz dicit. Surrexit iterea rex novus sup egyptum. ī in talibus mutationibus frequenter contingit: q illi qui prius erant dilecti in regno fiunt odiosi. i Qui ignorabāt opa ioseph ꝓpter dictam mutatōez. vel temporis longitudinem. Cā alia afflictōnis ꝑpli fuit inuidia egyptioꝝ contra filios israel eo q egyptij luxuriosi erant ī inordinate viuentes ī ex hoc fiebāt debiliores in corporibus ī minus apti ad p̄ductiones prolis: ī pauperiores in tempalibus: filij autem israel contrario modo viuentes: erāt fortiores i corporibus: et plus in prole multiplicabantur et in diuitijs. quod notatur cum dicitur. k Ecce populus filioꝝ israel multus est. s. in numero. l Et fortior nobis est. in robore ī diuitijs. Iste est modus inuidi: q bonū alterum sibi maius videatur q̄ sit: licet enim filij israel fortiores ī ditiores essent vulgaribus egyptijs facta comparatione numeri ad numerum: tamen rex: nobiles ī potentes fortiores erant in diuitijs ī potentia: ī vulgares homines multoplures q̄ filij israel. m Demite sapiēter ⁊c. iste est modus superbi. q̄ astutiam serpentinam suam putet sapientiam: cum tamen sapientia nō possit esse nisi respectu finis boni: ī p medium ꝓueniens. n Ne forte multiplicetur. ad hoc enim intendebant eos affligere laboribus vt minus possent vacare amplexib⁹ ī generationi. o Expugnatisq; nobis ⁊c. in damnum nostrū: q̄ filij israel magnum censum reddebant regi annuatim: et faciebant multa opera egyptijs: erant enim subtiliores eis in artificialibus. p Preposuit. Hic describit ipsa afflictio populi: ī primo in occulto: secundo in aperto ibi Percepit autem. Circa primū dicit.

p Preposuit eis magistros operum. ī isti erant egyptij odientes eos. q Vt affligerēt eos oneribus. i. corporalibus laboribus: que licet essent ad vtilitatem regis: tam̄ principaliter intendebant debilitatem filiorum israel. vt minus possent generare ī ꝑplem debiliorem facerent.

r Edificauerūtq; vrbes ⁊c. In hebreo habet: Thesauroꝝ. q̄ facte sunt ita fortes: ac si deberent ibi reponi thesauri: ī ibi posuit rex egypti milites: ne aliquis filioꝝ israel posset egredi regnum absq; regis licentia. nec aliqs exterorū ingredi. erat em̄ hmōi fortalicia in extremitatib⁹ regni. s Quantocq; opprimebant. q̄ non est consiliuz

ptra tē. t Oderantq; filios israel egyptij istud odiū oriebaī ex inuidia p̄dicta. v Et affligebant illudētes eis.verbis duris ꝛ pungitiuis. x Atq; ad amaritudi-
nē ꝛc.tū ꝓpter grauitatē operū:tū ꝓpter coꝝ vilitatē. Di
cit enim iosephus:q; ꝓpellebaī exportare feces ꝛ imun
dicias ꝛ vicis ex
tra ciuitatem.

y Dixit autē rex ꝛc.vides.n.rex egy
pti q; ꝓpter grauitatē operū: nō im-
pediebaī:sed ma-
gis multiplicabāt ꝛo hoc faciēte:he-
breoꝝ multiplica-
tōem voluit impe-
dire p obstetrices eis p̄cipiendo vt masculos interfice
rent in pariēdo et fingerent eē abor-
sum. z Quarū vna ꝛc. Dicunt he
brei q; prima istaꝝ fuit iochabeth filia
Leui ꝛ secūda ma
ria soror Moysi.ꝛ fuerūt binomie vt dicūt:ꝛ ꝑm hoc ex-
ponūt qđ sequī infra. Et qz timuerūt obstetrices ꝛcum:
edificauit illis do-
mū.scz domū sacer
dotalem ꝛ regiam

raoni:phiton et rameses.
c Quātoq; opprimebāt eos
tāto magis multiplicabātur
et crescebāt. d Oderātq; filij
os israel egyptij. e et afflige-
bāt illudētes ꝛ uidētes eis
3 atq; ad amaritudinē pdu-
cebāt virā eoꝝ. opib; duris
luti ꝛ lateris: oiq; famlatu
q; in terre opib; p̄mebantur
f Dixit aūt rex egypti obste-
tricibus hebreoꝝ: 3 qrū vna
vocabatur sephora: altera
phua: p̄cipiens eis. g Nū ob-
stetricabiī hebreas:ꝛ p tus
tpus aduenerit.si masculus
fuerit interficite eu. h si femia
reseruate. i Timuerī aūt ob
stetrices ꝛcū: ꝛ nō fecerī iu-

ꝛta p̄ceptū regis egypti. sed
ꝑseruabāt mares. k Quib; ac
cersitis.ad se rex ait. l Quid-
nam ē ꝛ qđ facere voluistis
vt pueros seruaretis. m Que
rūderī. Nō sunt hebree sic
egyptie mulieres. Ipse em̄
obstetricandi hūt scientiā ꝛ
priusq; veniam9 ad eas pari
unt. n Bene ergo fecit ꝛc9 ob-
stetricibus: ꝛ creuit pop'lus
cōfortatusq; est nimis. o Et
qz timuerī obstetrices ꝛcū:
9 edificauit eis domos. p Pre
cepit ergo pharao oī popu-
lo suo dicens. q Quicqđ ma
sculini sex9 natuꝝ fuerit. r in
flumen proīcite: s quicqđ fe
minini reseruate.

q dcafis

q de-
cafis

q de-
cafis

q de-
c

ſrael cām aſſignare ſolū naturalē: qđ tñ falſuz eſt. qđ Burg. patere potuit ſi plene poſtillatoꝛez vidiſſet. ſed moꝛe temptantiuz eius dicta trūcatim videre voluit z ſic ſepe occaſionē ꝓtradicendi ſumpſit poſtillator ei infra eodē ca. repꝛobās maliciaz egyptioꝝ impedire volentiū multiplicatōem filiorum iſrael: dicit ihō eſt ꝓſilium cōtra dominum vnde patet euz ſentire q opus dñi fuit tāta mꝝ tiplicatio. Et infra eo. ca. dicit. Videns rex egypti q ꝓpter gratuitatē operū nō impediebanť: ſ magis multiplicabanť: deo hoc faciēte. quo nihil manifeſtiꝰ dici pōt. q̄z q illa multiplicatio fuit p deum naturā adiuuantem.

Capkm. ij.

a Gressus ē pt⁹ ħ vir de domo leui: z accepit vꝛoꝛē[b] ſtirpis ſue: q̄ ꝓcepit z peꝑit filiū: z videſ euz elegātē[c] abſcōdit tribꝰ menſib⁹. [d] Cūq; iā celare nō poſſet: [e] ſūpſit fiſcellā[f] ſcirpeam [g] et liniuit eam bitumine ac pice: poſuitq; int⁹ inſātuluz z [h] expoſuit eū in carecto ripe flumis [i] ſtāte ꝓcul ſoꝛoꝛe eius. Maria etiam ſoꝛoꝛ moyſi in natiuitate eius erat iuuencula: vt dicit in textu. z ſic ad plus habebat. xv. annos vl circiter. z ſic iochabeth mater eius erat. cxv. annoꝝ quādo eam peꝑit ꝑm iſtos. Ex quo patet q in omnibus iſtis tranſierat tps concipiendi maxime qz Gen. xviij. ca. dicitur de ſara. q cum eēt nonagenaria deſierāt in ea fieri menſtrua: nec poterat q natuꝛa ꝓcipe in tali etate: z multo fortius idem ē dicendū de iochabeth filia leui: q̄ fuit per magnum tps poſtea: z ideo complexio mulierū debilitata erat: et etas breuiata erat. Propter predicta dicendū eſt q vꝛoꝛ amrā non erat iochabeth de q̄ ꝓdictum eſt: ſed alia eiuſdem nominis. dicitur tñ filia leui in hebꝛeo. i. de tribu eius. ſicut elizabeth mater iohannis baptiſte dicit de filiabus aaron Luc. j. ca. de qua tamē certum eſt: q ex aaron non genuit. De glo. aūt que inducta ē ad ꝓtrariuz nō eſt curandū. quia ꝓtrariatur textui manifeſte. dicitur eſſi infra. vj. ca. q amrā accepit vꝛoꝛez iochabeth patruelem ſuam. Patruelis aūt alicuius dicitur filius vel filia auunculi ſui. patruelis enim eſt cōmunis generis. z ſic patet q non fuit filia leui: ſed filia vnius filioꝝ ſuoꝝm: z cognata ipſius amrā. Item matrimonium cum amica erat illicitum ꝑm q dicitur Leuitici. xx. Turpitudinem amice tue nō diſcooperies. et ſi dicatur q lex illa adhuc nō erat data. Dicendum q ante legez multa que ptinent ad matrimoniuz fuerunt obſeruata. ſicut Gen. xxxviij. ca. dicit q iudas coniunxit Onan vꝛoꝛi fratris ſui defuncti: vt ſuſciꝛaret ei ſemen. z magis veriſimile eſt q tpe amraz vixit matrimoniū cum amica: z p conſequens amraz q̄ ſanctus homo erat: tale matrimoniū non contraxit.

a Egressus eſt pꝛhec vir de tribu leui. z iſte fuit amram filius caath: et accepit vꝛoꝛem. iſta acceptio non pōt intelligi de acceptōne in matrimonio. qz dicitur h Poſt hec. i. poſt ꝓceptum regis de maſculis hebꝛeoꝝ ſubmergendis: z iam ante vꝛoꝛ amrā peꝑat ei aaron. qui natus fuit tribꝰ annis ante moyſen: vt hī infra. vij. ca. vbi dicit. erat aūt moyſes. lxxx. annoꝝm. z aaron. lxxxiij. qñ locuti ſunt ad pharaonē. ſili et mariā filiam ſua que in natiuitate moyſi erat iaz iuuencula ita magna q poterat intelligere z alloqui boies: vt ꝓpꝛie dī: z ideo dicit ioſephꝰ et doctoꝛes coiter. q iſta acceptio intelligitur de copula carnali. qz ꝓpter edictuz regis ſeparauerat ſe abvꝛoꝛe q̄ſtum ad carnalem copulā: magis eligens nō generare: q̄z q filij ſtatim ſubmergerentur in flumine z intentus erat oꝛonibus erga deuz: vt vellet reſpicere ꝓpꝛie ſuum tam crudeliter afflictum et dñs in ſomnis eum admoniuit: q ſecure ad vꝛoꝛē ſuā accederet. z qđ ex illa generaret filiū: q̄ ꝓpꝛie liberaret z ſic eā accepit. i. matrimonialiter eā cognouit.

b Stirpis ſue. In hebꝛeo hī. Filiā leui. Ex h̄ dicūt hebꝛei: q iſta fuit iochabeth quā leui genuit. Item hoc videť p quandā glo. que dicit q amrā accepit amicā ſuam. ſ. ſoꝛoꝛem ꝓꝛis ſui chaad: z p ons filiā leui. ſ hoc videť falſum. qz dictū eſt ca. p̄cedēti q ꝓſone q̄ ingreſſe ſunt egyptū cū Jacob mꝝtue erāt ante iſtam afflictōnem ꝓpꝛie inter quas ꝓputatur iochabeth etiaz ꝑm opinione hebꝛeoꝝ vt dictum fuit ſupꝛa Gen. xlvj. ca. Item dato q adhuc viueret optet dicere ꝑm dicta de hebꝛeoꝝ q in natiuitate moyſi ipſa eſſet. cxxx. annoꝝm. qđ ꝓbatur ſic qz a natiuitate yſaac vſq; ad exituz filioꝝm iſrl de egypto fluxerunt anni. cccc. vt dictum eſt Gen. xv. ca. ſup illud verbū. Et affliget eos ānis. cccc. Item a natiuitate Jſaac vſq; ad natiuitatē iacob fluxerunt. lx. anni. vt dictū eſt Gen. xxv. ca. vbi dī. Seruagenarius erat yſaac ꝛc. Item a natiuitate iacob vſq; ad deſcenſum eius in egyptum fluxerunt anni. cxxx. prout ipſe dicit Gen. xlvij. ca. Dies vite mee. cxxx. ānoꝝm ſunt. Et ſic patet q a natiuitate Jſaac vſq; ad deſcenſum in egyptum fluxerūt. cxc. anni. z ſic de. cccc. annis ꝓdictis remanent. ccx. anni. a quibꝰ ſi ſubtrabāť. lxxx. anni. quos habebat moyſes in exitu de egypto: vt ꝓdictū ē: remanent. cxxx. anni qui fluxerunt a deſcenſu iacob in egyptū vſq; ad natiuitatē moyſi. Ex quo ſequitur q iochabeth filia leui que cōputatur inter deſcendentes in egyptum cuz iacob: in natiuitate moyſi ſi viuebat erat cxxx. annoꝝ. z ſic tranſierat in ea tempus ꝓcipiendi: qđ z ꝓcedunt hebꝛei: ſ dicunt q miraculoſe factū eſt q ꝓciperet moyſen: ſicut et diuina reuelatōne conceptus eſt. ſed hoc nō valet. quia non ſolū de moyſe oportebat eos dicere miraculuz eſſe factū: ſed etiam de conceptu aaron et marie. qz aaron tribus annis tñ natꝰ fuit ante moyſen. vt ꝓdictū eſt. et ſic iochabeth mť eius erat. cxxvij. annoꝝ qñ peꝑit aaron.

c Abſcondit tribus menſibus. alique. n. mulieres ſunt quaꝝ impꝛegnatio non multum apꝑet: nec partꝰ earuz per clamoꝛem: maxime cū volunt celare ſicut fuit in ꝓpoſito: z ideo potuit puerum in abſcondito ſeruare.

d Cunq; iam celare non poſſet. Contrarium videtur quia ex quo ſeruauerat eum tribus menſibus. videť q eadem rōne poſſet eum vltra ſeruare. Dicendum q rex fecerat ſtatutum q in tribus menſibus ſemel ſcrutarenť egyptij domos hebꝛeoꝝ: ne pueri eſſent abſconditi: et ideo nō poterat celare vltra. Sed queritur vlterius quō ſaluauit aaron: qui natus fuerat ante tribus annis. Dicendum q adhuc nō erat factū edictū regis: qñ natus fuit aaron.

e Sumpſit fiſcellā. i. vaſculum rotundum ad modū fiſcelle factū. f Scirpeā. i. de iunco qui ſcirpus vocať. erat eēm de materia leui vt ſupꝛa aquam fluitaret.

g Et liniuit eam bitumine. ne aqua ingredi poſſet.

h Et expoſuit eum in carecto. nomē eſt loci in quo carices creſcunt: z ſunt herbe facte ad modū gladij: et manū ſecant tangentis. i Stante ꝓcul ſoꝛoꝛe eius. i. maria Sed videtur q hic fuerit temptatio diuina. Dicendū q non: quia homo in periculo conſtitutus: ſi nō omittat ea que pōt facere ꝑm humanā ꝓuidentiam non temptat deum: nec peccat reſiduum diuine ꝓuidentie committendo ſicut dictū fuit de abꝛaam Gen. xij. ca. Amram vo z vꝛoꝛ eius de conſeruatione moyſi fecerant q poterant via humana: et ſeruando vltra expoſuiſſent ꝓiculo mꝝtis non

solum pueru ꝫ etiã sc̃pos: ꝛ iõ elig[illegible] minus malũ
ꝙuenienter exposuerũt euz ꝓdicto modo bene ꝓfidentes
de diuina ꝓuidentia circa puerũ quẽ deus ꝓdixerat ꝓplm
israel liberaturum. i Ecce aũt descendebat. Dic ꝓñr
descriꝫ pueri nati educatio: ꝛ valde mirabilis a filia eꝰ
qui mortem illi⁹ et
dim alioz mascu-
lorũ querebat: cuz
dr. Ecce aũt descen
debat. de domo re-
gia q̃ erat in alto re
spectu fluminis.

k Et puelle ꝛc. i.
p ripam fluminis.
ꝛ dicit a crepo as.
qz ꝓpter ꝓcussionẽ
aque solent ibi fieri
cõcauitates ꝛ fistu-
re. l In papy-
rione. nomẽ ẽ loci
vbi crescit q̃dã iũ-
cus: qui vocat pa-
pyrus. m Ha-
gientẽ. i. plorantẽ.
n De infantibus
hebreoz est hic. qz
sciebat patris edi-
ctũ de ipis submer-
gendis.
n Dis inquit vt
vadam ꝛc. Ex ꝓdi-
ctis patet q̃ puer
elegãtis forme: im
mo vt dicit Jose-
phus erat ita gra-
tiosus: q̃ ois aspi-
ciens eũ afficiebat
ad ipm. ꝛ iõ filia re
gis voluit eũ nutri
re vt sibi eũ in filiũ
adoptaret: vt patz
ꝓ sequentia: ꝛ ideo ꝓio fecit sibi porrigi mamillas pluri-
mũ mulierũ egyptiarz: ꝫ ipe renuebat ꝛ tũc soror pueri q̃
astabat dixit: q̃ si mulier hebrea mamillã sibi porrigeret
forsitan ipse acciperet tanq̃ de muliere hebrea natus: cui
dicto tanq̃ rõnabili filia regis assensit: ꝛ tunc soror pueri
ad querendum se obtulit: ꝛ vocauit matrẽ pueri tanq̃ ex
traneaz. cetera patent vsq̃ ibi. p Quez illa ꝛc. q: na-
turalẽ filium non habebat. q Vocauitq̃ nomẽ eius
moysen. in lingua. n. egyptiaca mos: aquaz significat: ys
saluatũ: iõ subdit rõ nominis cum dicitur. r Quia de
aqua tuli eum. In hebreo hz: vocat mosse. ꝛ significat ex-
tractum vel eductũ: ꝛ subintelligitur de aqua. s In
diebus illis. Hic describitur inclinatio adulti: sicut. n. su-
pra dictũ ẽ: er dei ꝓuidentia ordinatus erat ad liberãdũ
ꝓplm isrl'. ꝛ iõ erat inclinatus ad eos visitandũ: ꝛ ꝓ posse
suo adiuuandũ et hoc est qđ dr. t Vidit afflictionem
eoz. nõ solũ oculo corporis. ꝫ etiã mentis q̃ ꝓpassionem
qđ pz q̃ effectum: vñ subdit. v Et virũ egyptiũ. iste
erat vn⁹ de ꝓpositis egyptijs sup filios israel ad ꝓpellen-
dum eos ad afflictões laboris. x Percutientez quẽ-
dam de hebreis. Dicunt hebrei q̃ iste fuit maritus salo-
mith que erat pulcra valde: de qua habeb̃ inferius et idꝺ
iste egyptius in aurora fecerat surgere maritũ eius occu-
pando eum in labore et tũc redijt ad vxorẽ eius que rece
pit eum credens esse maritũ suũ: ꝛ cum marit⁹ postea co
gnouisset rem gestã arguebat inde egyptiũ. ꝓpter qđ egy-
ptius ꝓcutiebat eũ et grauius affligebat. y Cumq̃ cir
cumspexisset ꝛc. i quo apparet ꝓuidentia moysi.
z Percussum egyptium. i. interfectũ. a Abscondit
sabulo. qđ de facili põt fieri in terra sabulosa. Sed queriẽ
hic. quõ moyses hoc fecit cũ nõ eẽt ꝓstitutus iudex eoruz
ꝓtem dato q̃ esset iudex. videb̃ penam iniustam intu
lisse: vtpote ꝓ ꝓcussione simplici mortem: cum tñ so-
la repcussio deberetur ꝫm legẽ talionis in qua dicitur.
Dentem ꝓ dente: vulnus ꝓ vulnere. Ad primũ dicẽ-
dum q̃ moyses ex diuina electione ad liberatiõez he-
breoz habebat
auctoritatẽ vin-
dicãdi iniurias
eis factas ꝛ hoc
sciebat ꝓ reuela
tiõem diuinã. et
hoc̃ qđ dr Act.
vij. ca. Existima
bat autẽ cogno-
scere frẽs q̃ per
manum ipsius
deus daret salu
tẽ illis. Ad secũ-
dũ dicẽdũ q̃ in-
terfecit egyptiũ
non solũ ꝓ ꝓcus
sione hebrei sed
etiam ꝓ adulte
rio ꝓmisso frau-
dulenter vt pre
dictuz est: quod
fuit notũ moysi
ꝓ hoc q̃ audiuit
cãm ꝓcussionis
in contentione.
ꝓ victo adulte-
rio. Notanduz
q̃ iosephus. ij. li
bro antiq̃tatuz
dicit q̃ moyses
durit exercituz
egypti ꝛ etbyo-
pes. et sibi acce-
pit vxorez filiã
regis de quo pleni⁹ dicet sup li-
brum Numeri
rij. ca.

de aqua tuli eũ. ꝫ In diebꝰ il
lis postq̃z creuerat moyses:
egress⁹ ẽ ad frẽs suos. c vidit-
q̃z afflictõz eoz: d et virũ egy-
ptiũ e ꝓcutientẽ q̃ndã de he-
breis frib̃ suis. ꝫ Cũq̃z cir-
cũspexisset huc atq̃z illuc et
nullũ adesse vidisset f ꝓcussũ
egyptium a absc̃odit sabulo.
ꝫ Et egress⁹ die alto b ꝓspexit
duos hebreos rixantes: di-
xitq̃z ei q̃ faciebat iniuriaz:
Quare ꝓcutis ꝓximũ tuuz.
Qui rñdit. c Quis cõstitu-
it te ꝓncipẽ et iudicez super
nos: e Nũ occidẽ me tu vis
sic̃ heri occidisti egyptium
timuit moyses: et ait: quõ
palã fcm̃ ẽ vbũ istud: c Audi-
nitq̃z pharao ꝫmonez hũe:
f ꝛ q̃rebat occidere Moysen
ꝫ Qui fugiẽs de cõspectu e⁹
morat⁹ ẽ i ẽra madian: ꝛ se-
dit iuxta puteum. b Erant
autez sacerdoti Madian' se

b Conspexit ꝛc. Hebrei dicunt q̃ isti duo fuerũt da-
than et abyron. c Quis cõstituit te ꝓncipem: ꝙ
bono pacis. ad quod illos inducebat reddidit verbũ
pungitiuum. d Num occidere me tu vis. ac si di
cat: bñ apparet q̃ tu es vnus homicida ꝛ malus hõ.
e Audiuitq̃z pharao. Hic ꝓsequẽter describit cõdi-
tio moysi tpe aduersitatis vbi primo describit eⁱ per-
secutio. secundo diuina consolatio ibi. Erant aũt. Cir-
ca primum dr. e Audiuitq̃z pharao sermonẽ hũc
vicz q̃ moyses vnũ occiderat de ꝓpositis regis ad vin
dicandũ vnũ ex hebreis quos exosos habebant.
f Et querebat occidere moysen. tum q: interfecerat
ꝓpositum eius qđ redundabat in iniuriã regis: tuz q:
ꝫm qđ dicit Josephus circa tps quo natus fuit Moy-
ses quidam sacerdos egyptioz diuinatõnibus inten-
tus dixerat regi. q̃ circa pueros hebreoz attenderet.
q̃ vnus nasci debebat de hebreis. qui ꝓplm isrl' de egy-
pto educeret. ꝛ regnũ egypti humiliaret: ꝛ iõ cũ audi-
uit factũ moysi zelantis tantũ ꝓ hebreis etiã i iniuriaz
regis existimauit q̃ esset ille de quo ille sacerdos dixe-
rat. g Qui fugiens ꝛc. i Dicunt hebrei q̃ Moyses
fuit captus ꝛ adductus coram rege vt decapitaretur. ꝫ
euasit miraculose. vt plenius dicetur infra. iij. ca.
b Erant aũt. Hic describitur moysi fugientis consola-
tio. ꝛ primo ex susceptõne eⁱ⁹ curiali. secũdo ex mor-
te sui aduersarij ibi. Post multum. Circa primum di-
citur. Erant autem sacerdoti madian. ꝫm hebreos sa-
cerdos hic accipitur ꝓ maiore vel magnate. sicut di
citur. ij. Regum. viij. Filij dauid sacerdotes erant.
i Septem filie. nec mirãdũ si filie magnoz habebãt
curam de gregibus alendis, q: iste erant diuitie anti-

quoꝝ. k Et impletis canalibꝫ.ꝙ adiutoꝛiū moysi vt infra dī. l Supuenere pastoꝛes ꝛc.qꝛ fossitā erat ꝓsuetudo ꝙ ꝑius ogregarent greges omnes anteꝙ biberent: sicut dī Gen̄.xxix. ca. sed per adiutoꝛiū moysi ꝑuenerant boꝛa hauriendi aquā:ꝛ ideo eas defendit a pastoꝛibus.

m Cū reuertissent ad Raguel patrē suū.i. auū vt dicant aliqui Melius tn̄ videtur dicendū eoꝝ alīs: ꝙ fuerit pater ꝙ vocatus sit plurib⁹ nois.s.raguel et ietro: cyneus ꝛ obab: et dicūt hebꝛei ꝙ vocat⁹ ē ietro:qđ significat adiciēs qꝛ addidit legi vnū capitulum.s. de oꝛdinatōne ꝑpū ꝙ tribunos ꝛ cēturiones quinq genarios ꝛ ꝛcanos vt habet.s. xviii. ca. n Vocat aūt Obab vt dicūt.i. diligēs:qꝛ dilexit legē:ꝛ cōuersus fuit ad iudaismū:vt habetur ibidē.xviii. ca.et patet lr̄a vsq; ibi. n Iurauit ergo moyses.p⁹ multa verba que fuerunt inter ietro ꝛ moysen:fecit pactū cum ietro ꝛc remanēdo cū eo:et illud pactū iuramento firmauit. o Accepitq; sephoꝛā. videns.n. eum ietro virū valentē ꝛ industriū:dedit ei filiā suam.

p Quē vocauit gersan. Ger em̄ hebꝛaice idem est ꝙ aduena vel peregrinus latine.ꝛ cā nomis subdit. Id uena fui ꝛc. q Alteruꝝ vo pepit quē vocauit eliezer.qđ interꝑtatur ꝛei mei adiutoꝛiū in hoc recognoscens diuinū beneficiū i liberatiōe ipius ꝛc manu pharaonis:et in profectu ipius in terra aliena. r Post multū. Hic ponit moysi cōsolatio ex morte aduersarij cū dicitur. s Mortuus est rex egypti.qui pseq batur moysen: ꝛ mors eius fuit reuelata moysi a ꝛcoi terra madian:vt habetur.iiij.ca.ad eius consolationē t Et ingemiscētes filij isrl̄. qꝛ viuente rege illo nō audebāt ostendere i palā anxietatē animi:ne grauiꝰ tractarent. v Et audiuit gemitū eoꝝ.loquit scriptura ꝛc deo ꝑm modū humanū. Cū.n. dicit aliquis clamoꝛem alicuius audire:cū incipit eum adiuuare.

x Ac recoꝛdatus est.non qꝛ oblīio cadat in deo:sed quia ad modū recoꝛdantis se habuit prebendo filijs israel auxiliū ꝓpter merita patrum. y Et respexit dñs ꝛc.oculo me. z Et cognouit eos.i.ad modū cognoscentis se habuit oñdēdo dilectionē circa eos.

In ca.ij. vbi dicit in postilla. Filiā leui.

Additio.

Cōm hebꝛaice litere veritatē oportet dicere ꝙ iochabet mater moysi fuit filia leui: tum quia infra.vj.ca. vbi ttanslatio nostra hꝫ: Amrā accepit vxorem iochabeth patruelē suaꝫ. Hebꝛaica lingua hꝫ: Accepit amram iochabeth auiā suā in vxorē. vnde glo. quā repꝛobat postillatoꝛ veriſſima ē:nō obstantibus obiectiōib⁹ postillatoris. naꝫ qđ primo objcit ex eo ꝙ iochabeth fuit mortua añ afflictionē populi:nullā habet necessitatē ex litera:in vera.n. cōputatiōe animarū: que ingresse sunt cuꝫ iacob in egyptū quā appꝛobat postillatoꝛ sup Gen̄.lxvj.non cōputat iochabeth:licꝫ quidā hebꝛei hoc voluerint dicere sine fundamento vt supra pꝫ in postilla in dicto ca. Oꝛ autēꝫ objcit secundo.o.ꝙ dato ꝙ adhuc viueret oporteret dicere ꝙ ipa iochabeth esset in natiuitate moysi.cxxx.annoꝝ ꝑut large ꝛeducatur in postilla. nō est verū nisi ꝑsupposito ꝙ iochabeth computaretur inter personas que ingresse sunt egyptū cū iacob:qđ quidē ꝑsuppositū in litera nullū hꝫ fundamentū:vt dictū est vnde ad hāc objectionē postillatoꝛis tollendā: pōt dici: ꝙ leui genuit iochabeth ꝙ magnū tempus pꝰ sun̄ ingressum in egyptū: vt puta.c.lx.annos fere: quibus subtractis a numero.ccc. annoꝝ quibus fuerunt in egypto ꝑut ꝛeducitur in postilla.remanent.cl. a quibus si retrahant.lxxx.anni.qs habebat moyses i exitu ꝛc egypto:ꝑut infra.vij. ca. remanent.lxx.anni:i qua etate erat Iochabeth cū genuisset moysen:qđ non esset ad miraculū cōputandū cum leui pater ipius iochabeth vixit.cxxxvij.annis.ꝛ totidē fere caath frater ipius iochabeth.sil'ꝛ amram vir eius.vt patꝫ infra.vj.ca. Cū igitur tunc tpis homies illi⁹ cōgregatiōis.s.ipi⁹ leui attingebant cōiter etatē.cxxxvij.annoꝝ: nimirū si femina illi⁹ cognatiōis concepisset cū eēt septuagenaria:ꝛ multominus mirandū ꝛc conceptione aaron ꝛ marie: qui fuerant concepti anteꝙ moyses: ꝛ p cōsequens in minoꝛi etate. Sara autem erat nonagenaria ꝛ ꝛcsierant ei fieri mulieb⁹ia. vt supra Gen̄.xviij.ca.ꝛ ideo non est accipienda i argumentū cōtra predicta. Dicendum est igit̄: ꝙ voꝛ amram fuit iochabeth soꝛoꝛ caath: ꝑut dicitur in glo. predicta. Et idem dicitur in translatione chaldaica: cui litera hebꝛaica vt dictū ē omnino cōsonat: licꝫ non idem dicat trāslatio nostra. Nec potest contra predicta objci ꝙ hoc ꝙ leui non esset i etate generandi in anno.lx. post ingressum egypti. nam leui in ingressu egypti erat.xlv. annoꝝ fere:qđ sic patet:nam iacob stetit in domo laban per spacium.xx.annoꝝ vt supra Gen̄.xxxj.ca.a quibus si subtrahantur.vij.anni:quibus seruiuit iacob anteq̄ accepit lyam.ꝛ tribus annis fere quibus nati sunt ruben symeon ꝛ leui successiue:vt supra Gen̄.xxix.remanēt.x. anni fere a natiuitate leui vsq; ad finem.xx.annoꝝ predictoꝝ: a quibus si subtrahant̄ sex anni quibus seruiuit iacob in domo laban ꝙ gregibus nato iam ioseph: vt in predicto ca.restat ꝙ a natiuitate leui vsq; ad natiuitatem Joseph fluxerunt quinq; anni fere. Joseph aūt cū iacob ꝛ filij ei⁹ ingrederent egyptum erat.xxxix. annoꝝ. nam cum primo stetisset coꝛam pharaone erat.xxx. annoꝝ. et postea fluxerēt.vij.anni fertilitatis ꝛ duo sterilitatis:vt ꝛ. Gen̄. xlv. Seqt̄ ergo ꝙ leui in illo ingressu erat.xlv.ānoꝝ fere vt dictum est.quibus si addantur.lx.anni vsq; ad natiuitatem iochabeth:sequitur ꝙ leui erat.cv.annoꝝ cuꝫ eam genuit.qđ non est contra cursum nature. Leui enim virit cxxxvij.annis.vt infra.vj.ca. ꝛ sic tempoꝛe generationis iochabeth adhuc remanebat quarta pars fere etatis sue transcunda. Constat autem ꝙ in modernis tempoꝛibus licet duratio cōmuniter mensuretur in.lxx. annis iuxta postillaꝫ: adhuc homines tn̄ generant cum sint.lx. annoꝝ ꝛ vltra:cuius non remaneat nisi octaua seu septima

ps etatis fere. Ad illud aũt q̃ obiẽcit dicens. q̃ matrimoniũ cũ auia illicitũ erat ſm legem. ⁊ q̃ multa q̃ ptinẽt ad mr̃imonium fuerãt obſeruata añ legẽ: qđ intendit ꝓbare p hoc q̃ iudas ꝓiunxit onã filiũ ſuũ vroris fratris ſui defuncti. vt Geñ. xxxviij. Ad hoc dicendũ q̃ añ legẽ ſi aliq̃ obſeruabãt de bis q̃ ptinẽt ad mr̃imoniũ: hoc erat caſu aliter nõ aũt ex obligatõe. Obligatio. n. legis nõ ſe extendit ad ꝓcreata vñ maiſeſtũ ẽ q̃ iacob habuit duas ſororẽs in vrores. qđ tñ ꝓhibitus eſt in lege Leui. xviij. Thamar etiã ſm legẽ inceſtũ ꝓmiſit ſcienter cũ ſocero ſuo iuda: et tñ iudas cũ iuſtificauit dicens. Juſtior me ẽ ſupra Geñ. xxxviij. ca. Et quibus ꝑz q̃ mr̃imonia q̃ erant illicita ꝑ legis nõ erãt illicita añ legẽ. Si aũt otra hoc dicaẽ: q̃ iacob illas habuit ex iuſſu ſeu inſtinctu diuino: ſili ter et thamar ꝓter fructũ qui ex ꝓdictis mr̃imoniis ſecut⁹ eſt: ſiliter põt de Amrã dici. notabilis. n. fructus fuit ſecutus ex illo mr̃imonio. ſ. moyſes legiſlator ⁊ redẽptor ꝓpl̃i. et aaron ſanct⁹ a quo linea ſacerdotis in illa lege incepit.

In eo. ca. ij. vbi dr̃ in poſtilla. Percuſſam egyptium. id eſt interfectum.

Additio. ij.

Non eſt neceſſarium dicere q̃ moyſes interficiẽdo egyptiũ ꝓceſſerit vt iudex: ſ potius vt ps. Et debito. n. charitatis ꝯlibet tenẽt repellere iniuriã a primo ſi põt. hec ambro. Itez qui nõ repellit iniurias a ſocio ſi põt tam ipe ẽ in vicio q̃ ille qui facit: vt in ſcda ſecũde. g. lr. arti. vl. in rñſione ad ſcõm ar. et q̃ hoc nõ poterat facere moyſes ꝑ aliquã ꝓcuſſionẽ niſi egypti⁹ moreretur. imminebat. n. ſibi piculũ ſi egypti⁹ de hoc q̃ moyſes ꝓcuteret eũ redamaret ad regem. idcirco oportuit vt moyſes egyptiũ occideret ad libertatẽs ꝓpri. vnde nõ optet in hoc allegare adulteriũ egyptũ de q̃ nulla fit mentio in ſacra ſcriptura.

In eo. ca. ij. vbi dr̃ in poſtilla. Jurauit ſ moyſes.

Additio. iij.

Verbũ qđ hic ponit̃ in hebreo frequentat̃ in ſacra ſcriptura. ⁊ q̃nq̃ in tranſlatõne nr̃a interpt̃at̃ incipere. vt in li. Geñ. Abraam alloquẽs deo dicebat. Ecce nũc incepi loqui. et Deu. j. incepit moyſes explanare legẽ. In alijs .vo locis interpt̃at̃ q̃nq̃ iurare: vt in hoc loco. ⁊ iiij. Reg. v. vbi dr̃ ō Giezi. Et iurauit, ſ ſm hebraicam veritatẽ. ⁊ verbũ iſtud vnuocii ẽ. ⁊ nihil aliud ſignificat vbicũq̃ ponit̃ niſi actũ volẽdi: ita q̃ ẽ cũ dr̃. Incepit q̃ moyſes explanare. ſili. iij. Reg. v. Naamã dicebat gehezi q̃ vellet recipe duo talenta nulla mentõne facta de iuramento. vñ in hoc loco nil aliud dr̃ niſi q̃ moyſes voluit habitare cum viro ꝛc. ſ. cũ ietro nullo interpoſito iuramento.

Replica correctorij ō burg. mendacem

In ca. ij. vbi poſtillator improbat opinionẽ hebreorũ dicentium mr̃em moyſi fuiſſe iochabeth filiã leui rõnibus in hebreoꝝ opinionibus fundat̃ ad quas burg. non recte rñdet: burg. tamẽ volens magnificare himbriã certamẽ aſſumit ꝓ ſuis hebreis ſuſtinens ꝓduſiones quã poſtillator rõnabiliter improbauit. Dicit ñ q̃ burgẽ q̃ vbi tranſlatio noſtra hz infra. vj. ca. Accepit ſibi amram vxorẽ iochabeth patruelẽ ſuã. in hebreo habetur vt dicit auiã ſuã. ſ ꝑ hoc non ꝓdudit ꝓpoſitum ſuum. q̃a auia ſm canoniſtas ⁊ legiſtas dicitur mr̃ mr̃is: quã auiã nõ duxit vxorem. tum q: vetula. tum q: in linea aſcendẽte ꝓpinqua. etſi lex mr̃imonij nondum eſſet poſita. vt dicit burg. nature tñ honeſtas vetuit quedã in matrimonio vitanda. vbi neceſſitas non erat. immo videtur legi nature repugnare prolem nubere parenti vel econverſo ⁊ ſic qđ allegat burg. otra primũ argumẽtũ poſtillatoris de etate: q̃ vix ꝑ ſeraginta ãnos poſt ingreſſum iacob in egyptũ leui genuit iochabeth. ex lra haberi nõ poteſt: nec probat ꝑ aliquam auctoritatem. ea igitur facilitate ptẽnitur qua ꝓbatur ſm hiero. ſiliter ⁊ alia que burgẽ. adducit ad ſuum ꝓpoſitũ ꝓſuadendum non ſunt fundata. etiã dato ſed non ꝛecſſo: q̃ iochabeth fuiſſet auia amram adhuc non habeẽt qđ burgẽ. intendit: q̃ fuerit filia leui. Pro quo notandũ q̃ quidam libri hñt amitã. vbi burgẽ. dicit bri auia q̃ vtro. qz amita etſi ſm legiſtas ſit ſoror patris. eſt tñ ꝯmune nomen ſignificans nõ ſolum ꝓpinquã ex cognatõne: ſ etiã ex adoptõne: quib⁹ ſic ſtantibus non habetur q̃ iſta iochabeth fuerit filia leui ſororis caath nec ex lra trahi poteſt. ſufficit enim q̃ iochabeth mr̃ moyſi fuerit filia Leui ſic eſt de tribu leui. ꝓut dr̃ in poſtilla. Itez capi. eode vbi poſtillator nitit̃ excuſare moyſẽ occidentẽ egyptium a peto quaſi auctoritate inſtinctus diuini feciſſet: ꝓut ſanctus ſtephanus exponere videt Act. vij. vbi burgẽ. inſtat. v. q̃ debeat excuſari quaſi fecerit ex debito charitatis ⁊ ſocietatis ꝓut tenebat̃: allegans ad hoc beatũ Ambro. ſanctũ Tho. ſcõa ſcõe. q. lr. Sed huic ſnie opponit̃ et eo. qz idem ſanct⁹ Tho. dicit. Hoc debitũ charitatis intelligi debere cũ moderamine inculpate tutele. ſ occidere ꝑ ꝓcuſſionẽ ꝓut in ꝓpoſito nõ fuit moderamen inculpabile ꝛc. Qđ excuſare nititur burg. dicens: q̃ moyſes ideo potuit excedere moderamen. qz repercutiendo citra occiſionẽ ipe ꝑcuſſus accuſaſſet moyſen ⁊ incuriſſet periculũ. Sic perſuaſus eſſet furibus vt occiderẽt vim paſſos: ne ꝑ eos accuſarivalerent: qđ horrerẽt pie aures. Item in eodẽ capitulo vbi poſtillator dixit moyſen feciſſe cautões iuratoriã ꝓpter nr̃am tranſlatões q̃ dicit. Jurauit moyſes. burg. redarguit nr̃am tranſlatões dicens: q̃ in hebrea lra nõ ponit̃ aliquid ptinens ad iurandũ: ſ quicqđ ſit de lra hebraica de q̃ nõ iudico. niſi q̃ puto ſoli burgẽſi. otra hiẽm hiero. et omes alios nõ eſſe credendus ꝑſertim vbi rõ videt̃ militare in otrarium. rõnabiliter eñ eſtimandũ non eſt hoiem ꝓtentem ſicut ietro deſcribit̃. ad ſolã et nudã expreſſionem voluntatis ſine alia adhibita cautõne homini aduene. cuiuſmodi fuit moyſes tradere filiã in mr̃imonio. ⁊ eũ facere diuitiarum ſuarũ ꝓcipem: ſed nulla legitur hic oppoſita cautio niſi iuratoria. ꝓſumendus eſt igitur ꝓ beato hiero. in tranſlatõne noſtra ⁊ aliꝰ q̃ verbũ hic poſitũ ſignificet iuramentũ allegatõne burg. nõ obſtante.

Caplm. iij.

Moyſes autẽ paſcebat oues ietro ſoceri ſui ſacerdotis madian ᵇ Cũq̃ minaſſet gregẽ ad interiora deſerti. ᶜ venit ad montem dei oreb. ᵈ Apparuit q̃ ei dominus in flama ignis de medio rubi. ᵉ Et videbat q̃ rubus ardebat. nec tamen comburebatur. ᶠ Dixitq̃ moyſes ad ſemetipſum. Vadam et videbo viſionem hanc magnam. quare non comburatur rubus. ᵍ Vidit autem dominus q̃ pergeret vt videret. et vocauit eum de medio rubi dicens. Moyſes moyſes. Qui reſpondit. Adſum. ʰ Dixitq̃ ei. Ne appropies huc. Solue corrigiam calciamenti tui. locus enim in quo ſtas terra ſancta eſt. ⁱ Rurſumq̃ ait. Ego ſum deus patris tui deus abraam deus iſaac deus iacob. Obſtupuit moyſes. nec audebat aſpicere contra. ʲ Dixit autem dominus. Videns vidi afflictionem populi mei in egypto. et clamorem eius audiui. ſuper exactores operum. Noui ſcilicet dolorem eius. ᵏ Et deſcendi vt liberem eum de manu egyptiorum. et educam eum de terra illa in terram bonam et ſpatioſam. in terram que fluit lacte et melle. in loca chananei. et hetthei. et amorrei. et pherezei. et hethei. et iebuſei. ˡ Clamor enim filiorum iſrael venit ad me. Vidi etiam oppreſſionem qua affligunt eos egyptii. ᵐ Et nunc vade. mittam te ad pharaonem. et educes populum meum filios iſrael de egypto. ⁿ Dixitq̃ moyſes ad deum. Quis ego ſum vt vadam ad pharaonem. et educam filios iſrael de egypto. ᵒ Cui ait dominus. Ego ero tecum. Et hoc erit tibi ſignum quia ego miſi te. Cum eduxeris populum de egypto ſacrificabis deo ſuper montem iſtum. ᵖ Dixit autem moyſes ad deum. Ecce ego vadam ad filios iſrael. et dicam eis. deus patrum veſtrorum miſit me ad vos. Si dixerint mihi. Quod nomen eſt ei. quid dicam eis. ᵍ Dixit deus ad moyſen. Ego ſum qui ſum. Ait. Sic dices filiis iſrael. Qui eſt miſit me ad vos. ʳ Dixit adhuc deus ad moyſen. Hec dices filiis iſrael. Dominus deus patrum veſtrorum deus abraam deus iſaac deus iacob miſit me ad vos. Hoc nomen mihi eſt in eternum. et hec memoria mea in generationem et generationem. ˢ Vade et congrega ſenes filiorum iſrael. et dices ad eos. Dominus deus patrum veſtrorum apparuit mihi deus abraam deus iſaac deus iacob dicens. Viſitans viſitaui vos. et vidi omnia que tractantur contra vos in egypto. ᵗ Et dixi. Educam vos de afflictione egypti in terram chananei. et hetthei. et amorrei. et pherezei. et hethei. et iebuſei. terram que fluit lacte et melle. ᵘ Audient vocem tuam. et ingredieris tu et ſenes filiorum iſrael ad regem egypti. et dicetis ei. Dominus deus hebreorum vocauit nos. Ibimus igitur tridui viam in ſolitudinem. vt immolemus domino deo noſtro. ᵛ Sed ego ſcio quod non dimittat vos rex egypti ire. nec quidem niſi cogente manu fortiori. ʷ Extendam igitur manum meam. et percutiam egyptum in cunctis mirabilibus meis que faciam in medio eius. Et tunc dimittet vos. ˣ Dabo autem gratiam populo huic coram egyptiis. vt cum egrediemini non vacui egrediamini. ʸ Sed mulier a vicina ſua et hoſpita vaſa argentea et aurea. et veſtes poſtulet. ponetisque ea ſuper filios et filias veſtras. et ſpoliabitis egyptios.

Capm. iij.

Moyſes autem. Hic cõſequenter deſcribit miſſio moyſi ad liberatõez populi. ⁊ primo deſcribitur ſibi facta ꝓmiſſio. ſecundo ꝓmiſſionis extenſio infra. iiij. ca. Abiit moyſes ꝛc. Adhuc primo deſcribitur apparitio diuina. ſecundo cõmiſſio facta ſibi ibi. Cui ait dominus. Tercio inſtructio circa agenda ibi. Dixitq̃ moyſes. Circa primum notatur apparitõnis locus cuz dicit̃. b Cumq̃ minaſſet ꝛc. tũ q: ibi erant meliora paſcua. tum ad elongandũ ſcã terra culta. ne greges paſcerentur aliena blada.

c Venit ad montem dei oreb. ille ẽ mons ſynai qui ꝓdicitur hic mons dei ratõne futuri. quia deus ibi deturus erat legem. deſcribitur etiam modus apparẽdi cuz dicitur. d Apparuitq̃ ei dominus. In hebreo habetur. Apparuit ei angelus domini. Angelus enim ille apparebat ⁊ loquebatur in perſona dei: ⁊ ideo aliq̃n angelus aliq̃n vocat̃ dñs. ſm q̃ dicit beat⁹ Gregorius. ſicut Eſa. vj. angelus q̃ purgauit labia eſaie cũ calculo ardenti vocat̃ Seraph rõne inflamatiõis. lz nõ eẽt de ordine ſerapbico. e In flama ignis de medio rubi. erat. n. populus iſrael ad ydolatriam ꝓnus: ⁊ ſic apparuit in flama que non põt imagine figurari. ⁊ in rubo

siue vēpre: vt in hebreo dicit. q in talibus nō pōt ima
go fieri: ne pl's isrl' qui venturus erat ad locū illū rōne
dicte apparitōis aliq̄d faceret ad ydolatriā ptinens.
f Et videbat q rubus arderet ꝛc. q flama occupās
rubum rubi viriditatē nō minuebat: lz cēt materia cō
bustibilis: p hoc
aūt designabat:
q labor affligēs
q p ignē designa
tur: filios israel
in quib⁹ erat hu
mana ifirmitas
n̄ psumeret nec
deleret: s magis
mirifice libera
ret: ad qō exe
quendū p moy
sen dns appare
bat moysi: ꝛ ido
tal' apparitio fa
cta ē p̄m queniē
tiā negocij sicut
ꝛ alie apparitio
nes hmōi coitet
fiunt. g Moy
ses moyses. ista
duplicatio signi
ficat dilectōez ꝛ
excitat vocati at
tentionem.
b Nō appro
pies inquit huc
ac si diceret: hu
mana fragilitas
non p̄sumat ar
chana dei inqui
rere curiose. q̄a
scriptuz ē Pro
uer. xxv. Qui p
scrutator ē ma
iestat: opprimetur a gloria.

i Soluc calci
amentū. q: mo
dus erat antiq̄
rū ꝛ spāliter be
breoz nō ingre
di sancta loca pedibus calciatis. ꝛ inde ē q̄ saracenī n̄
audent intrare locū ozonis nisi discalciati. k Ter
ra sancta ē. ꝓpter diuinā apparitōez ibidem. l Ab
scondit moyses faciē suā. ꝓpter diuinam reuerentiā.
m Qui ait dns. Hic p̄ponit describitur cōmissio facta
moysi ad liberatōez ppli cum dr. n Vidi afflictōz
ppli mei. oculo ꝓpassionis ad ip̄m liberandū. ꝛ in hoc
dns aperuit moysi p̄dicte visiōis mirabilis intellectū
q: lz diuina nō sint p̄sumptuose inq̄renda: tn̄ p diuaz
reuelatōem sunt hūiliter suscipienda: ꝛ iō q̄n moyses
curiose se nō ingessit: sed humiliter faciē suā abscōdit:
tūc dns ei reuelauit. q: abscondit talia a sapientibus
ꝛ prudentib⁹: ꝛ reuelauit ea paulis. vt hr Matb. xi.
o Descendi. s. p effectū: q: deus in se descendere non
pōt. p In terrā bonā. q̄d oñdit cum subdit. Que
fluit lacte ꝛ melle. q. d. cū quo labore facit magnū fru
ctum. q Et spaciosam. q̄d patet ex hoc. q: habitāt
ibi multe gentes que exp̄imunt cum subditur.
r Ad loca chananei ꝛ ethei. tacent aūt hic gergezei
ꝛ in pluribus alīs locis vbi ceteri nominant. q: vt di
cunt hebrei nō restiterunt filīs isrl p bellū sicut alij.
s de terra recesserunt ante ingressum filioz isrl.
s Clamor ergo. ꝓpter occisionem paulor innocen
tiū. ꝛ ꝓpter iniustam afflictōez laborantiū. q: occisio
innocentiū dr clamare ad deū: Gen. iiij. Ecce vox san
guinis fratris tui abel clamat ad me de terra. sīl' afflictio
vel defraudatio laborantiū. Jaco. v. Clamor eoz in au
res dñi sabaoth ꝛc. t Ez veni mittam te. lz. n. cēt p̄n
tialiter coram eo: tn̄ dixit veni: per hoc significans: vt de
beret ee promptus ad suscipiendū dei mandatū mente ꝛ
volūtate sicut erat
p̄sens corpe.
y Dixitq̄ moy
ses. Hic p̄nr describitur ipsius moysi
instructio ꝛ cōfortatio: que requirebāt ad tātū officiū
suscipiendū. ꝛ prio instruit ꝛ cōfortat verbis: secundo ex
socijs adiūctis: ibi.
Ingredieris tu et
seniores. tercio ex
mirabilibus signis
in principio capit.
quarti. Circa p̄mū
ponit moysi stupe
factio dicentis.
x Quis sum ego
ac si diceret: omino
sum insufficiēs ad
tantū negocium et
iō dns p̄solat eum
dicens. y Ego
ero tecum. qui sum
sufficiens ꝛ potens
ad te ꝓtegendum ꝛ
dirigendum.
z Et hoc habebis
signum q̄ miserim
te. p̄m hebreos hoc
refertur ad p̄cedēt
tia: ac si dicat: vi
sio quaz tibi ostēdi
in rubo: est tibi p̄ si
gno: q̄ ego mitto
te, p̄m catholicos
refertur ad sequen
tem literam cuz di
citur.
a Cū edu. popu
lum meū de egy. immo
labis deo sup montem istum. ac si dicatur: ego p̄dico tibi. q̄ p⁹
eductōez populi mei immolabis deo sup montez istum.
ꝛ cum hoc tibi acciderit erit tibi certū signū: q̄ fui tecū in
eductōne populi de egypto. Erit etiam tibi signū de futu
ro. q: dns dixerat moysi duo. s. eductōez populi d̄ egypto
ꝛ inductōez ei⁹ in terram lacte ꝛ melle fluentem: ꝛ ideo si
cut immolatio p̄dicta erat signum respectu preteriti. li
berando eos mirabiliter d̄ seruitute egypti. ita cēt signū
respectu futuri. s. q̄ omnes introduceret mirabilr in ter
ram p̄missam. b Si dixerint mihi: q̄d est nomen ei⁹
ꝛc. moyses. n. in hoc expresse quesiuit de nomine mitten
tis ꝛ tacite de eius conditione. ꝛ dominus rndet p̄io de
secūdo. s. de p̄ditione mittentis ip̄m dicēs. c Ego sum
qui sum. In hebreo habetur. Ero qui ero. p vtrāq; tn̄ litera idē significat. s. necessitas ēndi: ꝛ eternitas ꝛ immuta
bilitas p oēm modū q̄ ē p̄ditio ppria ꝛ singlaris ipsi⁹ dei
oīa. n. alia eoip̄o q̄ sunt de nihilo hnt p̄incipiū sui ee. ꝛ sē
vertibilia in nihil. q: subtracta manutenentia diua cade
rēt in nō ee. ꝛ iō nō esse ꝓuenit eis q̄tuz ē ex se: s ee hnt a
deo. p̄m q̄ dr Esa. xli. Ecce vos estis ex nihilo. et op⁹ vr̄m
ex eo q̄d nō est. d Sic dices filīs isrl. ac si diceret si
queratur a te quis miserit te. respondebis. e Qui ē mi
sit me. i. ille qui habet ex se necessitatez essendi: ꝛ plenitu
dinē absq; restrictōe ꝛ determinatōe aliqua. f Dixitq̄
iterū deus ad moysen ꝛc. ac si diceret: si q̄rant secundo de

noie mittentis tē.rñdebis. Dñs deus patrum vīoꝝ de⁹ abraā tē.hoc nomē ē mibi tē.7 sequitur. g Dade cō grega seniores isrl.nō intelligitur hoc de omnib⁹ sensibus ppli.qz cū in pplo illo cēt sexcēta milia peditū:vt habet infra.xij.ca. Dēs senes ppli nō possent defacili congregari sed p seniores. hic intelligunt iudices qui hnt pplm regē.

b Visitans visitaui vos. hoc modo loquendi vsus est qz ioseph moriens sic dixerat. Post mortē meā de⁹ visitabit vos et ascendere faciet ō terra ista. vt hi Gen.l.c.

i Et audient vocē tuā. erāt.n. boines prudētes 7 scientes promissiones factā abrae Gene. xv.ca. vbi dicitur. Quarta generatōne reuertētur huc. 7 ideo videbant qꝫ tps sue liberatōis instabat. etiō verbis moysi crediderunt anteqꝫ faceret signa de quibus dicē seqnti caplo.

meū in generatiōe 7 generatiōem. s Vade congrega seniores israel: et dices ad eos. Dñs deus patrum vīoꝝ apparuit mihi: deus abraam: et deus ysaac 7 deus iacob dicēs. b Visitans visitaui vos 7 vidi oīa q̄ acciderāt vobis in egypto: 7 dixi vt educam vos de afflictione egypti in terꝫ chananei et ethei 7 amorrei et pherezei et euei et iebusei ad terrā fluentē lacte et melle: i et audiēt vocē tuam: k Ingredieris tu et seniores israel ad regē egypti et dices ad eū: Dñs deus hebreoꝝ vocauit nos. l Ibim⁹ viā triū dierū in solitudinē vt immolemus dño deo nō⁹ m Sed ego scio qꝫ non dimittet vos rex egypti vt eatis nisi p manū validaꝫ. n Extēdāqꝫ manū meā et percutiam egyptum in cūctis mirabilibus meis q̄ facturus sū i medio eorū: post hoc dimittet vos. o Daboqꝫ grāz pplo huic coram egyptijs. Et cum egrediemī nō exibitis vacui p sed postulabit mulier a vicina sua 7 ab hospita sua vasa argentea et aurea: ac vestes: ponetisqꝫ eas super filios et filias vestras. q et spoliabitis egyptum.

missus est angelus gabriel Luc.j. et ordiū humani generis optinēt. vnde sicut 7 in illo nomē ꝓpriū xpi redēpt oēs exprimit: ita 7 hic nomē ꝓpriū dei principaliter liberantis ostendit. Et qz postillatores in hoc ca. nimis breuiter se expedisse videt cū tñ magna in ea ptineāt rōne p̄dicta:nō certa quedaz in hoc ca. cōtenta. vlteri⁹ aliq̄ attē denda seu declaranda videntur specialiter. q̄ruz primū ē qꝫ nō videtur necessariū dicē in hoc:qꝫ qz idez angelus qñqꝫ loquebat in psona dei ideo de⁹ nominetur. nā ꝑm seriē litere. ꝑt etiaz verba plane sonant: pōt dici qꝫ ille qui apparet i foīa ignis erat angel⁹ apparens ad excitādū mētē moysi: vt cernens miraculū accederet ad audiendū voces 7 verba dīna. Ez cuz sequit. Cernens aūt dominus 7c. hec verba 7 etiaz verba sequentia immediate possunt intelligi ab ipo deo dicta prout sonant. Ecce posset quis admirari quō moyses illā angelicā visionē videdo 7 vba dei audiēdo nō legit adorasse. Mos em̄ sanctoꝝ erat in hmōi visionibus seu apparitionib⁹ adorare. vñ Gen.xviij.ca. legitur de abraā qꝫ tres vidit et vnū adorauit. 7 de iosue legitur Josue.v.cap. qꝫ cum sibi dixisset angel⁹. Ego sum princeps exercitus domini 7c. qꝫ cecidit ꝓnus in terrā adorans:qđ intelligit de adoratione dulie respectu angeli. sed hic nō videtur fieri mentio de aliqua adoratōe. Ad qđ videtur dicendum. qꝫ hoc 7 quedā alia in hoc ca. ꝓtenta faciūt ad cōmendatōez humilitatis ipsi⁹ moysi. de quo legit infra Nume.xij. Vir aūt moyses erat humilis valde. Cuius rō est. qz non estimabāt se dignū ad adorandū sed potius ad modū publicani cuius humilitas a domino cōmendatur Lu.xviij.ca. Qui et magna humilitate nolebat oculos ad celum leuare seipm̄ vilificando sic 7 moyses in hoc loco. legit em̄. Abscondit moyses faciem suā. nō audebat em̄ aspicere ꝓtra deum qđ maiorē oñdit humilitatem q̄z adoratio corpalis: nihilominus tñ moyses corpaliter adorauit in hoc enīz qꝫ dicit. Absondit faciē suā. etiā adoratō corpalis intelligit. nā sup hoc verbo absondit. glo. dicit inclinādo tantū vultuz būilitatis ꝓpius terrā. vt facies sua esset abscōdita. ne aspiceret ꝓtra deū: et sic pz. qꝫ cū interiori humilitate adorauit. Tercio cum dī in lra. Quis ego sum. oñdit būilitas ipius moysi in verbo: q̄ pri⁹ oñsa fuerat in actu interiori mentali: 7 etiā exterius in corporali vt dictū est. p Ex em̄ verba habetur qꝫ ad nutuz eoꝝ q̄ sibi a dño iniungebant estimabat se dignū. scilz nec ad hoc vt iret ad pharaonē etiā p modica re cum pharao eēt magnus rex: 7 de hoc dicit. Quis ego vt vadā ad pharaonē. pro secūdo nec etiā estimabat se dignū ad educēduz pplm isrl. de egypto: lz nō eēnt ptāte pharaonis. cū ducatus tanti pplī regrebatur viruz magne prudētie 7 vbā. Et nota qꝫ nō dixit. n sum ego dign⁹ ad hoc vt vadā: Ex hs sum ego. qđ denotat maiorē būilitatē. sentiebat.n. se nō inhabilē solū ad ꝓdicta

k Ingredieris. Hic ponit instructio 7 cōsolatio moysi et societate sibi adiuncta ad loquendū regi egypti cū dicitur. Ingredieris tu 7 se.isrl 7c. l Ibim⁹ viā triū dierum. nō dicit vni⁹ diei aut duoꝝ. qz nō essent sufficienter elongati ab egyptijs qui lapidarēt eos: si scirent eos immolare aialia q̄ colebāt tanqꝫ deos: nec dicit sex vel octo. qa videret qꝫ nō quererēt deo immolare: s magis fugere. et iō dicit triū dierū nō plus exprimēdo. vt sic quanto petitio eēt magis rōnabilis tanto rex egypti esset magis inexcusabilis de inobedientia ad deū: sciebat.n. dñs qꝫ illam petitionē nō extorqueret. 7 sic mereret a deo flagellari: intantū qꝫ inuit⁹ maiora p̄cederet. s. totalē exitū 7 nō solū cōcederet. imo ad exitū de terra ꝓpelleret vt dī infra.xij. capi. vñ subdit. m Ez ego scio qꝫ nō dimittet vos ad mandatū meū simplici vbo factū. iō subdit. n Nisi p manū validā. i. p virtutē meā ipm̄ cū pplo suo grauiter affligentē sicut patebit in sequentib⁹. o Daboqꝫ grāz. Dicunt hebrei qꝫ in exitu pplī de egypto dñs dedit eis tantā grām qꝫ liberaliter offerebāt et dabāt eis iocalia p̄ciosa: s hoc nō vī p̄cordare litere sequenti vbi dī. p Postulabit mulier a vicina sua postea etiā subdit. q Et spoliabitis egyptū. qđ nō videret verū si egyptij eis dedissēt et ideo dicendū qꝫ ab egyptijs receperūt p modū mutui. et sic secū portauerūt. et egyptij qui erant intenti ad sepeliendū mortuos suos. qz nulla erat tom⁹ egyptioꝝ in qua nō iaceret mortuus. vt hī infra.xij.ca. Obliti sunt repetere. Nec tñ hebrei ꝓmiserūt furtuz. qz voluntate 7 auctoritate dñi hoc fecerūt. vtz hic: qui ē dñs simplr oīm reruz et iō sine iniuria aut iniusticia quacūqꝫ pōt vni auferre et alteri dare ꝑ sua volūtate. Considerandū etiā qꝫ ex consideratōne psonaꝝ ista dei ordinatio fuit rōnabilis. qa hebrei in multis valde 7 grauib⁹ seruierāt egyptijs: nec habuerāt recompensatōez laboris sui. nec violētie sibi facte nec ꝑ submersione puuloꝝ suoꝝ habuerant emendā vel recōpensatōnez: 7 ideo egyptij eis in multis tenebantur. Hijs dictis patet lra.

In ca.iij. vbi dī in postilla. Moyses aūt. Additio. In hoc ca.s. Exo.iij. ꝓtinet ordiuz redemptōnis pplī dei ab egyptiaca captiuitate: sicut in euāgelio

& etiaz ꝓtemptibilē: qđ sonant verba. quis ego sum. q. d. vilis sum. Cōsequenter quarto dī in lra: qui dixit ei Ego ero tecuz. Circa hec verba sunt multe z varie expositōnes: quaz due cōiores ponunt in postilla. z tm neutra eoz videt sufficere. Illa em quę dicit. q hoc q dī. Et habebis signū. refert ad visionez factā moysi in rubo. que quidē visio vt dicunt fuit data moysi pro signo q deus mittebat eū: ē expō quorundā hebreoz lz nō oino videaf ꝓtinere veritatē. tū qz moyses nō petiit tale signū: vtz in lra. & solū ostendit deo fragilitatē suam. Quis sum ego. vt dictū ē: tuz qz ex hoc videret q moyses eēt modice fidei. qui etiā vidēs signū miraculosum manifeste. z audiēs diuina verba dubitasset vtrū illa verba cēnt sibi diuinitus dicta. q si ita eēt reputaret sibi ad culpā: sicut de zach. legit Luc. j. Eo q nō credidisti verbis meis. qđ tm nō legit i hoc loco nec aliqđ simile. Secunda vo expositio que dicit q cū dī Hoc habebis signum refert ad immolatōez futurā q facta fuit a ꝑplo dei sup montē synai. que quidē immolatio debebat eē signū certificās moysen de duob⁹: qz vnū erat ꝓteritū. s. q deus fuerat cū moyse in eductōe ꝑpli de egypto. Aliud erat futurū. s. futura inductō populi in terrā ꝓmissaz. que quidē expō videt inconueniens quo ad vtrāq; ptez. de primo pz: naz qñ immolatio facta fuit in mōte: oino supfluū erat signū ad certificandum q de⁹ mirabiliter liberasset ꝑplm de seruitute egypti. cū hoc eēt cunctis manifestissimū p experiētiā. de secundo vo pz: nā vt ꝓstat ex lra. ñ fuerat moysi ꝓmissa introductio ꝑpli de egypto ad terrā ꝓmissaz. sed eductio ppli de egypto. dicit ei. Mittā te ad pharaonē. nō faciens mentōez de introductōe ad aliā terraz. vñ saluo meliori iudicio: aliter iste passus videtur exponendus. Ad qđ sciendū q moyses in hoc loco nō fuit locutus deo aliqua verba incredulitatē sonantia: vt ex hoc requireret aliqđ signū certificās ipm moysen: sed solū exposuit deo humilitatē suā ad tantū officiuz qđ sibi ꝓmittebat dicens. Quis ego sum vt vadaz: in quo intelligebatur tacite. q rōnabilius debuisset mitti alius aptus ad hoc: vñ dns rndet ad ꝓmū. Ego ero tecū. q. d. etsi tu nō es sufficiēs ex te: meo āt auxilio erf sufficiēs. Ad scām dic. Et hoc habebis signū q miseri te cū eduxeris ꝑplm de egypto. Pro q sciendū. q sic de⁹ in nova lege p pauperes z impotētes voluit inducē fidē suā p orbē vt ex hoc magis luceret vt⁹ z potētia dīna: iuxta illud. j. Cor. j. ca. Infirma mundi elegit deus: vt fortia quęq; confundat. pari rōne voluit in antiq lege p Moysen: qui modice reputatiōis erat: intantum q in etate lxxv. annoz gregē pascebat: vt ptz in litera: fieret liberatio populi z eius eductio de egypto vt sic tota gloria z potentia huius liberatōis soli deo attribueret: z populus induceret ad immolandū deo in recognitiōem sui beneficij: z nulli alteri. z hoc sonat litera cuz dicit. Hoc habebis signū: q miserim te cū eduxeris ꝑplm de egypto. vt id qđ dicit: hoc habebis signuz. referat ad inhabilitatē ipius moysi ad tantū officiū. z ē sensus propter hoc ego elegi te non potentē nec fortē. qz hoc erit signū q miseri te. s. q nō virtute ꝓpria hoc fecisses sed mea virtute z potentia: q rōne tu z ipe ppls immolabitis deo sup montē istum. z sic inhabilitas seu debilitas moysi quā deo oñdebat ad excusatōem suā. erat intēta a deo: vt eēt signū manifestum de hoc: q illa eductō fuisset a solo deo: z q sibi soli erat immolandū in recognitōez sui beneficij. Quito sequit in litera. Ecce ego vadā: si dixerint mihi qđ ē nomē eius. quid dicaz. In quo passu ad lram fiunt quedā obiectōes. Primo em obijcit sic: aut nomē dei erat notuz moysi ante reuelationē hmōi: aut non erat ei notum antea. si sic: superflue querebat hoc iterū scire. si aūt nō. quare querebat hoc in psona filioz israel. et non potius in sua psona dicēs. Notū fac mihi nomen tuū. si aūt dicat. q hoc nomen erat ei notū añ hmōi reuelatiōez nō tm erat notū filiis israel. et ideo querebat a deo. vt posset eis indicare nomen dei vt ipi crederent moysi in dicendis. Contra hoc obijcit Rab. moy. in prima ꝑte de directōne ca. lxij. vbi de hac materia ꝓlixe tractat dicēs. q aut filij israel hoc nomen sciebant anteq a moyse audirent illud aut nō. si sic supfluę eis istud nomē notificaret. cum iam ipi scirent sicut z ipse. si aūt ipsi non sciebant antea: sequeretur q ex hoc q sibi notificaretur a moyse: nō magis crederent ei. cum ipsi nescirent vtrum hoc eēt nomen dei vel nō. Ptez contra hanc interrogatōem moysi obijcit a quibusdam. Nam filij israel in egypto existētes anteq eis mitteretur Moyses: aut erant fideles. s. habentes fidem vnius veri dei. aut non habebant fidem de deo vero. Non est dicendum filios israel nō habere fidem de deo vero. quia tūc non essent populus dei: nec de eis diuisset deus. Vidi afflictionem populi mei in egypto. Nullus em reputatur dei populus seu de populo dei si sit extra veram fidem. Si autē erant fideles. s. veram fidem habentes de vero deo: nō requirebatur alia nominatō dei. sufficiebat em q Moyses dixisset eis. Ille. n. quem vos creditis eē deum: ille misit mē ad vos. presertim cū eis insup declarasset. Deus abraam &c. sicut fuerat dcm moysi in prima allocutōe: oēs. n. erant de ntu circūcisionis que fuerat data abrae in signaculum fidei Gen. xvij. qđ patet infra. iiij. ca. vbi ꝓpter incircūcisionem filij moysi volebat deus interficere eū. Ad quoz declaratōez videtur vlterius aliquid dicendum. Circa quod attendendum est. q ex his que dixerat dns moysi sup sua missione videntur oriri duo: q ab ipso moyse merito erant inquirenda. quoz primuz est: q dominus expresse dixisset moysi q descenderat vt liberaret ꝑplm isrl de manibus egyptioz. ad quod volebat mittere moysen ad pharaonem: vt educeret ꝑplm &c. nō tm eidem declarauit. vtruz hoc volebat facere p aliquas vias occultas: vtputa indinando coz pharaonis z suoz ad dimittendū ꝑplm. seu p aliquas plagas occultas: que etiaz fm cursum naturalem fieri possunt. sicut fecit in facto sarai vxoris abrae Gen. xx. ca. similiter de abimelech eodez ca. qui etiam ipsam saram dimisit ꝓpter reuelatōez diuinam quaz habuit in somnis. isr z laban dimisit iacob cū gregibus suis ꝓpter reuelatōnem diuinaz eidem in somnis factā: qđ indubie potuisset etiā in hoc casu fieri p voluntatē diuinā: cui nemo pōt resistere. Aut forte deus voluit ꝑplm educere cū signis z pdigijs supza nature cursū coem publice factis. put in effectu fuit oñsum. hoc. n. ꝓtinebat ad moysen scire. qz fortelsi de⁹ primo modo voluisset educere populum moyses reputasset se aptum ad hoc quia hoc fieret sine contentōne z ptradictōne: ꝓput in pdictis gestis patet. Secus autem si secundo modo. quia tunc requirebātur magne instantie et controuersie: sicut contigit in casu ad qđ non reputabat se moyses dignum. vt iam dixerat. Similiter hec inquisitō ptinebat ad eum ex pte filiozum isrl. eo q forte facilius z suauius venirent ad credendū diuinis ꝓnosticis z mandatis p internā inspiratōez seu monitionē diuinā q̄ p miracula vel suasionem moysi. vnde ꝓpter hoc petebat moyses nomē domini sub quo debebat filijs israel ista nunciare. naz nomina diuina coiter imponunt deo fm opatōes que ab eo procedunt: sicut cum dī. Dominus vir pugnator omnipotens nomen eius. infra. xv. ca. z Esa. lv. Et erit dominus nomen natus in signum eternum et sic ex hoc q sibi reuelaretur nomē diuinū. sub q̄ ista liberatio debebat fieri: moyses haberet certificatōnem de hoc quesito. In qua quidē interrogatōne videt moyses non tenere modum quodāmodo beate virginis interrogantis: quomodo fiet istud. non cīm dubitabat de efficacia diuine voluntatis: & querebat modū. Secūdū qđ ex dictis dmini oriebatur inqrendū ipi moysi est hoc. nam dns dixerat ei. q ipe et popul⁹ immolarent deo sup montem ꝓdictum. vnde volebat moyses scire nomen diuinum. sub quo talis immolatio debebat fieri. hoc. n. nomen deus vere intellectum licet nō sit cōmunicabile alicui creature fm rem. est tm coicabile fm pticipatōem. vt dij dicantur qui pticipant aliquod diuinum p similitudinem. iuxta illud psal. lxxxj. Ego dixi dij estis &c. Sic ē coicabile fm opinionē. vñ sup illđ ad Gal. iiij. Dis q natura nō sūt dij seruiebat. gl. nō sūt dij na-

turg' acr lat q' h v

ſm opinionē hoim. Et q̄ ſacrificare ſeu īmolare ē
is ſoli deo vero debitus. vñ infra. xxij. ca. Qui immo-
dīs occidet: niſi ſoli dño. idcirco moyſes q̄rebat ali-
ꝑ ꝓpriū nomē diuinū. qđ cēt oibus modis incōmunica-
ile. vt ſic ꝑ'ls ille qui ꝓprius erat ad ydolatriā. ſm quā le
uiter vocabant creaturā noie dei. vt infra. xxxij. ca. de ritu
lo dicebant. Hi ſunt dñ tui iſrl. vt in hac immolatiōe ſeu
ſacrificio non deuiaret a via recta. Qua quidē expoſitōe
ſic poſita ceſſant obiectōes ꝑdicte. nā ad primā obiectōz
dicendū: qđ hoc nomen diuinū qđ moyſes querebat: nec
erat notū moyſi nec alīs filīs iſrl. ꝓut infra dicet. quere-
bat aūt hoc moyſes in ꝑſona filioꝝ iſrl. z nō in ſua ꝑſona
ex quadā humilitate z reuerentia. videt. n. quodāmodo
temerariū ſeu ꝓſumptuoſum. ꝓſertim viro tām humili dice
re deo. Qđ ē nomē tuū. nō. n. erat moyſes ignarus: q̄ Ja
cob peteti nomē angeli fuit rñſuz quaſi increpatiue. Cur
petis nomē meū: ſupra geñ. xxxij. ca. z iō moyſes petebat
in ꝑſona ꝓpli cui mittebat. de quo ꝑſumebat q̄ ſaltez alicq
eoꝝ hoc peterent. Ad ſcdm dicendū q̄ moyſes non pete
bat cognitiōez buiꝰ nomis. vt p hoc filij iſrl' crederent ei:
ſm hoc querebat ꝓpter rōnes ſupradictas. Ad terciū dicē-
dum: q̄ lz filij iſrl z a fortiori moyſes haberet fidez de deo
vero qui eſt deus abraā ꝛc. nō tn hec noticia ſeu cognitio
ſufficiebat ad certificandum moyſen de alīs ſupradictis.
Conſequenter ſexto dī in lra ſm tranſlatōez nr̄am. Dixit
dñs ad moyſen. Ego ſum q̄ ſum. Dit. Sic dices filīs iſrl'
qui eſt miſit me ad vos ꝛc. quā quidē tranſlatōez nr̄am
doctores noſtri coiter tenent q̄ hoc nomen q̄ eſt. maxime
ē nomē ꝓpriuz dei: ꝓut ſanctus Thō. in prima pte. q. xiij.
ar. xj. in cor. q. vbi ad ꝫ aſſignat quaſdā rōnes. quaꝝ vna
eſt hiero. ad marcellā de decē dei noibus. et Aug. in. v. de
trin. q̄ quidē rō talis ē. q̄ in hoc noie ſignat immutabili
tas ꝓpria diuini ēt. qđ nō nouit ēteritū nec futurū. cetera
ēm q̄ mutabilia ſunt. quaſi non ſunt. qđ. n. dicit fuit. iam
nō eſt: z qđ dicet erit: nōdū eſt. z iō ō deo maxime ꝓprie dī
qui ē in pñti. Que quidē expoſitio lz ſm tranſlatōem no-
ſtrā ſupradictā z ex auctoritate ſanctoꝝ locū habeat: nō
tn videt habere locum ſm hebraice lre veritatez. vbi ſic
dī. Dixit dominus ad moyſen. Ero q̄ ero. Dit. Sic dices
filīs iſrl: qui erit miſit me ad vos ꝛc. Ponit. n. in quolibz
loco vbi dicit. ero: hec dictio ehie. que ꝓprie eſt verbum
ſubſtantiuū futuri tpis prime ꝑſone indicatiui modi que
quidē dictio frequētiſſime ponit in ſacra ſcriptura: z nul
lam aliā ſignificatōez nec equiuocatōnez habet. vñ ſcdm
hanc lram nō eſt dicendū. q̄ dñs in hoc loco oñdit nomē
ꝓpriū ſuū. nam p hoc q̄ dī q̄ erit. nō ſignificat eternitas.
in qua nulla ē ſucceſſio: nec etiaz immutabilitas. cū tn in
hoc qđ dī q̄ erit. ſignificat a nō ēē in ēē vel ſaltē ab ēē pñ-
ti vel ꝑterito in futurū. nec etiā neceſſitas ēēndi ꝺ oñdit.
cū illa q̄ erūt nōdū ſint. vt pz p auctoritates ſanctoꝝ al-
legatas. vñ valde mirandū videt de poſtillatore q̄ in hoc
loco veritatē hebraicā allegat mō ꝑdicto. z tn ex hoc q̄ di
cit: ero qui ero. intendit ꝛcludere eternitatē z immutabi-
litatē dei z hmōi. qđ ē manifeſte ꝓtra rōnem: z etiā cōtra
mentē ſanctoꝝ. qui iſta non ꝛcluſerunt. niſi ex verbo ſub-
ſtantiuo pñtis tpis. nō aūt futuri vt dcm̄ ē. vñ iſte paſſus
ſm hebraice lre veritatem aliter videt exponendus. Ad
qđ ſciendū. q̄ in verbis ꝑdictis. ſ. cū dñs dixit ad moyſen
ero qui ero ꝛc. nō oñdit dñs moyſi aliqđ nomē diuinum
de nouo: ꝺ potiꝰ oñdit ei q̄ nō erat interrogatio ſua neceſ
ſaria de hoc: cuiꝰ rō eſt. naz ſufficiebat filīs iſrl. z etiā ipſi
moyſi: q̄ deus patrum ſuoꝝ. ſ. abraā yſaac z iacob. quē ipſi
ꝑ fidez cognoſcebāt ēē vnū deū: volebat ēē cū eis ad edu
cendū eos de ſeruitute. ſiue hoc fieret ꝑ miracula patētia
ſiue non. i. aliter. z hoc ē qđ dicit. ero qui ero. z eſt ſenſus.
Ero cū eis: q̄ ero tecū. ſtatim. n. ſupra dixerat moyſi. Ego
ero tecū ꝛc. ac ſi diceret. Ego dixi tibi q̄ ero tecū in hac li
beratōne. ſilr dico q̄ ero cū eis. Et q̄ vtrunq̄ erat ſup eo-
dez facto. idcirco tm̄ ſemel ꝛcludit. Qui erit miſit me ad
vos. q. d. non debetis vos curare quō: ſed ſufficiat vobis
q̄ ero vobiſcum. ſ. cū moyſe et cum ꝓpło ad implēdū ꝑdi-
cta: in q̄ de⁹ ſatisfaciebat moyſi etiaz de ſcdo motiuo ſue
interrogationis. ſ. q̄ immolanduz deo ſufficiebat ꝓpło
immolare vero deo: quē patres coluerūt. qui etiā deus
redimeret eos a ſeruitute egyptiaca. etiā ſi aliqđ nomē
diuinū eis nō innoteſceret. q̄ hoc q̄ ē eē deuz abraam
yſaac et iacob. qui educeret ꝓpm iſrl de egypto non eſt
cōicabile alicui creature. Et nota q̄ antiqui hebreoꝝ
nō exponebant hoc qđ dī. Ero qui ero. de aliquo noie
diuino. ſ dicunt q̄ deus in rñſione offerebat ſe popu-
lo ſeu ꝓmittebat eis q̄ eēt cum eis in hac tribulatōne
egyptiaca. z in alia qñ ꝛtigiſſet. Et notandū q̄ hec di-
ctio ehie. que in hoc loco ponitur que ſignificat ero. vt
dictū ē: nunq̄ in tota ſacra ſcriptura ponit ꝓ noie di-
uino. vñ ſi nomē diuinū eēt. rōnabile eēt vt alicubi de⁹
hoc noie nominaret. ¶ Sequit in lra ſeptimo. Dixit
q̄ iterum deus ad moyſen: hec dices filīs iſrl. Domi-
nus deus patrū vioꝝ miſit me ad vos. Hoc nomē mi
bi ē ꝛeternū. z hoc memoriale meū in generatōe z ge
neratōnez ꝛc. hec in lra. Sup quibus verbis lz nō mo
dice attentiōis ſint nihil videt ꝑſcripſiſſe poſtillator:
niſi q̄ vbi dicit. Dixitq̄ iterū deus ad moyſen. ly iterū
exponit. vt referat ad interrogatōes: ac ſi dicat. ſi que
ratur ſcdo de noie mittentis te: rñdebis. Deus patruz
vioꝝ deus abraā ꝛc. que quidez expō manifeſte deui-
at a veritate litere z byſtorie. Primū patet q̄ cum di-
cit. Dixitq̄ iterum deus ad moyſen manifeſte bi. q̄ ly
iterū determinat id qđ dī. dixitq̄ deus. z eſt ſenſus. q̄
deus non ſolū ſemel dedit moyſi rñſionē dicēs. qui eſt
ſeu qui erit. miſit me ad vos: ſ etiā dedit iterū aliaz re-
ſponſionē. ſ. dñs deus patruz vioꝝ ꝛc. qđ ſonat plane
illud qđ dicit: Dixitq̄ iterū. Scdm patet. q̄ vt hyſto-
ria teſtat moyſes nec filij iſrl. ſecūdo queſierūt de no-
mine mittentis z ſic moyſes nō debuiſſet ſibi nomē a
deo reuelatū ꝓpalaſſe ꝓpło. cuz de⁹ ꝓditionalr iuſſiſſet
moyſi. ſi querāt ſecundo. ſ. de noie mittentis. rñdebis
ſm expoſitōez poſtillatoris. vñde aliter videt dicen-
dum. ſ. cum deus in prima rñſione. ſ. cuz dixit. Ero qui
ero. nō reuelauiſſet moyſi aliqđ nomē diuinū de nouo
ſed potius ei oñderat q̄ nō erat ſibi neceſſariū hoc pe-
tere: vt dictū ē. mō quaſi ex ſupabūdāti voluit ſibi no
tificare nomē diuinū. in quo moyſes certificaret de ꝑ-
dictis de quibus certificari volebat: z de hoc dicit. Di
xitq̄ iterū deus ad moyſen. q. d. licet prima rñſio ſufficia
ſet: gratioſe tn̄ volo tibi dare iteratā reſponſionem: q̄
qua nomen nouū ꝓpriū mihi notifices filīs iſrael. vñ
dicit. Dixitq̄ iterū dñs ad Moyſen. Circa qđ nomē
moyſi in hoc loco nouiter reuelatū plura occurrūt cō-
ſideranda ad ſenſum lrales ptinētia: ſpāliter. xij. Pri-
mū. ſ. quō nomen diuinū hic reuelatū moyſi ſcribitur
in hebraica lra. z qualiter ab hebreis ꝓnunciat: z quō
in alīs linguis tranſfertur. Scdm. ſ. an ꝑdictū nomen
ſcz tetragrāmaton ſignificet verū deū. Tertiū. ſ. an ꝑ-
dictū nomē ſit ꝓpriū vel appellatiuum. Quartū an ꝑ
dictum nomē ſit maxime ꝓpriū nomen dei. Quintū. ſ.
an hoc nomē ſignificet naturaliter. vel ad placitū ſeu
inſtitutōe. Sextū an ſit aliqua rō querenda ō hmōi
inſtitutōe. Septimū an deo ſm ſignificatōez buiꝰ nomis
principaliter ptineat miracula facere. Octauū an
deo ſm ſignificatōez buiꝰ nois ꝓprie ptineat immola
ri ſeu ſacrificari. Nonuz an ſub predicto noie ꝓprie p-
tineat ꝓpm ſub lege a deo data cultui diuino applica-
ri. Decimū an hoc nomen habeat ſpālem efficaciā in-
ter alia noia diuina. Undecimuz. ſ. de ſolennitate buiꝰ
nois apud hebreos. Duodecimū. ſ. quō ſunt intelligē
da hec verba. ſ. hoc ē mihi nomen ꝛeternū. z hoc no-
mē memoriale meū in generatōe generatōez. Circa
primum dicendū q̄ vbi in tranſlatōe nr̄a dicit in hoc
loco. Dñs deus patruz vioꝝ ꝛc. in hebraica lra ē vnum
nomen ex quatuor lr̄is ꝓpoſitum: qđ coiter dicunt te-
tragrāmaton a tetra qđ eſt quatuor: z gramma quod
eſt lra. i. nomen quatuor literarum: que quidem littere
in hebraico ſunt iſte. prima ſcilicet i. ſecūda h. tercia h.
quarta h. z ſic hoc nomen ſcribitur apud eos ſic ſcilicz
ihhh. Iſtud aūt nomē ſic ſcriptū cuz ꝑdictis quatuor
literis nunq̄ ꝓnunciat ab hebreis coiter ꝓut in lra

facet: ℔ in loco illius vbicunq; in sacra scriptura ponitur: pferunt legentes adonai. qđ est aliud nomẽ diuinum ꝓpositꝫ ex quatuor literis: quaꝝ pria est a. secũda d. tercia n. quarta i. ⁊ sic boc nomen scribitur apud eos sic. ſ. adnitque quidẽ quatuor lre sic in hebreo sylla bicanť q; ꝓpria nois ex eis ꝓpositi ꝓnunciatio ẽ adonai: qđ quidẽ nomẽ adonai signat plane dñꝫ cũ additõne mei vel nostri vel nr̃m. Primũ aũt nomẽ. ſ. tetragrãmaton nõ ẽ transferibile in aliud nomẽ: seu etiam plane exponibile sicut adonai ⁊ alia noia diuina. ⁊ ideo translatores tã chaldei q; latini et etiã arabici posuerunt loco illius dñm: que ẽ translatio scđi nois predicti. ſ. adonai nõ tñ ẽ translatio primi nois tetragrãmaton supradicti. Circa scđm. ſ. an pdictũ nomen diuinum. ſ. tetragrãmaton significet verũ dẽũ. dicendum q; sic. hoc. n. testať dẽus dicens moysi in hoc loco de hoc noie. Hoc nom̃ mihi ẽ in eternũ. ⁊ Esa. xlũ. ca. Ego dominꝰ hoc est nomẽ meũ. in quo loco vbi dicit dns: ponitur in hebreo nomẽ pdictũ: ⁊ sic in pluribus alijs locis. Circa tercũ. ſ. an nomẽ pdictũ sit ꝓpriũ vl' appellatiuũ: dicendũ q; est ꝓpriũ: qđ pz ex hoc. nam huic nomini ꝓpetũt oms ꝓpietates ꝓpriorꝫ nominũ. quarũ vna q̃ principalis est ⁊ cõis in oibus linguis ẽ nõ habere pluralẽ numerũ. cuius rõ ẽ: nã nomẽ ꝓpriũ significat subaz non cũ q̃litate cõi sed ꝓpria: vt grãmatici dicũt. vñ ex pdicti nois natura nõ inueniť plurale in lingua hebraica sicut repiť in alijs diuinis nominibꝰ: vt de hoc noie dẽus: vel dns ⁊ hmõi. et adhuc amplius q; ꝑm formã istius nois in hebraico scriptã: nõ posset ex eo fingi aliqđ plurale: sicut verbigratia de hoc noie symon possumus fingere plurale vt dicẽdo symones ꝓ multis: quoꝝ quilibet appellať symon. talẽ. n. fictõz pluralitatis nullo mõ patiť pdictũ nomẽ ꝑm formaz in qua forma ponit in lingua hebraica: vtz in ea eruditis. Sunt aũt alie ꝓpietates nois ꝓpriorũ in lingua hebraica: q̃ non faciliter in lingua nr̃a exponerent: q̃ quidẽ ꝓpietates ogs adaptanť pdicto nomi. ſ. tetragrãmaton. put Ra. abenbaza: q̃ maxim9 fuit grãmaticos inter hebreos in hoc loco plene exponit: vñ manifestũ ẽ hoc nomẽ cẽ ꝓpriũ. Circa quartũ. ſ. an pdictũ nomẽ sit maxime ꝓpriũ nomen dei: dicendũ q; sic nã inť oia noia q̃ in sacra scriptura de dẽo dicunť cõiť teneť q; hoc nomẽ: qui ẽ: est marie ꝓpriuz nomen dei. put sanctus ⁊ bo. prima pte. q. ⁊ arti. allegatis deducit. q̃ quidẽ opinio ꝫ vt deductũ fuit fundet in translatione nr̃a que bz. Qui ẽ misit me ad vos. que quidem trãslatio nr̃a delyrat manifeste a veritate hebraica: vt supra oñsum ẽ: tñ suppositꝰ ꝓpter reuentiã sanctorꝫ q; hoc nomẽ: q̃ est: sit nomẽ ꝓpriũ dei: adhuc vlteriꝰ videtur manifeste dicendũ: q; hoc nomẽ tetragrãmaton est magis ꝓpriũ q̃ hoc nomẽ: q̃ est. licet non sit in aliq̃ alio noie seu ꝓ aliud nomẽ trãsferibile seu ꝓprie exponibile vt dcm̃ est: ex lr̃is tñ et quibꝰ ponit põt intelligi tam esse q̃ essentia nihil aliud ꝓnotãdo nec limitãdo. qđ maxime ꝓpetit entie seu cẽ diuino. Forma etiã in qua ponit ꝑm grãmaticam hebraicã ꝑsiderata nec est ꝓprie ꝓcreta nec abstracta. nec aliqđ tꝑus in sui significatõne includit: cũ sit ꝓprie ꝓpriũ nomẽ. vñ oẽs rõnes ex quibus sancti doctores dicunt: q; hoc nomẽ q̃ est: ẽ ꝓpriũ nomẽ dei: put in. q. ⁊ arti. allegatis habetur: pamplius ꝓpetũt hunc noi tetragrãmaton: qđ sic patet: nam vna rõ sumiť ex hoc q;: q̃ est: nõ significat formã aliquã: ℔ ipm eẽ: ⁊ dr̃ maxime eẽ ꝓpriũ nomen dei: cuiꝰ solius eẽ est sua entia. que quidẽ rõ magis cõpetit noi tetragrãmaton: qđ significat taz eẽ q̃ entiã nihil aliud connotando seu limitando: vt dictũ est: q̃ huic nomini qui est: quod solum significat ipsum esse non exprimens aliquam essentiam: que sit eadem cuz sui esse. Manifestum est enim q; de quolibet ente etiã si non sit idem cum sua essentia est verum dicere: quod est. vnde dicendo: qui ẽ: vel qđ ẽ: de aliquo ente nõ intelligitur q; sua essentia sit suum esse. Alia vo rõ q̃ assignať ad hoc q; hoc nomẽ: q̃ est, est maxe ꝓpriũ dei: est talis. ſ. q; quanto aliqua nomina sunt minus determinata ⁊ magis cõia ⁊ absoluta: tanto magis dicunť de deo: eo quo concludit q; hoc nomẽ: qui ẽ. qđ sehz indeterminate ad oẽs modos eẽndi nominat ipm̃ pelagus subẽ infinite dictũ a damasceno: que quidem rõ concludit q; hoc nomen tetragrãmaton est magis ꝓpriũ. minus. n. determinate ⁊ cõius ⁊ absolutius est nomen significans eẽntiaz seu rem subsistentem absolute ⁊ abstracte a quacunq; cõcretione seu limitatione quod magis pertinet ad nomen tetragrãmaton: quod vt dictũ est significat eẽ seu eẽntiã nõ concretiue: nec abstractiue: nec cum tpe q̃ hoc nomẽ qui ẽ: qđ nõ solũ significat cum tpe: qz est verbũ pñtis tẽporis: sed etiã ꝓcretiue. naz hoc verbũ est: in sui significatõne includit: ẽ ens: sicut alia verba in sui significatõe includunt participia sua. Constat aũt q; ens significat concretiue. ⁊ per pñs intelligitur cuz ꝓpositõne: qđ nõ competit deo. Alia aũt ratõ sumitur ex significatõne sic. nam hoc nomen qui ẽ: significat eẽ in pñti: qđ maxime competit deo. cuiꝰ esse nõ nouit ꝑteritum nec futurum: que quidem rõ manifeste concludit. q; nõ soluz nomen tetragrãmaton: sed etiam hoc nomen deus: magis ꝓprie dicit de deo q̃ hoc nomen: qui est. nam sicut eternitati nõ ꝓpetit ꝑteritum nec futurũ: ita nec nunc tpis. qđ est inter ꝑteritum ⁊ futurũ. Constat aũt q; hoc verbum est: communiter intelligunt loquentes nunc tpis seu tps ꝓpinquũ tẽpori pñti ꝑteritum distinguens a futuro: quoꝝ neutrum ꝓpetit deo: vt est manifestum. nomẽ aũt tetragrãmaton non significat cuz tempe: sed solũ esse seu essentiã abstracte a quacunq; tpis significatõne. Si ꝑsideret etiam hoc nomen pdictum q̃tum ad illud a quo imponitur: manifestũ est q; ẽ magis ꝓpriũ nomen dei q̃ hoc nomẽ: q̃ est naz hoc nomẽ impositũ ei ab ipo eẽ nõ ꝓut eẽ in creatur seu ꝑ creaturas cognoscitur: ℔ ꝓut est in mẽte diuina: ꝓut declarabitur in articulo sequenti. Similiter ẽ magis ꝓprium q̃tum ad modum significandi. nõ. n. habz modum significandi ꝓout creaturis cõpetit: talis enim modus significandi in nominibus semper est concretiuus seu abstractiuus: quod nõ cõpetit huic nomini: vt iam dictuz est. Significat enim hoc nomen: qui est: complexe vt patet: nomen autem tetragrammaton incomplexe omnino Si autem consideretur hoc nomen q̃tum ad hoc q; imponitur ad significandum. manifestum est q; nomen tetragrammaton: est magis ꝓpriũ q̃ nomen deus. vel nomen: q̃ est. impositum enim est ad significandum ipsaz dei substantiam alteri incõmunicabilem. ⁊ vt sic liceat loqui singularem. vt in prima pte. q. allegata artic. xj. in responsione ad primum argumentum. Ex quo patet q; hoc nomẽ est omnibus modis incõmunicabile alicui creature. quia significat quasi vt singulare seu individuum. Nullum autem nomẽ significans individui aliter est ꝓmunicabile multis: nisi metapborice tm̃: licet autem in aliquibꝰ locis scripture dicatur hoc nomen aliquibus creaturis cõmunicari. vt infra. xvij. capitulo. ꝺ altari edificato a moyse dicitur. Vocauit nomen eius. Dominus exaltatio mea. vbi ponitur hoc nomen. hoc tamen est aliter intelligendum. vt in suis locis exponetur. Circa quintum scilicet an hoc nomen significet ad placitum seu ex institutione seu naturaliter. dicendum q; hoc nomen sicut ⁊ cetera nomina vocalia ex institutione significat: non autem naturaliter. Differunt tamen. quia cetera nomina communiter ⁊ vt in pluribus ex institutione humana significant. Hoc nomen deus ex institutione diuina tm̃. Si enim ex institutione humana significaret: notum esset hoc nomen saltem illis qui nouerant linguam hebraicam: cuiꝰ oppositum patet ex hoc: q; moysi querenti de nomine dei tanq̃ ipsuz nomen ignoranti: deus dixit. Dic filijs israel. Et sequitur. Hoc est nomen meum. Ex quo patet q; nec Moyses. nec filij israel hoc nomen nouerant ante huiusmodi reuelatõnem. Hoc etiam patet infra. vj. capitulo. vbi dicitur. Nomen meum adonai non indicaui eis. Et ibidem ostendetur. Dico autem q; cetera nomina vt cõmuniter ⁊ in pluribus ex institutione humana significãtur propter hoc q; pauca nomina leguntur a deo instituta.

ad significandū. sicut supra Gen. i. Vocauit de⁹ lucē die. & ibidez. Vocauit deus firmamentū celū. & hmōi: & sic de aliquibus singularibus paucis in primordio rerum ꝓtētis que quidez vocatōes seu institutōes ꝓformes sunt ꝓceptōnib⁹ humanis que de rebus habent. vt pz considerāti. De hoc ẏo noie diuino aliter ē sentiendū. s. q excedit oēm ꝓceptū humanū. Ad cuius euidentiā attendendum est. q sicut apud nos voces significantes res sunt signa earū que sunt in aia passionū. vt in. i. Perher. q dē passiones aie res significant naturaliter cum sint eedem apud oēs: voces tn que sunt earū signa non naturaliter ꝫ ad placitū significant. vnde sunt diuersa apud diuersos. sic suo modo ꝓsiderare possum⁹ apud deū duplex nomen ꝓprium. vnū. s. mentale significans naturaliter deū. et ꝫ mō filius dicit nomen patris. vñ sup illud Esa. xxx. Ecce nomen dñi veniet de longinquo. glo. nomē dñi. i. fili⁹ qui est nomē pris. Cui⁹rō est. nam ẏm sanctū tho. in scriptis supra primū di. xxū. arti. i. Deus qui seipsuz ꝓprehendit ipse sol⁹ seipm noiat pfecte: vt ita dicā. verbum coequale sibi generando. hec ille. Aliud ẏo nomen ꝓprium diuinū significans ad placitū. s. ex institutōne dina dei subaz incōicabiliter & adequate: ē nomē ꝑdictū de quo agit: q aūt ꝫ nomē significet dei subaz incōicabiliter: ptz ex ꝑdictis: q aūt adequate patz ex hoc: nā ẏm sctm Tho. vbi supra cū voces sint signa intellectuū: ẏm pbm. idem iudiciū est de cognitōe rei: & noiatōne ei⁹: vnde sicut deum impfecte cognoscimus: & ita impfecte noiam⁹. et q̄si balbutiendo: vt dicit Greg. Ex quo sequit. q cuz deus pfecte se cognoscit ipse sol⁹ pfecte seipm nominet mentaliter. vt dictū ē: sic & ipe solus pfecte seipm noiat ꝙ voces ab eo institutas. q̄ sunt signa sui intellectus ad placituz institutas. vñ de hoc noie tetragrāmaton sic a deo instituto verius dicit: q nomiat pelag⁹ subē infinitū a damasceno dcm. nā cetera noia diuina determinant seu significant quodāmō modū eēndi diuinū: put cognitō nra: que finita ē: & a cognitōe creatura accepta attingit: hoc tn nomen nullū modū eēndi diuinū determinat: nisi. put ē in mente diuina hoc nomē institutē. & ad hoc tendit illō Ra. mox de directōe pplexorū qō allegat a postilla. infra. vi. ca. Cōstat aūt q illō esse absolute ꝓsideratū ē infinitū simplr: & sic pelag⁹ substantie infinite dicendū. Nec mirandū si aliqua dictio vel nomē finitū ꝓprie significet subaz infinitā. q̄ inter voces ad placitū significantes & res ꝙ eas significatas nō ē ꝓportō assignanda ẏm naturā: ꝫ solū ad placitū. hec. n. dictō mūdus: que ē quedā brevis dictio. significat totū vniversuz & hoc nomē ꝫ sit finitū ẏm vocē: significat tn infinitū ẏm rem. Circa sextū. s. an aliqua rō sit querēda de hmōi institutōe. Dicendū q cū hoc nomē sit ad placitū diuinum institutū. vt dictū ē: nō ē ad hoc querēda rō q̄si naturalis vel necessaria: cū etiā multa noia ab hoibus ad significādū instituta: vt puta ꝓmitiua: que a nullo alio noie deriuant. nō habeāt rōnez sue institutōis: nisi ẏm beneplacitū instituentiū: & a fortiori de bñplacito diuino qō est maxime liberū: nō ē cā querenda: nihilominus tn quedā rōnes possunt assignari pertinētes ad ꝓgruentiā hui⁹ significatōis. sicut ꝓtingit in sacramētis: q̄ licz ex voluntate diuina habeant efficaciam: nō ex natura rez. tamē sunt alique rōnes quibus ꝓsideraī aliqua cōgruētia inter sacramenta & res quas significāt seu efficiunt vt puta cum per ablutōem exteriorē que fit in baptismo: ꝓgrue significaī ablutio interior. s. quā significat seu efficit: q̄ quidē rōnes in hoc noie a diuersis diuerse assignant. & spāliter inē expositores hebreoz ē in hoc magna diuersitas. Quidā. n. eoz assignāt ratōes ex natura lrazuz in hoc noie ꝓtentarum: q̄ quidē lre oēs sunt vocales. lre aūt vocales sē magis abstracte a materia q̄ cetere: & iō aptiores ad significandū diuinā subaz q̄ magis abstracta est a quacūq; cōditiōe materiali. Alii ẏo hmōi rōnem assignāt ex pte numeroz ꝙ bas literas significatorū: vnicuiq; n. litere assignatur certus numerus ẏm hebreos: numeri aūt appropriati istis lris bnt pfectōnes singulares inter alios. Sed hoc nō videt ꝓvenienter dictuz. q lre nō significāt numeros nisi ex institutōe humana: qō hic nō bz locū. Quidaz ẏo eoz dicunt q ratio institutōis hui⁹ nominis est ineffabilis & penitus incompbēsibilis ab hoib⁹: & hoc videtur satis rōnabiliter dictum: q aūt dictū ē: hoc nomē significat diuinā subam. put est in diuina mēte. qō est incōprehēsibile ab intellectu creato. nihilominus tn rōnes assignate supra in articulo quarto videtur congruere. put fragilitati nri intellectus videt cōpetere.

Circa septimū. s. an deo ẏm significatiōez hui⁹ noiis ꝓprie ptineat miracula facere. dicendū q ꝫ ad deū ꝓut est oīpotēs ptineat miracula facere: ex hoc ēm dr oīpotēs. q. pōt possibilia absolute. et sic ei⁹ potētia extēdit se ad oīme id qō bz vel pōt bre rōuem ent. cui nihil opponit nisi qō implicat i se eē & nō eē simul. q̄a tn rō diuine oīpotētie fundat in eē diuinū: ẏm q ē infinitū: nō limitatū ad aliquē modū entis: & ꝑbabēs i se totius eē pfectiōez: put supra dicit in pria pte. q. xxv. arti. iij. in cor. q. cōstat aūt ex supradictis: q nomē tetragramaton significat subam diuiaz put ē pelag⁹ ꝫbe infinite sequit qō ad deū ptinet oīpotētia: et ꝙ ons facere mirabilia. put ꝓsideratur signari ꝙ dictuz nomē.

Circa octauū. s. an deo ẏm significatōez hui⁹ nominis ꝓprie ptineat immolari seu sacrificari. dicenduz q sic nam sic sacrificia seu immolatōes coiter fiunt deo ꝓ expiatōe seu mūdatiōe a peccatis: iuxta illud. j. Reg. iij. Non expictur iniquitas domus eius victimis & muneribus cū oīpotētia diuia parcēdo maxime & miserādo manifestet: per hoc. n. oñdit deū habere summā potētiā q libere peccata dimittit. eius. n. qui supioris legi astringit: nō ē libere peccata ꝓdonare. put in. q. & ar. supradictis. vñ eadez rōne dicēdū ē ꝙ sacrificari et immolari soli deo ptinet: put ꝓsideraī ꝑdicti noiis significatio: & inde ē q in leuitico vbi de oibus spēb⁹ sacrificioz singulariter agit: nunq̄ aliud nomē imponitur nisi solū nomē ꝑdcm. silr & i. iij. Reg. xvij. vbi agit de belya ꝫ ydolatras dicit. Si dns ē de⁹ sequimini eum vbi ex pte belye sp ꝑdictū nomē nominat: & sic de silibus. Circa nonū. s. an sub ꝑdicto noie ꝓprie ptineat pplus sub lege a deo data cultui diuino applicari. dicē dū q sic: cui⁹ talis rō assignaī a quibusdā ex positoribus hebreoz: nā diuie ꝓmissiones i lege ptente oīs sūt miraculose. s. supra facultatē nature facte. s. q pluuie tēperance descēdant pplo exīte iusto. & detineant ꝓpulo peccante: vt patz Deutro. xi. & in locis ꝙplurimis ve. testa. Constat eīm q hmōi bona ptalia: & mala ẏm cursum cōem nature silr se habent ad bonos & malos ẏm illud Eccls. ix. Vniversa eque cueniūt insto & impio: immolati, victimas. & sacrificia ptēnenti. vñ q talia sequant bonitatē vel malicia ppli: hoc nō ē ex cursu cōi nature: ꝫ supnaturali ptāte diuia. Ex quo sequit q lex diuina debuit ꝓprie dari sub illo noie: ẏm q ptinet ad deū mirabilia facere: & inde est q in principio decalogi hoc nomē fuit expressum cū additōe eductōis de egypto: in qua miracula diuia fuerūt potissime manifestata: & hoc cū dicit infra Exo. xx. Ego dns de⁹ tu⁹ qui eduxi te de terra egypti &c. vbi. n. dicit dns: ponit ꝑdictum non en. similiter per totū decalogū in quo principalia legis traduntur: hoc nomine exprimūtur non autem in creatione mundi. in operibus enim sex dierum nunq̄ hoc nomen reperitur: sed solum deus. licet enim creatio a solo deo fuerit. tn in creatione ẏm Aug. ordo nature principaliter queritur. Circa decimum. s. an hoc nomē habeat specialem efficaciaz inter alia diuina nomina. dicendum q licz diuia inuocatio efficax sit cuz suis debitis circumstantiis que i oīone efficaci requiruntur. iuxta illud psal. cxliij. Prope est dominus omnibus inuocantibus eum in veritate de isto tamen nomine legitur in speciali Nume. vi. c. Ponent nomen meum super filios israel. ego autem bñdicam eis. Ex quo patz q ad hoc q bñdictio sacerdotalis in veteri lege ꝓtenta efficaciam haberet requirebaī impositio ꝑdicti nomis sup ꝙlm qō ibidem terexprimit. vñ ẏm hebreos & ē satz ꝓsonū lre: ad efficaciā bñdictōnis spūalis ibidē ꝓtēte exprssio ꝑdicti nois re-

quirebaꝫ. dñs. ibi. ¶ Dic aaron ⁊ filijs ei⁹. Sic benedicetis filijs ysrael dicite eis. Benedicat te dñs. ¶ Circa vndecimu⁊. ſ. de ſolennitate hui⁹ nois apud hebreos. dicendū q̄ hoc nomē. ſ. tetragrāmaton nulli erat licitum ꝓnunciare: niſi ſolū ſacerdotibus cum benedicebāt ſolenniter ꝑ̄lin templo: vt infra .vi. ſed loco illius vbicunq̄ ponē ꝓferebant legentes .ḃ. nomē adonai: vt dcm̄ eſt ſupra i ꝓmo arti. qđ ē nomē ſignificans maieſtatē ſeu ſuminū dominiū ⁊ ptātem. Que quidē mutatio videtur fieri ꝓpter duo: primū vt p̄dictū nomē a deo inſtitutū in maiori reuerentia haberet ſcđm q̄ veritas p̄dicti nois. ſ. tetragrāmaton: nō eſt cognoſcibilis: niſi p̄ ſummam ptātez diuinā in effectibus ſuis relucentē: qđ ſignificaē p̄ hoc nomē adonai. vt dcm̄ eſt. ⁊ ideo valde rōnabiliter ſe habuit beatus hiero. in ſua tranſlatōne circa .ḃinaz vbicunq̄ inuenit p̄dictum nomen loco illius poſuit hoc nomen dominus: qđ eſt tranſlatio hui⁹ nois adonai: non aūt tetragrāmaton. addit aūt in hoc loco huic noi deus abraā eo q̄ reuelatio facta moyſi ad impletōez ꝓmiſſoꝝ patribus factoꝝ fuerat ordinata. ¶ Circa duodecimū. ſ. quō intelligenda ſunt hec verba. ſ. hoc nom̄ mihi eſt ineternū: ⁊ hoc mēoriale meū in generatione ⁊ generatōez. Dicendū q̄ ly hec ꝟba ꝓtermittaē in poſtilla. quaſi ſint vnius ⁊ eiuſdez replicatiua: vter⁹ tñ videē dicendū: q̄ referaē ad p̄dicta duo noia: q̄ vnū eſt qđ ſcribitur. ſ. tetragrāmaton ſupra dictū. qđ eſt ꝓpriū nomē dei vt dictum eſt. ⁊ de hoc noie. ſ. tetragrāmaton dicit. hoc nomē mihi ē ineternū. q̄ anteq̄z eēnt creature: hoc nomen ptinebat deo ꝑm ſuā eēntiā abſq̄ aliqua relatōne ad creaturas vt expoſitum eſt. Scđm vo nomen eſt nō qđ ſcribitur: ſ legitur. ſ. adonai: de quo intelligendū eſt qđ dī. Et hoc eſt memoriale meū in generatōne ⁊ generatōez. ad innuendum q̄ primū nomē non erat coiter memoriale cuz labijs: ſed nomē ſecundū. ſ. adonai: noia. n. que ꝓferunē dicūtur memorialia: iuxta illud pſal. xv. Nec memor ero nominū eoꝝ ꝑ labia mea. ⁊ q̄ hoc nomē. ſ. ſecundū implicat habitudinē. ſ. ad effectus: ideo nō dicit eſſe nomē dei ineternū: ſed in generatōne ⁊ generatōez: qđ denotat ſucceſſionē creaturaꝝ quaꝝ reſpectu dicit adonai vt dictū eſt. Poſſunt etiaz p̄dicta verba aliter expon. Ad qđ ſciendū q̄ p̄dictum nomen tetragrāmaton eſt ꝓforme huic nomini ihs: in quo etiā ſunt quatuor litere. quaꝝ prima et tercia ſunt eedē cuz prima et tercia alterius nois. ſcz. i. ⁊ v. ſecunda vo ⁊ quarta ſunt etiā ꝓsiles in ſcribendo. q̄ vtrobiq̄z ſcribunē cū .ḃ. ſed in legendo eſt differentia. q̄ in ꝓmo noie cū aſpiratōe legunē. in ſecundo vo noie loco aſpiratōis vtriuſq̄ legitur. ſ. qđ pōt eē duplici cā. vna ē q̄ latini nō ita ꝓferūt aſpiratōes nec literas gutturales ſicut hebrei. Talia cā eſt. q̄ cum primū nomen ex literis ſignificantibus eſſe ſeu eēntiā ꝓponiē vt dictū eſt: que quidē litere in latino nō ſignificant eſſentiā: idcirco loco vtriuſq̄ poſite fuerunt due litere. ſ. s. que quidē lr̄a s. dicit in ꝓferendo eē: ⁊ vt ſic redeat in eandē ſniam. vñ de hoc noie dato ipſi xp̄o ꝓprie pōt intelligi illud ad Philipē. ij. Dedit illi nomē qđ eſt ſup oēm nomē. nā iſtud ſolū nomē diuinū inē cetera noia diuina ē incōicabile oibus modis vt dictū eſt: ⁊ iō ꝓprie dī ſup oēm nomē. Fuit aūt hoc nomē datū xp̄o inq̄ſitum eſt verus deus. fuit etiaz huic noi ihs addita in hebreo hec lr̄a ayn. q̄ eſt maxie gutturalis: ⁊ iō nō ꝓferē a latinis: qđ quidē nomē ꝓpriū diuinū cum interpretatione huius litere ſuper addite ſignificat ſaluatōez. vt ſic non ſolū deus ſ etiaz ſaluator nominetur. vnde ⁊ Luc. j. Angelus dixit ad ioſeph. ⁊ vocabis nomē eius ihm. ipſe. n. ſaluū faciet populū ſuū ꝛc. Et q̄ illud nomē diuinū. ſ. primum abſconditū erat eo q̄ nō legebaē a ꝓplo: vt dictū ē. ꝓpter populi imꝑfectōez. nomen vo ſecundū. ſ. ihesus: qđ ē primi nois memoriale ꝓpalandū erat oīb⁹ tempore xp̄i: ſicut ⁊ ipe deus qui in ſe inuiſibilis ē: p incarnatōz erat viſibiliter cognoſcendus. iō ille euāgelicus ꝓphe-

ta Eſa. loquens de aduētu xp̄i. lij. ca. dicit. Propterea cognoſcet ꝑplus meus nomen meū in die illa. quia ego qui loquebar in die illa ecce ego adſum. cui⁹ ſenſus eſt. ſ. ꝓpter hoc populus me⁹ cognoſcet nomē diuinū antea ſibi abſcōditū: ⁊ hoc i die illa. ſ. tpe xp̄i. cui⁹ rōnez reddit dicēs. q̄ ipe de⁹ q̄ loquebaē pri⁹ in ꝓphetis de q̄ dicit. q̄ ego q̄ loquebar: principaliꝝ. p̄ntialiter. ac viſibiliter aſſiſteret: de q̄ dicit ecce adſum. ⁊ q̄ noticia vtriuſq̄ nois p̄dicti erat maxie conſiderabilis iuſtis aduentū xp̄i ſpectantib⁹. iō in ꝑſona tali ū Eſa. xxvi. dicit. Dñe ſuſtinuim⁹ te nomē tuū ⁊ mēoriale tuū in deſiderio aie. q. d. deſideram⁹ noticiā: nō ſolum nois tui. ſ. primi nob aliqualiter ignoti: ſ etiaz mēoriale tui. ſ. memoriale primi nois qđ eſt nomē ihs: vt dictū eſt qđ quidē deſideriū xp̄c adimplens dicit Jo. xvij. Pater manifeſtaui nomē tuū. ⁊ q̄. ad p̄dicti nois vera noticiam preſertim q̄ ad myſteria in eo incluſa ꝓplus rudis non erat capax: idcirco cuz dixiſſet. Hoc nomen mihi eſt ineternū ſtatim ſubdit. Vade ꝗgrega ſenioꝝ iſrl̄: ⁊ dices ad eos. Dñs deus patrum vioꝝ ſ apparuit mihi ꝛc. hoc eſt dicere. licet toti populo hoc nomen ſit intimandū: tñ in ſpeciali hoc habes annunciare ſenioribus qui de hoc melius ꝑñt eruditi. vñ ⁊ de iſtis ſenioꝝ dicit in eodez ꝓtextu paucis interpoſitis. Et audiēt voce tuā. qđ intelligenduz eſt nō ſolum ꝑ obedientiā: ſ etiā intelligendo iuxta illd Luc. viij. Qui habet aures audiēdi audiat. Conſeq̄nter dicit. Deus apparuit mihi. vt in hoc oſtenderē altitudo gradꝰ ꝓphetie ipſi⁹ moyſi: altioꝝ enim gradꝰ ꝓphetie eſt. ſi ille qui loquit videat in ſpecie dei repſentatiua: ꝑm illud Eſa. vi. Vidi dñm ſedentē ꝛc. q̄ ſi videat in ſpecie angeli vel hominis: vt in ſcđa ſcđe. q. clxxiij. articu. iij. in coꝝ. q. Cetera aūt exponantur ſicut in poſtilla.

¶ Replica correctorij ꝓtra burg. delyrantem.

In capitulo tercio Burgen. poſtillatorem redarguit de breui litere expeditōne promittens multa addere. ⁊ implet totum vnum quinternuz: ſed q̄ utilia et vera et ad expoſitōnem litere neceſſaria patebit infra. Primo enim contra poſtillatorem dicentem angelum fuiſſe locutum in perſona dei: ideo aliquando angls aliquando dominus eſt nominatus: inuebitur ꝑter ratōnem dicens deum in propria perſona fuiſſe locutum non per angelum. hoc autem eſt contra beatum Gregoriū et glo. interlinearem ſumpta a beato Gregorio dicentez Angelus qui moyſi deſcribitur apparuiſſe: modo dom⁹ modo angel⁹ memoratur. angelus: quia exterius loquendo ſeruit: dominus quia interius preſidens loquendi efficaciam tribuit. cum enim loquens ab interioꝝ regitur et per obſequium angelus et per inſpiratōez dom⁹ nuncupatur: ſed ⁊ datō legis fiebat per angelos in manu mediatoꝝ. vt dicit apoſtolus ad Galath. iij. vbi litera videtur clarius loqui q̄z in propoſito et ſententia beati Aug. in diuerſis locis eſt q̄ nunq̄ locutus ſit ſenſibiliter creaturis: niſi in ſubjecta creatura. vñ patet q̄ utile ſit burgē. iſta mouiſſe. ¶ Item ſecundum quod mouet Burgē. in hoc capitulo eſt q̄ miratur quare moyſes videns angłm et audiens dominum non legitur adoraſſe. Et reſpondet ſue admiratiōi: q̄ moyſes adeo humilis fuit q̄ eſtimauit ſe ad adorandum indignum. et ponit exemplum de publicano: ſed videtur delyramentum dicere tantā humilitatem alicuius eſſe: vt ſe reputet indignum actiua adoratōne. non enim videtur humilitas ſed fatuitas q̄ quis non ſit dignus benefaccre. ſaltez optimo genere virtutis: que eſt pietas et theoſebia: cuiuſmodi eſt dei adoratio. humilitas enim promouet orationem non diſtrahit nec impedit. quia oratio humiliantis ſe penetrat celos. Eſt eīm dei adoratio oīmbus ꝯmunis ⁊ neceſſaria: iuxta illud. Dñm deū tuum adorabis. ⁊ illi ſoli ſeruies. cui humilitas impedimentuz p̄ſtare nō pōt: pbi. n. virtutū poſuerunt onerionē. et hic burg. ſepat humilitatē a pietate que ad oia valet. vt dī. j. ad Thimo. iij. nec valet exemplū de publicano: que ⁊ euangelium Lu. xviij. et beat⁹ aug. ñ obſtāte būilitate oſtendūt adoraſſe et dixiſſe. deus propici⁹ eſto ꝛc.

ei⁹.n.humilitas solū ad hoc tendebat.q reputabat se indignū leuare oculos in celū:cū hoc tñ stat adoratio p̄cuti endo pectus suū:ita ⁊ moyses in ꝓposito etsi ex humilitate absconderit faciē suā:nō minus adorauit ⁊ coꝛporaliter ⁊ mētaliter vt idem burg.dixit p⁹ p̄dictū velyramentum melius recollectus. Ptez tercīū qđ mouet burg.in hoc capitulo est de signo dato moysi: qđ cū postillatoꝛ duplr exposuisset. Burg.vtraq; expositōez repꝛobat ⁊ ꝓpriaz ponit:primo igit rndendū est suis obiectōibus:scdo sua expositio ptractanda. Impꝛobat aūt primā expositōem ex duobus:primo q moyses nō petebat signum:scdo q moyses fuisset modice fidei si signū petiuisset. Pro solutione vtriusq; notandū:q deus signū dedit sepe nō petentibus:imo aliqū petere nolenti:sicut pꝛ de achaz Esa.vii. Et in hora natiuitatis xpi pastoꝛib⁹ signū nō petentibus dixit angelus. Et hoc erit vobis signū Luc.ii. Moysi igitur nō petēti nec dubitanti ꝙ insufficientiā suā recogꝺscēti dat signū ꝓ sui ꝓfectatōne. Impꝛobat etiā scdaz expositionē ex duobus. Primo q immolatio sup montez illū nō potuit esse signū eductōnis ꝓpli q tempe illius immolationis fuit p̄terita:qm̄ frustra poneret tale signuz. Scdo q nō potuit moysi esse signū future introductionis in terrā ꝓmissam:q ipse eam nō intrauit. Rndeo ad primū q argumentū fundat sup falsa imaginatōne.s.q signuz semp debeat p̄cedere signatū:qđ falsum est.vtz super illo Esa. vii.infra. Pete tibi signū ⁊c. Etiā pōt dici ꝓut catholici expositoꝛes:q immolatio sup montez fuit duplicis effectus dupler signū. Fuit.n.signū remeoꝛatiuuz exitus de egypto.⁊ ꝓnosticū ingressus ad terraz ꝓmissionis: vt sit sensus:hoc bēbis signū ⁊c.q sicut p immolatōez erūt rememoꝛando grati de exitu:ita p fidē erunt certi ꝓnostice de ingressu. Hāc sensum iuuat q dicit infra.xiii.ca. Erit quasi signū in manu tua ⁊ quasi quid appensuz añ oculos tuos:eo q eduxit te dñs in manu forti ⁊c. vbi manifeste patz signū rememoꝛatiuū etsi nō sit ꝓnosticū. Sz q scdo obiecit burgen.q nō fuit moysi signum:q nō introduxit ꝓpm. Rndeo q illa immolatio fuit moysi signum remeoꝛatiuū solū:ꝙ ꝓpo vtroq; modo. etiā fuit moysi signū ꝓnosticū nō ad introducendū:ꝙ ad disponendū ⁊ regendū ꝓpli ingressuz:vtz in Deutro. Quo ad articulū p̄cipalem scdm videri pōt quanth valeat expositio burg.qa ponit duo.primū q moyses erat modice reputatōnis eo q pascebat gregem:scdm q hoc fuit signum de quo ꝺmo q ꝓ eum qui modicus fuit deus voluit magna facere:⁊ nō ꝓ potentes:vt alteri nō imponeret:nisi soli deo nō homi. Sed primū dictum videt falsum.q moyses fuit tam elegans in exoꝛdio natiuitatis vt ꝓ filiā pharaonis adoptaretur.vtz in principio Exo. Fuit etiā tam fortis ⁊ animosus in ꝓgressu:vt egyptiū occideret. ⁊ tam excellēs vt ietro vnus de potioꝛibus sacerdotibus madian ei fugitiuo filiam suā ꝓiugio traderet.nec ꝓbatio burgē. valet q q fuit pastoꝛ gregis:ideo fuit modice reputatōnis: pascere em̄ gregem in veteri lege nō fuit vile officium. ꝙ officium p̄iarchar.iuxta illud Ben.xlvi.et.xlvii. Pastoꝛes ouiuz sumus nos ⁊ patres nostri. Hec scdm dictuz valet. quia cum opa sunt supra humanā facultatem:cuiusmodi fuit eductio filioꝝ isrl: nemo sic desipit qui deo vero vel falso ascribant:nō igit oporttuit fidelibus ob id dare signū vt moyses vel ꝓpls crederet deū illoꝝ mirabiliū auctoꝛez: q facit mirabilia solus. Ptez quarto mouet burgē. cōtra postilla.exponentē nram translatōez que dicit. Suz qui sum.⁊ hebraicā lram q̄ sonat Ero qui ero.dicens vtranq; lram idez impoꝛtare.s.dei necesse ee eternū ⁊ immutabile.⁊ dicit burg.illam expositōez ee ꝓtra rōnez ⁊ intentionem sanctoꝝ. Sz in vtroq; fallit burg.pensando verba postillatoꝛis. vult.n.dicere q ꝓ hoc modus essendi ipsi⁹ dei est necessari⁹.eternus ⁊ immutabilis.q sine distinctōne ⁊ dīa ex parte dei:de deo vere dicit verbū p̄teriti temꝓris:sicut futuri vel p̄ntis.q omes dīe tꝓis eternitati immutabili ⁊ indiuisibili coexistūt. ideo beat⁹ hiero.in sua translatōne posuit p̄ns vere.⁊ hebraica veritas futurive re.⁊ diuinissimus iohannes exprimere volens eternaz et necessariā verbi diuini generatiōez vtit verbo p̄terito dicens. In p̄ncipio erat verbū. Et in apoc.vtit oib⁹ differentiis tꝑm dicens:qui est:qui erat:⁊ qui venturus est.secus ē in creaturis ⁊ mutabilibus:in quibus nihil est nisi p̄ns.⁊ de his ꝓcedit rō burgē. sumpta ex auctoꝛitate beati hiero.⁊ aug.dicentiū: que erūt nondum sunt.q modꝰ loquendi in deo locū nō hz.imo ꝺm verā et ꝓpriaz rōnem nec p̄ns tꝑs de deo dicit.vt per hoc possit dei eternitas ꝓsuaderi.nam sicut futurū nōdum ē:ita p̄ns aliqn nō fuit:⁊ cito nō erit:que ad diui na nō ptinet. Rō igit postillatoꝛis bona ē:q modum essendi dei dixit eternū et immutabilē: q indifferēter omne tempus de deo dr:est:fuit: et erit.nō rōne ꝓpria: ꝙ rōne qua coexistūt eternitati.verius eternitas immutabilis fluxui tꝑis ⁊ omnīb⁹ eius differentiis coexistit Dixit.n.beatus aug.per burgen.allegatus. Esse verissime ꝓpterit deo.q immutabilis ē:⁊ illa que sunt mutabilia ꝓfecte nō seruāt ee. Si igit futurum in deo distinguereť a p̄nti vere mutabil eet:ex opposito.n. p̄dicati inferet oppositū subiecti.q deus est immutabilis:ido in deo nō differt p̄ns a futuro. Et hec fuit intentio postillatoꝛis ꝓiūgent⁹ p̄ns nostre translatōnis futuro hebraice veritatis.eiusdem sme beatus aug.ē.xi.de ciui. dei ca.xxi.dicens. Deus futura p̄terita ⁊ p̄ntia cōprehendit:q⁹is pterita iam nō sint: futura nondū sunt. Si igit in dei scientia ille dīe tꝑm non distinguuntur. igit nec in eius ee̅ntia ⁊ modis ee̅ndi cū dei scientia sit ei⁹ essentia ⁊ ecōuerso. Et nota q in hoc loco burg.recedit a sancto Tho.cuius dicta oīa in suo ꝓlogo visus est verificare. Ptez in quinto mouet burg.cōtra postilla.imponēs ei cum dr. Dixitq; iterū dñs. postillatoꝛ exponit ly iteruz de querentib⁹:ꝙ ꝓsiderando ea q̄ ꝓmisit postillatoꝛ manifestū erit q ei burg.falsū imponit:p̄dixerat.n.q moyses bic duo fecit:quesiuit cūm de nomie mittentis exp̄sse.scdo de ꝓditione mittentis tacite:⁊ qđ dñs ad secundū ꝓio rndit ꝺm hebraicā translatōnem dicens. Ero qui ero.ꝺm nr̄am translationem:sum qui sum. ꝓ que ad qōnez exp̄sse de nomine querentē nō est rn̄sum.q ꝓ illā rn̄sionez nullū nomen dei significat:vt etiā ipse burg.fatet ꝓtra sanctū tho. significat tñ ꝓditio ⁊ modus essendi q̄ est eternitas ⁊ immutabilitas: ꝓut in p̄cedenti puncto exposita est. Sz ad exp̄ssam qōnem querentem de noie rndet secūdo cum dr. Dixitq; iterū dñs. vt ly itez referat ad secundā rn̄sionē.que respicit qōnem exp̄ssam pri⁹ factā nō repetitam:vt fingit burg.ꝺ postilla. Ptem sexto mouet burg.ptra postillatoꝛem quasi diminute se habuerit circa nomen diuinū:qđ nō est modice attentionis.mouet igit de illo noie duodecim qōnes.de quib⁹ magnū facit tractatū ad expositōez littere modicū faciente.vt patet in eaz ptractatōe.postillatoꝛ aūt plane expositioni lre intendens hmōi questiones ⁊ inquisitoꝛes earuz ad libz beati Dyoni.de dī.no.⁊ alios remittit:est em̄ sui ꝓpositi non tractatus scribere:ꝙ breuiter lre immoꝛari.

Prima igitur questio burgn̄.est. Suppositio q nomen de quo hic sermo sit tetragrammaton queritur quomodo hoc nomen scribatur et ꝓnunciet̄r. Et respondendo dicit q scribitur quatuoꝛ litteris:et ideo dicitur tetragrammaton a tetra qđ est quatuoꝛ:⁊ gramma litera. Transeat hoc oꝛ satis vulgatum: sed ex hoc non habetur lr̄alis sensus. quia nō exponit illud nomen significatiue:sed tm̄ materialiter vt scriptum: et ita hoc nomen deus scribitur quatuor literis: ⁊ sic pōt dici eadē rōne tetragrāmaton. Et infra in eadez digressione dic ꝙ nomē tetragrāmatō nō ee trāsferibile nec exponibile. Sz manifestū ē ꝙ falsuz ee si vnisoꝛmiter accipitur sicut hic.s. materialiter.qa burg.ipsem et exponit dicēs. Tetragrāmaton dr a tetra qđ est qtuoꝛ:⁊ grāma lra.i. nomē scriptū quatuoꝛ lr̄is.⁊ cum omnes litere hebraice sint significatiue vt dicit ꝓmuniter:ipm nomē ꝺm oēs ptes suas pōt exponi: nisi dicat q ꝗuis componentia possint exponi

nō tñ ꝓpositū: ⁊ sic optz eū ꝓcedere ꝓpositū dicere ter ciam entitatē distinctā a suis ptib⁹ q̄ q̄uis verū sit: ē tñ ꝓtra suū mgr̄m. l. sanctū Tbomā.

Secunda qō est. vtrum tetragrammaton signi ficet verū deū: ⁊ rñdet q̄ sic. ꝫ mirū dictꝰ vide tur ꝑm ipm burg. illud nomen scribit q̄tuor lit teris q̄ apud latinos. sunt. i. b. b. b. q̄ nullū sonū buma na lingua formabilē faciunt igit ab boie ꝓferri nō po test: ⁊ si sic bō nō pōt habere in aio vocis ꝓceptum. q̄ vox nō est formabilis quid igit pōt apud burg. signifi care: nisi materialiter vt dixit in ꝓima q̄one. Nec p bat ꝓpositum suum ꝓboc q̄ allegat ex lr̄a: boc nomen est mihi ineternū. q̄ boc dr̄ deus patrum nr̄oꝝ abrahā. ysaac ⁊ iacob. vbi loquit de boc toto ꝓplexo qđ videt satis exponibile ⁊ transferibile.

Quercia qō est. an illud nomen sit ꝓpriū vel ap pellatiuū. ⁊ rñdetur q̄ sit ꝓpriū. ⁊ ꝓima ratio sui dicti et principalis vt dic oib⁹ linguis cois ꝫ q̄ nō bz plr̄ē numer̄. imo vt dic: nō pōt fingi plura lis numerus b⁹ nois: sicut fingim⁹ de noie symon symo nes. ꝫ quicqđ sit de ꝓclusione: rōnes modicū conclu dunt. Prima. n. rō reducit ꝓtra facientem sic: nō bñs pluralē est nomē ꝓpriuz nō appellatiuū: ꝫ sol dr̄ &c. est hmōi qđ nō bz pluralē numer̄: igit &c. ꝓns est fal suz igitur aliq̄ ꝑmissa ⁊: non minor. q̄ maior q̄ est burg. Et siquis dixerit p illud quod addit: q̄ non pōt fingi plu rale sicut de ceteris coib⁹ ⁊ ꝓprijs. boc videt frustra dictum. q̄: possumus fingere tetragrāmatones sic̄ sy mones. Nec ille sunt potissime rōnes quare aliquid ē ꝓpriū quas burg. adducit. Est. n. potissima rō ꝓprietā tis ⁊ singularitatis ꝑm grāmaticos. vniuoce plura si gnificare nō posse: equiuoce autē pñt equiuocatōne a casu vel ꝓsilio. nūc aūt deus ita est nomen ꝓprium q̄ vniuoce nō significat plura: nec pōt vniuoce plura si gnificare q̄uis equiuoce: sicut vnum significare p eēn tiam plura p pticipatōem: vel vt magis ꝓprie dicam vnū substantialiter plura nuncupatiue: cum boc tam stat q̄ deus non sit nomen significans ita ꝓprie quin sit tribus psonis cōe. Sed de tetragrāmaton voce signi ficante nō dz esse altercatio cum res significata sit no ta: nūc aūt nulla res diuina significata siue sit substan tia siue ꝑm substam: est ꝓpria: quin sit coicabilis tribus citra relatōnes originis. nec aliqua vox significans sic erit ꝓpria: quin sit tribus cōis: nisi quis velit dicere q̄ tetragrāmaton significet ꝓprietatē originis incōicabi lem. tūc qua rōne significat vnā ꝓprietatē eadez rōne quālibet aliā. ⁊ sic significabit plura: et p ꝑns non ita ꝓpriū vt fingit burg. Ea que de rer̄ diuinar̄ cōica bilitate ⁊ idētitate: vbi nō obuiat relationis oppositio dicta sunt. habent ex dictis beati dyonisij. de di. no. et eius ꝓmentatoris vercellen⁹. ⁊ augu. de trini. Et si q̄s cultor ineptiar̄ burg. refugere voluerit ad vltimataz abstractōez. ⁊ dicere q̄ tetragrāmaton significat diui nam essentiā sine oīm ꝓpatōne ⁊ respectu ad psonas. &c. Et tūc ꝑm scolam ꝓbor̄ ⁊ theologor̄ res quecūq̄ nec est ꝓpria nec cōis. Dic em est modus loq̄ndi auicenne. v. sue metaphy. exquisitas ⁊ equinitas: nec est singularis nec vniuersalis: ꝫ est equinitas tñ. etiā hāc fugā tollit idem bur. infra dicens. q̄ significat essentiā diuinā put est ꝑm modū loquendi damasceni pelag⁹ sūbe infinitū. sic. n. nō significat cū tali abstractione ꝫ cuz vnitiua ptinēcia oīm pfectionū simplr̄.

Quarta qō est. an tetragrāmaton sit maxie ꝓ ꝓrium nomē dei. ⁊ dicit q̄ sic: in cui⁹ ꝓclusionis reductione q̄ intricatus est. reduco factū eius ad septem dicta quor̄ primuz est: q̄ sanct⁹ Tbo. hma ꝑte. q. xiij. arti. vi. q̄ ponit qui est: fore ꝓpriū nomē dei deuiat ad hebraica veritate. Secūm dictū q̄ translatō nr̄a cui sanctus Tbo. innititur sltr deuiat ab hebraica ve ritate. Tercīū dictū q̄ significatio nois tetragrāmatō dependet ex significatōne lr̄ar̄ ex quib⁹ componitur Quartū dictū nomen tetragrāmaton magis in determinate ⁊ cōius significat diuinā essentiā q̄: q̄ ē. Quin tum dictū. qui est: est ꝓpriū dei: sed significans cuz tpe ⁊ ꝓcretiue. Sextum dictum q̄ ꝓcretiue significat: q̄ dicit ꝓpositōez. ideo nō ꝓuenit alicui dicto de deo. Septimum dictū pns tps ꝓuenit deo nō ꝑteritum nec futuruz. quia nec eternitati. hec septem dicta clare hābent in determi natione hui⁹ sue quarte qōnis. In quor̄ primo improbat suū qđ p cunctis magnificat magistrū. In ꝓlogo ei sui corruptor̄ nititur dicta eius canonizare: asserens ea igne charitatis examinata. ⁊ naturalis rōnis dictamine multiplr̄ purgata. sepe. n. ꝑfert ipsum beato Iero. aug. ⁊ alīs. et tamen euz hic audet improbare. immo dicit eū delyrare. Sed vt videt in secundo dicto nitit illaz rñsio nem moderare quasi sanctus Tbo. deuians sit a nostra translatōne seductus. quam etiam dicit ab hebraica veri tate delyrare qđ nō vr̄. quia translatio nostra ponit pns: vbi hebraica lr̄a ponit futurū illa ponit. Sum qui sum. ista: ero qui ero: ⁊ boc nō est delyrare. ꝫ potius cōcorditer diuini eē eternitatem oñdere: ⁊ immutabilitatem. cuz p tendant indifferenter dicere de deo eo mō quo declaratū est in quarto correctorio huius tercij ca. Fundat hic mo dus dicendi in sacra scriptura q̄ de deo dicit ꝙpoc. j. q̄ est qui erat: ⁊ qui venturꝰ est &c. ⁊ ita postillator exponit: nul lum. n. nomen exprimitur p: suz qui sum. nec p: ero q̄ ero: ꝫ solum modus essendi. qđ si beatus Tbo. vt burg. intel lexisset ex trāslatōe nostra non recepisset occasionē deuiā di prout burg. ei imponit. ⁊ boc patz supra in q̄nto hui⁹ ca pituli correctorio. Per tercīū aūt dictum vī burgen. con tradicere rñsioni hui⁹ quarte qōnis. q: dicit nomen tetra grāmaton significatiuū significatōne lr̄ar̄ ex quibus cōponitur ⁊ ita videtur accipi materialiter. nullū aūt nomē materialiter acceptū pōt esse maxime ꝓprium nomē dei ꝫ nomen tetragramaton ē hmōi: vt dicit burgen. Sed et quartū dictum repugnat rñsioni tercie questōnis vbi dr̄ q̄ boc nomē tetragrāmaton sit ꝓprium et nullo mō appel latiuum. hic autez dicit q̄ indeterminatius ⁊ cōius signi ficat. hec autez est ꝓditio nois appellatiui non ꝓpr̄. In q̄nto aūt dicto ptractās opinionē sui magistri dicit: q̄ est esse nomen ꝓprium: sed nō sicut tetragrāmaton. q: ꝑmū significat cum tempe ⁊ concretiue et declarat boc mō lo quendi pristiani cuius regule sacra scriptura subijci non debet. vt dicit beatus hiero. Etiam etsi verba ꝓprie signi ficant tps ⁊ cum tpe applicata transitorijs: applicata aūt diuinis non significant tps nr̄ ensurans: sed eternitati co existens. put declaratum est supra in quarto huius capi tuli correctorio. Sextū aūt dictū brocardicū ē. q: concre tiue dictum significat cuz cōpositōne ideo nihil taliū cō petit deo. Ens. n. deum inq̄ntum est concretiue significat. q: identice includit rationem sui formalem. et formaliter dicitur de deo. tamen nullam dicit compositionem. sicut nec vnitiua continentia omnium perfectionum simpli citer concretiue ⁊ abstractiue. per huiusmodi delyramen tum bui⁹ senis cessaret disputatio scoti ⁊ alior̄ de subiecto theologie. ⁊ rōne formali subiectiua que se habēt sicut cō cretum ⁊ abstractum. ⁊ ita dicitur cōmuniter deū ee subiectum theologie sub formali rōne deitatis et ita nomen tetragrāmaton non ptineret ad theologiam. quia nec p tinet ad subiectum nec rationem formalem subiecti. pro eo q̄ Bur. supra dicit ipm nec concretum nec abstractū Et si dicat quis fautor Burgen. qđ nō pertinet ad theo logiam nostram: sed dei et beatorum. Quid igitur Bur. laborat circa id quod ad nos nō pertinet. imo. apud nos intelligibile. ineffabile. et insyllabicabile est. et p ꝙsequēs ad sensum litteralem impertinens. Septimum dictū ei⁹ q̄ scilicet deo conuenit presens tempus. non preteritum nec futurum sicut verum est de preterito et futuro q̄ deo nō conueniant. ita de presenti. tempus enim presens q̄ tum est rōne temporis aliquando nō fuit: ita cito nō erit: tale etiam deo non conuenit. etsi conuenit deo hoc est iō quia presens est eternitati coexistens: sic simili modo cō uenit deo preteritum et futuruz. prout supra quarto cor rectorio dictum est.

Quinta questio est vtrum tetragrāmaton: signi ficet ad placitum et non naturaliter respondet

dicens primo q̄ significat ad placitū ex institutōne diuia nō humana. scdo dicit q̄ ex illa institutōne significat substantiaz dei incōmunicabilr z adequate. ꝓio dicto stante scdm videt falsum qđ sic ꝑ primo nam si illud nomē significat eētiā m diuinā adequate tūc significat eaz sicut est. ꝫ nō est: nec eē pōt incōicabilis: nec incōicabiliter: igit illud nomē nō significat eā sic: nisi false significaret et aliter q̄ ē: sicq̄ non adequate. Nec valet dicere q̄ intelligit de incōicabilitate adextra. q̄ multa noia sic significāt diuinā eētiā: sicut independes. infinitus. cā prima ꝛc. que predicata non sunt adextra cōicabilia. Scdo. ꝓbat idem sic: id nomē significat eētiā diuinā ꝓut ē in mente diuina vt dicit burge. ꝫ in mente diuina citra relatōes originis nihil ē incōicabile nec incōicabilr: igit ꝛc. Tertio tercō. illd nomen significat eētiam dei adequate: vt dicit burg. igitur oīnibus modis quib⁹ intelligibilis est. ꝑ sequntia ex rōne adequatōis inter significans et significabile z inter intelligens et intelligibile. q̄ voces sunt note eaz q̄ sunt in aīa passionū. j. Deriber. Ex ꝓsequenti arguit sic: significat cā oīnib⁹ modis quibus significabilis et intelligibilis est: ꝫ est intelligibilis. cōicabil. z cōicabiliter. igit significat eam cōicabilr. Dicit aūt burg. q̄ incōicabiliter si sic igit incōicabiliter et coicabiliter. q̄ est ꝓtradictio consurgens ex adequatōne. z sic prima ꝑs illius ꝓtradicit secūde eiusdez dicti: z nescio quō stant simul. tetragrāmaton significat eētiā diuinā ꝓut solū ē in mēte diuina: vt dic burg. et q̄ idē burg. ipm sic vel sic dicit significare: cum latuerit eū quō fuerit z sit in mente diuina cum exceđat. vt dicit oēm humanū ꝓceptū: nisi forte burg. ꝓsumat se e celo lapsum z magni ꝓfiū angelū. Addit etiaz in boc loco: q̄ sicut deus seipm pfecte solū nominat mentaliter: sic et ipse solus seipm noīat ꝓ voces pfecte ab eo institutas: q̄ sunt signa sui intellectus ad placitū instituta. cetera aute noia diuina significāt solū modū eēndi diuinū ꝓut cognitio nostra q̄ finita est: z a cognitōe creaturaꝝ accepta attingit. vñ sequit q̄ nulla creatura pōt hoc nomē exꝓmere: nec eē capaz illius noīs pfecte: cū tñ ipm nomen sit creatura a deo instituta: oīs aūt creature creatura capaz est etiaz si summa sit. ideo dicim⁹ aiam xp̄i summe gr̄e fuisse capacē. Nec videt valere dr̄iam qua ponit inter illd nomen z cetera noia diuina. q̄ eternitatē infinitatē indepēdentiam ꝛc. nō possumus attingere ꝓ cognitōez nostraz acceptam a creaturis: nisi arguitive. z sic possum⁹ significationem tetragrāmaton silr accipe. arguendo aliq̄d esse quale significat illud nomen. sicut z burg. in hac digressione facit. Sequit etiā fidei xp̄iane nō bene ꝓvisum: cum non habeat sibi tale nomen revelatū qđ ita pfecte significet deū sicut tetragrāmaton.

In sexta questione querit: vtz huius institutōis sit aliqua rō querenda. Ñdet q̄ nō: in eadē tñ digressione vt chartas more suo repleat: ab inquisitiōe inutili nescivit abstinere.

In septima qōne dicit Burgeñ. q̄ factor miraculoz ꝓvenit deo sub rōne significatōis tetragrāmaton. sed hoc videt manifeste falsum: nā facere miracula ē opatio dei adextra: que cōis ē tribus ꝑsonis: ad quas significatio tetragrāmaton se nō extendit: vt patet ex correctorio quite questionis. Et qđ addit q̄ deus facit miracula sub rōne omnipotentie fundate in significatōe nomis tetragrāmaton: videt frustra dictū: q̄ eadē rōne z fortiori sub significato eius generaret z spiraret: q̄ rō z principiū generandi z spirandi fundat in eētia diuina significata ꝓ nomē tetragrāmaton: nec aliq̄d cogitari potest q̄n sub noie tetragrāmaton. z eius significatiōe fiet: z illa curiositate Burg. fauere videt erroribus suptitiosis. cōiuratiōib⁹ erroraz: z diuioz: q̄ cū crucib⁹ ac characteribus sepe repetunt adonai: aglan: z tetragrāmatō Un sic dicendo Burg. videt multū iudaizare: nā multi sancti no. te. dei virtute miracula plura fecerūt nomē tetragrāmaton: eius scripturā vocē z significationē penit⁹ ignorantes. Petrus in nomie Ihu xp̄i nazareni clauduz ambulare fecit: z reliqua. Et in ve. te. cū nomen illud nō-

dū fuisset impositū z publicatū facta sunt mīracula: z absurdissimū vr creaturā istitutā a deo cuiusmodi ē ꝫ nomē assignare ꝓ rōne sub qua ꝓprie fiant miracula. Judiui quoscdā iudeos quersos ꝓfitentes: q̄ apud ideos est ille error: q̄ Jhesus ꝓtute nomis tetragrāmaton: qđ ipe sciebat fecit sua miracula. z qđ bodie quilibet sciens illud nomen faceret miracula: que apō christianū male sonant.

Octave qōnis rñsio etiā error videt: dicit nāq̄ q̄ deo sub significatiōe illi⁹ nomis ꝓprie ptinet immolari z sacrificari: q̄ vt inqt sp vbi in sacra scriptura fit mentio de sacrificijs z oblatōib⁹ fit interpretatio hui⁹ nomis: ex quo sequit q̄ nos xp̄iani etiā verissimū sacrificiū agni immaculati Ihu xp̄i offerentes nō ꝓprie significamus. q̄ nusq̄ in xp̄ianoꝝ sacrificijs mentio fit de hoc nomie.

Done etiā qōnis rñsio vr inepta: cuz dicit ꝓpm fidelē diuio cultui sub significatiōe illi⁹ nomis applicari et ascribi. Applicatio. n. ppli xp̄iani et ascriptio ad cultū diuinū fit in baptismo generalit. in pfirmatiōe z sacroꝝ ordinū collatōe spāliter: in q̄bus omib⁹ illi⁹ nois tetragrāmaton nulla fit mētio. Si igr solū sub illo noīe ascribit q̄s diuio cultui: sequit xp̄ianū ꝓpm non legitime ascriptū. qđ ē destruere fidē nostrā: imo nec iudaicus ꝑplus sic fuit ascript⁹. ante eē institutiōez z publicationē b⁹ nois multi fūt dei cultui applicati: sicut Abel. Noe. Abraā. z ceteri q̄bus hoc nomē nō fuit indicatū. vt dr infra. vj. hui⁹.

Un decima qōne dicit de efficacia hui⁹ nomis. vtrū illa eēt ex institutōe vel deuotiōe utentis. Non primū. q̄ eius significatio iuxta institōem est sine quocūq̄ respectu extra vel intra sine cōcretiōe z absolutiōe vt Burg. dixit. nō ptinet ergo ei⁹ significatio ad talem efficaciā ex institōne. que etiā nō legitur i scriptura. Restat igr q̄ ex vsu z deuotiōe vel auctoritate sicut in nostra lege oīones. z manus impositiones sanctoꝝ inuocatōes ꝛc. que efficacia plus respicit illo mō opus opatum ex deuotiōe q̄ ex institōne nomis ut iusciūq̄ vel oīonis.

In vndecima qōne dicit solemnitatē hui⁹ nominis fuisse tantā: q̄ nō licuit nisi solos sacerdotes ꝓnūciare in benedictionibus. Sed hoc videtur implicare. quia vt supra dictum est in qōne ꝓma. hoc nomen scribitur quatuor literis que non possunt facere sonū lingua humana explicabilē: sequitur ergo q̄ nec sacerdotes poterāt ꝓferre. Dicit igr burgeñ. q̄ sacerdotes loco eius semp ꝓtulerūt nomē adonai: quod etiam vulgus ꝓferre potuit: illa igit nō explicatio ad solennitatem nominis tetragramaton ptinere non videtur. ceteruz verba consecratoris diuinissime eucharistie sunt maioris solennitatis z efficacie q̄ li tetragrāmaton: non obstante tamen ea solēnitate: cuilibet xp̄iano concedit legere epistolā Pauli. vbi illa verba sunt expressa. Preterea ledit fidem nostram: q̄ in iudaismo fuerit nomen tante solennitatis quod apud xp̄ianos nullius est reputatōnis: ꝑsertim cum sit tale ꝑm Burgeñ. sub cuius rōne deus rite colit: z fidelis populus diuino cultui applicat. denum mirandum de beato Hiero. q̄ de hoc nomine nullam in sua translatione fecit mentionē. fuisset em auctoritatis maioris in eccla q̄ Burgeñ. ad scribendum talia siquid veritatis aut vtilitatis habuissent: z apls b⁹ nomis ꝓ Burgeñ. ꝑdicta magnalia dissimulans dixit j. Corin. ij. nihil iudicaui me scire inter vos nisi Jhesum xp̄m z hunc crucifixum. Ex quibus omnibus recollectis patet quantū ista Burgeñ. digressio ad lr̄alē sensum ptineat: z merito ꝓbatur iste Burgeñ. superfluus: vbi postillator sufficiēs est. nō diminut⁹ vt Burgeñ. ausus est dicere.

In duodecima igitur questione Burgeñ. volens ex omnibus dictis concludere expositionem illius passus: hoc nomen mihi est ineternū: fingit sine auctoritate scripture. q̄ illud dicatur ꝫ

te duobus nominibus dei. s. tetragrāmaton ⁊ adonai
primū dicit nomē oñi eternum. qz anteqz ecnt creaturę: hoc nomē ptinebat tm fm eētiam. Sz pensanto dicta sua prioza nō videt hoc dictū verū. qz supza dixit circa questionē suā quintaz: q nō est nomē vocale in signū dine intellectionis ad placitū institutū: ꝓstat ē nullā vocē esse eternam. nullūqz institutū esse eternū: nec aliqđ ꝑductū ꝑter verbum ⁊ spūsctū nec illud nomē vocale pri⁹ fuit institutū qz publicatū: ⁊ publicatio eius ē tpalis. igr ⁊ institutio. Est igr institutio ⁊ publicatio ⁊ scriptura q tuor lr̄is tpale. nō pōt igr sic dici ē nomen eternū: nisi fm idē in mēte diuina. sic aūt nō dicit institutuz sed in eētia diuia relucēs: vel ab ea pullulans. que sunt alteri⁹ speculatōnis. Secdo aūt noie vicz adonai dicit: dicā me moziale eius. ꝗa exprimit ybi tetragrāmaton scribit nō bz rōnem vt sit ex impfectōne ꝓpli q illud loco illius ꝓferr. qđ ꝓferri nō pōt. Est igit vnū ⁊ idem nomē qđ apud nos dī⁹: qđ est eternū ⁊ memoziale nō ratione vocis nec scripti: ⁊ significati hic dī. Deꝰ abraaz ⁊c. ad maiozē declaratōnez faciendū fīlīs isrl. Cetera que burg. addit de ꝓpatōne nomis ihu ⁊ tetragrāmaton transeant. qz ꝗuis inuolutōnes sniaz sint. non sē tamen ꝓtra fidem ⁊ postillatozem.

Capitulum.iiij.

Respondens moyses dic ꝓsequenter describitur instructio ⁊ ꝓfectio moysi p signa diuine virtutis ostēsiua: ⁊ prio ponit dicta instructio secdo moysi obsecratio: ibi. Dixit moyses. Circa primuz ꝑmittit eā signoz cū dicit. a Rndens moyses ait non credent mihi. ꝗuis. n. moyses eēt certificat⁹ per verbū dñi q seniozes ꝓpli verbis eius crederent. vt dictum ē: sciebat tm q in ꝓplo illo erant multi rebelles et increduli: qui nō acquiescerent verbis. nisi viderent signa diuine virtutis: ⁊ de talibus loquit hic moyses dicens. Nō credent mihi. ꝓpter qđ dns dedit sibi ptātē faciendi signa in tribus. s. in virga in manu et in aqua fluminis. Ad cuius intellectum ꝓsiderandū. q ista signa erant ordinata ad hoc q filij isrl crederent moysi ꝗtum ad exitum de terra egypti de mandato dñi. ⁊ iō ista signa fuerunt ꝓportionata ad hoc designandum sicut in ꝓcedenti ca. fuit dictū de visione rubi. Stat⁹ autem filioz isrl in egypto: pōt ꝓsiderari ꝗtuz ad ingressum populi in egyptum. qđ fuit ꝑ dñium ipsi⁹ Joseph in egypto: ⁊ ad hoc principaliter refertur signuz virge ꝑ quam designat principatus ipsius Joseph. vñ Gen. xlvij. ca. vbi translatio nostra bz. Adorauit israel deuz conuersus ad lectuli caput. Translatio. lxx. bz. Adorauit isrl vastigiū virge ei⁹. quod exponunt aliqui doctores nostri de virga vel sceptro Joseph: qđ portabat in signū dominū: super quod sceptrū iacob innixus adorauit deum. ista autem virga fuit in terra ꝓiecta: quando ꝓmotē Joseph filij eius cum ꝓplo isrl fuerunt cōpulsi ad opus terrenū in luto ⁊ latere. ⁊ tūc uersa ē in colubzum: qđ est animal venenosuz ⁊ homini insidiatiuū: vñ Gen. iij. ca. dixit dns serpenti. Tu aūt insidiaberis calcaneo eius. qz rex egypti filijs isrl imposuit: q venenū malicie concepissent cōtra eius regnum: ⁊ q insidiabant qualiter se possent ingere aduersarijs egyptioz. vt debellatis egyptijs egrederent de egypto: vt dictū ē supza. j. ca. ⁊ appēdensa cauda colubri versa ē iterū in ẏgaz ꝑ qđ designat: q finaliter filij isrl egrederent de illa vilitate ad magnam libertatē et dignitatem fm quod dicit Deut. iij. Nec ē alia natio tamgrandis ⁊c Secundo consideratur status populi ꝗtum ad egressum de egypto sub cura ipsius moysi: ⁊ ad hoc refertur signū manus: q primo posita intra sinum facta ē lepzosa. ⁊ secundo ibi reposita sanata est: ꝑ quod designabatur q filij israel qñ ꝑmo reponiti sunt cure moysi: que cura ꝑ sinū designat. vñ Nume. xj. dicitur. Dozta eas in sinu tuo. ꝑ hoc fuerit magis abominabiles egyptijs: ⁊ quasi in conspectu eoz fetidi. vñ dixerūt moysi. fetere fecistis odozem nostruz coram pharaone ⁊ seruis eius. vt habetur infra. v. ca. Sed ꝑ manus sanatōem in sequenti repositōe designabat ꝓsolatio eis futura ꝑ curam moysi sicut patuit in trāsitu maris rubri et alijs beneficijs ꝑ oꝫonez moysi a deo sibi collatis. Status aūt ꝓpli intermedius fuit post mozte Joseph. ⁊ anteqz moyses curam populi susciper. ⁊ in aliqua ꝑte illius tpis intermedij fuit illud edictū crudele de pueris masculis bebzeoz subinergendis in flumine. ⁊ ad hoc refertur terciū signum de aqua fluminis versa in sanguinem: ꝑ qđ designabatur q deus requireret ab egyptijs in graubus plagis sanguinē pueroz in flumine extinctoz. Dis dictis ꝓz ꝛra paucis exceptis vocabulis. b Quid est ⁊c. nō querit ex ignorantia: ⁊ vt cōuenientius inferat qđ sequit. c Extēdit ⁊ tenuit. in quo apparet obedientia moysi qui statim cum manu nuda accepit colubz ad verbum dñi. d Protulit lepzosam instar niuis. candoz lucens ozius in cute ē signū lepze. vt bī Leui. xiij. ca. albedo aūt niuis bz quandā lucē: ⁊ ꝗtum ad hoc tenet similitudo. nō aūt ꝗtuz ad oia. e Effunde sup aridā. ex quo patet q nō ꝙuertebatur in sanguinē donec effusa eēt sup terrā. f Dixit moyses. Dic dñr ponit moysi deprecatō videns. n. moyses q oportebat eum exequi dei mandatū ⁊ sentiebat se minus eloquentē ad tale officiū. ⁊ iō petiuit societatē alicui⁹ magis eloquentis: ⁊ intendebat ꝫ de fratre suo aaron: tm qz erat eloquentioz. vt infra dicetur: tuz qz erat senioz tribus annis. vt supza dictū ē ca. ij. Causaz aūt sue insufficientie ad loqndū exprimit moyses dicens g Nō fuz ⁊c. ac si. d. ꝛz a iuuentute nō sim miht̄ eloqns. qz sicut dicūt bebzei babebat vocē exilem: tm postq̄ apparuisti mihi. ⁊ locutus es mecū impeditioris lingue factus sum ad loqndum. qz fragilitas hūana ex pūtia diuina vel angelica aliqñ stupefit. fm q dī Dan. x. Dnē in visione tua dissolute sunt oppages mee ⁊ nihil ī me remānsit virīū: ⁊ q

allegatõez huius impedimenti insinuat moyses petitõez suã ꝛc societate elo quẽtis viri. a Dixit dñs ad eum. ostendens q̃ posset supplere eius defectum cum subditur. b Quis fecit os hominis: ac si diceret. Ego q̃ feci os hominis possuz tibi dare eloq̃ntiam. c Aut q̃s fabricatus ẽ ꝛc. ac si diceret. ego qui omniũ conditor sum possum de ceco facere videntẽ: ꝛ de surdo ꝛ de muto audientem ꝛ eloq̃ntẽ: hoc inducitur ad ostendendũ q̃ possz supplere allegatũ defectũ moysi. Alii exponunt hebrei dicẽtes: q̃ cũ moyses fuissz accusat⁹ pharaoni de iterfectõe egypti: vt dictũ est supra. ij. ca. Moyses fuit capt⁹ de p̃cepto reg̃: ꝛ adductus coram eo: vbi moyses valde constanter locutus est dicens q̃ iuste fecerat. vñ de eo dicit. Hebreoꝝ. xi. Mõ veritus animositatẽz regis: ꝛ tũc ꝺ p̃cepto reg̃ posit⁹ est ad decapitandũ: ꝑ spiculatoꝝ fuit percussus acrisi. q̃ ẽ celeritas qua nõ videt illud q̃ bõ vult videre: lz alia videat sicut dictũ fuit Genes. xix. de illis qui volebant frangere ostiũ Loth: ꝛ sic q̃ debuit peutẽ moysen eũ nõ vidit: ꝛ sic moyses effugit pharaonem videntẽ: sic scribitur supra. ij. ca. Qui fugiens de conspectu ei⁹ ꝛc. qui etiã a deo factus fuit ita stupidus ac si eẽt simpl̃r surd⁹ et mut⁹: ita q̃ nõ potuit verbo vel signo significare suis seruis q̃ moyses capeẽt: et sic exponũt p̃dictã lr̃am. b Quis fecit os hois. i. te loquẽ ita constanter coram pharaone.

c Aut quis fabricatus ẽ ꝛc. i. pharaonẽ ita stupiduz vt dictum est. d Videntẽ ꝛ cecũ. i. spiculatorẽ qui fact⁹ fuit cecus te nõ videndo: ꝛ videns cetera videndo.

e Nõne ego. ac si diceret: sicut talia mirabilia feci tibi: ita tanta ꝛ maiora possuz facere. f Obsecro inq̃t ꝛc. lz moyses de verbo dñi nõ dubitaret: tñ q̃ aaron frat⁹ suus erat senior ꝛ eloquentior desiderabat eum habere sociuz sibi a dño assignandũ: ideo banc petitõez replicauit.

g Iratus dñs in moysen. nõ q̃ peccaverit mortaliter: ꝑ q̃ nimis pusillanimis videbat in suscipiendo dei omissionẽ. si. n. mortaliter peccasset: nõ esset verisile: q̃ de⁹ petitionem ei⁹ exaudisset. q̃d tñ fecit. vñ sequit. b Aaron frater tuus ꝛc. ꝛ patet lr̃a vsq̃ ibi. i Tu aũt eris ꝛc. i. accipies ordinatõez meã et leges a me immediate: ꝛ ipe tas p̃ te sibi relatas denũciabit pplo. k Dixit moyses Hic ponter describit omissionis moysi facte executio ꝛ primo respectu termini a quo moyses recessit: secũdo respectu spacii p̃ q̃d incessit ibi. Cunq̃ eẽt in itinere. tercio respectu termini ad quẽ accessit ibi. Generunt q̃ sil̃. Circa primũ dr̃. k Dixit moyses reuertens de monte synai. l Ad ietro. nolebat. n. recedere absq̃ licentia ei⁹: tuz q̃a iurauerat manere cũ eo: tũ q̃ non poterat secum ducere vxorẽ ꝛ filios sine voluntate eius. m Socerum suum. i. affinitate ꝓiunctũ. vñ ꝛ in hebreo br̃. n Socerum suũ. Cui ait ietro: vade in pace. erat. n. homo rõnabilis ꝛ ideo noluit eũ impedire. Iacob aũt recessit a laban licentia nõ petita: q̃ sciebat eũ eẽ boiez fraudulentuz sicut dictũ fuit Gen. xxxi. ca. o Et imposuit eos super asinum. Dicunt hebrei: q̃ iste ẽ asinus qui portauit lignuz holocausti: quãdo abraaz voluit immolare ysaac de quo br̃ Gen. xxii. ca. ꝛ q̃ eundem asinũ eq̃taturus ẽ rex messias qñ veniet: de quo br̃ Zach. ix. cap. Ecce rex tuus veniet tibi ꝛc. ꝛ iõ poterat tantũ onus portare: ꝑ istud apparet oĩno ficticiũ: iõ dicendum q̃ ibi accipit singulare ꝑ plurali. Sup asinũ. i. asinos: q̃z vn⁹ non sufficeret ad portandũ tot personas. p Portãs vgaz dei. sic aũt nolabatur: tũ q̃z ex p̃cepto dei erat portanda: tũ q̃z per eã erant miracula dei fienda.

q Dixitq̃ dominus reuertẽti. i. ad reuertendũ se disponẽti. r Vide vt oĩa s Ego indurabo coꝛ eius. Hoc p̃dixit dñs futurũ: vt nõ admiretur moyses: q̃n videbit effectũ. Sciendũ tñ: q̃ dñs nõ est cã obduratiõis coꝛdis inq̃ntum est pctũ: ꝑ hoc mõ est a libero arbitrio: dñs aũt est cã induratõnis inq̃ntum est quedã pena. q̃z in penam peccati ꝓpetrati subtrahit gr̃am: cui⁹ est coꝛ mollificare: ꝛ iõ ea subtracta seqũtur induratio coꝛdis humani in malo suo. t Filius meus primogenitus isr̃l. i. dignior in ꝓle: ꝛ cui maiora bona reseruanẽ. ꝛ maxime q̃z vnigenitus dei filius q̃ est primogenit⁹ omnis creature. vt dicit Col. j. cap. Erat de israel ſm carnem nasciturus. v Ecce ego ꝛc. ista fuit vltima pena egyptijs inflicta: ꝛ tñ denũciatur hic prima. quia illa que sunt priora in intentõe: sũt posteriora in executiõe. x Cũq̃ eẽt in itinere. Hic consequenter describit recessus moysi q̃ntum ad spacium p q̃d incessit cum dicitur. Cunq̃ eẽt in itinere. reuertendo in egyptum. y In diuersorio. i. in hospitio ad q̃d diuerterat ꝑ refectõe vel quiete nocturna. z Occurrit ei dominus ꝛ volebat occidere eum. illud eum ſm aliquos refertur ad Moysen. quẽ volebat dominus occidere. eo q̃ ducebat secũ eliezer filiuz suũ incircũcisum. Gerson autem circũciderat in terra madian. Alij autem dicunt q̃ refertur ad eliezer quez volebat occidere. eo q̃ erat incircũcisus. ꝛ tamen ducebatur in egyptum ad mozandum inter filios israel qui erant circumcisi. Sed istud non videtur conuenienter dictum. quia ille puer nondum venerat ad etatem adultaz: ꝛ ideo non erat in culpa ex dilatõe nimia suc

daz, ꝛ reuertar ad frẽs meos in egyptũ: vt videã si adhuc vivant. n Cui ait ietro. Vade in pace. Dixit q̃ dñs ad moysen in madiã. Vade et reuertere in egyptum. Mortui. n. sunt oẽs q̃ querebant aiam tuaz. Tulit q̃ moyses vxorem suã ꝛ filios suos: o et imposuit eos sup asinuz: reuersusq̃ est in egyptũ p portans virgã dei in manu sua q Dixitq̃ ei dñs reuertenti in egyptũ r Vide vt oĩa ostẽta q̃ posui in manu tua facias coꝛã pharaone. s Ego indurabo coꝛ ei⁹: ꝛ nõ dimittet pp̃lm. Diceſq̃ ad eum. Hec dic dñs. t Filius⁹ me⁹ primogenitus isr̃l. Dixi tibi. Dimitte filium meũ vt seruiat mihi ꝛ noluisti dimittẽ euz. v Ecce ego interficiã filiũ tuũ p̃mogenitũ. x Cũq̃ eẽt in itinere⁹ in diuersorio⁵ occurrit ei dñs. ꝛ volebat occidere euz

circūcisionis nec puniendus: ꝙ pater q̄ habebat eiꝰ cura: sicut fuit declaratū Genē. xvij. ca. ꝛ iō primū dictuz melius videt. s. q̄ referē ad moysen. a Tulit illico cē. Hebrei dicunt. Idem vel nouaculā. b Et circūcidit ꝓpuciū filij sui. q̄ ꝓ verbū moysi vel angeli volentis occidere moysen cognouit q̄ illa iuasio angeli erat ꝓpē hoc. q̄ filius eiꝰ non erat circūcisus.

c Tetigitq; pedes eiꝰ. i. filij sui circūcisi: ad cuiꝰ pedes manauit sanguis ex incisione.

d Et ait sponsus cē. i. vere ꝓpter te sponsus meus Moyses fuit occisus. Aliter exponitur vt ly eius referatur ad Moysen. ad cuiꝰ pedes precit ꝓpuciū filij sui abscisuz. e Spōsus sang. tu mihi es. i. ꝓpter te qui es sponsus meus ne te angelus occideret: sanguis filij mei effusus ē. ꝛ ista expositō secūda magis ꝓcordat lr̄e sequenti cum dicit. e Et dimisit eū. q̄ indignata recessit a moyse: ꝛ rediit ad pr̄es suū cū filijs suis: vt̄z ex eo q̄ habet infra. xviij. ca. s. q̄ Jetro venit ad moysen in desertō. adducēs secū vxorē moysi ꝛ filios eiꝰ placuit ēt moysi q̄ ipsa rediret cuz filijs: q̄ ꝓcepit tunc q̄ nō esset nisi oneri q̄tum ad negocium ꝓ quo ibat. f Dixitq; dñs ad aaron. ex hꝫ patet q̄ aaron tanq̄z ꝓpheta habuit reuelatōez dñi hꝫ etiā patet ex eo q̄d dr̄. j. Reg. ij. ca. ad beli bec dicit dominꝰ. Nunq̄d nō apte reuelatus sum domui pr̄is tui cum esset in egypto cē. Heli. n. descendit de aaron.

g Qui preerit cē. i. in montem synai qui vocat mons dei rone ꝓdicta. iij. ca. b Venerūtq; simul. Hic cō sequēter describit accessus moysi ad terminū ad quē vbi manifestauit cām aduentus sui: primo senioribus ꝓpli cū dicit. i Et ꝯgregauerunt cunctos seniores id est ꝓpli iudices: vt dictum est supra. iij. ca. Et postea aaron qui erat eloquentior: ꝛ habebat vocē magis audibilem verba que dixerat dñs moysi ꝓposuit coram ꝓplo. ꝛ hoc est q̄d dr̄. Locutusq; est aaron cē. k Et fecit signa. ꝓdicta in principio hui⁹ ca. nō tñ ꝓ seipsuz: ꝙ ꝓ moysen cuiꝰ erat facere signa ꝓdicta coram populo israel: q̄d pr̄ ꝓ signū manus sue facte leprose ꝛ iterū sanate: quod nō pōt dici de aaron. l Et credidit populus. visis signis. m Et pni adorauerunt. ꝓ gratiarum actione.

¶ In ca. iij. vbi dr̄ in postilla. Dixit dñs ad euz cē.

¶ Additio. j.

Non videt rōnabile: q̄ moyses dubitasset q̄ deꝰ posset supplere defectū suū. vba. n. dñi ad moysen in hoc ca. vident melius exponi ꝓfozmiter ad ꝓdicta in ꝓcedenti cap̄. Dixerat. n. dñs ad moysen in sententia: q̄ ideo elegerat eum impotentē ꝛ insufficientē vt esset signū q̄ liberatio populi fiebat ꝑ tute diuina tm̄. vt fuit expositū in additione sup illud verbū hoc habebis signū cē. Nūc aūt pari rōne rndit ad defectū eloq̄ntie: quē moyses allegabat ad excusandum se ab officio sibi iniuncto. q. d. Tu scis q̄ ego sum q̄ fecit os bois. vñ si vellē te facere eloquentē ꝛ disertū in locutōne possem: sed hoc non expedit: ne liberatō populi attribuat humane ꝙsationi.

¶ In eo. ca. iij. vbi dicit in postilla. Obsecro inquit dñe mitte quem missurus es. ¶ Additio secunda.

Quida hebreoꝝ spāliter Ra. Sal. aliter exponunt hunc passum. s. mitte quē missurus es. dicūt. n. q̄ moyses nō erat introducturus ꝓpl̄m in terrā promissionis: ꝓut in prima eius reuelatōe facta dcm̄ fuit. silr ꝛ credebat q̄ alius erat a deo mittēd⁹ i redēptōez finalē: ꝛ iō petebat q̄ alter illoꝝ mitteꝝ mitteret q̄z vtrūq; dignioꝛē se estimabat: et q̄ in hoc videbat ꝑ ꝓordinatōem diuinā petere idcirco sequitur Iratus dominus i moysen: et vt hīn hāc exponem videt q̄ moyses peccauerit vn nec dñs petitō nē suā in hoc eraduit fuit tñ eiꝰ peccatū dignū venia. q̄ magē ꝓcedebat ex magna būlitate q̄z ex incredulitate seu inobedientia.

¶ In eo. ca. iiij. vbi dr̄ in postilla. Aliter exponit vt ly eiꝰ referat ad moysen cē. ¶ Additio. ij.

Non videt bñ exponi illud verbū. Et dimisit eum de sephora: ꝓut in postilla. nam legit infra. xviij. ca. de ietro q̄ tulit sephorā vxorē moysi quā remiserat. Ex q̄ pz q̄ vxor moysi nō dimisit eū: ꝙ ecōtra. s. moyses remisit vxorē. Rō aūt huiꝰ remissionis dr̄ in glo. ibidē scz vt expeditior cēt in ope dñi. vñ ꝓ hoc q̄ dr̄ hic. Dimisit eū. intelligit q̄ moyses dimisit filiū suū nouiter circūcisum vt expeditior eēt in officio sibi ꝓmisso: vt dictū est: et ne periclitaret in via: ꝛ ꝓ dñs dimisit matrē: eo q̄ ei cura nutritōnis principalr incumbebat.

¶ Replica correctoꝝ ꝓtra burgen.

In ca. iij. vbi postillator exponit illud. Dimisit eū de sephora vxore moysi indignata. hic locus brevitate obscurꝰ ē. vt dicit beatꝰ aug. ꝓ magistruz hysto. allegatus: ideo multipliciter a multis exponit. Sed cum postillator elegit expositionem glose interlinearis. Burg. eum reprehendit ex debili argumento. q̄d fundat in eo q̄ infra. xviij. dicit Moyses sephoraz remisisse: arguens ex hoc q̄ sephora hic moysen nō dimiserit ꝙ potiꝰ econtra. Sed hoc argumentū modicū videt ꝓcludere. q̄ pōt vtrūq; stare. ꝛ q̄ sephora dimisit moysen. ꝛ q̄ Moyses remiserit sephorā. Moyses sentiēs irā vxoris ꝛ volūtatem dimittendi eū nō reliquit eā solā vagari cum filijs suis reuertendo in terrā madiā: ꝙ assignauit familiaz reducentē: ꝛ sic remisit eam ne pateret eius iurgia. ꝛ vt eēt in negocio ꝓmisso expeditior. ꝛ tangit glo. loci allegati.

¶ Capitulū quintuz.

a Post hec. Postq̄ descripta ē puisio ducis ꝓpli israel de egypto educentis. hic ꝓnter describit flagellatio regis ꝓpli detinentis: ꝛ q̄z illa punitio iudiciaria ē. ideo ꝓmittitur nomiatio ex verbis: secundo monitio cū signis additis in pncipio. vj. ca. ꝛ tercio subdit punitio in decē plagis circa mediū eiusdē ca. ibi. Dixit autē dñs ad moysen ingrauatū est cē. Circa primū ponit monitio ꝛ regis dura rnsio. ꝛ secūdo ꝓpli aggrauatio: ibi. Dixitq; pharao. Circa ꝓmū dr̄ sic. a Post hec. i. postq̄: israel ꝓpls crediderat moysi de eiꝰ liberatione: vt dictū ē in fine ꝓcedētis ca. b Ingressi sē cē. Hic querit hic: vbi erāt senes ꝓpli israel de q̄b⁹ dixerat dñs: q̄ ingrederent cū moyse ad regē egypti. vt dcm̄ ē. iij. ca. Dicūt hebrei q̄ remāserūt ducti timoꝛe regis. ꝛ ꝓpter hoc impediti sunt accedere ad dñm cū moyse: vt habet infra. xviij. ca. Hic hoc vr falsuz

quia aaron qui hic ingressus ē cū moyse eodē mō tūc impeditus fuit. q̄ solus moyses accedere iussus ē: vt ibidē dicit: ⁊ ideo melius dicit ab alijs: q̄ senes ingressi sunt ad regē sicut viderat dñs: ꝑ solū scriptura facit mentōnez de moyse ⁊ aaron: qui erant principales. ⁊ q̄ eis erat ꝑmissum negocium.

c Hec dicit dominus. i sua monitōe auctoritatez dominꝰ ꝑmittūt. vt sit efficacior ad regez inclinandū ꝑ rex ecō trario rñdit ꝓtēptibiliter dicens.

d Quis ē dñs. ac si diceret nō ē tāte auctoritatis: q̄ vt debeā ei obedire. Rñdet etiā infideliter dicens.

e Nescio dñm. Iz ei deū eē ꝑm anselmū sit p se notū ⁊ p dñs eius noticia inserta est naturaliter menti būane. hoc tñ est ingressus mens humana deum eē cogitat: id quod estimat maximū in entibus. ꝑ sub ista determinatiōe q̄ sit deus ꝓpꝰ israel p fidē ⁊ cultū spālem: ꝓut sonabant verba moysi: deū eē nō ē naturaliter notū: ⁊ sic rñdit rex.

e Nescio dñm. ēja egytij infideles ⁊ ydolatre exītes colebāt aialia tanq̄ deos. Rñdit etiam inobedienter dicens. Et israel non dimittam.

f Dixeruntq̄. exponētes cām ꝓdicte monitōnis.

g Deus hebreorum vocauit nos. cui tenemur obedire.

b Vt eam⁹ viam triū dierū. Istō est supra expositū tercio ca. addunt tñ aliqui q̄ p tres dies intelliguntꝝ tres mēses. q̄ in tercio mense ab exitu de egypto venerūt ad mōtem synai. vt hz infra. xix. ca. ⁊ ibi sacrificauerūt dño. In sacra em scriptura aliqñ accipit dies ꝓ āno. vt ezech. iij. ⁊ eodem mō dicūt q̄ accipit hic ꝓ mense.

i Ne forte accidat nobis pestis. que ꝓuenit ex corruptōne aeris.

k Aut gladius. q̄ ꝓuenit ex inuasione hostis.

l Dixit ad eos rex. sicut dure respondebat loquendo cōtra dñm: ita dure rñdet ꝫ moysen ⁊ aaron dicens.

m Quare moyses ⁊c. imponens eis q̄ velint movere seditōnem: et sic agere ꝓtra regiaz maiestatem.

n Ite ad onera vīa. Ex quo ptz q̄ erat eius intentio: vt affligerent oneribus sicut ⁊ alij sed ꝓpter eis ⁊ alijs senibus parcebat de labore manuali. Numerus. n. determinatus laterū imponebat ꝓpter singulos dies: vt patet ex sequentibus. et cois ꝓpter maiori labore se supponebat ad reddēdū numerū ꝓdictū

et dixerunt pharaoni. c Hec dicit dñs deus israel. Dimitte ꝓplm meum vt sacrificet mihi in deserto. At ille rñdit. d Quis ē dñs vt audiaz vocē eius: et dimittā israel. e Nescio dñm: et israel non dimittā. f Dixeruntq̄. g Deus hebreorum vocauit nos: b vt eam⁹ viā trium dierū i solitudinē: et sacrificem⁹ dño deo nr̄o: i ne forte accidat nobis pestis k aut gladius. l Dixit ad eos rex egypti. m Quare moyses ⁊ aaron sollicitatis populum ab opibus suis. n Ite ad onera vīa. o Dixitq̄ pharao. p Multus est ꝓpter terre q Videtis q̄ turba succreuerit: r quanto magis si dederitis eis requiem ab oneribꝰ. s Precepit ꝫ in die illo prefectis operū ⁊ exactoribus populi dicēs. t Nequaq̄ vltra dabitis paleas populo ad ꝓficiendos lateres sicut prius: ꝫ ipsi vadant et colligāt stipulas: ⁊ mensurā lateruz quā prius faciebant: imponetis super eos: u nec minuetis quicq̄. Vacāt ei. ⁊ idcirco vociferanꝫ dicentes. Eamus et sacrificem⁹ deo nr̄o. Opprimant opibꝰ ⁊ expleāt ea: vt nō acq̄escāt vbis mēdacibꝰ. Igit egressi prefecti

operū ⁊ exactores ad populuz dixer̄t. Sic dicit pharao. Non do vobis paleas. Ite et colligite sicubi inuenire potueritis: nec minuet q̄cq̄ de opere vro. dispsusq̄ est ppls in oēm terrā egypti ad colligendas paleas. Prefecti quoq̄ operuz instabant dicentes. Cōplete opus vestrū quotidie. vt prius facere solebatis qñ dabant vob palee. r Flagellatiq̄ sunt q̄ perant opibꝰ filiorū israel: ab exactoribus pharaonis dicentibꝰ. Quare non implestis mensurā laterū sicꝫ prꝰ nec heri nec hodie. Venerūtq̄ ꝓpositi filiorum israel. et v vociferati sunt ad pharaonem dicentes. Cur ita agis ꝓtra seruos tuos. Palee nō dant nobis: ⁊ lateres siliter imperant. En famli tui flagellis cedimur: 3 et iniuste agit ꝫ ppls tuus. Qui ait. Vacatis ocio: et idcirco dicitis. Eamus ⁊ sacrificem⁹ domino. Ite ergo et operamini. Palee non dabuntur vobis: ⁊ reddetis cōsuetum numer̄ later̄. Videbantq̄ se ꝓpositi filiorum israel in malū eo q̄ dicer̄ eis: nō minuer̄ quicq̄ opis de lateribꝰ p singulos dies. 4 Occurrerūtq̄

vt moyses ⁊ alij ꝓdicti eēnt a labore liberi. o Dixitq̄ pharao. Hic describit aggrauatō regis: ⁊ prio super ꝓplm in generali: scdo ex hoc ꝓpr ostendit afflictio moysi: ibi. Occurreruntq̄. Circa primum tangit causa aggrauatōis cum dī. p Multꝰ est ppls. s. filiorū israel.

q Videtis q̄ turba succreuerit. Sed queri quō hoc pōt eē ḡa dictuz fuit a rege de masculis submergendis: vt ꝓdictū ē. j. capi. Dicēduz ē q̄ illud edictū tanq̄ nimis crudele fuerat revocatum.

r Quātomagis si ⁊c. ac si diceret: ex hoc lucide ptz q̄ sunt magis opibꝰ affligēdi vt sic minus possint vacare generatōi.

s Precepit ꝫ ⁊c. Dicit b Andreas: q̄ exactores ⁊ ꝓfecti erāt idem homines ⁊ idem officium habentes ꝫ hoc patet falsum ex hoc quod sequitur postea. Flagellatiq̄ sunt q̄ perant opibꝰ filiorum israel ab exactoribꝰ pharaonis. nō ē verisimile q̄ flagellarentur ab egyptijs si eēnt egyptij: ⁊ iō dicēdū q̄ prefecti erant de filijs israel et erant constituti vt populū ad laborē inducerēt: vt numerū laterum exactoribꝰ redderēt q̄ erāt egyptij.

t Nequaq̄ vltra dabitis paleas de sumptu regis: sicut prꝰ ad ꝓficiēdos lateres. Palee. n. dicūt quicq̄d remanet de messe excusso grano: ⁊ talia cōmiscebantur cum luto vt lateres fortiores eēnt ex talibus autem fiebant edificia in egypto. quia rari lapides sunt ibi.

v Nec minuetꝫ quicq̄. de magnitudine laterū nec de multitudine ꝓpria imposita.

x Flagellatiq̄ sunt: q̄ non poterant reddere numerum consuetum exactoribus.

y Vociferati sunt. cum clamore magno ⁊ miserabili: vt regem flecterent ad pietatem.

z Et iniuste agitur ⁊c. non direrunt iniuste agis. ne regē offenderent ⁊ vt bonoꝝ regio deferrēt. sed dicunt. Iniuste agitur. s. ab exactoribꝰ tuis et contra intentionem tuam sed ꝓ hoc non inuenerūt aliquam gratiā. ⁊ patet lra.

a Occurrerūtq̄ moysi. Hic ꝓpr ondit afflictio moysi et aaron in speciali

ꝙ ꝑmo ponit dicta afflictio. ſcdo diuina ꝓſolatō. in ꝑn. vj. c. Afflictio aūt moyſi oñdit ꝓñr' ex afflictōe ꝑpli. cū dr. a Occurrerūtq; moyſi. ſ. ꝓpoſiti filiorū iſrl'.

b Qui ſtabāt tc. Dicūt aliq; ꝙ poſtq; moyſes t aarō fecerūt monitionē ꝓdictā egrediebant a pharaone et ꝓpoſiti tunc ingrediebāt. t ſic ex aduerſo veniebant iſti obuiā illis. t ſic egrediētes a pharaone referūtur ad moyſen t aaron ſed hoc videtur falſum. qr poſt monitiōz factā a moyſe p hazao aggrauauit iugum ꝑpli t flagellati fuerunt ꝓpoſiti ꝓdicti eo ꝙ nō reddebāt numerū impoſitū ꝓpter qō iuerunt ad clamandum coram pharaone vbi durū rūſum habuērt Ex quibus ꝑz ꝙ inter monitōnem factā ꝑ moyſen t aaron t acceſſum ꝓpoſitorum ad clamandū coram pharaone fluxerunt plures dies. t ideo li egredientes a pharaone nō refert ad moyſen t aaron ſed ad ꝓpoſitos ꝓdictos. quorū egreſſuz a pharaone moyſes t aaron exꝑectabant ſtantes extra domū regis vt ſcirent quale rūſum habuiſſent tanq; curam hñtes de bono ꝑpli. t ideo qñ ſciuerunt ꝙ ꝓpoſiti filiorū iſrl' iuerunt ad pharaonē ipſi ſecuti ſunt eos exꝑectātes extra domū regis exitū illorū vt ſcirent regis rūſum. c Videat dñs t iudicet. i. puniat malū qđ feciſtis nobis. d Qm fetere feciſtis tc. i. nos abominabiles t odioſos reddidiſtis. e Et ꝑbuiſtis ei gladiū. i. occaſiones affligendi nos laboribus vſq; ad mortē. f Reuerſuſq; eſt moyſes ad dñm. vbi apparet patiētia moyſi qui q̄uis eſſet ſupior dictis ꝓpoſitis tū verba eorū dura t pungitiua patiēter ſuſtinuit. qr videbat eos in paſſione poſitos. ex q̄ hñt ſupiores exēplū ceſſandi a correctōe ſubditorū in paſſione poſitorū donec trāſeat paſſio niſi piculū in mora ꝓbabiliter timeat. g Qñe cur afflixiſti. i. affligē miſiſti.

b Populū iſtū. ex q̄ apparet charitas moyſi. qr nō ſolum pūgētibus eū nō rñdit ſed etiā ꝓ eis orauit.

i Quare miſiſti me. q. d. ad liberandū eos me miſiſti et ipſi ecōtrario magis q̄z prius ſunt afflicti.

In ca. v. vbi dr in poſtilla. Hec dicit dñs in ſua monitione auctoritatē dñi ꝓmittunt.

¶ Additio.

Verba pharaōis dicētis. Quis ē dñs. Ab expoſitoribus hebreorū nō intelligūt ꝓptibilr g ſolū interrogatiue dicta. t ē rō. nā ipſi ꝓpoſuerūt pharaoni nomē dñi Tetragrāmaton. vbi ei dr. Hec dicit dñs. ponit illud nomē. pharaoni vo ꝓdictū nomē erat penit⁹ ignotū. cū etiā ipſi moyſi fuerat nouit reuelatū. vt dictū eſt. vñ dicit. Neſcio dñm nec iſrl' dimittā. q. d. loq̄mini mihi ex pte cuiuſdā ignoti. vñ t nō faciā q̄ petitis. ipſi vo rñderūt ꝓpoſitū nō nomē ſibi ignotū g aliud nomē qđ ſibi innoteſcebat et h cū dr. Deus hebreorū vocauit nos. gen⁹ eñ hebreorū notū erat apud egyptios. dicebat eñ filia pharaonis de pueris hebreoz. De infantib⁹ hebreoz ē hic. g. ꝙ. c. et ſic ſciebat etiā eos brē ritū circūciſiōis. t ꝙ dñs hic deū ſepatū a dīs egyptiorū q̄ colebāt aialia tāq; deos et ideo cū pharao ronabiliter queſiuiſſet. Quis eſt vo

pulum tuum t nō liberaſti eos.

Capitulum. vj.

a Dixitq; dñs ad moyſen. b Nunc videbis c que facturus ſum pharaoni d Per manū enim fortem e dimittet eos: t in mānu robuſta eiciet illos de terra ſua. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicens. Ego dominus f qui apparui abraā yſaac t iacob in deo oipotēte t nomē meum adonai: nō indicaui eis

minus. ignorans penitus hoc nomen ipſi cōgrue ſatisfaciebant ei dicētes. Deus hebreorum vocauit nos. q̄ſi dicerēt. Iz non cognoſcas deū ſub primo noie ſaltē cognoſcas ſub ſcdo. ſ. deus hebreorū. ſed doctores noſtri coiter exponunt ꝓdicta verba pharaonis cōtemptibiliter dici t inobedienter qō magis cōſonat hr̄enam poſt ſcdaz ꝓpoſitionē in q̄ nomen ſibi qđammō notū ꝓpoſuerunt magis t magis induratus eſt aggrauās ꝑplo onera. vt infra continet.

Caplm. vj.

a Dixitq; dñs Dic ꝓñter deſcribit ipſius moyſi cōſolatio. et primo circa cum oñdit dei ꝓſolatio benigna. ſcdo deſcribit ipſi⁹ moyſi genealogia: ibi. Iſti ſunt principes domorū. Adhuc circa primū ꝓmittit diuina cōſolatio. ſcdo eiuſdē ꝓſolatōis relatio: ibi. Narrauit ergo moyſes. Circa primū ꝓſideranꝺum q̄ dñs videns moyſen afflictū. tum ex grauamine ꝑpli. tum ex eo qō imponebat ſibi. Cōſolat eū dñs dicēs

b Nunc videbis. i. cito. c Que facturus ſum pharaoni. ſ. mirabilia alīs inaudita. d Per manū eñ fortē. i. ꝑ potētiā meā cū fortit flagellātē. e Dimittet eos. ſ. filios iſrl'ās nunc fortit retinet t violēter t nō ſolū dimittet. f Et eiciet eos de tra ſua. q̄ egyptij de morte ꝓmogenitorū territi cogebāt filios iſrl' exire. vt hr̄. j. tij. ca.

f Qui apparui abraā yſaac t iacob in deo oipotente et nomē meū adonai nō indicaui eis q̄ dñs volebat ꝓſolari moyſen. vt dictū eſt inſinuat ei. q̄ ſit ei daturus clariorem ſui cognitionē q̄z pribus ꝓteritis. Iſtud tū varie exponit a doctoribus catholicis t hebreis. Dicūt igit aliq; doctores catholici ꝙ hoc nomē adonai ſignificat generale dñium. Iz aūt pribus ꝓcedentibus moyſen oñderit ſe dñm totius creature nō tñ ita pfecte ſicut moyſi ꝑ transmutationē creaturarū vt virge in ſerpentē. t ecōuerſo. t fluminis in ſanguinē. t alīs ſignis mirabilib⁹ in quibus oñdit dñium dei ſup' creaturas obediētes ei ad nutum ꝺ nature curſum. g hoc nō vr̄ ſufficiēter dictū. qr tpe abrae oñdit ſilia cōuertēdo vxorē loth in ſtatuā ſalis t in deſcēſione ignis ꝓtra naturā ſup ſodomam t gomorrā. vt hr̄ Gen. xix. c. t in multiplicatōe aq̄z. xv. cubit vltra cacumina montiū tpe diluuij. t in creatiōe mūdi de nihilo q̄ oia notificata fuerūt abrae ab ipſo deo. Itē hoc nomen adonai qđ ſignificat generale dñium nō ponit hic in hebreo cum dr. Nomen meū magnū tc. g ibi eſt nomē dñi Tetragrāmaton veruntñ qr iſtud nomen apud hebreos tāte ſanctitatis reputat ꝙ non debeat noiari niſi a ſummo ſacerdote. t ſolum in bñdictionibus fiendis in templo. iō loco illius nois ꝓnunciat adonai ſicut ſi apud nos h nomē deus ꝓpter ſui ſanctitatē nō eſſet licitū noiare. t loco illius vbicūq; inuenirent ſcriptū ꝓnūciarent hoc nomē dñs. t hoc mō tranſlatio nr̄a hic hz hoc nomē adonai loco nois dñi tetragrāmatō. nomē aūt dñi tetragrāmatō nō ſignificat dñiū vt videbit. t iō ꝓdictus modus dicēdi ꝓcedit ex ignorātia idiomatis hebrei. qr accipit nomen qđ ꝓnūciat loco illi⁹ qđ ſcribit. Sciendū igit ꝙ ad videndum q̄d dicēdū ſit de ſignificatōe noim hebraicoz vr̄ recurrēdū ad doctores hebreos ātiq̄s. Dicit eñ Ra. moyſi

loq̃ns de diuinis noibus q̃ in ve.te. Dtinẽt q̃ aliq̃ noia de deo dicũt p respectũ ad creaturas. vt creator. dns. z filia Ilia aũt dicũt de deo p modũ q̃litatũ circa diuinã essentiã. vt sapiẽs. bonus. oipotẽs z filia. z alia p modũ q̃titatũ. vt imẽsus. incircũscript⁹. z p modũ aliarũ ꝓprietatũ lz transeãt in diuinã substãtiã q̃tuz ad rẽ significatã. ℟ nomẽ dñi tetragrãmatõ significat diuinã essentiã purã z nudã ꝓut i se est circũscripto oi alio. z iõ est nomẽ incõicabile appropriatũ soli deo qz significat veritatem diuine eẽntie in se. Ideo cigit suppositio dicit Ra. sa. hebreus q̃ hoc nomen significat veritatem diuine nature. ad veritatem aũt ptinet impletio dicti sui vel ꝓmissi. ideo dr hic. Nomẽ meũ magnũ. s. tetragrãmaton: qd veritatez importat. Mõ indicaui eis. qz in dieb⁹ eoz nõ iplebui ꝓmissum: qd eis feci de terra chanaan ab eis possidendã qz nõ bitauerũt in ea nisi tanq̃ pegrini. ℟ nũc ad hoc te misi. vt impleã illud ꝓmissum. z sic oñdam me esse veracẽ in ꝓmissis implẽdis. z Ira sequẽs huic exponi cõcordat q̃ facit mentionẽ de victu ꝓmisso z de eductõe ꝓpli israel de egypto. z introductõne ipsius in terrã pribus ꝓmissaz. vt pz Ira intuẽti. Sz ista expõ adhuc nõ vr sufficiens. qz vitas ꝓut importat impletõz diuini ꝓmissi nõ significat diuinã nãm in se. ℟ magis ẽm respectũ ad creaturã. vñ sic accipit ꝓ fidelitate ad aliũ inq̃tũ implet ꝓmissum ei factũ. z ista expõ nõ accipit significatõz nois dei tetragrãmatõ. ꝓut Ra. moy. cã exponit. Itẽ dictũ ꝓmissũ pribus factũ de terra chanaan possidẽda a filijs israel nõ fuit impletũ tpe moysi. qz illã non intrauit morte ꝓuentus vt pz Deut. vlt. z iõ aliter dicũt alij q̃ dñs apparẽs pribus ꝓcedẽtib⁹ moysen nõ noiauit se eis sub noie dñi tetragrãmaton. ℟ hꝫ pz falsũ Gen. xv. vbi dñs apparẽs abrae dixit ei. Ego sum dñs q̃ eduxi te de bur chaldeorũ. In hebreo loco hꝫ nois dñs br nomẽ dñi tetragrãmaton. ꝓpter qd aliter dicendũ. Supposita ℟ significatõne nois dñi tetragrãmaton ꝓdicta: dicendũ q̃ deus indicauit hoc nomen moysi nõ solũ q̃tũ ad vocẽ ℟ etiã q̃tũ ad significatũ qd ẽ ꝓprie indicare nomẽ aliqd. z hoc primo indicauit moysi qñ dixit ei. Ego sum q̃ sum. vt dictũ est. ℟. iij. ca. qz p hoc nomẽ significat necessitas z stabilitas cẽndi z plenitudo ipsius esse. qz p hoc importat qdam pelagus substãtie infinitũ. vt dicit Dama. z hoc est ꝓpriũ diuine eẽntie z cõpetit ei circũscripto oñi alio. nec significat p modũ cuiusdam dispositõis diuine eẽntie. sicut sapia z potẽtia z filia Scdo oñdit ei clarius qñ in raptu ei concessum ẽ videre diuinã eẽntiã nude z clare ẽm q̃ dicit Aug. xij. sup Gen. z ad Paulinã in li. de videdo deũ. hoc etiã vr p hoc q̃ dr Mu. xij. de moyse palã z nõ p enigmata z figuras deũ videt. neutro aũt ꝓdictorũ modorũ legit deus loq̃ns pribus ꝓcedẽtibus moysen significatũ nois dñi tetragrãmaton sic indicasse. ℟ vsus est noie vel potius significato nominis

Pepegiqz fedus cuz eis vt darem eis terram chanaan terram pegrinationis eorũ in qua fuerũt aduene. [s]Ego audiui gemitũ filiorũz israel q̃ egyptij opprimũt eos z recordatus sum pacti mei iõ dic filijs israel. Ego dominus qui [t]educam vos de ergastulo egyptiorũ z eruam de seruitute: [k]ac redimam in brachio excelso [l]et iudicijs magnis: [m]z assumã vos mihi in populum z ero vr de⁹. [n]Et scietis q̃ ego sum dominus de⁹ vr: [o]qui eduxeri vos de ergastulo egyptiorum z induxerim vos in terram sup quã leuaui manuz meã [p]vt darẽ eã abraã ysaac z iacob: daboqz illã possidẽdam vobis ego dominꝰ [q]Narrauit ℟ moyses omnia filijs [r]israel qui non acquieuerunt ei: propter angustiam spiritus z opus durissimũ. Locutusqz est dominus ad moysen dicẽs. Ingrederez loquere ad pharaonẽ regẽ egypti vt dimittat filios israel de terra sua. Respõdit moyses coram dmino. [s]Ecce filij israel non audiunt me: et quomõ audiet pharao [v]pserrim cuz incircũcisus sim labijs [F]Locutusqz est dñs ad moysen z aaron[y] et dedit mandatum ad filios israel[z] z ad pharaonẽ regẽ egypti vt educerẽt filios israel de terra egypti. [a]Isti sũt principes domoz p familias suas

impoz tãte respectũ ad creaturã. sicut Gen. xlvj. dixit iacob. Ego sum fortissimus deus pris tui. z Gen. xvij. dixit abrae. Ego deus oipotens ambula cora me ẽ. vñ z Gen. xv. qñ loquendo abrae vsus est noie dñi tetragrãmaton. vt ꝓdictũ est. nõ tñ significatũ ꝓpriũ erat pfir. ℟ magis p nomẽ importat respectũ ad creaturam determinauit dicẽs ego dñs q̃ eduxi te de bur chaldeorũz. filr nulli eorum oñdit eẽntiã suaz clare. sicut moysi. et iõ bene dr hic. Apparui eis in deo oipotẽte. i. indicaui me eis sub noie importãte respectũ ad creaturã. Et nomẽ meuz adonai. i. tetragramaton Mõ indicaui eis sicut moysi modis ꝓdictis.

℟ Ego audiui gemitũ filiorũz de. i. cõsideraui afflictionẽ quã egyptij fecerũt eos gemere.

b Et recordatus sum pacti mei. i. ad modũ recordantis me habui. qz oblivio nõ cadit in deo nec recordatio. ℟ modus obliviscentis fuit in eo anteq̃ iuuaret eos. z modus recordãtis qñ incipit eos adiuvare.

i Educã vos de ergastulo. Ergastulũ locus ẽ vbi congunt captiui opari z laborare. z dr ab erge qd ẽ labor et stolos qd est missio. z ad similitudinẽ hꝫ locus vbi filij israel cogebãt laborare in luto z latere vocat ergastulũ

k Ac redimã in brachio excelso. ac si diceret nõ in pcunia ꝓ redẽptõe vra dãda ℟ ꝓ signa potui mee oñsura

l Et iudicijs magnis. i. plagis iusto iudicio meo egyptijs infligendis.

m Et assumã vos mihi in ꝓpm de. qd factũ fuit qñ dedit eis legẽ z ipsi receperunt eaz

n Et scietis. ꝓ experientiã bñficiorũ meorũ.

o Qui edu. vos in terrã sup quã le. ma. meã. i. iurauit

p Vt darẽ eã abraã. de q̃ iuramẽto hr Gen. xxij. vbi dr abrae. Per memetipsum iurauj. dicit dñs de.

q Narrauit. hic ponit dicte ꝓsolatõis diuine relatõ cum dr. Narrauit ergo moyses oia. ꝓdicta dñi verba

r Filijs israel. ad eorũ cõsolationẽ.

s Qui nõ acquieuerunt ei. hoc nõ est intelligendũ de senibus ppli. ℟ de ꝓpto cõi qui magis attendebat afflictõz laborũ ꝙ verba moysi cõsolantis.

t Ecce filij de. Locus ẽ a maiore negando.

v Presertim cuz de. incircũcisus labijs ꝓprie dr qui verbis superfluis vtit qd nõ est credendũ de moyse. sed large accipiendo trahit ad de signandũ quelibet effectũ eloquẽtie. z sic dr de moyse ex vocis gracilitate. vt supra dictũ est. iij. ca.

x Locutusqz est dñs de. vt nõ desisteret a negocio incepto ex hoc q̃ ꝓpls israel nõ acquiescebat eis.

y Et dedit eis de. demonẽdo z cõsolando eos. qz bonus plat⁹ nõ dz talia omittere circa subditos si in principio nõ audiũt cum. vñ dicit Paul. ij. ad Timo. iiij. c. Predica verbum insta oportune importune.

z Et ad pharaonem regem egypti. comminando

penas ⁊ infligẽdo si staret in rebellione. a Isti sũt principes. Hic ꝛescribit moysi ⁊ aaron genealogia vt sciret imposterũ qui ⁊ quales fuerũt. ⁊ ne p identitatẽ nois facta sequẽtia alijs attribuerent. b Filij ruben. Incepit aũt genealogiã istã ꝛescribere a rubẽ. tũ qz erat primogenit⁹ respectu leui ꝛe cuius tribu fuerũt moyses ⁊ aaron. tuz qz iacob Gene. xlix. ca. dixerat mala ꝛe rubẽ sy meon ⁊ leui. vt pz ibidẽ lr̃az intuenti iõ hic ꝛescripsit genealogiam eoꝝ breuiter repetẽdo ne viderent̃ a ꝛeo reprobati. nec pcessit genealogizando vltra tribũ leui. tũ qz ꝛe alijs tribub⁹ sequẽtibus mala nõ dixerat salt ẽ talia vel tãta. sicut ꝛe istis. tũ qz ista genealogiꝫ atio fit hic ꝓpter moysen et aarõ qui erãt ỗ tribu leui. ⁊ iõ ibi stetit et nõ diffusi⁹ genealogizauit eaz q̃ pcedẽtes et eadẽ cã.

c Accepit aũt amrã vxorẽ io. patr. suã. i. filiã auũculi sui. vt. ẽ dictũ est. ij. ca.

d Accepit aũt aaron vxorẽ ꝛc. q̃ erat ꝛe tribu regia. qz ꝓpẽ dignitate sacerdotalẽ tribus regia ⁊ sacerdotalis fuerũt ꝓmixte. e At vero eleazar ꝛc. iste fuit ietro. vt dicũt hebrei. f Iste ẽ aaron ⁊ moyses. qñ cõbinant̃ aliqñ aaron ꝓponit̃ vt hic. tũ rõe ꝓmogeniture. tũ qz deus ꝓuiderat ⁊ elegerat eũ in summũ sacerdotẽ. Aliqñ moyses ecõuerso ꝓponit̃. tũ qz sibi ꝓmissũ est principaliter educere filios isrl̃ ꝛe egypto. tũ qz verba dñi immediate recipiebat ab eo et p aaron tanq̃z p interptem tradebat pplo. g Et ait moyses ꝛc. Postq̃z genealogiã moysi ⁊ aaron interposuerat. hic redit scriptura ad id qđ. ẽ. dixerat añ dictã genealogizationẽ.

¶ In ca. vj. vbi dz in postilla. Apparui abraã ysaac et iacob ꝛc.

¶ Additio. j.

Qpõ postillatoris ꝛe h̃ qđ dz. Nomẽ meũ adonai nõ indicaui eis. nõ videt̃ cõsona rõni. nam ad tuã rõnẽ ꝓfirmãdã assignat duas rõnes min⁹ sufficiẽtes. q̃z prima ẽ q nomẽ tetragrãmaton fuit pribꝰ oñsũ q̃tũ ad vocẽ tm̃. nõ aũt q̃tũ ad significatũ. moysi vo nõ fuit solũ oñsũ q̃tũ ad vocẽ. ẽ etiã q̃tũ ad significatũ. qđ vr̃ inconuenient̃ dictũ. nã indicare nomẽ ꝑm vocẽ tm̃ ⁊ nõ ꝑm significatũ modice seu nulli⁹ vtilitatis est. cũ noia ad significandũ ordinãt̃. lz sic ꝑm eos pces inutiliter cognouissent hoc nomẽ. Rõ aũt scda quã assignat ad h̃ dicẽs q hoc nomẽ tetragrãmaton fuit ostẽsum moysi ⁊ nõ pribꝰ et h̃ q fuit ei ꝓcessũ videre diuinã eẽntiã nude ⁊ dare nõ aũt pribꝰ vr̃ facere ad ꝓpositũ. tuz qz aliud est cognoscere nomẽ ꝓprijũ dei. ⁊ aliud videre diuinã essentiã. pt em̃ qlibet illorũ sine alio h̃ũ. vt pz. tuum qz moyses qñ fuit sibi dictũ. Apparui abraã ꝛc. nõdũ fuerat sibi ꝓcessa visio diuine essentie. nã j. xxxiij. ca. hoc petebat a deo dicens Ondẽ mihi gloriã tuaz. vñ circa hoc vr̃ aliẽ dicẽdũ. Ad cuiꝰ ꝛeclaratõz sũt q̃dã ꝓmittẽda. primũ. s. q ꝑm Tho. iij. pte. q. xliij. arti. j. in coꝝ. q. diuinitꝰ ꝓcedit̃ boi miracula faccre principaliter ad ꝓfirmãdã veritatẽ quã aliqs ꝛecet. vt dũ aliqs facit opa q̃ solꝰ ꝛeꝰ posſz facere creditur ei q ea q̃ facit vl̃ ꝛecet sint a deo. vñ. ẽ. iij. ca. Si nõ crediderit inq̃t tibi neq̃z audierit ꝓmonẽz signi ꝓoris credẽt verbo signi seq̃ntis. et Joh. x. Si mihi nõ vultis credere opib⁹ credite. Scõm qz licz añ tps moysi deus fecerit aliqua supnaturalia. s. nõ ꝑm cursuz cõem nature. vt ꝛe ꝓuersione vxoris loth in statuã salis et in subuersione sodomorum. ⁊ hmõi. nũq̃z fuit tñ ꝓcessum alicui antiquoꝝ q posset miracula facere in noie diuino vt crederet̃ ei in dicẽdis sicut moyses cui hoc fuit concessum a deo. vt in hoc ca. ⁊ in q̃plurimis sequentibus. vñ licet sancti patriarche cognouissent omnipotẽtiã diuinam. eo q multa a deo facta supra cursum nature viderãt visibiliter. vel saltẽ p fidẽ cognouerãt ꝛe quo dicit. Apparui abraã ysaac ⁊ iacob in deo oipotẽte. s. nota fuit sibi oipotentia mea. nõ tñ deus eis notificauit hoc nomen adonai. s. concedendo eis ptãtem mirabilia facere in hoc noie sicut moysi. Rõ aũt huius dñie talis ẽ. nam p moysen ex diuina ordinatione lex dei erat danda. vñ Joh. j. Lex p moysen data est. Ad cuius cõfirmationem oñdit miracula facienda vt crederet̃ legislatori. vñ infra Exo. xiij. Viso miraculo facto in mari rubro legit̃. Vidit isrl̃ manũ magnam. ⁊ sequit̃. Et crediderunt dño Sed constat q deo ꝑm significationẽ huius nois. s. tetragrãmaton principaliter ptinet miracula facere. vt patet ex dictis in additione. ẽ. ca. iij. in arti. vij. Silr sub eodem noie ptinet plin sub lege a deo data applicari cultui diuino. vt pz in eadẽ addi. arti. ix. ⁊ iõ moysi fuit concessum facere miracula mõ ꝓdicto nõ aũt pribus. ⁊ sic intelligendum est qđ dz. Nomen meũ adonai nõ indicaui eis. s. cõcedendo eis miracula facere qđ ad deum ptinet ꝑm significationẽ huius nois sicut ⁊ tibi concessi. nec etiã inconuenienter diceret q nomen tetragrãmaton etiã ꝑm vocem nõ fuit pribus reuelatũ. Qz aũt obijcit̃ a postillatore ꝛe hoc qđ dr̃ Gen. xv. vbi dz. Ego sum dñs q̃ eduxi te ꝛe bur

h elizabeth filiã aminadab
soroꝛẽ naason: q̃ pepit ei na
dab ⁊ abiu ⁊ eleazar ⁊ ithamar. Filij quoq̃z chore aser
et helchana et abiasab. Hẽ
sunt cognatiões chorita

e At vero eleazar filiꝰ aarõ accepit vxorem ꝛe filiabus phutiel q̃ pepit ei phinees Hi sunt principes familiaruz leuiticaꝝ p cognatiões suas. f Iste est aaron ⁊ moyses q̃b pcepit dñs vt educerent filios isrl̃ ꝛe terra egypti p turmas suas. Hi sunt qui loquunt̃ ad pharaonẽ regẽ egyptiꝝ vt educãt filios isrl̃ ꝛe egypto. Iste est moyses ⁊ aarõ ĩ die q̃ locutus ẽ dñs ad moysen in terza egypti. Et locutus est dñs ad moysen dicẽs. Ego wmin⁹ Loquere ad pharaonẽ regem egypti. oia que loquor tibi. g Et ait moyses coram dño. En incircumcisus labijs sum. Quõ audiet me pharao:

chaldeorū vbi in hebreo loco huius nois dñs. ponit̄ tetragrāmaton. nō valet. nam illa sunt verba moysi scribentis ea q̄ transierūt inter deū t abraā quē deū moyses cognoscebat sub noie tetragrāmaton. t iō sic cum noiabat. nō aūt abraā sub noie dei qui eū edurerat de bur chaldeorum. Continuant aūt hec verba. s. Apparui abraam ⁊c. t nomē meū adonai nō indicaui eis. cū p̄cedētibus t sequentibus sm hanc exp̄nē sic. Conquerebat em̄ moyses deo de hoc q̄ pharao peius se habebat circa ꝓplum post eius missionē q̄z antea. t hoc cū dī in fi. p̄cedētis ca. Ex eo em̄ q̄ ingressus sum ad pharaonē vt loquerer in noie tuo afflixit ꝓplm ⁊c. Ad qđ deus rndit. Nūc videbis q̄ facturus sum pharaoni. p manū em̄ fortem dimittet eos. q. d. Ob duratio pharaonis t eius rebellio de q̄ tu molestaris erit occasio q̄ ego nō simplr̄ p viā q̄si naturalē s potius p potentiā meā potentē miraculosecq̄ opantē eos educā. intantū q̄ ipsemet ei̇ciet eos de terra sua quapropter indicaui tibi nomē meū sub q̄ ptinet ad me miracula facere qđ nō feci p̄ribus. q̄ quidē eductio miraculose erat a deo intenta. vt sic ꝓplm informaret de potētia t puidētia diuina. vt essent apti ad hoc vt assumerenk in ꝓplm dei. t hoc est qđ dicit paucis interpositis in eodē cōtextu. iō dic filijs isrl̄. Ego dñs qui educā vos de ergastulo egyptiorū in brachio extento t iudicijs magnis. t assumā vos mihi in ꝓplm et ero vr̄ deus. scietisq̄ q̄ ego sum dñs deus vr̄. Ex quibus p̄z q̄ deus qui sm Aug. est adeo bonus q̄ etiā ex malis eliciat bona. ex ꝓteruia em̄ t obstinatōne pharaonis hoc bonū elicuit. s. vt ex hoc eliceret q̄ de magna miracula faciēs oñderet in liberatōe ꝓpli t ex hoc ꝓplus cognosceret deū. t assumeret in eius ꝓplm. t p hūc modū deus satisfecit cōnibus ipsius moysi. Or aūt obduratio pharaonis esset rō vt magna signa diuina fierēt ꝑ egyptios ita vt ex hoc sequeret q̄ ꝓplus israheliticus amplius cognosceret deū p̄z in multis locis spāliter. j. r. ca. vbi dī. Ingredere ad pharaonē ego em̄ indurau cor eius t seruorū illius vt faciā signa magna. hec narres in auribus filij tui t nepotū tuorū quoties ꝓtriuerim egyptios t signa fecerim in eis t sciatis q̄z ego dñs. ex quibus verbis exp̄sse br̄ intentū. Qualiter aūt dicat deus indurasse cor pharaonis pōt dupl̄r intelligi. vel q̄ subtractionē gr̄e in penā peccatorū p̄cedentiū. vel sm glo. q̄z obstinatio fiebat malus animus p eo q̄ deus patienter eum sustinebat.

¶ In eo. ca. iiij. vbi dī in postilla. Et recordatus sū pacti mei ⁊c. Additio. ij.

Sicut obliuio t recordatio nō cadunt in deo sic ea dem rōne nō vr̄ dicendū q̄ ista similitudo referat ad effectus a deo p̄cedētes tm̄. s. q̄ deus pdurit erga filios isrl̄ effectus siles effectibus recordātis t hoc q̄n̄ cepit eos adiuuare postq̄ longo tpe eos nō adiuuerat. t de hoc vide. ē. Gen. vj. in addi. iiij.

¶ In eo. ca. iiij. vbi dī in postilla. Et incircūcisus sum labijs ⁊c. Additio. iij.

Incircūcisus labijs magis ꝓpie vr̄ dicendus qui habet in labijs aliqđ impedimentū corpale. vtputa aliquā carnis superfluitatē t hmōi. q̄z platio verborū q̄ labijs ꝓferunt impedit. vñ sicut. ē. c. iij. cōquerebat moyses de impedimēto locutōis ex pte oris t lingue nunc etiā addit ex pte labiorum. vt sic oñderet q̄ organa corporea quibus verba ꝓferunt erāt in eo inepta ad loquendū. t ex hoc nō erat vir eloquēs. vt. ē. dixit. De vocis aūt gracilitate seu tenuitate nulla fit mētio in lra. nec oportet fingere. p̄sertim cū in vltima senectute sua legat q̄ loquebat oibus filijs isrl̄ sil. vt p̄z Deut. j. t. xxxj. qđ no posset esse cū tenuitate vocis.

¶ Replica correctorij contra Burg. rabulā.

In ca. vj. postillator exponēs illū passum. Et nomen meū magnū. i. tetragrāmatō nō indicaui eis dicit inter cetera q̄ illud nomē tetragrāmaton in dicauit abrae ꝓbās p illud Gen. xv. Ego dñs qui eduxi te de bur chaldeorū. et p alios ter. ē vt oñdat postillator veritatē p̄ntis passus dicit q̄ cui indicauit p̄ribus añ moysen hoc nomen. nō tñ sm eius significatū ꝓpriū sicut moysi. Illud bñ dictū egreferēs Burg. dicit irrōnabile volēs q̄ abrae nomē tetragrāmaton non sit relatiū dicēs illud Gen. allegatū esse verbū moysi scribentis. nō dei loq̄ntis s̄ si burg. fuisset memor dictorū suorū in additione penul. Gen. vlt. c. nō impugnaret hic cōclusionē postillatoris. nitebat em̄ ibi oñdere q̄ abrae facte sūt plures reuelatiōes q̄z patribus posterioribus allegans ad hoc illud Gen. xviij. Num celare potero abrae q̄ gesturus sum? habuit em̄ ibi p̄ inconuenienti q̄ iacob in illustratōib⁹ supra abrahā abūdasset. Quid mirū igit̄ si de⁹ nomen tetragrāmaton abrae reuelasset sm suā cōclusionem ibi intentā. t hic p̄ inconuenienti reputatā. Sed t nota q̄ burg. postillatorem male reportauit q̄si voluisset talē rōnem dūe inter reuelationes abrae t moysi q̄ abrae reuelatum esset solum nomen nō significatū nois. q̄z hoc postillator nō dicit vt ꝓz intuenti scripta sua. nec postillator dicat qđ p̄ secūda rōne eidē imponit necvidetur inutile quēadmodū burg. arguit primū aliquē instrui in noie t post in nois quidditate. immo est verus ordo docendi. nec absonū q̄ vnus doceat cognoscere verba t lapides p̄ciosos. t alter cum tali cognitione doceat cognoscere vires earundē. nec bñ soluit burg. motiuū postillatoris dicens tetragrāmaton a moyse ibi scriptū. non a deo dictū. nam si moyses vere refert verbū t factū dñi habet ꝓpositū. si aūt abrae nomen tetragrāmaton nō exp̄ssit false refert moyses t scribit. qđ nō est dicendū. vñ burg. aliter exponendo involuit se supra correctis. iij. ca. huius quō sub noie illo fiunt mirabilia ⁊c. que q̄z vera sint t vtilia patet ibidem.

¶ In eo. ca. cum postillator defectū eloquentie moysi exponeret vocis gracilitatē. Aug. extra lram fingit fuisse aliquā carnis superfluitatē in labijs moysi excrescentem qđ videt fictū. nec valet argumentū eius contra postillatorē factū ex eo qđ dī Deut. j. t. xxxj. Quomō moyses locutus est cor. omni multitudine. vñ dicat postillatorē gracilitatē vocis finxisse. nam reuera docentibus sepe dat deus gratiā t donū linguē qđ natura negauit. iuxta illud. Aperi os tuū t implebo illud. p̄s. lxxx. t iterū. Dñs dabit verbū euangelizātibus. et s. dī. Loquentē t mutū quis fecit? nonne ego? Potuit igit̄ moyses loqui vniuerso ꝓplo intelligibiliter gracilitate vocis nō obstāte. nec illa gracilitas facta est ꝓp ut dicit burg. q̄z ponit̄ in glosa interlineari sup verba impeditōis linguē. ē. iij. ca. ponit̄ etiā hoc disputative q̄ be. Aug. in glosa margi.

Caplm. vij.

a Dixitq̄ dñs. Postq̄ moyses t aaron monuerunt pharaonē verbis. hic p̄mr̄ describit eiusdē monitio in mirabilibus signis. t primo describit huius monitōis impositio. t secōo executio. ibi. Ingressiq̄. Circa primū dī sic. b Ecce constitui te deum pharaonis. non dicit deum absolute. sed pharaonis. quia deitas non est communicabilis creature nec aliqua similitudo t ꝑticipatio ipsius bñ cōicatur ei. sicut dī. lxxxj. p̄s. Ego dixi dij estis. qđ exponens saluator Joh. x. dixit. Illos ad q̄s factus est sermo dei dixit deos. t eodem modo infra. xxij. ca. applicabit ad deos. i. ad iudices. t hoc mō moyses dictus est hic de⁹ pharaonis. i. potens sup eum in plagis dei virtute t eius iudicio infligendis. Sciendum tn̄ q̄ in hebreo habet Constitui te eloym pharaonis quod nomen sm ꝓpietatem hebrei sermonis est pluralis numeri. sicut p̄z in duabus auctoritatibus p̄allegatis in quibus ponit hoc nomē eloym sicut hic trāsfert in plurali numero.

et ō trāslatio nr̄a esset magis ꝓpria si haberet sic. Ego ꝓstitui te deos pharaonis. i. tantū timendū ⁊ ampli⁹ q̄z illos quos colit tanq̄z deos. qz nō poterāt cū sic affligere sicut moyses. hoc autē dixit dn̄s moysi vt esset ꝓstās coz̄ pharaone. c Et aaron frater tuus erit ꝓpha tu⁹. ꝓpha aliq̄n accipit̄ ꝓ ꝓpie. et ad h̄ rect̄ rit̄ q̄ habeat reuelationē a deo vñ dr̄. j. Re. ix. cap̄. Qui hodie dr̄ ꝓpheta olim appellabatur videns. Aliq̄n accipit̄ large, ꝓ eo q̄ ꝓba dei denūciat vel exponit Iz ea ñ habebat a deo immediate. ⁊ talis magł ꝓpie dr̄ inēpreł vel ꝓlocutoz. ⁊ hoc mō dr̄ hic aarō ꝓpheta. ad qđ ostignādū dr̄ Propheta tu⁹ et nō dr̄ ꝓpheta dn̄i. Hoc aūt dictū est moysi qz dixerat se excusando. En incircumcisus labijs sum. Sciendus tn̄ q̄ Iz aarō nō dicat̄ ꝓpie ꝓpheta ex isto loco, aliūde tn̄ pōt dici. qz habuit reuelationē a deo immediate. vt dictū est. ē. iiij. ca. d Sz ego indurabo coz̄ eius. q̄liter aūt deus sit cā indurationis dictū est supra. iiij. ca. e Et multiplicabo signa ⁊ oñta. i. oñsione digna ꝓpter magnitudinē ⁊ multitudinē ipsoz̄ f Et sciēt egyptij. ꝑ expictiā plagarū q̄s infligā eis. g Erat aūt moyses. lxxx. annoz̄. ⁊ aaron. lxxxiij. cē. hoc dr̄ ad oñendū q̄ nō mouebant̄ ex passione iuuenili. ꝑ ex magna maturitate. h Cumq̄ dixerit vobis pharao oñdite signa. diuine virtutis declarativa. qz aliter reputaret eos mēdaces nisi de sua legatione possent signa oñdere. i Dices ad aaron. hoc autē factū est qz moyses diu fuerat absens de egypto. ideo credere poterāt egyptij q̄ tāc fuisset imbutus magicis artibus. ⁊ iō si manu sua ꝓiecisset virgā q̄ versa est in colubz̄ potuissent hoc imputasse magicis artibus. ꝑ aarō in iuuētute mās̄rat i egypto vbi artes magicas addiscere nō potuiss̄ nisi ꝺ volūtate ⁊ scitu egyptioz̄ ⁊ iō nō poterāt eū ita suspectū hr̄e. k Tolle virgā tuaz. ista virga aliq̄n dr̄ virga dei. qz de p̄cepto dei fuit apportata in egypto. ⁊ qz in ea fiebāt signa vtutis dei onsiua. Aliq̄n dr̄ virga moysi. tum qz ea tenebat moyses q̄n dn̄s apparuit ei in rubo. tū qz moyses in ea fecit multa signa. Dr̄ etiā aliq̄n virga aaron. vt hic p̄z. qz in ea ꝙ manū aaron facta sūt signa aliqua. l Ingressi itaq̄z. Hic ponit̄ dicte monitōis executio. cum dr̄. Ingressi itaq̄z. ostanter ad exequendū dei mandatū.

m Tulitq̄z aaron virgā coz̄ pharaōe ⁊c. vt videret manifeste q̄ nō erat factū moysi. cui artē magicā imponebant. n Que versa est in colubz̄. nō ꝑm apparentiā tm̄ sicut virge magoz̄. vt dicet̄. j. ꝑm veritatem. cōuersio em̄ virge aaron q̄ facta est ad declarationem diuine virtutis debuit esse dissimilis cōuersioni virgarū ipsoz̄ magoz̄. nō solū q̄tū ad virtutē faciēdē ꝑ

aarō frat̄ tu⁹ erit ꝓpheta tuus. Tu loq̄ris ei oīa que mando tibi. ⁊ ille loquetur ad pharaonez vt dimittat filios isrł de terra sua. b Sz ego indurabo coz̄ e⁹: c ⁊ multiplicabo signa ⁊ ostēta mea in terra egypti et nō audiet vos. Immittamq̄z manuz meam sup egyptum: ⁊ educā exercitū ⁊ ꝓplm meū filios isrł de terra egypti: ꝑ iudicia maxia. d Et scient egyptij: qz ego sum dn̄s q̄ extendā manū meā sup egyptū et eduxerim filios israel de medio eoz̄. Fecit itaq̄z moyses et aaron sicut preceperat dominus: ita egerunt. e Erat autem moyses octoginta annoz̄ et aaron octoginta trium q̄n locuti sunt ad pharaonem. Dixitq̄z dominus ad moysen ⁊ aaron. f Cum dixerit vobis pharao ostendite signa: g dices ad aaron. h Tolle virgā tuam ⁊ proiice eam coz̄ pharaone. ac vertatur in colubrum. i Ingressi itaq̄z moyses ⁊ aaron ad pharaonem fecerunt sicut p̄ceperat dominus. m Tulitq̄z aarō virgam coram pharaone ⁊ seruis eius n que versa est in colubrū. o Vocauit aūt pharao sapientes ꝓ ⁊ maleficos q et fecerunt etiā ipsi ꝑ incātationes egyptiacas: r et archana q̄dā suū. s Proiecerūt q̄z singuli virgas suas: q̄ verse sunt in dracones. t Sz devorauit virga aaron virgas eorum. v Induratumq̄z est coz̄ pharaonis et non audiuit eos. sicut preceperat dominus.

etiā q̄tū ad reifacte vitatez. o Vocauit aūt pharao sapientes. i. phos. qz qui mō dicunt phi antiquitus sapientes vocabāt. Pythagoras em̄ primus fecit hāc nois mutationē cū em̄ arrogātissimū sibi videret̄ q̄ se diceret sapientē inquisitus de sua conditōe nō rndit se esse sapientez sed phum. i. sapie amatorem.

p Et maleficos. i. magicis artibus imbutos. q Et fecerunt etiā ipsi ꝑ incantatōes egyptiacas. Iz fecerūt virtute dēmonum vocant̄ tn̄ egyptiace. tn̄ qz in egypto docebant̄. tum qz egyptij talib⁹ vtebant̄. r Et archana q̄dā. tuz qz tales incātatōes in silentio ꝓferunt̄ tū qz effectus earū ex virtute occulta ꝓcedūt. isti aūt talia faciētes fuerūt Jamnes ⁊ Mambres. vt dicit apls ij. ad Tbi. iij. c. Sicut Iamnes ⁊ mābres restiterūt moysi dē. s Proiecerunt q̄z singuli virgas suas. q̄ verse fuerūt in dracones. nō ꝑm veritatem sed ꝑm apparētiā tm̄ vt videbit̄.

t Sed devorauit virga aaron virgas eorum. ⁊ illud fuit sc̄m signum. Dicunt aūt doctores catholici q̄ ista devoratio fuit anteqūz virga aaron rediret ad naturā virge. qz virge non cōpetit devorare sed magis serpenti. vocat̄ tn̄ virga licet tunc esset serpens. qz prioz eius natura erat virga ⁊ qz serpens ille erat reducendus ad naturā virge. Hebrei aūt magis innitentes lr̄e dicunt q̄ fuit positq̄z illa redierat ad naturā virge. qz dr̄ sic in textu. Devorauit virga aaron dē. Certum est aūt q̄ vtroq̄z mō potuit fieri qz illud fuit factum diuina virtute que pōt indifferenter quodlibet corpus maxime corruptibile in aliud cōuertere. licet dubitent aliqui de corpe celesti dicentes q̄ nō potest etiam diuina virtute in corpus corruptibile cōuerti hoc tn̄ discutere nō ē p̄ntis negocij. Qz aūt dr̄ q̄ devoratio virge non competit. verum est ꝓpie loquendo. qz devorare ptinet ad vim nutritiuam. tn̄ similitudinarie ⁊ large loquēdo cōuenit rei inanimate. sicut dr̄ q̄ ignis devorat ligna. ⁊ hoc mō potuit dici de virga aaron si aliquid fuit conuersum in ipsam positq̄z redierat ad naturam virge ꝑm dictum hebreorum. primus tn̄ modus dicendi videt̄ ꝓbabilioz.

v Induratumq̄z est coz̄ pharaonis. quia imputauit factum illud artibus magicis. Ad maiorem intellectum p̄ dictoz̄ queri vtrum virtute dēmonum qua magi vtūtur potuit fieri conuersio virgarū in dracones. et videt̄ q̄ nō. qz aut hoc esset ꝑm veritatē aut ꝑm apparentiā tm̄. nō primo modo. qz materia corporalis nō subest virtuti dēmonis q̄tum ad transmutationē ipsius ad formā ꝑm q̄ dicit Aug. iij. de trinitate dicēs. Non est putandū istis transgressoribus angelis ad nutū seruire banc visibiliuz reruz materiā. sed soli deo. Nec sc̄do modo. qz sensus naturaliter ⁊ ordine nature immutat̄ a sensibilibus. sed demon vel angelus nō pōt ꝓpria virtute nature ordinē im-

mutare q; tunc posset facere vera miracula. qđ est falsū. ꝙ ꝛc. Rñdeo virtute dēmonū nō potuerūt cōuerti virge ꝙ ꝛc. Cuius rō é q; in ꝓpositis er ma in draconeꝫ ꝑm veritatē. Cuius rō é q; in ꝓpositis er ma teria ꝛ forma materia ñ fit ꝑ senec forma ꝑ totū ꝓpositū et iō totū trāsmutaꝫ in totū vt ex toto aere fit totꝰ ignis. qñ aer cōuertiꝫ in ignē. vt dī in lib. de gener atiōe. effectꝰ aūt assimilaꝫ agen ti ꝛ in ipso ꝑexistit saltē virtualiter. ꝛ iō cōpositū ex ma teria et forma nāli nō pōt ꝓduci nisi ab agente ꝓposito ex materia ꝛ forma vel nisi habeat to tum ꝓpositū in vir tute sua. ā̄gelus āt est forma simplex nō bñs materiā p̄ tem sui nec etiā bz eā in virtute sua. ꝑ solus ꝺeus pōt eā ꝓ ducere. ꝛ iō in vir tute dēmonis non pōt aliqđ ꝓpositū ex mā ꝛ forma ꝓ duci lz in eo remā serint naturalia in tegra. ꝙuersio aūt virge in serpenteꝫ includit ꝓpositū ex mā ꝛ forma nāli ꝓ ductione ergo ꝛc. Potuit tñ ꝙuersio fieri ꝑm apparētiā q; lz mā corpalis nō subꝺiciaꝫ virtu ti angelice ꝯtū ad trāsmutationē p̄dictā subꝺiciꝫ tñ ei ꝯtū ad motū localē. vt ab oibus cōcediꝫ. ꝛ iō dēmones ꝓpria virtute dimissi potuerūt virgas a magis ꝓiectas ꝙ motū localē imꝑceptibiliter sensui humano tollere ꝛ loco earū serpētes alu nde apportatos vel ibidē generatos nō virtute dēmonis ꝑ agentis naturalis. sicut diceꝫ .j. supponere. Videm⁹ em̄ ꝙ aliq̄ mimi ꝙ subtilitatē manuū ꝛ localē motuꝫ aliq̄ sic transmutāt ꝙ hoies nō ꝑcipiūt ꝛ multo fortius dēmōes q̄ꝫ subtilitas ꝛ celeritas in motu locali maior est q̄si incō pabiliter ꝑ pñt ꝛ multa maiora. Itē q; abeūtibus sensi bilib⁹ remanēt fantasie ꝛ imaginatōes. vt dī. ꝙ. de aia. in de est ꝙ ex motu locali formaꝫ sensibiliū remanentiū in virtute fantastica cū hūoꝛib⁹ in q̄b⁹ sē vt in subiecto ap pareāt aliq̄ q̄ nō sūt. vñ dicit ꝑ̄s li. de som. ꝛ vigi. ꝙ descē dente ꝓmo sanguine ad ꝓximum sensitiuū sil' descēdunt forme imaginate. ꝛ sic videnꝫ aliq̄ q̄ nō sunt. sicut accidit somniātib⁹. ꝛ isto mō pñt dēmōes ꝓmouere hūores inte riorū sensuū ꝛ exterioꝝ. ꝛ sic pñt ad organa sensuū aliq̄s formas reducere ac si ꝛ veniret abeꝫ. nō solū in dormiētib⁹ ꝑ etiā vigilātib⁹. ꝛ sic videnꝫ eis aliq̄ eē extra q̄ tñ nō sūt. et ꝑ mō poterāt facere ꝙ videreꝫ virge ꝙuerse in dracones. ꝛtñ ꝺ ꝑ nihil eēt extra ꝑm vitatē. Tertiū aūt modū addunt aliqui dicētes ꝙ dēmones ꝙ motū localē pñt ap plicare actiua naturalia passiuis ꝛ sic sequentur effectus naturales sicut applicatis lignis ad ignē ꝙ manū hominis generaꝫ ignis in natura ligꝺoꝝ. Illa tñ generatio est ab igne sicut ab agente ꝓꝛio. ab aplicāte ligna ministeriali ter tñ. sed lz hoc sit verū tñ ꝑ nō babz locū in ꝓposito. q; licet ex virgis possent generari serpētes ꝙ agens naturale. hoc tñ esset ꝙ multas transmutatōes ꝛ longo tꝑe ꝛ nō ita subito. poterāt tñ dēmones materiā existentē in ꝓpria qua dispōe ad formā serpentis supponere ꝓꝛio actiuo. ꝛ sic cito generareꝫ ꝛ in loco virgarum ꝙ dēmones suppo-

minus. [a]Dixit autem dñs ad moysen. Ingrauatū est cor pharaonis ꝛ nō vult di mittere populum. [c]Vade ad eum mane. [d]Ecce egre diet ad aquas: [e]ꝛ stabis in occursum eius [f]super ripaꝫ fluminis ꝛ virga que cōuer sa est in draconeꝫ: tolles in manu tua: diceisq; ad eum. Dominus ꝺeus hebreoꝝ misit me ad te dicens. Di mitte ꝑplm meū vt sacrifi cet mihi in ꝺeserto: et vsq; ad presens audire noluisti. Hec igitur dicit ꝺominus. [g]In hoc scies ꝙ sim ꝺominus. [b]Ecce ꝑcutiaꝫ virga q̄ in manu mea est aquā flu minis ꝛ vertet in sanguinē Pisces quoq; qui sūt in flu uio morient. et cōputrescēt aque ꝛ affligent egyptū bi-

bentes aquā fluminis. Di xit quoq; dñs ad moysen: dic ad aaron. Tolle virgaꝫ tuā et extende manum tuā sup aquas egypti ꝛ sup flu uios eoꝝ ꝛ rinos ꝛ paludes et oēs lacus aquarū vt vertāt i sanguinē ꝛ sit cruoꝛ in omni terra egypti. tam in li gneis vasis q̄ in saxeis. Fe ceruntq; moyses ꝛ aaron si cut preceperat dñs. Et ele uans virgā [i]ꝑcussit aquam fluminis coꝝā pharaone et seruis eius: [k]que versa est in sanguinē: [l]ꝛ pisces qui erāt in flumīe mortui sūt. [m]Cō putruitq; fluuius ꝛ nō pot[n]rāt egyptꝰ bibere aquā flu minis: ꝛ fuit sanguis i tota terra egypti. [n]Fecerūtq; silr malefici egyptioꝝ incāta tio nib⁹ suis. ꝛ indurat̄ est coꝝ

plagaꝝ egiptiꝰ inflictaꝝ. ꝓtes patebūt ꝓsequē do. Cōsiderādū et q; Sap̄. v. c. di. Armabit cre aturā ad vltōez inimicoꝝ. et iō iste plage iflicte sunt a ꝺeo ministerio q̄si ois ge neris creaturā rū. s. q̄tuoꝝ elem̄ toꝝ coꝛpoꝝ ce lestiū boim ꝛ an geloꝝ. vt patebit ꝓsequendo Que aūt ꝓme facte sūt i elem̄ to aque. ꝛ q̄tuꝫ ad ꝓmā ꝓmit tiꝫ ꝺminatio. et subdiꝫ inflictio ibi. Dixit āꝫ ꝺo minus. Circa ꝓ mū dī sic.

b Ingrauatū é coꝛ pharaōis, ac si dicaꝫ. erq̄ ꝓtēpsit monitio nē ꝓcedēdū est ad pene inflictō nem. c Va de ad eū mane. q; illa hora bo mines sunt magis dispositi ad accipiendū ea q̄ rōna biliter dicunꝫ vt sic minus sit excusabilis pharao mā datū meū repellēdo. d Ecce egrediet ad aq̄s. In egressu aūt de tomo regia poterat magis bri accessus ad regē. e Et stabis in occursū eius ꝓstāter ꝛ intre pide. f Sup ripā fluminis. q; pena infligēda erat ꝙ flumē. g In hoc scies ꝙ ꝺns sum. ꝙ experientiam pene inflicte a me. b Ecce ꝑcutiā virga ꝛc. nō dixit ꝑcutiā manu mea. q; illa ꝑcussio facta fuit ꝙ manum aaron. sicut ꝑz. j. cū dī. Dic ad aaron tolle virgā tuā. Cā aūt q̄re factū est illud ꝙ manuꝫ aaron. ꝑ. dictū é. q; nō poterat sic bri suspectꝰ de arte magica ab egyptijs sicut moyses. Aliā cāꝫ assignāt iudei dicētes ꝙ q; mo yses fuit saluatꝰ ꝛ extractus de fluminc. ꝛ iō nō tebu it manu ꝓpria ꝑcutere flumē ꝓuertēdo in sanguinem. i Percussit aquā flumis ꝛc. vt viderēt ꝙ pena eēt a ꝺeo inflicta eo mō q̄ fuerat p̄dicta. k Que vsq; é in sanguinē. ꝛ sic pena coꝛrñdꝫ culpe q̄ pueros extirerat in flumie. aia em̄ ois carnis in sanguine é. vt dī Leuit. xvij. l Et pisces q̄ erāt in flu. moꝛ. sūt. q; nō pñt vi uere in sanguine. m Cōputruitq; fluuiꝰ. fetoꝝ em̄ intolerabil' erat labat inde ꝓpt̄ moꝛtē pisciū. n Fe cerūtq; silr malefici. Sz q̄riꝫ vñ babuerūt aquā ꝓuer tēdo in sanguinē: dicūt bebrei ꝙ nō oēs aque egypti fuerūt ꝓuerse in sanguinem. ꝑ sola aq̄ flumis ꝛ q̄ inde manabat ad riuos ꝛ paludes ꝛ q̄ inde hausta fuerat i vasis. ꝓter hāc aūt erāt aliq̄ aq̄ fontiū in egypto q̄ nō erāt ꝓuerse in sanguinē. ꝛ inde fuit apportata magis. ꝑ hoc vī Ōriari textui p̄cedēti. vbi dī. Extende manū tuā sup aq̄s egypti ꝛc. Ex q̄ vī ꝙ ois aqua egypti con uersa fuit in sanguinē. Itē infra dī. Foderūt egyptij q̄ circuitū fluminis aquā vt biberēt nō inueniebāt tñ aq̄s sanguinē. vt dicit Josepb⁹. Si āt habuissēt fontes aq̄s

potabiles nō est verisile q̄ fodissent iuxta fluuiū in sanguinē puersū. Doctores aūt nr̄i cōiter dicunt q̄ fuerit apportata de terra Gessen vbi habitabāt filij isr̄l. et q̄ p̄dicta plaga nō fuit ibi. ꝫ hoc est ꝺ hoc qđ dicit hic Josephus q̄ ille fluuius ita ibi puersus fuit in sanguinez sicut alibi. ꝫ hoc vī verū. q̄ aliē egyptij q̄ cū hebreis manebāt in terra gessen ñ fuissēt afflicti illa plaga. Q̄ aūt egyptij māerēt cū hebreis vī ex hoc qđ dī. j. xij. ca. Q̄ acceperūt vasa aurea ⁊ argētea mutuo a vicinis. erat tñ potabilis filijs isr̄l. q̄ statim cū hauriebāt fuerūt tebāt ad naturam ꝓpriā. ⁊ iō melius videt dicendū q̄ ministerio demonū fuit apportata ipsis magis de terra q̄ est extra terrā egypti qđ p̄ñt facere mira celeritate. o Impletiq̄ sunt septē dies. quibus durauit plaga illa añq̄ fluuius ad naturā ꝓpriam reuerteret.

pharaonis: nec audiuit eos sicut p̄cepat dñs Auertitq̄ se ⁊ ingressus est domū suaz nec apposuit cor etiaz hac vice. Foderūt aūt oēs egyptij p circuitū flumis aquā vt biberēt. Nō eñ poterāt bibere aquā fluminis° Impletiq̄ sūt septē dies post q̄ p̄cussit dñs fluuium.

¶ In ca. vij. vbi dī in postilla. Dices ad aaron.

¶ Additio. j.

Ratio quā assignat postillator ad hoc q̄ in hoc signo. s. virge verse in colubrū aaron ꝓiecit virgam ⁊ nō moyses nō videt sufficiēs. tum q̄ lz de moyse ꝓbabilius suspicaret q̄ eēt artibus magicis imbutus q̄z de aaron nihilominus poterant suspicari q̄ moyses instruxisset ipm aaron de ipsa electōne p artem magicā quā sic diceret nouisse. tum q̄ in alijs plagis legit q̄ moyses extendit virgā ⁊ nō aaron. vt pz in septima plaga. s. de grandine. j. ix. ca. qđ non debuisset facere moyses sed aaron si p̄dicta rō postillatoris valeret. Sed circa hoc videt quedā p̄dictorū series attenda. Pro quo sciendū q̄ tanta humilitas erat moysi q̄ nō poterat sentire q̄ ipse esset idoneus nuncius ad istā liberationē. vñ de hoc nūq̄z p̄buit assensum assignās defectū sue eloquētie donec deus assignauit sibi aaron fratrē suū in sociū. sic vt aaron loqueret ꝑ ipsū nō aūt moyses. vt pz. x. iiij. ca. cōsequēter tñ deus mādauit ipsi moysi q̄ loqueret filijs isr̄l certificando eos de redemptōe sua. qđ nō fecit sine interpositiōe ipsius aaron. cuius moysi dictis nō crediderunt ex angustia spūs. vt. x. vj. ca. Consequenter aūt in eodē deus mādauit moysi q̄ loqueret pharaoni de hac materia qui rñdit more solito se excusando. Ecce filij isr̄l nō audierunt me. ⁊ quō audiet me pharao ⁊c. arguēs a fortiori et tunc deus cōmisit illam liberationē moysi et aaron sil̄ vt patebit ibidē. Circa qđ introduxit genealogiam vtriusq̄. q. d. q̄ aaron esset equalis ipsi moysi in hoc officio explendo. ⁊ hoc vt moyses nō excusaret se. sed magis animaret ad acceptandū. vñ genealogia expleta statim subdit. Iste est aaron ⁊ moyses quibus deus p̄cepit vt educerent filios isr̄l de terra egypti ⁊c. et q̄ ꝺñr in fine istius septimi dñs ad moysen singulariter loq̄ns ait. Loquere ad pharaonē regē egypti oia q̄ loquar tibi. nō faciendo mentionē de aaron. statim moyses allegat defectū suū sicut. x. vñ dicit moyses coram dño. Ecce incircūcisus labijs sum. quō audiet me pharao. q. d. quō mittis me sine socio p̄dicto cū sim inhabilis ad qđ deus qui būlia respicit ⁊ būlibus dat gratiam cōtinue declarauit q̄ illa humilitas moysi merebat exaltari. vñ sequit in ꝓin. vij. ca. Ecce cōstitui te deū pharaonis. ⁊ aaron frater tuus erit ꝓpheta tuus. q. d. nō ꝓtermitto aaron eo q̄ nolle eū mittere tecū. ꝫ volo q̄ in altiori gradu sis. vñ sicut ꝓphete annūciant verba dei hoibꝫ q̄ deū nō p̄nt vel nō merent audire. vt in glo. sicut cōstitui te deū pharaonis. s. q̄ pharao cōiter nō audiat verba tua ꝫ ipsius aaron interptis seu ꝓphete tui. vñ sequit. Tu loquere oia q̄ mādo tibi: ille. s. aaron loquet ad pharaonē. ⁊ eadē rōe. j. eo. c. dicit. Cum dixerit vobis pharao oñdite nobis signa. dices ad aaron. Tolle virgā tuā ⁊c. hoc est dicere tu mādabis aaron nō solū verba q̄ dicturus sum. ꝫ signa q̄ etiā sunt fiēda fiēt ꝑ eū sicut ꝑ ꝓphetā fiunt miracula a deo ordinata. Et nota q̄ ex p̄dicto ꝓcessu inter deū ⁊ moysen habent duo. primū magna būilitas ipsius moysi q̄ maxime ptinet ad illū qui dī esse rector ꝓpli. iuxta illud Math. xx. Quicūq̄ voluerit inter vos maior fieri sit vr̄ minister. Scdm ꝺo est, puidētia diuina q̄ cōiter exaltat humiles.

¶ In eo. ca. vij. vbi dī in postilla. Ad maiorē intellectuz p̄dictorū querit vtrū virtute demonū.

¶ Additio. ij.

Dallus illorū modorū ꝙs postillator assignat ꝑsonat lr̄e. nam si magi pharaonis serpētes aliunde virtute demonū apportauerūt. vl̄ ibidē generatos nō ex virgis. ꝫ ex alijs rebus suppoſuerūt tūc virge eorū nō fuerūt verse in dracones qđ tñ lr̄a ꝓtestatur dicens. Proieceruntq̄ singuli virgas suas q̄ verse sunt in dracones. sil̄r si illi serpentes erant tñ ꝑm apparentiā ⁊ non ꝑm rem nō est verū q̄ virge fuerunt verse in serpētes. vñ melius vr̄ dicendū q̄ demones deo ꝓmittēte subito talia seminalia rerū adhibuerāt ꝑ q̄ virge sine multis transmutatōibus ⁊ sine tpis mora ꝓceptibili verterent in dracones ⁊ hoc virtute naturali taliū seminaliū rerū a quibus talis cōuersio sicut ab agēte ꝓrio creat. a demone tñ applicatiue ⁊ ministerialiter tm. ⁊ sic est verū qđ lr̄a sonat. s. q̄ ꝓiecte virge singulorū. s. magorū verse sunt in dracones. Si aūt dicat q̄ nō repit in creaturis aliq̄ virtus naturalis q̄ virgā cōuertat in serpentē sine multis trālmutatōibus interm edijs q̄ requirūt magnā morā tpis. Ad ꝫ dicēdū ꝑm scm Tho. in. j. qte. q. cx. art. vl. in rñsiōe ad ij. arg. q̄ nō ois virtus nature create est nobis nota. et iō cū aliquid fit ꝑter ordinē nature create nobis note sicut in hoc loco mō p̄dicto miraculū posset dici nō simpl̄r cū nō sit ꝓtra ordinē totius nature create nobis note. sed q̄ ad nos q̄ hmōi virtutes in elemētis mūdi latētes ignoramus. ⁊ hoc vī sentire Aug. q̄ in hoc loco in glo. sic dicit q̄ demones dum p incātatōes eorū maleficī aliq̄d efficere conant discurrūt ꝑ mūdū ⁊ subito eorū semina de quibꝫ hoc agit afferūt. sicq̄z ex illis ꝓmittēte deo nouas rerū species ꝓducūt. hec ille. Si aūt ꝺ p̄dicta dicat q̄ ex hoc tolleret efficatia miraculorū ad veritatē fidei ꝓfirmādā. qđ est ꝺ Marci vlt. Dño cooperante ⁊ sermonē ꝓfirmāte sequntibus signis. nā illa q̄ ꝑ demones fiunt p̄ter naturā nobis notā sic sūt miracula q̄ ad nos sicut illa que fiunt virtute diuina. Ad hoc dicendū ꝑm Aug. in li. lxxxiij. qō. q̄ cū talia faciūt magi q̄lia sancti. diuerso tñ fine et diuerso iure fiunt. isti cñ faciūt q̄rentes gloriā suam. illi vo q̄rentes gloriā dei. Silr isti faciūt ꝑ q̄dā ꝓhata ꝓmercia. illi āt publica administratōe ⁊ iussu dei cui cuncta creatura subiecta est. ⁊ de hac materia vide in prima pte. q. cxiij.

¶ In eo. ca. vij. vbi dī in postilla. Dic ad aaron.

¶ Additio. iij.

Ec rō quā assignat postillator ad hoc q̄ hec ꝓcussio fuit facta ꝑ manū aaron ⁊ nō ꝑ manū moysi fuit improbata. ꝫ in additiōe. j. huius ca. vbi fuit alia rō q̄ verior vr̄ assignata: vide ibi. ¶ Elias vo rō q̄ assignat nam tercia plaga fuit etiā facta ꝑ aaron ⁊ non ꝑ manus illa plaga nō ptinebat ad fluuiū. vt pz de se.

¶ Replica correctorij ꝺ Burg. volētē apparētia eē vera.

¶ In ca. vij. vbi postillator reddit rōnem q̄re ꝓma signa facta sūt ꝑ aaron ⁊ nō ꝑ moysen. q̄ videlicet moyses potuit haberi suspectus de magica arte nō aarō

Bur. opponit primo q̄ aarō silr̄ mō potuit b̄ū suspect⁹ q̄i eā a moyse didicerit. scdo q̄ moyses vltia signa fecit nō aarō qđ nō debuerit si suspect⁹ bref̄. 7 sic rō postillatoris valeret. Rn̄deo b ad p̄mū q̄ moyses 7 aarō nō fuer̄t diu silr̄ cōuersati. cōstitit em̄ egyptn̄s aaron sp in egypto educatū. moysen autē forte decuit autez artē magicā vl ad discere reḡrit tp̄s iō ꝓbabiliter aarō nō potuit ee suspectus q̄ a moyse didicisset cū quo nō fuit diu ꝙuersatus vt patz in l̄ra. Ad scdm dico q̄ p⁹ sex plagas poterant egyptij ꝓbabilr intelligē atrē magicā nō interuenisse. q̄ in tercia plaga etiam digitū dei recognouerūt malefici pharaonis. vt dr. j. viij. c. Extunc ergo potuit moyses sine suspitione vti eadē virga et aarō indr̄nter. ratio aūt Bur. quā adducit nō ē ad laudē moysi. sed potius ad vituperiū dicit nāq̄ q̄ moyses ex pusillanimitate primo p se ñ fecerit signa sed ꝙ mediū aaron q̄ dicit cū aſuescceret stare coꝝ pharaone. q̄si prius timuisset q̄ nō sonat in vtutē moysi bn̄tis dn̄m ꝓ auctorē sub cui⁹ nutu nemo vtuose timet hoiem quēcunq̄.

Jn eo. c. vbi postillator disputat de ꝙuersione virgarū in ꝯpētes vr̄ inclinari ad b q̄ ꝙuersio virge magorū fuit solū apparēs nō exn̄s. Bur. dicit ꝫ rōnibus postillatorꝫ nō satisfacit. 7 rō quā ipse burg. adducit nō valet. arguit em̄ sic. si virge magorū solū ꝑm apparētiā verse sūt in serpentes. igit nō est verū qđ dr̄ in l̄ra. Cōuerse sūt virge in dracones. Rn̄deo q̄ vez ē q̄ dr̄ in l̄ra. iō stat bn̄ sil'verū ē virgas versas in serpētes. ꝫ nō vere ꝫ apparēter. hūc modū dicēd vr̄ iuuare tex⁹ dicēs. Fecerūt aūt malefici p incātatōes egyptiacas 7 archana q̄dā silr̄. ꝫ nō dr̄ sile. vt innuat modus sillitudinis in apparētia. ꝫ nō sillitudo in existētia. nō em̄ sp l̄ra ē falsa q̄ narrat apparētiā nō exn̄tiam Luce. xiiij. dr̄ quō dn̄s iesus nō pegrinus exn̄s pegrinus apparuit. exn̄s in sp̄ ꝓpria apparuit in aliena. nec tn̄ suffuit falsū ꝓpter mysteriū sicut nec in fictōe q̄n fingebat se lōgius ire. cū burg. etiā sentiēdo magnā ptē scripture falsifi caremus q̄ est de apparitōnibus angelicis 7 diuinis. deus em̄ ignis corpalis nō exn̄s 7 colūba. apparuit in igne 7 columba 7 sic de alīs. Quid igit mirū si dei p̄missione b mutatio virgarū in serpētes apparuit: q̄ tn̄ ꝑm rem mutatō nō fuit ꝓpter rōnes postillatoris 7 aliorū doctorū a bur. nō solutas.

8 Jrit q̄ dn̄s. Hic describit scda plaga cuius p̄mittit comminatio. scdo subdit inflictio: ibi. Dixitq̄ dn̄s. 7 tercio eiusdē remotio: ibi. Vocauit autem. Circa p̄mū dr̄. b Ecce ego pcu. oēs ter. tu. ranis. diuersi generis inter q̄s aliq̄ fuerūt venenosc. c Et ebullit et fluuius ranas. i. in magna abūdātia emittet. qđ signat nomē ebullitiōis. Et q̄ p3 q̄ ista plaga fuit facta in clemēto aque sicut 7 p̄ma 7 corrūpet culpe puerorū ibidē sub-

Caplm. viij.

mersorū. q̄ b mō interficiebāt vt cū minori tumultu et strepitu extingueret. vt dictū ē. 8. c. j. ꝓpter qđ iusto dei iudicio inde exiuerūt rane in maxia multitudine egyptios infestātes sua importunitate loca oia egyptioꝝ subintrātes 7 eos cruciādo inquietantes. f Sup stratū tuum ꝛc. Jn hac pcussione ꝓ noiat rex q̄ plus peccauit 7 post p̄s subditus q̄ sibi ꝓficit. g Et ad te et ad ꝑplm tuū. Dicūt hebrei q̄ nō solum intrabāt rane loca egyptiorū ꝫ etiam corda eoꝝ vt ꝑ os q̄n dormiebāt ore apto et ꝑ alios meatus ꝑ q̄s potcrāt introire. h Dixitq̄ dn̄s. Hic describit b⁹ plage inflictio. cum dr̄. i Dic ad aarō extēde manū ꝛc. Jsta plaga sicut 7 prece dēs facta fuit ꝑ manū aarō 7 nō ꝑ manū moysi ex eisdē causis q̄ bus dictū est de prima.

k Vocauit aūt Hic describit p̄dicte plage remotō rege simulante petitiōi moysi 7 aaron se acquiescere cum dicit. Vocauit aūt pharao moysen 7 aaron ꝛc. Sed queritꝫ quare non vocauit eos ad amotionem p̄me plage. Dicendum q̄ hoc fuit. quia magis fuit afflictus de secunda. quia ipe 7 alij potentes habebant vinum 7 alios liquores quos poterant bibere septem dieb⁹ quibus durauit illa plaga. sed ab importunitate 7 feditate ranarum nō poterat se defendere. Jtem ista secunda plaga plus durauit q̄z prima. et ideo coactus fuit vocare moysen 7 aaron qui prius non permittebant ingredi 7 rogare eos. quod fuit magna pena sibi cum esset superbissimus. l Dixitq̄ moyses ad pharaonem cōstitue mihi. videtur q̄ moyses hic tēptauit dominum ponendo tempus determinatum ꝑm q̄ dicit Judith. viij. Qui estis vos qui temptatis dn̄m 7 posuistis tempus misericordie domini ꝛc. Jtem promisit quod non erat in potestate sua. quod videtur fatuū et presumptuosum. Dicendum q̄ non fuit ibi dei tentatio. quia moyses a principio p reuelationez dei fuit certificatus q̄ talia fierent ad nutum eius. vnde dixit ei. Ego constitui te deum pharaonis. ꝫ. vij. ca. 7 p hoc patet q̄ non fuit promissio indiscreta vel presumptuosa. Jtem queritur quare moyses posuit hoc in arbitrio pharaonis dices. Constitue ꝛc. Dicendū q̄ hoc fuit ad excludendum suspitionem que posset haberi contra eum faciendi talia artibus magicis vel virtute alicuius constellationis determinate. m Qui rn̄dit cras. Queritur quare pharao in crastinum distulit cum maxima necessitate vrgeret? Dicēdum q̄ credebat q̄ si arte magica esset adducte rane. maleficius illud ꝑ se deficeret. 7 iō hoc aliquātulū expirvoluit nō tn̄ distulit multū ꝓpter necessitatē vrgentē.

n Egressiq̄ sūt moyses 7 aaron a pharaone. nō cū

aquas egypti et ascēderūt rane: operuerūtq̄ terrā egypti. Fecerūt aūt 7 malefici p incātatiōes suas silr̄ educerētq̄ ranas sup terrā egypti. k Ego cauit aūt pharao moysen 7 aaron. 7 dixit eis. Orate dn̄m vt auferat ranas a me 7 a populo meo 7 dimittā populū vt sacrificet dn̄o l Dixitq̄ moyses ad pharaonem. Constitue mihi q̄n̄ tēpcer ꝓ te 7 ꝓ seruis tuis 7 ꝓ populo: vt abigāt rane a te: 7 a domo tua: et a fuis tuis 7 a ꝑplo tuo: 7 tm̄ in flumie remaneāt. m Qui rn̄dit cras. At ille iuxta inquit verbū tuū faciā: vt scias q̄m̄ nō est sicut dn̄s deus nr̄: 7 recedēt rane a te 7 a domo tua et a seruis tuis et a ꝑplo tuo; 7 tm̄ in flumie re-

voluerũt ipso pñte orare. q: in womo suo erãt idola et boies deditι idolatrie. o Cõgregauerũtq; eas. p hũ vr q moyses nõ impleuerat pmissum. q: dixerat. Et tñ in flumine remaneãt. Dicẽdũ q nõ pmiserat eas reducere ad fluuiũ s q vltra de flumine nõ exirẽt. 7q ille q̃ exierãt ãplius ipm nõ infestarẽt. p Et cõputruit terra ex cadaueribus ranarum.

q Videns aũt pharao tẽ. sic facιũt mlti q̃ cũ in afflictιõe positi sũt mlta deo pmittunt s ex piculũ positi retractant. r Dixitq; dñs. hic describit ẽcia plaga 7 nõ pmittit hũ pmination sicẽ in duab⁹ pcedẽtib⁹. q: hõ sic indurat⁹ dign⁹ est pcussiõe absq; pcedẽti pmatõne. 7 iõ statiz ponit hũ plage inflictio. cũ dr.

s Extẽde vgã tuã 7 pcu. pluerẽ tre. fuit ei illa plaga pducta ex elemẽto tre. 7 corrndz culpe egyptiorũ q̃ afflixerãt filios isrl in opib⁹ treis. s. luti 7 lateris.

t Et sint cynifes. musce sc sũbtiles 7 minute 7 tñ corp⁹ cui insidẽt acerbissimo terrebãt stimulo. vt di. Orige. Hebrei aũt dicũt 7 Iosephus pediculi. q̃ in tãta multitudine crucrt sup boies 7 bestias q nullo medicamine eis poterat subueniri. v Fecerũtq; sic malefici. i. facere conati sunt. r Et nõ potuerũt. Causam huius assignãt alιq̃ hebrei dicẽtes q demones quorũ vtute vtũt magi nõ hñt ptãtẽ sup aliqđ corp⁹ gđ ẽ minus grano hordei. qđ apparet irrõnabiliter dictũ. gđ ei hz ptãtem sup maius hz ptãtem sup minus. s nõ econuerso. 7 iõ cã hz est. q: demões nihil pñt nisi ẽtũ pmittit voluntas diuina. in hoc aũt a deo fuerũt impediti vt magi q̃ moysi resistebãt ẽẽnt magis pfusi in hoc q rez minimã facere nõ potuerunt. vñ 7 dixerunt.

y Digitus dei est hic. i. virtus diuina nos impediẽs. vnde coacti sunt recognoscere diuinã virtutẽ. 7 hec expositio est cõis apud catholicos 7 hebreos. sed q: dicti magi nõ cessauerũt pter hoc resistere moysi 7 aaron pharaoni. vt habet se. c. ideo posset aliter exponi ne piudicio tñ q non cõfessi sunt virtutẽ diuinã dicentes. Digitus dei est hic. sed virtutẽ alicuius demonis superioris impedientis p artẽ magicã operationem inferioris. sicut pharisei imponebãt xpo expulsionem demonũ p principẽ eorũ dicẽtes. In belzebub principe demoniorũ ejicit demonia Luce. xj. ca. 7 sic nõ confitebant moysen dei seruũ sed magũ. 7 hm pcessum text. vt ad hoc tendere intentio ipsorũ 7 pharaonis q̃ crederẽt moyses facere signa artibus magicis q̃ faciebat

3 Dixit q̃s dñs. Hic ponit quarta plaga cuius pmittit cõmination 7 subdit afflictio: ibi. Et venit musca. Circa pmũ dr moysi. a Cõsurge diluculo. in q̃ notat q hõ dz esse solicitus de implẽdo dei mãdatũ. b Et sta coram pharaone constanter 7 intrepide.

c Egredietur ei ad aqs. et sic de facili poterũt ad eũ accedẽ. q̃nt q̃ re ita frequenter pharao egredιebat ad aqs hora matutina. Dicãt alιq̃ q erat cã spaciandi. Hebrei aũt dicunt q erat cã idolatrandi. q: nilus fluuius fecũdabat sua irrigatione tras egypti. iõ ipm colebat ei reuerẽtiã exhibẽdo. Alιj aũt dicũt q hũ erat cã idolatrie. s boc alit. s. q: apis qđ apud egyptios maximũ numẽ reputat aliqñ ibi apparebat in spẽ tauri de flumine cõsurgentis. Aliter aũt põt dici q hoc erat cã purgatõnis. credebat eñ forte q sicut aqua purgat feces corporales ita et mentales. vñ 7 de filia pharaonis dicũ fuit. ij. ca. q descendebat vt lauaret in flumine cui⁹ cã potuit esse cadẽ ad boc aũt ẽ argumentũ. q: saraceni qui modo terram egypti inhabitant talibus ablutionibus vtunt ad emundationem peccatorum 7 forte tenẽt boc ex ritu antiquorũ egyptiorũ. sicut 7 aliqui xpiani inclinant in ortu solis se versus illam ptem. retinẽtes in hũ modum paganorũ qui eos in eadez terra pcesserunt hm q dicit leo papa. d Ecce ego mittam in te. principali ter qui rebellas mihi. e Et in seruos tuos. qui assistũt tibi. f Et in pplm tuũ. tum q: tibi assentiũt. tum q: pter peccatũ principis punit pplus. g Omne genus muscarũ. quarũ alique habebãt aculeos venenosos. In hebreo habet. Cõmixtionẽ. 7 dicũt hebrei 7 Iosephus q ista cõmixtionẽ nõ intelligit multitudo muscarũ. s multitudo aialiũ diuersorũ generũ q̃ erant terribilia aspectu et nocius morsu. ita q boies 7 aialia domestica interficiebant. et hm hoc ista plaga fuit ex elemento terre. q: talia aialia de cauernis terre exibãt. hm aũt pmã expositõz fuit ex elemẽto aeris ex c⁹ corruptõe generãt musce diuersi generis. 7 corrndent ista plaga ex multitudine diuersarũ muscarũ. vel diuersorũ aialium culpe egyptiorũ q̃ afflixerant hebreos in multis modis seruitiorũ vilium. q: non solum afflixerũt eos in lateribus faciendis sed etiã in immundicijs extra villas deportãdis 7 in fossatis fiẽdis circa villas. ne fluui⁹ inundas subintraret 7 vt essent fortiores ꝛ aduersarios iuadẽtes. b Faciãq; mirabilẽ tẽ. q: egyptij bitãtes ibi cũ hebreis fuert afflicti dicta plaga nõ ãt hebrei. iõ sequit. i Donãq; diuisionẽ tẽ. Dicunt

bet. ei ꝙ nō solū determinauit ei diē ꝫ etiā horā diei ad oīa
uendā cerritudinē verbi dei. k Et venit musca grauis
sima. Hic ponit plage inflictio eo mō q̄ dicta est. In be
breo hr. Et venit ꝓmixtio grauissima. 7 exponit sicut ꝓ
hm hebreos. l Corruptaq; est terra. i. bitates in ea.

m Vocauitq; pharao. Hic ponit
dicte plage ablatio
ad regis petitionē
dicētis. n Īte
sacrificate deo vr̄o
in terra hac. ꝫ moy
ses oñdit hoc im
possibile esse dicēs
o Abominatōes
epyptiorū immo-
labimus deo nr̄o:
hebrei vocant ab-
minatōes illa q̄
colūt ab idolatris
egyptij ār colebāt
apin in spē thauri
et iouē in spē arie-
tis. vñ 7 pingit cū
capite arietino. ta-
lia vo aialia erant
ab hebreis immo-
lāda qđ nō ꝓmisis-
sent egyptij in ter-
ra sua. 7 iō subdit.
p Dr si mactaue
rimus ea q̄ colebant egyptij. lapidibus nos obruent.
q Etiam triū dierū ꝛc. qđ cōsensit pharao Ix ficte.
r Egressus a te orabo. qr pūtib⁹ idolatris nolebat ora-
re. s Et recedet musca. Hebre⁹. Et recedet ꝓmixtio.
Cetera patent er ꝓdictis.

In ca. viij. vbi dr in postil. Fecerunt filr malefici ꝛc.

Additio. j.

Hebrei dicētes q̄ demones nō habēt ptātem super
aliqđ corpus qđ est minus grano hordei seu lenti
cule hoc intelligūt de corpe aialis sicut sūt cynifes
de quibus hic agit quorū rō est. qr cū in corpe aialis rec-
runt multa organa localiter distincta ad diuersa 7 varia
opa sensus 7 motus exercēda. vt pz p Galie. de lineamē-
tis siue anothamia mēbrorū. idcirco ꝫm hanc cōsiderati
onē maior potētia requirit actiua ad formandū vnū aial
in q̄titate modica seu minima q̄ in aliq̄ q̄titate ad hoc
cōpetēti. sicut maior ptās requirit scriptoris in scribēdo
lram tātenus 7 otineat totū psalteriū in vno folio q̄ ad
scribendū eū in multis folijs ad hoc sufficientibus. vñ rō
postillatoris dicētis ꝙ eos q̄ potētia actiua q̄ pōt in ma-
ius pt 7 minus nō sufficeret nisi coaddat q̄ demones nō
pducūt aliquā formā nisi applicādo actiua passiuis. ex q̄
sequit q̄ cū mouere possint magna actiua ad pducendū
magna aialia q̄ etiā possint mouere pua seu minima ad
pducendū minima 7 sic rō eorū nō vr̄ hr̄e fundamentū.
Alterius circa ꝫ q̄ magi dixerūt. Digitus dei est hic. ꝓsi
derandū est q̄ in hoc ꝓfessi sunt virtutē diuinā. put doc-
tores catholici exponūt. nō tm sic intelligēdo vt ipsi crede-
rent vt adonai quē ꝓfitebat moyses esset deus. nō em di
xerunt. Digitus dñi est. s. sub noie tetragrāmaton. ꝫ digi
tus dei. Ix em oēs crederēt esse aliquā cām primā seu supe
riorē sup oēs 7 q̄ illa esset deus. non tm ex ꝫ sequit q̄ ipsi
credidissent q̄ ille adonai cuius nūciū se dicebat esse mo
yses esset illa suprior cā. Īte notādū qđ illud qđ dicit po-
stillator q̄ dicti magi ñ cessauerē postea resistere moysi ē
min⁹ ver. nā vt pz ex decursu lre nūq̄ in aliq̄ septē plaga
rū sequntiū fit mētio de magis nisi tm in septima plaga. s.
de vlceribus 7 vesicis. vbi dr. Nec poterāt malefici stare
corā moyse. ꝓter vulnera q̄ in eis crāt. vbi nō dr q̄ fuerē
malefici conati facere sili a. sicut dr in tribus ꝓmis plag⁹.
sed q̄ verecundia vel honore nō cōparuerūt. vñ dicendū
q̄ in x cia plaga fuerūt magi oino victi a deo. q̄ idē plaga

ei⁹ 7 i oēm trā egypti corru
ptaq; ē tra ab hmōi musc⁹
m Vocauitq; pharao moy-
sen 7 aaron: 7 ait eis. n Īte 7
sacrificate deo vr̄o in terra
hac. Et ait moyses. Nō pt
ita fieri. o Abominatōes ei
egyptiorū īmolabim⁹ dño
deo nr̄o: p q̄ si mactauerim⁹
ea q̄ colūt egyptij cora eis
lapidibꝰ nos obruēt. q Etiā
triū dierū pgem⁹ in solitudi
nē: 7 sacrificabim⁹ dño deo
nr̄o sic̄ ꝓcepit nob. Dixitq;
pharao. Ego dimittā vos
vt sacrificetis dño deo vr̄o
i deserto verūtm lōgi⁹ ne abe-
atis. Rogate p me. Et ait
moyses. r Egressus a te ora-
bo dñm: et recedet musca a
pharaone 7 a seruis suis 7 a
pplo ei⁹ cras. Verūtm noli
vltra fallere: 7 nō dimittas
plm sacrificare dño Egres
sus q̄ moyses a pharaone
orauit dñm. Qui fec̄ iux̄ v̄-
bū illius: 7 abstulit muscas
a pharaōe 7 a seruis suis 7 a
pplo eius. Non supfuit nec
vna q̄dē. Et ingauatū ē cor
pharaōis ita vt nec hac qui
dē vice dimitteret populū:

fuit facta p manū aaron qui erat minor in gradu eoq
reputabat tāq; pphā ipsius moysi. put dictū fuit. ꝫ.
Aarō frater tuus erit pphā tuus. 7 in hoc magis oñde
bat diuina potētia in q̄tum p minorē seruū vincebat
maleficos. Īte notandū q̄ si ꝓsiderent effectus darū
plaga q̄ in quin
cendo egyptios
pōt in eis talis
ordo attēdi. s. q̄
plage inflicte p
aaron. s. tres pri
me attingerent
ad quincenduz
magos q̄ in ter
cia plaga dixerūt Digitus dei est
hic nō tm attin-
gūt ad mollifi-
catōnez cordis
pharaōis in to
to nec in pte. dr
em ibi. Indura
tūq; est cor pha
raonis 7 nō au-
divit eos. s. ma-
leficos pfitētes
diuinā virtutē
esse vt dictū est.
Ser vero plage
subsequētes fa-
cte p moysen at
tigerunt ad hoc vt devincerēt oēs seruos pharaonis
qui in octaua plaga dixerūt ei. Usq; q̄ patiemur ꝫ scā
dalum: dimitte eos vt sacrificēt deo suo. quorū cōsilio
nō acquieuit pharao nisi in ꝫ tm q̄ dimitteret viros
remanētibus familia 7 pecoribus. In nona vero pla
ga p moysen inflicta cōdescēdit pharao ad hoc vt irēt
cū familia. nō tm cum armētis et ouibus. Decima vo
plaga a deo inflicta. s. primogenitorū attingit ad vlti-
mū effectū. s. vt totaliter eos dimitteret 7 etiā cōpelle
ret exire. vt. j. Exo. xij. c. Adhuc vna plaga tangā pha-
raonē 7 egyptū 7 post hoc dimittet eos 7 exire cōpel-
let. in quibus ordo diuine ꝓuidētie relucet qui p mio
res facit minora. 7 p maiores maiora. 7 p seipm qđ vl
timū 7 ꝓfectū est. in cuius respectu ꝓcedentia Ix dispo
nant tm qđāmō q̄ nihil reputanē. iuxta illud. j. Cor.
iij. Nec qui plantāt nec qui rigat est aliquid. sed qui in
crementū dat. Ex quā cōsideratione plaga decima pri
mogenitorū egyptiorū fuit a deo immediate inflicta.
put hebrei tenēt. qđ plane sonat lra. j. xij. c. vbi dicit.
Transibo p terrā egypti nocte illa ꝓcutiā q̄ omne pri
mogenitū in terra egypti ꝛc. Ix tm ex doctores nros ꝫ
plaga p angelū fuerit facta qđ etiā in eo. ca. hr̄ vbi dr.
Et nō sinet ꝓcussorē ingredi domos vr̄as. Er q̄ ptz q̄
ꝓcussor immediatus nō erat ipse deus sed āgelus deo
subditus. qđ pōt etiaz intelligi de malo angelo. qr ex
glo. mali angeli tales pestes facere solēt ꝓmissione dei
vñ de hac materia in ps. dr. Misit in eis iraz indigna
tionis sue ꝛc. immissiones p angelos malos nihilomi
nus tm appropriatur hec plaga decima immediatius
deo q̄ alie. qr in ea mediator erat inuisibilis. nō aūt in
alijs vbi moyses et aaron erant ministri qua rōne hec
plaga appropriat deo tanq̄ immediato actori. 7 etiaz
qr erat cōpletiua intenti. s. de liberatione ppli.

In eodē ca. viij. vbi dr in postilla. Ad hoc aūt est ar
gumentum. qr saraceni ꝛc.

Additio. ij.

Quod saraceni ablutōibus vtant ex ritu antiq̄
egyptiorū nō vr̄ rōnabiliter dictū. tū qr a tpe ꝫ
q̄ hic agit vsq; ad machometū q̄ secta saracen
orz incepit fluxerūt plus q̄ mille 7 septingēti anni in
quib⁹ in egypto multa 7 varia dnia interuenerūt. sicut

in alijs ptibus mundi: vt puta Chaldeozū. Medozū. Grecozū. Romanozū. z hmōi: in quibus verisile est q nō seruabat hmōi rit⁹. sicut nec in alijs natōibus. tū qz saraceni nō solū habitātes in terra egypti. ꝫ etiā habitātes citra mare meridianū vsq; in ptes orientales mūdi ablutōibus hmōi vtunt. fundamentū aūt eozū in hmōi ablutōibus ꝫ falsum et erroneū aliud tñ est. Pro q̄ sciēdū q ipsi pcipiūt a suo pseudoprophēta. s. machometo custodire legē. s. moysaicā z euāgelicā. vt in suo alchorano exprsse ptinet. ipsi vero simulādo observationē moysaice legis in qua pcipit vt quilibz masculus circūcidat qđ quidē pceptū est initiū totius observatie legalis circūcidūt se erronee tñ. qz nō in octaua die sicut Gen. xvij. z Leui. xij. c. pcipit. ꝫ post lapsū cuiuscūq; tpis indiscrete. Simulādo etiā observationē euāgelij in q̄ primū sacm est baptismus ipsi se baptizant seu abluūt. erronee tñ in multis. spāliter in hoc q̄ ille falsus baptismus iterat apud eos z frequentat multoties ad libitū. in q̄ iteratōe sequūt multos alios errores suos z spāliter duos. vnus est qz nō credūt mortē xpi. nos aūt credentes q vna xpi mors vnū baptisma cōsecrauit. vt in glo. ad Heb. vj. baptismū nō iteram⁹. ipsi vo hāc mortē negātes baptismū frequentāt. Scōs error eozū circa hoc est. qz nō credunt originale pctm esse ꝫ peccata actualia tñ. z qz ista. s. actualia pctā multoties iterant. iō ipsi sua baptismata seu ablutōes frequentāt. nos vero credētes q p vnius delictū oēs homines dānationē incurrerūt. vt ps ad Ro. v. ptra qđ delictū. s. originale principaliter fuit baptismus ordinatus tñ vnū baptisma ꝓfitemur. z ꝫ ista ad exp̄nem lre nō requirant interponunt tñ hic ad instructionē fideliū. qui q̄nq; cū saracenis de silib⁹ disputāt seu rōcināt. vñ si eis imponēt q hmōi oblocutōes haberēt et ritu pharaonis z aliozū egyptiozū tante antiquitatis verterēt eis in derisum.

¶ Replica correctozij contra Burg.

In ca. viij. postillator reprehendit iudeos asserētes q dēmones non hāt ptātem sup aliqđ corpus minus grano milij arguēs. quicq̄d pōt in maius pōt in minus ꝛc. Bur. dicit illā rōnē nō sufficere nisi supposito q dēmones nō ꝓducāt aliquā formā sed solū applicent actiua passiuis. Sed videt bur. hic peccare in logica. phīa. z theologia. In loica nanq; argumēta p locū a maiori cōstructiue valet p̄sertim in materia motiua vel translatiua. de qua logici exēplificant q potēs portare mille libras pōt etiā portare decem. z ita potēs applicare ad magnū effectū corpa. pt etiā ad minorē effectū. Itē p̄m p̄bos dato addito burgē. rō non valeret. pōt em̄ quis ꝓducere formā maiorem qui nō minorē. pt em̄ hō generare boiem magnū sed nō pōt generare muscā paruā. et iō stante addito bur. vicz q dēmones nō ꝓducerēt formas sicut nō faciunt tunc non valet rō quā cū suo medio putat valere. nō em̄ sequit dēmōes nō ꝓducētes formas faciūt effectus maiores. igit minores. ps instantia de boie in argumēto logico. ℟. quinimmo supposito et cōcesso q dēmones nō ꝓducāt formas nouas. ꝫ solū applicent actiua passiuis. adhuc argumentū est formale. dēmones pōt in maius igit in minus ꝛ̄tum ad ꝓpositū. qz p̄m sanctū Tho. non pōt nisi pmittant. pmittere igit deus poterit q faciēt maius nō potēdo minus z ecōuerso. vñ ps q theologice cōcedendū est. si deus pmiserit q dēmones siue ꝓducāt siue nō adhuc pōt in minus z nō in maius z ecōuerso. Argumentū aūt postillatoris tenet p locū a maiori cōstructiue q̄ ad motū exteriorē z potentiā motiuā de cōi lege. vicz si dēmones pōt mouere z applicare actiua passiuis ad generatōez vel ꝓductiōz maioris seq̄t z minoris. nec req̄rit ad valorē p̄seq̄ntie an ꝓducāt formas vel nō. vtz ex dictis.

¶ Item in ca. hoc dicit postillator q magi post terciā plagā nō cessauerunt resistere moysi. Burgē. dicit esse minus verū. sed ad hoc nō adducit rōnem nisi ab auctoritate negatiue qđ nō valet. sed postillatoris est bona rō fundata in lra. in seq̄nti em̄ ca. dī de magis q in septima plaga vulnerum z vesicarum turgentū non potuerant stare coram moyse. ex qua lra patet q vsq; ad illud tp̄s steterāt coram moyse nō adiuuandum sed resistendū. qz alijs iniuste fuissent puniti illa septima plaga. q̄uis em̄ post terciā plagam ꝓpter confusionem. qz nō potuerant facere silr de cetero nō attentauerunt resistere moysi p facere aliquid silr. tñ astiterunt pharaoni p̄uis consilijs ꝓpter que puniti sunt. si em̄ in tercia plaga confessi fuissent dei isrl'diuinitatem vt dicit burgē. destitissent vtiq; a malo z regi bonum psuasissent. z sic septima plaga puniti non fuissent. exemplū huius habet in eo. cap. ix. j. de plaga grandinis quam euaserunt hi serui pharaonis qui timuerūt verbū dñi. z fecerunt cōfugere seruos suos z iumēta in domos. qui aūt verbum dñi neglexerunt plaga grandinis interierunt. ita deus ꝓnior ad miserandum q̄ ad pdendū malefic̄is in septima plaga pepcisset. si in tercia confessi diuinitatem dei isrl'ab iniquis resistentijs abstinuissent. Falsum igit est q burg. dicit in p̄mis tribus plagis magos cōuictos ad confitendum deitatem. nam primo in septima sunt conuicti q̄n p̄ vulneribus coram moyse stare nō potuerunt. Item idē burg. p confirmatione dictarū suarum ineptiarū ponit cōpationes plagarum factarum p aaron z moysen z deum ūmediate dicens: in eis reluce re ordinem diuine ꝓuidentie cum p minores facit minora. p maiores maiora. z maxima p seipsum q̄ dicit in decima plaga consistere. Sed hic ordo burg. multiplicater deficit. p qz dicit decimaz plagam factam a deo sine aliquo medio. cuius oppositum patet ex lra dicente. eam factaz a ꝓcussore. dī em̄. j. xij. ca. de dño. Et nō sinet ꝓcussorē ingredi domus vestras z ledere. vñ ps q illa decima plaga sit facta a deo mediante ꝓcussore. sicut alie mediante moyseta aaron. z hec est sūa sanctorum doctorū z cōiter catholicorum sicut post idem burgē. dicit. Sc̄do deficit. qz distinguit primas plagas factas ab aaron tāq; minores et sex sequentes factas a moyse tanq; maiores z decimā tanq; maximā factā ūmediate a deo. p̄m hec dicta quarta nō distingueret a decima. qz nō legit in ea aarō vel moysen aliquid fecisse. sed dī in hoc. viij. ca. dñs fecit. Et venit musca grauissima nec videt catholice dictum deū immediate talia signa non fecisse effectiue que p moysen et aaron z angelos tanq; p instrā fecit. nam instrumēta creata ad tales effectus supnaturales se nō extendunt effectiue. qz nō oriunt ex potentia naturali sed obediētiali qua quodlibet pōt fieri ex quolibet que solum dīm respicit p ūmediate efficiente. sūa em̄ est beati Augu. ix. sup Gen. z. iij. de trī. ca. vij. nam etsi sancti sicut moyses z alij dicant signa facere hoc catholice intelligendum est q deus p eos qui p seipsum ¶ Tercio deficit qz si minora per minores ꝛc. sequit q dēmones tanq; maiores debēt moysi z aaron p̄ferri. nam a decima plaga quā reputat burg. maxima fecit deus ministerio dēmonum vt etiam burg. ponit auctoritate sanctorum doctorum. z tales etiā plage in scriptura dicunt immissiones p angelos malos. cū igit illa maxima sit p eos facta non p moysen nec aaron sequitur eos esse potiores moyse z aaron non solum natura quod verum est. sed z potestate z auctoritate quod falsum est. Et si verum est pestes et mala pene infligi ministerio malorum angelorum. probabile est dicere q omnes plagas egyptiacas deus fecerit ministerio eorum q̄ibus ad nutum z exteriorem designationem moysi z aarō elevatio et proiectio virge facta esse dicantur. non enim virga nec eius elevatio se extenderent ad eruptionem ranarum muscarum et ceterorum tamsubito nisi ministerio angelorum dictorum per deum deputato ad designationem z p̄nunciationem moysi z aaron cōcurrente. frustra igit Burg. hic se fatigauit. ¶ In hoc aūt in q̄ burg. postillatorem notat vltimo. s. an ablutionem pharaonis imitent adhuc saraceni. vel an habeāt eam a machometo nō est magni pōderis. nec ad lram exponendā vel ad conferendū cum saracenis multū importat

Capl'm.ix.

Jrit aũt dñs. Hic p̃ñr tẽscribit q̃nta plaga. cui⁹ primo p̃mittit ꝓminatio. 7 scdo subdit inflictõ: ibi Fecit ꝙ dñs. Circa p̃mũ di. b Hec dicit dñs de⁹ hebreo7 dñs oim. di tñ hic de⁹ 7 dñs hebreo

Capl'm.ix.

Jrit ãt dñs ad moysen. Jngredere ad pharaonẽ: 7 loquere ad eũ. b Hec dicit dñs de⁹ hebreoꝝ Dimitte ppl'm meũ vt sacrificet mihi. Qđ si adhuc renuis 7 retines eos: c ecce manus mea erit d sup agros tuos: 7 sup equos et asinos et camelos: 7 oues 7 boues pestis valde grauis. e Et faciet dñs mirabile tẽ. qz in eisdez cãpis aialia egyptiorũ sũt mortua 7 aialia filiorũ isrl' saluata.

f Cras faciet dñs verbũ illud. dicũt hebrei ꝙ moyses fecit lineã in pariete dicẽs. Crastina die cũ sol attinget lineam istã fiet plaga ista. 7 hoc est factũ ad oñendum certitudinẽ diuine puidẽtie. g Fecitq; dñs. Hic p̃ñr tẽscribit p̃dicte pene inflictiõ eo mõ q̃ p̃dicta est. h Et misit pharao ad videndũ. Queritur q̃re nõ misit ad videndum de alijs p̃dictis plagis sicut de ista. Dicendũ q̃ non poterat. qz in plaga p̃cedẽti imediate nũcij nõ poterãt ire ꝓpter muscas q̃ erãt i itinere. vl' ꝓpt aialia q̃ erãt horribilia p̃m aliã opi. Silr dicẽdũ de cynificib⁹ 7 ranis. i Et corrñdet plaga ista culpe egyptiorũ q̃ afflixerũt hebreos 7 nõ solũ in ꝑsonis corpib⁹ s etiã in eoꝝ aialib⁹ supponẽdo eis onera grauia portãda. k Et dixit dñs. Hic tẽscribit sexta plaga q̃ fuit cõis hoib⁹ 7 iumẽtis. cũ dr. l Tollite ple.ma.cine. de camino. Et q̃ p3 q̃ ista plaga facta ẽ ex elemẽto ignis. qz cineres illi accepti sũt de camino ardẽti vt magi sonat in hebreo. 7 corrñdet plaga ista culpe egyptiorũ q̃ afflixerãt hebreos in de coctõe latẽs i igne fornacẽ. m Et spargat illũ. i. cinerẽ ardẽtẽ. n Moyses. 7 nõ aarõ. qz ista sparsio cineris facta ẽ vsus celũ. aarõ ei erat ordinatus in his q̃ ptinebant ad ꝑsonã. moyses aũt in his q̃ ptinebãt ad tẽ. 7 iõ manu ꝓpria iussus est spergere cinerẽ q̃ spergẽdus erat versus celũ. o Erũt em in hoie 7 ꝑmo em fuerũt in eis vesice turgẽtes. i. calefactionẽ pũgentẽ ptinẽtes. 7 post q̃z rupte sũt vesice fuerũt in eis vulnera.

turgẽtes in vniuersa terra egypti. Tuleruntq; cinerẽ de camino 7 steterunt corã pharaone: 7 sparsit illũ moyses in celum. Factaq; sũt vlcera vesicarum turgẽtiũ in hoibus 7 iumentis: o nec poterant malefici stare corã moyse ꝓpter vlcera q̃ in illis erãt: 7 in oñi terra egypti. Jndurauitq; dñs cor pharaõis 7 nõ audiuit eos sicut locutus est dñs ad moysen. p Dixitq; dñs ad moysen. Mane cõsurge 7 sta corã pharaone 7 dices ad eũ. Hec dicit dñs de⁹ hebreorum. Dimitte ppl'm meum vt sacrificz mihi: qz q in hac vice mittaz oẽs plagas sup cor tuũ 7 sup seruos tuos et sup ppl'm tuũ vt scias q̃ nõ sit similis mei in omni terra. Nũc em extẽdẽs manũ: percutiã te 7 ppl'm tuum pestr pibisq; de terra. s Jccirco aũt posui te vt oñdã i te fortitudinẽ meã: 7 t narret nomẽ meũ in oi terra. Adhuc retines ppl'm meũ: 7 nõ vis eum dimittere u? En pluaz cras hacipsa hora grandinem multã nimis: x q̃lis nõ fuit in egypto a die q̃ fũdata est vsq; in ꝑsens tempus

o Nec poterãt malefici stare coram moyse. Et q̃ p3 q̃ et ꝑcedẽtibus signis nõ destitezũt moysi resistere. ꝓpẽ qđ ista plaga fortis in eis desiit cẽ in alijs egyptijs p Dixitq; dñs Hic tẽscribit septima plaga c⁹ primo p̃mittit ꝓminatio. scdo subdit inflictio ibi. Et dixit dñs ad moysen. tercio eiusdẽ remotio ibi. misitq; pharao. Circa p̃mũ dr sic.

q Jn hac vice mittam oẽs plagas meas. Et q̃ p3 q̃ hoc nõ intelligit soluz de ista plaga s etiã de seq̃ntibus. qz dñs premidebat pharaonis obstinationẽ 7 eã flagellationẽ futurã. vñ subdit

r Peribisq; de terra. qđ factũ fuit q̃n psequẽs filios isrl' submersus fuit in mari rubro.

s Jccirco posui te vt oñdã in te fortitudinem meã. Flagellan

do te multipliciter. hoc tñ non est sic intelligendum q̃ deus indigeat malicia hoim ad declarationẽ suã fortitudinis eos flagellãdo. qz ꝑ multas vias pot suã fortitudinẽ hoibus oñdere. sed ꝑ tanto hoc dr. qz deus est adeo potens 7 bonus q̃ ex malis hoim scit 7 pot bona elicere. 7 ideo talia p̃mittit vt inde bona eliciat. et sic ex malicia pharaonis elicuit declarationẽ sue iustitie 7 virtutis. vñ li vt tenet ibi cõsecutiue 7 nõ causaliter. t Et narret nomen meũ in omni terra. qz ꝑ declarationẽ talis iustitie manifestat alijs diuina virtus 7 iustitia vt eum timeant 7 nõ obdurent in peccatis suis sicut pharao.

v En pluã hacipsa hora cras grãdinẽ. Predeterminat tempus 7 horam ad ostendendum sue puidentie certitudinẽ 7 sue virtutis magnitudinem. que nec in modico pot impediri. x Qualis nõ fuit in egypto Jn illa em regione q̃ est versus austrũ pauce pluuie 7

grādines fūt ꝛ ꝙle ꝯtitatis. ꝫ tunc fuit grādo ita magna in multitudine ꝛ ꝯtitate ꝛ maior. sicut fieri solet in ptib⁹ borealibus. ℣ Mitte ꝫ iā nūc ꝛc. b̄ dī ad oñendū ꝙ cū iusticia diuina semp currit misericordia.

ℨ Qui timuit ℣bū dñi ꝛc. iste timor nō fuit filialis ꝑcedens ex amore sed seruilis ꝑcedēs ex formidine pene.

a Qui aūt neglexit. qz nec seruilem timorem ex nimia obstinatione habuit

b Extēde manū tuā in celum qz moyses erat in his que pertinebant ad dñm aarō aūt supra iussus est extendere manū ℣sus terrā. qz erat cōstitut⁹ in his q̄ ptinēt ad pplm

c Et dñs dedit tonitrua. ad terrēdū egyptios.

d Et grādinē ad cōsumēdum terrena scētia ꝛ etiā boies ꝛ alia q̄ exāti agris

e Ac discurrētia fulgura. ad ꝑcutiendū ea q̄ grādinē euadebāt. Patet etiā ex b̄ ꝙ ista plaga fuit ex trib⁹ elementis. s. aq̄ rōne grandinis q̄ est aqua cōgelata: aere ex cōmotiōe eius vehemēti rōne tonitrui. ꝛ igne ex fulgure discurrente. Corrūpit etiā ista plaga ꝑ quā terrena scētia fuerunt ꝑtrita et in modum palearū redacta culpe egyptioꝝ q̄ hebreos afflixerūt in palearū ꝯgregatiōe. vt dictū est. v. c.

f Cū egressus fuero d̄ vrbe. erat ei plena idolatria. iō ꝑus egress⁹ ē añ q̄ oraret.

g Noui aūt ꝙ ꝛ tu ꝛ fuit tui necdū timeat⁹ dñm. timore filiali. ꝫ tñ fuili. vt pena cesset.

b Linū ꝫ ꝛ hordeū lesū ē. i. ꝑtritū ꝛ corruptū a grādine cui⁹ cā subdit.

i Eo ꝙ hordeū erat virēs. In hebreo hꝫ. Eo ꝙ esset primitiuū. ꝛ iō iā tantū creuerat ꝙ illud qđ ꝑterat crescere post ꝑcussionē grādinis erat infructuosū ꝛ inutile.

k Et linū iā folliculos germinaret. In hebreo hꝫ. Et linū iā fuellos fecerat. ꝛ iō qz tuelli fuerūt fracti. vlterius erat inutile. Ex ꝓdictis ꝑz ꝙ tria ista plagā euaserūt. s. illa q̄ erāt in domibus. qz in agris tm̄ fuit ista pestilētia. vt ꝑz ex ꝓdictis in textu

Item illa q̄ nō erant primitiua. q̄ non intantū ꝑtunc creuerūt ꝙ renascētia esset inutilis.

Ité illa q̄ erāt de ramis lignea q̄ nō fuerūt fracta. ꝛ eadē rōne illa que nō erāt i fuellis. qz nō resistebāt grādini ꝫ cedebāt ꝑcussioni.

l Triticū aūt ꝛ far. In hebreo hꝫ. Triticū ꝛ spelta nō sunt lesa. cuius cā subdit.

m Quia serotina erant. ꝛ illud qđ natum ꝛ nouitiū erat cedebat ꝑcussioni grandinis. Cetera patent ex ꝓdictis.

¶ In ca. ix. vbi dicit postilla. Et misit pharao ad videndū

Additio. j.

Et alia rō consona lre quā quidā hebreorū assignāt ad b̄ ꝙ ꝛ ista plaga misit ad videndum spāliter. ꝛ nō in ꝓcedēti. qz. s. mirabilius erat ꝙ ex aialibus egyptiorum ꝛ hebreorū q̄ in eisdē cāpis pascebant morerent illa q̄ erāt egyptiorum. nō aūt q̄ erāt hebreorū ꝫ ꝙ terra iessen cēt immunis ab aliqua plaga nō aūt alia terra egypti hic etiaꝫ sonat lra q̄ in ꝓcedenti plaga dicit. Faciāꝫ mirabile in die illa terrā iessen in qua ꝑpls meus est vt nō sint ibi muscе. in hac vero plaga. s. pestis dr. Mortuaꝫ sūt animantia egyptiorū et ꝛ aialibus filiorum isrl nihil omino perijt. s. vbicūꝫ essent etiam in terra egyptiorum qđ est mirabilius. ꝛ ꝑ cōsequēs dignius inquisitōe. in primis ℣o duabus plagis qz magi fecerūt similia non curauit pharao inquirere distinctionem plagarum. in tercia ℣o non legit talis distinctio.

¶ In eodē caꝑ. ix. vbi dr̄ in postilla. Idcirco posui te vt ostendā in te fortitudinē meam.

Additio. ij.

Licet cōcedendum sit ꙙ deus nō indigeat malicia hoim ad ꝛclarationē sue fortitudinis eos flagellando. qz ꝑ multas alias vias pōt suam fortitudinem ostendere. put postillator dicit. nō tñ ex hoc sequit ꙙ cum dicit. Ut ostēdam in te fortitudinem meam. li vt: non teneat ibi causaliter. put ipse vult inferre. Pro quo considerandum est ꙙ ex diuina ꝓuidentia non solum disponit qui effectus fiant. sed etiam ex quibus causis et q̄ ordine ꝓueniant. inter quas quidem causas sunt etiam quorundam effectuū cause actus humani. vnde in talibus oportet boies agere aliqua. vt ꝑ suos actus implcāt quidam effectus ꝑm ordinem a deo dispositum. put in scda scē. q. lxxvij. ꝛ ideo in talibus tales actus meritū rōnem habent causalitatis respectu effectus a deo dispositi. vñ in pōti materia qz deus ex ꝓposito sue voluntatis

ꝑfregit. Tm̄ in terra iessen vbi erāt filij isrl grando nō cecidit. Misitqꝫ pharao et vocauit moysen ꝛ aaron dicens ad eos. Peccaui etiaꝫ nunc. Dñs iustus: et ego et ꝑpls me⁹ ipi. Orate dñm vt desināt tonitrua dei ꝛ grādo: vt dimittā vos: ꝛ neq̄q̄ hic vltra māeat. Dixit moyses. Cū egress⁹ fuero de vrbe extēdā palmas meas ad dñm: ꝛ cessabūt tonitrua et grando nō erit: vt scias qz dñi est terra. Noui aūt ꙙ ꝛ tu ꝛ fuit tui necdū timeatis dñm deū. Linū ꝫ hordeū lesum ē: eo ꙙ hordeū eētvirens: ꝛ linum iā folliculos germinaret. Triticū aūt ꝛ far nō sūt lesa: qz serotina erant. Egressusqꝫ moyses a pharaone extra vrbe tetēdit manus ad dñm: ꝛ cessauerūt tonitrua ꝛ grādo: nec vltra stillauit pluuia sup terram Videns aūt pharao ꙙ cessasset pluuia ꝛ grādo ꝛ tonitrua: auxit peccatū: ꝛ ingrauatum est cor eius ꝛ seruorum illius ꝛ induratum nimis: nec dimisit isrl: sicut ꝑcepat dñs ꝑ manū moysi.

dispoſuerat q̄ p malicīā pharaōis a deo toleratā z ꝓmiſ
ſam ſua potētia iuſticia, z longanimitas boīb⁹ declarareꝫ
idcirco hmōi malicia ſic a deo ꝓmiſſa habet rōnem cauſa
litatis reſpectu hmōi declaratois a deo intente. nō tn hec
cauſalitas eſt principalis z abſoluta ſ ē ſcōdaria z ex ſup-
poſitōe diuini ꝓpo
poſiti. vt dictū eſt.
vñ p3 q li vt cū dr.
At oſtēdam in te:
neꝫ cauſaliter ꝓ
ut ſonat z nō indi-
get aliqua reſoluti
one vñ z doctores
ſancti hanc dictio-
nem vt in hoc loco
in ſua ꝓpria ſignifi-
catōe relinquūt vt
p3 in glo. hn intuē
ti. ſicut em cū dr de
deo in ps. q ꝓduc-
cit herbā ſeruituti
hoiz vt educat pa
nem de terra. nō ex
cludiꝫ quin deus p
multas alias vias
poſſet educere pa-
nē de terra ſine hq
herbā prius ꝓdu-
ciſſet ſ q: deus vo
luit inſtituere iſtuz
modū determina-
tū ꝓducendi. z ſic
eductio panis de
terra habet cālita-
tem reſpectu ꝓdu
ctōnis herbe. vñ li
vt: teneꝫ cāliter ibi
ſic z in hoc loco.

¶ Replica cor-
rectorū ꝺ Bur. ſemi
hereticum.

¶ Capl'm.x.

Dixit dñs ad mo
yſen. Ingredere ad
pharaonē. Ego em indura
ui cor ei⁹ z ſeruoꝝ illi⁹ vt fa-
ciam ſigna mea hec in eo. et
narres i auribꝫ filij tui z ne
potū tuoꝝ: q̄tiēs ꝓtriueriz
egyptios z ſigna fecerim in
eis: z ſciatis q: ego dñs. In
troierūt g moyſes z aaron
ad pharaonē: z dixerunt ei
Hec dicit dñs deus hebreo
rū. Uſq̄quo nō vis ſubīci
mihi: dimitte ꝑplm meū vt
ſacrificet mihi. Si aūt re-
ſiſtis z nō vis dimittere eū
[b] ecce ego inducā cras locu-
ſtam in fines tuos [c] q̄ opiet
ſupficiē terre: [d] ne quicq̄ ei⁹
appareat ꝟ comedaꝫ qđ re-
ſiduū fuit grādini. Lorro-
det ei oia ligna q̄ germināt
in agris: [e] z implebunt do-
mos tuas z ſeruoꝝ tuoꝝ z
oīm egyptioꝝ. quantā non
viderūt patres tui z aui ex
quo orti ſunt ſuper terram
vſq̄ in preſentē diē. [f] Auer-
ritq̄ ſe z egreſſus eſt a pha-
raone. Dixerunt autem ſer-
ui pharaonis ad eum. [g] Uſ
q̄quo patiemur hoc ſcādalum: Dimitte homines vt
ſacrificent domino deo ſuo.
Nonne vides q pierit egy
ptus. [h] Reuocaueruntq̄ mo
yſen z aaron ad pharaonē.
Qui dixit eis. Ite ſacrifi-
cate dño deo vr̄o. Qui nam
ſunt qui ituri ſunt: ait mo-
yſes. [i] Cum paruulis nr̄is
et ſenioribus pergemus cū
filijs z filiabus. cum ouib⁹
et armētis. Eſt em ſolenni-
tas dñi dei nr̄i: z rndit pha-
rao. [k] Sic dñs ſit vobiſcum
Quomō ego dimittā vos:
et puulos vr̄os. [l] Cui dubiū
ē q peſſime cogitetis: Mō
fiat ita: [m] ſed ite tm viri z ſa
crificate domino. [n] Hoc em
z ipſi petiſtis. Statiq̄ eie-
cti ſunt de conſpectu pha-
raonis. [o] Dixit autem dmi
nus ad moyſen. [p] Extende
manū tuā ſup terrā egypti
ad locuſtas. vt aſcendat ſup
terrā egypti. et comedat
cūcta herbā terre. quicq̄d
reliquum fecit grando.

¶ Capl'm.x. T dixit, dominꝰ. Hic de-
ſcribiꝫ octaua plaga. et primo ꝓmittiꝫ eius cō
minatō. ſcōo ſb diꝫ eius inflictō ibi Dixit aūt dñs
Circa primū p3 lra vſq̄ ibi.

b Ecce ego in
ducā cras locu-
ſtam. i. multitu
dinē locuſtaz ſi
cut dictū eſt. g.
viij. cap. Uenit
muſca grauiſſi-
ma. i. multitudo
muſcarū. p talē
moduz loquēdi
dr. Sillogiſmuſ
eſt oio. i. cōgeri-
es orationum.

c Que opiet
ſupficiem terre
ñ q totaliter ſit
opta ſed ꝓ ma-
gna pte.

d Ne quicq̄
eius appareat. ſ.
de bis q̄ ptinēt
ad eius ornatū.
ſicut ſūt herbe
cetera viridia. z
iſte ſenſus p3 p
hoc qđ ſubdiꝫ.
Sed comedaꝫ
qđ reſiduū fuit
grandini.

e Et implebūt domos tuas. q: nō ſolū infeſte erant
terrenaſcētibus ſ etiaz boibus. f Auertitq̄ ſe ꝛc.
q: ꝓcepit ꝓ ſigna obſtinationē regis z indignationez
eius ꝺ ipm. z iō dedit ire locū. g Uſq̄q̄ patiemur
hoc ſcandalū. Scandalum eſt impactio pedis q̄ facit
boiem cadere. z ſic illud malū qđ eis imminebat voca
bant ſcādalū. h Reuocaueruntq̄ moyſen. de volū-
tate regis. i Cum puulis nr̄is ꝛc. Cuius cā ſubdiꝫ
eſt em ſolennitas. ſ. generalis in qua oēs tam maſculi
q̄ femine debēt eſſe. oportet etiā nos ſacrificare z neſcā
mus q̄ vel quot. iō oportet nos ducere aialia ad immo-
landum. ſīr iumēta ad portandū mulieres z puulos.
k Sic dñs ſit vobiſcū. ironice dr hoc. l Cui du.ē
q̄ peſ. cogitetis. ac ſi dicat patet q̄ rebellare intēditis
ſub ꝓtextu ſacrificandi. m Ite tm viri. q. d. ad vi-
ros ſacrificare ptinet. z nō ad alios. n Hoc em z
ipſi petiſtis. nō vereꝫ mentiri. q: hoc nō petiuerāt.
o Dixit aūt dñs. Hic deſcribiꝫ plage inflictio. z ſe-
cundo eius remotio: ibi. Or obrem. Circa primū dr.
p Extende ma. tu. ſup terraz egy. licet moyſes eſſet
executor ordinatus in his que ptinent ad deum ꝓpter
qđ in p̄cedentibus iuſſus eſt extendere manū versus
celum tn hic iubet extendere manū ſuā ſup terraz. ad
oñendū q̄ qui pōt in maius pōt z in minus q̄ ptā-
tes ſunt ordinate ſicut in ꝓposito ſed nō eccōuerſo. z iō
aaron qui fuit conſtitutus in his que ptinēt ad popu-
lum; in p̄dictis extendit manum versus terram ſed nō

¶ Iam capi. xj. Burg. no-
tat poſtilla
torē dicētē li vt: nō teneri cāliter ſ ꝓſecutive cōtra dr. Ideir-
co poſui te vt oñdā in te fortitudinē meā. obiiciēs z alle-
gans mira putās ea eē ꝺ poſtillatorē qđ tn nō eſt. ſed po
tius ꝓ eo vt p3 diligēter intuēti. nihil em pōt eſſe deo cā
motiua ad extra z in rōe finis nec efficiētis nec forme niſi
ꝓſecutive. z hoc ē qđ intēdit poſtillator. ſequiꝫ em ſequn
tia legali. Pharao fuit malicia indurat⁹ ꝺ dñm. ſ deus
voluit in eo oñdere fortitudinē ſuā. z ſic malicia non fuit
cā niſi occaſio ꝓſecutōis ex lege p deū ordinata vt de⁹ eū
flagellaret z in eo ſuā potentiā oñderet. z ad hoc valet ere
plū de ꝓductōe panis de terra. q: ita ordinē nature inſti-
tuit q̄ pus terra geminaret z gramē ꝓdiret in granū vt
fieret panis ꝓpr ex ordine inſtituto. Sz z illud qđ burg.
ex dictis ſcti Tho. ſcōa ſcōe. q. lxxxiij. applicat ꝓposito vi
minus catholice dictū. vicz q̄ ex ordinatiōe diuina optet
boies agere vt effect⁹ a deo inſtituti impleanꝫ. nā ex eo ſe
quiꝫ in materia p̄ti q̄ pharaōi pctm obſtinatōis impu-
tari nō dz. q: ꝑm hoc optuit eū eē cām diuine glificatiōis ſi
cāliter teneri debeat vt vult burg. in his aūt q̄ optet fieri
ſicut in naturalib⁹ z neceſſarijs nō laudamur nec vitupe
ramur teſtib⁹ pbis z theologis. ſequiꝫ etiā illā obſtinati
onē fuiſſe nō ſolū ex diuina ꝓmiſſione ſ etiā inſtitutiōe z
ordinatōe qđ nō ſonat theologice. cum doctores ſancti z
mgr ſniarum hmōi obſtinatōis ſicut nec aliorū malorum
culpe non velint eſſe cauſam poſitiuam ſed defectiuam.
doctrina em Scoti eſt q̄ in reprobatōne deus nullū actū
poſitiuū dz circa reprobatū ſed ſolū negatiuū, nō ordinē

Scotus

manū tuā sup terrā egypti
[a] ad locustā vt cōscēdat sup terrā et cōuoret oēm herbā q̄ residua fuit grandini. Et extēdit moyses virgā super terrā egypti: [b] ⁊ dñs induxit ventū vrētē tota die illa et nocte. Et mane facto vēt⁹ vrēs leuauit locustas. que ascēderūt sup vniuersā terrā egypti: ⁊ sederūt in cunctis finib⁹ egyptiorū innumerabiles [c] quales añ illud tp̄s non fuerāt [o] nec postea future sūt. Opuerūtq̄ vniuersam supficiē terre vastātes oīa. Deuorata est igitur herba terre: ⁊ quicq̄d pomorum in arboribus fuit q̄ grādo dimiserat. Nihil q̄ oīo virens relictū est in lignis ⁊ in herbis t̄re: in cuncta egypto. [d] Qobrē [e] festinus pharao vocauit moysen ⁊ aarō et dixit eis. [f] Peccaui in dñm dēm vr̄m ⁊ in vos: Sz nunc dimittite peccatū mihi etiā hac vice: ⁊ rogate dminū dēū vr̄m: [g] vt auferat a me mortē istā. [h] Egressusq̄ est moyses de conspectu pharaonis et orauit dñm. [k] Qui flare fecit vētū ab occidente [l] vehementissimū: ⁊ arreptā locustā piecit i mare rubrū. Non remānsit nec vna quidē in cunctis finib⁹ egypti. Et indurauit dñs cor pharaonis: nec dimisit filios isrl. [m] Dixit autē dñs ad moysen. Extēde manus tuā in celum ⁊ sint [n] tenebre sup terrā egypti: tādēse vt palpari queāt. Extenditq̄ moyses manū in celū: [o] ⁊ facte sunt tenebre horribiles in vniūsa terra egypti [p] Tribus diebus nemo vidit fratrem suum [q] nec mouit se de loco in quo erat. [r] Ubicunq̄ aūt habitabant filij isrl lux erat. [s] Uocauitq̄ pharao moysen ⁊ aaron ⁊ dixit eis. Ite sacrificate dño vro Oues tm̄ vestre ⁊ armenta remanēāt puuli vestri eant vobiscū. Dixit moyses. [t] Hostias q̄s ⁊ holocausta dabis nobis: q̄ offeram⁹ dño deo nostro. [v] Cuncti greges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis vngula q̄ necessaria sūt in cultū dñi dei nostri: p̄sertim cum ignorem⁹ quid debeat immolari: donec ad ipsum locū puenia⁹mus. Indurauit autē dñs cor pharaonis: ⁊ noluit dimittere eos. Dixitq̄ pharao ad moysen. Recede a me: et caue ne vltra videas faciē meā. Quocunq̄ die apparueris mihi morieris. Rñdit moyses. Ita fiat vt locutus es. Non videbo vltra faciē tuam.

a Ad locustā. i. ad multitudinē locustarū b Et dñs induxit ventū vrentē. i. calidū ⁊ siccū q̄ facit ad generationē locustarū ⁊ fortificationē ipsarū q̄ possint volare. c Quales añ illud tp̄s nō fuerit. in multitudine ⁊ magnitudine. d Nec postea future sūt. Contrariuz vr̄ dicere Iobel xpha. Dicēduz q̄ nō loq̄t de locustis ad lr̄az sicut hic. ⁊ ib multitudine locustarū loquit de gētibus q̄ vastaue rūt terrā filiorū isrl p̄m aliquos. p̄m do alios dicētes q̄ iobel loquit de locustis ad lr̄am dicēdū q̄ iste locuste fuerūt grauores intense ⁊ nō extense q̄ modico tēpe duranerūt ⁊ ille diuti⁹. vt ibidem plenius dicet dño cōcedente.

e Qobrem. Hic describit p̄dicte plage remotō. f Festinus pharao vocauit moysē. q̄ necessitate vrgebat. g Peccaui in dñm dēm. simulat pniam vt euadat penā b At auferat a me mortē istā vocat illam plagā mortē. q̄ ad eam disponit ex corrosiōe terre nascentiū. ⁊ corrūdet ista plaga culpe egyptioz qua p̄durerant vitā hebreoz ad amaritudinē vt dictū est p̄mo. c. ⁊ iō vocat mors qua nihil amarius d̄.

h Egressusq̄ ē moyses. q̄ in cōspectu idolatre noluit orare.

k Qui flare fecit ventū ab occidēte. ad debilitandus locustas. sicut ventus calidus flans ex opposito eas generat ⁊ fortificat. vt dictū est. l Uehementissimū vt locusta nō posset resistere impetui e⁹. m Dixit aūt dñs. Hic describit nona plaga cū dī. n Sūt tenebre dē. Dicūt em̄ alij q̄ aer fuit ita ingrossatus vapoib⁹ humidis ⁊ grossis q̄ cū tactu poterāt p̄cipi. q̄ tenebra ipsa cū sit p̄uatio lucis nō ē tactu p̄ceptibilis.

o Et facte sūt tenebre horribiles. q̄ i illis tenebris fiebāt eis visiōes imaginarie horribiles. p Trib⁹ diēb⁹ nemo vidit fratrē suū. i. aliū boiem. q Nec mouit se. timore ductus. r Ubicūq̄ aūt ba. fi. isrl lux erat. Ex q̄ p̄z q̄ ista plaga facta ē mediātib⁹ celi lumi-

ribus deo ad nutū obedientib⁹ nō influēdo lumē egyptijs et cōicādo illud hebreis. ⁊ ista plaga corrūdet cecitati mētis q̄ fuit in egyptijs q̄ post tot signa manebāt in obstinatione sua. s Uocauitq̄ pharao moysen. nō q̄ diu fuerūt tenebre. q̄ nullus egypti⁹ de loco suo se mouit. ⁊ post q̄ redierat lux timebant em̄ de alia p̄cussiōe maiori. dicunt aūt hebrei q̄ p̄dicte tenebre trium dierū nō soluz fuerunt ad p̄cutiēdū egyptios. ⁊ ex p̄ter filios isrl inter quos erant aliqui mali et increduli. nec volebāt de egypto recedere et illi in ortui sunt in illis tribus diebus ⁊ sepulti. ita q̄ egyptij nō viderūt. si enim vidissēt sic dixissēt inter se ita p̄cussi sunt filij isrl sicut ⁊ nos.

t Hostias q̄s et holocausta. da. nobis. i. permittes q̄ ducam⁹ aīalia ad sacrificia v Cuncti greges p̄gent nobiscuz. q̄ necessarium q̄ ⁊ quāta velit. ⁊ in ⁊ moyses nō dixit falsum q̄ dixerat illi dñs. Immolabis deo sup montē istū. vt h̄ē. ⁊. iij. ca. ⁊ nō determinauerat sibi q̄ vel quot deberēt immolari. nec oportebat q̄ moyses diceret ex p̄sē q̄ vellent de p̄cepto dei oīno d̄ egypto absq̄ reditu recedere quia em̄ falsum nō debeat dici vbi as tm̄ p̄ loco ⁊ tpe p̄t tacere. et iō de duob⁹ a deo sibi dictis vnū dixit. aliud tacuit.

¶ In ca. x. vbi dī in postilla. Ubicūq̄ aūt habitabāt filij isrl lux erat dē. ¶ Additio.

Non vr̄ necessariū dicere q̄ ista plaga. s. tenebrarū facta fuerit mediātibus celi luminarib⁹. sufficit ei q̄ fuerit solū in aere vt vbi egyptij habitābāt tm̄. vn̄ aer ille fuit ingrossatus ⁊ densatus virtute diuina intātū q̄ p̄didit diafaneitatē sic vt nō cēt capax lucis. qd̄ p̄z manifeste ex hoc q̄ dicit. Trib⁹ diēb⁹ nemo vidit fratrē suū. nam si aer fuisset capax lumis potuissēt se vidē iuicē cū lucernis seu lāpadib⁹ igneis q̄b⁹ boies cōiter illūinātē et i nocte quātūcūq̄ obscurissima. Ꝫ etiā vident sonare verba q̄ dicūt de bis tenebris. s. vt palpari q̄ant. ex q̄ q̄dē grossitie tā palpabili p̄tingebat qd̄ dī. Nemo mouit se. q̄ tāta erat grossities q̄ impediebat motū. in sola ei obscuritate q̄tūcunq̄ careat luce boies mouent p̄sertim in locis sibi notis.

vñ etiã in nocte obscuriſſima nõnulli ꝓficiſcũt. ꝛ iõ optz ꝙ bꝰ ꝙ dr. Nemo mouit ſe. cã fuerit groſſicies palpabilis aeris tenebroſi. vñ in hac plaga celi luminaribus ſuo more influẽtibus aer egyptiorũ nõ recipiebat lumen rõꝫ ꝓdicta. aerẽo hebreorũ illuminabat vt ſolebat. Eſt ẽm b expõ magis cõſona rõi. qz ꝼm pbm Fruſtra fit ꝙ plura qđ põt fieri ꝙ pauciora. et eadẽ rõne qđ põt fieri ꝙ minora nõ requirit ꝙ fiat ꝙ maiora. ꝛ ideo nõ optet dicere ꝙ ds in hac plaga influentiã celeſtiũ luminarium mutauerit ſicut nec lra hoc dicit. ſed ſoluz fuit mutatio in natura aerea elementari modo ꝓdicto.

¶ Caplin. xj.

[a] Dixit dñs ad moyſẽ: [b] adhuc vna plaga tangam pharaonem et egyptũ ꝛ poſt hec dimittet vos et exire compellet. [c] Dices ergo omni plebi vt poſtulet vir ab amico ſuo: [b] ꝛ mlier a vicia ſua [c] vaſa argentea et aurea. [f] Dabit autem dñs gratiã populo ſuo coram egyptijs. [g] Fuitqꝫ moyſes [b] vir magnꝰ valde in terra egypti coram ſeruis pharaonis et omni populo [i] Et ait. Hec dicit dñs [k] Media nocte ingrediar in egyptũ: ꝛ morietur oẽ primogenitꝰ pharaonis qui ſedet ſuper ſolium ſuum vſq; ad primogenitum ancille que eſt poſt pistrinum. et omne primogenitum iumentorum. [l] Et erit clamor magnus in vniuerſa terra egypti qualis non fuit antea nec erit deinceps. [m] Omnibus autem filijs iſrael non mouebit canis linguam a homine vſq; ad pecus. vt ſciatis quanto mirabilia faciat dñs inter egyptios et iſrael. [n] Descendent omnes ſerui tui hij ad me. et adorabunt me dicentes. Egredere tu et omnis populus qui ſequitur te. et tunc egrediar. Et exiit a pharaone egrediens in ira. [o] Et dixit dñs ad moyſen. Non audiet vos pharao vt multiplicentur mirabilia mea in terra egypti. [p] Moyſes autem et aaron fecerunt omnia prodigia hec coram pharaone. et indurauit dñs cor pharaonis. et non dimiſit filios iſrael de terra ſua.

¶ Replica correctorij contra Burg. ruralem.

In ca. r. Burg. notat poſtillatorẽ dicentẽ plagam nonã q̃ erat tenebrarũ fuiſſe mediãtibus luminaribus celi in quibus ds ſuſpẽdit actũ ſcõm. ſ. illuminare nulla mutatõe facta in eorũ natura q̃ ad actuz primũ qui eſt lucere. ſicut etiã dicit. ſ. Danielem de igne triũ puerorũ in q̃ fuit ſuſpenſus ſcõs actus qui eſt calefacere ꝛ cõburere. primo actu. ſ. calere manente. Quẽ modum dicẽdi rõnabilẽ ꝛ intelligibilẽ bur. hic nititr corrũpere dicẽs ꝙ illa plaga. ſ. tenebrarũ ſit facta ꝙ cõdenſationẽ aeris tantã vt ꝓderet diafaneitatẽ. ꝛ hoc ꝓbare nititr ex eo ꝙ dr in lra ꝙ tribus diebus nemo vidit fratrẽ ſuũ. aſſerens ſi aer fuiſſet diafanus ꝛ capax lucis potuiſſent accẽdere lucernas. ꝛ ſic ſe mutuo videre. Itẽ ſcõo ex eo ꝙ tenebre in lra dicunt palpabiles qđ cõtingebat ex hmõi ingroſſatione q̃ tanta fuit vt etiã motũ impediret. qz dr in lra. ꝙ nemo monebat ſe de loco. ꝛ cõfirmat factũ ſuũ duplici rõe. prima qz fruſtra fiũt ꝙ plura q̃ põt fieri ꝙ pauciora. ſcõa rõ qz fruſtra fit ꝙ maiora qđ ꝙ minora fieri potuit cuiuſmõi eſt aer reſpectu lucis. ¶ hec vr groſſa ꝛ ruralis imaginatio militãs ꝛ rõnẽ ꝛ naturã rerũ. nam deſtruit naturã. rõnem. ꝛ nomen plage. ipſa ẽm plaga dr in lra tenebra. tenebra aũt ẽ priuatio lucis in ſubiecto apto nato. q̃ priuatio imaginatõe burg. locum nõ habet. qz nihil aptũ eſt illuminari niſi diafanũ qualis nõ erat aer egypti orũ ꝓtunc ꝼm burg. ꝛ ſic ꝼm eũ nõ põt dici plaga tenebrarũ ¶ ꝺenſationũ. qđ eſt ꝛ lram. Scõo deſtruit naturã et rõnem aeris. nã aer de ſua natura eſt corpus interminatum terminis ꝓpijs. ꝛ iõ diafanũ. ꝺeſatõe igit burg. poſita ꝙ aer nõ ſit diafanus ſequit aerẽ nõ eſſe corpꝰ interminatũ. ꝛ ſic ſequit aerẽ nõ eſſe aerẽ. Tercio deſtruit motum naturalẽ qz poſita tali denſitate aeris vt impediſſet motũ aialẽ etiã impediſſet motũ naturalẽ. ꝛ iõ in tali aere graue poſitũ nõ mouerẽt deorſum. nec leue ſurſũ. nec apud egyptios tribꝰ diebus fuiſſet in tali aere inſpiratio et reſpiratio. ꝛ ſic nouo miraculo ſiue ſpiraculo tribꝰ diebus vixiſſent. ꝛ multa alia inconuenẽtia ꝓtingũt ſic groſſe imaginãti. nec rõnes eũ mouẽtes ad ſic dicẽdũ cogũt. nam prima qz ſupponit ꝛ lram ꝙ potuiſſent accẽdere lucernas. nam in lra dr ꝙ nemo ſe mouebat de loco tpe illarũ tenebrarũ. iõ nemo poterat accẽdere lucernã. Et breuiter põt dici ꝙ eodẽ miraculo q̃ ds ſuſpẽdit actũ ſcõm luminariũ celi q̃ ad egyptios ita etiã luminariũ quorumcunqꝫ. ꝛ ſic nec ignis nec candela illuminatõis officiũ habuiſſent. ¶ remaniſſent in ſuis naturis ꝛ actibus primis nec oporteret ibi aſſignari ſcõm miraculũ. nec ſcõa cauſa rõ mouet cuz dicit tenebras fuiſſe palpabiles. hoc ẽm dr hybolice ꝼm glo. inclineareꝫ. qz tenebre palpari nõ põt. ¶ ſignificat magnitudinẽ tenebrarꝫ. ꝼm ei ꝺtutẽ ꝼmonis ſi talis aer denſatus ꝓ lram põtenderẽt potius diceret tenebroſum palpabile q̃ tenebra. ꝼm aũt illã poſitõz aer tenebroſus poni nõ põt. qz cũ nõ eſſet diafanus nõ fuiſſet capax lucis igit nec ꝓuatõnis oppoſite. ſicut lapis nõ põt dici cecus. qz nõ ẽ capax viſus ꝛc. Confirmatiões aũt bꝰ poſitõnis ſũt ꝛ poꝛ ꝛc. qñ cũ ꝓ dr fruſtra fieri per pla ꝛc. manifeſtũ ẽ ex dictis ꝙ optz apd burg. plura aſſignare miracula. apud poſtillatorẽ aũt vnicã ſuſpenſionẽ actus ſcõi cuiuſcũq; lucis. in nitit igit pauci oribus. Qđ ſecundo additur. Fruſtra fieri ꝓ maius ꝛc. ꝛ eum eſt qz ꝓ aerẽ ꝛ eius diſpoſitionẽ tenebre fieri nõ põt luce põte ꝼm oẽm ſui actũ. denſitas ei aeris ſic facit nubilũ nõ tenebrã vt ꝓz tpibus nebuloſis. In exordio nãq; mũdi aũ lucis creationẽ dr. Tenebre aũt erant ſup faciẽ abyſſi. poſt creationẽ aũt lucis nunq̃ legimꝰ tenebras niſi luce deficiente ꝼm actũ ſcõm. ſ. illuminare. ꝓ actũ aũt primũ nunq̃ defecit lux quin in ſeipſa luceret.

¶ Caplin. xj.

Et dixit dñs. hic deſcribit decima plaga. ꝛ ꝓmo ponit ipſa cõminatio. ꝛ ſcõo eiꝰ inflictio. xij. c. ibi. Factũ ẽ aũt. Prima in duas. in ptẽ principalẽ. ꝛ incidẽtalẽ. ſcõa in prin. xij. ca. Circa primũ pena infligẽda dr moyſi. ꝛ ſcõo pharaoni: ibi. Fuit aũt moyſes. Circa ꝓmũ dr. a Et dixit dñs ad moyſen. ſ. añq̃ recederet a pharaone. qz dixerat ei ꝙ poſt ſuũ receſſum amplius nõ videret faciẽ eius. bñ ẽm fiunt reuelatões diuine ꝓphetis etiã corã hoibus malis. ſicut pz de Michea corã achab. iij. Reg. xxij. ca. b Adhuc vna plaga ꝛc. regem principaliter qz principalis fuit in peccando. ꝛ ꝓlm ſecũdario. qz peccauit regi conſentiẽdo. c Dices ergo omni plebi vt poſtulet vir ab amico ſuo. viri ẽm qui ꝓ terram diſcurrunt aliq̃ amicitias cõtrahunt etiam in longinquis ptibus. ſed mulieres q̃ ſic nõ diſcurrunt contrahunt tm a vicinis. iõ ſubdit. d Et mulier a vicina ſua. non tñ peccauerunt in hoc. vt dictũ eſt. ꝫ. iij. ca. e Vaſa argentea et aurea. nõ dicit pecuniã. qz rõne ſolennitatis imminentis honeſtius petunt talia q̃ pecunia. f Dabit aũt dñs gratiam. qualiter aũt hoc ſit intelligendũ ſcz dãdo vel accomodãdo dictũ fuit ibidẽ. g Fuit aũt moyſes. Hic denunciat ꝓdicta plaga pharaoni. ꝓdicit tñ de moyſe. h Vir magnus valde. i. reuerẽdus ꝛ timendus ꝓpter qđ coram pharaone loquebat ꝓſtanter ꝛ abſq̃ timore. i Et ait hec dicit dñs. ꝓnunciando diuinam ſententiam ſibi reuelatam antequã recederet a pharaone. k Media nocte ingrediar in egyptũ. dicunt aliqui ꝙ hoc fuit in medio noctis immediate ſequẽtis. ꝛ ꝼm hoc optet dicere ꝙ ea q̃ dicunt capitulo ſequenti de immolatione agni paſchalis. ꝛ de ꝓparatione populi ad receſſum q̃ nõ poterãt fieri in tamb[illegible] tpe fuiſſet dicta populo ab ipſo moyſe ante ꝓnunciationem iſtius ſententie coram pharaone ꝛ ſcripta eſſent poſt ꝙ modum recapitulationis. Alij aũt dicunt et ꝓbabilius vt videt ꝙ poſt receſſuz moyſi a pharaone dixit moyſes populo ea q̃ ſequunt in. xij. ca. ꝛ tũc oportet dicere ꝙ mors primogenitorũ nõ fuit in nocte immediate ſequẽti. ¶ ad minus inter receſſum moyſi a pharaone ꝛ ꝓcuſſionẽ primogenitorum egypti fluxerũt. xiij. dies in quibus ꝓpls ſe ꝓparauit ad paſcha celebrandũ ꝛ ad receſſẽdũ de egypto.

l Aprimogenito pharaonis q̄ sedet i solio ei⁹ q̄ ip̄ o adhuc viuēte filiū suū coronauerat. vel dicēdū q̄ accipiēt sessio in solio p̄ iure sedēdi. q̄ sibi debebatur post mortē p̄is. m te p̄mogenito⁹. dētes reputabā tur modice r̄spectu b⁹. marie q̄ oēs timebāt sb̄ito mori p⁹ primogēitos. vt hī se. c. vñ dicebāt. Oēs moriemur o Apd oēs āt filios isrl'nō mutiet canis. mutire ē in silētio loq̄ q̄tū ad boies z latrare q̄tum ad canes. z ē sēsus tāta erit pax z q̄es in boib⁹ z animalibus q̄li isrl' q̄ etiā canis q̄ d facili fortiter latrat etiā tūc basse nō latrabit.

p Descēdentq̄ oēs serui tui isti ad me. rex ei ñ discēdz. q̄ sic p̄dixit moyses nō erat eū ampli⁹ visurus. q Et adorabūt me. dc hoc q̄ tu renuis mō. r Et exiuit a pharaone irat⁹ nimis. ista ira nō fuit pctm̄. q̄ procedebat ex zelo honoris dīni. z ex detestatōe rebellionis regis egypti ꝯ deū. s Nō audiet vos pharao ꝛc. istud vt. nō accipiēt hic cāliter ꝑ psecutiue. q̄ ex obduratōe ei⁹ psecuta ē multiplicatio signoꝝ. s. moys p̄mogenitoruꝝ. diuisio maris rubri. z subm̄sio egyptioꝝ. t Et indurauit ꝛc. q̄ liter aūt deus sit cā obduratōis dictū fuit. ꝑ. iiij. ca.

In ca. xj. vbi dī in postilla. Non audiet vos vt multa signa fiant. Additio.

Istud vt. cum dī. Vt multa signa fiant. p̄t accipi cāliter eo mō q̄ accipiēt. ꝑ. ca. ix. vbi dī. Ideirco posui te vt ondam in te fortitudinē meaz vt ibidē fuit declaratū in additōe vltima.

Replica correctorij cōtra Burg.

In ca. xj. Burg. notat postillatorē de li vt. tēto cōsecutiue nō cāliter. ꝑ. ꝑ. ca. ix. huic obiectōi rñsum est. z ab hoc loco vsq̄ ad cap̄. xiij. multa ponit burg. q̄ p additōibus dimitto. etsi aliq̄n videant postilla. notare. faciliter tñ euacuari p̄nt.

Caplm. xij.

a Dixit q̄z dñs ad moysen. Hic inter ꝓminatōez mortis p̄mogenitoꝝ z ei⁹ executionē interponit p̄ceptū de celebratōe paschali. q̄ illa celebratio instituta ē in memoriā p̄cussiōis p̄mogenitoruꝝ egypti z saluatōis filioruꝝ isrl' nocte sequēti die q̄rtā decimā mēsis primi z in crastino exiuerūt filij isrl de egypto. Ubi notandū q̄ circa īmolationē agni paschalis z alia sacrificia duo sūt attendēda. Unū ē de p̄nti. s. status ipli q̄ designabat p passionē xpi. q̄ in illis p̄figurabat. q̄ p̄m q̄ apls dicit. j. Cor. x. Omnia in figura cōtingebāt illis. Et Ra. sa. dicit z ātiqui doctores hebreoꝝ q̄ oēs prophete nō prophetauerūt nisi ad dies messie. z iō cū moyses fuerit maximus prophetaꝝ totū quicqd scripsit ordinat ad xp̄m. z iō in immolatōne agni paschalis duplex est sensus, vn⁹ est status ipli exeūtis de egypto. z est israelis z primus. z hunc intendo primo prosequi. Alius est p̄figuratio xp̄i passuri. qui tunc. z hunc sēnsum in fine breuiter tangam. q̄ ls sit vltimus in prosecutōe est tñ primus in intentōe. sicut finis respectu coꝝ q̄ sunt ad finem ordinata. Sciendū etiam q̄ p̄ma celebratio paschale z alie seq̄ntes xp̄ibus alijs nō sūt vniformis p̄ditiōis in oib⁹. vt patebit p sequndo. Nec etiaz celebratōes sacroꝝ nouē legꝭ sē vbiq̄ vniformes. nec etiā oibus operibus q̄tū ad ea q̄ sūt de solēnitate. vñ in p̄mitiua eccia baptizabant in nōe xp̄i non aūt mō. et in multis alijs variationes facte sūt ex causis emergētib⁹ Circa p̄mū sic p cedit. q̄ p̄mo p̄ceptum dat moysi. z secōdo ab eo diuulgat senioribus populi: ibi. Vocauit autē moyses. Adhuc p̄mo describit sacrificiū agni paschal. secōdo modus

Dixit dñs ad moysen et aaron in terra egypti. b Mēsis iste c vobis principium mensiū d primus erit in mēsibꝫ āni. Loquimini ad vniuersum

genitū in terra egyptioruz a p̄mogenito pharaōis: q̄ sedet in solio ei⁹ vsq̄z ad primogenituz ancille q̄ est ad molā: z oīa p̄mogenita iumentoꝝ. m Eritq̄z clamor magnus i vniuersa t̄ra egypti q̄lis nec añ fuit: nec postea futurus est. c Apud omnes autē filios israel nō mutiet canis ab hoīe vsq̄z ad pec⁹: vt sciatis quāto miraculo diuidat dñs egyptios z israel. p Descēdentq̄z oēs serui tui isti ad me: q et adorabūt me dicētes. Egredere tu et oīs ppl's q̄ subiectus ē tibi. Post hec egrediemur. r Et exiuit a pharaone irat⁹ nimis. Dixit aūt dñs ad moysen. s Non audiet vos pharao vt multa signa fiant in terra egypti. Moyses autē et aaron fecerūt oīa signa z ostenta que scripta sunt coram pharaone: t et indurauit dñs cor pharaonis: nec dimisit filios isrl' de terra sua u Dixit q̄z dñs .xij. ad moysen et aaron in terra egypti. b Mēsis iste c vobis principium mensiū d primus erit in mēsibꝫ āni. Loquimini ad vniuersum

p̄ceptū. z est israelis z primus. z hunc intendo primo prosequi. Alius est p̄figuratio xp̄i passuri. qui tunc. z hunc sēnsum in fine breuiter tangam. q̄ ls sit vltimus in prosecutōe est tñ primus in intentōe. sicut finis respectu coꝝ q̄ sunt ad finem ordinata. Sciendū etiam q̄ p̄ma celebratio paschale z alie seq̄ntes xp̄ibus alijs nō sūt vniformis p̄ditiōis in oib⁹. vt patebit p sequndo. Nec etiaz celebratōes sacroꝝ nouē legꝭ sē vbiq̄ vniformes. nec etiā oibus operibus q̄tū ad ea q̄ sūt de solēnitate. vñ in p̄mitiua eccia baptizabant in nōe xp̄i non aūt mō. et in multis alijs variationes facte sūt ex causis emergētib⁹ Circa p̄mū sic p cedit. q̄ p̄mo p̄ceptum dat moysi. z secōdo ab eo diuulgat senioribus populi: ibi. Vocauit autē moyses. Adhuc p̄mo describit sacrificiū agni paschal. secōdo modus

comedendi: ibi. Sic aūt comedetis. tercio imponit respectu xp̄is futuri: ibi. Habebitis aūt hāc diē. Circa p̄mū dī a Dixit q̄z dñs ꝛc. Hoc aūt dixit. ei p̄m alioqs añq̄ moyses denunciaret pharaoni plagā decimā. p̄m alios q̄ verius videt dixit ei post. vt expositū in ca. p̄cedenti.

b Mensis iste. s. martius q̄ apud hebreos vocat nisan

c Vobis principium mensiū. z dixit vobis q̄z apud latinos ianuarius est primus. silr z apud grecos. Januari⁹ em̄ apud grecos dī ptbos q̄ idem est q̄ primus. Silr etiā apud hebreos p̄m cōiorem opinionē september est primus simpliciter. q̄ in eo creatus fuit mundus. z vsq̄z ad illud tp̄us vocabat primus apud hebreos. sed ex isto notabili bñficio. s. exitu de egypto tammirabili quē deus eis p̄stitit in isto mense vocatus est decetero primus mēsis anni. z hoc notat cum dī. d Primus erit in mensibus anni. ac si daret p hoc intelligi q̄ añ primus non fuerit. sicut plenius exposui. ꝑ. Ben. vij. Qz aūt alicj doctores catholici dicūt apulē esse primū mēsem apud hebreos stare nō p̄t. vt videt. q̄z p̄m oēs septēber est septim⁹ mensis apud hebreos in q̄ fiebat festū expiationis. vt habet Leui. xxiij. z Nu. xxix. Septēber vero nō est septim⁹ ab apuli sed a martio. z iō martius primus est apud eos et vocat nisan. Sciendum tñ q̄ frequenter concurrit cū apuli nostro. q̄z iudei faciunt menses p lunationes. ānus aūt solaris qui continet in. xij. mensibus nostris cōtinet. xij. lunationes z vndecim dies. z sic in tercio anno iudei faciunt. xiij. menses. vt fiat adequatio anno solari. z hoc modo fit in quolibz anno emboliſmali. qui habet. xiij. lunatōes. tunc em̄ mensis adar qui est. xij. apud eos duplicat. z sic scōs qui apud hebreos vocat neadar. i. et adar quasi adiunctus p̄cedenti concurrit cum martio nostro. et per cōs nisan qui est primus apud hebreos concurrit cum apuli nostro. z forte sic erat quando filij israel exiuerunt de egypto. et propter hoc dixerunt doctores nostri predicti q̄ apulis est primus mensis apud eos. Sciendum tamen q̄ scire per certitudinē z in particulari. quō annis diuersis primus mensis hebreorum qui vocatur nisan plus et minus concurrit cum martio et apuli pertinet ad astrologos z computistas. sufficit aūt hoc grosse et breuiter tangere. prout spectat ad expositionem litere

ñ ẽ sciendũ q̃ hoc est regulariter verũ. qz primus mẽsis hebreoꝝ sp incipit a principio lunationis, quinquies equinoctio vernali siue principiũ dicte lunationis sit añ equinoctiũ siue post siue ibidẽ. dictũ aũt equinoctiũ est, quinq; ies principio martij q̃ fim. qz est. xij. die martij ꝑm veritatez. Iz aliter signet in kalẽdarijs nr̃is.

Ex q̃ ꝓverũ qđ dictũ est. s. q̃ primus mẽsis hebreozum magis correspõdz martio q̃ aprili. et sicut dictũ ẽ de cõcursu primi mẽsis hebreozũ cũ martio z aprili ita ẽ de septimo mẽsis eozũ qui dr tysier cõcurrit cũ septembri et octobri vario mõ in diuersis annis.

e Decima die ꝛc. Ex ista lr̃a et ex ea q̃ sequit. s. Iuxta quẽ ritũ tolletis z bedũ z seruabitis eũ vsq; ad. xiij. diẽ mẽsis hui⁹. immolabit q̃ eũ vniuersa multitudo ꝛc. Dixerunt aliq̃ q̃ ꝑ ista intelligit dupler immolatõ. vna agni q̃ immolabat decima die in qualibz domo. Alia bedi. qz a decima die seruabat vsq; ad quartãdecimã diẽ in q̃ ad vesperũ immolabat nõ in singulis domibus ꝑ a tota multitudine filiozũ isrl̃. ꝑ hoc ꝓz falsũ. qz de immolato q̃rtadecima die dr q̃ debebãt filij isrl̃ comedere carnes assas z in singulis domibus z de sanguine immolati ponere in supliminari z sup vtrũq; postẽ. vt ꝓz ex ter. se. Certũ ẽ aũt q̃ carnes vnius bedi z sanguis nullo mõ sufficerẽt z ꝓdicta. Dẽ vbi trãslatio nr̃a bz. Iuxta quẽ ritũ tolletis ad bedũ. vñ ꝓcessit hec opinio. In hebreo bñ sic. De arietibus vel de capris accipietis illũ. z referr̃ li illũ ad id qđ immediate ꝓponẽ vbi dr. Erit aũt agnus sine macula masculus anniculus. Illa em̃ dictio hebraica q̃ ibi ponit ꝑ agno. s. hbc. aliq̃ accipit ꝑ bedo. Ex q̃ ꝓz q̃ nõ erat alia immolatio agni z bedi sed vna. q̃ debebat fieri de agno si poterat bñ bono mõ. z si nõ: poterat fieri de bedo z hoc etiã dicũt doctores hebrei. Agnus tñ vl̃ bedus q̃rtadecima die immolãdus in singulis domib⁹ ꝓcipit hic accipi a decima die mẽsis z seruari vsq; ad quartãdecimã diẽ duplici de cã. vna ẽ qz filij isrl̃ erãt occupati in ꝓparãdo se ad recessũ de egypto cũ oibus q̃ habebãt in q̃ ꝓparatõne requirebat magna sollicitudo z distractio. z iõ ne ex hoc darẽt obliuioni accipere agnũ vel bedũ in die immolatõis ꝓceptũ fuit tũc q̃ acipẽt ꝑ q̃tuoꝝ dies añ. Sc̃da cã fuit vt in illis q̃tuoꝝ diebus viderẽt ꝑ experientiã si in agno vel bedo accepto esset aliqua macula. i. defectus ꝓpter qđ nõ deberet immolari et sic de alio sibi ꝓuidẽrẽt. z iõ dicũt hebrei q̃ talis ꝓacceptio ꝑ q̃tuoꝝ dies nõ obligabat in fututrũ. nec fuit obseruata in annis seq̃ntibus. qz ꝓdicte cause cessauerant qđ manifeste ꝓz de sollicitudine ꝑ exitu. Silr̃ etiã de cognitiõe macule. qz ꝑ assuefactionẽ iugis sacrificij q̃ quotidie immolabat vnus agnus sine macula mane z alius vespe statim de facili poterãt cognoscere si in aiali accepto esset macula vel impedimentũ ꝓdicte immolatõis. f Assumet vicinũ suũ. i. iudeũ. gentilis em̃ vicinus iudei nõ poterãt ad ꝑ assumi. qz nullus admittebat nisi circũcisus. vt ꝓ. dr. g Iuxta nũerũ aiaꝝ ꝛc. Excipiunt infirmi q̃ nõ ꝓnt comedere carnes sine ꝑiculo salte ad q̃titatẽ oliue. vt dicit Ra. sa. g Erit aũt agn⁹ sine macula. macula q̃ est in varietate pellis nõ intelligit hic. qz nõ impediebat immolationẽ. ꝑ illa q̃ erat ex defectu alic⁹ ptis corꝑis i Masculus. qz femella immolari non poterat in hoc sacrificio. sed requirebat ad hoc sexus masculinus qui

cetũ filiozũ isrl̃: z dicite eis
c Decia die hui⁹ mensis tollat
vnusq̃sq; agnũ ꝑ familias
z domos suas. Si aũt minor
est numerus vt sufficere nõ
possit ad vescendũ agnũ f assumet vicinũ suũ q̃ ꝓximus
est domui eius g iuxta numerũ aiarũ q̃ sufficere possint
ad esus agni. h Erit aũt agn⁹
absq; macula i masculus k anniculus. Iuxta quem ritũ
tolletis z bedũ z seruabitis

est ꝓfectus. qz ea q̃ sunt ꝓfecta debent deo immolari a quo emanat ois humana ꝓfectio. tñ in aliquibus bostijs pacificis z ꝑ peccato bñ immolabant femelle.

n Anniculus. i. infra annũ primũ. ab octaua eñ die natiuitatis z nõ añ vsq; ad cõpletionẽ anni. z nõ post poterat immolari. Nõ aũt q̃re immolabat agnus magl̃ q̃ aliud aial erat ad detestatiõz ydolatrie egyptioꝝ qui iouem colebãt in specie arietis vl̃ agni. Similiter byrcos venerabant. qz aliq̃n demones in tali effigie eis apparebãt. ideo deficiente agno immolabat bedus.

eũ vsq; ad q̃rtãdecimã diez mẽs hui⁹. l Immolabit q̃ eũ vniuersa multitudo filioꝝ isrl̃: m ad vesperã: n z sument de sanguine eius o ac ponẽt sup vtrũq; postẽ: p z in supliminaribus domoꝝ in q̃bus comedẽt illũ. q Et edẽt carnes nocte illa r assas igni: s z azimos pães cum lactucis agrestibus t Nõ comedetis ex eo crudũ q̃d: u nec coctũ aq̃: sed assum tñ igni. x Caput cũ pedibus

i Et seruabitis vsq; ad quartãdecimã diẽ. qz talis immolatio erat quedã dispõ ad exitũ de egypto qui fuit xv. die in mane. vt patebit. ſ. iõ expectabat immolatio illa vsq; ad vesperã immediate ꝓcedẽtẽ diẽ exitus.

l Immolabit q̃ eũ vniuersa multitudo. multitudo eñ nõ tenet hic collective ꝑ magis diuisiue. i. q̃libet dom⁹ multitudinis vnũ. nisi q̃n domus erat ita parua q̃ nõ sufficeret ꝑ esu agniculi z tunc ꝓsone de duabus domib⁹ sib̃ ꝓiũgebant vt dictũ est.

m Ad vesperã. ꝑm doctores hebreos vespa put hic accipit incipit ab hora septia diei. qz ex tũc sol incipit tẽdere ad occasuz. et ab illa hora vsq; ad principiũ noctis ꝓt immolari pbatur ꝑm eos. immolabat aũt ad vesperã qz illa hora iã ptinebat ad diẽ sequẽtẽ solennẽ in q̃ exiuerũt de egypto.

n Et sumẽt de sanguine eius. s. agni immolati.

o Ac ponent sup vtrũq; postẽ. i. sup duo ligna intra q̃ claudit ostium ꝑm longitudinẽ sua.

p Et in supliminaribus. Suppliminare dr lignũ trãsuersale qđ est sup postes ostij. z vocat limen superius.

q Domorũ in quibus comedẽt illum. In domibus em̃ in quibus nõ habitabãt boues sicut est grãgia vbi reponit fenũ z silia. z stabulum vbi habitãt aialia nõ erat sanguis ponendus. Causa aũt q̃re sanguis in domibus ponebat. ſ. exprimit.

r Et edẽt carnes. Ex hoc dicunt hebrei q̃ nõ est eis licitũ comedere ossa vl̃ cartilagines z neruos agni ꝓdicti.

s Assas agni. immolatio em̃ illa significabat dispositionem ꝓpli ad recedendum de egypto velociter. z iõ illo mõ ꝓcipiunt carnes decoqui q̃ expeditius ꝓt fieri

t Et azimos panes. eadem rõne qz statim possunt fieri ex cõmixtione aque z farine.

v Cum lactucis agrestibus. In hebreo habet. Cuz amaritudinibus. Et ꝑ hoc intelliguntur herbe amare indifferenter. nec plus fuit ꝓceptum de lactucis q̃ de alijs herbis. vt dicunt hebrei. hoc autẽ fiebat ad designandum amaritudinem quam filij israel sustinuerũt in seruitute egypti.

x Non comedetis ex eo crudũ quid. In hebreo habet. Semicoctũ. qđ gallice dicitur immacru z hoc ad detestationẽ ydolatrie ꝓcipiebat. aliqui em̃ ydolatre immolata ydolis taliter cocta comedebãt.

y Nec coctũ aqua. rõe ꝓdicta. s. qz non ita expedite fit sicut assando.

z Caput cum pedibus ꝛc. et inte. vorabitis. In hebreo nõ est vorabitis. z sic ista lr̃a ꝑm hebreos nõ refert ad comestionẽ ꝑ ad assationẽ de qua immediate ꝓdicitur. Sed assum tñ igni. et sequit. Caput cum pedibus ꝛc. z est sensus q̃ caput de

corpe abscissum vel pedes nō debebāt p se assari ꝙ caput iunctū corpi & pedes siñ. intestina aūt amouebāt vt lauarent & lota reponebāt assanda cū corpe. Et os eius nō pfringetis. Hoc nō ē in hebreo ꝙ ꝙ postea eo. ca. eius sñia ponit.

vsq; mane. ad de signādū q̄ i mane sine reditu ꝙ egypto debebāt recedere.

b Sic aūt comedetis illum. Hic describit mod⁹ comedendi cuz dī. c Renes vr̄os accinget⁊ ꝛc. ista tria q̄ hic exprimunt designāt q debebāt esse pati ad exeundū de egypto d Et comedetis festinanter. Et quo designatur q deberent ire expedite & de lociter & nō desidiose.

e Est ei phase .i. trāsitus nō ē in hebreo. ꝙ ē expositio ꝑ⁹ nois phase. q̄ addita est a trāslatore. dī aūt hoc festū phase. qđ significat trāsitū. qz tunc filij isr̄l̄ recesserunt de egypto vt transirent ad terrā ꝓmissionis Item qz illa nocte dñs transiens p egyptū pcussit egyptios & saluauit hebreos. & hoc est qđ dī. Et trāsibo p terram egypti ꝛc. f Et in cunctis dīs ꝛc. Dicunt cñ hebrei q illa nocte oia idola egypti lignea subito fuerunt putrefacta. & oia metallica resoluta et fusa in terram. & oia lapidea cōminuta in detestationē idolatrie. ideo subdit. g Ego dñs. qui solus latria sum colendus. h Erit aūt sanguis ꝛc. Hic assignat rō eius qđ supra dictū est. & ponent de sanguine sup vtrū q postē. p hoc cñ distinguebant domus hebreoꝝ a domibus egyptioꝝ. qz sicut erant distincti interius p fidem vera ab egyptijs ita volebat dñs q aspio sanguinis esset q̄si signū distinguens exterius & ptestatō fidei interioris. i Et videbo sanguinē. visione approbatōis. in q̄tum est signū fidei. vt dictū est.

k Transibo vos. qz cum domus hebreoꝝ essent inter domos egyptioꝝ q̄ pcutiebat existētes in domo egyptij manētis iuxta hebreū transibat domū hebrei absq; lesione ꝓcedens vltra ad pcutiendū domū egyptij vltra manētis. & hoc est qđ subdit. l Nec erit vobis ꝛc. Non est hic intelligendū q dñs immediate p seipm pcusserit egyptios. Sed p angelu. Quid aūt intendū sit de angelo pcutiente. vtruz fuerit bonus vel malus dicet. m Habebitis aūt ꝛc. Hic pñter describit qualiter phase sit celebrandū respectu tēpis futuri cum dī. Habebitis aūt banc diem in monimentum .i. in memoriā eternam. Dicitur enim monimentum quasi monens mentē. n Et celebrabitis ꝛc. in futurū ꝓpt bñficiū hac die vobis exhibitū. o Cultu sempiterno. i. absq; determinatōne tpis. qz tpe nostra. ꝑfectius seruabat ista solemnitas q̄ tpe ve. qñ

a Nec remanebit quicq̄ ex eo

eius & intestinis vsq; mane.
a nec remanebit quicq̄ ex eo vsq; mane. Si quid residuum fuerit: igne cōburetis.
b Sic aūt comedetis illum
c Renes vestros accingetis et calciamēta habebitis in pedibꝫ: tenētes baculos in manibꝫ: b & comedetis festinanter c Est em̄ phase id est trāsitus dñi. Et trāsibo p terrā egypti nocte illa pcutiāq; oē primogenitum in terra egypti ab homie vsq; ad pecus: d & in cunctis dīs egyptij faciaz iudicia e ego dñs. f Erit aūt sanguis vobis in signū in edibꝫ in quibus eritis: g & videbo sanguinē & h transibo vos: i nec erit in vobis plaga disperdēs q̄n pcussero terrā egypti. k Habebitis aūt hūc diē in monimētū & celebrabit⁊ eā solēnē dño in generatiōibꝫ vr̄is l cultu sempiterno m. Septē diebꝫ azima cōedet⁊ n In die p mo nō erit fermētū i domibꝫ vr̄is. o Quicūq; comederit fermentatū pibit aia illa ꝺ isr̄l̄ a pmo die vsq; ad diez septimū. p Dies pma erit sācta atq; solēnis: & dies septima eadem festiuitate venerabilis. q Nihil opis facietis in eis exceptis his q̄ ad vescendū ptinēt: & obseruabitis azima. In eadem em̄ ipsa die educā exercitum vestrū de terra egypti r & custodietis diē istum in generationes vestras ritu ꝑpetuo Primo mense quarta decima die mēsis ad vesperam comedetis azima: vsq; ad diē viceſimā primā eiusdez

veritas ꝓcellit vmbras & figuras. qz ea q̄ fuerūt in vete. fuerūt vmbre & figure respectu eoz q̄ fiūt in no. te. p Septē diebꝫ ꝛc. Dicit Ra. sa. hebr⁹ sup locū istū q istud ꝓceptū de comedēdo azima septē diebꝫ nō habuit locū in pma celebratōe phase qñ filij isr̄l̄ egressi sūt de egypto. & insequentibus celebratiōibus postea. & hoc vr̄ p illud qđ dī. Deo. ca. q filij isr̄l̄ exeuntes de egypto i crastino immolatiōis agni paschalis nō poterāt fermētare cogētibus eos exire egyptijs Et q̄ videt manifeste q cā q̄re comederunt tunc azima nō fuit ꝓpter obligationez ꝓcepti. & qz nō habebāt tps fermētandi. Item. s dī. Et edēt carnes nocte illa assas igni & azimos panes et q̄ dicit nocte illa videt q obligatio de azimis nō extēdebat se nisi pma die ad vesperā q̄n comedebant carnes agni. & rō huius fuit qz erāt in itinere positi ꝓpter qđ nō erat eis pbibitum comedere fermētatū si haberēt. nisi in vespa immolatiōnis agni vt dictū est. Multa em̄ fuerūt eis licita tpe illius itineris q̄ alīs nō cēntur postea vi

cessērunt de egypto vt transirent ad terrā ꝓmissionis Item qz illa nocte dñs transiens p egyptū pcussit egyptios & saluauit hebreos. & hoc est qđ dī. Et trāsibo p terram egypti ꝛc. f Et in cunctis dīs ꝛc. Dicunt cñ hebrei q illa nocte oia idola egypti lignea subito fuerunt putrefacta. & oia metallica resoluta et fusa in terram. & oia lapidea cōminuta in detestationē idolatrie. ideo subdit. g Ego dñs. qui solus latria sum colendus. h Erit aūt sanguis ꝛc. Hic assignat rō eius qđ supra dictū est. & ponent de sanguine sup vtrū q postē. p hoc cñ distinguebant domus hebreoꝝ a domibus egyptioꝝ. qz sicut erant distincti interius p fidem vera ab egyptijs ita volebat dñs q aspio sanguinis esset q̄si signū distinguens exterius & ptestatō fidei interioris. i Et videbo sanguinē. visione approbatōis. in q̄tum est signū fidei. vt dictū est.

k Transibo vos. qz cum domus hebreoꝝ essent inter domos egyptioꝝ q̄ pcutiebat existētes in domo egyptij manētis iuxta hebreū transibat domū hebrei absq; lesione ꝓcedens vltra ad pcutiendū domū egyptij vltra manētis. & hoc est qđ subdit. l Nec erit vobis ꝛc. Non est hic intelligendū q dñs immediate p seipm pcusserit egyptios. Sed p angelu. Quid aūt intendū sit de angelo pcutiente. vtruz fuerit bonus vel malus dicet. m Habebitis aūt ꝛc. Hic pñter describit qualiter phase sit celebrandū respectu tēpis futuri cum dī. Habebitis aūt banc diem in monimentum .i. in memoriā eternam. Dicitur enim monimentum quasi monens mentē. n Et celebrabitis ꝛc. in futurū ꝓpt bñficiū hac die vobis exhibitū. o Cultu sempiterno. i. absq; determinatōne tpis. qz tpe nostra. ꝑfectius seruabat ista solemnitas q̄ tpe ve. qñ

fuerūt eis licita tpe illius itineris q̄ alīs nō cēntur postea vi

ctū est. Multa em̄ fuerūt eis licita tpe illius itineris q̄ alīs nō cēntur postea vi

debit magis. q In die primo ꝛc. prima dies hic accipit ab hora septia diei q̄rtedecime in q̄ debebat amoueri oē fermētū de domibus hebreoꝝ añ horā septimā eiusdē diei. qz extūc poterat īmolari agn⁹. vt. s. dictū ē. vñ dī. Exxiij. ca. Nō imolabis sup fermētū sanguinē victime tue .i. noli imolare agnū paschalē de cui⁹ sanguine debēt liniri postes ostij fermēto exīte in domo tua. Et q̄ ptz q añ tps imolatōis agni paschalis debebat auferri fermentū r Quicūq; comederit ꝛc. Dicit aia. vt p ꝺ det intelligere q ille q̄ erat carēs vsu rōnis si comederet fermētatum hāc pena nō incurreret. s A pmo die vsq; ad septimū inclusiue & est iste dies septimus vicesim⁹ pmi mēsis. & loquit de celebratōe phase in ānis seq̄ntib⁹. vt dicit Ra. sa. t Dies pma erit sancta in cultu diuino & in amictu honesto. & in cibo delicato ꝟm possibilitatē cuiuslibet. vnde Mece. viij. dī. Comedite pinguia & bibite mulsum. dies ē dñi sanctus est. v Nihil opis ꝛc. nō solum manibus ꝓpꝛijs ꝺ nec p manus gēriliuz licebat eis opari exceptis his q̄ ad vescendū ptinēt. talia cñ in solēnitate paschali poterāt facere & illa q̄ ad ꝺ sunt necessaria. sicut accendere ignē. haurire aquā. & scindere ligna et silia. ꝟm q dicit Ra. sa. excepta tñ die sabbati. qz si festū cadebat i die sabbati nō licebat hoc fieri. & q̄tum ad hoc sabbatū stricti⁹ seruabat q̄ alia festa. r Et custodietis diez ꝛc. Et ex hoc dicit Ra. sa. q obligatio huius ꝓcepti fuit suspēsa q̄ diu filij isr̄l̄ fuerūt in deserto añ ingressum terre ꝓmissionis. nec fecerunt filij isr̄l̄ aliqđ phase post exitū de egypto nisi semel scilicet anno secundo egressionis de egypto .et ideo dicitur hic. In generationes vestras que intrabunt terrā ꝓmissionis. qz oēs illi q̄ egressi sunt de egypto mortui sunt in deserto ꝓter chaleb & iosue. vt hr̄. Nu. xxvj.

Nec mirādū est si obligatio b? p̄cepti fuit suspēsa q̄d̄iu fuerūt in itinere. qz etiā p̄ceptū ꝛc circūsiōe fiēda octaua die qō fuit eis impositum sub pena mortis. vt dr̄ Gen. xvij. c. toto illo tpe fuit suspēsuz. qz pueri illo tpe nati nō fuerūt circūcisi donec fuerūt i ēra p̄missiōis. vt dr̄ Josue. v.

a Septē diebus fermentatū nō inueniet. qz nō soluz fuit p̄hibitū comedere fermentatum sed etiā in domo retinere. et istud fuit p̄ceptū ad memoriaz eius q̄ filij isrl̄ exeūtes de egypto nō poterāt fermētare et coacti sunt azimis vti.

b Qui comederit aia ei? de cetu isrl̄ tā ꝺ aduenis ꝛc. Aduene dicunt qui erāt cōuersi de gentilitate ad ritū iudeorum.

c Vocauit autez moyses. Dic p̄ñter mādatū dñi de agno paschali diuulgat seniorib? ppli vt ad̄ executioni. vñ dr̄.

ꝺ Jte tollentes aial. Jn hebreo br̄ Emite. accipite. et est sensus q̄ hz gregem. inde accipiat. ⁊ qui nō hz aial .i. agnū si possit hz̄i vel bedū si nō possit. vt. s̄. dictū est. et ad hoc denotandum dr̄ hic aial in generali. e Fasciculūq; hysopi ꝛc qz nō dixerat supra cū q̄ instro deberent liniri postes sanguine agni. iō hic exprimit q̄ hz fieri cū fasciculo hysopi et ad h̄ requirunt tres calami sil̄ ligati. f Qui ē in limine. Jn hebreo br̄. Jn bacino. est em̄ vas argenteū in q̄ recipit sanguis agni immolati. ⁊ hoc exprimit hic. qz supra nō fuerat exp̄ssuz q̄ mō sanguis debebat recipi. qz tm̄ iste bacinus erat ꝑ limē ostij qm̄ debebat fieri aspsio. iō forsitā trāslator posuit in limine. g Nullus vr̄m egrediat ꝛc. istud fuit dictū eo q̄ āgelus dispdēs illa nocte trāsiuit p egyptū ꝓpter qō illud nō fuit obseruatū seq̄ntibus alijs tpibus. qz tunc etiā cā cessauit. b Et nō sinet p̄cussorē ingredi. Ex q̄ ptz. q̄ ista p̄cussio nō fuit facta immediate a deo sꝫ p āgelū. Si aūt q̄rat vtrū fuerit bonus vel malus āgelus. Dicēdū q̄ nulli ē dubiū quin deus potuerit facere p bonū vel malū angelū indifferēter. Legūt etiā tales p̄cussiones factę p bonos ⁊ malos angelos. qz deus vtrisq; vtit ad exēcutionē sue iusticie. Subuersio ciuitatis sodomorum facta fuit p bonuz angelum. vt dictum fuit Gen. xix. ca. qō patet ex hoc q̄ ille āgelus fuit associatus bono angelo qui saluauit loth. Fuit etiā vnus de angelis sanctis qui apparuerunt abrae Gen. xviij. vnde dicūt hebrei q̄ fuit Gabriel. qui interp̄tatur fortitudo dei. vt ibidē dictum fuit. p̄cussio autem animalium ⁊ pastorum ⁊ liberorum ipsius iob fuit p malum angelum. vt patz Job. j. Veruntn̄ volunt aliqui dicere q̄ p̄cussio egyptiorū fuit p bonū angelum. qz ex diuina iusticia angeli boni p̄cutiūt malos sicut mali angeli ex p̄missione dei flagellāt bonos

mensis ad vesperā. a Septē diebꝫ fermētatum nō inueniet in domibꝫ vr̄is. b Qui comederit fermentatū pibit anima eius de cetu isrl̄ tā de aduenis q̄ de indigenis terre. Oīe fermentatum nō comedetis. Jn cunctis habitaculis vr̄is edet azima. c Vocauit aūt moyses oēs seniores filiorū isrl̄ ⁊ dixit ad eos. ꝺ Jte tollentes aial p familias vestras ⁊ immolate phase. e Fasciculūq; hysopi tingite in sanguine: f qui ē in limē ⁊ aspgite ex eo suplimiare ⁊ vtrūq; postē. g Nullus vr̄m egrediat ostium domus sue vsq; mane. Trāsibit em̄ dñs p̄cutiēs egyptios. Cūq; viderit sanguinē in suplimināri ⁊ in vtroq; poste: transcēdet ostiū domus. b Et nō sinet p̄cussorē ingredi domos vr̄as ⁊ ledere. Custodi verbum istud legitimuz tibi ⁊ filijs tuis vsq; ineternum. i Cunq; introieritis terrā quā dñs deus daturus ē vobis vt pollicitus ē: obseruabitis cerimonias istas. Et cum dixerint vobis filij vestri: que est ista religio: dicetis eis. Victima transitus dñi est qui transiuit sup domos filiorum isrl̄ in egypto: p̄cutiens egyptios: et domos nr̄as liberans. k Jncuruatusq; ppl's adorauit: l Et egressi filij isrl̄ fecerūt sicut p̄cepat dñs moysi ⁊ aaron m Factū ē aūt in noctis medio: n p̄cussit dñs omne primogenitū in terra egypti: a primogenito pharaonis q̄ in solio eius sedebat: vsq; ad p̄mogenitū captiue q̄ erat in carcere: ⁊ oē p̄mogenitū iumētoꝝ. Surrexit q3 pharao nocte ⁊ oēs serui ei? cūctaq; egyptus. ⁊ ort? ē clamor magnus in egypto o Neq; ei erat dom? in q̄ nō

Spūs dñi recessit a saul ⁊ exagitabat eū spiritꝰ nequā. Jte paulus apls q̄ fuit sctūs a malo āgelo fuit flagellatus. ꝓout dr̄. ij. Cozin. xij. Datus est mihi stimul? carnis mee angelus satane. q̄ me colaphizet. Silit legunt boni et mali a bono angelo flagellati.

De p̄mo habet exēplū. ij. Reg. xxiij. ca. de angelo p̄cuciente populuz qui ēt erat inocēs. Vn qō dr̄ ibidē. isti qui oues sūt q̄d fecerūt. Qz aūt angelus iste eēt bon? ptz ex hoc q̄ dauid edificauit altare in loco apparitiōis illius angeli. qō nō fecisset si fuisset malus angelus. De scōo iā supra positū est exemplū de subuersione sodomorum ꝓ bonum angelū. et iō dictum eorū nō habet efficatiā. Dicēdū igit sine p̄iudicio q̄ p̄cussio egyptiorū facta fuit p malū angelū. qz h̄ magis videt concordare scripture sacre dicit em̄ ps. lxxvij. Misit in eos irā indignationis sue indignationē ⁊ iram ⁊ tribulationē immissiones p āgelos malos. ⁊ certum est q̄ scriptura loquitur ibi de p̄cussione egyptiorū. vt ptz p irām p̄cedentē ⁊ subsequentē. Hoc etiā videt p hoc qō dr̄ de dño. ⁊ nō sinet p̄cussorē ingredi domos vr̄as ⁊ ledere. p qō videt irā immere q̄ angelus p̄cussor libēter intrasset ⁊ p̄cussisset hebreos si fuisset a deo p̄missus. et sic videt q̄ fuerit malus angelus. i Cunq; introieritis ꝛc. Ex hoc vr̄ verū qō dictū est. s. q̄ filij isrl̄ post exitū de egypto non fuerūt obligati obꝛuare cerimonias paschales quousq; venerāt ad terrā p̄missionis. sequit. k Jncurvatusq; ppl's adorauit. reddēdo deo gr̄as de tāto bñficio l Et egressi filij isrl̄ fecerunt ꝛc. Ex quo ptz obediētia eorum ad deum ⁊ ad moysen. m Factū est autem Postq̄ descripta fuerat plage decime cōminatio ⁊ interposita fuerat paschalis obseruatio. Hic p̄ñr subiūgitur p̄dicte plage inflictio cum dr̄. Factum est aūt in noctis medio. s. alius noctis in cuius vespera filij isrl̄ immolauerāt agnū paschalē. n Percussit dñs oē ꝛc. supra. xj. ca. dictū fuit. Usq; ad p̄mogenitū ancille q̄ erat ad molā. ⁊ idem est. qz captiui ⁊ captiue cogebāt opari in carceribus. o Neq; em̄ erat domus ꝛc. qz deo ordināte sic acciderat q̄ in q̄libet domo egyptiorū

erat aliquis ꝓmogenit⁹. a Vocatisq; Hic ꝓnter scribit ppli isrl eductio ꝛe terra egypti: ⁊ primo describit recessus ppli: ⁊ scdo eusdē ꝓcessus. xiij.ca.ibi. Igitur cū emisisset. Adhuc circa primū ꝓmittit recessus ppli.scdo subdūt q̄dā mādata dei: ibi. Dixit dñs ad moysen. Circa primū dr sic: a Vocatq; pharao moyse ⁊ aaron nocte.pr eti more.n. mortis ñ expectauit diem. b Hit.p nuncios missos moysi ⁊ aarō:qz ē.r.cap̄.dixerat moyses q̄ ei⁹ faciem ampli⁹ nō videret.

e Surgite egredimini.nō tamē egressi sūt ꝛe nocte: qz preceptū eis erat vt non egrederēt oftiū dom⁹ vsq; mane vt ꝓdictū est: tñ añ diē ꝓparauerūt se ad egressū d Et abeūtes bñdicite mihi.i. orate.p me vt ñ moriar i ista peste. e Urgebātq; egyptij. ti more mortl̄ dicti: qz ex more ꝓmogenitoꝝ timebant sibi.

f Tulit igitur ppls cōspsam farinā.p aque cōmixtōem. vñ in hebreo hr̄: Pastā.

g Dñs aūt dedit ꝛc. Ex quo ptz q̄ acceperūt ista ab egyptijs p accōmodatōem ⁊ nō ex dono: vt.ē. dictus est.iij.ca. b Et spoliauerūt egyptios. nec in hoc peccauerūt vt dictū fuit ibidē. sequit. i Sz ⁊ vulgus ꝓmiscuū. i. vtriusq; sexus: qz multi ꝛe egyptijs viri et mulieres videntes ea q̄ dñs fecerat p hebreis iunxerunt se eis ꝙrsi ad iudaismū ⁊ sic iuerunt cum eis.

k Coxeruntq; farinā. Jn hebreo dr pastā.

l Habitatio aūt filioꝝ ꝛc. nō ꝑm totū tps qđ subditur ē ꝑm ptē magnā a qua frequēter denominat totū

m Fuit quadringentoꝝ.xxx.annoꝝ. nō.n.pōt cē verum q̄ a descensu iacob in egyptū vsq; ad exitū filioꝝ israel ꝛe egypto fluxerūt.ccccxxx.anni: qđ ꝓbatur sic: Chaath descendit in egyptū cū leui patre suo: ⁊ iacob suo suo: vt hr̄ Gen̄.xlvj.ca. Item chaath vixit centū xxxiij.annis.⁊ amrhā filius eius centuꝝ.xxxvij. vt hr̄ Exo.vj. Item moyses filius amrhā erat.lxxx.annoꝝ in exitu ꝛe egypto: vt hr̄ Exo.vij.qui anni simul ꝯiuncti faciunt.ccc.l.annos tm̄: et adhuc si volum⁹ habere ꝑcise numerū annoꝝ a principio descensus in egyptū vsq; ad exitū oportet subtrahere a ꝓdictis.ccl.annis oēs ānos quib⁹ vixit chaath anteq̄ descēderet in egyptum: ⁊ annos q̄bus vixit postq̄ genuit amrhā ⁊ annos q̄bus vixit amrhā postq̄ genuit moysen. Ex quo patet q̄ nō manserunt in egypto.ccccxxx.annis. ē iste numerus incipiēdus est ꝑm doctores catholicos a tēpore quo abrahā recessit ꝛe haram ad veniendū in terram chanaā in qua ipe ⁊ filij eius habitauerunt vt peregrini vsq; ad descensum in egyptum: ⁊ sic exponēdū est qđ dicit: Habitatio aūt filioꝝ israel qua manserāt in egypto.ſ.cum illo tempore quo manserunt in terra chanaā ⁊ egypti ⁊ philistinoꝝ vt pegrini fuit.ccccxxx.annoꝝ. ⁊ iō tota mansio ꝛenominat ab egypto: qz fuit diuturnior ⁊ vltima ⁊ a fine ꝛenoiat res. ꝑm hebreos incipit ab illo tpe quo dñs apparuit abrae dicēs ei. Peregrinus erit semē tuū in terra nō sua annis.cccc. vt hr̄ Gen̄.xv. ē vtrunq; dictū videtur ꝓpugnare ei qđ dcm̄ fuit Gen̄.xv. ca.ſ.q̄ a natiuitate ysaac vsq; ad exitū ꝛe egypto fluxerūt cccc. āni. quia ysaac erat.lx. annoꝝ q̄n̄ natus fuit Jacob Genesis . xxv. iacob āt erat.cxxx. annoꝝ quando descendit in egyptuꝫ Gen̄.xlvj. ⁊ undevsq; ad exitum d egypto fluxer̄t.ccx. anni q̄ āni sil'ūcti faciunt annos .cccc. ē inter natiuitatez ysaac ⁊ exitū abrae ꝛe Haram fuerunt tm̄.xxv. anni. qđ ꝓbatur sic: qz abraaꝫ lxxv. ānoꝝ erat q̄n̄ exiuit ꝛe haram: vt habetur Gen̄.xij. ⁊ cētū annoꝝ q̄n̄ nat⁹ ē ysaac Gen̄.xxj. ⁊ sic ꝛe numero ꝓdicto.ſ.ccccxxx. ānorū deficiūt anni q̄n q̄ ꝑm dictū doctorum n̄roꝝ: ⁊ ꝑm dictū hebreoꝝ dēficiunt adhuc plures: qz post exitū abrae ꝛe harā p̄ plres ānos illa apparitio fuit scā sibi: qz tpe intermedio venit in trā chanaā: ⁊ inde iuit i egyptū: ⁊ rediit i trā chanaā: ⁊ sepauit se a loth ⁊ reges debellauit vt ꝑz in spicieti tex. Dōm q̄ iste nūer⁹.ſ.ccccxxv. ānoꝝ accipit ꝓ ptes qz colligit ex ānis plurū hoim sil'aggregatis vt ꝑz ex dictis. in talib⁹ aūt nūeris ptialib⁹ numerant tm̄ anni cōpleti ⁊ dimittunt incōpleti: verbigratia cū dr.lxxv. annoꝝ erat abraā q̄n̄ egressus est ꝛe harā. intelligēdū.lxxv. annoꝝ cōpletoꝝ ⁊ dimittit septuagesimumsextus: quia erat incōpletus: ꝛz forte tres ptes illi⁹ āni trāsissent. ⁊ cōdē mō in alijs numeris ptialib⁹ qui fuerūt plures forte q̄ supra sit exp̄ssum: ita q̄ talis omissio annoꝝ incōpletoꝝ bene ascendit ad.v. annos cōpletos qui supplent in numero totali.ccccxxx. annoꝝ: ⁊ sic verificat dictū doctorū nostroꝝ. ꝛe verificatōe aūt dicti hebreoꝝ ad p̄ns supsedeo. n Quibus expletis ea.die egress. est. li eadē die: nō refert ad ingressum egypti. ita q̄ eadē dies revolutis tm̄ annis p̄dictis fuerit ingressus ⁊ exitus: sed refertur ad egredientes: qz oēs sil'egressi sunt eadem die qđ fuit satis mirabile in tanta multitudine: ⁊ iō tenendū q̄ fuerit speciali dei adiutorio: qđ factū est: qz illi qui remansissent p⁹ alios fuissent in periculo. o Hoc ista obseruabilis dñi .i. deputata diuino cultui qn̄ eduxit eos ꝛe terra egypti. hoc dicit non qz de nocte exiuerint sed de die vt p̄dictū est: ē qz in nocte illa ꝓparauerūt se ad exeundū: vt ptz ex p̄dictis. p Dixitq; dñs ad Moysen. Hic interponit aliqua dei p̄cepta: ⁊ primo q̄tum ad pasche celebrationem: secundo q̄tum ad primogenitorum sanctificatōez xiij. capitulo. Circa primū dicitur. q Hec est religio phase. religio dicitur a religando: quia per cultum diuinum homines religantur deo: propter quod cultus festiuitatis paschalis vocatur religio. repetitur autez hic iste

cultus paschalis vt magis mentib⁹ filioꝝ israel imꝑmeret: ⁊ vt aliqua adderent q̄ nō sunt supius exp̄ssa.

r Dis alienigena nō comedet ex eo. vocat hic alienigena oīs q̄ est extra ritū iudeoꝝ siue sit gētilis siue iude⁹ baptizatus vt dicit ra. sa. sicut ad eucharistiā nullus admittendus est nisi catholicus.

t Aduena ⁊ mercenarius edet ex eo. aduena dr q̄ ex aliena gente veniebat ad manendū inter iudeos. Mercenarius dicit gētilis seruiens i domo iudei pro mercede: et ne crederet q ꝓpter tale cohabitatoem cuz iudeis possent recipi ad esuz agni paschalis. ideo specialiter excludunt: ⁊ hoc intelligitur: q̄diu extra fidem ⁊ ritū sunt iudeoꝝ

> r Dis alienigena non comedet ex eo. s Dis aūt seru⁹ em pticius circūcidet: ⁊ sic comedet. t Aduena ⁊ mercenarius nō edet ex eo. v Jn vna domo comedet: nec efferetis de carnib⁹ ei⁹ foras: x nec os illi⁹ ꝑfringetis. y Dis cetus filioꝝ israel faciet illō. z Si⁹ siqs ꝓgrinoꝝ in vr̄am a voluerit trāsire coloniā et facere phase dñi: b circūcidetur ꝓus oē masculinū ei⁹: et tunc rite celebrabit: eritq; sic indigena tre. c Siqs aut circūcisus nō fuerit: non vescet ex eo. Eadē lex erit indigene ⁊ colono qui ꝓgrinat apud vos. Fecerunt q; oēs filij israel sicut p̄ceperat dominus moysi ⁊ aaron: ⁊ eadem die eduxit dñs filios israel de terra egypti per turmas suas.

s Omnis autez puus empticius circūcidet ⁊ sic comedet. Hoc dupliciter intelligit ab hebreis. vno mō vt hoc referat ad dñm serui sic intelligendo q hebreus habens seruū gentilē empticium nō possit comedere d agno paschali donec seru⁹ empticius fuerit circūcisus: q⁹ cum sit quedā res dñi sui ei imputari debet defectus circūcisionis: Allio mō vt referat ad seruum sic intelligendo q q̄cq̄ sit res dñi hebrei tñ ex hoc nō est admittendus ad comestōez agni paschalis donec fuerit circūcisus: ⁊ vtrunq; requirebat. De secundo patet q⁹ nullus incircūcisus erat admittendus similiter de primo q dñs non debebat admitti donec oīne masculinū eius esset circūcisuz: vt postea subdit de trāseunte ad coloniam iudeoꝝ. v Jn vna domo comedetur cē. in memoriā huius q q̄n primo comedert agnū paschalē filij israel erant in tanta solicitudine ꝑgrandi se ad exitū q nō vacabat eis discurrere de domo in domuz nec mittere extrenia adinuicē. x Nec os illius ꝑfringetis. eadē rōne: q⁹ non vacabat eis frangere ossa ad accipiendū medullā. y Omnis cetus filioꝝ isrl̄ cē. hoc nō dicit collective sed diuisiue. i. quelibet domus per se nisi q̄n domus ita pua est in ꝓsonis q vna domus nō sufficit ad esum agni q⁹ tunc adiūgunt ꝓsone de alia domo. z Or si quis ꝓgrinoꝝ cē. i. illoꝝ qui nō sunt de lege ⁊ ritu vestro. a Jn vestrā voluerit transire coloniam. i. cultum ⁊ fidem. b Circūcidet puus omne masculinū eius. nō. n. sufficit q in ꝓsona sua solū circūcidatur ad hoc q⁹ admittat ad esum agni sed oēs masculi ad eū ptinentes debent puus circūcidi: ⁊ hoc mō p̄ceptū circūcisionis datū fuit abrae: vt dr̄ Geñ. xvij. ca.

c Eritq; sicut indigena terre. Jndigena est ille q̄ natus est in terra illa: ⁊ ꝑ hoc intellr̄ hic q̄cūq; est de ꝓplo israel d Siquis aūt circūcisus nō fu. nō ve. ex eo. ista lex non est ad excludēdū gentiles incircūcisos q̄ iā supra sunt exclusi: s ad excludendū filios isrl̄ q timore infirmitatis vel mortis non erāt circūcisi: q⁹ alicq̄ iudei nimis inordinate amantes pueros suos dimittebant eos incircūcisos: timentes ne ex circūcisione mors vel infirmitas eis accideret: ⁊ isti non debebant ascendere ad esum agni q̄uis in alijs essent iudei. Cetera patent.

¶ Jn ca. xij. vbi dr in postilla: Mensis iste. s. martius q̄ apud hebreos vocat nisan cē. ¶ Additio. j.

Mensis q̄ apud hebreos vocat nisan: ꝓprie loquendo non est martius nr̄ nec aprilis: nam cū ipi cōputant menses ꝑ lunatōes raro ꝓtingit q prima dies lune concurrat cum prima die martij: s frequēter ⁊ vt in pluribus venit in alijs diebus sequentibus primaz die martij: ex quo sequit q mensis nisan cōcurrit frequenter ⁊ vt plurimū cū aprili ꝑm aliquā ptē sui. vñ opinio doctoꝝ catholicoꝝ dicētiū aprilē esse primū mensem apud hebreos vera est ꝑm sanū intellectū. s. vt frequēter ⁊ vt in pluribus mēsis aprilis ꝓcurrit cū primo mense apud hebreos ꝑm aliquā ptē sui: ⁊ de hoc multū inꝛrere magis videtur curiosum q̄z vtile cū ad expositōem lr̄e hoc sit necessariū scire: s q⁹ magis vr̄ hic ꝓsiderandū seu inꝛrēdū ē hoc q⁹ dr: mēsis iste erit vob̄ principiū mensiū vr̄. n. ꝓtradicere huic q⁹ dr infra Exodi. xxiij. vbi de trib⁹ solēnitatib⁹ agni agit: ibi. n. dr̄ q solēnitas tercia. s. tabnaculoꝝ q̄ cōiter ē in mēse septēbri ē i exitu anni. dicit em̄ sic: Solennitatē q̄z. supple custodies in exitu anni q̄n ꝓgregaueris oēs fruges tuas de agro vñ q⁹ cū ann⁹ est circularis ipius exitus bz attingere suū principiū scq̄t q principiū anni ē in mēse septēbri q̄n ꝓgregāt fruges de agro: nō aūt in mense martio q̄ est mensis nouaꝝ frugū: hoc idē pz infra Exo. xxxiiij. vbi de solēnitate tabernaculoꝝ dicit: Q̄n redeūte āni tpe cūcta cōdūt. ex q̄ pz q tpe q̄ cūcta ꝓdūt q⁹ est fere in mense septēbri: tunc est reductus āni. s. ad suū principiū Ad cuius declaratōem q̄rendā sunt tria attendenda. primū. s. q̄ sz inter hebreos sit disceptatio de mense q̄ creatus est mūdus. an. s. est ille in quo cōiter est equinoctiū vernale q̄ ē martius apud nos: vl̄ ille in q̄ ē equinoctiū autūnale q̄ apud nos est septēber nūcq̄ tn legitur in scripturis sacris q hebrei aliqn̄ cōputauerint a creatōe mūdi: vt pz discurrēdo ꝑ totā bibliā. s ꝓn⁹ inuenit q cōputatio cōis ante legē erat sūpta ab etate hoīm de quoꝝ gestis principaliter agit. ꝓstat. n. q diluuiū fuit vnū de maximis euentib⁹ mūdi narratione dignis: ⁊ tñ cū in scriptura fit mētio de initio ipius diluuij: Geñ. vij. ca. nō cōputat eū a creatōe mūdi: q⁹ nō dicit: In tali anno p⁹ creatōem mūdi ꝓtigit diluuiū cē. s dicit: In anno vite ipius noe ⁊ mese scdo. cōputando a vita ipius noe nō aūt a mōi creatōe. Silr̄ in alijs gestis quibuscūq; vbi de tēpoꝝ cōmutatōe agit nūcq̄ fit mētio de creatōe mūdi. Cui⁹rō videt esse: nā sz mundū fuisse creatū a deo habeam⁹ certitudinaliter ꝑ fidē in sacra scriptura contentam; ꝑ cuius fidei, ptestatōne septem dies hebdomadem nō habebant noia ꝓpria sicut apud gētes s denoiabant ⁊ nūerabant a sabbato in q̄ bñficiū creatōis recolit: ⁊ hoc dicendo prima sabbati scda sabbati: nō tñ ex tali fidei certitudie habem⁹ mūdū fuisse creatū in tali mēse vel in tali: ⁊ iō de hoc inuenit diuerse opiniones sine fidei ꝑiudicio. vñ in hoc q⁹ dr: Mēsis iste ē vobis principiū. nō est arguendū q antea ppls israel habuisset aliū mensem ꝑ primo cum nullū talē haberēt: s ex hoc dat intelligi q mō habat eis ordo cōputandi mēses ānoꝝ. s. vt sumeret initiuz ab illo mēse primo vernali pp bñficiū redēptōnis. scdo ne ecquoce ꝓcedat in noibus mensiū: attendendū ē q apud hebreos antiquos menses noiabant ꝑm ordine numeralē tñ. s. primus mensis: secūdus mēsis cē. sine aliquo noie ꝓprio: ⁊ hoc durauit inter eos vsq; ad captiuitatē babylonicā: vbi ꝑ quersatōem cum Chaldeis receperunt noia chaldaica mensium: ꝑm quā cōputatōem primus mensis. s. nouarū fruguz in quo pascha celebrat: qui etiam concurrit ꝑm partes cū martio ⁊

apalē: vt dictū ē vocāt nisan chaldaice. silr mensis septimus in quo festū tabernaculoꝝ celebrāt q̄ etiā cōcurrit cū mēse septēbris ⁊ octobris ꝑm ptes vocāt Tysseri: chaldaice: ⁊ hoc ē manifeste verū qz in tota sacra scriptura nō inueniūt ista noīa noua mēsiū añ ꝓdictā captiuitatē: ꝫ post. s. in libris Esdre: Hester: ⁊ Mach. vñ doctores antiqui hebreoꝝ dicūt q̄ noīa mensium ascenderūt cum eis de babylonia: ad quā variatiōem noiatōis mensiū assignāt cām satis rōnabilem. Dicūt em̄ q̄ sicut ob memoriā redēptionis egyptiace recepe rūt menses ꝓncipiū ⁊ noiatōem a mense in quo fuerāt redēpti. vt dictū ē. ⁊ ita in q̄libz noiatōe cuiuscūqz mē sis implicabāt mēoria ipius redēptiōis dicendo ꝑm⁹ secūdus ⁊c. pari rōne p⁹ redēptiōem a babylonica captiuitate vt etiā facerēt mentōem de secūda redēptione acceperī noīa chaldaica supaddita noibus numeralibus ꝓdictis: vt ptz Hester. ij. vbi dicit. In mense decimo ipe ē mēsis Thebeth: ⁊ Hester. iij. dz. In mēse duodecimo ipe ē mēsis adar. Thebeth aūt ⁊ Adar sunt noīa chaldaica. vñ p istā cōputatōez sic cōpositā implicabāt mēoria vtriusqz redēptōis. s. egyptiace in hoc q̄ fiebat cōputatio a ꝑmo mēse in q̄ fuerat redemptio primaꝫ ꝓncipaleis facta. Silr implicabāt mēoria redēptōis babylonice inquātū supaddebāt noib⁹ mēsiū numeralibus ꝓdictis noīa chaldaica q̄ de nouo recepant p ꝙuersatōem cū chaldeis. q. d. Sup flumia babylonis sedimus: ⁊ inde dñs nos liberauit. Et notandū q̄ alia noīa quoꝝdā mensiū q̄ qñqz legūt i scripturis. vt cū dz. iij. Reg. viij. de mēse septio qđ ē mensis Ethanim. ⁊ sic de alijs paucis que inueniūt nō fuerūt noīa cōia apud totū ꝑplm. vñ nec remāserūt inter eos tales noiatōes sicut ꝓdicte chaldaice et nūerales nominatōes. vt dictū est. Tercio ꝺo ad ꝓpositū sciendū est q̄ duo ꝓncipia annoꝝ diuersa apud hebreos eē ex sacra scriptura ꝙprobant. quoꝝ vnū ē ꝓncipiuz mensis primi q̄ erat mēsis prim⁹: vt in hoc ca. ꝓtinet a quo ꝓncipio solēnitates cōputabāt: qz in mense tercio. s. a primo ficbat festū bebdomadaꝝ: ⁊ in mense septimo festū tubarū. Silr ab isto ꝓncipio ꝙputabant magna facta q̄ ꝓtingebant vt edificatio tēpli p salomonē. de q̄. iij. Reg. vj. ca. dz. Factū igit ē. cccclxxx. anno egressionis filioꝝ israel de terra egypti ⁊c. Edificauit salomō domū dñi. Secūdū ꝺo ꝓncipiū est in mēse septimo q̄n redeūte anni tpe cūcta ꝙdunt, put dicit infra Exo. xxxiij. ab isto em̄ ꝓncipio cōputabant anni qui ꝑtinebant ad sabbatū terre: de quib⁹ Leui. xxv. Ser annis seres agrū tuū ⁊c. septimo āt anno sabbatū erit terre requietōis dñi. a quo. s. ꝓncipio etiā ꝙputabāt annus iubileus qui p⁹ septē bebdomadas annoꝝ celebrabāt. vñ ibidem dicit: Numerabis q̄z tibi octo bebdomadas annoꝝ ⁊c. ⁊ sequit. Sanctificabis annū q̄nquagesimū ⁊ vocabis remissionē cūctis habitatoꝛib⁹ terre. ⁊ ipe. n. est iubileus. Oꝛ aūt hec cōputatio iubilei habeat ꝓncipiū nō in mēse primo ꝫ in mēse septimo: ibidē oñditur cū dz. Clāges buccina in mēse septimo ⁊ decima die mensis in die ꝓpiciatōnis ⁊c. Rō aūt quare hec cōputatio sabbatoꝝ terre nō sumebat ꝓncipiū a primo mēse assignāt a doctoꝛibus hebreoꝝ talis. Nam in septimo anno cuiuslibet bebdomade nō licebat serere agros neqz colligere nisi ea que spōte nascebant. ⁊ ipa erāt cōia oībus hoīb⁹ pecoꝛib⁹ ⁊ iumētis ⁊ hmōi: vt in ca. ꝓdicto Leui. bf. vñ si talis cōputatio incipet a mēse ꝑmo. illa q̄ in eodez mēse nascerent seminata in ꝑcedenti anno non⁹ colligerent a suo dño tāqz ꝓpria ꝫ eēnt cōia. silr in autūno ⁊ hyeme sequētibus eiusdē anni nō licebat seminare aliq̄d cuz esset in anno sabbati: ⁊ sic duo fructus eēnt impediti i qualibet bebdomada annoꝝ qđ valde difficulē possz supportari: sed cum initiū hmōi cōputatōis sumebat in mense septimo fructus hui⁹ anni tm̄ erat sub sabbato: qđ erat magis tolerabile.

Jn eo. ca. xij. vbi dz in postilla: Exista lra ⁊ ea q̄ sequitur infra. Juxta quē ritū tollctis ⁊ bechū: ⁊ seruabitis eū vsqz ad decimā quartā diē ⁊c. Additio. ij.

Dec immolatio paschalis ꝑm hebreos doctoꝛes ꝑcipuos de agno debebat fieri non aūt de hedo. qđ ꝙgruit tam cause ſrali hui⁹ sacrificij q̄z etiā figurali. primū ptz: Nam ꝑm ra. Moy. gerūden. ⁊ alios precipiebāt agnus occidi in primo mēse, qz signū arietis ē tūc in potissimo suo statu: ⁊ tunc sol ē cōiter in eodē signo: et qz egyptij arietē venerabant in hoc deus volebat oñdere q̄ nō solū egyptios ꝫ etiā deos eoꝝ iudicabat. vnd infra eodē ca. Et in cūctis dīs egypti faciā iudicia. q̄ ūdez rō nō haberet locū in hedo: hedus. n. bz signū ꝓprium nō in ariete: ꝫ in capricorno. qđ ē decimū signū in q̄ sol ē cōiter in decimo mēse ꝙputādo a ꝓrio. Secm ptz. s. q̄ ꝑm rōem figuralē: nā xp̄c in sua passiōe p agnū significāt nō p hedū tā apud ꝓphas: vt Esa. liij. Tanqz agn⁹ coꝛā tondente ⁊c. q̄z apud plus q̄z ꝓphām. s. Iohem baptistā qui xp̄m oñdens ⁊ suā passionē ꝓnosticās dixit: Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mūdi Joh. j. ca. Christus etiaz de extremo iudicio loquēs vbi iusti sepabunt ab iniustis p agnos iustos. p hedos iniustos significauit Math. xxv. ca. Valde igit incōsonū eēt rōe figurali h⁹ sacrificij q̄ hedus immolaret. Oꝛ aūt in trāslatiōe nra habeāt, Juxta quē ritū tolletis hedū. nō ꝙsonat hebraice veritati. veritas em̄ hebraica bz. De arietibus ⁊ capris accipietis euz, put postillatoꝛ dicit: ⁊ est sensus q̄ agnus ille immolandus accipiēdus erat de aliquo grege in quo eēnt arietes ⁊ capre, put cōiter solent associari qđ cōgruebat rei figurate: ille em̄ verus agnus qui mūdi peccata abstulit a iustis q̄ p agnos: ⁊ a peccatoꝛib⁹ qui p hedos ꝺenotant descēdit: put doctoꝛes tradunt Math. j. ⁊ Luce. iij. vbi de genealogia xp̄i agit. vñ ⁊ glo. sup illd: Juxta quē ritū ⁊c. qz de iustis ⁊ peccatoꝛibus xp̄c carnem assumpsit: vt nemo de venia desperet. nec obstat q̄ aliq̄n p hedū xp̄c intelligi possit. vt infra Leuiti. xvj. de illo byrco cuius sors exiit dño. Silr ibidē de alio byrco q̄ portabat oēs iniq̄tates ppli in terrā solitariā: qz de his ⁊ silibus intellexit xp̄c ꝑm silitudinē carnis peccati. vñ ⁊ in illis non addit sine macula sicut hic in agno paschali. hic. n. figurat xp̄c sub rōne mansuetudinis ⁊ innocentie.

Jn eo. ca. xij. vbi dz in postilla: Habetis aūt: hic oñter describit qualr pbasc sit celebrandū. Additio. iij.

Ste modus declarandi h⁹ qđ dz. Cultu sempiterno quē ponit postillatoꝛ: Aug. ponit sub diuisiōne, put ponitur in glo. vbi sic: Aut ꝙ sic appellauit eternū q̄ nō spōte audeat ꝑmittere. aut non signa rerum ꝫ res que significant. Hec in glo. Videndū est ergo ꝑm primū modum intelligēdi qui planioꝛ est quō potest saluari q̄ hoc ꝓceptū de paschc celebratione non obliget sempiternaliter, puz litera sonat. Ad quod sciendum q̄ in hebraica litera vbi nos habem⁹: sempiterno. ponit hec dictio balā: qđ idem significat, ꝓprie qđ apud nos hec dictio seculū. vnde sensus, ꝓprius huius litere in hebraico est. Celebrabitis hanc diem solemnem in generatiōibus vestris in seculum. Seculum autem apud hebreos sicut ⁊ apud nos latinos ponitur pro quolibet spacio temporis determinantis alicuius vite duratiōem vt infra dicitur. Et erit ei seruus vsqz in seculum. vbi li seculum nō significat perpetuitatem seu eternitatem durationis simpliciter: sed significat totum spacium vite illius serui qui p totā vitam suā debebat eē in seruitute. vñ ⁊ in scripturis sacris duratio pñtis vite vocatur seculum: ⁊ duratio future aliud seculū p se: ⁊ sic intelligit illud pō. Benedictus dñs a seculo ⁊ vsqz in seculū. Silr ⁊ in symbolo dicimus: Jtā venturi seculi. Qua rōne antiqui hebreoꝝ totum tempus duratōis mosaice legis vnum seculū vocant: ⁊ tempus messie aliud seculū ꝓpter distinctiōem eoꝝ qui ad vitam spiritualem pertinent in vtroqz seculo vnde cum in preceptis huiusmodi presertim ceremonialibus obseruandis additur In seculum: intelligi debz ꝑ toto spacio duratōis legis mosaice que est vsqz ad aliud seculum. s. seculum christi: ⁊ iste est modus respondendi ꝓprius hebreis cum de euacuatōe ceremonialiū in quibus sepe dicitur q̄ seruanda sunt in seculū nō arguūt. s. q̄

intelligit̄ p spacio duratōis legis mosaice: qđ est quod dā seculū distinctū a seculo ꝓhendente spaciū duratōnis legis mosaice: q̄ quidē modus loquēdi ꝺ duplici seculo cōiter tenet̄ etiā a talmudicis in variis locis.

¶ In eo.ca.xv. vbi ꝺr in postilla: Ite tollētes aial. In hebreo hr̄: Emite accipite.

Additio.iiij.

In hebreo i hoc loco nō dicit: Accipite aial. ꝙ ē ibi quedā dictio que q̄nq̄ significat ouem in singulari: quandoq̄ oues in plurali: ⁊ quādoq̄ significat gregē. vñ Gen. xxvij. ca. vbi dicit̄: Vade ad gregē: ponitur eadē dictio sicut hic: ⁊ est sensus q̄ Moyses monebat pp̄lm hic gregez seu greges in q̄ solent eē arietes et capre: vt inde acciperēt agnū paschale q̄ acapiēd⁹ erat de grege i quo eēnt arietes ⁊ capre: vt dictū fuit supra in eo ca. additōe. ij.

¶ In eo.ca.xij. vbi ꝺr in postilla: Hec est religio pbase ⁊c. Additio.v.

Actio que ponit̄ in hebreo in hoc loco vbi trāslatio nra bz: Hec religio. nō significat ꝓprie religionē nec cultū: ꝙ ceremoniū vel legitimū vt satis notū est scientibus ꝓprietatē bui⁹ lingue: qđ magis possz appriari ritui paschalis festiuitatis q̄ pcepue fuit figuratiuus ⁊ cessauit veniēte re figurata: sicut ⁊ alia ceremonialia ⁊ legalia. Capl̄m.xiij.

Locutusq̄ est dñs. Hic ꝓnter exprimit̄ mandatū de sanctificatōe ꝓmogenitoꝝ: ⁊ primo moysi inimgit̄: secūdo p moysen pp̄lo ꝺr: ibi. Et ait moyses. Circa primū ꝛsiderandū q̄ sanctificatio ꝓprie accepta est applicatio alicui⁹ ad diuina: ⁊ hoc mō trib⁹ leui fuit domino sanctificata. Alio mō accipit̄ sanctificatio magis large p redēptōe eius qđ est dño obligatū: ⁊ sic accipit̄ hic: q⁊ primogenita debebant redimi p pcium datū sacerdoti: cuius rō subditur. b Mea sunt em̄ oia. Ex hoc em̄ q̄ deus pcussit primogenita egyptioꝝ saluans ꝓmogenita hebreoꝝ: ꝓmogenita hebreoꝝ fuerūt sibi obligata.

c Et ait moyses ad pp̄lm. Hic ꝓnter moyses denunciat pp̄lo pdictū mādatū: ꝓmittit tñ aliqua de solennitate paschali. scđo subdit de sanctificatōe ꝓmogeniti: ibi. Cū q⁊ introduxerit. Circa primū ꝺr. d Mementote diei hui⁹. i. solennitatis paschalis in qua egressi estis. s. xv. die mensis primi. e Azima nō comedatis fer. panē. septē diebus: vt pdictum est ⁊ dicit ra. Sa. q̄ ꝓceptum non obligat ad comedendū azima nisi prima die q̄n comedebat agnus: sed sufficit in alijs diebus abstinere a fermento ⁊ fermentato. f Hodie egredimini mense nouarū frugū qđ est tps valde aptū ad ambulandū. ⁊ ꝺr Nouarum frugū. q⁊ in illo mēse fiebat oblatio de ꝓmitijs nouoꝝ fructuū. g Cunq̄ introduxerit te dñs in terrā chananei licet enumeret hic q̄nq̄ gentes tm̄: alie tñ subintelligunt̄ nomine chananei: q⁊ oēs habitatores terre ꝓmissionis vocabantur chanei generaliter licet aliqui cū hoc haberent nomē spāle: vt amorrei ⁊ iebusei ⁊ ceteri.

b Quā iurauit patribus tuis. s. abrae ꝓ filijs suis: vt habet Gen. xvij. ca. i Celebrabitis hunc morē sacrorum. sacra hic dicuntur obseruantie paschales ad bonorē fluentē lacte ⁊ melle: k celebrabitis hūc morē sacrorū mense isto. Septē diebꝰ vesceris azimis: k ⁊ i die septio erit solēnitas dñi. Azima comedet̄ septē diebꝰ l Nō apparebit apꝺ te aliqd fermētatū: nec in cūctis finib⁹ tuis. m Narrabis filio tuo i die illo dicēs. Hoc ē qđ fec̄ mihi dñs qñ egressus fuz de egypto. n Et erit q̄si signū in manu tua ⁊c. Judei occasiōe huius scribūt boci cedula ligant in manu sinistra: ⁊ similiter in capite ꝙ ptz q̄ illud qđ precipit̄ hic nō ē nisi ad fortiter imprimēdū mēorie: quādo em̄ quis vult alicui⁹rei recordari. ꝓ signo recordatōis ligat in mānu sua filū vl̄ ponit añ oculos aliquid in signū recordatōis: ⁊ hoc mō loquit̄ hic scriptura. o Custodies huiusce modi cultū statuto tpe a dieb⁹ in dies. i. ab anno in annū. Postq̄ dictū est de agno paschali q̄tum ptinet ad primū sensuz q̄ hystoricus est. hic aduertendū breuiter de eo inquantū fuit figura xp̄i passi ꝑm q̄ dicit apl̄s. j. Corinth. v. ca. Pascha nr̄m immolat⁹ est xp̄c. Sāguis ꝺo agni linitus sup vtrunq̄ postē est mēoria passionis xp̄i corde p fidē: ⁊ ore p ꝓfessionem. ꝑm q̄ dicit ad Ro. x. Corde credit̄ ad iustitiā: ore aūt fit ꝓfessio ad salutē. Et in supliminari: q̄tū ad spē celestiū. ⁊ hic sanguis sic positus liberat ab exterminatore. q⁊ passio xp̄i pdicto mō credita liberat a dēmōis ptāte. Comestio aūt carniū agni. significat sumptōez eucharistie sacramēti. Assatio in igne: significat q̄ xp̄c passus est maxima charitate. Nec ad esum bui⁹ sacramenti debet aliquis accedere cuz cōscientia mortalis peccati qđ excludit charitatē. Panes azimi: cū quib⁹ comedebat̄ significāt purā ꝙuersatōem fidelium ꝑm illud Corinth. v. Itaq̄ epulemur nō in fermēto malicie ⁊ nequicie: ꝙ in azimis sinceritatis ⁊ vitatis. Succus herbarū agrestiū: significat penitentiaz fidelium: quē necessaria est sumentibus corpus christi. Nec os frangebatur: in signum q̄ crura Christi in cruce non fuerunt fracta: sicut exponit Johannes euangelista xix. ca. Accinctio renum in comedentibus: significat castitatē: ꝑm q̄ dicit Greg. Lumbos ꝓcingimus cum carnis luxuriā p ꝓtinentiā coartamus. Baculi in manibus: significant fidez crucis: que debet esse nō tm̄ in ore sed etiam in ope: qđ ꝑ manus significat̄: Calciamenta in pedibus que sunt de pellibus mortuoꝝ animaliū significant exempla sanctoꝝ patrū imitanda: qui in fide Christi passi mortui sunt. Debebat autem agnus in vna domo comedi. per quod designatur vnitas ecclesie in qua debet eucharistia assumi: ⁊ non in conuēticulis hereticoꝝ.

p Cunq̄ introduxerit ⁊c. Hic explicat moyses mandatum de sanctificatōe primogenitoꝝ.

q Separabis omne quod aperit vuluam dño. i. quod primo nascitur separabis ab alijs tanq̄ domino obli-

gatū ad imolandū sibi. r Et qđ primi.ē in pecori. tuis.hoc addit ad restrin gendū illud qđ erat generaliter dictū de primogenitis:qz nō est intelligēdū nisi de animalib⁹ mūdis .z q̄ sunt masculini sexus.iō subdit Quicqđ habueris masculini sexus ⁊c. s Primogenitū asini mutabis oue.De primogenitis animaliū immūdorū que ꝛ immolari nō possent: tñ erant deo obligata inter que etiā cōtinet primogenitū asini: dr Mu. xviij. q debēt rdemi q̄nq̄ siclis argenti quare igit̄ p ceteris dr redimi oue immolāda loco ipius. Ad hoc rndet Ra. Sa. q asini fuerūt in mag adiutorio filiōꝝ israel excūtib⁹ de egypto portando mulieres z puulos z alia onera ꝛiō q̄tū ad aliq̄d primogenituꝝ asini fuit positū cū aialib⁹ mundis nō q̄ immolaret deo:ꝑ q loco ipi⁹ offerret ouis immolāda t Dñe aūt p̄moge.bo. de.fi. tuis precio redimes.s. quinqz siclis: vt hr Mu. iij.ca.ꝑ qñ numerabat ppls q̄libet dabat dimidiuz siclū:vt hr infra.xxx.ca.sequit. v Decirco imo.dō. oē qđ aperit vul,mas.sexus.Ex quo videt verū qđ dicti cū est.s.q̄ sanctificatio primogenitoꝝ aialiū intelligit tm de aialibus mūdis q̄ sunt imolaticia:hoc tñ ē intelligendū si accipiat sanctificatio ꝓprie:q̄ est applicatio alicui⁹ rei ad cultū diuinū: si aūt accipiat large ꝓut se extēdit ad sustētatōem ministroꝝ cultus diuini: sicut decime vel bmōi:sic etiā primogenita aialiū immūdoꝝ sanctificabant dño inquātū redimebant.vt hr Mūe. xviij.z p̄ciū erat sacerdotū:excepto primogenito canis q̄ nō redimebat:vt dr cōiter ꝑ interficiebat.

r Igit̄ cū emisisset.Postq̄ descriptus ē egressus filioꝝ israel de egrpto:hic ꝓnr describit eoꝝ ꝓgressus. Circa qđ primo oñditur modus ꝓcedendi.secūdo remotio impedimenti ca.xiij.tercio cōtinuatio itineris incepti.xv.ca.ibi:Tulit aūt moyses.Modus autē ꝓcedendi describit ꝗtum ad tria:primo ꝗtum ad viā: cum dr. y Nō eos duxit dñs pviam ter.phili.que vicina est.s.terre egypti:z iō facilis ad reuertendū:cuius causa subdit. z Ne forte peniteret eū.i. ꝓpter. a Si vidisset aduer.se bella ꝓsurgere. a philisteis q̄ erant multi z fortes bellatores.vñ Josue z filij israel nō potuerūt eos debellare. b Et reuertetur in egyptū.timore ductus z ꝓpter facilitatē reuertendi.

c Sed circūduxit pviam deserti.que lōga ē z difficilis ad reuertendū z tñ nibilomin⁹ filij israel erāti vbis exploratoꝝ dixerūt:Cōstituam⁹ nobis ducē z reuertamur in egyptū.vt hr Mu.xiij. ca. z multo fortius hoc fecissent territi a phylisteis.ꝑ cōtra hoc videt qz dñs

dieb⁹ i dies p Cūq̄ introduxerit te dñs i trā chananei: sic iurauit tibi z p̄ribus tuis: z dederit tibi eaz. q sepab oē qđ aperit vuluā dño. r z qđ primitiuū est in pecoribus tuis. Quicqđ habueris masculini sexus: consecrabis dño. s Primogenituz asini mutab oue.qđ si nō redemeris interficies. t Oē aūt primogenitum hois d filijs tuis ꝑcio rdies Cūq̄ interrogauerit te filius tuus cras dicēs.qđ ē hoc:rndebis ei. In manu forti eduxit nos dñs de terra egypti: de domo seruitutis. Mā cum induratus fuisset pharao z nollet nos dimittē:occidit dñs oē primogenitū in terra egypti. a primogenito hois vsqz ad primogenitū iumētoꝝ. b Idcirco imolo dño oē qđ aperit vuluā masculini sexus:et oia primogenita filioꝝ meoꝝz redimo. Erit igit̄ qđ signuz in mānu tua z qđ appensuz qđ ob recordatiōem añ oculos tuos:eo q in mānu forti eduxerit nos dominus de egypto c Igit̄ cuz emisisset pharao pplm:d non eos duxit dñs p viā terre philistijm q̄ vicia est:reputās ne forte peniteret eū e si vidisset aduersum se bella ꝓsurgere f z reuerterent in egyptū. g circūduxit p viā deserti: q̄ est h iuxta mare rubꝝ i Et armati ascenderūt filij israel de terra egypti. k Tulit quoq̄ Moyses ossa ioseph secū: l eo q adiurasset filios israel dicēs. Visitauit vos deus:efferte ossa mea hinc vobiscum. m Profectiq̄ de sochot : n castrametati sunt in etham.in extremis finibus solitudis. o Dominus autem precedebat eos: ad ostendendam viam

a Si videret aduersum se bella surgere. b Et reuertentur in egyptum. c Sed circumduxit eos solo nutu defendere z philisteos velere: sicut factū est egyptijs. Dicēdū q̄ philistei nōdū demeruerāt ita puniri:sicut egyptij:nec de terra sua expelli sicut chananei:z iō noluit dñs q̄ irent p viam terre philistijm:qz sic habuissent bellū ꝓtra eos primo quos dñs velere nolebat adhuc.

d Juxta mare rubrum. nō q̄ aq̄ sint rubee de nā sua:sed qz terra in ripa ē rubea et cōmiscet aq̄ z sic videt aqua rubea maxime propelitꝝ. Dr aūt in hebreo Mare suph. .i.iūcetū vel canosū qz abūdat in littore mare iūci vl cāne.secūdo describitur modus ꝓcedēdi q̄tū ad filios israel cū dr. e Et armati ascenderūt Sed queri vnde habuerit arma: qa cum essent oppressi seruitute ne multiplicarent et rebellarent egyptijs vt supra dictū est.).c. nō ē verisile q egyptij ꝓmitteret eos arma bre. Dicēdū q babuerūt p accōmodatōem ab egyptijs.sicut em ꝓmpte z liberaliter accōmodauerūt eis vasa aurea z argētea:ita accōmodauerunt etiaz arma ad defendendū p̄cios q̄ eis accōmodauerūt a p̄donib⁹ si occurrerēt. Tercio describit mod⁹ ꝓcedendi q̄tū ad id qđ spāliter portabāt cū dicit.

f Tulit q̄z mo.ossa ioseph.q̄ i egypto remāserāt ex causis supradictis Gen.vlti. g Eo q adiurasset filios israel. licet em moyses z alij sibi cōtrahentes adhuc nōdū erant nati:tū in iuramēto patrū suoꝝ fuerūt obligati . Dicunt aūt hic aliqui q Milus plus solito inundauerat : z sic locum vbi erant ossa ioseph operuerat. s moyses vt inueniret locū scripsit nomē dni tetragrāmaton in lamia aurea: z illa ꝓcessit sup aq̄s quousq̄ stetit sup sepulchrū ioseph. Alij aūt dicūt q̄ ouis natando z loquendo miraculose oñdit ei locū ꝓpter qđ vocata est ouis ioseph. Secdm qđ dr psal. lxxix. Qui deducis velut oues ioseph. Sz ista videntur ficticia:tū qz glo.hebraice nec ioseph⁹ talia dicūt:lz imponatur eis ab illis q̄ libros eoꝝ nō viderūt: tum qz vna de causis quare ossa ioseph remanserunt in egypto fuit vt p eius sepulchrū memoria beneficioꝝ eius apud egyptios diutius remaneret: z sic ppls israel mitius tractaret vt supra dictū fuit Gen.vlti.z iō nō ē verisile.q̄ ossa ioseph essent reposita in pratis vel campis vbi aqua posset inundare: sed in loco valde solenni z celebri vbi aq̄ nō posset inundare:maxime cū tpe sue mortis eēt potentissim⁹ z a rege egypti z pplo dilectissim⁹.nec id qđ assumit de psal. lxxix.valet p eis qz li ioseph nō est genitiui casus vt determinet li ouem:ꝑ est accusatiui casus. b Castrametati sunt in etham in extre. fini.soli.in cōfinio terre habitabilis vel fructifere egypti z deserti.quarto describitur modus ꝓcedendi ꝗtum ad itineris directōem cum dicit.

i Dñs aūt precedebat eos.s.p angelum q̄ precedebat exercitum hebreoꝝ vt habet sequenti ca. k Per diem

in columna nubis. que nō solū oñdebat viā: ē etiā ꝓtegebat eos ab ardore solis cui⁹ calor est multū intpat⁹ in terra illa. ¶ Et ꝙ noctē in colūna ignis. Dicūt alicꝫ ꝙ eadē fuit colūna que obumbrat ꝙ die et illuminabat ꝙ noctem vocat̄ tñ duplici noie ꝓpter duplex officiū. hebrei aūt dicunt ꝙ fuit duplex: vna ꝙ die que in vespe recedebat pacto officio et tūc colūna ignis subintrabat. q̄d aūt verius sit nō bene apparet de textu. certum est tñ ꝙ vtroqꝫ mō potuit eē q̄a totum illud fiebat diuino miraculo.

ª ꝙ die in colūna nub: ¶ et per noctē i colūna ignis: vt dux eēt itineris vtroqꝫ tpe. Nūqꝫ defuit colūna nub ꝙ diez nec colūna ignis ꝙ noctem coram ppło. ¶ La. xiij.

ª Locut⁹ est aūt dñs ad moysen dicēs. Loqre filijs israel. ᵇ Reuersi castra metent̄ e regiōe phiairoth q̄ est int̄ magdalū et mare ꝺ beelsephō. In cōspectu ei⁹ castra ponetis super mare. ᶜ Dicturus q̄z est pharao sup filijs isrl. ᵈ Coartati sunt in terra conclusit eos desertū.

¶ In ca. xiij. vbi dr in postilla. Circa p̄mū cōsiderandum ꝙ sanctificatio ꝓprie accepta dē. ¶ Additio. j.

Sanctificatio neqꝫ ꝓprie neqꝫ large videt accipi ꝙ redēptōe alic⁹ sanctificati seu deo obligati: put videt velle postil. immo redēptio excludit sanctitatem a re sanctificata que ꝓcio redimit̄ ꝙ q̄ res deo alis sanctificata reddit̄ ꝓphana: vt ptz eo. ca. de redēptōe primogenitoꝝ bois: et de mutatōe primogeniti asini in ouez et forte in hoc loco viciū scriptoris interuenit in postilla: q̄ vbi dr. Alio mō accipit̄ sanctificatio magis large, ꝙ redemptōe eius q̄ est dño obligatū debuisset dicere: ꝙ alio mō accipit̄ sanctificatio magis large ꝓ applicatōe seu obligatione alicuius ad diuina tali mō q̄ posset redimi ꝓcio sicut hic.

In eo. ca. xiij. vbi dr in postilla: Postqꝫ dcm̄ ē de agno paschali q̄tū ptinet ad primū sensum q̄ hystoric⁹ est dē.

¶ Circa sensum spualem huius ꝓcepti. s. de agno paschali multa notabilia tradūtur a doctoribus ꝓter illa que hic in postilla tradunt̄ sed illa ꝙ magna ptē tradunt̄ in glo. cōi: iō hic ꝓtermittunt̄. Anū tñ videt̄ notandū ꝙ inter cetera ve. le. sacrificia hoc sacrificiū videt̄ ꝓcipuum. Ad qd̄ sciendū ꝙ put cōiter doctores tradunt triplex est rō sacrificioꝝ ve. le. quarū vna est ad detestatōem ydolatrie. secunda ē vt ille ppls ꝺm illius status cōgruētiā in dei cultū ordinaretur. tercia est vt mysteriū xpi figuraret: sicut et cetera eoꝝ gesta. ꝺm illud. j. Corinth. x. Oia in figura ꝓtingebant illis. ꝺm aūt qlibet ꝓdictoꝝ triū sacrificiū agni paschalis videtur esse ꝓcipuū. primū patet: nam in hoc sacrificio primo celebrato maxime fiebat detestatio ydolatrie cum israelitici adhuc in captiuitate egyptioꝝ exītes arietem quem egyptij colebant publice immolabant qd̄ erat maxime abominabile egyptijs: vñ supra. viij. ca. Abominatōes. n. egyptioꝝ immolabim⁹ deo nr̄o. Secundū patet: nam ꝺm sctm̄ Tho. ꝺma scde. q. cij. ar. v. rñdendo ad. q. sicut ꝙ circūcisionē instituebat̄ ppls ad colendū deum sine qua nullus admittebat̄ ad aliqd̄ legaliū: sic per esum agni paschalis primo ppls babuit vsum eoꝝ que ad diuinū cultū ptinebant ad quē quidē esum nullus incircūcisus admittebat̄. vt supra. xij. ca. Tercium ptz: nam ꝺm sanctū Tho. iij. ꝑte. q. lxxiij. arti. vlti. in cor. q. in sacramento eucharistie in quo xp̄c cōtinetur et memoria passiōis ei⁹ ꝓcipue recolit̄ tria cōsiderare possumus. s. illud qd̄ est sacramentū tm̄. s. panis et vinuz: et in hoc potissima figura fuit melchisedech oblatio q̄ obtulit panē et vinū. Scōm illud qd̄ est res et sacramentū: cui⁹ figure fuerūt oia sacrificia ve. le. et ꝓcipue festū expiatōis qd̄ erat solēnissimuz. Tercium est effectus huius sacramēti: cuius ꝓcipua figura fuit manna inquantū habebat in se ois saporis suauitatem: vt dr̄ Sap. xvj. Sicut et gratia hui⁹ sacramēti q̄tuz ad oia reficit mētē: agnus aūt paschalis q̄tū ad hec tria figurabat hoc sacramentū. q̄tum ēm ad primū: qr̄ manducabat̄ cū panibus azimis. vñ Exo. xij. Edent carnes et azimos panes. q̄tū vo ad secundum qr̄ immolabat̄ ab oi multitudine filioꝝ israel. xiiij. luna qd̄ fuit figura passionis xpi in. xiiij. luna primi mensis celebrate ꝙi ꝓpter innocentiā dr̄ agnus. q̄tū ēm ad effectū: quia ꝙ sanguinē agni paschalis ꝓtecti sunt filij israel a destante angelo et educti de egypti aca seruitute: et sic ponitur figura huius sacramenti precipua agn⁹ paschal' q̄a ꝺm oia ea repītat. hec ille. Et notādū ꝙ luna xiiij. hic prefigurat tam tps passionis xpi q̄ tēpus institutiōis huius sacramēti licet in effectu fuerint abinuicē q̄i ꝙ vnā diem naturalē distantia: vt plenius dño ꝺcedente tractabit̄ sup Math. in q̄dam addi. vbi agit̄ de cena dñi dē. Itē notandū ꝙ hoc ꝓceptū sacrificij agni paschalis est primū ꝓceptū mosaice legis. s. in ordine ꝓceptoꝝ ppło israelitico a deo ꝙ moysen iniuncto ꝝ. Similiter et primū sacrificiū a toto populo israelitico celebratū. vnde qr̄ ꝺm pbm in. x. meta. Primū in quolibet genere est mēsura omniū que sub illo genere cadunt. ideo illud sacrificium videtur esse quali quedā mensura alioꝝ spāliter sub rōne figurati ua: nā sicut ad albū ꝙ accessum et recessum ceteri colores mensurant̄. vt dicit pbs vbi supra: sic cetera sacrificia ꝙ accessum et recessum ad istō q̄tū ad pfiguratōz mysteriū xpi mēsurāt̄: vt ptz ex iam dictis. Itē notādū ꝙ sic istud sacrificiū fuit primū a ppło in illo statu celebratū. et a deo acceptū: sic etiā fuit vltimū sacrificiū in illo statu celebratū et deo acceptū: et boc. s. ꝙ xp̄m in cena: in qua quidē cena figurā et figuratū xp̄c simul celebrabat dās terminū figuris et incipiēs vera mysteria. qd̄ erat qd̄ desideratissimū ad būanā salutē: et iō Luce xxij. ca. dixit. Desiderio desideraui hoc pascha māducare vobiscū. Et notandū ꝙ qr̄ primū et vltimū in qlibet re bz excellētiā singularē: principiū ēm est q̄si dimidiū totius: vt ptz in. j. etbico. vltimū aūt bz rōnē finis et ꝙ ꝑfs optimi: iō ꝺm hāc ꝓsideratōez hoc sacrificiuz inter cetera excellētiā obtinet singularē. ¶ La. xiiij.

ª Locutus est dñs. Hic ꝓr describitur remotio impedimēti: vbi sic ꝓcedit̄: qr̄ primo describitur pharaonis insecutio: secdo ppli israel trepidatio: ibi. Cūqꝫ appropinq̄asset: tercio moysi assecuratio: ibi. Et ait moyses. quato ppli saluatio: ibi. Tollēsqꝫ se angelus. q̄nto egyptioꝝ submersio: ibi. Jamqꝫ aduenerat vigilia. Circa primū dr̄. ᵇ Reuersi castrametētur. aliquātulū reuersi sunt versus egyptuz de ꝓcepto dei: vt pharao et eius exercit⁹ crederet eos errare in itinere: maxime qr̄ possuerūt castra in loco valde periculoso eis: vt prima facie videbat̄: vt sic pharao eos fortius insequeret̄ et inseqūns ipe cū exercitu suo submergeret̄. vñ subdit̄. ᶜ Dicturus q̄z ē pharao. miserat ēm exploratores ad sciendū qualr̄ ꝓcederent et sic oi die sciebat statum eoꝝ: et iō cum audiuit ꝙ posuerant castra in illo loco dixit. ᵈ Coartati sunt in terra. Cuius cām reddit iosephus dicēs ꝙ ex vna ptē habebāt mare et ex alio latere montē magnū et asperrimū: et sic nō patebat eis fuga nisi ex illa ptē ꝙ qua ventur⁹ erat pharao cum exercitu cōtra eos.

ᵉ Et indurabo cor eius. hoc expositū est supra. iiij. c.

ᶠ Et glorificabor in pharaone. Glia ꝺm Tullū ē lōge lateq̄ patens preconiū. Ex submersione aūtē pharaonis in mari rubro virtute diuina preconiū dei diffusum est longe quia vsq̄ ad ista tempora: et late: quia ꝙ orbem vniuersum vbi habetur noticia huius facti.

g Et nūcia.ē regi egyptioꝝ. ab exploratorib⁹ suis q̄ fugisset ppls:qz cū viderūt exploratores q̄ vltra triū dierū viam ꝓcedebāt cognouerūt q̄ nō ībāt solū ad sacrificandū ꝫ ad totalr recedēdū. b Immutatūq̄ est coꝛ pharaonis. ⁊c.qz coegerant eos exire vt dictū est supra. xij. capi. et mō volebāt eos cogere ad redeūdum. i Junxit ergo curꝝ.ñ ꝙ seipm ꝫ ꝙ ministros. k Tulitq̄ sexcentos curꝰus. Sz q̄rit vñ habuerūt cēs cū iumēta eoꝝ mortua fuerūt vt supra dictū ē ix.ca. Dicēdū q̄ illa mortalitas fuit tm̄ sup animalia:q̄ erāt in cāpis vt ibidē dictū fuit: equi āt fortiores ⁊ ꝑciosiores in domibus seruabant multi etiā de populo pharaōis fecerūt ꝓfugere suos suos ⁊ animalia in domos ad saluādū eos vt ibidē dꝛ.

l Et illi.s.filij isrl. m Egressi erāt in ma.excelsa.i. in ptāte diuina:vt pz ex ꝓdictis.

n Cūq̄ appꝛopinquasset. Hic ꝓnter describit ꝓpli isrl trepidatio:qz videbant sup se venire valde magnā mltitudinē ⁊ bñ armatā ⁊ doctā ad preliū nec patebat eis fuga: vt ptz ex ꝓdictis.

o Et dixe. ad moysen. timoꝛe turbati.

p Forsitā nō erant sepulchꝛa i egypto ⁊c. hoc dixerūt yronice despantes se posse evadere.

q Nōne iste ē sermo ⁊c. hoc.n. dixerunt sibi aliqui de populo: vt satis videt ex verbis ꝓpositoꝝ filioꝝ isrl dicentiū moysi ⁊ aaron. supꝛa. v. ca. Fetere fecistis odoꝛē nr̄m videat deus ⁊ iudicet ⁊c. r Et ait moyses. Hic ꝓnr ponit moysi assecuratio dicentis.

s Nolite timere. qz auxiliuz dei qđ est fortius adest nobis. t State. securi. v Et vide. magna. dñi .i. facta eius magna ⁊ inaudita. y Egyptios em̄ q̄s nunc videtis. i. quales nūc videtis. s. vivos.

y Nequaq̄ vltra videbitis. ꝫ bene postea viderunt eos mortuos sup littus maris. vt bī infra eo. ca.

3 Dñs pugnabit ꝓ vobis. vos tacebitis. a Dixitq̄ dñs ad moysen quid clamas ad me. Ex quo ptz q̄ Iz moyses erat assecuratus de dei adiutoꝛio nō tm̄ cessabat ab oꝛōne: qz deus adhuc vult rogari a sanctis ad eoꝝ meritū de bis q̄ vult facere. q̄ aūt dicit hic: Quid clamas ad me: nō est ꝓpter hoc intelligendū q̄ eius oratio deo displiceret: ꝫ vt oīa deret exaudita. vñ subdit: Loquere filijs isrl vt proficiscant. Tu autez eleua virgā tuā ⁊ extēde manū tuā sup mare ⁊ divide illud: vt gradiant filij isrl in medio mari ꝓ siccum. Ego aūt indurabo coꝛ egyptioꝝ vt ꝓsequāt vos ⁊ glificaboꝛ in pharaōe: ⁊ in oī exercitu ei⁹ ⁊ in curribꝫ ⁊ in eqtibus illi⁹. b Et scient egyptij q̄ ego sum dñs cū glificat⁹ fuero in pharaōe ⁊ i curribꝫ atq̄ in eqtib⁹ ei⁹. c Tollēsq̄ se āgelus dñi q̄ ꝓcedebat castra isrl: abijt p⁹ eos: ⁊ cum eo piter colūna nub pꝛioꝛa dimittēs: p⁹ tergū stetit intra castra egyptioꝝ ⁊ castra isrl. c Et erat nubes tenebꝛosa f ⁊ illuminās noctē ita vt ad se invicez toto noctis tēpe accedere nō valerēt. Cūq̄ extēdisset moyses manum sup mare: g abstulit illud dñs flante vēto vehemēti et vrente tota nocte: h ⁊ vertit in siccū i Divisaq̄ est aqua: ⁊ ingressi sūt filij israel

e Et indurabo coꝛ ei⁹ ac ꝓsequet vos f ⁊ glificaboꝛ i pharaone: ⁊ in oī exercitu ei⁹ sc̄ientq̄ egyptij q̄ ego sū dñs. Fecerūtq̄ ita. g Et nūciatuz est regi egyptioꝝ q̄ fugisset ppls. h Immutatūq̄ est coꝛ pharaonis et seruoꝝ ei⁹ sup ppl'm ⁊ dixerūt. Quid voluimus facē: vt dimittām⁹ isrl ne seruiret nob: i Jūxit q̄ curꝛū: ⁊ oēm ppl'm suuz assumpsit secū. k Tulitq̄ sexcētos currus electos. ⁊ q̄cq̄d i egypto curruū fuit. ⁊ duces totius exercit⁹. Jndurauitq̄ dñs coꝛ pharaōis regis egypti. ⁊ ꝓsecut⁹ ē filios isrl. l at illi m egressi erāt in manu excelsa. Cunq̄ ꝓsequrent egyptij vestigia ꝓcedentiū: repperūt eos in castris sup mare. Oisq̄ eqtatus ⁊ currus pharaonis ⁊ vniversus exercit⁹ erāt in phiairoth: ꝑ belsephō. Cūq̄ appꝛopinq̄sset pharao: leuātes filij isrl oculos: viderūt egyptios p⁹ se: ⁊ timuerūt valde. Clamauerūtq̄ ad dñm ⁊ dixerūt ad moysen p Forsitan nō erant sepulchꝛa in egypto. iō tulisti nos vt moꝛeremur i solitudīe. Quid h̄ facē voluisti vt educeres nos ex egypto. q Nōne iste est ꝓmo quē loq̄bamur ad te in egypto dicentes: recede a nob vt ꝓsiam⁹ egyptijs. Multo em̄ melius erat ꝓsire eis q̄ mori in solitudine. r Et ait Moyses ad ppl'm. s Nolite timere. t State e et videte magnalia dñi: q̄ factur⁹ ē hodie. v Egyptios em̄ q̄s nūc videtis: y neq̄ q̄ vltra videbitis vsq̄ i sempiternū. 3 Dñs pugnabit ꝓ vobis: ⁊ vos tacebitis. a Dixitq̄ dñs ad moysen. Quid clamas ad me. Loqre filijs isrl vt ꝓficiscant. Tu autez eleua virgā tuā ⁊ extēde manū tuā sup mare ⁊ divide illud: vt gradiant filij isrl in medio mari ꝓ siccum. Ego aūt indurabo coꝛ egyptioꝝ vt ꝓsequāt vos ⁊ glificaboꝛ in pharaōe: ⁊ in oī exercitu ei⁹ ⁊ in curribꝫ ⁊ in eqtibus illi⁹. b Et scient egyptij q̄ ego sum dñs cū glificat⁹ fuero in pharaōe ⁊ i curribꝫ atq̄ in eqtib⁹ ei⁹ c Tollēsq̄ se āgelus dñi q̄ ꝓcedebat castra isrl: d abijt p⁹ eos: ⁊ cum eo piter colūna nub pꝛioꝛa dimittēs: p⁹ tergū stetit intra castra egyptioꝝ ⁊ castra isrl. c Et erat nubes tenebꝛosa f ⁊ illuminās noctē ita vt ad se invicez toto noctis tēpe accedere nō valerēt. Cūq̄ extēdisset moyses manum sup mare: g abstulit illud dñs flante vēto vehemēti et vrente tota nocte: h ⁊ vertit in siccū i Divisaq̄ est aqua: ⁊ ingressi sūt filij israel

f Illuminās noctem. ex pte hebꝛeoꝝ: ⁊ hoc faciebat illa colūna ꝫm diversas sui partes: ꝫm illos qui dicūt q̄ fuit vna tm̄: sed ꝫm hebꝛeos qui dicūt illam fuisse duplicem colūna nubis adveniente nocte nō recessit sicut ꝓsueverat: ꝫ remāsit adveniēte colūna ignis: ita q̄ erat ex pte egyptioꝝ: et colūna ignis ex pte hebꝛeoꝝ.

g Abstulit illō dominus flante vento vehementi. non est intelligendū q̄ vētus ille diviserit mare: ꝫ dñs. ventꝰ tm̄ ille fundū marꝛ discooptum aquis desiccavit vt filij israel mundi⁹ et suauius incederēt: iō subdit.

h Et vertit in siccū. s. maris funduz. i Divisaq̄ est aqua ⁊ ingressi sunt filij israel. Dicunt aliqui doctoꝛes catholici q̄ fuerunt ibi duodecim divisiones: ita q̄ quelibz tribus intravit divisionē suā: adducētes ad hoc illō pī. cxxxv. Qui divisit mare rubꝛum in divisiones. Hebꝛei autem dicunt q̄ vna fuit tm̄ divisio quod videtur probabile ꝫm illud quod dicitur communiter ab hebꝛeis ⁊ catholicis. scilicet q̄ filij israel formidabāt intrare mare p⁹ moysen ⁊ tunc tribus iuda que erat cōstantioꝛ prima intravit post moysen ⁊ alie cōsequenter consecute sunt: ⁊ q̄ tribus iuda ibi meruit regnum. Si autē quelibet tribus

habuisset suã diuisionẽ magis formidassent intrare: maxime ille que nõ habuerunt moysen in sua diuisione pñtẽ Probabile est etiã q moyses intrasset cuz tribu leuitica z non cũ tribu iuda. Ad illud aũt qõ opponiť de psal. potest dici q ibi accipiť plurale p singulari. s. diuisiones p diuisione: qz in hebreo aliqñ fit hoc: sicut Gen. xlvj. ca. dicit: Filij dan. et tñ habuit vnicum filiũ tñ: vt ibidem habeť. Potuit etiã illa diuisio dici diuisiones: tuz ꝓter sui magnitudinez: tũ ꝑm diuersas sui partes. k Erat eñ aqua quasi murus. i. stãs z erecta in altũ ad similitudinẽ muri.

p mediuz sicci maris. Erat eñ aq̃ ꝙi mur⁹ a dextra eoz z leua. ⁿ Persequẽtesqz egyptij ingressi sť p⁹ eos: et omis eq̃tat⁹ pharaõis: curr⁹ ei⁹ et eq̃tes p mediũ maris. ᵐ Jã qz aduenerat vigilia matutina. ⁿ z ecce respiciens dñs sup castra egyptioz ° per colũnã ignis z nub⁹ interfecit exercitũ eoz: z subuertit rotas curruũ: ferebãťqz i pfũdũ. Dixerť q egyptij: ᵠ Fugiamus israelẽ: dominꝰ eñ pugnat p eis ꝓtra nos. Et ait dñs ad moysen. Extẽde manũ tuã sup mare vt reuertãtur aque ad egyptios super currus z eq̃tes eoz. Cunqz extendisset moyses manũ ꝑ mare: reuersũ est ꝑmo diluculo ad pozẽ locũ. ᵠ Fugiẽtibusqz egyptijs occurrerť aq̃ z inuoluit eos dñs i medijs fluctibz. Reuersaqz sũt aque z opuerũt currus z equites cuncti exercitus pharaõis: qui sequẽtes ingressi fuerãt mare: nec vnus quidẽ supfuit ex eis. Filij aũt isrl ꝓrexerunt p mediũ sicci maris: et aque eis erant quasi ꝑ muro a dextris z a sinistris. Liberauitqz dñs in die illo israel de manu egyptioz: ʳ et viderũt egyptios mortuos sup littus maris: ˢ z manuz magnã quaz exercuerat dominus contra eos. Timuitqz populus dominũ z crediderũt domio et moysi seruo eius.

l Persequẽtesqz egyptij. cuz eñ filij israel iaz eẽnt mltũ clõgati a littore: columne ignis et nubis que ꝓhibebat egyptios accedere ad hebreos ꝛcessit z tũc egyptij videntes q filij isrl recesserunt secuti sunt eos p eandẽ viam credentes transire siẽ et ipi. Nec ẽ mirum si diuino iudicio intãtũ fuerũt excecati si ꝓsiderẽť facta eoz ꝓcedẽtia. m Jamqz aduenerat. Hic ꝓnter describiť egyptiorum submersio. n Respiciẽs dñs dc. rebellionẽ z indurationem eoz. o Per colũnã ignis z nubis. ex qua generata sunt tonitrua z fulgura. p Interfecit exercituz eoz. i. magnã ptẽ exercitus: z tunc egyptij voluerũt fugere z reuerti: z patet ira vsqz ibi. q Fugientibusqz egyptijs. aque. ex timore. n. erant turbati z stupefacti q nõ currebãt ad littus: ß magis ꝑ aquas sup se veniẽtes. sequtur. r Et vi. egy. mor. su. lit-maris. z hoc dixerũt aliqui doctores: q filij israel transeuntes p mare: nõ venerunt ad littus oppositũ: ß ad littus p qõ intrauerant: ita q mare fuit eis diuisum quousqz trãsierũt montẽ asperuz de quo supra dictũ est: qz p magna ptẽ intrabat mare z tunc diuisio maris p modũ semicirculi redijt ad littus: tñ vltra montẽ. cuius rõnem assignant: qz natura maris est ejcere mortuos ad littus ꝓpinquius: egyptij aũt fuerũt submersi ꝓpe littus vnde intrauerãt: qz nõ fuerũt multũ clõgati a littore: vt dicũt isti: z ex hoc ꝛcludũt q filij israel redierũt in idẽ littus: qz dicit hic: q viderũt egyptios mortuos sup littus maris. ad hoc aũt inducũt illud qõ habetur Nu. xxxiij. ca. q post transituz maris rubri filij israel fuerunt in deserto etban: z illud desertũ erat ad littus qõ est ex ꝑte egypti: vt dictũ est ca. ꝓcedenti. Josephus aũt dicit erꝓsse ꝑuũ. s. q filij isrl trãsierũt ad terrã ꝑpositam: z hoc videť magis ꝓbabile: quia non est verisimile q deus reduceret eos ad terrã aduersarioz: qõ aũt dicitur de mortuis non valet: quia non habeť de tertu q essent ꝓpinquiores vni littori ꝙz alteri. Item qz sicut dicit Josephus dei ordinatõe factum est: vt ejcerenť ad littus oppositũ ad ꝓsolatõem filioz israel. ita q dcetero eos non timerent cũ viderẽt eos mortuos: z vt haberent arma eoz a defendẽdũ se ꝑ hostes insurgẽtes. Ad scdm põt dici: q desertũ etban: ꝺ quo fit sermo Nu. xxxiij. nõ est illud de quo dicit ca. ꝓcedenti quod est ex ꝑte egypti: quia post transitũ maris nõ legunť filij israel approꝓinquasse egypto. vnde ca. sequenti dicit: Tulit aũt moyses israel ꝺ mari rubro: z ingressi sunt desertũ sur. z non dicit in desertũ etban: z tñ si ingressi fuissent ad ripam egypti: ingressi fuissent desertuz etban: vt patet ex dictis: z ideo etban de quo fit sermo Nu. xxxiij. est aliud desertũ eiusdẽ nois: sicut in ve. te. frequẽter diuersi ciuitates z loca eodẽ noie noiantur.

s Et magnaz manũ. i. iusticie sue potestatẽ. cetera patent.

¶ In capi. xiiij. vbi dicit in postilla. Et videre egyptios mortuos. Additio. Primo iosephi in hoc loco nõ videť tenenda. nam ꝑm eaz oportet dicẽ q de sertũ etbã ẽ duplex vnuz citra mare: z aliud vltra: qõ nõ habetur ex textu. Et plam⁹ litera sonat: q idẽ ẽ desertũ etban: in quo fuerť statiz post q̃ receſſerunt ꝺ sochoth z desertũ etban: in quo fuerunt p⁹ trãsitũ maris: vt ꝓz ira eam bñ intuẽti. Qõ aũt postil. approbando ꝓdictã opinionẽ dicit nõ esse verisimile q deus deduceret eos ad terrã aduersarioz: cõcedendũ est: sed ex hoc nõ cõcludit suũ intentũ: nã mare rubz erat in ꝑtibus ꝓpinquis terre egypti: vt ꝓz ex hoc: q in tribus diebus accesserũt ad ea filij israel liczfessi z onerosi: z extendebať vsqz ad terrã ꝑmissionis terminãdo eam ꝑm plagã orientalẽ: vt br infra. xxiij. ca. in textu z in postilla: z sic filij israel transeũtes per littus maris ꝑm eius longitudinez semp elongabanť ab egypto: z approꝓinquabant terre ꝓmissionis: z sic verũ est q post transitũ maris filij israel nõ approꝓinquauerũt egypto: ß magis elongauerũt se. Unde desertum etban. intelligẽdũ est esse idem vt dictũ est. z totã erꝛs citra z ꝓpe mare rubz: z est magnũ desertum: cuiꝰ vna ꝑs est ꝓpe egyptũ: in qua ꝑte ingressi sunt mare et alia ꝑs est remotior ab egypto: in qua ꝑte cõtinueť desertũ sur tanq̃ quedã ꝑticula in quodã toto z ideo ꝺr in sequẽti ca. q egressi de mari rubro ingressi sunt desertũ sur. z Nu. xxxiij. q cũ trãsissent p mediũ maris rubri iuerunt in desertũ etban.

¶ Replica correctorij contra Burgẽ.

In ca. xiiij. postil. disputat materiaz de ingressu z egressu maris rubri: quibus dã dicẽtibꝰ: q ex eadẽ ꝑte q̃ ingressi sunt egrediebanť: aliꝭ dicẽtibus q egredientes ex vna ꝑte a ꝑte opposita egressi sunt. Primã opinionẽ acceptat burgẽ. ꝑm postil. cum iosepho: z postil. soluit rationes factas ꝓ opinioe cõtraria: sed burg. nõ soluit rõnes iosephi z postil. Opinio burg. tendit ad duo satis dubia vnum q mare rubrum non dividat inter egyptum z terram ꝓmissionis sed sint site in vno z eodem littore: z puto iosepho ibi nato z noto contrarium sentienti de hoc melius constare q̃ Bur. qui nunq̃ fuit ibi. Secundũ dubiũ q filij israel nunq̃ mare rubz pertransierunt in latum q̃nis in eo ꝑ aliquod spaciuz longitudinis ambulassent

quicqđ tñ sit mozalitas glose ozdinarie huic sensui cuz Burg.nõ videt cõuenire. Glosa nãq ozdinaria marc rubz baptismũ dicit: Egyptios sequẽs vsq ad mare peccatũ dicit: Fugiẽtes igit ad mare rubz relictos a tergo vident mortuos: qz p baptismũ ptcrita peccata

delent precunt egyptũ vsq ad mare: z peccata vsq ad baptismũ zc. q in glo. cõtinent si igit ingressi mare regressi sunt ad eã dem ptem littoris: ad lram: accedentes ad baptismuz reversi sunt ad peccatũ per mortalitatẽ z sic filij isrl post transitũ maris figurarẽt ad vomitũ redeũtes: qđ tñ nõ videt poniẽs: qz bi z illi dicunt trãsito mari cãtasse hymnũ deo gloriose: hec in glo. in effectu.

Capi. xv.

Tinc cecinit moyses. Hic ponit gratiarũactio p tãto bñficio: z primo qtuz ad viros. secundo qtũ ad mulieres: ibi. Sumpsit ergo maria Circa primũ premittitur dei laudatio: secũdo subdit cã vel rõ: ibi. Dominus quasi vir pugnator. Circa primuz dicitur. b Cantemus dño. p hoc designat q invicem se invitabãt ad dei laudem.

c Gloriose em magnificatus est. ex submersione em egyptiorz longe lateq diffusum est pconiũ sue magnitudinis. d Fortitudo mea. s. effectiue.

e Et laus mea dñs. s. materialr: qz ex eius facto habuerũt materiã laudis. f Iste deus meus. dicunt hebrei q li iste: facit demonstratiõem ad sensum: quia filij israel videbant deum et ostendebant cum digito super mare rubrum: in aliqua tamen similitudine visibili: quia deitas non põt videri sic: vñ dicunt q clarius vidit deum populus q̃ prophete postea: sed istud de scriptura non habet auctoritatẽ: ideo eadem facilitate cõtemnit qua probatur: maxime cum populus parum ante contra moysen acriter z iniuste murmurasset. nec est verisimile q scriptura tantã dei cõdescensionẽ tacuisset: iõ dicendũ q est ibi demõstratio ad intellectũ: accepta tñ ex effectu visibili: ex hoc enim q videbant factũ soli diuine virtute possibile intelligebãt dei pñtiam adesse.

g Deus patris mei. hoc addit ad ondendũ q p merita sanctorz patrũ deus fecit eis illud bñficiũ.

h Dñs quasi vir pugnator. Hic subdit laudis rõ: et primo ꝓpter beneficiũ preteritũ: secundo ꝓpter futuruz: ibi. Et portasti eum zc. Circa primũ dicitur: Dominꝰ quasi vir pugnator i. fortis pugnator: quia tamẽ eius fortitudo incomparabiliter excedit omnẽ fortitudinẽ creatam. ideo subditur. i Omnipotens nomẽ ei⁹. quod patet per effectum multiplicem sequentem cuz dicitur.

k Currus pharaonis z exer. eius. iecit in mare. eos fulminibus feriendo z rotas curruũ subvertendo: vt dictũ est pcedenti ca. l Abyssi operuerũt eos. i. aque profunde ex dei precepto super eos reverse: vt pdictũ e. m Dextera tua percussit inimicũ. i. pharaonem caput exercitus. n Deposuisti aduersarios meos. i. egyptios cum sequentes. In hebreo habetur: Aduersarios tuos. z est eadẽ sentẽtia: erant em aduersarij ipius dei z populi israel.

o Misisti irã tuã que devorauit eos sicut stipulam. id e ita faciliter sicut ignis stipulam devorat. p Jn spiritu furoris tui congregate sunt aque videtur q deberet dicere: Jn spũ dulcoris tui. quia ex dei gratia aque cõgregate sunt q̃si muri hinc z inde: vt filij israel possent trãsire: dicendũ q idez effectus est dulcedinis hebreis z furoris egyptijs. congregatio em aqrũ pdicta gratiosa fuit hebreis põbus eis transituz: sed dura fuit egyptijs: qz filij israel transitum habuerũt malis gratibus eorz: et quia ꝓpter dictã congregatiõem secuti sunt hebreos z submersi. q Stetit vnda fluens. i. aqua de natura sua fluida stetit ꝓ naturã suã sicut murus erecta. r Congregate sunt abyssi. p hoc. n. q retraxerunt se aq vt pberent mediũ iter eleuate sunt aque in altũ in medio mari: qz ex tali cõgregatiõe nõ exierunt ripas maris.

s Dixit inimicus. in corde suo z ore.

t Diuidam spolia. cum rediero victor.

v Jmplebit aia mea. i. voluntas mea.

x Interficiet eos ma. mea. i. ptãs exercitus mei: hec cogitabat pharao: sed vulgariter dicit: Multũ remanet de cogitat z fatui: ideo sequitur. y Flauit spũs tuus z operuit eos mare. qz sicut ad flatũ venti palee movent: ita ad nutũ dei mare reversum est sup eos.

z Submersi sunt quasi plũbũ zc. p grauitatẽ plumbi intelligit q erant peccatis valde aggravati z submersione digni. a Quis silis tui in forti. dñe. q. d. nullus: qz finiti ad infinitũ nulla est compatio.

b Magnificus in sanctitate. facta aũt boim aliqñ licz sint magna tñ sunt mala: sed dei facta non põt eẽ nisi sancta. c Terribilis. s. egyptijs.

d Atq laudabilis. s. hebreis. e Et faciẽs mirabilia. in vtrisq: sed in egyptijs in eorz destructiõem: in hebreis ad eorz saluatiõem. f Extendisti manũ tuã. i. manum iusticie tue ad vindicandũ que cum cessat a punitõe malorz videtur esse cõtracta. g Et devorauit eos terra. non q intrauerint viscera terre: sed qz descenderunt ad terraz que erat in fundo maris ita operti ac si fuissent in terra absorpti. h Dux fuisti. p angelum pcedentẽ z p columnã ignis z nubis viã die noctcq ostendentẽ: vt patet ex pdictis. i Populo quez redemisti. nõ auro vel argento sed mirabilib⁹ signis.

k Et portasti. Hic consequenter subditur rõ laudis ex beneficijs futuris: z est hic prophetia cum laude: et primo ponitur beneficium quod erat vltimũ in executione sed primũ in intentione. s. introductio filiorz israel in ter-

ram ꝓmissionis ⁊ spāliter in hierusalē vbi edificandum erat templū ad diuinū cultuz: qđ vocaꝫ habitaculū sctīm dei. ⁊ hoc ē qđ dicit. k Et portasti eū. i. portabis. loq̄tur. n. scriptura de futuro ꝑ modū ꝓteriti ꝓpter certitudinē ꝓphetie ꝓdestinatiōis: qz illud qđ est ordinatū a deo fieri est ita certum ac si iam eēt factū. l In fortitudine tua. qz per signa diuine virtutis deduxit eos dom⁹ ad terram ꝓmissionis vt patet in iordanis siccatione: ⁊ in regum fortissimorū debellatiōe ⁊ in subuersione ciuitatis hiericho, ⁊ filiꝭ

eū ⁱ in fortitudine tua[m] ad habitaculm sctm tuū. [n] Ascēderūt ppli ⁊ irati sūt [o] ꝓlōes obtinuerūt habitatores philistiꝫ [p] Tc̄ turbati sūt ꝓncipes edō. robustos moab obtinuit trēor obriguerūt oēs habitatores chanaā [r] Irruat sup eos formido: [s] ⁊ pauor in magnitudie brachij tui. [t] Fiāt immobiles q̄i lapis. [v] donec ptrāseat populꝰ tuꝰ dñe: donec ptrāseat ppls tuꝰ iste quē possedisti. [x] Introduces eos ⁊ plātabis [y] in monte hereditatis tue. [z] firmissimo habitaculo tuo: [a] qđ opatꝰ es dñe. Sanctuariū tuū dñe qđ firmauerūt

man⁹ tue: [b] dñs regnabit in eternū ⁊ vltra. [c] Ingressus ē. n. eqs pharao cū curribꝫ ⁊ eqtibꝫ ei⁹ i mare: ⁊ reduxit sup eos dñs aq̄s maris. Filij aūt isrl ambulauerūt p siccuz in medio ei⁹ [d] Sūpsit g̃ maria ꝓphetissa [e] soror aaron [f] tympanū in mānu sua. egressaq̄z sūt oēs mlieres p⁹ eā cū tympanis ⁊ choris q̄bꝫ p̄ciebat dicens. Cantem⁹ dño: gloriose em̄ magnificat⁹ ē: equm et ascēsorē deiecit i mare [b] Tulit aūt moyses isrl de mari rubro: [i] ⁊ egressi sūt in desertū sur. Ambulaueruntq̄z tribus diebꝫ ꝑ solitudinem [k] et

ra. sa. in loco isto: ⁊ eius dictū ꝓsonat fidei nr̄e: ⁊ sic intelligit qđ dicit hic: Firmissimo habitaculo tuo qđ opatus es dñe ⁊c. qz celū empyreū qđ est hic templuz vel loc⁹ beatoz ē factū a principio creatōis mūdi ⁊ ei⁹ actor ⁊ artifex fuit deus solus. Notandū etiā qz qđ sup̄a dixit ꝑ modū ꝓteriti ꝓpter certitudinē ꝓphetie. [b] replicat ꝑ modū futuri cuz dr. Introduces eos ⁊c. qz futuꝫ erat q̄ introduceret.

b Dñs re. inter. ⁊ vltra. In hebreo br: in seculuz ⁊ vltra, seculū aūt ꝓprie significat tps q̄nquginta ānoz: ⁊ q̄ addit ei: ⁊ vltra: significat eternitatez: ⁊ bñ dr br: Regnabit: qz nō regnauit ab eterno sicut ñ fuit creator ab eterno nec dñs: qz talia nōia ⁊ vba cōsignant creaturā subiectā que nō fuit ab eterno.

c Ingressus ē eques pharao. istud qđ fuit dictū in principio Canti. Hic repetit in fine: sicut solet fieri in cantilenis.

d Sūpsit ergo maria. Hic q̄n describit gr̄arū actio q̄tuz ad mulieres: cū dr: Sumpsit g̃ maria ꝓphetissa Qz. n. habuerunt spm̄ ꝓphetie patz et li. Nu. xij. ca., vbi ipa ⁊ aarō dixerūt: Et nobis sicut ⁊ moysi locut⁹ ē dn⁹.

e Soror aaron. Et q̄re nō dr soror moysi sicut ⁊ soror aarō. Hebrei assignāt duplicē cām. Una est qz aīa natiuitatē moysi; cū adhuc nō biet frēm nisi aaron ꝓphetauit mr̄i sue q̄ paritura erat filiū q̄ liberaret isrl. Alia cā est qz aaron oīdit se multū zelare ꝑ ea q̄n fuit ꝑcussa lepra vt br Nu. xij. ca. f Tympanū in manu sua. cognouerat em̄ p spm̄ ꝓphetie anteq̄ exiret de egypto q̄ deus esset collaudādus ꝑ beneficia exhibēdis israel post exitū de egypto: iō secū portauit tympanū de egypto ad cantādū laudes diuinas ⁊ fecit apportari ꝑ alias mulieres. vñ sequit. g Egressaq̄z sunt ⁊c. q̄bus p̄cinebat. s. q̄ optebat fieri ⁊ alie rñdebant sicut solet fieri in tympanis ⁊ choris: ⁊ eodē modo fecit moyses respectu virorū. b Tulit aūt moyses. Post q̄z descripta est remotio impedimēti: hic p̄n describit ꝓtinuatio itineris incepti. Ad hoc tria requirunt: primū est prouisio alimenti: secōm est repssio aduersarij: terciū ordiatio ppli subiecti. ⁊ ꝑm hoc diuidit in tres ptes. secunda incipit in medio. xvij. ca. ibi: Venit autē amalech. tercia in principio. xviij. cā. Circa primū describit, prouisio alimēti q̄tū ad qualitatē: secūdo q̄tum ad substantiā ca. xvj. Alimētū aūt cōsistit in cibo ⁊ potu. Habebāt aūt adhuc filij israel de cibo quē apportauerant de egypto. ⁊ iō de hoc hic nō fit mētio ꝑ de potu tm̄ q̄tū ad qualitatē qz aque amare dulcorate sunt dicit igit. b Tulit aūt moy. is. de mari rubro. ⁊ dr: Tulit. qz cū q̄dā violētia ⁊ imporunitate fecit eos inde recedere. erant. n. cupidi: ⁊ iō erant nimis intenti ad spolia egyptioz submersoz colligenda: qz ꝑm q̄ dicūt hebrei illa spolia fuerūt maiora ⁊ ꝓciosiora q̄z illa que asportauerant de egypto per accōmodatōem: de q̄ dictū est. xij. ca. i Et egressi sunt in desertū sur. de litore maris rubri. k Et nō inueniebant aquā. s. ad

m Ad habitaculum sanctū tuuz. i. ad locū vbi postea fundatū est tēplū. n Ascēderūt ppli ⁊ ira. sunt. qz amalechite ⁊ ppli q̄ erāt eis cōfederati audiētes q̄ filij israel trāsierāt mare rubrū ⁊ eēnt in deserto eis ꝓpinquo irati sūt timētes ne in uaderet terrā eoz ⁊ ió añq̄z eēnt magis fortificati voluerūt eos velere ⁊ ascēderūt ad pugnādū cū eis: vt br infra. xvij. ca. o Dolores obti. ba. pbi listiim. ex ꝓspitate filioz isrl: tum qz antichꝰtus fuerāt molesti patri eoz ysaac: vt br Geñ. xxvj. ca. tū qz habitabāt infra terminos terre eis ꝓmisse. p Tunc cōtur. sunt ꝑn. edō. robu. moab obti. tremor. ne filij israel inuaderēt eos: tm̄ frustra timuerūt: qz dñs inhibuit filijs isrl ne pugnarēt cōtra eos. q Obriguerūt oēs habitatores chanaā. cum. n. audierūt q̄ dñs siccasset aquas iordanis añ eos vt intrarēt ad terrā chanaā timor nimius irruit sup eos: ꝑm q̄ raab meretrix dixit exploratoribus filioz isrl. Josue. ij. c. Pertimuit ⁊ elongauit cor nr̄m nec remansit in nobis spūs ad introitum vrm. ⁊ hoc designat cum dr hic: Obriguerūt. qz tremor magnus facit membra exteriora rigescere. r Irruat sup eos formido. interius. s Et pauor. exterius. t Fiāt immo. quasi lapis. ita q̄ nō possint se defendere. v Donec ptrans. populus tuus dñe. ad locū vbi fundandū est templū.

x Introduces eos ⁊ plantabis. i. radicare facies intātum q̄ nō possint inde auelli ꝓtute būana. y In mō. be. tue. i. in terra ꝓmissionis que est mōtuosa. z Firmissimo habitaculo tuo. i. templo ibi fundando.

a Qđ opatus es dñe. sicut principalis actor sed Salomon opatus est in hoc sicut minister dei: ⁊ loquit ꝑ modū ꝓteriti de futuro ex cā supradicta cū dicit: Qđ opat⁹ es. qz nōdū erat factū templū. Considerādū aūt q̄ sicut dictum fuit Geñ. xv. ca. vbicūq̄z in sacra scriptura ꝑ opibus virtutū ꝓmittunt bona tpalia illa non sunt principaliter intellecta: qz finis sp debet esse melior eis que sunt ad finem: ꝓmiū aūt finis est opis qđ ordinatur in illud: ⁊ ideo sub illis bonis tpalib⁹ ꝓmissis que sunt minora bona q̄z opera virtutū intelliguntur illa bona spūalia principaliter intenta. Sicut sub ꝓmissione terre ꝓmissionis intelligitur terra viuentiū. i. ciuitas celestis promissa: et ita liter ꝓmissa domus celestis vel templū vbi deus colitur sione: ꝑm q̄ dicitur psal. lxxxiij. Beati qui habitant in domo tua dñe in secula seculorum laudabunt te. ⁊ hoc dicat

sufficientiã p se ⁊ aialibus suis. l Et venit in marath. hoc dicit p anticipatõem: q locus ille adhuc nõ vocabat marath: ꝑ sic postea vocat⁹ fuit a filijs israel pp amaritudinẽ aq̃: ꝑm q subdit. m Uñ ⁊ ꝑgruũ nomen loco imposuit. s. pp̃s israel. n Et murmurauit pp̃s. i. vulgares homines qui non considerant nisi pñtia: sapientes vo qui cõsiderabãt dei beneficia ꝓterita patiẽter portabãt sperates de diuino auxilio.

o At ille clamauit ad dñm. ostẽdens q boni rectores nõ debẽt omittere bona subditoꝝ ꝓcura re pp eoꝝ murmuratõem.

p Qui oñdit ei lignũ. Dicũt aliqui q istud lignum ꝺ natura sua erat amarum ⁊ sic fuit ibi maior miraclm ingẽtũ p eius imissionẽ dulcorate sunt aq̃ ⁊ facte potabiles. Contrariũ aũt videt mihi p illud Eccli. xxxviij. Mõse a ligno indulcorata est aq̃ ꝛc. nã ibi loquit scriptura ꝺ naturalib⁹ ꝓpteratib⁹ terrenaſcẽtiũ ad vtilitatẽ hoim

q Ibi ꝑstituit ei p̃cepta atq; iudicia. dicit hic Ra. sa. q dñs videns filios israel ociosos ne p ociũ qꝺ est sentina oim vicioꝝ declinaret ad peiora dedit eis duo p̃cepta legis vt studerẽt in eis ad sciendũ ⁊ ad opandũ .s. p̃ceptũ de observatiõe sabbati qꝺ cõtinet plures observantias. Et p̃ceptũ de vacca rufa: de cui⁹ cineribus cõmixtis aq̃ fiebat aqua lustratõis p quã purgabant̃ im mũdi: vt dr̃ Nu. xix. ca. Tradidit etiã eis aliqua capitula de ptinentibus ad iudicialia vt scirent qualiter deberẽt adinuicẽ iuste ⁊ pacifice conuersari. r Et ibi tentauit eũ. s. pp̃m vt p experientiã seruãdi p̃cepta vel negligendi appareret obedientia ei⁹ ad deũ vel inobedientia: nõ tñ sic intelligẽdo q deo appareret aliq̃d de nouo: ꝟ alijs. ⁊ hoc mõ tentauit abrahã vt eius obediẽtia alijs cẽt nota sicut dictũ fuit Gen. xxij. c. s Cũctũ lã. quẽ po. in egy. nõ indu. sup te. si obedieris mihi. vñ dr̃ psal. cũj. Et nõ erat in tribub⁹ eoꝝ infirm⁹ qꝺ ẽ intelligendũ de illis q̃ obediebãt deo: q rebelles fuerũt a deo ꝓcussi pluries: vt ptz in multis locis infra sicut p adoratõe vituli: ⁊ p ꝓcupia carniũ: ⁊ p rebellione ꝺ moysen ⁊ similibus. t Ego enim dñs sanator tuus. q. d. si ꝓpter peccatũ te ꝓcussero: ꝓpter pniam verã te sanabo: ꝑm q scribit Job. v. ca. Ipe vulnerat ⁊ medet ꝛc. ¶ In ca. xv. vbi dicitur in postilla Fortitudo mea ꝛc. ¶ Additio. j.

Icut fortitudo mea intelligitur effective: sic et laus mea effective intelligi põt. vñ sup illꝺ verbũ. Fortitudo mea ⁊ laus mea dñs glo. interlinearis q p eam fortis sum ⁊ laudabilis.

In eo. ca. xv. vbi ꝺr in postilla: Ascenderũt pp̃li et irati sunt ꝛc. Additio. ij.

Assio ire nõ ꝓsurgit ex timore ꝟ ex alijs passionibus. s. ex tristicia illata cũ desiderio ⁊ spe vlciscendi ꝑm pbm. ij. rhetorice. vñ nõ videtur dicendũ q amalecbite irati sint ꝓpter timorẽ ne inuaderent terrã eoꝝ: put in postilla: ꝟ potiꝰ ira eoꝝ ex tristicia ꝓcedẽte ex ꝓspitate filioꝝ israel intelligenda est

nõ inueniebãt aquã ¦ Et venerũt in marath: nec poterãt bibere aq̃s de marath: eo q eẽnt amare ¦ Uñ ⁊ cõgruũ loco nomen imposuit vocans illũ marath. i. amaritudinẽ ¦ Et murmurauit pp̃s ꝺ moysen dicẽs: quid bibemus ¦ At ille clamauit ad dñm. ¦ Qui ostẽdit ei lignũ qꝺ cũ missus in aq̃s in dulcedinẽ vsest. ¦ Ibi ꝑstituit ei p̃cepta atq; iudicia: ⁊ ibi tentauit eũ dicẽs. Si audieris vocẽ dñi dei tui et qꝺ rectũ ẽ coram eo feceris et ⁊ obedieris mãdatis ei⁹: cuctodieriscq; oĩa p̃cepta illi⁹: cũctũ lãguorẽ quẽ posui in egypto nõ inducã sup te Ego enim dñs sanator tu⁹. ¶ xvj. Uenerũt at in helim. vbi erant duodeci fontes aquaꝝ ⁊ septuagĩta palme ⁊ castrametati sũt iuxta aq̃s ꝓfectiq; de helim venit oĩs multitudo filioꝝ israel in desertũ syn. qꝺ est inter helim ⁊ synai: q̃ntadecima die mẽsis secũdi postq̃ egressi sunt de terra egypti. Et murmurauit omnis congregatio filioꝝ israel ꝓtra moysen et Aaron in solitudine.

¶ In eo. ca. xv. vbi dicitur in postilla: Ibi cõsistit.

Additio. iij.

Mtiqui hebreoꝝ communiter tenent q p̃ceptum ꝺ observatõe sabbati ⁊ quedã iudicialia fuerũt data populo israelitico in hoc loco: non autẽ p̃ceptum de vacca rufa: vt dicit Rab. sa. qꝺ rõnabili⁹ dicit: nam de p̃cepto sabbati satis patet cũ. j. xvj. ca. añ datõem legis habeat Videte q dñs dedit vobis sabbatũ. De iudicialib⁹ aũt satis videt̃ necessariũ vt eis darentur aliqua iudicialia p̃cepta: non enim tantus populus potuisset durare vsq; ad datõem legis nisi habuisset aliquas constitutiones quibus regerentur in iudicialibus. preceptum autem de vacca rufa erat omnino superfluũ ⁊ inutile protunc donec tale tabernaculuꝫ fieret ⁊ alia sacra ad quorum ingressum seu tactuꝫ requirebatur purgatio per aquam lustrationis prout in ca. Nu. allegato per postillatorem ꝛc.

Replica correctorij ꝺ Burgen.

In capi. xv. cum postillator exponeret illud: Ascenderũt pp̃li ⁊ irati sunt timẽtes ne inuaderent terram eoꝝ. Burg. notat eũ q velit dicere iram illã ex timore originari qꝺ nõ est verũ: ꝟ postillator vult iram cum timore ꝓcurrere: vt vicz timẽtes futurũ eis malum sub spe tñ euadendi ⁊ impediẽdi illud ascenderẽt irati ad pugnandũ cõtra filios israel.

¶ Cap̃lm. xvj.

Uenerunt aũt in helim. Hic describit prouisio alimenti q̃tũ ad substantiã: ⁊ primo q̃tũ ad cibum: secundo q̃tũ ad potũ. xvij. ca. Circa primũ ꝓmittitur defectus cibi: secũdo subdit prouisio dei: ibi. Dixit aũt dñs ad moysen: Circa primũ dicit.

a Uenerunt aũt in helim vbi erant duodecim fontes. ꝑm numerũ duodecim tribuũ: ⁊ sic quelibet trib⁹ habuit fontẽ suũ p se: ne ex haustu cõmuni inter tribus dissentio oriretur. b Et septuaginta palme. in signũ q habitu ri erant septuaginta iudices sub moyse. c Et castrametati sunt iuxta aquas. vt recrearent̃ potu ⁊ palmarũ fructu. ꝺ Profectiq; sunt ꝺ helim: q illefructus fuit cito consumptus. sequitur.

e Et murmur. ois ꝓgregatio. q. xv. die mẽsis secũdi de fecerunt victualia que apportauerãt de egypto. Ex quo ptz q. xxx. diebus de illis vixerunt nõ comedendo ad saturitatẽ ꝟ ad famẽ tempandã: sed quõ dicit hic: q oĩs cõgregatio murmurauit: q ibi erant Josue ⁊ Caleph et plures alij boni boies de quib⁹ credendũ est q patienter portabant defectum victualiũ sperantes diuinũ auxiliũ Dicendum q illi erant valde pauci respectu multitudinis: quod autem modicum est quasi nihil reputat: vt dr̃ ij. phycoꝝ: ⁊ propter hoc scriptura non dimisit loqui generaliter: q hic est consuetus modus loquendi in talib⁹ ⁊

Dixerũtq; filij ysrael ad eos. f Utinã mortui essem⁹ p manũ dñi in terra egypti: ⁵qñ sedebam⁹ sup ollas carniũ et comedebam⁹ panẽ in saturitate ᵇ Cur induxistj nos in desertũ istũ: ⁱvt occideretj oẽs multitudinez fame. ᵏ Dixit autẽ dñs ad moysen. ˡ Ecce ego pluã vob ᵐ panes ỏ celo ⁿ Egrediat̃ ppl̃s et colligat q̃ sufficiũt ᵒ p singulos dies: ᵖ vt tẽptẽ eaz vtq; ãbulet in lege mea. ᵠ an nõ. ʳ Die aũt sexto parẽt q inferãt ˢ 7 sit duplũ q̃ colligere solebãt per singulos dies. ᵗ Dixeruntq; moyses 7 aaron ad oẽs filios ysrael. ᵘ Uespe scietis q dñs eduxerit vos de tra egypti. ᵛ 7 mane videbitis gl̃iaz dñi. ʷ Audiui enim murmur vr̃m ꝯ dñm. ˣ Nos vo quid sum⁹: ʸ q murmurastj ꝯ nos. Et ait moyses. ᶻ Dabit vobis dñs vespe carnes edere 7 mane panes in saturitate eo q audierit murmurationes vr̃as quibꝫ murmurati estis ꝯ eũ. Nos eñ q̃d sum⁹ nec ꝯ nos est murmur vr̃m sed ꝯ dñm. Dixit q̃; moyses ad aaron. Dic vniuerse cõgregationi filioz ysrl̃. ᶜ Accedite coram dño. ᵇ Audiuit enim murmur vr̃m. Cũq; loq̃ret aaron ad oẽm cetũ filioz ysrael respexerũt ad solitudinẽ. ᶜ Et ecce gl̃ia dñi apparuit in nube. Locut⁹ est aũt dñs ad moysẽ dicẽs. Audiui murmuratões filioz ysrl̃ Loq̃re ad eos. Uespe comedetis carnes 7 mane saturabimini panibus: scietisq; q ego sũ dñs deus vr̃. ᶠ Factũ ẽ g̃ vespere 7 ascendens coturnix cooperuit castra ˢ mane quoq; ros iacuit per circuitum castrorum. Cunq; operuisset superficiem terre ᵇ apparuit in solitudine minutum: ⁱ 7 quasi pilo tusum in similitudinẽ pruine sup terraz

d erium: sed hoc est ad malũ ipoz: sicut bt̃ Mu. xj. cap. de pplo qui desiderauit carnes quos interfecit dñs cũ adhuc carnes eis date essent in dentibus eoz.

c Accedite coram dño. i. coram colũna nubis. vel fm alios coram tabernaculo quo vbi dñs loquebat̃ moysi antecq; factum eet magnuz tabnaculuz: de quo bt̃. j. xxxiij. capi. q moyses tetẽdit illo extra castra

d Audiuit enim mur. vrz. ne credatis q factave strа absconditа lateant ipm.

e Et ecce glo. dñi appa. in nube. i. quidaz fulgor insolitus repsentatiuus diuine pñtie ad arguendũ populi murmuratoem vnde subditur: Audiuit murmuratiões de.

f Factũ est g. Hic pñr describit cibi promissi exhibitio: 7 secũdo subdit̃ vsus determinatio: ibi. Hic ẽ primo. Circa primũ dr: Factũ ẽ g̃ vespe et ascen. co. operuit castra. Coturnix autez ẽ auis pinguis 7 sapida 7 accipit hic singulare p plurali. Coturnix id ẽ multitudo coturnicũ sicut freq̃nter dictũ est in sñi. dr aũt hic ascendere coturnix: q; de terra opposita deserto in qua magna multitudo taliũ auium inuenit̃ ascenderunt in aerem voluntate diuina 7 volauerũt vsq; ad castra filioz ysrael 7 ibi descenderunt ita q poterant eas cape p sua voluntate. Queritur hic quare dedit eis carnes in vespe et panes in mane sequenti. quia magis conueniens esset fieri mõ contrario. Ad hoc rñdetur q filij ysrael conquesti fuerũt primo de defectu carnium. 7 secũdo de defectu panuz dicentes. Utinam mortui essemus quãdo sedebam⁹ super ollas carnium: 7 comedebamus panes in saturitate. 7 ideo eodem ordine quo petierunt datus est eis cibus. Alia rõ assignatur ex conuenientia rei date quia coturnices ex volatu diurno erant fatigate. 7 iõ circa vespam erat cõueniens tempus vt descenderẽt ad terram quasi ad requiem. Panes autem qui dati sunt mane sequenti fuit mãna que vocatur panis materialiter. quia decoquebatur 7 inde formabantur panes. descendebat autem p modũ roris. vt statim subditur. Hora autem matutinalis conueniẽs est tali descensui. vñ subdit̃.

g Mane q; ros iacuit. i. mãna q̃ erat ad modũ roris cõgelati. vnde infra dicit̃ q habebat similitudines pruine que est ros cõgelatus.

b Apparuit in soli. minutũ. sicut granula congelata que aliqñ descenderunt in pruina.

i Et quasi pilo tusum in silitudinẽ 2c. i. sicut granum frumẽti a quo cortex per cussionem pili ẽ amot⁹: 7 fc

u Egrediat̃ po. 7 col. que sufficiunt q̃ libet p se 7 familia sua fm estimatõem suam.

o Per singu. dies. q; nihil de mãna debebat reseruari in crastinũ vt dr infra. p Ut tẽp. eũ vtrũ am. in le. mea. custodiẽdo mãdata mea de mãna: q̃ mãdata infra explicabunt̃. q An nõ. s. trãsgrediẽdo illa: quat̃ aũt deus tentet boies iam dcm̃ est: q; hoc nõ est vt accipiat experimẽtã de aliq̃ qđ ignoret: cũ oia nuda 7 apta sint oculis ei⁹: etiã añq; fiãt: s vt obediẽtia vel inobediẽtia ppli ad deũ eẽt nota alijs p euidentiã facti. r Die aũt sexto pa. qđ inferant de mãna 2c. s Et sit duplũ. nõ p hoc intelligit̃ q colligerẽt die sexta plus q̃ in alijs dieb⁹: s illud collectũ qñ mensurabat̃ in domo inueniebat̃ duplũ: vt dicet infra. t Dixerũtq;. Hic pñr promissio dicta diuulgat̃ pplo cũ dr. v Uespe scietis 2c. p hoc q dabit vob mirabiliter abũdãtiã carniũ. x Et ma. vide. glo. dñi. in sensu mãne ỏtute gl̃iosa ipius. Sciẽdũ aũt q manna aliqñ ẽ neutri generis 7 indeclinabile. aliqñ aũt inuenit̃ femínini generis 7 pme declinatõis. s. mãna ne. aliqñ tercie declinatõis: vt mãna tis. 7 iõ nõ ẽ vis si accipiat̃ mõ fm vnã declinatõem: mõ fm aliã. y Audiui. n. murmur vr̃m ꝯ dñm. q eduxit vos ỏ egypto in hãc solitudinẽ: q; de pcepto eius factũ est. z Nos vo q̃d sumus. q. d. sumus tm̃ serui eius denũciãtes vobis eius voluntatẽ: 7 iõ nõ eduxim⁹ vos pncipaliter sicut imposuistis nobis s ipse deus. a Quia musi. ꝯ nos. i. murmurastj ꝯ: murmur tm̃ vr̃m est cõtra dñm principaliter. b Dabit dominus vobis vespe carnes 2c. eo q audierit murmurationes vestras aliquando cũ murmurantibus dat deus suuz desiderium: sed hoc est ad malũ ipoz: sicut bt̃ Mu. xj. cap. de pplo qui desiderauit carnes quos interfecit dñs cũ adhuc carnes eis date essent in dentibus eoz.

apparet albū. Ista ē expositio vē. catholicoꝝ: ſm quā mana immediate cadebat ſup terrā ꝛ p rozē vel pruinam. hic intelligiē mana: vt pz ex dictis Ra. ſa. exponit locū iſtū alr ꝛ ſubtili⁹ dicēs: q pūo cadebat pruina ſup terā ꝛ poſtea māna veſup ꝛ poſtea ros aliquātulū ogelatus veſup. ita q māna erat inē mediū qi mū de cuſtoditus ꝛ p̄poſitū inē duo ſtramēta. ſ. pruine ꝛ rozis: et ſic exponit textū q̄ aliq̄ mō ali⁹ ē in hebreo: vbi br̄ ſic: Mane q̄z fuit opim̄tū rozis i circuitu: ꝛ aſcēdit opimētū rozis: ꝛ ecce i ſolitudie minutū diſcooptum. Premittit tñ expoſitōez h⁹ text⁹ illō q̄ d veſcēſu mane dr. Mu. xj. c. vbi dr ſic: Cūq̄ veſcenderet ros ſup caſtra: veſcēdebat pariter et māna vbi in hebreo br̄: Deſcēdebat ſup eum manna. ex quo accipit q pmo cadebat ros cōgelatus q̄ ē idez q̄ pruina: ꝛ poſtea māna veſuper: quaſi ſuper ſtramētū. Ex hoc aūt q̄ dr hic: Mane q̄z fuit opimē tū rozis. accipit q illud q̄ erat veſup erat ros ogelatus q̄ erat opimētū mane: ꝛ q̄n ſubdit: Et aſcēdit opimentū rozis. ſic exponit q ros parū cōgelatus q̄ erat ſup manna: oriente ſole reſoluebaꝫ ꝛ aſcēdebat in vapozes: ꝛ tunc apparebat māna diſcoopta: iō ſubdit: Et ecce in ſolitudine minutū diſcooptū. i. manna q̄ habebat ſimilitudinē granoꝝ rotundoꝝ quoꝝ apparebat diſcoopta: vt a pplo colligereꝫ. ꝛ ſm iſtam expoſi tōem māna differebat a roze cōgelato ſiue pruina q̄tum ad ſitū: vt patet ex dictis. item q̄tum ad figuraz quia manna habebat figurā rotundā: ſicut granū coriandri: vt infra dicit: ros aūt cōgelatus retinebat figurā cōem. Item q̄tū ad ſapozē: q⁹ habebat ſapozem dulcem ꝛ delectabilē. vt infra patebit: non ſic aūt ros cōgelatus vel pruina. a Qđ cū vi. fi. iſ. di. ad inui. man bu. due ſunt dictōes: ꝛ ſignificāt quid hoc. ꝛ ſub intelligiē eſt: ꝛ ſic exponit Joſephus. Ra. ſa. ꝛ hebrei moderni dicunt q̄ man non ſignificat quid ſ ſignificat p̄patōem vel magis ꝓprie rem p̄patam ad eſum et ſm hoc dixerūt filij iſrael. Man bu. i. prepatuz hoc. ſ. a deo p noſtra ſuſtentatōe: q⁹ tñ neſciebant determinate naturā eius: nec p ꝓñs qualiter deberet ꝓprie nominari: iō ſubdit: Ignorabant. n. quid eēt. ſequit.

b Iſte eſt panis. q⁹ tūc moyſes eis declararauit ip̄i⁹ naturā ꝛ efficaciā. c Hic ē ſermo. Hic ꝓñter determinat qualr hoc cibo debeant vti colligendo ꝛ ſeruādo: ꝛ primo q̄tū ad ſex dies hebdomade: ſcdo q̄tum ad ſabbatū: ibi. In die vo ſexto. Circa primū dicit.

c Hic eſt ſermo quem precepit domin⁹. ido obligat tranſgreſſozes ad mortale peccatum. d Colligat ex eo vnuſ. quan. ſuf. p̄ſo ſe ꝛ familia: ꝛ que ſit menſura ſufficiens oſtendit dicens. e Gomoz per ſingula capita. ſ boc videt falſum: q⁹ nō ē idē mediū oibus: ſicut dr. ij. Ethi. q̄ nō eſt idē mediū miloni: de quo dicit cōmentator: q̄ comedebat in die boue integꝝ: ꝛ alios hominibus: ꝛ iō illud q̄ eſt cibus ꝓueniens vni: alteri plus indigenti eſt deficiens: ꝛ minus indigēti eſt ſuperabundans. Dicendum q̄ ſicut iſte cibus dabatur diuino miraculo: ita eodē mō fiebat vt plurimum indigenti ſufficeret ꝛ a minus indigēte cōſumi abſq̄ ſuperfluitate valeret. Dicit aūt ioſeph⁹ q̄ ex diuina prudentia factum eſt hoc: ne ex cupiditate ꝛ guloſitate illi qui fortiores eſſent plus debito vellent colligere: ꝛ ſic debiliores debito alimēto priuarent: ꝛ in ꝓlo ſeditio oriret.

f Mec q̄ plus colba. am. ſ. q̄z gomoz p ſingula capita dm⁹ ſue. g Mec q̄ min⁹ pauerat colligēdo. b Reperit minus q̄z gomoz p ſingula capita. i Sz ſinguli iuxta id q⁹ edere poterāt. ex q̄ pz verū q⁹ dictū eſt. ſ. q̄ meſura gomoz ita ſufficiebāt multuz comedenti ſicut et paꝫ comedēti. k Nullus relin. ex eo vſq̄z mane. q⁹ factū eſt cauſa p̄dicta ne guloſi ꝛ cupidi plus debito colligerent ad reſeruandū. l Sed dimiſerunt tē. iſti fuerunt datban ꝛ abiron: vt dicūt hebrei. m Et ſcatere cepit vermibus ꝛ cōputruit. hoc non contigit ex natura manne: quia ſeruare poterat: ſicut patz de die ſexta in qua colligebatur ꝓ ſequenti: ꝛ etiam fuit p̄ceptum q̄ implerent vnum vas manna: ꝛ ſeruarent in futuras generatōes vt dicit infra: ſ quod ſic putrefiebat erat ex volūtate dei ne aliqui ex cupiditate ꝛ guloſitate vellēt plus debito colligere ad reſeruandū. q⁹ eſſet occaſio maloꝝ: vt p̄dictū eſt n Et iratus eſt cōtra eos moyſes. ſ. ira que eſt per zelum ꝛ non vicium. o Cunq̄z incaluiſſet ſol liquefiebat. hora. n. colligendi erat poſt ortum ſolis eleuato roze q̄ erat ſuper manna per vapozes: vt predictū eſt: ꝛ durabat vſq̄z ad horam ſextam: ꝛ tunc incipiebant liquefieri ad modum pruine ad ignē vo indurabaꝫ ꝛ formabanꝫ inde panes. p In die vo ſexta col. ci. du. ſm q̄ dicunt hebrei non collegerunt plus in illa die q̄z in alijs p̄cedentibus: ſed cū venerūt ad domū inuenerūt menſurā duplicē per miraculū: ꝛ hoc videt ex litera ſequēti cum dicit.

q Venerūt aūt oēs prin. mul. ꝛ nar. moyſi. ex miraculo eīm facto de nouo moti fuerūt ad veniendū ꝛ narrandum moyſi: q⁹ acciderat. r Qui ait eis. reddēs rōem p̄dicte duplicatōis. s Reqes ſab. ſan. ē dño. i. dedicata eſt cultui diuino: ꝛ iō nihil eſt agendū in eo. vñ ſubdit.

t Cras q⁹ ē op. fa. i. illud q⁹ velletis cras facere facite hodie. v Et q̄ co. ſē. ſ. p die craſtina hodie. x Coquite. ſm hebr cos iſtas obꝺuatias ꝺ die ſab. dixerat eis pus in marath: ſed hic replicanꝫ occaſione duplicatōis manne. y Quicq̄d aūt re. fuerit. ſ. de māna collecta die ſexta. z Reponite vſq̄ ma. die ſab. cui⁹ cā ſubdit. a Dixitq̄z moy. co. il. hodie. ad hoc. n. fuerat reſeruatuz

a Uenitq̄ septima dies ⁊ egref. de po. vt col. nō inuene
runt exierūt. n. guloſitate ducti vt bñt nouū cibum ſi
cut ⁊ alijs dieb⁹: ⁊ etiā cupiditate ⁊ curioſitate ad viden
dū ſi verbū moyſi foret verū. b Uſq̄q̄ nō vultis ſer-
uare mandata mea. ſ. de obſeruatōe ſabbati ⁊ de māna ꝙ

qua fuerunt octo
mandata dei ſm q̄
dicit Andre. ꝓmuꝫ
vt mane colligerēt.
ſecundū q̄ ad ſuffi-
cientiaꝫ ſm eſtima
tionem ꝓpriam.
terciuꝫ vt comede-
rent menſuram go
mor ⁊ nō plus: q̄r-
tū vt nō relinq̄rēt
in craſtinū: quintū
vt die ſexta haberent duplū: ſextuꝫ
vt reſeruarēt vnuꝫ
gomor ꝓ ſabbato:
ſeptimū vt illud co
mederēt in die ſab-
bati: octauū vt im-
plerēt vas ꝓtinens
gomor ad reſeruā-
dum in futuras ge
neratōes: vt bñ in-
fra. c Mane
at vnuſq̄ſq̄ apud
ſemetip̄m cogitās
de diuinis benefi-
cijs et grās agens.
d Appellauitq̄ꝫ
do. ſ. no. ei⁹ man. i.
cibū ꝓcepatū a deo
vt p̄dictū eſt.
e Quod erat q̄ſi
ſemē coriandri. q̄-
tum ad quantitatē
⁊ figurā. nō tñ q̄tū ad colorē. vñ ſubdit. f Album. ſe
men aūt coriandri nigrū eſt. g Guſtuſq̄ ei⁹ q̄ſi ſimile
cū melle. Simila farina tritici eſt delicatiſſima: ſapor igit̄
illius māne erat q̄ ſapor panis facti de ſimila ⁊ cōmixtio
ne mellis: Sap̄. xvj. dr ꝙ habebat oēm ſaporis ſuauita-
tem: ⁊ hoc eſt intelligēdū ꝙ nō erat ex natura māne: ⁊ ex
merito ſanctor boīm q̄ cā comedebāt quib⁹ ſapiebat ſi-
cut deſiderabāt: vñ ibidē ſubdit. Qd̄ em̄ quiſq̄ volebat
ad hoc ꝙuertebat. malis aūt boibus ex eor demerito de-
ſipiebat. vñ Pſa. xcj. ca. dr: Nihil videt oculi nr̄i niſi man:
q̄m̄ nauſcat aia nr̄a ſup cibo iſto leniſſimo. Dic aūt deſcri
bit ſapor ip̄ius naturalis: generabat aūt in aere: ⁊ ꝓpter
hoc vocat alicubi panis de celo: q̄ in celo aereo eſt gene
ratus: ⁊ a deo datus ⁊ formatus: nō virtute nature. Qd̄
aūt panis angelor q̄ in deſcēſu māne coopabant angeli
nō. n. dr panis angelor q̄ ip̄o veſcerent: q̄ nō indigent
cibo corpali. b Dixit aūt moyſes. Hic ꝓpr̄ ponit ip̄i-
us manne reſeruatio in futuras generatōes in memoriā
tanti beneficij: ⁊ ptz litera vſq̄ ibi. i Et repone corā
dño. i. in illo tabernaculo quo: de quo p̄dictū eſt. Hebrei
aūt dicunt ꝙ hoc dicit de tabernaculo magno qd̄ poſtea
factū eſt: ⁊ qd̄ iſtud p̄ceptū nō fuit datū ante cōpletiōem
tabernaculi ⁊ poſt: ⁊ qd̄ hic dr ē ꝓ anticipatōez. k Fi
lij aūt iſ. co. man. xl. annis donec ve. in ter. habitabilē. i. i ter-
ram chanaan. q̄ eis ꝓmiſſa erat ad habitādū: nec tñ defe
cit māna ſtatim cū intrauerūt terrā illā: q̄ trāſito iordane
fecerūt circūciſionē in galgalis ⁊ poſtea celebrauerūt ꝑ-
ſcha: ⁊ in craſtino paſche defecit māna vt bñ ioſue. v. ⁊ ſa
tis cito p⁹ ingreſſum ēre chanaā defecit vt ptz ex dictis.
l Gomor aūt dec. ꝑs ē ephi. vtrūq̄ ē nomē mēſure. q̄n
tū aūt tenet gomor nō bñ ex ſcriptura ⁊ rab. ſa. dicit ꝙ cō
tinet quātitatē. xlij. ouor: ephi decies tātū. alij aūt dicūt
ꝙ ex dictis papie et yſidori de mēſuris bñ ꝙ gomor con-

moyſes. Comedite illō ho-
die. q̄ ſabbatū eſt dño ñ in-
uenietis hodie i agro. Sex di
eb⁹ colligite: i die aūt ſepti-
mo ſabbatū ē dño. iccirco ñ
inuenietis. a Uenitq̄ ſeptima
dies: ⁊ egreſſi de ꝓplo vt col
ligerēt ñ inuenerūt. Dixit āt
dñs ad moyſen. b Uſq̄q̄ nō
vultis cuſtodire mandata
mea ⁊ legez meā. Videte ꝙ
dñs dederit vob ſabbatū et
ꝓp hoc die ſexta tribuit vo-
bis cibos duplices. c Mane
at vnuſq̄ſq̄ apō ſemetip̄m ⁊
nullus egrediat de loco ſuo
die ſeptimo. Et ſabbatiza-
uit ꝓpl⁹ die ſeptō. d Appel
lauitq̄ dom⁹ iſrl̄ nomen ei⁹
man e Qō erat q̄i ſemē cori-
andri f albuꝫ. g guſtuſq̄ eius
q̄i ſimile cum melle. h Dixit
aūt moyſes. Iſte eſt ſermo

tinet quātū quarta ⁊ dimidia pariſiensis. i. tantum de
blado vel alia re arida ſic menſurabili quantū vnum
vas factū ad menſurādū talia qō eſſet quantitatis q̄r
te ⁊ dimidie pariſien. contineret: credo tñ ꝙ taliū quā
titas eſt nobis incerta: q̄ menſure eodē nomie notate
variantur in di
uerſis regiōib⁹
⁊ ciuitatibus ſi-
cut modi⁹ pari-
ſien. alter⁹ quā-
titatis eſt q̄ ro-
thomagen. vel al
terius loci. ⁊ ſili
de menſuris liq̄
dor: vt vini et
olei ⁊ ſimiliū.

¶ In capi. xvj.
vbi dicit in po-
ſtilla. Dicit aūt
alibi panis an-
gelor.

✝ Additio.

Inter he-
breos ma
gne aucto
ritatis ātiquos
fuit diſceptatio
ſup māna in q̄-
dam libro Tal-
mudico qui di-
cit Joma. q̄da
em̄ eor q̄ dr ra.
Aquila. alⁱs ra.
baqba. expoſu-
it illud verbum
. ſ. panis angelo
rum: ſicut ſonat
dicens ꝙ homo
iſraelita mādu-

quē ꝓcepit dñs. Imple go
mor ex eo ⁊ cuſtodiat̄ i futu
ras retro generatiōes vt no
uerint panē quo alui vos i
ſolitudine q̄n educti eſtis de
terra egypti. i Dixitq̄ moy-
ſes ad aarō. Sume vas vnū
⁊ mitte ibi man. quātū pōt
cape gomor: k ⁊ repone cor
dño ad ſeruādū in genera-
tiōes vr̄as: ſicut ꝓcepit dñs
moyſi. l Poſuitq̄ illud aarō
in tabnaculo reſuādū. m Fi-
lij aūt iſrl̄ comederūt man
q̄draginta ānis: donec veni-
rēt i trā habitabilē. Hoc cibo
alити ſunt vſq̄quo tangerēt
fines terre chanaan. n Go-
mor autem decima pars eſt
ephi.

¶ La. xvij.

Bit ꝓfecta oīs multi-
tudo filior iſrael de de-
ſerto ſyn ꝓ manſiones ſuas

cauit panē quē angeli comedūt. alius ꝺo q̄ dicebatur
ra. yſmael: improbauit eum dicens ꝙ angeli nō come
dunt cibum corpalē. Moderni ꝺo vt ra. moy. gerun-
deñ. ⁊ alij ſuſtinent opinionem Rab. baquiba. dicen-
tes ꝙ angeli reficiuntur in lumine diuino ⁊ ꝙ manna
erat de iſto lumine quod quidem lumen fuit incorpo-
ratum ex voluntate diuina ⁊ factum manna: ⁊ ſic an-
geli ⁊ iſraelite ex eadē re reficiebant. ſ. angeli ex lumi
ne diuino: ⁊ iſraelite ex illo lumine incorpato: ⁊ ſic in-
telligunt iſti quod dicit: Panem angelor manduca-
uit homo. vt habetur in glo. predicti Rab. Moy. in
hoc loco. Et licet hoc non vere dicatur figuratiꝫ de il
lo manna eſt tamen valde applicabile ad noſtrum ve
rum manna. ſ. ſacramentum euchariſtie in quo eſt ve-
rū lumen diuinū ex voluntate diuina incorpatum. ex
quo. ſ. lumine diuino angeli in celo reficiuntur ⁊ fide-
les in deſerto huius vite ex eodem lumine incorpora-
to paſcuntur: quod ſi ſic intelleriſſent ceſſarent mur-
murationes eorum contra predictum ſacrum ſacra-
mentū dicentes ꝙ penitus eſt impoſſibile ⁊ implicās
contradictionem. vnde de ſimilibus intelligitur illud
pſal. Noluit intelligere vt bene ageret. multa enim et
ſimilia de hoc manna ab eis dicuntur: que cauſa brevi
tatis omitto.

¶ Capi. xvij.

Igitur profecta. Poſtq̄ deſcripta eſt prouiſio
alimenti ſicci quod eſt cibus: hic conſequenter
deſcribitur prouiſio alimenti humidi: quod eſt
potus: ⁊ primo oſtenditur aque penuria: ſecundo ex
ea hoc dei prouidentia: ibi. Et ait dñs: Circa primum
dicitur.

a Igitur profecta omnis mul. fi. iſrael de deſerto ſyn
manſi. ſuas. Notandū ꝙ in itinere vſq̄ ad montem
ſynai ⁊ etiā poſtea filij iſrael fecerūt aliqs manſiones

que magis serioſe exprmunt Mu.xxxiij. h autē ſolū nominat ille in qb⁹factus ē aliq̄d notabile. b Iuxta ser. dñi. nō est intelligendū q aliqua vox sensibil a deo emissa oñderet locū in quo deberent manere ſ colūna nubis p̄cedēs hoc indicabat faciēs in hoc officiū vocē vel sermonis.

c Ubi nō erat aq̄ ad bibendū. Sed queri hic quare dñs eduxit eos per talez viam vbi paterent tot defect⁹ cibi z pot⁹. Dicendū q hoc fuit vt ex frequēti necessitate opteret eos recurrere ad dñm z sic sub timore dñi retinerēt: p hoc etiā bonoz patiētia z malorz impatientia declarabat. d Qui iur. ꝯ moyſen ait hoc intelligit de ipatiētibus tm̄. e Quid iurgamī ꝯ me. q̄si obliti bñficioz dei: q̄ vobis puidit in maiori incitate f Et cur tentatis dñm: videt ēn q non fuerit ibi tentatio dei: qz nō habebant q̄d agerēt būano p̄silio. Dic ēdū q tētabant deū in hoc q expiri volebant vtrū deus posset eos potare in deserto. vel qz volebāt expiri vtrū ex suis meritis deus deberet eis dare potuz miraculose. vñ dicebāt. Est ne deus in nobis an nō: vt postea subdit. g Clamauit ergo moyses ad dñm. in nullo retardatus de bono p̄curando eis pp iuriā eoz ꝯ ipm. h Adhuc paululū z la. me. hoc nō dicebat Moyses ductus timore naturali sui q̄ bene cadit in p̄fectū virū ſ magis hoc dicebat timore ppli ne eo infecto a dño recederet p ydolatriā. i Et ait dñs ad moyſen. hic p̄fr describit dei puidentia cū dicit.

k Antecede paululū. ac si diceret dñs tu times ne populus lapidet te. egredere añ eos z videbis si potero te ptegere. l Et su. tecū de seni. israel. vt sint testes q ibi antea nō fuerūt fontes vel aque: z p hoc appeat euidens miraculū. m Et virgā. Dicit ra. sa. q aliq̄ de populo israel erant ita maligni q dicebant ministerium illius virge solūmō se extendebat ad mala infligēda sicut patuit in plagis egyptioz: ſ nō se extendebat ad cōferendū bona: z iō dns p̄cepit moyſi vt virga illa in eductōe aque de petra vt manifeste videret q n̄ solū erat instrumentū diuine iusticie in malis pene inferendis: sed etiā diuine misericordie in bonis p̄ferendis. n Qua p̄cussisti fluuiū. supra. vij. ca. videt dicī ꝯ. s. q aaron p̄cussit z non moyses. Dicendū q aaron p̄cussit auctoritate z mādato moyſi: vt dicit ibi z quia ille, dicit rem facere cuius auctoritate fit: ideo dicit hic q ipe moyses p̄cussit. o En ego stabo coram te. parat⁹ ad implēdū petitiōem tuā. p Supra petrā oreb. nō est intelligēdū q illa petra eet in monte oreb q ē idē q mōs synai: qz adhuc distabāt ab illo loco: ſ ē alius loc⁹ eiusdē nois. sequit. q Et voca. nomē illius tentatio. cui⁹ cā subdit. r Quia tentauerunt dñm. qualiter aūt tentauerunt deum iam dictū ē.

s Uenit aūt amalech. Descripta p̄uisione alimenti: h describit repſſio aduersarij: z primo describit pugna: secūdo gratiarūactio p victoria: ibi. Edificauitq̄. Circa primū dicit. Uenit aūt amalech z pugnauit ꝯ israel. cā buius victe ē. xv. ca. quātū est ex pte ip̄ius amalech. alia cā assignat ex pte populi israel. Ad hoc ēn p̄misit dns bellū istud ꝯ eū insurgere: vt ex victoria sequenti essent audaciores deceteros cōtra aduersarios insurgentes et de spolīs amalech essent muniti armis et alīs necessarīs que fugiētes dimiserunt. t Dixit q̄ moyses ad iosue vidit ēn in spiritu ꝓphetico ip̄m fore ducez israel: z iō fecit ēn capitaneū exercitus.

v Elige viros. i. strenuos bellatores. r Et egressus pugna ꝯ amalech. nō ēn voluit q expectaret exercitus amalech: sed q iret sibi obuiam ne pueri z mulieres z timidi qui remanserunt in castris nimis terrerent z fugerent: et sic daret

b iuxta ꝑmonē dñi castrame tati sunt in raphidim: c vbi nō erat aq̄ ad bibēdū ppl̄o. d Qui iurgat⁹ ꝯ moyſen ait Da nob aquā vt bibam⁹: q̄ bus rndit Moyses. e Quid iurgami ꝯ me f z cur tētatis dñm. Sitiuit ḡ ibi ppl̄s pre aque penuria: z murmurauit ꝓtra moyſen dicēs: Cur fecisti nos exire de egypto. vt occideres nos et liberos nr̄os ac iumenta siti. g Clamauit aūt moyses ad dñm dicēs. Quid faciā ppl̄o huic: h adhuc paululū z lapidabit me. i Et ait dñs ad moyſen. k Antecede ppl̄m z l sume tecuz de seniorib⁹ israel: m z virgā q̄ p̄cussisti fluuiuz tolle i mānu tua z vade. n En ego stabo ibi coraz te ſupra petrā oreb: p̄cutiesq̄ petrā z exibit ex ea aqua vt bibat ppl̄s. Fecit moyses ita coram senioribus isr̄l. o Et vocauit nomen loci illi⁹: tentatio: p pter iurgiuz filioz israel: p z q tentauerāt dñm dicētes Est ne deus in nobis an nō q Uenit aūt amalech z pugnabat ꝓtra filios israel in raphidim. r Dixitq̄ moyses ad Josue. s Elige viros: t et egressus pugna ꝯ Amalech crast. v Ego stabo i vertice collis: x hns virgaz dei in manu mea. Fecit Josue vt locutus erat Moyses z pugnauit ꝓtra amalech. y Moyses aūt z aaron z hur ascenderunt ſuper verticem collis.

maioz audacia aduersarijs. y Ego stabo in vertice collis. ad pugnandū p̄cibus ꝯ aduersarios.

x Hns virgā dei in ma. mea. vt victoria deo ascribat.

z Moyses aūt z aaron z hur ascenderūt ꝛc. Dicūt hebrei z aliqui doctores catholici q iste hur fuit filius marie z calephi: ꝯfirmantes p illud quod scribitur. j. Paral. ij. ca. q mortua azuba vroze Caleph ip̄e accepit vrozem que vocabatur ephrata: que pepit ei hur. Dicunt autem q ista ephrata fuit maria sozor moyſi q̄ erat binomia: sed istud videt falsum qz maria senior erat ipo moyſe: quod patet ex hoc quod supra dictū est. ij. ca. i. q moyse exposito in flumine ipa iuit ad videndū quid accideret de puero: z dixit filie pharaonis. Uis vt vocem tibi mulierē hebreā que nutrire possit infantulū. Ex quo p̄z q in natiuitate moyſi iam erat puella. xij. annoz. vel amplius. moyses ante exitū de egypto iam erat. lxxx. annoz. vt dictum est. vij. ca. z per ꝯsequens tunc erat maria. lxxxij. annoz vel circiter. De caleph aūt scribit Josue. xiiij. ca. q erat xl. annoz tm̄ qn̄ iuit ad explorandū terrā: quod fuit post exitū de egypto: si igit maria fuit vroz eius secunda: non videt q acceperit eam antecz iret ad explorandum: tum quia non ita cito accipiebāt vrozes illo tpe: sed expectabant etatē p̄fectam ad generandū: tum qz oportet dicere q p aliquod tp̄s fuerit cum prima: maxime qz ex ea habuit p̄olem: vt habetur. j. Paral. ij. cap. Ex quo videtur q non potuit accipere mariam cum iam esset. xl. annorum: vel parum minus: z tunc ipa maria erat. lxxxij. vel paumina sic antiqua z tante sanctitatis: quia erat p̄ophetissa: vt supra dictū est: contraxisset matrimoniū z maxime cum hoie tāiuuene. Itē dato q p̄traxisset in tali etate nō tñ potuisset cōcipe. Itē dato q cōcepisset de caleph: tñ ille puer in exitu de egypto nō posset esse ita magnus q ascēdisset cū moyſe in mōtē z sustētass̄ man⁹ ei⁹: vt h dr de illo hur. Ex q̄ manifeste p̄z q nō fuit filius Chaleph: z

Marie. Item de ipo dr infra.xxiiij.ca. Habetis aaron t bur vobiscū: si qd natū fuerit qōnis referetis ad eos. Ex quo pz q in exitu filioz isrl de egypto bur iam erat magne prudentie t magni pfilij t reputat⁹ inter seniores: t io ille bur de quo ē hic ymo nō potuit eē filius calepb qui adhuc erat satis iuuenis vt pdictū est t iō si dicat q fuerit filius marie oportet dicere q sit d alio viro: nec illa ephrata de qua dcm est potuit esse eadē cum maria vt satis patz ex dictis: t ille bur filius calepb ē alius ab isto d quo hic loqtur scriptura. Et io mihi videtur mel⁹ dicere cū antiquis doctorib⁹ q iste bur fuit maritus marie: t ideo dicit Josephus. iij. libro antiquitatuz: et ideo cum moyse ascendit in montez t sibi cū aaron cōmissum est regimē ppli in abntia moysi: q erat vir antiquus sapiēs t exp̄tus. a Cūq leuaret moyses manus tc. p hoc ostenditur sue orationis efficacia: et vt deo ascriberet victoria Manus āt moysi erant graues: p qd designat q in pplo sibi subdito erant aliqui pctis aggrauati: q3 fm q dicit Greg. fm qlitatē subditoz disponūt acta regētiū. b Fugauitq3 iosue amalech. in hebreo br: Debellauitq3. qd exponunt hebrei dicētes q oēs fortes de amalech fuerūt interfecti in bello illo t nō effugerūt nisi timidi t parum valētes. c In ore gladij. i. in acie vel acumie gladij. d Scribe hoc ob monimētū. i. ad memoriā ppetuā. e Et trade auribus iosue. per hoc designauit dns q erat iosue introducturus filios isrl in terrā pmissionis t nō moyses. f Delebo. n. memoriā amalech: hoc. n. factū est tpe saulis: vt br. j. Reg. xv. ca. Sciēdū aūt q glo. quedā sup locū istū q dr eē Strabi dic q amalech fuit filius ysmabelis: a q dicti sūt amalechite t ppls amalech. Dr aūt. j. Paral. j. ca. dr q eliphat pmo genitus esau genuit amalech: dicūt sequētes dictā glo. q fuit alius: t sunt duo eiusdē nois. hoc dictū de sacra scriptura nō hz auctoritatē s magis p̄sumptionē: vt videt: quia Gen. xxxvj. ca. t. j. Paral. j. c. dr expresse q amalech fuit filius eliphat pmogeniti esau: nec alius amalech legit. Item Josephus. ij. li. antiq. dicit q ab amalech filio eliphath dicti sunt amalechite. hoc etiā habet ex. ij. Reg. j. ca. vbi dr q filius doech idumei venit ad dauid nūcias illi mortē saulis: ly. n. nō exprimit ibi q fuerit filius doech: tn oēs exp̄positores p̄corditer hoc dicūt: t cū interrogaret a dō ds eēt: rndit filius bois aduene amalechite ego sum. Ex quo vr q amalechite sunt idumei: t sic nō descēderet ab ysmahele: s ab esau. De glosa aūt Strabi, vel alterius nisi sit doctor auctenticus. vt Aug. t biero. t bmōi: non est multū curandū: maxime qn videt a text. discrepare.

g Edificauitq3 moyses altare. Hic describit gratiarū actio p victoria cū dicit. Edificauitq3 moyses altare. ad offerendū deo hostias p gr̄arū actiōe. b Et voca. no. eius dns exal. mea. nō q3 nomē dni queniat ipi altari s denoiatus ē ab effectu ipius dni exaltātis ipm israel t amalech dp̄rimentis: pp qd subditur.

i Quia man⁹ solius dni. i. ptas throni eius.

k Et bellū eri⁹ erit cōtra amalech tc.

Ca. xviij.

Cunq3 audisset ietro. post. q3 descripta est p̄uisio alimenti t repssio aduersary: hic dns describitur gubernatio populi: et p̄mo describit aduētus psulētis. scdo assensus p̄sidentis ibi. Altera āt die. Prima in tres: quia primo describit aduentus ietro amicabil': q3 ex bōis q dns fecerat israeli mot⁹ fuit ad veniēdū t pgaudēdū: et hoc est qd dicit a Cūq audisset ietro. iste habuit plura noia vt dictū ē supra ij. ca. b Sacerdos madian. i. maior vt dcm fuit ibidem.

c Cognatus moysi. i. affinis. vn in hebreo br Socer moysi t sic in sequentib⁹ vbi notatur cognat⁹.

d Omnia que fecerat deus tc. s. in egyptioz flagellatione: t in maris diuisione: t in amalech debellatione t ceteris. e Tulit zepho. vro. mo. quā remiserat. Dictū fuit supra. iij. ca. q ipa dereliquit eum. Dicendum q fuit de volūtate moysi: q3 aduertit q vroz sua t filij nō cēnt sibi nisi oneri in negocio, p q ibat in egyptum: t iō bic dr q remisit eam.

f Venit ergo ietro. dicunt aliqui hebrei q non venit ante legem datā nec primo anno egressiōis de egypto sed anno secundo post legem datā. t q dicit hic venisse boc est p anticipatōem: alij aut dicunt q venit ante legem datā t primo anno: t hoc videt pbabile: qa terra sua non longe erat a monte synai: vt patet p illō qd dictū est supra. iij. ca. q moyses pascens oues ietro minauit gregē ad interioza deserti: t venit ad montez dei oreb qui est mons synai: t iō audita magnificentia moysi generi sui nō est verisimile q tardasset p annuz venire ad ipsum.

g Et mādauit moysi. s. aduentū suū: nō enim voluit subito intrare castra israel: vt ipe t filia sua t nepotes honestius recipent: marie q3 honor iste in moysen reuertebat. secundo describit ejus honorabilis receptio cum dr. b Qui egressus in occursum. t non est dubium q maiores de pplo iuerunt cum eo ad honorandum socerum suū t vxorem.

i Salutauerunt q3 se mutuo verbis pacificis. i. amicabilibus. q3 inter eos nō erat aī discordia. k Cūq3 intrasset tabernaculuz narra. moyses tc. honestius eiī t magis seriose dixit sibi in domo q3 dixisset in via

a Cūq leuaret moyses manus vincebat isrl. Sinaute paululū remisisset: superabat amalech. Man⁹ aūt moysi erāt graues. Sumētes igit lapidē posuert subter eum in q sedit. Aaron aūt t hur sustētabāt man⁹ ei⁹ ex vtraq3 pte. t factū vt man⁹ illi⁹ nō lassarēt vsq3 ad occasuz sol. b Fugauitq3 iosue Amalech t pplm ei⁹ in c ore gladij Dixit autē dns ad moysen. d Scribe hoc ob monimentū in libro: e et trade auribus iosue. f Delebo em memoriam amalech sub celo. g Edificauitq3 moyses altare t h vocauit nomē eius dns exaltatō mea dicens. i Quia manus solius dni k t bellū dei erit p amalech a generatōe in generatōem.

Ca. xviij.

a Cunq3 audisset Jetro b sacerdos madian c cognatus moysi d oia q fecerat dns moysi t isrl pplo suo. t q eduxisset dns isrl de egypto e tulit zephoraz vxorem moysi quā remisserat: t duos filios ei⁹. q3rū vn⁹ vocabat gersan: dicente pre aduena fui in t̄ra aliena: alt vo eliezer. Be⁹ em ait p̄tis mei adiutor meus: t eruit me d gladio pharaonis. f Venit g ietro cognatus Moysi t filij eius t vxor ei⁹ ad moysen in desertū: vbi erat castrametatus iuxta mōtē dei⁹ t mādauit moysi dicēs. Ego Jetro cognat⁹ tu⁹ venio ad te t vxor tua: t duo filij tui cum ea. h Qui egressus i occursū cognati sui adorauit. t osculatus est eū. i Salutauerūt q3 se mutuo verbis pacificis. Cunq3 intrasset tabernaculum: narrauit Moyses cognato suo cūcta que fecerat

a Uniuersumq laborē. p̄ refectu victualiū ⁊ insultu amalech. Tercio rescribit ipius ietro deuotio laudabilis cum dr. b Letatusq est ietro. ex quo patz q̄ habebat fidē vni⁹ dei veri. vñ ait. c Bñdictus do. q̄ libe. vos ⁊c. Nūc cognoui q̄ magn⁹ dñs sup oēs deos. p mirabilia. n. audita toti⁹ nature create virtutē trāscēdētia cognouit q̄ ipe ē solus deus verus: ⁊ non solū pfessus ē fidē suā ore: ꝫ ēt ope. vñ subdit. d Obtulit ergo Jetro holocausta. victimes scē q̄ totalr incēdunt ad honorē diuinū. e Et hostias. s. pacificas: q̄rū vna ps incēdebatur altera āt erat sacerdotis: altera ab offerētibus comedebat. vñ subdit. f Venerunt q̄ aaron ⁊ oēs seniores ⁊c. vt honorarēt eu3 matrie quia erat ⁊ nouo cōuersus ad fidē ⁊ ritū hebreoz. vt i fide magz solidaret. p panem aūt hic intelligitur ois cibus vt frequēter dcīm ē g Coram dño. i. coram illo quo tabernaculo: ⁊ q̄ dcīm ē sup. xvj. ca. vel coram alta rivbi obtulerat holocausta.

b Altera autē die. descpto adventu cōsulētis hic p̄ter rescribit assensus p̄sidentis: vbi premittit p̄sultationis occasio: cuz dicit: Altera āt die. s. post oblatōem ietro.

i Sedit moyses vt iudicaret ppl̄m. debet em̄ iudiciū fieri in tranq̄llitate rōnis nō in motu passionis: ⁊ hoc designat p sessionē: pp q̄d iudices debent dare sniam sedendo.

k Qui assistebat ei ⁊ mane vsq ad vesperam. pp negocioz multitudinē. l Quid est q̄d facis. ac si diceret nō est bonus p̄cedendi modus. vñ sequit.

m Nō bonā rem inq̄t facis. nō est intelligēdū q̄ res eēt mala ⁊ se ipo bona: sed melius fieri poterat: vt oī ditur infra minus aūt bonū cōparatū ad maius bonum habet rōnem defectus: ⁊ p p̄ns mali aliqualiter: sicut minus malū compatū ad maius habet rōnē eligibilis ⁊ p consequens boni aliquo mō. secundo ponitur ipa consultatio cuz dicitur. n Sz audi verba mea ⁊c. .i. melius gubernabis ppl̄m a deo tibi cōmissum.

o Esto tu ppl̄o in his que ad deū ptinent. accedēdo .s. ad deū. p ppl̄o ⁊ voluntatē ipius audiendo. p populi directōe: iō subdit. p Ut referas. s. ppl̄o. q Ondas q̄ ppl̄o ceremonias. q̄ tū ad celebratōem diez solenniū.

r Et ritū colendi q̄ tū ad actū offerēdi ⁊ sacrificādi.

s Viamq p quā ingredi debeant. q̄ tū ad credenda.

t Et opus q̄ d facere. q̄ tū ad mores ⁊ agēda. v Prouide āt. cū magna diligentia. ⁊ deliberatōe. x De ol plebe. absq p̄sonarum acceptatiōe.

y Viros. q. mulieres nō dñt dñari neq regere. p̄pter defectū discretiōis ⁊ p̄stātie. z Potētes. s. iudicare p tuā sapiam ⁊ experientiam. vñ et alia trāslatio hz. Sapientes vbi dēm⁹ potentes. a Et timētes deū. magis q̄ boies. b In quib⁹ sit veritas. s. vite iusticie ⁊ doctrie. c Et q̄ode. auariciaz. q. oēs cupidi ppter munera defacili flectūt a iusticia. d Et cōstitue ex eis tribunos. tribun⁹ dē q̄ p̄est mille boibus. e Et centuriones. centurio p̄est centū. f Et quinquagenarios et decanos: q̄nq̄genarius est q̄ p̄est. l. et decan⁹. x. In ppl̄o aūt israēl erāt sexcenta milia pedituū: vt supza dictū ē. xij. c. Ex q̄ p̄ducit q̄ ibi fuerūt sexcēti tribuni: ⁊ centuriones sex milia ⁊ quinq̄genarij. xij. milia: ⁊ decani sexaginta milia.

g Si hoc feceris ⁊c. ordinate gubernādo ppl̄m tibi cōmissum a deo. b Et ois hic po. reuertet. boza debita negocijs expeditis. i Cū pace. p hoc. n. q̄ honorez a p̄sidētes cōicant aliis p̄m grad⁹ suos ē maior pax in ppl̄o.

k Quib⁹ auditis. Hic tercio ponit p̄sultatōis adimpletio cū dr. l Fecit ois q̄ ille suggesserat. Ex q̄ dat exemplū q̄ bonū p̄siliū inferioris ñ ē p̄tēnēdū: moyses. n. qui erat dux ppli ⁊ ita deo ꝑpinq⁹ q̄ loq̄bat ei sic bō ad amicū suū: tñ fecit ipius ietro p̄siliū. m Et ele. viris. Deute. j. c. dr: q̄ ppl̄s elegit istos: dom q̄ moyses hāc electōz populo p̄misit: q. p experiētiā cohabitatiōis p̄scebāt meli⁹ p̄ditōes vicioz suoz. illā ēt electoz moyses approbauit: ⁊ iō dr ꝫ elegisse: q. aucte ei⁹ electio illa fcā fuit ⁊ approbata. ⁊ pz lra vsz ibi. n Dimisit. co. ⁊c. i. socer suū q̄ reuers⁹ abijt i

dños pharaoni ⁊ egyptijs p-
pter isrl⁹ vniuersū q̄z laborē
q̄ accidisset eis in itinere. et
q̄ liberauerat eos dñs [b]Le-
tatusq ē ietro sup oibs bo-
nis q̄ fecerat dñs israeli eo
q̄ eruisset eū ⁊ manu egy-
ptiorū: Et ait. [c]Bñdictus
dñs q̄ liberauit vos ⁊ ma-
nu egyptiorum: ⁊ ⁊ manu
pharaonis: qui eruit ppl̄m
suū ⁊ manu egypti. Nunc
cognoui q̄a magn⁹ dñs sup
oēs deos: eo q̄ superbe egerit
sup eos. [d]Obtulit ḡ ietro co-
gnat⁹ moysi holocausta: [e]et
hostias dño. [f]venerūtq aa-
ron ⁊ oēs seniores filiorum
israel vt comederent panez
cū eo. [g]coram dño. [h]Alta aūt
die [i]sedit moyses vt iudica-
ret ppl̄m. [k]q̄ assistebat moy
si a mane vsq ad vesperaz.
Qd cū vidisset cognat⁹ ei⁹
oia. s. q̄ agebat in ppl̄o ait.
[l]Quid est qd facis in plebe
Cur solus sedes: ⁊ ois ppl̄s
p̄stolat ⁊ mane vsq ad ve-
sperā. Cui rndit moyses
Uenit ad me ppl̄s querēs
sniam dei. Cumq acciderit
eis aliq̄ disceptatio veniūt
ad me vt iudicē inter eos ⁊ oñ
dā p̄cepta dei ⁊ leges ei⁹. At
ille. [m]Nō bonā inq̄t rē facis
Stulto labore p̄sūeris. ⁊ tu
⁊ ppl̄s iste q̄ tecū est. Ultra
vires tuas est negociū. So
lus illō nō poteris sustinere:
[r]ꝫ audi vba mea atq consi
lia: ⁊ erit dñs tecum. [o]Esto
tu ppl̄o in his q̄ ad deū p̄ti
nent [p]vt referas q̄ dicūt ad
eū: [q]oñdasq ppl̄o ceremoni
as [r]⁊ ritus colendi: [s]viamq
p quam ingredi debeant: [t]⁊
op⁹ qd facē debēt. [v]Prouide aūt [x]de oī plebe [y]viros
[z]potentes: [a]⁊ timētes deum
[b]in quib⁹ sit veritas: [c]⁊ qui
oderint auariciā: [d]⁊ constitue ex eis tribunos [e]⁊ centu
riones: [f]⁊ quinquagenarios
⁊ decanos: qui iudicēt ppl̄m
omni tpe. Quicqd aūt ma
ius fuerit referant ad te: et
ipi minora tātūmodo iudi
cēt leuiusq sit tibi partito
in alios onere. [g]Si ꝫ feceris
implebis imperiū dñi ⁊ p̄cepta eius poteris sustētare:
[h]⁊ ois hic ppl̄s reuertet ad
loca sua cū [i]pace. [k]Quibus
auditis moyses [l]fecit oīa
q̄ ille suggesserat. [m]Et electis viris strenuis de cūcto
israel: cōstituit eos princi
pes ppl̄i: tribunos ⁊ centu-
riones: ⁊ quinq̄genarios: et
decanos: q̄ iudicarēt plebē
dñi omni tpe. Quicqd aūt
grauius erat referebant ad
eū: faciliora tantūmodo iu
dicantes. [n]Dimisitq cogna
tum suū: qui reuersus abijt
in terram suam.

terrā suā:illi qui dicūt q̄ ietro venit ad moysen ꝓmo anno egressionis ꝛe egypto qđ ē ꝓbabile? vt dñs est. dicunt q̄ nō redūt ad terrā suā vsq̄ ad annū sequēte: ita q̄ fuit cū ꝓpīo isrl̄ p annū: ꝛ iō redit? ponit hic p anticipatiōem ꝛ hoc magis ꝓbabile :cū q: erat noviter ad fidē ꝓuersus vt ꝓdictū est: ꝛ iō

tebebat plenius instrui ꝛ maxime q̄a illo āno erat lex dāda a deo:cū quia videns generum suū in tanta glia:et per dñs filiā suā et nepotes suos nō ē veriſilē q̄ ita cito recederet ab eis.

¶ In capi. xviij. vbi dicit in postilla:Tulit zephorazy vxorē moysi.

¶ Additio.

Aliter sit intelligēdū qđ dicit hic Tulit zephoreā vxorem moysi quā remiserat dictus fuit supra. iij. ca. in addi. iij. Ca. xix.

Ense tercio Postq̄ descripta est educatio ꝓpīi ꝺ egypto: hic ꝺnr ꝛescribit legis datio: vbi primo premittitur preparatio plebis: secundo subdit datio legis. xx. capitu. Adhuc ꝓprio disponit ꝓpatio populi p mundiciā: secundo p reuerentiā: ibi. Jam aduenerat. Adhuc ꝓprio inducitur ꝓpīus ad mūdiciā mētis: secūdo ad mūdiciā corpis ibi. Dic.n. dñs iā nūc veniā ad te. Circa primū ꝺr.

a Mēse tercio egres. in die hac. i. prima die mensis tercij. b Venerūt in soli. synai. vbi lex erat danda.

c Castrametati sunt. i. terrā mē surauerūt in qua ponēda erant castra: q: ꝓm ordinatōem illoꝝ q̄ erant deputati ad hoc assignabāt cuilibet capitaneo familie loc? maior vel minor ꝓm quātitatē tentoriī sibi necessarij ꝛ familie sue. d Ibiq̄ isrl̄ fixit tentoria. ꝓm q̄ erat dispositū ab illis q̄ habebant ordinādi officiū. e Eregione mōtis. ad ptem orientalē: vt sic adorarent dñm descendētē sup montē synai: q: iudei adorant versus occidentē vnd ꝛ tabernaculū ꝛ tēplū sic fuerūt disposita: vt ingressus eēt a ptē orientali: vt ad ptē oppositā adorarent sacerdotes sicut ꝛ stelle celi ab oriente mouēt in occidētē q̄i adorantes ad ptē illā. vñ. ij. Esdre ꝺr. Exercit? celi te adorat.

f Vocauitq̄ eū dñs ꝛe mōte. nō em audebat ascendere ad suplorē ptē mōtis nisi vocat? a deo: q: dictū fuit sibi in rubo: Me appropies huc ꝛc. vt dictū ē supra. iij. ca.

g Vosipi vidi. q̄d fecc. egyptijs. flagellando eos ꝛ submergēdo ꝓ vobis. h Quō portaverim vos sup alas aquilarū. i. cito ꝛ expedite educēdo vos ꝛe egypto sicut aquila inter aues alias citissime volat: q: oēs eadem die egressi sunt: vt dictum est supra. xij. ca. Dicit hic ra. sa. q̄ modus aquile est q̄ portat pullos de loco ad locū q̄ portat eos sup dorsum: ita q̄ si pūciat sagitta ab inferi? ipsa recipiat sagittā ꝛ nō pullū: iō dñs cōgat se aq̄le: q: cū voluit transferre filios israel p mare rubrū angelus qui precedebat castra israel in hoc ꝓsonam dñi reputans posuit se cum columna nubis inter egyptios ꝛ hebreos ne egr-

Ense tercio q̄ xix. egressionis isrl̄ ꝛe terra i die hac[b] venerūt in solitudinē synai. Nā ꝓfecti ꝛe raphidim ꝛ peruenientes vsq̄ in ꝛemū synai[c] castrametati sūt in eodē loco:[d] ibiq̄ isrl̄ fixit tentoria[e] e regione montis. Moyses aūt ascēdit i mōtē ad deū. [f]Vocauitq̄ eū dñs ꝛe mōte ꝛ ait: Hec dices domui iacob ꝛ annūciabis filijs isrl̄. [g]Vosipi vidistis q̄ fecerim egyptijs:[h] quō portaverim vos sup alas aq̄lay: ꝛ assūpserim mihi. [i]Si g̃ audieritis vocē meā:[k] ꝛ custodieritis pactum meū:[l] eritis mihi in peculiū ꝛe cunctis populis. Mea est.n. oīs terra:[m] ꝛ vos eritis mihi in regnū sacerdotale:[n] ꝛ gens sancta. Hec sūt vba q̄ loqueris ad filios israel. Venit moyses

[o] ꝛ cōuocatis maioribus natu ppli exposuit oēs sermones q̄s mādauerat dñs. Rñ. ditq̄ oīs ppls sil. Cuncta q̄ locutus est dñs faciem⁹. [p]Cunq̄ retulisset moyses vba ppli ad dñm ait ei dñs [q]Jam nūc veniā ad te i caligine nubi vt audiat me ppls loquētē ad te: ꝛ credat tibi imppetuū. Nūciauit ergo moyses verba ppli ad dñm. Qui dixit ei. [r]Vade ad populū ꝛ sanctifica illos hodie ꝛ cras: lauētq̄ vestimenta sua ꝛ sint pati in diē tertiū Jn die em tercio descendet dñs coram oī plebe sup montē synai. [s]Cōstituesq̄ terminos ppło ꝓ circuitum ꝛ dices ad eos. Cauete ne ascēdat i mōtē: nec tāgat fines illi⁹. Oīs q̄ tetigerit montē morte morietur. manꝰ nō tāget

t Et custodie. pactū meū. i. leges vobis ꝺādā operādimplēdo. u Eritis mihi ꝓpe culiū ꝛe cunctis ppls. Peculiuz vt hic accipit ē pu? cēsus extra hereditatē. ꝺ q̄ pōt filiusfamilias facē qđ vult sine licētia ꝓpris iō ē q̄d sibi specialissimū: ꝛ per hoc innt elligit q̄ israel inē oēs populos sit magis appropriatus ꝛ spālis ipi deo si legē obseruet: ꝛ hoc magis ptz in hebreo: vbi habet sic:Erit mihi amicabilitas de cunctis ppls .i. quid excellēt dilectū: qđ significat ꝓ nomē abstractū: sicut ꝺr de aliquo excellente liberali ꝛ nō solū ē ipe liberalis ś ipa liberalitas. m Et vos eritis mihi in regnū sacerdotale .i. marimū: q: nomine sacerdotij aliqñ maioritas intelligitur sicut supra dictum ē de ietro. ij. ca. ꝛ. ij. Reg. viij. capꝰ. ꝺr. Filij dauid sacerdotes erant. i. maiores ꝛ primi ꝓ rege. n Et gens sancta. i. ad dei cultū applicata. sicut ꝛ vestes sacerdotales dicunt sancte: q: ad dei cultū applicate. ex hoc.n. q̄ xp̄c qui est sanctus sanctoꝝ natus erat ꝓm carnē de ꝓplo israel iō debebat spāli sanctitate pollere ꝓ ceteris ꝓplis terre.

o Et convocatis maioribus natu. illis enim primo exposuit verba domini: et illi populo et tūc omnis populus consensit.

p Cunq̄ retulisset ꝛc. Hic cōsequēter disponit ppls p mūdiciā exteriorē: tñ ꝓmittitur relatio rñsionis populi dño ꝓ moysen cum ꝺr.

p Cūq̄ retulisset moyses ꝛc. nō q: dñs ignoraret cū scit omnia anteq̄ fiant: sed vt bona voluntas ppli ꝓsentaret dño tanq̄ ei placita: sicut ꝛ angeli bōa hominum opera offerunt coram dño: ꝓout raphael dixit. Thobie. xij. Ego obtuli memoriam orationis tue coram dño ꝛc.

q Jam nūc veniam ad te in caligine nubis. per hoc designat q̄ in ꝓsenti non habemus nisi cognitionez enigmaticam de diuinis: ꝓm q̄ dicit apostolus prima Corinth. xiij. Videmus nunc per speculum in enigmate. ꝛ. xij. Meta. dicitur. q̄ intellectus noster se habz ad diuina sicut oculus noctue ad lucem solis: ꝛ propter hoc apparuit dominus in caligine. quia tales apparitiones fiunt cōmuniter ꝓm dispositionem illoꝝ quibus fiunt. r Vade: ad populum ꝛ sanctifica illos. Hic accipitur sanctificatio ꝓ mūdicia: quia sanctus in vna significatione idem est qđ mūdus. s Cōsti-

tueſq; terminos pplo p circuitū. ne irreuerēter seu curiose se ingerant ad diuina. t Lapidib⁹ op. aut cōfodiet iaculis. In hebreo bī sagittis. taliter. n. interficit bō alonge: z p talē morte dſignat q nō debucrant appropinquare: ſ dſlonge se tenere. v Cum ceperit clāgere buccina ꝛc. qō exponunt doctores nr̄i dicētes q p hoc nō licētiant trāscēdere t̄minos p̄dictos: ſ q ante clāgores hmōi debebant se tenere longe etiā a terminis p̄fixis z ipo clāgore appropinq re eis z hoc vocat ascēdere: qa illi termini erāt aliquātulum in ascēsu montis. In hebreo bī. in ptractu buccine ascēdāt. et dicit ſRa. Sa. q erat q̄dā mod⁹ clāgēdi ptēsus z erat signū recessus dſitatis d mōte: z p hoc erant licentiati trāsire termios ꝓstitutos z ascēdere in montē.

x Descēditq; moy. ꝛc. ad exequendū dñi mādatuz. y Et sanctificauit eū dſnunciando q mundarent.

z Cūq; lauiſſ. vestimen. sua. Si quer̄ quare nō acceper̄t noua. Dicendū q nō fuit nisi ad ꝓmendādū dſi miraculū p qd ab exitu dſ egypto vsq; ad ingressum terre ꝓmissiōis vestimēta eoꝝ nō sunt attrita nec vetustate ꝓsumpta vt dr̄ Deu. xxix. ca. a Estote parati in die terciuz. Hic est dies sextus mensis tercij: quarto. n. die eiusdē mensis dixit eis moyses ista vt dicit ra. Sa. z in sexto die fuit lex data: ex quo ꝓcludit q fuit data ānquagesima die a die exit⁹ dſ egypto exclusiue: qz menses apd hebreos accipiunt p lunatōes: ita q duo menses faciunt. lix. dies: q̄bus si dſ tercio mēse addant sex dies vsq; ad datōem legis faciūt. lxv. a quib⁹ si subtrabantur xiij. dies ꝓmi mēsis qui p̄cesserūt exitū dſ egypto qui fuit. xv. die: vt bī supra. xij. ca. remanēt. lj. dies.

b Hec approp̄inquetis vro. vr̄is. lz. n. actus matrimonialis sit licitus tñ bz annexā quādā turpitudinez quā oportet excusari p bona matrimonij. Bz etiā annexam dſpressionē mētis pp vehemētiā delectatōis carnis. vnde dicit Greg. Canto mens a supno amore disiungitur: quanto ínferius delectat: z iō ante susceptōem legis p duos dies fuit ꝓhibit⁹: qz ad susceptionem legis req̄rebat magna mūdicia z elevatio mentis.

c Jamq; aduenerat. Hic consequenter disponitur populus per reuerentiam ad deum que ex timore cōsurgit: z ideo ante prolationem legis signa terribilia apparuerunt. Alia etiam causa est ad hoc quia lex vetus fuit lex timoris: sicut lex noua dicitur lex amoris. vnde dicit Augusti. Breuis differentia legis z euangelij timor z amor. cuius ratō est quia illa lex dabatur

eū: sed lapidib⁹ opp̄imet: aut ꝓfodiet iaculis: siue iumētū fuerit siue hō. ñ viuet

v Cū cepit clā gere buccina tūc ascēdāt in mōtē. f Descēditq; moyses ad populu⁹ z sctificauit eū. 3 Cūq; lauissent vestimenta sua ait ad eos a Estote parati in die terciū b z ne approp̄inq̄tis vxoribꝰ vr̄is c Jāq; aduenerat terci⁹ dies z māe ¡clarerat: z ecce ceperūt audiri tōitrua. ac micare fulgura: z nubes dēsissima opire montē. Clangorq; buccine vehemēti⁹ pstrepabat: d z timuit ppl's q erat in castris. f Cūq; eduxiſſz eos moyses in occursū dei dſ loco castrorū stet erūt ad radices montis. g Totus aūt mōs synai fūabat: eo q dſscēdiſſz dñs sup eū i igne: z ascēderet fum⁹ ex eo q̄i dſ fornace. Erat q; oīs mōs tribil': z sonitus buccine paulatī crescebat i mai⁹ z plixi⁹ tēdebat. moyses loq̄bat: et dñs rñdebat ei. Descēditq; dñs sup mōtē synai in ipo mōtis vrice: h z vocauit moysē i cacumē ei⁹. Quo cū ascēdiſſet dixit ad eum. i Descende z ptesta re ppl'm: ne fortevelit trāscēdere terminos ad videndū dñm. et pereat ex eis pluria multitudo k Sacerdotes q; qui accedūt ad dñm sanctificent ne ꝓcutiat eos. Dixit q; moyses ad dñm. Non poterit vulgus ascēdere i mōtem synai: tu. n. testificatus es: z iussisti dicens. Põe terminos circa mōtē: z sctifica illū. Cui ait dñs: vad dſscēde: ascēdeq; tu z aaron tecū. Sacerdotes aūt z ppl's nō trāseāt termios nec ascēdāt ad dñm ne forte interficiat illos. dſscēditq; moyses ad ppl'm z oīa narrauit eis.

bombis imperfectis qui q terrorem inducendi sunt ad opa virtutum: lex autem noua data est perfectis qui magis inducunt ad talia per amorē. vnde dicit poeta Oratius: Oderunt peccare mali formidine pene: oderūt peccare boni virtutis amore. z ideo sicut lex noua data est in quiete z trāquillitate a xp̄o ꝓut dicit Matb. v. Cum sedisset accesserūt ad eū discipuli eius et aperiens os suum docebat eos dicēs: Beati pauges ꝛc. ita lex vetus data est cum terroribus z hoc est quod dicitur hic. d Ceperūt audiri tonitrua ac micare fulgura: z nu. ꝛc. clangorq; buccie ꝛc. audiebatur enim cuz p̄dictis terribil' sonus quasi tube: et hoc fiebat ministerio angelico: fabulant aut iudei q ille clangor vel son⁹ fiebat in quodam cornu quod fuit acceptū dſ ariete immolato ꝓ ysaac.

e Et timuit ppl's ꝓpter p̄dicta.

f Cunq; eduxiſſet eos moyses. cū quadā importunitate eo q nō audebant exire.

g Mōs synai fumigabat ꝛc. nubes eīn dēsissima vt p̄dictū ē operuerat

montē synai z ex pte superiori montis egrediebat fumus z ignis dſ medio nubis facta est aūt talis apparitio nubis z ignis que nō habent figurā stabilē ue ppl's ad ydolatriā ꝓnus haberet occasionē faciendi sibi imagines: vt dicunt hebrei. Hec est intelligendū q dñs dſscederit ibi ſm naturā suā q̄ vbiq; est dſ necessitate: z p dñs nō pōt ascendere nec dſscendere: sed in effectu ip̄m rep̄sentante

h Et vocauit moysen. quia accedere ꝓpe non p̄sumpsiſſet nisi vocatus. i Descende z contestare ppl'm. lz hoc iam ante fecisset tamen p̄cipitur iterum fieri imminente hora ad maiorem certitudinē ꝓpter periculum euitandū. k Sacerdotes quoq; q accedunt ad dñm ꝛc. adhuc non erant instituti sacerdotes: z iō dicunt alicq; q ſ hic dicit p anticipatōem: z ē sensus: sacerdotes futuri sanctificent qñ accedent ad ministranduz coram dño. ſRabbi Sa. dicit q hoc intelligitur dſ primogenitis principum duodecim tribuuz qui obtulerunt sacrificiuz: vt habet infra. xxiiij. primogeniti eīn vsq; ad institutōem sacerdotij aaron faciebant sacerdotale officiū vt dictum fuit Gen. x. z. xxvij. ca. z isti tpe oblatōis debebāt ꝓ alijs sanctificari. Cetera patent.

¶ In ca. xix. vbi dr̄ in postilla: Eregione mōtis ꝛc. ad ꝑtem orientalem.

¶ Additio ꝓma.

Non est necessariū dicere q oēs filij isr̄l castrametati eēnt ad ꝑtē orientalē mōtis synai tñ sicut dicit ſRa. sa. quē postillator in hoc sequit̄: nam ratio quā ad hoc assignat non valet: iudei enim adorabāt versus occidētē cū eēnt in tabernaculo vel in templo in q̄b⁹

archa testamēti ꝛ ꝓpiciatoriū vbi rēsa diuina dabāt erāt in ꝑte occidentali tabernaculi/vel templi: ita ꝙ si eēnt extra templū in ꝑte occidentali respectu ipius templi adorabant ad orientē. si. n. sic exītes adorassent versus occidentē terga verterēt ad templū: qđ eēt eis magnū inconueniens: vñ hodie hebrei exītes in ptibus europe que ē in occidentali plaga respectu hierusalē nō orant ad occidentē sed ad orientē: iuxta illud. iij. Reg. viij. vbi ꝓprie agit de hac materia: legit: Et adorauerint te ꝑ viam terre tue: quā dedisti patrib⁹ eoꝝ ꝛ ciuitatē quā elegisti: ꝛ tēplum qđ edificaui noi tuo eraudies ꝛc. Ex quo ꝑz ꝙ cū sunt extra templum versus tēplū debēt orare. vñ in hoc loco meli⁹ videt dicendū ꝑm alios expositores. s. castrametati sunt filij isrl e regione mōtis synai circūquaq; vt sic vnusquisq; adorare⁹ suo mō dñm descendētē sup mōtem synai. s. aliq̄ ꝯsus orientē: ꝛ aliq̄ ꝯsus occidētē ꝑm ritū suū ꝑm ꝙ consonat huic qđ dr. j. Mu. ij. Singuli p turmas ꝛc. castrametabāt filij isrl p gyrū tabernaculi federis

¶ In eo. ca. xix. vbi dr in postilla: Eritis mihi in peculiū cunctis pplis ꝛc. ¶ Additio. ij.

Dctio que hic ponit in hebraico vbi nos habem⁹ peculiū vel amicabilitas: significat ꝓprie rem q̄ sic diligit ab habēte ꝙ nulli alteri eā daret: qđ bn cōpetit ppl'o q̄ vero deo cōiungitur p susceptiōem sue legis p quā susceptiōem ds se habet ad talē ppl'm sicut sponsus ad sponsam: q̄ nullo mō daret eam alteri. vñ sup illō Osee. ij. Sponsabo te mihi in iusticia ꝛ iudicio. glo. Desponsauit. n. ds ppl'm israel in monte synai dans ei p sponsalib⁹ legis iusticiā ꝛ iudiciū. vñ ꝑdicta dictio ꝓprie appropriat in hoc loco ꝑm hunc intellectū ꝛc.

¶ In eo. ca. xix. vbi dr in postilla: Ecce nūc veniā ad te in caligine nubis ꝛc. ¶ Additio. iij.

Dcet verū sit ꝙ in pñti nō habem⁹ clarā cognitionē de diuinis ꝑ enigmaticā: tñ si hoc tm̄ voluisset lra h̄ innuere sufficisset dicere: Jam nūc veniā ad te in nube. nec erat addendū in caligine nubis. videntes em̄ in nube nō clare sed p speculū vident. vñ circa hoc videt vlterius dicendū. s. ꝙ ꝑm gradus būane cognitōnis enigmata clarius vel minus clare apponūt. ꝛ iō de moyse qui clariorē noticiā habebat de diuinis q̄ pplus cōiter dr. Descēdit dñs in nube ꝛc. vt. j. Mu. xij. ꝛ in alijs locis sed ppl'o q̄ nō attingebat ad tam clarā noticiā sicut moyses: req̄rebat ꝙ deus veniret nō in nube clara ꝑ in caliginosa nube. ꝛ hoc est ꝙ dicit lra: Jam nunc veniā ad te ꝛc. q. d. Si venirem vt tu solus audires me nō oporteret me venire in caligine nubis: ꝛ hec est rō quare in datiōe legis vbi totus ppl's conuenit fit mentio de caligine taz infra. xx. ca. q̄ etiā Deutro. v.

¶ Replica correctorij ꝯ burg. iudaizantē.

In ca. xix. Bur. egretulit ꝙ postillator dixit iudeos adorasse ad plagā occidētalē: ꝛ ꝙ iō oportuit figere tabernacla ꝛ castra e regione montis synai ad plagā orientalē vt versus diuinā apparitiōem orarēt qui mons respectu deserti in quo fuerūt iudei, ptunc fuit ad occidentē. ait. n. Burg. ꝙ adoratio ad occidentē erat iudeis necessaria qñ erāt in tabernaculo vel tēplo ꝑ exītes extra debēbāt adorare versus hierlm ꝛ templū: iuxta illud. iij. Reg. viij. Adorabūt ꝯ viā ciuitatis ꝛ tēpli ꝛc. ꝑ in hoc videt burg. iudaizare q̄ id quod allegat hodie sit obseruandū: cū tñ p tpm sit ablatū: vt ꝑz Jo. iiij. vbi dicit samaritane: venit hora ꝛ nunc est qñ veri adoratores nec; in monte hoc nec; hierosolymis: ꝑ orabūt ꝑem in spū ꝛ veritate. vñ illd cerimoniale abolitū ē sicut ꝛ sacramentale circumcisionis. ait em̄ apl's ad Gal'. v. Si adhuc circumcidamini xp̄e vobis non proderit. illum aūt errorem suū ꝙ iudei debent adorare nō ad occidentē ꝑ vnusquisq; ꝑm sitū suū ꝓfirmare volens: burg. dicit ꝙ filij isrl' castrametati sunt e regione montis synai circūquaq; vt vnusq̄sq; adorare⁹ versus montē vbi dñs apparuit vn⁹ ad orientē alius ad occidentē ꝑm sitū vniuscuiusq;: allegans ad hoc illud Mu. ij. Singuli p turmas castrametabant filij israel p gyrum tabernaculi federis: sed hec sua confirmatio videtur esse contra ratiōem ꝛ mōtis synai dispositōem: nam mons synai magnus ꝛ longus est: cuius pars est mons oreb: vt dicat Josephus. ij. ꝛ. iij. antiquitatū: immo ꝑm quosdā lraliter exponētes illō ad Gal'. iij. Syna mons est in arabia qui coniunctus est ei que nunc est hierusalē ꝛc. mons ille se continuo extendit ꝑm lōgitudinē vsq; ad terrā sanctā: vñ ꝑz ꝙ in circuitu illius mōtis nō poterant castra locare: ꝑ e regione mōtis in ꝑte orientali ꝯ mōtem in plaga occidētis sitū maxime q; ppl's accedere ad montem ꝓhibet infra ca. xix. Concordātia p burg. de Mume. ij. adducta nulla est: non em̄ ibi dicitur: Castrametati sunt p gyrū montis sed p gyrū tabernaculi quod erat fixum in plano ad radicem montis.

¶ Capi. xx.

Docutusq; est dñs. Descripta dispositione populi ad legis susceptōem: hic consequēter describit legis datio: ꝛ primo q̄tū ad ꝑcepta moralia: sc̄do q̄tuz ad iudicialia. xxj. ca. tercio q̄tum ad cerimonialia: ca. xxv. Sciendū tñ ꝙ ista diuisio nō est ita ꝑcisa quin inter moralia contineant̄ aliqua cerimonialia: ꝛ similiter inter iudicialia aliqua cerimonialia ꝛ moralia: sic ꝛ de tercio: sed hec diuisio accipitur ꝑm maiorē ptem. Circa primū premittunt̄ ꝑcepta data populo a deo immediate: secundo data ab ipo mediante moyse: ibi. Cunctus aūt ppl's. Adhuc ꝓmo ponunt̄ ꝓcepta ordinantia ad deum: secūdo ad primū: ibi. Honora patrē tuū. Circa primū sciendus ꝙ doctores nostri ponunt tria ꝑcepta tm̄ ordinantia ad deum: cuius ratio sumitur quia homo debet fidelitatem deo reuerentiam ꝛ debitum famulatum ad recognitionem sui dominij. infidelitas autem ꝓhibetur primo ꝑcepto cuz dicitur: Non habebis deos alienos. Irreuerentia sc̄do cum dr. Non assumes nomen domini dei tui inuanum. Et per istas negatiōes intelliguntˉ oppositе affirmatiōes. s. colere vnū deum: ꝛ ei reuerentiam exhibere. debitus aūt famulatus ꝑcipitur tercio cum dicitur: Memento vt diem sabbati sanctifices. ꝛ ꝑm hoc illud quod ꝑmittitur cuz dicit Ego sum dñs deus tuus. nō est ꝑceptū ꝑ ē quoddā ꝓambulū ad ꝑcepta: ac si diceretur:

b Ego sum dñs. p generalē mundi gubernatiōem.

c Deus. p creatiōem. d Tuus. p specialē appropriatiōem p ceteris pplis: vt dictum est ca. p̄cedenti.

e Qui eduxi te de terra egypti. de seruitute humana valde dura comparata ad seruitutem diuinam que ē suauis ꝛ gratiosa: ꝛ ideo propter ista debes recipere mandata mea non tm̄ aure corpis sed etiam mentis: ꝛ ad implctionem operis: ꝛ tunc sequitur primū ꝑceptum cum dicitur.

f Non habebis deos alienos. dicit Ra. sa. ꝙ dij alieni hic intelliguntur generaliter pro omni ydolatria: que alienat a vero deo. doctores autem nostri dicunt ꝙ hic primo prohibetur ydolatria in speciali: sed diuidunt in hoc: quia aliqui dicunt ꝙ prohibet hic idolatria que fit sine quacunq; imagine. vnde dicit Varro ꝙ antiqui romani diu coluerant deos absq; simulachris. Alij dicunt ꝙ prohibetur per hoc ydolatriare rum que sunt confictе: sicut si corpori humano inseratur caput arietis et ale ad volandum sicut pingebatur imago Jouis: et in tali figura credebant Jouem esse: et ideo dicūtur dij alieni scilicet a rerum natura.

g Coram me. i. in nullo loco vel tpe habebis: q; pñs sum omni tpe ꝛ loco: ꝓsequenter ꝓhibetur ydolatria in imaginibus rerum que sunt non tm̄ sunt dij: cum dr

b Mõ facies tibi sculptile.qõ fit p volaturaz in ligno vel lapide vel alijs q̃ sculpi pñt:nec aliquã sil̃itudinem p fusurã vel picturã:vel quocũq; alio modo. i Nec q; oẽm sil̃itudinẽ t̃c.i.rei que est in celo:q; aliqui impẽ debant cultũ latrie soli 7 lune 7 syderibus. k Et q̃ in terra deorsuz.
q; aliq̃ colebant bestias vt ẽ. dictũ ẽ de egyptijs viij.ca. l Nec eoz q̃ sunt in aquis.q; ydolum dagon qõ colebaẽ a philisteis: habebat caput piscis: iõ vocaẽ dagon.q; dag piscez significat in hebreo.
m Mõ adorabis ea.ita q; finaliter structuram 7 culturã ydolorum generaliter p hibet:cui⁹ causa subdiẽ cũ dicitur. n Ego sum dñs de⁹ tu⁹. 7 nõ alius.
o Fortis zelotes.zelus ꝓprie significat amorẽ viri ad vxorem: in qua nõ patiẽ aliuz coicare:et hoc mõ dicẽ deus zelotes.q; nõ vult q; bono fornicẽ cũ dijs alienis p ydolatriã. p Visitãs iniquitatẽ patrũ in filios.qõ intelligiẽ dupliciter. vno mõ pena tpali qua iuste puniũẽ. 7 maxime a deo filij p iniquitate patrũ:q; in hoc puniunẽ patres. iõ subdiẽ. q In terciã 7 in quartã generationez. q; vsq; ad tot generationes videt aliq̃ mali homies ꝓcros ex eis exeuntes.Alio mõ de pena eterna: q̃ infligiẽ filio p iniquitate patris inquãtũ est imitator paterni sceleris:iõ subdiẽ.Usq; ad terciã 7 quartã generationez.q; sicut dictũ est aliquando mali boies vident filios suos vsq; ad tot generationes 7 sic informãt eos suis malis exẽplis:vel illi imitãtur qõ viderunt in patribus.
r Et faciens misericordiã t̃c. q; magis ꝓlongaẽ ei⁹ misericordia 7 bonitas dando bona filijs p bonitate patrũ:q̃ eius iusticia in puniendo filios p malicia patrũ.Hebrei dicunt q; in pdictis sunt duo precepta: ita q; primũ incipit ibi. Ego sum dñs deus tuus.p qõ pcipiẽ affirmatiue:q; ille habeaẽ p vero deo: qui eduxit filios israel de egypto in tot signis mirabilibus.secũduz incipit ibi. Nõ habebis deos alienos t̃c. in quo ꝓhibetur negatiue ne cultus latrie alteri impendaẽ.
s Nõ assumes t̃c.Hic ꝓhibeẽ falsa iuratio:7 etiaz q̃ est sine causa debita q; p vtranq; fit irreuerẽtia ipi deo assumendo nomen eius ad ꝓfirmationẽ falsitatis vel frustra.Dicunt aũt aliqui hebrei q; etiã hic ꝓhibetur ꝓlatio nois dñi tetragrammaton indebita: solũ enim erat licita sacerdotibus:nõ vbiq; sed soluz in tẽplo q̃n benedicebant pplm:7 nõ alis.Causa aũt huius ꝓhibitionis subdiẽ cũ dr. t Nec em̃ habebit insontẽ dñs. i.innocẽtẽ vel sine pena euadentẽ.
v Memẽto vt diẽ sabbati sanctifices.Postq̃ remouit impedimẽta cultꝰ diuin.i.ydolatriã p primũ precep tũ:7 irreuerẽtiã diuini nois p secundũ.Hic ꝓsequenter dat preceptũ de cultu debito ipi deo exhibẽdo 7 ptz ordo:q; prius sunt remouẽda impedimẽta alicui⁹ rei instituende q̃ q; instituaẽ: dicit igiẽ.
v Memento.Dicũt hebrei q; hoc poniẽ in principio huius pcepti:q; in omni re pciosa dz homo habere memoriã de sabbato:vt si habeat nouaz vestem vel jocale pulcrũ vel aliquid hmõi:dz expectare diem sabbati:vt primo tunc vtaẽ ipo. p Et diẽ sabbati sanctifices.i.diuino cultui totaliter aplices de diuinis beneficijs meditando 7 grãs exhibendo. y Sex diebus opaberis.illa que sunt necessaria p vita humana sustẽtãda.
5 Septimo aũt die t̃c.q; etiã illa q̃ erant necessaria pro victu nõ erat licitũ coquere vel parare vt dictuz est ẽ. xvj. ca.licitũ tñ erat operari illa que nõ poterant bono mõ differri nec anticipari die ꝑcedenti: sicut animalia adaquare; 7 pabulũ eis prebere: 7 in casualibus remedium adhibere:q̃n non poterant bono modo differri:sicut boué in foueã lapsum inde leuare et filia. Et hoc mõ machabei pugnauerunt ꝓtra inuadẽtes eos die sabbati: vt bz.j. Machab.ij.capitulo.

b Non facies tibi sculptile. 1 neq; oẽz sil̃itudinẽ q̃ ẽ i celo t̃sup: k 7 q̃ i terra t̃orsuz 1 nec eoz q̃ sunt i aqs sb t̃ra. m Nõ adorabis ea neq; coles. n Ego em̃ sum dñs de⁹ tus ° fortis zelotes: p visitãs iniq̃tatẽ patrꝫ in filios: q in tcia 7 q̃rtã generatõnẽ eoz q̃ oderũt me: r 7 faciẽs miseri cordiã i milia: his q̃ diligũt me et custodiũt ꝑcepta mea. s Nõ assumes nomen dñi dei tui inuanũ. t Nec.n. habebit insontem dñs eum q̃ assumpserit nomẽ dñi dei

sui frustra v Memẽto v vt diem sabbati sctifices. y Sex diebꝫ opaberis: 7 facies oĩa opa tua. 5 Septimo aũt die sabbatũ dñi dei tui ẽ. Non facies omne opus i eo: a tu 7 filius tuus 7 filia tua: b fa⁹ tu⁹ 7 ãcilla tua: c iumẽtũ tuũ ° et aduena: q̃ est intra portas tuas. c Sex em̃ diebꝫ fecit de⁹ celũ 7 terrã 7 mare 7 oĩa que i eis sunt: 7 requieuit in die septimo. Idcirco benedixit dominus diei sabbati 7 sanctificauit eũ. f Honora patrem tuum et matrem

o Fortis zelotes. zelus, prie significat amorẽ viri ad vxorem: in qua nõ patiẽ aliuz coicare: et hoc mõ dicẽ deus zelotes. q; nõ vult q; bono fornicẽ cũ dijs alienis p ydolatriã. p Visitãs iniquitatẽ patrũ in filios. qõ intelligiẽ dupliciter. vno mõ pena tpali qua iuste puniũẽ. 7 maxime a deo filij p iniquitate patrũ: q; in hoc puniunẽ patres. iõ subdiẽ. q In terciã 7 in quartã generationez. q; vsq; ad tot generationes videt aliq̃ mali homies ꝓcros ex eis exeuntes. Alio mõ de pena eterna: q̃ infligiẽ filio p iniquitate patris inquãtũ est imitator paterni sceleris: iõ subdiẽ. Usq; ad terciã 7 quartã generationez. q; sicut dictũ est aliquando mali boies vident filios suos vsq; ad tot generationes 7 sic informãt eos suis malis exẽplis: vel illi imitãtur qõ viderunt in patribus.
r Et faciens misericordiã t̃c. q; magis ꝓlongaẽ ei⁹ misericordia 7 bonitas dando bona filijs p bonitate patrũ: q̃ eius iusticia in puniendo filios p malicia patrũ. Hebrei dicunt q; in pdictis sunt duo precepta: ita q; primũ incipit ibi. Ego sum dñs deus tuus. p qõ pcipiẽ affirmatiue: q; ille habeaẽ p vero deo: qui eduxit filios israel de egypto in tot signis mirabilibus. secũduz incipit ibi. Nõ habebis deos alienos t̃c. in quo ꝓhibetur negatiue ne cultus latrie alteri impendaẽ.
s Nõ assumes t̃c. Hic ꝓhibeẽ falsa iuratio: 7 etiaz q̃ est sine causa debita q; p vtranq; fit irreuerẽtia ipi deo assumendo nomen eius ad ꝓfirmationẽ falsitatis vel frustra. Dicunt aũt aliqui hebrei q; etiã hic ꝓhibetur ꝓlatio nois dñi tetragrammaton indebita: solũ enim erat licita sacerdotibus: nõ vbiq; sed soluz in tẽplo q̃n benedicebant pplm: 7 nõ alis. Causa aũt huius ꝓhibitionis subdiẽ cũ dr. t Nec em̃ habebit insontẽ dñs. i. innocẽtẽ vel sine pena euadentẽ.
v Memẽto vt diẽ sabbati sanctifices. Postq̃ remouit impedimẽta cultꝰ diuin. i. ydolatriã p primũ precep tũ: 7 irreuerẽtiã diuini nois p secundũ. Hic ꝓsequenter dat preceptũ de cultu debito ipi deo exhibẽdo 7 ptz ordo: q; prius sunt remouẽda impedimẽta alicui⁹ rei instituende q̃ q; instituaẽ: dicit igiẽ.
v Memento. Dicũt hebrei q; hoc poniẽ in principio huius pcepti: q; in omni re pciosa dz homo habere memoriã de sabbato: vt si habeat nouaz vestem vel jocale pulcrũ vel aliquid hmõi: dz expectare diem sabbati: vt primo tunc vtaẽ ipo. y Et diẽ sabbati sanctifices.i.diuino cultui totaliter aplices de diuinis beneficijs meditando 7 grãs exhibendo. y Sex diebus opaberis.illa que sunt necessaria p vita humana sustẽtãda.
5 Septimo aũt die t̃c. q; etiã illa q̃ erant necessaria pro victu nõ erat licitũ coquere vel parare vt dictuz est ẽ. xvj. ca. licitũ tñ erat operari illa que nõ poterant bono mõ differri nec anticipari die ꝑcedenti: sicut animalia adaquare; 7 pabulũ eis prebere: 7 in casualibus remedium adhibere: q̃n non poterant bono modo differri: sicut boué in foueã lapsum inde leuare et filia. Et hoc mõ machabei pugnauerunt ꝓtra inuadẽtes eos die sabbati: vt bz. j. Machab. ij. capitulo.

a Tu et filius tuus t̃c. nõ loq̃tur de adultis q̃ iam sciebant legẽ sabbati: q; ꝓhibiti sunt simul cũ ꝑentib⁹: 5 hoc addiẽ ꝓ pueris ignorantibus legẽ: qui nõ debebant ꝓmitti a ꝑentib⁹ aliquid operari in die sabbati: vt accẽdere ignẽ vel extinguere lampades 7 hmõi: vt dicit Ra. Sa.
b Seruus tu⁹ 7 ancilla. intelligiẽ hoc de illis q̃ nõ erãt iudei: q; ꝑcedentia seruus 7 ancilla de gente iudeorum erant ꝓhibiti. c Et iumentum tuũ. q; nõ erat eis licitum cõducere vel accõmodare gentili ad opus suum faciendũ: 5 dimittebaẽ simpliciter quiescere: 7 refici pabulo ꝑuenienti. d Et aduena. iste est gẽtilis ꝑuersus ad ritũ iudeoꝝ: q̃ sili mõ tenebaẽ obseruare sabbatũ.
e Sex. n. diebus t̃c. hoc inducit tanq̃ cã 7 rõ hui⁹ ꝑdicti mandati: 7 ꝓ Ira. Circa istud ꝑceptum q; ego exposui fm intentionẽ hebreoꝝ quibus fuit primo datũ. considerandũ q; ptim est morale: 7 ptim ceremoniale. Morale ẽ em̃ q̃tũ ad hoc q; homo teneaẽ vacare diuinis. Ceremoniale est q̃tũ ad determinationẽ tpis: q; requies diei sabbati figurabat requiẽ dñi in sepulcro: in quo iacuit p totam diem naturalẽ sabbati: 7 q; ceremonie legis vete. cessant aduenieẽte veritate euangelij: iõ in noua lege nõ obseruaẽ dies sabbati: q; ẽ dimiatio tpis: 5 loco ei⁹ obseruaẽ dies dñica: 7 etiã ꝓter memoriã dñice resurrectionis die dñica facte. Et q; opus ꝑti ẽ maxime seruile. s. seruitute dyaboli 7 maxime impedit vacare diuinis: ideo maxime intelligiẽ esse ꝓhibitũ p dictũ ꝑceptũ: ita q; q̃ adulteraẽ illa die: est transgressor duplicis ꝑcepti. s. mechie: 7 diei sabbati: qõ nõ intelligebant iudei. Vnde dicit Aug. li. de decẽ cordis. Melius faceret iudeus in agro suo aliquid vtile q̃q; in theatro seditiosus existeret: 7 melius femine eorum die sabbati lanam facerent: q̃q; tota die in neomenijs suis impudice saltarent. Sciendũ tñ q; nõ obseruaẽ cũ tanto rigore vacatio ab operibus manualibus sicut in veteri lege: q; pñt pari cibaria: 7 aliqua alia fieri die dñica: que nõ erant licita in sabbato: q; illa vacatio ꝑtim figuralis erat. sicut tot⁹ ille status. j. Cor. x. Oia in figura cõtingebaẽ illis. Ad figura em̃ quãtũcũq; modico subtracto mutaẽ tota significatio: sicut vna lra subtracta ab hoc nõie lapis: mutaẽ tota significatio. circa vo totã rẽ ipam lapidis possunt aliqua addi 7 subtrahi absq; mutatiõe subc.
f Honora patrem tuũ. Hic cõsequẽter ponunt ꝑcepta ordinantia ad primũ. et primo poniẽ ꝑceptũ circa opationẽ boni cum dicitur. Honora patrẽ tuũ: q; intelligiẽ nõ

solū de honore qui consistit in reuerētia exteriori s etiā in pulsione ⁊tū ad necessaria vite si indigeāt. Et ꝑm doctores nostros noie parentū intelligīt ois primus in necessitate positus. cui est pudendū. vñ dicit Aug. Pasce fame morientē si nō pauisti occidisti. Verumtñ exprimūtur hic pentes tm̄ quia ista decez ꝓcepta sūt quasi quedā ꝓclusiones immediate sequentes ex principijs iuris naturalis que statim capiuntur etiā ab intelligētibus parū: et talia erant ꝓponenda toti pplo in cōi cui ꝓposita sunt ista decem ꝓcepta. illa autē que subintelligūtur quasi cōclusiones quedam magis remote explanate fuerūt in alijs preceptis: que sunt q̄si q̄dā determinatiōes

tuā: [s] vt sis longeu⁹ sup terrā quā dñs de⁹ tu⁹ dabit tibi. [b] Nō occides. [l] Non mechaberis. [k] Nō furtū facies. [m] Nō loq̄ris ꝯ primū tuum falsū testimoniū. [n] Nō concupisces domum primi tui. Nec desiderabis vxorē ei⁹: nō famulū: [o] nō ancillā: nō bouē: nō asinū: nec oia que illi⁹ sūt. [p] Cūctus aūt pp̄ls videbat voces [p] ⁊ lāpades ⁊ sonitus buccine: montēq; fumantē [q] ⁊ pterriti ac pauore ꝓcussi [r] steterūt pcul: dicētes moysi. [s] Loquere tu nob⁹ ⁊ audiem⁹. [t] Non loquat nobis dñs⁹: [v] ne forte moriamur. Et ait moyses ad populus [y] Nolite timere. [z] Ut enim pbaret vos venit deus ⁊ vt terror illius esset in vobis ꝓbibeāt ꝓsensus accipiendi rē alteri⁹ q̄cunq; mō indebito cū dī. Nō ꝓcupisces domū primi tui rē. ⁊ q̄ sb. dit. n Non ancillā. nō intelligīt de ꝓcupia ad carnalē actū: q̄ ista est pbibita p p̄cedens p̄ceptū: s intelligīt ꝓcupia ei⁹ ad fruitū q̄ē bonū vtile. Rō aūt q̄re duo p̄cepta ponunt ad repressionez ꝓcupie ē: q̄ bonū diuidit ꝑ vtile ⁊ delectabile: ita q̄ ē aliq̄ bonū vtilis et delectabilis: ita q̄ aliq̄ ꝓtingit vt aliqs habens ꝓnitatē ad vnū nō bz ꝓnitatem ad aliud: imo alīq̄ abominationem: sicut aliqs cōcupiscit vxorē alterius: q̄ tm̄ nō cōcupiscit alias res ipsius. q̄ abominat furtum vel rapinam: et iō ad rep̄mēdā istam ꝓcupiscētiā duplicem: debuit assignari duplex p̄ceptū. Hebrei aūt dicunt q̄ est vnū p̄ceptū tm̄: q̄d necesse habēt dicere ꝑm p̄dicta: q̄ expresse habēt infra q̄ in tabulis fuerūt scripta decem verba: que fuerunt decē precepta data a deo immediate. Si aūt de rep̄ssione concupiscentie essent duo p̄cepta sequeret ꝑm eos q̄ essent. xj. p̄cepta. videlicet quatuor ordinantia ad deū: put ipi dicunt: vt p̄z ex p̄dictis: ⁊ septē ad primū ꝓter quod sicut ipsū ponunt quatuor p̄cepta ordinātia ad deum: vbi doctores nostri nō ponūt nisi tria: vt predictū est: sic erga primū ponunt tm̄ sex: vbi doctores nostri ponūt septez et ideo ꝓiungunt duo vltima in vnum. Et ad hoc facit apparentia litere: q̄ sub eodē versu vtraq; ꝓcupiscentia ꝓhibetur. non tñ variatur sententia vt sit vnum siue duo precepta ꝗtum ad intellectū nostrū. s variat multū in hoc siue sit vnū siue duo p̄cepta intellect⁹ hebreoz. q̄ dicūt q̄ ꝑ hoc nō ꝓhibet ꝓcupia nisi aliq̄t ꝓrumpat in actus exteriores: sicut ē cū ex ꝓcupia vxoris aliene aliquis mouet ad tangendū eam impudice vel sollicitandū eam verbis vel muneribus: et ꝑm hoc dixerunt aliq̄ doctores nostri: q̄ lex vet⁹ ꝓhibebat manū ⁊ nō animū: et habet in glo. sup epistolam ad Philipp̄. iij. ca. Hoc etiā dicit Iosephus. xij. antiquitatū: improbans Polybiū hystoriographū p̄faruz dicentez: q̄ antiochus illustris miserabiliter mortuus fuit: eo q̄ voluit spoliare templū dyane ꝯ quē dicit Iosephus. Nam q̄ nullatenꝰ egat pctm̄: s tm̄ cogitauit nullo reatu teneri. ⁊ iō ꝓcludit ibidē: q̄ mortuus fuit ꝓter peccata que fecerat in hierusalem. Sed dicere q̄ actus interior voluntatis nullus sit reatus nisi aliquo modo ꝓrumpat in actū: est multū irrōnabile: cū ratō peti magis accapiat a mala volūtate interiori ꝗ ab actu exteriori: quia si nullo modo est volūtarū nullo mō ē pctm̄ vt p̄z in amentibus ⁊ pueris. o Cunctus aūt pp̄ls. Hic ꝓponūt p̄cepta data a deo mediante moyse. q̄ pp̄ls nō potat amplius verba dñi loq̄ntis sustinere. ⁊ hoc est q̄d dicit. Cunctus aūt pp̄ls videbat voces. hic accipit videre ꝓ audire. sensus em̄ visus certior est auditu. ē iō q̄ verba dñi penetrabāt aures ⁊ corda eoz ita sensibile q̄ sustinere nō poterant. ꝓter hoc vtit tali modo loquendi. s. visu ꝓ auditu. p Et lampades. i. micātia fulgura. vt dictū est ca. p̄cedenti.

q Et pterriti ac pauore ꝓcussi. ꝓter signa terribilia que videbant. r Steterūt pcul. retrocedētes etiā a terminis ꝓstitutis. s Loquere tu nobis. ea q̄ q. min⁹ dicet tibi. t Et audiemus. i. obediemus tāq; dei verbis. v Non loquat nobis dñs. immediate.

t Ne forte moriamur. q2 ēt fragilitate humana vo
minū loquētē nō poterāt sustinere. y Nolite time
re.q.d. Nō moriemini ꝓpter boc. a Ut oīm ꝓbaret
vos venit deus.nō est sic intelligēdū:q ꝓbaret eos ad
boc vt sibi manifestaret aliqđ ignotū: ꝫ vt ꝑ boc ap
pareret ipsis iu
deis ⁊ alijs q ti
merent eum.
b Et nō pecca
retis.q2 p timo
rez dīi declinat
ois a malo vt di
cit Prouer.xv.
ca. c Moy
ses autē accessit
ad caliginē.i ver
tice mōtis vt audi
ret mandata ab
eo ⁊ referret po
pulo: q2 ꝓplis pl9
audire nō pote
rat:vt dictū est.
d Vos vidistis
q de celo ꝛc. in
creatura tñ ipm
repñtante. ⁊ accipit hic celuz ꝑ celo aereo:q2 in cacu
mine montis synai illa vox formabat.
e Non facietis deos argenteos.lz ꝛ. ꝓhibuerit ydo
latriā tñ hic repetit ⁊ in plurib9 locis alijs:vt magz im
primeret hec ꝓhibitio cordibus eoꝝ:quia sciebat eos
ꝓnos ad ydolatriā. f Altare de terra facietis mihi
Hoc cepit ad detestationē ydolatrie:q2 ydolatre faci
ebant altaria valde solennia de marmoribus ⁊ metal
lis:⁊ intelligit hoc de altari holocausti vbi cremaban
tur hostie:q2 altare incensi fuit de lignis setbim ⁊ op
tū auro:vt habet infra.xxx.ca.ibi sequtur.
g Et offe.su.eo holocausta.i.victimas q̄ totalit incē
debant ad honorē dei. b Et pacifica vra.i.hostias
que offerebant ꝑ aliquo bñficio dei obtēto vel obtinē
do:quarū vna ps incedebat:altera erat sacerdotuz:et
alia offerentiū vt comederēt coram dño.
i Oues vras ⁊ boues. De istis em̄ animalibus vt pluri
mū fiebant sacrificia. k In oi loco ꝛc.iste locus sa
crificij nō poterat ee nisi vnus ad vitandū piculū ydo
latrie:ad quod ꝑplis iudeoꝝ erat ꝓnus:ad quam dedi
nassent defacili si vbiq potuisset sacrificare. Si aūt ali
qui sancti sacrificauerūt alibi boc fuit ex cā spāli ⁊ di
uina reuelatione.sicut dauid ex iussu Gad ꝓphe i mon
te morija aiāq tēplū ibi fundaret ꝓpt apparitionē ange
li ibi factā:vt hr.ij.Reg.xxiiij. Et helyas in monte car
meli ad quincendū ꝓphas baal:vt hr.iij.Reg.xviij. Lo
c9 aūt reputatus diuio sacrificio post ingressuz filioꝝ
isrl in terrā promissionis primo fuit i silo:vbi fuit taber
naculū positum ⁊ altare holocaustoꝝ:⁊ destructa silo
translatum est in nobe:⁊ destructa nobe ꝑ saulem trās
latū est in gabaon:postea in hierlm vbi fuit fundatum
tēplū.tñ in singulis vrbibus erant loca que dicebant
synagoge:vbi conueniebant ad laudandū deū:⁊ ad audi
endū legem. l Quz si altare lapideū feceris. poterat
enim esse de terra:vt dictū est:vel de lapidibus nō do
latis tñ:quod fuit in detestationem ydolatrie. vbi fie
bant altaria de marmore sculpto⁊ polito:⁊ ne ꝑ talem
sculpturā inducerent paulatim ad sculpendum imagi
nes. Quz autem dictū est hic:q altare holocaustoꝝ de
beat esse de terra vel lapidibus nō sectis.non est cōtra
illud qđ dicit infra.xxvj.ca.q altare holocaustoꝝ ꝓci
pit fieri de lignis setbim opertis ere:q2 illud altare fu
it de terra vt videbit qñ erim9 ibi. m Nō ascēdes
ꝑ gradus ad altare meū.fiebat tamē vt dicit Ra.Sa.
quidā ascēsus absq gradibus paulatim ascendendo:
qm̄ altare erat ita altū q sacerdotes sine ascensu non
poterāt ibi ministrare. n Ne reueletur turpitudo
tua.vsus em̄ femoralij3 adhuc non erat introductus:
ꝑ et nō peccaretis. Stetitq̄
ppls delōge: moyses āt ac
cessit ad caliginē i qua erat
de9. Dixitq̄ ꝓterea dñs ad
moysē. Hec dices filijs isrl.
o Vos vidistis q de celo lo
cutus sim vobis. c Non faci
etis deos argenteos: nec de
os aureos facietis vobis.
f Altare de tra facietis mi
hi: ꝫ et offeretis sup eo holo
causta ꝫ et pacifica vestra.
ꝫ oues vras ⁊ boues ꝫ in oi lo
co i q̄ memoria fuerit nois
mei. Veniā ad te ⁊ bñdicā
tibi. l Qz si altare lapideum
feceris mihi:nō edificabis il
lud de sectis lapidibus. Si ei
leuaueris cultrū tuū super
eo:polluet. m Nō ascendes
ꝑ gradus ad altare meum:
n ne reueleť turpitudo tua.

ē postea fuit iniunctus sacerdotibus qñ ministrarent: vt
hr infra.xxviij.cap. Dicunt etiā aliq̄ q boc fuit dictuz in
detestationē ydolatrie:q2 in sacris ꝓphani sacerdotes ascē
debant ꝑ gradus ad altare.⁊ tūc in alto positi vñ poterāt
a circūstantib9 videri discoopiebant ferēda sua. Priap9
em̄ fuit quidā inue
nis q̄ a gentib9 re
putat9 fuit inter de
os ꝓpter magnitu
dine insolitā virilis
mēbri: omne.n. qđ
erat insolitū reputa
bāt gentiles q̄d di
uinū. Et dicebatur
iste priapus de9 hor
toꝝ ꝓpter fecundi
tatē q̄ significat in
membro generati
onis. Judei em̄ p
ni erāt ad ydolatri
am: ⁊ iō in boc ⁊ in
alijs que ptinēt ad
cultū dei ⁊ obseruā
tias ceremoniales
elongāt a ritu ydo
latrarū ꝫrios modos precipiendo:⁊ modos ydolatrarū
inhibendo: vt videbit in sequentibus.
In ca.xx. vbi dicit in postilla. Circa ꝑmū sciendū:q de
ctores nostri ꝛc. Additio.
Circa expositionē decalogi postillatoꝝ nimis breui
ter vī se expedire: Doctores tñ nri ꝓter mysticas
expositiones:de quib9 plurima in glo.cōi habent:
plurima notabilia ⁊ magne attentionis ad sensum litere
lē ptinētia in hac materia tradunt:vt ꝑz in prima scde.q.
c.in qua multi articuli de hac materia habent. silr scda se
cunde.q.cxxij.ꝑ totū. vñ qui de hoc cap. vult plenius in
strui videat ibidem. Ad pñs tñ circa ea que de hac mate
ria in postilla dicunt:occurrūt quedā quib9 videt aliq̄d
rōnabiliter addendū. Quoꝝ primū est:q postillatoꝝ rec
tat opinionē doctoꝝ nostroꝝ:q nō habebis deos alienos
est primū ꝓceptū decalogi. Silr recitat opinionē hebreo
rū dicētiū q̄ primū ꝓceptū ē. Ego sum dñs de9 tu9 ꝛc. Secūm
do ꝓceptū apud eos est. Nō habebis deos alienos. quas
opiniones ponit indistincte ac si vtraq illaꝝ posset rōna
biliter teneri:qđ nō videt ꝓuenienter dictū. s. vt in nume
ratione decalogi in quo precepta legis principalia cū tan
ta solennitate a deo tradunt:doctores nostri a ratiōe de
uiassent. Ad cuius declarationē attendenda sunt duo. ꝑ
mū est q planus sensus litere ꝓcordat manifeste opinio
ni doctoꝝ nostroꝝ. secūdū q motiua hebreoꝝ ꝫrū assere
tiū nō valent. Primū patet:nā in hoc qđ dicit. Ego sum
dñs deus ꝛc. nullū verbū ꝓceptiuū seu impatiuū ponit ꝫ
solum sunt quedam dicta denunciatiua: quibus de9 denū
ciat ꝓplo:q ipse q̄ loquit est deus q̄ eos eduxit de captiui
tate:nihil in hoc eis ꝓcipiendo:vt ꝑz manifeste intuenti.
In ceteris vo de decalogi ꝓceptis manifeste ponunt ver
ba mandatiua:vt patet in negatiuis cū dicitur. Nō habe
bis deos alienos. Nō adorabis ea neq̄ coles. Non occi
des. Nō mechaberis ꝛc. In affirmatiuis vo cū dicit.me
mento vt die sabbati sanctifices. Honora patrē tuuz ꝛc.
In boc aūt q dī. Ego sum dñs deus tuus nihil boꝝ poni
tur. vnde illa verba non sunt preceptiua nec impatiua: ꝫ
solum denunciatiua. vñ nō debent inter ꝓcepta numerari.
Scōm ptz:nā motiua seu rōnes eoꝝ quibus nituntur mu
tare sniaz ꝓdictoꝝ verboꝝ que est plane denunciatiua in
sentētiā ꝓceptiua sunt duo. Unū est:q ad oia ꝓcepta di
uina obseruanda oportet ꝓsupponere: vt dicūt ⁊ rōnabiliter
vt vī:q credat absq dubietate:q ille q̄ loquebat seu ꝓci
piebat erat deus su9 q̄ eos eduxerat ꝛc. que quidē credu
litas seu fides erat potissima rō obligandi eos ad obꝫuā
da eius ꝓcepta. vñ cū dicit. Ego sum dñs de9 tuus ꝛc. ꝓci
pit ꝼm eos affirmatiue:vt dicunt:q boc firmiter credat.
scz q ille qui loquebat seu ꝓcipiebat erat deus qui eduxe

rat ꝛc.quã quidē rōnē ponit abenbazra in ſua glo.ꝛ videtur bñ fundamentū:iuxta illud apli ad Hebꝛe.xj.ca. Accedentē ad deū oportet credere qꝛ eſt ꝛc. Illū aūt dicūt q̄ in hoc q̄ dr. Ego ſum dñs deus tuus. ꝓcipit affirmatiue q̄ ille deus q̄ loquebat.ſ.q̄ eos eduxerat de ſeruitute egypti habereꝯ ab eis in deum:ita vt mandata eius tenerentur obſeruare.quod quidem p̄ceptū dicunt debere neceſſario p̄cedere oia alia p̄cepta. Ad qđ ponūt tale exemplū Ponaꝯ q̄ aliq̄s rex de nouo veniat ad aliquā ꝓuinciam indecēs eſſet q̄ in ea faceret leges ꝛ ꝓſtitutiōes añq̄ in regē recipeꝯ.vñ dicūt q̄ cū dr. Ego ſum dñs deus tuꝰ ꝛc.ꝓcipit q̄ recipiaꝯ ab eis iugū regis celeſtis.ſ.obedientia diuinoꝝ mandatoꝝ:qđ eſt preceptū primū ad oia mãdata diuina.ꝛ hec eſt rō aliꝙ talmudiſtaꝝ: ꝓut late Ra. moyſe gerunden.recolligit ex dictis eoꝝ in ſua glo.ſup Exod.in hoc ca.q̄ tñ rōnes ꝛ q̄ntū ad aliq̄d obtineāt veritatē:nō tñ intentū in ꝓpoſito ꝓcludunt. Mā filij iſrl anteq̄ ad recipiendū legē deuenirēt:crediderūt in deum.vt ūba in multis locis teſtaꝯ dr eīm ē.cap.iiij. Credidit pplꝰ ꝛc. ſilr ē.xiij. poſt tranſitionem maris de ipſis legit. Crediderūt dño: ꝛ moyſi ſeruo eius.ex quibus patet q̄ fidē habebant ante q̄ ad recipiendū legē acceſſiſſent. Nec de hoc q̄ ē credere deū ſeu de o:requirebaꝯ vt eis daret aliud p̄ceptū expreſſū p̄ſertim hoc cū p̄ſupponaꝯ ad p̄cepta decalogi tāq̄ p ſe notū ei q̄ bz fidē ꝛ iō nō indiget alia ꝓmulgatione niſi infuſione fidei:vt in ꝑma ſcde.q.c.ar.iij.in rñſione ad primum ar.ꝛ de hoc intelligit illud apli ad hebꝛe.xj. Accedentē ad deū oꝝ credere.ꝛ ſic ceſſat prima rō.ſilr dicēdū ē ad ſcdam. nā iugū obie diuine manifeſte acceperūt filij iſrl ē. xix.ca. cū moyſi ꝓponenti ex pte dei. Si audieritis voce meā ꝛc. ſequit. Rñditq̄ pplꝰ ſilr cūcta q̄ locutus ē dñs faciem⁹ nō q̄reꝯ alia receptio gñalis ad obiam p̄ceptoꝝ.vnde manifeſtū eſt q̄ in hoc q̄ dr. Ego ſuꝫ dñs deus tuꝰ .nihil eis p̄cipit:niſi ſolū q̄ intimaꝯ eis q̄s eſſet ille q̄ loquebat ſ.q̄ erat dñs deꝰ ſuꝰ:q̄ eos eduxerat ꝛc. ꝓut ꝓba plane ſonant:que quidē denunciatio ſeu notificatio fuit valde neceſſaria ſeu oportuna tāq̄ primū p̄ambulū ad precepta ꝓpter q̄tuoꝝ que in litera pnt fundari. Primū eſt vt moyſi decetro firmius ꝛ certius crederet:vñ ē.xix.ca. Jā nūc venio ad te in caligine nubis:vt audiat me populus loq̄ntē ad te:ꝛ credat tibi in ꝑpetuū. Secundum vt magis timerēt ꝓtraire diuinis p̄ceptis que a deo ipſo dicēte. Ego ſuꝫ dñs deus tuꝰ.erant ſibi iniuncta. vnde infra eodē ca. de hac materia dr. Ut terꝛoꝛ illi uſeſſet in vobis ꝛc. Tertiū vt eis oñderet q̄ ſub nomine diuino.ſ.tetragramma ton qđ hic ponit:cū dr. Ego ſum dñs deus: ꝓprie deo ꝑtinet ꝓpter ſub lege a deo data cultui diuino applicari:vnde in toto decalogo vbi dicit:dñs.ponit nomē ꝑdictuꝫ ꝛ nō aliud ꝓut fuit ſupra in additione ſup.iij.ca.in ar.ix.ſacꝫ poſitū. Quartū vt ipſi firmiter crederēt eſſe poſſibile q̄ deus loqueret hoi in hac vita:qđ antea nō erat eis ſic notū vt infra Deutro.v.in ꝑſona pplī tpe dationis legis dicit Ecce oñdit nobis dñs deꝰ nr maieſtatē ꝛ magnitudinem ſuam ꝛc. Sed ꝺ hoc vr qđ apls ad Galath.iij. dicit:q̄ lex fuit data p angelos.idē ꝓbꝫ Act.vij. Ad quod dicendū q̄ verū eſt:nā ꝓut ad hebre.j. In nouo teſtamēto locutꝰ eſt nobis deus in filio:in veteri aūt factus eſt ſermo p angelos:ꝫ q̄ ille angelus q̄ loquebat pplō in datione legis nō ſolū exterius loquendo ſeruiebat.ꝫ etiaꝫ interi⁹ p̄ſidens loquendo efficaciā miniſtrabat:unde ē ꝝ Gre.q̄ mō angelus mō dñs memoraꝯ.Et q̄ etiā ꝝ in opinione pplī ꝝ quā ſepe loquit ſcriptura putabaꝯ moyſes ore ad os loq̄ cū deo:cū tñ p angelū loqueret:qđ ſatis inſinuaꝯ p modū loquēdi ſcripture in p̄ceptis decalogi:nā in p̄ambulo ꝛ in prio p̄cepto:ille qui loquebaꝯ mēoraꝯ vt deus in ꝓpria ꝑſona.dicit eīm. Ego ſum dñs deus tuꝰ ꝛc.ſilr. Nō habebis deos alienos coꝝ me.Et ego ſum dñs deus tuꝰ fortis et zelotes ꝛ hmōi. In ſecundo vo p̄cepto nō dicit. Nō aſſumes nomen meū inuanū.quaſi loquēs vt deus in prima ꝑſona:ꝫ dixit. Nō aſſumes nomē dñi dei tui inuanuꝫ:q̄ſi ille qui loqueret nō eſſet deus:ꝛ ſic in ceteris decalogi p̄ceptis in quib⁹ inſinuatoꝛ nō erat deus:ꝫ loquebaꝯ vt deꝰ vt dictū eſt. Et ꝝ quoſdā hebꝛeoꝝ expoſitores antiquos ille angelus erat tante eminentie citra eſſentiā diuinā q̄ poſſet noiari angelus faciei:de quo Eſa.lxiij. Angelus faciei eius ſaluauit eos.ꝛ iō de moyſe cū iſto ſangelo loquente dr. Loquebaꝯ dñs ad moyſen facie ad faciem. Predictis igit modis intelligendū eſt hoc qđ dr. Ego ſum dñs deus tuus ꝛc.ee primū ꝑambulū ad p̄cepta. Omiſſis aūt multis que circa hec p̄cepta querunt ꝛ ſoluunt ꝝ doctoꝛes noſtros:vnū vr ſtatim aim pulſare.ſ.cur inter p̄cepta decalogi nō ponunt p̄cepta charitatis:q̄ ſunt prima ꝛ maxima mandata:ꝛ in q̄b⁹ tota lex pendet ꝛ ꝓphe vt Mat.xxij.ca. dr. Ad hoc dicendū ꝝ ſctm tho.in ꝑma ſcde.q.c.ar.iij.in rñſione ad primū arg.q̄ illa duo p̄cepta ſunt prima ꝛ coia legi nature:que ſunt p ſe nota rationi humane per naturam vel p fidem:ꝛ ideo oia p̄cepta decalogi ad illa duo referunt:ſicut cōcluſiones ad principia cōia.hec ille. Idē etiā de eodem in ſcda ſcde.q.xliij.ar.j.in rñſione ad tertiū arg.ſic dicit q̄ oia p̄cepta decalogi ordinaꝯ ad dilectionē dei ꝛ primi:ꝛ iō p̄cepta charitatis nō ſunt cō numeranda inter p̄cepta decalogi:ꝫ in oibus includūtur.hec ille quod non videtur ex toto ſatisfacere queſtioni:nam p eaſdem rōnes p̄cepta charitatis nō debuiſſent poni inter cetera p̄cepta legis diuine. nō eīm minꝰ illa que ſunt p ſe nota debent poni inter p̄cepta decalogi q̄ inter alia p̄cepta legis:qđ patet ex hoc:nam inter p̄cepta decalogi ponunt p̄cepta que ſtatim p ſe ratio naturalꝭ cuiuſlibet hominis diudicat eſſe facienda vel nō facieda.ſicut Honora patrē ꝛc. Nō occides.ꝛ hmōi vt in prima ſcde.q.c.ar.j.in cor.q. Sz p̄cepta charitatis ponunt inter alia p̄cepta legis:vt patꝫ Deutro.vj.ꝛ Leuit.xix.ergo potius debuiſſent poni inter precepta decalogi que ſunt magis p ſe nota. Silr cū non ſolū p̄cepta decalogi:ꝫ etiam oia p̄cepta legis diuine ordinaꝯ ad dilectionē dei ꝛ primi:iuxta illud apli. j.Timoth. j.ca.Finis p̄cepti eſt charitas. eadē rōne deberēt p̄termitti hec duo precepta ne ponerenꝯ inter p̄cepta legis ſicut nec in decalogo:cū oia p̄cepta diuine legis referātur ad illa duo:ſicut cōcluſiones ad principia:cuiꝰ oppoſitū eſt manifeſtū ex hoc q̄ inter cetera p̄cepta diuie legis expreſſe ponunt hec duo precepta: vt dictum eſt. Ad qđ vr ſaluo ip meliori iudicio aliq̄d vlterius addē dū. Ad cuiꝰ declarationē conſideranduꝫ eſt q̄ ſicut in ſcientijs ſpeculatiuis ex notioribus ꝛ ꝓpriis ꝓceditur ad minus nota ꝛ magis determinata. vt in.j. phiſico. ita etiā oportet eū qui velit inducere hoiem ad virtutē p obſeruantiā p̄ceptoꝝ:ex illis eum monere incipiat q̄ ſunt notioza ꝛ facilioza.vñ in decalogo facilioza ꝛ cōioza p̄cepta ponunt:tā in his que ordinant ad deū q̄m in his que ad primū.facilꝭ eīm homo pōt abſtinere ab ydolatria q̄m ab alijs ſpēbus ſuperſtitioſis q̄ intelligūtur ꝓhiberi in hoc q̄ dr. Nō habeb deos alienos. qđ pꝫ ex hoc nā ydolatria penit⁹ eſt in vniuerſo p⁹ aduentū chriſti ꝛ ꝓdicationē aploꝝ ſaltē in publico eradicata:iuxta illud Eſa.ij.ca.Et ydola penitus ꝓterent. ſuperſtitio aūt diuinationū ꝛ hmōi adhuc remanent in multis locis intra pplm xp̄ianū:p̄ſertim apud eos:q̄ non cognoſcūt hmōi eē ſuperſtitioſa ſeu pctā. Ex quo patet q̄ facilius eſt ab ydolatria abſtinere:q̄m ab alijs ſuperſtitionib⁹ ſub ea incluſis.vñ de ydolatria fuit datū p̄ceptū tāq̄ de facilioꝛi ꝛ notioꝛi. Silr hō facilius cognoſcit homicidiū eē peccatū ꝛ facilꝭ pōt abſtinere ab occidendo ꝓprimū q̄m ab alijs iniurijs ſeu leſionibus in ſua ꝑſona inferendis:multo.n. pꝛ̄es ſunt iniuriatoꝛes ſeu leſoꝛes ꝓprimoꝝ q̄m occiſores. Idē dicendū de adulterio ꝛ furto reſpectu eoꝝ que ſub eis includunt. Unde patꝫ q̄ de facilioꝛibus ꝛ notioꝛibus dant p̄cepta decalogi.nō aūt de difficilibus.preceptū aūt de dilectione dei ꝓut lege tradit eſt difficillimū.ſ.vt deus diligatur ex toto coꝛde ex tota aia ꝛ ex tota ſubſtātia: qđ importat interiorē motū animi cū magna ꝓmptitudine qđ eſt difficillimū:ſeu impoſſibile nō habenti charitatem.vñ pꝛ̄s.v.ethyco. Opari ea q̄ iuſtus opatur facile eſt:ſed eo mō quo iuſtus opatur difficile ē nō habēti

iusticiaz.vñ Aug.exponẽs illud ꝓme Job.v. Mãdata eius grauia nõ sunt.dicit nõ sunt grauia amanti:sed nõ amanti sunt grauia. Dilectio etiã ꝓximi ꝓut in lege tradit.s.vt diligat ꝓximus sicut dñs diligit ipm nõ modice difficultatis est:ꝑsertim nõ habenti charitatẽ Importat em̃ q dñs ponat vitã corpalem ꝓ salute spirituali ꝓximi:iux illud.j.Jo.ca.iij. Debem⁹ ꝓ fratribus aiam ponere.silr et diligere plus vitam corpalem ꝓximi:q̃ oia bona ꝓpria tpalia.qd nõ modice difficultatis est:vt satis ptz q̃i p experientiã:q̃pauci em̃ sunt et rarissimi qui etiã oia bona sua exteriora ad redimẽdũ vnũ captiuũ de morte corpali & forte etiaz a spũali largirent.Et inde est q q̃ implet mandatũ de dilectiõe ꝓximi totã legem implet:iuxta illud ad Ro.xiij.Qui diligit ꝓximũ legẽ impleuit.& infra. Plenitudo em̃ legis est dilectio.& glo.ibidez. Vbi em̃ charitas est: quid est qd possit deesse:vbi aũt nõ est: q̃d est qd possit ꝓdesse Constat aũt q maior difficultas est in actu virtutis in quo tota lex implet:q̃ in alio q̃cunq in q̃ nõ implent nisi aliqua singularia ꝑcepta legis. Dilectio etiaz dei q̃ in lege ꝑcipit tante pfectionis est:q nõ põt pfecte impleri in hac vita ꝓin Aug.in li.de pfectione iusticie.Ex quibus ptz q qz lex dabat pplo rudi et imperfecto:nõ in primis ꝑceptis nõ oportebat vt explicaret ꝑceptum charitatis:ꝫ hoc fuit rõnabiliter reseruatũ ad tps vltimũ totius doctrine mosaice.s.in q̃dragesimo anno ptis exitũ de egypto in quo tpe legit.Cepit moyses explanare legẽ Deut.j.Eodẽ em̃ tpe quo repetit ꝑcepta decalogi in.v.c.ꝓsequẽter in ca.sequẽti.s.in sexto: ꝓposuit eis tangz iam aliqualit ꝓuectis ꝑceptuz de dilectione dei ꝑ extensuz ꝑmittẽs eis aliud maximũ ꝑceptũ de credendis circa diuinitatẽ di.Audi isrl.&c. cuz ꝓambulis ad ista ptinentib⁹ de quib⁹ ibidẽ amplius est dicenduz Notandũ tñ q licz in hoc loco.s.in datõe legis nõ eẽt hoc ꝑceptũ plene explicandũ ꝓpter rationes iã dictas nihilominus tñ in ꝓmo ꝑcepto decalogi nõ ꝑtermisit facere mentionẽ de dilectione dei:& hoc nõ in forma ꝑcepti:sed quasi imponendo modum preceptis. Dicit em̃ in fine primi ꝑcepti ꝑmittens premia obseruatib⁹. Et faciens misericordiã in milia bis qui diligũt me in quo oñdit manifeste:q ꝑmia que a deo dant ꝓpter ei⁹ ꝑcepta obseruanda:dant principaliter ꝓpter dilectionẽ dei:& sic satis oñdit: q in dilectiõe dei principaliter ꝓsistit meritũ aliox ꝑceptox.silr modo dicendũ est de ꝑcepto dilectionis ꝓximi.s.q fuit reseruata ei⁹ explicatio ad aliũ locũ:vbi de difficilioribus actibus virtutum circa ꝓximos exercendos ageret.scz Leui.xix.vt ibidẽ est dicẽdũ. Itẽ circa hoc vlterius attendendũ est: q̃ hz primũ ꝑceptũ decalogi sit principaliter negatiuũ cum dicit. Nõ habebis deos alienos.cñ inclusit quodãmodo affirmatiuũ.in hoc em̃ qd sequit.Coram me ꝺm glo. inclinarẽ intelligit ꝓter me. Idẽ oino dr in translatiõe chaldaica.vnde in hoc qd dz. Nõ habeb deos alienos ꝑter me:manifeste includit:me habeas in deuz:et nullũ aliũ. Ex quo vt credo insurgit apd simplices cõmunis enumeratio ꝑceptox decalogi.in q̃ primũ ponitur. Deũ cole.affirmatiue. Notãdũ ẽ q cũ dz. Dis q̃ diligunt me.statim subiũgit.Et custodiũt ꝑcepta mea ꝓformat ad euãgeliũ Jo.xiiij.ca.Qui diligit me ꝺmonem meũ seruabit &c.

¶ In eodẽ ca.xx.vbi dr in postilla. Ita q fieri sculptuam &c. ¶ Additio.ij.

Quod ꝺm hebreos facere imaginẽ seu silitudinẽ cuiuscũq creature spãliter animate: vel cuiuscũq celestis corpis:que cõiter opinãt esse aiata etiã nõ intẽtione colendi eas:nec adorandi est ꝓhibitũ pz p hoc qd dr. Nõ facies tibi sculptile: nec oẽm silitudinẽ &c.qd satis vr ꝓfonare lre.sed ex hoc credũt nos esse transgressores huius precepti:inq̃tuz ymitimus fieri imagines & silitudines hoim & angelox. Sic etiã silr nos credunt esse transgressores illius precepti Non adorabis ea neq coles.in hoc q imagines christi & sanctox adoramus:sed bene aduertẽti primũ est manifeste falsum.nõ em̃ ꝓhibent imagines creaturarũz fieri:nisi adhibeat eis cultus deo debitus: qd ex hoc ptz: nã hoc ꝑceptũ. Nõ habebis deos alienos. apud oñs est vnũ ꝑceptũ tñ:hz in eo diuersi actus ꝓhibeãt:eo q oñs illi actus ꝓhibent ad eũdẽ finẽ.s.ad remotionẽ ydolatrie Si igit sculptile facere esset ꝓhibitũ etiaz sine intentione colendi seu adorandi talis ꝓhibitio nõ ptineret ad istud ꝑceptũ nisi forte ceremonialiter.s.ad remouendũ occasionem ydolatrandi:& sic talis ꝓhibitio eẽt ceremonialis & nõ obligaret tpe gratie. Scda etiã credulitas esset falsa & erronea:nã imagines sanctox nõ adorant a fidelib⁹ adoratione ꝫ dulie:imago aũt christi adorat adratiõe latrie rõne rei significate:que est ipse christ⁹ ver⁹ deꝰ.eadez em̃ adoratione adorat imago repñtans inq̃ntuz talis:et res ꝑ eã repñtata. Et circa hoc est attẽdẽdũ vlter⁹ q̃ i veteri lege licz imagines creaturax fieri ꝓhiberent:tñ intra sanctũ sanctox duo cherubin q̃ erant imagines iuuenũ sine ꝓpria ꝓiciatorũ ponebant:vt ꝓz infra.xxv.ca.Ex quo ptz q imagines fieri nõ erat ꝑ se malũ:sed ꝓpter ꝓnitatẽ pplũ inducti ad ydolatriã cuius signũ manifestũ est q intra sãcta sanctox:vbi soli summi sacerdotes ministrabãt de q̃bus nõ erat talis ꝓnitas ꝓsumẽda nõ solũ ꝓmittebant:ꝫ etiã ꝑcipiebant fieri tales imagines.s.cherubin: q̃ angelos repsentabant:vt taliũ intuitu in ꝓtemplatione celestiũ:mens summi sacerdotis eleuaret.Cũ aũt venit plenitudo tpis.s.tpe gratie:qñ pplus cõiter ydola respuit: nec ad ea hz ꝓnitatem:nõ immerito fiunt imagines sanctox q̃bus repñtant eox opa meritoria:& etiã miracula ꝑ eos diuinitus facta:vt in eis simplices sicut in libro historias eox legant:et quib⁹ discant bonox opex imitationẽ. q̃ ꝑ libros hoc facere nequeũt:quib⁹ imaginib⁹ scz sanctox bonor debeẽ ex rõne ꝓsone repsentate:cui hoc debeẽ tangz ꝑmiũ virtutis.vt hr.j.ethic.& a fortiori vinculo imagines christi de virgine nati & in cruce pendẽtis & de sepulcro resurgentis:& ascẽdẽtis in celũ & hmõi:tam in ecclesijs q̃z in altaribus merito depingunt seu sculpunt vt fideliũ mentibus gestox xpi in quib⁹ nostra salus ꝓsistit memoria tenacius infigat.q̃b⁹ scz imaginibus adoratio latrie debeẽ rõne rei significate.vt dictũ est.

¶ In eodẽ.c.xx.vbi dr in postilla.Cã aũt hui⁹ ꝓhibitionis.&c. ¶ Additõ.iij.

Quod cã ꝓhibitiõis.s.cũ dr. Non assumes nomen dñi dei tui inuanũ.ꝓpter reuerentiã dei: ꝓut etiam postillator dicit manifestũ est.ꝫ hoc qd sequit. Nec em̃ insontẽ habebit.importat cõminationẽ pene hui⁹ precepti transgressorib⁹.coactio enim legis est ꝑ metũ pene. vt in.x.ethi.vnde inconueniẽter videt dici:q hec cã sit huius ꝓhibitionis:ꝫ potius pena transgressorib⁹ debita seu comminata &c.

¶ In eodẽ ca.xx.vbi dr in postilla.Dicit igit. Memẽto. Dicunt hebrei &c. ¶ Additio.iiij.

Quod qz ꝑceptũ de sabbati observatione fuerat datũ eis supra.xvj.ca.in primo descensu manne: idcirco ꝓponit nũc huic ꝑcepto. Memẽto.q. d.hoc ꝑceptũ nõ dat tibi de nouo:qz iã habuisti:ꝫ habeto memoriã de eo:vnde non debuit postillator recurrere ad expositiões hebreox in talibus.ꝑsertim cũ habeãt in hoc falsuz fundamentũ.credũt em̃ q precipua sanctificatio sabbati cõsistat in corpalib⁹ delectationib⁹: & iõ introducũt in sabbati observatiõe ista q̃ nihil valent. Silr etiã tradunt:qd teneẽ q̃libet in die sabbati ter mãducare.s.vnũ prandiuz et duas cenas.asserentes q omnes hoc observates sunt securi a iudicio gehẽne:vt in libro de sabbato expresse habeẽ qd est valde ridiculosum:artior em̃ via est que ducit ad vitam seu paradisum ꝺm catholicam veritatẽ q̃ comedere ter in die festo.

¶ In eodem ca.xx.vbi dr in postilla. Et ꝺm doctores nostros nomine parentum &c. ¶ Additio.v.

Hec auctoritas augustini ꝺm quaz ille q̃ non pauit esurientẽ dicit eũ occidere:verius & planius corrñdet quinto ꝑcepto vbi dr. Nõ occides.ꝑ qd ꝓhibeẽ occisio cuiuscũq ꝓximi: et ꝑ cõsequẽs ille q̃ posset

aliqđ̄ fatuꝰ̄ morientē pascere: ⁊ nō pascit: occidit: ⁊ sic est manifeste transgressor istius quinti preceptī.

¶ In eodē ca. xx. vbi dr̄ in postilla. Dicit Ra. sa. q̄ p̄ hoc p̄ceptū ꝓhibet ⁊c.

¶ Additio. vj.

Quod ly explano sensu lr̄e p̄ hoc p̄ceptū. Nō occides. tm̄ homicidiū vr̄ ꝓhiberi. tm̄ ex p̄nti intelligī tur cetera nocumenta in ꝑsona bois facta eē ꝓhibita pari rōne. nā rō qua hō peccat in occisione ꝓximi est q̄ facit ꝓtra charitatē vel etiā p̄ iusticiam. ꝓtra quas etiā facit q̄ alias lesiones infert. ly nō ita grauiter peccet: ⁊ licz pena mortis nō infligat̄ ꝓpter alias lesiones: sicut ꝓpē homicidiū. tamen in alijs preceptis iudicialibus talia ꝓhibent̄: vbi pene eoꝝ tarant̄.

¶ In eodē ca. xx. vbi dr̄ in postil. Sz variat̄ multū in hoc sive sit vnū p̄ceptū sive duo intellectus hebreoꝝ.

¶ Additio. vij.

Quod multi hebreoꝝ exp̄sitores dicūt q̄ in hoc p̄cepto ꝓhibet̄ concupiscētia vtrius alienē ⁊ hmōi etiam si nō ꝓrumpat in actus exteriores: vtz ꝑ Ra. Abenbazra in sua glo. in hoc loco. Qz aūt dr̄ a quibusdaz doctoribus nostris q̄ lex vetus ꝓhibebat manū ⁊ nō aiam nō est sic intelligendū: vt p̄ legē veterē nunq̄ sint ꝓhibiti aliqui actus interiores: q̄ in aio ꝓsistunt: hoc em̄ esset manifeste ꝓtra textū. legit̄ n. infra Leuit̄. xix. Ne oderis fratrē tuū in corde tuo. in quo manifeste ꝓhibet̄ odiū cordis qđ est in aio. sīr Deut̄. ix. Ne dicas in corde tuo cū ꝺleuerit eos dn̄s deus tuus in ꝓspectu tuo ꝓpter iusticiā meam. in quo manifeste ꝓhibet̄ superbia seu ꝓsumptio etiā in corde tm̄ existēs. vñ dicta doctoꝝ nostroꝝ in hoc: seu glo. in postilla allegate aliter sunt intelligenda. s. q̄ in le. ve. cū aliquis actus exterior exp̄resse ꝓhibet̄: nō intelligit̄ p̄ hoc ꝓhiberi ex vi illius p̄cepti actꝰ interior huic exteriori correspondēs. vñ ex vi illius p̄cepti. Nō occides. nō iudicat̄ reus ille q̄ vult etiā ex ꝓposito ꝺliberato occidere hominē ly forte sit reus transgrediendo aliud p̄ceptū. s. Nō oderis fratrē tuū. Lex vo nova ꝓhibendo pctā non solū ꝓhibet manū: sed etiā animū. Unde saluator Matth. v. Audistis q̄ dictū est antiquis: nō mechaberis. ego aūt dico vobis: q̄ omis q̄ viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā: iaz mechatus est eam in corde suo.

¶ Replica correctoriū ꝓtra Burgen.

¶ In ca. xx. Burg. notat postillatorē quasi diminutū dicēs eū exp̄onem decalogi breuiter transisse: cuz tm̄ ꝓpositū postillatoris nō fuerit summas nec tractatus scribere: ꝫ plane lr̄alem sensum inquirere: qđ ⁊ facit: vt p̄z cuilibet intuenti: reliqua ꝑ burgen. in hoc ca. mota modicū immo nihil faciūt ꝓtra postil. Multa aūt burgen. ꝑ modū digressionis posita bene ꝓtractatione indigerēt ꝫ nō est p̄sentis ꝓpositi ꝺ burgen. facere: nisi vbi vr̄ postillatori irrōnabiliter obuiare. notat tm̄ in hoc ca. incidentaliter postillatoꝝ. ꝺ. ꝓuinationē pene fore cām obseruantie p̄ceptoꝝ ⁊c. volens Burg. q̄ reuerentia dei sit cā: ꝫ ex hoc nō sequit̄. ꝫ cōminatio nō est cā: stat em̄ eiusdem rei plures eē cās in eodē genere cause: q̄uis non tot tales. vnde quē amor ⁊ dei reuerētia nō mouet ad p̄ceptoꝝ obseruantiā: saltem mouet timor ⁊ metus pene. est igit̄ sicut ꝓmissio: ita est cōminatio cā motiua obseruantie mādatoꝝ. ⁊ maxime in veteri lege que fuit lex timoris. vt p̄z in epla ad Galath. ꝑ totū. Cetez postil. nō exponit li Memēto vt sabbatū ⁊c. approbando errores iudeoꝝ: ꝫ magł reprobando: vt p̄z ꝑ ea que de exp̄one hebreoꝝ traxit cetera reiēciendo: ita ⁊ Burg. sepenumero facit: ⁊ sic ī quo postil. in hac pte iudicat seipm̄ ꝺemnat. Quō accipi debeat: legē cohibere manū nō aiam. qđ hic a Burg. tractat̄ vide supra Gen. iij. correctorio primo.

Capm̄. xxj.

¶ Hec sunt iudicia. Hic ꝓnr ponunt iudicialia precepta. ⁊ primo lex q̄ctū ad iudicialia ponit̄. secdo populus ad obseruātiā legis inducit̄ in medio. xxiij. ca. ibi. Ecce ego mittā. Circa primū sciēdū: q̄ p̄cepta moralia dicē de quib⁹ dictū est ca. p̄cedenti sunt quedā ꝓclusiones immediate elicite a dictamine iuris naturalis siue ex eius p̄ncipijs: ⁊ ꝺ manent in noua lege: q̄ius naturale ēimutabile. Precepta vo iudicialia ⁊ ceremonialia euacuata sunt ꝑ nouā legē: aliter tm̄ ⁊ aliter. qz ceremonialia sic euacuata sunt: q̄ ea obseruare post ꝓmulgationē euangelij est mortiferū. vñ dicit apls ad Galathas. v. ca. Si circūcidamini x̄pc nihil vob̄ ꝓderit. Et hoc est etiā intelligendū de alijs ceremonialibus cuius rō ēt qz ceremonie erāt q̄dā figure ⁊ ꝓtestationes christi venturi ⁊ no. te. ⁊ ꝺ eas obseruare post euangelium ꝓmulgatuz est dicere: q̄ tp̄s aduentus christi ac no. test. nō ꝺū est impletū nec veritas figuraꝝ impleta est ꝑ christū qđ est hereticuz. Thurificatio tm̄ que erat de ceremonialib⁹ ve. te. remanet in noua le. qz nō figurabat directe aliquid futurus ꝫ deuotionē ꝓpuli dei colentis que maior est in nouo test. q̄ in veteri. Precepta vo iudicialia sic sunt euacuata q̄ nō obligant in lege noua. ea tm̄ obseruare non est mortiferū: vtpote si aliq̄s princeps x̄pianus ea institueret in terra sua. Cuius rō est. qz iudicialia erant instituta ad ꝓseruandū statū illius ppli in pace ꝑ opa iusticie: ita q̄ nō erant de se vel ꝑ se figure alicuius futuri in noua lege: ꝫ tm̄ ꝑ accidens in q̄ctum status illius populi erat figuralis respectu status noui test. et ꝺ nō p̄nt obseruari tpe noui testamēti inquantū de nouo testamēto instituta: vt dictū est. si tm̄ seruarent tanq̄ ex lege veteri obligatoria: esset mortiferū: qz hoc esset asserere q̄ adhuc maneret status ppli ve. te. His p̄missis circa iudicialia p̄cepta sic p̄cedit̄: quia primo ꝑ ea ordinat̄ homo ad̄ctum ad ptem irascibilē: secdo ad̄ctum ad partē cōcupiscibilē. xxij. ca. tercio q̄ctū ad rōnalem circa medium eiusdem capituli. ibi. Qui immolat dīs occidet̄. Irascibilis aūt tendit in bonū sub ratione ardui: et in malū sub rōne vindicatiui: qz ira est appetitus vindicte: ⁊ ꝺ primo regulat̄ irascibilis in ordinatione: que est q̄d arduū: secūdo in alterius lesione: que est quid vindicatiuū. ibi. Qui percusserit hominem. Circa primū dr̄ sic

a Hec sunt iudicia que ꝓpones eis. nō dicit impones qz imposita sunt a deo: ⁊ auctoritate eius ꝑ moysen ꝓposita populo. b Si emeris seruū hebreū, dicit andreas q̄ hoc intelligit̄ de hebreo q̄ iam erat seruus hominis gentilis a quo hebreus emit eū. Ra. Sa. dicit et melius vt videt̄ q̄ intelligit̄ etiā de seruo empto ab hebreo: quod potest fieri triplicater. vno modo a iudicib⁹ qz si hebreus ꝓuincatur de furto: et non habeat vñ restituat: de mandato iudicū debet vendi ad restitutionem faciendum: vt ca. sequenti. Alio modo qz paupertate ꝓstrictus hebreus pōt vendere semetipm̄ ꝓm qđ dr̄ Leuit̄. xxv. Si pauperate cōpulsus vendiderit se tibi frat̄ tuus ⁊c. Tercio mō si dn̄s hebreus nō indigeat seruo illo quē emerat ꝓpter mutationē fortune pōt vendere alteri hebreo seruū suū hebreū ꝑ annis q̄ restant vsq̄ ad septimū annuz remissionis. c Sex annis seruiet tibi. i. vsq̄ ad septimū annū remissionis. qz si tēpus emptionis minus distet a septimo anno qui est annus remissionis non seruiet sex annis. quia illo anno egredi liber debet. Ratio autem huius fuit. quia deus redemit filios israel de seruitute egypti vt essent ei⁹ serui: et ideo noluit q̄ venderentur simpliciter: sed solum ad tempus: ⁊ ideo nō erant serui ꝓprie: sed quasi mercennarij locati ad tp̄s. d Cum quali veste intrauerit cum tali exeat. id est in eque bona vel meliori. in hebreo habetur. In panno suo venit: in panno suo exeat quod exponunt hebrei. i. si venit solus. scilicet sine vxore solus exibit. et est similis modus loquendi: sicut habetur Gen. xxij. ca. In baculo meo transiui iordanem istum. i. solus: sicut fuit ibi expositum ⁊ hoc cōsonat li-

cere immediate sequenti: vbi accipit aliud membrū cuz dr. e Si habens vxorē & vxor egredient simul. & ea de rone liberi: qz part9 sequitur ventrē. f Si autē dominus. s. suus. g Dederit ei vxorez. s. vnā de ancill suis alterius gentis. que est serua simplr nō ad tps.

b Mulier & liberi cē. qz pt9 sequitur ventrē. & iō qz vxor erat serua simplr: ipa cū filijs dz remanere apud dnm. si aūt ipa sit hebrea cū habeat libertatē exeundi septimo anno: & liberi cū ea egredient.

i Ipse so exibit cum vestitu suo. s. seruus exibit cuz quali veste intrauit fm translationē nostraz. fm hebreos sic intelligit In vestitu suo. s. solus vt patet ex predictis.

k Oz si dixerit seruus cē. amore vxoris & liberoz inductus ad remanendū.

l Nō egrediar liber. renuncians iuri suo. m Offerat eū dns dijs. i. iudicibus. n Et applicabit ad ostiū. de mandato iudicū. o Perforabitqz. s. dns. p Aurē eius subula. hec pena & verecūdia fit ei eo q nō vult vti libertate a deo sibi data. & pforat auris magis q3 alie ptes: qz p illam ptem intellerit vel intellige re debuit legem de libertate. q Et erit ei seruus vsqz in seculū. i. vsqz ad annū iubileū siue parum distet siue multū. r Si quis vendiderit filiam suā. Dicit ra. sa. q lex ista loquit de filia hebrei parua: que nō attigit adhuc xij. annos & diem. s Nō egredient sicut ancille. s. de gente aliena: q erant serue sm pliciter: non sic aūt ancille hebree: qz in hoc eadē libertate gaudebant qua & vir: & adhuc maiori: vt videbit. ancille autē que erant de gente aliena nō exibant libere: nisi p fractionem dentis vel erutionē oculi: vt habetur infra eodem cap. qđ nō habebat locū in ancilla hebrea: immo dns i tali casu redderet oculū p oculo: dentē p dente. Ad h em vendebat vt dns experiret eius mores: & sic accipet eaz in vxorē: vl filio suo daret nisi ptrarios mores inueniret: fm q dicit Ra. sa. iō subdit. t Si displicuerit oculis dni sui. qz nō vult eā habere vxorem.

v Dimittet eam cē. añ annū septimū. In hebreo br Redimet eā. i. dabit ei locū ad redimēdū se. Modus aūt talis est vt dicat Ra. sa. qz si emerat eam p sex annis sex libris. & vellet aliquis eaz redimere: coputabāt annos. verbi gratia. si seruiuit tribus annis: dabant si bi tres libre tm: nec poterat renuere: & in hoc ponebat de suo: qz seruitiū puelle triū annoz primorum nō tantum valebat quantū alioz triū sequentiū. qz tunc erat maioz & fortioz. x Populo aūt alieno cē. i. aliquis q nō esset de gente iudeoz nō poterat facere talem emptionē & redemptionē. y Si spreuerit eā. nolendo eā accipe vxorē. Aliqui expositores nostri sic exponūt y Si spreuerit eam. s. nolendo eam habere concubinam quia ad hoc vendebat: vt seruiret sibi in lecto vt dicunt. & sic ex dicti de concubina faceret vxorem. sed hoc improbat infra.

z Si aūt fi. suo de. eā iu. mo. fi. fa. illi. s. dando ei dotez & alia ptinēcia ad nuptias. Hoc excepto q parentib9 puelle nihil dabit p munere: sicut erat psuetū apd hebreos: vt habet Gen. xxiij. de parentibus rebeccē. qz pecunia quā dederat parentibus eius p seruitio puelle cōputat hic p tali munere. a Oz si alterā ei acceperit. ista prior abiecta. b Prouidebit puelle. i. isti sic abiecte, pter aliam ductam. c Nuptias & vest. & p. pudicicē. fm arbitriū iudicū dabit ei pecuniā de boc q humiliata est a filio suo. i. deflorata. & cū hoc puidebit de nuptiis cū alio & de vestimentis. Ita exponūt doctores nostri fm translationem nostram q multuz discrepat hic ab hebraica lra. qz in hebreo habet sic. Oz si alteraz ei acceperit: expensas & cooperturā suā & bozam suam nō diminuet. qđ exponit Ra. sal. sic. Si alterā ei acceperit. i. filio suo aliam acceperit cū ancilla prius accepta in vxorē. Expensas. i. victuz sufficientē Et cooperturam suā id est vestitum conuenientem. Et bozam suam. i. tempus reddendi debitū. Nō diminuet. subtrahendo vel defalcādo ab ipsa pter aliam vxorem superinductam. poterāt enī habere plures vxores simul.

d Si tria ista nō fecerit. qđ exponūt doctores nostri sic. Si nullū p̄dictoz fecerit. i. nō acceperit sibi vxorez nec filio suo & spreuit eā: nolēs eā retinere p concubina.

e Egredient grat. libera ab eo. Dicit enī q ñ erat ei vendita vt seruiret vt ancilla: sed sicut cōcubina. vt sic postea de concubina faceret eam vxorem: & sic emere ad concubitum & vendere fuit iudeis permissum, pter eoz libidinez sicut dare ad vsuras extraneis pter eorum cupiditatem: sed quia talis permissio nullo loco in lege inuenit sic cōcessa: sed magis prohibita. fm q dicit Deutro. xxiij. ca. Nō erit meretrix de filiab9 isrl. ideo aliter dicit fm Ra. sal.

d Si tria ista non fecerit. que predicta sunt. s. q non accepit eam vxorem non de concubina: sed de ancilla: nec filio suo: nec iuuit ad eius redemptionem mō predicto.

e Egredient gratis. non solum anno septimo remissiōis sed etiam ante si in ea appareant signa pubertatis. q̄ sunt ortus pilorum & mēstruoz: quia tunc est apta ad cōcipiēdum et sic patet quod predictum est: scilicet q puelle habebant plures vias exeundi de seruitute q̄ masculi. q̄ solum exibant anno septimo remissionis.

f Qui percusserit cē. Hic consequenter regulatur irascibilis in lesionibus que bñt rōem vindicatiui: et primo in psona sua. secundo in re ab eo possessa: ibi. Si bos cornu pcusserit. Circa primū dicit.

f Qui pcusserit hominē volens occidere. Hic accipit p cussio p occisione. qz si nō occideret pcutiendo quantumcunq; vellet occidere: non pter hoc puniret morte: & alia pena. vnde in hebreo habet. Percutiens hominē & moritur. s. percussus. g Morte morietur. s. pcutiēs: sed li volens in posito nostre translationis: determinat modum pcutiendi. cum. s. sit a posito & non a casu: pter quod de casuali subditur. h Qui aūt non est insidiatus. s. querens mortem percussi: quia erat amicus eius.

i Sed deus illum tradidit in manus eius. i. ex causa nobis occulta deus permisit euz interfici casualiter: est omino preter intentionem occidentis.

i Constituā tibi locū quo fugere debeat. ne interficiatur ab amicis occisi: & ibi manere debebit vsqz ad mortē sūmi

pontificis. Ad hoc aũt fuerunt ordinate ciuitatẽs refugij vt hĩ Josue.xx. k Si ꝗs p industriã occiderit. p hoc excludunt̃ a pena sequenti pueri ⁊ amentes: qui nõ habent industriã. l Proximũ suũ. i. iudeum ꝙ est de lege sua: ⁊ iõ de iudeo occidente gentilez nõ intelligitur lex ista vt dicat Ra. sa.

m Et p insidias. p hoc excludũt̃ illi qui occidũt lz bonũ intendãt sicut mgr verberãdo discipulũ: ⁊ pater filium ⁊ medicus medicando infirmũ.

n Auelles eũ ab altari meo vt moriatur. etiã si fuerit sacerdos: vt dicit ra. sa. nisi incepit officium ministrandi in altari: in ꝙ casu eãt expectandũ cõplementũ ministerij ꝙ pacto trahebat̃ ad mortẽ. ꝓpter reuerentiã em̃ sacri loci erat ibi refugiũ i aliquib⁹ casibus: inter quos erat homicidiuz gentilis vt dictuz est: ꝫ nõ iudei. ꝓpter qđ Joab ibi confugiens nõ eua sit mortem: quia p industriam ⁊ insidias interfecerat duos iudeos. s. abner ⁊ amasam. vt habetur .iij. Reg. ij. ca. o Qui percusserit pat. su. aut ma. ⁊c. ſm doctores nostros ⁊ hebraicos nõ intelligit̃ de percussione leui: qz ꝓter ipam filius non debebat mori: ꝫ aliter puniri. vñ dicat rabi sa. ꝙ nisi ex percussiõe fiat effusio sanguinis: vel liuor nõ incurrit̃ pena mortis. intelligit̃ etiã de percutiente a ꝓposito nõ a casu: nec etiam ex ioco.

q Qui fu. fue. bo. ⁊ ven. eũ. ita ꝙ ad incurrendũ penam mortis vtrunqz requiritur. s. furtum ⁊ venditio. ſm expositores nostros. qz si inueniat̃ anteqz vẽdiderit. pena furis est vt reddat duos homines ad seruiendum: vt dicunt. et hoc nõ accipiunt de loco isto ꝫ de hoc qđ hi cap. sequenti. vbi dicit̃ ꝙ p furto aliarũ rerũ restituit̃ duplum: et sic cõcludunt hic a simili. Ra. sa. dicit: ꝙ etiã p solo furto bois incurrit̃ pena mortis: et hoc trahit aliqualiter ex textu qz vbi translatio nostra dicit sic. Qui furat⁹ fuerit ⁊ vẽdiderit eum ꝙictus nocte morte moriat̃. In hebreo habetur sic: Fur hominis ⁊ vendens euz ⁊ inuentus in manu ei⁹ morte moriatur. dicit enim ꝙ li inuentus in manu ei⁹ ad vtrunqz referẽt. s. ad furem: ⁊ tunc est sensus. si est inuent⁹ p testes ꝯ eum ꝙ furatus fuerit ⁊ vendiderit morte moriatur. ⁊ ad boiem furto sublatum. ⁊ tunc est sensus. ⁊ homo furto sublatus si inuentus fuerit in manu furis. i. apud eũ: non vendit⁹ adhuc: morte moriat̃. s. fur ille. Rõ b⁹ dicti est. qz homo est ad imaginẽ dei factus: ⁊ iõ ratõne tãte dignitatis ꝓ eius furto imponit̃ pena mortis: ⁊ hoc videtur rõnabilius ſm intentionẽ legis. p Qui maledixerit ⁊c. ista pena nõ incurrit̃ p vno solo maledicto: qz p percussione leui patris vel matris nõ incurrit̃ pena mortis: vt ꝓdictũ ẽ: ⁊ tñ percussio est qđ gui⁹ cꝫ maledictũ: ꝫ assuefactio ad maledicendũ meretur penam predictam.

r Si rixati fu. vi. ⁊ percuss. al. pr. su. ⁊ il. mor. nõ fue. statim la. t Si surrexerit ⁊ am. fo. sup ba. suũ. ita ꝙ nõ est adnocens erit. s. a pena mortis. v Interim moriat̃: etiã anteqz sit perfecte curatus. ita dicũt expositores nri ⁊ assignãt duplicẽ cãm. Una ẽ ex parte percutiẽtis: quia dicit̃ qui percusserit lapide vel pugno: nõ dicit gladio: ex quo videt̃ ꝙ nõ habebat intentionẽ interficiendi eũ: qz nõ attulit secum arma: ⁊ sic diminuet̃ pena de grauitate facti. Alia ẽ ex parte percussi: qz ex quo tãtũ dauit ꝙ potuit cũ baculo ambulare: nõ est certũ ꝙ mortuus fuerit ex percussiõe imo magis probabile ẽ ꝙ mortuus fuerit ex negligẽtia custodiendi se vel alia occasione ꝫ tñ impedimentum suoz operz ⁊ expensas i medicos ipe soluet nec ad plus tenet̃. etiã si moriatur modo predicto. Ra. sa. dicit ꝙ detinend⁹ est percussor a iudicib⁹ quousqz videat̃ si percuss⁹ moriat̃: qz si moritur aĩaz sit restitut⁹ perfecte sanitati percussor debet mori: ⁊ qđ videt̃ cẽ ꝯ boc. ꝙa dicit. Si surrexerit et ambulauerit sup baculũ suuz innocens erit. s. percussor ipe exponit dicens: ꝙ ẽ locutio metaphorica: ita ꝙ per baculũ cui homo innititur plena sanitas ⁊ fortitudo intelligit̃: sicut dicitur Ezech̃. xxx. ca. Conteram baculũ panis ⁊c id est fulcimentũ virtutis. Et similis modus loquendi sz metaphoricus est in lege ſm ipm in pluribus alijs locis: que ⁊ tunc exponentur quando erimus ibi domino cõcedente: ⁊ tunc percussor nõ est ꝺdemnandus nisi ad opa percussi ⁊ expensas in medicos.

y Qui percusserit seruũ suũ vel ancillã. ista lex loquitur de seruo vel ancilla gentilibus: et multo fortius in tali casu incurrit̃ pena mortis p interfectõne serui hebrei vel ancille. z Si autẽ vno die vel duob⁹. sup. nõ subiacebit pene. ipe percussor. a Quia pecunia illius ẽ. s. ipe seruus. Ex quo patet ꝙ loquit̃ tñ in hoc casu de seruo gentili: qz cum sit seruus simpliciter: et emptus ad seruiendũ semper: est pecunia domini sui hebrei: nõ sic qũt seruus hebreus: qui magis est mercennari⁹ cꝫ seruus: vt ꝓdictũ ẽ: ⁊ iõ occisioni serui hebrei debet pena mortis sicut alioz. b Si ri. fue. vi. ⁊ p. ꝗs mul. pregnantem. intendens percutere maritum eius.

c Et abortiuũ fecerit. Abortiuũ ꝓprie dr̃ ſm hebreos fetus ꝯceptus ante animationez destructus.

d Sz ipa vi. sbia. dã. quãtũ ma. mu. expe. hoc nõ est intelligendum ꝙ hoc sit taxandum ad voluntatẽ eius ꝫ ꝙ eius rationes audiende sunt a iudicibus ⁊ ſm allegata hinc et inde taxabunt. e Si aũt mors fuerit ei subsecuta. s. mors mulieris vel pueri iam animati: ⁊ possit hoc ꝓbari cũ ia sit in specie humana.

f Reddet aiam p aia. i. morietur. Aliqui vo docto. hebrei dicũt ꝙ nõ p hoc intelligit̃ pena mortis: eo ꝙ nõ intendebat percutere mulierẽ: vel fetum eius animatuz interficere: ꝫ solũ incurret penã pecunie ſm taxationẽ iudicũ. Sed hoc videt̃ irrõnabiliter dictũ: cũ vroz sit vna caro cũ viro quem intendebat percutere: ⁊ ideo prima expositio videtur melioz ꝙ intelligit̃ pena mortis cum dicitur: Reddet animã p anima. g Oculum p oculo. Postqꝫ egit de pena occisionis: hic agit de pena mutilationis ⁊ alterius lesionis: qz si aliquis erua

oculū ptimi sui dz erui oculus eius ⁊ ita de alijs mutilationib⁹:⁊ nō solū de mutilationib⁹ sed etiā lesiōib⁹ corporalib⁹:iō sbdit. b Vuln⁹ p vulnere.⁊ ē vuln⁹ pcussio cū effusiōe sanguis. Liuor aūt qñ sanguis nō effundit:sed intra cutē tenigrat.⁊ idē intelligēdū ē de alijs lesionib⁹ silib⁹ p dictū q acto: dz silr ledi:ita exponūt doc.nri. Rabi sa.dicit q erueti oculū alterius nō ē eruēdus ocls:vt videt sonare verba legis:sed pcū sm taxationē iudicū ē sibi imponenduz ⁊ eodē mō de alijs lesionib⁹. Josephꝰ autē dicit medio mō. s. q eruendus est oculus eius si exoculat⁹ ab ipo voluerit:sed si magis vult habere pecuniam recipiat sm taxationē iudicū. i Si pcuss.q̄s.ocul. serui sui aut anci.⁊ lu.cos fece.i. ineptos ad videndū k Dimittet eos liberos.⁊ intelligit ista lex de seruo gentili et ancilla.qz si mutilaret seruū bebreuz vel ancillā:incurreret penaz talionis p̄dictā. dicit aūt hic Ra.sa.q ista sunt membra ex quoz mutilatione seruus gentilis debebat exire liber:decem digiti manuū.⁊ decē pedū:oculos:aures:nasus:virga viril.⁊ dentes:sic intelligendo q p vno dente vel digito exibat liber. l Si bos &c. Hic pōr ponūt lesiones puniende p re possessa:cū dr. l Si bos cor.p. vi. aut mu.⁊ mor.fue.la.obruet.nō qz bestū aial peccare posset:sed pter horrorē facti:⁊ qz esset horribilis detero ad videndū inter boies. m Et nō comedent carnes eius.nō solū a iudeis qui nō poterāt comedere animal interfectū totaliter:sed nec a gentilib⁹ quib⁹ nō poterat vendi:sed dimittebant putrefieri:tū pter horrorem facti:tū qz p hoc damnificabat dñs bouis ad cautelā sui ⁊ alioz circa aialia sua piculosa.

n Dñs quoq bouis innocens erit.s.ab alia pena sibi imponenda. o Or si bos cornupeta fuerit ab heri ⁊ nudiustercius.ita q nō solū semel sed bis ad minus visus fuisset impetere cornibus:vt dicit Ra.sa.

p Et protestati sunt dñm eius.i.illi q viderūt dixerūt dño bouis. q Nec reduserit.ad dictū testiū.

r Occideritq vi.aut mu.⁊ bos la.obruet.sicut tā dictū est. s Et dñm illius occidēt.qz fuit in culpa.eo q neglexit recludere bouē suū. t Or si precium fuerit ei impositū.in hoc ei odescēdebat: q si amici mortui vellent accipere preciū p morte amici sui: p hoc poterat euadere mortem:sed si fecisset manu ppria nō poterat sic euadere mortē:qz maior erat culpa ⁊ sibi plus imputanda. Dicit aūt hic ra.sa.q cū dicit hic. Si p̄cū ei fuerit impositū &c.hic tenet li si p qz.sic.n.debebat fieri:nec poterat sibi denegari:cū posset se redimere p p̄cū si haberet vel p venditionē sue psone si nō haberet

v Filiū q̄z ⁊ filiā.quantūcūq sint parvuli.

x Si cornu p.si.seu.sbia cebit.in casu p̄dicto. y Si seruū an.inuā.&c. Intelligit aūt ista lex de seruo gentili q̄ est pecunia dñi sui vt p̄dictū est.qz si interfecerit seruū hebreū vel ancillā esset sīlia eadem sicut de alijs hebreis.

z Bos vo lapidibus oppmet. pter horrorē homicidij qd est horrendū etiā in gentilib⁹. Dicit aūt hic Ra. sal.q illud qd̄ dictuz ē de impetitione bouis cū cornu intelligendū est etiā si p recalcitrationē vel morsum ⁊ psimilia infecerit:sed scriptura solū exprimit illud qd̄ cōius accidit.s. q interficiat eū cornibus.dicit etiā q idē est intelligendū de alijs animalibus domestic si interficiant.

a Si quis aperuerit cisternā.i.discooperuit cisternā prius factā. b Et foderit.ipam pfundando vel aliaz de nouo fodiendo.

c Et non operuerit eā.nō reponēdo operculuz in cisterna quā discooperat: ⁊ nō faciendo operculū i ea quā de nouo foderat. d Ce ciderit q̄z bos aut asinus in eaz.reddet dñs cisterne precū iumētoz. Et dicit Rab.Sa.q ista lex est intelligenda de fouea facta in loco vbi cōiter vadunt boies vel animalia:non aūt de illa vbi non solet esse talis accessus.

e Quod aūt mortuū est:ipsius erit.s.dñi cisterne. Dicit tñ Ra.sa.q si p aliū foderit imponendū est fossori.⁊ qd̄ dictum est de boue ⁊ asino cadente in foueā intelligēdū etiā est de alijs aialibus.

f Si bos ali.bo.al.vul.&c. Dicit Ra.Sa.q lex ista intelligenda est de bobus equalib⁹ in valore:aliter cū dñs bouis interficientis aliū reportaret inde lucrū aliqñ:qd̄ essz ptra rōnē:verbigratia:si coriuz ⁊ carnes bouis interfecti valerent sex libras:qz licet iudeis esset illicitum comedere carnes illas:poterant tñ eas vendere gentilibus ad comedendū quibus nō erant pbibite:⁊ bos interficiens valeret duas:si vterq dñs haberet medietatem vtriusq p̄cū:sequeret q ille cuius bos valebat solū duas libras reportaret quatuor:sed quando boues sunt equales:medietas damni quod accidit ex occisione bouis eo q min⁹ valet mortuus q̄z viuus:ponit sup vnū:⁊ alia medietas super alū:verbi gratia. Si bos occidens valebat sex libras sed occisus ser dum viueret:sed mortuus valet tm quor:divisо vtroq precio quilibet reportabit quinq libras.⁊ sic damnū duarū librarū qd̄ accidit dividit p eqlia sup vtrū q̄z.Ex hoc aūt habet regula q̄d agendū sit quando boues sunt inequales:qz respiciendū est ad damnū qd̄ accidit et medietas damni dz poni sup vnū ⁊ alia medietas sup alterū:ceteri nō mutatis. g Si aūt sciebat.s.dñs bouis occidentis. Or cornupeta esset &c.sequitur.

h Reddet bouē p boue.i. valorē bouis occisi dum adhuc erat vivus.

i Et cadauer integrū accipiet ad faciēdū vtilitatē suaz.

In capitulo.xxj. vbi dicitur in postilla. Qui maledixerit patri suo.

Additio.

Licet pcussio simpliciter ꝑsiderata sit grauior ꝙ̄ benedictio: tñ ꝑm bernardos maledicēti patrē debetur maior pena ꝓpter duo. Primū q̄ facili⁹ cōmittit̄ & iō dur⁹ ꝓcedit̄: sicut ꝓtingit in alijs legalib⁹ punitiōib⁹ q̄ illa que frequenti⁹ veniūt ip̄ vsum acrius puniunt̄. vñ dicūt legiste: q̄ grauissantib⁹ multū op⁹ ē exemplo. Scdm ē q̄ in maledictione assumit̄ nomē dei. Maledicere. n. cōiter intelligit̄ ille q̄ malū imprecat̄ alicui a deo iusta illō iiij. Reg. ij. ca. de ieroboam. Maledixit eis in noīe dñi. qđ etiā gētiles obseruabāt. s. maledicere in noīe deoꝝ suorū: vt ꝑz. j. Regum xvij. c. ō Golia maledicente dauid in noīe dei sui. & iō aggrauat̄ pctm̄ eius: in q̄ntum nō solum offendit patrez vel matrem: sed etiam deum cuius nomen in hoc peccato assumit. vnde ꝑm ipsos acriori morte punit̄ maledicēs patrē q̄ ꝓcutiens: put Ra. moy. gerūden. ista large tractat in sua expōne. illud aūt qđ ꝓsupposuit postilla. q̄ maledicens nō intelligit̄ nisi assuefaciens maledictionem' nō video vbi habeat fundamentum.

Replica correctorij ꝓtra Burg.

In ca. xxj. vbi postillator exponit illud. Qui male dixerit pri &c. dicens intelligi debere de assuefactione cū cīm ꝓcussio sit grauior q̄ maledictio: homines tñ q̄ sunt ꝓniores ad maledicendū q̄ ꝓcutiendū parentes: ideo pena tamgrauis imponit̄. Sz burg. volens notare postil. dicit q̄ huius dicti nō videt fundamentū: & tñ ipemet ponit allegans ad id leges ciuiles dicens: q̄ illa q̄ frequenter veniūt in vsuz artius puniunt̄ &c. Oportz. n. restringi ea ad que homines magis sunt inclinati: vt ꝓbat postillator infra. xxij. ca. de restitutione quinq̄ boū ꝓ vno. & quatuor ouiū ꝓ vna. & de nō nocendo viduc & pupillo. Inde burg. videre potuit vñ postillator fundamentū sic dicendi sumpsit. Sz rō aggrauationis quā ponit b burgen. modice apparentie est. nō em̄ maledictiones sem per fiunt in noīe dñi exempla que burg. ponit illa sunt de aduersarijs nō inter ꝓximum & penitentem. nā in glo. interlineari sup verbo maledixerit: dr blasphemādo ꝓdicendo verbo vel facto &c. que oia vt frequenter nō fiunt cum inuocatione noīs dñi: sed potius spūs maligni.

Capitulū. xxij.

Si quis furatus fuerit. Hic ꝓnr ordinat̄ ꝓcupiscibilis. & primo in cōcupia rei vtilis. secdo rei delectabilis. ibi. Si seduxerit q̄s virginē. Circa primū ꝑmit̄ primo illicita ꝓtractatio rei aliene sibi cōmisse sibi nō cōmisse. secdo rei sibi ꝓmisse: ibi. Si quis ꝓmēdauerit. Circa primū dr. a Si quis fu. fue. bo. aut ouē: & ve. vel occi. Istis duob⁹ ꝓcurrentibus. s. furto cū venditione: vel furto cū occiosione. b Quinq̄ boues ꝓ vno bo. restituet &c. Querit̄ hic quare ꝑcipit̄ tāta restitutio cū in alijs rebus sufficiat reddere duplū: Ad qđ rñdet quedaz glo. sup locū istū: q̄ boc est ꝓpter quinq̄ vtilitates bouis. scilz q̄ immolat̄ deo. arat terrā: pascitur de carnibus suis: dat lac: & coriū ad plures necessitates valet: & ꝓpter quatuor vtilitates ouis: q̄ immolat̄: vestit de lana sua. pascit de carne suis.: & lac ministrat: sed bec ratio nō videt̄ multū nas. & pecuniā inde fiendaz. & ad vasa ꝓ ministerio. & ad alia ꝓ ornatu. & sic de multis alijs: & iō aliter dicendum Quiuis enim aliqua peccata grauius nō solū ꝓpter maiorem peccati gravitatē: & ꝓpter ꝓnitatē reprimendaz ne boies nimis ad talia se laxaret. Res aūt q̄ in domo custodiunt̄ vt aurum & argentuz & silia: nō ita de facili furto ꝑnt subtrahi: sicut oues q̄ pascūtur in campis et q̄ facilitas accipiendi rem alienā inducit ad cōmissionē furti. iō ꝓ furto ouis imponūtur quatuor restituende: q̄ facilius pōt subtrahi furto q̄ alie res que seruant̄ in domo. & quinq̄ boues ꝓ vno boue: q̄ adhuc difficilius custodiunt̄. q̄ nō ita gregatim & simul tenēt̄ in pastu sicut oues. Dicit autē Josephus: q̄ idē est iudiciū de alijs animalibus domesticis: que pascūt̄ i cāpis: sicut capre & cōsimilia. q̄ ꝑm maiorē & minorē difficultatē custodiendi reducunt̄ ad legē bouis & ouis sed illud scriptura soluz exprimit qđ cōius accidit. s. de bobus & ouibus. Si autē apud furē fuisset inuētū alal ante q̄z vendidisset vel occidisset: nō restituebat nisi duplū: sicut in alijs rebus: q̄ ꝑsumebatur q̄ erat inclinatus ad reddendū: ex quo nō vendiderat vel occiderat. Si effringēs fur &c. siue suffo &c. sequit̄

c Percussor nō est reus sanguinis. q̄ ꝓsumptio est furem q̄ nō solū veniebat ad furandū sed etiā ad occidendū: si inueniret resistentiam: & iō erat debitor mortis.

d Si aūt orto sole hoc fecerit. Hic accipiunt doct. in ortū solis ad ira̅m dicētes: q̄ pena mortis ꝓcussori imponit̄: q̄ die clara poterat videre q̄ fur non veniebat ad occidendū: sed tm̄ ad furandum: et sic dicunt q̄ lex immediate ꝓcedens intelligit̄ tm̄ de fure nocturno. & hoc nō videt̄ sufficienter dictū: quia nō solū de nocte: sed etiā de die veniūt insidiosi boies ad occidendum: sicut ꝑz de latronibus q̄ interfecerunt Isboseth. ij. Regum. iiij. ca. Et ꝓsimile frequenter inuenitur: & iō dicit Ra. sa. q̄ lex ista nō solū intelligit̄ de fure nocturno: sed etiam diurno dum tm̄ possit haberi suspicio q̄ veniret ad occidendū: & iō q̄n subdit̄. Si aūt orto sole hoc fecerit &c. qđ vr esse ad ꝓpriuz: dicit q̄ hec locutio est metaphorica: & est sensus. Si clarū sit sicut dies est clara: q̄ ille veniebat nō ad occidendū vtpote si sit pater domini domus: vel frater vel amicus eius qđ luce clarius ē q̄ nō venit ad occidendū eū: & solū ad furādū ꝓ indigentia sua supplenda: in tali casu ꝓcussor est reus homicidij & dz mori.

e Si nō ha. qđ ꝓ fur. red. ipe &c. nūdabit̄. Hoc refert̄ ad legem suprapositā de eo q̄ furatus est ouē vel bouē & occidit cū hoc vel vendidit: q̄ si nō hz vnde restituat q̄nq̄ boues vel q̄tuor oues dz vendi: vt de ꝑcio eius fiat dicta restō.

f Si inuētum &c. nō tenet̄ reddere nisi duplū: q̄ pōt haberi aliq̄ ꝓsumptio q̄ vellet restituere. ex quo reseruabat apud se: vt dr hic.

g Siue bos: siue ouis siue asinus. ex q̄ em̄ hic ponit̄ asin⁹ sil'cū oue & boue: patet veruz: qđ suprā dictū est. s. q̄ idē iudiciū est de furto alioꝝ animaliū pascētiū in cāpis: sicut de boue & oue q̄tū ad restōnē furti.

h Si leserit q̄spiā agrū vel vineā. Oculcando cū quadriga vel pedibus animaliū suoꝝ ibi transeuntiuz: vel alio modo.

i Et dimiserit iumentū suū & depascat aliena. de optimo fructu q̄ erat in agro suo restituet dānū ꝑm estimationē iustā. & dr de optimo vt ꝓ hoc ipi & alij corrigant̄ a talibus. et quod dictum est hic de agro et vinea intelligendū est siīter de olineto & horto & simili-

bus:si fiat ibi dānū. k Si egressus ignis. etiā pter intentionē accendentis ipm. Inuenerit spicas ꝛc. sequitur. l Reddet dam.q ignē succē. qz nō custodiuit ignē suū sicut debuit:ꝛ iō si nō esset aliq negligentia in eo de custodia ignis:vī q nō teneret restituere:si etiaz aliqđ aial vt catt⁹ vel bmōi portaret ignē nō teneť restituč dānū sequēs:qz dicit hic. Si egressus ignis.s.a seipō. m Si ꝙs cōmendauerit. Hic reprimit cōtrectatio indebita rei aliene sibi commisse:nec aūt ꝓmissio fit q̄ drupliciter.vno mō p modū depositi de quo dicit hic. q si fuerit ablatū furto fur reddat duplū si inueniať: et si non inueniť custos depositi: erit liber p iuramentū suū q nō cōmisit fraudez in illo depósito. si tñ deponēs habeat testes q ipe prioz auit in eaz. n Ad deos.id est iudices.

o Peruenier. et si testes inueniañ veri: iudices eū ꝯdemnabunt ad restituēdum duplum.et eadē ratōne si testes inuenti sunt falsi:cogendi sunt ad restituendum duplum ipsi depositario. Scđo ꝓmittit res aliena ad custodiendū p mercede vt animal pastori:ꝛ de hoc loquitur cū dicit. Si ꝙs cōmēdauerit ꝓri.suo bo.ꝛc.

p Et mortuū fu.aut de.vel cap.ab hoſ.nullusq̄ hoc viderit.q̄ possit testificari p custode erit liber a restitutione p iuramētū suū:q nō fecit ibi fraudē vel negligētiā. Cui⁹rō est:qz nō poterāt p̄cauere morti vel debilitationi:qz ptingunt ex cā naturali:ꝛ silr captioni hostium nō poterat resistere. Qz si fur.abla.fu.res.dam.domino.cui⁹rō ē:qz p custodia hz mercedē: ꝛ iō dz restituere qđ ablatū est furto:ꝛ nō est liber p suū iuramētum sicut depositarius q̄ gratis seruabat. r Si comest. a bes.dese.s.ipse custos. s Ad eū.s.ad dñm.

t Qđ occisum est. In hebreo habeť: Adducet testimoniū.ꝛ hoc poterat esse dupliciter.vno mō qz afferebat cadauer aialis occisi:vel aliquā ptē ei⁹:alio mō q adducet boies q̄ vidissent in casu in quo nihil poterat eruere de animali occiso de ore bestie occidētis. Dicit tñ hic ra.sa.q si esset occisum ab aiali paruo:cui custos poterat resistere:vt a catto vel vulpe vel bmōi:tenebať restituere:nec valebat sibi testimoniū. Si aūt a leone vel serpente vel bmōi sibi valebat.et si esset in loco deserto:vbi nō poterat habere testimoniū hoim debebat eē liber p iuramentū suū:nisi in discretiōe sua posuisset gregē in tali loco piculoso sine ꝓsensu dñi. Certum mō poterat fieri cōmissio p modū mutui.ꝛ hoc loq̄tur cū dī. v Qui ꝓri.suo q̄cq̄ bo.mu.po.s.aial aliquod ad opus illius q̄ accepit.

tes segetes in agris:[l]reddet damnū q̄ ignē succenderit. [m]Si ꝙs cōmēdauerit amico pecuniā aut vas in custodiā ꝛ ab eo q̄ susceperat furto ablata fuerit: si inuenit fur duplū reddet. Si latet fur: dñs domus applicabit ad deos ꝛ iurabit q nō extēderit manū in rē primi sui: ad ppetrandā fraudē tā in boue q̄ in asino ꝛ oue ac veste mēto:ꝛ q̄cq̄d damnū iferre pōt. [n]Ad deos vtriusq̄ cā [o]pueniet: ꝛ si illi iudicauerint:duplū restituet primo suo. Si ꝙs cōmēdauerit primo suo bouē: asinū: ouē ꝛ oñe iumentū ad custodiaz [p] ꝛ mortuū fuerit:aut debilitatū vel captū ab hostibus nulluſq̄ ꝺ viderit:iusiurādū erit in medio q nō extēderit manū ad rē primi sui suscipietq̄ dñs iuramētū ꝛ ille reddere nō coget. [q]Qz si furto ablatū fuerit restituet damnū dño. [r]Si comestū a bestia: deferat [s]ad eaz [t]qđ occisum est:ꝛ non restituet. [u]Qui a primo suo q̄cq̄ hoꝛz mutuo postulauerit [x]et debilitatū aut mortuuz fuerit [y]dño nō p̄sente: reddere cōpelleť. [z]Qz si impresentiarū dominus fuerit: [a]non restituet:maxime si conductū venerat p mercede operis sui. [b]Si seduxerit ꝙs virginē necdū desponsatā:dormieritq̄ cū ea: [c]dotabit eā: [d]et habebit eā vxorē. [e]Si pater virginis dare noluerit: [f]reddet pecuniam [g]iuxta modū dotis quam virgines accipere consueuerunt. [h]Maleficos non patieris viuere. [i]Qui coierit cum iumento morte moriatur. [k]Qui immolat dīs occideť [l]p̄ter dominū soli. [m]Aduenā nō contristabis:neq̄ affliges eaz.

[n] Et debilitatū aut mortuū fuerit. restituet dānū. Cui⁹ rō est:qz tota vtilitas aialis in illo ope erat sua. [o] Dño nō p̄nte.hoc addit ad excipiēdū casuz istū.s. si dñs aialis esset p̄ns in ope illo ad custodiā aialis sui. Quarto modo fit cōmissio rei alteri tradite p locatōnē:ꝛ tūc minus tenetur de custodia aialis ille cui locať: qz locās siue ꝓmittēs reportat mercedez aialis.ꝛ iō nō tenetur ad restōnē mortui.vel debilitati.nisi fecisset illud aial nimis laborare: et hoc est qđ dicit.

a Qz si impsentiarū dñs.s.aialis fuerit. b Nō restituet. qz dñs aialis potat videre si aial nimis grauareť et poterat impedire.

c Si seduxerit ꝙs Hic ꝓnter reprimit ꝓcupia inordinata circa delectabile carnis:ꝛ primo q̄ ē fm naturā cū dicit

c Si seduxerit ꝙs virginē. verbis vel donis inducēdo eā in consensū copule carnalis. a Dotabit eaz.s.dote vxoris.vñ subdit.

b Et habebit eaz vxorē.ꝛ hoc exprimit:qz alius ē modus dotandi:vt statim subdit.

c Si pater virginis dare noluerit. qz puella ē nobilio ꝛ ditior. vel alia de

cā. d Reddet pecuniā.s.ille qui decepit eam.

e Iuxta modū dotis ꝛc.ꝛ est.l.siclo argenti. vt habeť Deut.xxij.ca.de virgine corrupta ab aliquo anteqū sit alicui affidata:ita q̄ dupliciter est ibi dos vna q̄ dať vxori: alia q̄ dať pri. f Maleficos nō pati. viuere.in hebreo hī. Sortilegā nō patieris viuere.ꝛ ly exprimat mulierem tm̄ tñ intelligit de boie sortilego:sicut exprimit translatio nra:ꝙ scriptura exprimit illud qđ cōius accidit.s.q̄ mulieres sunt sort.lege.Ex hoc etiā ptz:q cū dr. Maleficos ꝛc. intelligit spāliter de maleficio qđ ꝓsistit in sortilegijs.ponit aūt ista lex inter eas que reprimūt cōcupiaz carnalem. qz sortilegia frequenter fiūt in bis q̄ ptinēt ad actū carnis

g Qui coierit cū iumento morte moriať. p hoc reprimitur concupiscentia q̄ est ptra naturā:dz etiā iumentū interfici in detestationē facti:vt alibi dicit.ꝛ ne alius exemplo precedentis facti attētaret idē facere cū illo aiali.

h Qui immolat dīs. Hic ꝓnr ordinať rōnalis: ꝛ ꝓmo q̄ctū ad psonas simplices:scđo quo ad iudices.xxiij. cap. tercio quo ad sacerdotes circa medium.xxiij.capituli ibi. Sex annis. Circa primū ordinať rationalis circa deum cū dicit. b Qui immolat dīs.i.ydolis: que reputāť dīi ab ydolatris:ꝛ p immolationē hic pbibitā sub pena mortis intelligit ꝓbibita oblatio libatio ꝛ thurificatio:ꝛ talia q̄ fiebant in tēplo ipsi deo directe:vt dicit Ra.sa.et hoc notať cū subdit. i Preter dño soli. si aūt iudeus scoparet templū ydoli vel ornaret vel alia similia que sunt preambula ad oblationes ꝛ sacrificia faceret:non esset puniend⁹ morte fm eū ꝙ alia pena.scđo ordinať rationalis ergā primū cū dicit. k Aduenam nō cōtristabis. cuius

causa subdit cū dr. a Aduene em ꝛ ipsi fuistis. acsi di cat: illud qđ ibi sustinuistis dr ws inducere ad hoc ꝙ dulciter eos tractetis: dr aūt aduena q aliunde venit ad manendū in regione aliqua. b Vidue ꝛ pupillo nō nocebitis. ista lex intelligenda etiā ē de alys qb⁹ nō ē nocendū: s lex exprimit illud qđ frequenti⁹ accidit. s. afflictio taliū: eo ꝙ nō possint resistere. ex hoc tñ aggrauat peccatū: et accelerat vindicta diuina vñ subdit. Vociferabunt ad me ꝛ ego exaudiaz.

"Aduene em ꝛ ipi fuistis in tra egypti. [b]Vidue ꝛ pupillo nō nocebitz. Si leseritis eos: vociferabunt ad me: et ego audiā clamorē eoꝝ: ꝛ indignabit furor me⁹: percutiā ꝙ vos gladio: ꝛ erunt vxores vre vidue: ꝛ filij vri pupilli. [c]Si pecuniā mutuā mutuā dederis [d]pplo meo pauperi [e]qui habitat tecū: [f]non vrgebis eum q̄si exactor: [g]nec vsuris oppmes. [h]Si pign⁹ a prio tuo [i]accepis vestimētuz: aī solis occasuz reddes ei. ipm em est solum quo opitur indumentū carnis eius: [k]nec habz aliud i q̄ dormiat. Si clamauerit ad me exaudiā eū: qz misericors sum. [l]Dijs nō detrahes: [m]ꝛ principi populi tui nō maledices. [n]Decimas et primitias tuas nō tardabis offerre. [o]Primogenitū filioꝝ tuoꝝ dabis mihi. [p]De bobꝫ ꝙz ꝛ ouibus similiter facies. [q]Septē diebus sit cum matre sua: die octaua reddes eum mihi. [r]Viri sancti eritis mihi. [s]Carnem que a bestijs fuerit p̄tegustata: non comedetis [t]sed pjcietis canibꝫ.

a Aduene em ꝛ ipsi fuistis sicut et ceteri. Ideo nō debetis eos affligere. b Vidue ꝛ pupillo nō nocebitis. ista lex intelligenda etiā de alijs qb⁹ nō ē nocendū: s lex exprimit illud qđ frequenti⁹ accidit. s. afflictio taliū: eo ꝙ nō possint resistere. ex hoc tñ aggrauat peccatū: et accelerat vindicta diuina vñ subdit. Vociferabunt ad me ꝛ ego exaudiaz.

c Si pecuniā mutuā dederis. Dicit Ra. sa. ꝙ istud si accipit p qz: dz enim mutuare primo existenti in necessitate. d Populo meo pauperi. p hoc ꝙ dicit pplo meo. ñ excludit gentilē. vt dicit Ra. sal. s dat ibi intelligere ꝙ prius ꝛ in minoꝝ necessitate dz iudeus mutuare iudeo q̄ gentili. per hoc etiā ꝙ dicit pauperi nō excludit diuitē cui etiā mutuandū est si indigeat: s prius mutuandū est pauperi. p hoc etiam ꝙ subdit. e Qui habitat tecū. nō excludit a mutuo ille q̄ habitat in alia ciuitate: cui est mutuandū etiam si est in necessitate: sed prius succurrēdū est necessitati vicini. vñ ista lex dicit gñaliter quanto aliquis est ꝓpinquior: tanto magis succurrendū est eius necessitati. f Non vrgebis cū quasi exactor: repetens debitū cū austeritate nimia q̄ diu est impotens ad soluendū. g Nec vsuris oppimes. In hebreo habet. Nec morsum pones sup eū. et per morsum intelligit vsura. Cui⁹rō est vt dicit ra. sa. qz sicut serpens mordens in silentio paz ꝓcipit vel sentit in ꝓncipio: sed postea inflat homo: ꝛ diffundit effectus illius morsus qui p totū corpus: sic vsure malū nō sentit in ꝓncipio: s postea ascendit ad magnā summā: ꝛ devorat totā bois substantiā. Patet etiā p predictā expōnē Ra. sal. ꝙ vsura nō est licita iudeis: etiā cum illis qui nō sunt de lege sua. qz de mutuo dixit in principio ꝙ nō excludit gentilis licet prius dandū sit iudeo: ꝛ sup illud psal. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā. dicit glo. hebraica: etiaz gentilis: et iō ꝙ p̄cedit iudeis dare ad vsurā extraneis: Deut. xxiij. ca. est ꝓmissio minoris mali ad maius euitandū. s. ne hebreos grauarent vsuris: sicut dicūt doctores nostri.

h Si pignus a, primo tuo. i. iudeo. i Accepis vest. aī so. occa. redd. ei. In hebreo br: Usq ad occasum solis reddes ei. ꝛ vtrūq est verū: qz si sit vestimentū sibi necessariū de die: debet reddi sibi in mane: et post resumi in vespere. si aūt sit vestimentū necessariū de nocte: dz sibi reddi vespere ꝛ post resumi in mane: ꝛ q̄tū ad hoc suditur.

k Nec hz aliud in quo dormiat ꝛc. Si aūt querat quare accipiat pignus ita frequenter ꝛ restituebat: dicit ra. sa. ꝙ hoc erat ad imprimendū cordibus hoim dei misericordiā qui quotidie peccantibus quotidie relaxat cū clamant ad ipsum. Joseph⁹ dicit ꝙ hoc erat: ne debitor daret oblivioni ꝛ fieret negligens in solutione debiti.

l Dijs nō detrahes. i. iudicib⁹ te punientibus ꝓpter peccatū tuū: qz in hoc tenent locū dei. m Et principi ppli tui nō maledices: qz malediceres tibipsi cū sit caput ppli cuius tu es ps. n Decimas tuas ꝛc. In hebreo habet. Plenitudinē tuā ꝛ lachrymā tuā nō tardabis reddere: ꝛ p̄m ꝙ dicit rabi sal. p plenitudinē intelligunt ꝓmitie in aridis: sicut est triticū ꝛ ordeū: ꝛ p lachrymā in liquidis: sicut vinū ꝛ oleū ꝛ hmōi: que debēt reddi tpe statuto a lege ꝛ nō retardari. o Primogenitū filioꝝ ꝛ qz ꝓsecrati erāt dño: eo ꝙ penitens dñs primogenita egyptioꝝ saluauit primogenita hebreoꝝ: vt s. dictū ē xiij. ca.

p De bobꝫ ꝙz et ouibus similiter facies. s. offerendo dño: primogenita tñ hominū redimebā tur. v. sicdis argēti. Dicit aūt hic ra. sa. ꝙ quilibet siclus valet q̄tuor solidos: tñ nō dicit cuius monete: et iō videt dicēdū ꝙ valor determinat⁹: est nobis incertus qz sicut frequenter dictū est monete et ponderis auri ꝛ argēti multuz variant ꝛm tpa ꝛ varias regiones. Oz aūt dicit hic de primogenito ouis ꝛ bouis: intelligēduz est etiam de primogenitis alioꝝ aialium que poterant immolari. de animalibus aūt alijs primogenitū asini debebat redimi oue: ꝛ alia redimebāt: vt supra dictuz est. xiij. ca. q Septem diebus sit cum matre sua. qz ante octauū diē est res nimis tenera ꝛ imperfecta: ꝛ tales nō debent offerri deo. Ra. sa. aliter exponit literam istam ab illo loco. p De bobus quoꝙ ꝛ ouibus similiter facies. dicens ꝙ li sibi refert ad lrām precedentem immediate que loquit de primogenito bois q̄ debebat redimi post. xxx. dies. ꝛ ita dicit ꝙ primogenita bouis debebat seruari apud dñm suū. xx. dieb⁹. ꝛ tūc dari sacerdoti: primogenitū aūt ouis. i. diebus. qđ aūt subdit. q Septē diebus sit cum matre sua. dicit ꝙ hoc nō refert ad lrām precedentē vt dirigat hoc mandatū ad illos q̄ offerebant primogenita: s ad sacerdotē q̄ nō debebat aliqđ aial immolare ante octauū diez dño. qđ aūt subdit. r Viri sancti eritis mihi. ad omnes generaliter dirigit: vt sint mundi nō tñ mēte: sed etiā corpe: ideo subdit. s Carnē q̄ a bestijs ꝛc. in hebreo habet. Que a bestijs fuerit lacerata vel dissipata. qz nō solū erat ipsis ꝓhibitū comedere carnes q̄rūvnā ptem comederēt bestie: sed etiā carnes aialis occisi a q̄cunq bestia silvestri vel domestica. etiā si nihil de occiso comedissent: vt dictū est supra de bone occiso a bone corrupcta. Sciendū etiā ꝙ lex ista loquit de carnibus: que alīs eis erant licite. t Sed pjcietis canibus. dicit aūt ra. salo. ꝙ vendere poterant gentilib⁹ quos iudei reputant sicut canes: ꝛ vocāt gentiles omnes qui nō sunt de lege iudeoꝝ.

¶ In ca. xxij. vbi dr in postilla. Et ideo dicit ra. sa. Lex illa. ¶ Additio.

Donge vr a sensu lrali dicere ꝙ in hoc ꝙ dr. Si aūt ortō sole hoc fecerit. intelligitur metaphoraliter qz in iudicialib⁹ que tractant de actibus humanis inter partes iudicandis: nō est opus metaphoralib⁹ locutionibus: cū possit plano mō dici. vñ melius videt dicendū cū doctō. nostris quibus etiaz ꝓcordant quidā hebreoꝝ. Obiectio aūt posthl. Dēos nō vr valē. nā lz aliqñ ꝓtigat ꝙ aliq̄ insidiose interficiāt hriem in domo ꝓpria: hoc tñ est de raro ꝓtingētib⁹ de qb⁹ lex nō curat: nisi de bis que frequēter ꝓtingunt.

Replica correctorij ꝑtra Burgen.

In ca.xxij. vbi postillator sequēs Ra.sa. dicē me thaphorice dictū: q si orto sole fecerit: vt ptz in postilla: Burgē. instat dicens: q in iudicialib⁹ actibus oz fieri plana locutio nō metaphorica: cui⁹ oppositum etiā fit & fieri pōt q̄si i terminis hui⁹ litere dicit em & scribit Luce clari⁹ id ꝓbari literis instrumētis ꝛc. hec Burg. satis facit arguēdo postilla. Nā ē rarū fures in die irruere in domos hominū rape: occidere: & boies de domibus effugare: quos si quis occideret reꝰ nō esset: essent enim tales aliq̄d plus q̄ fures. Hec est sententia beati Aug. posita in glo. ordi. vñ etsi ꝑm beatus augu. sint aliqui plus q̄ fures: sunt tñ vere fures. quia vsurpatores rei aliene inuito dño. in casu igit postilla toris & Ra. salo. litera planius exponit.

Capitulū. xxiij.

a Non suscipies ꝛc. Hic ordinat rōnalis q̄stus ad iudices: & primo erga ptes que debēt in iudicio aliquid ꝓponere: vt nō audiat vna ps sine alia quia q̄n vna audit in absentia alterius solent multa mendacia immiscere ad iustificationē sue cause: et hoc est quod dicit. Nō suscipies vocem mendacij. secūdo regulat circa testes cū dicit. b Nec iunges manū tuā. i. nō facies pactū vel ꝓmissum: & vtitur tali mō loquendi: q̄ in pactis & in ꝓmissis iungit manus vnius cum manu alterius ad ꝯfirmationē. in hebreo habet. Non leuabis manū. & ē cadē sīa: q̄ apud aliquos ille qui ꝓmittit aliquid leuat digitū vel manum ad confirmandū ꝓmissum. c Vt ꝑ impio ꝛc. In hebreo hz Cum impio ad essendū testem falsuz & istud pōt referri ad eū q̄ ꝓmittit impio. s. vt ꝑ eo ꝓmittat se falsuz testificari: et sic accipit translatio nostra. Alio modo pōt referri ad ipm impiū. vt. s. sit testis in causa falsa. & hoc mō exponit Ra. sa. et rationabiliter: q̄ sic refertur ad iudices istud ꝓceptū: qui quidē iudices hic informātur vt pdictū est: & sic est sensus pdicti mandati. Non leuabis manū cū impio. assecurādo eū donis vel ꝓmissis vt sit testis falsitatis: sicut fecerunt iudices samarie ad mandatū iezabelis submittentis falsos testes ꝓtra naboth vt occideret. vt hz. iij. Reg. xxj. Tercio informant q̄stum ad formā iudicij cum dicitur.

d Non sequeris ꝛc. q̄ iudex nō debet dare sententiam iniustam ad satisfaciendū turbe vel multitudini: sicut fecit pylatus ꝓtra christū volens satisfacere pplo: vt hz Mar. xv. & Matth. xxvij. e Nec in iudicio plurimoz acq̄escas sīe. vt si maior ps declinet ad sententiam iniustam: nō ꝓpter hoc debet aliquis de iudicibus conformiter ipsis de iudicio rndere: sed veritatem tenere. Aliter exponūt hebrei passum istuz. q̄ in hebreo hz. Non declinabis post rabbim. i. multos ad malum: et nō rndebit in iudicio ad declinandū post rabbim. i. magistros vel magnos ad peccādū. Nec hebraica dictio rabbim equiuoca est: q̄ significat idem q̄ multos & sic accipit in prima pte auctoritatis: & ē sensus: q̄ ꝓpter maiorē ptem iudicantiū declinantes ad iudicium iniustū. aliquis de iudicantibus nō debet seq̄ dictū cor. Itē significat idem q̄ magnos vel mgr̄os: & sic accipitur in secunda pte auctoritatis cum dicitur: Et nō respondebis in iudicio ꝓpter mag̃s vel mgr̄os ad peccādū: & est sensus: q̄ sicut nō est declinandū a veritate ꝓpter maiorē ptē iudicantiū ibi declinantē. ita declinandū non est ꝓpter illos qui sunt maioris auctis in iudicādo & ꝓpter hoc statuerūt sapientes iudeoꝝ: q̄ q̄n in iudicio requirit sententia: tunc dictū iudicantiū debz incipi ab illis qui sunt minoris auctis: & vltimo a maioribus ne minores formident declinare a sīa maioꝝ: quod posset esse si maiores primo diceret. & huc moduz tenent in vniuersitate parisiensi theologi in deliberationibus. s. incipiēdo ab illis q̄ sunt iuniores in magisterio. Quarto informantur iudices q̄stū ad cōditionē ꝓsonarū venientiū ad iudiciū cū dicit.

Capitulum. xxiij.

Non suscipies vocē mēdacij: b nec iūges manuz tuā c vt ꝑ impio dicas falsū testimoniuz. d Nō sequeris turbā ad faciendum malū: e nec in iudicio plurimoruz acq̄esces sententie: vt a vero declines. f Paupis q̄z nō misereberis in iudicio. g Si occurreris bouī inimici tui: aut asino erranti: reduc ad eū. h Si videris asinū odientis te iacere sub onere: nō ꝑtransibis ꝫ subleuabis cū eo. i Nō declinabis in iudiciuz paupis. k Mēdacium fugies. l Insontē & iustū nō occides

f Paupis q̄z nō misereberis in iudicio. in cā falsa intuitu sue paupertatis eū sustinēdo: q̄z sanctū est ꝓbonorare veritatē: vt dī. j. ethi. cor. g Si occurreris. istud ponit hic ex incidenti: q̄a ex litigijs de q̄bus immediate locutus est: solent boies inimici fieri: ideo subdit. g Si occurreris ꝛc. Istud ꝓcipit duplici de cā. s. ꝑ aiali errantis: ne a feris deuorent. iudei em erant crudeles: et ideo lex indurit eos ad pietatē etiaz circa bruta aialia: vt ꝑ hoc ad maiorem pietatē circa homines inducerent. Itē ꝓ dño animalis: quia ꝑ talez reductionem inducebat ad amicitiā reducentis: & q̄ ē hic dictū de boue & asino erranti intelligendū est de omni aiali domestico. h Si videris asinū ꝛc. istud etiā dī ꝑ aiali & etiā ꝑ dño: sicut dictū est in lege immediate p̄cedēti: & q̄ hic dr de asino intelligendū ē de oi aiali onerato.

i Nō declinabis in iudiciū paupis. refert ad informandum iudices: q̄z sicut supra informauit eos de nō sustinendo pauperes in causa iniusta. ita ecōtrario docet eos q̄ non tentis. k Mendacium fugies. licet enim sit fugiendū ab omnibus: maxime tamen a iudicib⁹ qui sunt in statu & officio ꝓseruande veritatis.

l Insontē & iustū nō occides. dicit insontē. i. innocētem q̄stū ad illū q̄ ꝑ falsos testes cōuincit: quē iudex nō dz interficere si sciat eius innocentiam secrete: sed debet testes diligentius examinare: vt eoꝝ falsitas deprehendat: & si sic non pōt deprehendere: dz iudicium ad superiorē remittere: et si nō pōt. q̄z nō hz superiorē iudicē: dicit Tho. de aq̄. secūda secūde. q. lxiij. ar. vj. in rnsione ad tertiū arg. q̄ in hoc casu iudex nō peccat ferendo sīam ꝓtra eum: q̄z nō interficit ipm: ꝫ illi q̄ accusant: salua tñ meliori iudicio vr̄ ꝓtrariū. q̄z dicit aug. li. de li. ar. Quō apud diuinā prouidētiā a pcto liberi sunt q̄ ꝑ his rebus quas contemni pooꝛtet humana cede polluti sunt. q. d. nullo modo. et per res ꝓtem nendas intelligit Augustinus. omnia illa que homines inuiti amittere possunt. inter quas est vita corꝑalis: & multo fortius dignitas tpalis quecunq̄: & potestas iudicandi: ꝫm q̄ dicit Job. ij. capi. Cuncta que habet homo dabit pro anima sua. i. pro corꝑali vita tuēda: et ideo si iudex quantumcunq̄ superior non possit inuenire viam liberandi innocentem a morte: debet prius dignitatem & officium iudicandi dimittere: q̄ sententiam mortis contra innocentem ferre: aliter peccatum non euaderet: vt videtur. dicit autem.

m Justum. propter illum qui iustus est iudicio hominū q̄uis forte sit debitor mortis apud deum. et talem non debet iudex occidere q̄uis secrete sciat ipm morte dignum. quia non est licitum ei vt est persona singularis. ꝫm q̄ dicit Augustinus primo de ciuitate dei. Qui sine aliqua publica administratione maleficium interficit. velut homicida iudicabitur: et tanto amplius quantum sibi potestatem a deo non concessam vsurpare non timuit. Nec etiam vt est persona publica. Quia vt sic non habet viam

ad occidendū eū. nec est silē de ꝺemnatōne innocētis ad
mortē z de dimissione illius q̄ est morte dignus: ꝑter qꝺ
nō valet si arguaꝝ ꝑ te. iudex nō pōt ꝺēnare quē scit in-
nocentē. g̃ ꝑ oppositū nec pōt dimittere quē scit dignum
morte. qz vt est ꝓsona publica pōt resignare dignitati z of-
ficio iudicandi: sed
vt est ꝓsona singu-
laris nō bz viā vel
ptātē aliquam occi
dendi. Aliter autez
exponit ra. sa. passū
istū dicens. q̄ inno-
cens hic accipiť ille
q̄ exit de domo iu-
dicij ꝺemnat⁹ ad
mortem ꝑ crimine
sibi impositō tñ est
innocens ꝟm veri-
tatē: qz si tunc ap-
pareat aliquis qui ve-
lit eius innocentiā
ꝺeclarare: bz reduci ad iudiciū vt au-
diať ille q̄ vult euz
innocentē ostende-
re: z sic factū fuit de
susanna: vtz Dañ.
xiij. ca. ad cuius sez
damdis dictū: fuit
reducta ad iudiciū
z a morte liberata.

n qz aduersoz ipiū. o Nec ac-
cipies munera. p que etiā ex-
cecāt prudentes: q z subuer-
tūt ꝟba iustoꝝ. r Peregrīo
molestus nō eris. Scitz eīm
aduēaꝝ aias: qz z ipsi pegri
ni fuistis ī tra egypti. s Sex
ānis seminab trā tuā z con-
gregabis fruges e⁹. t Anno
aūt septimo dimittes eam:
z reqescere facies: vt come-
dāt paupes ꝑpli tui: z quic
q̄d reliquū fuerit: edant be
stie agri. v Ita facies in vi-
nea z i oliueto tuo. x Sex di
eb⁹ opaberis: septima die

Per iustum hic intelligitur ille qui exit de domo iudicij tā
q̄ innocēs a crimine sibi impositō licet ꝟm veritatē sit re-
us: et tunc si appareat aliquis qui velit eum ꝓbare reum
de dicto crimine: nō est audiendus ꝓtra eum qz bz euadat
manū bois: remanet tñ in manu dei puniendus: iō subdi-
tur ꝓ cā huius dicti. n Quia aduersoz impiū. ac si di-
cat deus: ꝑter hoc talē nō debes occidere: qz bz manū tuā
ereat remanet tñ in manu mea ad puniendū: z possuz eū
interficere multis vijs: qz nō dimitto impiū impunitum.
o Nec accipies munera. etiā ꝓ iudicio vero: non eīm bz
vendere iudex iusticiam suam. qz si sit iudex inferioz de-
bet esse cōtentus de stipēdijs sibi datis a superioꝛi. Si aūt
sit supioz bz eē ꝓtentus reddit⁹ suis: q̄ sunt stipendia si-
bi cōcessa a cōmunitate ꝓ obseruatiōe iusticie.
p Que etiā excecant prudētes. qz si accipiat iudex mu
nera ꝓ iusticia ꝺefendenda: ex tali assuefactione inclinabi
tur ad accipiēdū ꝓ iniusticia sustinēda: z sic excecabiť. iō
seq̄ť. q Et subuertūt ꝟba iustoꝝ. qz q̄ pri⁹ loq̄bant ꝑ
veritate iusticie. postea locūtur ad ꝓriū. r Peregrino
nō molestus eris. peregrinus hic ꝺz transiens ꝓ alienam
terrā: quē iudex nō ꝺebet molestare retardando sibi face-
re iudiciū de iniuria sibi facta: vt iter suū posset exequi.
s Sex annis. Hic ꝓñr informanť sacerdotes: qz b agiť
de festis z solēnitatibus: q̄ bz ꝺebeant obseruari a toto po
pulo: tñ in hoc ꝺebent dirigi ꝓ sacerdotes. z ꝓmo agiť de
septimo anno q̄ erat quasi totus solennis: eo q̄ erat ann⁹
remissionis. z hoc est quod ꝺr. s Sex annis se. terraz
tuā zc. ꝓ victu tuo z familie tue. t Anno aūt septimo
dimittes eā. Dicit aug. q̄ septimo anno bene erat semi-
nandū: sed nō colligendū a seminantibus: sed erat dimit-
tendum paupibus vt subdiť. Ut comedant paupes zc.
ioseph aūt et hebrei dicunt q̄ septimo anno nō erat se-
minandū nec colligendū a dñis terre: b ꝺebebāt dimitte-
re illa que sponte nascebanť paupibus z hoc magis ꝓcor
dat lre cū ꝺr. t Anno aūt se. di. eā z re. facies. ita q̄ li
requiescere facies: referť ad hoc q̄ terra nō exerceať ꝑ cul
turā. z li dimittes. referť ad hoc q̄ dñs cāpi ea q̄ sponte
nascebanť illo anno paupib⁹ dimitteret. v Ita faci
es in vinea z in oliueto tuo. qz sicut nihil colligebat dñs
in possessione sua ita nec in illis q̄ erāt sup cāpū. scdo agiť
de celebratiōe sabbati cū dicitur. x Sex diēb⁹ opabe-
ris zc. et est istud expositum ca. xx. repetiť tamē hic istuꝺ

ꝑceptū ꝓpter hoc: q̄ locutus est immediate de septimo
anno: qui erat totus requiei: z iō ex hoc forte crederet
aliquis: q̄ in illo anno septima dies nō esset observan
da: nisi sicut alie dies hebdomade: ꝓpter qꝺ ad hmōi
errorē tollendū fit memoria de obseruatiōe sabbati. q̄
est eadez in. vij.
anno: sicut et in
alijs: que aūt sit
illa obꝟuatio ex
posituz est s. xx.
ca.

ceſſabis vt reqescat bos et
asinus tuus: z refrigereť fi-
lius ancille tue z aduena.
y Dia q̄ dixi vobis custodi-
te: z ꝑ nomē externoꝝ deo-
rū a nō iurabitis: b neq; audi
eť ex ore vro. c Tribꝰ vicib⁹
p singulos annos mihi fe-
sta celebrabitis. d Solenni
tatē quoq; azimoꝝ custodi
es. Septē diebꝰ comederis
azima e sicut precepi tibi tē
pore mēsis nouoꝝ qñ egres-
sus es de egypto. f Non ap-
parebis in conspectu meo
g vacuus. h Et solennitatem

y Dia q̄ dixi vobis custodite hoc intelligiť spe
cialiter de ptinē tibus ad obꝟua
tionē sabbati: q̄
sunt plura. Ra-
sa. dicit: q̄ hoc
ꝺr ad subintelli-
gendū vasa he-
breoꝝ de quorū
requie non fece-
rat mentionem.
que tñ debēt re-
quiescere etiam
die sabbati: nec
licituz est eis ea
locare vel accō-
modare gentili-
bus ad faciēduz
opa sua vt securi ad scindēdū ligna z silia. z Et ꝑ no
men externoꝝ deoꝝ. i. ydoloꝝ. a Nō iurabitis. Ju
ramentū eīm introductū est ad ꝓfirmationē veritatis
de re aliqua: de qua poterat ꝺubitari inq̄tuz ꝑ iuramē
tū invocať deus testis illius rei de qua iurať. ꝓpter qō
iurans ꝓfiteť deū esse infallibilis veritatis ad ꝓfirmā
dum omnia ꝺubia: z ideo iurare est actus latrie ꝓpter
qō ꝑ falsos deos non est iurādū: eo q̄ nō pñt eē testes
veritatis: z qz act⁹ latrie nullo mō ē eis exhibēdus. vt
dictū est s. ca. xx. b Neq; audieť ex ore tuo. qō ex-
ponit ra. sa. dicens. q̄ nō est licitū iudeis ꝺicere vel fa
cere aliqua cum gentilibus: ꝓpter que gentiles iurant
ꝑ nomen ydoloꝝ: z est sensus. b Neq; audieť ex
ore tuo. i. ex ore tuo nō exibit verbum ꝑ qō audiať iu
ramentū ꝑ ydola etiā factum a gentilibus. Btūs ꝺo
Aug. scribens ad publicolā ꝺicit: q̄ licet nō sit licitū gē
tilē inducere ad iurandū ꝑ ydolū: si tñ gentilis haberet
aliqua pacta cū xp̄ianis z offerat se ad ꝓfirmandū illa
iurando ꝑ ydolū: licitū est xp̄ianis tale iuramentū reci
pere. Ponit aūt hic istud preceptū iuxta obseruatōez
sabbati: qz vtrūq; ptinet ad reuerentiā deo exhibēdaz
Consequenter agiť de tribus solennitatibus notabili-
bus que fiebant ꝑ annū cū dicit. c Tribus vicib⁹
zc. inter q̄ primū ē festū pasche. z hoc notať cū dicit.
d Solennitatē q̄z azimoꝝ custodies. qz septē diebꝰ
debebant vesci azimis: sicut supra expositū est. xij. ca.
e Sicut precepi tibi tpe mensis nouorum. Mensis
eīm ꝓmus in q̄ celebrabať pascha. xv. die bꝰ mensis ꝺr
mensis nouoꝝ: quia in crastino eiusdē diei fiebat obla
tio de nouis fructibus. q̄ matureſcebant ante alios: vt
si bō intrans campū vel hortū suū videret ibi aliquas
spicas vel ficum in ficulnea appropinquantes ad ma-
turationem ante alias: debebat colligere z apportare
ad templum in solennitate paschali. f Non appa-
rebis in ꝓspectu meo. i. loco sacrificij. g Vacuꝰ. i. sī
ne oblatiōe vel sacrificio. Scdm festū est pentbecostes
qꝺ celebrabať q̄nq̄gesimo die a die pasche i memoriā
bñficij dei in datiōe legis q̄ data ē in mōte synai. i. die
ab exitu filioꝝ isrl de egypto q̄ egressi sunt die pasche.
s. die. xv. primi mensis. vt dictuz est supra. xij. capitulo
z. xiij. z hec solennitas tangiť cū ꝺr. h Et sole. mē.
primitiuoꝝ. quia in illa solennitate offerebant panes

re vouis frugibus: sicut in solēnitate paschali offerebā
tur primitiua in spicis: spice tñ ille igni torrebant: r ex
cutiebant grana: r sic fiebat sacrificiū. vt hr Leuit. ij. r
xxiij. Tertiū festū erat tabernaculoꝝ qđ celebrabat:
eo q dñs habitare fecit filios isrl in tabernaculis in de
serto: r de loco il
lo duxit eos
ad terram delici
osam: r iō in hoc
festo debent ha-
bere ramos viri
des r fructꝰ ar-
boris pulcrime.
Celebrabat aūt
hoc festū mense
septimo. s. septē-
bri: r hoc notat
cū dicit. i So
lennitatez q̄z in
exitu anni. B est
immediate post
exitū anni: quia
september est p̄-
mus mēsis sim-
pliciter in anno
licet martius sit
primus q̄tū ad
festa: sicut dictū
est supra. xij. ca.
r Gen. vij.

k Ter in anno
ꝛc. s. in pascha: r
in penthecoste: r
in festo tabernaculoꝝ: tñ cū illis
q̄ erant remote
a hierusalem ali
quando dispen-
sabat de duobus vicibus. s. in penthecoste: et in festo
tabernaculoꝝ. l Mō immo. su. fer. san. vi. tue. r lo-
quit de victima agni paschalis que nō debebat imola
ri donec fermentū fuisset amotum de domibus iudeo-
rū vt dictū est s. xij. ca. r hoc est qđ dicit hic.

l Mō immo. sup fer. i. fermento exīte in domo tua.

m Nec re. adeps solē. mee vsq; mane. s. diei sequen-
tis. poterat tñ cremari sup altare tota nocte.

n Primitias frugū terre ꝛc. Cuius hoc p̄ceptū supra
positū sit: tñ hic repetit ad oñdēdū q obligat anno se-
ptimo sic in alijs. q. eīm supra mētione faciēs de p̄mi-
tiuis addidit. Quecūq; seminaueris in agro tuo ideo pos-
set aliquis credere q nō obligaret anno septimo: eo q
illo anno nō seminabat terra: nec colligebāt fructꝰ na
scentes a dñis terre: quod nō est verū: q. etsi non pote-
rant colligere ad vsus suos: debebāt tñ fructus p̄ alijs
maturantes accipere et deferre ad domū dñi in solenni-
tate paschali. o Mō co. bedū in la. ma. sue. cuiꝰ rō ē
q. lex intēdebat inducere iudeos ad pietatē erga p̄ri-
mos: r sic inbibuit eis ea que videbant eē crudelia: eti
am circa bruta aialia: inter que hoc erat: q agnus coq̄
rēt r pararetur ad esum alioꝝ in lacte quod erat vite
sue sustentamētū. Dicit aūt Andreas: q hoc etiā intel
ligit de carnibꝰ alioꝝ aialiū q̄ nutriūt lacte: nō aūt de
carnibꝰ auiū: q. nō nutriunt lacte: s de mā oui. r ꝛ hic
dicit de lacte mris tñ intelligit de oī lacte. Alia etiam
rō fuit ad hoc. s. in detestationē ydolatrie: q. aliq; ydo-
latre sic coḡbāt carnes ydol imolatas. p Ecce ego
mittā. Premissa legl promulgatiōe: hic dñs inducit po-
pul ad eius obseruantiā: r primo ponit dicta inductio:
scdo legis receptio ca. xxiij. Circa primū inducit ppls
ad legis obseruantiā ex tono p̄missione: r primo q̄tū
ad terre chanaan facilē acq̄sitionē: scdo q̄tū ad eius fe-
licem habitationē: ibi. Mō adorabis dos eoꝝ. Ad ac-
q̄rēdū aūt terrā tria erant necessaria: directio in via, et
q̄tum ad hoc dicit,

mensis primitiuoꝝ opis tui
quecūq; seminaueris i agro
[solennitatē q̄z in exitu an-
ni qñ congregaueris oēs fru-
ges tuas de agro. [k]Ter i an
no apparebit oīe masculi-
nū tuū coram dño deo tuo.
[l]Non immolabis sup fer-
mēto sanguinē victime tue
[m]nec remanebit adeps solē
nitatis mee vsq; mane. [n]Pri
mitias frugū terre tue deferes i domū dñi dei tui. [o]Mō
coques hedū in lacte mris
sue. [p]Ecce ego mittā ange-
lū meū qui p̄cedat te [q]r cu
stodiat in via: [r]et introdu-
cat in locū quem p̄paraui.
[s]Obserua eū r audi vocem
eius: nec p̄temnendū putes
[t]Quia nō dimittet cū pec-
caueris: [v]r est nomē meū in
illo. Q. si audieris vocē eius.
r fecerī oīa que loquor: inimi-
cus ero inimicis tuis: et
r affligā affligentes te. [x]Pre-
cedetq; te angelus meus. et
introducet te ad ammor-
reū r etheū r pherezeū cha-
naneūq; r eueū r iebuseuz.
q̄s ego p̄terā. [y]Non adora-
bis deos eoꝝ nec coles eos
[z]Nō facies opa eoꝝ sed de-
strues eos: [a]r p̄fringes sta-
tuas eoꝝ. [b]Seruietisq; dño
deo vō: [c]vt benedicā panī-
bus tuis et aquis: [d]et aufe-
ram infirmitatez de medio
tui. [e]Nō erit infecunda nec
sterilis in terra tua. [f]Nu-
merum dieꝝ tuoruz imple-
bo. Terrorē meum mittaz

p Mittā angelū meū qui p̄cedat te. viā oñdēdo. r p̄te
ctio ab hostib⁹. iō subdit. q Et custodiat te i via. r in-
troductio ad locū p̄missum: r hoc notat cū dr. r Et
introducat ad locū quē p̄parau. s q. ista p̄mittūt ex suppo-
sitiōe obie ad deū in legis r mandatoꝝ ipsi⁹ obseruatiōe.
iō subdit. s Ob
serua eū ꝛc. i. diligē
ter attēde vt ei obe-
dias. cuius rō sub-
dit. v Et nomē
meū in illo est. ac si
dicat qui obedit ei
obedit r mihi: r q̄
rebellat ei rebellat:
r mihi: sm q̄ dicit
saluator Luce. x.
Qui vos audit me
audit: r qui vos spr-
nit me spernit. Mo
tandum autem q
istud exponitur du
pliciter vno mō de
iosue q̄ vocat hic
angls. i. a deo missꝰ
r ordinatus ad du-
cendū filios isrl ad
terrā p̄missionis r
ad debellandū ad-
uersarios eoꝝ r ad
ponendū eos in pos-
sessione terre: vt hr
in li. iosue. cui ppls
debebat obedire tā
q̄z nūcio dei r vices
eius gerēti: r quod
subditur,

v Et nomen me-
um in illo est. hoc patet de q̄ nois interpretatione. q. iosue
interpretatur saluator: qđ est p̄prium dei. Alio mō exponi
tur de angelo qui precedebat castra filioꝝ isrl oñdēdo eis
viā p colūnā ignis r nubis: vt dictuz est supra. xiij. capi.
r eos protegebat ab aduersarijs. vnde posuit se intra ca-
stra egyptioꝝ r hebreoꝝ ad p̄tegendū hebreos. vt dictū
ē s. xiij. ca. r eodē mō p̄mittit hic de futuro q debeat eos
p̄tegere: r qđ subdit. v Nomē meū in illo est. hoc dr:
q. angelus ille loquebat in p̄sona dei: r iō aliq̄n dñs
aliq̄n dñs noiat: sm q̄ dicit beatus Gre. t Quia non
dimittet cū peccaueris. q. nō est in p̄tate nūcij aliq̄d age-
re p̄pria auctoritate: s sm voluntatē mittentis: r hec expo-
sitio est magis cōsona lre: loq̄tur etiā hic dñs moysi in p̄so
na totius ppli. x Mō adorabis. Hic p̄mittit ter-
re felix habitatio: primo tñ remouet huius impedimētū
qđ est ydolatria cum dicitur.

t Non adorabis deos eoꝝ. s. exhibendo eis reuerentiā
exteriorē. y Nec coles eos. q̄tū ad interiorē.

z Mō facies opa eoꝝ. i. actus q̄ fiūt in veneratōne ydo-
loꝝ. p hoc eīm q̄ dixerat. Mō adorabis. p̄hibuerat eis ex-
hibere illos actus latrie: q̄ exhibent deo: r ideo addidit.
Mō facies opa eoꝝ. ad excludēdū etiā actꝰ q̄ exhibēt ydo
lis. a Sed destrues eos. templa eoꝝ dissipando.

b Et p̄fringes statuas eoꝝ. p̄minuēdo frustatim. ne re-
maneat aliqua memoria eoꝝ.

c Seruietisq; dño deo vr̄o. quia p hoc feliciter habitabi
tis in terra vobis p̄missa. ideo subdit.

d Vt benedicam panibus tuis r aquis. i. cibis tuis r po
tibus: q̄ noie panis r aque designāt: vt pluries dictū ē s.

e Et auferam iniquitatem ꝛc. conferendo tibi bonam
anime dispositionem.

f Mō erit infecunda ꝛc. dicit infecunda q̄ qua. plē babꝫ
r nullius aut modici valoris. sterilis que nulla habet: r in
hoc designat multiplicatio ppli r fortitudo.

g Numerum dierum tuoꝝ implebo. i. vita tua non
breuiabit infirmitate pestē r fame aut gladio. b Ter-

rore meū mittā re. qđ fuit impletū Josue. v. vbi dicit. dis
solueū est cor eor: nec remansit in eis spūs. ⁊ in hoc tāgit
pacifica possessio terre. i Emittes crabrones. i. anxie-
tates anim.: eos pungentes sicut aculei. Judei em crabro
nes dicunt ad literā. i. muscas re cadauerib⁹ exortas ba-
bentes aculeos venenatos.

k Qui fugabunt eueū. q. multi re habitatorib⁹ ere chanaan fugierunt de terra illa añ ingressum filior israel.

l Nō eijciā re. cuius rō subdit. Ne terra redigat in solitudinē. in quo oñdit spacio sitas ere q nō posset sufficiēter pari a filijs isrl donec essent in maiori numero: ⁊ tñ iā erāt sexcenta milia m Et crescant ō te bestie. que te grauius infestarent q̄ aduersarij. n Ponam aūt ter. tu. a mar. rub. ex parte orientis. o Usq ad mare palestinor a pte occidentl ⁊ hoc est mare mediterraneū. p Et a deserto. s. egypti qđ ptinuat terre promissionis a pte australi.

q Usq ad fluuiū. s. eupbraten. a pte aquilonis: tñ istam terrā totā habuerūt usq ad tpa salomonis. r Nō inibis cū eis fedus. p amicicias vel cōnubia. cetera patent.

¶ In ca. xxiij. vbi dr̄ in postilla. Et primo erga ptes que debent in iudicio aliqđ ponere.

¶ Additio.

Incōueniens videt dicere q sit prohibitū a lege diuina q iudex audiat vnā ptē in absentia alterius Iz talis ps multa mēdacia immisceat ad iustificationē sue cāe. Nā rectus iudex p hoc nō inclinabit ad assentiendū sibi donec audiat aliam ptem: ⁊ hoc cōiter fit in multis iudicijs. s. q vna ps in absentia alterius proponit multa mendacia: sed postq̄ audit ps aduersa negocio discusso deuenit ad rectitudinē iusticie. vñ vi aliter dicendū Ad qđ sciendū q vbi dicit in translatione nra. Nō suscipies. bz in hebreo vnū verbū quasi equocū ad multa. s. ad suscipiendū: leuandū: ferendū: ⁊ multa alia. Et vbi in trāslatione nostra dr̄. Uocē mendacij. in hebreo br̄: Auditus vanitatis. vñ in hoc q dicit. Non feras auditū vanitatis intelligit prohiberi ne ꝯs ferat seu leuet ifamiā falsā ō primū: qđ est prie audit⁹ vanitatis: ⁊ sic refert ad quācūq̄ psonam. et si legat. Non suscipies. pōt referri ad iudices prohibendo eū ne p famā vanā moueat ad ꝯdemnandum aliquem.

¶ In eodē ca. xxiij. vbi dr̄ in postil. Insontē ⁊ iustū nō occides re. ¶ Additio. ij.

Auctoritas aug. allegata p postillatorē nō ꝯriat de terminationi sancti Tho. nā ferre sniam mortis ō eū q̄ conuincit in iudicio p testes diligēter examinatos: nō est peccatū: licet sciat a iudice innocenter ꝯdemnari. vnde ꝓpter hoc nō est dimittēda dignitas tpalis nec aliquid hmoi. Or aūt sniam ferre ō talē nō sit peccatū: declarat sufficienter a sancto Thoma in pte allegata. q. lxvij. ar. ij. in cor. q. vbi dr̄ sic. Or qz iudicare ptinet ad iudicē ꝯm q fungit publica ptāte. ideo informari debz in iudicio: nō ꝯm illud qđ ipse nouit tanq̄ priuata psona: ꝑ ꝯm illud quod sibi innotescit in cōi. s. p leges publicas diuinas vel humanas ꝓtra quas nullas probationes admittere debet. in ꝓticulari ꝺo p instrumenta ⁊ testes ⁊ alia legitima documenta que debet sequi iudicādo magis q̄ illud qđ ipse nouit tanq̄ priuata psona. Iz ex hoc adiuuari posset: vt districtius discutiat probationes inductas: vt posset earū defectus inuestigare: q si eas nō possit de iure repellere ꝯz eas in iudicādo seq̄. Soli⁹ em dicit ē q ꝯm prīā ptātē iudicat informari in iudicijs ꝯm veritatē quā ipse cognoscat: nō ꝯm hoc qđ ab alijs accipit: ⁊ iō de christo q̄ est verus deus ⁊ hō ꝓphice legit Esa. xj. q nō ꝯm visionē oculor iudicabit: nec ꝯm auditū aurū arguet: qđ nō ptinet alijs iudicibus. Si aūt dicat q iudex in ꝑdicto casu facit ō sciam: inc̄tuz facit ꝓtra sciaz veritatis quam habet: et sic peccat iuxta illd ad Ro. xiiij. ca. Qđ nō est ex fide peccatū est. put cōiter exponit. dicendū ꝯm ipsuz vbi supra. q hō in his q̄ ad ꝓpriā psonā ptinet debet informare cōsciam suā ex propria scientia sed in his q̄ ptinent ad publicaz potestatē dz informare cōscientiā suam ꝯm ea que in publico iudicio sciri possunt. vnde Aug⁹. super ps. Bonus iudex nihil arbitrio suo facit ꝑ ꝯm leges ⁊ iura pnunciat.

¶ Replica correctorij ꝓtra Burgen̄.

In ca. xxiij. postillator exponit illud. Non suscipies vocē mendacij: de iudice q nō debeat audire vnā ptē sine alia. Burg. dicit incōuenienter dictū: q diuina lege sit ꝓhibitū audire vnā ptez in absentia alterius. Et ponit casus in quib⁹ licite iudex pōt illi diuine legi ꝯuenire. Sed videt suis casib⁹ burgen̄. nō ꝯcludere ꝓpositū: quinimo ex illa lege que videt habere ortū a natura: ⁊ recte rōnis dictamine: repertum est. q ad instantiā vnius ptis in oi iudicio bene recto debet fieri citatio partis aduerse: nisi esset iudicium aliquod potestate publica cōstitutū nō ad inquirēdum sed solum in notorijs procedēdū: vt dicit de iudicio vestualie: quod vulgo dicit secretū iudiciū: nō ratione cause que est notoria: sed ꝓcessus qui secretus est sine strepitu inquisitionis. In tali em iudicio lex ista locum nō hz: ꝑ in omni alio. Judex iurta hanc legē ad instātiani ptis tenet decernere citationē qua legitime insinuata poterit sine transgressione hui⁹ legis vna pars audiri alterius ptis cōtumacia nō obstāte. poterit etiam iudex vnā ptē audire altera nō citata: sed nō iudicialiter: qz als esset auditio vanitatis: put exponit burgen̄ iurta hebraicā lram: vt dicit: et in his casibus vadunt instantie Burgen̄. In eodē ca. vbi postillator circa illum tertū. Insontē nō occides. tenet ꝓtra sanctum Tho. dicens. q iudex sciens aliquē innocentem nō peccat ferendo sniam ꝯm allegata ⁊ ꝓbata ō eundē. Sed burg. cōiter p sancto tho. certamē assumēs hō plus dicit q̄ sanctus tho. in locis allegatis p ipsum ⁊ postil. Sed ad auctoritatē. b. Aug. p postillatorē allegatam minus conuenienter dicit: nam ꝯm declarationē postillatoris manifeste cōcluditur cōtra positōnē sancti Thome. ⁊ cōiter iuristaz: q̄uis em in cōiter accidentib⁹ iudicandū sit ꝯm allegata ⁊ ꝓbata: nullo tñ iure cautū est: imo diuino iure ꝓhibitū iudicare cōtra agnitā veritatē. nec videre in eo valet illa distinctio q iudex duplicē psonā dicit. s. priuatā ⁊ publicā. nam si ꝓuata peccat. publica nō etimit: nisi sit manifesta lex que eā excuset. nō est aūt lex puto humana nec diuina q dicat iudicandū ō veritatē agnitā: nō vr igit aliq̄ lex accusans sic iudicātē. tuti⁹ ē igit ꝓsiliū postil. ⁊ mitor doctor dimittē psone publice respectū: q̄ dānare psonam priuatā: put sonat auctoritas beati augusti. quā Burg. trāsit ꝓuentibus oculis ad eā nihil rōnabiliter dicendū. ꝑ ad alū locū differendū.

Capitn. xxiiij.

Dixit ꝗz dixit. Premissa legislatione ⁊ inductione ad eius obseruantiaz: hic ꝓnr describit eiꝰ receptio: ⁊ primo verbo: scdo facto. ibi. Scpsit aūt moyses. Circa primū ꝓmittit instructio moysi de descensu ad populū vt legē reciperet: ⁊ in reascēsu ad deuz ꝓ facti ꝓfirmatione ⁊ hoc est qđ dicitur.

a Moysi quoꝫ dixit. s. dñs.

b Ascende ad dñm tu ⁊ aaron. s. postꝫ descenderis ⁊ pplus legem recepit.

c Soluꝫ moyses ascendet ad dñm. in cacumē montis. alij aūt ascēderūt ad alia quā ptē montis inferiozē.

d Venit ꝙ moyses descēdēdo ad populuz.

e Et narrauit plebi omia verba dñi. Hebrei dicūt ꝙ istud qđ bři ca. isto vsꝫ ad illū locū: Dixit dñs ad moysen: ascēde ad me in mōtē ⁊c. fuit factuz anteꝫ dñs loqꝛet pplo decem ꝑcepta decalogi: de quibus dictū fuit. xx. ca. ita ꝙ quarta die tercij mensis ab exitu filioꝝ israel de egypto: dñs dixit ad moysen ꝙ descenderet ad populū ad denunciandū eis ꝑcepta eius de ꝓpatiōe populi ad recipiendū legē ozē dei ꝓmulgandaz. ⁊ ad hoc ꝙ ponerent terminos circa montē de quibus dictuz est supza. xix. ca. ⁊ ad denūciādū pplo ꝑcepta iudicialia ꝑdicta que moyses recepit a dño. Et quinta die ꝑdicti mensis moyses edificauit altare: ⁊ aspsit sanguinē victime sup populū in signū ꝓfessionis legis: ⁊ moyses cum aaron ⁊ senioribus ascendit ad dñm ad facti confirmationē. Et. vj. die ꝙ erat ꝙnꝙgesima a die exitꝰ de egypto dñs audiente populo locutus est. x. ꝑcepta. licet scribant ꝓius data. nā in sacra scriptura aliqua ꝓius facta frequenter scribuntur posteri⁹. Doctozes autem nostri dicunt cōiter ꝙ illud qđ ꝓtinet in capi. isto fuit factū postꝫ dñs decē ꝑcepta dederat ozē ꝓpio: ꝙa cum pplus dñm loquentē non posset sustinere: rogauit moysen vt acciꝑet legē a dño ⁊ eis referret: vt dictum est supza. xx. ca. ⁊ tunc populo redeūte ad castra moyses ascēdit ad dñm: ⁊ accepit ab eo iudicialia ꝑcepta. ⁊ tūc descēdit ad pplm ad denunciandu: et tunc facta sunt ista que scribunt in isto ca. ⁊ hoc dictum magis vī ꝓcordare lre.

f Rñditꝫ ois pplus. Postꝙ audierat relationē moysi.

g Oia verba dñi que locutus est. s. tibi.

h Faciemus. ac si ipsum loquentē audissemus.

i Scripsit aūt. Hic ꝓnr ponit receptio legis facto: ⁊ secūdo receptionis ꝓfirmatio. ibi. Ascenderūt ꝙz moyses. Circa primū dicit.

k Scripsit aūt moyses. omnia verba dñi. s. ꝑcepta iudicialia predicta que retulerat populo. Ra. sa. dicit. ꝙ cū hoc scripsit a principio Gen. vsꝫ ad decē ẏba dñi: ꝙ fuerūt scripta in tabul⁹: ⁊ hoc ē a ꝓncipio Gen. vsꝫ ad. xx. ca. Exo. Sed hoc vī fictitiuz. qz

Moysi ꝗz dixit. xxiiij. Ascēde ad dñm: tu et aarō: nadab ⁊ abiu ⁊ septuaginta seues ex isral: ⁊ adorabitꝭ ꝑcul. Soluꝫ moyses ascendet ad dñm: illi non approꝑquabunt: nec populꝰ ascēdet cū eo. Venit ꝙ moyses: et narrauit plebi oia verba dñi atꝫ iudicia. Rñditꝫ ois pplus vna voce. Oia verba dñi ꝙ locutꝰ est faciemꝰ. Scripsit aūt moyses vniuersos ſmones dñi ⁊ mane consurgēs edificauit altare dño ad radices montis ⁊ duodecim titulos ꝑ duodecim trib isral. Misit ꝗz iuuenes ⁊c filijs isral: et obtulerūt holocausta immolauerunt ꝗz victimas pacificas dño vitulos duos decim: tulit itaꝫ moyses dimidiaz partē sanguinis ⁊ misit in crateras: ptē aūt residuā fudit sup altare. Assumēsꝫ volumē federis: legit audiēte pplo. Qui dixerūt. Oia ꝙ locutus ē dñs faciemꝰ: ⁊ erimꝰ obedientes. Ille vo sumptū sanguinē respsit in pplm. Et ait. Hic est sanguis federis qđ pepigit dñs vobiscū sup cūctis sermonib⁹ his. Ascēderūt ꝗz moyses ⁊ aaron: Nadab ⁊ abiu ⁊ septuaginta ⁊c senioꝛib⁹ isral: et viderunt ⁊euz israel. Sub pedibus eius quasi opus lapidis saphyrini: et quasi celum cum serenum est. Nec super eos qui ꝑcul recesserant de filijs israel: misit manū suaz quod nondū erat institutū sacerdotiū ꝓmogenture: vt dictū fuit Gen. xiiij. et. xvij. ca.

p Titulos duodecim. li duodecim nō est in hebreo: ⁊ iō videt ꝙ fuerūt tm duo: qz plus numerꝰ absꝫ determinatione alicuius numeri in hebreo significat cōiter binarium.

q Tulit itaꝫ moy. di. p san. ⁊ misit in crateras. i. cipos magnos bñtes ansas.

r Partē aūt residuā ⁊c. iste sanguis erat signū receptionis legis a pplo ⁊ federi int ipm ⁊ deū. deꝰ aūt spūs est ⁊ nō pōt aspergi sanguie: ⁊ iō loco eꝰ aspsit altare vt dicit Ra. sa. ⁊ postea pplm vñ subdit.

s Ille vo sūp. san. re. in pplm. Fuit etiā ista aspsio facta in signū ꝙ transgressoꝛ legis sanguis deberet effundi.

t Ascēderūtꝫ moyses. Hic ponit ꝑdicte receptiōis cōfirmatio: ꝑ hoc ꝙ ⁊eus immediate ꝓ ꝑdicta ondit se eis gratioſe: vñ subdit.

v Et viderūt dñm ⁊euz isral. nō in essentia sua. ꝫ in silitudine repntante ipm: ⁊ vī ꝙ fuerit humana ꝑ hoc qđ subdit.

x Sub pedibus eius. ⁊ per hoc designabat ꝙ erat assumptuꝰ ꝑ nām humanā.

y Quasi opꝰ lapidis saphyrini. In hebreo bī: qi opꝰ lateris saphyrini. ita ꝙ figura later(reducebat eos ad memoriā antietatis quā sustinuerant faciēdo lateres in egypto: ⁊ celoꝛ eius q̄ erat quasi celestis designat eoꝝ liberta tem quā ꝓsecuti erant: ⁊ iocūditate ē diuine apparitōis: qz opposita iuxta se posita magis eluceſcūt.

z Nec sup eos. alij libri habent ℏ nō: interpositum sic: necnō sup. a eos ⁊c. ꝫ nō est de textu: qz nō ē in hebreo nec in antiqs libris: ⁊ ē sensus.

z Nec sup eos q̄ ꝑcul recesserāt. i. pplm. de q̄ dictū est ꝫ. ꝙ nō debebat ascendere cū moyse ⁊ alijs senibus: ꝫ longe remanere.

z Misit manū suā. occultādo se eis: sicut dī infra. xxxiij. moysi. Protegā te dextera mea donec transeam. tollāqꝫ manū meā ⁊ videbis posteriora mea. Ex quo ꝓz ꝙ positio manus dei sup aliq̄d designat hic occultationē sui: ⁊ subtractio manus reuelatōem. ideo subditur.

a Viderūtq̄ deū: ⁊ come. ac bibe. ſm leticia magna pt̄ talē viſionē. Hebrei aūt dicūt q̄ hic eſt text⁹ ver⁹. Nec ſuper tomos filioꝝ iſrl. miſit manū ſuā ꝛc. ⁊ ſm hoc pp̄ul⁹ cōis nō vidit deū: ſ tm̄modo illi q̄ erāt p̄ncipales in populo. ſ. moyſes. ⁊ illi qui erant cū eo: ⁊ p̄ncipes tribuum

b Dixit aut dñs. poſt dationē moꝛaliū p̄ceptoꝝ ⁊ iudicialiū: hic p̄ñr ponitur datio ceremonialiū q̄tū ad ſtructurā tabernaculi: ordinationē miniſtroꝝ vbi ſic p̄cedit̄. q̄ primo deſcribit Moyſi vocato ſecundo ceremonialiū traditio. xxv. c. Circa primū dicit.

c Aſcende ad me in montē. ſ. ſolus.

d Et eſto ibi. p̄ō deſignauit q̄ moyſes deberet ibi diu remanere: tm̄ nō determinauit q̄diu p̄ciſe.

e Daboq̄ tibi tabulas lapideas. dicunt hebrei q̄ erant de ſaphiro.

f Surrexeruntq̄ moyſes ⁊ ioſue. qui iuit cuꝫ eo vſq̄ ad terminos montis. ⁊ ibi fixit tabernaculū ſuū ad manēdū quouſq̄ rediret moyſes de cacumine montis. p hoc enim q̄ infra. xxiij. capi.

[a] Viderūtq̄ deū: ⁊ comederūt ac biberūt. [b] Dixit aūt dñs ad moyſen. [c] Aſcende ad me in montē [d] et eſto ibi [e] daboq̄ tibi tabulas lapideas ⁊ legez ac mandata: q̄ ſcripſi: vt doceas filios iſrael. Surrexerūt moyſes ⁊ Joſue miſter eius: [g] aſcendensq̄ moyſes in montē dei. [h] ſenioribus ait. [i] Expectate p̄ [k] nos nec reūtamur ad vos. [l] Habetis aaron ⁊ hur vobiſcū: [m] ſiq̄d natū fuerit q̄ōnis [n] referetis ad eos. [o] Cūq̄ aſcēdiſſz moyſes: [p] operuit nubes montez: ⁊ habitauit gloria dñi ſup ſynai [q] tegens illum nube ſex diebꝰ. Septimo aūtem die vocauit euꝫ dñs de medio caliginis. [r] Erat aūt ſpēs glie dñi q̄i ignis ardēs ſup verticē montis: in ſpe

tur dñi p̄ceptū. ſcdo ſuperuenit impedimentū. xxv. c. tercio amoto impedimento deſcribit opis executio. xxv. ca. et quarto tabernaculi erectio. ca. xl. Circa primū oñdit materie p̄paratio: ſcdo deſcribit tabernaculi ⁊ ptinentiū ad ipm̄ fabrica ⁊ diſpoſitio. ibi. Faciēt̄q̄ mihi ſanctuarium. Circa primū dicit.

b Loquere filijs iſrl. q̄ de oblationib⁹ eoꝝ debebat fieri tabernaculū.

c Et tollāt mihi primitias. in hebreo habetur ſeparatiōes. q̄ oblata ſeparabant a cōibus vſib⁹ quibus nō poterāt vltra applicari: ſ tm̄ diuino cultui.

d Abol bo. q̄ off. vltroneus. i. ſponteneus.

e Accipietis eas. ⁊ nō aliter.

f Hec ſunt q̄ acci. ꝛc. p dictis opibus.

g Aurum ꝛc. byacinthū. i. lanam ⁊ ſericū talis coloris ſic eſt lapis byacinthꝰ cuiꝰ color aſſimilat ſaphiro.

b Coccumq̄ bis tinctum. i. lanā ⁊ ſericū coloris rubei et bis

ſenum filioꝝ iſrl. Ingreſſuſq̄ moyſes mediū nebule: aſcēdit i mōtē: [s] ⁊ fuit ibi xl. diebꝰ ⁊ q̄draginta noctib⁹.

Capm̄. xxv.

[t] Locutuſq̄ eſt dñs ad moyſen dicēs. [b] Loq̄re filijs iſrl. [c] vt tollant mihi p̄mitias. [d] Ab oī homine q̄ offert vltroneꝰ [e] accipietis eas [f] Hec ſūt aūt q̄ accipe debetis. [g] Aurū ⁊ argentū ⁊ es ⁊ hyacinthū ⁊ purpurā: [b] coccum q̄ bis tinctuꝫ: [i] ⁊ byſſum et [k] pilos capraꝝ: ⁊ pelles arietum rubricatas: [l] pelleſq̄ hyacithinas [m] ⁊ ligna ſethi: [n] oleū ad lumīaria p̄parāda [o] aromata ad vnguētū ⁊ thymiamata boni odoris [p] lapides onychinos ⁊ gēmas ad ornandū ephot [q] et rationale. [r] Faciēt̄q̄ mihi ſanctuariū

tingebat: vt color eſſet intenſior. i Et byſſum. Byſſus eſt genus lini candidiſſimi. iſta em̄ fuerunt neceſſaria ad faciendū archā ⁊ p̄piciatoriū ⁊ alia quoꝝ aliqua erant de auro. aliqua de argēto: aliqua de ere: ⁊ aliqua de ere et argento ⁊ ad faciendū cortinas tabernaculi q̄ erāt de p̄dictis: vt patebit infra.

k Pilos capraꝝ. de quib⁹ facta ſunt ſaga.

l Et pelles arietū rubricatas. dicit ioſephus q̄ lana pelliū erat tincta rubeo colore. Ra. ſa. dicit. q̄ erant fruniteꝫ gallice tennees dicte ⁊ ex hoc erant rubee.

m Pelleſq̄ hyacinthinas. id eſt tali colore tinctas ſm̄ Joſephū. In hebreo habet Pelleſq̄ taroꝝ. vt dicit Ra. ſa. ⁊ ſunt alialia habentia pelles varias multis coloribus: ⁊ de pellibus dictis factum opimentum tabernaculi.

n Et ligna ſethim. ad faciendū tabulas tabernaculi ⁊ archē ⁊ meſe ⁊ aliq̄ alia: vt videbit infra. Dz̄ quer̄ vnde in deſerto habuerunt ligna ſethim: cū ibi nō eēnt tales arboꝛes: Rñdit Ra. ſa. dicens q̄ Jacob vidit in ſpūſancto: q̄ filij ſui erāt facturi tabernaculū in deſerto poſt exitū de egypto: ⁊ ſecū portauit in egyptum ſemina ⁊ radices taliū arboꝝ: ⁊ ibi plantauit ⁊ nutriuit p̄cipiens filijs ſuis vt exeuntes de egypto ſecū portarēt. Aurū aūt ⁊ argentū habuerūt de egypto qua ſpoliauerunt ⁊ lapides p̄cioſos ꝛc.

o Oleū ad lumīaria ꝛc. i. p̄panda vt poſſint ardē.

p Aromata in vnguētū ꝛc. ad faciēdū vnctionē ſacerdotū ⁊ vaſoꝝ ⁊ oñonis cremande in altari incenſi.

q Lapides ony. ⁊ ge. ad oꝛ. ephot. in q̄ req̄rebāt duo lapides onychini.

r Et rōabile. i q̄ req̄rebāt. xij. lapides q̄rū vn⁹ē onychin⁹.

a Faciēt̄q̄ mihi. h̄ ponit̄ tabernaculi ⁊ vaſoꝝ ⁊ miniſtroꝝ deſcriptio. ſcdo artificū electio. xxxj. ca. Adhuc p̄mittit̄ p̄mo deſcriptio tabernaculi ⁊ vaſoꝝ: ſcdo ordinatio miniſtroꝝ. xxviij. cap.

dicit Joſue ad moyſen de cantātib⁹ coꝛā vitulo p̄flatilivlu lat⁹ pugne audit in caſtris: p̄z q̄ nō habitauerūt in caſtris q̄n fecerunt vitulū ⁊ adoꝛauerūt.

g Aſcēdensq̄ moy. .i. aſcēdere volēs.

h Senioꝛibus ait. ⁊ hoc fuit q̄n ipſe ⁊ ioſue receſſerūt de caſtris: iō ſubdit̄.

i Expectate hic. intēdētes ad regimen pp̄li.

k Donec reuertamur ad vos. ſ. ego ⁊ ioſue

l Habetis aaron et hur vobiſcū. Iſte hur fuit maritus marie ſoꝛoris moyſi: vt dictū eſt ſupra. xvij. ca.

m Siquid natū fuerit q̄ōnis. i. aliud̄ q̄ videat vobis difficile ⁊ ambiguū.

n Referetis ad eos. ad determinandum ſicut referetis ad me ſi eſſem p̄ñs.

o Cunq̄ aſcendiſſz moyſes. dimiſſo ioſue in loco ſupradicto.

p Operuit nubes montē. que erat ſignū diuine p̄ſentie.

q Tegens illū ſex diebus. nō q̄ receſſerit ſeptimo die nubes: ſ p illos ſex dies accipit̄ mora moyſi in monte antecq̄ dñs cū eo loqueret. iō ſubdit̄. Septimo aūt die vocauit eū ꝛc

r Erat aūt ſpēs glie dñi quaſi ignis. de ſupiori cūm parte nubis q̄ montē operat videbat̄ q̄ſi ignis aſcēdere in altū ita q̄ videbat de caſtris.

s Et fuit ibi. xl. diebus. et xl. noctibus abſq̄ cibo ⁊ potu. In ca. xxiij. vbi dr̄ in poſtl. Fuit etiā iſta aſpſio.

Additio.

Um nō ſolū de ſenſu lr̄ali ſ etiā de figuratiuo agat poſtillatoꝛ in hoc loco nē videt eē p̄termittendū illud q̄d in glo. br̄ ſup illud verbū. Hic eſt ſanguis federis dicens: q̄ morte xp̄i q̄ in hoc ſignificat̄ confirmatur teſtamentū. hec in glo. Qui q̄dē ſenſus figuralis bñ cōtinuat̄ cū ſequētib⁹ cū dicit. Viderūt deū iſrael. nā tm̄ ꝑſis ille q̄ in ſanguine teſtamenti xp̄i confirmat̄ deū iſrael videt nunc p fidem ⁊ ſacm̄ ⁊ in futuro p eſſentiam.

Capm̄. xxv.

[t] Locutuſq̄ eſt dñs. Hic p̄ñr tradit̄ deſcriptio tabernaculi: ⁊ ptinentiū ad ipm̄: et primo circa hoc ponit̄

predicte tabule eleuabunt in altum p cubitum 7 dimidium. b Et inaurabis eam. nō pictura ꝫ laminis aureis vndiq; circūtegendo eam 7 pedes eius. codex nō accipiendū est hic sicut in alijs vbi dī inaurabis. c Faciesq; illi labium aureum p circuitum. istud labium erat q̄daz lamina aurea latitudinis .xij. digitorū que erat affixa spissitudini tabule mense p circuitus sicut fit in scacerijs q̄ habent labiū ex vtraq; parte q̄ ex vna pte pingit ludus scacorum. ex alia pte ludus aleaz. latitudinis aūt p̄dicti labij q̄ erat xij. digitoz spissitudo tabule cui erat affixum occupabat q̄tuor digitos medios p circuitū. 7 q̄tuor digiti supiores eleuabant sup tabulaz. 7 alij q̄tuor erāt sub tabula opientes ptem supiorem pedum mense in circuitu. 7 hoc est qđ dī.

d Et ipsi labio coronam interasilem altam digitis q̄tuor. qz altitudo q̄tuor digitoz inferioz vocat corona que erat in circuitu licet non esset in figura rotunda ꝫ quadrata.

e Et sup illam alteram coronam aureolam. in heb. habet aurecam. 7 loquit de latitudine quatuor digitorum supioz que eleuabat sup tabulam in circuitu. dī aūt opus interasile. qđ hz aliquas sculpturas 7 spacia intermedia plana q̄si rasa.

f Quatuor q̄z circulos aureos 7c. q̄ erant infixe in q̄tuor pedib⁹ mense versus ptem supiorem pedū immediate sub corona inferiori.

g Parabis 7 acetabula. i. vasa in quib⁹ examinabat incensum 7 similia. de q̄ ficbant panes advidendum si talia essent apta ad sacrificium.

h Acphialas. in quibus examinabat vinum 7 alia liquida.

i Thuribula. duo vasa erant in quibus ponebatur incensum examinatum sup panes ꝓpositionis. vnum sup sex panes positos: vnum sup alium in mēsa. 7 aliud sup alios sex. Dicebat autem mensa ꝓpositionis: 7 similiter panes ꝓpositionis. eo q̄ sic disponebant sup mensam. In hebreo autem habet. Panes faciez. qz ſm q̄ dicit Rabi. sa. erant facti in figura quadrata altera pte longiori. 7 illa pars longior in vtraq; extremitate replicabat in altum: sicut fit aliq̄n in simenellis. nisi q̄ in simenellis fit talis replicatio in circuitu p modū corone. in panibus ꝓpositionis fiebat tm̄ in duab⁹ ptibus sibi oppositis. 7 ille due replicationes vocabant due facies. Aliter dicit 7 ꝓbabilius. q̄ illi panes erāt rotundi. ꝫ dicebant panes faciez. quia ex vtraq; pte erant similes. non em̄ coquebant in furno. ita q̄ ex paumento furni pars panis sibi iuncta ꝺberet aliquam dissimilitudinem ab alia. ꝫ coquebant sicut coquuntur hostie ad celebrandum. nisi q̄ vasa illa in quibus coq̄bant panes ꝓpositionis erant aurea. 7 tante magnitudinis q̄ panis tenuis tm̄ in eo poterat ꝺcoqui. 7 erāt illa vasa sic facta. q̄ panem intercluſum faciebant omnino similem ex vtraq; parte: 7 ideo dicebant panes faciez.

Sequit figura.

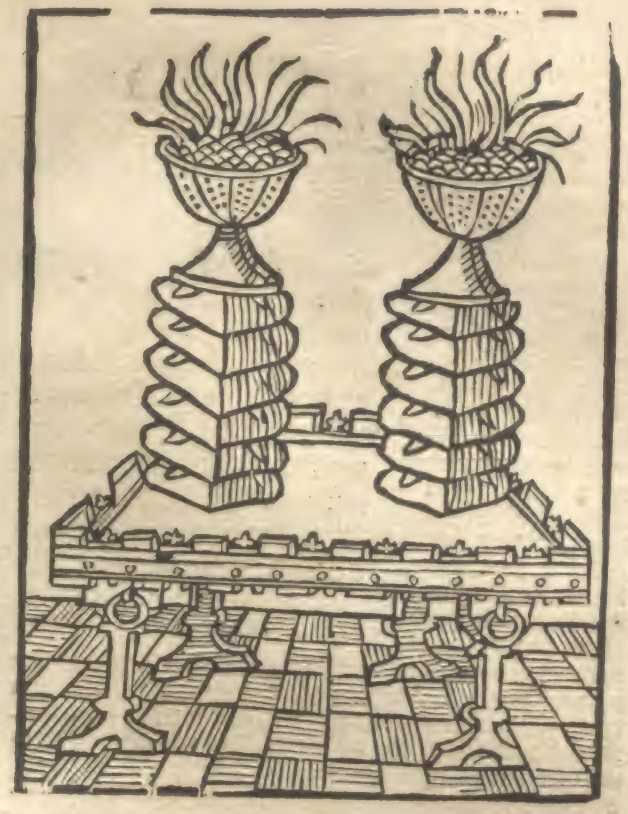

a Facies candelabrū ductile. i. cum martello 7 nō ope fusorio.

b Hastile eius. i. stipes candelabri. q̄ procedebat directe in altum inferius hīs tres pedes. 7 sursuz bēbat sex calamos egredientes de hastili. tres ex vno latere. 7 tres ex alio tēdētes sursum oblique q̄usq; ptingerent ad altitudinē hastilis. vñ infra. xxxvij. dicit. Equuz erat opus sex calamoz. i. eqliter tendens sursuz In hastili vo erāt quatuor cypbi 7 in quolibet sex calamoz erant tres cyphi. i. xxij. simul.

c Instar nucis. ex hoc dicunt aliqui q̄ isti cyphi erant pomelli. ita q̄ duo cyphi positi vnus ō aliū faciebāt vnū pomellum p modum hic in margine figuratū. ꝫ hoc non est vez quiavbi translatio nra habet: sperulas: in hebreo habet pomellos. ex quo patet q̄ cyphi non erant pomelli. Item vbi translatio nostra habet cyphi in nucis modum. in hebreo habet. cyphi figurati gall. neelles. quoniam non erant de opere plano. sed cum aliquibus figuris ad decorem. 7 ideo motiuum predictum non valet. 7 ō dicit Rabi salomon. q̄ isti cyphi erant oblongi habentes pedes: 7 erant sic dispositi in candelabro quasi calamus transiret p medium cyphi. d Sperulēq; simul 7 lilia In hebreo habet. Pomellos 7 flos. sed cuiusmodi flos fuerit non habet ex textu. Et ex hoc q̄ dicit in singulari. pomellos 7 flos q̄tum ad sex camelos laterales. Dicit

ꝫ vectes facies de lignis sethim 7 circūdabis auro ad subuehendam mēsam. ꝫ Parabis 7 acetabula. b ac phialas: i thuribula 7 cyathos in quib⁹ offerenda sunt libamina ex auro purissimo: 7 ponesq; sup mēsā panes ꝓpositionis in ꝓspectu meo sp.

a Facies candelabrū ductile de auro mūdissimo: b hastile eius 7 calamos cyphos 7 sperulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredient de lateribus: tres ex vno latere: 7 tres ex altero. tres cyphi q̄si in nucis modū p calamos singulos: sperule q; simul 7 lilia: 7 tres similr cyphi c instar nucis in calamo altero d sperule q; simul 7 lilia. Hoc erit opus sex calamoz: q̄ ꝓducendi sunt de hastili e In ipso aūt candelabro erūt q̄tuor cyphi in

Ra.sa.q̄ in quolibet illoꝝ nō erat nisi vnus pomellus et vn⁹ flos. In bastili ꝯo q̄ꝫq; pomelli ſm ipm. tres sub sex calamis oꝛientib⁹ de bastili hinc ⁊ inde. sicut dicit in Ira. Sperule. i. pomelli. Sub duobus calamis per tria loca. Item duo alij vnus ſnp calamos in ſupioꝛi pte candelabꝛi ⁊ alius sub calamis in inferioꝛi pte candelabꝛi. similiter erant ibi duo flozes tm̄. ⁊ hoc dicit. q2 loquendo de bastili bꝛ i hebꝛeo. Pomelli ei⁹ ⁊ flozes. ⁊ plura lis numerus indeterminate accept⁹ binarium significat ſm ipm̄ § q2 cypbi pomelli ⁊ flozes non erant in candelabꝛo nisi ad decoꝛē ſm omnes doctoꝛes catholicos ⁊ hebꝛeos. Jō dicunt alij ⁊ melius vt videt. q̄ inter duos cyphos erat vnus pomellus. ⁊ similit vnus flos. ⁊ sic opus candelabꝛi est decentius. Et q̄ in hebꝛeo bꝛ in singulari. pomellus ⁊ flos: referꝛ ad quemlibet cypbum. put exponit in translatione nr̄a cum dꝛ.

c Jn ipso aūt candelabꝛo. id est bastili candelabꝛi qđ vocat hic candelabꝛum. quia est pricipalioꝛ pars candelabꝛi.

f Quatuoꝛ cypbi in nucis modum sperulecꝫ in singulos. s. cypbos.

g Et lilia. eodem mō intelligendum est de cypbis exeūtibus in sex calamis lateralibus.

b Facies ⁊ lucernas septem ⁊ pones eas super candelabꝛ. ita q̄ vltim⁹ cypbus qui erat in summitate cuiuslibet calami erat sedes lucerne. i Vt luceant ex aduerso. sic em̄ erat dispositum lychnum cuiuslibet lucerne q̄ flama erat ex illa pte lucerne que respiciebat lucernam mediam. ⁊ sic flama trium lucernaꝝ vnus lateris respiciebat ex aduerso flamam triū lucernaꝝ alterius ptis.

cis modum: sperulecꝫ p̄ singulos[g] ⁊ lilia. Sperule sub duob⁹ calamis p̄ tria loca: q̄ simul sex fiunt p̄cedētes de bastili vno. Et sperule igit̄ ⁊ calami. ex ipso erunt vniūsa ductilia ex auro purissimo.[b] Facies ⁊ lucernas septem: ⁊ pones eas sup̄ cādelabꝛ: [i] vt luceant ex aduerso.[k] Emunctoꝛia quoꝫ [l] ⁊ vbi ea que emuncta sunt extinguant̄ fiāt de auro purissimo.[m] Omne pōdus cādelabꝛi cum vniuersis vasis suis hēbit talentum auri purissimi. Jnspice ⁊ fac ſm exemplar qđ tibi in mō te monstratum est.

k Emūctoꝛia q̄ꝫ. instrumenta sunt cum q̄bus amouebat illud qđ erat p̄bustū de lichinio ⁊ resid duū lychni aptabat ad incendēdum.

l Et vbi ea q̄ emūcta sunt extinguant̄. vasa erant plena aq̄ vbi ponebant̄ illa q̄ erant emūcta ne facerēt fumum.

m Omne pon. can. cū vni. va. su. ba. talentū auri. in heb. bꝛ. centenariū auri. ⁊ sil⁹ in seq̄ntib⁹ ad tabernaculum ptinētib⁹ vbi trāslatio nr̄a bꝛ talentum. Hebꝛei dicūt: centenarium: q̄nti aūt sit ponderis nescit determinate. certū est tm̄ q̄ recꝛebat magnū pondus auri p̄ tanto ope. Ra. sa. dicit q̄ erat pondus. cxx. libꝛaꝝ. ſm pondus colonie. Melio⁹ tm̄ credo dōm. q̄ nō bi⁹ rei certitudo. q2 pondera auri ⁊ argenti multū variāt ſm tpa diuersa ⁊ varias regiones. Visis aūt p̄dictis ⁊ inspectis figuris mēse ⁊ cādelabꝛi: put p̄nt in plano figuran. pōt text⁹ sine p̄dicte facili applicari.

Sequit̄ figura p̄ candelabꝛis.

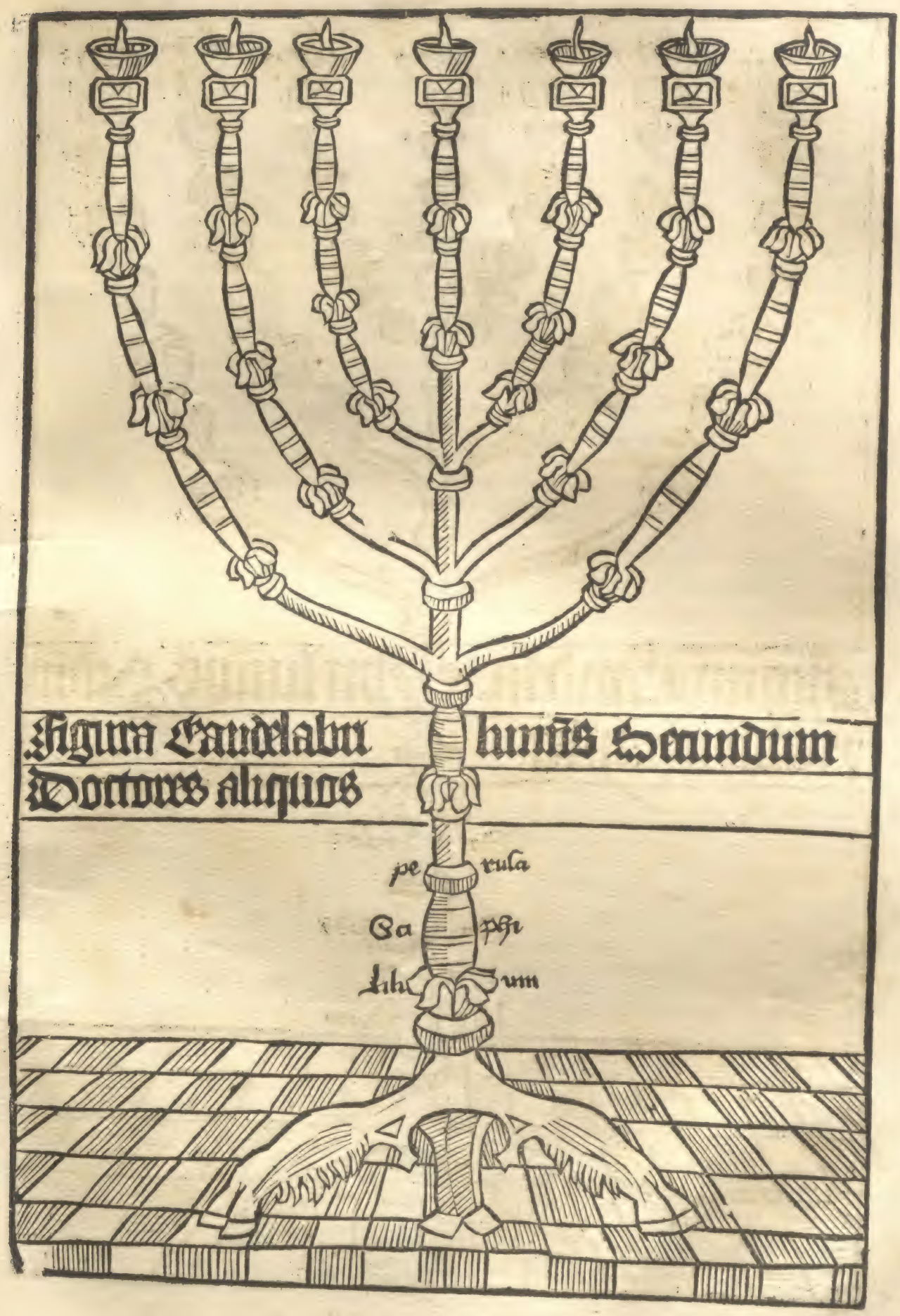

Figura Candelabri luxta Secundum Doctores aliquos

Figura Candela
bri hui⁹ns Sacr⁹
Rabij moysen
Spe rula
Ca pꝛus
Lili um

In ca.xxv.vbi dī in postil.Erāt aūt duo ad dēsignādum angelos multitudinem. ¶ Additio.
Licet in hoc qđ dī ō cherubin mutuo se respicientes intelligāt angelos p̄ concordia.in hoc tm qđ dī. Uersis vultib⁹.dēsignāt q̄ angeli sp̄ hūt intuitum ad deum.q̄ repr̄tabāt p̄fidēs in xpiciatorio qđ erat q̄ sedes dei vt in postilla.et sic de⁹ rp̄tabāt eē in medio cherubin ad quē angeli sp̄ vultū vertunt. vñ Mat. xviij.ca. Angeli eor⁹ sp̄ vident faciem patris ꝛc.

Ca.xxvj.

a Tabernaculum ꝯo ita facies. Descripsi bis q̄ erāt intra tabernaculū hic dēscribit ipm tabernaculū: ꝛ primo q̄tum ad e⁹ opimētū vel tectum. scđo q̄tū ad parietes.ibi. facies ꝛ tabulas stātes.tercio q̄tum ad vela ibi. Facies ꝛ velum Opimentū aūt tabernaculi quadruplex erat. Primum erat de cortinis factis ex quatuor coloribus. ꝛ q̄tum ad hoc dicit. Cortinas de bysso ꝛc. sequit.

Tabernaculum ꝯo ita facies. Decem cortinas de byso retorta ꝛ hyacintho ac purpura coccoq̄ bis tincto b varietas c ope plumario facies. Longitudo cortine vni⁹ hēbit. xxviij.cubitos:latitudo q̄tuor cubitor⁹ erit. d Unius mensure fient vniuersa tentoria. e Quinq̄ cortine sibi iungent mutuo:ꝛ alie q̄nq̄ nexu simili coherebūt. f Ansulas hyacinthinas in laterib⁹ acsummitatib⁹ facies cortinar⁹ vt possint inuicez copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in vtraq̄ p̄te ita insertas: vt ansa ad ansam veniat ꝛ altera alteri possit aptari. g Facies ꝛ q̄nq̄gīta circulos aureos h q̄b cortinar⁹ vela iūgēda sunt: vt vnū tabernaculū fiat. i Facies ꝛ saga cilicina.xj.ad opiendū tectuz tabernaculi k Lōgitudo sagi vni⁹ hēbit.xxx.cubitos ꝛ latitudo q̄tuor. Equa erit mensura sagor⁹ oīm l Eqūb quinq̄ iūges seorsum: m ꝛ sex sibi mutuo copulabis: n ita vt sextū sagum in frōte tecti duplices o Facies ꝛ q̄nq̄ginta ansas in ora sagi vni⁹ vt p̄iūgi cū altero q̄ant:ꝛ quinq̄ginta ansas in ora sagi alteri⁹. vt cū altero copulet.

a Cortinas ꝯo ita facies. Descripsi bis q̄ erāt intra tabernaculū hic dēscribit ipm tabernaculū: ꝛ primo q̄tum ad e⁹ opimētū vel tectum. scđo q̄tū ad parietes.ibi. facies ꝛ tabulas stātes.tercio q̄tum ad vela ibi. Facies ꝛ velum Opimentū aūt tabernaculi quadruplex erat. Primum erat de cortinis factis ex quatuor coloribus. ꝛ q̄tum ad hoc dicit. Cortinas de byso ꝛc. sequit.

b Varietas.floriꝫ ꝛ picturis ibi factis. c Ope plumario.qr ille picture erāt facte cuz acu in cortinis ꝑm Aug. In heb.hī. Ope artis.ꝛ dicunt hebrei q̄ illa varietas erat facta p̄ texturā sicut ꝛ cortine.

d Uni⁹mē.fi.vni.ten.i.cortine p̄dicte.qr ex illis opiebāt tabernaculū p̄ modū tentor⁹. e Quinq̄ cortine sibi iungent mutuo. p̄ futurā ita q̄ ille q̄nq̄ cortine faciebāt vnā cortinā magnā lōgitudinis.xxviij.cubitor⁹.ꝛ latitudis.xx.cubitor⁹.ꝛ alie q̄nq̄ cortine sil'r.

f Ansulas byacithinas in laterib⁹ cortinar⁹.i.in vno latere vnius illar⁹ cortinar⁹ magnar⁹. ꝛ similiē in vno latere alterius.ita q̄ ille due magne cortine possent sil' iūgi p̄ torq̄s affixas i ansulis p̄dict̄.ꝛ sic ex illis duab⁹ cortinis magnis fieret vna maior in duplo bñs.xl.cubitos in longitudine.ꝛ.xxviij.in latitudine ꝑm lōgitudinem cortinar⁹ p̄tialium.

g Facies ꝛ q̄nquaginta circulos aureos.isti circuli sunt torques p̄dicte. h Quib⁹ cortinar⁹ vela iungenda sunt. Uela cortinar⁹ dicunt hic ille due magne cortine p̄dicte q̄ iungebant simul p̄ torques p̄dictas.

i Ut vnum tabernaculū fiat.i.vnum operimentum totius tabernaculi.qđ sic p̄t⁊.qr parietes tabernaculi ab oriente in occidentem erāt.xxx.cubitor⁹.ꝛ paries ab aq̄lone in meridiem que faciebat latitudinē tabernaculi erat.x.cubitor⁹.ꝛ erat a p̄te occidentis. A p̄te aūt orientali non erat paries ꝑ erat ibi velum loco parietis. Parietes aūt tabernaculi habebāt.x.cubitos in altitudine.ꝛ sic p̄t⁊ q̄ linea p̄tracta a pede parietis tabernaculi.ꝛ trāsiens p̄ summitatem eiusdem parietis ad summitatem alterius parietis oppositi.ꝛ inde descendens vsq̄ ad terram erat.xxx.cubitorum.quia quilibet paries habebat decem cubitos altitudinis.ꝛ spacium inter parietes erat decem cubitor⁹ latitudinis.ꝛ sic habentur triginta cubiti. Omnes aūt cortine faciebant simul iuncte vnum tentorium vel cortinaz. xl.cubitor⁹ longitudinis.vt p̄dictū est.ꝛ p̄ p̄ñs ꝑm longitudinem istam opiebat tectum tabernaculi ꝑm longitudinem suam.qđ erat.xxx.cubitor⁹.ꝛ.x.cubiti pendebant retro pietem occidentalem ꝛ ꝑm latitudinem suam.pendebat retro pictes templi latēales.ix. cubitos ex vtraq̄ p̄te.ita q̄ nō p̄tigebat vsq̄ ad terram spacio vni⁹ cubiti hinc ꝛ inde. Scđm opimentum tabernaculi erat de cortinis factis de pilis capraꝝ.q̄ filabant ꝛ texabant.ꝛ istud opterium erat sup cortias p̄dictas factas de diuersis coloꝛib⁹. de isto scđo opimento dī.

i Facies ꝛ saga cilicina.xj.saga cilicina vocant hic cortine facte de pilis capraꝝ.

k Longitudo sa. vni⁹ ba.xxx. cubitos.ꝛ sic erāt longiores duobus cubitis q̄ cortine facte varijs coloꝛib⁹ ex q̄b⁹ factū est ꝑmū operimentum.

l Equib⁹ iunges q̄nq̄ seorsum.s.simul cōsuendo quasi ad faciēdū vnū sagū.xx.cubitor⁹.latitudis.xxx.cubitor⁹.

m Et sex sibi mutuo copulabis.qr sex alia saga sil' p̄sue bāt ad faciendū quasi vnū sagū.xxviij.cubitor⁹ latitudis

n Ita vt sextū sagum in fronte tecti duplices. q̄m medietas ei⁹.i.duo cubiti latitudinis vni⁹ sagi in p̄te orientali tabernaculi ponebāt replicata vt capita columnaꝝ q̄ erāt in introitu tabernaculi tegerent.q̄ tenebāt vnum cubitum.ꝛ vt opimentum factum de sagis fortius teneret sup tabernaculum. Alij aūt duo cubiti erāt in p̄te opposita tabernaculi.vt.j.hī.ꝛ iō dī hic. Ut sextum sagum in fronte tecti duplices.ꝛ qđ postea subdit. Ex medietate ei⁹ ope.po.taber.nō est intelligendum de eodem sago in numero.qr idem sagum numero nō poterat esse in frōte tabernaculi ꝛ in posteriori p̄te eius. ꝑ intelligendū est p̄ eq̄lentiā.qr ex oib⁹ sagis fiebat vnū opimentū tabernaculi.ꝛ duo cubiti p̄mi sagi erāt in fronte tabernaculi.ꝛ duo cubiti vltimi sagi erāt i posteriori p̄te tabernaculi.ꝛ isti duo cubiti diuersoꝝ sagoꝝ eq̄rabāt vni sago itegro.

o Facies ꝛ q̄nquaginta ansas ꝛc.qr ista duo magna saga iungebāt simul p̄ ansas ꝛ torques eneas sicut de alīs cortinis p̄dictum est.

p Ut vnū ex oib⁹ opimentū fiat.qr p̄ talem p̄iunctōem fiebat vnum opimentum toti⁹ tabernaculi. q Quod aūt su.in sa.que pa.tecto.i.ad tegendum tabernaculum.

r Id est vnum sagum qđ ampli⁹ est.s.vltra numeꝝ cortinaꝝ factaꝝ de varijs coloꝛibus de q̄bus p̄dictum est.q̄ erāt tm̄.x.ꝛ de sagis dictum q̄ erāt.xj.ꝛ de illo.xj. oñdit q̄d debeat fieri dicens.

s Ex medietate ei⁹ opies posteriora tabernaculi.qr pē debat retro parietē occidētalē duob⁹ cubitis vltra opimentū p̄mū de cortinis variatis.ꝛ duo cubiti erāt replicati in fronte tabernaculi.vt iam dictum est.ꝛ isti quatuor cubiti faciunt sagum integr̄ p̄ eq̄pollentiam.vt dictū est. t Et cubitus ex vna p̄te pendebit ꝛc. Ad intellectum huius lr̄e que intricata est p̄siderandum. q̄ sicut dictum est saga particularia erant longiora cortinis varijs

duob⁹ cubitis. In opimēto aūt totali facto ex oīb⁹ cortinis variatis lōgitudo illi⁹ opimenti erat ex latitudinibus cortinaꝝ sic iūctaꝝ. z eo dē mō dōm de totali opimēto facto ex oīb⁹ sagi. z iō qñ illa duo opimēta erāt ertēsa sup totū tabernaculū lōgitudo cortinaꝝ ptialiū trāsibat ex tñ uersso tabernaculi z sic distabat a tra vno cubito in latere australi. z alio cubito i latere aq̄lonari z p ꝓñs lōgitudo sagoꝝ ptialiū q̄ erat maior duob⁹ cubit attingebat vsq; ad trā pendēs in vtroq; latere tabuaculi vno cubito vltra cortinas. z boc est qđ dī. t Et cubit⁹. s. sagi. v Ex vna pte pendebit. s. vltra cortinas. x Et alt̄. s. cubit⁹ sagi. y Ex altera. s. pte tabnaculi pēdebit. z Qui plus est in sagoꝝ longitudine. i. q̄ excedit lōgitudinē cortinaꝝ ex vtraq; pte. z sic sē duo cubiti sagoꝝ pēdētes ad terrā vltra cortinas. vn⁹ ex vna pte tabernaculi. z alt̄ ex altera. z boc est qđ dī. a Eltraq; lat⁹ tabernaculi ptegens. z p̄dicta patēt in figura q̄stū ad ꝓiunctōz cortinaꝝ z sagoꝝ. Modus aūt opiendi tabernaculū nō pōt in plano figurari: s̄ facili pōt imaginari.

Facies z q̄nq̄ginta fibulas eneas q̄b iungant̄ anse⁹ vt vnū ex oīb⁹ opimentū fiat. q Qđ aūt supfuerit in sagis q̄ pant̄ recto. i. vnū sagū qđ

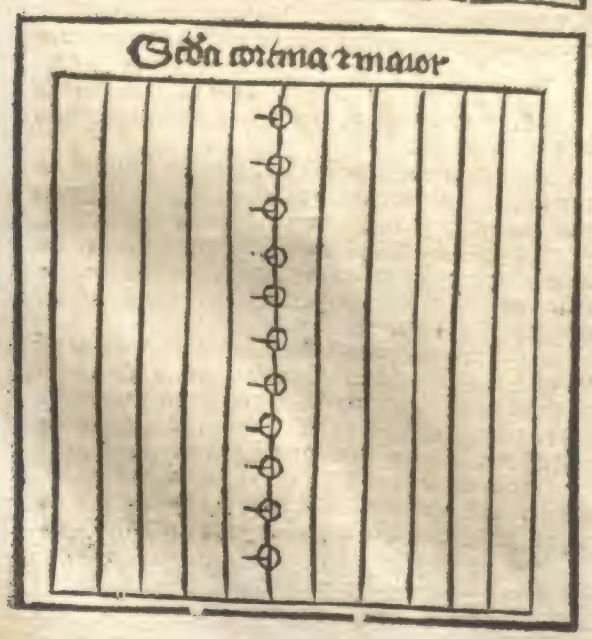

b Facies z opt. alli. le. de pellib⁹ r̄z. dicūt aliq̄ dict. q ista duo opimēta de pellib⁹ erāt tm⁹ sup tectū tabnacli Alij aūt dicūt z ꝓbabili⁹ vt vi. q de scendebāt ad terrā nō solū in trib⁹ ptib⁹ tabnaculi sic cortine z saga q̄ non opiebāt frōtē tabnaculi. vtz in s. dicē. s ista de pellib⁹ pendebāt aū ve. lū. qđ erat in introitu tabnaculi vt dic̄ Ioseph⁹. ad s em erāt vt repellerēt vi ymbriū z ventoꝝ. z iō erāt nec̄ia: vt vi: non solū sup tectū tabernacli s etiaz i lateribꝰ circūquaq;. Sciendū etiā q ista opimēta de sagis z pellib⁹ erāt fortit affixa frē cuz funib⁹ z paxillis ne a vētis z ymbrib⁹ moverent̄

ampli⁹ est⁸ ex medietate ei⁹ opies tabnacli posteriora: t cubit⁹ ex vna pte pendebit r z alt̄ ex alt̄a ⁹ q̄ plus est i sagoꝝ lōgitudine ª vtraq; latꝰ tabuacli ptegēs b Facies z opimētū aliud tecto ó pellib⁹ arietū rubricat̄ z sup s rursum aliud opimentū de hyacinthinis pellib⁹ c Facies z tabulas stātes tabnaculi de lignis sethi: q̄ singule denos cubitos in lōgitudine hēant: z i latitudīe singlos ac semissez. In lateribꝰ tabule due incastrate fiēt q̄b tabula altēi tabl'e ꝓnectat. atz i hūcmodū cūcte tabule pabūt. Quaꝝ .xx. erūt in latere meridiano qđ vergit i austrū. q̄b .xl. bases argēteas fundes. vt bine bases singul' tabul' p duos angulos sbjciāt. In latē q̄z scdo tabernacli qđ vergit ad aq̄lonē viginti tabule erunt .xl. ba-

c Facies z tabulas. s p̄ns de scribit tabernaculū q̄stū ad eius pictes q̄ erāt de tabulis sursum erectis. z in latē aq̄lonari erant .xx. tabule q̄z q̄libz hēbat .x. cubitos lōgitudis z cubitū z dimidiuz latitudis z iō erecte sursuz vna iux aliā faciebāt pietē .x. cubitoꝝ altitudis z .xxx. cubitorū longitudis. spissitudo aūt bꝰ pietis erat eadem cū spissitudine tabulaꝝ q̄ nō exprimit in textu. z iō varie b dicūt doctores. Dicit ra. sa. q spissitudo tabulaꝝ erat vniꝰ cubiti: s boc nō vī vez: q; ecent nimis ponderose ad portandū de loco ad locū z ad erigendū sup bases. z ad standum ibi. q; ꝓpter pondus possent de facili a basib⁹ declinare. Item si boc eēt vez latitudo tecti esset .xij. cubitoꝝ. z cortine in lateribꝰ tabernaculi distarēt a terra duob⁹ cubitis. cuiꝰ oppositum ipse dicit. s. q vno cubito tm̄ distabant. z iō Ioseph⁹ dicit ꝓbabilius. q spissitudo tabulaꝝ erat tm̄ q̄tuor digitoꝝ. z sic paries aq̄lonaris erat spissitudinis quatuor digitoꝝ. paries aūt australis ꝓsimilis erat q oēm modū in longitudine latitudine z spissitudine. paries aūt occidentalis hēbat .x. cubitos in altitudine sicut p̄cedentes. z quatuor digitos in spissitudine. in longitudine vo habebat .x. cubitos p̄m latitudinem interiorem templi. z cum boc habebat quatuor digitos in longitudine vt cum parietibus aq̄lonari z australi iungerē in angulo recto. z iō in pariete occidentali erant tm̄ octo tabule. vj. bñtes q̄libet in latitudine cubitū z dimidium z sic faciebant parietem longitudinis .ix. cub. alie vo due tab. hēbant latitudinis dimidiū cubitū z .iij. digitos. z erāt iste due tabule in piete occidētali bic z inde vbi iungebant̄ cū pietib⁹ tabernaculi latera alib⁹. ita q̄ q̄libet claudebat dimidiū cubitū. z residuū latitudis qđ erat .iij. digitoꝝ iungebat̄ cuz piete laterali hinc z inde ad angulū rectum p modū p̄tractū in margine.

Seqūt figuraꝝ tabulis z basib⁹ terre infigendis.

Et de iſtis duab⁹ tabulis facit ſpālem mentōz p⁹alias cū dicit. d Duab⁹ q̄z ta. q̄ in an.po.ſc̄. qz ñ erāt tāte latitudinis ſic alie table. ſ erāt eq̄lis longitudis t ſpiſſitudis. p̄dicte ẏo tabule in pte iferiori iūge bāt vna int̄ aliā p⁹baſes. q̄ erāt q̄drate i pte ſupio ri t acute inferi⁹ t oblonge. vt figerent̄ intra ter ram. Jn pte aūt ſupiori q̄libz bē. bat vnū foramen q̄dratū vbi intrabāt incaſtrature tabulaz. q̄s incaſtraturas ioſeph⁹ vocat cardies. t due baſes erant ſub q̄libet tabula corrñdentes duabus incaſtraturis cuiuſlibet tabule eas ſuſcipientes intra ſe ſicut in margine deſcribit̄: zqz p̄dicte baſes erāt fortit̄ fixe intra terrā t ordinate poſite vna p⁹aliaz. t p ẏnis tabule eis infixe. a pte inferiori erāt fortit̄ ẏiūcte. in ſu piori ẏo pte iūgebant̄ vncis q̄z q̄libet iūgebat duas tabulas ſil̄ intrās ſūmitatē vtriuſq̄ tabule. vñ vbi tñ ſ latio nr̄a bz. erūtq̄z ẏiūcte a deorſuz vſq̄ ſurſum t oēs vna ẏpago rtinebit. Jn beb. bz ſic. Erūt ẏiūcte ſup ca put vncino vno. ſic ſcribit̄ in margine. b excepto q̄ capita tabl̄az erāt ẏcauata ſm ſpiſſitudinē vncinoz ita q̄ vncini nō excedebāt capita tabulaz. ſ implebant il lam ẏcauatōez. e Facies t vectes. iſti aūt vectes erāt ad ẏiūgendū tabulas int̄ ptem ſupiorē t inferio rē ipſaz. t iō in tabulis erāt anuli affixi. p q̄s trāſibāt vectes. Erāt aūt q̄nq̄ vectes i latē aq̄lonari. t q̄nq̄ i latere auſtrali t q̄n q̄ in occidentali. vt bz in textu. t ſ exponit̄ dupl̄. Dicūt aliq̄ q̄ p q̄nq̄ vectes intelligūt

bētes baſes argēteas. Bie baſes ſingul' tabul' ſupponē tur. Ad occidētalē ẏo plagā tabnacli facies ſex tabu las: t rurſū alias duas q̄ in angul' erigāt poſt tergū ta bernaculi. Erūtq̄z ſibi ẏiūcte a deorſū vſq̄ ad ſurſum t vna oēs ẏpago retinebit. b Duab⁹ q̄z tabul' q̄ in angul' ponēde ſt: ſil'is iūctura fua bit̄. t erūt ſil' table octo baſes eaz argentee. xvj. duab⁹ baſib⁹ p vnā tabulā ſuppo

q̄nq̄ ordines vectium. t ſic in qualibet tabula erāt anuli q̄nq̄ ordinate diſpoſiti. vt vectes poſſent p illos recte tūſire. ſRa. ſa. dic. q ñ erāt ibi q̄nq̄ ordines vectiū. ſ tñ tres ordines. t ſic in q̄libet tabula erāt tñ tres anuli p q̄s vectes trāſibant. erāt tñ tñ q̄nq̄ vectes in q̄libet latere tabernaculi. qz vect ille q̄ tranſibat per anulos fixos et in medio tabl'az erat vn⁹ t ẏtinu⁹ a ẏncipio pict⁹ vſq̄ ad finem. Per anulos ẏo q̄ erant ẏſus p tem ſupiorē t inferiorē trāſibāt duo vectes vn⁹ q̄ mittebat̄ p vnam ptem parietis: t ali⁹ p ptē oppoſitam t ẏiūgebant̄ in medio. ita q̄ caput vni⁹ vect intrabat caput alteri⁹ faciētes vnuz vectē ẏtiguū ſicut fit i baculis eporz. q̄ ſunt in pluribus ptib⁹ p talem modum ẏiunctis t ſic ptz q̄ vno pariete

tat. c Facies t vectes de lignis ſethim q̄nq̄ adꝛtinētes tabulas in vno latē tabnaculi: t q̄nq̄ alios i altero: t eiuſdē numeri ad occidētalē plagā q̄ mittēt̄ p medias tabulas a ſūmo vſq̄ ad ſūmū. Jꝑas q̄z tabulas deaurabis: t fundes in eis anulos aureos p q̄s vectes tabulata ꝓtineant: q̄s operies laminis aureis. Et eriges tabernaculū: iuxta exēplar q̄d tibi in monte mōſtrat̄ eſt

erant q̄nq̄ vectes. duo ſuperius. t duo inferius t vnus in medio Vectes tñ qui erant in parte occidentali erant breuiores alijs. q̄ paries ille bēbat tñ. x. cubitos t octo digitos in longitudine. t ſic vectis medius bēbat tñ. x. cubitos t octo digitos longitudinis. duo aūt ſuperiores q̄nq̄ cubitos t quatuor digitos. t inferiores ſimiliē. Sciēdum aūt q̄ anuli p̄dicti t vectes erant in exteriori pte tabernaculi t vectes vni⁹ parietis ẏiungebant̄ cum vectibus alteri⁹ parietis in angulo ẏmuni vtriq̄ parieti cum foꝛtibus vncinis vt tabernaculum firmiter ſtaret ꝰ impulſum ventoz. Ad maiorem aūt intellectum deſcribit̄ hic vnus paries tabernaculi p quem ꝑnt faciliē imaginari alij duo. non em ꝑnt totum tabernaculū ſimul put erat erectum in plano figurari.

Sequit̄ figura vnius lateris tabernaculi q̄tum ad tabulas t baſes q̄bus infiguntur.

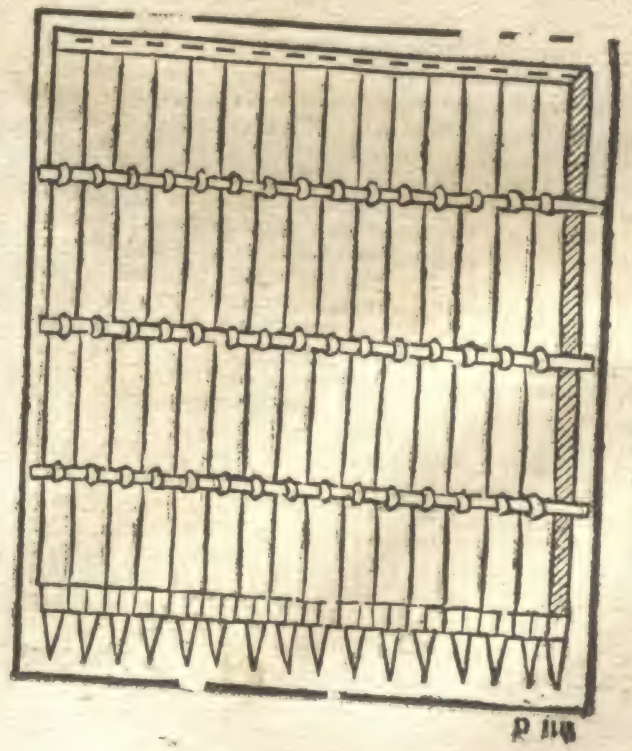

p iiij

a Facies ꝛ altare. Descripto tabernaculo ꝛ bis q̄ erant intra tabernaculū. hic ꝓ̄r describunt illa q̄ erant ex̄ tabernaculū. ad ip̄m tñ ptinentia. ꝛ ꝓmo describit altare holocaustoꝝ. scdo atrium tabernaculi in q̄ erat altare p̄dictū. ibi. Facies ꝛ atriū. Circa p̄mū dicit.

a Facies ꝛ altare de lignis sethim. q̄ sic̄ sunt imputribilia vt p̄dictū est. ita ſt̄ icremabilia. qđ req̄rebat. co q̄ ignis erat ſp in altari ꝛ nihilomi⁹ illud altare interius ꝛ exteri⁹ erat optū lamis eneis. Erat aūt istō altare q̄drātū ſm lōgitudinē ꝛ latitudinē .ſ. q̄nq̄ cubitoꝝ. Altitudo aūt altaris erat trium cubitoꝝ ꝛ erat factū ad modū arche q̄drate ꝛ rentis fundo et opculo. ita q̄ bēbat ſup̄ficiē ꝛe p̄ fundo. ꝛ interius ꝓcauū erat.

b Cornua aūt p̄ q. an. in ſupio. Faciesq̄ in vſuꝫ ei⁹ le. ad ſuſ. ci. q̄ amouebāt de altari: ꝛ portabāt ex̄.

d Et forcipes. i. tenaculas ad faciēdū ignē in altari. hebrei dicūt bacinos. ſ. ad recipiendū ſanguinē aialiū q̄ imolabāt. e Atq̄ fuſcinulas. ſ. ad exbēdū carnes d caldarijs ꝛ ad ponēdū ſup altare ea q̄ ibi cremabāt.

f Et igniū receptacula. i. vaſa in q̄b⁹ de altari holocauſti accipiebant carbones viui. vt deferrēt intra tabernaculū ad cremāduꝫ thymiama mane ꝛ veſpe ſup altare incēſi. de q̄ bī. j. xxx. ca. g Craticulam q̄ꝫ ꝛc. iſtud exponit vno mō ſic. q̄ iſta craticula erat ad modū rbetis facta ꝛ q̄drata ꝛ in q̄tuoꝝ angulis bēbat q̄tuoꝝ catbenas. ꝛ in fine catbenaꝝ q̄tuoꝝ anulos. q̄ ponebant in q̄tuoꝝ cornib⁹ altaris ad hoc aptatis p quandam recuruatōꝫ. ꝛ ſic illa craticula ab illis cornib⁹ dependebat intra ꝓcauitatē altaris vſq̄ ad altaꝛ̄ medium. ſ. p cubitum ꝛ dimidiū: ꝛ inferi⁹ in arula ꝛ ſus terram fiebat ignis deſub⁹ p quādam fenestrā q̄ in vno latere altaꝛ̄ ad hoc erat facta. ꝛ ignis ascēdens de arula p foramina p̄dicte craticule trāſiens. illa q̄ erant ibi poſita cremabant ꝛ ptz lr̄a ſm hoc vſq̄ ibi.

b Quos pones ſubt̄ arulam altaris. arula em̄ ē vas vbi ponit̄ ignis: ꝓut Jere. xxxvj. dī ꝛ sic iſta lr̄a vi manifeſte ꝛdicere p̄dicti. q̄ qđ dī hic. Quos pones ſubt̄ arulam. loquit̄ de quatuoꝝ anulis p̄dictis. q̄ in altari holocauſtoꝝ. nō ponunt̄ niſi quatuoꝝ anuli taꝫ in iſto loco q̄. j. xxviij. ca. Iſti aūt anuli ſm predicta poſiti erant in cornib⁹ altaris q̄ erant in ſummitate ei⁹. arula aūt erat inferius. ꝛ iō dicunt alij q̄ tert⁹ eſt hic corruptus vicio ſcriptoꝝ. q̄ vbi dī. ſubter arulam. dꝫ dici ſup arulam. ſ. hoc non eſt ver. q̄ in libris antiq̄s ꝛ in hebreo vbi recurrendum eſt. p veritate textus habenda habeāt ſubter. ꝛ non ſup. ꝛ ideo ſi q̄s velit ſequi dictam expoſitōꝫ quam plures expoſitores ſequunt optꝫ dicere q̄ in altari erāt octo anuli. q̄tuoꝝ in ſupiori parte cum q̄bus craticula dependebat ex cornibus ꝛ quatuoꝝ in inferiori pte ſub arula in quibus mittebant vectes ad portādum altare. ſ hoc non bene co-

b Facies ꝛ velum. hic describit tabernaculū q̄tum ad vela: q̄ erāt duo. vnū erat diuidēs ptē templi q̄ erat ſctm̄ ſctoꝝ ab alia q̄ dicebat ſctm̄ vel ſancta. ꝛ de illo loq̄t hic Facies ꝛ ve. de hya. ꝛc. erat em̄ de ꝓsimili ope cū cortinis d q̄bus p̄dictū est. ꝛ hic exponat sicut ibi. c Qđ appēdes añ q̄. co. iſte q̄tuoꝝ colūne erant intra tabernaculū int̄ ſctm̄ ꝛ ſctm̄ ſanctoꝝ. Ex q̄b⁹ ptz q̄ iſtud velū bēbat. x. cubitos in q̄dꝫ. q̄ altitudo tabnaculi erat. x. cubitoꝝ ꝛ latitudo. x.

f Et baſes argenteas. iſte baſes erāt fixe in ẽra. ꝛ ſupiori ptē bāt vnū foramē ita q̄ pes colūne itrabat foramē illud. vt ſolide staret erecta.

g Inſereꝫ aūt velum p circulos vt mediātib⁹ illis poſſet velum trahi.

b Intra qđ ꝛc. ſ. vltra velū itra ſctm̄ ſctoꝝ. ꝛ iō ſubdit.

i Quo ꝛ. ſ. velo.

k Sanctuariū ꝛ ſan. ſan. diui. qđ ſupra vocatū ē ſctm̄.

b dī ſanctuariū ita q̄ iſta diuiſio intelligit̄ inter ſanctū ꝛ ſanctum ſanctoꝝ.

l Pones ꝛ ꝓpiciatoriū ſup archā. modus ponēdi expoſit⁹ eſt ca. p̄ce. m Mēſamq̄ ex̄ velū. ſ. in ptē illa tabernaculi q̄ dī ſctm̄. Et ꝛ mē. cā. in la. tab. me. ꝛc.

n Facies ꝛ tentoriū. hic ꝓ̄r describit velū qđ pēdebat in introitu tabernaculi loco pietis. ꝛ fuit ſil̄e q̄ntū ad māꝫ ꝛ formā ꝛ q̄ntitatē velo p̄dicto qđ diuidebat ſctm̄ ꝛ ſctm̄ ſctoꝝ. hoc excepto q̄ illud pēdebat i q̄tuoꝝ colūnis. iſtud aūt in q̄nq̄ ꝛ in hoc q̄ baſes colūnaꝝ illi⁹ veli erāt argētee. iſti⁹ aūt enee. ꝛ ptz lr̄a. Rōnes aūt p̄dictoꝝ sic accipiunt̄ sic in ca. p̄ce. dictū fuit. Per ptem tabernaculi q̄ dicebat ſctm̄ ſctoꝝ figurabat alia ps orbis nobis inuiſibilis vbi eſt loc⁹ btoꝝ. ꝛ ſm hoc fuerit affigte rōnes eoꝝ q̄ erāt iux̄ ſctm̄ factoꝝ. ſ. arche ꝛpiciatorij. ꝛ ipſoꝝ cherubi p ptē ꝛo tabernaculi q̄ dicebat ſctm̄ figurabat alia ps orb nob⁹ viſibilis. q̄ eſt a celo ſydereo ꝛ infra. ꝛ ſm hoc aſſignā de ſunt rōnes eoꝝ q̄ erant in illa ptē tabernaculi. p cortinas cū diuerſoꝝ coloꝝ ꝛ multiplicit̄ variatas q̄ immediate tangebāt tabernaculū. figurabat celum ſydereum ſtellis varijs decoratum. p. vij. lucernas q̄ erant in candelabro figurabant̄ ſeptem planete. ꝛ iō candelaꝫ intra tabernaculū poſitū erat in ptē auſtrali. q̄ mot⁹ planetaꝝ ab orīēte in occidentē in hemiſpio nr̄o declinat ab eq̄noctiali circulo ꝛgens ꝛſus auſtrum. Operimentum ꝛo de pellib⁹ rubricatis figurabat elemētum ignis. opimentū de pellibus byacinthinis elementū aeris. opimentū ꝛo de ſagis elementum aque. tabule ꝛo parietum ꝛ baſes q̄ erant de lignis ꝛ metallis. figurabant elementū terre. q̄ ligna ſunt terre affixa ꝛ metalla generant̄ in ẽra. ꝛ sic p tabernaculū qđ figurabat orbem vniuerſum: vt p̄dictum eſt: deſignat̄ q̄ erat deputatū cultui veri dei. q̄ dñat̄ toti orbi. Mensa aūt ꝛ ꝓpoſitionis panes. q̄ erant intra tabernaculum in ptē aq̄lonari ex aduerſo candelabri. deſignabant q̄ ſacerdotes ꝛ leuite q̄ erant deputati in miſteriū tabernaculi debebant viuere de ſacrificijs ꝛ oblationib⁹ ꝓpli. ſm q̄ dicit aplus. j. cor. ix. Qui altari deſeruiunt cū altari ptic̄pant. Erant aūt. xij. panes ſup menſam ad deſignandum. xij. tribus iſrael.

Capl̄m. xxvij.

a Facies ꝛ altare. Deſcripto tabernaculo ꝛ bis q̄ erant intra tabernaculū. hic ꝓ̄r deſcribunt illa q̄ erant ex̄ tabernaculū. ad ip̄m tñ ptinentia. ꝛ ꝓmo deſcribit altare holocauſtoꝝ. ſcdo atrium tabernaculi in q̄ erat altare p̄dictū. ibi. Facies ꝛ atriū. Circa p̄mū dicit.

a Facies ꝛ altare de lignis ſethim. q̄ sic̄ ſunt imputribilia vt p̄dictū eſt. ita ſt̄ icremabilia. qđ req̄rebat. co q̄ ignis erat ſp in altari ꝛ nihilomi⁹ illud altare interius ꝛ exteri⁹ erat optū lamis eneis. Erat aūt iſtō altare q̄drātū ſm lōgitudinē ꝛ latitudinē .ſ. q̄nq̄ cubitoꝝ. Altitudo aūt altaris erat trium cubitoꝝ ꝛ erat factū ad modū arche q̄drate ꝛ rentis fundo et opculo. ita q̄ bēbat ſup̄ficiē ꝛe p̄ fundo. ꝛ interius ꝓcauū erat.

b Cornua aūt p̄ q. an. in ſupio. Faciesq̄ in vſuꝫ ei⁹ le. ad ſuſ. ci. q̄ amouebāt de altari: ꝛ portabāt ex̄.

d Et forcipes. i. tenaculas ad faciēdū ignē in altari. hebrei dicūt bacinos. ſ. ad recipiendū ſanguinē aialiū q̄ imolabāt. e Atq̄ fuſcinulas. ſ. ad exbēdū carnes d caldarijs ꝛ ad ponēdū ſup altare ea q̄ ibi cremabāt.

f Et igniū receptacula. i. vaſa in q̄b⁹ de altari holocauſti accipiebant carbones viui. vt deferrēt intra tabernaculū ad cremāduꝫ thymiama mane ꝛ veſpe ſup altare incēſi. de q̄ bī. j. xxx. ca. g Craticulam q̄ꝫ ꝛc. iſtud exponit vno mō ſic. q̄ iſta craticula erat ad modū rbetis facta ꝛ q̄drata ꝛ in q̄tuoꝝ angulis bēbat q̄tuoꝝ catbenas. ꝛ in fine catbenaꝝ q̄tuoꝝ anulos. q̄ ponebant in q̄tuoꝝ cornib⁹ altaris ad hoc aptatis p quandam recuruatōꝫ. ꝛ ſic illa craticula ab illis cornib⁹ dependebat intra ꝓcauitatē altaris vſq̄ ad altaꝛ̄ medium. ſ. p cubitum ꝛ dimidiū: ꝛ inferi⁹ in arula ꝛ ſus terram fiebat ignis deſub⁹ p quādam fenestrā q̄ in vno latere altaꝛ̄ ad hoc erat facta. ꝛ ignis ascēdens de arula p foramina p̄dicte craticule trāſiens. illa q̄ erant ibi poſita cremabant ꝛ ptz lr̄a ſm hoc vſq̄ ibi.

b Quos pones ſubt̄ arulam altaris. arula em̄ ē vas vbi ponit̄ ignis: ꝓut Jere. xxxvj. dī ꝛ sic iſta lr̄a vi manifeſte ꝛdicere p̄dicti. q̄ qđ dī hic. Quos pones ſubt̄ arulam. loquit̄ de quatuoꝝ anulis p̄dictis. q̄ in altari holocauſtoꝝ. nō ponunt̄ niſi quatuoꝝ anuli taꝫ in iſto loco q̄. j. xxviij. ca. Iſti aūt anuli ſm predicta poſiti erant in cornib⁹ altaris q̄ erant in ſummitate ei⁹. arula aūt erat inferius. ꝛ iō dicunt alij q̄ tert⁹ eſt hic corruptus vicio ſcriptoꝝ. q̄ vbi dī. ſubter arulam. dꝫ dici ſup arulam. ſ. hoc non eſt ver. q̄ in libris antiq̄s ꝛ in hebreo vbi recurrendum eſt. p veritate textus habenda habeāt ſubter. ꝛ non ſup. ꝛ ideo ſi q̄s velit ſequi dictam expoſitōꝫ quam plures expoſitores ſequunt optꝫ dicere q̄ in altari erāt octo anuli. q̄tuoꝝ in ſupiori parte cum q̄bus craticula dependebat ex cornibus ꝛ quatuoꝝ in inferiori pte ſub arula in quibus mittebant vectes ad portādum altare. ſ hoc non bene co-

d Facies ꝛ velū de hyacintho ꝛ purpura: coccoq̄ bis tincto ꝛ byſſo retorta ope plumario: ꝛ pulcra varietate ptextū: e qđ appendens añ q̄tuoꝝ colūnas de lignis sethim q̄ ipſe q̄dem deaurate erūt: ꝛ hēbūt capita aurea f ꝛ baſes argēteas g Inſereꝫ aūt velū p circulos h int̄ qđ pones archaꝫ teſtionij i q̄ ꝛ k ſctūariū ꝛ ſctūarij ſctūaria diuident̄ l Pones ꝛ ꝓpiciatoriū ſup archam teſtionij in ſctā ſctoꝝ: m mēſamq̄ ex̄ velū: ꝛ ꝛ mēſā cādelabꝝ in latē tabernaculi meridiano.

c Mēſa em̄ ſtabat i ptē aq̄lonis n Facies ꝛ tentoriū in introitu tabernaculi de hyacintho et purpura coccoq̄ bis tincto ꝛ byſſo retorta: ope plumario: ꝛ q̄nq̄ colūnas deaurabis lignoꝝ ſethi ante q̄s ducet̄ tentoriū q̄ꝝ erunt capita aurea ꝛ baſes eneę.

Ca. xxvij.

a Facies ꝛ altare de lignis ſethim: qđ hēbit q̄nq̄ cubitos in lōgitudie ꝛ totidez i latitudine. i. quadꝝ ꝛ tres cubitos in altitudine.

b Cornua ex̄ p q̄tuoꝝ angulos ex ipo erūt ꝛ opies illud ere c Facieſq̄ in vſus eius lebetes ad ſuſcipiendos cineres d ꝛ forcipes e atq̄ fuſcinulas: f ꝛ ignium receptacula

ri ptē altaris erant iſta cornua. e ei⁹ le. ad ſuſ. ci. q̄ amouebant̄ de altari: ꝛ portabāt ex̄.

d Et forcipes. i. tenaculas ad faciēdū ignē in altari. hebrei dicūt bacinos. ſ. ad recipiendū ſanguinē aialiū q̄ imolabāt. e Atq̄ fuſcinulas. ſ. ad exbēdū carnes d caldarijs ꝛ ad ponēdū ſup altare ea q̄ ibi cremabāt.

f Et igniū receptacula. i. vaſa in q̄b⁹ de altari holocauſti accipiebant carbones viui. vt deferrēt intra tabernaculū ad cremāduꝫ thymiama mane ꝛ veſpe ſup altare incēſi. de q̄ bī. j. xxx. ca. g Craticulam q̄ꝫ ꝛc. iſtud exponit vno mō ſic. q̄ iſta craticula erat ad modū rbetis facta ꝛ q̄drata ꝛ in q̄tuoꝝ angulis bēbat q̄tuoꝝ catbenas. ꝛ in fine catbenaꝝ q̄tuoꝝ anulos. q̄ ponebant in q̄tuoꝝ cornib⁹ altaris ad hoc aptatis p quandam recuruatōꝫ. ꝛ ſic illa craticula ab illis cornib⁹ dependebat intra ꝓcauitatē altaris vſq̄ ad altaꝛ̄ medium. ſ. p cubitum ꝛ dimidiū: ꝛ inferi⁹ in arula ꝛ ſus terram fiebat ignis deſub⁹ p quādam fenestrā q̄ in vno latere altaꝛ̄ ad hoc erat facta. ꝛ ignis ascēdens de arula p foramina p̄dicte craticule trāſiens. illa q̄ erant ibi poſita cremabant ꝛ ptz lr̄a ſm hoc vſq̄ ibi.

b Quos pones ſubt̄ arulam altaris. arula em̄ ē vas vbi ponit̄ ignis: ꝓut Jere. xxxvj. dī ꝛ sic iſta lr̄a vi manifeſte ꝛdicere p̄dicti. q̄ qđ dī hic. Quos pones ſubt̄ arulam. loquit̄ de quatuoꝝ anulis p̄dictis. q̄ in altari holocauſtoꝝ. nō ponunt̄ niſi quatuoꝝ anuli taꝫ in iſto loco q̄. j. xxviij. ca. Iſti aūt anuli ſm predicta poſiti erant in cornib⁹ altaris q̄ erant in ſummitate ei⁹. arula aūt erat inferius. ꝛ iō dicunt alij q̄ tert⁹ eſt hic corruptus vicio ſcriptoꝝ. q̄ vbi dī. ſubter arulam. dꝫ dici ſup arulam. ſ. hoc non eſt ver. q̄ in libris antiq̄s ꝛ in hebreo vbi recurrendum eſt. p veritate textus habenda habeāt ſubter. ꝛ non ſup. ꝛ ideo ſi q̄s velit ſequi dictam expoſitōꝫ quam plures expoſitores ſequunt optꝫ dicere q̄ in altari erāt octo anuli. q̄tuoꝝ in ſupiori parte cum q̄bus craticula dependebat ex cornibus ꝛ quatuoꝝ in inferiori pte ſub arula in quibus mittebant vectes ad portādum altare. ſ hoc non bene co-

lonat tectui hic ⁊ infra.xxvii.c. vbi dr. Fusis q̄tuor anulis p totidem retiaculi sūmitates ad imittendū vectes ad portādum altare. Ex q̄ ptz q̄ anuli q̄tuor q̄b⁹ imittebant vectes ad portandū altare erat in sūmitate retiaculi. ⁊ certū est q̄ retiaculū hic non pōt dici ſm translatōz nſaz nisi craticula ad modū rhetis facta. iō alit exponit Ra. ſa. Ad c⁹ intellectuz p̄mo ponēda est lr̄a p ut bi in heb. q̄ talis est. Et cribz in modū rhetis eneū p cui⁹ q̄tuor angulos erūt q̄tuor anuli enei q̄s pones ſbter ambitū altaris. erit q̄ cribz vsq̄ ad altaris medū Cribz hic dr̄ q̄dam opus creū ad modū rhetis factū ⁊ iō vocat cribz: q̄ sicut cribz bz multa foramina sic ⁊ istud. q̄ factū est ad modū rhetis ⁊ circuibat altare exterius attingens a pte inferiori vsq̄ ad medietatem altitudinis altaris. Ambit⁹ aūt dr̄ hic q̄dam eleuatio in circuitu altaris p modū zone. ⁊ erat iste ambit⁹ sup cribz ⁊ anuli erāt positi in angulis altaris sub isto ambitu. ⁊ sup cribz p q̄s anulos mittebāt vectes ad portandū altare. Cornua aūt q̄ erant in supiori pte altaris in angulis non erat recuruata. ſ recte tendentia in altum qli q̄dam pomelli ad decorē altaris. Ollas aūt altaris qñ situabant castra ⁊ altare implebat terra vsq̄ ad summū. ⁊ supra superficiē illi⁹ terre intra tabulas altaris includ̄ fiebat ignis ⁊ offerebant ⁊ cremabant hostie. ſm q̄ dictū fuit ſ. xx. ca. Altare de terra facietis mihi. ⁊ qñ mouebant castra. amouebat altare p̄dictū de tabulis factū. ⁊ remanebat terra. ⁊ ista exp̄o ꝯcordat lr̄e q̄ ad hoc pōt facili applicari.

Ad maiorē aūt intellectū descripsi figurā ſm vtrāq̄ exp̄oem. Sciendū tñ q̄ vnū lat⁹ tm̄ altaris hic figurat apparens directe. tū q̄ alia tria nō pnt figurari in plano. tū q̄ p imaginatōz inspicientis latus vnū alia tria pnt facili capi. cū sint p oēm modū silla hoc excepto q̄ in figura pume exp̄ositōis describit illud latus in q̄ erat fenestra. alia aūt tria nullam fenestram hēbant.

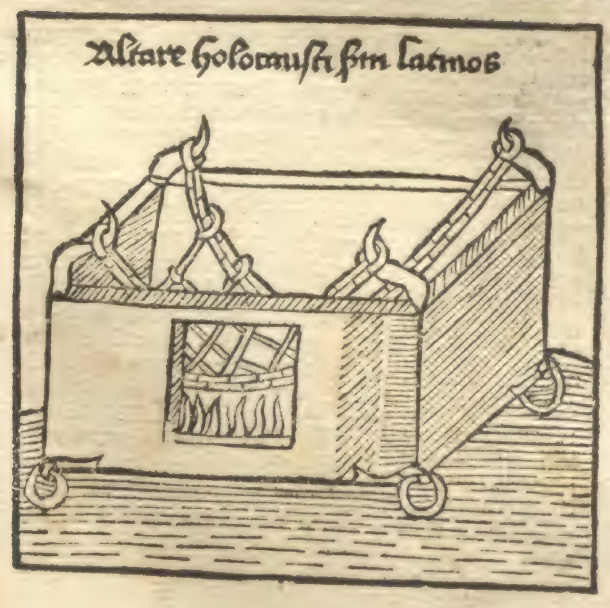

Oia vasa ex ere fabricabis. [a] Craticulā q̄z i modū rhetis eneā: p cui⁹ q̄tuor angulos erunt q̄tuor anuli enei [b] q̄s pones subt̄ arulam altaris Eritq̄z craticula vsq̄z ad altaris medium. Facies ⁊ vectes altaris de lignis sethim duos q̄s opies laminis eneis ⁊ induces p circulū: erūtq̄z ex vtroq̄z latē altaris ad portandum. Non solidum ſ inane ⁊ cauū intrinsecus facies illud: sicut tibi i mōte mōstratū ē [b] Facies ⁊ atrium tabernaculi: in cui⁹ australi plaga ꝯ meridiē erūt tentoria de byſſo retorta. Centū cubitos vnū lat⁹ habebit in longitudine ⁊ colūnas. xx. cuz basibz totidem eneis: q̄ capita cū celaturis suis hēbunt argētea. Sili⁹ ⁊ in latere aq̄lonis p longū erūt tentoria centum cubitoz columne viginti: ⁊ basēs aūt p̄dictorum sic assignant. Altare em̄ istud vocabat altare holocausti. nō q̄ hostie holocaustoruz ibi tm̄ offerent. sed etiaz cū hoc hostie pacifice ⁊ p pctō. ſ q̄ hostia holocausti dignior erat. vt pote q̄ tota incendebat ad honorez diuinū. alie vo nō. iō denominat altare holocaustoz tāq̄z a digniori. Item istud altare nō erat intra tabernaculū ſ ex in atrio tabernaculi. tum propter mundiciam tabernaculi seruandam. tum quia non possent hostie ibi cremari. ſ inflamarent cortine que erant sup tectum cū nō distarent a pauimēto tabernaculi nisi p.x. cubitos tum ne fierent similes ydolatris q̄ immolabant ⁊ offerebant victimas sup altaria q̄ erant in templis ydoloz.

b Facies ⁊ atrium. Hic p̄ descript atrium qđ erat circa tabernaculum. erat aūt hmōi atrium quedam platea magna sub dio habens in longitudine centum cubitos ab oriente in occidentem ⁊ in latitudine quinq̄ginta ab austro versus aq̄lonem ⁊ erat clausa columnis q̄nq̄ pedum altitudinis in quib⁹ pendebant cortine vsq̄z ad terram. vbi cum paxillis ⁊ funibus figebant ne a ventis moverent. In latere vo aquilonari ipsius atrij erant. xx. columne. ⁊ in latere australi. xx. ⁊ in occidentali. x. ⁊ in latere orientali. x. ⁊ erant omnes de ere ſm q̄ habet infra. xxviij. ca. ⁊ erant infixe basibus eneis. eo modo sicut dictum est de alijs columnis existentibus in tabernaculo. cortine vo habebāt in latitudine. v. cubitos ſm longitudinem columnaz. ⁊ erāt facte cum acu reticulato ope. vt dicit Ra. ſa. ita q̄ vulgus qui erat extra atrium p foramina cortinaz poterat videre sacrificia ⁊ oblatōes q̄ fiebāt in atrio p sacerdotes. ⁊ erant omnes de eadez materia. ſ. de byſſo retorta. vt fila essent bene fortia. ⁊ per pāres eiusdem colorꝭ. hoc excepto q̄ in introitu atrij qui erat in parte orientali longitudinis quinq̄ginta cubitoz vtiaz

dictum eſt. xx. cubiti medij claudebant p cortinas factas de q̃tuor coloꝛib⁹. ſ. byacintho ⁊ purpura coccoq̃ bis tincto ⁊ byſſo retoꝛta. ⁊ illa cortina poterat trahi ⁊ retrahi, p ingreſſu ⁊ egreſſu eoꝝ q̃ intrabant atrium. Decem aũt cubiti q̃ erant ex vtraq̃ pte introit⁹ claudebant cortinis de byſſo factis. ſicut ⁊ alie que erãt in circuitu.

i Omnes columne ⁊c. in heb. bi ſic. Oim columnarũ atrij p circuitũ cincture eaꝝ ⁊ vncini de argẽto. ⁊ vocãt hic cincture q̃dam circuli argentei circũdantes colũnas vt dicit Ra. ſa. vtꝝ tñ eſſent in medio columne p modũ cuiuſdam pomelli vel in ſupioꝛi pte p modũ capitelli no determinat. Rõnabili⁹tñ videt q̃ eſſent p modũ capitelloꝝ in ſupioꝛi pte. qꝛ erant ad decorem q̃ magꝝ vñt poni in capite columne. Uncini aũt dicuntur vbi cortine pendebant a colũnis. ⁊ ſm hoc colũne dicte nõ erãt veſtite laminis argẽteis. ſ tñ in capitibus coꝛerãt q̃daꝫ circuli argentei.

k Cũcta vaſa tabernaculi. ſ. cauille martelli ⁊c. hmõi quẽ erant neceſſaria ad erigendum columnas ⁊ cortinas.

l Ex ere facietis. Inſtrumenta eñ cuiuſcũq̃ artis ſm modum loq̃ndi hebꝛaicum vaſa vocant. Diſpoſitionem aũt atrij q̃tum ad colũnas ⁊ cortinas hic non deſcripſit. tum qꝛ p ea que dicta ſunt a q̃libet de facili põt capi. tum qꝛ in fine libꝛi ponet qñ ageꝝ de erectione tabernaculi. rõ aũt bui⁹ atrij circa tabernaculum accipit. tum ꝓpter reuerentiam tabernaculi ne populares ad ipm nimis appꝛopinquarent. tum vt ſacerdotes ⁊ leuite liberius facerent officia ſua circa altare holocauſti multitudine ꝓpli exteꝛius exiſtente.

m Precipe filijs iſrael. Hic ꝓcedit agit de illo qđ erat neceſſarium ad illuminatiõz templi. tum ꝓpter decoꝛem. tũ vt ibi de nocte poſſet clare videri cum dꝛ.

n Precipe filijs iſrael. vt af. ti. oleum de ar. oli. i. de fructu olive exꝑſſum. iſtud eñ ꝓprie oleum dꝛ. oleum aũt nucum ⁊ alteri⁹ materie cuiuſcũq̃ dicit tñ oleum participative ⁊ diminutive.

n Puriſſimum. i. ſine amurca.

o Piloq̃ ꝓtuſum. qꝛ iſtud eſt purius q̃ illud quod teritur inter molas.

p Ut ardeat lucerna. i. luceme. accipiendo ſingulare ꝓ plurali. ſicut ſupra. viij. ca. Uenit muſca guiſſima. i. multitudo muſcaꝝ.

q Semp. i. qualibet nocte. Joſeph⁹ etiam dicit q̃ etiaꝫ de die tres ardebant. ⁊ omnes ſeptem de nocte. nec licitũ erat ibi ardere aliud oleum.

r Et collocabunt eam aaron ⁊ filij eius. hoc eñ nõ erat licitum niſi ſacerdotibus. Ca. xxviij.

a Dplica q̃ꝫ ad te aaron. deſcripto tabernaculo. hic ꝓnter agitur de miniſtris ad cultum tabernaculi deputandis. ⁊ primo de ornatu eoꝝ ſeu ꝓpoſitione. ſecũdo de ipſoꝝ conſecratõe ca. xxix. tercio de officij executione. ibi. Mundabis. Ad cuidẽtiam primi primo ponam ſub q̃daꝫ ꝓpendio ornamẽta ſeu veſtimẽta ſacerdotum p ordinem ⁊ intendo in hoc ſeq̃ Ioſephũ. q⁹ fuit de genere ſacerdotali. ⁊ manſit in irlm tpe quo adhuc ſtabat tẽplum ⁊ ſacerdotium miniſterium, ⁊ iõ pluries potuit videre ⁊ vidit veſtes ⁊ ornamenta ipſoꝝ ⁊ iõ certius potuit ſcribere talia q̃ Rabi ſa. ⁊ alij qui fuerunt poſtea per magnũ tps. qꝛ ſm biero. in epla ad deſiderium. alia viſa alia audita narrant ⁊ iõ ille q̃ vidit certius ſcribere potuit. ſm autẽ ipſum erãt. x. ornamẽta ſummi ſacerdotis q̃ꝫ q̃tuoꝛ inferioꝛib⁹ ſacerdotib⁹ cõicabãt. primũ eſt femoralia lilea ad opiendum carnem turpitudis ſue. ſcõm eſt tunica de byſſo facta et dupla p totum.

vestite erunt argenteis laminis: capitibꝫ argenteis et basibꝫ eneis. In longitudine occupabit atrium cubitos centũ: in latitudine q̃n q̃ginta. altitudo q̃nq̃ cubitoꝝ erit. Fietq̃ de byſſo retoꝛta: ⁊ hẽbit baſes eneas.

[k] Cuncta vaſa tabernaculi in omnes vſus ⁊ cerimonias tam paxillos ei⁹ q̃ atrij [l] ex ere facietis. [m] Precipe filijs iſrael vt afferãt tibi oleum de arboꝛibꝫ oliuaꝝ [n] puriſſimũ: [o] piloq̃ ꝓtuſum [p] vt ardeat lucerna [q] ſp in tabernaculo teſtimonij extra velum qđ oppanſum eſt teſtimonio: [r] ⁊ collocabunt eam aaron ⁊ filij ei⁹: ⁊ vſq̃ mane luceat coraꝫ dño. Perpetuus erit cultus p ſucceſſiones eoꝝ coram filijs iſrl.

Eſt autẽ byſſus gen⁹ cãdidiſſimi lini. tercũ eſt balteus. i. cingulum de diuerſis coloꝛib⁹ factũ, latitudinis q̃ſi q̃tuoꝛ digitoꝝ. cui⁹ extremitates pẽdebant in pte anteꝛiori ſacerdotis bñs fimbrias de auro ⁊ alijs coloꝛibus cũ pulcra varietate. Quartũ eſt tyara ſiue mitra de byſſo in capite ſacerdoꝝ poſita: tendẽs ſupi⁹ in acutũ ⁊ cũ cinctura ſiue bendello ligabaꝫ ſub mẽtone. ita q̃ nuditatẽ colli tegeret ⁊ mitrã fortiẽ teneret ne caderet de capite ſacerdotis miſtrãt. alia ſex erãt appꝛopriata ſũmo ſacerdoti. q̃ꝝ ꝓmũ erat tunica byacinthina q̃ hẽbat circa collũ ⁊ in extremitatib⁹ maicaꝝ ornas cõtextas fortiẽ ex diuerſis coloꝛib⁹ ⁊ lapidib⁹ ꝑciosis. in margine inferiori hẽbat malogꝝnata facta de byacintho. purpura ⁊ vermiculo ⁊ byſſo retoꝛta. ⁊ tintinabula aurea inẽmixta. ſic q̃ inẽ duo malagnata erat vnũ tintinabulũ. ⁊ eccõuerſo inẽ duo tintinabula vnũ malogꝝnatũ. ſcõm erat ſuphumerale. qđ ponebaꝫ ſup dictaꝫ tunicã. ⁊ q̃tũ ad mãz erat de pãno ꝓtexto q̃nq̃ gñib⁹ filoꝝ. ſ. filis factis de auro. ⁊ byacitho. de purpura. coccoq̃ bis tincto. ⁊ byſſo retoꝛta. cũ pulcra varietate ita tñ q̃ ñ erãt ibi alij aialia figurata. ſ flores ⁊ ꝓſilia: ꝗtum ad formã vo erat veſtis q̃drata altera pte lõgioꝛ bñs in medio apturã ꝑ quã intrabat caput ſũmi ſacerdotis. ⁊ latitudo illi⁹ veſtis tãgebat humeros. hõgitudis aũt ipſi⁹ vna ps pẽdebat retro opicns doꝛſum vſq̃ ad renes. ⁊ altera pẽdebat añ opicns pect⁹. Latera aũt vtriuſq̃ ptis iũgebant in lateꝛib⁹ ſacerdoꝝ nodulis aureis. ſup bũeros aũt hẽbat ꝫ veſtis duos lapides onychinos magnos. in q̃b⁹ erãt ſculpta noia filioꝝ iſrl. ſex in vno lapide. ⁊ ſex in altero. ⁊ erant noia ſenioꝝ ſup humeꝝ dextrum. alioꝝ vo ſup ſiniſtrum habebat etiam in medio pectoris forame quadratum magnitudinis

z Facies ⁊ tunicã. Hic ꝓsequit̃ de tunica hyacithina
a In cui⁹ me.su. erit capitiũ. i. aptura p quã itrabat caput sacerdotis. b Et ora p gyrũ eius textilis. i. ope plectili. c Facies ⁊ laminã. Hic ꝓsequit̃ ō lamina sancta pendẽte in fronte. d Sanctũ dño. i. nomẽ dñi tetragrãmaton.
e Et erit super thyarã. i. mitrã.
f Portabitq; aaron iniq̃tates eor̃ ādo vt dimittãt̃. g Stringesq; tunicã byssi. i. factã de byssi: vñ i hebreo bz Tunicã byssinã ⁊ loquit̃ de tunica inferiori que et̃ erũt cõis alijs sacerdotib⁹: vt supradictũ ẽ.
h Facies et baltheũ. loq̃t̃ ō baltheo supiori q̃ cingebat̃ superhumerale.
i Porro filijs isrl̃. Hic ꝓr agitur de vestimẽtis cõibus summo sacerdoti ⁊ alijs. ⁊ ptz ifa ex supradictis: vsq; ibi.
k Ne iniq̃tat⁹ rei moriãt̃ q; aliter mõ indebito accederẽt ⁊ irreuerenter.

nã ⁊ veritatẽ q̃ erũt i pectore aarõ qñ ingredietur coraz dño: ⁊ gestabit iudiciũ filioꝝ rũ isrl̃ i pectore suo: in ꝓspectu dñi sp. [3] Facies ⁊ tunicã superhumeralis totã hyacinthinã: [a] in cui⁹ medio supra erit capitiũ [b] ⁊ ora p gyrum ei⁹ textilis sicut fieri solet i extremis vestiũ ptibꝫ ne facile rũpant̃. Beorsuz vo ad pedes eiusdẽ tunice p circuitũ q̃si mala punica facies ex hyacintho ⁊ purpura ⁊ cocco bis tincto ⁊ byssо retorta: mixtis i medio tintinnabulis: ita vt tintinabulũ sit aureũ ⁊ malũ punicũ: rursũ q; tintinabulum aliud aureum ⁊ malum punicũ ⁊ vestietur ea aaron i officio ministerij vt audiat̃ sonit⁹ qñ ingredit̃ ⁊ egredit̃ scũ ariuz i ꝓspectu dñi vt nõ moriat̃.
c Facies ⁊ laminã ō auro purissimo: in qua sculpes ope celatoris [d] scñ dño. Ligabisq; eã vitta hyacinthina: [e] et erit sup thyarã iminẽs frõti pontificis. [f] Portabitq; aarõ iniq̃tates eoꝝ que obtulerit ⁊ sanctificauerit filij isrl̃ in cũctis muneribꝫ ⁊ donarijs suis: Erit ãt lamina sp i fronte ei⁹ vt placatus sit ei dñs. [g] Stringesq; tunicam byssо ⁊ thyarã byssinã. [h] Facies ⁊ baltheũ ope plumarij. [i] Porro filijs aaron tunicas lineas pabis ⁊ baltheos ac thyaras i gl̃iam ⁊ ornatũ. [k] Et circũdabis eis renes eorũ: ⁊ erit lex sempiterna ei⁹ ⁊ semini eius post eũ.

l Legitimum sempiternũ erit. id ẽ lege firma ⁊ stabili firmatum. Rones aũt ꝓdictoꝝ sic accipiunt̃ in generali. Adhuc eñ habebãt sacerdotes vestes ꝑciosas ⁊ spales: vt haberent in maiori reuerentia a populo: ⁊ q; istud cedebat ad honorẽ diuinũ cũ esset mediũ inter deũ ⁊ ꝓplm. In spali vo rones accipiũt̃ sic ꝑm sẽ sum lr̃alem. p ornamenta eñ summi sacerdotis figurabat̃ q̃si totus orbis. Tunica eñ linea figurabat terram: q; linũ nascit̃ de terra. Baltheus cingens illã tunicã figurabat occeanũ: q̃ circũdat terrã. Tunica hyacinthina rone coloris figurabat elementũ aeris: i q̃ inferebãt̃ tintinnabula: q; i aere generãt̃ tonitrua. Baltheus aũt cingẽs illã tunicã figurabat elemtũ ignis q̃ ambit aerẽ. Superhumerale cũ rõnali sibi ꝓiuncto figurabat celũ sydereũ: qđ ex multis coloribus ⁊ picturis erat adornatũ ad designãdũ pulcritudinem stellarum Duo aũt lapides onychini i superhumerali positi significabãt duo magna luminaria. s. solẽ ⁊ lunã. Duodeci gẽme in rõnali posite figurabãt. xij. signa zodiaci: ⁊ iõ dicebat̃ rõnale: q; terrenoꝝ rones sunt in celestib⁹: q; ab ipsis emanãt terrestria ꝑm q̃ dr̃ Job. xxxviij. Nũ quid nosti ordinẽ celi et pones rõnẽ eius in terra: Per vitram vo figurabat̃ celũ empyreũ: ⁊ p laminã aureã supra mitrã positã ipe deus ꝓsidens oĩbus creaturis ꝓpter qđ in illa lamina nomẽ dñi tetragrãmatõ erat insculptum quod appropriat̃ ipi creatori oĩm. Per b autẽ q; noia filioꝝ isrl̃ erãt sculpta in duobus onychinis super humeralia: ⁊ in duodecim gemmis exũtib⁹ in rõnali ostẽdebat̃ q; summo sacerdoti erat impositum onus ꝓpli: ⁊ ipsum debebat bre in pectore iugis meditationis orãdo p ipo ad dñz ⁊ ꝓpter ꝓdicta de ipo aarõ scribit̃ Sap. xviij. In veste.n. poder quã bebat erat totus orb̃ eraz. ⁊ parẽtũ magnalia in q̃tuor ordinib⁹ lapidũ erãt sculpta: ⁊ i tyademate capitis illius magnificẽtia tua dñe scꝑta erat. ⁊ vocat̃ b magnificentia nomẽ dñi tetragrãmatõ: q; ō dr̃ nomẽ eius magnũ vt dictum est ꝑ. vj. ca. q: est soli creatori omniũ appropriatũ: rones aũt mysticas ꝓdictorũ cã breuitatis omitto. cetera patent

¶ In ca. xxviij. vbi dr̃ i postilla. Ad eui dentiã ꝓmi ⁊c.

¶ Additio ꝓma.

Tosepb⁹ nõ est tenẽdus in hoc loco etiã si sit de genere sacerdotali: ꝓtradicit eñ manifeste litere: nã vestes põtificales sũt tñmõ put ponũt̃ in ꝓma scõe. q. cij. ar. v. i respõsione ad ix. ar. quarũ quidẽ octo: ꝓma vest⁹ linea. secũda tunica hyacithina cũ tintinnabulis: tercia superhumerale cũ duob⁹ lapidib⁹ onychinis: quarta rõnale quadratũ i quo erãt. xij. lapides cũ nomib⁹ filioꝝ isrl̃ in q̃ etiã mãdabat̃ poni doctrina et veritas: q̃nta erat baltheus seu cingul⁹: sexta thyara seu mitra: septima lamina aurea in fronte in qua erat nomen dñi ⁊ ō ist⁹ septẽ tñ fit mẽtio. j. Leui. viij. ca. q̃ moyses ꝓmo induit ipm aaron in pontificalib⁹: octaua autez est femorale ad opiendũ turpitudinẽ carnis ō qua veste octaua nõ fit ibi dem mentio: q; nõ debebat indui p moysen ex honestate s̃ p ipmmet sacerdotẽ: fit tñ de ea veste expssa mentio cõmuniter Leui. xvj. ca.

¶ In eo. ca. xxviij. vbi dr̃ in postil. Dicit etiã Joseph⁹ q̃ iste splendor cessauit ⁊c. ¶ Additio. ij.

In toto tpe tẽpli scdi nõ fuit illa vestis põtificalis q̃ dr̃ rõnale iudicij: sicut nec archa testi: ⁊ quedaz alia q̃ ibi dr̃ecerũt: put oẽs bistorie hebraice testãtur: qđ etiã facit ꝑ fidem nr̃a de q̃ tractãdũ est dño cõcedẽte in ꝓphetia Aggei. ij. sup illud verbũ. Magna erit gloria domus istius nouissime plus q̃ prime. vnde nõ est dicendũ: q; solũ p. cc. annos añ tps Tyti cessauerũt cũ in toto tpe templi scdi ꝑfuerũt.

¶ Replica correctorij J. Burgen.

In ca. xxviij. vbi postilla. dicit materiã vestium sacraz ⁊ numerũ debẽ accipi ⁊ distingui ꝑm dicta io-

sepbi:q̄ scripsit ex experientia:q; de genere sacerdotali:7 q; vidit tc̄.burg.dicit iosepbū nō eē tenendū:q; ꝑm lr̄e veritatē vt dicit sunt tm̄ octo vestes: 7 allegat ad hoc sanctū Tbo. Sed mirū vi ꝙ burg. pferat dicta sancti tbo. i hac materia q̄ in facto cōsistit:qō nec sc̄us tbo. nec burg. vnq̄ vidit sicut Josephus. nec est cōtra lr̄am:q; lr̄a bñ ispecta numerat plusq̄ octo vestiū noia nec ē mirū ꝙ Leui. viij. nō fit mētio de femorali q; nec fit mētio d zona linea q̄ cingebaꝫ tunica linea iferior:q̄ cōis erat pōtifici 7 alijs sacerdotib⁹:nec fit ibi mētō d cidari linea que erat mitra pōtifici 7 alijs sacerdotib⁹ d q̄b⁹ manifesta fit mētō Leui. xvj. q̄b⁹ adiūcti ad alias octo enumeratas ꝑ burg. fiunt x. putvult iosepb⁹ quē b burg. ip;obare nitr̄: nec pōt dicere burgē. cū tbo. ꝙ mitra linea quā dic̄ lr̄a cydarim sit eadē cū tbyara. q̄a tbyara q̄ soli⁹ pōtificis mitra ē:byacinthina fuit. nec ē verisimile eādē fuisse mitrā sacerdotū 7 pōtificis:ꝫ ꝙ sacertos babebat mitrā byssinā tm̄ ad modū bireti:pōtifex āt sup bmōi babuit tbyarā byacinthinā. nec ꝓt dicē eūdē fuisse cingulū lineū 7 baltheū:q; cingulo lineo cingebaꝫ tunica byssina qō fuit cōepōtifici 7 sacerdotib⁹: baltheo autē cingebaꝫ 7 stringebaꝫ tunica byacinthina cū suphumerali q̄ erāt pōtifici spālia:nec ē verisile tunicā lineā 7 byacinthinā vnico cingulo stringi añq̄ byacinthina pōtifex iduereꝫ vñ pz ꝙ iosepbo i bis reb⁹ expto credi oportet.

In eodē cap̄. vbi postil. allegat Josepbū dicētē ꝙ fulgor q̄ ꝓcedē ꝓsueuerat a rōnali cessauit: tpe tēpli secūdi: bur. dicit toto illo tpe rōnale n̄ fuisse. ꝫ b nō vr̄: q; tpe alexandri magni visus ē summ⁹ sacerdos in eo vt pz in ipi⁹ bistoria. nā ille fuit ꝓncipalis tēc;e in sūmo sacerdote.

Cap̄m. xxix.

a Sed 7 hoc facies. Hic ꝓm agit de cōsecratōe sacerdotū: vbi ꝑmittit ea q̄ sunt necessaria: scdo describit cōsecratio ipa: ibi. Cunq; lavaveris patrez. Illa aūt q̄ necessario requirebant ad eor cōsecratiōz erāt q̄dā alia in eor cōsecratione immolāda 7 diuersor panum genera offerenda: q̄ notant cū dr̄. b Tolle vitulū de armento. i memoriā expiatōis pcti aarō ꝑ fabricatiōe vituli. c Et arietes duos. vnū i memoriā obediētie abraaz q̄ obtulit arietē ꝑ ysaac: cuius obediētie sacerdotes debebant imitatores esse: 7 maxime summus sacerdos: 7 alium in memoriam immolati in exitu ppli de egypto: ꝑ cuius immolationē fuerunt liberati ab angelo extermiatore 7 egyptior seruitute.

d Immaculatos. istud solū refert ad arietes vt credūt aliq̄: ꝫ et cū b ad vitulū: q; nullū aial bñs maculā debebat imolari marie i sacerdotū ꝓsecratiōe. e Panesq; azimos. ad denotādū ꝙ sacerdotes debebāt esse absq; fermēto corruptionis malicie 7 neq̄tie: ꝫ debebāt deo seruire in azimis sinceritatis 7 veritatis: vt dicit aplis. j. Corint. v. Itē q; sacerdotes ydolor offerebāt panes fermētatos: 7 ideo in detestationē huius ꝑcipiunt b offerre sacerdotes dei panes azimos. f Et crustulā. modicus est panis 7 valde tenuis. ita ꝙ quasi totū est crusta. vnde in brēo br̄. Simellā. g Que cōsparsa sint oleo q; i pstatione farine nō solū ponebaꝫ aqua: ꝫ cū b oleum. v Lagana q̄s. dicūt alīq ꝙ erāt panes frixi i patella Ra. sa. dicit sup Leui. ꝙ erat pasta cocta i aqua calida 7 talē modū cibi vocāt lūbardi lagana i Oleo lita. Ista limitio ꝑm expositōz ꝓmaz erat frixio i oleo ꝑm ra. sa. crat figura q̄dā ꝓtracta super lagana cuz digito i oleo tincto 7 erat figura filij caf. greco k De simila triticea tc̄. Est aūt simila farina tritici delicatissima l Et posita i canistro offeres. ad hoc aūt i hac oblatione ponebantur tot genera panū: q; talia erant accepturi postea sacerdotes a ꝓpo. seq̄t. m Applicabis ꝫ ad ostiū tabernaculi. s. in atrio vbi erat altare holocaustorū.

rali et rōnali qō cōstringes baltheo: et pones thyaram in capite eius 7 laminā sanctā sup thyarā: p 7 oleum vnctiōis fundes sup caput ei⁹ atq; hocritu cōsecrabitur. q Filios quoq; illius applicabis 7 indues tunicis lineis cingesq; baltheo: aaron scz 7 liberos ei⁹: 7 impones eis mitras: et rq; sacerdotes mihi rligiōe ꝑpetua. r Post q̄z initiaueris manus eorū: s applicabis 7 vitulū t coraz tabernaculo testionū v Imponentq; aaron 7 filij eius manus super caput illius:

n Cunq; laueris. Hic ꝓm describit ꝓsecratio ipsa q̄ consistit in ornatū sacerdotum: 7 vnctione 7 immolatione: et primo agitur de ornatu eor 7 vnctione summi sacerdotis: scdo de immolatione. ibi postq̄ inciaueris. Circa primū dicitur. Cunq; laue. pa. cū fi. aqu. In consecratione em̄ ipsor ista lotio aque erat primum: 7 vt dicit Rab. sa. non intelligitur de lotione manuum 7 pedum solū: de qua br̄ infra: sed intelligitur de lotōe totius corporis.

o Indues aaron. modus aūt induendi 7 ornandi ipsum: plenius est expositus ca. ꝓcedenti.

p Et oleū vnctōis effundes sup caput eius. Alij aūt sacerdotes iferiores nō vngebātur i capite ꝫ solū summus sacerdos. ad notādū ꝙ ptās offerendi ab ipo deriuabaꝫ ad alios. Dicūt aliq̄ ꝙ manus eor vngebantur: sed hoc nō habetur ex textu 7 patet in sequentibus nec est verisimile ꝙ nō fuiss exꝑssuz b. vt leui. viij. vbi ponit executio ꝓsecratiōis sacerdotū q̄ b ꝓdicit fieri: cū talis vnctio esset d notabile: ꝫ circa eos de vnctōe nō fit aliqua mentio b. vel Leui. viij. Nisi ꝙ de oleo vnctionis 7 sanguine bostie fiebat quedā mixtio: q̄ ipsi 7 vestes eor aspergebaꝫ. 7 si alicui dicaꝫ vncti pōt de hac aspersione exponi. Materia aūt huius vnctionis infra describitur: ꝫ figura vel forma nō br̄ ex textu. Dicit aūt Rab. sa. ꝙ erat in figura cas. greci incipiēs a capite 7 descendēs versus palpebras 7 fiebat cū digito ipsius cōsecrantis in vnctiōe tincto.

q Filios q̄z tc̄. modus aūt induendi 7 ornādi ipsum pleni⁹ expositus est ca. ꝓcedenti.

r Postq̄ initiaueri. b ꝓm agit de immolatōe q̄ requirebaꝫ i sacerdotū ꝓsecratione: 7 ꝓmo ponit sacrificiū ꝑ pctō: scdo sacrificiū holocausti. ibi. Unū quoq; arietem. tercio hostia pacifica: ibi. Alterū q̄z arietē. quarto oñdit ꝙ bmōi ritus i ꝓsecratiōe sacerdotū septē dieb⁹ cōtinuis debebat replicari: ibi. Hoc q̄ ꝓcepi tibi. Circa ꝓmū dr̄. Postq̄ initiaueris tc̄. i hebreo br̄. Postq̄ impleueris tc̄. hoc em̄ ꝓcedebat sacrificiū 7 talis initiatō vel impletio erat applicatio eor ad sacerdotale officium. s Applicabis 7 vitulū. ꝑ pctō immolādum.

t Corã ta.te.in atrio vt ꝓdictũ est. v Imponent ꝙ tc̃.q.cõfidẽtes ꝙ vitulus interficiebaꝫ ꝓ pctõ eoꝝ 7 ꝙ ex rigore iustitie erãt digni morte: ꝙ ex diuina misericordia mors in aial trãsferebaꝫ. Jtẽ ꝙ talẽ impositõnẽ maius accipiebãt ptãtẽ offerẽdi cæteris hostias ꝓ pctõ.

r Et mactabis eũ. mactare eĩm hostiã ptinet ad sacerdotis officium: qõ ꝯdẽ officiũ faciebat moyses in cõsecratione aaron 7 filiorũ eiꝰ: 7 iõ sibi dicit. Mactabis eũ sũptũq; de sanguine vituli ponessup cornua altaris. Dic ra.sa. ꝙ hec positio fiebat tm̃ in duobus cornibus altaris ꝺictorie se respicientibus 7 sanguis ibi sic positus respiciebat ad ꝙtuor ptes altaris: qr libet angulus cõmunis ẽ duabꝰ ptibus i ipõ concurrentibꝰ.

y Reliquũ ãt sãgui. fim.iu.basim eiꝰ. erat eniꝫ circa pedẽ altar ꝙdaꝫ canal: vbi effundebaꝫ sanguis in ꝙ erãt ꝙdaꝫ foramina ꝙ ꝙ sanguis intrabat terram.

z Sumes 7 adipem totũ. volu/at eĩm ipm̃ dominus sibi offerri 7 incendi: ita ꝙ nõ comederet ex eo ad excludendũ modũ ydolatrarũ ꝙ adipes victimarum suaꝝ comedebãt: fm ꝙ dr̃ Deut. xxxij. capi. De quoꝝ victimis comedebant adipes tc̃. Jtẽ ad ꝺesignandus ꝙ pinguedo gre 7 virtutis nobis collata soli ꝺeo est attribuenda. a Et reticulũ. i. quedã pinguedo facta ad modũ rbetis. b Jecoris. i hebreo hr̃. Epatꝫ.

c Ac duos renes. i. renũculos: vt hr̃ leui. viij. vbi ponit executio huiꝰ oblationis ꝙ h̃ ꝓcipit. d Carnes vo tc̃. ad ꝺenotãdũ ꝙ pctm̃ 7 eius circũstãtie 7 occasiones ꝺebẽt elongari a sacerdotibus quoꝝ officiũ est ꝓ remissione pctõꝝ ppli offerre et orare. e Unũ ꝙq; arietẽ. Dic agit ꝺe hostia holocausti. f Sup cu. ca. aa. 7 fi. eius manꝰ. In hac eĩm oblatione faciebat moyses officium sacerdotis: vt dictum est. 7 ideo aaron 7 filij eius erant offerentes moysi vel potius ꝺeo ꝙ moysen: sicut populus postea ꝺebebat offerre aaron 7 filijs eius. Populares vo offerentes sacerdoti animal ad immolandum ponebant manus super caput bestie immolande. vt hr̃ Leui. j. 7 iij. ca. et alijs pluribus locꝭ ad ꝺenotandũ ꝙ renunciabãt totaliter illi animali 7 ꝺo minũ trãsferebãt: 7 eadẽ rõne aaron 7 filij eiꝰ ponebãt hic manus sup caput bestie hꝰ 7 sequẽtis. Jtẽ vt ꝙ talem impositionẽ accipent ptãtẽ offerẽdi hostias holocausti. g Et fundes circa altare. nõ in ꝙte supiori. ẽ magis circa basim. nec fiebat cũ digito sicut ꝺ ꝓcedẽti dictum est. sed magis cum bacino argenteo: vt dicit Rab. sa. b Et offeres totũ arietẽ in incensum. ꝙ hoc eĩm ꝺi hostia holocausti: qr tota cremebaꝫ ad honorẽ diuinũ ꝓter sanguinẽ: ꝙ effundebaꝫ mõ ꝓdicto: 7 pelles ꝙ erat sacerdotis. i Oblatio est ꝺño odor suauissimus nõ qr ꝺeus ꝺelectaret in fumo carniũ crematarũ sed in obediẽtia et fide 7 ꝺeuotione offerẽtium: et maxime: ꝙa tales oblationes 7 victime erãt ꝙdaꝫ figure 7 ꝓtestationes xp̃i immolãdi ꝓ salute mũdi.

k Tolles ꝙz arietẽ alterũ. Hic agit ꝺe hostia pacifica ꝙ ꝙ offerebaꝫ ꝓ gratiarũactione ꝺe bono ꝓterito vel pro impetratione boni futuri: 7 vtraq; cã hic cõcurrebat. ꝙa aaron 7 filij eiꝰ ꝺebebant grãs agere ꝺeo: ꝺe hoc ꝙ ꝓ ipꝫ ꝓmouebantur ad dignitatẽ sacerdotalem 7 supplicare vt ꝺeus ꝺaret ipsis grãm exercẽdi illũ officiũ digne.

l Sup cuiꝰ caput tc̃. vt illã victimaꝫ ꝺeo totaliter ꝺaret 7 vt offerendi hostias pacificas acciperent potestatem.

m Sumes ꝺ sanguine ipsius. intingendo digitum.

n Et po. su. er. ꝺe ꝓte. auri. ad ꝺnotãdũ ꝙ ꝺebẽbãt batere aures aptas ad ꝓcepta dñi: 7 etiaꝫ obedientes qꝺ ꝺesignabaꝫ ꝓ extremũ auricule qꝺ est mollе et tenerum nõ resistens. o Et sup pollices tc̃. Dicit ra.sa. ꝙ fiebat super iunctura mediã pollicis: ad ꝺenotandum ꝙ ꝺebebãt esse ꝓmpti et expediti in oblatione sacrificioꝝ.

p Fundesq; tc̃. Dicit ra.sa. ꝙ fiebat tm̃ in duobꝰ locis ꝓtradictoriis: 7 sic sanguis respiciebat ad quatuor partes altaris: que ꝓficiũt altaris circuitũ. q Cũq; tu. ꝺe sã. qui est su. al. 7 ꝺe oleo vnc. ex quibus fiebat quedã mirtio vñ aspersi sunt sacerdotes et coꝝ vestes in memoriã ꝺeuotionis iacob fundentis oleum super lapidem: vt habetur Gen̄. xxviij. Et sanguis immolati in exitu ꝺe egypto ꝓ quẽ fuerũt liberati. r Tolles adipẽ tc̃. armũq; ꝺexterꝝ tc̃. hoc ꝺi ꝓ tanto qr nõ legit alꝫ armꝰ ꝺexter crematus ꝺe hostijs pacificis: sed cedit in ꝓtem sacerdotis: 7 sequit

s Ponesq; oia su. ma. Ja. 7 fi. eius: qr erant quedã portiones ꝺe oblationibꝰ eoꝝ. t Et sci. eos ele. co. ꝺo. In hebreo hr̃. Et ventilabis corã ꝺomino. Dicit ra.sa. ꝙ vẽtilatio fiebat ꝓ talẽ modũ ꝙ moyses supponebat manus suas manibꝰ aaron 7 filioꝝ eiꝰ tenẽtiũ ꝓ dicta eleuãs primo sursũ postea ꝺetrahẽs ꝺeorsum 7 ꝺeinde ꝺeducẽs ꝺꝰ orientem: 7 versus occidentẽ ad aq̃lonẽ et meridiem ad ꝺesignandum ꝙ illa offerebãtur ꝺeo q̃ ꝺominatur celo et terre: 7 quatuor partibus orbis. Patet etiaꝫ ꝙ predicta ꝺeductio seu ventilatio fiebat in modum crucis in q̃ figurabatur ꝙ christus futurꝰ erat offerẽdus in cruce ꝓ mũdi salute. v Susciepiesq; tc̃. qr faciebãt sacerdotes officium vt predictum est. x Et incẽdes sup altare. erat

cñ hostia pacifica: ⁊ iō vna ps incendebaṫ ad bonorē diuinū. alia aūt ps erat ipius sacerdotis: nō subdiṫ. Sumes q̄z pectusculū: ⁊ subdiṫ. a Et cedit in ptē suā. qz agebat vices sacerdotis. Tercia aūt ps erat offerētiū quam comedebāt corā dño: ⁊ ista fuit aaron et filioꝝ eius i hac oblatōe: qz erāt offerentes ō q̄ ptē dicēt post: ꝑ unꝯponūtur quedā alia: ⁊ ꝑ ō bis q̄ dñt accipe sacerdotes cuꝫ dr. Sctificabis et pectuscultī ⁊c. ⁊ seqr̄. b Cedēt q̄z in ptē aaron ⁊ filioꝝ eius ⁊c. nō ē itelligēduꝫ q̄ pectuscultī buiꝰ hostie ⁊ armus dexter fuerit aaron ⁊ filioꝝ eiꝰ qz pectuscultī cedebat i ptē moysi vt dictū ē: et armus dexter fuit cremaṫ sup altare vt sr̄ dictū ē: ꝑ est intelligendū q̄ iste due ptes debebant cedē in ptē sacerdotū ꝛc sacrificiis postea fiendis a ppō scdo interponiṫ ꝛc successiōe ꝓsecratōnis cū dr̄.

c Uestez aūt sāc. q̄ vti. aa. ha. fi. eius post euꝫ. q̄. s. succedūt ei i officio summi sacerdotis. Uñ Nu. xx. dr̄ q̄ aaron fuit nudatus vestibus suis: et eleazar filius eius ei succedens in officio illiꝰ fuit indutus.

altare in holocaustū odorē suauissimū i ꝓspectu dñi qz oblatō eiꝰ ē. Sumes q̄z pectuscultī ō arietē quo initiatus est aarō sctificabisq̄z illud eleuatū corā dño: d et cedet in ptez suā. Sctificabisq̄z ⁊ pectuscultī cōsecratū ⁊ armū quē ō arietē sepasti q̄ initiar̄ꝰ est aaron ⁊ filij eiꝰ: e cedentq̄z in ptem aaron et filioꝝ eius iure ꝑpetuo a filijs isr̄l: qz primitiua sunt ⁊ initia ō victimis eoꝝ pacificis q̄ offerūt dño. f Ele ste aūt sctām q̄ vtef aarō hēbūt filij eiꝰ pꝰ eū ꝰ vt vngant in ea: ⁊ cōsecrent manꝰ eoꝝ. Septē diebꝰ vtef illa q̄ pōtifex ꝓ eo fuerit constitutus ⁊ filijs eiꝰ: ⁊ q̄ ingredief tabernaculū testimonij vt ministret i sanctuario. g Arietē aūt ꝓsecratōis tolles: h et coques carnes eiꝰ i loco scō ꝰ quibꝰ vescef aaron et filij

eiꝰ. Panes quoq̄z q̄ sūt i canistro ᵇ i vestibulo tabernaculi testimonij ᵗ comedēt vt sit placabile sacrificiū ⁊ sanctificent offerentiū manus ᵏ Alienigena non vescef ex eis qz sancti sūt. Q̄z si remā serit ex carnibꝰ consecratis siue ex panibꝰ vsq̄z mane cōbures reliq̄as igni. Nō comedenṫ: qz sanctificata sūt Hia q̄ ꝑcepi tibi facies sup aaron ⁊ filijs eiꝰ. ᵐ Septem diebꝰ cōsecrabis manꝰ eoꝝ ⁿ ⁊ vitulū ꝓ pctō offeres per singꝰlos dies ad expianduꝫ. ° Mūdabisq̄z altare cū immo laueris expiationis hostia: ⁊ vnges illud i sctificationē ᵖ Septē diebꝰ expiabis altare ⁊ sctificabis: ᵍ et erit sctm sanctoꝝ ʳ Omnis qui tetigerit illud: sāctificabiṫ. ˢ Hoc ē qđ facies i altari. Agnos agniculos duos ꝑ singulos dies iugiṫ: vnū agnū mane

altaris septez diebꝰ replicabaṫ

q Et erit sanctū sanctoꝝ. eū uoce: ꝑut dicaṫ ex parte templi i qua erat arcba testamenti: qz ō illa parte dicitur tāq̄z ꝓprium nomen eius vt dictum est supra ca. xxv. ſ. de altari holocausti ō dicitur denominatiue tm̄ respectu eoꝝ que veniunt in cōmunem vsum hominū.

r Omnis qui tetigerit illud sanctificabiṫ. i. sacerdotes ad ministrandum ibidem accedentes debent pꝰ mūdari et sanctificari. Ra. sa. dicit q̄ hic est textus verus. Omne tangens illud sanctificabiṫ. dictio enim ebraica q̄ ibidē ponit est ois generis ⁊ indifferenṫ idez significat qđ omnis vel omne. ⁊ ꝑm ipm̄ referṫ ad ea q̄ offerunṫ sup altare. qz si aliq̄d esset ineptū ad offerendum sup altare: et tactu altaris efficereṫ aptum. nō tm̄ intelligiṫ hoc de omni inepto. sed solummō ō eo quod poterat offerri ꝑm legem: sed postq̄z erat adductū vel apportatum ad exedrā tabernaculi: vbi reseruabātur offerenda: fiebat ineptum ex tactu alicuius rei immūde: vel aliquo huiusmodi: ⁊ tale si poneretur sup altare nō erat auferendū ꝙ offerēdū: qz ex tactu altaris erat emūdatū. s Hoc est quod facies in altari. Hic ꝓsequenter ostenditur quid per singulos dies debeat fieri super altare. s. iuge sacrificium: cū dr̄.

t Agnos anniculos duos. et per hoc intelliguntur alie oblationes et sacrificia que fiebant in altari: sed solum exprimit iuge sacrificium quod erat principalius et offerebatur in bolocaustum: vt habetur i Nu. xxviij. capi. Dicitur autem agnꝰ anniculus ab octaua diei natiuitatis sue. anteq̄z non debet offerri vsq̄z ad completionem anni.

v Unū agnū mane. i. q̄n ortū solis. vt dicit Josephꝰ

d Ut vngant in ea. i. ad sacerdotiū. ꝓmoueant ⁊ ꝓsecrētur ꝑm modū determinatū ꝫ. e Arietē aūt cōsecrationis tollet. Hic interpositis ꝓdictis ponit terciā ptē hostie pacifice: q̄ erat offerētiū: ⁊ in hoc casu erat aaron ⁊ filioꝝ eius. f Et co. car. eius in lo. san. i. in atrio. g Quibus vescef aaron ⁊ filij eiꝰ: qz erāt offerētes. h In vestibulo tabernaculi. In hebreo dr̄. In ostio tabernaculi. ⁊ in idē reuertiṫ: qz erat in atrio qđ q̄dē atriū erat ante tabernaculi ostiū. i Comedēt vt sit placabile: sic i humanis oñdiṫ dñs placatꝰ alicui qñ admittiṫ ad mēsaz eius. k Alienigena nō vescef ex eis. i. q̄ nō est de filijs aaron. l Hia que ꝑcepi tibi. Hic oñdiṫ qualiter consecratio sacerdotū sit consummanda dicens. Hia que ꝑcepi tibi ⁊c Dicit Ra. sa. q̄ hoc dr̄ ad oñendū q̄ ꝓdicta erāt ō necessitate sacramenti in ordinatiōe sacerdotū: ⁊ iō si aliq̄d de esset: illa cōsecratio esset nulla: ⁊ ministeriū illoꝝ esset polutū. m Septē dic. cōse. ma. coꝝ. In hebreo bz. Implebis manus eoꝝ. que quidē impletio referṫ ad ea q̄ ponebanṫ sup manus aaron ⁊ filioꝝ ei⁹ vt vēstirentṫ corā dño: vt ꝓdictū est. n Et vitulū ꝓ pctō suo offeres. et sic patet q̄ duo sacrificia reiterabātur septē diebꝰ cōtinuis. s. hostia pacifica: ⁊ ꝓ pctō. Et idem intelligendū est de hostia holocausti: ⁊ de anneris eisdē. Dicit aūt Iosephus q̄ omnia ꝓdicta circa aaron ⁊ filios eius ac eoꝝ vestes reiterabanṫ septē diebus.

o Mūdabisq̄z altare. Postq̄z egit de cōsecratiōe sacerdotū. b nūr agiṫ de exercitio officij ipoꝝ. ⁊ ꝓmo oñdiṫ dictū exercitium. secdo quod ad hoc erat necessariū ante me

a Et alterū vespe. i. añ occasum. b Decimā ptez simile. cuius mensure sit decima ps non exprimitur hic sed est intelligendū q sit decima ps ephi. vt dr Num. xviij. De quantitate istius mēsure et decima eius pte dictū est supra. xxvj. ca. c Consperse oleo qm in pistatiõe ei⁹ infun debatur oleum. d Tuso. i. trito cū pilo. illō ei oleū erat puri⁹ illo qđ terebaf in molis: z iō i h̄ sacrificio qđ erat sancti⁹ alijs: eo q figurabat etez nitatē agni imaculati hiesu xp̄i: sm q dicit apls ad heb. xiij. Hic ihesus xp̄s heri z hodie ipe z in secla reqrebaf oleum tusū i alijs ãt sacrificijs poterãt vti oleo trito in molis e Quod hēat mē. quar. partē hin. sm papiam ē duplex hin maius qđ ptinet q̄i quatuor quartas parisienses cū dimidia: et minus qđ ptinet duas quartas. Credo tñ melius q quãtitas h⁹ mensure et aliarum: que ponuntur in scriptura sacra ē nobis incerta. quia mensure liquidorum z aridorum mr tū variant sm loca z tpa diuersa.

[a] 7 alterū vespe [b] decimā ptē sile [c] cōsperse oleo [o] tuso qđ [c] habeat mēsurā q̄rtā ptē hin: [f] 7 vinū ad libādū eiusdem mēsure in agnovno. Alterꝫ ꝯo agnū offeres ad vespam iuxta ritū matutine oblationis: iuxta ea q̄ diximus in odorē suauitatis. [g] Sacrificiū ē dño dr oblatiõe ppetua ī generatiões vr̄as: [h] ad ostiū tabnaculi testimonij coz̄ dño: vbi ꝓstituā vt loquar ad te. [i] Ibiqꝫ p̄cipiā filijs isrl: [k] 7 sanctificabit altare ī gl̄ia mea. [l] Sctificabo 7 tabnaculuꝫ testimonij cū altari [m] 7 aarō cuꝫ filijs suis: vt sacerdotio fungāt mihi: [n] et hītabo in medio filiorꝫ isrl' [o] eroqꝫ eis ds [p] 7 sciēt [q] q̄ ego dñs dr eorꝫ q̄ eduxi eos ō terra egypti: vt manerē inť illos: ego dñs dr ipsoruꝫ.

f Et vinū ad libādū. i. effundēdū sup altare. Et notā dū q sacrificiū ꝓprie dr de rebus viuentib⁹. oblatio ãt de nō viuētib⁹: aridis tñ: vt de pane et simila et hmōi. Libamen aũt seu libatio de liquidis. vt de vino et oleo Cū agno ꝯo iugis sacrificij offerebaf simila z vinū: vt dictū est. g Sacrificiū est dño dr ob. ppe. q̄ nulla debebat dies intermitti q̄n istud sacrificium offereꝫ mane z vespe: alia aũt sacrificia nō sic cōtinuabāf. Cōsequenť oñdit vtilitas sacrificij p̄dicti cū dr.

h Ad ostiū tabernaculi ꝛc. Ex sacrificijs eñ rite celebratis merebanf audire diuina responsa.

i Ibiqꝫ p̄cipiā filijs isrl'. p summū sacerdotē eis p̄cepta mea referentem. k Et sanc. al. in glo. mea. z loquiť hic de altari holocaustoꝫ sup quod descēdit ignis a dr missus: vt hr Leui. ix. l Sanctificabo z tabernacu. qz inde audiebaf diuinū rñsum quasi ꝓcedens de ꝓpiatorio qđ erat quasi sedes loquentis dei: vt dictum est supra. xxv. ca. m Et aaron cum filijs suis p̄ p̄secrationē q̄ lz iã esset descripta: tñ non erat adhuc in executione posita. n Et habitabo in medio filiorum isrl' p speciales illuminatiões z cōdescēsiones z bñficia: vt pz in multis locis ve. te. o Eroqꝫ eis dr. us. p spāle cultū. p Et sciēt. p experientiā bñficiorū. q Quia ego dñs dr eorꝫ. bñs spāle curā ō regimine z cōseruatione iporꝫ. Cetera patent.

In ca. xxix. vbi dr i postil. Tolle vitulū de armēto ꝛc

Additio.

Memoria nō est futuroꝫ sed ptēritoꝫ. vñ cū peccatū aaron q̄n hoc fuit dictū moysi nōdū esset ꝓpetratū nec expiatū: inconueniens vr dici q h vitulus erat in memoriā explationis pcti aarō: p̄sertim eos qui aaron excusant a pctō: vt infra videbiť vñ in istis si figuraliť rōnē querimus melius videť dicendum: q ꝓfigurabant mysteria christi qui fuit finis totius legis. z de quo omnes prophete prophetauerūt: p vt etiam hebrei fatentur. Unde glosa in hoc loco. Qui cunq; pontifex vel sacerdos thaurū debet offerre. i. passioni xpi firmiter credere z imitari. Et duos arietes: vt credat cūdem xp̄m ex corpe et ala ꝓstare. Et panes azimos id est mūdicā vite ꝛc. Ibiqꝫ in alia glo. p duos arietes immaculatos xp̄s immolandus p vtroq; ppl'o designatur.

Replica correctoriū ꝯ Burg.

In ca. xxix. vbi postillator illū passum. Tolle vitulū de armento. expositum esset ō memoria expiationis peccati Aaron Bur. obijcit quia memoria est preteritoꝝ non futuroꝝ: sed peccatum aaron quãdo p̄s passus dicebatur nō fuerat ptēritū. igiť non potuit cōuenienter dici ut memoriam expiationis ipsius. Sed Burg. videtur deficere: qz reprobat sensum lr̄alem postillatoris. z alium nō assignat. qui tñ ꝓmo fundandus ē nisi lr̄a absurde sonaret. vt Judicū. ix. Jerūt ligna ꝛc. qm̄ sm btm̄ Greg. et alios supra allegatos recurrendum est primo ad sensum alium: nūc autem in hoc passu p postillatorē ad literā exposito nihil apparz absurditatis: nisi q Burg. arguit de pctō aaron nondum preterito. Hic respō de Burg. ex litera probare nō pōt peccatū aaron nondū ptēritum. poterat eñ ptunc esse perpetratum nam breui tpe fieri nō potuit qn̄ aarō bur occiso metu mortis populo male petenti cessit inaures z p̄cioſa petijt: z populꝰ tradidit furnum z folles ꝛc. in arte fusoria necessaria ordinauit et cetera ad formationem vituli ptinentia z altaris cōstructionē fecit: vide de hoc postillatorē. xxxij. capi. petm̄ igiť aaron diu ante adorationem vituli perpetrata fuit: de quo tñ deus moysi nō dixit sed eius expiatiōez ꝓnostice ordinauit dicens. Tolle vitulū de ꝛc. in memoriam pcti aaron sic expiandi.

Capm̄. xxx.

a Faciesq; altare. Hic p̄r agiť de altari thymiamatis qđ erat intra tabernaculū: z p̄imo agiť de ei⁹ cōstructione. scdo ō thymiamatis oblatiōe: ibi. Et adolebit incēsum: ꝓmo igiť oñdit materiā dicti altar⁹ cū dicit de lignis setim: scdo formā dicēs. Habens cubitū longitudinis ꝛc.

b Cornua ex ipso procedēt. Dicunt expositores nr̄i cōiter q in angulis altaris supiorib⁹ erāt q̄dā ligna ꝓminētia: ad modum cornuum recurua in quibus pendebat craticula aurea in modum rhetis facta. in qua ponebātur carbones viui: in quibus succendebatur thymiama. Hebrei autem dicunt: q erāt quasi quidaz pomelli in angulis solum modo ad decorez: nec erat ibi aliqua craticula: sed in patella de altari holocaustoꝝ apportebanť carbones viui vbi supponebaf thymiama: et cremabaf in eodē instrumēto sup altari posito. Et hoc vr̄ rōnabilius: qz si eēt ibi talis craticula vt alij dicūt: p eius foramina caderēt cineres z hmōi sup altare aureū: z sic oporteret eū emundari a cinerib⁹ de q̄bus nulla fit mentio in scriptura.

c Vesticesq; illud auro purissimo. operiendo lamis aureis. d Tā craticulā eius. In hebreo habetur. Tectū eius id est partem supiorem: et dicitur hoc ad differentiā altaris holocausti quod non habebat tectum: qz tota cōcauitas altaris erat impleta terra: vt supradictum est.

e Faciesq; ei coronā. ſ. labium in circuitu aliquātulum ſupeminens tectū altaris: ſicut ſupradictuz eſt ō archa teſtamenti: ⁊ mensa ꝓpoſitōis. f Et vu. anu. au. ſub coro. p ſingu. latera. ſ. p duo latera oppoſita. Tercio agitur de poſitione altaris cū dī. g Poneſq; altare cōtra velum. dicit augu. q ponebaꝫ intra ſanctūſctōz: ex ꝟ q dicit aplus ad hebreos. ix. vbi dr̄ ſic. p velamentū aūt ſecundū tab ernaculum quod dicit̄ ſānctumſanctoruz aureum habens thuribulum. Dicit em̄ augu. q altare incēſi vocabaꝫ ibi thuribulū aureū Hie. aūt ⁊ omnes doc. hebrei dicunt contrariū: et hoc ratio nabiliter: quia hoc videt̄ expreſſe haberi ex textu vl. ca. huius libri ſicut vidēbit̄. Quod autē inducit aug. nō videtur valere. q; thuribulū aureū n̄ vocatur ibi altare incenſi: g erat ibi q̄dā thuribulū intra ſanctū ſanctoz̄ vbi ſummus ſacerdos cremabat incēſum qn̄ intrabat ſanctū ſanctoruz: vt nebula inde conſurgens operiret aſpectum ꝓpiciatorij: vt habetur Leui. xvj. c. ⁊ ideo dicendum cum alijs doc. q altare incenſi erat in illa parte tabernaculi que dicitur ſanctū vel ſancta ante velum qō diuidebat ſanctum et ſanctum ſanctoz̄: ⁊ hoc eſt qō dr̄ hic. g Poneſq; alta. ꝫ ve. qō ſcz velū. b Ante archam pendet teſtimoniū. ita q velum erat mediū inter altare ⁊ archam. i Cora. p. q̄ te. eſt. Teſtimoniū hic accipit̄ ꝓ tabulis que erant intra archam qualit̄ āt ꝓpiciatoriū tegebat archaz illā ſm duplicem expōnē dictū eſt ſupra. xxv. c. k Ubi loqr̄ tibi. q̄a ſicut dcm̄ eſt freq̄nter ꝓpiciatoriū erat quaſi ſedes dei loquēdi cū moyſe. l Et adolebit. h ꝫ agit̄ de oblatōe incēſi ſup altare cū dr̄. l Et adolebit incenſū ⁊c. vt hr̄. j. eo. c. Illud em̄ altare erat appropriatū ſacerdotib⁹.

m Suaue fragrās: q; erat cōpoſitū ex q̄tuor ſpēb⁹ valde aromaticis: vt dr̄ in fine h⁹ ca. n Mane qn̄ cō. lu. incē. illud. Septē em̄ lucerne cādelabri ardebāt de nocte: i mane vo extinguebanꝫ q̄tuor. ⁊ tūc cremabaꝫ incenſuz o Et qn̄ collocat eas ad veſpez. q; reaccēdebanꝫ tunc quatuor. p Uret thymiama. dicūt aliq̄ q thymiama ⁊ incenſum differunt: q; thymiama eſt aliquid p̄cioſi⁹ incenſo: ⁊ iō cōburebaꝫ veſpe: ſicut ⁊ agn⁹ pinguior tūc offerebaꝫ: quē in mane non licebat offerri: ſed neutrum hr̄ ex ſcriptura: nec hebrei de hoc aliquid dicūt: et vbi trāſlatio noſtra hz: incenſum. ⁊ vbi habz thymiama: in hebreo habeꝫ eadē dictio. ſ. quetoreth. et ſignificat idez qō thuri ficabile: ⁊ ideo dicendū q thymiama ⁊ incenſum in ꝟ loco penitus idem ſignificant. qō patet ex eo qō ſubditur.

q Nō offe. ſup eo thymiama cō. al. ex quo pz q vna ſola compoſitio q̄ infra deſcribit̄ in altari incenſi offerebaꝫ ⁊ dr̄ thymiama a thymo herba odorifera: q̄ in aliquibus locis vtunt̄ loco incenſi. r Nec oblationez. de aridis

s Et victimā. de animalibus vel de auibus.

t Nec liba libabitis. offerendo oblationem de liquidis iſta eſſi fiebant in altari holocauſtoz̄.

v Et dēcabit̄ aaron ſup cornua ei⁹. ſ. inunctēs cornibus ei⁹ vel extēdēdo man⁹ ſup cornua. x Semel p annū. ſ. in die expiationis: q̄ eſt dies decima ſeptēbr̄

y In ſanguine. q; tunc de ſanguine byrci ⁊ vituli oblati p pctō ppli ponebat ſup cornua ipius altar̄ ⁊ q; illa die ſum⁹ ſacerdos intrabat ſcta ſctōrū credidēr̄ aliqui q altare icēſi eſſet intra ſcta ſctōz̄. in ꝟ ſeq̄ntes auguſtinum ſed hoc non valet: quia Leuit. xvj. dr̄. q hec poſitio ſanguis fiebat a ſummo ſacerdote in cornibus altaris incēſi poſtq; exierat de ſancta ſanctoz̄

z Locutus. ꝟ nr̄ agit̄ de his que erāt neceſſaria ad p̄dicta exercenda: quorū vnuz erat pecunia p expenſis. ſcōm erat lauatorium p ſacerdotibus abluendis: tercū vnguentū ſacre vnctionis: quartū compoſitio thymiamatis: de quib⁹ agitur p ordinē: ⁊ ptes patebūt ꝓſequendo Circa pmū conſiderādum: q; ſacrificia: q̄ fiebāt a ſingularibus p̄ſonis fiebāt de expenſis eorum ꝓpijs: ſed illa q̄ fiebāt p cōmunitate fiebant de expenſis tot⁹ pp̄uli: et equaliter in hoc expendebāt diuites ⁊ pauperes ne diuites ſanctiores ſe pauperibus reputarent: vel magis participare de diuinis: p hoc etiā q equaliter ponebant ſinguli. ſ. medietatem ſicli: ſciebaꝫ numerus virorum p computationem dimidiorū ſiclorum: et hoc eſt quod dicitur.

a Quādo tuleris. i. acceperis.

b Sūmā filioz̄ iſrl̄ ⁊c. i. q̄n̄ volueris ſcire numez̄ eoz̄ nō numerabis p capita: ſed p hoc q: c Dabūt ſinguli p̄cium. i. dimidiū ſiclum.

d Pro animabus ſuis: q; ſacrificia de illis expēſis facta ꝓficiēt animabus eoz̄.

e Et nō erit plaga in eis cū fuerint recēſiti. i. numerati mō p̄dicto: ſi aūt aliter: erit plaga: ſicut factū eſt tēpore dauid: vt hr̄. ij. Reg. xxiiij.

f Juxta menſurā templi: hoc dr̄: q; aliud erat pōd⁹ q̄ vtebant cōiter: ⁊ q̄ vtebant in tēplo. Sicus autē q̄ vtebant in tēplo habebat quatuor dragmas ſm ioſephum: ⁊ quelibet dragma q̄n̄ obolos

g Qui babetur in numero. ſ. virorum procedentius ad bellum.

h A viginti annis ⁊c. ex q̄ patet q illi q̄ erāt minoris etatis nō cōputabant̄ inter viros: nec cogebāt ire ad pliū. Cetera patent ex dictis.

i Locutuſq; eſt dñs. Dic cōſequenter agit̄ de lauatorio cum dicitur.

k Facies et labium eneum. iſtud vas alibi vocatur labrum et luter: vt dicit Ra. Sa. q erat factum ad modum mammille magne: groſſum inferius: ⁊ in ſuperi-

ozi pte strictū:hñs in laterib⁹ duas cānales p quas effundebaṫ aqua. l Cū basi sua.in hebreo br̄.Cum sede sua.in qua erat cōcauitas ad recipiendū aquā.
m Ponesq illud intra ta.tes.ad al.s.holocaustoruz nō directe inter illa duo sed aliquantulum ad latus.
n Et missa aq̄ lauabūt i eo.i. p effusiōz aq̄ ex ipso aarō ⁊ filij ei⁹ manus ⁊ pedes ⁊c. ex quo patet q ingrediebant nudis pedibus tabernaculum.
o Quando ingressuri ⁊c. portando ibi de sanguine hostie immolate pro peccato totius populi. vt habetur Leui.iij.
p Et qñ accessuri sunt ad altare ⁊c. et ꝑ fiebat omni die.in hoc eñ erat consummatio sacrificij: q: sicut p̄dictuz est sacrificia veteria legis ñ erāt accepta nisi ex fide ⁊ deuotiōe offerentium.deuotio añt p thurificationē designabaṫ.et ideo i hoc sacrificiū cōsummabatur: ꝟm q dr̄ ad hebr̄.ix.ca.
In priori q̄dez tabernaculo.i.in anteriori pte tabernaculi vbi erat altare incēsi intrabant quotidie sacēdotes sacrificioz officia consummantes.
q Ne forte moriant.indebite incensuz offerendo: sicut mortui sunt nadab ⁊ abiu.vt br̄ Leui.x.ca.
r Locutusq est dñs.Hic agit de sacra'unctiōe cū dr̄.
s Sume tibi aromata.i.spēs redolētes q̄ dicūt aromata q: implent aerem suo odore.
t Prime myrrhe. Myrrha est nomen arboris aromatice:et inde procedit duplex gutta. vna p modum fudationis et ista est prima ⁊ melior:et vocaṫ myrrha ꝓma.alia p incisionem corticis:⁊ hec vocaṫ myrha secūda.et est minus efficax. et ideo ad differentiā huius dr̄ hic myrrhe prime.
v Et cinnamom:i mediū ⁊c.i hebreo br̄.Et cinnamomi aromatici mediū ei⁹.ccl.siclos. quod exponit ꝟRa.sa.dicens:q duplex est cinnamomū:vnū quod parum aut nihil hz de odore.aliud aromaticū:⁊ de illo dr̄ hic. Cinnamomi aromatici.ad differentiam alterius.
x Medium eius.ccl.siclos.huius eñ cinnamomi cortex ꝓfiozi est q̄z lignum.⁊ iō vtrūq p se pōderabaṫ ⁊ ponebāt in hoc vnguēto de vtroq.ccl.sicli.
y Calami.arbor est aromatica gracilis ⁊ nodosa ad modum calami:qui est stipes segetis.ido sic nominaṫ
z Casie vel.ꝟm papiā est nomen arboris aromatice: ꝟm ysido.est nomen herbe odorifere:et debz scribi per simplex.s.⁊ corripiṫ media syllaba. a In pondere sanctuarij.ad differentiā ponderis communis.
b Oleū de oliueti.ad differentiā alterius olei.vicz nucū ⁊ hmōi.qđ nō debebat in hoc vnguento poni. c Mensuram bin.de quantitate bꝰ mensure iā dictū est ꝓcedenca. d Faciesq vnctiōis oleū.p cōmixtiōz oim istoꝝ.
e Ope vnguētarij.i.artificis prudētis in cōpositōe vnguētoꝝ.
f Et vnges ex eo tabnaculū ⁊c. ex quo ꝓz q nō erāt vngenda ista p totum: q: quantitas p̄dicti vnguēti nō sufficeret ad vicesimam partem. s3 in quolibet cum digito intincto in vnguēto fiebat quedaz figura ad modū caligreci. g Et erit sancta sanctoꝝ.s. respectu eoꝝ q̄ cōibus vsibꝰ hominū applicātur.Qui tetigerit ea sanctificabiṫ.i.ministri tāgentes p̄dicta dēbent ꝓꝰ sanctificari ꝟRa.sa. dicit q ꝺ est textus Omne tāgens ea sanctificabiṫ. ⁊ ꝟm eū exponiṫ sicut capitulo p̄cedenti dcm̄ est de tactu altaris tholocaustoꝝ.
i Aaron et filios eius vnges. aliē tñ et aliē:q: aaron vngēdus erat in capite ⁊ manib⁹:filij aūt eius i manib⁹ tm̄.vt dicūt alij. Alij ꝺo dicūt q manꝰ sacerdotū minoꝝ vngebāt sed tm̄ quadā mixtiōe facta de oleo vnctionis:⁊ sanguine arietis ꝓsecratiōis ipsi ⁊ vestes eoꝝ aspergebāt vt hr̄ supra.xxix.⁊ Leui.viij.⁊ isti videnṫ ꝓbabilius dicere.vt dictū fuit supra.xxix.ca.
k Hoc oleū vnctōnis sanctū erit mihi.i.deputatū diuino cultui modo dicto.
l Caro hois nō vngeṫ ex eo.excepti regibꝰ ⁊ sacerdotibꝰ:q̄ ꝑtū ad officiū sūt supra dictes:q: medij sunt inṫ deū ⁊ populū. m Et iuxta cōpositionē eiꝰ nō faciet aliud id est ex eisdē rebus ⁊ in eadē ꝓportiōe s ex alijs rebus: et etiā ex eisdē in altera ꝓportione nō erat ꝓhibitū.
n Homo quicunq tale cōposuerit.q: nō solū vtens sed etiā faciens vnguētū p̄dictū ad alios vsus: erit debitor pene. o Dixitq dñs.Hic consequenter agitur de thymiamate.cum dr̄.
p Sume tibi aromata.id est spēs redolētes.
q Stacten.ꝟm ysidorum ⁊ alios doctores idē est quod mirrha ꝓma que indurata terebaṫ in puluerē.in hac compositiōe r Et onycham.ꝟm aliquos est parua estreola valde redolens magnitudine vnguis humani.iō dicitur onycha.Onyx enim grece vnguis dicitur latine. ꝟm papiam est herba aromatica. s Galbanuz boni odoris.ad differentiam illius galbani qđ est ex antiquitate vel alia

causa amisit odorem suū. Est aūt galbanum succ⁹ herbe aromatice.alb⁹ ad modū lactis:ꝛ dr̄ a gala qđ significat lac vel albū. Postq̄ em̄ idurat⁹ erat b̄ succus terebat in puluerē. ℟ Et thus lucidissimū.i.purissimū: ad dr̄iaz thuris cui admiscet resina q̄ quā obscurat eius color.

v Equalis põderis erūt oia.hoc dr̄ ad dr̄iam vnguēti pdicti i q̄ nō oia posita sūt equalis põderis. ℟ Cõpositum ope vnguentarij.nō q: thymiama sit vnguentum ꝑ quedā cõmixtio puluerū aromaticorū: sed q: ad idē officiuz ptinet facere talē cõmixtionē et vnguenta.

y Corā tabernaculo testimonij. id est in altari incensi qđ est ꝑ tabernaculū interius i q̄ erat archa testimonij:ꝛ illa ps templi vocatur tabernaculū testimonij.

z In q̄ loco apparebo tibi.q: ibi audiebat diuinum responsum quasi p̄cedens de ꝓpiciatorio vsq̄ ad altare incensi.

z Talem cõpositionē nō facietis.s.ex eisdē reb⁹ ꝛ in eadem ꝓportione.sicut pdictū est de vnguento.

¶ In ca.xxx.vbi dr̄ i postilla. Dicit aūt Aug.q̄ altare incensi ibi nō vocat thuribulū aureū ꝛc.

¶ Additio.

Licet verū sit q̄ altare incensi erat in pte illa tabernaculi:q̄ dr̄ sanctū vel sctā:nō aūt in illa pte interiori q̄ dr̄ sanctū sctōz:vt lra testat: tñ ipm altare incensi sctm̄ sctōz reputabat vt expresse dr̄ infra eodē ca.vbi dr̄ de hoc altari.s.incensi.ꝛ deprecabat aaron super cornu altaris sel⁹ p annū:ꝛ cōcludit ibidē de eodem altari Sctm̄ sctōz erit dño. ex q̄ p3 q̄ lz altare incensi eēt extra sanctasctōz ꝑm locū:reputabat tñ sctm̄ sctōz ꝑm dignitatis gradū.cui⁹ rō pt esse:q: in hoc altari incensi bis in die incensum cremabat vt hz in hoc ca.qđ fiebat p simplices sacerdotes:lz intra sctm̄ sctōz nō esset licituz intrare nisi sel⁹ in anno ꝛ ib⁹ oportebat q̄ h̄ altare esset extra sctās sctōz ꝑm locū. ℟ q: ipsius altaris excellentia erat tāta q̄ in ipso fiebāt semel p annū in sanguine distillatões p summū sacerdotē. vt infra Leui. xvj. idcirco reputabat inter sancta sctōz ꝑm dignitatez. ꝛ sic vident intelligenda esse verba Aug.s.q̄ loquit̄ de altari incensi ꝑm sue dignitatis gradū nō aūt ꝑm dignitatē loci in quo erat.nō em̄ ꝓsumendum est de sancto aug.q̄ lre cõtradiceret.

¶ Replica correctorij cõtra Burg.

In ca.xxx.vbi postillator dclinat dictū bti Augu. de altari incensi.Et hoc auctoritate bti hiero.ꝛ aliorū: immo ꝛ rotunde lre. Bugen. nititur saluare dictū bti Aug.sed potius inuoluit.nam burg.allegādo textum sequentem presentis capli dicat ipm altare incensi: fore sanctū sanctorū ꝑm dignitatis gradum: cū tñ beat⁹ aug.solū velit ipm altare fore intra sctm̄ sctōz ad moduz aurei thuribuli:textus autem allegatus p Burgensem nloquit̄ de altari:sed de exercitio summi sacerdotis in ipso altari:videlicet de positione manuum:ꝛ positione sanguinis.hoc em̄ exercitiū vocat lra sctm̄ sctōz: q: si quotidiana positio thymiamatis p cões sacerdotes dr̄ sancta hec positio sanguinis semel in anno facta in hoc altari dicen-

¶ Caplm.xxxj.

Locutusq̄ ē dñs. Descripta forma tabernaculi ꝛ cõsecratione sacerdotū h̄ ꝓpr agit̄ de electõne artificū:ꝛ qm̄ agēs ꝛ finis sibi correspõdent iō ꝓmo agit̄ de cā efficiēte ipius tabernaculi: secõdo de cā finali: ibi. Locutus ē. Primo igit̄ exprimit efficiētē ꝓncipalē dicens.

b Eccevocaui ad op⁹ tabnaculi. c Ex noie bezeleel ꝛc. quoniam vno in conuenienti dato alia sequunt̄.idō Ra.Sa. qui dicit q̄ Hur auus istius Bezeleel filius fuit marie et chalepb:consequenter habet dicere q̄ iste bezeleel fuit prone pos ipsius chalepb:et ideo cuz dicit in glo. sup ꝑamuz paralyp.ij.ca.q̄ chalepb cum esset octo amorū cepit azubam vxorem de q̄ habuit prolem.qua et anno sequenti mortua accepit mariam sororem moysi.que altero noie vocata est ephrata:de qua anno decimo calepb natus est bur:et vicesimo anno calepb bur genuit buri:ꝛ tricesimo annō q⁹.s.calepbi buri genuit bezeleel:ꝛ bezeleel decē annorū erat quando incepit tabernaculum: quia calepb tunc non habebat nisi.xl.annos:vt habetur Josue.xiij.ca. et hec videntur inconuenietia manifesta.s.q̄ chalepb octo annorum generasset de azuba:ꝛ q̄ decimo anno etatis sue generasset Hur de Maria:que iam erat nonagenaria vel amplius vt declaratuz est supra.xvij.capitulo. Item q̄ alij duo bur et Huri decimo etatis sue anno genuisset:et q̄ bezeleel decem annorum esset artifex sapiens ad faciendum tabernaculum:et ideo dicendum:q̄ iste bezeleel fuit nepos marie et bur mariti ei⁹ sicut declaratum est supra.xvij.capitulo.et per consequens dicendum q̄ bur qui primo Paralypo. dicitur filius calepb et bur nepos eius ꝛ bezeleel ꝓnepos ei⁹ fuerunt alij ab istis hic nominatis:fuerunt tamen eorundem nominum et eiusdem tribus.in vna em̄ tribu erant multe cognationes:et nullum est inconueniens q̄ in duabus cognationibus inueniant p̄ ꝛ fili⁹ ꝛ nepos similiū nominū.

d Et implcui eū spū dei ꝛ sapia ꝛc.quia omnis sapiētia a dño deo est.siue sit acq̄sita:siue infusa:et iste vtrā q̄ habuit.

e Et ad excogitādū q̄cq̄d fabrefieri.i.artificis subtiliter ꝛ artificiose:faber est em̄ nomē generale ꝛ specificatur p adiuncta:sicut dr̄ ferrarius:faber ligarius ꝛc.ꝛ inde dr̄ fabre aduerbium.consequenter nominat artifices sibi adiunctos dicens. Oediq̄ sibi socium Ooliab ꝛc. Sequitur.

f Et faciant cuncta q̄ ꝑcepi tibi tabernaculū federi ꝛc. Qualiter aūt ista fieri debeant p3 ex pdictis cū ageretur de singulis in speciali.

g Et locutus est. Hic agit̄ de causa finali.ad hoc em̄ fiebat tabernaculum: vt deputaretur diuino cultui q̄ pro magna parte consistebat in obseruatione sabbi

ti. de qua supradictū ē. xx. ca. verūtn̄ h replicat duplici de cā. Una ē qz possent credere filij isrl q licitū eēt facere op⁹ tabernaculi etiā in die sabbati. eo q tabernaculū ordinabat ad cultū dei. ideo ad hoc excludendū repetit h̄ p̄ceptū de obseruatōe sabbati. Scōa cā est ad ad

a Videns aūt ppl's. Post p̄ceptū d̄ cōstructione tabernaculi. h p̄mr describit supuenies impedimētū ex pcō ppli: z primo ponit ppli trāsgressio. secundo moysi excatio ibi. Facto aūt die altero. Circa primū primo ponit pcti ppetratio. Scōo ppetrati cognitio ibi. Locutus ē āt. Tercio cogniti examinatio. ibi. Arripiens &c. Quarto examinati punitio ibi. Videns ergo moyses. Circa primū d̄ sic.

a Videns autez ppl's. Dicit autem Rabi Sa. q̄ isti fuerunt egyptij puersi ad iudaismū qui ascenderunt cū iudeis d̄ egypto vt dictum est supra. xy. ca. et isti quia erat nutriti i ydolatria ad eam inclinauerūt magnā ptem de filijs israel.

dendū firmitatē p̄cepti qz exprimitur pena transgressiōis q̄ puto nō erat exp̄essa dicat igit̄.

b Videte vt sabbatū meū custodiatis. vacando diuinis.

i Quia signuz est inē me z vos videlicet q̄ sitis mihi peculiaris ppl's meo cultui specialit̄ applicatus. z ego vester deus.

k Qui polluerit illud. faciēdo opa preter illa q̄ supra determinata sunt. xx. capi.

l Morte moriatur. si fuerit testes cū cōuincentes. m Qui fecerit i eo op⁹. de q̄ nō possit cōuinci. n Peribit anima illi⁹ qz punietur grauius a deo in futuro: nisi penituerit z satisfecerit i vita p̄senti. ceta patēt ex supradictis vsq; ibi.

mēsamq; z vasa eius: candelabrū purissimū cū vasis suis: z altaria thymiamatis et holocausti z oia vasa eoruz labiū cū basi sua vestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti z filijs eius: vt fungāt officio suo i sacris: oleum vnctōnis: z thymiama aromatū i scūario. Oia q̄ p̄cepi tibi faciēt. [9] Et locut⁹ ē dñs ad moysen dicēs. Loqre filijs isrl: z dices ad eos [b] Videte vt sabbatū meuz custodiatis: [l] qz signū ē iter me z vos i generationibus vr̄is: vt sciatis qz ego dñs q̄ sanctifico vos. Custodite sabbatū meū: sctm̄ est em̄ vobis [k] Qui polluerit illud [l] morte moriat̄. [m] Qui fecerit in eo op⁹: [n] peribit aia illi⁹ de medio ppli sui. Sex diebz fabricabis op⁹: i die septio sabbatū ē: requies sctā dño. Omis q̄ fecerit op⁹ i hac die: morietur. Custodiāt filij isrl sabbatū: et celebrēt illud in generationibz suis. Pactū est sempit̄nū inē me z filios israel: signūq; ppetuuz. Sex em̄ diebz fecit dñs celū z trā z i septimo ab omi ope cessauit. [o] Deditq; dñs moysi cōplet̄ huiuscemodi p̄moīb⁹: in mōte synai: [p] duas tabl'as testimonij lapideas scptas [q] digito dei.

¶ Cap. xxxij.

[a] Videns autez ppl's q̄ [b] moram faceret moyses descēdēdi de mōte: [c] congregat⁹ aduersus aarō dixit. Surge fac nobis deos qui nos p̄cedant. [d] Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra egypti: ignoram⁹ q̄d acciderit. [e] Dixitq; ad eos aaron [f] Tollite inaures aureas de vxoz filiozūq; z filiabz vr̄is auribz: z afferte ad me. [g] Fecit populus que iusserat: deferens inaures ad aaron. Quas cum ille accepisz [b] formauit ope fusorio z fecit ex eis vitulū p̄flatilē

than turbauit aerez. z ostendit similitudinē feretri dicēs q̄ mortuus esset moyses: z tunc populus concitatus fuit ad fabricandū ydolū: cuius nutu deuccrent̄ loco ducatus moysi. Sed hoc dictum patet ex textu esse confictum quia subditur.

d Moysi. n. huic viro q̄ &c. si em̄ vidissent mortis eius signa p̄dicta: magis dixissent q̄ fuisset mortu⁹: qz hec erat cā rōnabilis z efficatior ad querendū aliū ductorez. Qlit̄ etiā patebit falsitas hui⁹ dicti p sequentia.

e Congregatus aduersus aaron: quare nō fit hic mētō de hur quē cōstituerat moyses ad regimē ppli cū aaron vt dictū est s. xxiij. ca. Dicit Ra. Sa. q̄ populus interfecerat eū: eo q̄ ipm̄ argueret de tanto scelere.

f Dixitq; aaron. timore mortis assentiens eis lz non ex corde. f Tollite inaures aur. &c. credebat em̄ aarō q̄ vxores filij z filie grauiter ferrent: si acciperēt eoz ornamenta. z sic ex hoc z ex cupiditate iudeoz credebat impedire conatū populi: vel saltem retardare vsq; ad aduentum moysi: q̄ populū repāimeret.

g Fecit populus que iusserat. ex quo patet magna voluntas ydolatrandi non solum in viris. sed etiam in vxoribus z liberis: qui ita prompte ornamenta sua preciosa tradiderunt. b Formauit opere fusorio. In hebreo habetur: in stilo. quod exponit Rabi Salo. dicens q̄ aaron primo depinxit cum stilo in tabula formam vituli

o Deditq; &c. dicit ra. sa. q̄ p̄ceptū dñi de fabricatiōe tabernacli. z ceteris eis annexis fuit datū moysi post fabricationē vituli: lz scriptū sit p̄us: qz nō oia scribunt̄ eo ordine quo facta sūt. Dicit igit̄ q̄ p⁹ fabricationē vituli moyses ascendit ad dñm ad t̄p̄cādū p remissione tanti peti: vt h̄ sequēti ca. z qñ dñs fuit placatus p eius p̄ces: tunc in signū h⁹ dixit moysi q̄ faceret tabernaculum de oblatiōib⁹ ppli quas acceptabat quasi emendā sui delicti z p̄m hoc illud qd̄ h d̄. Cōpletis hmōi sermonib⁹. non refert̄ ad ea que dicta sunt de fabricatione tabernaculi z aliis annexis. sed solū ad illud quod dictū est vltio de obseruatiōe sabbati. vñ z in hebreo nō h̄: hmōi sermonibus: sed hoc solū: cū cōpleuisset loq̄ cū moyse. Secundū vo doctores nr̄os p̄ceptū de fabricatione tabernaculi z aliis p̄dictis datū fuit moysi sicut scriptum est añ fabricationem vituli. sed ꝓpter hmōi pcm̄ impeditum fuit opus. quousq; dñs fuit eis placat⁹: et sic libuiusmodi hmōib⁹. refert̄ ad oia p̄dcta a p̄ncipio. xxv. c. vsq; ad locum istū.

p Duas ta. tes. scriptas. Hm doctores nostros i vna tabula erāt scripta tria p̄cepta: in alia septē. Scōm hebreos vo in qualibet tabula erāt quinq; scripta. vt patebit ca. sequen.

q Digito dei. i. ope eius. z nō ope humano.

¶ Caplm. xxxij.

ꝛ tradidit artificiꝫ vt facerẽt ad similitudinẽ illius: qz apis qđ reputabaꝯ maximũ numẽ egypti apperat eis in egypto in spẽ thauri: vt dictũ ẽ ꝫ. viij. c. a Dixeruntqꝫ hi sunt dij tui. et q̃ pz magna insania ppli q̃ mirabilia in audita a deo facta in exitu eoꝝ de egypto attribuebat ydolo et lz eẽt vnũ ydolũ tm̃. tamen dixerũt hi sunt dij. ad fuerentiaz ydoli sicut magne persone de se loquuntur in plurali ad magnificentiã: vt nos precipimus: nos volumꝰ ꝛ hm̃oi.

b Qđ cũ vidisset aaron. Dicit Ra. Sa. q̃ vidit spũm vite in vitulo: sicut dr̃ ps̃. cvj. Et mutauerũt gl̃iam suã in similitudinẽ vituli comedentis fenũ. Sed patet manifeste. q̃ hec est fictio et scripture peuersio. si em̃ i vitulo fabricato spiritꝰ vite fuisset: scriptura nõ dixisz i similitudinem vituli: ꝫ in vitulum. Et ido aliter dicendum q̃ aaron vidit tantã voluntatem immolãdi victimas ydolo in populo: q̃ nõ poterat resistere. iõ sequit̃. c Edificauit altare. ad retardandũ immolationem: qz statiz sine altari immolasset. vel dr̃ Edificauit. s. ipe ꝛ nõ ppls. vt tardiꝰ fieret. vt dicit Ra. sa. qz si dixisset q̃ faceret i moñto sic fuisset factũ p̃ manꝰ multoꝝ. d Cras solẽnitas dñi est. nõ hodie. qđ dixit ad retardãdũ immolationez si forte interim veniret moyses: vt impediret eam.

e Surgẽtesqꝫ ma. obtu. bꝫ. añqꝫ veiret moyses: q̃ tm̃ venit eadẽ die. Et dicꝫ pz falsitas p̃dicte fictiõis. s. q̃ ppls fuit excitatꝰ ad ydolatriã: eo q̃ alẽa die p̃cedẽti horã sexta viderãt signa mortꝫ moysi: vt p̃dictũ ẽ: qz ad hꝫ seq̃t̃ q̃ ab illa horã vsqꝫ ad horã vesperaꝝ oia ista fuerãt facta successiue p ordinẽ. s. puocatio egyptioꝝ puersoꝝ: deceptio iuste oꝝ: occisio hui eos arguẽtis. assensus aaron timore mortis: petitio inauriũ: apportatio eaꝝ etiã ab extremitatibꝰ castrorũ q̃ occupabãt magnũ ẽre spaciũ: cũ essent ibi sexcenta milia viroꝝ absqꝫ mulieribꝰ ꝛ puulis. Itẽ formatio vituli: cõstructio altaris: ꝛ p̃clamatio crastine solennitatis: q̃ nullo mõ potuerũt fieri successiue in tãbre tpe. Et ex hoc pz q̃ plũbꝰ dieꝰ añqꝫ cõplerent̃. xl. dies p̃dicti inceperũt tractare istud negociũ. f Et sedit ppls mã. ꝛ bi. de immolatꝫ coram ydolo. g Et surrexerũt ludere. i. corizare ꝛ cãtare. vt pz ex sequentibꝰ: ꝛ hoc faciebãt in veneratione ydoli: qđ ptinet ad ydolatriã: vñ in hebreo hr̃ ꝛ surrexerũt illudere: qz ydolatria est illusio diuina.

h Locutꝰ ẽ aũt dñs. Cõsequent̃ ponit̃ peccati ppetrati cognitio. ꝛ pmo p̃ diuinã reuelationẽ: secdo p̃ sensus expientiam: ibi. Et reuersus est moyses. Circa pmum p̃mittitur peccati reuelatio: secũdo pene cõminatio: ibi. Rursũq̃. Circa pmũ dicitur. Locutus est autem dñs ad moysẽ reuelans ppli trãsgressionẽ dicens. i Vade descende. quia ad prelatum pertinet pctã subditoꝝ manifesta corrigere. Alit̃ expõit Ra. sa. dicẽs. Descende. s. a tua dignitate ꝛ gloria. qz sicut dignitas ꝛ gloria plati cõsistit in bonitate subditoꝝ: sm̃ q̃ dicit Job. xij. cano. Maiorẽ boꝝ nõ habeo gratiã q̃z vt audiã filios meos in veritate ambulãtes. ita delectio sui bonoris est in eorum peruersitate. k Peccauit populus tuus. q. d. tam nõ est meus: qz me q̃ ydolatriaz abnegauit.

l Recesserunt de via cito. tãq̃ istabiles i bono ꝛ pni ad malũ.

m Rursumqꝫ. Hic p̃ñr ponit̃ pene cõminatio cũ subdit̃.

n Cerno q̃ populus iste dure cer. sit. i. nõ recipies correctiõs.

o Dimitte me vt irascat̃ furor meꝰ. loquit̃ mõbumano: cũ filiꝰ offendit patrez: et pater tenens gladiũ quasi ad iugulandũ ipm̃ dicit alicui existẽti iuxta se. ne retineas me a p̃cussione: p̃h magis insinuãs cõtrariũ. s. q̃ velit retineri ꝛ ex hoc accepit moyses audaciã orandi p̃ ppl'o ad frenẽdũ dei vindictã

dicẽs. p Cur dñe ira. fu. tuus ꝫ ppl'm tuũ: quẽ fortitudinem tantã spãlẽ filiũ. sicut dictum ẽ supra. iij. ca. Filiꝰ meus p̃mogenitus isrl̃.

q Ne quesso dicãt egyptij ꝛc. q. d. Istud reuerteret i blasphemiã ꝫ te. Allegat etiã ad hꝫ dei pietatẽ dicens

r Quiescat ira tua ꝛc. q. d. tibi ꝓprium est parcere et misereri ꝛ nõ irasci. Allegat etiam consequenter merita patrũ dicens.

s Recordare abraã ꝛc. q. d. si ppls iste meruit mortꝫ in cẽdiũ: ecce abraã pr̃ eoꝝ ꝓpter amorẽ tuũ pectꝰ fuit in ignem chaldeoꝝ: si p gladiũ: ecce ysaac fuit paratus p te immolari: si meruerũt exiliũ: ecce iste tanq̃ exul fugit in mesopotamiã obediẽs patri suo ꝛ tibi.

t Quibꝰ iurasti p temetipm̃. q̃ es omnino immutabilis. et ideo iuramentũ tuũ debet inuiolabiliter teneri de terra chananeoꝝ danda semini eoꝝ: qđ tm̃ frustra fieret: si deleres populũ tuũ de terra.

v Placatusqꝫ est dñs. nõ q̃ penã omnino dimitteret vt pz ex sequẽtibus: ꝫ ne omnino deleret sicut dixerat. Dimitte me vt deleã eos. x Et reuersus ẽ. Hic cõsequent̃ ponit̃ peccati cognitio p experientiã. s. sensus visus ꝛ auditus p̃mittit̃ tm̃ reuersio moysi ad castra cuz dr̃. Et reuersus est moyses de mandato dñi: vt pz p p̃dicta. y Portans duas tabulas. quas dñs sibi tradiderat: vt pz ex fine p̃cedẽtis capituli.

a Scriptas ex vtraq̃ parte. dicit Ra. sa. q̃ vnica scriptura erat ibi. que tamen erat legibilis indifferenter ex vna pte sicut ꝛ ex altera qđ erat mirabile: qz littera ex vna pte figurata ordine recto in parte opposita appparet eius figura modo opposito. Vel potest dici: abisq̃ miraculo tali. q̃ littere erant duplices. Ita videlicet

q̄ p̄cepta erāt sculpta ex vna pte: z sīr ex altera, vnde subdit. b Scriptura q̄z dei erat sculpta in tabulis p̄m Aug. do in vna tabula erāt tm̄ tria p̄cepta: ideo vi cunt p̄cepta p̄me tabule q: ordināt hominē ad deum. In alia aūt tabula erāt alia septē q̄ ordinātur ad p̄ximum: ideo dicū tur p̄cepta secunde tabule. sc̄ sundū Ra. Sa. z tocto. hebraicos quinq; erāt scripta i vna tabula: et quinq; alia. Aliter tam distinguunt pcepta q̄ augustinus vt dictum est supra. xx. capitulo.

in manu sua[a] scptas ex vtra q̄z pte: z factas ope dmini. [b]Scriptura quoq; dei erat sculpta in tabulis. [c]Audi-

Dt autem ista melius intelligantur expressi ea b̄ in figura.

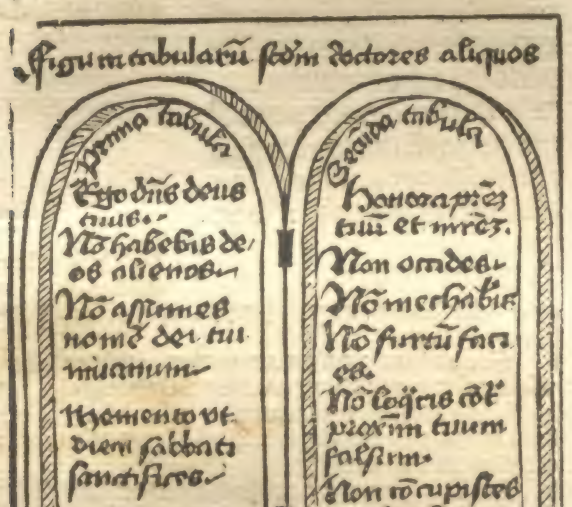

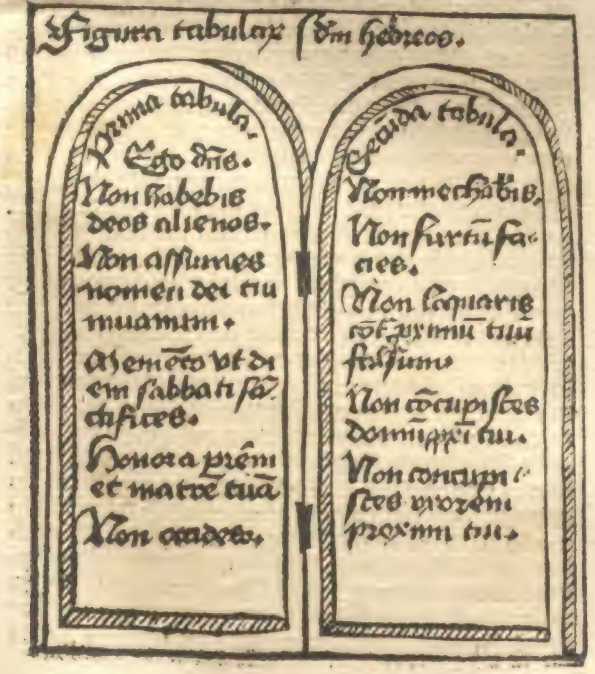

c Audiens aūt. Hic p̄ponit cognitio pcti p̄ sensum auditus cū dr. d Ululat⁹ tc̄. Ex hoc p̄z q̄ iosue non fuerat ibi: s̄ remāserat iuxta mōtē expectans moysen: vt dictū ē s. xxiiij. c. e Vocē cātātiū ego audio. hoc autē meli⁹ cognouit q̄ iosue: tū p̄ protinuacitatē sensus: q: cuz cēt. cxx. annoz: vt dī Beu. vl. c. nō caligauit oculꝰ ei⁹ tc̄. z idez intelligit de alijs sensib⁹: tū q̄a ydolatria p̄pli erat sibi reuelata: iō melius potuit cognoscere clamorē ydolatrantiū Cōsequēter describit cognitio p̄ visum cum dr.

ens autem iosue tumultuz populi vociferātis dixit ad moysen: [d]Ululatus pugne audit in castris. Qui respōdit. Nō ē clamor adhortātiū ad pugnā: neq; vociferatio cōpellentiū ad fugaz: [e]sz vocez cantantiū ego audio Cunq; appropinquassz ad castra: [f]vidit vitulū z choros: iratusq; valde[p] iecit d manu tabulas et confregit eas ad radicē montis. [b]Arripiensq; vitulum quem fecerant: combussit z p̄triuit vsq; ad puluerez quē sparsit in aquā: [i]z dedit ex eo potū filijs israel. [k]Dixitq; ad Aaron Quid tibi fecit hic populus vt induceres sup eū peccatū maximum: [l]Cui ille respondit: [m]Ne indignetur dñs meus. [n]Tu em̄ nosti p̄pm̄ istū q̄ p̄nus sit ad malū. [o]Dixerunt mihi. Fac nobis deos qui nobis p̄cedant. Huic enim moysi qui nos eduxit de terra egypti: nescimus quid acciderit. Quib⁹ ego dixi: [p]Quis vestrū habz aurū: Tulerūt z dederūt mihi: [q]et proieci illū in ignē: egressusq; est hic vi

f Vidit vitulum tc̄. q̄a maginouēt animū visa q̄ audita. z iō sz fuisset iratus ex auditu pcti: magis tm̄ ex visu.

g Proiecit d manu tablas. reputās q̄ p̄pls cēt indignꝰ recipe legē dei digito scriptaz. Hec aūt fractio tabularū signū fuit euacuationis legaliū i aduētu xp̄i. h Arripiensq; tc̄. h̄ p̄nter describit pcti examinatio: qd debuit fieri añ punitionez q: nō oēs culpabiles erāt: nec equaliter: fit g̃ p̄ examiatio p̄ signū cū dr.

i Et ded. ex eo potuz filijs isrl. Dicit Ra. sa. q̄ iste aque potate erant no cie culpabilib⁹: causando i cis inflationē z languorem: p quē potcrāt ab cis discerni: alijs aūt erant dulces et vtiles sicut aque in sacrificio Zelotipie oñ debant per effectū culpā mulieris vel eius innocentiam vt bī Nume. v. ca. Alij aūt doctores dicunt q̄ color auri remansit circa ora eoz q̄ erāt culpabiles: ita q̄ barbe eoz videbāt auree z sic ab alijs distinguebant: sc̄do fit examinatio pcti p̄ minus responsum cū dr.

k Dixitq; moyses ad aaron. q̄d tibi fecit h̄ p̄plus: tc̄. ac si di. prius debuisses sustinere mortem.

l Cui ille rndit. humiliē dicens. m Ne indi. to. me⁹. q: responsio mollis frangit irā. n Tu em̄ nosti tc̄. p̄r multas experientias malicias hui⁹ p̄pli.

o Dixer mihi. sub cōminatiōe mortis ic̄ inkecerāt bur.

p Quis vestrū habz aurū: ac si diceret. p̄pter eoz auaricia m et petitione auri credidi eos a suo impetu retardare.

q Proieci il. in ig. z egres. est hic vit. dicūt alicī q̄ aaron proiecit aurū in ignem q̄ ibi periret. non vt ydolum fieret: sed opere dyaboli formatus est inde vitulus. Alij autem dicunt contrariū: vnde supradictum est: q̄ primo depinxit imaginē in tabula: z vr h̄ verius. q: timore mortis petijit ab eis aurum ad faciendum ydolum: et si dicissz

ñ ignem vt periret ex hoc fuissent magis ꝓuocati ad eoꝝ interficiẽdũ: qz priuati fuissent auro ⁊ ydolo. Itẽ ex hoc ꝙ statim edificauit altare: ⁊ solennitatẽ in crastinũ ꝓclamauit: iõ vr ꝙ dixerit mendacũ dicẽs. Egressus est hic vitulus. insinuãs ꝙ hoc esset ꝓter intentionẽ suã: nec oportet eũ excusari ꝺ̃ mendacio: cũ incõpabiliter peiora fecerit vt ptz ꝑ ꝓdicta: nõ tñ fuit punit⁹ morte qz nõ fecit ex cor: ⁊ duct⁹ mortis timore. r Videns ꝯ. B ꝓñr describit ꝓcẽ examinati punitio cũ dr. Videns ꝯ ⁊c. a ꝓciosis iocalib⁹: cui⁹ cã sbdit.

s Spoli.n. eũ aaron ꝓ ig. sordis. i. fabricationẽ vituli qđ noie sordis ⁊ ig̃nie appellatur i scriptura ve. testa. Aliq̃ exponũt istã denudationẽ ꝓter sceleris manifestationẽ: vñ factũ aptum dr denudatũ.

t Et stãs in porta castroꝝ: qz i portis ciuitatũ antiq⁹ dabant sniez iudicia. v Dit si qs est dñi. i. bñs zelũ ad vindicandũ eius obꝓbrium.

a Jungat mihi. ad faciendũ vindictã de peccatoribus

b Cõgregati sunt ad eũ oẽs filij leui. Ex hoc dicit ra. sa. ꝙ nullus de filijs leui erat culpabilis in fabricatione vituli: ꝯ hoc nõ cõsonat lre: tũ qz aaron q̃ erat ꝓncipalis in illa tribu post moysen: tñ nõ fuit oino sine culpa vt visum est tũ qz subdit. c Jte ⁊ redite de porta vsq; ad portam. Diligenter querẽdo trãsgressores ꝑ signa ꝓdicta. Et occidat vnusq̃sq; fratrẽ suũ ⁊c. Itẽ infra subdit. d Cõsecrastis bo. ma. vras. s. faciendo vindictã zelo dei.

e Unusq̃sq; i filio ⁊ fratre suo. ex quib⁹ vr ꝙ aliq̃ de leuitis fuerũt interfecti tũc sicut trãsgressores in pcto vituli: ⁊ ideo alit ꝓt dici ꝙ cũ dr. Omnes filij Leui est vsitatus modus loquẽdi q̃ accipit maioꝝ ps ꝓ toto: sicut dr totũ collegiũ facere qđ maioꝝ ps facit. sacra ei scriptura frequenter vtit modis loquendi inter boies vsitatos. vñ Judic. xx. dr. Congregati sunt oẽs filij isrl quasi vir vnus ⁊ tamẽ nõ fuerũt ibi viri Jabes. Galaad: vt ibidẽ subdit. c. xxj. Qui tñ vult sequi dictũ Ra. sal. põt soluere ꝓdicta sicut ipse soluit dicẽs ꝙ frater ℔ accipit ex ꝑte matris tñ. moꝛ tuo eñ leuita vroꝛ sua potuit contrahere cũ viro alterius tribus: et filius inde natus nõ erat leuita: qz denominatõ tribus accipit ex ꝑte patris. et tñ erat frater leuite. s. filij prioꝛis viri. silr hic dr filius nepos leuite q̃ erat filius filie sue cõiuncte viro alterius tribus ⁊ sic nõ erat leuita. Fecerũt filij leui. obediẽtiã moysi zelo dei.. Ceciderũt in illa die quasi. xxiij. milia. In hebreo br tria milia. quaz diuersitatẽ aliq̃ sic ꝯcordãt dicẽtes: ꝙ in hebreo numerant tm̃ illi q̃ fuerũt ꝓncipales in trãsgressione ⁊ ad trãsgrediẽdũ alios inducentes: ℔ cũ istis de alijs tot fuerunt occisi ꝙ ascendebat numerus ad vigintiria milia. Aliter etiã ꝯcordat ꝝ dicta Ra. sa. vt videbit in fine huius ca.

f Facto aũt die altero. Hic ꝓñr ponit moysi dẽpcatio: ⁊ scdo dñi respõsio: ibi. Cui rñdit dñs. Circa ꝓmũ primo ondit ꝓpter grauitatẽ pcti ꝑpetrati dicens.

g Peccastis pctm̃ maximũ. sicut em̃ in humanis ille q̃ bonoꝛẽ regiũ attribuit alteri maxime peccat in dignitatẽ regiã: qz quantum est in se subuertit totũ regnũ. ita q̃ boꝛem latrie soli deo debitũ attribuit ydolo maxime peccat ℨ deũ. Sed quer̃t hic quomodo moyses dixit populo

Peccastis. cũ peccatores iã essent exterminati: Dicendũ q̃ lz illi q̃ fuerũt ꝓncipales ⁊ ydolatrãtes ex corde eis cõsentientes fuissent occisi: nõ tñ oẽs cõsentientes timoꝛe: ac etiã q̃ potuissent ipis resistere ⁊ nõ resistẽt quib⁹ tñ pctm̃ imputatur. Põt etiã aliter dici ꝙ pctm̃ ꝓpetratũ a parte alicui⁹ cõmunitatis bñ imputat toti cõmunitati q̃tum ad pnã infligendam vel q̃tũ ad bonũ subtractionẽ: et ℔ timebat moyses ne ꝓpter peccatũ multitudinis aliq̃ innocẽtes punirent et diuina beneficia a toto populo sibi traberent.

ysi: ceciderũtq; i die illo q̃ viginti ria milia hominũ. Et ait moyses. h Consecrastis manus vras hodie dño i vnusq̃sq; in filio ⁊ i frẽ suo vt det vobis bñdictio. k Facto aũt altero die locut⁹ est moyses ad ꝓplm̃. l Peccastis pctm̃ maximũ. m Ascẽdã ad dñm si quo mõ quiuero eũ dẽpcari ꝓ scelere vr̃o. Reuersusq; ad dominum ait. n Obsecro: peccauit popul⁹ iste peccatũ maximum: fecerũtq; sibi deos aureos: aut dimitte eis hãc noxã: o aut

b Ascendam ad dñm. Ex quo ꝑz ꝙ ꝓdictã occasionem nõ ꝓcepit nisi ex zelo iusticie ⁊ honoris diuini.

i Si quo modo quiuero eum deprecari pro scelere vr̃o. ne. s. ꝓ ipo deleat vos vel subintraꝛet sua bñficia lz eñ ꝓus dictũ sit ꝙ placatus erat dñs in hoc ꝙ nõ deleret totum populũ sil ⁊ subito nõ tñ erat assecuratus moyses quin deleret ꝑ ptes.

k Obsecro peccauit populus iste. in oratione sua ꝓmo confitetur peccatum: quia confiteri culpam via est ad veniam.

l Aut dimitte eis hanc noxam. non solum remittendo culpam sed etiam conferendo beneficia a te prius inchoata. scilicet in dedicatione huius populi ad terram promissionis: et reparatione legis que facta erat in tabulis.

m Aut si non facis dele me de libro tuo. Dicit Rabi Salomon. ꝙ iste liber intelligitur lex que denominatur a moyse: eo ꝙ fuit eius minister. Vñ dicitur Deutero. xxxij. capitulo. Legem precepit vobis moyses. ⁊ Jobannis. j. Lex ꝑ moysen data est. Est igitur sensus ꝓm eum. Dele me de libro. scilicet vt lex non denominetur nomine mee nisi populus iste tibi reconciliet̃ sed hec expositio non consonat litere sequenti: cum dicit: Qui peccauerit mihi delebo eum de libro meo. Et ps. lxviij. Deleantur de libro viuentium: et cum iustis non scribantur. Ex quo patet ꝙ predicta dilectio intelligit̃ de omnibus peccatoribus et tamen ab eis non est lex denominata et ideo per librum illum non intelligitur lex: sed liber vite de quo deletur peccatores et iniqui. Sed tunc occurrit duplex difficultas. Prima est qualiter aliqui deleantur de libro vite: cum sit idem quod diuina predestinatio que est immutabilis ⁊c. Ad quod dicendum ꝙ in libro vite dicuntur aliqui scribi dupliciter. Uno modo simpliciter inquantum predestinati sunt in noticia diuina vt ordinati ad vitam eternam ex dei predestinatione: et sic scripti nunq̃ delent̃. Alio modo dicuntur scripti ꝓm quid. scilicet non ꝓm diuinam predestinationem seu ordinationem: sed ꝓm dispositionem in eis existentẽ. s. ꝓm ꝑsentem iusticiã: qa exñtes in gratia ex ℔ sunt digni vita eterna: ⁊ ad eã ordinati ꝓm dispositionem que actu est in ipis: sed quia

aliqñ cadũt a gr̃a sic dicũt̃ ꝛeleri: ita ꝙ ista ꝛeletio ñ refert̃ ad diuinaz noticiã: ita ꝙ aliqd ignozet qđ p̃us nouerat: ꝫ ad mutationẽ ꝛe gr̃a ad culpã i hoib⁹ exñtez. Scđa dubitatio est quõ moyses potuit petere ꝛeleri ď libro ꝛei nisi dñs remitteret peccatuz populi qz si accipiatur scribi sim pliciter in illo libro impossibilis est ꝛeletio: vt visuz ē. supra i impossibile autem non cadit appetitus nec per cõsequens petitio cum moyses sciret talem impossibilitatem. Si autem accipiat scribi ꝑm ād ꝛeletio est ei opposita p hoc ꝙ aliq̃s p pctm̃ mortale cadit a gratia: z sic moyses qui erat sanctus

si nõ facis: ꝛele me ꝛe libro tuo quẽ scripsisti." Cui rñdit dñs° Qui peccauẽrit mihi ꝛelebo cum ꝛe libro meo Tu aũt vade z duc populũ istũ q̃ locut⁹ sum tibi. ᵖ Angel⁹ meus p̃cedet te. ᑫ Ego aũt in die vltiõis visitabo z ꝫ pctm̃ eoz. ʳ Percussit ãt dñs pplm̃ pro reatu vituli: quẽ fecerat aaron.

elegisset ꝛeum offendere p peccatum mortale: nisi peccatum mortale ꝑpo remitteret. qđ est incõueniens cũ sit ꝺ charitatẽ. Dicunt igit̃ aliq̃ ꝙ moyses hoc dixit ex ipetu passionis: nõ ex ďliberatõe rõnis. Sz ꝫ nõ vr̃ cõueniẽt dictũ qz sequeret̃ ꝙ moyses accessisz ad loq̃n dũ cũ ꝛeo: vbi req̃rit̃ trãquillitas meũ qui ꝑm eos fuit passionib⁹ pturbat⁹: iõ alit̃ dicit aug. ꝙ moyses ꝫ dixit ex cõfidẽtia z familiaritate diuina: vt sit sensus: sic̃ certus sum ꝙ nõ ꝛelebis me ꝛe libro tuo. ita petovt certifices me ꝙ remittas nobis istã ꝑpo. Hec aũt exposituꝫ aliquãtulũ extranea a litera. et iõ aliter põt dici ꝙ vbũ moysi p̃dictũ est ipsius rõnis ꝓponentis dispositionez ptis inferioris aie. Iz nõ esset ita in volũtate rõnem superiorem sequentẽ: sicut saluator petiuit trãsferri calicem passiõis ab eo: licet simpliciter vellet pati: ita moyses volens ostendere magnũ affectũ ad remissionem pcti pplí: dixit. Aut ꝛele me ꝛe. licet simplicit̃ nullo mõ vellet ꝛeleri: et hoc mõ cõtingit in humanis ꝙ aliquis petens ab alio aliquid cum magno ꝛesiderio dicit. aut facies hoc: vel auferas mihi vitam. licet magis vellet carere non solũ illo quod petit sed etiam multis aliis q̃ vita: et tali modo loquendi qui dr̃ hyperbolicus vtit̃ frequenter sacra scriptura: nec est ibi falsitas: qz talib⁹ locutiõib⁹ vtitur nõ ad significãdũ illud qđ ꝓ oratõnẽ importat̃ q̃tũ ad plenã significatũ sicut Judicum. xx. dr̃ ď filijs beniamin. ꝙ fundis ita ad certũ iaciebant lo cum vt capillum possent pcutere: z nequaq̃ in alteraz ptẽ ictus ꝛeferret̃ lapidis. p qđ intelligit̃ ꝙ erãt boni fondibulary notabiliter z nõ plus.

n Cui rñdit. Hic ponit̃ dñi responsio. z ꝑmo breuit̃ z in generali. scđo magis explicite z in speciali in ꝓncipio sequentis ca. Circa ꝑmũ dñs i sua rñsione ꝑmo remouet alterã ptẽ diuisiuctiue quã ꝓposuerat moyses di.

o Qui peccauerit mihi ꝛelebo eũ. q. d. non te ꝛelebo: qz nõ peccasti: scđo rñdet ad petitionem dicẽs. Tu autem vade ꝛe. sequitur.

p Angelus meus p̃cedet te. ducẽdo ad terrã ꝓmissionis: ista tñ respõsio magis explicat̃ sequenti ca.

q Ego aũt in die vltionis visitabo z hoc peccatũ eorum. Ex quo patet ꝙ nolebat dimittere absq̃ punitõne volebat tñ dimittere z differre ita ꝙ nõ ꝛelereꝫ populus totaliẽ z sil̃. Ex hoc aũt dicit Ra. sa. ꝙ in omni infortunio quod postea accidit iudeis solutũ est aliq̃d ď pena ꝛebita p pctõ illo. et in ꝫ etiã cõueniũt aliq̃ exposito res nr̃i dicẽtes: ꝙ p die vltionis intelligit̃ ꝫ captiuitas babylonica vel romanoꝝ: sed hoc non videt̃ consonare lre ve. testa. ac noui. qz sequenti cap. dicit̃. Qui reddis iniquitatem patrũ filijs ac nepotibus in terciam et quartam generationẽ: z in pluribus alijs locis ꝛeteris testamenti idem habetur: ita ꝙ videtur ad non plus se extendere vindicta ꝛei nisi r̃spectu alicuius pcti determinati: captiuitas aũt babylonica fuit longe post quartam generationem quia a fabricatione vituli vsq̃ ad captiuitatem babylonicã fluxerunt nongenti anni vel circiter: z vita humana iam erat reducta ad centuz annos vel centũ viginti in plus z in paucis hominibus et multo plures fuerunt anni vsq̃ ad captiuitatem factam p romanos que fuit anno quadragesimo secundo post passionem xp̃i. Item Luce. xix. Saluator loquens ꝛe ista captiuitate futura ꝑm omnes expositores dicit. Videns ciuitatem flevit super illaz. et subditur. Venient i te dies z circũdabũt te inimici tui vallo: et coangustabũt te vndiq̃ z ad terrã prosternent te et filios tuos q̃ in te sunt Cuius cã subdit̃ eo ꝙ non cognoueris tempus visitationis tue. s. per xp̃m tibi predicantem: ita ꝙ captiuitatis facte per romanos causa fuit malicia iudeorum Xp̃m non recipiẽdo. sed ipsum crucifigendo. Et ideo dicere ꝙ causa huius captiuitatis fuit pctm̃ vituli. nõ bene cõsonat veritati euã gelij: iõ aliter dicẽdũ ꝙ dies vltionis ꝫ accipit̃ ꝑ mortalitate quã induxit dñs sup populũ israel post occisionez factam p leuitas. vñ statim subdit̃

r Percussit autem dominus populum pro reatu vituli Unde dicit Rabi salo. ꝙ populus post adorationem vituli fuit punitus triplici morte: prima fuit i potu aque ď q facti fuerunt morbidi z inflati: et etiã aliqui statiz mortui Secunda fuit gladio leuitarũ. Tercia mortalitate a deo immissa ꝛe qua dicitur. Percussit ergo dominus populũ Et per hoc vno modo soluitur contrarietas predicta de tribus milibus et ꝛe viginti tribus vt dicat̃ ꝙ gladio leuitarum ceciderunt tria milia. Alijs aũt punitionibus tot ceciderũt ꝙ in vniuerso bene ascenderũt ad viginti ria milia. Potest etiã dici aliter ꝙ dies vltionis hic accipit̃ iudicium futurũ: quod in pluribus locis sacre scripture vocatur dies vltionis. non eñ omnia punit ꝛeus in presenti sed multa reseruat extreme vltioni: z sic ꝑs illius punitionis vsq̃ tunc reseruat̃.

¶ In ca. xxij. vbi dr̃ in postilla. Videns aũt populus.

¶ Additio. j. Non fit mentio in litera ꝛe hoc qđ dicit Ra. sal. s. ꝙ egyptij q̃ ascenderunt cũ iudeis ď egypto incitauerunt filios isrl̃ ad ydolatriã: ꝫ ꝑpo hoc cõiter attribuit. cũ tñ scriptura cõsueuit exprimere sic̃s incitatiões cum cõtingit. vñ Hume. xj. vbi agit̃ ď pctõ ꝑpi in loco q̃ vocatus est. Sepulchra cõcupiscentie: qđ quidem pctm̃ fuit incitatũ p egyptios inter eos mixtos dñ in lra. Vulgus quippe promiscuuz quod ascenderat cum eis flagrauit ꝛesiderio carnium ꝛc. quod etiam in ꝓposito exp̃ssisset: z ideo dictum Rabi salo. in hoc loco nullum habz fũdamentum.

¶ In eodẽ ca. xxxij. vbi dr̃ in postilla. Quare non fit hic mentio ꝛe Hur ꝛc.

¶ Additio. ij. Xp̃o ꝙ ꝫ nõ fit mentio ď hur: non sequitur ꝙ fuit interfectus a populo eo ꝙ ipsum arguerat ď scelere: possibile eñ est ꝙ preuentus fuisset morte naturali vel aliter impeditus: sic ꝙ non interuenisset in illo actu: non eñ est verisimile ꝙ scriptura pretermisisset exp̃mere actum tam uirtuosum z narratione dignũ et exemplarem. Aaron etiaz hoc retulisset moysi in suã excusatõnem: sil̃r z moyses redarguisset populũ ꝛe homicidio tãnephando: nullum tamen istoꝝ legitur: vñ dicta Ra. sa. i hoc loco sũt ficticia: ꝓut sequũtur eum in hoc alij expositores hebreorum.

¶ In eodem capitulo. xxxij. vbi dicit postilla. Quod cuz audisset aaron.

¶ Additio. iij.

LIcet infamia ppli circa cultū isti⁹ ydoli z eius venerationē maxima fuerit nō tñ verisile est q quātūcunq; appetitus in eis corrūperet q iudiciū rōis tātū in se extinctū fuisset q iudicassz rē penit⁹ inanimatā fuisse deū: nisi in ea apparerēt aliq signa mōstruosa vel q̄si miraculosa. vñ q̄dā dicūt z verisil⁹ q ille vitul⁹ videbat exercere quedā opa similia opib⁹ vite: sicut est comestio z hmōi: quod potuit esse opatione demonū qui in vitulo fabricato hoc faciebāt vt eos attraherent ad ydolatriam: sicut solent facere dando responsa in ydolis vt homines decipiant: prout communiter traditur in legendis sanctoz. et sic ille vitulus aureus nō erat verus vitulus: sz in q̄ntū videbaē comedere fenum: dicitur in ps. cv. fuisse in similitudinē vituli comedentis fenū. ad hoc etiā facit illud qđ aaron dixit moysi. Egressus est vitul⁹ iste ꝛc. vt infra patebit.

¶ In eo. ca. xxxij. vbi dī in postilla. sm Rabi salo. z alios doctores hebreos.

¶ Additio. iiij.

SCōm doctores hebreoz tres quatuoz pcepta erant in prima tabula: primum. s. Ego sum dominus. secundū. Non erunt tibi dij alieni. tercium. Nō assumes nomen dei tui inuanum. quartum: Memento vt die sabbati sanctifices. Cetera vo sex in scōa tabula: quoz primū est. Honora patrē ꝛc.

¶ In eodē capitulo. xxxij. vbi dicatur in postilla. Hec autem fractio tabulaz.

¶ Additio. v.

FRactio tabulaz nō videtur esse ppria significatio euacuationis legaliū in aduentuz xpi: principalia eīm que in tabulis ꝓtinebāt erāt moralia z valde ꝓpinqua iuri naturali: que nō sunt euacuata in aduentu xpi. sed melius videē dicendū q fractio tabulaz significat translationē legis: de qua ad hebre. vij. Translato sacerdotio necesse est vt trāslatio fiat legis. vnde ꝑme tabule significabāt legē veterē impfectā quā irritauerūt transgressores: scōe vo tabule q̄ facte sunt post reconciliationē significāt legē nouā p quā ppli⁹ eius est deo reconciliatus.

¶ In eo. capō. xxxij. vbi dī in postil. Q deo videtur q dixerit mendaciū.

¶ Additio. vj.

LIcet quidā eoz expositores teneāt q aaron non peccauit in facto vituli: introducētes quasdaz rationes friuolas ad quoz euacuationē sufficit auctoritas scripture infra Deut. ix. vbi de hac materia tractās dicit. Aduersuz q̄s aaron ꝛc. ex q̄ pz manifeste aarō i hoc casu grauiter peccasse: nō tñ vr dicendū ꝑut q̄dā volūt q peccassez pctō ydolatrie: qđ q̄dā pctm est maximū simplr inē pctā vt hz in glo. Leui. xv. Aaron cīm non legit adorasse nec coluisse vitulū: nec alios ad hoc induxisse sz solū fecisse z fabricasse vitulū: z qz in hoc minus recte occasionē dedit aliis ydolatrādi: idcirco ꝑprie cōmisit peccatū scādali actiue: iq̄tū ex tali facto iordinato aliis pbuit occasionē ruine. Circa qđ attēdēdū q talis ruina ipli ñ fuit ab eo intenta: qđ pz sic: nā ppli⁹ ab aaron nō petiuit: vt faceret sibi deos q̄s colerent seu adorarēt ꝫ dixerunt. Surge fac nobis deos q̄ nos p̄cedāt ꝛc. s. ad ducatū itineris: vt nubes vel angelus solebat eos p̄cedere in via q̄b⁹ nō debebaē diuin⁹ cultus: ex ꝓnitate tñ ipli ad malū fcō vitulo z appentib⁹ in eo opatiōe dyaboli aliquib⁹ similitudinib⁹ operū vite. vt ꝫ. dictū ē. statim adorauerūt z dixerūt. Hi sunt dij tui isrl': z sic ydolatria populi fuit oīno p̄ter mentē aaron secuta: sicut nec in ꝑma petitiōe populi hoc includebaē: vt dictū est. Et huic sententie cōsonat planus sensus lre: nā cū moyses dixisset ad aaron. Quid tibi fecit ꝫ populus vt induceres sup eū pctm magnū: in quib⁹ verbis videbaē moyses attribuere ipi aaron q induxisset ppli⁹ ad ydolatriā qđ est simplr pctm magnum vt dictū. Ad hoc rñdit Aaron excusans se ab ꝫ q populū ad ydolatriā induxisset dicēs. Tu eīm nosti ppli⁹ istū q̄ pnus sit ad malū ꝛc. q̄b⁹ verbis bñ cōsideratis aaron nō excusauit se p timorē dicēs. Timui ppli⁹ sicut saul. j. Reg. xv. ꝫ ex ꝓnitate ppli ad malū. q. d. hoc peccatū tāmagnū ex ꝓnitate eoz ad malū processit ñ ex inductione nec intētione mea: quod aaron ꝓbauit ex hoc qđ sequiē. Dixerūt mihi fac nobis deos q̄ nos p̄cedant ꝛc. non petierunt a me deos ad colendum vel adorandū: absit enim a me q hoc facerem. et sequitur Egressusq; est vitulus iste. s. in tali similitudine vite q populum inclinauit ad ydolatriam: vt dictū fuit supra eodem capi. in additione. iij. nec curauit aaron exprimere q ipse formasset ope fusorio vitulum: qz hoc nō fuit motiuū principale erroris populi: sed similitudo vitalis que in eo erat: z sic compendiose narrauit ea q̄ ipse fecerat vt in glo. Ex quibus pz q aarō excusauit se a peccato ydolatrie quod est maximum non tamen a peccato scandali actiui: quod quidem scandalum fuit per accidens non p se: eo q fuit p̄ter intentionem vt dictum est: nec etiā mendacium locutus est moysi: esset eīm absurdū q p mendacia excusaret se a Moyse qui a deo nouerat veritatem facti: vnde augustinus in hoc loco ꝓut i glosa compendiose locutus ē aaron: nō dicens q ipse formauit vt exiret an excusatōnis causa timendo mentitus est: tanq̄ in ignem periturum aurum ꝓiecerit atq; ipo nō idem agente forma vituli iō exiuit: quod non est credendum: quia nec latere moysen posset verum cum quo deus loquebatur z fratrem de mendacio nō redarguit. Hec ille. Patz ergo ex sententia augustini q non est dicendum q mendaciē fuit locutus Aaron. tum quia loquebatur cum illo qui sciebat veritatem a deo. s. moyse tū quia non fuit redargutus a mendacio z cetera. Si autem queratur quid intendebat aaron in fabricatione vituli cū ipe faciebat q vitulus ille nō posset deducere populū: nec etiaz intendebat vt adorareē vel coleretur vt deus. Ad hoc ꝑ test dici q forte intendebat illudere populū qui ipsum aaron incitabat ad faciendū illud quod manifeste excedebat potentiā suam. s. facere deos qui eos precederent quod videtur ridiculum. et isto modo legiē de belya qui illudendo ꝓbetas baal. vt patet. iij. Regum. xviij. dicebat eis. Clamate voce maiori: deus enim vester in diuersorio est forsitan loquiē aut certa dormit: vt excitetur. Sciebat eīm belyas q̄ ista que dicebant de baal non erāt vera: z tamen vt estimationem prophetarum baal ostenderet esse fatuam z inanem sic illudebat eos. Similiter in ꝓposito cum aaron sciusset ipm non posse facere qđ petebant finxit se tñ hoc attēptare seu facere formando vitulum quem sciebant inutilem ad hoc quod petebant ipi vt estimationem eoz vanam esse ostenderet: quo quidem fabricato. quia q operationem dyaboli in eo apparuerunt aliqua opera similia operibus vite vt dictum est: populus ex sui ꝓnitate ad malum adorauit. vnde licet intentio aaron in hoc non fuerit peruersa factum tamen eius fuit minus rectum tanq̄ habens speciem mali a quo est abstinendum: iuxta doctrinaz apostoli. j. thesal. v. Ab omni specie mali abstinete vos ꝛc. ꝑsertim cum ipse nouisset ꝓnitatem populi ad malum z sic aaron precauit peccato scandali: quia per suum factum minus rectum ꝓbuit populo occasionem ruine. nec est simile de verbis belye ad ꝓphetas baal: dicta eīm belye predicta non ꝓbuerunt occasionem rume ꝓphetis Baal: quia iam ipsi erant pessimi ydolatre: sed hoc factuz Aaron licet non prebuerit causam ꝑfectam ydolatrādi: prebuit tamen occasionem: in quo manifestum est q grauiter peccauit non peccato ydolatrie vel mendacij sed peccato scandali actiui vt dictum est: quod quidem peccatum aaron non celauit a Moyse sed confessus est cum resp̄ōdit. Ne indignetur dominus meus. q. d. lz merear indignationē ex facto inordinato tamē

factū sic cōtigit. Tu eñ nosti. exponaē vt ꝫ. vñ ⁊ moyses nō replicauit redarguēdo eū de mēdatio nec de pec cato magno ydolatrie: ꝫ orauit deū ꝓ ipō seorsū a ꝓplo ⁊ nō cū tanta instātia orationis vt pz Deuē. ca. allegato. eo q̄ longe mīº peccauerat q̄ ꝓplis: si eñ a pcto a moyse sibi ipōsito se p mendacia excusaret puersus se bīet q̄ ꝓplis q̄ vindictā diuinā a moyse illatā patienter sustinuit: de q̄ nō legit ꝓplm restitisse nec murmurasse. ex qua q̄dē expositione lre ꝓsona tollit quedā obiectō maliciosa q̄ q̄dē nō bñ sentiētes in ꝫ loco inducūt dicētes: quō aaron ydolatrare fecit totū ꝓplm nec pctm̄ suum ꝓfessus est ꝫ potiº ꝓ mēdatia se excusauit: statiz fuit assumptus ad summū sacerdotiū nulla mentione facta de pnia interposita: que quidez obiectio manifeste assumit falsum: vt pz ex dictis. Nec tñ pctm̄ aaron dz multū aggrauari ex magnitudine nocumēti qđ in ꝓplo fuit subsecutū: q⁹ euentus sequēs nō addit ad maliciā seu bonitatē actus nisi sit ꝓuisus ⁊ intētus ab agente: vt i ꝑma scde. q. xx. arti. v. i cor. q. qđ nō fuit in ꝓposito vt dictū est. Cōcordat etiā buic sniē qđ immediate sequit. Videns ꝙ moyses ꝓplm q̄ nudatº essz ⁊c. spoliauerat eñ eū aaron ⁊c. Circa qđ cōsiderādū q̄ si ꝓplis ex inductione aaron peccassет vt cōtrariū opinātes dicūt: ꝓplis fuisset excusabilis saltē a tāto: cū i abntia moysi ipsi aaron debebāt obedire tanq̄ rectōri: et sic principalitas bº pcti erat attribuēda ipsi aaron tanq̄ principali actori ⁊ inductori: populo ꝫo ex cōsequenti: ꝙ q⁹ sic ñ contigit in facto vt dictū est. ideo hmōi peccatū principaliter fuit in populo cui etiā principalit pena debebatur: qua rōne moyses tanq̄ iudex rectus primo reꝙsiuit vtrū aaron induxisset populū ad peccandū dicens Quid fecit tibi populus vt induceres sup eū peccatū magnū: postq̄ ꝫo certificatus est de opposito ꝙ respōsione aaron mō supra exposito: statim misit manū ad exercendā vindictā in trāsgressoribus. vñ legit. Stās i porta castroꝝ. vñ ꝫba ꝓdicta cū dr. Videns ꝙ moyses populū q̄ esset nudatus ⁊c. intelligenda sunt de manifestatione sceleris ꝓut in scda expositione postillatorº ⁊ est sensus q̄ vidit moyses ꝑ inquisitionē supradictā q̄ hmōi scelus manifeste seu aperte erat in populo. vñ q̄ dicit. Nudauerat eñ eū aaron. intelligitur q̄ aaron aperuit moysi facti veritatem vt dictum est. Si autez dicatur q̄ moyses nō debuisset credere aaron in hoc facto q⁹ loquebaē ꝓ se. Dicendum q̄ moyses rōnabiliē confidebat a aron in hoc q̄ si forte illud peccatum magnū ex fragilitate vel alīs commisisset nō illud celaret: sed potius confiteret ⁊ peteret veniā ꝑsertim Moysi quē sciebat esse verum ꝓpheta dñi: vt dictū est. licet eñ q̄nq̄ cōtingit vt sancti viri incurrāt magna peccata tñ cū a deo vl eius nuncio reꝯrunt statī cōfitent vt legit de dauid. ij. Reg. xij.

¶ In eodē ca. xxxij. vbi dr in postilla: ⁊ hoc dicit Rabi Sa. q̄ nullus de filijs leui.

¶ Additio. vij.

Dec opinio ra. sa. est cōis apud oēs expositores hebreoꝝ antiq̄s nō sic intelligendo q̄ nullus dº leuitis fuit culpabil in facto vituli: q⁹ forte mlti eoꝝ nō restiterūt colentibus seu adorantibus i quo erāt culpabiles: nō tñ ydolatrauerunt consensu mētis nec facto exteriori ꝓut clare et determinate Ra. moyses egyptius tradit in suo deuē. dicens dº ydolatria ca. j. q̄ licz ꝓplis israeliticus pluries ydolatrasset seu ad ydolatriā declinasset: leuite tñ nunq̄ ydolatrauerunt vñ nō valet qđ obijciē de aaron. nā licet in fabricatiōe vituli non fuerit sine culpa: non tñ dicendū est q̄ ydolatrauerat: vt in p̄cedenti additione oñsuz est. Silr vr tenendū circa pctm̄ occisionis xp̄i. s. q̄ leuite ꝓut a sacerdotibº distinguūē nō fuerūt ptícipes i illo crimine pessimo in quo ceteri status hebreoꝝ fuerūt rei: vt plenius deo duce est tractandum in quadaz additiōe sup Jo. xj. ca. Ad hoc aūt qđ obijciē de hoc qđ dicit. Occidat vnusquisq̄ fratrem suū. satis rñdeē in postilla.

¶ In eodē ca. vbi dicit in postilla. Sed tunc occurrit dubiet difficultas.

¶ Additio. viij.

Secundū sanctū Tho. in ꝑma pte. q. xxiij. in respōsione ad ꝑmū argu. liber vite posset dici tripliciter sicut et liber militie. ꝑmo eñ mō pōt dici liber vite scriptio eoꝝ qui sunt electi ad vitam eternā: sicut liber militie pōt dici in quo scribuntur electi ad militiā. Scdo mō pōt dici liber vite in quo scribūtur ea q̄ ducūt ad vitā eternā sicut liber militie pōt dici in quo tradit ars militaris: ⁊ isto mō nouū ⁊ vetus testm̄ dr liber vite ꝓut in glosa sup illud Eccle. xxiij. Hec omnia liber vite sunt. Tercio modo potest dici liber vite: illa vis diuina qua fiet vt cuilibet in memoria reducantur facta: sicut et liber militie dici potest in quo recitantur facta militum; et isto mō intelligit illud Danielis. vij. ca. Libri aperti sunt. Quarto etiā modo dicit liber iustoꝝ: vt in scdo Reg. j. capitulo In quo libro facta exemplaria iustorum vel sanctorū intelligunt scribi ad memoriam futuram: vnde in ꝓposito licet a libro vite primo modo vel tercio modo intellecto moyses non petiuisset deleri: petiuit tñ deleri a libro vite secundo et quarto modo intellecto. petebat enz moyses q̄ lex non denominaretur nomine suo: nec etiam q̄ gesta sua in eductione populi de egypto et in alīs similibus in memoriam reducerentur: ex quo populus ꝓpter quez laborauerat erat perpetuo condemnatus. Qz autem dicitur in psalmo. lxviij. Deleantur de libro viuentium ⁊c. intelligitur de libro vite primo mō intellecto: eo q̄ in libro sic intellecto dicuntur scribi aliqui ꝑm quid: ꝓut i postilla: ꝑm istam expositionem moyses non petiuit aliquid impossibile nec cōtra charitatem: vt patet consideranti: ⁊ quia talis deletio a libro secundo ⁊ quarto mō accepto videē br e rōnem pene ideo respondit dñs. Qui peccauerit mihi delebo eū de libro meo. q. d. tu qui nō peccasti nō debes deleri.

¶ In eodē cap. xxxij. vbi dr in postilla. Ex hoc aūt q̄ dicit Ra. sa. q̄ in omni infortunio.

¶ Additio vltima.

Rationabiliter obijcit postillatoꝝ cōtra asserentes q̄ ꝓ diem vltionis non intelligitur hic captiuitas babylonica vel romanoruz ꝓout in postilla. Po test etiam vlterius confirmari ꝓma ratio postillatoris: que sumitur ab auctoritate veteris testamenti sic. naz ratio quare deus reddit iniquitatem patrum filijs ac nepotibus in terciam et quartam generationem communiter sumitur ex hoc q̄ filij ⁊ nepotes pluries inueniuntur imitatores paterni sceleris: quod non habet locum in peccato vituli: quod peccatū omnes cōmittētes dimiserunt ⁊ pro eo sustinuerunt diuinaz vltionem patienter: vt patet expresse in hoc capitulo. similiter in sequenti capitulo habetur q̄ populus luxit et in signum tristicie ⁊ contritiōis deposuerunt ornamenta sua. Postremi etiam eorum vsq̄ in ꝑsentem diem hoc peccatum. s. vituli detestantur vt est manifestum. vnde dicens q̄ deus exercet in eis vindictam ꝓpter hoc peccatum etiaz hodiernis temporibº, videtur dicere contra diuinam misericordiam. que nunq̄ penitentibus ⁊ alīs dimittentibus peccata dimittere denegat. Item circa hoc attendendū ēq̄ hec expositō Rabi. salo. in hoc loco nō est soluz falsa sed etiā maliciose fabricata. nituntur eñ celare q̄ destructio ciuitatis Hierusalem per Tytum ⁊ Vespasianum facta que fuit acerbissima. similiter ⁊ captiuitas eoꝝ hodierna que excedit ceteras in duratione et ignominia ⁊ huiusmodi fuerunt sicut et sunt in vltionem occisionis Christi eis inducta: ⁊ ideo volunt ista attribuere peccato vituli: quod nullum habet fundamentū: ꝓout deo duce videbitur vbi ꝓprie de hac materia erit tractandū.

¶ Replica correctoꝝ cõtra Burg. fingentem.

In ca. xxxij. cum postillator exponeret illũ passum Qꝺ cum vidisset aaron edificauit corã eo altare: p hunc modum q aaron videns populi marimã ꝓnitatem ad vituli adorationẽ nitebatur impedire p dilationes sperans reditũ Moysi et sic edificauit altare. edificato altari fecit ꝓclamationem solennitatis in crastinum ⁊c. Hic Burgen. dicit q verisimiliter visus ẽ populo vitulus ille exercere quedam opera similia operib⁹ vite: sicut est comedere et cetera hmõi: qꝺ fieri potuit illusione dæmonum: et cetera q̃ ibi ponit. Hec aũt Burg. cũ fingẽtibus fingit vt excuset insaniã populi iudaici cũ aliqñ iudeus fuerit: quasi iudiciũ rõnis i eis nõ fuerit sic absorptum vt crederẽt rẽ penitus inanimatã esse dẽũ. Sile argumẽtũ põt fieri si vitulum viuũ crederet esse dẽũ. ⁊ mlt̃o fortius si ꝯflatilẽ comedentẽ fenũ crederet esse dẽũ. nõ em̃ oportet ꝺ dubitare de oppressione iudicij rõnis q malicia populi abundantẽ ⁊ fortissimam complacentiam ad ydolatrandum. quid enim dubitabit iudicium rationis absorptum vbi traduntur obliuioni ea etiam que in vacuis mentibus berent: de quibus dicitur. Obliti sunt dei qui saluauit eos: qui fecit magnalia i egypto: mirabilia in terra chanaan terribilia i mari rubro: vbi videatur glosa magistralis de extrema illius populi obcecatiõe: vñ ad eorum insaniaz palliandam non oportet fingere vitulum illum comedisse: nam beatus Hugu. primo mirabilium sacre scripture. ca. xv. vult q filij israel in deserto cum adorare ydolũ vellent non aliam statuam ex vitulum fecerunt: qz vitulus in egypto iuxta sepulchrũ Joseph sculptus adorabatur ab egyptijs a quibus iudei didicerunt vide ibi beatum augustinum. Idem dicit glosa interlineans infra sup verbo. Fecit eis vitulũ ⁊c. ⁊ tñ in egypto illum vitulum comedere non viderunt: nec ꝓdicta figmẽta sunt ad ꝓpositum litere pñtis cũ dr. Quod cum vidisset aaron edificauit corã eo altare ⁊c. nam hic nõ dr populus in vitulo aliquid vidisse: sed solus aaron quem: cõstat circa vitulum deceptum non fuisse. quasi p operationem dyabolicã inclinatus fuisset ad vitulum colendũ qz et ipse Burg. nullum malum imponit ipsi aaron nisi factum scandali actiui: et cum sufficeret ad illam infamiam populi malicia ⁊ pronitas ad ydolatrandum non ẽ theologice dictum q diuina pmissio accesserit: pmittendo tales mones vt per hmõi exercitium vite in vitulo populuz sic peculiariter de iuctum seducerent et aliqua pars excusationis illi populo remaneret: quasi seductus esset deo pretermittente: ꝓterea similitudo de pagans recipiẽtibus responsa in ydolis ⁊ istis pessimis iudeis quã Burg. adducit nõ valet: nec ꝓbat vituluz conflatilem apparenter comedisse: per hoc quod adducit de psalmo. In similitudine vituli comedentis fenum: quia nõ vult litera psalmi q conflatile comestionẽ exercuerit: vl aliquod aliud op⁹ simile operi vite: sed q verus vitulus comederit fenum cui illud ydolum fuit simile in figura ꝰt forma artificiali: nõ in actu comedendi: ideo dicitur eos mutasse gloriam dei nõ in vitulum: sed in similitudinem. i. ydolũ ⁊ ymaginem veri vituli comedentis fenum. nec ideo dixit aaron Egressus est hic vitulus. quasi gressus ille vituli aliquid operis vite ostenderit: qz egressus ille fuit opere fusorio: ꝙt ꝓbat btus Aug. ⁊ glo. supra allegata.

¶ In codẽ capi. vbi postillator dicit fractionem tabularum significare legis veteris euacuationem tpe euangelij Burg. dicit significare translationẽ: vtrũq; põt stare sm diuersam applicationem allegorice: neutrum tamen ad litteralem sensum videtur ptinere.

¶ In eodem capi. ponit Burg. digressionem modicũ faciẽtem ad litere veritatem: quia multa extra literã presupponit contra quandam suipsius regulam pretensam sit visus a populo exercere opera vite: vt comedere ⁊ huiusmodi: qꝺ ex litera non habetur vt supra ostensum est i correctorio primo huius capituli. Item supponit q populus non petiuit deos vt coleret sed vt haberet eos ductores: qꝺ etiã ex lra nõ sequit immo ex lra iuncta glosa hꝺ oppositũ: qz dr i glosa interlineari sup hbo. Fecit eis vitulum bouẽ in egypto adorauerũt: ⁊ fortassis aliud ydolũ nõ suscepissent: vñ p3 q populus petijt deos quos coleret: immo vt doctores eos nemo expeteret: nisi eis cultum exhibere ꝓposuisset: a quo em̃ quis petit in ea necessitate conductus beneficium restat vt ei debitum exhibeat cultum ad deum verum: cũ non habuisset recursum ad deos postulatos habebãt animũ inclinatum vt videt: nec petierunt eos vt columnam vel angelum: quia huiusmodi in scripturis deos vocari non est consuetum. Supponit Burg. tercio q aarõ coram moyse se non excusauit pre timore quasi populum pronum ad occidendum timuisset: quia pronitatem populi ad malum ad solam ydolatriam restringit sed huius suppositionis oppositum patet ex litera iuncta glosa interlineari sup verbo: Tollite inaures ⁊c. ibi enim dicitur. nõ est ausus resistere: quia sciebat populum pronum ad occidendum. Item Burgen. nititur aaron excusare a mendacio: quasi moysi: qui cum deo locutus fuit mentiri non posset: et quia moyses eum ꝺ mendacio nõ redarguit: sed ille rõnes nõ sunt sufficientes. Deus enim loquendo prophetis non loquitur sp de omnibus immo quedam celat prout dixit Helyseus. iij. Regum. iij. capitu. Dominus celauit a me et nõ indicauit mihi. In proposito eniz patet ex litera q deus moysi peccatũ aaron non specificauit quia eum redarguit quasi populũ ad ydolatriã induxisset ꝺ quo se excusauit vt dicit Burgen. in eadem digressione. patz igitur primam rationem non valere. nec secunda valz quia nõ sequitur Moyses non redarguit aaron ꝺ mẽdacio: igitur mentitus non fuit: fortasse mendaciũ eꝰ non attẽdit sed deo supplicãdo commisit. Cetera que in hac digressione ponit trãseãt vt addita cum contra postillatorem militare non videantur. ¶ Item in eodem capitulo vbi postillator exponit quomodo moyses se petijt deleri de libro vite ⁊c. Burgen. addit quasdam inuolutiones dicens librum vite accipi quatuor modis. Primo modo pro inscriptione ad vitam eternam: et illo modo dicit moysen non petisse se deleri: iz hoc dictum est contra beatum Augustinum et glo. dicentes. Securus quidem hoc dixit vt a consequentib⁹ ratiocinatio concludatur. id est vt quia deus non deleret moysen de libro suo populo illud peccatum remitteret ⁊c. vnde patet librũ vite hic accipi pro inscriptione ad vitam eternam. de alijs eniz acceptionibus libri quas ponit Burgen. non esset talis consequẽtia ad ꝓpositum. quid enim magnum si moyses non scriberet in biblia quam dicit Burgensis librum vite secundo modo dictum. Ad propositum consequentie quam tetigit augustinus intendit ⁊ glo. est q vi diuina ad memoriam reducãtur facta cuiuslibet quam dicit librum vite tercio modo dictum. quia hec diuina vis est liber apertus ⁊ erit tam bonis vel malis: vt dicitur in glosa Danielis. vij. similiter de libro quarto modo dicto: quia ille non dicitur simpliciter liber vite sanctorum: in quo scripta sunt facta exemplaria iustoꝝ: nõ em̃ magnũ est in illo libro non scribi: quia multoꝝ sanctorum gesta in se: imo ⁊ multa gesta sanctisanctoꝝ scripta nõ sẽ: vt dr Job. vlti. Cũ illa igitur distinctiõe Burgẽ. modicũ faciat ad veritatẽ lre: nec respõdit rationibus postillatoris que faciunt contra questionem principalem: ꝫ nec conclusio Burgẽ. põt esse vera qua dicit q moyses solum petiuit deleri de libro vite: secundo et quarto modo dicto: quia ad petitionẽ moysi dñs respondit. Qui peccauerit mihi delebo eum de libro meo: certum em̃ ẽ multos sanctos qui domino fuerunt grati i libro secundo ⁊ quarto modo dicto nõ scribi. quia nec in libro scripture nec in libro vite sanctoꝝ.

Exo.

¶ In capi.xxiij. vbi dr in postilla. Non em ascendaz tecu tc.

¶ Additio.j.

Non videt cōueniēter dictuz vt intelligat illud qd dr hic. Nō em ascendaz tecu.i.q nō adesset eis p miraculoz opationez sicut antea fuerat. nā impossibile erat eis ejcere illas gētes nisi p potentiā diuinā miraculose opantē. vñ.j. Deut.vij. Si dixeris in corde tuo tc, Ex q̄ pz q p̄ cursum cōem non erat possibile eis nisi p miracula facta ꝯtute diuina delere aduersarios suos: sic nec ab egyptijs euadere alit poterāt. vñ alit vr intelligēdū boc qd dr hic. Nō ascēdam tecu. Pro q̄ sciendū q. ē. xix. c. volens deꝫ inducere ꝑplm ad obseruātiā p̄ceptoz q̄ eis daturus erat p̄misit eis. Si custodieritis pactū meum eritis mihi in peculiū apud oēs gētes z vltra critis mihi in regnum sacerdotale. z gens sancta tc. in quoz executiones. ē. xxv. ca. dixit. Faciēt mihi sanctuariū z habitabo inter eos: in q̄ cohabitatione mādauit fieri archā z ꝓpiciatoriū cū cherubin inē q̄ locuturꝰ erat deus cū moyse illa de q̄bus mādaturꝰ erat ꝑplo. vt in eo. ca. declarat. in q̄bus sic ordinatis manifeste oñdebat residentia dei inē ꝑplm isrl tanq̄ inē ꝑplm peculiarē z gentē sanctā cū tñ nō fecerit taliē omni nationi. de q̄ residētia intelligitur illud Deut. iij. ca. Que ē gens magna q̄ habeat deos appropinquātes sibi. z multa similia. Nunc aūt rōne peccati cōmissi. q. irritū fecerūt pactū dñi merito dete bant amittere hmōi excellentiā seu ēminētiā que eis fuerat cōcessa singulariē inter gētes. z hoc est qd dicit. Nō ascendā tecu seu in medio tui. put in hebreo. i. nō ponā tabernaculū meū in q̄ habitatio mea repñtatur z ñsa mea diuinit? dant. z sacrificia mihi oblata acceptant z hmōi in medio tui. et iō sequtur. Quia populꝰ dure ceruicis es. z iō indignꝰ ad p̄dictā cohabitationē diuinā mō p̄dicto: p̄sertim cū ex hoc posset eis imminere maximū piculū. eo q grauiꝰ peccarēt si deū hberent p̄sentē mō p̄dicto z hoc ē qd dr. Ne forte disp̄dam te in via. Consonat ꝓpie huic exp̄ni qd sequtur. j. Moyses q̄z tollēs tc. Nō em legitur moysen habuisse aliud mandatū a deo vt hoc feciſſet nisi ex hoc qd audiuit a deo. Nō ascēdā tecu. i. cū filijs isrl. Añ z ꝑplm adorabat delonge deū descendēte in colūna nubis ad moysen ex castra. Silr deus loq̄bat cū moyse facie ad faciē extra castra nō in castris. vt pz in lra. q̄ oia denotāt q residētia diuine p̄ntie in medio ꝑpli q̄ fuerat cōcessa eis ante pctm̄ post pctm̄ subtrahebat ab eis. z hoc ē qd dicit. Nō ascēdā tecu seu in medio tui. mō p̄us exposito. vñ ex his intelligebat ꝓhibitio fabricatōis tabernaculi z oim ad hoc ptinētiū qd ad magnū ꝑplm cedebat detrimentū. tū q2 ex hoc iudicabant indigni gra dei z p̄ntia diuine cōsolatōis. put in glo. interlineari. tū q2 ex tali cohabitatōe deꝰ opabat tāq̄ ambulans in medio castroz ad defensionem eoz z inuasionē inimicoz. z sic eoz castra fuerūt sctificata. vñ z Deut. xxiij. Dñs em deus tuꝰ ambulat in medio castroz tuoz̄. vt eruat te z tradat tibi inimicos tuos tc. put sequtur in lra.

¶ In eodē capi. xxxiij. vbi dr in postilla. Semel ascendam in medio tui.

¶ Additio.ij.

Hoc qd dr. Semel ascendā in medio tui z delebo te. p̄t intelligi nō solū cōmutatorie s. ꝓbetice. s. referēdo ista vba ad ea q̄ postea in aduētu ꝑpi in carnē in medio eoz cōtigerūt. semel em ascēdit deus. s. filiꝰ dei incarnatus in medio eoz. z ꝓpter hoc q erat ꝑplm dure ceruicis deleuit eos. ita q detero eoz statꝰ nō remāsit sub p̄ma forma. z ex hoc deꝰ innuebat ꝑplo q ꝓpter duriciem ceruicis eoz nō expediebat eis hre tantā adherentiā seu familiaritatē cū deo vt in medio eoz ambularet. ne ex hoc pctā coz aggrauarent: iuxta illud Job. xv. Si ego non venissem z locutꝰ eis fuissem peccatū nō haberēt tc.

In eo. ca. xxxiij. vbi dr in postilla. Jdo dicit ra. sa. q ornatū hic dictū nō intelligit tc.

¶ Additio.iij.

Per hoc qd dr. Jam nunc depone ornatū tuū. sm q̄sdā hebreoz expositores nō intelligit q deus de nouo p̄ciperet eis vt deponerēt ornatū. q2 iā hoc fecerāt. ē intelligit p modū cuiusdā approbatōis. q. d. er q̄ estis ꝑplus dure ceruicis z incurristis tantū pctm̄ conueniens est vt deponatis ornamēta via in signū cōtritōis z p̄nie. nec oportet q hoc referat ad coronas aureas q̄s recepant in datione legis. vt dicit Ra. sa. hoc ē em manifeste ficticium. cū nulla mētio de hoc fiat in scriptura. sed plane est intelligendū sicut nra trāslatio dicit. s. q nullus ex more indut? est cultu suo. vñ sequtur. vt sciā q̄d faciaz tibi. s. cū videro te humiliatū. z hoc q dr. Sciam. intelligendū est put in postilla.

In eo. ca. xxxiij. vbi dr in postilla. Dixit autē moyses. Hic p̄ponit rñsio tc.

¶ Additio.iij.

Circa plurima de his q̄ cōtinent in hoc. ca. ab hoc loco. Dixit autē moyses vsq̄ in finē. Silr z in sequēti ca. multe varietates inē expositores inueniuntur tā hebreos q̄z latinos q̄rū repetitio esset magis fastidiosa q̄z vtilis. vñ meliꝰ vr vt illis varietatibꝰ ꝓtermissis quandā expositionē q̄ saluo meliori iudicio videtur magis ꝓsona lre z rōni ꝓponā. que licet in aliq̄bus ꝓcordat cū postill. in multis tn ab ea deuiat z sic discretꝰ lector eligat sibi meliorē. In primis aūt q̄rendū videt cur moyses petijt a deo habere maiora seu pfectiora post pctm̄ vituli q̄z antea. Non em legit antea petiuisse quē angelum volebat deus mittere cū populo. ē. xxiij. capi. q̄n ei dixit deus. Ecce ego mitto angelū meū tc. Similit nec legitur quesiuisse q deus oñderet sibi vias suas nec gloriā suam et hmōi ante pctm̄ q tm̄ post. vt in hoc loco qd vr dignuz admiratione. nā put. ē. xxxij. ca. dictū fuit in postilla. Ex quersitate subditoz sequtur delectio honoris sui ꝑlati magis q̄z sui pfectus. Ad quod dicendū q lz moyses credēdus sit fuisse in magna pfectione post q̄z vocatus ē a deo et spāliter tpe dationis legꝫ q̄n fuit sequester inē deum et populū. vt hr Deut. v. nihilominꝰ tm̄ tenendū est euz postea ꝓfecisse tā in vita cōtemplatiua q̄z actiua. de cōtemplatiua patet saltē p ieiuniū in quo ꝑseuerauit p. xl. dies vt supra Exo. xxiij. ca. residēs in cōsortio diuino semper Legit em. Fuit ibi cū dño. xl. diebus. z xl. noctib?. panē nō comedit tc. p ieiunniū aūt mens liberius eleuatur ad sublimia cōtēplanda. vñ hm Aug. ieiuniū mentē eleuat. et ideo de daniele legit q post ieiuniū triū hebdomadaz reuelationē accepit a deo. Ex quo sequit q in tanto ieiunio z cū tanta sepatione a mūdanis z corporalibꝰ z cū cōtinua adherentia ad deū mens ipsius moysi maxime eleuaretur in diuina contēplatione. in vita actiua etiā legit maxime ꝓfecisse post lapsum ꝑpli in peccatum. primo in vltione quā exercuit cōtra ydolatras ex zelo iusticie p̄cipiens suis. s. leuitis. Occidat vnusquisq̄z fratrē et amicū suū tc. in quo maxime demōstrauit nō solū se habere iusticiam que maxime ptinet ad vitā actiuā. ē etiā esuriem iusticie. de q̄ saluatoꝛ Math. v. ca. Beati q̄ esuriunt z sitiunt iusticiā tc. vnde in scda scde. q. cxxxix. arti. ij. in corpore q̄onis. q aliquis nō solū virtuosa opa faciat que cōmuniter dicunt opa iusticie. ē q faciat ea insatiabili q̄dā modo desiderio qd̄ p̄t significari p famē z sitim iusticie. vnde z facta vltione dixit leuitis ostendens se viscerali ter approbare p̄dictā vltionē diuini bonoris. Consecrastis hodie manꝰ vestras dño tc. Oñdit etiā se charitatez primoz internalē habere cū statim facta vltione reuertens ad dñm ait. Aut dimitte eis hanc noxaz aut dele me de libro quē scripsisti. Ex quibus manifeste pz q lz ꝑplus post peccatū cōmissum meruit amittere ornatuz suū qd ptinet ad detrimentū dignitatis seu pfectionis eoz qualitercunq̄z exponat. moyses tm̄ meruit maiora z potiora q̄z p̄ius rationibus supradictis. z ideo post p̄dicta et nō ante de eo legit statim supra. Loquebatur dñs ad moysen facie ad faciē. s. manifesta visione. put in glosa. Sicut loqui solet homo ad amicū suum: qd non legit de aliquo patriarcha seu ꝓpheta. q em legit de Jacob Gen. xxij. c. Vidi dñm facie ad faciez. intelligitur ad literā de angelo loquēte cum iacob. vnde ibidem vbi dicit deus. habetur

in hebraico beloym. qđ est nomẽ cõmunicabile angelis et iudicibus. hic aũt vbi dicit dñs: ponit nomen tetragrãmaton incõmunicabile. quod etiã legit. j. Deut. v. Faciem ad faciẽ locutus est vobis dñs ꝛc. hoc intelligit ꝑm Augustinũ ꝓpter rerũ euidentiã. ꝛ quodãmodo diuine maiestatis pñtiã de qua dubitare nõ possit. nõ tñ ibi dr. Sicut loq̃ solet homo ad amicũ suũ. sicut dic. ℔ potius contrariũ. dicit em̃. Timuistis ignẽ ꝛ nõ ascẽdistis in montẽ moysi vo sic familiariter deus loquebat. ꝙ quocũq; terrore impediente sublato ꝓceptus suos deo exprimeret ꝛ eius reuelationes manifeste haberet vt in ꝓposito satis apparet. quã tñ pfectionẽ non legit prius habuisse. Dcr supponendus est etiã ad expositionẽ litere ꝙ moysi non fuit cõmissum ante ieunium ꝛ alia p̃dicta q̃ post ieunium sunt secuta vt duceret ꝑplm. ℔ ꝙ duceret ipse moyses et ꝑplis ꝙ angelũ. vñ. ℔. xxiij. Ecce ego mittã angelum ꝛc. cui quidẽ angelo moyses ꝛ ꝑplis tenebat obedire. dicit enim ibi. Obserua eũ ꝛ audi vocẽ eius ꝛc. Mñc aũt postq̃ moyses fuit ad maiorẽ pfectionẽ subleuatus vt dictũ est commissus fuit sibi quasi singulariter ducat⁹ ꝑplũ. Unde supra xxiij. Tu aũt vade ꝛ duc populũ istũ. cũ hoc etiã fuit dictum sibi ꝙ haberet angelũ ꝓcedentẽ se. vñ dicit. Angel⁹ meus ꝓcedet te. qui quidẽ angelus videbat mitti vt precursor spãliter ad expellendos aduersarios. vnde supra eo. ca. Mittã ꝓcursorẽ tuum angelũ vt ejciat ꝛc. quia tñ nõ exprimebat an ille angelus de quo modo loq̃tur: precursor esset tm̃. an ꝓcursor et ꝓceptor sicut de primo angelo dictũ fuit in. xxiij. ca. ℔ dicto. idcirco rõnabiliter petebat moyses huius dubij declarationẽ dicens. Dixit autẽ moyses ꝛc. q. d. Exquo ꝓcipis mihi de nouo educere populum istum vellem vt indicares mihi quẽ missurus sis mecũ. s. an angelũ preceptorẽ et precursorẽ cui ego debeam obedire in regimine populi. an angelũ ꝓcursorez tm̃. et ad expellẽdas gentes missum nõ tñ ad regimẽ populi ꝛ seq̃tur. Presertim cũ dixeris noui te ex nomine ꝛ inuenisti gratiã coram me ꝛc. in quibus verbis rõnẽ sue dubitationis fortificat. q. d. exquo me tu approbasti. qđ intelligitur ꝙ hoc quod dicit. Noui te ex nomine. ꝛ similiter testaris ꝙ inueni gratiã coram te. non immerito estimare possum ꝙ non mittas angelũ mecũ vt mihi ꝓcipiat in regimine populi ℔ ꝙ a te solo ꝛ immediate ꝓcedã in buiusmodi regimine. vnde in p̃missis intelligit moyses implicite petiuisse ꝙ regimen populi esset sibi a deo cõmissum sine alicui⁹ angeli pñsidentia. Si autẽ querat quãdo dixit dñs ad moysen. Noui te ex nomine. Dicendũ ꝙ ls hoc nõ legatur fuisse dictũ antea moysi tñ sufficit auctoritas scripture ad hoc vt credat sibi fuisse dictus sicut in multis alijs locis sacre scripture hoc cõtingit. Vel dicẽdum ꝙ ls p̃dicta verba sub eadẽ forma nõ fuissent dicta moysi: equiualenter tñ seu interpretatiue intelliguntur sibi fuisse dicta. ꝛ hoc cũ supra. xxxij. c. legit deũ dixisse moysi Dimitte me vt irascat furor meus. satis datur intelligi moysen meruisse gratiã apud dñm. vnde Grego. sup his verbis quasi i personis dei loquens moysi sic ait. Pensa quantũ apud me valeas. ꝛ cognosce ꝙ obtinere poteris quicqđ ꝓ populo exoras. becille. in hoc autẽ qđ seq̃tur. Faciaq; te in gentẽ magnã. s. in generationẽ sanctorum. put in glosa satis ondit moysen fuisse notũ singulari mõ apud deum. cũ generatio sctoꝝ q̃ ab abrahã descendebat erat ab ipso moyse si voluisset deo disponẽte descẽdisset. viterius aũt sequit in lra. Si ℔ inueni grãm in cõspectu tuo ꝛc. put veritas hebraica habet. Circa qđ attendendũ est quõ ista verba cõtinuant in thia p̃cedentibus. Ad qđ sciendũ ꝙ ad hoc ꝙ hmõi officiũ. s. regimẽ ꝑplĩ eõuenienter moyses exquerẽ oportebat vt moyses esset a deo cõpetenter informatus de his quibus deus regit rationabilem creaturaz. ꝛ hoc ꝓpter duo. primũ vt regimen ipsius moysi cõfirmaret quantũ possibile esset diuino regimini qđ est optimũ. secundũ vt cũ aliqua occurrerent in ꝑplo quibus oporteret vt moyses deuz orasset fuisset ipse instruct⁹ de his que erant deo beneplacita vt oratio sua esset efficax. iuxta illud quod ecclesia orat in quadã collecta dicens. Vt petentibus desiderata cõcedas. facnos que tibi sunt placita postulare. Idcirco dicit. Si ergo inueni gratiã in ꝓspectu tuo. s. vt ℔ regimẽ mihi cõmittas modo predicto. vnde mihi vias tuas vt sciam te. cuius sensus est. nã vniuerse vie dñi quid⁹ mundũ regit misericordia ꝛ veritas. s. ꝛ iusticia sunt ꝑm psal. que quidẽ vie lz nobis ad plenũ inuestigabiles nõ sint. iuxta illud ad Ro. xj. ca. Inuestigabiles vie eius. tñ participatiue ab hominibus ꝓsertim ꝓfectis cognoscuntur. vnde qui eas diuino munere cognoscit deum dicitur nosse: iuxta illud Iere. ix. ca. In hoc gloriet qui gloriatur scire ꝛ nosse me ꝛc. et hoc est qđ dicit. Ostende mihi vias tuas ꝛc. s. vt possim te imitari in hmõi regimine. ꝛ in hoc innuit moyses primã rõnem sue petitionis supradictaz. nec talis imitatio debet impossibilis estimari. nã saluator dicit Luce. vj. capi. Estote misericordes. Et sequit in lra. Et inueniã gratiã ante oculos tuos. s. in impetratõe eoꝝ. ꝓ quib⁹ orabo. et in ℔ innuit secundã rationẽ sue petitionis. ꝛ quia ista petebat moyses ꝓpter bonũ populi qui maxime indigebat bono regimine. ꝛ ꝙ oratio moysi ꝑ eis cuz occurreret necessitas haberet efficaciã impetrãdi. iõ seq̃tur. Respice populũ tuũ gentem hanc. q. d. nõ peto que mea sunt sed que tua sunt. naz gens ista populus tuus est. Ad qđ rndit deus. Facies mea ꝓcedet te ꝛ requiẽ dabo tibi. cui⁹ sensus ẽ ꝙ ipsemet deus volebat deducere ipsum moysen absq; aliquo medio sicut petebat vt sic daret sibi requiẽ. s. sufficientiã eoꝝ q̃ desiderabat. vnde in hoc solũ videt deus rũdere ad ꝑmã petitionẽ implicitam ipsius moysi in q̃ volebat ꝙ nullus angelus ineponeret in regimine populi. nõ autẽ ꝙ hoc fuit responsum ad secundã. s. illaz in q̃ dixit. Ostende mihi vias tuas ꝛc. que quidẽ rñsio fuit hic ꝓtermissa: eo ꝙ moyses nõ solũ desiderabat requiẽ suã ꝓpriã habendo diuinã gubernationẽ immediatã q̃ ad se sed etiã quo ad populũ. sic ꝙ deus ambularet cũ eis ꝙ cohabitationẽ in tabernaculo in medio ꝑplĩ, put fuit ante peccatuz ꝑ deũ ordinatũ. ℔. Exo. xxx. ca. vnde seq̃tur. Ait moyses Si nõ tuipse ꝓcedas ꝛc. qualiter aũt ipse petebat ꝙ deꝰ eos ꝓcederet statim declarat dicens. In quo em̃ sciri poterim⁹ ego ꝛ populus tuus inuenisse nos gratiã in cõspectu tuo nisi ambulaueris nobiscũ ꝛc. In quo petebat vltra p̃dicta i. signũ diuine placationis ꝙ tabernaculum federis in quo deus facie ad faciẽ loquebat moysi qđ tunc erat ꝓpter peccatũ populi eẽgatum eẽ castra. vt supra eo. ca. reduceret intra castra in q̃ sciret ꝙ nõ solũ moyses ℔ etiã ꝑplis inuenisset gratiã in conspectu dñi. vt sic glorificaret ab oĩbus populis put littera immediate seq̃ẽs declarat. ad qđ seq̃tur rñsio domini. s. Dixit aũt dñs ad moysen ꝛc. Et quib⁹dã bis vt deũ ꝓcessisse moysi duo: vnũ em̃ implicite. qđ etiã implicite petierat. s. ꝙ regimẽ ꝑplĩ esset ꝑ deũ ꝛ nõ ꝑ angelum. secũ in aũt ꝙ deus ambularet cũ ꝑplo ꝓ cohabitationẽ in tabernaculo p̃dictã: q̃z primũ ꝓz in executõe tũ qz nõ legit in toto ꝓcessu mosayce vite ꝙ fiat mentio de angelo loquẽte cum moyse vel ei apparẽte post hoc sicut antea. tũ qz de iosue imediato successore ipsi⁹ moysi legit Josue. v. ca. ꝙ apparuit ei angel⁹ in ꝑsona viri cũ gladio euaginato. d. Ego sum princeps exercitus dñi nunc veni. q. d. put exponit ab antiquis. Ego fui impeditus tpe moysi mgri tui sicut nũc venio. cui Josue inclinat⁹ in terrã dixit. Quid dñs meus loquit cũ seruo suo. Ex quo ꝓz ꝙ subiectio p̃fidẽtis ꝑplĩ israhelitici ad angelũ incepit a iosue nõ autẽ a tpe moysi. fiat etiã ad hoc qđ legit Deut. xxxij. ca. vbi agit de reductione ꝑplĩ ꝓ desertũ dicit. Dominꝰ solus dux ẽ eoꝝ ꝛ nõ fuit cũ eo deꝰ alien⁹ ꝛc. vñ in hoc qđ dr. Dñs solꝰ intelligunt excludi angeli a ducatu illius ꝑplĩ. in hoc aũt qđ sequit. Et nõ fuit cũ eo deus alien⁹ intelligunt excludi demones. Executio aũt scõi concessi. s. de cohabitatione diuina in medio ꝑplĩ ꝓz manifeste cum post p̃dicta statim fuit mãdata executioni fabricatio tabernaculi sicut prius ante peccatũ fuerat ordinatũ. ꝛ ideo dñs durante hac collocutione cũ moyse mãdauit pie-

scindi duas tabulas vt sup eis scriberent verba in pri
mis tabulis scripta. in q manifeste dem̃ostrauit q̃ vole
bat tabernaculũ fieri. in quo archa testamenti cũ pdi
ctis tabulis erat principalis ⁊ p ꝯsequens reconcilia
tio populi ad deũ fuit in hoc cõcessa. Consequẽter aũt
q2 pdicta grãgratiosa dei cõcesserat ꝓpter ex meritis ipi⁹
moysi dicit ei reddẽs cãm hui⁹ cõcessionis. Inueniſti
em̃ grãm coã me ⁊c. q. d. ista nõ concedo intuitu ppli
nec etiã p merita patrũ ſ q2 inueniſti ⁊c. Ideo moy
ses accepit quodãmodo audaciã vlterius petẽdi sum
mum bonũ qđ ab hoc supnaturaliter potest attingi.
scz claram visionẽ diuine glorie que idem est cũ essentia
diuina. vñ ait. Ostende mihi gloriã tuã. Circa quã
petitionẽ q̃dã hebrei spãliter Ra. moy. egypti⁹ in suo
libro de directione parte. ij. magnã mouet difficultatẽ
dicens. magnũ inconueniẽs esse q̃ moyses petiuisset a
deo illud qđ est impossibile in hac vita. infra em̃ dicit.
Non videbit me homo ⁊ viuet. ſ hoc dubiũ non vide
tur esse difficilis solutũis. tum quia volũtas ſm pbm
est impossibiliũ. petitiones aũt sunt coz q̃ homo vult
tũ q2 lz sit hoc impossibile ſm naturã nõ tamẽ est im
possibile apud deũ qui est supra naturã. vñ ⁊ hec visio
fuit cõcessa moysi ſm aug. de videndo deum. licet nõ in
hoc loco. vt p3 p ordinem dicentẽ. Non poteris videre fa
ciem meã. sequitur: ait. s. deus. Ego ostendã nomẽ bonũ
tibi. vbi in hebreo bñ. put in postilla. Ego trãsire faciã
omne bonũ meũ ante te. ad cui⁹ intellectũ attendẽdũ
est q̃ moyses de duab⁹ suis petitionib⁹ petebat rñderi
a deo. vna. s. in qua petiuerat scire vias dñi. cum supra
dixit. Ostende mihi vias tuas vt sciã te ⁊c. Alia vo in
qua petiuit videre gloriã dei. s. diuinã essentiã cũ dixit
Ostende mihi gloriã tuã. vt dictũ est. Ad quas duas
petitiones deus sibi rñdit ab isto loco vsq̃ ad finẽ ca.
que quidẽ rñsio diuidit in tres ptes ſm tria distincta
que deus moysi successiue rñdit. primũ. s. cũ dicit. Mã
ego trãsire faciã omne bonũ ⁊c. scdm cũ dicit. Rursũq̃
ait. Non poteris ⁊c. terciũ cũ dicit. Et iterũ. Ecce inq̃t
locus est apud me ⁊c. Circa primũ sciendũ q̃ bonũ di
uinum põt dupliciter intelligi. vno modo ꝓ ipsa boni
tate diuina q̃ essentialiter est ipse deus q̃ est summũ bo
num increatũ. alio mõ ꝓ bono vniuersi qđ ad primuz
bonũ ordinat. sicut bonũ exercitus ordinat ad bonuz
ducis ſm pbm in. xj. meta. Unde per hoc qđ dicit hic
Transire faciã ⁊c. intelligendũ est vtrũq̃ bonũ pdictũ
nõ em̃ dixit. Transire faciã bonũ meũ coã te. ſ omne
bonũ. quod vtrũq̃ comprehendit. Bonũ aute vniuersi
creatũ maxime videt consistere in bonitate diuine ꝓ
uidentie q̃ mundus gubernat ꝓut ordinatur in ipm
deuz. vt dictũ est in qua quidẽ gubernatione creature
rõnales singulariori mõ regunt a deo q̃ alie. vñ aplus
ꝓma Cor. ix. Nunq̃d de bobus cura est deo: qđ nõ est
sic intelligendũ vt boues totaliter subtrabãt a cura di
uine gubernatõis q̃ ꝓpue cõpetit rõnali creature q̃ nõ
solũ gubernãt a deo p hoc q̃ mouent ab ipso deo i eis
interi⁹ opante: ſ etiã p hoc q̃ a deo inducunt ad bonũ
⁊ retrahunt a malo p p̃cepta ⁊ pbibitões p̃mia ⁊ pe
nas. put in prima pte. q. ciij. arti. v. in rñsione ad. ij. ar
gu. Et iste sunt vie dñi q̃s moyses petebat sibi a deo
oñdi cũ dixit. Oñde mihi vias tuas ⁊c. s. vt cognosce
ret quõ deus p misdiam ⁊ veritatẽ seu iusticiã q̃ sunt
vie dñi: ⁊ q̃dãmodo vident opposita creaturã rõnalez
regebat. ad quẽ aũt finẽ moyses ista petebat dictũ est
ſ. in hoc igit q̃ de⁹ dixit. Ego trãsire faciã oñe bonuz
meũ añ te. cõcessit moysi q̃ vtrũq̃ bonũ pdictum face
ret trãsire añ moysen. s. in spẽ gloriosa ipm deũ repñ
tante ⁊ etiã diuinã gubernationẽ pdictã. Secq̃t in lra
Et vocabo in noie dñi coram te. qđ verbũ exponit in
postilla. de beatõe electoz in noticia diuia exñtiũ qđ
nõ vr̃ pueniẽt dictũ. tũ q2 nõ pueniet lre. tũ q2 nõ legi
tur q̃ moyses hoc petiuisset nec etiã fuiſſz sibi oñsum.
tũ q2 hoc esset ꝺ auctẽ ecclesie q̃ in collecta dicit. De⁹
cui soli cognitus est numerus electoz. vñ dictũ verbũ
vr̃ esse exponẽdũ ꝓtinuãdo ipm ad pcedentia sic. di
xerat em̃ deus moysi statim. ſ Ego trãsire faciã oñe bo
num meũ añ te ⁊c. qđ intelligit ꝓ spem repñtatẽ vt dictũ
est. ⁊ q2 intelligẽtia opus ẽ in visione. vt bñ Dan. x. idcir
co subdit. Et vocabo ⁊c. vbi in hebreo ponit verbũ quod
indrñter significat vocare: clamare seu legẽ. ⁊ est sensus:
q̃ ea q̃ p illã spem gloriosam trãseuntẽ repñtabant declara
rent ipsi moysi. p hoc q̃ de⁹ coraz ipso moyse vocaret seu
legeret nomẽ suũ. s. diuinũ ipm sic exprimendo vt moyses
intelligẽtia hꝫet pdictoz. qđ totũ fuit impletũ ꝓut in se
ca. cõtinet vbi dr̃. Quo trãseunte coã eo ⁊c. ꝓut ibidez
exponet. ⁊ q2 vie dñi q̃ oñse fuerũt moysi ꝓ maiori ⁊ no
tabiliori pte vident sonare misdiaz ⁊ pietatẽ seu remis
sionẽ pctoz ⁊ hmõi. ⁊ cũ dr̃. Misericors ⁊ miserator ⁊c.
ne forte ex hoc moyses putaret q̃ ista respectũ relinquẽ
tis intelligerent. idcirco subdit. Misereboꝛ cui voluero.
hoc est dicere ꝓut in glo. gratuita ⁊ spontanea est oĩbus
dei misdia. cuz em̃ misereꝫ gra est. cũ vo indurari pmit
tit iustũ iudiciuz ẽ q̃uis occultũ. hec in glo. Sequitur sda
pars rñsionis cũ dr̃. Rursumq̃ ait. Non poteris videre
faciẽ meã ⁊c. cui⁹ sensus cõtinuat ad pdicta sic. Quia de⁹
statim dixerat supra moysi. Ego trãsire faciã ⁊c. qđ intel
ligit etiã de bono increato vt dictum est: ne ex hoc forte
moyses putaret sibi cõcessum esse videre ipam dei faciez
seu essentiã ꝓut petiuerat: idcirco exꝑssit q̃ in hoc nõ cõ
cedebatur sibi talis visio. q2 nõ ptinet exñtibus in hac vi
ta. vñ Grego. in homel. Quãdiu em̃ hic mortaliẽ viuit vi
deri p quasdam imagines deus potest. ſ p ipsam nature
sue spem nõ põt videri. Sequitur tercia ps rñsionis vbi dr̃
Ecce inq̃t locus est apud me ⁊c. in q̃ deus declarat moysi
illud qđ de suis petitionib⁹ assecutur⁹ essz. ⁊ primo assignã
do sibi locũ cuz dicit. Ecce inq̃t loc⁹ est apud me ⁊c. expo
nat ꝓut in postilla. scdo oñendo sibi modũ quo pdicta
essent sibi oñenda ⁊ hoc cum dicit. Cũq̃ trãsibit gloza
mea. vsq̃ ibi. Faciẽ aũt meã videre nõ poteris ⁊c. Ad cu
ius intellectuz sciendũ q̃ ꝑm sctm Tho. in prima pte. q. j.
arti. ix. in cor. q. Et est cõis opinio sctoz doctoz. in sacra
scriptura traduntur nobis spũalia sub metaphoris corpo
raliũ. vñ in hoc loco metaphorice sunt intelligẽda duo,
vnũ est cũ dicit. Protegã te dextera mea ⁊c. Quod intel
ligit ad similitudinẽ bois q̃ nõ põt videre aliũ trãseuntẽ
coã se ꝓpter hoc q̃ ꝓtegit p manuz eius ne ipm videat
⁊ post transitũ alio auferẽte manũ suã videt posteriora
illius trãseuntis. nõ aũt faciẽ eius qui iam trãsiuerat ab
ipsius oculis. Aliud metaphoricũ est q̃ p faciẽ dei in hoc
loco sicut in multis alijs intelligitur metaphorice diuina
essentia. p posteriora vo intelligunt in hoc loco effectus
diuine ꝓuidẽtie in creaturis. q2 effectus ẽ posterior sua
causa. vñ in hac tercia pte deus concessit moysi q̃ transe
unte gloria sua ante eũ. s. per spem gloriosam ipm bonũ
increatum ⁊ bonũ creatũ ab ipso ꝓcedens repsentantem
ꝓut in prima pte responsionis dixerat. Ego transire fa
ciam ⁊c. q̃ tunc videret posteriora eius. s. effectus diuine
gubernationis qui sunt ꝓpue vie domini: quas moyses
primo scire petiuit. ſ cum hoc tamen faciẽ domini nõ vi
deret ratione tacta in secunda pticula responsionis. Sed
circa hoc notandũ q̃ nõ solum fuit concessum moysi sci
re vias domini que sunt eius posteriora sed etiã qualiter
ista emanãt a sua causa que est facies dei seu diuina essen
tia licet ipsa essentia diuina a moyse nõ videret qđ intelli
gitur i hac metaphora: nã tam facies q̃ posteriora coraz
moyse transierunt modo predicto. ſ noticiam posterio
rum habuit perfectam. put dicit. Et videbis posterio
ra mea. Ille enim qui posteriora alicuius videt scit illa
esse posteriora illius licet faciem eius non videat. Quali
ter autem ista intelligantur declarata fuisse moysi in se
quenti capitulo vbi iste ꝓmissiones fuerũt implete am
plius sunt declarãda in illo loco scilicz vbi dicitur. Quo
transeunte ⁊c.

Replica correctoriũ contra Burgensem delirantẽ.

In capitulo .xxxiij. vbi postillator exponit illud. Non ascendã tecum. quod videlicet intelligatur de miraculor operatione: Burgẽ. dicit illud inco uenienter dictũ: quia post in electionẽ gentiũ miraculo se deus operabat. vnde dicit q debeat exponi de cohabitatione dei in medio populi in tabernaculo ꝛ ꝓpiciatorio ꝫ tunc argumentũ burgẽ. valet contra se sicut cõtra postillatorẽ. quia post ꝓ omnẽ modũ cohabitabat. respõsa dabat. ꝛ sacrificia acceptabat ꝛc. quẽadmodũ Burgẽ sis enumerat. Respondeo igit ad argumentũ ꝓ concor dia vtriusq; q hoc dictũ. Non ascendã tecũ. conditionẽ subintelligit. s. nisi penitueris: put etiã burgensis dicit. ꝫ quia populus penituit de peccato vituli ꝛ hodie iudei hoc peccatum detestantur idcirco ascendit cũ eis. et per miraculor operationẽ quo ad expositionẽ postillatoris et per cohabitationẽ quo ad expositionem burgẽ. Itẽ in eodem capitulo burgẽsis facit longã digressionem in quo tangit aliqua que apud multos ꝓbabilia non sunt: transeo tamẽ ea nisi vbi notat postill. In ꝑmis vt postillator seruet ordinẽ eccleſiastice bierarchie ad angelicam bierarchiã exponit hoc capitulũ. q ducatus populi fuerit cõmissus moysi sub directione angelica potissime ꝑncipis synagoge: Burgẽ. autem vult q moyses petierit a domino populi ducatus immediate sine alicuius angeli ꝓsidentia: ꝛ q deus concesserit ei immediatũ regimẽ populi absoluendo michaelem a ꝓncipatu vsq; ad tempora Josue: que facta sunt ꝓpter moysi perfectionem quã habuit post peccatũ vituli. put late declarare nitit burgen. in ipsa digressione. sed salua pace grandipendentiũ deliramenta. Burgẽ. istud dictum nullũ habz fundamẽtum ex autentica scriptura. nam q michael ꝓnceps synagoge fuerit absolutus a suo ꝓncipatu et impeditus vsq; ad tempora Josue. aut hoc fuit ex culpa ꝓncipis: aut subiectorz: aut ꝓfectione moysi. ꝑma duo dici non possunt: quia ꝓnceps ille in beatudine cõfirmatus peccare nõ posset. ꝛ culpa subiecti populi fuit punita ꝛ ꝓpter penitentiaz remissa. vt dicit Burgen. in additione vltima circa illud capitulũ. Si igitur detur tertiũ q tante perfectionis fuerit moyses q nullus fuerit ei custos ꝛ cooperator: vt videt sentire burgen. hoc videtur fantesticũ et modicum fauere fidei christiane. naz nemo sane mentis dicere audebat xpm non precellere moysen in natura et gratia. ꝛ tamen de christo homine scriptum est. Angelis suis deus mãdauit de teyt custodiant ꝛc. vsus est enim xps ministerio angelorum in multis. non q indigeret ꝫ propter bierarchicam institutionẽ. quã declarat sanctꝰ yo. ca. ir. angelice bierarchie dicens. Equidẽ diuini luminis distributio a deo indita est omnibus bierarchijs angelicis ꝛ humanis ordinatissime supueniens ad cõmunicandum omnibus personis bierarchicis. burgen. igitur per banc fantasiam excludit solum moysen ab ecclesiastica bierarchia. nec quis fidelis audebit dicere ecclesiam sanctam minus gratia ꝓditam q̃ synagogam cũ suo moyse: tamẽ ecclesiam totã ꝛ singulas eius partes ꝑm actꝰ bierarchicos angelico ministerio dirigi: purgari: illuminari. ꝛ ꝓficere credimus vt sancta sancti Dyonisij tradit auctoritas vbi supra. Ponit etiã a sanctis sanctꝰ michael fore ꝓnceps ecclesie trãslatus a ꝓncipatu synagoge. idoq; sub noie eius omnes angelos ecclesia venerat. nec puto fauere fidei nostre dicere moysen ductorẽ synagoge potiorem q̃ petrũ pastorem ecclesie. Quot autẽ ꝛ quibus modis petrus in regimine ecclesie sit directus adiutus ꝛ custoditus ab angelis nõ nisi actus apostolor ignorans ignorat. Error igitur videt q dicit imaginat Burgẽ. nec motiua eius ad id valent. erronea est enim expositio illius Josue. v. que dicit angelum tpe moysi impeditũ fuisse. q si enim data legis huit facta p angelos in manu mediatoris: vt dicit ad Gal. iij. multo rationabilius motio colũne et cetera omnia q̃ nomine domini facta sunt p ministeriũ angelor facta intelliguntt: domino tamẽ immutabiliter ꝑsidere. Hec est sententia beati Grego. vt patet supra. eodem decimo ꝓmo ix. ca. nec allegatum bur. ex Deut. ꝓbat qđ intendit. cũ enim dicit. Dñs solus dux eius fuit. dictio exclusiua nõ excludit essentialiter ordinata ordine bierarchico. in quo ordine angeli includunt. vt patet p beatũ dyonisiũ vbi. s. ꝛ ideo nõ sequitur tm̃ hõ currit. igit animal nõ currit. ꝓter ordinem essentialẽ inter hoiem ꝛ animal. Talis aũt ordo est inter bierarchiã supcelestẽ ꝛ terrenã ex institutione nõ ex rerũ formali rõne. q ꝑm actus bierarchicos se debito ordine ꝑsupponunt. vnde dr. xij. metaphi. Entia nolunt male disponi ꝑm quã optimã dispositionem influxus a ꝓmo p media ꝓcedunt in inferiora: qđ autẽ excludit cũ dicit. Dñs solus dux eius fuit. cõtinuo subinfert ꝛ nõ erat cũ eo deus alienus. solus enim deus ductor populi existens angelicã seruitutẽ sibi ordine essentiali subordinatam nequaq̃ excludit. ꝫ potius includit ꝑm doctrinã beati Dyoni. vbi supra. Et si quis obiecerit dicens. Deus ad oia sufficit specialit in genere cause efficiẽtis. vt ꝑz p Proculũ in de causis igitur ministeria angelor in hoc ducatu nõ erant necessaria. Rñdeo. Hec obiectio valet de ministerio hominũ sicut ꝛ angelor igit nec moysi ducat9 fuit necessarius. iurta allegatũ burg. Deut. Dñs solus dux eiꝰ fuit. qua rõne enim dictio exclusiua excludit ministeriuz angeli eadẽ ratione ꝛ hominis. Ad assumptũ igit auctoris de causis dico q deus solus sufficit ad oia sine medio sufficiẽtia tbearchica: sed nõ bierarchica. ꝛ tantum valet dicere deus imediate sufficit ad omnia potentia absoluta ꝫ nõ ordinata. ordinem enim bierarchicum deus a ꝓncipio conditionis nature instituit vt vult beatus dyon. vbi supra ꝛ sic eas condidit vt eos ordine sacro suos motus habere sinat ꝑm beatũ Augustinũ. Gubernat enim deus ecclesiasticã bierarchiam ꝓ mediũ bierarchie celestis: ꝛ inferiora ꝓ media. ꝛ media ꝓ superiora deus regi instituit sua voluntate. cuius causa querenda nõ est. etsi q̃q; huiusmodi ordinẽ potentia sua absoluta suspendit ꝛ immediate aliqua facit huius est magna causa quã tẽpore moysi burgen. fingendo rationabiliter nõ assignat nisi moysi ꝓfectionem cuius tm̃ ꝓfectio tanta esse nõ potuit quãta ꝓncipis gloriosissimi michaelis. cuius ꝓncipatum dicit tẽpore moysi impeditũ ꝓ ꝓñs eius meritũ. q: ministerio ecclesiastice bierarchie angeli merent vsq; in finẽ mundi aliquod ꝑmiũ accidẽtale. vt habet. ij. sentẽtiarum. Item in eadẽ digressione burgẽ. notat postillatorem exponentẽ hoc verbũ dñi ad moysen. Vocabo nomẽ domini coram te. de vocatione elector in noticia diuina existentiũ quã expositionẽ dicit bur. inconuenientẽ ex tribus. quia vt dicit nõ cõsonat litere ꝛ q nõ legitur moysen id petiuisse. etiam quia nõ fuisset ei ostensum cõtra auctoritatẽ ecclesie dicẽtis in collecta Deus cui soli cognitus est numerus electorum ꝛc. sed certe iste obiectiones bur. nihil vident valere: nõ ꝑma. q: expositio postillatoris ad intentionẽ etiã aliorz lre bene cõsonat. qđ sic patet. nã cũ moyses petisset signũ miseratiõis diuine dicẽs. In quo poterim9 scire grãm apud te inuenisse ꝛc. ꝛ cũ iam fiducialiter subiungeret. Ostende mihi gloriã tuã. q̃ nõ solũ consistit in visione verbi ꝫ etiã relucentiũ in verbo. ideo intelligit moyses petisse cognitionẽ vocatiõis elector in noticia diuina existentiũ. Ad quã petitionẽ sic intellectã rndit deus quo ad visionẽ dei. Ostendaz tibi omne bonũ. q autẽ ad reducentiã in deo subdit. Et vocabo vel legã ꝑm hebraicã veritatẽ corã te. s. craratũ in noie dñi. vt supplevidere ꝛ cognoscere possis signũ miseratiõis qđ petis nõ esse ex pcedentib9 meritis ꝫ a sola mea voluntate. Ideo sequitur. Cui volo misereboz ꝛc. Hec igitur expositio postillatoris optime cõsonat lre ꝑ primã obiectionem Bur. ꝛ ipse burg. vt cũ ista expõne quã improbat postea coincidere cũ dicit q sensus illoz verboruz. ꝛ legã corã te in noie dñi. est q moysi ꝓmittit ꝛ tradare intelligentiã eoz que in gloriosa spe trãseuntes

plus qui p ydolatriã peccauerat magis eum timeret et haberet in reuerentia Ra.sa.dicit q̃ hoc fuit ex hoc q̃ dñs posuit manũ suã sup faciẽ eius. vt habeẽ in fine p̃cedentis capi. Sequitur. d Timuerũt, ppe accedere. ppter dicti splendoris reuerentiã.

e Vocati q̃ ab eo reuersi sunt. Et reuerẽtia eĩ̃ retrocesserãt. et ex obediẽtia redierunt.

f Quibus p̃cepit. publicando ea q̃ a domino audierat.

g Impletisq̃ sermo. velamen q̃ñ cognouit faciem suam cornutaz p̃ alioz insinuationẽ. h Sed operiebat rursus ille faciẽ suã ꝛc. In hebreo habetur. Et reponebat velamen sup faciẽ suã donec veniret ad loquendum cũ eo. id est cum deo.

omnis que sibi fuerant impetrata. Qui videbant faciem egredientis moysi eẽ cornutam: h sed operiebat ille rursus faciem suam: si quando loquebaẽ ad eos.

¶ In ca. xxxiiij. vbi dr̃ in postilla. Prescinde tibi ꝛc. Additio.

Onsequẽter ait dñs moysi. Prescinde tibi duas tabulas ꝛc. in quo deus se ostendebat iã placatũ ppõ volens vt fierẽt alie due tabule testamenti: q̃ ponende erant sub ppitiatorio ꝛ p dñs tabernaculũ erat sicut prius fuerat dispositũ edificandũ. et sic deus ambularet inter eos, put moyses petiuerat. Et exponaẽ litera, put in postill. vsq; ibi. Nec videaẽ quispiã p totũ mõtẽ ꝛc. Vbi attẽdendũ est q̃ ista, pbibitio nõ fuit solũ facta ob reuerẽtiã diuinitatis in mõtem descendentis. in signo visibili, put dicit postil. quia sepe deus apparuit in signo visibili tã in monte synai q̃ in alijs locis presente populo: ꝛ nõ fit similis, pbibitio nisi soluz in datione legis supra. xix. ca. vbi popul⁹ fuit pbibitus ne ascenderet in montẽ nec ipm tangeret. s pbibitio hic ꝛ hoc facta est maioris restrictionis q̃ ibi. q̃ ibi tolũ videẽ, pbiberi ne quis ascenderet in mõtem: nec tangeret eum. Hic autẽ probibetur ne õspiãliter ibi pcciebatur aaron ascendere cũ moyse vt videatur per totum montem: quod est maius. Similiter ibi pcciebatur aaron ascendere cũ moyse vt dicitur in litera. hic autẽ dicit. Nullus ascendet tecũ. Ex quibus patet q̃ ista descensio dei in signo visibili hoc tẽpore facta erat maioris solẽnitatis q̃ illa que fuit in datione legis. Cuius ratio est. quia ibi, ponebantur pcepta communia toti populo: hic autẽ ostendebantur moysi archana dei que alijs non licebat vt sic ostenderentur: ꝛ inde est q̃ post hanc reuelationẽ in facie moysi apparuerũt radij miri splendoris. vt patet infra in fine huius capi. quos tamẽ nõ legit habuisse in datione legis nec in alijs apparitionibus seu collocutionibus cũ deo ante hoc factis. Sequitur in lra. Cũ descendisset. s. deus modo p̃dicto: stetit moyses cuz eo. s. deo: fuerat eĩ̃ sibi p̃ceptum expresse. Stabisq̃ mecum. et sequitur in lra. Inuocans nomẽ domini. scilicet moyses qui inuocabat dominũ. q. di. Assum domine quia vocasti me. Et sequitur in litera sm translationẽ nostrã. Quo transeunte coram eo ait dominator domine deus ꝛc. que quidem verba exponuntur cõmuniter, put in postil. sic. s. Cum transisset dominus ante moysen in nube gloriosa. vt dictum est: moyses ait. scz adorãdo. Dñator domine deus ꝛc. ꝛ sic cum dicit. dominator domine ꝛc. exprimit forma orationis ipsius moysi. s benigne intuenti hebraicam veritatẽ ꝛ alia precedentia ꝛ sequentia que ad intellectum huius passus ptinent. manifeste patet q̃ predicta verba non sunt moysi oratis. sed potius verba dei docentis moysen vias suas. put ab eo in p̃cedenti capi. petierat. vnde hec tria nomina diuina que primo ponunt sunt indeclinabilia in hebreo et non sunt intelligenda in sensu vocatiui casus. q. moyses vocasset deũ q̃ illa tria nomina ipm orando. s intelligenda sunt in sensu accusatiui casus. sic vt intelligaẽ deũ clamasse seu legisse coram moyse oia diuina nomina q̃ hic cõtinenẽ tam substãtiua q̃ adiectiua in q̃bus vie domini supradicte declaranẽ. vnde hebraica veritas sic habet in hoc loco. ꝛ transiuit dñs coram eo ꝛ vocauit seu clamauit vel legit. Dominꝰ deus. verbum eĩ̃ quod hic ponitur quodlibet istoz triũ significat indistincte. s. vocare legere vel clamare. sicut supra cũ dicit in p̃cedenti ca. Et vocabo in nomine dñi coram te. quodlibet illoz triũ intelligitur. vnũ eĩ̃ ꝛ idem verbũ ponit hic ꝛ ibi. vnde in hoc q̃d dicit. Et transiuit dñs. impletur illud q̃d pmiserat. Ego transire faciã ꝛc. in illa eĩ̃ specie gloriosa transeunte ante moysen repsentabat deus qui est summũ bonũ increatum quod hic designat p faciẽ ꝛ etiã bonũ creatum a deo in creaturis p diuinã puidentiã pcedens. vtrũq; enim bonũ p̃dictũ includebat in hoc quod dixit. Ego transire faciã ꝛc. vt dictũ est. in hoc autẽ quod sequit. Et vocauit seu clamauit vel legit dñs deus ꝛc. impletur illud q̃d deus p̃dixerat in p̃ce. ca. Et vocabo seu clamabo vel legã nomen dñi ꝛc. eadẽ eĩ̃ verba ponunt vtrobiq; nisi q̃ in primo loco illud verbũ quod dr̃. Vocabo vel legam est futuri tpis. q̃ hoc, pmittebat esse faciendũ. in hoc autẽ loco ponitur idẽ verbũ pteriti tpis. quia hic adimplebat promissionez p̃dictã in qua quidẽ clamatione seu electione diuini nominis deus oñdit moysi vias suas, put ab ipso petierat. Circa q̃d licet tenẽdũ sit q̃ ista, put sunt archana dei moysi tanq̃ fidelissimo in tota domo domini fuerunt altiori modo declarata q̃ nra fragilitas capere possit q̃ tñ sm aplm Roma. xv. Quecũq; scripta sunt ad nram doctrinã scripta sunt. insistẽdũ videẽ circa singula in hac clamatione seu lectione nois diuini ptenta, put modul⁹ nre fragilitatis attingere valet vt idẽ sensus lr̃alis saltẽ planus aliq̃liter eluciderẽ. vnde notandũ q̃ in hac clamatione seu lectione primo ponit nomẽ ppriũ diuinũ. ꝛ hoc cũ dicit. Dñs. In cuius loco est in hebreo nomen tetragrãmaton q̃d ppie significat infinitatẽ diuini esse. quaz Damascen⁹ pelagũ substãtie infinite noiat. in qua infinitate fundant cetera attributa diuina. put s. in addi. sup Exo iij. ca. ar v. tractant. scdo vo loco repetit idem nomen ad denotandũ omnipotẽtiã diuinã q̃ fundat in esse diuino sm q̃d est infinitũ. put in p̃dicta addi. ar. xij. br̃. Per hoc aũt q̃d sequitur Deus: intelligit q̃ ille dñs predictus sua bonitate pfecta habet puidentiã vniuersalẽ de rebus. vnde Dyoni. xij. ca. de diui. noibus. Deus est qui videt oia puidentia ꝛ bonitate pfecta. que quidẽ puidẽtia pcipue ostitit in miserationibus diuinis erga creaturas. vnde in ps. Miserationes eius sup omnia opa eius Omnipotentia vo diuina, put ecclesia in collecta cantat parcendo maxime ꝛ miserando manifestat. ꝛ ideo illa q̃ sequũtur que ptinent ad vias domini ostẽdendas maxime ꝛ pcipue tendũt ad misericordiã: in q̃bus tñ semper saluat rõ iusticie seu veritatis. q̃d sic p3. p hoc eĩ̃ q̃ dicit Misericors intelligit deus, put regit vniuersum sm suã misericordiã absolute sumptã q̃ creationẽ rerũ includit in q̃ ratõ diuine misericordie relucet in q̃tũ res de nõ esse in esse p̃ducit quod soli deo competit. ꝛ est primus modus diuine misericordie erga creaturas in ordine nature in q̃ quidẽ miseratione saluatur etiã ratio veritatis seu iusticie in q̃tum sic deus res in esse p̃ducit. scdm q̃d conuenit diuine sapientie ꝛ bonitati. put in prima parte. q. xxj. ar. iij. in cor. q. Sequitur in litera nostra ꝛ clemens vbi in veritate hebraica habeẽ. Gratuitus seu gratificus. nomẽ enim adiectiuũ q̃d i q̃ loco ponit a nullo alio deriuat nisi a nomine gratia gratificante: p q̃d intelligit q̃d supra naturã quã deus creat. qñq; infundit seu dat grãm supaddita nature. ꝛ hoc siue intelligat de gra p quã participatio diuine similitudinis est in creatura que dr̃ gra gratũfacies siue de alijs gratijs que gratis dant a deo ipsis creaturis p vtrãq; eĩ̃ deus mouet seu gubernat creaturã rõnalez sm ꝓpositũ siue voluntatis: in quo etiã saluat rõ miseri-

cordie ⁊ veritatis modo ꝓdicto. Per hoc autē qđ sequitur. Patiens. ⁊ in alijs locis longanimus. videl quidaꝫ effectus intelligendus diuine miserationis circa creaturas rōnales relinquentes a via salutis quarum defectus qñq; dissimulat vt penitentie locus detur. vnde Sapie xj. ca. Dissimulans peccata hominū ꝓpter penitentiam. cuj⁹ exemplū hꝫ supra Gen. vj. vbi in ꝓma etate diluuio condēnata deus cōcessit dilationē pene p. cxx. annos vt spaciū ꝑssint habere penitētie. in quo sicut miseratio diuina relucet penas differēdo. sic eius iusticia manifestat penas in penitentiꝫ offerēdo. ꝑ hoc aūt quod sequitur. Et multe misericordie. intelligit q deus multifarie multisq; modis creaturis rōnalibus suam impendit misericordiā. Deus em̄ qñq; relevat miserias hoim nō intuitu meritoꝝ vel demeritoꝝ. ꝫ solū intuitu tribulatōis seu oppressionis qs patiunt: in q̄ videl quodāmodo habere se erga hoies sicut ille q̄ miserijs alioꝝ cōpatit. vt cū dr̄ in ps. Tidit eū tribularent⁊ ꝛc. ⁊ sic in multis alijs in q̄bus nulla exprimit̄ ratio q̄re deus talꝫ miserēt nisi sola tribulatio ⁊ afflictio miseroꝝ. Qñq; etiā relevat miserias seu defectus hominū nō intuitu meritoꝝ seu demeritoꝝ. nec etiā afflictōis seu tribulationis. ꝫ tm̄ ex sola gratuita diuina voluntate. cuj⁹ exemplū hꝫ in Paulo Act. ix. ca. de quo nulla rō miseratōis diuine ex pte meritoꝝ erga eum assignari pōt. cū nulla merita in eo ꝑcesserūt immo demerita. sicut ipe testat. j. Tymo. j. ca. Blasphemus fui ⁊ ꝑsecutor ꝛc. nec etiā ex hoc affligebat seu tribulabat ꝫ potius alios affligebat ⁊ opprimebat. vt Act. ca. ꝓallegato ideo de seipo dicebat. j. ad Cor. xv. ca. Gratia dei sum id qđ sum. Ex hoc enim qđ alibi dicit. Quia ignorās feci in incredulitate mea ideo misericordiā cōsecutus sum: nō habeꝫ q deus ex suis meritis misertus esset sui ꝫ qz sua demerita nō essent sic grauia vt si ex certa malicia peccasset. Qñq; aūt relevat miserias ⁊ defect⁹ hominū inquntū sunt aliquib⁹ iustis viris cōiuncti ne forte eradicent cum malis. vt patet supra Gen. xviij. de sodomitis vbi dr̄ cōcessit abrae q si forte inuenirent ibi decē iusti q parceret seu toleraret peccata alioꝝ. Qñq; ꝺo miserē deus fidelibus peccatoribus ne detur infidelibus occasio blasphemandi seu detrahendi de diuina omnipotētia. sicut infra Nūe. xiiij. Moyses dēpcans ꝓ populo quē volebat dr̄ delere ꝓpter peccata eoꝝ dicebat. Et dicent. j. gētes quia non potuit. j. dñs introducere in terrā ꝑ qua iurauerat. idcirco occidit eos in solitudine. Unde dēpcationi moysi deus respondit. Dimisi. ꝟm verbū tuuꝫ. idcirco psal. in pluribus locis ad impetrandā diuinā misericordiā nullam aliā rōnē allegat. Ne forte dicant gētes vbi est deus eoꝝ ⁊ hmōi. Aliquando ꝺo deus ꝓpiciat̄ multitudini delinquēti ꝓpter vnū iustū qui ex zelo iusticie ⁊ bonoris diuini ferueter insurgit in vindictā maloꝝ. sicut infra Nu. xxv. de phinees legitur. Auertit irā meā a filijs israel ꝛc. Aliquādo ꝺo ⁊ frequēter deus miserēt hominibus aspiciens eoꝝ fragilitatē et promitatē ad inclinationē vomitis peccati sibi cōnaturalis. vnde psal. cū diriget. Quomodo miseretur pater filioꝝ ꝛc. subiungit reddēs rōnem Quoniā ipse cognoscit figmentū nostrū. ⁊ quia isti modi miserendi sunt multi. ⁊ quasi nobis innumerabiles ideo summarie cōcludit dicens. Et multe misericordie. vnde dauid. ij. Regū. xxiiij. ca. dicebat. Incidā in manu domini multe em̄ sunt miserationes eius. q. d. miseratōes ei⁹ sunt plures q̄ nos possum⁹ cogitare: hunc autē qđ dicit Et multe misericordie subiungit. ⁊ verax. quia in omnibus ꝓdictis que ꝑtinēt ad diuinā misericordiā saluatur rō diuine veritatis ⁊ iusticie inq̄tū sic miserēt ꝟm q conuenit diuine sapiētie ⁊ bonitati. put in prima ꝑte. q. xxj. arti. iij. in cor. q. seq̄tur. Qui custodit misericordiam in milia. hoc est qz diuina misericordia tante latitudinis ē vt se extendat ad descendētes vsq; ad longissimā successionē: qz cū dicit. mille accipit numerus determinatus ꝑ indeterminato. ⁊ hoc patet infra Leui. xxvj. vbi dicit. Memor ero pacti mei iacob: ⁊ pacti mei ysaac ꝛc. et loquit ibi de tēporib⁹ nouissimis que sunt valde distantia a tēporib⁹ patrum: intelligit tamen talis misericordia erga illos qui nō ponunt obicem sed confitentur peccata sua. vt ibidem habetur. Si em̄ dicatur q iste modus misericordi potest includi sb̄ illa clausula generali que habetur immediate ante. f. Et multe misericordie. et ideo non oportebat vt per se singulariter poneretur. Ad hoc dicendum q iste modus est generalis sic q compbendit totū statum veteris testamēti cui pluries deus misertus est ꝓpter merita patrū. vt patet in auctoritate Leuiti: ꝓalle. ⁊ adhuc amplius compbendit statum noui testamēti in q̄ deus misertꝫ est generi humano mittendo filiū suū saluatorē nostrū ex recordatione misericordie quā patribꝫ ꝓmiserat. vnde virgo gloriosa in cantic̄. de hac materia dicit. Recordat⁹ misericordie sue sicut locut⁹ est ad patres ꝛc. sequtur. Qui aufers iniquitates scelera atq; peccata. in quo ostendit q misericordia diuina se extendit ad omnes modos peccandi siue sit peccatū ꝑ infirmitatē qđ ꝓprie potest dici inictas. quia cōmittit ex eog⁹ appetitus inferior superiorē: qđ est manifeste cōtra equitatē cōditionis naturalis humane: siue sit peccatū ex ꝓpria malicia qđ intelligit ꝑ hoc qđ dr̄. Et scelera. dictio em̄ hic posita in hebraico sepe significat pcm̄ ꝓditionis. extendit se etiā ad peccatū p ignorantiā cuj⁹ dicit. Atq; peccata. vñ. j. Leui. iij. Anima que peccauerit ꝑ ignorantiā: licet em̄ dicta tria vocabula quandoq; sumant̄ large vnū ꝑ reliquo ꝓprie tamē dicta habent ꝓdictas significationes iuxta hebraicam veritatē. Sequtur in litera ꝟm translationē veram. Mullumq; innocuum derelinquēs: eadem em̄ verba ponunt hic et Nume. xiij. vbi de hac materia tractatur. ⁊ est sensus q lz in ꝓdictis maxime appareat diuina misericordia nō tm̄ totaliter diuina iusticia dimittit. qñq; em̄ non totā penā relaxat ꝫ penam eternam in tēporalem cōmutat. vt. ij. Regū. ⁊ sic ille cui dimittit culpam non relinquit totaliter innocuus. qñq; ꝺo etiā culpam ⁊ penā relaxat. hoc facit ꝓpter dilectionem quā tamen ipse misericorditer infudit. vt patet de Magdalena Lu. vij. ca. Dimittunt⁹ ei peccata multa. penas etiā qñq; relaxat nō totaliter eas remittēdo ꝫ reddendo iniquitatē patrum filijs ac nepotibus. vt sic pene quorundā alleviētur ꝑ penas alioꝝ ab eis descendentiū in quib⁹ aliū homines vident succedentes suos. ⁊ ido subdit. Qui reddit iniquitatē patrū filijs ⁊ nepotibus ꝛc. In tot em̄ generationes rōtingit ꝓgenitores noticiā habere descendentiuꝫ. Sequitur. Festinusq; moyses curuatus est ⁊ adorans ait. Circa quod notandū q cū dñs moysi vias suas reuelaret nō predicto nō curuatus nec ꝓnus ꝫ stans legitur fuisse. sicut dictū fuit ꝓius. Stetit Moyses coꝝ eo. mos em̄ erat inter eos audire doctrinā seu legē diuinā stantes vnde supra. xx. ca. in datione legis dicit. Stetitq; populus. similiter ⁊ Esdre. viij. capi. habet q cum aperuisset esdras librū dñi ad legendū populo stetit omnis populus. ꝫ lectione seu ꝓclamatione diuina finita: per quā moyses vias dñi sibi modo predicto revelatas didicit seu ꝓcepit: merito festinus ex feruenti deuotione curuatus est in terrā reputās se paluerem sicut abraam Gen. xviij. ca. respectu tante misericordie sibi reuelate in q̄ curuatione nō immemorabilitatis promoꝝ quoꝝ curam habebat qui huiusmodi miserationibus maxime indigebāt adorans ait. Si inueni gratiam in cōspectu tuo ꝛc. ⁊ est sensus q lz ꝓpter duricia populi dixisses supra Exo. xxxiij. ca. Non ascendam medio tui. quia populus dure cervicis es ne forte tanta tm̄ est excellentia tue misericordie q te solo indigemus ductore vt auferas iniq̄tates nostras atq; peccata: ad que sum⁹ maxime proni. nō em̄ angelus posset hoc facere. vt supra Exo. xxxiij. ca: Moseq; possidebas. i. tanq; ꝓpriam hereditatē immobiliter nos habebas. vnde licet in precedenti capi. iam fuisset sibi concessum q deus gradceretur cum eis cū sibi fuit respon-

sum. Et istud verbum quod locutus es faciaz. iterum tamen hoc ipsum petit sub alia ratione. s. quia dure cervicis est z auferas ꝛc. Et notandū q moyses non fecit mentionē nisi de duobus modis peccandi. s. de iniquitate z peccato. nō autem de scelere licet deus de tribus fecerit mentionem dicens. Auferam iniquitatē z scelera atq; peccata. quod concordat p̄dictis. nā cum scelus proprie sumptū sit peccatum commissum ex certa malicia vt dictum est. quod pertinet ad summū modū peccandi. moyses de eo non fecit mentionez tum quia videretur magna audacia. tum ne populum videret tante dure cervicis estimare vt eum ad peccatum scelleris p̄num iudicasset. Huic autē sententie p̄n quam tenet q illa verba diuinas miserationes exprimentia sez cum dicit. Dominus deus misericors z clemēs ꝛc. nō sunt verba moysi orantis. sed dei notificantis vias suas moysi consonat quod legitur. j. Nume. xiij. vbi moyses orans deū p̄o populo dicebat. Magnificetur ergo fortitudo domini sicut locutus es di. Domin? patiens z multe misericordie. auferens iniquitatē p̄out ibidem declarabitur. consonat etiā p̄dicte sententie illud psal. vbi dicitur. Notas fecit moysi dominus vias suas. in quo datur intelligi q sicut filijs israel deus notificauit voluntates suas. i. voluntates p̄cepti z p̄hibitionis. z hoc in lege data p moysen. p̄cepta em̄ et p̄hibitiones huiusmodi voluntates dei dicuntur. vt in p̄imo sententiaꝝ distinc. xlv. capi. vij. sic vias suas notificauit moysi. que autē sunt ille vie statim subiungit dicens. Miserator et misericors dom̄?: longanimis p̄dictis. Concordat autē predicte sententie q patriarche seu sancti qui fuerunt ante moysen non dicuntur p̄clamasse misericordias domini etiam in casu in quo multū videbant̄ requiri. vt supra Gen. xviij. Cū abraam interc̄essisset p sodomitis nō legitur implorasse misericordias diuinas s̄ eius iusticiam dicens. Absit a te vt rem hanc facias z occidas iustum cum impio: qui iudicas omnē terrā ꝛc. in quo manifeste p̄clamabat iusticiā diuinā. nō autē dei misericordiam. cuius ratio videtur esse. quia huiusmodi vie dn̄i ostendētes ipsius miserationes p̄ius fuerūt notificati ipsi moysi q̄z alicui alteri. z ideo psal. dicit. Notas fecit vias suas moysi vt dictū est supra. nō autē patribus. sicut nec etiam nomē domini magnū nō patribus s̄ moysi fuit notificatum. vt supra Exo. vj. Nomen meū adonai nō indicaui eis. post moysen vo multi sanctoꝝ eius doctrinā sequentes leguntur implorasse diuinas miserationes vt patet de Dauid. de Ezechia. et Daniele. et multis aliis. Quereret autez rationem istius differentie forte esset scrutari maiestatem. cum deus distribuat dona et reuelationes suas p̄out vult. sed salua semper secretorum reuerentia p̄o modulo fragilitatis nostre posset ratio assignari. Pro quo sciendum q misericordia videtur importare aliquid quod deo non competit: p̄sertim apud illos q̄ minus bene sunt exercitati de his que de deo dicuntur. misericordia enim videtur importare relaxationem iusticie. nō enim dicitur aliquis misereri eius cui dat quod sibi videtur. relaxatio autē iusticie nullo modo videtur deo ptinere de quo legitur. Justus dominus in omnibus vijs suis. similiter rectū et absq; vlla iniq̄tate: z iō in p̄mordijs patrū ista nō fuerūt publicata ne ex hoc timor dei seruilis diminueretur per confidentiam relaxationis iusticie et huiusmodi. sed tempore legis quando tam magnus populus fuit adunatus in cultu vn? dei oportebat ista publicari. tum vt regimen istius populi quodammodo participaret perfectionem diuini regiminis in quo misericordia non contra iusticiam exercetur. sed aliquid supra iusticiam operatur. vt in p̄ima parte. q. xxj. ar. iij. in responsione ad. ij. ar. tum quia duricia istius populi: z eius magna p̄onitas ad peccandū maxime indigebat multitudinē miserationū diuinaꝝ. z q moyses de hoc esset instructus a deo. vt frequēter p eis posset misericordias domini implorare. similiter et alij sancti q Moysi in regimine populi successerunt. put patet pluries in gestis eoꝝ. Sequitur in litera. Respondit dominus Ego ineo pactum videntib? cunctis signa faciā ꝛc. Circa quod attendendū q dominus nō respondit ad petitionē factā per moysen dicentē. Obsecro vt gradiaris nobiscū quia iam hoc fuerat sibi concessum. vt dictū est in p̄cedenti capitulo. sed ad hoc quod dixerat moyses in petitione seu orōe sua. Et auferas iniquitates nostras nosq; possideas. z est ratio q deus concessit moysi q nō solum se haberet erga populū misericordē et pium ꝛc. put vie domini explicite requirunt. sed etiam cū hoc videntibus cunctis signa faceret que nunq̄ sunt visa super terram. per que quidē signa terribilia populus deberet retrahi a peccato. z sic dupliciter deus se obtulit ad inuandum populum. vno modo auferēdo iniquitates ꝛc. p̄o loco z tē pore quas vie domini supradicte requirunt. alio modo ad faciendum terribilia in conspectu populi vt ab errore retraberētur: que autē sint illa signa declaratur in postilla p̄ter vnum de quo proprie agitur in hoc loco. s. q ex facie moysi cum descendisset de monte p̄cedebant radij miri splendoris in altum ad modū cornuuz. quod nō legitur de aliquo alio patriarchaꝝ seu p̄phetarum. z de hoc videtur intelligendum quod sequitur in litera. s. Vt cernat populus in cuius medio es opus domini terribile q̄d facturus sum tecum. scilicet in persona tua. per hoc autem signum singularissimum quod apostolus vocat gloriam vultus moysi. ij. Cor. iij. significabatur p̄n glosam ibidē q moyses clare videbat id ad quod illi nō possent accedere. nam Eccl. viij. capitulo. Sapientia hominis lucet in vultu eius. vnde probabile videtur q hoc singulare habuit moyses per visionem diuine essentie p̄n quam ex lumine anime in faciem vbi maxime noticia viget humana radij illi splendidi redundabant. si autē teneatur q protunc non vidit deum. dicendum tamen videtur q fuit ibidem ex consortio diuino in tantū dispositus ad s̄ q predictum signū mirissimū in eo apparuit: quod adextilitatem populi spiritualem cedebat. scilicet ad retractionem eorum a peccato. habebant enim eum in maiori reuerentia et obedientia. vnde sequitur. Videntes autem Aaron et filij israel cornutam Moysi faciem timuerunt prope accedere.

Replica correctorij contra Burgensem.

Item Burgensis continuans suam digressionez circa capitulum tricesimūquartū ingreditur conflictum ad modum ymachis. non modo cōtra poſtillatorem sed z contra omnes: corrumpens nostrā trāslationem z dicens esse diuinam clamationē vel relationem in nominatiuo casu cum dicitur. Dominator dominе deus misericors z clemens ꝛc. cum tamen z litera nostra z omnes catholici expositores dicant illam esse oratiōnem moysi invocatiuo. quia post predicata diuina: sequitur. Qui custodis misericordiam in milia. qui aufers iniquitatem. nullus apud te per se innocens est z cetera que sequuntur. que omnia sonant in vocatiuo casu z secunda persona. non in nominatiuo casu et tercia persona. Et mirandum bene est de hoc sene q hic nititur declinare nomen domini tetragrāmaton et dicere ipsum hic esse nominatiui casus: cū supra circa capitulum. iij. dixit ip̄m ineffabile non humane sed diuine impositionis: nec concretum nec abstractum: nec absolutū. nec respectiuū que ibidē satis late tractant̄ z retractant̄. ido hic non repeto dimittēs hic per Burgensem dicta tanq̄z ficta z aliena: p̄sertim quia predicata diuina substātialia sicut deus ꝛc. dicit significare vias domini quas deus Moysi ostendit. nam cū vie domini sint respectus ad extra z nō nisi quaudam sue virtutis imitationem significant predicata p̄fectionalia maxime substantialia. sicut burg. dicit tetragrāmaton vias dn̄i significare non pōt. deo esse non

sunt assignãde vie p q̃s ipse incedat ſm q̃itatẽ q̃ vbiq; ẽ nisi p extrinsecũ respectũ. vt ille dicant vie dei in quibus nos oporteat ãbulare ⁊ placẽ deo vt dei imitatores in dilectione ãbulãtes. vt si velim⁹ ad deũ puenire oportet ingredi p viã mãdator̃ dei: ⁊ be ſe vie q̃s dñs oñdit moysi renouans tabulas p̃ceptor̃ nec alias vias moyses ꝺ petijt nisi illas prius datas reformari q̃ tenus pl̃s q̃ p pecatũ vitulli ab illis vijs declinauerat ad easdẽ reduceretur vñ dicit: oñde m̃ viã tuã. ⁊ rñdit dñs, Facies mea p̃cedet te. ſm btm Gre. p facie vnusquisq; cognoſcit. p facie igit dei ipſius cognitio denotat. q. d. dñs respondẽ do moysi. Tu petis tibi oñdi viam: cognosce me ⁊ pgnoscẽdo dilige. hec ẽ eiñ via in q̃ vniuersa lex pendet et pphete. ſ. in pgnitõe ⁊ dilectõne dei q̃ p facie ipi⁹ designat. Confirmatões q̃s bur. adducit p intentõe ſua modicũ valẽt. nõ prima de rijj. ca. Ihũe. quia Iſam male ⁊ extorte exponit. vide ibi postilla. ⁊ male adducit. q; ibi scribit Mõ sicut dixisti ſ sicut iurasti. In tota aũt sacra ſcptura nõ repit deũ iurasse illa que ibi sequũt. ſ. dñs de⁹ ⁊c. nec oportuit eũ doctrinã viar̃ suarũ iuramẽto firmare si doctrina ẽ vt bur gẽ. vult. Juramenta eiñ dei solum in cõicationib⁹ ⁊ promissionib⁹ interponi ꝓsueuerũt. Nec scda ꝓfirmatio est ad ꝓpositũ. Die eiñ dñi notificate moysi ⁊ volũtates et̃ sunt p̃cepta data moysi p ipli directõne: nec mgr̃ sniarũ quẽ ꝺ allegat. ita exponit hos versus psal. Quasi vie dñi sint dñator̃ dñs patiẽs ⁊ misericor̃s. ꝺ potius distinguit ꝺsum sequẽte a ꝺsu p̃cedẽte. nec illud huic suie burg. concordat qꝺ de patrib⁹ añ moysen allegat: q̃si ꝑmũ reuelacayn cũ sciret dei misereatur de ea despauit dicẽs. Maior est iniq̃tas mea q̃ vt veniã merear Gen. iiij. Nunq̃t noe inuenit grãm coram deo. ibidẽ. vij. Nunq̃d effect⁹ misereatur fuit p⁹ exercitũ seueriſſime iuſtitie p diluuiũ: statuere fed⁹ cũ boiet dare signũ federis. vt p; ibidẽ. ix. ca. ⁊ alijs effectib⁹ misereatur añ tpa moysi erãt notiſſimi. q; de⁹ multa bona contulit hominibus preter merita: immo vltra et puniuit citra. sicq; Omissa facta abrae ysaac ⁊ iacob sup

misereatur principalr fuerũt fundata. nũq̃d ⁊ misericordẽ ⁊ miseratõis opus excellentiſſimũ fuit eductio filior̃ iſrl de egypto ⁊ ptinẽtia ad eã. ⁊ q̃ q̃ i geñ. añ moyſen nõ ita cõis mẽtio fiat de misereatur dei ſicut in Exod. ⁊ j: hoc nõ est ideo. q; misereatur eius fuerit ignota ꝺ iõ quia culp⁹ vni⁹ dei fuit valde restrictus sic q; nõ fuit nisi i vna familia puta i domo abrae p⁹ ysa. deinde iacob. tpe añt moysi q; erat in gẽte magna euidẽtio: facta est dei misereatur ⁊ ei⁹ effectus ⁊ exercitiũ q; patiñ p⁹ data legẽ pl⁹ abundant vt dicit aplis ido misereatur fuit magis necessaria: nec añ peccatũ vituli nomen misereatur moysi fuit adeo cõe sicut p⁹. et ad illũ intellectũ rẽdit rõ bur. quã reddit finaliter p⁹ suã extẽsam digreſſionem.

¶ Ca. xxxv.

a Dixit cõgregata. Remoto impedimẽto qꝺ superuenerat in adoratõe vituli hic oñr describit executio de constructõne tabernaculi. ⁊ primo repetit qꝺ ꝺ. xxv. ca. dcm ẽ de mãe ꝓparatõe. ſcdo de artificum electõe ibi. Dixitq; dñs. ſcio agit de opis executõne in ꝑn. ſe. ca. Circa primũ ꝑmittit repetitio de obſeruatione sabbati ne crederet q; infringi posset ꝓpe opus tabernaculi

¶ Ca. xxxv.

Dixit cõgregata filijs iſrael hec verba que fieri iuſſit dñs. Sex diebus facietis opus. Septimus dies erit vobis sanct⁹ sabbatum ⁊ requies domini. Qui fecerit opus in eo: occidetur. Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris p die sabbati. Et ait moyses ad omnem cateruam filiorũ iſrahel. Iſte est sermo quẽ p̃cepit dñs dicens: Separate apud vos primitias domino. Omnis voluntarius et prono animo offerat eas dño. Aurum et argentum et es: hyacinthum ⁊ purpuram: coccumq; bis tinctum ⁊ byſſum pilos caprarum. pelles q; arietũ rubricatas ⁊ hyacinthinas ligna sethim: ⁊ oleum ad luminaria concinnanda. ⁊ vt conficiatur vnguentum et thymiama suauiſſimũ: lapides onychinos et gẽmas ad ornatum suphumeralis ⁊ rationalis. Quiſquis vestrum sapiens est. veniat et faciat quod dñs imperauit b tabernaculũ. ſ. ⁊ tectũ eius c atq; operimentũ anulos ⁊ tabulas cũ vectibus parilios et bases: archam et vectes: propiciatorium et velum qꝺ ante illud oppanditur: mensam cũ vectibus et vasis ⁊ propositionis panibus: d candelabrũ ad luminaria ſuſtentãda: vaſa illi⁹ ⁊ lucernas ⁊ oleum ad nutrimenta igniũ: altare thymiamatis ⁊ vectes et oleũ vnctionis ⁊ thymiama ex aromatib⁹: tentoriũ ad oſtium tabernaculi: altare holocauſti ⁊ craticulã eius eneã cũ vectibus ⁊ vaſis ſuis labrum et baſes ei⁹: cortinas atrij cum columnis ⁊ baſibus tentoriũ in foribus veſtibuli: parillos tabernaculi atrij cũ funiculis ſuis: e veſtimenta quorum vſus est in miniſterio ſanctuarij veſtes Aaron pontificis ac filiorum eius vt ſacerdotio fungantur mihi. Egreſſaq; omnis multitudo filiorum iſrahel de conſpectu moyſi obtulerũt mente promptiſſima atq; deuota primitias domino: ad faciendũ opus tabernaculi teſtimonij q̃cquid ad cultum ⁊ ad veſtes ſanctas neceſſarium erat: viri cũ mulieribus⁹ prebuerũt: f armillas b ⁊ iaures c anulos

exponãt sicut ꝺ. xvj. ⁊ xx. ꝓñr repetit materie ꝓparatio cũ dr: Et ait moyses ⁊c. ⁊ p; expõ de his que dicta sunt. ꝺ. xxv. ca. ⁊ ca. se. paucis ꝺbis exceptis q̃ discurrentur. b Tabernaculũ. ſ. et tectũ eius. tabernaculum hic dicunt parietes tabernaculi que erãt de tabulis. tectũ ꝺ dr opimentũ de cortinis qꝺ erat immediate sup tabulas. c Atq; opimentũ. ſ. de sagis ⁊ pellibus. d Candelabrũ ad luminaria ſuſtentãda. nõ erant ibi alia lũinaria q̃ lucerne ardẽtes. e Veſtimẽta q̃r vſus ẽ in miſterio ſctõrũ erãt eiñ q̃dã pãni in q̃bus inuoluebãt arcba teſtamẽti ⁊ ꝓpiciatorijũ qñ mouebãt caſtra. vt dr Nu. iij. ca. nõ eiñ põt ꝺ intelligi de veſtib⁹ ſacerdotũ. alr eſſet nugatio: q; de ipis ſꝺr Veſtes aaron ⁊c. f Armillas. i. torq̃s ſm bug. b Et iaures. ornamẽta ſc aurea. c Anulos. digitor̃.

o Et vextralia brachioꝝ prope manū.
e Et mulieres docte vexerūt q̄ neuerant.i.filauerant.7 dicit a neo nes.qđ significat filare.
f Dixitq̄ moyses.Hic ꝓñr agitur de electione artificū cū dr.
g Ut faciant opa abietarij.i. carpētarij.Abies em̄ est genus ligni: et inde dr abietarius artifex opans in tali ligno. et inde tractū est ꝟ nomē ad alios artifices lignozū. et sic accipit ꝟ qz de ligno abietis nō fit mentio in cōstructione tabernaculi sed de lignis setbim.
b Et polymitarij. nomen est artificis q̄ p texturā varias figuras operat 7 dr a polis qđ est pluralitas: 7 nitos qđ est gutta
i Ac plumarij q̄ tales varietates facit cū acu.
k Et cetāt oīa scz que ab alijs sunt inuēta.
l Ac noua q̄ reperiant.sapia a deo sibi collata.Cetera patēt ex dictis.xxxj.c.

Capi.xxxvj.

a Fecit ḡ beseleel. Hic ꝓñr agit de opis executione. ista tñ executio non ponit hic totaliter codē ordine q̄ supra descꝛptū est opus a moyse: primo ponit executio operis q̄tū ad ipm tabernaculū.scdo q̄tuz ad ea que erant intra ipm xxxvij.ca. tercō q̄tum ad atriū.

[d] et vextralia. Oīe vas aureum in ministria dñi separatum est. Si q̄s habebat aurum hyacinthum 7 purpuram: coccūq̄ bis tinctum: byssum et pilos caprarum: pelles arietū rubricatas et hyacinthinas: argēti 7 auri erisq̄ metalla obtulerūt dño: lignaq̄ sethim in varios vsus. Sed [e] et mulieres docte que neuerāt vexerūt hyacinthū purpurā ac vermiculum ac byssum 7 pilos caprarū sponte ꝓpria cuncta tribuentes. Principes vo obtulerūt lapides onychinos: 7 gemmas ad superhumerale 7 rationale: aromataq̄ 7 oleum ad luminaria cōcinnanda 7 ad preparandū vnguentū ac thymiama odoris suauissimi cōponendum. Omnes viri et mulieres mente vouota obtulerunt ministeria vt fierent opera q̄ iusserat dñs ꝑ manum moysi. Cūcti filij isrl voluntaria dño vedicauerunt. [f] Dixitq̄ moyses ad filios israel. Ecce vocauit dominus ex nomine beseleel filium huri: filij hur de tribu iuda implenitq̄ eū spiritu dei: sapia 7 intelligētia 7 scientia. 7 oīi doctrina: ad excogitandū 7 faciēdū opus in auro 7 argento 7 ere 7 ferro sculpēdisq̄ lapidibus et ope carpētario. Quicqđ fabre adinuenri pōt: dedit in corde eius. Ooliab q̄z filius achisamech de tribu dan ambos erudiuit sapientia: [g] vt faciant opera abietarij [b] polymitarij: [i] ac plumarij de hyacintho 7 purpura coccoq̄ bis tincto et byssо: [k] et texant oīa [l] ac noua queq̄ reperiant.

Capm.xxxvj.

[a] Fecit ergo beseleel et ooliab 7 omnis vir sapiens: quibus dedit dominus sapientiā 7 intellectuz vt scirēt fabre opari que in vsu sctūarij necessaria sunt 7 que ꝓcepit dñs. Cūq̄ vocasset eos moyses 7 omnem eruditū viz cui dederat dom[i]n[u]s sapiam 7 q̄ sponte sua obtulerāt se ad faciendum opus tradit eis oīa ministeria filioz israel. Qui cū instarent operi quotidie: mane vota popul[u]s offerebat vnde artifices venire cōpulsi dixerunt moysi. Plus offert populus q̄ necessarium est. Jussit ergo moyses ꝓconis voce cantari. Nec vir nec mulier quicq̄ offerat vltra in opere sanctuarij. Sicq̄ cessatū est a muneribo offerendis. eo q̄ oblata sufficerent 7 supabundarent. Feceruntq̄ omnes corde sapientes ad explendū opus tabernaculi: cortinas decem: de byssо retorta et hyacintho 7 purpura: coccoq̄ bis tincto: ope vario 7 arte polymita. Quarū vna habebat in lōgitudine .xxviij. cubitos 7 in latitudine quatuor: vna mensura erat omnium cortinaꝝ. Cōiunxitq̄ cortinas quinq̄ alteram alteri. 7 alias quinq̄ sibinuicem copulauit. Fecit 7 ansas hyacithinas in ora cortine vnius ex vtroq̄ latere: 7 in ora cortine alterius similiter vt contra se inuicem venirent anse 7 mutuo iungerent. Unde et quinquaginta fudit circulos aureos q̄ morderēt cortinaꝝ ansas 7 fieret vnum tabernaculū. Fecit 7 saga vndecim de pilis caprarꝝ: ad operiendum tectum tabernaculi. Unū sagū in longitudine hēbat cubitos .xxx. 7 in latitudīe cubitos q̄tuor. Unꝰ mensure erant omnia saga. Quoz q̄nq̄ iunxit seorsuz et sex alia sepatim. Fecitq̄ ansas quinquaginta in ora sagi vnius: 7 quinquaginta

qđ autē seq̄tur.
o Id ē ad eā ptē tabernaculi q̄ mare respicit.non ē in hebreo.
p Fecit q̄z vectē aliū ⁊c. te hoc vectē nō fecit supra mentionez.iste em̄ erat in latere oriētali tabernaculi. ita q̄ capita eius erant inserta capitib⁹ duarū tabulaz q̄ erāt iuxta introitū tabernaculi vna in latere aq̄lonari ipsius tabernaculi.⁊ altera in australi.⁊ q̄ trāsibat p spissitudinē ipsaz tabularum.ideo dicit l̄ra q̄ transibat p medias tabulas ab angulo vsq̄z ad angulum.scz ab angulo cōiungēte parietē aquilonarē ⁊ orientalem tabernaculi vsq̄z ad angulū cōiungentē parietez australē ⁊ orientalem ei⁹. Cetera exponant sicut sunt exposita supra ca. xxvj.

in ora sagi alterius vt sibi nunicem iungerent et fibulas eneas q̄nquaginta quibus necteret rectum: vt vnū pallium ex omnib⁹ sagis fieret Fecit ⁊ operatoriū tabernaculi te pellib⁹ arietū rubricatis.aliudq̄z te supvelamē te pellib⁹ hyacinthinis. Fecit et tabulas tabernaculi te lignis sethim stātes. Decem cubitoz erat longitudo tabule vnius et vnuz ac semis cubitū latitudo retinebat. Bine incastrature erant p singulas tabulas: vt altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnib⁹ tabernaculi tabulis. Et quib⁹ viginti ad plagā meridianaz erant cōtra austrū cū q̄draginta basib⁹ argēteis. Due bases sub vna tabula ponebantur ex vtraq̄z pte angulozum. vbi incastrature laterū in angulis terminant Ad plagā quoq̄z tabernaculi q̄ respicit ad aquilonē fecit viginti tabulas cū q̄draginta basib⁹ argenteis. duas bases per singulas tabulas. Cōtra occidentē vo °id est ad eā ptē tabernaculi que mare rīspicit fecit sex tabulas.⁊ duas alias p singulos angulos tabernaculi retro q̄ iuncte erāt a deorsum vsq̄z sursum: ⁊ in vnam compagem piter ferebant Ita fecit ex vtraq̄z pte per angulos vt octo essent simℓ tabule ⁊ hērent bases argēteas sexdecē: binas.s. bases sub singulis tabulis. Fecit ⁊ vectes ō lignis sethim q̄nq̄z ad continēdas tabulas: vnius lateris tabernaculi ⁊ q̄nq̄z alios ad alterius lateris coaptandas tabulas: ⁊ extra hos q̄nq̄z alios vectes ad occidētalē plagā tabernaculi ɔ mare. p Fecit quoq̄z vectē aliū q̄ p medias tabulas ab āgulo vsq̄z ad angulū pueniret. Ipa aūt tabulata deauravit: fusis basib⁹ eaz argenteis: ⁊ circulos eoz fecit aureos: per q̄s vectes induci possent q̄s et ipsos laminis aureis operuit. Fecit ⁊ velū de hyacintho ⁊ purpura. Vmiculo ac bysso retorta ope polymitario: variū atq̄z distinctū. et q̄tuor colūnas de lignis sethim q̄s cū capitib⁹ deauravit: fusis basib⁹ eaz argēteis. Fecit ⁊ tentoriū in introitu tabernaculi ex hyacintho purpura Vmiculo byssoq̄z retorta ope plumarij ⁊ colūnas q̄nq̄z cū capitib⁹ suis q̄s operuit auro: baseseq̄z eaz fudit eneas: q̄s ⁊ operuit auro.

¶ Caplin.xxxvij.

a Fecit aūt beseleel ⁊ archam ō lignis sethim habentē duos ⁊ semis cubitos in lōgitudine ⁊ cubitū ac semissez in latitudine: altitudo q̄z vnius cubiti fuit ⁊ dimidij: vestivitq̄z eā auro purissimo int⁹ ⁊ foris. Et fecit illi coronā aureā p gyrū ɔflans q̄tuor anulos aureos p q̄tuor āgulos eis duos anulos ī latere vno.⁊ duos ī altero. Vectes q̄z fecit de lignis sethim q̄s vestivit auro ⁊ q̄s misit in anulos q̄ erant in lateribus arche ad portādū eā. Fecit ⁊ ꝓpiciatorium.ī. oraculuz de auro mundissimo duoz cubitorum et dimidij in longitudine:⁊ cubiti ac semis in latitudine. Duos etiā cherubin ex auro ductili q̄s posuit ex vtraq̄z parte ꝓpiciatorij b cherub vnū in summitate vnius partis.⁊ cherub alterum in summitate partis alterius. Duos cherubin ī singulis sūmitatib⁹ p piciatorij excedētes alas ⁊ tegētes ꝓpiciatorium. seq̄z mutuo et illud respicientes. Fecit ⁊ mēsā de lignis sethī ī lōgitudine duoz cubitoz

Capi.xxxvij.

a Fecit aūt beseleel. Hic ponit execution oꝛis q̄tū ad ea q̄ erāt intra tabernaculū.⁊ primo illoz q̄ erant intra sanctasctōz .s. arche ꝓpiciatorij ⁊ ipoz cherubin.

b Cherubyn in sūmitate vni⁹ partis. summitas accipit p pte supiori ꝛm opiniones Ra. sa. dicētis q̄ cherubin erāt posita sup operculū arche quod erat ꝓpiciatoriuz ꝛm ipm. ꝛm aliam opinionē summitas accipit p extremitate q̄ dicit q̄ cherubin sustentabāt extremitates p piciatorij. vt dictū ē. ē. xxv. ca. Secdo ponit executio q̄tuz ad ea q̄ extra sctm sanctorū ɔ velū in illa pte tēpli q̄ sctm vel sancta nominat cū dicitur. Fecit ⁊ mēsaz. Seq̄tur

c Contra corona. i. immediate sb corona vt expositus ē s. xxv. ca. Consequēter agit de candelabro qđ erat ibidem cuz dr. Fecit et candelabz̄ secţur.

d Equū erat op9 sex calamoruz. qđ exponit dupliciter. vno modo q3 aliq̄ calami orizent de hastili inferi9 alius tū in parte superiori egliter ascendebāt. Aliter sic. Equum erat tc. i. vniforme in forma et figura. Cetera exponunt sicut s. expolita sunt. c. xxv. Consequēter agit de altari thymiamatis: cū dicit.

e Fecit et altare tc. qđ altare erat inf mēsam et candelabrū: et exponat qđ hic dicit sicut supra xxx. ca.

Capm. xxxviū.

Fecit et altare holocausti. Hic pr̄ ponit executio operis tabernaculi et primo quātū ad altare holocaustoz. secūdo quātū ad labrum eneū cū bř.

b Fecit et labz̄ eneū cū basi sua tc. Dicūt expositores nr̄i cōtē q̄ iste erāt mulieres devote q̄ veniebāt frequēter ad ostiū tabernaculi rōe cultꝰ diuini et in signū

et in latitudine vnius cubiti que habebat in altitudine cubitū ac semissem. Circūdedit q̄ eā auro mūdissimo: et fecit illi labiū aureū p gyrū ipsiq̄ labio coronā auream interrasilem q̄tuoz digitoz: et sup eandē alterā coronā aureā. Fudit et quatuoz circulos aureos quos posuit in q̄tuoz angulis p singulos pedes mense c contra coronam. missiq̄ in eos vectes vt posset mensa portari: ipsos q̄ vectes fecit de lignis sethim: et circūdedit eos auro. Et vasa ad diuersos vsus mense: acetabula: phyalas et cyathos et thuribula ex auro puro: in quibꝰ offerēda sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo. De cuius vecte: calami: cyphi speruleq̄ ac lilia procedebant sex inutroq̄ latere. Tres calami ex parte vna: et tres ex altera. Tres cyphi in nuci modū p calamos singulos sperule simul et lilia et tres cyphi instar nucis in calamo altero sperule simul et lilia. d Equus erat opus sex calamoruz qui procedebāt de stipite candelabri. In ipso autē vecte erant quatuoz cyphi in nucis modus sperule p singulos et lilia. et sperule sub duobus calamis p loca tria. qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte vno. Et sperule igitur et calami ex ipso erant vniūsa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas septē cū emunctoziis suis: et vasa vbi ea que emuncta sūt extinguāt de auro mūdissimo. Talentū auri appēdebat candelabrum cū omnibus vasis suis. e Fecit et altare thymiamatis de lignis sethim per quadrum singulos habēs cubitos: et in altitudine duos: e cui9 anguli

lis procedebāt cornua: vestitusq̄ illud auro purissimo cū craticula ac parietibꝰ et cornibꝰ. Fecitq̄ ei coronam aureolā p gyrū et duos anulos aureos sb corona p singula latera. vt mittant in eos vectes: et possit altare portari. Ipos autē vectes fecit de lignis sethim: et operuit laminis aureis. Cōposuit et oleū ad sanctificatōis vnguētū et thymiamata de aromatibꝰ mūdissimis opꝰ pigmentariū.

Capi. xxxviiū.

Fecit et altare holocausti de lignis sethim q̄nq̄cubitoz p q̄drū et triū in altitudine cui9 cornua de angulis procedebāt: operuitq̄ illud laminis eneis. Et in vsus ei9 paravit ex ere vasa diuersa lebetes: forcipes: fuscinulas vncinos: et ignium receptacula. Craticulāq̄ eius in modū rhetis fecit eneā: et subter eaz in altaris medio arulā fusis q̄tuoz anulis p totidem retiaculi sūmitates ad immittēdos vectes ad portandū. Quos et ipos fecit de lignis sethim et operuit laminis eneis: induxitq̄ in circulos qui in lateribꝰ altaris eminebāt. Ipm aūt altare nō erat solidū sz cauū ex tabulatis et int9 vacuū. Fecit et labrū eneū cū basi sua de speculis mulierū que excubabant in ostio tabernaculi. Fecit et atrium in cui9 australi plaga erant tentoria de bysso retorta cubitoruz centū: columne enee viginti cum basibus suis: c capita columnarum et tota operis celatura argentea. Eq̄ ad septentrionalem plagā tentoria columne: baseq̄ et capita columnaz eiusdem mēsure et operis ac metalli erant. In ea vo plaga q̄ ad occidentē respicit: fuerunt

q̄ nolebāt ampli9 intendere ornatui exteriori obtulerūt specula sua quoz̄ capse erant enee et de illis factum est vas p̄dictū Ra. sa. dicit. q̄ hic ē text9 verus. De speculis mulierū excubantiū vel circūeuntiū ad ostiū tabernaculi et ꝑm primā significationez exponit dicens. q̄ mulieres hebree q̄n pharao voluit impedire multiplicationē pli p generationē oppꝛimendo viros laboribꝰ ne vacarent ampleribus: vxores eoruz componebāt se ad specula: vt prouocarent viros suos ad actuz matrimonij non libidine ducte s. plis amore. et sic peperauerūt exercitum filioz israel. q̄ princeps tribuū in quib9 quodāmodo ꝓtinebāt totū negociū ppli assistebāt ad ostiū tabernaculi: vbi manebant moyses et aaron ad tractādū cū eis de negocijs ppli. Rursuo aliam significationem exponit de mulieribꝰ devotis q̄ manebāt in castris circa latera et post tergū tabernaculi: qs oportebat circuire veniendo ad ostiū tabernaculi cā oblatōis faciende. Alit aūt exponūt doctores aliqui q̄ circa labiuz eneū erant specula affixa. vt sacerdotes viderēt maculas abluēdas et illa specula fuerūt oblata a mulieribus devotis et sic quod dr. b Fecit et labrū eneū cū basi sua de speculis mulier. Hic accipit facere p aptare vel ornare: et sic aliqn accipit in hebreo vt dictū fuit Gen. j. ca. c Capita colūnaz et tota operis celatura argētea

Jn hebreo bř. Uncini colūnaꝝ ⁊ cincture eaꝝ de argēto ⁊ eodē mō infra vbi ponunt cōsimilia vba. d Jpsas colūnas atrij vestiuit argento. Jn hebreo bř. Capita columnarū liniuit vel operuit argento. ⁊ exponant ista sic supra.xxvij. e Hec aūt sunt instrumenta. Jn hebreo habeť. Hi sunt cō positi vel numeri. et vř hoc meli⁹ dictum vt ptz ex lřa seq̄.quia noiant ⁊ etiā numerant pō dera metallorum de q̄bus facta sť opa tabernaculi.

f Jn ceremonijs leuitaꝝ.id est obsequijs eoꝝ.quia ad eos ptinebat portare tabulas tabernaculi et bases et opimenta ⁊ plura alia.similiť dep̄onere tabernaculum in motione castrorū ⁊ erigere ip̄m in loco positōis castrorū. g Per manum ithamar.id ē ſm ordinationem eius ⁊ p̄ceptū.

b Omne aur. hic ponit numer⁹ auri i Qđ expēsum ē in ope tabernaculi.xxix.talentorum fuit. Jn hebreo bř xxix.centenariorū Dicit aūt Ra.sa.q̄ centenari⁹ cōtinet lx.mnas. mna aūt sanctuarij duplex erat respectu cōis ⁊ sic cētenari⁹ cōtinebat.cxx.mnas.⁊ mna.xxv.siclos.et sic cētenari⁹ sctūarij continebat tria milia siclos. k Oblatū est aūt ab his ⁊c. Jn heb. bř sic. Argentum autē numeratōnis ppli fuit centū centenarij ⁊ mille septingēti et septuaginta q̄ncq̄ sicli ad pōd⁹ sctūarij.dimidius siclus p̄ singula capita oim trāscuntium ad numerū a xx. ānis ⁊ supra de sexcentis et tribus milibus et q̄ngentis quadraginta viris. ⁊ ſm hoc numeratio populi nō est referenda ad numerū auri p̄dicti. sed magis ad numerū argenti.cui⁹ ratio est.q̄ in nullo loco inuenť scriptum q̄ in numeratione ppli numerati soluere debeant vel offerre aliquā quantitatē auri ℓ argenti.s.q̄libet dimidiū sicli vt dictū est supra.xxx.ca. Et si cōsideret numerus argenti hic exp̄ssus cōrndet numero viroꝝ accipiēdo p̄ quolibet dimidiū siclum. vnus em̄ centenari⁹ valet tria milia siclos vt visum ē. ⁊ p̄ oñs centū centenarij valēt trecenta milia siclos integros ⁊ p̄ oñs valēt sexcēta milia dimidios. Jtē mille septingenti septuaginta q̄ncq̄ integri valent tria milia q̄ngentos q̄nq̄ginta dimidios.et sic bř nūer⁹ p̄dict⁹ viroꝝ.s.sexcētoꝝ trium milium ⁊ q̄ngentorū q̄nq̄ginta. l Cētū bases.xl.em̄ erāt in latere aq̄lonari ⁊ tot i australi:⁊.xvj.in occidētali sō tabulis tabernaculi et q̄uor sub colūnis in q̄bus appēdebat velum diuidens sctm̄ ⁊ sctm̄sanctoꝝ. m De talentis centū. Jn hebreo bř. de cētenarijs cētum. n De mille aūt septingentis. Jn heb: bř. De mille septingēt⁹ septuaginta q̄ncq̄ siclis fecit vncios columnaꝝ et liniuit capita earū argento.⁊ℓ vidēť verior lra.q̄ hic loq̄tur de columnis atrij que erant ducenta p̄ circuitū. Argētū aūt h̄ enumeratū nō ascēdit ad q̄ntitatē vni⁹ cētenarij fere de me dictate. Jn q̄libet autē base fuit vn⁹ centenarius integer vt dictum ē. ⁊ sic in vna sola base plus fuisset fere in duplo de argento q̄s in oñib⁹ colūnis atrij qđ vř absurdū: ⁊ iō nō vř possibile q̄ capita earū fuerūt argentea nec ipi vestiti argento ℓ vncini tm̄ fuerunt argentei ⁊ capita eaꝝ linita vel operta argento sicut.ℓ.expositū est.xxvij.ca. Cetera patēt.

tentoria cubitorū q̄nq̄ginta:colūne decez cū basibus suis enee ⁊ capita colūnaꝝ ⁊ tota opis celatura argentea. Porro ꝯ orientē q̄nq̄ginta cubitoꝝ parauit tentoria e quibꝫ q̄ndecim cubitos colūnarū triū cū basibus suis vnū tenebat latus ⁊ in pte altera. q̄r inť vtraq̄ introitū tabernaculi fecit:q̄ndecim eque cubitoꝝ erāt tētoria. colūneq̄ tres ⁊ bases totidē. Cūcta atrij tentoria byssus retorta texuerat. Bases colūnaꝝ fuere enee:capita aūt earū cū cūctis celaturis suis argentea. ℓ et ipsas colūnas atrij vestiuit argēto. ⁊ in introitu eius ope plumario fecit tentorium ex hyacintho. purpura:vmiculo ac byssо retorta. qđ habebat vigīti cubitos in longitudine:altitudo vo q̄nq̄ cubitorum erat: iuxta mēsurā quā cuncta atrij tentoria habebāt Colūne aūt in ingressu fuere q̄tuor cū basibꝫ eneis capitaq̄ eaꝝ ⁊ celature argētee. Paxillos q̄q̄ tabernaculi ⁊ atrij per gyrū fecit eneos. c Hec sunt instrumenta tabernacli testimonij que enumerata sunt iuxta preceptum moysi: f in ceremonijs leuitaꝝ g p manū ithamar filij aaron sacerdotis: que beseleel filius huri filij bur de tribu iuda dño per moysen iubente ꝓpleuerat iūcto sibi socio ooliab filio achisamech de tribu dan: q̄ ⁊ ipe artifex lignoꝝ egregi⁹ fuit et polymitarius atq̄ plumarius de hyacintho: purpura: vmiculo ⁊ byssо. b Omne aur l qđ expensum est in ope sanctuarij ⁊ quod oblatū ē in dnarijs vigīti ⁊ nouē talētoꝝ fuit ⁊ septingentoꝝ triginta sicloꝝ. ad mensurā sanctuarij. k Oblatū est aūt ab his q̄ trāsierť ad numerū a viginti ānis et sup̄ de sexcentis tribꝫ milibus ⁊ q̄ngētis q̄nquaginta armatoꝝ. Fuerūt preterea centū talenta argenti e q̄bꝫ pflate sunt bases sctūarij ⁊ introitus vbi velum pendet. l Centum bases facte sunt de talētis cētū singulis talentis p̄ bases singulas supputatī. n De mille aūt septingētis ⁊ septuaginta q̄nq̄ siclis fecit capita columnaꝝ q̄s ⁊ ipas vestiuit argento. Eris q̄q̄ oblata sunt talēta septuagintaduo milia: ⁊ q̄ dringenti supra sicli ex quibus fuse sť bases in introitu tabernaculi testimonij ⁊ altare eneū cuꝫ craticula sua oīaq̄ vasa que ad vsum eius p̄tinēt: ⁊ bases atrij tā in circuitu q̄ in ingressu ei⁹ et paxilli tabernaculi atq̄ atrij per gyrum.

Jn ca.xxxviij vbi dř in postilla. Fecit labiū ⁊ eneū cū basi ⁊c. Additio.

Ultima exp̄sitio que ponit in postilla vř verior q̄r magis cōsonat lře.textus em̄ ver⁹ in hebreo nō sic dicit. De speculis mulierum. vt sic illa specula intelligant esse materia labij seu basis ℓ dicit sic. Fecit labiū eneū cū basi sua cū speculis mulierum vel in speculis mulierum ⁊c. ⁊ ē sensus q̄ fecit labiū eneū cū basi sua. vt.s. fuerat sibi p̄ceptū. ⁊ etiā cū speculis mulierū circūquaq̄ positis ad ornatū. vel fecit labiū eneum in speculis mulierum.s.p̄tentū. ⁊ sic nō oportet q̄ li fecit ℓ accipiat nisi ſm cōem suā significationē ⁊c.

n Postq̄ omnia pfecta sunt operuit nubes tabernaculum in signū diuine acceptationis ⁊ pſentie sue.
o Et gloria dñi impleuit illud.i.nubes glorioſa que erat signū pſentie eius nō solū supra tabernaculū sed etiā intra. p Nec poterat moyses ingredi.s.ꝓpter reuerentiā pſentie domini.vt habetur simile. iij. Regū. viij. capō. vbi dicit q̄ non poterāt sacerdotes stare ⁊ ministrare ꝓpter nebulam. nō quia obscuraret eoꝝ aspectū. ſ quia erat diuine pſentie signū. vnde ibi subdit. Impleuerat ḡ gloria dñi domum domini: et ideo nō poterant ibi stare ꝓpter dei reuerentiaz. sicut ⁊ moyſi volenti appropinquare ad rubū: dictuz est. Ne appropies inquit huc cuz autem nubes recessit de medio tabnaculi stans supra tabernaculuz:signū fuit q̄ moyses tunc non poterat ingredi ad ministrandū ſ quando nubes tabernaculum deferebat: ita q̄ nō stabat supra tabernaculum immediate erat signū motionis castrorum ⁊ sequebantur nubem. ⁊ vbi quiescebat nubes ibi ponebāt castra
q Nubes quippe domini incubabat p diem. ad refrigerium estus solis.
r Et ignis in nocte. ad pſtandū beneficium lucis. vt autē p̄dicta melius intelligant expressi in figura situs tabernaculi ⁊ atrij ⁊ eoꝝ que erāt intra ipſa. prout in plano figurari possunt. ſ oportet multa supplere per imaginationē. Circuli parui in circuitu buiꝰ spacij positi significāt colūnas atrij. linee vo ꝓcedentes a circulo in circuitū significāt cortinas ad colūnas pendētes ⁊ atriū claudentes. totū spaciū autē intra cōtentū debet intelligi centū cubitoꝝ longitudinis. ⁊ quinq̄ginta latitudinis. ⁊ medietas huius spacij ab orientevsq; ad tabernaculuz intelligenda est q̄drata equilatria. ſ. quinq̄ginta cubitoꝝ longitudinis ab oriēte in occidētem: ⁊ quinq̄ginta latitudinis. ſ. ab aquilone versus meridiē ⁊ in hoc spacio ante tabernaculū debet situari altare holocaustorum. In alia vo medietate totius spacij debet situari tabernaculū habens triginta cubitos longitudinis ⁊ decem latitudinis a posteriori parte tabernaculi vsq; ad cortinas atrij versus occidentē spaciū viginti cubitoꝝ latitudinis. ⁊ a latere tabernaculi aquilonari vsq; ad cortinas spaciū viginti cubitorum. et similiter a latere eius meridionali vsq; ad cortinas spaciū viginti cubitorū. ⁊ sic patet q̄ medietas secunda intra cortinas cōtenti tocius spacij quinq̄ginta cubitos habet longitudinis. ⁊ quinq̄ginta latitudinis. ⁊ defectum pictoris in hoc intellectus supleat inspectoꝝ. In orientali vo parte tabernaculi situandū est candelabrum. mensa ꝓpositionis ⁊ altare incensi. In occidentali vo parte eius situanda est arcba. duo cherubin. ⁊ ꝓpiciatorium in locis infra descriptis.

ac filij eius manꝰ suas ⁊ pedes cum ingrederent tectū federis ⁊ accederēt ad altare: sicut pceperat dñs moyſi. m Erexit ⁊ atriū per gyrū tabernaculi et altaris ducto in introitu eius tētorio
n Postq̄ omnia pfecta sunt opuit nubes tabernaculuz testimonij o ⁊ gloria domini impleuit illud. p Nec poterat moyses ingredi tectum federis nube operiente omnia: ⁊ maiestate domini chorusante. quia cūcta nubes operuerat. Si quando nubes tabernaculū deferebat pficiscebant filij israel per turmas suas. Si pendebat desuper: manebāt in eodez loco. q Nubes quippe domini incubabat per diē tabernaculo r et ignis in nocte: videntibus cunctis populis israel p cunctas mansiones suas.

¶ Explicit liber Exodi.

¶ Postilla Nicolai de lyra super Exodū finit.

Leuitici. Capitulum primū Incipit.

Vocauit aūt moyses ⁊c. Sicut dictum fuit in ꝓncipio Exo. Lex diuina que vanda ē ꝑpō adunato sub cultu vnius dei: dupliciter daſ. Uno mō generaliter ⁊ succincte ⁊ hoc modo eā datio describiſ i Exo. a.xx.ca.⁊ citra: ⁊ hoc ꝯtum ad precepta moralia. iudicialia. ⁊ ceremonialia vt ibidē fuit declaratum. Alio modo daſ magis ꝑticulariter ⁊ explicite. et hoc modo daſ in hō libro ⁊ sequenti qui sic adinuicē distinguunſ. qz oīa precepta legis diuine ordinanſ ad dilectionē dei ⁊ primi: ſm q dicit apls. j. ad Thimo. j. Finis p̄cepti eſt charitas. ⁊ saluator Mat. xxij. ca. dicit q̄ i duob⁹ p̄ceptis charitatis. s. dei ⁊ primi tota lex pēdet ⁊ ꝓphe. ⁊ in hoc libro ponūtur in spāli p̄cepta ordinantia ad deū. In libro vo numeroz ponūtur illa que ordinant ad primū. ista tñ diuisio nō eſt ita precisa: q̄n i hoc li. ponātur aliq̄ etiā ordinātia ad primū ⁊ in illo aliqua ordinantia ad deum Nec mirū qz dilectio dei mouet ad dilectiōez primi. ⁊ dilectō primi ad dilectiōz dei finaliter ordinaſ. ⁊ sic illa q̄ ordinat ad deū ⁊ primū: sup seinuicē reflectunſ. Ꝑ/ nat ad deū ꝓ debitū latrie cultuz q̄ cultus ꝓncipaliter ꝓsistit in actu interiori mentis: ſm q dicit Aug. in enchiridion. Fide: spe: et charitate colit deū. scdario vo ꝓsistit i q̄busdā actib⁹ exteriorib⁹: q̄ sūt quedā p̄testationes interioris cultꝰ. ⁊ de talib⁹ tractaſ in hō libro vi delicet de sacrificijs ⁊ oblatiōibus: q̄ debebāt deo fieri i recognitōz fidei ⁊ dilectōnis ad ipsū. ꝓpter qd vocaſ iste liber Leuiticus. qz talia offerre ad sacerdotes leutici generis ꝓtinebat. Uīnoi vo sacrificia in ve. le. fuerūt multa. ⁊ hoc triplici rōne. Prima ē qz fuerūt instituta ad reuocandū iudeos ab ydolatria: ad quaz ꝓni erāt ⁊ iō rōnabiliter fuerūt multitudine sacrificioz onerati. vt eis nō vacaret ydolis immolare. Et ꝓter eandem rōnem. s. vt ab ydolatria elongarenſ: fuerūt eis impoſita sacrificia alia a sacrificijs idoloz ⁊ frequēter ꝓtraria vt patebit in sequētibus. Secda ē. qz fuerūt instituta vt iudei i cultu vnius dei exercerēſ. ⁊ p tale frequs exercitiū habitus i eis gñaretur: q̄ ad dei cultū delectabiliter adducerēſ. Tercia rō ē. qz sacrificia ve. le. fuerūt figura vnius veri sacrificij no. le. s. xp̄i i ara crucis immolati. illud aūt qd ē perfectū p vnū vl pauca imperfecta non pōt sufficienter repētari. ⁊ iō sicut perfectio diuina vnica etās impfectōib⁹ creaturaz varie ⁊ multiplr repētatur: sic deces fuit vt sacrificiū nr̄m perfectissimū per multa et varia sacrificia in ve. le. figurareſ. qz illa erant imperfecta: ſm q dicit apostolus ad Heb. vij. Nihil ad perfectū adduxit lex. igitur liber iste q̄ eſt de oblatiōibus ⁊ sacrificijs diuiditur in quatuor partes principales. in prima agiſ de sacrificijs et oblatōib⁹. in scda de ipsis offerētibus. s. ca. viij. in tercia de offerēdi tēporibus. videlicet. xxiij. ca. in quarta de votoz̄ solutionibus ⁊ redemptiōibus. que sunt queda obla tiones speciales. ca. xxvij. Circa primū agitur primo de sacrificioz̄um ⁊ oblationum actu. secundo de eoz̄ vsu. capitulo. vj. ibi. Hec eſt lex sacrificij ⁊c. Circa primum sciendum q̄ aliqua offerebantur interpolate. de q̄ bus primo agitur. Aliqua vo continue. id eſt omni die. cuiusmodi erat iuge sacrificium. de quo agitur in principio. vj. ca. Circa primum sciendum q̄ aliqua offerebantur ex mera deuotōne. de q̄bus agitur. j. ca. ⁊ ij. Aliq̄ aūt ꝓ bñficij impetratione. de q̄bus agitur. iij. ca. Aliquando aūt fiebat oblatio ꝓ peccati remissione. de qua agiſ. iij. ca. Circa p̄mus sciendū q̄ aliquando fiebat oblatō de viuentibus. ⁊ talis oblatio vocatur ꝓprie sacrificium. de qua primo agitur. Aliquādo autē fiebat de non viuentibus: vt de pane. farina ⁊ ꝓsimilib⁹. et talis oblatō retinebat sibi nomen cōmune oblatōis. de qua agitur. ij. capō. Circa primum adhuc notandum q̄ viuentia hic accipiūtur animalia gressibilia. de quoz̄um oblatione agitur primo. ⁊ volatilia de quibus agitur secundo ibi. Si autem de auibus. Adhuc circa gressibilia primo agitur de oblatione maioz̄. secundo minoz̄um: ibi. Oz si de pecoribus. Circa primū dicit.

Incipit vaiecra. i. liber Leuiticus. ¶ Capi. j.

a Vocauit autē moysē: ⁊ locutus ē ei dñs de tabernaculo testimonij dicēs Loquere filijs israhel: ⁊ dices ad eos. b Homo qui obtulerit ex vobis hostiam dñmino de pecoribus. i. de bob⁹ ⁊ ouib⁹ offerens victimas: c si holocaustū fuerit ei⁹ oblatō ac ꝺ az mēto c masculū f imaculatū: g offerz ad ostiū tabernaculi h testionij ad placandū sibi dñm. i Ponetq̄z sup caput hostie man⁹ ⁊ acceptabilis erit: atq̄z in expiatōez eius ꝓficiēs. k Immolabitq̄z vitulū coz̄ dño: ⁊ offerēt filij aaron sacerdotes sanguinē ei⁹ l fundētes ꝑ altaris circuitū: qd̄ ē añ ostiū tabnaculi. m

a Vocauit aūt moysen ⁊c. ad ostendendū q̄ leges iste nō fuerūt a moyse inuēte: sed a deo date. b Homo q̄ obtulit. ex mera deuotione. c Si holocaustuz fuerit eius oblatio. dr̄ holocaustū sacrificiū totaliter incensuz ad bonoz̄e diuinū. ⁊ dr̄ ab holon qd̄ eſt totū. ⁊ cauma qd̄ eſt incendiū. ⁊ p hoc designabaſ q̄ aīa offerētis debebat totaliter resolui seu referri ad bonoz̄e diuinuz. ſm q dr̄ Deutro. vj. Diliges dñm ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua. d Ex de armento. armentū eſt ꝓgregatio boum sicut grex eſt ꝓgregatō ouiū. ⁊ sic pz q̄ hic loquit de oblatione boū: q̄ sunt maiora aialia immolaticia. e Masculinū. qz femina ē mas occasionatus. ⁊ q̄d imperfectū respectu masculi. ⁊ ideo offerri nō poterat i holocaustuz qd̄ ē sacrificiū perfectissimū. poterat tñ offerri in hostijs pacificis: vt dr̄ infra ca. iij. f Immaculatū. i. absq̄ defectu membroz̄. ⁊ etiā carens alijs q̄ reddebāt aial maculatū ⁊ ineptū ad sacrificiū dñi. sicut ē aial languidum ⁊ debile: ⁊ ꝓraminatū ex ꝓcubit cū aiali alteri⁹ speciei vel ex cōtactu rei immūde postq̄ venerat ad vnaz exedram templi vbi reponebanſ aialia mūda quousq̄ esset tps ⁊ hora offerendi. g Offeret ad ostiū tabernaculi. Discūt expositores nostri cōiter. q̄ ꝑ hoc intelligiſ ostiū atriū sacerdotū: vbi ꝓbabanſ aialia: vtz essent apta ad offerēdum anteq̄z introducerenſ i atriū. Hebrei aūt dicunt q̄ nō ꝓbabanſ ibi. seo extra atrium totaliter i vna exedra ad hoc parata. ⁊ ideo qd̄ dr̄ hic. Ad ostiū tabernaculi. exponunt d̄ loco q̄ erat extra atriū. ⁊ ille locus erat añ ostium tabernaculi in q̄ erat archa ⁊ ꝓpiatoriū ⁊c. ⁊ hoc magis ꝓcorꝺat lr̄e in qua addiſ. h Testimonij. qz archa testamēti in q̄ ꝓtinebauſ tabule vocatur testimoniū. i Ponetq̄z man⁹ sup caput hostie. ad denotandū q̄ offerēs aial renūciabat iuri qd̄ bēbat in eo. k Immolabitq̄z vitulū. Ostēso qd̄ debebat facere laicus offerens aial in holocaustuz. hic ꝓnter oñdiſ q̄d ꝓtinebat circa h ad sacerdotis officiū. s. immolare. sanguinē offerre. exco riare ⁊ incendere. ⁊ hoc notatur cū dr̄. l Filij aaron ministrantes. vñ in hebreo hī. Filij aaron sacerdotes. m Fundētes per altaris circuitū. Dicit ra. Saſ. q̄ ponebant de sanguine in duobus angulis altaris ꝓtradicto rie oppositis. quilibet autez angulus respicit duo latera

in eo diuncta. ⁊ sic talis positio sanguinis respiciebat totum circuitū altaris. n Et subiciēt in altari ignē. nō ē intelligendū q apportarēt ignē aliūde. qz nadab ⁊ abiu offerentes ignē alienū statim interfecti fuerūt a dño: vt hz j. r. ca. ⁊ iō qđ dr hic. Et subiciēt ignē. intelligit de lignis q imponebant ad nutritōem ⁊ ptinuationez ignis de celo dati: vt habetur j. ir. ca.

o Intestinis et pedib⁹ lotis aqua. qz intestina ptinēt sordes ⁊ pedes calcant lutum.

p Adolebitqz ea sacerdos. i. ꝓburet in holocaustum.

q Et suauē odorem dño. nō est intelligendū q odor inde pgrediēs essz suauis seu acceptꝰ dño ex re oblata. ꝙ ex obedientia et fide offerentiū: in quoz illa sacrificia figurabant xp̄m pro salute būani generis immolandū.

r Oz si de pecoribus. Hic ꝓpē agit de oblatōne holocausti i aialibus minoribus. qđ notat cum subsequenter dr. De ouibus siue de capris dr. sequitur.

s Agnum anniculuz. ista lra vicio scriptoris: vel alio mō videt falsificata. tum qz hec lra refert ad speciē ouis vel capre. fetus aūt capre nō pōt dici agnus. tū qa in holocaustum offerebantur aliquando arietes magni ⁊ non solū vnius anni: vt pz in pluribus locis. vñ in breo habetur. Masculū ⁊ absqz macula offeret.

t Immolabitqz ad latus altaris. s. holocausti qđ erat i atrio sub diuo. vt dictū fuit Exo. xxvij. c. cetera patēt ex ꝓdictis.

v Si aūt de auib⁹. Hic ꝓpter agitur de oblatōe holocausti facta ex deuotōe i volatilibus. voluit em lex immo dñs in lege, pidere deuotōi pauperꝝ: vt q non bient aialia maioza possent offerre mioza. ⁊ q nō bēbāt minoza possent offerre auiculas. ⁊ hoc est quod dr.

x De turturib⁹ ⁊ pullis colūbe. ⁊ dicit de turturib⁹. qa maiozes turtures sūt meliozes ⁊ pinguiozes. Econuerso autē est de colūbis. qm̄ miozes pl⁹ valēt.

y Ac rupto vulneris loco. Dicit ra. Sal. q talis ruptō debebat fieri cū vngue: nō cū ferro.

z Ueiculā vo gutturꝫ. vbi cōgregāt cibus.

z Plumas. pūciet. dicit ra. Sa. q hoc erat. qz volauerāt ad capiendū cibū de alieno. ⁊ p h dēsignabāt q sacrificiū de rapina nō placz deo. cetera patent ex dict̄. Circa hoc ca. querit. quare fiebat deo sacrificiū ō tribus spēbus aialium tm̄. s. bouis: ⁊ ouis. capre. ⁊ ō duabus spēbus auiū. s. turturis ⁊ columbe. Itē quare non fiebat de piscibus sicut de alīs viuētib⁹. Ad solutōz aūt istoz ⁊ ꝓsimiliū ꝓsiderandū q sicut ꝓdictū est: sacrificia veteris legis fuerūt instituta ad tria. s. ad reuocādum ideos ab ydolatria: ⁊ ad inducendū eos ad colendū deuz ⁊ ad figurandū xp̄i vez sacrificiū. ⁊ ex hac triplici ratōne ꝓuenies fuit sacrificiū fieri de tribus spēb⁹ aialiū ꝓdict̄. ꝓpter p̄mā. qz ydolatre egyptij inter qs iudei fuerāt cōuersati ꝓdicta aialia colebāt vt deos: agnum vel arietem qz talis forma q̄dā ad aliqđ ipius iouis fingebat. vnde et cū capite arietino pingebāt. Bouē q̄ api qđ maxime

culi. Detractaqz pelle hostie artus i frusta concidēt: n ⁊ sbiciēt i altari ignē strue lignoz añ cōpositā: ⁊ membra q̄ sūt cesa de sup ordinātes: caput vicz ⁊ cūcta q̄ adherēt iecori o intestinis ⁊ pedib⁹ lotis aq̄ p adolebitqz ea sacerdos sup altare i holocaustū q ⁊ suauem odorē dño. r ꝙ si ō pecoribus oblatō est de ouibus siue de capris holocaustū: s agnū anniculū ⁊ absqz macla offeret t immolabitqz ad latus altarꝫ quod respicit ad aq̄lonē coram dño. Sāguinē vo illi⁹ fūdent sup altare filij aaron p circuitū: diuidētqz mēbra caput ⁊ oia q̄ adherēt iecori. ⁊ imponēt sup ligna q̄bus subiciend⁹ est ignis. Intestina vo et pedes lauabunt aqua ⁊ oblata oia adolebit sacerdos sup altare i holocaustū ⁊ odorē suauissimuz dño. v Si autem de auibus holocausti oblatō fuerit dño: x de turturibus ⁊ pullis columbe offeret eā sacerdos ad altare. ⁊ retorto ad collum capite: y ac rupto vulnere loco: decurrē faciet sanguinē sup crepidinē altaris: z vesiculā vo gutturis z ⁊ plumas pūciet ppe altare ad orientalē plagā i loco i quo cineres effundi solent. Cōfringetqz ascellas eius ⁊ non secabit neqz ferro diuidet eā et adolebit super altare lignis igne suppositō. Holocaustum ē ⁊ oblatio suauissimi odoris dño.

numē apud egyptios reputabāt i specie thauri apparebat. Circuz: qz demon aliqñ apparebat eis in specie bouis. ⁊ ideo nephas reputabāt dicta aialia immolare. ꝓpter qđ moyses dixit Exo. viij. Si mactauerim⁹ ea q̄ colūt egyptij coram eis lapidib⁹ nos obruēt. et ideo pe oppositū dñs p cepit ista aialia sibi immolari. Similiter ꝓpter secundā roez: tūc em̄ bō debite deum colit: qñ bona que bz ab eo se bñe cognoscit et de eis oblatō nem ei facit sm illd qđ dicit da uid. j. pali. xxix. Tua sunt oīa et que mān tua accepim⁹ dedimus tibi ⁊ ideo quemēter ordinauit dominꝰ si bi sacrificiū sieri o ill⁹ aialib⁹ q̄ eius veniūt in esum bois q̄ sūt tres spēs p̄dc̄a autē aialia vel sūt siluestria q̄bus boies cōiter nō vtuntur vel si sunt domestica sūt immunda: vt porcus ⁊ filia: q̄ nō debēt vo offerri. Silr ꝓpter terciā rationem. quia bos significat xp̄i fortitudinē. ouis eius innocentiā. capra vel bircus similitudinē carnis peccati. De turturibus vo ⁊ pullis columbe fiebat sacrificiū. tū qz sunt in magna abundātia i terra, pmissiōis ⁊ cadunt frequenter in esum bois. sunt etiā mūdi nutrimenti. Cetere vo aues vel sunt magis siluestres. vel si sunt domestice vescunt immundo nutrimēto: vt galline ⁊ anates ⁊ ꝓsimiles. Itē qz turtur significabat xp̄i castitatē. columba que felle careret eius dulcedinez seu mititatē. de passeribus vo fiebat oblatio tm̄ in emmundatione leprosi. de qua dicet infra. xiij. ca. de piscibus autē non fiebat sacrificiū. qz nō habitāt inter boies. ꝙ latēt in aq̄s. Itē qz extracti de aqua cito moriuntur. ⁊ ideo nō possent viui deferri ad templū. oblatō autē nō fiebat de mortuis. Itē qz aliq̄ ydolatre vtebāt piscibus i suis sacrificijs.

Sequit additio ꝓma Pauli burg. i ꝓmū capm.

Licet verum sit q sacrificia vete. le. principaliter figurabant sacrificium xp̄i perfectissimuz, ⁊ ideo fuerunt multa vt in postil. dicitur. secundario tm̄ tāta sacrificioz multitudo: et sub tot modis significādi potest intelligi fuisse figuratiua multitudinis sacrificiorum martyruz qui amore christi ⁊ in sue fidei testimonium multipliciter sanguinem suuz fuderunt. ita tamen q sacrificia illa que per totā multitudinem offerebantur: vt agnus paschalis ⁊ iuge sacrificium: vel bīnoi: ad ipsum sacrificium xp̄i solum referātur. cuius meritū ad totuz genus humanū redimēdū fuit sufficiēs. sacrificia vo particularia que pro quibusdā singularibus personis offerebātur: nō se extendentes ad totius populi expiationē: referātur ad figurāda sacrificia martyrum: quorum merita nō attingunt sufficientiam vniuersalis expiationis. vñ in rōe figurali multitudinis sacrificioz ve. le. sicut xp̄s capud

principaliter figurat: sic etiã mẽbra. sicut status perfectoꝝ figurat in holocaustis: z statꝰ pficientiũ in hostijs pacificis: vt i pma scde. q. cij. ar. iij. i rñsione ad. viij. arg. per caput hostie.

In eodẽ. j. ca vbi dr in postilla. Ponetq; manus suas.

Additio. ij.

Erbanc manuꝝ positõẽꝝ potiꝰ vt notari. q; bõ offerẽs illud aial eẽt dignus occisione p suis peccatis et q loco illiꝰ illud aial oblatuꝝ vel immolatum occideretur: vt i pma secũde. q. cij. ar. iij. i rñsione ad. v. ar. vñ supra Gen. xxij. capi. dicitur de Abrahaz q obtulit arietem loco filij: quem deus pceperat immolari ꝛc.

In eodẽ ca. j. vbi dr i postil. Circa hoc cap. queritꝝ quare fiebat deo sacrificium de tribꝰ spẽbus animaliuꝝ.

Additio. iij.

Omnia q̃ in hoc ca. z i sequẽtibus a postillatore ponunt dr̃ his q̃ ptinent ad pticulares rões sacrificioꝝ. vt. le. cũ multis alijs ad rõnes bñoi sacrificioꝝ tam Iralem q̃ mysticã ptinẽtib⁹ trahunt ad plenũ i pma scde. q. cij. vñ qui de his plene vult instrui videat ibi.

Replica correctorij otra Burg. ad saluandũ postillatorem in ca. primo.

In pmo ca. Leui. cũ postill. exponeret impositionẽ manuũ offerẽtis sup caput hostie per spõtaneã sui iuris resignatoꝝ: Bur. allegãdo. s. tiij. dicit illã impositõꝝ potiꝰ debere intelligi q bõ offerẽs se. ptestet. p pctis suis dignũ morte: z q occisiõꝝ aialis p ipm oblati vita eiꝰ redimet. s ista expositõ ẽ falsa z õ glo. ord nariã dicentẽ: q manus impositõ significat q spõte fiebat oblatio. Hec em̃ oblatio de q̃ hic dr̃ erat ex mera deuotõe nõ p pctõ: iõ nõ est necessarium vt sic offerens ptestet mortẽ dignũ. qz deuotio sic iudicari nõ debet. s trãsgressio sic iudicat q̃n fit oblatio p pctis. de qua. j. cap. iiij. dicet. nec exemplũ quod Burg. adducit de ysaac est ad ppositũ. qz ysaac etsi fuit immolãdus ppter obedientiã nõ tñ ppter pctm̃. neq; fuerit dignus morte.

Capitulũ. ij.

Anima cũ obtulerit. Hic ꝓmter agit de oblatõibus factis ex rebus nõ viuẽtibꝰ. voluit em̃ deus videre deuotõi pauperꝝ: vt qui nõ habent aialia vel aues possent offerre farinã crudã vel coctaz vel spicas. z iõ primo agit de oblatõne farine crude. secõ de oblatõe farine cocte: ibi. Cũ autez obtuleris. tercio interponũtur aliqua i oĩ sacrificio offerẽda: ibi. Omis oblatio. quarto de oblatõe spicarum ibi. Si aũt obtulerit ꝛc. In pma parte dr̃. a Anima cũ obtulerit ꝛc. Dicit hic ra. Sa. q b vbi agitur de oblatione pauperꝝ conuenienter dr̃. Anima cum obtulerit ꝛc. quia oblatio pauperis apud deũ reputatur ac si obtulisset animã suam. id ẽ vitam. et similẽ sententiam dicit saluator Marci. xij. ca. de v: dua paupere que obtulit duo minuta. b Oblatõem sacrificij. sicut dictũ fuit ca. pcedẽti sacrificiũ ꝓprie ẽ de viuẽtib⁹: s hic accipit large. p oblatõne qualibet. c Similia erit eius oblatõ. Simila est farina tritici purgata et delicata: quia de melioribus debet fieri oblatõ dõi Memoriale. s. q totum qđ bz offerens habet a deo z illud cedebat i vtem domini.

Capitulum. iij.

Anima cuz obtulerit oblatõz sacrificij dño simila erit eius oblatio. Fũdetq; sup eã oleuz: et ponet thus ac deferet ad filios aaron sacerdotes. Quoꝝ vnus tollet pugillũ plenũ similæ z olei ac totũ thus: z ponet memoriale super altare in odorẽ suauissimũ dño. Qđ aũt reliquũ fuerit de sacrificio: erit aaron z filioꝝ eius scm scõꝝ de oblatõibus dñi. Cũ aũt obtuleris sacrificiũ coctũ in clibano de simila panes. s. absq; fermẽto ꝓspersos oleo: z lagana azima oleo lita: si oblatio tua fuerit de sartagine similes cõsperse oleo z absq; fermẽto diuides eã minutatim z fũdes sup eã oleũ. Si aũt de craticula fuerit sacrificiuz: eq̃ simila oleo conspergẽt. quã offeres dño trades manibꝰ sacerdotis. Qui cũ obtulerit eã: tollet memoriale de sacrificio: z adolebit sup altare in odorez suauitatis dño. Quicqđ aũt reliquũ ẽ erit aaron z filioꝝ eius scm scõꝝ de oblatõibꝰ dñi. Omis oblatio q̃ offert dño absq; fermẽto fiet: nec qcq̃ fermenti ac mellis adolebit in sacrificõ dñi. Primitias tm̃ eorum offeretis ac munera: super altare vo non imponentur in odorẽ suauitatis. Quicqđ obtuleris sacrificij sale cõdies. nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In oi oblatiõe offeres

e Erit aaron ꝛc. qz cedebat in vsus eorum.

f Cum aũt obtuleris. Hic agitur de oblatõne farine cocte qđ poterat fieri qdrupliciter. Uno modo in clibano z sic erat oblatio panuz. Alio mõ in aq̃ calida. z talis oblatio notat cum dr̃. Et lagana azima. et b mõ ytalici vocant lagana cibos factos de pasta in aq̃ coctos. Tercio mõ coquebat i patella. z q̃tum ad h̃ dicitur. Si oblatio tua fuerit de sartagine. Quarto mõ super craticulã. quod notatur cum dr̃ Si autem de craticula ꝛc.

g Eque similã ꝓspergetur oleo. i. simila sic cocta ꝓspergetur oleo: eodẽ modo sicut z alie similæ pcedentes.

h Omnis oblatio. Hic interponũtur aliqua q̃ i omni sacrificio z oblatõe sẽ obseruãda et excludunt siue includunt intelligẽdũ tñ vt dr̃ pmittũtur duo que ab oĩ oblatõe excludũtur. s. fermentũ z mel. qz istis ydolatre in suis sacrificijs vtebantur. Item quia fermentũ corruptoꝝ significat: ꝑm illud apostoli Cor. v. ca. Modicũ fermentũ totam massaz corrumpit. Dulcedo vo mellis significat lasciuiam carnis: que non debent esse in sacrificijs diuinis Dicit autẽ ra. Sal. q nomine mellis hic intelligitur omis fructus dulcis. i Primitias tm̃ corꝝ offeret. vnde. j. xxiij. ca. Duo panes simile fermentate pcipiũtur offerri ꝓ primitijs in festo pentecostes. Itẽ infra. vij. ca. dicit Panes quoq; fermẽtatos cũ hostia gratiarꝝ que immolatur ꝓ pacificis: ex quibus vnus pro primitijs offertur dño. k Super altare vo nõ impo. in odo. sua. vt. s. aliquid de ipsis ibi cremetur. vnde infra. vj. ca. dr̃ de simila cuius vna pars erat cremata in altari: q totũ residuũ cedens in vsuz sacerdotis non poterat fermentari. Cuius ratio ibidem assignatur sic. ideo autem nõ fermentabit. quia pars eius incensum dñi offertur. ex dictis patet q illud quod dr̃ hic. Omnis oblatio que of. de. absq; fer. fiet intelligitur tm̃ de omni oblatione que ꝑm se totaz vel ꝑm partẽ sup altare cremat. Consequenter ponit tercũ qđ in omni sacrificio includebatur cum dr̃.

l Quicquid obtuleris sacrificij sale condies. cuiꝰ rõ est quia sal a corruptõne ꝑseruat: que debet esse lõge a dei sacrificijs. Itẽ quia sal discretioꝝ signat: ꝑm illud apostoli Colo. iiij. ca. Sermo vester in gratia semp sit sale condi tus. z ideo ponebatur in oĩ sacrificio ad designandum q̃ nullũ sacrificiũ deo placet nisi fuerit cũ discretõe factũ

m Si aũt ꝛc. Hic agitur ꝺ oblatõe q̃ fiebat ꝛe spicꝫ nõdũ ad maturitatẽ ꝛeduci q̃ ꝛebebãt igne torꝛeri ꝛ grana excuti ꝛ frãgi. ꝛ tũc sacrificiũ fieri ꝑ modũ q̃ i lr̃a exp̃mitur. ꝛ pz intellectꝰ ex p̃dict̃. n Munꝰ primitiaꝝ. Sciendũ q̃ primitie ter in anno reddebanť. ꝓmo in pascha te ꝛe spicis virentibus. secũdo in penthecoste ꝛe nouis panibꝰ. ꝛ ꝛe bis fiebat oblatio. tercio in festo tabernaculoꝝ collectis frugibus. ꝛ ille cedebãt in vsum sacerdotũ sicut ꝛecime i vsuꝫ leuitaꝝ. Ex dictis aũt in isto ca. et dicendis in seq̃ntibꝰ pt̃z. q̃ ỹnq̃ offerebãtur in sacrificiũ ꝛe terrenascẽtibus scꝫ panis sub q̃ ꝓtinet̃ oblatio farine ꝛ spicaꝝ. q̃ fũt materia panis. vinuꝫ ꝛe q̃ fiebat libatio in sacrificijs: vt patebit infra. oleũ sal ꝛ thus: cuiꝰ rõ põt accipi ex p̃cedentibus. q̃ supra dictũ est q̃ oblatio ꝛebebat fieri ꝛeo ꝛe bis q̃ cõiter ꝛeniunt in vsuꝫ bois ad sustẽtatõeꝫ vite. de terrenascẽtibꝰ ꝺo aliqua cõius ꝛeniunt in sustentatõeꝫ bomis per modũ nutrimẽti. ꝛ ista sunt panis ꝛ vinũ. Aliqua ꝑ modũ cõdimẽti cuiusmodi sẽ sal ꝛ oleũ. Aliqua per modũ medicamẽti. ꝛ q̃ꝫtũ ad h̃ ponebať thus: q̃ ẽ aromaticũ ꝛ solidatiuũ. Rõ etiã spãlis ad hoc ẽ. q̃ per thꝰ significať ꝛeuotõ: ꝓm illud pſ. ꝛrrir. Dirigatur oꝛo mea sicut incẽsũ i ꝓspectu tuo. ꝛ iõ ponebatur i oblatiõibꝰ: ad significãdũ q̃ nõ erãt accepte ꝛeo ꝓm se: ſ tm̃ ex fide ꝛ ꝛeuotõne offerentiũ. ꝓp̃ eꝺ i sacrificio zelotipie nõ ponebatur thus: vt h̃ Mu. v. ca. q̃ non p̃cedebat ex ꝛeuotõe. ſ ex suspitione ꝺ vꝛoꝛẽ.

1 Additio capli secundi.

Requẽtissime i sacra scriptura accipiť aia ꝓ pſona hũana: in q̃ aia ẽ ꝓs p̃ncipalioꝛ: siue sit pauper siue diues. siue offerat aial. siue oues: siue filia. vt patebit. j. ca. v. aia si peccauerit ꝛ audierit voc̃ iurantis ꝛc̃. aia que tetigerit ꝛc̃. aia que iurauerit ꝛc̃. ꝛ sic de multis alijs. vñ expositõ ra. ſa. in h̃ loco nõ vť hic fundamentũ.

a Quod si hostia. Hic agiť ꝛe sacrificio q̃ꝺ fiebat ꝓ bñficij impetratõe. ꝛ si illud bñficiũ iã erat obtenũ: tale sacrificiũ habebat rõem grarumactõnis. si aũt obtinendũ: hẽbat rõem postulatõis. et ideo vocabatur hostia pacifica. q̃ q̃ñ ꝺeus exhibet bñficiũ hominꝰ vť ei pacificať. Silr hõ recipiẽs bñficium postulatum pacificať in aio. q̃ oplet̃ suũ ꝛeſideriuꝫ. Dicit aũt hic ra. ſa. q̃ vocabať hostia pacifica: eo q̃ facit pacẽ ꝛeddendo cuilibet q̃ꝺ suũ ẽ. ſ. ꝛeo ꝛ homini cuius est oblatio. ꝛ sacerdoti offerẽti. q̃ huiꝰ sacrificij vna ꝓs incendebať ad honorẽ diuinũ vt habetur infra. Alia autẽ cedebat i vsum sacerdotis. ſ. armus ꝛexter ꝛ pectusculũ ꝛ etiam lingua cũ gemis: ꝛ vt dicit ra. Salo. cetere carnes erant offerentiũ

Ex hoc em̃ patet. q̃ tale sacrificium non poterat fieri ꝛe auibus: sicut sacrificiuꝫ holocausti fieri poterat: vt fuit dictum. j. ca. quia hoc sacrificiũ diuidebať i tres partes. aues aũt ꝺo in sacrificijs nõ diuidebãtur: vt habetur Ben̄. xv. ca. ꝛ iõ hostia pacifica fiebat ex bobus vel ouibus vel capris. et ꝓm hoc istud ca. diuiditur in tres partes. scda ibi. Si aũt ꝛe ouibꝰ. tercia ibi Si capra fuerit. ꝛ quarto ponit̃ correlarium rõne dictoruꝫ in hoc capi. ibi. Pinguedinis adeps Prima pſ pt̃z ex dictis in hoc ca. ꝛ supra q̃ in diuersis sacrificijs eadem frequenter repetit̃ tur: vt pz in lr̃a. Aliqua tñ vocabula sunt exponenda.

sal[m] Si aũt obtuleris[n] munꝰ ꝓmitiaꝝ frugũ tuaꝝ dño ꝛe spicis adhuc virentibꝰ: torꝛebis eas igni: et cõfringes i modũ farris. et sic offeres primitias tuas dño: fũdes sup ea oleũ et thus ponẽs. q̃ oblatõ dñi ẽ. ꝛe qua adolebit sacerdos in memoriã muneris: ptez farris fracti. ꝛ olei ac totũ thus.

Capm. iij.

Quod si hostia pacifi coꝛ fuerit eiꝰ oblatio: ꝛ ꝛe bobus voluerit offerre [b] marẽ siue feminã imaculata offeret coꝛã dño. Ponet q̃ manũ sup caput victime sue: q̃ [l] immolabiť in introitu tabnacli testionũ. Fũdent q̃ filij aarõ sacerdotis sanguinem ꝑ altaris circuitũ. ꝛ offerẽt ꝛe hostia pacificorũ in oblatiõeꝫ dño [c] adipeꝫ q̃ opit vitalia: ꝛ quicq̃d pinguedis ẽ intrisec[o] duos renes ꝛ

nes cuꝫ adipe [e] quo tegũtur ilia [f] ꝛ reticulũ [g] iecoꝛis [d] cum renũculis: adolebuntq̃ ea sup altare in holocaustum lignis igne supposito i oblationẽ suauissimi odoꝛis dño. [l] Si aũt ꝺo ꝺ ouibꝰ fuerit eius oblatio ꝛ pacificoꝛum hostia: siue masculũ obtulerit siue feminã: imaculata erũt oĩa. [k] Si agnũ obtuleꝛit coꝛã dño: ponet manum suã sup caput victime sue q̃ [l] immolabiť in vestibulo tabnaculi. Fũdẽt q̃ filij aaron sanguinẽ eiꝰ p̃ circuitũ altaris: ꝛ offerẽt ꝛe pacificoꝛuꝫ hostia sacrificiũ dño adipẽ ꝛ caudã totã cum renibus. [m] ꝛ pinguedinẽ q̃ opit ventrẽ atq̃ vniuersa vitalia: ꝛ vtrũ q̃ renũculũ cũ adipe qui ẽ iuxta ilia: reticulũq̃ iecoꝛ cũ renũculis: ꝛ adolebit ea sacerdos sup altare i pabulum ignis ꝛ oblationis dñi

b Marem siue feminaꝝ. isto sacrificiuꝫ non erat ita pfectuꝫ sicut sacrificiuꝫ holocausti ideo i isto poterat ñ soluꝫ masculus sed etiam femina offerri.

c Quo tegũtur ilia. quedaꝫ membra sunt adiacẽtia renibus dicta ab ilion q̃ ẽ intestinũ. ꝛ inde dicitur ileaca passio. f Et reticulum. q̃ quidem adeps ẽ factus ad modũ rhetis. g Jecoꝛis. in hebreo habetur epatis. ꝛ sic cõmuniter exponunt doctores.

d Cum renunculis. repetitio est eiusdem quod p̃dictum est. Intellectus igitur huius litere est: q̃ pinguedo debebat auferri de partibus interioribus predictis ꝛ incendi super altare cum renunculis.

l Si aũt ꝺo de ouibus. Hic agitur de hostia pacifica ꝛe ouibus. k Si agnum obtulerit. licet autem hostia pacifica fieret de mare ꝛ femina: ꝛ non solummodo ꝺ iuuenibus. sed etiam de arietibus et ouibus magnis: tamen ponitur hic exemplum de agno: quia talis hostia pacifica frequentius fiebat. ꝛ ideo quod dicit hic de modo oblationis ꝛ immolationis agni intelligẽdũ est etiam de alijs.

l Immolabiť in vestibulo tabernaculi. i. in atrio q̃ꝺ erat añ tabernaculũ. m Et ping. q̃ opc. ven. nona parte exterioꝛi ꝓ interioꝛi. cetera patẽt ex p̃dictis.

f Adipez qui opit vitalia. adeps est pinguedo exĩs in interioꝛibꝰ pꝛtibꝰ aialis. Arsinaꝺo ẽ pinguedo que est exterius inter cutẽ ꝛ carnẽ: que in porco vocatur lardus. vnũ tñ vocabulũ freq̃nter ponitur ꝓ alio.

n Si capra. Hic ponit oblatio pacifica q̄ fit de capra. o Immolabitq; eā in introitu tabernaculi. i. atrio qđ erat añ introitū tabernacli. cetera patent ex dictis. p Dis adeps. Hic iferit correlariū. q̄ in p̄cedētib⁹ dixit adipē eē incēdēdū ad bonorē dñi. ideo concludit generaliter.

p Dis adeps dñi erit iure perpetuo. i. incēdetur ad bonorez dñi. hoc tñ intelligendū est de sacrificijs.

q Nec sanguinez nec adipem omino comedetis. occasiōe hui⁹ dicti sūt varie opiniones de comestiōe adipis. Dicūt em aliq̄ q̄ h̄ tm̄ intelligēduz ē de ajalib⁹ immolaticijs. s. adipe bouis. ouis z capre. Adeps em aial' mortuū cum capti a bestia cedebat in varios vsus iudeorum vtpote ad lucernas vel vnctiones z hmoi: vt hz. j. vij. ca. Adeps bo aialis liciti ad comedendū. nō tm̄ ad offerendū potat comedi. hm q̄ hz. j. xvij. ca. vbi dr. q̄ si aliqs venatōe vel aucupio ferā vel auē accepit: duz tm̄ esset fera licita ad comedenduz vt ceruus poterat comedi: ita tamen q̄ prius sanguis effunderet. z sic de tali bestia vel aue vidi esus saguis tm̄ eē. phibitus: z p dñs adeps potat comedi. z eodē mō sentiendū. vī de ajalib⁹ nō immolati cuius tm̄ licitis ad esuz. Cōfirmat etiā hoc dictū. q̄ mo. derni iudei sic vtunt. Alij bo dicūt q̄ esus adipis erat aliter iudeis phibitus p illud qđ dr hic. Nec sāguinē nec adipē oino comedetis ita q̄ vnifo: mit phibetur hic esus sanguis z adipis. esus aūt sāguis generaliter erat phibitus de oibus ajalib⁹: etiā ām iudeos: et hoc idē vī dicēdū đ adipe. Qui aūt vult tenere hāc viā de q̄ē p̄sona textui i hoc loco pōt dicere ad id qđ obijcit de adipe ajalis venatōe capti: q̄ hic nō arguit p̄positū. s magis oppositū: q̄ Deut. xij. ca. dr. q̄ i locis longinquis a bierlm poterāt occidi z comedi etiā ajalia immolaticia. de q̄bus dr ibidem. Sicut comeditur capra et ceruus ita vesceris eis: absq; esu dūtaxat sāguinis. ex quo p̄cluditur q̄ si argumentū inductū p eis valet: q̄ etiam de adipe ajalis immolaticij in casu isto poterat comedi: qđ ipsi negāt. z pari ratōne de adipe alioz de bent negare. Qđ autē obijcit de esu iudeoz moderni temp⁹ nō valet: q̄ a tpe xpi hoc iudeoz multa illicita in lege relaxauerūt z multa licita restrinxerūt male interpretātes scripturā: vt hr a saluatore Marci. vij. ca. Si aūt velit aliqs tenere primā viaz: hz p̄ter dicere q̄ illud qđ hic dr. Nec adipē omino comedetis. nō est intelligendū sic generaliter sicut de sanguine s est referenduz ad adipem ajaliū immolaticioz. de quoz immolatōe ira p̄cedens loq̄tur. z huic dicto p̄sonat illud qđ habetur infra. vij. ca. Adipez ouis z bouis z capre nō comedetis. z sic adipes alioz animaliū vident cōcessi sanguinis z adipis, phibetur duplici rōne. vna ē p vitatōe ydolatrie: in qua adipes suarum hostiaz comedebant: ām q̄ dicitur Deutro. xxij. ca. de quoz victimis comedebāt adipes z̄. de sanguine bibebant simi-

n Si capra fuerit eius oblatō z obtulerit eam dño: ponet manū suā sup caput eius im molabitq; eā i introitu tabernaculi testionij. Et fundent filij aarō sāguinē eius p altaris circuitū: tollētq; ex ea in pastum ignis dñici adipē q̄ operit ventrē z q̄ tegit vniuersa vitalia: duos renūculos cū reticulo qđ ē sup eos iuxta ilia: z aruinaz iecoris cū renūculis: adolebitq; ea super altare sacerdos i alionīā ignis z suauissimi odoris. p Dis adeps dñi erit iure ppetuo i generatōnibz z cūctis habitaculis vris q nec sanguinē: nec adipem oino comedetis. .uij. a Locutusq; est dñs ad moysen dicēs. Loquere filijs isrl. b Alia que peccauerit per ignorantiā: c et de vniuersis mādatis dñi q̄ p̄cepit vt nō fierent: quippiaz fecerit: d si sacerdos q̄ unct⁹ est e peccauerit f delinq̄re faciēs pplm̄ g offeret pro peccato suo vitulū imaculatū dño. h Et adducet illū ad ostiuz tabernacli testimonij cora dño: i ponetq; manū sup caput eius: z imolabit euz dño.

liter. Alia est. quia sicut dictū est supra: de illis potissime debebat fieri deo oblatio: q̄bus vita būana magie sustentat. sāguis aūt ē bmoi in q̄ p̄sistit vita aialiū. adeps etiā causat ex abūdantia nutrimēti q̄ vita sustētat. z ideo vt boies recognoscerēt se habere a deo vitā z sustentatōem adeps ad honorez dñi cremabatur. z sanguis ad crepidinem altaris effundebatur. Itez phibebatur esus sanguis ne si sāguinez licite comederēt ex fusionez būani sanguinis nō abhorrerent ad quaz iudei erant pni. Similiter esus adipis p̄uocat ad luxuriaz. z ideo phibit⁹ fuit iudeis q̄ erant pni ad ipsā. La. iij.

a Locutusq; ē Hic p̄seqnter agitur de hostia que fiebat p peccati remissione z primo de ea que fiebat p peccato facto p ignorantiā. secōdo de ea que fiebat pro peccato facto ex passione vel negligētia principio. v. ca. tercio de ea que fiebat p peccato facto p malicia circa finē eiusdem ca. ibi. Locutusq; est dñs. Circa primū primo loquitur in generali.

b Alia cū peccauerit per ignorantiā. quecunq; sit illa. z accipitur hic aia p boie. q: est ps principalis bois. c Et de vniuersis mādatis dñi ꝛc. ex hoc qđ dr hic: vt nō fierēt. dicunt alicj iudei q̄ intelligit tm̄ de p̄ceptis negatiuis si transgrediātur. Expositores aūt nri dicūt cōiter z melius vt vr: q̄ intelligit etiā de trāsgressiōe p̄ceptoz affirmatiuoz: vt si q̄s per ignorantiā omiserit qđ p̄ceptū ē fieri q: in sacra scriptura maxime in trāsgressione p̄ceptoz p omissionē intelligit omissio z ecōuerso. aliter nō esset instituta sacrificia p peccato omissionis. qđ vī incōueniēs. q: sic lex videret insufficienter data. d Si sacerdos. Hic descēdit in ꝑticulari. q: tale peccm̄ potest esse sacerdotis vel multitudinis: seu p̄ncipis vel p̄sone singularis. z hm hoc istud ca. diuiditur in q̄tuor partes. secda incipit ibi. Qz si ois turba. tercia ibi. Si peccauerit p̄nceps. qrta ibi. Qz si peccauerit aia z̄. Circa primū dr sic. d Si sacerdos q̄ unctus ē. Hic ē sacerdos magn⁹. q: inferiores sacerdotes nō vngebant: s tm̄ ex quadā p̄mixtōe q̄ fiebat ex sāguine victime immolate z unctis oleo: ipi z vestes eoz aspergebant: vt hr Exo. xxix. z infra. viij. vndecimo. testī. soli reges z pontifices dicunt ꝑtie uncti. e Peccauerit. s. per ignorantiā: q: hoc totū referē ad p̄ncipiū ca. f Delinquere faciēs populuz. q: peccm̄ sacerdotis est ꝑ⁹ occasio peccādi. vñ dicit btus Greg. i pasto. Cuz pastor p abrupta graditur oēs ē vt grex ad p̄cipitiū sequatur. Aliter exponūt hebrei. Delinquere faciēs pplm̄. per ignorātiā. q: credit de aliquo q̄ sit licitū. z sic facit z docz pplm̄. qđ tm̄ postea percipitur esse illicitū. s Offeret p peccato suo vitulū. in memoria vituli conflatilis quez fecit aaron Exo. xxxij. ca. b Et ad il. ad os. ta. i. ad atrium qđ est añ ostiū tabernaculi. i Ponetq; manū super caput eius. ad resignādū iuri qđ hēbat i vitulo. z ad designādū q̄ sicut vitulus erat occidēdus p peccato suo ita ipse offerēs esset morte dignus p trāsgressiōe p̄cepti dñi nisi accepta esset eius oblatio ex misericordia dei. z idē intelligendū ē i aliis sacrificijs p peccato. k Hauriet q̄z de sanguine vituli. in vase ad hoc apto.

l Inferens illuz in tabernaculū testimonij. de hostijs aūt suprādictis nō inferebatur aliqd de sāguine intra tabernaculum.

m Aspget euz septies. ad denotandū perfectaz expiationē que p septēarium significatur.

n Contra velum sanctuarij coraz altari thymiamatis. quia illud veluz diuidebat sctm̄ & sanctum sanctoz. Sāguis em̄ iste non inferebatur intra sanctū sanctoz ideo b̄ dī ptra velū. & non intra. vñ sequitur.

o Ponetqz de eodez san. suo. cor. altari thy. qđ altare erat in illa pte tabernaculi q̄ dicebatur sancta: & non in alia q̄ dicebatur sācta sāctoz.

p Adipem vituli offeret. s. sup altare holocausti quod erat in atrio.

q Pellem ꝓ & ois carnes ē. per hoc designabatur. q̄ sacerdos debebat esse elongatus decetero nō solum a peccato ꝫ etiā ab occasionibus eius

r Oz si ois turba ē. hic agitur de hostia pro pctō multitudinis cum dī. q̄ si omnis turba ē. Dicit ra. Sal. q̄ intelligit̄ p turbā cōgregatio iudicū ordinariorū: q̄ erant lxx. senes ppli ad b̄ p impositōem manuum ordinati: et in istis tot9 ppls virtualiter ptinebatur Pōt etiaz intelligi de toto ppło inq̄tū p ignorantiā senuz ppls delinquebat.

s Offeret pro pcto suo vitulū. in mēoria vituli ꝺcatilis in q̄ peccauit ppls Exo. xxxij.

t Et po. sen. ē. p testātes pro se & tota multitudie: illud dcm̄ ē s. ō protestatione sacerdotis.

v Inferet sacerdos q̄ unctus est. i.

[k]Hauriet q̄z de sanguine vituli[l] inferens illuz in tabernaculū testionij. Cūq̄z intī xerit digitum in sanguinez [m]aspgz eū septies coraz dño [n]ptra velū sanctuarij[o]. Ponetq̄z de eodez sangnine super cornua altaris thymiamatis gratissimi dño qđ est in tabernaculo testimonij. Omnē aūt reliquū sanguinem fundet in basim altarī holocausti in introitu tabernaculi:[p] Et adipem vituli offeret p peccato: tam eum qui vitalia operit: q̄z omnia que intrinsecus sūt duos renūculos & reticulū qđ ē supra eos iuxta ilia et adipē iecoris cū renūculis: sicut offertur ꝺ vitulo hostie pacificoꝝ: & adolebit ea sup altare holocausti[q]. Pellem ꝓ & omnes carnes cuz capite & pedib9 & intestinis & fimo & reliquo corpe efferet extra castra in locū mūdum vbi cineres effundi solent: incēdetq̄z ea sup ligno rū struē que i loco effusoꝝ cinez cremabunt[r]. q̄ si omnis turba filioꝝ israēl ignoraverit & p imperitiā fecerit qđ contra mandatū dñi ē & postea intellexerit peccatū suum.[s] Offeret p peccato suo vitulum. Adducetq̄z eum ad ostiū tabernaculi: [t]& ponent seniores ppli manus sup caput ei9 coraz dño. Jmmolatoq̄z vitulo in ꝓspectu dñi:[v] inferet sacerdos qui unctus est[F] de sāguine ei9 in tabernaculū testimonij: tincto digito aspgens septies ptra velū. Ponetq̄z de eodem sanguine in cornib9 altaris: quod est coram dño in tabernaculo testimonij. Reliquū aūt sāguinē fundet iuxta basim altaris holocaustoꝝ: quod ē in ostio tabernaculi testionij. Omnēq̄z eius adipem tollet & adolebit sup altare sic faciēs. & de hoc vitulo quo-

mō fecit & prius: & rogante p eis sacerdote ꝓpitius erit eis dñs. Jpm aūt vitulū eferet extra castra atq̄z ꝓburet sicut & priorē vitulū: qa est p peccato multitudinis

y Si peccauerit princeps et fecerit vnū e pluribz p ignorātiā quod dñi lege ꝓhibetur: & postea intellexerit peccatū suū[3] offeret hostiā dño hircū de caprīs immaculatū: ponetq̄z manū suaz sup caput ei9. Cūq̄z immolauerit euz in loco vbi solet mactari holocaustū coraz dño: qz p peccato est: tingz sacerdos digitū in sanguine hostie ꝓ peccato[3] tangens cornua altaris holocausti & reliquū fundēs ad basim ei9: adipem ꝺo adolebit supra sicut in victimis pacificoꝝ fieri solet.[a] Rogabitq̄z pro eo sacerdos & p pctō eius & dimittetur ei. [b]q̄ si peccauerit anima p ignorantiā de populo terreyt faciat quic q̄ ex his q̄ dñi lege ꝓhibēt: atq̄z delinquat & cognouerit pctm̄ suū:[c] offeret capraz immaculatā:[d] ponetq̄z manus sup caput hostie q̄ pro pctō ē & immolabit eam in loco holocausti. Tolletq̄z sacerdos de sāguine in digito suo: & tangens cornua altaris holocausti reliquū fundet ad basim ei9.[e] Oēm aūt adipez auferens: sicut auferri solet de victimis pacificoruz: adolebit super altare in odorem suauitatis domino: rogabitq̄z pro eo & dimittetur ei. Si autez de pecoribus obtulerit victimā pro pctō: ouē. s. immaculatā: ponet manū super caput eius: & immolabit eaz i locovbi solēt cedi holocaustoꝝ hostie. Sumetq̄z sacerdos de sāguine eius digito suo & tāgēs cornua altaris holocausti: reliquū funꝺet ad basim eius. Oēm q̄z adipē auferēs: sicut auferri

sacerdos magnus vt supra.

r De sāguine ꝺ exponat & toti qđ sequitur q̄tum ad istā pte sicut expositū ē supra i sacrificiō pro peccato sacerdotis.

y Si peccauerit ꝓnceps. Hic agit de hostia p pctō ꝓncipis.

z Offeret hostiā coram dño hircū de caprīs i q̄ designatur ei9 ꝓncipatus. qz ē dur ppli sic̄ hircus caprar. Intelligitur etiam p hoc ḡuitas sui pcti: qz hircus ē aial fetidum.

z Tangens cornua altaris holocausti. Sāguis em̄ h9 victime nō inferebatur intra tabernaculum: sicut i duobus p̄dictis sacrificijs.

a Rogabitq̄z pro eo sacerdos &c. s. pro deuotōne & oratōne sacerdotis & ꝓpius offerentis: que fiebant in fide xpi venturi: nō aut dimittebaē virtute ipius sacrificij: ꝑm q̄ dicit aplus ad hebreos. x. Jmpossibile ē sanguinez hircoꝝ aut vitulorꝝ auferri pcta.

b Oz si peccauerit. Hic agit de sacrificio pro pctō ꝓsone singularis: qđ notaē cū dī. ō ppło terre. c Offeret capraz. ad denorādū ignorātiā suā. d Ponetq̄z manū sup caput hostie rōnibus p̄dictis.

e Oēz aūt adipē auferēs sicut auferri solet de victimis pacifi coꝝ: put supra dictū est. iiij. ca. Cetera patēt ex p̄dictis.

¶ Capitulum.v.

a Si peccauerit aia. Hic ponit agit de oblatione seu sacrificio p pcto ex passione vel negligentia facto Et primo i his q tangunt i quictu boim. Secdo i abusu sacroꝝ ibi. Aia si quaricas. Prima diuiditur in tres partes pm tria genera peccatoꝝ. secuda ibi. Aia q tetigerit. Tercia ibi. Aia q iurauerit. Primus tangit ex inordinata affectione amoris vel odij vel hmoi vt licet qñ requritur ab aliq iuramentu de dicenda veritate i casu testimonij: et tacet veritatem ex inordinato amore ad illum q damnificaret vel alia pena puniret: si ipe referret testimoniu veritati vl econuerso: qñ tacet veritatē ex odio .s. i casu in q alius liberaret a calunia si veritatem diceret. z hec q dicit. Si peccauerit aia. z subditur modus peccandi cum dicit.

b Et audierit z accipitur et p id est.

c Vocē iurantis. i. adiurātis eum. s. q requirit ab eo iuramentum. Qñ in hebreo hr. Vocez iuramenti .s. ab eo qd requirit vñ subditur.

d Testisq fuerit &c. i. vocatus in testē de eo qd vidit aut per aliū modū sciuit. e Nisi indicauerit. iudici requirenti ita q p eius taciturnitatē deficit declaratio veritatis. Ex q patz q ista lex nō loquitur de occulto sino q ñ pnt pbari. f Portabit iniquitatē suā. qz si talis taciturnitas declarabit postea coram iudice dz ab eo puniri. si aūt fuerit occulta: dz p pcto suo sacrificiū deo z cui hec damnū restituere prio. qd p suā taciturnitatē intulit.

g Aia q tetigerit. Hic ponit scdm genus pcti z accidit ex negligentia. s. qñ aliquis ex tactu rei immunde polluit: z negligit ad purificatoꝝ recurrere. z tūc oblitus sue immundicie intrat atrium tabernacli: vel comedit de sctificatis q nō sūt licita nisi hoibus mundis. z hoc ē qd dicit. h Et oblita fuerit immundicie sue. z sic ingeret se intra atrium vel comedet sctificatū. i Rea ē z delinquit. dz. n. purgari sacrificio si fuerit ignoranter factū. si aut scienter dz puniri vt dicit. j. vij. k Et si tetigerit quicq de immundo. i. bois mortui vel seminiflui. vel menstruate. vel alio rū quibus pollui hō ex tactu. l Oblitaq sue immundicie: fecerunt ea que predicta sunt.

m Cognouerit postea. pctm suū p recordatōem sue immundicie. n Subiacebit delicto. mō pdicto. Cō siderādū q in istis duobus generibus pctoꝝ pdicti nō determinat b aliquod sacrificiū: q debeat expiari. z cō dicūt alii q tale dz fieri sicut i casu seqnti vbi ponit forma sacrificij p illo casu: z duobus precedentibus. Alij dicūt q sacrificius hic nō determinat qz debet fieri pm arbitriū sacerdotis.

solet adeps arietis q immolat p pacifica cremabit sup altare incensuz dñi. rogabit q p eo z p pcto ei⁹: z dimittetur ei.

¶ Cap'm.v.

a Si peccauerit aia b z audierit c vocē iurātis: b testisq fuerit q ipe vidit. aut ipsa d ē e nisi indicauerit f portabit iniquitatē suā. g Aia q tetigerit aliquid immūdz: siue quod occisū a bestia est: aut p se mortuū aut quolibz aliud reptile b z oblita fuerit imūdicie sue i rea ē et delinquit k z si tetigerit quicq de immūdicia hominis iuxta odez impuritatē q pollui solet l oblitaq m cognouerit postea n subiacebit delicto o Aia q iurauerit z ptulerit labijs suis p vt vl male quid faceret vl bñ z nō fecerit z idipm iuramēto z pmone firmauerit q oblitaq postea intellexerit delictū suū: agat pniaz p pcto z offerat dño gregibus agnā siue capram orabit q p ea sacerdos et p pctis ei⁹. s Si naūt non potuerit offerre pecus: offerat duos turtures vl duos pullos columbarū dño: vnū p pcto. et altez in holocaustū. dabit q eos sacerdoti: q primū offerens p pcto: retorquebit caput ei⁹ ad pennulas: ita vt collo adhereat: et nō penitus abrumpatur: z aspergz de sanguine eius parietem altaris. Quicquid aut de reliquum fuerit faciet distillare ad fūdamentū ei⁹ qz p pcto est. Altez vo in holocaustū adolebit vt fiet solz rogabitq p eo sacerdos et p pcto eius t z dimittetur ei q si non quiuerit manus eius duos offerre turtures aut duos pullos columbarū: r offeret pro pcto suo similē ptē ephi de cimā. v Nō mittet in eaz oleum nec thuris aliquid imponet qz p pcto est: tradetq eā sacerdoti q plenum ex ea pugillum bauriens cremabit super altare in monimentuz eius qui obtulerit rogans pro illo z expians: x reliquam vo partem ipse habebit in munere a Locutusq est dominus ad moysen dicens. Anima

o Aia q iurauerit Hic ponitur ī ciuz gen⁹ pcti qd silr accidit ex negligētia. viz qñ aliquis iurat se factuz aliquid z negligit adimplere z ex tali negligētia dat obliuioni. z postea recordat. et hec est qd dicit. Aia q iurauerit &c. Et sequit p At vl male quid faceret. Dicūt hic aliq q hoc intelligitur de malo pene sibi infligende: vt puta si iurauerit. q se affligeret ieiunio. vel alio mō ad carnis mortificatōez. Dicūt alii q hec etiam pōt intelligi de malo culpe vt si quis iurauerit dānificare primum iniuste vl aliquid hmoi non qz tale iuramentū sit adimplendum. ē qz sic iurando peccauit.

q Oblitaq postea intellexe. delictum. s. male iurando vel iuramentuz licitum nō implendo r Offerat de gregibus agnam siue capraz. si facultas ei⁹ ad hoc se extendit.

s Si naūt &c. offerat duos turtures &c. Cetera patēt ex pdicto vsq ibi.

t Et dimittet ei. Dicit b ra. Sa. q si eet iuramentū de pecunia vl alia re q pt pecunia mēsurari: vt si iurasset se datum alteri. c. solidos vel hmoi: nō eet liber. p hmoi sacrificijs. s tenetur implere iuramentuz: nisi excusaretur p impotentiā superuenientē: vel alio modo.

v Si nequiuerit manus eius. i. facultas ipsius offerre aues. x Offeret pro pcto simile ptez ephi decimam. Quanta aut sit mēsura ephi dictū fuit Exo. xvj.

y Nō mittet oleū in eā neq thus. dicit ra. Sal. q oblatio ē p pcto. nō nō dz decorari. oleū aut immissuz decorat qtū ad colorē. qz lucidū facit illud i q immittit. Th⁹ aūt qd ē aromaticū decorat qtū ad odorē. Doctores autez nri aliā cāz assignāt viz qz p oleū designatur dei misericordia per thus vo quod ē odorifera acceptatio diuina. z ideo i oblatōe p pcto nō ponebat oleū nec thus. qz pctor non debet seipm assecurare q pctm sit sibi dimissū vel munus suū deo acceptū. s dz sp timere. z Reli. aūt par. ipse ba. p mu. rōe laboris sui i immolatōe sacrificij.

a Locutusq ē dñs. Hic ponit describitur oblatō p pcto qd ponitur i abusu sacroꝝ. Circa qd sciēdū q aliq fuerunt sacra quibus nō erat licitū vti: sicut thymiamate p delectatōe odoris: z oleo vnctōis p medicamie infirmitatū. z

ō abusu taliū p errorē facto loq̄tur ħ scriptura vt dicūt alt q̄. Aliꝫ āt dicūt q̄ loq̄t ħ de abusu ꝓmitiarꝫ q̄ erāt sacrificate dño: eo q̄ sacerdotes eo ministrātes debebāt ist̄ de sustētari. ꝛ ō si aliq̄s p errorē aliq̄d de talib⁹ suis vsib⁹ applicaret debebat facere sacrificiū qō ħ demiaſ. et huic ōcō ꝓsonat lr̄a sequēs: cū dr̄. Ipmq̄ qō intulit dāni restituet Et q̄ntā partē ponet su. tra. sa. Exq̄ em̄ restituō ista debebat fieri sacerdoti: vr̄ q̄ illa q̄b⁹ bō abus⁹ fuerat ad vsū sacerdotis pertinebāt. b Duobus siclis. s. argenteis. quantū autez valet siclus dictus fuit Exo. xxx. Alia vo erāt sacra q̄ nō poterant venire in vsum boim mō ꝓdicto sicut vasa sanctuarij. peccabant tm̄ illi qui ea tangebāt nisi essēt deputati ad illō officiuz in q̄ erat necessari⁹ vsus illoꝝ vasoꝝ. et de tali abusu per ignorantiam facto loq̄tur ħ scriptura cum dr̄.

c Alia q̄ pec. per igno. ꝛc. vt dicunt aliq̄. Aliꝫ aūt dicūt q̄ loq̄tur de abusu decimarꝫ q̄ leuitis debebāt. ꝛ ō si aliq̄s cōuerteret eas ad vsum suuz debebat facere oblationem hic descriptā. ꝛ cū hoc etiaz restituere dānū: ls̄ n̄ exprimat ħ. q̄ satis sufficiēter intelligitur p illud q̄ ō premittitur de restitutōe fiēda sacerdoti

si puaricans ceremonias p errorē in his q̄ dño sunt sanctificata peccauerit offeret p delicto suo arietē imaculatū de gregib⁹ qui emi pōt [b] duobꝫ siclis iuxta pondus sanctuarij: ipmq̄ qō intulit dāni restituet: ꝛ q̄ntā ptez ponet supra tradēs sacerdoti: q̄ rogabit p eo offerēs arietez: ꝛ dimittet ei. [c] Alia q̄ peccauerit p igrantiā: fecerit q̄ vnū ex his q̄ dñi lege p hibent: ꝛ pcti rea intellexerit iniq̄tatē suā: offeret arietē immaculatū de gregib⁹ sacerdoti iuxta mēsurā estimationēq̄ pcti: q̄ orabit p eo. quia nesciēs fecerit: ꝛ dimittet ei: q̄ p errorē delict̄ ignorātiā.

Cap. vj.

[a] Locutusq̄ est dñs ad moysen dicēs. [b] Alia q̄ peccauerit: ꝛ ptēpto dño negauerit ꝓximo suo depositū q̄ fidei e⁹ creditū fuēat vi vi aliq̄d extorserit aut calūniā fecerit: sine rez p dictā inuenerit. ꝛ iniciās in sup peierauerit: ꝛ q̄libz aliud ex plib⁹ fecerit i q̄b⁹ solent peccare homīes: iuicta delicti reddet oia q̄ p fraudē volu it obtinēi integra ꝛ q̄ntā isup ptē dño cui dānū intulerat. Pro pctō āt suo offeret arietē imaculatū d grege. ꝛ dabit eū sacerdoti iuxta estiationē mēsurāq̄ delicti: qui rogabit p eo coraī dño et dimittet illi p singul̄ q̄ faciendo peccauit. [c] Locutusq̄ ē dñs ad moysen dicēs. [d] Precipe aarō ꝛ filijs eius. Hec ē lex holocausti. [e] Ere mabit in altari tota nocte vsq̄ mane [f] Ignis ex eodez altari erit [g] Vestiet̄ tunica sacerdos ꝛ femialib⁹ lineis. tollitq̄ cineres q̄s vorans ignis exussit: ꝛ ponēs iuxta altare spoliabit̄ prioribꝫ vestimētis: īduti sq̄ alijs offeret eos extra castra [h] ī loco mūdissimo vsq̄ ad fauillā cōsumi faciet. Ignis aūt in altari sp ardebit [i] quē nut̄ et sacerdos subijciēs ligna mane p singl̄os dies: [k] ꝛ imposito holocausto desuper adipes adolebit pacificorū. Ignis ē iste perpetuus

sunt sacrificia q̄ fiebāt interpolatē hic ꝓr̄ describitur sacrificiū qō fiebat oi die. ꝛō vocabatur iuge sacrificiū ꝛ q̄tū ad hoc dr̄. d Precipe aarō ꝛ filijs ei⁹. q̄ iuge sacrificiū fiebat per sacerdotes ministrādo: ꝛ ip̄z alia sacrificijs exhibēdo vt dicunt aliq̄. § hoc nō vr̄ vex. si intelligat̄ q̄ soleret de suo. q̄ sacrificia que fiebant p coitate ppli int̄ q̄ maxie erat iuge sacrificiū: fiebat de sūtibus coib⁹: vt dictū fuit Exo. xxx. veruntn̄ pecunia illa tradebat̄ sacerdotib⁹ vt animalia inde emerēt q̄ ꝛ hoc mō sicut in litera ꝓz exhibebāt spāli etiā mō in hoc sacrificiō ministrabāt. Itē iosephus dicit ex pesse in. iij. li. antiq̄tatuz q̄ iuge sacrificiū fiebat d sumpto publico. e Et cremabit̄ in altari tota nocte. Loq̄tur ħ de sacrificio vespertino per qō intelligit̄ etiam matutinuz de quo habetur etiā Exo. xxix.

f Ignis ex eodem altari erit. datus a deo de celo: vt hr̄. j. ir. ca. in fine.

g Vestiet̄ sacerdos tūica ꝛc. hēbāt em̄ sacerdotes ꝓprias vestes q̄b⁹ vtebāt̄ i ministerio tabernacli. ꝛ nō alibi. de q̄bus vestibus dictum fuit Exo. xxviij.

h In loco mūdissimo. iste locus erat patus extra castra q̄diu filij isr̄l fuerūt i deserto. ꝛ silr̄ extra birlm tādiu stetit templū. i Quē nu. sa. subi. ligna. dicit ioseph⁹ q̄ apponebātur ligna duo qua q̄tidie ꝓpter istud ꝓceptū: nō ꝓpter necessariū: q̄ ignis ꝓtinuari poterat absq̄ tali lignoꝝ appositōne. k Et imposito holocausto. hoc dr̄ d iuga sacrificio matutino qō ꝓcedebat oīe aliud sacrificiū ullius dici. ꝛ ō adipes alioꝝ sacrificioꝝ post ipm̄ i altari cremabāt̄: sicut ꝛ iuge sacrificiū vespertinū erat vltimū respectu oim̄ sacrificiorum illius diei. l Hec ē lex sacrificij. Postq̄ determinauit de sacrificioꝝ ritu: ħ ꝓpter agit de eoꝝ vsu. s. a quibus. ꝛ q̄n. vbi ꝛ qualiter debeāt comedi: ꝛ ō pars ista diuiditur ħm varietatē materie sacrificioꝝ: que cedebat in esum ministrorum. ꝛ primo agitur de esu materie inanimate. secdo de esu animate: ibi. Locutus ē aūt dominus. Ista tm̄ diuisio nō est ita ꝓcisa: q̄netiā i parte sequēti inēponatur aliq̄d de esu materie inanimate. Sz ē ista diuisio a ꝓcipalioꝝ ꝛ a maiori pte. Prima i duas q̄z ꝓmo oñdit̄ q̄ materia inanimata comedebat̄. secdo q̄n: scd̄ tota cremabatur: ibi. Locutus ē dñs. Circa ꝓmū

dñ sic. l Hec ē lex sacrificij et libamētoꝝ eoꝝ. Sicut supra dictū ē: sacrificiū, pprie dī de aialib⁹. oblatio vo de aridis: vt ē simila panis ꝛ siliga. libamētū vo ē dlicq dis vt de vino ꝛ oleo. vnū tñ accipit frequenter p alio. Uñ hic sacrificiū accipit p oblatōe. qđ pz ex b qđ sb dit. m Tollet sacerdos pugillū similē q cōspsa ē oleo. qz in ei⁹ pistatiōe ponebatur oleū. ꝛ ꝓñr oñditur. q̄d de ea cedere debeat ivsū sacerdotū cū dī.

n Reliquā āt partē similē dē. hāc tñ ptē simile quaz accipiebāt sacerdotes nō poterant fermētare vt pais eēt aptior ad comedēdū. cui⁹ cā subdit cum dr. o Quia ps ei⁹ i dñi offer. incēsū. n. dñi ē dō tota simila oblata: sacerdos primo accipiebat pugillum: ꝛ cremabat cuz thure in altari.

p Mares tñ stirpis aarō. illud. qpter enim scitatē sacrificij ñ erat licitū cōmedi a mlieribꝰ ꝛ ex eadē cā sbdit. Quis q̄ tetigerit illa sctific. dē. q Locutus ē dñs. Hic ꝓñr oñdit de q̄ oblatōe nō erat licituz edere. vi delicet de illa quā sacerdotes offerebāt p se. primo tñ h oñdit de oblatōe facta p eis tpe sue ꝓsecratōis cū dr. Hec ē oblatō aarō dē. ꝛ seqtur. r In die vnc. sue. s. ipsi⁹ aarō q̄ sol⁹ dicebatur vnct⁹: vt s. dictū ē. iiij. c. Uñ i hebr. hī sic. In die q̄ vnxit eū. Sciendū autē q dies vnctōis h vocatur dies octaua a pncipio sue ꝓsecratōis. qz tūc ꝛ nō añ poterāt aarō ꝛ filij ei⁹ offerre. s filij aarō q̄ erāt inferiores sacerdos obtulerūt tūc similā aarō aūt q̄ erat sūmus sacerdos obtulit adipes dē. q̄ ptinebāt ad maiorē sacerdotē: vt dicit ra. Sal. s hoc vr ꝫ textū sequentē vbi dī de oblatione huius simile.

s Offeret eā dē. sacerdos q̄ iure pij succesſit. h ē sūmus sacerdos. nec pōt quenienter dici: vt vr q filij aaron alia die obtulerūt nisi prout erat eis licitū offerre postea: cuz esset dies incrematōis ipsoꝝ in sacrificijs offerendis. ꝛ ideo qđ dī hic. Hec est oblatio quā offerre debēt aarō ꝛ filij eius: potest dici q hoc dī pro tāto. quia in oblatōnibus aaron filij eius ministrabant ei: nō sicut offerentes super altare: s sicut offerēti ministrantes. ꝛ patet p hoc quod hr infra. ix. ca. vbi agitur de sacrificijs huius octaue diei. ꝛ non dī ibi q filij aaron obtulerunt nisi ministrando patri.

t Tota cremabitur i altari. quia nihil de ea cedebat in vsum sacerdotū. ꝛ idē concludit generaliter de omni oblatione quam faciebant sacerdotes pro se cum dr. Hinc ein sacrificiū sacerdotū dē. v Locutusq̄ ē dñs. Hic pñter agitur de vsu sacrificij i re animata. ꝛ primo q̄z tū ad sacrificiū pro pctō. scdo q̄ztū ad sacrificiū qđ vocatur hostia pacifica ca. vij. Adhuc circa primuz agitur primo de sacrificio p pctō omissionis. secūdo de sacrificō pro peccato omissionis: ibi. Hec q̄z est lex hostie pro delicto. circō ponūtur quedā regule cōes ad vtrūq̄z ibi. Ad sacerdotem. Circa primuz oñditur primo vbi hostia pro pctō dz immolari: cum dicitur.

q Jn quocunq̄ loco mactabitur holocaustū immolabitur holocaustū coꝝ dño. Sctā sanctoꝝ ē. r Jn loco vbi offertur holocaustū immolabitur. non est intelligendū de oblatōne holocausti ad incendendū que fiebat sup altare. sed de oblatōne holocausti ad immolandum que fiebat in atrio ante altare Secūdo subditur quis debeat caz comedere ꝛ vbi cum dicitur.

mino: sacerdos qui iure pri succesſerit ē ꝛ tota cremabit in altari. Hē em sacrificiū sacerdotū igne ꝓsumetur: nec q̄sq̄z comedet ex eo. v Locutus ē aūt dñs ad moysē dicēs. Loqre aarō ꝛ filijs ei⁹. Jsta ē lex hodie p pctō. x Jn loco vbi offert holocaustū immolabit coꝝ dño. Sctā sanctoꝝ ē. y Sacerdos q̄ offert comedz eā i loco scō i atrio tabnaculi. z Quicqđ tetigerit carnes ei⁹ sctificabit. a Si de sāguine illi⁹ vestis fuerit aspersa lauabit in loco scō. Vas āt fictile i q̄ cocta ē cō frigeť. q si vas eneū fuerit defricabit ꝛ lauabitur aq̄. b Omis masculꝰ de genere sacerdotali vescetur de carnibus ei⁹: qz sctā sanctoꝝ ē. hostia em q̄ cedit p pctō cuius sāguis infertur i tabernaculū testimonij ad expiandū in scūario: no comedet. s ꝓburet igni. c Hec q̄z ē lex hostie p delicto. Sancta sanctoꝝ est. Uidcirco vbi immolabitur holocaustuz mactabi-

x Jn loco vbi offertur holocaustū immolabitur. non est intelligendū de oblatōne holocausti ad incendendū que fiebat sup altare. sed de oblatōne holocausti ad immolandum que fiebat in atrio ante altare Secūdo subditur quis debeat caz comedere ꝛ vbi cum dicitur.

y Sacerdos qui offerez comedet eā dē. nō sub diuo. q̄a ille locus erat p sacrificijs et oblationibus: s in exedra ad hoc parata.

z Quicquid tetigerit carnes ei⁹ sanctificabitur. Jsto ꝺm alios refertur ad homines qui nō debebant tāgere talia nisi sanctificati. Scōm alios refertur etiā ad alias res comestibiles. ꝛ maxime eiusdem generis vel speciei: que si tangerent carnes p̄dictas ex tali tactu sanctificabantur: nec poterant comedi aliter q̄z dicte carnes sacrificij. a Si de sanguine illius dē. Jsta dicūtur propter sanctitatem ꝛ reuerentiā hostie: quia si aliquid d humore eius per tactū esset impressum istis rebus debebat purgari modo qui hic exprimitur. b Omnis masculus dē. quia nō solum sacerdotes sed filij eoꝝ poterāt d carnibus hui⁹ sacrificij comedere. Consequenter excipit oblationē p pctō de qua nō erat licitum comedere. s. hostiā: cuius sanguis inferebatur intra tabernaculū: cuiusmodi erat hostia oblata pro pctō pōtificis. ꝛ hostia oblata pro pctō multitudinis: vt dictum est supra. iiij. c.

c Hec quoq̄z est lex hostie pro delicto. Hic ꝺsequenter agitur de vsu hostie oblate pro peccato omissionis. et iō vocatur pro delicto. delictum eni dicitur quasi derelictū ꝛ hoc est quando aliquid omittitur quod quis facere tenetur.

d Sancta sanctoꝝ est. Nō accipitur hic sancta sanctoꝝ pro illa pte tabernaculi que dicebatur sancta sctoꝝ. s est sensus: est de numero sanctoꝝ. qz omnia sacrificia dicebātur sancta inq̄tuz erant ad diuinū cultū oblata. Cetera

patent vsq; ibi. e Qis masculꝰ. vbi dr̃minat a q̃bus
z vbi debeãt carnes bꝰ hostie comedi. f Utriusq; bo-
stie. s. p pctõ z p delicto. g Lex erit vna. s. q̃tũ ad vsũ
in plibꝰ tñ differũt. b Ad sacerdotẽ. Hic ponũtur q̃-
tuor regule gñales respectu pcedentiũ. Prima est q; car-
nes hostie p pecca
to commissionis z
omissionis erãt sa
cerdotis offerẽtis
q; illi, p q̃bus offe-
rebant nõ bẽbant
partẽ aliquã: ad de
notandũ q; debe-
bant elõgari a pec
cato ppetrato: ca-
uendo a recidiuo.
Scõa est de hostia
holocausti: que to-
ta incendebat: ex-
cepta pelle: et illa
erat sacerdotiꝫ offe
rentis. z hoc nota
tur cũ dr̃: sacerdos
q̃ offeret ꝛc. t̃cia est
de oblatõne sim: le
q̃ qualitercunq; co
quatur seu pistetur
esse dꝫ sacerdotis
offerentis: vt nota
tur cũ dr̃. z offẽ sa-
crificium simile ꝛc.
quarta ẽ q; pdicta
q̃ cedebãt in vsum
sacerdotis: cũctis
filijs aarõ equalit
diuidebant, qõ no
tat cũ dr̃. Cunctis
filijs aarõ. q̃ quidẽ
equalitas fm ꝓRa.
sal. sic seruabat. q;
quilibet de filijs aa
ron bẽbat sibi diez
deputatũ ad offerẽ
dum z oblationes
illiꝰ diei ptinebant
ad ipsum, p se z do
mo sua. Alij vo di-
cunt q; ibi seruabat equalitas ꝓportõis: nõ tñ quãtitat:
q; oblatões diuidebãtur sic q; vnusquisq; qualibz die ac
cipiebat fm ꝓportionẽ sui laboris. s dictũ ra. Sa. magis
pcordat textui pcedenti: vt patet intuenti.

tur z victima p delicto. Sã
guis eiꝰ p gyꝫ altar fũdet.
Offerent ex ea caudã z adi
pẽ q; operit viscera duos renũ
culos z pinguedinẽ q̃ iuxta
ilia ẽ: reticulũq; iecoris cũ
renũcul': z adolebit ea sacer
dos sup altare. Incensuꝫ ẽ
dñi p delicto[c] Qis masculꝰ
de sacerdotali genere i loco
sãcto vescet his carnib: q;
sctñ sctõꝫ ẽ. sicut p pctõ of
ferẽ hostia ita et p delicto.
[f] Utriusq; hostie[s] lex vna erit
[b] Ad sacerdotẽ q; eã obtule
rit ptinebit. Sacerdos qui
offert holocausti victimã:
hẽbit pellẽ eiꝰ. Et oẽ sacri-
ficiũ sic̃ qõ coq̃t i clibano:
z quicqd i craticula vel i sar
tagine ppar̃: eiꝰ erit sacer-
dos a q̃ offert: siue oleo cõspa
siue arida fuerit. Cũctis
filijs aarõ mensura equa p
singulos diuidetur. [a] Ec ẽ lex hostie pacifi
coꝫ q̃ offert dño. Si p
grãrũactõne oblatõ fuerit

aqua calida: z postea in clibano. f Et collyridas.
panes sunt valde tenues: z alibi vocãtur crustule. q̃
totum erat quasi crusta: z modicũ aut nihil erat ibi d̃
mica. g Panes q̃z fermẽtatos. hoc videtur eẽ cõ
trariũ ei qd̃ dictũ est supra. ij. ca. Omis oblatio que of
fertur dño ab-
q; fermẽto fiet.
Dicendũ q; ibi
loq̃tur d̃ oblati
one ponẽda su-
per altare. Un-
de ibi subditur.
Sup altare dñi
nõ imponentuꝫ
q; fermẽtati: h
aũt loquitur de
oblatõe que nõ
ponebatur sup
altare. et sic pa
nis fermẽtatus
offerebatur cuꝫ
hostia pacifica
ad esum carniũ
b Ex quibus
vnꝰ. In hebreo
habetur. Ex oi-
bus vnus. q; de
quatuor modis
panũ predictis
ples panes offe
rebãtur: z de q̃-
libet modo vnꝰ
panis tradeba-
tur sacerdoti p
primitijs. z ido
panis fermẽta-
tus potat sic of
ferri: q; d̃ fermẽ
to debebãt pmi
tie dari: vt dcm̃
est supra ca. ij.

[b] offerẽt panes absq; fermẽ
to [c] aspso oleo[o] z lagana azi
ma vncta oleo [e] coctãq; simi
lã[f] z collyridas olei admi-
xtõe aspsas[g] panes q̃z fermẽ-
tatos cũ hostia grãꝫ q̃mo
latur p pacifico[b] ex q̃bꝫ vnꝰ
p primitijs offert dño: z erit
sacerdotis qui fũdet hostie
sãguinẽ. [i] Cuius carnes ea-
dẽ comedẽtur die: nec ri̇ma
nebit ex eis q̃cq; vsq; mane.
[k] Si voto vel spõte quispiã
obtulerit hostiã: eadẽ sic̃
edet die. h z si quid i crastinũ remãserit vesci licitũ est
Quicqd ãt tertiꝰ inuenerit di
es: ignis absumet [l] si quis d̃
carnib victie pacifico ꝫ die
tertio comederit irrita fiet eiꝰ
oblatõ nec pderit offerẽti:
q̃n potiꝰ [m] q̃cũq; alia tali se
dulio p tamiauerit puari
catõis rea erit [n] Caro q̃ ali
quid tetigerit immõꝫ ñ co-
medet h pburet igni. [o] Qui
fuerit mõs vescet ex ea[p] alia
polluta q̃ ederit de carnib

i Cuius car-
nes comeden-
tur cadez die. z
iõ si quid rema-
nebat in crasti-
nũ igne pburebatur. ꝓnter p̃sequitur d̃ hostia votiua
cum dr̃. k Si voto vel sponte ꝛc. et patet litera ex
predictis vsq; ibi. l Si quis de carnibus victime.
i. nõ consequẽtur effectum. s. beneficiũ a deo postula-
tum: p quo impetrãdo fuit oblata. quia p istud pecca
tum reddidit se indignũ. ideo subditur. m Quecũ
q; alia tali edulio se contra. pua. rea erit. i. transgressiõis
legis huius. n Caro. Hic p̃sequenter describitur
vsus ex parte rei comestibilis cum dicitur. Caro que
aliquid tetigerit immũ. nõ comedet ꝛc: z accipit hic
caro nõ generaliter: sed caro hostie pacifice tm̃. Conse
quẽter determinat vsus ex pte comedentis cũ dr̃ o
Qui fuerit mũdus vescet ex ea. Aliq̃ libri bñt immũ-
dus. s ista talis est falsa. q; libri correcti bñt mũdus. z
in hebreo bz. Omnis mundus vescetur ea. Posset em̃
forsitan aliq̃s credere q; nõ esset licitũ comedere car-
nes hostie pacifice nisi offerentibus. z pter hoc dr̃ h:
q; ois hõ poterat comedere: dũ tñ eẽt mũd?. Carnes
em̃ hostie pacifice poterant comedi ab offerẽtib? vbi-
q;. tñ intra bierlin: z ad illud conuiuiũ poterat admit
ti quicunq; erat mũdus. Sed si aliquis immũd? inde
comederet scienter puniri debebat morte. Ista tñ im
mũdicia poterat eẽ dupler. vna ab intrinseco: vt pote
si aliq̃s eẽt leprosus: vel seminifluus: vel hmoi. z h̃ no
tat cum dr̃. p Alia polluta ꝛc. i. hõ polluens. q; ibi
ps accipitur p toto, alia ab extrinseco, videlz ex tactu

rei immde. ꝛ ℔ notaꝫ cū vī. q Et q̄ tetigerit imūdi
cīā ꝛc. vt. ē. r Locutusq; ē dñs. Quia dictū ē ꝙ car
nes hostie pacifice poterāt comedi a q̄libet hoie mō
ne igit̄ crederet ꝙ eius adipis ꝛ sāguis similiter con
cederetur: iō excipitur cuz dī. s Adipem ouis ꝛc.

Et hoc āt dicūt
alīq̄ ꝙ adeps ai
maliū alioꝝ: dū
tñ eēnt licita ad
comedēdū erat
iudeis vesci licī-
tus. Alīq̄ āt oppo
sitū dicūt put di
ctū est. ē. iij. ca.

t Adipē cada
ueris morticini
i. aiaľ q se mor-
tui.

v Et eiꝰ aialis
qđ a bestia ē ca
ptū. i. interfectū
siue laceratum.

x Habebitq; in
varios vsus. ſ.
ad ornatōes coꝛi
dꝝ: ꝛ fomentū
lucernaꝝ: et hu
iusmōi. q; talis
adeps etiam si
eēt aialis mūdi
ñ poterat offer-
ri dño: nec etiā
comedi.

y Si q̄s adi-
pē q̄ offerri ꝛc.
i. cremari super
altare holocau
sti. Conseq̄nter
ꝓhibet esum sā
guinis cum dī.
Sāguinē q̄; ꝛc.
sequitur.

z Tam de ani
bus q̄; de pecu-
dib⁹. Et ℔ dicit
ra. Saľ. q̄ esus
sanguinis piscīū: ē tm̄ holocaustoꝝ nō ē iudeis inter-
dictus. Hoes aūt quare esus sanguis ꝓhibit⁹ ē: tacte
sunt. ē. ca. iij. a Locutusq; ē dñs. Hic ꝓnter vescī
bitur circa victimā pacificā offerendi modus cū dī.
b Qui offert victimā pacifico ꝝ istud additur ad de
signādū q̄d significatur ꝑ sacrificiū. ſ. illa q̄ simľ offere-
bant cuz animali immolando ꝑ pacifica hostia: sicut
sunt panes supradicti. licet ēm ꝓpie loq̄ndo sacrifici
um sit de aiali: oblatio de aridis aiatis. libamētū de
liq̄dis. cū vnū freq̄nter ponitur ꝓ alio: vt dictū ē. ē.
c Tenebit ma⁹ adi. hoſ. ꝛ pectuſ. Sacerdotes ei sup
ponebāt manus suas manibus offerentis. ꝛ sic illud
suppositū elevabatur versus celum. ꝛ postea retrahe-
batur versus terrā. ꝛ postea ad quatuoꝛ partes oꝛbis:
ad denotandū ꝙ offerebatur illi qui est dñs celi ꝛ terre
ꝛ oꝛbis. et postea sacerdos accipiens ista de manu
offerentis cremabat adipē super altare. Pectusculū
aūt ꝛ armus dexter de hostijs pacificis cedebant ipsi
sacerdotī vt hic determinaꝫ. cetere carnes cedebāt i
vsus offerentiū. d Tuli a filijs isrl̄. ſ. pectusculum
ꝛ armū dextrum ad euitandum quandā speciem diui
nationis que vocatur spatulomantia: qua vtebātur
ydolatre. qui in spatula ꝛ osse pectoꝛis de suis sacrifi-
cijs superstitiose diuinabant.
e Hec ē vnctio. Hic ponitur breuis epilogus respe
ctu precedentiū cum dī. Hec est vnctio aaron ꝛ filio-

hostie pacificoꝝ q̄ oblata ē
dño pibit de ppl̄is suis⁹ ꝛ q̄
tetigerit imbiciā hois vl̄ iu
mēti siue oīs rei que polluē
ꝑt: ꝛ cōederit de huiuscemo
di carnib⁹: interibit de ppl̄is
suis. r Locutusq; est dñs ad
moysē dicēs. Loquere filijs
isrl̄ t Adipē ouis ꝛ bouis et
capre ñ comedetis u Adipez
cadaueris morticini v et eius
aiaľ qđ a bestia captū ē x hē-
bitis i varios vsus. y si quis
adipē q̄ offerri dz i incensū
dñi cōederit: pibit de ppl̄o
suo. sāguinē q; oīs aialis nō
sumetis in cibo⁹ tā de auib⁹
q̄ de pecoꝛib⁹. Oīs aīa que
ederit sāguinē pibit de po-
pul̄ suis⁸ Locutusq; est dñs
ad moysē dicēs. Loquere fi
lijs isrl̄ dicens b Qui offert
victimā pacificoꝝ dño offe
rat sil̄ ꝛ sacrificiū. i. libamē
ta ei⁹ c Tenebit manib⁹ adi
pē hostie: ꝛ pectusculū. Cū
q; ambo oblata dño ꝓsecta
uerit tradet sacerdoti qui

adolebit adipē sup altare:
pectusculū aūt erit aarō et
filioꝝ eius. Armꝰ q; dexter
de pacificoꝝ hostijs. cedet
i ꝑmitias sacerdotis. Qui
obtulerit sanguinē ꝛ adipē
filioꝝ aaron: ipse hēbit ꝛ ar
mū dextꝝ i portōe sua. Pe-
ctusculū ēm eleuatōis ꝛ ar-
mū sep̄arationis d tuli a filijs
isrl̄ de hostijs eoꝝ pacificis
ꝛ dedi aaron sacerdoti ꝛ fi-
lijs ei⁹ lege ꝑpetua ab oīi
ppl̄o isrl̄. e Hec ē vnctō aarō
ꝛ filioꝝ eius in ceremonijs
dñi die quo obtulit eos mo
yses vt sacerdotio fungerē-
tur: ꝛ q̄ ꝑcepit eis dari dñs
a filijs isrl̄ religiōe ꝑpetua
in generatōib⁹ suis. f Ista ē
lex holocausti ꝛ sacrificij ꝑ
pctō atq; delicto: ꝛ ꝓ sacra
tōne⁵ ꝛ pacificoꝝ victimis:
g quā constituit dñs moysi
in mōte synai qñ mādauit
filijs isrl̄ vt offerrent obla
tiones suas dñmino i deser-
to synai. .viij.

rum eius. i. oblatio in die vnctōis eoꝝ. de qua dictuz est
ca. p̄cedenti qualiter debeat fieri. sed eius executio poni-
tur ca. ix. f Ista est lex holocausti ꝛ sacrificij ꝛc. de q̄-
bus dictū est ca. p̄cedenti.
g Et pacificoꝝ victimis de quibus dictū est in hoc ca.
b Quaz ꝓstituit
dñs moysi in mon
te synai. hoc ad dīt
ad ostendendū lo-
cū in quo iste leges
date sunt.

¶ In capi. vij. vbi
dicitur in postilla.
Sed si aliquis im-
mūdus inde come
deret scienter debe
at puniri morte.

¶ Drissimuz
esset dicere
vt per talez
comestionē bō pu-
nireꝫ capitaliter. ℟
aliter est dicenduz
nā in hoc loco dici
tur de tali trāsgres-
soꝛe. Peribit vl̄ in-
teribit de ppl̄is suis
ꝛ sil̄r i multis alijs
dī sil̄r quod intelli-
gīt̄ ꝑm glosā nr̄am
vt nō dicaꝫ ouis ℟
lupus rapar. Un-
de in ēpluribus lo
cis vbi filijs israel
pnitur ꝑm hebreos
diuine vltōi intel
ligīt̄ tale pctm̄ reli
qui: nō ꝙ per homi
nem ad penam ca-
pitalē iudicet ꝛ est
humanioꝛ stulticia. nā
de illo in cuiꝰ domo
inueniret seu appa
reret q̄ntumcunq;
modicum fermen-

ti i tempe paschali. ꝛ in ēplurimis casibus leuissimis ta
lia verba in veteri lege legūtur in quibus duriss̄imū esset
crimen capitale introducere.

¶ In eodem ca. vij. vbi dī i postilla. Tenebit manibus
adipē hostie ꝛc. ¶ Additio secunda.

Sacerdos in hm̄oi oblatōibus faciebat q̄tuoꝛ mo
tus tm̄. ſ. eleuare versus celū. ꝛ retrahē vsus ꝛraz
ꝛ mouere antroꝛsum. ꝛ retrahere retroꝛsū. et sic i
hm̄oi motibus ꝓpie fiebat signū crucis. vt ꝑ ꝓsiderāti
ꝛc. ¶ Replica coꝛrectoꝛiꝝ ꝓtra Burgen.

In ca. vij. leuitici cū postill. exponeret illū passuz.
Qui fuerit mūdus vescet de ea. Inter cetera cuz
dixit. ℟ si aliq̄s immūdus inde comederet sciēter
puniri morte debebat. Burgen. eū notat inquiēs. Duriſ
simū esset dicere vt p talē comestionē bō puniret capita
liter. Et dicit ꝑm nr̄az glo. vbi de trāsgressoꝛib⁹ ꝑm hebꝛe
os pena bis verbis ꝓfigaꝫ. Peribit vel interibit de ppl̄is
suis. ℟ intelligi: vt tale pctm̄ diuine vltioni relinquatur.
vnde in q̄t. hec ē hūanioꝛ stulticia. Quid ē tūc q̄d dī Au. ꝛ v.
ca. de homie qui in die sabbati ligna collegit. quem cum
Moyses ꝛ aaron in carcere inclusissent nescientes quid
super eo facere deberent: nunquid iuxta verbum quod lo
cutus fuit dominus ad moysen: vt tibi legitur. Alia vo q̄
per superbiaz aliquid commiserit: siue ciuis siue pegrin⁹
sit ille: q̄m aduersus dñm rebell̄ fuit ille pibit de ꝓlo suo
ꝛc. Dñs bocip̄m verbū moysi et aarō nescientibus q̄d cū

eo trāsgressore agere debērēt clari⁹ exposuit: vt ibidē subdit. Dixitq; dñs ad moysen. Morte moriat bō iste. Obruet eū lapidib⁹ois turba ex castra rē. In q̄ em̄ magis peccauit ligna colligēdo q̄z q̄ sciēter ex ꝓtēptu vel p superbiā ꝓtamiat⁹ z imūdus de hostia pacifica vesceret. Hec postil. de eo q̄ ignoranter faceret hoc dixit: cū apte inq̄t. ⁊ si aliq̄s immūd⁹ inde comederet sciēter quasi ex ꝓtēptu vel superbia diceret.

Caplm. viij.

a LOcutusq; ē dñs. Supi⁹ actum. est de sacrificijs z oblationibus: b p̄n agit de ipis offerētibus z ꝓmo agitur de offerētib⁹ rōe officij: cuiusmodi erāt sacerdotes. scdo de offerētib⁹ ex ꝓfessione fidei cuiusmōi erāt alij inferiores quia sacrificia illa erāt quedā ꝓtestationes fidei offerētiū. et de his agitur ca. xj. Duia in tres q̄ ꝓmo describitur circa sacerdotes cōsecratōis rit⁹. scdo ꝓsecrato⁹ vsus. c. ij. tercio eoūdem casus. c. x. Circa ꝓmū p̄mittunt ea q̄ erāt ad ꝓsecratōez sacerdotū necessaria cū dr. b Tolle aarō cuz filijs suis vestes eoꝝ. q̄ruz forma et matia de scripta fuit Exod. xxviij.

c Et vnctōis oleum. cui⁹ ꝓfectio de scripta fuit Exod. xxx. d Et congregabis omnē cetū. vt videat oīs ꝓbis q̄ aarō non ingesserit se ad dignitatē sacerdotij: sed magis suscepit ex ꝓcepto dñi. Scdo ponitur ꝓsecrationis executio cū dr. e Staticq; obtulit rē. Et diuidit in q̄tuor ptes. q̄ ꝓmo ponit q̄da cōia aarō z ei⁹ filijs circa eoꝝ ꝓsecratōz. scdo ptinētia ad solū pōtificē: ibi. Vestiuit. t cio filijs ei⁹ ꝓpria ibi. Filios q̄z ei⁹. q̄rto reuertit ad cōia: ibi. Obtulit z vitulū p pctō. Circa primū ponuntur duo cōia aaron et filijs eius. Primū est eorum oblatio cum dicitur.

e Obtulit aarō z filios ei⁹. statues coram altari. q̄ applicabāt diuio cultui. Scōm ē eoꝝ lotio cū dr. f Cūq; lauisset eos. p hāc lotionē dat intelligi q̄ debebāt eē cor de z puersatōe mūdi: z ab oi immūdicia pcti expediti.

g Vestiuit. hic ponūtur ea q̄ erāt ꝓpria ipius aarō: quorum primo erat induitio ei⁹ vestimētis pōtificalibus. qđ notatur cū dr. Vestiuit pontificez subucula linea: Exodi xxviij. vocat tunica linea: vbi vestimēta pontificis z modus induitōis pleni⁹ sūt descripta z exposita. Secundū

LOcut⁹q; ē dñs ad moysē dicēs b Tolle aarō cū filijs suis: vestes eoꝝ: c z vnctōis oleū vitulū p pctō. duos arietes. canistrū cuz azimis⁹ z congregabō oēz cetū isrl ad ostiū tabnacli. Fec moyses vt dñs imperauerat: congregataq; oi turba ad ostiū tabnacli ait. Iste ē ꝓmo quē iussit dñs fieri. c stariq; c obtulit aarō z filios ei⁹ f Cumq; lauissz eos⁵ vestiuit pōtificē subucula linea accīgēs eū baltheo: z iduēs eū tunica hyacithina z desup hūerale iposuit: qđ astrictēs cingulo aptauit rōnali i q̄ erat doctrina et veritas. Cydari q̄z texit caput z sup ea ptia frontē posuit laminā aureā ꝓsecratā i scrificatōe: sic p̄cepe rat ei dñs b Tulit z vnctōis oleū q̄ liniuit tabnaclm cū oi suppellectili sua. i Cūq; scrificās aspsisset altare septē vicib⁹ vnxit illud: z oia vasa ei⁹ labrūq; cū basi sua scificauit oleo k Qđ fūdens sup caput aarō: vnxit eū et ꝓsecrauit l Filios q̄z ei⁹ oblatos: m vestiuit tunicis lineis z cinxit baltheis: imposuitq; mitras vt iusserat dñs. n Obtulit z vitulū p pctō. Cūq; sup caput eius posuisset aaron z filij eius manus suas immolauit euz hauriens sanguinē: z tincto digito retigit cornua altaris p gyrū: quo expiato z sctīficato: fudit reliquū sanguinez ad fundamēta eius. Adipē vo qui erat sup vitalia z reticulū iecoris: duosq; renū culos cū arunul⁹ suis adolauit sup altare: vitulū cū pelle z carnib⁹ et fimo cremās extra castra sic p̄cepat dñs. Obtulit z arietē i holocaustū sup cui⁹ caput cū imposuissēt aarō et filij ei⁹ manus suas immolauit eū: z fudit sanguinē ei⁹ p circuitū altaris. o Ipmq; arietē i frusta ꝓcidēs: caput ei⁹ z art⁹ z adipē adoleuit igni: lotis ꝓpius intestinis z pedib⁹. Totūq; sit arietē incēdit super altare eo q̄ eēt holocaustū suauissimi odoris dño sic p̄cepat ei Obtulit z arietē scōm i ꝓsecratōe sacerdotū: posuerūt q̄z sup caput eius aarō z filij ei⁹ manus suas. Quē cum immolasset moyses sumēs de sāguie ei⁹: tetigit extremuz auricule dextre aarō z pollicem manus eius dextre similiter z pedis. Obtulit et filios aaron. Cunq; de sanguie arietis immolati tetigissz

i Cūq; sanctificans aspsisset altare rē. p̄mittitur aūt ꝓsecratio z vnctio istorū ꝓsecratōi sacerdotuz. q̄ ministrari nō poterant nisi in loco pur⁹ cōsecrato illud ministeriuz qđ debebat fieri in ꝓsecratōe sacerdotū. vtz de sacrificijs tūc fiendis q̄ postea sbdūtur. Consequēnt sbdit vnctō ipsi⁹ aarō cū dr.

k Qđ fundēs sup caput aarō rē. Mod⁹ autē huius vnctōis descriptus ē Exo. xxx.

l Filios q̄z ei⁹ Hic p̄n describitur illd quod erat ꝓpriū in cōsecratōe miorū sacerdotū cū dr Filios q̄z eius oblatos vestiuit aliq̄ vo libri habent. Consecrauit et vestiuit. ⁊ ly ꝓsecrauit: nō est de textu. q̄z nō habetur in hebreo: nec i libris correctis. z per hoc excludit dictum aliquorū qui dicāt q̄ manus minorū sacerdotum erāt vncte oleo consecrationis eo q̄ credunt q̄ hoc verbū ꝓsecrauit sit de textu. Solus em̄ summus sacerdos vngebatur illo oleo consecrationis: vt dictum est supra viij. capitulo.

m Tunicis lineis rē. De istis ornamentis minorū sacerdotum dictum fuit Exo. xxix. Hic queritur quomodo moyses ꝓsecrauit aaron cuz non esset sacerdos. Dicendus q̄ hoc fecit ex mandato dñi: qui p quēcunq; pōt pōtificez ꝓsecrare. Item quomodo postea ꝓsecrati sunt pontifices. Dicunt aliqui q̄ per induitionē vestimentoꝝ pontificaliū post mortem p̄decessoris: nec aliud requirebatur: vt videt de eleazaro filio numeri. xx. Aliqui dicunt q̄ per inferiores sacerdotes: sicut z papa consecratur per inferiores se.

n Obtulit z vitulū. Hic p̄n reuertit ad describēdū duo q̄ erāt cōia i ꝓsecratōe aarō z filioꝝ ei⁹. Primū ē

oblatio p eis fienda. Sexta reduſio eis iniũgẽdat ibi Cũq; ſctificaſſet eos. Circa pmũ ponitur triplex oblatio. pmo p pctõ. ſcõ a i holocauſtu: ibi. obtulit & arietẽ in holocauſtũ. tcia pacifica. p conſecratione ſacerdotuz ibi. Obtulit & arietẽ ſcõm. Expoſitõ aũt iſtaz oblationũ poſita é exo. xxix. vbi iſte oblationes ꝓcipiuntur fieri eo modo q̃ ponitur hic eaz executio.

a Cunq; ſãctificaſſz eos. Hic pñẽ deſcribitur ſacerdotũ reclusio: vt ñ pmiſceretur boib⁹ vulgarib⁹: nec ipli-careẽt negocijs ſcl'aribus donec impleta eẽt conſecratio eoz q̃ durabat. vij. dieb⁹ & hoc ẽ qđ dr.

b Precepit eis di. co. caz. añ ſo. taber. &c. q̃a nec p comeſtõe poterãt exire atriũ ſacerdotũ.

c Quicq̃d aũt reliquum fu. &c. q2 oblatio erat pacifica. p gratiaz actõne: eo q̃ dõmin⁹ ꝓmouẽat aarõ & filios ei⁹ ad dignitatẽ ſacerdotij & ſi nõ poterat i craſtino comedi vt dictũ fuit ca. pce.

d Septẽ. n. dies finitur cõſecratio. dicit ioſephus q̃ q̃libz die illius ſeptẽarij reiterabãtur eadez ſacrificia ſicut & pma die.

e Die ac nocte ma. i tab. i. intra atrium vbi erat tabernaculũ. dicũt ñ aliq̃. q̃ p ſecreto neceſſitatis nature poterãt inde exire Alij aũt dicunt q̃ erat ibi loc⁹ patus p tali necitate. Primũ vi rõnabile. p ſctitate loci. f Obſeruãtes cuſto. vel. i. qđ ꝓcepit cuſtodiri circa finẽ. viij. ca. & ꝓncipiũ. ix. Põt em poni breuis moralitas p hoc q̃ pontifex nou⁹ & ſacerdotes reclusi fuerũt. vij. dieb⁹. & octaua die obtulerẽt: vbi intelligũtur. vij. a q̃bus debẽt abſtinere põtifices. & ſacerdotes d nouo conſecrati. ſ. pli-tas vomitõis: voluptas commeſſatõis. inutilitas actõis. multiplicitas diſtractiõis vanitas ꝓfabulatõis. varietas fictõis. vilitas affectõnis: q̃ facto dz offerre rigorẽ pnie & auſteritatẽ q̃ ſignatur p vitulũ p pctõ. Vigorẽ patie & ſolicitatis per vitulũ in holocauſtũ. Decorem innocentie & ſimplicitatis per agnũ anniculũ. Laborẽ induſtrie & ſedulitatẽ: per bouẽ. Splẽdorẽ puidẽtie & perſpicacitatẽ per arietẽ p pacificũ. Mitorẽ ꝓcie & puritatis per ſimilã. Dulcorẽ leticie & ſuauitatis per collyridaz ꝓſperſã oleo miſcicoz die & pietatis.

Caplm. ix.

a Facto aũt octauo die. Poſtq̃ deſcripta ẽ ſacerdotum ꝓfecratio: hic pñẽ deſcribitur officij ſui executõ. circa qđ primo ponitur ꝓceptũ moyſi: ſcõo impletio ꝓcepti: ibi. Tulerũt &c. Circa pmũ premittit tps cũ dr.

a Facto aũt. viij. die. Dicit ra. ſal. q̃ iſta dies fuit pma dies ãni ſcdi egreſſiõis d egypto. alij dicunt q̃ fuit. viij. dies eiuſdem anni. Rõ aũt diuerſitatis dictoz iſtoz tãgetur libr. Nũe. vij. ca. vbi bz locũ. Cõſequenter ſbdit ꝓceptũ moyſi fcm ipi aaron cũ dr.

b Tolle de armẽto. i. puide de ſumptibus tuis.

c Vitulum p pec. i. immolãdũ p peccato tuo: in memoriã vituli ab aaron fabricati exo. xxxij. ca. d Et arietẽ in memoriã arietis immolati p yſaac: geñ. xxij. Scõ oſbditur ꝓceptũ factũ ꝓplo iſrl' cum dr.

e Tolle bircũ p pctõ &c. eo q̃ birc⁹ eſt aial fetiduz. ad denotãdum grauitatẽ pcti multitudis ꝓpli. q2 ſicut bonũ cõe ẽ diuini⁹ ita pctm̃ cõe peius.

f Et vitulũ pro vitulo ꝓflatili i q̃ peccauit multitudo.

g Atq; agnũ. in memoriã agni paſchalis p cui⁹ immolatione fuerunt ſaluati ab angelo per cutiente primogenitos egypti. b Bouem & arietem p pacificis. ita q̃ de omni aiali immolato fieret oblatio.

i Hodie em̃ dõs apparebit vobis. hoc additur p cauſa ſacrificiorum predictorum: ac ſi dicat: iuſtuz eſt q̃ talia ſacrificia fiãt hodie: quia dominus apparebit per effectũ dando ignem de celo in altari holocauſtorum. put habetur infra. ſciebat enim moyſes per reuelationem diuinã hoc eſſe futurum eadem die. k Tulerunt ergo. Hic ꝓſequẽter ponitur impletio ꝓcepti. et primo q̃tuz ad populum cum dicatur. Tulerunt ergo cuncta q̃ iuſſerat moyſes ei obediendo. l Iſte eſt ſermo quem &c. facite et apparebit &c. i. rem ſermone ſignificataz. Secundo

extremũ auricule ſinguloz dextre & pollices manus ac dextri pedis: reliquũ fudit ſup altare p circuitũ. Adipem vo & caudã oẽmq; pinguedinẽ q̃ operit inteſtina: reticulũq; iecoris et duos renes cũ adipibz ſuis & armo dextro ſepauit. Tollẽs aũt de caniſtro azimoruz quod erat coram dõmino panes abſq; fermento: et colliridam conſperſam oleo. laganum q̃ poſuit ſuper adipes & armum dextz: tradens ſimul oĩa aarõ et filijs eius. Qui poſtq̃ leuauerũt ea coram dõmino: rurſũ ſuſcepta de manibz eoz: adoleuit ſup altare holocauſti eo q̃ conſecrationis eſſet oblatio i odorẽ ſuauitatis ſacrificij dño. Tulit q; pectuſculũ eleuãs illo coram dño de ariete ꝓſecrationis in ptem ſuã: ſicut ꝓceperat ei dõs. Aſſumẽſq; vnguentũ & ſanguinẽ q̃ erat i altari aſpſit ſup aaron & veſtimẽta eius & ſup filios illius ac veſtes eoz. [a] Cũq; ſãctificaſſet eos i veſtitu ſuo: [b] ꝓcepit eis dicẽs. Coquite carnes añ fores tabernacli et ibi comedite eas. Panes quoq; ꝓſecratõis edite qui poſiti ſt̃ i caniſtro: ſicut ꝓcepit mihi dõs dicẽs. Aaron & filij e⁹ comedẽt eos. [c] Quicq̃d aũt reliquũ fuerit d carne & panibz: ignis abſumet. De oſtio q; tabernaculi nõ exibit̃. vij. dieb⁹. vſq; ad diem quo ꝓplebit̃ tps ꝓſecratõnis vre. [d] Septẽ em̃ dieb⁹ finit̃ cõſecratio ſicut impũtia; factũ eſt vt ritus ſacrificij cõpleret̃. [e] Die ac nocte manebitis in tabernaculo [f] obſeruantes cuſtodias dñi ne moriamĩ. Sic em̃ mihi ꝓceptũ ẽ. Fecerũtq; aaron & filij eius cũcta que locut⁹ ẽ dõs p manuz moyſi.

Caplm. ix.

[a] Facto aũt octauo die vocauit moyſes aarõ & filios ei⁹ ac maiores natu iſrl': dixitq; ad aarõ [b] Tolle de armẽto [c] vitulũ p pctõ [d] & arietẽ i holocauſtũ vtrũq; imaculatũ: & offer illos coram dño & ad filios iſrl' loquere. [e] Tollite hircũ p pctõ: [f] & vitulũz. [g] atq; agnũ anniculum & ſine macula in holocauſtũ [h] bouẽ & arietẽ p pacificis: & immolate eos coram dño i ſacrificio ſinguloz: ſimilã ꝓſperſam oleo offerẽtes. [i] Hodie em̃ dõs apparebit vobis. [k] Tulerũt ergo cuncta [l] q̃ iuſſerat moyſes ad oſtiũ tabnacli: vbi cũ oĩs multitudo aſtaret: ait moyſes [l] Iſte ẽ ſermo quẽ ꝓcepit dõs: facite. & appebit vob gl'ia ei⁹

ctū ad aarō cū dī. Dixitq; ad aaron. accede ad altare. ꝛ ſbdiā eꝰ obla cū dī. m Staticq; aarō ac. ad al. ꝛc. te. coꝛ. al. ſ. holocauſti. qđ pꝫ ex hoc qđ ſbdiā. n Et fudit reſi duū. ad ba. eiꝰ. Hō ei fūdebaī ſāguis ad baſim altaꝛ ſ thymiamaī ſ tm̄ ad baſiꝫ altaꝛ ſ holocauſti. Ecca patēt ex ſu prādictis vſq; ibi.

o Abſq; ceremonijs holo. ma. i. iugis ſacrificij. quod nunq; ꝓter aliq̄ alia ſacrificia intermittebatur: ita q̄ iuge ſacrificiū matutinū ꝑ offerebaī añ oia alia. ꝛ veſpertinū vltio pꝰ oia alia. p Poſu. ſup pe. ꝛc. ſ. q̄ erāt cremāda in altari: ad hoc q̄ cū pectōib⁹ eleuareī coꝛā altāi mō ſuprādctō. vij. ca. ꝛ pꝰ talē eleuati onē adipes ꝛ illa q̄ cremāda erāt ponebāī ſup altaꝛ ut cremareī: ꝛ pectoꝛa ꝛ armi dextri remanebant prouiſu ſacerdotum.

q Et exīt. ma. ad po. ht. eis. qꝛ ꝓpleto ſacrificio ſacerdos dꝫ bñdicē ꝑplo r Deſcendit. quia aſcēderat ad faciēdū officiū ſup altare holocauſtoꝝ. de mō aūt hꝰ aſcēſus dictū fuit Exo. xx. q̄ nō pōt eē p gradus ꝛ iō dicūt aliq̄ q̄ hoꝛa miſtratōis ſup altare ponebatur q̄ddā ſcabellū iuxt altare: ſup qđ aſcēdens ſacerdos miſtrabat. Ra. ſal. dicit q̄ erat ibi qui dā aſcēſus longus paulatī aſcēdēs ſine gradib⁹ pcedēs ꝓſus altare ita q̄ pe ſicut poterat. dum tū n̄ tāgeꝛ altare.

s Ingreſſi autē moyſes ꝛ aaron taber. duplici ei ex cā ingreſſus fuit moyſes cū aaron. vna fuit vt oſtēderet ei modū offerēdi thymiama ſup altare thymiamatis: qđ erat intra tabernaculū. qꝛ licet ſacrificia eēnt ꝓpleta q̄tū ad ea que fienda erāt i altari holocauſtoꝝ: vt dictū eſt tm̄ nō erāt oīno ꝓſūmata: donec poſt oblatiōes factas in altari holocauſtoꝝ ſacerdos intraret tēplū ad offerēdū incenſū. Sm q̄ dicit apl's ad heb. ix. In pmi q̄dē tabernaculo ſp introibāt ſacerdotes ſacrificioꝝ officia ꝓſummātes. alia autē cā fuit vt ambo ſimul intra tabernaculuꝫ oꝛarent deum ꝑ datione ignis. t Et deinceps egreſſi bñ. po. qꝛtūc erāt ſacrificia perfecte ꝓſūmata. v Ap paruit gl'ia dñi. hic ꝑnter deſcribīt ipſius dei approbatio circa ſacerdotiū aarō ꝑ hoc q̄ ignis deſcēdit datus a deo ꝓſumēs ſacrificia. hoc eſt fuit ſignū acceptatiōis diuine ſicut ꝛ Geñ. iiij. de ſacrificio abel, ꝛ iij. Reg. xviij. de ſacrificio helye in monte carmeli.

r Qđ cum vidiſſent turbe laudāuerunt dominū ꝓ tanto beneficio ſue gratie. hic aūt ignis abſq; extictō ne fuit ꝓſeruatus a tempe quo fuit datus. ſ. anno ſecundo egreſſiōis de egypto vſq; ad captiuitatē babylonicā. ꝛ tūc fuit abſcōdit⁹ i puteo profundo ꝛ ſicco ꝑ ſacerdotes illius tpis ꝛ tpe neemie iterū rebabit⁹. ꝓut hꝫ. ij. Macha. j. ca.

Et dixit ad aaron. Accede ad altare: ꝛ immola ꝑ pctō tuo. Offer holocauſtū ꝛ ꝓpecare ꝑ te ꝛ pro ppło. Cū q; mactaueris hoſtiā ppli: oꝛa pro eis ſic̄ precepit dñs

m Staimq; aarō accedēs ad altare immolauit vitulum ꝑ pctō ſuo: cuius ſāgui nē obtulerūt ei filij ſui. In q̄ tingēs digitū tetigit coꝛnua altaris: n ꝛ fudit reſiduum ad baſim eius. Adipēq; ꝛ renūculos ac teticulū iecoꝛis q̄ ſunt ꝑ pctō adoleuit ſup altare: ſicut p̄cepat dñs moyſi. Carnes vo ꝛ pel lē eius extra caſtra combuſſit igni immolauit et holocauſti victimā. Obtulerūt q; ei filij ſui ſanguinez eius quez fudit ꝑ altaris circuitum. Ipſam etiā hoſtiā infruſta ꝑciſam cum capite ꝛ mēbris ſingulis obtulerūt q̄ oia ſup altare cremauit igni: lotis a q̄ pꝰ inteſtinis ꝛ pedib⁹. Et pro pctō populi offerēs mactauit hircuz: expiatoq; altari fecit holocauſtū addene in ſacrificio libamēta que pariter offerūt: ꝛ adolēs ea ſup altare:

o abſq; ceremonijs holocauſti matutini. Immolauit ꝛ bouē atq; arietem hoſtias pacificas populi. Obtulerūtq; ei filij ſui ſanguinem quē fudit ſup altare ī circuitu. adipē aūt bouis ꝛ caudā arietis renūcloſq; cū adipibus ſuis ꝛ reticulū iecoꝛis.

p poſuerūt ſup pectoꝛa. Cumq; cremati eēnt adipes ſup altare: pectoꝛa eoꝝ ꝛ armos dextros ſepauit aaron eleuās coꝛaz dño: ſicut ꝑcepat moyſes

q Et extēdēs manū ad ppłm bñdixit ei: ſicq; cōpletis hoſtijs ꝑ pctō ꝛ holocauſtis ꝛ pacificis:

r deſcendit

s Ingreſſi aūt moyſes ꝛ aarō ī tabnacłm teſtimonij:

t ꝛ deīceps ingreſſi bñdixerūt ppło.

v Apparuitq; gl'a dñi oī multitudini. ꝛ ecce egreſſus ignis a dño: deuoꝛauit holocauſtuz et adipes qui erāt ſup altare.

F Quod cuz vidiſſēt turbe: laudauerūt dñm ruētes i facies ſuas.

a Kreptiſq; .x. Nadab et Abiu filij Aaron thuribulis: impoſuerūt ignē ꝛ incēſuz deſup offerētes coꝛā dño ignē alienum:

b quod eis preceptuz non erat.

c Egreſſuſq; ignis a dño

d deuoꝛauit eos ꝛ mortui ſunt coꝛam dño.

e Dixitq; moyſes ad aaron.

f Hoc eſt qđ locutus ē dñs. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi.

a Kreptiſq; .x. Nadab et Abiu filij Aaron thuribulis: impoſuerūt ignē ꝛ incēſuz deſup offerētes coꝛā dño ignē alienum:

b quod eis preceptum nō fuerat. Minus dicit ꝛ plus ſignificat. quia non ſolum eis preceptum nō fuerat: immo etiaz ꝓhibituz ne alio igne vterent q̄ illo qui datus fuerat a deo. c Egreſſuſq; ignis a dño id eſt ab altari holocauſti: vbi erat ignis datus a deo.

d Deuoꝛauit eos id eſt interfecit: quia coꝛpoꝛa eoꝝ non fuerunt conſumpta: immo nec etiam eoꝝ veſtimenta: vt habetur infra.

e Dixitq; moyſes. Hic ponitur actus coꝛreptōnis. ꝛ primo ipſius Moyſi. ſecundo dei: ibi. Dixitq; dominus. Circa primū ponitur coꝛreptio moyſi reſpectu preteriti cū dī. f Hoc ē qđ locutus ē dñs ſctificaboꝝ ꝛc. q̄i diceret. nō eſt miruz ſi iſti ſunt mortui. quia illi qui appropinquant ad miniſtrandū dominꝫ debēt

betis tu ꝛ filij tui ꝛc.

esse sancti ⁊ prudi et discreti. Nō em̄ de⁹ sanctificatur in scipo: cū de necessitate sit sanctissimus ⁊ in sibi seruientib⁹. Propter quod dicitur Exo. xix. Sacerdotes qui accedūt ad me sctificent ne percutiam eos. ⁊ Et in cōspectu oīs pp̄li glorificabor: q̄ pl̄s vidēs q̄ vindicta dī nō pcat maiorib⁹ ⁊ bis q̄ deo sunt ꝓximi timēs retrahitur a malo: hīs ex hō argumēto⁹ q̄ dei vindicta nō parceret sibi.

b Qđ audiēs tacuit aarō. patienter sustinēs dei punitōem. ⁊ moysi correptōnē. Cōsequēter pomit correctō moysi respectu pn̄tis cum dī.

i Vocat autē moyses misaele ⁊ elisaphā filios oziel patrui aaron. q̄: oziel fuit frater amram pris Aaron: vt hī Exod. vj.

k Jte ⁊ tollite frēs vr̄os ne sit occasio miscendi luctū cū gaudio solennitat⁊ dñi: ꝑm q̄ habetur Lec. viij. hodie dies sānctus dñi est nolite cō tristari.

l Et asportate extra castra. ad sepeliendū.

m Tulerunt eos sic iacebāt ve. lineis tunic⁊ ex q̄ p̄z q̄ ignis non ꝓbuſſit corpora eox nec etiam vestes q̄ꝫ eis essent lineę ⁊ ex hoc hī argumētum q̄ nadab ⁊ abiu fuerūt saluati: sicut. iij. Reg. xiij. de ꝓpheta illo vero q̄ seduct⁹ a falso ꝓpheta rediit in bethel. et ꝓpē hoc interfect⁹ fuit a leone. leo tñ cadauer ei⁹ nō tetigit. Aliq̄n em̄ de⁹ i p̄nti vita sctōs homines punit graui pena: etiā ꝑ leui culpa suo iusto iudicio. Iz occulte. Et hoc autē q̄ nadab ⁊ abiu fuerunt sepulti cū vestibus sacerdotalib⁹: ioleuit ꝓsuetudo q̄ sacerdotes nouę legis cū vestibus sacerdotalibus sepeliunt. Tercio ponit correctio moysi ad cautelā futuri cū dī. Locutusq̄ est moyses ad aaron ⁊c. ⁊ subditur.

n Capita vīa nolite nudare. In hebr. hī. Capita ve strra nō augmētabit. ſ. dimittēdo capillos crescere vltra modū ꝓsuetū: sicut faciebāt gētiles in morte amicox in signū tristicie. o Et vestimēta nolite scindere qđ faciebāt iudei q̄n erāt in magna tristicia positi.

p Ne forte moriami ⁊c. cuius cā subdit postea.

r Oleū quippe sancte vnctōis est sup vos. erant em̄ de nouo ꝓsecrati. ⁊ ideo nō licebat eis ad tale luctū ingredi. ⁊ hoc ad extirpādū ydolatrie cultū: sacerdotes em̄ ydoloꝝ vtebant in suis ritib⁹ ossibus ⁊ carnibus mortuoꝝ. ⁊ iō ne sacerdotes dei eis assimilarētur p̄cepit

⁶ ⁊ in ꝑspectū oīs pp̄li glorificabor. ᵇ Quod audiēs tacuit aaron. ⁱ Vocatis aūt moyses misaele ⁊ elisaphan: filijs oziel patrui aaron: ait ad eos. ᵏ Jte ⁊ tollite frēs vestros ꝺ ꝑspectu sanctuarij ˡ ⁊ asportate extra castra. Cōfestimq̄ pergētes ᵐ tulerūt eos sicut iacebāt vestitos lineis tunicis: ⁊ iecerūt foras vt sibi fuerat imp̄atū. Locutusq̄ ē moyses ad aarō ⁊ ad eleazar ⁊ ithamar filios ei⁹. ⁿ Capita vīa nolite nudare ᵒ ⁊ vestimēta nolite scindere ᵖ ne forte moriamī: ⁊ super oēm cetū oriat indignatio. ᵍ Frēs vr̄i ⁊ oīs dom⁹ isrl plangāt incendiuꝫ qđ dñs suscitauit. vos aūt nō egrediemī fores tabernaculi: alioquin pibitis ʳ Oleū quippe sce vnctōis ē sup vos. Qui fecerūt oīa iuxta p̄ceptū moysi. ˢ Dixitq̄ dñs ad aaron: ᵗ vinū et ome qđ iebriare potest nō bibetis tu ⁊ filij tui q̄n intrabitis i tabernaculuꝫ testimonij ne moriamī: q̄ p̄ceptū sempiternū ē i generatōes vīas: ⁊ ᵛ vt habeatis sciā discernēdi ᵏ inter sanctū ⁊ pphanuꝫ: ʸ inter pollutū ⁊ mundū: ᵂ et ut doceatis filios isrl omnia legitima mea que locut⁹ ſuꝫ ad eos ꝑ manuꝫ moysi. ˣ Locutusq̄ est moyses ad aaron et ad eleazar ⁊ ithamar filios ei⁹ qui erant residui ᵃ Tollite sacrificiū quod remāsit de oblatione dñi: ⁊ comedite illud absq̄ fermento ᵇ iuxta altare: q̄: sctm̄ sctōꝝ est: comedetis aūt i loco sctō ᶜ quod data ē tibi ⁊ filijs tuis ꝺ oblationib⁹ dñi: sicut p̄ceptū est mihi. ᵈ Pectusculū q̄ꝫ quod oblatū est: ⁊ armū q̄ separ⁹ ē edet⁊ in loco mundissimo ᵉ tu ⁊ filij tui ⁊ filie tue tecū Tibi em̄ ac liber⁊ tuis reposita sunt de hostijs salutaribus filioꝝ isrl: eo q̄ armuꝫ ⁊ pect⁹ ⁊ adipes qui cremāt i altari: eleuauerūt coram dño ᶜ ⁊ prineāt ad te et ad filios tuos lege perpetua sicut p̄cepit dñs ᶠ Jnter hec hircū qui oblat⁹ fuerat ꝑ peccato cum quereret. ᵍ Moyses exustum repperit: iratusq̄ contra Eleazar ⁊ ithamar

dñs vt sacerdotes mioꝝ nō inebriarēt i mortib⁹ nisi valde ꝓpinq̄: vt. j. bi. xxj. Vñ i nouitate sue ꝓsecratōnis de bucēt mitto magna talib⁹ elōgari. q Frēs vr̄i ⁊ oīs domus isrl. plā. Ex q̄ ꝑz q̄ ꝑsone cōes maxie ad dei cultū deputate a toto pp̄lo sic lugeor. ⁊ Dixitq̄ dñs ad aarō. Hic p̄nr pōit correctio dñi cū dī. t Vinum et oē qđ inebriare pōt nō bi. tu et filij tui q̄n intra. tabern. testi. Et idē intelligit ꝺ ingressu atrij ad misterā dū i altari holocaustoꝝ.

v Ut beat⁊ sciam discernēdi. quā potatō vini excessiua aufert. et q: boies sūt ꝓni ad bibēdū vltra mēsurā. iō ꝑpter qđ⁊ excessus prohibit⁹ fuit eis simplr vini pot⁹. ñ tñ ꝑ sp. ⁊ singlariē ꝑ tpe quo tendēbāt ad misteriuꝫ tabernaculi ⁊ altaris accedere.

x Jnt sctm̄ ⁊ pphanū. i. qđ sacrificiū ⁊ misterū sit licitū vel illicituꝫ ex ꝓditione sua.

y Inter pollutū ⁊ mūm. i. qđ sit licitū vel illicitū ex circumstātia q: aliq̄n ꝓtingit q̄ aial mūdū ad imolādū ꝑm se polluebat ex tactu rei immunde.

z Locutusq̄ est moy. Hic p̄nter describit defectus comestiōis. Circa qđ ꝑ repbēdit retādatio. scđo total omissio ibi. Jnt hec bircū. Circa p̄mū sciēdum q̄ aarō ⁊ duo filij eius tardabāt comedē hostias ꝑ

ptermortē nadab ⁊ abiu: iō moyses dixit eis.

a Tol. sacri. qđ remāsit de ob. dñi. q: illud debebat a sacerdotib⁹ comedi. b Juxta altare. i. in exedra ad hoc parata in atrio vbi erat altare. c Qđ da. ē ti. ⁊ fi. tu. q: de hostia ꝑ peccato soli mares comedebāt. Pectusculum q̄ꝫ ⁊c. sequitur. d Tu ⁊ fi. t. ⁊c. q: đ hostia pacifica mulieres poterāt comedere: nō q: bienti bi ꝓpē sibi debita ex determinatōe legis. q: sic solū ꝓpetebat masculꝰ. vñ subditur. e Et ꝓli. ad te. ⁊c. ꝫ mares de ꝓpr⁹ suis dabāt eis. f Jnt hec bircū. Hic repēditur total omissio. q: aarō ⁊ filij ei⁹ turbati de morte nadab ⁊ abiu omiserūt bircū pro pcto i incēdio. Et dicit hic ra. sa. q̄ illa die fuerāt tres birci oblati. vn⁹ i oblatōe naasō ꝓncipis trib⁹ iude. q: illa die cepert ꝓncipes offerre ꝑm ipm. vt plen⁹ dicetur i ꝓnci. li. Numeroꝝ. ali⁹ fuit pro solēnitate dici. q: erat dies octauus ꝓsecratōis sacerdotū. Tercius fuit pro ꝓncipio mēsis i quo offerebatur bircus pro pctō pp̄li. ⁊ illa dies fuit prima die mēsis primi ꝑm ipsum. ⁊ de isto tercio birco dī hic. ⁊ Moyses exustuꝫ reppert deserēs aarō ꝑpter eius turbatōem quertit se ad arguendū eleazar ⁊ ithamar filios eius.

b Qui remanserāt. dicit ra. Sa. q̄ hoc fuit ex vēl misericordia ad ꝓces moysi. q̄ aaron p̄ pctō vituli cū sua posteritate meruerat mori. sicut dī Deut. ix. Aduersus q̄s aarō vehemēter īratus voluit eū ꝑterere. Jn hebr. hr̄. Uoluit eum dissipare. in q̄ vēsignat mors alicui⁹ cuz sua posteritate ꝑm cōem modū loquēdi sacre scripture: vt hr̄ i plūribus locis ver. te. ¶ Ozo moysi impediuit mortez aarō: z medietatis filioꝝ ei⁹. vñ ibi sūditur. ex ꝓ illo quo q̄z vēpcatus sum.

i Datawo. vt por. ini. mul. et hoc arguit ra. Sa. q̄d predictū est ꝑm suam opinionem. s. q̄ hircus quem moyses reperit combustū fuerat oblat⁹ p̄ principio mēsis. q̄ offerebat̄ p̄ expiatōne peccati ꝓpli.

filios aarō[b] q̄ remāserāt ait Cur nō comedistis hostiā ꝓ pctō in loco sctō q̄ sancta sanctoꝝ est: z data vob̄ vt porteretis iniquitatez multitudinis et rogetis ꝓ ea in cōspectu dñi: p̄sertim[k] cū ō sanguine illi⁹ nō sit illatuz intra sctā z comedere vēbueratis eā i sācturario sicut p̄ceptuz est mihi. [l] Respōdit aarō.[m] Oblata ē hodie victima ꝓ pctō z holocaustū coꝝā dño: mihi aūt accidit q̄d vides. Quō potui comedē eā aut placē dño in cere monijs mēte lugubri[n] Qd̄ cū audisset moyses recepit satisfactionē.

k Cum de sanguine eius illatū nō sit intra sancta. si em̄ illatum fuisset debueret totus incendi. l Rndit aarō. licet cleazar z ythamar essent boues discreti ad respōdēdū. noluerunt tm̄ rndere in p̄ntia p̄is sui. m Oblata est hodie victima. s. per me p̄incipaliter. ꝓ filios aut̄ meos tm̄ misterialit̄. z ō illud q̄d accidit sibi error̄ dz mihi principaliter imputari z nō eis. n Quod cū audisset moyses accepit satisfactōez. tū q̄ aarō humilit̄ recognoscerat defectū suū. tū q̄ moyses videbat eū in afflictione positū. z afflicto nō est danda afflictio.

¶ Jn ca. x. vbi dī in postil. Capita vestra nolite nudare. in hebreo habetur. ¶ Additio. j.

Ebraica lra in b̄ loco penitus ē ꝓformis nre trāslatōi. verbū em̄ quod hic ponit̄ nihil aliud significat q̄z nudare. et ē sensus q̄ nō euellerēt capillos a capite vt fieret caluicium ꝓ q̄d caput nudabat̄. q̄d ꝓsueuerūt facere gētiles sup̄ mortuos suos. vñ. j. Deut. xiiij. Nō facietis caluitiū super mortuo ꝛc̄.

¶ Jn eodē ca. vbi dī in postil. Filios eius qui remanserunt. dicit ra. Sa. ꝛc̄. Additio. ij.

Peccatū aarō in fabricatōe vituli nō fuit tāte gravitatis vt ipe cū posteritate sua deberet disperdi nō em̄ ydolatrauit. nec ꝓsensum ydolatrie p̄buit vt latius ostēsū fuit. ꝫ. Exo. xxxij. ca. i additōe. vñ nō merebatur deleri cū posteritate sua: p̄sertim cū filij ei⁹ fuissēt de tribu leui. z sic fuerāt immunes a pctō vituli. vt supra Exo. xxxij. ca. in additōe. vñ ozo moysi solū. p aarō intelligit̄. put sonat lra Deut. ix. ca. cū dī. Pro illo q̄z vēpcatus sum. nō dicit. p posteritate. nec. p filijs. q̄d aūt hic dī ad eleazar z ythamar filios ei⁹ q̄ remāserūt: nō indigz vl teriori declaratōe: nisi. put ꝓba sonāt. qz. s. ptūc in eadez prima die illi tm̄ duo remānserunt de filijs aaron.

¶ Replica correctorij ꝓtra Burgēn.

Eptimo ca. nō sunt multa pōderanda q̄ Burgē. movet vsq̄ ad. x. ca. vbi bur. nitit̄ alleviare pctm̄ aarō in fabricatōe vituli ꝫ rotūdā lram. j. Deut. ix. vbi de hoc pctō dī. Jratus dñs vehemēter voluit aarō ꝑterere: nisi moyses etiā. p eo vēpcat⁹ fuisset. nō putet igit̄ peccatū aarō leue. ꝓpter q̄d dñs dī vehementer iratus. nisi dicat deū impiū. ꝓ modico peccato vehementer iratum. vnde puto in ꝓposito duos filios aaron partim ꝓ peccato vituli punitos: vt tm̄ duo eius filij dicātur remansisse: peccatū em̄ hic per duos filios punitos factuz per assumptionem ignis ꝓbani: nō videtur ita grave fuisse sicut fabricatio vituli.

¶ Capitulum vndecimum.

Locut⁹ ē dñs. Postq̄z actū ē de offerētibus rōne. officij cuiusmodi sūt sacerdotes hic ꝓpr agit̄ de offerētib⁹ ex. pfessiōe fidei cuiusmodi sūt alij inferiores: quoꝝ oblatōes erāt quedā ꝓtestatiōes fidei vnius dei z xpi vēturi: ex q̄ fide oblatōes erāt acceptē: isti aūt offerentes debēt eē mūdi: et in actibus suis ordinati. z ideo primo agit̄ de ꝓseruatione mūdicie: secūdo de ordinatione vite. xvij. cap̄. z in vtroq̄ debebāt a sacerdotib⁹ informari z foueri. Circa primū sciendū q̄ mundicia ꝓseruat̄ in b̄ q̄ cauet̄ immūdicia: et si ꝓtingat purgat̄. Pōt aūt ꝓtingere spāliter q̄z tuz ad aliquas ꝑsonas: de q̄ primo agit̄. Alio modo generaliter q̄z tum ad totū ꝓplm̄. z de hmoi purgatōe agitur scōo. s. xvj. ca. Adhuc primo agit̄ ō vitatōe immūdicie q̄ venit ab extrinseco. scōo de cuitatōe illoꝝ q̄ venit ab intrinseco. xij. ca. Circa p̄ns ca. in q̄ agitur de mūdicia et immūdicia animaliū. piscium z auiū: ꝓsiderādū q̄ dupler est immundicia. s. spūalis z corpalis. Spūalis aūt immūdicia q̄dē ē q̄ pctm̄: nō pōt eē i brutis: q̄ peccare nō p̄nt cū careāt intellectu z volūtate: peccatū tm̄ pōt redūdare in ipa in q̄z tū boues talia immolant ydolis vēl abutunt̄ eis ad alia maleficia. sicut. j. xx. Pecus cū quo aliq̄s coierit p̄cipit̄ occidi cū coitu testatiōez pcti q̄d bō exercuit cū pecore. Jmmūdicia vo corpalis pōt eē in brutis. z hoc dupl̄r. Uno mō ꝑ iectiue sicut animalia venenosa z abominabilia: et illa que ex nutrimento immundo z abominabili nutriunt̄: vt porcus. vēl in loco immūdo bitant: vt animalia bitantia sub terra: vt talpe z mures z hmoi. vñ z ex talibus fetorem ꝓtrabūt. Alio mō effectiue in q̄z tum accepta in cibuz faciunt malū nutrimentū. z hoc ex nimia humiditate vēl siccitate seu alijs circūstantijs. Aliqua aūt animalia sunt immūda vtroq̄z mō sicut bufones z serpentes. igit̄ ꝓpter p̄dictas immūdicias multa de animalibus piscib⁹ z auib⁹ reputata sūt immūda z ꝓhibita iudeis. q̄a ydolatre eis vtebant̄ i sacrificijs seu alijs maleficijs. vēl q̄z erant mali nutrimenti: vēl corruptiua vite: sicut venenosa z abominabilia. Sūt etiā ꝓpter hoc alie rationes, ꝓhibitōis mystice z figurales: vtpote q̄z ꝑ aliqua animalia figurant̄ vicia q̄ sunt ab hominibus fugienda. sicut porcus signat luxuriā. lep⁹ timiditatē ignauie. camelus ꝓpter gibbum quez habet in dorso tumorem superbie: z sic de alijs. que facili p̄nt applicari a q̄ cunq̄z intelligente ꝓpretatibus animaliū. piscium z auium ꝓsideratis ꝓpter q̄d istas mysticas intēdo dimittere. z sensui insistere literali. Presens igitur ca. diuiditur in duas partes: quia primo ostendit quid debeat mūdum z immundum iudicari. secundo precepit immūdiciam vitari: ibi. Nolite ꝓfanare animas vestras ꝛc̄. Adhuc primo agitur de immundicia contracta ex gressibilibus z volatilibus. secundo ex reptilibus: ibi Omne quod reptat ꝛc̄. Adhuc primo agitur de mundicia z immundicia circa p̄dicta per ꝓparationez ad esum. scōo ꝑ ꝓpationem ad tactum: ibi. Quicquid autem ex volucribus. prima in tres. q̄z primo agit̄ de mūdicia z immundicia circa gressibilia. scōo circa aquatica ibi. Hec sunt etiam que gignunt̄ in aquis. tercio circa volatilia: ibi. Hec sunt que de auibus ꝛc̄. Circa p̄mum ponit̄ inductio ad seruandum sequentia cum dicitur.

a Custodite oia q̄ scripsi vobis: vt sim vr̄ deus. s. q̄ spā lē ptectōz. qz ipse ē deus oim per gñalē gubernatōez. Sciendū tn̄ q̄ hoc nō est i hebreo. Custodite oia que pcepi vobis: vt sim vr̄ deus. Cōsequēter subdit̄ generalis regula circa mundiciā aialium gressibiliū cū vr̄.

b Omne quod hz di. vn. et ru. i peco. er q̄ ptz q̄ nō loq̄tur b̄ scīptura de mūdicia aialiū ad immolandū ꝫ ad esū. Multa em̄ sunt munda ad esum q̄ nō sunt munda ad immolandū. Fissio āt vngule pedis signū est in aialibus tpate pplexionis. qz vngula oñdit q̄ carnes nō sunt nimis humide. qz aialia excessiue humida nō hn̄t vngulas. fissio aūt vngule designat: q̄ nō sunt nimis terrestres z sicce. q̄a continuitas vngle signum est nimie siccitatis. Silit̄ ruminatō signū est tpate pplexiōnis. eo q̄ alim tū bn̄ digeritur z iō aialia carentia vtroq; vel altero immunda reputant̄ cuz subditur. Quicq̄d aūt ruminat et habet vngulā: ꝫ eaz nō diuidit ꝛc. c Cyrogrill⁹. dicunt expositores nr̄i coīter q̄ est idē qđ hericius. z est aial spinosū. Alicꝰ tn̄ dicūt q̄ accipit̄ hic p cuniculo. z ꝓcordat hoc dictū cū hebreo in quo hz. Cuniculꝰ. d Nec cadauera ptinget. Dicit ra. Sal. q̄ istud inuēgit sol' sacerdotibꝰ. qđ ꝓbat ex hoc qđ hr̄. j. xx. cap. vbi silr ꝓhibetur ꝓtaminatio ex mortuo. z tn̄ ꝓhibetur sacerdotibus tm̄. qz ibi p̄mittit̄. Loquere ad sacerdotes filios aarō z dices ad eos. Nō ꝓtaminet̄ sacerdos i mortuis ꝛc. Sz videt̄ hoc ꝫ textuz. qz hic p̄mittit̄. Dicite filiꝭ isr̄l. Et q̄ ptz q̄ loq̄tur generaliter toti populo. et eodē mō Hu. v. vbi loq̄tur d̄ pollutōe ex mortuo i pncipio ca. z iō ra. Sal. accipit falsum: vt vr̄ ad ꝓbatōez sui dicti. maxime qz. j. xx. ca. ponit̄ ꝓhibitio spālis facta sacerdotibꝰ ne ingrediāt̄ ad luctū mortuoz nisi i paucis personis. z hoc qz debēbāt esse parati ad diuinū cultū: vt videbit̄ dño ꝓcedente q̄n veniem⁹ ad locū illū. Sciendū tn̄ q̄ ex tactu cadaueris hmoi aialiū nō ꝫhebatur talis immūdicia quā oporteret purgari per modū qui dr̄. j. de tactu alioz: vt videbit̄. j. eo. ca.

e Hec sunt etiā. Hic oñter oñdit q̄d sit mundū circa aquatica. z ponit circa hoc generalē regulā dicens

f Omne qđ hz pēnulas z squamas tam in mari q̄ in fluminibus z stagnis. z ꝑ hoc comprehendit omne genus aquarum in quibus pisces possunt viuere.

g Comedetis. tanq̄ mundū. pisces autez carentes vtroq; vel altero immundi sunt reputandi. Ratio literalis ꝓdictoz est. quia squame z pēnule in piscibus sunt signū. q̄ carnes coz nō sunt nimis humide. ꝫ cō

[a] Custodite oia que scripsi vob vt sim deus vr̄. Hec sūt aialia que comedere debetis de cūctis aiantib terre

[b] Omne quod hz diuisaz vngulā z ruminat in pecoribꝰ comedetis. Quicquid aūt ruminat z hz vngulā ꝫ non diuidit eā: sicut camelus et cetera. nō comedetis illud z inē imda reputabit̄ [c] Cyrogrillus q̄ ruminat vngulāq; nō diuidit: immūdꝰ ē. lepus q̄ nam z ipse rumiat sed vngulam nō diuidit. et sus q̄ cū vngulā diuidat nō ruminat: horū carnib non vescemi[d] nec cadauera contingetis. qz immūda sūt vob

[e] Hec etiā sūt que gignūt̄ i aquis z vesci licitū ē [f] Omne qđ hz pēnulas et squamas tam in mari q̄ in flumīnibus z stagnis [g] comedet̄. Quicquid aūt pēnulas et squamas nō habet eoruz que in aquis mouent̄ z viuūt abominabile vobis execrandū qz erit. Carnes eoz non comedetis. z morticia vitabitis. Cūcta que ñ hn̄t pēnulas z squamas i aquis polluta erūt. [h] Hec sūt q̄ de auibus comedere nō debetis z vitāda sunt vob [i] Aquilā z gryphen [k] et halyetū z milūū: [l] ac vulturē iuxta genus suum: z omne coruini generis in similitudinem suam [m] strutionē [n] z noctuā [o] z laz [p] z accipitrē iuxta genꝰ suū [q] buboneē [r] z mergulū [s] z ibin [t] z cygnū z onocrotalum [v] z porphirionem [x] herodionē [y] z caradriō iuxta genꝰ suū [z] upupā quoq; [a] z vesptilionē. [b] De de volucribꝰ quod gradit̄ sup q̄tuor pedes abominabile erit vob. Quicquid aūt ambulat q̄dē sup q̄tuor pedes. ꝫ hēt lōgiora retro crura ꝑ q̄ salit sup t̄rā

plexionis tpate. z per oñs mag̃ salmē. Jte q̄ piscibus carētibus squamis z pēnulis vtebāt̄ alicꝰ ydolatre in sacrificijs z alijs maleficijs. b Hec sūt q̄ de auibꝰ. Hic oñr ponit̄ seu oñditur q̄d sit imūdū circa volatilia. z ꝓmo i spāli. scdo i gñali: ibi. Oñe de volucribus. Circa ꝓmuz inter immunda ponit aues rapaces qz rapacitas in eis signum est nimie calidit̄ z sicitatis. Jtem quia signāt vicia rapine z iuxti. z hoc est qđ dicitur.

i Aquilam z grypben. gryphus seu grypbes habet caput et alas aquile. reliquū corpus leonis: et est quadrupes: ita q̄ ꝑ terraz currit. z ꝑ aeraz volat. z est infestꝰ eīs ita q̄ aliq̄n equum cuz equite rapit vt dicit Hugui.

k Et halietū. gallice esmerillon.

l Ac vulturez de. qz tales aues nutriū nē cadaueribus mortuoz. et iō carnes earū sunt abomiabiles z infirme qz ꝓtus nutrimēti aliqualiter manet in nutrito. talibus etiā auibꝰ vtebant̄ gentiles in sacrificijs z augurijs.

m Strutōz. qz nimis terrestris est. qđ ꝑz ex eiꝰ pōdere. qz q̄uis bēat alas nō tn̄ ꝑ eas pōt eleuari ad volādū. ꝫ tm̄ iuuari ad velocius currēdū sup t̄rā. n Et noctuā. qz ē auis abominabil̄ n solū boibꝰ ꝫ etiā alijs auibꝰ. vñ volat d̄ nocte. z si ab alijs videt̄ d̄ die impugnāt eā. o Et lazz. qz auis est nimis hūida. ppē qđ cōiter habitat i aqua. p Et accipitrez gallice ostoyr. qz ē auis p̄dalis z rapax. sicut ꝓdictū ē de auibus rapacibus. q Buboneē. eadē rōne qua noctuam. r Et mergulū. ē auis q̄ immergitur aq̄s. ideo sic noiata a mergo is. s Cygnū z onocrotolū. gallice coz morant. qz carnes eoz sunt nimis hūide ex inhabitatōne aque. t Et ibin. i. ciconiā. qz comedit ranas z serpentes. iō abomiabiles z mali nutrimēti. v Et porphyrionē. i. pellicanū. ꝫm translatōem. lxx. interpretū. q̄ immunda ē. qz comedit serpētes sicut z ciconia. ppē qđ serpētes odiūt pellicanū. z ideo q̄n pulli sunt in nido serpētes explerant bozā q̄n p̄z z mater sunt absentes. z tūc repente ascendūt z intoxicant pullos: q̄s p̄z rediēs cuz inuenerit morientes de sanguine ꝓprio eos sanat.

x Herodionē. i. falconē. qz est auis rapax. y Caradrion. i. graculū. qz immūdo vescitur nutrimēto.

z Upupā. qz immūda ē auis z nidificat i sterc oꝛib⁹. et iō abominabilis. a Et vespertilionē. qz ē q̄si media inter bestias z aues. z hz i se quādā feditatē sicut z mus cui assimilat̄ in corpe. z iō abominabil̄ ē ad esū. Reputant̄ etiā aues ꝓdicte immūde. z etiā sequētes: z animalia sequentia. qz ipsis saltē aliq̄bus ydolatre vtebāt̄ i sacrificijs vel augurijs. b Omne de volucrib⁹. hic oñr determinat de mōdicia z imūdicia auiū magis i gñali dicēs. Oē de vo. qđ gradit̄ super qua. pe. abomi. erit vobis. quia sunt

ꝙdã mõstruosa ꝓticipãtia ꝺ auib⁹ ⁊ aialib⁹. ⁊ talib⁹ monstruosis marie vtebãt̃ getiles i maleficijs. Excipit tñ ab hac gñalitate illa q̃ bñt crura retro lõgiora p q̃ saliunt. ⁊ talia sũt mũda. Vt ẽ brucus atthac⁹ et locusta. varie sũt spẽs locustaꝝ vt dicunt aliq̃: vel potius ꝑm alios diuersi gradus eiusdẽ speciei. quia brucus ẽ fet⁹ locuste anteq̃ habeat alas. ℔ cuꝝ incipit volare dicitur arthelabus: vl atthacus. cũ aũt ẽ in pfectõne volandi dr̃ locusta. et talibus vescebatur iohannes bap. in deserto: vt hr̃ Mar. iij. a Ophiomachus. dr̃ ab ophis vel ophi quod ẽ serpens. vel machia. quod est pugna. qz pugnat ꝺtra serpẽtes. ⁊ ex hoc videt̃ q eos comedat. qz aialia pugnãt ꝑ cibis ⁊ venereis ⁊ fetibus vt dicit pbs ⁊ iõ mali nutrimẽti est ⁊ periculosi.

b Quicq̃d autez ex volucribus. Hic ꝓñr oñdit̃ immundicia qualit̃ ꝺtrahitur p tactũ. ⁊ ꝓmo in boib⁹. scꝺo in aliꝭ reb⁹ ibi. Et sup qꝺ ceciderit. Itez circa boiem oñdit primo quõ causat̃ immundicia ex volucrib⁹. scꝺo ex aialib⁹: ibi. Oñe aial Circa primũ dicit̃ sic. Quicq̃d aũt ex vo. q. t. hẽt pe. exe. erit vobis. qz nõ ꝺz comedi vt ꝓdictũ est. ⁊ qz tale q̃d nõ solũ inquinat per esum. sed etiam per tactum. ideo subditur. Et quicunq̃ morticina eoꝝ tetigerit polluetur. ⁊ quia plus est portare q̃ tangere. ideo subditur.

c Et si necesse fuerit vt portet ⁊c. ꝑ q̃ ꝓsideraꝺũ q ꝺicit̃ accipit̃ morticinũ ꝑ eo qꝺ ẽ mortuũ per se. ⁊ istud ẽ abominabil⁹ q̃ illud qꝺ inficit̃ vt comedat̃. vñ ⁊ de morticinis aialiũ mũdoꝝ nõ erat licitũ comedẽ. ⁊ iõ i immũdicijs ꝓctis: put tractat̃ i ℔ ca. Erãt gradus. qz plus erat tãgere morticina q̃ infecta ⁊ plus portare morticina q̃ tangẽ. ⁊ iõ tãges morticinũ erat immũd⁹ vsq̃ ad vesperã. portãs aũt cu ℔ debebat lauare vestimẽta. Sciẽdũ etiã q lotio becnõ erat nisi quedã aspsio ex aq̃ i qua ꝓmixti erãt cineres vacce rufe. de qua ꝓmixtiõe hr̃ Nu. xix. sicut mõnos aspgimus aq̃ bñdicta. Sciendũ etiã q iste immũdicie non erãt nisi q̃dã irregularitates: q̃bus bõ reddebat̃ ineptus ad intrãdũ atriũ vbi erat locus sacrificij: donec eẽt purgatus per ablutõz ꝓdictã. vel p trãsitũ tpis i illis immũdicijs de q̃bus dr̃. Erit immũdus vsq̃ ad vesperũ. ⁊ non additur aliqua ablutio seu aspersio vestimentoꝝ.

d Oñe aial. Hic ꝓñr oñditur qualiter ꝙbitur immundicia p tactũ ex aialib⁹. ⁊ ꝓmo ex aialibus illicit̃ ad esuz. scꝺo ex licitis: ibi. Si mortuũ fuerit aial. Et circa primũ agitur de immũdicia ꝙcta i boibus. scꝺo i aliꝭ reb⁹: ibi. Et super qꝺ ceciderit. Circa primũ dr̃. e Qꝺ ambulat sup man⁹. sicut ẽ simia ⁊ vrsus quoꝝ pedes anteriores sunt quasi manus. f Immundũ erit. i. illicitũ ad comedendũ. vrsus cũ excoriatus ⁊ simia bñt magnam similitudinẽ cũ boie ⁊ puero excoriat̃. ⁊ ideo fuit vna ratio. pbibitõnis: ne p talẽ esum inclinarent̃ ad esum carnis bũane: sicut ⁊ aliq̃ barbari. quod tñ ẽ horridum.

g Qui tetigerit morticia eoruz polluet̃ mõ ꝓdicto de volatilibus habentibus quatuor pedes.

h Mustela ⁊ mus qz habitãt sub terra. ⁊ inde ꝺtrahũt feroẽ. i Crocodilus dicit plinj⁹ q ẽ aial q̃drupes i terra ⁊ flumine infestum. et solus int̃ animalia habet inferiorem mandibulam immobilez ⁊ mouet superiorem.

k Migale. animal natũ ad deridendum dolo suz. rapax. iglutiosum vt dicit glo. In deu. hr̃. Heritius.

l Camelcõ. est aial qꝺ variat̃ i diuersos colores. vt habeat̃ primo ethyopz.

m Stellio est animal diuersis maculis picturatum. ⁊ iꝺo dicit̃ stellio a stella quasi stellatũ

n Lacerta. In hebreo habet̃. Limica. ⁊ vbi communiter habemus Lacerta. hebreus habet Limica. ⁊ omnia ista non solum sunt immunda ad esum. sed etiam coinquinant per tactum.

o Et sup qꝺ ceciderit. Hic ꝓñr oñditur quõ ex ꝓdictis immũdicia ꝙbitur etiã in rebus maiatis cum dr̃. Polluetur tã vas ligneũ ⁊c. Et ꝓñr oñditur qualiter debeant mũdari cũ dr̃. p Tingent̃ aq̃. i. aspergentur aqua ꝓdicta. qz p talez aspersionẽ res etiã inaiate purgant̃: vt hr̃ Nu. xix. Vas tñ fictile ꝺz frangi.

q Omnis ci. quẽ co. si fusa fu. su. eũ aq̃. s. ꝺtẽta in vase in q̃ immundũ ꝓdictuz ceciderat. r Immũdus erit. i. ex hoc redditur illicitus ad comedenduz: q̃uis prius esset licitus. s Et omne liquens. quia nõ solum aqua predicto modo inficitur. sed etiaz omnis liquor cõtentus in vase vbi candebant talia fiebat immundus. t Sytropedes. vasa sunt tres pedes habentia. ⁊ dicitur sytropes a syn quod ẽ cõ: ⁊ tris quod est tres. ⁊ pes dis. ⁊ ideo initialis lra debet esse s.

v Destruẽt. tũ ꝓpt̃ immũdiciã. tñ. ꝓpt̃ ydolatrie ⁊ superstitionis detestatõem. Getiles em̃ aquas ⁊ alios liquores vbi inueniebãt talia aialia reputabãt dijs gratiosos: ⁊ eis offerebãt. ⁊ inde tractũ ẽ q aliqueverule sortilege dimittũt de nocte vasa in q̃b⁹ ẽ aq̃ discoopta vt numia nocturna q̃ wcãt bonas res ad pspandũ lucrẽiãt ad bibẽdũ. t Fõtes ꝺo ⁊ ci. ⁊ ois aq̃ ⁊c.

erit.i.nō polluet ꝙ talia.rōem huiꝰ assignāt hebrei.qz tales aq̄ ptinētur i ſra: z immediate adherēt ei. z iō ſi cut ſra nō polluitur ꝑ ꝓdicta: ſic nec aq̄ iſta. a Si ceciderit ſup ſemētē.i.ſup granū antecꝫ ſit in terra ſeminatū. b Si aūtē q̄ſpiā aq̄ ſementē ꝓfuderit ꝛc. qz granū humē factū eſt magis receptiuū impſſionis cꝫ ſiccuz z ideo magꝭ polluitur.

c Si mortuū fuerit aial. Hic agit̄ de immundicia cōtracta i hoibuſ ex tactu animal' liciti ad comedendum: vicz qñ tāgitur vel portatur cadauer talis aialis ꝑ ſe mortui: z ꝓtz ſra ex ꝓce dentibus.

d Oīne qđ reptat. Hic agit̄ d̄ immūdicia contracta ex reptilibus: q̄ ſunt i duplici gradu. qa aliq̄ pedibuſ carent: vt vermes et ſilia: q̄ affixa ori ēre trahunt reliquum corꝑis. z ſic mouet̄ ſup terrā. z boc eſt qđ d̄r. Oīne qđ reptat ſuper terrā abominabile erit ꝛc. alia ſunt pedes habētia tamē breues. quoꝝ aliq̄ ſunt q̄drupedia z ſup pect⁹ gradiūt. Alia multos pedes bñt. z cū boc trahūtur ſup terrā. et boc cōtingit ꝓpter breuitatez pedū. z oia talia ſunt abominabilia z illicita ad comedendū ꝓpter cās ſupius dictas. z boc tāgitur cuz d̄r. Quicqđ ſup pect⁹ ꝛc. e Nolite cōtaminare. Oīs quō immūdicia ex ꝓdict⁹ trabit̄ hic ꝑ ōter ꝫbi. phibet̄ cū d̄r. Nolite ꝓta. ani. ve. nec tā. q̄cꝫ eoꝝ ꝛc. ex tactu eīm ꝓdictoꝝ immūdoꝝ polluebant̄ voies coꝛporaliter: vt dr ſe ꝑz. Polluebātur etiā ſpīaliter faciēdo illud quod erat eis phibitū. f Sancti eſtote. anima z coꝛpe. g Quia ego ſāctus ſum. diligens vtrāq̄ mundicīā. h Ego eīm ſū dñs q̄ edu. vos de ter. egy. de ſeruitute grauī. q. d. nō dz vobis eē graue obedire mihi in his et in alijs. vna eīm cā quare iuueis fuerūt tot data p̄cepta fuit: vt ꝑ illa exerceret̄ in obedientia ad deum. Cōſeqūter recapitulat q̄ dicta ſunt dicens. Iſta eſt lex ꝛc. z patet.

¶ Caplm.xij.

Locutus eſt dñs. Hic ꝑ ōter agitur de immundicia que eſt ab intrinſeco: que eſt quadruplex ſcz puerpere. lepre. fluxus ſeminis. z fluxꝰ ſanguinis. z ꝑm h diuidit i quatuor partes. ſcđa incipit ca. xiij. tercia. xv. i principio. quarta vltra mediū eiuſdem ca. ibi. Mulier que reuertente mēſe. Circa primū agitur primo de puerpere pollutōne. ſcđo de eiꝰ purificatione: ibi. Cūq̄z expleti fuerit dies ꝛc. Circa ꝑmū d̄r ſic.

b Mulier ſi ſuſcepto ſemie peperit. ex hoc patet q̄ beata virgo q̄ ꝓcepit et pepit ſine virili ſemine exēpta fuit ab iſta lege. c Immunda erit. vij. diebꝰ ꝛc. de qua bī infra. xv. ca. Ibi ei ſic iudicabit̄ immunda q̄ nō ꝑōt cōicare cuz aliq̄ in lecto aut cibo. z quicqđ tangit immūdū efficit̄: z eodem modo d̄r hic de ſeptez diebꝰ primis poſt partum.

d Et die octaua circūcidet̄ infantulus ſm ꝓceptū qđ bī Gen. xvij.

e Ipſa vo. xxxiij. di. ma. in ſang. pu. ſue. id ē i ſanguine ſuo aliquantulum purificato: nō tñ ꝑfecte. z ideo in illis xxxiij. diebus poterāt cōicare cū aliꝭ in cibo nō tñ in lecto: nec illō qđ tangebat ficbat ꝓpter hoc immundū.

f Oīne ſctū non tāget. i. non comedet de ſāctificatis.

g Nec ingredietur in ſanctuariuz .i. atrium in q̄ erat ſanctuarium.

h Donec impleant̄ dies purgationis ſue .ſ. xl. primi vicz. vij. maiorꝫ immūdicie: et. xxxiij. minoris.

i Si aūt ſe. pepererit ꝛc. i. duplo tēpore cꝫ ꝑ maſculo qz in ꝓceptu femine eſt minor calidi tas: z ideo tardius digerit materiaz z ſic materia immunda tardius purificatur.

k Iuxta ritū fluxꝰ menſtrui ꝛc. exponat̄ vt ꝓdictū ē de maſculo: boc excepto q̄ tempus duplicat̄.

l Cūq̄z expleti. Hic ꝑ ōter agitur de puerpere purificatōe: que qui dem purificatio fiebat per oblationē. z ideo primo determinatur oblatio diuinū cum d̄r.

m Deferet agnum anniculū in holocauſtum quod totū incēdebat̄ in bonorem diuinū.

n Et pullū columbe. ſ. ꝑ peccato.

o Et orabit ꝑ ea. ſacerdos. Et ſic mundabit̄. ſ. a culpa que nō ꝓtrahitur in partu: ſed in ꝓceptu in quo de ꝓmuni curſu ē aliqua libido inordinata. licz eīm actus mrīmonialis poſſit exerceri ſine peccato: frequēter tñ cōtingit ibi inordinatio. Aliqui aūtē dicunt q̄ offerebat̄ ꝑ culpa originali ꝓcta in puero. qz licet per circumciſionem eſſet remiſſa in maſculis: z in femina ꝑ aliud remediū ſibi cōueniens: tñ mater in die purificatōis offerebat ꝑ remiſſione peccati ꝓpetrati: ſ boc dictū nō cōſonat textui: q̄a d̄r hic. Orabit ꝑ ea. z ſic mundabit̄ a ꝓfluuio ſanguinis ſui. ex quo ꝑz q̄ loquitur de mundatōe mulieris z non fetus. Cōſequēter determinatur oblatio pauper cum d̄r. Oz ſi non inuenerit manus eius ꝛc. z ſubditur.

ra: vt differētias noueritis mundi z immundi z ſciatis quid comedere z q̄d reſpuere debeatis.

¶ Capitulum.xj.

a Locutuſq̄z eſt dñs ad moyſen dicēs. Loquere filijs iſrl: z dices ad eos. b Mulier ſi ſuſcepto ſemine pepit maſculuz: c immunda erit ſeptez diebꝰ iuxta dies ſeparōnis menſtrue. d z die octauo circūcidet̄ infātulꝰ ipa vo. xxxiij. diebꝰ manebit i ſanguine purificatōis ſue e Oē ſcīm nō tāget: f nec ingredi et̄ i ſcūariū g donec ipleāt dies purgationis ſue. h Sin aūt feminā pepit: immūda erit duabus hebdomadibꝰ k iuxta ritū fluxus menſtrui z ſexaginta ſex diebꝰ manebit in ſanguine purificationis ſue. l Cunq̄z expleti fuerint dies purificatōis ſue ꝑ filio ſiue ꝑ filia: m ꝛeferet agnuz anniculū i holocauſtum n z pullū columbe ſiue turturē ꝓ peccato ad oſtium tabernaculi teſtimonij z tradet ſacerdoti qui offeret illam coram dño: o z

p Sumet duo.tur. vel duo.pul. colū. ⁊c. Iste ei aues abū dant in terra ꝓmissionis: ⁊ sē mūdi nutrimēti. ⁊ iō ꝺ bis fi ebat oblatō pauper. qz̄ facili poterāt hīi: ⁊ erāt ꝓueni entes oblatōi i sacrificio dei. Circa istud ca. pōt poni bre uis moralitas. Ista mulier signat ꝛiaz bonū ꝓpositū ꝺci pientē. Que semē suscepit verbuz dei audiendo. qz̄ semē est verbuz dei: vt dr̄ Luc. viij. Concipit meditando. ꝓturit cosentiendo. parit operando. lactat ⁊ nutrit assuefaciendo. sed dz reputare se immūdā ⁊ intendere purificationi. vij. diebus. ꝓ quos septē vicia designā tur: vt vbi regnauit superbia inserat hūilitas. vbi auaricia largitas. vbi luxuria castitas. vbi inuidia charitas. vbi ira mititas. vbi accidia virtuositas. vbi gula parcitas. Cetera patent.

¶ In ca. xij. vbi dr̄ in postil. Mulier si suscepto semine peperit.

¶ Additio prima.

In hoc q̄ dr̄. Mulier si suscepto semine pepit. ñ solū intelligit̄ excepisse illā q̄ nō suscepto semine pepit: ꝫ etiā intelligit̄ asseruisse q̄ aliq̄ mlier absq; suscepto semis erat partura. alit̄ em̄ ꝓditio superaddita. s. cuꝺr̄. Si suscepto semie peperit. eēt oīno superflua. vñ. j. eo. ca. cū de partu femine agit̄: nō ponit̄ talis additio: ꝫ simplr̄ dicit. Sinaūt feminā peperit. qz̄ nulla mulier femina peperit nisi suscepto semine ⁊c. In eo. cap. xij. vbi dicitur in postil. Et rogabit ꝓ ea sacerdos ⁊ mūdabitur.

¶ Additio. ij.

Dec mūdatio nō vr̄ intelligēda de culpa q̄ frequēt̄ ꝺbit̄ i actu mr̄imoniali ex libidine inordinata, put in postilla. qz̄ si sic nō min⁹ indigeret tali mūdatione vir q̄m mulier. Silr̄ mulieres q̄ nō ꝺcipiūt. ⁊ tñ i tali actu viris suis ꝺiungunt̄ silr̄ tali emūdatōe indigerēt. vñ melius vr̄ dicendū q̄ ꝺ mundatio fit ꝓpt̄ immūdiciā fluxus sanguis mēstrualis q̄ cōiter fit in partu. ex q̄ fluxu ꝺbitur quedā irregularitas immūdicie: sicut. j. ca. xv. dr̄. Mulier q̄ patit̄ multū diebus fluxū sāguis ⁊c. Immūda erit. ⁊ hoc sonat lr̄a cū dicit. Orabit ꝓ ea sacerdos. et sic mundabitur a ꝓfluuio sāguinis.

¶ Replica correctorij ꝺ Burg.

In ca. xij. vbi postil. exponit illū passū. Orabit ꝓ ea sacerdos ⁊ mūdabit̄ de mūdatōe a culpa ꝺcta ex libidine inordinata i actu ꝺceptōis: ꝓtra quaz expositōem Burgē. arguit ex eo: qz̄ tunc viri indigerent bmoi mūdatōe sicut mulieres q̄ in eodē actu et libidine ꝓticipāt: hac rōe mot⁹ exponit illā mūdatiōz de ꝓfluuio mēstrui ꝓtingēte i piēte. ꝫ vr̄ q̄ rō Bur. nō cogat cuz ista lex ꝓ parietib⁹ spāliter posita sit. ido ad viros ⁊ ad alias mulieres nō extēdit̄. nec ē verisimile fluxū mēstrui in pariēte masculū per. xl. dies: ⁊ i pariente feminā. lxx. dies duraſſe. ꝓ cui⁹ cessatōe sacerdos oraret cū mulier i templū ingrederet̄. nec vr̄ verum illā irregularitatē rōne fluxus illius ꝓ tātū tempus duraſſe: cū lex mēstruate certū tempus talis irregularitatis ⁊ immūdicie post cessationē assignat Leuit̄. xv. tempus septem dierum. similiter i hoc ca. Stat igit̄ expositio q̄ sacerdos legaliorare debuit vt mulier templū ingrediens mūdaretur a culpa quā pariēdo ⁊ pfluēdo ꝓtraxit: non vt parere aut profluere culpa esset: quia naturale vel peyale. ꝫ q̄ lex pcm̄ arguebat in ea q̄ pturīt ⁊ fluxū pāſſa fuit. Cōfirmatio huius expositōis hūi pōt ex canone vnico de purgatōe postpartū: vbi rp̄iane mulieri cōceditur huius leḡ remissio ex cā ibi posita: ne vicz pena quā pariēdo sustinuit: in culpā vti videatur. Obseruātia igr̄ huius legis fuit propter culpaz: ersi nō mortalez. tñ veniale z. de quz ꝓcedit expositio postillatoris.

orabit ꝓ ea: ⁊ sic mundabit̄ a profluuio sanguinis sui. Ista ē lex parieris masculū aut feminā. q̄ si nō inuenerit manus ei⁹: nec potuerit offerre agnū: [p] sumet duos turtures vl̄ duos pullos columbarū: vnū in holocaustū ⁊ alterū ꝓ peccato. Orabit qz̄ pro ea sacerdos: ⁊ sic mūdabitur.

¶ Capitulum. xiij.

[m]Ocutusq̄z est dñs ad moysen ⁊ aarō dicēs. Hō in cui⁹ cute ⁊ carne ortus fuerit diuersus colorc siue pustula: [o] aut q̄si lucēs q̄ppiaz .i. plaga lepre: adduceť ad aaron sacerdotē: vl̄ ad vnū quēlibz filioz ei⁹. [c] Qui cū viderit lepzā i cute [t] ⁊ pilos in album mutatos colorē. [s] ipsāq̄z spēz lepre [b] humiliorē cute ⁊ carne reliq̄: [i] plaga lepre ē: ⁊ [k] ad arbitriū ei⁹ sepabit̄. Sinaūt lucis candor fuerit in cute: nec hūilior carne reliq̄: ⁊ pili coloris ꝓstini [m] recluꝺz eū sacerdos vij. diebus. [n] ⁊ cōsiderabit die

¶ Capi. xiij.

Locutus est dñs. Hic pūr agitur de immūdicia lepre. ⁊ ꝓmo q̄ritur ad q⁹ cognitōez. scḋo q̄ritur ad ei⁹ mūdatiōez ca. xiij. Circa primū ꝓmo agitur de lepra q̄ est i boie: scḋo de ei⁹ separatōe: ibi. Quicunq; q̄ mactatus fuerit. tcio de lepra que est in veste: ibi. vestis lanea. Circa primum sciendum q̄ lepra est aliquā do in cute. aliquando in viua carne. aliquando in vlcere. aliquando in vulnere. aliquando in barba ⁊ capite aliquando in capillis ⁊ cesarie. ⁊ ꝫm hoc sunt septes que patebunt ꝓsequendo. Circa primā partē premittit occasionem: suspitōis lepre contra aliquem cū dr̄.

b Homo in cui⁹ cute ⁊ carne ⁊c. i. notabiliter variatus a colore naturali pristino. c Sine pustula; que dr̄ a pus: quod est putredo. quia est quedam collectio putredinis egrēdientis ab intra in superficie corpis per modum cuiusdā eleuationis super cutē.

d Aut quasi lucēs quippiā. i. trāsparens sicut pergamenū: quod dicitur gallice vertrin. Consequēter ostēdit quid agendum sit quādo signa lepre sunt manifesta cū dicitur. e Qui cuz viderit lepzā in cute ⁊c. tribus eīm signis concurrentibus iudicādus erat aliqs leprosus: videlicet mutatione coloris naturalis pilorum in album: ⁊ similiter mutatione nālis coloris ipsius carnis in album colorem habentē quādā trāsparētiā ⁊ lucez: ⁊ corrosionē musculoz sub cute ex q̄ depascitur caro. ⁊ sic demissior est q̄m in alijs locis: quod est certius signū lepre. ⁊ hoc est quod dr̄.

e Qui cū viderit lepzā. per mutationē coloris naturalis. f Et pilos in album mutatos colorem. scilicet a colore precedente: vtpote q̄z prius erāt nigri vel crocei. g Ipsāq̄z speciem lepre. i. locuz cutis ⁊ carnis vbi apparet aliquod signū lepre.

h Humiliorem. id est demissiorem: vt habetur in breo.

i Plaga est lepre. s. certa.

k Ad eius arbitrium. i. ad iudiciū sacerdotis.

l Separabitur. scilicet a cohabitatione aliorum. q̄z ille qui est leprosus iudicatus debet extra castra manere: vt habetur infra. Consequenter ostēdit quid sit agendum quando non sunt manifesta: scilicet quando tria predicta deficiunt: vel aliquid eorum. quod notatur cum dicitur. Si naūt lucens candor fuerit nec humilior ⁊ cetera.

m Recludet eū sacerdos. ne alios inficiat si sit pcussus lepra: ⁊ ne ex anbelitu alioz lateat eius lepra.

n Et considerabit eum die septimo. ad videndum si est aliquid immutatū circa eum per quod dꝛpcbēdatur leprosus vel sanus.

o Et ſiquidē lepra.i. ſignū lepre.

p Ultra nō creuerit. intenſiue.

q Nec tranſierit in cute priores terminos.i. non creuerit extenſiue.

r Rurſum includet eū.ad diligentiꝰ conſiderādum.

s Si obſcurior erit lepra.i. ſi color cutis nō fuerit tranſparēs z lucens mō p̄dicto.

t Et nō creuerit. intēſiue nec extenſiue.

v Mundabit eum.i. mundum iudicabit.

x Quia ſcabies ē.i. puſtula illa vl aliud ſignū vñ bēbaē ſuſpectus:infirmitas ē curabilis ſicut ſcabies. verūtñ ſi poſt tale iudiciū ſacerdoꝭ apparuerint ſigna manifeſta lepre dō p̄demnari.qz ſacerdos potuit in iudicio decipi p̄ latentiaz lepre. vel qz lepra potuit ei euenire ō nouo. z iō ſi aliqs erat ſemel iudicatꝰ mūdus nō p̄ boc erat dimittēdus bītare inf ſanos liber xcetero. ſed debebat iudicari z ſeparari ſi i eo apparerēt de nouo ſigna lepre manifeſta. z boc eſt qō dī.

ſeptīo °Et ſiq̄dem lep̄ pvlē nō creuerit nec ᵍtrāſierit in cute priores t̄mios ʳrurſum recludet eū ſeptē diebꝫ alīſ z die ſeptīo p̄tēplabit. ˢSi obſcurioꝛ fuerit lepra ᵗ z nō creuerit in cute ᵛmundabit eū ˣqz ſcabies eſt:lauabitq; hō veſtimēta ſua z mūdus erit ʸQz ſi poſtq̄ a ſacerdote viſus eſt:z reddit ᶻmūdicie iterꝫ lepra creuerit a ducet ad eū: z īmūdicie p̄demnabit ᵃ Plaga lepre ſi fuerit in hoīe adducet ad ſacerdotem:z videbit eū. ᵇCūq; color albꝰ in cute fuerit ᶜ z capillorꝫ mutauerit aſpectū. ᵈipſa q̄z caro viua apparuerit:lepra vetuſtiſſima iudicabit:atz inolita cuti. ᵉCōtamiabit itaq; eū ſacerdos ᶠ z nō recludet: ᵍqz p̄ſpicue īmūdicie eſt. ʰSin aūt efflo ruerit ⁱdiſcurres lepra ī cute. z opuerit oēm carnē a capite vſq; ad pedes. q̄cūq; ſb aſpectu oculoꝝ cadit:p̄ſide rabit eum ſacerdos: ᵏ z tene ri lepra mundiſſima iudicabit:eo q̄ oīs in candoꝛē vſa ſit:z idcirco homo mūdus erit. ˡQñ vo caro viuēs in eo apparuerit ᵐtūc ſacerdotis iudicio polluet. z īnt īmundos reputabit. ⁿCaro enī viua ſi lepra aſpgit īmūda eſt. ᵒQz ſi rurſum vſa fuerit in albozem. z totū hoīem opuerit: p̄ſiderabit eū ſacerdos: z mūdum eſſe xcernet. ᵖCaroz cutis in q̄ vlcus natum eſt z ſanatum z in loco vlceris ᵠcicatrix alba apparuerit ʳſiue ſub rufa:adducet hō ad ſacerdotē ˢQui cū viderit locū lepre humiliozem carne reliqua: z pilos vſus in candoꝛē cōtaminabit eum. Plaga enī lepre ozta eſt in vlcere Qz ſi pilus coloris ē priſtini: z cicatrix ſub obſcura z vicina carne nō ē humilioꝛ recludet eū ſeptē diebꝫ. ᵗEt ſiq̄dem creuerit ᵘadiudicabit eum lepre: ſin aūt ſteterit ī loco ſuo:vlceris eſt cicatrix z homo mūdus erit ᵛCaro z cutis quam ignis exuſſerit. z ſanata albam ſiue rufam habuerit cicatricem: conſiderabit eam ſacerdos Et ecce ſi verſa eſt in alborem: z locꝰ eius reliqua cute eſt humilioꝛ. contaminabit eum. quia plaga lepre ī cicatrice ozta eſt. ʸQz ſi pilorꝫ coloꝛ non fuerit immutatus: nec humilioꝛ plaga carne reliq̄: z ipſa lepre ſpecies fuerit ſubobſcura: recludet eū ſeptez diebꝫ. z die ſeptimo p̄tēplabit. Si creuerit ī cute lep̄: p̄taminabit eū: ſin aūt in loco ſuo cādoꝛ ſteterit non ſatis clarꝰ: plaga p̄buſtionis eſt. z idcirco mūdabit: qz cicatrix eſt cōbuſture. ʸ Vir ſiue mulier in cuius capite vel ᶾbarba germinauerit lepra: videbit eos ſacerdos. Et ſiquidem humiliorꝰ fuerit locꝰ carne rantibus. z tñ non ē: z iō vocat lepra mūdiſſima. qz taliſ ſcabies vlis in corpe trabit putredinē humorꝫ ab interiori ad ex̄. z ſic per eam caro mūdat. ᵃ Qñ vo caro viuēs in eo apparuerit. ifecta lepra mō p̄dcto carne rupta ᵇ Tūc iudicio ſacerdotꝭ polluet.i. p̄pollutꝰ iudicabit. cꝰ cā ſubdit cū dī.

d Caro enī viua ꝛc. lra plana eſt.

m Qz ſi rurſū vſa fuerit ꝛc. mō prędicto de ſcabie florente iudicabit.

n Caroz cutis. h p̄nr agit d lepra in vlcere. z primo in caſu certo. Eſt aūt vlcus ruptō cutis ex putredine egrediēte exteriꝰ. ſ vulnꝰ ē ruptio cutis ab exteriori. vñ vſus. Illatum vulnꝰ: innatū dī vlcꝰ. Poſt ſanatōem vo vlceris ſi appareat.

o Cicatrix alba. albedie lucēte mō p̄dicto.

p Siue ſubrufa. p mutatōz colorꝭ priſtini. z ſi cū iſtis ſit corroſio carnis mō ſupradicto. z mutatō coloris pilorꝫ iudicādus eſt leproſus. z boc notat cum dī.

q Qui cū viderit locū lepre humiliorē ꝛc. p̄nr oñdit q̄d agendū ſit in caſu dubio cuꝫ dī.

r Qz ſi pilus ē coloris p̄ſtini ꝛc. z p̄z lra ex ſupradictis.

s Et ſiq̄dem creuerit lepra. int enſiue vel extēſiue: ita nōbilit q p̄ b poſſit iudiciū certū bīi.

t Adiudicabit eum lepre ſicut prius.

v Caro z cutis. hic p̄nr agit de lepra q̄ eſt in vulnere z accipit hic large vulnꝰ leſio facta ab exteriori. ſ. p aduſtionem ignis. ſ p̄poſuit caſum certum. qz pt̄ ſanatōz appa ruerit in cicatrice macula alba vel rufa. declinās notabilr a nāli coloꝛe ſi ſit ibi albedo tr āſp arens. z corroſio carnis modo ſupradicto iudicanda eſt lepra. Conſequenter ponit caſum dubium.

x Qz ſi pilorum colorꝰ ꝛc. z patet litera ex ſupradictis.

y Vir ſiue mulier. hic p̄nr agit de lepra in capite z p̄mittit certum ſignum cum dī.

z Germinauerit lepra. i. puſtula aliqua ozta fuerit. vel aliud vnde fit ſuſpicio lepre. z ſi videat ſacerdos q ibi ſit carnis corroſio mō ſupradicto z capillorꝫ mutatio naturali coloꝛe in album. z a groſſitie in ſubtilitatē z mollitie.

y Qz ſi poſtq̄ a ſacerdote viſus eſt ꝛc. z p̄z ex dictis.

z Plaga lepre. Hic p̄nr agit de lepra. put iudicat in carne vna. z primo in caſu certo z p̄ponunt ſigna exterioꝛa de mutatōe cutis coloris z capillorꝫ: cum dī.

a Cūq; colorꝰ albꝰ ꝛc. Et accipit hic albedo ſic ſupra.

b Et capillorꝫ mutauerit aſpectum. i. colorem naturalem priſtinum.

c Ipſa q̄z caro viua apparuerit. hoc bz locum qñ cutis exterioꝛ rupta ē z caro apparet infecta lepra. z boc eſt certum ſignum lepre vere dō ſubdit.

d Non recludet. ſ. ad maioꝛē inq̄ſitōez. e Quia p̄ſpicue īmūdicie ē. q̄ de ſe claret. p̄nr oñdit q̄d ſit agē dū in caſu dubio: cū dī. f Sin aūt efflorerit. i. ſupcutē ſe effuderit. g Diſcurres lepra. i. ſcabies q̄ eſt ſignū lepre. h Et teneri lepra mūdiſſima iudicabit. hic accipit lepra eq̄uoce p eo qō dī eſſe lepra ab igno-

a Contaminabit eos.i.iudicabit contaminatos lepra. ꝓñr ponit casus dubi⁹ cum dr. b Sin aũt viderit locum macule eẽlem vicine carni. qz nõ apparet ibi corrosio carnis ꝑ aspectũ nec ꝑ tactũ. c Et capillum nigꝝ in beb.hr. Et capill⁹ niger ñ est in eo.i.dato ꝙ capillus ũ sit niger.nõ tñ iudicãdus est leprosus

e recludendus ad diligenti⁹ ꝓsiderãdũ.si post hoc aliq̃ mutatio fiat ꝑ quã possit discerni lepra clari⁹. z si ꝑ hr nõ appareat. tunc oñdit q̃d agendus sit cum dr.

d Radet homo absq; loco macule ad hoc eñ relinq̃t locus macule integ ri⁹,vt bẽat candez ꝝ tutem inficiendi sicut ꝓus z reliq̃ loca radant vt ꝑ hoc magis appareat si infectio macule ad alia loca diffũdat.

e Et recludet.vij. dieb⁹ alijs.vt videat si fiet aliq̃ mutatio ꝑ quã possit discerni veritas lep. vel nõ lepre. z ptz lra ex supradictis.

f Vir in cui⁹. hic remouet q̃dã dubium: qz freq̃nt dicitur est ꝙ macula est signus lepre.qz posset esse receptõ in iudicio macule. ideo oñdit q̃ macula nõ facit leprã dr.

g Si rẽbenderit subobscurꝝ albo rem lucere in cute sciat nõ esse leprã zc.in heb.hr.Si viderit subobscurꝝ alborem lenticulosũ zc.z hr est qñ in cute alba apparẽt macule nigre vel rufe ad modũ guttarũ q̃ dicunt gutte rosacee. sic̃ solet in rufis boib⁹ z ex talibus nõ dr homo iudicari leprosus.

reliq̃:z capillus flau⁹ solito ꝙ ſbtilior:[k] ꝓtamiabit eos: qz lepra capitis ac barbe ẽ.

[b] Sin aũt viderit locũ macule eẽlẽ vicine carni[c] z capillũ nigꝝ:recludet eos.vij. dieb⁹:z die septimo intuebit. Si nõ creuerit macula[c] z capill⁹ sui coloris ẽ z loc⁹ plage carni reliq̃ eẽlis:[d] radet hõ absq; loco macule[e] z recludet.vij.dieb⁹ alijs.si die septimo visa fuerit stetisse plaga i loco suo nec hũilior carne reliq̃ mũdabit eũ. lotisq; vestib⁹ suis mũs erit. Sin aũt pt⁹ emũdatõz rursus creuerit macula i cute. nõ q̃ret ampli⁹ vtꝝ capill⁹ in flauũ colorẽ sit ꝓmutat⁹ qz a prẽ mũdus ẽ. Porro si steterit macula z capilli nigri fuerint: nouerit hoiem sanatũ eẽ:z ꝓsidenter eũ pnũciet mũdũ.[f] Vir in cui⁹ cute cãdor apparuerit:intuebit eũ sacerdos.[g] Si rẽbenderit ſbobscurꝝ albore rẽ lucere i cute: sciat nõ ee lepraz ꝧ maculaz coloris candidi:z hominẽ mũm[h] Vir ꝛe cui⁹ capite capilli fluũt: caluus z mũs est. Et si a fronte ceciderit pili:recalualter z mũdus ẽ.[i] Sin aũt in caluitio

h Vir de cui⁹ capite. hic ꝓñr agit ð lepra in capillis seu cesarie. vbi dr ꝙ ex defluxu capillor siue sit in pte anteriori ex q̃ dr caluus. vel posteriori ex q̃ dr recalualter. ex hoc nõ dr iudicari leprosus ꝧ mũdus.

i Sin aũt in caluitio.i.anteriori pte capitis caluata.

k Siue in recalualione.i. in posteriori.

l Alb⁹ vel rufus color diuersus a colore nãli pristino.

m Condemnabit eum. sub intelligendum tñ ꝙ cũ hoc ꝓcurrat aliud signũ de corrosiõe carnis mõ supradicto.

n Quicunq; ꝧ. hic ꝓñr agit de leprosi separatione z distinctione ab alijs. z primo q̃tum ad habitum cum dicit.

o Habebit vestimenta dissuta.i.in lateribus aperta. z etiaz in superiori pte circa scapulas.vt facili⁹ possit indui z exui. absq; lesione. Secõ q̃tum ad caput: cum dr. Caput nudum. Tercio q̃tum ad os. cum dr. Os veste ꝓtectum

[k] sine in recalualõe[l] alb⁹ vel rufus color fuerit exort⁹ z ꝫ sacerdos viderit:[m] ꝓdẽnabit eũ: haud dubio lepre ẽ q̃ orta est in caluitio.[n] Qui cũq; ꝧ maculat⁹ fuerit lep⁹ z separ⁹ est ad arbitrium sacerdotis:[o] hẽbit vestimẽta dissuta:caput mõm:os veste ꝓtectum[p] ꝓtaminatũ ac sordidũ se clamabit. Omni tpe q̃ leprosus est z ĩmũdus[q] solus habitabit ex castra.

[r] Vestis lanea sine linea q̃ lepram habuerit in [s] stamine atz ſbtegmine aut certe pellis vel q̃cq̃d expelle ꝓfectũ est. [t] si alba vel rufa macula fuerit infecta lepra reputabit:oñdetq; sacerdoti Qui ꝓsideratz recludet septem dieb⁹.z die septio rursus aspicies si tẽpbenderit creuisse: lepra pseuerans ẽ. pollutũ iudicabit vestimẽtũ:z omne in q̃ fuerit inuentum.z idcirco ꝓburet flamis.

[v] Qz si eã viderit nõ creuisse ꝓcipiet z lauabũt id in q̃ lepra est:recludetq; illud.vij. dieb⁹ alijs [x] Et cum viderit faciem quidem pristinam non reuersam:nec tamẽ creuisse leprazꝝ immũdum iudicabit z igne comburet

p Contaminatum ac sordidum se clamabit.i. ꝙ ꝑcta apparebit manifeste omnibus ipm esse leprosum. ac si hoc voce clamaret vt sic q̃libet possit vitare ipm. Quarto q̃tum ad locum cum dicit.

q Solus habitabit ex castra. erant aũt in exercitu hebreoꝝ tria castra. castra dei tatis. scz atrium in q̃ erat tabernaculum. z hoc erat in medio exercit⁹. vtz Numeri.ij.z castra leuitarꝝ que erãt circa tabernaculũ. z castra ipsi⁹ que erant ex circuitũ leuitarꝝ lepros⁹ aũt ejciebat ab omnibus istis castris Sciẽdum tñ ꝙ hec dictio solus nõ excludit societatem leprosorum. ꝧ sanoꝝ.

r Vestis lanea. hic agit de lepra in veste. z primo casum ponit certum cum dr.

t Si alba vel rufa fuerit macula infecta. z ꝫ notabilit discrepante ab alio colore non ex aliq̃ superfuso a causis ꝧ ex hoc ꝙ talis macula ꝓcedit ex materia vesti z hoc notat per hoc qõ ꝓponitur.

s In stamine vel ſbtegmine. dicit aũt stamẽ ipsa tela. subtegmen autẽ ipsa est trama q̃ intexit. Si post septem dies reclusionis inuenit creuisse talis macula.lepra iudicat.qz infectiua est z corrosiua. z vestis est comburenda. Consequenter ponit casus dubius cum dicit.

v Qz si cam viderit nõ creuisse zc.i. illã ptem in q̃ est lepra. z accipit hic sic z in alijs locis freq̃nter lepra ꝑ signo lepre.vtz intuenti textum.

x Et cum viderit faciem zc.ex q̃ ꝑz ꝙ oriebat exinterioribus. z non ab exterioribus ex quo ꝑ lotionem macula non recessit.

a Eo ꝙ infusa sit in superficie zc.iste text⁹ vi esse corrupt⁹ vel ꝑ scriptores vel ꝑ illam viam.qz manifeste ꝑz ex ꝓcedenti litera ꝙ loquit de lepra que videt esse in pte vestimenti z non in toto. vnde z immediate dicit Nec tamen creuisse lepram.quia post lotionem partis in qua videbat lepra.nõ creuit lepra extendendo

se ad alias ptes vñ in hebreo sic hꝫ. Eo q̄ cauata sit in in caluitio suo vel fenestra sua. ⁊ accipit hic cauatio p infectione lepre. qz est corrosiua. vt supra dictum est. Caluitium ꝫo accipit p vetustate ⁊ fenestra, p nouitate. loquit em scriptura metaphorice de lepra vestis. s. p similitudinez lepre bois q̄ est in caluitio. qz fenestra dicit ꝓncipiū vel inchoationez caluicij. qz qñ hō incipit de caluari dr hre fenestras vel fenestraz in capillis. Caluicium aūt dr̄ pfectio vel finis fluxus capilloz. Per hanc ꝫ similitudinē intelligit q̄ si talis macula appareat i veste, pe nouitatē suam. vel in vetustate iudicāda est leprosa ⁊ dz ꝟburi.

b Sin aūt obscurior fuerit locus lepre. i. magis dubi⁹ ꝟm q̄ dicit glo.

c Abrūpet cū. s. locū in q̄ ē macula. ⁊ faciet qđ sequit ⁊ ptz lra.

d Ista est lex. hic ponit recapitulatio breuis p̄cedēciū. ⁊ patet lra.

¶ In ca. xiij. vbi dr in postil. Añ in hebreo sic habet.

¶ Additio.

In hebreo in hoc loco nō fit mentio d fenestra ꝫ sic dr. Eo q̄ sit cauata in caluitio suo vel in re caluitio. ⁊ est sensus. qz sicut homo cui⁹ capilli fluunt a pte anteriori dr caluus. sic si fluunt a pte posteriori dr recaluaster. i. retro caluus. vñ ⁊ simili mō in lepra vestis accipit caluitio ⁊ recaluatio. put lepra cōtingit in facie vestis vel in torso eius. Et videt hec distinctio magis ꝓpria q̄tum ad hec ꝛc. Ca. xiiij.

Locutusq̄ est dñs. Hic ꝓnr agit de leprosi mūdatione. ⁊ primo oñdit qđ in ea sit agendum. secundo agit de lepra circa vomum. ibi. Locut⁹ est dñs. Circa primum oñdit primo qđ agendum sit prima die purificationis leprosi. secundo qđ septimo die. ibi. Et die septimo. tercio qđ octaua. ibi. Die octauo. Circa primum sciendum q̄ aliqs ꝓpter lepram segregatus ab alijs dicebat aliqñ sanari duplicit. Uno mō ꝟm apparentiaz. vicz qñ sacerdos iudicando eum leprosum fuerat deceptꝰ. qz signa p que fiebat tale iudicium fallibilia sunt. quando igit illa signa transibāt ⁊ curabant. dicebat sanari a lepra ꝟm apparētiam inquntum sanitas prius latens apparebat. qz nō fuerat leprosus ꝟm veritatem. Alio mō dicebat sanari ꝟm veritatem. s. qñ iudicium sacerdotis fuerat vex. ꝫ aliqñ ptingebat talem sanari miraculose. aliqñ vo virtute nature. si est aliq̄ spēs lepre sic curabilis. ⁊ tunc purificabat leprosus. p quam qđem purificatōez oñdebat eē mūdus. Prima igit dic purificatōis fiebat qđ dr̄ b.

b Adducet ad sacerdotem. non q̄ intraret ad atrium sacerdotum. qz adhuc non erat ei licitum ingredi extra castra ꝓpe. vt dicet infra. ꝫ sacerdos exibat aliqñ tulum extra castra ⁊ leprosus veniebat ibi ad eum. et hoc est quod dicit.

c Qui egressus de castris. s. sacerdos. qđ ptz ex litera sequenti cum dr̄. d Cum inuenerit lepram esse mundatam p̄cipiet ei q̄ purificet. vt offe. p se non ad locum tabernaculi. ꝫ ibidem et̄ castra manibus sacerdotis. e Duos passeres viuos ꝛc. cuiꝰ rō est. qz lepra aufert viuacitatem sensuū. ⁊ ꝓter hoc ille q̄ oñdebat mūdus offerebat p oppositum passeres viuos sensibiles ⁊ mobiles ad designandum in se viuacitatem sensuū.

c Qui egressus ꝺ castris ᵒ cū inuenerit lepraꝫ eē mūdatā p̄cipiet ei q̄ purificat vt offerat ᵉ duos passeres viuos p se[f] q̄s vesci licitū est[g] ⁊ lignū cedrinū ᵇ vermiculūq̄ⁱ ⁊ hysopū. ᵏ Et vnū ex passeribꝰ immolari iubebit i vase fictili[l] sup aq̄s viuentes. ᵐ aliuz aūt viuū cū ligno cedrino ⁊ cocco[n] ⁊ hysopo. tinget in sanguie passeris immolati ᵒ q̄ aspget illū q̄ mūdādus est septies vt iure purget. ᵖ ⁊ dimittet passerem viuū vt in agꝝ auolet ᵍ Cunq̄ lauerit hō vestimēta sua ʳ radet omnes pilos corpis ˢ ⁊ lauabit aqua. ᵗ purificatusq̄ ingredi et castra: ita dumtaxat

f Quib⁹ vesci licitum est. hoc dr̄ ad diuersaz aliq̄z passeres exñtiū in terra illa q̄b⁹ non erat licitū vesci. ⁊ sunt alteri⁹ speciei ꝟ conueniant in noie. vl aliꝫ pōt dici q̄ hoc dr̄ ad excludendum passeres eiusdem spēi q̄bus nō erat licitus vesci ꝓpter aliqđ accidens supueniēs in eis. sicē ⁊ aial mūdum aliqñ erat illicitum ad comedēdū ex aliq̄ casu ꝓtingente.

g Et lignū cedrinuz. qz lepra affert putredinem. ⁊ iō p oppositum offerebat lignum cedrinum qđ est imputribile ad designandum q̄ in eo erat putredo lepre.

b Vermiculumq̄. i. filum rubei coloris.

i Et hysopū. qz lepra aufert viuacitatē coloris ⁊ affert fetorē carnis. ⁊ iō p oppositum filum rubeū offerebat. qz color rubeus est color viuidus. Et hysopum q̄ est herba odorifera ad designandū q̄ i eo ñ erat color lepre neq̄ fetor

k Et vnum ex passeribꝰ iu. imo. in vase fictili. i. terreo.

l Sup aquas viuentes. dicunt autē aque viue. qz hñt qdammodo in se ꝓncipium motus. sicut aque fontium ⁊ fluuium. sicut animal dr̄ viuum qđ mouet. ⁊ hoc fiebat ad designandum in eo q̄ purgabat mundiciam ⁊ viuacitatem. qz aque viuentes vtrunq̄ designant.

m Aliū aūt viuū cū ligno cedrino ⁊ cocco. i. filo rubeo.

n Et hysopo tin. i. sanguine passeris immolati. fiebat em̄ q̄si q̄dam aspersorium cuiꝰ manubrium erat lignum cedri oblatum cui alligabant hysopus ⁊ passer viuꝰ cum filo coccineo p̄dicto. ⁊ ista duo sic alligata ligno cedrino tingebant in aqua viua posita tñ in vase fictili. ⁊ cui mixtus erat sanguis passeris immolati.

o Quo asper. il. q̄ mun. est septies. ad designādum in eo pfectaz mūdiciā. qz pfecto numero septenario designat.

p Et dimittet passerem viuū vt in agꝝ auolet. Ad designandum q̄ homo sic purgat⁹ restituebat cohabitatōni hominum sicut passer cohabitationi passeꝝ.

q Cūq̄ lauerit homo vesti. sua. ad amouendum imagnatōz ex quacūq̄ occasione imūdicie p̄cedentis.

r Radet oēs pilos corpis. qz lepra est corrosiua piloꝝ.

s Et lauabit aqua. ad amouēdum imundiciaz pilloꝝ. ⁊ alioꝝ q̄ possent esse in corpe.

t Purificatusq̄ ingredi et castra. non castra dei siue tabernaculum. nec etiam castra leuitaꝝ ꝫ castra ꝓpi tm̄. ita dumtaxat vt maneat et̄ tabernaculum suum septem diebus. cuiꝰ rōem assignat Ra. sa. qz actus matrimonialis erat sibi interdict⁹ vsq̄ ad diem octauam: in qua pficiebat sua purificatio. ⁊ ideo interdictuz erat ei ingredi ta-

bernaculum suum ad manendum cum vxore sua.
v Et die septima. Hic ꝓñr oñdit quid agendum sit circa purificatoꝛ leprosi die septima. ⁊ patet lra ex ꝓdictis. Hec aũt que dicta sunt de purificatiõe leprosi fiebant in purificatiõe tam pauperis q̃ diuitis.

x Die octauo. b ꝓñr oñdit q̃d erat agendum die octauo. in qua ꝓficiebatur purificatio leprosi ⁊ in hoc differebãt diues ⁊ pauper. ⁊ iõ primo oñdit q̃d tenebãt facere diuites. scõo q̃d pauperes cum dr Qr si paup est. Circa primũ describit oblatio diuitis. cũ dicit.

y Sumet duos agnos tc. ⁊ ptz lra ex supradict̃ de sacrificijs: vsq; ibi.

z Et seorsum olei sextariũ. i. absq; oleo qd ponebat in ꝓsplione seu pistatione simile. dicũt aũt alicꝙ q̃ diligẽti⁹ ꝓsiderauerit dicta Hier. q̃ sextari⁹ in lib̃is de q̃ est b sermo continet duas dragmas q̃ valent q̃si q̃rtam ꝑtem q̃r de parisiensis ⁊ ꝝ hoc sextarius erat valde paru⁹: addebat aũt oleũ in sacrificio ad designãdum sanatiõez illi⁹ q̃ purificabat. tuz q̃ oleũ bz vim sanatiuam pustulaꝝ ⁊ apostematum in corpore: tum q̃ oleũ in scriptura significat diuinam grãm seu misc̃diam per quã leprosus aliqñ sanabat miraculose. vt. s. dictus est.

vt maneat ex tabernaculuz suũ. vij. diebꝫ. d ⁊ die septima radet capillos capitis barbamq; ⁊ supcilia. ac totius corpis pilos. Et loris rursuz vestibꝫ ⁊ corpe e die octauo f sumet duos agnos immaculatos: ⁊ ouẽ anniculã absq; macula: ⁊ tres decias sile in sacrificiũ q̃ ꝓspsa sit oleo z ⁊ seorsuz olei sextariũ. Cũq; sacerdos purificãs hoiez statuerit eum. ⁊ h oia coram dño in ostio tabernaculi testimonij g tollet agnũ ⁊ offeret eũ ꝑ telicto oleiq; sextariũ. Et oblatis añ dñm oibus imolabit agnũ vbi solet imolari hostia ꝑ pctõ et holocaustũ. i. i loco sancto. Sicut em̃ ꝑ pctõ: ita ⁊ ꝑ telicto ad sacerdotem ptinet hostia. sancta sanctoꝝ ẽ. Assumẽsq; sacerdos de sanguine hostie q̃ immolata est ꝑ telicto. h Ponet sup extremuz auricule dextre eius q̃ mundat ⁊ sup pollices manus dextre ⁊ pedes. ⁊ de olei sextario mittit in manũ suã sinistraz tingetq; digitum dextꝝ in eo: i ⁊ aspget coram dño septies. Quod aũt reliquuz est olei in leua manu. k funder sup extremũ auricule dextre ei⁹ q̃ mũdat. et sup pollices man⁹ ac pedis dextri. l ⁊ sup sanguinẽ q̃ effusus est ꝑ telicto. m ⁊ sup caput ei⁹. Rogabitq; ꝑ eo coram dño. ⁊ faciet sacrificiũ ꝑ pctõ n Tunc imolabit holocaustum o ⁊ ponet illud in altari cum libamentis suis ⁊ homo rite mundabit p Qr si paup est ⁊ nõ põt manus ei⁹ inuenire q̃ dicta sũt ꝑ telicto assumet agnũ ad oblatõz vt roget ꝑ eo sacerdos: decimãq; ptem similr ꝓspse oleo in sacrificiũ: ⁊ olei sextarium: duosq; turtures siue duos pullos colũbe: q̃z vnus sit ꝑ peccato: ⁊ alt in holocaustũ: offeretq; ea die octauo purificationis sue sacerdoti ad ostium tabernaculi testimonij coraz dño Qui suscipies agnũ ꝑ telicto: ⁊ sextariuz olei leuabit sit. imolatoq; agno de sanguine ei⁹ ponet sup extremũ auricule dextre ei⁹ q̃ mũdat ⁊ sup pollices manus ei⁹ ac pedis dextri. Olei vo prem mittet in manũ suam sinistram: in q̃ tingens digituz dextre man⁹ asperget septies ꝯ dñm. tangetq; extremũ dextre auricule illius q̃ mũdat ⁊ pollices manus ac pedis dextri. i loco sanguis q̃ effusus est ꝑ telicto. Reliquuz aũt prem olei q̃ est in sinistra manu mittet super caput purificati vt placet ꝑ eo dñm: ⁊ turturem siue pullum columbe offeret vnuz ꝑ telicto: ⁊ alterꝫ i holocaustum cum libamentis suis. Hoc est sacrifium leprosi q̃ hẽ non põt pmnia in emũdatiõne sui. q Locutusq; est dominus ad moysen ⁊ aaron dicens. Cumq; ingressi fueritis terram chanaan

a Tollet agnũ ⁊ offeret eum ꝑ telicto. q. plaga lepre frequẽt infligit̃ homini ꝑ pctõ. sicut ꝑz de maria sorore moysi Nu. xij. ⁊ de Ozia rege Juda. iij. Reg. xv. c. ⁊ ij. Paral. xxvj. Hinc mensq; sacerdos ō sanguine. sequit̃.
b Ponet sup extremũ auricule dc. q. in istis ptibus dinosc̃it lepra. c Aspget septies coram dño. i. ꝯ altare holocausti in q̃ imolabat̃ dño. d Funder sup extremũ auricule dc. exponat̃ sicut supradictũ est de positione sanguinis in ptib⁹ illis. e Et sup sanguinẽ. i. in eisdem locis in quibus iam posuerat sanguinem.
f Et sup caput eius. q. supra dictum est de leprosis q̃ debebat hic caput nudum vt appareret leprosus omnibus. ⁊ iõ hic vngit̃ caput eius oleo, vt designet̃ pfecte mundus. g Tunc imolabit holocaustum. q̃ totum incẽdebat̃. h Et ponet illud in altari. h holocaustuz. q. ibi cremabat̃.
i Cum libamẽtis suis. i. cum illis. q̃ sil̃ cremabant̃ in liq̃dis. Sm q̃ determinat̃ Hu. xv.

k Qr si paup est. Hic ꝓñr agit de oblatõe pauperis in purificatione sua a lepra. ⁊ ꝑtz lra ex dictis q̃ dicta sunt supra.

l Locutusq; ē dñs. Hic agitur ꝓñr de lepra domus. ⁊ ponit̃ vltimo q̃tum ad ea q̃ ptinent ad lepram. quia lepram hominis ⁊ vest̃ habebãt sacerdotes discernere cum adhuc essent in deserto. m circa lepram dom⁹ non habebant officium suum exercere donec venissent ad terraz ꝓmissionis. ⁊ hoc notat̃ in textu: cum dr. Cumq; ingressi fueritis terraz chanaã dc. Sciendũ aũt q̃ ꝓprie loq̃ndo lepra nõ põt ee in domo q̃ solum animal est susceptiuũ sanitat̃ ⁊ infirmitat̃: n aliq̃ corruptõ ernis i domo dr lepra similitudinarie in quãtũ põt habitãtes in ea inficere ⁊ talis dom⁹ q̃ erat corrupto pseucras iubebat̃ b dirui ne inficeret habitantes. vt dictus est. Alia q̃ in talibus domib⁹ alicꝙ gentiles ydola colebant ⁊ inuocationes demonum exercebant: ne filij israel qui erant ad ydolatriam ⁊ ad tales superstitiones ꝓni ad consimilia declinarent. Circa igitur lepram dom⁹ primo agitur de eius iudicio ⁊ discretione. secundo de eius purificatione. ibi. Qr si introiens. Circa primum ostendit̃ q̃

dñs vom⁹ debebat facere: cum dr. Ibit cui⁹ est vomus nūcians sacerdoti. z qđ sacerdos debebat facere cum dr. Et ille p̄cipiet vt efferant vniuersa de vomo cui⁹ cā subdit. a Me imūda fiant ꝛc. qz si vom⁹ iudicaret lepr̄osa p̄ sacerdotem. oia q̄ essent in vomo tpe sui iudicij essent facta immunda.

b Et cum viderit in pietib⁹ ꝛc. qz talia sunt sig̃ corruptois corrosiue z infective.

c Claudet caz vij. dieb⁹ qz p talem clausionem citi⁹ apparet corruptio eo q̄ nullus ibi habitat. vñ z vom⁹ nō bitate citius peiorant.

d Si inuenerit creuisse lepr̄am. notabilit intēsiue vel extensiue.

e Jubebit erui lapides. in q̄b⁹ sē macule advidendū si corruptio possit amoueri cū mioꝛi detrimēto vom⁹.

f Et luto alio liniri vomū. i. alio cemento.

g Qui vomierit in ea z comederit ꝛc. ille cū q̄ vomierit i tali vomo vel comederit magis pōt infici q̄ ille q̄ solum ingredit. et iō ingredies nō indigebat vestium lotōe. ß solū erat imūd⁹ vsq; ad vesp̄am. z sic purgabat solo transitu tpis cetera patent.

h Qz si introiens sacerdos. h agit de lepr̄e dō⁹ purificatōe. z pz finia ex his q̄ dicta sunt de purificatiōe homis. ꝓñr recapitulat breuit q̄ dicta sit cum dr. Jsta est lex lepr̄e. sequit.

i Et erumpentium papulaꝝ. papule sunt vlcera minuta in cute nascentia. q̄ volorem z scabiem afferunt. Cetera patent ex supradictis.

k Jn ca. xiij. vbi dr in posti. sciēdū ät q̄ p̄prie loq̄n de Additio.

Jcet animal susceptiuum sit sanitat⁹ vel infirmitatis tñ cib⁹ dr san⁹ vel medicina sana. inq̄ntum sanitatem ꝓduat vel effecit. z talis mod⁹ dicendi nō est metaphoꝛic⁹ seu similitudinari⁹. qz sanitas q̄ significat p̄ cibum sanū vel medicinam sanaz est vera sanitas aialis q̄ a p̄dictis causant. z iō cū dr. Dom⁹ lepr̄e non similitudinarie dr ꝑ effectiue. qz causat lepr̄am in his q̄ in ea bitant si sint ad hoc dispositi ꝛc.

Replica correctoꝛij ꝓ Burg.

In ca. xiij. vbi postil. dicit vomū improꝓrie dici leprosam. qz p̄prie solum viuum q̄d est susceptiuuz sanitatis z infirmitatis. Burg. p eō vocatōz putat hoc bene dictum impedire dicens cibum vel medicinam dici sanaz. Ad qđ rñ deo q⁹ postil. loq̄t de sanitate formalit inherente. z sic nihil p̄prie ē susceptiuū sanitat⁹ z ci⁹ ꝓrij nisi viuū aial cibus aūt z medicina etsi sint causatiua sanitatis nō tñ susceptiua dicunt. dicunt igr̄ sane eō uoce. put oēs z phi z theologi testant dicens igit cibum sanum dicit eadez rōne solem calidū. ß p̄tz q⁹ scōm nō ē p̄prium coꝛpa celestia non sint capacia talium impressionum. igit p̄primum etiam erit ꝑm similitudinē. z vi ad. p. positū de lepr̄a vom⁹ accipienda mala g̃liras in loco de m⁹ eruberans lep causatiua. z sic locus poti⁹ est dicendus lepr̄osus g̃: vom⁹. z sic accipet cōtinens p̄ ꝓtento. q̄ ē vera metaphoꝛa ꝑm loicos z grammaticos.

quā ego dabo vobis in possessionē si fuerit plaga lep̄ i edibꝰ: habit cui⁹ē vom⁹ nūcians sacerdoti z dicet. Quasi plaga lepr̄e vr̄ mihi eē in vomo mea. at ille p̄cipiet vt efferant vniuersa de vomo priusq; ingrediat eam z videat vt lepr̄a sit: ne imūda fiāt oia q̄ in vomo sunt. Jntrabit q; postea vt p̄sideret lepr̄ā vom⁹: b z cū viderit in parietibꝰ illi⁹ q̄ valliculas pallore siue rubore dep̄fossas z humiliores superficie reliq̄ egrediet ostiū vom⁹. z stati c claudet illā septē diebꝰ: reuersusq; die septio p̄sidera bit eā. d Si inuenerit creuisse lepr̄az e iubebit erui lapides in q̄b⁹ lep̄ est: z p̄ici eos extra ciuitatē in locū imūdū. vomū aūt ipaz radi intrinsec⁹ p̄ circuitū: z spgi puluerem rasure extra vrbē in loco imundo: lapides q; alios p̄poni p̄ his q̄ ablati fuerāt f z luto alio liniri vomū. Si aūt postq̄ eruti sūt lapides z pulus elat⁹ z alia ēra lita ingressus sacerdos viderit reuersam lepr̄ā z pigres respsos maculis: lepr̄a est p̄sueras z imūda vom⁹. Quā statim destruent z lapides ei⁹ ac ligna atq; vniuersum puluerē p̄ici et extra oppidū in locū imūdū. Qui intrauerit vomū q̄n clausa ē imūdus erit vsq; ad vesperū g z q̄ vomierit in ea z comederit q̄ptam lauabit vestimēta sua h. Q si introiēs sacerdos viderit lepr̄ā nō creuisse i vomo postq̄ tenuo lita fuerit: purificabit eā reddita sanitate: z in purificatōe ei⁹ sumet duos passeres lignū q; cedrinū z vmiculū atz hysopū z imolato vno passere i vase fictili sup aq̄s viuas: tollet lignū cedrinū z hysopū z coccū z passerez vnū: z tinget oia in sanguie passeris imolati atz in aq̄s viuentibꝰ aspget vomū septies: purificabit q; eā tam in sanguie passeris q̄ in aq̄s viuentibꝰ z in passere viuo lignoq; cedrino z hysopo atz vmiculo. Cumq; dimiserit passerē auolare i agꝝ libere orabit p̄ vomo z iure mūdabit. Jsta ē lex oīs lepr̄e z p̄cussoꝛe: lepr̄e vestiū z vomorum: cicatricis k z erūpentiū papulaꝝ: lucētis macule z invarias spēs coloꝛibꝰ imutatis: vt possit sciri q̄ tēpe mōm q̄d vel imūdū sit.

Cap. xv.

Locutusq; est dñs ad moysen z aaron dicēs. Loq̄mini filijs israel: z dicite eis. l Vir qui patitur fluxum semis. imūdus erit: m et

¶ Ca. xv.

Locutusq; ē dñs ad. hic agit de immūdicia fluxꝰ seminis. z primo de immundicia ex fluxu innaturali. secō ex naturali. ibi. Vir ō q̄ egredit. adhuc primo agit de dicti fluxus pollutione. secō de eius purgatiōe. ibi. Si sanat⁹ fuerit. Circa primum dicit.

b Vir q̄ patit fluxum seminis immūdus erit. qz nō poterat ingredi locum sacrificij. z ex tactu etiam ipsi⁹ ꝓhebat immundicia. ut dicet postea. ꝓñr oñdit qualiter debebat iudicari talis infirmitas: cū dicit.

c Et tunc iudicabit huic vicio subiacere cum p̄ momēta singula. i. frequenter.

d Bibeserit carni illi⁹ atz creuerit sedus humoꝛ generatus ex semine dicto modo fluente. ꝓñr oñdit qualiter ex eo deriuet immundicia ad alia inanimata z animata. z ptz lr̄a vsq; ibi.

e Sagina.i.sella vel quodcunq; aliud qđ ponit̄ super animal ad iplm ex̄cendum.vñ in hebreo bi.Equitatura. Cetera patent ex supradictis. f Si sanat⁹ fuerit. hic ꝺnr agit̄ de ipsi⁹ purgatõe:7 ꝓmo ex̄tum ad tpus: cũ dr. g Numerabit septem dies. ab illo die q̄ cessauit passio illa.7 tunc loto cor pore 7 vestib⁹ mũdus erit.

b In aq̄s viuentibus ex hoc vi q̄ ista lotio non sit intelligenda q̄ aspsionẽ aque in q̄ erant cineres vaccerufes ꝙ ablutõz in aq̄s acceptis ꝺ fonte vl flumine:que dicũt̄ vsue ꝓpt̄ motũ vt dictum est ca. ꝓcedenti. secꝺo ex̄tum ad sacrificium deo offerendum ꝓ sa rũactionerõne beneficij sibi collati. s. sanitat̄ a ꝓdicta passione:cũ dr.

i Die aũt octaua sumens duo.tur. 2c. 7 ptz lra ex supradictis.

k Qui 2c q̄ egredit̄ 2c.hic ꝺnr agit̄ de immũdicia que ꝓuenit ex fluxu naturali seminis.s. in coitu etiaz in actu matrimoniali. i emissione offi talis humiditat̄ sp̃ ẽ pollutio corꝑalis.vt dr se patz.7 freq̃nter etiam est ibi immundicia spũalis etiaz in actu matrimoniali.q; licz posit̄ sine pctõ exercerit̄ frequenter est ibi libido inordinata.

l Mulier cum q̄ coierit 2c.q; sicut ẽ ibi pollutio a pte viri. ita etiaz a pte mulieris.7 maior cũ mulier sit frigidior:7 ꝙ ꝓñs humores in ea sunt min⁹ digesti.

m Mulier q̄ redeunte mense. hic ꝺnr agit̄ de immũdicia fluxꝰ sanguinis. Et primo ex̄tũ ad fluxum naturalem.secundo ex̄tuz ad innaturalem.ibi. Mulier que patit̄ multis diebus. Circa primum sciendum q̄ mulieres a pte quo incipiunt esse apte ad ꝓcipiendum vsq; ad tempus quo desinit ꝓcipere quolibet mense ꝓmuniter patiunt̄ hanc passionem. que vocat̄ fluxus sanguinis menstrui. nisi impediat̄ ꝙ in tũc iudicabit̄ huic vicio si iacerecũ ꝙ singula momenta⁹ adheserit carni e⁹ atz cõ creuerit fedus humor. Oẽ stratũ in q̄ worm ierit̄ inmundũ erit:7 vbicũq; sedẽrit. Si q̄s hoim tetigerit lectũ ei⁹: lauabit vestimẽta sua:7 ipe lot⁹ aq̄:imũdus erit vsq; ad vespe. Si sederit vbi ille sederat:7 ipe lauabit vestimẽta sua:7 lot⁹ aq̄ imũdus erit vsq; ad vespe. Qui tetigerit carnẽ ei⁹ lauabit vestimẽta sua:7 ipe lot⁹ aqua imũdus erit vsq; ad vespe. Si saliuã huiuscemodi hõ iecerit sup eũ q̄ imũdus est lauabit vestimẽta sua:7 lotus aq̄ imũdus erit vsq; ad vespe. c Sagina sup qõ sederit imũduz erit:7 q̄cq̄d sub eo fuerit q̄ fluxũ semis patit̄:pollutũ erit vsq; ad vespe. Qui portauerit hoz aliq̄d lauabit vestẽ suã 7 ipe lot⁹ aq̄ imũdus erit vsq; ad vespe. Eas fictile qõ rerigẽit ꝓfriget̄:vas aũt ligneũ lauabit aq̄. f Si sanat⁹ fuerit q̄ hmõi sustinet passionem⁸ numerabit septẽ dies post emũdatõez sui: 7 lotis vestib⁹ 7 toto corꝑe ʰ in aq̄s viuentib⁹ erit mũdus. i Die aũt octauo sumet duos turtures aut duos pullos colũbe: 7 veniet in ꝓspectu dñi ad ostiũ tabernaculi testimonij:dabitq; eos sacerdoti. Qui faciet vnũ ꝓ ꝓctõ 7 alterũ in holocaustũ: rogabit q̄ ꝓ eo coraz dño vt emũdet̄ a fluxu seminis sui. k Vir de q̄ egredit̄ semen coit⁹:lauabit aq̄ omne corꝑ suũ 7 imũdus erit vsq; ad vespe. Vestẽ 7 pellẽ quã habuerit lauabit aq̄ 7 imũda erit vsq; ad vespe. l Mulier cuz q̄ coierit lauabit aq̄:7 imunda erit vsq; ad vespe. m Mulier q̄ redeunte mense patit̄ fluxũ sanguinis:septẽ diebꝰ sepabit̄. Omnis q̄ tetigerit eam:imũdus erit vsq; ad vespe: 7 locus in q̄ worm ierit vel sederit diebꝰ sepationis sue: polluet̄. Qui tetigerit lectũ suuz lauabit vestimẽta sua:7 ipse lot⁹ aqua imũdus erit vsq; ad vespe. Oẽ vas sup qõ illa sederit:q̄s q̄ attigerit: lauabit vestimẽta sua:7 ipse lot⁹ aq̄ pollut⁹ erit vsq; ad vespe. n Si coierit cũ ea vir.hoc ꝓbibet̄ non solum ꝓpter immunditiam contractã ex ea sicut ex p̄cedentib⁹. s etiam q: ex tali coitu solent generari pueri monstruosi. vtpote patiẽtes aliquẽ defectuz in aliq̄ parte corꝑis vel etiam in toto.sicut lepraz vel aliquam ꝓsimilem infirmitatem.

o Immũdus erit septem diebus.j.xx.cap̄.dr q̄ talis dz interfici. Ad qđ dicendum q̄ ibi loq̄t̄ de eo q̄ scienter accedit aq̄ mulierem menstruatam 7 ꝓuincit̄ de hoc in iudicio. hic aũt loq̄t̄ de eo q̄ accedit ignarãt̄. 7 de eo cuius factũ est occultum.

p Mulier quẽ patit̄. Hic ꝺnr agit̄ de immũdicia fluxꝰ sanguinis ex infirmitate. Et primo de pollutione. secũdo de purgatõe. ibi. Si steterit. Circa primũ dr q̄ durante infirmitate ista dz iudicari immũda sicut mulier patiens menstruata tpe illius fluxꝰ. 7 patet lra.

q Si steterit. Hic ꝺnr agit̄ de eiꝰ purgatõe. Et ꝓmo ex̄tum ad tpus:cum dr. r Numerabit septem dies.s.a tpe quo cessauit infirmitas. secꝺo q̄ ad sacrificiũ deo offerendum ꝓ sua sanatione: eum dr. Offeret ꝓ se sacerdoti duos turtures 2c. sequit̄.

s Docebitis ꝙ.hic ponit ꝓclusio intenta ⁊ dirigit ꝑmo ad sacerdotes vt doceāt pplm cauē ab imūdicijs ꝓ dictis. t Et ñ mozi.in sozdi.suis.i.ꝑ suis sozdib⁹ ſ imdi accedāt ad locū tabnacli.h ꝓñr recapitulat cum dr. v Jsta est lex ⁊c.Et patz lra ex ꝓdictis.

Ca.xvj.

s Locutusq; est dñs.sup actum est de purgatõe ab imūdicia inūntū tangit aliqs ꝓsonas vel aliquaz in spāli. hic ꝓñr agit de purgatõne generali.q tangebat totū pplm ⁊ fiebat .x. die. mensis septimi cui cozrñdet september apud nos mõ ꝓdicto. Exo.xij.ca.Circa quam purgatõz qtuor deseribunt.primum est modus ꝓpationis.scõm actus imolatõnis.ibi. His rite celebratis. terciũ cult⁹ celebratõis. ibi. Cunq; portauerit.qrtum ritus successionis ibi. Mẽse septimo. Circa ꝑmũ sciẽdum q istud festum fiebat duplici de cã. Una est qz illa die fuit eis denũciatũ ꝑ moysen pctm de oblatõe vituli remissum. Alia cã est.qz sicut ꝑz ex ꝓcedẽtib⁹ frequenter ⁊ ex multis causis ꝓhebant imūdiciam. ⁊ iõ qz aliqui ꝓpẽ negligentiaz vel ignozantiam seu aliam cãz omittebant emũdari.iõ semel in anno fiebat generalis purgatio. ⁊ iõ võbaĸ dies expiatõis. ⁊ qz ſm q dicit aplus ad Hebꝝ.vij.ca. Lex em̃ hoies instituit sacerdotes infirmitatez hñtes. ⁊ ꝓ ꝓñs erant pctõres sicut alij.iõ primo fiebat expiatio ꝑ sacerdotibus postea ꝑ pplõ. Circa primũ ꝑmittit monitio summi sacerdotis cum dicit.

b Loqre ad aaron fra.tu.ne om.tpe ingrẽ.sanc. qd est intra velum.i.illam ptem q dr sanctasanctoꝝ.in q erat archa ⁊ ꝓpiciatozium.qz hoc nõ debebat fieri regulariẽ nisi semel in anno. vt dicit aplus ad Hebꝝ.ix. Si aũt als eẽt ingrediendũ hoc erat ex aliq necessitate supueniente.vt in motione castroꝝ.vt dr Nu.iij.ca.ad inuoluendũ ea q erant intra sanctasanctoꝝ.

c Ut nõ moziaĸ.si indiscrete ⁊ irreuerenꝫ ingrediaĸ ⁊ ꝓpter hoc in ón.buj⁹ca. recozdaĸ mozs duoꝝ filioꝝ aaron q mortui sunt offerẽtes ignem alienũ. vt dictũ est supza.x.ca.

d Quia in nube apparebo. hoc dupliciter exponit.vno⁸ de nube q erat supza tabernaculũ q̃diu filij israel fuerũt in deserto. Alio mõ de nebula ꝓsurgente de thuribulo qñ summ⁹ sacerdos ingrediebaĸ sctũsctoꝝ.in q ibi cremabat incensum.vt dr.j.

dies purificatiõis sue: ⁊ die octauo offeret ꝑ se sacerdoti duos turtures aut duos pullos colũbaꝝ ad ostium tabnacli testimonij: q vnũ faciet ꝓ pctõ ⁊ alterꝫ in holocaustũ:rogabitq; ꝑ ea coraz dño:⁊ ꝑ fluxu imūdicie ei⁹. t Locutusq; est dñs ad moysen post mortẽ duoꝝ filioꝝ aaron:qñ offerentes ignem alienũ interfecti sunt. Et p̃cepit ei dicẽs. b Loqre ad aarõ frẽm tuũ ne oĩ tpe ingrediaĸ sctuariũ qd est intr velũ coraz ꝓpciatozio q tegit archa c vt nõ moziaĸ: d qz in nube apparebo sup ozaculũ:nisi e h añ fecerit. f Vitulũ ꝓ pctõ offeret g ⁊ arietẽ in holocaustũ. h Tunica linea vestiet: feminalib⁹ lineis verenda celabit. Accinget zona linea :cydarim lineaz imponet capiti. Hec em̃ vestimẽta sũt sancta: q̃b cũctis cũ lot⁹ fuerit induet i Suscipietq; ab vniuersa multitudine filioꝝ israel duos hyrcos ꝓ pctõ ⁊ vnũ arietem in holocaustũ. k Cũq; obtulerit vitulũ ⁊ orauerit ꝑ se ⁊ ꝓ domo sua l duos hyrcos stare faciet coram dño in ostio tabnaculi testimonij m mittẽsq; sup vtrũq; sortem: vnã dño ⁊ alteram capro emissario: cuius exierit sors dño. offeret illum ꝓ pctõ cui⁹ aũt in caprum emissarium:statuet eum viuũ coram dño n vt fundat p̃ces sup eũ:⁊ emittat eum in solitudinẽ o His rite celebratis p offeret vitulum ⁊ rogans pro se ⁊ pro domo sua:immolabit eum.

e Nisi hec ante fecerit.non q̃ deberet hoc facere quoticunscunq; intrasset.ſ solũ in die expiatõis. q̃ erat dies ingressus regularis vt dictũ est.ꝙñr ponit informatio eius q̃d agere debeat.ꝑ se ⁊ domo sua: cum dr. f Vitulus offeret ꝓ pctõ.i.offerendum ꝓpabit de suo in memoriaz pcti aaron in ꝓlationevituli aurei.

g Et arietem in holocaustũ in meoriam arieti ꝑ ysaac imolati Gen.xxij.

h Tunica linea vestiet ⁊c.hic tm ponit q̃tuor vestimẽta q erãt cõia summo sacerdoti ⁊ alijs inferioꝝib⁹ sacerdotibus vt dictũ fuit Exo.xxviij.cui⁹ rõ assignaĸ infra.

i Suscipietq; ab vniuersa multitudie ⁊c. qz soluebãt de cõi sumptu.

k Cunq; obtulerit ⁊c. hoc nõ est intelligendum de oblatõe vituli coram dño in altari holocaustoꝝ. qz de illa dr ꝑte sequenti ſ de oblatõe q fiebat sacerdoti. qñ cm̃ ab aliq fiebat oblatio alic⁹ aialis ad imolandũ dño.ꝑmo ofereba ĸ manib⁹ sacerdotis. ⁊ postea sacerdos offerebat dño.si in ista oblatiõe q̃ erat de sumptu sacerdoꝝ. ipse sacerdos ꝑmo accipiebat sibi aial ꝺ terminãs illud ad imolandũ ⁊ postea offerebat dño. ⁊ iõ cum dr hic. k Cunq; obtulerit. sic est intelligẽdum.i. ad offerendum disposuerit.qz hic agit de ꝓcpatõe ad immolatoꝝ ⁊ eodẽ mõ exponẽdum est qd subdit.

l Et orauerit.in heb.br.Et expiauerit.i.ad expiandum determinauerit seu ordinauerit.

m Duos hircos stare faciet. ꝑ manꝰ sibi ministrantium.

n Mittens sup vtrũq; sortem.qz ꝑ sortes determinabaĸ q̃s filoꝝ hircoꝝ eẽt imolandus ⁊ q̃s mittendus in desertum mõ q̃ br.j.q̃liĸ aũt licitũ sit vti sortib⁹ br.j. Nu.xxiij.

o Et fundat p̃ces sup eo.qz rogabat dñm vt pena debita ꝑ peccatis pplõ transferet in illum circũ. vt diceĸ.j.

p His rite celebratis. Hic ꝓñr describit actus immolationis qui agendus erat in die expiationis. qz sacerdos immolabat ꝑ se ⁊ domo sua vitulum. quod notaĸ cum dicit.

q Offeret vitulum ⁊c. ⁊ dicunt aliqui q̃ erat vitula rufa.de qua babeĸ Nume.xix. ⁊ q̃ nominaĸ hic vitulus ꝑ specie ⁊ non ꝑ sexu. ⁊ hoc videtur dicere magister in hystoꝝijs. ſ hoc non videt verum. quia vitula rufa immolabaĸ extra castra. Hic autem vitulus in atrio tabernaculi Jtem illa offerebaĸ ꝓ toto populo hic autem ꝓ peccato sacerdotis ⁊ domus sue tm̃. Jtem offerens illam erat immundus. offerens autem istum non erat immundus cum bret ingredi eodem die intra sanctumsanctoꝝ Ad inferendam ibi de sanguine vituli immolati. vt statim

subdiť. Sunt ętiam cum hoc alia plura dissonantia. vtz intuenti tertū hic ⁊ in li. Mume. ꝓpť q̄ optz dicere q̄ vitulus hic est alius a vacca rufa. r Assumptoq; thuribulo qđ ꝛe ꝓ.altaris implen.ſ. altaris holocausti. ſm aūt ea q̄ dicta sunt Exo.xxx.illud thuribulū erat itra sctūsctōꝝ ꝓpe ingressuꝫ ⁊ ibi sacerdos portabat carbones vivos ꝛe altari holocaustorū in bacilla ⁊ supponebat incēsum. ⁊ nebula indc ꝓsurgente. intrabat vltra sacerdos i sctūsctōꝝ. hoc etiaꝫ vi ꝓ illud qđ hi Hebr. ix. Aureū hns thuribulū. Si āt aliqs velit dicere q̄ illud thuribulum portabať abeť intra sanctūsctōꝝ optz dicē q̄ ꝓ tanto heb. ix. dī esse in sctōsctōꝝ q̄ illuc inferebať i die expiationis. vt hic dicit.

s Nebula eoꝝ. ꝓsurgēs ꝺ thuribło

t Opiat oraculū .ſ. ꝓpiatoriuꝫ qđ oraculū dī eo q̄ inde audiebanť divina rūsa.

v Quod ē supra testimonium. i. supra arcbam in q̄ est lex q̄ testimoniū dī.

x Tolletq; ꝺ sanguie vituli. imolati ꝓ eoꝝ domo suavt dictū ē.

r Assumptoq; thuribło qđ ꝛe ꝓ unis altar impleverit ⁊ hauriēs manu ꝓpositum thymiama in incēsum: vltē velū inťbit in sctā vt positť sup ignē aromatibo s nebula eoꝝ ⁊ vapor t opiat oraculū v qđ est sup testioniū ⁊ nō moriať x Tollet q̄ ꝛe sāguine vituli: y ⁊ aspget digito septies z ꝺ ꝓpiatoriū ad orientē. a Cūq; mactauerit hircū ꝓ pctō ppli inferet sāguinē ei⁹ inť velū sicut p̄ceptū est ꝛe sanguine vituli: vt aspgat e regione oraculi b ⁊ expiet sanctuariū ab immūdicijs filioꝝ isrł: ⁊ a p̄uaricatōibo eoꝝ cūctisq; pctis c inť hūc ritū faciet tabernaculo testimonij qđ fixū ē inť eos d i medio sortiū hitatōis eoꝝ e Nullꝰ hoim sit in tabernaculo qñ pōtifex sanctuariū ingrediť vt roget ꝓ se ⁊ ꝓ domo sua ⁊ ꝓ vniuerso cetu isracl: donec egrediať f tabernaculum g Cū aūt exierit ad altare qđ coraꝫ dño est oret ꝓ se: ⁊ sumptum sanguinem vituli atz hirci fundat sup cornua ei⁹ p gyꝝ: a spgens q̄ digito septies expiet ⁊ sanctificet illud ab immūdicijs filioꝝ isrł. h ꝓ q̄ emūdauerit sanctuariū ⁊ tabernaculū ⁊ altare tūc offerat hircū viuentē ⁊ posita vtq; manu sup caput ei⁹: i ꝓfiteaťoēs iniq̄tates filioꝝ isrł: ⁊ vniuersa ꝛelicta atz pctā eoꝝ k ꝺ q̄ impōns capiti eius emittet illum p hominem paratum in ꝛesertum. l Cūq; portauerit hircus oēs iniq̄tates eoꝝ m in ṫram solitā. inanimata. n dicebať quodāmodo pollui et peccatis sacerdotum ⁊ ꝓpli sicut ⁊ ecclie nře p aliq̄ facinore in eis facto. vñ ⁊ indiget reconciliatione. ⁊ hoc est qđ dī. Ab immūdicijs filioꝝ isracl ⁊c. ⁊ patet.

b Juxta ritum faciet tabernaculo testimonij. i. post expiationē sanctisanctoꝝ expiabit reliquaꝫ ꝓtem tabernaculi. q̄ dicebať sancta. ⁊ hoc vocať hic tabernaculum testimonij. q̄ ꝓtinebat duas ꝓtes tabernaculi. ⁊ iō noiať noie totius.

c In medio sortium habitatōꝝ eoꝝ. In heb. hz. In medio sordium eoꝝ. q̄ tabernaculum erat in medio castroꝝ. ꝓlus aūt habitans in circuitu frēq̄nť incurrebat sordes pctōrum q̄ redundabant in tabernaculuꝫ qđammō vt dictum est. hz aūt trāslatio nřa ad eundem sensuꝫ reducať. credo tn eaꝫ eē corruptā vicio scriptoꝝ q̄ acceperť. ꝓ d. ⁊ iō scripserit sortiū ꝓ sordium. d Nullus ho. sit in tab. ⁊c. q̄ tūc summꝰ sacerdos dēbat eē maxime elevatꝰ in trū. ⁊ ꝓpť hoc excludebať societas aliorꝝ. que posset impedire ipm.

e Cum aūt exierit ad altare. ſ. thymiamatis. qđ erat eť sanctum sanctoꝝ. vt dictum fuit Exo. xxx. ꝓpter qđ expiato sanctosanctoꝝ oportebat sacerdotē exire ad expiandam aliam ptem tabernaculi. in qua erat altare thymiamatis: quo facto exibat tabernaculum ad offerendum hircum emissarium ⁊ hoc est quod subditur.

f Postq; emundauerit sanctuarium ⁊c. sequiť. Tūc offerat hircum viuentem in atrio.

g Confiteaťomnes iniq̄tates ⁊c. nō explicando oīa ꝑticulariť. q̄ impossibile erat tūc fieri. tum ꝓpter brevitatem tpis. tum q̄ sacerdos nō omnia pcta ꝓpli sciebat. h in generali. sicut facim⁹ in ꝓfessione in principio misse vel hmōi.

i Cūq; portauerit. Descripta expiatōe ꝺ ꝑnr describiť cultꝰ celebrationis. q̄ ꝓsistebat in ꝓsumatōe sacrificij: in crematione illoꝝ que erant cremanda in altari holocaustoꝝ. ⁊ in crematione incensi super altare thymiamatis. ⁊ in isto officio summꝰ sacerdos ponebat vestimenta linea. in quibus prius ministraverat. ⁊ accipiebat ornamenta pontificalia. Cui⁹rōem assignant doctores nostri. q̄ ministerium expiationis qđ ꝓcedere debebat fieri cum humilitate. k ꝓsummatio sacrificij cum solēnitate. ⁊ ad similitudinem hui⁹ pontificis evangelicꝰ in aspsione basilice quam dedicat quasi in expiatione eius lineis ⁊ minoribus vtitur indumentis. ⁊ etiam in sabbato baptismali ⁊ ꝓsecratione fon-

tium ⁊ in immersione cathecuminoꝝ cū. ſ. transferunt pctā eoꝝ. ſimilib⁹ vtit indumentis. Cum autē bis p actis ad miſtratōz accedit altar ſ. pontificalib⁹ ⁊ pciosis veſtib⁹ inſulat. vt dicit mgr in hiſtoꝛijs. Ra. ſa. aliā rōem aſſignat di. q cum veſtib⁹ lineis intrabat ſanctū ſanctoꝝ. ne miniſter eſſet ſicut dñs qđ eſt ſic intelligendum. qz ſctm ſactoꝝ erat loc⁹ ipſi⁹ dei. q ſi ipm repīt ās vt dictū fuit Exo. xxv. ⁊ iō ꝓpiciatoꝛium aureū ⁊ alia q erant ibi aurea. erant q ſi q dam dei ornamēta. ꝓpter qđ pontifex nō debebat ibi ingredi cū aureis ornamentis. ſ miſterium qđ agebat ex ſctm ſctōrum in ornamētis pōtificalib⁹ i q bus erat aur. vt dictū fuit Exođ. xxviij. exercebat. ⁊ hm vtrū q dictum in tali mutatione veſtium manus ⁊ pedes lauabat i labio eneo. ⁊ h eſt qđ ſequit.

k In terraz ſolitariaz. vt ibi relinq̄ret a feris ⁊ uoracibus ꝓ hoib⁹ morte dignis ꝓ ſuis pctis.

l Relictiſq; ibi. ſ. veſtimētis prioribus. m Lauabat carnē ſuā in loco ſctō. qz labiū pdictū erat i atrio.

n Induct̄ q; veſtib⁹ ſuis. i. pōtificalib⁹ ſibi appropriatis. qz prius miſtrauerat in veſtimētis lineis. q̄ erant oia cōia etiam ſacerdotib⁹ minoꝛib⁹. Et pñr ꝛſcribit ꝓſummatio miniſterij cum dī.

o Et poſtq̄ egreſſus ⁊c. ⁊ ptz lra ex pdictis ⁊ ſubdit q̄d ꝛſbeat facere ille q̄ duxerat bircū in deſtum cū dī.

p Ille vo q̄ di. cap⁹ emiſ. laua. veſti. ſua. p aſpſiones aque expiatōis in q erant ꝓmixti cineres vacce rufe.

q Vitulum aūt ⁊ bircum ⁊c. ſequit.

r Aſportabunt ex̄ caſtra ⁊c. ad ꝛſignādū q ꝛſberet totaliter a pctō elongari q̄tum ad actum ⁊ circūſtantias ⁊ occaſiones peccati.

s Et quicūq; ꝓbuſ. ea lauabit veſti. ſua ⁊c. aqua aſpſionis mō ſupradicto.

t Menſe aūt ſeptimo. Hic pñr ꝛſcribit circa expiatōz ritus ſucceſſionis. qz ptinebat ad ſummū ſacerdotem miniſterium illi⁹ dici. pmittit tñ tempus cum dī. Menſe aūt ſeptimo decima die menſis in reuolutiōe cuiuſlibet anni affligetis aias vras. qz ſicut pdictū eſt erat dies expiatōis pctoꝝ ſacerdotū ⁊ toti⁹ ꝑpli. iō generaliter omnes ꝛſbebant p ieiunium affligi in corpe. ⁊ p ꝛſbitam ꝛtritōz in mente.

v Expiabit aūt ſacerdos qui vnct⁹ fuerit. i. ſumm⁹ ſacerdos qui in officio patris ſucceſſerit. ⁊ exequet̄ officium expiatōnis ſicut pdictum eſt.

x Fecit igit̄. ſ. aaron q̄ erat ſumm⁹ ſacerdos.

y Sic̄ pcepat dñs moyſi. qz aduenīcte. x. die ſeptimi mēſ celebrauit dicta expiatōez eo mō q̄ ꝛ. ꝛſmiatū ē.

riaz ⁊ dimiſſus fuerit in deſerto: reuertet̄ in tabnaculū teſtionū. ⁊ poſitis veſtib⁹ q̄b⁹ prius idut⁹ erat cū intret ſanctuarium: relictiſq; ibi lauabit carnē ſuam in loco ſctō. induet̄q; veſtib⁹ ſuis. Et poſtq̄ egreſſus obtulerit holocauſtū ſuū ac plebis rogabit tam pro ſe q̄ ꝓ ꝓplo: ⁊ adipē q̄ oblat⁹ eſt ꝓ pctis: adolebit ſup altare. Ille vo q̄ dimiſerit capꝝ emiſſariū lauabit veſtimēta ſua ⁊ corp⁹ aq̄: ⁊ ſic ingredi et caſtra. Vitulū aūt ⁊ hircū q̄ ꝓ pctō fuerāt īmolati: ⁊ q̄ſ ſanguis illat⁹ ē in ſctūariū vt expiatio ꝓpleret aſportabunt foras caſtra ⁊ ꝓburent igni tam pelles q̄ carnes eoꝝ ac ſimū: ⁊ q̄ cūq; ꝓbuſſerit ea: lauabit veſtimēta ſua ⁊ carnē aq̄: ⁊ ſic ingredi et caſtra. Eritq; vobis hoc legitimū ſempiternū. Menſe aūt ſeptimo decima die menſis affligetis aias vras: nullūq; op⁹ facietis ſiue indigena ſiue aduena q̄ pegrinat̄ int̄ vos. In hac die expiatio erit vr̄i atz mūdatio: ab oīb⁹ pctis vr̄is coram dño mūdabimini. Sabbatum em̄ requietōis ē ⁊ affligetis aias vras religione ꝑpetua. Expiabit aūt ſacerdos q̄ vnct⁹ fuerit ⁊ cuius man⁹ initiate ſunt vt ſacerdotio fungat̄ ꝓ pr̄e ſuo. Induet̄q; ſtola linea ⁊ veſtib⁹ ſanctis: ⁊ expiabit ſanctuarium ⁊ tabernaculum teſtimonij atz altare: ſacerdotes q̄z ⁊ vniuerſum pplm. Eritq; vobis hoc legitimū ſempiternuz vt oretis ꝓ filijs iſrael: ⁊ ꝓ cunctis peccatis eoꝝ ſemel in anno. Fecit igit̄ ſicut p̄ceperat dñs

Jn ca. xvj. vbi dicit in poſtil. Vitulum offeret ꝓ peccato.

Additio.

Dm iſte vitulus non ſolum ab aaron ⁊ a ſucceſſoribus ſuis ſemel in anno. ſ. in die expiationis eſſet offerendus. vtz in fi. ca. hui⁹. non videt rōnabiliter dictū q̄ offerebat ꝓ pec cato aaron ad nihilum em̄ videbat ꝓficere ſummis ſacerdotib⁹ ipſi aarō ſuccedentib⁹ facere memoriam p̄deceſſoris ſui ⁊ boc in q̄ peccauit merita em̄ patrum p̃ſant̄ a filijs in ſuis oratiōnibus. ſicut in multis locis bī. non aūt ⁊emerita. vnde melius videt dicendum q̄ vitulus iſte offerebat ꝓ pctō ꝓpio. ſine ſacerdotis offerentis q̄cunq; eet ille. qz nullus erat ſine pctō. vnde ſequit̄ in lra. Cunq; obtulerit vitulū oꝛabit ꝓ ſe ⁊ ꝓ domo ſua. ⁊ hoc eſt etiam qđ dicit aplus ad Hebꝛeos. ix. ca. In ſecūdo aūt introibat ſemel in anno ſol⁹ pontifex: non ſine ſanguine quem offerret ꝓ ſua ⁊ ꝓpli ignorantia. q̄ aūt aries imolaret̄ in memoriaz arietis yſaac eſt cōſonum rōni. ſ. vt ⁊eus ꝛſbet in memoria merita patrum. ſ. abꝛaam immolantis ⁊c. et yſaac q̄ ad immolandum ſe obtulit.

Replica coꝛrectoꝛij ꝟ Burg.

In capitulo. xvj. poſtillatoꝛ dicit oblationem vituli ſemel p ſummum ſacerdotem factam in anno inter cetera in rememoratione peccati aaron Sedburg. dicit hoc irrationabile: qz nihil ꝓficiebat ſummis ſacerdotibus hmōi memoria. etiam quia in oratiōnibus debent rememorari merita patrum non ⁊emerita Reſpondeo q̄ rationabile eſt vt in oratiōnibus ⁊ oblationibus fieret rememoratio non modo virtutis. ſ etiam peccati p̄deceſſoꝝ. Ibi enim fit rememoratio collate gratie hic remiſſionis ⁊ venie ⁊ ablationis culpe. quod mirum ſi vitulus non pro peccato aaron. ſ in memorationem peccati aaron offeratur. ſicut aries in memoriam obedientie yſaac ⁊c. Nec eſt verum q̄ ſolum merita patrum non ⁊emerita reducant̄ ad memoriam oꝛantium ⁊ offerentium. quia ſcriptura ſacra plena eſt huiuſmodi modis oꝛandi. Peccauimus cum patribus noſtris ⁊c. Vide danielem Neh. Tobiam Judith ⁊c. Nec eſſet irrationabile q̄ quilibet ſacerdos offerens vitulum reduceret ad memoriam. q̄ illius vituli oblatio eſſet meritoria ablutionis culpe ꝓprie. ſicut quondam fuit culpe paterne que erat in vituli fabꝛicatione: ⁊ ſicut vitulus aliquando fuit populo cauſa ydolatrie ita eius immolatio fit meritoria placatōis diuine dum boc ⁊eo mactare ſtuduerit qđ aliquando ſtultus populus adoꝛauit ⁊c. que

ñdū irrōnabiliter ad memoriā rēduci pñt. ¶ Ca. xvij.

a ¶ Locut⁹ est dñs. Post q̄ actū est de purgatōe generali que fiebat p q̄dam sacrificia z visum est. hic dñr agi de loco sacrificij. z primo determinat sacrificij locū. secdo excludit gentilis modus ibi. Homo q̄libet

Circa primū pbibet ei locum sacrificij immolatio. secdo oblatio ibi. Homo de domo israel. Circa primū dr sic.

b Homo q̄. de domo isrl si occi. bo. de. nō est intelligēdum hoc de q̄libet occisione q̄ licitum erat talia aialia q̄ sunt etiam immolatitia occidē: in casu z comedere. nō solum ei templum sed etiam ei burlm. vt hi Deu. xij. Sz intelligit de occisione p modū sacrificij q̄ nō fuit licita ei atrium templi. post q̄ templū fuit edificatum p salomonem nec ei atrium tabernaculi ante templi edificatōz. z hoc notat p hoc qđ subdit.

c Et non obtulerit de. Et q̄ patz q̄ loquit de occisis p modū sacrificij.

d Reus erit q̄si sanguinem fuderit .s. humanū. q̄ punit̄dus est sicut de homicidio.

e Jō offerre dñt sacerdoti filij israel hostias suas aliter enī vsurparent sibi officium sacerdotis: sicut faciūt ydolatre: vñ subdit.

moysi. ¶ Ca. xvij.

a ¶ Locut⁹ est dñs ad moysen di. Loq̄re aaron et filijs ei⁹ z cūctis filijs israel dicens ad eos. Jste est sermo quem mandauit dñs dicēs

b Hō q̄libet de domo isrl si occiderit bouē aut ouē siue capram in castris vel extra castra: c z nō obtulerit ad ostium tabernaculi oblatōz dño sanguis d reus erit. Quasi si sanguinez fuderit sic pibit de medio pplī sui. e Jō sacer dotī offerre dñt filij isrl hostias suas f quas occidūt in agro vt sanctificent dño ad ostiū tabernaculi testionij: z immolent eas hostias pacificas dño. Fundetq̄ sacerdos sāguinē sup altare dñi ad ostium tabernaculi testimonij: z adolebit adipē in odorē suauitatis dño: g z neq̄ q̄ vltra immolabūt hostias suas demonibꝰ cū q̄bꝰ fornicati sūt. h Et tīmū sempiternū erit illis z posteris eorꝝ. Et ad ipsos dices. i Homo de filijs israel k z de aduenis q̄ peregrinant apud vos: l q̄ obtulerit holocaustum siue victimam: m z ad ostium tabernaculi testimonij nō adduxerit eā vt offerat dño: n interibit de pplo suo. o Hō q̄libet de domo isrl z de aduenis q̄ peregrināt in vobis p si comederit sanguinez: q obfirmabo faciē meā ī aiaz illi⁹ r z disperdaz eaz de pplo suo: s q̄z aīa carnis ī sanguie ē: t z ego dedi illū vobis: vt sup altare in eo expietis p aīabꝰ vr̄is: z sanguis p aīe piaculo fit. id circo dixi filijs isrl. Oīs aīa ex vobis nō comedet sanguinē: nec ex aduenis q̄ peregrinant apud vos. Hō q̄cunq̄ de filijs isrl z de aduenis q̄ peregrināt apud vos: si venatōe aucupio cepit feraz vel auez u q̄bꝰ vesci licitū est: fundat sanguinē ei⁹ z operiat illū terra. Aīa ei oīs carnis in sanguie ē. Ūñ dixi filijs isrl. Sanguinē vniuerse carnis nō comedet: q̄z aīa carnis ī sanguine ē: z q̄cūq̄ comederit illū interibit: v aīa q̄ comederit morticinū vl captū a bestia: tā de indigenis

c Et nō obtulerit. Et q̄ patz q̄ loquit de occisis p modū sacrificij.

d Reus erit. q̄si sanguinem fuderit .s. humanū. q̄ punit̄dus est sicut de homicidio.

e Jō offerre dñt sacerdoti filij israel hostias suas aliter enī vsurparent sibi officium sacerdotis: sicut faciūt ydolatre: vñ subdit.

f Quas occidunt in agro. i. occidere p sueuerūt. ydolatre enī in agris z alijs locis indifferent. p suaz volūtate immolabant hostias ydolis. z in hoc filij isrl imitabant eos saltem p magna pte. anteq̄ p legem eis data determinaret locꝰ sacrificij. s. ipm tabernaculū ante edificatōz templi. z postea ipm templum qđ successit tabernaculo.

g Et nequaq̄ vltra immola. hosti. suas demo. sicut faciebant ante datione legis. ritum gentilium imitantes.

h Homo de domo israel. Hic pñr pbibet extra locum sacrificij determinatum oblatio cuiuscūq̄ dicit. Homo de domo israel. i. iudeus natione.

i Et de aduenis. i. de quibuscūq̄ ad iudaismum.

k Qui obtu. bolo. siue victi. hoc dr ad pbendendum omne genus sacrificij.

l Et ad ostium taber. testi. nō adduxe. i. ei locum determinatum a deo q̄cunq̄ sacrificium obtulerit.

m Interibit de pplo suo. z sic patz q̄ eandem penam incurrit immolans sacrificium ex locum determinatum a deo z offerens. z ideo si vnus immolaret sacrificium. z alius offerret pari pena essent puniendi. Sciendum aūt q̄ immolare sacrificium de offerre extra tabernaculum vel templum fuit prohibitum ad vitandum ydolatriā. ad quam iudei erant pni. q̄z si licitū fuisset cuilibet immolare vbi vellet. sicut faciebant gentiles ydolatre. ci to ad gentilem ritum declinassent. Si aūt sancti legūt immolasse z obtulisse sacrificium ei tabernaculū sic de manue legit Judic. xiij. Vel ei templuz sicut de belya legit. iij. reg. xviij. hoc fuit p reuelatōz dei: sic patz de manue q̄ hoc fecit p monitōz angeli z belyas in mōte carmeli fecit p instinctu spūssācti. qđ patz in miraculo sequnti. q̄z ignis descendit de celo z consumpsit sacrificium eius in signū diuine acceptatiōis. illa enī q̄ sūt mala co q̄ pbibita. q̄z pñt esse occasio mali: cuiusmodi est offerre sacrificiū deo ei locum de terminatū sunt dispensabilia. secus sāt est de bis q̄ sunt p se mala nec pñt p se fieri

n Homo q̄libet. Hic pñr pbibet modus gētilis. Gētiles enī aliq̄ de sanguine aialiū immolatorum ydolis edebant. z iō pbibitus fuit generaliter iudeis esus sanguinis: nō solū rōne pdicta sed ne p hoc pniores fierent ad effundendum sanguinē humanum. z hoc est qđ dicit.

o Si comederit sanguinem. in hebreo bī. Omnem sanguinem. Ex quo patz q̄ esus sanguinis generaliter est pbibitus.

p Obfirmabo fa. meam ī aī. il. i. firmit z absq̄ retractione puniam eum morte.

q Et disperdam eum a pplo suo. semen eius delendo.

r Quia aia carnis. i. vita in sanguine est. i. principalit ibi psistit. s Et ego dedi illū vobis. q̄z sanguis aialium immolatorū p peccatis filioꝝ israel ptum ponebat sup altare holocausti. z prius effundebat ad basem et vt freq̄nter dictum est supra. sequit.

t Quibus vesci licitum est. ad excludendum feras z aues immundas supra determinatas. xj. ca.

v Anima que comederit. Hic consequenter pbibetur alius modus gentilis. quia aliqui gentiles comedebant carnes animalium per se mortuoꝝ vel laceratorum a bestys quod prohibetur hic z intelligitur de animalibus ꝑm spēm suam licitis ad esum. z hoc fuit

supꝰ ꝓhibitum. ideo tñ hic replicat. vt si aliquis fecerit ꝓtum ꝓ ignorantiam. & postea relictꝰ suum cognouerit. sciat qđ debeat facẽ. qđ oñdit cũ dr.

Lauabit vestimenta sua & corp⁹ suum aq̃: & pta mian⁹ erit vsq; ad vesperũ: & h ordine mundus fiet q̃ si nõ lauerit vestimẽta sua vel corp⁹ portabit iniq̃tatẽ suam. ¶ Ca. xviij.

Locutusq; est dñs ad moysen dr. Loq̃re filijs isrl & dices ad eos. [b] Ego sũ dñs de⁹ vr. [c] Juxꝓ consuetudinẽ terre egypti in q̃ habitastis: nõ facietis [d] & iuxta morẽ regionis chanaan: ad quã ego introducturꝰ sum vos: [e] nõ agetis nec in legitimis eorꝫ ambulabitis [f] Facietis iudicia mea [g] & ꝓcepta mea custodietis: & ambulabitis in eis. Ego dñs de⁹ vr. [h] Custodite leges meas & iudicia: [i] q̃ faciens hõ viuet in eis. Ego dñs de⁹ vr. [k] Omis hõ ad ꝓximas sanguinis sui nõ accedet vt reuelet turpitudinem eius. Ego dñs.

[l] Turpitudinẽ ꝓris tui & turpitudinẽ matris tue ñ discooperies. [m] Mr tua ẽ: nõ reuelab turpitudinẽ ei⁹. [n] Turpitudinẽ uxoris ꝓris tui nõ discooperies. Turpitudo em patris tui ẽ. [o] Turpitudinẽ sororis tue ex patre [p] siue ex matre [q] q̃ nati vel fratris genita est: nõ reuelabis [r] Turpitudinẽ filie filij tui vel neptis ex filia non reuelabis: qr turpitudo tua est. [s] Turpitudinem filie uxoris ꝓris tui quam peperit patri tuo [t] & est soror tua nõ reuelabis. [v] Turpitudinẽ sororis ꝓris tui nõ discooperies: qr caro ẽ patris tui. [x] Turpitudinez sororis matris tue nõ reuelabis: eo q caro sit matris tue. [y] Turpitudinez patrui tui non reuelabis: nec accedes ad uxorem eius que tibi affinitate coniungitur:

cepta non iustificarent. tñ inquantum flebant ex obedientia ad deum. & fidem mediatoris venturi iustificabant. ꝓpt̃ qđ talis iustificatio in sacra scriptura attribuit fidei & obedientie ad deum. Tercio vita glorie apud deum. qr illa opa erant meritoria vite eterne: mõ iaz dicto: non tñ bñ de statim ꝙ amoto impedimẽto generali ꝓ mortem xpi.

k Omnis homo. hõr ponit explicatio ꝓcepti ꝓ ordinantiũ hoiem. put est ꝓncipiũ. ꝓpagatõis debita aut. ꝓpagatio impedit duplicit. Uno mõ ex illegitimitate ꝓsonaruꝫ. Filio ex ordinata copula carnali. & io primo excludũt ꝓsone illegitime ad ꝓbendum. scdo casus inordinate copule. ibi. ad mulierem q̃ patit mẽstrua. Circa primũ excludunt. primo ꝓsone illegitime rõne ꝓsanguinitatis scdo rõne affinitatis ibi. Turpitudinẽ patrui tui. Circa ꝓmum dr sic.

k Omnis hõ ad ꝓxi. san. sui nõ accedet. nõ est intelligẽdus ꝓ hoc q̃ oĩs q̃dus ꝓsanguinitatis sit ꝓhibit⁹ in ꝓcessu mrimonij ꝙ illi q̃dus sit ꝓhibiti q̃ infer⁹ ex ꝓmũt. Illi aũt cõcessi intelliguntur.

b Ego sum dñs deus vester. q. d. licet sim deus oĩm ꝓ creatiõem & dñs ꝓ generalem gubernatiõz. sum tñ vr deus spãli mõ ꝓ eductiõem de egypto. & legis datione. & ꝓ specialem ꝓtectionem & pulsionem. vtz ex decursu libri Exo.

c Juxta ꝓsuetudinem terre egypti &c. licet intẽdat excludere a filijs isrl omnem gentilem ritum. & oẽm modum viuendi inordinatũ. tñ spãliter exprimit egyptios. qr filij israel diu habitauerant inr eos. & aliq̃ de ritu & moribus eorꝫ accepant.

d Et iuxta morem regionis chanaan. qr in terra eorum habitaturi erãt & homines de facili accipiunt mores terre in qua debẽt habitare. & potissime quia egyptij & chananei erant uiciosi in his que postea prohibentur.

d Juxta morem. i. mores eorꝫ. e Nõ agetis nec in legitimis eorꝫ. i. in eorꝫ ritu colendi. Ambulabitis. Secundo ponit inductio ex utilitate obedientie: cũ dicit. f Facietis iudicia mea. ꝓtum ad precepta iudicialia.

g Et ꝓcepta mea custodietis. ꝓtum ad moralia.

h Custodite leges meas. ꝓtum ad cerimonialia. & que sit utilitas huius observationis exprimitur cum dicitur. i Que faciens homo viuet in eis. primo vita nature. quia ꝙm decursum ve. testa. patet. q̃ ꝓdiu filij israel seruauerunt dei mandata fuerũt in quiete & ꝓsperitate. quando autem declinauerunt a dei obedientia fuerunt dati in gladium famem & captiuitatem Secundo vita gratie: quia licet opera legis ꝙm se ac-

r Tur. patris tui. & p. i. Turpitudinez mris tue. in hoc cessat ꝓhibet ꝓcubit⁹ cũ mre qr si ipsa sit uxor patris tũc reuelat turpitudo ꝓris. qr vir & uxor sunt una caro. & sic est ibi reuelatio duplicis turpitudis. s. ꝓris & mris. si aũt ñ sit uxor est tñ ibi reuelatio unius turpitudinis. s. matris et hoc est qđ subdit. m Mr tua ẽ nõ reuelabis &c. & ꝓz.

n Turpitudinem uxoris patris tui. i. nouerce tue. & in omnibus ꝓ reuelatiõez turpitudinis. intelligit quicunq; concubitus carnalis. unde & membra deseruientia concubitui dicunt verenda.

o Turpi. so. tue ex patre. tñ. p Siue ex mre. tñ et multo fort⁹ si ex utraq; pte. q Que nati vel fratris genita. i. in matrimonio vel ex matrimonium.

r Turpi. filie filij tui &c. cui⁹ causa subdit cũ dr. qr turpitudo tua est. qr filij & filia sunt de patris substantia.

s Turpi. filie uxoris patris tui. non est aliud ꝓceptum a ꝓcedenti de sorore: vt dicunt alij: ꝙ est magis explicatiuum cause cum dicit.

t Et est soror tua. s. ex pte patris vel dicendũ q̃ differt a ꝓcedenti sicut ps a toto. qr in ꝓcedenti ꝓhibet ꝓcubitus cum sorore. hic autẽ ex pte patris q̃ ex pte matris. & hoc siue genita sit in mrimonio siue ex. hic autẽ ꝓhibet ꝓcubitus cum sorore ex pte patris tñ. & genite in matrimonio.

v Turpit. soro. pa. tui. i. amite. & eodem modo ꝓhibet matrimonium inter fratrem & filiam eiusdem. quia idem gradus est.

x Turpi. soro. ma. tue &c. cui⁹ causa subdit cum dicit. Eo q̃ caro sit ma. tue. i. quia ipsa & mr tua in eodem gradu descendunt a patre. y Turpitudinez patrui tui

Hic ꝓhr excludunt ꝓsone rone affinitatis. 7 ꝓmo exclu
dit vxor auunculi. scdo nur⁹ ꝓpria vicz cum vi.

a Turpitudinem nur⁹tue. cui⁹cā subdit cum vi.

b Quia vxor filij tui est. 7 ꝙ ꝓhs vna caro cum eo.

c Et vxo. fra. tui nullus accipiat. hoc non est in hebreo nec in libris correctis.

d Turpi. vr. fris tui tc. cui⁹cā ſbdit qz turpitudo fratris tui est. qz vir 7 vxor sunt vna caro excipit tñ casus. s. qñ frat mort sine liberis. tūc em frat ꝙhs nō solū pōt eam accipe in vxorem. ꝫ etiam tenet eaz accipe: vt suscitet semen fratri defuncto. vt hi Deu. xxv. ca.

e Turpi. vr. tue 7 fi. ei⁹ tc. In heb. hi. Turpitudinez mulieris 7 filie ei⁹. qz ꝓhibet accipi filia cū mre. vel post ipsam.

f Filiā filij ei⁹ tc. cui⁹cā subdit.

g Quia caro illi⁹ sunt. qz descendert ab ea. 3 mediate.

h Sozo. vr. tue i pelicatū. i. ad ꝓcubitum. In heb. hi. Sozorē vxoris tue nō accipies ad aufrandū. qz si vna sit magis dilecta ꝫ alia ozit inuidia min⁹ dilecte ad magis dilectam. 7 ꝙ ꝓhs odium 7 anxietas vite inter illas. cum tñ inter sozores debeat esse pax 7 concordia 7 amor. 7 ꝓpter hoc subdit.

i Adhuc illa viuente. qz si ꝓma sozor sit mortua. talis inuidia nō ozit. 7 iō alia sozor tunc accipi non ꝓhibet.

k Ad mulierem. Hic ꝓhr excludunt aliq casus q̄ sunt ꝫ bonum ꝓlis ex inordinato seu emissione semis cuz vi. Ad mulierē q̄ patit menstrua tc. qz ex tali ꝓcubitu solet generari ples mōstruosa seu defectiua vt dictū est supra.

l Cum vxo. pri. tui nō coi. qz hoc nō solum est ꝫ ꝓmi fidelitatē. ꝫ etiam ꝫ plem inqntū falsus heres substituit 7 ver⁹ defraudat saltem in pte.

m De semine tuo tc. hoc exponit dupliciter. Uno mō accipiendo semen ꝓ spermate. qz sicut aliq sacrificabant ydolis de sāguine suo. vtz. iij. Reg. xviij. de sacerdotib⁹ baal iq incidebant se cultris 7 lanceolis donec pfunderent sanguine. ita etiaz aliq ydolatre faciebant sacrificium de suo semine. qz est sanguis magis digestus. Alio mō exponit accipiendo semen ꝓ puero nato ex semine. qz aliqui ydolatre sacrificabant de pueris suis ydolo ꝓdicto. Erat em vt dicunt hebrei ydolum cupreum ad formam hominis factum interi⁹ ꝓcauū. 7 in illa ꝓcauitate fiebat ignis quousq ydolum esset qsi ignitū. 7 tūc ponebat puer int manu⁹ ydoli. 7 sacerdos tympana ꝓcutiens tantū sonitum faciebat. q vox pueri morientis audiri nō poterat. ne parentes ꝓpaterent. ꝫ magis crederent animam acceptaz a dijs in qete 7 sine dolore.

n Nec polluas nomen dei tui. attribuendo ipm ydolis.

*Turpitudinē nur⁹ tue nō reuelab: [b]qz vxor filij tui ē. nec discoopiet iḡminiā e⁹ [c]7 vxorē fris tui null⁹ accipiat

*Turpitudiez vxor fris tui ñ reuelab: qz turpitudo fris tui est [e]Turpitudinem vxoris tue 7 filie eius non reuelab [f]Filiā filij ei⁹ 7 filiā filie illi⁹ ñ sumes vt ꝛueles iḡminiaz ei⁹: qz caro illi⁹ sūt 7 talis coit⁹ incestus est. [g]Sororez vxoris tue in pelicatū illi⁹ ñ accipies: nec reuelab turpitudinē ei⁹ [h]adhuc illa viuente [k]Ad mulierē q̄ patit mēstrua nō accedes: nec reuelabis feditatē ei⁹. [l]Cum vxore primi tui nō coibis. nec semis ꝓmixtōe maculaueris. [m]De semine tuo nō dabis vt consecret ydolo moloch: nec pollues nomē dei tui. Ego dñs [n]Cū masculo nō ꝓmiscearis coitu femineo qz abominatio est. Cū oñi pecore nō coibis: nec maculaberis cū eo. Mulier ñ succūbet iumēto nec miscebit ei: qz scelus ē. [p]Nec polluami in oīb⁹ his q̄bꝫ ꝓtamiate sūt vniuerse gentes: [q]q̄s ego eiciā añ ꝓspectū vr̄m: 7 q̄b⁹ polluta ē terra [r]ego scelera visitabo: vt euomat habitatores suos. [s]Custodite legitīa mea atz iudicia vt nō faciatis ex oīb⁹ abominatōnib⁹ istis tā indigena q̄ colon⁹ q̄ pegrinat apud vos. Oēs em execratōes istas fecerūt accole tre q̄ fuert añ vos 7 pollueret eaz. Cauete ḡ ne 7 vos silr euomat cum paria feceritis. sic euomuit gentē q̄ fuit añ vos [v]Omis aia q̄ fecerit de abois tiōib⁹ his q̄ppiā: [x]pibit de medio ppli sui. Custodite mandata mea Molite facē q̄ fecerit hi q̄ fuert añ vos. 7 ne polluamini in eis. Ego dñs de⁹ vr̄.

o Cum masculo non ꝓmiscebris. qz talis coitus est ꝫ naturaz. 7 vocat sodomiticum vicium a sodoma ciuitate. que ꝓpt hoc scelus subuersa legit Gen. xix. Similit alij duo casus seqntes sunt ꝫ naturam 7 magis ꝫ iste. qz in eis ꝓmixtio est ad aial alteri⁹ spēi. 7 ꝓs ira.

p Nec polluamini. hꝫ cludit ꝓminatio respectu trāsgressoz 7 ponit exemplum de chananeis ꝓpter vicia ꝓdicta a tra sua delendis: cū di.

q Quas ego eiciam tc. 7 ex hoc cludit ꝓpositum cum dr.

r Custodite legitima mea. i. ꝓcepta ordinantia ad deum.

s Atz iudicia .i. ꝓcepta ordinātia ad ꝓximū.

t Me 7 vos similit euo. i. ignominiose 7 turpiter eiciant tāq̄ abominabiles deo 7 hominib⁹

v Omnis anima. i. omnis homo.

x Perdit de medio ppli sui ꝙ iudicium humanum si fuerit cōuictus vel ꝙ iudicium diuinus si euaserit humanum. Circa ca. istud pōt poni

breuis mortalitas. ꝓ reuelationem em turpitudinis intelligit indebita detectio criminis q̄ fit. rō. modis ꝫm qd duodecim vicibus hic dicta reuelatio replicat. in primo gradu est detractor: q̄ dicit aliq̄d vt min⁹ de alia habeat. in secundo est maliuolus: q̄ tacendo innuit vt prius suspicet. in tercio reprehensor: q̄ nimis exaggerat vt graui⁹ credat. in quarto susurro: q̄ in aure loquit: q̄si ex charitate moueat. in quinto bilinguis: q̄ aliter de ꝓsente: aliter de absente loquit. 7 vnum vni 7 alteri alteri. in sexto adulator: q̄ ꝓsentem etiam de malo ꝓmendat vt ei pre alijs placet. in septimo emulator: q̄ iurta malum alteri⁹ bona ꝓpria fingat 7 demōstrat. vt fama alterius vilescat. in octauo murmurator: q̄ malum semīnat vt omnibus clareat. in nono maledic⁹: q̄ verba mala recitat. vt turbatio excitet. in decimo simulator: q̄ mala alioz exaggerat vt ipse iustus putet. in vndecimo diffamator: q̄ ea relatione malorz apparentium verba bona obnubilat. vt innocens ꝓdemnet. in duodecimo mendosus: q̄ de alijs falsa refert scienter. vt in hoc delectet. Signum em habit⁹ generati est delectatio in opere. ij. Ecce oz.

¶ In capi. xviij. vbi dicit in postilla. Que faciens homo viuet in eis.

¶ Additio. f.

Quam ꝫ vi. Que faciēs hō viuet in eis. nō vi intelligendū de vita nature. nā 13 vez sit q̄ in statu ve

legis ꝓpitas ⁊ aduersitas filioꝝ ysrael omnit̃er seq̃bat ex obedientia vel inobedientia coꝝ respectu mandatoꝝ dei. hoc tñ erat in vniuersali respectu totiꝰ ꝓpli nõ aũt respectu cuiuslibet ꝓsone singularꝫ. Multi eñ iusti etiaꝫ in illo tpe affligebant̃ ⁊ ꝑsecutões patiebãt vtꝫ ꝺ iosia rege ⁊ ieremia ⁊ alijs vñ qꝫ ꝺ loq̃t̃ singulariť ꝺi. Que facies bõ viuet in ea. intelligendũ est ꝺ vita gr̃e vel glorie, put i postil. sequit. Nõ aũt de vita nature. iuxt̃ illꝺ Eccl. ix. ca. Uniuersa eque eueniunt iusto ⁊ impio.

¶ In eo. c. xviij. vbi ꝺi in postil. Omnis anima. i. omnis bõ. Deibit ꝺ medio ꝓpli sui. ꝑ iudiciũ humanum.

¶ Additio. ij.

NOn ẽ intelligenduꝫ ꝙ vbicũqꝫ ꝺi in lege Deibit ꝺ medio ꝓpli sui. ꝙ talꝫ trãsgressoꝝ ꝑ iudiciuꝫ humanũ interficiaťi fuerit quietꝰ. esset cñ valde duꝝ dicere ꝙ ꝑ comestionẽ modice adipis vel sanguinis. aut ꝑ inuẽtõꝫ modici fermenti in aliꝰ tomo in pascbate ꝓdemnaretť homo sua capitali. vñ ꝑm hebreos numerantť in lege mosayca. xxxvj. casus in q̃bus ꝺi. Deibit vel interibit de ꝓpło suo. q̃ꝫ aliq̃ sunt in q̃bꝰ iudicio humano quieti erant rei morte corꝑali. alijs ꝺo non sic. ꝫ sp relinq̃bant iudicio diuino. Qui aũt sunt isti casus vel illi. esset longum enarrare ⁊ supfluum. cũ iam ista que ꝑ maioꝝ pte iudicialia sunt cessent.

Capitulum. xix.

DIxit dñs. hic ꝓñr ponunť ꝓcepta ordinatiua vite. put homo est ꝓncipiũ opatõis. optꝫ aũt q̃tum ad hoc hoiem ordinari respectu affectus rõnalis. motꝰ vegetabilis. actꝰ sensualis. ⁊ quictus cuiusliꝫ. Et ꝑm hoc istud ca. diuidiť in q̃tuoꝝ ptes scꝺa ibi. Jumenta tua. tercia ibi. Non augurabimini. q̃rta ibi. Coram cano capite ꝓsurge. Circa primũ sciẽdum ꝙ affectꝰ rõnalis bene ordinaťi erga superiores per reuerentiam. erga paupes ꝑ misꝛiam. erga omnes ꝑ innocentiam. Et ꝑm hoc prima ps principalis huius capi. diuidiť in tres. scꝺa incipit ibi. Cum messueris. tercia ibi. Non facietis furtum. Circa primũ ꝺi ꝑ modum ꝓambuli. b Loquere ad omnẽ cetũ ⁊c. qꝫ magna ps legis ad quã oẽs obliganť. in hoc ca. replicaťi.

c Sancti estote. hoc ꝓcludiť ex dictis in ca. ꝓcedẽti. vt turpitudines immũdicie sint excluse. immũdicie aũt exclusio est sanctitatis seu mũdicie ꝓclusio. ꝓñr induciť homo ad parentum reuerentiam. cũ dicit.

d Unusq̃sq̃ patrẽ suũ ⁊ matrẽ suaꝫ timeat. offensaꝫ eoꝝ cauendo. ⁊ qꝫ ex sensibilibꝰ manuducimur ad insensibilia. ꝺ ꝓñr induciť homo ad reuerentiam dei q̃ est pater spũalis. cum ꝺi.

e Sabbata mea custodite. Qualiter sit aũt intelligẽda obseruatio sabbati dictũ fuit diffusius Exoꝺ. xx. ⁊ qꝫ maxima irreuerẽtia fit deo. qũ ei cultus ydolis tribuiť: ideo subdiť.

f Nolite ꝓuerti ad ydola. cis quãcunqꝫ reuerentiaꝫ exhibendo. g Nec deos ꝓflatiles. ꝑ hoc etiaꝫ excludiť ydola q̃ fiunt ꝑ sculturam. seu ꝑ quẽcũqꝫ alium modũ. ꝫ scriptura loquiť in casu freq̃nti accidente. qꝫ vt freq̃nti fiebant de auro vel argento vel alijs metallis. Et qꝫ sacrificia illi ꝺ tpis non erant accepta ꝑm se: ꝫ inq̃ntũ fiebãt ex obediẽtia ad deum. vt supra dictũ est: iõ subdiť.

b Si imo. bo. paci. vt sit placabilis. i. si vultis q sit deo placata facietis qꝺ subdiť.

i Eo die q̃ fuerit imolata comedetť ⁊c. qꝫ sic ꝓceptum est de hostia pacifica. ꝫ. vij. ca. ꝫ qꝫ ibi nõ determinauit penaꝫ trãsgressionis. iõ hic repetiť vt dicta pena exprimaťur cuiꝫ ꝺi. Et ꝓbibit aia illius ⁊c.

k Cũqꝫ messueri. hic ꝺñr ponit ordinatio rõnalis erga paupes ꝑ miaꝫ cũ ꝺi. l Non tondebis vsq̃ ad solũ ⁊c. Aliq̃ exposito-res dicunt ꝙ vera lra est. tondes. i. ꝓteres. ⁊ ꝺi a tondo. dis. ꝫ hoc nõ vi vez. qꝫ hic non loquiť scriptura de tritura segetum. ꝫ de collectione eaꝝ. ⁊ iõ vera lra est. l Non tondebis. i. non secabis.

m Usq̃ ad solum. qꝫ sicut dicãť aliq̃ debebat dimitti stipula paupib̃ colligenda. Sꝫ hic non est intellect̃ scripture. ꝫ magis de spicis ꝙe terraꝫ nõ seminataꝫ erãtꝰ. vñ in heb. ꝺi. Non finies vel ꝓplebis angulum terre tue ad metendum. qꝫ in colligendo messem suaꝫ nõ debebat aliqꝫ ꝓcedere vsq̃ ad extremitates campi sui vbi messis partim ꝓculcaťur a transeũtib̃. partim a bestijs corꝛodiť. ⁊ iõ illud qꝺ remanet nõ est magni valoris. ⁊ iõ lex ꝓcepit illud dimitti paupib̃. sicut ⁊ spicas fugientes manꝰ metentium. ⁊ alia q̃ subdunť: ⁊ ptꝫ lra.

n Non facietis furtum. hic ꝺñr ordinaťur affectꝰ rõnalis ad omnes ꝑ innocentiam. rõ eñ naturalis dictat nulli eť nocendum ⁊ iõ primo ꝓhibet nocumẽtum de facto ⁊ occulte: cum ꝺi. Non facietis furtum. ꝺliter aũt istud sit intelligendum dictum fuit plenꝰ Exo. xx. Secꝺo ꝓhibet nocumentum ꝟbo cum ꝺi.

o Non mentiemini. licet eñ omne mendaciũ sit fugiẽdum generaliť. tñ hic ꝓhibeť mendaciũ pniciosum spãliter: iõ sequiť.

p Nec deci. vnusq̃sq̃ ꝓximum suum. ꝺñr ꝓhibeť nocumentũ verbo iuramento firmato cũ ꝺi.

q Non piurabis in noie meo. qꝺ ꝑ tale iuramentũ non solum fit iniuria primo q̃ ledit. ꝫ etiam ipsi deo q̃ in testẽ falsitatis adducit: iõ subdiť.

r Nec pol. no. dei. cuiꝰ rõ subiungit. Ego dñs. ⁊ iõ mihi honoꝛ ⁊ reuerentia debeť. ꝺñr ꝓhibeť nocumẽtum facto aperto cum ꝺi. s Non fa. calũ. Calumnia eñ est extorsio rei alicne cũ q̃dam apparenti rõne ꝫ non vera.

t Nec vi. op. eũ. mortu voluntatis inique absq̃ rõnis allegatione.

v Non mo. opꝰ mer. tui merces opis sui. qꝫ tales ꝺmuniter sunt paupes de quotidiano laboꝛe viuentes. ⁊ ideo non possunt expectare solutionem absq̃ suo detrimento

reus: portabitq̃ iniq̃tatem suã qꝫ sctm̃ dñi polluit: ⁊ peribit aia illiꝰ ꝺ ꝓpło suo. k Cũ q̃ messueris segetes t̃re tue l nõ tondebis m vsq̃ ad solũ superficiẽ terre: nec remanentes spicas colliges: neq̃ ī vinea tua racemos ⁊ grana decidentia ꝙgregabis: ꝫ pauperib̃ ⁊ peregrinis carpenda dimittes. Ego dñs deꝰ vester. n Non facietis furtũ: o non mentiemini: p nec deci piet vnusq̃sq̃ ꝓximum suũ q Non piurabis in nomine meo r nec pollues nomẽ dei tui. Ego dñs. s Non facies calumniam ꝓximo tuo: t nec vi opprimes eũ. v Non

a Non maledices surdo. hic accipit surdus nō solum quatus sensu audit⁹. ꝫ etiam nō audiens. sicut est abnīs.
b Nec coram ceco pones offendiculū. Similit hic accipit cec⁹ nō solum p̄uat⁹ visu. ꝫ nō videns vel nō aduertens offendiculū. Dicit etiam Ra. sa. hic q̄ cec⁹ hic intelligit ignorans vel simplex. tc q̄ phibet dari sibi scient̄ p̄silium malū in aliq̄ negocio nō subdit.
c Sz timebis tc um tuū. q. d. sz non debeas tales psonas timē. tñ debes cauere a nocumēto eoꝝ timore dei q̄ videt z vindicabit.
d Nō facies qđ iniquum est. penaz indebitā alicui imponendo.
e Nec iniuste iudicabis mot⁹ fauore vel odio iniaz iniustā pnunciando.
f Non p̄sideres psonam pauperis. ñ phibet p̄descensio ad pauperes in his q̄ p̄nt fieri absq; lesione iusticie. ꝫ in his tñ p q̄ iusticia ledere.
g Nec honores vultum potentis. Iz em̄ potentes nōe sui status sint p̄ aliis minorib⁹ honorandi in cōib⁹. nō tñ in his p que iusticia ledere. b Nō eris criminator. tc tegens crimen primi tui manifeste.
i Nec susurro. faciens hoc occulte.
k Non stabis sup sanguinem primi tui. iungens te illis q̄ machinant̄ in morte innocētis. l Non oderis frem tuū tc. ex rancore z odio dissimulans pcm̄ suū donec pos sis destruere cum. m Sz publice argue eū. i. voce expssa. sm illud Mat. xviij. Si peccauerit in te frat tu⁹ va de z corrige eum tc. si aūt p hoc qđ dicit publice. intelligat correptio facta in publico seu iudicio. tūc est intelligendum de pctis q̄ p̄nt pbari z tūc talis correptio ptinet ad iudicem exeq̄ndo ad accusantē z testes denūciando z testificādo. n Mehēas sup illo pctō. Si ei corrept⁹ fris sui aliqs omittet. vt in pct⁹ rueret: faciet sup charitatē.
o Non q̄res vltōem iniuric vindicte. pōt tñ q̄ri amore iustic. p Nec memor eris iniurie ciuium tuoꝝ. s. ad vindicandum iniurie vindicte. pōt tñ haberi memoria ad vindictam amore iustic.
q Diliges amicū tuū sicut teipm. ly sicut non importat eqlitatē ꝫ imitatōis similitudinē. qz amicabilia ad alterꝝ veniūt ex amicabilib⁹ ad seipm vt dz Ethicoꝝ. ix.
r Jumenta tua. hic p̄ñr ordinat homo q̄tum ad motū vegetabilis. sm aūt pbm. ij. de aia. duo sūt opa aie vegetatiue. s. generare z alimento uti. Usus ño alimenti duo respicit. s. nutritōz z augmentum. p̄mo igit ordinat bō respectu gnatō⁹. scdo respectu augmenti. ibi. Qñ egressi fueritis. tercio respectu nutritōis ibi. Ego dns. Circa p̄mū ordiat bō in generatōe alioꝝ ab hoie inq̄ntū alia p hoiez ad generandū applicant̄. z q̄tum ad hoc dz.
r Jumēta tua tc. qz ex aspectu taliū possent hoies aliq̄ induci ad bestialitatis vicium. qđ est coitus cum bestijs. p̄cipit etiam hoc in detestatōz ydolatrie: qz ydolatre colētes celi militiam in p̄iunctōib⁹ planetaꝝ faciebant cōiunctōes diuersoꝝ animalium z eadem rōne diuersa semina in eodem agro p̄iuctim seminabāt. z vestib⁹ ex pluribus p̄textis. vtpote ex lana z lino. vel ex diuersis coloribus vtebant̄ in veneratōe sydeꝝ. p̄ qđ talia phibet.

Agꝝ tuū non seres diuerso semie. Vestē q̄ ex duobꝰ texta ē ñ indueris b Nō si wormierit cū muliere coitu semis q̄ sit ancilla etiaz nobilis: z tñ p̄cio nō redēpta nec libtate donata vapulabūt ambo z nō morient. q qz nō fuit libera. r P̄o delicto aūt suo offeret dño ad ostiū tabernaculi testionij arietez: orabitq; p eo sacerdos z p pctō ei⁹ coram dño. z repropiciabit ei: dimittet̄q; pct̄m. s Qñ ingressi fueritis terrā: t plantaueritis in ea ligna pomifera: u auferet p̄putia eoꝝ. b Poma q̄ germināt c im munda erūt vobis. nec edet ex eis. d Quarto aūt anno omnis fructus eoꝝ sanctificabit: laudabilis domio

dicit āt ioseph⁹ q̄ vestis ex duobus texta aliis nisi sūmo sacerdoti phibebat. qz in vestib⁹ summi sacdot⁹ erāt tales varietates z iō nō erāt licite aliis. scdo ordinat bō respectu generatōis i spē būana p bō q̄ excludit illicit⁹ coitus. cum dz.
s Nō si dor. cū mulier. coitu se. q̄ sit ancilla etiam no. s. genere. vēdita tñ i ancillaz in beb. bz. Que sit ācilla z pata viro. vbi dic̄ ra. sa. q̄ scptura loquit de ancilla dbanēa affidata suo hebreo q̄rum matrimoniū erat inchoatum ꝫ nō pfectum z tunc fornicat cū iudeo libero. qz licet hebrei liberi nō possint dre cū dbananea: fui tñ poterāt de volūtate dñi: vt dic̄.
t Vapulabūt ambo. in beb. bz. vapulabit ipsa. i. debebit ipsa: cui⁹ cā subdit.
v Quia nō fuit libera. z iō non hēbat vñ offerret p pctō suo. qz ꝑ⁹ z ancilla q̄cq̄d bñt est dñi sui. z dato q̄ habēt tñ offerre non poterat in templo cum eēt aliemigena. nec erat adhuc desponsata iudeo. ꝫ de viro coeunte cum illa q̄ iudeus z liber erat z offerre de suo poterat: subdit.
x P̄o delicto aūt suo offeret tc. z q̄ intelligat de solo viro. patet p hoc qđ subdit.
y Orabitq; p eo sacerdos tc. vel aliter: q̄ nō fuit libera. in hoc reddet cā q̄re ipsa z vir fornicās cum ea ñ incurunt penā mortis qz de libera simplr affidata viro hebreo si fornicet dr Deut. xxij. q̄ vterq; dz mori.
y Qñ ingressi fueritis. hic p̄ñr ordinat bō circa augmentatōz in vegetabilib⁹ siue plantis: cū dz. Qñ ingressi fueritis terram. Ex q̄ patz q̄ istud p̄ceptum non erat obligatorium ante ingressum terre p̄missionis.
z Ex plan. in ea li. pomi. p hoc intelligunt fruct⁹ generalit: etiam vineaꝝ.
a Auferetis p̄putia eoꝝ. i. p̄mos flores seu gēmas ne crumpat in fruct⁹ duplici de cā. prima est qz arbores postea sunt min⁹ vtiles qñ nimis cito faciunt fructum. scda qz ydolatre tales fructus tanq̄ p̄mitiuos reputabant dijs gratiosos. z eos ydolis offerebant. ideo sequit.
b Poma q̄ germinant. trib⁹ primis annis qz aliqñ non auferebant̄ pfecte flores vel gemme ex negligentia vel oblitione.
c Immūda erūt vobis. rōne p̄dicta. d Quarto anno dis tc. In beb. bz. Laudabilis dñm. qz fruct⁹ q̄rti anni offerebant̄ dño: z cedebāt in vsum sacerdotū.

a Quinto aũt anno.z veneris. b Comedetis fructus.qz dñi arbozpoterãt inde comedere.vendere z dare p ſua volũtate. c Ego dñs. Ꝟ pñr ozdinaꝟ homo reſpectu nutritõꝝ.in hoc q̃ pbibeꝟ eſus ſanguinis.cuiꝰ rõ freqnꝟ in p̃cedentibꝰ expſſa eſt.

d Non augurabimi. hic ozdinaꝟ humana vita q̃ctũ ad actũ ſenſualem inq̃ntuz pbibenꝟ auguria z ſupſtitiones.in q̃bus ſiebant q̃dam apparitiones p illuſiones ſenſuum z q̃ntũ ad hoc dz.

d Non augurabimini. Augurium eſt ꝓpꝛie divinatio p garritum ſeu volatũ auium tñ hic accipiꝟ generaliꝛ p omni divinatõe ſupſtitioſa q̃ fit in vigilia z marime q̃ fit ex aliq̃ illuſione ſenſuũ exteriozꝝ.

e Nec obſuabitis ſomnia. in q̃bꝰ fiunt freq̃nter illuſiones de monũ p motoz ſenſuũ interiozꝝ. q̃liter aũt divinatio poſſit fieri p ſomnia dictũ fuit Gen. xl. ca. Scien dũ etiaz q̃ aialia z aues z etiam piſces eo q̃ cãret rõne. z totaliꝰ ducunꝟ in pctu naturali freq̃nter p̃cipiunt imutatõꝝ ꝓtinentis futura de ꝓpinquo z ẽm hoc mouenꝟ ad aliq̃. ſicut delphini imminente tempeſtate de pfundo maris exeunt ad ſupficiem. z p hoc naute p̃noſticant de tẽpeſtate futura: z hoc mõ ꝓiectu rare de futuris p̃cedẽtibꝰ ex cã nãli p motũ auiũ aialiũ ſeu piſcium inquantum p̃ſentiunt impſſionẽ cauſe agẽtꝫ non eſt ſupſtitioſum z licitum. Prenoſticare aũt de futuris ad q̃ non ſe extendit cauſa naturalis. vel ſi ſe extendat nõ tñ fit p̃noſticatio p ſigna naturalia mõ p̃dicto z mõ ſupſtitioſo eſt illicitum.

f Nec in rotundũ de. Hoc p̃cipiꝟ in detestatõꝝ ydolatrie. qz ydolatre faciebant talia. vñ dz Baruth. vj. Sacerdotes ſedẽt hũtes tunicas ſciſſas z capita z barbam raſaz. g Sup mortuos nõ incidetis carnem viaz. qz ydolatre hoc faciebãt: vt hz. iij. Reg. xviij. vbi dz q̃ ſacerdotes baal incidebant ſe cultris z lanceolis donec pfunderenꝟ ſanguine.

p Nec in figuras aliquas in via carnie. qz talia ſunt ſigna pactoꝝ cum demonibꝰ.

i Ne pſtituas filiam tuam. hoc exponiꝟ dupliciter. vno mõ de pſtitutõe ad fornicatõꝝ corpalem. alio mõ de pſtitutõe ad fornicatõꝝ ſpũalem z corpalẽ. Sacerdotes eñ ydoloꝝq̃ volebant abuti aliqua puella. fingebant q̃ de q̃ colebaꝟ in ydolo diligebat eam. z volebat vti eius ꝓcubitu z parentes puelle credentes ſacrificium facere deo ſuo mittebãt eaz de nocte ad fanũ ydoli vbi ſacerdotes ea abutebanꝟ in tenebris. z illa credebat ſe a dño cognoſci. Et factum ſimile narrat Joſephus. xx. antiquitatum rome accidiſſe tempore Tyberij ceſaris. ſ. paulinam pulcerrimam feminam p ſacerdotes ydidis deceptam. qui in fano ydidis quendam iuuenem amore eius accenſum loco numinis de nocte ad ſuum concubitum ꝓpter pecuniam eis promiſſam z datam admiſerunt. ꝓpter qd̃ idem impatoz ſanum fecit dirui z ſacerdotes crucifigi. k Et impleaꝟ terra piaculo. i. pctõ nephario. ẽm qd̃ dz Judi. xx. Nunq̃ tantũ nephas z tamgrãde piaculum factũ eſt in iſrael.

l Non declinetis ad magos. ſ. ad q̃rendũ aliq̃d ab eis. z dicũꝟ magi q̃ ſupſtitioſe divinant p aſtra.

m Nec ab ariol. q̃ in certis aĩalium ſacrificatoꝝ demonib̃ ſup aras ydoloꝝ divinant.

n Ego dñs de. vide q̃ debetis inq̃rere veritatez p ꝓphas a me inſpiratas.

o Coram cano capite. hic pñr ordinaꝟ homo q̃ctum ad ꝓiectum ciuilẽ in q̃ req̃riꝟ reuerẽtia ad antiq̃s. z iõ ſubdiꝟ.

p Honora pſonaz ſenis. qd̃ eſt intelligẽdum de ſene morib̃ z ſapia. vt dicũ Ra. ſa. ſcdo ad ciuilem ꝓiectũ requiriꝟ humanitas ad cẽneos. z q̃ctuz ad hoc dz. Si habitaucrit aduena te. z ſubdiꝟ.

q Nõ exprobretis ei. z ſubdiꝟ cã. r Fuiſtis eñ z vos aduene. Fatum eſt eñ exprobrare alteri de defectum in ſcipſo exiſtem. qz hoc eſt ꝓprium defectum reducere ad memoriã. tercio ad ciuilem ꝓiectũ req̃riꝟ iuſticia ad oẽs. qz nulla cõitas ſtare põt abſq; iuſticia. etiam illoz q̃ aduerſanꝟ iuſticie cuiuſmodi ſũ latrones niſi eſſẽ inꝰ ſe iuſte diuideret latrocinia ſtatim inter eos oriret diſcordia z eoꝝ ſocietas deperiret. q̃ntum igiꝟ ad obſuatõꝝ iuſticie dz.

s Molite facere iniquũ aliq̃d in iudicio. accuſãdo teſtificando ſeu ſniam ꝓferendo. t In regula. z vocaꝟ hꝰ regula illoz menſura q̃ linealiꝟ menſurant. ſicut panni in quoꝝ menſuratõe vlna eſt regula.

v In pondere. in menſura. z vocaꝟ hic pondus menſura eoꝝ q̃ ponderibꝰ menſurantꝟ. iõ ſubdiꝟ.

x Statera iuſta de. Menſura aũt hic ꝓprie accipiꝟ p determinata ꝓtinentia vaſoꝝ q̃bus liq̃da vel arida menſurantꝟ. iõ ſubdiꝟ. y Juſtꝰ modiꝰ. equuſq; ſextariꝰ. moraliꝟ. Iniquum hñt iudiciũ q̃ facta ꝓpria bene: aliozꝝ male interp̃tantꝟ. Ineq̃lem regulam. q̃ retinendo odium impłorant veniam. ſ qua menſura mẽſi fuerint remetietꝟ eis. Ineq̃le pondus. qui defectus alioꝝ ponderant multũ. ſuos aũt paꝝ. Ineq̃lem menſuram. q̃ grauia alijs imponunt z digito ſuo nolunt mouere.

¶ In ca. xix. vbi dz in poſtil. Locutus eſt dominus. ¶ Additio. j.

In hoc ca. non ſolum replicanꝟ p̃cepta decalogi p totum fere. vtz ira inducti. ſ etiam multa ſup addunꝟ q̃ ad pfectionem modum obſuandi p̃dicta p̃cepta ꝓtinent. vñ z iſtud caplm apud antiq̃ſſimos hebreoꝝ ſpãliter a ſui principio vſq; ad illum locũ vbi dz. Diliges ꝓximum tuũ ſicut teipm. inclusiue notabiliſſimum reputaꝟ. z qz in ei⁹ expoſitõe poſtil. valde breuiter ſe expediuit. iõ circa eiꝰ declaratõꝝ vlteriꝰ inſiſtendum vr̃ Circa qd̃ ꝓmo inq̃rendum vr̃ q̃ fuit rõ iteratõis p̃ceptoꝝ decalogi a moyſe in hoc loco. Iz eñ ꝓput q̃dam dicunt hꝰ iteratio fuerit ad maiorez firmitatẽ. z vt magis mẽtibꝰ eoꝝ

memoria ꝓceptoꝝ infigereꝯ. cū hoc non videꝯ litere ꝓsonum cum moyses non ꝓcedit hic vt repetitoꝝ legum. sic̄ in Deuꝯ. ꝙ solum vt primo seu nouiter de mandato dei ea ꝓponens. nō em̄ dī. hec ꝓcepit vobis in ſynai. ꝙ simplicit loquiꝯ ꝓcipiendo: ac ſi hacten⁹ non fuiſſent a deo eis ꝓcepta ſaltē ſub forma q̄ hic tradunꝯ. Ad qđ vī dom̄ q̄ put dictū fuit Exo. ij. ca. in ꝓma additōe. sic in sciētijs ſpeculatiuis ex notioꝝb⁹ ꝓfulis ꝓcedit ad min⁹ nota et magis determinata. vt3 in. j. phyſicoꝝ. ita etiam opt3 eum q̄ vult inducere hoiem ad ꝟtutē ꝙ obſuantiā ꝓceptoꝝ de actib⁹ ꝟtutū. vt ex illis eum inſtruere incipiat q̄ ſunt notioꝛa et facilioꝛa: et iō in decalogo primo tradito a deo facilioꝛa et ꝓmunioꝛa ꝓcepta ponunꝯ tam in his q̄ ordinant ad deū q̄z in his q̄ ad ꝓximū. vt ibidem fuit lati⁹ expoſitum. vñ in datōe legis cum ꝓpls nō eſſet ſolum rudis. ꝙ q̄ſi nouiꝯ incipiens in diſciplina ꝟtutū. idcirco nō fuit eis tūc exp̄ſſus modus obſuandi illa ꝓcepta. put pōt cadere ſub lege diuina. ꝙ vt ꝓcepta illa ex interioꝛi motu tanq̄z volentes et eligentes implerent. ꝙ ſolū fuerꝯ eis ꝓpoſita ſaltem ꝙ maioꝛi ꝑte ꝑtum ad actꝰ exterioꝛes. put pñt cadere ſ̄b lege etiam humana q̄ de exterioꝛib⁹ tm̄ iudicat in hoc ꝳt loco cum iam ꝓplus licet rudis eſſet. tm̄ magis erudit⁹ in hmōi diſciplina tanq̄z exꝑtus in multis et varijs iudicijs diuinis. q̄ int̄ ipos ꝓtigerant ꝓcepta decalogi eis iteranꝯ exp̄mendo ſeu innuēdo modum ea obſuandi. put ſub lege diuina cadere dñt. ſ. vt ex motu interioꝛi ad opa ꝟtutum exteriꝛa ꝓcedereꝯ. qđ ſic ꝓz. nam circa parentum obſequium in datione legis dī. Honoꝛa patrem tuū et matrem. qđ q̄dem ꝓceptum impleri pōt ꝙ ſolos actꝰ exterioꝛes. Honoꝛ em̄ q̄ eſt exhibitio reuerentie in ſignum ꝟtutis. vt hz in. j. Ethico. in ſolo actu exteriꝛi pōt impleri. in q̄ ſigna reuerentie demonſtranꝯ. in hac aūt iteratione dī. Unuſq̄ſq̄z matrē et patrem ſuū timeat. Conſtat aūt q̄ timoꝛ eſſentialiꝯ in interioꝛib⁹ conſiſtit. qđ eſt difficili⁹ implere q̄z primū. et etiaz dat modū q̄ impleri debeat ꝓceptum illud. ſ. honoꝛa patrem tuū et matreꝛ. ſ. q̄ talis honoꝛatio exterioꝛ ꝓcedere debeat ex timoꝛe interioꝛi. ſ. filiali ſeu reuerentiali. Idem ꝓz in ſcdo ꝓcepto hic tradito. cum dī. Sabbata mea cuſtodite. in ꝓma em̄ traditiōe decalogi hī. Memento vt diem ſabbati ſanctifices. vbi ſabbatuz ponit̄ in ſingulari. hic aut̄ dī ſabbata in plurali. qđ non vacat a myſterio. vñ glo. Nota q̄ nō ait ſabbatum ꝙ ſabbata. qz intelligiꝯ reqes que non ab vno ꝙ ab omnib⁹ carnalib⁹ q̄eta eſt et abſoluta. et iō in hoc loco pluraliꝯ ſabbatoꝝ nomen in diuina ſcriptura poſitū eſt vt ſcias. q̄ ſabbatum plena et pfecta q̄es eſt. hec in glo. Et attendēdum q̄ licet forte q̄ dī in hac glo. q̄ ſabbatum plena et pfecta eſt q̄es. intelligaꝯ de requie eterna. tm̄ ſatis daꝯ intelligi. q̄ quies ſabbati ꝓut cadit ſub ꝓcepto legis vniuerſalis. dz cē ab oib⁹ impeditiuis quietis eiuſdem. qđ non intelligiꝯ: cum dī. ſabbatum in ſingulari. vnde ꝓz q̄ hec iteratio difficilioꝛ eſt et pfectioꝛem modum ꝓcipit in obſuatione ſabbati q̄z prima ꝓpoſitio. ſ. in datione legis. Idem ꝓz in ꝓhibitione ydolatrie: de qua hic dī. Nolite ꝙuerti ad ydola ꝛc. hic em̄ actus interioꝛ in hmōi ꝓhibitione videꝯ ꝓtineri. Conuerſio em̄ humana ꝓprie intelligiꝯ in corde. vnde Jobelis. ij. cap. Conuertimini ad me in toto corde veſtro. que quidem ꝓhibitio ſe extendit etiam ad illos qui cultus ſeu ſupſtitiones ydoloꝝ mentaliter approbant licet exteri⁹ nihil hoꝝ oūdant. qđ non fit in datione legis circa hoc exp̄ſſum. et qz forte ex ſe aliq̄s putaret q̄ tota ꝓhibitio ydolatrie conſiſteret in mente. ſic q̄ mentaliꝯ ydola nō coleret. licite poſſit eis ꝙ actꝰ exteriores exhibere cultum. ꝓut forte q̄dam eſtimaucrūt: iō ſubdit. Nec deos conflatiles facietis vobis. vt intelligaꝯ q̄ licz q̄s in mente ad ydola non ꝙuertaꝯ. fabꝛicat tm̄ ea ꝙ actuz exterioꝛem. nihilomin⁹ eſt tranſgreſſoꝛ hui⁹ ꝓcepti. ſimiliꝛ circa ꝓhibitionem ꝓiurij infra paucis interpoſitis dicit. Non ꝓiurabis in noie meo. nec pollues nomen dei tui. Circa qđ ſciendum q̄ in ꝓma ꝓticula ſupaddit̄ q̄ nō ſolum in noie dñi tetragrāmaton ꝓhibeꝯ ꝓiurium. vt in ꝓma traditione decalogi vbi dī. Non aſſumes nomen dei tui inanum. vbi ꝓdictum nomē magnum exp̄mit̄ ꝙ etiam in quocunq̄z noie diuino ꝓhibeꝯ ꝓiurium. In ſcda ꝛo ꝓticula: cum dī. Nec pollues nomē dei tui. ſupaddit̄ alia. ſ. ne ꝗs q̄ obligaꝝ⁹ iuramento aliq̄d malū ꝓmittat. ſicut legiꝯ de iuramento herodis ad filiam herodiadem. talis em̄ iurans cuſtodiendo iuramentum videꝯ nomen dñi polluere: vt in glo. ſimiliter circa ꝓhibitōem homicidij dicit. Non ſtabis ꝑ ſanguinem ꝓximi tui. in quo auxilium et ꝓſilium vel fauoꝛem homicidij videꝯ ꝓhibere. nec ſolum iſta que in actib⁹ exterioꝛib⁹ conſiſtunt ꝙ etiam rancoꝛ cordis ꝓhibeꝯ cum dicit. Non oderis frēm tuum in corde tuo ꝛc. et q̄ iſta negatiua ſunt nec ꝓꝑbendunt intentionem legiſlatoris circa ordinatōem hominis ad ꝓximum. iō finaliꝯ ꝓcludit dī. Diliges amicum tuum. i. ꝓximum ſm̄ trāſlationem. lxx. ſicut teipſum. In hoc em̄ mandato totius legis ꝓfirmatio et abbꝛeuiatio ꝓfiſtit. vñ Ro. xiij. c. Qui diligit ꝓximum ſuum legem impleuit. ſimiliter circa ꝓhibitionem furti addit. ne recipiat vnuſq̄sq̄z ꝓximum ſuum. Non facias calumniam nec vi opꝑmes. et multa alia que ſequunꝯ ad ꝓhibitionem cuiuſcunq̄z iniurie ſeu damni q̄ in bonis ꝓximi pōt inferri. vel etiam in eius fama: vt cum dicit. Non maledices ſurdo nec cris criminatoꝛ. nec ſuſurro in ꝓplis. nec in directione actuum ignoꝛantis: cum dicit. Nec coram ceco pones offendiculum. nec etiam preſtando fauorem iniuſtum in iudicio: cum dicit. Nec iniuſte iudicabis. non conſideres ꝓſonam pauꝑis. conſtat aūt q̄ omnia ꝓcepta ꝑdicta negatiua quibus ꝓhibenꝯ iniurie vel nocumenta quecunq̄z ꝓximo inferēda poſſunt impleri ſine hoc q̄ homo diligat ꝓximum. poteſt em̄ homo non hz odium fratris ſui in corde ſuo. nec querere vltionem: ab eo: et omnia hmōi: et tamen cum hoc nō diligere eum. Cum em̄ amoꝛ et odium ſint paſſiones cōtrarie poſſibile eſt vt quis neutram habeat circa ꝓximum: ſicut poſſibile eſt q̄ aliquod corpus nec ſit albū nec nigrum. vnde ſequiꝯ q̄ licet quis impleret omnia ꝓcepta negatiua ꝑdicta circa fratrem. non tamen ex hoc ſequiꝯ q̄ impleret ꝓceptum in dilectione ꝓximi circa eum. ille tamē qui diligit ꝓximum ſuum ſicut ſeipſum omnia predicta ꝓcepta negatiua circa ꝓximum implet. cui⁹ ratio eſt. nam in hoc ꝓcepto de dilectione ꝓximi licet non imporꝛeꝯ equalitas dilectionis eo q̄ amicabilia ad alterum venerunt ex amicabilibus ad ſe. vt3. ix. Ethicoꝝ. imporꝛaꝯ tamen ꝙ hoc ꝓceptum dilectionis q̄ homo velit bonum anime et bonoꝛis ſeu fame et omnium alioꝝ que licite homo poſſz ꝙ ſe velle. cuius ꝓius ſibi et potius iſta bona velit. et hoc imporꝛaꝯ ꝙ hoc quod dicit. Diliges ꝓximum tuum ſicut teipſum. nam poſtq̄z enumerauit omniū malorum genera que ꝓhibenꝯ inferri ꝓximo: ſubdit. Diliges ꝓximum tuum ſicut teipſum vt intelligaꝯ q̄ ſicut homo diligendo ſeipſum non ſolum omnia mala ꝑdicta inq̄ntum in ſe eſt a ſeipſo amoueat. ꝙ etiam eoꝝ ꝓria. ſ. bona ꝓcuret: pari mō ꝓximum diligat. ſuato tm̄ ordine charitatis qui intelligiꝯ in hoc quod dicit. Sicut teipſum. Exemplar em̄ ꝓius et poti⁹ eſt exemplato. Ex quibus ſequiꝯ q̄ impleri hmōi mandata de dilectione ꝓximi ꝓfectius eſt q̄z implere cetera mandata circa eum ꝑter ꝓceptum dilectionis. nam ꝙ implētionem iſtius ꝓcepti affirmatiui virtualiter implent̄ omnia alia negatiua circa ꝓximum. ꝙ non econtra: vt dictum eſt. Sequiꝯ etiam ex dictis q̄ ꝓceptum de dilectione ꝓximi: ꝓout in lege diuina tradiꝯ: nō eſt de ꝓceptis iuris naturalis ꝓmo ꝙ ſe notꝫ. Manifeſtū eſt em̄ q̄ talia ꝓcepta ꝓma iuris naturalis ſunt eadem apud omnes ꝙ conſtat q̄ ꝓcipue ꝓbi q̄ de naturali dictamine rōnis maxime ſcrutati ſunt vt peripatetici hoc non inuenerunt. naz tractantes de amicitia que apud eos virtus eſt. vel non eſt ſine virtute. vt in. viij. Ethicoꝝ. ipſam poſuerunt ſolam eſſe inter viros virtuoſos quoꝝ alter alterum veraciter agnoſceret eſſe

talem.qđ est tā rarissime ꝓtingentibus,qđ non esset si tā ꝑmo dictamine rōnis naturalis hoc ꝓceptum esset ꝫ ō hoc vī sentire san. doctor in ꝑma scđe.q.c. arti.iij. in rūsione ad ꝑmū argumētum. vbi dicit q ꝓcepta tā dilectōe dei ⁊ ꝓximi sunt ꝑma ⁊ cōia legis nature.que sunt ꝑ se nota rōni humane.vel ꝑ nām. vel ꝑ fidem. ⁊ idem in eadem.q.artic.xj.in corpe qōnis.di. q q̄dam sunt p̄cepta rectissima.⁊ adeo manifesta q editōe nō indigent.sicut mandata tā dilectione dei ⁊ ꝓximi.⁊ h vī tenere in multis alijs locis.qđ valde mirandū est ꝓpter p̄dicta.nisi forte san.doctor loq̄t in statu nature integre.nō aūt in statu nature lapse.qđ tñ non intelligit bene ex vbis suis.p̄sertim cū banc rōem assignet q̄re ista duo p̄cepta nō fuerit posita int̄ p̄cepta tā decalogi q̄ q̄dem p̄cepta aliam admiratōz inducunt. Maz si hec duo p̄cepta iō nō ponūt int̄ p̄cepta decalogi. qz ex sui manifestatōe editōe non indigent.multomin⁹ debuissent pōni int̄ p̄cepta supaddita decalogo.q̄z rō non ē cuilibet manifesta.ꝫ solum sapientib⁹ ꝑm ipm in eadē q.sequit ex dictis q hoc p̄ceptum tā dilectōe ꝓximi est difficili⁹ ceteris p̄ceptis.q̄ ordināt ad ꝓxim. qđ sic ptz.nam q̄ diligit ꝓximū sicut seipm,ꝓmpte ⁊ delecta bilit exercet erga ipm opa amicitie. sicut erga se talia opa exercet. Ille aūt q̄ non diligit ꝓximum sicut seipm.licet alia p̄cepta negatiua supradicta impleat abstinendo se ab odio ꝓximi ⁊ alio nocumento sibi inferendo.nō tñ est necesse vt hoc faciat ꝓmpte ⁊ delecta bilit.p̄t em̄ ista impleri timore pene.vel q̄dam simulatione sine ꝓmptitudine nec delectatōe.qđ non ptingit in eo q̄ ꝓximum diligit sicut seipm. nam cū amor sit causa delectatōis sub p̄cepto de dilectione ꝓximi cadit.vt implens hmōi cum delectatōe ⁊ hilaritate opa amicitie exerceat erga ꝓximum. vt in ꝑma scđe.q.c. arti.ix.in rūsione ad tertium argumentum ⁊ sic ex vi hmōi p̄cepti dat modus adimplendi alijs p̄ceptis ad ꝓximum ordinantib⁹ licet ex vi alio⁹ p̄ceptoꝝ q̄ non dant de dilectione ꝫ de abstinendo a nocumento vel odio ꝓximi:talis modus non cadat sub p̄cepto. Concordat autem huic expositioni qđ in prima traditōe decalogi ꝓponit vt preambulum.Ego sum dñs deus tuus q̄ eduxi te de terra egypti.in quo ondit q deus volebat eos inducere ad obseruantiam p̄ceptoꝝ ex recognitione redemptionis accepti. In hac aūt secūda iteratōe decalogi ꝑmittit vt ꝑambulum.Sancti estote qm̄ ego sanctus sum dñs deus vr.in q̄ ondit q hic intendit eos inducere ad p̄ceptoꝝ obseruātiaz ex imitatione diuine sanctitatis. Constat aūt q altior modus vehiendi ad virtutem seu ad opa virtuosa est. cū ꝯs imitari intendit diuinam bonitatem seu sanctitatē q̄ntum humana fragilitas ꝑmittit.q̄z cum q̄s ex recognitōe beneficij ꝓcepti ad hoc inducit.sicut maior est pfectio seu bonitas diuina in se ꝯsiderata q̄ infinita.ē q̄z si ꝯsideret ex certo beneficio alicui impenso.qđ sp est finitum vnde hoc dictum. Sancti estote ⁊c. nō vī intelligendum vt ꝯclusio p̄dictoꝝ ꝓut postillator dicit.ꝫ magis vt ꝑambulum sequentium.nō em̄ solum in hoc ꝑambulo exhortat ad separationem ab omnibus immūdicijs seu turpitudinib⁹ corꝑalib⁹ q̄ in ꝓcedenti cap.tractant.ꝫ etiam ab immundicijs spūalib⁹ ⁊ intrinsecis.de quibus in hoc capitulo tractat vt dictum est.⁊ ideo dicit. Qm̄ ego sanctus sum dñs deus vr ⁊c.Sanctitas em̄ diuina nō solum est a ꝓtagijs corꝑalibus a q̄bus etiam spūs maligni sunt immunes. ꝫ etiam a spūalibus q̄buscūq. Si aūt querat quare int̄ p̄dicta p̄cepta in hoc cap. ꝓtenta obmittit p̄ceptum. Non mechaberis. Dicendum q in p̄cedenti capi.fuerunt multa supaddita illi precepto.similiter ⁊ infra in hoc capitulo quedam alia eidem supaddunt.idcirco hic non iterat cum alijs. Precepta aūt de non ꝓcupiscendo rem ꝓximi tui satis includunt in hoc p̄cepto de dilectione ꝓximi in quo constituit finem hmōi iterationis.finis em̄ p̄cepti charitas est.j. Thimo.j. vñ ea que sequunt:cum dicit.Leges meas custodite. Jumēta tua nō facias ⁊c.Scipue ptinet ad ceremonialia.vt ex ipsis ptz.⁊ exponant vt in postil. Si aūt querit de ordine boꝝ p̄ceptoꝝ q̄re deuiat ab ordine ꝓme traditōis. qz ibi incipit a p̄ceptis ordinantibus ad deum.hic aūt de bis q̄ ptinent ad ꝓximum.ddm q prima traditio sequit ordine dignitat⁹.qz illa q̄ ordinant in deū sunt potiora.in hac aūt scđa traditōe.qz dilectōz ꝓximi ꝓncipalit exprimere intendebat.refuata explicatōe primi pcepti charitatē qđ maius ⁊ summū p̄ceptum legis est:ad vltimaz explanatōz legis.s.in Deut.vj.q̄n iam auditores erant magis ꝓuecti.scriptura sequit ordinem nre cognitionis sensitiue ꝑm quam ꝓximus est nobis magis not⁹ q̄z deus : iuxta illud.j. Joh.iij.Qui non diligit ꝓximum suum quem videt:deum quem nō videt quō pōt diligere.⁊ iō ꝓposuit ꝓximum p̄ceptum de obsequio parentum in q̄ matrē añ posuit patri.eo q etiam ꝑm nr̄am cognitōz mr̄ primo innotescit filio q̄z pater adiungit etiam huic p̄cepto de custodia sabbatoꝝ.qđ ptinet ad p̄cepta ordinatiua in deū: qz est p̄ceptum affirmatiuum⁊ sic iteratio incipit ab affirmatiuis.Cetera aūt ordinant diuersimode in qua ordinis diuersitate dat qđammō intelligi pluralitas p̄ceptoꝝ ꝑm quam cuilibet eoꝝ obseruantia necessaria est ad salutē qz vt Jaco.ij.ca.Qui in vno delīquit factus est omnium reus.introducit aūt in hac iteratione. Si imolaueris hostiaz pacificam dño.vt sit placabilis ad oñendū q̄ act⁹ interior mentis de q̄ in hac iteratione potius intendebat q̄z in prima traditōe est apud deum principaliter accept⁹ vnde in hebr.xi. Si imolaueris hostiaz pacificam dño sit placabilis.⁊ est sensus vt sit acceptabile obsequium deo.sic vt nihil ꝑmittat de agendis circa ipsaz.⁊ exemplificat de hostia pacifica q̄ minimū locum tenet in sacrificijs immolando q si de cerimonijs aliq̄d obmittat totū est ꝓbanū.

¶ Jtē in hoc ca.xix.vbi dī. In hebreo dī. vī ee addēdū.

¶ Additio.ij.

Quod in hebreo vbi in hoc loco dī ꝑm Ra.sa. Et pataviro.est vnum vocabulū obscurū qđ ꝑm Ra. moy.gerundēn.significat ꝓcubinam ⁊ sic scriptura loquit de ancilla chananea q̄ est ancilla alic⁹ liberi hebrei.cum q̄ nō ꝓtit mr̄imoniū ꝫ est ei ꝓiuncta in ꝓcubinatu.⁊ sic tales nō incurrūt penaz mortis cum nō sit ibi adulterium.vñ dī.Lapulabit ipsa.i.verberabit. qz nō fuit libera.⁊ sic non bz vnde offerat ꝑ pctō suo. Vir vo ꝑ delicto suo offert ⁊c.put in postilla.

¶ In co.ca.vbi dī in postil.Auferetis ꝓputia coꝝ vī est addendum.

¶ Additio.iij.

Quod in heb.bī in hoc loco.Preputiabitis preputia coꝝ. ⁊ est sensus q̄ illi fructus sunt īmūdi ꝓpter rōnes in postil.allegatas.⁊ iō reputandi sunt isti preputia q̄ apud hebreos refutanda sunt tanq̄z supflua ⁊ inutilia.vñ sequit. Poma q̄ germinant immūda erunt vobis.ex q̄ ptz q non auferebant ꝓmi flores seu gemme ne erumpent in fruct⁹.put dī in postil.ꝫ ꝑmittebant crescere:⁊ tñ esus eoꝝ erat illicitus ⁊c.

¶ Replica correctorij ꝺ Burg.

In ca.xix.cū postillator breuiter ⁊ clare se expedisset de replicatione p̄ceptoꝝ: Burg.facit longā digressionem.in qua ꝑmo reprobat san. Tho.cuius dicta tñ in ꝓlogo sui opis firmit credit esse igne charitatis examinata ⁊ naturalis rōnis dictamine multipliciter purgata.hic tñ abijcit ⁊ sepe postil. redarguit q aliq̄n ex manifesta rōne ea declinauit. Notat q̄ñr in eadem digressione postil.asserens q exponat illud dictum. Sancti estote qm̄ ego sanctus sum.vt ꝯclusionem p̄dictoꝝ cū sit ꝑambulum sequentium. Sed apparet Burg.non diligenter hic vidisse postillatorē non em̄ ponit illud. Sancti estote ꝑ conclusione.ꝫ potius ꝑ ꝯclusionis ꝓncipio causa ⁊ rōne.vtz bene intuenti dicta postillatoris.

Locutusq̄ est dñs. supra posita sunt pcepta ordinatiua vite absq; determinatõe pene hic eadem licet. nõ omnia replicanꝫ cũ dicta determinatõe. ſRõ aũt hui⁹ ordinis est. qz intentio legislatoris est ciues facere bonos ⁊ virtuosos. hoc autẽ est qñ bene opanꝫ ex amore iustitie. ⁊ iõ pmisit pcepta absq; determinatõe pene p hoc insinuans q̄ essent adiplenda ex amore boni: ſ qz nõ oẽs sunt virtuosi ſ pauci respective. iõ replicauit pcepta cũ determinatõe pene vt impfecti ea adimplerent saltẽ timore pene. primo igr ponit dicta determinatio. scõo determinationis rõ. ibi. Custodite leges meas. tercio intenta pclusio. ibi. Vir siue mulier. Circa primũ ponit determinatio circa rõnalem. scõo circa irascibilẽ. ibi. Qui maledixerit patri. tercio circa pcupiscibilẽ ibi. Si mechatus. Circa pmum ponunt duo casus ꝺ ydolatria q̄ ex dictamine rõis est fugienda. Primꝰ ponit cum dz.

b Si q̄s dederit de semine suo ydolo moloch morte moriat. freq̄ntius aũt loq̄t scriptura ꝺ moloch q̄z de aliis ydolis tum qz sacrificiũ sibi oblatũ erat magis horridum vtz ex pdict⁹ xvij. c. tum qz multi circa hoc erãt inclinati credẽtes q̄ ex tali puerop oblatiõe. psequerent postea q̄cquid vellẽt. Ex hoc aũt qꝺ dz hic. De semine suo qꝺ importat potem dixerũt aliqui doctores hebreop mõ indebito lre intuitentes q̄ si alicꝫ daret omnes pueros suos ydolo moloch non incurreret penam pdictam. qꝺ videt valde absurdum. qz ps includit in toto: ⁊ iõ dans totum dat ptẽ. tum etiam qz dans totum gui⁹ peccat. ꝓpter qꝺ nõ min⁹ ſ magis dz puniri. ⁊ iõ alij volentes colorare dictum pdictum dixerũt q̄ dans totum semen ydolo moloch ita gr̃iter peccat q̄ non põt aliqua pena expiari in vita pñti etiam morte. Et ideo dixerunt doctores q̄ nõ incurrit penam mortis. qz reseruat maiori pene. s. gehenne. Sz isti volentes saluare dicta doctop suop dicunt ꝺ ꝺbum dñi

Ca. xx. Locutusq̄ est dñs ad moysen dicẽs. Hec loq̄ris filijs isrl. Hõ de filijs isrl ⁊ ꝺ aduenis q̄ hitãt in isrl: [b] siq̄s dederit de semine suo ydolo moloch morte moriat. Pplꝰ terre lapidabit eũ. ⁊ ego ponaz faciẽ meaz ꝓ illũ: [c] succidamq̄ eũ de medio pplꝰ sui eoq̄ dederit de semie suo moloch. [d] ⁊ pfanauerit sanctuariuz meum: [e] ac polluerit nomẽ sctũ meum. [f] Et si negligẽs pplꝰ terre ⁊ q̄si pipendẽs impiũ meũ: dimiserit hoiez q̄ dedit ꝺ semie suo moloch necvoluẽrit eũ occidẽ: ponã faciẽ meã sup hoiem illũ ⁊ cognatõz ei⁹. succidamq̄ ⁊ ipm ⁊ oẽs q̄ pfenserũt ei. vt fornicaret cũ moloch ꝺ medio pplꝰ sui [g] Alia q̄ declinauerit ad magos ⁊ ariolos ⁊ fornicata fuerit cũ eis ponã faciẽ meã ꝓ eũ ⁊ interficiã illam de medio pplꝰ sui. sanctificamĩ ⁊ estote sancti. qz ego sctus sum dñs dꝰ vr̃. Custodite pcepta mea ⁊ facite ea. ego dñs q̄ scifico vos [h] Qui maledixerit pri suo aut mri morte moriat. Pri mriq̄ q̄ maledixerit. sãguis ei⁹ sit sup eũ. [i] Si mechat⁹ q̄s fuerit cũ vxore alteri⁹ ⁊ adulteriũ ppetrauerit cum uxore primi sui. morte moriat ⁊ mech⁹ ⁊ adultra. Qui dormierit cũ nouerca sua: ⁊ revelauerit ignominiã patris sui: morte moriãt ambo. sanguis eop sit sup eos. Si q̄s dormierit cum nuru sua. vterq̄ moriãt qz scelus opati sunt. sanguis eop sit sup eos. Qui dormierit cuz masculo coitu femineo. vtq̄ opat⁹ est nephas morte morianꝫ. sit sanguis eop super eos. Qui supra vxorẽ filiaz duxerit mrez ei⁹: scelus opatus est. Eiu⁹ ardebit cũ eis nec pmanebit tãtũ nephas in medio vri. Qui cũ iumẽto ⁊ pecore coierit. morte moriat: [k] pecus q̄z occidite. Mulier q̄ succubuerit cuilibet iumento simul interfici et cũ eo. sanguis eop sit sup eos. Qui accepit sororẽ suam: filiam patris sui vel filiam mris sue: ⁊ viderit turpitudinẽ ei⁹: illaq̄z pspexerit fris ignominiã. nephariaz rem opati sunt occidenꝫ in pspectu pplꝰ: eo q̄ turpitudinẽ suaz mutuo reuelauerint ⁊ portabũt iniq̄tatem suaz. Qui coierit cũ muliere in fluxu mẽstruo. ⁊ reuelauerit turpitudinẽ ei⁹: ipa q̄z aperuerit fontẽ sanguis sui interficiẽt ambo ꝺ medio pplꝰ sui Turpitudinẽ matris tue ñ discoopies Qui h̄ fecerit ignominiaz carnis sue nudabit: portabũt ãbo iniq̄tatẽ suã. Qui coierit cũ vxore patrui vel

c Succidamq̄ ipm eum. delendo ei⁹ posteritatem.

d Et pfanauerit sanctuarium meuz. Alibi sacrificando q̄z ad sanctuarium meum q̄i locus sacrificij mei eet pfanat⁹.

e Ac polluerit nomen sctũ meuz. ipm moloch attribuendo.

f Quod si negligens pplus ẽre. Ex quo patz q̄ illi q̄ dñt corrigẽ crimia si negligant psentiẽtes reputanꝫ. et eandem penam incurrũt. Scõs aũt casus ponit cum dicit.

g Anima que declinauerit ad magos ⁊c. ⁊ ptz sententia ex pdictis. ca. xix. qz h̄ solum addit pena cum subdit. Interficiam illam ⁊c.

h Qui maledixerit. Hic pñr ponit determinatio pene q̄tũ ad irascibilez in vno casu cũ dz.

i Si mechat⁹. Hic pñr determinat pena q̄tum ad pcupiscibilem. ⁊ replicanꝫ eadem pcepta que supi⁹ dicta sunt. ⁊ solum hic addit determinatio pene. ⁊ iõ ps lra ex supradictis vsq; ibi.

k Pecus quoq; occidite. non quia peccauerit cum non habeat liberum arbitrium sed in detestationem criminis ⁊ ne ex aspectu talis animalis aliqui inclinarent ad idem vicium. Qui coierit cũ mu, in fluxu mẽ. ⁊c.

b Qui maledixerit pri suo vel mri morte moriat. Non est tñ intelligendum q̄ ex vna maledictione alicꝫ incurrat penã istã ſ quando fuerit assuefactus ⁊ seriose fecerit non ioco sicut fuit declaratum Exo. xxj.

Sequit. a Inficient ambo. hoc est intelligendū qñ alicūs scient mulierē mēstruatā cognouerit. ꝛ fuerit ꝛe hoc ꝙuict⁹ in iudicio. si aūt cēt occultum: imūdus cēt. vij. dieb⁹. vt dictū est ē. Exo. xv. ca. Qui coierit cū vxore patrui. sequit. b Absq; liberis morient. qđ expont Ra. sa. dicēs. q si tunc bzēnt pueros. se pelierēt eos añ mortē suam. ꝛ si nō bzēnt tūc nec bzēnt ꝛcetero. sicut ꝓuati a ꝛo ꝛ sic morerētur absq; liberis. hz. Aug. aliē exponit di. q si ex tali mrimonio ali. q̄ pueri nascerēt illegitimi ꝓputarent. nec succederēt in hereditate. ꝛ iō p̄ intelligit pena exheredatōis ꝛ eodem mō exponit casus seqns

c Custodite leges meas. hoñr ponit p̄dicte ꝛe terminatōis rō. ad hoc em̄ ꝛeterminata est pena p̄dicta q̄ trāgressionuz. vt boies saltez timore pene coercerent a trāsgressione legū ꝛ hoc est qđ dz.

d Me ꝛ vos euomat tra. tāq; abominabiles.

e Molite ambulare in trāmis natōnū. i. in ritu ꝛ mō viuēdi ipārum.

f Ego dñs deꝰ vr ꝛc. p signū circūcisionis ꝛ dationem legis.

auūculi sui: ꝛ reuelauerit ignominiā cognatōꝛ sue: portabūt ambo pctm̄ suū: b absq; liberis morient. Qui duxerit vxorē frīs sui: rē facit illicitaq;: turpitudinē frīs sui reuelauit: absq; filijs erit.

c Custodite leges meas atq; iudicia ꝛ facite ea: d ne ꝛ vos euomat tra quā introduco vos ī habitatē: trā fluentē lacte ꝛ melle. e Ego dñs deꝰ vr q̄ sepaui vos a ceteris ꝓplis

g Sepate ḡ ꝛ vos iumentum mūdū ab imūdo. ꝛ auē mūdā ab imūda. Ne polluatꝛ aias vras in pecore ꝛ auibꝰ: ꝛ cūctis q̄ mouēt in tra ꝛ q̄ vob oñdi eē polluta. b Eritis sācti mihi: qꝛ sanctꝰ ego sum dñs ꝛ sepaui vos a ceteris ꝓplis vt eētis mei

h Vir siue mlr in qbꝰ phitonicꝰ vl diuinatōꝛ fuerit spūs: morte morianť. lapidibꝰ obruent eos. Sāguis eoꝝ sit sup illos.

Ca. xxj.

a Dixit q̄q dñs ad moysen. Loq̄re ad sacerdotes filios aaron: ꝛ dices ad eos. Ne cōtaminet sacerdos in mortibꝰ ciuium suoꝝ: nisi tm̄ in ꝓsanguineis ac ꝓpinquis. i. sup patrem ꝛ matrē ꝛ filium ꝛ filiam: frēm q̄q et sororem: virginem q̄ nō est nupta viro: ꝫ nec in principe ppli sui ꝓtaminabit. b nec radent caput nec barbam: neq; in carnibꝰ suis facient incisuras. Sancti erūt deo suo: ꝛ nō polluent nomē eiꝰ c Incensum em̄ dñi ꝛ d panes dei sui offerunt. e ꝛ iō sancti erūt. Scortū ꝛ vile pstibulum nō ducet vxorē: nec eaz q̄ repudiata ē a marito: qꝛ ꝓfanatꝰ est deo suo. ꝛ panes ꝓpositōis offert. Sit ḡ sanctus qꝛ ꝛ ego sanctꝰ sum dñs minus qui sanctifico vos. f Sacerdotis filia si ꝛeprehensa fuerit in stupro. ꝛ violauerit nomen patris sui

Additio. ij.

Quod autē ex vna maledictōe patris q̄s incurrat penam capitalem. dictū fuit supra. in additione sup Exo. xxj.

Repli. correcto rij ꝑ Burg.

In ca. xxj. d maledictōe pentum ꝛ eius pena vide. s. Exo. xxj.

Ca. xxj.

a Dixit q̄z dñs ad moysen. Loq̄re ad sacerdotes filios aaron: ꝛ dices ad eos. Ne cōtaminet sacerdos in mortibꝰ ciuium suoꝝ: nisi tm̄ in ꝓsanguineis ac ꝓpinquis. i. sup patrem ꝛ matrē ꝛ filium ꝛ filiam: frēm q̄z et sororem: virginem q̄ nō est nupta viro: ꝫ nec in principe ppli sui ꝓtaminabit. b nec radent caput nec barbam: neq; in carnibꝰ suis facient incisuras. Sancti erūt deo suo: ꝛ nō polluent nomē eiꝰ c Incensum em̄ dñi ꝛ d panes dei sui offerunt. e ꝛ iō sancti erūt. Scortū ꝛ vile pstibulum nō ducet vxorē: nec eaz q̄ repudiata ē a marito: qꝛ ꝓfanatꝰ est deo suo. ꝛ panes ꝓpositōis offert. Sit ḡ sanctus qꝛ ꝛ ego sanctꝰ sum dñs minus qui sanctifico vos. f Sacerdotis filia si ꝛeprehensa fuerit in stupro. ꝛ violauerit nomen patris sui ꝓfanauerit. ꝛ patz lra. Causa buiꝰ duplex est. vna ex hoc qꝛ debebant quandam imundiciam seu irregularitatem impedientem eos ad dñus ministerio tabernaculi a q̄ oportebat eos primo purgari. ꝛ iō magis accedebant a funeribꝰ ꝫ alij q̄ non habebant sic ministrare in tabernaculo. Secunda rō est. qꝛ sacerdotes q̄ magis debebant hīe cognitionem de resurrectiōe futura nō decebat ita lugere mortuos sicut ꝓmunem ꝓpīn.

b Nec radent caput ꝛc. hoc expositum est supra. xix. c. Hic tm̄ replicat. qꝛ licet omnes ad hoc tenerent. spāliter tm̄ sacerdotes q̄ debebant esse alijs mundiores. ꝛ hoc est quod subdit.

c Incensum em̄ dñi sup altare thymiamatis.

d Et panes dei sui offerunt. super mensam propositionis.

e Et iō sancti erunt. i. ab immundicijs magis elongati ꝛ qꝛ vilitas vxoris redundat in virū cum sint vna caro: iō subdit. Scortum ꝛ vile pstibulum non ducet vxorem. ꝛ qꝛ similiter stupꝝ filie redundat in patrem q̄ eam dz custodire: iō sequit.

f Sacerdotes fi. si deprehensa fuerit in stupro. i. defloratā ipsa ꝓsentiente.

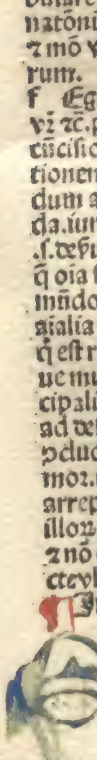

X hac lra non bī qđ negligentes corrigere crimina eandem penam incurrant. ꝫ soluz si sunt ꝓsentiētes: dī em̄ in lra. Succidā q̄z ipm ꝛ omnes qui ꝓsenserint nō em̄ dixit. Et omnes q̄ neglexerint. ꝫ q̄ ꝓsenserint. ex q̄ ptz q̄ negligentes licet sint digni pena. non tm̄ eandē penam incurrūt sicut trāsgressores. nisi cum hoc sint ꝓsentientes.

In eo. ca. vbi dī in postil. Qui maledixerit patri suo vl mri morte moriat. ꝛc.

g Flamis exuret. q2 filia sacerdot debèret pollere maiori mundicia.iō puniebat gūiozi pena. Alie aūt virgines dicto mō de florate nō puniebant morte.nisi eēnt viro affidate.vt dictū fuit supza Exo.xxij.7 idem hz Deut.xxij. dicit tn ra.sa.q boc est intelligendum de filia sacerdotis maritata. vel saltē affidata.7 nō de illa q̄ est oino libera a viro. Sz hoc vī ōzium textui q̄ nullam facit exceptōz Item ō intentōez legis.q2 sic nō esset dza cautum ad hoc int filiam sacerdot 7 filiaz bois alteri9 q2 filia cuiuscūq; maritata vl affidata si fornicet dz lapidari fm legē datam Deut.xxij. et Exo.xxij. 7 ita lex h de filia sacerdoti eēt sup fluaiō ꝓma exposito vī meliozb Pontifex. Hic pōr oñdit q̄d obs̄uandū sit circa sacerdotē summum cum dī.

i Caput suū non discoopiet amouē do cydarim de capite suo ꝓ luctu mortui.

k Et ad oēz mortuuz nō ingredie oino q2 sp dēbat eē pat9 ministrare corā dño.7 iō magis arcebat a cōtagione ex mortuis q2 alī sacerdotes. l Sup pie q̄z 7 mre.si moriant.

m Non ꝓtaminabit.iste due ꝓsone sunt hic exp̄esse ad maiorē declaratōz dicti.q2 si nō dēbat ꝓtaminari in morte patris 7 mris:multo plus dēbat vitare talem ꝓtamiatōz in alijs. n Nec egredie de sanctis. etiam alonge seq̄ndo feret9.7 q2 vir 7 vxor sunt vna caro:iō subdit. Virginem ducet vxorem ꝛc. sequit. o De ppl̄o suo. qđ fuit institutum a p̄ncipio.cū fuit ꝓcessum vt posset accipe vxorem de stirpe regia.7 hoc ppt̄ nobilitatem generis vt rex q̄ pōsset in tpalib9.7 sūm9 sacerdos q̄ pōsset subditis.esset magis ꝓxides.qđ faciebat ad bonum regimen ppli.7 vt reges p familiaritatem sacerdotum essent magis edocti de lege diuina.7 talis ꝓiunctio vī ꝓcedi p boc qđ subdit. p Nec ꝓmisceat stirpem generis sui vulgo gentis sue.i.cōib9 de ppl̄o.7 p boc vī ꝓcedi ꝓmixtio cum stirpe regia.Sciendum aūt q̄ p̄dicta que spāliter se ordinata circa sacerdotes.7 potissime circa sacerdotem magnum ad eor excellentiā hoc fuit vt haberent a ppl̄o in maiori reuerentia.q2 hoc redundabat in honorem cultus diuini. q Locutusq; est dñs.hic ōñr cū sit q̄ debent reputari inepti ad sacerdotium.Iz sint de semine aaron: cum dī. r Qui habuerit maculam.i. notabilem deformitatē.7 hoc fuit ordinatum q2 tales homines videnē ꝓtemptibiles.ne er hoc vilesceret sacerdotale officium.7 exp̄imunt iste deformitates magis in ꝑticulari: cum dicit. s Si cecus fuerit ꝛc.7 ꝑtz lra vsq; ibi.

t Si gibbus.i.gibbosus in pectore vel in dorso.

v Si iugē scabiem.i.ꝓtinuā:vel pūgentē. x Si impetiginē.i.scabiem siccam q̄ sine dolore corpis corpus fedat.deformat.Et idem est iudiciū d alijs deformitatib9 notabilib9 ꝓpter q̄s reddit homo ꝓtemptibilis alijs: iō subdit. Omnis q̄ habuerit maculam ꝛc.7 patet.

y Vescet tn de panibus q̄ offerunt.hoc dī ad dām panum ꝓpositionis q̄ fiebant de cōi sumptu.7 nō erat licitum de eis comedere nisi solis sacerdotibus.cetera patent. Moraliter sacerdotali officio reddunt indigni. Cec9.i. ignar9 legis.cuz sacerdotium sit offm doctoris. Claudus.i. iniustus.q2 est offm diffinitoris i foro pscie. Naso deformis.i. indiscret9. q2 est officiuz discretoris lepre a nō lepra. Fract9 pede.i.iept9 ad gradiendū inuia morz. q2 sacerdotium est offm p̄cursoris. Manc9.i. impotēs operari ꝓtuose. cū sit officiū cultoris in vinea dñi. Bibbosus.i. lupbus cū sit offm exemplatoris. Lipp9.i.videns obscure in ptinentib9 ad salutem. cuz sit offm doctor. Nāus albuginez in oculo.i.auar9 cū sit offm largitoris. Nāus iugem scabiem.i. castrimargiam.cum sit offm p̄dicatoris: cui9 est castigare corpus suum 7 in seruitutē redigere. Nāus impetiginē.i.luxuriā. cū sit offm ꝓsecratōis agni imaculati. Hernios9.i.ruptus vel ponderosus.i.ad terrena affectuosus.cū sit offm genitor. q2 hz gignere filios spūales in ecclia dei.

In ca.xxj.vbi dī in postil. Virginem ducet vxorez. 7 seq̄t. De ppl̄o suo ꝛc. Additio.

In hoc q̄ dī.de ppl̄o suo.non intelligit de genere sacerdotali vel leuitico tm. Sufficit q̄ sit de ppl̄o israelitico. Nunq̄z em vt credo legit fuisse ꝓhibitum summo sacerdoti vt ꝓberet cum aliqua de alia tribu quacūq;.sicut etiam nec fuisset dispensatuz seu ꝓcessum vt acciper vxorem de stirpe regia.q2 indifferenter poterant matrimonium ꝓbere cum muliere de quacunq; tribu. dum tn esset virgo. 7 non esset vidua vel sordida seu repudiata. Qz autem subdit in ra nostra. Non commisceat stirpem generis sui vulgo gentis sue. In hebreo hz. Non polluat.s. qui intelligeretur polluere si commisceretur alicui p̄dictarum sibi ꝓhibitaz.

Replica correctorij ꝺ Burg.

In ca.xxj. Burg. ponit quādam exortaz suiaz illius dicti. Ducet vxorem de ppl̄o suo.opponēs se ꝓmuni stile olim doctoz nroz dicentium tribus leui 7 iuda coniunctas.7 neutram illaz tribuum vxoribus plebeoz coniungi 7 econuerso.7 puto soli Burg. hic non fore credendum contra sententiam cōmunem omnium.

Locutus quoq; ē dñs. Postq; descripta sunt ꝓcepta ordinatiua diuini cultꝰ ꝗtum ad ministrātes. Hic ꝙsequēter ponunt ꝓcepta diuini cultꝰ ordinatiua ꝗtum ad mistrata. Et primo oñdit ꝙd sit obseruādū circa ea oblata. secūdo ꝙd circa offerenda ibi. Locutus ē dñs. tercio ad vtrūq; ponit ratio inductia: ibi Custodite mandata. Circa primū ponit multiplex ꝓceptuꝫ. secūdo trāsgressionis medium ibi. Qui comederit de sanctificatis. Circa primuꝫ excludunt octo ꝑsone ab esu sanctificatorū: videlz lepro⁹. seminiflu⁹: īmundus ex tactu: īmūdus ex esu. alienigena. inquilinus. mercenari⁹: filia sacerdotis nupta. Rō ifalis autē huius exclusionis est ꝓpter reuerentiaꝫ cultꝰ diuini. Nam ex eo q; non q̄libet admittebat ad esuꝫ oblationū q; cedebāt i vsū sacerdotū: ꝫ excludebant ꝑsone īmūde: viles et extranee: badebant oblationes i maiori reuerentia. Ratō autē figuralis fuit q; ꝑ hoc designabat q; q̄libet nō est admittēdus ad ꝓceptionem eucharistie: sed tm̄ ꝑsone fideles et mūde. patet autem litera paucis exceptis que exponentur discurrendo.

b Caueant ab his que ꝙsecrata sunt. vt non irreuerenter et indebite ad tangendum et comedendū se ingerant. Cōsecrata filiorum israel hic dicuntur oblata ab eis. c Et nō ꝓtaminent nomē sanctificatoꝝ mihi. id est oblatoꝝ mihi. quia sicut victum est vilescerēt in reputatione hominū: si quilibꝫ etiā īmūdus eis vesceret. d In quo est īmūdicia peribit coꝝā dño. sicut Nadab et Abiu: dictū fuit supra. xj. ca. Cōsequēter explicat in speciali immūdicias excludētes ab esu sanctificatoꝝ cum dicit. e Homo de semine aaron ꝛc. et patet ex ꝓcedētibus. f Qui tetigerit īmūdum sup mortuū. i. ex ptinētibus ad mortuū: et quoꝝ tactu homo efficitur immūdus: put habetur Numeri. xix.

g Et ex quo egredit semen. i. q̄ tetigerit seminifluuꝫ.

h Quia cibus illius est. eo q; est de semine aaron.

i Morticinū. id est ꝑ se mortuum: et loquit scriptura de animali mundo: ꝑm suā speciem: sed ex mō mori endi efficiunt carnes immunde et illicite ad esum.

k Omnis alienigena non comedet de sanctificatis. Hic accipitur alienigena omnis qui non est de semine Aaron: exceptis aliquib⁹ postea expressis. l Inquilinus sacerdotis. qui manet ad tempus tm̄ in domo eiꝰ. et non est de genere eius. m Et mercenarius qui seruit ꝙ mercede sacerdoti: quia isti non sunt sui iuris.

n Quem autē sacerdos emerit in seruum: et qui vernaculus domus eius fuerit. id est seruus natus et nutritus in domo sacerdotis. o Hi comedent ex eis. quia sunt q̄dam res ipsius sacerdotis. p Si filia sacerdotis cuilibet ꝛē. id est alicui qui non est de genere sacerdotali.

q Non vescetur quia est emancipata a patre: et facta vna caro cum marito: et ideo trahit ad modum viuendi mariti.

r Qui comederit. Hic ponit trāsgressiōis remediū quando illa transgressio fit per ignorantiaꝫ. quia debet reddere quod comestuꝫ est: et superhoc quintaꝫ ꝑtem eo q; non adhibuit debitam diligentiam ad precauendum sibi de comestione sanctificatorum: et ideo non excusatur a toto: sed solū a tanto. Moraliter per comesti

---

Locutus ē dñs. tercio ad vtrūq; ponit ratio inductia: ibi Custodite mandata. Circa primū ponit multiplex ꝓceptuꝫ. secūdo trāsgressionis medium ibi. Qui comederit de sanctificatis. Circa primuꝫ excludunt octo ꝑsone ab esu sanctificatorū: videlz leprosus. seminiflu⁹: īmundus ex tactu: īmūdus ex esu. alienigena. inquilinus. mercenari⁹: filia sacerdotis nupta. Rō ifalis autē huius exclusionis est ꝓpter reuerentiaꝫ cultꝰ diuini. Nam ex eo q; non q̄libet admittebat ad esuꝫ oblationū q; cedebāt i vsū sacerdotū: ꝫ excludebant ꝑsone īmūde: viles et extranee: badebant oblationes i maiori reuerentia. Ratō autē figuralis fuit q; ꝑ hoc designabat q; q̄libet nō est admittēdus ad ꝓceptionem eucharistie: sed tm̄ ꝑsone fideles et mūde. patet autem litera paucis exceptis que exponentur discurrendo.

b Caueant ab his que ꝙsecrata sunt. vt non irreuerenter et indebite ad tangendum et comedendū se ingerant. Cōsecrata filiorum israel hic dicuntur oblata ab eis. c Et nō ꝓtaminent nomē sanctificatoꝝ mihi. id est oblatoꝝ mihi. quia sicut victum est vilescerēt in reputatione hominū: si quilibꝫ etiā īmūdus eis vesceret. d In quo est īmūdicia peribit coꝝā dño. sicut Nadab et Abiu: dictū fuit supra. xj. ca. Cōsequēter explicat in speciali immūdicias excludētes ab esu sanctificatoꝝ cum dicit. e Homo de semine aaron ꝛc. et patet ex ꝓcedētibus. f Qui tetigerit īmūdum sup mortuū. i. ex ptinētibus ad mortuū: et quoꝝ tactu homo efficitur immūdus: put habetur Numeri. xix.

g Et ex quo egredit semen. i. q̄ tetigerit seminifluuꝫ.

h Quia cibus illius est. eo q; est de semine aaron.

i Morticinū. id est ꝑ se mortuum: et loquit scriptura de animali mundo: ꝑm suā speciem: sed ex mō morī endi efficiunt carnes immunde et illicite ad esum.

k Omnis alienigena non comedet de sanctificatis. Hic accipitur alienigena omnis qui non est de semine

---

Capl'm. xxij.

Locutus ds est dñs ad moysen dicēs. Loquere ad aaron et ad filios eius vt caueāt ab his que consecrata sunt filiorū israel: et nō ꝓfanent nomē sanctificatoꝝ mihi q̄ ipi offerūt. Ego dñs. Dic ad eos et ad posteros eoꝝ. Omīs hō q; accesserit de stirpe vra ad ea q̄ consecrata sunt: et q̄ obtulerunt filij israel dño in q; est īmūdicia peribit coꝝā dño. Ego suꝫ dñs. Homo de semie aaron q; fuerit leprosus aut patiens fluxū seminis: nō vescet de his q̄ sanctificata sūt mihi: donec sanet. Qui tetigerit īmundū sup mortuo: et ex q; egredit semē q̄si coit⁹: et q; tāgit reptile et q̄libet īmūdū cuius tact⁹ est sordid⁹: īmūd⁹ erit vsq; ad vespeꝝ: et nō vescet his q̄ sanctificata sūt: ꝫ cū lauerit carnē suā aqua et occubuerit sol: tūc mūdat⁹ vescet de scificatis: qz cibus illi⁹ē. Morticinū et captuꝫ a bestia nō comedet: nec polluet i eis. Ego suꝫ dñs. Lu-

---

stodiāt ꝓcepta mea: vt non sbiaceāt pctō: et moriant in sanctuario cuꝫ polluerit illud. Ego dñs q; sctifico eos

oīs alienigena nō comedet de sctificat(). Inq̄lin⁹ sacerdotis m) et mercēnari⁹ non vescent ex eis. n Quē aūt sacerdos emerit et q; vernacul⁹ domꝰ eiꝰ fuerit: o hi comedēt ex eis. p Si filia sacerdotis cuilibet ex pplo nupta fuerit: de his q̄ scificata sūt et de primitijs q nō vescet. Sin autē vidua vel repudiata et absq; liberis fuersa fuerit ad domū ꝓris sui sīc puella ꝙsueuerat olet cibis ꝓris sui. Omīs alienigena: comedēdi ex eis nō hz ptātem. r Qui comederit de scificat() ꝙ ignātiaꝫ: addet q̄ntā ptē cū eo q; cōedit: et dabit sacerdoti i sāctuariū nec ꝓfanabūt scificata filiorū israel q; offerūt dño: ne forte sustineāt iniq̄tatē delicti sui cuꝫ sanctificata comederint ego dñs qui sanctifico eos. s Locutus q; est dominꝰ ad moysen dicens. Loquere ad aaron et filios eius: et

---

sanctificatoꝝ: intelligitur p̄ceptō eucharistie a qua excludūtur iste ꝑsone. Leprosus. i. peccatis assiduus qui peccat ex corruptione habitus. Seminifluus. i. mendosus qui defluit verbis falsis. Immūdus ex tactu. id est luxuriosus. qz luxuria est circa delectationes tactus. Immundus ex esu. id est carnosus vel gulosus. Alienigena. id est excōmunicatus: et a societate gentis christiane ꝑscisus. Inquilinus. i. inconstans qui manet ad tempus: sed tempe temptatōis recedit. Mercenarius. i. cupidus vel auar⁹ qui nō habet oculū nisi ad tpale lucrū. Filia sacerdotis. i. effeminatus et mollis. s Locutus q; est dominus. Hic ostendit q̄d obseruandū sit circa offerenda. Et primo ostēdit que debēat offerri. secundo a quib⁹ ꝑsonis ibi. De manu alienigene. tercio determinat temp⁹ oblationis: ibi. Locutus est dñs. Adhuc circa offerenda primo ponit generalis determiatio. secūdo circa hꝰ ponit q̄dam exceptio: ibi. Bouez et ouē aure ꝛc. Circa primū sciēdū q; in oīm sacrificio generali hoc erat obseruandū q; aīal offerendū in sacrificijs optebat esse imaculatū. i. absq; defectu alicui⁹ membri vel notabili deformitate: ita q; macla nō accipit ꝑ varietate pellis: sed mō dicto. In sacrificō holocausti qđ totū incēdebatur ad honorem diuinū: et sic

erat dignius alijs sacrificijs hoc erat ꝺseruandū spāliter q offereť aial masculinū tm̄.q2 sexus masculin⁹ pfectioꝛ est:eo q femia est mas occasionat⁹.et hoc est quod dicit. t Hō de domo isrl.i.iude⁹ natōe. v Et de aduenis.i. alienigena ꝙuersus ad iudaismū. x Masculꝰ imaculatus erit ex bobus t ouibus ⁊c.q2 ex his trib⁹ spēb⁹ aialium tm̄ fiebat sacrificium. y Hō qui obtuł. victi.paci.s. p bñficio obtento vel obtinendo.

z Immaculatuꝫ offeꝛet. Uerūtamē nō semper opoꝛtebat q esset animal masculinū. Consequēter oñdit qualiter aial debeat dici maculatū cū dr. a Si cecū fuerit id est carēs duob⁹ oculis:vel vno.

b Si fractū.id ē fractura bñs i aliq̄ pte coꝛpoꝛis.

c Si cicatricez.i. notabilē deformitatem remanentez post sanationē plage. d Si papulas.id ē pustlas ex quib⁹ oꝛitur dolor et scabies. e Aut scabiē vel impetiginē. ł expolita ſt supꝛa in pncipio capituli. Et eadē rō ē de alijs notabilibus deformitatib⁹.q2 talia reddūt aial ꝓptēptibile:ideo nō debet dño offeꝛi in sacrificiū:ne vilescat cultus diuinus: t q2dño debent offeꝛi meliora. f Boue t ouem. Dic pñter oñdit in quo casu maculata aialia possunt offeꝛri cum dr. Bouem t ouē:aure et cauda amputatis. Jn bꝛeo habeť. Boue t ouē supfluū t diminutū.i. habentez aliqd mēbꝛ supfluū:sicut terciū oculū:vel terciā aurē:vl deficientē in vno oculo⁹ vel aure vel hmōi:t redit i eadem sententiā cuꝫ translatōne nostra.q2 tam ist⁹ defect⁹ q̄m illi reddunt aial maculatū. g Voluntarie offeꝛre potes. etiā in sacrificiū:vt dicūt coiter expositoꝛes nostri:ł si aliquis esset obligatus ad tale sacrificium nō poterat ex tali aiali fieri:sed hoc dictū videť ꝓtra dicere tertui p̄cedenti cum dr. Homo qui obtulerit victimā pacificoꝝ dño: vel vota soluens:vel sponte offerēs imaculatū offeret vt acceptabile sit:ex quo patꝫ q sacrificiū de aiali bñte talē defectū nō esset deo acceptū:etiā si esset oblatū volūtarie et absq̄ obligatōe:et ideo qđ dicit hic. Voluntarie offeꝛre potes.aliter exponit Ra. Sa. di. q hoc intelligit de oblatione q̄ fiebat sacerdotib⁹ tm̄:vt de precio talis aialis fierent aliqua necessaria in tabernaculo vel templo:vtpote repatio coꝛtinaꝝ seu vtensiliū:q̄b⁹ vtebant ministri tabernaculi:sed nō poterat ex eo sacrificiū fieri:nec de eo aliq̄d offeꝛri sup altare:iō subdit. b Votū aūt ex his solui nō pōt.hic accipit votū p quocūq̄ sacrificio :vnde in bꝛeo habeť. Ad sanctificatōꝫ nō placebit.i.ad sacrificiū. i De mānu alienigene. Hic ꝓpr oñdit a q̄b⁹ nō debēt sacrificia accipi cū dr. De manu alienigene t vocat hic alienigena q̄ nō ē iude⁹ natōe nec ꝙuersus ad iudaismū. q̄a a talib⁹ ñ debebat accipi aliq̄d offerēdū in alteri:poterat tñ accipi pecunia vel alia bona:ex q̄b⁹ pcio emerent illa q̄ essent offerēda:et hoc mō dicit .ij. Mach.iij. q seleucꝰ Asie rex ex sumptib⁹ suis pꝛestabat ea que pertinebāt ad sacrificia. k Quia coꝛrupta et maculata sunt omnia sacrificia enim et oblationes veteris legis nō erant acceptа ſm se:sed ex fide offerentiū:ideo gentiles quia nō habebant circūcisionem que erat signum fidei reputabant

ad oēs filios isrl: dicesq̄ ad eos. c Homo de domo isrl: ᵇ t de aduenis q̄ habitāt apud vos q̄ obtulerit oblationez suā:vel vota soluēs vel spōte offerēs:quicqd illō obtulerit i holocaustū dñi vt offeratť p vos: ᵉ masculꝰ imaculatus erit ex bob⁹ t ouib⁹ et ex capꝛis. Si maculā habuerit nō offeretť: neq̄ erit acceptabile. ᵍ Homo qui obtulerit victimā pacificoꝝ dño vel vota soluēs vel spōte offerēs tam de bob⁹ q̄m de ouib⁹: ʲ imaculatū offeret vt acceptabile sit. Oīs macla nō erit i eo. ᵃ Si cecū fuerit:

ᵇ si fractū: ᶜ si cicatricez hñs: ᵈ si papulas ᵉ aut scabiez aut impetiginē: nō offeretis ea dño:nec adolebitis ex eis super altare dñi. ᶠ Bouem t ouē aure et cauda amputatis: ᵍ volūtarie offeꝛe potes ʰ votū aūt ex his solui nō potest. Oīne aial q̄d vel ꝓtritꝫ vel tonsis:vl sectis:ablatisq̄ testiculis est:nō offeretis dño:t i tra vra ł oīno ne faciatis. ⁱ De manu alienigene nō offeretť panes deo vestro t quicqd aliud dare voluerit: ᵏ quia coꝛrupta t maculata sunt omnia: non suscipietis ea. ˡ Locutusq̄ est

immūdi:t p ꝓns dona coꝛ: t ideo ñ poterāt offeꝛi ꝓpria specie vt dictū est. Rab. Sa. aliter exponit pas sum istum. Ad cuius intellectum primo ponenda est hebꝛaica litera que talis est. De manu alienigene nō offeretis panē deo vestro:de omnibus his. quia coꝛrupti ones eoꝝ in eis sunt et macula i eis est:non pficient eis. Dicit igitur q̄ lex ista datur ad removendū dubium quia lex nō fuit data gētilibus: sed iudeis tm̄:t ideo preceptuꝫ de oblatione immaculatoꝝ tantum nō astringebat gētiles.ppē qđ sacerdotes iudeoꝝ possent credere q animalia maculata oblata a gentilibus ex devotōne possent offeꝛri in altari hꝰ locaustoꝝ: et iō boc removeť p hoc quod dicit hic. Coꝛruptiones eoꝝ ⁊c. dicit tamen q aialia immaculata immolaticia poterant ab eis recipi t offeꝛri:sed hoc dictum videtur esse cōtra textū vbi dicit. De manu alienigene nō offeretis panes dei vestri. Jn panib⁹ tm̄ nō poterāt esse tales macule sicut i aialib⁹. Et si dicať q̄ aliq̄ panes poterāt esse maculati ex aliqua mixtōe indebita: t de talib⁹ loquit hic:nō valet q absolute dicit. Nō offeretis panē.et indiffinita lex equipollet vli:et sic oblatio panis generaliter videtur ꝓhibita recipi a gentilibus:et eadem rōne omniū aliaꝝ rerū. Item de agno paschali q̄ imolabať extra locū sanctū.q2 in hieruſalē vbiq̄ poterat imolari: vt habeť Deut.xvj. dicit Exo.xij. q null⁹ poterat admitti ad comestiōez ei⁹ nisi pri⁹ circūcisus et ꝙuersus eēt ad iudaismū. Et multo foꝛti⁹ videť q null⁹ esset admittēdus ad offeꝛendū aliq̄d in loco sacro: nisi iude⁹ vel cōuersus ad iudaismū. Jta illi quoꝝ oblatio recipiebať ad offeꝛendū sup altare:ingrediebanť atriū tabernaculi in quo erat altare holocaustoꝝ:vt pꝫ ex pdict⁹ in multis locis:sed gentiles nō debebāt ingredi: vt patꝫ Treno.j. vbi dicit. Uidi gentes ingressas sanctuarium tuū:de quib⁹ ꝓcepas:vt nō intrarēt in eccliaz tuā. Et ezech.xliij. vbi dicit. Sufficiant vobis oia scelera vestra dom⁹ israel: eo q̄ inducitis filios alienos incircūcisos coꝛde t incircūcisos carne: vt sint i sanctuario meo et polluant domū meā. Sacerdotes enim cupiditate ducti introducebant gentiles intra atriū vbi erat altare holocausti:vt perciperent ab eis oblationes. t Actuū.xxj. iudei insurrexerunt in Paulum dicentes eum violatoꝛez templi:eo q̄ credebant eum introduxisse tb⁹ opbimū qui erat gentilis in atriuꝫ templi:vbi Nazarei soluebant votum suum: t sic patet q̄ nō erat licitum recipere aliquid a gentilibus vt offeꝛret in eadem specie vt predictum est. Litera etiā hebꝛaica non facit pro dicto Ra. Sal. cum dicit .quia coꝛruptōnes eoꝝ in eis ⁊c. Quia p ł nō intelligit aliud nisi q̄ imūdicie gētiliū incęptū erāt incircūcisi t idolatrie vsi dū babāt in oblatōib⁹ eoꝝ: t sic pꝫ q̄ lra hebꝛaica in ł loco nō differt a translatōe nra in sensu:lz cęptū ad aliq̄d differat in vbis. l Locutusq̄ est dns. Hic ꝓr

agit de tpe offerēdi cū dicit. m Die aūt octauo dē qz ante octauā diē fetus nati sunt nimis molles z imperfecti: z ideo añ octauā diē nō debebāt offerri dño: sicut in ec aialia imperfecta ꝓpter defectū alicui⁹ membri.
n Siue illa bos siue ouis nō immolabunt dē, hoc fuit ꝓceptum: vt iudei qui erāt crudeles exercēnt ad pietatē circa bruta aialia: vt p hoc mitiores efficerētur erga homies. Videbāt aūt quodammō crudele qꝺ mat cum fetu immolaret: et ido hoc fuit ꝓhibitū rōne dicta. Itē qz alicꝰ idolatre ꝑm ritū suū matrez cū fetu idolis immolabāt. Eisdez rōnibus ꝓcipitur Deut. xxij. qꝺ si ꝺs inuenerit nidū z matrez incubantē pullis qꝺ non teneat simul matrez cū filijs: sed patiatur mīrem abire captos filios tenens.
o Si immolaueritis hostiā boc ē. vij. ca. positū z est z expositū: ē hic repetitur ad maiorē ipressionem. p Custodite mādata mea. Hec ē conclusio huiꝰ capituli: videlz obseruatio ꝓdictoꝝ: cuiꝰ ratio subdit cum dī. q Ego dñs. i. tante auctoritatis qꝺ debetis simpliciter obedire. r Ne polluatis nomē meū. offerēdo imūda sup altare meū. s Ut sanctificer in medio filioꝝ isrl. nō qꝺ ꝑ sacrificia aliqꝺ accrescat sanctitati diuine: ē magis ipis offerentib⁹ deuote: ideo dicit In medio filioꝝ israel.

¶ Capitulum. xxiij.

Locutusqꝫ ē dñs. Hec est tercia ps ꝓncipalis hui⁹ libri in qꝫ agit de tpib⁹ offerēdi: q quidez tpa sunt solēnitates in quib⁹ fiebāt spālia sacrificia vltra qtidiana. Et ꝓio agit de tpe dictaꝝ solēnitatū. scdo ponit inductio ad obseruātia eaꝝ. xxvj. ca. Circa primū ꝓmittunt solēnitates q durabāt ꝑ aliquam ptē āni. scdo subdunt ille que durabāt ꝑ totū annum xxv. Adhuc circa primū ꝓmittunt illa q ptinebant generaliter ad totū ꝓplm. scdo q spāliter ad sacerdotes. xxiij. ca. Prima in duas: qz primo ꝓmittit obseruatō solēnitatis sabbati q fiebat qlibet hebdomada cū dī.
b Dies septim⁹. Omne op⁹ nō facietis in eo. qz ētiaz illa q ptinebāt ad cibū z potū nō poterāt illo die ꝓparari: ē die ꝓcedēti: vt habet Exo. xvj. qliter aūt sabbatum sit obseruandū plenius dictū fuit Exo. xx. ca. Sz hic z in pluribus alijs locis repetit hmōi obseruatio vt magis cordibus hominū imprimeret. c Ne sē ergo ferie. Hic secūdo ponuntur solennitates que fiebant semel in anno. Et primo agitur de solēnitate pasche. scdo de solennitate penthecostes: ibi. Mūerabitis erzo. tercio de solēnitate tubarū: ibi. Locutusqꝫ est dñs ad moysen dicēs. Bos ouis et capra cū genita fuerīt: septē diebꝰ erūt sub vbere mris sue m die aūt octauo z deinceps: offerri poterunt dño. n siue illa bos siue ouis nō immolabūt vna die cuz fetib⁹ suis. o Si immolaueritis hostiā ꝑ gratiarū actione dño: vt possit ē placabilis: eodē die cōedetis ea. Nō remanebit quicqꝫ in mane alteri⁹ diei Ego dñs. p Custodite mandata mea et facite ea. q Ego dñs. r Ne polluatis nomen meū sctm vt sctificer in medio filioꝝ isrl. Ego dñs qui sctifico vos. z eduxi de terra egypti vt essem vobis in deū. Ego dñs. ¶ Ca. xxiij. Locutusqꝫ est dñs ad moysen dicens. Loqre filijs isrl et dices ad eos. Hę sūt ferie dñi quas vocabitis sctas. Sex diebꝰ faciet op⁹: s dies septi⁹ qz sabbati requies vocabit sctus. Omne op⁹ nō facietis in eo. Sabbatū dñi est in cūctis habitatōnib⁹ vris. Hę sūt ꝺ ferie dñi sctē qs celebrare debetis tēpib⁹ suis. t Mense pio quarta decia die mēsis ad vesperū. phase dñi ē z quintadecia die mensis hui⁹: solēnitas azimoꝝ dñi ē. f Septez diebꝰ azima comedetis. s Dies pi⁹ erit vob celeberrim⁹ sānctusqꝫ. b Omne op⁹ seruile nō facietis in eo. i ꝗ offeretis sacrificiū in igne dño septē diebꝰ. k Dies autez septim⁹ erit celebrior et sanctior: nullūqꝫ seruile op⁹ facietis in eo. l Locutusqꝫ ē dñs ad moysen dicēs. Loqre filijs isrl: z dices ad eos m Cū ingressi fueritis terrā quaz ego dabo vobis: n et messueritis segetem: feretis manipulos spicarum primitias messis vestre ad sacerdotem o Qui eleuabit fasciculum dominus. quarto de solennitate expiatōnis: ibi. Decimo die. quinto de solēnitate tabernaculoꝝ: ibi. Et locutus est dom⁹. Adhuc primo agit de solennitate paschali. scdo de oblatiōe primitiaꝝ que fiebat infra festum pasche: ibi. Locutusqꝫ est dom⁹. Circa primū sciendū qꝺ solēnitas paschalis celebrabat in memoriā beneficij quo educti sunt filij israbel de egypto que quidez eductō fuit. xv. die mēsis primi et idō tūc fiebat solennitas illa. Incipiebat tñ a vespere ꝓcedētis diei in quo vespere immolabat agn⁹ paschalis: de cui⁹ immolatione dictum fuit plenius: Exo. xij. et xij. z ꝺ est qꝺ dī hic.
d Mēse pio de. dicebat aūt illa immolatō phase. id ē transitus: quia angelus in illa nocte ꝑcutiēs ꝓiogenita egyptioꝝ trāsibat domus hebreoꝝ: in qꝝ supliminarib⁹ erat de sāguie agni immolati nihil pcutiens in eis ꝺ magis saluans. e Et quintadecima de. Incipiebat tamē sicut dictū est a vespere ꝓcedentis diei: in q nō debebat apparere fermentū seu fermētatū in domibus hebreoꝝ.
f Septē diebus azima comedetis. qz tot diebus durabat solennitas. Comedebāt aūt azima in mēoriā hui⁹ qꝺ filij isrl imminente exitu de egypto nō poterāt fermētare egyptijs cogentib⁹ eos exire: vt habet Exo. xij. ca. g Dies prim⁹ erit vob celc. Erat em celebrior quinqz sequētib⁹: ideo subdit.
b Omne opus seruile nō facietis in eo. poterāt tñ preparari illa que erāt ad cibum z potuz necessaria: qz talia opera nō reputātur seruilia. i Sed offeretis sacrificium de. Istud sacrificium determinatur infra. Mūeri. xxviij. k Dies autem septim⁹ erit celebrior. non respectu primi sed respectu intermedioꝝ: in quibus nō soluz erat licitum ꝓparare ea que ad victum ptinent: sed etiaz alia opera facere. Cōsiderandū tñ qꝺ quādocunqz occurrebat dies sabbati. s. prima vel septima die hui⁹ solēnitat: vel i aliqua intermedia illa dies erat obseruanda: sic qꝺ nullū opus fieret etiam circa preparationē ciborum. l Locutusqꝫ est dominus. Hic ꝓsequenter agitur de oblatione primitiaꝝ que fiebat in crastino pasche cū dicitur.
m Cum ingressi fueritis terrā de. Ex quo patet qꝺ istud preceptum de primitijs non obligabat donec ēent in terra promissionis. n Et messueritis segetes. Non est intelligendū qꝺ tunc esset messis cōmunis segetū. quia non poterat esse ita cito: sed tunc homines colligebāt spicas appropinquātes ad maturitatem que magis festinabant ad hoc in aliqua parte terre isrl: z dicūt hebrei qꝺ erat i sorte Neptalim z de his offerebātur primitie in pascha: z ꝺ est qꝺ dī. Feretis manipulos spicarū de. o Qui eleuabit fasciculū. In hebreo habet. Qui eleuabit gomoz. z sic ꝓsequenter in isto capitulo vbi habetur. Manipul⁹

In hebreo hr gomor. qz licet apportarent spice. p primi tus: tñ ante ꝯ de ipis fieret sacrificiū torrebantur igni: vt bz s. j. ca. r p ofricatões excutiebant grana: de quib⁹ ipleb. sa. gomor q ē decia ps ephi: vt dictuz fuit Exo. xvj. r inde fiebat sacrificiū.

p Altero die sabbati. In hebreo hr: in crastino sabbati: r accipit sabbatuz p die septia septimane: sed pro prima die pasche q erat. xv. dies mensis primi q ēt vocatur hic sabbatū eo q requies erat ab omni ope seruili: r oblatio dicraz primitiaz fiebat. xvj. die eiusdē mensis.

q Et libamēta. s. illa q simt cū agno offerebant in holocaustuz: et que sint illa oñdit cum dr. Due decime simile ꝛc. r Quarta ps hin. Sm papiaz duplex ē hin: vnū maius qđ cōtinet qsi duas quartas parisiensiū r dimidiā: aliud min⁹ qđ cōtinet duas quartas. Credo tamen q melius sit dicendum q quantitas hui⁹ mēsure r aliarum q ponūtur in scriptura: nobis ē incerta: qz mēsure liquidoz r aridoz mixtuz variant Sm varietatē tēpoꝛuz r locoz.

s Panes r polen. r pul. non comedetis ex segete. Intentio legis hui⁹ē: q nullus cibus fact⁹ ex segete noua p moderet ab eis donec oblatio ꝓdicta primitiaz facta esset.

t Numerabitis. Hic oñter agit de festo pēthecostes. qđ celebrabat in memoriā bñficij legislatoꝛis: que data fuit quiquagesima die ab egressu de egypto: die egressus exclusoꝛ: vt oñsum fuit Exo. xix. r ideo celebrabat q̄nquagesima die a prima die festi paschalis exclusiue: r hoc est qđ dr. t Numerabitis ergo ab altero die sabbati. i. a crastino paschē inclusiue.

v Septem hebdomadas plenas. i. quinquaginta dies. qz septez hebdomade plene faciunt. xlix. dies: r dies sequens est. l. ideo dr vsq ad alteram diem expletiōis.

x Et sic offeretis sacrificiuz nouum. i. de nouis frugib⁹: nō in grano sicut in pascbate sed in panib⁹: idee subdit.

y Panes primitiaz duos de duabus decimis simile: in quolibet cm pane erat vna decima. Scdm alios i quolibz pane erāt due decime: r accipit decima p prima pte ephi: de cui⁹ quantitate dictum fuit Exo. xvj. in fine. Ex dictis h r alibi pz q ter in āno soluebantur primitie: prio in pascbate de nouis granis. secūdo in pētbecoste de nouis panib⁹. ꝛcio in septēbri de nouis fructib⁹ de quib⁹ reddēde erant primitie. qz Sm Ra. sa. nō dabant primitie de ꝛrena scētib⁹ nisi de septez spēb⁹. s. frumento. oꝛdeo. vinea oliua. malogranato. ficu. r palma. dicit supa Deu. xxvj. cap. z Cū libamentis suis. q determinant Numeri. xxviij. Cetera patent ex supdicta vsq ibi.

a Postq̄ messueritis segetez nō secabitis ea vsq ad solū ꝛc. In hebreo habetur. Qñ metes segetes ꝛre tue nō finies vel complebis angulum terre tue istud est exposito supza. xix. sed hic repetitur ad maiozē impssionem.

b Locutusq est dns. Hic cōsequēter determinatur de festo expiationis: quod celebrabat in memoriam illius beneficij quo dominus inclusit peccatū de fabricatione vituli: et ideo celebrabatur decima die mensis septimi: quia tunc descendit moyses de monte portans secūdas tabulas in signū ꝓpiatōis diuine

c Et holocaustum offeretis domino: non determinatur hic qualis debeat esse ista oblatio: sed determinatur Numeri. xxix.

d Locutusq est dominus. Hic consequenter determinatur de festo expiationis: quod celebrabat in memoriam illius beneficij quo dominus inclusit peccatū de fabricatione vituli: et ideo celebrabatur decima die mensis septimi: quia tunc descendit moyses de monte portans secūdas tabulas in signū ꝓpiatōis diuine

e Affligetisq animas vestras in eo. Tunc enim debebāt affligi iudei vigilijs r ieiunijs.

f Et offeretis

coram dño: vt acceptabile sit p vobis⁹ altero die sabbati et sanctificabit illū. Atq in eo dē die q̄ manipul⁹ ꝓsecrat: credet agn⁹ im maculatus ānicul⁹ in holocaustū dñi: q r libamenta offerent cuz eo: due decime silē ꝓspse oleo i incēsū dñi odorēq suauissimum: liba q̄z vini: r quarta ps hin. s Panē r polentā et pulres nō comederis ex segete: vsq ad diem q̄ offeret ex ea dño. Preceptū ē sempiternū i generatiōib⁹ cūctisq habitaculis vr̄is. t Numerabit ergo ab altero die sabbati in q̄ obtulistis manipulum ꝓmatiaz v septē hebdomadas plenas vsq ad alteram diem expletionis hebdomade septime .i. q̄nquaginta dies: x r offeretis sacrificiuz nouū dño ex oīb⁹ habitaculis vr̄is y panes primitiaz duos de duabus decimis silē fermētate q̄s coquet in primitias dñi Offeretisq cū panib⁹ septē agnos immaculatos ānículos et vitulū de armēto vnū et arietes duos: r erūt in holocaustū z cū libamētis suis in odorē suauissimum dño. Facietis et hircuz pro pctō duosq agnos anniculos hostias pacificoꝛū. Cunq eleuauerit eos sacerdos cū panibus primitiarum coram dño. cedent in vsuz eius Et vocabitis hunc diem celeberrimū atq sanctissimū Omnē opus seruile non facietis in eo. Legitimū sempiternū erit in cunctis habitaculis et generatiōib⁹ vr̄is a postq̄ aūt messueritis segetem terre vestre nō secabit ea vsq ad solū nec remanentes spicas collegetis: z pauperibus r pegrinis dimittet eas. Ego sū dns deus vester b Locutusq ē dns ad moysen dicens: Loqre filijs isrl: Mense septimo prima die mensis erit vobis sabbatuz memoriale clāgētib⁹ tubis et vocabit sctūs. Omē op⁹ seruile non facietis in eo: c et offeretis holocaustum dño d Locutusq est dns ad moysen dicens. Decimo die mēsis hui⁹ septimi dies expiationū erit celeberrim⁹: r vocabit sctūs e affligetisq animas vr̄as i eo: f r offeret holocaustū dño. Omē op⁹ seruile nō facietis i tpe diei h⁹ q: dies ꝓpiatōis est: vt ꝓpicet vobis dns de⁹ vester. Oīs aīa que afflicta nō fuerit die hac: peribit de pplis suis: r q̄ opis quippiaz fecerit: delebo eam de ppl'o suo. Nihil ergo opis facietis in eo. Legitimū sempiternum erit vobis in cunctis generationibus r habitatōnib⁹ scilicet festum expiatōis: r festū tabernaculoꝛū: et patet litera ex dictis vsq ibi.

holocaustū dño. eo mō quo determiat Numeri. xxix. ¶ Die nono mēsis septimi ꝛc. qz sicut dictum est frequēter dies solēnes iudeoꝝ incipiebāt a vespe precedētis diei. b Et locut⁹ est dñs. Hic ꝓnter agit de festo tabernaculoꝝ qđ celebrabat in memoriaz illius

bñficij quo dñs filios isrl. xl. annis sustētauit in loco deserto ita habitādo: incipiebat ista festiuitas a. xv. die mēsis septimi ꝛ durabat per septē dies pria tñ die q̄ erat celebrior cessabāt ab oīi ope seruili: ꝛ similiter die. viij. in q̄ celebrabat aliud festum qđ dicebat festum cetus vel collecte: qz eadez die colligebat pecunia ꝓ sacrificijs ꝓ annū fiēdis: ꝛ alijs necessitatibus tabernaculi vl templi que debebāt fieri de cōibus sumptibus: ꝛ patet ifra ex dictis pauc̄ exceptis q̄ exponētur. i Et septē dieb⁹ offeret holocausta. que nūt sint ista determiat Numeri. xxix. Et similiter de sacrificijs fiēdis in festo cetus vl collecte determiat ibidē. k Sumetisq; vobis die primo fru. arbo. pul. ꝛc. que nūt sit arbor ista non dicit: dicunt tñ aliqui q̄ sunt poma citrina: qz sunt valde pulcra. ista tamen fiebāt ad denotandū: q̄ dñs in terra deserta sustentauit eos diu absq; defectu notabili: vt habet Deu. ij. vbi dicitur. Nouit dñs iter tuuz habitans tecum. xl. annis: et nihil tibi defuit. ꝛ ad designandum q̄ de illo deserto transierūt ad terrā fructiferam ꝛ delectabilem.

¶ In cap. xxiij. vbi dicitur in postilla. Et similiter die octauo ꝛc.

Additio.

Ex hoc q̄ ista dies octaua dicebat festū cete vel collecte: nō habet q̄ eadē die colligeret pecunia ꝓ sacrificijs ꝛ hmōi: tum qz similiter dies septima festi pasche dicebat festū collecte: vt habet infra Deut. xvj. ꝛ tñ in illa die null⁹ dicit q̄ colligebant pecunie: tum qz manifestū est apud doctores hebreos cōmuniter: q̄ illa collectio ꝓ necessitatib⁹ cōib⁹ sacrificioꝝ hmōi fiebat ꝓ totā terrā ꝓmissiōis in prima die mēsis. xij. q̄ ꝓcedit ꝓ mensez principiū anni sequentis vt habet ꝓ scripturas eoꝝ autēticas: de quo et silibus q̄ nō ptinet ad errores suos illis credenduz est. Unde festū cetus dicit ex hoc q̄ erat dies celebris in q̄ ꝑplus debebebat adunari seu colligi ad vacandū diuinis: et ꝓ dñs cessare ab opib⁹ seruilibus. Unde semp subiungitur imediate huic dictioni: cetus seu collecte: in hac materia cessatio ab operibus: vnde hic dicit. Est enim

vris. Sabbatū requietiōis ē et affligetis aias vras ⁹Die nono mēsis septimi a vespe vsq; ad vesperū celebrabit sabbata vra. ⁹Et locut⁹ est dñs ad moysen dicēs. Loq̄re filijs isrl. A ꝯntodecimo die mēsis hui⁹ septimi: erūt ferie tabernaculoꝝ septem dieb⁹ dño. Dies prim⁹ vocabit celeberrimus atq; sctissim⁹. Oīe op⁹ seruile non facietis in eo: ¹ꝛ septē dieb⁹ offeretis holocausta dño. Dies quoq; octau⁹ erit celeberrimus atq; sctissim⁹: ꝛ offeretis holocaustū dño. Est em̄ cet⁹ atq; collecte. Oīe op⁹ seruile nō facietis in eo. He sunt ferie dñi qs vocabitis celeberrimas atq; sanctissimas: offeretisq; i eis oblationes dño: holocausta ꝛ libamēta iuxta ritū vniuscuiusq; diei exceptis sabbat̄ dñi vnisq; vris. ꝛ que offeretis ex voto: vel que sponte tri-

buetis dño. A ꝯntodecio q̄ die mensis septimi quando ꝓgregaueritz oīs fruct⁹ tre vre: celebrabitis ferias dñi septē dieb⁹. Die primo et die octauo erit sabbatū. i. requies. ᵏSumetisq; vobis die primo fruct⁹ arboris pulcerrime spatulasq; palmaꝝ: et ramos ligni denssaruz frondiū: ꝛ salices de torrēte: ꝛ letabimi coraz dño deo vestro celebrabitisq; solēnitatem ei⁹ septē dieb⁹ p annū. Legitimū sempitnū erit in generatōib⁹ vris. Mēse septimo festa celebrabitis: ꝛ habitabitis i umbraculis septē diebus. Oīs q̄ de genere est isrl manebit i tabnaculis: vt discāt posteri vri q̄ i tabernaculis habitare fecerim filios isrl: cuz educerem eos de terra egypti. Ego dominus deus vester. Locutusq; est Moyses super solennitatibus domini ad filios israel.

cetus atq; collecte: omne opus seruile non facietis in eo. Et similiter Deu. xvj. de septima die pasche: sed circa hoc est attendendū: q̄ hoc festū qđ fiebat ꝓ septimū diez tabernaculoꝝ nullā habet rōnem literalem que ptineat ad memoriā ptertoꝝ. Nam festum tabernaculorū cui hoc festū continuabat qđ celebrabat per septē dies cōtinuos: erat memoriale eoꝝ que fuerunt facta i deserto. Ūñ in lra dicit. Habitabit in umbraculis septē diebus: et ita vt discāt posteri vestri q̄ in tabernaculis habitare fecerim filios isrl. De die autē octaua licet eēt celeberrima nō fit mētio i cuius preteriti memoriā sit vnū totaratō huius festi est figuratiua de futuro. Hec ē dicendū q̄ per istud festum figurabat adunatio ipli ꝛ participata i era ꝓmissiōis: q̄a si sic debuisset cessare post ingressū tre ꝓmissiōis: sicut figura cessat aduenīente figurato: vnū dicenduz videt q̄ hoc festū figurabat ꝓgregationez fideliū in eccīa christi in pñti: vel i regno celoꝝ futuro. Cui⁹ signū est: q̄ in tota lege mosaica septenariū celebrat: sic̄ ꝓz ꝺ sabbato inter

dies bebdomade: et septez diebus pasche: et. vij. diebus tabernaculoꝝ: ꝛ de celebratōne pentbecostes p⁹ enumerationem septem bebdomadaꝝ: ꝛ de mense septimo in q̄ plurima ꝛ ꝑcipua festa celebrabant: vt in hoc ca. Siliter die septima in veteri lege non fuit celebris: nisi tm̄ in hoc loco in quo manifeste denotat q̄ expletis omnibus festis veteris legis q̄ oiaꝫ hoc ca. recitant imediate succederet festa xp̄i. que in. viij. die. s. resurrectionis incipiunt seu ex ordiū recipiūt: put ista largius in glosa tractant: que nō sunt intelligenda ad sensus mysticos ptinere: sed ad literalem rationē ꝓdicta.

¶ Replica correctoriꝝ ꝺtra Burg.

In capi. xxiij. vbi postillatoꝛ ad literā exponit q̄re dies octaua post festū tabernaculoꝝ dicebat cetus vel collecta: Burgñ. ꝺtradicit asserens illius dici octaue nullū esse sensum literalem nisi figuratiuz de futuro ꝛc. In qua digressiōe se inuoluit in multis. primo quia arguit ꝓ locū ab auctoritate negatiue dicens nō habetur in lra: igitur nō est verū. Patet autē hoc esse argumentū ꝓ firmas errorē Hussitaꝝ. secūdo qz dicit septimā pasche dici cetus ꝛ collecte: vt patet Deu. xvj. tñ vt dicit tūc non colligebant pecunie: sed postillator exponit illuz locum multipliciter: vno modo vt hic: tunc em̄ Burgñ. ibi non ꝺtradicit. tercio inconuenienter sine allegatōne sacri canonis ꝓponit auctoritatē hebreoꝝ catholicis doctoribus cū postillatore cetū et collectā ad lram exponētib⁹ vt ꝓz in scholastica bystoria circa libz numeroꝝ ca. de cenopbegya. quarto qz sine rōne et auctē dicit dici collecte

nullā esse expositiōē ẓ Ihalem et aliq̄ facto ptērito: qđ falsuz videt. qz scholastica hystoria z postillatores z alij docto
res catholici assignāt rōnes ẓ Ihalez nullā absurditatē bñ
tem: q̄ ratio etsi i Ihra nō expmat: vt dicit bur. ex Ihra tamē
trahi pōt nō absurde. certe ei est apđ oēs: q collecte fie
bāt p cōi vsu sacri
ficioꝝ: sed quo tpe
fiebāt ex Ihra nō bz:
nisi hic z Deu. xvj
sunt etiā alie festi
uitates quib⁹ in li
tera nō dat rō Ihalis: que tñ extra lite
rā sine absurdita
te p doctores sepe
assignat: sicut expo
sitō p multoꝝ psal
moꝝ ad Ihram que
a sanctis etiam doctoꝝb⁹ varie ponit
tur. si em Ihra dꝛoi
bus redderet ratō
nem facile eēt Ihraz
exponere: cui⁹ tñ ex
positiōis multiplr
difficultas ostēdi
tur a beato hiero
nymo in plogo bi
blie. Hec assigna
tio burg. ex Ihra bz
colorē. Dicit em fe
stum cetus vel col
lecte: dici ex eo qa
pl̄s debebat adu
nari seu colligi ad
vacandū diuinis:
z p pñs vacare ab
opibus seruilibus
sed litera videt ptradicere huic assignatōi Deu. xvj. vbi
dicit qz collecta dñi dei tui est: z non dicit: qz collecta po
puli est: sed dñi dei tui est. Collecta aūt dñi dei non videt
posse intelligi de collecta pplī: ꝫ de collecta facta a pplo ad
honorē dñi dei. vt ex effectu dicat collecta dñi dei: z vt il
la collecta ꝓpetenti⁹ fieret ꝓhibetur in eo die op⁹ seruile
vt ꝓpetenti⁹ pl̄s ꝓueniat ad cultū dei: vt etiā dicit burg.
vbi collecta fieret ne p op⁹ seruile alicui ꝓuenienter excu
sationi locus esset. Post Ihalem igit expositiōez: figuralē
quā burg. sumit ex glosa ordinaria laudo: qz fide: fauet.

Capitulum. xxiiij.

a Et locut⁹ est dñs. Descriptis solēnitatib⁹ ptinēti
c bus ad totū pplm generaliter. Hic pñter ponunt
ptinētes ad sacerdotes spāliter. Et pio describit
hmōi cultus. scđo ponit incidens casus: ibi. Ecce autem
ꝛc. Prima i duas: qz pio agit de ꝓpositō lucernaꝝ. se
cundo de ꝓpositōe panū: ibi. Accipies q̄z similā. Utrunq;
em ptinebat ad officiū sacerdotū: z cedebat ad honorē z
cultū diuinū. Circa primū dr. b Precipe filijs israel
ꝛc. qz oleū vnde lucerne debebāt impleri: debebat a popu
lo ministrari. c Purissimū. sine amurca aut fece aliq̄.
d Lucidū. vt esset aptū ad vandū lumē. e Ad cōci
lucer. i. ꝓponendas. f Jugiter. i. ptinue licet arderet
solū de nocte ſm aliqs: sicut z agnus oblatus in holocau
stū mane z vespe dicebat iuge sacrificiū: vel dr. Jugit qz
omnes. vij. lucerne ardebant de nocte: de die vo tres tm
ſm q̄ dicit iosephus. g Extra velū. qđ diuidebat san
ctū z sanctū sanctoꝝ. qz candelabrū erat extra sanctū san
ctoꝝ: in illa pte tabernaculi q̄ dicebat sanctū vel sancta.
h Ponetq; eas aarō. i. ꝓponet. i A vespe vsq; mane
qz i mane oēs extinguebāt ſm aliqs: vl aliq̄ ſm iosephus
vt dictū ē. Ad q̄d aūt ponerent iste lucerne: z q̄d signifi
carēt dictū fuit Exo. xxv. k Accipies q̄z. Hic pñr agit
de ꝓpositōne panū: q̄z mā erat farina triticea purissima.
et de sumptu pplī mistrāda. l Et coques ex ea duode
cim panes. Ad officiū. n. sacerdotū ptinebat istos pā
nes formare z coquere p modū expositū Exo. xxv.
m Singuli habebūt duas decimas. Et accipit h̄ de
cima p decima parte ephi. n Quoꝝ senos altrinsecus. qz de istis duodecim panibus fiebant duo ordi
nes: z i quolibet
ordine erant sex
panes vn⁹ super
alīū: z in sūmita
te cuiuslibet or
dinis erat vas
aureuz plenum
thure lucidissi
mo. o Ut
sit panis in mo
nimentū oblati
onis dñi. q̄a pa
nes cedebāt in
vsum sacerdo
tum z thus cre
mabat in bonorem diuinum.
p Per singu
la sabbata mu
tabunt. qz anno
tis ꝓtoꝛib⁹ po
nebant noui.
q Suscepti a
filijs israel. q̄a mā
bmōi panuz ab
eis accipiebat:
vt ē. dictū est.
r Erūtq; aarō
et filioꝝ ei⁹. In
necessitate tam
poterāt alijs da
ri ad esum: sicut
Achimelech de

nis dñi. p Per singla sabba
ta mutabunt coraz dñino
q suscepti a filijs israel fedē sē
piterno: r erūtq; aarō et filioꝝ
ei⁹ vt cōedāt eos i loco scō:
qz sāctūscōꝝ ē de sacrificijs
dñi iure ꝓpetuo. s Ecce aūt
egressus fili⁹ mlieris israeli
tidis quē pepat ō viro egy
ptiaco inē filios israel: t iurga
tus ē in castris cū viro israe
lite. v Cunq; blasphemasset
nomē dñi: z maledixisset ei:
adduct⁹ ē ad moysen. Vocabat aūt mr eius salumith
filia dabri: ō tribu dan x Mi
serūtq; eum i carcere ē: donec
nosceret quid iuberet dñs.
Qui locut⁹ ē ad moysen di
cēs. Educ blasphemū extra
castra: z ponāt oēs q̄ audie

dit ipi dauid: vt habet. j. Reg. xxj. s Ut comedāt
eos in loco sancto. id est intra atriū tabernaculi in vna
exedra ad hoc ꝓpta. t Ecce aūt egressus. Hic po
nit casus incidēs de blasphemo in iurgio. et describit
iste casus post descriptionē dictaꝝ solēnitatuz: quia in
solēnitatibus solet homies lauti⁹ comedere et bibere
z per pñs iurgari de facili: z inter iurgia ꝓrumpere ad
blasphemias. primo igitur describitur hui⁹ blasphemi
transgressio. scđo punitōnis determinatio: ibi. Miserūt eum. tercio determiatiōis executio: ibi. Locutusq;
est Moyses. Circa primū sciendū: q dicūt hic aliqui
hebrei q̄ iste blasphem⁹ eo q erat de tribu Dan ex pte
matris voluit figere tabernaculū suū cū illis q̄ erāt de
tribu Dan: sed fuit ꝓhibitus ab illo iuxta quē volebat
figere tabernaculū eo q occupabat spaciū suum: z sic
irati sunt adinuicē: et causa eoꝝ deducta est ad moy
sen qui sentētiauit ꝓtra illuz: qz castra nō situabāt ſm
lineaz matrū sed patrum: vt habet Numeri. ij. vbi dr
singuli p turmas atq; vexilla z domos cognationū su
arū castrametabant. In hebreo bz. Et domos patruz
suorum castrametabūtur. propter quā sententiā con
turbatus: et postq̄ exierat de loco iudicij blasphema
uit nomē domini. z ideo fit hic mentio expressa de ma
tre sua et de tribu Dan: et ſm hoc ponitur litera cum
dicitur. t Ecce autem egressus. scz de loco iudicij
vbi fuerat condemnatus. v Quem peperat de vi
ro egyptio. Iste vir egyptius fuit ille quem interfecit
Moyses: z genuit istū blasphemū de adulterio: prout
tactum fuit Exo. ij. x Jurgatus est in castris. id ē
ꝓpter situationē tentoꝝ sui in castris rōne p̄dicta.
y Cūq; blasphemasset nomen dñi. dicunt em aliqui
q̄ in publico nominauit nomen dñi Tetragramaton:
quod erat illicitū nominare nisi in sacerdotū bñdictōni
bus: et illud nomē maledixit. z Vocabat aūt mat
ei⁹ Salumith. de q̄ dictū fuit Exo. ij. a Miserūtq;

eum in carcerē. Hic ꝓnter ponit punitionis eius determinatio. 7 scdo rone eius hmōi determinatōnis fit quedam repetitio de lege talionis: ibi. Qui percusserit Circa primū dicūt aliqui hebrei: q ideo fuit missus in carcerē donec sup hoc sciret sententia de: eo q ignorabat vtrū incurrisset penā mortis. Alii aute dicunt q bene sciebat ipm incurrisse penā mortis. qz iaz preceptuz fuerat a domino: Exo. xxj. Qui maledixerit patri morte moriat: 7 mlto fortius incurrit hec pena p maledictiōe dei: q ē pater omniuz p creatōez: 7 ideo fuit reclusus vt sciret qua morte deberet mori qz hoc non fuit determinatuz a dño: et ideo determiat hic cuz dī. b Educ blasphemuz ex castra. tanq̄z oibus abominabilē 7 execrabilez.

c Et ponent oēs q audierūt scz ipm blasphemātē. d Manus suas super caput ei⁹. tanq̄z testes, dicendo malicia tua te adduxit ad mortem non nos.

e Et lapidet cū pplus vniuersus ad terrorē alioz. f Et ad fi. ifra. loq̄ris ꝓtestando q sili morte moriet q blasphemauerit nomen domini. g Qui percusserit. Hic occasione hui⁹ additur repetendo de lege talionis cum dicitur. Qui percusserit 7 occiderit hominē ꝛc. et intelligit de occidente a proposito non a casu: vt patet p illud qđ habet Exo. xxj. vbi dicitur q interficiens a casu debebat saluari in ciuitate refugij. b Qui pcus. animal reddat vicarium. i. animal eiusdem speciei valoris: vl precium ꝑm arbitrium iudicum. i Qui irrogauerit. i. fecerit. k Maculā hic accipit macula ꝓ mutilatione seu lesione: que nō potest curari sine notabili deformitate: eo mō quo animal dicebatur maculatū ꝑm legem. Et qualiter istud sit intelligendū dictū fuit plenius Exo. xxj. vbi plen⁹ actū est de lege talionis.

l Qui percusserit hoiem puniatur. et ꝑm expositores nostros intelligit de percussione ad quam non sequitur mors: nec mutilatio: nec deformitas notabilis. qz tlis debet puniri ad arbitriū iudicū. Jn hebreo habet: qui percusserit hominē moriat. Et di. Ra. Sa. q loquit ista lex nō de quocūq̄z homine: sed de patre: qz percutiēs patrē graui percussione debet mori: etiā si mors nō sequatur vt dictū fuit Exod. xxj. Vel dicendum q loquitur hic de homine generaliter et de percussione ad quaz sequit mors. et repetitur id quod in principio huius partis dictū fuerat ad maiorē expressionem. m Equum iudicium sit inter vos siue peregrinus ꝛc. Accipit hic

rūt⁹ manus suas sup caput ei⁹: e et lapidet eū ppl⁹ vniuersus: f 7 ad filios isrl loq̄ris. Hō qui maledixerit deo suo portabit pctm̄ suuz: 7 q̄ blasphemauerit nomē dñi: morte moriat. Lapidibus opprimet euz oīs mltitudo ppli. Siue ille ciuis: siue pegrinus fuerit: q̄ blasphemauerit nomē dñi: morte moriatur. g Qui percusserit 7 occiderit hoiem: morte moriat. h Qui percusserit aial reddat vicariū. i. aiam ꝓ aia. i Qui irrogauerit k maculā cuilibz ciuiuz suoz̄: sic fecit: sic fiet ei. Fracturā ꝓ fractura: oculū ꝓ oculo: dētē ꝓ dēte restituet. Qualez inflixerit maculaz: talez sustinere coget. Qui percusserit iumētū: reddat aliū. l Qui percusserit hominē: punietur. m Equū iudiciū sit int̄ vos: siue pegrin⁹: siue ciuis peccauerit: qz ego sum dominus deus vester,

n Locutusq̄z ē moyses ad filios isrl: et eduxerūt eū qui blasphemauerat ex castra: ac lapidibꝰ oppressērūt. Fecerūt q̄z filij isrl sic ꝓcepat dom⁹ moysi. Le. xxv.

a Locutusq̄z ē dñs ad moysē in mōte synai dicens: Loq̄re filijs israel: et dices ad eos: b Cū ingressi fueritis terrā quaz ego dabo vobis: sabbatizet sabbatum dño. Sex annis seres agrū tuuz: et sex annis putabis vineam tuaz: colligesq̄z fruct⁹ eius. c Septimo aūt anno sabbatū erit terre requietiōis dñi. Agrū non seres: 7 vineā non putabis. d Que spōte gignet hum⁹ ñ metes: e 7 vuas pmitiaz tuas nō colliges q̄i vindemiā Ann⁹. n. requietiōis terre est. f Dz erūt vobis in cibū tibi 7 seruo tuo: ancille: 7 mercenario tuo: 7 aduene q̄ peregrinat apud te. g Jumentis

Siquis aūt iudex interfecisset gentilē nō ꝓuersū ad iudaismū. non incurrisset penā mortis ꝑm q dicit Ra. sa. put exposui Exo. xxj. n Locutusq̄z est moyses. hic ponit executio pene ꝑm sententiam dñi ꝑ blasphemuz supza dcm 7 pz lrā Caplm. xxv.

Locutusq̄z ē dñs. Superi⁹ actū ē de solēnitatib⁹ dierū. Hic ꝓnter agit de solennitatib⁹ annoz̄. et diuidit in duas. in ptem p̄n cipalē 7 incidentalez. scda ibi. Quando vēdes quippiā. Pria adhuc in duas. qz primo agituz de solēnitate anni septimi. secūdo de solēnitate anni ꝙn quagesimi: ibi. Numerabis q̄z. Circa primū sciendum: q ann⁹ septim⁹ erat remissiōis: qz tunc remittebātur debita nō potētib⁹ soluere: 7 serui dimittebant liberi. Hoc tn est intelligendū de impotentib⁹ 7 seruis iudeis vel cōuersis ad iudaismū. vt habetur Deu. xv. vbi agitur de anno septimo. q̄tū ad ista. sed hic agitur de ipo in q̄tum erat solēnis ad quietez terre. Et hoc est quod dicit. b Quādo ingressi fueritis terrā quam ego dabo vobis sabbatiza. sab. do. dēscendo. Dicit autem Aug. q terra colebatur septimo anno et seminabatur. sed non colligebat a dominis: sed totum pauperibus dimittebatur. et ꝑm hoc intelligit quies terre. quia nō exercebatur ꝓ vtilitate temporali colentiū. Omnes autem hebrei et Andreas. super locum istuz dicunt q terra anno. vij. non colebatur. nec seminabatur. 7 hoc magis concordat textui. quia statim subditur. Sex annis seres agrum tuuz ꝛc. subditur. c Septimo anno sabbatum erit terre. Si enim coleret non esset requies terre. vnde subdit. Agrum non seres ꝛc. d Que spōte gignit humus non metes. illa sunt que nascūtur i campis er granis decidentib⁹ tpe messis absq̄z alia cultura: 7 illa nō debebāt dñi cāpoz appropriare sibi. e Et vuas primitiazū tuarū, dicunt aliqui q loquitur hic de fructib⁹ vinee ante quartū annū qui erant imūdi: vt habet supza xix. sed non est verū imo de fructib⁹ anni septimi loquitur qui absq̄z cultura nascebātur vnde ꝑmittit. Anno septimo agrū nō seres 7 vineā tuā non putabis. 7 de vtriusq̄z fructibus subditur. f Sed erunt vobis in cibū ꝛc. qz inde viuebāt cōiter dñi 7 sui pauperes: 7 peregrini. etiaz bestie: non solū domestice. sed siluestres. vñ subditur.

g Jumētis tuis 7 pecorib⁹. Jn hebreo bz. Jumēti tuis

ꝛ bestiꝫs. ꝛꝓ bestias hic intelligunt aialia siluestria ꝑm bebreos. b Numerabis ꝙz. Hic ꝓpr agit de solennitate anni quinquagesimi: de quo ē duplex opinio: taz apd bebreos qz apud latinos eo.n.q dicit hic. b Numerabis ꝙz tibi septē beb. an. ꝛc. dicūt alij q ann⁹ iubile⁹ erat vltimus ann⁹ bui⁹ numeri. s. xlix. dicebatur tamē quinquagesim⁹ respectu p̄cedentis iubilei inclusiue: ꝛ ꝑm ꝺ annus iubileus erat idem cum anno septimo remissionis hebdomade vltie annoꝝ p̄dictoꝝ. alij aūt dicūt q annus iubileus erat annus imediate sequēs annos. xlix. p̄dictos: et sic erat q̄nquagesim⁹ a precedenti iubileo exclusiue. Et ꝑm hoc ann⁹ iubileus erat imediate sequens annū septimū vltime hebdomade: ꝛ tūc erāt duo anni sibi succedētes imediate in q̄b⁹ terra quiescebat ita q non colebatur nec seminabaꝫ: ꝛ vtriqz opinioni potest littera facili applicari. i Et clanges buc. mēse septimo ꝛc. Dicūt aliqui q iste clangor fiebat mēse septio āni p̄cedentis iubileū: sicut bies nāt natiuitatez dn̄i p̄clamāt festū clamando natale natale. alij aūt dicūt q iste clangor fiebat. vij. mense āni iubilei: ꝛ bo videt ver⁹: vñ ꝛvocatur iubile⁹ ab isto clangore: ꝑm qꝺ dicit Ra. sa. ꝛrōnabiliter vbi ēm dicim⁹ iubileū: in bebreo batur iobel: qꝺ significat cornu vel buccinā: vnde Exodi. xix. vbi dr̄. Cū aūt cepit clāgere buccina. in bebreo batur iobel. k Sanctificabisqz annuz q̄n q̄gesimuz. i. applicabis ad diuinū cultū. l Et vocabis remissionē. q: tūc remittebantur seruitutes ꝛ debita. ꝛ etiā exules p̄mittebant ire ad terrā suā. vñ sequit. Reuertet bō ad pos. suā: ꝛ vnusqsqz rediet ad familiā pristinā. cetera patēt ex p̄dictis. m Qñ vēdes. Hec ē ps incidētalis in q̄ ponit duo incidētia ex p̄dictis. co.n.qꝺ dictū ē imediate q in anno iubileo oēs redibāt ad possessiones suas: sequit q possessio nō poterat

tuis et pecoribꝰ oīa que nascunt p̄bebunt cibuz. b Numerabis ꝙz tibi septē bebdomadas annoꝝ. i. septies septē q̄ simul faciūt q̄dragintanouē: ꝛ clanges buccina mēse septimo: decīa die mensis p̄piciatiōis tpe ī vniuersa terra vra. k Sāctificabisqz annū q̄nquagesimuz: l et vocabis remissionez cūctis habitatoribꝰ tre tue. Jpe ē em iubile⁹. Reuertet hō ad possessionē suaz: et vnusqsqz rediet ad familiā pristinaz: q: iubile⁹ est et q̄nquagesim⁹ annus. Nō seretis atqz meretis: spōte ī agro nascentia. et p̄mitias vindemie nō colliget: ob sc̄ificationē iubilei: ꝫ statim ablata comedetis: Anno iubilei redeāt omnes ad possessiōes suas. m Qñ vēdes q̄ppiā ciui tuo vel emes ab eo: ne cōtristes fratrē tuū: sed iux numerū annoꝝ iubilei emes ab eo ꝛ iux supputatiōz frugū vēdet tibi. Quāto pl⁹ anni remāserit post iubileū: tanto crescet ꝛ p̄ciū: quanto min⁹ tpis numerauerit: tāto mioris ꝛ emptio p̄stabit. Tp̄us ēm frugum vendet tibi. Nolite affligere p̄tribules vestros: ꝫ timeat vnusqsqz deum suū. q: ego dn̄s deus vr̄. Facite precepta mea: ꝛ iudicia custodite: et īplete ea vt habitare possitis ī tra absqz vllo pauore ꝛ gignat vob⁹ hum⁹ fruct⁹ suos q̄bo vescamī vsqz ad saturitatē nulli⁹ im-

vendi nisi vsqz ad iubileū: ꝛ ideo necessariū fuit determinare modos vēditōis. Jtē q: dcm ē s. q septio anno nō poterat semiari nec meti: optebat determinare de mō puisiōis: ꝛ iō p̄mo tradit mod⁹ vēditōis i generali. secūdo mod⁹ puisiōis anni. vij. ꝛ viij. ibi. Qz si dixeritis tercio reuertit ad modū vendi tiōis i spāli: ibi. Terra q̄z. Circa primū sciendū q exquo nō poterat vēdi possessiōes misi vsqz ad ānū iubileuz ad hoc q eēt iusta vēditio optebat br̄e respectū ad terminū iubilei: vt q̄nto plures eēnt anni vsqz ad iubileum: tanto pl⁹ venderent: ꝛ q̄nto pauciores tāto min⁹ ꝛ p̄z lra n Qz si dixeritis. Hic ꝓpr agitur de modo puisiōis. q: dn̄s q ē verax ꝛ potens ad implendū dicit q āno sexto fra. pferret fructus i tāta abūdantia: q etiam sufficeret ad sustentatōz hoīm vsqz ad tp̄s quo noui fruct⁹ haberēt de semiatis viij. ānoꝝ p̄z lra o Terra quoqz. Hic reuertit ad modū vēditōnis in spāli: et p̄mo agit de venditiōe agrorum secūdo domoꝝ: ibi. Qui vēdiderit domū. tercio psonaꝝ: ibi. Si pauptate oppressus. Circa p̄mū determinat q vēdēs possessionē suā ex pauptate poterat redimē si veniret ad pinguiorē fortunā: silr̄ p̄pinq⁹ eius et si emptor leuasset aliqs fructus valoꝝ de p̄cio debebat defalcari: ꝛ residuū reddi emptori.

petū formidantes. n Qz si dixeritis quid comedem⁹ āno septio si non seuerim⁹: neqz collegerim⁹ fruges nr̄as: dabo bñdictōez meā vob⁹ āno sexto: ꝛ faciet fruct⁹ triū annoꝝ: seretisqz āno octauo: ꝛ comedetis veteres fruges vsqz ad nonū annū: donec noua nascantur edetis vetera. o Terra q̄z nō vendet imperpetuū. q: mea ē: ꝛ vos aduene ꝛ coloni mei estis. Ēm cūcta regio possessionis vestre sub redemptōis p̄ditōne vēdetur. Si attenuat⁹ frater tu⁹ vendiderit possessiū culam suā: ꝛ voluerit p̄pinqu⁹ ei⁹: p̄t redimere qꝺ ille vēdiderat. Si nautē nō habuerit p̄mū: et ipse p̄cium ad redimēdū potuerit inuenire: p̄putabunt fructus ex eo tpe quo vendidit: ꝛ qꝺ reliquū est: reddet emptori: sicqz recipiet possessionē suam Qz si nō inuenerit man⁹ ei⁹ vt reddat preciuz. habebit emptor qꝺ emerat vsqz ad ānum iubileum. Jn ipso ēm omnis venditio: redibit ad dominū ꝛ ad possessorē pristinuz. p Qui vendiderit domum intra vrbis muros habebit licentiā redimēdi donec vnus impleat ann⁹. Si non redemerit ꝛ annī circulus fuerit euolutus: emptor possidebit eaz: et posteri ei⁹ imperpetuum et redimi nō poterit etiā in iubileo. Sin autem in villa fuerit dom⁹ que muros nō habz: agroꝝ

terra. n. p̄missiōis erat ipsi⁹ dei imediate: iudei aūt ibi habitātes nō erāt nisi sicut coloni: ꝛ iō dn̄s noluit eaz aliter vēdi seu alienari: ꝛ p̄z lra. p Qui vēdiderit domū. Hic agit in spāli de vēditōe domoꝝ vbi determinat q dom⁹ q erat intra ciuitates vel villas muratas: si vēderent poterāt redimi infra annū vēditōnis: aliter nō poterāt redimi decetero etiā in āno iubileo. Dom⁹

aūt quē erūt in villis nō muratis semp poterant redimi vsq; ad iubileū: ⁊ alcatōne tñ facta ⁊ p̄cio quātū valuerāt emptori. ℜ Rō autez hui⁹ diuersitatis erat: vt ciuitates et ville murate remanerēt magis populate: ⁊ ideo statutū fuit vt domus illaꝝ vendite nō possent redimi nisi prio āno: vt per hoc homies eēnt minus pni ad vendēdū. Excipiūt tamē ab hoc domus leuitarū q̄ erāt in vrbibus muratis q̄ vendite ab eis poterāt redimi semp modo supradicto. Cuius ratō assignāt in littera. q̄ leuite non habebāt partē i agris sicut alie trib⁹. ⁊ ideo domus eorum quē erant in vrbib⁹ reputabant eis quasi pro hereditate agrorum ⁊ isto simili mō redimi poterāt et p̄z littera.

q Suburbāna aūt eoꝝ non veneāt. i. vēdentur: vnde versus Exulo vapulo veneo fio q̄tuor ista: sensuz passiui sb̄ voce gerūt aliena. i. sub voce actiui.

r Quia possessio sempiterna ē. suburbana. n. p̄prie dicta erāt quedā loca i circuitu ciuitatum que erāt cōmunia: vt hī Nūeri. xxxv. vbi ista materia tangit plenius. et ideo dicitur hic possessio sempiterna: quia cōmunitas non moritur: sed persone singulares: et iō nullus poterat aliquid vendere ibi: quia nō habebāt aliquid p̄prium.

s Si pauper tate. Hic p̄sequenter agitur de venditōne p̄sonaꝝ vbi determinat q̄ si aliquis Hebreus esset emptus in seruū: vel hebrea in ancillā: deberet tractari amicabiliter ⁊ non sicut serui aliaꝝ nationū: ⁊ in anno iubileo poterat talis egredi liber: et si annus septimus remissionis veniret ante annuz iubileum poterat egredi similiter: vt dictum fuit Exodi. xxj. Erant enim omnes hebrei serui ipsi⁹ dei imediate: eo q̄ redemerat eos de seruitute egypti. et ideo nolebat eos aliter vendi. Secus autem erat de seruis emptis aliarum nationum: ⁊ hoc est quod subditur.

t Seruus et ancilla sint vobis de nationibus que in circuitu vestro sunt. qui non iure vendet. Si aū redēpta nō fuerit i iubileo reuertet ad dñm suū. Edes leuitarū q̄ in vrbib⁹ sūt: semp p̄nt redimi. Si redēpte nō fuerit in iubileo reuertent ad dominos: q̄z dom⁹ vrbiū leuitarū p possessionib⁹ sūt inter filios isrl. u Suburbana aūt eoꝝ nō veneāt: x q̄z possessio sempiterna ē. Si attenuat⁹ fuerit frat tu⁹ ⁊ infirm⁹ manu: ⁊ susceperis eū q̄si aduenā ⁊ pegrinū: et vixerit tecū ne accipias vsuras ab eo: nec amplius q̄z dedisti. Time deū tuuz: vt viuē possit frat tu⁹ apō te. Pecuniā tuā nō dabis ei ad vsurā: et frugū superabūdantiaz non exiges. Ego dñs deus vester q̄ eduxi vos de terra egypti: vt darem vob⁹ trā chanaā ⁊ essez vr de⁹. y Si pauptate ꝓpulsus vendiderit se tibi frater tu⁹: nō euz opp̄mes seruitute famuloꝝ sz q̄si mercenarius ⁊ colon⁹ erit. Vsq; ad annū iubileū operabitur apud te: ⁊ postea egredietur cuz liberis suis: et reuertet ad cognationē et ad possessionē patrū suoꝝ. Mei. n. serui sūt: ⁊ ego eduxi eos ō trā egypti. Nō veneāt p̄ditiōe seruoꝝ. Ne affligas eū p potētiā: sz metuito deū tuū. z Seru⁹ et ancilla sint vob⁹ de natōnib⁹: q̄ in circuitu vr̄o sūt. a ⁊ de aduenis q̄ pegrinant apud vos vel q̄ ex his nati fuerit i trā vr̄a. Hos hēbitis famulos ⁊ hēditario iure transmittetis ad posteros. ac possidebitis ieternū. Fratres aut̄ vr̄os filios isrl: ne oppmet⁹ p potentiā. b Si inualuerit apud vos man⁹ aduene atq; pegrini: ⁊ attenuat⁹ fr̄ tuus vēdiderit se ei. aut cuiq; de stirpe ei⁹ post vēditōnez p̄ot redimi. Qui voluerit ex fr̄ibus suis redimet euz: et patru⁹ ⁊ patruelis et p̄sanguine⁹ ⁊ affinis. Si naūt ipe potuerit redimet se supputatz dūtaxat annis a tpe vēditionis sue vsq; i annū iubileū et pecunia q̄ vēditus fuerat iuxta annoꝝ numeꝝ: ⁊ rōne mercenarij supputata. Si plures fuerint anni q̄ remanēt vsq; ad iubileū: fm hos reddet ⁊ p̄ciuz: si pauci: ponēt rōnez cū eo iuxta ānoꝝ numerū: et reddet emptori q̄ reliquū est annoꝝ: quib⁹ ante seruiuit mercedib⁹ imputatis. Nō affliget euz violenter in cōspectu tuo. Oz si p hec redimi nō potuerit anno iubileo egredietur cū liberis suis. Mei ei sunt filij isrl: q̄s eduxi de trā egypti. Lap. xxvj. c Go dominus deus

vester. Postq; actū est ō solēnitatib⁹ q̄ ptinēt ad cultū diuinū. Hic p̄nr inducit populus ad obseruantiā eaꝝ. Et hoc quadruplicit: primo p̄ p̄hibitōes. scdo p̄ p̄missiones: ibi. Ego dominus si in p̄ceptis meis. tercio p̄ minatōes: ibi. Oz si non audieris me. quarto per p̄solatōnes: ibi. Oz si et de his. Circa p̄mum p̄hibet idolatriam: vt inducatur ad obseruantiam cultus diuini cuz dicitur. d Ego dñs de⁹ vester.

in circuitu vr̄o sūt. ⁊ de aduenis q̄ pegrinant apud vos vel q̄ ex his nati fuerit i trā vr̄a. Hos hēbitis famulos ⁊ hēditario iure transmittetis ad posteros. ac possidebitis ieternū. Fratres autē vr̄os filios isrl: ne oppmet⁹ p potentiā. e Si inualuerit apud vos man⁹ aduene atq; pegrini: ⁊ attenuat⁹ fr̄ tuus vēdiderit se ei. aut cuiq; de stirpe ei⁹ post vēditōnez p̄ot redimi. Qui voluerit ex fr̄ibus suis redimet euz: et patru⁹ ⁊ patruelis et p̄sanguine⁹ ⁊ affinis. Si naūt ipe potuerit redimet se supputatz dūtaxat annis a tpe vēditionis sue vsq; i annū iubileū et pecunia q̄ vēditus fuerat iuxta annoꝝ numeꝝ: ⁊ rōne mercenarij supputata. Si plures fuerint anni q̄ remanēt vsq; ad iubileū: fm hos reddet ⁊ p̄ciuz: si pauci: ponēt rōnez cū eo iuxta ānoꝝ numerū: et reddet emptori q̄ reliquū est annoꝝ: quib⁹ ante seruiuit mercedib⁹ imputatis. Nō affliget euz violenter in cōspectu tuo. Oz si p hec redimi nō potuerit anno iubileo egredietur cū liberis suis. Mei ei sunt filij isrl: q̄s eduxi de trā egypti. Lap. xxvj. f Go dominus deus

vester. Postq; actū est ō solēnitatib⁹ q̄ ptinēt ad cultū diuinū. Hic p̄nr inducit populus ad obseruantiā eaꝝ. Et hoc quadruplicit: primo p̄ p̄hibitōes. scdo p̄ p̄missiones: ibi. Ego dominus si in p̄ceptis meis. tercio p̄ minatōes: ibi. Oz si non audieris me. quarto per p̄solatōnes: ibi. Oz si et de his. Circa p̄mum p̄hibet idolatriam: vt inducatur ad obseruantiam cultus diuini cuz dicitur. g Ego dñs de⁹ vester.

sunt conuersi ad iudaismum. v Et de aduenis. id est de conuersis: sicut patet iosue. ix. q̄ Gabaonite semp fuerunt serui multitudinis. licet essent conuersi ad iudaismū. Si autem aliquis iude⁹ esset venditus in seruum alicui conuerso ad iudaismū. poterat redimi per seipsum si pinguior fortuna sibi occurreret: vel per p̄pinquos suos: de falcatione tamen facta de precio redemptōnis: quantum eius seruitus valuerat emptori: et hoc est q̄d dicit. x Si inualuerit apud vos man⁹ aduene. ⁊ si p̄dictis modis non poterit redimi: egredietur liber cū liberis suis in anno iubileo: cuius causa redditur cum dicitur. Mei enim serui sunt filij isrl quos eduxi de terra egypti: ⁊ ideo nolebat q̄ possent vendi simpliciter ⁊ ad semp i seruitutē humanam.

¶ In ca. xxv. vbi dicitur in postilla. Sciendum q̄ annus septimus erit remissionis.

Additō. Quod autez in anno septimo non remittātur debita: nisi tm̄ non potentibus soluere: non credo q̄ habeat fūdamentū in litteram nec debet q̄ in istis locis litterā exquisite sequuntur hoc dicūt: sed q̄ remissio debitorū de qua hic agit intelligitur generaliter tam de potentib⁹ q̄z impotentib⁹. Qualiter aūt hoc intelligendū p̄prio loco videndum est. s. Deu. xv. ca.

¶ Replica correctorij p̄tra burg. xxv. p̄tractabit Deu. xv. infra.

Illud q̄d notat ca. xxv. p̄tractabit Deu. xv. infra.

Capitulū. xxvj.

cui cultū latrie debetis: z nulli alteri: ido subdit. b Nō facietis vobis idolū. s. ope fusili. z sic ꝓhibet idolatriā in idolis metallicis. c Et sculptile. s. ꝙ volatōnez: z sic ꝓ hibet idolatriā in statuis ligneis. d Nec titulos erig. i. altaria ꝓ idolatria in imaginibus lapideis. e Custo dite sabbata mea. id est solēnitates q̄ vocanē sabbata: qz in eis erat cessatio ab opibus seruilibus: vt pz ex supra dict̄. f Et pauete ad sāctuariuz meū. i. habete reue rentiā ad ip̄m: et n̄ ad idolatrie locuz. g Ego dn̄s. Hic ꝓpter inducit̄ po pulus ad obseruā tiā p̄dictoꝝ ꝙ promissiōes bonoꝝ si ea obseruauerit: et ꝓio ꝓmittitur eis vbertas aeris cum dicit̄. h Dabo vobis plu. tpi. su. i. ꝓpetentib⁹ ad fru ctificatōez terrena scentium.

i Appēdet mes siū tritu. vind. boc est dictuz: tāta erit copia bladi: ꝙ non poterit colligi ante tempus vindemie secūdo ꝓmittit eis securitas ab hoste cuz dicit̄. k Et absq; pauore habi tabitatis: qz sine se curitate fertilitas parū aut nihil va let. l Auferam malas bestias a vo bis. ita ꝙ nō nocebūt ꝓsonis vestris nec bonis. tercio ꝓ mittitur eis fertili tas in ꝓle cum dn̄. m Respicia vos z cre. fa. sicut pro missuz fuit Abrae Gen. xv. ideo subdit̄. Et firmabo pa ctū meū vobiscuz. n Comedet̄ ve tustis. veter. i. fru ctus terre ita abū dabūt: z tam bone collectōis z matu ritatis erūt: ꝙ pos sent valde diu ser uari z comedi a vo bis: o dimittet̄ ꝓpt̄ nouos supuenien tes. quarto ꝓmittit̄ eis diuina familiaritas cū sua ꝓtecti one cū dī. o Ponā tab. me. in me. ve. vbi ꝓ signa cui dentia apparebit effect⁹ p̄ntie mee in rōnib⁹ diuinis et ꝓfib⁹. p Et nō abhō. vos aia mea: q̄si abominabiles imo bēbit vos valde amabiles. q Ambulabo int̄ vos. vos ꝓtegendo z ꝓsolando. r Et ero vester dē⁹. per ve rum z spāle cultū. s C regi oatbenas ceruicū ve straz. i. absoluli a vobis ꝺuriſſimaz seruitutez egypti qua

vester. b Non facietis vobis idolū: c z sculptile d nec titu los erigetis: nec īsignē lapi dē ꝓponetis ī tra vra vt ado retis eum. Ego em̄ sum dn̄s dē⁹ vr̄. e Custodite sabbata mea: f et pauete ad scrūariū meū. g Ego dn̄s. Si in ꝓcep ptis meis ambulaueritis et mādata mea custodieritis et feceritis ea: h dabo vob̄ plu vias tp̄ib⁹ suis: z tra gignet germen suū: et pomis arbo res replebūt. i Appēhendet messiū tritura vindemiā: et vindemia occupabit semētē z comedetis panē vr̄m in sa turitate k z absq; pauore ha bitabitis in tra vra. Dabo pacē in finib⁹ vr̄is. q̄miet̄ z nō erit q̄ exterreat. l Auferam malas bestias: z gladi⁹ nō transibit terminos vros Persequmini inimicos vros z corruēt cora vobis. Perse quēt q̄nq; de vr̄is centū ali enos: et centū ex vob̄ decem milia. Cadēt inimici vestri gladio ī ꝓspectu vro. m Re spicia vos et crescere facia: multiplicabimi: z firmabo pactū meū vobiscū. n Come detis vetustissima veterū: z vetera nouis supuenientib⁹ ꝓiicietis o Ponā tabernacu lū meū in medio vri: p z non abiciet vos aia mea. q Am bulabo inter vos: r et ero dē⁹ vester: vosq; erit⁹ ꝓp̄ls me⁹ Ego dn̄s deus vester: q̄ edu xi vos de terra egyptioꝝ ne seruiretis eis: z qui s cōfregi

catbenas ceruicū vestrarū. t vt incederetis erecti. v Qz si non audieritis me nec fe ceritis omnia mādata mea ℔ sp̄ueritis leges meas: et iudicia mea cōtempserit̄is: vt non faciatis ea que a me cōstituta sunt: z ad irritum ꝓducatis pactū meū: ego ℔ hec faciā vobis. x Elitabo vos velociter: in egestate et ardore qui ꝓficiat oculos ve stros: z ꝓsumat aīas vestras y Frustra seretis sementem. que ab hostib⁹ deuorabitur a Ponā faciē ꝓtra vos: z cor ruetis cora hostib⁹ vestris z subiiciemi bis q̄ oder̄ vos. b Fugietis nemie ꝓsequente c Dinautē nec sic obedieri tis mihi: addā corruptiōes vras d septuplum ꝓpter pcā vra: z ꝓterā supbiaz duritie vestre. e Dabogz vobis celū desup sic ferrū: f z terrā eneā Cōsummet̄ incassuz labor vester: n̄ ꝓferet terra germē nec arbores poma ꝓbebunt g Si ambulaueritis ex adu so mihi: nec volueritis au dire me: addam plagas ve stras vsq; in septuplū ꝓpter pcā vestra h Emittamq; in vos bestias agri que i consu mant vos et pecora vestra: et ad paucitatem cuncta re digant: deserteq; fiēt vie ve stre. Qz si nec sic volueritis recipe disciplinam: sed am bulaueritis ex aduerso mi hi ego quoq; ꝑ vos aduer sum incedam: et percutiam

t Ut incederet erecti. Modꝰ cū depressoꝝ est incedere inclinato capite: et quando liberanē p̄nt caput elevare. v Qz si nō audie.me. Hic ꝓpter inducitur populus ꝙ ꝺminatōnes et ꝓmi natur eis dn̄s quatuoꝝ mala: si non seruauerint p̄dicta: et boc cōtra quatuoꝝ bona: que sunt obser uātib⁹ ꝓmissa. Promiserat. n. obseruātib⁹ se curitatez ab bo stibus: z ido nō obseruantibus primo cōmina tur impugnatiō nē hostium cū dicit̄. Qz si non audieritis ꝛc. se quit̄. x Elitabo vos velo citer in egestate et ardore. ꝓueniente ex incur su hostiū: vnde sbdit̄. y Frustra seret̄ semē tem. que ab ho stibus deuorabi tur. a Ponam faciē meaz cōtra vos. id est intentionem ad vos persequen dum. ideo sub ditur. Et corru etis coram ho stibus vestris. z subditur.

b Fugiet̄ ne mine ꝓsequen te. et nimio pa uore qō est val de turpe. secun do contra fertil itatē quaz promiserat seruan tibus mandata cōminatur non seruantibus ste rilitatem cū di citur. c Sin autem nec sic obedi. mihi. ad dam corru. ve. id est pnas vos affligētes.

d Septuplus id est ꝓfecte: ꝙa septenarius nu merus perfecti onē significat.

e Deabogz vo bis celum desu per sicut ferruz. quia nec ros nec pluuia descendet inde super terram fecūdandam. f Et terram eneam. id est siccam et oino infructuosam. tercio cum dicit̄. g Si ambu laueritis ex aduerso mihi. ꝓtra fecūditatē prolis: com minat̄ eis paucitatē plebis: vnde sequit̄. h Emit tāq; in vos bestiā agri. i. feroces. i Que ꝓsumant vos deserteq; fiant vie vre ꝓpter paucitatez habitato rum in terra: et non solū ꝓsumuntur eis paucitatem et

deuoratõe bestiaꝝ: ⁊ etiã ex gladiis inimicoꝝ: vñ subditur. k Inducãq; sup vos gla. vl. fe. mei. i. transgressionũ federis mei. l Cũq; cõfugeritis in vrbes. a facie gladij. m Mittam pestil. ẽ. ita q̃ non poteritis ibi saluari: ⁊ p̃ nimia miseria et fame cogemini vos tradẽ hostibus vestris.

n Postq; confregero baculũ panis. i. sustẽtamentum cibi.

o Ita vt decẽ muli. in vno di. co. pa. id est ita parũ habebunt de pasta q̃ vnus paruus diban⁹ sufficiet p decez domibus.

p Et reddant eos ad pondus id ẽ distribuãt i domib⁹ suis ad pondus propẽ paucitatez. Dicit aũt hic Rasa. q̃ in hoc comminat eis dñs corruptõez blasphemi ⁊ paste: intãtũ q̃ panes ide formati i furno positi frãgerent in partes minutas: q̃ extracte⁹ de furno diuiderent ad pondus vt quelibet mulier bñret partez suã debitã. vltrius cõminatur eis paucitatem tantaz ex seipsis cum dicit. Sinautez nec per b audieritz me ẽ. sequit. q Ut comeda. car. fil. ⁊ fi. vestrarum. qõ fuit impletũ in obsidione samarie: vt habet iiij. Reg. vj. ca. et in obsidione hierusalẽ p Tytum ⁊ Vespesianũ: vt dicit Josephꝰ li. de iudaico bello. q̃rto ibi

r Destruã excelsa vestra. contra diuinã familiaritatẽ quã promiserat obseruãtibus mandata eius cõminatur eis subtractõez sui auxilij et totalem reiectõez cum dicitur. r Destruã excelsa vestra. i. loca alta in quibus idolis inolabãt. s Et abominabit vos aia mea. intantũ vt vrbes vras redigã in solitudinez: ⁊ deserta faciã sanctuaria vestra bnec recipiã vltra odorẽ suauissimũ dispdãq; terraz vestrã: v et stupebunt sup ea inimici vestri F cũ habitatores illi⁹ fuerint. Vos aũt dispdaz in gẽtes: et euaginabo p⁹ vos gladiuz: eritq; terra vestra deserta: et ciuitates vestre dirute. x Tũc placebũt terre sabbata sua cũctis diebꝰ solitudinis sue Qñ fueritis in terra hostili sabbatizabit: et q̃escet in sabbatis solitudinis sue. eo q̃ nõ reqeuerit in sabbatis vestris qñ habitabatis i ea Et qui dևvobis remãserint dabo pauorem in cordibus eoruz in regionibus hostiũ vos septies ꝓpter pctã vrã: k inducãq; sup vos gladium vltorẽ federis mei. l Cunq; cõfugeritis in vrbes: m mittam pestilẽtiã in medio vri ⁊ trademi in manibꝰ hostiũ n postq; cõfregero baculum panis vestri: o ita vt decem mulieres in vno clibano coquãt panes: p ⁊ reddant eos ad pond⁹: ⁊ comedetis: ⁊ nõ saturabimi. Sinautẽ nec p hec audieritis me: ⁊ ambulaueritis ꝓtra me: et ego incedã aduersum vos i furore cõtrario ⁊ corripiam vos septem plagis ꝓpter peccata vrã: q ita vt comedatis carnes filioꝝ vestroꝝ ⁊ filiaruz vzaꝝ. r Destruã excelsa vrã: ⁊ simulacra vestra ꝓfringã. Cadetis inẽ ruinas idoloruz vestroꝝ: s ⁊ abominabit vos aĩa mea: intantũ vt vrbes vras redigã in solitudinez: ⁊ deserta faciã sanctuaria vestra t nec recipiã vltra odorẽ suauissimũ. i. sacrificia q̃ tps obediẽtiũ mihi fuerũt mihi odozifera ⁊ placita. v Et stupebũt sup ea inimici vri. de tãta abiectõe vra. x Cũ habi. illi⁹ fue. qd impletũ est qñ rex assyrioꝝ transtulit iudeos ⁊ in ciuitatib⁹ eoꝝ habitare fecit extraneos: vt habetur. iiij. reg. xvij. ca. Cõmiat etiã persecutionẽ ⁊ abiectõz in tra aliena cũ dz. Vos aũt dispz. i gẽ. ⁊ euag. p⁹ vos gla.

y Tũc placc. tre sab. sua. Tũc enim quiescet a cultura ꝓpter defectũ habẽ tantiũ: eo q̃ tpe q̃etis ipsius. s. anno. vij. et q̃nq; gesimo nõ ꝑmittebat quiescere ꝓpter cupiditatẽ iudeoꝝ: et idoꝰ tunc raddẽt sibi q̃es maioz ⁊ plꝰrioz q̃ fuerit subtracta.

z Terrebit eos sonitus folij volantis. qz homies i terroze positi ad modicum fremitũ credũt adesse aduersarioz impetũ.

a Cadẽt nullo sequẽte. qz homines ex terroze fugiẽtes frequẽter cadũt in p̃cipitia: ⁊ aliq̃n cadunt mutuis gladijs nõ distinguentes socios ab aduersarijs: vt habẽt iudicũ. vij. de fugiẽtibus coz̃ gedeone ⁊ socijs eius.

b Oz si et de his aliq̃ remãserit. hic ꝓnter inducit ꝑsis ad obseruãtiã mãdatoz ꝓ ꝑsolatões q̃ quãtãcũq; fuerint abiecti: si aliq̃ remãserint et afflictõe dãte eis intellectum peccata sua recognouerit: et p ipis oz̃auerit, pmittit eis diuia ꝑsolatio: vñ sb dit. Tũc oz̃abũt p ipietatib⁹ suis: ei recordabor federꝭ mei ẽ.

c Terre q̃z memoz ero. reducẽdo ibi habitatores suos: cca patẽt ex dicẽ.

d In ca. xxvj. vbi dicit i postilla. Ponam tabernaculuz meũ i medio vri.

Additio.

Licet planus sensus littere huiꝰ quod dicitur ambulabo inter vos: possit intelligi. scz vos ꝓtegendo ⁊ ꝑsolando ꝓut in postilla. tamẽ vlteriozi sensu intelligit ⁊ magis ꝓprie: cũ dևs in carne assumpta esset

5 Terrebit eos sonitus folij volãtis: ⁊ ita fugient quasi gladiuz. a Cadent nullo sequẽte: ⁊ corruẽt singuli sup fratres suos q̃si bella fugiẽtes. Nemo vestrũ inimicis audebit resistere. Peribitz inẽ gẽtes: ⁊ hostilis vos terra consumet. Oz si et de his aliq̃ remãserũt: tabescẽt in iniq̃tatibꝰ suis i terra inimicoꝝ suoꝝ: et ꝓpter peccata patrũ suoꝝ ⁊ sua affligẽtur vnec ꝑfiteanẽ iniq̃tates suas ⁊ maiozũ suozũ q̃bꝰ ꝑuaricati sunt in me ⁊ ambulauerũt ex aduerso mihi. Ambulabo igit ⁊ ego cõtra eos ⁊ inducaz illos i terrã hostilẽ: vnec erubescat incircũcisa mens eoꝝ. Tunc oz̃abũt p impietatibꝰ suis: ⁊ recordabor federis mei q̃ pepigi cũ iacob ⁊ ysaac ⁊ abraã. c Terre q̃z memoz ero: q̃ cuz relicta fuerit ab eis. complacebit sibi in sabbatis suis. patiẽs solitudinẽ ꝓpter illos. Ipi vo rogabũt p peccatis suis: eo q̃ abiecerit iudicia mea et leges meas ⁊ spexerint. Attñ etiã cũ eẽnt in tra hostili: nõ penit⁹ abieci eos: neq; sic dspexi vt cõsumerẽtur: ⁊ irritum facerẽ pactũ meũ cũ eis. Ego eniz sum dñs ⁊⁹ eoꝝ ⁊ recordabor federis mei pristini q̃ eduxi eos de terra egypti in ꝓspectu gentiũ vt essem ⁊⁹ eoꝝ. Ego dñs ⁊⁹. Hec sunt iudicia atq; ꝓcepta et leges quas dedit dոmin⁹ inter se ⁊ inter filios israel in monte synai per manum Moysi.

ambulaturus gressibus corporalibus inter illos: ⁊ sic illa ꝓmissio fuit impleta in aduentu xp̃i: qñ xp̃c in ꝓpria ꝓsona diuina ambulauit inter filios isr̃l: et erat eis deus. scilz ꝓpho cũ quib⁹ conuersabaꝫ: qui eũ ꝓfitebant dicentes. Tu es xp̃c filius dei viui. vñ sup illud verbum. Ambulabo inter vos: glosa. Ideo factus. vnde hic est deus noster et non reputabiꝫ alius ab eo: post hec i terra visus est: ⁊ cuz hominib⁹ cõuersatus est: hec in glo. Que nõ ẽ estimãda mystica expositio sed ſralis. Nam ex hoc qđ dicit. Ponã tabernaculũ meum in medio vestriꝫ am intelligebaꝫ ambulatio diuina cuz eis: dando diuina responsa ⁊ ꝓtegendo: ⁊ cõsolando: ꝓut supra fuit tactũ Exo. in additiõe. xxxiij. Que quidẽ ambulatio ibi dr̃: cũ eis. cũ moyses hec extenda diceret. Obsecro dñe vt gradiaris nobiscũ. hic aũt nõ dicit sic: sed ambulabo inter vos. ⁊ ero dr̃ vester. quasi manifeste innuens qꝫ ambularet inter eos quasi vn⁹ ex eis. s. verus homo: vnde subiungit. Et ero deus vester. Et notandum qꝫ Ra. moy. gerũdensis in sua expositiõe multa de hoc tradit: inter que sic dicit: qꝫ in futuro tpe. s. Messie pueri israelitici sũt demõstraturi deuz digito. Juxta illud Esaie. xxv. capi. Ecce deus noster iste: expectauim⁹ eũ. Item ⁊ antiq̃ nostri dixerũt futurũ est qđ dr̃ exercebit cũ iustis in hoc seculo: in futuro tpe. s. tpe Messie. Que quidẽ ꝓmissiones nunq̃z fuerũt implete: ꝫ implebunt i tpe pfectõis: hec ille. Que quidem verba manifeste ꝓsonant catholice veritati fm quã verus Messias q̃ est verus deus demonstratus fuit digito a pueris hebreoꝝ ⁊ ramis i die palmaꝝ: vt habet Matth. xxj. ca. Qui quidẽ xp̃c sepe exercitatus est et conuersat⁹ cũ iustis. s. aplis tanq̃z verus bõ. Que quidez promissiones: put iste auctor: ꝓtest nunq̃z fuerit implete tpe vetesta. ꝫ spectabãt impleri tpe Messie: vtinam iste auctor intelleriſſet seipsum ⁊ bñ egiſſet.

¶ In ca. xxvj. vbi dr̃ in postilla. Qr si nõ audieritis me: Hic ꝓnter inducit ꝓphs p ꝓminatones ⁊c.

¶ Additio.

Iste maledictones ꝓminatorie q̃ in hoc ca. ꝓtinẽtur. put coiter exponunt sẽ. ꝓbetice: qr oia penalia hꝫ ꝓtẽta ꝓtigerũt illi ꝓpho in diuersis ⁊ varijs tẽporibus. Sz circa hoc est aduertendũ qꝫ infra Deu. xxviij. ponunt alie maledictões seu ꝓminatiões: q̃ in multis assimilant istis: ⁊ int̃ vtrasq̃z fm Ra. moy. gerundeñ. qui int̃ oñs expositores hebreoꝝ: de hac materia magis ꝓprie scripsit: est quedã dñis nõ modicũ attendenda. s. qꝫ cominatones ꝓbetice in hoc ca. ꝓtente ꝓtinent ad captiuitatem babylonicã in q̃ fuerũt plenarie implete. Cõmiationes vo ꝓtente Deu. xxviij. ꝓtinent ad captiuitatẽ Romanam. in qua fuerũt plenarie ꝓplete: ⁊ in q̃ etiã hodie fm ipm durat: et q̃ quidẽ ꝓsideratõne si bñ attendaꝫ. put in ꝓdicto capitulo Deu. dño disponente declarabit: ꝓfundi posset error iudeoꝝ in prouide spectantiũ pñtis captiuitatis redemptõez p messiã inaniter ab eis spectatuz. Qr aũt ꝓminatões ꝓbetice in hꝫ ca. ꝓtẽte ꝓtineant ꝓprie ad captiuitatẽ babylonicã pz ex multi que ab ipo Ra. moy. narrant in sua expositõe in hoc loco. Quoꝝ duo que vident sufficere ad ꝓpositũ ꝓcludendũ ad pñs oñdaz cetera omissis vt tractent in illo ca. supradicto Deut. xxviij. vbi deo duce plenius tractabunt. Primũ quidẽ ex quo pz qꝫ hmõi ꝓminatões ꝓbetice in hoc capto ꝓtẽte ꝓtinent ad captiuitatẽ babylonicã est: nam in hꝫ loco assignat tãz causa ꝓcipua destructõis eoꝝ pcipiñ idolatricam q̃ fuerunt frequenter ꝓuaricati iudei tpe templi primi: ꝓut pz iiij. Reg. xxj. ⁊ in ꝛplurimis alijs locis: vñ hꝫ dr̃. Destruã excelsa vra: ⁊ simulacra ꝓfringã: cadent int̃ ruinas idoloꝝ vroꝝ: qđ quidez pcipiñ nõ inuenit tpe templi scdi: ꝫ post sacerdotes ⁊ alij viri rustici: qui tũc tpis tpho ꝓsidebãt restiterũt idolatrie vsq̃z ad martyriũ: vt pz. j. Mach. Scõm vo ex quo pz ꝓpositũ supradictũ: sumit expte durationis bui⁹ captiuitatis. s. babylonice: q̃ ex iudicio diuino fuit ꝓmẽsurata tpi quo nõ seruauerit sabbata terre: vñ dr̃ hic. Tũc placebunt ẽre sabbata sua cũctis diebus soli tudinis sue quãdo fuerit in ẽra hostili sabbatizabit et requiescet: eo qꝫ nõ requieuit i sabbatis vr̃is qñ habitabatis in ea: ex quo pz qꝫ tot annis terra eoꝝ requieuit in sabbatis quot annis fuerit in captiuitate babylonica. s. lxx. annis: vnde. ñ. palyp. vltimo ca. de duratõne captiuitatis babylonice dicit: ⁊ ꝓpletur ſerimo ex ore Jeremie. xxix. ca. qđ nõ pot dici de captiuitate eoꝝ hodierna que hodie transcendit mille ⁊ quadringentos annos et aliquot vltra. Ex quibus pz qꝫ maledictões cõminatorie cum alijs ad hoc ꝓtinentib⁹ in hoc ca. ꝓtente intelligunt esse totaliter implete i destructiõe hierusalẽ p chaldeos licz ꝓtialiter quedã earũ fuerũt implete etiã in alia captiuitate cum dr̃ hic. Et comedatis carnes filioꝝ ⁊ filiarum vrarũ. qđ fuit impletuz in obsidione isr̃l'm p chaldeos. Juxta illud threnoꝝ. iij. ca. vbi de his q̃ ꝓtigerũt in obsidione isr̃l'm tpe chaldeoꝝ dicit. Manus mulierũ misericordiũ coxerũt filios suos: facti sunt cibus earum Jdez etiã fuit impletũ in obsidione hierusalẽ p Tytũ fm iosephum: vt habet in postilla: ⁊ sic de quibusdam alijs hic ꝓtentis: que in vtraq̃z obsidione seu captiuitate ꝓtigerunt. Omnia tñ in hoc capitulo ꝓtenta integraliter contigerũt in prima captiuitate babylonica tm. nõ aũt in secunda vt dictũ est.

¶ Replica correctorij ꝓtra burg.

Ed quod notat burgñ. ca. xxvj. vt ꝓmotiuum christiane fidei transeat: dummodo cum sensu principali qui est de xp̃o sensus litere puman⁹: qui est de gubernatõne ꝓpli p desertũ nõ abijciaꝫ: ⁊ sic terminant replice in leuitico.

¶ Capitulum. xxvij.

Locutusq̃z est dñs. Hec est quarta pars principalis hui⁹ libri. put dictuz fuit a principio: in qua agitur de solutõnibus: ⁊ etiã redemptõib⁹ votorum que sunt quedã oblationes speciales. Et primo agitur de voto obligatis. secũdo de consecratis: ibi Omne quod dominus consecraꝫ. tercio de decimis: ibi Omnes decime. Prima i duas: quia primo agitur de redemptõne votorum. secundo remouetur circa hoc dubium: ibi. Primogenita ⁊c. Circa primũ primo agitur de voto circa personam humanam. secũdo de voto circa rem possessam: ibi. Animal autem. Circa primũ sciendum qꝫ homo non est animal immolaticiũ: ⁊ ideo votum factũ de ꝓsona humana non erat soluendum p eius immolationẽ sed p redemptiões. persona autem humana fm diuersas etates est maioris vel minoris valoris: et plus ⁊ minus posset vendi. et ideo fm quatuor etates taraꝫ hic preciũ redemptiõis. A vicesimo em̃ anno vsq̃z ad sexagesimũ est etas melioris conditionis. Unde et fm talem etatem numerabant illi qui poterant ad bella procedere. vt habet Numeri primo ca. et ideo votum factũ de persona humana in tali etate redimebaꝫ maiori precio. s. vir quinquaginta siclis mulier. xxx. vota autem facta in alijs etatibus tribus minus ꝓportionabiliter: ⁊ patet litera. b Ad mensuram sanctuarij. hic dicit qꝫ aliud erat pondus quo

rit eo aiam suã sub estimatione dabit preciũ. Si fuerit masculus a vicesimo anno vsq̃z ad sexagesimum annum dabit q̃nq̃ginta siclos argenti b ad mensuram san-

vtebant in sanctuario: z quo vtebant i publicis negociationib⁹: de quātitate aūt sicli dictum fuit Exod. xxx.

c Ā quinto aūt āno. Licet em pueri quinq; anno⁹ z vni⁹ mēsis nō possent vouere: cū nō bzent vsuz rōnis poterāt tn obligari voto parentū: vn z anna mater samuelis fecit votum de ipo etiā anteq; nasceret prio Reg. j. Et tera patet i lra.

d Ā ial autem hic q̄nter agit de votis factis circa rem possessam: z primo circa res viuentes secūdo circa res nō viuētes: ibi. Homo si vouerit domū. Circa primū dz sic.

d Ā ial autem qđ inolari pōt. Sez taz rōne spēi sicut ē bos ouis z capra: vt patz ex supradictis: q̄z rōne individui: videlz ial đictaruz spēz non habens ali quā maculā.

e Sanctū erit sc̄i est applicatū ad sacrificiū domini. f Et mutari nō poterit. alio animali nec p̄cio redimi z si de facto mutaret p alio aial: ipo fctō vtrūq; ial erat obligatuz sacrificio dñi. g Ā ial immūdū. dicit Ra. Sal. q̄ hoc nō est intelligēdum de aiali immūdo sm̄ speciem snā: vt porc⁹ vel hmōi: sed de aiali immūdo sm̄ individuuz tm̄: vt bos ouis vel capra hns maculā p̄tractā p⁹ vitiū corporis: sicut fractū cruris vel oculi: vel aliquid hmōi. h Ā ial autem qđ inolatū fuerit pro salute hoīs: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis immūdi: de quo dictum est q̄ redimet. i Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet. k Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet. l Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet. m Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet. n Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet. o Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet. p Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet. q Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet. r Ā ial autem qđ inolari pōt: nō redimet: sed morietur. Et hoc dicit ad differentiā aialis mundi: de quo dictum est q̄ redimet.

ctuarij: si mulier triginta. c Ā quinto aūt āno vsq; ad vicesimū masculus dabit viginti siclos: femia decē. Ab vno mense vsq; ad ānū quitū p masculo dabunt quinq; sicli: p femina tres. Separagenari⁹ et vltra mascul⁹ dabit quindecim siclos femia decem. Si paup fuerit z estimationem reddere nō valebit: stabit coraz sacerdote z q̄ntum ille estimauerit z viderit eū posse reddere: tantuz dabit. d Animal aūt qđ inolari pōt dño siquis vouerit e sanctū erit f z mutari nō poterit. i. nec melius malo nec peius bono. g Si mutauerit: et ipm qđ mutatuz est et illud p quo mutatū est: consecratū erit dño. h Ā ial immūdū qđ inolari dño non pōt siquis vouerit adducet añ sacerdotē: qui diiudicās vtrū bonū an maluz sit: statuet p̄ciū. i Qđ si dare voluerit is q̄ offert: k addet supra estimatōez quintā ptē. l Dō si vouerit domū suam z sanctificauerit dño: psiderabit eaz sacerdos vtruz bona an mala sit: et iuxta preciuz qđ ab eo fuerit pstitutū venundabit. Si autē ille q̄ vouerat voluerit redimere eā dabit quintā ptez estimatiōis supra: et hēbit domū. m Q̄z si agrū possessionis sue vouerit z cōsecrauerit dño: iuxta mensuraz sementis estimat p̄cium. n Si triginta modīs ordei serit terra: quinq̄ginta siclis venundet argenti. Si stati ab āno incipientis iubilei vouerit agrū: quāto valere pōt: tanto estimabit. Si naūt p⁹ aliquātulū tēporis: supputabit sacerdos pecuniam iuxta ānoz qui reliqui sunt numerū vsq; ad iubileū: et detrahet ex precio. o Q̄z si voluerit redimere agruz ille qui vouerat addet q̄ntā ptez estimate pecunie z possidebit eū. Si naūt noluerit redimē: z alteri cuilibz fuerit venūdat⁹: vltra eū q̄ vouerat redimē n potit: qz cū iubilei venerit dies: scificat⁹ erat dño: possessio cōsecrata ad ius ptinet sacerdotū. p Si ager empt⁹ ē z nō de possessione maioz sctificat⁹ fuerit dño: q suppurabit sacerdos iuxta ānoz vsq; ad iubileū p̄ciū: z dabit ille q̄ vouerat euz dño. r In iubileo aūt reuertet ad pozē dñm q̄ vēdiderat eū: z hūerat i sozte possessiōis sue. s Ois estimatio siclo sanctuarij pōderabit.

m Q̄z si voluerit redimere agrū ille qui vouerat addet quintā. vendebat autez sibi carius q̄ alteri: nō solum ratione supradicta: z etiam quia per hoc damnificabant sacerdotes: quia q̄n dictus ager alteri vendebatur in anno iubileo reuertebatur ad sacerdotes: z erat possessio consecrata domio: quādo autem vendebatur ipsi vouenti: in iubileo non reuertebat ad sacerdotes: sed remanebat ei qui vouerat et redemerat.

n Si ager. Hic consequēter agitur de agro possesso per emptionē cum dicitur. Si ager emptus est z nō possessione maiozum. id est parentū illius qui emit. o Supputabit sacerdos cc. id est determinabit precium redemptionis sm̄ distantiā ad annū iubilei: quia quāto est maioz distantia a tempore voti facti vsq; ad iubileum: tāto debet esse maius precium. p In iubileo autez reuertetur ad prioz dominū qui vendiderat eū, et nō ad sacerdotes. quia non poterant vendi nisi vsq; ad iubileum: vt patet ex supradictis. xxv. capi. et ideo faciēs votū de illo agro nō poterat illū obligare: nisi vsq; ad iubileū. q⁹ nihil iuris hēbat i eo vltra: sec⁹ at erat de agro quē hēbat ex hereditaria successione: vt p̄dictū ē. q Ois esti. in p̄dictis redemptōib⁹. r Siclo sanctuarij ponderabitur. quia

alius erat siclus quo vtebant in alijs. a Siclus.xx. obolos habet. hoc vi ad determinationē quātitatis sicli sanctuarij: siclus em̄ cōis erat maior vt dicit Ra.sa. qz cōtinebat.xxiij.obolos. Alij aūt dicūt q erat minor dicentes: q pond⁹ sanctuarij erat duplex respectu pōderis cōmunis. b Primogenita. Hic remouz dubiū circa predicta. qz posset aliqs credere primogenita animalium posse cadē sub voto: hoc remouet cū dicit. c Nemo sanctificare poterit vouere: cui⁹ ratio est: null⁹ potest facere votū deo nisi de hoc qd suū est primogenita aūt ratōne primogenite erant ipsius dei: vt patz Exo.xiij. z in plurib⁹ alijs locis. d Qz si immundū est animal. hoc non refertur ad primogenita in quib⁹ erat macula, ꝓpter quā nō offerebant: sed redimebant: verū in redemptōe eoz nō fiebat additio quinte ptis ꝑm q dicit Ra.sa. hic aūt fit hmōi additio: vtz in litera: et ideo ꝑm ipsum refert ad illud qd ꝺ. dictū est de redemptōe animaliū mūdoz ꝑm spēm: q in nō poterāt offerri ꝓpter maculā. hic aūt loquit de animalib⁹ aliter immūdis: q licet non possent offerri dño ad hoc q aliqd de ipsis poneret super altare: poterāt in offerri manib⁹ sacerdotis vt vēderent z pcij in aliqua necessaria templi cōuerterēt: vt in reparatiōe cortinaz vel vtensiliū vel hmōi: si in offerēs volebat redimere addebat quintā ptez: z sibi cari⁹ vēdebat q̄s alteri rōne p̄dicta. e Omne qd dño cōsecrat. hic agitur de ꝓsecratis: z accipit hic ꝓsecratio ꝓ reputatōne alicui⁹ rei ad cultū diuinū absq reditu ad ꝯmunē vsum: et tale quid nō poterat vendi vel redimi: et ideo subditur.

f Nō redimet s̄ morte morietur. Sciendū in q doctores tam catholici q̄z hebrei breuiter z supficiente⁹ trāseūt passum istū: cum in hēat multos sin⁹ vt videbit ꝓsequēdo: ꝓpter qd hic intendo diutius morari. Ad intellectuz aūt sequntiū ꝓsiderandū q vbi translatio nra habet hic.

e Omne qd ꝓsecrat dño tc. in hebreo habetur. Omne herem̄ domino. herem̄ autem in hebreo duplicē hz significatōez: vno enim mō significat sanctificatiōez: alio modo significat destructōez nō quācunq: sed destructōnem aliquā ad gloriā dei ordinatam: vt sit sensus. Omne herem̄ dño. i. omne qd dño ꝓsecrat vel destruit. z aliqñ contingebat: q in eodē facto ꝯcurrebāt herem̄ ꝑm vtrāq significatōez: hz in diuersis rebus. sicut in destructōne ciuitatis hiericho q̄tuz ad ciuitatē z habitatores fuit destructio facta ad dei gliam ordinata. qz peccata illi⁹ ciuitatis hoc meruerāt: que p sniam dñi erant punienda ciuitatis euersione habitatoz occisione. Qz tum aūt ad spolia ciuitatis que poterāt cedere in cultum dñi fuit ibi herem̄ q̄tum ad aliā significatōez: qz aurū z argentū es z vtensilia fuerunt dño ꝓsecrata: ita q nō poterant alijs vsib⁹ applicari. Aliqñ ꝺo accipiebat herem̄: in vno facto ꝓ destructione tm̄: aliqñ ꝺo ꝓ sanctificatōne tm̄. Si aūt accipiat pro sanctificatōne tm̄: sic talis sanctificatio poterat esse in ꝑsona humana vel in animali vel in re inanimata ꝑm q dicit in litera. Omne qd dño ꝓsecrat. siue homo fuerit animal: siue ager: z ꝑm hoc illud quod postea subditur.

f Non redimet sed morte morietur. varie intelligit: nō em̄ homo domino consecrat⁹ interficiebatur cum non sit animal immolaticiū. similiter nec ager ꝓsecratus est mortis vel vite susceptiuus loquendo ꝓprie: z ideo oportz q accipiat mors equiuoce. Dicendū igitur q res consecrata dño erat ꝑsona humana: aut erat hebrea: aut gentilis. Si hebrea aut de tribu leui: aut de alia tribu. Si ꝓio mō pueri a parētib⁹ poterant ꝓsecrari domino ad seruiendū i tabernaculo dñi vsq ad morte: z hoc mō samuel fuit ꝓsecratus a parentib⁹: vt habet ꝓmo Reg.j. et eodem mō videt q leuita adultus poterat sei ꝑm consecrate dicto mō: vt habet Deu.xviij. videlz qñ leuites manens extra hierusalez de votōne ductus veniebat ad manēdū in irm vt ministraret i templo Si aūt ꝙs esset de alia tribu nō poterat sic consecrari. quia nō erat licitū ei accedere ad ministeriū templi vt tabernaculi: ꝑm q dicit Numeri. iij. Extraneus qui ad ministrādum accesserit morte moriet̄ et multomagis

> ᵃSiclus viginti obolos habet. ᵇPrimogenita que ad dominū ptinēt ᶜnemo sctificare poterit et vouere. Sive bos sive ouis fuerit: dñi sunt. ᵈQz si immundum est aial redimet q obtulit iux estimationē suam: et addet qntā ptez p̄cij. Si redimere noluerit vendet alijs qntū cunq fuerit ante estimatū. ᵉOm̄e qd dño cōsecrat: sive hō fuerit sive aial: sive ager nō veniet nec redimi potēit Quicqd semel fuerit ꝓsecratū scm̄ scō erit dño: z ois cō secratio q offert ab hoie nō redimet: sed morte morietur.

erat illicitum gentilibus poterant tamen persone de alijs tribub⁹ israel cōsecrari domino in alijs pijs operibus exercendis: sicut Sanson de tribu Dan fuit consecratus in abstinentia ab omni potu inebriatiuo: et cibo immūdo ad repimendū iugum philistinoz sup israel: vt habet iudic.xiij. z similiter filia iepte ad seruiendum deo in vigilijs et orationibus viuendo in virginitate ꝑm q dicūt hebrei Judic.xj. z de hoc plenius dicetur cum venerimus ad locum illum domino concedente. Si autem erat ꝑsona gentilis: vtpote seruus vel ancilla dominis hebrei sic erat res dñi: z p ꝓsequs poterat cōsecrare eaz. qz erat ꝑsona serua simpliciter: et ad semp: non tamē ꝓsecrabatur ad faciendū opera leuitarum: vt dictū est. sed ad quedā opera seruilia ad templuz vel ministros eius necessaria: sic est cedere ligna: et portare aqs ad locum diuini cult⁹. Et hoc modo iosue decreuit Gabaonitas in ministeriū populi z altaris domini: vt habet iosue.ix. Hoc autē modo non poterat cōsecrari ꝑsona hebrea. quia nō poterat esse serua simpliciter sed tm̄ ad temp⁹. i. vsq ad septimū annum remissionis. z si tunc nolebat egredi liber: manebat seruus vsq ad iubileū et non vltra: vt habetur Exo.xxj. z supra Leui.xxv. Si autem res consecrata esset inanimata aut erat immobilis vt ager: z tunc distinguendū. quia aut erat ager de hereditate paterna: et tunc poterat domino consecrari. quia talis ager in iubileo non reuertebatur ad priorem dominū: sed remanebat de possessione templi vel sacerdotū. Si āt ager esset acquisitus per emptōez non poterat sic consecrari: qz in iubileo debebat reuerti ad priorē dñm: vt dictū est supra de redemptōne votoz: z ꝓpter hoc vbi translatio nostra sic habet. Omne qd domino consecratur: siue bouino fuerit siue animal siue ager: in Hebreo habet. Siue ager possessionis vl hereditatis sue Si autem res consecrata erat mobilis: vt aurū et argentum. es. sericum. et consimilia de quibus poterant fieri instrumenta tabernaculi vel templi. aut alia necessaria ibidem tunc poterant domino consecrari: nec de cetero poterant ad vsus alios applicari: vt dictum est de preda ciuitatis Hiericho. z multa exempla alia ad hoc sunt in scriptura. Si autez res consecrata erat animal: aut erat animal immolaticiū: et tunc sine mutatione aut redemptione immolabatur domino: nisi post consecrationem anteq̄z veniret ad locum immolationis fieret ineptum immolationi: vt per fracturaz tibie vel alterius macule insanabilis: et tunc interficiebat absq venditōne seu redemptōne: qz nō poterat alijs vsibus applicari. Si aūt nō eet aial immolaticiū ad templi tm̄ ministeriū vel sacerdotū vtile vt equus asinus et similia. tunc manebat in obsequium templi vel sacerdotum vsq ad mortem: sicut de seruo vel ancilla

dictum est. Si autem accipiatur bereni pro destructione ad dei gloriã ordinata: vt sit sensus in allegatione supra posita. Omne qđ domino destruitur ꝛc. tũc talis destructio aut erat ex sententia domini: aut iudicũ locũ eius tenentiũ: aut ad implendum promissum deo factum. Si primo modo tũc talis destructio erat simpliciter inferenda ꝛ hoc siue essent proprie humane: sicut de chananeis sententiauit dominus vt interficerentur a filijs israel: ꝑm qđ dicit Nũeri. xxxiij. Cum transieritis iordanem intrantes terrã chanaan disperdite cũctos habitatores regionis illius: exceptis tamen fuerũt Gabaonite: eo qđ principes israel inconsulto domino iurauerant eos nõ occidere: et ꝓpter hoc mors eorum corporalis fuit mutata in ciuilem per seruitutem: vt habetur Josue. ix. siue essent bruta animalia. et ideo saul qui in occisiõe amalechitarũ ex cupiditate pepercit animalibus pinguioribus de quorum morte dominus sentẽtiauerat: sicut ꝛ de hominibus fuit a domino reprobatus: vt habetur prio Reg. xv. siue essent res inanimate: vtpote ciuitates sic destructe. quia non debebant vltra reedificari: vnđ Josue. vj. dr. Maledictus vir qui suscitauerit ꝛ edificauerit ciuitatem Hiericho. Si autẽ talis destructio erat inferenda ex sentẽtia iudicum locũ tenentium: propter quod dũ appellantur. Exo. xxij. ca. Dijs non detrahes. talis sententia erat executõni danda absq redemptõne aliqua: videlicet quãdo aliquis ꝑ eos erat morti adiudicatus: maxime propter homicidium non poterat ꝑcio aliquo redimi vita eius. Unde numeri. xxxv. dicitur. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis statim et ipse morietur. Alio modo talis destructio inferebaꝫ ꝓpter adimpletionẽ ꝓmissi deo facti: ꝑm qđ habet Numeri. xxj. vbi dicit. Et israel

f Omnes decime terre siue de frugibꝫ siue de pomis arborũ dñi sũt: ꝛ illi sanctificant

g Siqs aũt voluerit redimere decimas suas addet quintam ptem eaꝫ. Omnium decimarum bouis: ꝛ ouis: et capre: b q sb pastoris vga trãseũt: q̃d decimum venerit sanctificabit dño. Non eligetur nec bonũ nec malum nec altero commutabit. Si qs mutauerit: et quod mutatũ est: ꝛ ꝓ quo mutatum ẽ sanctificabit dño: ꝛ nõ redimet. Hec sunt precepta que mandauit dominus moysi ad filios israel in monte syna.

¶ Explicit liber leuiticus.

voto se domino obligans ait. Si tradideris populũ istum in manu mea delebo vrbes eius: ꝛ ibidẽ subdit vocatũ ẽ nomen loci illius Horma: quod significat destructum: et descendit de bereni quod significat destructiones: vñ vbi translatio nostra habet: horma scriptura hebraica habet berenia. Nomina enim hebrea scripta litteris latinis min⁹ ꝓprie scribũtur cõmuniter ex ꝑdictis patet qđ cuz dicit. e Omne qđ domino consecrat nõ redimetur sed morte morietur. mors esm in diuersis accipit equinoce. quia leuite consecrati diuino cultui dicebãt mortui sicut apud nos religiosi mortui mũdo dicũtur. Agri ꝛ res inanimate consecrate mori vel mortue dicebantur sicut possessiones ecclie dicuntur amortizate: et eodem modo dicendum de seruis ꝛ ancillis. Animalia vo immolaticia moriebant pro prie ꝓ immolatõez. Similiter ꝛ homies ꝛ animalia morti adiudicata per occisionẽ. Ciuitates aũt destructe dicebantur esse similitudinarie mortue. quia non erat redit⁹ ad eaꝫ reedificationẽ: sicut in hominibus ꝛ animalibus non est reditus de morte ad vitam. Sciendũ etiã qđ consecratio predictoꝝ aliqñ cedebat in vtilitatẽ sacerdotuz. aliqñ aũt in necessaria ipsi⁹ templi ꝑm qđ ꝓsecrans exprimebat in ꝓsecrando: de illis tamen que poterant venire in vsum sacerdotũ vt seruus ꝛ ancilla. f Omnes decime. Hic consequenter agitur de decimis que dicunt sanctificate domino: qz erant reputate ad sustentatiõez leuitaꝝ. g Siquis autez voluerit redimere decimas suas addet quintã partem: cuius causa supradicta est de redemptõe votoꝝ. b Que sub pastoris virga transeũt. Modus est em pastor cum virga numerare animalia egredientia de caulis ad pastũ: et similiter cum reuertunt ad caulas. Cetera patẽt in litera. Ultimo recapitulat: dicens. Hec sunt mandata ꝛc. et patet.

¶ Postilla fratris Nicolai de lyra super leuiticum finit.

Postilla super librꝫ Numerorum incipit.

Ocutusqꝫ est dñs. Expdictis in pcedentibus libris pꝫ: q sicut i libro Gen agit de fidelis ppli electone cui lex erat danda: sic in Exo. agit de legis datoe pplo iam electo: et a seruitute egyptiaca liberato: verutamen quis in Exodo sit data lex qtum ad precepta moralia: iudicialia: ceremonialia hoc tn est breuiter et succincte: z ideo in alijs libris subsequtib⁹ addite sut alique leges ad ordinationē ppli dñi magis specificate: z ad tria pdicta reducutur. In leuitico vo sunt addite leges vel pcepta q specificat ordinationem populi fm spectu cultus diuini: vt visum est ibidē. Cosequeter aut in hoc libro Numerorum addunt illa q specificat ordinationem ppli respectu cōuict⁹ mutui. imminebat autez tūc populo pficisci ad terrā sibi pmissam z ideo prio ponūt illaque ptinent ad ordinationē populi proficisci debetis secūdo que spectāt ad ordinez ipsius ad terminū accedentis. xxxiij. ca. Circa primū cōsiderandū: q in populo debenti proficisci necessario requirit q aliqui sint subditi z obedientes: z alij sint regētes: qz vbi non est gubernator pplus corruet. puer. xxj. Et ideo primo ponit ordinatio subditorū. z secundo rectorꝫ. vij. ca. Circa primū primo ponit ordinatio populi fm legē pmunē. secūdo qtum ad specialem obligationem. vj. ca. Circa primū adhuc pmittitur ordinatio populi subditi. secūdo remotō impedimēti. v. ca. Circa primū psiderandum q in populo subdito communiter sunt tres status vel ordines. s. agricole: milites: et duo seruientes. Primus non habet hic locum. quia populus tūc habebat panem de celo collatuz sine labore vt dictū est Exo. xvj. et ideo primo agitur de ordinatōe bellantiū. scdo de ordinatōne duo ministrantiuz. iij. ca. Circa primum adhuc premittit numerus bellatorum. secūdo eorum situs circa tabernaculū ca. ij. Circa predictam numerationē primo ponit preceptum dñi. secūdo executio mādati: ibi. Hi nobilissimi principes. Circa primuz dī sic

Incipit vaiedaber. i. liber Numeri.

Capm. j.

[a] Locutusq est dñs ad Moysen [b] in deserto synai [c] in tabernaculo federis [d] prima die mēsis secūdi: āno altero egressionis eorū ex egypto dicēs [e] Tollite summam vniuerse congregationis filiorum israhel [f] per cognatōes [g] z domos suas: et nomina singulorum: [h] quicquid sexus est masculini [i] a vicesimo anno et supra: omniz [k] virorum fortiū ex israel: z numerabitis eos p turmas suas: tu et aaron: [l] erūtq vobiscū pnci pes tribuū ac domoꝝ in cognatiōibꝫ suis: quoꝝ ista sūt nomina de tribu ruben: elisur filius sedeur. De tribu symeon: salamihel filius surisaddai. De tribu iuda: naasson filiꝰ aminadab. De tribu isachar: nathanael filius suar. De tribu zabulon: eliab filius helon. Filiorum autē ioseph de tribu ephraym: elisama filius ammiud. De tribu manasse: gamalihel filiꝰ phadassur. De tribu beniamin: abidan filius gedeōis De tribu dan abiezer filius amisaddai. De tribu aser: phegiel filiꝰ ochran. De tribu gad: eliasaph filius duel De tribu neptali: achira filiꝰ enā. [m] Hi nobilissimi principes mltitudinis p tribu z cognatiōes suas z capita exercituꝫ israh: qs tulerūt moyses et aaron cū oi vulgi multitudine: et congregauerūt primo die mensis secūdi: recēsētes eos p cognatiōes et domos ac familias et capita z noia singuloꝝ a vicesimo anno z supra: sic dñs precepat moysi Numeratiq sunt in deserto synai de rubē primogenito israelis p cognatōes z familias ac domos suas et noia capitū singloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū: quadragīta sex milia cngēti. De filijs symeō p generatōes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū cnquaginta nouem milia trecenti. De filijs gad per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū cnquaginta quinq milia sexcenti. De filijs iuda per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū septuaginta quatuor milia sexcenti. De filijs isachar per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū quinquaginta quatuor milia quadringenti. De filijs zabulon per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū quinquaginta septem milia quingenti. De filijs ioseph: scilicet de filijs ephraym per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū quadraginta quinq milia quingenti. De filijs manasse per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū triginta duo milia ducenti. De filijs beniamin per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū triginta quinq milia quadringenti. De filijs dan per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū sexaginta duo milia septingenti. De filijs aser per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū quadraginta sex milia quingenti. De filijs gad per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū cnquaginta nouem milia trecenti. De filijs neptali per generationes z familias ac domos cognatōnuz suaꝝ: recēsiti sūt p nomia z capita singuloꝝ: omne qd sexꝰ est masculini a vicesimo anno z supra pcedentiū ad bellū quinquaginta tria milia quadringenti. Hi sūt numerati quos numerauerūt moyses et aaron et duodecim principes israel: vnusquisq iuxta familias suas. Fuerūtq omnes numerati filiorum israel iuxta familias suas a vicesimo anno z supra: vniuersi bellatores. Et fuit numerus eorum sexcenta milia trecenti quinquaginta. Leui autē in tribu patrum suoꝝ non est numeratus: nec inter filios israel computatus. Dixitq dñs ad moysen: Tu ergo constitue leuitas super tabernaculum testimonij: et super omnia vasa eius: et quicquid ad cultum pertinet eius. Ipsi portabunt tabernaculum et omnia vasa eius: et ipsi ministrabunt in eo: et in circuitu tabernaculi castrametabuntur. Cumq mouendum fuerit castrum: leuite auferent tabernaculum: et cum illud collocandum fuerit: ipsi tabernaculum erigent. Alienigena qui non fuerit de semine aaron: si voluerit accedere: morte morietur. Locutusq est dñs ad moysen: dicens: Numera filios leui per familias et cognatiōes suas: omne masculinum a mense et supra. Numeratiq sunt in familia gerson: familie libni et semei. Familie merari: familie mooli et musi. Familie caath: familie amram et isaar. Familie oziel: familie misael et helisaphan

vsq; ibi. n Leuite autē i tribu familiarū suarū nō sē numerati cū eis: cui⁹ cā ibidē dicitur in principio ca. ij.

Caplm. ij.

LOcutusq; est dominus. Descripto numero bellatorū. hic cōsequenter describitur eor⁹ dispositio circa tabernaculū: p̄mittitur tamen ratio quare leuite non sunt numerati. secūdo subdit dispositio ppli: ibi. Metabūtur aūt castra. Rō ꝓmi fuit inhibitō dei q̄ tangitur cū dr.

b Tribum leui noli numerare. s. cum alijs filijs israhel: fuit tamē p se numerata: vt habetur ca. se. iō subdit.

c Hecq; ponas summaz eorum cum filijs israel id ē quādo eos nūerauerit is nō aggregab̄ summam cor̄ cum summa alioruz: sed erit per se distincta: cuius ratio subditur cuz dr. d Sz cō stitues eos sup tabernaculū testimonij ꝛc. q̄a erant reputati ad aliquid maius. scilicz ad diuinum cultum: iō non sē numerati cum bellatoribus. q̄a non tenebantur ire ad prelium ad hoc vt bellarēt Attamen aliqui sacerdotes tenebantur ire ad exhortandum bellatores vt habetur Deutro. xx. vbi dicitur sic. Approp̄inquante iaz prelio stabit sacerdos añ aciē: z sic loq̄tur ad pplz ꝛc. nō tñ erat illis illicitū bellare marie i casu necessitat̄. vñ Jonathas z symō frat̄ ei⁹ q̄ fuerūt summi sacerdotes: fuerūt strenui pliatores siue bellatores vt hr̄ libro Mac. officia aūt leuitar⁹ quib⁹ debebāt esse intenti: z q̄ tāgunt hi generali: pleni⁹ exp̄m⁹t̄ ca. seq̄nti.

e Quisq; ex ternorū. i. alteri⁹ tribus.

f Accesserit. volēs exercere officia leuitar⁹. g Occidet̄. s. a dño tanq̄ ide bite vsurpās officiū sibi indeb̄itū. Aliā etiā cām q̄re leuite nō fuerūt cū alijs numerati: inducit Ra. sa. dicēs q̄ hr̄ fuit: quia sua mortē erat p̄uisa a deo sup oēs bellatores q̄ fuerūt hic nūerati: vt hr̄. j. xxvj. ca. dñs āt nolebat q̄ leuite huic sue sb̄iacerēt eo q̄ nō peccauer̄t i adoratōe vituli saltē ꝓ maiori parte: vt dictū fuit Exo. xxxij.

b Metabūt aūt Hic añr describit dispositō castrorū circa tabernaculū: et ꝓio in generali. secūdo in spāli: ibi. Ad orientē. Circa primū dr.

b Metabuntur aūt castra. i. disponent tentoria.

i Per turmas. ē aūt turma multitudo. xxx. bellator⁹: z dicit a turbo bas: q̄ dispositā est ad turbandū aduersarios: si tñ sit eq̄tuz dr̄ ꝓprie ala: si pedē tū turma. k Et cuneos. est aūt cuneus multitudo bellator⁹ sic debite coniūctor⁹: z dr̄ a cocos: q̄si coeuntes in vnuz. ꝑm aliquos aūt dr̄ multitudo dispositā ad modū cunei: q̄ ē instrumē tū ad scindendū ligna: z ex hoc hz nomē. q̄ ad modū tālis instr̄i dispōsita ē tal⁹ multitudo ad penetrādū z findēdū aciē aduersariorū.

l Porro le. p gyr⁹ tab. fi. tē. Inter tabernaculū z rliquū pplz p modū i. c. se. dispositū. m Ne fi. idi. sup̄ ml̄. si aliq̄ d alijs vellēt accedē nimis ꝓpe tabnacl̄z.

tionū suar⁹: recēsiti sūt p nomina singulor⁹ a viginti annis z supra oēs q̄ ad bella p cederēt: q̄dragintaq̄nq; milia sexcēti q̄nquaginta. De filijs iuda p generatōnes z familias ac domos cognationū suar⁹ p noīa singulorū a vicesimo āno z supra oēs q̄ poterāt ad bella ꝓcedere recēsiti sūt: septuaginta quatuor milia sexcēti. De filijs isachar p generatōnes z familias ac domos cognationū suar⁹ p nomīa singulorū a vicesimo āno z supra oēs q̄ ad bella ꝓcederēt: recensiti sūt quinquaginta quatuor milia quadringenti. De filijs zabulon p generatōnes z familias ac domos cognationū suar⁹: recensiti sunt p noīa singulor⁹ a vicesimo āno z supra: oēs qui poterāt ad bella ꝓcedē: q̄nq̄ginta septē milia q̄dringenti. De filijs ioseph filior⁹ ephraym p generatōnes z familias ac domos cognationū suar⁹ recensiti sūt p noīa singl'or⁹ a vicesimo anno z supra: oēs q̄ poterāt ad bella ꝓcedere quadragīta milia quingēti. Porro filior⁹ manasse p generatiōes z familias ac domos cognationū suar⁹: recē siti sē p noīa singulor⁹ a vigīti annis z supra oēs qui poterāt ad bella ꝓcedere trigīta duo milia ducenti. De filijs beniamin p generatōes z familias ac domos cognationū suar⁹: recensiti sūt nominib⁹ singulor⁹ a vicesimo anno z supra oēs qui poterant ad bella procedere: triginta quinq; milia quadrigenti. De filijs dan p generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominib⁹ singulor⁹ a vicesimo anno z supra oēs q̄ poterāt ad bella ꝓcedere: sexaginta duo milia septingēti. De filijs aser p generatōes z familias ac domos cognationū suar⁹ recensiti sunt p noīa singulor⁹ a vicesimo āno z supra oēs q̄ poterāt ad bella ꝓcedere quadraginta milia et mille q̄ngēti. De filijs neptalim p generatiōes z familias ac domos cognatōnuz suar⁹: recensiti sunt noīb⁹ singulor⁹ a vicesimo āno z supra oēs q̄ poterant ad bella ꝓcedere: quinquaginta tria milia quadringenti. Hi sūt quos numerauerūt moyses z aaron et duodecim principes israh̄: singulos per domos cognationum suar⁹. Fuerūtq; oēs filij israh̄ p domos et familias suas a vicesimo āno z supra q̄ poterant ad bella ꝓcedē: sexcenta tria milia virorū quingenti quinquaginta. [a] Leuite aūt in tribu familiar⁹ suarum nō sunt numerati cū eis.

Cap. ij.

[a] LOcutusq; est dñs ad moysen dicens. [b] Tribum leui noli numerare [c] neq; pones summā eorū cum filijs israh̄: [d] sed ꝓstitues eū super tabernaculum testimonij z cūcta vasa ei⁹: quicq̄d ad ceremonias ptinet. Hi portabunt tabernaculum et omnia vtensilia eius: et erūt in ministerio ac per gyrum tabnaculi metabūtur Cum proficiscendum fuerit deponēt leuite tabernaculum: cum castrametanda erigent. [e] Quisq; ex ternor⁹ [f] accesserit [g] occidet̄. [b] Metabunt aūt castra filij israel vn⁹ q̄sq; [i] p turmas [k] et cūeos atq; exercitū suum. [l] Porro leuite p gyr⁹ tabnacli figēt tētoria: [m] ne fiat indignatio sup̄ mlt̄itudinē filior⁹ israh̄: z

Sequiť. n Singuli per turmas signa atq; vexilla. Signa ꝓprie sunt in vestibus: et scutis: q̃b⁹ bellatores mutuo se cognoscũt: ⁊ suos ab aduersarijs distinguũt vexilla eleuanť in hastis vł ꝓticis: vt ad eorũ aspectũ bellatores dirigantur ⁊ vnãtur: qualia vo fuerint ista vexilla in textu nõ habeť. Sed dicũt aliq̃ hebreꝛ q̃ vexillum cuiuslibet tribus erat simile in colore lapidi posito in rõnali in quo erat sculptũ nomẽ sui patriarche: ita q̃ vexillũ tribus Rubẽ erat rubei coloris: sicut et lapis sardi⁹ in q̃ erat sculptũ nomẽ ipsius rubẽ: ⁊ sic de alijs. o Ad orientẽ. Hic describiť dispositio castrorũ circa tabernaculũ in speciali: in quatuor ptes orbis: et i qualibz pte erant tres trib⁹: vna ꝓncipalis: et alie due sibi adiuncte. Ad orientẽ vo erat tribus iuda principalis: et trib⁹ issachar et zabulon sibi adiũcte. Ad meridiez tribus Rubẽ principalis: trib⁹ symeon ⁊ gad sibi adiũcte. Ad occidentez tribus Ephraym principalis: tribus manasses et beniamin sibi adiuncte. Ad aquilonez vo trib⁹ Dan principalis: trib⁹ Aser ⁊ neptalim sibi adiũcte: ⁊ sicut erant dispositi in situ castrorum: ita ⁊ i motu suo modo. quia tribus iuda cum sibi adiunctis primo mouebat castra tribus Ruben cuz suis secundo: tribus Ephraym cũ suis tercio: tribus dan cum suis vltimo: ⁊ ꝑm hoc potest diuidi in quatuor partes ⁊ patent. In qualibet autẽ tribu ℞ noiatur ꝓceps ⁊ numer⁹ bellatoꝛ suoꝛ: ⁊ postea nũer⁹ simul aggregat⁹ de tribus tribubus ad vnã plagam ordinatis: ⁊ ꝑm hoc ꝑz

excubabunt in custodijs tabernaculi testimonij. Fecerunt ergo filij isrł iuxta oĩa que ꝓcepat dñs moysi. Locutusq; est dñs ad moysen ⁊ aaron dicẽs "Singuli ꝑ turmas signa atq; vexilla ⁊ vmos cognationũ suarũ metabunť filij isrł ꝑ gyrũ tabernaculi federis. ° Ad orientem iudas figet tẽtoria per turmas exercitus sui: eritq; ꝓceps filioꝛ eius naasson filius aminadab: et omnis de stirpe eius summa pugnãtium septuagintãq̃tuoꝛ milia sexcenti. Juxta eum castrametati sunt de tribu isachar: quoꝝ ꝓceps fuit nathanael filius suar: ⁊ ois numerus pugnatorũ eius q̃nq̃ quinta q̃tuoꝛ milia quadringẽti. In tribu zabulon ꝓnceps fuit heliab fili⁹ helom oĩsq; de stirpe ei⁹ exercitus pugnatorũ q̃nq̃gintaseptez milia quadrigẽti. Vniuersi q̃ in castris iude ãnumerati sũt: fuerunt cẽtũ octoginta sex milia quadringẽti: ⁊ ꝑ turmas suas ꝓmi egredienť In castris filioꝛ ruben ad meridianã plagã erit ꝓnceps elisuꝛ filius sedeur: ⁊ cũctus exercitus pugnatoꝛ ei⁹ q̃ numerati sunt quadragita sex milia q̃ngenti. Juxta eũ castrametati sunt de tribu symeon q̃rũ ꝓnceps fuit salamiel filius surisaddai: ⁊ cũctus exercitus pugnatoꝛ eius: q̃ numerati sũt q̃nquaginta nouem milia trecenti In tribu gad princeps fuit eliasaph fili⁹ duel: ⁊ cũctus exercitus pugnatoꝛ ei⁹: qui numerati sunt quadragita q̃nq; milia sexcẽti q̃nquagita. Oẽs q̃ recẽsiti sũt i castris rubẽ cẽtũ q̃nquagita milia ⁊ mille quadrigẽti q̃nquagita: ꝑ turmas suas in scõo lo-

co ꝓficiscent. Leuabiť autẽ tabnaculũ testimonij ꝑ officia leuitaꝝ et turmas eoruz Quõ erigeť ita et ꝓponeť. Singuli ꝑ loca ⁊ ordines suos ꝓficiscent. Ad occidẽtalez plagã erũt castra filiorũ ephraym: q̃ruz ꝓceps fuit elisama fili⁹ ammiud. Cunctus exercit⁹ pugnatorũ ei⁹ q̃ numerati sť quadraginta milia quigẽti. Et cũ eis tribus filioꝝ manasse: q̃ꝝ ꝓnceps fuit gamaliel fili⁹ phadassur: cũctusq; exercit⁹ pugnatoꝝ ei⁹ qui nũerati sunt trigintaduo milia ducenti. In tribu filiorũ beniamin princeps fuit abidã fili⁹ gedeonis: et cũctus exercitus pugnatoꝝ eius qui recẽsiti sť: trigintaquigq; milia quadringenti. Omnes qui nũerati sunt in castris ephraym centũocto milia centuz ꝑ turmas suas tercij proficiscent. Ad aquilonis ꝑtẽ castrametati sť filij dan quoꝝ ꝓnceps fuit abiezer filius amisaddai: cũctus exercit⁹ pugnatoruz ei⁹ qui nũerati sunt: sexagintaduo milia septingẽti. Juxta eum fixere tẽtoria de tribu aser: quorũ ꝓnceps fuit phagiel filius ochran. Cũctus exercit⁹ pugnatorũ eius qui numerati sunt: quadraginta milia et mille quingẽti. De tribu filiorũ neptalim ꝓceps fuit Abira filius enan. Cũctus exercitus pugnatoꝝ ei⁹ qui quagintatria milia quadrigenti. Omnes qui numerati sunt in castris dan fuerũt centuz quiquagintaseptem milia sexcenti nouissimi ꝓficiscentur. Hic numerus filiorũ israel per vmos cognationũ suarũ et turmas diuisi exercitus sexcentatria milia quingenti quiquaginta

litera vsq; ad ſſ. nez capituli vbi dicit. p Et ꝓfecti sunt. non tunc sed postea xx. die mẽsis secundi: vt hĩ infra. ca. x. Sz hic dicitur mod⁹ illius ꝓfectõnis ⁊ sic patet expositio ſſalis huius capli. Mozalit tabernaculũ vmini ẽ aia iusti: ꝑm illud Eccli. xxiij. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. Habet aũt istud tabernaculũ aspectũ ad orientez: ꝑ quẽ intelligiť expiatio sordis i ortu lucis grẽ: ad meridiez ꝑ quẽ intelligitur inflamatio cordis. q̃nde prouenit virtus coloris: ad occidẽtem ꝑ quẽ intelligitur meditatio mortis in q̃ occidit lux vite ꝓsentis ad aquilonem per quez intelligiť collucratio fortis cõtra insultum demonis: ꝑm qõ dicit Hiere. j. Ad aquilonem pandetur ome malum. Igitur ad orientẽ sunt iudas issachar et zabulon per iudam qui interpretatur confitẽs intelligitur confessionis veritas. per Issachar qui interpretatur memorans dominum oratõnis assiduitas. ꝑ zabulõ q̃ interꝓtatur pulcritudinis habitaculuz conuersationis puritas. Per hoc ei tria sordes cordiuz expianť ad meridiem aũt sunt rubẽ symeon et gad. ꝑ Rubẽ vo q̃ interꝓtať visionis fili⁹ intelligiť splẽdor veritat⁹ intellectũ ꝓficiẽs: ꝑ symeõ q̃ interꝓtať audiẽs amoꝛ charitať bonis conticiens: ꝑ gad q̃ interꝓtať felicitas vulnoꝛ suauitať reficiẽs

Hec em̄ tria inflamationē cordis ꝺcomitant̄. Ad occidentē ꝺo sunt Ephraym Manasses et Beniami. p ephraym q̄ interpretat̄ creſcēs: intelligit̄ ꝓfect9 ſpūaliū ad quē mouet vite breuitas. per manassen q̄ interpretat̄ obliuio: ꝓtemptus temporaliū ad quē mouet eoꝝ defectibilitas per Beniamin q̄ interp̄tatur filius dextre appetit9 celestiū ad quez mouet eozū eternitas. Hec autem tria meditatiōi mortis associantur. Ad aq̄lonez ꝺo sunt Dan Neptalim Aſer. per Dan qui interp̄tat̄ iudiciū intelligit timor iudicij. p neptaliz q̄ interp̄tat̄ multiplicatō: putor obꝓbrij: sic̄ implicet̄ vilitati pcti p Aſer q̄ interp̄tat̄ beatitudo amor9 premij: ⁊ hec tria faciunt cōtra insultū demonū fortiter colluctari: de qua colluctatōe dicit aplūs ad Ephes. vj. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinem: sed aduersus principes ⁊ potestates: aduersus mundi rectores tenebraꝝ baꝝ ꝺtra ſpūalia nequicie. de quibus concedat nos triumphare leo de tribu iuda qui est victor et benedict9 deus in secula seculoꝝ Amen.

Item numeri ſcdo ca. vbi dr̄ in postil. Alia etiā cāz quare leuite nō fuerint cū alijs numerati inducit Ra. Salo:

Additio prima.

Causa quam inducit Ra. Sa. non videt̄ valere sententia em̄ lata infra. xiij. ca. cōtra murmurantes ꝺte explorator fuit precise contra illos qui fuerunt numerati a. xx. annis ⁊ vltra. In quo manifeste excludebant̄ Leuite qui a. xxx. anno fuerunt et vltra numerati: vt in. iij. ca. ⁊ ideo standum est ratiōi postillatoris.

In eodem ca. ij. vbi dr̄ in postilla. Singuli per turmas signa ⁊ vexilla.

Additō ſcda.

Ciendū ſm antiquos expositores hebreorum signa vexilloꝝ. s. quatuor tribuuz q̄ p̄sidebant quatuor partibus sunt hec. In vexillo Ruben erat figura hominis. fuit em̄ vocatus a patre suo primogenit9: vn̄ Gen. xlix. Rubē primogenit9 meꝰ. In vexillo iude erat figura leonis cui assimilauit eū pr̄ su9 dicēs: Catulus leonis iuda. In vexillo ephraym erat figura thauri. cui assimilauit eū moyses Deu. penlti. q̄si primogeniti thauri pulcritudo eius. In vexillo autez Dan erat figura aquile: eo q̄ assimilauerat eū pater suus Iacob colubro qd̄ nō est aial pulcrū vt poneret̄ in vexillo. Moyses aūt assimilauit eū catulo leonis vbi s. qd̄ signū ptinebat ad iudā: vt dictū ē: ⁊ iō dicūt q̄ fuit sibi data aq̄la i signū ꝓfecto similiter ad quartuz aial de quo ezech. j. vt in istis vexillis figurarent̄ ista q̄tuor aialia Ezech. in quoꝝ medio residebat deus. s. in tabernaculo.

Capitulum. iij.

Hec sunt generatōnes. Hic p̄ter describit̄ ordinatio leuitaꝝ ꝺo ministrantiuz: ⁊ primo tpe status: secundo tpe motus. iiij. ca. Circa primum Leuite primo separant̄. secūdo numerāt̄ ibi. Locutusq̄ est dn̄s primo separant̄: ibi. Et ait dn̄s. Circa primū p̄mo ponit̄ ratio separatiōis sacerdotū. secūdo leuitarum: ibi. Applica tribum leui. tercio vtroꝝq̄ simul ibi. Locutusq̄ ē dn̄s. ratio aūt separationis sacerdotum fuit: vt diligētius ⁊ liber9 vacarent sacrificijs offerendis. Dicit igit̄.

a Hec sunt generationes. s. ab alijs segregate.

b Aaron ⁊ moysi. Cum filioꝝ moysi non recordet̄ b: nec fuerunt sacerdotes quare dicit̄ hic. Hec sunt generationes Aaron ⁊ Moysi. Ad quod respondet Ra. sal. dicens: q̄ moyses docuit Aaron ⁊ filios eius legē: ⁊ sic reputat̄ pater eoruz: q̄z qui instruit aliquē in lege reuerend9 est ab eo: ac si eum genuisset.

Hec sunt generatōnes Aaron ⁊ Moysi. Ad quod respondet Ra. sal. dicens: q̄ moyses docuit Aaron ⁊ filios eius legē: ⁊ sic reputat̄ pater eoruz: q̄z qui instruit aliquē in lege reuerend9 est ab eo: ac si eum genuisset.

Hec sunt nomia ⁊c. de ista vnctōe ⁊ repletōne ⁊ cōsecratōne manuū dictū fuit Exo. xxix. d Vt sacerdotio fungerent̄. Ad hoc em̄ fuerūt ab alijs segregati p vnctionē ⁊ ꝓsecrationē vt sacerdotale officium debite exequerē tur: aliter eoꝝ misteriū nō eēt ꝺo gratū: ⁊ magis pollutū vt dictū fuit Exo. xxix. e Mortui sunt nadab ⁊ abiu vt habitū est Leui. x. ca. sed hic replicat̄: vt ostendat̄ causa q̄re hic nō describit̄ aliqua generatio ex eis descendēs: f Locutusq̄ est dn̄s. Hic ꝓsequenter exp̄imit̄ rō separationis leuitaꝝ. s. vt diligenter ⁊ libere ministrent in officijs coā sacerdotib9: ⁊ hoc est qd̄ dr̄. g Applica tribū leui. i. sepa ab alijs in misterio tabernaculi. h Et fac stare ⁊c. vt sint separati ad ministeria sua. i Vt mistrēt būiliter. k Et excubent. vigilāter. l Et obseruent diligēter. m Quicq̄d ad cultū ptinet mltitudinis. q̄a p tota multitudine ꝑfli: q̄ tenet̄ deū colere: ꝺputati sunt spāliter ad cultū dei. n Dabisq̄ ꝺno. i. grat̄ ipi aarō o Quib9 traditi sunt a filijs isrl̄. ⁊ iō ab eis recipiēt decimas tanq̄ mercedē sui laboris: nō ab aaron ⁊ filijs eius p Aaron aūt ⁊ filios eius ꝓstitues sup cultum sacerdotij. qui ꝓsistit in sacrificioꝝ oblatione ⁊ thurificatōe: ⁊ ceteris ad officiuz sacerdotale pertinentibus. q Externus qui ad ministranduz accesserit morietur. hic accipit̄ externus quicūq̄ nō est ꝺe tribu leuitica: si se ingerat ministerio leuitarum: et omnis qui nō est de filijs Aaron si se ingerat officio sacerdotum: sicut dicitur infra. xvj. capit̄. de ipso choze qui fuit leuita: non tamen de filijs Aaron. qui mortuus est: eo q̄ voluit sibi arripere officiū sacerdotis. r Locutusq̄ est. Hic ꝓsequēter ponit̄ ratio separatiōis leuitaꝝ ⁊ sacerdotū simul. erat em̄ vtriq̄ de tribu leui: ⁊ sic dicit̄. s Ego tuli leuitas. i. accepi mihi: cui9 rō subdit̄ cū dicitur. t Pro oīm primogenito. q̄ oēs primogeniti filioꝝm isrl̄ fuerunt ꝺo oblati: ex quo ꝑcussit

primogenitos egyptiorꝫ. ⁊ loco illorꝫ voluit reputari sibi
omnes masculos de tribu leui. ad hoc enim fuerūt magis apti
q̄ de alia tribu. qz nō fuerūt sic polluti in peccato vituli vt
p̄dictū est. An enim leges data ad primogenitos ptinebat
offerre sacrificia. ꝫ qz priogeniti aliarꝫ tribuū polluti fue-
runt in pcō vitu li.
⁊ inepti redditi ad
predictum officiū:
leuite successerunt
loco eorꝫ. v Lo-
cutusqꝫ ē dns. De-
scripta leuitarꝫ se-
ptione: hic p̄nter
agit̄ de eorꝫ nume-
ratiōe. Circa qđ p̄-
mittit̄ p̄ceptū dñi:
cū dicit̄. r Nu
mera filios leui p̄z
tc̄. In tribu enim le-
ui erāt tres tomos
scilz Gerson Eba-
ath et Merari: et
q̄libet tom⁹ habe-
bat plēs familias.
In tomo eniz ger-
son erāt familie le-
bni ⁊ semei: ⁊ eodē
modo dicendū est
de alīs.
y Omnez mascu-
lū. ad excludendū
feminas. z Ab
vno mense et ꝫ. qz
ista numeratio fie-
bat ad p̄mutandū
filios leui p̄ p̄mo-
genitis aliarꝫ tri-
buū: vt habet̄ infra
isto capitulo: prio-
geniti aūt debēbāt
offerri dño tal' eta-
tis. Cōsequēter po
nit̄ executio dicti
mādati cum dr.
a Nūerauit mo
yses tc̄. s. p tres to-
mos p̄dictas ⁊ fa-
milias eaꝫ: ⁊ in q̄-
libet tomo descri-
bunt̄ q̄tuor: nume
rus hominū: ocus
eis assignat⁹ circa
tabernaculū. prin-
ceps eorꝫ: ⁊ officiū
vt p̄z lr̄a vsqꝫ ibi.
Incipit autē a
tomo Gerson cuz
dī. De gerson tc̄. ⁊
p̄z lr̄a vsqꝫ ibi.

Deū ē enim omne primogeni-
tū: exq̄ percussi p̄mogenitos i
terra egypti: scificaui mihi
q̄cq̄d p̄mo nascit̄ in isrl. Ab
homīe vsqꝫ ad pec⁹ mei sūt.
Ego dns v Locutusqꝫ ē dns
ad moysen in deserto synai
dicens r Numera filios leui
p domos patrū suorū et fa-
milias: y omnē masculuꝫ ab
vno mēse et supra. a Nume-
rauit moyses vt p̄cepat dō-
minus: et inuēti sunt filij le
ui p nōia sua gerson ⁊ caath
⁊ merari. Filij gerson lobni
et semei. Filij caath amrā ⁊
iessaar: ebron et oziel. Filij
merari: mooli et musi. Be
gerson fuere familie due: le-
bnitica ⁊ semeitica: q̄rū nu-
merat⁹ est popul⁹ sexus ma
sculini ab vno mēse ⁊ supra:
septē milia q̄ngēti. Hi post
tabernaculū metabunt̄ ad
occidentem sub p̄ncipe elia
saph filio iael: b et hēbūt ex-
cubias i tabernaculo federꝫ
c ipm tabernaculū d ⁊ optimē
tū e: tētoriū qđ trahit̄ añ
fores tecti federis ⁊ cortias
atrij: f tētoriū quoqꝫ qđ ap-
pēdit̄ i introitu atrij taber-
naculi: et q̄cq̄d ad ritū alta
ris ptinet: g funes tabnacu-
li ⁊ oia vtēsilia ei⁹. h Cogna
tio caath habebit populos
amramites et iessaaritas et
hebronitas ⁊ ozielitas. He sūt
familie caathitarꝫ: recensi-
te p nomia sua omes generꝫ
masculini ab vno mēse ⁊ su
pra octo milia sexcenti. Ha-
bebūt excubias sanctuarij
⁊ castrametabunt̄ ad meri-
dianā plagā. Princepsqꝫ eorꝫ
erit elisaphā filius oziel: et
custodient archā: mēsamqꝫ
et cādelabrū: altaria ⁊ vasa
sanctuarij in quibꝫ mīstrat̄
b ⁊ velū: cuctāqꝫ huiuscemōi
suppellectilē i. Princeps aūt
p̄ncipū leuitarꝫ eleazar filij
aaron sacerdotis erit super
excubitores custodie sāctu-
arij. k At vo de merari erūt
populi moolite ⁊ musite: re-
cēsiti p nomia sua: oēs gene
ris masculini ab vno mense
et supra sex milia ducenti.
Princeps eorū suriel filius
abiaiel: in plaga septētrio-
nali castra mētabunt̄. Erūt
sub custodia eorꝫ tabule ta-
bernaculi: et vectes et colū-
ne ac bases earꝫ: ⁊ oia q̄ ad
cultū huiuscemodi ptinēt:
colūneqꝫ atrij p circuitū cū
basibus suis: l et paxilli cuꝫ
funibus. m Castrametabun
tur ante tabernaculuꝫ federis. i. ad orientalez plagā: mo
yses ⁊ aaron cum filijs suis
n hntes custodiā sanctuarij
i medio filiorꝫ isrl. o Quisqs
q̄ ibi ponit̄ ante tabernaculū. f Funes taberna-
culi et omnia vtensilia eius. Inter vtensilia taberna-
culi erat candelabrū et mensa ꝓpositōnis: ⁊ vasa eoꝝ
de quibus non pōt dici q̄ essent sub cura gersonitarū.
vnde in hebreo habetur. Funes tabernaculi ad oēm
ministerū eius
ad Gersonitas
eniz pertinebat
portare ⁊ serua
re mollia inter
q̄ sunt funes.
g Cognatio
caath. Hic cōse
quēter p̄sequit̄
de scđa tomo et
p̄z litera ex ōdi-
ctis vsqꝫ ibi.
h Et veluz qđ
diuidebat san-
ctū ꝫ sanctū sanc-
toruz. q̄a illa q̄
erant intra tab-
naculum perti-
nebant ad cha-
athitas inter q̄
est illud velum.
licet cēt de mol-
lib⁹. i Prin
ceps autē p̄n-
cipum leuitarū
eleazar. quia ei
reddebant rati-
onem non soluz
chaathite: ꝫ etiā
illi q̄ erāt p̄n
cipes in alijs du
abus tomibus.
k At vo de me
rari. Hic p̄sequ-
tur de tercia to-
mo. et patet lr̄a
vsqꝫ ibi.
l Et paxilli cū
funibus. Istud
videt̄ cōtrariari
predictis. scz
q̄ funes ptine-
bant ad gersoni
tas. Dicendum
q̄ aliqui funes
erāt inherentes
mobiliter duris. et isti ptinebant ad meraritas. q̄ ad
ipsos ptinebant dura que erant extra tabernaculum
sicut ad caathitas ptinebant dura que erant intra ta-
bernaculū cum altari holocaustoꝝ qđ erat extra: et h
est quod dicit Ra. Sal. scz q̄ aliqui funes inherebant
columnis quibus appendebant̄ cortine. et illi pertine-
bant ad meraritas: aliqui inherebāt cortinis quibus
imittebantur paxilli in terra firi: vt cortine non moue
rentur a vento inferius. et illi pertinebant ad gersoni-
tas. m Castrametabuntur. Hic agitur vltimo de
situ Moysi et Aaron qui erant ad orientalem partez
cum filijs suis: et in hoc erant diuisi ab alijs chaathitis
qui erant ad meridiem: cuius causa subditur cum di-
citur. n Habētes custodiā sanctuarij cuius introi-
tus erat i ptē orientali. o Quisqs alien⁹ accesserit. s.

b Et hēbūt excubias. i. diligētes custodias. c Ipm
tabernaculū. i. cortinas de diversis colorib⁹ q̄ erāt imedi-
ate sup tabulas. d Et operimentū e⁹. qđ erat triplex
scilicz de sagis: de pellibus arietum rubricatis ⁊ de byaci-
thinis. e Tentorium quoqꝫ qđ appendit̄ in introitu
atrij tabernaculi ⁊ quicq̄d ad ritū ptinet. In hebreo ha-
bet̄ sic. Velum ostij atrij quod est super tabernaculum ⁊
altare p circuitum: ⁊ hec videt̄ litera verioz illa em q̄ pti
nebant ad altare cū ipo altari erant sub custodia et cura
chaathitarꝫ. vt habet̄ infra isto ca. ⁊ sequēti: sed velū pen
dens in ostio atrij erat sub cura gersonitarū. Et qđ dicit
in hebreo. q̄ erat sup tabernaculum ⁊ altare p circuitum
hoc est quia prohibebat impetum venti a tabernaculo ⁊
altari qđ erat infra atrium: vt exponit Ra. Sa. ⁊ hoc pa
tet per hoc quod habet̄ capitulo sequēti: vbi hoc repetit̄

sine licētia. Conseq̄nter ponit numerū oim leuitaꝝ sic dicēs. Oēs leuite ꝛc. sequit. p Fuerūt .xxij. milia Si aūt ꝓsiderent numeri ptiales leuitarū ꝓdicti faciunt .xxij. milia ⁊ trecētos. Ad qđ dicendū q illi trecēti q̄ hic taceńt q̄ fuerūt ꝓmogeniti. ⁊ iō nō debebāt hoc numero includi qz ista numeratio vltima erat illoꝝ q̄ poterāt accipi p ꝓmogenitis aliarū tribuū. qđ nō poterat fieri de ꝓmogenitis leuitarū qz ex seipis erāt obligati rōne ꝓmogenite.

q Et ait dñs. Hic ꝓnter agit de ꝓmutatiōe leuitaꝝ p ꝓmogenitis aliarū tribuū. quorum ꝓmittit numeratio cū dr. Nūera ꝓmogenitos ꝛc. ⁊ subdit cōmutatio cū dr.

r Tollesq̄ leuitas mihi. id ē ad obseq̄ū meū.

s Et pecora eorū ꝛc. dicit ād Ra. sa. q̄ pecora mūda aliarū tribuū nō intelligunt hic cōputata. qz immolāda erāt dño. ⁊ immūda q̄ redimebant pecunia. vt hr. j. xviij. excepto asino qui ꝓmutabat ouc. vt ibidem dr. cetera patent ex dictis vsq̄ ibi. t Jn ꝓcio aūt ducentoꝝ septuagintatriū. s. ꝓmogenitoꝝ aliarū tribuū.

v Accipies. v. syclos. a q̄libet. qz nō poterant redimi p ꝑsonas leuitarū. iō redimunt ꝓcio. de quātitate aūt sicli dictū ē Exo. xxx.

x Mille tricētoꝝ .lxv. sicloꝝ tantū cū ascēdit sūma si p q̄libet hoc mō redēptoꝝ accipiāt q̄nq̄ sicli. vt pz siq̄s velit nūerare. Ad euidētiā maiorē ꝓdictoꝝ hic descripta ē figura situatōis castroꝝ circa tabernaculū. Notandū q vegetius libro de re militari dicit q optimus situs castroꝝ est in figura q̄drata. ⁊ iō sic debent situari nisi dispositio loci impediat. ꝓpter qđ castra ysrl hic posui in figura q̄drata.

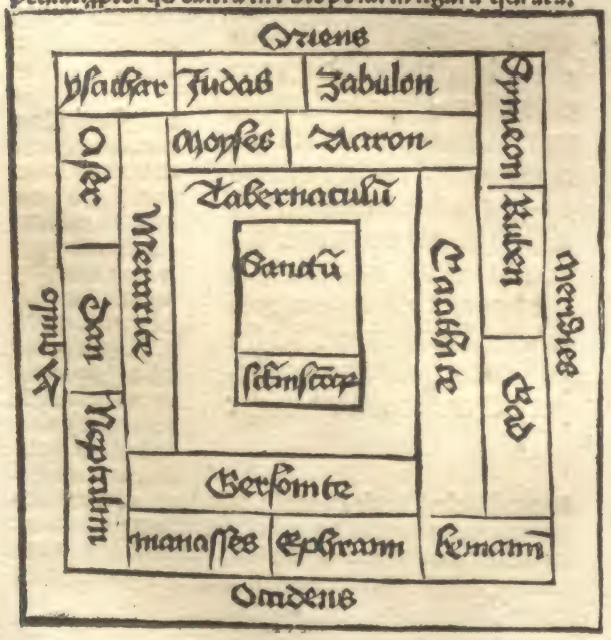

alienus accesserit morietur

Oēs leuite q̄s nūerauerūt moyses ⁊ aaron. iuxt̄ ꝓceptū dñi p familias suas in genē masculino a mēse vno ⁊ supra:

p Fuerūt vigintiduo milia.

q Et ait dñs ad moysen. Numera ꝓmogenitos sexꝰ masculini ꝛc filijs ysrael ab vno mense ⁊ supra: et hēbis summā eoꝝ.

r Tollesq̄ leuitas mihi p oī primogenito filioꝝ ysrl. Ego sū dñs.

s Et pecora eorū p vniuersis primogenitꝭ pecoꝝ filioꝝ ysrl. Recēsuit moyses sic ꝓceperat dñs ꝓmogenitos filioꝝ ysrl: ⁊ fuerūt masculi p noīa sua a mēse vno ⁊ supra: vigintiduo milia ducēti septuagintatres. Locutusq̄ ē dñs ad moysen dicēs. Tolle leuitas p ꝓmogenitis filioꝝ ysrl: ⁊ pecora lauitarū p pecoribꝫ eorum: erūtq̄ leuite mei. Ego sū: dñs.

t Jn ꝓcio aūt ducētoꝝ septuagintatriū q̄ excedūt numerū leuitaꝝ de ꝓmogenitis filioꝝ ysrl

v accipies q̄nq̄ siclos p singula capita: ad mēsurā sanctuarij. Siclus habz vigiti obolos. Dabisq̄ pecuniaz aarō ⁊ filijs eiꝰ ꝓciū eorū q̄ supra sr. Tulit igit moyses pecuniā eoꝝ q̄ fuerāt ꝑapliꝰ et q̄s redemerat a leuitis p ꝓmogenitis filioꝝ ysrl:

x mille tricētoꝝ sexagita q̄nq̄ siclorꝫ iuxt̄ pōdus sāctuarij: ⁊ dedit eā aarō ⁊ filijs eiꝰ iuxt̄ verbū qđ ꝓceperat sibi dñs.

y Locutusq̄ ē dñs iij. ad moysē ⁊ aarō dicēs:

b Tolle sūmā filioꝝ caath de medio leuitaꝝ p domos ⁊ familias suas

c a trigesimo ānо ⁊ supra vsq̄ ad q̄nq̄gesimū annum oīm q̄ ingrediūt vt stent et miſtrēt i tabnaculo federis

d Hic est cultꝰ filioꝝ caath. Tabnaculū federis

e ⁊ sctm̄ sanctoꝝ

f ingredient aaron et filij eiꝰ qñ mouēda sūt castra: ⁊ deponēt velū qđ pendet añ fores: inuoluētq̄ eo archā testimonij et operient ruſsū velamīe hyacithinaꝝ

g Et inducet vectes Exo. xxv. ca. dicit q̄ vectes arche

h Jn ca. iij. vbi dr in postilla. Aaron ⁊ moysi. Cum filij moysi ꝛc.

Additio.

Ec rō Ra. sa. nō videt valere. eo q̄ moyses nō solum vocauit aaron ⁊ filios eius lege. sed etiā totuz tpm. vñ eadē rōne pr totius tpis vel saltē voctoꝝ legis dz reputari. nec est dicendū q̄ filij moysi nō recordent hic. qz licz nō recordent noialiter sicut filij aarō q̄ fuerūt sacerdotes vncti. recordāt tñ generaliter in sūma cognatōnis amramitaꝝ de qua erat et moyses.

i Capm. iiij.

Locutusq̄ est dñs. Cōsequnter hic describit ordinatō leuitarū tpe motꝰ ⁊ circa h ꝓmo ponit officioꝝ distinctio. scdo numerorum collectio: ibi. Recensuerūt igit. Circa ꝓmū primo distinguit officia caathitarum. scdo gersonitarum: ibi. Tolle summā etiā filioꝝ gerson. tercio meraritarum: ibi. Filios q̄z merari. Circa ꝓmum sciendū q̄ sacerdotes ⁊ leuite qui dicunt caathite fuerūt de tribu caath. si sacerdotes q̄ descēderūt de caath p aaron ex hoc habuerūt spāle nomē ⁊ dicūt aaron ite ⁊ cū h etiā caathite. alij aūt caathite tm̄ Primo q̄ describit officia aaronitaꝝ. Scdo caathitarū ibi Cūq̄z inuoluerit Circa ꝓmū dr sic.

b Tolle summā filioꝝ caath. seperatim ab alijs.

c A trigesimo anno ⁊ supra. Jnfra octauo capō dr a. xxv. annis ⁊ supra Dicendū q̄ a. xxv anno poncebantur ad discendū ministeriū leuitarū. sed in. xxx. anno instituebant ministri. q̄ ꝑ expientiā videbāt apti. ⁊ repellabant inepti. Rō aūt qre nō instituebant añ tricesimū annum est. qz vsq̄tunc nō pficit robur bois corpe ⁊ mente vsq̄ ad. l. annū ⁊ tunc incipit fortitudo corpis debilitari.

d Hic est cultus filioꝝ caath tabernaculū federis. i. illā ptem q̄ dr sancta.

e Et sanctū sanctoꝝ. i. scdam ptez.

f Jngredient aaron ꝛc. ad inuoluendū ea q̄ erāt intra tabernaculū. q̄ꝝ materia ⁊ forma exposite sūt Exo. xxv.

g Et inducet vectes Exo. xxv. ca. dicit q̄ vectes arche

semp erāt in ea 7 nunc extrahebant. quō ergo dicunt b induci in motōe castrorū. dicendū q inducebant sup sca pulas portantiū. b Panes sp in ea erūt. etiā qñ por tabat de loco ad locū erāt panes inuoluti cū mēsa. sicut 7 ignis i altari holocausti. vt dicet. Quiēt cādelabrū ꝛc. sequit. i Indu cēt q vectes Exo. xx. vbi agit d factu ra cādelabri nulla fit mētio d vectib⁹ eius. Dicendū q licet non haberent vectes trāseuntes p anulos. sicut ba bebat mēsa. tñ qñ candelabrū erat in uolutū ponebant vectes in supficie opimēti. vt melius posset portari. qz portabat in bume ris. vt hr. j. vij. ca. k Sed 7 altare. scz holocaustorū. l Mundabūt ci nere. ipm eiciēdo. m Et inuoluēt il lud purpureo vesti mēto cū alia sint i uoluta pallis hya cinthinis. Quare istud altare inolue bat purpureo. Di cit Ra. sa. q h erat ad designādū ignē desubtus latentē. dicit em q ignis ꝙ descēdit in celo. vt habet Leui. ix. c. in altari illo sēp erat. sed qñ mouebant castra ponebatur desup opimentum eneū 7 pallū desu per. nec poterat sicut nec ad ventū vel pluuiam extin guebat tpe quietꝭ castrorū ille ignis diuinitus subtus diuino. hoc diuino mi raculo. erāt in tplo isrl aliqua miracu la transeūtia. sicut diuisio maris 7 cōsilia. aliqua p̄o permanentia. sicut de scēsus manne 7 cōtinuatio ignis i al tari absq; extinctione 7 consilia.

pelliū: extēdētq; desup pal liū tori hyacinthinū: [s] 7 in ducent vectes. Den sam qꝫ ꝓpositōis inuoluēt hyacin thino pallio: 7 ponēt cū eo thuribula 7 mortariola: cy athos et crateras ad liba fundenda. [b] Panes sp in ea erūt. Extēdētq; desup pal liū coccineū qō rursus opi ent velamēto hyacinthina rū pelliū: 7 inducēt vectes Sumēt 7 palliū hyacinthi nū q opient cādelabrū cū lucernis 7 forpicib⁹ suis et emūctoriis 7 cunctis vasis olei q ad cōcinnādas lucer nas necessaria sūt: et sup oia ponēt opimētū hyacinthi narū pelliū 7 inducēt vectes Necnō 7 altare aureū inuol uēt hyacinthino vestimēto: et extēdēt desup opimētū hya cinthinaꝫ pelliū [l] inducētq; vectes. Oia vasa qbꝫ minis strāt i scūario inuoluēt hya cinthino pallio 7 extēdent desup opimētū hyacinthi naꝫ pelliū: iducētq; vectes [k] Sed 7 altare mūdabūt ci nere: [m] 7 inuoluēt illud pur pureo vestimēto: [n] ponētq; cū eo oia vasa q̄bꝫ in mīste rio eius vtunt. i. ignium re ceptacula fuscinulas ac tri dentes vncinos et batilla. Cūcta vasa altaris opient sil velamie hyacinthinarū pelliū: 7 inducēt vectes [o] Cū qꝫ inuoluerit aaron 7 filij ei⁹ scūariū 7 oia vasa ei⁹ in cō motōe castrorū: tunc intra būt filij caath vt portēt in uoluta: 7 nō tāgēt vasa san ctuarij ne moriant. Ista sūt

onera filioꝝ caath in taber naculo federis [p] sup qs erit eleazar filij aaron sacerdo tis: [q] ad c⁹ ptinet curā oleū ad cōcinandas lucernas [r] 7 ꝓpositōis incēsum [s] 7 sacrifi ciū qō sp offert 7 oleū vncti onis: 7 q̄cq̄d ad cultū taber naculi ptinet: oīmq; vasoꝝ q̄ in sāctuario sūt. Locutus est dñs ad moysen et aaron dicēs. Nolite pdere pplm caath de medio leuitarū: ꝫ hoc facite eis vt viuāt 7 nō moriant si tetigerit sancta sanctorū. Aaron 7 filij eius intrabūt: ipiq; disponēt ops singuloꝝ. 7 diuidēt q̄d por tare qs debeat. [t] Alij nulla curiositate videant q̄ sunt in sāctuario ꝓuſq; inuoluāt: [p] alioq; morient [r] Locutus q; est dñs ad moysen dicēs. Tolle summā etiaꝫ filiorū gerson per domos ac famili as 7 cognatōes suas a trigi ta annis 7 supra vsq; ad an nos q̄nquaginta. Numera oēs qui ingrediunt 7 mini strant in tabernaculo fede ris. Hoc est officiū familie gersonitarū: [y] vt portēt cor tinas tabernaculi 7 tectū fe deris [s] opimētū aliud 7 sup oia velamen hyacinthinuꝫ tētoriiq; qō pēdet i introi tu tabernaculi federis cor tinas atrij: [b] 7 velū i introi tu qō est ante tabernaculū Oia q̄ ad altare ptinēt [c] fu niculos 7 vasa ministerij in bēbit aaron 7 filij eius por tabūt filij gerson: 7 sciēt sin guli cui debeāt oneri māci pari. Hic est cultus familie

o Cūq; inuoluerint. Hic de scribit officiū caathitaꝝ qō erat por tare illa q̄ erāt inuoluta p sacerdotes. p Sup qs erit eleazar. Dictū ē capīo p̄cedēti q erat sup oēs leuitas. di cēdū q erat sup caathitas immediate. ẽ sup gersonitas 7 merarites erat mediate. q Ad cui⁹ ptinet curā oleuꝫ

r Et ꝓpositōis incēsum. in sinistra. s Et sacrifi ciū qō sp offert. i. in omni die. d q dictū fuit Exo. xxix. Portabat in brachio quātū requirebat p ipsa die ad offerēdum in hora quietis castrorū. sequit. t Alij nulla curiositate videāt q̄ sunt in sanctuario ꝓuſq; inuoluant Et ideo erat eis inhibitū ne intrarēt tabernaculū donec oia essent inuoluta. nec opimenta aliq̄ mō retraherēt aduertendum ea q̄ essent interius.

v Aliqñ morient. sicut. j. Reg. vj. Bethsamite mortui fuerūt. eo q videbāt archam dñi nudā r Locutusq; est dñs. Hic describunt onera gersonitarū cuꝫ di. Tolle summā etiā filioruꝫ gerson. sequitur y Et portent cortinas tabernaculi q̄ sūt de q̄tuor coloribus. z Et tectū fe deris. i. opimentum de sagis.

a Opimentū aliud. s. de pellibus. ista aūt exposita sūt Exo. xxvj. b Et velū in introitu ꝛc. In hebreo habet sic. Velū ostij atrij qō est ante tabernacu lū. 7 altare p circuitum. 7 hoc est verior ista. vt dictum est ca. p̄cedenti.

c Funiculos 7 vasa misterij. in hebreo habetur. Funiculos et vasa misterij sui. Et accipit h vasa. i. instra ꝫz modū loquēdi hebraicū. vñ et j. Regū. xx. vbi dr de Jonatha q̄ trahidit puero arma sua. in hebreo dr vasa sua. vasa eñ qui bus mistrabat in altari incēsi. 7 in altari holocaustoꝝ portabāt caathite vt p̄dictū est. ẽ gersonite portabāt instra q̄ ptinebant ad officia sua sicut martellos 7 ca uillas quibus funes cortinarū 7 aliorū opimentoruꝫ

tabernaculi figebant & filia. d Eruntq; sub manu ithamar. immediate. ß sub eleazar mediate. e Filios q̄z merari. hic describunt onera meraritaruz. vñ subdit. f Portabūt tabulas tabernaculi ⁊c. b exposita sūt Exo. xxvj. g Colūnas q̄z atrij. hec exposita sunt Exod. xxvj. b Recēsuerūt igit. b collegit numerus leuitaruz. ⁊ primo p ptes vm tres familias p̄dictas. s. caathitaz. gersonitaz ⁊ meraritarum secdo istas ptes aggregādo: ibi. Oēs q̄ recēsiti sūt de leuitis ⁊c. ⁊ pz lra vsq; ad finē capl̄i ibi. Unūquēq; iuxta officiuz suuz. q. alīq; fuerūt cantores. ⁊ alīq; melodiā facientes in cymbalis et alijs instrūmentis musicis de q̄bus nō fecerat mentionem.

Capl̄m. v.

Locutusq; est dominus. Descripta dispositione pl̄i. Hic p̄nter describit remotō impedimenti. impedit aūt p corruptionez immūdicie corpalis. iniustitie. ⁊ suspitiōis. Et iō primo tollit corpalis immundicia. secdo corrigit iniustitia: ibi. Locutusq; est dñs. tercō examinat diffidentia: ibi. Locutusq; est. Circa primū tāgit triplex immundicia de castris tollēda. s. leprosoz̄ seminifluoꝝ. ⁊ sup mortuos pollutozum cum dī.

b Precipe filijs isrl̄ vt ejciāt de castris ⁊c. Dicit Ra. sa. q̄ licz totus exercitus isrl̄ diceret castra generaliter tñ in spāli erant ibi tria castra. Prima erant tabernaculum ⁊ atriū circa ipsum. ⁊ dicebant castra deitatis. tum quia ibi colebat deus. tuz q̄ ibi cum moyse loquebant. Secda erāt habitatiōes leuitarū circa atriū. sut descripte sūt supra. iij. c. Tercia erant reliqui pli habitatōes. dicit igit q̄ leprosi ejiciebāt extra tria castra p̄dicta ne inficerēt alios q̄ lepra est morbus infectiuus aliozū. seminiflui ejiciebant de duobus p̄mis. q. ibi requirebat maioz mūdicia. ß p̄mittebant habitare in castris pli q̄ nō est morbus infectiuus aliozū. Polluti aūt ex tactu mortui. ejiciebant ex primis castris. q. nō erat eis licitū ingredi atriū vbi vigebat cult⁹ diuinus donec essent mūdati. p̄ter dei reuerētiā p̄mittebāt tñ esse in castris pli ⁊ leuitaz.

c Locutusq; est. Hic p̄ñr remouet impedimentū q̄d est iniustitia. q̄ turbat pacē cōitatis. ⁊ maxime in retentione rei aliene. Et primo agit de retētione rei non sacre cum dī.

d Uir siue mulier cū fecerint ⁊c. Ilia q̄ cōius accidūt sūt circa defraudationem aliozū.

e Et p negligentiā transgressi fuerūt. negligendo custodiri mādata dei.

f Cōfitebunt peccatū suū. nō violētia testiū. q. tūc tenebāt reddere duplū. vt habet Exo. xxij. ca. Sz lex ista loquit in casu in q̄ alijs pnia ductus vult facere satisfactionē primo.

g Reddent ipsū caput. i. ipz debitū.

b Quintāq; ptē desup ei in quē peccauerūt. i. primo quē defraudauerat ⁊ ista ps quinta superaddit p̄ter dānuz q̄d būit ex rei sue detētōe. ⁊ vt boies essent minus pni ad retentionez rei aliene.

i Sinaūt nō fuerit q̄ recipiat. i. debeat recipe. sicut ē in restitutōe vaga.

k Dabūt dño et erit sacerdotis. cōuertēdo i utilitatē suā. q. de restitutōne vaga dz mīster dei ⁊ paup sustētari. l Excepto ariete q̄ offerēt p expiatōe. pcti ipsi⁹ defraudātis. nō solū em peccauerat ō. p̄mū ipm defraudādo. ß etiā p̄cepū mādatū ipi⁹ trāsgrediē

gersonitarū in tabernaculo federis. c Erūtq; sb manu ithamar filij aarō sacerdotis. c Filios q̄z merari p familias ⁊ domos patz suoz̄ recēsebis a trigīta annis et supra vsq; ad ānos q̄nquaginta: oēs q̄ ingrediunt ad officiū misterij sui ⁊ cultuz federis ⁊ testionū. Hec sūt onera eoz̄. f Portabūt tabulas tabernaculi ⁊ vectes ei⁹: columnas ⁊ bases eaz̄: g columnas q̄z atrij p circuitū cū basibz ⁊ paxillis ⁊ funibz suis. Omia vasa ⁊ supellectilez ad nūerū accipiēt sicq; portabūt. Hoc ē officiū familie meraritaz̄ ⁊ misteriū i tabernaculo federis: erūtq; sb māu ithamar filij aarō sacerdotis. b Recēsuerūt igit moyses ⁊ aarō: ⁊ principes synagoge filios caath p cognatiōes ⁊ domos patrū suoz̄ a trigīta ānis ⁊ supra vsq; ad annū q̄nq̄gesimū. oēs q̄ ingrediūt ad misteriū tabernaculi federis: ⁊ inuēti sūt duo milia septingenti q̄nq̄ginta. Hic ē numer⁹ ppli caath q̄ intrat tabernaculū federis. Hos nūerauit moyses ⁊ aarō iux̄ vbm dñi p manū moysi. Nūerati sunt et filij gerson p cognatiōes ⁊ domos patz̄ suoz̄ a trigīta annis ⁊ supra vsq; ad q̄nquagesimū annū. oēs q̄ ingrediunt vt misterēt i tabernaculo federis: ⁊ inuenti sūt duo milia sexcēti triginta. Hic est ppl's gersonitaz̄ q̄s numerauerūt moyses ⁊ aarō iuxta vbuz dñi. Numerati sunt ⁊ filij meraris p cognatiōes ⁊ domos patrū suoz̄ a trigīta ānis et supra vsq; ad annū q̄nq̄gesimū: oēs q̄ ingrediūt ad explēdos ritꝰ tabernaculi federis ⁊ inuēti sūt tria milia ducēti. Hic ē numer⁹ filioz̄ merari: q̄s recēsuerūt moyses ⁊ aarō iux̄ imperiū dñi p manū moysi. Oēs qui recēsiti sunt de leuitis ⁊ q̄s recenseri fecit ad nomē: moyses ⁊ aarō ⁊ principes isrl̄ p cognatiōes ⁊ domos patrū suoz̄ a triginta annis ⁊ supra vsq; ad annū q̄nq̄gesimuz: ingrediētes ad misteriū tabernaculi ⁊ onera portāda: fuerūt sil'octo milia q̄ngēti octoginta. Jux̄ vbū dñi recensuit eos moyses vnūquēq; iuxta officiū et onera sua: sicut p̄ceperat ei dñs.

Capl̄m. v.

Locutusq; ē dñs ad moysen dicēs. b Precipe filijs isrl̄: vt ejiciāt de castris oēm leprosū ⁊ q̄ semīe fluit: pollutusq; est sup mortuo. Tā masculuz q̄ feminā ejicite de castris: ne cōtaminēt ea cū hītauerint vobiscū. Fecerūtq; ita filij isrl̄: et ejecerūt eos extra castra sicut locut⁹ erat dñs moysi. c Locutusq; ē dñs ad moysen dicēs. Loqre ad filios isrl̄. d Uir siue mlier cū fecerint ex omibz peccatis q̄ solēt hoīb accidē ⁊ p negligētiā trāsgressi fuerīt mandatū dñi atq; delīquerint: f confitebūt peccatū suū g ⁊ reddēt ipm caput: h q̄ntāq; ptē desup ei i q̄uē peccauerint. i Sinaūt nō fuerit q̄ recipiat: k dabūt dño ⁊ erūt sacerdotis: l excepto

to. ⁊ iō sicut p restitutionē fiebat satisfactio homini. ita p oblationē arietis sacrificiū ipsi deo. de qua oblatōe habe tur Leui. v. Scdo agit de restitutōe rei sacre. qz primitie et decime quodāmō inter res sacras computant. qz determi nant p lege deberi dei ministris cuz dr. m Omnes q̄z primitie quas offerunt filij isrl. i. offerre tenent. vt ba bet Exo. xxiij. ca.

n Ad sacerdotē ptinēt. dixerat em in Exo. q debebāt afferre i domū dñi et nō determinaue rat scriptura cuius essent. ⁊ iō hic expl sit q sunt sacerdotis. ⁊ iō si aliq̄d fue rit retentum de eis dr eis restitui.

o Et quicquid in sanctuario offert a singulis. ℔ nō p̄t generaliter intelligi de omnibus oblatis generaliter. qz aliqua totaliter incēdebant ad honorem dei. vt holocausta. ⁊ aliqua ex pte. sicut hostie p pctō. cuius ps nō incēsa remanebat sacerdoti. ⁊ hostia pacifica. cuius vna ps incendebat. et aliam comedebat offerens. ⁊ alia remanebat sacerdoti. ⁊ iō dicendū q intelligitur de decimis que debebant dari sacerdotibus ex determinatione legis. vt hr Deut. xviij. ⁊ iō si aliquid erat detentū debebat ei restitui. vñ in hebreo habetur

pro arietē q̄ offert p expiatōe vt sit placabilis hostia

m) Omnes q̄z primitie quas offerūt filij isrl:

n) ad sacerdotē ptinēt:

o) ⁊ q̄cq̄d i scūariū offert a singulis:

p) et traditū manibꝫ sacerdotis: ipi

q) erit

q) Locutusq̄z ē dñs ad moysen dicens. Loq̄re ad filios isrl: ⁊ dices ad eos Vir cui

r) uxor errauerit maritūq̄z cōtēnens transierit cū altero viro: ⁊ hoc maritus nō ꝑpēderе nō q̄erit ℔ latet adulteriū: ⁊ re tibꝫ argui nō p̄t qz nō est inuēta in stupro si spūs zelotipie cōcitauerit virū ℥ uxorē suā q̄ vel pollu ta est. vel falsa suspitiōe appetit:

r) adducet eā ad sacerdotē:

s) ⁊ offeret oblationē p illa

t) decimā ptez sati farine

u) ordeacee.

f) Nō fundet sup eā oleū

y) nec imponet thus: qz sacrificiū zelotipie est: et oblatio inuestigās adulterium. Offerte igit eaz sacerdos

z) ⁊ statuet cora dño:

a) assumetq̄z aquā sanctā i vasе fictili:

b) et pauxillū terre de

pauimēto tabernaculi mittet i eā. Cūq̄z steterit mlier in cōspectu dñi:

c) discoopiet caput eius:

b) ⁊ ponet sup manus illi

d) sacrificiū recordatiōis ⁊ oblatōis zelotipie.

e) Ipe aūt tenebit ags amarissimas

f) in quibꝫ cū execratione maledicta congessit: adiurabitq̄z eam: et dicet.

g) Si non dormiuit vir alienus tecū: ⁊ si nō polluta es deserto mariti thoro: nō te nocebūt aque iste amarissime in quas maledicta congessi. Sinaut ē declinasti a viro tuo atq̄z polluta es: et cōcubuisti cum altero viro

h) his maledictōnibꝫ subiacebis.

b) Det te dñs in maledictionē exemplūq̄z cūctoz i pplo suo.

i) Putrescere faciat femur tuū:

k) ⁊ tumēs uterus tu

l) dirūpat. Ingrediātur aq̄ maledicte in ventrē tuū: ⁊ utero tumescente putrescat femur.

l) Et rndebit mlier. Amē amē

m) Scribet q̄z sacerdos i libello ista maledicta: et delebit ea aquis

Que vir sanctificauit eius erūt. i. sacerdotis. ⁊ intelligūt sanctificata p determinationē legis vt primitie vel p votū sicut si alicui

p) misit dare aliq̄d ministris dei.

p) Et tradit manibus sacerdotis p ℔ intelligit q sacerdos nō poterat talia accipe ⁊ tollere violenter de bonis dñorum. sed solū accipiebat ab alijs sibi tradita.

q) Locutusq̄z est dñs. Hic ꝓnr amouet suspitio adulterij qđ turbat pacem inter virū ⁊ uxorē ⁊ p ꝓns totā familiā. Et primo circa hoc ponit casus. scdo examinatio eius: ibi. Adducet eam. tercio effectus: ibi. Quas cum biberit. Circa primum dicit Ra. sa. q istud hic dictum de sacrificijs zelotipie immediate ponitur post illud q dictum est de retentiōe decimarū. ad designandū q qui in hoc defraudat sacerdotem. meret vt confusibiliter appareat cora sacerdote adducendo uxorem suam p adulterij suspitionē. et hoc est qđ dr. Vir cuius uxor errauerit ⁊c. ⁊ ptz lra.

r) Adducet eam. Hic ponit examinatio dicte suspitōis p sacrificiū zelotipie cum dr.

s) Offeret oblationē p illa. s. examinanda.

t) Decimā ptem sati farine. nō dicit sile. qz est farina delicatissima et purgatissima sicut in alijs sacrificijs. qz istud est vile.

u) Ordeacee. non triticee eadem ratione. Adducit etiam Ra. sal. aliam rōnem. qz ordeum est pabulum iumenti. cui adultera assimilat.

f) Non fundet sup eā oleū, qz est fomentū luminis. adulteriū autē fit in tenebrijs. sm illud Job. xxiiij. Oculus adulteri obseruat caliginem.

y) Nec imponet thus. qz signat deuotionem vt dictū fuit in Exo. Hoc aūt sacrificium nō offert ex deuotōe. sed ex suspitōe adulterij. ⁊ hoc est qđ subdit

Quia sacrificiū zelotipie est. se, quit.

z) Et statuet cora dño. ad tēptandū si ex terrore confiteret adulteriū. et qz p ea offerebat sacrificium.

a) Assumetq̄z aquā sanctam. Dicit Rab. sa. q vocat sancta eoq̄ accipiebat de labro eneo de speculis mulierū deuotarū facto. Josephus autē dicit q dr sancta. eo q ibi diluebat nomē dñi tetragrāmaton scriptum in cedula. vt habetur infra.

b) Et pauxillū terre. eo q istud sacrificiū fiebat p vili eā.

c) Discoopiet caput eius. ad maiorē cōfusionem ipsius. vt ex hoc stupefacta recognosceret adulterium

d) Et ponet super manus illi sacrificiū recordatōis. eo q fiebat p suspitiōe adulterij ꝓteriti.

e) Ipse aūt tenebit aquas amarissimas. nō formaliter sed effective. qz effectū amaritudinis faciebant in muliere qū erat culpabilis.

f) In quibꝫ cū execratione maledicta cōgessit. ista cōgessio sm iosephū non est aliud q̄z dilutio cedule p̄dicte ex cuius effectu sequebat maledictio sup mulierē qn erat culpabilis. sm alios est impōcatio sacerdotis sup mulierē ꝓtum ad mala futura sup eam. que infra exponunt.

g) Si non dormiuit ⁊c. incipit a mulieris innocentia quā dr p̄latus desiderare ⁊ nō culpā. sequit.

h) Det te dñs in maledictionē exemplūq̄z cunctoz. i. omnes videntes te. tibi maledicent ꝓter cōmissum adulteriū. vel aliter. qz maledicentes alijs ponent te in exemplū dicētes. ita tibi male accidat sicut tali mulieri te denotātes. dicit exemplū. eoq̄ alie mulieres ex emplo illius terrebunt ⁊ formidabūt adulterari.

i) Putrescere faciat femur tuū. ꝓmo notat ista pars corpis q̄ primo cōmittit adulteriū.

k) Et tumens uterus tuus disrumpat. qz in illa pte circa umbilicum in mulieribꝫ viget luxuria. sicut dicit be. Greg. homel. xxxij. qz virīs luxuria in lumbis consistit. feminis in umbilico testat dñs ⁊c.

l) Et rndet mu. Amē amē sup se recipiens p̄dictam audiurationē. ⁊ bis dr. amē. semel p pte innocētie, ⁊ semel p pte culpe.

m) Scri

betq; sacerdos in libello ista maledicta. ſm iosephus nō scribebat nisi nomē dñi tetragrāmaton. ex cui⁹ virtute veniebāt sup mulieres iste maledictiones. Scōm alios vo scribebat istas maledictōes ꝓut in textu sūt exp̄sse tñ videt magis credēdū iosepho. q̄ talia sacrificia videre potuit z forte vidit.

n Et dabit ei bibere etiā violēter si nollet accipere.

o Quas cum hauserit. sciēdū tñ q̄ iste hauſt⁹ siue potatō mulieris nō fiebat ante oblationē sacrificij ſ posticz mō ꝓtrario scribat. q̄ non semp scribūtur gesta eodem ordine quo facta sunt. z sequit.

p Tollet sacerdos ꝛc. ℔ fiebat añ potationem. iō sequit postea. sic tet potum mulieri.

q Quas cū biberit. ℍic ꝓnēz describit veritatis manifestatō effectū sequētem. z pz lra vsq; ibi.

r Q̄z si polluta nō fuerit erit innoxia. q̄ aque ei nō nocebunt sed ꝓficient. iō subdit. s Et faciet liberos. q̄ si fuerit ante sterilis fiebat fecūda. Dicūt ex aliqui hebrei q̄ virtute illi⁹ aq̄ cōcipiebat etiā absq; virili semie. z hoc erat vnū de miraculis ꝓmanētibus sicut dictū est de descensu manne

t Maritus absq; culpa erit. si illa languescat vel moriat. Ex hoc pz q̄ illa purgatio nō erit illicita tpe vet. ꝛc. Item q̄ fiebat ꝓ diuinū miraculū. vt ptz ex dictis. q̄ tñ non fit ad ꝓbationē illicitorū.

u In ca. v. vbi dī in postilla. Ideo subdit. Et faciet liberos. q̄ si fuerat ante sterilis fiebat fecunda.

Additio.

D On me recolo legisse in volumine⁹ hebreoꝝ q̄ mulier innoxia ab hmōi zelotipia virtute illius aque ꝓcipet absq; virili semine. nec ad ℔ cōcedendū lra nos cogit. q̄ nihil aliud dicit. nisi faciet liberos. q̄ satis ꝓbat̄ itelligi de muliere q̄ ex virili semine ꝓcipit filios. Pari etiā rōe diceret q̄ si aliqua virgo cōiugata accusaret mō ꝑdicto a viro z esset innoxia. q̄ illa virgo ꝓcipet absq; virili semine q̄ singulariſſimum fuit in virgine glorioſa. vñ ridiculū videt dicere q̄ deus tantū miraculū faceret in facto zelotipie ꝓ tam modica re. qui solū hoc ꝓ liberatiōe totius generis humani facturus erat.

Capl'm. vj.

L Ocutusq; est dñs. Postq; descripta est cognatio populi ꝑtum ad legez cōem, hic ꝓseqūter describit ordinatio ſm obligationem spālem. s. nazareorum. z ponit istud capl'm immediate post illa q̄ dicta sūt de muliere adultera. q̄ ꝓ illā ꝓpls peiorat. sic ecōtrario ꝓ nazareos meliorat. z q̄ contraria iuxta se posita magis elucescunt. Scōm tñ q̄ votum nazareorum in aliquibus erat ꝑpetuum vt in sanſone z samuele z silibus in quibus p̄cessit figura religioſorū no. tes. in aliquibus vero erat tpale z ꝺ istis hic agit. Circa q̄ ꝓmo describit act⁹ ꝓmissionis. scōo ritus ꝓfessionis: ibi Omni tpe. tercio status ꝓfectionis. ibi. Ista est lex ꝓsecrationis. quarto modus bñdictōis ibi. Locutusq; est dñs. Circa primū dicit. b Vir siue mu. cū fe. vo. vt sancti. i. diuino cultui spāliter applicētur ꝑ orationē. c A vino z omni q̄ inebriare ꝑt abstinebūt. q̄ talia ad pec cata alia reducūt. ſm q̄ dī puer. rx. luxuriosa res vinū z tumultuosa ebrietas. d Acetū ex vino z ex qlibet alia po. in hebreo habet. Ex quolibz inebriatiuo.

e Et q̄cq̄d ꝺ vua exp̄t. nō bibent. et agrestaz. ne ꝑ hoc approp̄inq̄rent ad potationē vini.

f Ab vua passa vsq; ad acinum. in hebr. habet. A corr tice vsq; ad gnula. q̄ sūt in medio granorū vue. z ꝑ ℔ intelligit q̄ nihil penit⁹ debeāt gustare. g Omni tpe. ℍic ꝓnr ponit ritus ꝓfessionis. z ꝓmo respectu ꝓsone ꝓprie cum dī. h Noua. nō transi. sup caput eius. cuius rō est ad detestādū cultū idolatrie. vbi sacerdotes babebāt capita rasa. ſm q̄ dī Baruth. vj. Sacerdotes sedent habentes tunicas scissas. z capita z barbā rasam. ideo fuit p̄ceptū sacerdotibus veteris legis. vt nō raderent caput nec barbā. vt habet Leui. xxj. ca. z eadem rōe nazareus nō radebat tpe cōsecrationis suc. q̄ illo tpe erat deputatus diuino cultui. vt dictum est. Scōo describit ritus sue ꝓfessionis respectu aliorū cū dī. i Omni tpe ꝓsecrasue sup mortuū nō ingredietur. q̄ idolatre in cultu suo vtebant ossibus mortuorū. z iō sacerdotes minores q̄ ꝑ tpa certa ministrabāt nō debebant ingredi ad mortuos nisi valde ꝓpinquos. summus aūt sacerdos q̄ sp debebat esse patus ad diuinū obsequium totaliter erat sepatus ab ingressu sup mortuū. vt habet Leui. xxj. z eadē rōne nazareus tpe q̄ implebat votū suū. Alia etiaz rō assignat. s. ne ꝑ affectionē ad ꝓpinquos mortuos mēs eius a cōtemplatione dei retardaret. k Si aūt mor. fuerit subi. quis. Ra. sa. l Pollu. ca. ꝓse. eius. eo q̄ nō bñit debitā dilligētiā subtrahēdi se, z etiā q̄ dz imputare ꝑctis suis talē

casum impedientē ipm. m Qđ radet illico. qz sicut p
mittit sanctus erit crescēte casarie capitis ei⁹. Et qz illud
incremētū a tpe q̄ incepit votū vsq; tūc pollutū est. ꝓtez
casum supuenientē. iō ꝯcipit talis rasio. n Die pur-
gatiōis sue. i. ꝑma in qua aspgebat aqua lustratōis. z ite
rum septima: pur-
gabat etiā p sacri-
ficiuz. qđ notat cū
dī. o In octa-
ua aūt die. z ps ībra
vsq; ibi.
p Sanctificabit
q̄z caput eius. i. di-
sponet ad implen-
dū votū. q Et
cōse. xo. dies sepa-
tōis illi⁹. qz in illis
debebat esse intentus deuotōi z oro-
ni z pūs opibus.
r Offerēs agnū
anniculū. i memo-
riā illius agni p cu
ius immolatione3
fuer̄t liberati de ser
uitute egypti.
s Ista ē lex. hic
ꝑ̄r describit stat⁹
pfectiōis q̄ cōsistit
in cōplemēto voti
qđ notat cum dī.
t Cū dies ꝛc. ad-
ducet eu3. i. seipm
vt dicit Ra. sa. vel
adducet refert ad
sacerdotē q̄ faciet
venire nazareū ad
tabernaculū feder̄
vt offerat eius ob
latio. ꝓponunt hic
sacrificia de omni
genere. s. p pctō et
in holocaustū z bo
stia pacifica. Itez
oblatio de diuersis
generibus panum
ad ondendū q̄ na-
zareus dz esse pa-
rat⁹ in oībus que
sunt ad bonorē dī
uinum.
v Tūc radet na
zareus. qz crescen
tia capillo3 erat sig
nū duratōis voti
sicut dictū est. Cre
scente cesarie ꝛc. z
so voto cōpleto ra
debat in signū q̄ licitum erat ei redire ad cōem modum
viuendi sicut aū votum. x Ante ostiū. nō sub diuo. s
in vna exedra atrij. y Colletq; capil. ci⁹ z ponet sup
ignem q̄ est suppo. sacri. paci. cuius carnes coquebant in
caldaria. z in igne suppsito illi caldarie ponebant capil
lis. cetera patent vsq; ibi. z Et femur. hoc erat spāle
in sacrificio nazarei. q̄ femur hostie pacifice darē facer
doti. In alijs aūt habebat tm̄ pectusculū. z armū dextrū
vt habet Exo. xx. ca. z Leui. vij. a Post hec naza. pt
bi. vinū. i. redire ad modū viuendi sicut aū votum.
b Ista lex est nazarei. que sc3 dicta est. c Exceptis
bis que inuenerit manus eius. qz si nazareus vellet face-
re maiora sacrificia z oblatōes q̄z sint illa q̄ determinata
sunt in lege ista. poterat addere p̄ voluntatem suam et
facultatem, sed determinatis in lege non poterat defalca
re. d Locutusq; est dñs. Hic ponit⁹ ponit modus
bñdictōis. q̄ licz fieret sup filios isrl. spāliter tm̄ fiebat
sup nazareos. z hec bñdictio ipsius sacerdotis determi-
nat cum dī. e Sic bñdicetis ꝛc. ponunt ibi ser
p ordinē cum dī. f Bñdicat tibi dñs. gratiā iustifi
cantē ꝓferendo
g Et custodi-
at te. a peccati
recidiuo z gra-
tiam datā conti
nuando.
h Ostendat dñs
faciē suā tibi. in
tellectū tuuz in
sui cognitōne il-
luminando.
i Et misereat
tui penā p peccatis tuis pteri
tis relaxando.
k Conuertat
dñs vultū suuz
ad te. suas cōso-
latōnes tibi im-
mittendo.
l Et det tibi pa
cē. cās pturbati
onis auferēdo.
m Innocabūt
nomē meū ꝛc. p
hoc ostendit q̄ sa
cerdotes bñdi-
cebāt plm̄ mini
sterialit̄ tm̄ ver-
ba bñdictōis p
ferendo. s deus
bñdicebat effe-
ctum bñdictōis
causando.

Caplm. vū.

Actū est
aūt. De-
scripta or
dinatiōe tm̄
ad cōem pplm.
hic ꝑ̄r describit ordinatio p̄
sidentiū. Et describit primo de
uotio principum
secdo pontificis
officiū. ca. viij.
Primuz ostendit
duplicit̄. primo
in oblatōe par-
tim combinata

m qđ radet illico z in eadem
n die purgatiōis sue: z rursū
septima. o In octaua aūt die
offeret duos turtures vl̄ du
os pullos columbe sacerdo
ti i introitu feder̄ testimo-
nij: faciet q̄z sacerdos vnum
p peccato z alterū in holo-
caustum: z ꝓpcabit̄ p eo: qz
peccauit sup mortuo p sctificabit caput ei⁹ in die illo
q et psecrabit dño die sepa
onis illi⁹ r offerēs agnū āni
culū p pctō: ita tū vt dies p
ores irriti fiāt: qm̄ pollut
ē scificatio ei⁹. s Ista est lex
psecratōis. t Cū dies q̄s ex
voto ꝛcreuerat pplebunt:
adducet eū ad ostiū tabna
culi federis: z offeret oblati
onē ei⁹ dño: agnū anniculū
imaculatū in holocaustū: z
ouē anniculā imaculatā p
pctō: z arietē immaculatū
hostiā pacificā: canistrum
q̄z panū azimorū qui pser
si sunt oleo: z lagana absq;
fermēto vncta oleo ac liba
mina singulorūz: q̄ offeret
sacerdos corā dño: et faciet
tam p pctō q̄ in holocau-
stum. Arietē vo īmolabit
hostiā pacificā dño: offerēs
sil̄ canistrū azimorū z liba
menta que ex more debent.
v Tūc radet nazareus x ante

ostiū tabernacli federis ce
sarie psecratōis sue: y tollet
q̄z capillos ei⁹ et ponat sup
ignē q̄ ē suppositꝰ sacrificio
pacificorū: z armū coctum
arietis: torta q̄z absq; fermē
to vnā ò canistro: z laganū
azimū vnū: z tradet in ma-
nibo nazarei postq̄ rasū fu-
erit caput eius: susceptaq;z
rursum ab eo eleuabit i cō-
spectu dñi: z sctificata sacer
dotis erūt: sicut pectusculū
qđ separi iussū est: z femur
a Post h p̄ bibere nazare⁹
vinū b Ista ē lex nazarei cū
vouerit oblationē suā dño
tpe psecratōis sue c exceptis
his q̄ inuenerit manus ei⁹.
Iuxta qđ mēte deuouerat
ita faciet ad pfectionē san-
ctificatōis sue d Locutusq;z
est dñs ad moysen dicens.
Loqre aaron et filijs eius.
e Sic bñdicetis filijs isrl: et
dicetis eis. f Bñdicat tibi
dñs: g z custodiat te. h Ostē-
dat dñs faciē suā tibi: i z mi
sereat tui. k Conuertat dñs
vultū suuz ad te: l z det tibi
pacē. m Innocabūtq; nomē
meū sup filios isrl: z ego bñ
dicam eis. Cap. vij.

a Actū est aūt i die q̄
ꝑpleuit moyses tab-
naculū z erexit illō: vnxitq;z

secdo in oblatōe singulariter facta: ibi. Igit̄ obtulerūt
Circa primum dī sic. a Factum est aūt in die qua
compleuit moyses taberna. z erexit illud ꝛc. occasio-
ne huius lre dubiuz est inter doctores de ordine istius
hystorie. patet tamen q̄ iste oblationes facte fuerunt
ante numeratōnes ppli supra positas licet posterius
sint descripte. qz iste oblatiōes facte fuerunt in die ere
ctiōis tabernaculi. que facta fuit anno. ij. egressionis
de egypto mense primo. prima die mensis. vt habet
Exo. ca. xlti. Numeratōes aūt p̄dicte facte sunt eodē
anno. mense secdo. prima die mēsis vt habet in princi-
pio huius libri. dicunt igit̄ aliqui. q̄ prima die anni se
cundi in qua erectū est tabernaculū incepit cōsecratō
altaris z sacerdotum. z durauit p septez dies. octaua
aūt die inceperūt principes offerre. z durauit oblatio

xij. diebus. Sed hoc videt cõtrariari textui q̃ dicit q̃ in die erectõis tabernaculi obtulerũt. q̃ quidẽ erectio iã pcesserat. vij. diebus. Jõ alij dicũt q̃ a die erectõis tabernaculi incepit dicta oblatio ⁊ cõcurrebat cũ consecratõe sacerdotũ. vij. diebus. Sz tũc occurrit difficultas. qz. vij. diebus cõsecratiõis sacerdotũ sol⁹ moyses faciebat sacerdotale officium. qz sacerdotes non poterãt offerre licite donec eoz cõsecratio esset cõpleta. in illis aũt septẽ dieb⁹ fiebãt plura circa sacerdotes ⁊ sacrificia p̃ eis. vt habet Exo. xxix. et Leuitici viij. Silr in oblatõe cuiuslibet pncipis fiebãt plures oblationes et sacrificabant aialia. xxj. vt ptz in textu. et nõ videt pbabile. q̃ sol⁹ moyses posset tot agere vna die. maxime cõtinuando septẽ diebus. Jdeo dicit Rab. sa. q̃ duplex fuit erectõ tabernacli. vna q̃tidiana q̃ erigebat mane et deponebat vespere. alia stabilis q̃ pmanebat vsq; ad motionẽ castrorũ. dicit ẽ q̃ pma erectio facta fuit septem diebus vltimis anni primi egressionis de egypto et in illis facta fuit consecratio sacerdotũ ⁊ altaris in quibus solus moyses fecit sacerdotale officiũ octaua aũt q̃ fuit prima dies anni scdi facta est prima erectio stabilis ipsius tabernaculi. ⁊ extũc ptinuata. ⁊ illa die sacerdotes ceperũt ministrare ⁊ officiũ suũ exercere sil cum moyse. ⁊ eadẽ die incepit oblatio pncipũ. et sic eadẽ dies fuit dies erectõis tabernaculi. loquendo de erectõe stabili. ⁊ pfectõis sacerdotũ q̃tum ad pfectionẽ eius. qz tunc ⁊ nõ añ potuerũt ministrare ⁊ oblatiões pncipũ q̃tum ad eius inchoationẽ. qz nõ poterat fieri vna die illa oblatio q̃ fiebat successiue. xij. diebus qua cõpleuit moyses tabernaculũ. licet eĩ beze leel ⁊ alij artifices cõpleuerint opus exequẽdo. moyses tñ eos docebat ⁊ dirigebat ad faciendũ opus ẽm exemplar qd̃ in monte viderat. ⁊ ideo ei attribuit cõpletio tabernaculi sicut architectori.

a Obtulerunt pncipes. in oblatõe ad opus tabernaculi fuerũt vltimi. vt habet Exo. xxxv. ca. ⁊ ideo in dedicatõe altaris tabernaculi festinauerũt ⁊ fuerunt primi. b Obtulerũtq; ea. i. plaustra. c In cõspectu tabernaculi. moyses eĩ noluit recipere donec sup hoc sciret voluntatẽ dñi. iõ subdit. d Dixit aũt dñs ad moysen. suscipe ab eis. ⁊ tũc suscepit ⁊ leuitis distribuit. e Juxta id qd̃ habebãt necessariũ. gerris.[g] Jgit obtulerũt duces

et sanctificauit cũ oleo vasis suis altare sil⁹ ⁊ vasa ei⁹.
[a] obtulerũt pncipes isrl ⁊ capita familiarũ q̃ erãt p singulas trib⁹ pfecti eoz q̃ numerati fuerant munera coram dño sex plaustra tecta cũ duodecim bob⁹. Vnũ plaustrũ obtulere duo duces: et vnũ bouẽ singuli: [b] obtulerũtq; ea [c] in ꝓspectu tabnaculi. [d] Dixit aũt dñs ad moysen. Suscipe vt fuiãt i ministerio tabnaculi: et trades ea leuitis iux ordinẽ ministerij sui. Ytaq; cũ suscepisset moyses plaustra et boues: ẽdidit ea leuitis. Duo plaustra ⁊ q̃tuor boues dedit filijs gerson: [e] iux id qd̃ habebant necessariũ: q̃tuor alia plaustra ⁊ octo boues dedit filijs merari ꝓ officia ⁊ cultũ suũ: sb manu ithamar filij aaron sacerdotis. Filijs aũt caath ñ dedit plaustra ⁊ boues: [f] qz in scũario fuiũt et onera ꝓprijs portãt hũeris. [g] Jgit obtulerũt duces

in dedicatõnẽ altaris: die q̃ vnctũ ẽ: oblatoz suos [b] añ altare. [i] Dixitq; dñs ad moysen. Singuli duces p singulos dies offerãt munera in dedicatõz altaris. [k] Primo die obtulit oblationẽ suaz naasõ filij⁹ aminadab d̃ tribu iuda: fuerũtq; in ea [l] aceta bulũ argẽteũ: pondo centũ triginta siclorũ: [m] phiala argẽtea hñs septuagĩta siclos iuxta põdus scũarij vtrũq; plenũ simila ꝓspsa oleo i sacrificiũ: [n] mortariolũ ex decẽ siclis aureis plenũ incenso: [o] bouẽ de armẽto [p] ⁊ arietẽ [q] ⁊ agnũ anniculũ i holocaustũ: [r] hyrcũq; ꝓ pctõ: ⁊ i sacrificio pacifico boz: [s] boues duos: [t] arietes q̃nq; [v] hircos q̃nq; [x] agnos ãniculos q̃nq;. Hec est oblatõ naason filij aminadab. Scdo die obtulit nathanael filij⁹ suar duz de tribu issachar acetabulũ argenteũ appendens cẽtũ triginta siclos: phialam argenteã habẽtẽ septuagĩta

[h] Quia in sanctuario seruiũt. ⁊ ideo portabũt ea q̃ erant intra tabernaculũ q̃ erant sanctiora in humeris suis.

g Jgit aũt. Hic pñr describit oblatio pncipũ singulariter ⁊ successiue facta. cũ dr. Obtulerũt duces. sequit

b Ante altare. volebat eĩ sil offerre q̃ sequunt. ẽ moyses noluit donec sup hoc sciret voluntatez dñi. iõ subdit.

i Dixitq; dñs ad moysen singuli duces p singulos dies. voluit eĩ dñs q̃ offerret non ẽm ordinẽ natiuitatis xij. capituz tribuũ isrl. sed ẽm ordinẽ vexillorũ ⁊ motionis castrorũ qui supra positus est. ij. ca. iõ subdit.

k Primo die obtulit ⁊c. Jstã autẽ primitatẽ in vexillis et motionẽ castrorũ ac etiam dignitatẽ regiã meruit trib⁹ iuda. qz primo secuta ẽ moysen p mare rubrũ vt dictũ fuit Exo. xiij. ca.

l Aceta bulũ argenteũ. Jn hebreo habet. Scutella argẽtea. Erat eĩ instrm vbi ꝓbabat incensum ⁊ sillia. vtrum essent accepta ⁊ apta ad offerendũ m Phiala argentea. Jn hebreo bf. Bacintus argenteus. in q̃ ꝓbabãt liquida. n Mortariolũ ex decẽ siclis Dicunt aliqui q̃ ibi terebat incensum. Sed hoc nõ videt ꝓbabiliter dictũ. tum qz de tam parua quãtitate auri nõ posset tale instrm fieri. tum qz nõ est verisile q̃ instrm vbi terebat incensum esset ꝓciosioris materie q̃z illa vasa in quibus ꝓbabant offerẽda. vñ ⁊ in hebreo habet. Cochlear decẽ siclis aureis ⁊c. cum q̃ ponebat incensum vel thymiama in thuribulo ad cõgregandũ cozã deo in altari incensi. o Bouẽ de armẽto. in memoriã ipsius Joseph qui vocabat primogenitus taurus Deut. xxxiij.

p Et arietẽ in memoriã ysaac. p q̃ fuit aries immolat⁹ Gen. xxij. q Et agnũ anniculũ. in memoriã agni paschalis. r Hircũq; p peccato. ad expiandũ peccatuz vẽditõis Joseph. in qua fuit hedus occisus Gen. xxxvij. vel qz est aial fetidũ. ideo offerebat ꝓ peccato qd̃ fetet coram dño. s Boues duos. ad designandũ duas tabulas testimonij. t Arietes quinq;. ad designandũ quinq; ꝓcepta in vna tabula scripta. v Hircos quinq; ad designandũ alia quinq; ꝓcepta scripta in alia tabula. ⁊ ẽm opinionẽ hebreoz qui dicunt ꝓcepta quinq; scripta fuisse in qualibet tabula. vt dictũ fuit Exo. xxxij.

x Agnos anniculos q̃nq; ad designandũ. v. libros legis.

Eodem modo et ponēde sunt oblationes .xij. principū sequentiū. ⁊ sic p3 strayscz versus finē capū vbi dicit. In die ⁊c.

siclos iuxta pōdus scūarij: vtrūcz plenū simila cōspsa oleo in sacrificiū mortariolū aureū habēs cē siclos plenū incēso:bouē e armēto ⁊ arietez:⁊ agnū anniculū in holocaustū hircūcz p peccato:et in sacrificio pacificoz boues duos arietes quīcz: hircos q̄ncz:agnos anniculos quīcz. Hec fuit oblatio nathanael filij suar. Tercio die princeps filioz3 zabulon heliab filius helon obtulit acetabulum argenteū appendens centū triginta siclos:phialam argenteā habentē septuaginta siclos ad pōdus scūarij: vtrūcz plenū simila cōspsa oleo i sacrificiū:mortariolū aureū appendens cē siclos plenū incēso:bouē ō armēto ⁊ arietē:⁊ agnū anniculuz in holocaustū:hircūcz p peccato :⁊ in sacrificio pacificoz boues duos: arietes q̄ncz:hircos quīcz: agnos āniculos q̄ncz . Hec est oblatio heliab filij helō Die quarto princeps filiorum ruben elisuz filius sedeur: obtulit acetabulū argēteum appendens centūtriginta siclos:phialā argenteā habentē septuaginta siclos ad pondus sanctuarij vtrūcz plenū simila cōspsa oleo in sacrificiū:mortariolū aureū appendens cēcē siclos plenū incenso:bouē e armento ⁊ arietez ⁊ agnum anniculum in holocaustuz hircūcz p peccato:⁊ in sacrificio pacificoz boues duos: arietes quīcz :hircos q̄ncz:agnos anniculos quīcz. Hec fuit oblatō elisur filij sedeur. Die q̄nto pnceps filio:ū symeon salamiel filius surisaddai obtulit acetabulum argenteum appēdens centūtriginta siclos: phialā argenteā habentez septuaginta siclos ad pondus sanctuarij:vtrūcz plenum simila ꝑsperſa oleo in sacrificiū:mortariolum aureum appendens cēcem siclos plenum incenso:bouē e armēto ⁊ arietem ⁊ agnū anniculum in holocaustuz hircūcz p peccato:⁊ in hostias pacificoruz boues duos:arietes quīcz: hircos quīcz:agnos anniculos q̄ncz. Hec fuit oblatio heliasaph filij duel. Die septimo princeps filiorum ephraim elisama filij ammiud:obtulit acetabulum argenteuz appendens centūtriginta siclos:phialam argenteā hāntem septuaginta siclos ad pōdus sanctuarij :vtrūcz plenū simila cōspsa oleo in sacrificiuz mortariolū aureum appendēs cēcē siclos plenū incenso:bouē e armēto ⁊ arietē et agnū anniculum in holocaustū:hircum p peccato:⁊ in hostias pacificoruz boues duos:arietes q̄ncz: hircos q̄ncz:agnos anniculos q̄ncz. Hec fuit oblatio elisama filij āmiud. Die octauo princeps filioz manasse gamaliel filius phadassur: obtulit acetabulum argenteum appendens centūtrigīta siclos: phialā argēteā hāntem septuaginta siclos

ad pōdus sanctuarij: vtrūq; plenū simila cōspsa oleo in sacrificiū: mortariolum aureum appendens xcē siclos plenū incenso: bouē xarmento: 7 arietē: 7 agnum āniculū in holocaustū: hircumq; p peccato: 7 in hostias pacificorū boues duos: arietes q̄nq;: hircos quīq; agnos āniculos q̄nq;. Hec fuit oblatio gamaliel: filij phadassur. Die nono princeps filiorū beniamin abidan filius gedeonis obtulit acetabulū argenteū appendēs centūtrigīta siclos phialā argenteā hūtem septuaginta siclos ad pōdus sanctuarij: vtrūq; plenū simila consspsa oleo in sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs xcē siclos plenū incenso: bouē xarmēto 7 arietē 7 agnū anniculū i holocaustū: hircūq; p peccato: et in hostias pacificorū boues duos: arietes quīq: hircos q̄nq: agnos agniculos q̄nq;. Hec fuit oblatō abidan filij gedeonis. Die xcio princeps filiorū dan abiezer filij amisaddai obtulit acetabulū argēteū appēdēs centūtrigīta siclos: phialā argenteā hūtez septuagīta siclos ad pōdus scūarij: vtrūq; plenū simila p̄spsa oleo in sacrificiū: mortariolum aureū appēdēs xcē siclos plenū incēso: bouē xarmē to 7 arietē 7 agnū āniculū i holocaustū: hircūq; p pctō 7 i hostias pacificorū boues duos: arietes quīq: hircos q̄nq: agnos anniculos q̄nq;. Hec fuit oblatō abiezer filij amisaddai. Die vndecimo princeps filiorum Aser phegiel filij ochrā obtulit acetabulū argenteū appendens centumtriginta siclos phialā argenteā habentez septuaginta siclos ad pondus sanctuarij: vtrūq; plenum simila consspsa oleo in sacrificium: mortariolum aureum appendens xcem siclos plenum incēso: bouē xarmento 7 arietē 7 agnū anniculum in holocaustuz hircumq; pro peccato: 7 in hostias pacificorum boues duos: arietes quīq: hircos q̄nq;: agnos anniculos q̄nq;. Hec fuit oblatio ahira filij henan. Hec in xdicatōne altaris oblata sunt a principibus israel [k] in die qua cōsecratum est: acetabula argentea duodecim: phiale argentee duodecim mortariola aurea duodecī ita vt centūtriginta argēti siclos haberet vnum acetabulum: 7 septuagīta siclos vna phiala. i. in cōmuneva sorum oīm ex argento: sicli duo milia quadringēti pōxere sanctuarij mortariola aurea duodecī plena incēso xnos siclos appēdētia pōxere scūarij. i. simł auri sicli cētū viginti boues xarmē to in holocaustū duodeciz: arietes duodecim: agni anniculi duodeci 7 libamēta eorū: hirci duodecim p peccato i hostias pacificox: boues vigitiq̄tuor: arietes. lx. hirci. lx. agni anniculi. lx. Hec oblata sūt in xdicatōe altarł qñ vnctū ē. [y] Cūq; in

[k] In die qua cōsecratū ē. nō q̄ ille oblationes oēs facte sint illa die. sed q̄ tūc incepert fieri. [y] Cūq; igrederetur moyses tabernaculū xc. dicit Ra. sa. q̄ statim in ingressu tabernaculi audiebat vocem dñi q̄si egredientē de p̄piatorio. qđ erat intra scīm sanctorz i posteriori parte tabernaculi. 7 is vox illa erat fortis 7 magna: sm q̄d dr ps. xxviij. Vox dñi in virtute. vox dñi i magnificētia nō audiebat extra tabernaculum

¶ In cap. vij. vbi dr in postilla. Primo die obtulit.

Additio. j.

Quod autez trib⁹ iuda p̄me sit secuta moysen p mare rubrū ē incertuz cuz nō bēat fundamētū in scra. 7 ideo nō est attribuenda ipsi primitas bac rōne: ꝫ videt sufficere ad ꝫ p̄bia iacob q̄ supra Gen. xlix. p̄nosticans facta filiorū de iuda expresse dixit. Te laudabūt frēs tui man⁹ tue in ceruices inimicorz tuorū adorabūt te filij p̄ris tui xc. 7 ibidē infra. Nō auferet sceptrū de iuda. ex quib⁹ obis satis p3 q̄ p̄eminētia regalis ac p̄sidētia p̄tinebat ad iudā inē alios frēs ex p̄ordinatōe diuina xc.

In eodē ca. vij. vbi dr in postil. Eo dem mō exponēde sunt oblatiōes.

Additio. ij.

Quidam hebreorum dicunt q̄ licz isti p̄ncipes. xij. fuerūt p̄formes i reb⁹ oblatis nō tn in rōnibus oblatorz. q̄ qlibz p̄nceps eorū intēdit alias rōes a rōnibus intentis p alios principes vñ ex hoc dicūt. q̄ repetunt in litera

oblatões cuiuslibet eorũ ꝙ se. Iꝫ suffeciſſet poſt oblatões primi principis dicere ꝙ quilibꝫ aliorũ ſilla obtulit in die ſuo. qđ diceret breuius. ℔ iõ repetunt ꝑ ſingulos principes ꝛ ꝑ ſingulas oblatões ad notãdũ qđ dictũ e. Rõnes ãt ꝗs aſſignãt cuilibꝫ ꝓncipi euarrare forte eẽt magis tediosum ꝙ vtile. ideo ꝓtermitto

Põt aũt rõ bui⁹re petitõis aſſumi ex paritate tribuũ: q̃ oẽs erãt quodãmõ equales in boc q erant ꝓncipalia mẽbra ꝓpli dei. ꝛ iõ de cuiuslibet illarũ tribuum oblatõne mẽtio fiebat ſingularis.

a Laplm. viij. Locutuſq; ẽ dñs. Hic ꝓn agit de pontificis officio. Et primo ẽctũ ad lucernarũ ꝓpoſitõnes. ſcdo q̃ ad leuitarũ ordinationes ibi. Locutuſq; eſt dñs. tercio quo ad phaſe celebratiõs ca. ix. Circa primũ dicit.

b Loqre aaron ꝛc. Iꝫ b ſolus aarõ exprimat. tñ officiũ cõpoſitõnis lucernarũ poterat facere nõ ſolũ ꝓ ſe: ℔ etiã ꝓ filios tuos q̃ erãt miores ſacerdotes. vt bñ Exo. xxviij. c In aurali ꝓte. ſ. tabernaculi. d Vt luceme ꝫ boreã ꝛc ſicut ponunt lumiaria coram menſis principum.

e Contra eã ꝓtẽ ꝛc. qz ſic erãt diſpoſita lychinia ſex lucernarũ ex vtraq; ꝓte lucerne medie q̃ emitterẽt ſuum lumen verſus illaz ꝓtẽ. vt dictum fuit Exo. xxv. vbi cetera q̃ hic dicũt de cãdelabro expoſita ſũt

f Locutuſq; eſt dñs. Hic deſcribit ordinatio leuitarũ q̃ ꝓtinebat ad pontificis officiũ. ꝛ primo ponit eorũ ordinatio. ſcdo officiorũ executio: ibi. Locutuſq; eſt dñs. Circa primũ primo ponit ꝓceptũ dñi. ſcdo impletio mãdati ibi. Fecerũtq;. Adhuc circa primũ primo ꝓcipit leuitar ordinatio. ſcdo ſubdit huius mandati rõ: ibi. Statueſq;. Circa primum dr. g Tolle leuitas de medio filiorum iſrl. vt ſint deputati diuino cultui. b Et purificabis eos iuxta ritum. in quo ritu q̃tuor continent. Primũ eſt aſperſio eorum aqua luſtrationis cum dr.

i Aſpergant ꝛc. in hac aũt aqua ponebant cineres vacce ꝓbuſte. vt habet infra. xix. c. que ordinata erat ad purgationẽ polluto ꝛ ex tactu mortui vl alterius immũdicie ꝓpter quã nõ poterat ſic pollutus ingredi atriũ tabernaculi donec eſſet mũdatus. ꝛ iõ tales immũdicie erãt q̃ſi q̃dam irregularitates ꝓhibẽtes acceſſum ad diuina ꝓpter

grederet moyſes tabernaculũ federis vt ꝓſuleret ore culũ: audiebat vocẽ loquentis ad ſe de ꝓpiciatorio: qđ erat ſuper archã teſtimonij inter duos cherubin: vñ et loquebat ei.

Laplm. viij. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicẽs. Loquere ad aaron: ꝛ dices ad eum Cũ poſuerĩ ſeptẽ lucernas cãdelabꝛ c ĩ auſtrali ꝓte erigat. Hoc igr̃ ꝓcipe. vt lucerne ꝓra boreã e regiõe reſpiciãt ad mẽſaz panũ ꝓpoſitõnis: c ꝓra eã ꝓtẽ quã cande labrum reſpicit: lucere debũt. Fecitq; aarõ ꝛ impoſuit lucernas ſup cãdelabꝛ vt precepat dñs moyſi. Hec aũt erat factura cãdelabri: ex auro ductili tam medi⁹ ſtipes q̃ cuncta q̃ ex vtroq; calamoꝛ latere naſcebant Juxta exemplũ qđ oſtẽdit dñs moyſi: ita opat⁹ ẽ cãdelabrũ. f Et locut⁹ ẽ dñs ad moyſen dicens. g Tolle leuitas de medio filiorum iſrl: b et purificabis eos iuxta hũc ritũ. Aſpgant a qua luſtrationis k ꝛ radãt oẽs pilos carnis ſue. Cũq; lauerit veſtimẽta ſua ꝛ mũdati fuerint

qđ dicebat aqua luſtrationis. i. purgatõnis. ꝛ inde dr iſtrũ qđ eſt ſpaciũ. v. ãnorũ. qz in q̃libet quinquenio romani faciebãt purgationẽ verbis. ſic igr̃ primo leuite aſſegebant ad tollẽdũ irregularitates ꝓdictas. ſcdm eſt q̃ radebant. ꝛ tangit eum dr.

tollent bouem de armẽtis et libamẽtum eius: ſimilaz oleo conſpſam: l bouẽ aut̃ alterũ de armento accipies ꝓ peccato: m ꝛ applicabis leuitas coram tabernaculo federis: n ꝓuocata oĩ multitudine filiorum iſrl. Cumq; leuite fuerint coram dño o ponent filij iſrl manus ſuas ſuper eos p ꝛ offerret aaron leuitas munus in ꝓſpectu dñi a filijs iſrl: vt ſeruiãt in miniſterio ei⁹. q Leuite q̃ ponẽt manus ſuas ſup capita boum: e quibꝫ vnum facies ꝓ ꝓcto: ꝛ altery in holocauſtũ dñi: vt deꝑceris ꝓ eis. s Sta tueſq; leuitas in cõſpectu aaron ꝛ filiorum ei⁹: ꝛ cõſecrabis oblatos dño: ac ſepabis de medio filiorũ iſrl vt ſint mei: ꝛ poſtea ingrediant tabernaculũ federis vt ſeruiant mihi. Sicq; purificabis et cõſecrabis eos in oblatõnem dñi: qm̃ dono donati ſũt mihi a filijs iſrl. Pro ꝓmogenitis q̃ aperiunt oẽm vulũ in iſrl: accepi eos. Mea ſunt ei oĩa primogenita filiorũ iſrl: tam ex hominibꝫ q̃ ex iumẽtis. t Ex die quo ꝑcuſſi oẽ primogenitũ i terra egypti: ſanctificaui eos mihi:

k Radãt oẽs pilos carnis ſue vt eſſent mãdiores corpe. Illam etiã rõnẽ aſſignat Ra. mo. dicẽs. q̃ leuite deputabant diuino cultui. ꝓ ꝓmogenitis aliarũ tribuũ. vt dictũ eſt. ℟. iij. c. q̃ fuerant polluti in idolatria vituli. ꝛ qz idolatria eſt lepra ſpiritualis. ideo ut purgatõe leuitarũ qui deo deputabant ꝓ idolatris radebãt pili carnis eorũ ſicut fiebat i emũdatõe leproſorum vt bñ Leui. xiij. ca. tercio lauabant eorũ veſtimenta ad maiorem munditiã. qđ notat cũ dr. Cumq; lauerint veſtimenta ꝛc. quarto ꝓ eis offerebant ſacrificia. qđ notat cũ dr. Tollant bouẽ ꝛc. ꝛ ſequit.

Bouẽ aut̃ alterũ ꝛc. ad expiandũ ꝑcm̃i culi. m Et applicabis leui. coraz taber. qz ibi veniebant illi ꝓ quibus offerebat oblatio.

n Conuocata oĩ multitu. filiorũ iſrl. qz leuite tradebantur dño ꝓ ꝓmogenitis aliarũ tribuũ. ꝛ iõ ipſi leuite erant quedã oblatio facta ꝓ tota multitudine. o Ponẽt filij iſrl manus ſup eos. qz offerentes debebãt ponere manũ ſup oblationem ſuã. vt ꝓz in leuitico.

p Et offeret aaron leuitas. ſicut erãt ſibi ad hoc tradiri a multitudine. q Leuite q̃z ponẽt manus ſuas ſup capita boum. qz erant ſacrificia ipſorum.

r Statueſq;. Hic ſubdit rõ dicti mãdati ad hoc eẽm de mãdato dñi ordinabant. vt ſeruirẽt ſacerdotibus in cultu diuino. qui cultus ante legẽ datam ꝓtinebat ad ꝓmogenitos iſrl. qui erant ipſi deo obligati. ex q̃ ꝑcuſſit ꝓmogenitos egypti. ꝛ iſtos ſaluauit. vt habetur Exo. xij. ℟ qz ꝓmogeniti aliarũ tribuũ facti ſunt inepti ad cultũ dei. vt dictũ eſt. ideo dñs loco illorũ voluit leuitas ordinari ad cultum ſuum. ꝛ hoc eſt qđ dicit. s Ex die quo ꝑcuſſi omne ꝓmogenitũ in terra egypti ſanctificaui eos. id eſt ꝓmogenitos iſrael.

t Et tuli leuitas. deputãdo mihi p cũctis primogenitis filiorũ isrl. cetera patẽt ex dictis. v Fecerũtq; moyses ⁊ aarõ ⁊c. Hic ponit executio dicti mãdati. ⁊ patz hra vsq; ibi. x Eleuauitq; eos aarõ. i. pñtauit non em̃ posset eos eleuare in altu. sicut fiebat de oblationibus alijs.

y Locutusq; est dñs. Postq; descripta est leuitaꝝ ordinatõ seu purificatio. Hic pñr ponit officiorũ suorũ executio. cũ dr. z Hec est lex leuitarũ. s. q̃tus ad executionẽz officiorum.

a Avigintiq̃ annis ⁊ supra tũc em̃ ingrediebãt ad addiscẽdum officia. sed xxv. anno instituebant ministri vel repellebant. vt dictũ ẽ supra. iij. ca.

b Cunq; quinquagesi. an era. imple. serui. cassabũt. s. in portã dis oneribus ⁊ consimilibus.

c Eruntq; mi nistri. q. d. nõ p pter hoc erunt ociosi. iõ subdit

d Ut custodiant q̃ sibi fuerit cõmendata. scz portas ⁊ vasa.

¶ In cap. viij. vbi dr in postilla. In australi pte. s. tabernaculi. Additio. In trãslatõe nostra ponunt in hoc loco quedã verba q̃ nõ habent in hra bebraica. cũ dr. In australi pte contra borea̅ e regione respiciant ad mensam. vñ in bebraeo in hoc loco sic habet. Loquere ad aarõ ⁊ dices ad eum. Cunq; accenderis lucernas ptra eaz ptẽ quã candelabrũ respicit. luceant septẽ lucerne. vñ oia alia q̃ hic addunt in nostra translatõe vident fuisse apposita ab aliquo lectore in margine p modũ glose. ⁊ postea ab aliquo scriptore imperito fuerit textui interposita. sñia tñ videt esse eadem.

[a] Et tuli leuitas p cũctis primogenitis filiorũ isrl: tradidiq; eos mo aaron ⁊ filijs eius de medio ppli: vt serui ant mihi p isrl in tabernaculo federis: ⁊ orẽt p eis ne sit in ppl̃o plaga: si ausi fuerint accedere ad sanctuariũ

[e] Feceruntq; moyses ⁊ aarõ ⁊ oĩs multitudo filiorũ isrl sup leuitis que p̃cepat dñs moysi: purificatiq; sũt ⁊ lauerũt vestimẽta sua. [f] Eleuauitq; eos aaron in cõspectu dñi ⁊ orauit p eis: vt purificati ingrederent ad officia sua in tabernaculũ federis coram aaron ⁊ filijs eius. Sicut p̃cepat dñs moysi ꝺ leuitis: ita factũ ẽ. [g] Locutusq; est dñs ad moysen dicẽs [h] Hec ẽ lex leuitaꝝ. [a] A vigintiq̃nq; ãnis ⁊ supra ingrediẽtur: vt ministrent in tabernaculo federis. [b] Cũq; q̃nquagesimũ annũ etatis impleuerit seruire cessabũt: [c] erũtq; ministri fratꝝ suoꝝ in tabernaculo federi [d] vt custodiãt q̃ sibi fuerit cõmẽdata: opa ãt ipa nõ faciãt. Sic dispones leuitas i custodijs suis

¶ Capm̃. ix.

[1] Locutusq; est dñs ad moysen in deserto sy-

nai: anno scdo postq; egressi sunt de terra egypti mense primo dicẽs. [b] Faciãt filij isrl phase in tpe suo q̃rtadecima die mensis huius [c] ad vespam: [d] iux oẽs ceremonias [e] ⁊ iustificatões ei. Precepitq; moyses filijs israel vt facerẽt phase. Qui fecerũt tpe suo quartadecima die mẽsis ad vesperã in monte synai. Juxta oĩa q̃ mãdauerat dñs moysi fecerũt filij isrl. [f] Ecce aũt quidã immundi sup aĩa hois qui nõ poterãt facere phase in die illo: [g] accedẽtes ad moysen et aaron. dixerũt eis. [h] Immũdi sum sup aĩa hois: [i] q̃re fraudamur: vt nõ valeamus oblationẽ offerre dño in tpe suo inter filios isrl: [k] Quib rñdit moyses State: vt consulã quid p̃cipiat dñs de vobis. Locutusq; ẽ dñs ad moysen dicens. Loquere filijs isrl. [l] Homo qui fuerit immũdus sup aĩa [m] siue in via p̃cul in gente vra: [n] faciat phase dño: mẽse secundo quartadecima die mensis ad vesperam: [o] cum azimis et lactucis agrestibus comedent illud. Non relinquent ex eo quippiam

nai: anno scdo postq; egressi sunt de terra egypti mense primo dicẽs. [b] Faciãt filij isrl phase in tpe suo q̃rtadecima die mensis huius [c] ad vespam: [d] iux oẽs ceremonias [e] ⁊ iustificatões ei. Precepitq; moyses filijs israel vt facerẽt phase. Qui fecerũt tpe suo quartadecima die mẽsis ad vesperã in mõte synai. Juxta oĩa q̃ mãdauerat dñs moysi fecerũt filij isrl. [f] Ecce aũt quidã immũdi sup aĩa hois qui nõ poterãt facere phase in die illo: [g] accedẽtes ad moysen et aaron. dixerũt eis. [h] Immũdi sum sup aĩa hois: [i] q̃re fraudamur: vt nõ valeamus oblationẽ offerre dño in tpe suo inter filios isrl: [k] Quib rñdit moyses State: vt consulã quid p̃cipiat dñs de vobis. Locutusq; ẽ dñs ad moysen dicens. Loquere filijs isrl. [l] Homo qui fuerit immũdus sup aĩa [m] siue in via p̃cul in gente vra: [n] faciat phase dño: mẽse secundo quartadecima die mensis ad vesperam: [o] cum azimis et lactucis agrestibus comedent illud. Non relinquent ex eo quippiam

bus q̃ p legius facte sunt ⁊ exposite Exo. xij. f Ecce aute. hic ponit casus dilatiõis q̃tus ad aliqs cũ dr. Ecce aũt quidam immũdi. ex tactu mortui vel alia immũdicia p̃pter quã impediebant a celebratione dicta.

g Accedẽtes ad moysen ⁊ aaron. sic exites ad vocẽdus plm.

h Immũdi sum sup aĩa bois. qd exponit dupl̃r. Uno modo sic. Sup aĩa bois. i. plusq; bõ q̃ licite possit comedẽ agnũ paschalẽ. et sic accipitur hic aĩa homis p toto boie. sicut dicit. j. Mach. ix. peierũt aias boim multas. Alio mõdo per aiam bois intelligat mortuꝰ. vt sit sensus immũdi sumus sup mortuu ex tactu ei. vñ supra ca. v. vbi translatio nra hz. Polluturusq; ẽ sup mortuũ. In hebreo habet. Sup aiam. et q̃ hoc pot accidere sine peccato. immo etiã cũ merito sicut in sepultura mortui. sequit.

i Quare fraudamur. vt non valeamus oblationez offerre dño ⁊c. ac si dicant ex bono ope nõ de bem̃ impediri a celebratõe phase.

k Quibus rñdit moyses state ⁊c. q̃ casus videbat dubius voluit sup hoc q̃rere dei psiliũ. p hoc oñdẽs q̃ in dubijs nõ est p̃capitater rñdendũ. l Homo q̃ fuerit immũ. sup aĩa. exponat mõ p̃dicto. m Siue in via p̃cul in gente vra. ex hoc aũt q̃ dr. In via procul posset aliquis credere q̃ lex ista loquerẽt de illis qui essent in itinere extra terram isrl. ⁊ p dñs existẽtes intra terrã vbiq; possent facere phase in die suo. qd nõ est verum. q̃ non pot fieri extra birlm vt habet Deut. xvj. ideo addit. n In gente vestra. ad oñendum quia lex ista loquit etiã de illis qui erãt in terra isrl. tñ extra birlm. o Faciat phase dño mense secũdo. sicut em̃ irregularitas in novo testõ aliqñ causat ex bono actu. vt ex occisione malefactoris p sniam iudicis. sic in ve. te. et actu sepulture impediebat ad tps celebratio phase. Expectabat autem mensis secũdus vt luna esset in eodem statu: p̃m cuius motũ ordinabat istud festum. p Cum azimis ⁊c. hoc expositum est Exo. xij.

¶ Capm̃. ix.

[1] Locutusq; est dñs. Hic pñter describit officiũ pontificis q̃tum ad phase celebrationẽ. q̃ debebat vocere ppl̃m de mõ ⁊ tpe celebrãdi. Primo igit describit tps celebratõis. scdo casus dilatiõis: ibi. Ecce aũt quidã. tercio reatus trãsgressiõis: ibi. Sicꝰ aũt immũdus est. Circa primũ dr sic. b Faciãt filij isrl phase in tpe suo. i. xiiij. die mẽsis primi. c Ad

x vj

q Siquis aũt. Hic ꝓ̃r ponit pena transgressionis. scz mortis. si nõ habebat causas ꝓdictas dilationis.
r Peregrinus q̃z z aduena. li z est expositiũ huius dictiõis pegrin⁹. Qñ in hebreo ẽ hic vna dictio tm̃ pro vtroq̃ dr aũt hic pegrinus z aduena. qui nõ est de filijs isrl. ꝑ est cõuersus ad iudaismum et talis silr tenet facere. Sgit in ꝓcedẽtibus huius libri descripta sunt ea que ptinẽt ad ordinationẽ populi proficisci debẽtis. Hic ꝓ̃r describit eius ordinatio actu proficiscẽtis. Circa qd̃ ꝓmo ponit ꝓfectionis directio. scdo ipsa ꝓfectio ca. x. ibi. Anno scdo ẽ. Adhuc circa primũ ꝓmittit directõ facta ministerio angelico. secundo humano in principio decimi ca. Pria directõ erat ꝑ motum nubis q̃ ministerio angelico mouebat. vt bñ Exo. xliij. ca. vbi dr sic. Tollẽsq̃ se angelus qui precedebat castra isrl abijt post eos. z cum eo pariter colũna nubis. cũ igitur mouebat nubes mouebãt castra nubẽ sequẽdo. cũ autem quiescebat ibi manebãt figẽtes tentoria sua. De colũna aũtẽ ignis z nubis vtrũ esset vna vel due. dictũ fuit Exo. xiij. Cetera patent in lra.

¶ In ca. ix. vbi dr in postilla. Ex hoc aũt qd̃ dr. In via ꝓcul.

Additio.

Stud de gẽte vestra nõ est i hebreo et iõ lex ista loquit de eo qui est in itinere extra viã filiorũ isrl. vbi nõ poterat celebrari pbase. iõ li de gente vestra. qd̃ additũ est in translatõne nr̃a nõ est referendum ad viam ꝓcul. sed homem qui est in itinere. vt sit sensus. homo de gẽte vr̃a. i z gente vestra faciat ẽ.

¶ Caplm. x.

Locutusq̃ est dñs. Hic ꝓ̃r agit de directione ꝓfectõis ministerio bñano. i. sonitu tubarũ cum dr vsq̃ mane: z os eius nõ confringent: oẽm ritum phase obseruabũt. q Siquis autẽ z imũdus est: z in itinere nõ fuit: z tñ non fecit phase: exterminabit aia illa de plis suis: qz sacrificiũ dño nõ obtulit tpe suo. Peccatũ suũ ipse portabit. r Peregrinus q̃z et aduena si fuerit apud vos faciet phase dño iuxta ceremonias z iustificatões suas. Preceptuz idem erit apud vos tam aduene q̃ indigene. Sgit die q̃ erectum est tabernaculũ operuit illud nubes. A vespe aũt super tentoriũ erat q̃si spẽs ignis vsq̃ mane. Sic fiebat iugiter Per diem operiebat illud nubes: z p noctẽ q̃si spẽs ignis Cũq̃ ablata fuisset nubes q̃ tabnaculũ pregebat: tũc proficiscebant filij isrl: z in loco vbi stetisset nubes: ibi castrametabant. Ad impiuz dñi proficiscebãt et ad impiũ illius figebãt tabernaculũ Cũctis diebꝫ quibꝫ stabat nubes sup tabernaculũ manebãt in eodẽ loco: z si cueniss vt multo tpe maneret sup illud: erant filij isrl in excubijs dñi: z non proficiscebãt quotcũq̃ diebꝫ fuisset nubes sup tabernaculum. Ad imperiũ dñi erigebãt tentoria: z ad impiũ illius ponebãt. Si fuissent nubes a vespe vsq̃ mane: z statim diluculo tabernaculum reliquisset proficiscebãt: z si post diẽ z noctẽ recessisset: dissipabant tentoria. Si biduo aut vno mense vel longiori tpe fuisset sup tabernaculũ manebãt filij isrl in eodẽ loco z nõ proficiscebant: statim aũt vt recessisset mouebãt castra. Per verbũ dñi figebant tentoria: z p verbũ illius proficiscebant: erãtq̃ in excubijs dñi iuxta imperiũ eius p manum moysi.

¶ Caplm. x.

a Locutusq̃ est dñs ad moysen dicẽs. b Fac tibi duas tubas argẽteas c ductiles: d quibꝫ cõuocare possis multitudinẽ q̃n mouenda sũt castra. e Cũq̃ increpueris tubis f cõgregabit ad te omis turba ad ostiũ tabernaculi federis. g Si semel clãgueris: veniẽt ad te principes et capita multitudinis isrl. h Si aũt plurioz atq̃ cõcisus clangor increpuerit: mouebũt castra pmi q̃ sũt ad orientalẽ plagã. In scdo autẽ sonitu z pari vlulatu tubeleuabũt tẽtoria q̃ habitãt ad meridiẽ: z iuxta hũc modũ reliq̃ faciẽt vlulãtibꝫ tubis in ꝓfectionẽ. Qñ aũt congregãdus est ppls: simplex tubarũ clangor erit: z nõ cõcise vlulabunt. k Filij aaron sacerdotis clangent tubis: eritq̃ hoc legitimũ sempiternũ in generatiõibꝫ vr̃is. l m Si exieritis ad bellum de terra vestra: contra hostes qui dimicãt aduersum vos clãgetis vlulãtibꝫ tubis: n z erit recordatõ vr̃i coram dño deo vestro: vt eruamini de manibꝫ inimicoz vestrorũ

b Fac tibi duas tubas argenteas. q: argentum est metallum bñ sonorum.
c Ductiles. i. factas cum martello nõ fusiles.
d Quibus cõuocare possis multitudinẽ q̃n mouenda sunt castra. In hebreo cõiũctio copulatiua z: interponitur. Et q̃n mouẽda ẽ. Ad hec ẽm duo deseruiebãt tube et etiam ad quedam alia. vt ꝓbat infra. Non ẽm moyses vocabat multitudines in motõe castrorũ. ꝑ quilibet dux vocabat eos q̃ erant sub suo vexillo
e Cũq̃ increpueris tubis. s. duabus.
f Cõgregabit ad te ois turba nõ dicit principes. q: hoc fiebat q̃n moyses volebat inqrere qualiter regebant ꝓpin principes z tribuni et centuriones z ceteri qui pẽrãt in ꝓpo. vt dicit Ra. sa. g Si semel clãgueris In hebreo bt. Si in vna. s. tuba clãgueris veniẽt ad te ꝓncipes z nõ turba
h Si aũt plur. atq̃ concis. clã. increpuerit mouebũt castra. z iste clangor erat in duabus tubis. sicut postea subdit.
i Vlulãtibus tu. in ꝓfectionẽ et sic clãgor motionis castrorũ differebat a clãgore vocatiõis multitudinis. q: erat plurioz z cõcisus. nõ autẽ z alij⁹. vñ subdit. Qñ aũt congregandus est ppls simplex tubarũ clãgor erit de. z ꝓtz.
k Filij aaron sacer. clãgent tubis. hoc ẽm ptinebat ad eorum officium

l Eritq̃ hoc legitimum. i. lege statutum
m Si exieritis ad bellum. sequit. Clangetis. ministerio sacerdotum. vt habet in subuersione iericho. et aliꝭ locis plurimis. n Et erit recordatio vestri coram dño. ad dandum vobis victoriam.

o Si qñ habebitis epu. 7 dies festos 7 kalen. canetis tubis. vt sint vobis in recordationē q ad bonorez dei offerant 7 accepta sint corā eo. p Anno scdo. descripta directōne signorū. Hic pñter describit motio castrorū. vbi primo ponit exercitus ordinate ꝓgredi-

°Si qñ habebitis epulū et dies festos 7 kalendas: canetis tubis sup holocaustis 7 pacifici victimis: vt sint vobis in recordationē dei vri. Ego dñs deus vester. ᵖAnno scdo mense secundo vicesima die mensis: elevata est nubes de tabernaculo federis. Profectiq sunt filij israel p turmas suas de deserto synai: 7 recubuit nubes in solitudine pharan. Moverūtq castra primi iuxta impiuz dñi p manū moysi. Filij iuda p turmas suas: qrū pnceps erat naason filius aminadab. In tribu filioz isachar fuit pncepsi nathanael filiꝰ suar. In tribu zabulon erat pnceps eliab filiꝰ helon. ᵍDepositūq est tabernaculū: qđ portantes egressi sūt filij gerson 7 merari. ʳProfectiq sūt 7 filij rubē p turmas 7 ordinē suum qrū pnceps erat elisur filiꝰ sedeur. In tribu aūt filioz symeon pnceps fuit salamiel filius surisaddai. Pozro i tribu gad erat pnceps heliasaph filius duel. ˢProfectiq sunt 7 filij rubē. ista acies seqbat gersonitas 7 meraritas. s Profectiq sunt 7 caathbite: portā

git de societate expediente in itinere. qz filij israel habebāt incedere p deserta. cuius noticiā habebat iste obab. et dicunt aliqui q fuit filius Jetro. 7 ideo dr hic cognatus moysi. i. affinis. qz fuit eius sororius. Dicit Rab. sa. 7 aliqui alij dicunt q fuit ipsemet Jetro. vñ et ipse vocatus ē obab. sicut dictū fuit Exo. ij. ca. vñ in hebreo habetur Socero suo, vbi translatio nra hz. cognato suo. Sed hoc occurrit duplex difficultas. prima ē quō iste obab dr hic filiꝰ raguel. cuz tñ raguel sit idem qđ ietro. Sm illam opinionē quam secutus sum Exo. ij. ca. Ad qđ dicendū q pater Jetro vocatus est raguel sicut 7 ipse. qz cōiter accidit q filius primogenitus habet nomen patris. vñ Luc. ij. dr de Johe baptista. q vocabant eum noie patris sui zachariam Scda est. qz de ipo ietro dr Exo. xviij. q postq fuerat cū moyse reversus. abijt in terram suā. Ad qđ dicendū q sicut dictū fuit ibidem Jetro videns mirabilia q dñs fecerat in ppło israel relicta gentilitate cōversus est ad iudaismū. et ad pces moysi generi sui p̄sensit ire cum filijs israel. prius tñ abijt in terram suam. q non multum distabat a monte synai vt dictum fuit ibidē. vt sic domo sua dispositā adduceret secum familiaz suam. et qđ hic dr de moyse pcibus ad ipsum: dictum fuit eo tpe quo cōversus fuit ad iudaismum. de quo tpe actum est Exo. xviij. ca. dicta autē reversio ad dispositionez domus sue fuit post legem datā. 7 ante recessum populi de mōte synai. 7 tanto tpe q posset se cōvenienter disponere ad recedendum cum filijs israel. sequit.

tes scūarū. ᵗTādiu tabernaculū portabat donec veniret ad erectōis locū. Movenerūt castra filij ephraim p turmas suas: in qrū exercitu princeps erat elisama filiꝰ ammiud. In tribu aūt filioz manasse princeps fuit gamaliel filiꝰ phadassur: 7 in tribu beniamin erat dux abidan filiꝰ gedeonis. ᵛMouissimi castrorū oim pfecti sūt filij dan p turmas suas in qrū exercitu princeps fuit abiezer filiꝰ amisaddai. In tribu āt filioz aser erat princeps phegiel filiꝰ ochrā. Et i tribu filioz neptalim princeps fuit abira filiꝰ henan. Hec sunt castra 7 pfectōes filiorum israel p turmas suas qñ egrediebant. ʷDixitq moyses obab filio raguel madianite cognato suo. Proficiscimur ad locū quē dñs daturus est nobis: veni nobiscū vt bñfaciamus tibi: qz dñs bona promisit israeli. Cui ille rndit. Non vadam tecum: sed revertar in terrā meā in qua natus suz. Et ille ʸMoli inqt nos relinquere ᶻTu enim nosti

y Moli inquit nos relinquere. erquo tu es cōversus ad cultum veri dei. z Tu cm nosti in qui. lo. p deser. castra po. debe. qz māserat ipe desertū illud. qđ pz ex hoc q moyse pascens oues eius minauit gregem ad interiora deserti. vt habet Exo. iij. ca. boc videt contradicere pdictis. qz d mādato dñi habebāt ponere castra ad indiciū nubis. ergo in nullo indigebāt indicio bois ꝯtuz ad hoc Ad qđ dicunt aliqui, q licet haberent ponere castra vbi stabat nubes. tñ nescire poterant an ponerent ad ptem nubis posteriorem vel anteriorem. dextram vel sinistram et iste sciebat que pars esset accōmodior exercitui. vt pote propter maiorem propinquitatem fontium vel bonorum pascuorum quibus indigebat exercitus ꝓ aialibus

scichat etiã q̃ ps esset securio⁹ ab aduersarijs. ⁊ in hoc et in cõsilibus indigebãt sua directõe. a Profecti sũt g̃ moyses ⁊ obab ⁊ tot⁹ exercitus. b Via triũ dierũ. dicit Ra. sa. q̃ prima die sui recessus ambulauerũt p tantũ spaciũ quantũ faciũt tres diete. q⁹ dñs volebat ondere q̃ patus erat eos cito introducere ad terrã pmissionis. nisi posuissent ipe dimẽtũ. Alij dicũt q̃ p tres dies cõtinue ambulauerũt et hoc magis cõsonat textui in principio seq̃ntis capli vbi dr q̃ p tãto labore itineris ortũ est murmur ppli.

c Archaq̃ federis dñi p̃ce. eos per tres dies. Studuit tñ cõtradicere p̃dictis. sez q̃ archa cũ alijs vasis sanctis erat in medio pgredientiũ. Ideo dicũt aliqui q̃ ordinatõ p̃dicta d̃ potatõe archę in medio fuit p tpe in q̃ timeret tñ aduersarijs. sed ptũc q⁹ erant longe positi ab eis nõ portabatur in medio ⁊ añ exercitũ ad puidẽdũ loca castrorũ. q⁹ colũna nubis erat sup eam q̃ stabat q̃n castra erant ponenda. Ra. sal. dicit q̃ erat quedã alia archa in qua reuerẽter seruabant p̃me tabule fracte. eo q̃ erãt scripte digito dei. ⁊ ista p̃cedebat exercitũ. ⁊ in ea apparebat signũ quietis. sicut in statione nubis. ita q̃ certiores essent pluralitate signorum.

d Nubes q̃z dñi sup eos erat. licet eñ nubes esset ertẽ sa sup totũ exercitũ ad refrigeriũ estus tñ spãli mõ p modum cuiusdã colũne erat sup archã. vbi erant tabule integre tpe quietis. tpe aũt motionis erat sup vexillũ inde q̃ p̃cedebat. e Cumq̃ eleuaret archa. de loco castrorum vt portaret in via. f Surge dñe. q⁹ confidimus de tua virtute. g Et dissipent inimici tui. q⁹ sunt inimici ppli tui. vel q⁹ cultũ latrie tibi soli debitũ idolis attribuunt. h Cum aũt depo. in loco castrorũ. i Diebat reuertere dñe. ad cõseruandũ ppl̃m tuũ. vt tibi exhibeat debitũ cultũ in loco quietis castrorũ.

In ca. x. vbi dr in postilla. Et dicũt aliqui q̃ fuit filius Jetro.

Additio.

Primo dicentiũ q̃ obab de q̃ hic agit fuit filius ietro. non aũt ipsemet ietro videt verior. q⁹ magis cõsonat planior sensui lre. nam de ietro dr supra Exo. xviij. añ dationẽ legis q̃ regressus est in terrã suam sed videt q̃ obab filius ipsius ietro remanserit cũ moyse ⁊ cum sorore sua de q̃ ptunc nõ fuit mentio in scriptura q̃ regrederet cũ patre. q⁹ remãserat in oreb qui erat locus tpe madian. sed cũ moyses ⁊ ppl's disponeret se ad recessum versus terrã isrl'. put dr. moyses voluit vt secuz iret cognatus suus. s. obab filius ietro. vñ ⁊ dixit ei. pficiscamur ad locũ. Nec valet q̃d cõtra hoc dr q̃d in hebreo br. Socero suo. tum q⁹ cum dr. Socero suo. refert ad raguel nõ ad obab. vt intelligat sicut dixit moyses obab filio raguelis. qu quidẽ raguel erat socer suus. tum q⁹ in hebreo nõ est in hoc loco distinctio casuũ. tum q⁹ dictio hebraica in hoc loco posita põt sumi etiã p cognato.

Caplm. xj.

a Interea. Hic p̃ter ponit casus impediens pgressum ppli ad terrã pmissiõis. Et primo ponit multiplex murmuratio. primo exipatientia laboris. secõa ex concupiscentia saporis. ibi. Vulgus quippe. Circa primũ dicit.

b Ortum est mur. po. quasi volentiũ plabore. q⁹ p spaciũ triũ dietarũ ambulauerat vna die ẽm Rab. sa. vel q⁹ p tres dies cõtinuos fuerant in itinere ẽm alios. q⁹ in potuerãt incedere nocte in colũna ignis. sicut de die. vt habet Exo. xiij. c. Sed contra hoc est q̃d dr hic de labore itineris. videlicet illud q̃d habet Deut. viij. cij. Adduxit te dominus deus tuus per quadraginta annis p desertũ. ⁊ sequit ibi. Vestimentũ tuũ q̃ non opuerit tibi. Dicendũ q̃d illud bñficiũ habebat locũ in bonis hoibus ⁊ nõ in malis. sicut ⁊ manna erat valde sapida bonis ⁊ nõ in malis insipida. vt habet infra. ⁊ hoc p̃z ex modo loquendi quo dr hic. Ortũ est murmur ppli. q⁹ q̃n intelligit de bonis dr. ppl's dñi vel ppl's meus. vel quid bonũ determinans ad bonũ. q̃n aũt de malis dr absq̃ determinatõe. sicut Exo. xxxij. c. Populus iste dure cervicis est. c Deuorauit extremã castrorum ptem. Extremum aũt accipit dupliciter. s. de pte superiori ⁊ inferiori. ⁊ ẽm hoc q̃ extrema q̃z ptem castrorum intelligũt vulgus ẽm aliquos. ẽm alios vo intelligunt maiores de ppl'o. ⁊ hũc sensum sequit Ra. sa. di. q⁹ seniores ppli qui erant principales meruerant mortẽ. vt nadab et abiu. cum eis qui viderunt deum. vt dictum fuit Exo. xxiij. sed q⁹ dñs eo tpe quo data erat lex de nouo noluit immiscere luctũ cum gaudio de receptõe legis. ideo distulit mortẽ nadab ⁊ abiu vsq̃ ad dedicationẽ altaris. vt habet Leui. x. mortẽ aũt. lxx. seniorum vsq̃ ad istũ locũ in quo fuerunt negligentes de repssione murmuratiõis ppli quem tenebant regere sicut ⁊ moyses. et q⁹ forte murmurauerunt cum ppl'o. d Et absorptus est ignis. i. extinctus. e Vulgus. Hic p̃ter ponit murmuratio ex concupia saporis. vbi primo ponit dicta murmuratio. secõo moysi afflictio. ibi. Audiuit ergo moyses. tercio dñi solatio. ibi. Et dixit dñs. quarto pmissi impletio. ibi. Venit ergo moyses. quinto peccati punitio. ibi. Adhuc carnes. Circa primum oñditur murmuratio esse iniusta rõe cibi petiti cũ dicit.

e Vulgus quippe pmiscuũ de. isti erant egyptij qui ad iudaismũ. sicut dictũ fuit Exo. xij. f Flagrauit desiderio. i. ardenter desiderauit. Carnis. non est in hebreo nec habet in libris correctis q⁹ non solum desiderauit carnes sed etiam pisces ⁊ alia. vt infra ꝑ dit.

g Quis dabit nobis ad escẽdũ carnes. p̃z ista petitio q̃ sit iniusta. q⁹ adduxerãt secum de egypto multa

pler casus impediẽs. primo murmuratõnis ppli. secõ obiurgatõis moysi. ca. xij. tercio desperatõis. xij. cap. q̃rto seditõis chore ⁊ sibi adiũctorũ ca. xvj. quinto cõmotõis ppli propter penuriã aquarũ. xx. ca. sexto ex innatione bestiũ: ibi. Misit interea. Circa primũ ponit duplex murmuratio. ꝑma ex impatientia laboris. secõa ex concupiscentia saporis: ibi. Vulgus quippe. Circa primũ dicit.

Caplm. xj.

a Interea boꝛtũ ẽ murmur ppli: q̃si volentiũ plaboꝛe contra dñm. Qõ cum audisset iratus est: ⁊ accẽsus in eos ignis dñi ceuorauit extremã castrorũ ptẽ Cumq̃ clamasset ppl̃us ad moysen oꝛauit moyses ad dñm: b ⁊ absoꝛptus est ignis Vocauitq̃ nomen loci illius incensio: eo q̃ succẽsus fuisset cõtra eos ignis dñi. c Vulgus quippe pmiscuũ qđ ascenderat cum eis flagrauit deside ꝛio sedens et flens iũctis sibi piter filijs isrl': ⁊ ait. d Quis dabit nobis ad vescendum carnes:

ns. xl. annis p desertũ. ⁊ sequit ibi. Vestimentũ tuũ q̃ opiebaris nequaq̃ defecit. ⁊ pes tuus nõ est subtus. Dicendũ q̃d illud bñficiũ habebat locũ in bonis hoibus ⁊ nõ in malis. sicut ⁊ manna erat valde sapida bonis ⁊ malis insipida. vt habet infra. ⁊ hoc p̃z ex modo loquendi quo dr hic. Ortũ est murmur ppli. q⁹ q̃n intelligit de bonis dr. ppl's dñi vel ppl's meus. vel quid bonũ determinans ad bonũ. q̃n aũt de malis dr absq̃ determinatõe. sicut Exo. xxxij. c. Populus iste dure cervicis est. c Deuorauit extremã castrorũ ptem. Extremum aũt accipit dupliciter. s. de pte superiori ⁊ inferiori. ⁊ ẽm hoc q̃ extrema q̃z ptem castrorum intelligũt vulgus ẽm aliquos. ẽm alios vo intelligunt maiores de ppl'o. ⁊ hũc sensum sequit Ra. sa. di. q⁹ seniores ppli qui erant principales meruerant mortẽ. vt nadab et abiu. cum eis qui viderunt deum. vt dictum fuit Exo. xxiij. sed q⁹ dñs eo tpe quo data erat lex de nouo noluit immiscere luctũ cum gaudio de receptõe legis. ideo distulit mortẽ nadab ⁊ abiu vsq̃ ad dedicationẽ altaris. vt habet Leui. x. mortẽ aũt. lxx. seniorum vsq̃ ad istũ locũ in quo fuerunt negligentes de repssione murmuratiõis ppli quem tenebant regere sicut ⁊ moyses. et q⁹ forte murmurauerunt cum ppl'o. d Et absorptus est ignis. i. extinctus. e Vulgus. Hic p̃ter ponit murmuratio ex concupia saporis. vbi primo ponit dicta murmuratio. secõo moysi afflictio. ibi. Audiuit ergo moyses. tercio dñi solatio. ibi. Et dixit dñs. quarto pmissi impletio. ibi. Venit ergo moyses. quinto peccati punitio. ibi. Adhuc carnes. Circa primum oñditur murmuratio esse iniusta rõe cibi petiti cũ dicit.

e Vulgus quippe pmiscuũ de. isti erant egyptij qui ad iudaismũ. sicut dictũ fuit Exo. xij. f Flagrauit desiderio. i. ardenter desiderauit. Carnis. non est in hebreo nec habet in libris correctis q⁹ non solum desiderauit carnes sed etiam pisces ⁊ alia. vt infra ꝑditur.

g Quis dabit nobis ad vescẽdũ carnes. p̃z ista petitio q̃ sit iniusta. q⁹ adduxerãt secum de egypto multa

aialia.vt habeꝫ Exo.xvj. Nec pōt dici ꝙ essent cōsumpta.qz.j.xxxij.dz. Filij aūt ruben ⁊ gad habebāt pecora multa ꝛc.ideo inde poterāt bīe carnes. ß ꝓpter suam auariciā parcebāt suis aialibus.⁊ qz ꝛsiderabant carnes magis delicatas. ꝓpter qđ dns ꝗsi satisfaciēs eoꝝ desiderio misit eis coturnices.

a Recordamur pisc. ꝗs comedebam⁹ i egypto gratis.i.ꝙ paruo ꝓcio ⁊ nō ꝓt intelligi ꝙ nihilo cū etiā palee ad ꝙficiendū lateres nō darēt eis gratis.vt bī Exo.v.ca.

b In mente no.ve.cucumeres.dicūt aliqui ꝙ sūt cucurbite alij aūt ꝙ est aliud genus terre nascentiū.

c Pepones.i. melones.

d Porri cepe et allia. et ꝙ ista ꝛsignant ciboꝝ ꝗ comedebant cū istis ꝗsi cū salsamēto vl cōdimēto sicut Esdre.iij. Memores salis qđ in palatō comedim⁹.i. ciboꝝ sale conditoꝝ Scđo oñditur murmuratio in insta rōne cibi habiti.cū dī.

e Nihil aliud respiciunt oculi nostri.nisi man. qđ tñ habebat in se oēm saporē suauitatē.vt bī Sap.xvj. Man eīm siue māna habebat triplicē saporem.vn⁹ erat naturalis.⁊ erat ꝗsi sapor mellis.vt habeꝫ Exo.xvj.alius supnaturalis.⁊ hic duplex. qz bonis sapiebat.ꝑut volebāt.sapiebat eīm vt pisces cū ꝛsiderabāt pisces.⁊ ꝛsiderantib⁹ carnes sil'r cōuertebaꝫ eis in saporē carnis.⁊ sic de alijs cibis magis ꝛscēdendo in spāli.⁊ boc est qđ dī Sap.xvj. Substantia enīz tua dulcedinē tuā quā in filios habes.oñdebas ꝛseruiens vniuscuiusqz volūtati.ad qđ quisqz volebat cōuertebaꝫ.⁊ eadē rōne malis boib⁹ erat cib⁹ insipidus de natura sua erat dulcis.Erat aūt man ꝗsi semen coriandri in figura ⁊ quātitate.ß nō in colore.iō subdiꝫ.

f Colouis bdellij.qđ ē albū ⁊ lucidū.sicut chrystallus

g Frāgebat mola ꝛc.boc faciebant mali quib⁹ erat cibus insipidus.⁊ ideo querebant ibi saporeꝫ ꝙ diuersas vias.tñ ex decoctione non meliorabaꝫ.sed magis sapor dulcis immutabaꝫ in peius ꝙ decoctionē.iō subdiꝫ. h Quasi panis oleati.i.in cuius pistatōe oleū miscebaꝫ. i Cumqz ꝛscenderet nocte super castra ros.ꝛscēdebat pariter man. Primo eīm cadebat pruina quasi stramentum manne.postea manna.⁊ tercio ros quasi eius operimentum; ꝓut plenius expositus fuit Exo.xvj.

k Audiuit ergo moyses. Hic ponit afflictio moysi babētis curā ꝓpli.cui intolerabilis videbaꝫ ꝓpter malicias eius.⁊ ꝙ ꝛa vsqz ibi. l Nō possū solus sustinere.quō ꝙquerit ꝙ solus sustineret onus ꝓpli. cū de cōsilio Jetro ꝙstituerit tribunos ⁊ centuriones.qz ꝝm Ra.sa.lxx. seniores qui cū eo erāt instituti ad regimē ꝓpli iam mortui erant. vt dictū est in prīcipio ca. vel ꝝm alios dicētes ꝙ illi ꝗ fuerunt mortui ab igne nō fuerunt de maioribus ꝓpli. ß de vulgaribus. illi aūt ꝗ erāt instituti super ꝓplm cū moyse intromittebant se tm̄ de tēporalibus moyses autē volebat bīe etiā aduto rium in spūalibus

m Sin aliter tibi videt obse. vt inficias me.i.accipias aiam meā de vita pñti ad te.

n Ne tātis afficiar malis. timebat eīm moyses nē malicia ꝓpli esset sibi occasio ruēdi i malum impatientie.

o Et dixit dns. Hic ꝛñr ponit cōsolatio dñi. Et primo ꝗtum ad ꝓpli curā. scđo ꝗtū ad cibi ꝓuisionē :ibi. Populo ꝗz. Circa primū dī.

p Cōgrega mihi lxx. viros ꝛc. Ra. sa.dicit ꝙ isti fuerūt ꝓpositi filioꝝ isr'l cū essent in labore egypti.⁊ qz ꝓpatie banꝫ eis non arrabant eos ad implē dū numerū laterū ꝓpter qđ flagellati fuerūt ab exactoribus pharaonis. vt bī Exo.v.ca.iō meruerūt assumi ad regimē ꝓpli loco illoꝝ ꝙ mortui fuerāt.et cū boc habuerūt spīm ꝓphetie.vt.j.bꝫ. Scđm alios fuerūt ūdē seniores ꝙ ꝑus regebāt ꝓplm in tpalibus.⁊ cū boc imposita ē eis cura in spūalib⁹. ꝓpter qđ recepert de nouo spīm ꝓphetie.ꝙ ad spūalia mouebāt ꝙ

q Et duces eos ad ostiū tabernaculi.in oculis toti⁹ ꝓpli vt in timore ⁊ reuerētia habeant.

r Et auferā de spū tuo.i. de cura tua.

s Tradāqz eis. vt partito in alijs onere leuius tibi sit. Aliter exponiꝫ. De spū tuo.i. de spū gratie tibi date.⁊ tūc nō est intelligēdū ꝙ aliqđ sit ablatum moysi ⁊ traditū alijs.sed fuerūt illuminati absqz diminutōe gre moysi.sicut a lumine vnius candele illuminant plures absqz sui luminis diminutōe. Sciēdū tñ ꝙ silitudo ista nō tenet ꝗtum ad cām effectiuā .ita ꝙ donum gre in moyse exns causaret gram in alijs effectiue.sed tm̄ meritorie.in qtū ad pces moysi ad ei⁹ subleuationeꝫ alij fuerūt illuminati.

t Populo ꝗz dices. Hic ponit cōsolatio ꝓtra ꝛfectū cibi cū dī.

v Sanctificamini.i. ꝑpate vos ad recipiendū id qđ petistis. Sanctificatio eīm in hebreo frequenter accipit ꝑ ꝑpatōe. Ra.sa.exponit ꝑpate vos ad recipiendū punitionē ꝓpter vram murmuratoꝝ sicut dī biere.xij. Sanctifica eos i die occisionis. Et vtrūqz

pōt intelligi. qz deus disponebat eis dare carnes sicut pe
tierāt. z eos punire p iniusta petitōe. a Donec exe
at p nares vras. qz vomitus egrediēs p os vt frequēter
fedat nares. b Eoq repulseritis dñm. quātū in vobis
est ex ingratitudine vra. c Sexcenta milia zc. s. j. ca.
exp̄ssit numerū eo
rum sexcēta et tria
milia q̄ngenti. l. di
cendū q illi q̄ erāt
vltra sexcēta milia
fuerunt mortui in
plaga ignis dicta i
pncipio capli.
d Et tu dicis da
bo eis zc. hic varie
sētiūt doctores he
breoz. dic esse Ra.
aquiba. q moyses
ꝫ dubitauit de im
pletōe verbi dei. et
ad ꝫ inducit id qđ
sequit de rnsione
dñi. Nūquid ma
nus dñi iualida ē.
q̄ videt esse rnsio
ad dubitantez vel
desperātē ō imple
tione facti. z iō pec
cauit ita graviter
sicut in aquis pdta
dictiōis de quibus
habet. j. xx. ca. He
runtñ non fuit hic
punit9 sicut ibi: qz
illud fuit factuz in
publico corā tota
multitudine filioz
isrl. et ideo statim
fuit determiata pu
nitio. s. q nō intra
ret terrā pmissio
nis. ꝫ istud fuit dic
tū in deserto. s. co
rā deo tm̄. ziō pena
nō fuit statiz impo
sita. qm̄ alit sūt pu
nienda peccata pu
blica z secreta. Ra.
sal. dicit q moyses
nō peccauit ꝫ. z ad
hoc inducit illud qđ dr̄ cap̄lo sequenti de moyse a dño q̄
in oīi domo mea fidelissim9 est. z hoc idē dicūt doctores
nr̄i dicētes. q moyses nō dubitauit de impletōe verbi dei
ꝫ qz modus impletiōis nō erat sibi reuelat9. q̄siuit de mō
implēdi. nec in hoc peccauit. sicut beata virgo qñ petiuit
ab angelo Lu. j. quō fiet zc. z sic exponendū est illud.
e Nunq̄d ouiū z boū multitudo cedet zc. ac si dicat im
plebit ne ꝫbū tuū p hūc modū vel alū. f Cui rndit
dñs. nunq̄d manus dñi inualida est. ac si diceret potētia
mea pōt implere hoc multis modis cum sit infinita. mo
dum tm̄ istū nō reuelabo tibi verbo. ꝫ oñdam facto. ideo
subdit. Jam nūc videbis zc. sequit. g Venit igitur
moyses. Hic p̄mr describit impletio diuini pmissi. z pri
mo q̄tum ad ptem cure alijs imponēde. scdo q̄tum ad
tbi. puisionē: ibi. Ventus aūt egrediens. Primū patz in
lra ex pdictis vsq ibi. b Prophetauerunt nec vltra
cessauerūt. dictio hebraica que ponit hic est equiuoca ad
addere z cessare. z p̄m hoc exponit opposito modo ab he
breis. vno modo sic. Prophetauerunt z non addiderūt
id est illo tm̄ die pphetauerunt z non vltra. Alio mō sic.
Prophetauerūt z nō cessauerunt. i. non fuit ablatus ab
eis spūs pphetie. licet nō continue pphetarēt. z hunc sen
sum sequit nostra trāslatio q̄ videt verior. qz spūs pphe
tie erat eis dat9 ad regimē ppli vt dictū ē. z iō nō est ve
risile q babuerit tm̄ vno die. ꝫ durāte eoz regimine. z
ꝫ oñdit lra p̄cedēs. Cūq receuisset in eis spūs. zcet
i Remāserāt aūt in castris. nō ex p̄tēptu ꝫ ex būili
tate reputātes se indignos tāta pmotōe. z iō recepe
rūt donū dei sic
z alij. iō subdit.
k Sup q̄s re
quieuit spūs. q̄
recessit sup būi
les. sm̄ q dicit
Esaie. lxvj. sm̄
translationem.
lxx. Sup quē re
q̄escet spūs me
us. nisi sup būi
lem z quietū zc.
l Nam z ipsi
descripti fuerāt
zc. Dicit Rab.
sa. q moyses vo
lens cōpescere
murmur ppli ꝫ
se si plures acci
peret de vna tri
bu q̄ de alia. ac
cepit ō qualibz
tribu sex senes.
qui sunt sil acce
pti. lxxij. ꝫ qz de
us p̄cepat tm̄ ō
lxx. ideo acce
pit. lxxij. cedu
las scribēs in q̄
libet zaquen. i.
senex. exceptis
duab9 cedulis
in q̄b9 nihil erat
scriptuz. z illas
cedulas posuit
in vase vbi non
poterant videri
dicēs. lxxij. seni
bus q̄ q̄libet ac
ciperet ibi vnā
cedulā ad fortu
nā. et q̄ accipet
cedulā non scri
ptā signuz erat
q deus nolebat
eum cum senibus cōputari. z ideo dr̄ de istis duobus.
q ipsi descripti fuerant. qz cedulas scriptas habuerāt
m Cucurrit puer z nunciauit. dicunt hebrei q iste fu
it gerson filius moysi. n Dñe mi moyses p̄hibe
eos. dicit Ra. sa. q pphetabant de morte moysi futu
ra. z q Josue introduceret ppl̄m in terrā pmissiōis
loco eius. z ideo Josue motus fuit ad hoc dicendum
ne videret appetere vanam gloriā. z mgri sui mortem
Expositores aūt nr̄i dicunt cōiter q motus fuit eo
q videbat esse contra reuerentiā moysi. q in absentia
eius pphetarent q̄i moyses nihil fecisset ad hoc q rece
pisset spm̄ pphetie. pter qđ subdit moyses. Quis tri
buat vt omnis ppls pphetet zc. z patz. o Ventus
aūt. Hic ponit impletio pmissi q̄tum ad cibi prouisi
onem.
p Egrediens a dño. i. virtute diuina excitatus.
q Arreptas trās mare coturnices. s. in arabia vbi
multi abundant. r Volabātq in aere duobus cu
bitis vt possent capi sine labore. qz nō optebat ad ca
piendum eas sursum leuari aut deprimi.
s Qui parum decem choros. i. qui minus accepit.
acceperūt in tanta quantitate. Est aūt chorus genus
mensure z continet decem ephi. vt habet Ezech. xlv.

quidē: ꝫ vsq ad mēsez diez
[a] donec exeat p nares vras z
vertat i nauseā: [b] eo q repu
leritis dñm q̄ i medio vr̄i ē:
z fleueritis corā eo dicētes.
Quare egressi sum9 ex egy
pto vt perirem9 in solitudi
ne. Et ait moyses ad dñm.
[c] Sexcenta milia peditum
hui9 ppli sunt. [d] Et tu dicis
dabo eis esuz carniū mēsez
tegro. [e] Nūq̄d ouiū et boū
multitudo cedet vt possit
sufficere ad cibū: vel oēs pi
sces maris i vnū pgregabū
tur vt eos satiēt [f] Cui rndit
dñs. Nūq̄d man9 dñi inua
lida est: Jam nūc videbis
vtrū me9 sermo ope pleat
[g] Venit igit moyses et nar
rauit ppło ꝟba dñi: cōgre
gās septuagīta viros de se
nioribꝫ isrl quos stare fecit
circa tabernaculū. Descen
ditq dñs p nubē: z locutus
est ad eū: aufrēs de spū qui
erat in moyse: z dās septua
ginta viris. Cūq requieuissz
in eis spūs: [h] pphetauerunt
nec vltra cessauert. [i] Rema

serāt aūt in castris duo viri
quorum vnus vocabat hel
dad z alter medad [k] sup q̄s
requieuit spūs: [l] nam z ipsi de
scripti fuerāt z nō exierant
ad tabernaculū. Cū pphe
tarent in castris: [m] cucurrit
puer z nunciauit moysi di
cēs. Heldad z medad pphe
tant in castris. Stratim io
sue fili9 nun mister moysi z
electus e pluribꝫ ait. [n] Dñe
mi moyses p̄hibe eos. At
ille: q̄d inq̄t emularis p me
Quis tribuat vt oīs ppls
pphetet: et det eis dñs spm̄
suum. Reuersusq est moy
ses et maiores natu isrl in
castra. [o] Ventus aūt [p] egre
diens a dño [q] arreptas trās
mare coturnices detulit et
dimisit i castra itinē quātū
vno die cōfici pōt ex omni
pte castroz p circuitū: [r] vo
labātq in aere duobus cu
bitis altitudine sup terrā.
Surgēs ergo ppls toto die
illo z nocte ac die altero: cō
gregauit coturnicū m̄ltitu
dinē: [s] qui parū decē chorōs

De quãtitate aũt ephi dictũ est Exo.xvj.q gomor q̃ est decima ps ephi cõtinet q̃si quartã t dimidiã bisien sié.ſm dicta Ysidori t papie.i.tantũ de aridis quãtũ vnũ vas ꝓtinẽs quartã t dimidiã cõtineret.t sic ephi ꝓtinet quãtũ vas.xv.quartarũ.t p ꝑs chorus continet quantũ vas xxxvij.sextariorum et dimidij. Veriꝰ tñ credo q quãtitas huius mẽsure ẽ nobis incerta. sicut et alis freq̃nter dictum est. co q q multũ variãt ſm diuersa tpa et varias regiones.

t Et siccauerũt eas p gyrũ castrorũ.i.mundauerũt eas amouẽdo intestina extra castra. Aliter exponunt alij sicut lra sonat.ne p humiditatẽ nimiã putrefierẽt q2 sufficiebant p comestione vsq̃ ad mensem. vt p̃dictum est.t expositioni huic cõsonat lra hebraica q̃ sic habet.Et extenderũt eas p gyrum castrorum.

v Adhuc carnes.Hic p̃r ponit punitio peccati cõmissi eorũ qui desiderabant carnes.sz nõ est de textu.

t et siccauerũt eas p gyrũ castroꝝ. v Adhuc carnes erãt in dentibꝫ eorum: nec defecerat huiuscemodi cibus: cecidit furor dñi ꝯ ꝓcitatus in ꝓplm ꝓcussit eũ plaga magna nimis. Vocatusq̃ est ille locus sepulcra ꝯcupiscentie: ibi enim sepelierunt populum qui desiderauerat carnes. Egressi autez de sepulcris cõcupiscentie venerũt

¶ In ca.xj.vbi dr in postilla.Deuorauit extremã castrorum ptem. ¶ Additio.j.

Er hoc qd dr hic.Extremã.nõ intelligit an ista deuoratio sit de vulgo vel de maioribus.q2 solũ oñdit q hec deuoratio nõ fuit p oia castra.ſ ad quandã ptem.q̃ tñ fuerit illa ps nõ determinat in lra nec culpandi sunt seniores tanq̃ negligẽtes de repssione murmuratois ꝓpl.q2 si sic moyses t aarõ etiã fuissent culpandi qui magis tenebant ad regimen ꝓpli.ſ tam isti q̃ illi ex duritia ꝓpli sunt excusabiles. vñ nec lra facit mentionẽ imponende hmõi culpã ꝓpo murmuranti.vñ t opinio Ra.sa.nõ tenet ab alijs expositoribus hebreorum.

¶ In eodẽ ca.xj.vbi dr in postilla.ſm alios dicit q illi qui fuerũt mortui ab igne nõ fuerunt de maioribus ¶ Additio.ij.

Liter videt magis ꝓprie distinguenduz in hac materia.vt.ſ.seniores ꝓstituti tribuni. t hmõi de cõsilio ietro intendebãt tm̃ de iudicialibus inter ptes.vt exp̃sse habet supra Exo.xviij.vbi de illis dr.Et iudicabũt ꝓpl in om̃i tpe. sed h̃ petebat moyses adiutoriũ habere in regimine ꝓpli totius vniuersali. p ut ptinebat ad materiã de qua hic agit.vñ dicit.Nunquid ego cepi oẽm hanc multitudinẽ vt dicas mihi: porta eos in sinu tuo.sicut portare solet mulier infantulũ Ex quo pz q hoc adiutoriũ a moyse hic petitum erat ad regimen seu curã vniuersalẽ ꝓpli.qd̃ est altioris rõnis q̃ iudicare tm̃.qua rõne receperunt spm̃ a ꝓphetis q2 ille ppls in primitiuis a ꝓphetis cõiter regebat ꝛc.

¶ In eodẽ ca.xj.vbi dr in postilla.Ra.sa.dicit ꝛc.Cõgrega mihi.lxx.viros. ¶ Additio.iij.

Sta electõ de.lxx.senibus q̃ moysi fuit ꝓmissa nõ videt principal'r cõsistere in labore egyptiaco hmõi.sed potius in grauitate morũ honestate vite.vñ glosa in hoc loco dicit sic.In his verbis senectus cordis notat si cũ corpis senectus quereꝰ a tantis scire poterat a quãtis videri.cuz ꝺo dr.Quos tu nosti q senes ꝓpli sunt.ꝓz q senectus mentis nõ corpis eligat.hec in glo.

¶ In eodem ca.xj.vbi dr in postilla.Et auferã de spũ tuo.i.de aia tua. ¶ Additio.iij.

De quorũdã in hoc capio ꝓtentorũ ab illo loco vbi dr.Quis dabit nobis ad vescendũ carnes ꝛc.vsq̃ ibi.Et det eis dñs spm̃ suũ ꝛc.Ad vltiorẽ declarationẽ occurrũt aliqua inquirẽda.Primũ cur moyses qui cõiter in alijs excessibus ꝓpli misericorditer se habebat intantũ.q in peccato vituli petebat deleri a libro dei nisi eis parceret.vt supra Exo.xxxij.t etiã pro murmuratoribus orauit.t cessauit ignis.vñ supra Nume.xvj.ca.in hoc tñ loco nõ se conuertit ad orãdum deũ ꝓ ꝓpo sed solũ ad subtrahenduz se a regimie ꝓpli dicẽs. Non possum solus sustinere onus ꝓpli ꝛc. Scõo querendum est de hoc q dr.Cur imposuisti põdus populi huius sup me ꝛc. videt enim q hmõi pondus fuit impositus moysi hoc petenti seu volenti.vt habet supra Exo.xxxiij.in additiõe. Tercio querendũ videt de hoc qd dr.Unde mihi carnes ꝛc.vt dem multitudini. flent enim coram me ꝛc. dicentes, Da nobis carnes vt manducemus.cum ipsi nõ videant hoc petiuisse a moyse.direrũt eñ. Quis dabit nobis ad vescendum carnes.in quo videt potius a deo tacite hoc petiuisse.a quo cetera dabant sibi.t sic incõuenienter videbat dici a moyse.Unde mihi carnes? q2 hoc ab ipso non petebant sibi dari. sed a deo et hoc habebat in ptãse sua. Quarto querenduz videt cur dicit. Non possum solus sustinere ꝛc.q2 ad satisfaciendũ huic petitioni non videt facere q esset solus aut cum societate cum hoc nõ posset impleri nisi potẽtia diuina q̃ sil'r posset cum moyse solo sicut etiã cum socijs. Ad quorũ solutionẽ p̃mittenda sunt duo. Primũ.q2 in hoc loco ꝓpls peccauit pctõ ꝺcupie inordinate.babebant eñ cibum continuũ suauissimũ t salubrẽ.ſ.manna.t sine labore.t tñ cum hoc cõcupiscebãt inepta cibaria.ſ. cepe t allia.qd̃ ad concupiam valde inordinatã ptinet.vñ vocatus est lotus ille infra eodez ca. Sepulcrum concupie. ſm q vicium concupie ſm ꝓm in.iij.Ethi.est puerile vicium. nõ solum q2 cõtingit sepe pueris.sed ſm silitudinem quandam.t hoc ꝓpter tria ſm sanctũ Tho.in scda scde.q.clij.ar.ij.in corpe q̃nis.Primum q2 sicut puer nõ attendit ad ordinem rõnis.sic concupiscentia rõnem nõ audit. vt in.vij.Ethi. Secm q2 sicut puer si sue voluntati dimittat crescit in ꝓpria voluntate.vt Eccl'.xxx.ca. Filius dimissus a correctiõe euadet ꝑceps.sic t cõcupiscẽtia ſm Aug.in.viij.confessionum.si ei satisfiat maius robur accipit. Tercium sil'r q̃tuz ad remedium.vñ in.iij.Ethi.dr.Quemadmodũ puerũ oportet ſm p̃ceptum pedagogi viuere sic concupiscibile consonare rõni. Dicendum igit̃ ad primum quesitum q moyses noluit ꝓ hac vice ꝓ populo orare.vt dñs ꝓuideret de his que petebant.ne eorum malicia augeret.vt dictũ est.Ad secundum dicendum q licet moyses acceptasset seu petiuisset regimen populi sibi a deo commissum.hoc tamen intelligebat in q̃tum essent cõsentanei rationi saltem sicut homines adulti.non autẽ vt pueri.et ideo conquerens dicebat. vt dicas mihi porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum.quasi diceret licz sustinuissem pondus populi qui se haberet vt homo adultus.non tamen possum sustinere eos qui se habent vt infantuli in sinu nutricis sue.t hoc ꝓpter puerilitatẽ huius vicij.vt dictuz est.vnde dicit phs in primo Ethi.Nihil differt etate iuuenis.vel ſm mores iuuenilis.Ad tercium dicendum q petitio populi in hoc loco posset dupliciter interpari.quia aut ipsi petebant habere quod concupiscebant miraculose a deo. et hoc erat grauius. nam appetere q deus pretermitteret ordinem nature ad satisfaciendum superflue concupiscentie magis vitiosum est. cum magis deuiet ab ordine nature.Alio mõ põt intelligi hec petitio p humanã industriã.sicut solent duces procurare vt apportent cibaria suis exercitibus.t hoc est leuius.cũ nõ sit p̃ter ordinẽ nature.vñ moyses volẽs interpari hoc dubiũ ad meliorẽ partẽ dixit.Flent coram me

discentes.da nobis carnes vt comedamus.q.d.nō petūt
boc sibi fieri miraculose qđ esset maxime inordinatū.sed
petunt a me vt eis ꝓcurem ꝓpria industria.qđ tñ nō pos
sum.vñ dicit. Unde mihi carnes ꝛc. Ad quartū dicendū
q̄ q̄ vicium boc erat puerile.ideo ꝓpter ille ēctum ad boc
indigebat regimine pedagogi vt dictum est.nō potest au
tem maxima multitudo puerorum sub vno regi pedago
go.q̄ requirunt magis ꝓticulariter instrui.nec adinuicez
cōgregarī si sunt in magna multitudine.vñ dicit. Audi
uit ergo moyses ꝓpłum flentem p familias ꝛ singulos in
ostio tentorū sui.ex quo patet q̄ erant diuisi abinuicem
et non congregati.sed ꝓpter ex viris adultis congregatus
etiam si sit magnus potest sub vno duce regi seu ordina
ri.ꝛ ideo sequitur. Non possum solus sustinere ꝛc.q.d.si
multitudo esset quasi adultorum in vno loco sociatorum,
forte possem eis satisfacere. Consequenter circa boc qđ
sequitur in lra. Congrega mihi.lxx.viros quos tu nosti q̄
senes ꝓpłi sunt.querendum videt cur fuit bic electio mo
ysi commissa.nam senectus in boc loco ad lram intelligi
tur nō numero annorum computata.nam ꝓut ait Greg.
Si de corpis senectute quereret.nō oporteret dici.quos
tu nosti q̄ senes ꝓpłi sunt.senectus em̄ corpalis nō solum
a moyse sed a cunctis videntibus dinoscit.bec ille.Cum
aūt senectus mentalis de qua bic agit a solo deo vere cō
spiciat.qui cor intuet.vt.j. Reg.xvj.talium electio non
erat moysi committenda. sed potius illi senes fuissent a
deo nominandi.sicut beseleel ꝛ ooliab electi fuerūt a deo
nominatim ad opus tabernaculi.ē.Exo.xxxj.ca. Silr in
succession moysi iosue fuit electus nominatim a deo.vt
infra Deut.xxxj.ca. Item si forte ꝓpter aliquam causam
bec electio fuissent cōmittenda.querendū videt. cur nō
fuit ꝓpło commissa,sicut infra Deut.j.dī. Date ex vobis
viros sapientes ꝛc. p boc em̄ q̄ populus elegit suos ma
iores magis par ppłi conseruabat. vident em̄ oēs quasi
aliquam ptem habere in principatu. vnde ꝛ omnes talē
ordinationem amant ꝛ custodiunt.vt in scdo politicorū
Ad qđ dicendum q̄ ꝑm pbm in scdo politic. inter spec
es regiminis alicuius cōmunitatis p̄cipua est illa in qua
vnus ꝑm virtutem principat.deus voluit q̄ moyses toti
ꝓpło tanc̄ pfectior ceteris p̄esset vt ꝓplus dei sub optima
specie regiminis regeret. q̄ tñ ꝓpter imperfectionem ppłi
moyses solus non sufficiebat.vñ dicit supra. Non possū
solus sustinere.disposuit deus vt sui coadiutores essent
ab ipso moyse electi.vt sub eo essent tanc̄ inferiores. et
sic ppłi regimen principaliter esset monarchicum.qđ est
optimum.ideo dicit. Congrega mihi.lxx.viros quos tu
nosti.quia tamen regimen aristocrarchicum in quo regi
mine multi principant ꝑm virtutem: est bonum regimen
citra scdm.ideo deus voluit q̄ illi electi essent senes ppłi
scz virtuosi vt dictum est.ꝛ sicut bec ordinatio.lxx.viro
rum p̄dicto modo electorum est mixta ex regno monar
chico.inq̄tum vnus principaliter presidebat.ꝛ ex aristo
crarchia inq̄tū multi sunt qui ꝑm virtutē sub illovno p̄
sidebant. Participabat aūt boc regimen de monarchia.
inq̄tum ex toto ꝓpło isti fuerunt electi ꝛ in equali nume
ro de qualibet tribu.vt habet in postilla in eodem ca. Cō
siderandum tñ q̄ bec electio.lxx.virorum nō fuit cōmis
sa ꝓpło.tum ꝓpter rōnez iam dictā.ſ.vt regimē esset prin
cipaliter monarchicum.tum q̄ isti eligebant ad statum
ꝓpheticum.oēs em̄ isti sic electi ꝓphetauerunt. vt p̄z in ℔
ca. Constat aūt q̄ ꝓpłs nesciret discernere qui viri essent
magis dispositi ad donū ꝓphetie obtinendum. q̄ boc re
spicit pfectiones intellectuales.qđ aūt legit Deut.j. Da
te ex vobis viros sapientes.intelligit de electione tribu
norum ꝛ centurionum ꝛ hmōi qui fuerunt electi ad iudi
cia pticularia inter ptes exercenda. vt ibidem manifeste
patet.ꝛ tales eligebant ex bona cōuersatione ꝛ fama ce
lebri.q̄ etiam a ꝓpło possunt cognosci.que quidez electio
hmōi centurionum nō erat contra rōnem monarchici re
giminis.q̄ ipsi iudicabant tm̄ de minoribus.maiora aūt
moysi referebāt.vt.ē.Exo.xviij.ca.qđ nō legit de.lxx.vi
ris bic electis. Consequēter circa boc qđ dicit in lra. Au
feram de spū tuo tradamq̄ eis. Videndum est an boc qđ
dicit. de spū tuo.intelligit de cura tua.ſ.vt in onere re
giminis qđ totaliter erat sup moysen in alijs partito,
leuius remaneret in ipso moyse hmōi onus.an cuz dī
de spū tuo.intelligat de spū gratie ipsi moysi gratis da
te.qui quidem duo modi exponēdi ponunt in postil
la.sed primus nō consonat lre.scds aūt modus veri
or videt.nam de spū gratie q̄ data erat moysi fuit da
tum.lxx.viris.qđ intelligēdum est ꝓut in postilla.nō
q̄ p boc fuisset aliquid ablatum ab ipso moyse ꝛ alijs
traditū.sed q̄ fuerūt illuminati absq̄ diminutiōe gra
tie moysi.sicut a lumine vnius candele plures illumi
nant sine sui diminutōe ꝓut in postilla.q̄ quidem sili
tudo videt tenere etiā ēctum ad cām effectiuam.licz
boc videat negari a postillatore.glosa em̄ in boc loco
sic dicit. Moyses ꝛ spūs qui erat in eo quasi clarissimi
luminis lucerna fuit.ex qua.lxx. deus accendit ad ōs
principalis luminis splendor aduenit.et origo ipsius
nibil damni ex diminutōne accepit.bec in glo. ex quo
manifeste patet.q̄ spūs seu lumē gratie in senioribus
illis fuit deriuatū a lumine gratie qđ erat in moyse si
ne sui diminutōe. Circa qđ duo sunt attēdenda. Unū
est q̄ spūs seu gratia de qua bic agit.ꝛ in glo.p̄dicta p
lumen ostendit.nō est lumen nature q̄ a solo deo creā
te dat.nec lumen gratie gratum facientis que a solo
deo iustificāte confert.nec lumen glorie p qđ rōnalis
creatura a solo deo beatificat. sed debet intelligi spūs
ꝓphetie qui est quoddā lumen in quo manifestant ve
ritates q̄ p ꝓphetiam reuelant a deo ipsi ꝓphete.vnde
ad Ephe.v. Omne qđ manifestat lumen est. Qz autē
spūs iste de quo bic agit sit ꝓpheticus.satis patz ex lra
cum dī. Cunq̄ requieuisset in eis spūs ꝓphetauerūt.
spūs em̄ ꝓpheticus in primis patribus ve.test.requi
rebat in rectoribus principalibus ppłi vt ptz discurrē
do fere p rectores principales a moyse vsq̄ ad dauid.
ptz etiam de saule.j. Reg.x.ca. q̄ cum esset vnctus in
regem ꝓphetauit.vñ ꝛ isti qui assumebant ad regimē
ppłi in coadiutores ipsi moysi conueniebat vt habe
rent spm̄ ꝓpheticum. Scdm est q̄ illuminatio ꝓpheti
ca q̄ a deo principaliter est.q̄nq̄ tangit mentes ꝓphe
tarum mediātibus angelis.vt p̄z de ipso moyse in pri
mordio sue assumptionis ad ꝓpheticū statum Exo.iij.
et de abraam Gen.xviij.ca.ꝛ de multis alijs ꝛ qđ ma
gis est.q̄ etiam inter angelos eandem beatitudinem
possidentes superiores illuminant inferiores. ꝑm Dyo
nisium in.viij.cap̄.ce.bierarch.ꝛ eodem modo potest
intelligi circa.lxx.viros.ſ.q̄ lumen ꝓpheticum in men
te moysi a deo infusum confortabat lumen naturale
ipsorum seniorum ꝛ manifestabat eis veritatē de his
que pertinebant ad statum regiminis populi ita q̄ prin
cipalitas huius illuminatōis est in solo deo.ſecunda
ria vo illuminatio actiua in ipso moyse sicut ꝛ lumen re
cipit lumen ab ipso deo mediante sole. Et boc videt
sonare lra que in boc loco dicit. Descenditq̄ dns per
nubem ꝛ locutus est ad eum scilicet ad moysen.nō au
tem senioribus.sequit. Auferens ꝺ spiritu qui erat in
moyse ꝛ dans.lxx.viris. Et notandum q̄ vbi nos ba
bemus. Auferens de spiritu qui erat in moyse. ponit
in hebreo quoddam verbum equiuocum ad multa.
nunq̄ tamen reperitur idem significare quod auferre
et translatio chaldaica in boc loco posuit quoddā ver
bum significans idem quod diffundere seu ꝓtendere.
et est sensus q̄ deus diffudit seu protendit de spiritu
qui erat in ipso moyse.ꝛ dedit.lxx.viris modo p̄dicto
Et forte in translatōe nostra primo fuit positum affe
ram de spiritu tuo.similiter afferēs de spiritu qui erat
in moyse.quod satis consonat cum translatione chal
daica ꝛ postea p vicium alicuius scriptoris fuit inter
positum.u.ita q̄ vbi dicebat afferam.positum fuit au
feram.quod non bene lre consonat nec proposito ꝛ.
Et notandum etiam q̄ bec excellentia rationabiliter
videtur fuisse concessa ipsi moysi inter prophetas ce
teros vete.testa.tum quia fuit eximius prophetarum
ꝓut in scda scde.q.clxxiiij.ar.iij.in corpe questionis.

tum q2 solus inter illos dei essentiaz in hac vita exns vidit .put Aug. in lib. primo de videndo deū. de moyse et paulo testat. z iō congrue angelorū deū videntiū p rogatiuā habuit in illuminatōe .pphetica. s. q sicut de? mediātibus āgelis illuminat mētes .pphetarū. sic me diāte ipso moyse p lumē .pphēticū sibi a deo excellētissime collatū. lumē .pphēticū traderet illis. lxx. viris. tū q2 ꝑtinebat ad maiorē pfectionē regiminis ppli. Si em illi. lxx. viri recepissent a deo immediate spm .pphēticū sicut moyses immediate recipiebat essent q̄dam mō oēs pares in hmōi regimine. nō obstāte q moyses in maiori copia recepisset hmōi spm q̄ illi. Nam ꝑm phm magis z minus nō variāt spēm. Ex quo possent sequi duo incōueniēcia. Primū est q daret occasio vt ppls reputaret eos equales in regimine. z sic ppls non regeret monarchice qd est optimū regimen vt dictuz est. Scdm q2 posset cōtingere aliqd sile illius qd legit iij. Reg. xiij. de pha illo qui aliū .pphetam induxit ad transgressionē mādati dei dicens. Et ego sum .pphēta sicut tu. z angelus locutus est mihi in noie dñi dc. ex q̄ possent cōtingere multe tribulatōes in regimine vt satis pz. In hoc loco valde cōmendanda est humilitas moysi. qui potius voluisset vt sui coadiutores ei parificarent in spū .pphetie q̄ q essent sub ipso constituti. qd ptz ex hoc. nam iosue dicente de duobus .pphetantibus in castris. Dñe mi moyses .pphibe eos. ille rñdit quid inquit emularis .p me? quis tribuat vt omis ppls .pphetet. z det eis dñs spm suū. q. d. vana est tua emulatio. q2 ego pti? vellē q nō solū isti. lxx. ꝭ omis ppls .pphetaret. z etiā vltra hoc vellē q non .pphetarē. ex hoc q deus accepit de spū meo vt daret eis. sicut mō fit. vt cē sciant esse me minores. sed etiā vt haberent spm .pphēticum a deo immediate sibi datū. z hoc est qd dicit. Et det eis deus spm suū. q. d. nō meū vel de me qd non admodicā humilitatē reputandū est. nam apli licet iam sepe doctrinā xpi audiuissent. in qua maxime cōmendauit humilitatez. vt Matth. xj. discite a me q2 mitis sum z humilis corde. in fine tū imminēte passiōis tpe de maioritate cōtendisse legunt. vñ Luce. xxij. Facta est cōtentio inter discipulos quis eorū videret maior esse. Moyses tū vt hic testat scriptura nō solum illis lxx. sed etiā omnibus de ppło parificari volebat vt dictum est. Tenendū est tū q apli post cōfirmationē ad maiorē gradū humilitatis attigerunt. sequēdo doctrinam xpi dicētis. qui maior est vestrū fiat sicut minor dc. sicut pz Luce in ca. allegato.

Replica correctorij contra Burgen.

IN libro numerorū vsq ad caplm. xj. nō ponit Burg. q̄ multa egeant ptractatōne. In caplo itaq. xj. vbi postillator dicit gratiam moysi in lxx. viros partitā sine sue gratie diminutōe. sicut multe cādele ab vna accenduntur. z dicit illud quo ad moysen non intelligi debere effectiue sed meritorie verius hierarchice. Cōtra hoc Burg. audacter se opponit asserens in hoc q in spūs distributōe ad. lxx. viros moyses se habuit effectiue. addens q ille spūs distributus debeat accipi p spū .pphetie resoluens se finaliter ad actus hierarchicos. volens q sicut supior purgat z illuminat effectiue inferiorē. ita z moyses reuelādo veritates exortabat lumē naturale in illis. lxx. viris. Sz sic dicendo burgensi nonnulla contingunt incōueniētia. Primum est. q2 sic burg. recedit a plana lr̄e expositione. nam in lr̄a dr deum dixisse nō moysen. Auferaz de spū tuo tradamq eis. vbi de causalitate spāliter effectiua ad moysen ptinēte nulla fit mētio. sed potius oppositum. q2 spūs moysi ex lr̄a videt habere rōnem cause materialis ex qua vel a qua respectu diuine distributionis. cā aūt materialis z efficiens non coincidunt ex. ij. physicorū. Scdm incōueniens qd accidit burg. est q illa rōe qua moyses hic ponit cā effectiua respectu actus vel habitus supnaturalis. eadem rōe et baculus helisei z virga moysi z cetera instrumēta quibus facta dicunt miracula dicerent habuisse rōnem cāe effectiue. qd est contra cōem scholam. nisi quis instr̄a reducere vellet ad genus cause efficientis. de q̄ supra Exo. viij. Terciū incōueniens q nullus supior posset exercere actum hierarchicū inferiorē. nisi cōferret ei gratiā vel habitum supnaturalē. qd est falsum. q2 actus hierarchici ex dispositōe diuina oriunt. z hec dispositio cōfert nature. vt exerceat illos actus naturali ordine vocere pōt. Et de hoc dictū est amplius sup Exo. xxxij. cōtra burg. digressionem. Multa em alia incōuenientia sic dicenti cōtingūt de quibus transeo. Et si ille spūs partitus debeat dici lumen .pphetie .put vult burg. nō est cōtra postil. z quo ad hoc sequit q moyses in huius luminis distributione nullam causalitatē effectiuā habere potuit. nec ex lr̄a bñ intellecta habet. sic em illud lumen moysi potuit habere rōnem cause materialis respectu multiplicatōis eius p deum nō p moysen facte. sicut costa ade respectu mulieris. de qua materia supra Gen. ij. correctorio vltimo. Esto bñ q moyses in illo actu de quo sermo potuerit esse minister nō causa sicut sacerdos euangelicus in sacramentorum administratiōe z ceteris actibus hierarchicis. quo ad distributionē habituū supnaturaliū rōces bur. que cum ad sic imaginandum mouerunt debiles sunt. q2 nihil cōdunt nisi qd supra dictū est. videlicz q moyses circa. lxx. viros habuit officium purgandi z ceteros actus hierarchicos exercendi. ex quo nō habet q ipse illis contulerit effectiue lumen .pphēticum qd supernaturale est. sed solum effectiue fecit qd naturaliter ex ordine hierarchico fieri oportebat. Stat em q quis alteri reuelet .pphetiaz. quitū non cōstituet eum esse .pphetam. ita et moyses potuit eos hierarchice illuminare. non tū dare eius spm .pphetie. Nec ad hierarchicum quēcunq creatuz hoc poterit ptinere. q2 lumen .pphēticū sicut a solo deo tearchice creatur. ita ab eo solo multiplicat. diffundit z tradit. cuius a creatura hierarchica p illuminationē ministerialiter deriuet non effectiue. nec ex hoc sequit vt infert burgē. hierarchiam inferiorem et superiorem esse pares. si a tearchia oēs immediate lumen recipiant. vt oñdit beatus Dyonisius vbi supra. Nec oportet inter superiores z inferiores hierarchici ordinis semp esse distinctionem specificam. sed sufficit sm diuinā dispositionem esse eorum subordinationem sm dignitatem hierarchici ordinis. Nec sequitur q ppls iudaicus reputasset moysen z. lxx. viros equales. si nō a moyse effectiue spm z lumen habuissent. et sic hierarchia cessaret z nō esset regimen monarchicū qd est optimum. Opinio em ppli ad hoc nihil facit. Brocardicum quoq est qd burg. adducit de falso .pphēta qui seduxit verum. vt patet. iij. Reg. xiij. Hic em agit de veris electis z illuminatis hierarchice. vbi falsi sunt impertinentes immo talis receptio potius locum haberet. si a moyse ille spūs effectiue daret. q2 constat moysen fuisse peccabilē et errare potuisse. p ꝭ recipi z decipere. multo fortius hoc etiam locum haberet in. lxx. ab eo illuminatis. si effectiue. si aūt ponit a deo effectiue. z a moyse ministerialiter. tunc cessat hmōi argumentū. nec hoc in moyse in specie humilitatis cōmendandum est. quod vt vult burgē. optauit oēm populo a deo immediate dari de spiritu dei non suo. quasi. lxx. solum acceperint de spiritu suo. z p eū effectiue. non em actus humilitatis est quertere velle ordinem hierarchicum a deo ab origine rerum institutum. quod fieret si poneret q moyses effectiue spm .pphetie distribuisset. .put late supra ostensum est auctoritate beati Dyonisij.

Caplm. xij.

LOcutaq est maria. Hic ponit obiurgationis impedimentum contra moysen. .pter quam populus impeditus fuit ab itinere. vt patet in fine huius capituli. Circa hoc igit primo dicta obiurgatio. secundo obiurgationis reprehensio: ibi. Quod cum audisset. tercio eiusdem punitio: ibi. Iratusq. Circa primuz dicitur

a Locutaq; est maria. Ista copulatiua ꝓiũctio q; ꝓiũgit hoc caplm ꝓcedẽti. cui⁹ cã dicẽt. j. b Contra moysen ꝓpter vxorẽ ei⁹ ethiopissam. Circa hoc varie dicũt doctores hebrei ⁊ catholici. Dicit em̃ Joseph⁹ ⁊ plures expositores catholici eũ in hoc sequẽtes. q; ista vxor moysi fuit filia regis ethiopũ. q; ethiopibus rebellantibus egyptijs moyses q̃ iaz erat adultus ⁊ elegãtis formę. miss⁹ fuit cum exercitus ad ipos domãdos q̃b⁹ rebellatis i cãpo. obsedit fugientes i ciuitate regia cui⁹ ꝓbitatẽ admirãs filia regis q̃ remanserat mortuo patre misit ad euz nuncios ꝓ matrimonio ꝓtrahendo cui ꝓsensit moyses Dicunt igit̃ q; maria ⁊ aaron obiurgauerũt moysen. eo q; accepisset mulierem alienigenã. sed hoc nõ videt̃ valere. q; eadẽ rõ ne obiurgassent eũ de sephora q̃ erat gẽtilis. Et ideo dicũt aliqui q; reꝓbenderũt moysen eo q; illã acceptã dimiserat. ¶Ra. sa. aũt di. q; ista vxor fuit sephora q̃ dr ethiopissa. Et idẽ dicit Aug. alia tm̃ rõne. q; ꝟm Aug. et alios doctores nostros dr ethiopissa. q; madianite antiquitus ethiopes dicebant̃. ¶Ra. sal. dicit q; dr ethiopissa ꝓ cõtrariũ. q; erat valde pulcra nõ solum corpe sed etiã moribus. Vñ inter ꝓtaꝫ pulcritudo ꝟm Hiero. sicut de puero valde pulcro aliq̃n dr. hic est pulcer maurulus. ⁊ quasi sic modo de Johanne baptista Math. xi. dr arundo vento agitata ꝓ cõtrarium vel negatiue. De causa vo obiurgationis moysi ꝓter sephoram. dicũt expositores nostri q; fuit. eo q; maria soror moysi ⁊ sephora vxor eius ritate fuerunt adinuicem sicut accidere solet mulieribus. ⁊ Maria sup hoc conquesta fuit aaron. ⁊ ambo sic̃ tulerunt querimoniã apud moysen. et ipse sustinuit ptem vxoris sue. ꝓpter qd̃ maria indignata ꝓrupit in verba contra moysen. ¶Rab. sa. dicit q; cã obiurgatõis moysi fuit ꝓ sephora vxore sua ꝓter qd̃ moyses sepauerat se ab ea q̃tuz ad thorum. eo q; frequenter loquebat̃ cum dño. ⁊ ideo volebat esse paratus semp cum vocaret̃ a dño. ad qd̃ requirit̃ mũdicia carnis etiã ꝓ cõtinentiã ab actu matrimoniali. Vñ ⁊ dicunt sancti q; spũs ꝓbetie nõ tangebat corda ꝓbetarũ cum erãt deꝑssa et actu matrimoniali. Sacerdotes etiã veteris legis diebus quibus ministrabãt ab vxoribus cõtinebãt. ⁊ iste modus loq̃ndi cõsonat textui. ⁊ ꝟm hoc exponit̃ sic. Locutaq; est maria ⁊ aarõ ꝫ moysen ꝓter vxorem eius. q; sepauerat se ab ea q̃tum ad thorũ sine cã. vt eis videbat̃. ideo subdit̃. c Ethiopissam. negatiue vl̃ ꝓ contrariũ. vt sit sensus. nõ est ita male gratiosa q; deberet se separe cum sit pulcerrima corpe et moribus nec valet cã quã assignat. s. q; deus frequenter loquit̃ cũ eo. vñ subdit̃. c Et dixerũt. num solũ ꝓ moysen ⁊c. q. d. non. vñ subdit̃. d Nonne ⁊ no. simi. est locu. q. d. sic. qui tñ teneꝫ legem actus matrimonialis. q. d. ex hoc nõ habet causam sepandi se ab vxore. Si aũt querat̃ quõ maria ⁊ aaron sciuerunt q; moyses cõtineret ab vxore. ¶Respondet ¶Ra. sa. q; qñ boldad ⁊ medad ꝓbetauerũt in castris vt dictum est capitulo ꝓcedenti maria soror moysi ⁊ sephora vxor eius erant simul ⁊ cum rumor de ꝓbetia ipsorum venit ad eas. sephora dixit. ve vxoribus eorum. q; ex tunc separabunt̃ viri earum ab ipsis. sicut maritus meus sepauit se a me. ⁊ tunc maria dixit hoc aaron. ⁊ ambo simul reꝓbenderunt moysen. e Qd̃ cum audisset. cõsequenter ponit̃ aaron ⁊ marie reprehensio cum dicit.

in aseroth ⁊ manserunt ibi.

[a]Locutaq; est [c]rũ. maria ⁊ aarõ [b]ꝫtra moysen: ꝓpt̃ vxorẽ ei⁹ ethiopissam: [c]⁊ dixerũt. Nũ ꝓ solũ moysen locut⁹ ē dñs? Nõne ⁊ nob̃ sil̃r ē locut⁹? [c]Qd̃ cũ audisset dñs [f]iratus est valde. [g]Erat em̃ moyses vir mitissimus sup oẽs hoies q̃ morabãt̃ in terra. [b]Statiq; locut⁹ est dñs ad eum ⁊ ad aaron ⁊ mariã

Quod cum audisset dñs. s. verba aarõ ⁊ marie ꝑsumptuosa ⁊ mala. f Iratus est valde. eo q; sciebat excellentiã sanctitatis moysi. ⁊ iõ culpa erat grauior. iõ subdit̃. g Erat em̃ moyses vir mitissimus. q; cum esset valde excellens respectu eorum. tñ patiẽter eorũ iniuriã sustinuit

b Statimq; ⁊c. Ad oñdẽdã displicentiã dei sup̃ isto verbo facto. Jn hebreo habet̃. Et ꝟbito cuius cãm assignat ¶Ra. sal. dicens q; aaron ⁊ maria tunc erãt immundi. ⁊ per ꝓsequẽs inepti ad apparenduz in cõspectu dei. et ideo cõpulsi fuerunt petere aquã purificationis. vt ꝓ ꝫ ostẽderetur bonitas moysi continendo se ab vxore.

[l]Egrediemi vos tm̃ tres ad tabernaculũ federis. Cũq; fuissent ingressi: descendit dñs i colũna nubis: ⁊ steterit i introitu tabnaculi. [k]vocãsq; aarõ ⁊ mariã. Qui cũ isset dixit ad eos. Audite sermones meos. [l]Siq̃s fuerit inter vos ꝓpha dñi in visione apparebo ei: vel ꝓ somniũ loquar ad illũ. [m]At nõ tal⁹ seruus meus moyses: [n]qui in oñi domo mea fidelissim⁹

vt semper esset paratus apparere coram deo qui frequenter ⁊ subito vocabat eum ad loquendum cum eo ⁊ ad confusionẽ aaron ⁊ marie qui immundi erant. q̃n fuerunt vocati. i Egrediemini vos tm̃ tres. nolebat em̃ fatuitatem aaron in hoc facto coram populo oñdere ꝓpter scandalum ꝓpli vitãdum. ⁊ eadem rõne nõ est ꝑcussus lepra cum maria. vt habetur infra. ⁊ ꝓpter eandem rõnem sacerdotibus non imponit̃ penitẽtia publica. k Vocans aaron ⁊ mariam segregatim a moyse. q; reꝓbendendo eos volebat commendare moysen. sicut patet ex sequentibus. ⁊ commendatio alicuius conuenientius fit in absentia eius q̃ in ꝑsentia. vnde dicit Greg. Sapiens cum laudatur in facie flagellat̃ in mente. l Siquis fuerit inter vos prophęta. Ad intellectum huius considerandum. q; cognitio ꝓphetica q̃tum ad ꝑsens spectat fit tribus modis. Uno modo ꝑ abstractionem a sensibus exterioribus. vt in somno vel extasi. Alio modo sine abstractione tali. ⁊ hoc fit dupliciter. Uno modo q̃n in imaginatione fiunt alique forme virtute diuina. in quibus intellectus a deo illustratus inspicit veritatem intelligibilem supnaturalem. Alio modo q̃n sine tali visione imaginaria intellectus a deo illustratus cognoscit intelligibilem veritatem supnaturalem. scdus gradus est altior primo. ⁊ tercius secundo. cuius ratio est. quia ꝑ occupationem sensuum exteriorum in actibus suis intellectus distrahit̃. vt minus capere possit cognitionem supnaturalem. ⁊ ideo q̃n exeunte tali occupatione apprehendit̃ supnaturalis veritas est altior gradus sicut in cognitione naturali ille iudicat melioris ingenij. qui curis distractus apprehendit veritatem intelligibilem q̃ ille qui non potest apprehendere nisi sit ab omni tali distractione segregatus. Et ideo secundus gradus ꝓphetie qui est sine abstractione a sensibus. altior est primo. et sic̃ tercius est altior scdo. sicut in cognitione naturali ille est melioris ingenij qui veritatẽ intelligibilẽ capit absq; manuductõe ꝑ exempla sensibilia. q̃ ille qui indiget talibus. ꝟm hoc igit̃ exponit̃ hebrei ista. l Siquis fuerit ⁊c. vel ꝑ somnium loquar a d illũ ꝑ locutionẽ in somnio intelligit̃ primus gradus ꝓphetie. ꝑ visionẽ scdus. qui sunt inferiores vt dictũ est. Ac si dicat dñs aaron ⁊ marie. non attigistis nisi ad inferiores gradus ꝓphetie. m At nõ talis seruus meus moyses. qui attigit gradum supiorem. ⁊ ideo nõ debetis in ꝓphetia ei vos equiparare nec in bonitate morũ. iõ subdit̃. n Qui in omni domo mea

fidelissimus ē:nec i cognitōe diuinoꝝ siles vos reputabitis ei:ꝛdō subdit. o Ore eīm os loquor ei ⁊ palaꝝ nō p enigmata ⁊ figuras dīm videt.p hoc eīm q dr palā ⁊c.intelligit tercius gradus ꝓphetie ꝑdictꝰ: in q nō requirit aliq visio imaginaria:p hoc aūt q dr. Ore eīm ad os loquor ei: intelligit q̄dam spālitas ⁊ dignitas i isto ēcō gradu ꝓphie:qz q̄nto freq̄ntiꝰ et familiariꝰ ds reuelat alicui supnaturalē veritatez tāto ille gradꝰ ē dignior ⁊ iste erat in moyse: tñ p̄m hebreos nō vidit dīnā eēntiam: p̄ꝫ q dictū fuit sibi Exodi. xxxiij. Nō videbit me hō ⁊ viuz Augustinus ꝛō dicit q ꝓcessum fuit ei i pñti vita vidē dei eēntiaz qđ accipit ex p̄ qđ dr p̄. Palā ⁊ non p enigmata deum videt:qz ois cognitio dei citra visionē dīne eēntie enigmatica ē:scđm q dr.j.ad Corinth.xiij.c. Videmus nūc p speculū ⁊ i enigmate:tūc aūt facie ad faciez vbi āt ⁊ q̄n fuerit ꝓcessa moysi talis visio:nō vidi ꝺterminatū ab aliq̄ doctore. p Quare igit nō timuistꝭ ⁊c.q.d.qz inter boies ille q̄ est familiaris regi mortali timetur offendi et iniuriari:et multoplus debet timeri offensa amici mei. q Iratusq̄. Hic ꝓpr ponit peccati rep̄hensi punitio:vbi primo ondit indignatio dei cū dr. Iratusq̄ ō eos abiit.i. disparuit.

r Nubes q̄z recessit.nō tñ eo mō sicut recedebat in motiōe castroꝝ s Et ecce maria apparuit cādens lepra q̄si nix.ista similitudo nō tenet q̄ntū ad oia p̄ q̄ntū ad p̄ q cādor niuis lucid? est: ⁊ cādor luceꝫ signū e lepre vt p̄r Leui.xiij. t Obsecro dñe mi.humiliauit se aaron ex timore:qz vidit soroꝛē suā lepra pfusam:et ex cōpassione orauit ꝓ eius sanatiōe.

v Clamauitq̄ moyses ad dīm. tanq̄ immemor iniurie:memor clementie. x Si pater eius spuisset in faciem eius.spuere in faciē alicui? signū est cōtempt? ⁊ indignationis:⁊ iō hic est sensus. Si p̄ carnalis ōdisset ei indignationē ⁊ rep̄hendisset eā sicut ⁊ ego feci debuisset esse cōfusa.vij.dieb? multomagis ꝺz esse ꝓfusa de indignatiōe mea. y Separet.vij.dieb? extra castra.eo mō q̄ leprosi ejciebāt de castris. vt dictū est supra.v.ca. z Et ppls nō est motus:ex q̄ pz impedimentū itineris ex reuerētia ad Mariam.

¶ In capi.xij.vbi dr in postil. Ra.sa.dicit q cā obiurgationis moysi fuit ꝓ Sephora vroze sua.

¶ Additio.j.

Ratio Ra.sa.in hoc loco in pte vr ꝓtinere veritatē.s.in hoc q moyses separauit se a Sephora vroze sua q̄ntū ad thoꝛum ꝓpter frequentiā diuine allocutionis:quod est verum prout in postilla largius declaratur:sed in hoc q interp̄tatur illud qđ dicitur:Et hiopissam:negatiue vel per contrarium. Aliter exponit ab aliis:⁊ melius videtur.s.q Sephora erat nigra quasi Ethiopissa:prout littera plane sonat. Madianite enim de quorū natiōe Sephora erat ꝓ magna pte commorabant in tentoriis: sicut habitantes Cedar. Unde Habacuch in cantico. Vidi tentoria ethiopie:turbabuntur pelles terre Madian.et sic madiani te ꝓpter caloꝛē solis denigrabātur. vnde et Augusti. put ponit in glo. Madianite ,put in Paraly.ethiopes nūcupant: ⁊ ꝓtra eos pugnauit iosaphat. Maria aūt assignabat cām separationis ipius moysi a sua vroze nō allocutionē diuinā sed turpitudinē seu nigredinē ipi? Sephore.q.d. Si moyses pulchrā habuisset vrozē nō separass ⁊ se a thoꝛo illi? ⁊ p̄ fecit qz ē ethiopissa scz nigra. Ad qđ probandum dicebat: nōne et nobis similiter locut? est deus:quasi diceret ꝓpter ꝓphetiam non est necessaria separatō ꝑpetua ab actu matrimoniali: qz sicr sumus ꝓphete ⁊ nos sicut ⁊ ille: tñ nō sp separamur ab illo actu. In q̄ magr videbāt deꝺ hoc ab ea separaretur: nā p̄m hāc sniaz in duob? errabāt Primo qz pacificabāt se ipi moysi:quod erat manifeste falsū Scđo qz iudicabant separationem eius ab vroze in deteriorem ptem: vnde sequitur. Erat eīm moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra:eo q patienter tolerabat hmōi iniurias. Et notandum q ex hoc posset sumi rō cōtinuatiōis capituli huius ad immediate precedens:que quidez capitula debent continuari: ex hoc q dr. Locutaq̄ est maria. coniungit eīm vtraq̄ capitula cū dicit: Locutaq̄ ⁊c. Ratio aūt ꝓtinuatiōis seq̄t: qz in p̄cedenti capitulo fuit ostēsa notabiliter humilitas ipius moysi:in hoc q placebat sibi vt totus ꝓpls ei pacificaretur in dono ꝓphetie:,put ibidē fuit declaratū : in hoc aūt nō solū de pacificatione nō curabat:sed etiā detractiōnē fratrū que magis intolerabilis est: iuxta illud psal. Si inimicus me? maledixisset mihi sustinuissem vtiq̄:humiliter sustinebat.vnde in hoc loco quasi concludēdo ꝺ humilitate moysi dr. Erat eīm moyses vir mitissimus ⁊c.

¶ In eodē cap.xij.vbi dr in postilla. Ait nō talis seruus meus moyses ⁊c.

¶ Additio.ij.

In verbis Marie ⁊ aaron detrabētiū de moyse nō br q equiparentur sibi de bonitate morū: dixerūt eīm nō solum per moysen locutus est dīs : nonne et nobis similiter locutus est:in quibus verbis nihil videtur dici ꝓprie de bonitate moꝛuz:sed tñ de dono ꝓphetie: ⁊ ideo hoc interponit hic. In omni domo mea fidelissimus est:exponendum videtur de excellentia ꝓphetie moysi respectu aliorum:de quo hic ꝓprie loquitur. Pro quo sciendum q nō solum in dono ꝓphetie moyses excedebat alios in hoc q ore ad os loquebat ei dīs. ⁊ palam:⁊ non p enigmata et figuram deum intuebatur:prout in lra habetur:⁊ exponitur in postilla:sed etiam in hoc q ipse moyses habebat revelationes ꝓpheticas q̄ncunq̄ volebat: vt pz Num̄. ix.ca.vbi dr. State ⁊ consulam q̄d precipiat dīs. vñ q̄ncunq̄ intrabat tabernaculum federis:stati audiebat vocez dīi loquentis ad eū. Un Numeri.vij.capi. Cumq̄ ingrederetur moyses tabernaculum federis vt cōsuleret oraculū:audiuit vocē.alij vo ꝓphete non sic requirebāt q se disponerent. ,put Ra.moy. declarat satis bene in suo Deut. Et ista differentia videtur innui.b vnde de alijs ꝓphis dicit. In visiōe appebo ei vel p somniū.q nō

ſp ꝺtigūt qñ bō ea appetit: ꝛc moyſe ꝺo dicit. In oi ꝛomo mea fidelissimus fuit: ille eñ q̄ in aliq̄ ꝛomo reputaꝝ fide liſſim⁹ ꝑt ingredi illa ꝛomo qñcūq̄ voluerit ſine impedimēto ꝛc. ¶ Replica correctoꝝ ꝺ Burgēn. ¶ ca. xij. vbi ꝺ ꝛe fidelitate moyſi. Burgēn. non vult exponi ꝛetere ꝛe bonitate moris ſ ꝛe excellētia prophetie adiungens qmoyſes bēbat reuelationes ꝓphetias qñcunq̄ volebat ꝛc. ſ certuꝫ eſt talia ad lr̄ālem ſenſum modicū ptinere: necvideꝝ catholicuꝫ moyſen vltra dñm nr̄m hieſum xp̄m extollere: qui volūtatē ſuam humanā diuine volūtati ſubiectam eſſe ꝛebere clare oñdit: dicēs. Pater nō ſicut ego volo: ſ fiat volūtas tua ꝙꝫ iſtā autem mutilem cōmendatiōem moyſi diuina voluntas videreꝝ alligata: ſi qñcunq̄ voluit ꝓphetare potuit. Et ꝓbatio Burgē. ad boc inducta falſificat ſuā intētionem quia adducit illud State vt conſulaꝫ q̄ꝺ precipiat dñs. Ille eñ tert⁹ eſtēdit luce clariꝰ illuſtratōeſ factas moyſi potius ꝛepente re a diuina volūtate precipiente: q̄ꝫ a moyſi volūtate obaudiēte: vt patꝫ recte intuenti literaꝫ ꝛ ſepe ſupra correcta ē extollētia burgenſis excellētia: q̄ moyſen p̄ter imoꝺ intentōnē lr̄e commendauit: vt in correctorio immediate p̄cedente: ꝛ in ſecundo correctorio capl̄i. xxxiij. Exo. Capl̄m. xiij

¶ Rofectuſq̄ eſt pp̄ls. Hic ꝓnr ponit impedimētū ex tranſgreſſione exploratoꝝ: ꝛ bñ cōiungit p̄cedenti: q̄ ſicut maria peccauit ꝛbis malis ꝛ falſis: ita ꝛ exploratores: ꝛ dinidit in ptē p̄ncipalē: ꝛ incidētalē ſcda ps incipit. xv. ca. Circa p̄mū p̄mittit trāſgreſſio exploratoꝝ: ſcdo alioꝝ. xiij. c. Circa p̄mū ponit p̄mo exploratoꝝ itineratio: ſcdo eoꝝꝫ relatio ibi. Locutiq̄ ſunt eis Circa iter exploratoꝝ p̄mo ponit locus vñ receſſerūt de ꝛeſerto. Et boc vi q̄ retroceſſiſſent: q̄ſ. x. ca. ꝺr̄ receden ꝺo ꝺ monte ſynai: p̄mo reḡeuit nubes in ſolitudine Pharan. Dicendū q̄ pharan eſt nomen generale ꝛeſerti: in q̄ ſunt multa loca ꝛeterminata: quoꝝ vnus eſt Aſſerotb ſ. x. ca. accipit pharan ꝓ p̄ma pte ꝛeſerti ꝓpe montē ſynai: ꝺ aūt ꝓ vltia ꝛbus trā ꝓmiſſiōis ꝛ Aſſerotb ē i medio. ſ cūꝺo ponit eoꝝ miſſio cū ꝺ moyſi. b Mitte viroſq̄ ꝛc. Circa q̄ ſciēdū q̄ pp̄ls incitabat moyſen ad mittēꝺuꝫ exploratores q̄ conſiderarēt terrā añ igreſſū eoꝝ: ꝑm q̄ ꝺr̄ Deut. p̄mo ca. Acceſſiſtis ad me oēs atq̄ ꝺixiſtiꝫ. Mittamus viros q̄ cōſiderēt terrā ꝛ renūciēt ꝓ qꝺ iter ꝛebeamus aſcendere: boc aūt nō videbaꝝ bonū ipſi moyſi: eo q̄ ꝺñs ei ꝺixerat q̄ eēt eoꝝ ꝺuctoꝝ: vt ꝺr̄ Exo. xxxiij Ierūtñ ꝓpter importunitatē pp̄li cōſuluit ſup boc ꝺominū: q̄ rñꝺit ei. Mitte viros ꝛc. ita q̄ fuit p̄miſſio ad malū pp̄li male ꝓtentis, ſciebat ei ꝺñs q̄ exploratores ꝛeciperēt. c Fecit moyſes qꝺ impauerat. In bebꝛeo babetur: qꝺ ꝺixerat: q: nō fuit ꝓprie ꝓceptum ſ p̄miſſio. ꝺ Mittens p̄ncipes viros ſic noiantur q: ꝓtūc erāt boni: ſ poſtea fuerunt ꝛeteriorati cetera patēt vſꝫ ibi. e Vocauitq̄ Oſee filiū Nun Joſue. q aūt in p̄cedentibus vocaꝝ eſt ioſue: boc eſt per anticipationem. ¶ Rō autē quare Moyſes mutauit nomen eius fuit q: Moyſes orauit ꝛominuꝫ vt reuerteꝛeꝝ cū ſalute coꝛpis et mentis: qꝺ et factuꝫ eſt: vt patꝫ ex ſequentibus: ſō vocaꝝ ē ioſue q̄ interp̄taꝝ ſal⁹ cetera patent vſq̄ ibi.

f Et ꝛeuenerunt i bebꝛon. In bebꝛeo bī. Et veit i bebꝛon: et ꝺicit Ra. ſa. q̄ ſol⁹ caleb fuit illuc ꝛ oꝛauit ꝺñm ſuper ſepulcbꝛa patrū vt ꝺñs p̄ſeruaꝛꝫ eū a ꝛeceptione alioꝝ exploratoꝝ. quos vidēbat iā inclinatoꝛ ad malū. Et boc accipit ex boc qꝺ bī Joſue. xiij. vbi Caleb ꝺixit ioſue. Jurauitq̄ moyſes i ꝺie illo terrā quā calcauit pes tuus erit poſſeſſio tua. Et ſeq̄ ibidē. Benedixitq̄ ioſue. ꝛ tradidit ei bebꝛon i poſſeſſionem. g Nam bebꝛon ſeptē annis añ tban ꝛē Hoc aūt interponit ad rñꝺendū ꝛacite queſtioni: q: immediate fecerat mentionem ꝛe filij enach q̄ erāt gigantes: ꝛ in Tbānim egypti ciuitate commoꝛabantur gigantes ꝓpter qꝺ gigates Titbannes vocati ſunt: nō poſſet aliquis mirari ꝛ querere maxime ꝛeniens ꝺ egypto ſicut erāt filij iſrael quō in ebꝛon eſſent gigantes: ideo ꝺicit q̄ ebꝛon fuit edita añ Tbānim. a. ꝺ. non eſt mirū ſi ibi babitant gigantes: q: ebꝛon eſt antiquioꝛ ex ꝓpinquioꝛ tempoꝛe diluuij q̄ſ Tbānim i quo vigebat natio gigantum.

b Pergēteſq̄ vſq̄ ad toꝛrēteꝫ botri. Cauſa buiꝰ noys exprimit in litera: et patet. i Reuerſiq̄ explo. ꝛre. poſt. xl. ꝺies. ꝺicit Ra. ſa. q̄ mains tempus ſatis reqꝛebatur ad ꝙagrandum tanta terre ſpacia, ſed ꝛominus

ad cōſiderādā trā chanaā: ꝛ ꝺixit ad eos. Aſcēꝺite per meridianā plagā. Cūq̄ veneritis ad mōtes: cōſiderate trā qualis ſit: ꝛ pp̄lm qui bītatoꝛ eſt eiꝰ: vtꝫ fortis ſit an īfirmꝰ pauci numero an pluꝛes: ipa terra bōa an mala: vrbes quales murate an abſq̄ muris: humꝰ pinguis an ſterilis: nemoꝛoſa an abſq̄ arboꝛib⁹ Cōfoꝛtamini ꝛ afferte nobis ꝺ fructib⁹ trē Erat aūt tps qñ iā p̄coque vue veſci p̄nt. Cunq̄ aſcenꝺiſſent exploꝛauerūt terrā a ꝛeſerto ſynvſq̄ roob ītrātrib⁹ emath. Aſcēꝺerūtq̄ ad meridiem: f ꝛ venerunt i bebꝛon: vbi erāt achimā ꝛ ſiſai ꝛ tolmai: filij enach: g nā bebꝛō ſeptē annis añ thanim vrbē egypti cōꝺita ē. b Pergentesq̄ vſq̄ ad toꝛrēteꝫ botri: abſciderūt palmitē cuꝫ vua ſua: quē poꝛtauerūt in vecte duo viri. De malis q̄ꝫ granatis: ꝛ ꝛe ficis loci illius tulerūt: q̄ appellaꝝ ē ne heleſcol. i. toꝛrēs botri eo q̄ botrū poꝛtaſſent inde filij iſrael. i Reuerſiq̄ explora-

breuiauit.qz disposuerat differre ingressum tre promissionis p.xl.annos ꝑm numez dierꝫ quibus exploratores ꝑsiderauerunt terrã.vt hꝫ ca.sequenti k Locutiqꝫ eis.Hic ꝓñr ponit exploratoꝝ relatio cũ dr.

l Etenim⁹ i terrã ad quã misistis nos. q̃ reuera fluit lacte ⁊ melle: ꝯa ibi ē abũdantia pascuoꝝ et nemoꝝ i q̃b⁹ apes mellificant sine humano labore Jnceperũt narrationẽ suã a cõmẽdatiõe tre vt magꝭ cederet eis ꝓmissa postea in detrabẽdo de ea sic detractor aliqñ incipit a cõmendatiõe ꝑsone cui vult detrahere: vt p talẽ cõmendationẽ inclinet corda audiẽtiuꝫ ad credẽdũ q̃ in dicẽdo mala de illa ꝑsona nõ moueat odio ꝟitatis amore ⁊ sic sibi magꝭ credat ⁊ iõ subdidit difficultatẽ obtinẽdi terrã illã cuꝫ dr. m Sꝫ cultoref fortissimos hꝫ:q̃b⁹ nõ poterim⁹ resistere.

n Stirpem enach.i.giganteã

toꝝes tre p⁹ q̃dragĩta dies oi regiõe circuita venert ad moysen ⁊ aaron:⁊ ad oẽꝫ cetũ filioꝝ isrl i dꝫtũ pharã: qđ ē in cades.[k] Locutiqꝫ eis ⁊ oi multitudini oñderũt fructus terre: ⁊ narrauerũt dicẽtes.[l] Venimus i terrã ad quaꝫ misistis nos:q̃ reuera fluit lacte ⁊ melle:vt ex his fructib⁹ cognosci pot:[m] sed cultoꝝes fortissimos hꝫ: et ꝟbes grãdes atꝫ muratas [n] Stirpẽ enach vidim⁹ ibi. [o] Amalech habitat i meridie: ethetheus:⁊ iebuseus.et amorre⁹ i mõtanis. [p] Chanane⁹ ꝟo mare nostꝝ iuxta mare:⁊ circa fluẽta iordanis.

o Amalech habitat i meridie hũc pplm ꝓmo recitat qz habitabat in pte p quã ingressi erãt et vt trerẽt populuꝫ isrl: cui amalechas molestus fuerat: vt hr Exodi.vij.

p Chananeus ꝟo mare nostꝝ iuxta mare: ⁊ circa fluenta iordanis.q d.p istas non est ingress⁹ possibile ꝓpter aquas:⁊ ex his fuit territ⁹ ꝑs ⁊ incepit murmurare ꝑ moysen. Et ideo caleb q̃ fuerat fidelis i hac missione ad reprimendũ murmur ꝑlm ⁊ timorẽ dixit.

q Ascen.⁊ possi.ter.qm po.ob.eã valde facilẽ cũ dei adiutoꝛio. r Alij ꝟo q̃ fuerãt cũ eo.excepto iosue.

s Detraxerũq; terre.nõ ex sterilitate:qz ꝑ nũ dixerãt q̃ ex morbida et pestilẽti habitatõe:ita q̃ boies nõ pñt ibi diu viuere.iõ dixerũt t Terra quã lustra.ꝟuo. habi.suos.dicit Ra.sa.q̃ in illa terra viderunt in qualibet villa boies sepelientes mortuos:qđ dñs faciebat ad bonũ filioꝝ israel:vt pauci remanerent ad pugnãdum cum eis.⁊ ipsi exploratores retulerũt ad malum populi israel.

v Ibi vidim⁹ monstra quedam. id est homines vltra quantitatẽ naturalẽ alios mirabiliter excedentes vt sic filij israel terrerentur ex cõditione terre et habitatorum eius. t Quibus comparati quasi locuste videbamur:modus loquendi est ybpolicus:et ꝑm veritatẽ boibus timentibus aduersarij sui videntur eis multo robustiores q̃s sunt in veritate.⁊ trepidãt vbi nõ ē timor

Caplm.xiiij.

Hic ꝑ⁹ trãsgressiõz exploratoruꝫ Hic ꝓñr ponit trãsgressio aliozꝫ: ⁊ primo q̃tũ ad eoꝝ dꝫ spationẽ. Secũdo q̃tũ ad eoꝝ ꝓsumptionẽ:ibi. Et ecce mane Circa ꝓmuꝫ ponit dicta transgressio:scdo transgressionis punitio ibi.⁊ dixit dñs. Circa ꝓmũ sciendũ q̃ exꝝ verbis exploratoꝝ fuerũt territi ⁊ dꝫspati ꝺ ꝓsecutõe terre a deo sibi promisse.⁊ iõ ꝓmo prorupert in ꝟba murmurationis:⁊ iõ dr Et murmurati sũt ꝛc.scdo dꝫspatiõis ibi. b Utinam mortui esse.in egy. ⁊ nõ i hac vasta solitudie. Jn hebreo hr. Uel in hac solitudine mortui essemus.⁊ hoc ꝑz p ꝟba dñi dicẽtis isra eodẽ ca. sicut locuti estis audiẽte me; sic faciã ꝟobis in solitudie hac iacebũt cadauera vestra. Tercio in ꝟba rebellionis dicentes ꝓstituam⁹ nob ꝛc.

c Quo audito moyses ⁊ aaron ceciderunt ꝓni in terraꝫ ne dñs irasceret: ⁊ vt furia populi frãgeretur.

[a] Sit vociferãs omnis turba fleuit nocte illa ⁊ murmurati sũt ꝓtra moysẽ ⁊ aarõ cũcti filij isrl: dicentes. Utinã mortui eẽm⁹ in egypto:⁊ nõ i hac vasta solitudine.[b] Utinã peam⁹:et nõ inducat nos dñs in trã istã ne cadã⁹ gladio:⁊ ꝟxores ac liberi nri ducant captiui. Mõne melius ẽ reuerti i egyptũ. Dixerũtq; alt ad alterũ Cõstituam⁹ nob ducẽ et reuertamur in egyptũ [c] Quo audito moyses ⁊ aaron ceciderũt ꝓni i trã coram oi multitudine filioꝝ isrl.[d] At ꝟo iosue filius nun: ⁊ caleb filius iephone:q̃ ⁊ ipi lustrauerant terrã:[e] sciderũt vestimenta sua: ⁊ ad oẽm multitudinẽ filioꝝ israel locuti sũt. Terra quã circuiuim⁹ valde bona est.Si ꝑpicius fuerit dominus inducet nos in eã:et tradet humũ lacte et melle manantẽ.[f] Nolite rebelles eẽ ꝑ dñm:[g] neq; timeatis populũ tre h⁹: qz sicut panem ita eos possumus ꝟuorare. [h] Recessit ab eis oẽ ꝓsidiũ: dñs nobiscũ ẽ. Nolite metuere. Cũq; clamaret oĩs multitudo:[i] et lapidib⁹ eos vellet opprimere. [k] Apparuit gloria domini super tectuꝫ

d At ꝟo iosue filius nun ⁊ caleb. dolentes de trãsgressione ꝑli ⁊ ꝺ afflictione moysi.

e Sciderũt vestimenta sua, in signũ magne tristicie:et hr sile in plurib⁹ locis ve.ac no.te.

f Nolite rebelles esse ꝓtra dñm: tũ qz rebellãdo moysi rebellabat deo cuius erat nunc⁹.tum qz dñs ꝓcepat eis; q̃ irent ad terrã ꝓmissionis.⁊ sic rebellabant ei in persona ꝓpria.

g Neq; ꝛc.sicut panem possumus eos ꝟuorare.i.absq; vlla difficultate.

h Recessit ab eis omne ꝓsidiũ:qz virtute diuina erãt timore ꝑcussi:ita q̃ nõ remanserat in eis consiliũ ⁊ virtus resistendi.sed qz populus ita erat dꝫspatus q̃ nõ recipiebat admonitionẽ ideo voluerunt se ꝓuertere ad occisionem.vnde subdit.

i Et lapidib⁹ vellz eos opprimere.s.moysen ⁊ aarõ iosue ⁊ caleb. k Apparuit glia dñi.ad dꝫfensiõz eoꝝ ⁊ ꝺ ꝓre malorꝫ.

l Et dixit dñs. Hic ponit dicte transgressionis punitio circa qđ ꝓmo pōit dei cōminatio: scđo pene relaratio ꝗtū ad vnā ptē ibi. Dixitq dñs. Circa primū igit ꝓmo ponit trāsgressionis repetitio breuiter cū dr.

l Et dixit dñs ad moysen: vsq quo nō tra. mihi ppls iste q.d. ab exitu ō egypto inceperunt: vt ptz Exo. xiij. ⁊ continuauerit vsq mō.

m Quousq non credēt mihi in oib⁹ signis. q̄ fuerūt tam mirabilia q̄ deberēt credere eis.

n Feriā igit eos pestilētia ꝛc. Iz hoc non fecerit: tñ verū dixit: q̄a loquebat ꝓm demerita ppli vt sit sensus meuerit: vt hoc eis facerem

o Te aūt faciam ꝓncipē: h aūt intelligit ꝓditionaliē .i. si facerē ꝓmuz: facerē et istud scđm: q̄a merita tua exigunt

p Et ait moyses. ad auertēdū ira dei ne ppls totaliē deleret: et ad h allegat blasphemiā nomis dei si h fieret dicēs.

q Ut audiāt egyptij: q.d. si hoc fierz nouerint ad eoz notitiā: ⁊ tūc intēderēt i tuā blasphemiam qz nesciunt ppli culpam.

r Et habitatorēs terre hui⁹. i. terre chananeorū. ad quam ibāt ⁊ imputet ipotentie tue dicentes q̄z potueris educere populū de egypto: nō tñ introducere i terrā ꝓmissā qz fortior erit in ciuitatib⁹ ⁊ habitorib⁹ q̄z egypt⁹ ⁊ hoc ē qđ dr. Nō poterat introducere ꝛc. ⁊ ido cōcludit.

s Magnificet ergo fortitudo dñi: introducendo ppl̄m istū ad terrā quā ei ꝓmisisti: qđ nō posset fieri si iste populus penitus deleretur: quia non remanerēt reliquie ex ipsis.

t Sicut iurasti dicens. li. dicens nō refert ad ſam imediate sequentē. qz nō sunt verba dñi ꝫ moysi. vñ ⁊ similia verba dixit moyses dño Exo. xxxiij. ca. ꝫ refert ad iuramētū dei factū abrae genē. xxij. ca. vbi dr sic. Per memetipm iurauī dixit dñs: ⁊ sequit. Possidebit semen tuū ꝛc.

v Dñs. ꝙ omniū gubernatione.

x Patiens. ꝙ penitētie pctōz expectatione.

y Et multe misericordie. ꝙ pene relaxatione.

z Auferens iniq̄tatem. i. pctā facta cōtra ꝓximū.

a Et scelera. cōtra deū.

b Mullūq innoxiū derelinquēs: qz oēs contrahūt peccatū originale: ⁊ adulti cū hoc saltē veniale.

c Qui visitas pctā patrū in filios ꝛc. qđ vsq ad qrtā generationē contingit ꝑres videre filios suos: ⁊ conuerso: ⁊ sic filij vt frequēter fiunt imitatores ꝓnoz scelerū ⁊ patres puniunt in eis: qñ vident penas eoz.

d Dimitte obsecro pctm ppli ꝛc. q.d. totiēs ⁊ tāgraue te offenderit. qđ dignē tua magna misericordia.

e Dixit dñs. hic ꝓpr ponit pene relaxatō ꝗtū ad vnā ptem cū subdit.

f Dimisi iuxta vbū tuū. ⁊ bñ dicit iuxta: qz nō totaliē dimisit: sed ꝗtū ad hoc q̄ nō deleret totū populū sil. iō subdit

g Viuo ego. modus est assertionis diuine ⁊ sensus: sicut dez est q̄ ego sum viuēs: qz sū vita p essentiā: sic verus est vbū meū de nō delēdo totū ppl̄z sil. iō subdit.

b Et implebit glia dñi vniuersa tra. i. per facta mirabilia q̄ faciam introducendo ppl̄m in tram ꝓmissā diuulgabit gla nois mei p vniuersaz trā: sicut pz de siccatione iordanis ⁊ subuersiōe hierichoz sillib⁹. Alij tñ exponūt ⁊ bñ q̄ hoc itelligat de xp̄o: q̄ ꝫm carnē descēdit de illo populo. ꝙ quē ipleta ē ois tra glia dñi. i Actū Dic ꝓpter reseruat pēe pene debite: ⁊ ꝓmū ꝗtū ad cōitatem populi dicens.

dñs. f Dimisi iuxta vbū tuū s Viuo ego: ⁊ implebit gloria dñi vniuersa terra. t Attamē omēs hoies q̄ viderūt maiestatē meā: et signa q̄ feci in egypto ⁊ in solitudine: u ⁊ tēptauerūt me iam p decē vices: nec obedierūt voci mee nō videbūt terrā ꝙ qua iurauī patrib⁹ eoz: nec q̄squ ex illis q̄ detraxit mihi intuebitur eam. Seruum meum caleb qui plenus alio spiritu secutus est me: inducā in trā hāc quā circuiuit: et semen ei⁹ possidebit eā. Qm amalechites et chananeus habitāt in vallib⁹: cras mouete castra: ⁊ reuertimini in solitudinē ꝙ viam maris rubri Locutusq ē dñs ad moysē ⁊ aarō dicēs. Usq q̄ multitudo hec pessima murmurat contra me. Querelas filiorū israhel audiui. Dic ergo eis. Viuo ego ait dominus: sicut locuti estis audiente me sic faciam vob. In solitudine hac iacebunt cadauera vestra. w Oēs q̄ numerati estis a vigīti ānis et supra: et murmurastis contra me: nō intrabitis terraz super quam leuaui manuz meam vt habitare vos faceret: ꝓter Caleb filium

k Oēs bo. q̄ vi. ma. meā ꝛc. ꝓter q̄ debuissent mihi credere ⁊ obedire.

l Et tēptauerūt me iā ꝙ decē vices. semel añ egressum de egypto Exo. v. Scđo in recessu Exo. xiij. Tercio in deserto Sur ad aquas marath Exodi. xv. Quarto in murmur ꝙ defectu carnium. vt hic capitu. xj. Quinto plus colligendo de manna ⁊ seruando vsq mane Exodi. xvj. Sexto in raphidim pro defectu aque Exodi. xvij. Septimo in conflatione vituli Exodi. xxxij. Octauo ex impatientia laboris: vt h capi. xj. in principio. Nono ex concupiscentia saporis Num. xj. Decimo ex desperatione in hoc loco. Cetera patent vsq ibi.

m Omnes q̄ numerati estis a viginti annis et supra. Ex quo patet q̄ illi qui erant minoris etatis non incurrerūt hanc penam: similiter nec filij leui. quia nō fuerunt numerati a viginti annis. sed ꝓmo ab vno

mense: vt dictū est. ō. iij. ca. Et ſcdo numerati ſt a. xx. annis ꝛ ō. vt dictū ē. iiij. ca. n Paruulos aūt vr̄os. Hic determinat pena q̄ctū ad illos q̄ erāt infra. xx. annos: qz ꝫ nō fuerint i deſerto mortui: tñ retardati ſunt ab ingreſſu terre ꝓmiſſionis: ꝓpt̄ pctā patrum ſuoz̄. xxxix. annis. ꝛ ꝫ est qđ ſubditur.

o Filij vr̄i vagi erūt i deſto annis. xl. Putāt aūt n̄ egreſſiōis de egypto q̄ iā trāſierat ꝓputat in iſtis quadragita ꝓ Et portabūt fornicationē veſtram. i. pnā pcatoz̄ veſtroz̄: q̄b⁹ receſſiſtis a dño: ſic fornicatrix a ltimo viro

q Jgit oēs viri. ꝫ determinat pna explozatorū: cū ſubdit.

r Mortui fūt tc̄. i. ſbito ꝛ horribilit ad erozē aliorū ex ira dñi.

s Joſue aūtez filij⁹ nun ꝛ caleb filij⁹ iephone tc̄. Dicit Ra. ſal. q̄ ex hoc dat intelligi q̄ ſucceſſerūt eis in hereditate: qz ꝓpter peccatū eoz̄ filij ipſoz̄ fuerūt ꝓuati hēditate i ēra ꝓmiſſionis: ꝛ ꝫ iuſte: qz anerterant coꝛda populi a cōſecutione terre ꝓmiſſe.

t Et ecce. Hic ꝓn̄ ponit tranſgreſſio ꝓpli ex p̄ ſumptione: qz ſicut pri⁹ ad mādatū dei ire noluerāt: ita poſtea ꝓtra volūtatē dei ꝛ ibi bitionē moyſi ire volebāt: ꝛ pz ira vſq̄ ibi. v Et ille ꝫ tenebrati. i. pctō ſuo excecati r Perſecutus eſt eos vſq̄ horma. Hormen eſt loci ꝫpoſitū ab euentu: vt dr̄ infra. xxj. ca. Sz hic ponit ꝓ anticipationē.

¶ In ca. xiiij. vbi dr̄ in poſtilla. Et ideo cōcludit. magnificet ergo fortitudo dñi.

¶ Additio.

Upra in additōne ſup Exo. xxxiij. ſup illud verbū. Quo trāſeūte coꝛā eo air. dñator dñs ds tc̄ fuit oīſum q̄ illa ꝛba dñator tc̄. nō fuert moyſi oꝛātis: ſi ipſius dei vocētis moyſen vias ſuas q̄b⁹ de⁹ rōnalē creaturā regit: ꝓut ibi fuit pleni⁹ declaratuz: q̄ q̄dē vie maxima ꝑte miſcoꝛdiam ſonāt: q̄ q̄dē miſericoꝛdia maxime diuinā oipotentiā manifeſtat ꝓut in collecta dr̄. Deus q̄ omnipotentiā tuā pcēdo maxime et miſerando manifeſtas: iccirco moyſes edoct⁹ a deo: ꝛ vijs dñi ſupradictis cū mō dinas miſeratiōes imploꝛabat ꝓ ipſo ꝓpe dicebat: magnificet ꝫ fortitudo dñi. Fortitudo eīm dñi ſua oipotētia ē ꝛ magnificat marie .i. manifeſtat miſerādo. Qđ aūt ſequit in lra ꝑm tranſlationē ira. Sicut iuraſti dicēo. In hebꝛeo hr̄. Sic locut⁹ ē dicēs: ꝓpie refert ad lram imediate ſeqntē q̄ fuerūt ꝛba dñi vocētis moyſen vias ſuas. vt dcm̄ ē. Et notā dū q̄ in ꝟ loco tc̄ patrū meritis moyſes nō fecit mentioz̄ i ſpāli. ſicut in pctō vituli dixit ō. xxxij. ca. Memēto abꝛaam ꝛ yſaac ſeruoz̄ tuoz̄: Hec in generali. nō enim dixit. Qui cuſtodis miſericoꝛdiā i milia. cuius rō est: qz in hoc loco diuinis tñ miſeratōib⁹ inniteb tur: nō aūt meritis patz̄ ſilr̄ ꝓtermiſit in hoc loco. Miſerator ꝛ miſericors q̄: vt i p̄dicta additione fuit expoſitū hoz̄ duoz̄ nominū adiectiuoz̄: ꝓmuz intelligit tc̄ creatōne ꝑm quā natura creata ꝓducit ꝺ ñ eſſe ad eſſe: qđ ꝑtinet ad miſericoꝛdiam. Scdz tc̄ bis q̄ addūt ſup natura vt ibi fuit expoſitū ꝺ q̄bus ad preſens moyſes nō fec mētōnē: ꝟ ꝓmo implorabat patiam diuinā dicēs. Patiens eo q̄ iram tci videbat erga eos ſic accenſam q̄ oēs ſil̄ minabat ꝓſumere vñ dixit. Qz occideris tātā multitudinē quaſi vnū hoiez vñ moyſes i hoc loco nōꝛ ꝓtuliſſe relatationē oīmodā iſti⁹ delicti ꝟ longanimitatē diuinā: ꝛ etiā q̄ pctā eoz̄ nō ſil̄ fuiſſent punita ꝟ ſucceſſiue: vñ dicit Qui viſitas pecca ta patz̄ i filios. vñ i deut. moyſes repetit oꝛōnes q̄s fecit ꝓ ppl̄o dicēs ca. ix. Et oraui dñm ꝛ dixi tc̄. ꝛ etiā de oꝛōne ꝓ aaron fecit mētionē. nō tñ de hac oꝛōne aliq̄d dicit: q̄a nō petebat remiſſionē oīmodā niſi q̄ deus ſe hr̄et lōganimiter erga eos: qđ ꝑz i executiōe: qz oēs illi q̄ fuerūt i hoc pctō explozatoz̄ culpabiles fuerūt cōdemnati nō ſolum ad mortē tpalē i deſerto: ſ etiā ad mortē etnā. Ad qđ aliq̄ allegāt illud ps. Quadraginta annis tc̄. q̄b⁹ iuraui i ira mea ſi introibūt in requiē meā.

¶ Replica correctoꝛij contra Burg.

In ca. xiiij. Burgn̄. ſingularis ē. allegās circa oꝛōnē moyſi q̄ſi verba dñi ſint: quēadmodū. ō. Exod xxxiij. lōga digreſſiōe ꝓſinxit: ſ ea q̄ intēdit ꝟ ꝛ ibi nō eſſe fundata. vide in correctoꝛio vltio. Exo.

¶ Capm̄. xv.

Locutus eſt dñs. Hic ponit quoddā incidens. eo q̄ circa idē tp̄s ꝺ colligēte ligna i ſabbato accidit caſus: ꝛ tñ obſeruatio ſabbati fuit ſtatuta a principio creationis mūdi. vt hr̄ Geñ. ij. ca. Et bñdixit dñs die ſeptimo ꝛ ſtnctificavit illū. iō occaſione huius fit ꝟ mōtia de aliquibus alijs legalibus: et primo de oblatiōe ſacrificioz̄: ſcdo de redditione primitiaꝝ. tercio de expiatione pctoz̄ p ignorantiam. quarto de punitiōe pctoz̄ p

supbiã:scda ps incipit ibi. Locut⁹ ē dñs:tercia ibi. Oz si ignãtiã. Quarta ibi. Alia vo q̃ p supbiã. Circa ꝓmuz sciendũ q̃ ō ist⁹ sacrificijs q̃ b tãgũt.s.ō bolocausto z hostia pacifica dictũ ē i leuitico:ꝙ b pleni⁹ addit ō oblatōib⁹ q̃ debebãt fieri cũ istis sacrificijs.qz cũ sacrificio agni offerebãt sile tecima ps ephi oleo ꝑspse:qz i pistatõe ei⁹ misce bãt oleũ. z vini q̃rta ps hin silr offerebãt.cũ sacrificio arietũ offerebãt due tecie sile oleo cõspse et vinũ tercia ps hin. In sacrificio bouis offerebãtur tres tecime simile z vinuz medietatẽ hin. Mẽsura autẽ olei et mẽsura vini erat eadẽ in quolibet istoꝝ sacrificiorum et ex dictis pz ifa paucis exceptis.

b Cũ ingressi fueritis terrã habitationis vestre.et ex hoc pz q̃ ea dicũt b. referẽda sunt ad tps futuꝝ in quo intrauerũt terrã ꝓmissionis. c Holocaustũ.sacrificium erat totũ incensuz ad dei honorẽ.

d Victimã pacificã ꝑ aliquo tono obtẽto a deo vel obtinẽdo. e Agnos z hedos. p hoc designat q̃ idẽ erat ritus agni et hedi: et eedẽ oblatões offerende hic z ibi.

f Tã indigene q̃ est de filijs israel

g Oz pegrini.qui erat ꝓuersus ad iudaismũ. h Locut⁹ ē dñs. Hic cõsequẽter agitur de datione ꝓmitiarũ. qz aliqd addit qd nõ erat s. dictũ cũ dr. i Sepabitis ꝓmitias dño de cibis vris. In hebr. br. De pastis vris tortellũ:qz de qualibet decoctione furni.gallice. Fornee: sepabat tortellus vnus dãdus sacerdotibus ꝑ ꝓmitijs. k Sicut de areis.i. de granis q̃ sunt in area. l Ita et de pulmentis. In hebreo br. Ita de pastis vestris. Supra eñ fuerat dictũ de ꝓmitijs dandis de grano erũte in area vel grãgia s nõ de pasta dicto mõ: z ideo dr hic q̃ debebant ꝓmitias dare de isto sicut z de illo. m Oz si ꝑ ignorãtiã. b agit de expiatiõe peccatoꝝ que habebant aliquã causaz diminuentem de rõne pcti. Et ꝓmo agit de istis incẽptũ tãgũt cõmunitatẽ inter illa que diminuunt. Unum est ignorantia. z hoc tangit in ꝓncipio.

eos. b Cum ingressi fueritis trã habitatõis vre q̃m ego dabo vob z feceritis oblatiõz dño ci holocaustũ o aut victimã pacificã: vota soluẽtes: vl spõte offerẽtes munera: aut in solẽnitatibus vris adolẽtes odorẽ suauitatis dño de bobꝫ siue ō ouibꝫ offeret. q̃cũq̃ imolauerit victimaz sacrificiũ sile decimã partẽ ephi ꝑspsaz oleo:qđ mensurã hẽbit q̃rtã ptẽ hin:et vinũ ad libamẽtũ tcie ptis hin. Per agnos singlos z arietes erit sacrificiũ:simile duaꝝ tciaꝝ q̃ cõspsa sit oleo tcie ptis hin.et vinũ ad libamẽtũ tcie ptis eiusdẽ mẽsure offeret i odorẽ suauitatis dño. Q̃n vo ō bobꝫ feceris holocaustum: aut hostiã: aut impleas votũ vl pacificas victimas de bis p singulos boues simile tres tecias ꝑspse oleo quod hẽat mediũ mẽsure hin:z vinũ ad liba fundẽda eiusdez mẽsure:i oblatiõez suauissimi odoris dño. Sic facies p singulos boues z arietes et e agnos z hedos. f Tã indigene q̃s pegrini.eodẽ ritu offerẽt sacrificia. Unũ ꝓceptũ erit atq̃ iudiciũ.taz vobis q̃ aduenis tre. g Locutusq̃ ē dñs ad moysẽ dicẽs. Loq̃re filijs israel:et dices ad eos. Cũ veneritis i trã quã dabo vobis z comederitis de panibꝫ regiõis illi⁹: h sepabitis ꝓmitias dño de cibis vestris. k Sicꝫ ō areis ꝓmitias sepabitis l ita z ō pulmẽtis ꝓmitias dño. Oz si ꝑ ignorãtiã ꝓtulerietis q̃cq̃ horꝝ q̃ locut⁹ ē dñs ad moysẽ: z mãdauit p eũ ad vos: m a die qua cepit iubẽ z vltra:oblitaq̃ fuerit facere multitudo:offeret vitulũ ō armẽto holocaustũ i odorẽ suauissimũ dño o z sacrificiũ ei⁹ ac liba vt ceremonie postulãt hircũq̃ ꝑ pctõ Et rogabit sacerdos ꝑ omi multitudie filioꝝ israel:z dimittet eis: p qñ non sponte peccauerũt. nihilomin⁹ offerẽtes incẽsũ dño ꝑ se et pro pctõ atz erroꝛe suo: z dimittet vniuerse plebi filioꝝ isrl et aduenis q̃ pegrinant int eos:qñ culpe ē ois ppli pter ignãtiã. q Oz si aia vna nesciens peccauerit offerz capraã anniculã ꝑ pctõ suo z tẽpus bit ꝑ ea sacerdos : q̃ inscia peccauerit coꝛã dño:ipetrabitq̃ ei veniã z dimittet illi. Tã indigenis q̃s aduenis. vna lex erit oim q̃ peccauerint ignoꝛantes. r Alia vo q̃ p supbiã aliqđ cõmiserit sive ciuis sit ille siue pegrin⁹: qñ aduersus dñm rebellis fuit. s peribit de populo suo Verbum enim domini cõtempsit. z ꝓceptũ illius fecit irritum: idcirco delebit

n A die qua cepit iubere. Ex quo ꝓz q̃ hoc intelligitur de pctis cõmissis postq̃s voluntas dñi fuerat significata populo ꝑ moysen.

o Et sacrificiũ eius ac liba vt ceremonie postulant q̃ determinate sunt Leui.iij.ca.

p Qñ nõ spõte peccauerũt. p hoc intelligũtur ea que cõmittũtur timore mortis vel alterius pene vt dic.aug. qz hoc diminuit rõnem voluntarij z ꝑ ons peccati.

q Oz si anima Hic ons agit de expiatõe p dictoꝝ pctoꝝ q̃tum ad vnam psonã singularẽ:qa aliud sacrificiũ offerendum erat p multitudine ppli z aliud ꝑ psona singulari.

r Anima vo q̃ p supbiã. b ons agit de punitiõe pcti ꝓmissi ex cõtemptu:scdo de iudeoꝝ bitu:ibi Dixitq̃ dominꝰ De punitiõe vo pcti ex cõtẽptu agit ꝓmo generalit: qz generaꝝ pena ē mors vñ subditur.

s Peribit ō populo suo. et hoc est intelligẽdum qñ aliqs erat cõuictus p testes. nõ solũ de facto: s etiã de mõ faciendi: videlicet q̃ sciens feciss et cõtra mãdatũ dñi vt dicit Ra.sal. z hoc erat qñ testes deponebãt ꝺ eñ: z nõ solũ q̃ fecisset ꝺ dñi mãdatũ: s etiã q̃ sup hoc fuisset monit⁹ z edoctus q̃ tale factũ esset cõtra dñi mãdatũ. z ꝓm hoc exponunt aliqui verbũ saluatoris Matthei.xviij. Si peccauerit in te frater tuus.id est te solo sciẽte tc.sequit.si nõ audierit te:adhibe tecũ vnũ vel duos:vt in ore duorum vel triũ testiũ tc.dicunt eñ q̃ ad hoc adhibebãt testes vt coram eis moneret eũ et doceret q̃ tale factũ esset contra domini mandatum : vt si postea recidiuaret:haberentur contra eum:non solũ de facto: sed etiã

q̄ feciſſet contra monitionē ⁊ correctionē. t Fcīm eſt aūt. Hic ꝓ̄r determinat pena d̄ pct̄o cōmiſſo p ſuperbiā in ſpeciali. ſ. p violatiōe ſabbati. v Qui recluſerūt eū in carcerem neſ. q̄d ſup b̄ facere deberent. Sz ꝑ hoc vī Exo. xxxj. Dis q̄ fecerit opus in hac die morietur. Dicit Raſa. q̄ bñ ſciebant ipm debere intfici: qz ſicut dicit: dictū erat ſibi q̄ nō licebat hoc ei facēi die ſabbati ⁊ tū non ceſſauit: neſciebāt tñ q̄ morte d̄bebat mori: qz modus mort̄ nō fuerat determinat⁹ Exo. xxxj. ⁊ iō recluſerunt eū quouſq; ſcirēt hoc p reuelationē dñi qd̄ ⁊ factū eſt qz p̄cepit eū lapidari. alīq̄ expoſitores catholici dicunt q̄ recluſerūt eū: qz neſcierūt ſi feciſſet ſcienē i ſabbato donec ſup hoc eſſent certificati p diuinaz reuelatōnem.

⁊ portabit iniq̄tatē ſuā. t Factū ē aūt cū eēnt filij iſrl in ſolitudine: ⁊ inueniſſent hominem colligentē ligna in die ſabbati: obtulerunt eū moyſi ⁊ aarō ⁊ vniuerſe mlt̄itudini. ⁹ Qui recluſerūt eū in carcerē neſcientes q̄d ſuper eo facere deberēt. Dixit q̄z dñs ad moyſē: morte moriat homo iſte: obruat eum lapidib⁹ oīs turba extra caſtra. Cūq; eduxiſſent eū foras: obruerūt eū lapidibus ⁊ mortu⁹ eſt ſicut p̄cepat dñs. ⁹ Dixit quoq; dñs ad moyſen. Loquere filijs iſrl ⁊ dices ad eos: ⁹ vt faciāt ſibi fimbrias p āgulos palliorū ponētes ī eis vittas hyacinthinas. ⁹ Quas cū viderint recordēt oīa mādatorū dñi: nec ſequāt cogitatōnes ſuas. ⁊ oculos p res varias fornicantes: ſz magis memores p̄ceptoꝝ dñi faciant ea: ſintq; ſcti deo ſuo. Ego dñs d⁹ vr̄: q̄ eduxi vos d̄ terra egypti: vt eē⁹ deus. ⁹ Lcee aūt chore .xvj. filius iſuar filij caath filij leui ⁊ dathā atz abyrō filij eliab: hon quoq; filius phaleth de filijs ruben: ſurrexeruntq; contra moyſen: alijq; filiorum iſrl ducenti q̄nquaginta viri p̄ceres ſynagoge: ⁊ q̄ tpe concilij per

Replica correctorij cōtra Burg.

Illī cap. xv. vbi poſtillator vult q̄ obſuātia ſabbi ſit ex inſtitutiōe mōi: burgē. ſe oppont p illd̄ qd̄ ſupra Genē. ij. ſe dicit addidiſſe correctoriū. vid̄ in eodē ca. allegato. ſ. Genē. ij. In eodem ca. cum poſtillator diceret fimbrias eē inter iudeos ⁊ gentes ſignum diſtinctiuum: Burgen⁹ dicit ipſum ſignuz fore rememoratiuuz ſed ſi Burgen. loq̄tur non excluſiue ſtat ſil' vtraq; expoſitio. Si aūtez loq̄tur excluſiue: ratio ſua non cogit: qz q̄z uis circūciſio eēt ſignum diſtinctiuuz iudeoꝝ ab alijs nationib⁹: hoc tamen ſignū nō erat patens oculis ſicut ſignū fimbriarū: ⁊ iō cū hoc ſtat q̄ fimbrie ſint ſignū rememoratiuū mandatoruz omniū dei ſpecialiter circūciſionis: q̄ nō erat mādata ſimpliciter: ſed vt ſacramentalis: vt ſit ſenſus littere. Quas cum viderint recordent oīa mandatorū dei. id eſt recordentur per hoc ſignū extrinſecum: q̄ ſunt deo reconciliati p occultam hominis circūciſionē: ⁊ deo deſponſati p legis ſuſceptionem.

¶ Capitulū. xvj.

Lcee aūt chore filius iſuar. Hic ꝓ̄r ponit impedimentū itineris ex ambitione chore inſurgens: vbi ꝓmo ponit eius ſeditio p ſacerdotio. ſcdo ipi⁹ ſacerdotij determinatio. ca. xvij. et tercio oneris impoſitio. xviij. ca. Circa ꝓmū deſcribit ſeditio chore cū ſibi adiūctis. ſcdo totius multitudis: ibi. Murmurauit aūt oīs multitudo. Adhuc circa ꝓmū ꝓmo ponit trāſgreſſio culpe. ſecūdo reꝑhenſio iuſticie ibi. Qd̄ cū audiſſet moyſes. tercio inflictio pene ibi. Locutuſq; eſt dñs. Circa ꝓmū ſciendū q̄ chaat filius leui habuit q̄tuor filios: amram ꝓmogenitū. Iſuar ſcōm: ebron tercū. ⁊ oziel quartū. vt dictū ē ſupra ij. c. Moyſes aūt et aaron q̄ erant filij ꝓmogeniti erant ꝓmoti in pplo: qz moyſes erat dux ppli ⁊ aaron ſummus ſacerdos. ⁊ iō videbat ipi chore q̄ p⁹ ipſos debebat hre dignitatē in pplo. eo q̄ erat filij ſcdi filij chaat. ⁊ iō q̄n vidit q̄ elizaphan q̄ erat filius oziel. ſ. quarti filij chaat fuit factus p̄nceps ſuper filios chaat. tñ ſub Eleazaro filio aaron. vt hr̄ s. ij. c. cōcepit idignationē. eo q̄ filius iunioris filij chaat erat poſitus ſup eū ⁊ ſup filios chaathitas ⁊ hoc p moyſen ⁊ aaron: ꝓpter qd̄ mouit ſeditionē: vt per hoc moyſes ꝑderet ducatū ⁊ aaron ſacerdotium. ⁊ iō vt ad hoc poſſet ꝓtingere habuit conſilium cum Dathan et abyron qui erant de tribu ruben. ſuggerens eis q̄ ipſi deberent hre principatum ꝓpli: eo q̄ eſſent d̄ tribu ruben qui fuit primogenitus ipſius iacob: vt ſic iſte chore haberet ſacerdotiū: ⁊ illi ducatū: poterāt aūt d̄ facili ad inuicē talia tractare. eo q̄ chaatbite de quibus erat Chore ⁊ tribus ruben habebant tentoria propinqua in ſitu: qz iſti et

¶ Dixit q̄z dñs. Hic agit de diſtinctiōe filioꝝ iſrl ab alijs q̄tū ad habitū: ſicut eīm ille ꝓp⁹ erat a d̄o ſpāliter electus: eo q̄ ipe xp̄s erat ab illo naſciturus: ꝓpter qd̄ data eſt ei lex ſpāliter: ſicut fuit dictū in ꝓncipio Exo. ideo dñs voluit eos diſtingui in habitu ab alijs gētib⁹ ſicut in nouo teſtō religioſi bñt habitū diſtinctū fm profeſſionē ad quam ſunt aſtricti. ideo p talem habitū ꝓtestabant ſe eſſe iudeos.

y Ut faciāt ſibi fim. p an. q̄tuor pal. po. ijq; eis vittas byacinthinas: i ſignū q̄ deberēt hre cōuerſatōz celeſtē reſpectu aliaꝝ gentiū: qz color byacinthinus ē ſilis colori celi q̄n ſerenū eſt.

z Quas cū vide. recor. om. mā. dñi. vñ ⁊ confirmatōe legis talis color apparuit eis q̄n viderūt dñm. vt habetur Exo. xxiiij. ⁊ ideo talis coloris viſio inducebat ad memoriā mandatoꝝ.

¶ In ca. xv. vbi dr̄ in poſtil. Et tñ obſeruatio ſabbati fuit ſtatuta a ꝓncipio creationis mūdi ꝛc.

¶ Additio. ſ.

Obſeruatō ſabbati nō legit fuiſſe ſtatuta a ꝓncipio creatiōis mōi: fm b̄ qd̄ dr̄ Genē. ij. Benedixit de⁹ diei ſeptime ⁊ ſctificauit illū. Aliī intelligit ad lr̄az. puta additiōe ſup Genē. ij. ē oñſuz: nec ē q̄reda occaſio q̄re repetunt aliq̄ legalia: qz hoc ſepe cōtingit i lege moſaica.

¶ In eo. ca. xv. vbi dr̄ i poſtil. Dixitq; dñs. Hic agit d̄ diſtinctiōe filioꝝ iſrl.

¶ Additio. ij

Hoc p̄ceptū d̄ faciendo fimbrias in angulis palliorū: put hebrei exponūt: ⁊ rōnabilit̄ vt videt nō ordinat ad diſtinctionem filioꝝ iſrl ab alijs nationib⁹: qz iā de hoc habebāt ſignū notiſſimū. ſ. circūciſionem q̄ data fuit in ſignū. vt s Genē. xvij. ca. ſed hoc p̄ceptū ordinabat d̄ vt cum vidiſſēt illas fimbrias hyacinthinas recordarent mandatoꝝ dei: ſicut cū aliquis homo rogat amicum ſuum. vt aliquid faciat pro memore ſuo. pro cuius memoria ligat ſibi digitum cum

illi habebant tentoria ad meridionalē ptē tabernaculi vt patet ex supradictis de positiōe castroꝝ: z qz isti erāt potē tes in duabus tribub⁹ aggregauerūt sibi magnā ptē ma iorum populi: iō subdit. Aliqz filioꝝ isrl. ccl. ꝛc.

a Cunqz stetissent aduersus moysen z aaron volentes eos deijcē a suo ho nore. b Dixerūt sufficiat vobis. s. q̄ sitis sicut alij et nō maiores

c Quia ois mlti tudo sanctoꝝ est. i. electa ad dei cultū: qz toti multitudini locutus est dñs in monte synai. vt habet Exo. xx. ca.

d Et in ipis ē dom⁹: qz eius tabernaculū ē in medio castroꝝ.

e Cur eleuamini sup pplm dñi. q. d. hoc est ex vestra p̄sumptiōe. nō ex diuina ordinatione.

f Qđ cū audisset Hic ponit culpe reprehensio. z primoqz tū ad ambitionem sacerdotij: secundo qz tū ad ambitionē ducat⁹ populi: ibi. Misit ergo Moyses. Circa primū vt moyses oīa deret pplo se in hac reprehensione mouere zelo iusticie: non vindicte: primo ostendit dñm ꝓpter malitiam istoꝝ: et hoc notatur cū dr.

g Cecidit pn⁹ in faciē. humiliando se corā deo.

h Locutusqz est ad chore. rōnabiliter, z charitatiue. d

i Mane inquit ꝛc. i. cras saliua ieiunii. tēptabat em̄ ytrū interim chore rsipisceret a sua temeritate.

k Et sanctos applicabit sibi. i. oñdet qs vult fungi sacerdotio corā eo.

l Et quēcunqz elegerit ipse erit sanctus. i. ad diuina deputatus in officio sacerdotali.

m Multū erigimini. qz nō solū ꝫ boies: s etiā ꝓtra deū

n Num parū est vobis ꝛc. q. d. nō debetis reputare parum s multū diuina bñficia que fecit vobis p̄ alijs.

o Ut vobis etiā sacerdotiū vendicetis. i. indebite vsurpetis tanq̄ ingrati diuinis bñficijs.

p Et ois globus tuus stet ꝫ dñm: a veritate em̄ se eē vacuos pfessi sunt qui multitudine se armauerunt.

q Quid est enim aaron vt murmuretis contra eū. q. d. nō assumpsit sibi sacerdotiū: s dñs imposuit ei.

r Misit ergo. Hic ponitur reprehensio Moysi ꝗtum ad ambitionem ducatus populi. et primo vocauit Moyses istos ambitiosos choraz senibus. vt eos rationabiliter

noia vocabāt. a Cūqz stetis set aduersū moysen z aarō b dixerūt. Sufficiat vob c qz ois multitudo scōꝝ ē d z ip sis est dñs e cur eleuami sup pplm dñi: f Qđ cū audisset moyses g cecidit pn⁹ i faciez h Locutusqz ad chore: et ad oēz mltitudinē. i mane inqt notū faciet dñs q̄ ad se ptineāt k z scōs applicabit sibi z qs elegerit appropinquabūt ei. Hoc igit facite. Tollat vnusqsqz thuribulū suū tu chore z oē cōcilium tuū. z hausto cras igne ponite desup thymiama coraꝝ dño l Et quēcūqz elegerit ipe erit scūs. m Multū erigimini filij leui. Dixitqz rursum ad Chore. Audite filij Leui. n Num parū vobis ē q̄ sepauit vos de isrl ab oī pplo: z iunxit sibi vt seruiretis ei in cultu tabernaculi z staretis coraꝝ frequntia ppli z mīstraretis ei: o Idcirco ad se fecit accedere te z oēs frēs tuos filios leui: p vt vobis etiam sacerdotiū vēdicetis: q z ois globus tu⁹ stet ꝫ dñz. r Quid ē ei aarō vt murmuretis ꝓtra eū: s Misit ꝙ moyses vt vocaret dathan z abyrō filios eliab: t Qui rndert. Nō venim⁹. u Nūqđ parū ē tibi v q̄ eduxisti nos de tra egypti: w que lacte z melle manabat x vt occideres i deserto: y nisi et dñatus fueris nr̄i: z Reuera induxisti nos i traz que fluit riuis lactis z mellis: z dedisti nobis possessiones agroꝝ z vineaꝝ. a An z oculos nr̄os vis eruē: Nō veni m⁹. b Iratusqz moyses valde ait ad dñm. c Ne respicias sacrificia eorū. d Tu scis q̄ nec asellū q̄dē vnq̄ acceperi ab eis nec afflixerī quē pīā eoꝝ. Dixitqz ad Chore Tu z ois congregatio tua state coraꝝ dño z aaron die crastīa sepatiz. Tollite singuli thuribula vra: z ponite sup ea incēsū offerētes dño ducētaq̄nquaginta thuribula: aaron q̄z teneat thuribulū suū: qđ cum fecissēt stātibo moyse z aarō: e z cooperuissent aduersū eos oēz mltitudinē ad ostiū tabernaculi: appuit cūct̄z gloria dñi. f Locutusqz est dñs ad moysen z aarō: ait. g Separamini de medio congregationis hui⁹: h vt eos repēte disperdam. i Qui ceciderūt pn̄i in faciē ait z dixert. k Fortissime deus spirituū vniuerse carnis l num vno peccāte ꝓtra omnes ira tua deseuiet. Et

eduxisti nos de tra egypti: que lacte z melle manabat vt occideres i deserto: nisi et dñatus fueris nr̄i: Reuera induxisti nos i traz que fluit riuis lactis z mellis: z dedisti nobis possessiones agroꝝ z vineaꝝ. An z oculos nr̄os vis eruē: Nō venim⁹. Iratusqz moyses valde ait ad dñm. Ne respicias sacrificia eorū. Tu scis q̄ nec asellū q̄dē vnq̄ acceperi ab eis nec afflixerī quē pīā eoꝝ. Dixitqz ad Chore Tu z ois congregatio tua state coraꝝ dño z aaron die crastīa sepatiz. Tollite singuli thuribula vra: z ponite sup ea incēsū offerētes dño ducētaq̄nquaginta thuribula: aaron q̄z teneat thuribulū suū: qđ cum fecissēt stātibo moyse z aarō: z cooperuissent aduersū eos oēz mltitudinē ad ostiū tabernaculi: appuit cūct̄z gloria dñi. Locutusqz est dñs ad moysen z aarō: ait. Separamini de medio congregationis hui⁹: vt eos repēte disperdam. Qui ceciderūt pn̄i in faciē ait z dixert. Fortissime deus spirituū vniuerse carnis num vno peccāte ꝓtra omnes ira tua deseuiet. Et

nis oīb⁹ abūdabat illā terrā vltra debitum: cōmendabāt in vituperiū moysi: q̄ eos in eduxerat y Ut occidēs in deserto. et defectu cibi et potꝰ z Misi z dñatus fueris nostrī Hñ imponebāt ei q̄ vellz eos redigere i seruitutē: qđ erat falsū. a Reuera induxisti nos in terrā que fluit riuis lactis z mell. Hoc dicebāt ironice ad designandū q̄ moyses p falsas ꝓmissiones decepisset populum, ꝓmittendo eis terram lacte z melle fluentez b An z oculos nr̄os vis eruere nō venimus. q. d. non mandas nobis quicqz ꝓ bono nostro seu ꝓ malo.

c Iratusqz moyses valde. nō ꝓ iniuria sibi illata: sed quia talis iniuria inuebat contra deum cuius erat nūcius. d Ne respicias sacrificia eoꝝ: sicut non respexisti ad sacrificiuz chayn maligni: vt hī gen. iij. c.

e Tu scis q̄ nec asellū. i. minimā rē. Cetera patēt vsqz ibi:

f Et coaceruassent aduersū eos oēm multitudinē: dicit Ra. sa. q̄ p totā nocte p̄cedēte z ptē diei chore z sibi adherentes discurrerēt p castra dicentes populo. q̄ mouebāt ꝓ vtilitate cōi. z hoc mō coaceruauerūt sibi multitudinē.

g Locutusqz est dñs ad moysen z aaron. Hic consequenter ponit inflictio pene: vbi primo ponit comminatio dei cum dicit.

h Separamini de medio cōgregatiōis huius. qz sūt indigni societate vestra.

i Ut eos repente disperdā. i. oēs simul.

k Qui ceciderunt proni in faciem. ad placandum iram dei.

l Fortissime deus spirituū. i. q̄ cognoscis corda.

m Nūm vno peccāte ꝓtra oēs ira tua deseuiet. q. d. nō deret: index enim mortalis qui non cognoscit corda

qz bō vixerit tm̄ q̄ patēt aliq̄n̄ puit īnocētes cū peccātib⁹: & tu q̄ discernis vidento corda hoīm non dēs p̄ facere. iō subdit.

n Precipe vniuerso pplo vt separet a tabernaculis chore ꝛ dathan: ꝛ abyrō. Surrexitqz Moyses et abijt ad dathā: ꝛ abyron ꝛ sequentib⁹ eum senioribus israel dixit ad turbaz. Recedite a tabernaculis impiorum: et nolite tangere que ad eos pertinēt: ne involuamini in peccatis eorum. Cūqz recessissent a tēt⁹ eorum per circuitum dathan ꝛ abyron egressi stabant in introitu papilionū suorum cuz vxoribus ꝛ liberis omniqz frequentia. Et ait moyses. In hoc p scietis q̄ dom̄in⁹ misit me vt facerē vniuersa que cernitis. et non ex p̄prio ea corde p̄tulerim. Si consueta hoīm morte interierint et visitauerint eos plaga qua ꝛ ceteri visitari solent: non misit me dñs. Sinaūt nouā rem fecerit dñs vt aperiens terra os suū vorāt eos ꝛ oia q̄ ad illos p̄tinent: descēderit qz viuentes in infernū scietis q̄ blasphemauerit dñm Confestim igit vt cessauit loqui: dirupta est terra subpedib⁹ eoz: ꝛ aperiens os suum vorauit illos cum tabernaculis suis vt vniuersa substātia eoz. q Descēderūtqz viui in infernū operti humo: et perierunt de medio multitudis. At vo oīs isrl'q̄ stabat p̄ gyrū: fugit a clamore pereuntium dicēs Ne forte ꝛ nos terra vorāt r Sed ꝛ ignis egressus a dño interfecit ducētos quinquaginta viros qui offerebant incensuz. s Locutusqz est dñs ad moysen dicens. t Precipe eleazaro filio aarō sacerdotis vt tollat thuribula que iacent in incendio: ꝛ ignem huc illucqz dispergat: u qm̄ sanctificata sūt in mortib⁹ peccatoz̄ p̄ducat ea in laminas: ꝛ affigat altari: eo q̄ oblatum sit in eis incensum dño: ꝛ sanctificata sint: vt cernant ea p̄ signo ꝛ monimento filij israhel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula enea: in quib⁹ obtulerāt hi quos incendium vorauit et p̄duxit ea in laminas v affigēs altari vt haberent posteā filij israel quibus commonerentur: ne quis accedat alienigena: et qui non est de semine aaron ad offerendum incensum dño: ne patiatur sicut passus est Chore et omnis congregatio eius loquente dño ad moysen. w Murmurauit aūt ois multitudo filioz̄ israhel sequenti die contra Moysen et aaron: dicens: x Vos interfecistis populum dñi. Cunqz oriretur seditō ꝛ tumultus increscereta moyses ꝛ aaron fugierūt ad tabernaculū federis. Q̄ postq̄ ingressi sūt b operuit nubes et apparuit gloria domini. Dixitqz dñs ad Moysen. Recedite de medio huius multitudinis: etiam nunc volebo eos c Cunqz iacerēt in terra: d dixit Moyses ad Aaron. Tolle thuribulum ꝛ hausto igne de altari mitte incensum desup: pergens cito ad populum vt rogespro eis. Jam enim egressa est ira a dño: et plaga vexit. Quod cū fecisset aarō ꝛ cucurrisset ad mediā multitudinē quā iā vastabat incendium: obtulit thymiama: ꝛ e stans inter mortuos ac viuentes p̄ populo vepcatus est: ꝛ plaga cessauit. Fuerūt autē qui pcussi sunt quatuordecim milia hominum ꝛ septingenti i absqz his q̄ perierant i seditōe chore. f Reuersusqz est aaron ad moysen: ad ostium tabernaculi federis: postq̄ quieuit interitus.

Capi. xvij.

a T locutus ē dñs ad moysen dicēs. Lo-

qz debebat succedere in sacerdotio.

v Qm̄ sanctificati sūt in morti. pec. id est p̄ morte peccatoz̄ quoz̄ thuribula remanebūt vt apparebit futuris q̄ sanctitas debet esse in sacerdotib⁹: ꝛ hoc ē qd̄ subdit. Et sanctificata sint: vt cernant ea pro signo ꝛc. s. holocaustorū

w Murmurauit aūt. Hic p̄nter ponit trāsgressio multitudinis cum vi.

x Murmurauit aūt ois multitudo zelās. p chore ꝛ sibi adiunctis.

y Vos interfecistis pplm dñi: per hoc innuentes q̄ erāt mōte digni vñ subdit.

a Moyses et aaron fugierūt ad p̄tectionē dñi.

b Operuit nubes tabernaculū. dicūt aliqui q̄ nō fuit illa nubes q̄ p̄cedebat ducatū pop̄lo. sed q̄dam pua nubes i qua dñs solit⁹ erat loqui cum Moyse alij dicunt: q̄ fuit ista que p̄cedebat ducatum: sed añ boc semp stabat i altoz̄ sup tabernaculum ꝛ tunc descēdit operiens ꝛ ambiēs tabernaculuz circūq̄q̄ vt nullus posset accedere.

c Cūqz iacet. i ter. ad placandū iram dei p̄ plm excitatā

d Dixit moy. ad aaron. Tolle thuribulū ꝛc. cognuit esse ex reuelatiōe diuina q̄ p̄ces aaron ꝛ oblatōes incensi quiescerent plaga incboata.

e Stās inē mor. ꝛ viuē. vt retineret p̄cessum vindicte

f Reuersusqz est aarō ad moysē adhuc p̄ pplo orātez Et i B dēdit exēplū plāt q̄ n̄ dēt spūalia subtrahere bñficia subdit̄ ꝓpter iniuriā sibi illatā ab eis.

Capi. xvij.

a T locut⁹ ē

dñs. Ꝟ ꝓñr ponit̃ sacerdotij ꝛerminatio ꝙ florit̃oꝫ virge aarō. Circa qđ ꝑ tāgit̃ ỽgaꝝ acceptio ad facti discussiōꝫ. scđo vni⁹ germiatio ad sacerdotiꝫ ꝓbatōꝫ ibi. Quas cū posuisset: ꝛcio eiusdē refutatio ad recordatōꝫ ibi. Dixitq; dñs. Circa ꝑmū dī. gnatones suas. id est tribus. iō subdi tur. Ad cūctis pn̄cipibus tribuū ꝛc.

c Et vniuscuiusq; nomen. s. tribus ꝺ Supscribes vir ge sue: ita ꝙ nomē ruben erat scriptū in virga illi⁹ tribus ꝛ sic de alijs.

e Nomē āt aarō erit i tribu leui hoc dicitur: quia in vir ga que erat i tribu leui nō erat scēptuꝫ nomen leui sicut ꝺ alijs. Cui⁹ rō erat: qz questio de sacer dotio q̄tū ad illos de tribu leui iā erat ꝛerminata ꝙ mor tē chore ꝛ ducēto rum ꝛ quinq̄ginta viroꝝ q̄ obtulerāt incēsuꝫ: ꝛ iō ꝺ sacer dotio aarō nō erat q̄stio nisi q̄tum ad alias tribus.

f Et vna ỽga cūctas eoꝝ familias ꝓtinebit. Ex hoc di cūt alīq ꝙ ꝓter. xiij ỽgas ꝓdictas erat vna cōis oib⁹ tribu bus: sed hoc nō vi detur rōnabilit̃ dic tū: qz nō apparet cui ꝛeseruiret: et iō illud quod dī hic. Et vna virga cun ctas eoꝝ familias continebit non referr̃ ad familias aliaꝝ tribuū ꝑ ad fami lias de tribu Leui in qua erāt plures familie: vt supra dic tū est. iij. ca. sed virga aaron sufficiebat ꝓ omnibus eo ꝙ questio iam erat ꝛerminata q̄tum ad alias familias leui. ita ꝙ domus aaron ꝓtinebat totum ius tribus leui: q̄tū ad sacerdotiū ꝛc.

g Quē ex his ele. germi. viz. eius. vt hoc signo alij quiescant a sacerdotio.

b Fuerūtq; ỽge. xij ꝛc. qz erāt duodecī trib⁹ ꝓter tribū Leui: In hebreo bz. Fuerūtq; ỽge. xij. ỽga aaron in me dio: qz sic fuerr̃ dispōite coꝝ dño i tabernaculo: ꝙ sex vir ge erāt ex vna ꝑte. ꝛ sex ex altera. ꝛ ex hoc patet ꝙ nō fue rūt ibi. xiij. virge. ꝑ. xij. tm̄.

i Viderūtq;. s. virgā aarō solā germinasse miraculose.

k Et receperūt singuli virgas suas recognoscentes eas tanq̄ nō mutatas: et sic viderūt sacerdotiū remānsisse aa ron ꝛ filijs eius ꝙ signū datū a deo.

l Refer virga aaron i tabernaculū. vt sic̄ ꝛcetero vel lent ꝓtēdere ꝙ sacerdotio repmanr̃ hoc signo. Moralit̃ virga q̄ est signū dñi ꝛ correctiōis significat bonū ꝓlatū: in quo ē ptās regēdi atq; etiā corrigēdi. Nec ꝑ virga ger minat bonitate cōscientie: frondet veritate doctrine: floret celebritate fame: ꝛ fructificat sanctitate vite: ꝛ ideo sibi de betur dignitas sacerdotalis.

b Accipe ab eis ỽgas singlas ꝙ co

quere ad filios isrl⁹ et acci pe ab eis ỽgas singlas ꝙ co gnatōes suas a cūctis pn̄ci pib⁹ tribuū ỽgas duodecim ꝛ vniuscuiusq; nomē⁹ sup scribes ỽge sue. ᶜ Nomē āt aarō erit i tribu leui: ꝛ vna ỽga cūctas eoꝝ familias cō tinebit ponesq; eas i tabna culo federis coꝝ testionio: vbi loq̄r ad te. ᵍ Quē ex his elegero germiabit ỽga e⁹: ꝛ cohibebo a me q̄rimonias filiꝝ isrl: qbꝫ ꝝ vos murmu rāt. Locutusq; ē moyses ad filios isrl: ꝛ dedēr ei oēs pn̄ cipes virgas ꝙ singlas tribꝫ ᵇ Fuerūtq; virge duodecim absq; virga aarō. Quas cū posuisset moyses coꝝ dño in tabernaculo testionij se quenti die regressus inuenit germiasse ỽgā aarō i domo leui: ꝛ turgētib⁹ gēmis eru perāt flores q̄ foliꝭ dilata tis i amigdalas ꝛeformati sūt. Protulit q̄ moyses oēs virgas de ꝓspectu dñi ad cū ctos filios isrl: ⁱ viderunt q; ᵏ ꝛ rceperūt singuli ỽgas su

m Dixerūt āt filij isrl. istud referr̃ ad ꝓdicta ꝛ ea. ꝑce. viderāt em̄ filij isrl chore ꝛ sibi adiunctos mortuos eo ꝙ accedebāt indebite ad diuina. ꝛ occasiōe etiā b⁹ plu res alij sūt mortui: iō timētes petierr̃ a moyse remediū apponi: ꝛ iō nō sr̃ puniti cū dixerr̃.

n Ecce consūpti sumus ꝛc. qz nō dixerūt hoc mur murādo ꝝ deum: vel cōtra moysē sz remediū q̄ren do.

Capitm. xvij.

Dixitq; dñs ad moysen. ᵗ Refer virgā aarō in taber naculuꝫ testimonij: vt fuerr̃ ibi i signū rebellių filioꝝ isrl: ꝛ q̄escāt q̄rele eoꝝ a me ne moriant̃. Fecitq; mo yses sicut ꝓcepat dñs. ᵐ Bi xerunt aūt filij isrl ad mo yseu: ⁿ Ecce cōsūpti sumus: oēs ꝑibim⁹ Quicūq; acce dit ad tabernaculū dñi mo rit̃. Nū vsq; ad intnitionē cūcti ꝛelendi sum⁹

Capitm. xviij.

ª Dixitq; dñs ad aaron ᵇ Tu ꝛ filij tui et domꝰ pris tui tecū portabit̃ iniq tatē sctūarij: ᶜ ꝛ tu ꝛ filij tui sil̃ sustinebit̃ pctā sacerdo cij vestri. ᵈ Oz ꝛ frēs tuos ꝺ tribu leui ꝛ sceptro patris tui sume tecū. ꝑstoq; sint et mīstrent tibi. ᵉ Tu aūt et fi lij tui mīstrabit̃ i taberna culo testionij. Excubabūt q; leuite ad ꝓcepta tua ꝛ ad cūcta opa tabernaculi: ita dūtaxat vt ad vasa sctūarij ꝛ altare nō accedāt. ᶠ ne ꝛ il li moriant̃: ᵍ et vos pereatis sil̃. Sint aut̃ tecū: et excu-

a Dixitq; dñs ad aarō. media te tm̄ Moyse: vt dicit Ra. sa.

b Tu ꝛ filij tui ꝛ domus pris tui tecū portabitis iniquitatē sanctuarij. i. habebitis illa q̄ offerr̃ i sanctua rio ꝙ pctis ꝑpli: vt exponūt alīq. Sed ista expositio nō vī ꝓuenies: qz portare ꝛ sustinere designāt onus impo sitū: receptio aūt oblationū nō est sacerdotib⁹ onerosa ideo alit̃ exponit̃ referendo ad finē capituli ꝓcedent̃ vbi queritr̃ remediū ꝝ piculū mortis in ꝑplo: si inrebite alīq accederēt ad diuina: vt sit sensus.

c Tu ꝛ filij tui sustinebitis pctā ꝛc. i. si aliqui se inge rant ꝙ vestram negligentiā nō solū punient̃ ꝓ suā te meritate: sed ꝛ vos ꝙ vestra negligentia. et ideo vobis incumbit onus arcendi eos: et diligenter ꝓcauendi ne aliquis indebite accedat.

d Sed et fratres tuos de tribu Leui ꝛc. sume tecum ꝓestoq; sint. scilicet ad officia sibi conuenientia: vtpo te in custodia vasoꝝ et portarum: ne aliquis inde bite se ingerat.

e Tu autem ꝛ filij tui ministrabitis i tabernaculo. le uitis em̄ nō erat licitū ingredi nisi i motiōe castroꝝ: q̄ vasa sancta erāt inuoluta: vt ea portarent.

f Ne et illi moriant̃. ꝑter suā temeritatē.

g Et vos pereatis simul: ꝑter vestram negligentiā ꝛ sic patet ꝙ impositum erat sacerdotibus reprimere

leuitas ⁊ leuiū plm. b Ego ꝛedi vob frēs vros leuitas.nō ad faciēdū opa vīa exteriora i tōmib⁹ vris:sed ad ꝑuiēdū in misteriis tabnaculi:iō subdit. Et tradidi tōnū dño:seqt. i Tu āt ⁊ filij tui custo.sa.vel.i.sacerdotale offm qđ ꝑuat ꝛebite ministrādo:⁊ ꝑdit in ꝛebite exercēdo sic Nadab ⁊ Abiu mortui sē offerē ꝛo ignē alienū vt hr Leui.x. k Locutusq ē dns. b ꝛscribit tributō ꝑ labore.et ꝓmo q̄tuz ad sacēdotes generalit. scdo q̄tū ad leuitas ibi Filijs aūt Leui. Oītū ad sūmuz sacerdotē specialiter:ibi. Locut⁹ q ē dns. Oītuz ad primū dr. l Ecce ꝛedi tibi custodiā ꝓmitiarū meaꝝ:⁊ dicit custodiā q̄ non optebat talia cōmedere ꝓma die ⁊ scda tm. sicut ꝛ aliquib⁹ sacrificijs q̄ reliquie nō poterāt reseruari ꝑ victu sacerdotū in tp̄us magis longum. m Oia q̄ sctificant boc est ꝛo ꝓmittūt ꝑ votū n Tibi tradidi ⁊ filijs tuis ꝑ officio sacerdotali .i. ꝑ laboze officij. o In sanctuario comedes illud:⁊ sic ꝛterminat locū. p Mares tm edēt.⁊ sic ꝛterminat serū q̄tū ad sacrificia p̄dicta q Primitias aūt ꝛc. sequitur. Qui mūdus est in ꝛomo tua vescet eis. Licet possent comedi a masculis⁊ mulieribus:vtpote vroꝛ⁊ filiabus sacerdotū:tamē nō erat licitū immundis.

bent in custodijs tabernaculi:⁊ i oīb⁹ ceremonijs ei⁹: Alienigena nō miscebit vob Excubate i custodia sctūarij:⁊ i misterio altarⅈ.ne oriat indignatō sup filios israℓ. b Ego ꝛedi vob frēs vros leuitas ꝛ medio filioꝝ israℓ:et ꝛdidi ꝛnū dño vt ꝑuiāt in misterijs tabernacli e⁹. l Tu āt ⁊ filij tui custodite sacerꝛtiū vrm:⁊ oia q̄ ad cultū altarⅈ ptinēt ⁊ ītra velū sūt ꝑ sacerdotes admīstrabūt Siqs extern⁹ accesserit:occidet. k Locutusq ē dns ad aarō. l Ecce ꝛedi tibi custodia ꝓmitiaꝝ meaꝝ. m Oia q̄ sctificāt a filijs israℓ tibi ꝛdidi ⁊ filijs tuis ꝑ offō sacerꝛtali: legitima sempiterna. Nec ḡ accipies ꝛ his q̄ sctificant ⁊ oblata sūt dño. Dis oblatio ⁊ sacrificiū et q̄cq̄d ꝑ pctō atq; ꝛlicto reddit. mihi ⁊ cedet ī sctās cōꝝ: tuū erit ⁊ filioꝝ tuoꝝ. o In sanctuario comedes illō. p Mares tm edēt ex eo:q̄ ꝑsecratū est tibi. q Primitias aūt quas vouerint ⁊ obtulerint filij israℓ:tibi ꝛdi ⁊ filijs tuis ac filiabꝫ tuis iure perpetuo. Qui mūdus ē in ꝛomo tua vescet eis. r Oēm medullā olei ⁊ vini:ac frumēti:q̄c quid offerūt primitiaꝝ ꝛo mino tibi ꝛdi. Uniūsa frugū initia que gignit hum⁹ et dño ꝛportant:cedent in vsus tuos. Qui mūdus est in ꝛomo tua vescet eis. Oē qđ ex voto reddiderint filij israℓ:tuū erit. s Quicq̄d primū erumpet e vulua cūcte

cānis quā offerūt dño: siue ex hoīb⁹: siue ꝛ pecoꝛib⁹ fuerit tui iurⅈ erit.ita dūtaxat ꝛ vt ꝑ hoīs primogenito ꝑcium accipias: ⁹ ⁊ oē aīal qđ īmūdū ē redemi faciaſ:cui⁹ redēptio erit postꝛnū mēsē siclis argēti q̄nq; pōdē sanctuarij. Siclꝰ vigiti obolos hꝫ. f Primogenitū āt bouis ⁊ ouis: ⁊ caprę:nō facies redimi:q; sanctificata sūt domino. Sanguinē tm eoruz fundes sup altare: ⁊ adipes adolebis i suauissimū odorem dño. t Carnes ꝛo i vsū tuū cedēt:sic ꝓ pectusculū cōsecratū ⁊ armus ꝛxter tua erūt. Oēs primitias sctūarij quas offert filij israℓ dño: tibi ꝛdi ⁊ filijs ac filiabꝫ tuis iure ꝑpetuo. u Pactū sal ē sempiternū coꝝ dño tibi ac filijs tuis. Dixitq; dns ad aaron, b In terra eoꝝ nihil possidebit: c nec hēbit ꝑtē inter eos. d Ego ꝑs ⁊ hēditas tua in medio filioꝝ israℓ. e Filijs aūt leui ꝛdi oēs ꝛcias israelis in possessionē ꝑ ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo fe ꝛris:vt nō accedāt vltra filij israel ad tabernaculum:ne committant peccatū mortiferū:solⅈ filijs leui mihi ī tabernaculo seruientibus: f ⁊ portantibus peccata populi. Legitimum sempiternū erit in generationibꝫ vris. Nihil aliud possidebūt ꝛcima ob latiōe ꝑtēti s quas ī vsus eoruu: ⁊ necessaria separaui. b Locutusq ē dominus ad Moysen dicens. Precipe

t Ut ꝑ hois ꝓmogenito ꝑ cium accipias.qđ ē q̄nq; siclorū argēti:vt dictū ē ē.iij.ca.⁊ intelligit ꝛ ꝓmogenit⁹ aliarū tribuū a tribu Leui:cui⁹ ꝓmogeniti erāt ꝛo oblati ad ministeriū tabernaculi. v Et oē aīal qđ īmūdū ē redimi facias.boc nō intelligit generalit ꝛ oī aiali immundo ꝛ ꝛ omni indigēte redemptionem:inter animalia ei⁹ īmūda aliq̄ erāt q̄ ꝓmogenita nō ꝛdimebāt: ꝛ interficiebant:sicut ꝓmogenitū canis ⁊ aliq̄ q̄ nō redimebant pecunia:ſz ꝑ eis ouis offerebat:sicut primogenitū asini. r Primogenitū aūt o.⁊ bo.⁊ ca. nō fa.re. q; sanctifi. sē dño:q; ꝛebebāt immolari ipi ꝛo

y Carnes ꝛo in vsum tuum cedent sicut pectuscul⁹ cōsecratū.i.sicut ꝛ alis sacrificijs:q̄uis vna ꝑs est offerentiū.s.pectuscul⁹ tm et armus ꝛxter ꝛ illis pertinet ad te sicut carnes ꝛ ist. a Pactū sal is est sempiternū.i omi sacrificio pōebat sal et ideo stabilitas alicui⁹ pacti ꝛsignat noie pacti salis. b In terra eoruz nihil possidebitis. erq̄ em accipiebāt victū a pplo nō ꝛebebāt hr ꝑtē in hereditate. c Nec habebitis ꝑtē inter eos.hoc addit ad ꝛnotādum q; nec etiā ī ꝑda hostiū ꝛebebāt habere ꝑtē. vt d. Ra.sa. d Ego ꝑs ⁊ hereditas tua:q; oblata et sctificata dño erāt assigta ꝑ victu suo. e Filijs āt le. Hic ꝓpr agit ꝛ mercede leuitaꝝ ⁊ ꝑ s hra vsq; ibi f Et por.pe.po. q; si ex eoꝝ negligētia alij se ingerāt indebite ad tabernaculum punientur. g Quas in vsus eoꝝ ⁊ ne.se. per hoc ondit q; leuite non poterant tm ꝛcias comedere:ſ etiam

r Omnem medullā.q; primicie debebāt dari ꝛ meliori qđ significat ꝑ medullā.
s Quicq̄d ꝓmū erūpet a vulua.i.qđ ꝓmo nascit.

in alia sibi necessaria cōmutare.
b Locutusq; est dominus. Hic consequenter agitur de mercede sūmi sacerdotis ꝑ alt:q; leuite ꝛ ꝛcimis receptis

a ppō debebāt dare ptē decimā summo sacerdoti: z de ill debebāt dare illa q̄ erāt meliora: alit peccarēt si scient sibi debebāt dare illa q̄ erāt meliora: alit peccarēt si scient sibi meliora ptinerēt: z ex his pz ifra vsq; ibi. i Ne pollua tis obla.fi.is.i. decimas vobis oblatas ab ipis p pctīs pdi ctīs. k Et moziamini.f.si hoc feceritis. ¶ Capi.xix.

Locutusq; ē dns.hic cō sequent agi tur de officio sacer dotis inq̄tū est me diator dei ad pplm z hoc ppie respicit purificatōnē que a deo deriuat ad po pulū p sacerdoē of ficium. In lege au tem erāt due puri ficatones. Una ab immūditia spūali: q̄ otingit ex pcc̄is et ista q̄ erat grauior purificabatur p oblationes z sacri ficia.vt hr̄ Leui.iiij z.v. alia āt erat ab imūdicia corporali q̄ cōtingit ex tactu alicui⁹ rei imūde vl alia imundicia corporali p quā efficie bat hō ineptus ad ingrediendū locū cultus diuini.ita q; tales imūdicie erāt q̄si q̄dā irregularitates impedientes ac cedere ad locū diuini cultus: q̄diu manebant et tales purificabant p aspsionē aque lustrationis:i qua cōmisce bant cineres vacce ꝓbuste.z de ista purificatiōe agitur h. Circa qd̄ ꝓmo ponitur ritus oblationis.scdo modꝰ expiationis:ibi. Habebūt hoc filij isrl. Adhuc circa ꝓmum describit vacce immolatio:scdo ex hoc aliquor inq̄natō ibi.Et tūc dem̄ū. Circa ꝓmū dr̄ sic.

b Ista ē religio victime &c. qz immolabat̄ p purificatiōe totius pplī vt posset accedere ad cultū dei:q̄ cultus i sacra scriptura vocat̄ religio:z iō hec victima spāl̄r noiat̄ noie religiōis. c Precipe filijs isrl:vt adducāt:qz p purgatiōe multitudis fiebat ista immolatio:iō aial immolādū debebat exhiberi a toto pplo. d Ad te vaccā.Erat enim immolāda p pctō idolatrie vituli:iō dr̄ vacca magis q̄z vitul⁹:qz sic noiat̄ ille ppls.Osee.v.Sicut vacca lasciuiēs declinauit isrl:z eadē rōne adducebat̄ ad moysen: z non ad aarō:qz timore pplī fecit ydolū vituli: vt hr̄ exo.xxxij. e Rufam. In hebreo hr̄.Rubeā:qz ydolū pdictus fuit aureū ꝓpter similitudinē coloris.

f Etat integre. In heb.nō hr̄ etat̄.z iō integritas refertur ad colorē vacce q̄ debebat eē rubea integraliter absq; varietate alīq̄ alteri⁹ coloris. g In q̄ nulla sit macula.i. defect⁹ membror:qz talia defectuosa nō erāt immolaticia.

h Nec portauerit iugū.ad significandū q̄ filij isrl i ydolatria vituli abiecerāt a se iugū legis dei. i Tradetisq; eā eleazaro z nō aarō:qz eleazar nō peccauit i cōflatōe vituli. k Qui eductā extra castra.nō solū d castris deitatis z lenitatis:sed etiā pplī: ad designandū q̄ ydolatria debebat simplicit̄ a toto populo elōgari: qz periculosi⁹ infi cit q̄ lepra: ꝓpter quā tm̄ ejiciebant̄ lepr̄osi de tribꝰ castris pdictis:vt dictum est supra.v.ca.

l Immolabit in cōspectu omnū. In hebreo hr̄. In cōspectu suo:qz sicut Ra.sa.eleazar debebat eū immolare p alterū coram se z multitudine.

isrl:vt educant ad te vaccā rufā etatis integre: i qua nulla sit macula nec porta uerit iugū tradetisq; eam eleazaro sacerdoti. k Qui eductā ex castra immolabit in cōspectu oim: m z tingēs digitū i sanguie ejus aspget cō tra fores tabernacli septē vicibꝰ cōburetq; eā cūcta videntibꝰ tā pelle z carnibꝰ eius q̄ sanguie z fimo flāme tradi tis. q Lignū q̄z cedrinū z hysopū: coccūq; bis tinctū sacerdos mittet in flamā que vaccā vorat. r Et tūc dem̄ū lotis vestibꝰ z corpe suo: ingredietur in castra cōmacula tusq; erit vsq; ad vesperum Sed et ille q̄ cōbusserit eā: lauabit vestimēta sua z corpus z immundus erit vsq; ad vesperū. Colliget autē vir mūdus cineres vacce: et effundet eos extra castra in loco purissimo: vt sint multitudini filiorū israel k in custodiam et in aquam aspersionis qz pro peccato vacca

m Et tingens digi. su.in san.ej⁹ asp. cōtra fores taber. non q̄ de loco extra castra rediret ad tabernaculū: vt dicūt aliqui:qz non debāt inde recedere:donec vacca esset incinerata: fz de loco illo debebat se ad illā ptem vbi erāt fores tabernaculi: aspgens versus illaz ptem: sicut Dañ.vj.ca.dicitur q̄ aptis fenestris orabat contra hierusalē existēs tm̄ i cbal dei. n Septē vicibꝰ.ad denotādū q̄ peccatuz ydolatrie q̄dāmodo equipōderat oībus alīs pccīs eo q̄ iportat totalem recessuz a deo:vniuersitas autē septenario nūero designat. o Cōburetq; eā cūctis videntibus. In hebreo hr̄. In cōspectu suo: qz ista cōbustionez faciebat p alium.

p Tam pelle z carnibꝰ &c. flamme tradit. ad denotandū q̄ de peccato ydolatrie nulla ꝓditio vel circūstantia debebat in populo remanere.

q Lignū q̄z cedrinū z hysopū.ista ponebat̄ i igne ad reprimendum fetorem exalantem ex combustiōe pellis z fimi vacce.

r Coccūq; bis tinctū sacerdos. q̄ diu seruat colorem ad designādū q̄ cineres debebāt seruari p totū annuz ad purificationē pplī: put subdit̄ postea. Et sint multitudini filiorū isrl in custodiā &c.

s Et tūc dem̄ū lot⁹ vesti. &c. Hic queritꝰ ꝓmo cōburēs vaccā maculabat̄ ex hoc:cū illa cōbustio fieret ad hoc q̄ ex cineribꝰ vacce cōbuste imūde purgarent̄. Ad hoc rndet̄ q̄ imūdicia duplr̄ dr̄ibit̄.vno mō ex imūdicia rei tacte:z sic tangens mortuū efficiebat̄ immūdus. Alio mō ex indignitate tāgētis:sicut si laicus tāgeret calicē ꝓsecratū peccaret.z hoc mō rediges vaccā i cineres:et etiā colligētes cineres illos efficiebāt imūdi: qz cinēs illi ordinabāt̄ ad purificatōz totius pplī:z iō tāgens illos q̄cūq; mō debebat se reputare ad hoc idignū z maculā aliquā dbere:z p dns indigere alīq̄ purgatōe.ista tm̄ purgatio nō fiebat p aspsionē cū aq̄ lustrationis:de q̄ dicet̄ ifra:s p ablutionē corpis z vestiū:z sic pz ifra vsq; ibi. t In custodiā z in aquā aspsionis. Ad hoc enim custodiebantur cineres:vt cum aliqui essent danādi ponerentur de cineribus illis in aqua mundā z tunc

ex illa aq̃ aſpgerẽt illa q̃ erãt mũdãda p modũ q̃ hr. j. a Habebũt.q̃z. Hic ꝓ̃r deſcribit expiatiõis rit⁹ q̃tũ ad immũdiciã cõtractã ex mortuo: 7 ꝓmo q̃tũ ad hoc q̃ iſta immũdicia eſt in hoibus. ſcõo ꝓut etiã in alijs reb⁹ eſt: ibi. Iſta eſt lex. Circa ꝓmũ dr. b Qui teti. ca. hv. 7 ꝑ hoc ſeptez dieb⁹ fuerit immũd⁹: ita q̃ nõ poterat ingredi atriũ tabnaculi: cui⁹ rõ ẽ: tũ ꝓpt reuerẽtiã illi⁹ loci: q̃ ex cadauẽ mortui exeunt bũores corrupti: q̃b⁹ tãgentes cadauer fiebãt inepti ad accedẽdũ ad ſacratum quia ydolatre 7 ſortilegi circa mortuos faciebãt ſuperſtitioſa: 7 iõ cadauer immũdi ex tactu p̃hibebãt ab ingreſſu atrij: donec eſſent mũdati aq̃ luſtratõis p modũ q̃ ſubdit cuz dicit. Aſpgẽt ex hac aqua. 7 ꝑtz. c Qis qui teti. Hic exprimit pena intrãtis tabnaculum vel atrium nõ purificatus a tali immũdicia: cui⁹ ꝓna ẽ mors vñ ſubdit Peribit ex iſrl. d Iſta eſt lex. Hic agit de purificatõne predicte in mundicie put ſe extẽdit nõ ſolũ ad boies. ſz etiã ad res alias cũ dr. e Qes q̃ ingrediũt tẽtoriũ illi⁹. ſ. hpis mortui ꝛc. f Vas qd nõ hũerit opculũ ꝛc. Ex h̃ bz q̃ ſi itẽ torio mortui eſſet vas qd hret opculũ nõ ꝓhebat immũdiciã q̃z immũdicia talis nõ cõtrahebat i ſupficie exteriori: ſ interius vbi reponebãt illa q̃b⁹ boies vtebãt. g Sive illius os vel ſepulchrũ. q̃z ydolatre 7 ſortilegi in ſuperſtitiõib⁹ ſuis vtebant oſſib⁹ mortuoꝝ: 7 circa ſepulchra talia exercebãt: 7 etiam quia talia habent in ſe immundiciam corporalem.

b Tollẽtq̃ de cineri⁹ cõbuſtionis atq̃ ꝑcti: ſic autẽ noiat: q̃z ſicut ꝓdictũ eſt illa vacca immolabat in expiatione peccati ydolatrie vituli.

i In q̃bus cũ hõ tinxerit hyſopũ. q̃ eſt herba odorifera: ad denotãdũ q̃ p talẽ aſpſionẽ amouebat fetor vel immũdicia ꝓcta. k Atq̃ hoc mõ mũdus luſtrabit id ẽ aſpget immũdũ ex tactu mortui 7 modis ꝓdict⁹.

l Tercio et ſeptimo die. ad tollẽdã em talẽ immũdiciã requirebat talis ritus. aliter incurrebat pena mortis: vel ꝑ alios pena excõicationis. vñ ſubdit.

m Si quis hoc ritu nõ fuerit expiatus: anteq̃ ingrediat atriũ dñi. Peribit aia illi⁹ ꝛc. n Ipe q̃z q̃ aſpgit aquas 7 cetera. licet eſſet mũdus: vt predictum eſt tamẽ ex tactu rei ſacre debebat ſe reputare indigere aliqua purgatione: eo q̃ debebat ſe reputare indignũ tali

ꝓbuſta ẽ. Cũq̃z lauerit qui vacce portauerat cineres veſtimẽta ſua: ĩmũd⁹ erit vſq̃ ad veſpeꝝ. a Hẽbunt q̃z filij iſrl 7 aduene q̃ hitant inter eos ſcim iure ꝑpetuo. b Qui tetigerit cadauer hois: 7 ꝓpter h̃ ſeptẽ dieb⁹ fuerit immund⁹ aſpgẽt ex hac aq̃ die tercio 7 ſeptimo: et ſic mundabit. Si die tercio aſperſus nõ fuerit: ſeptimo non poterit emũdari c Qis q̃ tetigerit hũane aie mõticinũ 7 aſpſus hac cõmixtiõe non fuerit: polluet tabernaculũ dñi: 7 pibit ex iſrl. Quia aqua expiatõis nõ ẽ aſpſus immũd⁹ erit: 7 manebit ſpurcitia ei⁹ ſup eũ. d Iſta eſt lex hois q̃ morit i tabnaculo. e Oẽs q̃ ingrediunt tẽtoriũ illi⁹ 7 vniuerſa vaſa que ibi ſũt: pollura erũt ſeptez diebus f Vas qd nõ hũerit opculũ nec ligaturã ſup ĩmundũ erit. Si q̃s in agro tetigerit cadauer occiſi hominis aut ꝑ ſe mortui⁵ ſiue os illi⁹ vl ſepulchꝝ ĩmũdus erit ſeptẽ diebus. g Tollẽtq̃ ꝺ cineribus cõbuſtõis atq̃ peccati et mittẽt aquas viuas ſup eos in vas: in quibus cum hyſopũ mũdus tinxerit hyſopũ: aſperget ex eo oẽ tentoriuz. et cũctã ſuppellectilẽ. 7 hoies huiuſcemõi cõtagione polluros. h Atq̃ hoc mõ mũd⁹ luſtrabit immũdũ i tercio 7 ſeptimo die expiatuſq̃ die ſeptimo: lauabit et ſe 7 veſtimenta ſua 7 immũdus erit vſq̃ ad veſperũ. m Si quis hoc ritu nõ fuerit expiatus pibit aĩa illi⁹ ꝺ medio eccleſie: q̃z ſcrũariũ dñi polluit: 7 nõ ẽ aqua luſtratiõis aſp ſ⁹. Erit h̃ ꝓceptũ legitimũ ſempiternũ. n Ipe q̃z q̃ aſpgit aquas: lauabit veſtimẽta ſua. Qis q̃ tetigerit aq̃s expiationis: immũdus erit vſq̃ ad veſpeꝝ. o Quicquid tetigerit immundus immũdũ faciet: p et anima que horuz quippiam tetigerit immũda erit vſq̃ ad veſperũ.

vocat ſic. q̃z nõ bz rõnẽ literalẽ ſic dicrã: ſ potius ſecretã Multa em̃ ſunt in hoc p̃cepto deuiantia ab alijs ſacrificialibus. vt pz intuenti. Vñ in hoc loco Ra. mo. gerũdẽ. excuſans ſe a reddendo rõnẽ ꝺ hoc p̃cepto talia ꝛba ſcripſit. Nos aũt qui p peccatis noſtris ſumus contaminati in hac captiuitate ignoramus mundiciam ſanctitatis: donec veniat ſuper nos ſpũs de alto: 7 effundat de⁹ aq̃s mundas ſup nos 7 mõdemur amen: fic fiat in dieb⁹ noſtris. Dicit ille. Utinam iſte Rabi ſaperet: 7 ſeipſum intelligeret.

q Immũda erit vſq̃ ad veſpum. i. abſtinebit ab ingreſſu atrij: nõ tñ ad expiationẽ eius req̃rebat aſpſio aque: vel ablutio veſtiuz ſicut in predictis. ſ purgabat per tranſitum tpis.

¶ In ca. xix. vbi dr in poſtilla. Circa ꝓmũ dr ſic. Iſta eſt religio victime.

¶ Additio ꝓma. Hebreo i hoc loco nõ dr. Iſta eſt religio victime. ſed dicitur ſic. Iſtud ẽ ceremoniũ lex: ꝓcipe filijs iſrl ꝛc. 7 dicũt expoſitores hebreoꝝ q̃ h̃ ꝓceptũ

¶ In eodẽ ca. xix. vbi dr in poſtilla. Ad deſignãdũ q̃ cineres debebant ſeruari p totũ annũ.

¶ Additio. ij. Cineres vacce non ſolũ ſeruabant p totum annũ: ſed per plures annos. Tradunt enim hebrei q̃ ſex vacce fuerunt tm̃ immolate per totam durationẽ vtriuſq̃ templi. Quaruz prima fuit facta in deſerto tempore Moyſi. de qua hic habetur: cuius cineres duranerũt per templũ primũ. ſcda fuit facta tpe eſdre ſacerdotis in ꝓncipio tẽpli ſcdi: alias aũt duas Symeon iuſtus immolauit i diuerſis tpibus q̃ fuit ſumm⁹ ſacerdos: 7 durauit p. lxxx. annos in officio: alie autem due per Johanẽ ſummũ ſacerdotẽ ꝑcm matathie a q̃ deſcẽderũt machabei ꝛc.

Enerũtq; Hic ꝑ̃ ponit impedimẽtũ ¶ Ca.xx. ꝓueniẽs ex aq̃s cõtradictiõis: vbi ꝓmo ponit re tardatiuũ itineris ex aq̃ deficiẽte. ſcõdo addit impe dimẽtũ ex boſte inſurgẽte ibi. Miſit interea. Circa ꝓmũ ꝓmittit marie obitus: ſcõdo aq̃ defect⁹ ibi. Cũq; indigerz aq̃. Circa obitũ ma rie ꝓmittit loc⁹ cũ dr̃. b Jn deſer. ſin. iſte loc⁹ eſt ali⁹ ab illo q̃ vocat ſin Ero.xvj. vñ et ille ſcribit plſam Sa mech: iſte ãt plſade Deſcribit etiã tps cũ dr̃. c Mẽſe ꝑ.ſ.q̃drageſimi an ni ab exitu filio⁹ iſ rael de egypto: poſt q̃s fuerãt vagi p deſertũ ẽm ſniaz dñi: vt dictũ ẽ ſ.xiij.c. d Et mãſit ꝓplus i cades. Sicũt ali qui q̃ iſte ẽ loc⁹ de q̃ miſſi fuerũt explo ratoꝛes: vt dr̃.ſ.xiij ca. ita q̃ ꝓplus fuit bis in iſto loco. ſcꝫ anno ſcõdo egreſſio nis ꝺ egypto q̃z gñ receſſerũt de mõte ſynai venerũt illuc z tũc inde miſſi ſũt explozatoꝛes: q̃ re deuntes fecerũt de ſperare pplm de cõ ſecutione terre p miſſionis vt dictũ eſt.xiij.c. z tũc dñs fecit eos reuerti p deſertum. z poſtea rl. anno ab exitu ꝺ egypto redierũt ad eñdẽ locũ. Alij aũt dicũt q̃ iſte eſt ali⁹ loc⁹ ab illo. vñ et ad differẽtiã eoꝝ loc⁹ vñ explozatores miſſi ſunt vocat cades barne. vt dr̃ Deut.j. z ioſue.xiiij. Jſte ãt vocat cades abſolute ſine additiõe. e Mor tuaq; eſt ibi maria. Dicit Ra.ſa. q̃ moꝛs marie conueniẽ ter deſcribitur poſt capitulum de purgatione per aquas luſtratiõis: q̃z ſicut fit expiatio ꝓ victã aſpſionem ita ſuo mõ ꝓ iuſtoꝝ mortẽ. ẽm q̃ dr̃ põ.cxiij. Preciola i ꝓſpectu dñi moꝛs ſcõꝝ ei⁹. f Cunq; indigeret. h deſcribit aq̃ defectus: vbi ꝓpter hoc deſcribit ꝓmo ppli murmuratio. ſcõdo defectus reuelatioꝛ ibi. Jngreſſuſq;. Circa ꝓmum dr̃ f Cunq; indigeret aqua ppls. Dicit Ra.ſa. q̃ hoc ſubdi tur ꝓ⁹ mortẽ marie. ad inſinuãdũ q̃ dũ viuebat ꝓ ei⁹ me rita ppls in deſerto exiſtẽs ꝓ magnũ tps añ nõ habuit ỏfe ctũ aque. g Et reuerſi in ſeditionẽ. i. rebellionẽ z con tentionẽ ꝓtra moyſen z aaron. h Dixerũt. Utinã pe. inẽ fra. no. hoc eſt cum illis q̃ perierũt tpe choꝛe: q̃z moꝛs illoꝝ fuit bꝛevis: iſta aũt ꝓlixa. z ꝓ põs ẽuioꝛ. i Qua re nos feciſtis aſcendere de egypto vbi viuebam⁹ in abũ dãtia. Et adduxiſtis in locũ iſtũ peſſimũ e⁹ cõm ſubdunt dicentes. k Qui ſeri nõ põt. z ſic patit ỏfectũ fructu um. q̃s ꝓfert terra ꝓ humanũ laboꝛẽ z etiã eoꝝ quos ſpõ te gignit. iõ ſubdit. l Qui nec ficũ gignit ꝛc. Jſta tñ querela erat irrationabilis: q̃z manna ſufficiebat ꝓ oi ci bo boiꝫ bonis: vt dictũ eſt.ſ.xj.c. m Jnſup z aquã nõ bz. Jſta plus bẽbat de rõne: q̃z ſine aqua nõ põt bõ cõ uenienter viuere. n Jngreſſiq;. Hic ponit defect⁹ re leuatio q̃tũ ad defectũ aque q̃ nõ poterat tolerari cõpe tenter: vbi ꝓmittit moyſi z aaron oꝛatio q̃ ꝺz cẽ ſolitaria z hoc notat cũ dr̃. o Dimiſſa multitudine ꝛc. humil z ſupplicatoꝛia: iõ ſubdit.

Uenerũtq; filij ¶.xx. iſrl z ois mltitudo in deſertũ ſin mẽſe ꝓmo: z mãſit ppls i cades Mortuaq; ẽ ibi maria z ſepulta i eodẽ loco Cũq; indigeret aqua ppls ꝓuenerũt aduerſũ moy ſen z aarõ: z verſi i ſeditiõz dixerũt: vtinã piſſem⁹ inter frẽs nr̃os corã dño. cur edu ixiſtiz eccliaz dñi i ſolitudinẽ vt z nos z nr̃a iumẽta moriamur: Quare nos feciſtis aſcẽdere ꝺ egypto: z adduxiſtiſ in locũ iſtũ peſſimum q̃ ſeri nõ põt q̃ nec ficũ gignit nec vieas: nec malogra nata: inſup z aquã nõ bñt ad bibẽdũ Jngreſſiq; moyſes et aaron dimiſſa multitudine in tabernaculũ fe deris: cozruerũt ꝓni i trã: clamauerũtq; ad dñm atq; dixerũt. Bñe de⁹ audi cla-

mozez h⁹ populi: r z api eis theſauꝝ tuũ fontẽ aque viue: vt ſatiati ceſſet murmu ratio eoꝝ Et apuit gloria dñi ſup eos. Locutuſq; ẽ w min⁹ ad moyſẽ dicẽs. t Tol le ẏgã z cõgrega ꝓlm tu et aarõ frat tu⁹ z loq̃mi ad pe trã coꝛã eis: z illa dabit aq̃s Cũq; eduxeris aquã de pe tra: bibet ois multitudo et iumẽta ei⁹. v Tulit igit mo yſes virgã que erat i ꝓſpectũ dñi ſicut pcepat ei: ꝓgrega ta multitudine añ petrã di xitq; eis. x Audite rebelles z icreduli. y Nũ ꝺ petra hac vobis aquã poterim⁹ eiicẽ. Cũq; eleuaſſet moyſes ma nũ a pcutiẽs virga bis ſilicẽ: egreſſe ſũt aque largiſſime: ita vt populus biberet z iu menta. Dixitq; dominus ad moyſen et aaron: b quia

p Cozruerũt ꝓni in trã. ꝺz etiã eſſe deuota. iõ ſbdit.
q Clamauerũtq; ad dñm. ex magno affectu z feruo re. ꝺz etiã eſſe rationabilis z diſcreta: iõ ſubdit.
r Et api eis theſaurũ tuũ fontez aque viue. Jſta eñ petitio erat diſcreta z rõnabilis: q̃z de hoc qꝺ erat ne ceſſariũ cõſequẽ ter ponit domi ni exauditio cuz ſubdit.
s Et apparuit gloria dñi. i. nu bes in qua dñs ſolit⁹ erat loqui cũ moyſe q̃ſi pa ratus petitionẽ eoruz exaudire. vñ ſubdit.
t Tolle virgã ꝛc. Jſta fuit ẏga aaron: q̃z de ipſa ſubditur.
v Tulit igitur moyſes virgã q̃ erat in cõſpectu dñi. De virga ãt aaron dicit cap. xvij. Refer virgã aaroĩ tabna culũ teſtimonij.
x Audite rebel les et increduli. hoc dixit moyſes q̃z frequẽter cõſi milia acciderãt in populo.
y Nun de pe. hac aquaz vobis poterimus eiice re: Jſtud verbũ moyſi potat du pliciter intelligi affirmatiue z negatiue. q̃z ſi ꝓtulit vt dicunt expoſito res catholici cõiter: q̃z licet nõ dubitaret de potẽtia dei quin poſſet illud. dubitauit tñ de effectu ne impedirẽt ꝓpter malicia ꝓpli: et iõ dubitãdo de effectu dixit. Nũ de petra ꝛc. vt ſi effectus fuiſſet ſecutus: ſic intelligere tur nõ obſtante incredulitate veſtra poterimus eiicere aquã de petra virtute diuina: ſi aũt nõ ſequerẽt: ſic in telligerẽt. Num ꝺ petra ꝛc. q.d. non poterimus, ꝓpter malicia veſtra.
a Percutiẽs ẏga ſilicẽ. q̃z ꝓmo ictu nõ exiuerũt aque: ꝓpter dubitationẽ Moyſi: in ſcõo tñ ictu exiuerũt ꝓ pter impletionẽ diuini promiſſi. Conſequẽ ponitur dubietatis punitio cũ dr̃.
b Quia nõ credidiſtis mihi tu z aaron vt ſanctifica retis me. i. ſanctitatẽ meã in impletiõe ꝓmiſſi mei abſ q̃z dubio credẽdo: z fidẽ veſtrã abſq; dubio coꝛã ꝓplo ꝓnunciãdo. imo cõtrariũ feciſtis. ideo.
a Nõ introducetis vos ppl̃os in terrã quã dabo eis ſed mozemini añ ingreſſum. z licet multum deſidera rẽt ingredi. q̃z tñ ſciuerũt q̃ verbũ dei erat diffinitiuuz iõ verbũ dñi humiliter acceptauerũt: z tũc nõ oꝛauerũt ꝓ eius retractione. poſtea tñ moyſes oꝛauit dñm pro ingreſſu terre: ſed non fuit exauditus vt habet Deut. iij. capi. ſequitur.
b Et ſctificatus eſt in eis. ꝓ hoc. n. q̃ filij iſrl viderũt q̃ vidicta dei nõ ꝓcebat moyſi z aaroĩ: q̃ erãt ſci z ami ci ſui fuerũt eriti z magꝫ obediẽtes ne incurrerẽt offenſaz dei. Hebrei ãt dicũt q̃ moyſes z aaroĩ peccauerũt: eo q̃ n fecerũt ſic ꝓcepat ds: q̃z dixerat. Loq̃mi ad pe. co. eis z illa da. aq̃s. vt ꝺz i tertu ita q̃ ex ſolo ẏbo abſq; pcuſſi one dediſſet aq̃s: qꝺ fuiſſet nouũ ſignũ diuine potẽtie,

Mō ēm legit q adhuc factū fuisset sile: ꝛ iō subdit postea. Quia nō credidi. mihi vt sanc. me. co. fi. isrl. q. d. si coꝝ filijs isrl diuisses: ecce lapis iste q nō audit nec videt ꝛ tm obedit ꝟbo dei: emittēdo aqs absq vlla pcussione: mitto fortius vos q estis rōuales verbis dñi dꝛeq obedire absq vlla flagellatōe: in ꝟ scitate meam pfecti fuissetis ꝟbo facto: qđ qz nō fecistis: putabis iposuerā: iō nō introducetis hos pplos ⁊c.

c Misit interea Hic addit impedimētuz et hoste insurgēte: et hoc triplicat. Primo ydumeoꝝ. secdo amoꝛꝛeoꝝ ꝛc aplo xxj. ēcio moabita ꝛ. ca. xxij. Circa pmuz ꝓ ponit impedimētū rōne regis edō insurgētis. secdo subdit impedimētū rōne pōtificis moriētis ibi. Cūq castra mouissent. Circa pmuz ad huc pmo ponit ꝓpli dꝛecatio ad regē edom et vt inclinaret ad audiendū petitōnē. pmo allegat ꝓpinquitas generis cū dr.

d Hec mādat frat tuus isrl. ydumei ēm ⁊ israelite erāt ꝺ duob⁹ fratrib⁹. s. esau ⁊ iacob: secdo afflictionē labor cū dicitur.

e Nosti oēm laborē ⁊c. afflictis ēm est ꝓpatičdū: tercio ordinatio diuine volūtatis: cui nō est resistendū: ⁊ hoc notat cū dr. Quō clā. ad dñm ⁊ exau. nos. q. rto retardatio sui itineris cū dr. f Ecce i vrbe cades que ē i extre. fi. tu. positi. q. d. nisi possim⁹ trāsire ꝓ terrā tuam ab itinere q̄ accepim⁹ dꝛe mādato dei erim⁹ grauiē impediti. Cōsequēter remouet illa ꝓpē q petitio eoꝝ posset denegari cū dr. g Nō ibim⁹ p agros ⁊c. i. nullū dānū terre tue inferem⁹: ꝟ pacifice trāsibim⁹. Cōsequēter describit huius petitiōis denegatio cū dr.

b Nō trāsibitis p me ⁊c. ⁊ ptz ira p se. Notādū tm q b⁹ cōtrariū vr bñ Deut. ij. c. vbi moyses dixit. Misi g nūcios ad seon regē ⁊c. Et subdit. Mob ꝓcedas trāsitū sicut fecerūt filij Esau. Ad hoc rndet expositoꝛes nri cōiter dicētes q lz rex edō nō cōcesserit filijs isrl transitm p mediū terre sue sicut patebāt. tm ꝓcessit eis transitū p extremitates regni sui. Ra. sa. dicit q illud qđ allegatū dꝛe Deu. nō refert ad transitū sed ad cibū ꝓcessum. p ꝺcio. duo ēm patebat moyses a seon rege dicēs Alimēta ꝓcio vēde. ⁊ postea subdit. Mobis concedas trāsitū qđ pz Deut. ij. ca. ⁊ qđ subdit. Sicut fecerūt filij Esau. hoc refert tm ad pmū: q: vt dicit: lz filij Esau denegassent israelitis trāsire p terrā suaz: tm portabāt eis cibaria venalia vbi trāsibāt filij isrl iuxta extremitates regni edom. magis ꝓpter lucrū suū q̄ ꝓpter sustētationē filioꝝ israel. q̄obꝛem.

i Diuertit ab eo isrl. i. ꝺ medio regni nō tm ab extremitatib⁹ ꝝm ꝓpriā significationē pdictā: vel totaliē a regno ei⁹ ꝝm aliā ⁊ Cunq castra mouissent. Hic interponitur impedimētū rōne mortis aarō cū dr.

l Pergat aaron ad pplos suos. i. ad lymbū patrū.

m Nō ēm intrabit terraz ⁊c. videt q hec nō fuerit cā quare moꝛtuus est Aaron añ ingressū terre ꝓmissiōis: qz añ factū aque ꝺdictionis dixerat dominus q caleb ⁊ ioſue tm intrarēt trā vt dictū est Exodi xiij. ca. Ad hoc ēm dr cōiter q illa sententia fuit tm super murmuratoꝛes: dꝛe q̄bus nō fuert moyses ⁊ aaron. Pōt etiam aliter rnderi ex textu: qz ibidem dr in solitudie hac iacebūt cadavera vestra oēs q̄ numerati estis a. xx. āmis ⁊ supra i q̄ numeratione nō continet leuite: vt ibidez dictū fuit: dꝛe quibus fuerunt moyses et aaron.

n Tolle aaron. nō violenē: ꝟ ꝓsuasiue: vt ꝓmpte obediat diuine volūtati dꝛe suo trāsitu ⁊ filij successiōe. Ista ēm duo dꝛebāt eū ꝺsolari dꝛe moꝛte. s. q dꝛeus volebat: ⁊ q: filius eius ei i honoꝛe succedebat. o Cunq nudaueris pcm veste sua. i. tunica pōtificali. p Induces ea Eleazarū filiū ei⁹. vt añq moꝛiat videat filiū sui honoris successoꝛē. Dicit ēm Aug. q hoc factū fuit vt pōtifex nouus ꝺberet officiū sepulture dꝛefuncti: ꝟ hoc nō vr ei cōuenire ꝝm q dꝛ Leui. xxj. q summus sacerdos nō ꝺz aliquē sepelire. Et ideo dicit Ra. sa. q moyses fecit illū officiū dicēs. Oꝛ cum ascendisset in montez viderunt ibi speluncam a dꝛo paratam: ⁊ in ea lectum stratum: et ante lectum lampadem ardentem ⁊ reuelatum fuit moysi q erat locus sepulture aaron. et tunc ad dictum moysi: et ipse aaron posuit se in lecto illo: et extendit manus et pedes: et clausit os ⁊ oculos. et sic dꝛeus accepit eius spm in pace: ꝓpter qđ moyses hoc videns dꝛesiderauit talē modū mortis. et fuit sibi cōcessus a domino: ꝝm q dr Deuter. xxxij. Jungeris populis tuis sicut moꝛtuus est aaron frater tu⁹. Potest tm teneri dictū Augustini q eleazar sepeliuit pr̄em suū. ⁊ ꝟ fuit spāl illi ꝓcessū ꝓpter excellētia aaron. Nec valet obiectio Ra sa. qz sicut leui. xxj. ꝓhibet summus sacerdos aliquē sepelire ita et sepulture pntialr adesse. ⁊ tm oꝛ ꝓcedere q Eleazar pns fuit in moꝛte pris sui tā ex textu q̄ ex

verbis oim exposito̅rū hebreoꝝ ⁊ catholicoꝝ.

a Fecit moy. vt ꝓceperat dn̄s. ꝑsuadēdo ipi aaron mō

b Dicto. b Et ascēderūt i mōtē hoꝛ coꝛā oi multitudie.

Dicit Ra. sa. ꝙ multitudo nō ascēdit: sz tm̄ moyses ⁊ aaron ⁊ eleazar: tm̄ ois multitudo vidit qm̄ ascēderūt

c Ois ām multitudo videꝫ occubuisse aarō. ꝙ hoc ei vidit: qz videꝛūt ꝙ nō fdibat cū alys duob⁹: nō dī b

d Videꝫ occubuisse. de ꝓterito.

e Fle. sup eū. xxx dieb⁹. tū qz diligebat eū. tū qz ꝓpt̄ reuerentiā pōtifical' officij. Et hoc autē cepit ecclesia ꝑsuetudinē faciēdi memoriā defunctoꝝ die tricesima sepultu̅re. Qz aūt b dī aaron eē mortuū ⁊ sepultū in mōte hoꝛ vī ꝯdicere ei qō bī Deu. r. ca. vbi dī. Mortu⁹ ⁊ sepultus est i mosera. Ad hoc dicūt aliq̄ ꝙ mosera ⁊ hoꝛ vnus mōs est diuersimode nominatos. Ra. sa. dicit ꝓtrariū ꝓbans ꝑ illud qō bī infra. xxxiij. ca. vbi dī ꝙ inter moserotb qui est idē locus q̄ ⁊ mosera vt dicit isra belitis: noia eīm ꝓpria hebraica frequenē variane a ꝑte finis. licet idem significent. sicut in latino idē significāt colinus ⁊ colet⁹: et inter montem hoꝛ sunt sex mansiones: dicit igitur ꝙ aarō ꝑm varietatē fuit mortuus ⁊ sepultus in mosera. vt dicit Deuē. r. Sed postea filij isrl' venientes ad montē hoꝛ fleuerunt aaron ac si funus esset ibi pn̄s. ⁊ ex hoc dī ibi mortuus ⁊ sepultus.

¶ In ca. xx. vbi dī in postil. Audite rebelles ⁊ incrēduli.

¶ Additio.

Vinio hebreoꝝ quā hic recitat postillatoꝛ ē solius Ra. sa. Alij eīm exposito̅res hebreoꝝ varie se hnt. Ceteris tm̄ dimissis Ra. mo. egyptius dicit ꝙ peccatū moysi in hoc fuit ꝙ dixit: Audite rebelles ⁊ incrēduli. in quibus verbis manifestauit se iram magnam habere cōtra populū. In quo dicit ꝙ moyses errauit dupliciē Primo qz in tāto boie sicut moyses a quo omnes debebant addiscere modum viuendi. vitium ire erat valde vituperabile ꝑsertim in publico. scdo qz ex hoc dabat occasionē vt populus crederet deum fuisse iratum in hoc loco contra eos: quod tamen vt dicit nō fuit sic: cum ipsi petiuissent illud quod erat sibi necessarium. s. aquā in q̄ nō peccabant: sicut nec in petendo panem ē. Exo. xvj. Et iō in h̄ loco vt dicit nō fit mentio ꝙ deus irascerēt. In hoc autez ꝙ Moyses non fuit locutus ꝑtre sicut deus dixerat eis. Loquimini ad petram. sed bis ꝑcussit eam. dicit ꝙ non peccauit moyses. Nā in hoc qō dictū fuit sibi. Tolle virgā ⁊ cōgrega ꝑlm̄ intelligit ꝙ tolleret virgā ad ꝓcutiendū: qz in alijs locis qn̄ accipiebat virga a moyse in faciendis ꝓdigijs seu signis hoc erat ꝑ extensionē virge cū manu vel ꝓcussionē et hmōi. Circa quod attendendū ꝙ bec sntia Ra. mo. videtur veritatē obtinere in hoc ꝙ euacuat motiuum Ra. sa. dicentis ꝙ in percussione per virgā fuit pctū moysi. Sed motiuum principale Ra. mo. non vī valere. Moyses eīm lz ꝑfectus fuisset legitur tm̄ qn̄q̄ fuisse iratus sicut supra leui. x. fuit irat⁹ contra eleazar ⁊ ithamar: etiam sine cā rationabili: vt ibidem dī. et infra. xxxj. ca. legit̄. Iratusq̄ moyses ꝓncipib⁹ exercitus. qō fuit satis in publico: non tamen ex hoc fuit punitus nec rēbensus: verba eīm dn̄i dicentis. Quia nō credidistis mihi. manifeste oñdunt ꝙ pctm̄ illud ad incredulitatē ꝓtinet: n̄ ām ad irā. vñ vī tenendū cū expositoribus nr̄is. s. ꝙ pctm̄ moysi ꝓtinuit ad dubietatē seu incredulitatē: put i postilla dē clarat̄. Si aūt ꝯ hoc dicat̄: quare h̄ dubitauit ne impediret̄ effectus diuini miraculi ꝓpter malitiā ꝑli magis q̄ in alijs locis. Dicendū ꝙ in hoc loco maxime vī populus

et morieꝛ ibi

a Fecit moyses vt ꝓceperat dn̄s:

b ⁊ ascenderūt in montē hoꝛ coꝛā oi multitudine. Cuncꝫ aaron spoliasset vestib⁹ suis: induit eis eleazaꝝ filiū eius. Illo mortuo in montis supcilio: descendit cum eleazaro

ꝑcessē: tū qz eligebāt magꝭ fuisse punitos ꝙ acerbissimā mortē coꝛpalē ⁊ perire a facie dei: sicut legit̄ de chore ⁊ socijs ei⁹. ē. Num. e. xvj. ca. q̄ esse in hac vita sb diuino regimine: qō ꝑz ex hoc ꝙ dixerūt. Utinā piss̄emꝰ inē frēs nr̄os ⁊c. q. d. eligibili⁹ fuisset nobis ꝑire inē fratres: q̄ nō solum mortui sē: sb pierūt coꝛā dn̄o. i. a facie dn̄i q̄ i hac vita esse. tum qz ꝓpsert bn̄ficū liberatōis ō egypto qō ꝓtiet ad marimā ingratitudinē cū dixert Quare nos fecisti ascēdē de egypto: tū qz nō fidabant ꝓncipalr q̄rimoniaz suā i defectū aq̄: sb pot⁹ i defectū aliaꝝ rer̄ q̄ nō erāt sic necessarie. vite vñ dicūt cōquerēdo ō illo deserto. Nec ficū gignit: nec vineas: nec malogranata. vñ videtes moyses ⁊ aaron tātā insaniā: dimissa turba ingressi sē tabernaculū fecerūt. ⁊ coꝛruerūt ꝓni ad adoꝛādū ꝑ eis: qz nō credebāt sb eē rōnabile. hoc cēm qō sequit̄ in trāslatiōe nr̄a. Ne de⁹ audi clamoꝛē ꝑli h⁹: ⁊ a pi eis thezaurū tuuz aq̄ vi ue. vt satiati cessz murmuratio coꝛ. nō ē i hebreo sb statim cū dī. Coꝛruerūt ꝓni in terrā: sequit̄. Et apparuit gloria dn̄i sup eos. Vñ in hoc loco misc̄ia diuina excedit vota ꝑli⁹ moysi: q̄ nō credebat eos eē dignos eraudiri. Et q̄ qdē tā seditiosa ⁊ querla ꝑli murmuratione Moyses timuit seu dubitauit ne impediret diuinum bn̄ficū: ⁊ ex hoc q̄dāmodo turbatus ꝓrupit ad illa verba q̄ dubitatione sonāt. Num de petra hac vob aquaz poterimus ecꝫere. Cuius sententie veritas ptz ꝑ psalmistā dicentē. Et irritauerūt eū. s. populus. Et verat⁹ est moyses ꝓpter eos: qz exacerbauerunt spiritū eius. s. ipsius moysi. Et distinxit in labijs suis. s. ex illa exacerbatiōe veratus ꝓrupit talia verba in labijs suis que erant distinguenda quia dubia. vnde totum illud peccatum fuit primo et principaliter in populo: et Moyses errauit ex quadam infirmitate distinguens in labijs suis modo p̄dicto: quod ꝓpie ꝑsonat sententie doctoꝝ nostroꝝ: ⁊ deuiat a sentētijs Ra. sa ⁊. Ra. mo. Cōsiderādū etiā ꝙ pena que fuit imposita ipsi Moysi ⁊ aaron valde leuis fuit. s. ꝙ non transirent iordanez Ipsi enim iam erant in fine dieꝝ suoꝝ: vt infra Deut. xxxj. ca. moyses dicebat. Non possum vltra ingredi ⁊ egredi que quidem pena magis redūdabat in dānum ꝑli: q̄ talib⁹ pastoꝛib⁹ carebat. vñ infra deut. iij. ca. cuz moyses dēpcare dēū vt revocaret istaz sniam: legitur Iratus q̄ est dominus mihi ꝓpter vos: ⁊ nō exaudiuit me. Ex quo patet ꝙ principale peccatum fuit in ꝑlo.

c Omnis autem multitudo

d videns occubuisse aaron: fleuit sup eo triginta diebus p cunctas familias suas.

Capi. xxj.

Quod cum audisset chananeus rex Arad qui habitabat ad meridiē:

Capitulū. xxj.

Quod cum audisset chananeus. Hic ponit impedimentum ꝓueniens ex inuasione chananeorum. Sciendum tm̄ ꝙ chananei vno nō accipiuntur generalit̄ ꝑ omnib⁹ illis q̄ descenderūt ō chanaan: ⁊ hoc mō accipiunt̄ h̄: qz aradij amoꝛrei ⁊ chananei descenderūt de chanaan. vt hr̄ Gen. x. c. Alio mō dicuntur chananei specialiter illi qui descenderūt de chanaan: ⁊ cū hoc habitabāt in terra ꝓmissionis. de ꝙbus nō agit̄ hic sb postea: qz filij isrl' nō erāt in termino: sed adhuc in via in qua filij isrl' fuerūt impediti: primo ab aradijs: scdo ab amoꝛreis: ibi. Misit aūt isrl'. Circa pmū ponit̄ impedimētū ex inuasione Aradij. Scdo ex murmuratione populi: ibi. Profecti sunt autem. Circa pmum hr̄.

a Quod cū audisset Chananeus rex arad: quia sicut

dictū est descenderat de chanan p aradiū: ideo dr chananeus & rex arad. b Venisse.s.isrl p exploratorū viā. Dicunt alīq: q isti sunt exploratores qs misit moyses vt dictū est s. xiij. ca. ita q exercitus isrl incedebat p eandē viam. p quā illi exploratores prexerāt: ꝙ b nō vī rex: q exercitus mltū declinauerat a via recta vt circuiret terrā edom. Nō ē aūt verisīle q exploratores tāta q̄rent diuerticula maxime q̄ pleuerūt iter suū in breui tpe vt dcm fuit s. xiij. ca. Et ſō dicunt alīq q exploratores b dicunt illi q̄ p̄cedebant exercitū israel ad prouidendū locum castroꝝ vt dictū fuit s. x. ca.

c Duxit ex eo p̄dam. s. ex israel que autez fuerit ista p̄da nō exprimitur in lra. Sz dicit Ra. Sa. q fuit tm vna ācilla ab eis capta: ꝙ hoc nō bn cōsonat textui. videlicet q p tāmodica re dicerēt. Victor existens Itē q subditur

d At israel voto domīo se obligās: non est aūt verisimile q p̄ perditione tammodice rei ficret talē solennitas voti.

e Delebo vrbes eius in memoriā diuini auxilij.

f Et vocabulum illius loci horma. i. anathema. istud ē additū a trāslatore p expositione huius noīs horma. horma enim hic accipitur p̄ destructione. vñ supra dcm est. Delebo ꝛc. Sciendū tn q destructio alicui⁹ ciuitatis ꝓprie dr horma: qn occisis hītatorib⁹ spolia ciuitatis segregant a cōibus vsibus: vt applicantur diuino cultui: et propter hoc spolia ciuitatis hiericho vocantur horma siue anathema. vt habetur Josue. vj. ca. quia occisi fuerunt habitatores: et quicquid fuit auri argenti ꝛ eris ꝛ ferri: fuit dño ꝓsecratū: vnd dr anathema abana qđ est sursum vel seorsum. et thesis positio: eo q talia seorsum ponuntur a cōmuni vsu.

g Profecti sūt aūt. Hic subdit impedimētū ex murmuratione populi cum dr.

h Et tedere cepit plm itineris ac laboris: ꝓpter dcm dationē magnā a recta via rōne p̄dicta. i Locutusq̄ ē ō dñm ꝛ moysen lra sequens solū secdr ō moysen: tn h ponit ds cū eo: q̄ p̄m dictū saluatoris. Qui vos spernit: me spernit. k Cur eduxisti nos de egypto vt more. i hac soli. timebāt em ne sicut patres eoꝝ declinauerūt a recta via post desperatione quā cōcepāt ex vbis exploratoꝝ accidit mors ꝛ pestilētia in plo vt s. dictū est. xiij. ca. ita accideret in hac dmoratiōe.

l Deest panis. q: mana nō sapiebat eis. vñ subdit.

m Nauseat aia nra sup cibo isto leniſſimo. q. d. nō p̄bet nobis fulcimētū virtutis: quare aūt mana diuersimode sapiebat bonis ꝛ malis: dictū fuit s. xj. cap̄lo.

n Murmurē. i. q murmurabāt de bñficio diuino de q debe rent gras agere. o Misit dns in pplos ignitos serpentes. dicūt alīq q dicunt igniti eo q volātes p aerē emittebant scintillas ardētes. Alij aūt eo q p morsus eoꝝ calefiebat caro. ac si ignirēt: sequit. p

p Fac serpētē eneum Jn hebreo eneum nō bt in hoc loco ꝙ postea br. Fecit q moyses serpentez eneū. q Et pone eū p sig. Jn hebreo br. Jn ptica ꝛ i idē redibit. sic em posit⁹ fuit: vt posset alonge et a plurib⁹ videri. vñ Job. iij, ca. Quēadmodu exaltauit Moyses serpentē in deserto dē. r Qui pcussus aspexerit eū viuet. i. sanabit. Dic Ra. sa. q in serpente non erat virt⁹ sanandi: ꝙ aspiciētes serpētē recognoscebāt afflictionē illā sibi a deo iuste illatam: petētes ab eo misedām ꝛ ipse sanabat eos. Nō aūt mystica ē. q serpēs ille figurabat dnm passuꝝ in cruce: vt bt Joh. iij. c. p cuius intuitū ꝛ fide et deuotōne sanamur a morsib⁹ satane.

s Profectiq. remoto impedimēto. h pōr ponit itinerꝝ

ptinuatio. t Fixere tētoria i ieabarim. Jn hebreo br i ije abarim. i. in solitudinib⁹ abarim Abarim. n. est nomē montis in quo moyses moriturus ascendit vt br Deut. xxxij. ca. Circa quem sunt solitudines. ꝛ ideo trāslatio nostra vī deficere faciēdo de duobus noibus hebreis vnum qđ factū ē creditur vicio scriptoꝝ: v Jn solitudie q respicit moab. i. in illa pte solitudis circa mōtē predicti existētis q respicit terrā filioꝝ moab. Dicit aūt Ra. sal. h q petiuerit filij isrl trāsitum p terrā moab: ꝙ nō fuit eis cōcessus: ꝛ iō iuerūt in circuitu: ꝛ nō intrauerunt in terram moab. ꝛ hoc etiā habet Judi. xj. c. vbi dr. Et circuiuit isrl ex latere terrā edom et terrā moab. Nō aūt dr Deu. ij. c. Cōcedas nobis transitū sicut fecerunt filij esau q̄ habitant i seyr. et moabite q̄ morātur in ar. qđ vī cōtradicere dicto eius. Rndet q li sicut fecerūt: refertur ad cibū cōcessum: p̄ pcio a moabitis: nō ad transitū p eoꝝ terrā sicut dictū fuit de filijs esau. ca. p̄cedenti.

r Unde dicitur. Hic consequenter ponitur diuini beneficij oblatio: et primo in transitu periculoso. vnde dicitur in libro belloꝝ dñi. i. bñficiū istud ibidez scribit. Dicunt aūt alij q iste liber nō est translatus: sicut nec plures alij Unde scdo reg. dr. Jn libro iustoꝝ qui non habet apud nos. Alij autem dicunt q intelligitur de libro Numeroꝝ vbi hoc scribitur. quia libri hebreorum in quibus cōtinētur bella iudeorum communiter appellantur libri bellorum domini: quia virtute eius vincebant. Hebrei autē dicunt q hic est textus. Jn narratione bellorum domini quia dictio hebraica hic posita est equiuoca ad librum et ad narrationem. et est sensus ꝙm Hebreos: quando narrabūt bella que fecerunt filij israel dū adintorio protecti

narrabit etiã istud qđ subdit. a Sicut fecit in mari rubro pugnãs p hebreis egyptios demergẽdo z hebreos saluãdo. vt hĩ Exo. xiiij. b Sic faciet i torrẽtib⁹ arnõ id est pugnabit ibi p eis. vñ subdit. c Scopuli torrẽtiũ inclinati sunt. Dicũt eĩm hebrei q in loco vbi hebebãt

[a]Sicut fecit in mari rubro
[b]sic faciet i torrẽtibꝰ arnon.
[c]Scopuli torrẽtiũ icliati sẽt vt reqescerẽt i arnõ: z recũberẽt i finibꝰ moabitarum.
[d]Ex eo loco appuit puteus sup q̃ locut⁹ ẽ dñs ad moysen. Cõgrega pplm z dabo ei aquam. [e]Tũc cecinit isrl carmẽ istud. [f]Ascẽdat puteus: cõcinebãt: pute⁹ [g]quem foderẽt pncipes et parauerẽt duces multitudinis [b]in datore legis z in baculis suis. Profectiqz sũt de solitudie mathana. De matha na in nabaliel. De nabaliel in bamoth: Bamothvall'ẽ in regiõe moab in vtice phasga: qđ respicit ptra deserti. [i]Misit aũt isrl nũcios ad seon regem amorreoꝝ dicẽs. Obsecro vt trãsire mihi liceat p trã tuã. Nõ declinabimus i agros z vineas: nõ bibem⁹ aq̃s ex puteis. Via regia gradiemur donec trãseamus tmĩnos tuos. [k]Qui concedere noluit vt transiret isrl p fines suos: quinpo ti⁹ exercitu congregato egressus est obuiam in desertũ: et venit i iasa pugnauitqz contra eum. A quo pcussus est

i ore gladij: et possessa ẽ tra ei⁹ ab arnon vsqz ieboc et filios ãmon: [l]q̃ forti psidio tenebãt tmini ãmonitarũ. Tulit ergo isrl oẽs citates ei⁹: z habitauit i vrbibꝰ ãmorrei: in esebõ. s. z viculis eius. [m]Urbs esebon fuit seon regis amorrei: q̃ pugnauit cõtra regẽ moab: z tulit oẽm terrã q̃ ditionis illi⁹ fuerat vsqz arnon. Idcirco dĩ in proverbio. [n]Venite in esebõ edificet et cõstruat ciuitas seon. [o]Ignis egressus est de esebon: flãma ꝺ oppido seõ z deuorauit arnõ moabitarũ et habitatores excelsoꝝ arnon. [p]Ve tibi moab: [q]peristi pple chamos. [r]Dedit filios eius in fugã: [s]et filias i captiuitatem regi amorreorum seon [t]Jugũ ipsoꝝ [v]disperijt ab esebon vsqz dibõ [x]lassi [y]puenerũt in nophe z vsqz madaba [z]Habitauitqz israel i terra amorrei. [a]Misit itaqz moyses q̃ explorarẽt iazer. [b]Cui⁹ ceperũt viculos z possederũt habitatores. [c]Verterũtqz se z ascẽderũt per viam basan: et occurrit eis og rex basan cum oi populo suo pugnatur⁹ i edrai

Moab. iõ possz alicꝫs q̃rere quõ isrl accepit terrã illã: cũ esset ei, pbibitũ a dño ne pugnaret ptra eos: z q̃ nihil ꝺ terra eoꝝ daret eis: vt hĩ Deu. ij. ca. iõ ad hoc rñdet b. q̃ licz illa terra fuisset intra terminos moab. ali qñ tñ Seon rex amorreoꝝ eam acq̃sierat iure belli. et sic isrl eã licite occupauit ꝑ qđ ꝺclarat quõ seon illã terrã accepat a filijs moab. m Urbs esebõ fuit regis seon ẽ. iccirco dr i puer. Hoc ẽ in cãtilena facta et diuulgata de victoria quaz hñit seon ptra filios moab. n Venite i esebõ: edificet z cõstruat ciuitas regis seõ primo eĩm eã cõstruxit pugnãdo cõtra filios moab z postea eam sibi reedificauit. o Ignis egressus ẽ: q̃ ille seon incẽdit trã in circuitu pugnãdo cõ filios moab. p Ve tibi moab. q̃ deuict⁹ es a seon q Peristi populе chamos. nomẽ ẽ ydoli moabitarum. r Dedit filios ei⁹ i fugã. Sicut victi solẽt fugere q̃ possunt.
s Et filias i captiuitatẽ: q̃ mulieres nõ possũt ita fugẽ sicut viri: iõ facilius capiuntur.
t Jugũ ipsoꝝ id est dominiuz moabitarũ
v Disperijt ab esebon vsqz Dibon: p hoc oñdit q̃ seon nõ occupauit totã terrã eoꝝ. sed partem.
x Lassi ex bello et fuga. y Peruenerũt in nophe z vsqz ad madaba. noia sunt ciuitatũ que eis remanserunt z ad quas confugerũt.
z Habitauit itaqz isral in terra amorrei. Hec est cõclusio ad oñendũ q̃ israel nõ fecit ptra pceptũ dñi: occupando terram moabitarum sed amorreoꝝ: quod erat eis licitum.
a Misit itaqz moyses viros q̃ explorarent iaser. que erat ciuitas Seon. i qua remãserat aliq̃ bellatores ad custodiendũ. b Cuius ceperũt viculos ẽ. isti enim exploratores missi a moyse ne viderẽt silues ullis q̃s miserat ꝺ cades barne q̃ in reditu suo terruerũt ppm vt dictum est ꝑ. xiij. ca. noluerũt reuerti donec cepissent loca ad q̃ explorãda missi fuerãt.
c Verterũtqz se. Hĩ ponit impedimẽtũ ex inuasiõe og cũ dr. d Et occurrit eis og rex basan ẽ. ne. tic. eũ. erat q̃

valde fortis ⁊ robustus: q⁹ gigas valde magn⁹: ⁊ habebat ꝓpm fortē: ideo dixit dñs moysi vt nō timeret: assecurans eū ō victoria: ⁊ pz lra. De magnitudine vo ⁊ fortitudine regis Og dr in q̄dā libro. q̄ apud iudeos dr liber bñdictionū vel bñdictiones: q̄d cū Og audisset q castra filioꝝ isrl occupabāt tria ere miliaria iuit ⁊ezadi cauit vnū mōtē tātū spacium occupātem: ⁊ posuit super caput suū vt proiiceret sup castra isrl. Sz de⁹ misit formicas: que pforauerūt mōtem illū: ⁊ sic per foramē illo mōs

Dixitq3 dñs ad moysē. Ne timeas eum: quia in manu tua tradidi illum ⁊ omnem populum ac terram eius faciesq3 illi sicut feciſti Seon regi amoꝛreoꝝ habitatori esebon. Percusserūt igit

ille descēdit versus collū ei⁹: ⁊ cuz vellet se expedire de mōte illo creuerūt dētes ei⁹ ⁊ intrauerūt foramia mōtis ita q̄ nō potuit illū mōtē ō capite suo amouere: ⁊ ad hibidē iducit auctoritas. ps. iij. falsificata tñ: Dētes impioꝝ pfregisti. glo. nō dicas sirabata. i. pfregisti. Sz si rabeta. i. accreuisti. ⁊ ibidē subdit q̄ moyses hēbat de cē cubitos altitudis ꝑm mēsurā tabulaꝝ tabernaculi vt dr Exo. xxvj. c. Tenebat etiā securim c⁹ manubriū hē bat decē cubitos i lōgitudie. ⁊ cū viderat Og mōtē irretitū currit ad eū ⁊ saltauit in altū p decē cubitos: et sic attigit ad cauillā pedis ei⁹ ⁊ ꝓcidat ad terrā: ⁊ q̄ hoc ē ita absurdū q̄ nō indiget alia improbatione: ideo hoc posui in hoc loco: vt videat q̄nta cecitas est i iudeis q̄ credūt hoc esse verū ad lrām: q̄ nec Ra. sa. q̄ fuit maximus doctoꝛ apud eos: nec alij doctoꝛes hui⁹ dicti assignāt aliū intellectū pabolicū vel mysticū.

¶ In ca. xxj. vbi ꝺr in postil. Fecit ꝙ moyses serpentē eneū ⁊c.

¶ Additio.

Licet multis modis de⁹ potuisset sanare pcussos ab ignitis serpētibus q̄ p aspectū serpētis enei: tamen hic modus in hoc loco ꝺr valde cōueniens ex duob⁹. Primo ex coꝛrespondentia ad peccatū. Peccauerāt cōtra in hoc: q̄ ex cibo optimo ⁊ suauissimo de quo naturaliter debuissent cū gaudio reficiꝛi: nauseabat tn eoꝝ aīa de illo: qđ ē ꝺ cōez cursuz nature. vñ dicunt. Nauseat aīa nr̄a sup cibo isto leuissimo. Et ideo deus p oppositū pcussos a serpentibus ignitis: q̄ cōiter debuissēt ledi ab intuitu eoꝝ: put tradūt medici ꝺ his q̄ a cane rabiem patiēte moꝛdētur hoc ꝓtra cursum nature deus disposuit: vt p aspectū serpētis curarēt. Secundo ex coꝛrespōdētia ad figuratū. Cōstat em̄ q̄ q̄dā audientes doctrinā xp̄i: q̄ erat cib⁹ aie suauissim⁹. nauseabat aīa eoꝝ. vñ dicebāt Job. vj. Dur⁹ ē h̄ ꝛmo. q̄z multi fuerūt a serpētib⁹ ignitis pcussi. s. a tētatiōib⁹ ꝺy aboliciꝛ: sed fecit deus exaltari serpentē. s. xp̄m i similitudinē carnis pcti i cruce pēdentis: quē fideliter intuentes: etiā si ex moꝛsibus ꝺyaboli fuissent lesi sanarētur: put vt in euāgelio Joh. legit. ⁊ iste sens⁹ lz ꝓtineat ad figurā: reducit tn ad sensuz lralem in q̄ntū reddit rōez lre. put ꝫ. in questione añ ꝓncipiuz Gen. de sensu lrali posita fuit oīsum.

¶ Caplm. xxij.

Profectiq3. Hic ꝓnr ponitur impedimentuz p curatū p balaaz ad suggestionē regis moabitarū. Et q̄z in sequētibus balaā ꝺr magus ⁊ ariolus: et tamen eius ꝓphetie tanq̄ vere habent in auctoritate. ideo videndum est si fuerint a deo vel demone: et de veritate ipsarum. Circa primum sciendū q̄ propheta dicitur quasi procul fans: quia denunciat illa q̄ sunt procul ab humana cognitione ꝑm viam nature: nunc añ ita est q̄ quāto alic⁹ est subtiliꝛis intellect⁹ tāto eius cognitio se extendit ad altioꝛa: ad que nō pōt attingere cognitō intellectus magis rudis: qui nō pōt nisi sensibilia ⁊ grossa. ⁊ si hoc est verū ō diuersis intellectibus eiusdē speciei: multo plus est verū in intellectibus diuersarū specieꝝ: cuiusmodi sunt intellectus angelicus et humanus: et ideo cū angelus sit sublimioꝛis ⁊ altioꝛis nature eius cognitio ad multa se extendit ad que nō pōt humana cognitio attigere. naturalia āt in demonib⁹ remāserunt integra: ⁊ iō eoꝝ cognitio naturalis ad plura se extendit q̄z humana. Cognitio autē bonorum angelorum adhuc ad plura se extendit inq̄ntum sunt illuminati lumine gratie et diuinis reuelationibus. Patet igit q̄ demones a deo ꝓmissi pñt boib⁹ aliquas veritates reuelare eis incognitas: tū q̄z demonū cognitio naturalis ad plura se extēdit q̄z humana: vt dictuz est: tū q̄z ꝑm aug. ij. sup Gen. ad lram. Plura de supnaturalib⁹ veritatib⁹ sctis angelis aliq̄n demonib⁹ reuelantur q̄s pñt ulteri⁹ boib⁹ reuelare a deo ꝓmissi. cū igit reuelatō fit boib⁹ p demones: tales dicūt ꝓphete demonū: cum añ fit a deo immediate: vel mediantibus angelis sctis dicuntur ꝓphete dei. Cōsiderādū etiā q̄ talis reuelatio differt a p̄cedēti: non solum q̄ntum ad causam reuelantem vt dcm est: sed etiā q̄ntum ad formā reuelationis: q̄z reuelatio facta a deo ⁊ angelis sctis nullā falsitatem continet sed illa que fit a demonibus frequenter ht ad mixtā falsitatē: q̄a ꝑm q̄ dr Job. viij. ca. Ipse demon mendax est et p̄r mendacy: et ideo licet aliquādo reuelet hominibus aliq̄s veritates. hoc facit vt efficatius decipiat: vt ex plurib⁹ veritatibus ab eo predictis postea sibi credat i falsitate: ꝑm q̄ dicitur in collationibus patrum. Coll. ij. abbatis moysi. q̄ demon in specie angeli boni cuidam fratri frequēter apparuit. et multas veritates sibi dixit: et quādo vidit illum fratrem bene inclinatum ad credendum sibi: tunc ei persuasit vt circumcideretur: ⁊ q̄ aliter nō poterat saluari. Sciendum etiā q̄ reuelatio veritatis que fit a deo ⁊ angelis bonis: no solum fit boibus bonis. sed etiā aliq̄n malis. vt pz p verbū saluatoꝛis Math. vij. Multi dicēt mihi in illa die. Dñe: nōne in noie tuo ꝓphauim⁹: ⁊c. ⁊ ibi dicitur. Et tūnc confitebo illis: nūq̄z noui vos ⁊c. hoc ex pz p illud qđ hr. iij. Reg. xiij. de ꝓpha ydoloꝝ q̄ seduxit ꝓphaz dñi: ⁊ postea facta est sibi reuelato a deo de morte illius ꝓphe dñi: eo q̄ nō obedierat voci ei⁹. ꝓphia em̄ respicit actū intelligendi. charitas āt q̄ facit boiem bonū est actus voluntatis q̄ p̄cedit ab actu intelligēdi. pri⁹ āt pōt esse sine posteriori. ⁊ iō reuelatio ꝓphica pt ee sine charitate. ⁊ aliq̄n fit. vt dcm ē h̄ credit ad cōmendationē veritatis reuelate. vt tal veritas testimonium habeat etiā ab aduersarijs veritati ad bonū alioꝝ. Descendamus igitur ad proposituz dicē do q̄ balaā fuit ꝓphet̄a demonum. quia fuit ariol⁹ ⁊ magus querens reuelationes a demonib⁹. fuit etiaz ꝓphet̄a dñi mō p̄dicto inq̄ntum alique veritates fuerunt sibi fuelate a deo. lz ab ipso nō quereret. ꝫ virtute diuina fuit demon ꝓhibitus sibi dare rñsum a quo querebat. et sūt sibi reuelate veritates a deo. ⁊ compulsus est ꝓnūciare quod nolebat. videlicet sanctitatē ⁊ ꝓsperitatē ꝓpli isrl. cū tn cōtrariū desideraret vt patebit. ⁊ hoc factū ē ad cōmendatōnē populi isrl ⁊c. ⁊ ad terroꝛē aduersarioꝝ. et ad gloriā dei p̄ncipaliter. q̄ erat ductoꝛ illi⁹ populi. ⁊ ad salutē gentium. que ex ꝓphetijs balaā note sunt postea ad q̄rendū xp̄m natum. vt hr Matthei. ij. ⁊ ꝓpter hoc et filia eius ꝓphetice scripte sunt in canonica scriptura. His prelibatis descendendū est ad lram cū dr. a Profectiq3 ⁊c. vbi primo ponit ipsius balaā vocatio. Scdo ꝺ ꝓpli isrl ei⁹ iniqua cōsultatio. ca. xxv. Circa p̄mū describit balaā ad maledicēdū vocat⁹. Scdo ad maledicendū conat⁹. ca. xxiij.

Tercio ad benedicēdū eoꝝ et ca. xxiiij. Circa ꝓmū ꝓmittit ipius Balaā vocatio sine effectu. Scdo cū effectu ibi Rursum ille. Circa primū ꝓmo ponit ipius Balac petitio. scdo ipius balaā rñsio ibi. Cūqꝫ venissent. Circa ꝓmū ꝓmittit cā petitiōis cū dr. b Vidēs aūt balac filꝰ ⁊c. Amorreo. i. scon. ⁊ Og. ⁊ ꝑlis eoꝝ ꝙs interfecerat isrl. lz essent fortissimi.

c Et q ꝓtinuissēt eū moabite. nō audētes inuadē eos. sicut fecerant duo reges predicti.

d Et ipetū eiꝰ ferre non possent. In hebreo habetur et abominatꝰ ē Moab filios isrl. i. odiebat: ⁊ ex hoc confidebat Balac: q moabite cum eo ipedirent filios isrl: et hoc videtur verior lra: qz filij isrl non fecerāt impetū contra moabitas: cū esset eis ꝓhibitū a dño vt hētur Deutro. ij. vbi dr. Non pugnes contra moabitas ⁊c. e Dixit ad maiores natu Madian. Erat eīm balac de populo illo natus vt oīe Ra. sa. ⁊ etiam alq Nec est idē populus cum moabitis qz moabite descenderūt de loth. et madianite de abraā ꝓ madian: q fuit filꝰ

hiericho sita ē. f Vidēs aūt Balac filꝰ sephor oīa q fecerat isrl amorreo: g ⁊ q ꝓtimuissēt eū moabite: h ⁊ ipetū eiꝰ ferre nō possēt: i dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic ppls oēs q in nris finib commorātur: qsō solet bos herbas: vsqꝫ ad radices carpe. k Ipe aūt erat eo tempe rex in moab l Misit g nūcios ad balaā filiū beor ariolū q hitabat sup flumen terre filioꝝ ammon: vt vocarēt eum ⁊ dicerēt. Ecce egressus ē ppls ex egypto q opuit supficiē terre sedēs ꝫ me. m Veni igit et maledic ppło huic q fortior me est: si quo mō possim ꝓcutere ⁊ eīcere eū de terra mea. n Noui ei q bñdictus sit cui bñdixeris: ⁊ maledictus īq quē maledicta ꝓgesseris. Perrexerūtqꝫ seniores moab ⁊ maiores natu madian: o hītes diuinatiōis ꝑ cū ī manib. p Cūqꝫ venissēt ad balaā: ⁊ narrassēt ei oīa vba balac: q ille rñdit. Manete h nocte: r ⁊ rūdebo q̄c q̄d mihi dixerit dñs Manēt ibi aūt illis apud balaam ſ veīt deꝰ ⁊ ait ad eū. t Quid sibi volūt hoīes isti apō te u Rñdit. Balac filꝰ sephor Rex moabitaruꝫ misit ad me dicēs. Ecce ppls q egressus est de egypto operuit superficiē terre: veni et maledic ei: si quo mō possim pugnans abigere eū. Dixitqꝫ deus ad balaā. x Noli ire cū eis y neqꝫ maledicas ppło z qz bñdictus est. Qui mane cōsurgens: dixit ad principes Ite in terram vram qz phibuit me deꝰ veīre vobiscuꝫ. Reuersi pncipes: dixerūt ad balac. Noluit balaā veīre

natbas dixit armigēo suo ō philisteis. Si taliter locuti fuerint ad nos: manete donec veniam ad vos. sterm ī loco nro. Si autez dixerint: ascendite ad nos: ascendam: ça tradidit eos dns i manib nris. h et erit nobis signuz in hoc tñ est differētia: q Jonathas nō dixit hoc superstitiose: sicut madianite sed ex diuino instictu.

n Cunqꝫ venissent. Hic ponit balaam rñsio cū dr. o Ille respondit manete h nocte. Erat ei ꝓpha demonuz: vt predictum ē. Reuelatiōes aūt a demonibus ꝙsiste querebat vt cōiter fiūt de nocte: qz sunt spūs tenebraruꝫ.

p Et respōdetur q̄d dns mihi dixerit. Dicūt h expositores aliq q dubiū est de q intelligat h. dns: vtrū de deo vel de demone: qz magi ⁊ arioli demonē sibi apparentē vocāt pncipē vel dñm exhibēdo sibi reuerētiā: sed apud hebreos nō est dubiū: qz vbi trāslatio nra hic habet dns: in hebreo hr. Nomen dni tetragrāmaton: qd non pōt intelligi nisi de deo vero. Sed hoc videt contradicere predictis. s. q Balaam q̄rebat reuelationes a demōe. Ad qd dicēdū q modus est magoꝝ maxime cupidoꝝ qualis erat iste Balaam fingere coram hoībus q reuelatiōes sibi fiāt a deo vero: vt sic eis magis credatur ⁊ reportent maius lucrū. q Venit deus. i. angelus bonus loquens in psona dei: et ideo aliqñ deus aliquādo angelus noiatur: venit aūt iste angelus bonus non vocatus a balaam: s vt virtute diuina demonē arceret a dando responsum ipsi balaam: et ad imponendū legē ⁊ frenum ipsi balaam ne faceret aliquid vel diceret cōtra israel. r Quid sibi volunt homies ⁊c. Nō q̄rit ex ignorantia: sed vt ex respōsione balaam conueniētius ꝓhibeat eum. vñ subditur.

s Respondit Balac filius sephor rex moabitarum q. d. ꝓpter dignitatē regiā deberem ire ad eum. q̄rebat eīm licentiam eundi motus cupiditate lucri.

t Noli ire. eis ad maledicendū illi populo

v Neqꝫ maledicas. etiam de loco isto.

x Quia bñdictus ē a deo: a quo recepit bñdictiones in patribus: vt ꝑz Gen. xxij. ⁊ in plurib aliis locis.

y Prohibuit me deus venire vobiscum. Dicit Ra. Sa. q Balaam cupidus et superbus dixit. Vobiscuꝫ Fingens coram eis vt non esset ꝓhibitus ratione vie

sed rõne societatis: q2 nõ erãt nuncij sufficiẽter honorabiles ad deducẽdũ eũ. pp qđ balac misit ad eũ: secũdo plures ⁊ honorabiliores nũcios: vt postea subdit.
a Rursum. Hic describit scđa vocatio q̃ ẽ cũ effectu Et ꝓmo describit eius vocatio: scđo repbẽsio: ibi. Et iratus est dñs. tercio receptio: ibi Qđ cũ audisset balac. Circa pmũ dicit.

b Me cũct. ve. ad me: pa. eñ sũ bono. te: ⁊ quicqđ vo. dabo tibi. Sciebat eñ balac ipsũ esse supbũ ⁊ cupidũ et ideo ꝓmittit sibi honores et diuitias vt alliciat ad eũ veniẽdum. c Si dederit mihi balac ple. ar. ⁊c. p hoc intelligitur q̃ erat cupidus talis.
d Nõ potero imu. ver. dñi. fuit eñ coactus p testare vtutẽ dei vt nihil posset agere vel dicere nisi qđ placeret sibi. e Obsecro vt hic maneatis. q̃uis enim iam prius fuisset ꝓhibitus ire: tñ cupiditate ductus adhuc ãbat quõ posset ire: vt si forte de mon ei priuat⁹ pmitteretur sibi dare rñsum de ꝓphio. f Venit ergo de⁹. exponit sicut prius. g Si vo. te. ve. bo. isti surge ⁊ vade ⁊c. dicũt aliqui q̃ hoc fuit dictum ironice ab angelo: sed balaã accepit hoc tanq̃ dictum seriose et ꝓpter hoc angelus stetit in via contra eũ tenẽs gladiũ euaginatũ: vt postea subdit. Alij aũt dicũt q̃ verbũ angeli licet fuerit seriose dictũ: nõ tñ fuit p̃ceptum nec ꝓcessio simpler: ſ pmissio q̃ aliquã fit a deo de malis: vt eligantur inde bona: q2 ꝑm q̃ dicit Aug. in enchiridion. Deus adeo ẽ oipotẽs ⁊ bonus: q2 nõ sineret mala fieri nisi inde eliceret maiora bona: ⁊ sic factũ est in ꝓposito: pmisit eñ ire balaam satis faciẽs eius cupiditati: ⁊ tñ iter illud quod fiebat intentõne nocendi populo israel de⁹ conuertit in bonum. s. cõmendatõem populi israel. et ad dei gloriam: vt patebit in sequentibus. g Et iratus est. Hic ponitur ipsius balaam reprehensio. q2 ibat intentõe puersa: vt dictũ est: que nõ põt abscondi a deo. ꝛ hominib⁹ abscondat: ideo dicit: Et iratus est deus. ꝓpter eius puersam intentiõem: vel ꝑm alios: q2 verbum yronice dictum accepat vt seriosum.
b Cernens asina angelum stantẽ. apparebat eñ in specie humana. quem balaam inde nõ videbat: q̃a in ptãte angeli sic apparentis ẽ facere q̃ sic videatur ab vno et nõ ab alio: hoc aũt factũ est vt ꝑsumptõ balaam cõfutaret. etiã p animal brutũ. ꝑm q̃ dicit beatus petr⁹ scđa cãonica. ij. ca. Subiugale mutũ bois vocem loquẽs ꝓhibuit ꝓphete insipiẽtiã.
i Auertit se ab itinere. timore angeli k Attri. pe. sc. declinãdo quãtuz potest ab angelo q̃ stabat versus ptez alterius muri.
l Cõci. sub pe. sedens. timore angeli quẽ nõ poterat declinare. m Aperuitq̃ dñs os asine Non est intelligendũ q̃ asina illa verba intelligeret vel formaret. q2 verba rõnabilia nõ intelliguntur vel formãtur nisi ab habente intellectuz: ⁊ iõ illa vba fuerũt formata vtute angeli mouẽtis linguaz asine ad platõem verborum in confusionẽ ipius balaam vt p̃dictũ est. n Rñdit balaã. Erat eñ assuetus videre demones sibi apparẽtes in spẽ asinaz ⁊ secũ loquẽtes. ideo advocẽ asine nõ expauit nec admiratus fuit. o Protinus aperuit dñs oculos balaam, ꝛ eñ cẽnt apti ad vidẽdũ alia: nõ tñ ad visionẽ angeli rõe p̃dicta. p Ado

nobiscũ. h Rursũ ille multo plures ⁊ nobiliores q̃z ante miserat: misit. Qui cũ venissent ad balaã dixerũt. Sic dicit balac fili⁹ sephor. b Me cũcteris venire ad me. patũ habeo honorare te: et q̃cqđ volueris dabo tibi. Veni ⁊ maledic ꝓpio isti. Rñdit balaã. c Si dederit mihi balac plenã domũ suam argenti ⁊ auri⁹ nõ potero imutare vbũ dñi dei mei: vt vl' plus vl' minus loquar. c Obsecro vt hic maneatis et hac nocte vt scire queã quid mihi rursũ rñdeat dñs f Venit ergo de⁹ ad balaã nocte et ait ei: g Si vocare te venerũt homines isti: surge ⁊ vade cuz eis: ita tñ ꝓtaxat vt qđ tibi ꝓcepero facias. Surrexit balaam mane: ⁊ strata asina ꝓfectus ẽ cũ eis. g Et iratus est de⁹. Stetitq̃ angel⁹ dñi in via ꝑ balaã q̃ sedebat asine ⁊ duos pueros hẽbat secuz. b Cernẽs asina angelũ stantẽ in via euaginato gladio. i auertit se ꝛ itiere: ⁊ ibat p agrũ. Quã cũ vberaret balaã ⁊ vellet ad semitã reducere: stetit ãgelus in ãgustis duaꝝ macerieruz q̃ vineas cingebãt. Quẽ videns asina iunxit se parieti: et k attriuit sedentis pedẽ: Ille iterũ verberabat eã ⁊ nihilominus angelus ad locũ angustũ transiens: vbi nec ad dexterã nec ad sinistrã potẽat deuiari: obui⁹ stetit. Cũq̃ vidisset asina stãtẽ angeluz l cidit sub pedibus sedentis Qui iratus vehemẽti⁹ cedebat fuste latera ei⁹ m Aperuitq̃ dñs os asine: ⁊ locuta ẽ Quid feci tibi. Cur ꝓcutis me: ecce iam tercio n Rñdit balaã: Quia cõmeruisti: et illusisti mibi. Vtinã haberem gladiũ vt te ꝓcuterem. Dixit asina: Nõne aial tuũ sum cui semp sedere consueuisti vsq̃ in pñtem diẽ. Dic q̃d sic vnq̃ fecerim tibi. At ille ait. Nunq̃. o Protinus aperuit dñs oculos balaã. ⁊ vidit angelum stantem in via euaginato gladio. p adorauitq̃ eũ pronus in terrã. Cui angelus. q Cur inquit tercio vberasti asinã tuam r Ego veni vt aduersarer tibi: q2 s puersa ẽ via tua: mihi q̃z ꝓtraria. Et nisi asina declinasset de via dãs locũ resistẽti: te occidissem: ⁊ illa vineret. t Dixitq̃ balaã. Pec caui: nesciẽs q̃ tu stares cõtra me. v Et nũc si displicet tibi vt vadã: reuertar: x Ait angelus. Vade cum istis: ⁊ caue ne aliud q̃z ꝓcepo tibi loq̃ris. Iuit igit cũ ꝓncipibus y Qđ cũ audisset balac a egressus ẽ in occursũ ei⁹ in oppido moabitaꝝ quod situz est in extremis finibus arnon. Dixitq̃ ad balaam:

rauitq̃ cũ timore corrept⁹. q Cur iuꝛt terciꝯ ⁊c. cuz tñ magis deberes gratus esse eo q̃ declinauit gladiũ meũ r Ego ve. vt aduer. ti. dicũt. n. alij ⁊ ꝓbabiliꝛ q̃ hic erat angelus q̃ ꝓerat exercitui israel. iõ dixit. s Deuer. ẽ via ⁊c. ⁊ sequit. t Dixit balaam timore ductus.
v Et nũc si displi. tibi ⁊c. iã. n. dixerat ei ãgelus viã sibi eẽ ꝓhibitã: ſ cupiditate lucri querebat licentiã eundi.
x Ait angelus ⁊c. exponit sicut ꝓus hoc eẽ dictũ ironice ꝑm aliquos: vl' ꝓmissiue ꝑm alios. y Qđ cũ audis. balac. Hic describitur receptio ipius balaaz honorifica: cũ dr. a Egress. est in oc. ei⁹. ad faciendũ sibi reuerẽtiã

b In oppido moabitaꝝ qđ sitū ꝛc.q; filij isrl nō intrauerunt terminos moab: vt dictū est ca. ꝓcedēti. sequit.
c Nunq̄d aliud loqui potero. hic coactus ē ꝓfiteri diuina virtutē sicut ꝓus: sicut infra cogit̄ bñdicere ꝑplo isrl cui⁹ tñ exterminiū ꝺsiderabat vt patebit. ⁊ ꝑ ꝑsiliū qđ dedit ꝓtra eū. d Cūqꝫ occi. balac oues ⁊ boues. ad faciendū grande cōuiuiū e Misit ad balaam ⁊ ꝓncipes ꝛc. supra dicit̄ q̄ habebat tm̄ duos pueros secum: et ideo ꝓncipes qui ꝺ nominātur erant illi quos miserat balac q̄ⁿ misit munera ꝑ laborē vie. ⁊ et q̄a fecerāt illud quod ꝓmi nūcij nō poterant fecisse. Dicit̄ exponit̄ q̄ non misit munera nisi ad balaam: misit tñ ꝓncipes cū muneribꝰ illis vt eēnt gratiosiora. f Mane aūt facto. s. post q̄dem noctis.
g Duxit eū ad excelsa baal. i. ad mōtem vbi colebatur ydolum noīe baal, ſm q̄ ꝺz in scolastica hystoria. ydola ortum habuerūt a belo rege assyriorū quo mortuo filius eiꝰ ninus qui ninuen cōdidit: in consolatōez suā ꝺ morte patris fecit ydolum: ei tantā reuerentiaꝫ exhibens vt ꝑceret seruis suis peccantibꝰ: qñ ad ydolū refugiebāt: ⁊ inde ceperūt ydola in alijs locis honorari ⁊ coli. ⁊ sicut inde ē tracta ydolatria ad alia loca: sic ⁊ ꝛc noiatio: q; sicut assyrij illō ydolū vocauerūt belū: ita babylonij ydolū suū vocauerūt bel. Alij ꝑplī beel: alij baal: alij baaliz: alij beelꝑbegor: ex ꝓpositōe alteriꝰ noīs eū eo. Iudei aūt vocabāt ydola beelzebub. i. deus muscarū: eo q̄ ex sacrificijs ibi factis muscę gregabant̄ ⁊ hoc dicebāt in ꝓemptū ydolatrie: q; apō eos tm̄ remāserat cultus vnius dei: ⁊ ſm hoc dicebant ꝺ ꝓpō in beelzebub ꝓncipē demoniorū ejcit dēmonia: dicebāt em̄ ꝓncipē dēmonū in ydolis dare rāsa. ⁊ ꝑ hoc noiabāt ipm̄ noīe ydoli: ductus ē aūt illuc balaā q; erat ariolus ⁊ magus ⁊ cultor dēmonū. b Et intuit. est extremā ꝑtem ꝑplī. i. totū exercitū vsq; ad extremā ꝑtē qđ ꝑtz ex hoc q̄ dicit̄ sequēti ca. vbi ꝺz q̄ inde⁹ duxit eū ad aliū locū vñ posset ꝑtem isrl videre ⁊ nō totū. et quo cōducit̄ q̄ de hoc loco videbat totū exercitū israel.

Caplm. xxiij.

a Irritꝫ balaam. Hic describit̄ ipius balaā ad maledicendū conatus. Et diuidit̄ in tres ꝑtes ſm q̄ ter conatus est ad hoc: secđa ibi: Dixit ergo balaā tertia ibi. Et ait balac. Circa primū igit̄ maledicere ꝑplo conat̄ ꝑ sacrificia dēmonū oblata cuⁱ ꝺz. b Edifica mihi hic septē aras in veneratōne septē planetarū quos colebant ydolatre: ⁊ potissime illi q̄ erāt astrologia imbuti: q̄tū ad hoc q̄ oia que aguntur in būanis actōibus deriuant̄ a stellis: de q̄bus erat iste balaā. c Dixitq; balaam ad balac sta paulisp ꝛc. Hic. n. ritus obſuabat̄ in sacrificijs ydolorū. d Donec ꝺa. si forte occ. mi. dñs. Iz nō minet hic nōmē dñi. Intendebat tñ hꝫ reuelatiōem̄ a dēmone quō ꝑcederet in ꝑplm maledictōe: q̄rebat enim tunc augurium: vt hꝫ in principio sequētis ca. qđ nō dicit̄ reuelatio a deo: ſ a dyabolo. Sciendū etiā q̄ recedebat a societate aliorū querēs auguriū: tū q; dēmones cōmunius apparēt magis in tenebris ⁊ in solitudine q̄ in luce vel societate. quia sunt spiritus tenebraruꝫ ⁊ ꝑ pacta occulta ⁊ priuata ⁊ ñ ꝑ signa publice iusticie faciunt qđ faciūt tuꝫ q; apparitio q̄ apparet cultoribꝰ suis cōmuniter fit ꝑ abstractiōꝫ a sensibꝰ: ⁊ cum aliqua horribili passione corpis ⁊ hoc fit dei ꝓuidentia vt ꝑbete dēmonū a ꝑbetis dei etiaꝫ ꝑ exteriora signa distinguant̄: in q̄bus tal' passio horribil' nō fit, ꝓpter qđ balaam q̄rebat a turba segregari. qñ q̄rebat auguriuꝫ vt libēnꝰ dēmoni apparet: et vt aliqua passio horribil' sibi coram alijs nō accideret: ꝓpter quā ab eis contēneret̄: ꝓhiber a tali augurio impedit̄ cuⁱ ꝺz.

Misi nūcios vt vocarēt te. Cur nō statiꝫ venisti ad me An q; mercedez aduentui tuo reddere neq̄o: Cui ille rūdit: Ecce adsū. c Nunq̄d loq̄ potero aliud nisi qđ ꝛc ꝓposuerit in ore meo. Perrexerunt ergo simul: ⁊ venerūt in vrbez que in extremis regni eiꝰ finib⁹ erat. d Cūqꝫ occidisset balac boues ⁊ oues misit e ad balaā ⁊ ꝓncipes q̄ cū eo erant munera. f Mane aūt facto: g duxit eum ad excelsa baal: h ⁊ intuit⁹ est extremā ꝑtem ꝑplī.

a Irritꝫ balaā ad balac. b Edifica mihi hic septē aras: ⁊ para totidem vitulos eiusdēꝫ nūeri arietes. Cūqꝫ fecissꝫ iuxta ſmonē balaā: i ꝓposuerūt sil' vitulū ⁊ arietē sup aram. c Dixitq; balaā ad balac. Sta paulisp ꝑ holocaustū tuum ꝛc nec vadā: si forte occurrat mihi dñs: ⁊ q̄cūqꝫ impauerit loquar tibi. f Cūqꝫ abijsset velocit̄: f occurrit illi ꝛc. Locutusq; ad eū balaā. septē inq̄t aras erexi: et ī posui vitulū ⁊ arietē ꝛc sup. Dñs aūt posuit ẏbū in ore eiꝰ ⁊ ait. Reuertē ad balac. ⁊ ħ loq̄ris. Reuersus inuenit stātez balac iuxta holocaustū suū. ⁊ omēs ꝓncipes moabitaꝝ: g assūptaq; parabola sua dixit. h De aram adduxit me balac rex moabitarū: ꝛc mōtib⁹ orientis i Veni iq̄t ⁊ maledic iacob k ꝓpera ⁊ ꝛc testare isrl l Quō maledicā cui nō maledixit ꝛc Qua rōe ꝛc tester: quē dñs nō ꝛc testat̄. m De sūmis silicibus videbo eū. n ⁊ ꝛc colli bus ꝑsiderabo illū. o Populus solus habitabit: p et inꝰ gētes nō reputabit̄. q Quis metiet̄ ꝛc. s. q̄ nullus. r Moriatur aīa mea ꝛc. Ex hoc ꝺz q̄ ꝑ mortē corpis nō moritur aīa. ⁊ ꝑ hoc ꝺz q̄ ꝑ mortē corpis nō finit̄ ꝓ aīa. s Quid fecisti mihi ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. t Nunq̄d nō ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. u Ecce ꝓpulus ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. x Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. y Non est ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. z Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. a Ecce ꝓpulus ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. b Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. c Non est ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. d Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. e Ecce ꝓpulus ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. f Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. g Non est ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. h Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. i Ecce ꝓpulus ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. j Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. k Non est ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. l Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. m Ecce ꝓpulus ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. n Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. o Non est ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. p Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. q Ecce ꝓpulus ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. r Ecce bñdictionem ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū ꝓcedit̄ ad bñdictōem. s Non est ꝛc. Hic ꝺz q̄ ꝑ ꝓpriū ꝓpositū nō ꝓcedit̄ ad maledictōem. t Ecce bñdictionem

q Quis dinu. possit pul. iacob. i. multitudinez de eo egressurã. q. d. nullus: vtitur aũt hoc nomine puluerꝭ qz bõ ꝼm carnẽ q̃ traducit a parentib⁹ originat a puluere ꝼm q̃ dr Geñ. ij. Formauit boiem dñs de limo terre. in hebreo br de puluere terre. Itẽ qz abzac de multiplicatõne sui seminis fuerat dictũ Geñ. xiij. ca. Si q̃s possit numerare puluerẽ terre. semẽ quoq tuũ numerare poterit.

r Moriat aia mea morte iustoz. c. mali. n. boies lz nolint viuere vita iustoz appetũt tñ mori morte eoꝝ: z talis erat balaam. Alij exponũt dicentes q̃ ꝓbetauit de morte sua vt sit sensus. Moriatur aia mea. i. pibit mea corpalis vita morte iustoz. i. inflicta a iustis: qz postea fuit interfectus a filijs israel vt br infra. xxxj. c. ſ bec expositiõ cõsonat litere sequnti cũ subdit. Fiat nouissima mea borũ filia: ſ pria cõsonat. s Dixitq balac. Hic ꝓsequenter balaam repbendi

dinumerare possit puluerẽ iacob. z nosse nũerũ stirpis israel. r Moriat aia mea morte iustoz: z fiant nouissima mea hoꝝ silia. s Dixitq balac ad balaã. Quid est hoc qõ agis: Ut maledicẽs inimicis meis vocaui te. et tu ecõtrario bñdicis eis: t Cui ille rñdit. v Num aliõ possũ loq nisi qõ iusserit dñs. r Dixit ḡ balac. y Veni mecũ i alterũ locũ vñ ptẽ israel videas z totũ videre nõ possis: inõ maledicito ei: Cũq duxisz eũ i locũ sublimẽ sup vticẽ montis phasga: a edificauit balaã septẽ aras: z ꝓsitis supra vitul atq arietib⁹ dixit ad balac. Sta hic iuxta holocaustũ tuuz b donec ego obuius ꝓgã c Cui cũ dñs occurrisz: d posuisset q̃z verbũ in ore ei⁹ ait. Reuertere ad balac. z ſ loqris ei. Reuersus inuenit eũ stantẽ iuxta holocaustũ suũ. z ꝓncipes moabitaꝝ cũ eo. Ad quẽ balac Quid inquit locut⁹ ẽ dñs. At ille assũpta pabola sua: ait. Sta balac et ausculta: audi fili sephoz e Nõ est de⁹ qi bõ vt mẽtiat: f nec vt filius hoĩs vt mutet. r Dixit ergo et nõ faciet: locutusq ẽ z nõ implebit s Ad bñdicẽdũ ad duct⁹ sum: bñdictiõz ꝓhibẽ nõ valeo. h Nõ ẽ ydolũ i iacob: nec vĩ simulacꝝ in israel. i Dñs de⁹ eius cũ eo ẽ: k z clãgoz victorie regis i illo. l Deus eduxit illũ ꝺ egypto m cuius fortitudo silis ẽ rhinocerõtis. n Nõ ẽ augurĩũ in iacob: nec diuinatio i israel. o Tẽ poribꝰ suis dicet iacob z israel q̃d operatus sit deus. p Ecce ppls vt leena consurget: et quasi leo erigetur. q Nõ accubabit donec deuoret predam r et occisoꝝ sanguinem bibat. s Dixitq Balac ad

locaustũ suũ. z ꝓncipes moabitaꝝ cũ eo. Ad quẽ balac Quid inquit locut⁹ ẽ dñs. At ille assũpta pabola sua: ait. Sta balac et ausculta: audi fili sephoz e Nõ est de⁹ qi bõ vt mẽtiat: f nec vt filius hoĩs vt mutet. r Dixit ergo et nõ faciet: locutusq ẽ z nõ implebit s Ad bñdicẽdũ ad duct⁹ sum: bñdictiõz ꝓhibẽ nõ valeo. h Nõ ẽ ydolũ i iacob: nec vĩ simulacꝝ in israel. i Dñs de⁹ eius cũ eo ẽ: k z clãgoz victorie regis i illo. l Deus eduxit illũ ꝺ egypto m cuius fortitudo silis ẽ rhinocerõtis. n Nõ ẽ augurĩũ in iacob: nec diuinatio i israel. o Tẽ poribꝰ suis dicet iacob z israel q̃d operatus sit deus. p Ecce ppls vt leena consurget: et quasi leo erigetur. q Nõ accubabit donec deuoret predam r et occisoꝝ sanguinem bibat. s Dixitq Balac ad

dñs de⁹ eius cũ eo est. ꝓ vez cultũ. k Et clã. vire. in illo. q. d. rex celestis dat ei⁹ victoriã pugnãdo ꝓ eis. vt br Exo. xiij. de egyptijs: z. xvij. ꝺ amalecbitis ꝺ tute diuia debellatis. l Deus edu. illũ de egypto. in mirabilibus signis. m Cui⁹ for. si. ẽ rhinocerõtis. i. vnicornis ꝼm aliq̃s: ꝼm hebreos ẽ aial silẽ boui qõ vocat gallice buple. z ẽ aial magne fortitudis. Sciẽdũ etiam q̃ li cui⁹ ꝼm aliq̃s refert ad deũ. z sic vocat hic fortitudo dei: cui non põt resisti. ꝼm alios refert ad ppm isral: z ꝼm boc designatur fortitudo israelis cui aduersarij resistere nõ poterãt: vt ptz in pluribus locis in boc libro z in libro iosue.

n Nõ est augurĩũ in iacob dc. i. nõ querũt veritatẽ de occultis ꝓ tales superstitiões: ſ a ꝓbetis loquẽtibus ex inspiratione diuina: õ subdit. o Temꝑibus suis dicetur iacob z israel. i. tpe ꝓuenienti denũciabit ei ꝓ ꝓbetas voluntas dei. p Ecce po. vt leena ꝓsur. i. audacter z cõstanter aduersarios inuadet. q Nõ ac. dꝺ. de. p. i. nõ quiescet a plijs donec totaliter debellet aduersarios.

r Et occi. san. bibat. i. delectet in sanguie occisoꝝ: sicut bibens delectat in potu z boc pp adimpletiõem diuine iustice: ꝼm q̃ dr ps. lvij. Letabit iustus cũ viderit vindictã. manus suas lauabit in sanguine petõꝝ. Dicũt alij hebrei qõ dr hic: Nõ accubabit dc. ꝓbetauit de moyse q̃ nõ moreret nec q̃escet in sepulchro: donec machanite eẽnt occisi. put br. j. xxxj. ca. s Dixitq balac. h ponit tercius conat⁹ balaã ad maledicẽdũ ꝓplo isral. increpat tñ

primo de bñdictõe cũ dr. t Nec maledicas ei nec benedicas.q.d.si ñ potes maledicere potes tñ cessare a benedictõe.te quo excusat se dñs. v Nõne ait dixi tibi ẽ.q.d.cõpulsus sum hoc facere vtute dei:cui nõ possũ resistere.scdo ponit conat⁹ ad maledicẽdũ cuz dr. x Et ait balac ad eũ: veni:et ducam te ẽ. vbi exprimit conatus p mutatõez loci rõne supradicta. scdo p oblatõez sacrificij cum dr.

y Edifica mihi h septẽ aras ẽ.z exponit sicut supra. ¶ In capitu.xxiij. vbi dr in postilla. Occurrit ei de⁹ impediens predictuz rñsuz. ¶ Additio. Merenduz occurrit cur de⁹ impediebat maledictõnem balaã:quã p demonẽ volebat facere: cũ talis maledictio nõ possz nocere populo nisi de⁹ permisisset: et sic erat oino vana: vnde et hoc magis notificaret diuina potẽtia. qñ etiã maledicẽte diabolo cũ sua prheta.et hoc nihil possent facere contra populũ dei: et q magis fierẽt confusi a vana expectatõe sua.iuxta illud psal. Maledicẽt illi tu aũt benedices:qui insurgũt in me confundant ẽ. ad qđ videtur dicendũ:q deus nõ permisit q balaam malediceret populo propter duo. Primũ ẽ qz si balaã maledixisset eis. balac z moabite offenderẽt de tali maledictõe z pugnarẽt cũ populo:dicebat.n.balac in pcedẽti caplo ipi balaam. Veni igit z maledic pplo huic:qz fortior me est:si quo mõ possum pcutere z ejicere eũ de tra mea. noui.n. q sit maledictus in quẽ maledicta pferis ꝧ hoc erat cõ dei dispositõem:qui ptunc nolebat q filij israel pugnarẽt cũ moabitis.vñ infra Deutero.ij. Caue ne pugnes cõ eos nec moueris ad prliũ ẽ. Scdm est qz magis diuina potẽtia manifestabat in hoc q demones z eorũ prheta nõ possent prumpere vbũ sine permissione diuia:q si,perterrẽt maledictõez nõ bret effectũ.vñ de xpo legit Luce.iiij.ca.q nõ sinebat demonia loqui:z adhuc magis videt manifestari diuina potẽtia:qñ demones seu eorũ prhete inuiti id qđ de⁹ vult manifestat.sicut Matb.viij.ca.de xpo dicebãt: Venisti añ tps torquere nos:z sic in proposito intẽdebat de⁹ q balaam q erat valde famosus in hmõi diuinatiõibus demonũ;pfiteretur nullã esse virtutẽ diuinationũ z auguriorũ nisi quantũ de⁹ permittit.hoc.n.videt magis redundare in laudem diuinã pticulariter apud eos q hmoi demonibus cõfidebant. Caplm. xxiiij.

a Unqz vidisset.Hic describit balaam vt coact⁹ ad bñdicendũ pplo israel. Quab⁹ aũt vicib⁹ pcedentibus lz fuerit prhibitus maledicere z pulsus bñdicere:tñ fuit permissus ire z rẽre auguriũ ad maledicendũ pplo. ꝧ hic nõ fuit permissus.ꝧ statim post mutatõez loci z oblatõem sacrificij fuit cõpulsus benedicere israeli. primo igit describit benedictio.scdo eius interruptio:ibi. Iratusqz balac:tercio ei⁹ resuptio:ibi. Supta igr parabola. Circa primũ dr. a Cũqz vi.balaã q pla.dño ẽ.hoc factũ ẽ ad oñdẽdũ q absz dei permissione ñ solũ demões ñ pñt dare rñsum boibus ꝧ nec etiã boies pñt hoc rẽre.

b Vidit israel in tẽto.ordine.p tri.suas.qz quelibz tribus erat distincte z ordinate posita:sicut dcm ẽ.ꝧ.ij. capi.

c Et irruit in se spũ dei.i.spũ prhetie q põt cẽ in aliquo cũ malicia volũtatis vt dictũ ẽ.ꝧ.xxij.ca.

Balaã.[c] Nec maledicas ei: nec benedicas. Et ille:[b] nõne ait dixi tibi: q q̃cq̃d mihi de⁹ imparet h facerẽ? Et ait balac ad eũ. Veni z ducam te ad aliũ locũ si forte placeat deo vt inde maledicas eis. Cũqz duxisset eũ super verticẽ mõtis phogor q respicit solitudinẽ: dixit ei Balaã[y] Edifica mihi hic septẽ aras z para totidẽ vitulos eiusdemqz numeri arietes. Fecit balac vt balaã dixerat iposuitqz vitulos z arietes p singlas aras. ¶ xxiij.

d Vnqz videret balaã q placeret dño vt bñdiceret israeli. neq̃q̃ abijt vt añ prexẽat vt auguriũ q̃reret: ꝧ dirigẽs ꝛ desertum vultũ suũ:z eleuans oculos

[b] vidit isrl l tẽtoria pmorãte p tribus suas. [c] z irruẽte in se spũ di assũpta parabola ait Dixit balaã filius beor:dixit [o] hõ cui⁹ obturat⁹ ẽ oculus: [c] dixit auditor sermonũ dei [f] q visionẽ oipotẽtis intuit⁹ ẽ⁹ q cadit[b] z sic apiunt oculi ei⁹. [f] Pulcra tabernacula tua iacob:z tentoria tua israel. [k] vt valles nemorose vt horti iuxta fluuios irrigui. [l] vt tabernacula q fixit dñs. [m] q̃si cedri ppe aquas. [n] Fluet aq̃ de situla ei⁹ z semẽ illi⁹ erit in aq̃s multas. [o] Tollet ur pp agag rex ei⁹. [p] et auferet regnũ illi⁹. [q] Deus eduxit illũ de egypto:cui⁹ fortitudo sicut ẽ rhinocerõtis. [r] Devorabũt gẽtes hostes illi⁹:ossaq̃ eorũ cõfringet: et pforabunt sensibus. b Et sic apiunt oculi ei⁹.qz hoc mõ fiebat sibi revelatio demonis cõiter vt dictum est. Alio mõ exponit de revelatõe diuina. g Qui cadit.per malitiã volũtatis. b Et sic ape.ocu.ei⁹.qz hoc mõ fiebat sibi revelatio.s.absq̃ gra iustificante.

d Vidit israel in tẽtoriis pmorãtẽ p tribus suas. c z irruẽte in se spũ di assũpta parabola ait Dixit balaã filius beor:dixit hõ cui⁹ obturat⁹ ẽ oculus: dixit auditor sermonũ dei q visionẽ oipotẽtis intuit⁹ ẽ⁹ q cadit b z sic apiunt oculi ei⁹. Pulcra tabernacula tua iacob:z tentoria tua israel. k vt valles nemorose vt horti iuxta fluuios irrigui. l vt tabernacula q fixit dñs. m q̃si cedri ppe aquas. n Fluet aq̃ de situla ei⁹ z semẽ illi⁹ erit in aq̃s multas. o Tollet pp agag rex ei⁹. p et auferet regnũ illi⁹. q Deus eduxit illũ de egypto:cui⁹ fortitudo sicut ẽ rhinocerõtis. r Devorabũt gẽtes hostes illi⁹:ossaq̃ eorũ cõfringet: et pforabunt

dicit bõ cuius obturat⁹ ẽ oculus.vno modo exponit de modo revelatõis q fiebat sibi a demonibus qz fiebat cõiter in sõno vl i auersione a sensibus z tũc oculus corpalis non videt Alio mõ exponitur de modo revelationis diuine sibi fcẽ qz fiebat sibi absq̃ gra iustificãte:vt sicut videret veritates p alijs: tñ non videbat ad cõsecutõem vel prmorõez ppriesalutis: z sic erat malicia excecatus. e Dixit auditor sermonũ dei.nõ tñ factor. f Qui visi.oipo. intuitẽ.in q̃tũ fiebant sibi revelatiões a deo. g Qui cadit.p somnuz vel auersionem a sensibus. b Et sic apiunt oculi ei⁹.qz hoc mõ fiebat sibi revelatio demonis cõiter vt dictum est. Alio mõ exponit de revelatõe diuina. g Qui cadit.per malitiã volũtatis. b Et sicape.ocu.ei⁹.qz hoc mõ fiebat sibi revelatio.s.absq̃ gra iustificante.

i Pulcra tabernacula tua.i.bene ordinata.

k Et valles nemorose ẽ.i.delectabilia ad habitãdũ.

l Et taber.q fix.dñs.qz tabernaculũ federis vbi erat habitatio diuina erat in medio z tentoria israel in circuitu posita.vt visum ẽ.ꝧ.ij.ca.z.iij. m Quasi cedri ppe aquas:p hoc designat pspitas ppli israel.vel ym alios hoc refert ad tẽplũ postea factuz a salomone de lignis cedrinis:vt hr.iij.Reg.v. n Fluet aqua de situla eius.p situlã que est instrumẽtũ hauriẽdi aquã de puteo z effundendi ad vsum hũanũ. intelligit studiũ legis z prphetaz.qđ viguit in hierusalẽ circa templuz p qđ studiũ hauriebant aque sapientie de puteo sacre scripture. z effundebant docendo pplm: ym q dicit Esa.ij. De syon exibit lex z verbũ dñi de hierlm.

o Tollet propter agag rex eius.in hoc prophetat de saule rege israel:qui nõ impleuit prceptum dñi de delectione amalech.sed cepit agag regẽ amalech viuũ:z de spolijs meliora reseruauit iõ fuit reprobatus a regno. vt habetur.j.Reg.xv.

p Et auferetur regnũ illius.qz translatũ fuit de tribu saul ad domũ dauid. Rab.sa.aliter exponit dicens q hic est sensus:altior agag rex eius.i. primus rex israel capiet agag.z hoc fecit saul. Et eleuabit regnũ eius.s. regnũ israel.qđ fuit postea valde eleuatũ tempe Dauid z salomonis. q Deus eduxit illum ẽ.exponatur sicut capitulo precedenti.

r Devorabũt gen.bo.illius.i.israelis: z li gentes est accusatiui casus.hoc est dictum hebrei perfecte trium phabunt de aduersarijs etiã hoc patz p literaz hebra

ſcam que planxit eſt: que ſic hꝫ. Deuorabit. ſ. iſrael gentes hoſtes ſuos: t oſſa eoꝝ comminuet. i. fortitudinē earū deſtruet. s Accubās dormiuit. i. dormiet. t ponit hic ꝓteritū ꝓ futuro. ꝓpter certitudinē ꝓphetie: t deſignat in hoc ſecuritas ꝓpli in terra ſibi ꝓmiſſa aduerſarys ꝛebellatꝫ: iō ſubdit. Quaſi leena, ſequit. t Quā ſuſcitare nullus audebit. ꝗdiu enim i vero cultu dei ꝑſteterunt habitauerunt in terra iſrael ꝓfidenter. v Qui benedixerit tibi ⁊c. q. d. tāta erit opinio bonitatꝫ hꝰ ꝓpli q̄ bñdicētes ei reputabunt benedicti t maledicentes maledicti.

x Ytatuſq; balac. Hic ponit benedictōis interruptio ꝓ balac ipm ꝛepbēdēte t ꝑꝫ lra vſq; ibi y Uerū tñ pergens ad ꝓpulū ⁊c. ſciebat. n. balaā q̄ ꝗdiu ſpiritus dei ipſum moueret ad loq̄ndū nō poſſet ꝓpło iſrael maledicere: ß cogitabat q̄ in receſſu in terra illa bnōi ſpūs ab eo recederet t tūc ꝓmitteret agere t loqui ꝓm malā voluntatē ſuā t tunc daret ipi balac ꝓſiliū ꝫ filios iſrael qđ t factuꝫ eſt: vt habebit in principio ſequētis capituli.

z Sumpta igit ꝓabola. Hic ponit benedictiōis reſumptio. t ꝓmo ꝓuertit eius ꝓphetia ad iudeos. ſcdo ad alios: ibi. Cumq; vidiſſet. Circa ꝓmū ex ꝓdictis ptꝫ lra vſq; ibi. a Uidebo eū ⁊c. exponit aūt hec litera ab hebreis de ꝑſpitate regni iſrael tpe dauid t ſalomonis: de qua dicit balaā: Uidebo eū ſed nō modo. q. d. licet ſtatus illius ꝑſpitatis mihi oñdatur viſione ꝓphetica tñ nō erit tpibus meis: qz adhuc multū diſtat b Orietur ſtella ex iacob. i. dauid vt dicunt aliq̄ hebrei. qui nominat ſtella ꝓp ſanctitatē ꝓm ℞a. ſa. q̄ ſtellam intelligit aliqua ꝓſtellatio ſpālis que apparuit circa natiuitatē ipius dauid deſignans ortum eius: ſed cuiuſmodi fuerit illa cōſtellatio non dicit. c Et cō ſurget virga de iſrael. i. dauid que ꝺr virga ꝓpter potſtatē regiā. d Et pcutiet duces moab: ꝓm q̄ dicit ij. ℞eg. viij. ca. Et pcuſſit dauid moab t menſus ē eos funiculo coequans terre. e Uaſtabit q̄ oēs filios ſeth. dicit ℞a. nathā q̄ ſeth ꝓut hic accipit eſt nomē ciuitatis in terra moab cuius ꝓpłm totaliter deſtruxit dauid. f Et erit ydumea poſſeſſio ei⁹. ꝓm qđ dicit ij. ℞eg. viij. ca. t facta ē vniuerſa ydumea ſeruiēs dō. g Hereditas ſeir cedet inimicis ſuis. i. filijs iſrael. q̄rum erant inimici. h De iacob erit q̄ dominet. ſcz vniuerſaliter. hoc refert ad ſalomonē ꝓm aliquos hebreos dicentes q̄ ipe dñatus fuit toti orbi: ꝓm q̄ dicitur. iij. ℞eg. x. Magnificatus eſt ergo rex ſalomon ſuper oēs reges terre ⁊c. t ſubdit ibidem. Et ſinguli deferebant ei munera. i. tributa ꝓm iſtos.

i Et perdat reliquias ciuitatis. qz plures ſubiecit q̄s non ſubiecerat pater ei⁹. ℞a. ſa. exponit de meſſia. qđ dicit hic: De iacob erit qui dominetur. ſ. vniuerſaliter ꝓm q̄ ſcriptum eſt de eo pſal. lxxj. Et dñabit a mari vſq; ad mare. t a fluminibus vſq; ad terminos orbis terraꝝ. Et perdat reliquias ciuitatis. i. rome que fuit ciuitas notiſſima: t per ipam intelligitur romanum imperium: in quo ſucceſſerunt catholici. qui ꝓm cuꝝ per meſſiam venturuꝝ cuꝝ alijs gentibus ſunt deſtruēdi. ſed hec expoſitio falſo innitit fundamento. ſ. q̄ meſſias ſiue xp̄c ſit vēturus q̄tuꝝ ad primū eius aduentū de quo loquit qui tñ eſt trāſactus: vt diffuſe declarauī per ſcripturas hebreoꝝ i quadam queſtione de quolibet. Itez falſum aſſumit. ſ. q̄ ꝓmus aduentus xpi ſit in virtute armorum: cū zacharias ꝓphęta dicat ꝓtrariū ca. ix. Exulta ſatis filia ſyon: iubila filia hieruſalem ecce rex tuꝰ venit iuſtus et ſaluator. et ipſe pauꝑ. que auctoritas ꝓm doctores hebreos ꝺ xp̄o intelligitur. Ideo aliter exponenda ē iſta ꝓphetia balaam a principio q̄ ꝓm oēs doctores catholicos de xp̄o intelligenda eſt. Uidebo eum ſed non modo. quia balaam t omnes alij viſuri ſunt chriſtum etiam coꝛporeis oculis: quando in forma humana apparebit ad iudicandum: Sed non prope: quia multum diſtat iudicium. Aliter exponitur t melius vt videtur de aduentu incarnationis: Uidebo eum ß nō modo: quia non videbit eum in perſona propria. ſed in poſteris ſuis: quia magi qui venerunt adorare chriſtum natum fuerunt de ſtirpe balaam. Sed non prope. qz natiuitas chriſti adhuc diſtabat per magnum tempus. Cōſequenter oſtenditur ſignum dicti aduentus cum dicitur Orietur ſtella ex iacob: q̄a in natiuitate chriſti ſtella apparuit: que magos ad xp̄m natum perduxit. vt habetur Matth. ij. t fuerunt ad hoc excitati ex prophetia iſta. Et conſurget virga de iſrael. i. chriſtus propter poteſtatem regiam. vnde de ipſo dicit pſal. ij. Reges eos in virga ferrea ⁊c. Et pcutiet duces moab. i. ydolatras qui ſignificātur per moabitas: eo q̄ erant ydolatre: vt ptꝫ ex ꝓdictis Nec mirandū eſt de tali ſignificatōe: quia balaam parabolice loquebatur vt patet in textu. q̄ autem deſtructa ſit ydolatria poſt xp̄i aduentū: patet per effectuꝫ. Uaſtabit q̄ omnes filios ſeth. i. omnes populos ſubijciet fidei catholice ante finem mundi: ꝛ nondum ſit impletū. de ſeth eiſ egreſſi ſunt omnes populi: quia abel mortuus fuit ſine filijs: t filij chayn fuerunt deleti in diluuio. Dicuntur autem vaſtari filij ſeth p conuerſionē ad fidem catholicam inquantū deſerunt eſſe quod erant p infidelitatem. ſicut dicit Prouer. xij. Uerte impios t nō erunt. ſ. impij ſicut erant ꝓus. Et erit ydumea poſſeſſio ei⁹ ⁊c. p edom t ſeir ꝓm hebreos intelligit ciuitas romana: t ipa facta eſt poſſeſſio chriſti: quia facta eſt ſedes principalis ſui vicarij. De Jacob erit qui dominetur ſcilicet vniuerſaliter: quia chriſto ſubiecta ſunt omnia ꝓm q̄ dicitur Matthei xxviij. Data eſt mihi omnis poteſtas in celo t in terra ⁊c.

Et pdat reliquias ciuitatis.i.ogregatōis maloꝝ obstiatoꝝ:q̄ sunt ciuitas dyaboli:sicut ꝛiusti sunt ciuitas dei. k Cunq̄ vidisset. Hic puertit̄ ꝓphetia balaaꝫ ad alias gentes:ꝛ primo ad amalechitas cū dr. l Principiuꝫ gentiū amalech.nō pōt dici q̄ amalech sit simpliciter pncipiū gentiuꝫ:quia fuit filius Eliphat filij esau. vt habet̄ Gen.xxxvj.añ quē fuerunt multi gentiles:ꝫ dr principium gētiū q̄ insurrexerant ꝑ filios isrl. post exitum de egypto:vt habet̄ Exo.xvij. m Cui⁹ extrema pdent̄. p filios israel: qđ factuꝫ fuit in tpe regis saulis.vt habet̄.j. Regū.xv. Scdo pertitur ꝓphetia ad filios ietro:cū dr.

k Cunq̄ vidisset Amalech: assumēs pabolā ait. l Principiū gentiū amalech m cui⁹ extrema pdent̄ Elidit quo q̄ cyneuꝫ ꝛ assūpta pabola ait. o Robustū q̄dē ē habitaculū tuum:sed si in petra posueris nidū tuū:ꝛ fuerit electus de styrpe cyn q̄diu poteris pmanere. p Assur ei capiet te. q Assūptaq̄ pabola iterū locutus est r Heu quis victur⁹ est qñ ista faciet de⁹ s Veniēt i trieribꝫ de italia t superabūt assyrios r vastabūt q̄ hebreos: u ꝛ ad extremum et ipi pibūt. Surrexitq̄ balaam:ꝛ reuersus in locū suū x balac quoq̄ via qua venerat:redijt.

n Elidit quoq̄ cyneū.iste cyna a quo dicti sunt cynei fuit filius ietro vt dicunt aliqui:vel potius ipemet ietro vt dicūt alij:put dictū est .s.x.ca.Et pomit̄ hic iste ppls iuxta amalech:q: habitabat iuxta eū:ꝑ q̄ dr.j.Reg.xv.c. Dirituq̄ saul cyneo:abite recedite atq̄ discedite ab amalech:ne forte involuā te cū eo. o Robustū q̄dē est habitaculū tuū.locus em̄ sue habitatōis erat fortis. pp difficilē accessuꝫ ex rupib⁹.sequit̄. p Assur em̄ capiet te. fortitudo em̄ loci nō potuit eum saluare:quin capet̄ ꝛ captiuaret̄ cum decez tribubus israel: quas captiuauit rex assur tēpe osee regis isrl.vt habet̄.iij.Reg.xvij. Tercio cōsequit̄ pabola ad romanos cum dr. q Assumptaq̄ pabola ꝛc. ꝓphetie tē sue pmittit exclamatoem dicēs r Heu q̄s vic.est qñ ista faciet deus.s.que sequunt̄.q.d. tanta strages p romanos fiet in diuersis ptibus orbis q̄ vix poterit aliquis euadere gladiū eoꝝ. s Veniēt in trieribus.i.in nauibus. t De italia.q: p nauigiuꝫ venit exercitus romanoꝝ ad ptes illas orientales.

v Superabunt assyrios.quoꝝ dominiū erat magnum. x Vastabuntq̄ hebreos.qđ inchoatū est tpe pompeij: cōsumatū tpe tyti ꝛ vespasiani. y Et ad extremū etiā ipi pibunt.s.romani:qđ exposuit Ra. sa.futurū p regem messiam.vt dictū est.s.ꝛ improbatuꝫ.iō aliter dicēdū q̄ boc factū est p bella intestina inter romanos ꝯsurgentia pp que multa regna recesserunt a dñio impij romani: et illud qđ remansit videt̄ quasi quotidie intestinis bellis cassari.ꝛ boc notat̄ cū dr. Ipi pibunt.s.a semetipis bellis intestinis. z Balac q̄ꝫ via qua venerat redijt. cōdurerat em̄ balaā vsq̄ ad fines terre sue:vt haberet cōsiliū ꝯ filios isrl in fine sicut ei pmiserat. a Ju ca.xxiij. vbi dr in postil. Q̄ pulchra tabernacula tua ꝛc. Additio.

Circa ꝓphetias balaam tam pcedētes q̄ sequētes tria occurrūt attendenda. Primū est q̄ ly de statu populi israelitici a principio vsq̄ ad finez tractet vt ptz:hunc q̄ tū aliquid tangūt de infortunijs seu aduersitatibus:ly multa talia eis euenerunt:tam tpe iudicū q̄ etiā tpibus regū:ꝛ marie in captiuitate babylonica ꝛ in alijs.ꝫ solū tangūt pspitatē eoꝝ. Cuius rō pōt ee:q̄ deus nolebat vt talia reuelarent̄ balaā:nec p ipm manifestarent̄ gentib⁹:ne ex boc possent audaciā assumere resistēdi seu inuadendi eos:ꝛ iō in principio deus vniuersaliter dixit ipi balaā:Non maledicas pplm.q: benedictus est. in quo ꝓhibuit sibi ne aliquid mali de eis diceret̄. Scōm q: balaam ꝓphetauit de bis que ptinent ad pspitatē illi⁹ ppli:non solū tpalē sed etiā spūalē:que q̄dem bona spūalia intelligenda sunt de iustis.s.de isrl seu iacob ꝑm spiritū:nō aūt de puersis:vt patebit inferi⁹ in locis suis. Tertiū est:q̄ quatuoꝝ ꝓphetie istius Balaā vident̄ respicere quatuoꝝ status ppli israelitici.quoꝝ primus ante legez ē .s.ab abraam vsq̄ ad datōem legis. secundus est a datione legis vsq̄ ad tps quo possederunt terram ꝓmissionis. ante tū q̄ꝫ regem habuissent aut templū.tercius⁹ a tpe p̄dicto vsq̄ ad tps quo habuerūt regē ꝛ templū inclusiue.quartus ⁹ꝫ ꝛ finalis status ppli sub xpo:et in oibus istis sp tangitur prosperitas eoꝝ:omissis aduersitatibus rō ne predicta. In pria igitur ꝓphetia cōmendat p mū statū illi⁹ populi de quatuoꝝ Dio de boc q̄ erat a deo benedictus. vnd nō poterat maledici qđ correspondet cum boc qđ fuit dictū abrae in ꝓma sui vocatōe. Gen.xij.ca. Benedicaꝫ tibi ꝛc. Et bñdicambñdicentib⁹ tibi ꝛc. ꝫ quo dicit balaā: Quō maledicā cui nō maledixit deus.secdo ꝓnēdat eūdē boc q̄ erat sepatus in gētib⁹ in fide:de q̄ dicꝫ. Ppls sol⁹ habitabit:ꝛ inꝛ gētes nō reputabit̄.ꝛ qz ista distinctio incepit ab abraā ꝛ fuit cōtinuata p patriarchas.iō huic distinctioni p̄dicit. De sūmis silicib⁹ videbo eū ꝛ de collib⁹ cōsiderabo illū.i.ō viris iustis ꝛ pfectis qui mōtib⁹ in scriptura assimilāt̄ a quib⁹ille ppls sumpsit initiū.tercio cōmēdat euꝝ de magna nūerositate:qz cū ꝓmi patres eēnt pauci:tū in magnā multitudinē creuerunt:de quo dicit. Quis dinumerare possit puluerē iacob ꝛc. correspōdet ad illꝫ qđ dixit deus abrae Gen.xiij.ca. Multiplicabo semē tuū sicut puluerē terre.quarto cōmendat euꝝ de bono fine:de quo dicit:Moriat̄ anima mea morte iustoꝝ:ꝛ fiant nouissima mea bonū similia:correspōdet ad boc qđ dicit Gen.xv.ca.Tu aūt ingredieris ad patres tuos in pace.in quo videtur assecurare eū de penis alterius vite.vnde in synu abrae iusti ante aduentū xpi legunt̄ collocari:vt Luce.xvj.ca. Nec mirū si balaā cū esset pessimus appeteret finē iustoꝝ:nam ꝑm Greg.in pastorali.Sicut plerūq̄ mali inutiliter cōpunguntur ad iusticiā.sic plerūq̄ boni immorie tentant̄ ad culpā. In secunda ꝓphetia primo cōtinuat dicta dicēdis dicens. Nō est deus quasi hō vt mentiat̄ ꝛc.q.d.iste populus vt nō dixi nō ē maledictus a deo: sed ecōtra qz deus mentiri nō pōt:iō ad benedicēdū adductus sum ꝛc. Cōsequēter videt̄ tangere secūdū statū ppli supra dictū quē cōmendat in quinq̄. Primo a sepatōe ydolatrie que in primo precepto fuit ꝓhibita de quo dicit Nō est ydolū in iacob: nec videt̄ simulacꝝ in israel. secdo cōmēdat illū statū de cultu vnius dei.qđ multipliciter tradit̄ in lege de quo dicit: Dñs deus ei⁹ cū eo est:tercio cōmēdat eū de boc:q̄ etiā sine rege tpali victoriā obtinebāt de regib⁹ sibi aduersantib⁹:vt ptz p̄cipue in bystoriis iosue ꝛ etiā iudi.de quo dr. Clangor victorie regis in illo ē.q.d.ly nō habeant regē tpalem: obtinēt tū victoriā ac si regē habuissent:ꝛ qz illa victoria ꝓcedebat ab illo cui⁹ fortitudo maxia ē.iō subdit. Dñs deus eduxit eū de egypto cui⁹ fortitudo filis est rhinocerōtis.s.cui⁹ cornua in q̄bus designat̄ ptās seu fortitudo:sūt ꝑeminētia ceteris.quarto cōmēdat eos in boc q̄ nō regebant̄ in cognitiōe agendoꝝ seu futuroꝝ p vana ꝛ superstitiosa.ꝫ p reuelatiōes diuinas de q̄ dicit. Non est augurium in iacob:nec diuinatio in israel.ꝛ temporibus suis dicet̄ iacob ꝛ israeli quid opatus sit dominus.s. per prophetas denunciantes ea q̄ deus vult operari.quinto cōmendat eos de boc q̄ in promptu erat eis parata victoria de aduersantibus: de quo dicit. Ecce populus vt leena cōsurget ꝛ cetera Et non accubabit leo donec deuoret predam ꝛ occiso

rñ sanguinē bibat: qđ pōt intelligi de illo populo submoyse. qui quidē moyses nō accubauit. i. morte nō vidit donec devicit reges fortes seon ⁊ og ⁊ madianitas quoꝝ sanguinē effudit. vel intelligitur de toto populo qui non accubabit. i. non habebit quietā possessionem terre sibi ꝓmisse: donec occideret oēs reges chanaan: vt patet in hystoriis sacris de hoc tractantibus In tercia ꝓphetia videtur tangere tertiū statū populi supradictū quem cōmendat in quinq. Primum in hoc q̄ habebant habitatōem diuinam inter eos. ⁊ hoc q̄nq in tentoriis: sicut a tpe moysi vsq ad dauid incluſiue. q̄n archa federis que in tentorio a moyse fabricata exñs in diuersis locis figebaꝫ: q̄nq vo in tabernaculis. ſ. in templis sicut in templo salomonis. et postea in tēplo p esdrā ⁊ neemiā edificato: de quo dicit: Magnificabra ꝛc. vbi notādū q̄ in hebreo i ḇ loco ꝑ. ponunt tentoria q̄ tabernacula: sicut et in ordine tpis priora fuerunt. vñ assimilat hmōi tentoria vallibus nemorosis: ⁊ hortis irriguis. in q̄bus boies q̄si in transitu delectanꝫ eo q̄ talia tentoria nō habebāt locum fixum: ſ. mouebanꝫ de loco in transeundo: vt dictū est. De tabernaculis vo. ſ. de templis q̄ immobilia erant ⁊ cedrina. dicit q̄ tabernacula q̄ virit dñs quasi cedri ꝓpe aquas: scdo cōmendat illū statū de doctrina sacra: de quo dicit. Fluit aqua de situla eius. exponitur ꝓut in postilla: de studio legis ⁊ ꝓphetarū qđ viguit in hierlm: vel de sapientia salomonis ad quā audiēdam de vniuersa terra veniebant. vt in. iij. Reg. iiij. c. Tercio cōmēdat illū de regno tēpali. q̄ primus rex q̄ fuit in israel devicit regē agag: qui erat principalis aduersarius illius ꝑpli: de quo dicit ꝑm veram lram hebraicā. Supertollet sup agag rex eius. ⁊ sequitur. Et eleuabit regnū eius. exponit ꝓut in postilla. Quarto cōmēdat illū statū de victoria quā habuit de circūstantibus aduersarijs. vt ptz tpe dauid: quaꝫ victoriā attribuit fortitudini illius q̄ eduxerat eos de terra egypti dicens. Deus eduxit illum de egypto ꝛc. Devorabunt gentes hostes illius ꝛc. Quinto ꝛcludit hanc ꝓphetiā correspōdēter ad primū dictū sue ꝓphetie vbi dixerat: Quō maledicā cui nō maledixit dñs. q. d. illa benedictio dei qua hunc ꝑplm in patrib⁹ benedixit firma est ⁊ irretractabilis. In quarta vo ꝓphetia agit de quarto statu illius populi. ſ. sub xpo: vñ in hac ꝓphetia ⁊ nō in alijs facit mentōem de extremo tpe: q̄a vltimus status ꝑpli israelitici ꝑm oēs in hac vita ē tēpus messie: vltra qđ nō est nisi aliud seculum. Et q̄ in hoc statu mysteria abscōdita a seculis erant implēda. iccirco in hac tertia ꝓphetia de se dixit. Qui novit doctrinā altissimi. q. d. ista que dicturus sum nullus scit: nisi qui novit doctrinā altissimi. i. secreta altissimi: quē q̄ deus futurus erat celestis. de quo dr. Orietur stella de iacob. vñ ra. moy. gerūdeñ. sic dicit in hoc loco: q̄ congregaturus est dispsiones israel ab extremis terre vsq ad extremū: iccirco assimilat eū stelle q̄ transit p firmamētū a sūmo celo. De quo etiam dixit Daniel Ecce in nubibus celi sicut filius hois veniebat. hec ille. Quod satis ꝓcordat veritati nr̄e. Ꝛ ipse qui loquit hoc nō pfecte sentiret. In signū aūt hui⁹. ſ. q̄ rex messias esset rex celestis stella noua apparuit magis: cum natus esset christus: Math. ij. Secūdo cōmendat statum istū ex pte ꝓdicti ꝑsidentis. ſ. xpi. qui ydolatriā pedus erat foris: vt hī Job. xij. ca. ⁊ de hoc dicit: Cōsurget virga de israel. ſ. virga directōis virga regni tui: Dilexisti iusticiā ⁊ odisti iniquitatē. ⁊ q̄ ydolatria añ tps legis euangelice totū mundū compbendebat: iccirco dicit. Vastabitq̄ oēs filios seth. a seth enī genus būanum ꝓsequenter descendit: ꝓut deducit in glo. Vasta uit igit xp̄c omnes a seth descendētes: q̄ deoꝝ suoruꝫ cultuꝫ amouit ⁊ templa vastauit ⁊ aras destruxit. Mominauit tñ inter omēs gentes moab et ydumeā seu seir. que est terra ipius edom ꝓpter diuersas rōnes: moab enim q̄ cuꝫ moabitis loquebaꝫ quasi diceret eis. Et si ꝑ nunc supabunt te: tñ in futurū eis subijcieris. ydumeam vo nominauit. q̄ fuit primus aduersarius ipius Jacob ab vtero: cuius primogenituram ⁊ benedictōem iacob accepit: vt ptz Gen. xvij. Et iō in scripturis sicut israel sepe accipiꝫ ꝑ populo qui sub fide ⁊ cultu dei residet: etiā si ab israel non descendat ꝑm carnem. sic edom et seir sepe accipiꝫ ꝑ gente que aduersatur populo dei: etiā si ab edom ⁊ seir ꝑm carnem nō descendat. ꝓut in ꝓphetia abdie vo duce largius est tractādū. qđ in xpo impletū est. subiecit eñ omnes tales in primo aduentu: ⁊ hoc spūaliter cum post resurrectōem dixit: Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra: ꝑm quam ptātem ꝓdemnauit oēs infideles dicens: Qui non crediderit cōdemnabiꝫ Marci xvj. ca. Et isto etiā modo pōt intelligi id qđ dicit: Vastabitq̄ omnes filios seth. b. Tercio cōmendat illū statum respectu populi qui fidem xpi cū tanta ꝓstantia ⁊ virili fortitudine suscepērūt. q̄ etiam vsq̄ ad effusionē sanguinis fidem xpi per orbem diuulgauerunt: de quo dicit. Israel vo fortiter agit. Quarto cōmendat illum statuꝫ circa secundū aduentū q̄n non solum ydumei. ſ. aduersarij fidelium erunt subiecti fidelibus mō ꝓdicto. sed etiā ex toto cōsumenꝫ euntes in ignem eternū: ⁊ de hoc dicit: De iacob erit qui dominabiꝫ. ⁊ pdat reliquias ciuitatis. ſ. mundi vel dyaboli: vñ abdias ꝓpheta de hoc tractans similr dicit. Non erunt reliquie domus esau. ⁊ sic finit quarta ꝓphetia que respicit isral ꝑm quatuor statꝰ ꝑdictos. tangēs ꝑspitates eoꝝ: ⁊ nihil expримēs de aduersitatib⁹ intermediis rōne iam dicta. In sequentib⁹ vo tangit statū gentilitatis specialiter respectu israel: ⁊ est quinta ꝓphetia. vnde glo. interlinearis vbi dr. Cumq̄ vidisset Amalech. interponit sic: Quinta visio balaam in qua visione seu ꝓphetia agit de tribus generibus gentiū. ſ. dō primo aduersario israel qui fuit gens romana. ⁊ de gente intermedia que erat quasi adiacens seu associata ipi populo israeli. ſ. populus cyneus descendens de ietro: de primo. ſ. Amalech dicit: Principium gentium amalech ꝛc. exponaꝫ ꝓut in postilla. de cyneo vo dicit: Robustū quidem est habitaculum tuum. q. d. Non poteris euadere assyrios supple qui inuasuri sunt israel. vt. iij. Reg. xvij. etiaꝫ si sis in robustissimo loco. q̄ assur capiet te. ⁊ hoc q̄n captiuabit israelem. q. d. ista societas non assecurabit te ab illa captiuitate: in quo innuit q̄si ꝑ indirectuꝫ aduersitas israel in captiuitate assyrioꝝ. quam tamen per directum non expressit ratione prius tacta. De gente vo romana que fuit vltima ⁊ principalis affligens ipm populum ab israele ꝑm carnem descendentem dicit. Venient in trieribus de italia. vbi in hebreo habetur: De roma supabunt assyrios: vastabūtq̄ hebreos. q. d. ista gens romana erit sic potentissima q̄ superabit seu vastabit tam affligentes. ſ. assyrios q̄ afflictos. ſ. hebreos: ⁊ tū ad extremuꝫ ipi etiam peribunt: quia regnum eorum euacuatum fuit ꝑ regnuꝫ xpi prout prophetatum fuit a daniele: Dañ. ij. ca. De lapide exciso sine manibus ⁊ statuam percutiente. vnde glo. super hunc locum: Juxta incarnatōnem dñi venient romani assyrios hebreos ⁊ omnes orientales superaturi: ⁊ tandem regnum perdituri ꝑm statuam danielis. Hec in glo. Et notandum q̄ licet in omnibus predictis prophetis balaam nominet istum populum sub nomine israelis vel iacob que sunt nomina que accipiuntur frequenter ꝓ populo fidelium. ꝑm nominū interpretatiōem in hoc tamen loco nominat eos sub nomie heber. quasi iaꝫ nomen Jacob vel israelis perdiderant: quia tēpus quo gens romana illum populum vastauit fuit post passionem christi quando iam perdiderāt nomē israel ⁊ iacob ꝑm spiritum.

Caplin. xxv.

Exo.ij. sed nō erat simile: qz qñ moyses accepat sepboram adhuc nō erat data lex filijs israel q̄ phiberet matrimoniū cū alienigenis: nec moyses pvrozē suaz fuit tractus ad ydolatriā: sed cōtrari o ipe traxit eā de ritu gentili ad cultū veri dei. k Intrauit cozā fratrib⁹ suis. i. cōtribulibus: qui ei psua debant Jrium.

l Videte moysē zoi turba filioz isral. nō q̄ viderēt ipm cōcubantē cū muliere: vel intrantē locum vbi ipsa erat qz non erat ita ppe tabernaculuz federis: ꝫ qz videtib⁹ moysē z alijs ipe receſſit de loco vicens q̄ ibat ad mulierē illā pro actu venereo: et sic ḡuis erat ei⁹ culpa. ñ ex ptēptu tali: ñ etiaz ex publicatōne.

m Qui flebāt ante fozes tabnaculi. timētes iram dei pp peccatum populi.

n Qđ cuz vi. phineecs. pdcm virū sic ptinaciter z inuerecuit de recedentē.

o Surrexit de medio multitudinis. accēſ⁹ zelo legis. p Ingressus est p⁹ virum israelitē in lupanar. in hebreo habeť. In tabernaculū vñ dicūt aliqui hebrei q̄ intrauit

Mozabaťaūt eo tpe in sethim: nomē est loci ꝑinqui loco vbi pdicte mulieres venerūt. b Et foz. est pplis. spūaliť p ydolatriā z corpaliť p luxuriā: vt dcm̄ ē c Initiatusqz ē israel beelphegoz. i. applicat⁹ē siue ꝑiunct⁹ cultui illius ydoli. d Et iratus. Hic ponitť buj⁹ transgressionis punitio. Et primo in generali. secdo in spāli: ibi. Et ecce vnus. Circa primū dicitur.

e Tol. cūc. pan. po. z sul. eos. dicūt expositores nostri: q̄ punitio pzio facta ē d̄ principib⁹ p suspēsionē: qz aliqui erant culpabiles in transgressione ydolatrādo: z alij subditos reprimere negligendo. Ra. sa. aliter exponit dicēs:

e Tolle cūctos pan. pplī. i. pgrega eos vt iudicēt z puniāt trāsgressionē pdictā. f Et suspēde eos. s. q̄ inuenieńť culpabiles. z boc vltimū nō referť ad principes.

g Cōtra solem. vt pena sit publica sicut z geccatū z ad terroze alioz: z dictū Ra. sa. ꝺsonare videť huic qđ subdiť. h Dixitqz tē. primos suos tē. principes erāt de iudicibus. i Et ecce vnus. Hic ponitur punitio dicte transgressionis in spāli cū dz. Et ecce vnus. iste fuit magis effrōs z audax in pctō suo q̄z alij: qz erat princeps in tribu symeon: vt bř. j. z de isto dicūt iosephus z Ra. sa. q̄ in palā dixit moysi coraz iudicibus ppli: q̄ licite poterat ingredi ad illā mulierē z accipe eam vxorem: sicut moyses acceperat sepboram filiam sacerdotis madian: vt bz

boim. Dixitqz dñs ad moysen. Phinees filj⁹ Eleazari filij aaron sacerdotis auertit irā meā a filijs isral: quia zelo meo cōmot⁹ē ptra eos: vt nō ipe delerē filios isral in zelo meo. Jccirco loqre ad eū. ⁶Ecce do ei pacē federis mei: z erit tam ipi q̄ semini ei⁹ pactū sacerdotij sempiternū qz zelatus ē p deo suo et expiauit scelus filiozum isral. ⁷Erat aūt nomen viri israelite q̄ occisus ē cuz madianitide zambri filius salumi dux de cognatōe z tribu symeonis. ⁸Mozro mulier madianitis que parit interfecta est vocabať cozbi: filia sur principis nobilissimi madianitaz. Locutusqz est dñs ad moysen dicens. ⁹Hostes vos sentiāt madianite⁷ et p cutite eos: qz et ipsi hostilit egerunt cōtra vos: z decepere insidijs p ydolū phogoz z cozbi filiā ducis madian sozozem suaz: que pcussa est in die plage pro sacrificio phogoz.

tabernaculū illius principis vbi adduxerat pdictam mulierē vt ibi cognosceret eam carnaliter. Alij aūt q̄ intrauit tabernaculū mulieris qđ erat extra castra p modū pstibuli: vt dicit translatio nra.

q Et pfodit ambos. qz reppit eos in coitu.

r Cessauitqz pla. a fi. isral. qz p zelū ipius phinees dñs fuit placatus ne pcederet vltra plaga in pplo: vt ptz ex ira sequenti. s Ecce do ei pacē federis mei. i. dignitatē sacerdotij post patrē suum: lz cūm dñs dedisset sacerdotiū aaron z filijs eius: tñ phinees nō erat certus q̄ deberet succedere in sacerdotio: ꝫ hic fuit certificatus de vtroqz.

t Erat aūt nomē viri tē. boc dicit ad cōmendatiōez phinees. qz zelo dei motus non timuit occidere principem vnius trib⁹. v Mozro mu. madia. tē. boc ex primit ad oñendū odium madianitaz ꝺ filios israel qui cum alijs mulieribus miserūt filiā nobilissimi pncipis eoz ad prostibulū: vt possent decipe filios israel z ptrahere ad offensam dei sui.

x Hostes vos sentiant. Hic ponitur punitio madianitarum. eo q̄ prouocauerunt filios israel ad peccatum vt dictum est: z circa boc dicta punitio primo ponit. secundo ordinatio populi interponit capi. xxvj. tercio moyses predictum preceptum exequitur

ca.xxxj. Circa primū dr: Hostes ꝛc. li hostes est hic accusatiui casus. y Percutite eos: nō sic aūt pcipiēt de moabitis: tū qz ꝛ si ipi miserunt filias suas ad decipiendū filios israel: nō tñ ita nobiles miserūt sicut fecerūt madianite. tū qz ipa ruth erat descēsura de eis: de qua descēdit ipe dauid. vt habetur ruth vltimo tuz qz dominus prohibuerat ne bellarēt contra moabitas: vt dictū ē. S. xxj. ca.

Ca. xxvj.

Postq̄ noxio ꝝ xxvj. rū sanguis effusus est: dixit dñs ad moysen ꝛ eleazarū filiū aaron sacerdotez: Nūerate oēm sūmā filiorū isrl a viginti annis ꝛ supra: p domos ꝛ cognatiōes suas cūctos q̄ pñt ad bella pcedere. Locuti sūt ita qz moyses ꝛ eleazar sacerdos in campestribꝰ moab supꝫ iodanē cōtra hiericho ad eos q̄ erant a viginti ānis et supra sicut dñs imperarat: quoꝝ iste ē nūerus: [b] Ruben pmogenitus isrl. Huius filꝰ enoch: a quo familia enochitaruz: ꝛ phallu: a q̄ familia phalluitaꝝ: ꝛ esrom: a quo familia esromitaꝝ: et charmi: a quo familia charmitarum. Hec sunt familie de stirpe ruben: q̄ꝝ nūerus inuētus est q̄dragintatria milia ꝛ septingenti triginta. Filius phallu: eliab: huius filij namuhel ꝛ dathan ꝛ abyrō. Isti sunt dathan ꝛ abyron principes ppli q̄ surrexerūt ꝓtra moysen ꝛ aarō [c] in seditione chore qñ aduersus dñm rebellauerūt: et apiens terra os suū deuorauit chore morientibꝰ plurimis qñ cōbussit ignis ducētos quinq̄ginta viros. [d] Et factū est grande miraculū: vt chore peunte filij illiꝰ nō pirēt. Filij symeon p cognatōes suas namubel ab ꝟ familia namuhelitaꝝ: ꝛ iamin ab ꝟ familia iaminitaꝝ: iachin: ab ꝟ familia iachinitaꝝ: zare: ab hoc familia zareitaꝝ: saul: ab hoc familia saulitarum Hec sunt familie de stirpe symeon: quarū oīs numerus fuit vigintiduo milia ducēti. Filij gad p cognationes suas: sephon: ab hoc familia sephonitarum: aggi: ab hoc familia aggitarū: suni: ab hoc familia sunitarum: ozni. ab ꝟ familia oznitarū her: ab hoc familia heritaꝝ arod: ab hoc familia aroditaꝝ: arihel: ab hoc familia arihelitaꝝ. Iste sunt familie gad: quaꝝ oīs numerus fuit quadraginta milia q̄ngēti. [e] Filij iuda [f] her ꝛ onan qui ambo mortui sunt i terra chanaā. Fuerūtq̄ filij iuda p cognatōes suas: sela: a q̄ familia selaitaꝝ: phares: a quo familia pharesitarū: zare: a q̄ familia zareitarū. Porro filij phares: esrom: a quo familia esromitaꝝ: ꝛ amul: a q̄ familia amulitarū. Iste sūt familie iuda: q̄rū oīs numerꝰ fuit septuagintasex milia q̄ngenti. Filij isachar p cognatōes suas: thola a quo familia tholaitaꝝ phua: a quo familia phuaitaꝝ: iasub: a quo familia iasubitaꝝ: semram: a q̄ familia semramitaꝝ. Hec sunt cognationes isachar: q̄rū numerꝰ fuit sexagintaq̄tuor milia trecenti. Filij zabulon p cognationes suas: sared: a q̄ familia sareditaꝝ: belon familia iachinitaꝝ: zare: ab hoc familia zareitaꝝ: saul: ab hoc familia saulitarum Hec sunt familie de stirpe symeon: quarū oīs numerus fuit vigintiduo milia ducēti. Filij gad p cognationes suas: sephon: ab hoc familia sephonitarum: aggi: ab hoc familia aggitarū: suni: ab hoc familia sunitarum: ozni. ab ꝟ familia oznitarū her: ab hoc familia heritaꝝ arod: ab hoc familia aroditaꝝ: arihel: ab hoc familia arihelitaꝝ. Iste sunt familie gad: quaꝝ oīs numerus fuit quadraginta milia q̄ngēti. [e] Filij iuda [f] her ꝛ onan qui ambo mortui sunt i terra chanaā. Fuerūtq̄ filij iuda p cognatōes suas: sela: a q̄ familia selaitaꝝ: phares: a quo familia pharesitarū: zare: a q̄ familia zareitarū. Porro filij phares: esrom: a quo familia esromitaꝝ: ꝛ amul: a q̄ familia amulitarū. Iste sūt familie iuda: q̄rū oīs numerꝰ fuit septuagintasex milia q̄ngenti. Filij isachar p cognatōes suas: thola a quo familia tholaitaꝝ phua: a quo familia phuaitaꝝ: iasub: a quo familia iasubitaꝝ: semram: a q̄ familia semramitaꝝ. Hec sunt cognationes isachar: q̄rū numerꝰ fuit sexagintaq̄tuor milia trecenti. Filij zabulon p cognationes suas: sared: a q̄ familia sareditaꝝ: belon

cisis ꝓpter peccatū ydolatrie: vt habeꝫ capitulo p̄cedenti q̄ de filijs israel occisi sunt. xxiij. milia: vt dicit ra. sa. qđ simile est pastori cuius gregē intrauerunt lupi: ꝛ p̄mortem plurium numerat residuum: vt sciat numerū remanentium. vnde in hebreo habetur: Et factū est post mortalitatem dixit dominꝰ ꝛc. in quo videtur intelligi mortalitas inducta a deo super filios isrl p peccato p̄dicto: cetera patent in litera. [b] Ruben ꝛc. Hic consequenter ponitur executio numerationis: ꝛ primo numerantur illi qui habitabāt ad ptem meridionalē tabernaculi scilicet tribus ruben: tribus symeō. ꝛ tribus gad et pars ifra vsqz ibi.

[c] In seditōe chore. ly iste esset de filijs leui. tñ hic recolitur: quia pro seditiōe eius mortui sūt Dathan ꝛ abyron qui erant de tribu ruben. vt dicit ē. S. xvj. ca. [d] Et factū est grāde miraculū. quare autem fuerit nō br ex textu nisi in generali .s. q̄ filij chore non fuerūt mortui cuz eo: ꝟ in glo. hebraica sup psal. xlv. dicitur q̄ quādo terra aperuit os suum et deuorauit chore cum multis alijs: filij eius remāserūt stantes in aere diuina virtute quousqz terra fuerit iterꝝ reclusa sub pedibꝰ eorum. ꝓpter qđ in gratiarū actōem tāti bñficij sibi collati fecerunt illum psalmuz vnde ꝛ intitulatur in hebreo a filijs chore: et littera huic miraculo consonat cum dicitur: Deus nr refugium et virtus. ad iutor in tribulatiōibus: que inuenerūt nos nimis ꝓterea non timebim⁹ dum turbabitur terra ꝛc. non. n. Dauid fecit oēs psalmos: vt plenius dicetur quando venerimus ad libꝝ psalmorꝝ dño cōcedente.

Postq̄ noxio ꝝ xxvj. rū sanguis effusus est: dixit dñs ad moysen ꝛ eleazarū filiū aaron sacerdotez: Nūerate oēm sūmā filiorū isrl a viginti annis ꝛ supra: p domos ꝛ cognatiōes suas cūctos q̄ pñt ad bella pcedere. Locuti sūt ita qz moyses ꝛ eleazar sacerdos in campestribꝰ moab supꝫ iodanē cōtra hiericho ad eos q̄ erant a viginti ānis et supra sicut dñs imperarat: quoꝝ iste ē nūerus: [b] Ruben pmogenitus isrl. Huius filꝰ enoch: a quo familia enochitaruz: ꝛ phallu: a q̄ familia phalluitaꝝ: ꝛ esrom: a quo familia esromitaꝝ: et charmi: a quo familia charmitarum. Hec sunt familie de stirpe ruben: q̄ꝝ nūerus inuētus est q̄dragintatria milia ꝛ septingenti triginta. Filius phallu: eliab: huius filij namuhel ꝛ dathan ꝛ abyrō. Isti sunt dathan ꝛ abyron principes ppli q̄ surrexerūt ꝓtra moysen ꝛ aarō [c] in seditione chore qñ aduersus dñm rebellauerūt: et apiens terra os suū deuorauit chore morientibꝰ plurimis qñ cōbussit ignis ducētos quinq̄ginta viros. [d] Et factū est grande miraculū: vt chore peunte filij illiꝰ nō pirēt. Filij symeon p cognatōes suas namubel ab ꝟ familia namuhelitaꝝ: ꝛ iamin ab ꝟ familia iaminitaꝝ: iachin: ab ꝟ

Postq̄ noxiorum sanguis effusus est. ꝛ dicunt aliqui q̄ hoc fuit post occisionem madianitaꝝ: que habetur. j. xxxj. ca. lꝫ ante scribaf: qz nō oīa scripta sunt eo ordine quo facta sunt. Alij dicunt ꝛ ꝓbabilius vt videtur q̄ fuit ante. ꝛ quod dr hic.

[a] Postq̄ noxiorum ꝛc. intelligitur de filijs israel occisis ꝓpter peccatū ydolatrie: vt habeꝫ capitulo p̄cedenti q̄ de filijs israel occisi sunt. xxiij. milia: vt dicit ra. sa. qđ simile est pastori cuius gregē intrauerunt lupi: ꝛ p̄mortem plurium numerat residuum: vt sciat numerū remanentium. vnde in hebreo habetur: Et factū est post mortalitatem dixit dominꝰ ꝛc. in quo videtur intelligi mortalitas inducta a deo super filios isrl ꝓ peccato p̄dicto: cetera patent in litera. [b] Ruben ꝛc. Hic consequenter ponitur executio numerationis: ꝛ primo numerantur illi qui habitabāt ad ptem meridionalē tabernaculi scilicet tribus ruben: tribus symeō. ꝛ tribus gad et pars ifra vsqz ibi.

[c] In seditōe chore. ly iste esset de filijs leui. tñ hic recolitur: quia pro seditiōe eius mortui sūt Dathan ꝛ abyron qui erant de tribu ruben. vt dicit ē. S. xvj. ca. [d] Et factū est grāde miraculū. quare autem fuerit nō br ex textu nisi in generali .s. q̄ filij chore non fuerūt mortui cuz eo: ꝟ in glo. hebraica sup psal. xlv. dicitur q̄ quādo terra aperuit os suum et deuorauit chore cum multis alijs: filij eius remāserūt stantes in aere diuina virtute quousqz terra fuerit iterꝝ reclusa sub pedibꝰ eorum. ꝓpter qđ in gratiarū actōem tāti bñficij sibi collati fecerunt illum psalmuz vnde ꝛ intitulatur in hebreo a filijs chore: et littera huic miraculo consonat cum dicitur: Deus nr refugium et virtus. ad iutor in tribulatiōibus: que inuenerūt nos nimis ꝓterea non timebim⁹ dum turbabitur terra ꝛc. non. n. Dauid fecit oēs psalmos: vt plenius dicetur quando venerimus ad libꝝ psalmorꝝ dño cōcedente.

[a] Filij iuda. Hic secundo numerant qui habit abāt ad orientalem ptem. s. tribus iuda: tribus isachar: ꝛ tribꝰ zabulon. [e] Her ꝛ onan qui ambo mortui sunt in terra chanaā. vt br Gen. xxxviij. nec reliquerūt semen.

[f] Filij ioseph. tercio numerantur illi qui habitabant.

ad ptē occidentalē .s. trib⁹ ephraī trib⁹ manasse: ⁊ tribus beniamin: ⁊ licz in istis tribub⁹ tribus ephraim eēt pncipaliori positōe castroꝝ et motione tñ hic trib⁹ manasse ꝓponit in numeratōe. q; fuit ꝓmogenitus ioseph: de quo fit hic mentio Cetera patent.

b Filij dan. Hic numerant illi q̄ habitabant ad ptē aq̄lonarē. s. trib⁹ dan. trib⁹ aser: ⁊ tribus neptalim: ⁊ ptz ira vsq; ibi. i Nomē aūt filie aser fuit sara. ista discēdit in egyptū cū iacob vt hr Gen. xlvj. et iō nomē ei⁹ hic recolit. k Locutusq; ē dñs. hic oñdit modū diuisiōis terre. ꝓio q̄tuz ad viros. scdo q̄tum ad mulieres ca. sequenti. Adhuc circa primū ꝓmo ponit modus diuidēdi terrā tribubus: q̄ debebāt ibi habere ptes: scdo subditur nūcratio filioꝝ leui. q̄ nō accepert ibi ptem sicut alij: ibi. Hic q̄z ē nūer⁹ Circa primū dicit sic. l Istis diuidet terra. ⁊ dicitur Istis. s. supi⁹ nūeratis diuidet ira.

m Pluribus ptē maiorē. ꝟm enim q; trib⁹ alīq̄ habebat plures familias et plures domos: ꝟm hoc debebat plus accipere de hereditate in ira ꝓmissiōis n Ita dīuarat vt sors terraz trib ub⁹ diuidat. hoc dr ad excludendū cōtentōnes que possent oriri in diuisiōe terre: si fieret simpliciter et humana ordinatōe. sic tñ cadebat sors ordinatōe diuina. q; sors cuiuslibet trib⁹ cadebat sup ptē terre sibi ꝓportionatā ꝟm pluralitatē vl paucitatē familiaꝝ ⁊ domoꝝ in ea ptētarū ꝟm q; dr ꝓuer. xvj.

a q̄ familia helonitaꝝ: ialel a quo familia ialelitaꝝ. De sunt cognatōes zabulon q̄rū nūerus fuit septuaginta milia quingenti. g Filij ioseph p cognatiōes suas manasse ⁊ ephraim. De manasse ort⁹ ē machir: a quo familia machiritaruz. Machir genuit galaad: a quo familia galaaditaꝝ. Galaad habuit filios iezer: a quo familia iezeritaꝝ: ⁊ elech: a quo familia elechitaruz ⁊ asriel: a q̄ familia asrihelitaꝝ: ⁊ sechē: a quo familia sechemitarū ⁊ semida: a quo familia semidaitaꝝ: ⁊ epher: a quo familia epheritaꝝ. Fuit autē epher p̄ salphaad: q̄ filios nō habebat ꝟ tm filias q̄rū ista sūt noīa: mala ⁊ noa ⁊ egla ⁊ melcha ⁊ thersa. De sunt familie manasse ⁊ nūerus eaꝝ quinquaginta duo milia septingenti. Filij autem ephraim p cognatōnes suas fuerūt hi: Suthala: a q̄ familia suthalaitaruz: becher a quo familia becheritaꝝ. teben: a quo familia thēitaꝝ. Porro fili⁹ suthala fuit heran: a quo familia heranitarū. De sunt cognationes filioꝝ ephraiz quaꝝ numer⁹ fuit triginta duo milia q̄ngēti. Isti sūt filij ioseph p familias suas. Filij bēiamin in cognatōib⁹ suis: bale: a quo familia baleitarū: azbel: a quo familia azbelitaꝝ: achiraz a q̄ familia achiramitaꝝ: suphā a q̄ familia suphamitaꝝ vphā: a q̄ familia vphamitarū. Filij bale. hered ⁊ noemā. De hered familia hereditaꝝ: ⁊ noemā familia noemanitaꝝ. Hi sūt filij bēiamin p cognatōes suas. q̄rū nūer⁹ fuit quadragīta q̄nq; milia sexcēti. b Filij dan p cognatōes suas. suhā a q̄ familia suhanitaꝝ. De sūt cognatōes dan p familias suas. Dēs fuere suhanite. q̄rū numer⁹ erat septuagīta q̄tuor milia q̄dringenti. Filij aser p cognatōes suas: iemna: a quo familia iemnaitaꝝ. iessui a quo familia iessuitarū. brie a quo familia brieitaꝝ. Filij brie: haber a quo familia haberitaꝝ: ⁊ melchiel: a q̄ familia melchielitaꝝ. i Nomē aūt filie aser: fuit sara. he cognatōes filioꝝ aser: ⁊ numerus eoꝝ quinquagintatria milia quadringenti. Filij neptalim p cognationes suas iessihel: a q̄ familia iessihelitarū: guni: a quo familia gunitarū: iaser: a quo familia iaseritarū: sellem: a quo familia sellemitaꝝ. De sūt cognationes filiorū neptalim p familias suas. quorū numerus quadraginta q̄nq; milia quadringenti. Ista ē summa filioꝝ isrl q; recēsiti sūt: sexcēta milia ⁊ mille septingenti triginta. k Locutusq; ē dñs ad moysē dicēs

Istis diuidet terra iuxta numerū vocabuloꝝ in possessiones suas. n Pluribus maiorē ptem dabis et pauciorib⁹ minorē: singulis sic nūc recēsiti sunt tradet possessio: n ita dīuarat vt sors terraz tribub⁹ diuidat ⁊ familijs. Quicq̄d sorte contigerit: vel plures ꝟ accipiāt vel pauciores o Hic quoq; ē nūer⁹ filioꝝ leui p familias suas. gerson: a q̄ familia gersonitaꝝ: caath: a q̄ familia caathitaꝝ: merari: a q̄ familia meraritaꝝ. De sūt familie leui Familia lobni: familia hebrōi: familia mooli: familia musi: familia chori. p At vo caath genuit amrā: q̄ habuit vxorē iochabeth filiā leui: que nata ē ei in egypto. Hec genuit amram viro suo filios aarō ⁊ moysē ⁊ mariā sororē eoꝝ. De aaron orti sūt nadab ⁊ abiu ⁊ eleazar ⁊ ithamar: q̄ꝝ nadab ⁊ abiu mortui sūt cū obtulissēt ignē alienū coram dño. Fuerūtq; oēs q̄ numerati sunt vigintitria

Sortes mittūt in sinū: ꝟ a dño tēpant. Alij dicūt q; terra ꝓio diuisa est p ptes equales trib⁹ ⁊ postea q̄libet ps diuisa ē in familijs ⁊ domib⁹ p sortes ⁊ p ptes inequales: quia illa familia q̄ habebat plures domos: hēbat ptē maiorē.

o Hic q̄z ē numerus. Hic cōsequēter nūerat trib⁹ leui cui nō ē terra diuisa sicut alijs: ⁊ ideo nūeratio ei⁹ ponit post ordinatōem de diuisione terre: ⁊ patet litera vsq; ibi.

p At vo caath ꝛc. iochabeth filiā leui. Ista ait iochabeth hr colit pp excellētiam Moysi et aaron quoꝝ mr fuit. dr ait hic filia leui: nō q; eā genuit ꝟ q; fuit neptis sua. s. filia filij sui ⁊ p talem modū labā vocauit filios iacob filios suos q; erāt filij filiarum suaꝝ: vt hr Gen. xxxj. ca. et hoc fuit diffusi⁹ declaratū Exo. ij. ca. q Iste quos nullus fuit eoꝝ q̄ añ nūerati sūt. s. in ꝓncipio libri hui⁹ boc autem additur: quia numeratio ista differt ab illa in multis: de quo null⁹ debet admirari. q; est alioꝝ hoim.

r Misi chaleb ꝛc. erant. n. exceptī a dei sententia.

¶ In cap. xxvj vbi dr in postilla. Et factus est grande miraculum: quale autē fuit: non habet ex textu.

¶ Additio.

Ubitranslatio nr̃a hz: Factũ est grande miraculũ: vt choze peũte filij ei⁹ nõ pierũt: in hebreo hr̃: Facti sunt in signũ. s. miraculũ. Et qõ additur: vt choze peunte ⁊c. etiã nõ est de textu: ⁊ sic referẽ hoc qõ dz: Facti sunt in signũ ad imediate p̃cedẽtia. s. q illi qui fuerũt deuorati ab ore terre: sicr ⁊ combusti ab igne a deo egrediẽte: facti st in miraculũ: qõ ẽ manifestũ. vñ illa glosa hebraica quã allegat postillator nõ hz fundamẽtũ in lra: sicr nec hz qõ dz. q psal. Deus nr refugiũ ⁊ virtus ⁊c. fuit fact⁹ ꝓpter hoc miraculũ ñ hz certũ fundamentũ: exponit eũ aliter prout ibidem. Sicr q dicit: q dz non fecit omes psalmos ẽ otra opinionẽ Augusti. quã credo eẽ vsram, put in psalterio deo dante pluribꝰ locꝭ tractabit. ¶ Replica correctorij p burgẽ.

¶ In capi. xxvj. burgen. ponit tria satis dubia et fortassis falsa q̃ nõ ꝓbat. Primo dicit id qõ dicit de chore peunte nõ est õ textu. vbi sine auctoritate ⁊ ratione redarguit nostrã translatõem: secũdo dicit glosaz hebraicã quã allegat postillator non habere fundamentum: ẽ nec hoc ꝓbat auctoritate vel rõne: cuius ꝓmittat eius ꝓbatõem dare velle circa expositõem psalmi Deus noster refugiũ: quẽ tñ psalmũ nõ tangat vnico verbo. tercio dicit dauid ꝓposuisse oes psalmos: ⁊ sic improbat beatũ hiero. q tñ hoc habeat veritatẽ õ auctoritatibus psalmoꝝ: dicet infra in correctorio prio circa psalmũ primũ.

a Cesserunt autẽ filie salphaad. filij epher. filij galaad. filij machir: filij manasse q̃ fuit fili⁹ ioseph: q̃ꝝ sunt noia: malaa, ⁊ noa ⁊ egla ⁊ melcha ⁊ thersa: stetert corã moyse ⁊ eleazaro sacerdote ⁊ cunctis pncipibꝰ ppli ad ostiuz tabernaculi federis: b atqz dixerũt: Pat noster mortuus est in deserto nec fuit in seditõe q̃ cõcitata est õ dñm sub choze: c sed in peccato suo mortuus est. Hic non habuit mares filios. d Cur tollit nomẽ illi⁹ de familia sua: q non hz filiuz Date nobis possessionẽ int cognatos pris nr̃i. e Retulit qz moyses cãm eaꝝ ad iudiciũ dñi. f Qui dixit ad eum Justa rẽ postulant filie salphaad. da eis possessionem int cognatos pris sui: ⁊ ei in hereditatẽ succedãt. g Ad filios autẽ isrl loqueris hec. Hõ cuz mortu⁹ fuerit absqz filio ad filiã ei⁹ transibit hereditas: si filiã nõ habuerit hẽbit successores frẽs suos: q si ⁊ frẽs nõ fuerint: dabitis hereditatẽ fratribꝰ pris eius. Si nec patruos habuerit: dabit hereditas his q ei primi sunt. h Eritqz hoc filijs isrl sanctũ lege petua: sicut pcepit dñs moysi. Dixit quoqz dñs ad moysen: i Ascende in montem istum abarim. ⁊ pspice terrã. quã dabo filijs isrl. Cumqz videris eã ibis ꝓ tu ad ꝓplm tuũ sic iuit frater tu⁹ aaron: k q offendisti me in deserto syn in contradictione multitudinis: nec sanctificare me voluisti corã ea super aquas. He sunt aque contradictionis in Cades deserti syn: supra. xv. ca. c Nec fuit in seditõe. quẽ dici. est õ vnũ sub choze. hoc allegauerunt ne eis diceret: q priuat⁹ fuisset iure hereditatis ex illa seditõe: vt dictũ fuit. xvj. c. d Sed in peccato suo mortuus est. q. d. peccatũ suum nulli nocuit nisi sibi. e Cur tollit nomẽ illius. q. d. nõ est iustum.

f Retulitqz moyses causaz ⁊c. q dictũ fuerat sibi pius a dño q terra diuidere numeratis q̃ erant tm̃ viri: ⁊ ido noluit eis dare hereditatẽ absqz alicꝰ determinatone dñi.

g Qui dixit ad eã iustaz rem ⁊c. et sic determinauit pro ipsis. h Ad filios aũt isrl. Hic cõsequenter determinatur occasione filiaꝝ salphaad: q̃s debeat hereditare etiaz in alijs casib⁹ quando pater non habet filios: quia si habet filiam debet succedere ⁊ si nec filiã habeat: frat su⁹ debet hereditare: q̃ si nec fratrem habuerit: patruus suus debet succedere ⁊ si nec patruũ habuerit alter de eius genere ꝓpinquior debet hereditare: ⁊ patet litera.

i Eritqz hoc filijs isrl sanctuz. i. firmũ. k Lege petua. sicut em imperator ꝓter leges quas condidit pro generali ordinatione sui imperij: statuit aliquas speciales ex casib⁹ emergẽtib⁹: sic etiã dñs ꝓter leges quas dedit moysi pro ordinatõe ppli in communi aliquas etiã spãles dedit ex casibus emergentib⁹: sicut in casu proposito ⁊ in pluribus alijs. l Dixit quoqz dñs. Hic consequenter describitur ordo populi ad ducẽ. ⁊ primo describitur huius ordinatõis ratio: secundo ipsa ordinatio: ibi Dixitqz dominus. Ratio ordinandi de duce fuit mors moysi imminẽs de ꝓpinquo: qõ notat cum dicit.

m Ascende in montem istum abarim ⁊c. q. d. Iz determinauerim te non ingredi illuc: vt habituz est supra. xx. capitulo. tñ volo q tu videas eam ad aliqualẽ tuam consolatõem. n Vbis ⁊ tu ⁊c. sicut iuit frater tuus aaron. i. per talem mõdum moriendi: ita quietũ ⁊ pacificuz. q̃a hoc desiderauerat moyses: vt dictuz est supra in fine. xx. capituli. o Quia offendisti me in deserto syn ⁊c. istud additur ne ab aliquibus crederet: q moyses alꝰ offendisset dñm. ⁊ q ꝓpter hoc fuisset priuatus ingressu terre: ⁊ etiam ad cõsiderandũ seueritatẽ diuine iusticie q̃ amicum suum moysen priuauit ingressu terre desiderabilis sibi pro vna offensa.

Capitn. xxvij.

Cesserunt aũt. Hic agit de diuisione terre inquãtũ ptinet ad mulieres: ⁊ diuidit in duas ptes: in ptẽ principalẽ ⁊ incidẽtalẽ: scda ibi: Ad filios aũt isrl. Circa primũ sciendũ: q qz supra dixerat dñs. Istis. s. numeratis diuidet terra: ⁊ soli viri fuerũt numerati. ideo hic ostendit in quo casu mulier debeat hereditare. vicz q̃ pater eius nõ habet filiũ: ⁊ hoc est quod dicit. a Accesserunt aũt filie salphaad ⁊c. q̃ non habuit filium. b Atqz dixerunt pa. no. mortuus est in deserto. dicunt hebrei q fuit ille qui lapidatus est: eo q colligebat ligna in sabbato: vt victum est

a Cui rñdit moyses puideat dñs ⁊c. in quo ptz charitas moysi q̄ acceptans dei voluntatē p se nihil petijt sed statim ad pcurandū bonū ppli se cōuertit.
b Deus spīm omnis carnis.q.d.qz tu nosti corda hoim que sunt ignota hoibus.iō tu solus potes ordinare de duce vtili pro populo isto:ad qđ requirit bō bone ac pfecte volūtatis. vñ subdit. c Hoiem qui sit sup multitudinem banc intendendo vigilanť ad bonum cōmunitatis magis volens pdesse q̄ pesse.
d Et possit exire ⁊ intrare ante eos. ita q̄ nō sit vltim⁹ ad labores ē pm⁹.

e Ne sit populus domini sic̄ oues absq; pastore.p⁹ mortem meam qz scribitur puer .xj. vbi nō est gubernator populus corruet.
f Dixitq; dñs. b psequēter ponitur ducis pulsio:cū dr g Tolle iosue filium nun.pluadendo ei q̄ ad voluntatem meam suscipiat onus populi.
b Virum in quo est spūs dei.q.d.talis est sicut petisti.
i Et pone ma.tu. sup euz.ita vt te viuente instituať in potestate vt ne p⁹ mortem tuam aliq̄ vellent p̄dicere.
k Qui stabit coraz eleazaro ⁊c. vt omnes videant q̄ post te debēt ei obedire. l Et da.ei precepta.s.ex parte mea.

a Locutusq; est moyses ad filios israel: et ostendit eis omnia que p̄ceperat dñs.

b Fecitq; moyses sicut p̄ceperat dñs. Congregata est omnis multitudo ad ostium tabernaculi fœderis.

c Dixitq; moyses ad eos. Iste sermo quem p̄cepit dñs fieri precipit vobis.

d Tollite de cunctis que possidetis primitias domino. Omnis voluntarius et deuotus offerat eas primitias domino. Aurum et argentum et æs.

e Hyacinthum et purpuram coccumq; bis tinctum et byssum et pilos caprarum.

f Rubricatas pelles arietum et ianthinas et ligna setthim.

g Oleum ad luminaria et aromata in vnctionem olei sanctificationis et in incensum odoris suauissimi.

h Lapides onychinos et gemmas ad ornatum ephod et rationalis.

i Et omnes sapientes corde qui possunt operari hec q̄ precepit dñs fieri.

k Tabernaculum cum operimento suo et cooperculo et uncis et tabulis et vectibus columnas et bases.

l Arcam et vectes et propitiatorium et velum quod pendet contra.

m Mensam et vectes et omnia vasa eius et panes propositionis.

n Candelabrum ad luminaria et vasa eius et lucernas et oleum ad nutrimenta luminum.

o Altare ad incensum et vectes eius et oleum in vnctionem et thymiama de aromatibus.

p Ostium quod est ante tabernaculum testimonii et altare holocausti et craticulam eius et vectes et omnia vasa eius. Labrum et basim eius.

q Cortinas atrii et columnas et bases earum. Ostium atrii et funes et paxillos et omnia vasa que ad ministerium tabernaculi pertinent.

r Vestes sanctas aaron sacerdotis et filiorum eius ut sacerdotio fungantur.

s Egressusq; est omnis turba filiorum israel a conspectu moysi.

t Et obtulerunt cuncti quos mouit spūs in animo suo et quos tetigit gratia offerentes domino voluntarias oblationes ad opus tabernaculi fœderis et in omnes cultus eius et in vestes sanctas.

u Viri cum mulieribus. Omnes deuoto animo obtulerunt armillas et inaures et anulos et monilia. Vniuersa vasa aurea.

x Et quicunq; habebat hyacinthum et purpuram coccumq; bis tinctum et byssum et pilos caprarum. Rubricatas pelles arietum et ianthinas.

y Et qui argentum et æs offerebat primitias domino. Et ligna setthim ad quodcunq; opus.

z Et mulieres sapientes nebant hyacinthum et purpuram coccumq; bis tinctum et byssum.

a Et omnes que sciebant et poterant opus facere de pilis caprarum.

b Principes autem offerebant lapides onychinos et gemmas ad ornatum ephod et rationalis.

c Et aromata et oleum ad luminaria et in vnctionem olei et thymiama de aromatibus.

d Omnes viri et mulieres quorum spontanea uoluntas obtulit quicquid ad opus legis domini fieri iussit.

e Dixerunt filii israel moysi. Quod p̄cepit dñs fieri.

f Et dixit moyses ad eos. Videte quos vocauit dñs nomine beselehel filium vri filii hur de tribu iuda.

g Et implevit eum spū dei sapientia et intellectu et scientia in omni opere.

h Ad excogitandum et faciendum ex auro et argento et ære.

i Et lapidum pretiosorum sculptura et lignorum fabrefactione.

k Et ut doctor ipse et alios erudiret.

l Et implevit eum sensu artificis.

m Ut faciat omnia opera sculptoris et polymiti et gemmarii hyacinthi et purpure coccique bis tincti et byssi.

n Et texentis ea que inuenta sunt a singulis et imitantis opera.

o Fecit ergo beselehel et ooliab et omnes viri sapientes corde quibus dedit dñs sapientiam et prudentiam ut scirent fabricari omnia opera ad cultum sanctuarii.

p Et perficere quecunq; p̄cepit dñs.

q Vocauitq; beselehel et ooliab et omnes viros sapientes corde quibus dedit dñs sapientiam et prudentiam ut scirent fabricari omnia opera ad cultum sanctuarii.

r Et perficere quecunq; p̄cepit dñs.

s Cunctis videntibus.ad maiorē certitudinē sue institutōis. n Et ptem glo.tue.nō q̄ gratia moysi fuerit i aliquo diminuta:ꝫ qz iosue nō accepit grām a deo ad eq̄litatē moysi.ñm q̄ dr Deutro.vlti.Et non surrexit vltra ꝓpheta in israel sicut moyses ⁊c.vñ subdit: Pro hoc si q̄d agendū fuerit. o Eleazar sacerdos ꝓsulet dñm.b aūt non indigebat moyses:vt alius cōsuleret dñm.p eo:quia ipse loquebatur cum deo facie ad faciē:sicut solet homo loqui ad amicū suū,sicut bī Exo.xxxiij.ca.cetera patent.

Capitulum.xxviij.

a Dixit q̄z dñs. Hic ꝓnr describit ordinatio totius ppli ad deū.⁊ primo in illis in q̄bus astringebat lege diuina.scdo in bis q̄bus astringebat voluntate ꝓpria.xxx.ca.Circa primū sciendū: q̄ bō ordinat ad deū ꝑ oblatōes ⁊ sacrificia ⁊ festa solēnia:in q̄bus dr vacare diuinis:inter q̄ erant aliq̄ que fiebāt pluries in anno de q̄bus ꝑmo agit.scdo de illis q̄ fiebāt tm̄ sel in anno: ibi. Mēse aūt primo.Circa primū sciēdū q̄ aliqđ erat sacrificiū qđ fiebat oi die.s.iuge sacrificiū qđ offerebat q̄tidie mane ⁊ vespe:⁊ de hoc primo agit cum subdit.

b Hec sunt sacri.que offe.debe.agnos anni.ima.nō pp varietatē coloris excludēdā:ꝫ defectū membroz.vt frequēter dictū est alibi. Ritū aūt b⁹ sacrificij ⁊ rōnem ⁊ alia q̄ ad hoc ptin̄ēt posui Exo.xxix.ca.vbi eadē simia ponit sicut b.excepto qđ hic additur.

sacrificia q̄ offerre debetis. Agnos anniculos īmaculatos duos quotidie in holocaustū sēpiternū. vnū offerētis mane ⁊ alterū ad vesperū decimā ptē ephi similē q̄ cōspsa sit oleo purissimo: ⁊ habeat quartā ptē hyn. Holocaustū iuge est quod obtulisti in monte synai in odorem suauissimū incensi dñi Et libabitis vini quartā p tē hyn p agnos singulos in sanctuario dñi. Alterum q̄ agnū sil' offeretis ad vesperā iuxta oēm ritū sacrificij matutini ⁊ libamentoꝝ eī⁹ oblatiōz suauissimi odoris dñi. b Die aūt sabbati offeretis duos agnos anniculos c īmaculatos: f ⁊ duas decimas simile g oleo cōspse in sacrificio:⁊ liba q̄ rite fūdūtur b per singula sabbata in i holocaustū sempiternum. k In kalendis aūt.i:ī mēsiū exordijs offeretis holocaustū dño:vitulos ō armento duos:arietez vnum:agnos anniculos septem immaculatos: l et tres decimas simile oleo consperse in sacrificio per singulos vitulos:

c Qđ ob.i mō. synai.q̄ b sacrificiū ꝓio oblatū ē ibi i dedicatōe sacerdotū ⁊ dedicatōe altaris holocaustorum.vt bī Exo. xxix.ca. d Die aūt sabbati. hic ponit agit de festiuitate sabbati q̄ reiterabať q̄libet hebdomada celebrabat aūt in medio bñficij creatiōis. vt bī Exo. xx. vbi dictum fuit demō obscuādi. ꝫ b agit ō ipo sabbato q̄tū ad sacrificia in ipo offerenda cum dr Die aūt sabbati offeret⁹ duos agnos anniculos. dicebať aūt agn⁹ anicul⁹ p⁹ octauā diē: qz extūc poterat offerri vsq; ad cōpletionē pmi anni.
e Immaculatos.i. sine defectu membroz.
f Et duas decimas.accipit aūt b decia ꝑ decia pte ephi. ō cui⁹ quātitate dcm̄ fuit Exo.xvj.c. in fi. g Oleo ꝓpse.qz i pistatōe ei⁹ admisce batur oleum.
b Per singula sabbata. ꝑ hoc designať q̄ oblatio sabbati si omitteret non poterat suppleri in alio sabbato seq̄nti. vt dicit ra.sa.
i In holocaustū sempiternū. in hebreo bī: Sup holocaustum iugc.qz iuge sacrificiū de quo dictū est nō ptermittebatur in sabbato pp spālem oblatōem sabbati:ꝫ eodem die fiebat sicut in alijs:qz nunq̄ dimittebať ꝑ quacūq; oblatōe alia vel solennitate:⁊ iō dicit hic:Sup holocaustū iuge.i.vltra:qz illa sacrificia erant quedā superaddita iugi sacrificio:⁊ etiā qz alia sacrificia fiebāt post oblatōem iugis sacrificij matutini.
k In kalendis.Hic ꝓnter agitur de festo nēomenie qđ reiterabať quolibet mense.s.in nouilunio.qz iudei accipiūt mēses ñm lunatōnes:⁊ dr neomenia a neos qđ est nouū:⁊ menc defectus.⁊ accipit b ꝑ luna. Fiebat hec solēnitas pp bñficiū diuine gubernatōis.sicut sabbatū pp bñficiū creatōis:iō fiebat in nouilunio: quia mutatio i istis inferioribꝰ magis appet ñm innouatōz lune q̄z tpib⁹ alijs cōiter:q̄ āt sacrificia debāt tūc offerri ondit cū dr: Offeretis holocaustū dño: vitulos de armēto duos:sequit. a Et tres deci.s.oleo ꝓsp.

dicunt aliqui q vituli debebāt eē trini.i.triū annoꝝ. ō cū quolibꝫ offerebāt tres decime simile: arietes bini. ꝛ ō cū quolibet offerebāt due decime simile: agni vo q erāt ūiculi bēbāt vnā decimā tm̄. ꝛ hoc ē qđ dr

b Decimā decime ꝛc.i. vnā decimā epbi: que ē decima ps chori.

c Libamenta aūt. oblatōes d liquidis libamēta dicuntur.

d Media ps hyn p singulos vitulos. de quātitate huius mēsure dictuꝫ fuit Exo.xxix.

e Hoc erit holocaustū p oēs mēses. qz nō poterat p̄termitti p̄dictum sacrificiū in principio mēsis siue lunationis: qđ idem est apud hebreos: ꝛ si p̄termitteret non poterat suppleri in alio mense sicut dictū est de oblatōe sabbati.

f Hyrcus q̄z offe. dño. p peccatis: hebrei dicunt. Pro expiatōe: ꝛ in idē redit. Notādū tm̄ q occasiōe huiꝰ qđ dr hic. Dño et nō dr in alijs hyrcis sequētibus. q̄ offerri iubent p pctō: vt ptz in textu: dicūt hebrei q hīr i talmud q iste hyrcus q̄ offerebaī i neomenia erat p expiatōe ipius dei eo q minoꝝauit lunā. Ad cuius intellectum sciendū q ex hoc qđ dr Gen̄.j.ca. Fecit deus duo luminaria magna. dicunt hebrei q sol et luna in principio siue formatōis fuerunt equales in lumine: ꝑ qz luna voluit habere singularē gloriā suggessit ipi deo. vt minueret lumen solis: pp qđ deus motus cōtra lunā minoꝝauit lumē eius: tm̄ ad pacificandū lunam de diminutōe sui luminis fecit stellas: ꝛ dedit ei in obsequium ad illuminandū noctē cum ea: ꝛ sic exponunt qđ subdit ibidē: Luminare minus vt p̄esset nocti. Et stellas: ꝛ posuit eas ꝛc. verūtm̄ qz luna nō fuit p hoc pacificata: dixit deus offerte p me expiatōem: qz minoꝝauit lunā. Ex quo ptz iudeoꝝ cecitas immo insania. q̄ credunt deū indiguisse expiatiōe ꝛ peccasse. vñ ꝛ ra. sa. lz p̄dictā expositōem nō reprobet: tm̄ cū ipa dat aliā expositōem dicens: q in oblatōe huiꝰ hyrci dicit: Dño. ad designādum q ille hyrcus p peccatis expiabat illa pctā: quoꝝ oblatꝰ solus deus erat sciens: ꝛ simile iudicū babēdū ē de alijs hyrcis seq̄ntibus. pp qđ nō repetit in eis dño: qz sufficit q ponat in principio.

g In holocaustum sempiternū. in hebreo habetur: Sup iuge holocaustū. qz illud nō dimittit pp ista que fiebant in neomenia que erant quedā supaddita iugi sacrificio. b Mense autē primo. Hic consequenter agitur de solennitatibꝰ que fiebant semel in anno tm̄. ꝛ primo de illis q̄ fiebant in vere. secdo de bis q̄ fiebāt in autūno. xxix.c. In vere aūt siebant duo festa. s. pascha ꝛ pētbecoste. Primo ergo agit de paschate cum dicit.

b Mense aūt primo. s. in martio: verūtm̄ mēsis martiꝰ apud hebreos aliquando concurrit cum aprili nostro: qz cōputant menses per lunatōes: annus autem solaris continet. xij. lunatiōes et. xj. dies. pter qđ in tercio anno indevltra. xij. lunatōes cuiuslibꝫ āni bñt. xxxiij. dies de quibus accipiūt xxx. p vno mense ꝛ sic habēt. xiij. mēses: pp quod apud eos febzuariꝰ q vocatur adar duplicatur: ꝛ tunc martius eoꝝ qui vocatur nisan concurrit vere totaliter cum aprili nostro.

i Quartadecima die mēsis pbase domini erit. i. immolatio agni paschalis. de cuiꝰ immolatiōe ꝛ ritu dictum fuit Exo.xij.ca.

b Et.xv. die solēnitas. que incipiebat a vespe p̄cedētis diei in qua immolabatur agnus. Fiebat autem hec solēnitas in memoriam beneficij eductiōis filioꝝ isr̄l de egypto q̄ fuit. xv. die p̄mi mēsis. vt habet Exo.xij.

l Omne opus seruile nō fa. in ea. dicit aūt seruile. qz illa q̄ p̄tinebant ad cibum illiꝰ diei poterant p̄pari. put habet Exo. xij. Nihil opis facietis in eis: exceptis bis que ad vescendū p̄nēt. ꝛ loquit de prima die huiꝰ solēnitatis: ꝛ septima: vt patz ibidē. m Offeretisq; incē. bolo. dño. incensum nō accipitur hic p thymiamate: ꝑ p crematōe holocausti qđ ē sacrificiū totaliter incensum ad bonoꝝē diuinū. ꝛ iō li incensum est hic adiectiuū huiꝰ nominis substantiui holocaustū. Cetera patent ex p̄dictis vsq; ibi. n Dies q̄z septimus celeberrimus ꝛc. p hoc non est intelligendū: q̄ eēt celebrioꝝ primo. sed diebus intermedijs in quibus nō solū erat licitū coquere cibaria: sed etiā facere aliqua opa que nō erant licita primo die ꝛ septimo.

o Dies etiā primitiuoꝝ. Hic p̄ter agitur de solēnitate pentbecostes cū dicit: Dies etiaz primitiuoꝝ: in paschate eēm bene offerebant primitiua de granis: sed in pētbecoste offerebant primitiua de nouis frugibꝰ. s. duo panes d nouo frumento. p Expletis bebdomadis. quia a die crastina pasche numerabant septem bebdomade plene: vt dictū fuit Leui. xxiij. ca. q̄ faciūt. xlix. dies: ꝛ in quinq; gesima die fiebat dicta solēnitas in memoria datōnis legis que fuit data in quinquagesima die a die exit̄ de egypto exclusiue: vt dictū fuit Exo. xix. ca.

q Omne opus seruile nō facietis in ea. exponat sicut p̄us

r Preter holocaustū sempiternū.i.iuge sacrificiuz qđ nūqz ptermittebaţ. Ceţa patēt ex dictis. ¶ In ca.xxviij. vbi dr i postil. ¶ Ritū aūt hr sacrificij z rōez ꝛc. ¶ Additio Actio hui⁹ iugis sacrificij quā postillator assignat sup Exo.xxix. est vna tm̄.s.qz hoc iuge sacrificiū figurabat eē nitatē agni imaculati iesu xp̄i. q̄ gdē rō Iz sit vera nō tm̄ est Iſralis ſ figurati ua.vñ rō Iſralis videţ eē illa quā assignat sctūs Tho.p ima scđe.q.cij.articulo.iiij.in responsione ad decimum argu.vbi dr: qz per istud ptinuū festuz iugis sacrificij repsentabaţ ppetuitas diuine beatitudis, z h intelligēdū ē ptinere ad sensū Iſralem. Hebrei.n.qui Iſraz marie sequūţ ppetuitatē diuine beatitudis concedūt.sicut z nos.vñ testaţ Exo. xv.ca. Dñs regnabit in eternū z vltra./qđ p cipue eternitatē di unam demōstrat. hm quā rōem Iſralē hr iugis sacrificij p piatōe: r pt holocaustū sempiternū z libamīa ei⁹. Immaculata offeretis oia cū libatoribz suis. ¶ Ca.xxix. ¶ Ensis et septimi prima dies venerabilis z scta erit vobis. Oē opus seruile nō facietis i ea: qz b dies clāgoris ē z tubaz. Offeretisqz holocaustū in odorē suauissimū dño: c vitulū de armento vnū z d arietē vnuz et e agnos anniculos imaculatos septē: z in sacrificijs eorū simile oleo ꝑ se tres decimas per singulos vitulos duas decias p arietē: vnam decimā p agnū: qui sūt agni septē: z hyrcū p peccato q offert in expiatiōe ppter holocaustū kalendaz cū sacrificijs suis: f et holocaustū sempiternū cū libationibz solitis. His dē ceremonijs offeret in odorē suauissimū incensuz dño. Decima quoqz dies mensis hr septimi erit vobis sctā atqz venerabilis z affligetis aīas vestras. Oē opus seruile nō facietis i ea. Offeretisqz holocaustū dño i odorez suauissimū: vitulū de armēto vnū: arietē vnū: agnos āniculos imaculatos septē: z i sacrificijs eoz siłe oleo ꝑ se tres decimas p singłos vitulos. duas decimas per arietem olei ptinentis ad illud sacrificiū: qđ dicebaţ suauissimi odoris: nō rōne Iſrali ſ figurali: qz figurabat eternitatē agni iesu xp̄i. Frustra igit Burg. laborat notando postillatorē in eo qđ de suo scripto sumere non potuit. qz sic non scripsit.

¶ Caplm.xxix.

Ensis etiā septimi. Hic pr agitur d festis que celebrabantur tempore autumnali.s.in septēbri: z ille mensis erat quasi totus festiuus. Fiebant enim in illo quatuor festa.s.festum tubarum de quo primo agitur.secundo expiatiōis:ibi. Decima q̄z dies.tercio tabernaculoz:ibi. Quintadecima vo die. quarto cetus vel collecte:ibi. Die octauo. Prima igit die hr mēsis erat festū tubaz: z hoc est qđ dr.

b Dies clangoris est z tubarum.fiebat enim hoc festum duplici de causa. Una erat in memoriā liberationis ysaac a morte pro quo immolatus fuit aries. vt habeť Geñ.xxij. z iō illa die clangebant iudei in cornibus pecorum: quia ille aries inter vepres herebat cornibus: vt ibidem dicitur. Alia causa quia iste clangor erat quasi quedam denunciatio solennitatū sequentium. vt se homines ad illas prepararent. c Vitulū de armento vnum. in memoriam vitule immolate ab abraam Geñ.xv. d Arietem vnum. in memoriam arietis immolati p ysaac. e Agnos āni.ima.septē. p multitudine filiorum israel que septenario numero designatur. f Preter holocaustum kalendaz. quod offerebatur in festo neomenie: quia nō intermittebatur propter istud sacrificiū: quod eadem die offerebatur: neomenia enim mensis septimi et festum tubarum eadem die fiebant. g Et holocaustuz sempiternum.i.iuge sacrificiū. qđ similiter non prętermittebatur. h Decima quoqz. Hic consequenter agitur de festo expiationis quod fiebat in memoriā illi⁹ beneficij quo dñs fuit placatus sup fabricatōez vituli. qđ fuit decima die septembris.

Et affligetis animas vestras p expiatōe victi pct

tione patet: que omnia ptinent ad sensum Iſralem vt dictū est. ¶ Replica correctorij ꝺ Burgē.

In ca.xxviij. Burgē. vult magnificare simbriz dicens postillatorē assignare rōnē iugis sacrificij Exo.xxix. Et addit qz nō sit Iſralis z ꝓsequēter dicit cū sancto Tho. rōem Iſralez: cui postillator nō ꝺ dicit: ſ potiꝰ cōsonat in multis locis. Sz videť Burg. nō bene vidit postillatorem in loco allegato: nā ibi non reddit nec curat rđdere: sicut nec esset ad prōpositū Iſre rōnez Iſralem iugis sacrificij assignare: ſ distinguit d oleo pilo tuso z trito in molis nam qz primuz purius est deus voluit poni i iugi sacrificio. qđ fuit pcipuū z suauissimi odoris vñ manifestū ē. qz nō curauit postil. reddere rōnē illi⁹ sacrificij: sed solū rōnem

Cetera patēt ex dictis vsq; ibi.
k Absq; bis q̄ offerri pro delicto solent. quia p̄ter istū hircus p peccato oblatus offerebatur etiaz vitul⁹ cui⁹ sanguis inferebaī inter sanctū sanctoz: z alius hircus sup quez sacerdos cōfitebaī pctā ppli: et sic emittebatur in dēsertū: vt habetur Leui. xvj.
l Et holocaustū sempiternū. .i. iuge sacrificiū in Quintadecia vo die. Hic p̄sequenter agitur de festo tabernaculoz qđ agebaī. xv. die mensis septimi i memoriā illius beneficij: quo dē fecit habitare filios israel longo tempe in dēsto: que est terra sterilis: z tñ incōmodiē per diuidit eis ō necessariis nō solū quo ad cibū: sed etiā q̄tū ad vmbraculum nubis contra estum: et inde deduxit eos ad terrā delectabilem z fructuosam: in cuius signū in hoc festo debebant habere fructus arboris pulcerrime vt habeī Leui. xxiij. vbi de hac solemnitate et alijs p̄cedentibus dictū fuit ppter qđ breuius hic transiui: maxime quia h̄ repetunt iste solēnitates ratiōe sacrificioz que fiebāt in illis q̄ non fuerī alibi ad plenū explicata. z iō de sacrificijs hui⁹ solennitatis subdit.

m Offeretisq; holocaustū in odorem suauissimū domiō: vitulos de armento tredecī arietes duos ⁿagnos anniculos immaculatos quatuordeciz: z in libamētis eoz simile oleo p̄ ipse tres decimas per vitulos singulos: qui sunt simul vituli tredecim: z duas decimas arieti vno. .i. sil' arietib⁹ duob⁹ z decimā decime agnis singulis qui sunt sil' agni q̄tuordecī: z hircū p peccato absq; holocausto sempiterno z sacrificio z libamīe eius. In die altero offeretis vitulos de armēto duodecim: arietes duos: agnos āniculos immaculatos q̄tuordecī: sacrificiaq; z libamina singulorū p vitulos z arietes z agnos rite celebratis: z hircuz p pcto absq; holocausto sempiterno sacrificioq; z libamine eius. Be tercio offeretis vitulos vndeciz: arietes duos: agnos anniculos immaculatos quatuordecim: sacrificiaq; z libamina singuloz p vitulos z arietes z agnos rite celebrabitis: et hircū p peccato: absq; holocausto sempiterno sacrificioq; z libamīe ei⁹. Die q̄rto offeretis vitulos decem arietes duos: agnos anniculos immaculatos q̄tuordecī: sacrificiaq; z libamina singuloz p vitulos z arietes z agnos rite celebrabitis: z hircū p peccato absq; holocausto sempiterno sacrificioq; z libamine. Die quinto offeretis vitulos nouē: arietes duos: °agnos anniculos immaculatos quatuordecim sacrificiaq; z libamina singuloz p vitulos z arietes z agnos rite celebrabitis: et hircū p peccato absq; holocausto sempiterno: sacrificioq; z libamine. Die sexto offeretis vitulos octo: arietes duos: agnos anniculos immaculatos q̄tuordecim: sacrificiaq; z libamina singuloz p vitulos z arietes z agnos rite celebrabitis: z hircū p peccato: absq; holocausto sempiterno sacrificioq; z libamīe. Die septio offeretis vitulos septē: z arietes duos: agnos āniculos immaculatos q̄tuordecim: sacrificiaq; z libamina singuloz per vitulos z arietes et agnos rite celebrabitis: et hircū p peccato absq; holocausto sempiterno: sacrificioq; z libamīe. ᵖ Die octauo q̄ est celeberrim⁹ oē op⁹ seruile n facietis offerētes holocaustuz in odorē suauissimū dño: ᑫ vitulū vnū arietē vnū. agnos anniculos immaculatos septē: sacrificiaq; z libamīa singuloz p vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. z hircū p peccato absq; holocausto sempiterno sacrificioq; z libamine. ʳ Hec offēt dño i solēnitatib⁹ vr̄is p̄t vota z oblatiōes

minandū sub rege messia cuius dñio erant subdēde omnes gentes: q̄ ipsi expectant futurū. sicut z messiam futurum: qđ tñ i christo p̄m veritatē est impletum p̄m q̄ dicitur Matb. vltimo Data est mihi omnis p̄c. auctoritatiue q̄tū ad omnes: executiue q̄tuz ad catholicos principes: quorum colla in multis ptib⁹ orbis iugo christi sūt subdita et finaliter oīes gētes ei subdentur.

o Agnos anniculos. xiij. dicunt hebrei q̄ offerebanī p̄ populo israel qui in scriptura aliquādo vocaī agni⁹ et erant in vniuerso nonagintaocto agni: vt a populo israel excluderenī nonagintaocto maledictōes posite in lege p̄ transgressores. cetera bucusq; patent ex p̄dictis.
p Die octauo. h agitur de festo cer⁹ vel collecte quod celebrabaī immediate post festuz tabernaculorum: vt patet in litera cuz dicitur. Die octauo qui est celeberrimus: in hebreo babeī. Qui ē retētio q̄z illa die retinebatur populus q̄ venerat ad festū tabernaculoz: nec licitū erat eis illa die recedere: tum rōne festi. tuz quia illa die colligebatur pecunia a populo p̄ sacrificijs et necessarijs tabernaculi et templi: p tēpe quo fuit templū.

q Vitulum vnū: arietem vnum ꝛc. non effi ficebant tot sacrificia i hac die: sicut in p̄cedentib⁹ totius anni qu e fiebant de sumptibus populi z sic quodāmodo reputabantur sacrificia illius diei: tum quia illi q̄ erant delonge nec poterant frequenter ad templū venire sacrificia z oblationes que per annum vouerant ista die soluebant: ideo subdit. r Hec offe. domino in solen. vestris. z loquitur de sacrificijs oblatis in omnibus solennitatibus predictis. s Preter vota z oblatōes et cetera. que offerebantur maxime die ista: vt dictuz est

n Offeretisq; holo. in odo. sua. domino vi. de armēto. xiij. Dicunt hebrei q̄ offerebantur p̄ gentibus alijs. z ideo in vniuerso offerebātur. lxx. vituli p̄m numerum. lxx. gentiū in lxx. linguis distinctarū. offerebāī autem p̄ima die. xiij. vituli. z secunda die. xiij. et sic diminuendo semperuium vsq; ad vltimum diem inclusiue vt patet in litera: per quod designabatur vt dicunt q̄ dominiuz gentium esset diminuendū et ter

Ratio aũt quare de animalib⁹ p̃dictis. s. vitulis arietib⁹ z byrcis plus q̃ de alijs spẽbus aialiũ fiebãt sacrificia posita fuit in pncipio Leui. z Geñ. xv. ca. cetera patent ex p̃dictis. ¶ In ca. xxix. vbi dr in postilla: Decima quoq3. Hic cõsequẽter agit de festo expiatois. Additio. j.

In hac die .s. mensis septimi creditur fuisse annũciata Zacharie sũmo sacerdoti cõceptio pcursoris xp̃i. de q̃ luc. j. agit vt ibidez in additõe fauente dño videbit. Und̃ celeberrima dies erat: in qua etiam affligere debebãt aias ad pclamandũ misericordiã diuinã vt de remissione peccatoꝝ vera z vniuersali deus dignarẽt hũano generi puidere. ¶ Item. ca. xxix. vbi dicitur in postilla. Die octauo. hic agit de festo cetus.

Additio. ij. Stud festũ cet⁹ seu collecta. nõ fiebat in memoria alicuius beneficij seu miraculi p̃teriti: vt patet p omnes doctores tam catholicos q̃ hebreos. Similiter nec fiebat ad colligendum pecuniaz p sacrificijs put in postilla. sed erat figuratiuũ futuroꝝ. s. congregationis fidelium in p̃senti ecclesia seu in regno celoꝝ. put large fuit deductũ supra in additõe supra Leui. xxiij. z nõ subiungat ceteris festis ve. tẽ. tanq̃ vltimũ z finis eoꝝ. ¶ Replica correctorij.

In ca. xxix. Burgẽ. qui sepe pmittit lr̃e insistere z certe a lr̃a multũ videt recedere ponẽs festum expiationis ptinere ad annunciatõem conceptiõis sohannis baptiste. z festum collecte non bẽ sensum lr̃alem de re p̃terita. sed solũ figuratiuã de re futura: cui⁹ correctoriũ vide Leui. xxiij. ¶ Caplm. xxx.

Arrauit quoq3 moyses. Hic p̃mr agitur de ordinatione populi ad deũ. q̃tũ ad ea in quibus astringebatur pria voluntate: cuiusmodi sunt vota: q3z vouere sit voluntariũ: reddere tñ votũ iam factũ ẽ necessariũ. Et diuidit in quinq3 ptes ꝑm q̃nq3 modos psonarũ vouentiũ. Primus modus ẽ viroꝝ q̃ notat cum dr.

b Si quis viroꝝ vo. dño voue. aut se pstrin. iuramẽto. q3 vtrunq3 est obligatoriũ: votuz tñ magis: cuius rõ est: q3 obligatio voti causat̃ ex fidelitate quã deo debemus: ad quã requiritur q̃ ei pmissum soluamus: obligatio aũt iuramenti causat̃ ex reuerentia quaz debemus ei ex qua tenemur q̃ verificemus id quod per nomen eius pmittimus: ois aũt infidelitas irreuerentiã continet: ß nõ ecõtra vnde z infidelitas serui ad dñm videtur esse maxime irreuerentia ad ip̃m: z ideo votũ ex sua rõne magis ẽ obligatoriũ q̃ iuramentũ. c Omne quod promisit implebit: dũ tñ sit de re licita z bona: quia aliter nõ esset votum. Sciendũ tñ q̃ ista lex nõ intelligitur de quocũq3 viro generaliter: q3 nullus põt implere pmissum de re que dependet ex voluntate alterius sine eius consensu aliter fieret iniuria: z ideo religiosus sine cõsensu p̃lati sui nõ põt vouere vel votum adimplere. Similit seruus non põt aliquid vouere vl̃ implere p q̃ impediat opus sui dñi. Similit nec filiusfamilias de rebus patris sui: si tñ ad annos pubertatis venerit põt vouere religionis ingressuz: sicut z matrimoniũ cõtrahere: quia extunc est sui iuris in his que ptinẽt ad psonaz suam. z eadẽ rõne vir alligatus vxori nõ põt vouere aliquid p quod impediat reddere debitũ vxori sine ei⁹ cõsensu: q3 q̃tum ad hoc non bz ptãtẽ corporis sui ß mulier.

spõtaneas i holocausto: in sacrificio: in libamie: z i hostijs pacificis. ¶ Ca. xxx.

Locutꝰ aũt moyses filijs isr̃l oia q̃ ei dñs imperarat: z locutꝰ ẽ ad pncipes tribuũ filioꝝ isr̃l. Iste ẽ ꝑmo quẽ p̃cepit dñs. b Si q̃s viroꝝ votũ dño vouerit aut se pstrinxerit iuramẽto. nõ faciet irritũ vbũ suũ sed oẽ q̃ pmisit implebit. c Mulier si quippiã vouerit z se cõstrinxerit iuramẽto q̃ est in domo p̃tis sui z in etate adhuc puellari: d si cognouerit pr̃ votũ q̃ pollicita est: z iuramentũ q̃ obligauit aiam suã z tacuerit: voti rea erit. Quicq̃d pollicita ẽ z iurauit: opꝫ pplebit. Si autez statim vt audierit p̃dixerit pr̃: z vota z iuramẽta ei⁹ irrita erũt. nec obnoxia tenebit sponsioni eo q̃ p̃dixerit pr̃. e Si maritũ habuerit et vouerit aliq̃d: z sel̃ oze ei⁹ vbũ egrediẽs: aiam ei⁹ obligauerit iuramẽto: q̃ die audierit vir z non ptradixerit voti rea erit. reddetq3 q̃cũq3 ꝑmiserat. Si aũt audiens statiz p̃dixerit: z irritas fecerit pollicitatiões ei⁹: vbaq3 q̃b obstrinxerat aiam suã ꝑnicius erit ei dñs. f Vidua z repudiata: q̃cq̃d vouerint reddẽt. g Uxoꝝ in domo viri cũ se voto pstrinxerit z iuramẽto si audierit vir z tacuẽrit nec ptradixerit spõsioni reddet q̃cũq3 ꝑmiserat. Si aũt extẽplo cõtradixerit: nõ tenebit ꝑmissiõis rea: q3 maritus cõtradixit z dñs ei ꝑnicioꝰ erit. Si vouerit z iuramẽto se cõstrinxerit vt p ieiuniũ vel ceterarũ rerũ abstinẽtiã affligat aiam suã: in arbitrio viri erint si faciat siue nõ faciat. h Q̃ si audiẽs vir tacuerit. z in alteram diem distulerit sententiam: quicquid vouerat atq3 promiserat: reddet: q̃a statim vt audiuit: tacuit.

v Mulier si quippiaz vouerit. Hic ponitur secũdus mod⁹: vicz q̃tũ ad votum puellarum que sunt in domo patris. Nec intelligitur ista lex de puellis q̃ nõ attigerũt annos discretiõis quia ille nõ possunt vouere: nec etiam de illis que sunt maritate. Iz adhuc maneant cum patre: quia sunt emancipate: sed de illis que attigerũt annos discretionis: nec sunt maritate viro seu affidate: z iõ sunt simplr sub cura patris: z ille non põt aliquid vouere q̃ sit stabile seu obligatoriũ absq3 cõsensu patris exꝑsso vel tacito. z q̃tũ ad hoc subdit.

c Si cognouerit pater votum ẽ. z tacuerit: quia in tali casu consensisse intelligitur. potest tamẽ facere votum de ingressu religionis vel de continẽtia seruanda sicut contrahere matrimoniũ absq3 consensu patris: quia talia pertinent ad psonam ꝑniam: secus aũt est de rebus paternis.

f Si maritum habuerit. Hic ponitur tercius mod⁹: vicz de puellis que sunt in domo patris z sunt viro affidate: q3 votum earum põt irritari per pr̃em inquantum sunt in cura eius: z etiam per maritum: inquãtũ iam dederunt ei fidẽ: z sic exponũt hebrei legẽ istaz: q3 de istis mulieribus que sunt totaliter in cura mariti postea datur alia lex vt videbitur.

g Vidua z repudiata. Hic ponitur quartus mod⁹ scilicet mulierum solutarum a lege viri: ita q̃ sunt sui iuris: et de talibus dicitur. h Quicquid vouerint reddent: sicut de viris dictum est supra. Si tamẽ sint religiose vel serue nõ habz locum: vt dictum est supra de viris seruis z religiosis. i Uxoꝝ in domo viri.

Hic ponit quintus modus.s. mulierū que sunt extra curā patris:ꝛ sunt totaliter sub cura mariti:ꝛ ꝺ talib⁹ ꝺr hic:q votū eaꝝ nō est obligatoziū absq; ꝓsensu mariti tacito vel exꝓsso. k Sinaūt cōtradixerit postq; resciuit.i.nō statim qñ sciuit primo:sed postea.

l Portabit ipe iniquitatē eius. quia si impediet eā ab impletōe voti:ipa erit libera faciendo qꝺ in se ē:ꝛ ipse portabit debitaz penā,p trāsgressiōe voti.¶.xxxj.

Locutusq; est ꝺns moysi dicēs. Vlciscē pus filios isrl'ꝛ madianitz[b] ꝛ sic colligeris ad populuz tuū.[c] Statiq; moyses arma te inqt ex vob viros ad pugnā[d] q̄ possint vltōnem ꝺni expetere ꝛ madiānitis[e] Mille viri ꝺ singulis tribub eligant ex isrl' qui mittant ad bellū. Sederūtq; millenos ꝛ singulis tribub .i. duodecim milia expeditoꝝ ad pugnā:[f] quos misit moyses cū phinees filio eleazari sacerdotis.[g] vasaq; sancta:[b] et tubas ad clāgēdū tradidit ei.[i] Cūq; pugnassent ꝫ madianitas atq; vicissent oēs mares occiderūt ꝛ reges eorū evi ꝛ recez ꝛ sur ꝛ vr et rebe quinq; ꝓncipes gentis: balaā q̄ filiū beor interfecerūt gladio.[l] Ceperūtq; mulieres eoꝝ et puulos oīaq; pecora ꝛ cūctā suppellectilem Quicq̄d hīe poterat ꝛpopulari sunt:tam vrbes q̄ viculos:ꝛ castella flama cōsūpsit. Et tulerūt p̄dam ꝛ vniuersa q̄ ceperāt taz ex hoīb q̄ ex iumētis:[m] ꝛ adduxerūt ad moysen ꝛ eleazarū sacerdotem:ꝛ ad oēm multitudinē filioꝝ israel. Reliqua aūt vtensilia portauerūt ad castra in campestribus moab iuxta iordanem contra hiericho.[n] Egressi sunt autem moyses ꝛ eleazar sacerdos ꝛ omnes ꝓncipes synagoge in occursū eoꝝ extra castra Iratusq; moyses principibus exercitus tribunis ꝛ centurionib qui venerant de bello ait.[o] Cur feminas reseruastis. Nonne iste sunt que ꝛceperunt filios israel ad suggestionem Balaam quoq; filiū beor interfecerē gladio.s.cū madianitis: erat enī ꝛ pplo illo. vt dicūt aliq̄. Alij aūt dicūt:q ꝺ terra sua ad quā iuerat post recessuz a balac redūt ad madianitas imminente bello eoꝝ cōtra filios israel vt malediceret exercitui israel:ꝛ sic vinceret ꝛ ipe reportaret lucrum a madianitis. Sciendū aūt q̄ iustū bellum inuenitur motum in sacra scriptura a pluribus causis: vna est ꝺ terraz in qua deus blasphematur ꝓ ydolatriā vt habet Deu.xij. Subuertite oīa loca in q̄bus coluerūt gētes quas possessuri est[z] deos suos. scda si a dei cultu recedat:Deu. xiij. Si audieris in vna vrbiū tuarū dicentes aliq̄s ꝛc. tercia si fidelitas tēpalis ꝺmini deseratur.iij Reg.iij.de ioraz et iosaphat qui moverūt bellū contra regē moab. q̄rto si rebellio moueatur ꝙ.Reg. xx. ꝺ sebaz filiuz bochri. q̄nta si malefactor defendat: Judi.xx.ꝺ bello moto contra gabaan. sexta si iniuria publica principi irrogat.ꝙ. Reg. x.de bello dauid ꝺ regē ammon qui fecit radi barbas nūcioꝝ dauid in contemptum eius. septima si ꝓpria res repetatur.ꝙ. Reg. iij.de illo bello dauid cōtra isboseth. repetendo regnū qꝺ sibi datum erat a deo.octaua vt hostis repellatur.ꝙ.Regū.viij.de bello dauid ꝺ philisteos. nona vt hostis insurgēs in suis ꝓpriis oppugnet Nūe. xxj.de bello filioꝝ israel ꝺ seon ꝛ ꝺ og reges amorreoruz. decima ꝺ illū p quē hostis roborat.ꝙ.Reg.viij. de bello dauid ꝺ syriam damasci:eo q̄ ferebat auxiliū adadezer. vndecima vt amicus ab hostibus eripiatur Gen.xiiij.de bello abrae ꝺ reges qui captiuauerant lotb nepotē suuz duodecima si tyrannis a p̄sidente exerceatur:p̄mo Macha.de bello machabeoꝝ ꝺ antiochum illustrē. Sciendum etiam q̄ aliquando in bello iubentur interfici etiaz puuli pp enormitatem criminis. vt in peccato sodome: Judi.xx.ca.ꝛ idem factū ē de sodomis a deo subuersis: vbi perierunt paruuli ꝛ in peccato apostasie: Deutro. xiij. capitulo. l Ceperuntq;. Hic ꝓsequenter describitur ipa p̄da:ꝛ primo ponit p̄de reportatio.secꝺo eius diuisio ibi.Egressi sunt aūt.Circa primū dicitur.

l Ceperūtq; mulie.eoꝝ ꝛ puulos:ꝓsone.n.būane sunt illa que sunt principalia in p̄da. m Et adduxerūt ad moysen.oīa fideliter apportātes nihil absconditēs vl'celantes sicut fecit achor:vt habet Josue.vij.

n Egressi sunt. Hic consequēter ponitur prede diuisio cuius vna ꝓs erat exterminānda:de qua primo agit cū ꝺr. o Cur feminas reseruastis.quasi diceret nō est bene factū.cuius cā subditur. o Nōne iste sunt q̄ deceperūt filios israel:de qua deceptōe fuit dictum.ē.xxv.capitulo

a Locutusq; ē ꝺns ꝛc.de madianitis.ꝛ nō dicit de moabitis. cuiꝰ cā supius fuit exꝓssa.xxv.ca.in fine. b Et sic colligeris ad pplin tuū.i.ad lymbū sanctoꝝ patrū.

c Statimq; moyses armate inquit ꝛc.ex quo ptz fidelitas ꝛ obediētia moysi ad deū.qz audierat dilationem mortis sue vsq; ad interfectōem madianitarū.ꝛ tñ non ꝓpter hoc distulit pugnā ꝺ eos:ꝫ magis accelerauit. d Qui possint vltōem ꝛc. in quo apparet etiā iusticia belli:qz madianite nō solū fecerant ꝺ filios israel.sed etiā ꝺ deum:qz scienter ꝛ a ꝓposito,puocauerūt filios isrl'ad ydolatriā.vt dictū fuit supza.xxv. ca. e Mille viri de singulis tribuꝰ ꝛc. non misit magnū numerū pugnatoꝝ:vt victoria manifestiꝰ deo attribueret. f Quos misit moyses cū phinees filio eleazari.ipm aūt fecit ducē exercitus: eo q̄ iam añ zelo dei ductus incepat punitōem interficiendo principem tribus symeon cū muliere madianitide:vt dcm fuit supza.xxv.ca. g Vasa quoq; sancta.dicūt hebrei q̄ ista vasa fuerunt archa ꝛ lamina sancta.

b Et tu.ad clāgēdū.in signū victorie a deo obtinēde i Cūq; pugnassent.hic ponit obtētus victorie q̄ fm hebreos fuit a deo manifeste:qz cleuata lamina sctā in altū exercitus madianitaꝝ.q̄ erat valde magnus fuit excecatus ꝛ cadebāt ad terrā corā filiis isrl'.vñ in hebreo bī. Reges eoꝝ occiderūt sup interfectos.i.sup ꝓstratos diuina virtute:vt ipi exponunt. k Balaā

a Ergo cūctos interficite ⁊c.in ꝺteſtatōem crimis patrū q̄s filij iſrl' nō impetebāt: ⁊ tñ valde boſtiliter egerūt ꝓ eos. vt dictū fuit. xxv. ca. b Et muli. q̄ no. vi. in coitu. q⁊ neſciebant diſtinguere eas q̄. puocauerūt filios iſrl' ad luxuriā ⁊ ydolatriā: ⁊ etiā q⁊ ille q̄ nō venerūt ad. puocandū in. q̄ꝛa ꝓſona: tñ coopate ſūt docendo eas q̄ venerūt ꝺe modo ꝺecipiendi ⁊ ornādo eas ornamētis ſuis vt facili⁹ filios iſrl' puocarent. Dicit aūt ſRa. ſa. q⁹ faciebant mulieres trāſire ante archā dñi ⁊ tūc ex ſigno a ꝺeo ꝺato cognoſcebāt q̄ erant virgines et que non. c Et mane ex ca. ſeptez diebus. q⁊ erāt ꝓtaminati ex cōtactu mortuoꝝ q̄s occiderāt: ⁊ quoꝝ ſpolia acceꝑant: ⁊ idō nō ꝺebebāt ingredi atriū tabnaculi ꝺo nec eēnt mundata aq̄ luſtratiōis tercia die ⁊ ſeptia: vt dictū ē. s. xix. capi. Et accipiunt̄ b caſtra ipius deitatis ſicut dcm̄ ē. s. v. c. d Et ꝺe oi ꝓꝛeda. Dic ſcdo agit̄ ꝺe p te ꝓꝛede reſeruate: ⁊ ꝓmo q̄tū ad ei⁹ purgatoez q̄ facta eſt p talē modum: videlicz q⁹ illa q̄ po terāt ſuſtiere ignez abſq̄ ſui corruptione igne purgabāt: que aūt ſuſtinere ñ poterant: aqua expiatiōis purgabāt ꝺe qua purgatione ſupꝛa dictū eſt. xix. ca. ⁊ ꝓtz lꝛa vſq̄ ibi e Poſtea caſtra intrabitis. ſ. atruz tabernaculi: qđ vocāt caſtrū ꝺeitatis vt dictū ē. s. v. ca.

f Dixit q̄z dñs. Hic ſecūdo agit̄ ꝺe p̄da reſoluenda q̄tuz ad eius diuiſionez ⁊ ꝓmo q̄tū ad diuiſionē q̄ fiebat ex ꝺebito. ſcdo q̄tuz ad illā q̄ facta ē ex bñplacito: ibi. Cunq̄ acceſſiſſent. Circa ꝓmū ſciendū q⁹ p̄da ex debito diuidenda erat tm̄ ꝺo uentib⁹: ⁊ hoc notat̄ cū dicit̄. g Tolle ſummā eoꝝ q̄ capta ⁊c. ⁊ iſta p̄da diuidebat̄ in duas partes equales: vna erat pugnatorum q̄ fuerāt in p̄lio. ⁊ alia reliq̄ multitudis: ⁊ hoc notatur cū ꝺicit. h Diuideſq̄ ex eq̄ p̄dā ⁊c. ⁊ q⁹ hec ſit ſententia ptz ex lꝛa hebꝛaica que hz. Et mediabis p̄dam inter mgros belli: ⁊ totā multitudinē q⁊ mgri belli medietatē eis aſſignatā diuidebāt pugnatoꝝ. iterū q̄libet medietas diuidebat̄ in duas ptes ineq̄les: q⁊ de medietate pugnatoꝝ ſeparabat̄ pars quinq̄geſima et ꝺabatur eleazaro ſacerꝺoti. ⁊ hoc ē q̄ ꝺicitur.

i Et ſepabis p tem ꝺño. in hebꝛeo habet̄. Separabis ſolutiones ꝺño ex quo ptz q⁹ illa ps ſeparabat̄ ꝺe pte bellatoꝝ ex ꝺebito. k Vnaz aiam ꝺe quingētis ⁊c. i. vnū in diuiduū: q⁊ ibi accipitur aia p toto cōpoſito. l Tā ex boib⁹. i. ex virginibus que fuerūt reſeruate: vt p̄dictū eſt. Homo. n. ē cōmunis generis: ⁊ potest accipi p maſculo ⁊ p femina.

m Et ꝺabis eā eleazaro ſacerꝺoti: quia primitie ꝺñi ſūt ꝺe acquiſitz iure belli ⁊ iō cedebant in vſuz ſacerꝺotis ſicut ꝓmitie fructuū ⁊ aialiū n Ex media q̄z ⁊c. Hic conſequenter agit̄ ꝺe medietate q̄ erat relique multitudinis cuius q̄nquageſimuz in diuiduū ꝺebebat tradi leuitꝫ qui ſeruiebāt in tabernaculo. cetera patent in lꝛa.

a Cūq̄ acceſſiſſent. Hic agitur ꝺe diuiſione p̄ꝺe facta ex beneplacito ſeu ꝺe uotione: principes enim exercitus in reditu ꝺe bello ſicut cōſuetum eſt numerauerunt bellatoꝛes ſuos et inuenerunt eundem numerum qui erat ante belli congreſſum: Quia nullus ceciderat in p̄elio. ꝓpter quod moti ꝺeuotiōe ob

ꝓuaricari vos fecerī ī dño ſup peccato phogoꝛ: vñ ⁊ plaga facta eſt ꝓpls. a Ergo cunctos interficite: quicq̄d ē generis maſculini etiā ī puul: b ⁊ mulieres que nouerūt viros in coitu iugulate. puellas aūt ⁊ oēs femias vgines reſeruate vob ⁊ mānete extra caſtra ſeptē diebꝰ. Qui occiderit hoiem vel occiſū tetigerit luſtrabit̄ die tercio et ſeptio⁹ Et ꝺe oi ꝓda ſiue veſtimētū fuerit ſiue vas ⁊ aliq̄d in vtenſilia ꝓpatū ꝺe capꝛa pellib⁹ ⁊ pilis et ligno expiabit̄. Eleazar q̄z ſacerdos ad viros exercit⁹ q̄ pugnauerat ſic locut⁹ ē. Hoc ē ꝓceptū legis q̄ mandauit dñs moyſi. Aurū ⁊ argētū ⁊ es ⁊ ferrū ⁊ plūbū ⁊ ſtānū ⁊ oē q̄ pōt tranſire per flamas igne purgabit̄: q̄cq̄d aūt ignē nō pt̄ ſuſtinere: aq̄ expiatōnis ſctificabit̄: ⁊ lauabitis veſtimēta vīa die ſeptimo. et purificati c poſtea caſtra intrabitis. f Dixit q̄z dñs ad moyſen. g Tolle ſūmā eoꝝ q̄ capta ſūt ab hoīe vſq̄ ad pec⁹: tu ⁊ eleazar ſacerdos ⁊ oēs principes vulgi. h diuideſq̄ ex eq̄ p̄dā int̄ eos q̄ pugnauerūt: egreſſiq̄ ſunt ad bellū: ⁊ int̄ oēm reliquā mlt̄itudinē. i ⁊ ſepabis ptē dño ab his q̄ pugnauerūt ⁊ fuerī ī hello k vnā aiaz ꝺe quingētis l tā ex hoīb⁹ q̄z ex bob⁹ ⁊ aſinis ⁊ ouib⁹: m et ꝺabis eam eleazaro ſacerꝺoti. q⁊ primitie ꝺñi ſunt. n Ex media quoq̄ pte filioꝝ iſrl' accipies quinquageſimū caput hominū ⁊ boum et aſinoꝝ ⁊ ouiū cunctoꝝq̄ animantiū ⁊ ꝺabis ea leuitis q̄ excubāt in cuſtodijs tabnaculi ꝺñi. Fecerūtq̄ moyſes ⁊ Eleazar ſicut p̄cepat ꝺñs. Fuit aūt p̄da quā exercitus ceꝑat: ouiū ſexcēta ſeptuagintaq̄nq̄ milia. boū ſeptuagintaduo milia: aſinoꝝ ſexagīta milia ⁊ mille: aie hoim ſexus feminei q̄ ñ cognouerāt viros triginriduo milia Bataq̄ ē media ps his q̄ ī p̄lio fuerāt: ouiuz trecenta trigīta ſeptē milia q̄ngente e quib⁹ i ptē ꝺñi ſupputate ſt oues ſexcēte ſeptuaginta q̄nq̄: ⁊ ꝺ bob⁹ trigīta ſex milibus: boues ſeptuaginta ⁊ duo ꝺe aſinis triginta milibus q̄ngētis: aſini ſexagintaunus. De aiab⁹ hoim ſedecim milib⁹ ceſſerūt in ptē ꝺñi triginta due aie. Tradidit q̄z moyſes nūeꝝ p̄miſſa rū ꝺñi eleazaro ſacerꝺoti: ſicuti fuerat ei imp̄atū ex media ꝓle filioꝝ iſrl': quā ſepauerat his q̄ in p̄lio fuerant. De medio vo ꝓle qui ꝓtigerat reliq̄ multitudini. i. de ouib⁹ trecētis trigīta ſeptez milib⁹ quīgentis: et ꝺe bob⁹ trigīta ſex milib⁹: ⁊ ꝺe aſinis trigīta milib⁹ quīgētis: ⁊ ꝺe hoīb⁹ ſedecim milib⁹: tulit moyſes q̄nq̄geſimuz caput ⁊ ꝺedit leuitꝫ qui excubabāt in tabnaculo ꝺñi: ſicut p̄cepat ꝺñs. o Cūq̄ acceſſiſſent p̄ncipes exercit⁹ ad moyſen et tribuni centurioneſq̄: ꝺixerūt. Nos ſerui tui recenſuimus numerū pugnatoꝝ quos habuimus ſub manu nr̄a. ⁊ ne vnus quidē ꝺefuit

sylerūt dño oīne aurū qđ rapuerāt in p̄da ad faciendū vasa q̄ erāt necessaria in tabnaculo: z ptz lra vsq; ibi. b Perichelides. oīnaīēta sunt mulierū in vestibus circa renes: z đr periclides a peri qđ est circū z chele qđ est curuū. c Et armillas. oīnaīēta sunt circa scaplas dicta ab armo.

d Anulos. oīnaīēta sunt digitoz. e Dextralia. brachiorum. f Murenulas. oīnaīm ta sūt circa colla mulierū.

g Vnusq̄sq;. n. qđ in p̄da rapuerat suuz erat. s. de inaiatis: z iō qđ dederūt ipđ nō fuit ex debito s ex deuotiōe eo q̄ dñs eos reduxerat saluos de p̄lio.

Ca. xxxij.

Filij aūt Ruben. Hec est pos incidēta: q̄a sicut ptz ex p̄cedentibus terra quā occupauerūt filij isrl ante q̄z venerēt ad locū dane q̄ ē terminus terre p̄missionis ex illa pte put pz in multis locis ve. te. non erat infra ēminos tre sibi promisse s q̄z hi tres filij isrl vsq; ad terminū terre sibi promisse: immo bostiliter eos inuasert vt patuit. s. de seō rege Esebon. et og rge basan. iō filij isrl fuerunt cōpulsi bellare ptra eos: et ido ipis debellatis iure belli acq̄sierūt trā illā cuius possessiōe et diuisiōe h agit er p̄dicto casu accidenti: vbi primo ponit filioz ruben z gad irrōnabilis petitio. scdo eiusdē petitōis iustificatio: ibi. At illi ppe accedētes. tercio ipius cōcessio: ibi. Quib⁹ moyses ait. Adhuc circa primū p̄mittitur dicta petitio, secundo ipius repulsio: ibi. Quibus rndit moyses. Circa primū ponit motiuū petitōis cum dr. a Filij autē ruben z gad habebant p ecora multa ꝛc. q̄z forte de p̄da aialiū dicta capitulo p̄cedēti emerant magnā ptem ab alijs. b Et erat illis in iumentis infinita substantia. i. valde multa. z est modus loquendi hyperbolicus. c Cūq; vidissent iazer z galaad aptas ꝛc.

Ob hanc cām offerimus in munerib⁹ dñi singuli qđ inuenim⁹ auri potuim⁹ inuenire. b Perichelides c et armillas d anulos z e dextralia ac f murenulas: vt rep̄ceris p nobis dñm. Suscepert̄q; moyses z eleazar sacerdos oē auruz in diuersis spēb⁹ pondē sanctuarij sedeciz milia septingētos q̄nq̄ginta siclos a tribunis z centurionib⁹ g Vnusq̄sq;. n. qđ i p̄da rapuerat suum erat. Et suscepti intulerūt in tabnaculuz testionij in monimētū filioz isrl coram dño.

Ca. xxxij.

a Filij aūt ruben z gad habebant pecora multa: b z erat illis in iumētis infinita suba. c Cūq; vidissēt iazer z galaad aptas aialibus alēdis tras: venerūt ad moysē z ad eleazar sacerdotē p̄ncipes mltitudis: atq; dixerūt: Astaroth z dibon z iazer z nēbra esebon z eleale z sabon z nebo z beon terra quā p̄cussit dñs in p̄spectu filioz isrl: regionis yberrime ē ad pastū aialiū z nos serui tui hēmus iumēta plima d Pcamurq; si inuenim⁹ grām coram te vt des nob famulis tuis ea in possessionē: nec facias nos trāsire iordanem. e Quib⁹ rndit moyses f Nūqđ frēs vri ibūt ad pugnā. z vos hic sedebit⁹? g Cur subuertitis mentes filioruz isrl ne transire audeāt in locū quē eis datur⁹ est dñs. h Nōne ita egerunt p̄res vri qū misi ď cades barne ad explorandū terrā. Cumq; venissent ad vallem botri lustrata oī regiōe subuertert cor filioz isrl vt nō intrarēt fines q̄s eis dñs dedit⁹ i q̄bus iratus iurauit dicēs. Si videbūt hoies isti q̄ ascēderūt ex egypto a viginti annis z supra terrā quā sub iuramēto pollicitus sum abraā ysaac z iacob: z noluerūt sequi me p̄ter caleb filiū iephone cenezeū z iosue filium nun. Isti impleuerūt voluntatē meā. Iratusq; dñs aduersū isrl circūduxit eū p xl̄tū q̄draginta annis donec p̄sumeret vniuersa generatio q̄ fecerat malū in p̄spectu ei⁹. k Et ecce inq̄t vos surrexistis pro p̄ribus vestris incrementa z alūni hoim peccatoz vt augeretis furorē dñi ī israel. Qz si nolueritis seq̄ eū: in solitudine ppl̄m xrelinq̄t: et vos cā eritis necis oīm. l At illi ppe accedētes dixerūt. Caulas ouiū fabricabimus z stabula iumentoz: paruulis quoq; nostris vrbes munitas: m nos autē ipi armati et n accincti o pgemus ad p̄lium ante filios israel donec introducam⁹ eos ad loca sua p Paruuli nostri z quicq̄d habere possumus

e Quibus respōdit moyses. Hic cō sequenter ponitur dicte petitionis repulsio. vbi p̄mo eorū ignauia arguit cum dicit.

f Nunqđ frēs vestri ꝛc. scdo impedimētū alioz inducitur cum dr.

g Cur subuertitis mentes filioz isrl ꝛc. q. d. pp ignauiam vīam alq; credēt q̄ timeatis fortitudinem terre a deo p̄missē: z fortitudinem ppli: z sic transire nō audeāt et impediatur dei mandatū. Tercio ad hoc exemplum p̄cedēs adducitur: cū dr. h Nōne ita egerūt p̄res vestri. q̄z territi vbis explorato⁹ voluerunt reuerti in egyptū vt dictū est. s. xiij. c. i Quib⁹ ira. iura. di. si vidēbo. isti ꝛc. z accipit hic si. p non. i. nō videbunt. cetera patent ex bis que dicta sunt. s. xiij. ca. vsq; ibi. k Et ecce inq̄t vos surrexistis p̄ pa. ve. in maluz z vultis peius facere q̄z ipsi: quia vidistis malum ipsoz. z non estis castigati. Quarto ostēditur q̄ hoc malū debeat cadere sup totum populum generaliter. Et super ipos specialr cū dicitur: Et si nolueritis sequi eum ꝛc. et subdit: Et vos causa eritis necis oīm: sequit.

l At illi. Hic cōsequenter ponitur p̄dicte petitōis iustificatio: z primo q̄tū ad ignauiam ī eos allegatam: cum dicit. m Nos autē ipi armati. i. muniti armis ad defensionē.

n Et accincti. armis ad inuasionē.

o Pergemus ad p̄lium ante filios israel. q. d. nolumus esse in cauda exercitus sicut ignaui: sed in fronte. Secūdo ostenditur q̄ velint fideliter laborare ad acquisitōem terre p alijs tribubus cum dr. Donec introducam⁹ eos ad loca sua. z subditur.

p Paruuli nostri ꝛc. q. d. essent nobis oneri si trāsirent nobiscum. ideo subditur.

q Erunt in vrbib⁹ muratis. aliter nō essent securi: q⁹ nō intendamus cito reuerti: iō subdit: Nō reuertemur ⁊c.

a Quibus moyses ait. Hic ꝓnter ponit petitōis iustificate cocessio: ⁊ ꝑmo sub ꝺditōe. secundo simplr ⁊ absolute: ibi. Rñderūtq; filij gad. Cōditio aūt est vt obseruēt fideliter ꝓmissum ꝑdictū quod notat cū ꝺr. Si facit⁊ qō ꝓmittitis ⁊c. ⁊ ꝓtz ifra. b Sinaūt qō dicitis ⁊c. q̄ peccetis in dñm. q⁹ illa ꝓmissio nō tm fiebat boib⁹ sē deo de cui⁹ mādato terra erat acquirenda.

c Et scitote quoniā pec. ve. ap. vos ꝑ pēnā debitā vob a deo inferendā sequit: Precepit ergo moyses eleazaro sacerdoti ⁊c. ⁊ sequit. ꝺ Date eis galaad in possessionē. si fecerint ꝓmissum. alr non. e Respondērūtq;. Hic cōsequēter ponit ꝓcessio absolute: q⁹ filij ruben ⁊ gad vidērt q⁹ moyses dubitabatō impletōne sui ꝓmissi. ꝓpter qō nō concedebat trāz nisi sub cōditione. ideo ꝓcesserūt ad ꝓfirmatiōem suc ꝓmissionis. vt patet in ifra quo facto moyses cōcessit eis absolute terrā quā petiebant. vñ subdit.

f Dedit ita moyses filijs gad et ruben et dimidie tribui manasse. ista dimidia trib⁹ fuit adiuncta. quia adiunxit se alijs duabus tribubus in peritione: ⁊ q⁹ terra sufficiebat ꝓ ipīs ⁊ ꝓ illis. g Igitur extruxerūt filij gad dibon et astaroth. ciuitates sūt quas filij israel ꝺestruxerant antecꝫ scirent q⁹ deberent ibi habitare. ⁊ postea redificauerūt ad tuendum vrores suas filios ⁊ familias

b Imponentes vocabula vrbibus quas extruxerant. antecꝫ enim ꝺestruerentur ꝺenominabant a nominib⁹ ydoloꝝ. saltē ꝓ magna pte: ⁊ ideo filij israel nominauerunt eas alijs nominibus: ⁊ etiam vt ex nomine aliquarū ciuitatum esset memoria edificātiū: ꝓm q⁹ ꝺr postea.

i Iair aūt ⁊c. quos q erūt in vrbib⁹ muratis ꝓpter hitatoꝝ insidias. Nō reuertemur in domos nr̄as vsq;dum possideāt filij isr̄l hereditatē suā: nec q̄cq; q̄remus trans iordanē: q⁹ iā hēm⁹ possessionē nr̄az i orientali eius plaga a Quibus moyses ait. Si facitis qō ꝓmittit⁊ expediti ꝑgite cor̄ dño ad pugnā ⁊ ois vir bellator armat⁹ iordanē trāseat donec subuertat dñs inimicos suos: ⁊ subijciatur ei ois trā. tūc eritis inculpabiles apud ꝺm et apud isr̄l et obtinebitis regiōes q̄s vultis coraz dño. b Sinaūt qō dicitis nō feceritis: nlli dubiū ē q̄n peccetis i deū. c ⁊ scitote q̄m pctm vr̄m apphendet vos. Edificate ꝯ vrbes paruulis vr̄is: et caulas et stabula ouib⁹ ac iumētis: ⁊ qō polliciti est⁊ implete. Dixerūtq; filij gad ⁊ ruben ad moysen. Serui tui sumus. Faciem⁹ qō iubet dñs noster: Paruulos nr̄os ⁊ mulieres ⁊ pecora ac iumēta relinq̄m⁹ i vrbib⁹ galaad: nos aūt famli tui oēs expediti ꝑgemus ad bellū sicut tu dñe loqueris. Precepit ꝯ moyses eleazaro sacerdoti ⁊ iosue filio nun ⁊ principib⁹ familiaꝝ tribꝰ isr̄l: et dixit ad eos. Si trāsierint filij gad ⁊ filij ruben vobiscū iordanem omnes armati ad bellum cor̄ dño: et vobis fuerit terra subiecta d date eis galaad in possessionē. Sinaūt noluerit trāsire vobiscū in trā chanaā: inter vos

appellauit auothiair. i. villas iair. ⁊ ide ꝺr de ipo nobe q⁹ apꝑbendit chanath: ⁊ vocauit eū nomie suo nobe Moraliter ꝑ tribū ruben ⁊ gad ⁊ dimidiā tribū manasse intelligunt tres status excellētes in ecclia: ꝑ ruben em̄ qui interptatur filius visionis: intelligit status

hitandi accipiāt locā. c Rñderūt filij gad et filij rubē: Sicut locutus ē dñs seruis suis ita faciem⁹. Ipi armati ꝑgem⁹ cor̄ dño in terraz chanaā et possessionez iam suscepisse nos confitemur trās iordanē. c Dedit itaq; moyses filijs gad et rubē et dimidie tribui manasse filij ioseph regnuz seon regis amorrei. ⁊ regnū og regis basan: ⁊ terrā eoꝝ cū vrbibus suis ꝑ circuitū. b Igit extruxerūt filij gad dibon ⁊ astaroth ⁊ aroer ⁊ roth ⁊ sophā et iazer iecbaa ⁊ bethnemra ⁊ betharan vrbes munitas: ⁊ caulas pecoribꝰ suis. Filij vo ruben edificauerūt esebon ⁊ eleale ⁊ cariathaiz ⁊ nabo et baalmeon versis nominib⁹: sabama q̄; d imponentes vocabula vrbib⁹: q̄s extruxerant. Porro filij machir filij manasse prexerūt in galaad: ⁊ vastauerūt eā interfecto amorreo habitatore ei⁹. Dedit ergo moyses terram galaad machir filio manasse: q̄ habitauit i ea e Iair aūt filius manasse abijt et occupauit vicos ei⁹ quos appellauit auothiair .i. villas iair. Nobe q̄; prexit ⁊ apprehēdit chanat cū viculis suis. vocauitq; eam ex noīe suo nobe.

¶ Ca. xxiij.

a Hec sūt māsiones filioꝝ isr̄l q̄ egressi sunt de egypto ꝑ turmas suas i manu moysi ⁊ aaron: q̄s descripsit Moyses iuxta castrorum loca q̄ domini iussione

platoꝝ: per gad qui interptatur accinctus stat⁹ principum qui debent ee armis accincti ad defensionez populi: Per Manasses qui interptatur obliuio. status religioꝝ. ꝺ q̄ dic ps. xliij Obliuiscere populū tuuz ⁊ domuz patris tui. Sūt igitur plurimi de istis statibus quinō q̄rūt terrā patribus promissam scilicet terrā viuentiū: ⁊ volūt mānere circa iordanē in trā morientiū in bonis vite pītis figentes ibi pedē affectionis in qua edificant vrbes .i. palatia ad sui ostentationem. Caulas ouium querētes delicias ad sui delectatiōem. Stabula iumentoꝝ: q̄ q̄rentes equitare semp tendētes ad altioza p ambitiōem: ⁊ isti laborāt ꝑ alijs vt habeant terraz ꝓmissiōis: quia frequenter ptingit q⁹ plati operant ad salutez populariū in regimine spūali. ⁊ princeps in regimine tempali ⁊ religiosi cōsulendo populis ꝓdicando verbum ꝺei: ꝑ ipī oēs tñ hac salute ꝑuantur in personis ꝓprijs suis operibus ⁊ intētionibus quer⁹ cetera patent.

¶ Ca. xxiij.

a Hec sunt man-

siones. Hic describitur recapitulatio breuis precedētium in quibus actum est de processu filiozum israel ab exitu de egypto vsq; ad iordanem fluuium q̄ erat terminus ad quez sui processus: q⁹ ab eo incipit terra

ꝓmissionis. Circa qđ sciendū q̄ in precedentib⁹ taꝫ in Exodo q̄ in hoc li. intētio moysi fuit describē. processum filioꝝ isrl nō notādo oia loca vbi māserūt filij isrl i via ſ illa solū in q̄b⁹ fiebāt alia notabilia: ꝛ iō hic ponit numerū ꝛ ordinē māsionū ab exitu de egypto vsq̄ ad iordanē ꝛ diuidit i tres partes ꝑ tria notabilia loca vñ castra mouerunt. s. rameſſes mōs synai et cades: ſcđa incipit ibi. Sed ꝛ de ſolitudine ſynai egreſſi: tercia ibi Egreſſiq̄ de cades. In prima pte ponunt. xij. mansiones q̄ ſic numerant.

b Profectiq̄ igit de rameſſes Hic est loc⁹ vñ primo recesſerūt.

c Mense primo. s. martio.

d Quintadecima die mensis in mane illi⁹ diei recesſerūt: vt dictū fuit Exo. xij.

e Altera die phase. i. in crastino immolatiōis agni paschalis. quē immolauerant die precedēti. s. quintadecima die mēſis ꝑmi ad vesperam vt dr ibidē. Aliqui aūt libri sic habent. Altera die fecerūt phase. ſ li fecerūt nō est in hebreo nec in libris correctis nec mirū qz non est de textu ſ peruertit sniam: vel saltem obscurat eam: qz videt sonare q̄ filij israel fecerūt phase p̄ exitū ꝺ rameſſe: qđ nō est verū ſ an: vt dictū est

mutabāt. [b] Profecti igit de ramaſſe [c] mēſe ꝑmo [d] q̄ntadecima die mēſis primi: [e] altera die phase [f] filij isrl [g] in manu excelſa videntib⁹ cunctis egyptijs ꝛ ſepelientib⁹ ꝑmogenitos quos ꝓcusserat dñs. [b] Nā ꝛ in dijs eoꝝ exercuerat vltionem. [i] Castrametati ſt in sochoth de sochoth venert in ethā q̄ est in extremis finibus solitudinis Inde egressi venert ꝛ phiairoth q̄ respicit beelsephō ꝛ castrametati ſt añ magdalum. Profectiq̄ de phiairoth transierunt ꝑ mediuꝫ mare in solitudinem: ꝛ ambulantes triby diebꝫ ꝑ desertū ethā: castrametati sūt in mara. Profectiq̄ de mara: venerūt in helim vbi erant xij. fontes aq̄ꝝ ꝛ palme septuaginta. ibiq̄ castrametati ſt. Sꝫ ꝛ inde egressi: [k] fixerūt tētoria ſup mare rubꝝ Profectiq̄ de mari rubro: castrametati ſt in deserto syn vnde egressi venerūt in dephа. Profectiq̄ de dephа. castrametati sunt in halus egressiq̄ ꝺ halus: [l] in raphidim fixere tētoria: vbi ꝑ⁹ defuit aq̄ ad bibēdū. Profectiq̄ de raphidim: castrametati sunt in deserto synai. [m] Sꝫ et de solitudine synai egressi: [n] venert ad sepulcra concupiscentie. Profecti de sepulcris concupiscētie: castrametati sunt in asseroth ꝛ de asseroth venerunt in rethma. Profectiq̄ de rethma: castrametati sunt in remomphares: vñ egressi venerūt in lebna. De lebna castrametati ſt in ressa: egressiq̄ de ressa venerunt in celatha. Vnde ꝓfecti castrametati sunt in mōte sepher egressi de monte sepher venerunt in arada. Vnde ꝓficiscētes: castrametati ſt in maceloth. Profectiq̄ ꝺ maceloth: venerūt in thaath. De thaath castrametati ſt in thare: vnde egresſe fixere tentoria in metcha ꝛ de metcha castrametati ſt in esmona. Profectiq̄ de esmona: venerūt in moseroth: ꝛ de moseroth castrametati sūt in baneiachan. Profectiq̄ de baneiachan: venert in mōte gadgad: vñ ꝓfecti castrametati sunt in iethebatha: ꝛ de iethebatha venerunt in ebrona. Egressiq̄ de ebrona: castrametati sunt in asiongaber: vnde profecti: venerunt in desertū syn. [b] est cades. [o] Egressiq̄ de cades [p] castrametati sunt in mōte hor: in extremis finibus terre edom. [q] ascēditq̄ aaron sacerdos in montē hor: iubente dño: et ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filioꝝ israel ex egypto mēſe quīto: primo die mēſis cū eēt ānoꝝ cētū vigintitriū. [r] Audiuitq̄ chananeus rex arad q̄ habitabat ad meridiē in terrā chanaan venīſſe filios isrl: ꝛ ꝓfecti de monte hor castrametati ſt in salmona: vñ egressi venerūt in phinon. Profectiq̄ de phinon: castrametati sunt in oboth et de oboth: [s] venerunt in ieabarim que est in finib⁹ moabitarum.

bꝫ Hanc in dijs eoꝝ exercuerat vltionē. tūc cū ydola egypti corruerūt ꝛ cōminuta sunt. i Castrametati sunt in sochoth. ista fuit ꝑma māsio: ꝛ p⁹ ista cnumerāt. xj. vsq̄ ad mōtē synai: vbi fuit duodecima māsio: ꝛ p⁹ ista vsq̄ ibi. k Fixerūt tentoria sup mare rubrū. istud nō vt verū: qz iam añ mare rubrū trāsierunt ꝛ ab eo se elongauerāt plures mansiones Ad qđ dicēdum q̄ mare freq̄nt habet sinus magnos vbi plus intrat terrā: ꝛ sic factū est hic: q̄a postq̄ filij isrl transito mari rubro ambulauerāt ꝑ desertuꝫ venerūt sup vnum sinū mar rubri vbi fixerūt tentoria.

l In raphidim fixere tētoria. vbi defuit aqua ꝛc. ꝓout Exo. xvij.

m Sed ꝛ de solitudine. hic ꝓpr enumerant mansiōes a mōte synai exclusiue vsq̄ ad cades inclusiue: ꝛ sūt māsiones. xxj.

n Venerūt ad sepulcra cōcupie. sic em vocat⁹ est locus ille: qz ibi sepult⁹ est ꝓplus q̄ desiderauerē carnes vt dictū est supra. xxj. ca. cetera patent in litera.

o Egressiq̄ de cades. Hic describuntur mansiōes a cades vsq̄ ad iordanē exclusiue: ꝛ sunt nouē māsiones.

p Castrametati sunt in monte hor. ista ꝑma post egressum de cades.

q Ascenditq̄ aaron ꝛc. ꝛ ibi mortuus est. sicut dictum fuit supra. xx. ca. dicunt tñ alicꝫ ipsum mortuū fuisse i mosseroth: sicut dictuꝫ fuit ibidem.

f Filij israel. ℔ refertur ad illud qđ ꝓdicit. Profecti igitur de rameſſe. qz media nocte interfecti sunt a deo ꝑmogeniti egyptioꝝ ꝓpter qđ egyptij territi compellebant filios israel ire de terra: et sic recesſerūt in mane de rameſſe. g In manu excelſa. i. in potestate diuina.

r Audiuitq̄ chananeus. s. mortem aaron ꝛ aduentum filioꝝ isrl: ꝛ ex morte aaron que acciderat fuit audacior ad inuadēdū filios israel. qz credebat diuinū adiutoriū ab eis elongatū. eo q̄ aaron q̄ orabat ꝑ pplo: ꝛ offerebat sacrificia mortuus erat.

s Venerūt in ieabarim. In hebreo habetur. in ieabarim. id est in soli-

tudinibus abarim. Est em abarim nomen montis iuxta quē sunt solitudines in quibus fixerunt tentoria.
r Supra iordanē ꝫ hiericho. ita q̄ iordanis fluui⁹ erat unꝰ exercitū filioꝝ isrl̄ ꝛ hiericho q̄ est ciuitas terre ꝓmissionis. v Jbiq̄ castra.sc̄ ꝛ bethsimō vsq̄ ad belsathim in hoc oñdit q̄ntum spaciū tenebat exercitus. s. de uno istoꝝ locoꝝ vsq̄ ad aliū. Dicit āt rabi Sa. q̄ sunt ibi xij. miliaria: sed nō est verisimile q̄ exercitus tātū spaciū occuparet maxime q̄ castra erāt situata i quadro circa tabernaculū: vt dictū fuit s. xij. ca.

r Ubi locut⁹ est dñs ad moysen. illa que sequūt i isto libro ꝛ ꝛeutr. q̄tuz ad magnā partem Jn deutero. n. multa replicant q̄ fuerāt antea sibi dicta a dño. Sciendū aūt q̄ ꝓdicte mansiones in vniuerso fuerūt xlij. quarū filij isrl̄ fecerūt. xiiij. primo anno egressionis sue ꝛ egypto ꝛ in principio secundi anni. s. vsq̄ ad locū vñ missi fuerunt exploratores: item octo fecerūt. xl. anno. s. a monte Hor exclusiue vsq̄ ad iordanē ꝛ sic pz q̄ tpe intermedio qd fuit fere. xxxviij. annoꝝ filij isrl̄ fecerunt tm xx. mansiones ex q̄ pz q̄ lz dictum fuit s. xiij. ca. q̄ filij isrl̄ essent vagi p deserti toto illo tēpe: nō tñ sic est intelligendū q̄ eēnt q̄si sic in continuo motu de loco ad locum sed aliquando in vno loco diu manserūt. quia tamdiu manebant in vno loco q̄diu nubes stabat sup tabernaculū.

Profectiq̄ ꝛe ieabarim: fixere tentoria in dibongad. vñ egressi castrametati sc̄ i elmodeblathaim. Egressiq̄ ꝛe elmodeblathaim: venerūt ad mōtes abarim ꝫ nabo. Profectiq̄ ꝛe montibus abarim: transierūt ad cāpestria moab [e]sup̄ iordanē ꝓtra hiericho. [o] Jbiq̄ castrametati sc̄ ꝛe bethsimō vsq̄ ad belsathim in planitiebus locis moabitarū [f] vbi locut⁹ ē dñs ad moysen.

Capm. xxxiij.

[p] Recipe filijs isrl̄: ꝛ dic ad eos. Q̄n trāsieritis iordanē intrātes terrā chanaan: [b] dispdite cūctos habitatores ꝛre illius: [c] ꝓfrigite titl̄os: [d] ꝛ statuas ꝓminuite [e] atq̄ oia excelsa vastate: mūdātes terrā ꝛ hitātes in ea. Ego enī ꝛedi vob illā in possessionē [f] quā diuidetis vob sorte. Plūb dabit̄ latiozē ꝛ pauciozibus angustiozē singul̄ vt sors ceciderit: ita tribuet̄ hēditas. Per tribus ꝛ familias possessio diuidet̄. Sinat̄ noluerit̄s interficere hītatores ꝛre q̄ remāserint: [g] erunt vobis q̄si claui in oculis ꝛ lācee in lateribꝫ: ꝛ aduersabūt̄ vobis in terra habitatiōis vestre [h] ꝛ q̄cq̄d ill̄ cogitauerā facere: [i] vobis faciā. [k] Locutusq̄ est dñs ad moysen dicens. Precipe filijs isrl̄: et dices ad eos. Cū ingressi fueritis terrā chanaā ꝛ in possessionē vobis sorte ceciderit his finibꝫ terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine syn q̄ ē iuxta edom: [l] et hēbit t̄minos ꝓtra oriētem mare salsissimuz: [m] q̄ circuibūt australē plagā p ascensuz scorpiōis: ita vt trāseāt in senna ꝛ pueniāt ad meridiē vsq̄ ad cades barne: vñ egrediēt̄ ꝓfinia ad villā nomine adar: ꝛ tēdēt vsq̄ asemona. Jbiq̄ p gyrū terminus ab asemōa [n] vsq̄ ad torrentez egypti: [o] ꝛ magni maris littore finiet̄ [p] Plaga autem occidētalis a mari magno incipit: ꝛ ipso fine claudetur. [q] Porro ad septēntrionalem plagam a mari magno termini incipient pueniētes [r] vsq̄ ad montē altissimū: a q̄ veniēt ī emath vsq̄ ad terminos sedada: ibūtq̄ cōfinia vsq̄ ad ebrona ꝛ villam enan. Hi erunt termini ꝛ aduersabūt̄ vobis in terra habitatiōis vestre [h] ꝛ q̄cq̄d ill̄ cogitauerā facere: [i] vobis faciā. [k] Locutusq̄ est dñs ad moysen dicens. Precipe filijs isrl̄: et dices ad eos. Cū ingressi fueritis terrā chanaā ꝛ in possessionē vobis sorte ceciderit his finibꝫ terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine syn q̄ ē iuxta edom: [l] et hēbit t̄minos ꝓtra oriētem mare salsissimuz: [m] q̄ circuibūt australē plagā p ascensuz scorpiōis: ita vt trāseāt in senna ꝛ pueniāt ad meridiē vsq̄ ad cades barne: vñ egrediēt̄ ꝓfinia ad villā nomine adar: ꝛ tēdēt vsq̄ asemona. Jbiq̄ p gyrū terminus ab asemōa [n] vsq̄ ad torrentez egypti: [o] ꝛ magni maris littore finiet̄ [p] Plaga autem occidētalis a mari magno incipit: ꝛ ipso fine claudetur. [q] Porro ad septēntrionalem plagam a mari magno termini incipient pueniētes [r] vsq̄ ad montē altissimū: a q̄ veniēt ī emath vsq̄ ad terminos sedada: ibūtq̄ cōfinia vsq̄ ad ebrona ꝛ villam enan. Hi erunt termini

a Recipe filijs isrl̄. Superascriptus est stat⁹ ꝓpr̄ in iteꝛ nere ꝓcedentis. hic ꝓpr̄ describit̄ status ci⁹ ad terminū accedētis. vbi primo ꝓcipit̄ ydolatrie destructio: ꝛcio describit̄ terre ꝓmissionis limitatio: ibi. Locutusq̄ est. ꝛcio ꝛre limitate distributio. ibi. Pcepitq̄ moyses Circa ꝓmū dī. a Precipe fil̄ isrl̄. aucte mea vt sint ad hoc firmiter obligati. Q̄n transierit̄ iordanē. sequitur.
b Dispdite cunctos hitatores terre illius. Jntantū em multiplicate erāt iniq̄tates eoꝝ: q̄ sntia mortis erat a deo data sup eos: ꝓn q̄ predictū fuerat abrae: Gen. xv. capi. nōdū em cōplete sunt iniquitates amoꝝ. q. d. quādo implebunt̄ tunc occidentur ꝛ filij tui possidebunt terraz
c Confringite titulos. i. aras.
d Et statuas ꝓminuite. i. ydola q̄ erāt sup altaria.
e Atq̄ oia excelsa vastate. q̄ in montibus altis fiebant edificia ꝛ plantabantur arbores ad ydolatriam exercendam: ꝛ oia talia ꝓcipiunt̄ destrui vt tolleret̄ ydolatria ꝛ memoria eius de terra illa que erat deputata cultoribus vni⁹ veri dei.
f Quā diuidetis sorte c̄. hoc est expositū g. xxvj. ca. Si aūt nolueritis sequitur.
g Erūt vobis quasi claui in oculis c̄. i. mortales aduersarij.
b Et q̄cq̄d illi cogitauerā facere. mortez inferendo.
i Vobis faciā quia nolueritis exequi iusticiaz meam.
k Locutusq̄ ē dñs. Hic describit̄ terre ꝓmissionis limitatio. Cui⁹ vna rō fuit q̄ aliqua erant ꝓcepta in lege q̄ obligabāt tm̄ in terra illa: ꝛ aliq̄ etiā que poterāt fieri extra. sicut edificatio tēpliz oblatio sacrificij ꝛ ideo debuerūt limites hui⁹ terre determinari ꝛ primo determinatur terminus partis meridionalis cū dī. Pars meridiana incipiet c̄. sequit̄.
l Et habebit terminos cōtra orientem mare salsissimū. i. mare mortuū. qđ ē ita spissum ꝛ salsum: q̄ nō est natigabile: nec pisces pñt ibi viuere: vt dicit pl̄us ī. Metho. Jlle est locus vbi q̄n q̄ ciuitates fuerunt submerse: vt habet Gen. xix. ꝛ in illo loco descendit iordanis fluuius. Illud igit̄ mare erat in angulo continente partem orientalem terre promissionis ꝛ meridionalem.
m Qui circuibunt austra. pla. p ascensuz scorpiōis. mons est latere meridionali illi⁹ terre sic nominatus: q̄ in scorpiones erant ibi in multitudine.
n Vsq̄ ad torrentē egypti. hic est nilus: ꝓn aliquos vo quod videt̄ ꝓbabilius: est quidam torrens descendens in mari mediterraneo vocat⁹ Riuocorula: et est in extremitate terre ꝓmissionis versus meridiē.
o Et magni maris littore finietur. id est littore maris mediterranei: quod dicitur hic mare magnū respectu maris mortui: a quo incipit terminus meridionalis terre ꝓmissionis: vt predictum est: et finit̄ littore maris mediterranei.
p Plaga aūt occidentalis. hic describit̄ termin⁹ occidētalis q̄ est tot⁹ sup littus maris mediterranei.
q Porro ad septentrionalem plagā. Hic describit̄ terminus aq̄lonaris incipiens a mari mediterraneo.
r Usq̄

ad montē altissimū. in beb. br̄. Vsq; ad montē montis qz sicut dicit Ra. sa. sup montē illū erat q̄dā monticulus supeminēs. et credo q̄ iste est mons libani qz alibi in plibus locis mōs libani describit eē in termio aq̄lonari terre promissionis. s Inde metabunt. Hic describit termin⁹ orientalis.

t Cōtra fontē in aliq̄b⁹ libr⁹ adducit daphnen: ꝑ nō est in hebreo nec in libris correctis: hūc locū vocat matheus magedon. marcus dalmanica. z saraceni modam: z est ibi verus ortus iordanis: qđ p hoc ꝓz q̄ pauce in hunc fontem immisse recipiūt in dan. ductu subterraneo meatu: et a fonte dan z ior: noiat iordanis. v Inde pueniēt ꝯ orientē ad mare cenereth. est em̄ lacus magn⁹ p quē trāsit iordanis fluui⁹: z vocatur mare more hebraico: q̄ ois congregatio notabilis aquaz vocat mare: ſm illud Gen. j. Congregationes aquarū appellauit maria vocat aūt in euāgelio mare galilee z trāsit iuxta galileā: z mare tyberiadis a tyberiade q̄ est ciuitas sita in ei⁹ ripa. dr̄ etiā mare genezareth q̄si generans aurā. x Et tendēt vsq; ad iordanez. Er q̄ ꝓz q̄ terra ꝓmissionis in angulo ꝓiungēte ptē ei⁹ aq̄lonarē cū orientali se extendebat vltra iordanē: z ſm aliquos illa porcio vocat traconitidis regio Luce. iij. y Et ad vltimū salsissimo claudēt mari. et sic ꝓz illd qđ s. dictū est. s. q̄ istud mare erat in angulo terre promissionis ꝓiūgēte ptē orientalē cū meridiōali: qz sicut eius ps meridionalis ab illo mari incipit vt p̄dictū est ita ps orientalis ad ip̄m termiat: vt hic dr̄. z Precepitq;. Hic agit de buj⁹ terre diuisiōe z primo determiat hmōi diuisio: secō ex p̄dictꝫ mouet qō. cxxxvj. Adhuc primo agit de terre diuisione: secō de diuisę datiōe q̄rūdam ad ptē. c. xxxv. Circa primū describit modus diuisionis. s. p sortes cū dr̄. a Hec erit terra quā possidebitꝫ sorte. de mō aūt istaz sortiū dcm̄ fuit supra. c. xxvj. Describit etiā q̄b⁹ sit diuidēda cū dr̄. Moue tribub⁹ z dimidie. cui⁹ cā subdit cū dr̄. Trib⁹ em̄ filioz ruben de qz due tribus z dimidia iam accepant ptes suas trās iordanē. Describit etiā p q̄s terra sit dividenda cū dr̄. b Hec sūt noia viroz q̄ terrā vobis diuidēt eleazar: q̄ erat pontifex. c Et iosue. q̄ p⁹ moysen ꝓstitutus fuit ꝓceps. d Et singuli p̄ncipes de tribub⁹ singulis. hoc ē intelligēdū solū de p̄ncipali ioꝛ⁹. r. tribum: q̄b⁹ erat diuidēda tra. cetera patēt in lra. q̄m i hoc ca. z ē. xxvj. dictū est q̄ terra esset sorte diuidēda: nō q̄rit hic vtrū vti sortib⁹ sit licitū. Ad qđ dicendū q̄ vti sortibus est ex vario euentu seu dispositione alicuius rei sensibilis ꝓposite determinare aliquid dubium vel incertū: sicut ex festucis ꝓpositis p hoc q̄ aliq̄s accipit breuiorem vel longiorem: seu in p̄iectione taxillo⁹: ex

minis in pte aq̄lonis. s Inde metabūt fines p̄ orientē ale plagā de villa enan vsq; sephama: z de sephama descēdēt termini reblata c cōtra fontē. v Inde pueniēt ꝓtra orientez ad mare cenereth: F z tēdēt vsq; iordanē y z ad vltimū salsissimo claudent mari. Hāc habebitis terrā p fines suos i circuitu. z Precepitq; moyses filijs isr̄ dicens. a Hec erit tra quā possidebitis sorte: z quaz iussit dñs dari nouē tribub⁹ z dimidie tribui. Trib⁹ em̄ filioz ruben p familias suas: z trib⁹ filioz gad iux̄ cognationū numerū media q̄z trib⁹ manasse. id ē due semis tribus acceperūt ptē suā trās iordanez ꝓtra hiericho ad orientalē plagaz. Et ait d

minus ad moysen. b Hec sūt noia viroz q̄ terram vobis diuidēt. Eleazar sacerdos: c et iosue filius nun d z singuli principes de tribub⁹ singulis: quoz ista sunt vocabula. De tribu iuda: caleb fili⁹ iephōe. De tribu symeon. samuel fili⁹ amiud. De tribu beniamin: helidad fili⁹ chaselon. De tribu filioz dan: bocci fili⁹ iogli. Filioz ioseph de tribu manasse banniel fili⁹ ephot. De tribu ephraim: camuhel filiꝰ septhan. De tribu zabulon: helizaphan filiꝰ pharnath. De tribu isachar dux phaltiel filiꝰ ozon. De tribu azer: abiud filiꝰ salomi. De tribu nepthalim: phedahel filius amiud. Hi sunt q̄ bus precepit dñs vt diuidē-

tur si dispositio vel euentus sortiū expectetur a fortūa tm̄ nullū est vicium: vt si mittant sortes ad determinandū inē boies q̄s quā ptez accipiat alicui⁹ rei: z hoc ex cōi ꝓsensu ꝓmittit fortune. cā tm̄ motiua pōt esse pctm̄: vt si ꝓpē cupiditatē ꝓuia vel aliud vicium nō p̄nt aliter diuid ere cōcorditer: si aūt dispositio sortiū vel euēt⁹ nō expectet soluz a fortūa ꝑ ab alia cā: b ē duplr̄. vno mō a causa corporali: vt a dispositiōe stellaꝝ: z sic cū act⁹ stellaꝝ ad hoc se nō extendat superstitiosuz est z illicitum et nō caret occulto pacto dēmoniz. Alio mō qz expectat euētus z dispositio sortiū a causa spirituali dirigente: et hoc ē duplicat. Uno modo a dēmone: z hoc est illicituz: qz inclu

dit familiaritatē z pactū cū dēmōib⁹. Alio mō a deo expectat immediate: vel mediātib⁹ sanctis angelis: z hoc no est illicitū ſm se: si fiat cū reuerentia debita. vñ dicit puer bioz. xvj. Sortes mittunt in sinū sed a dño tpant. Pōt tm̄ in hoc quadruplicit̄ peccatū accidere. Primo si absq; vlla necessitate ad sortes recurrat: hoc em̄ vr̄ ad dei tētationē p̄tinere. vnde dicit Ambro. sup Lucā. Qui sorte eligitur humano iudicio nō ꝓphendit. Secō siq̄s etiam in necessitate absq; reuerētia debita sortibus vtat. vñ super actus aplōz dicit Beda. Sicq; necessitate aliq̄ cōpulsi deū putant sortibus experiri aplōz eē ꝓsulendū videa:: et hoc ipsos nō nisi collecto fratrum cetu et precibus ad deum fusis egisse. tercio si diuina oracula ad terrena negocia ꝓuertāt. vnde dicit Aug. ad inq̄sitiōes ianuarij. His qui de paginis euangelicis sortes eligunt: etsi optandum sit. vt hoc potius faciant q̄z ad dēmonia ꝓsulenda cōcurrant tm̄ mihi displiceat ista cōsuetudo ad negocia singularia: z ad vite huius vanitatē diuina oracula velle ꝓuerte re. quarto si in electionibus ecclesiasticis q̄ ex spūssancti inspiratiōe fieri debent aliqui sortibus vtant: vñ dicit beda sup actus aplōz. Matheas aū pentbecosten ordinandus sorte querit. qz. s. nōdū erat plenitudo spūssancti i ecclesia effusa. Septē aūt dyaconi postea nō sorte ꝑ electione discipulorum sūt ordinati: sec⁹ aūt in tpalib⁹ dignitatib⁹: q̄ ordinant ad terrena disponenda: et idco in electiōe illarum p̄t boies vti sortibus: sicut z in diuisiōe rerū tpaliū vt predictum est: si vo aliqua necessitas alia vel ab electione dignitatis ecclesiastice imminear: licitum est cū debita reuerentia sortibus diuinum auxilium implorare. Vñ dicit Aug. in epla ad honoratū. Si inter dei ministros sit disceptatio q̄ eoz tpe p̄secutionis manēat ne fuga oim z q̄ eoz fugiant ne morte omniū deseratur eccl̄ia si hec discceptatio aliter poterit terminari: quātū mihi vr̄: q̄ maneāt z q̄

fugiant sorte legendi sunt. ⁊ hoc modo et alijs modis licitis ꝓdictis vsi sunt sortib⁹ viri sancti q̄ in ve. ac no. test. vsi fuisse sortib⁹ legūt: sicut iosue iudicio sortiū puniuit actor Iosue. vij. ⁊ saul tēpbendit ionatban filiū suū mel comedisse. j. Reg. xiiij. ⁊ zacharias sorte exijt vt incensum ponere luce. j. ⁊ matbias in aplm ꝓmot⁹ Act. j. ⁊ sic de alijs. ⁊ sic pz rñsio ad q̄nem.

In ca. xxiiij. vbi dī in postil. Plaga aūt occidentalis.

Additio.

Dicam breuiꝫ dicūt q̄ mare magnum de quo bic fit mentio q̄ est terminus occidētalis terre ꝓmissionis: nō ē mare mediterraneum: ꝫ mare occeanū. ḋa mare occeanum ꝓpie dī mare magnū. Sz si sic esset oportēt dicere: q̄ limites terre promissionis se extēderent vsq̄ ad mare hispanie: qđ est incōuenienter dictum ꝫ Remansisset enim maxima ps terre promissionis q̄ nūq̄ fuisset acq̄sita: nec aliqua mentio de ipsa facta.

Caplm. xxxv.

a Ecq̄ locutus est. Hic ꝓter agit de terre diuidēde datiōe q̄ tū ad eā ꝓtē. Cui⁹ fuit duplex cā: vna ꝓ leuitaꝝ habitaculo. Alia ꝓ fugitiuoꝝ receptaculo qnc describitur. ibi. De ipsis aūt oppidis. Circa primū dicit. b Precipe filijs israel. Ex quo pz q̄ erāt ad hoc astricti diuino ꝑcepto. c Vt dent leuitis de possessionibus eoꝝ tum ad duas tribus ⁊ dimidiam: ⁊ habendis ad nouē tribus cū dimidia. d Vrbes ad habitādū: nō dicit ad dominandū vel ad redditus unde accipiendū: q̄ sic erāt ipsius regis vel alioꝝ dñoꝝ vrbes in q̄b⁹ habitabāt leuite. vnde et hebron fuit vna de illis: vt dī Josue. xx. et tñ chaleb fuit dñs ipsius: q̄ data est ei in possessionē: vt dī Josue. xv.

e Et suburbana ꝓ circuitū. spacia sunt extra muros ciuitatis q̄ nō sunt clausa muris. f Que a muris ciuitatū tē. tendent. i. ꝓtendent vel plongabunt in circuitu ciuitatū: ideo subdit. g Contra orientem erūt duo milia cubiti. dicunt expositores nostri cōiter. q̄ idē est spaciuꝫ mille passuum ⁊ duoꝝ miliū cubitoꝝ: q̄ passus ꝓtinet q̄tuor pedes vt dicunt. Cubitus autem continet duos pedes. ꝫ hoc est cōmune dictū q̄ passus ꝓtinet q̄nq̄ pedes vñ vsus. Quinq̄ pedes passuꝫ faciūt: passus q̄z cētū. Viginti quinq̄ stadiū: si des miliare. Octo facit stadia: duplicatū sit tibi leuca. Dato etiā q̄ passus ꝓtinerent quatuor pedes tñ: adhuc dictū eoꝝ nō consonat hebraice veritati. q̄ vbi trāslatio nr̄a hz mille passuū. In hebreo habet mille cubitoꝝ ⁊ ideo vī repugnātia ad hoc qđ subditur.

b Ad orientē duo milia cubiti tē. Ra. sa. dicit q̄ sm veritatē duo milia cubiti erūt ex muros ciuitatū ꝓ circuitū: mille tamen cubiti q̄nquioꝝ muris erāt sic ordinati q̄ nō poterat ibi dom⁹ edificari: nec poterāt arari: vel seri vī vinee plantari: sed erant ad recreationem hominū et pascua animaliū. Fiebant etiā ibi piscine ad lotionē vestiū. et ideo isti mille cubiti vocabant ꝓprie suburbana ⁊ de illis loquit scriptura ꝑsecūdo dicit in hebraica veritate. Que a muris ciuitatū forinsecus ꝓ circuitū mille cubitoꝝ spaciuꝫ tendent. Jn alijs aūt mille cubitis longinquioꝝb⁹ a muris poterāt vinee plantari: large tamen loquendo ptinent ad suburbana: ⁊ hoc modo loq̄t scriptura cū dicitur. Ad orientem duo milia cubiti tē.

Rēt filijs israel trā chanaan.

Ec q̄z locut⁹ est dñs ad moysen i cāpestribus moab supra iordanē ꝓ hiericho. b Precipe filijs israel⁽ᶜ⁾ vt dēt leuitis de possessionibus suis ⁽ᵈ⁾ vrbes ad habitādū: ⁊ suburbana eaꝝ ꝓ circuitū: vt ipi in oppidis maneāt ⁽ᵉ⁾ ⁊ suburbana sint pecoribus ac iumētis: ⁽ᶠ⁾ q̄ a muriꝝ ciuitatū forisec⁹: ꝓ circuitū mille passuū spacio tēdent ⁽ᵍ⁾ Contra orientez duo milia erūt cubiti: ⁊ ꝓ meridiē simit erūt duo milia. Ad mare q̄z q̄ respicit occidentē: eadē mensura erit. ⁊ septētrional⁽ʰ⁾ plaga eq̄li ⁊mio finiet. Erūt q̄z vrbes i medio: ⁊ foris suburbana. ⁽ⁱ⁾ De ipis aūt oppidis q̄ leuitꝝ habitis: ⁽ᵏ⁾ sex erūt i fugitiuoꝝ auxilia separata: vt fugiat ad ea q̄ fudēit sanguinē: ⁊ exceptis his alia q̄ dragīta duo oppida. i. sit⁹ q̄ dragīta octo cū suburbāis suis. Jpeq̄z vrbes q̄ dabūt de possessionibus filioꝝ israel ab his q̄ plꝰ hñt plures auferent ⁊ q̄ min⁹ pauciores. Singuli in mensurā hēditatis sue dabūt oppida leuitis. Ait dñs ad moysē. Loq̄re filijs israel: ⁊ dices ad eos. Qñ ⁊ngressi fueritis iordanē i trā chanaan: ⁊cernite q̄ vrbes eē debeāt ī ꝑsidia fugitioꝝ: q̄ volētes sanguinez fudērit. ⁽ˡ⁾ i q̄b⁹ cū fugerit ꝓfug⁹: cogt⁹ occisi ñ potit eū occidere ⁽ᵐ⁾ nec stet i ꝓspectu mltitudis: ⁊ cā illi⁹ iudicet. De ipsis āt vrbibus q̄ ad fugitioꝝ ꝑsidia sepant: ⁽ⁿ⁾ tres erūt ⁊n iordanē: ⁊ tres i trā chanaan: trā filijs israel q̄ a dueis aut q̄z ꝑegrinis: vt cōfugiat ad

a Ecq̄z locutus est. Hic ꝓter agit de terre diuidēde datiōe q̄ tū ad eos ꝓtē. Cui⁹ fuit duplex cā: vna ꝓ leuitaꝝ habitaculo. Alia ꝓ fugitiuoꝝ receptaculo qnc describitur. ibi. De ipsis aūt oppidis. Circa primū dicit. b Preci pe filijs israel. Ex quo pz q̄ erāt ad hoc astricti diuino ꝑcepto. c Vt dent leuitis de possessionibus eoꝝ tum ad duas tribus ⁊ dimidiam: ⁊ habendis ad nouē tribus cū dimidia. d Vrbes ad habitādū: nō dicit ad dominandū vel ad redditus unde accipiendū: q̄ sic erāt ipsius regis vel alioꝝ dñoꝝ vrbes in q̄b⁹ habitabāt leuite. vnde et hebron fuit vna de illis: vt dī Josue. xx. et tñ chaleb fuit dñs ipsius: q̄ data est ei in possessionē: vt dī Josue. xv.
e Et suburbana ꝓ circuitū. spacia sunt extra muros ciuitatis q̄ nō sunt clausa muris. f Que a muris ciuitatū tē. tendent. i. ꝓtendent vel plongabunt in circuitu ciuitatū: ideo subdit. g Contra orientem erūt duo milia cubiti. dicunt expositores nostri cōiter. q̄ idē est spaciuꝫ mille passuum ⁊ duoꝝ miliū cubitoꝝ: q̄ passus ꝓtinet q̄tuor pedes vt dicunt. Cubitus autem continet duos pedes. ꝫ hoc est cōmune dictū q̄ passus ꝓtinet q̄nq̄ pedes vñ vsus. Quinq̄ pedes passuꝫ faciūt: passus q̄z cētū. Viginti quinq̄ stadiū: si des miliare. Octo facit stadia: duplicatū sit tibi leuca. Dato etiā q̄ passus ꝓtinerent quatuor pedes tñ: adhuc dictū eoꝝ nō consonat hebraice veritati. q̄ vbi trāslatio nr̄a hz mille passuū. In hebreo habet mille cubitoꝝ ⁊ ideo vī repugnātia ad hoc qđ subditur.
b Ad orientē duo milia cubiti tē. Ra. sa. dicit q̄ sm veritatē duo milia cubiti erūt ex muros ciuitatū ꝓ circuitū: mille tamen cubiti q̄nquioꝝ muris erāt sic ordinati q̄ nō poterat ibi dom⁹ edificari: nec poterāt arari: vel seri vī vinee plantari: sed erant ad recreationem hominū et pa-

guinē: ⁊ exceptis his alia q̄ dragīta duo oppida. i. sit⁹ q̄ dragīta octo cū suburbāis suis. Jpeq̄z vrbes q̄ dabūt de possessionibus filioꝝ israel ab his q̄ plꝰ hñt plures auferent ⁊ q̄ min⁹ pauciores. Singuli in mensurā hēditatis sue dabūt oppida leuitis. Ait dñs ad moysē. Loq̄re filijs israel: ⁊ dices ad eos. Qñ ⁊ngressi fueritis iordanē i trā chanaan: ⁊cernite q̄ vrbes eē debeāt ī ꝑsidia fugitioꝝ: q̄ volētes sanguinez fudērit. ⁽ˡ⁾ i q̄b⁹ cū fugerit ꝓfug⁹: cogt⁹ occisi ñ potit eū occidere ⁽ᵐ⁾ nec stet i ꝓspectu mltitudis: ⁊ cā illi⁹ iudicet. De ipsis āt vrbibus q̄ ad fugitioꝝ ꝑsidia sepant: ⁽ⁿ⁾ tres erūt ⁊n iordanē: ⁊ tres i trā chanaan: trā filijs israel q̄ a dueis aut q̄z ꝑegrinis: vt cōfugiat ad

f Set erunt in fugitiuoꝝ auxilia: et ꝓ hoc q̄ dicit erunt patet q̄ moyses dum adhuc viueret sepauit tres ciuitates pro fugitiuis: vt habet Deutero. iiij. tñ nō fuerūt ordinate totaliter ad refugiū donec ꝓ iosue alie tres fuerūt ad hoc ordinate in terra chanaan: vt dī Josue. xx
k In quibus cum fugerit tē. po. euꝫ occidere. ex q̄ videt q̄ si attigisset eum antēq̄ intrasset ciuitatem: poterat eū occidere.
l Donec stet in ꝓspectu multitudinis ⁊ causa eius iudicet. a iudicibus ciuitatis: in cuius terminis fuerit homicidium factum vt videbitur infra. Consequenter agitur de situ ciuitatum refugii cum subditur.
m Tres erūt trās iordanez ⁊ tres in terra chanaan. Licet enim trans iordanē habitarent tm̄ due tribus cuꝫ dimidia: tm̄ tot erāt ibi ciuitates refugii quot erant circa iordanē: vbi habitabant nouem tribus et dimidia. Cuius rationem assignat Ra. sa. dicens. q̄ hoc fuit: q̄ in terra galaad que erat trans iordanē: habitabant homines ꝓni ad effusionem sanguinis: ꝑm q̄ dī Osee vj. Galaad ciuitas operātiū ydolū supplātata sanguine. vbi in hebreo habetur. Torcular sanguinis. Alia etiam causa potest assignari: quia terra trans iordanē erat longinqua a templo domini: ideo ibi multiplicantur ciuitates refugii vt effusores sanguinis elongarentur a templo: vñ et dauid licet eēt sanct⁹ prohibit⁹ est tamen edificare templū eo q̄ multum sanguinē effuderat in bellis: vt habet. j. Paralypo. xxij. Item quia alie tres addende erāt: quando dilatati fuissent termini habitationis eoꝝ: vt dī Deutero. xix.
n Siquis ferro ꝑcusserit. Hic ꝓr describit fugitiuarum salutio: et primo ondit q̄ fugitiui non sunt sal-

uandi: secdo q̄ sint saluādi. ibi. Qz si fortuitu. tercō qualiter nō saluādi debeāt pdemnari: ibi. Homicida sb testibus punieť. Circa primū sciendū q̄ pcutiēs a ꝓposito: si ex pcussione sequebať mors nō debebat saluari p ciuitatē refugij: z q̄tum ad hoc dicit.

n Siquis percusserit p. z mortu. fue. q̄ pcus. ē. q̄ aūt loq̄ť scriptura de pcutiēte a ꝓposito pz p illud qđ seqūtur postea. Qz si fortuitu q̄cq̄ bonū fecerit. cōsiderādum q̄ dicit ra. sa. in instrumento pcussionis req̄rit q̄ bō pcussus ex eo possit mori: z nō pniter dicať.

o Si lapidem iecerit et ictu sic occubuerit. i. si lapis sit tāte magnitudis q̄ possit letale vulnus inferre: et eodez mō dz in alijs lesionib⁹ in textu hebraico: excepto primo vbi dr absolute. Siqs ferro pcusserit z mortuus fuerit: z nō exprimitur ictu. q̄ sufficienter intelligiť: eo q̄ cū minimo instrumēto ferreo vtpote cum acu posset interfici homo. Si aūt aliq̄s peuteret primū a ꝓposito lapillo minimo vel festuca z pcussus morereť nō esset pter hoc pcutiēs interficiēdus: q̄ nullo mō est verisile q̄ pcussus esset mortuus ex pcussione illa: s alia causa.

p Statim vt appēbenderit eū interficieť. etiā in ciuitate refugij vt dicit ra. sa. sed hoc est intelligēdū q̄n inueniet eū p⁹ iudiciū dato d̄ homicidio illo: qđ fuit factū a ꝓposito. q Qz si fortuitu. Hic oñdit q̄s debeat saluari i ciuitate refugij: vicz interficiēs a casu absq̄ odio z insidijs. z ponit ad hoc exemplū Deut. xix. de illo q̄ nō habens inimicicias cū primo vadit cū eo ad scindēdū ligna: z ferrū securis desiliēs manubrio interficit p primū. seqūtur. r Reduceť p sniam in vrbē ꝛc. Ex q̄ pz q̄ iudiciū de homicidio ꝓpetrato vtrū fuerit a casu vel a ꝓposito nō fiebat in ciuitate refugij: s magis i illa in cuius terminis factū fuerit homicidiū: q̄z ibi magis poterat sciri veritas de facto: z q̄z ꝓditiones rei z actoris erant ibi magis note: z iō dr hic q̄ data snia in illa ciuitate de innocentia pcussoris: reducebať pcussor in vrbem ad quā ꝓfugerat. Consequenter describit modus saluandi cum dicitur.

s Manebitq̄ ibi ꝛc. Si em aī exiret terminos ciuitatis illi⁹ nō saluabať: q̄z inuentus extra poterat occidi a ꝓpinquo interfecti. ad quē de iure ptinebat morte ꝓpinqui sui vindicare. Rationez aūt pdicte moze affigit Ra. sa. dicēs: q̄ effusio sanguis etiā a casu abbreuiat vitā: e etiā bonrida coꝝ deo. Officiū aūt summi sacerdotis ē oīonib⁹ z sacrificijs impetrare ꝓplogatōnē vite. z deū tatē placare: z ideo ipso viuente: homicida nō debebat ad terrā ꝓpriā redire. Alia aūt rō ād hoc pōt assignari: q̄z em interfector a casu eēt innocēs: z puniret sine sua culpa ut hoc q̄ erat ꝓfugus a ciuitate sua. nō tm hoc erat sine causa

eas q̄ nolēs sanguinē fuderit. n Siqs ferro pcusserit z mortu⁹ fuerit q̄ pcussus est reus erit homicidij: et ipse morieť. o Si lapidē iecerit z ictu occubuerit: silr punieť Si ligno pcussus iterierit: pcussoris sanguine vindicabit. Propinquus occisi homicidā interficiet⁹ statī vt apprehenderit eum interficieť. Si p odiū q̄s hoiem impulerit vl iecerit q̄ppiā in eū p insidias: aut cum esset inimicus manu pcusserit z ille mortu⁹ fuerit pcussor homicidij reus erit. Cognat⁹ occisi statim inuenerit eū iugulabit. q Qz si fortuitu z absq̄ odio z inimicicijs quicq̄ horū fecerit: z b audiēte populo fuerit ꝓbatū: atq̄ inter pcussorē z ꝓpinquum sanguis q̄stio vētilata: liberabitur innocēs de vltoris manu: r z reduceť p sniaz in vrbē ad quā ꝓfugerat: s manebitq̄ ibi donec sacerdos magn⁹ q̄ oleo sctō vnct⁹ est moriať. Si interfector extra fines vrbiū q̄ exulib⁹ deputate sit fuerit inuēt⁹: z pcussus ab eo q̄ vltor ē sanguis absq̄ noxa erit q̄ eū occiderit. Debuēat ei ꝓfugus vsq̄ ad mortē pontificis in vrbe residere. Postq̄ aūt ille obierit: homicida reuerteť in terrā suā. Nec sempiterna erit z legitima in cūctis habitationibus vestris. t Homicida v sb testibus punieť. Ad vnū testimoniū nullus ꝓdemnabiť. x Non accipietis preciū ab eo q̄ reus est sanguis: y statī z ipse morieť. z Exules et ꝓfugi aī mortē pōtificis nullo mō i vrbes suas reūti poterit: a ne polluatis trā habitationis vē: q̄ insontiū cruore maculať: nec aliť expiari pōt nisi p eius sanguinez q̄ alteri⁹ sanguinē fuderit. Atq̄ ita emūdabiť vestra possessio me ꝓmorāte vobiscū. b Ego enim sum dñs⁹ habitans inter filios isrl. q vera fidē vni⁹ dei: z p specialē cultū latrie: et ideo terra b⁹ habitatiōis diuine p ceteris dz seruari mūda p purgationē peccatoꝝ: z maxime homicidij voluntarij: q̄z sanguis innocens effusus sup terrā ꝓpter horrorē criminis dr clamare coꝝ deo: Gen. iiij. Ecce vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra.

¶ In ca. xxxv. vbi dicitur in postilla. Et suburbana p circuitum spacia sunt extra muros ciuitatis.

¶ Additio.

Sicut expositio prima que dicit q̄ idem est spacium mille passuum: et duoꝝ miliū cubitoꝝ nō videtur veritatem obtinere propter rationes que assignātur in postilla: sic nec expositio Ra. sa. videť valere: nam boc qđ dicit: q̄ mille cubiti ꝓpinquiores muri erant sic ordinati: q̄ nō poterāt ibi dom⁹ edificari. nec poterāt arari vel seri ꝛc. z in alijs [illegible] le cubitis longinquorabus poterāt vinee plantari z bn [illegible] nullū bz in lra fundamētū similiť nec hoc qđ dicit: q̄ sp[illegible] mille cubitorum longinquiorum

nō ꝓprie sed large suburbana vocant: hꝫ aliqō fundamētū in textu: et ideo nullius auctoritatis vī esse. vñ ad planū sensum lre habendū aliter dicendū vi. Pro quo sciendum q̄ scriptura in hoc loco determinat modū mensurādi suburbia ciuitatū: que vande erāt leuitis sub hac fōa: vicz q̄ pmus ferat vn⁹ circulus: cuius circuli ciuitas sit in medio. s. in centro: et semidiameter circuli sit longitudinis mille cubitoꝝ: et hoc expresse ꝓtinet in hoc qđ dicit. Sub urbanaq̄ ciuitatis fozinsecus p circuitū mille cubitorum spacio tendant. in hoc em̄ q̄ dicit. Per circuitū mille cubitoꝝ. patet manifeste q̄ circulariter spaciū mille cubitorū a muris ciuitatis fozinsecus tendi debeat: qđ est ꝓpositus Deinde mandat fozmare vnū quadratū equilaterū cuiꝰ quadrati quodlibet latus sit longitudinis duoꝝ miliū cubitoꝝ: ita tñ q̄ vnū latus sit ꝺ̄ oriente: et aliud ꝺ̄ meridiez. aliud vo respiciat occidentē. et aliud septētrionem: et hoc expresse bī in hoc qđ sequitur. Contra orientem duo milia erunt cubiti: et ꝺ̄ meridiem silr duo milia: ad mare quoq̄ quod respicit occidentē eadē mensura erit: et septētrionalis plaga eodē termino finiet. Ex q̄ pz q̄ suburbia hꝫ ciuitatū ꝓtinebāt in vno quadrato eqlatero longitudinis duoꝝ miliū cubitoꝝ: et latitudis eiusdem mensure. Qđ q̄ dē quadratū in quatuor diuidebat quadrata: quoꝝ qđlibet latus erat longitudinis mille cubitoꝝ. Et vt ista intelligatur ponitur sequens figura in qua ciuitas sit a. et circulus p circuitū ciuitatis dēlatus sit c. f. b. e. cuius circuli a. est centrū: et sit longitudo semidiametri huius circuli mille cubitoꝝ: et assignet punctus orientalis huius ciuitatis in hoc circule: et sit c. et pūctꝰ meridionalꝭ et sit f. et punctus occidentalis: et sit b. et punctus septentrionalis: et sit e. et ꝓtrahat vna linea ab oriente in occidentē: et sit c. a. b. et alia linea a septentrione in meridiez sit e. a. f. Deinde ꝓtrahat alia linea a puncto c. qui est orientalis punctus que quidem linea tangat lineam a. c. ad angulos rectos: et sit linea talis b. c. d. cuius lōgitudo sit duo milia cubitorum. s. mille et vtraq̄ parte a puncto c. q̄ est punctus orientis. Siliter ꝓtrahat secūda equalis linea a puncto f. qui est punctus meridionalis: et sit d. f. l. que quidē linea tangat lineam a. f. ad angulos rectos. Similiter etiā ꝓtrahat tercia equalis linea a puncto b. q̄ est punctꝰ occidentis et sit linea l. b. g. que tangat lineam a. b. ad angulos rectos: ꝓtrahat etiam quarta linea equalis a pūcto e: qui est punctus septentrionis et sit g. e. b. que quidē linea tangat lineam a. e. ad angulos rectos.

ote

Que quidem figura manifeste adaptat sensui plano lre in hoc loco vtz. nā cū dr: q̄ suburbana a muris ciuitatū fozinsecus p circuitū mille cubitoꝝ spacio tēdēt legit de circulo c. f. b. e. q̄ p mille cubitus fozinsecꝰ a ciuitate p circuitū tendit. cū aūt subdit. Contra orientē duo milia erunt ꝛc. loqtur ꝺ̄ quadrato b. d. l. g. cuius latera versus quatuor mundi plagas se extendēria bīt quodlibet duo milia cubitoꝝ i longitudine. qđ autē sequitur. Erit q̄ vrbs in medio. patet manifeste in figura cū ciuitas a. sit in medio tā circuli q̄ quadrati ꝛc.

q̄ hīto int̄ filios isrl. xxxvj.

[a] Accesserūt aūt ꝓncipes familiaꝝ galaad filij machir filij manasse de stirpe filioꝝ ioseph: locutiq̄ sūt moysi coram ꝓncipibꝫ isrl atq̄ dixerūt. [b] Tibi dño nr̄o p̄cepit dñs vt traz sorte diuideres filijs isrl: et vt filiabꝫ salphaad frīs nr̄i dares possessionē debitā p̄ri: q̄s si alterī⁹ tribꝫ hoīes vxores accepint: sequet possessio sua et translata ad aliā tribum de nostra hereditate minuetur: atq̄ ita fiet vt cū iubileus. i. qnquagesim⁹ annus remissiōis aduenerit ꝓfundat sorciū distributio: et alioꝝ possessio ad alios transeat. [c] Rndit moyses filijs isrl et dño p̄cipiēte ait. Recte tribus filioꝝ ioseph locuta ē: et hꝫ lex supꝫ filiabꝫ salphaad a dño promulgata est. Nubant quibus volunt tm̄ vt sue tribꝫ homibꝫ ne commisceat possessio filiorū israel

Replica correctorij ꝺ̄ Burgē. Et siliter ca. xxxv. Burgē. imaginat de suburbꝫ et eoꝝ mēsuris quedā mathematica ad expositionē lre parū valentia cui tñ placet vtatur eis: q̄ nō sunt ꝺ̄ postillatore.

Capi. xxxvj.

Accesserūt aūt. Hic ex p̄dictis ponit q̄ō. et ꝓmo qō mouet: scōo ad qōnē rndet: ibi. Rndit moyses. tercio respōsio executōni data tur. ibi. Fecerunt itaq̄. Questio autem oritur eo q̄ ꝺ̄. xxvij. ca. de mādato dñi ordinatū fuit: q̄ filie salphaad succederēt p̄ri in hereditate: eo q̄ nō bēbat filiū masculū: et hoc est quod subditur.

b Tibi dño nr̄o p̄cepit dñs ꝛc. et iō si nuberent viris alterius tribus sequeret q̄ hereditas eaꝝ trāsiret ad aliā tribuz. q: filius natus ex illa muliere qui debebat terrā illam hereditare: non erat cōputandus in tribu matris ꝑ patris: quia genealogia hominū nō accipit ꝓ matres: ꝑ ꝓ patres: et ex hoc sequebat q̄ in anno qnq̄gesimo iubilei in quo hereditates debebant reuerti ad primos possessores: quia nō poterat vēdi vel alienari vltra illum terminū ēctum ad hereditatem predictaz non reuerterentur et sic sequeret sorciū confusio et tali translatione de parte hereditatis vnius tribus translata ad aliam quod est ꝓtra domini preceptum vt hic et Leuitici. xxvij. habetur.

c Rndit moyses. Hic ponitur responsio moysi ex auctoritate domini: videlicet q̄ ad euitandum inconueniens p̄dictū filie salphaad non possent contrahere matrimoniū nisi cū hominibus sue tribus et sic hereditas eaꝝ nō trāsibat ad aliā tribū et eodē inō ꝓcipitur de alijs mulierib⁹ habentibus hereditatem et hoc patz ꝓ illud quod subditur.

d Uncte femine maritos de eadē tribu accipiēt. in hebreo bī sic. Dis filia q̄ hereditabit hereditates vni

de cognatione patris sui erit vxor: et quo videt q̄ istō p̄ceptū nō cadit nisi sup mulieres succedētes in hereditate: vt dicūt alīq̄: ꝫ ꝓtrariū vr̄ p illud qđ in textu dr̄ Omnes em̄ viri ducēt vxores de tribu 7 cognatiōe sua ex quo vr̄ q nō poterant accipe mulieres de alia tribu etiā hereditatez nō habentes nec p ꝓsequēs poterāt ille p̄bere cū viris alterius tribus. vñ et cadez rō hui⁹ assignat ex vtraq; pte tā viri q̄ mulieris. s. in p̄mixtōe tribuuz: vñ subdit e Nec sibi misceant trib⁹ &c. dispensatum tm̄ fuit q tribus sacerdotalis 7 regia possent p̄miscerī p matrimonia: tū ꝓpter nobilitate vtriusq; tribus: tū vt reges per sacerdotes familiaritatē cū eis habērēt in vero cultu dei tenerētur: tū etiam vt p hoc pax in cōi pp̄lo magī seruaret.

de tribu in tribū. Omnes em̄ viri ducēt vxores de tribu 7 cognatōe sua: °7 cūcte femine de eadē tribu maritos accipiēt: vt hereditas p̄manear i familijs: ᶜnec sibi misceant trib⁹: ꝫ ita maneāt vt a dño sepate sūt. ᶠFecerūtq; filie salphaad vt fuerat imperatuz: 7 nupserūt maala et thersa 7 egla 7 melcha 7 noa filijs patrui sui de familia manasse q̄ fuit fili⁹ ioseph: 7 possessio q̄ illis fuerat attributa māsit in tribu 7 familia patris earū. ᵍHec sunt mandata ᵇatq; iudicia que mādauit dñs p manū moysi ad filios isrl̄ in cāpestribus moab supza iordanem ꝓtra hiericho.

¶ Explicit liber Numeri.

ᶠ Fecerunt q; filie salphaad. Hic ꝓnr ponit p̄dicte rñsionis executio. et patz litera. ᵍ Hec sunt mandata. Hec est ꝓclusio libri. Hec. s. que p̄dicta sunt. Sunt mandata. q̄tū ad moralia 7 ceremonialia. ᵇ Atq; iudicia. q̄tum ad iudicialia.

¶ In ca. xxxvj. vbi dicit in postilla. Et eodē mō p̄cipitur de alijs mulieribus. ¶ Additio.

¶ In hoc ca. multū deuiat translatio nostra a veritate hebraica. Nam ꝑm hebraicā veritatem nō ꝓhibet feminis quin nubant quibuscūq; voluerint de genere israelitico: nisi tm̄ feminis que heredi tatem habent. s. in illis que non habent fratres 7 istis tm̄ p̄cipit q̄ alicui de cognatione patris sui nubant 7 hoc est qđ dicit. Omnis filia que habet hereditatē vni de cognatione patris sui erit vxor. Similiter non ꝓhibet quin viri ducant vxores de alia tribu: 7 hoc est qđ dicit in translatione nostra. Omnes em̄ viri ducent vxores de tribu et cognatione sua. non est in hebreo: ꝫ ibi dicitur sic. Non reuertatur hereditas filioꝝ israelis de tribu in tribum: sed vnusquisq; in hereditate tribus patrū suoꝝ adhereat. Similiter quod dicit in translatione nostra. Ne sibi misceātur tribus: sed ita maneant. non est sic in hebreo: sed dicit sic. Nō reuertet hereditas vnius tribus ad aliam tribuz Et rō b⁹ legis testat ꝓ veritate hebraica: que quidē ratō finalis est: vt diuisio hereditatū fienda inter tribus ppetuo remaneret: ita q̄ nihil de terra que in sorte tribui unde caderet posset aliq̄n reuerti ad tribū beniamin 7 sic de alijs. Et q̄ ꝑm legem veterem femine nō succedebant in hereditate paterna: nisi ille tm̄ que fratribus masculis carebant: vt ꝫ. xxvij. ca. ideo de istis dabat tm̄ lex ne cōmiscerent alicui de alia tribu: q̄ ꝓ talē cōmixtionē hereditas vnius tribus transiret in aliā: qđ erat contra ordinationem diuinam: sed alie femine que fratres habebant: 7 p ꝓsequens non succedebant in hereditate patrua nō ꝓhibebant ꝓ istam legem: quin ꝓtraherent cum alijs quarumcunq; tribuum: quia ex hoc nō sequebat confusio sortium: vt satis patet. Hic legitur etiam aliquam dispensationem fuisse sup hoc factam q tribus sacerdotalis et regia possent adinuicem cōmisceri p matrimoniū non est requirebat in hoc dispensatio. q̄ deus non ꝓhibuit commixtionem tribuū: nisi tm̄ vbi ex tali matrimonio posset sequi cōmixtio hereditatum: vt ꝓtz ꝑm veritatem hebraicam: vt dictum est.

¶ Replica correctoriū p̄ Burgen.

Ec ponderandum vidēt quod burgensis circa capitulū. xxxvj. addit: quia est ꝓtra nostram translationem: 7 beatum hieronymuz 7 alios sanctos doctores: non est tamen directe contra postillatorem. quia videtur idem sentire cum burgensi in tractatu de differētia nostre translationis 7 hebraice veritatis: q̄uis hic disputet materiam illam ad partes opinionū: animo ex trāslatione nostra idem potest haberi si respiciat bene qō mota per filios ioseph: 7 rēspōsio data p moysen. questio em̄ mota fuit solum pro filiabus succedentibus in hereditate: pro alijs non vt patet per postillatorem infra Judicū c. 7. xvij. ca.

¶ Postilla libri Numeroꝝ finit.

7 iij

Incipit Deuteronomius. ¶ Capitulū.ſ.

Eclaratio ſermonū tuoꝝ illuminat: ⁊ intellectū dat paulis. ſicut dictum fuit in principio Exo. lex nō daꝛ ꝓpe vni ꝑſone ſingulari: ꝫ cōitati: ⁊ iō datō leg ꝓſupponit adunatōꝫ plebis cui lex

¶ Incipit liber elleaddaberim q̄ ꝛeuteronomiū ꝓe notaꝛ. ¶ Capl̄m.j.

[a]Et ſunt ꝟba que locutus ē moyſe[b] ad omnē iſrael [c]trās iordanē in ſolitudine campeſtri [b]contra mare rubꝝ inter pharam et thofel: et laban et aſeroth: [f]vbi auri eſt plurimum [g]vndecim diebus de oreb: [b]per viā montis ſeir vſq; cades barne.

lle vanda: et iō ſicut fuit dictū in principio gen. lex q̄ ꝓtinetur in quinq; libꝛis moyſi ſic diuiditur q: primo in li. gen. deſcribit ſepatio fidelis ꝓpli ab infideli. ⁊ eius adunatio ſub cultu vnius dei In Exodo ꝟo ⁊ in alijs duobus libꝛis ſequentibus deſcribitur datio legis ꝓpulo iā adunato. In Deuteronomio ꝟo deſcribit replicatio legis date in eius explicatione: de qua pōt dici competenter verbū ꝓpoſitū. Declaratio ſermonū ꝛc. vnde liber iſte ꝓcedit ſm quadruplicē modū in verbis ꝓpoſitis contentū. ſ. explicādo obſcura: qđ notaꝛ cū dicit. Declaratio replicando in alijs libꝛis ꝑdicta: qđ notaꝛ cū dr. Sermonū tuoꝝ. tercio ſupplendo omiſſa. qđ notaꝛ ibi. Illumiat quarto applicādo ⁊ addendo neceſſaria: qđ notaꝛ cū dr. Et intellectū dat paulis. ſicut videbiꝫ in ꝓceſſu libꝛi. qui quidē liber diuidiꝫ in ꝓbemiū ⁊ executionem que incipit ibi. Precepitq; moyſes. In ꝓbemio q̄tuoꝝ notanꝫ. ꝓmo q̄s ſcripſit. ſcdo quibus. ibi. Ad omnē iſrl̄. tercio vbi ſcripſit. ibi. Trans iordanē. quarto q̄n ſcripſit: ibi. Quadrageſimo anno. Circa primū. ſ. [a] Hec ſunt verba. ſciendum q̄ aliqui dixerunt q̄ moyſes nō ſcripſit būc libꝛum: ꝫ tm̄ ꝓtulit verba vel ſentēciā: que Joſue ⁊ alij ſenes memoriter retinentes in hunc libꝛū ꝓſcripſerunt poſt mortem moyſi: ⁊ hoc ꝓbant primo: eo q̄ dicit in principio. Hec ſē verba que locutus eſt moyſes. ⁊ nō dr: q̄ verba ſcripſit. ſecundo ex hoc q̄ dr. Trans iordanē: et ſic vr̄ q̄ liber fuerit ſcriptus trans iordanē. Moyſes aūt iordanē nō trāſiuit vt patet in fine huius libꝛi. et in plurib⁹ alijs locis. tercio ex hoc q̄ in fine hui⁹ libꝛi deſcribit mors et ſepultura ipſius moyſi quā ipſe moyſes ſcribere nō ꝓtuit. ſed hoc ē manifeſte ꝛ id quod habeꝫ infra. xxxj. ca. vbi dicit. Scripſit itaq; moyſes legē hanc: ⁊ tradidit ſacerdotib⁹ filijs leui q̄ portabant archam federis dñi: ⁊ infra eodē ca. Poſtq; aūt ſcripſit moyſes verba legis hui⁹ in volumine atq; cōpleuit: ꝓcepit leuitis q̄ portabāt archaꝫ federis dñi dicēs Tollite librū iſtū ꝛc. et ideo dicūt alij q̄ eſdras ſcripſit ꝓncipiū et finē huius libꝛi addendo verbis moyſi. ꝫ hoc eſt ꝛ illud qđ dr in principio hui⁹ libꝛi. Hec ſē verba q̄ locutus eſt moyſes. ex quo patet q̄ non ſunt verba Eſdre ꝫ moyſi Propter qđ dicit Ra. ſa. ⁊ hebꝛei alij q̄ tot⁹ iſte liber ſcriptus fuit a moyſe excepto vltimo capl̄o quod ſcripſit Joſue poſt mortē moyſi. Ad illud aūt qđ obijciꝫ primo dicēdum q̄ moyſes verba libꝛi huius ſeu ſniam primo ꝓtulit coꝛā ꝓpl̄o ꝓ modū exhortationis: ⁊ q̄ſtum ad hoc dicitur. Hec ſunt verba que locutus eſt moyſes. ꝫ poſtea ſcripſit ad memoriā in futurū. Qđ aūt ſcdo obijciꝫ magis eſt ad oppoſitū: q: trans iordanē ⁊ citra accipitur in ſacra ſcriptura reſpectu ſitus iꝛlm: ⁊ ideo illa ꝑtes vbi habitabāt due tribus cū dimidia: q̄ fuit acq̄ſita ante tranſitū iordanis vocatur trans iordanē. q: inter ipam ⁊ iꝛlm iordanis eſt medius. Ad tertiū reſponſio patet ex dictis. Conſequenter oñdit quibus ſcripſit cū dr. b Ad omnē iſrl̄. Dicit autem Ra. ſa. q̄ ad hoc vocauit totū ꝓpl̄m: vt quilibet habeꝛet locū loquēdi ſi vellet in aliquo obijcere verbis moyſi: vt ſic poſtea nullus biet locū ꝛdicendi: ꝫ nō eſt veriſile q̄ tot⁹ ꝓpl̄s poſſet generaliter audire verba moyſi loquentis cū nūer⁹ viroꝝ q̄ ꝓterā: ad bella ꝓcedere abſq; mulieribꝫ ⁊ pueris eēnt ſexcēta milia ⁊ mille ſeptingenti triginta vt dr Nūe. xxvj. Et ideo melius vr̄ dicēdū q̄ q̄n moyſes loquebaꝫ ꝟba libꝛi hui⁹ ꝓpl̄o ꝑ modū exhortationis: fuerūt ibi tm̄ capitanei ⁊ principales ꝓpli: in q̄b⁹ q̄dāmodo tota multitudo ꝓpli ꝓtinebaꝫ. Scripſit tm̄ moyſes ad omnē iſrl̄ gñaliē: q: nō ſolū illi q̄ erāt tūc p̄ntes ſ etiam abſentes ⁊ futuri de pplo illo obligabanꝫ ad ea q̄ fuerūt ſcꝑta in hoc li. ⁊ ideo fuit repoſitus in latere arche vt legeret q̄libet anno. vij. vt dr infra. xxxj. ca. Conſequenter oſtendit vbi ſcripſit cū dicit: c Trans iordanem in ſolitudine campeſtri añ q̄ tranſiret iordanē. d Contra mare rubꝝ. hꝫ. n. hoc mare multos ſin⁹: ⁊ vn⁹ illoꝝ eſt ꝛ locū illuꝝ. e Inter pharā ⁊ thophel ꝛc. noia ſunt locoꝝ circa locū illū vbi moyſes explanauit legez. f Vbi eſt auri plurimū. q: ibi ſunt minere auri. g Undecim diebus de oreb. iſtud exponit dupl̄r. Uno mō ab aliquib⁹ referēdo ad ırām precedentem cū dr. ꝫ ſunt ꝟba ꝛc. in tali loco. Undeci dieb⁹. i. xj. dies poſuit ad loq̄ndū iſta ꝛ quō exponaꝫ ıra ſequens ⁊ cui ꝓiungaꝫ cū dicitur Per viā montis ſeir ꝛc. nō habeꝫ ex verbis eoꝝ: ⁊ ideo aliter exponit ab alijs nō ſolū referēdo ad literā p̄cedē tē: ꝫ etiā ſubſequētez: vt ſit ſenſus. Hec verba locut⁹ eſt moyſes. xj. dieb⁹. veniēdo. ſ. de oreb p viaꝫ montis ſeir ita q̄ in illo vindenario dierū facta ē legis explanatio. Sed hec expoſitio nō vr̄ rōnabilis: q: nō eſt veriſimile q̄ moyſes eūdo p viā explanaret ꝓpl̄o legez: q: talis explanatio req̄rit quietē doctoꝛis ⁊ auditoꝝ. Et iō raſa. aliter exponit dicēs: q̄ in hoc notaꝛ ſpaciū terre inter montem oreb ⁊ cades barne. qđ ſm eū eſt itineris xj. dierū: et tm̄ filij iſrl̄ in receſſu ſuo de oreb poſt legem datā venerunt illuc in tribus diebus: quod ſic ꝓbat. quia anno ſecūdo egreſſionis de egypto mēſe ſecundo viceſima die menſis receſſerūt ab oreb: vt dr. Numeri x. Et eodem anno. xxix. die menſis tercij veneruꝫ in cades barne vñ miſerunt exploratoꝛes. ſi igit̄ inde ſubtraheꝫ. xxx. dies quib⁹ ꝓpl̄s manſit in ſepulcris ꝓcupiſcentie: quia ibi comederunt carnes menſe integro: vt dr Nume. xj. et itez. vij. dies q̄b⁹ manſit ꝓplus in aſeroth q̄ diu maria fuit reclusa: nō remanēt niſi tres dies q̄bus fecerūt iter ꝓdictuz: ⁊ hoc poſuit moyſes ſm eum ad oñendum filijs iſrl̄: qu aliter deus accelerabat iter ꝓpli: ad intrandū cito terrā ꝓmiſſionis: niſi ꝑtim eoꝝ impediuiſſet q̄n territi verbis exploratoꝝ murmurauerūt ꝛ dñm volentes reuerti in egyptū: et iō. xl. annis fuerūt vagabundi ꝓ deſertū. Igitur ſm hanc expoſitionē eſt ſenſus. g Undecim diebus de oreb. ſupplet̄ vſq; ad cades eunde.

b Per viā montis ſeir. i. qua itur de oreb in ſeir: q: cades eſt in ēmedia: ⁊ ſubintelligit̄. quā viā trib⁹ dieb⁹ feciſtis deo accelerante iter veſtrū: ⁊ ita accelleraſſet reſiduum: niſi pcā veſtra poſuiſſent impedimentū. Aliē ctā exponit referēdo li vndecim diebus: ad totuz iter filioꝝ iſrael de oreb vſq; ad ingreſſuz terre ꝓmiſſionis vt ſit ſenſus. Si nō peccauiſſetis dño vndecim dieb⁹ de oreb veniſſetis ad ingreſſum terre ꝓmiſſionis trāſeundo ꝓ cades ⁊ ꝓ montem ſeir: q: dñs dediſſet vobis graciam in contemptu filioꝝ eſau: ⁊ conceſſiſſent vobis tranſitum ꝓ medium terre ſue. Sed ꝓter peccatū veſtrum denegatus eſt vobis illic trāſitus: et circuiuiſtis montem ſeir longo tēpoꝛe: vt habeꝫ infra eodē capitulo. et ſm vtranq; expoſitionez eſt hic modus loquendi qui apud hebꝛeos vocaꝫ decurtatus vel reciſus ſcilicet quando aliqua tacenꝫ. que tamē neceſſario ſubintelliguntur: ſicut. ij. Reg. v. capl̄o. vbi tranſlatio

nostra habet. Posuerat enī dauid in die illa premium. ei q̄ percussisset iebuseū ⁊c. In hebreo hī sic. Et dixit dauid: in die illa q̄ percusserit iebuseum ⁊c. ⁊ nō fit hic mentio de premio nec in generali nec in speciali: ⁊ tñ subintelligit̄ q̄ premiū eius foret q̄ esset princeps militie: vt hī. j. Paralypo. xj. sic in textu p̄dicto ſm duas expositiones vltimas aliqua subintelligunt̄: vtz ex p̄dictis. Consequenter oñditur tp̄us q̄ moyses scripsit cum dī. i Quadragesimo ānno. l. ab egressu filiorū israel de egypto q̄ in. xl. annis quib⁹ filij israel fuerūt vagi p̄ desertuz includit̄ ann⁹ q̄ trāsierat ab egressu de egypto: vsq̄ ad missionez exploratoꝝ: vt dictū fuit Nume. xiij. ca.

[1] Quadragesimo ānno [k] vndecimo mēse: p̄mo die mēsis locut⁹ ē moyses ad filios israel oīa q̄ p̄cepat illi dñs vt dicerz eis: [l] postq̄ p̄cussit seon regē amorreoꝝ: q̄ habitauit in esebon ⁊ og regē basā q̄ māsit in aseroth ⁊ i edrai trās iordanē i terra moab. [m] Cepitq̄ moyses explanare legē [n] ⁊ dicē. [o] Dñs de⁹ noster locut⁹ est ad nos i oreb. dicēs. [p] Sufficit vobis q̄ in hoc monte mansistis. [q] Reuertimini ⁊ venite ad mōtē amorreoꝝ: et ad cetera q̄ ei p̄xima sunt campestria atz montana ⁊ humiliora loca ꝑ meridiē: [r] et iuxta litt⁹ maris: terrā chananeoꝝ [s] et libani [t] vsq̄ ad flumē magnū euphraten. [v] En inq̄t tradidi vobis. [x] Ingredimini et possidete eā: [y] sup quā iurauit dominus patribꝫ vestris abraā ysaac ⁊ iacob: vt daret illā eis ⁊ semini eoꝝ p⁹ eos. [z] Dixitq̄ vobis illo i tēpore. [a] Nō possum solus sustinere vos: [b] q̄ dñs de⁹ vester mltiplicauit vos: [c] ⁊ estis hodie sicut stelle celi plurimi. [d] Dñs deus patrū vestroꝝ addat ad hūc nūerū multa milia ⁊ bñdicat vobis sicut locutus est [e] nō valeo solus negocia vīa sustinere [f] ⁊ pondus [g] ⁊ iurgia. [h] Date ex vobis viros. i. pollentes virtute animi. in Cepitq̄ moyses explanare legē. addendo aliqua ad eius intellectū ⁊ eius declarationē. n Et dicere ea q̄ inferius sequunt̄. o Dñs deus vester locutus est ad vos in oreb. et ideo cū sit veritas p̄ essentiam debuistis ei credere absq̄ dubitatiōe: quid aūt dixit: subdit̄ cū dicitur.

p Sufficit vo. q̄ in hoc mō. man. qz filij israhel iam acceperant legē a dño: vt hī Exo. xx. ⁊ fecerūt tabernaculū ⁊ omnia eius instrumenta ad diuinū cultū: vt habet Exo. xxv. ca. ⁊ ordinati erant sup̄ plm tribuni et centuriones q̄nquagenarij et ceteri: vt habet Exod. xviij. et iō non debebant plus manere in mōte oreb sed transire ad terram sibi promissam: ideo subditur. q Reuertimini. nō qz filij israel qui tunc erant p̄us fuissent in terra p̄missionis ꝙ patres eoꝝ q̄ inde discesserant in egyptū ꝑ quō Gen. xv. ca. dī. Generatione autē quarta reuertētur huc: ⁊ iō hic dicit̄.

q Reuertimini ⁊ venite ad montem amorreoꝝ. vbi describit terre p̄missionis magnitudinē.

r Et iuxta littus maris. s. mediterranei sup̄ qō terra p̄missiōis sita est ſm longitudinē suā. s Et libani mōs est in fine terre p̄missionis versus aquilonem: a quo denominata est terra que est circa montem illū. t Usq̄ ad flumen magnū eupbraten. ex q̄ patz magnitudo terre sibi p̄misse: tñ nō obtinuerūt eā totā vsq̄ ad flumē euphraten añ tp̄s salomonis. v En inq̄t tradidi vobis. i. tradam: ⁊ loquit̄ de futuro p̄ modū p̄teriti ꝑ certitudinē verbi diuini: ita enī certi debebant esse de ea obtinēda per auxiliū diuinū: ac si eam obtinerēt de p̄nti: qz sic factū fuisset: nisi peccatū eoꝝ impediuisset ideo subditur.

x Ingredimini ⁊ possidete eā. ac si dicat: null⁹ poterit vobis in aliq̄ resistere: qō etiā ꝓbat̄ p̄ hoc qō subdit̄.

y Sup quā iurauit dñs p̄rib⁹ vīis ⁊c. lz enī verbū simplex ipsius dei sit certū: tñ in p̄missione terre addidit iramentū: vt hī Gen. xxij. vt de impletione b⁹ p̄missiōis nulla deberet esse dubitatio: addidit iuramētū. z Dixitq̄ vobis. Hic replicat scōm p̄missuz. s. semis multitudinez qō oñdit̄ adimpletū cū dī. a Nō possuz solus sustinere vos. i. curā regimis vr̄i. hoc dixit moyses pp̄lō de consilio ietro: vt hī Exo. xviij. b Quia dñs deus vr̄ multiplicauit vos. sicut p̄rib⁹ p̄miserat. c Et estis hodie sicut stelle celi plurimi. i. ad modū stellarū multiplicati: sic enī dixerat abrae gen. xv. ca. Suspice celū ⁊ numera stellas si potes. ⁊ dixit ei. sic erit semen tuū. d Dñs de⁹ patrū vroꝝ addat ⁊c. sicut dictū fuit gen. xv. q̄ filij israel erant multiplicādi sicut stelle celi q̄ztū ad bonos: ⁊ sicut puluis terre. gen. xiij. ca. q̄ztū ad malos: ⁊ ideo qz fecerat moyses hic mentionē de multitudine eoꝝ ad modū stellarū ideo subdit̄ deprecando. Dñs addat ad hunc numerū multa milia. qz desiderabat ad multitudinē bonoꝝ ⁊ nō malorꝝ.

e Nō valeo sol⁹ ⁊c. q̄ztū ad sp̄ualia p̄mouenda.

f Et pondus. q̄ztū ad tp̄alia disponēda que aggrauant mentē ad modū ponderis. g Et iurgia. q̄ztū ad lites ⁊ iudicia p̄scindenda: ⁊ ideo subditur. h Date ex vobis viros. i. pollentes virtute animi.

k Undecimo mēse Ex quo patz q̄ verba huius libri dixit moyses filijs israel ⁊ scripsit ꝑ quinquus morti sue. Et hoc dupliciter de causa. vna est: qz ibi ꝓtinent̄ aliqua verba increpationis ꝑ ter petā q̄ cōmiserāt: sicut ⁊ Jacob increpauit ruben leui ⁊ symeon ꝑ quinq⁹ morti: vt hī Gen. xlix ⁊ iosue filios israel: vt hī Josue vltimo. ⁊ similiter samuel. j. Reg. xij. ca. Secūda cā est vt fortius memorie imprimerent̄: qz verbis q̄ a patrib⁹ filijs: ⁊ a principib⁹ subiecti ꝑ pe mortem tradunt̄: meli⁹ memorie p̄mēdant̄.

l Postq̄ percussit seon ⁊c. qz si increpasset eos anteq̄ introduxisset filios israel in ptem terre ab eis possidēdaz potuissent dixisse: cū essent dure cervicis ⁊ ad rebellandum p̄ron. q̄d ad istū increpare nos ⁊ legē nobis imponere: q̄ nō potuit nos introducere in aliquā ptē terre a nobis possidende. m Cepitq̄ moyses. Hic incipit executio libri: ⁊ diuidit in quatuor ptes principales. In prima moyses ponit inductionem ad legis reuerentiam p̄ beneficia eis p̄missa: ⁊ in parte p̄stita: secundo ponit explanationem ad legis obseruantiā ⁊ efficaciā ca. iij. tercio excitationē p̄ bñdictiōes ⁊ maledictiones futuras ad legis obseruātiā ca. xxvij. q̄rto finalē dispositionē ad p̄seuerantiā in lege quasi condēs testamentū ⁊ disponens ad introductionē in vlteriorem terram. xxxj. ca. Circa p̄mū notandū q̄ inducit boies ad legis reuerentiā: p̄mo reducēdo ad memoriam beneficia ante legem patribus p̄missa: ⁊ partim etiā filijs eoꝝ prestita. scdo recolēdo beneficia post legē datā exhibita ca. ij. Circa p̄mū caplm p̄mo repetunt̄ beneficia p̄missa. scdo culpa p̄missa. ibi. Profectiq̄ de oreb. tercio penitentia omissa. ibi. Et respondistis mihi. Circa p̄mū sciendū q̄ ante legem duo specialiter patribus deus promisit. s. terre magnitudinez Gen. xiij. Dixit dñs ad abraaz. sequitur. Leua oculos ⁊ vide a loco in quo nunc es ad aquilonem ⁊ meridiē ⁊ orientē ⁊ occidentē: ⁊ omnem terram quam conspicis tibi dabo ⁊ semini tuo: ⁊ prolis multitudinē Gen. xv. Suspice celuz ⁊ numera stellas si potes: et dixit ei: Sic erit semen tuū. Primo igit̄ recolit primū: scdo secūdū: ibi. Dixitq̄ vobis. Circa primum dicitur sic.

bis viros sapientes [k] 7 gnaros: [l] quoꝝ ꝓuersatio sit ꝓbata in tribubꝰ vr̃is [m] vt ponã eos vob̃ ꝓncipes. Tunc rñdistis mihi. [n] Bona res ẽ quã vis facẽ. [o] Tuliq̃ de tribubꝰ vr̃is [p] viros sapiẽtes 7 nobiles: [q] 7 ꝓstitui eos ꝓncipes [r] tribunos [s] et centuriones 7 q̃nquagẽarios ac decanos q̃ docerẽt vos singula: [t] ꝑcepiq̃ eis dicẽs. Audite illos: [v] 7 qđ̃ iustũ ẽ iudicate. [f] Siue ciuis sit ille siue pegrinꝰ: nulla erit distãtia ꝓsonaꝝ. [y] Ita ꝓcũ audietis vt magnum: nec accipietis cuiusq̃ ꝓsonã: [z] qr̃ dei iudicium ẽ. [a] Qr̃ si difficile vob̃ visuꝫ aliq̃d fuerit: [b] referte ad me 7 ego audiã. Precepiq̃ oĩa q̃ facere debueretis. [c] Profecti aũt de oreb [d] trãsiuimꝰ ꝓ heremũ terribilẽ 7 maximã solitudinẽ quã vidistis [e] ꝑ viã montis amorrei: sic̃ ꝑcepit dominꝰ deꝰ noster nob̃ Cunq̃ venissemꝰ in cades barne: [f] dixi vob̃. Veneristis ad montẽ amorrei: quẽ dñs deꝰ vester datur̃ est vobis. Vide terrã quã dñs deꝰ tuus dabit tibi. [g] Ascẽde 7 possi

bis viros sapientes [k] 7 gnaros: [l] quoꝝ ꝓuersatio sit ꝓbata in tribubꝰ vr̃is [m] vt ponã eos vob̃ ꝓncipes. Tunc rñdistis mihi. [n] Bona res ẽ quã vis facẽ. [o] Tuliq̃ de tribubꝰ vr̃is [p] viros sapiẽtes 7 nobiles: [q] 7 ꝓstitui eos ꝓncipes [r] tribunos [s] et centuriones 7 q̃nquagẽarios ac decanos q̃ docerẽt vos singula: [t] ꝑcepiq̃ eis dicẽs. Audite illos: [v] 7 qđ̃ iustũ ẽ iudicate. [f] Siue ciuis sit ille siue pegrinꝰ: nulla erit distãtia ꝓsonaꝝ. [y] Ita ꝓcũ audietis vt magnum: nec accipietis cuiusq̃ ꝓsonã: [z] qr̃ dei iudicium ẽ. [a] Qr̃ si difficile vob̃ visuꝫ aliq̃d fuerit: [b] referte ad me 7 ego audiã. Precepiq̃ oĩa q̃ facere debueretis. [c] Profecti aũt de oreb [d] trãsiuimꝰ ꝓ heremũ terribilẽ 7 maximã solitudinẽ quã vidistis [e] ꝑ viã montis amorrei: sic̃ ꝑcepit dominꝰ deꝰ noster nob̃ Cunq̃ venissemꝰ in cades barne: [f] dixi vob̃. Veneristis ad montẽ amorrei: quẽ dñs deꝰ vester datur̃ est vobis. Vide terrã quã dñs deꝰ tuus dabit tibi. [g] Ascẽde 7 possi

side eã: sic̃ locutꝰ est dñs deꝰ nr̃ ꝑribꝰ tuis. Noli timere: nec q̃q̃ paueas. [h] Et accessistis ad me oĩes atq̃ dixistis. [i] Mittamꝰ viros q̃ cõsiderẽt terrã: [k] 7 renuncient ꝓ qđ̃ iter debeamꝰ ascẽdere: 7 ad q̃s ꝓgere ciuitates. [l] Cũ q̃ mihi sermo placuissꝫ: misi ex vobis duodecim viros singulos de tribubus suis. Qui cũ ꝓgressi essent 7 ascendissent in montana [m] venerũt vsq̃ ad vallẽ botri: 7 cõsiderata terra: sumentes de fructibꝰ eiꝰ vt oñderẽt vbertatẽ attulerũt ad nos atq̃ dixerũt. [n] Bona ẽ terra quã dñs deꝰ nr̃ dabitꝰ est nobis. [o] Et noluistis ascẽdere ꝙ incredeli ad sermonẽ dei nostri murmurastis in tabernaculis vr̃is: [p] atq̃ dixistis Odit nos dñs 7 idcirco eduxit nos de ẽra egypti vt traderet in manu amorrei atq̃ delẽt. Quo ascẽdem. [q] Mũ cũ terruerũt cor nr̃m dicẽtes Maxia multitudo est: 7 nob̃ statura ꝓcerior̃ Urbes magne: 7 ad celũ vsq̃ munite. Filios enachim vidimꝰ ibi [r] Et dixi vob̃: nolite metuẽ:

qđ̃ debeatis terrã ingredi de mãdato dñi. vñ sequit.
g Ascẽde 7 possidе eã. qr̃ dñs datus est implere promissum: 7 qr̃ noluerũt statim intrare: ꝙ magis negocium retardare mittẽdo ꝓcꝰ exploratores: qui de diuina directione diffidentes: iõ suo demerito omissi sunt peccare ꝓ qđ̃ retardatꝰ ẽ ingressus terre. b Et accessistis. Hic mr̃ replicat missionẽ exploratorum: q̃ processit ex importunitate ꝓpli hoc petentis vt dictũ fuit Nũ. xiij. 7 hoc cõ qđ̃ dr̃.
b Et accessistis ad me oĩes. i. cũ tumultu 7 importunitate.
i Mittamꝰ viros q̃ ꝓsi. ter. q̃ sit cũ tñ dixisset deꝰ ipam esse fluentem lacte 7 mel. hc cui credere debebant.
k Et renuncient ꝓ qđ̃ iter debeamus ascẽdere q̃si diffidẽtes de diuina directione qui erat eorum ductor.
l Cunq̃ mihi sermo placuissꝫ. hic accipit placere ꝓ placenter: q. hoc moysi simpliciter displicuit: vt dictum fuit Nũe. xiij. ca. 5 ꝓpter importunitatẽ ꝓpli sup hoc cõsuluit dñm: q̃ rñdit ei. Mitte exploratores: ñ ꝓcipiẽdo 5 mag ꝓmittẽdo impleri petitionez ꝓpli ad malũ fuit: eo q̃ male petebat

secẽtur. m Venerũtq̃ vsq̃ ad vallem botri. sic nominatꝰ est locus ille: eo q̃ exploratores inde tulerũt botrum. vt dr̃ Nume. xiij. ca. n Bona est terra quaꝫ dñs deus datur̃ est nobis. hoc verbũ dixerũt chaleb 7 iosue tm̃. lꝫ cm̃ alij exploratores cõmẽdassent terrã de fertilitate: tñ dixerũt q̃ impossibile erat ꝓpls ipam acquirere ꝓpter qđ̃ de ꝓsilio exploratoꝝ filij isr̃l despati de ingressu terre ꝓmissionis voluerũt reverti i egyptũ Josue aũt 7 chaleb nõ solũ dixerũt terrã ee bonã: ꝙ etiaꝫ q̃ ex adiutorio dei absq̃ difficultate possent obtinẽ ea vt dr̃ Nume. xiij. ca. o Et no. ascen. Hic describit pctm̃ ꝓmissũ multipler: ꝓmũ fuit in obiectũ dr̃. Et noluistis ascẽ. ad mandatũ dñi 7 meũ: 7 chaleb 7 iosue exhortantis. scdm̃ fuit incredulitatis: qđ̃ notat cũ dr̃. Sz increduli ter. cũ murmurationis. ibi. Et murmuraſtis. quartum blasphemie. ibi. p Atq̃ dixistis odit nos dñs. cui tñ ecõtrario signa certe dilectiõis eis oñdit in exitu de egypto 7 in deserto: vt ꝑt in Exo. q̃ntũ pusillanimitatis cũ dr̃. q Nũq̃ ter. cor no. di. maxi. mul. de. hoc expositũ est Nũe. xiij. vsq̃. ibi. r Et dixi vob̃. vos

ꝓsolando. Ipse pugnat. ꝓ vo. sicut fecit in egypto. inē ficiendo primogenitos egyptioꝝ: ⁊ submergēdo pha raonē ⁊ eiꝰ exercitū: ⁊ in solitudine amalech vexillādo.
s Portauit te dñs ⁊c. i. diligenter te custodiuit ⁊ nu triuit dando mannā: sicut solet nutrix custodire ⁊ nutrire infantulū
t Et nec sic q̄ dē credidistis. ex quo aggrauatur pctm̄ eoꝝ.
v Cūq; audisset dñs. Hic cōsequenter describit diuini ꝓmissi impedimētum: qz ꝓpter peccatū ppli p̄dictū sua mortē fuit data a deo sup oēs viros qui erant xx. annoꝝ ⁊ vlt: exceptis chaleb ⁊ iosue ⁊ filijs leui: vt dictum fuit Numeri. xiiij. c. ita q̄ nullꝰ corū intrauit terram ꝓmissionis: sed mortui sunt i deserto: ⁊ retardata ē ingressꝰ ter re ꝓmissionis: et hoc est qđ dicit
v Cūq; audisset dñs vo. ser. ve stroꝝ iratus, ad puniendū.
x Nec nō videbit quispiā exceptis predictis ⁊ illis q̄ nōdū attigerant. xx. annū
y Nec miranda indignatō in pplm. q̄ tam grauiter peccauit vt p̄dictū est.
z Cū mihi q̄z iratꝰ dñs ꝓpter vos dixerit ⁊c. Cōtrariū autez vr Nume. xx. c. vbi dr̄ sic. Dixit q̄z dñs ad moysen ⁊ aaron: qz nō credidistis mihi vt sanctificaretis me coram filijs isrl̄ nō introducetis vos pplos in trā quā dabo eis. ex q̄ patz q̄ dñs fuit iratꝰ ꝑ moysen ꝓpter pctm̄ suū. vōm q̄ pctm̄ populi fuit occasio ipsiꝰ moysi discredēdi verbo dñi: ⁊ sic loq̄tur b. a Propter vos. s. occasionaliter. b Et filij q̄ hodie boni ⁊ mali ignorāt distātiā: hoc dixit q̄z tū ad illos q̄ adhuc nō habebāt vsuz rōnis.
c Vos aūt reuertimini ⁊c. a processu ysus terrā ꝓmissionis. d Et nūdistis mihi. Hic describit pnia omissa sine obstatio: lz. n. filij isrl audita snia dñi p̄dicta peniterēt de hoc q̄ nō ascenderant ad terrā ꝓmissionis ꝑm mandatū dei: tn̄ nō fuit vera pnia. qz volebāt accedere ad eā ꝑ ei ꝓhibitionē: ⁊ ideo ab aduersarijs fuerant debellati: et patet litera.
e Itaq; egressus est amorre. Nūc. xxj. br̄ chanane dōm q̄ oēs q̄ descenderūt de cham filio noe: nomine generali vocant chananei: sed a diuersis filijs eius nominant spālibus noibus. s. aliq̄ iebusei. aliq̄ amorrei. ⁊ sic de alijs: igit̄ Numeri. xxj. ca. ponit nomen generale: hic aūt speciale. f Sicut solent apes psequi. i. faciliter ⁊ turmatim. apes em̄ qn̄ aliq̄d psequunt̄ volando turmatim hoc faciunt. Ra. sa. exponit b de q̄daz genere muscarum que sunt silēs apibus ꝙ bn̄t aculeos venenatos: ⁊ iō qn̄ boues ab eis pūgunt̄ cadūt ⁊ morīunt̄: sic tunc filij israel coram suis aduersarijs ceciderūt.
g Nec voci vre voluit acquiescere. qz non retractauit suā sententiam: sed magis firmauit.
b Sedistis ḡ i cades barne mlto tē pore. In hebreo br̄ sic. Et sedistis in cades diebus multis ꝑm dies q̄bus sedistis. i. ꝑm numerū dieꝝ q̄bus sedistis in alijs māsionib⁹: vt exponit Ra. sal. qz ꝑm eū tāto tempore sederūt ibi q̄nto tpe sederūt in alijs māsionibus sequētibus. i. xix. annis: qz totuz tempꝰ quo sederunt in cades ⁊ alijs fuit. xxxviij. annorum: vt br̄ ca. sequēti: includunt̄ tn̄ ibi dies in quibꝰ ambulabant

¶ Capitulū. ij.

Profectiq; inde ⁊c. hic ꝓnter induxit moyses ppl̄m replicando beneficia dei post legē data. Et ꝓmo beneficia collata tpe pacis: secūdo data tpe belli circa medium huius ca. Surgite ⁊ trāsite ⁊c. Prima i tres ꝑm tres pplos contra q̄s ꝓhibiti fuerūt inire bellū: scda ibi. Cūq; transissemus. tercia ibi. Postq̄z aūt. Primꝰ ꝓplis ꝓ quē ꝓhibiti fuerūt bellare fuit ppls ydumeoꝝ q̄ descenderūt de esau. Circa qđ ꝓmittit̄ ꝓhibitio belli ꝓ ydumeos: ⁊ scdo describit̄ sub breuibus verbis būficioꝝ exhibitio illo tempore: ⁊ precedenti cōtum ad aliquid: et etiā sequen. ibi. Dominus deus tuus. Premittitur ergo modꝰ deueniendi iuxta terrā ydumeorum cum dicitur.
a Profectiq; inde. s. de cades.
b Venimus in solitudinē q̄ ducit ad mare rubrū sicut dixerat mihi dñs: put br̄ ca. precedenti: anteq̄z em̄ peccaret populus receptus ab exploratoribus incedebat recte versus mōtē seir: q̄ ē in terra ydumeoꝝ: ꝙ pctm̄ declinauit a via recta: ⁊ magno tpe fuerūt vagabundi p desertū: et postea redierūt versus mōtē seir: ⁊ qz filij esau nolucrūt eis concedere transitum per terrā suam coacti sūt declinare ⁊ circūire trāz illā q̄uscq; venissēt vltra: vt habetur Numeri. xx. ca. Et hoc est quod subditur. Et circūiuimus montem seir ⁊c. Consequent̄ describit ꝓhibitio belli

ptra ydumeos cū dr. a Transibitis p terminos.i. iux terminos.qz nō intrauerūt terrā eoz.vt dictū fuit Mūeri xx.ca.fm ꝓbabiliorē opinionē.z dicet infra isto ca.

b Fratrū vestroz filioz esau.vocat frēs:qz iacob a quo descenderūt filij isrl z esau a quo ydumei:frēs fuerūt vterūq;:vt dr Gen. xv. ca. c Et timebunt vos. timebāt em ne vellent occupare terrā eoz vel saltem ibidem aliqd malū facere ꝓpter qd negauerunt eis transitū p eam.

d Ne moueamini ꝯ eos ad prelium ꝓpter predictaz negationē.

e Neq; em dabo vobis de terra eoz qz ex merito abrae a quo descenderūt: z ꝓmissione sibi facta illa terra fuit cōcessa filijs esau q et adiutorio dei expulerūt inde horreos q erant fortissimi: vt dr infra eodem ca.

f Cibos emetis ab eis.qz lz filij esau nollent eis ꝓcedere transitū p terrā suam:tn portabāt eis cibaria venalia ad locum vbi trāsibāt iuxta terminos suos. g Dns deꝰ tuus. Hic replicantur in generali bn̄ficia toto illo tempore exhibita cum dicit. Dns deus tuus bn̄dixit tibi. dādo legē.

h In oi ope manuū tuarū. z maxime in ope tabernaculi ad cultū dei pꝰ legē data.

i Nouit iter tuū. ducēdo te in colūna ignis z nubis.

k Quō transieris solitudinē hāc.i qua sunt serpētes z scorpiones in multitudine ꝓseruādo te ab eoz lesione.

l Per.xl.annos habitans tecū. per spālem cultum.

m Et nihil tibi defuit.qz dedit tibi mannaz eduxit aquā de petra. n Cūq; trāsissem⁹. Hic describit scōs pplos.i.moabitarū:cū q̄bus ꝓhibiti fuerūt filij isrl bellare: z ꝓmittit modus veniendi ad terrā eoz cū dr. Cūq; trāsisse mus ꝛc.Consequenter ꝓhibet ꝯ eos bellū cū dicit.

o Non pugnes ꝯ moabitas ꝛc.cuiꝰ cā subdit cum dicitur. Non em dabo tibi quicq; de terra eoz.

p Quia filijs loth tra.eam possed. et hoc fuit ex merito abrae z ꝓmissione sibi facta: ex hoc enim q Loth recessit de baram vt iret cum abraam in terram chanaan et cum eo iuit in egyptum z redūt vt habetur Gen.undecimo.et

pcipe dicēs. r Trāsibitis p terminos fratrū vestroz filiorū esau q̄ habitāt i seir: s z timebūt vos. Videte g diligenter t ne moueamini ꝯ eos. u Neq; em dabo vobis de terra eorū q̄ntū pōt vni⁹ pedis calcare vestigiū:qz in possessionē esau dedi mōtē seir. x Cibos emetis ab eis pecūnia et cōedetis:aquā emptā hauretis z bibetis. y Dns deꝰ tuꝰ bn̄dixit tibi z in oi ope manuū tuarū. z Novit iter tuū: a quō trāsieris solitudinem hāc magnā b p.xl.annos habitās tecū dns deꝰ tuꝰ: c et nihil tibi defuit. d Cūq; trāssem⁹ fratres nr̄os filios esau q̄ habitabant in seir p viā cāpestrē de helath et de asiongaber: venim⁹ ad iter qd ducit in desertū moab. Dixitq; dns ad me. e Non pugnes ꝓtra moabitas:nec ineas aduersus eos pliū: Nō enim dabo tibi quicq; de terra eoz: f qz filijs loth tradidi eam in possessionez g Emim ꝓmi fuerūt habitatores ei⁹ popul⁹ magn⁹ z validꝰ z tā excelsus h vt de enachim stirpe quasi gigantes crederēt: z essent sikes filioz enachim. Beniq; moabite appellāt eos emim. In seir aūt priꝰ habitauerūt horrei: quibꝰ expulsis atq; deletis habitauerūt filij esau i sicut fecit isrl in terra possessionis sue.quam dedit illi dns. Surgētes g vt trāsirem⁹ torrentē zareth: venim⁹ ad eū. Tempꝰ aūt q̄ ambulauim⁹ de cades barne vsq; ad transitū zareth.xxx.et octo annoz fuit: donec consumeret omis ꝓgregatō hominū bellatoz de castris:sicut iurauerat dns cuiꝰ manꝰ fuit aduersus eos vt interirent de castroz medio k Postq; aūt vniuersi cecidērut pugnatores:locut⁹ ē dns ad me dicēs. Tu trāsibis hodie terminos moab vrbem nomine ar: et accedens in vicinia filiorū ammon caue ne pugnes cōtra eos nec mouearis ad prelium. Nō enim dabo tibi de terra filioz ammō:qz filijs loth dedi eā in possessionē. Terra gigantū reputata ē z in ipa olim habitauerunt gigātes: qs ām̄onite vocāt zōmim:popul⁹ magn⁹ z mltus z procere longitudinis sicut enachim qs deleuit dns a facie eoz: z fecit illos habitare ꝓ eis:sicut fecerat filijs esau q̄ habitāt in seir delens horreos:et terraz eorum illis tradens:quā possident vsq; in presens. Eue os quoq; qui habitabant in Haserim vsq; gazam capadoces expulerunt: qui egressi de capadocia deleuerunt eos: z habitauerunt ꝓ

s Sicut fecit israel de ꝯ dicunt aliqui q Esdras scripsit principiū huiꝰ libri qz hic loquit de acquisitione terre filioz isrl: que tn̄ fuit acquisita post mortē moysi. ß hoc dictū ß. improbatū ē. ideo dicendum est q moyses hic loq̄t de futuro ꝓ modu preteriti ad ondendū certitudinē impletionis diuini ꝓmissi. Pōt etiā dici q loq̄tur hic de preterito q̄tum ad acq̄sitionem terre seon regis esebon: z og regis basan: q̄ fuit acquisita viuente moyse z anteq; scriberet librum istum cetera patent.

t Postq; aūt. Hic describitur tercius pplus.scz ām̄onitaz ꝓtra quē ꝓhibitū fuit prelium.qz ammon z moab ex quib⁹ descenderāt ām̄onite z moabite fuerunt filij loth de duabus suis filiabus: vt habet Gen. xix. Quos deleuit deus a facie eoz ꝓpter meritum abrae cuius filius loth reputabat.

a Surgite. Hic ꝓz inducit moyses pplm ad dei z legis reuerentiā recolēdo beneficia diuina tempore belli et ꝓmo recolit beneficia exhibita tempore belli preteriti:secūdo exhibenda tempore belli futuri:ibi. Josue q̄z Beneficia aūt exhibita in bellis preteritis sunt regna acquisita per victoriam diuinitus datam. Circa quod primo agitur de terre acq̄sitione.secundo de distributione acquisite:ibi. Terramq; possidemus: circa medium tercij capituli. Adhuc primo describitur acquisitio regni seon.scdo ipius ogin principio tercij capituli. Circa primum primo describitur prelij causa. secundo victoria:ibi. Percussimusq;. Circa primū ondit bel li causa et iusta ex pte filioz israel. secundo iniusta ex

pte seon:ibi. voluitq; seon. Circa primū oñdit bellum filioz isrl'esse iustū ex auctē z p̄cepto dñi q̄ trā vni⁹ p voluntate sua pōt vare alteri z hoc ē qđ dr. a Surgite et transite. z hoc cōtinuat sic cū p̄cedētibus: z sūt verba dñi ad ppīm q̄ refert moyses. b Ecce tradi

illis. a Surgite z trāsite toz rētē arnō. b Ecce ēdidi i manu tua seon regē esebō amō reū: z trā ei⁹ incipe possidere: z p̄mitte aduersus eū p̄liū. c Hodie icipiā mitrē terroꝛē atq; formidinē tuā in pp̄los q̄ hītant sb oī celo vt audito noīe tuo paueāt: et in moꝛē pturientiū p̄remi scāt: z wloze teneāt. f Misi ḡ nūcios ex solitudine cademoth ad seon regem esebon vbis pacificis dicēs. Trāsibim⁹ p terrā tuā⁹ publica ḡ diemur via. Nō declinabim⁹ neq; ad dexteꝛā neq; ad sinistrā: b alimēta p̄cio vēdenobis vt vescamur: aquaz pecunia tribue: z sic bibemus i Tantū est vt nobis cōcedas trāsitū: sic fecerūt filij esau q̄ hītant i seir: k et moabite q̄ morant i ar donec veniam⁹ ad iordanē z trāseam⁹ ad terrā quā dñs ex⁹ nr̄ daturus est nobis. l Voluit q; seon rex esebon dare nob trāsitū: m qz induraūat dñs ex⁹ ru⁹ spūm ei⁹ z obfirmauerat coꝛ illius: n ita vt traderet in manu⁹ tuas sic nunc

vides. Dixitq; dñs ad me. Ecce cepi tibi tradere seon z terrā ei⁹: incipe possidere eā. o Egressusq; est seon obuiā nobis cū oī pp̄lo suo ad p̄liū in iasa z tradidit eum dñs ex⁹ nr̄ nob: p percussimusq; eū ⁹cū filijs z oī pp̄lo suo cunctasq; vrbes i tpe illo cepimus interfectis hītatoꝛibus earū viris z mlieribus z pueris. Nō reliqm⁹ in eis q̄cq; absq; iumētis: q̄ in p̄dis venere p̄dantiū z spoljs vrbium q̄s cepim⁹ ab aroer q̄ ē sup ripā toꝛrentis arnon oppido: qđ i valle situ est vsq; galaad. r Nō fuit vicus vel ciuitas q̄ nr̄as effugēt manus. Oēs tradidit dñs ex⁹ nr̄ nob absq; tra filioꝝ ammon ad quā nō accessimus z cunctis q̄ adiacēt toꝛrēti ieboc z vrbibus mōtanis vniuersisq; locis a quibus nos prohibuit dominus ex⁹ noster.

Capl'm.iij.

a Iaq; p̄ssi b ascēdim⁹ p iter basan. c Egressusq; ē og rex basan i occursuz nob cū pp̄lo suo ad bellādū i edrai

vllis. a Surgite z trāsite toꝛrētē arnō. b Ecce ēdidi i manu tua seon regē esebō amōreū: z trā ei⁹ incipe possidere: z p̄mitte aduersus eū p̄liū. c Hodie icipiā mitrē terroꝛē atq; formidinē tuā in pp̄los q̄ hītant sb oī celo vt audito noīe tuo paueāt: et in moꝛē pturientiū p̄remiscāt: z wloze teneāt. f Misi ḡ nūcios ex solitudine cademoth ad seon regem esebon vbis pacificis dicēs. Trāsibim⁹ p terrā tuā⁹ publica ḡ diemur via. Nō declinabim⁹ neq; ad dexteꝛā neq; ad sinistrā: b alimēta p̄cio vēdenobis vt vescamur: aquaz pecunia tribue: z sic bibemus i Tantū est vt nobis cōcedas trāsitū: sic fecerūt filij esau q̄ hītant i seir: k et moabite q̄ morant i ar donec veniam⁹ ad iordanē z trāseam⁹ ad terrā quā dñs ex⁹ nr̄ daturus est nobis. l Voluit q; seon rex esebon dare nob trāsitū: m qz induraūat dñs ex⁹ ru⁹ spūm ei⁹ z obfirmauerat coꝛ illius: n ita vt traderet in manu⁹ tuas sic nunc

vides. Dixitq; dñs ad me. Ecce cepi tibi tradere seon z terrā ei⁹: incipe possidere eā. o Egressusq; est seon obuiā nobis cū oī pp̄lo suo ad p̄liū in iasa z tradidit eum dñs ex⁹ nr̄ nob: p percussimusq; eū ⁹cū filijs z oī pp̄lo suo cunctasq; vrbes i tpe illo cepimus interfectis hītatoꝛibus earū viris z mlieribus z pueris. Nō reliqm⁹ in eis q̄cq; absq; iumētis: q̄ in p̄dis venere p̄dantiū z spoljs vrbium q̄s cepim⁹ ab aroer q̄ ē sup ripā toꝛrentis arnon oppido: qđ i valle situ est vsq; galaad. r Nō fuit vicus vel ciuitas q̄ nr̄as effugēt manus. Oēs tradidit dñs ex⁹ nr̄ nob absq; tra filioꝝ ammon ad quā nō accessimus z cunctis q̄ adiacēt toꝛrēti ieboc z vrbibus mōtanis vniuersisq; locis a quibus nos prohibuit dominus ex⁹ noster.

Capl'm.iij.

a Iaq; p̄ssi b ascēdim⁹ p iter basan. c Egressusq; ē og rex basan i occursuz nob cū pp̄lo suo ad bellādū i edrai

transiū p aliquā p̄tē terre sue: s portabāt eis alimenta venalia ad loca p̄ que trāsibāt iuxta terrā suā: z ideo dicit q̄ illud quod dicit dic. Sicut fecerūt filij Esau. hoc nō refert ad cōcessionē transitus: s solū ad venditionē victualium Duo em̄ petebāt filij isrl. s. transitū p terrā z venditōnez victualiū. Primuz negauerūt filij esau z secundū p̄cessērt Posset aūt dici: q̄ li sicut fecerūt ex⁹. p̄t esse referri ad vtrūq; q̄: q̄z filij esau nō p̄cessissent transitū p terrā suam tm̄ dimiserūt filios israel pacifice transire iuxta terminos terre sue: vendentes eis ibidē victualia: neutrū aūt p̄cessit seon s exiuit ex terra sua ꝛ filios isrl': vt eos exterminaret.

k Et moabite. q̄ filij vendiderūt eis victualia.

l Voluitq; seon:. Hic describit bellū iniustū ex p̄te regis seon: primo qz denegauit petitionē rōnabilē qđ notat cū dr. Voluitq; seon ex⁹. et subdit causa.

m Quia induraverat dñs ex⁹. dicit autē dñs indurare hoies i malo: in q̄tū suo iusto iudicio p̄pē demerita hoim subtrahit eis gratiā vel nō infundit: z q̄z effectus ei⁹ gratie est coꝛ mollificare: ideo ad eius subtractionez sequit induratō cordis et obstinatio in peccatis. n Et traderet in manus tuas. li vt teneꝛ hic p̄secutiue: q̄z ad indurationē secuta est illa pena. scdo ostēditur bellū seon iniustū: q̄z prioꝛ impugnauit filios israel sine cā. z hoc est qđ dr. o Egressusq; est seon ex⁹. Non vocauit seon og ad suū auxiliū: q̄z nō reputabat se indigere auxilio ei⁹ ad destructionem filioꝝ israel.

p Percussimus eū. Hic describit victoria p̄dicta cū dr percussim⁹ eū. i. interfecim⁹ eū. q Cū filijs. in hebreo bꝛ. Cū filio suo. qđ exponens Ra. sa. dicit. q̄ hoc intelligit de quodā filio notabili quē habebat: z erat eq̄lis p̄ri in magnitudine z fortitudine: p̄t tm̄ dici p̄m translationem nostram: q̄ in hebreo ponit̄ singulare p plurali: sicut Exodi viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. cetera patent vsq; ibi. r Non fuit vicus. villa est que non bꝫ muros: z ciuitas villa est clausa muris.

Capl'm.iij.

a Iaq; puersi. Hic p̄ter describit victoria de rege og: z p̄mo describit occasio pugne: scdo p̄ditio victorie: ibi. Percussimusq;. Circa primū dicit sic.

a Itaq; puersi. ad p̄tinuandū iter nostrū p⁹ bellationem seon. b Ascendimus p iter basan. i. quod dicit ad basan. c Egressusq; est og. ex hoc apparet causa

quere moyses nō petiuit transitū verbis pacificis ab isto og sicut fecerat a seon: qz iste og non expectauit q moyses ad terrā eius appropinquaret: z inde nuncios mitteret: ꝫ occupauit tps mouendo bellū iniustū ꝯ filios isrl.

d Dixitq; dns ad me. ne timeas eū. hoc dictū fuit speciali ter de og: qz erat mire magnitudinis z fortitudinis: vtz infra eo. ca.

e Percussimusq; eū. Hic describitur magnitudo victorie z primo et hominū interfectorū z ciuitatū captarū z pdarū multitudine: z pz litera: scdo ex regis og magnitudine cū dicit.

f Sol⁹ q̄ppe og. ⁊c. de stirpe gigantū. Dicit aūt ra. sa. q loquit hic de gigantibus quos interfecit chodorlaomor z socij eius. vt habet Gen. xiiij. et de illa interfectōne euasit sol⁹ og: q̄ postea fact⁹ est rex basan: vt dr. Et ꝑm h iste og diu vixerat: qz a tpe belli pdicti de quo euasit vsq; ad bellū in q̄ obijt fluxerunt plus ꝙ cccc. anni.

g Et monstratur lectus eius ferreus ⁊c. de magnitudine ei⁹ og dicūt iudei q a planta eius vsq; ad cauillam pedis erāt. xxx. cubiti humani: put diffusi⁹ posui in libro Nūeri. xxj. capi. z qz iste passus vbi describitur in mensura lecti eius: illā falsitatē destruit. ꝯ ad colorandū pdictā falsitatē iudei puerse exponūt hāc lrāz: dicūt em̄ aliq; q in hebreo nō e lect⁹ ꝫ cuna in qua erat posit⁹ qñ erat puer: z q iā tātē erat fortitudis z magnitudis: q nō potat teneri nisi in cuna ferrea bñte. ix. cubitos vsuales in magnitudine. Sz h expō assumit falsuz: qz in heb. nō br cuna ꝫ lect⁹ vel stratū. vt magꝫ ipse loq̄mur: eadē em̄ dictio ē hic hebraica q̄ br ps. vj. lachrymis meis stratū meū rigabo. Et Gen. xlix. Maculasti stratū ei⁹: de lecto iacob cū iā esset vir pfectus de q̄ certū ē q nō iacebat in cuna. Jtē3 puer de nouo natus sit minoris q̄ntitat; q̄z in etate adulta: tñ de cōi cursu hz quātitatē pedalē vel parū plus respectu suiipius in etate adulta: spaciū aūt a plāta pedis vsq; ad cauillā ad plus nō est nisi q̄rta ps longitudinis pedis: et ꝯ si fictio iudeoꝝ pdicta de longitudine og esset vera: qñ fuit de nouo natus: nō solū habuit. ix. cubitos vsuales in longitudine: ꝫ quat. xxx. ad min⁹. s. cxx. z ꝯ ad colorādū pdictā fictionē seu falsitatē. Ra. sa. aliter ponit lrāz pdictā pcedēs qd̄ h dr. Lect⁹ z nō cuna: ꝫ cum sub dit. Hns nouē cubitos longitudinis ad mensurā virilis manus dicit q hoc est intelligendū de mēsura cubiti ipsius og q̄ vocabat vir p quandā excellentiā: z ille cubit⁹ erat valde magn⁹. Sz hec expositio nō pōt stare nec colorare pdictā falsitatē. qz sicut iam dictum est: longitudo que est a planta pedis vsq; ad cauillam nō est ad pl⁹ nisi quarta ps longitudinis pedis: z ideo si inter plantam pedis z cauillā ipsius og erant. xxx. cubiti vsuales ꝫm pdictam fictionē: seq̄tur q tota longitudo pedis eius ad min⁹ esset. cxx. cubitoꝝ vt predictuz est. Cubit⁹ aūt continet duos pedes ꝫm cōiorē opinionē z veriorē vt credo ꝫm aliam xo pedem z dimidium. ex quo sequitur q cubitus ipsius og cōtinebat. ccxl. pedes cōmunes ꝫm pdictam fictionem vel ad minus. cxxx. Et p cōsequens lect⁹ eius. ix. cubitoꝝ ptinebat noniest tantū in lōgitudine: qd̄ includit maximā absurditatē: qz nō posset fieri lect⁹ ferreus tante lōgitudinis z latitudinis cōmunē tis: nec inueniretur tanta materia ferri: nec artifex q̄ faceret nec eēt verū qd̄ dicitur in textu.

h Dixitq; dns ad me. Ne timeas eū: qz in manu tua tradit⁹ est cū oi pplo ac terra sua: faciesq; ei sic̄ fecisti seō regi amorreoꝝ q̄ hītauit in esebon. Tradidit q̄ dns de⁹ noster in manib⁹ nr̄is etiaz og regē basan z vniuersum pplm ei⁹: i percussimusq; eos vsq; ad internitionē vastātes cunctas ciuitates illius vno tpe. Nō fuit oppidum qd̄ nos effugēt. Sexaginta vrbes z oēm regionē argob regni og in basan. Cūctevrbes erāt munite murꝭ altissimis: portisq; z vectib⁹: absq; oppidis inumeris q̄ non hēbant muros. Et deleuim⁹ eos sic̄ feceram⁹ seon regi esebon diptēdes oēz ciuitatē viroſq; ac mulieres et paulos: iumēta aūt z spolia vrbiū diripuim⁹. Tulimusq; illo tpe trā de manu duoꝝ regum amorreoꝝ q̄ erant trans iordanē a torrēte arnon vsq; ad montē hermō quē sidonij sarion vocāt et amorrei sanir: omnes ciuitates que site sunt in planitie z vniuersaz trā galaad z basan vsq; ad selcha z edrai ciuitates regni og in basan. Sol⁹ q̄ppe og rex basan restiterat de stirpe gigantū.

k Et mōstrat lect⁹ ei⁹ ferre⁹ q̄ ē in rabath filioꝝ āmon: nouē cubitos hns longitudinis: z q̄tuor latitudis ad mēsurā cubiti virilis man⁹

l Terrāq; possedim⁹ tpe illo ab aroer q̄ est sup ripam torrētis arnon: vsq; ad media ptem montis galaad: z ciuitates illius dedi ruben z gad. Reliquā aūt ptē galaad z oēm basan regni og: tradidi medie tribui manasse omnē regionē argob. Cunctaq; basan vocabat terra gigātū. Jair fili⁹ manasse possedit omnē regionem argob vsq; ad terminos gessuri z machati. Vocauitq; ex nomine suo basan anothiair. id est villas Jair vsq; in p̄sentez diē.

Monstrat lectus eius ferreus qui est in rabath filioꝝ ammon. i. in tali ciuitate: qz magnitudo predicti lecti fere occuparet locum vnius magne ciuitatis z ꝯ dicendū q hic accipitur cubitus vsualis et communis qui continet duos pedes communes: vel ad minus pedē et dimidiū. Ex quo patet q lectus ipsius og erat bene magnus ptinens. ix. cubitos longitudinis. id est. xvij. pedes cōmunes ꝫm cōiorē opinionez de magnitudine cubiti: vel. xiij. pedes cū dimidio ꝫm alias. Moraliter og q̄ interpretat congregans: signat pctōrē iq̄ sibi congregat iniquitatem: ꝫm q dicitur psalmo. xl. Cor eius congregabit iniquitatem sibi. Quia ꝫm Gregorium. Peccatū quod p penitentiā nō diluitur: mor suo pondere ad aliud trahit. Lectus enim sunt allicientia ad peccatum: z detinentia in ipso: sicut in lecto in quo iacet prostratus: habet aūt nouē cubitos longitudinis: z quatuor latitudinis: exemplum in peccato carnis: z sic potest intelligi de aliis. Primus cubitus longitudinis est in oculis. scds in poculis. tercⁱ⁹ in spectaculis: qrtus in cantilenis dissolutis. quintus in suauitate aromatum. sextus in multiplicitate donoꝝ gratis datorū. septim⁹ in mollicie lectoꝝ. octau⁹ in applausu sociorū. non⁹ in turpi vsu mulierū. Latitudinis xo prim⁹ cubitus est delectatio. scds est ꝓsensus. tercⁱ⁹ opatio. qrt⁹ ꝓsuetudo: z qñ inuenit iocorigibilitas z obstinatō tūc est lect⁹ ferre⁹. b Terrāq; pos. Hic ꝑñr recolit pdicte tre acq̄site distributio: q̄ assignata fuit duab⁹ tribub⁹ et dimidie: z pleni⁹ ptinet Nume. xxxij. z hoc est qd̄ dicit. Et ciui. il. de ruben z gad ⁊c. z pz lrāz vsq; ibi.

a Et terminos cenereth. nomen est lacus magni per quē transit iordanis fluuius: z vocat in euāgelio mare cenereth a q̄dā villa sic noiata sup litt̄ ei⁹ sita z mare tyberiadis a q̄dā alia ciuitate sita in ei⁹ littore: z mare galilee q̄ est iux galileā regionē. b Usq; ad mare deserti q̄ est salsissimum. nomē ē alteri⁹ lac⁹ i quo cadit iordanis fluui⁹: z ē in loco vbi subuerse sunt. v. ciuitates de q̄b⁹ subuersione dr Genes xix. et de isto lacu dictū fuit nume. xxxiij. cap. Uocat aūt mare noze hebraici sermonis sm quē quelibet cōgregatio aquaz notabilis mare vocat sm illud Gen. j. Congregationesq; aquarum appellauit maria.

c Expediti precedite. hoc dr de viris bellatoz⁹ duaz tribuū et dimidie q̄ ia habebāt terrā assignatam z ciuitates muratas in quibus relinquerūt vxores suas z paulos z familias z ideo poterant precedere ad bella magis expedite q̄z alii q̄ ducebāt secū vxores suas z paulos z familias.

d Iosue autē. Postq; aūt explicauit beneficia prestita in bellis preteritis: hic ꝓnr explicat ꝓbenda in bellis futuris: z hoc totū fit ad inducendū filios isrl ad dei reuerētiā z obseruātiā legis. z diuidit in ptē ꝓncipalē z incidentalē: secda ibi. Precatus q; sū. Circa ꝓmū moyses ex victoziis ꝓcessis filijs isrl de ꝓterito assecurat de cōcedendis in futuro: qz ꝑm q̄ dicit beat⁹ greg. Preteritarū rerū exhibitio futuraz est certitudo z ptz ītra. e Precat⁹. Hec ē ps incidēs talis: ex hoc enī q̄ moyses ex dei adiutorio duos reges debellauerat: z terrā eoz distribuerat: vt p̄dictū ē: opinat⁹ fuit q̄ ꝺn̄ dñi sibi dictū Nume. xx. i. q̄ nō intraret terrā ꝓmissiōis nō esset verbū finie diffinitiue ſ magis cōminatiōis: qđ frequēter retractat: sicut illud Jone. iij. Adhuc xl. dies z ninive subuertet. z iō orauit dominū vt intraret iordanē: z videret terrā ꝓmissionis: ac diuideret: z hoc ē q̄ dr b. f Dñe de⁹ tu cepisti. oñdere ser. tuo. i. mihi moysi. g Magnitudinē tuā. i opib⁹ mirabiliū. h Manuq; fortissimaz. in debellatione duoz regū. i Trāsibo igit̄ ꝛc. i. hoc peto ex tua gra. k Et montē istū egregiū z libanū. Ra. sa. dicat q̄ per montē hic intelligit̄ irlm q̄ p ptē ꝓncipali erat sita in monte: z p libanū ipm tēplū qđ fuit factum de lignis libani. vt dr. iij. Reg. v. ca. Sed hoc nō vr verū: qz moyses nō petebat visionē spūalē terre: ſ corpalez: vt manifeste ptz ex textu: templū autem nō fuit factum vsq; ad tpa salomonis: et ꝛō vsq; tūc videri nō potrat visione corpali: z ideo dicendū q̄ p montē z libanuz intelligunt duo termini terre ꝓmissionis sm eius longitudinē: quia mons in quo est ascensus scorpionis: est in termio australi: et libanus in termino aquilonari: z p hoc intelligit petita visio loco⁹ intermedioz.

l Iratusq; est mihi dñs ꝓpter vos. istud refert ad pec catū moysi in aq̄s ōdictionis: qđ habet Numeri. xx. cuius pcti occasio fuit malicia ppli: vt ē dictū est ca. j.

m Nec exaudiuit me. verbum suū retractādo: ſ magis ꝓfirmādo: q̄tū ad hoc q̄ terrā nō intrare: ꝓcessit tñ q̄ eam abextra miraculose viderem vñ subdit.

n Ascende cacumen phasge. nomē est montis.

o Et oculos circūfer ad orientē ꝛc. Non accipitur hic oriens et occidens auster z aq̄lo ꝓut sunt termini totiꝰ ꝛre habitabilis: q̄a nō fuit ostēsa moysi. ſ ꝓut significant terminos terre ꝓmissionis qz Moyses vidit oculis corpalibus totā terrā ꝓmissionis a termino eius australi vsq; ad aq̄lonarez z ab orientali vsq; ad occidentalem.

p Precipe iosue. vt recipiat regimē ppli: z labores in acquirendo terrā z diuidendo.

q Et corrobora eum atq; ꝓforta. Timebat enī iosue ne sicut moyses magister suus ab ingressu terre z eius diuisione fuerat impeditus: ita z ipse qui nō erat tante pfectionis: multoforti⁹ impediret. z ideo dñs voluit eū assecurare de transitu z diuisione: ideo sequitur. Ipse p̄cedet populum istum z diuidet eis terram ꝛc.

Machir q̄ dedi galaad et tribubo ruben z gad dedi de tra galaad vsq; ad torrentē arnon mediū torrentis z cōfiniū vsq; ad torrētē ieboc: q̄ ē termin⁹ filioz ām on: et planicie solitudinis atq; iordanez: a z t̄minos cenereth: vsq; ad mare deserti q̄ ē salsissimū ad radicem montis phasga ꝑ oriētē. Precepiq; vob in tpe illo dicens. Dñs deus vester dat vob terraz hāc in hereditatē: c expediti ꝓcedite frēs vīos filios isrl oēs viri robusti absq; vxoribus z paulis atq; iumētis. Noui enī q̄ plura habeat pecora z in vrbib⁹ remanere debebūt q̄s tradidi vob: donec requiem tribuat dñs frīb⁹ vīs sicut vobis tribuit: z possideāt ipi etiā terrā quā dat⁹ est eis trans iordanē: tūc reuerter vnusq̄sq; i possessionē suā quā dedi vobis. d Josue q̄z in tpe illo ꝓcepi dicēs. Oculi tui viderūt q̄ fecit dñs de⁹ nr duobus regib⁹: sic faciet oīibus regnis ad q̄ transiturus es. Ne timeas eos. Dñs enī deus vr pugnabit ꝓ vob. e Precatus q; sū dñm i tpe illo dicēs f Dñe deus tu cepisti oñdere seruo tuo g magnitudinē tuam h manuq; fortissimam. Neq; enī ē alius de⁹ vel i celo vel in terra q̄ possit facere opa tua z ꝓpari fortitudini tue. i transibo igit̄ z videbo terrā hāc optimā trans iordanē: k z montē istū egregium z libanū. l iratusq; ē dñs mihi ꝓp̄ vos: m nec exaudiuit me: sed dixit mihi. Sufficit tibi: nequaq̄ vltra loq̄ris de hac re ad me. n Ascende cacumen phasge o z oculos tuos circūfer ad occidentē z ad aq̄lonez: austrūq; et orientē: z aspice. Nec enim transibis iordanem istum. p Precipe iosue q z corrobora eū atq; ꝓforta: qz ipe ꝓcedet ppl̄m istū z diuidz eis terrā quā visur⁹ es. Mālim⁹q; in valle ꝑ phanū phogor.

Additio.

Ꝑ visio terre ꝓmissionis quaz moyses petebat a deo intelligat de visiōe corpali tūm nō modice admiratiōis dignū vr cur moyses q̄ tāte pfectionis erat vt de eo diceret. qui in omni domo mea fidelissimus est z palam z non per enigmata z figuras dñm videt ē. Numeri. xij. cum tanta affectione z tamardenti instantia peteret videre a deo terram illam trans iordanez: z montem illum egregium non transiret iordanez: presertim cū ad hoc impetrandum inducat memoriam maximoz operum que deus sibi ostenderat. ad hoc cum dicit: tu cepisti ostendere seruo tuo ꝛc. Neq; enim alius deus in celo z in terra q̄ posset facere opa tua. in q̄ vr maxime magnificare hmōi petitionē quasi coequando eam bis potissimis: quia tam de⁹ sibi oñderat cū tamen inter illa sit modica vel nulla cōpatio. Nam prima magnalia q̄ moysi fuerūt oīa de q̄bus hic fit mentio ptinebat ad omnipotētiā diuinam.

ꝛ ad magnã populi dei vtilitatẽ: sicut redemptio egyptiaca: ꝛ vatio legis: ꝛ deductio ꝙ dẽsertũ ꝛ hmõi. Oꝛ aũt moyses transiret iordanẽ: ꝛ videret illã terrã coꝛpaliter nihil boꝛ simile vel equale indudit. Ad quod quidaꝫ expositores hebꝛeoꝝ dicũt ꝙ hoc faciebat moyses vt ꝓpls ille magis diligẽt trã illaꝫ cui⁹ visio tã desiderabilis erat a viro tante ꝓfectõis ꝙ dñs nõ vr̃ ꝓuenirẽt dcm qꝛ si sic moyses dr̃ pꝛtebat ꝙ modũ fictionis vt ꝓpl̃o hoc oñderet nõ ꝙ in coꝛde lic bꝛet: qd nõ ptiet ad viruꝫ dei. ⁱvñ vr̃ aliter dicenduꝫ: ꝙ Moyses desiderabat illã terraꝫ videꝛe ex deuotiõe quã habebat ad illa q̃ fuerũt ibi facta. s. immolatõ ysaac: que fuit celebꝛata in monte moꝛia vbi de⁹ cõcessit: ꝛ iuramẽto solẽniſſimo firmauit ꝙ in semie abꝛae. id ẽ cꝛisto bñdicerent oẽs gẽtes: ꝓut fuit large oñsuꝫ ꝛ. gen. xxij. an additõe. iiij. ꝛ ideo fecit hic mẽtionẽ de monte di. Et montẽ istũ egregiũ: et qꝛ ex fide etiã cognoscebat: ꝙ in illo monte postq̃ ibi templũ fuisset edificatũ de lignis libani erat offerendus xp̃s ꝛ doctrinã salutis ibi docturus: iõ fecit mentionẽ de libano dicens. Montẽ istũ egregiũ ꝛ libanũ ꝛ generaliter desiderabat terrã totã videre: vt patꝫ in ſra: qꝛ ꝙ totã terrã ꝓmissionis. s. iudeã: galylcã ꝛ trans iordanem cꝛistus ingressurus erat predicãdo ꝛ docendo ꝛ mirabilia faciendo: vt in byst oꝛijs euãgeliſtaꝝ satis ptꝫ vñ moyses etsi videre petebat coꝛpalem visionẽ terre: hoc tñ erat ꝓpter visionẽ spũalẽ supꝛadictã. Nimirum si rõne b⁹ deuotiõis moyses petiuisset videre terrã illã: qꝛ etiã hodie fideles cꝛisti videm⁹ in lẽginqs regiões pegrinari. vt loca sancta visitẽt: ꝙ de⁹ vt suã iusticiã oñdẽt etiã circa sẽos noluit sibi cõcedere illã visionẽ de ꝓpinq̃: ꝙ tm̃ alõge di. Ascẽde ad cacumẽ pbasge ꝛ oculos circũfer ad occidẽ tẽ: ꝛc. In viris em̃ ꝓfectis modica exercitatio coꝛpis i rebus ad deuotionẽ excitãtib⁹ tãtũ opat: sicut taliũ magna exercitatio in minus deuotis. nã ꝼm pb̃m. Actiuoꝝ act⁹ ẽ ꝼm dispositionẽ passi. Est etiã b alia rõ q̃ bꝛ in glo. vbi sic dr̃. Magna dispensatiõe factũ est: vt moyses q̃ est typ⁹ legis nõ introduceret ꝓplm in terrã ꝓmissionis: qꝛ lex neminẽ ad ꝓfectũ adduxit. Sed iosue typ⁹ xp̃i q̃ saluatoꝛ interꝑtat tanq̃ dux ꝛ ꝓnceps ꝓplm in terrã ꝓmissionis introduxit. hec in glo. Que quidẽ exposicio ꝛ allegoꝛica sit multũ tm̃ coꝛrñdet lꝛali: vtꝫ ꝓsideraꝫti.

Capl'm. iiij.

a Et nũc isrl. Postq̃ moyses induxit ꝓplm ad dei reuerentiã ꝛ legis obseruantiaꝫ: hic ꝓmter incipit explicare legẽ ꝛ explanare ꝛ ꝓmo replicat explanando legislationẽ. scdo legẽ ipam capi. v. Addus circa primũ premittit dicta explanatio. scdo infert intenta ꝓclusio: ibi. Ista est ler. Prima in duas: in ptẽ principalẽ ꝛ incidentalẽ: scda ibi. Tunc sepauit. Circa primã describit ꝙ modũ replicationis ꝛ explanatõis legis eminẽtia: scdo primo oñdit ex effectu: qui est ꝓlongare vitã: ꝛ multiplicare possessionẽ tempalẽ: si ler obseruetur: et boc est qd dicit. Et faciens ea viuas ꝛ ingrediens terrã possideas. secundo ex eius ꝓfectione cum dicitur b Non addetis ad verbum ꝛc. Illud enim preceptum est: quod non habet aliquid supfluũ aut diminutũ. Considerãdũ tm̃ ꝙ hic ꝓhibet additio ꝛpꝛanas intellectũ legis: nõ autem additio ꝛclarãs aut illucidãs: ꝼm ꝙ scribit Eccl. xxiij. Qui elucidãt me vitã eternã habebunt. Oꝛ aũt obseruãtia legis ꝓlonget vitã: oñdit ꝙ boc ꝙ violatores legis ꝙ ydolatriam fuerant omnes mortui: ꝛ obseruãtes eã adhuc erant viui: ꝛ boc est qd dicit. Oculi vestri viderũt ꝛc. ꝛ ꝓtꝫ ſra de ydolatria ꝓdicta: ꝛ de morte ydolatrarum dictũ fuit Nũeri. xxv. tercio ostendit eminentia legis ex eius ꝓditione cũ dr̃.

sicut mandauit mihi dominus ds̃ me⁹ sic facietis ea in terra quã possessuri estis ꝛ obseruabitis et implebitis opc. c Hec est em̃ vra sapiẽtia ⁹ ꝛ intellect⁹ coꝛã populis: vt audientes vniuersi ꝓcepta hꝰ dicãt. En ꝓpls sapiẽs ꝛ intelligẽs gẽs magna. c Nec est alia natio tã grãdis: f q̃ hẽat deos appꝛopinquãtes sibi: g sicut de⁹ noster adest cũctis obsecrationibus nr̃is. Que ei est alia gẽs sic inclyta vt hẽat ceremonias iustaq̃ iudicia ꝛ vniuersaꝫ legẽ quã ego ꝓponaꝫ hodie ante oculos vestros:

d Et intellect⁹ coꝛã ꝓplis. intellectus ꝓprie dicãtur habitus ꝓncipioꝝ de quoꝝ veritate nõ est hesitatio: ꝛ ꝙ hunc modum lex diuina vocat intellectus: qꝛ ei⁹ veritas est certissima certitudine adhesionis: ꝛ non certitudine euidentie. Item sicut ea que manifeste sequunt ex ꝓncipijs ꝙ se notis absq̃ hesitatione tenent vera. q̃ aũt repugnãt repudiant tanq̃ falsa: sic ea que sequũt ex diuina lege debent tanq̃ vera aꝓbari: ꝛ que repugnãt tanq̃ falsa repudiari. e Nec est alia natio. Hic replicat explanando eminentiã legislatoris que potissime apparuit in datione legis: quã quidẽ eminẽtiam q̃ tuoꝛ ostendunt: que ꝓmo sigillatim explicant. secundo vt melius commendent memorie: in simul breuꝫ replicant: ibi. Interroga de diebus antiquis. Illoꝝ aũt quatuoꝛ: ꝓmũ est benignitatis amoꝛ. secundum potestatis terroꝛ: ibi. Ne obliuiscaris. tercũ pietatis duꝛ coꝛ. ibi. Vos aũt tulit. quartũ seueritatis rigoꝛ: ibi. Caue neq̃ obliuiscaris. Primũ aũt oñdit ꝙ boc ꝙ dñs filijs isrl familiariter ꝓdescendebat vt patet in descensu manne quotidie: ꝛ in ꝓpli allocutione: in legis datiõe ꝛ ceteris alijs bñficijs. ꝛ boc est qd dr̃.

e Nec est alia natio tam grandis. nõ nũero vel coꝛpulenti quantitate sed dignitate. quia multe alie nationes fuerũt maioꝛes in foꝛtitudine ꝛ multitudine sed ista fuit dignioꝛ alijs inq̃tum accepit legem diuinitus datam disponentẽ ad cꝛistũ q̃ erat nasciturus ꝼm carnẽ ꝛ iudeis in q̃ ꝓsistebat maxima dignitas illius ꝓpli.

f Que habeat deos appꝛopinquantes sibi. i. ꝓdescendentes ꝛ dicit deos in plurali: qꝛ alie nationes colebãt pluralitatem deoꝝ.

g Sicut dominus de⁹ noster adest. licet enim demones in ydolis gentiũ aliqñdo darent eis responsa: hoc tñ erat raro. erãt etiã illa responsa obscura ꝛ ambigua: ꝛ ꝙ ꝓns deceptiua. sicut illud. Aio te Eacida Romanos vincẽ posse. ꝙ qd decep⁹ pugnauit ꝓ romãos ꝛ fuit deuict⁹: posse em̃ vincere poterat referri ad ipm vel ad romanos: et ipse retulit ad se: qd ad romanos ꝼm veritatẽ erat referendũ. verba aũt dñi sp̃ sunt vera ꝛ nullo mõ deceptiua: familiaritas aũt quã oñdit deus filijs isrl in ve. te. fuit figura illi⁹ maxime familiaritatis

quã nobis ostẽdit in beneficio sue incarnationis: dẽ q̃ bẽ Joh.j. Verbũ caro factũ ẽ & habitauit in nob̃ ⁊c. & qz diuina familiaritas req̃rit mũdiciã cordis & corporis ideo ꝓcludit. Custodi igit̃ temetipm & aiaz tuã solicite. & seq̃t. a Ne obliuiscaris. hic ꝓpr oñdit sue potestatz terroꝛ. qz sicut amoꝛ attrahit ad bonũ: ita terroꝛ retrahit a malo: & iõ sicut i datiõe legis allocũdo pplin oñdit eis sue benignitatis amoꝛẽ: ita p signa terribilia q̃ tunc fiebant. s. tonitrua & choruscatiões & silia icussit sue ptãtis timoꝛem & primo oñdit. p posituz: scdo ex hoc infert corelariũ. ibi. Custodite igit̃. Circa primũ dicitur.

a Ne obliuiscaris verboꝝ q̃ viderunt oculi tui. de quib⁹ dicitur Exo. xx. Cũctus aũt ppls videbat voces et lãpades & sonitũ buccine montẽq; fumigantez & pterriti ac pauoꝛe ꝺcussi ⁊c. & hoc est qđ subditur. Et discãt timere me. sequit̃

b Et oñdit vobis pactũ suũ. i. legẽ q̃tũ ad dẽm precepta q̃ dedit immediate: & q̃tũ ad alia precepta q̃ dedit mediante moyse & sic ptz litera

c Custodite igit̃. Hic ꝓpr cõcludit̃ corelariũm. s. q̃ latria soli deo sit tribuenda p hoc q̃ i datione legis ñ apparuit figura alicui⁹ creature viuentis: et hoc est qđ dicit̃.

c Custodite igit̃ sollicite animas vestras. s. a cultu ydolatrie. cuius causa subditur. d Non vidistis aliquam similitudinez. et iõ primo ꝓhibet latriam impendi creature viuenti sb celo: cum dicitur. Ne forte decepti faciatis vobis sculptam imaginem ⁊c. secundo coꝛporibus celestibus cũ dicitur. Ne forte eleuatis oculis in celum ⁊c. et subdit̃ causa cum dicitur.

e Que creauit dñs dꝰ tuꝰ in misteriũ cunctis gentibus. & iõ sicut creaturę bũane nõ deb̃z impendi latria: multo min⁹ coꝛpib⁹ celestib⁹ q̃. ꝓpt̃ boiez sunt factã. vñ & mot⁹ celi ad ꝓpletionẽ numeri electoꝝ ordinat̃. & iõ ipso cõpleto cessabit. vñ bt̃ apoc. x. Jurauit q viuentẽ in scla scloꝝ qđ tẽps ampli⁹ nõ erit. e Eos aũt tulit. Hic aũt describit̃ in legislatoꝛe pietatis dulcoꝛ: p hoc q̃ filios isti⁹ sua mera pietate edurit de egyptiaca seruitute: & hoc est qđ dr. Eos aũt tu. dñs & edur. de foꝛ. qz ad lrãz coquebant lateres in fornace ferrea: qz illa seruitus erat durissima: vt habetur Exo. j. g Ut haberet populũ hereditariuz. i. imobilit̃ sibi adherentem: sicut hereditas ẽ possessio immobilis.

b Jratusq; dñs ℨ me ⁊c. hoc addidit moyses ad oñendẽdũ q̃ debebant esse multũ grati deo eo q̃ faciebat eis bñficiũ qđ moysi negauerat: introducẽdo eos in terrã ꝓmissionis: & ꝓz lra. i

Caue neq̃. Hic ꝓpr circa legislatoꝛes describit̃ seueritatis rigoꝛ: ne rõne sue pietatis insoleꝛescerent: & ad ydolatriã declinaret. & b est qđ dr. Caue neq̃ obliuiscar pacti dñi. i. legẽ q̃ primo p̃cepto ꝓhibet ydolatriã. k Quia dñs dꝰ tuꝰ ig. ꝓsu. est. i. acriẽ puniẽs: sicut ignis int̃ elementa ẽ magẽ actiu⁹. et qz ista pena nõ solũ eis erat inferẽda: ℨ etiã posteris eoꝝ si ad ydolatriã declinaret: iõ subdit̃. Si genueriẽ filios ⁊c. sequit̃.

l Testes inuo. hodie. & ter. i. oẽs creaturã intellectuales in celo & in ẽra exñtem: qz sola creatura intellectualis ꝑt ꝓprie testificari: et exꝑmit ꝓpter multas penas. Pria est

Custodi igit̃ temetipm & aiam tuã sollicite. a Ne obliuiscaris verboꝝ q̃ viderũt oculi tui: & ne excidãt de corde tuo cũctis diebꝰ vite tue Docebis ea filios ac nepotes tuos: die q̃ stetisti coraz dño deo tuo in oreb qñ dñs locut⁹ est mihi dicens. Cõgrega ad me ppm vt audiant sermões meos et discãt timere me oĩ tpe q̃ viuũt in ẽra: deq; filios suos. Et accessistis ad radices montis q̃ ardebat vsq; ad celuz erãtq; ĩ eo tenebre & nubes & caligo. Locutusq; est dñs ad vos de medio ignis. Vocem verboꝝ eiꝰ audistis: et formã penit⁹ nõ vidistis. b Et oñdit vobis pactũ suũ qđ ꝓcepit vt faceretis: & decẽ verba q̃ scripsit in duabꝰ tabulis lapideis: mihiq; mãdauit in illo tpe vt docerẽ vos ceremonias & iudicia q̃ facere deberetis ĩ ẽra quã possessuri estis. c Custodite igitur sollicite aias vras. d Non vidistis aliquã similitudinez in die q̃ locut⁹ est vob̃ dñs ĩ oreb de medio ignis: ne forte decepti faciatis vob̃ sculptã similitudinez: aut imaginẽ masculi vel femine: similitudinẽ oĩm iumẽtoꝝ q̃ sunt sup terrã: vel auiũ sub celo volantiũ: atq; reptiliũ q̃ mouent̃ in ẽra: siue pisciũ q̃ sub terra morant̃ in aq̃s: ne forte eleuatis oculis ad celũ videas solem & lunaz & oĩa astra celi: & erroꝛe decepti adores ea & colas: e que creauit dñs dꝰ tuꝰ in misteriũ cũctis gẽtibꝰ q̃ sb celo sũt f Eos aũt tulit dñs & eduxit de fornace ferrea egypti g vt hãret ppm in hereditariũ: sicut ẽ ĩ pũti die. b Jratusq; ẽ dñs ℨ me ꝓpt̃ ℏmões vĩos & iurauit vt nõ trãsirẽ iordanẽ nec ĩgrederer terrã optimã quã dabit⁹ est vob̃. Ecce morior ĩ hac humo: non trãsibo iordanẽ: vos trãsibitis & possidebitis ẽrã egregiã. Caue neq̃ obliuiscarẽ pacti dñi dei tui qđ pepigit tecũ & facias tibi sculptam similitudinẽ eoꝝ que fieri dom̃in⁹ ꝓhibuit. k Quia dñs deꝰ tuꝰ ignis ꝓsumẽs est: deꝰ emulator. Si genueritis filios ac nepotes: & morati fueritis ĩ terra: deceptiq; feceritis vob̃ aliquã similitudinez patrãtes malũ coraz dño deo vĩo vt eũ ad iracũdiã ꝓuocetis. l testes ĩuoco hodie celũ & trã: cito perituros vos eẽ de ẽra quã trãsito iordane possessuri estis. Non habitabitis in ea longo tpe: ℨ delebit vos dñs atq; dispget in oẽs gẽtes: & remanebitis pauci in natiõibꝰ ad q̃s vos ductur⁹ est dñs: ibiq; seruietis dijs q̃ hoĩm manu fabricati sũt ligno & lapidi q̃ nõ vident nec audiunt: nec comedunt: nec odorantur. m Cunq; quesieris ibi dominum deum tuum ĩuenies eum: si tñ toto corde q̃sieris & tota tribulatiõe aĩe tue ꝓplurimoꝝ moꝛs siue ꝓditio cũ dicit. Cito perituros vos. scũda de ẽra eiectio. ibi. Non habitabitis ⁊c. tercia int̃ infideles dispsio: ibi. Atq; dispget. quarta ydolatrie seruitus et subiectio. ibi. Ibiq; seruietis ⁊c. Verũtñ qz cũ dei iusticia semp currit misericordia: ideo ꝓsequenter ꝓmittit eis pene remissionẽ: si agant veram pniam: cũ dicit̃.

m Cunq; quesieritis ibi dñm ⁊c. & patet litera.

b Interroga de dieb⁹ antiq̃s. Hic oñr p̃dicta de legislatoris eminentia replicat breuiter: vt ea memorie firmius imp̃m ant̃. z primo de benignitate z familiaritate legislatoris: cũ dr. b Interroga de di. anti. i. de bis q̃ facta sũ ab antiquo. c A summo celo vsq; ad summũ ei⁹. i. ab omi creatura q̃ celi ambitu ptinet.

d Si facta est aliq̃ huiusc. res. i. tãta dei beniuolentia oñsa alteri pplo.

e Ut audiret populꝰ vocẽ dei loquẽtis. dãdo sibi imediate mandata.

f Sicut tu audisti z vidisti. In hebreo bi. Et viristi. q. d. hoc nõ est factũ alteri pplo. Consequenter repetit de pietate legislatoris in eductionem pplꝰ de egypto cũ dicit.

g Si fecit de⁹. sic alteri pplo.

h Ut ingre. z tol. sibi gentẽ. sicut p effectus suc virtutis ingressus ẽ egyptũ: vt te inde tolleret.

i Per tentatiões pio mãdãdo pharaoni simplicit vbo vt te dimitteret vt bi Et o. v. quasi tẽtãs si dimitteret populũ absq; flagello

k Signa. q̃ dedit fieri p moysen: vt sibi crederet q̃ esset nũcius dei sicut fuit versio virge i serpentem z ssa.

l Atq; portenta. id ẽ plagas egypto illatas. m Per pugnã z robustam manũ ꝛc. s. in mari rubro ꝓm q̃ dr Exodi. xiiij. Dñs pugnabit p nobis ꝛc.

n Et horribiles visiones. ꝓm q̃ hr Sap. xviij. Visus maloꝝ soniꝝ turbauerũt eos ꝛc.

o De celo te fecit audire vocẽ suam. hic accipit celũ aereum q̃ vt illa formabat̃ in cacumine montis synai immediate a deo vel ministerio angelico: z audiebat̃ a populo erãte circa pedem montis. Consequenter repetit de terrore potestatis cum dicitur. p Et in terra oñdit tibi ignem suũ maximũ q̃ erat valde terribilis. vt hr Exo. xix

q Quia dilexit pres tuos. hoc inducit ad oñendum: q̃ ista beneficia deus nõ fecit filijs israel ꝓpter bonitatẽ eoꝝ sed ꝓpter merita patrũ: abrahã: ysaac: z iacob.

r Sicut cernis in pñti die de terra seon z og data tibi. Conseq̃nt ex predictis pcludit q̃ latria soli deo sit impẽdenda: cũ dr. Scito q̃ hodie ꝛc. secdo q̃ ei⁹ lex sit custodienda. cũ dr: t Custodi p̃cepta ei⁹. z patet litera.

v Tunc sepauit. videns em moyses imminere mortez suã sepauit tres ciuitates trãs iordanez vt possent ibi refugere z saluari q̃ absq; inimicicijs z a casu primus occiderent: z patet ira. Sciẽdum tñ q̃ iste ciuitates nõ fuerũt simpliciter determinate ad refugiũ q̃sq; alie tres fuerũt institute in terra chanaã: put dictum fuit Numeri. xxxv. vbi etiam determinatũ fuit q̃ et qualiter deberẽt saluari: et q̃ non

r Ista est lex. Hic ponitur cõclusio intenta in hoc capi. ad hoc em̃ replicauit legis dationem declarãdo eminentiaz legis z legislatoris vt p hoc redderent filijs israel attenti ad intelligendũ z retinendum legẽ que erat replicãda z declaranda cõsequenti: z vlera vsq; in finẽ libri et q̃tũ ad hoc dicit.

s Ista est lex. quã ꝓposuit moyses. s. ca. sequẽti.

y Et hec testimonia. p legẽ ei intelligunt̃ p̃cepta decalogi per testimonia autẽ intelliguñ alia p̃cepta moralia.

z Et ceremonie. p hoc intelligunt̃ ceremonialia p̃cepta q̃ ordinant hominẽ ad cultũ dei.

a Atq; iudicia q̃ ordinãt̃ ad iustũ quietũ cũ proximo. Tãgit̃ etiam tps b⁹ explanatiõis cũ dicit Qñ egressi sunt de egypto. z locus ibi trans iordanẽ ꝛc. z qualiter fuit acq̃situs cũ subdit̃. Filij q̃z israel egressi de egypto posse derũt terrã eius ꝛc.

¶ In ca. iij. vbi dicit in postilla. Ne forte eleuat⁹ oculis in celum ꝛc.

¶ Additio. j.

On vi sufficiẽs rõ in ꝓposito quã postillator assignat dicẽs: q̃ si creature bñane nõ ozs impẽdi latria multo min⁹ coꝛpib⁹ celestib⁹ q̃ ꝓpe dei

---

k ꝑ te inuenerũt oia q̃ p̃dicta sunt. Nouissimo aũt puerteris ad dñm dẽũ tuũ et audias vocẽ eius: qz de⁹ misericors dñs de⁹ tu⁹ est. Nõ dimittet te nec oio volebit neq; obliuiscet pactũ quo iurauit patrib⁹ tuis. Interroga de dieb⁹ antiq̃s q̃ fuerunt ante te ex die q̃ creauit dñs de⁹ hoiem sup terrã: a summo celi vsq; ad summũ eiꝰ si facta ẽ aliq̃ huiuscemodi res: aut vnq̃ cognitũ ẽ: vt audiret pplꝰ vocẽ dñi dei loquẽtis de medio ignis sic tu audisti z vidisti: si fecit de⁹ vt ingrederet̃ z tolleret sibi gẽtẽ de medio nationũ p tẽtatiões: sig atz portẽta: p pugnã z robustã manũ extentũq; brachium z horribiles visiões iuxta oia q̃ fecit p nobis dñs deus nr̃ in egypto videntibus oculꝭ tuis: vt scires q̃m dñs ipse est de⁹: z nõ est aliꝰ pter vnum. Be celo te fecit audire vocẽ suã: vt doceret te: p z i terra oñdit tibi ignẽ suũ maximũ: z audisti verba illius de medio ignis qz dilexit pres tuos: z elegit semen eoꝝ post eos. Eduxit q̃ te p̃cedens in virtute sua magna ex egypto vt deleret nationes maximas z fortiores te in introitu tuo: z introduceret te: daret q̃ tibi terrã eaꝝ in possessionẽ sic cernis in pñti die. Sato ergo hodie et cogitato in corde tuo q̃ dñs ipse est de⁹ i celo sursuz z i terra deorsuz z nõ sit aliꝰ. r Custodi p̃cepta eiꝰ atq; mandata q̃ ego p̃cipio tibi: vt bñ sit tibi z filijs tuis p⁹te: z pmãeas mlto tẽpe sup terrã quã dñs de⁹ tuus daturus est tibi. Tũc separauit moyses tres ciuitates trãs iordanẽ ad orientalez plagã: vt pfugiat ad eas q̃ occiderit nolẽs primũ suuz nec fuerit sibi inimicꝰ ante vnũ z alterũ diẽ: z ad harũ aliquã vrbiũ possit euadere bosor i solitudine q̃ sita ẽ in terra cãpestri ꝺ tribu rubẽ. z ramoth i galaad q̃ ẽ i tribu gad: z golã i basan q̃ ẽ i tribu manasse. s Ista est lex quã ꝓposuit moyses coram filijs isrl: y z h testimonia z ceremonie atz iudicia q̃ locutus ẽ ad filios isrl q̃n egressi sũt de egypto trans iordanẽ i valle ꝓ phanũ phogor in terra seon regis amorrei q̃ habitauit in esebon quẽ percussit moyses. Filij q̃z isrl egressi ex egypto possederũt trã eius z terrã og regis basan duoꝝ regũ amorreoꝝ q̃ erãt trans iordanẽ ad solis ortũ ab aroer q̃ sita est sup ripã torrẽtis arnon vsq; ad montẽ sanir q̃ est hermon omnẽ planiciem trans iordanem ad orientalẽ plagã vsq; ad mare solitudis z vsq; ad radices montis phasga.

de egypto. z locus ibi trans iordanẽ ꝛc. z qualiter fuit acq̃situs cũ subdit̃. Filij q̃z israel egressi de egypto posse derũt terrã eius ꝛc.

sunt facta. Primo q̃ nõ erat notũ bis q̃bus loquebatur q motus celi cẽt ordinatus ad cõpletionẽ numeri electoꝝ ꝛ q ipso ꝓpleto cessaret: nõ em̃ hoc bñ ex aucte diuina in lege mosaica ꝓtẽta: quã ille ꝓpls recipe tenebaẽ: ꝫ potius ex aucte noui testamenti: quod erat eis ignotũ. vñ rõ ꝓdicta non cõcludebat eis q̃ mediũ huiꝰ ꝓsequẽtie ignorabãt: secundo q̃ posito q motus celi ordineẽ ad cõpletionẽ numeri electoꝝ: ex hoc non tollitẽ q̃n bmõi motus haberet efficaciã in bis inferioribus magis q̃ alie creature: q̃rũ similitudines bñ ꝓhibet: vt iumentoꝝ auiũ ꝛ reptiliũ: et bmõi. Et iõ ex hoc q alie creaturis inferioribꝰ ꝓhibeẽ cultus latrie impendi: nõ sequit q talis cultus nõ deberet impẽdi corporibꝰ celestibus: que sunt altioris ꝛ maioris efficacie. tercio q̃ ꝑm scm̃ Tho. in ꝑma ꝑte. q. lxx. ar. iij. in rõsiõe ad scm̃ arg. Nihil ꝓhibet dici q dignior creatura facta sit ꝓpter inferiorẽ: nõ ꝑm q i se ꝓsideraẽ. ꝫ ꝑm q ordinatur ad integritatẽ vniuersi: ꝛ ideo dato q corpora celestia ꝓpter hoiem sint facta: ex hoc nõ tollitur q̃n sint digniora: vt ꝓsequens eis aliquis cultus impẽderet a suis inferioribus: ꝑsertim ab hominibus q̃ talia principaliẽ sequunt̃: in quibus celestia corpa cuidẽtes habent effectus: vñ aliter vñ dicendũ hic. Ad qd̃ sciendũ est. q vbi translatio nostra bz: que creauit dñs deꝰ in ministeriũ cunctis gẽtibus: hebraica litera bz. Que distribuit dñs deus tuꝰ cũctis gẽtibus. cuiꝰ sensus ꝑm quosdam hebreoꝝ expositores est: q sicut deus deputauit ad custodias singulaꝝ gẽtiũ singlos angelos: vtz Dañ. x. ca. de ꝓncipe regni ꝑsaꝝ: ꝛ de ꝓncipe regni grecoꝝ: sic ꝛ singulis gentibus deputauit singula astra: q̃ bus tales gentes exhibebant cultũ: qd̃ sane intelligendũ est. put in glo. tradit̃: ꝛ est august. vbi dicit sic. Hõrta dictũ est: vt tanq̃ deus ꝑcepit ea. s. astra a ceteris gẽtibus coli: ꝛ a ppl'o suo nõ coli: sed q: ꝑsciuerat gentes culturã eis exhibituras: ꝛ tñ ꝑsciẽs creauit: ppter etiã suũ futurũ esse ꝑsciuit q̃ ista nõ coleret. hec in glo. vnde Queniter immediate subiungit̃: vos aũt tulit dñs et eduxit de fornace ferrea egypti: vt bñet ꝑpln̄ hereditariũ. q. d. vos nõ immerito estis subtrahendi a cultura corporum celestiu mquam cetere gentes eis exhibent q: a solo deo educti fuistis de fornace ꝛc. vt immobiliter adheretis soli deo tanq̃ ppls hereditarius.

¶ In eodem capi. iiij. vbi dicit̃ in postilla. Sicut tu audisti ꝛ vidisti.

¶ Additio. ij.

IN hebreo bñ. Sicut tu audisti ꝛ vidisti. ꝛ ẽ sensus: q: a seculis nõ est auditũ q̃ aliq̃s ppls tot̃ simul audiret vocẽ dei loquẽtis: dñ esset in hac vita sicut infra. v. cap. dr̃. Quid est ois caro vt audiat vocẽ dei viuẽtis: q̃ de medio ignis loquit̃: sicut nos audiuimus: ꝛ possit viuere. Licet. n. aliqui demões vel falsos deos colentes audiãt vocẽ deoꝝ suoꝝ vel fingant se audire: nunq̃ tñ a toto ꝓpl'o ꝑsertim cũ sit magnus: sile dr̃ fieri ꝛ ideo dicit̃. Interroga a diebus antiq̃s. si facta est aliq̃ huiusce modi res. i. q ppls in hac vita audiret vocem dei.

¶ Replica correctoriꝰ ꝓtra Burgen̄.

IN ca. iij. deuteronomij vbi postillator dicit q coꝛpibus celestibus cultus latrie ꝓhibeẽ exhiberi: ea rõne qꝛ ꝓhibeẽ impendi humane creature: quam rationem confirmat: eo qꝛ corpa celestia tã q̃ minoris ꝑfectionis in obsequium hoim sunt creata ꝛc. Huic rationi se opponit Burgensis asserens eam non sufficere: primo quia ꝓ auctoritatẽ noui testamẽti confirmata: secõ quia dicit corpa celestia eẽ altioris ꝛ maioris efficatie: ideo negat ꝓsequẽtiã postil. Et illud scm̃ dictũ confirmat ꝓ sanctũ tho. ꝓma ꝑte. q. lxx. ar. iij. in respõsione ad scm̃ argumentũ: putauit burg. q rõ nõ ꝓcluderet iudeis: sed si virtus rõnis postillatoris inspicit̃: nõ solũ iudeo verũ ꝛ pagano ꝛ cuilibet lumine recte ratõnis vtenti concludit.

Quis vtens recte ratiõis dictamine respicientis ad ordinez essentialis eminentie: audebit negare ꝓsequẽtiã illã latria nõ debet impendi homini: igit̃ nulli coꝛpoꝛi celesti

a Vocauitq; moyses omnem israelem: et dixit ad eum. Audi israel ceremonias atq; iudicia que ego loquor in auribus vestris hodie. Discite ea et

b Dominus deus noster pepigit nobiscum fedus in oreb. c Non cum patribus nostris iniit pactum b sed nobiscum: qui in presentiarũ sum⁹ ꝛ viuum⁹ opere complete.

cum talis ꝓntia teneat ꝓ locũ a maioꝛi destructiue: qui locus fundat̃ in regula coꝛ. Si illud quod magis videtur inesse nõ inest: nec illud qd̃ minus: cũ igit̃ latria impendi tur alicui rõne pfectionis eẽntialis: si igit̃ non impendit̃ hoi: qui est essentialiter pfectioꝛ ꝛ dignioꝛ: nõ mõ coꝛpi celesti ꝫ et toti celo: minꝰ impẽdeẽ coꝛpi celesti cuicũq; Qꝛ aũt homo pfectioꝛ sit eẽntialiẽ celo nõ indiget ꝓbatione. qꝛ eius oppositũ sapit multos errozes ꝑsius dãnatos: et quilibet vtens recta rõne iudicabit ſba: m rõnalẽ eẽntialiẽ pfectioꝛẽ ſba nõ rõnali: hõ aũt est rõnalis ſba: celũ nõ apd̃ autẽticos ꝓbos: qui celi aiaz dicũt celo ꝓiũgi ꝑm opari ñ ꝑm esse. vñ celũ nõ dr̃ rõnale: ꝫ a rõnali moueri de quo alꝫ erit sermo. nec valet qd̃ burg. adducit. qꝛ vicz iudei nõ recipiũt nouũ testamentũ: igit̃ in expositiõe ve. te. insufficienter assumit̃. nec valet in lege mosaica non bñ. igitur incõuenienter assumit̃ in expositiõe sacre scripture. Burg. em̃ ꝛ iudei videre ꝑnt ex lege mosaica: q sol ꝛ luna sunt in ministeriũ hoim creata: vtz Gen̄. j. ꝛ eadẽ lege videre ꝑnt resurrectionẽ mortuoꝝ finalẽ retributionẽ ꝛ remunerationẽ iustoꝝ: ꝛ pricipiũ electoꝝ ꝛ ꝓplementũ. q̃b⁹ sil'comde nouo te. assumpsit: ꝛ qꝛ ex gen̄. principio bñt coꝛpa celestia creata: recta rõne habere debẽt ea ꝑm se foꝛ transitoria. ex quib⁹ oib⁹ ꝓcludit̃ cultũ latrie eis exhiberi non deberi. imo minus q̃ bũane creature rõne ꝑfectionis eẽntialis. Audeo ꝛ dicere q min⁹ q̃ iumẽtis cadẽ rõne. nã oẽ formaliter viuũ eiã si musca est essentialiter pfectioꝛ celo nec influẽtia coꝛpm celestiũ arguit coꝛ ꝑfectionẽ specifice vltra formaliter viuẽtia. stat em̃ in causis eiusdẽ maxime ptialib⁹ effectũ esse specifice ꝑfectioꝛẽ sua cã: vel ecõuerso. Nec reductio sancti Tho. quã burg. adducit valet ꝓ scholã em̃ pisiensez reprobaẽ: ꝛ ad errozẽ reducit̃: q celũ sit dign⁹ hoie. nã etsi sit dign⁹ in genere coꝛpm: nõ tñ in genere viuentiũ: sup totã em̃ latitudinẽ ꝑfectionis ſbe coꝛpee ſba aiata ꝛ maxime rõnalis addit eẽntialẽ ꝑfectionẽ: nec influxus vel efficientia manifesta coꝛpoꝝ celestiũ in inferioꝛa arguit ꝑfectionẽ vel dignitatẽ eẽntialẽ. Nam ignis manifestã bz efficiẽtiã ad hoiem ꝓburẽdũ: tñ nõ est dignioꝛ hoie. nec valet expõ burg. quã addit qꝛ immittit̃ fabule paganoꝝ ꝛ iudeoꝝ dicentiũ. Singulis gẽtib⁹ singula astra sicut singulos angelos ꝑsidere qd̃ fictum est.

¶ Capitulũ. v.

a Vocauitq; moyses. Hic incipit scda pars principalis libri in qua incipit explicatio legis ꝛ eius explanatio: et ꝓmo replicant̃ decalogi ꝑcepta q̃ ꝓprie dicunt̃ lex: scõ alia ad legem ptinentia. vj. ca. Circa primũ moyses ꝓmo ponit quoddam preambulus: scõ ex equit̃ ꝓpositũ. ibi. Et ait ego dñs ꝛc. Preambulũ aũt est explicatio modi ꝑ quem deus dedit ꝑcepta decalogi: ꝛ hoc notatur cũ dicitur.

b Dñs deus noster pepi. no. fedus. i. decez ꝑcepta decalogi que ab eo fuerũt data immediate.

c Nõ cũ ꝑribꝰ no. iniit pactũ. i. legẽ datã. qꝛ nõ legit̃ ea dedisse abrahã ysaac ꝛ iacob. d Sed no. q̃ imꝑ. su. q. d. ex hoc de ei⁹ custodia magis cẽ solliciti debemus.

e Facie ad faciē. locutus ē nobis. i. absq; medio ēxtuz ad plationē.x. p̄ceptoz̄: verumtñ qz alia p̄cepta non sic fuerūt tradita ꝓpl̄o ꝫ mediante moyse: iō seq̄tur.

f Ego sequester ꝛ medi⁹ ꝛc. annūciando vobis alia q̄ ab eo recepi: ꝛ cā bui⁹ mediatiōis subdit

g Timuistis em̄ ignē ꝛc. timore em̄ pcussi petierunt: q̄ solus moyses audiret v̄ba dei ꝛ eis referret: vt habeāt exodi. xx. ca.

b Et ait. Hic p̄nr ponit replicatio. x. p̄ceptoz̄ ex ore dei datoꝛum: in q̄ primo oñdit dei loq̄ntis sublimitas siue auctas. scdo populi audientis fragilitas: ibi. Vos autez Circa primū dicit. Et ait. s. ipse deus.

i Ego dñs ds⁹ tuus p creationē ꝛ gubernationē.

k Qui eduxi te de terra egypti. vt esses mihi serꝰ ꝛ non boi. q. d. ex his ptz q̄ in oib⁹ debes obedire mihi: et in quibus debeat esse ista obia: p̄nr explicat dicens.

l Non habebis deos alienos ꝛc. ꝛ ponuntur p̄sequenter alia p̄cepta decalogi eo dez ordine ꝛ fere sb eisdez verb̄: sicut p nūtur Exo. xx. ꝛ iō ptranseo: qz ibi dictuz fuit qualit̄ ista p̄cepta distinguuntur et exponuntur ꝑ doctores catholicos ꝛ hebreos.

c Facie ad faciē locut⁹ ē nobis ī mōte de medio ignis.

f Ego sequester ꝛ medi⁹ fui inter deū ꝛ vos in tpe illo: vt annūciarē vob verba eius

g Timuistis ei ignē ꝛ ñ ascēdistis in mōtē. b Et ait ego dñs ds⁹ tuus: k q̄ eduxi te de terra egypti de domo serui tutis. l Nō habebitis deos alienos ī ꝓspectu meo. Nō facies tibi sculptile nec similitudinē oīm q̄ ī celo sunt sup ꝛ q̄ in terra deorsuz: ꝛ q̄ vsant ī aq̄s sub tra. Nō adorab ea ꝛ nō coles. Ego em̄ sum dñs, deus tuus: de⁹ emulator reddēs iniq̄tatē patrū sup filios in tcias ꝛ q̄rtā generationē his q̄ oderūt me: ꝛ faciēs miscōdiaz ī multa milia: diligētib⁹ me ꝛ custodiētib⁹ p̄cepta mea. Nō vsurpabis nomē dñi dei tui frustra: q̄ nō erit impunit⁹ qui sup re vana nomē eius assumpserit. Obserua diez sabbati vt sctifices eū: sic̄ p̄cepit tibi dñs de⁹ tu⁹. Sex diebꝰ operaberis ꝛ facies oīa opa tua. Septim⁹ dies sabbati est. i. req̄es dñi dei tui. Nō facies ī eo quicq̄ opis tu ꝛ fili⁹ tu⁹ et filia: seruus ꝛ ancilla: bos ꝛ asin⁹: ꝛ omne iumēt̄ tuū: ꝛ pegrin⁹ qui ē intra portas tuas: vt req̄escat seru⁹ ꝛ ancilla tua sic̄ et tu. Memēto q̄ ꝛ ipi fuiet̄ in egypto ꝛ eduxerit te inde dñs de⁹ tu⁹ in manu forti et brachio extēto. Idcirco p̄cepit tibi vt observares die sabbati. Honora p̄rem tuū ꝛ mr̄em: sic̄ p̄cepit tibi dñs de⁹ tu⁹: vt longo viuas tpe: ꝛ bñ sit tibi in tra quaz dñs de⁹ tu⁹ daturus ē tibi. Non occides: nec mechaberis: furtumq̄ nō facies: nec loqueris contra ꝓximum tuum falsum testimoniū. Nō concupisces uxorez ꝓximi tui nō domū: nō agrū: nō seruū nō ancillā: nō bouē: nō asinū: ꝛ vniuersa q̄ illius sunt. Hec v̄ba locutus est dñs ad oēm multitudinē vr̄am in monte de medio ignis ꝛ nubis ꝛ caliginis: voce magna nihil addēs amplius ꝛ scripsit ea in duabꝰ tabulis lapideis quas tradidit mihi.

m Vos aūt postq̄ audistis vocē de medio tenebraz̄: ꝛ montē ardere vidistis accessistis ad me oēs principes tribuū ꝛ maiores natu: atq; dixistis. Ecce oñdit nob dñs de⁹ noster maiestatez ꝛ magnitudinē suam. Vocez em̄ eius audiuimus de medio ignis: ꝛ ꝓbauimus hodie q̄ loquente deo cū homie vixerit homo. Cur ꝑ moriemur ꝛ deuorabit nos ignis hic maxim⁹? Si em̄ audierimus vltra vocē dñi dei nr̄i: moriemur. Quid ē oīs caro vt audiat vocē dei viuēntis q̄ de medio ignis loq̄tur sicut nos audiuim⁹ ꝛ possit viuere? Tu magis accede ꝛ audi cūcta q̄ dixerit dñs deus nr̄ tibi: loq̄ris ad nos: et nos audientes faciem⁹ ea.

n Quod cū audisset dñs: ait ad me. Audiui vocē verborū ꝓpli hui⁹ q̄ locuti sunt tibi. o Bene oīa sunt locuti

p Quis det talē eos hz̄e mentē vt timeāt me ꝛ custodiāt vniuersa mādata mea in oī tpe: vt bñ sit eis ꝛ filijs eoꝝ in sempit̄nū. Vade ergo et dic eis. Reuertimini in tentoria vestra. Tu vo hic sta mecū: ꝛ loq̄r tibi oīa mandata ꝛ ceremonias atq; iudicia q̄ docēb eos vt faciāt ea in tra quā dabo illis in possessionē. Custodite igr̄ ꝛ facite que precepit dñs deus vobis. q Non declinabitis

Moyses q̄ erat ꝓfectior ꝛ deo familiarior: verba dei audiret: ꝛ eis referret ꝛ q̄ parati erant illi obedire sicut nuncio dei: ꝛ ptz ira.

n Nō cum ar differt. Hic ꝓsequenter describitur approbatio dei ꝛ ideo subdit

o Bñ oia sunt locuti. petentes audire mandata dei ꝑ internūciū. cui⁹ cā subdit

p Quis det eis talē habere mētē ꝛc. q. d. hoc est mihi placitum. s. q̄ timeāt dñm: ꝛ ei⁹ mandata recipiant humiliter: ꝛ obseruent nō solū audita a deo imediate: sic̄ sūt p̄cepta decalogi ꝫ etiaz eis denūciata ꝑ nuncios ex pte dei: sicut ꝑ moysen ꝛ alios ꝓphetas.

q Non declinabitis nec ad dexterā nec ad sinistraz. i. ꝓ aliq̄ ꝓsperitate obtinenda vel aduersitate euitanda. Cetera patēt ex dictis.

✝ In ca. v. vbi dicit in postilla: Et primo replicāt decalogi p̄cepta que ꝓprie dicunt lex.

✝ Additio. j.

Hec precepta decalogi q̄ in hoc loco ponuntur proprie dicunt lex preceptum tñ de dilectione dei quod ponit hic ꝛ plene exprimitur: in ca. sequenti. scz

sexto. in quo tota lex pendet ꝛ ꝓphe: vt habet Matth. xxij. nō minus ꝓprie lex debet dici. cum sit primū ꝛ principale totius legis: tā q̄ illud in quod cetera precepta

m Vos aūt. Hic cōsequent̄ describitur audientis ꝓpli fragilitas. vbi primo describit timor ꝓpli: scdo approbatio dei. ibi. Qd cuz audisset dñs. Circa primū sciendū: q̄ humana fragilitas nō pōt bene sustinere sublimitatē dei. vñ et daniel ex apparitione angeli iuxta se corruit in terrā: vt hz Dan. x. ꝛ eodē mō hic ꝓpls ex sublimitate diuini ymonis territus ꝛ debilitat⁹ petijt humiliter: q̄ solus

ordinanť.qꝛ vť aplꝰ dicit.j.Thimo.j.Finis p̄cepti eſt charitas.vñ b̄ diſtinctio ꝓma poſtillatoꝛis vī incōueniēt dicta ſpāliť q̄tū ad ſcām mēbrū qđ cōp̄hendit ſertū capi.Circa qđ meliꝰ z verius diceret q̄ in eo po nunť ꝓma p̄cepta fidei.z maximū z p̄incipaliſſimū legis mandatū cū q̄busdaz alijs ad legē ptinētibus ꝓut in eo. capi. patebit.

¶ In eo.ca.v. vbi dī in poſtil. et ponunť ꝓñr aliq̄ p̄cepta decalogi eodē ordine z fere ſb eiſdē verbis ſicut ponunť Exo.xx.c.

¶ Additio.ij.

Doctores hebreoꝛ q̄ nimis lr̄am ſequunť aſſerūt aliquā varietatē eſſe inť p̄cepta decalogi q̄ ponūť.ſ.Exo.xx.z p̄cepta decalogi q̄ b̄ ponūť ſpāliter in p̄cepto de obſeruatōe ſabbati de q̄ in prima traditōne dī.Memēto vt diē ſabbati ſanctifices.et in ſcđa traditōne.ſ.in boc.c.vbi dī.Obſerua diē ſabbati inť q̄ vba diſſimilia aſſerūt eē magnā diam: dicūt enī q̄ cū dī.Memēto.in ꝓma ē p̄ceptū affirmatiuū. in q̄ p̄cipiť q̄ bō ſit memoꝛ ad ſctificandū illū dicm:itaq̄ ſi q̄s nihil opis ſeruilis faceret in die ſabbati.z tñ bꝛet in memoꝛia q̄ illa dies ē ſctificanda.z vt ſabbatum eſſet tranſgreſſoꝛ illius mādati affirmatiui p omiſſionē. ſilr de eñ ſolenně.z tñ cū hoc q̄cq̄ opis ſeruilis faceret:nō eſſz trāſgreſſoꝛ ꝓmi p̄cepti affirmatiui in quo dī.Memento.ſ eſſet trāſgreſſoꝛ ſcdi.ſ.obſerua.Conſequēter ad p̄dicta dicunt q̄ vt moyſes q̄ fideliſſimꝰ in tota domo dei eſt:nō vī falſe repetiſſe bmōi p̄cepta.iō dicunt q̄ hec duo vba.ſ.memēto z obſerua fuerūt a deo.pla ta ſimul z ſemel ſub ꝓprijs lr̄is et ſyllabis vtriuſq̄ vbi qđ ē ineffabile.qꝛ p omnipotētiā diuinā hoc dicūt eſſe factū.z qꝛ moyſes nō poterat hoc facere vbo nec ſcripto.iō in ꝓma traditōe ſcripſit.Memēto. in ſcđa vo. Obſerua. In quo loco altercatio hebreoꝛ dī friuola dicēs.Nō facietis opus ꝛc.z ſic etiā tradit ibi rōnem negatiui p̄cepti.z in hoc loco vbi dī Obſerua diē ſabbati.ſtatim ſeq̄tur.Et ſctifices eū ꝛc.qđ ptinet ad hoc vt bō vacet diuinis in ſabbato qđ eſt affirmatiuū.tum qꝛ moyſes etſi nō potuerit ſimul z ſemel duo vba diſſimilia,pferre:potuiſſet tñ tradere iſta p̄cepta dicēdo. Memēto z obſerua diē ſabbati.z ſic magis cōformaretur diuine locutioni q̄ dicēdo vnū z omittēdo aliū. Et notanduz q̄ hec diſtinctio ab alijs aſſignata inter memēto z obſerua.facit valde ꝫ eos in expoſitōe illi verbi Malach.vlti.vbi dicit. Memēto legis moyſi. ꝓut deo duce ibidē declarabiť.

¶ In ca.v.vbi dī in poſtilla.Cuiꝰ cauſa ſbdit.Quis det eos talē habere mentē.

¶ Additio.iij.

Nō hoc qđ dī.Quis det eos talē bꝛe mentē:nō ſolū intelligit.q̄ eſſet bñ placitum deo vt deū timerēt ꝛc.ſ etiā includit q̄ hoc pēdet etiā a poteſtatē būana p liberū arbitriū.iuť illud Eccl.xv.cap. Deꝰ creauit hoiem z reliq̄t eū in manibꝰ cōſilij ſui. inuanū eñ alijs diceret optādo.Quis det vt hoc fiat. ſi illud optatū eſſet omnino in ptāte optantis.

In ca.v.vbi dī in poſtil. Nō declinabitis ad dextrā neq̄ ad ſiniſtram.

¶ Additio.iij.

Nō eñ qđ dī.Nō declinabiť ad dextrā neq̄ ad ſiniſtrā.,phibeť declinatio ab obſeruātia p̄ceptoꝛ nō ſolū cā ꝓſperitatis vel aduerſitatis. ſ etiā ne er aliq̄ alia cā deuietur ab intentione legiſlatoꝛ ad vnā ptē nec ad aliā: ſicut cū dī.ſ.i deut. iiij.ca.Nō adijcietis ſupvbū qđ ego p̄cipio:nec minuatur:z iſte ſenſus vī ꝓbendere ꝓmū z magis ptinere ad ſenſum lr̄alē.nā q̄ p dexterā itelligať ꝓſperitas.z p ſiniſtrā aduerſitas.vī ptinere ad myſticā exp̄onē ꝛc.

neq̄ ad dextrā neq̄ ad ſiniſtram.ſ per viā quā p̄cepit dñs deus veſter ambulabitis.vt viuatis z bene ſit vobis. et prolongentur dies veſtri in terra poſſeſſionis veſtre.

Capitulū.vj.

Hec ſunt p̄cepta et ceremonie atq̄ iudicia que mandauit dominus deus veſter vt docerem vos: [b]vt faciatis ea in terra ad quam tranſgredimini poſſidendam: vt timeas dominum deum tuum: z cuſtodias omnia mandata z p̄cepta eius[c] que ego p̄cipio tibi z filijs ac nepotibus tuis cunctis diebus vite tue [d]vt prolongentur dies tui[e] Audi iſrael z obſervā ad dextrā.

¶ Replica correctorij cōtra Burgenſem.

In quinto ca. diſtinguit poſtillatoꝛ p̄cepta decalogi a p̄ceptis dilectōis dei z primi q̄ hoc qꝛ decalogus ꝓprie dī lex: dilectio aūt finis z p̄incipiū ē decalogi:in quā decalogus ordinať.,put innuiť in.vj. capi. hui.hāc diſtinctionē egreferēs Bur. dicit p̄ceptū dilectionis dici debere legē ꝓprijſſime. cū ſit p̄mū z maximū p̄ceptū in lege ad qđ oia p̄cepta ordinanť. iuť illud apli. Finis p̄cepti ē charitas.hoc aūt argumētū bur.tētatiuū eſt.laborās in iniq̄tate. nā poſtillatoꝛ p ſuā diſtinctionē nō negat q̄n p̄ceptū dilectōis ſit maximū p̄ceptū in lege cōtentū.qꝛ ſaluatoꝛ ſic rñdit q̄renti de magno mandato in lege.verūtā nō ſeq̄tur qđ bur.intēdit. qꝛ p̄ntia nō valet.hoc eſt mādatū magnū in lege.igiť z ꝓprie lex.qꝛ multa cōtinent in lege.q̄ ō legē ꝓprie accepta p aplm diſtinguunť.ad Gal.iij.vbi apls ondere ꝓprijā legis acceptōnē dicit.p legē non eſſe iuſticiā ſ p fidē.dicit etiā legē ꝓpter trāſgreſſionē poſitā.z multa ſimilia.,put in ſuis eplis videri pōt.que ꝓprie dilectioni nō cōueniunt.qꝛ vtiq̄ dilectio iuſticia ē.vt diſtinguiť ō legē.qꝛ qui diligit vnus efficitur cū eo ſpūs.qđ ſine pfecta iuſticia nō fit etiam dilectio nō eſt ꝓpter trāſgreſſionē.immo fuit recte rōni complantata in angelo z hoīe añ trāſgreſſionē. ſic igiť accipiendo legē ꝓut apls diſtinguit a p̄miſſiōe z fide formata q̄ eſt dilectio. ꝓprie lex nō eſt.q̄uis in lege p̄ncipaliter vt finis intendať.ſicut z p̄miſſio q̄ in lege patrib⁹ facta eſt: lex dici nō mereť ſimili rōne. Fruſtra igiť bur.poſtillatorem notauit. q̄ circa capitulū.vj.in q̄ hoc maximū p̄ceptum ꝓtineť breuiter ſe expediuit.ponens tñ ad intellectuz neceſſaria.qꝛ non erat ſui ꝓpoſiti ſcribere tractatus quēadmodū Burgē. z alij ſ ſolū ordinare poſtillā literalis ſenſus ſufficienter declaratiuam.

¶ Capitulum ſertū.

Hec ſunt p̄cepta. Hic ꝓñr agiť de p̄ceptis alijs a p̄ceptis decalogi.Et ꝓmo de p̄ceptis bmōi ponit exhortatio generalis.ſcđo explicatio ſpecialis ibi Audi iſrl.Circa ꝓmū dī. a Hec ſē p̄cepta z ceremonie atq̄ iudicia.qꝛ in bmōi p̄ceptis aliq̄ ſunt circa mores z dicunť p̄cepta.aliq̄ circa modū colendi deū z dicuntur ceremonie.aliq̄ circa iuſtū hois cōuictū.z dicunť iudicialia. b Et faciatis ea in terra.qꝛ aliq̄ eoꝝ obligabāt tñ in terra illa.z aliq̄ ēt illā terrā fieri nō poterāt. vt dictum fuit Mūc.xxviij. c Que ego p̄cipio tibi z filijs tuis.qꝛ obligabat futuros ſicut z p̄ntes. d Et plurimi gent ꝛc.ſ eſt vnꝰ effectꝰ obſeruāde legis. vt dictū ē.ſ.iiij. ca.Et multipliceris amplius numero z ptāte. e Audi iſrl.Hic ꝓñr ponit explicatio illoꝝ p̄ceptoꝝ q̄ ſē alia a p̄ceptis decalogi.q̄ ſunt in duplici gradu.qꝛ aliq̄ ſe bñt

ad ꝓcepta decalogi sicut ꝓncipia eoꝝ. aliq̄ aũt se bñt ad ea sicut q̄dam ꝯclusiones elicite ex p̄dictis decalogi. Illa aũt q̄ se bñt vt ꝓncipia. sunt dilectois p̄cepta. Cui⁹ rō est q⁹ in agibilib⁹ finis bꝫ rōnē ꝓncipij. pcepta aũt dilectois sunt fines p̄ceptoꝝ decalogi. sicut pꝫ manifeste q⁹ tria prima p̄cepta ordinãtur sicut ad finē ad dilectōez dei. Alia vo septē ad dilectionē primi ⁊ ido dicit saluator matħ. xxij. q⁹ in duob⁹ p̄ceptis dilectōis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. sicut ex fiñ. ⁊ apls. j. Thimo. j Finis p̄cepti ē charitas. Alia aũt precepta a p̄ceptis dilectois ⁊ p̄cepti decalogi sĩt q̄si q̄dam ꝯclusiões elicite ex p̄cepti decalogi ⁊ ꝓ ꝓñs q̄dã declarationes q̄ñt p̄cepta decalogi deveãt obꝰuari. Itẽ sciẽdũ q⁹ dilectio primi ordinat finaliter ad dilectionẽ dei ex quo seqūtur. q⁹ p̄ceptuꝫ de dilectōne dei bꝫ rōnē finis. ⁊ ꝓ ꝓñs principij respectu oim̄ p̄ceptoꝝ. Primo g̃ agit de dei dilectōne q̄ est finis: ad quẽ p̄cepta decalogi ordinantur

ua vt facias que p̄cepit tibi dñs deus patrum tuorum tibi terrã lacte ⁊ melle manantem. [c] Audi israel. [f] Dominus deus noster deus vn⁹ est [g] Diliges dñm deũ tuum ex toto corde tuo: [b] ⁊ ex tota anima tua. [i] ⁊ ex tota fortitudine tua. [k] Erũtq̄ verba hec q̄ ego p̄cipio tibi hodie in corde tuo: [m] ⁊ narrabis ea filijs tuis: [n] et meditaberis sedens in domo tua: [o] ⁊ ambulans in itinere [p] dormiẽs atq̄ ꝓsurgens: [q] ⁊ ligabis ea q̄si signũ i manu tua: erũtq̄ et mouebunt inter oculos tuos [s] scribesq̄ ea in limine et ostijs domus tue: [t] cunq̄

introduxerit te dom⁹ deus tuus in terram p̄o qua iurauit patrib⁹ tuis abraam ysaac ⁊ iacob: et dederit tibi ciuitates magnas ⁊ optimas quas non edificasti domos plenas multarum opum quas non extruxisti: cisternas quas non fodisti: vineta ⁊ oliueta que non plantasti: et comederis et saturatus fueris: caue diligenter ne obliuiscaris dñi dei tui: qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis. [p] Dominum deum tuum timebis: [r] et ipsi seruies: [y] ac per nomen illius iurabis. [z] Non ibitis post deos alienos. [a] cunctarum gentium que in circuitu vestro sunt: quoniam

q⁹ man⁹ē ordinãtiõ ordinãtoꝝ. iñ. de aia. q̄ dñt fieri ex caritate. r Erũtq̄ ⁊ mouebũt inẽ oculos tuos. i. nullo mõ erũt tibi obliuioni. sicut hõ nõ obliuiscit rei que añ oculos suos appendit. s Scribesq̄ ea in limine dẽ. i. intrãs domũ tuã. ⁊ exiẽs recordaberis de dilectõe

Judei aũt hoc exponentes nimis fraliter dixerẽt passum istũ qui incipit ab illo loco. Audi israel dñs deus nr̃ vnus est. diliges dñm dẽ. vsq̄ hic. Ju limine et ostijs domus tue. similit passum illum de dilectõe dei qui hr̃. j. xj. ca. q̄ sic incipit. Si ergo obedieritis mãdatis meis que ego hodie precipio vobis. vt diligatis dñm vsq̄ ibi. Et scribes ea sup postes ⁊ ianuas dom⁹ tue. inclusiue debẽt scribi in scedulis ⁊ ligari in brachio ⁊ super frontẽ ⁊ poni in limine superiori domus ⁊ adhuc iudei hoc obꝰuãt in plurib⁹ locis q⁹ predicti duo passus scribunt

i scedula q̄ ponũt i supiori limine ostiũ dom⁹. Intẽtio tñ legislatoris ẽ. q⁹ sint in recordatõe mõ supradicto. Nõ tandũ etiã q⁹ oia p̄dicta de mãs dilectõis diuie. nõ sic p̄cipiunt q⁹ sint semp in actu ꝫ in habitu. qz hõ tenetur semp hre charitatis habitũ. q̄ fm Aug. diuidit interfilios regni ⁊ p̄ditionis. t Cũq̄ introduxerit. hoc ꝓ nr̃ ponunt impedimẽta ⁊ incitamẽta p̄dicte dilectionis illa remouẽdo. ista inducẽdo. Et ꝓmo ponunt ist⁹ ꝓ ut ꝓtingãt boi respectu sui. scdo respectu extranei vel aduersarij. c. vij. tcio respectu dei. c. viij. Dna i duas qz ꝓmo remouet impedimẽtũ. scdo exꝑmit incitamẽtũ ibi Custodi p̄cepta dñi. Circa primũ sciendũ. q⁹ hõ de penuria venies ad magnã abũdãtiã. ex ꝫ in semetipo solet eleuari. ⁊ a dei amore retrahi et impediri. fm q⁹ dicit Greg. homel. xx. Tanto quis a supno amore diuiungit: quãto inferi⁹ delectat. ⁊ iõ moyses timebat ne filij israel ereũtes de tra pmissionis plenã oib⁹ bonis. ꝓ ꝫ ab amore dei retraherent. ꝓpter ꝫ etiã dr̃ i cãtico. j. xxxij. Incrassat⁹ ē dilect⁹. ⁊ recalcitauit incrassat⁹: ipinguat⁹: dilatat⁹: dereliq̄t deũ factorẽ suum ⁊c. iõ ꝓmonuit eos. ne ex tali affluẽtia auerterẽt a dei amore ⁊ ad idolatriã ouerterẽt. et ꝫ ē qđ dr̃. Cũq̄ introduxerit te dñs ⁊c. ⁊ enumeratis multis bonis mobilib⁹ ⁊ imobilib⁹ q̄ bituri erãt filij israel gratis intulit. Caue diligenter ne obliuiscaris ⁊c. v Dñm deũ tuum timebis ⁊c. timore filiali. x Et ipsi seruies. seruitute latrie. y Ac p nomẽ illius iurabis. ex ꝫ loco erraverũt alicui iudei dicẽtes. q⁹ iurato p nomẽ dñi erat frequntãda. etiã sine necessitate. qđ ꝓbat saluator matħ. v. dicẽs. Nolite iurare oio. i. nõ iurẽt ex q̄libet cã. qz ꝫ ad irreuerentiã nois dei ptinet: ꝫ tm ex cã necãria. vt si occurrit necessitas aliqđ affirmãdi. inẽ hoies dr̃ fieri p veritatẽ. imobilẽ. qđ fit iurãdo p nomẽ dñi ⁊ in tali cãu locũt ꝫ sepẽ. z Nõ ibis. p⁹ de. ali. ipedẽdo eis cultũ latrie a Cũ

ctarū gētiū q̄ in circuitu vr̄o sē. z idē intelligendū ē de alijs aliaꝝ gētiū a iudeis remotaꝝ. ℔ p exēplo ponit illō qđ erat ꝓpinquū. b Nō tētabis dn̄m deū tuū sic tentasti ꝛc. de hac tētatione q̄lit̄ sit intelligēdū dictū fuit Exo. xvij. c Custodi p̄cepta. remoto impedimēto diuie dilectōnis: ℔ ponit ei⁹ incitamentū. et primo respectu subiecti, ꝑnā. secundo respectu filij q̄ est q̄si idē cū pēcipi. Cūq; interrogauerit. et q: signū dilectionis ē exhibitio opis: vt dicit btūs Greg. ido dr̄ ℔. c Custodi p̄cepta domini dei tui ꝛc. s. ex dilectōe z incitamētū ad ℔ sē dit cū dr̄. Ut bn̄ sit tibi ꝛc. z patz lra d Cūq; int rogauerit. ℔ ponit incitamētuz amoꝛ diuini respectu filij q̄ est q̄si idē cū pēcipi: q: in ipso remanet p̄ post mortem quodāmodo. et ido dz ipm̄ incitare ad dei dilectionē. z mādatoꝝ ei⁹ impletionē p bn̄ficia patrū facta z hoc ē qđ dr̄ ℔. d Cū interrogauerit te filius tuus cras .i. imposterū. e Dices ei Fui eram⁹ seruitute grauissima ꝛc. f Et edu. nos dn̄s de egy. i manu forti. Hec exposita sunt. s. iiij. c. g Precepitq; no. vt ca. oia legi. hec ex dilectōe. h Ut bn̄ sit nobis. q: p opa bona ex charitate facta acq̄rit̄ gra in p̄nti. z glia in futuro ideo subdit̄. Eritq; nr̄i misericoꝛs.

In ca. vj. vbi dr̄ in postilla. Audi israel.

Additio.

In hoc capō ponunt̄ duo legis p̄cepta. quoꝝ vnū ē p̄mū z p̄ncipalissimū circa credēda. s. Audi israel dn̄s deꝰ vr̄ vn⁹ est. Articul⁹ em̄ de vnitate dei p̄mū locū in symbolo tenet. scdm̄ vo p̄ceptū qđ ℔ ponit p̄mū ē maximū circa agēda. s. Diliges dn̄m deū tuū. vñ saluator Matℏ. xxij. c. hoc ē p̄mū z maximū mādatū. z q: in hoꝝ p̄ceptoꝝ expōne postillatoꝛ valde breuiter videt̄ se expediuisse. ido circa eoꝝ declaratōnem vr̄ esse insistēdū. Circa declarationē p̄mi ingrediēdū p̄ma facie occurrit. q̄ fuerit necessitas ponēdi ℔ istō p̄ceptū de vnitate dei. vnitas em̄ diuine ēntie manifeste tradit̄ in decalogo. q: a deo imediate fuit ipō tradi tus Exo. xx. ca. z in pcedēti ca. v. a moyse repetitus: in vtriusq; em̄ decalogi pambulo dr̄. Ego sum dn̄s deus tu⁹ q̄ te eduri tē. in quo z p totū decalogū tam noia q̄m ꝟba q̄ de deo dicunt̄ sunt singularis numeri: in q̄ manifeste ondit̄ vnitas dei. Si aut̄ dicat̄ q̄ hoc p̄ceptuz de vnitate dei ponit̄ ad excludēdū pluralitatē deoꝝ. circa qđ multi errauerūt vt manichei z alij. hoc nō vr̄ sufficere: nā pluralitas deoꝝ manifeste excludit̄ in ℔ pcepto decalogi vbi dr̄. Nō habebis deos alienos coꝛa me .i. p̄ter me. vt. s. expositū ē. z adhuc exp̄ssius. s. iiij. ca. tal⁹ pl'alitas excludit̄. dr̄ em̄ ibi. Scito q̄ hodie z cogita in corde tuo. q: dn̄s ipe ē deꝰ in celo sursum et in terra deoꝛsum. z nō sit alius. vñ dicendū vr̄. q̄ ls vnitas diuina cū exclusione pluralitatis deoꝝ intelligat̄ ex predictis z alijs in sacra scriptura ꝓtentis exprimit̄ tm̄ hic p̄t modus p̄cepti. q̄ deꝰ est vn⁹ vt vnitas q̄ hic deo attribuit̄ per quādā excellentiā intelligat̄ sic. s. z vnitas hmōi soli deo ꝓueniat. si em̄ vnitas q̄ hic soli deo attribuit̄ etiā creaturis posset cōuenire. sicut de vno cōuertibili cū ente cōmuniter intelligit̄ sic su ꝓflue poneret̄ in precepto. Sicut em̄ quilibet hō est vnus hō. et q̄libet equus ēt vn⁹ equus sic quilibz deus est vnus deus vñ hoc mō non indigebat vt instituere t̄ p̄ceptū z ꝓmulgaretur. ℔ in hoc q̄ ℔ ponit. vt p̄ceptuꝫ ptinens ad fidē. et cuz hoc p̄mittitur. Audi israel. Fides enim est ex auditu ad Roma. x. manifeste datur intelligi: q̄ vnitas que ℔ singulariter deo attribuit̄. intelligi debet sic. q̄ deꝰ creditur maxime vnus qđ nulli rei create cōpetit. Cuius rō est nā ẽm sctm̄ Tho. in prima pte. q. xj. arti. iiij. in corpore q̄onis. Cū vnuz sit ens indiuisum ad hoc q̄ sit marie vnū oportet q̄ sit marie ens z marie indiuisum. Constat aūt q̄ deus est maxime ens: in q̄ntū est ipm̄ esse subsistēs oibus modis interminatū. z p̄ma causa toti⁹ entis creati. silr constat q̄ deus ē ens marie indiuisum. in q̄ntum nō diuidit̄ ne actu nec potētia. nec alio mō diuisionis. ℔ oibus modis ē summe simplex. vñ oportet dicere. q̄ deus ē maxime vn⁹. sic q̄ nulli creature talis vnitas cōpetit. z ido ls in decalogo z alijs locis scripture de deo loq̄tur tanq̄ de vno excludēdo pluralitatē deoꝝ. nichilominꝰ tm̄ fuit datū hoc p̄ceptū exp̄mēs diuinā vnitatē. vt talis vnitas intelligat̄ singulariter deo cōuenire. sō ipm̄ esse subsistēs oibus modis interminatū. z p̄ma causa toti⁹ entis creati. silr constat q̄ deus ē ens marie indiuisum. in q̄ntum nō diuidit̄ ne actu nec potētia. nec alio mō diuisionis. ℔ oibus modis ē summe simplex. vñ oportet dicere. q̄ deus ē maxime vn⁹. sic q̄ nulli creature talis vnitas cōpetit. z ido ls in decalogo z alijs locis scripture de deo loq̄tur tanq̄ de vno excludēdo pluralitatē deoꝝ. nichilominꝰ tm̄ fuit datū hoc p̄ceptū exp̄mēs diuinā vnitatē. vt talis vnitas intelligat̄ singulariter deo cōuenire. sicut ei⁹ ꝓprium ponerēt

dei sine q̄cunq; pluralitate credēdā tradere voluisset: suf
fecisset dicere. Audi israel dñs vr̄ vnus est: vel dñs vn⁹ est
⁊ sic dicēdo pfecte vnitatē exp̄ssisset: remota q̄cunq; plu
ralitate. ꝫ in hac trina iteratione manifeste oñdit p̄luppo
sita fide vera. q̄ esse diuinū ē vnū. ꝺbū em̄ essentiale qđ ꝺ
ponit. s. est: ē singularis numeri. tria ꝺo nōia diuina q̄ p
modū suppositi significant pluralitatē triū psonar̄ ꝓprie
oñdūt. ⁊ sic talis vnitas oēm aliā vnitatē maxie trāscen
dit. vñ Bern̄. vbi s. Int̄ oia que vnū recte dicūt arcē te
net vnitas trinitatis: q̄ tres psone vna sba sunt. ⁊ ibidē. s.
Nec abducimur ab hac vnitatis p̄fessione assertione
triū: cū in hac trinitate nō recipiam⁹ multiplicitatē. sicut
nec solitudinē in vnitate. Q̄ obrem cū dico vnū. non me
trinitas turbat. Numer⁹ em̄ q̄ essentiam nō multiplicat:
nō variat. nō partit̄. rursum cum dico tria. nō me arguit
intuit⁹ vnitatis: q̄ illa q̄cunq; tria seu illos tres. nec in cō
fusione cogit. nec in singularitatem redigit. hec ille. Que
q̄dē ꝺba bui⁹ sancti doctoris bñ vident̄ adaptari ꝺbo ꝓ
posito. s. cū dr̄. Audi isrl̄. b em̄ mysticū, put ipe dicit ibidē
nō rōne pspicuū est: ꝫ fide pspicuum. vñ. Audi isrl̄. i. ex au
ditu crede. hoc em̄ sacramētū magnū est. nā quō pluralī
tas in vnitate. ⁊ vnitas in pluralitate sit. scrutari temeri
tas ē: credere ꝺo pietas. posse ꝺo vita eterna. Circa hoc
etiā notādū ē. q̄ hebrei q̄ ista p̄cepta. s. Audi isrl̄ ⁊c. ⁊ dili
ges dñm deū tuū ⁊c. cū magna solennitate bis in die reci
tant: dictis bis ꝺbis. s. audi isrl̄ dñs dr̄ vester dr̄ vn⁹ est.
añq; incipiāt dicere. Diliges dñm deū tuū. inp̄onūt sub
silentio ꝺba hebraica q̄ dicūt. Sit bñdictū nomē maiesta
tis regni ei⁹ in scla scl̄or̄. qđ tñ in alijs inuocationib⁹ diui
ni nois nō dicūt. ex q̄ satis vr̄ innui q̄ in hoc loco spāliter
exprimit̄. q̄ nomē diuine maiestatis est trinū et vnū. Est
em̄ ordinatio bui⁹ bñdictōis eis tradita ab antiq̄. s. a tpe
ꝓbetar̄ q̄ fuerūt ab initio tēpli scdi. put ex codicib⁹ eor̄
cōp̄obari posset. ⁊ hoc tr̄ ꝓmo p̄cepto p̄dicto circa cre
tendo. sequit̄r in lr̄a. Diliges dñm deū tuū. Circa ꝓtinua
tionē bui⁹ p̄cepti ad immediatē p̄cedēs. s. tr̄ vnitate
dei credēda cōsiderādū est q̄ cū p charitatē bō vnit̄ deo.
Amor em̄ ꝑm Dyonisiū. iiij. tr̄ diui. no. est vis vnitiua: p
vniones charitatis bō sic vnit̄ deo: vt quodāmō efficiat̄
vn⁹ �somus cum eo: iuxta illud. j. Cor̄. vj. ca. Qui adheret
deo. vn⁹ ꝓpus est cuz eo. Idcirco post q̄ tr̄ vnitate dei in
effabili in precedēti p̄cepto tractauit: statī subiunxit p̄ce
ptum charitatis p quā supnaturalit̄ vnit̄ summe vnita
ri. Circa qđ quidē p̄ceptū sane intelligendū multa ⁊ ma
gna a doctorib⁹ traduntur: q̄ hic omittunt causa breuitat̄
nisi solū quedā q̄ ad intellectū bui⁹ p̄cepti vident̄ potius
req̄ri. quor̄ ꝓmū occurrit inq̄rere rōne quō istud p̄ceptū
dicat̄ primū ⁊ maximū legis p̄ceptū: iuxta sententiā sal
uatoris Math̄. xxij. Ad qđ dicendū q̄ ratio bui⁹ ꝓprie ⁊
sufficienter dr̄ ab spostolo ꝓma ad Thimo. j. vbi dicit q̄
finis p̄cepti est charitas tr̄ corde puro. ⁊ pscia bona. ⁊ fi
de nō ficta. In hoc em̄ q̄ dicit. Finis p̄cepti est charitas
manifeste dr̄. q̄ p̄ceptū charitatis est primū int̄ legis pre
cepta. Finis em̄ in agibilib⁹ habz rōnē principij. cū finis
ſm phm est ꝓmū in intētione. in b aūt qđ subiungit. De
corde puro. ⁊ cōscia bona. ⁊ fide nō ficta: oñdit q̄ p̄cepta
legis q̄ oia tr̄ actib⁹ ꝺtutū dant̄. req̄runt̄ et ordinant̄ ad
diligendū deū. q̄ quidē p̄cepta sunt in triplici dr̄ia q̄ aut
sunt talia q̄ ordinant̄ ad purificandū cor a turbationib⁹
passionū. sicut ꝺtutes q̄ sunt circa passiones tr̄ q̄b⁹ dicit.
De corde puro. cor em̄ impurū a dei dilectione abstrahit̄
ꝓpter passionē tr̄ clinantē ad terrena. vel ordinant̄ ad ha
bendū bonā cōsciam circa opatōes tr̄ q̄bus di. Et cōscia
bona, pscia em̄ mala facit horrere diuinā iusticiā ꝓpter ti
morē pene. vel ordinant̄ ad habēdā rectā fidē sicut illa q̄
ꝓtinent ad diuinū cultū. tr̄ q̄b⁹ dicit. Et fide nō ficta. Fi
des aūt ficta. s. nō recta trahit affectuz id qđ tr̄ deo fingit̄
feparans se a dei veritate. ⁊ sic patet q̄ dilectio dei est per
se intenta a legislatore tanq̄ finis. Cetera vero p̄cepta q̄
runtur ꝓpter hanc tanq̄ ea que sunt ad finem. et quia in
quolibet genere id quod est per se. potius est eo quod est
ꝑ aliud ideo maximū p̄ceptū est tr̄ charitate. que omnia
dirigere tradunt̄. scd̄a scōe. q. xliij. Secūdo considerandū
occurrit. q̄ et hoc q̄ huiusmodi p̄ceptū est maxim̄
ad quod omnia sunt referenda vt dictum est. ideo to
talitas quedā fuit designanda circa preceptum tr̄ dile
ctione dei. vnde dicit. Diliges dominū deum tuū ex to
to corde tuo ⁊c. si autem contra hoc arguatur ex eo q̄
dicitur. Ex toto corde quod importat modū diuine di
lectionis. modus autem virtuosi actus non cadit sub
p̄cepto. vt in prima secūde. q. c. articulo. ix. in respon
sione ad questionē. Ad hoc dicendum q̄ licet modus
quem habet actus virtutis ex aliqua superiori ꝺtute
nō cadat sub precepto inferioris virtutis. nō em̄ cadit
sub p̄cepto tr̄ honoratione parentū. q̄ hec honoratio
fiat ex charitate. modus tamen qui pertinet ad rōnez
proprie virtutis cadit sub precepto ipsius virtutis. si
cut q̄ aliquis operetur sciens cadit sub ratione precep
ti tam legis diuine q̄ humane. Ignorantia em̄ sim
pliciter cōsiderata tollit rōnem ꝓmi vel pene in acti
bus humanis. ⁊ hoc modo sub precepto tr̄ diligendo
deū cadit quod dicit̄. Ex toto corde. Si autem contra
hoc dicatur q̄ quicunq; facit aliquid quod non perti
net ad dilectionē dei. nō diligit deum ex toto corde. et
sic agit contra dei preceptū. et per consequens peccat
mortaliter. ex quo sequeret̄ q̄ peccatum veniale esset
mortale. Ad hoc dicendū q̄ deum diligere ex toto cor
de contingit dupliciter. Uno modo in actu. sic vt cor
hominis semp actualiter in deum feratur. ⁊ ista est p
fectio charitatis patrie. que cuicunq; peccato quātū
cunq; minimo veniali nō est compatibilis. Alio mo
do diligere deū ex toto corde. est cū habitualiter totus
cor hominis in deū fertur ⁊ hoc dupliciter. Uno mo
do quādo hō ex tali dilectione dei se abstrahit in quan
tum possibile est a rebus temporalib⁹ etiaz licitis. que
per occupationē ergā eas habitā impediunt actualez
motū cordis ⁊ rationis in deum. ⁊ hec est pfectio cha
ritatis ad quā ordinant̄ consilia. Alio modo quando
homo ex dilectione habituali quā habet ad deum, etsi
non abstrahat se a rebus tēporalibus licitis. que actū
charitatis impedire solent nihil tamē contra dei dile
ctionem cor eius ⁊ ratio recipit. ⁊ hec est pfectio chari
tatis vie. que est ex necessitate salutis. Et istis duobus
modis vltimis nō contrariat̄ veniale peccatū diuine
dilectioni: cū nō tollat habitū charitatis. ꝫ solum im
pedit charitatis vsum. Alterius cōsiderādū occurrit
quomodo totalitas que assignat̄ in hoc loco circa di
lectionē dei intelligēda sit in corde ⁊ anima ⁊ fortitudi
ne ꝓut hic dicit̄. similit̄ ⁊ in mente ꝓut Math̄. xxij. ⁊
in virtute: ꝓut Luce. x. Ad cui⁹ declarationē faciendū
q̄ ista nomina que in materia huius p̄cepti ponūtur.
scz cor: anima mens ⁊ huiusmodi: varias significatio
nes habēt in scripturis sacris. Cor em̄ nō solū signifi
cat cor carneū. ꝫ etiā significat q̄nq; intellectū huma
num siue rōnē. Eccle. viij. Tempus ⁊ responsionē cor
sapientis intelligit. quādoq; vero significat affectum
intellectiuū humanū vt in psalterio. Desiderium cordis
eius tribuisti ei. Mens etiā quādoq; significat huma
nas cogitatōnes. vnde ꝓmo Paral̄. xxviij. Universas
mentium cogitationes intelligit. quādoq; vero memo
riam significat hominis. Unde in psal. lxxvj. Annos
eternos in mēte habui. similit̄ anima quādoq; signifi
cat animā sensitiuā Gen̄. j. Producat terra animam
viuentem. quādoq; vero significat animā rationalem
Ezech̄. xviij. ca. Anima que peccauerit ipsa morietur
Habent etiā predicta nomina preter predictas signi
ficationes quasdā alias. que causa breuitatis omitti
tur. Ex qua quidē significationum varietate doctores
nostri diuersimode p̄dicta nomina in hoc loco expo
suerunt. Nam aug⁹. ꝓmo tr̄ doctrina x̄piana q̄ cor in
telligit cogitationes per animā vero vitam. q̄ mentez
aut̄ intellectū. Alij vero per cor animā vegetatiuam
per animā vero sensitiuam. per mentem vero intelle
ctiuam. Alij vero aliter. Ista tamē diuersitas expositi
onū nō videt̄ deuiare a mente legislatoris. Intentio
aūt legislatoris vt dictū est in hoc p̄cepto fuit. vt deus

diligatur sicut finis vltim⁹: ad quē actus humani inte riores sunt saltē habitualiter referēdi. vnde quōcunq; p̄dicta noīa a dictis sanctis doctorib⁹ accipiant: oīa que in hoīe sunt: in deū referibilia vident continere. vt patet recte cōsiderāti: vnde nulla expositio eoꝝ est excludenda videt tn planior sensus circa hoc esse talis scz vt p hoc qđ p̄cipit deū diligi ex toto corde: intelligatur q tota intētio feratur in deū. sicut em cor corporale omniū tpaliū motuū est principium: ita intētio voluntatis respectu finis vltimi est puncipiū omniū motuū spūaliū. Includit etiā in hoc p̄cepto q intellectus noster subdat deo. iuxta illud. ij. Cor. x. c. In captiuitatē redigētes omnē intellectū in obsequium xpi. Et sic deus ex tota mente diligit. Includit etiam in hoc p̄cepto. q appetitus noster inferior reguler ꝑm deum: quod est ex tota anima diligere deū. Includitur etiaz: q exterior actus noster obediat deo. quod est ex tota fortitudine: vel virtute vel viribus deū diligere. Ulterius quia ꝑm Aug. in li. de pfectione iusticie: in plenitudine charitatis patrie: p̄ceptum istud impletur. s. Diliges dominū deū tuū ex toto corde tuo ꝛc. nam cū adhuc est aliquid carnalis cōcupiscentie nō omnino ex tota anima diligitur deus. Videnduz est ergo quomodo deus nobis p̄cepit: quod implere in via nō possumus. Maledictus est em ꝑm Hiero. qui dicit deum aliquid impossibile p̄cepisse. Ad quod dicenduz ꝑm sanctū Tho. in scōa scē. vbi supra. q implere p̄ceptū cōtingit dupliciter. Uno mō pfecte. z hoc est quando quenitur ad finē quem intendit p̄cipiens. Alio modo imperfecte quādo etsi nō ptingit ad finē quē ꝓtendit p̄cipiens: non tamē recedit ab ordine ad finem quē prētendit p̄cipiens: sicut si dux exercitus p̄cipiat militib⁹ vt pugnent ad victoriam hostis: ille pfecte implet preceptum. qui pugnādo hostem vincit. quod dux principaliter intendit. Ille etiaz implet sed imperfecte cui⁹ pugna etsi ad victoriā non ptingit: pugnat tamē sic. q contra disciplinā militarē non agit. Intendit autē deꝰ p hoc p̄ceptuz. vt homo totaliter deo vniat: qđ fiet in ꝑia: qñ deus erit oīa in omnib⁹: vt dicit. j. Cor. xv. Et ideo plene atq; pfecte in patria implebit hoc preceptum: in via vero impletur sed imperfecte modo iam dicto. Sed contra p̄dicta solet dici q frustra daretur hoc p̄ceptuz. si impossibile esset adimpleri. p̄cepta em dantur ad dirigendos homines in viam salutis. vnde in ps. xviij. Preceptū domini lucidū illuminans oculos. Ad quod rōdetur. q ideo p̄cipit homini ista pfectio q̄uis eā in hac vita nemo habeat de cōmuni lege qz nō recte currit. si quo currēdū sit nesciat. neq; quo currendū est sciretur. si nullis ostenderetur preceptis Sed etiā hoc nō vī ex toto sufficere. nā si sic. hoc nō deberet dari p modum p̄cepti. cum nō detur nisi solū ad ostendendū terminū ad quē curritur. ad qđ suffeciſſet dicere. sicut apls. Deus erit oīa in omnib⁹. in q̄bus verbis apls non ꝓcedit vt p̄cipiens. s vt p̄nunciās: vnde salua semp sanctoꝝ reuerētia videt dicendū. q hoc p̄ceptum de dilectione dei nō fuit impossibile vt impleretur pfecte etiā in hac vita vniuersaliter loquēdo. Impleuit etiā pfecte xp̄s istud p̄ceptū: qñ fuit in hac vita in qua fuit verus viator simul z verus comprehensor z ideo a ꝑmo instāti sue ꝯceptionis hoc p̄ceptuz in quo plenitudo legis ꝑm apl'm Ro. xiij. ca. cōsistit impleuit cui⁹ respectu p̄ncipaliter in lege p̄missum ē hoc p̄ceptū tanq; possibile e saltē p ipm xp̄m totaliter adimpleri. per alios vo impfecte z q̄si ptcipatiue. vñ tanto vni⁹ pfectius alio impiet. quāto magis accedit p quandā similitudinē ad perfectionē impletōnis xp̄i de quo in Matheo. v. ca. Non veni soluere legem. s adimplere. proprie em z vere loquendo totam legē impleuit xp̄s. implendo pfecte huiusmodi p̄ceptū. vt dictū est. Nec mirandum: si ꝓpter vnū singulare indiuiduū preceptum generale dar et. qz vī Leui. xij. ca. Mulier si suscepto semine peperit masculū. que quidē conditio. que intelligit cū dī. Si suscepto semine solū fuit apposita ꝓpter vnā singularē ꝑsonā. s. beatā virginē. Nulla em alia sine susceptione seminis concepit z peperit. z similit dicēdū est in ꝓposito. Ulterius si querat circa p̄dicta precepta cum p̄ceptū de dilectione dei sit simpliciter ꝑmū vt dictū fuit. z p̄ceptum de credendo vnitate dei. est primū z maximum respectu credendoꝝ: cur ista fuerūt ꝓposita populo in decalogi traditione. in quo p̄cipue legis p̄cepta traduntur. Ad quod dicēdū. q hec questio fuit mota supra in additione supra Exo. xx. ca. specialiter circa precepta charitatis. Ad quod fuit responsum diuersimode ꝑm varias expositiones. Opinio autez que mihi saluo meliori iudicio in hoc rōnabiliter videt. hec est. q p̄cepta decalogi data fuerunt de notioribus quo ad intellectū z facilioribus quo ad affectum. z quia p̄ceptum de dilectione dei ꝓut in lege tradit. s. vt deus diligatur ex toto corde. z ex tota anima ꝛc. qđ importat etiā interiorē motū animi cū magna promptitudine. est difficilimū seu impossibile nō habenti charitatē. idcirco expressio huius p̄cepti fuit rationabiliter reseruata ad tempus vltimū totius doctrine mosayce. s. in. xl. āno in quo tpe postq̄z repetūt precepta decalogi in capi. videlicet immediate p̄cedenti: cōsequenter in hoc capi. ꝓposuit eis tanq; aliqualiter iam pfectis hoc p̄ceptū de dilectione dei per extensum. ꝓut plenius videt z cōtinet in p̄dicta additione: vide ibi. Item dicēdū est de p̄cepto immediate p̄cedenti. s. Audi isrl ꝛc. in q̄ diuina vnitas traditur cū multiplicatione trinitatis ꝑsonaꝝ vt dictū est. quod quidē mysteriū inter cetera que nobis per fidē traduntur altius est z ineffabilius. Unde nō decebat vt in primis rudimētis populo rudi ꝓponeretur. sed fuit reseruatum vsq; ad vltimū tempus mosayce doctrine rationē predicta. Sed adhuc restat querenduz quare ista duo p̄cepta cum sint precipua z dignissima non fuerūt tradita populo a deo immediate. saltem in hoc tēpore. s. in. xl. anno. qñ iam populus erat magis perfectus. vt dī in p̄dicta additione. Ad quod dicendū. q licet populus iam isto tpe esset quodāmodo aptior ad capienda diuina. non tamē sufficiebat ad vocē domini audiendā. vnde dicit supra in capi. p̄cedenti. Si em audierim⁹ vltra vocem domini dei nostri moriemur. Et ideo moyses post repetitionem decalogi in p̄cedēti capi. ab ipso factā anteq; ista p̄cepta maxime exprimerent. introduxit narrando terrorē magnū quē populus habuerat in audiendo vocē dei. z quomodo ab ipso moyse instanter petierūt dicētes Tu magis accede. z audi. cuncta que dixerit dom⁹ deus noster tibi loqueris ad nos. et audiētes faciem⁹ ea. q. p. ista p̄cepta q̄ statim ꝓponenda sunt vobis ab ipso deo immediate debuissetis audire tanq; principalissima legis diuine p̄cepta. ꝑ ad instantiā vestram vt dictū est ego fui intermedius inē deū z vos. ꝓut ista melius apparēt intuenti ea que leguntur hic in ſra inter repetitione decalogi. z horꝝ p̄ceptoꝝ ꝓpositionē. Consequēter vt hec p̄cepta tā principalia efficatius memorie cōmendarent: subiunxit. Eruntq; verba hec que p̄cipio tibi hodie scz de charitate z fide in corde tuo. Et narrabis ea filiis tuis z meditaberis ꝛc. exponitur prout in postilla.

Capitulum septimū.

Cum introduxerit. Hic consequēter remouentur impedimenta diuine dilectionis contingentia respectu aduersarij. z sunt tria. Primū est falsa pietas. scdm pusillanimitas: ibi. Si dixerīs in corde tuo. tercium cupiditas: ibi. Sculptilia eoꝝ igne ꝛc. Adhuc ꝑmo remouet amoris impedimentū primū. scdo infert oppositum incitamētū: ibi. Custodi ē. Adhuc circa ꝑmū ꝑmo oñdit ꝓpositū. scdo remouet qđā falsum: ibi. Nō qz cunctas. Circa ꝑmū sciendū q septē gentes erā ꝓmissionis habitātes ante ingressum filioꝝ isrl ex dei sententia condemnate erant ad mortē ꝓpter iniquitates suas. vt hī j. ix. ca. z filij isrl illuc a dño mittebāt. vt p̄dictā dei iusticiam exequerent. z ideo si eis parcerent falsa pietate delusi cōtrahentes cū eis amicicias deus merito ꝓmitteret eos ab eis decipi z a suo amore retrahi. et ad idolatriam

cōuerti.7 hoc est qđ dr. a Cū introduxerit te dns 7c. 7 pz ſra vſq; ibi. b Non inibis cū eis fedus. vt remaneant in terra ſub tributo. c Nec miſereberis earū. dimittēdo eos abire cū ſola vita. d Neq; ſo. cum eis cōiu. hoc eſt cū illis gentibus q̄ erant ꝓpe terrā ſuā quia per talia fideles ſolent trahi ad ydolatriam.

e Quinpo. h facie. eis. ad dſtruen dū oīno ydolatriā f Aras eoꝝ ſubuertite. ſup q̄s ponebāt idola. 7 incendebant thura. g Et confringite ſtatuas. i. imagies metallicas et lapideas. h Lucoſq; ſuccidite. q̄ erāt circa tēpla idoloꝝ ad exercēdū luxuriam. i Et ſcul. cō. i. ydola lignea. k Quia po. ſanc. es dño. i. ſepar⁹ ab alijs dedicatus cultui diuino.

Capitulū. vij.

a Cum introduxerit te dns deꝰ tuꝰ in trā quā poſſeſſurꝰ ingredieris 7 deleuerit gētes mltas coram te etheū et gergeſeū et amorreū 7 chananeū 7 phēzeum 7 eueū 7 iebuſeū ſeptē gētes mlto maiorꝫ nūeri q̄ tu es 7 robuſtiores te. b dīdideritq; eas dns deus tuꝰ tibi ꝑcuties eas vſq; ad interneciōnē. c Non inibis cuꝫ eis fedus nec miſereberis eaꝝ. d neq; ſociabis cū eis coniugia. Filiam tuā nō dabis filio eius. nec filiā illius accipies filio tuo. qꝫ ſeducet filium tuū ne ſequat me. 7 vt magis ſeruiat dijs alienis. Iraſceturq; furor dñi: 7 delebit te cito. e Quinpotius hec facietis eis. f Aras eoꝝ ſubuertite: g 7 ꝓfringite ſtatuas: h lucoſq; ſuccidite: i 7 ſculptilia ꝑburite: k qꝫ populus ſanctꝰ es dño deo tuo Te elegit dns deꝰ tuꝰ vt ſis ei ꝑplꝰ peculiaris de cūctis ꝑplīs q̄ ſunt ſup terrā. l Nō qꝫ cunctas gentes numero vincebatis. vobis iūctus ē dns: 7 elegit vos: cū oīb⁹ ſitis ꝑplīs pauciores: ħ qꝫ dilexit vos dns: m 7 cuſtodiuit iuramētū qđ iurauit patribus vr̄is. Eduxitq; vos in manu forti: 7 redemit de domo ſeruitutis: de manu pharaonis regis egypti: 7 ſcies qꝫ dns deꝰ tuꝰ ipe ē deus fortis et fidelis: cuſtodiēs pactū 7 miſericordiā diligētibus ſe: et his qui cuſtodiūt ꝑcepta eiꝰ i mille generationes: n et reddēs odientibꝰ ſe ſtatim ita vt diſpdat eos 7 vltra non differat ꝑtinꝰ eis reſtituēs: qđ merent. o Cuſtodi g̃ ꝑcepta et ceremonias atq; iudicia q̄ ego mando tibi hodie vt facias. Si poſtq̄ audieris hec iudicia cuſtodieris ea 7 feceris: p cuſtodiet dns deus tuꝰ pactū tibi et miſericordiā quā iurauit patribus tuis: q 7 diliget te r ac multiplicabit benedicetq; fructui ventris tui et fructui terre tue: frumento tuo atq; vindemie. oleo 7 armētis: gregib⁹ ouium tuarū ſup terra: ꝑ qua iurauit patrib⁹ tuis vt daret eā tibi. s Bñdictus eris inter oēs ppl̄os. Nō erit apud te ſterilis vtriuſq; ſexus: tā in hoīb⁹ q̄ in gregib⁹ tuis t auferet dns a te omnē languorē 7 infirmitates egypti peſſimas q̄s nouiſti nō inferet tibi: ſ cūctis hoſtibus tuis. Benedicabis oēs ppl̄os q̄s dns deus tuus dabit tibi. Nō parcet eis oculus tuus: nec ſeruies dijs eoꝝ: ne ſint in ruinā tui. u Si dixeris in corde tuo: plures ſunt gētes iſte q̄ ego: quō poſſem delere eas noli metuere ſed x recordare q̄ fecerit dns deus tuus Pharaoni et cunctis egyptijs plagas maximas quas viderunt oculi tui. et ſigna atq; portēta manum q̄ robuſtā 7 extentum brachium: vt educeret te dns deus tuus. y Sic faciet cunctis populis quos metuis. Inſup 7 crabrones mittet dns deus tuus in eos donec deleat omnes atq; diſperdat eos. z Non poteris delere eos ex ſubito: ne forte multiplicentur contra te beſtie terre. a Tradet eos dns deus tuus tibi: et interficiet eos plaga magna donec deleantur. b Et tradet reges eorum in manu tua: et disperdes nomina eorum ſub celo. Nullus poterit reſiſtere tibi: donec cuncta delebis. c Sculptilia deorum eorum igne comburetis. Non concupiſces argentum et aurum que in eis ſunt: nec assumes tibi ne forte offendaris in eis. quia abhominatio dñi dei tui est. d Nec inferes abhominationem in domum tuam: ne fias anathema ſicut et illud. Quaſi stercus detestabis et quaſi immundum fugies illud. quia anathema est. e Omne mandatum quod ego precipio tibi hodie custodies vt facias: vt viuas et multiplicēris: et ingressus possideas terram pro qua iurauit dns patribus vr̄is. f Et recordaberis cuncte viie quibus adduxit te dns deus tuus per deſertum iſtis quadraginta annis: vt affligeret te atq; tentaret: et nota fierent que in corde tuo erant: vtrum custodires mandata illius an non. g Qui afflixit te fame: et cibauit manna quod ignorabas tu et patres tui: vt ostenderet tibi quod non in solo pane viuat homo: sed in omni verbo quod egredit de ore dei. h Vestimenta tua non attriuerunt te: et pes tuus non intumuit per annos istos quadraginta. i Sic ergo cognosces in corde tuo: quia sicut homo erudit filium suum: ita dns deus tuus erudiuit te. k Et custodies mandata dñi dei tui: vt ambules in viis eius: et timeas eum. l Dns enim deus tuus introducit te in terram bonam: in terram riuorum aquarum: fontium et abyssorum: que egrediuntur in campestribus et montibus. m In terram frumenti: hordei: vinearum: in qua ficus et mala punica: et oliue nascuntur: in terram olei et mellis. n In qua absque ulla penuria comedes panem tuum: et nichil deerit tibi in ea. o In terra cuius lapides ferrum sunt: et de montibus eius eruere poteris es. p Comedesq; et saturabere: et benedices dño deo tuo in terra optima quam dedit tibi. q Cauе ne forte obliuiscaris dñi dei tui: et neglegas mandata eius et iudicia atq; cerimonias que hodie precipit tibi. r Ne forte postquam comederis et saturatus fueris domos pulchras edificaueris et habitaueris in eis. s Et armenta tua boum atq; ouium multiplicata fuerint: argentum quoq; et aurum et cuncta que possides copiosa facta fuerint. t Elevetur cor tuum: et obliuiscaris dñi dei tui qui eduxit te de terra egypti de domo ſeruitutis. u Qui traxit te per deſertum maximum et horribile in quo erant serpentes flammei et scorpiones atq; dipſades: et vbi non nascebatur aqua: qui eduxit tibi de petra durissima riuos aquarum. v Qui pauit te manna in deſerto quod ignorabat pater tuus: vt humiliatum te atq; temptatum postea benefaceret tibi. x Et ne forte dicas in corde tuo. Fortitudo mea et robur manus mee hec mihi cuncta preparauit. y Sed recordare dñi dei tui quia ipse dat tibi virtutem ut facias opes: et confirmet pactum suum quod iurauit patribus tuis sicut hodie videmus. z Si autem oblitus dñi dei tui secutus fueris deos alienos: et coluerisq; eos atq; adoraueris: ecce predico tibi hodie quia pereundo peribis. a Sicut gentes quas dns disperdit in introitu tuo ita disperdet vos: eo quod non audieritis vocem dñi dei vestri.

Deut. vij.

a Mō qꝫ cunctas gentes numero vincebatis 7c. ſed qꝫ dilexit vos dominꝰ ex ſola ſua benignitate. et ex merito patrū. iō ſbdit. m Et cuſtodiuit iuramētū. de quo habet Ge. ñ. xxij. Ad abraam per memetipſum iuraui dicit dns 7c. n Et reddēs odientibꝰ ſe ſtatim 7c. b Mon cūm ſicut in alijs nationibꝰ dns patienter expectat vt eas cū iudicij venent tps in plenitudine peccatorū puniat. o Cuſtodi ergo. Hic ꝓpr ponit incitamētum diuine dilectionis. ſ. bonū multiplex ex hoc conſequēduꝫ ꝑmittit ergo monitio cū dr. o Cuſtodi g̃ ꝑcepta 7c. ſ. ex dilectōe 7 ſbditur incitamētum cū dr.

p Cuſtodiet dns deus pactū. ſ. bonū patribꝰ ꝑmiſſum.

q Et diliget te dādo tibi grām ſuam.

r Ac multi. in prole. 7 i bonis tpalib⁹. 7 explificat in litera de multis bonis. et patet.

s Benedicēris inter oēs populos. q̃tuꝫ ad fame clarita tē.

t Auſe. dns a te om. lan. qꝫ nō ſolū multiplicabit te in bonis ſ etiam ꝑſeruabit te a malis.

v Si dixeris. Hic remouetur impedimentum ſcdm: qđ ē puſillanimitas: qđ poſſꝫ ꝓtingere ſi filij iſrl' ꝓſiderātes ꝓdictaꝫ gentium multitudinem 7 fortitudinē nō eſſent auſi bellare cōtra eas: et ſic facerēt cū eis pacē et ꝓberent amicitias. ex q̄bus ab amore dei retraberent 7 ad ydolatriaꝫ ꝓuerterent. hoc remouet dicens x Noli metuere .ſ. eoꝝ multitudinē 7 fortitudinem. cuiꝰ cauſa ſubditur.

y Sed recordare q̄ fecerit deus tuus pharaoni. cuius exercitum magnū 7 fortem vno flatu ſubmerſit. z Sic faciet cūctis quos metuis. 7 ideo nō habes cauſam metuendi.

a Paulatim atq; p ptes. nō qz ds nō possit eas delere simul. ꝫ ꝑ aliud qō seqr. b Ne forte mltipli cent ꝰ te bestie. qz filij isrl nō erāt adhuc in tanto numero q; possent terrā sufficienr populare. c Scul ptilia eoz. h remouer tertiū impedimētū ꝓuenies ex cupiditate. vide licet si de ydolis ꝓfractis accipe rent auz & argē tū & i vsus suos cōuerterēt & sic deū offenderent ido ꝓhibet hoc dicēs.

d Nō ꝓcupi. argē. & au. de q̄ bus facta sr̄ ꝛc. & patet lr̄a.

dat q̄ te fugerit et latere nō poterint. Nō timeb eos: qz dns de⁹ tu⁹ i medio tui ē: deus magn⁹ & terribilis. Ipse ꝓsumet natōes has i ꝓspcū tuo[a] paulatim atq; per ptes Nō poteris eas delere pari ter[b] ne forte multiplicent ꝰ te bestie terre. Dabitq; eos dns de⁹ tu⁹ in ꝓspectu tuo & interficiet illos donec penit⁹ deleantur. Tradetq; reges eoz in man⁹ tuas: & disperdes nomina eoruz sub celo. Null⁹ poterit resistere tibi donec conteras eos. [c]Sculptilia eorū igne combures. [d]Non cō cupisces argētū et auz de q̄bz facta sr̄. neq; assumes ex eis tibi quicq; ne offendas ꝓpr̄ ea: qz abominatio ē dñi dei tui: nec inferes q̄ppiā ex idolo in domū tuā: ne fias anathema: sic & illud est. Quasi spurcitiaz detestaberis & velut inq̄namentū ac sordes abominatiōi habeb. qz anathema ē.

Capi. viij.

Mne mādatuz. b ponunt incitamēta ad dei dilectionē sumpta i respectu ad deū & ꝓmo ex ꝓsideratione sue munificētie. scdo ex ꝓsideratōne sue misericordie. ix. capi. Prima in duas qz ꝓmo ponunt incitamenta ex dei munificētia in bñficijs ꝑteritis. scdo in futuris: ibi. Dns de⁹ tu⁹ introducz te Circa ꝓmū dr̄.

a Dne mandatū de. facias. & hoc ex dei dilectione. cui⁹ incitamētuz subdit cū dr̄.

b Et recor. cū. itine. ab egressu de egypto vsq; ad die banc.

c Ut affligeret te. nō ex defectu dilectōnis: ꝫ ad bonū tuuz sicut pater aliq̄n ex dilectione ꝓmittit affligi filiū. ideo subdit.

Capitulū. viij.

[a]Mne mandatū qō ego ꝑcipio tibi hodie caue diligent ut facias: vt possitis viuere & mltipliceminī: ingressiq; possidea tis terrā p q̄ iurauit dns patribz vr̄is. [b]et recordaberis cūcti itineris p qō adduxit te dns de⁹ tu⁹ q̄draginta annis ꝑ desertum [c]vt affligeret te[d] atq; tētaret: et nota fierent q̄ in tuo aīo versabant vtruz custodires mandata illius an nō. [e]Afflixit te penuria[f] & dedit tibi cibū manna qō ignorabas tu et pres tui vt ostēderet tibi q; non in solo pane viuit hō: [g]ꝫ in omni vbo qō egredit de ore dñi. [h]Vestimentū tuū quo operiebar⁊ nequaq; vetusta te defecit: [i] & pes tuus nō est subtritus. En q̄dragesim⁹ ann⁹ est: vt recogites in corde tuo. qz sicut erudit filiū suū hō: sic dns deus tu⁹ erudiuit te vt custodias mandata dñi dei tui et ambules in vijs eius. et timeas eum. [k]Dns em̄ deus tu⁹ introducet te in terrā bonā: [l]terraz riuoz aquarūq; & fontium [m]in cui⁹ campis et montib⁹ erūpūt fluuioz abyssi: [n]trā frumēti ordei ac vineaz: in qua ficus & malogranata & oliueta nascunt: terrā olei ac mellis: [o]vbi absq; vlla penuria comedes panē tuū: et rerū oim abundātia ꝑfueris: [p]cui⁹ lapides ferrū sunt [q] & de mōtib⁹ ei⁹ eris metalla fodiunt vt cū cōederis & satiatus fueris [r]bñdicas dño deo tuo ꝓ terra optia quaz dedit tibi. [s]Obserua & caue ne quādo obliuiscaris dñi dei tui & negligas mandata eius atq; iudicia & ceremonias quas ego precipio tibi hodie: ne postq̄ comederis et satiat⁹ fueris: domos pulchras edificaueris & habitaueris in eis

ne viuit hō. i. cibo bois labōre parato. g Sz in oi vbo qō egredit de ore dñi. i. ex māna q̄ ad ꝓceptū dñi descēdebat. in heb. em̄ nō hr̄ vbo. tū ym trāslatione nr̄am vbi hr̄ Mana pōt dici vbū: inquātū ex mādato dñi descēdebat sicut & verbū aliq̄n accipit ꝓ re que verbo dr̄. sicut hr̄. ij. Re. j. ca. qō est verbū qō factū ē. i. res gesta vel facta.

h Vesti. tu. quo opi. nequaq; vetu. defecit. dicit aūt hr̄ Ra. sa. q; vestimēta puerorū crescebant cū eis ym augmentū sue quātitatis. i Et pes tuus nō est subtritus: hoc nō pōt intelligi generaliter. ꝫ tm̄ de bonis. put dictū fuit Mūe. xj. ca. in ꝓncipio supillud. Voletiū ꝓ labore. qz si ex itinere fuit dolor i corpore⁹. h maxime fuit in pedib⁹. & ibi requirat exposito hui⁹ passus.

k Dns em̄ de⁹ tuus: h ponit incitamētum ex dei bñficijs futuris. Et ꝓmo facit ꝓpositū. scdo infert corrolariū: ibi. Obserua et caue. Circa ꝓmū dr̄ sic.

k Dns em̄ deus tu⁹ introducet te in terrā bonā. hoc dr̄ vt sciret q; terram illā nō obtinerent ꝛtute ꝓpria. ꝫ diuina. l Terram riuoz aquarūq; et fontiū: dicunt aūt fontes aq̄ existens in origine riui fluentes ab origine stagna: lacus & paludes retinēt sibi nomen cōe. s. aquaz. m In cui⁹ cāpis & mō. erū. flu. abyssi. hoc dr̄ ad oñdendū. q; illa tra erat humida & pascual' ꝓ aialib⁹ nutriendis. n Terrā frumēti & ordei &c. ad oñdendū fertilitatē terre ꝓ sustentandis hominib⁹.

o Cui⁹ lapides ferrū sunt. qz minera ferri est in ẽra lapidosa. & cōiter. p Et de montib⁹ eius eris metalla fodiunt. i. minere vñ fiunt metalla: ista aūt dicunt ad ostendū bonitatē illi⁹ ẽre q̄ntū ad metalla de q̄bus fiūt vasa varia. & instrumēta in vsus vite humane necessaria.

q Bñdicas dño deo tuo. i. ista dicta sr̄. vt diligas dñm deū tuū corde & bñdicas ore ꝓ suis bñficijs tibi collatis.

r Obserua. Hoc infert corrolariū. frequēter em̄ contingit q; ex diuinis bñficijs que debēt esse materia diligendi

ñ ⁊ obediẽdi sibi
boues insoleſcũt et
mãdata ei contẽ-
nunt. iõ ad ℔ erdu
dẽdũ vi. r Ob
serua ⁊ caue ne qñ
obliuiſcar⁊ ñi ⁊c.
⁊ pz lra ex pdictis
vſq; ibi. s In
q̃ erat ſer. fla. adu-
et ſcoz. ac dipſas. a
q̃z leſione te ꝛdefen
dit. ⁊ accipit ℔ ſin-
gulare ꝓ plurali.
Serpẽs. i. ſerpen-
tes ⁊ ſic ꝛ alijs. ſic
Exo. viij. Ueit mu
ſca ḡuiſſima. i. mul
titudo muſcarum.
Sciendũ et q ꝑm
q dicit glo. dipſas
eſt genus minimũ
ſerpẽt⁊. ita q vix ꝙ-
cipit ⁊ quẽcũq; mo
mozderit: ſiti perit
cet⁊ patẽt ex dict⁊.

¶ Capitulũ. ix.

a Adi iſrl. Hic ꝓ̃ter
ponit̃ inci
tamẽta diuine ele-
ctõis ex ꝓſideratõe
diuie miſcdie poz-
tãtis patient eozũ
pctã: ac et remittẽ
tis. Et ꝑ ꝛſcribit̃
trãſgreſſiõis act⁹.
ſcdo recõciliatõis
fedus. c. x. Adhuc
circa ꝑmũ excludi
tur eoz iuſticia. ſe-
cũdo ꝓcludit̃ eoz
culpa: ibi. Memẽ
to. Circa ꝑmũ ꝓdi
cit eis moyſes q i
ẽra eis ꝓmiſſa ha-
bituri erant ꝛtute
diuina victoz̃as
nſtas ⁊ magnas. ⁊
q; ipi vel alicꝙ eozũ
poſſent credere. q
hoc facẽt eis ꝛeus
ꝓt̃ eoz merita. iõ
hoc excludit cum
ſubdit̃. b Me
dicas in coꝛde tuo
⁊ pz lra ⁊ ſubditur
cã vera dictaz̃ vi-
ctoziaz̃ q̃ ẽ duplex
Una ꝓter iniq̃ta
tes gẽtiũ in ẽra ꝓ-
miſſionis bitantiũ
ꝓt̃ qs morẽ me-
ruerant. qõ notat̃
cũ dr̃. c Hz qz
ille impie egert ⁊c.
ſcda vt impleretur
iuramtũ ñi factũ
bitaueris in eis: habueriſq;
armẽta boum: et ouiũ gre-
ges argenti ⁊ auri cunc ta-
rumq; rerũ copiam: eleuet̃
coꝛ tuũ: ⁊ non reminiſcaris
ñi ei tui q̃ eduxit te ꝺ ter
ra egypti ꝛe vmo fuit ut is
⁊ ductoꝛ tu⁹ fuit i ſolitudie
magna atq; terribili: c in q̃
erat ſerpẽs flatu adurens ⁊
ſcoꝛpio ac dipſas et nꝛle oĩo
aque: q̃ eduxit riuos ꝛe pe-
tra duriſſima: et cibauit te
manna in ſolitudine quod
neſcierũt pꝛes tui. Et poſt-
q̃ afflixit ac pꝛobauit ad ex
tremũ miſert⁹ eſt tui: ne di-
ceres i coꝛde tuo foꝛtitudo
mea ⁊ robur man⁹ mee. hec
mihi oĩa ꝑſtiterũt: ℔ recoꝛ-
daberis ñi dei tui q ipſe
vires tibi pꝛebuerit: vt im-
pleret pactũ ſuum ſup quo
iurauit patribus tuis ſicut
pꝛeſens indicat dies. Si-
autẽ oblit⁹ ñi dei tui ſecu-
tus fueris ꝛeos alienos: co-
lueriſq; illos et adoꝛaueris
ecce nũc ꝑdico tibi q oino
diſpereas. Sicut gẽtes q̃s
ꝛeleuit ñs in introitu tuo
ita ⁊ vos peribitis ſi inobe
dientes fueritꝫ voci ñi dei
veſtri.

¶ Capitulũ. ix.

a Adi iſrl. Tu trã-
gredieris hodie ioꝛ
danẽ: vt poſſideas natiões
maximas ⁊ foꝛtioꝛes te: ci-
uitates ingẽtes ⁊ ad celum
vſq; murataſ: ppl'm magnũ
atq; ſblimẽ: filios enachim
q̃s ipe vidiſti ⁊ audiſti: q̃b
nullus ꝑõt ex aduerſo reſi-
ſtere. Scies ergo hodie q
ñs ꝛe⁹ tu⁹ ipe trãſibit ante
te ignis ꝛuoꝛãs atq; cõſu-
mens: q̃ ꝓterat eos: ⁊ ꝛeleat
atq; diſpdat ante faciẽ tuã
velocit̃: ſicut locut⁹ eſt tibi
b Ne dicas in coꝛde tuo cũ
ꝛeleuerit eos ñs ꝛe⁹ tuus
in ꝓſpectu tuo ꝓt̃ iuſticiã
meã introduxit me ñs vt
terrã hãc poſſideꝛẽ: cũ ꝓt̃
impietates ſuas iſte ꝛelete
ſint natões. Neq; eĩ ꝓter
iuſticias tuas ⁊ eq̃tatẽ coꝛ-
dis tui ingredieris vt poſſi
deas tras eaz̃ ℔ qz ille ege-
runt impie introeũte te ꝛe-
lete ſunt. ⁊ vt cõpleret ℞bũ
ſuũ ñs qõ ſub iuramento
pollicit⁹ ẽ ꝓtribꝫ tuis abꝛaã
yſaac ⁊ iacob. Scito ḡ q̃ ñ
ꝓter iuſticias tuas ñs ꝛe-
us tuus ꝛederit tibi terraz
hanc optimã in poſſeſſionẽ
cũ duriſſime ceruicis ſis po
pulus. d Memento ⁊ ne ob-
liuiſcaris quõ ad iracundi-
am ꝓuoceris ꝛominũ ꝛeuz
tuum in ſolitudine: ⁊ e ex eo
die quo egreſſus es ꝛe egy-
pto vſq; ad locũ iſtũ ſemp
aduerſum ꝛominũ conten-
diſti. f Nã ⁊ in oꝛeb ꝓuoca-
ſti eũ ⁊ irat⁹ ꝛelere ꝛevoluit
q̃ aſcendi in montẽ vt acci
perẽ duas tabulas lapide-
as pacti quod pepigit vo-
biſcuz ꝛe⁹. Et ꝓſeuersi in
monte q̃draginta diebꝫ ac
noctibꝫ: panẽ nõ comedẽs
⁊ aquã non bibens. ꝛeditq;
mihi ñs duas tabulas lapi
deas ſcriptas digito ꝛei: et
ꝓtinentes oĩa ℣ba q̃ vobis
locut⁹ eſt in mõte ꝛe medio
ignis q̃ concio ꝓp̃li cõgre-
gata ẽ. Cũq; trãſiſſent qua
draginta dies ⁊ totidẽ no-
ctes ꝺdit mihi ñs duas ta
bulas lapideas tabulas fe-
deris. dixitq; mihi. Surge
⁊ ꝛeſcende hinc cito: qz po-
pulus tuus quẽ eduxiſti ꝛe
egypto ꝛeſeruerũt ꝛelocit̃
viã quã ꝛemõſtraſti eis: fe-
cerũtq; ſibi cõflatile. Rur-
ſumq; ait ñs ad me: Ce-
no q ꝓp̃s iſte dure ceruic⁊
ſit. Dimitte me vt conterã
eũ ⁊ ꝛeleã nomẽ eius ꝛe ſub
celo. ⁊ conſtituã te ſup gen-
tem que hac maioꝛ ⁊ foꝛtioꝛ
ſit. Cũq; ꝛe monte ardente
ꝛeſcenderem: et duas tabu-
las federis ꝛetraq; tenerem
manu vidiſſemq; peccaſſe
ad abꝛaaz Gen.
xxij. Per me
metipm iurauí
dicit ñs ⁊c. ſeq̃-
tur. Poſſidebit
ſemẽ tuũ ꝓtas
inimicoz̃ ſuoꝛũ
⁊c. cetera patẽt.

d Memento.
Hic ꝓ̃r deſcri-
bitur coꝛ multi
plex culpa. ⁊ pri
mo añ receſſum
eoz̃ ꝛe monte ſy
nai. ſcdo poſt re
ceſſum: ibi. In-
cendio q̃z. Circa
primũ ꝓmitti-
titur trãſgreſſio
ꝓp̃li. ſcdo ſubdit̃
oratio moyſi: ibi
Et ꝓcidi añ ꝛo-
minũ. Circa pri-
mũ dicit̃.

d Memento
ne obliuiſcaris
quõ ad iracun-
diam ꝓuocaue-
ris ñm ꝛeuz in
ſolitudine. i. p⁹
trãſitũ marꝫ ru-
bꝛi murmurãdo
ꝓpter ꝛdefectũ aq̃
⁊ cibi. vt habet̃
Exo. xv. et. xvj.
et. xvij.

e Et eo die q̃
egreſſ⁹es ex egy
pto. qz cũ adhuc
eſſent in egypto
ſup mare rubꝛũ
videtes egypti-
os ſup ſe venien
tes. inſultantes
ñio ⁊ moyſi di-
xerũt. Foꝛſitan
non erant ſepul
chꝛa i egypto ⁊c.
vt hr̃ Exo. capi.
xiij.

f Nã ⁊ in oꝛeb
ꝓuocaſti eũ. fa-
bꝛicando vitulũ
aureũ. ⁊ adoꝛan
do cum dñ moy
ſes moꝛã cõtra-
heret in monte
cũ ñio. vt acci-
peret ab eo legẽ
⁊ tabulas. vt hr̃
Exoꝺ. xxxij. vbi
expoſita eſt iſta
biſto. q̃ ℔ repeti
tur.

g Et procidi.
Hic ꝓ̃r ꝛeſcri-
bitur oratio mo
yſi ꝓ remiſſione
peccati ꝓdicti. ⁊
et hoc eſt quod
dicitur.

Et ꝓcidi añ dñm sicut ꝓus.xl.dieb⁹.sicut añ.xl.dieb⁹ ieiunauerat in monte ad accipiendū tabulas:ita ſcō ieiunauit alijs.xl.diebus ⁊ noctib⁹ ad impetrādū ꝓpio remissionē.⁊ etiā ipſi aaron q̄ timore ꝓpli vitulum fecerat.vt hr̄ Exo.xxxij. b Peccatū aūt veſtrū qđ feceratis.i. vitulū Ix em̄ essz res inanimata in q̄ nō pōt esse peccatū vocat̄ tm̄ pctm̄ ꝓpli eo q̄ populus peccauerat ipm̄ faciendo et colendo.

vos dño tro vro:⁊ feciſſe vobis vitulū ꝓflatilē ac treuiſſe velocit̄ viā eius quaz vobis oñderat.ꝓieci tabulas tr manibꝫ meis:confregiqꝫ eas in ꝓſpectu vro. ⁹Et ꝓcidi ante dñm ſicut prius q̄draginta diebꝫ ⁊ noctibꝫ: panē nō comedens ⁊ aquaz nō bibens.ꝓpter omia pctā vra q̄ geſſiſtis cōtra dñm.et eū ad iracundiā ꝓuocaſtis Timui em̄ indignationē et irā illi⁹:q̄ aduerſuz vos cōcitar⁹:trelere vos voluit.Et exaudiuit me dñs etiā hac vice. Adū ſum aaron q̄z vehemēt̄ iratus voluit eum ꝓterere:⁊ ꝓ illo ſimilit̄ trp̄ catus ſum. ᵈPeccatū autē veſtrū qđ feceratt̄.i. vitulū arripiēs igne cōbuſſi.et in fruſta cōminuēs:omo q̄z in puluerē redigēs:ꝓieci i torrētē q̄ tr mōte trſcēdit¹ In incēdio q̄z ⁊ in tentatione: ᵏet in ſepulchris concupiſcentie ꝓuocaſtis dñm ⁊ q̄n miſit vos tr cades barne dicens:aſcendite et poſſidete terrā quā trdi vobis:⁊ contēpſiſtt imperiū dñi tri vri ⁊ nō credidiſtis ei:neqꝫ vocē ei⁹ audire voluiſtis. ß ſemp fuiſtis rebelles a die q̄ noſſe vos cepi¹ Et iacui coz̄ dño q̄draginta diebꝫ ac noctibꝫ ᵐquibꝫ eum ſupplicit̄ trp̄cabar:ne trleret vos vt fuerat cōminatus:⁊ oz̄as dixi ⁿBñe trus ne diſperdas populum tuū et hereditatem tuā quā redemiſti i magnitudine tua:quos eduxiſti ō egypto in manu forti. Recordare ſeruoz tuoz abraam yſaac ⁊ iacob. Ne aſpicias duriciā ꝓpli hui⁹ ⁊ impietatez atqꝫ pctm̄.ne forte dicant hītatores terre tr q̄ eduxiſti nos: nō poterat dñs introducere eos in terram quā pollicit⁹ eſt eis: et oderat illos:ideirco eduxit

l In incendio q̄z.hic dñr recolitur culpa ꝓpli p⁹ receſſū ō mōte ſynai. et ꝓmo ponit̄ culpa populi.ſcdo oratō moyſi:ibi.Et iacui coram dño. Primū autē hr̄ Mūe.xj. vbi dr̄ q̄ ꝓpter murmurationem ꝓpli et laborē itineriꝫ accenſus eſt ignis ex impio dñi.et deuorauit magnā ptē ꝓpli. et hoc eſt qđ dicit In incendio q̄z Itē peccauit ꝓpulus ad aquas ꝓdictōnis. ꝓut hr̄ Nu.xx.⁊ hoc tangit̄ cū dicit. Et in tētatōe.et iterz q̄n inordinate trſiderauit eſuz carniū.ꝓt̄ qđ multi ſunt ibi mortui ⁊ ſepulti.vt hr̄ Mūe.xj.⁊ hoc eſt quod dicit:

k Et in ſepulcris cōcupiſcētie ꝓuocaſtis dñm ꝓpter hoc em̄ vocat⁹ ē loc⁹ ille ſepulcrū cōcupiſcētie. q̄ ibi ſepult⁹ eſt ꝓpl's q̄ trſiderauit carnes.quarto peccauit populus q̄n territ⁹ vbis exploratoz: tanqꝫ rebelles dño voluert reuerti in egyptū.vt hr̄ Nu.xiij.⁊ hoc ē qđ dr̄. Q̄n miſit vos tr cades barne ꝛc.ſequit̄. l Et iacui coz̄ dño.xl.diebꝫ ac.xl.noctibus. Hic trſcribit̄ oratio moyſi.⁊ ſm q̄ dicūt hebrei:iſta ē tercia q̄dragena quā fecit moyſes in monte. Prima fuit q̄n aſcēdit in montem vt acciperet primas tabulas. ꝓut hr̄ Exo.xxiij. ſcda q̄n p⁹fabricationē vituli aſcēdit ad dñm ad impetrandū remiſſionē illi⁹ peccati.vt hr̄ Exo.xxxij. Aſcendā ad dñm ſi quō quiuero eū trp̄cari ꝓ ſcelere veſtro. tercia fuit q̄n dñs placatus orationib⁹ moyſi dixit ei. Precide tibi duas tabulas lapideas inſtar priorꝫ q̄b⁹ pciſis aſcēdit in montē.vt lex in illis tabulis ſcriberet̄ vt hr̄ Exo.xxxiij.⁊ ibi ſtetit.xl.diebꝫ.⁊.xl.noctibꝫ.ſicut fecerat ꝓ primis tabulis.vñ ⁊ ca.ſe.vbi dr̄.Ego aūt ſteti in monte ſic ꝓus.xl.diebꝫ ꝛc.in deu.hr̄.Ego aūt ſteti in mōte ſicut diebꝫ ꝓoribus.xl.diebꝫ ꝛc.qđ exponit raſa.dicēs.Sicut prima q̄dragena fuit moyſi conſolabilis.quia fuit ante offenſam dñi: ita ⁊ tercia . quia fuit poſt remiſſionē peccati.ſcda aūt que fuit intermedia fuit triſtabilis.quia orabat ꝓ remiſſione peccati:nec erat certus tr obtentu vſq; ad vltimā diem illius quadragene qua dñs dixit ei. Indulſi peccatū ꝓ q̄ oraſti.⁊ in ſignū huius p̄cepit ſecundas tabulas exarari. vt lex

repararetur.Expoſitores aūtē noſtri cōmuniṫ tenent.q̄ moyſes fecit in monte.tm̄ duas quadragenas.quia vt dicunt nō plures ponunt̄ in Exo.vbi plen⁹ hec hiſtoria trſcribitur. Itē q̄ a primo aſcenſu moyſi ad accipiendum tabulas a quo incipit prima quadragena vſq; ad diē expiatōis in quo trſcēdit moyſes apportās ſecūdas tabulas vt ſupponūt oēs trctores catholici ⁊ hebrei.ꝓpter qđ illa die fit feſtū expiatōis ex placatione dñi nō pñt inueniri tres quadragene dierū vt dicūt:ß iſta non infringūt dictū hebreoz. primuz em̄ nō valet.q̄ q̄n hiſtorie ſcripture facre in plurib⁹ locis eiuſdem ſcripture narrāt̄ . frequēter contingit.vt quod omittit̄ in vno loco ſuppleat̄ in alio vt pz in omnib⁹ libris hiſtoriarū facre ſcripture:maxime in libro regum ⁊ Daraly.in tr.teſta.⁊i euāgelijs in nouo teſtō. ⁊ eodē mō pōt dici in ꝓpoſito q̄ tercia quadragena q̄ in Exo. omittit̄ hic ſupplet̄ur. ſimiliter ſcōm nō valet.quia aſſumit falſum. Ad cuius intellectum conſiderandum q̄ filij iſrael exierant tr egypto. xv. die mēſis primi.vt hr̄ Exo.xij. Feſtū aūt expiatōis celebrabatur.x.die ſeptimi mēſis Leui.xxiij.⁊ ſic a prima die primi mēſis in quo exierunt filij iſrael tr egypto vſq; ad diē expiatōis fluxerūt.vj. mēſes integri.⁊ trcē dies q̄ ſimul iuncti faciūt dies.clxxxvij.q̄ iudei faciunt mēſes ꝓ lunationes:⁊ ideo duo mēſes contingi faciūt.lix.dies.⁊ ſic tr alijs cōbinando ſi igit̄ a.clxxxvij.diebus p̄dictis ſubtrahantur.xiij.dies primi mēſis ante egreſſum filioꝝ iſrael remanēt.clxxiij. dies ab exitu filioꝝ iſrael tr egypto vſq; ad diē expiationis:oēs aūtē trctores tā catholici q̄z hebraici dicūt q̄ lex fuit data.l.die ab exitu tr egypto.⁊ poteſt hoc haberi ex Exo.xix.c. Si igit̄ cū p̄dictis.l.diebus addant̄ tres quadragene dierꝫ.nō habent̄ niſi.dxx.dies ex quo patet.q̄ a primo aſcenſu moyſi q̄ fuit immediate poſt dationē legis p̄dicte vſq; ad expiationis diē fluxer̄t tres quadragene ⁊ plus.⁊ io p̄dicta nō impediūt dictuz hebreoꝝ.andreas etiā ſup Leui.xxiij. dicit q̄ moyſes ieiunauit in monte ſynai tribus q̄dragenis:q̄ aūt vult tenere oppoſitū pōt dicere:q̄ cuz hic dr̄. Et iacui coz̄ dño.xl diebus ꝛc.refertur ad illud quod p̄dictū eſt. Et ꝓcidi ante dñm ſicut prius.xl.diebus:ita q̄ ſecunda q̄dragena h repetitur ⁊ non additur tercia.⁊ ſm hoc eadē quadragena dierū fuit in qua moyſes orauit ꝓ remiſſione peccati ex fabricatione vituli.⁊ ꝓ expectatione ſecundarū tabularum. huic dicto ſatis videtur cōſonare textus cum ſubditur.

m Quibus.ſ.dieb⁹.Eum ſupplicit̄ trp̄ca.ne trleret vos Et ꝓnter ponit̄ oratio moyſi cū dicitur.

¶ Domine ne dispdas ꝛc. z pacꝫ Isra ex his q̄ dicta sunt sup Exo. xxxij. vbi ponit consilis oratio q̄tū ad sensum. z partim q̄tū ad verba.

¶ Capitulū x.

Hic ꝓpr describit diuine placationis

IN illo tpe. fed⁹. z p̄ describit ꝓpositū. scdo cōcludit intētū: ibi. Et nūc isrl. Prima i duas in ptē principalē z incidētalē. scda ibi Filij aūt isrl. Circa pmū sciendū q̄ signū diuine placationis fuit legis reparatio in scdis tabulis z hec repatio describit cū dicit.

a In illo tpe dixit dns ad me. i signū reconciliatōnis pfecte. b Dola tibi duas ta.la. ꝛc. B fuit expositū Exo. xxxiij. seq̄tur.

c Fecit igitur arcbaz. dicit ra.sa. q̄ ista archa fuit alia ab illa quā fecit bezeleel. B nō est veri file. qz postea subditur. d Et posui tabulas i archā ꝛc. ex quo seq̄t ꝑm dictuz ra.sa. q̄ illa archa cū tabul erat intra archā quā fecit bezeleel. qz iam q̄dragen⁹ ann⁹ ab exitu ꝛe egypto incepat qñ moyses dixit ista. In epla ad hebreos. ix. ca. dr̄ q̄ in archa quā fecit bezeleel: non erat nisi tabule mā na et vga aaron: et cō mcli⁹ vr̄ dicēdū q̄ archa ꝛe q̄ fit B fermo. est illa cadē quā fecit bezeleel. vr̄ tñ B moyses eaz feciſſe. quia p̄cepit eā fieri z disposuit q̄liter fieri deberet tāq̄ architector. e Filij aūt isrl. Hec ē ꝓs incidētalis q̄ pmo ponit. scdo ad p̄cedētia moyses reuertit: ibi. Ego aūt steti. Circa pmū inciditalit ponit motio filioꝝ isrl q̄ aliq̄s māsiones. z sepultura aaron. z separatio leuitarū ab aliis tribus⁹. z vr̄ satis ctineū. q̄ ista hic interponit ma xime qz aliq̄ ōrietates ad supradicta B ponit q̄ vident p̄ qz B dr̄. e Filij aūt isrl ꝛc. i mosera. et Nūe. xxxiij. vbi describunt māsiones p ordinē dr̄. Et ꝛe moseroth castra metati sūt in bñ iacban. moseroth aūt eadē est māsio cum mosera. vt dicūt hebrei. et beroth filioꝝ iacban cū bñ iacban. qz bñ idē ē q̄ filioꝝ z subintelligit beroth. scdo qz B dr̄. f Ubi aarō mortu⁹ ē ac sepult⁹. s.i mosera. B numeri. xx. dr̄ q̄ mortu⁹ ē z sepult⁹ fuit in mōte hor. ꝛcio qz B dr̄. g Eo tpe separauit tribū leui ꝛc. z tñ fuit separata z sctificata dño a tpe q̄ inūfecerūt idolatras in adoratōe vituli. vt dr̄ Exo. xxxij. q̄ fuit āno primo egressionis filioꝝ isrl ꝛe egypto z Nūe. ij. exp̄sse dr̄ q̄ fuerūt separati leuite ab aliis tribus⁹ ad seruiendū dño aī recessum filioꝝ isrl ꝛe monte synai. z tñ recesserūt inde āno scdo egressionis ꝛe egypto scdo mēse. vt dr̄ Nu. x. Motio autē filioꝝ israel ꝛe q̄ hic fit sermo fuit āno. xl. ab egressu ꝛe egypto. Duabitatōnes aūt istas exp̄sitores nri parū aut nihil tangunt. B ra.sa. ad solutionē auctoritatis primo dicti q̄ filij israel pugnauerūt cō regē arad z victi fuerūt ab eo vt dr̄ Nūe. xxj. q̄ q̄dē bellū fuit. xl. anno ab exitu ꝛe egypto. ꝓpter quod timuerūt ꝛc. z p̄ q̄ sacerdotio functi⁹ ē eleazar filius ei⁹. Inde venerūt i gadgad: ꝛe q̄ loco p̄fecti: castrametati sūt i iechabatha in tra aq̄rū atq̄ torrentiū. s Eo tpe separauit tribū leui: vt portaret archaz federis dñi z staret coraz eo i ministerio ac bñdiceret in nomine illi⁹ vsq̄ ad p̄nte die. Hodie nō habuit leui ptē neq̄ possessionē cū fratribus suis. quia ipse dns possessio eius est: sicut pmisit ei dns ꝛe⁹ tuus. h Ego aūt steti in mōte sicut pus. xl. diebus ac noctib: exaudiuitq̄ me dñs etiā hac vice: i z te pertere noluit. k Dixitq̄ mihi Vade z p̄cede ꝓplm vt ingrediat z possideat terram quā iurauī patribus eoꝝ vt traderē eis. l Et nūc isrl q̄d dns ꝛeus tuus petit a te: nisi vt timeas dñm ꝛeū tuum z ambules in vijs ei⁹. z diligas eum: ac seruias dño ꝛeo tuo: i toto corde tuo. z i tota aīa tua. custodias q̄ mandata dñi et ceremonias ei⁹ q̄s ego hodie p̄cipio vt bñ

vt inūficiēt eos i solitudie q̄ est ꝓpl⁹ tu⁹ et hereditas tua q̄s eduxisti i fortitudie tua magna z i brachio tuo extēto

¶ Capi. x.

a In tpe illo dixit dns ad me b Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores fuerūt z ascēde ad me in montē: faciesq̄ archā lignā z scribā in tabulis vba q̄ fuerūt in his q̄s añ ꝓfregisti: ponesq̄ eas i archa c Fecit igr archā ꝛe lignis sethim. Cūq̄ wlasset duas tabulas lapideas instar por ascēdi i montē hns eas in manib. Scripsitq̄ in tabul iuxta id q̄d prius scripserat vba decē q̄ locut⁹ ē dns ad vos in monte de medio ignis q̄n pplus cōgregatus est. z dedit eas mihi. Reuersusq̄ de monte descēdi ° z posui tabulas in archam quā fecerā. q̄ hucusq̄ ibi sunt sicut mihi p̄cepit dns. d Filij aūt isrl mouerunt castra ex beroth filiorū iacban i mosera: f vbi aaron mortu⁹ et sepultus est:

sic scdo pugnauerūt cō regē arad z devicerūt z ō istud factū leuita ꝓ recordatione cū eo cōiungit q̄d fecerit tpe fabricationis vituli. vt sit sensus. g Eo tpe separauit tribū leui ꝛc. i. sicut tpe fabricatōnis vituli alijs tribus⁹ recedentib⁹ a dño p idolatriā: trib⁹ leui nō sic declinauit. sic z in retrocessu p̄dicto alijs se male habētibus: trib⁹ leui bñ se habuit. z ideo ex vtroq̄ facto fuit digna separari ab alijs. z dño applicari. h Ego aūt steti. positis incidentib⁹ p̄dictis moyses ad ꝓpositū reuertit dicēs. Ego aūt steti in monte sicut pus. xl. dieb⁹ hoc reuertit ad scdam q̄dragenā supradictā p̄m exp̄sitores catholicos. q̄ cōiter dicunt moysen tñ duas q̄dragenas in mōte fecisse. vt p̄dictū ē. p̄m hebreos vero refertur ad tertiā. de qua dictū ē capi. p̄cedenti.

i Et te pdere noluit. Iz meruisses. k Dixitq̄ mihi vade z p̄cede ꝓplm ꝛc. in q̄ ondit magna dei misericordia. q̄ nō solū pepcit ꝓplo a morte quā meruerat. B etiā adimpleuit in eo promissum q̄d p̄b⁹ fecerat de obtinēda tra promissionis. l Et nūc isrl. B pcludit ex p̄dictis ꝓpositū. videlicet q̄ debēt timere z diligē deū q̄ ꝓpter p̄dicta eos nō dimisit. cū tñ in nullo eis indigeret. B magis econuerso. vnde subditur.

m En dñi dei tui celū est.s.celū sydereū visibile.
n Et celū celi.s.celū empyreū nobis inuisibile qđ dr celū p atonomasiā.iō dr.Celū celi terra 7 oia cē.p hoc intelligit ois crearura q̄ celi ambitu cōtinet.q.d.ex hp3 q tui nō indiget. o Et tm̄ ptibus tuis cōglutinatus é dñs.i.glutino charitatis cōiunct9 ex sua mera liberalitate. qz nō indigebat eis sicut nec te.
p Circūcidite igit pputiū cordis vr̄i.i.omnez malā cogitationē 7 volūtatem auferēdo.
q Et ceruicez vr̄ām ne induretis amplius p rebellionē ē eū.
r Quia dns deoz est.i. pcelleus dūs p ptici pationē. sicut sc̄i angeli 7 homines.sequtur.
s Amate pegrinos. qa ipsi fuistis aduene qz ꝓpria em̄ passio ꝺz inducere ad aliozum cōpassionē.cet̄a patent ex ꝑdictis.

Capi.xj.

Ma itaq dñm. In hoc capitulo ponit cōclusio respectu ꝑdictoz a pri. vj.ca. vbi icipit agere de dilectione dei.7 ponit ꝓclusionē intentam. scdo inducit ad hoc multiplicē rōnē p modū cuiusdā replicationis 7 additionis: ibi. Cognoscite hodie. Circa pmū dic.
a Ama itaq dñm: 7 p3 lra.
b Cognoscite. hoc adducit pmo rōnez.s. frequēt positā ex beneficijs iā pstitis cū dr. b Cognoscite hodie que ignorant filij vr̄i nō qz ignorarēt simplr saltez ad illos q̄ attigerāt ānos discretionis s qz nō viderāt mirabilia q̄ fecerat dns illi pplo saltē ęqtū ad multa. s tm̄ audierāt p relationē q̄ nō mouet sit tibi[m] En dñi dei tui celū est:[n] 7 celū celi:tra 7 oia q̄ in ea sūt. 7 tm̄ ptibus tuis cōglutinatus est dns 7 amauit eos elegitq semen eoz post eos .i.vos de cūctis gentib: sic hodie cōprobat.[p] Circūcidite igit pputiū cordis vr̄i: [q] 7 ceruicē vr̄ām ne indurett ampli9:[r] qz dns de9 vr̄ ipe est deus deoz et dns dnantiuz: deus magn9 7 potēs 7 terribilis:q̄ psonā n accipit nec munera. Facit iudiciū pupillo et vidue:amat pegrinū:7 dat ei victū atq vestitum. Et vos g̃[s] amate pegrinos.qz et ipsi fuistis aduene in tra egypti. Dñm deū tuū timebis 7 ei soli seruies Ipsi adhereb :iurabisq in noie illi9. Ipse é laus tua 7 de9 tu9 q̄ fecit tibi h magnalia 7 terribilia q̄ viderūt oculi tui. In septuaginta aiab9 descenderunt patres tui in egyptum 7 ecce nūc multiplicauit te dns deus tu9 sicut astra celi.

Capitulū.xj.

Ama itaq dñm deum tuū 7 obserua p cepta ei9 7 ceremonias iudicia atq mādata omni tpe.
b Cognoscite hodie q̄ ignorāt filij vr̄i: q̄ nō viderūt disciplinā dñi dei vr̄i:magnalia ei9 7 robustā manū:extētūq brachiū signa et opa q̄ fecit in medio egypti:pharaoni regi 7 vniuerse tre ei9 oiq exercitui egyptioz̄ et eq̄s ac curribꝰ:quō operuerint eos aq̄ maris rubri: cū vos psequerent 7 deleuerit eos dominus vsq in pñtem diē:vobisq q̄ fecerit in solitudine: donec venieris ad hūc locū: [c] atq dathā atq abyron filijs eliab q̄ fuit filius ruben. q̄s apto ore suo terra absorbuit cū domib 7 tabernaculis 7 vniūsa sba eoz:quā bēbant:in medio isrl.Oculi vr̄i viderunt oia opa dñi magna que fecit vt custodiatt vniūsa mādata illi9:q̄ ego hodie pcipio vobis.7 possitis introire 7 possidere tra ad quā ingredimini:multoq in ea viuatis tpe:quā sub iuramēto pollicit9 ē dns ptib vr̄is 7 semini eoz lacte 7 melle manantē. [o] Terra.n.ad quā ingredieris possidēdaz:nō é sic tra egypti de q̄ existi[t] vbi iacto semie:in hortoz morē aque ducū irrigue: h mōtuosa ē 7 cāpestris. d celo expectās pluuias quaz dns de9 tu9 sp inuisit: [f] 7 oculi illi9 i ea sūt a ꝓncipio āni vsq ad finē ei9. Si g obedieritis mādatis meis q̄ ego hodie pcipio vobis:et diligatis dñm deum vr̄m 7 seruiatis ei i toto corde vr̄o 7 in tota aia vr̄a [g] dabit pluuiā tre vr̄e tp̄aneam [p] 7 serotinā vt colligat frumentū 7 vinū 7 oleū fenūq ex agris ad pascenda iumēta. 7 vt ipsi comedatis ac saturemini. [t] Cauete ne forte decipiat cor vestr 7 recedatis a dño seruatisq dijs alienis 7 adoretis eos [k] iratusq dns claudat celū et pluuie non descendant: nec terra det germen suū: pereatisq velociter de terra optima quaz dominus daturus est ita animū sic visus. e Et dathan atq abyron de q̄z rebellione 7 punitōe dr Nūe.xvj.ca. 7 oia ꝑdicta 7 cōsilia debēbāt eos mouere ad timendū deū 7 diligendū. d Terra.n. Hic ꝓpr adducit rōnē ex bñficijs futur sb cōditione tm̄ si timerēt deū 7 diligerēt 7 seruirēt ei 7 ꝓmo sb hac ꝺditōne ꝓmittitur fertilitas tre 7 abūdantia bonorū. scdo rebellatio 7 eiectio aduersarioz:ibi. Si em̄ custodieritis. Circa pmū notādū q fertilitas tre ꝓmissionis dependet ex descensu pluuie super terrā q̄ pmittit eis 7 hoc é qđ dr. d Terra em̄ ad quaz ingre. pos. nō é sic tra egypti.i.ita fertilis defacili sic tra egypti pm exponē aliq̄z. vñ subdit.
e Ubi iactoseminē cē.i.cū modico labore pōt fructificare. h hoc nō videtur ꝓsonare scpture in plurib9 locis: q̄ describit terrā ꝓmissionis tāq̄ lacte et melle fluentē et abūdantē oib9 bonis. 7 iō alit exponunt hebrei. Hoc est sicut tra egypti q.d.multo melioz é q̄z illa. 7 iō subdit. Ubi.s.i tra egypti Iacto semie i hortoz morē aq̄ ducū irrigue.qz ad fecūdandū cā nō sufficit pluuia d celo descendēs 7 ros h requritur q̄dā magno labore aq̄ de fluuio nulli p alienos deducant.sicut solet fieri i hortis in quoz cultura maior labor requrit q̄z in terra campestri.
f Et ocu.illi9 i ea sunt.s.ad dandum rorē 7 pluuiaz ꝑm opportunitatē temporū supposita tm̄ ꝓdicta ꝺditōe. iō subdit. Si g obedieritis cē.sequtur. g Dabit pluuiā ter.vre tē.i. p9 seminatōez ad germinationē 7 augmētatōez corū q̄ seminata sūt. h Et serotinā.s. ante messem ad ingrossandū grana.
i Caue ne forte cor vr̄m ꝺclinādo a dilectōe 7 ꝺfinitute dei.
k Iratusq claudat ce. ex cōsuetia dependz fertilitas tre vie

a Ponite ḃ ȳba mea in cordib⁹ ⁊c. ista exposita sunt ſ. vj. ca. b Si em̄ custodieritꝭ. Hic ꝓm̄ inducit rōnē ex debellatione aduersariox si diligāt dñm ⁊ obediant ei. et pz lra vsq; ibi. c A deserto ⁊ libano. ḃ descendunt termini tre ꝓmissionis. q; termin⁹ australis ē deserta egypti termin⁹ aq̄lonaris est mōs libani: orientalis fluuius eu phrates. nō habuerunt tm̄ terrā vsq; ad t̄minū illū vsq; ad tpa salomonis ꝛō alibi cōmuniter ponit̄ termin⁹ oriental' iordanis fluuius. q; vsq; ad illum t̄minū terraꝫ possederūt statim ab ingressu suo. vt bꝛ in li. iosue mare aūt mediterraneū est termin⁹ occidētalis. et dr̄ ḃ mare occidētale ad differentiā maris mortui, quod est in pte orientali.

vobis. a Ponite hec verba mea in cordibꝫ ⁊ in animis vr̄is: ⁊ suspēdite ea ꝓ signo i manibꝫ ⁊ inter oculos vr̄os collocate. Docete filios vestros vt illa meditent̄. Cū sederis in dmo tua et ambulaueris in via. ⁊ accubueris atq; surrexeris. scribes ea sup postes et ianuas dmus tue: vt multiplicēt dies tui ⁊ filiox tuox in terra quā iurauit dñs p̄ribꝫ tuis vt daret eis: q̄diu celū imminet tre. b Si em̄ custodieritis mandata q̄ ego p̄cipio vobis. ⁊ feceritis ea vt diligatis dñm ds̄ vr̄m. ⁊ ābuletis in oīb⁹ vīs ei⁹ adherētes ei: dispdet dñs oēs gentes istas ante faciē vr̄am: et possidebitis eas q̄ maiores sunt ⁊ fortiores vob. Omis locus quē calcauerit pes vester: vester erit. c A deserto ⁊ libano ⁊ flumie magno euphrate vsq; ad mare occidētale erunt termini vestri. Nullus stabit ꝯ vos. Terrorē vr̄m ⁊ formidinē dabit dñs ds̄ vester sup oēm tr̄ā quā calcaturi estis sic locutus ē vobis. d En ꝓpono in ꝓspectu vr̄o hodie bñdictionē ⁊ maledictionē. bñdictōnē si obedieritis mandatis dñi ds̄ vr̄i q̄ ego hodie p̄cipio vobis. maledictionez si nō obedieritꝭ mādatis dñi ds̄ vr̄i. ḃ recesseritis ds̄ via quā ego nūc oñdo vobis: et ābulaueritis post deos alienos q̄s ignoratis. e Cū vero introduxerit te dñs ds̄⁹ tu⁹ in tr̄ā ad quā pgis hēranda pones bñdictionē sup montē garizim: maledictionē sup montē heual q̄ sūt trans iordanē p⁹ viaz q̄ vergit ad solis occubitū in tra chananei: qui habitat in cāpestribꝫ ꝯ galgalā q̄ est iux̄ vallē terebinthi et intrāte pcul. Vos em̄ trāsibitis iordanem vt possideatis terram quam dominus deus vester daturus est vobis vt habeatis ⁊ possideatis illam. Videte ergo vt impleatis ceremonias atq; iudicia que ego

a En ꝓpono. hic adducit rōnē ad ꝓpositū ex bñdictione diuina que erat cōcedēda diligentibus deū ⁊ obedientibus ei. ⁊ ex maledictōne eius que erat inferēda recedentib⁹ ab ei⁹ dilectione ⁊ obedientia ⁊ vt ista bñdictio ⁊ maledictio magis mouerent animos hic p̄cipit̄ ꝙ post ingressum terre ꝓmissionis publicē tur solēnit̄ in monte garizim ⁊ i monte heual et hoc est est quod dr̄.

e Cū vero introduxerit te dñs ds̄⁹ tu⁹ ⁊c. et pz lra. De istis tm̄ bñdictionib⁹ et maledictionib⁹ plen⁹ dr̄. j. xxvij. ca. qd̄ aūt hic breuiter dr̄ de eis est ꝓ anticipationē.

¶ In ca. xj. vbi dr̄ in postilla. Circa p̄imū sciendū ꝙ fertilitas terre ꝓmissionis dependet ex descensu pluuie ⁊c.

Additio.

Hec expositio hebreox quā ḃ vr̄ postillator approbare est solit⁹ Ra. sa. Illy aūt q̄ magis sunt auctentici tenēt ꝑma expositionē que plan⁹ cōsonat lr̄e p̄cedēti ⁊ sequēti. Ad qd̄ sciendū ꝙ terra egypti multum cōmēdat̄ in scriptura ex amenitate. vñ Gen. xiij. ca. terra egypti cōparatur paradiso dñi. ꝙ aūt fertilitas terre egypti plurimū excedat fertilitatē tre ꝓmissionis pat̄ pz ex gestis p̄archarū. Abraā em̄ ꝓpt̄ sterilitatē tre ꝓmissionis descēdit in egyptū. vt Gen. xij. Et de iacob ⁊ filijs ei⁹ Gen. xlvj. Et rō ē. q; in terra q̄ est irrigua spāliter ex magno fluuio. put est terra egypti. nō ita ptingūt sterilitates. sicut in tris q̄ licz sint magis fructifere. nō tm̄ p̄nt irrigari: nisi solū ex sola pluuia celesti. q̄ deficiente in aliq̄ pte anni ad hoc opportuna: stati sequit̄ fames: cuiusmodi erat tra ꝓmissionis. q̄ nō erat irrigua. vñ dr̄ in lra. Montuosa ē de celo expectās pluuias. ⁊ ideo ex ḃ iducit eos moyses ad timorem dei. q; terra illa ad quā ingressuri erant frequēter indigebat bñficio diuio in pluuijs opportunis. de q̄ dr̄. Semp oculi illi⁹ in ea sūt a ꝓncipio āni vsq; ad finē ei⁹. ⁊ sic fertilitas terre illi⁹ dependet ex obedientia mandatox dei. vñ sequitur. Si ergo obedieritꝭ ⁊c. habit pluuiā terre vt et panem ⁊ serotinam vt colligatis frumētū ⁊ vinū ⁊c. ⁊ infra ꝓ oppoītum. Irat⁹q; dñs claudat celum ⁊ pluuie nō descendāt. ⁊ sic ex p̄dictis induc at eos ad timorem dñi: tanq; frequētius indigētes beneficio diuino. s. pluuie ad necessaria vite habēda. q̄ si cōmorarent̄ in egypto vbi talis frequentia non erat sic necessaria. Quod dr̄ de terra ꝓmissionis q̄ est lacte et melle manās, nō cōtradicat p̄dictis nā hoc intelligē ꝓsupposita pluuia oportuna, put q̄litas patrie requirebat.

¶ Replica.

Ut. ca. xj. vbi postillator exponens illud Terra quam ingredieris nō est sicut terra egypti adducit quoꝛundaz iudeox expositionē dicentiū ꝙ terra ꝓmissionis nō est sicut terra egypti. Sed illā expositionē abūcit rationabiliter ex litera. que dicit terrā ꝓmissam nō solum bic. sed ⁊ in multis alijs locis optimam lacte ⁊ melle manantem: Burgē. autē dicit illā abiectā expositionem esse maxime autenticā. ⁊ nititur soluere argumentum postillatoris dicentis: ꝙ terre ꝓmisse commendatio debet intelligi ꝓsupposita pluuia opportuna, put qualitas terre requirebat: addēs ꝙ fertilitas illius terre dependet ex obedientia mandatox dei. hoc em̄ etsi verū esset. quo ad singularē respectū diuinū erga illū populum israelem. nō est tm̄ verū de cōmuniter accidentibus immo sic semp fuit optima etiā tēpore incredulorum. Unde etsi filij israel ꝓpter inobedientiam aliqñ passi sunt penuriā in terra illa. hoc non arguit sterilitatem terre. quia ⁊ sic eorum inobedientiaz punire potuit in egypto: ⁊ dyaboli inobedientia punita ē in celo. nec valet motiua que Bur. ꝓ sua opinione allegat. Pro cōmendatione enim egypti vltra terram promissionis allegat falsē Gene. xiij. ꝙ egyptus comparatur paradiso domini. nam solum illa porcio qua de egypto venitur in segor cōmendatur assimilando nō paradiso.

vt allegat Bur. ℔ regioni circa iordanē. vide bene falsam burgē. allegationē. nec gesta patriarchaꝝ q̄ bur. ad idē allegat. pbant qđ intēdit. Abraā cū non ꝓpter sterilitatē terre pmisse pegrinabat in egyptuꝫ quia vt Actuū. vij. dr. Deus nō dedit ei hereditatē in illa ēra. nec passum pedis. ℔ repromisit: nā pegrinabatur etiā per illas ⁊ alias ēras nunc ad orientē ⁊c. et nouissime ad meridiē que terra fuit ꝓpinq̄ egypto: ⁊ cū esꝫ ibi fames nō ꝓpter sterilitatē ℔ ꝓpter aliud accidens. et forte vt cōmuniter exponitur ꝓpter probationem fidei Abrae. vide in postilla quā sustinet bur. Cūcidit in egyptuꝫ. hoc cū sepe cōtingit. q̄ in terra bonis satis competenter se habentib⁹: fames exorte est in vna ēra et nō in alia et ecōuerso nec tpe Jacob: erat fertilitas in egypto. quia vt dr Gen. lxiiij. septē anni sterilitatis nō mō erāt in alijs terris ℔ etiā in egypto. in q̄ non rōne fertilitatis terre ℔ industria ioseph seruauit frumēta ad vendendū. ꝑ quib⁹ uit iacob ⁊ familia ei⁹. Nō aūt quā ad idē assignat bur. potius ē ad opposituꝫ. q̄ magna flumina ꝑter fluentia terras sepe cuncta terrena fœcūdia excrescente inundātia absorbēt ⁊ sterilitatē causant. vt pz circa renū. albeam ⁊c. ⁊ forte ⁊ assis ita fuit tpe ioseph in egypto quā plus Burgen. magnificat q̄ suā natiuā patriā. sine tamē ratione et auctoritate.

¶ Capitulū. xij.

Hec sunt ꝑcepta. Postq̄ moyses exꝓlanauit ea q̄ ꝑtinēt ad ꝑceptū dilectōis diuine. qđ ē ꝓncipiū respectu ꝑceptoꝝ decalogi. vt. ℣. dictū ē. c. vj. Nic ꝓnr ponunt alia ꝑcepta ⁊ monitiones q̄ sunt q̄si q̄dā ꝯclusiones elicite ex ꝑceptis decalogi. ⁊ ꝓ ꝯns q̄dā explanatōes. quō dec̄ ꝑcepta debeant ordinari ⁊ obseruari. Circa qđ sic ꝓcedit. q̄ ꝓmo ponit huiusmōi ꝑceptoꝝ explicatio. scđo infert inteta ꝯclusio. c. xxvj. Adhuc ꝓmo ponūt illa q̄ ordināt ad deū. scđo ea que ordināt ad ꝓximū. ca xxj. ibi. Judices ac magistros ꝓstitues. Sciendū tn q̄ ista diuisio nō est ita ꝑcisa: q̄n in ꝓma ꝑte multa ponāt q̄ ordināt ad ꝓximū. ⁊ in secunda multa q̄ ordināt ad deū. Moyses em̄ hūc librū ꝓmo tradidit filijs isrl ꝓbis ꝓ modū exhortatōis et ꝑdicationis sicut dictū fuit in ꝓn. huius libri. ⁊ pz hoc ex toto ꝓcessu ipsi⁹. ꝓter qđ frequēt repetit candē sniaz in diuersis locis. ⁊ aliq̄n sub eisdē ꝓbis. ⁊ de vna materia frequēter trāsit ad aliā. ⁊ ad ꝑcedētē reuertit sicut solet fieri in ꝑdicationib⁹ ⁊ exhortationib⁹. ⁊ iō in hoc libro ⁊ maxime in sequētibus huius libri nō pōt inueniri diuisio ita ꝑcisa q̄n de materia vnius ptis tractet in alia ⁊ econuerso. Hoc igit ꝓmisso sciendū. q̄ circa deū ordinat hō ꝑ restitutionē idolatrie. ⁊ institutionē latrie. ⁊ q̄ apposita iux̄ se posita magis elucescūt. iđo frequenter facit vtrūq̄ in eodē capi. vt videbit. Primo igit ꝓsequitur ꝓpositum ex cōsideratione operis: scđo ex consideratione tēporis capi. xvj. ℣ Prima in tres quia primo ꝓsequit ꝓpositū suū in facto. scđo in signo capi. xiiij. tercio in motiuo ca. xv. Prima adhuc in duas. q̄ ꝓmo ꝓsequit ꝓpositū respectu totius cōitatis scđo respectu vni⁹ ꝑsone vel vni⁹ ciuitatis. xij. ca. Prima i duas q̄ ꝓmo ꝑcipit destrui loc⁹ idolatrie. scđo ꝑ oppositū locus instituī latrie ibi. Nō facietis ita. Circa ꝓmū dr. a Hec sunt precepta dē. ⁊ iō obligatoria.

b Subuertite omia loca dē. ne ex phanis seu tēplis idoloꝝ remanentibus iudeis occasio idolatrie daretur ⁊ vt memoria idolatrie totaliter deleret

c Sup montes excelsos. q̄ ibi cōmuniter fiebāt tēpla idoloꝝ.

d Et subter dēme lignū frondosum. rales em̄ arbores plantabant iuxta loca ydolatrie ad exercendum actum luxurie.

e Dissipate aras eoꝝ dē. bec exposita sūt. ℣. vij. ca. ꝓpe ꝓncipiū.

f Nō facietis ita. Hic ꝓnr determinat latrie locus ⁊ ritus. Et ꝓmo circa hoc ponit ꝑceptum. scđo declarat dictū: ibi. Nō facietis. tercio ꝯcludit ꝓncipale intentū: ibi. Obserua ⁊ audi. Circa ꝓmum ꝑcipit vnitas loci vbi debēt sacrificia ⁊ oblatōes offerri cū dr. Nō facietis ita dño. s. ita offerēdo sacrificia in pluribus locis. vt faciebāt idolatre suis idolis.

g Sz ad locū. s. vnū.

h Quē elegerit dñs. q̄ iste loc⁹ non erat ꝓm voluntatē boim; determinatus.

i De cūctis tribub⁹ vr̄is. ista fuit trib⁹ beniamin in cui⁹ sorte fuit altare holocausto⁹ ⁊ tēplū.

k Vt ponat nomē suū ibi ꝑ recordationē. q̄ nomē dñi recolebat i sacrificijs ⁊ oblatōib⁹. ⁊ diuinis laudib⁹.

l Et habitet i eo. ꝑ spāle ꝓseruatōez loci. vt bī. ij. Mach. iij. ipe q̄ bz in celis habitationē visitator ⁊ adiutor est loci illi⁹ dē.

m Venietis ⁊ offeretis. non alibi.

n Et comedetis ibi in ꝓspectu dñi. hoc nō ē intelligendum q̄ semp comederet talia in loco tēpli. ℔ intra muros ciuitatis hierusalē.

o Nō facietis ibi. h exponitur ꝑdictuꝫ ꝑceptū quātū ad duo ibi inclusa. ⁊ primo q̄ntū ad sacrificij locū. scđo q̄ntū ad comestionis modū ibi Sinautē comedere volueris. Circa ꝓmū sciendū q̄ bz regulariter esse reputata vnitas loci ꝑ sacrificijs ⁊ oblationib⁹ offerēdis. tn̄ in casu poterat aliter fieri. ⁊ hoc est qđ dr.

o Nō facietis ibi q̄ nos h facim⁹ hodie. vt offeratis sacrificia ⁊ oblationes in plurib⁹ locis. sicut nos faciemus. q̄diu em̄ filij isrl fuerūt in deserto. etiā p⁹ ꝓstructionē tabernaculi. poterāt offerre sacrificia ⁊ oblatōes voluntarias alibi q̄m in tabernaculo. vt dicit Ra. sa. nō aūt sacrificia ⁊ oblatōes ad q̄ tenebant ex debito ⁊ hoc fuit licitū quōcūq̄ essent q̄etati in ēra ꝓmissionis. qđ nō fuit. xiiij annis q̄s posuerūt ad capiendā terrā et diuidendū eā. et boc est qđ subdit. ꝑ Nec̄ em̄ usq̄ in pn̄s tp̄s venistis ad requiem. sed q̄n fuerunt quietati nō debebant offerre predicta. nisi in vno loco. vbi fuit positū in tabernaculuꝫ

hodie ponā in ꝓspectu vr̄o.

[a] Et si ꝑcepta atq̄ iudicia q̄ facē debetis in terra: quaꝫ dñs deus patrū tuoꝝ dat⁹ est tibi: vt possideas eā cūctis diebus q̄bus sup humū gradieris

[b] Subuertite oia loca i q̄bus coluerūt gētes q̄s possessuri estis deos suos [c] sup montes excelsos ⁊ colles [d] ⁊ subt̄ oīe lignū frondosuꝫ [e] Dissipate aras eaꝝ ⁊ confringite statuas: lucos igne cōburite: ⁊ idola cōminuite: disperdite nomina eoꝝ de locis illis:

[f] nō facietis ita dño deo vr̄o:

[g] sed ad locuꝫ: [h] quem elegerit dñs deus vr̄i de cūctis tribubus vr̄is [k] vt ponat nomē suum ibi: [l] ⁊ habitet in eo [m] venietis ⁊ offeretis in loco illo holocausta ⁊ victimas vestras decimas ⁊ primitias manuū vestraꝝ ⁊ vota atq̄ donaria primogenita boum ⁊ ouiū.

[n] ⁊ comedetis ibi in ꝓspectu dñi dei vr̄i ac letabimini in cunctis ad q̄ miseritis manum vos et dom⁹ vr̄e in q̄bus benedixerit vobis dñs deus vester.

[o] Nō facietis ibi q̄ nos hic facim⁹ hodie singuli qđ sibi rectū videt̄.

[p] Nec̄q̄ em̄ usq̄ in ꝓsens tēpus venistis ad requiē ⁊ possessionē quā dominus deus vester daturus est vobis. Transibitis iordanem ⁊ habitabitis in terra quaꝫ dñs deus vester daturus est vobis vt requi

ꝛ iſte locꝰ fuit ꝓmo in ſylo. vbi tabnaculū ꝛ archa dñi ba-
buerūt ſtabilē manſionē. ſ. ducētis q̄dragintatribꝰ annis
ſicut pōt ꝓbari p ꝛpa iudicū q̄ fuerūt a ioſue vſq; ad moꝛ
tē beli. qꝛ tūc archa fuit capta. vt hr̄. j. ℟e. iiij. poſtea ca-
pta archa a philiſteis. trāſlata fuit archa i cariathiari. et
inde in maſpha. ꝛ
inde in galgala: et
inde i nobe. ꝛ inde
in gabaon. ꝛ inde i
womū obededon. ꝛ
inde in ciuitatē da
uid. vt hr̄. ij. re. vj.
ꝛ inde in tēplū ſa-
lomonis vt pleni⁹
dicet̄. j. ℟egū. vij.
Et tunc habuerūt
pacē ꝑfectā tpe ſa-
lomonis. ꝛ extunc
nō fuit licitū alibi
offerre. qꝛ ille locꝰ
fuit ad hoc ſimpli-
cit̄ electꝰ et vltiate
a deo. vt hr̄. ij. par.
vj. ca. niſi ex diuio
inſtinctu ꝛ diſpen-
ſatōe. ſicut helyas
obtulit ſacrificiuꝫ
in monte carmeli.
vt hr̄. iij. ℟e. xviij.
vnde ſubdit̄.

a Illuc oia q̄ pci
pio offeret̄ ⁊c. tpe
medio int̄ ꝛſtruc-
tionē ſylo ꝛ ꝓſum
mationē tēpli ſalo
monis ſacrificia w
tiua ꝛ oblatōes p
terant alibi fieri q̄
vbi erat archa. qꝛ
illo tpe nō habuit ſtabilē māſionē. ſicut ꝛ qñ erat in deſer
to. vt dictū eſt. ſic aūt nō pōt dici de ſylo. qꝛ archa ibi būit
diu ſtabilē māſionē. ſ. cccxliij. ānis q̄ fluxerūt a. xliij. āno
vocat⁹ ioſue q̄ fuit poſita archa in ſylo vſq; ad moꝛtē beli
qñ fuit capta a philiſteis. certa patet. b Si aūt come-
dere voluerꝭ. h exponit̄ p̄ceptū q̄ctū ad comeſtōis actū.
qꝛ dixerat ibi. Comedetis i ꝓſpectū dñi. poſſent aliq̄ cre-
dere. q̄ eſus carniū eſſꝫ oīno eis ꝓhibit⁹ et̄ birlin. iō dea
rat quo eſus carniū erat alibi eis licit⁹. ſ. de aialibus q̄ nō
tenebant̄ offerre niſi eſſent de aialib⁹ imūdis ꝓut lege q̄ꝝ
carnes ꝓhibebāt̄ cōedere. ꝛ h̄ ē qđ dr̄. c Siue imūdū
fuerit: ñ imūdicia imediate ꝑdctā. ſ imūdicia q̄ rddebat
aial imolaticiū ineptū ad ſacrificiū. ꝛ h̄ ē qđ dr̄. d Hoc
eſt maculatū ꝛ debile: iſtud nō br̄ in heb. ſ apoſitū fuit a
trāſlatore ad intelligēdū q̄d voceꝭ h̄ imūdū. ſ. aial habēs
defectū alicui⁹ membri vel lāguidū. qđ nō poterat offerri lꝫ
eſſꝫ imolaticiū ꝓut gen⁹ vel ſpēm. e Siue mūdū nō ſo
lū mūdicia cōi. q̄ aialia licita ſūt comedi a iudeis ſ etiam
mūdicia ſpāli q̄ licita ſūt offerri. ꝛ hoc ē qđ dr̄. f Hoc
eſt integrū ⁊c. hoc eſt nō ē in heb. ſ additū ē a trāſlatore
ad intelligēdū q̄d voceꝭ h̄ mundū. g Sicut capreā ꝛ
etiā ceruū ita comedes. i. ita licite ꝛ abſq; oblatōe eoꝝ ſic
ceru⁹ ꝛ capꝛea nō offerūt̄ ꝛ licite comedunt̄. h Abſq;
eſu dūtaꝛat ſanguinis. cui⁹ eſus generaliť ꝓhibeť in lege
cui⁹ rō eſt. ne p eſum ſanguis boies nō abꝺoꝛeāt effuſio-
nē ſanguinis humani ad quā iudei erāt ꝓni. ꝛ vt ad pie
tatē exercerent̄. etiā circa bruta aialia. vt p hoc circa ho-
mines magis mouerent̄ pietate. ꝛ qꝛ idolatre poſt ſacri-
ficia ſua congregabant̄ circa idola ad comedēdū ſangui
nem ſue victime in veneratione idoli. i Quē ſup ter-
effunditur de vaſe: q̄ ceteri liquoꝛes. ꝛ quia dixit q̄ extra

eſcatis a cūctis hoſtib⁹ per
circuitū ꝛ abſq; vllo timo-
re hīteris in loco quē elege-
rit dñs de⁹ vr̄: vt ſit nomen
ei⁹ in eo[a] Illuc oia q̄ p̄cipio
pferet̄: holocauſta ꝛ hoſti
as ac decias et ꝓmitias ma
nuū vrāꝝ ꝛ quicqd p̄cipuū
eſt in muneribꝫ q̄ vouiſtis
dño. Ibi epulabimini coꝛā
dño deo vro vos ꝛ filij ꝛ filie
vre famuli ꝛ famule atq; le
uites q̄ in vrīs vꝛbibus cō-
moꝛant̄. Neq; em̄ hꝫ aliaꝫ
ptē ꝛ poſſeſſionē inter vos.
Caue ne offeras holocau-
ſta tua in oī loco quē vide-
ris: ſ in eo quē elegerit dñs
in vna tribuum tuaꝝ offer
res hoſtias. ꝛ facies q̄cunq;
p̄cipio tibi[b] Si aūt comedē
voluerꝭ: ꝛ te eſus carniū de-
lectauerit: occide ꝛ comede

iuꝝ bñdictōꝫ dñi di tui quā
dedit tibi i vꝛbib⁹ tuis[c] ſiue
īmūdū fuerit[d] ſ h̄ē maculatū
ꝛ debile[e] ſiue mūdū [f] ſ h̄ē in-
tegꝝ ꝛ ſine macula qđ offer
ri lꝫ: [g] ſīc capreā ꝛ ceruū cōe-
des [h] abſq; eſu dūtaꝛat ſan-
guis[i] quē ſup ꝛraꝫ q̄ſi aquā
effundes. Nō poterꝭ cōede
re ī oppidis tuis decimā fru
mēti ꝛ vini ꝛ olei tui: ꝓmo-
genita armēntoꝝ ꝛ pecoꝝ et
oia q̄ voueris ꝛ ſpōte offe-
re volueris: ꝛ ꝓmitias ma-
nuū tuaꝝ: [k] ſ coꝛaꝫ dño de
tuo[l] cōedes ea ī loco quē ele
gerit dñs de⁹ tu⁹ tu et filius
tu⁹ et filia ꝛ ſnus ꝛ famula
atq; leuites q̄ manet in vr-
bib⁹ tuis ꝛ letaberis ꝛ refi-
cieris coꝛā dño de tuo ī cūc-
tis ad q̄ extēdeꝭ manū tuā
[m] Caue ne derelinq;s leuitē

bieruſalē poterat comedi aial mūdū vt dictū ē. nec hoc
intelligatur generaliter: excipit primogenita aialiū et
decimas. ꝛ ea que ex voto offerebant̄ cū dr̄. Nō pote-
ris comedere in oppidis tuis ⁊c. k Sed coꝛā domi
no de⁹ tuo comedes ea. ꝓtra hoc arguit̄. qꝛ decime de-
bebant̄ leuitꝭ et
primitiua ſacer-
dotibus: ſi ergo
talia reddentes
poterāt inde fa-
cere feſta ſibi et
familīs: ſeqūtur
q̄ ſacerdotes et
leuite fraudabā
tur debito ſuo
ſaltē in parte. et
ideo dicunt hic
aliqui q̄ iudei fa
ciebant quolibꝫ
anno duas decī-
mas de omnib⁹
bonis ſuis. ꝛ pri
ma erat tota de
iure leuitaꝝ. ſe-
cunda que erat
de nouē partib⁹
eis remanenti-
bus non ſic erat
ꝛ de iſta loquit̄
hic ſcīptura. Et
eodē modo di-
cunt q̄ faciebāt
ſecunda ꝓmitiua. ꝛ de illis ſimi
liter eſt hic ꝓmo
que non erat de
iure ſacerdotuꝫ
Sed hoc dictuꝫ
non habetur ex
ſcriptura: ſ ſolū
vna decima quolibet anno fiebat: alia quolibet tercio
anno. que erat ꝓ pauperibus. vt habeť infra. xiiij.
Et ideo aliter ſoluiť. quia iudei in feſtiuitatib⁹ in qui-
bus tenebantur apparere coꝛā domino. nō debebant ve
nire vacui a muneribꝫ. vt habeť Exo. xxiij. et. xxxiij.
Nec intelligiť hoc de appetitione decimaꝝ ꝛ primi-
tiuoꝝ cū hoc eſſet debituꝫ. ſ de hoſtib⁹ pacificis. quas
tunc faciebāt. quaꝝ pectuſculū ꝛ armus dexter erat ſa
cerdotis de iure. certe carnes erāt offerentiū. ꝛ de iſtis
loquit̄ hic cū dicitur.

l Comedes ea. ꝛ hoc videt ur per illud quod habeť
infra. xvj. Oblationeꝫ ſpontaneā quam offeres iuxta
benedictionē de: tui. id eſt facultatem datam a deo. Et
epulaberis coꝛā domino deo tuo tu ꝛ filij⁹ tuus ⁊c. Alī
qui vero dicunt. q̄ intelligiť de primitiuis animaliuꝫ:
que ꝓpter maculā non erāt immolaticia. ꝛ ideo redi-
mebant̄ ꝛ comedebātur in oppidis. ꝛ de p̄cio emeban-
tur in bieruſalem animalia ex quib⁹ fiebant epulatio-
nes p̄dicte. ſ hoc videtur redire in incōueniēs p̄dictū
quia ſi tenebātur redimi p̄cium redemptionis erat de
iure ſacerdotum. ꝛ ſic fraudabant̄. ac ſi fierēt de primi
tijs immolaticijs.

m Caue ne derelinquas leuitem in omni tempoꝛe
quo verſaris in terra ſcilicet promiſſionis. quia ſicut
dicunt hebrei non obligabantur ad hoc quādo erant
extra terram iſrael poſiti. vtpote in captiuitate baby-
lonica vel alia. ꝛ hoc rationabiliter quia ibi non habe
bant hereditatem: ſicut nec leuite. primitiua tamen
animalium in caſu poterant comedi extra bieruſalem
videlicet quando habentes talia erant longe a bieru-
ſalem. vt parceretur laboꝛi eoꝝ. conceſſum fuit eis
vt illa venderent: vel q̄ iuſto p̄cio ſibi retinerent:

et sic comederēt. z in solēnitate qñ tenebāt ire i hierlm portarēt pciū: z inde emerēt aialia ofilia mūda. z de illis offerret. vt bī. j. xiiij. ca. pleni⁹ z hic breuius tangit cū dī. Qñ dilatauerit dñs deus tu⁹ terminos tuos ꝛc. sequitur. a Mūdus z immūdus in cōe vescent. qz boies immundi ex tactu mortui vel alteri⁹ rei immunde: poterāt inde comedē sic z mundi: licz nō possent intrare tēplū donec essēt mūdati: vt dcm fuit Mūe. v. ca. Ab ista tn̄ ꝯcessione venditōis aialiū pdictorū: excipiunt aialia p votū deo sanctificata: quorū carnes nō poterant comedi extra hierlm: z nisi essent ꝓus oblata in tēplo z hoc est qđ dī.

b Quc āt sanctificaueris z volueris dño ꝛc. talia em̄ aialia per votuz obligata dño mutari non poterant. vt bī Leui. xxvij.

c Obserua et audi. h̄ ꝯcludit ꝓncipale intētū huius capli ad h̄ em̄ pdicta sē oia vt diligent̄ caueret ab idolatria z pz lra vsq; ibi.

d Offerentes fili. su. z fil. z cō. igni. modus aūt hui⁹ ꝓbustionis sm qđ dicunt hebrei erat. qz fiebat idolum cupreū concauū. z in illa ꝓcauitate accendebatur ignis z qñ idolū in q̄libz pte erat ignitū tūc super man⁹ idoli que erant disposite ad accipiēdū ponebant pueri: z sic ex adustione moriebant. Sacerdotes bo idoli habebāt tympana in q̄b⁹ ꝓcutiebāt fortit̄: vt ex fortitudine illi⁹ soni nō audiretur clamor pueri. et sic gentes de morte puerorū nō volerēt. h̄ magis crederent aias eorū sine afflictōne a dīs accipi.

in oīi tpe q̄ vsaris in terra Qñ dilatauerit dñs de⁹ tu⁹ terminos tuos: sicut locut⁹ est tibi. z volueris vesci carnibus: q̄s desiderat aīa tua: loc⁹ aūt quem elegerit dñs de⁹ tuus vt sit nom̄ ei⁹ ibi: si ꝓcul fuerit: occides de armentis z pecoribz q̄ habueris: sicut pcepit tibi z comedes in oppidis tuis vt tibi placet. Sicut comedit caprea et cerv⁹: ita vescer̄ eis z a mund⁹ z immund⁹ in cōmune vescent̄. hoc solū caue ne sanguinem comedas. Sanguis em̄ eor̄ p aīa est. z idcirco nō debes aīam comedere cuz carnib. h̄ super terrā fundes quasi aquā vt bene sit tibi z filijs tuis post te: cū feceris qđ placet in cōspectu dñi. b Que aūt sanctificaueris z volueris dño tolles z venies ad locū quē elegerit dñs z offeres oblationes tuas carnē z sanguinez sup altare dñi dei tui. Sanguinē hostiar̄ fundes in altari: carnib aūt ipe vescer̄ c Obserua z audi oīa q̄ ego pcipio tibi. vt bene sit tibi z filijs tuis post te in sempiternū: cum feceris qđ bonū est z placitum in conspectu dmini dei tui. Quādo disperderit dmin⁹ de⁹ tuus ante faciē tuā gentes ad q̄s ingredieris possidendas et possederis eas atq; habitaueris in terra earuz caue ne imiteris eas: postq̄ te fuerint introeunte subuerse: et

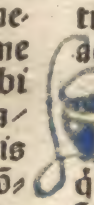

Capitulū. xiij.

Si surrexerit. hic dñr pcipit̄ dstructio idolatrie in pticulari: z p dīs confirmatio latrie sibi opposite. Et ꝓmo q̄tum ad vnā psonā. scdo q̄tū ad vnam ciuitatē: ibi. Si audieris in vna vrbiū. Adhuc h̄ facit ꝓpositū in psona nō cōiuncta. scdo in cōiuncta: ibi. Si tibi voluerit psuadere frater tu⁹. Circa ꝓmū sciendū. q sicut dictum fuit sup libz numerox. xij. c. boies aliqñ instruunt de vitatib⁹ supnaturalib⁹ p demones: z tales dicunt̄ pphete demonuz. vt dictuz fuit ibidē de balaā. Et isti etiaz aliqñ bñt reuelationes a deo imediate vel mediantib⁹ sanctis angelis. Iz ab eis nō q̄rant siē fuit ibidē dictuz de balaā: tn̄ qñ reuelationes fiūt eis a deo vel a sctis angelis hoc fit ad bonum finē vt dictū fuit ibi de pphetis balaā. h̄ qñ ordinatur talis reuelatio ad malū finē z deceptionē h̄ fit a demon. b⁹ q̄ quādoq; plēs vitaces dicūt boibus. vt postea magis credant eis in falsi suggestione sicut ibidē fuit declaratū p exemplum z de tali ꝓba est h̄ ꝓmo q̄ decept⁹ a demonib⁹ nititē boies ptrahere ad idolatriā cū dī.

a Si sur. i me. tui. decept⁹ mō pdicto in vigilia. b Aut q̄ som. sē vi. dicat. ab ipo pfectū vel im missum a dyabolo c Et pdi. signum mirabile vētur̄ de ꝓpinq̄. d Atq; portētū. futur̄ magis de longinquo z dī a portendo dis qđ signat ꝓtēsionē in longū. e Et eue. qđ lo. est. quia demones aliqñ pdicūt vera futura. q̄ excedūt cognitionē humanā. put de claratū ē Mu. xxij.

f Et dixe. ti. ea. z se. de al ios: ex h̄ pz q̄ reuelatio sibi facta fuit p demones: iō subdit. Nō audies vba ꝓphete illius. sequitur.

g Ten. vos dñs .i. ꝓmittit talia fieri. vt ꝓbemini. h Ut palaz sciat. i. ab alijs sciri faciat. qz ipe de nouo nō accipit alicui⁹ rei notitiā. h̄ oia nouit ab eterno: et h̄ mō loq̄t̄ Gen. xxij. Nūc cognoui q̄ timeas dñm. i. cognoscē feci: qz p oblationez ysaac ñ fuit boib⁹ obedientia abrae manifesta. z posita eis exēplū. i Deo. aūt de. inducit. sine misceria. dū tn̄ ꝓuet⁹ fuerit p testes vel cōfessus. z pz lra. k Si tibi volu. h̄

ꝑcipiẽt ꝛestrui ydolatria respectu ꝑsone ꝓiũcte q̃cũq; ꝓpĩ quitate.ꝛ b est qđ dr̃. Frat tu⁹ ꝛc. a Clã dicẽs:eam⁹ ꝛc.cozrũpẽs in secreto ꝛ inducẽs boies ad ydolatriã.
b Nõ acq̃escas ei.recipiẽdo eius ꝑsuasionẽ iniquã.
c Neq; parcat ei oculꝰ tuꝰ.falso iudicio iustificãdo eũ.
vel tacendo malũ suũ. d Sed statim interficies. cum iudicatꝰ fuerit per iudices. e Sit ꝑmũ manꝰ tua sup eum.qz testes debebant interficere tales condẽnatos vt dr̃.j.xvij. ca. vnde Actuũ. vij. ꝛ btõ Stephano dr̃. Et testes ꝛposuerũt vestimenta sua ꝛc. Cetera patẽt. f Si audieꝛ. Hic ꝑcipit idolatria ꝛestrui respectu vniꝰ ciuitatis q̃ si fuerit corrupta idolatria ꝑcipiunt̃ b boies interfici: ꝛ pecora et supellectilia cõburi,et oia q̃ ptinent ad illaz ciuitatẽ:et ipsa ciuitas ꝛestrui absq; reedificatõe ꝛ ps ira vsq; ibi.
g Ut auertatur dñs ab ira furoꝛis sui.qz tali corruptioni vniꝰ ciuitatis: ira dñi ꝓuocat̃ ꝛ totũ regnũ.ꝛ maxime qñ negligit̃ puniri eiꝰ pctm̃. b Multiplicetq; ꝛc. hoc in fine bꝰ capituli addit̃.vt ex ꝛstructiõe idolatrie latria fortius cõfirmetur.

¶ Capitulũ.xiiij.

Filij estote dñi. b ꝓhibẽt ꝛstruit̃ idolatria in signo. Et b ꝛestruitur hmõi idolatria. scdo instituit̃ latria oppositа: ibi. ꝛcim am ptẽ Circa primuz sacrũ q̃ idolatrie sunt signa assimilari idolatrie in exteriozi apparentia.q̃ ꝓsistũt in mõ se habẽdi ꝛ in mõ viuẽdi. Prio g̃ ꝓhibẽt modꝰ idolatrandi circa moztuos. scdo circa cibos:ibi. Ne comedaꝰ. Circa ꝑmũ dr̃. a Filij estote dñi dei vi.q.d. Nõ debetis in aliq̃ idolatrie assimilari. b Nõ vos incideꝰ. in hebr̃.hr̃. Nõ vos lacerabitꝰ sicut in planctu mozruoꝝ aliq̃ gẽtiles ꝛ idolatre vnguibꝰ lacerabãt carnẽ suã. c Nec facietis caluiciũ eradicãto capillos vel tondẽdo. Talis enĩ luctꝰ immoderatus ꝛ in honestus nõ ꝛcet filios dei qui habẽt fidẽ resurrectio

ª clã dicẽs. Eamꝰ ꝛ fuiamꝰ dijs alienis q̃s ignozas tu ꝛ pres tui cũctaꝝ in circuitu gẽtiũ: q̃ iuxta vel ꝓcul sunt ab initio vsq; ad finẽ terre:
ᵇ nõ acq̃escas ei nec audias
ᶜ neq; parcat ei oculꝰ tuꝰ vt miserearis ꝛ occultes eum:
ᵈ ꝑ statim interficies. ᵉ Sit ꝑmũ manꝰ tua sup eum: ꝛ post te oĩs ppls mittat manũ. Lapidibꝰ obzuptꝰ necabit̃.qz voluit te abstrahere a dño ꝛo tuo:q̃ eduxit te ꝛ terra egypti ꝛ domo seruitutis vt ꝛ oĩs isrl audiẽs timeat: et nequaq; vltra faciat q̃ppiã huiꝰ rei sile
ᶠ Si audieris in vna vrbiũ tuaꝝ q̃s dñs ꝛ tuꝰ dabit tibi ad hitandũz dicẽtes aliq̃s: egressi sũt filij belial ꝛ medio tui ꝛ auerterũt habitatoꝛes vrbis tue atq; dixerũt. Eamꝰ ꝛ fuiamus dijs alienis q̃s ignozatis:q̃re solicite ꝛ diligenter rei veritate ꝑspecta si inueneris certũ eẽ qđ dr̃:ꝛ abominationẽ hãc ope ꝑpetratã:statim ꝑcuties hitatoꝛes vrb illiꝰ in oze gladij:ꝛ ꝛlebis ea oĩa q̃ in ea sũt vsq; ad pecoza:quicqđ etiã supellectilis fuerit ꝓgregabis in medio plateaꝝ eiꝰ ꝛ cũ ipsa ciuitate succẽdes ita vt vniuersa ꝑsumas domino ꝛo tuo:ꝛ sit tumulus sempiternus. Non edificabitur amplius ꝛ nõ adherebit ꝛ illo anathemate quicq; in manu sua:
ᵍ vt auertaꝰ dñs ab ira furoꝛ sui ꝛ misereaꝰ tui
ʰ multiplicetq; te sic iurauit ꝑribꝰ tuis:q̃n audieris vocẽ dñi dei tui: custodiens oĩa ꝑcepta eiꝰ q̃ ego ꝑcipio tibi hodie vt facias qđ placitũ est in ꝑspectu dñi dei tui.

¶ Capitulũ.xiiij.

Filij estote dñi dei vri. ᵇ Nõ vos incidetis
ᶜ nec facietꝰ caluiciũ sup mozruo q̃m ppls sanctꝰ es dño ꝛo tuo: et te elegit vt sis ei in ppm peculiarẽ ꝛ cunctis gentibꝰ q̃ sunt sup terrã:
ᵈ Ne comedaris q̃ immũda sunt.
ᵉ Hoc ẽ aial qđ comedere ꝛebetis:
ᶠ bouẽ et ouẽ ꝛ capraꝝ:ceruũ ꝛ capreã bubalũ tragelaphũ pygargum orygẽ
ᵍ camelopardalum
ʰ Omne aial qđ in duas pres findit vngulã ꝛ ruminat comedetis:ꝛ bis aũt q̃ ruminãt ꝛ vngulã ñ findũt hec comedere non ꝛebetis: camelũ leporẽ cyrogrillum Quia ruminãt ꝛ non diuidunt vngulã: immunda erũt vobis. Sus q̃ q̃m diuidit vngulã:ꝛ non ruminat immunda erit. Carnibꝰ eoꝝ ñ vescemini:et cadauera non tangetis. Hec comedetis ex oĩbꝰ q̃ mozant̃ in aq̃s. Que habẽt pẽnulas ꝛ squamas comedite:q̃ absq; pennulis ꝛ squamis sunt: ne comedatis:qz immunda sunt. Oĩes aues mũdas ꝓmedite. Im mũdas ne comedatis:aq̃lã scz et gryphem ꝛ halyetum

Sciẽdũ q̃ nulla immũdicia spũalis põt esse i bꝛutis q̃ peccare nõ põt: põt tn̄ aliq̃ mõ redũdare in eis inquãtũ homines vtuntur eis ad mala:vtpote. qz ydolis imolant ipsa vel eis vtunt̃ ad maleficia alia. põt aũt in eis esse oi recte immundicia corporalis vt qz immundo cibo nutriunt̃.sic ꝓz cus. vel qz in loco immũdo habitant sicut mures in terra.vñ ex hoc fetoꝛẽ ꝓbunt ꝛ ex ꝑ abominabilia sunt. ꝓpter qđ ꝛ q̃ cĩs cam ꝛ cõsimilẽ. multa alia alia et aues ꝛ pisces ꝓhibentur in lege iudeoꝝ. Sũt etiã ꝑter hoc alie cãe mystice ꝛ figurales inquãtũ ꝑticipia ꝛ signãt̃ homines habẽtes aliq̃ vicia. sicut carnalis assimilat̃ porco. piger asino ꝛ sic de aliis
e Hoc est aial qđ comedẽ ꝛebetis. tanq; carens immundicijs pdictis ꝛ enumerat aliq̃ in spali dicens.
f Bouẽ ꝛc. tragelaphum .aial est mundũ. ꝛ est partim simile bircо. ꝛ partim ceruo. ꝛ dicit̃ a tragos qđ ẽ bircus ꝛ laphos qđ est cervus.

g Camelopardalũ.aial est simile camelo in capite. ꝛ hõ ab eo ꝛnominat̃.habet tn̄ maculas albas in coꝛpore sicut pardus.et equo similis est in collo. bubalo vero in pedibus. Consequenter ponit regulã cõmunẽ.cum aliqua tamẽ exceptione cũ dicit̃.
h Omne animal ꝛc.cetera exposita sunt Leuitici.xj. vbi hec materia plenius tractatur.aliqua tamen ponuntur hic que non sunt ibi,ꝛ illa sunt hic exponenda

a Ixion auis est de genere vulturis alba. & minor & sit vultur. b Nycticoracē: auis ē de nocte volās: a nyctos qđ ē nox: & corax qđ ē corvus. q̄si corvus noctl Dicūt tm̄ aliqui q̄ est idē qđ noctua: s̄ hoc nō v̄: quia hic separatim phibēt. c Peregrino q̄ intra portas tuas est da. si est pauper.

d Aut vendei. si hz vñ emat & locūtur h̄ de peregrino q̄ est quer sus ad iudaismū aliē nō possz comedere licite.

e Mō coques hedū &c. hoc fuit expositū Exo. xxiij. f Decimā frumenti tui &c. hic p̄ñr inducit ad latriā per hoc q̄ iducit ad sustētationē sacerdotū & ministroz: ad q̄s ptinebat colere deū p se & p ipso. p̄mogenita cūm de hebāt sacerdoti bo. & decie leuit' portabāt tm̄ ad templū q̄tū ad ptes leuitarū qui manebāt ibi ad ministrādum: et ptz ifra ex his q̄ dicta sē. s. xij. c. Cōsequenter inducit ad sustētationem pauperū cū dr̄. f Anno ccio sepabis aliam decimā. s. p sustētādis pauperib⁹. vt ptz ex sequētib⁹ qđ fiebat ex lege pietatis naturalis et ne iudei paupes cogerent q̄rere elemosynas a gētib⁹. vel seruire eis p̄ sustētatione vite sue. et sic cogerent de idolatricis comedē cū gētilibus: per q̄ñs possent pertrahi ad cultum idolatrie.

Capi. xv.

Eptimo āno. Dicit inhibet idolatria q̄ntuz ad p̄ncipiū motiuū seu occasionē. si em̄ obligati debitis: et impotētes solue artarētur p penas corpis vel alio mō possent hr̄e occasionē fugiendi de ra isr̄l et habitare inē gētiles. & sic seruire dñs alienis. sm qđ dicit dauid de seipo fugitiuo. p. Re. xxvj Maledicti sunt in cōspectu dñi: q̄ eiecer unt me hodie

Ixion & vulturē ac miluum iuxta genꝰ suū: & oē corvinī generis: et strutionē ac noctuam & larū atq; accipitrē iuxta genus suū: herodium ac cignum & ibim: ac mergulum porphyrionem et b nycticoracem: onocrotaluz et caradrion singula in genere suo: vpupam quoq; & vespertilionem. & omne quod reptat & pēnulas hz immūdū erit & nō comedēt. Oīe qđ mundum est comedite. Quicqđ autē morticinum est: ne vescami ex eo. c Peregrino q̄ intra portas tuas est: da vt comedat d aut vende ei: qz tu ppls sanctꝰ domini dei tui es. e Non coques hedū in lacte mr̄is suę. Decimā partē sepabis de cunctis frugib⁹ tuis q̄ nascunt in terra p annos singulos: et comedes in cōspectu dñi dei tui in loco quē elegerit. vt in eo nomē illi⁹ inuocet f decimā frumēti tui & vini & olei: & p̄mogenita de armentis & ouib⁹ tuis: vt discas timere dñm deū tuū in oī tpe Cū aūt longior fuerit via & locꝰ quē elegerit dñs deus tuꝰ tibiq; benedixerit: nec poteris ad eū hec cuncta portare: vendēs oīa & in p̄ciū rediges: portabisq; mānu tua & p̄ficisceris ad locuz quem elegerit dominꝰ deus tuus: & emes ex eadē pecunia q̄cqđ tibi placuerit siue ex armentis siue ex ouib⁹: vinuz q̄q; & sicerā & oīe qđ deliderat aīa tua & comedes coram dño deo tuo: et epulaberis tu & dom⁹ tua & leuita q̄ intra portas tuas ē. Caue ne derelinq̄s eū: qz nō hz aliaz ptē in possessione tua. g Anno tercio sepabis aliā decimā ex oibus q̄ nascunt tibi eo tpe: et repones intra ianuas tuas veni et q̄z leuites q̄ aliā nō hz ptē nec possessionem tecū: & pegrinus ac pupillus & vidua qui intra portas tuas sunt: et comedent & saturabunt: vt bñdicat tibi dñs deus tuꝰ in cunctis operib⁹ manuū tuaruz que feceris.

Capitulū. xv.

Eptimo āno facies remissionē q̄ hoc ordine celebrabit. Cui debet aliq̄d ab amico vel p̄rimo ac frē suo: repetere n̄ poterit: qz ānus remissionis ē dñi. b Alienigena & aduena exiges: ciuē & p̄pinquū repetēdi nō habebis ptātem. c Et oīno indigēs & mēdicus nō erit inter vos ut bñdicat tibi dñs deus tuus in tra quā tra ditur⁹ ē tibi in possessionez: d si tm̄ audieris vocē dñi dei tui: et custodieris vniuersa q̄ iussit & q̄ ego hodie p̄cipio tibi: bñdicet tibi vt pollicitus est e Fenerabis gentibus multis. & ipe a nullo accipies mutuum f Dñaberis natōnib⁹ plurimis: & tui nemo dñabit. g Si vn⁹ de fratrib⁹ tuis q̄ morantur intra portas ciuitatis tue in terra quā dñs deus tuꝰ dat⁹ est tibi ad paupt̄atē deuenerit

a Ixion auis est de genere vulturis alba. & minor & sit vultur. b Nycticoracē: auis ē de nocte volās: a nyctos qđ ē nox: & corax qđ ē corvus. q̄si corvus noctl Dicūt tm̄ aliqui q̄ est idē qđ noctua: s̄ hoc nō v̄: quia hic separatim phibēt. c Peregrino q̄ intra portas tuas est da. si est pauper.

d Aut vendei. si hz vñ emat & locūtur h̄ de peregrino q̄ est quer sus ad iudaismū aliē nō possz comedere licite.

e Mō coques hedū &c. hoc fuit expositū Exo. xxiij. f Decimā frumenti tui &c. hic p̄ñr inducit ad latriā per hoc q̄ iducit ad sustētationē sacerdotū & ministroz: ad q̄s ptinebat colere deū p se & p ipso. p̄mogenita de armentis & ouib⁹ tuis: vt discas timere dñm deū tuū in oī tpe Cū aūt longior fuerit via & locꝰ quē elegerit dñs deus tuꝰ tibiq; bñdixerit: nec poteris ad eū hec cuncta portare: vendēs oīa & in p̄ciū rediges: portabisq; mānu tua & p̄ficisceris ad locuz quem elegerit dominꝰ deus tuus: & emes ex eadē pecunia q̄cqđ tibi placuerit siue ex armentis siue ex ouib⁹: vinuz q̄q; & sicerā & oīe qđ deliderat aīa tua & comedes coram

Eptimo āno. Dicit inhibet idolatria q̄ntuz ad p̄ncipiū motiuū seu occasionē. si em̄ obligati debitis: et impotētes solue artarētur p penas corpis vel alio mō possent hr̄e occasionē fugiendi de ra isr̄l et habitare inē gētiles. & sic seruire dñs alienis. sm qđ dicit dauid de seipo fugitiuo. p. Re. xxvj Maledicti sunt in cōspectu dñi: q̄ eiecer unt me hodie

Eptimo āno facies remissionē q̄ hoc ordine celebrabit. Cui debet aliq̄d ab amico vel p̄rimo ac frē suo: repetere n̄ poterit: qz ānus remissionis ē dñi. b Alienigena & aduena exiges: ciuē & p̄pinquū repetēdi nō habebis ptātem. c Et oīno indigēs & mēdicus nō erit inter vos ut bñdicat tibi dñs deus tuus in tra quā tra ditur⁹ ē tibi in possessionez: d si tm̄ audieris vocē dñi dei tui: et custodieris vniuersa q̄ iussit & q̄ ego hodie p̄cipio tibi: bñdicet tibi vt pollicitus est e Fenerabis gentibus multis. & ipe a nullo accipies mutuum f Dñaberis natōnib⁹ plurimis: & tui nemo dñabit. g Si vn⁹ de fratrib⁹ tuis q̄ morantur intra portas ciuitatis tue in terra quā dñs deus tuꝰ dat⁹ est tibi ad paupt̄atē deuenerit

nē. scdo inducit ad latrie culturā: ibi. De p̄mogenitis. Adhuc p̄mo inducit ad relaxationē debitoz. scdo ad relaxationē seruoz. ibi. Cū tibi vēdit⁹ fuerit. Adhuc p̄ inducit ad debitoruz relaxationez. scdo ad liberalē accommodatōnē: ibi. Si vn⁹ de fratrib⁹ tuis Circa p̄mū sciēdū q̄ remissio debitorū in septimo āno nō imponit. nisi p illis q̄ sunt de ritu iudeoz. iō subdit.

b Alienigena & aduena exiges. in hebreo hr̄. Ab extraneo exiges. per qđ pz. q̄ idē intelligit hic p pegrinū & aduenaz. extraneꝰ aūt dr̄: q̄ nō ē de ritu coz. c Et omnino idigēs. h p̄ñr inducit ad paupertatē sublevatoz. & intelligitur de iudeis paupibus q̄s debebant adiuuare ita q̄ nō cogerent publice mēdicare.

d Aut be. ti. do. multiplicādo tei bonis tpalib⁹ & spūalib⁹. e Si tm̄ audieri. i. feceris qđ dictū ē. et p hoc intelligit opposita negatiua videlicet q̄ si nō feceri nō multiplicabit te. f Fenerabis gēt. multē h nō accipit̄ p vsura. q̄ licet esset eis p̄missa cū exteris gentib⁹: nō tm̄ p̄t eis p̄mitti p p̄mio pietatis erga paupes. cū sit illicita. s accipit̄ h p ac cōmodatōe. vñ in hebr. hr̄. Dadiabis gētes multas. i. vadia accipies ab eis q̄ nō tenebant eis accōmodare sine vadio. in h igit̄ p

mittit̄ eis multiplicatō bonoz tpaliū. p quā posset dar̄ mutuū n̄ solū frib⁹ suis iudeis: s̄ et aliēis gētib⁹. g Do. na. plu. qz p actu pietat̄ n̄ solū p̄mittit̄ eis multiplicatio diuitiaz: s̄ et dñi sui excellētiaz h Si vn⁹ de frib⁹ h induc eos moyses ad liberā mutuatōz: q̄ oz p̄cedē ex affectū. iō subdit

i Mō obdurabis cor tuū ꝛc. ⁊ cū effectu. iō subdiť. Sed apies manū pauperi ꝛc. k Quo eū indigē ꝓsperer ℈. qr nō tm̄ debēt fratrib⁹ suis accōmodare pecuniā ꝫ criaz aliā rē necessariā. vtpote equū: currū. ⁊ silia q̄ frequēter deteriorāť ex accōmodatōe. l Caue ne forte ꝛc. inducit eos vt nō retrahantur ab accōmodatōne. ꝓpē appropinq̄tionē āni. vñ. in q̄ debita relaxabanť. m Nec ages quippiā callide ꝛc. vt p hoc machineris ad aliq̄d malū. vt ad familiaritatē inhonestaz cū ei⁹ vxore. vel filia. vel aliq̄d aliud illicitū.

n Non deerunt paupes. nō est contrarium ei qđ. ē. dictū ē. Omnino indigens ⁊ mēdicus nō erit inť vos ḳa ibi loq̄tur de mendicāte publice. qđ nō debebant iudei ꝓmittere vt dictū est. hic autē loq̄tur de paupe. q̄ ō suis facultatib⁹ nō pōt cōuenienť sustētari. ⁊ iō indiget p accōmodationez ab alijs auxiliari.

o Cū tibi venditus fuerit frať tu⁹. ista exposita fuerť Exo. xxj. hoc excepto. p Non auertes oculos tuos ab eis ꝛc. i. non respicies eos toruo oculo. q̄ tibi sit grauis libertas eorum. vñ in hebreo bř. Non erit graue in ocul' tuis cuz dimiseris eos liberos.

q De ꝓmogenitis. Destituta idolatria ꝫtū ad occasionē. b reuertiť ad ēminationē latrie excludēdo quādā cupiditatē occasione latrie aliq̄liter cōtingentē. Et ꝓmo facit ꝓpositū. scdo remouet quoddā dubiū: ibi. Hoc solū Circa q̄3 sciendū q̄ ex eo tpe q̄ dñs percussit ꝓmogenita egyptioꝝ tā in boibus ꝫ in aialib⁹ oia ꝓmogenita filioꝝ plurib⁹ alijs locis. Derūtm̄ aliā cupiditate ducti. volebāt inde trahere vtilitatem suā. vtpote in ꝓmogenito bouis arādo. ⁊ ꝓmogenitū ouis tondēdo añ ꝫ offerrēť. iō istud ꝓhibetur hic ⁊ ꝓtz lřa. Et dicit hic Ra. sa. q̄ idē est vt bř Exo. xiij. qr debebat offerri cū lana. r Sinautē habuerit maculā. i. defectū alicui⁹ mēbri seu aliquaz aliā deformitatē. ꝓpter quā non dz dño offerri. cui meliora sē ne taliū defect⁹ babentiū ⁊ p dñs viliū et cōtemptibiliū. oppidis. ⁊ ab immūdis hominib⁹ sicut ⁊ a mundis.

s Quasi capreа ⁊ cerno. i. sicut de illis comedunt homines absq̄ hoc q̄ faciant inde aliquā oblationē dño nec redēptionē. sic ⁊ de istis. tm̄ distinguēdū est. qr si talis macula inerat ꝓmogenito aialis a natiuitate: comedebať absq̄ oblatōne vel redēptione aliq̄. qr nūq̄ fuerat obligatū dño in quo nunq̄ fuerat immolaticū. si autē post natiuitatē superuenerat. et tunc aut erat curabilis aut nō. si curabilis debebat post curationez offerri. si incurabilis poterat redimi. qr erat obligatū dño ante euentū macule ⁊ hec distinctio accipiť ex sentētia Ra. sa. hic et rn̄. ca.

t Hoc solum obseruabis ꝛc. qr carnes taliū licite comedebanť in oppidis absq̄ redemptione in casu p̄dicto. q̄ hoc aliqui forte possent credere q̄ esus sanguis ipsoꝝ esset licit⁹ ꝓpter qđ hoc excluditur hic specialiter qr nec in vilib⁹ aialibus erat cōcessus. ꝫ generaliter prohibitus.

¶ In capi. xv. vbi dř in postil. Ad ꝫ igiť amouenduz septim⁹ ann⁹ remissiōis in lege institut⁹ est ꝛc.

¶ Additio:

Licet communiter teneatur apud hebreos: q̄ in anno septimo totaliť remittebantur debita sic q̄ etiā post transitū illius anni septimi non possant repetere ea. Tamen hoc non videtur rationi consonū. quia sicut si aliquis accommodaret ꝓximo suo pecuniam. vel aliquod huiusmodi in anno sexto. vel etiam propꝫ finem anni: statim intrāte anno septimo erat remittenda quod videtur contra equitatem iusticie. ſm quā homo tenetur reddere mutuum. vnde pō. xxxvj. Mutuabitur peccator ⁊ non soluet. necva let dicere q̄ hec remissio intelligitur quo ad impotentes soluere tm̄ ꝓout postillator videtur dicere: tum quia scriptura indistincte loquitur dicens. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo vel fratre suo repetere non poterit. quia annus remissionis est omnium: non distinguens de potente vel impotente. tum quia ab impotente non solum anno septimo. sed etiā alijs temporibus nō erat debitū repetendū: dicit enim infra

1 Mō obdurabis cor tuū ꝛc. ⁊ cū effectu. iō subdiť. Sed apies manū pauperi ꝛc. k Quo eū indigē ꝓsperer ℈. qr nō tm̄ debēt fratrib⁹ suis accōmodare pecuniā ꝫ criaz aliā rē necessariā. vtpote equū: currū. ⁊ silia q̄ frequēter deteriorāť ex accōmodatōe. l Caue ne forte ꝛc. inducit eos vt nō retrahantur ab accōmodatōne. ꝓpē appropinq̄tionē āni. vñ. in q̄ debita relaxabanť. m Nec ages quippiā callide ꝛc. vt p hoc machineris ad aliq̄d malū. vt ad familiaritatē inhonestaz cū ei⁹ vxore. vel filia. vel aliq̄d aliud illicitū.

n Non deerunt paupes. nō est contrarium ei qđ. ē. dictū ē. Omnino indigens ⁊ mēdicus nō erit inť vos ḳa ibi loq̄tur de mendicāte publice. qđ nō debebant iudei ꝓmittere vt dictū est. hic autē loq̄tur de paupe. q̄ ō suis facultatib⁹ nō pōt cōuenienť sustētari. ⁊ iō indiget p accōmodationez ab alijs auxiliari.

o Cū tibi venditus fuerit frať tu⁹. ista exposita fuerť Exo. xxj. hoc excepto. p Non auertes oculos tuos ab eis ꝛc. i. non respicies eos toruo oculo. q̄ tibi sit grauis libertas eorum. vñ in hebreo bř. Non erit graue in ocul' tuis cuz dimiseris eos liberos.

q De ꝓmogenitis. Destituta idolatria ꝫtū ad occasionē. b reuertiť ad ēminationē latrie excludēdo quādā cupiditatē occasione latrie aliq̄liter cōtingentē. Et ꝓmo facit ꝓpositū. scdo remouet quoddā dubiū: ibi. Hoc solū Circa q̄3 sciendū q̄ ex eo tpe q̄ dñs percussit ꝓmogenita egyptioꝝ tā in boibus ꝫ in aialib⁹ oia ꝓmogenita filioꝝ plurib⁹ alijs locis. Derūtm̄ aliā cupiditate ducti. volebāt inde trahere vtilitatem suā. vtpote in ꝓmogenito bouis arādo. ⁊ ꝓmogenitū ouis tondēdo añ ꝫ offerrēť. iō istud ꝓhibetur hic ⁊ ꝓtz lřa. Et dicit hic Ra. sa. q̄ idē est vt bř Exo. xiij. qr debebat offerri cū lana. r Sinautē habuerit maculā. i. defectū alicui⁹ mēbri seu aliquaz aliā deformitatē. ꝓpter quā non dz dño offerri. cui meliora sē ne taliū defect⁹ babentiū ⁊ p dñs viliū et cōtemptibiliū. oppidis. ⁊ ab immūdis hominib⁹ sicut ⁊ a mundis.

'nō obdurabis cor tuū. nec ℨbes manū ꝫ apies eā pauperi: ⁊ dabis mutuū: ʳq̄ euz indigē ꝓsperis. Caue ne forte surrepat tibi īpia cogitatio ⁊ dicas in corde tuo appropinq̄t septim⁹ ān⁹ remissionis ⁊ auertas oculos tuos a paupe fratre tuo nolens ei q̄ postulat mutuuz cōmodare. ne clamet ꝓtra te ad dñm ⁊ fiat tibi in peccatū: ꝫ dabis ei ᵐ Nec ages q̄ppiā callide ī ei⁹ necessitatibꝰ sublenādis vt bñdicat tibi dñs ꝛc⁹ tu⁹ in oī tpe: ⁊ cūctis ad q̄ manū miseris. ⁿ Nō deerūt paupes in terra habitatōis tue: idcirco ego ꝓcipio tibi: vt apias manū fratri tuo egeno et paupi q̄ tecū ℣sať in terra. ° Cū tibi vendit⁹ fuerit frať tuus hebreus aut hebrea ⁊ ser ānis seruierit tibi: in septīo āno dimittes eū liberū. Et quē libertate donaueris neq̄z vacuū abire patieris ꝫ dabis viaticuz de gregib⁹ ⁊ de area et torculari tuo quib⁹ dñs deus tuus bñdixerit tibi. Memento q̄ et ipse seruieris in terra egypti ⁊ liberauit te dom̄in⁹ deus tuus

⁊ idēco ego nūc ꝓcipio tibi. Si autē dixerit nolo egredi eo q̄ diligat te ⁊ domū tuam: ⁊ bñ sibi apud te eē sentiat: assumes subulā ⁊ pforabis aurē ei⁹ in ianua domus tue et seruiet tibi vsq̄ in eternū. Ancille q̄z fīr facies⁹ Nō aūtes ab eis oculos tuos q̄n dimiseris eos liberos: qm̄ iuxta mercedem mercenarij p sex ānos seruiuit tibi vt bñdicat tibi dñs ꝛc⁹ tu⁹ in cūctis opib⁹ q̄ agis ᵍ De ꝓmogenitis q̄ nascunť in armentis et ouibus tuis q̄cq̄d ē sex⁹ masculini: sctificabis dño deo tuo. nō operaberis ꝓmogenito bouis: et non tondebis primogenita ouiū. In conspectu dñi dei tui comedes ea p annos singulos in loco quez elegerit dñs tu⁹ dom⁹ tua ʳ Si autē habuerit maculā ⁊ vel claudū fuerit vel cecū aut i aliq̄ pte deforme vel debile: non immolabiť dño deo tuo. ꝫ intra portas vrbis tue comedes illō. Tā mūdus q̄ imūd⁹ simr vescēť eis q̄si ˢ capreа ⁊ cerno. ᵗ Hoc solū obseruabis vt sanguinē eoꝝ ñ comedas ꝫ effundes in terꝛ q̄si aquā

s Quasi caprea ⁊ cerno. i. sicut de illis comedunt homines absq̄ hoc q̄ faciant inde aliquā oblationē dño nec redēptionē. sic ⁊ de istis. tm̄ distinguēdū est. qr si talis macula inerat ꝓmogenito aialis a natiuitate: comedebať absq̄ oblatōne vel redēptione aliq̄. qr nūq̄ fuerat obligatū dño in quo nunq̄ fuerat immolaticū. si autē post natiuitatē superuenerat. et tunc aut erat curabilis aut nō. si curabilis debebat post curationez offerri. si incurabilis poterat redimi. qr erat obligatū dño ante euentū macule ⁊ hec distinctio accipiť ex sentētia Ra. sa. hic et rn̄. ca.

t Hoc solum obseruabis ꝛc. qr carnes taliū licite comedebanť in oppidis absq̄ redemptione in casu p̄dicto. q̄ hoc aliqui forte possent credere q̄ esus sanguis ipsoꝝ esset licit⁹ ꝓpter qđ hoc excluditur hic specialiter qr nec in vilib⁹ aialibus erat cōcessus. ꝫ generaliter prohibitus.

¶ In capi. xv. vbi dř in postil. Ad ꝫ igiť amouenduz septim⁹ ann⁹ remissiōis in lege institut⁹ est ꝛc.

¶ Additio:

Licet communiter teneatur apud hebreos: q̄ in anno septimo totaliť remittebantur debita sic q̄ etiā post transitū illius anni septimi non possant repetere ea. Tamen hoc non videtur rationi consonū. quia sicut si aliquis accommodaret ꝓximo suo pecuniam. vel aliquod huiusmodi in anno sexto. vel etiam propꝫ finem anni: statim intrāte anno septimo erat remittenda quod videtur contra equitatem iusticie. ſm quā homo tenetur reddere mutuum. vnde pō. xxxvj. Mutuabitur peccator ⁊ non soluet. necvalet dicere q̄ hec remissio intelligitur quo ad impotentes soluere tm̄ ꝓout postillator videtur dicere: tum quia scriptura indistincte loquitur dicens. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo vel fratre suo repetere non poterit. quia annus remissionis est omnium: non distinguens de potente vel impotente. tum quia ab impotente non solum anno septimo. sed etiā alijs temporibus nō erat debitū repetendū: dicit enim infra

Si vn⁹ de fratrib⁹ tuis ⁊c. ad paupt̃atẽ deuenerit nõ indurabis cor tuũ nec ꝺbes manũ: ꝫ apies eã paupẽ ⁊ dabis mutuũ q̃ cũ indigere ꝓsperis. vñ circa ꝫ aliẽ vr dicendũ. Ad qꝺ faciũ q in hebreo vbi nos habem⁹. Septimo ãno facies remissionẽ. ẽ q̃ꝺã dictio q̃ sonat subtractõez ⁊ est sensus q in toto anno septimo nõ poterant ꝺbita repeti cuius rõ ẽ. q septimus ãnus erat sabbatum terre in quo non licebat seminare agros. nec vindemiare nec colligere fructus terre. ꝫ oia q̃ sponte nascebantur erãt cõmunia q̃ buslibet boibus vt br̃. ꝫ. Leuiẽ. xxv. vnde in tali tpe ꝺebebat cessare exactio ꝺbitorum cessante collectione fructuũ ⁊ reꝺdituũ ꝫ sabbato terre ſez ãno septimo trãsacto cũ iã poterãt terras colere ⁊ fruct⁹ suos vnusquisq; colligere. licitũ erat ꝺbita repetẽ. ⁊ etiã ꝺbitor si esset potens tenebaꝫ reddere. cũ restitutio ꝺbiti ꝓt neat ad verã iusticiã. Ad hanc sniam facit qꝺ sequitur infra. ꝺe hac materia. Caue ne forte subrepat tibi impia cogitatio. ⁊ dicas in corde tuo. appropinq̃t septimus ãnus remissionis. ⁊ auertas oculos a paupẽ fratre tuo nolens ei qꝺ postulat mutuum cõmodare. Si em̃ in septio ãno fieret talis remissio. vt ꝓdicti intelligunt. q̃re diceret impie cogitare ille a q̃ per mẽsem vel aliqꝺ breue tp̃s añ septimũ annũ mutuũ postularet si a mutuatõe retraberet cũ hoc iã nõ esset mutuatio: ꝫ mera ꝺonatio q̃ nõ in tãta q̃ntitate solet dari. sicut mutuũ. Facit etiã ꝓ ꝓdicta sniã qꝺ. j. in eo. ca. ꝺr̃. Cũ tibi ꝺedit⁹ fuerit frat̃ tu⁹ hebre⁹ aut hebrea ser ãnis vuict tibi. in. vij. ãno dimittes eũ libez. nõ em̃ dimittebaꝫ in ãno sabbatino ere. ꝫ postq̃ seruieris q ser ãnos integros ⁊ iõ reꝺdes rõnẽ q̃re dñs vui non oꝫ grauiẽ ferre hanc dimissionẽ: dicit. Dim̃ inꝫ mercedẽ mercenarij ꝓ ser ãnos vuiuit tibi. Ex q̃ p̃s q si p⁹ breue tp̃s seruitutẽ ꝓcipere liber dimittι esset q̃d duꝫ grauc. nõ ꝑ min⁹ durũ est totaliẽ ꝺbitũ ꝺimittere: q̃ seruũ emptũ liberare. q: tñ ista lex remissionis ꝺbitoꝫ sic intellecta. siẽ hebrei intellexerũt est intolerabil. ꝓ qua penit⁹ daudebaꝫ via ad mutuãdũ. idcirco talmudici antiq quoddã fecerũt statutũ ꝓ qꝺ lex ꝓdicta totaliẽ euacuabaꝫ. ⁊ sic implet dictũ rpi Math. xv. ca. Irritũ fecistis mandatum dei ꝓpter traditiones vestras.

¶ Repiica.

In ca. xv. cũ postillato: remissionẽ ꝺebitoꝫ veri us dilatõnẽ in ãno. vij. exponẽt ꝺe impetib⁹ solue: sicut ⁊. ꝫ. exposuit Leui. xxv. Bur. ibi ⁊ ꝫ dicit hmõi exponẽ nõ br̃e fundamẽtũ ꝓ eo. q: vt dicit ꝫ scriptura indistincte loq̃t ꝺe potẽtib⁹ ⁊ impotẽtibus. ꝫ ꝺico saluo meliori iudicio. q fundamẽtum expõnis postil. stat in recta rõne. recta cm̃ rõ hoc exigit vt potẽs soluere soluat sine dilatõe. nõ em̃ sine fraude ad annũ remissionis differret si soluere posset: q si nõ posset. iã potẽs nõ esset. ⁊ sic sequeretur q potẽs ꝺe q̃ casus: nõ esset potẽs q̃ est ꝓdictio. vñ etiã lra loq̃tur indistincte. oporteꝫ tñ ex rõne recta ꝺe impotẽtib⁹ spãliter itelligi: alꝫ si potẽs esset ad soluẽdũ ⁊ differret, vareꝫ occasio

Capitulũ. xvj.

Observa mẽsem nouarũ frugũ ⁊ verni primũ tpis vt facias phase ꝺmino ꝺeo tuo. qm̃ in isto mẽse eduxit te ꝺmin⁹ ꝺeus tuus ꝺe egypto nocte. [b] Jmmolabisq; phase ꝺmio ꝺeo tuo ꝺe ouibus et ꝺe bobus in loco quem elegerit ꝺmin⁹ ꝺeus tuus vt habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatum. Septez diebus comedes absq; fermẽto afflictionis panem: [c] quoniã in pannõ mutuãdi. imo ⁊ potẽs in ãno remissionis tenebatur soluere. cuius mutuas nõ potuit rẽ suã aggrauãter exigere. Ille igiẽ ann⁹ erat ꝓ impotẽtib⁹. a quib⁹ nõ potuit illo anno quicq; repeti. nec ꝓ eos oportuit ꝓpter impotentiã aliqꝺ solui. potẽtes aũt ⁊ illo ãno et quolibet alio solutionem sine fraude differre nõ potuerũt. Nec valet qꝺ Burgen. dicit: q ab impotẽte nec illo nec quocunq; alio anno repeti ꝺebitũ possz. q: sic daretur via paupib⁹ nõ mutuãdi sed solum paupes reciperent ꝓ modũ ꝺonationis. et sequereꝫ septimũ annũ non solũ dilatõnis esse ꝫ totalis remissionis cuius oppositũ Burgẽ. mtiẽ ostẽdere ꝺ ꝓtra iudeos nec text⁹ quẽ bur. allegat est ad sui ꝓpositum. q: tertius ille dicit oñi tẽpe mutuandũ necessitatẽ patienti. nõ ꝓbibet repetitionez nisi in ãno. vij. q̃ dicebaꝫ remissionis ꝓ illo ãno. q̃ cõpleto repetitio fieri potuit. vt br̃ a scholastica historia ꝓnẽte ꝺiam inter annũ iubileũ ⁊ remissionis. in illo nãq; remittebantur ꝺebita in isto differebant.

Capitulũ. xvj.

Observa mẽsem. Hic ꝺeclarant ꝓcepta q̃ ordinãt boiem ad ꝺeũ ex ꝑsideratõe tpis. Circa qꝺ sciẽdũ q trib⁹ tpib⁹ in ãno celebrabant iudei festa solennia videlicet ꝺ mẽse festũ pbase. ꝓt̃ bñficiuz egressionis ꝺe egypto. ⁊ ꝺcio mẽse festũ pẽtecostes. ꝓt̃ bñficiũ legis date. ⁊ septio mẽsz festũ tabnaculoꝝ. ꝓt̃ bñficiũ cõservationis ipoꝝ in ꝺẽto. xl. ãnis q̃ ꝺ⁹ ꝺeus ꝓuidit hiis antib⁹ in tabnacul̃. Dicio ꝫ agit̃ ꝺe ꝑ festo. scꝺo ꝺe scꝺo: ibi. Septẽ ebdomadas. tercio ꝺe ꝺcio: ibi. Solẽnitatẽ q̃z tabernaculoꝝ. Sciẽdũ etiã q ꝺe istis trib⁹ festis habent̃ pla Nu. xxviij. ⁊ Leui. xxiij. ⁊ aliq̃ ꝺ addunt̃. et aliq̃ repetunt̃. q̃z tũ igitur ad ꝓmũ festũ ꝺr̃. a Observa mẽsem nouaꝝ frugũ. nõ q: tunc tp̃s esset messiũ. ꝫ q: circa quartã decimã diẽ mensis ꝓmi in aliq̃ parte rerre. ꝓmissionis aliqꝺ fruges q̃nquabãt ad maturitatẽ. ⁊ ꝺe illis colligebant̃ spice ꝺe q̃bus fiebat manipul⁹ q̃ offerebaꝫ in solennitate paschali ⁊ toꝛrebaꝫ. ⁊ tũc ꝑ ofricationẽ grana ereutichã̃tur. ⁊ ꝺe illis fiebat sacrificiũ. b Jmmolabisq; phase ⁊c. nõ loq̃tur ꝺ scriptura ꝺe imolatõne agni paschalis ꝺe q̃ postea agitur. sed ꝺe aliis sacrificijs q̃ offerebant̃ in illa solẽnitate q̃z aliq̃ offerebant̃ a tota cõitate q̃ ꝺeterminãtur Nũe. xxviij. Aliq̃ vo offerebãtur a ꝑsonis singularibus ex ꝺeuotõe. ⁊ talia nõ cadũt sub numero ꝺeterminato. q: in talib⁹ cuilibet ꝓmittebaꝫ facere suam voluntatẽ. seq̃tur. c Dim̃ in pa. egres. es ꝺe egypto: in hebreo br̃. Subito vel festinãter egressus es ꝺe egypto. ⁊ ꝓpter hoc tñc comederũt azima. q: fermẽtare nõ poterãt egyptijs cogentib⁹ eos exire. vt br̃ Exo. xij. d Et non rema. ꝺe carnib⁹ ei⁹. s. agni paschal̃. ꝺe cui⁹ carnib⁹ nihil ꝺebebat remanere vsq; ad mane. vt br̃ Exo. xij. e Nõ poter⟨is⟩ imolare phase ⁊c. hoc ꝓcipiebaꝫ ad euitãdũ occasionem idolatrie. q: sub ꝓtextu hui⁹ ⁊ occasione possent fieri alie imolatões ꝓtinctes ad idolatriã. ⁊ vt cũ maiori reuerentia fieret ista imolatio i ciuitate electa ad diuinũ cultũ. et hoc ẽ qꝺ ꝺr̃. f Sz i loco quẽ elegerit dñs. ⁊ accipiẽ ꝫ locus ꝓ tota ciuitate bierlin. q̃ fuit electa a ꝺeo ad cultũ diuinũ, quia in qualibet ꝺomo poterant immolari. ꝺum

tñ habereť numer⁹ aiaz q̄ sufficerēt ad esum agni: vt dr̄ Exo.xij. debebat etiā poni de sanguine sup vtrūq; postē: ⁊ in supliminarib⁹ dom⁹ vbi comedebať: qđ nō pōt intelligi de tomo tēpli. qz ibi nihil ponebať de sanguine agni.

a Immolabis phase vespe. i. post decimationē solis.

b Qñ egressus es de egypto: nō q̄ illa nocte egressi fuerint filij isrl̄ de egypto. ℔ qz ipsa immolatio erat q̄dā ꝓparatio ad exitū ⁊ qz illa nocte se ꝓparauerunt ad exitū. ⁊ mane seq̄nti egressi sunt. vt dr̄ Exo. xij. c Et coq̄s vt comedes. de mō coquēdi ⁊ comedē di dr̄ Exo. xij.

d Maneq; ꝓsurgens. ℔ accipitur mane secūde diei: ꝓma aūt dies incipiebat a vespere. xiiij. diei ꝓmi mensis. et terminabať in ꝓmo vespe. xv. diei. ⁊ tota die illa ⁊ nocte sequēti debebant remanere in hierlm et mane sequēti poterāt recedere quovellent

e Sex diebus comedes azima supra eo. ca. Nō apparebit fermentatū in oibus terminis tuis septē diebus. ad hoc soluēdū dicrūt aliq̄ debrei. q̄ dies septim⁹ nō est de ꝓcepto ℔ q̄ volebāt comedebāt azima. dicūt etiā q̄ nec alij sex dies sicut nec septimus. ℔ solū vespere ꝓme diei in q̄ immolabať agnus. ℔ hoc vr̄ ꝫ textū Exo. xij. vbi sic dr̄. Quicūq; comederit fermētatū pibit aia illa de israel a ꝓmo die vsq; ad. vij. diē. ⁊ iō dicēdū q̄ p hoc qđ dr̄ hic. Sex dieb⁹ comedes azima nō excludit septia ab ista obseruatōe. qz senari⁹ includit in septenario, et q̄ obseruat septenariū obseruat senariū distinguit tñ ꝫ dies septima. qz erat celebrior q̄mq; ꝓcedētib⁹ qz ꝓhibituz erat op⁹ seruile in illa sicut ⁊ in ꝓma. vt dr̄ Nu. xxviij. nō aūt in int̄medijs. ⁊ hoc ē qđ subdit. f Et in die septio qz collecta est ⁊c. qz dr̄ ℔ collecta. dicūt aliq̄ q̄ illa die debebat collecta ꝓ sustētatione pauper. sicut in septēbri debebat collecta ꝓ necessarijs ad vsum sacrificiorū tēpli. ℔ nō vr̄ bene c ōsonū ei qđ iā ꝓdictū ē. s. q̄ sc̄da die bēbant licētiā recedendi q̄ vellēt. si aūt illo tpe fieret collecta ꝓ pauperibus. ꝓbabili⁹ vr̄ q̄ deberet fieri añ recessuz ꝓpli. vñ in hebreo br̄. In die septio retētio ē dñi dei tui. qđ exponit ꝓ retētionib⁹ a b oib⁹ seruilib⁹ ꝑm hebreos. que illo die ꝓhibēt fieri. vt ꝓz in lra. Trāslatoz aūt nr̄ accepit ꝓ retētione ꝓpli ad collectā faciēdā. seu ꝓ retētione pecūie sic collecte. ⁊ i ō trāstulit: collecta. Dum⁹ tñ mod⁹ dicēdi cōmunior est apud auctores nros. Pōt etiā dici q̄ dies septim⁹ erat collecte dies. eo q̄ tūc numerabať pecunia. ⁊ reponebať in thesauro tēpli q̄ tñ pecunia fuerat recepta ab offerētib⁹ a ꝓncipio festi. g Septē hebdomadas. Dic agit de solēnitate pentbecostes q̄ celebrabatur .l. die a solēnitate pasche. ⁊ hoc ē qđ dr̄. Septē hebdomadas numerabis tibi. q̄ faciunt. xlix. dies. h Eb ea die q̄ falcē in segetē miseris. i. a die pasche. non quia tūc inciperet messio frugū. vt ꝓdictū est. ℔ qz tunc secabaň spice magis appropinquntes ad maturitatē.

a Immolabisq; phase vespe ad solis occasum b quando egressus es de egypto: c ⁊ coques ⁊ comedes in loco quē elegerit dñs deus tuus b manēq; consurgēs vades in tabernacula tua. c Sex diebꝫ comedes azima: d ⁊ in die septima. qz collecta ē domini dei tui: nō facies opus. e Septem hebdomadas numerabis tibi b ab ea die q̄ falcē in segetē miseris: i ⁊ celebrabis diē festū hebdomadaz domino deo tuo oblationē spontaneā manus tue quā offeres iuxta benedictionē dñi dei tui k ⁊ epulaberis coram dño deo tuo. tu ⁊ filius tu⁹ ⁊ filia tua ⁊ seru⁹ tuus ⁊ ancilla tua: ⁊ leuites q̄ ē intra portas tuas: et aduena ac pupillus ⁊ vidua q̄ morā tur vobiscū in loco quē elegerit dñs deus tuus: vt habitet nomē ei⁹ ibi: l ⁊ recordaberis q̄m seruus fueris in egypto: custodiesq; ac facies q̄ tibi ꝓcepta sunt. m Solennitatē q̄ tabernaculoz celebrabis ꝓ septē dies q̄n collegeris de area ⁊ torcularī fruges tuas ⁊ epulaberis in festiuitate tua: tu et filius tuus ⁊ filia ⁊ seruus tuus ⁊ ancilla: leuites q̄ ⁊ aduena et pupillus ⁊ vidua q̄ intra portas tuas sunt. Septem diebus dño deo tuo festa celebrabis in loco quē elegerit dñs bñdicetq; tibi dñs deus tuus in cunctis frugibus tuis ⁊ in omni opere manuū tuarū: eriszq; in leticia. n Trib⁹ vicib⁹ p anñ apparebit omē masculinū tuum in ꝓspectu dñi dei tui in loco quē elegerit in solēnitate azimoz. ⁊ in solennitate hebdomadaz: ⁊ i solēnitate tabnaculoz. Non appebit añ dñm vacuus: ℔ offeret vnusq̄sq; ꝓ viu q̄ habuerit iuxta benedictionē dñi dei sui quā dederit ei. o Judices et mgros constitues

i Et celebrab die festū. s. pentheco. die imediate seq̄nti septē hebdomadas ꝓ dicatas ⁊ illa ē quinq̄gesima dies a die pasche.

k Et epulaberis coz dño deo tuo. ⁊ addūtur q̄tuor titulo homis facientis illud cōuiuium cū dr̄. Fili⁹ tuus ⁊ filia tua seru⁹ tu⁹ ⁊ ancilla tua ⁊ quatuor titulo ipi⁹ dei curam bñtis de pauperibus. s. leuites ⁊ aduena. pupill⁹ ⁊ vidua. vt ꝓz in litera.

l Et recordaberis q̄ seruus fueris in egypto ⁊ p cōsequēs obligatus ē ad seruiendū deo ideo subditur. Custo dieszq; ⁊c. ⁊ patz.

m Solennitatem q̄z tabernaculoz. ℔ agit de festo ēcio quod celebrabať in septēbri collect⁊ frugib⁹ añi. de cui⁹ sacrificijs ⁊ oblationib⁹ determinať Nu. xxviij. ⁊ Leui. xxiij. ⁊ ꝓz lra. postea r colligit de trib⁹ solēnitatib⁹ ꝓdictis dicens. o Trib⁹ vicib⁹ p anñ ⁊c. s. i trib⁹ festiuitatib⁹ ꝓdictis. verūtñ illis q̄ erāt lōge a birlim ꝓcebať de duobus festis. s. tabernaculoz ⁊ pentecho. ⁊ patet lra. p Judices ⁊ magistros. Postq̄ posita sunt ꝓcepta q̄ sē q̄si cōclusiones ꝓcepto z decalogi ordinātes ad deū. ℔ dr̄ ponit ipsa q̄ sunt quasi ꝓclusiones ordinātes ad ꝓximū. Ordo aūt int̄ hoies ꝓsistit in diuersis gradib⁹ hoim bene institutis ⁊ seruatis. Dicio ergo agit de his q̄ ptinent ad diuersos stat⁹ ꝓsonarū sublimiū. scdo de his q̄ ptinent ad stat⁹ ctiā vulgariū. xix. ca. Circa ꝓmū agit primo de iudicib⁹ inferioribus. scdo de superioribus. xvij. ca. ibi. Si difficile ⁊ ābiguū ⁊c. tercio de regis institutione: ibi. Cū ingressus fueris. q̄rto de sacerdotū ⁊ leuitarū sustētatione. xviij. in ꝓn. q̄nto de ꝓphetica reuelatione: ibi. Quando ingressus fueris. Circa ꝓmū describitur iudiciū institutio. scdo officij executio: ibi. Nō plantabit. Circa ꝓmū sciēdū. q̄ nulla societas pōt permanere absq; iusticia etiā illoz qui odiunt iusticiā. vt pote latronū. qz nisi iuste inter se furta diuiderēt: oriretur inter eos seditio. ⁊ sic eoz societas nō periret. ꝓpē qđ in cōseruatōne reipublice iusticia est maxie necessaria ad quā faciendā hic ꝓ legem iudices ordinantur cū dicitur. p Judices ⁊ mgros constitues ⁊ erponit

li ꝛ p.ſ.cum dr. Judices et mgros.i.mgros pitos. ꝙa iudices tales debēt inſtitu ꝙ ſunt in legibus inſtructi: ſm quas debēt iudicare. aliter eēt ſile ac ſi mitteret̄ az tifex ad executionē operis abſq; regula ſue artis. In hebreo habet̄. Judices ꝛ exactores: vt vocet̄ iudices qui bñt inq̄rere veritatem inclu ſtria mentis et cautela ꝛbozuz ꝛ dare ſniaz ſm inuēta. Exacto res ꝛo qui veri tatē inquirūt ꝛ beribus et affli ctionibus: mo deratis tñ: ꝛ exe quūtur iudicuz ſniaz: qz fruſtra daret̄ ſnia: niſi eſſet ꝙ eaz exeq̄ retur. q In ommib⁹ portis tuis.i. in portis cuiuſlibet ciui tatis: nō tñ i q̄ libet porta ipſi⁹ hoc tñ fuit inſti tutū qz porta ci uitatis eſt locus cōis ad quē poſ ſūt accedē pau peres ſicut diui tes. et extranei ſicut ciues.

r Mō accipies perſonā. Loq̄t iudicibus vt nō plus deferāt in iudicio diuitib⁹ ꝛ ꝓpinq̄s q̄ pau peribus ꝛ extra neis. s Nec munera: qz mu nera excecāt o culos ſapientū qz cupiditas rō ne accepti muneris trahit extra limites ſuos iudiciū rationis. t Et mutant verba iuſtorum. quia os cō formatur cordi: eo ꝙ voces ſunt note.i. ſigna eaꝝ paſ ſionū que ſunt in anima: vt dicit pbs primo piherme ni. ꝛ ſaluator Luce. vj. Ex abūdātia cordis os loq̄tur v Juſte qđ iuſtuz eſt ꝓſequeris. qz modus ꝓcedendi debet eſſe iuſtus. x Et viuas et poſſideas ꝛraz hoc nō ſolū referr̄ ad iudices: ſed etiā cum hoc ad cōſeruatum ꝓli: que p exercitiū iuſticie i bono ſtatu diu cō ſeruatur. y Nō plātabis lucū. hic ponit̄ officij executio. ꝛ primo ponit̄ caſus. ſcdo iudicij effect⁹. ꝛ vij. ca. Circa primū ſciendū ꝙ ponitur hic caſus ꝓ exemplo: vt ſic fiat in alijs. ꝛ qz intentio legiſlatoris principaliter intēdit ad deſtructionē ydolatrie ꝛ latrie inſtitutionē: vt patet ex ꝓceſſu libri. ideo ꝓ exemplo ponitur caſus pertinēs ad deſtructionez ydolatrie. Et eriā. qz quicquid ad ydolatriā pertinet ē ꝓtra primū legis ꝓceptū. ideo de hoc ponitur exemplū cū dr. Nō plātabis lucū. ſupra eſt dictū eſt frequenter: ꝙ in locis ydolatrie lucī ꝛ arbores plantabantur. ꝛ ideo a loco cultus diuini talia ꝓhibentur ne ex aſſimilatione loci trahe rentur ad aſſimilationem facti. ideo ſubditur.

z Nec facies tibi atq; conſtitues ſtatuaz. i. ydolum ad adorandum. ac ſi dicat. primuz pertrahit ad iſtud ſecundū. Conſequēter ponitur caſus de latrie inſtitutōe cū dr. Nō immolabis dño deo tuo bouē i quo ē macula. qz in cultu latrie debēt offerri meliora.

In ca. xvj. vbi dr in poſtilla. Et in die. vij. qz collecta ē dñi dei tui. ¶ Additio.

Uomō intelligatur feſtū vel cetus vel collecte dictū fuit i additōe ſ. Leui. c. xiij. vide ibi. Replica. E quicqd burgeñ. tangit. xvj. ca. ō feſto collecte vide correctoriū. ō Leuit̄. xxiij.

¶ Ca. xvij.

Q Uando reperti fuerint. Hic ꝓſequit̄ ter ponitur effect⁹ iudicij cū dr. a Cū q; repti fuerint apud te. qz boies iudicāt ea que patēt de⁹ aūt intuet̄ cor. j. Regū. xvj. ca. Et ideo oīno occulta diuio iudicio reſeruātur. ꝙ autez aliq̄ modo patēt: bo im iudicio ꝓmittūtur b Vir aut mulier ita q; ꝓ fragilitate ſexus nō ē mulieri parcenduz in diui ni mādati trāſgreſſione. c Audienſq; inquiſieris diligenter. qz nō ē ꝓcedendū ad ſententiam ſine diligenti examinatione preuia: ſeu etiā ad iſtamiā denunciatorū d Educes virum. ac mulierē ꝛc. vt in loco iudicij deb̄t eis audiētia antecq; inferatur cōtra eos ſnia. e Et lapidibus obruentur. poſt ſniam datā.

f In ore du. aut tri. te. Iſtud dz ꝓcedere, platiōez ſnie. g Si difficile. Hic agitur de ſupioribus iudicibus ad quos dz eſſe recurſus in dubijs ꝛ difficilib⁹. ꝛ ponūt̄ alia qua ꝓ exemplo cū dr. b Inter ſanguinē ꝛ ſanguinē. hoc ē q̄n vna ps iudicū dicit ꝙ effuſio ſanguinis alicui⁹ homis ē morte plectenda. qz reducitur ad homicidiū voluntariū. Alia ps dicit nō: q̄m reducēda eſt ad homicidium caſuale. i Cām ꝛ nō cām. ſ. q̄n vna pars iudicū dicit cauſam actoris eſſe iuſtam. alia autez cām rei. k Lepram ꝛ nō lepram. ſ. q̄n vna pars dicit infirmitatē alicuius eſſe lepzā. alia non. l Surge ꝛ aſcende dē. id ē in hiis caſibus ꝛ ſimilibus recurrendū ē ad ſupiores iudices. ſ. ad ſummū ſacerdotem ꝛ iudicē populi iſrabel. Et aliq̄n ꝓtingebat ꝙ vtrumq; officiū in vnā concurrebant perſonam. ſicut patet de Heli qui fuit iudex ꝛ ſummus ſacerdos ꝓli patet. j. Reg. iij. ſed vt cōius erāt perſone diſticte ſicut ꝛ officia. Poteſt ergo intelligi iſte recurſus ad vtrūq; ꝓiunctim. ꝛ hoc erat i cauſis que nō poterāt terminari ab vno ſine alio: vt potecū edificatōne tēpli q̄ nō poterat fieri ſine poteſtate regia. nec diſponi abſq; ſacerdotali ordinatōne. vel diuiſim. vt in cauſis ſpūalibus eſſet recurſus ad ſummū ſacerdotē. ꝛ in ꝛpalibus ad iudicē. ꝛ ex hoc inolenit conſuetudo. ꝙ ab inferioribus iudicibus eccleſiaſticis appellatur ad ſummū pontificem ꝛ ab inferioribus principibus ꝛ iudicibus ſecularib⁹ ad regē ſeu imperatorem. m Qui iudicabunt tibi iudicij veritatē. Debent tamen eſſe magis inſtructi alijs: ita

q̄ possint dirigere int̄ dubijs. H Seq̄risq̄ sniam eoz. qz ē vltima q̄tū ad oēs. o Nec declinabis ad dexterā vel sinistrā. i. motus ꝓmodo vel damno tpali. Dic dicit glo. hebraica: si dixerit tibi q̄ dextera sit sinistra: vel sinistra dextra: talis snia est tenēda. qđ pz manifeste falsū. quia snia nulli⁹ bonūs cuiuscunq̄ sit auctozitatis est tenēda si ꝓtineat manifeste falsitatē vel errozē: ꝛ ꝫ pz q̄ hoc qđ ꝓmittit i textu. Judicabūt tibi iudicij veritatem. postea sḡdit. Et docuerint te iuxta legez eius. ex q̄ pz q̄ si dicāt falsuz vel declinent a lege dei manifeste: nō sunt audiēdi. Cetera patent vsq̄ ibi. p Cū ctusq̄ pl̄s audiēs timebit. Pena em̄ mortis nō infligit ad correctōz illius q̄ sustinet: ꝫ aliorū. q Cuz ingressus. Dic ꝓnter agit de regis institutione. Circa qđ sciendū q̄ illud quod dr̄ h. r Eū ꝓstitues. s. i regē nō ē preceptū nec simplex concessio. qz sic nō peccasset pl̄s isr̄l petēdo regē: cuius contrariū dr̄ ꝓmo Re. xij. sed est ꝓmissio q̄ ē de malo. Bonuz ei pl̄i ꝓsistebat i hoc q̄ sol⁹ deus regnaret super euz: eo q̄ erat populus peculiaris dei. veruntn̄ suꝫportune regē hīe vellēt ꝓmittebat eis sub ꝓditōib⁹. tn̄ ꝓma erat q̄ eēt de filijs isr̄l. qđ notat cū dr̄. De nūero frm̄ tuoꝝ. scda q̄ nō eēt simplr̄ ad voluntatē pl̄i: ꝫ per electionē dei. qđ notat cū dr̄. s Que dns deus tu⁹ elegerit. ꝛ sic factū fuit de saule ꝓmo rege. et de dauid scdo. vt hr̄. j. Reg. x. ꝛ. xvj. Cōsequēter describit ꝓditō regi cōstituti. t Nō multiplicabit sibi equos. i. ad iactātiā. ꝫ solū ad decentiā sui status ꝛ regni defensionē. v Nec reducet pl̄m in egyptū. presumens acquirere terrā illā. x Nō habebit vxores plurimas. non inhibet regi simpliciter pluralitas vxoruz: cū dauid qui fuit sanctus habuerit vxores. ꝫ q̄ nō habeat in numero excessiuo. et potissime alienigenas. ꝛ hoc ē quod notatur cū dr̄. y Que alliciāt animū eius. s. ad nimiā carnalitatē. et inde ad ydolatriā, saltē aliqualiter. sicut de salomone accidit. licet esset sapientissimus. de quo scribit. iij. Reg. xj. Cum q̄ iam esset senex: depravatū est cor eius q̄ mulieres vt se querēt deos alienos ꝛc. z Neq̄ argēti ꝛ auri immēsa pondera. i. ad superfluitatē: ꝫ solū ad necessitatē sui stat⁹ et regni defensione. a Describet sibi deuteronomiū legis huius. i. faciet describi. b Et habebit secū. Dicūt hebrei q̄ habebat debere volumē duplicatū. vnum ad portandū secum: vt posset ibi frequēter legere. aliud ad reseruandū in domo thesauri sui tanq̄ qđ pretiosissimū c Nec eleuetur cor eius in superbiā. sicut accidit de saule. ꝓpter quod fuit a dño reprobatus. ꝛ regnū ablatū a filijs eius. j. Reg. xiij.

cabūt tibi iudicij veritatē et facies q̄cūq̄ dixerit q̄ pl̄t loco quē elegerit dns ꝛ docuerit te iuxta legē ei⁹ seqūrisq̄ snias eoz. nec declinab ad dexteraz neq̄ ad sinistrā. qui āt superbierit nolēs obedire sacerdotis ipio: qui eo tpe ministrat dño deo tuo ex decreto iudicis morietr̄ hō ille: ꝛ auferes malū de isr̄l. cūctusq̄ pl̄s audiēs timebit vt null⁹ deinceps intūescat superbia. Cū ingressus fuer̄ trā quā dns deꝰ tu⁹ dabit tibi: ꝛ possederis eā: habitaverisq̄ i illa: ꝛ dixeris ꝓstituā super me regē sic habēt oēs p circuitū natōnes⁹ eū ꝓstitues. quē dns deꝰ tu⁹ elegerit de nūero frm̄ tuoꝝ. Nō poteris alterius gētis hoiez regē facere q̄ nō sit fr̄ tu⁹. Cūq̄ fuerit ꝓstitutus: t nō multiplicabit sibi equos⁹ nec reducet pl̄m i egyptū eq̄tatus nūero subleuatus p̄sertī cū dns dixerit vob vt nequaq̄ amplius p eandē viā reuertamin̄. Nō habebit vxores plurimas⁹ que alliciāt animū eius: neq̄ argēti ꝛ auri immēsa pondera. Postq̄ autē sederit in solio regni sui. a describ sibi deuteronomium legis huius i volumine accipiens exemplar a sacerdotibo leuitice tribꝰ ꝛ habebit secuz. legetq̄ illud oib⁹ diebus vite sue vt discat timere dominū deū suū: ꝛ custodire verba ꝛ ceremonias e⁹ que in lege p̄cepta sūt. c Nec eleuetur cor eius i superbiaz sup frēs suos neq̄ declinet in ptē dexterā vel sinistraz: d vt longo tpe regnet ipse ꝛ filij eius super israhel.

a Non hē Ca. xviij. būt sacerdotes ꝛ leuite et oēs qui de eadē tribu sūt: partē et hereditatē cuz reliquo israel⁹ qz sacrificia domi ꝛ oblatiōes ei⁹ cōedēt

dns ꝓceperit vob vt nequaq̄ amplius p eandē viā reuertamin̄. Nō habebit vxores plurimas⁹ que alliciāt animū eius: neq̄ argēti ꝛ auri immēsa pondera. Postq̄ autē sederit in solio regni sui. a describ sibi deuteronomium legis huius i volumine accipiens exemplar a sacerdotibo leuitice tribꝰ ꝛ habebit secuz. legetq̄ illud oib⁹ diebus vite sue vt discat timere dominū deū suū: ꝛ custodire verba ꝛ ceremonias e⁹ que in lege p̄cepta sūt. c Nec eleuetur cor eius i superbiaz sup frēs suos neq̄ declinet in ptē dexterā vel sinistraz: d vt longo tpe regnet ipse ꝛ filij eius super israhel.

a Non hē Ca. xviij. būt sacerdotes ꝛ leuite et oēs qui de eadē tribu sūt: partē et hereditatē cuz reliquo israel⁹ qz sacrificia domi ꝛ oblatiōes ei⁹ cōedēt

¶ Additio.

Receptū istud ꝺ cōstitutōne regis non ē permissiue intelligendum: prout in postilla: ꝫ est simpler ꝓcessio cū cōditiōib⁹ infra septis. Nec seqt̄ q̄ si sit concessio simplex. tūc nō peccasset pl̄s isr̄l petēdo regē. nam petierunt regē aliter q̄ fuit sibi ꝓcessum. naz ex hoc etiā q̄ ille pl̄s erat peculiaris dei. seqtur q̄ nō deberet habēre gem supra se. p ut ista amplius dño cōcedente tractabūt̄ i additiōe. s. j. Re. viij. cap. vbi postillator mouet qōnem. vtrū filij isr̄l peccauerunt petēdo sup̄a se regē.

¶ Replica.

M capi. xvij. vbi postillator literā de constitutione regis dicit nec sonare p̄ceptū: nec simplicez ꝓcessionē ꝫ ꝓmissionē: Burg. dicit eē p̄ceptū ꝛ simplicē ꝓcessiōz cū ꝓditōibus in lra posit̄. Et vr̄ Burg. duplicē intrare ꝓdictionē. cū em̄ vm eū sit ꝓcessio nō erit p̄ceptū. ipse tn̄ dicit esse p̄ceptū cū tn̄ nullū verbū p̄ceptoriū: nec p̄cepto equipollēs i litera ponatur. Et cū dicit esse concessionez simplicē videtur contradicere ei quod dicat concessionē sub conditionibus. ꝓditōata em̄ ꝓcessio simplex dici nō pōt. vnde intuendo literam ꝛ postillatoris intentiōem: occurrit q̄ passus iste de regis ꝓstitutione sit ꝓnosticus. ꝛ huic ꝓnostico additur p̄ceptū negatiuū ꝺ nō cōstituēdo extraneo ꝛ cetere negatiue in lra posite de nō multiplicando vroribus ꝛ ceꝫs ꝛc. Illa em̄ sola sonāt p̄cepta. ꝫ nō ad intentionē burg. Et q̄ burg. hāc māz remittit ad ꝓmi reg. viij. vide ibi latum correctorium.

¶ Capm. xviij.

Non habebūt sacerdotes. Dic ꝓnter agit de sacerdotū ꝛ leuitaꝝ sustentatōe. Et primo i generali. scdo in spāli: ibi. Si exierit leuites. vm q̄ dictum fuit Numeri. xviij. tribus leui nō habuit ptē in terra sicut alie tribus: nisi solum vrbes ꝛ suburbana ad habitandum. ꝛ ideo debebant de bonis aliorum sustentari. ꝛ hoc est quod dicitur. a Nō habebūt sacerdotes ꝛ leuite ꝛc. ꝛ subditur modus sustentandi eos cum dicitur. b Sacrificia domini oblationes comedent. Si accipiātur stricte sacrificia ꝛ oblatiōes

que fiebant in templo ex illis sustentabãtur tm̃ sacerdotes ⁊ leuite q̃ ministrabant in templo in hierusalez Si aũt accipiãtur large oblatões put se extẽdunt ad decimas: sic ex eis sustentabant leuite qui morabãtur in aliis vrbibus ⁊ oppidis. c Dominus eñ ipse ẽ hereditas eorũ boc dr̃. q̃ de oblatis dño mõ p̃dicto, sustẽtabãtur sicut de hereditate propria: sicut locutus est illis Mũe. xviij. Consequenter adiungitur ad id quod ptinebat ad ius sacerdotum cũ dicitur.

d Hoc erit iudiciũ. boc est iuste traditum, vel concessum.

e Armum. scz dextrũ. boc autẽ fiebat ad designandũ q̃ sacerdos debet habere fortitudinez ⁊ pstantiam ad sustentãdũ onꝰ ppsi. quod p armũ dextrũ designatur vbi ẽ fortitudo corporis. Itẽ ad remouẽdum quandam ydolatrie spẽm q̃ spatulomãtia dr̃. ydolatre eñ dos armi de sacrificijs suis reseruabant: ⁊ in eo diuinationez exercebant. f Ac vẽtriculũ. Dicũt aliqui q̃ hic accipitur ventriculus p pectusculo: qđ de iure sacerdoti determinatur Exo. xxix. ⁊ hoc eisdẽ rõibus: q̃bus ⁊ đ armo dextro dictũ ẽ. qz p ipm fortitudo designat. et qz i osse pectoris reseruato ab ydolatris diuinatio exercebat: ⁊ in dextro dr̃ armũ ⁊ genas ⁊ mulctã. ita q̃ p duo vltima intelligũtur quedã supaddita armo ⁊ pectusculo vanda sacerdoti. g Primitias frumẽti vini ⁊c. ista sili ptinebãt ad sacerdotes. quãcitas aũt talũ nõ determinat̃ p scripturã: sed determinata fuit p sapiẽtes hebreoꝝ: videlicet q̃ p primitijs darẽt pars sexagesima ad minus, quadragesima ad plꝰ. quinq̃gesima mediocriter: ita q̃ minus deuoti dabant sexagesimas. magis deuoti quadragesimã. inẽmedij q̃s q̃nquagesimã. ⁊ hoc idẽ dr̃ in libro de collationibus patꝝ collationc. j. theone abbatis: ⁊ sic quantitas ista q̃tũ ad aliquid erat determinata. ⁊ q̃tũ ad aliquid deuotõi danti relicta. h Ipm eñ elegit dñs ⁊c. iustũ ẽ autem q̃ illi qui seruiunt deo sustẽtentur a populo.

i Si exierit leuites. Hic agit̃ de sustentatione leuita rũ in spãli. s. q̃n aliquis leuites extra hierlm habitans deuotõe ductus veniebat ad manẽdũ in hierlm vt seruiret dño in tẽplo. ⁊ isto casu determinat̃ hic: q̃ accipiat partẽ de oblatõibus: sicut etiã alij leuite ibidẽ ministrantes. ⁊ p̃ vsq̃ ibi. k Excepto eo q̃ in vrbe sua ⁊c. In vrbibus eñ in quibus manebant extra hierusalem habebant domos ad habitandũ p se ⁊ p pecoribus suis: ⁊ talia succedebant eis a patribus. ⁊ de talibus poterant viuere qui veniebant in hierusalẽ mõ dicto cũ illis q̃ accipiebãt de oblatiõibus. In hebr.

7 nihil aliud accipiẽt ꝺ possessiõe tm̃ suoꝝ. c Dñs ei ipe ẽ hẽditas eoꝝ sic̃ locutꝰ ẽ illi. d Hoc erit iudiciũ sacerdotũ a pplo 7 ab his q̃ offerũt victias siue bouẽ siue ouez imolauerit dabũt sacerdoti e armũ f ac vẽtriculꝫ g primitias frumẽti vini 7 olei et lanaꝝ ptẽ ex ouiũ tõsiõe h ipm eñ elegit dñs de tu i de cunctis tribubꝰ tuis: vt stet et ministret noĩ dñi ipe 7 filij eꝰ i sẽpiternuꝫ. Si exierit leuites ex vna vrbiũ tuaꝝ ex oĩ isrl̃ i qua hĩrat 7 voluerit venire ꝺ ad locũ quẽ elegerit dñs ministrabit in noie dñi dei sui sic̃ oẽs frẽs eiꝰ leuite q̃ stabunt eo tẽpe coram dño. Partẽ cibꝺ eãdẽ accipiet quã 7 ceteri k excepto eo qđ in vrbe sua ex pẽna ei successiõe debet. l Q̃n ingressus fueris terrã quã dñs de

babet̃. Exceptis traditionibus suis. ⁊ i eandẽ sniam reuertitur: q̃ q̃n veniebãt i hierlm ad manẽdũ vẽdebãt talia. ⁊ de precio se iuuabãt. l Q̃n ingressus fueris. hic pñter agitur de pphetica reuelatione ⁊ primo a q̃busdaꝫ abominationibus pplorum inhabitãtiũ terrã promissiõis filios isrl̃ abhorretur. in scõo oñditur necessitas pphetie ⁊ missio pphete ibi. Gẽtes iste. Circa primũ sciendũ q̃ dõ ordinat̃ ad finem spũalem vnratõis mãlis transcendentez: vm illd̃ Corinth. ij. Quod oculus ñ vidit nec auris audiuit neq̃ cor hois ascẽdit. tẽdẽti aũt ad finez necessariũ est pcoq̃ scere aliqua hñt̃ finẽ ⁊ ea que in finẽ dirigunt. Cũ igitur se ad dr̃ nõ extẽdat respectu vltimi finis simplr cognitio naturalis rep̃rit̃ diuina reuelatio: hanc aũt cognitiõz supnaturalẽ. non tm̃ respectu vltimi finis ⁊ dirigentiũ in eaz vm veritatez s vm falsaz estimationeꝫ seu receptionẽ q̃z habant gentiles a demonibus p sacrificia ⁊ quedã alia superstitiosa q̃ oia p bibent̃ filijs isrl̃ cũ dr̃. m Cauete imitari velis abominatiões. i. supstitiosas inquisitões occultoꝝ ydoloꝝ. n Nec inueniat̃ in te q̃ lust. fi. Erat eñ q̃dã superstitiõnis modus quo adhuc dicunt̃ vti tartari q̃ credũt oia p ignẽ purificari. ⁊ ideo boies extranei ad principẽ accedentes: añ transeũt inter ignes. ⁊ talꝫ terã situs vocat̃ dr̃ lustratio. o Aut q̃ ariolos scisciteꝫ. querendo ab eis futura vel alia occulta. Dicunt̃ aũt arioli q̃ i visceribus animali sup aras ydoloꝝ immolatoꝝ diuinat. p Aut obseruet somnia: q̃liter aũt sit licitũ ⁊ q̃lit̃ superstitiosũ diuinare p sõnia dictũ fuit Gen. xl. ca. in fine. q Atq̃ augu. diuinatões sũt p garritũ seu auiũ volatũ. r Ne sit malefic⁹ nec incãtator ⁊ neq̃ phitões psulat nec diuinos ⁊ q̃rat a mortuis veritatẽ. Oia eñ dr̃ abhorrat dñs. ⁊ pp̃ter istiusmodi scelera delebit eos in introitu suo. s Perfectusq̃ eris ⁊ absq̃ macula cũ dño deo tuo. t Gẽtes iste quaꝝ possidebis terraz: augures ⁊ diuinos audiũt tu autẽ a dño deo tuo aliter institutꝰ es. Prophetã q̃ de te tua et de fratribꝰ tuis sicut me suscitabit tibi dñs deus tuus ipsuz audies u vt petisti a domino deo tuo in oreb quãdo concio congregata est atq̃ dixisti. Ultra

minatiões. i. supstitiosas inquisitões occultoꝝ ydoloꝝ. n Nec inueniat̃ in te q̃ lust. fi. Erat eñ q̃dã superstitiõnis modus quo adhuc dicunt̃ vti tartari q̃ credũt oia p ignẽ purificari. ⁊ ideo boies extranei ad principẽ accedentes: añ transeũt inter ignes. ⁊ talꝫ terã situs vocat̃ dr̃ lustratio. o Aut q̃ ariolos scisciteꝫ. querendo ab eis futura vel alia occulta. Dicunt̃ aũt arioli q̃ i visceribus animali sup aras ydoloꝝ immolatoꝝ diuinat. p Aut obseruet somnia: q̃liter aũt sit licitũ ⁊ q̃lit̃ superstitiosũ diuinare p sõnia dictũ fuit Gen. xl. ca. in fine. q Atq̃ augu. diuinatões sũt p garritũ seu auiũ volatũ. r Ne sit malefi. q̃ p inuocatões q̃sdã seu incãtatões facit apparẽ demonẽ i aliqua effigie visibili ad dãdũ rñsa. s Nec incãta. q̃ deludit sẽsus hũanos. vt videat q̃ non ẽ. t Ne q̃ phi. psu. dicunt̃ aũt phitones vẽtriloq̃ q̃ hñt i vẽtre demonẽ vba exteri pferẽtẽ: tm̃. j. Re. xxviij. dr̃ illa mlr phitonissa q̃ faciebat apparẽ mõtuos q̃i suscitatos. v Nec diuios. q̃ fingũt se loq̃ ex reuelatõe dei: cũ tm̃ loq̃nt̃ ex reuelatõe demonũ sicut balaã. x Et q̃rat a mor. ve. stã do sup tumulos ⁊ eos inuocãdo seu p aliquẽ modũ alĩ superstitiosũ. y Perfectusq̃ eris. deo fideliter seruiendo. z Et absq̃ ma. p̃dicti cauẽdo. a Gẽtes iste. Hic cõseq̃nter describit missio pphe. ⁊ p agit̃ de pphetis vero. scõo de pphetis falso: ibi. pphetas aut. Circa p̃mũ p̃ ptinuat sniaz p̃dictã cũ dr̃. Gẽtes iste ⁊c. scõo exeq̃t̃ pposituꝫ eiuz dr̃. b Tu aũt a dño deo tu. alr instituꝰ es pphe dei. s. p legẽ diuitus datã. ⁊ vbi nõ sufficit lege determinatõ dabit̃ tibi pphica reuelatio: ⁊ hoc est qđ subditur. c Prophetã de gente tua. i. de iudeis. d Sicut me. verba sunt Moysi. e Ipm aud. s. pphetã a deo tibi dandũ. f Ut petisti

a dño: vt bi Ero. xx. q: nō poterant vltra sustinere verba dei loquētis: petierūt q loquereť eis p moysen. qđ fuit eis ꝺcessum ⁊ nō solū per moysē: ſ etiā p alios ꝓphas i diuersis gñatōibus succedētes. vt ptz de iosue. samuele esaia. hieremia ⁊ alijs. ⁊ hoc ē qđ subdiť. Et ait dñs. ⁊ sequitur. ſ Prophetā suscitabo eis de. Et intelligiť hoc nō solus de iosue: q immediate successit moysi. ſ etiaz de alijs ꝓphetis sequentibus. b Siles tui. oēs essent ꝓphetisses fuerūt moysi. ſ hoc subditur. i Ponā ꝝba mea. de. q: de⁹ loq̄batur ꝙ ꝓphetaz ora. ista tñ auctoritas principaliť intelligitur de dño nostro iesu xpo. vt bi Act. vij. quia fuit ꝓpha magnus: ad quez prophetie aliorū ꝓphetarum fuerunt ordinate.

nō audiā vocē dñi dei mei ⁊ ignē hūc maximū amplius non videbo ne moriar. Et ait dñs mihi. Bene oia sūt locuti. [g] Prophetā suscitabo eis de medio fratꝝ suoꝝ [h] similem tui: ⁊ ponam verba mea in ore eius: loquetur ad eos omnia que precepero illi. Qui autem verba eius q̄ loquet⁹ in noie meo audire noluerit. ego vltor existā. [k] Propheta aūt q̄ arrogantia deprauat⁹ voluerit loqui in noie meo q̄ ego nō ꝓcepi illi vt diceret [m] aut ex noie alienoꝝ deorum interficietur. q̄ si tacita cogitatione rūderis quō possū itelligē verbū qđ dñs nō ē locut⁹ [n] b hēbis signū. Qđ in noie dñi ꝓpheta ille ꝓdixerit ⁊ nō euenerit: hoc dñs non est locutus: sed per tumoꝛez animi sui propheta confinxit: et idcirco non timebis eum

imꝑimitur cognitio futuri secūdo mō. vicz ꝑz ordine cāe variabilis ad effm ⁊ quod sic denūciatur p ꝓphām nō sp eueniť ꝑ mutationē cāe. ⁊ hoc mō fuit d ꝓphetis ꝓdicti. Infirmitas em ezechie erat dispositio ad mortez. ⁊ malicia ninuitaꝝ meruerat ciuitatis subuersionē. tñ ꝓpter ꝓces ezechie. et pniam niniuitarū facta ē mutatio cāe ⁊ p dñs effectuū. ⁊ talis ꝓphetia vocať a doctoribꝰ ꝓphetia ꝺminatiōis. q: subintelligitur ꝺditō vt pote q̄ ninive subuertereť. nisi ninivite peniterēt. ⁊ q̄ ezechias moreretur. nisi p ꝓces deuotas plongatōz vite impetraret. ⁊ sic factū est. Et q̄ꝫ⁹ꝑz q̄ esaias ⁊ Jonas falsū nō ꝺixerūt. Iz aūt ꝓdicta sint vera. tñ nō videtur ad plenū solue ꝙsituz. ſ. quō a ꝓpho distiguatur ver⁹ ꝓpha a falso q̄n ꝓpha verus ꝺditōz ꝓdictā nō erꝑmit. sicut Esaias dixit absolute ipsi ezechie. Dispone domui tue. morieris em tu ⁊ nō vives. Et Jonas dixit absolute. Adhuc. xl. dies ⁊ ninive subuertetur. Ad qđ dicēdū q̄ adhuc distiguitur verus ꝓpheta a falso. q: q̄n ꝓnūciatū a vero. ꝓpheta nō ē ventuꝝ. ꝓpter mutatōz cāe. hoc ꝓnter revelatur ipsi ꝑ ꝓphete sicut esaie post denūciatōz mortis ezechie dictuz fuit a dño. Vade ⁊ dic ezechie. hec dicit dñs de⁹: audiui oratōz tuā ⁊ vidi lachrymas tuas. Ecce ego adiciaz super dies tuos. xv. annos. Et eodē mō ipsi Jone fuit reuelata miseratio dñi sup niniuitas ꝓt eoꝝ pniaz qđ nō fit falsus ꝓpheta. Alio etiā mō distinguitur per mutatōem cause effectus futuri. sicut pnia niniuitaꝝ fuit omnibus nota. Et q̄ poterat quenies videri subversio ciuitatis. ptunc reuocata. ⁊ similiter de fletu ⁊ ꝓcibus Ezechie q̄ nō ē in falsitate ꝓphie. Ad scdm dicm q̄ immolatio in excelsis non fuit illicita simplr aliter peccasset abrahaz immolans arietē ꝑ ysaac i mōte: Gen. xxij. ⁊ salomō immolās victimas in gabaō. iij. Reg. iij. c. qđ ꝑz falsum. q: in vtraq; immolatiōe facta est reuelatio dñi: ſ immolatio i excelsis solū fuit illicita. q: ꝓhibita rō aūt ꝓhibitōis fuit: q: si extra tēplū immolasset ꝑ libito sue voluntat: posset eē occasio ydolatrie sequtē. ⁊ io immolatio i excelsis erat dispensabilis in casu opposito. ſ. ad destructionē ydolatrie ⁊ latrie confirmationem et hoc mō belyas inspiratus a deo in monte carmeli immolauit dño ad destructōz cultꝰ ydolatrie ipi⁹ baal ⁊ ad ꝓfirmādū ꝓpm israel cultu vnius veri dei. ⁊ in talibus credendū ē ꝙbe. Si aūt vellet inducere ad aliqđ qđ eť simplr malū. ⁊ ꝓter hoc ꝓhibituz sicut furari: occidere innocentē ⁊ adulterari ⁊ cōsimilia nullo mō esset credendū ei: sed esset occidendus sicut falsus ꝓpheta: vt dictū est. ō. xiij. ca.

¶ In capi. xviij. vbi dicitur in postilla. Ista tamē auctoritas principaliter intelligitur de domino nostro ihesu christo. ¶ Additio prima.

Dc qđ dī hic. ꝓphetaꝫ ſuſcitabo eis. ſingulariē de xp̄o intelligēdū ē ⁊ nō de alio ꝓpheta ſi ſcries hr̄eb̄n inſpiciatur. Ad quod ſciendū q̄ i hoc loco aliter ē intelligendū illud quod dī ꝑmo. Prophāz de gēte tua ⁊ de fratribus tuis ſicut me ſuſcitabit tibi dn̄s deus tuus. ipm audies. Et aliter intelligendū ē qđ loco ſecundo dī. Prophetā ſuſcitabo eis ɔ̄ medio fratrū ſuoꝝ ſimilē tui. ⁊ ponaꝫ verba mea i ore ei⁹ ⁊c. Dr enī dī ꝑmo. Prophetā de gente tua. intelligitur de Joſue ⁊ alijs ſequētibus ꝓphis. ꝑut in glo. interlineari hr̄. Dr aut̄ dī ſcō. Prophetam ſuſcitabo eis ⁊c. intelligitur de xp̄o tm̄ ꝑut etiā in glo. interlineari hr̄: Nō aut̄ huius diuerſitatis patet exꝑtinuatōe vtriuſq; verbi p̄dicti ad ea que ſtatim añ dicūtur. nā ſm hylariū. intelligētia dictoꝝ ex cāis ē ſumēda dicēdi. In ꝑmo enī loco intēdebat moyses inducē pl̄m ad hoc: q̄ futura ꝓtingētia ⁊ alia hm̄oi quoꝝ noticiā hīc quenire ꝓpl̄o poterat: nō quereret ſcire ab ariol⁹ ſeu pbitonib⁹ ⁊ hm̄oi: ſicut alie gētes ūrebāt. Promittebat enī eis q̄ talia q̄n̄ oportuiſſet potuiſſēt ſcire ꝑ reuelatōez diuinā. ſ. per ꝓphām de ꝓpria gēte: cui deus ea reuelaret. ⁊ ſic ſine pctō ſcirēt illa. ⁊ hoc ē qđ dī i ꝑ loco. Perfectus eris ⁊ abſq; macula cū dn̄o deo tuo. hoc ē dicere hanc ꝑfectōz. ſ. ſciēdi abſcōdita abſq; macula. i. ſine pctō: hēbis cum dn̄o deo tuo. Et ſtatim declarat de q̄bus hic loq̄tur dicēs. Gentes iſte quaꝝ poſſidebitis terrā: augures ⁊ diuinos audiunt. tu autez a dn̄o deo tuo aliter inſtitutus es. ſ. ad habendū noticiā de talibus ab ſcōdit̄. ⁊ hoc qz ꝓphaz de gēte tua ⁊ fribus tuis ſuſcitabit tibi dn̄s deus tuus. ſ. ꝑ quē poteris ſcire ꝑdicta cū oporteat. et ꝑnter addit aliud q̄dāmodo ſile dicēs. Ut petiſti a dn̄o deo tuo i oreb ⁊c. i q̄ loco inducit aliū caſuz a ꝑmo: in q̄ req̄ritur ꝓpheta in pl̄o. ſ. ad habendū noticiā de lege diuina: ⁊ ɔ̄ ꝑceptis eius ad ꝫ vt vita pl̄i ordinarēt ꝑm legē diuinaz. ⁊ de hoc dicit. vt petiſti a dn̄o deo tuo in oreb. i. nō ſolū ꝓuidebit tibi deus de ꝓpheta reuelāte tibi contingētia: ⁊ hm̄oi abſcōdita: que alie gentes per diuinos ⁊ augures conātur ſcire. ⁊ etiā quod amplius ē ꝓuidebit tibi de ꝓpheta: q̄ abſq; terrore ꝑturbāte docebit te diuinā legē qđ ad nullū ꝓphetam ⁊c. te. pertinuit niſi ad ſolū Moyſē q̄ fuit legiſlator ⁊c. te. ⁊ hoc ē qđ dī. Et petiſti a dn̄o deo tuo in oreb ⁊c. Ibi enī qz pl̄us nō poterat ſuſtinere auditum terribilis vocis dn̄i: nec videre ignē maximū ibidē ꝯcurrentē. iō ad noticiā legis habendā petierunt mediatorē per quē legē diuinā tranq̄llius ⁊ familiarius perciperēt. ꝑut. ſ. Exo. xx. ca. quod fuit ſibi conceſſum. vnde dicit hic in litera. Et ait dn̄s mihi. Bene omnia ſunt locuti. ꝓpbetam ſuſcitabo eis ⁊c. quod non intelligitur de ipſo Moyſe. quia ſuſcitatus erat: nec etiam de alio ꝓphetarum ⁊c. teſta. cū nullus eoruz fuit ſuſcitatus ad dandam legē. vnde oportet q̄ intelligatur de chriſto: quem ſuſcitauit dn̄s de medio fratrum ſuoꝝ. ſ. de ſemine dauid: ꝑut in glo ſa. de quo dicit. Similē tui ⁊c. ſ. verum dn̄m. de quo vlterius dicit. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo audire noluerit: ego vltor exiſtam. ſm illud Mar. vltimo. Qui autem nō crediderit condemnabit ⁊c. Unde ad iſtā auctoritatē moſaicā referenda ſunt iſta Joh. v. ca. Si credꝛetis moyſi crederetis forſitan ⁊ mihi. de me enī ille ſcripſit. ſ. vt mihi crederetis. nō tamē legitur in toto pentathcuco. q̄ Moyſes ꝑciperet vt crederetur xp̄o. niſi in hoc loco tm̄.

CUm diſpdiderit dn̄s deꝰ tuus gētes quaꝝ tibi tradituꝝ ē trā ⁊ poſſederis eā: hītaueriſq; in vrbib⁹ eius ⁊ in edib⁹ tres ciuitates ſepabis tibi in medio terre quaꝝ dn̄s deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem ſternēs diligēter viaz: ⁊ i tres eq̄liter ptes totā terre tue ꝓuinciaz diuides: vt hēat e vicio q̄ ꝑpter homicidiū pfugus eſt q̄ poſſit euadē. Dec. xix. Cum diſpdiderit dn̄s deus tuus gētes quaꝝ tibi tradituꝝ ē trā ⁊ poſſederis eā: hītaueriſq; in vrbib⁹ eius ⁊ in edib⁹ tres ciuitates ſepabis tibi in medio terre quaz

q̄ occidēs a casu totaliter possit refugere ad aliquā ciuitatē refugij ⁊ ibi saluari. ⁊ pz lr̄a ex his q̄ dicta fuerūt Nu. xxxv. vbi hec mā plenius tāgit. addit tñ hic aliquid cuz dī. b Addes ibi tres alias ciuitates. ex quo pz q̄ nō tm̄ debebant esse sex ciuitates refugij. sed. ix. quādo tota terra p̄ibus p̄missa foret acquisita.

c Si quis autez odio. Hic agitur d̄ homicidio volūtario. Et primo ponitur condemnatōis actus. secundo modus: ibi. ñ stabit testis vnus. Prima in duas. in partem p̄incipalē ⁊ incidentalē. ibi. ñ assumes. Circa primum dr̄. q̄ homicida a ppositō cū h̄ declaratū fuerit: dz ad mortē ꝺdēnari per senes seu iudices ciuitatis illius in cui⁹ termīs factū fuit homicidiuz. ⁊ patet litera ex his que dicta sunt Nume. xxxv.

d Non assumes Hic ponit incidēs. s. q̄ mete terraruz ⁊ cāpoz nō mutētur ab aliquo i augmentū sue possessionis ⁊ diminutionem hereditatis p̄rimi. et ponitur in isto capl̄o. q̄ talia solēt fieri: maxime tpe quo aliquis est exul a sua terra ⁊ ciuitate. q̄ tūc ñ potest dāno sue hereditatis p̄cauē. In hoc aūt capl̄o facta est mentio d̄ homicida a casu qui debebat eē exul a sua ciuitate ⁊ p̄ria vsq̄ ad mōtē sūmi pōtificis: Nume. xxv. ⁊ iō inhibitō de trāslatione terminoz hic ponitur cum dicitur. d Non assumes. lapidem positū p̄ meta: eradicando. e Et transferes alibi ponendo ad augmentum tue portōis ⁊ diminutionez alteri⁹. dicit aūt ra. Sa. q̄ hoc ponit hic ad designādū q̄ talis transferens termios intra terrā p̄missionis transgredit duo p̄cepta negatiua. s. illud nō furtū facies. et illud q̄d h̄ dī. Nō trāsferes. Si aūt h̄ fieret ex trā p̄missionis esset solū ꝑ illud. Nō furtū facies. nō aūt ꝑ illd̄ q̄d h̄ dr̄. q̄d ꝓbat p h̄ q̄d sb̄dit. In possessiōe tua quā dñs de⁹ tu⁹ dabit tibi i terrā quā acceperis possidendā. Sequitur.

f Nō stabit. Hic agit de mō puniēdi homicidā voluntariū. q̄ nō debet cōdemnari p vnū testē. h̄ per duos vel tres diligenter examinatos. ⁊ si per talem examinatiōez apparuerit aliqs testis mēdax vl falsus: p̄cipit punirī ꝑm legē talionis. s. eadē pena q̄ puirēt ille ꝑ quē tepo fuit si fuisset quict⁹. ⁊ pz lr̄a. g Nō miserēberis. h̄ p̄hibet ꝓpassionē nāle h̄ ꝓpassionē penā debitā dimittente vl differētē ꝑ iusticiā. b Oculū ꝓ oculo ⁊c. Dicit autez ra. sa: q̄ talis mutilatio non ē infligēda. h̄ p̄ciū p̄ma ratione iudicuz sicut etiā dictū fuit Exo. xxj. s; h̄ ñ vī rōnabiliter dictū q̄ i lr̄a dī. Non misereberis ei⁹. q̄ aliqua misericordia eēt si ꝓ mēbro mutilato posz dari pecunia. Exo. xx.

Si exieris ad bellū. Hic p̄ñr agit de homicidio facto i cōi. s. in bello. ⁊ p̄mo oñdit q̄d sit agēdū i ingressu belli. scdō in obsidiōe aduersarij. ibi. Si q̄n accesseris. Circa primū tria describūt. Primū ptinet ad cōem ꝓm exercitē ad bellū iustuz. s. q̄ nō timeāt si videāt maiorē multitudinē aduersariorū q̄ suam memores illius magne multitudinis egyptiorū quā sb̄mersit dom⁹ i mari rubro pugnans p hebreis. vt hēt Exo. xiij. scdm ptinebat ad sacerdotes. q̄ sacerdos debebat stare añ aciez: ⁊ aiare ꝓm bonis exhortatiōibus ad secure certandū pro iusticia ⁊ h̄ est q̄d dī. b Appropinquante ia p̄lio ⁊c. Et sb̄dit. b Nō ptimescat cor vr̄m. q̄ deficiente corde p timorē destituūtur mēbra exteriora ab actibus suis. c Nolite metuere. pigre ⁊ pauide: cōtra aduersarios p̄cedēdo. d Nolite cedere fugiendo. e Quia dñs deus vester in medio vr̄i est. quod exponunt aliqui hebrei de archa dñi q̄ portabatur ad p̄liū sed q̄ raro portabat melius exponitur de p̄ntia dei q̄ licet sit vbiq̄. tñ in iusto bello solet adesse certātibus pro iusticia per specialem ꝺseruationem ipsoz ⁊ protectionem. tertiū ptinet ad duces exercit⁹. q̄ p̄mouēbēt remouē ineptos ad bellādū d̄ acie de q̄ remouēda

et ap̄hēdat eum si longior via fuerit: ⁊ p̄cutiat animā eius qui nō ē reꝰ mortis q̄n ll̄m ꝑ eū q̄ occisus ē odiū p̄ius hūisse mōstrat. Idcirco p̄cipio tibi vt tres ciuitates equaliter se spacij diuidas. Cū aūt dilatauerit dñs deus tuus terminos tuos sicut iurauit p̄ibus tuis ⁊ dederit tibi cunctā terrā quā eis pollicitus ē si tm̄ custodieris mādata eius ⁊ feceris q̄ hodie p̄cipio tibi vt diligas dñm deū tuū ⁊ ambules in vijs eiꝰ oīm tpe[b] addes tibi tres alias ciuitates ⁊ supradictaꝝ triū vbiū numerū duplicabis: vt nō effundat sāguis innoxius in medio tre quaz dñs deꝰ tuus dabit tibi possidēdā: ne sis sanguis reꝰ. c Si quis aūt odio hīs primū: insidiatus fuerit vite eiꝰ surgēsq̄ p̄cusserit illū ⁊ mortuus fuerit: fugeritq̄ ad vnā de suprādictis vbibus: mittēt seniores ciuitatis illius: ⁊ arripiēt eū d̄ loco effugij: tradentq̄ ī mānu p̄imi cuiꝰ sāguis effusus ē. et morietur. Nō misereberis eius: ⁊ auferes noxiū sānguinē de isrl̄. vt bñ sit tibi[d] Nō assumes[e] ⁊ trāsferes terminos p̄imi tui quos fixerūt p̄ores in possessiōe tua quā dñs deus tuus dabit tibi i tra quā acceperis possidendā[f] Nō stabit testis vnꝰ cōtra aliquē q̄cquid illō pctī ⁊ facinoris fuerit h̄ i ore duoꝝ aut triū testiū stabit oē vbū. Si steterit testis mendax p̄tra hoiez accusās eū p̄uaricatōis: stabūt ābo q̄rū cā ē añ dñm ī ꝓspectu sacerdotū ⁊ iudicū qui fuerīt i diebus illis. Cunq̄z diligētissime p̄scrutātes inuenerīt falsū testē dixisse p̄tra frēz suū mendaciū: reddēt ei sic fratri suo facere cogitauit: et auferes malū de medio tui vt audientes ceteri timorē habeāt: ⁊ nequaq̄ talia audeant facere[g] Nō misereberis eius h̄ animā p aīa[b] oculū p oculo dētē ꝓdēte. manū p mānu. pedē p peda exiges.

Si exieris ad bellū cōtra hostes tuos: ⁊ videris equitatū ⁊ currus ⁊ maiorē q̄ tu hēas aduersarij exercitus multitudinē: nō timebis eos: quia dñs deus tuus tecuz est qui eduxit te de tra egypti. Appropinquāte ia p̄lio stabit sacerdos ante aciē. ⁊ sic loquetur ad populū. Audi isrl̄. Vos hodie contra inimicos vestros pugnā cōmittitis:[b] nō p̄timescat cor vestrū.[c] Nolite metuere[d] nolite cedere: nec formidetis eos[e] quia dominus deus vester in medio vestri est et p vobis contra aduersarios dimicabit: vt eruat vos de

erāt q̄tuor gñā boim. ꝓmo illi q̄ edificauerāt ꝺmos nouas: ⁊ nō ꝺedicauerāt eas. ⁊ accipiť hic ꝺedicare ꝓ frenare. i. facere solēne ꝓuiuiū ꝺe inhabitatōe ipi⁹ ⁊ hoc notať cū dī. Et ñ ꝺedicauit ꝛc. ſcdo illi q̄ plantauerāt vineas. ⁊ nōdū cōederāt ꝺ fructib⁹ eaꝝ. ⁊ b nōť cū dī

g Et necdum fecit eā ee cōem. i. de q̄ ſit licitū veſci cōiť. ⁊ hoc erat in q̄nto anno. qr fructus q̄ naſcebāť trib⁹ ꝓmis annis reputabāt̄r imū di. Tuꝛ qz ꝓtra cōem curſuꝛ nature nati. tuꝛ qz talib⁹ fructibus q̄ſi q̄busdā inſolidis ⁊ nouiſ i ſacrificijs ydoloꝝ vtebanť. nō tales fruct⁹ nec oferebanť nec comedebanť a iudeis. Q̄ autez naſcebatur q̄rto anno totū oferebať ꝺo. de fructib⁹ aūt anni quinti poťat dñs vince ⁊ alij vti. ⁊ tūc diceb̄atur vinea facta cōis. Qꝛ autē ꝓ dicti edificatōes ꝺmoꝝ ⁊ plāta toꝛes vineaꝝ amouebāť ꝺe p̄lio ꝙ erat. qr i p̄dicto opibus magn⁹ labor ē. et p ꝙñs ad talia hō q̄ laborauit mlt̄ū afficiť ⁊ iō ex boc magꝭ timet moꝛi anteq̄ aliq̄ꝺ fructū tāti labor⁹ ꝓsecut⁹ fuerit. ⁊ p ꝙñs eſt min⁹ ꝓstās ⁊ min⁹ apt⁹ ad bellādū cuneos ꝓparabit. m Si qñ acceſſerť ad expugnandā ciuitatē oferes ei primū pacē. Si receperit ⁊ aperuerit tibi poꝛtas cūctus ꝓp̄ls qui i ea eſt ſaluabiť ⁊ ſuiet tibi ſub tributo. Si naūt fed⁹ inire noluerit ⁊ cepit ꝓtra te bellū oppugbis eā. Cūq̄ tradiderit dñs ꝺe⁹ tu⁹ illā i manu tua" percuties oē qꝺ ī ea generis maſculini eſt ī oꝛe gladij abſq̄ mulieribꝫ ⁊ infātibus ⁊ umētis ⁊ cctis q̄ i ciuitate ſūt. Oēz ꝓdā exercitui diuides: ⁊ cōedes ꝺe ſpolijs hoſtiuꝫ tuoꝝ q̄ dñs ꝺe⁹ tu⁹ ꝺederit tibi° Sic facies cūctis ciuitatib⁹ que a te procul valde ſūt. ⁊ nō ſūt ꝺe his vrbib⁹ quas ī poſſeſſiōez acceptur⁹es. p De his autē ciuitatib⁹ que dabūtur tibi: q nullū oīno ꝓmittes viuere. ß interficies i oꝛe gladij. etheū vicz ⁊ amoꝛreū ⁊ chananeū. pherezeū ⁊ eueū ⁊ iebuzeū. ſicut ꝓcepit tibi dñs ꝺeus tuus: ne forte ꝺoceant vos facere cūctas aboīnationes quas ipi opati ſť dijs ſuis ⁊ peccetis i dñm ꝺeū veſtrū. r Quādo obſederis ciuitatē multo tpe. ⁊ munitionibus circūꝺederis vt expugnes eam. s non ſuccides arboꝛes ꝺe quib⁹ veſci pōt. nec ſecurib⁹ per circuitū ꝺebes vaſtare regionem t quoniā lignū eſt et non homo: nec pōt bellātiuꝫ contra te

perīclo. Duces q̄ſ p̄ſingl⁹ turmas audiēte exercitu ꝓclamabūt. Quiſ ē hō q̄ edificat ꝺmū nouā: ⁊ nō ꝺedicauit eā. Vadat ⁊ reuertatur ī ꝺmum ſuam: ne forte moꝛiať i bello ⁊ alius ꝺedicet eā Quis ē hō qui plātauit vineā⁹ ⁊ needū fec eā ee cōez ꝺ qua veſci oīb⁹ liceat Vadat ⁊ reuertať ī ꝺmuꝫ ſuā ne forte moꝛiať i bello ⁊ alius hō ei⁹ fungať officio. Quis ē hō q̄ ſpōdit vxorē⁵ ⁊ nō accepit eā. Vadat ⁊ reuertatur ī ꝺmū ſuā: ne forte moꝛiať i bello ⁊ alius hō accipiat eā. His dictꝫ ad dēt reliqua: ⁊ loq̄ť ad ꝓplz Quis ē hō formidoloſus ⁊ corde pauido. Vadat ⁊ reuertať ī ꝺmū ſuā⁴ ne pauē faciat corda frm̄ ſuoꝝ ſicut ipe timoꝛe perterrit⁹ ē. Cūq̄ ſilueriť duces exercit⁹ ⁊ finē loq̄ndi fecerit⁸ vnuſq̄ſq̄ꝫ⁴ ſuos ad bellādū cuneos ꝓparabit. m Si qñ acceſſerť ad expugnandā ciuitatē oferes ei primū pacē. Si receperit ⁊ aperuerit tibi poꝛtas cūctus ꝓp̄ls qui ī ea eſt ſaluabiť ⁊ ſuiet tibi ſub tributo. Si naūt fed⁹ inire noluerit ⁊ cepit ꝓtra te bellū oppugbis eā. Cūq̄ tradiderit dñs ꝺe⁹ tu⁹ illā i manu tua" percuties oē qꝺ ī ea generis maſculini eſt ī oꝛe gladij abſq̄ mulieribꝫ ⁊ infātibus ⁊ umētis ⁊ cctis q̄ i ciuitate ſūt. Oēz ꝓdā exercitui diuides: ⁊ cōedes ꝺe ſpolijs hoſtiuꝫ tuoꝝ q̄ dñs ꝺe⁹ tu⁹ ꝺederit tibi° Sic facies cūctis ciuitatib⁹ que a te procul valde ſūt. ⁊ nō ſūt ꝺe his vrbib⁹ quas ī poſſeſſiōez acceptur⁹es. p De his autē ciuitatib⁹ que dabūtur tibi: q nullū oīno ꝓmittes viuere. ß interficies i oꝛe gladij. etheū vicz ⁊ amoꝛreū ⁊ chananeū. pherezeū ⁊ eueū ⁊ iebuzeū. ſicut ꝓcepit tibi dñs ꝺeus tuus: ne forte ꝺoceant vos facere cūctas aboīnationes quas ipi opati ſť dijs ſuis ⁊ peccetis i dñm ꝺeū veſtrū. r Quādo obſederis ciuitatē multo tpe. ⁊ munitionibus circūꝺederis vt expugnes eam. s non ſuccides arboꝛes ꝺe quib⁹ veſci pōt. nec ſecurib⁹ per circuitū ꝺebes vaſtare regionem t quoniā lignū eſt et non homo: nec pōt bellātiuꝫ contra te rabel mittebātur vt dictuꝫ ē ē. vij. ca. Addiť etiā alia rō ſcz ne ſi remanerēt aliq̄ eoꝝ cum filijs iſrl ꝓtraberēt eos ad ydolatriā. ⁊ hoc notať cū dī. Ne forte ꝺoceāt vos ꝛc. ſubdiť. r Q̄n obſederis. Hic oñditur q̄d ſit agendū i obſidiōe aduerſarioꝝ q̄ſtuꝫ ad arboꝛes. ⁊ ſub hoc intelligūť vinee ⁊ oſilia ꝺe q̄bus dī. s Nō ſuccides arboꝛes ꝺe q̄bus veſci pōt. et hoc qz poterāt eis ꝓficere tempoꝛe obſidionis edendo ꝺe fructibus ⁊ etiā tempoꝛe captionis. quia terra ex reſeruatione talium erat melioꝛ ⁊ apti oꝛ ad inhabitandū. ⁊ per ꝙñs ſi tal⁹ ciuitas erat intra terrā ꝓmiſſionis: erat melioꝛ ꝓ habitatione ipſoꝝ. Si autē extra⁴ redderet eis melius tributū. ⁊ hoc notať cum dī. t Q̄n lignum eſt ⁊ nō hō. q. d. non poteſt fugē: nec cōtra te rebellare. nec fruct⁹ ſuos tibi ꝺenegare. ⁊ ex hoc pz q̄ ſi ciuitas expugnanda eſſet ita fortis q̄ filij iſrl ꝺeſperarent ꝺe eius captiōe. ⁊ recederēt ꝺe obſidione. poterāt talla excidere quia ſi remanerent ꝺeſeruirent vtilitati aduerſariorum: ⁊ per conſequens eſſent eis in nocumentū

p Debis autē ciuitatib⁹ q̄ dabūtur tibi. ſ. i ēra ꝓmiſſionis. q Nullu oīno ꝓmittes viuē q̄ ex iuſto ꝺei iudicio ꝓpter ſuas iniq̄tates erāt oñs oīno ꝺelēdi ⁊ interficiē dī. ⁊ ad hoc filij iſrl ꝓtraberēt eos ad ydolatriā. ⁊ hoc notať cū dī. Ne forte ꝺoceāt vos ꝛc. ſubdiť. r Q̄n obſederis. Hic oñditur q̄d ſit agendū i obſidiōe aduerſarioꝝ q̄ſtuꝫ ad arboꝛes. ⁊ ſub hoc intelligūť vinee ⁊ oſilia ꝺe q̄bus dī. s Nō ſuccides arboꝛes ꝺe q̄bus veſci pōt. et hoc qz poterāt eis ꝓficere tempoꝛe obſidionis edendo ꝺe fructibus ⁊ etiā tempoꝛe captionis. quia terra ex reſeruatione talium erat melioꝛ ⁊ apti oꝛ ad inhabitandū. ⁊ per ꝙñs ſi tal⁹ ciuitas erat intra terrā ꝓmiſſionis: erat melioꝛ ꝓ habitatione ipſoꝝ. Si autē extra⁴ redderet eis melius tributū. ⁊ hoc notať cum dī. t Q̄n lignum eſt ⁊ nō hō. q. d. non poteſt fugē: nec cōtra te rebellare. nec fruct⁹ ſuos tibi ꝺenegare. ⁊ ex hoc pz q̄ ſi ciuitas expugnanda eſſet ita fortis q̄ filij iſrl ꝺeſperarent ꝺe eius captiōe. ⁊ recederēt ꝺe obſidione. poterāt talla excidere quia ſi remanerent ꝺeſeruirent vtilitati aduerſariorum: ⁊ per conſequens eſſent eis in nocumentū

pauidis ⁊ formidoloſis. Itē qr. ij. ꝓbicoꝝ dī infortuniuꝫ eē q̄ſ aliq̄s ē. ꝓpe magnum bonū ⁊ nō aſſeq̄tur. ⁊ ꝓpt̄ hoc ꝓdicti ſeq̄ſtrabāt̄r a periculo plūie: ne ſi ibi morerentur alij magꝭ terrerētur ⁊ abhoꝛreret pliari ꝓpter tale infortuniū qꝺ ꝓdictꝫ accidiſſꝫ. Ecio remouēdi erāt illi a plio q̄ deſpōſauerāt vxoꝛes nōduꝫ tū adhuc eas cognouerāt ꝓ mrimonij ꝓſummatōꝫ ⁊ hoc notať cuꝫ dī. b Et nō accepit eā. qr tales ſolēt multū deliderare amplex⁹ ſpōſe. ⁊ iō magis timēt moꝛi añ ꝓpletōꝫ ſui deſiderij. ꝓpt̄ qꝺ ſunt minus apti ad plīuꝫ. Itē ſi añ ꝙſummatōꝫ mrimonij ſic inchoati moꝛerētur in plio reputareť ab alijs infoꝛtuniuꝫ magnū. ⁊ ſic magis abhoꝛreret plīuꝫ. quarto remouēdi erāt pauidi ⁊ formidoloſi. qz pauci pauidi faciunt alios timere. ⁊ ex fuga ſua diſſipāt ⁊ ꝺeoꝛdināt aciē. ⁊ ſic ꝓbēt aditꝫ hoſtib⁹ ꝓ ꝙñs ſunt in magnuꝫ nocumentū. ⁊ hoc notať cū dī t Ne pauere faciāt coꝛ fra. ſuoꝝ ꝛc. q̄a ad duces nō ſoluꝫ ꝓtinet remouere ineptos. ſ etiā oꝺinare ⁊ erci

ꝛboc mō filij iſrł receſſerunt ꝛe obſidiō eyꝛbis regie filio
rū moab ſuccisis arboꝛib⁹ fructiferꝫ regiōis.iiij. Reg.iij.
In ca.xx. vbi dī i poſtil. Qm̄ lignū ꝛ nō bō. Additō.
Hebꝛeo nō ē aliqua negatiua exp̄ſſa ꝑ hic dī. Li
gnū ē bō. qđ varie exponit ab expoſitoꝛibus be-
bꝛeoꝝ. ſed trāſlatio noſtra ꝓ
poſuit illa ꝛba int̄
rogatiue, vt intelli-
geꝛent̄ ſic. Numđ
lignū eſt bō. ſ. vt fu
giat a te. q. d. lignū
nō eſt bō. ꝛ ſenten
tia tranſlatōis nr̄e
ꝓſonat ꝛerbis: q̄ b
ponit̄ in hebraico
ſi intelligantur ad
miratiue: vt dicen
do. Mūquid lignū
eſt bō. qđ ſatis ſr̄e
bebraice cōſonare
poteſt.

Capm̄.xxj.
Uando in-
uētū fuerit.
poſtq̄ actū
ē ꝛe homicidio cu-
ius actoꝛ coḡſcat̄.
hic ꝓn̄ agit̄ ꝛe illo
cui⁹ actoꝛ ignoꝛat̄
ad cuius inueſtiga
tionem ꝓm q̄ dicit
ra. Moy. ꝛe ciuita
te ꝓpinq̄oꝛi loco in
q̄ fuerat factū hoi-
cidium vitula acci
piebat̄: ꝛ occideba
tur: ꝛ carnes eius i
loco occiſionis re-
linquebāt̄ in pu
trediné ꝙuertende
Locus etiā ille re-
manebat inculꝯus
et in his duob⁹ dā-
nificabat̄ illa ciui-
tas. ſenes etiā ciui
tatis iurabāt: q̄ ñ
fuerā negligentes
ꝛe cuſtodia viaruꝫ
ita q̄ ꝑ negligenti-
am eoꝝ nō cōti-
gerat illud homici
diū. Hoc autē iuramētuꝫ nō libenter facerēt ſi ſcirēt ali-
q̄d ꝛe ꝓpetratōe dicti hoicidij: nec ciues p̄dicta dāna ſu
ſtinerēt. ꝛ iō ad euitandū p̄dicta: freq̄nter ꝓdebat̄ hoici-
da: q̄ vt cōius ē ꝛe ciuitate ꝓpinq̄oꝛi loco facti homicidij
q: difficile erat q̄n verba aliqua ꝛ ſuſpitōes cucurriſſent
inter ciues ꝛe actoꝛe illius homicidij. Dīs dicē ꝑ magna
pre ꝑſa. b Tollēt vitulā ꝛe armēto. ita q̄ ſit ſufficī
entis etatis. c Que nō traxit iugū ꝛc. q: ꝛebebat eſſe
foꝛtis ꝛ nō fracta laboꝛe. ꝛ hoc erat ad inferendū maius
damnū ciuibus: niſi ꝓderēt homicidiū. d Et ducēt
eā ad vallē aſperā ꝛc. ꝑ qđ ꝛeſignat̄ boꝛoꝝ hoicidij ꝓpe-
trati. e Et cedēt i ea ceruices vitule: ad ꝛeſignandū
q̄ hoicida ꝛ celātes homicidiū eēnt digni tāloꝛoſa moꝛ-
te. f Accedēt̄q̄ ſacer. q̄ erāt ceteris certioꝛes in iudi
cijs ꝛ perſpicaciꝛes in facti inq̄rēdis ad vidēdum ſi ꝛe
actoꝛib⁹ homicidij apparēt aliq̄ ſignū. g Lauabūt
q̄ man⁹ ſuas ad ꝛeſignādū innocētia ſuā. h Et dicēt
cuꝫ iuramēto. i Man⁹ nr̄e nō effu. ſan. hūc. Dicit ra.
Sa. h̄ q̄ nulli ꝛebebat eē dubiū: q̄ ſenes illi q̄ erāt melio
reſi toto ꝓp̄lo ciuitatis nō fecerāt homicidiū illud mani
bus ꝓpr̄ijs. ꝛ iō nō erat ꝛe hoc ꝓpo ſolū iuramētū. ſed iura
bāt q̄ hoc nō eēt factuꝫ ꝑ eoꝝ negligētiā vel cōſensū.
k Nec oculi viderūt. per hoc intelligitur q̄ nihil di-
no ſcirēt: q: ꝑ viſionē oīs alia cognitio ꝛeſignat̄. l
Si egreſſus fueris ad pugnā. Poſtq̄ egit ꝛe homici-
dio. hic ꝓn̄ agitur ꝛe bis q̄ ſolēt ꝓcedere ex odio. licet
cū odiū ſit paſ-
ſio partis cōcu-
piſcibilis: ſicut
et amoꝛ. tñ paſ-
ſiones iraſcibi-
lis oīs ouūrun
ex paſſionib⁹ cō
cupiſcibilis ꝛ in
ipſis terminan
tur: q: oriunt̄ ex
amoꝛe ꝛ odio. ꝛ
terminantur in
ꝛelectatiōem et
triſticiam: ata q̄
paſſiōes iraſci-
bilis que malū
reſpiciūt oriunt̄
ex odio. Agitur
ꝛe talibus agit.
Et primo reſpe
ctu ꝓſone ꝓxun
cte. ſcđo reſpe-
ctu extranee ibi
Quādo pecca-
uerit. Prima i
duas: q̄a ꝓmo
excludit̄ effect⁹
odij reſpectū vt
ꝓxus. ſcđo reſpe
ctu ꝓpis: ibi. Si
habuerit homo
Circa primū ſci
endū: q̄ licz eēt
ꝓhibitū filijs iſ
rael ne acipe
rēt mulieres ali
enigenas ꝛe ter
ra ꝓmiſſiōis: vt
dictuꝫ ē ſ. vij. c.
tñ ꝓpter ſuā cō-
cupiſcentiā per
miſſuꝫ erat eis
accipere vꝛoꝛes
de alijs gēnibus
dimiſſo pu⁹ gen
tilitatis ritu: et
q: freq̄ter cō
tingebat q̄ talis mulier fiebat odioſa marito: ideo lex
prohibet hic iniuriam fiendaꝫ illi mulieri. ꝛ hoc ē qđ
dicitur. Si egreſſus ꝛc. ꝛ ſequitur.

a Uando inuētū fuerit. Hic ꝓſequenter excludit̄ effect⁹
odij reſpectu ꝓlis. Et primo ponitur ꝓpoſitum.
ſecundo ex dictis ꝓcludit̄ coꝛrelariū. ibi. Si genuerit.
aliquis duas uxoꝛes. Tertio ꝓbatur ꝓpoſitum. ibi.
Si habuerit homo. Circa primū ſciendū: q̄ ſicut
ſupra dictū eſt. ꝛ ꝓbatur ex ꝛerbis ꝓpoſiti. Quādo
inuētū fuerit. ꝛ ſequitur. Et ꝛenerint ſeniores ciui-
tatis illius. Et ꝛidetur q̄ ꝛerba ſint ꝓpoſita ꝛel ꝓ-
bata ꝛel ꝓbanda. Et ſolutio ſumit̄ ex ꝛerbis Ma-
gi. ſup. ca. xxj. Deu. vbi dicit. Quādo inuētū fuerit
in terra. Et ꝛidetur q̄ ꝛerba ſint falſa. Et ſolutio ſumit̄
ex ꝛerbis Magi. ſup. ca. xxj. Deu. vbi dicit. Quādo
inuētū fuerit in terra. Et ꝛidetur q̄ ꝛerba ſint falſa.
Et ſolutio ſumit̄ ex ꝛerbis Magi. ſup. ca. xxj. Deu.
vbi dicit. Quādo inuētū fuerit in terra. Et ꝛidetur
q̄ ꝛerba ſint falſa. Et ſolutio ſumit̄ ex ꝛerbis Magi.
ſup. ca. xxj. Deu. vbi dicit. Quādo inuētū fuerit in

Circa primū dr. Qz si filius odiose vxoris cet p̄mogenitus pi nō poterat ꝓpter odiū ipm̄ ꝙare iure primogenitꝰ qđ cōsistebat i duobus. qz p̄mogenitus erat alijs i bonore p̄ponēdus. ⁊ tantū accipe re bonis paternis quātū duo alij. vñ ⁊ ioseph q̄ successit pri suo iacob in iure p̄mogeiture q̄tū ad hereditatē accepit duplicē ptē vt dcm fuit geñ. plir. ex dict̄ patet litera. y Si genuerit hō filiū. qz dcm ē q̄ ex odio nō vebz filiꝰ a bono sibi vebito impediri Et hoc ca relatio ꝓcludit q̄ ex amore inordiato nō vebz i malis foueri: ⁊ magis iudicibꝰ tradi vt moriat añ q̄ ad peiora ꝓr insolerias veducatur ⁊ sic mors tal' ei ꝓficiebat: inq̄tuz ei ꝓcludebat augmēta tō malorꝫ ⁊ alijs qz ꝓ hō dabatur eis correctōis exēplū: tñ hoc ñ vebebat fieri nisi de ill' de q̄bꝰ non appebat ꝓbabilitas correctōis ⁊ pz lra.

3 Qñ peccauerit. Hic ostr excluditur effectꝰ odij i psonis nō puniēdis. Et primo i mortuis. scdo i viuis. i principio xxij. ca. Circa primū sciendū. q̄ sepelire mortuū ē opus misericordie. ⁊ ido de cōdēnatis ad mortē ⁊ suspēsis i patibulo p̄cipitur hic: q̄ nō ꝓuetur sepultura: licz eorꝫ vita fuerit odiosa. ⁊ assignat rō cū dr. 3 Quia maledictus ē a deo q̄ pē. i ligno. Jn hebr. hb. Vilificatio dei ē suspēsio. qđ exponit ra. Sal. dicēs q̄ hō ad imaginē dei factus ē. ⁊ ideo si diu remanerz suspēsus hoc quodammō rediret in vehonorationē dei. Jdm vo translatōem nostrā. maledictio dei hic accipit ꝓ pena suspēsionis inflicta a iudicibus q̄ tenēt locuz dei. vt sit sensus. 3 Quia maledictus ē a deo q̄ pendet in ligno. i. qz dz sufficere talis pena a tenētibus locū dei imposita: ideo non dz vltra hoc ꝓuari sepultura. ⁊ qđ dictū ē hic de sepultura suspēsi: intelligendū ē de sepultura lapidati: vl' alio mō ordēnati ad mortē.

¶ Jn ca. xxj. vbi dr in postilla. Jn hebreo hb. Vilificatio dei ē suspensio. ¶ Additio.

Thebr. hb. Maledictio dei ē suspensus. ad qđ assignat ab hebreis duplex rō. Una ē ipsi' rabatur in ligno apud eos nisi blasphemus ⁊ ydolatra ⁊ ideo si diu remaneret suspēsus daret occasio hominꝫ vt loq̄retur de blasphemia illa vel ydolatria. Que quidem peccata erāt abominabilia: que nolebat deus ꝙ noiarent: iuxta illud apli ad eph. v. ca. Fornicatō autē ⁊ ois immūdicia nec noietur in vobis ⁊c.

Non videbis bouem. ¶ Capln. xxij. Postq̄ moyses ordiauit irascibilē respectu persone cōiuncte. hic ꝓhibet eā ordinat respectu nō cōiuncte. Et diuiditur in duas partes. s. i partē principalē ⁊ incidentalē. scda ibi. Nō arabis. Adhuc primo ordiat irascibilem respectu pñtis. secundo respectu futuri ibi Cum edificaueris. Adhuc primo ordinat eaz respectu creature rationalꝫ: ibi. Si ambulans. Circa primū sciendum q̄ ad ordinationem partis irascibil' pertinet si homo subtrabat auriliuz ꝓprio. quia hoc videt ꝓcedere ex odio: ⁊ imporat signum crudelitatis et defectū pietatis. ⁊ ido ꝓhibet hic cum dicitur.

a Nō videbis bouem fratris tē. ⁊ pteribis ac si non videres nulluz remedium apponēdo. et idē intelligit de rebus alijs que sunt in periculo amissionis. vñ sequitur.

b Similiter facies de asino tē. fris tui, et noie fris hic intelligit iudeꝰ vel ꝓximus. ⁊ qz nō solū apponendū ē remediuz in animali errāte. sed etiaz in animali sub onere lapso vel iacente. iō subditur.

c Si videris asinuz fris tui tē. Dicit aūt b ra. sa. q̄ sacerdos i casu nō debebat iuuare ad leuandū onꝰ: vt si aial esset lapsū in loco sepulture vbi sunt ossa mortuoꝝ qz ex hoc ꝓtamiaret: sed hoc nō habet locū i noua lege vbi cessant iste ceremonie. ⁊ quia sicut ad inordinationē irascibilis pertinet subtrahere fratri auxiliū: ita etiā pertinet ad eam presumptuose tēdere ad aliquid sibi indebitum iō subditur. d Nō induet mulier veste virili. Qđ exponūt doctores aliq̄. ⁊ bñ vt credo: q̄ hoc intelligit de armis q̄bus viri vtūtur. vñ i hebr. hb. Nō erat vas viri super mulierē. ⁊ accipitur alibi in scriptura vas ꝓ armatura. vñ. j. Reg. xx. dr de Jonatha: q̄ tradidit puero arma sua. Jn hebreo habetur. Vasa sua. ꝓhibetur autez hic q̄ mulier nō portet arma viri. tū quia indecēs mulieri ⁊ p̄ sumptuosum. tū quia ꝓtunc erat superstitiosum. qz gentiles mulieres i sacris martis portabāt arma viri: ⁊ i sacris veneris viri portabant ornamenta mulieꝝ et in structa eaꝝ: vtpote colū. fusum. ⁊ similia. iō subditur.

e Abominabilis. n. apud deū ē q̄ hoc facit. Abominatio em̄ in sacra scriptura cōiter accipit ꝓ ydolatria: seu ꝓ aliq̄ ad ydolatriā pertinēte. Si aūt lra ꝓdcā intelligat de veste cōi: ꝓhibet hic talis vsus. vel potiꝰ abusus. qz est occasio libidinis. qz mulier in veste virili posset licētius cū hominꝫ luxuriā exercere. ⁊ silr vir in veste mulieris. quia liberius posset loca secreta mulieꝝ ingredi.

f Si ambulās. Hic ordinat irascibil respectu irratio-

dū ē: et adiudicatus morti appēsus fuerit in patibulo non ꝓmanebit cadauer eiꝰ in ligno: ſ in eadē die sepelietur: 3 quia maledictus a deo ē qui pendet in ligno: ⁊ nequaq̄ cōtaminab terraz tuā quaz dñs deus tuus dederit tibi in possessionē.

a Non videb ¶ Ca. xxij. Abouē frīs tui aut ouez errantē: ⁊ preteribis ſ reduces frīi tuo etiā si nō ē ꝓximꝰ frī tuus: nec nosti eū duces i domū tuā ⁊ erit apud te q̄diu q̄rat ea frī tuꝰ ⁊ recipiat. b Silr facies de asino ⁊ de vestimēto ⁊ de oni re fratris tui que perierit: si inueneris eaz negligas quasi alienam c Si videris asinū fratris tui: aut bouem cecidisse in via: non despicies: sed subleuabis cum eo. d Nō induetur mulier veste virili: nec vir vtetur veste femiea. e Abominabilē em̄ apud deum ē qui facit hoc. f Si ambulās ꝓ viā in arbore vl' in

cerēos i casu nō debebat iuuare ad leuādū onꝰ: vt si aial esset lapsū in loco sepulture vbi sunt ossa mortuoꝝ qz ex hoc ꝓtamiaret: sed hoc nō habet locū i noua lege vbi cessant iste ceremonie. ⁊ quia sicut ad inordinationē irascibilis pertinet subtrahere fratri auxiliū: ita etiā pertinet ad eam presumptuose tēdere ad aliquid sibi indebitum iō subditur. d Nō induet mulier veste virili. Qđ exponūt doctores aliq̄. ⁊ bñ vt credo: q̄ hoc intelligit de armis q̄bus viri vtūtur. vñ i hebr. hb. Nō erat vas viri super mulierē. ⁊ accipitur alibi in scriptura vas ꝓ armatura. vñ. j. Reg. xx. dr de Jonatha: q̄ tradidit puero arma sua. Jn hebreo habetur. Vasa sua. ꝓhibetur autez hic q̄ mulier nō portet arma viri. tū quia indecēs mulieri ⁊ p̄ sumptuosum. tū quia ꝓtunc erat superstitiosum. qz gentiles mulieres i sacris martis portabāt arma viri: ⁊ i sacris veneris viri portabant ornamenta mulieꝝ et in structa eaꝝ: vtpote colū. fusum. ⁊ similia. iō subditur.

e Abominabilis. n. apud deū ē q̄ hoc facit. Abominatio em̄ in sacra scriptura cōiter accipit ꝓ ydolatria: seu ꝓ aliq̄ ad ydolatriā pertinēte. Si aūt lra ꝓdcā intelligat de veste cōi: ꝓhibet hic talis vsus. vel potiꝰ abusus. qz est occasio libidinis. qz mulier in veste virili posset licētius cū hominꝫ luxuriā exercere. ⁊ silr vir in veste mulieris. quia liberius posset loca secreta mulieꝝ ingredi.

f Si ambulās. Hic ordinat irascibil respectu irratio-

nalis creāture.p hoc em̄ q̄ lex inducit ad ea q̄ spēz pietatis hñt: z retrahit ab his q̄ hñt spēz crudelitatē circa irrōnabilia:multo fortiꝰ ad talia inducit boies circa rōnalē creaturā.ad quādā aūt crudelitatē vī pertinere q̄ auicula capiat̄ simul z detineatur cū pullis suis.z ad pietatez q̄ dimittat̄ abire: ido ad hoc inducit lex.z ptz lr̄a. g Cum edificaueris &c Hic ordinat irascibilez respectu futuri. sicut em̄ ad pietatē ptinet nō subtrahere auxiliū frīs necessitate pñti: sic ad eā pertinet p̄cauere periculo eiꝰ futuro:z marie periculo psone. z ido p̄cipit hic q̄ i circuitu tecti womus fiat murꝰ ad p̄cauēduz periculo casus boibus'desup ābulātibꝰ. In tra ci pmissiōis tecta womoꝝ erāt plana.z ibi cōueniēbāt boies cā recreatiōis z collocutōis. z iō nisi ibi fieret q̄ddā retinaculū iminēt periculū. Scdo ozbō precauere pericl'o primi respectu subē:z q̄tū ad hoc subdit. h Nō seres vineā tuā alio semine:vt poze i vinea seiando triticū vel ordeū:vel hmōi. i Ne z semētis quā seuisti.i.fructus,pueniēs ex grano semiato. k Et q̄ nascunt ex vinea.s.racemi. l Pariter scificētur.reddēdo inde pmitias z decimas dño. Fructus em̄ pueniēs ex semie p̄dicto citiꝰ maturescit z colligit q̄z fructꝰ vinee.z iō i collectōe bladi si darent̄ inde pmitie z decime:crederēt aliq̄ q̄ hoc deberet sufficēp pmitīs z decimis totiꝰ agri:z sic dānificarent̄ sacerdotes et leuite q̄tū ad pmitias z decimas fructuū vinee. Sm aūt bedz.hic ē textus. m Nō seres mixtim ne polluat̄ plenitudo semis q̄ seiasti:z puet̄ꝰ vinee.z wcat̄ hic plenitudo semis q̄ granū ē,pe maturitatē ei⁹. z exponit lr̄a ista sic. Fructꝰ em̄ vinee de nouo plantate tribꝰ annis pmis sm legē reputat̄ imūdꝰ:vt hī Leui.xix.de arboribꝰ plātat̄.et ide ē de vinea.z sic de illo nō poterat fieri oblatō dño.fructꝰ aūt grani seiati eodē anno reputat̄ mūdus. Si igr̄ vinea de nouo plātata semīaretur bladū fructꝰ inde pueniens tāgens fructū vinee imūdū:silr̄ polluer etur ex tactu rei imūde.z sic de illo nō posset fieri oblatōes dño: vtpote pmitie z decime.z sic dānificarētur sacerdotes z leuite Nō aūt q̄re bedz dicūt pollutōez:vbi trāslatio nr̄a bz scificatōz est.q̄z dictio bedzaica que hic ponitur eq̄uoca ē,z importat vtrāq; significatōem,put vario mō pūctatur.z tñ pūcta nō sunt de subā lr̄e:sed variāt modū pnunciādi z significādi:sicut varius accētus apud latios variat pnunciatōem z etiā significatōz. n Nō arabis.Hec ē pos incidētal'i qua ponunt duo incidētia ex p̄dict̄. Primū ē q̄z supza inducēdo ad pietatē circa irrōnalia.posuerat tm̄ exemplū de auib⁹. posset aliq̄s dicere q̄ nō eēt intelligēdū de aialibus.iō de ipsis ponit exēplū dicēs. n Nō arabis i boue sil'z asino.bos em̄ ē fortioz asino.z bz maiorē passū.z iō asinꝰ nim's g̃uaret̄.si cū eo i ope copularetur.Aliq̄ tñ dicūt q̄ hic ē pabolica locutō per quā intelligitur q̄ sapiēs z fatuꝰ i ope pdicatiōis nō sūt sil'obinādi.Scdm incidēs ē.q̄z supza dixerat q̄ mulier nō bz vti veste virili: vel ecouerso. iō hic tractat de decētia vestimētoꝝ apud iudeos.primo oñdendo quid sit terza nidū auis inueneris z matrē pull'vel ouis desuper incubantē:nō teneb ea cuz filijs:sed abire patieris captos tenens filios vt bñ sit tibi z lōgo viuas tpe. o Cum q̄z edificaueris womū nouā facies murꝰ tecti p circuitū ne effūdat̄ sanguis in womo tua z sis reus labēte alio: z impreceps ruente. p Non seres vineā tuā altero semīe: ne z semētis quā seuisti et que nascūtur ex vinea pariter sanctificētur. q Nō arabis i bone simil z asino. r Nō indueris vestimēto q̄ ex lana linoq̄ ptextū est. s Funiculos in fimbrijs facies per quatuor angulos pallij tui quo opiris. t Si duxerit vir vxorē: z postea odio hūerit eā: q̄ slierit q̄z occasiones q̄b dimittat eā' obijciēs ei nomen pessimū z dixerit. vxorem hāc accepi: z ingressus ad eā nō inueni virginē: tollent eā pr̄ z mr̄ eius: z ferēt secum signa virginitatis ei⁹ ad seniores vrbis qui i porta sunt: z dicet pater. Filiā meā dedi huic vxorē: quaz q̄a odit imponit ei nomen pessimū vt dicat:nō inueni filiā tuam virginem:z ecce hec sunt signa virginitatis filie mee. v Expandent vestimentū coz̄ā senioribꝰ ci- tandū q̄ndā silitudinē idolatrū q̄ colebāt militiā celi. z ad de signādū pūctōnes plāetaz̄ i scr̄ipturis talibus variis pmixtiōibꝰ vtebātur i vestib⁹ suis z reb⁹ alijs. Scdo oñdit q̄d sit i vestibus iudeoz̄ obseruādū cū dicit. p Fūiculos fimbrijs fa. dē.z istō ē expositū. s. nume. iij. ca. q Si duxerit vir. Postq̄ ordinauit boiez in pte irascibili: h pñr ordinat eū i pte concupiscibili.z p rep̄hēdo adulterium.scdo stuprūabi. Si inuenerit vir puellā tercio incestuz. ibi. Nō accipiet

Circa primū sciendū q̄ mulier pōt accusari de adulterio dupl'r. Uno mō postq̄ ducta est in vxorē. alio mō añ.tñ post affidationē de quo agitur scdo.ibi. Si puellā virginē desponsauerit vir. Adhuc circa primū sciendū q̄ post ptractū matrimoniū mulier dupliciter pōt de adulterio accusari. vno mō q:a viro nō inuēta ē virgo.z de hoc agitur primo.alio mō q:licet sit inuēta virgo.postea tm̄ adulterata est. de quo agitur scdo: ibi. Si vxorem duxerit vir. Circa primū dī sic. q Si duxerit vir vxorē z postea odio habuerit eā.q̄d pōt ee iuste.et tunc mulier ē puniēda. vel iniuste:z tunc vir ē puniendus.vt declarabitur postea. r Obijciēs ei no. peccatū eā p̄misisse adulteriū.nō post eius acceptōem i vxorē:s post affidatōem. z sic ē ibi fractio date fidei.et p̄ns adulteriū:in q̄ntum tale peccatum accidit ei post matrimoniū p̄dicto mō inchoatū. s Ferent secum signa virginitatis eius.que autez sint illa postea dicetur. t Ad seniores vrbis.i.ad iudices. v Expandent q̄z vesti. coz̄ā se.ciui. Dicunt expositores catholici cōiter q̄ pater z mater spōse reseruabāt lintheum in quo coz̄ filia a viro suo fuerat̄ defloxata sub sigillo autētico vt per hoc oñderent signa ꝓgitat:si vir eius vellet postea ei obijcere malicioſe q̄ eā virginez nō inuenisset.s hoc videtur valde turpe q̄ pānus tal' expāderetur coz̄ā iudicibus.p̄terea nō ē verisile q̄ vir eius auderet eā falso accusare cuz sciret parētes vxoris br̄e testimoniū p̄dictū sue virginitat̄.q̄z erat p̄sue tudo cōmunis sic seruare pannū p̄m istam opinionez z ideo aliter exponunt hebrei dicētes q̄ hic est locutō parabolica cum dī. v Expandentq̄z vestimentuz &c.i.per verba testiū declarabunt z explicabunt virginitatē filie sue:sicut explicatur pānus.sicut Exo.xxij. de fure nocturno est locutio metaphorica cum dī.q̄ si oro sole id fecerit &c.sicut ibidem fuit expositū. Modus autē testificandi virginitatē poterat esse p matronas fidedignas que ad petitionē parentū vidisset virginē secrete quādo debuit tradi viro scriptura in pluribus locis habet talē modum loquendi metaphori-

cum:sicut hꝫ Judic.ix.c. Jerunt ligna vt vngerēt sup̄ se regem rē. ⁊ in pluribus alijs locis

r Apprehendētq; senes vrbis viꝫ illū:si quiet⁹ fuerit de falsa accusatione. y Et verberabūt illū.i. facient coꝝ se verberari.ista tñ verberatio nō debet excedē.xl.ictū.vt hꝫ infra. xxv.c. Ex hoc etiā patꝫ q̄ vir ⁊ vxor nō sp iudicabant̄ ad paria etiaꝫ in fidelitate thori.qz vir deficiēs in probatiōe impositi crimis ñ puniebat̄ ꝑm legē talionis .s.morte sicut vxor.sic̄ vir poterat hāc plures vxores ⁊ nō ecōuerso. et vir potat repudiāe vxorē ⁊ nō ecōuerso. z Nō si vex est qđ obiecit.s.eaꝫ fuisse cognitā post affidationem.

a Ejcient eaꝫ ex̄ fores domus patris sui.in verecundia parētū q̄ i domo sua nutrierūt tātū malum.

b Et lapidib⁹ obruēt.et q̄ ptꝫ q̄ ñ accusabat̄ de fractōe virginitat̄ añ affidatōem viro.qz tale peccatū ñ punit̄ morte vt i fine huius cap. ⁊ Exo.xxij.ca.

c Si dormierit vir.Hic agit̄ de adulterio p⁹ cōtractuꝫ mr̄imonium ꝓpetrato; qđ punit̄ morte adulti ⁊ adultē

d Si puellaꝫ. Hic agit̄ de fractōe virginitat̄ imposita puelle post affidatōem viri:que tñ erat añ ꝓsummatōez matrimonij. ⁊ sic iste casus differt a p̄cedēti in quo vir imponebat vxori iam ducte culpā:eā non esse virginez inuentā ab eo in ꝓsūmatōe mr̄imonij. ⁊ si hoc accidat in ciuitate vbi puella p̄ clamorē poterat adiutoriū habere ⁊ tacuit:vterq; debet mori.s.puella ⁊ vir qui ꝓcubuit cū ea. Si aūt extra ciuitatē vbi nō poterat habere adiutoriū p̄ clamorē:sol⁹ vir debet mori.qz lex intelligit factū in ptē meliorē.s.q̄ puella clamauerit et cognita fuerit per violētiā. ⁊ ex hoc habet argumentuꝫ q̄ dubia sint in meliorē partē interp̄tanda.

e Si inuenerit vir. Hic reprimit ꝓcupiscibilis q̄tū ad stupr̄z.qz agit de puella defloꝛata ab aliquo anteqū esset alicui affidata. ⁊ de tali determinat lex q̄ vir eā de floꝛās debet dare patri puelle.l.siclos argenti ꝓ iniuria sibi facta.qz puella erat in eius tutela. ⁊ cuꝫ hoc tenetur eā accipe vxorē si pater puelle voluerit sibi dare nec postea potit eā repudiare. Sz si p̄ puelle dare noluerit qz est potentioꝛ vel nobilioꝛ seu alia rōne.nihil o minus vir ille tenebat̄ dare patri puelle predictos.l.siclos vt hꝫ Exo.xxij. ⁊ si non posset soluere tenebatur ad equipalentiā seruire:seu q̄ aliā viam satisfacere.

f Non accipiet. Hic refrenatur cōcupiscibilis q̄tū ad incestuꝫ:vt nullus accipiat in vxorez nouercā suaꝫ.quia hoc reuertitur i verecundiam patris cum vir et vxoꝛ sit vna caro:⁊ ideo vxoꝛ patris nō debet esse subiecta filio. cum igitur vxoꝛ sit subiecta viro ꝑm matrimonij legem cōtra reuerentiam filij ad patrez quam debet ei de iure naturali est q̄ accipiat nouercaz suā in vxorem.et ideo.ij. Regū.xvj.dicit. q̄ absalō fedauit patrem suū dauid ingrediendo ad concubinas eius. propter quod in detestatiōem huius crīminis p̄cipiūtur interfici vir ⁊ mulier de tali crimie cōuicti Leui.xx.c.

uitatis: apphēdētq; senes vrb illi⁹ viꝫ ⁊ verberabūt illū:p̄dēnantes insup cētū siclis argēti q̄s dabit p̄i puelle: qm̄ diffamauit nomen pessimū sup̄ virginē isrl. Debitq; eā vxorē ⁊ nō potit dimittere oīb⁹ diebꝫ vite sue. [3] Nō si vex est qđ obiecit: ⁊ nō est in puella inuēta virgitas[a] ejciēt eā extra fores domus p̄is sui[b] et lapidib⁹ obruēt viri ciuitatis illius ⁊ morieť:qm̄ fecit nephas i isrl vt fornicaret̄ i domo patris sui:⁊ auferes malū de medio tui[c] Si dormierit vir cū vxore alteri⁹ vterq; morieť.i.adulter ⁊ adultera: ⁊ auferes malū ꝺ israhel. Si puellaꝫ virginē despōderit vir ⁊ inuenerit eā aliq̄s i ciuitate ⁊ cōcubuerit cuꝫ ea: educes vtrūq; ad portaꝫ ciuitatis illius ⁊ lapidib⁹ obruētur:puella quia nō clamauit cuꝫ esset in ciuitate: vir q̄ humiliauit vxorē p̄ximi sui:⁊ auferes malū de medio tui. Si naūt in agro repperit vir puellā q̄ despōsata ē:et apphendēs concubuerit cū ea:ipse morieť solus:puella nihil patieť.nec ē rea mortis:qm̄ sicut latro consurgit contra frem suū ⁊ occidit animā eius:ita et puella ꝓpter hoc. Sola erat in agro clamauit:⁊ null⁹ affuit q̄ liberaret eā.[d] Si inuenerit vir puellā virginez q̄ nō habet sponsū ⁊ apphēdens concubuerit cū illa et res ad iudiciuꝫ venerit dabit qui dormiuit cuꝫ ea p̄i puelle quinquaginta siclos argēti ⁊ hēbit eā vxorē: qa humiliauit illaꝫ. Nō poterit dimittere eā cūctis diebus vite sue.[f] Non accipiet hō vxorē patris sui:nec reuelabit opimentū eius. Leui.xviij.

[2] Non intrabit eunuchꝰ attritꝰ vl ꝓputatꝰ testiculꝰ: et abscisio veretro ecclesiā dñi. Non ingredietur māser hoc ē ꝺ scorto natus in ecclīam domini vsq; ad decimaꝫ generationem. Ammonites ⁊ moabites etiam post decimā generationē nō intrabūt ecclīam dñi ineternū. quia noluerūt vobis occurrere cū pane ⁊ aq̄ in via q̄n egressi estis ꝺ egypto:⁊ qz ꝓduxerūt cōtra te balaā filiū beoꝛ de mesopotamia syrie vt malediceret tibi:et noluit dominus dei tui audire balaaꝫ: vertitq;

Capm.xxiij.

[1] Non intrabit eunuchus Postq̄ declarata sūt ea q̄ pertinent ad ordinationem partis irascibilis et concupiscibilis: hic consequēter ponunt̄ ea que pertinent ad ordinationez partis rationalis. ⁊ ꝓmo attendēdo ad bonuꝫ ꝯmune.secūdo ad bonum singularis pꝛsone:ibi. Non trades seruuꝫ. Prima in duas ꝑtes q̄ bonum cōmune est attendendū tempore pacis ⁊ tempore belli.secunda ibi. Quando egressus fueris aduersus hostes. Circa primum sciendum q̄ bonum cōmune maxime pacis tempore exꝛibus cōseruatur. Primum est si bona ⁊ honesta cōubia cōiungantur.quia per hoc bona proles procreatuꝫ. Secunduꝫ est si pꝛsone imiꝰnde a diuinis elongētur. Tercium si pꝛsone viles ⁊ defectuose ad honoꝛes ⁊ regimē ꝓpli nō admittantur. ⁊ ꝑm hoc litera ista tripliciter exponit. Primo modo sic.dicunt enim hebrei q̄ per ingressū in ecclesia dei a quo repelluntur hic alique pꝛsone ⁊ gentes: et alique ad semper:⁊ alique ad tempus:intelligitur ꝓtractus matrimonij cū muliere israbelitica:a quo impediūtur impotētes ad generandū.quia non est ibi bonū prolis.⁊ patientes defectū nataliū propter vilitatē originis Ammonite⁊ moabite repellunt̄ ad sc̄m ꝓpt̄ peccatū ꝓtra populū israbel ꝓmissuꝫ.⁊ egyptij ⁊ ydumei ad tempus

ſ. vſq; ad tertiã ! gñationẽ. q; ſicut dicit ra. Sa. nõ ꝓccãuerũt ita grauit̃ õ ꝓpl'm iſrl': ſicut ãmonite ⁊ moabite. ꝙa fecer̃t eis ꝓſecutõz corꝑale: vtpote egyptij populum laboꝛib⁹ affligẽdo: ⁊ pueros i flumie mergẽdo: vt bĩ ero. ſ. ydumei ⁊õ i gladio filijs iſrl' occurrẽdo: Nu. xx. Sz ammonite ⁊ moabite ꝓſecuti ſũt eos ſpũ aliter conducẽdo balaaz ad maledicẽdũ eis ꝛc cui⁹ consilio filij iſrl' inducti ſunt ad luxuriaz ⁊ ydolatriã. Aſſignatur etiã alia rõ i lĩza ſ. q; ydumei ꝛeſcendert ꝛc eſau: q; fuit fr̃ iacob a q; ꝛeſcendert iſrahelite. ⁊ ſic iſrl'ite et ydũei erãt q̃dãmõ ffres. et b̃ ẽ q̃d dr̃. Quia fr̃ tu⁹ eſt. ſilr egyptij recepert filios iſrahel i terra ſua tpe famis ⁊ fuerũt ibi conſeruati ſub ꝓuidẽtia ioſeph. et hoc ẽ q̃d dr̃. Aduena fuiſti i terra ei⁹. ⁊ iõ ydumei et egyptij citi⁹ admittebantur ad ꝓtrahendũ matrimoniũ. ⁊ ẽm hanc ſniaz patet lr̃a hoc excepto.

maledictõz ei⁹ i bñdictõem tuã eo q; diligẽt te. Mõ facies cuz eis pacẽ: nec q̃ras eis bõa cũctis diebꝫ vite tue in ſẽpitnũ. Mõ abomĩaberis idumeũ. q; fr̃ tu⁹ ẽ: nec egyptiũ q; aduena fuiſti in t̃ra ei⁹. Qui nati fuerit ex eis tẽcia generatõe intrabũt i eccleſiã dñi. c Mñ egreſſus fueris aduerſus hoſtes tuos i pugnã cuſtodies te ab oĩ re mala. d Si fuerit inter vos hõ: q; nocturno pollut⁹ ſit ſõno e egredier̃t extra caſtra: ⁊ nõ reuertet̃ priuſq; ad veſperã lauet̃ aqua ⁊ p⁹ ſol' oc caſũ regredietur in caſtra. f Habebis locũ extra caſtra

ad quẽ egrediaris ad requiſita nature: gerẽs paxillũz in baltheo. Cunq; ſederis fodies per circuitũ ⁊ egeſta humo opies quo releuatuſ es. g Dñs em̃ ꝛeus tuus ambulat in medio caſtroꝝ vt eruat te ⁊ tradat tibi inimicos tuos: vt ſint caſtra tua ſancta: ⁊ nihil in eis appareat feditatis: ne ꝛeliq̃t te h Mõ tradas ſeruũ dño ſuo qui ad te ꝓfugerit i Habitabit tecũ in loco qui ei placuerit ⁊ in vna vrbium tuarum requieſcet ne contriſtes eum. k Non erit meretrix ꝛe filiabus iſrahel: nec ſoꝛtator ꝛ filijs iſrahel l Non offeres

ſ. ydumei ⁊ õ i gladio filijs iſrl' occurrẽdo: Nu. xx. Sz ammonite ⁊ moabite ꝓſecuti ſũt eos ſpũ aliter conducẽdo balaaz ad maledicẽdũ eis ꝛc cui⁹ consilio filij iſrl' inducti ſunt ad luxuriaz ⁊ ydolatriã. Aſſignatur etiã alia rõ i lĩza ſ. q; ydumei ꝛeſcendert ꝛc eſau: q; fuit fr̃ iacob a q; ꝛeſcendert iſrahelite. ⁊ ſic iſrl'ite et ydũei erãt q̃dãmõ ffres. et b̃ ẽ q̃d dr̃. Quia fr̃ tu⁹ eſt. ſilr egyptij recepert filios iſrahel i terra ſua tpe famis ⁊ fuerũt ibi conſeruati ſub ꝓuidẽtia ioſeph. et hoc ẽ q̃d dr̃. Aduena fuiſti i terra ei⁹. ⁊ iõ ydumei et egyptij citi⁹ admittebantur ad ꝓtrahendũ matrimoniũ. ⁊ ẽm hanc ſniaz patet lr̃a hoc excepto.

b Quia nolu. vobis occur. cũ pa. ⁊ aq̃. Quia vi ꝛũ ei q̃d. ſ. dictã ẽ. ij. ca. q; licet moabite nõ ꝓceſſiſſẽt eis trãſitũ p terrã ſuã. tñ i ꝓfinio terre ſue portauerũt eis alimẽta venalia. Ad b rñdẽt hebrei: q; viri nõ portauer̃t talia remanẽtes i ciuitatib⁹ armati ad cuſtodiã terre: ſ mulieres tñ. ⁊ ꝓter hoc viri fuerũt repulſi a mr̃imonio p̃dcõ: nõ aũt mulieres. vñ ⁊ Ruth moabit̃ fuit vxor viri iſrl'te. ⁊ iõ dr̃ hic ãmonites ⁊ moabites ꝛc. q̃ ſũt noĩa maſculini generi ⁊ nõ femini. ſcdo mõ exponit̃ ab aliq̃b⁹ doctoꝛib⁹ catholicis. q; p ingreſſũ eccle ꝛei: a q̃ pſone ſupradicte excludunt̃: intelligit̃ ingreſſus atrij in quo homines mũdi oꝛabãt in hierlm ꝓpe templũ. a cuius ingreſſu arcebant̃ pſone p̃dicte tãq̃ immũde rõib⁹ p̃dict̃ ꝛc. Exponãt̃ ſicut pr̃. tercio mõ exponit̃ ab aliq̃bus doctoꝛib⁹ nr̃is: ⁊ rõnabilibus vt vr̃. Dicũt autez q; lex diuia nullũ excludit etiã extraneũ a cultu ꝛei: ⁊ ab his q̃ ptinent ad aie ſalutẽ. vñ dr̃ Exo. xij. Si quis pegrinoꝛ i veſtram voluerit trãſire coloniã: ⁊ facere phaſe dñi: circũcidet̃ pr̃ omne maſculinũ ei⁹. ⁊ tunc rite celebꝛabit: eritq; ſicut indigẽa terre. ſ in tpalibus q̃tum ad ea q̃ ptinebãt ad regimen ꝓpli q; pſonas eminẽtes: vtpote magiſtrat⁹ ⁊ iudices ẽbunos: ceturiões: ⁊ ꝓſiles: nõ oĩs admittebãtur: ſ excludebãtur eunuchi. q; cũ eẽnt impotẽtes ad generãdũ: hoꝛno: pẽnus q̃ ꝓſiſtit i regimie ꝓpli ees nõ ꝛecebat. vñ ⁊ antiq̃tus iudices ⁊ gubernatoꝛes ꝓpli vocabant̃ pr̃es conſcripti. Silr excludebant patientes ꝛefectũ natalitũ. q; ꝓpter vilitatẽ ſue oꝛiginis nõ ꝛecebat eos ſtatus tanti hoꝛnoꝛis: nec ꝓpli ſubiect⁹ pacifice toleraret. ꝓpe q̃d talis ꝓmotio eẽt turbationis occaſio. vñ ⁊ in eccla tales ab oꝛdinibus et dignitatib⁹ repellũt̃: ſilr alienigene a regimie ꝓpli merito repellebãtur. q; nõ ẽ tãtũ ꝓfidẽdũ i eis ſicut indigenis. Oꝑtet aũt bñe magnã ꝓfidentiã ꝛe illr quibus omittit̃ regimẽ ꝓpli. q; oꝑtet q; ſciãt ſecreta ⁊ infirma ꝓpli. Aliq; tñ excludebant̃ ad ſp. ⁊ aliq; ad tps õdictis rõibus. ⁊ ẽm iſtũ intellectũ ſatis pz l̃ra ꝓſiderat⁹ cũ hoc ſupꝛadicit. c Qñ egreſſus. hic ꝓnter oꝛdinat̃ rõnalis attẽdendo ad bonũ cõe tpe belli q̃d quidẽ bonũ cõſiſtit primo i mũdicia ſpuali. ſcdo q; qñ mũde ſeruiebãt

ad quẽ egrediaris ad requiſita nature: gerẽs paxillũz in baltheo. Cunq; ſederis fodies per circuitũ ⁊ egeſta humo opies quo releuatuſ es. g Dñs em̃ ꝛeus tuus ambulat in medio caſtroꝝ vt eruat te ⁊ tradat tibi inimicos tuos: vt ſint caſtra tua ſancta: ⁊ nihil in eis appareat feditatis: ne ꝛeliq̃t te h Mõ tradas ſeruũ dño ſuo qui ad te ꝓfugerit i Habitabit tecũ in loco qui ei placuerit ⁊ in vna vrbium tuarum requieſcet ne contriſtes eum. k Non erit meretrix ꝛe filiabus iſrahel: nec ſoꝛtator ꝛ filijs iſrahel l Non offeres

c Qñ egreſſus fu. ꝛc. cuſtodies te ab oĩ re mala. i. ab oĩ peccato ne veniat ſuper te diuina offenſio: ⁊ cadas coꝝ inimicis tuis gladio. ſcdo req̃rit̃ mũdicia coꝛporalĩ. õ ſubdit̃. d Si fuerit ꝛc. pollut⁹ ſit ſomno. i ſomno em̃ nõ eſt immundicia ſpũalis licz poſſit eẽ in vigilia pceden̄ti vel ſubſeq̃nti. tñ ibi ſemp ẽ immũdicia coꝛpal quaz cõcomitatur ꝛeſſio mentis. õ ſubditur e Egredier̃t extra caſtra. ſ. ꝛeitatis ⁊ leuitarũ q̃ erãt ex medio exercitus. nõ tñ oportebat egredi caſtra cõiſ ꝓpuli: put dictũ fuit i ſimili Numeri. v. cap. Et idem intelligendũ ꝛe aliis immũdicijs: q̃ quãdã irregularitatẽ faciunt vt dictum fuit ibidẽ ſ põitur hic iſta immũdicia ꝓ exẽplo. q; freq̃nter accidit. q; aũt ſbdit̃

f Habebis locũ extra caſtra ꝛc. intelligit̃ etiã ꝛe caſtris ꝓpli. q; ſi tales immũdicie fierent intra caſtra populi coꝝrũperetur aer ex fetoꝛe. et ſeq̃retur infirmitas ⁊ mortalitas in ꝓpło. Itẽ q; archa cũ ſacerdotib⁹ ⁊ leuitis erat in caſtris: nõ erat ꝛecẽs q; talis fetoꝛ eẽt ibi: ⁊ hoc ẽ q̃d ſubdit̃. g Dñs em̃ ꝛeus tu⁹ ambulat in medio caſtroꝝ: q; ibi erat per ſpecialẽ cultũ ſacerdotum ⁊ leuitaꝝ: qui tenebantur exire cuz populo ad exercitum licet non omnes: ſed aliqui coꝝ. b Non trades ſeruum. Hic conſequenter oꝛdinatur pars rationalis attẽdendo ad bonũ ſingularis perſone. Et diuiditur in tres partes ẽm tria que ſunt ꝛe dictamine rationis. ſed vt legalitas ſeruetur ad omnes. pietas ad pauperes. et ſcueritas ad rebelles. ſecunda incipit ibi Cum repetes a pꝛoximo tuo: circa medium. xxiij. capi. tercia in principio. xxv. ca. Adhuc prima in duas: ẽm q; legalitas duo reſpicit. ſ operationes et punitiones. ſecunda incipit. xxiij. ca. ibi. Si deprehenſus. prima in duas ẽm duo ad que oꝛdinatur legal' operatio ſcilicet ad vitam politicaz ⁊ domeſticam. ſecunda ibi. in principio. xxiij. Adhuc prima in duas ẽm duo que reſpicit vita politica. ſcilicet vꝛbanitatem ⁊ fidelitatẽ ſecunda ibi. Cum votum voueris ꝛc. Circa primum ſciendum q; homo viuit vrbane et conuenienter. primo quando compatienter ſe habet ad afflictiõ. ⁊ q̃tũ ad hoc dicitur.

b Non trades ſeruuz domino ſuo ꝛc. ⁊ intelligitur q̃n queritur a domino ad occidendũ ſeu mutilandum: ſeu aliter indebite affligendum. ideo ſubditur.

i Habitabit tecum ꝛc. ſcilicet quouſq; quieſcat ira domini ſui: ⁊ tunc reddendus eſt ei cuz ſit res domini ſui: ſicut et alie res ſunt reſtituende. ſecundo quando ad ſeipſum habet ſe munde ⁊ ꝛecenter. et hoc notatur cum dicitur. Non erit meretrix ꝛe filiabus iſrahel ꝛc. tercio quando ad ꝛeum ſe habet ꝛeuerenter. et q̃tum ad hoc ſubditur. k Non offeres mercedem pꝛoſtibuli. quia eſt quid vile. et pꝛopter hoc vocatur turpe lucrum: ⁊ ideo talia offerre domino maxime in

publico ptinet ad dei irreuerentiã. pot tñ ꝺ ß fieri ele mosyna. a Nec preciũ cams. Dicit autẽ Josephꝰ qꝺ hoc intelligiť, de pcio qꝺ accipiebatur ab illꝰ q̃ loca/ bãt canes venaticos ⁊ custodes ouiũ ad impregnatõ nẽ canicula ⁊. qꝺ, phibeť offerri. eo q̃ erat turpe lucrũ sicut de meretri cio dictũ ẽ. Alij aũt exponũt de primogenito ca nis. q̃ primoge nita aialiũ imũ/ dor inter q̃ ẽ ca nis: nõ poterãt offerri. redime/ bãtur tñ ãgz si clis: vt bz Nue ri. xviij. ⁊ dabã/ tur sacerdoti. ß pro primogeni to canis nõ da/ bãtur ꝓpter vili tatẽ bui⁹ anima lis ita q̃ hic exci pitur redẽptio primogeniti ca nis a redempti/ one alioꝝ. quid autẽ fiebat de p̃ mogenito canis nõ redempto ß nõ expimiť vide tur tamẽ proba bile q̃ interficie batur: sicut de p̃ mogenito asini dicit Exo. xiij. quã do nõ redimeba tur. quarto q̃n non ad primuz se habet libera/ liť. et ẽtum ad hoc subditur.

mercedẽ ptulisti[a] nec pciuz canis in domo dñi dei tui q̃c q̃d illud est qꝺ vouerit: qz aboiatio ẽ vtrũq̃z apꝺ dñz dei tui[b] Nõ fenerabꝺ fratri tuo ad vsurã pecuniaz: nec fruges nec quamlibet aliaz rẽ ß alieno. Fratri aũt tuo absq̃z vsura: id quo indigz pmodabis: vt benedicat ti bi dñs deus tuus in oi ope tuo in terra ad quã ingredi/ eris possidendã. [c]Cũ votuz voueris dño deo tuo nõ taz dabis reddere: qz req̃ret il/ lud dñs deus tuus: et si mo ratus fueris reputabiť ti bi in pctm. [d]Si nolueris pol liceri: absq̃z pctõ eris. Qꝺ autẽ semel egressum ẽ de la bijs tuis obseruabis: et fa/ cies sicut pmisisti dño deo tuo: et propria voluntate ⁊ ore tuo locutus es[e] Ingres sus vineam proximi tui co/ mede vuas quãtũ tibi pla cuerit: foras aũt ne efferas tecuz. Si intraueris segetẽ amici tui: franges spicas et manu conteres: falce autez non metes.

a Non fenerabis fratri tuo ad vsuram de. ß alieno. istud ẽ permissio nõ liciti: ß minus mali. ad euitandũ maius. s. ne fratres suos iudeos grauarent vsuris.

c Cũ votũ voueris. Hic psequẽter ordinatur rõna/ lis in vita politica, put respicit fidelitatẽ. que primo/ principaliter habẽda est ad deũ. ⁊ hoc notatur cuz dr.

c Cum voueris dño deo tuo de. ad fidelitatẽ aũt ho minis ad deuz requiritur q̃ adimpleat qꝺ ei pmisit. ß q̃z votũ nõ est de bono necessario ad salutẽ: ß de bono supererogatõis: subditur. d Si nolueris polliceri absq̃z peccato eris. q̃z nõ tenetur ad illud bonũ nisi rõ ne voti. scꝺo habenda est fidelitas ad primũ. iõ subdi tur. e Ingressus vineã, primi tui de. quod intelli/ gitur de eo qui ingreditur vineam aut segetem proxi mi sui ad organdũ. vt dicit ra. Sa. ⁊ ideo ei pceditur ꝺ fructibus comedere: nõ tñ ad domũ suã portare. q̃z ß esset infideliter agere: ꝺm exposito/es nostros intelli/ gitur etiã de alijs. q̃z intẽtio legis erat inducere hebre/ os ad amicabilẽ cõmunicationẽ rerum suarum adin uicem. ⁊ ideo lex concessit in talibus esũ. ⁊ phibuit ex cessum. s. deportationem extra. quia hoc ad infidelita tẽ ⁊ cupiditatẽ pertinet.

Capitulum. xxiiij.

[a]Si acceperit hõ uxorẽ ⁊ habuerit eã ⁊ non in uenerit grãm añ oculos ei⁹ [b]ꝓpter aliquã feditatẽ[c] scri bet libellũ repudij: ⁊ dabit in manu illius: et dimittet eã de domo sua. Cũq̃z egres/ sa alterũ maritũ duxerit: ⁊ ille q̃ ꝺoderit eaz: dederitq̃z ei libellũ repudij et dimise rit ꝺ domo sua vl̃ certe mo rtuꝰ fuerit nõ potit ꝺor ma/ ritus recipe eã in uxorem. q̃z polluta ẽ et aboinabilis fa cta coram dño[d] nec peccare

f. fornicationẽ Matth. v. Iz em̃ hic odiũ dicať cã dimissio nis. veruntñ q̃z uxor nõ bz odio nisi ꝓpter aliquã causaz aliã. ideo reducenda est talis dimissio in aliã cãm vlteri orẽ que põt esse multiplex. ideo dixerũt aliqui q̃ cause, p pter quas poterat dimitti uxor erant feditates in corpo re: puta infirmitas vel aliqua macula notabil' in corpore vel in anima. sicut fornicatio occulta. vel aliq̃d hmõi. qꝺ i morbus deformi tatẽ facit. ⁊ hoc est quod dicitur i lra.

b Propẽ aliquã feditatẽ s. in corpo re vel i moribꝰ. In hebreo aũt habeť. Propter rem turpẽ. et eodẽ mõ põt intelligi. Alij autẽ restringũt has cãs satis pbabiliter di cẽtes. q̃ nõ potat vir repudiare uxo rẽ: nisi ꝓpter aliquã causam post matri monij supueniẽtẽ nec etiã ꝓpter quã libet talem. sed pro pter illas solaq̃ pũt bonum prolis impedire. vl' in cor pore vt sterilitas le pra. morbus caduꝯ cus: et similia. vl' in aia: vt si uxor esset malorum morum: quos filij et filie ex cõuersatione cum matre imitarẽtur.

c Scribet libellum repudij. licet rẽpudiatio nõ essz in iuncta: ß tñ ꝓmissa. ꝺscriptio tñ libelli repudiãtibꝰ erat iniuncta: ad hoc vt mulier libere possit alteri nubere si vellet. vñ dicit Josephus. q̃ forma libelli talis erat. Dimitto tibi q̃ nunq̃z tecũ conueniã. Alij aũt dicunt q̃ in li bello erat scripta cã repudij. ß hoc nõ videť rõnabiliť di ctum. q̃z aliquando causa erat occulta: vtpote fornicatõ soli marito nota. ⁊ iõ si hanc cãz vel ꝺsilem in libello scri/ beret: eam diffamaret publicando pctm occultũ. ꝓpter ea i lra dicitur. q̃ iste libellus in manu mulier repudiate da batur. ⁊ ideo non est verisimile q̃ ibi aliquid expresse cõ tineretur qꝺ eẽt in diffamationẽ mulieris. Sz magꝭ hoc preceptũ de libelli datione vi fuisse datum in fauorẽ mu lieris repudiate. Nã dabatur ad hoc vt posset alteri nu bere vt dictũ ẽ. ⁊ ne maritus posset eã inuoluntariaz ad se reuocare. ⁊ sic esset minus pronus ad repudiãdũ ipsã a principio.

d Nec peccare facias terrã tuã. i. habitãtes i terra tua q̃z si mulier bis repudiata: iterum nuberet alteri: vel ma/ rito priori, ꝓpter precedẽtia tanq̃ abbominabilis posset de facili a marito interfici. Ad maiorem intellectuz eoz̃ que dicta sunt: hic queriť vtrũq̃z repudiatõ uxoꝝ eẽt licita in veteri lege. dicendum q̃ sic in casu fornicationis. et in hoc ꝙueniunt omnes: loquẽdo saltez de repudio q̃tũ ad thorz. In alijs etiã casib⁹ dicunt aliq̃ q̃ erat licita ex dispensatõe legis: sicut habere plures uxores. sicut eniz vnitas uxoris est de dictamine nature: sic ⁊ inseparabilitas ⁊ ideo sicut illud fuit licitum: q̃z abrahã ⁊ iacob nõ pecca uerũt: nec etiaz dauid qui post legem habuit plures uxo/ res: sic nec repudiantes peccabãt. Itẽ lex vetus etsi nõ conferebat gratiam: tamẽ peccatũ ostẽdebat ꝺm: oĩes

doctores. si igit repudiū eet illicitū oīs fuisset per legē. qđ nō fuit factū. qz magis accedit vt vī b cū dī. Scribet libellū rē. aut p ppbas. qđ nō vī eē. qz Malach. ij. dr. Si odio būeris eā dimittē eā. Itē dicit Chrys. q sicut apli permiserunt scdas nuptias: sic moyses libellū repudij. scde aūt nuptie fūt licite. ℔ rē. Sz hoc vī cē ptra dictū salua tozis Math. capi. xix. s. q libellus repudij accessus est a moyse, pter duricia cordis eoz. talia non excusant a pctō. qz nō vident accessa nisi ad euitā dām maiz malum. sicut etiā dictū ē ca. pcedenti. Non tradas fri tuo ad vsuraz: ℔ alieno. tradē tñ alieno nūq fuit licitū: vt oēs doctores catholici dicūt et etiā pbs dicit q est contra nām, v. etbic. et ideo dām q nunq tale repudium fuit licitū: qz fuit accessū, vel potius permissū ad euitandū maiz malū. s. vxoricidiū. z hoc nō facit licitū. sicut permissio fornicatōis ad euitādū adulteriū non facit eā licitā. Ad primū dicēdū q nō est sile. qz vnitas vxoris in veteri lege fuit intermissa pter maius bonū. s. pē multiplicatōem, plis ad cultū diuinū. q tūc multiplicāda erat per gnatōem carnalē. z talis intermissio ē sacra z licita. ℔ permittere malū aliqđ pter maius malū vitandū: nō facit illud licitū vt dictū ē. Ad scdm dicēdū q aliqđ eē il licitū qđ tñ lege primitur oīditur dupl. vno mō p ppbaz a spūsco loquentē. z hoc mō vsurā eē licitā etiā cū extraneo dauid. ppba oīdit dicēs. Dñe qs habitabit i tabernaculo tuo rē. sequitur. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā. absolute loquēdo z nullū excipiēdo. qz indefinita iuris cōpollet vli vñ in li. macbroc. q apud iudeos ē autēticus. vbi exponitur ps. pdictus sup illud vbū. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā: dicit glo. etiā gentili. Illo mō oīditur illicitū per cōem obseruatōz bonoz. qz psuetudo ē optia interpres leg. z dī psuetudo bonz vsus. ñ āt abusus. z sic ostē sū ē repudiū illicitū. qz nullus eoz q pmēdauit i scptura legit hoc feciſſe nisi ℔ mādato vel instinctu diuio. sicut ℔ mādato dei abraā emisit agar. qz deus pōt mrimonia pūgere z dissoluere, put sibi placet. Ad tertiū dām q ōes scdas nuptias improbe vel large vocat pmissio. incōtuz psilium qđ datur ō miozi bono rimore ne maius bonū male seruet vocat pmissio. z sic apls psuluit vel permisit large loquēdo iuniozes viduas nubere. i. thim. v. z hoc ē respectu liciti. nō sic autē pmissio miozis mali ad vitā duz maius: vt dictū ē. d Cū accepit. Hic agitur ℔ viri z vxoris cohabitatōe in nouitate mrimonij ōcti. qa tūc permittebāt sic cohabitare et letari vt amoz adinuicez magis firmaret. iō dī. e Nō pcedat ad bellū. cui cā supius ē exposita. xx. ca. f Nec em q̄piā necessitatis iniungeret publice. Dicit ra. Sa. q hoc ē intelligēdū tm ℔ ptinētibus ad bellū. vñ i hebr. bī. Nec imponet ei aliud. s. ℔ ptinētib ad bellū: ita q refert ad lraz immediate pcedentē. qz sicut nō debebat bellare. vt dictū ē. s. xx. ca. Sic nec victualia portare exercitui: vel vias pparare vt exercit posset trāsire: vel alia ad bellū ptinētia. Illatū q plā tauerūt vineas de nouo z domos edificauerāt: z vxores despōsauerāt. g nōdū acceperāt ista bñ iniungebāt. Iz ei de cōgressu belli parceret. g Nō accipies. Hic pōter agitur de necessaria suppellectili i domestica vita seu habitōe. Cū em nō pōt habitare i domo vir z vxor absq suppellectili ad vsū pparandū. z iō hic pbibet ne creditor accipiat talia p pignore cuz dī. g Nō accipies i loco pignoris inferiorē z superiorē molā. qz retraq ē necessaria ad terēdū bladū: vñ fit panis vel alia ad vitā necessaria. z idē intelligendū ē de aliis vtēsilibus necessariis ad ppandū cibū vt dicit ra. Sa. Iz istud solū poneat p ponatur p exemplo. b Si debitor pignoratus fuerit. Postq actum est de legalitate seruanda in oratōibus. b pōt agitur de eis obseruatiōe i punitōib. z hoc i duob grauibus casibus. Et primo describit punitio ab hoie inferēda. scdo punitio a deo timenda: ibi. Obserua diligēter. Circa pmū sciēduz q hō inter creaturas inferiores ē nobilior. ita ad imaginez dei sactus. z iō p furto bois imponitur maior pena. s. pena mozt. z hoc ē qđ dī. b Si debitor fuerit hō. i. cōuictus i iudicio. i Sollicitās frez suū. i. sollicite inspiciās vt euz possit furari. k Et vēdito eo acceperit pciuz inficietur. Ex q pz q si debitor furaret fur añq bomine furto sublatū vēdidisset: nō puniebat pena mortis. g alia miori pm arbitriū iudicis. sicut Exo. xxij. dr de illo q furatus fuerat ouē vel bouē z occiderat vl vēdiderat q debebat reddere quatuor oues pro una. z q bouem pro uno. Si autē inueniebat aial viues apud eum anteq vendidisset vl occidisset nō restituebat nisi duplū. sicut z de aliis rebus. l Et auferes malū de medio tui. s. malum culpe per bonū iusticie. m Obserua diligenter. Hic describitur punitio a deo timenda p peccato rebellionis ad superiores. z maxime sacerdotes: pro qua a deo inflicta ē aliquādo plaga lepre. vt patet in ozia rege iuda. ij. Paralip. xxvj. z hoc ē quod dī. m Obserua diligēter: ne incurras plagas lepre. pter rebellionē ad superiores. z iō subditur. n Sed facies quecunq vocauerint te sacerdotes rē. In hebreo habetur. Obseueris in plaga lepre. quod exponit ra. Sa. dicens. Caue ne celes plagam lepre in te vel in alio. n Sed facies quecunq vocauerint te rē. id est si dixerint te vel alium eiciendū de castris sicut leprosum. vel recludendum ad diligentius considerandum: vel iudicauerint immundū obediās eis. prima tamen expositio vt detur magis pcordare lre sequenti.

o Mementote que fecerit dominus deus vestre marie in via. quam percussit plaga lepre propter eius rebellionem contra Moysen. vt habetur Num. xij. ac si dicatur. memozes debetis esse huius facti: ne, pter peccatum rebellionis plaga lepre inferatur vobis. qz in hoc dominus non pepercit marie: licet esset sancta z prophetissa: vt habetur Exo. xv. p Cū repetes. Post ordinationem rationalis in legalitate ad oēs hic ordinatur in pietate ad pauperes. Et primo in pignoribus accipiendis. secundo i mercedibus reddēdis. ibi. Non negabis mercedem. tercio in iudiciis nō peruertendis: ibi. Non occidentur. Quarto in elemosynis faciendis: ibi. Quando messueris segetem. Circa primum dicitur. p Cum repetes a primo tuo rem aliquam quaz debet tibi. z nō potest soluere. propter quod vis habere pignus.

q Nō ingredieris domū ei vt pignz auferas. qz posses

ibi videre aliquid de quo verecundaretur. a Sed stabis foris.pignus curialiē accipiēdo. b Si autē pauper ē no pnoc.dē.si ē vestimentū necessariū de nocte.ꝫ in mane itez pōt accipi.z ita intelligendū ē de vestimēto necessario de die.qđ oz reddi in mane z pōt reaccipi in vespere. sicut dictū fuit exod.xxij. c Mō negabis. b pnter agit de pietate ad pauperes in mercedibus laboris sui reddēdis.qz cōmuniter sūt ita pauperes q nō possūt cōmode solutionem expectare. z boc ē quod subditur

wmū ei⁹ vt pign⁹ auferas: a sed stab foris z ille tibi pferet qđ hūerit. b Si aūt pauper ē nō pnoctabit apud te pign⁹: sed statī reddes ei añ solis occasuz: vt wmiens ī vestimēto suo bñdicat tibi et hēas iusticiā corā wmio deo tuo c Mō negab mercedē indigētis z pauperis fratris tui siue aduene q tecuz morat ī terra et ītra portas tuas ē: ꝫ eadē die reddes ei preciū laboris sui añ sol' occasum: qz pauper est. et ex eo sustētat aiaz suā ne clamet ꝓtra te ad dñm z reputet tibi ī peccatū f Mō occident patres pro filijs: nec filij pro pribus. ꝫ vnusquisqz p pctō

manssisset.nec tū inuenit q dñs preceperit paruulos interfici. Itē ibidē cap.xxj.dī.q vndecim tribus predicte miserunt viros ad interficiendū viros iabes galaad cū mulierib⁹ z paruulis excepta mulierib⁹ q viros nō cognouerant.nec legitur q dñs boc ꝑceperit.nec scptura fctīm eoz repbēdit. Itē fm iura ciuilia nō reprobata aliqñ p crimie lese maiestatis interficiunt ībiti p peccatis tominoz z filij p peccatis parentū: propter qđ videt q in aliq̄bus casib⁹ possunt filij etiā innocentes pro peccatis parentum interfici etiam absqz speciali mandato dei. et ideo dicunt alij: q occisio pōt duplicit cōsiderari. vno modo vt est pena tm̄. z sic habet rōnem mali. cum sit priuatio boni. s. vite: quod est maximū bonum inter corporalia. z sic nullus occiditur iuste p peccato alteri⁹. quia peccatū est q̄d personale. pena aut̄ vt habet rōem pene pcise: respicit tm̄ culpā vel peccatū. z ideo nō trāsfert ad aliā personam. sicut nec culpa actualis de qua est sermo. Alio modo consideratur occisio in ꝫtum est quedā medicina. qz morte aliquoz multi deterrentur. z a pctis cohibentur. z sic non habet rationē mali simpl'r. sed tm̄ fm quid. sicut z potio amara inq̄tū inducit sanitatē. vel absscisio membri putridi vt saluetur corpus nō habet rōnem mali nisi fm quid. sed habet rōnem boni simpl'r. vlteri⁹ dicunt z verum est q bona exteriora ordinātur ad vitaz corporalē. z vita corporalis ad salutē aie z ad dei gloriā z bonū particulare ad bonū cōe. ex quo ocludūt q sicut rōnabiliter ordinatur detrimētū in reb⁹ exteriorib⁹ ad salutē corporalis vite: vt pater in eo q̄ pūcit merces i mari: vt p hoc possit in vita saluari. ita rōnabiliter ordiatur detrimentū vite corporal' ad salutē aie z gliaz dei: z detrimentū boni pticular' ad bonū cōe. z ideo q̄n occurrit casus in quo ꝓpter peccatū alicuius occisio ipius z etiā alioz licet sint innocētes cedit ad salutē animaz z ad ꝯmune bonū potest rōnabiliter ordinari per iudiciū bānuz vt si per destructionē vnius dom⁹ melioret tota ciuitas z per destructionē vnius ciuitat̄ totū regnū. vtpote q̄n ꝓpter enormitatē criminis cedentis in detrimentū salutis animaz vel bonoris diuini. vel cōis boni: infligit pena sic dura paucis respectiue. et multi per boc terrētur. z ab enormib⁹ per que posset tranquillitas ciuitat̄ vel regni perturbari arcētur. et sic bonū cōe p detrimētū boni particular' ꝯseruat. talis tm̄ occisio innocentū inq̄tum est pena refert ad peccātes q̄ i boc puniunt: inq̄tum filij sui vel amici seu subditi occidūtur. inq̄tum tm̄ est medicina refert ad illos qui occiduntur. quia valet eis ad salutez anime si patienter sustineant ordinē iusticie. ꝓpter bonum cōmune. Est etiā medicina respectu aliorum qui per boc deterrentur z a malis coercētur: vt p̄dictum est Sic igitur fm istam viā quod dī hic. Non occidētur. dē. intelligendum est inq̄tum occisio habet rationem pene. nō autē inq̄tum habet ratiōem medicine mō predicto. ꝫ q̄n occisio innocētis est directe ꝯtra preceptū decalogi q̄ dī. Nō occides. sicut dictū fuit Exo.xx: qđ quidem preceptū est indispensabile: saltem per hominē: ideo difficile videtur qualiter innocens possit per boiez ad mortē condēnari. cuiuscunqz etiam sit auctoritatis. ꝫ auctoritate dei z mādato potest fieri. qz nullus in pūti vita q̄tuz ad hoc est ei innocens: sed oīs sūt debitores mortis ideo potest hoc debitum q̄n z quō vult exigere. ideo qui vult̄ tenere opinionem aliā que mitior vr. pōt dfacili respondere ad scripturas inductas pro alia opinione. licz

d Ex eo sustē. ani. suā. i. vitaz. e Me clamet ꝫ te ad dñm. qz talis clamor audit a dño. fm q dī Jac. v. Ecce merces operariorum q messuerūt regiones vestras q̄ fraudata ē a vobis: clamat. z clamor eorum in aures dñi sabaoth introiuit. In dilatōe aūt solutōis defraudat pauper q̄tū ad hoc q nō bēt ad necessitatez suā. f Mō occident. Hic p̄t ordinatur rōnal' i pietate q̄tū ad iudicia nō peruertēda. z primo inducit ad hoc q̄n aliter. secdo spāliter in iudicijs paupertabi. Mō puertes iudicū. Circa p̄mū dī. f Mō occidētur patres p filijs nec filij p pribus. Sz p̄riū dubi⁹ vī dī Exo.xx. Visitās iniq̄tates patrū i filijs dē. z ad cōcordiā huius dicūt aliq̄ q quadruplex ē mors. corporal'. spūalis: tpalis et eterna. Dicūt igitur q morte spūali z eterna nō punitur pater p filio: z econuerso. fm q dī Ezech.xviij. Filius nō portabit iniquitatē patris. nec pater iniquitatē filij. Morte vo corpali z tpali interficitur aliqñ filius p pctō patris z econuerso. ꝫ iz istud dictū sit verū. nō tū videt valere ad ꝓpositum. qz lex ista est ad informationē iudicū tpaliū ad quos nō spectat imponere penā spūalem vel eternā. z ideo p nihilo diceretur eis. Nō occidētur patres p filijs dē. et ideo alit dicūt: q iudicibus tpalibus nullo mō ē licitū interficere filios p pctis parentū: vt hic dī. Nō occidēt dē. nisi ēent participes crimis. z tūc nō intficerēt tm̄ p pctō alterius ꝫ p suo. ꝫ deus qui est auctor vite z mortis z cui est quilibet quantūcunqz iustus mortis debitor potest intficere filios p pctis parentū z econuerso. z boc fit ab ipso immediate. sicut in diluuio p peccatis parentū submersi sunt paruuli: qui adhuc nō poterant esse participes i peccatis parentū: vtpote ratiōis vsū nō habētes. vel mediātibus angelis factis. sicut i subuersione sodomoz interfecti sunt paruuli cū parentibus: vel mediantibus angel' mal': q̄bus aliqñ vtitur deus ad executionē sue iusticie. sicut pro pctō egyptioz primogeniti fuerūt interfecti quātūcunqz paruuli: vel mediātibus bomibus. sicut de mādato dñi filij israbel interfecerūt bitatores terre chanaan cū vxoribus z filijs q̄ntūcunqz paruul'. ꝫ absqz spāli mādato dei nō possūt innocentes interfici: z fm boc currit phibitio ista. Nō occidētur dē. Sz boc nō vī sufficere. qz in sacra scriptura inueniūtur filij q̄ntūcunqz puuli z innocētes p pctis pentū intfecti. nec dī expresse q boc fuerit de spāli mādato dei sicut dī iosue. vij. q achor cū filijs z filiabus intfect⁹ fuit. nec tm̄ inuenit q fuisset oscij de furto p̄is. nec q dñs ꝑceperit eos lapidari. Itē Jud. xx. decē tribus pugnātes cōtribū beniamin intfecerūt mulieres z paruulos p pctō parētū alit nō fuissent solliciti reparare tribū illā per alias mulieres dādas, fugitiuis de plio. qz potuissent rebabuisse suas vxores, potuisset etiā reparari illa tribus per filios si re-

ẽm nõ habeat exp̃sse de textu: q dñs p̃cepit filios achor cũ ipso inflictiõ credendũ ẽ q iosue in q̃ erat spũs factus nihil fecit in hoc nisi de mãdato dñi. Pot etiã hoc haberi ex textu aliq̃ mõ: vbi dr a dño. Mõ poteris stare corazb hostiũ? cuis: donec deleat ex te q̃ p̃tamiatus ẽ hoc scelere deletõ aũt hois importat mortẽ ei? cũ sua posteritate. q̃a q̃diu viuũt filij: remanet in eis pater defunct? q̃dammodo: vt bř. ij. de aia. ꝛ Eccl. xxx. dr. Mortuus est pater eius ꝛ quasi nõ est mortuus. reliq̃t ẽm filium silem sibi. Silr dom ỏ interfectione puuloꝝ beniamyn. q̃ cũ a decez tribub? Jrael̃ consiliũ dñi: respondit Ascẽdite: cras ẽm tradã eos in man? vestras. Judic. xx. ꝛ iõ cũ p̃cesserunt ad bellũ de p̃silio ꝛ mãdato dñi: nõ est

suo moriet̃. [5] Non puertes iudiciuz aduene et pupilli: [b] nec auferes pignoris loco vidue vestimẽtũ. [l] Memento q̃ fueris ĩ egypto ꝛ eruerit te dñs deus tuus inde. Idcirco p̃cipio tibi vt facias hãc rẽ. [k] Quando messueris segetem in agro tuo et oblit? manipulũ reliq̃ris: nõ reuerteris vt tollas illuz: ſ aduenã ꝛ pupillũ ꝛ viduaz auferre patieris: vt benedicat tibi dñs deus tu? in oĩ ope manuũ tuaruz. Si fruges collegeris oliuaruz: q̃q̃d remãserit ĩ arboribꝰ: nõ reuerteris vt colligas: ſ relinq̃s aduene pupillo ac vidue. Si vindemiaueris vineã tuã: non colliges remanẽtes racemos: ſ cedent in vsus aduene pupilli ac vidue. Memẽto q̃ tu fuieris ĩ egypto: et idcirco p̃cipio tibi vt facias hanc rem.

moleuit vsus vel abusus p̃nitiosus vsq̃ ad hodiernuz die inter eos: quod ꝓstat manifeste esse ꝓtra diuinã legẽ. Nec obstat quod dr malach. ij. ca. Si odio habueris eã dimitte eã. Mã hoc est intelligendũ de odio causato ꝑm formã mosaice legis in p̃nti capitulo ꝓtentã.

Jpe ẽm Malachias ĩ fine sue ꝓphetie cõdudit. Memento legẽ Moysi.

¶ In eodez capi. xxiiij. vbi dr postilla ad maiorez intellectũ eoꝝ que dicta sunt.

¶ Additio. ij.

Circa q̃stionem hic motaz ꝙ postillatorem. s. an repudiatio vroris esset illicita in veteri lege sũt due opiniones p̃ncipales: quarum

illã tenet que cõius tenetur. s. q̃ repudiũ nunq̃ licitũ fuit: sed permissum ad euitandũ maius malũ. s. vroricidiũ. que quidẽ permissio non facit licitũ: sicut trahere ad vsurã nunq̃ fuit licitum: etiam alieno cuz sit cõtra naturã: ꝑm phm in. v. ethicoz. Licet fuerit permissum ad euitandũ maius malũ. s. ne fenerarent fratribus. Sed est alia opinio quã quidã tenẽt. s. q̃ repudiatio vroris fuit licita in veteri lege ex permissiõe diuina. Que quidem opinio secunda licet nõ sit omnino tenenda. videtur tamen saluo semper meliori iudicio magis consona litere ꝛ rationi. quod patet primo sic Nam lex vetus cuius gratiam nõ conferret: tamẽ ad hoc data erat: vt peccatum ostenderet ꝑm apostoluz ad Roma. vij. ca. Peccatum non cognoui nisi ꝙ legẽ Si igitur repudiare vrorem semp fuisset peccatum: hoc saltem per legem aut prophetas ostendi debuisz vnde Jsa. lviij. annuncia populo meo peccata eoꝝ. Si enim aliqua que necessaria sunt ad salutem nunq̃ eis nunciata fuissent: excusabiles fuissent iuxta illud saluatoris Johannis. xv. capitulo. Si ego nõ venissem: ꝛ eis locutus non fuissem: peccatum non habe rent. sed constat q̃ repudiationem vroꝝ fuisse peccatum nunq̃ eis fuit per legem nec prophetas indicatum ꝛc. Si autẽ contra hoc dicatur q̃ repudiationez vroris esse illicitam habetur de iure naturali. eo q̃ inseparabilitas matrimonij est de iure nature: put postillator intẽdit probare sup Math. xix. Et ideo nõ fuit opus vt denunciaretur ꝙ legẽ ꝛ ꝓphetas. Juxta illud apostoli. j. ad Corint. xj. c. Mõne natura docet vos. ꝺ nõ videtur valere. nã ea que sunt de lege nature plẽrie traduñ ĩ lege ꝛ euãgelio. ꝛ sic exponit illud qõ dr in decretis di. j. Ius naturale ẽ: qõ in lege ꝛ euãgelio ꝓtinet. put. s. Tho. in prima scde. q. xciij. art. iij. ĩ rñsione ad primũ argumẽtũ exponit: sed repudiatoz vroris eẽ illicitã nõ tradit in lege: ſ potius oppositũ: vt in p̃nti capło. Similiter nec i euãgelio ſ potius oppositum. Nam Math. xix. dicitur. Quicunq̃ dimiserit vrorem suam nisi ob fornicationem ꝛ aliam duxerit mechatur. Ex quo plane intelligit a contrario sensu: q̃ q̃ dimiserit vrorẽ suã ex cã fornicationis ꝛ aliã duxerit nõ mechat. ex q̃bꝰ ꝑz q̃ inseparabilitas mrimonij nõ ẽ de iure nature in lege ꝛ euãgelio ꝓtẽto. de q̃ tñ. s. Math. xix. ca. deo duce amplius videbit: vbi postillator de hoc large tractat. Jtẽ illud qõ dr? i lege sua nõ solum expresse mandat fieri: sed etiam dat modum et

formā quomodo fieri debeat: nō est intelligendū concessum fuisse per modū permissiōis alicui illiciti, vñ i argumento a simili quod deducit postillator de vsura permissa alieno: deus nō dedit modū z formā: quō bebreus daret pecuniā alieno ad vsuram. sed solū dixit nō trades fratri tuo ad vsuram sed alieno. Sed ꝫ nō solū deus mādat seu permittit fieri repudiū. sed etiā dat certā formā repudiandi dicens. Scribet libellū repudij. Ex q̄ bī q repudiū debet dari in scripīs a viro in manu vxoris. z sequitur. Dimittat eā de domo sua. Ex quo habetur q decetero nō debet cohabitare cuz ea. talis ergo concessio simpliciter ē tenēda esse licita. deus em̄ licet aliqua mala permittat. nō tamē dat modū z formā quomō talia fiant. Item si repudiuz esset illicitum in veteri lege: tunc facto repudio in lege contento: adhuc remaneret vinculū matrimonij inter repudiantem z repudiatā: inconuenienter ergo deus permitteret: q repudiata posset alteri nubere: cuz prim⁹ esset sp vxus maritus: etiā post repudiū: quod tamē in litera manifeste vī p̄mitti vt p3 pñs caplm intuenti. Itē posito q ꝺ dictamine iuris naturalis esset inseparabilitas mrimonij: put postillator pñsupponit. licz min⁹ vere: vt patebit i ad litōc. s. Matb. xix. hoc non obstante repudiū esset licitū in veteri lege: eo q fiebat de mādato expresso dei. deus em̄ potest matrimonia cōiungere z dissoluere, put sibi placet. sicut ipsemet postillator dicit in hac eadem materia in solutōe singulariter ad scām argumentū excusando abrahā de hoc q emsit agar: eo q illa emissio fuit facta de mādato dei put in postilla. Cōstat autē q idē deus ē qui mandauit abrahā dimittere agar vxorē suam. z qui mādauit per Moysen dari libellū repudij in casu per legē determinato. Cōfirmat ꝫ opinio aucte Chrysꝰ. plane intellecta. dicit em̄ q a pcō abstulit culpā legislator qñ p̄misit repudiū. Auctoritas em̄ quā postil. inducit i cōtrariū de dicto saluatoris Matb. xix. vbi dī q libell⁹ repudij concessus est a moyse ꝓpter duriciā cordis eorum: nō concludit suū ꝓpositū. Pro quo sciendū q lex vetus p̄m aplm ad Hebre. vij. neminē ad perfectū adduxit: cuius cā nō fuit ex parte dei legē dantis: cuz dei perfecta sint opera: vt infra. xxxij. sed ex imperfectiōe ꝓpli cui lex dabatur. z sic intelligitur. Dropē duriciaz cordis vestri. i. propter ineptitudinē vestrā ad capienda perfecta seu sublimia mādata. quapropter multa pertinētia ad perfectionē nō ꝯcipiebātur in ve. le. que tñ ꝯcipiunt i noua. vñ saluator Matb. v. ca. Audistis q̄ dictū ē antiquis. Nō occides ⁊c. Ego aūt dico vobis: q omis qui irascitur frī suo reus erit iudicio. Constat autē q qui irascitur fratri nō est trāsgressor alicuius p̄cepti ve. le. sed noue tīn. Similiter intelligēdū est de repudiatōe vxoris quod in lege veteri erat licitum nō aūt in lege noua in qua mrimoniuz est inseparabile. vñ illud dictū Matb. xix. Qui dimissam duxerit mechatur. ꝓprie intelligendū est p̄m legem nouā christi Et ideo discipuli audientes hmoi indissolubilitatem mrimonij: quasi de quodā nouo als inaudito dixerūt Si ita est cā hois cū vxore non expedit nubere. Circa quod attendendū q est quedam ratio specialis i matrimonio qua rationem veteri lege separatio erat licita. nō autem in noua lege. quā rationē sanct⁹ Tho. i prima scde. q. cij. ar. v. in rōne ad tertiū argu. ponit vbi sic dicit. Matrimonium fuit quidē in veteri lege: put erat in officiū nature. nō autē put est sacrm cōiunctionis xpi z ecclie: que nondum erat facta. vñ in veteri lege dabatur libellus repudij. quod est cotra sacramenti rōem. hec ille. Ex dictis faciliter excludūtur solutōes postillatoris ꝓ prima opinione hic posite. Nā prima in qua dicit: q vnitas vxoris in veteri lege fuit pretermissa ꝓpter maius bonum. s. multiplicatiōez prolis nō videtur valere. Nam p̄m apostolū Roma. iij. capitulo. Non sunt facienda mala vt eueniant bona. Constat autē p̄m ipm postillatorem: q pluralitas vxorum est de se mala, tamē contra legem naturalez facta. Jn hoc autem q vlterius intendit in eadem solutione dicere. s. q repudiū de se est malum. vñ si concedat ꝓpter maius malum vitanduz non fact illud licitum presupponit falsum. nā repudiū in veteri lege determinatum fuit licitū z bonum saltem durante tēpore veteris legis vt dictū est. Ad hoc quod dicit in tercia solutione q aliquid est illicitum quod tamē lege permittitur: ostēditur vno mō per ꝓphetā a spūsancto loquentē dicens duz q hoc verum est: z isto modo nō ostenditur per aliquem prophetam a spiritusancto loquentem q repudiū fuisset illicitum: sed potius oppositū: vt patet Malach. iij. cap. vbi dicitur. Si odio habueris eam dimitte eam nihil excipiendo: sed indistincte loquendo: quod equualet vniuersali locutioni: put ipse postillator ibidem allegat. De alio vo modo quem ibidem ponit ad ostendendū q repudium sit illicituz: eo q nullus eorum q cōmendātur i scriptura legitur repudium fecisse ⁊c. pauz est curanduz: tum quia non est necessarium q de omnibus licitum legatur q sancti talia fecerunt. Esus em̄ cerui licitus ē p̄m legem: vt Leuit. xj. non tamen legitur q aliquis sanctus cerui nas carnes comedisset. tum q⁹ habuisse plures vxores multi sancti leguntur in veteri testamento quod tamen aliquam separabilitatem matrimonij inclusit: cuz vir habens plures vxores carnem suam in plures diuidat: contra illud. Erunt duo in carne vna. Ratio autez postillatoris in tercia solutione pñsupponit q in repudio vxoris permittitur minus malum ad vitanduz maius: quod presuppositum vt dictum est nō est verum. nā in repudio tempore legis non permittitur aliquod malus vt dictum est. sed potius conceditur aliquod bonū: non tamen ita perfectuz vt in lege noua: in qua perfectiori mō matrimonium datur. s. nō solum in officium nature: sed etiam in sacramentū vt dictum est. Et notandū q p̄m sanctum Tho. in. iiij. dist. istius questionis vtraq pars pōt teneri. ꝓ vtraq em̄ parte arguit z solvit. licet attendēti mentē suā ibidē primā opinionē sustineat tanq magis cōem. secundā vo tanq probabiliorē.

¶ In eo. ca. vicz. xxiij: vbi dī in postilla. Jdeo q vult tenere opinionē aliā que mitior videtur ⁊c.

¶ Additio tercia.

Non solum alia opinio est mitior sed etiā iustior z tutior. dī em̄. s. Exo. xxiij. ca. Justū z innocentez nō interficias. quod ē specialius preceptū qō dirigitur iudicibus. nec habet aliquā exceptionē i lra: nec in auctoritatibus sanctoꝝ doctorum.

¶ Replica.

In cap. xxiiij. vbi postillator disputat de libello repudij z diuortio sicut z Scotꝰ circa quartū sniarum. z coiter doctores: solus Burg. cū sācto tho. se. pcaciter determinat ad partem minus probabilem: volēs q in veteri lege repudium erat non modo licituz: sed etiam a deo preceptum expresse vt termis eius vrar: z b in odiū puto postil. nititur multis vīs hic confirmare. z ꝓtendit rōnibus postil. in contrariū factis rndere. Et q uis hic de bis longam faciat digressionem. tñ Mat. xix. resumit z quedam alia addit. ibi. Alide vtriusq digressionis satis latum correctorium.

¶ Capitulum. xxv.

Si fuerit. Hic ꝓsequenter ordinat rōnalis in seueritate iusticie ꝓtra rebelles. z primo erga indigenas. secdo erga alienigēas: ibi. Memēto q fecit tibi amalech. Circa primū p seueritatē pene excludit iniusticiā. z secūdo ꝓcludit iusticiā: ibi. Nō babebis in sacculo. Adhuc primo declarat seueritatē in sexu virili. secdo i sexu muliebri. Si habuerint inter se iurgiū. Adhuc primo facit ꝓpositum in casu litigij. secdo in casu mrimonij: ibi. Cū habitauerīt. prima adhuc in duas in ptē principalē z incidentalē: ibi. Nō ligabis os bouis. Circa primū secundū q par cōis frequēter impedit z turbat q litigia iniusta. z iō lex arcet a talib⁹ p seueritatē pene erga iniuste litigantes z p exhibitionez bonoris erga iustaz causam habētes: q exhibitio huius bonoris reflectit i penā in-

iuste ptis.7 hoc est quod dr. Si fuerit cā inter aliqs ⁊c.7 subdit. b Que ⁊c. iustitie palmā habuit. i. victoriaz pnunciantes eū cām iustā habuisse. nomie aūt palme ī gnāt victoria: eo q antiq⁹ victores i plijs ramis palme i capite 7 manib⁹ ornabāt. vel ad hoc dr̄ aūt bn̄ti iustā cām habebatur palma i manu. ad ostendēdū q habuisset victoriaz i cā. c Sin aūt eū q pec. dig. vide. pla. vtpote qz ei⁹ malicia nō pōt conuenienter puniri pecunia. e Prosternēt. Ex quo pz q nō erat verberādus stando vl sedē do sed in terra iacē do ad maiorē cōfusionez. f Et corā se facient verberari. ne in eozū absētia executores iustitie ꝛc̄ficerēt propter fauorez a debita punitōne: vel odio seu alia occasione excederent. iō subdit. Pro mēsura pcti ⁊c. sequitur

g Non ligabis. Hec est ps incidētalis vbi reprimit in iustitia erga bruta aialia. ad quandaz em̄ inustitiā vr̄ pti nere inrostrare bouem vt nō possit d frugib⁹ i q̄bus actualit laborat comedere. Dicit aūt rasa. q idē intelligendū est de omni aiali laborāte circa rem ab eo comestibilē. g ponit tm̄ exēplū de boue: in q̄ frequentius h̄ mō accidit. Fuit etiā hoc institutū ad assuefaciēdū homies i pietate circa bruta animalia vt ex hoc magis mouerēt ad pietatē erga creaturam rationalem. h Cū habitauerint fratres. Hic determinat pena in cā matrimonij: vicz qn̄ bō moriebatur sine liberis. 7 iō ne deleretur nomē eius eo q nō habebat successorē in hereditate sua. qd̄ ē p̄ indinatiōem naturalē eo q oēs appetūt p⁹ mortē remanere i hoīm mēoria. p̄ceptū cm̄ fuit i lege: vt frater defuncti vxorez eius acciperet. 7 primus fili⁹ ex illo matrimonio, procreatus fratri defuncto ascriberetur: et ei succederet in hereditate. Nō autē quare talis suscitatō sic, procreatus magis videbatur ptinere ad defunctū q̄ si hoc fieret p extraneū. Itē qz frater defuncti magis teneb̄atur esse solicitus de pseruatōe nomis fris sui defuncti q̄ extraneus. 7 ideo quando nolebat hoc facere puniebat pena confusibili tanq̄ deuians a fraterna charitate que pena describit cū dr̄. l Tollet cal. de pe. ei⁹. spuet q facie eius. tanq̄ bois ab⁹ois⁹ despicabilis. Dicit aut̄ ra. sa. q spuebat corā eo i terrā i pteptū illi⁹. k Et vocabit̄ no. il. in isr̄l. discalciati. ita q istud vitupiū trāsibat ad posteros ipius vt magis abhorrerent homines denegare suscitationē semis fratr̄ suoz. l

Si hūerit. Hic dr̄ et emiatur se ueritas iusticie i sexu mulebri. qz p̄cipitur āputari manus mulier, q apprehendentis dereda bois vt liberet mariū suū de manu illius. 7 patet li tera. et mlto fortius imponi debebat hec pena si alio casu minus habente de motuo apprehenderet virilia bois. Dicit aūt hic ra. sal. q manus mulier nō erat amputāda q̄n poterat se redimere p pecuniaz. 7 tunc ym arbitriū iudicis tarabat manus pciuz sed hoc dictū non ꝓsonat ei q̄ subditur.

m Nec flectet. is super eaz vl la misericordia. Si aūt manus possz redimi pecunia fieret sibi aliqua miscdia.

n Nō habeb. exclusa iniustitia p seueritatē pene. hic ꝓsequit er ꝓcludit iustitia cum dr̄. Nō habebis in sac. di. pon. vt cum maiori emas. 7 cum minori vēdas. o Pōdus habebis iustū. tā in vēdendo q̄ in emēdo tā erga extraneos q̄ erga ꝓximos. p Mensura

dicet. sic fiet hoī qui nō edificat domuz frīs sui[k] Et vocabit̄ nomē illi⁹ i isr̄l domⁿ discalciati[l] Si hūerint inter se iurgiū viri duo: 7 vn⁹ p̄ alter rixari cepit. volēsq̄ vxor alteri⁹ eruē virū suū de manu fortioris: miseritq̄ manū 7 apprehenderit verēda ei⁹ abscides manū illi⁹[m]) nec flecteris sup eaz vlla miscdia.

[n]Nō hēbis i sacculo diuersa pōdera maius 7 min⁹ nec erit i domo tua modius maior 7 mior[o] Pondus hēbis iustū 7 verū. 7 modius equalis 7 verus erit tibi: vt multo viuas tpe sup terrā quā dn̄s de⁹ tu⁹ dederit tibi. Abominat̄ em̄ dn̄s eū q̄ facit h̄: 7 aduersat̄ omnē iniustitiā

[o]Memēto q̄ fecerit tibi amalech i via q̄n egredieb̄aris ex egypto. quō occurrerit tibi.[q] 7 extremos agminis tui q̄ lassi residebāt cecidit q̄n tu eras fame 7 labore p̄fectus[r] 7 nō timuerit de um. Cū g̃ dn̄s de⁹ tu⁹ dederit tibi requez 7 subiecerit cūctas p circuitū nationes i terra quā tibi pollicitus ē.

[s]delebis nomen eius sub celo. Caue ne obliuiscaris.

Ca. xxvj.

Cum intraueris terrā quā dn̄s de⁹ tu⁹ tibi dabit⁹

mento. Hic ponitur seueritas iustitie erga alienigēas s. erga amalechitas: q̄ i exitu de egypto inuaserunt filios isr̄l primo. 7 sic dederunt occasionem aliis gētibus per circuitū impugnādi eos. q Et extremos agminis tui. s. filios dan qui erant vltimi in motōe castroz 7 aliquos de aliis tribubus qui lassi nō poterāt sequi locum suarum tribuum. r Et nō timuerit de⁹. invadendo ꝓp̄n cuius erat ductor in columna nubis 7 defensor i mirabilibus factis. s Dele. no. a⁹. qd̄ factū fuit tpe Saulis. vt hr̄. j. Reg. xv. ca.

Capitulum. xxvj.

Cum intraueris. Superius duodecimo cap. 7 citra posita sunt illa p̄cepta que sunt quasi quedā cōclusiones elicite ex p̄ceptis decalogi

Hic ꝺn̄ē ponit̄ int̄ēta ꝺclusio respectu victorū a victo loco: vicz vt bō sit gratus tēo tē bn̄ficijs acceptē. ⁊ obediēs eius mādat̄. scōm ponit̄ ibi. Hodie ꝺn̄s tē⁹ tuus p̄cepit tibi. gratitudo aūt bois ad tēū nō ꝺz esse tm̄ i corde: s etiā i ore et ope. p̄m q̄ ꝺr ad Roma. x. ca. Corde creditur ad iusticiaz. ore autem cōfessio fit ad salutez. ⁊ ideo ꝓfessio buiusmodi gratitudis statuitur hic per legē. primo in redditione p̄mitiaz. secundo i redditione tecimaruz: ibi. Cū ꝓpleueris tecimā. Circa p̄mū dicit sic. a Cum q̄z itraueris terrā t̄ē. ex hoc ptz q̄ nō tenebant̄ ad p̄mitias donec terra promissionis essz obtēta ⁊ diuisa.

b Tolles tē cuncti frugibus tuis primitias. Dicit hic Rab. salo. q̄ primitie cētum ad terre nascentia tē septez reb⁹ tm̄ dabant̄. s. ō frumēto. ordeo: vinea oliua. malogranato. ficu et palma. tē alijs aūt fructib⁹ seu terre nascētibus ñ tenebant̄ dare. vñ saluator matthei. xxiij. ca. improp̄at phariseis q̄ sub ostētatiōe maioris iusticie tecimabāt mentaz ⁊ anetū: ⁊ talia minima ad que nō tenebant̄. ⁊ p̄m alios doctores nr̄os grauiora legis ad que necessario astringebātur relinq̄ntes. Oz aūt ibidē subdit̄. Hec oportuit facere ⁊ illa nō omittere. ly oportuit non vī posse referri ad vtrūq̄. q̄ tūc erat necessitas cadē faciēdi ⁊ illa. quia nō omittere aliq̄d idē ē qꝺ facē illꝺ. qꝺ tm̄ saluator intēdit excludere. Et tō saluator addit. Et illa ñ omittere: ad oñdēdū q̄ soluere tecias de talib⁹ minimis nō erat malū tē se s bonū. Cuius nō erat necessariū: dabātur etiā p̄mitie de lana. vt ꝺz. ē. xviij. c. c Pergesq̄ ad locū. s. in hierlm. ⁊ idē intelligēdū tē alios locz vbi fuit archa ꝺn̄i. ⁊ cultꝰ diuin⁹ post acq̄sitōz ēre promissiōis. ⁊ añq̄ cultus ille eēt in hierlm. d Profitebor hodie coram ꝺn̄o. ope ⁊ ore bn̄ficia eius recognoscendo. e Ponet añ altare. In ebrz. bz ventilabit. q̄ sacerdos supponebat manus suas manibus offerentis ⁊ tenētis p̄mitias suas. ⁊ eleuabat sursū ⁊ retrahebat tē orsū. ⁊ postea vertendo ad quatuor partes orbis ad designādū q̄ ille cui talia offerebātur erat ꝺn̄s celi ⁊ terre ⁊ totius orbis siue creature. f Syrus persequebatur p̄rem meū. q̄ Laban qui fuit de mesopotamia syrie p̄secutus ē iacob: vt habetur Gen̄. xxxj. q̄ fuit p̄ totius ꝓu̇incie isti. g Qui tescendit in egyptū. fame vrgente: vt ꝺz Gen̄. xlvj. ca. b In paucissimo numero. s. in. lxx. aiabus: vt ibidē ꝺr. i Creuitq̄ in gentē magnā. q̄ cum exiuerunt de ēgypto fuerunt sexcēta milia absq̄ parulis ⁊ mulieribus: Exo. xij. ca. k Afflixerūtq̄ nos egypt⁹: vt ꝺz exo. j. l Et eduxit nos in manu forti. egyptios plagis percutiēdo. m Et brachio extento. eos in mare submergendo. n In ingēti pauore. q̄ alie gētes ex auditu taliū fuerūt territe. o In signis tē celo datis. vt in colūna ignis ⁊ nubis ⁊ tē scensu manne. p Atq̄ portētis. in terra datis vt in eductōne aquaruz ō petra. ceca patēt vsq̄ ibi. q Epulaberis i oībus bonis. nō tē p̄mitijs q̄ erant sacerdotuz s tē oblatiōib⁹ pacificis quaz maior ps erat offerentiū. r Cū ꝓpleueris. Hic tescribit̄ ꝓfessio gratitudinis in redditione tecimarū cū ꝺr. s Anno tecimaz tercio qꝺ exponūt aliqui eo q̄ tercio āno erāt tres tecime: vt dicūt. vna em̄ erat ad sustentationem leuitarū. scꝺa erat tē nouē ptib⁹ residuis. ⁊ ista portabatur i hierlm. ⁊ in tē epulabātur offerentes cum suis familijs ⁊ leuitis ⁊ fiebat siliter singulis annis. tercia fiebat tercio anno solum et dabatur pauperibus. sed secunda tecima que ab istis ponitur vī ꝓficta. q̄ nō bī ex textu nec ex glo. s solū ꝺue alie: vt habitū ē. s. xiij. ca. ⁊ tō dicendū q̄ cū ꝺr. s Anno tecimaz ēcio. intelligit̄ iste ꝺue tecime. scz p̄ma q̄ erat leuitaz. ⁊ alia q̄ erat pauperū: q̄ ambe fiebāt anno tercio ⁊ ideo ꝺr anno tecimaz in plurali. ꝺuobus vo annis p̄cedētibus fiebat tm̄ p̄ma que erat leuitaz. t Dabis leuite. s. primā tecimā que leuitis tebebat̄. v Et aduene ⁊ pupillo ⁊ vidue. aliā tecimā que p̄ pauperibus fiebat. x Loqueriscq̄ in ꝓspectu ꝺn̄i. ꝓfitendo eius bonitatē. y Attuli quod sanctificatū est. In hebreo habetur abstuli quod sanctificatum est de domo mea. i. separaui ab alijs rebus ad vsum meum pertinentibus. z Et tedi illud leuite t̄ē. modo iaz exposito. ideo litera nostra que habet attuli videtur falsificata vicio scriptoruz ꝓpter similitudinē dictionū. quia tecime predicte que debent hic sanctificatū: nō afferebātur in hierlm s dabantur leuitis ⁊ pauperibus ad domū tecimantiū venientibus nisi forsitan in casu: vt si in tercio anno esset de eis aliqꝺ residuum: quod non fuisset leuitis ⁊ pauperib⁹ traditus tūc tebebat apportari in hierlm. a Nō preteriui mādata tua. Hoc nō dicebatur ad suipsius commendatiōem sed agendo gratias tēo qui voluntatem ⁊ fortitudinem tederat homini adimplendi mandata eius. sicut ezechias dixit Esa. xxxviij. Memento domine quō ambulauerim coram te in veritate ⁊ corde perfecto. b Nō comedi ex eis i luctu meo. i. tpe indigētie mee nō ꝓsumpsi talia i vsus

meos. a Nec separui ea i qualibet immūdicia.qz illud qđ separab̃ p̃ decima: debebat eē mundū ex pte rei separata: ita q̃ nō eet polluta ex cōtactu alicui⁹ rei immūde. Silr ex parte bomis separanꝫ cū debebat esse mūdus qñ talia separabat. Alit etiā exponit. b In qualibet immundicia.i.ad aliquod p̃tinens ad ydolatriam: que in scriptura immūdicia noiatur. c Nec expendi ex bis q̃cq̃ in re funebri. facies do inde puluia i sepulturis aut anniuersarijs mortuoꝝ.cetera patent. d Hodie dñs de⁹ tu⁹ Hic ponit intenta cōclusio q̃tū ad p̃tem scđam: que est obedientia in diuinis mandatis cuz di. Hodie dñs de⁹ tuus precepit tibi de.i.semp debes eē parat⁹ ad obedien dū diuinis mandatis ac si p̃tialiter p̃cipet tibi: sicut fecit in monte synai. e Ut facias mandata.q̃tum ad moralia. f Atq̃ iudicia. q̃tū ad iudicialia. g Ex toto corde de. hoc expositū est supra.vj ca. h Dñm elegisti bodie.i. hoc sp debet esse in corde tuo: sicut qñ elegisti eū i mōte synai. legem recipiendo. i Et dñs elegit te bodie.i. ita familiariter se habet ad te et habebit: sicut se habuit in monte synai: dum tamē obediās ei. k Ut sis ei popul⁹ peculiaris .i. singulariter dilectus. l Et faciat te excelsiorē cunctis gentibus i sanctitate: fama et potestate qđ adimpletum est in xpo. m Quas creauit in laudem z nomē z gl̃iam suā.qz quicq̃d ē excellētie z boni in quacūq̃ creatura: ordinatur finaliter ad gloriā dei.

a nec separui ea b i qualibz immūdicia: c nec expēdi ex bis quicq̃ in re funebri. Obedi ui voci dñi dei mei z feci oīa sic̄ p̃cepisti mihi. Respice d̄ scūario tuo: z de excelso celoꝝ bitaculo: z bñdic pplo tuo isrl: z tre quā dedisti nobis sic̄ iurasti p̃ribꝫ nr̄is tre lacte z melle manāti. d Hodie dñs deus tuus p̃cepit tibi e vt facias mādata bf atz iudicia vt custodias z ipleas g ex toto corde tuo: et ex tota aīa tua. Dominū elegisti h bodie vt sit tibi de⁹ et ambules i vijs ei⁹: vt custodias ceremōias illi⁹ z mandata atz iudicia z obedias ei⁹ impio i En dñm⁹ elegit te bodie k vt sis ei pplꝰ peculiar z sic̄ locut⁹ ē tibi: z custodias oīa p̃cepta illi⁹ l z faciet te excelsiorē cūct̄ gētib̃: m quas creauit in laudez et nomē z gloriā suā: vt sis populꝰ sāctus dñi dei tui sic̄ locutus est. ¶ .xxvij.

a Recepit aūt moyses z seniores pplo isrl dicentes. Custodite oīe mādatū qđ p̃cipio vob̃ hodie. b Cūq̃z trāsieritz iordanē i trā quā dñs de⁹ tu⁹ dabit tibi: eriges ingentes lapides z calce leuigabis eos c vt possis in eis scribere oīa verba legis huius iordane transmisso: vt introeas terram quā dominus deus tuus dabit tibi: terrā lacte z melle manantē: sicut iurauit p̃ribus tuis. Quādo ergo trā sieris iordanem erige lapides quos ego hodie p̃cipio tibi in monte hebal et leuigabis eos calce: d z edificabis ibi altare dño deo tuo de lapidibꝫ quos ferrū nō tetigit: z d̄ saxis informibus z impolitz z offeres super eo holocausta dño deo: z immolabis hostias pacificas: comedesqz ibi z epulaberis corā dño deo tuo Et scribes sup lapides omnia verba legis hui⁹ plane z lucide. Dixeruntqz Moyses z sacerdotes leuitici generis ad oēz israhelē. Attē de et audi isrl. Hodie fact⁹ ē pplꝰ dñi dei tui. Audies vocē eius: z facies mādata atq̃ iusticias quas ego p̃cipio tibi. e Precepitqz Moyses populo in die illo dicēs Hi stabūt ad benedicendū dño super montez garizim iordane trāsmisso: symeon leui: iudas: isachar: ioseph: et beniamin. f Et e regione isti stabunt ad maledicendum in monte hebal. Ruben: Gad: et azer: zabulon dan: et neptalim g Et pnunciabunt leuite dicentqz ad

re promissiōis: nō debebāt iste benedictiones z maledictiones fieri: sed postea fuerūt facte. vt hr Josue. viij. ca. scđo describitur solennitatis ritus in decalogi descriptione: et altaris edificatione et holocaustorum immolatione. c Ut possis i eis scribere oīa verba legis huius. scz decē p̃cepta decalogi. qz omnia alia nō possent ibi scribi. d Et edificabis ibi altare de la. quos ferrum non tetigit. causa huius dicta ē Exo. xx. ca. in fine. Tercio tangitur locus cuz subdit. Hi stabunt ad benedicēdum domino sup montē garizim. z cū subditur post. f Et e regione isti sta. ad maledicendū in mōte hebal. Sūt eīm duo monticuli ꝓpinqui et ꝓpe ciuitatē sychez. g Et pnunciabunt. Hic cōsequēter ponitur pnunciationis modus. Et primo circa obseruationē z transgressionem aliquoꝝ p̃ceptoꝝ spāliter. scđo totius legis gñaliter ibi. Maledictus. Circa primū dr. g Et pnūciabunt leuite. id ē benedictiones z maledictōes. sed ꝓtra hoc vr qđ iuz dictū ē. q̃ trib⁹ leui ē de stātib⁹ ad bñdicendū. Ad qđ dicunt aliq̃ expositores. q̃ sacerdotes z leuite primo cum archa ascendebāt montē garizim: z pnunciabāt ibi benedictiones: z populus ibi existēs p̃ singulos respondebat amē: z post ad maledicendū cū archa: ascēdebant montē hebal: z ꝓius ibi existēs respondebat amē. tm. s. trib⁹ leui noiata ē cū bñdicentib⁹ tm: ad tm signādū q̃ ad plures et rectores ecclesie p̃ se ptinet bñdicere. nō aūt maledicere nisi p accidens p peccantiū ꝓtūacia. Ra. sa. dicit q̃ sex trib⁹ stabāt in monte garizim: ita q̃ ioseph accipiatur hic p duabus tribꝰ. i.

n Additio.

Ad hac ventilatōe sacerdotis ꝓprie faciebat signū crucis. prout fuit dictum supra Leuit̃. vij. in additione quadam. o Caplin. xxvij.

a Recepit autē moyses. Hec est tercia pars principalis huius libri: in q̃ excitat populus ad reuerētiam z obseruationē legis per benedictōes obseruatoribus conferendas: z maledictiones transgressoribus inferendas. Et primo ponitur benedictionuz z maledictionum institutio. secundo earuz impōcatio capitulo xxviij. tercio earꝫ susceptio: ca. xxix. quarto maledictōnū mitigatio. xxx. ca. Circa primū p̃ponitur institutō nis actus. scđo subdit pnunciatōis mot⁹: ibi. Et pnunciabūt leuite. Circa primū describit tps cuz di. b Cunq̃z transieritis iordanē. qz ante ingressum terre promissiōis: nō debebāt iste benedictiones z maledictiones fieri: sed postea fuerūt facte. vt hr Josue. viij. ca. scđo describitur solennitatis ritus in decalogi descriptione: et altaris edificatione et holocaustorum immolatione. c Ut possis i eis scribere oīa verba legis huius. scz decē p̃cepta decalogi. qz omnia alia nō possent ibi scribi. d Et edificabis ibi altare de la. quos ferrum non tetigit. causa huius dicta ē Exo. xx. ca. in fine. Tercio tangitur locus cuz subdit. Hi stabunt ad benedicēdum domino sup montē garizim. z cū subditur post. f Et e regione isti sta. ad maledicendū in mōte hebal. Sūt eīm duo monticuli ꝓpinqui et ꝓpe ciuitatē sychez. g Et pnunciabunt. Hic cōsequēter ponitur pnunciationis modus. Et primo circa obseruationē z transgressionem aliquoꝝ p̃ceptoꝝ spāliter. scđo totius legis gñaliter ibi. Maledictus. Circa primū dr. g Et pnūciabunt leuite. id ē benedictiones z maledictōes. sed ꝓtra hoc vr qđ iuz dictū ē. q̃ trib⁹ leui ē de stātib⁹ ad bñdicendū. Ad qđ dicunt aliq̃ expositores. q̃ sacerdotes z leuite primo cum archa ascendebāt montē garizim: z pnunciabāt ibi benedictiones: z populus ibi existēs p̃ singulos respondebat amē: z post ad maledicendū cū archa: ascēdebant montē hebal: z ꝓius ibi existēs respondebat amē. tm. s. trib⁹ leui noiata ē cū bñdicentib⁹ tm: ad tm signādū q̃ ad plures et rectores ecclesie p̃ se ptinet bñdicere. nō aūt maledicere nisi p accidens p peccantiū ꝓtūacia. Ra. sa. dicit q̃ sex trib⁹ stabāt in monte garizim: ita q̃ ioseph accipiatur hic p duabus tribꝰ. i.

ephraim ⁊ manasse. sex aũt alie erant in monte hebal. Sacerdotes aũt ⁊ leuite erãt in medio vuoꝝ mõtium ⁊ primo ꝟtebant facies suas ꝟsus montem garizim ⁊ pnũciabant vnaz benedictõz p modum q̃ post dicẽt. ⁊ ois ꝑs ex̃s in vtroq; monte rñdebat amẽ. postea ꝟtebãt facies suas ad montẽ hebal pnũciando maledictõez oppositam. ⁊ ꝑs hic ⁊ inde rñdebat amẽ. Dicũt ñ illi q̃ erant in monte garizim stare ad benedicendum eo q̃ sacerdotes ⁊ leuite pnunciando bñdictiões ꝟtebãt facies suas ad illos. ⁊ eodẽ mõ dicunt alij stare ad maledicendum. Oz aũt leui numerãt inter benedicẽtes tñ. rõ iam dicta est. põt etiam dici q̃ alíq̃ ꝺ tribu leui erant in mõte garizim. q̃ nõ oẽs erant necessarij ad pnũciãdum benedictõnes. ℔ nulli eoꝝ erant in monte hebal.

b Maledict⁹ homo. hic nõ ponit aliq̃ benedictio expsse. ⁊ tñ de ipsis facta est supra mẽtio. ad hoc dicit Ra. sa. q̃ intelligunt ꝑ maledictões oppositas. ita q̃ sacerdotes ⁊ leuite primo dirext. Benedict⁹ bõ q̃ nõ facit sculptile ⁊ pflatile ⁊c. ⁊ rñso a ꝑlo amẽ: dicebant.

b Maledict⁹ bõ q̃ facit sculptile ⁊ cõflatile ⁊c. ⁊ sic pñter ꝛe alijs maledictionib⁹ oppositis.

i Maledict⁹ q̃ nõ honorat patrem in hebreo bz. Maledict⁹ q̃ vilificat patrem. vilificare em̃ peius est q̃ nõ honorare.

k Maledict⁹ q̃ trãſ. ter. pri. sui. p talem translatõez furando ptem terre primi.

oẽs viros isrl excelsa voce. [b] Maledict⁹ hõ q̃ facit sculptile ⁊ pflatile abominatõz dñi: op⁹ manuũ artificũ ponitq; illud in abscõdito Et rñdebit omis ꝑs ⁊ dicet amẽ [l] Maledict⁹ q̃ nõ honorat patrẽ suũ ⁊ matrẽ suaz. Et dicet oĩs ꝑs amen. [k] Maledict⁹ q̃ transfert termios primi sui. Et dicet oĩs ꝑs amẽ. [l] Maledict⁹ q̃ errare facit cecũ in itinẽ. Et dicet oĩs ꝑs amen. Maledict⁹ q̃ puertit iudiciũ aduene pupilli ⁊ vidue. Et dicet oĩs ꝑs amen. Maledict⁹ q̃ vxorit cũ vxore patrꝛ sui ⁊ reuelat opimẽtũ lectuli e⁹. Et dicet oĩs ꝑs amẽ Maledictus q̃ vxorit cum omni iumẽto. Et dicet oĩs ꝑs amẽ. Maledict⁹ q̃ vxorit cuz sororẽ sua filia pris sui vl mris sue. Et dicet oĩs ꝑs amẽ. Maledict⁹ q̃ vxorit cuz socru sua. Et dicet oĩs ꝑs amen. Maledict⁹ q̃ clam ꝓcusserit primũ suũ Et dicz oĩs ꝑs amẽ. Maledict⁹ q̃ vxorit cũ vxore ꝓximi sui. Et dicet oĩs ꝑs amen. Maledict⁹ q̃ accipit munera vt ꝓcutiat aiaz sãguinis innocẽtis. Et dicet oĩs ꝑs amen. [m] Maledictus q̃ non pmanet in ꝑmonib⁹ legis hui⁹. nec eos operꝑficit. Et dicet omnis populus amen. ℣ .xxviij.

m Maledict⁹ q̃ nõ pmanet. hic ponit maledictio ⁊ benedictio ei opposita respectu observantie ⁊ transgressionis totius legis generaliter. ⁊ sicut in alijs ꝓdictis primo pnunciabãt benedictio sup obꝛuantes. ⁊ maledictio sup trãsgredientes legem in aliquo ꝑticulari mandato sic in isto generalit ꝑmo pnũciabãt leuite dicẽtes. Benedict⁹ q̃ pmanet in ꝑmonib⁹ legis hui⁹ ⁊ rñso a ꝑlo amen. pnunciabant maledictõz oppositaz vi. Maledictus q̃ non pmanet ⁊c.

Ca. xxviij.

a Si aũt audieris. b ꝓnr ponit benedictionũ ⁊ maledictionum impcatio Et primo benedictionũ sup obꝛuatores leg. scdo maledictionũ sup trãsgressores ibi. Oz si audire noluer. Circa primũ sciendu⁹ q̃ bñdictiones impcanr ꝑm ea q̃ solent homines ꝛesiderare in pñti vita qz in veteri lege obꝛuatorib⁹ legis promittebãt bona tẽpalia tanq; boib⁹ carnalib⁹ ⁊ impfectis. q̃ non pñt capere spũalia. ⁊ ꝓpter hoc dicit aplus ad Heb. vij. Nihil ad pfectũ adduxit lex Solent aũt homines ꝛesiderare primo ꝑspicatem wm⁹ sue. q̃ ꝑsistit in fecunditate ꝓlis ⁊ abundantia tpaliũ bonoꝝ ⁊ q̃tum ad hoc dz in generali. Benedict⁹ tu in ciuitate ⁊ benedict⁹ in agro ⁊ ꝓnr explicat magis in ꝑticulari cum dz. Benedictus fruct⁹ ventris tui ⁊c.

b Benedicta horrea tua. qz plena erũt bonis. nec putrefient tibi.

c Et benedicte relicte tue. i. supabũdantie bonoꝝ tuorum. qz ꝛe illis dabis paupibus. ⁊ illi benedicent tibi. Consistit etiam hꝛ na dispositio wm⁹ in corpis incolumitate sine q̃ ꝓdicta bona paꝝ valerent hominiõ subdi.

d Benedict⁹ eris ingrediẽs ⁊c. qz intus ciuitatem ⁊ ex̃ poteris ꝓuenienter exercere opa tibi ꝓuenientia. scdo solent homines ꝛesiderare inimicoꝝ suoꝝ pfusionem. ⁊ q̃tũ ad hoc dz. Dabit dñs inimicos ⁊c.

e Per vnam viam venient ⁊c. modus est em̃ veniendi ad plium. s. vnite ⁊ ꝓiunctim. ⁊ modus fugiendi ꝑ diuersas vias. tercio ꝛesiderãt homines fame celebritatem in bonitate. ⁊ q̃tum ad hoc dz.

f Suscitabit te dñs sibi in ppm sanctuz. z sanctitas ista p famam diuulgabit ad dei gloriā z tuam. ō subdit. Timebūtq oēs terraz ppli dei. z subdit. g Apiet dñs thezauz suum optimū celum. dz aūt celum thezaur⁹. qz ibi reposita sunt z abscondita bona diligentib⁹ deum. ſm illud. j. ad Coz. ij. c. Quod oculus nō vidit ꝛc. Dicit aūt thezaurus. qz tota fertilitas bonoꝝ in istis inferioꝝib⁹ p. uenit ex influentia celi z stellaz.

b Et fenerab gētib⁹ multis. i. accōmodabis. q. d. ita plen⁹ eris diuitijs q poteris accōmodare gētis gentib⁹ multis. qto deside rāt homies dñm z bonoꝝ sublimitatem. z q̄tū ad B dz i Cōstituet te dñs in caput. qz est supi oz ps corpis.

k Ac nō declinaueris ab eis nec ad dex. nec ad sinistrā. i. q̄cunq; impulsu pspitat̄ seu aduersitatis.

l Qz si audire nolueris. hic pñr ponit impōcatio maledictionum sup leg transgressoꝛes. z sicut impōcate sūt bñdictiones ſm ea q̄ homies desiderāt in vita pñti vt dictuz est. sic etiam maledictōnes impōnunt ſm ea q̄ homies abhorrent in pñti vita. z ſm hoc posset diuidi seq̄ns lr̄a vt patebit p distinctōnes eoꝝ q̄ abhorrent. ista aūt distinctio nō est ita pcisa q̄n de ptinētib⁹ ad vnam ptem plura ponāt in alia z econuerso. qz moyses ista tradebat ppl̄o p modū exhortatōnis z pdicatiōis. z iō frequnter intermiscet illa q̄ ptinent ad diuersas maledictōes p modum cuiusdam exagerationis. Accipiat̄ tñ distinctio put pōt fieri per oppositum ad benedictiones. qz primo solent homines abhorrere malam dispōnem hom⁹ sue. q̄ pcisit in sterilitate plis. et penuria bonoꝝ. z q̄tum ad hoc dz.

m Maledictus eris in ciuitate ꝛc. z patz ista ex pdictis vsq; ibi.

n Propter adinuētiones tuas. i. octā que sunt a nobis

s Apiet dñs thesauz suum optimū celū vt tribuat pluuiā terre tue in tpe suo: bñdicetq; cūctis operib⁹ manuū tuaz. t Et fenerab gentib⁹ multis: z ipe a nullo fen⁹ accipies. u Constituet te dñs in caput z nō in caudaz z eris sp supra z nō subt̄: si audieris mādata dñi dei tui que ego pcipio tibi hodie: z custodieris z feceris k ac nō declinaueris ab eis nec ad dextrā nec ad sinistraz: nec secut⁹ fueris deos alienos neq; colueris eos. l Qz si audire nolueris vocē dñi dei tui vt custodias z facias omia mandata ei⁹ z ceremonias q̄s ego pcipio tibi hodie: venient sup te oēs maledictōnes iste z apprehendent te. m Maledict⁹ eris i ciuitate: maledict⁹ in agro. Maledictū horreū tuū z maledicte reliq̄e tue. Maledict⁹ fructus ventris tui z fruct⁹ terre tue: armēta bouū tuaz. Maledict⁹ eris ingrediēs: z maledict⁹ egrediēs. Mittet dñs sup te famē z esuriem z increpatōz in oīa opa tua q̄ tu facies donec pterat te z pdat velocit̄ ppt̄ adinuētōes tuas pessimas in q̄bo reliq̄sti me o Adiūgat tibi dñs pestilētiaz: donec psumat te de terra ad quā ingredieris possidēdam. Percutiet te dñs egestate febri z frigore: ardore z estu z aere corrupto ac rubigine. z pleq̄t donec peas.

p Sit celū qđ supra est eneū q z terra quā calcas ferrea. det dñs hymbrē terre tue puluerē z de celo descēdat sup te cinis donec pteraris. r Tradat te dñs corruentē añ hostes tuos: z pnā viā egrediaris ꝛ eos: z p septē fugias z dispgaris p oia regna terre s Sitq; cadauer tuū in escā cūctis volatilib⁹ celi z bestijs terre z non sit q̄ abigat. t Percutiat te dñs vlcere egypti: z ptem corpis quā sterco ra digerunt scabie q̄z prurigine ita vt curari neq̄as. u Percutiat te dñs amētia z cecitate ac furore mētis: et palpes in meridie sicut palpare solet cec⁹ in tenebris: z nō dirigas vias tuas k Omni tpe calūniaz sustineas: z oppримar violentia nec hēas q̄ liberet te. v Uxorem accipias z alius dormiat cū ea. w Domū edifices: z nō habites in ea. Plantes vineaz z nō vindemies eaz. Bos tuus īmolet coraz te: z nō comedas ex eo. Asin⁹ tu⁹ rapiat̄ i ꝓspectu tuo: z nō reddat̄ tibi. Oues tue dent̄ inimicis tuis z ñ sit q̄ te adiuuet. x Filij tui z filie tue tradant̄ alteri ppl̄o videntib⁹ oculis tuis z deficientib⁹ ad ꝓspectū eoꝝ tota die: z nō sit fortitudo in manu tua. y Fruct⁹ terre tue z omēs labores tuos comedat ppl̄s quem ignoras: z sis sp calūniam sustinens: z oppressis cūctis die⁹ z stupens ad terrorem eoꝝ

q Et ter. quaz cal. ferrea. i. dura z sicca nullus fructū pferens.

r Tradat te dñs. scdo solent abhorrere boies dēmi ab inimicis. q̄ q̄dez dēssio fit multi modis z q̄tum ad hoc dz. Tradat te dñs corruentē ꝛc. z ps expō ex pdictis.

s Sitq; cadauer ꝛc. abhorret eñ hō q̄ corp⁹ occisum ab inimicis remaneat insepultum.

c Percu. te dñs vlc. egypti. de q̄ vlcē hz exo. ix. c.

v Et ptez corpis ꝛc. tali plaga pcussi fuert phi listei. vt habet̄. j Reg. v.

x Omni tpe calum. susti. ab aduersarijs. ita q̄ nō sit tibi aliq̄d inquietum z quietis.

y Uxorē accipias. nō ad leticiam ſ voluntatem iō subdit.

z Et alius dormiet cū ea. qđ solet fieri q̄n alię sunt ab inimicis victi: qz mulieres in plijs non inficiunt. ſ vi-

bona sunt a deo. ſm qđ habet Ozee. xiij. Perditio tua ex te israel tm̄ ex me auxilium tuum. p̄sistit etiaz scdo principaliter mala dispositō vomus in languore z infirmitate corpis. q̄ pōt causari multis modis. z q̄tum ad hoc dz. o Adiungat tibi dñs pestilentiaz ex fulgure tonitruo z grādinibus z similibus bona terre z aerez corrūpētib⁹ ex q̄b⁹ sequunt̄ infirmitates et languores.

p Sit celū qđ supra te est eneū. i. ad modū eris siccū z clausum ita q̄ inde ñ pcedat ros vel pluuia.

ctores ad luxuriam eis abutunt̄. z postea vilib⁹ garzonibus dimittunt̄.

a Do. edifices. afflictio magna est nō reportare fructum ab illis in q̄bus homo multum laborauit. sicut est in edificatione dom⁹ z plantatiōe vinee z similib⁹.

b Filij tui z fi. fu. tra. gl. ppl̄o. qđ fit. qz aduersarij vi-

ctores exiſtẽtes capiũt eos ⁊ vẽ dunt in ſuos ⁊ ancillas.

c Vid⁹.ocu.tu. qđ facit ad augmẽtu⁊ tolozis.

d Fruct⁹ tre ⁊c.come.p⁹.quẽ iḡras. q⁊ oia bona boim ꝺuicto rũ ꝓſumũt ab inimicis. ⁊ſi ẽ aliqđ ffiduũ rapiũt ⁊ portaũt alibi.

e Et in furis. ſura eſt poſteriozꝝ ps tibie.

f Ducetq⁊ te dñs ⁊ regẽ tuu⁊ ⁊c.⁊ b̃ fit qñ aduerſarij ꝛeuictoſ nolũt occidere. ß ducũt eos captiuos.⁊ affligũtur lõga morte. ꝛcio ſolẽt boies abhozrẽ infamiam ⁊ ꝓpria ſuſtinere⁊ ⁊ẽtũ ad b̃ di. Et eris ꝑdictus in puerbiu⁊ ⁊ fabulam oĩb⁹ ꝓplis:⁊ ſubdiť.

g Sementem multã iacies ⁊c. vt p b̃ appeat oĩb⁹ q⁊ tu es homo maledict⁹ a deo ⁊ ꝛeclict⁹. q̃rto ſolent boies abhozrere ſbiectõ⁊ ⁊ maxime ab inferioꝛib⁹ ſe ⁊ q̃tum ad hoc dz.

b Aduena ⁊c. aſcendet ſup te. q̃tũ ad diuitias iõ ſubdiť. Ipſe fenerabit tibi. et q̃tũ ad honoꝛes iõ ſubdiť. Ipſe erit in caput ⁊c. ſubdiť.

k Et erũt in te ſigna.i.peſtilentie ⁊ celo ꝛeſcẽdentes.

l Atꝫ ꝑdigia. ⁊ trauel aliter.

k Signa.i.infoꝛtunia ⁊ pñti

l Atꝫ ꝑdigia.i. infoꝛtunia ⁊ futuro. vñ dr ꝑdigium q̃ſi ꝑcul a digito.i. longe a pñtib⁹ q̃ digito pñt tangi. q̃nto ſolent boies abhozrere obſideri ab inimicis eo

q̃ videbunt oculi tui. ⁊Percutiat te dñs vlcẽ peſſimo in genib⁹ ⁊ in ſuris:ſanari q⁊ nõ poſſis a planta pedis vſq⁊ vꝛticem tuũ. fDucetq⁊ te dñs ⁊ regẽ tuũ quem ꝛſtitues ſup te in gentẽ quã iḡras tu ⁊ pꝛes tui:⁊ ſuies ibi dijs alienis ligno⁊ lapidi:⁊ eris ꝑdit⁹ in puerbium ac fabulã omnib⁹ pplis ad q̃s te introduxerit dñs. gSementẽ multam iacies in terram⁊ modicum ꝛgregabis q⁊ locuſte ꝛeuoꝛabũt omia Vineaꝫ plantabis⁊ fodies ⁊ vinum non bibes:nec colliges ex ea quippiaꝫ qm̃ vaſtabiť vermib⁹. Oliuas habebis in oĩb⁹ terminis tuis ⁊ nonvngeris oleo:q⁊ ꝛefluent ⁊ ꝛeperibunt. ⁊Filios generabis ⁊ filias: ⁊ nõ fruer⁊ eis:qm̃ ducenť in captiuitatem. Omnes arboꝛes tuas ⁊ fruges ẽre tue rubigo ꝓſumet. hAduena q̃ tecum verſať in terra . aſcendet ſup te eritq⁊ ſublimioꝛ:tu autẽ ꝛeſcendes: ⁊ eris inferioꝛ. Ipſe fenerabit tibi:⁊ tu nõ fenerabis ei. Ipſe erit in caput:⁊ tu eris in caudaꝫ. Et venient ſup te omnes maledictões iſte: ⁊ pſequentes apprehendent te donec intereas: q⁊ non audiſti vocẽ dñi ꝛei tui nec ꝑuaſti mandata eius ⁊ ceremonias q̃s ꝑcepiť tibi. kEt erunt in te ſigna ⁊ atꝫ ꝑdigia ⁊ in ſemie tuo vſq⁊ in ſempiťnuꝫ:eo q⁊ non ꝑuieris dño ꝛeo tuo in gaudio coꝛdiſq⁊ leticia ꝓp̃ꝛ reꝫ omniũ abundantiam. Seruies inimico tuo queꝫ immittet tibi dñs in fameꝛ ſiti⁊ nuditate ⁊ omni penuria:⁊ ponet iugum ferreum ſup ceruicem tuaꝫ donec te ꝓterat. Adducet dñs ſup te gentẽ ⁊ longinquo ⁊ ⁊ extremis ⁊ere finib⁹ m in ſimilitudinẽ aq̃le volantis cuꝫ impetu n cui⁹ linguaꝫ intelli

gere nõ poſſis: ogẽtẽ ꝓacíſſimaꝫ pq̃ nõ ⁊ferat ſeni nec miſereať paruuli ⁊ ꝛeuoꝛet fructum iumentoꝝ tuoꝝ ac fruges terre tue donec intereas:⁊ non reliquat tibi triticum vinũ ⁊ oleum armẽta boum⁊ greges ouium donec te diſꝑdat ⁊ cõterat in cũctis vꝛbib⁹ tuis.⁊ ⁊ſtruanť muri tui firmi atꝫ ſublimes.in quib⁹ habebas fiduciam in omni terra tua. qObſideber⁊ intra poꝛtas tuas in omni ťra tua quaꝫ dabit tibi dñs ⁊ tu⁹. r⁊ comedes fructum vteri tui ⁊ carnes filioꝝ tuoꝝ ⁊ filiaꝝ tuaꝝ quas ⁊derit tibi dñs ⁊ tu⁹ in angustia⁊ vaſtitate qua opprimet te hoſtis tuus. Homo ⁊licat⁹ in te ⁊ luxurioſus valde inuidebit fratri ſuo ⁊ vꝛori que cubat in ſinu ſuo ne ⁊t eis ⁊ carnib⁹ filioꝝ ſuoꝝ quas comet eo q⁊ nihil aliud habeat in obſidione ⁊ penuria q̃ vaſtauerint te inimici tui intra omnes poꝛtas tuas. sTenera mulier ⁊ ⁊licata que ſup terram ingredi nõ valebat. nec pedis veſtigiũ figere ꝓpter molliciem ⁊ teneritudinẽ nimiaꝫ: tinuidebit viro ſuo q̃ cubat in ſinu eius ſup filiũ ⁊ filie carnib⁹. u⁊ illuuie kſecũdinaꝝ q̃ egrediunť ⁊ medio feminũ ei⁹ y⁊ ſup liberis q̃ eadem hora nati ſunt. Comedent eñ eos clam ꝓpter reꝫ oĩm penuriaꝫ in obſidione ⁊ vaſtitate qua opprimet te inimicus tuus intra poꝛtas tuas Niſi cuſtodieris ⁊ feceris omnia vba legis hui⁹ q̃ ſcripta ſunt in hoc volumine: ⁊ timueris nomen eius glorioſum ⁊ terribile: hoc eſt dñm ⁊ũ tuũ : augebit dñs plagas tuas ⁊ plagas ſeminis tui.plagas magnas ⁊ ꝑ ſeuerãtes: infirmitates peſſimas ⁊ ꝓpetuas: ⁊ ꝙuertet

q⁊ tunc multa mala ꝓtingũt ipſis obſeſſis ⁊ maxime qñ obſeſſio eſt longa ⁊ a gente crudeliſſima. ⁊ q̃tũ ad hoc dr. Adducet dñs ſup te gentẽ ⁊c

m In ſimilitudinem aq̃levolantis .i.ita ſubito veniẽte.q⁊ nõ poteris tepare ad reſiſtendũ victualib⁹ ⁊ armis

n Cui⁹ linguam intelligere ñ poſſis ⁊ ſic nõ poteris cũ eis tractare ⁊ pace.

o Gentem ꝓcaciſſimã.⁊ iõ non dimittet obſidiones.

p Que nõ ⁊ferat ſenem ⁊c.capta ciuitate ß oia ⁊ſtruẽs

q Obſideber⁊ intra poꝛtas tuas in omni terra tua.ita q⁊ nõ poteris adiuuare alios frẽs tuos nec ipſi te nec ꝑ arma nec ꝑ victualia:iõ ſubdiť.

r Et comedes fructum vteri tui ⁊c.ꝑ nimia fame. qđ eſt maxime horribile.

s Tenera mulier ⁊ ⁊licata q̃ ſup ſraꝫ ingredi nõ valebat.nõ ex ⁊fectu membꝛoꝝ ß ꝑ tenerítudine. ſic in eum ꝙ ſuſtentant magne dñe.

t Inuidebit viro ſuo ⁊c.ſup filiũ ⁊ filie carnibus.i.abſcondet.ne inde accipiat ptem.ß ipſa totum glutiat ꝑ nimia fame.

v Et illuuie.i.immundicie.

x Secũdinaꝝ.dicunť aũt ſecũdine pellicule in q̃bus inuoluũť pueri in ventre matris ⁊ ſimul egrediunť cũ eis q̃n naſcunť. Dicunt aliqui qđ melius dicíť.

y Secundinaꝝ ⁊ medio feminuꝫ eius.i.coraꝝ eius.

y Et ſup liberis q̃ eadem hora nati ſunt.cũ ꝑdictis ꝛelicul. z Et plagas q̃ nõ ſunt ſcri-

ptē:qz nō pōt ad plenū exp̄mi p̄ multitudie z magnitudie
a Et sicut añ leta.est dñs sup vos bñ vo. faciens. vtēs
sua benignitate z gr̄a.qñ ei fuiebatis. b Sic letabit
diſpdens vos, vtens sua eſtate z iusticia.eo q̄ a fuiture
eius receſſentis. c Diſpget te dñs. z oēs pp̄los qō fa-

ctum est p̄ tytum z
vespasianū.vlij.an
no a passiōe xp̄i eo
q̄ peccauerant oc-
cidendo eum.
d Jn gentib⁹ q̄z
illis non q̄esces.qz
freq̄nt̄ enciunt̄ de
ciuitate in ciuitatē
z de regno i regnū.
e Dabit tibi dñs
ibi cor pauidum.ti
more maloz̄ immi
nenciū de futuro.
f Et deficientes
oculos ⁊c. dolore
maloz̄ p̄ntiū.
g Et erit vita tua
q̄si pendēs ante te
.i.in pendulo posi-
ta ex periculis im-
minentibus.
h Et non credes
vite tue.s. q̄ possit
etiam ad modicuz
stare.vtpote d̄ ma
ne adveſperam.et
ecōuerso: iō sb̄dit.
Mane dices ⁊c.z
patet.
i Reducz te dñs
in egyptum classibus.z hoc factū fuit p̄ tytum z vespasia
num.qz vt dicit ioseph⁹ li. de iudaico bello.capta ciuita-
te birlim multi iudei fuerunt captiuati.intantū q̄ dabant
xxx.p denario vno:vt dicūt alic̄: z iō onerate fuerūt plēs
naues de ipsis in q̄b⁹ ducti sē in alexādriaz q̄ est i egypto
vt ibi reuēderent̄ car⁹a mercatorib⁹ q̄ eos emerant.
k Jn.ca.xxviij.vbi dī in postil. Quē si audire noluerit.

Additio.

Maledictōes in hoc ca.ptente nō solum sunt p̄nū-
natorie: s̄ etiam p̄betice:qz oēs ptigerūt illi pp̄lo
in seq̄ntibus tēpibus: s̄ notādum est q̄ sicut dic-
tum fuit supra Leui.xxj.in additōe.ij. vbi alie maledicti
ones ponunt̄.q̄ ptentis in hoc ca.multū assimilant̄.male-
dictōnes ibidem ptente ptinent ad babylonicaz captiu
tatem. put ibidem satis fuit expositum. Maledictio-
nes vo in hoc ca.ptente ptinent ad hodiernam captiui-
tatem iudeoz:quam ipsi ramanam vocāt:eo q̄ fuit p ro
manos incepta.p q̄s etiam p̄summata fuit vastitas tem
pli secūdi.z ciuitatis birlim.z status eoz destructus. put
p̄ danielem.ix.ca.fuit p̄nūciatū. Qz aūt hmōi maledictō
nes p̄betice in hoc ca.ptente ptinent p̄cipaliter ad ho
diernam captiuitatem iudeoz. ptz ex multis spāliter ex
octo que sequunt̄. Primo qz in hoc ca. nō assignat̄ tanq̄
causa p̄cipua destructōis eoz pctm̄ ydolatrie.sicut in alijs
maledictōibus in p̄dicto ca.leuitici ptentis.Cuius rō est
qz in tēplo scdo nō incurrerūt pctm̄ ydolatrie. s̄ solū assi-
gnat̄ hic vt causa destructōis hoc qō dī.s.q̄ si audire no-
lueris vocem dñi dei tui.vt custodias z facias oia māda
ta eius ⁊c.qō q̄dem pctm̄ in hoc loco exp̄ssum. qō omia
mandata legis p̄bendit. p̄ut incurrerit iudei in vltimo
tpe templi scdi.z spāliter tpe xp̄i q̄ eos redarguens dice
bat. Nonne moyses dedit vobis legem.z nemo ex vobis
facit legem.vt hī Joh.vij.ca.que q̄dem increpatio mani
feste p̄cordat cū causa hui⁹ destructōis ante dicta.Scdo
hoc ptz ex pgressu vtriusq̄ destructionis seu captiuitat.
prima em̄ destructio eoz fuit paulatim seu ptibiliter. qz

in te oēs afflictiōes egypti
q̄s timuisti.z adherebūt ti
bi. Jnsup z vniuersos lan-
guores z plagas q̄ non sunt
scripte in volumie legis h⁹
inducet dñs sup te:donec te
p̄terat.Et remanebit̄ pau
ci numero q̄ prius eratis sic̄
astra celi p̄ multitudie: qm̄
vō audistis vocē dñi dei vestri
g Et sic añ letat⁹ est dñs su-
per vos: bene vobis faciēs
vob̄q̄ multiplicās: h sic leta-
bit̄ diſpdens vos atq̄ sbuer
tens:vt auferamini d̄ terra
ad quam ingredieris possi
dendaz. i Diſpdet te dñs in
oēs pp̄los a summitate ter
usq̄ ad termīos ei⁹: z fuies
ibi dīs alienis q̄s tu ignō

primo p̄ assyrios.vt.iiij. Reg.xv.ca. vbi dī.q̄ tpe pha-
cee regis israel teglat pbalasar rex assur cepit galaad
z galylcam z totam terram nepta lim z q̄sdam ciui-
tates regis israel z trāstulit eas in assyrios.postea vo
tpe ozee filij bela regis israel. Salmanasar rex assyrio

rum accepit sa-
mariaz. z trāstu
lit hinc isral in as-
syrios iuxt fluui-
um gozaz. vt in
iij. Reguz.xvij.
Postea vo tpe
ezechie regis iu
de sennacherib
rex assyriox ac-
cepit oēs ciuita-
tes munitas re-
gni iudee⁹z.iiij.
Reg.xviij.post-
ea vo tpe ioachi
regis iude Ha-
buchodonosor
rex babilōie trā-
stulit ioachim z
matrem eius et
omnes p̄ncī-
pes iude i baby
loniam. vt.iiij.
Reg.xxiiij. quā
q̄dez destructōz
seu transmigra-
tionem sic p̄dixit
liter factam vi-
dent̄ sonare ver
ba in p̄dicto ca-
leuitici conten-

ta vbi dicitur.Si autem non obedieritis mihi: addam
correctiones.z infra. Si autem ambulaueritis er ad-
uersō mihi.nec audieritis me addam plagas vestras
⁊c.que verba z similia vlterius repetunt̄ in quo des-
signatur. q̄ in variis modis z tēporibus illa destruc-
tio erat fienda. Juxta illud Dan.ix.ca. qui de capti-
uitate babylōica dicebat. Distillabit dñs maledictio
nem que scripta est in lege moysi,put ibidem exponit̄
Jn maledictionibus vo in hoc ca. ptentis nihil huic
simile ponit̄:in q̄ denotat̄: q̄ destructio de qua hic lo-
quit̄.nō p̄tibilit z p̄ diuersos reges. s̄ q̄si in vno semel
z p̄tinuatim p̄ eandem gentem esset p̄sumenda. Ter
cio patet ex hoc q̄ in maledictōibus p̄tentis in leuiti
co dī. Vos aūt dispgam in gentes.qō impletum fuit:
cum fuert̄ diſpsi in chaldea p̄sia z media.z hmōi p̄vin-
cias regionib⁹ tpe captiuitatis babylonice. s̄ in hoc ca.
dī. Diſpdet te dñs in omnes pp̄los a summitate terre
usq̄ ad terminos ei⁹.qō impletum fuit tm̄ⁿ in hac ca-
ptiuitate.in qua p̄ omnia mūdi climata sunt diſpersi.
Quarto patet p̄positum ex pte duratōis vtriusq̄ ca-
ptiuitatis.s.babylonice z hodierne. Prima em̄ dura-
uit p̄.lxx.annos. Hiere.xxxix.ca. Qō q̄dem tp̄s fuit
eccle tpi.q̄ non fuauerūt sabbata sua terre cunctis die
bus solitudinis sue ⁊c. put ibidem fuit expositum in
additōne.ij. Duratio aūt captiuitat̄ hodierne excedit
nō solum tp̄us sabbatoz.s etiam totū tp̄us duratōis
vtriusq̄ templi. vñ in hoc ca.qō respicit hodiernā ca-
ptiuitatem nō designat̄.nec innuit aliqō tp̄us determi-
natū hui⁹ duratōis. Quito ptz ex hoc q̄ maledictōes
p̄tente in leuitico ca.supradicto terminant̄ in p̄solatōz
cū ibi dī. Recordabor federis mei iacob ⁊c. z terre q̄z
memor ero.s.ad hoc vt iterū habitaret̄ in ea. z in fine ad
ōndendum q̄ etiaz post illā captiuitatē eēnt sub dīno
cultu sicut antea.subdit ibidem finaliter.Et recordabor
federis mei p̄stini.qñ eduxi eos de tra egypti in p̄spectu
gentium.vt essem d⁹ eoz ego dñs dei⁹. in quo manife-

ste oñdit q illa captiuitas erat terminanda in ꝓsolatõz sic q ꝛ̃ bzĕt eos i ꝑpm sicut antea. Maledictões ẽo ꝓtente in hoc ca. nõ terminanť in aliquã ꝓsolatõz ꝫ poti⁹ videnť terminari in q̃daz pessima maledictõe q̃ ꝓtingit eis vltimo tpe templi scdi. s. q fuerũt reducti in egyptum ⁊ alexandriam in classib⁹: ⁊ hoc ꝓ tytum ⁊ vespasianum: ⁊ ibi fuerũt in tanta vilitate venũdati q⁊ nõ erat q̃ emeret. vt bz̃ in hiſtoria ioſephi ꝛ̃ q̃ dr̃. Ibi venderis in ꝟuos ⁊ ancillas: ⁊ non erit q̃ emat. ⁊ poſt illã finalem maledictõz ſtatim ſubdit. Hec ſunt ẽba federis q̃ ꝓcipit dñs ⁊c̃. Ex q̃ ptz q bmõi captiuitas ꝛ̃ qua in hoc ca. loquit nõ erat terminanda in aliquam ꝓsolatõz. nam ꝛ̃ ẽſtructõne ciuitatis ⁊ templi ſecundi ꝛ̃ q̃ Dañ. xix. ca. dr̃. Et finis eius vaſtitas. ad deſignandum q nõ erat in ẽſtructõe templi ſcdi ſpectanda aliqua conſolatio reſtitutionis. Sexto patet ꝓpoſitum ex hoc q dr̃ in hoc ca. Deducetq te dñs et regem quem ꝓſtituas ſup te in gentẽ quaz ignoras tu ⁊ patres tui. qđ impletum fuit cũ herodes rex eo⁊ tpe templi ſcdi fuit duct⁹ romam vbi erat gens quam ignorabant iudei ⁊ pzes eo⁊. nuſq̃ em̃ legit q patriarche ſeu ꝓphete vel ꝓpl̃s iſraeliticus in regionem romanã deuenijſſent. que q̃dem auctas nõ pot ſane intelligi ꝛ̃ ſedechia q̃ fuit ductus in babyloniam ꝑ chaldeos. tũ q⁊ ꝛ̃ ſedechia nõ ꝓprie diceret. Regem quem ꝓſtitues ſup te. Sedechias aũt ꝓſtitut⁹ erat a deo in q̃ntum deſcendebat ꝛ̃ genere dauid. q̃ fuerat a deo ꝓſtitut⁹. vtz j. Reg. xvj. tum q⁊ ꝛ̃ gente chaldaica nõ vere diceret Quam ignoras tu ⁊ patres tui ⁊c̃. Abraam em̃ q̃ primus pater fidei fuit. nõ ignorauit chaldeam. ꝫ in ea fuit natus ⁊ inde fuit eductus ſupra Geñ. xj. ca. Deberode nõ ꝓprie dr̃. Regem quem ꝓſtitues ſup te. q⁊ non fuit a deo ꝓſtitut⁹ imo ꝫ legem diuinam q̃ phibet alienigenam ꝓſtitui in regem. vt. ē. Deut. xvij. ca. ſimilit ꝛ̃ gente romana ꝓprie dr̃. Quã tu ignoras ⁊ pzes tui⁹ rõne p̃dicta. Septimo q⁊ ꝓpoſitum ex hoc q dr̃ in hac. Adducet dñs ſup te gentẽ ꝛ̃ longinq̃. cui⁹ linguaz intelligere nõ poſſis. Conſtat aũt q hoc ſane intelligi non pot ꝛ̃ lingua chaldaica. intelligi ẽo pot ꝛ̃ lingua romana. cui⁹ gentis lingua. ſ. latina maxime diſtat a lingua hebraica. vtz ẽñti noticiã aliq̃lẽ p̃dictaꝝ linguaꝝ Octauo ptz ꝓpoſitum in reconciliatione quaz ꝛ̃ eis ꝓmittit ſeu ꝓnunciat. j. xxx. ca. q̃ incipit. Cum em̃ venerint ſup te omnes ſ̃mones iſti ⁊c̃. Pro q̃ ſciendum q poſtq̃ ꝓpoſuit moyſes in p̃ti ca. xxviij. maledictiones ꝓphet̃icas. q̃ tpe templi ſecundi iudeis ꝓtigerũt. q̃s inſinuauit eẽ interminabiles ꝑ aliquaz abſolutõez generalem toti ꝓpl̃o ꝓut dictum fuit ſtatim ſupra. ꝓñr ſubiunxit in. xxix. ca. q̃dam exhortatoria ꝓtinẽtia ad ſtatum illius ꝓpl̃. vt eos redderet attentos ad maledictiones ⁊ benedictões ſibi ꝓponendas in monte garizim ⁊ in monte hebal. vt dictum eſt p̃cedenti ca. ibi. Vocauitq̃ moyſes oẽm iſraelem ⁊ dixit ad eos ⁊c̃. vſq̃ ad finem ca. ꝓñr in p̃dicto. xxx. ca. ꝓnunciat eis q̃liẽ ab iſta captiuitate erant deo reconciliandi vi. Cum ꝫ ſup te venient omnes ſ̃mones iſti ⁊c̃. ſ. ꝓpleta deſtructione ciuitatis ⁊ templi ſecundi. ⁊ diſpſione ꝓpl̃i ꝛ̃ q̃bus agit: vt dictum eſt. tunc reconciliandi erant ꝑmo ⁊ principaliter ꝑ ꝓphaz ꝛ̃ q̃ dicit. Et duct⁹ penitudine cordis in vniuerſis gentib⁹ ⁊ reuerſus fueris ad deum ⁊ obedieris eius imperijs ⁊c̃. reducet te dñs de⁹ tuus ꝛ̃ captiuitate tua ac miſerebiť tibi. qđ manifeſte implebiť in q̃libet iudeo. q̃ ductus penitudine cordis. ꝛ̃ infidelitate ⁊ obſtinatõne priſtina reuerſus fuerit ad xp̃m ⁊ obedierit ei⁹ imperijs. talis em̃ ſtatim reducit a deo ꝛ̃ captiuitate. ⁊ deus ei miſereť ꝑ grã. ⁊ q⁊ in tali reco̅ciliatõe ſeu redemptione nihil facit diſtantia localis. ſicut in captiuitate babylonica: nõ dicit. Si ad cardines celi fueris diſſipatus. inde tunc retrahet te dñs deus tuus. ⁊ aſſumet atz introducet in terrã quã poſſederunt patres tui. ſ. terram viuentium. ⁊ vt inſinuet qualiter p̃dicta penitudo cordis ſalutifera eis ꝛ̃ueniret: ſubdit. Circumcidet dñs deus tuus cor tuum. ſ. auferendo a te duritiam cordis ꝑ quam doctrine ſaluatoris non credidiſti. ⁊ cor ſeminis tui a te deſcendentis ſm ſpm̃. vt diligas dñm deum tuum in toto corde tuo ⁊c̃. q⁊ hoc eſt finis p̃cepti vt poſſis viuere vita gr̃e ſeu eterna.

Promiſſiones em̃ conſolatorie in hoc loco poſite intelligende ſunt ſpñaliť non aũt vt lr̃a primo ſonat. cuius rõ eſt. nam ſi literaliť intelligerentť. ſeq̃retur q q̃cũq̃ hebreus eẽt penitudine ductus ad deum ⁊ ei obediret. q ſtatia deo fuiſſet aſſumptus ⁊ reductꝰ in terraz ꝓmiſſionis ſic̃ antea poſſidendaz. qđ eſt falſum etiam ſm eos. nullo em̃ mõ deceſſerẽt q a tpe deſtructionis templi ſecũdi vſq̃ hodie nõ fuerit aliq̃s inter eos vere penitens. ⁊ tñ ꝓſtat q nullus eo⁊ fuit ſic reductus mõ p̃dicto ad lr̃az intellecto. Relinquitť igiť q bmõi vltime ꝓſolatões intelligẽde ſunt ſpñaliter mõ p̃dicto. ex q̃bus ommb⁹ bene attentis ſatis ptz q iudei ſpectantes pñtis captiuitatis redemptõz ꝑ meſſiam quem credunt omnes illos ſimul fore congregatu⁊: falſe ⁊ inaniter hoc eſtimant. pñs em̃ captiuitas eo⁊ nullo mõ eſt terminanda. niſi ꝑ ꝓuerſionem ſeu penitudinem vniuſcuiuſq̃ ſinguloꝝ: vt iaz dictum eſt. qđ manifeſte ꝓcordat catholice veritati.

Capitulum. xxix.

Hec ſunt ẽba. Hic pñr ponit p̃dictaꝝ benedictionum ⁊ maledictionum ſuſceptio. ſicut em̃ in ſuſceptione legis in mõte ſynai ꝓfeſſi ſunt ſe eam ſuſcipe ⁊ ꝟuare. ſic replicata lege ꝑ moyſen ſup iordanẽ fluuiũ ⁊ exp̃ſſis benedictionib⁹ ſup obſeruantes. ⁊ maledictionibus ſup tranſgreſſores. ꝓfeſſi ſunt eam obſeruare ſub iſtis benedictionibus ⁊ maledictionib⁹. Circa qđ ſic ꝓgredit q⁊ primo ponit hui⁹ ꝓfeſſionis cauſa motiua. ſcdo ꝓfeſſio ipſa. ibi. Vos ſtatis hodie. tercio tranſgreſſionis pena. ibi. Vos em̃ noſtis. Circa primum ponit primo quaſi q̃dam ꝓlogus cum dicit.

a Hec ſunt verba federis. i. legis federantis inter deum et populum.

b Preter illud fedus ⁊c̃. nõ q ſit alia lex ab illa que fuit data in monte ſynai. ſed quia ſunt in hoc libro aliqua addita ad illius legis declarationem. ⁊ propter benedictiones ⁊ maledictiones hic exp̃eſſas per modum additionis. Et conſequenter exprimitur tripler cauſa profeſſionis fiende. Prima eſt beneficium eductionis ꝛ̃ egypto: quod notatur cum dicitur. c Vos vidiſtis vniuerſa que fecit dominus coram vobis in terra egypti. percutiendo multipliciter egyptios vt vos inde educeret.

d Tentatões magnas. ſicut enim dominus tentando Abraam: notam fecit aliis eius obedientiam: ſic totiens percutiens egyptios notam fecit aliis eorum maliciam ⁊ duritiam: ⁊ ideo plage ille tentatões dei poſſunt dici.

e Signa illa. de celo immiſſa. ſicut grandines: ignem et tonitrua: vt habetur Exodi. ix.

e Portentaq̃ ingentia. ſ. data de terra: ſicut in ſperſione cineri facte ſunt veſice turgentes ſup egyptios. vt legitur Exo. ix. Et in ꝓcuſſione puluer̃ terre facti ſunt cinipes Exo. viij. f Et nõ de. vo. dominus cor intelligẽs. quia poſt p̃dicta ſigna frequenter ꝓtra dñm murmurauerunt nec eius beneficia debito modo recognouerunt: ſecunda

causa est sustentatio in deserto. que notat cum dicit.
g Adduxit vos. xl. annis p desertum. in columna ignis
z nubis dans p ductum z in descensu manne victum.
b Nō sē attrita ve. via. qz diuina ꝟtute sunt ꝓuata.
i Panem nō comedistis laboze vro acq̄situm ꝧ celitus
datum.
k Vinū z siceraz
non bibistis. qz ta-
lia nō legunt̄ habu
isse i dēto. ꝧ aquā
de petra eductam.
l Ut scirēt qz ipe
est dns. q̄ in dēto
sic vob ꝓuidit sua
ꝟtute z gra. Scien
dum tn q aliq̄ vi-
ctualia habuerunt
p emptōz vt dictū
fuit supza. v. c. ꝧ h̄
fuit in exitu de dēto
qz emerit ad idu
meis z moabitis.
q̄z terra erat fru-
ctifera: p cui⁹ ꝓfi-
nia trāsierāt filij isrl̄
tercia cā ē ꝓtectio
nis: i ꝓfinio qō no
tat̄ cum dr̄.
m Et venistis ad
būc locū. q̄ erat int̄
dēt̄um z terrā ꝓ-
missiōis. de ducente vos z ꝓtegē
te: iō subdit̄.
n Egressusq̄ est
seon ꝛc. ista expōsi
ta sunt Nu. xxi. ca.
vbi plenius h̄ habēt̄
z tunc inferē ꝓclu-
sio cum dr̄. Custo-
dite ꝧ verba pacti
hui⁹ ꝛc. z sequit̄.
o Vos statis. h̄
ꝓnr ponit̄ ꝓfessio-
nis forma q̄ fuit sb
iuramēto. vt esset
firma. z ꝓmo cum
pnīb⁹: cum dr̄.
o Vos statis ho
die cūcti coza dño
deo vro. vt ꝓfitea-
mini legem ei⁹ ob-
seruare sb pena ma-
ledictōnum supra
dictaz. z ꝓmio be-
nedictionū: iō sub-
dit̄.
p Ut trāseas in
fedus dñi dei tui.
sicut ꝟuus in oma-
gium dñi sui.

illa[e] portentaq̄ ingētia[f] z nō
dedit vobis dns cor intelligens z oculos videtes: z au
res q̄ possint audire vsq̄ in
pnte die. g Adduxit vos. xl.
annis p desertum [h]nō sunt
attrita vestimenta via: nec
calciamēta pedum vioꝝ ve
tustate ꝓsumpta sunt [i]Pa-
nem nō comedistis: [k]vinū z
siceraz nō bibistis: [l]vt scire-
tis qz ipe est dns de vr̄o. [m] Et
venistis ad būc locū[n] egres-
sus est seon rex esebon z og
rex basan occurrentes nob
ad pugnam: z p cussim⁹ eos
z tulim⁹ terrā eoꝝ: ac tradi-
dim⁹ possiden dam ruben z
gad z dimidie tribui manas
se. Custodite ꝧ verba pacti
hui⁹ z implete ea vt intelli-
gatis vniuersa que facitis.
[o]Vos stat̄ hodie cūcti co-
ram dño deo vro: principes
vri z trib ac maiores natu
atq̄ decores ois pplus isrl̄:
liberi z vxores vre z aduene
q̄ tecū morant̄ in castris ex
ceptis lignoꝝ cesoribꝫ z his
q̄ ꝓportant aq̄s[p] vt transe-
as in federe dñi dei tui [q] z in
iureiurādo qō hodie dns de
us tuus p cutit tecum vt su
scitet te sibi in pplm z ipse
sit dns de[r] tuus sicut locut⁹
est tibi z sicut iurauit pribꝫ
tuis abraam ysaac z iacob
[r]Nec vob solis ego ꝧ fedus
ferio z ꝧ iuramēta ꝓfirmo:

ꝧ cunctis pntibꝫ z absenti-
bus. [s]Vos em̄ nostis quō
habitauerim⁹ in terra egy-
pti: z quō transierim⁹ p me
dium nationū q̄s transeū-
tes vidistis abominatōes z
sordes. i. ydola eaꝝ lignum
z lapidē: argentū z auꝝque
colebant. [t]Ne forte sit int̄
vos vir aut mulier familia
aut trib cui⁹ cor auersum ē
hodie a dño deo vro vt va-
dat z seruiat dijs illaꝝ gētiū
[v] z sit inter vos radix germi
nās fel z amaritudinē[x] Cū
q̄z audierit vba iuramenti
h⁹[y] bn̄dicat sibi i corde suo
dicēs: pax erit mihi z amba
labo in puitate cordis mei
[z] z assumat ebria sitientē[a] z
dns nō ignoscat ei: [b]ꝧ tunc
q̄maxime furor ei⁹ fumet z
zelus ꝓ hoiem illuz: [c] z sede-
ant sup eū oia maledicta q̄
scripta sunt in hoc volumi
ne: z deleat dns nomē eius
sb celo z ꝓsumat euz in pdi-
tiōe ex oibꝫ tribub isrl̄: in-
xta maledictōes q̄ in libro
legis h⁹ ac federis ptinent̄.
[d]Dicetq̄z seq̄ns generatio z
filij q̄ nascēt̄ cēinceps z pe-
grini q̄ delonge venerit vi-
dentes plagas tre illi⁹ z in-
firmitates q̄bꝫ eā afflixerit
dns sulphure z solis ardore
ꝓburens ita vt vltra nō se-
rat̄: nec virēs q̄ppiaz germi
net in exemplū subuersiōis

v Et sit inter
vos ra. ger. fel z
amaritudinē. i.
aliqs corrupt⁹.
per ydolatriam
q̄ vlreri⁹ corrū-
pat alios p suaz
iniquam ꝓsuasi-
onem.
x Cūq̄z audie-
rit vba iuramen-
ti sui⁹. Ex tunc
nō peccabit per
ignorantiam.
y Bn̄dicat si-
bi. i. ꝓmittat si-
bi veniam. z sic
ꝓfidenti⁹ trans-
grediat̄ legē dei.
iō subdit̄.
z Et assumat
ebria sicientem.
q̄ pri⁹ peccabat
ex ignorantia sic
ebrius p assueta
etōz acq̄rit habi
tum viciozum. z sic
tūc peccat ex certa malicia in q̄
delectat̄. sic ebri
us sitiens in po-
tu. ꝓm q̄ dr̄ Pro
uer. v. Qui lētā
tur cum malefe
cerint. z exultēt
in reb⁹ pessimis
In deb. dr̄. Et
augmentat sati-
ata sitiente. i. ad
dat sup multitu
dinem petōz p-
cedētium. sicut
satietatem seq̄t̄
desiderium po-
tus z in idem re
dit. qz ex multi-
tudine petōz ge-
nerat̄ habitus.

a Et dns non
ignoscat ei. i. pec-
cante em̄ ex in-
firmitate vel ex
ignorātia est ali
qua rō miserati
onis diuine. ꝧ nō in peccante ex certa malicia.
b Sz tunc q̄maxime furor eius fumet. loquit̄ scri-
ptura de deo vm modum humanum. qz de naturib⁹ ho-
minis multum irati egredit̄ fumus.
c Et sedeant sup eum omnia maledicta. i. sint sup eū
longo tpe z nō transitorie vsq̄z ad ꝓsumatōz.
d Dicetq̄z. hic ꝓnr ponit̄ derisio subsannās. q̄ val-
de aggrauat hominis miseriam. q̄n non solum sustī
net penam. ꝧ etiam cum hoc oēm derisionem. z patet
ex ira vsq̄z ibi. e Abscondita a dño deo nro ꝛc. qō
duplicit exponit̄, vno mō referēdo ad illud quod su-

q Et i iureiurādo qō hodie dns ꝛc. qz veritas diuina rō
ne sue firmitatis bz vim iuramenti de impletione ꝓmis-
si. z similit̄ obligatio ppli fuit sub attestatione iuramenti.
secundo fit cum futuris: cum dicit̄.
r Nec vobis solis ego hoc fedus ferio. qz filij nasciturī
in parentibus obligabant̄. Vos em̄ nostis. h̄ ꝓnr ponit̄
trāsgressionis pena. q̄ est duplex. Prima est destructio cō
sumens. sc̄da derisio subsannās q̄ ponit̄ ibi. Dicet seq̄ns
generatio. Circa primū ꝓmittit̄ ꝓbabilis timor trāsgres
sionis cum dicit̄.
s Vos enim nostis quō habitauerimus in terra egy-

ꝓa dī. Quia vereliquerunt pactum dñi. i. legem a deo datam. q̄ q̄dem lex fuit abscōdita gentib⁹ alijs ⁊ reuelata iudeis: ꝑm qđ dī ꝑ̄. cxlvj. Non fecit taliter ⁊c. Et iudicia sua ⁊c. ⁊ Ro. iij. c. Quid ḡ amplⁱ iudeo est. aut q̄ vtilitas circūcisionis multū ꝑ oēm modū. Primuz q̄dez q⁊ credita sit ei eloq̄a dī ⁊c. ⁊ ꝑm ꝫ legi pōt qđ post hoc dī. abscōdita a dño deo nr̄o q̄ manifesta sūt nob⁹ ⁊c. vel etiā alio mō vt referat ad illud qđ ꝓmittit vt induceret sup eam oia maledicta. q⁊ talia sunt abscōdita in pñtia dei. vt manifeste ꝓgruo tpe inferant ꝑm q dī. j. ca. xxij. Non ne ꝫ odita sunt apud me ⁊ signata in thesauris meis mea est vltio. et ego retribuā eis in tpe. vt sic cuz dī. Abscōdita a dño ⁊c. vba sūt iudeoz ꝑ pctis suis in afflictiōe maxia positoz: ⁊ sit sensus. Abscōdita a dño. i. sodome ⁊ gomorre: adamē ⁊ seboim q̄s subuertit dñs i ira ⁊ in furore suo: ⁊ dicent oēs gentes. Quare sic fecit dñs tre huic? Que est ꝫ ira furoris eius imensa. Et rñ debūt. Quia vereliq̄rūt pactum dñi qđ pepigit cū patribꝫ eoz q̄n eduxit eos ꝺ tra egypti: ⁊ fuerūt dijs alienis: ⁊ adoraueūt eos q̄s ne sciebant ⁊ q̄bꝫ nō fuerāt attributi: idcirco irat⁹ est furor dñi ꝓtra terrā istam vt induceret sup eaz oia maledicta q̄ in ꝫ volumine scripta sūt: ⁊ eiecit eos de tra sua i ira ⁊ i furore ⁊ in indignatione maxima: ꝓiecitq̄ in terraz alienam sicut hodie

ꝓbaťc Abscōdita a dño deo nr̄o q̄f manifesta sūt nob⁹ ⁊ filijs nr̄is vsq̄ i sempiternū vt faciam⁹ vniuersa legis hui⁹. Quam ḡ venerint sup te oēs ꝑmones isti⁰ bñdictioc siue maledictio quam ꝓposui in ꝓspectu tuo⁹ ⁊ ductᵍ penitudine cordis tui in vniuersis gentibꝫ i q̄s dispserit te dñs deꝰ tuꝰ: ⁊ reuersus fueris ad eū e ⁊ obedieris eius imperijs sicut ego hodie ꝑcipio tibi cum filijs tuis f in toto corde tuo⁸ ⁊ in tota anima tua h reducet te dñs deus tuꝰ de captiuitate tua i ac miserebit tui: ⁊ rursum ꝓgregabit te de cunctis ꝑplis in quos dictionem. nec ꝓ dñs iudicium dei qui de occultis iudicat idcirco hic dicit. Ne forte inter vos sit vir aut mulier. cuz corde aversum est hodie. p qđ notat hoc esse occultum in corde. in q̄ ꝓpositum ydolatrandi tenet: de q̄ dicit. Et vadat ⁊ fuiat dñs alienis vicz aliaꝝ gentium: ⁊ de tali ꝓie subdit. Ne sit inē vos radix germinans fel ⁊ amaritudinez. humana eīm opa bñt radicez in corde. sic eīm ex radice arboris ꝓcedunt flores folia ⁊ fructꝰ. sic ex corde ꝓcedunt bona vel mala opa būana: vñ Mat. xv. c. De corde exeunt cogitatiōes male ⁊c. et q⁊ dñs talem radicem postponit diuinum timorem vt dictū est. ⁊ ñ curat de hmōi maledictione. ꝫ cum eam audierit sibiꝑsi benedicit: iō sequit. Cūq̄ audierit ꝓba iuramenti hui⁹ benedicat sibi in corde suo dicēs Pax erit mihi. ⁊ ābulnboia prauitate cordis mei. i. ꝓt hoc nō dimittaz adimplere qđ in corde ꝓpono: ⁊ sequit put in hebꝝ. Et augmentet satiata sitiente. cuz sensus est. nam voluntas b⁹ q̄ in abscondito hz ꝓpositum ydolatrandi. hz est saciata in q̄ntum hoc ꝓsistit in sua potentia faciendi eo q̄ est dñs suoz actuū: est tñ sitiens in q̄ntum afficit ad implendum suum ꝓpositum etiam publice: ⁊ iō postq̄ dicit. In prauitate cordis mei ambulabo: statim subiunxit. Et augmentet satiata. s. voluntas mea q̄ in se ē deliberata ad ꝫ faciendū. Sitiente. i. vt ꝑsequat effectum desideratum. s. vt nō tñ in abscondito: ꝫ in publico ista impleant. vñ sequit. Dñs nō ignoscat ei. ꝫ talia abscondita q̄ cadunt sub maledictiōe iuratoria ꝓdicta a deo punient: ⁊ iō ꝓdudit. Abscōdita dño deo nr̄o ⁊c. hoc est dicere pctā talis viri in q̄ntū fuerūt abscondita nō sunt imputanda nobis. q⁊ diuino iudicio rebuant. Manifesta aūt nobis ⁊ filijs nr̄is imputent: nisi fuerint punita: q⁊ talia humano iudicio sunt punienda.

¶ Caplm. xxx.

Quam ergo. Hic ꝓñr ponit maledictionum ꝓdictarum mitigatio que q̄dem mitigatio ꝓmo penitentib⁹ ꝓmittit. scdo in pctō ꝑseuerātib⁹ denegat ibi. Si aūt auersum fuerit cor tuū. Prima in duas. q⁊ primo penitentib⁹ ꝓmittit dei miseratio. scdo tollit hominis excusatio. ibi. Mandatū hoc ⁊c. Circa primū dicit.

a Cum ḡ venerint sup te. p effectum diuine benignitatis seu iustitie. b Benedictio. si legem fuaueris.
c Siue maledictio. si eam transgressus fueris.
d Et ductᵍ penitudine cordis. interius.
e Et obedieris eius imperijs. p opᵍ exterius. f In toto corde tuo. i. affectu. g Et in tota anima tua. i. intellectu. h Reducet te dñs deus tuus de captiuitate tua. ad libertatem ⁊ ꝓsperitatem pristinam.
i Si ad cardines celi. i. ad extrema terre. k Circūcidet dñs deꝰ tuus cor tuū. auferendo malas cogitatiōes.
l Reuer. eīm dñs vt gaudeat ⁊c. q⁊ sicut letatus fuerat in effectu iustitie sue te puniendo: ita letabitur in effectu

mala pene abscondita apud eum rōne sue ꝓscientie.
f Que manifesta sunt nobis ⁊c. s. p effectum in q̄ntū inflicta sunt nobis ⁊ filijs nr̄is. In hebꝝ hz. Abscondita dño ⁊c. ⁊ sic exponit ab hebreis. Pctā abscondita dño. i. diuino iudicio rebuant. f Que manifesta sunt nobis ⁊c. i. humano iudicio puniunt. ꝑm q dī. j. Reg. xvj. Homo videt ea q̄ patent: deus aūt intuet cor. q. d. p lrām ꝓdictam pctores non ꝑnt euadere penam. q⁊ si sit pctm̄ manifestū ab hoib⁹ punieť. si aūt occultum diuino iudicio qđ est ḡu⁹ relinqueť.
¶ In ca. xxix. vbi dī in postil. Cūq̄ audierit verba iuramenti hui⁹.

¶ Additio.

Hoc qđ dī. Et augmentet satiata sitiente vel sitienti: aliť vī exponendū ⁊ magis ꝓsone ad ꝓdicta. Ad qđ sciendum q̄ vbi in hoc ca. dī. Juramētum in heb. hz. Ala. qđ est idem q̄ maledictio iuratoria seu execratoria: ⁊ referť ad illas maledictiōes q̄ debebant publicari in mōte hebal. vt. ꝫ. ca. xxvij. vñ qđ dī hic. Ut transeas in fedele dñi dei tui. referť ad illas benedictōes ⁊ maledictōes. q̄ fuerūt dicte p moysen ca. xxviij. de q̄bus dī in ꝺn. hui⁹ ca. Hec sunt ꝛba federis q̄ ꝓcepit dñs moysi. qđ aūt sequit. Et in iureinrando qđ hodie ꝓmⁱs deꝰ tuꝰ ⁊c. referendum est ad illud iuramētum execratorium supradictū. Non eīm legit in hac materia q̄ plus ꝓfirmasset iuramento obſuare legem: nisi solūmodo ꝓdicto. s. iuramento execratorio. Item attendendum est q̄ ꝓdicta maledictio seu iuramentum execratorium fiendum in monte hebal respicit pctā occulta: nō aūt manifesta. vñ in ꝓma maledictiōe q̄ est de primo ⁊ ꝓncipali mandato ꝓhibente ydolatriā de q̄ principaliť in hoc ca. agit sic dicit. Maledictᵍ homo q̄ facit sculptile ⁊c. Ponetq̄ illud in abscondito. vbi manifeste ꝫ maledictio respicit ydolatriam in abscondito ꝓmissam ⁊ q⁊ talis. s. ꝓmittens ydolatriam in occulto intelligit nō timere ꝓdictam male

fue miſericordie tibi benefaciendo.
m Mandatum. Hic pñr tollit homis excuſatio. ne poſſet alicꝫs dicere Si ſcirem dei voluntatem z ei⁹ mandatum libēt adimplerem. hoc remouet p hoc q dei mādatum nō eſt ſup hominem nec vltra. ſ iuxta z infra: iō ſubditur.

n Sz iuxte eſt ꝑmo valde i ore tuo ad pfitendum.
o Et i corde tuo. ad credendum.
p Vt facias illū. p effectum. Aliter exponit cū dī. In corde tuo. q: p̄cepta decalogi ſūt q̄daz concluſiones p̄me principioꝝ in opabilib⁹ que ſunt dilectō dei z prīmi Alia aūt p̄cepta ſt̄ q̄dam concluſiones ſecūdarie deducte ex p̄dictis pncipijſ mediantib⁹ p̄cept̄ decalogi. vt dictuz fuit ſupra. vj. ca. z ſic ptz. q omnia legis p̄cepta ſūt qō ammodo de dictamine iuris naturalis. z p pñs ſcripta ſunt aliq̄ mō in cordib⁹ humanis. ꝶm q dī Ro. ij. Cū gētes q̄ legez nō bñt naturaliter ea q̄ leg ſunt faciūt. oñdit opus legis ſcriptū in cordibus ſuis. z hoc eſt qō dī hic. Juxta eſt ꝶmo valde in corde tuo. q: ibi ſcriptuz eſt mō p̄dicto. z p pñs in ore tuo. q: ꝛbum ē p̄ceptus mētis indicatiuū. vt facias illum ope adimplēdo. q: nō auditores legis tm̄ iuſtificabunt: ſed factores Roma. ij.

te añ diſpſit¹ Si ad cardies celi fueris diſſipat⁹ inde te reūhet dñs de⁹ tuus: z aſſumet atz introducet in terrā quā poſſederūt patres tui z obtinebis eā: z bñdicēs tibi maioris numeri te eē faciet ſ̄ fuer̄t p̄es tui⁸ Circūcidet dñs de⁹ tuus cor tuum z cor ſeminis tui: vt diligas dñm deum tuū ex toto corde tuo z in tota aīa tua vt poſſis viuē. Oēs aūt maledictōes has cōuertet ſup inimicos tuos: z eos q̄ oderunt te: pſequent. Tu aūt reuerteris z audies vocem dñi dei tui: facieſq̄ vniuerſa mandata q̄ ego p̄cipio tibi hodie: z abundare te faciet dñs de⁹ tuus in cūctis op̄ib⁹ manuū tuar in ſobole vteri tui: z in fructu iumē tor tuor: in vbertate terre tue: z in rer oīm largitate.
t Reuertet̄ eīn dñs vt gaudeat ſup te in oīb⁹ bonis ſicut gauiſus eſt in patrib⁹ tuis: ſi tñ audieris vocez dñi dei tui z cuſtodieris p̄cepta ei⁹ z ceremonias q̄ in hac lege ꝑſcripta ſt̄: z reuertaris ad dñm deū tuū in toto corde tuo z i tota aīa tua m Adāda tuz hoc qō ego p̄cipio tibi hodie nō ſup̄ te ē neq̄ pcul poſitū. nec in celo ſitum: vt poſſis dicere q̄s nr̄m valet ad celum aſcendere vt deferat illud ad nos: vt audiamus atz ope ꝑpleam⁹: neq̄ trans mare poſitū vt cauſeris z dicas: q̄s e nobis. poterit mare tranſfretare z illud ad nos vſq̄ deferre: vt poſſim⁹ audire z facere qō p̄ceptū eſt n q̄ iuxta te eſt ꝶmo valde in ore tuo⁰ z in corde tuo⁹ vt facias illū. q Conſidera q hodie ꝓpoſuerim in ꝑſpectu tuo vitas z bonū z ecōtrario mortē z malū vt diligas dñm deū tuū: z ambules in vīs eius: z cuſtodies mādata illi⁹ z ceremonias atz iudicia z viuas. atq̄ multiplicet te bñdicatq̄ tibi in terra ad quā ingrediris poſſidēdaz⁸ Si āt auerſum fuerit cor tuū z audire nolueris atz errore deceptꝰ adorāueris deos alienos z ſeruieris eis p̄dico tibi hodie q̄ peas z paruo tpe morer̄ in tra ad quā iordane trāſmiſſo ingredieris poſſidendam¹ Teſtes inuoco hodie celum z terrā q ꝓpoſuerim vobis vitam z bonū: bñdictōz z maledictōz. Elige g vitam vt z tu viuas z ſemē tuum: z diligas dñm deum tuū atq̄ obedias voci ei⁹: z illi adhereas. v Ipſe eſt eīn vita tua z lōgitudo dier̄ tu or̄: vt habites in terra p q̄ iurauit dñs patribus tuis abraz yſaac z iacob vt daret eam illis.

Capl'm xxxj.

Bīt itaq̄ moyſes z locut⁹ ē oīa verba h̄ adunuer ſum iſrl': z dixit ad eos. Lē tum. xx. annor ſum hodie: b non poſſum vltra egredi z ingredi: p̄ſtim cū z dñs dixerit mihi: nō trāſibis iordanē iſtū c Dñs g̃ de⁹ tu⁹ tranſibit añ te. Ipſe delebit omnes gentes has in cōſpectu tuo z poſſidebis eas. Et ioſue iſte tranſibit añ te ſicut locut⁹ ē dñs. Jfaciet̄q̄ dominus eis ſicut fecit ſeon z og

Ca. xxxj.

Bīt itaq̄. Hic incipit q̄rta ꝑs principalis bui⁹ li. in q̄ inducit̄ ꝓpls ad pſeuerantiaz in lege in pſūmatione moyſi p modum cuiuſdam teſtamēti vbi ſic ꝓcedit q: ꝓmo ponit inſtitutio noui ducis. Secundo exhortatio plebis ca. xxx. tercio pſummatio legiſlatoris: vſus finem. xxxi. ca. ibi. Locutuſq̄ eſt dñs ad moyſen. Circa ꝓmū ꝓmittit noui ducis inſtitutio. Scdo inſtituti cōfirmatio. i. Et ait dñs ad moyſen. Prima in duas. q: primo oñdit inſtitutōis neceſſitas. ſcdo inſtituti habilitas ibi. Vocauitq̄ moyſes ioſue. Neceſſitas aūt inſtitutionis fuit mors moyſi imminēs de ꝓpinq̄. Fuit eīn neceſſarium q ei⁹ ſucceſſor inſtituer̄ tur ipſo viuēte ne poſt mortez eius ſurgeret ſeditio ꝓ alterius ſubſtitutōne. q: ꝓpls ad malum erat ꝓn⁹. z ꝓpls aliq̄ tpe eſſet ſine ductore z hec cauſa tangit̄ cū dī a moyſe.

b Nō poſſum vltra ingredi. ñ ꝓpter corꝑalem impotentiaz. cū ſcriptū ſit. j. xxxiij. Non caligauit oculus eius nec dentes illius moti ſunt. ſ ꝓpt̄ ſniaz dñi de morte moyſi ante ingreſſuz terre ꝓmiſſionis. z hoc eſt qō dī. Præſertim cum z dñs dixerit mihi ꝛc. ſubdit̄. c Dñs g̃ deus tuus tranſibit ante te q. d. licet inſtituaz te mihi ſucceſſorē z ꝓpl̄ ducem. dñs tñ eſt dux principalis.
d Cum ergo ꝛc. ſimiliter facietis eis. eos totaliter delendo.
e Viriliter agite z ꝓfortami. ſ. de dīna deductōe z ꝓꝛ-

q Conſidera q hodie ꝓpoſuerim in ꝑſpectu tuo vitam z bonum. ſi mandatis dei obedieris.
r Ecōtrario mortem z malū. ſi tranſgreſſus fueris.
s Sin aūt. Hic pñr venia obſtinatis denegat̄ z ptz ſra ex ſupradictis vſq̄ ibi.
t Teſtes inuoco hodie celum z terram. i. angelos z homines accipiendo ꝑtinens p ꝑtento.
v Ipſe eſt eīn vita tua, nō formalis formal̄r ſ effectiue,

ctione securi.
f Nō dimittet nec ꝛelinq̄t te. donec totalr̄ ꝛterrant inimici tui.
g Vocauitq; ℞. Hic ꝓ̄r oñdit ducꝫ instituti babilitas illi eñ q̄ se ingerūt ad regimen ꝑpli. nō sē ad hoc apti. ℞m q̄ dī beb. v. nec quisq; sumit sibi honorē. ℟ q̄ vocat a ꝛeo tanq; aaron. ℟ humiles q̄ nō veniūt ad hoc nisi inducti et vocati illi sunt digni. ꝛ hoc notat̄ in iosue: cum dī. Vocauitq; moyses iosue: ꝛ subdit.

b Confortare ꝛ esto robustus. ad sustinēdum tanti regiminis on⁹. hoc aūt dixit moyses. q̄ iosue ex humilitate sua formidabat tantū onus accipe. maxime q̄ moyses q̄ erat talis ꝛ tant⁹ one re ꝑpli grauat⁹: peccauerat in a. q̄s ꝓdictōis. vt dictum fuit Nume. xx.
i Tu eam diuides sorte. tanq; victor erñs ꝓfecte. nō tñ tua ꝓtute ℟ diuinatiō subdit.
k Et dñs qui du. est ve. ipse erit te. victorias faciendo.

l Scripsit itaq;. ꝓ⁹ institutōꝫ ducis. ℏ ꝓ̄r ponit informatio plebis q̄ dur institut⁹ nihil ꝓficeret. nisi plebs ꝛeo ꝓncipaliter ꝛ duci secundario obediret. q̄ q̄dem obedientia ꝑ legis memoriam ꝓfuit: ꝛ iō subdit.
l Scripsit itaq; moyses legez banc ad ꝑpetuam memoriam.

regib amoꝛreoꝝ ꝛ terre eorum: ꝛelebitq; eos [b]Cum ꝯ ꝛ hos ēdiderit vobis similr̄ facietis eis sicut p̄cepi vob. [c]Viriliť agite ꝛ ꝓfortami. Nolite timere nec paueatꝭ ad ꝓspectū eoꝝ: q̄ dñs ꝛeus tu⁹ ipse est ductoꝛ tu⁹: [f] ꝛ nō dimittet nec ꝛelinq̄t te. [g]Vocauitq; moyses iosue ꝛ dixit ei coraꝫ omni israel. [b]Cōfortare: ꝛ esto robust⁹. Tu eñ introduces ꝑplm istū in terrā quaꝫ datuꝝ se p̄ribꝫ eoꝝ iurauit dñs: ꝛ [l] tu eam diuides sorte. [k]Et dñs q̄ ductoꝛ ē vī: ipse erit tecū: non dimittet nec ꝛelinq̄t te. Noli timere nec paueas! [l]Scripsit itaq; moyses legē hanc [m] ꝛ tradidit eam sacerdotib filiꝭ leui qui portabant archam federis dñi: ꝛ cūctis senioꝛib israꝫ. [n]Precepitq; eis dicēs [n] Post septez annos anno remissionis in solēnitate tabernaculoꝝ cōuenientib cūctis ex israꝫ vt appareāt in ꝓspectu dñi ℞i tui in loco quē elegerit dñs leges ℣ba legis hui⁹ coraꝫ omni israꝫ: audiētib eis ꝛ in vnū omni ꝑplo ꝛgregato tā viris q̄ mulieribꝫ: ꝑuulis ꝛ aduenis q̄ sunt ītra portas tuas vt audiētes discant: ꝛ timeant dñm ℞m vīm: ꝛ custodiant impleantq; oēs ℣mones legis hui⁹. [o]Filij q̄ eoꝝ q̄ nūc ignoꝛant vt audire possint ꝛ timeāt dñm ℞m suū cunctis diebꝫ q̄b ℣ sant in terra: ad quam vos iordane transmisso ꝑgitis obtinendaꝫ [p] Et ait dñs ad moysen [q] Ecce ꝑpe sunt dies mortis tue. [r]Voca iosue [s] et state in tabernaculo testionij [t] vt p̄cipiam ei. Abierūt ℟ moyses ꝛ iosue ꝛ steterūt in tabernaculo testimonij: [v]apparuitq; dñs ibi in colūna nubis q̄ stetit ī introitu tabernaculi: dixitq; dñs ad moysen. Ecce tu ꝛmies cum patrib tuis [f] ꝛ popul⁹ iste ꝓsurgens fornicabit ꝓ⁹ ℞os alienos in terram ad quam ingredietur vt habitet in ea ibi ℞elinquet me ꝛ irrituꝫ faciet fedus quod pepigi cuꝫ eo. Et irascetur furoꝝ meus contra eum in die illoꝝ ℞elinquam eum [y] ꝛ abscondam faciem meā ab eo ꝛ erit in ℞oꝛationē Inuenient eum omnia mala ꝛ afflictiones: [z] ita vt dicat in illo die. Vere q̄ non est ℞⁹ mecum: inuenerunt me hec mala. Ego aūt abscondam ꝛ celabo faciē meam in die illo ꝑter omnia mala que fecit: q̄ secut⁹ est ℞os alienos. [a]Nunc itaq; scribite vobis canticū istud ꝛ docete filios israel [b] vt memoꝛiter teneant ꝛ oꝛe ℞ent ꝛ sit mihi carmē istud ꝑ testimonio inter filios israel. Introducam eñ eum in terram ꝑ qua iurauī patrib eius lacte ꝛ melle manantem. Cunq; comederint ꝛ saturati crassiq; fuerint: conuertentur ad ℞os alienos ꝛ seruient eis: ℞tra hentq; mihi ꝛ irritum facient pactum meum. Postq; inuenerint eum mala multa ꝛ afflictiones: ꝛesponde bit ei canticum istud ꝓ testimonio quod nulla ℞elebit obliuio ex oꝛe seminis tui. Scio enim cogitationes eius que factur⁹ sit hodie anteq; introducaꝫ eum in terram quam ei pollicitus sum. Scripsit q̄ moyses canticum: ꝛ docuit filios israel. Precepitq; iosue filio nun ꝛ ait. Confoꝛtare ꝛ esto robustus. Tu enim introduces filios israel in terram quaꝫ pollicit⁹ sum ꝛ ego ero tecum. [c]Postq; ergo scripsit moyses verba legis huius in volumine atꝫ complenit. [d]Precepit leuitis qui portabant archam

m Et tradidit eā sacerdotibus. q̄ tenent eam intellige re ꝛ ꝑplm docere.
n Post. vij. annos. i. in q̄libet septenario annoꝝ semel. s. anno remissionis. q̄ tunc filij israel liberi a ℞bis poterant meli⁹ ire ad templum in hierusalem ꝛ diligentius audire legem
o Filij q̄ꝫ eoruꝫ. ista eñ obligatō se extendebat ad futuros sicut ad p̄ntes.
p Et ait dñs. hic ꝓ̄r ℞scribit ducꝫ instituti ꝓfirmatio ꝛ hoc ꝑ dñm q̄ est simplicit̄ supioꝝ. et primo ℞scribit dicta ꝓfirmatio. secū do p̄cipit legis ꝓbuatio. ibi. Postq; ℟. Circa primū doc.
p Et ait dñs ad moysen. tanq; supioꝝ ad inferioꝛē.

q Ecce ꝑpe sunt dies mortis tue. ꝑ p̄ qō indiges successoꝛe.
r Voca Josue. mea aūcte.
s Et state in tabernaculo. tu ꝛ ipse.
t Ut p̄ci. ei. ꝓfirmando eum in officio tuo te p̄nte.

s Apparuitq; ℞ min⁹ ibi in colū. nubis. vt ꝑ p̄ntiaꝫ ℞i in signo visibili iosue cēt maioris auctoꝛitatis in ꝓspectu ꝑplī.
x Et ꝑplis iste cōfoꝛ. dñs futuroꝝ ꝓscius ꝓnunciat id qō erat futuꝝ ꝑt⁹ mortē moysi. nō tñ immediate q̄ toto tpe ipsi⁹ iosue filij israel nō ℞clinaueꝛūt ad ydolatriam vt hī iosue vl.
y Et abscon. fac. meam. q̄si afflictiones coꝝ nō videaꝫ nec clamoꝛes audiam.
z Ita vt dicat in illo die. quia ꝛeratio dat intellectuꝫ.
a Nunc ita. scri. vo. canticuꝫ istud

qđ bī ca.se. b Ut me.tene.t ore tecātent. vt sic nullꝰ
posſit excusari ḋn ego p̄dixerim futuras trāsgressiones t
penas seq̄ntes: cetera patent ex dictis. c Postq̄ ꝑ.b
p̄nr describit legis scripte ꝓuatio. qz ꝓ nihilo scriberet
nisi diligent custodiret t hoc est qđ dī. Postq̄ ꝑ scripsit
moyses tc.t ibdīt.

d Precepit leui-
tis q̄ portabāt ar-
cham. vocant aūt
hic leuite nō rōne
officij. ꝑ rōne gene
ris. qz erant de tri-
bu leui. ꝑ erant offi
cio sacerdotes.

c Tollite li.istuz
t po.eū in la.arche
dicunt aliq̄ hebrei
q erat in latere tñ
exterius sup quan
dam tabulaz in la-
tere arche ꝓminen
tē. Alij aūt dicunt
q erat interꝰ iuxta
tabulas.

f Semp ꝓtē.egi.
p̄ dñz. vtz in Exo.
t li. Numerorꝫ.

g Noui em̄ q pꝰ
tc. hoc aūt cogno-
uit p spm̄ ꝓphetice
cetera patent.

¶ In ca. xxxj. vbi
dī in postil. Et hec
cā tangīt cum dī.
A moyse nō possū
vltra ingredi tc.

¶ Additio.

Oc qđ dicit a moyse nō pos
sum vltra ingredi
nec egredi. ꝓprie ē
intelligendū ꝓpter
corꝑis impotenti-
am rōne senectut.
qđ patz ex hoc qđ
immediate p̄misit. Centum. xx. annorꝫ sum hodie. q. dī.
etas mea iam hoc nō patit. q ego sim ductor vī. Similit
ex hoc qđ sequit. Non possum vltra ingredi t egredi. qđ
denotat impotentiam eundi ad vnam ptem vel aliam.
Idem patet ex hoc qđ sequit. Presertim cum dñs dixe-
rit mihi. non transibis tc. si em̄ solū hec, phibitio dñi esset
rō sue impotentie. nō diceret p̄sertim. qđ denotat aliā rō
nem a p̄dicta. nec obstat qđ allegat postil. de hoc qđ dī. j.
vl. ca. Non caligauit oculus eius tc. qz hoc attribuendū
est alie cause. put ibidez dicet. Si forte ḋ hoc dicat: q ex
q̄ moyses erat ꝓhibitus a dño ne transiret iordanem: nō
debuisset impotentiam suaz ꝓ causa assignare. ne ex hoc
videret. q si nō esset sic impotens transisset. Ad hoc dicē
dum q suam impotentiam eis ꝓposuit ad eorꝫ ꝓsolatōz
ne crederent q deus amouebat ab eis ducatum moysi in
penam eorꝫ. quasi diceret non debetis contristari de ab-
sentia mea. quia iam sum impotens ad ducendum vos
p̄serti m tc.

¶ Capitulum. xxxij.

Audite celi que loquor. descripta institutōe ducis
hic p̄nr describit exhortatio plebis ad pseueranti
am in lege t diuinis mandatis. t hoc ꝓ canticum
p̄mittit ꝓbemium. secdo exeq̄t intentū. ibi. Date magni-
ficentiam. tercio ponit epylogium. ibi. Venit ꝑ moyses.
In ꝓlogo excitat attentōz ꝓpli ad dicenda. primo ex ver
bi firmitate cum dī.

federī dñi dī. c Tollite libꝫ
istum t ponite eū in latere
arche federis dñi dei vī: vt
sit ibi ḋ te i testionīū. Ego
em̄ scio ꝓtentōz tuā: t cervi
cem tuā durissimā. Adhuc
viuente me t ingrediēte vo
biscū frꝫ ꝓtentioſe egistis ḋ
dñm q̄nt o magis cū mortuꝰ
fuero. Cōgregate ad me oēs
maiores natu ꝓ tribꝰ vīas
atz doctores t loq̄r audien-
tibꝰ eis p̄mones istos: t inuo-
cabo ḋ eos celum t terraz.
g Noui. n. q post mortē me
am iniq̄ agetis: t declinabi
tis cito de via quā p̄cepi vo
bis: t occurrēt vobis mala
in extremo tpe q̄n feceritis
malū in ꝓspectu dñi vt irri
tetis eū ꝑ opa manuū vīaꝫ
Locutꝰ est ꝑ moyses audi-
te vniuerso cetu israel verba
carmīs hui⁹ t ad finem vsq̄
complenit. ¶ Ca. xxxij.

Audite celi q̄ loq̄r au
diat tra verba oris mei b Cō-

a Audite celi tc. ac si dicat. sicut celum t terra sunt
res stabiles: sic mei p̄mones. secdo ex vilitate cum dī.
b Concrescat vt pluuia doctrina mea tc. t dicit Cōcre-
scat. i. ꝓcrescē faciat opa virtutū. c Doctrina mea.
sicut ros t pluuia crescere faciūt terrena scētia. tercio
ex auctē cū dī.
d Quia nomē
dñi inuocabo. q.
d. nō loq̄r auctē
mea ꝑ diuina.

crescat vt pluuia c doctrina
mea: fluat vt ros eloquiz me
um. Quasi ymber sup her-
bā t q̄si stille sup gmina o qz
nomē dñi inuocabo. e Date
magnificētiā deo nr̄o: dei p
fecta sūt opa: t oēs vie ei⁹ iu-
dicia. Deꝰ fidelis t absq̄ vl
la iniq̄tate: iust⁹ t rectꝰ pec
cauerūt ei: g t nō filij eius in
sordibꝰ. h Generatio prauа
atz puersa: k hoccine reddis
dño ꝓpl'e stulte m t insipiens
n Munq̄d nō ipse est p̄ tuꝰ
qui o possedit te: p t fecit q et
creauit te. r Memento dierꝫ
antiquorꝫ cogita generatio
nes singulas. s Interroga
patrē tuū t annunciabit ti
bi: maiores tuos t dicent ti
bi t Q̄n dividebat altissimꝰ
gentes: q̄n separabat filios
adam. v Constituit termi-
nos ꝓpl'oꝝ r iuxta numerꝫ fi-
liorꝫ israel. x Pars aūt dñi
populus eius: iacob funicu
lus hereditatis eius. y In

e Date magnificentiā. hic moyses exeq̄t intentum t ꝓmo oñdit deū esse pfectissimū t optimū. secdo colendū ibi. Munq̄d tc. t tercio iudicium eius eē iustum. ibi. Audit dñs. Circa primū exponit ꝓmo dī pfecta bonitas. secdo p oppositum ꝓpli malignitas. ibi. Peccauerūt. pfectōz aūt diuine bonitatis oñdit ex septem ꝓdicōibꝰ. ꝓmo qz magnꝰ est in ꝓprijs: qđ notat cū dī. Date magnificenti az deo nr̄o. secdo pfectꝰ in factis. ibi. Dei pfecta sunt opa. tercio verꝰ in iudicijs ibi. Et oēs vie ei⁹ iudicia. q̄rto fidelis in promissis ibi. Deꝰ fidelis. q̄nto sanctꝰ in donis. ibi. Et absq̄ vlla iniq̄tate. qz nulli inuriat. si det vni gratiaz t nō alteri. ꝑ totū facit sancte Iz alic aliq̄n iudicet ab hoc Mat. xx. An oculus tuus nequā ē: qz ego bonꝰ sum. sexto iustꝰ in ꝓmijs reddēdis ibi. Iustꝰ. septimo rectꝰ i penis inferēdis. ibi. Et rectꝰ.
f Peccauerūt. b ꝓ oppositum oñdit ꝓpli malignitas cum dī. Peccauerūt ei in sordibus. s. ydolatrie.
g Et non filij eius. qz ex hoc q̄ prius filij dei erant ꝑ grām. facti fuerūt filij ꝓditōis ꝑ culpam.
h Generatio prava. ꝑ corruptōz affectus.
i Atz puersa. ꝑ corruptōez intellectꝰ. k Hoccine reddis dño. s. malū ꝑ bono. l Populе stulte. credens vtile qđ nō est. m Et insipiēs. nō cognoscēs vtilitatem vbi est. n Munq̄d. hic p̄nr oñdit deum esse colēdum t ex septem bñficijs. Primū est ꝓ marie creatōis: qđ notat cū dī. Munq̄d ñ ipse est pr̄ tuꝰ colēdus t venerād⁹. q. d. sic. o Et creauit te. i eductōe de nihilo. p Fecit. in distinctōis primo dio.
q Possedit. ꝓpuatiōis auxilio qđ si ignoras.
r Memēto tc. ꝓ tua cogitatōz reductōe generationes ad ꝓmā creatōz. s Interroga. vt discas ꝑ alios rum narratōz. scdm bñficium est ḋtuite electōis q̄ elegit ꝓpl'm israel ꝑ alios: t ḋtū ad hoc dī. t Oñ diui. al. gētes. s. in ꝓfusiōe liguaz. qz ꝑ hoc diuise sūt gētes t diffuse ꝑ mōm. v Cōstituit ter. ꝓpl'oꝝ. q distinctē sē ꝑm lxx. liguas. x Jux nu. fi. israel. q ingressi sunt egyptū cum iacob q̄ fuerūt septuaginta. vbi dī Gen. xlvj. vbi

dī. Oēs aīe q̄ m⁹ iacob q̄ egresse sūt egyptū fuerc. lxx. ⁊ ꝑm hoc sē. lxx. ꝓli distincti ꝑm diuersas linguas seu idiomata. Cū latio. lxx. bz iuē nūer filioꝝ dī p q̄s ali q̄ intelligūt angeles. ita q̄ ꝑm eos tot saluabūt boies q̄t remansert angeli bom. vel tot boies q̄t sunt angeli stantes ⁊ cadentes: vt dicūt alīq̄. ⁊ ꝑm hoc dī b Cōstituit terminos ꝓlōꝝ. determinat numer⁹ electoꝝ.

y Pars āt dñi ꝓlis ei⁹. qz ꝓlis isrl fuit a do spāliē dedicat⁹. tercīū hñficiū est separatio ab errore idolatrie. ꝑ cham deposuit abraā vt bz gen. xj. ⁊ cētū ad b dī

z Inuenit eū in terra deserta. i. ꝑuata dei cultu.

a In loco horroris. qz chaldei colebant ignem tanq̄ deū qđ est horrendū. scdo ab errore egypti oꝝ a q̄ euocauit eos in datōe leg ⁊ cētū ad hoc dī

b Et vaste solitudis. eo q̄ i solitudie synai data est lex. q̄rtum hñficiū est reductio ad terrā ꝓmissiōis. ⁊ cētū ad hoc dicit.

c Circūduxit eū. s. ꝑ desertū vsq̄ ad terre ꝓmissionis ingressū.

d Et euocuit. ꝑ moysen vando deuteronomiū. q̄ntum hñficiū est paterne ꝓtectōis ⁊ cētū ad hoc dī.

e Et custodiuit q̄si pupillaz oculi sui. iñ alias ꝓtes corpis pupilla oculi diligētissime custodit. sic ⁊ filij isrl ꝑ ceteꝝ ꝓlis habuert hñficiū diuine ꝓtectōis. sextū hñficiū est salubris eductōis de egypto. ⁊ cētū ad hoc dī.

f Sicut aq̄la ꝓuocās ⁊c. qz ꝑ multa signa ⁊ mirabilia eis data ꝓuocauit eos de⁹ ad egrediendū de egypto

g Expandit alas suas ⁊c. q̄n aq̄la vult trāsferre pullos suos de loco ad locuz. portat eos sup humeros suos qz nō timet a pte supiori ꝙ tm ab inferiori. ne emittant sagitte. ⁊ iō ponit pullos sup humeros. vt ꝑmo ipsa recipiat sagittas q̄z pulli ꝓcutiant sic angelus ꝓsonam dei repñtans posuit se iñ castra filioꝝ israel ⁊ egyptios sup mare rubꝝ. vt hz Exo. xiiij. ca. ne sagitte ⁊ spicula egyptioꝝ ledērent birlin. septimū beneficiuz fuit solemnis introductōis in terram ꝓmissionis ⁊ cētum ad hoc dicit.

h Constituit eum sup excelsa m terraz. qz terra ꝓmissionis altior est aliis terris in circuitu exāt⁹.

i Vt sugerent mel de petra. i. de ra petrosa. qz in terra ꝓmissionis in montib⁹ petrosis sunt arbores in q̄ q̄ ibi etiam in locis saxosis sunt olive de q̄ fructu fit oleū. Alīt exponit q̄ in vasis lapideis mel ⁊ oleū reseruāt

l Butyꝝ d armento ⁊c. ⁊ subdit. m Filioꝝ basan. qz terra oḡ regis basan est valde pascualis ⁊ apta aialib⁹ nutriendis. vt hz Nu. xxxij.

n Et hircos. s. paulos q̄ vocant bedi.

o Cū medulla tritici. i. cū pan⁹ factis de farina tritici delicatissima ⁊ a cortice exteriori purgata. ꝑ Incassatus. h ꝙr ondit ꝙ opposituꝝ ꝓli a dei cultura recessuꝝ cōdz. Incassat⁹ est dilectus. i. ꝓlis isrl primo a deo dilect⁹ replet⁹ est oib⁹ bonis in tra ꝓmissionis. ⁊ loq̄t scriptura de futuro ꝙ modū ꝑteriti ꝓpter certitudinem ꝓphetie.

q Et recalcitrauit. a deo recedendo.

r Incrassat⁹ est. delicūs.

s Impinguat⁹. diuitys.

s Dilatat⁹. bonoꝝ ⁊ excellētys. et q̄ista sunt freq̄nt occasio dimittēdi deū ⁊ conuertendi se ad ydolatrie cultū iō sbdit. t Derelict deū ⁊c. ydolatria āt aliq̄n impedit deum⁹ in aliq̄ effigie apparentib⁹ ⁊ cētū ad hoc dī.

v Immolauert demōys. aliq̄n coꝝpib⁹ celestib⁹. ⁊ cētuz ad hoc subdit.

x Deys q̄s ignorabant. qz ꝑres eorū vt moyses ⁊ aaron ꝓhibuert adorare celi militiam. aliq̄n ydol būana

Noui recentesq̄ venerunt q̄s nō coluerūt patres eoꝝ. Deū q̄ te genuit dereliq̄sti: ⁊ oblit⁹es dñi creatoris tui

y Vidit dñs ⁊ ad iracūdiaz ꝓcitat⁹ est: qz ꝓuocauerunt eum filij sui ⁊ filie. Et ait.

z absc̄dā faciez meā ab eis ⁊ ꝓsiderabo nouissima eoꝝ

a Generatio em̄ ꝓuersa est.

b ⁊ infideles filij. c Ipsi me ꝓuocauerunt in eo qui non erat deus: ⁊ irritauerūt in vanitatib⁹ suis. d Et ego ꝓuocabo eos in eo qui non est populus: ⁊ in gente stulta irritabo illos. e Ignis succensus est in furore meo: ⁊ ardebit vsq̄ ad inferni nouissima: deuorabitq̄ terraz cum germine suo: ⁊ mōtium fundamenta comburet. Congregabo super eos mala: f ⁊ sagittas meas cōplebo in eis. Cōsumment fame ⁊ deuorabūt eos aues morsu amarissimo. Dentes bestiaꝝ immittam in eos: cum furore trahentium super terram atq̄ serpentium

arte adinuētis. ⁊ cētū ad b dī. Noui recēteſq̄ venert ⁊c. ⁊ subdit. y Vidit dñs. h ꝙr ondit diuinū iudicium esse iustū puniendo ꝓlm ꝑdictū. Circa q̄ primo ponit ꝓminatiōis mā. scdo dilatōis cā. ibi. Et dixi vbi naz sunt tercio punitōis forma. ibi. Nōne h ꝓdita sunt. Circa primū primo eis ꝓminat dñs subtractōz sui auxilij: cū dr.

z Absc̄daz faciē meaz. nō aspiciēdo ad eoꝝ afflictōz.

a Generatio em̄ ꝓuersa est. ꝓpē deprauatōz affectus.

b Et infideles filij. ꝓpē deprauatōz intellect⁹. scdo ꝓminat eis subiectōz respectu vilis ꝓli. ⁊ cētū ad hoc dicit.

c Ipsi me ꝓuocauert. colendo vilem creaturam.

d Et ego ꝓuo. eos ⁊c. supponēdo eis vilē gentez. tercio ꝓminat eis afflictōz supplicij. ⁊ primo a creatur⁹ nō viuētib⁹ cum dr. e Ignis succēsus est. i. pena eis ꝑpata. qz noie ignis in sacra scriptura intelligit ois pena. vel dōm q̄ ista ꝓminatio respicit futuꝝ iudicium. ante q̄ ꝑcedet ignis terrā ꝓburēs. f Et sagittas meas cō. i eis. sagitte diuine hic vocant pene ab eo subito ēmisse ad moduz sagittaꝝ. scdo a viuentib⁹. ⁊ primo a volatilib⁹ cū dr. Deuorabūt eos aues. scdo a feris aialib⁹. ibi. Dentes bestiaꝝ ⁊c. tercio a reptilibus ibi. g Cum furore trahentium sup terram. qz reptilia incedunt sup terram trahendo costas. q̄rto ab hominibus. cum dicit.

a Foris vastabit eos gladi⁹. s. aduersarioꝝ. b Et intus pauoꝝ ꝑt imines piculum. c Iuuenem simul et ɣginē ⁊c. ꝗtū ad oēm etatē ⁊ sexū. d Et dixi. hic ꝓnr ponit dilatōis cā. ⁊ ꝑmo ꝓmittit dilatio cū dī. Et dixi. i. ꝓposui eos delere totaliter ita ꝙ nō remaneret eoꝝ mēoria ⁊ subdit dilatōnis cā q̄ ē duplex. vna est ne hostes subirent iputādo stulti sue factū diue vidicte: qđ notat cū dī.

e Ne forte supbirēt ⁊c. ⁊ nota q̄ loquit̄ h̄ scriptura de deo ad modū hois q̄ aliq̄d ꝓponit statim facere ⁊ postea mutat. cuz tñ talis mutatio nō sit i deo ꝑ solūmodo in suo effectu sc̄da cā dilatōis pene est. vt dare ꝑt ꝓpl'o isr'l'tōs penitētie: ⁊ h̄ ē qđ dī.

f Gens absq; ꝓsilio est. nō ꝑcauēdo malum.

g Et sine prudentia. i. ñ eligēdo bonū

b Utinā sapent ꝓterita.

i Et intelligerēt pñtia.

k Ac nouissima ꝓuiderēt. i. futura. q: ꝑ ꝓteritoꝝ mēoriā ⁊ pñtiū intelligētiaz: bz bō viaz ad puidēdū de futur̄.

l Quō ꝑsequat vn⁹. de aduersarijs

m Mille. de iudeis. n Mōne iō. q. d. deberēt manifeste cognoscere. ꝙ hoc nō est ex ꝓtute siue fortitudine aduersarioꝝ. ꝑ ex vindicta diuine iusticie. Et q: aliq̄s posset q̄rere q̄re de⁹ ita punit pctā ꝓpl'i isr'l. cū dī aliaꝝ gentiū nō puniant pctā suoꝝ cultoꝝ. iō ad hoc rñdet̄ cum dī.

o Mō est em̄ de⁹ nr̄ vt dī eoꝝ. q: est de⁹ ver⁹ ⁊ potens ⁊ volens exercere iusticiaz suā: illi aūt nō: cū sint dī falsi. ⁊ q: de⁹ executōez iusticie aliq̄n facit ꝙ malos homines sicut ⁊ ꝙ demones: iō subdit. p Et inimici vī sunt iudices. q: de⁹ zelo sue vindicte ꝓposuit iudeos ꝑmo chaldeis tpe nabuchodo. ⁊ postea romanis tpe tyti ⁊ vespasiani. ⁊ iudicabāt eos ꝙ volūtate sua ad mortē ⁊ exiliū ⁊ ad alias penas. hui⁹ āt vindicte subdit̄ cā q̄ fuit iudeoꝝ culpa: q̄ notat̄ cū dī. q De vinea sodomoꝝ. in q̄ oñdit̄ ḡuitas pcti ipsoꝝ. in hoc ꝙ sodomis ꝓpat̄. Et nota ꝙ pctm̄ ꝑmo est in corde ꝙ ꝓsensuz. sc̄do in interiori machinatōe ad opus ꝓpetrādum. tercio qñ ꝓcedit in exteriorē actū. ꝑmū vocat̄ hic vinea. sc̄dm vua: ⁊ terciū vinum.

r Mōne hec ꝓdita. posita cā dilatiōis ad tp̄us. hic ꝓnr describit̄ forma impletōis eo ꝙ nō fuerūt vsi tpe sibi dato ad puiam. ⁊ primo describit eoꝝ punitio. sc̄do aduersarioꝝ destructio. ibi. Videte ꝙ ego sim solus. Circa primū ponit̄ certitudo punitōis cum dī.

r Mōne h̄ ꝓdita sunt apud me ⁊c. q. d. lz distulerim punire pctā ꝓpl'i mei q̄si ignorata. nō tū est ita. q: sunt firmit̄ retenta ⁊ obſuata apud me ad puniēdum suo tēpe. sc̄do subdit̄ acceleratio tpis cum dī. Iuxt̄ est dies ꝓditionis. tercio seueritas afflictōis cum dī.

s Iudicabit dñs ꝓpl'm suum. feriendo pctā eoꝝ.

t Et ꝑuis suis miserebit̄. q: in qualibet captiuitate iudeoꝝ dimisit aliquos. vt cum eis exerceret suā misericordiam. vnde circa finem mūdi ꝙertent̄ ad fidem xp̄i.

v Videbit ꝙ infirmata sit man⁹. loq̄t̄ de captiuis deoꝝ ad modū ciuitatis debellate. in cui⁹ muris exterioꝝ ponunt̄ aliq̄ viri fortes ad defensionē. ⁊ illi primo deficiunt ꝑter lassitudinē ⁊ ꝗtum ad hoc dī.

s Foris vastabit eos gladi⁹
d ⁊ int⁹ pauor: c iuuenē sil' ac ɣginē lactentē cū hoīe sene
d Et dixi: vbi nascūt̄. Cessare faciā ex hoīb⁹ memoriaz eoꝝ. Sz ꝑt iram inimicoꝝ diſtuli: c ne forte supbirent hostes eoꝝ: ⁊ dicerent. Manⁿ nr̄a excelsa ⁊ ñ dñs fecit h̄ oīa f Gens absq; ꝓsilio ē: s ⁊ sine prudētia: b vtinā sapēt i ⁊ intelligerent k ac nouissima ꝓuiderēt l Quo ꝓsequatur vn⁹ m mille: ⁊ duo fugarēt. x. milia n Mōne iō q: de⁹ su⁹ vēdidit eos: ⁊ dñs ꝓclusit illos. o Non em̄ est de⁹ nr̄ vt dī eoꝝ: p ⁊ inimici nr̄i sī iudices q Be vinea sodomorū vinū eoꝝ: ⁊ de suburbanis gomorre. Uua eoꝝ uua fellis: ⁊ botr⁹ amarissimus. Fel draconū vinū eoꝝ: ⁊ venenū aspidum insanabile.

r Monne h̄ ꝓdita sunt apud me: ⁊ signata in thezauris meis. Mea est vltio ⁊ ego retribuaz eis in tpe: vt labat̄ pes eoꝝ. Iuxta est dies ꝑditōis ⁊ adesse festinant tpa. s Iudicabit dñs ꝓpl'm suū: t ⁊ i ꝑuis suis miserebit̄ v Videbit ꝙ infirmata sit man⁹ x ⁊ clausi ꝗ derelicti sunt ꝙ ꝓsumpti sunt y Et dicēt: a vbi sunt dī eoꝝ in q̄o h̄ebant fiduciaz. b De q̄ꝝ victimis comedebāt adipes ⁊ bibant vinū libaminū. c Surgant ⁊ opitulent̄ vobis ⁊ in necessitate vos ꝓtegāt d Videte ꝙ ego sim solus ⁊ nō sit alius de⁹ ꝑter me e Ego occidam f ⁊ ego viuere faciā: g percutiaz h ⁊ ego sanabo: ⁊ nō ē q̄ de manu mea possit eruē. i Leuabo ad celū manū meam: ⁊ dicā k viuo ego in ēternū

v Videbit ꝙ infirmata sit man⁹. s. bellantium sc̄do deficiūt illi q̄ sunt in clusi in fortalicijs interioꝝ⁹: ⁊ ꝗtuz ad hoc dī.

x Et clausi ꝗz derelicti. ⁊ ꝓ oñi alij ꝓsumunt̄ iō dī. Et residui cōsumpti sunt.

y Et dicent. s. aduersarij eoꝝ eos sb̄sānates ⁊ deridētes ad augmētatōz pene.

a Ubi sunt dī eoꝝ. q. d. nō potuerūt eos defendere: sicut rapsaces loq̄bant. uū. Reg. xviij. vbi aliter vt sunt verba aliq̄z iustoꝝ de ꝓpl'o isr'l. sic hieremias ⁊ plures alij iusti fuerunt tpe captiuitatis babylonice: q̄videntes ꝓpl'i miseriā dicebāt eaz euenisse ꝓpter idolatrie culpam: ⁊ dicebant. vbi sī dī eoꝝ ⁊c. ⁊ hoc magis ꝓsonat lr̄e seq̄nti cum dī.

b De q̄. vic. co. adipes. hic erat modus in sacrificijs ydolatrantium. ꝙ adipes a sacerdotib⁹ comedebant ⁊ vina libaminū bibebant̄. qđ ꝓhibitum erat in sacrificijs dñi. vt dī Leui. in plurib⁹ locis.

c Sur. ⁊ opi. vobis. q. d. nō ꝑnt. vt manifeste videt.

d Videte. hic denūciat̄ aduersarioꝝ destructio ad cōsolatōz indeoꝝ. hic em̄ modus fuit ꝓpheteandi vt posteaq̄ denūciauerant mala futura ꝓpl'o isr'l ꝓpter sua pctā. in fine ad ei⁹ ꝓsolatōz denūciabant vastatōz aduersariorum. sicut ptz in Esa. biere. ⁊ pluribus alijs. ⁊ hoc rōnabilit̄. q: lz infideles ēnt executores diuine iusticie. puniēdo eos q̄ deum colebant de pctis suis. tñ hoc nō faciebant ex amore vel obedientia ad deū. ꝑ cupiditate nocendi vel ex aliq̄ alia mala volūtate. sicut ⁊ demones ex mala volūtate ⁊ puersa exequunt̄ diuinā iusticiam. q: dñs volūtatib⁹ malis demonū ⁊ hoīm vtit̄ ad gloriam suā: ⁊ iō mali homines diuinaz iusticiā exeq̄ntes merent̄ a deo puniri. ꝓpt̄ qđ ꝓphe vastatores iudeoꝝ finalit̄ denūciabant destrui ⁊ vastari. ⁊ eodē mō dicit moyses. ⁊ ꝑmo oñdit̄ vnitas veri dei cum dī.

d Videte ꝙ ego sim solus. q: alij dī nō bñt ptātem iuuandi. e Ego oc. malefacientes. f Et ego vifa. bñ agentes. g Percutiam vos. cū me adiracundiam ꝓuocaueritis. h Et ego sa. cū ꝓ pniaz reuersi fuerit̄. ꝑ sic nō erit de aduersarijs vr̄is. q̄s ego destruam simplr̄. vñ subdit̄. i Le. ad ce. ma. me. modus est iurādi ad affirmatōz cius qđ sequit̄. k Uiuo ego in eter. i. sicut vez est ꝙ vita mea est immutabilis ita faciā vindictā de aduersarijs vr̄is: iō sequit̄.

a Si acu. vt fulgur gladiū meū. ⁊ accipit̄ h̄ si ꝑ qz.

b Red. vltio. bo. meis. hostes eñ dñi dicunt hic hostes filioꝝ israel. qz iz puniendo filios isrl'eent executores diuine iusticie. hoc tñ facieb̃at ex mala volũtate z puersa intẽõe. intendentes diuinũ cultũ q̃ apud iudeos erat destruere. z iõ ꝓñr dicunt hostes dñi: de tñ p omnipotẽtiaz suã z sapiaz vtiť malis actibus z volũtatib⁹ boim ad suaz gloziam vt supradictũ ẽ

c Inebriabo sagittas meas. i. penas volũtate mea imissas. z si q̃ras quõ inebriabunt: subdiť.

d De cru. oc. z de capti. nudati z. mod⁹ erat antiq̃t⁹ q̃ captiui ducebanť nudatis capitibus ad maiorem eorum ꝓfusionem z victorie declaratõz. z qz deus sic puniet aduersarios filioꝝ isrl: iõ ꝓcludiť.

e Laudate gẽtes pl̃m eius. i. pl̃m israel q̃ dz spãlis pl̃us dei.

f Quia sanguinem fuoꝝ suoꝝ. i. iudeoꝝ q̃ ei fuiebant in cultu latrie. z accipiť hic totum ꝓ pte fm vnã regulaz exponẽdi sacraz scripturaz. Iz eñ in pl̃o isrl'eent multi mali: tñ cũ illis erant etiã multi boni z freq̃nť cũ malis inficiebanť z captiui ducebanť. sicut pz de thobia z daniele cũ soc̃is suis. z de vindicta taliũ loq̃ť hic scriptura.

g Et ꝓpicius erit terre pl̃i sui. qz post captiuitatem babylonicam fuerũt iudei reducti ad terram suam. z tũc fuit exculta q̃ longo tpe manserat q̃si deserta.

h Venit g̃ moyses. Hic ponit epylog⁹ respectu cantici ꝓdicti. in q̃ primo oñdit ipsi⁹ publicatio cũ dĩ. Locut⁹ est dñs omnia ẏba cantici hui⁹ in auribꝫ pl̃i. secdo impsſio eius in cordib⁹ eoꝝ ad memoriť retinendum z ope adiplendũ cũ dĩ. Ponite corda vra &c. z pz ifra.

i Locutusq̃ est dñs. hic describit ꝓsumatio legislatoris moysi. z primo cñ moyse a dño ꝓdicit. secdo pl̃us a moyse bñdicit. ca. xxxiij. Circa primũ dĩ moysi.

k Ascende in montẽ istuz abarim in montẽ nebo. abarim est nomen mõtis magni: z nebo cuiusdam ptis supemĩẽtis in illo. vñ melius videri poterat terra ꝓmissionis.

l Et vide terram chanaan. hoc dĩ ad ei⁹ ꝓsolatõz. vt quam nõ poterat ingredi: posset tñ intueri.

m Et morere in monte. qz hoc diffinitũ ẽ apud me.

n Jungeris pl̃is tuis. in lymbo sanctoꝝ patrum.

o Sicut mortu⁹ est aaron frať tuus. i. ita suauiť z q̃ete: de cui⁹ morte dictũ fuit Nu. xx. z subdiť cã q̃ream bo mortui sunt ante ingressuz terre ꝓmissionis cũ dĩ.

p Quia ꝓuari. estis ꝫ me. de q̃ ꝓuaricatione dictum fuit Nume. xx. ca.

In ca. xxxij. vbi dĩ in postil. Hic ꝓñr describit exhortatio plebis &c.

Additio. j.

Hoc carmen mosaicum non exhortatoriũ seu cõminatoriũ: ẽ mere ꝓpheticũ: in ipso eñ non ponunť aliq̃ ẏba ꝓminatoria vel ꝓditionalia: vt dicendo. Si hoc feceritis vel nõ feceritis: ꝓtinget vobis hoc vel illud. vt. ẽ. c. xviij. vbi ꝓcedit nõ solum ꝓphetice ẽ etiã ꝓminatorie. vt ex ipso mõ loq̃ndi ibidem patet sic in hoc ca. ꝓphetice tñ denũciabanť ea que vẽtura erant circa statum illi⁹ pl̃i. in his que ad diuinũ cultum videnť ptinere. z hoc ꝓdicendo certa pctã magna eoꝝ futura ꝯb⁹ de illũ pl̃m a sua spãli familiaritate saltem ꝓ maiori pte abiectur⁹ erat. ptinebat eñ ad pfectionẽ mosaice ꝓphetie. vt moyses q̃ legislator fuerat vetesta. z tanq̃ principalis dei minister pl̃m illuz adducie ad diuinũ cultum ꝓphetando ꝓdiceret vltimum ad q̃d lex ꝓ ipm data deueniret. qd̃ q̃dem vltimũ erat vt pl̃o illo suis pctis a dei peculiari familiaritate ꝓ maiori pte excluso. aliqua ps eoꝝ cu in gentilib⁹ in cultum diuinuz adunareť. qd̃ fuit impletum sub xp̃o z sic vtilimum in mosaica doctrina contentum continuatur cum exordio publicationis legis xp̃i. in qua gentium vocatio in populum dei ꝓ apostolos fuit inchoata. vnde z hoc carmen tanq̃ notandissimum districtissime commendať a populo retineri. de quo dicit in p̃cedenti capi. Munc itaq; scribite vobis canticum istud z docete filios israel. vt memoriter teneant: z ore decantent: z sit mihi carmen istud ꝓ testimonio inter filios israel. que q̃dem ꝓphetica denunciatio ꝓponit absq; aliqua conditione. vt patet intuenti sicut in dictis ꝓphetarũ sepe contingit. q̃ ꝓphete aliquãdo denũciant futura. ꝓut sunt in diuina pscientia. que infallibilis est. z sic contenta in hoc ca. sunt mere ꝓphetica. non aũt exhortatoria nec minatoria. illa ẏo que superius in p̃dicto ca. xxviij. dicunť que ad hanc materiam ptinent ꝓminatorie seu ꝓmissorie z etiam cõditionaliter intelligenda sunt ꝓut sonant. z hoc ꝓpter cõtingentiam humanoꝝ actuum. quam non tollit diuina p̃scientia seu ꝓuidentia. ꝓut in. j. pte. q. xxij. in corpore questionis z etiam in responsione ad vltimum argumẽtum. licet etiaz ꝓphetice intelligank. vt dictum est. Item q̃ hic dicit. Audite celi z auribus ꝑcipe terra &c. intelligendum est ꝓ modum attestationis. naz ratum supra añ hmõi carminis ꝓpositionem dicit. Et inuocabo ꝫ eos celum z terram. vbi in hebreo habeť. Et testificabo contra eos celum z terram. qualiter autem celum z terra intelligank esse testes. habeť ex glosa ordinaria. que vbi dicit celum: interposuit celestes. z vbi terram terrestres. et sic vocantur hic in testes angeli beati qui celestes sunt. similiter per hoc quod dicitur ibi. Terram. inuocantur animę sanctoꝝ patrum. Que nondum erant in celo.

a Si acuero vt fulgur gladium meũ: z arripuerit iudiciũ man⁹ mea b Reddam vltõz hostibꝫ meis: z his q̃ oderũt me retribuã c Inebriabo sagittas meas sanguine z gladi⁹ me⁹ deuorabit carnes d De cruore occisoꝝ: z de captiuitate nudati inimicoꝝ capitis e Laudate gẽtes pl̃m ei⁹ f qz sanguinẽ fuoꝝ suoꝝ vlciscet. Et vindictam retribuet in hostes eoꝝ: g z ꝓpici⁹ erit tre pl̃i sui. h Venit g̃ moyses z locut⁹ est oia ẏba cantici hui⁹ in auribꝫ pl̃i: ipse z iosue filius nun. Compleuitq; oẽs ꝓmones istos loq̃ns ad vniuersum israel: z dixit ad eos. Ponite corda vra in oia ẏba que ego testificoꝝ vobis hodie: vt mãderis ea filijs vris custodire z facere: z implẽ vniuersa q̃ scripta st̃ in volumine legis hui⁹: qz nõ incassuz ꝑcepta st̃ vobis: ẏ vt singuli ĩ eis viuerẽt: q̃ faciẽtes lõgo pseueret̃ tpe in tra ad quaz iordane trãsmisso ingredimi possidẽdã i Locutusq; ẽ dñs ad moysen ĩ eadẽ die dicẽs k Ascẽde ĩ mõtez istũ abarim ĩ mõtẽ nebo q̃ est ĩ tra moab ꝫ hiericho: l z vide terrã chanaã quã ego ẽdaz filijs isrl' obtinẽdaz m z morere in mõte. Quẽ ꝓscẽdens n iũgeris ꝑplis tuis o sic mortu⁹ est aaron frať tu⁹ in mõte horz apposit⁹ ꝑplis suis p qz ꝑuaricati estis ꝫ me in medio filioꝝ isrl' ad aq̃s ꝫdictõis in cades deserti syn z nõ sanctificastis me inť filios israel. Econtra videbis terrã: et nõ ingredieris in eam: quã ego dabo filijs israel.

vnde qñ ea q̃ ꝓtinenť in hoc ca. ꝓlo ꝓtingerent creature celestes ⁊ terrestres testificarent iusticiam ⁊ veritatem di uinam in abiectõez bui⁹ ꝓpli ꝓpť demerita eoꝝ. vñ Esa. j. cui⁹ tpe ea q̃ hic p̃nosticanť ad executõz ꝓcedere incipiebant ab hmõi mosaica attestatõe suaz ꝓbetiam incepit di. Audite celi ⁊ auri⁹ ꝑcipe tra. vbi glo. Sicut ꝓlo isrli p moysen dictum fuit. Audite celi ⁊ loq̃r: ⁊ audiat terra ꝛba oris mei. sic post ꝓuaricatõez ꝓpli eos vocat in testimoniũ vt oia cognoscant deum vt vltorem suoꝝ manda toꝝ ad iracũdiaz ꝛcitatũ. vt in glo. vñ aduertenti vtrũq; ca. s. istud ⁊ pmũ. Esaie satis ptz q̃ ea q̃ in hoc ca. p̃nosti canť: in illo ca. Esa. denunciank tanq̃ ꝓcedẽtia ad executõz. dr̃ em ibi. Filios enutriui ⁊ exaltaui ipsi aũt sꝑneuerť me ꝛc. ⁊ hic dr̃. Deum q̃ te genuit dereliq̃sti. ⁊ oblitus es dñi creatoris tui. ⁊ multa silia. Itẽ circa ista q̃ hic tradũť de deo. s. cum dr̃. Dei pfecta sunt opa ꝛc. q̃ vera sunt ꝓut in postil. exponunť. vlteri⁹ tñ in eis aliq̃ sunt attendenda q̃ ad ꝓpositum ꝓpie ptinent. Ad qđ sciendum q̃ qz deus ꝓmiserat patribus multa bona se datur filijs. vtz Gen. xij. ca. ⁊ in ꝑplurimis alijs ca. sequentib⁹. in quoꝝ exercutione magnalia fecerat cum eis in egypto ⁊ in mari ꝛc. similť ⁊ legez eis dederat tanq̃ ꝓlo peculiari. vt Exo. xx. ca. Idcirco qz moyses in hoc loco dꝛiectõz eoꝝ ꝓbetare ⁊ testificari intendebat. ne forte q̃s p̃sumeret deo attribu ere aliquam impfectõez saltem in opibus suis cum ꝓpli impfectũ accepisset. vel legem impfectaz dedisset ⁊ hmõi iõ in exordio sue attestatõis dicit. Date magnificentiam deo nr̃o. q. d. Ex istis que dicturus sum nihil impfectiõis deo est attribuendum: ne ei⁹ opib⁹: qz dei pfecta sunt opa. Similť ista q̃ sequunť ne q̃s debeat reputare p̃riari diuine miscdie ait. Et oẽs vie eius iudicia. Circa qđ attendendum est. q. vie dñi q̃bus regit vniuersum: sm pz̃. sunt miscdia ⁊ veritas. i. iusticia. Dz in q̃busdam effectib⁹ diui ne gubernatõ⁹ magis relucet miscdia q̃ iusticia. ꝓut ptz de vijs dei q̃s deus moysi oñdit. ē. Exo. xxxiij. Et boc est ꝑcipue cũ deus ꝓcedit ꝓcendo ⁊ miserando: sicut in pctõ vituli: de quo ibi agiť. In q̃busdaz vo diuinis effectibus magis relucet iusticia q̃ miscdia. sicut cum punit pctã. p̃ sertim illa que p̃ diuinum bonorem publice ꝓmittunť. de q̃bus in hoc ca. spãliter agiť. oñendo qualiť talia fueŕ a ꝓlo ꝓmissa. ⁊ a deo rõne sue iusticie erant punienda. in q̃bus iudicijs diuinis diuina fidelitas absq; vlla iniq̃tate demonstraťur. ex hoc q̃ nullum malum remanet impunitum: ⁊ de hoc dicit. Deus fidelis ⁊ absq; vlla iniq̃tate. similť ⁊ eius iusticie rectitudo oñdiť. in q̃ntum punitiões ꝓcedentes a sua iusticia p̃m quam iustus dr̃ recte correspondent peccatis. q̃ p delinq̃ntes fuerũt ꝓmissa. ꝓut in hoc ca. patebit. ⁊ de hoc dicit. Justus ⁊ rectus ꝛc.

¶ In eo. ca. xxxij. vbi dr̃ in postil. Scdo ꝓminať eis subiectionem respectu vilis ꝓpli.

¶ Additio. ij.

In his duobus versibus. s. Ipsi ꝓuocauerũt me ꝛc. Et ego ꝓuocabo eos ꝛc. notabiliť ⁊ ꝓprie oñditur rectitudo iusticie diuine in iudeoꝝ punitione Ad qđ sciendum q̃ iudei p̃cipaliť receserunt a dei obedientia in duob⁹. Uno. s. modo colẽdo ydola. vt p̃cipue ptz in bisto. ⁊ in. iij. ⁊. iiij. Reg. ⁊ in alijs locis de q̃ dr̃ hic. Ipsi me ꝓuocauerũt: in eo qđ non erat de⁹. s. in ydolo qđ non est deus. recipiendo illud tanq̃ deum. Scdo peccauerunt p̃cipaliť ꝛ deum nõ ydola colendo. ⁊ deum irritando p vanas ⁊ insanas doctrinas a phariseis malicio se ꝓfictas: q̃bus mandata dei irritauerũt. iuť illud Mat. xv. c. Irritum fecistis mãdatum dei ꝓpť traditões vras. de q̃ dicit. Et irritaueŕ in vanitatib⁹ suis. Glo. inť linean. In supstitionib⁹ eoꝝ: que ẽdem supstitiones ꝓprie ptinent ad doctrinam phariseicam qui p̃cepta dei sic false ⁊ vane exponebant vt intentio dei ꝑcipientis irritareť ꝓpť eoꝝ falsas traditiones. vt xp̃c eis oñdit circa p̃ceptum de parentum honorati onc in p̃dicto ca. Ex qua ẽdem falsissima doctrina xp̃m deum reum esse mortis iudicauerunt dicentes Jo. xix. ca. Nos legem habem⁹ ⁊ sm legem dr̃ mori. ꝓpter que duo peccata p̃nosticat eis duplicem penam p̃dictis peccatis correspondentem. Dro ꝓmo em peccato sm q̃ coluerunt non deum p deo. deus pu niuit eos correspondenter assumendo nõ ꝓpm. s. ꝓpm gentilẽ in ꝓpm iudeis reprobatis de quo dixit. Et ego ꝓuocabo eos in eo q̃ non est ꝓplus. vnde glo. sup hoc verbo. Sicut irritauerunt me. multitudinem falsoꝝ deoꝝ colendo. ⁊ me reprobando. sic irritabo eos mul titudinem gentium assumendo. ⁊ illos reprobando. q̃ quidem glo. in dictis apli manifeste fundať. qui banc auctoritatem ad ꝓpositum allegans ad Roma. x. ca. sic dr̃. ꝓm⁹ moyses sic dicit. Ego ad emulatõez vos adducam non in gentem insipientem ꝛc. Dro secun do vo peccato p qđ non colendo deos alienos: ⁊ superstitionibus varijs deum irritando aţ blasphemando a deo vero recesserť. p̃nosticauit eos fore puniendos p gentem stultam. s. paganoꝝ. quam deus non assumit sibi in ꝓpm. ⁊ dz tanq̃ gentem vanam ⁊ stultam. que tñ gens. s. pagana irritat eos cum quotidie iudei sub eoꝝ dominio habitantes maxime affligunť ⁊ irritanť: de quo dicit. Et in gente stulta irritabo illos. Et sic notandum. q̃ in hoc loco status iudeoꝝ a xp̃o rece dentium hodiernus ꝓprie p̃nosticať qui ẽdem status est maxime vilis. qui tamen antea maxime fuerat li ber. cum soli deo cui fuire regnare est. ante hmõi pec cata subdebanť. de quo dr̃ supra eodem ca. Dominus solus dux eius fuit ꝛc. De hoc q̃z statu seruili eoꝝ hodierno pauloante dixerat. Et ꝑsiderabo nouissima eo rum. i. statum eoꝝ tempore legis xp̃i. quod quidem tempus ꝓbete nouissimum vocant. vnde Esa. ij. Erit in nouissimis diebus ꝛc.

¶ In eo. ca. xxxij. vbi dr̃ in postil. Jdeo ꝛcludiť. Laudate gentes ꝓpm eius ꝛc.

¶ Additio. iij.

In exposition bui⁹ versus. s. Laudate gentes ꝛc. que est conclusio finalis totius huius canti ci videť postillator manifeste a veritate deuia re. exponit em p̃dictum versum qui solus inter cete ros versus bui⁹ cantici consolationem sonat de reuer sione iudeoꝝ a captiuitate babylonica. qđ est manife ste q̃ ꝓpm ad Roma. xv. ca. q̃ allegat hunc ter. ad ꝓ bandum vocationem gentium. ibi em inter alias au ctoritates sacre scripture. q̃s ad hoc allegat istum ꝛ sum inducit sic dicens: ⁊ iterꝝ dicit. Letamini gentes cum plebe eius. vbi notandum q̃ in hoc loco vbi trãs latio nr̃a hz. Laudate gentes ꝓpm eius. hebraica veri tas hz. Exultate seu letamini gentes cum plebe eius. Idem em verbum omnino ponit hic ⁊ in psal. vbi dr̃ Exultate deo adiutori nr̃o. similť ⁊ in alio psal. vbi dr̃. Exultate iusti in dño. ⁊ sic veritas hebraica cõcordat cum allegatione apli ⁊ p q̃s p̃dicta auctoritas ad li teram intelligenda est de vocatione gentium. Exposi tio aũt postil. que est ipsi⁹ Ra. sa. manifeste est incõso na lr̃e: tum rõne iam dicta. tum quia vt lr̃a manifeste sonat in hoc cantico principaliter intendit prenosti care reprobationem iudeoꝝ. ꝓpter coꝝ maxima peccata in hoc capitulo assignata: vt dictum est. tum quia a captiuitate babylonica principaliter fuerũt re ducti ex meritis patrum. ⁊ etiam ex cõpunctione seu confessione eoꝝ. prout satis clare habeť supra Le uiti. xxvj. vbi de illa captiuitate ⁊ de termino eius ple ne agitur vt ibi fuit expositum. In hoc autem capitu lo nihil ponit pertinens ad penitentiam seu confes sionem iudeoꝝ: nec ad merita patrum. vnde ille ꝛ sus nullo modo est assignandus ad reductionem. sed vere ⁊ ꝓprie applicandus est prout allegatur ab apo stolo quem sequitur glosa nostra ad assumptionem gentilium in populum dei: de quo dixerat. Ego pro uocabo eos in eo qui non est ꝓpulus. Ratio autem cõ tinuationis huius versus ad precedentia declaratur per dicta apostoli ad Romanos vndecimo vbi dicit:

Cecitas exꝑte ꝓtigit in iſrāel. donec plenitudo gentiū intraret. ⁊ nō poſtq̄ moyſes ꝛeclarauit in toto ca. ꝓnti cecitatem q̄ in iſrael ꝓtigerat. ſtatim ꝓcludit introductōz gentium in hoc vſu finali di. Exultate ſeu letami gentes cum plebe eius: ⁊ eſt ſenſus. O vos gentes exultate cū plebe eius cum q̄ eſtis aſſumpti in ꝑplm dei. q2 ꝓdicta cecitas iudeoꝝ in vm ꝓmodū vſa eſt. ſ q2 in primitiua ecclia q̄n gentes fuerꝫ aſſumpte in ꝑplm dei. multe afflictōes ⁊ ſanguinis effuſiones ꝓtigerūt in ſuis dei. ſ. in martyrib⁹ ⁊ ſanctis: iō ſubdit. Quia ſanguinem filioꝝ ſuoꝝ vlciſcet. q̄s q̄dem filios noīat ſine hoc q̄ venoſienſ a gētilib⁹ vel iſraeliticis. q2 iaz indiſtincte ab vtroq̄ ꝑplo. ſ. gētili ⁊ iudaico fuit dei. ſ. diſcipuli xp̄i affligebanſ ſeu cruciabāſ. ꝓr q2 in hac vocatōe eccla dei fuit fundata ⁊ dilatata: iō finaliꝫ ſubdit. Dꝛopitiꝰ erit terre ꝑplī ſui. i. miſertꝰ erit ecclie ſctoꝝ. ꝓut in glo. Eccleſia eſt gentium de cuiꝰ aſſumptōe hic agit in ſola miſcōia dei fundat. nam ſm aplm ad Ro. xv. Dico enī xp̄m miſtrum fuiſſe circūciſionis ꝓpter veritatem ⁊c. gentes aūt ſup miſcōia. vnde h̄ eſt vera ⁊ catholica expoſitio. ſm quam p̄cedentia in hoc cantico ſunt exponenda. ⁊ cum pauloante dī. Reddā vltōz hoſtibus meis ⁊c. nō eſt intelligendū de chaldeis. ſ de phariſeis ⁊ ſimilib⁹ odientib⁹ xp̄m. Et ꝓformiť dom eſt de alijs ſimilibus in hoc ca. ꝓtentis.

¶ Replica.

In ca. xxxij. vbi poſtil. optime exponit canticū moyſi. Audite celi ⁊c. Burg. ponit longam digreſſionem: in primū ꝯ poſtil. dicit carmē illud moſaicum nō eſſe exhoꝛtatoꝛium nec ꝓminatoꝛium: ſ mere ꝓphēticū. ſ burg. q̄ ſepe allegat glo. ordinariam in ꝓpoſito hz eam ꝯ ſe. ait enī glo. Hec vba moyſi ſi nō ſunt ſimplr accipienda. q2 ſm hiſto. iudeis dco largitore inḡtis explicat ꝓfidiam. ꝑ allegoꝛiaz ſanctā inſtruit eccliam. ⁊ ad moꝝ ꝓuocat honeſtatē ꝑ tropoloicam. Seruanda eſt ꝫ in hiſtoꝛia veritas. in allegoꝛia myſterium. in tropoloica diſcipline vtilitas. ⁊. ĵ. addit glo. Locutꝰ eſt moyſes vba carminis huiꝰ vt q̄ dcuin oꝛe laudat. ope nō ꝯdicat. q2 non eſt ſpecioſa laus in oꝛe ꝓtōis. ⁊ infra circa illum vſum. Ego occidaz. glo. dic̄ Generalis admonitio eſt. huic ꝓſonat mḡr hiſtoꝛiaꝝ in expoſitōe huiꝰ carminis dicens ipm eſſe monitoꝛiū Burg. igit irrōnabilit notat poſtil. ſic exponentem. ⁊ miꝝ vñ veniat h̄ ſingularitas bur. vt dicat in hoc carmine nullum vbum exhoꝛtatoꝛiū vel ꝓminatoꝛiū ꝓtineri. cū moyſes ad exꝓhoꝛtandum admonēdum ⁊ exhoꝛtādum fecit ad ſe vocari ſenes ꝑ trib⁹. vt dī in lra introductoꝛia carminis. ſcio inḡt ceruicē tuam duriſſimam qm̄ ſp ꝓtentioſe egiſtis ꝯ dnm me viuente. q̄ntomagis cū mortuꝰ fuero. ⁊ infra. Locutꝰ eſt ſ moyſes vba carminis huiꝰ ⁊c. vñ ꝑtz q̄ lra ipſa introducit hoc carmen tanq̄ exhoꝛtatoꝛium ⁊c. cum q̄ bene ſtat q̄ in multis ſit ꝓphēticū. eadem etiaz lra introductio eſt cōminatoꝛia cum dī. Occurrēt vobis mala in extremo tpe ⁊c. cum q̄ tn ſtat q̄ ꝓminatio ſit ꝓphetica. neſcio q̄d mouit burg. vt tanta digreſſiōe ſe reſtringeꝛet ad locutōz ꝓphēticam ſolū. niſi q2 forte voluit aliq̄d hic ꝯ poſtil. q̄uis q̄ ad hoc nō ſit magni ponderis. ⁊ certe ꝓpatio huiꝰ ca. ⁊ ꝓmi capituli Eſa. quam burg. ꝑ confirmatione ſue intentionis adducit. eſt ꝯ eum. ⁊ ꝑ intentōe poſtil. Conſideranti enī diligenter modos loquendi h̄ ⁊ ibi clare videbiť. q̄ ſtilus eſt duplex. ſ. comedicus et tragedicus. naz ꝓphetando vtrobiq̄ exhoꝛtat vicia ꝓminat penam. exhoꝛtať ad pniam ꝓmittendo veniam ⁊ puto raro tampciſam ꝓphetiam repiri. quin habeat exhoꝛtatōis mixturam ⁊c. In eodem carmine cum poſtil. exponit illum vſum. Ego ꝓuocabo eos in eo q̄ non eſt ꝑplus ⁊ in gente ſtulta irritabo eos. de oꝑſſione iudeoꝝ a paganis. vt ſicut ipi iudei coluerſ nō deū ꝑ deo. ita deꝰ ſtultum ꝑplm deum ignorantem ꝓtulit iudeis. ſubiiciendo eos paganoꝝ oppreſſionibus. Burg. non ſtans ꝓtentus in tali rōnabili ⁊ literali expoſitione. exponit ꝓuocatōz de electione nō populi. ſ. gentilis ꝓgregando ex eis eccliam iudeis reꝓbatis. ⁊ irrita tōem in gente ſtulta exponit de punitione iudeoꝝ a paganis. ſ hec burg. expoſitio etſi poſſet ꝑ myſtica exponе ſuſtineri. ſ alis tn̄ eſſe non pōt. niſi valde exto: te. Extoꝛta eſt cm̄ ſnia electōz ꝑplī gentilis dicere iudeoꝝ. ꝓuocatōez q2 ex iudeis ⁊ gentib⁹ eſt a ꝓncipio collecta eccliа diuina electione in charitate: nō ꝓuocatione. ⁊ in fine fiet ex eiſdem ⁊ iudeoꝝ reliquiꝭ vnum ouile. ⁊ vnus paſtoꝛ ſine ꝓuocatione. q2 ꝓuocatio hic ſonat in penam: nō in grām. videť igit̄ ꝓuocatio ⁊ irritatio ad vnum effectum ptinere. ⁊ ſic ad idem ptinent non ꝑplus ⁊ ſtultus ꝑplus. nam ⁊ glo. intlincaris dicit ad vtrūq̄ ptinere. q2 deum vez igꝝrans fuit gentilitas etiam ſtulta. ⁊ ꝑ ꝯns non populus ſ ꝓuerſa ad xp̄m facta eſt dei populus ⁊ ſapiens ꝑplus. nec igit̄ irritatio ꝓuocatio eſt. q2 illum ꝑplm aliq̄n nō populum ⁊ ſtultum ꝓtulit iudeis incredulis ⁊ ipſos iudeos illius populi ſubiecit ſuituti. vt ſic maioꝛ ſuiat minoꝛi ꝓ ut declarat aplus ad Ro. ix. quem etiam allegat burg. ſ non ad ſuaz intentionem: vtz. Si enim irritatio in gente ſtulta dī afflictio iudeoꝝ a gentibus. ꝓut burg. vult. dicit vtiq̄ xp̄ianos eſſe gentem ſtultam. qō in eccleſia tolleraꝛi non dz a iudeo baptizato. ¶ In eodem carmine tam poſtil. illum verſum. Laudate gentes populum eius ⁊c. exponit de ꝓſolatione iudeoꝝ in reditu captiuitatis babylonice. Burg. dicit eum manifeſte a veritate deuiare. aſſerens eſſe illam expōnem ꝯ aplm ad Ro. xv. q̄ vt burdicit illum vſum. Adducit de vocatione gentium ad fidē ⁊c. hic dico q̄ ſi ita eſſet vt burg. allegat. non obſtaret ḡn ꝑticularis reductio captiuitatis babylonice ad lrām etiam exponať de humani generis generali redemptione. hoc enī ſepe fit in ſacra ſcriptura. q̄ tranſit de ꝑte ad totū ⁊ econuerſo. vtz in regulis ticony quas ponit b. Aug. iij. de doctrina xp̄iana. ⁊ eſt regula q̄rta. ſ nō apparet q̄ aplꝰ romanis diſtinguit in loco allegato inter vocatiōem iudeoꝝ ⁊ gentium: dicens in ſnia: xp̄m vocaſſe iudeos ex debito q̄dam ad confirmandum promiſſiones patrum. gentes q̄ ad deum honorandum. ⁊ ad hoc inducit tria teſtimonia ſacre ſcripturē quoꝝ ſcm̄ ſumpſit ex hoc loco. Nūc aūt inuitare gentes ⁊ iudeos. imo omnes creaturas ad laudandum deum nō obuiat expoſitioni poſtil. nec valet qđ burg. ſecūdo adducit q̄ vicz hic p̄noſticať reꝓbatio iudeoꝝ ꝓpter eoꝝ maxima peccata. in hoc cap̄. aſſignať principaliter ydolatria. ꝑ cauſa reꝓbationis ⁊ electionis coꝝ: cum dicit. Prouocauerūt eum in dijs alienis ⁊c. que ꝓcedunt ⁊ ſequunť. que ydolatria tēpe vocationis gentium in iudeis locum non habuit vt burg. ſepe teſtať in hoc ſuo corꝛuptoꝛio. ſpecialiter ſupra Leui. xxvj. Obiectio igit̄ iudeoꝝ de qua in hoc cap̄. fuit ꝑ captiuitatem babylonicam. igit̄ hec conſolatio que ꝓcludit: eſt ad eandem. ꝓut poſtillatoꝛ vult. nec valet q̄ vlterius burg. ꝑ ſua intentione adducit. dicens q̄ reductio captiuitatis babylonice fuit ex meritis patrum. ⁊ confeſſione captiuorum. ⁊ in hoc ca. nihil talium ponit. nam ſepe dictum eſt q̄ argumentum ex auctoritate negatiua non valet. ſ ſapit errorem wiklef ⁊ huſſitaꝝ. nam ſi valeret poſſemus ⁊ nos arguere contra ſuam ⁊ gloſe allegoꝛicam expoſitionē. Obiectio h̄ iudeoꝝ ⁊ gentium vocatio eſt ꝓpt̄ iudeorum pfidiam. quia xp̄m negauerunt. ſ nihil talium habetur in litera niſi de ydolatria que locum ꝑ tunc habuit. vt dictum eſt ſ manifeſtum eſt vtrunq̄ argumentum non valere cum expoſitione igit̄ veram poſtillatoꝛis expoſitionem ⁊ glo. ordina. non obiicio. quia ſtant ſimul ſm regulas ticonij ſupra allegatas. Cuius burg. ſe ad vnam aſtruigat: ⁊ in odium poſtillatoꝛis primam obiiciat ſine rōne. vt patuit ex dictis.

Hec est benedictio. Hic ponit ¶ Ca.xxxiij. bñdictio moysi. sup ꝓlm sic ꝛ iacob ꝓphetica bñdixit filios suos imineñte morte sua. vt hic Gen.xlix. ca. In hac ꝙ bñdictõe ꝑmittit ꝓfatio. scdo subdit executio. ibi. viuat ruben. tercio ponit ꝓclusio. ibi. Nõ est alius

Circa primũ ꝑmittit titulus cum dicit.

a Hec ẽ bñdictõ ꝛ subdit bñdictiõis cã. q̃ fuit datio legis ꝛ ei⁹ susceptio. ꝛ b notat cum dicit.

b Dñs de syna venit. qz ibi dicit legẽ vt hic Exo.xx.

c Et de seyr ortꝰ est nobis ⁊c. dicũt hebr. q̃ dñs primo legẽ obtulit idumeis. q̃ habitabant in monte seyr. ꝛ ysmaelitis. q̃ habitabãt circa montẽ pharã. ꝙ ibi noluerũt cã accipe ꝛ tẽ dedit eã filijs isrl in mõte synai. ꝛ sic ꝙ eos exponit qñ dicit.

*Hec est benedictio q̃ benedixit moyses hõ tri filijs isrl añ morte suaz. Et ait. [b] Dñs de syna venit [c] ꝛ de seyr ortꝰ est nobis. [d] Apparuit de mõte pharã [e] ꝛ cũ eo sanctoꝝ milia. [f] In dextra eiꝰ ignea lex [g] dilexit ꝓlos. [h] Omnes sancti in manu illiꝰ sunt [i] ꝛ q̃ appropinquãt pedibꝰ eius: accipiant de doctrina illiꝰ [k] Legem ꝓcepit nobis moyses: [l] hereditatez multitudinis iacob [m] Et erit apd rectissimũ rex: congregatis principibꝰ ꝓli cũ tribubꝰ isrl [n] Viuat ruben [o] ꝛ nõ moriat: [p] ꝛ sit parꝰ in numero. [q] Hec est iude bñdictio. [r] Audi dñe vocez iude: [s] ꝛ ad ꝓplm suũ introduc eũ. [t] Manꝰ eius pugnabunt ꝓ eo [v] ꝛ adiutor illiꝰ ẽ ꝛ aduersarios eius erit [x] Leui q̃z ait. [y] Perfectio tua [z] et doctrina tua [3] a viro sancto

c De seyr ortꝰ est nobꝭ ⁊c. i. de illis locis venit ad nos dã do nobis legem ab alijs recusataz. ꝙ hoc dictũ nõ ꝓsonat sacre scripture. q̃ in toto suo ꝓcessu vi sonare q̃ ꝓphus breuꝝ a deo fuit spãliter electus. vt inde xp̃c nasceret. ꝓpt̃ qd spãli sanctitate debuit pollere. ꝓpt̃ qd ab alijs ꝓphis ꝑmo fuit segregatꝰ ꝓ fidem vniꝰ dei. s. in abrahã. vt hic Gen. xv. Et postea distinctꝰ ꝓ circũcisionẽ q̃ fuit signũ fidei. vt hic Gen. xvij. postea deo spãliter applicatꝰ ꝓ legis susceptõz Exo.xx. ꝛ de talibꝰ beneficijs illi ꝓpho singulariter datis. dicit ps. cxlvj. Nõ fecit taliter oi natõi ⁊c. ꝛ iudicia ⁊c. q̃ i lege ꝓtinent. ꝛ ideo a iudeis vt eẽ ꝓfictũ q̃ lex illa oblata fuerit alijs ꝓphis. ꝓpter qd aliter exponunt doctores nri sic.

c De seyr ortꝰ est nobis ⁊c. i. idumeis ꝛ ysmaeliticis in sua infidelitate ꝛ ydolatria dimissis. deus ꝓ spãle beneficium ortꝰ est nobis in datione legis. Iz aũt hoc sit bene dictum. tñ non ꝓsonat ad plenũ lrã: qz scriptura vniformiter loquit hic de syna ꝛ seyr. ꝛ de mõte pharã. vtz in textu. ideo pot aliter exponi. qz post datõz legis in mõte synai. ꝓphus eum deo ꝛ suis terrã ꝓmissionis trãsiuit iuxt montẽ seyr. vt hic Nu. xx. ca. Et dũ circũirent montẽ illũ ꝓphs cepit tedẽ itineris ꝛ laboris. ꝛ ex hoc murmurare. ꝓpt̃ qd dñs imisit serpentes ignitos in ꝓplm. vt hic Nu. xxj. ꝛ cum ꝓphs clamaret ꝓpt̃ morsus ꝛpentũ. dñs ꝓcepit moysi vt faceret serpentẽ eneũ. ad cuiꝰ ꝓspectũ ꝓcussi a ꝛpentibꝰ sanabant. Ille aũt ꝛpens bẽbat similitudinẽ animalis venenosi. erat tñ sine veneno. ꝛ ideo fuit figura xp̃i. q̃ habuit carnẽ similem peccatrici. ꝙ fuit sine pctõ. cuiꝰ iuuit ꝓ veram fidem sanat a morsibus pctoꝝ. Illaz aũt figuram intellexit moyses. ꝛ ideo dixit. De seyr ortꝰ ẽ nobꝭ ⁊c. qz in circuitu mõtis seyr reuelatũ fuit ei bñficiũ incarnatõis xp̃i ꝛ passionis: qd̃ est maximũ

d Apparuit de mõte pharan. Nu. x. hic q̃ cum ꝓphus recessisset de monte synai nube eos ducẽte. req̃uit nubes i solitudine pharã. ꝛ cum ꝓphus ibi resideret et carnes. dñs dedit eis coturnices in tanta multitudine. q̃ habuerunt satis vsq; ad mensem integꝝ. qd̃ moysi visum fuit valde magnũ. vt hic Nu. xj. Tunc etiaz in adiutoꝛium moysi in regimine ꝓpli repleuit dñs. lxx. senes spũsancto. vt ibidez hic. ꝛ ꝓpter istud beneficium dixit moyses.

d Apparuit de mõte pharã. illuminando. lxx. senes.

e Et cum eo sanctoꝝ milia. i. angeloꝝ ei ministrantiũ. sm q̃ dicit Dan. vij. Milia miliũ ministrabant ei ⁊c. sic igit ꝓ beneficium legis date in mõte synai moyses facit bonoz de alijs duobꝰ locis ꝓpt̃ ꝓdicta bñficia ibi collata.

f In dex. ei⁹ ignea lex. qz fuit data de medio ignis. vt hic Exo. xix.

g Dilexit ꝓlos. i. xij. tribꝰ. qz q̃libet poterat dici ꝓphs vnꝰ. vel aliter. dilexit ꝓphos generaliter. sm illud Sap. xj. Diligis dñe oia q̃ sunt. ꝛ nihil odisti eoꝝ q̃ fecisti. ꝙ spãliter dilexit ꝓplm isrl tanq̃ sibi deputatuz. ideo subdit.

b Oes sancti in manu illiꝰ sunt. i. in sua gubernatõe ꝛ ꝓtectõe. Iz ei ibi eẽnt alicui mali tñ ꝓ maiori pte erãt boni.

i Et q̃ apprope. ei⁹ ⁊c. hoc dicit. qz in datõe legis dñs sup monte synai loq̃batur. et ꝓplus erat in valle iuxt pedẽ montis audiens vbꝛa dñi. ꝛ qz. x. ꝑcepta decalogi data sunt ab eo immediate. cetera vo mediãte moyse. ideo subdit.

k Legẽ ꝑce. nobꝭ moyses auctore deo

l Heredi. multitudinis iacob. qz sicut hereditas ẽ res immobilis. ita lex fuit data iudeis vt immobiliter ꝑmaneret ab eis.

m Et erit apd rectissimũ rex. i. si lex sic ꝓficeret a ꝓpho. erit rectissimꝰ. qz lege dina gubernatꝰ. ꝛ dñs erit eoꝝ rex. vñ ꝛ j. Reg. viij. c. qñ omo elegerũt regẽ aliũ. dixit dñs ad samuelẽ. Non te abiecerũt. ꝙ me ne regnem sup eos.

n Viuat ruben. hic ponit bñdictionis executio ꝛ diuidit in. xj. ptes sm tribꝰ. xij. bñdictas a moyse. ꝛ patebũt ptes ꝓsequendo. Primo ꝙ ponit bñdictio ipsi⁹ ruben. qz fuit primogenitꝰ cũ dicit. n Viuat ruben. vita naturę. o Et nõ moriat. morte culpe vt gehenne

p Et sit parꝰ i numero. Bene addit moyses ad ꝓcurandum cũ ꝛbo iacob. q̃ dixit ipsi ruben Gen. xlix. Effusus es sicut aqua. nõ crescas ⁊c. q Hec est benedictio iude. post benedictõz ruben immediate ponit benedictio iude. qz successit ei in honore regni q̃tum ad ius primogenite.

r Audi dñe vocem iude. dicit Ra. sa. q̃ hec ꝓphetia respicit ad vocẽ ozõis ipsi⁹ dñi ꝛ salomonis q̃ fuerunt exauditi in pluribꝰ oꝛonibꝰ suis. ꝛ ipsi⁹ azaꝛ. ꝓ exercitu ethyopũ inuadẽte ipm. ij. Paral. xiiij. ꝛ iosaphat ꝓ ammonitis. ij. Paral. xx. ꝛ ezechie ꝓ sennacherib. iiij. Reg. xix. q̃ fuerũt reges iuda.

s Et ad ꝓplm suum introduc eum. i. ad limbũ patꝝ post vitaz pñtem. vñ de sanctis patribꝰ cõiter scribit de morte eoꝝ. ꝛ apposit⁹ ẽ ad ꝓplm suũ vl ad pces suos

t Manꝰ eius pugnabunt ꝓ eo. qz vsq; ad electiõem saulis tribꝰ iuda hũit ducatũ belli. vt hic Iudi. j. Quis ascendet ante nos ꝛ chananeuz ꝛ erit dux belli. Dixit q̃z dñs. iudas ascendet. ꝛ. xx. ca. in bello ꝛ filios beniamin. cum alie tribꝰ quererent. q̃s erit in exercitu nro ꝓnceps certaminis. Rñdit dñs. iudas sit dux vr.

v Et adiutoꝛ illius ꝛ aduersarios eius erit. dicit ra. sa. q̃ hoc spãliter dicit ꝓ iosaphat rege iuda q̃ impetu facto ꝛ eum in ramoth galaad exclamauit ad dñm ꝛ audiuit eum. iij. Regũ. xxij. pot etiam intelligi de pluribꝰ alijs regibus de tribu iuda qui fuerunt adiuti a dño in periculis.

x Leui q̃z ait. ptꝰ bñdictiões iude immediate ponit benedictio leui ꝓpt̃ dignitatem sacerdotij.

y Perfectio tua. q̃tum ad vitam sanctam.

z Et doctrina tua. q̃tum ad sanam doctrinam.

3 A viro sancto tuo. i. a moyse q̃ fuit de eadem tribu ꝛ sanctitas vite ꝛ veritas doctrine ab eo derivata fuit ad alios eiusdem tribꝰ. ꝛ loquit hic moyses de seipso q̃i de q̃daz alio ex humilitate. qz ꝙ ptinet ad ꝓmedatõz eius. sicut ꝛ iohannes euangelista Joh. xj. dicit de se

ipso. Vidi illum discipulum quez diligebat Jesus ꝛc.
a Quem ꝓbasti tentatione. hoc dirigit ad ꝛeum q̄ patiaz moysi ꝓbauit in multis tentatōib⁹ iudeoꝝ.
b Et iudicasti ad aq̄s ꝯdictōnis. ꝛeterminanꝛe sup eum penam mortis. vt bi. Iiii. xx. ꝛ ex hoc ꝓz veritas ipsi⁹ moysi q̄ ira fidelit exprimit pcin suu sicut ꝛ meritum.
c Qui dixit ꝑi suo. hoc nō solū intelligit ō moyse. ꝑ etiā ꝛe aliis filijs leui q̄ ad p̄ceptū moysi inꝯ fecerunt ꝓpinq̄s suos ꝓꝑ culpaz ex adoratōne viruli Exo. xxxij.
d Qui custodierūt eloq̄um tuū q̄ lex diuina p̄cepit ydolatras interfici.
e Et pactū tuum. dic bRa. sa. q̄ hoc intelligit ꝛe circūcisione q̄ vocat pactū dñi gen. xvij. q̄ alie trib⁹ nō circūcidebāt filios suos natos in ꝛesto. q̄usq̄ fuerit in ēra ꝓmissiōis. vt bi iosue. v. ꝑ trib⁹ leui filios suos circūcidit. vt iste dicit. Cōtrariū aūt dicūt cōiter exp̄sitores nr̄i. ꝛ huic consonat scriptura io
sue. v. vbi dr̄. Pplus aūt q̄ natus est in ꝛesto p. xl. annos incircūcisus fuit ita q̄ generalr loq̄t: ꝛ nullum erat cipit: ꝛ ꝓm hoc q̄ dr̄ hic. Pactū tuum. pōt intelligi de obſuatōe legalium. sicut ꝛ alia q̄ hic ponunt.
f Ponent thymiama in furore tuo. i. ad auertendū furorē tuū a pplo tuo. g Bñdic dñe fortitudini ei⁹ dicit b Ra. sa. q̄ hoc refert ad machabeos q̄ fuerūt de tribu leui. ꝛ fortit pugnauerūt ꝯ aduersarios fidei. et q̄ fuerat valde pauci respectu aduersarioꝝ. iō moyses hoc ꝓuidens orat ꝓ eis. h Et beniamin ait. bꝓ post benedictiōez leui ad quem ꝑtinebat sacerdotiū. ponit imediate benedictio beniamin: in c⁹ sorte fuit templū.
i Habitabit ꝓfidenter in eo. s. in dño eo q̄ ꝛ⁹ spāli mō habitabat in templo: ꝛe q̄ habitatione subdit.
k Quasi in thalamo tota die morabit. templuz em̄ vbi ꝛ⁹ colebat erat q̄si thalam⁹ ipsi⁹. l Et int̄ humeros illi⁹ reqeſcet. lz em̄ humeri sunt in supiori pte corpis. tñ inferiores sunt capite. ꝛ ꝓ hoc designat loc⁹ edificatōis templi. q̄ lz templū edificatū fuerit in mōte moria. nō tñ in summitate ei⁹ ꝓ in declivi ꝓ spacium. xxiij. cubitoꝝ a summitate montis. vt dicūt hebrei.
m Joseph q̄z ait. post benedictiōez beniamin ponit bñdictio ioseph. q̄ sic in sorte beniamin fuit templuz. sic in sorte ioseph fuit silo. vbi filij isr̄l posuerūt tabernaculū moysi ꝛ archaz testimonij. vt bi iosue. xviij. c. ꝛ q̄ loc⁹ templi fuit excellentior ꝛ deo diligibilior. iō pre-ponit benedictio beniamin bñdictioni ioseph. lz bēiamin fuit iunior. n De benedictiōe dñi terra eius. q̄ sorz ioseph fuit valde fertilis. o De pomis celi.

tuo[a] quem ꝓbasti in tentatione[b] ꝛ iudicasti ad aq̄s ꝯdictōis. [c]Qui dixit p̄ri suo ꝛ mr̄i sue nescio vos ꝛ fratribus suis ignoro illos ꝛ nescierūt filios suos. [d]Hi custodierūt eloq̄um tuū[e] ꝛ pactum tuum ſuauerunt iudicia tua o iacob: ꝛ legem tuaz o isr̄l. [f]Ponent thymiama in furore tuo: ꝛ holocausta sup altare tuum. [g]Benedic dñe fortitudini eius: ꝛ opa manuum illius suscipe. Percute ꝛena inimicoꝝ eius: ꝛ q̄ oderunt eum nō ꝓsurgāt. [h]Et beniamin ait. Amantissim⁹ dñi: [i]habitabit ꝓfidenter in eo: [k]q̄si in thalamo tota die morabit[l] ꝛ inter hūeros illi⁹ requiescet. [m]Joseph q̄z ait[n] Be benedictōe dñi ēra ei⁹: [o]ꝛe pomis celi[p] ꝛ rore atz abysso subiacente. [q]De pomis fructuz solis ac lu-

ne: [r]ꝛe vertice antiquoꝝ montium: ꝛe pomis colliū eterno rum: ꝛ de frugib⁹ terre: ꝛ de plenitudine ei⁹. [s]Bñdictio illi⁹ q̄ apparuit in rubo veniat sup caput ioseph[t] ꝛ super verticem nazarei inter frēs suos. [v]Quasi primogeniti thauri pulcritudo ei⁹: cornua rhinocerōtis cornua illi⁹. In ipsis vētilabit gētes vsq̄ ad termios terre. [x]Hec sūt multitudines ephraim ꝛ hec milia manasse[y] Et zabulon ait. [z]Letare zabulon in exitu tuo: [a]ꝛ ysachar in tabernaculis tuis: [b]pplos vocabūt ad mōtē[c] ibi imolabūt victimas iusticie [d]Qui iundatōz maris q̄si lac sugēt[e] ꝛ thezauros absconditos harenaꝝ. [f]Et gad ait [g]Bñdictus i latitudie gad [h]Quasi leo requieuit[i] cepitq̄ brachium ꝛ verticem[k] Et vidit

q̄ arbores fructificant ex influentia celi ꝛ stellaꝝ.
p Et rore atz abyss. subiacente. terra em̄ humecta ē apta ad fructificādū. humectat aūt a supiori ex resesu roris ꝛ ab inferiori ex aq̄s sb̄ ēra latentib⁹ q̄ bñ nose abyssi signant
q De po. fru. so. ꝛ lu. hoc addit ad designandum q̄ int̄ celi luminaria sol ꝛ luna bñt maiorē effi cacia sup terre nascentia.
r De vti. āti. mōtium. ibi em̄ fruct⁹ citi⁹ maturāt ꝛ ꝓpē nouitatem magis diligunt
s Bñ. illi⁹ q̄ ap. i rubo. i. ipsi⁹ dei q̄ in rubo appuit moysi t Supra vticem nazarei. i. sancti. q̄ ioseph inter alios frēs suos fuit sanctior.
v Quasi ꝓmogeniti thauri ꝛc. hoc dr̄ ꝓpt tribū ephraim. q̄ fuit fortis et bellicosa. ꝛ ꝓpt regnum. x. tribuū. q̄ fuit datū illi tribui in primo rege. s. hieroboam. vt bi. iij. Reg. xj.
x Hec sunt multitudines ephraim. hoc exponit dupliter Uno mō referendo ad numerositatez ꝓpli vtriusq̄ trib⁹. Alio mō referendo ad multitudinē aduersarioꝝ ab eis victoꝝ.
y Et zabulō ait.

Hic ꝓpr̄ describit bñdictio zabulon ꝛ ysachar sil. sortes em̄ eoꝝ fuerūt ꝓpinq̄ ꝛ vt dicūt hebrei trib⁹ zabulon fuit intenta mercatorib⁹ in portubus maris q̄ fuerūt in sorte eius. trib⁹ aūt ysachar fuit magis intēta studio legis. ꝛ vt liberi⁹ ad hoc vacaret. tribus zabulon ꝓuidebat ei saltē in magna pte ꝛe necessaria: ꝛ hoc est q̄d dr̄.
z Letare zabulon in exitu tuo. ꝑ mercatorib⁹ exercēdis
a Et ysachar i tabernaculis tuis. ibi manendo ꝑ studio diuine leg.
b Pplos ad montē vocabūt. i. ad hierlm in monte sion. q̄ in solēnitatib⁹ veniebat ibi pplus ad audiendū doctrinam legis a doctoribus ꝛe tribu ysachar. c Ibi immolabūt victimas iusticie. q̄ in tribus solēnitatib⁹ p̄cipuis debant apparere coram dño nō vacui: ꝑ cum muneribus ꝛ sacrificijs.
d Qui iundatōz maris q̄si lac sugent. i. bona apportata in nauib⁹ ꝑ undas maris. e Et thesaurum. i. metalla diuersa. ꝛ lapides p̄ciosos. q̄ ꝛe harena ēre exeunt. ꝛ ad loca longinq̄ ꝑ mare frequēt transportant.
f Et gad ait. hic ponit benedictio gad: cū dr̄. g Ve. in la. gad. ꝑ q̄d designat q̄ habuit latitudinē terre in sua sorte. h Quasi leo requieuit. q̄ in illa tribu fuerat boies fortes ꝛ bellicosi. ꝓm q̄ dr̄ Gen. xlix. gad accinct⁹ ꝑliabit.
i Ce. bra. ꝛ vtice. erant em̄ ibi alici ita fortes q̄ vno ictu amputabant caput bois cuz humero ꝛ brachio. vt dicit Ra. sa. alit exponit. vt ꝑ brachium intelligat fortis aduersari⁹ ꝑ vticem turme vel acies capitane⁹ ꝛ neutri poterant impetu gaditaꝝ sustinere. ꝛ ꝓpē hoc fuerūt positi in fronte exercit⁹ filioꝝ isr̄l pugnando ꝯ chananeos.
k Et vidit ꝓncipatū suū. q̄ in pte sua doctor erat repositus. Iste doctor fuit moyses q̄ fuit sepultus in sorte gad.

z boc cessit ad magnū bonorē z dignitatem illi⁹ tribus.
a Qui fuit cū ꝓnci. ib⁹ ꝓpli.i.cū ꝓncipib⁹ nouē tribuum z dimidie q̄ſq; eēt eis hereditas acq̄ſita. b Et fecit iusticias dñi i h adiplēto qđ ꝓmiserat moysi Nu.xxxij.c.
c Et iudi.su.cū israel.i. tenendo eis in boc fidelitatem.
d Dan q̄z ait. h ponit̄ bñdictio ipi us dan cum dr.
e Dan catul⁹ leonis.qđ dr spālit̄.p pter sanson q̄ fuit fortissim⁹: z de tribu dan
f Fluet largiter. boc dr ꝓpt̄ fluuiuz iordanem q̄ orit̄ in sorte ei⁹. iux̄ ciuitatem captam ab eis q̄ prius lachis vocabat̄.g ab eis fuit ꝺnoiata dā ex noie ꝑis sui. vt bī iudi. xviij.z est in termino aḋlonari terre ꝓmissiōis sb mōte libani.in cui⁹ radicib⁹ st̄ duo fontes. vn⁹ noie ior.z alter dan q̄ simul iuncti iordanis nomē efficiunt.

principatum suuz q; in pte sua wctor eēt r̄posit⁹: a q̄ fuit cū ꝓncipib⁹ ppli: b z fecit iusticias dñi c z iudiciū suuz cū isrl. d Dan q̄z ait e Dan catulis leōis: f fluet largit̄ g de basan. h Et neptalim dixit. i Neptalim abūdātia pfruet̄: k z plen⁹ erit bñdictiōib⁹ dñi. l Mare z meridiē possidebit. m Aser q̄z ait. n Benedict⁹ in filijs aser. o Sit placens frib⁹ suis: p z tingat in oleo pedē suum. q Ferr̄ z es calciamēt̄ ei⁹ r Sicut dies iuuētutis tue. s ita z senect⁹

g De basan.in terra em̄ illa vltra iordanē est q̄daz fōs quem hiero.vocat phialaz.Marc⁹ dalmanucha.Mat. magedon.vbi est pm⁹ ortus iordanis. nam palee ibi immisse subt̄raneo meatu ducte recipiunt̄ in dan.
h Et neptalim dixit.iōm benedicēdo. i Neptalim abundantia pfruet̄ in q̄ sue sortis fertilitas designat̄.
k Et plen⁹ erit in benedictōib⁹ dñi.in sorte em̄ eius terre nascentia citi⁹ apparopinq̄bant ad maturitatē q̄ in alijs ptib⁹ t̄re ꝓmissionis.z iō ex fructib⁹ illi⁹ t̄re ꝓmo afferebant̄ primitie ad templū.vñ z sacerdotes z leuite bñdicebant dñm:z eadē hī snia Gen.xlix.in bñdictōe neptali.
l Mare z meridiē possidebit.q; mare galilee q̄tum ad sui ptem meridionalē cecidit in sortem neptalim.
m Aser q̄z ait.iōm benedicēdo. n Bñdict⁹ in filijs aser.in boc designat̄ pulcritudo plis:iō sb dit̄. o Sit placens frib⁹ suis.q; filie e⁹ erant ita pulcre.vt eēnt aptē ad maritandū regib⁹ ac sacerdotib⁹: vt dicit Ra.sa.
p Et tingat in oleo pedē suū.q; in sorte sua multe fuerunt oliue z fructifere.ex q̄b⁹ ibi abundabat oleū q̄ abūdātia designat̄ p tinctōz pedis.sicut Job.xxix.Lauabaz pedes meos butiro. q Ferr̄ z es calciamentū eius. q; in sorte aser fuerūt minere ferri z eris.q̄ calcabant̄ calciamentis eor̄ q̄ ibi opabant̄. r Sicut dies iuuentutis tue.st̄ delectabiles z placidi. s Ita z senect⁹ tua.sit amabilis z placida.h q̄nit̄ q̄re symeon nō habuit benedictōz ad qđ r̄ndent hebrei q; hoc fuit.q; pmo tractauit d vēditōe ioseph z alios ad hoc indurit: ꝓpt̄ qđ ioseph retinuit eum in vinculis.ceteris frib⁹ ad patrē remissis.vt bī Gen.xlij. Item q; princeps trib⁹ symeon fornicat⁹ est beelphegor.ex q̄ accidit mortalitas in ppl'o vt bī Nu.xxv.
t Non est alius. Hic ponit̄ ꝯclusio intenta q̄ est inductio ppli ad dei reuerentiaz z amorē.ad ei⁹ aūt reuerentiā inducit moyses ex ꝯsideratiōe magnitudinis diuine.cuz dr. Non est ali⁹ similis in magnitudine. v Et de⁹ rectissimi.i.vt de⁹ ppli israel rectissima lege gubernati.
x Ascensor celi.i.de⁹ q̄ est in celis excelsior. y Magnificentia eius discurrunt nubes.in deu. br. Discurrunt celi.q; mot⁹ celi orbium celestiū dei magnificentiā oñdūt z Habita.eius sursum.q; est sup oia benedict⁹.
a Et subter brachia sempiterna.in deu.br. Brachia seculi.q; q̄ intelligunt̄ angeli.q̄z ꝑtute mistrant̄ alie creatu

re.z ipsi subsunt deo tanq̄z ei⁹ ministri. ꝓpt̄ inducēt ad dei amorē ex ꝯsideratiōe beneficior̄ ꝓmissor̄:cum dr.
b Ejjciet a facie tua inimicū.i.inimicos. z accipit̄ sb singulare p plurali.sicut Exo.viij. Venit musca gr̄uissima.i.multitudo muscar̄. c Dicetq; pterere.i.bobo suo pterent̄ absq; tuo labore

tua t Nō e alius⁹ vt de⁹ rectissimi. k Ascensor celi auxilia tor tu⁹. l Magnificentia ei⁹ discurrūt nubes m hītaculuz ei⁹ sursum, n z subt̄ brachia sempit̄na. o Ejjciet a facie tua inimicū: c dicetq;: pterere p Habitabit isrl' ꝓfident̄ z solus. f Oculus iacob in t̄ra frumēti z vini: g celiq; caligabūt rore. b Beat⁹ tu isrl': Quis silis tui:ppl'e q̄ saluaris in dño? i Scutū auxilij tui: z gladi⁹ glorie tue k Negabunt te inimici tui: l z tu eor̄ colla calcabis.

d Habitabit isrl' ꝓfident̄, dūtaxat aduersarijs.
e Et solus. q; ꝓpt̄ securitatem magnaz nō erit necesse q; boues ꝙgregent̄ adinuicem ad resistē dū aduersarijs. g q̄libet poterit habitare p se ib vite sua z ficulnea sua. Oculus iacob in t̄ra frumenti t̄.i. videbit fertilitatē bonor̄ in t̄ra sua.
g Celiq; caligabunt rore.in boc designat̄ abundantia roris ad fecunditatē t̄re.
b Beat⁹ es tu isrl' q̄ sic visitaris a dño z defenderis: vnde subdit̄.
i Scutum auxilij tui t̄.est dñs de⁹ tu⁹. k Negabūt te inimici tui.in deu.br. Metient̄ tibi inimici tui. qđ exponūt hebrei de gabaonitis q̄ mentiēdo ceperūt filijs isrl'. De terra lōginq̄ valde venerūt hui tui. vt bī Josue.ix. Pōt etiam exponi sm translatōz nr̄az de regib⁹ chananeor̄ q̄ negātes filijs isrl' terrā eis ꝓmissaz a dño venert̄ vnanimit̄ ad pugnandū ꝯ eos. vt bī iosue ix.ca. l Et tu eor̄ col.calca.qđ impletū fuit qñ ꝑncipes exercit⁹ isrl' posuerūt pedes suos sup colla q̄ntq; regum latentium in spelūca.vt bī Josue.x.ca.

¶ In ca.xxxiij.vbi dr in postil. Propter qđ aliter exponunt doctores nr̄i t̄.

¶ Additio.

D vlteriorē euidentiaz eor̄ q̄ in boc ca.xxxiij. traduntur:vna cū ꝓtinuatōe eor̄ ad ꝓdicta in ꝓcedēti ca. ꝯsideradum est q; sm apli doctrinaz ad Ro.xj.s.allegatā. Cecitas ex pte ꝓtigit i isrl' donec plenitudo gentiū intraret.in q̄ seueritas dei.s.ei⁹ iusticie rectitudo z eius bonitas ꝓbat̄. Seueritas q̄dē in dejectione iudeor̄ ꝓportionata pctis eor̄.vt dictū est. Bonitas vo in vocatōe gentiū.vñ dicit ibidem loq̄ns romanis. Vide g bonitatē z seueritatē dei. in eos q̄dem q̄ ceciderūt seueritatē.in te vo bonitatem. de q̄ q̄dem seueritate z bonitate dei in ꝓcedēti cantico agit ꝓut ibidem fuit declaratum. z q; sm ipsi⁹ apli doctrinam ad Ro.ix.ꝓlius iudaic⁹ nō fuit sic totalit̄ eiect⁹ a deo.q̄n ex eo remāsissent aliquę reliq̄e ꝓberante Esa. Misi dñs reliq̄sset nobis semen t̄. Que q̄dem reliq̄e sm ipm ibidem ꝓpant̄ ad gentē noue legis. sicut radix ad ramos. vñ gentilib⁹ ibidez dicit. Tu aūt cū oleaster eēs inst⁹ es in illis .z soci⁹ radicis z pinguedinis olive fact⁹ es.qđ i magnā laudē seu bñdictōz ppli israelitici vtit̄.iō de hac laude p modū ꝓphice benedictionis moyses in boc ca. ꝓncipalit̄ agit. vñ z glo. i boc sic dic. Non negligent̄ ptereūda est ista ꝓphia. apparet em̄ h bñdictio ad nouū ppl'm ptinere.quē sctificauit xp̄c.bi glo. Jn q̄ q̄dē bñdictōe mosaica moyses itēdit ꝓcipalit̄ ꝓphare.q; lex a deo p ipm data.z solū ppl'o israelitico.q; dirigeret̄ qđ ad magnam dignitatem illius ppl'i ptinebant.finaliter t̄n in israeliticaz dignitatem tot⁹

Prologus

Incipit plogus in librum Josue.

Tandē finito pentateucho. Iste plog⁹ in q̄n q̄ ptes dīidit ꝑncipales. in quarū prima p̄sens opus ordinat ad p̄cedentē pētateuchū cum dī. Tandē finito ⁊c. In scda lectorem reddit attentū: ibi. Monemusq; lectorem. In tercia ꝓscit de tractōes emulorū ibi. Uñ cessit arcuato vulnere ⁊c. In quarta cos multiplr ꝓfutat. q̄ nihil ex translatione lxx. putabāt recipiēdū: ibi. Quēadmodū si vetus ⁊c. In q̄nta ꝓponit p⁹ istius ꝓpletionē opis se transferre ad explanationē ꝓphaz: ibi. Ceterū post sancte paule ⁊c. Litera satis plana ē. Inde paucas subdiuisiones faciemus.

a Tandē finito penta. moysi. velut grādi fe. li. Metaphorice loquit ad modū debētis vel debitoris qui p solutionē debiti liberat a creditoris obligatōe. sic hi. Hiero. trāslato pentateucho liberatus est ab obligatione transferēdi pentateuchū. qua desiderio tenebat Et pentateuchus dī a pēta. qđ q̄nq;. ⁊ teuchos qđ est volumen. q̄ q̄nq; ptinet volumina. Origenes ꝑm grecos addidit pētateucho duos libros. s. iosue ⁊ iudicū. et vocat eptateuchuz. ab epta qđ est septē. ⁊ teuchos qđ est volumen. Nos itaq; liberati. q̄si de grādi fenore. hoc est. s. de graui obligatōe. Manum mittimus. i. operā dare intēdimus ad interp̄tandā iesum filiū naue. Nota q̄ iosue ⁊ filius naue idē est nomen. Cognominatus est aūt a patre iesus naue vel iosue bennū. i. filius naue. s. filius nun ad differentiam iesu filij sirach ꝓnepotis iesu magni sacerdotis. qui scripsit ecclesiasticū. Et nota q⁹ scdm hebreos hic incipit scds ordo veteris testamēti. qui distinguūt vetus testm̄ in tres ordines Primū vocat legē. scdm ꝓphas. Terciū agiographa. In lege ponūt quinq; libros moysi. In ꝓphetis. viij. Josue. Judicū. Samuel. Malachiā. Esaiam. Hieremiā. Ezechielē. ⁊. xij. ꝓphas minores. In agiographis ir. li. ve. te. q̄ supsunt. hi dicunt agiographi. i. sanctorū scripta. ab agios qđ est sanctū. ⁊ graphe qđ est scriptura. Nam grapho verbū grecū idē qđ scribo q̄si sancte vel sanctorū scripture. qđ nomen cōe est oibus sacre scripture libris. q⁹ hi nouē nō habuerunt eminentiā p̄ ceteris. scdm quā agnominarent. iō cōi noīe cōtenti sunt. Unus iob. tres salomonis libri. daniel. paralipomenō. esdras. hester. Aliqui supsunt. s. liber iudith. liber macabeorū. liber sapie. ⁊ liber thobie. qui apocripbi dicunt. q⁹ auctores eorū ignorant. Et dī apocripbus ab apo qđ est valde. ⁊ cripbon qđ est obscurus q̄si valde obscurus. vñ dicunt apocripbe virgines. i. valde obscure. quarū lāpades sunt extincte. Sic expo nit mgr̄ matheus vindocinēsis. scdm alios dī apocripbus. ab apo qđ est ⁊c. ⁊ crisis qđ ē secretū. q̄si secret⁹ vel occult⁹. i. de numero scretoz. vel dī ab cripto qđ ē abscōdo. q̄si abscōditus. Quia vo de veritate istorū libroū nō dubitat ab ecclesia recipiūt. Mittimus inquā manū. ad interp̄tandū iesum naue. i. librū iosue.

b Quem hebrei iosue bennun. i. iosue filiuz nun ⁊c. et ad iudicū librū quē iudei soptbim appellant qui in-

Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in librum iosue.

a Tandē finito pē tateucho moysi velut grādi fenore libēati ad iesū filiū naue manū mittimus b quē hebrei iosue bennū. i. iosue filiū nun vocāt: et ad iudicū librū quē sopthim appellant. c ad ruth q̄z. ⁊ hester quos c hisdez noib effe runt. f Monemusq; lectorē vt siluā hebraicorum noīm

s et distinctiones b p membra t diuisas k diligens l scriptor conseruet: ne ⁊ noster labor m et illius n studiū peat. o Et vt in primis p qđ sepe testatus sum q sciant r me nō in reprehensionem veterum noua cudere s sicut amici mei t criminant: sed v p virili portione x offerre lingue mee hominib y quos tamē nostra delectant: z vt p grecorum hexaplis que et sumptu et labore maximo indigent: editionem nr̄am habeant

vices describit vsq; ad bely sacerdotē. ⁊ ob hoc dī iudicū tā q̄ a materia. videt tñ quibusdaz auctoribus sic noiatus vt q̄i cronice scribēdo. cuilibet iudicū tps suū in actibus redegerit. Quis aūt in vnū cōpegerit dubiū est. Dicunt quidā q⁹ samuel: alij q⁹ esdras. Cerisili⁹ videt q⁹ ezechias q̄ pabolas salomonis et librū regū in vnū collegit. s q̄re iosue ⁊ moyses inter iudices nō annumerent. Dicendū q⁹ non solū iudicauerūt. s etiā rexerūt. Ceterū nil iuris in ꝓlo habuerit. nisi q⁹ in tribulatōibus ꝓsilio et p̄uidētia eorū ꝓlis vtebat.

c Ad ruth q̄z. i. filiā d Et hester. mittim⁹ manū. Quos libros hebrei. e Hisdē noibus efferunt. i. vocant. Istos duos libros transtulit hieronym⁹ de greco in latinum ad petitionē paule ⁊ eustochij. sicut scribit in hystoriis. Contrariū videt in fine istius plogi. vbi dī. Ceterū post sancte paule dormitionē hos libros eustochio negare nō potui. ergo videt q⁹ post mortem paule ab eustochio rogat⁹ libros istos trāstulit. Solutio. sil fuit rogatus ab eis. ⁊ eis ꝓcessit. Uñ mortua paula eustochio negare nō debuit. qđ vna cū paula primitus impetrauit. vñ ⁊ si post mortē paule transtulerit. tñ ꝓpter p̄cedentē eius petitionē hoc fecit. f Monemusq; lectorē. In hac scda pte reddit attentū lectorē. primo insinuans opis difficultatē cū dicit. Monemusq; lectorē vt siluā. i. multitudinē ⁊ obscuritatē hebraicorū noīm.

g Et distinctōes. eorū. b Per mēbra. i. spacia. i Diuisas. a nobis. k Diligēs. i. solicitus. l Scriptor conseruet. ne ⁊ nr̄ labor. quē sustinemus in studiosa noīm distinctōe. m Et illius lectoris. n Studiū pereat. i. inutile fiat p̄ noīm confusione. scdo humiliter se excusans reddit attentū lectorē oñdēs opis multiplicē vtilitatē. q⁹ ei ab emulis ei imponebat. q⁹ ad sugillationē ⁊ vituperationē. lxx. interpretū nitebat. excusat se dicēs. o Et vt in p̄mis. i. in p̄ncipio. p Qđ sepe testatus sum. supra in epla ad desideriū. q Sciat. lector. r Me non in reprehensionē veterū noua cudere. i. fabricare. supra. s. in epla ad desideriū inuenies declarationē ⁊ plēs significatoes huius verbi cudere. veteres appellat septuaginta interpres. q⁹ p̄ alios interp̄tati sunt. s Sicut amici mei. id est emuli inimici. vt sit antipbrasis. t Criminant. i. crimina imponūt mihi. Vel dicunt hic amici in ꝓpria significatōe. vt sit sensus. Sicut amici mei. qui ⁊ me amant ⁊ meā trāslationē cōmendāt. Criminant. in passiua significatōne. i. culpant a crimina toribus emulis. s potius sciat lector me.

v Pro virili portiōne. hoc expositū est supra in epla ad desideriū. Circa primū sciat inquā me. x Offerre lingue mee hoibus. s. latinis. y Quos tñ nra delectant. innuit se nō fastidiose quibuslibet sua scripta ingerere. s tñ offerre his quib⁹ nouerit ꝓplacere. Postmodū subdit opis multiplicē vtilitatē dicēs vt p grecorū ⁊c. nostram editionē habeāt. q̄ modicū requirit sumptū et laborē temperatū. sicut dicit eusebius in. vj. li. ecclesiastice hystorie Origenes famosissimos codices primus ꝓposuit. in quibus p singulas colūnellas. sepatim e regione opus cuiuslibet interp̄tis descripsit. vt primo oim ipsa hebraica verba hebraicis lr̄is poneret. scdo loco p ordinez grecis lr̄is

bebrea verba tescriberet. tercio aquile editionē subiūgeret. qrto symmachi. quinto septuaginta interptū q nra ē. sexto theodotōis editionē collocaret. z ꝓpter hmōi ꝓpositionē ipa exēplaria noiaunt texapla. i. simplici ordie scripta. hec Eusebius. scōm hoc construe lram pcedentem.

3 Ut p hexaplo ys. grecorū tē. nostrā editionē habeant. i. p exēplarib⁹ victarū editionuz apud grecos in sex colūnellis tescriptā Nota q hexaplo ys trisyllabū ē. Est em ibi oy greca dyphtōg⁹. q sonat y. tā apud grecos qz apud latinos. z dicūt hexapla ab hexa qd est sex. z plo ys qd est plica qsi sex plicis. i. sex colūnellis tescripta. Vel ab hexa qd ē sex z a ploym qd ē simplex vel rectuz qsi sex simplices vl rectas editōes babētia. q simplr in recta linea qlibet scribebaī. Et declinaī hexapla. oruz. plis. Qz em dī hexaploys scriptura greca ē. ꝫ hexaplis dz pferri. Qui autē debeat aspirari. vel saltē p s. initialē lram scribi pz q ysidorū. q dicit ethymol. iij. Sex z septē a greco veniūt. in multis em noib⁹ q in greco aspiratōe s. ponim⁹. Inde ē q p hexa ser. z p hepta septē. sicut pro herpillo herba serpillū. Que indigēt magno sūptu. i. magnis expēsis. cū ꝑm ea septies biblia scriberet. Et mario labore qztū ad studiū. optet em q septies eadē sinia pcurat. sic pz vtilitas translatōis Hiero. q sumptuositatē resecat. z laborē abbreuiat. Insup z hebraicā veritatē alijs plenius explicat. Inde dicit. a Et sicubi. i. si alicui. b In antiquorū vo. lec. dubi. s. in translatōe septuagīta. c Hecillis. i. mea veteribus. d Conferētes inueniāt. in mea. s. editōne. e Qd requirūt de hebraica veritate. Itē aliā vtilitatē sue editionis innuit. s. vitādā exēplariū cōfusionē. f Maxime cū apud latinos tot sint exē. a se discrepātia. g Quot sunt codices adeo em iam variata erat editio septuaginta. q vix duo codices in aliq cōcordabāt. h Et vnusquisq. sciolus. i Pro arbitrio suo. vel ad. vel subtra. qd ci visum est addendū vel subtrahendū a trāslatōe. lxx. k Et vtiq nō possit verū esse qd dissonat. i. p ptrarietatē discordat. qd scz diuersa ptinet z aduersa. l Añ cessat. In hac tercia pte ꝓpescit detractōes emulorū. z tangit tria mala q detractoribus cōueniunt. Sunt em venenosi in corde. dolosi in ore. pniciosi in ope. Venositas tangit cū dī.

l Añ cessat arcuato. i. obliq. m Vulnere ꝫ nos insurgere scorpius. Scorpius in cauda hz aculeū. z a posteriori pcutiens facit vulnus obliquū. qd valde difficile est ad sanandū. z tñ in facie blandit. cui assimilat detractor Hiere. ix. In ore suo pacē cum amico suo loquit z occulte ponit ei insidias. n Et sanctū opus vene. carpere lin. desistat. pñ. Venenū aspidū sub labijs eor. i. corde qd lingue subiacet ꝑm dispositionē mēbrorū. Carpe. i. repre bendere. vsus. Dissipo. purgo. paro. scindo. minuo. repbendo. Dicēdo carpo sex simul ista noto. Cessetiq z desistat. o Vel suscipiēs. boc opus. p Si placet ei, vel ꝓtē. si displi. qz nullus cogit eū recipe. z sic cesset detrabere. q Meminerit q illoz versuū. pñ. vbi tāuit malicia. ꝫ illud apli Epb. iiij. Omis sermo malus ex ore vro nō pcedat. s Lingua tua pcinnabat. i. ꝓponebat dolos. pñ Linguis suis dolose agebāt. versus vitales. Est dolus in lingua maledicēt⁹ mānifesta. Fraus est falletis. sub lingua blāda loqtur. Cum⁹ ni. dī qrūlibet rerum ꝑmixtio ꝓprionalis. Et ꝓponit pcin⁹. a. um. i. pcors. affabilis. z in q mores pcorditer ꝑmixti z ꝓpositi sūt Et inde dī cōcino. as. ꝑmiscere ꝓponere. ordiare. pparare.

t Sedēs in cathedra pestilētie v Aduers⁹ fratrē tuū. naturā. x Loqbaris z aduersus filiuz matris tue. vel ecclesie.

y Pōebas scā dalū. i. detractiōis offendiculū. Scandalū ē dictū vel factū mīn⁹ rectū. alteri pbens occasionē ruine. grecū est. skus. Scādalū equocant. ober. impactio. casus.

3 Hec. pdicta. a Fecisti z tacui. expectās adcorrectionē siue ad pniam. b Existimasti iniq. q ero tui silis. i. iniustus sicut tu. c Arguā te. de pcto tuo d Et statuam ꝫ faciē tuā. i. pctā tua. s. detractiōis z emulatōis. e Que em audiēs tē. Hic oñdit detractorū pniciositas in impediēdo bonū cōe. qd ci vile ē alijs. reddūt abominabile. vñ dicit. e Que ē audiēs tē. z alios. s. emulos. f Detrabēdo labore. q. d. nulla ē vtilitas legentiū siue sint ipsi detrahentes. siue alij. Itē repete. z q vtilitas est. g Dolere iudeos. i. q iudei volēt. h Qz calūniandi eis tē. qz mō nō pñt calūniari z irridere xpianos ꝓpter trāslationē. lxx. in q multa deficiebāt de veritate hebraica.

i Et ecclesie hoies. i. fideles. k Id despicere imo qd plus est lacerare. i. detrabēdo discerpe ad modū lane. l Añ. i. ꝓpter qd. m Aduersarij. ecclesie in dei. s. n Torqnt. i. cruciant. multū em angustiāt de hoc q mō habemus plene hebraicā veritatez. sic ꝫ oñdit mala q faciūt detractores. o Qd si vet⁹ tē. In hac quarta pte eos multipliciter cōfutat. qz nihil extra translationē septuaginta putabāt recipiendū. z primo confutat eos de ꝓtemptu veritatis agnite. In correctōe em quā origenes fecerat multa viderant addita. z multa subtracta. nec tū ꝓpter hoc volebāt credere veritati. vñ dicit. o Qz si vet⁹. i. lxx. p Eis tñ interptatio placet. q z mihi nō displicet supplein quātum sequit veritatē hebraicam. q Cur ea q sub astericis tē. legūt. ecce agnitio veritatis. r Et negligunt. ecce ꝓptus. qz nō acquiescunt. supza in epla ad desiderū inuenies plenius de ista correctōne origenis. z qd significet asteric⁹. qd obelus. vbi talia signa ponunt exterius. scdo cōfutat eos de opinionis singularitate. ꝓpter quā nolebāt sequi cōitatem ecclesie, vñ

dicit. s Quare danielē iuxta theodotiōis traditiōz et nō iuxta septuaginta. t Ecclesie susceperūt. z tñ isti nolebāt suscipe. cū tñ dicat Hiero. q liber danielis ſm trāslationē. lxx. recto iudicio repudiatus sit. sicut legit in principio plogi sup danielē. tercio profutat eos de iudicij indiscretōe. q: primē dabant q recipienda nō iudicabant. vñ dicit.

v Cur origenē mirāt. i. mirabiliter cōmendāt Cōmendabilis fuit origenes in multis. sicut testat hiero. in li illustriū virorū. dicens. Origenes q adamantius alexādri disperſa ecclesia. xviij. etatis sue anno cathesion. i. doctrinarum opus aggressus p multos annos floruit. Quis ignorat. q tñ habuerit in scripturas sacras studij vt etiaz hebreā linguā ptra etatis gētisq; sue naturā ediſceret et exceptis septuaginta interptibus. alias q; editōes in vnū cōgregaret aquile. s. pontici. pseliti. z theodotionis. vl' editionē ebionei z symmachi eiusdē dogmatis. Preterea quintā z sextā z septimā editionē. quas etiā nos de eius bibliotheca habemus. multo labore reppit z cū ceteris editōibus prauit zc. v Cur origenē mirant z eusebiū pāphili. ipſos dico. y Cunctas editōes. q in vniuerso sunt septē. sicut ptz ex verbis Hiero. s. prio. y Silr. i. cōcorditer. z Diſferentes. i. exponentes. Diſſero. is rui. rere. diſſertū. sicut ait bugu. dr loqui sapiēter. dicere. confirmare. de eusebio z pāphilo nō legi q nouā fecerint editionē. s origenis vulgauerūt trāslationē. de his dicit Hiero. in li. illustriū virorū. Eusebius cesaree palestine epūs. in scripturis diuinis studioſiſſimus. z bibliothece diuine cū pāphilo martyre diligētiſſimus pueſtigator: edidit infinita volumina. Et subdit ibi cām qre dixit hic Euſebiū pāphili. dicēs: z ob amicitiā pāphili martyris ab eo cognomentū sortitus est. Idē in eodē. Pāphilus p̄sbyter eusebij cesariēsis epi necessarius tanto bibliothece diuino amore flagrauit. vt maximā ptē origēis voluminū sua mānu descripserit zc. Sic onſa ē indiscretio emulorū. origenē z eusebiū pmendantiū. z tñ eorū scripta fideliter tradita temere iudicabāt nō esse recipienda. inuitētes solis. lxx. qrto q; imponebāt ei q falsa scripſiſſet in sua translatōe. cōfutat eos oñdens ea vera esse. s in translatiōe. lxx. deficere. vñ di. a Aut q fuit stulticia. postq; septuaginta vera dixe. scām opinionē eorū. me in translatōe mea. b Proferre q falsa sunt. ita dicebant emuli. q; erq; septuaginta vera dixerunt. q; Hiero. stulte egerat addēdo q falsa sunt iō aūt reputabant falsa. q; nō inueniebant in translatōe lxx. quibus ecōtrario oñdit ea esse vera. p nouū testm. in q iam dicta testimonia assumunt. z trāslationē. lxx deficere cū ibi nō inueniant. z ecōuerso est qđ dicit.

c Añ aūt. nisi de veritate hebraica. d In nouo testō. quorū exempla ponunt in epla ad desiderium.

e Probare testionia assūpta. ab aplis z euāgelistis.

f Poterūt emuli. g Que in libris veteribus. lxx. interptū. h Non bñtur. q. d. pstat aplos z euāgelistas vera scripſiſſe ergo si septuaginta ea non scripserunt. z in translatōe nr̄a deſcripta sunt. vera scripsi. z septuaginta sunt diminuimē aūt crederē q; supradicta dirisz ad iactātiā. ex[illegible]at se dicēs. q h̄ dixit ad re fellēdā inuidorū calūniā. i. falsi criminis impositionē

nielē iuxta theodotōis traditionē ecclesie susceperūt. v Cur origenē mirant z eusebiū pamphili: cunctas editiōes sily. s. differētes. a Aut que fuit stulticia: postq; vera dixerint b pferre que falsa sūt. c Añ aūt. in nouo testamento. d probare. e poterunt assumpta testimonia: g que in libris veteribus. h nō habent. i Hec dicimus. k ne oīno calumniantibus. k tacere videamur. l Ceterū. m post sancte paule dormitionē cuius vita virtutis exemplū est: n et p. hos libros. o qs eustochio virgini xpi negare nō potui: p decreuimus: q dū spūs hos regit artus: r prophetarū. s explanatōi. t incumbere: v z omissum iam diu opus: x q̄si qdā

vñ di. f Hec dicimus ne oīno inuidis calūniātibus. f. falsa crimina imponentibus. k Tacere videamur. i. sub dissimulatōe transire. l Ceterū post sancte paule zc. In hac quinta pte proponit post istius opis cōpletionē transferre se ad pphārum explanationē. Ira plana est. et subdiuisiones p se patent.

l Ceterū. i. sed.

m Post sctē paule dormitiōz. i. mortē. Mors ēm sanctorū dr dormitio. Job. xj. Lazarus amicus nr̄ dormit. Et. j. Thessal. iiij. Nolum⁹ vos ignorare de dormiētibus zc. Ista paula romana fuit matrona nobiliſſima. vtpote prima romani senatus. q; vitā scripsit be. Hiero. cuius mr̄ fuit blesilla scipionū gracchorūq; progenies. pater eius rogatus agamēnonis soboles Toxocius maritus ipsius descēdens de stirpe enee z iuliorū. Hec ita q; paula q̄nq; liberos edidit. blesillā. paulinā matrez pāmachij. eustochiū. ruffinam toxociū. vide epl'am Hiero. ad pāmachiū de dormitōe paulīne. ibi nulla fit mentio nisi de tribus filiabus. quarū due iam erant mortue. s. paulina z blesilla. sicut dr in fine illius epīe. Cū q; orientis z occidētis epos ob qualdā ecclesiarū dissensiones romā impiales lre cōtraxissent. epiphanium salamine cypri epm hospitē habuit. z paulinū antiochene vrbis epm in alia manentē domo qui prius humanitate posſedit. quorū accēsa virtutibus z exacta hyeme redeūtib⁹ epis ad ecclesias suas ipsa assumpta secū eustochio virgine cū eis nauigauit. z cypro decē diebus pmorata lustratis monasteriis refrigeria sumptuū fratribus dereliquit inde p seuleuciā ascēdens antiochiā sancti paulini modicum charitate detenta. p maritimū iter ascendit hieroſolymā. z lustratis sanctis locis terre pmissionis descēdit in egyptū. z visitatis heremitis atq; monachis ibi degentibus habitare inter tot milia monachorū cū puellis cupiebat. sed cum maius desideriū sanctorū locorū eam retraxisset in bethleem reuersa est. in qua edificauit tria monasteria virginū. quas e diuersis puincijs cōgregauit. et in tres turmas diuisit. ita dumtaxat vt in ope z cibo separate. psalmis z orōnibus iūgerent. mane hora tercia. sexta nona. vespere. z noctis medio p ordinem psalterium canebāt. Vixit in sancto pposito rome ānos quinq;. bethlem annos. xx. omne vite tpus impleuit annos. lvj. mēses viij. dies. xx. Ita scribit Hiero. de qua dicit hic. Cuius vita virtutis exemplū est. pcibus istius z eustochij filie ei⁹. multos libros transtulit. z cōmentarios edidit. n Et post hos libros. i. post horū librorū translationem.

o Quos eustochiū zc. negare nō potui. s. quin transferrem. q; ante matris sue dormitionē id ei pmiseram.

p Decreuimus. i. pposuimus. Nam decerno is. sicut ait huguitio. dr ponere iudicare. statuere. deliberare. diffinire. Decreuimus. i. pposuimus in q̄nq;.

q Dum spūs hos regit artus. i. dum viam.

t Incūbere. i. instare.

s Explanationi. i. expositioni.

r Prophetarū. maiorū z minorū. z pcipue minorū q̄ū expositionez pāmachius postulabat. De incūbere nota versus. Si cubat incūbit mutet z addidit. t con. Luxuriat dis z ad comedūt. subiacet hosti. Orat p. re iacet. obobit. de languet. in instat.

v Et omissū iam diu opus. i. diu interpolatum.

x Quasi quodam postliminio repetere. Nota q; postliminium dr captiuitas z exilium expulsio. pulsio extra limen. vñ p compositionem dr hoc postliminiū. i. reuersio de exilio ad iura que amiserat. vel

sus qꝫ quis sibiv̄dicat in rebus suis post hm̄oi reuersio
nē.hv̄ postliminiꝰ.a.um.dī ille qui post hm̄oi reuersionē
iura q̄ amiserat resumit.qz ergo naum.micheā.sophoniā
et a geū.paule ꝛ eustochio explanauerat.ꝛ aliorū ꝓbā-
rum explationē diu intermiserat.loquit ꝙ metbapboꝛā.
qvult exponēdi la
borem resumere.si
cut postliminiꝰ sua
resumit postꝫ re-
uersus ē de captiui
tate.q.d.diu omisi
opus istud ac si ēs-
sem in captiuitate
detētus.ꝑ mō ꝓpo
no repetere q̄si li-
bertati donatus et
ab alijs occupatōi
bus expeditus.
y Presertim.i.p̄cipue vl' maxie. ad
uerbiū est.ꝛ dī a p̄
sertu p̄sertim.sicut
a tractu tractim te
ste pristiano.p̄sero
ris.dī a ñsereze.vel
p̄ alijs serere.p̄ser-
tim.i.p̄terea ꝯiun-
ctio causalis est te-
ste donato.hic acci
pit ꝙ p̄cipue. vñ
dicit. Decreuimus exꝑlationi ꝓbarum in stare.
y Presertim cum ꝛc.flagitet.i.expostulet.vide alias si
gnificatōes in opusculo de vocabulis biblie. Iste pāma-
chius filius fuit pauline sororis eustochij ꝛ blesille. Iste
tres filie paule legunt in epla ad pāmachiū de remissione
pauline. vbi Hiero. cōmendat pāmachiū dicens. Nobis
post remissionē somnūqꝫ pauline pāmachiū monachū
ecclesia pepit.nunc multi monachi sapientes .potentes.no
biles.quibus cūctis pāmachius sapientior.potentior.nobi
lior.quis hoc crederet.vt ꝑsulū ꝓnepos ꝛ fusiani germi-
nis decus.inter purpuras senatorū furua tunica pullat⁹
incederet.ꝛ nō erubesceret oculos sodaliū.vt deridentes
ipse derideret ꝛc. ꝓter hoc dī hic. Admirabilis.i.admira
tiōe ꝛ omni laude dignus.ad cuius petitionē Hiero ꝓmē
tatus est sup osee.iobel.ꝛ amos.abdiā ꝛ ionā.sicut dicit
glosa sup abacuch. ℨ Et nos ad patriā.celestem.
a Festinātes.ad Heb.iiij. Festinemus ingredi in illā
requiē. b Mortiferos syrenarū cantus ꝛc. Syrena.
ne.ꝛ hoc siren.renis.monstrū marinuz est.qđ dulcedine
sui cantus nauigātes attrahit ad loca piculosa.submergi
qꝫ facit.vñ dī a siren qđ est cantus. per sirenas intelligit
emulos ei in facie blandiētes.ꝛ ꝙ adulatōis dulcedinē a
labore interꝑtandi ad ociositatis piculū trahere cupien
tes quorū blandicias appellat cantus mortiferos.qz sepe
ꝙ eas spāaliter occidūt incautos. Istos cantus debem⁹
surda aure transire.ꝛ nunqꝫ ꝓ eis a bona opatōne desi-
stere.pē. Ego aūt tangꝫ surdus nō audiebā ꝛc. Idem. Et
factus sum sicut hō nō audiens.i.tales blandicias nō cu
rans.plus qꝫ si nō audirē.
¶ Explicit qualiscūqꝫ explanatio istius ꝓlogi. ¶ Capī.j.
Postil.fratris Nico.de Lyra sup libꝝ Josue incipit.
Introduces eos ꝛ plātabis eos in mōte he
reditatis tue Exo.xv.scdm hebr̄.a libro io
sue incipiūt libri ꝓphales.vt ptz ꝙ Hiero.
in ꝓlogo sup libros regū.scdm ꝺo diuisio
nem quā posui in principio Gen̄.et q̄ cōi-
ter ponit ab expositoribus nr̄is ab ipso in
cipiūt libri hystoriales. sicut em̄ in libris le
galibus describit datio legis ꝛ eius explicatio in ꝓpo sub
cultu vnius dei adunato. put patuit in ꝓcessu librorū le-
galium qui sunt quinqꝫ libri moysi.sic in libris hystoriali-
bus gesta ꝓpli isrl'. qui legem receperat describuntur in-
tez que primum est terre promissionis ingressus.scdm est
postliminio repetē:ꝑ ꝑsertī
cū ꝛ admirabilis sctūs vir
pāmachius: hoc idem lr̄is
flagitet:[3] ꝛ nos ad patriam
[a]festinātes [b]mortiferos sy-
renarū cantus surda ꝛbea
mus aure transire.
¶ Explicit plogus. Incipit argumentum.
Esus filiꝰ naue: typū dn̄i nō solū in ge
stis verūetiā in no-
mine gerēs:trāsit iordanez
hostiū regna subuertit:di-
uidit terram victori ꝓpło:
ꝙ singulas vrbes:viculos
montes:flumina:torrētes
atqꝫ cōfinia:ecclesie celestis
qꝫ hirlm spiritualis regna
ꝛscribit.
¶ Incipit liber iosue.
Capitulum j.
Factū est
post mortē
moysi serui
dn̄i vt loque
rē dn̄s ad
iosue filiuz
nun ministrum moysi:et di
ceret ei.[b] Moyses seruus
meus mortuus est. Surge ꝛ trāsi iordanem hunc tu
et omnis populus tuus in terrā quā ego dabo filijs isrl'
dabo vobis omnem locum quē calcauerit vestigio pes
vester sicut locutus sum moysi a deserto libani vsq; ad
flumen magnum flumen eufratem omnem terrā cethe
orum vsq; ad mare magnum contra occasum erit ter
minus vester. Nullus poterit stare contra te cunctis
diebus vite tue. sicut fui cum moyse ero ꝛ tecum. non
dimittam nec derelinquam te. Esto robustus ꝛ confor
tare tu enim diuidas populo huic terram pro qua iu
rauerā patribus eorum vt darem eis. tantum confor
tare ꝛ esto robustissimus vt custodias ꝛ facias omnem
legem quā mandauit tibi moyses seruus meus. non
declines ab ea neq; ad dexteram neq; ad sinistram vt
intelligas omnia que facies. non recedat volumen le
gis huius ab ore tuo. sed meditaberis in eo die ac nocte
vt custodias ꝛ facias omnia que scripta sunt in eo. tunc
dirigetur via tua ꝛ habebis intellectum. Ecce mando
tibi vt confortēris ꝛ bene agas. ne paueas ꝛ ne formi
des. tecum est enim deus tuus in omnibus ad quecūq;
perrexeris. Precepitq; ergo iosue magistratibus po
puli dicens. Transite per castra ꝛ precipite populo vt
parent cibaria. post triduum enim hoc transibitis ior
danem vt intretis ꝛ possideatis terram quā dominus
deus vester dat vobis. Rubenites quoq; ꝛ gadite ꝛ
dimidia pars tribus manasse audientes quod dixerat
eis iosue. Mulieres vestre ꝛ liberi ꝛ pecora manebunt
in terra quā dedit vobis moyses trans iordanem. vos
autem armati ibitis ante fratres vestros omnes fortes
bellatores ꝛ pugnabitis pro eis. donec requiem det
dominus fratribus vestris sicut vobis ꝛ possideant ter
ram quā dominus deus vester dabit eis. ꝛ tunc reuer
temini ad terram possessionis vestre ꝛ habebitis eam
quā dedit vobis moyses seruus domini trans iordanē
ad ortum solis. Responderunt autem ei dicentes. Om
nia que mandasti faciemus ꝛ quocūq; miseris ibimus.
Sicut audiuimus per omnia moysi ita audiemus te.
tantum sit dominus deus tuus tecum sicut fuit cum
moyse. Quicūq; contradixerit ore tuo ꝛ non audierit
cuncta que mandaueris ei morte moriatur. tu tantum
confortare ꝛ esto robustus.
Capitulum ij.
Misit quoq; iosue filius nun de setim duos viros
exploratores occulte dicens. Ite ꝛ considerate terram
ꝛ urbem iericho. qui cum abissent ꝛ intrassent domum
meretricis que vocabatur rahab. dormierunt apud eā.
Nunciatum est autem regi iericho dicentibus. Ecce
venerunt huc nocte viri de filijs isrl' vt explorent ter
ram. Misit ergo rex iericho ad rahab dicens. Educ
viros qui venerunt ad te ꝛ ingressi sunt domum tuam.
exploratores enim sunt ꝛ omnem terram hanc ꝛ ve
nerunt vt explorent eam. Tollens autem mulier duos
viros abscondit eos ꝛ respondit. Verum est quod ve
nerunt ad me viri. sed nescio unde fuerint. Cum au
tem porta clauderetur nocte ꝛ tenebre essent viri exie
runt ꝛ nescio quo perrexerint. festinate ꝛ persequimini
eos cito. comprehendetis enim eos. Ipsa autem fecit
ascendere eos in solarium domus sue ꝛ operuit eos
stipulis lini que ibi erant. Illi autem secuti sunt eos
per viam que ducit ad iordanem. ꝛ portam post exe
untes clauserunt. Nondum illi dormierant cum ipsa
ascendit ad eos. ꝛ ait. Scio quod dominus tradiderit
vobis terram hanc. ꝛ pauor noster inuaserit eam. ꝛ
omnes habitatores regionis pauescant. audiuimus
enim quomodo siccauerit dominus aquas maris rubri
ante introitum vestrum quando egressi estis de egip
to. ꝛ quid feceritis duobus regibus amorreorum sehon
ꝛ og qui fuerunt trans iordanem quos interfecistis.
Quod cum audissemus expauimus ꝛ nullus remansit
qui audeat contra vos respicere. dominus enim deus
vester ipse est deus in celo sursum ꝛ in terra deorsum.
Quamobrem iurate mihi per dominum quia sicut ego
misericordiam feci vobiscum ita ꝛ vos facietis domui
patris mei. ꝛ date mihi signum veritatis. vt conser
uetis vitam patris mei ꝛ matris mee ꝛ fratrum ac so
rorum omniumque qui ad eos pertinent. ꝛ liberetis
animas nostras a morte. Dixerunt ergo viri ad eam.
Anima nostra pro vobis in mortem. si non prodideris
hec verba nostra que loquimur. cum tradente domino
terram nobis misericordiam ꝛ veritatem faciemus
tecum. Demisit ergo eos per funem de fenestra. Do
mus enim eius erat in muro ciuitatis. ꝛ habitabat in
muro. Dixitq; ad eos. Ite in montana ne forte occur
rant vobis persequentes. ꝛ latitate ibi tribus diebus
donec reuertantur. ꝛ postea ite in viam vestram.
Responderunt ei. Sit nobis iuxta verbum tuum. Dimi
sit ergo eos ꝛ abierunt. Illa autem ligauit funem de
fenestra. Cumque abissent ꝛ reuersi fuissent persequen
tes per omnem viam quam ierant. ꝛ non inuenissent
ascenderunt ad ciuitatem. Illi autem descendentes
transierunt flumen ꝛ venerunt ad iosue filium nun
ꝛ narrauerunt ei omnia que sibi acciderant. Dixe
runtque ad eum. Tradidit dominus omnem terram
in manus nostras. ꝛ pauor cunctos habitatores regio
nis occupauit. Mane autem facto surrexit iosue ꝛ
profectus de setim cum omni exercitu venit ad iordā
nem. ꝛ tribus diebus commorati sunt in ripa. Cum
autem transissent scribe populi per castra ꝛ precepis
sent vt sequerentur arcam testamenti domini dei sui
ꝛ leuitas portantes eam. ꝛ illi mouissent tentoria ꝛ
transissent. Dixit dominus ad iosue. Hodie incipiam
magnificare te coram omni populo isrl' vt sciant quod
sicut fui cum moyse ita ero ꝛ tecum. Tu autem pre
cipe sacerdotibus qui portant arcam testamenti. vt
cum ingressi fuerint aquas iordanis stent in eis. Dixit
ergo iosue ad filios isrl'. Venite ꝛ audite verba dei
vestri. In hoc scietis quod deus viuens in medio ves
tri sit ꝛ absque dubio expellat coram vobis chanane
um ꝛ hetheum ꝛ eueum ꝛ ferezeum ꝛ gergeseum ꝛ
iebuseum ꝛ amorreum. Ecce arca testamenti domini
totius terre transibit coram vobis iordanem. Tollite
igitur duodecim viros de tribubus singulis. Cumque
requieuerint plante pedum sacerdotum portantium
arcam domini totius terre in aquis iordanis. aque
eius que de superiori descendunt stabunt in vnum
acervum. Egressus igitur populus de tentoriis vt
transiret iordanem. sacerdotes portantes arcam fe
derum precedebant. Cumque venissent ad iordanem
ꝛ plante sacerdotum qui portabant arcam fuissent in
termine aquarum. Aque que de superiori descendunt
steterunt in vnum acervum procul in saretan que est
iuxta ciuitatem adam. Que autem descendebant ad
mare solitudinis quod nunc dicitur mare mortuum
deficiebant. Populus ergo transibat contra iericho.
Stetit autem sacerdotes portantes arcam testamenti
domini super siccum in medio iordanis. ꝛ omnis isrl'
per siccum gradiebatur. donec omnis gens transiret
iordanem. Cumque transisset omnis gens. Dixit do
minus ad iosue. Tollite de populo duodecim viros de
singulis tribubus. ꝛ precipite eis vt portent de loco
vbi sacerdotes steterunt duodecim lapides. ꝛ trans
ferentes eos mecum ponant in castris vbi hodie ha
bebitis tentoria. Vocauit ergo iosue duodecim viros
quos ante constituerat de filijs isrl' de singulis tribu
bus. ꝛ dixit ad eos. Transite ante arcam domini dei
vestri in medium iordanis. ꝛ tollat vnusquisq; lapi
dem vnum de humeris suis iuxta numerum tribuum
filiorum isrl'. vt sit hoc signum in medio vestri. ꝛ
cum interrogauerint vos filij vestri dicentes. Quid
sibi vult hic cumulus lapidum. dicetis eis. Quia ar
cessauerunt aque iordanis coram arca testamenti do
mini. cum transiret iordanem. ꝛ erunt lapides isti
monumentum filijs isrl' vsq; in sempiternum. Fece
runt ergo filij isrl' sicut precepit iosue. ꝛ tulerunt
duodecim lapides de medio iordanis sicut locutus
fuerat dominus ad iosue. iuxta numerum tribuum
filiorum isrl'. ꝛ portauerunt eos secum in castra vbi
posuerunt eos. Duodecim quoq; lapides alios iosue
statuit in medio iordanis in loco vbi steterunt pedes
sacerdotum portantium arcam testamenti. ꝛ sunt ibi
vsq; in hodiernum diem. Sacerdotes autem portantes
arcam testamenti stabant in medio iordanis. donec
complerentur omnia que mandauerat dominus iosue
vt loqueretur ad populum. iuxta omnia que mandau
erat moyses iosue. Populus autem festinauit ꝛ tran
sibat. Cumque transisset omnis populus. ꝛ arca do
mini ꝛ sacerdotes in conspectu populi. Filij ruben ꝛ
gad ꝛ dimidia pars tribus manasse armati transie
runt ante filios isrl' sicut locutus fuerat eis moyses.
Quadraginta milia armatorum transierunt coram
domino ad bella in campestria iericho. Magnificauit
dominus iosue coram omni populo isrl'. ꝛ timuerunt
eum sicut timuerant moysen cunctis diebus vite sue.
Dixitq; dominus ad iosue. Precipe sacerdotibus qui
portant arcam testimonii vt ascendant de iordane.
Precepit ergo iosue sacerdotibus dicens. Ascendite de
iordane. Cumque ascendissent sacerdotes portantes
arcam fedus domini ꝛ egressi fuissent de medio iorda
nis. ꝛ plante pedum eorum aruam terram calcassent
reuersa sunt aque iordanis in locum suum. ꝛ ibant
sicut ante consueuerant. Populus autem ascendit de
iordane decimo die mensis primi. ꝛ castrametati sunt
in galgala ad orientalem plagam iericho. Duodecim
quoq; lapides quos tulerant de iordane posuit iosue
in galgala. ꝛ locutus est ad filios isrl'. dicens. Cum
interrogauerint filij vestri patres suos dicentes. Quid
sibi volunt lapides isti. Annunciabitis eis. Siccum
pede transiit isrl' iordanem. Siccauit dominus deus
vester aquas iordanis coram eis donec transirent si
cut fecit mari rubro quod siccauit coram nobis donec
pertransiremus. vt cuncti populi terre sciant quia
manus domini fortis est. ꝛ vos timeatis dominum
deum vestrum cunctis diebus.
Capitulum iij.
Cumque audissent omnes reges amorreorum qui
habitabant trans mare occidentale. ꝛ reges chanaan
qui habitabant iuxta mare. quia siccasset dominus
aquas iordanis coram filijs isrl' donec transirent. Ex
pauit cor eorum ꝛ non remansit vlla in eis anima
spiritus. Tempore illo dixit dominus ad iosue. Fac
tibi cultros lapideos ꝛ circumcide filios isrl' secundo.
Fecit ergo iosue cultros lapideos ꝛ circumcidit filios
isrl' in colle preputiorum. Hec autem causa fuit cir
cumcisionis. Omnes qui egressi fuerant de egipto
masculini sexus cuncti bellatores mortui sunt in so
litudine via egressi de egipto. Circumcisus est enim
omnis populus qui egressus est. Sed ꝛ omnes qui na
ti fuerant in solitudine per viam egredientes de egip
to incircumcisi erant. Quadraginta enim annis am
bulauit filij isrl' per solitudinem donec consumere
tur omnis populus bellatorum qui egressus est de
egipto. qui non audierant vocem domini. quibus ꝛ
iurauit dominus ne ostenderet eis terram pro qua iu
rauerat patribus eorum. terram lacte ꝛ melle manan
tem. Filios autem eorum pro quibus surrexerat in
loco patrum suorum circumcidit iosue. Incircumci
si enim erant. quia circumcisionem non habuerant
in via. Cumque circumcisus esset omnis populus
manserunt in castris donec sanarentur. Dixitq; do
minus ad iosue. Hodie abstuli opprobrium egipti a
vobis. Vocatum est nomen loci illius galgala vsq;
in presentem diem. Manserunt ergo filij isrl' in gal
gala. ꝛ fecerunt phase quarta decima die mensis ad
vesperum in campestribus iericho. Comederunt
autem de frumento terre azimos panes ꝛ polentam
eiusdem anni in ipsa die. Cessauit autem manna
postquam comederunt de fructibus terre. ꝛ ultra non
apparuit filijs isrl' sed comederunt de fructibus ter
re chanaan eo anno. Cumque esset iosue in finibus
iericho. Eleuatis oculis vidit virum stantem contra
se. stringens euaginatum gladium. Quem ille fortis
ter adiit. ꝛ ait. Noster es an aduersariorum. Qui re
spondit. Ego sum princeps exercitus domini. nunc
venio. Cecidit iosue pronus in terram. ꝛ adorans ait.
Quid dominus meus loquitur ad seruum suum. Dixit
princeps militie domini ad iosue. Solue calciamen
tum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas sanctus
est. Fecit ergo iosue sic.
Capitulum iiij.
Iericho autem clausa erat ꝛ munita valde. nullus
egrediebatur ꝛ ingrediebatur. Dixit autem dominus
ad iosue. Ecce tradidi in manu tua iericho ꝛ regem
eius. ꝛ fortissimos bellatores. Circuibitis ergo ciui
tatem omnes viri bellatores. semel per diem. sex die
bus. Septem sacerdotes portabunt septem tubas ar
ietinas ante arcam. Septimo autem die circuibitis ci
uitatem septies. ꝛ sacerdotes clangent tubis. Cum
que longius sonus tube ductus fuerit. ꝛ audieritis
clangorem tube. omnis populus clamabit clamore
grandi. ꝛ corruet murus ciuitatis in locum suum.
Ascendetque vnusquisq; per directum. Vocauit ergo
iosue filius nun sacerdotes. ꝛ dixit ad eos. Tollite
arcam testamenti. ꝛ septem sacerdotes portent septem
tubas arietinas ante arcam domini. Populo autem
dixit. Transite ꝛ circuite ciuitatem. armati pergant
ante arcam domini. Cumque hec iosue populo locu
tus fuisset. septem sacerdotes portantes septem tubas
arietinas ante dominum pergebant ꝛ canebant tubis.
Arca autem fedus domini sequebatur eos. Armati
quoq; ibant ante sacerdotes portantes tubas. Omnis
autem populus clamabat clamore grandi. Dixitq;
iosue ad populum. Non clamabitis neq; audietur
vox vestra. nec egredietur sermo de ore vestro. vsq;
in diem qua dicam vobis vt clametis. ꝛ clamabitis.
Circuiuit ergo arcam domini semel per diem. ꝛ re
uersus est in castra. ꝛ manserunt ibi. Mane autem
facto surrexit iosue. ꝛ portauerunt sacerdotes arcam
domini. Septem quoq; sacerdotes portantes septem
tubas arietinas ante arcam domini pergebant. ꝛ ca
nebant tubis. Armati quoq; ibant ante eos. Omnis
autem populus clamabat clamore grandi. Circuie
runt ergo ciuitatem die secundo semel. ꝛ reuersi sunt
in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septi
mo surrexerunt mane ꝛ ascenderunt per ordinem
eundem. Septies circuierunt ciuitatem. Septimo
autem die clangentibus tubis. ꝛ omni populo clamo
re grandi. Dixit iosue ad populum. Clamate. tradi
dit enim dominus ciuitatem. ꝛ omnia que in ea sunt
sint anathema domino. Rahab meretrix tantum
vivat cum omnibus qui habitant in domo eius. quia
abscondit nuncios quos misimus. Vos autem cauete
ne quid de anathemate tollatis. ꝛ faciatis castra filio
rum isrl' anathema. ꝛ turbetis ea. Omne autem
aurum ꝛ argentum. ꝛ vasa eris ꝛ ferri dedicata sunt
domino. ad thesauros eius perferenda. Clamauit
ergo populus. ꝛ sonuerunt tubis. Cumque audisset
populus sonitum tube. clamauit clamore grandi.
Corruitque murus in locum suum. Ascendit ergo
populus in ciuitatem. ꝛ ceperunt eam. Interfece
runtque omnia que erant in ea. virum ꝛ mulierem.
paruulum ꝛ senem. bouem ꝛ ouem. ꝛ asinum. acci
derunt autem omnia in ore gladij. Ingressi sunt
autem duo viri qui explorauerant terram. ꝛ eduxe
runt rahab ꝛ omnem cognationem eius. ꝛ omnia que
habebat. Et collocauerunt eam extra castra isrl'.
Ciuitatem autem ipsam ꝛ omnia que in ea erant
combusserunt igni. Argentum autem ꝛ aurum ꝛ
vasa eris ꝛ ferri dederunt in gazophilacium domus
domini. Rahab autem meretricem ꝛ domum patris
eius ꝛ omnia que habebat iosue saluauit. ꝛ habitauit
in medio isrl' vsq; in presentem diem. quia abscon
derat nuncios quos misit ad explorandam iericho.
Adiurauit autem iosue in tempore illo dicens. Ma
ledictus coram domino vir qui edificauerit ciuitatem
hanc iericho. in primogenito suo fundamenta eius
ponat. ꝛ in nouissimo liberorum suorum erigat por
tas eius. Fuit ergo dominus cum iosue. ꝛ egressus
est fama eius per omnes terras.
Capitulum v.
Filij autem isrl' prevaricati sunt mandatum. ꝛ
tulerunt de anathemate. Achar filius charmi filij
zabdi filij zare de tribu iuda. Iratus est ergo furor
domini contra filios isrl'. Misit autem iosue viros de
iericho in hay que est iuxta bethauen ad orientalem
plagam bethel. ꝛ locutus est eis dicens. Ascendite ꝛ
explorate terram. Qui cum ascendissent ꝛ explora
uissent hay. reuersi sunt ad iosue. ꝛ dixerunt ei.
Non ascendat omnis populus. sed ascendant circiter
duo milia virorum. ꝛ percutiant hay. Nolite fatigare
omnem populum. pusillus enim numerus est eorum.
Ascenderunt ergo de populo circiter tria milia virorum
qui fugerunt viros hay. ꝛ persequentes interfecerunt
ex eis quasi triginta sex viros. Fugauerunt autem
eos a porta vsq; sabarim. ꝛ percutiebant eos in de
scensu montis. Pauor ergo ꝛ formido inuasit corda
populi. ꝛ quasi aqua liquefacta est. Scidit iosue ves
timenta sua. ꝛ cecidit pronus in terram coram arca
domini vsq; ad vesperum. ipse ꝛ omnes seniores isrl'
ꝛ miserunt pulueres super capita sua. Dixitq; iosue.
Heu heu domine deus. quare voluisti transire iorda
nem hunc. vt traderes nos in manu amorreorum ꝛ
disperderes. Vtinam sedere voluissemus trans iorda
nem. Quid dicam domine postquam conuersus hos
tem dederit dorsum. Audient chanaanei ꝛ omnes ha
bitatores terre huius. ꝛ circumdantes nos delebunt
nomen nostrum de terra. Quid facies magno nomini
tuo. Dixit dominus ad iosue. Surge cur iacens ora
ris. Peccauit isrl'. ꝛ transgressi sunt pactum meum
quod precepi eis. Tulerunt de anathemate. furati
sunt. ꝛ mentiti sunt. ꝛ absconderunt inter vasa sua.
Non poterunt filij isrl' stare contra inimicos suos.
sed fugient eos. quia ipsi anathema facti sunt. Non
ero vobiscum vltra. nisi feceritis quod precepi. Sur
ge ꝛ sanctifica populum. ꝛ dic eis. Sanctificamini in
crastinum. quia hec dicit dominus deus isrl'. Ana
thema in medio tui est isrl'. non poteris stare coram
inimicis tuis. donec auferatis anathema de medio
vestri. Mane ergo consurgetis per tribus vestras. ꝛ
tribus quam ostenderit dominus accedet per familias
suas. ꝛ familia quam dominus tulerit per domos
suas. ꝛ domus quam dominus elegerit accedet per
singulos. Qui autem cum anathemate deprehensus
fuerit. comburetur igni cum omnibus que habet. eo
quod transgressus sit pactum domini. ꝛ fecerit scele
stum in isrl'. Mane igitur consurgens iosue tribus
isrl' per familias suas. ꝛ deprehensa est tribus iuda.
Cumque familias suas ingredi fecisset. deprehensa
est familia zare. Familiam autem zare per singulos
ingredi fecit. ꝛ deprehensus est zabdi. Cuius domum
per singulos ingredi fecit. ꝛ deprehensus est achar
filius charmi filij zabdi filij zare de tribu iuda. Dixit
ergo iosue ad achar. Fili mi da gloriam deo isrl' ꝛ
confitere ei. ꝛ indica mihi quid feceris. ne abscondas
a me. Respondit achar ꝛ dixit. Vere peccauit deum
isrl'. ꝛ hec ꝛ hec feci. Vidi inter spolia vestem co
ccineam bonam nimis. ꝛ ducentos siclos argenti. ꝛ
regulam auream quinquaginta siclorum pondere. ꝛ
concupiscens tuli. ꝛ abscondi in medio tabernaculi
mei. argentum subtus. Misit ergo iosue nuncios. ꝛ
cucurrerunt ad tabernaculum. ꝛ inuenerunt abscon
ditum in tabernaculo. argentum subtus. Tulerunt
ergo de medio tabernaculi. ꝛ portauerunt ad iosue
ꝛ ad omnes filios isrl'. ꝛ posuerunt coram domino.
Tollens autem iosue achar filium zare. ꝛ argentum.
ꝛ vestem. ꝛ regulam auream. filios quoq; ꝛ filias. ꝛ
boues. ꝛ asinos. ꝛ oues. ꝛ tabernaculum. ꝛ omnia que
habebat. ꝛ omnis isrl' cum eo. Duxerunt ad vallem
achor. Dixitq; iosue. Quia conturbasti nos. conturbet
te dominus in die hac. ꝛ lapidauit eum omnis isrl'.
Cumque lapidibus obruissent eum. Suscitauerunt
super eum acervum lapidum magnum vsq; in hodier
num diem. Reuersus est ergo dominus ab ira furo
ris sui. Propterea vocatum est nomen loci illius
vallis achor vsq; in presentem diem.
Capitulum vj.
Dixit autem dominus ad iosue. Ne timeas ꝛ ne
formides. tolle tecum omnem exercitum bellatorum
ꝛ ascende in hay. Ecce tradidi in manu tua regem
hay ꝛ populum eius. ꝛ ciuitatem. ꝛ terram. Facies
hay ꝛ regi eius sicut fecisti iericho ꝛ regi eius. Ver
umtamen spolia ꝛ pecora diripietis vobis. Ponite
insidias ciuitati post tergum eius. Surrexit ergo
iosue ꝛ omnis exercitus bellatorum vt ascenderet in
hay. Elegitque iosue triginta milia virorum fortissi
morum. ꝛ misit eos nocte. precepitque eis dicens.
Videte vt insidiemini ciuitati. post tergum eius. Ne
longe recedatis ab vrbe. sed parati sitis omnes. Ego
autem ꝛ omnes qui mecum sunt appropinquabimus
ciuitati. Cumque egressi fuerint contra nos sicut
antea fecimus. fugiemus coram eis. Illi autem per
sequentes nos. extrahent nos a ciuitate. Putabunt
enim quod fugiamus sicut ante fugimus. Cumque
nos fugerimus. ꝛ illi secuti fuerint. Surgite ꝛ occu
pate ciuitatem. tradetque eam dominus deus vester
in manus vestras. Cumque ceperitis ciuitatem. in
cendite eam igni. facietis quicquid dominus iussit.
Ecce mando vobis. Dimisit ergo eos. ꝛ abierunt in
locum insidiarum. ꝛ manserunt inter bethel ꝛ hay
ad occidentalem plagam hay. Iosue autem mansit
ea nocte in medio populi. Mane autem facto surre
xit iosue. ꝛ recensuit populum. ꝛ ascendit ipse ꝛ
maiores natu coram populo in hay. Cunctique bel
latores qui cum eo erant ascenderunt. ꝛ appropin
quantes ciuitati contra eam fixerunt castra. Vallis
autem erat inter eos ꝛ ciuitatem. Illi autem habe
bant insidias ciuitati a parte occidentali. Iosue vero
ꝛ omnis exercitus in parte orientali. Cumque vidis
set rex hay. festinauit ꝛ mane consurgens egressus
est cum omni populo ad pugnam contra israhel. ꝛ
castrametatus est contra arabam. Ignorabat autem
quod insidie essent ei post tergum ciuitatis. Iosue
autem ꝛ omnis israhel quasi victi fugam simulauerunt
ꝛ per viam deserti fugere cepit. Vocatique sunt
omnes qui erant in ciuitate vt persequerentur eos.
Cumque persequentes iosue longius abstraherentur
a ciuitate. Non remansit vir in hay ꝛ bethel qui non
persequeretur israhel. Relinquentes vrbem apertam
ꝛ persequentes israhel. Dixit autem dominus ad
iosue. Extende hastam quam habes in manu tua
contra hay. quia tradam eam in manu tua. Extendit
iosue hastam contra ciuitatem. Qui statim vt hoc
signum acceperunt. surrexerunt de insidijs. ꝛ cucur
rerunt. ꝛ ingressi ciuitatem ceperunt eam. festinan
tes succenderunt igni. Quod cum vidissent viri hay
respicientes retro. videbant ascendere fumum ciui
tatis ad celum. nec habebant quo fugerent. Sed ꝛ
populus qui fugam simulauerat ad desertum. conuer
sus est contra persequentes. Iosue autem ꝛ omnis
israhel videntes quod insidie tenuissent ciuitatem.
ꝛ ascendisset fumus eius. conuersi percutiebant
viros hay. Alii autem egressi ciuitatem. occurrebant
eis in medio. ꝛ sic vndique circumdati ab hostibus
ceciderunt. vt non remaneret ex eis ꝛ fugiens vllus
aut egrediens. Regem autem hay comprehendentes
vivum. adduxerunt ad iosue. Cumque occidissent
omnes habitatores hay in campestribus ꝛ in solitudine
vbi persequentes eos insecuti fuerant. Reuersus est
iosue in hay. ꝛ percussit eam in ore gladij. Fuerunt
autem qui cecidere in die illa ab viro vsque ad mu
lierem duodecim milia omnes viri hay. Iosue autem
non retraxit manum suam qua tenebat hastam. do
nec interficeret omnes habitatores hay. Pecora ꝛ
iumenta ꝛ spolia ciuitatis diripuerunt filij israhel
iuxta sermonem domini quem mandauerat iosue.
Igitur iosue succendit hay. ꝛ redegit eam in cinerem
vsque in presentem diem. Regem quoque hay appen
dit in patibulo. vsque ad vesperum. Cumque occa
sum solis esset imperauit iosue. vt deponerent cada
ver eius de patibulo. ꝛ proicerent in introitu portę
ciuitatis. ꝛ congererent super eum acervum lapidum
magnum qui permanet vsque in hodiernum diem.
Tunc edificauit iosue altare domino deo isrl' in
monte hebal. sicut precepit moyses seruus domini
filijs isrl'. ꝛ scripsit eis deuteronomium legis moysi.
altare de lapidibus informibus. quos non tetigerat
ferrum. ꝛ obtulerunt super eum holocaustum domino
deo. ꝛ immolauerunt victimas pacificorum. Scripsit
quoque ibi in lapidibus deuteronomium legis moysi.
quod scripserat coram filijs isrl'. Omnis autem isrl'
ꝛ principes eius. ꝛ maiores natu. ꝛ iudices stabant
ex vtraque parte arce. coram sacerdotibus leuitici
generis portantibus arcam testamenti domini. tam
aduena quam indigena. Pars quoque eius media
contra montem garizim. ꝛ pars altera contra montem
hebal. sicut precepit moyses seruus domini vt bene
dicerent populo isrl'. Post hec omnia legit omnia
verba benedictionis ꝛ maledictionis. vniuersa que
scripta sunt in libro legis. Non fuit sermo quem non
legerit coram omni multitudine israhel. mulieribus
ꝛ infantibus. ꝛ proselitis qui conuersabantur cum eis.
Capitulum vij.
Cumque audissent hec omnes reges qui habitabant
trans iordanem in montibus ꝛ in campestribus. ꝛ in
omnibus litoribus magni maris contra libanum. hetheus
ꝛ amorreus. chananeus ꝛ ferezeus. eueus ꝛ iebuseus.
Congregati sunt pariter vt pugnarent contra iosue ꝛ
israhel. Habitatores autem gabaon audientes que fe
cisset iosue iericho ꝛ hay. Callide egerunt. ꝛ mittentes
legatos. Assumpserunt sibi vetera vasa asinis suis
imposita. ꝛ vtres vini vetustate dissipatos. ꝛ rupta
ligatosque diuersis cingulis. ꝛ calceamenta atque
vestimenta vetera in pedibus ꝛ in corporibus suis.
Panes quoque aridos ꝛ in modum cibariorum con
minutos. Venerunt ad iosue in castra galgala. ꝛ
dixerunt ad eum ꝛ ad omnem israhel. De terra longe
quinqua venimus. precipite igitur vt faciamus pa
ctum. Dixerunt autem filij israhel ad hiuheos. Fo
rsitan inter nos habitatis. quomodo ergo possumus
facere pactum. Qui dixerunt ad iosue. Serui tui sumus.
Dixitque eis iosue. Quinam estis. ꝛ vnde venistis.
Responderunt. De terra nimis longinqua venerunt
serui tui in nomine dei tui. Audiuimus enim famam
eius. ꝛ omnia que fecit in egipto. ꝛ quecunque gessit
duobus regibus amorreorum qui habitabant trans
iordanem. sehon regi hesebon. ꝛ og regi basan qui
habitauit in astaroth. Dixerunt ergo ad nos maiores
natu ꝛ omnes habitatores terre nostre. Tollite vobis
cibaria in manibus vestris. ꝛ pergite in occursum eo
rum. ꝛ dicite ad eos. Serui vestri sumus. Venite ꝛ
facite nobiscum pactum. Hi panes quos ad vsum
nostre animę calidos tulimus de domibus nostris in
die qua egressi sumus vt ad vos veniremus. ecce
aridi ꝛ in frusta comminuti sunt. Vtres vini quos
nouos implemus. ecce rupti sunt. vestimenta nostra
ꝛ calceamenta vetustate consumpta sunt. Cumque
hec audissent. Tulerunt cibaria de sarcinis suis. ꝛ
panes non interrogauerunt os domini. Dixitque
iosue ad eos. Pacem facite nobiscum. ꝛ seruite nobis.
Dixerunt ad eum. Hoc ipsum promittimus. Ecce in
manibus tuis sumus. quicquid placuerit tibi ꝛ vtile
fuerit facere nobiscum. hoc agere debes. Fecit ergo
iosue pactum cum eis. ꝛ pepigit fedus. vt viuerent.
Iurauerunt ei principes multitudinis. Cumque tertio
die post fedus initum audissent eos esse vicinos ꝛ
habitare in medio sui. Profectus est filij israhel. ꝛ
venit in ciuitates eorum die tertio. Nomina autem
earum hec sunt. gabaon. ꝛ cephira. ꝛ beroth. ꝛ cari
athiarim. Non percusserunt eos filij israhel. quia
iurauerant eis principes in domino deo israhel. Mur
murauit autem omnis multitudo contra principes.
Quibus illi responderunt. Iurauimus eis per dominum
deum israhel. ideo non possumus tangere eos. Sed
hoc faciemus eis ꝛ viuere permittemus. ne forte ira
scatur contra nos propter iusiurandum quod iura
uimus. Dixerunt ergo ad eos. Viuant. sint autem
lignorum cesores ꝛ aquarum portatores. sicut pro
miserunt principes. Vocauit ergo eos iosue. ꝛ locutus
est ad eos dicens. Quare decepistis nos. dicentes.
Procul habitamus a vobis. cum in medio nostrum
habitetis. Maledicti eritis. ꝛ non deficiet de vobis
seruorum genus. lignorum cesores ꝛ aquarum portato
res domui dei mei. Responderunt ad iosue. Annun
ciatum est seruis tuis quod dominus deus tuus man
dauerit moysi seruo suo vt daret vobis omnem ter
ram. ꝛ disperderet omnes habitatores eius a facie
vestra. Timuimus igitur valde super animabus nos
tris propter vos. ꝛ fecimus han

onis.vt habeť Nu.xxij.nec legiť eius pnia vt dicunt qz dñs vocat hic moysen famulū suū etiā post mortē eius.qđ de nullo dānato vere dī. Nec valet qđ obūciť qz pnia moysi satis ex lra habeť.in hoc q̄ sniam mortis a deo sibi inpositā añ ingressum terre promissionis. in pcťi sui punitiõe acceptauit qđ pz ex hoc q̄ ad verbū dñi in montē abarim voluntarius et pmpte ibidem moriturus ascēdit.7 in hoc q̄ dñs tanq̄ acceptās eius obedientiā eū sepeliuit. vt hī Deuť.vlti.

c Surge7 trā. iordanez istū.i. dispone te7 pp̄z tuū ad trāseundū.qz nō statim trāsiuit ℔ p9 aliq̄t diesvt magł patebit infra.

d Tu7 omnis pp̄s tecū.qz cura ppli erat sibi ipposita a deo.vt hī Deuť.xxxj.

e In trā quā ego dabo filijs isrł.qz deo actore ingressi sunt terrā 7 obtinuerunt eam.

f Oēm locum quē calcauerit ꝛc

Ex hoc dicūt aliqui doctores hebrei. q̄ hic nō solū fuit eis pmissa terra iudea.℔ etiā tota habitabilis ťra.qđ dicūt qđāmō fuisse impletū tpe salomonis.cui oēs reges terre fuerūt tributarij.7 sic exponūt qđ dī.iij.Re.x.Universa ťra desiderabat videre vultū salomōis.7 singuli deferebāt ei mūera.i.tributa vt ipsi exponūt.℔ pfecti9 expectāt implēdū in rege messia quē expectāt futurū regē tpalē sup̄ totū mūdū.℔ falsitas vtriusq̄ dicti apparet ex hoc qđ subdiť. g A deserto 7 libano vsq̄ ꝛc.vbi exprimunť termini terre f.lijs isrł promisse.

b Vite tue.qz post mortē iosue filij isrł peccauerūt.7 tunc aduersarij eis pualuerūt.vt hī libro iudicū. Alicł ibi hñt Vestre.℔ male.

i Sicut fui cū moyse.in reuelatiõibus diuinis 7 opibus miraculosis.

k Ita ero tecum.7 hoc satis pz ex decursu libri in sequētibus

l Non dimittā te nec derelinquā.hic fit multiplicatio verborū idē signantiū ad maiorē dicti assertionē.

m Cõfortare.Hic põiť scđm mādatū de ťra diuidēda.cui pmittiť diuina cõsolatio.cū dī.

m Cõfortare 7 esto robust9.viderat em̄ iosue q̄ moyses sanctissim9 malicia ppli perturbat9.peccauerat in aqs̄ cõdictõis ppter qđ priuatus fuerat ingressu terre promissionis.7 iõ merito timebat.ne sibi sile aliq̄d acciderit. et iõ fuit cõfortatus 7 assecuratus de terre acquisitõe 7 diuisõe iõ subdiť.

n Tu em̄ cor.di.po.huic terrā ꝑ q̄ iurauī ꝛc.de q̄ iuramēto hī Gen̄.xxij. Per memetipm̄ iurauī dicit dñs ꝛc.

n Cõfortare igr̄. Hic poniť tercij̄ pceptū de lege seruāda.7 pz lra vsq̄ ibi.

o Non recedat volumen legis huius ab ore tuo.qz debebat alios docere de lege..ad qđ req̄riť meditatio.iõ subdiť.

p Sed meditaberis ꝛc.vt custodias 7 facias.qz prius debebat facere q̄z docere.

q Noli metuere.metu bñano.

r Et noli timere.timore mūdano.qz tecū ē dñs de9 tu9 q̄ ē potēs in oib9.

s Precepitq̄ iosue principibus ppli. In q̄libet em̄ tribu erat vnus princeps et oēs erāt subditi ipsi iosue.

t Preparate vobis cibaria.hoc nō põt intelligi de mãna q̄ seruari nō poterat etiā in crastinū. nisi feria sexta p sabbato. vt habeť Exo.xvj.c.nec tñ adhuc defecerat mãna.vt habeť.j.v.c.Et iõ intelligiť de alijs cibarijs q̄ tunc poterāt comedi a filijs isrł etiaz cū mãna.vñ Deu.ij.ca.dictuz fuit q̄ filij ysau 7 moabite vēdiderūt filijs isrł transeuntibus iuxta terrā suā cibaria. qđ non põt intelligi de manna q̄ nō erat venalis: nec dãbatur a deo idumeis 7 moabitis. ℔ tñ filijs isrł. Sicut em̄ in confinio legis 7 euangelij siť cucurrerūt legalia cum euangelio.sic appropinquante tpe quo manna debebat deficere siť cucurrerunt in vsum filiorū isrł mãna et alia cibaria.

v Adhuc post diem tercij̄ transibitis iordanem.Ex hoc dicunt expositores nostri cõiter in hoc sequentes Aug.q̄ iosue nō fecit istud pceptum de quo loquiť hic scriptura spū diuino.sed magis humano 7 prio qz a fine luctus moysi in quo dicūt iosue hoc pcepisse fluxerunt septem dies ad minus antē transitum iordanis. qz vt dicūt añ istud pceptum misit exploratores.qui añq̄ reuerterenť remansērūt ad minus p quatuor dies. qz postq̄ missi a iosue intrauerāt ciuitatē hiericho 7 hospitati fuerant in domo Raab.exeūtes inde latuerūt in mōtanis tribus diebus anteq̄ reuerterenť ad iosue. vt habeť ca.sequenti.7 tunc iosue mouit castra 7 venit ad iordanem.vbi manserunt filij isrł tribus diebus. vt habeť infra in principio tercij̄ ca.7 ideo non videť verum fuisse q̄ fecit pconizare.7 dicunt etiā vltra.q̄ sic pmissus est iosue deficere .ne vltra attentaret filia facere absq̄ consilio diuino .maxime cum dñs dixisset Nu.xxvij.ipsi moysi. Tolle iosue filium nun ꝛc.s.vt succedat tibi.7 subdiť ibidem. Pro hoc siquid agendum erit eleazar sacerdos cõsulet dñm.sed istud dictum salvo meliori iudicio.non videť consonum scripture pcedenti 7 subsequenti.vt enim patet ex pdictis intentio dñi erat assecurare iosue in principio sui ducatus.vt cum dirigeret in suis actibus dicēs Nõ dimittā te neq̄ derelinquā 7 postea subdiť. Noli metuere.7 noli timere.qm̄ dñs deus tuus tecum est in omnib9 ad quecunq̄ prexeris.7 idco nō videť dñs q̄ dñs in principio sui ducatus dimiserit eum sic agere spū ꝓprio 7 errare. Similiter hoc nō est consonum lre sequenti ex qua videtur intentionem dñi fuisse exaltare iosue.℔ dare ei auctoritatem in principio ducatus sui.ita q̄ populus israel sibi crederet imposterum 7 obediret. vnde dicit infra.iij. capi. Dixitq̄ dñs ad Iosue.hodie incipiã exaltare te co-

Hic ꝓñr ponit diuini mãdati executio.7 primo q̄tū ad totū pplm generalr.scđo q̄tū ad duas tribus 7 dimidiaz spāliter:ibi.Rubenitis q̄z.Circa primū sciēdū q̄ pceptū erat iosue de transitu iordanis.vt pdictū est.iõ ponit hic executio huius mãdati cū dī.

ram omni ꝓpʼo iſrl' ꝛc. ⁊ ideo nō eſt veriſile. ꝙ in principio ſui ducatus ꝓmiſerit eum ꝑdicere falſum ⁊ ꝓconizare in toto ꝓpʼo. qz ex hoc crederet ꝙ ſpūs dñi non eſſet in eo. ⁊ iō dicūt hebrei. ⁊ etiā aliqui expoſitores noſtri ꝙ iſtud ꝓceptum ioſue ſcribit hic ꝓ anticipationē. qz nō fuit factū to

nec exploratores ab eo miſſi reuerſi fuerūt ad ipm. ⁊ ex tunc nō fluxerunt niſi tres dies. vſq; ad tranſitū iordanis. vt habet infra iij. c. Nō em̄ ſacra ſcriptura ſemp refert geſta eode ordine q̄ facta ſunt. ſ aliq̄n ꝓus facta poſterius ſcribunt. ⁊ econuerſo. ꝛ̄m hoc accipit ſexta regula exponēdi ſacrā ſcripturā. put dictū fuit in ꝓncipio Geñ. ꝛ Rubenitis q̄z Hic ꝓmit executio ꝓcepti q̄tum ad duas trib⁹ et dimidiā ſpāliter quibus moyſes aſſignauerat terrā vltra iordanē cū tali pacto. ꝙ mulieres ⁊ familie remanerēt in vrbibus muratis. ⁊ viri bellatores tranſirēt iordanem ⁊ q̄ſq; acquiſita eſſet terra aliis nouē tribubus ⁊ dimidie. ꝓtereq; ioſue reduxit eis ad memoriā iſtud pactū vt pati ſint adimplere. ⁊ ꝓz Iſrael vſq; ibi. y Sicut obediuimus in cūctis moyſi ꝛc. Circa qđ ſciendū. ꝙ nō eſt hic locutio cōditionata. vt ſit ſenſus. Obediem⁹ tibi ſicut moyſi. ſi tm̄ dñs fuerit tecū ſicut cum ipſo moyſe. aliter nō obediemus. qz ſubiecti debent obedire ſuperioribus ſeu dñis. nō ſolū bonis ⁊ modeſtis. ſ etiā malis ⁊ diſcolis. vt hr̄. j. Petri. ij. Et ſaluator Math. xxiij. Quecunq; dixerint vobis facite. opa aūt eorū nolite facere. Iſta tm̄ obediētia intelligēda eſt in licitis. ſ hic eſt locutio optatiua. vt ſit ſenſus. pati ſum⁹ obedire tibi. ⁊ iō optamus vt dñs ſit tecum ſicut cū moyſe ꝛc.

terrā quā dñs deus nr̄ datu rus eſt nobis. F Rubenitis q̄z ⁊ gaditis ⁊ dimidie tribui manaſſe ait. Memētote ſermonis quē ꝓcepit vobis moyſes famulus dñi dicens. Dñs deus vr̄ dedit vobis requiē ⁊ oēm terrā. Ciuitates vxores ⁊ filij vri animālia manebunt in tra quā tradidit vobis moyſes trās iordanē. Vos aūt tranſite armati añ frēs vros omēs fortes mānu ⁊ pugnate ꝓ eis donec det requiē dñs fratribus veſtris ſic ⁊ vob dedit: ⁊ poſſiderint ipſi q̄z terrā quā dñs deus vr̄ daturus eſt eis ⁊ ſic reuertimini in terrā poſſeſſionis vre: ⁊ habitabitis in ea quā vobis dedit moyſes famulus dñi trās iordanē cōtra ſolis ortuz. Rūderūtq; ad ioſue: atq; dixerūt. Oia q̄ ꝓcepiſti nobis faciemus

et quocūq; miſeris: ibimus Sicut y obediuim⁹ i cūctis moyſi: ita obediem⁹ ⁊ tibi tm̄ ſit dñs deus tuus ſicut fuit cū moyſe. Qui ꝓdixerit ori tuo ⁊ nō obedierit cūctis ſermonib⁹ q̄s ꝓceperis ei moriat̄. Tu tm̄ cōfortare: ⁊ viriliter age. .ij.

D Iſit igit̄ ioſue filius nun b de ſethim c duos viros exploratores i abſcōdito: ⁊ dixit eis. Ite ⁊ ꝓſiderate terrā: vrbēq; hiericho Qui ꝓgētes d ingreſſi ſūt domū mulieris meretricis nōie raab: ⁊ quieuerūt apud eā. Nūciatūq; ē regi hiericho ⁊ dictū. Ecce viri ingreſſi ſūt huc ꝓ noctē de filijs iſrl: vt exploret terrā. Miſitq; rex hiericho ad Raab dicens. Educ viros qui venerūt ad te: ⁊ ingreſſi ſunt domū tuā Exploratores quippe ſunt

H Caplm. ij.

Iſit ergo ioſue. Hic deſcribit exploratorū miſſio vbi ſic ꝓcedit. qz primo exploratores mittunt̄ ſecundo a muliere abſcondunt̄: ibi. Tollenſq; mulier. tercio abſconſi de pacto requirunt̄: ibi. Necdum obdormierant. quarto cum certo ſigno dimittunt̄: ibi dimiſit ergo eos. quinto ad ioſue reuertunt̄: ibi. Illiq; ambulantes. Circa primum dr̄. a Miſit ergo ioſue ꝛc. Hic dicit Ra. ſa. ꝙ miſſio iſtorū exploratorū facta fuit añ terminum luctus mortis moyſi. qđ ꝓbat ſic. qz filij iſrl tranſierunt iordanem decimo die menſis primi. vt habet infra. iij. c. Item moyſes fuit mortuus. vt dicit Ra. ſa. vij. die menſis. xij. anni immediate ꝓcedentis. ⁊ licet non ꝓbat hoc ex ſacra ſcriptura. tm̄ veriſimile eſt. ꝙ dies mortis moyſi qui tot ⁊ tanta fecerat iſraeli in annalibus hebreorum fuerit certitudinaliter inregiſtrata. Ex duobus aūt iſtis ꝓdictis ſequit ꝙ a die mortis moyſi vſq; ad diem tranſitus iordanis inclusiue fluxerunt tm̄. xxiij. dies ſcilicet. xxij. de menſe. xij. anni ꝓcedentis et. x. de primo menſe anni ſequentis, Iudei enim faciunt menſes per

lunatōes. due em̄ lunatōes cōtinent quinq; aut quatuor dies. ⁊ iō primus menſis apud eos eſt. xxx. dierum ſcdm̄ ꝺo. xxix. ⁊ ſic ꝺm̄r de aliis cōbinando. Ex q̄ ꝓz ꝙ mēſis. xij. cōtinet tm̄. xxix. dies. a quibus ſi ſubtrahāt̄ ſex dies qui ꝓceſſerunt mortē moyſi, remanēt tm̄. xxiij quibus ſi addātur. x. dies ꝓmi menſis anni ſequētis q̄ fluxerit vſq; ad tranſitū iordanis. vt ꝓdictū eſt habēt tm̄. xxxij. dies. a die mortis moyſi inclusiue vſq; ad die trāſitus iordanis inclusiue. Luctus aūt moyſi q̄ incepit a die mortis fuit duranit. xxx. diebus. vt habet Deut. vlti. ⁊ ſic a termino luctus moyſi vſq; ad trāſitū iordanis inclusiue fluxerūt tm̄ tres dies a miſſione vero exploratorū vſq; ad dictū tranſitum iordanis fluxerūt. vij. dies ad minus vt dictū eſt. ſ. j. c. Ex q̄ ꝓcludit ꝙ ioſue miſit exploratores añ terminū luctus moyſi.

b De ſethim. nomē loci i cāpeſtrib⁹ moab.

c Duos viros exploratores in abſcōdito. ſub ſimulatōe em̄ fatuitatis explorabāt terrā vt dicunt aliqui. ſicut dauid finxit ſe fatuū coram achis ne agnoſceret. vt hr̄. j. Reg. xxj. Hebrei aūt dicunt ꝙ fingebāt ſe eſſe ſurdos ⁊ mutos ne ꝓ linguā hebraicā ab aduerſarijs cognoſcerent. vñ vbi hic habemus. Exploratores in abſcondito. in hebreo hr̄. Exploratores ſurdos. ſ. ficte. vt dictū eſt.

d Ingreſſi ſūt domū mulieris meretricis. Dicūt expoſitores aliqui hebrei ⁊ catholici. ꝙ ſm̄ veritatē erat meretrix. exploratores tm̄ ingreſſi ſunt domū eius nō ad fornicandum cum ea. ſed ad latitandum ibi. qz domus talium mulierū ſunt magis apte ad recipiendum boies infero. Alij aūt dicunt ꝙ antea fuerat meretrix tm̄ tunc non erat. nomen tm̄ illud remanſerat illi. ſicut Math. iiij. dr̄. ꝙ ieſus recubuit in domo ſymonis leprosi. nō quia tunc eſſet leproſus. ſed qz ante fuerat. a qua lepra licet ante fuiſſet ſanatus a xp̄o. tamen nomen leprosi ſibi remanſerat. Sed tamen vtrumq; dictum videtur irrationabile. quia iſta mulier poſtea fuit coniuncta in matrimonio ipſi ſalomon. vt habetur Math. j. qui erat princeps nobilioris tribus. ſ. tribus iude. ꝓpter quod non eſt veriſimile. ꝙ accepiſſet in vxorē talem mulierem. que eſſet actu infamis. vel fuiſſet. ⁊ iō trāſlatio chaldaica vbi nos habemus. Mulieris meretricis. habet mulieris boſpitalarie. ⁊ ſic etiam dicūt hebrei. Nomen em̄ hebraicum quod hic ponit equiuocum eſt: ad deſignandum meretricem et venditricem victualium. quod eſt ꝓprium boſpitalariarum Dicunt tamen hebrei ꝙ vtraq; ſignificatio conuenit ipſi Raab. quia actu erat boſpitalaria. ⁊ cum hoc fo

nicaria ẏm aliquos. vel saltē fuerat ẏm alios. vt. ſ. dictum est ⁊ improbatū ꝯtum ad meretriciū. cetera patent. e Tollēſq; mulier. Hic explozatozes abſcōdunt. Iſta em̄ mulier audītis mirabilibus q̄ deus fecerat ꝑ filios iſr. credidit ipſum eſſe verum deū. ⁊ per

pactum iuramento firmarēt. ⁊ patet lr̄a paucis exceptis q̄ exponent. k Necdum obdormierant. q; timoz abſtulerat ſomnum ab eis.

l Noui q̄ dñs tradiderit vobis terrā. loquit̄ de futuro ꝙ modum p̄teriti ꝓpter certitudinē fue fidei. q; tenebat

dñs impleturū promiſſuz qđ eis fecerat de terra capiēda. ⁊ tō cogitans de ſalute ſua ſpūali ⁊ coꝛpozali. ⁊ ſue cōſāguinitatis ſaluauit explozatozes. vt ꝑ eos cū ſuis ſaluarent ⁊ hoc eſt qđ dī.

e Tollēſq; mulier viros abſcōdit. ꝑ modū qui infra deſcribit. In hebꝛeo hꝛ. Hic accepit duos viros et abſcondit eum. qđ ab hebꝛeis exponit̄ triplr. vno modo q; ponit̄ hic ſingulare ꝓ plāli. ſicut Exo. viij. Venit muſca grauiſſima. i. multitudo ⁊c Alio mō q; mulier feſtinās eos abſcōdere poſuit eos in ita ꝙo loco. qui non videbant ſufficiens niſi ꝑ vno. ⁊ ad hoc figuranduz dī. Abſcōdit eū ſicut eniz in latino ſunt figurative locutiones. ſic ſilr in hebꝛeo. tercio modo exponit̄. q; dicūt aliqui hebꝛei q̄ iſti duo viri fuerūt chaleb ⁊ phinees. Dicunt etiā q̄ iſte phinees erat angelus in coꝛpe humano. ideo poterat ſtare coram boibus ⁊ nō videri ab eis qñ volebat. ⁊ non fuit abſcōditus a muliere. ſed chaleb tm̄. Licet aūt hoc dictum ſit falſum. tm̄ ex hoc habet̄ argumentū ꝓ iudeos ex ꝓceſſis de poſſibilitatē incarnatōis. q; exquo cōcedunt incarnationē angeli. non ꝑnt cōuenienter negare poſſibilitatē incarnatōis diuine. q; deus magis pōt aſſumere ⁊ ſuppoſitare naturā humanā q̄ angelus.

f Fateoꝛ venerūt ad me. tāq̄ ad boſpitalariā cōem

g Cunq; porta claderet̄ ⁊c. in hoc mentita eſt. fuit tm̄ mendaciū officioſum. vicz ꝓpter ſalutē ſuā ⁊ explozatozum.

b Ipſa aūt fecit aſcendere viros in ſolariū. In hoc exꝑimit̄ modus q̄ abſcondit eos.

i Illiſq; egreſſis ſtatim porta clauſa eſt. ſ. porta ciuitatis. ne iſti abſq; diligēti inquiſitōe explozatozū ciuitatē reintrarēt. Aliter exponit̄ de porta domus raab. q̄ poſt egreſſum ipſozū clauſa eſt. ne cito redirēt. ⁊ abſconditos inuenirēt.

k Necdū obdormierāt. hic ꝙr explozatozes de pacto requirunt̄. vicz q; ſeruarēt raab ⁊ domuz patris ſui. ſicut ſaluauerat eos. ⁊ q; hoc

m Etenim irruit in nos terꝛoꝛ ⁊c. i. a vobis imiſſus. et reddit cām hui⁹ cū dī. Audiuimus ⁊c. ⁊ ſequit̄ cōcluſio ſua.

o Nunc ergo iurate mihi. ⁊ ꝑ lr̄a.

p Qui rnderūt ei. aia noſtra ⁊c. hic accipit̄ aia ꝓ toto boie. q; ē ꝑs ꝓncipalis bois. vel ꝓ ipſa vita humana q̄ cauſat̄ ab aia. vt ſit p̄dicatio cauſalis nō formalis. q; aia humana eſt immortalis.

q Faciemus inte miſericoꝛdiam. te ⁊ domuz patris tui ſaluando.

r Et veritatē. iuramentū ſeruādo.

s Demiſit ergo. Hic explozatozes abire ꝓmittuntur cui⁹ modus deſcribit̄ cum dī.

s Demiſit ergo eos ꝑ funē de feneſtra. hebꝛei qui dicūt raab fuiſſe meretricem. dicunt q; ſolita fuerat ꝑ funē illum recipe foꝛnicarios ⁊ emittere.

t Domus em̄ eius herebat muro. ſ. ciuitatis hoc addit ad oñendum q; de facili poterat emittere explozatozes ꝑ feneſtram quā habebat ſup murum. ſicut ⁊ paulus dimiſſus eſt. vt habet̄ Act̄. ix.

v Ad montana conſcendite. vbi nō eſt via cōis.

x Ibiq; latitate diebus tribus ⁊c. licet iozdanis parū diſtaret a iericho. tm̄ ad tantū tps manſerūt ꝓſecutozes explozatorum. quia non ſolum queſierunt eos in via ⁊ in termino vie. ſed in latibulis circunquaq;. Hebꝛei autem dicunt q; reuelatum fuit ipſi raab ꝓ ſalute explozatozuz q; tantū tardarēt.

y Si ingre. ⁊c. fuerit funiculus iſte coccineus. i. rubeus. Detinuerat em̄ ipſa raab ab explozatozibus. vt darent ei certū ſignū ſaluatōis ſue ⁊ ſuozum. et ipſi dederunt ꝓ ſigno q; funiculus ꝙ quem demiſſi fuerant ligarent̄ in feneſtra. et ſic cognoſcerent̄ domus ab eis et criſtēes in ea. ⁊ ideo dixerūt q; ſi funiculus ille nō eēt ibi ꝓ ſigno. immunes eſſent a iuramēto.

z Qui oſtiū domꝰ tue egreſſus fuerit. ſanguis ipſi⁹ erit in

sibi cā mortis. a Cūctorū aūt sanguis ⁊c. redū. in ca. nrm. i. obligamus nos morti p eorū salute. b Appendit funiculū coccineū in fenestra. statī eīm appēdit. ne obliuioni dare⁊ ⁊ vt ꝫ exploratores viderēt añq̄ recederēt. c Illi vo. Hic exploratores ad iosue reuertūt p̄mittit tm latitatio eorum tribus diebus in montanis.

d Reuersi sūt. s. exploratores de mōtanis ad locuz vbi erat transitus iordanis.

e Atq̄ dixer⁊. tradidit dns oēm ⁊c. ac si dicerēt. ita certū est. ac si esset factum. et cā subdit cum dr.

f Et timore prostrati sunt ⁊c. i. nō bnt virtutē resistē dī.

Ca. iij.

Sit iosue. Hic pnter agit de ingressu terre qui factus est p transitū iordanis. ⁊ iō pmo oñdit q̄d actuz est in ipo trāsitu. scdo q̄d in exitu. iij. ca. tercio q̄d in statu. ca. v. Prima ps diuidit in tres. q⁊ primo d transitu dat pceptū. scdo additur signum diuinitus dandū: ibi. Dixitq̄ dns ad iosue tercio ponit vtriusq̄ complementū: ibi. Igit egressus est pls. Circa pmū dr

a Igit iosue de nocte cōsurgēs. in hebr. hr de mane cōsurgēs. q⁊ surrexit in aurora. q̄ est cōfiniū diei ⁊ noctis et sic pt vtroq̄ mō noiari. b Egredietesq̄ de sethim. sethim locus est vñ miserat exploratores. c Venerūt ad iordanē. qui nō multū a sethim distat. d Et morati sunt ibi p tres dies. dicunt expositores nostri q̄ cā huius more fuit eo q̄ iordanis fluuius tunc ex resolutōne niuiū increuerat. vt habet infra. ⁊ iō steterūt ibi tribus diebus quousq̄ aque aliquantulū decreuissent. ß hoc nō videt bñ cōsonare veritati hebraice. q⁊ infra eodē ca. vbi nos habemus. Jordanis aut ripas aluei sui tpe messis implebat. in hebr. bñ sic. Et iordanis impleuerat sup oēs ripas suas oibus diebus messis qui dies durāt p duos mēses fm hebraeos vt dictū fuit Gen. ca. viij. in fine. ⁊ ideo si cā more fuisset excrescētia iordanis filij isrl ibidē stetissēt p maius spaciū satis q̄ p tres dies. vt videt ideo aliter pōt dici. s. q̄ cā illius more fuit. q⁊ iosue expectabat reuelationē dñi de modo transeundi. que facta fuit sibi vltima die de illis tribus et in crastino transierunt. vñ tunc dixit iosue ad populū. Sanctificamini. cras enim faciet dominus inter vos mirabilia. Si enim a principio iosue sciuisset. q̄ alueus iordanis siccari debuisset. pter eorum transitum. non oportuisset eum expectare p diem. nec p horam propter diminutionē aque. Dicunt aūt hebrei q̄ prima q̄ dies de tribus

caput ei⁹: ⁊ nos erimus alieni. d Cūctoq̄ aūt sāguis q̄ te cū in domo fuerit: redūdabit in caput nrm: si eos aliq̄s tetigerit. e Q̄ si nos prodere volueris ⁊ fmonē istū pferre in mediū: erum⁹ mūdi ab hoc iuramento q̄ adiurasti nos. Et illa rndit. Sicut locuti estis ita fiat. Dimittēsq̄ eos vt pgerēt: f appendit funiculū coccineuz in fenestra. g Illi vo ābulātes puenert ad mōtana: ⁊ māserūt ibi tres dies donec reuerterent q̄ fuerāt psecuti. Que rētes ei p oēm nō repperūt eos. Quib vrbez ingressis h reuersi sūt ⁊ descēderūt exploratores de mōte: ⁊ transito iordane venert ad iosue filiū nun: narraueruntq̄ ei oia q̄ acciderāt sibi atq̄ dixerunt. Tradidit dns oēm terram hāc in manus nras ⁊ timore pstrati sunt cūcti habitatores eius.

.iij.

i Sit iosue de nocte cō surgens mouit castra: egrediēteq̄ de sethim: k venerūt ad iordanē ipsi ⁊ oēs filij isrl: l ⁊ morati sūt ibi p tres dies. Quib euoluti trāsierūt pcones p castroz mediū: ⁊ clamare ceperunt m Q̄n videritis archā federis dñi dei vri ⁊ sacerdotes stirpis leuitice portātes eā n vos q̄ cōsurgite ⁊ sequimini pcedētes: sitq̄ o inter vos ⁊ archā spaciū: p cubitorū q̄ duū miliū vt pcul videre possitis: ⁊ nosse p quā viam ingrediamini: q⁊ prius non ambulastis p eam. ⁊ cauete ne appropinquetis ad archā. Dixitq̄ iosue ad populū. r Sctificamini: s cras em faciet dns inter vos mirabilia. t Et ait ad sacerdotes. Tollite archā federis: ⁊ pcedite populū. Qui iussa complētes tulerunt ⁊ ambulauerūt añ eos. Dixitq̄ dns u ad iosue. v Hodie incipiam exaltare te coram omni isrl: w vt sciant q⁊ sicut cuz moyse fui p ita ⁊ tecum sim. Tu aūt pcipe sacerdotibus qui portant archam federis: ⁊ dic eis: x Cum ingressi fueritis partem aque iordanis

pdictis fuit tricesima. ⁊q̄ dns vltima luctus moysi. q̄ oportet dicere fm pdicta. s. q̄ a morte moysi vsq̄ ad trāsitū iordanis inclusiue fluxerunt tm. xxxiij. dies. ita. q̄ die. xxxiij. transierunt iordanē. tres aūt dies pdicte immediate pcesserunt diē transitus. vt pz in textu. Et q̄ sequit q̄ prima illarū fuit tricesima dies luctus moysi.

e Q̄n videritis archā federis ⁊c. Et q̄ patz q̄ alit portata fuit. q̄ añ in motōe castroū. q⁊ añ portabat p leuitas qui erāt de familia caath. vt pz Nu. iij. ⁊. r.

f Vos q⁊ pfurgite ⁊ sequimini pcedētes. Et q̄ et pz q̄ alio ordie portabat archa q⁊ in aliq̄s motōnibus castroū sex trib⁹ pcedebāt archā. ⁊ sex sequebāt. vt bñ Nu. x. hic autē archa pcedebat ⁊ ex hoc etiā vr q̄ nubes q̄ pius ducatū pbebat recesserat.

g Sitq̄ inter vos ⁊ archā spaciū. pter reuerētiam.

h Cubitorum duū miliū. Cubitus fm vnam opinionē otinet pedē ⁊ dimidiū scdm aliā duos pedes. ⁊ sic inter pplm ⁊ archam erat spaciū trium miliū pedū fm pmā opiniones q̄tuor miliū aūt fm aliā.

i Sanctificamini cras ei ⁊c. Expositores nri dicunt q̄ ista sanctificatio intelligit. q̄ otinerēt ab vroribus suis pter reuerentiā miraculi in crastino fiendi. sicut ⁊ añ dationē pceptū fuit eis. vt otinerēt ab vroribus suis vt bñ Exo. xix. Hebrei aūt dicūt. Sitis pati. vbi nos dicimus. Sanctificamini. q⁊ verbū illud est equiuocū ad pparē ⁊ sanctificare. ß qualiter debeat esse illa pparatio nō dicunt.

k Cras em inter vos faciet dns mirabilia. siccādo alueū iordanis. vt expunit infra.

l Et ait ad sacerdotes. hoc dixit iosue in die trāsitus iordanis.

m Dixitq̄ dns. Hic expunit signū diuinitus dandū. q̄n dr.

n Hodie incipiam exaltare te ⁊c. Licet em die pcedenti reuelatio facta fuisset iosue. vt pdictū est. tn tunc fuit replicata ad maiorē assertionē. ⁊ etiā ad maiorē declarationē. Sicut em in cognitōe naturali pcedit ab impfecto ad pfectum. vt habet. j. phicorum. sic ⁊ in cognitōe supnaturali q̄ fit p diuinā reuelationē. aliq̄n veritas primo reuelat minus pfecte postea pfectius.

o Vt sci. q̄ sicut fui cum moy. p signa mirabilia.

p Tra ⁊ tecū sim. qđ patuit p transitū miraculosum

q Cum ingressi fueritis ⁊c. dicūt hebrei q̄ steterūt in

Iordane ꝓpe ripã ꝙ quã ingrediebant quousq; totus ꝓpls transiisset. ⁊ ex hoc dicũt quedã alia vt patebit ꝓ stea. ¶ hoc videt falsum. ꝙ hoc qđ in fine huius ca. dr. Sacerdotes qui portabãt archã federis dñi. stabant sup siccã humi in medio iordanis. Ex q̃ vr ꝙ ꝓcessert vsq; ad mediũ alueiꝫ ꝓpls trã siret securius.

q Accedite huc et audite verbũ dñi. hoc dixit iosue principibus ꝓpli. in quibus totus ꝓpls virtualiter continet. Non em̃ potuisset totus ꝓpls verbũ eꝫ audire r In hoc scietis ꝛc. in medio vr̃i ẽ. s. ꝙ op⁹ mirabile. qđ nõ ꝓt fieri nisi diuina virtute. qđ exp̃mit cum dr.

s Ecce archa federis dñi ꝛc. Ad cuius approximationẽ sic cate sũt aque vt exp̃mit postea t Parate. xij. viros. s. ad tollẽ duz. xij. lapides ꝛc alueo iordanis ꝛcsiccando. vt exp̃mit in ꝓncipio sequentis ca.

v Et cũ posuerint vestigia ꝛc dũ suozũ ꝛc. hic exp̃mit modus ꝛcsiccatõnis alueꝫ iordanis. et ptz lr̃a.

x Igit egressus. Hic ꝓnr ꝛcscribit trãsitus ⁊ signi ꝓplemẽtum ⁊ ꝓpz lr̃a vsq; ibi.

y Iordanis autẽ ꝛc. messis impleuerat. nõ põt intelligi q tũc colligerent blada cõiter. qz decima die mensis ꝑmi trãsiert iordanẽ. vt br̃ ca. seq̃nti. Mensis aũt ꝑmus hebreoꝝ incipit a lunatõe ꝓpinquiori eq̃noctio vernali. siue sit añ siue post. ¶ dr tps messis ꝙ tanto. qz in terra ꝑmissionis q̃ calida est in aliq̃bus locis magis calidis. spice alique approximabãt ad maturitatẽ. ⁊ ꝛc illis colligebat manipulus ⁊ torrebat aliquãtulũ. ⁊ ꝙ ffricatõnem excutiebant grana ꝛc q̃bus fiebat oblatõ in festiuitate paschali. q̃ celebrabat. xv. die mẽsis ꝑmi. vt br̃ Leuit. xxiij. ⁊ ꝓpter h̃ mẽsis ꝑmus vocat mẽsis nouaꝝ frugũ Exo. xiij. ⁊ Deu. xvj. Qđ aũt hic interponit ꝛc inundatõe iordanis. hoc fuit ad ꝛcclarationẽ maioris miraculi in siccatõe alueꝫ iordanis in transitu filiorũ isrl̃ ideo subdit. 3 Steteruntq; aque ꝛc. cõtra vanis state in ea. Dixitq; iosue ad filios isrl̃. [9] Accedite huc: ⁊ audite verbũ dñi ꝛci vr̃i. Et rursum in hoc intelligetis q dñs ꝛcus viuẽs in medio vr̃i est ⁊ disperdet in conspectu vr̃o chananeum ⁊ etheum: eueum ⁊ pherezeum: gergeseũ quoq; ⁊ iebuseum et amorreũ. [s] Ecce archa federis dñi oĩs terre añcedet vos ꝙ iordanẽ. [t] Parate duodecim viros ex duodecim tribubꝫ isrl̃ singulos ꝙ singulas tribꝫ. [v] Et cũ posuerint vestigia pedũ suozũ sacerdotũ qui portant archã federis dñi ꝛci vniuse terre in aquis iordanis: aq̃ que inferiores sũt ꝛccurrẽt atq; ꝛcficiẽt: q̃ aũt ꝛcsupveniũt in vna mole consistẽt. [x] Igit egressus ẽ ꝓpls ex tabernaculis suis vt trãsirẽt iordanẽ: ⁊ sacerdotes q̃ portabãt archam federis ꝓgebant añ eũ. Ingressisq; eis iordanẽ ⁊ pedibꝫ eoꝝ in ꝓtea q̃ tinctis: [y] iordanis aũt ripas alueꝫ sui ꝛpe messis impleuerat: [z] steterũt aq̃ ꝛcscẽdentes in loco vno: ⁊ ad instar mõtis intumescẽtis apparebãt ꝓcul ab vrbe q̃ vocat edom vsq; ad locum sarthan: [a] q̃ aũt inferiores. erãt in mare solitudinis qđ nũc vocat mortuũ ꝛcscẽderunt [b] vsq; q̃ oĩno ꝛcficerẽt. [c] Populus aũt incedebat cõtra iordanẽ: ⁊ sacerdotes q̃ portabant archaꝫ federis dñi stabãt sup siccam humũ in medio iordanis accincti oĩsq; ꝓpls ꝙ arentẽ alueũ trãsibat.

¶ Cap. iiij.

[a] Elibꝫ trãsgressis [b] dixit dñs ad iosue. Elige duodecim viros singl'os ꝙ singulas tribꝫ: ⁊ ꝓcipe eis vt tollãt ex medio iordanis alueo vbi steterũt pedes sacerdotũ: [c] duodecim durissimos lapides: q̃s ponetis in loco castrorũ vbi fixeritis hac nocte tentoria. Eo vocauitq; iosue duodecim viros quos elegerat ex filijs isrl̃ singulos ex singulis tribubus: ⁊ ait ad eos. Ite añ archã dñi ꝛci vr̃i ad iordanis mediũ: ⁊ portate inde singuli singulos lapides in hũeris vr̃is iuxta numerũ filiorum isrl̃ vt sit signum inter vos. Et cũ interrogauerit vos filius vr̃i cras dicẽtes q̃d sibi volũt isti lapides rñdebitis eis: Defecerunt aque iordanis añ archam federis dñi cũ transiret eũ: ideirco positi sũt lapides isti in monimẽtũ filiorũ isrl̃: [d] vsq; in eternũ. [e] Fecerunt ĝ filij isrl̃ sicut ꝓcepit eis Iosue: portantes ex medio iordanis turã cũ sint fluide. a Que aũt inferiores erãt in mare solitudi. ꝛc. Iste locus erat magnus lacus ꝙ quẽ transit iordanis fluuius. ⁊ vocat mare scm̃ modum loq̃ndi hebraicũ. q̃ ois cõgregatio magna aquarũ mare vocat. vñ Hen. j. dr. Congregatõesq; aquarũ appellauit maria. ⁊ h̃ mõ stagnũ genazereth ꝙr qđ transit iordanis fluui⁹ vocat mare tyberiadis ⁊ mare galilee vt br̃ in plurib⁹ locis in euãgelio. Et eodẽ modo in ꝓposito lac⁹ iste vocat hic mare solitudis qz est iuxta ꝛcsertũ sin. Et mare mortuũ eoq; nullus piscis possit ibi viuere. vt dicit pbs. q. metheoroꝝ vbi loquit ex isto lacu vt stagno. tum qz aq̃ sunt ita spisseq; sũt q̃ lutũ ꝓpter qđ ꝛcstimẽta ibi ꝓiecta magis foꝛdidant q̃ lauant. vt dr ibi dem. tum qz sũt ꝛcessiue salse. ꝓpter qđ alibi in scriptura vocat mare salsissimum.

b Vsq; q̃ oĩno ꝛcficerẽt. ab aspectu filiorũ isrl̃.

c Populus autẽ ince. ꝛc iorda. i. per iordanẽ. ita ꝙ ponit h̃ vna ꝓpositõ ꝓ alia. vel dr. Contra iordanẽ qz ꝓpls approximabãt ad aq̃s iordãis ꝛcsup venientes q̃ stabãt eleuate ad modum collis iuxta trãsitũ ꝓpli. cetera patent.

¶ Ca. iiij.

a Cibus trãsgressis. hic ꝓnr oñdit qđ actũ fuit in exitu iordanis. qz. xij. lapides ex alueo iordanis fuerũt exportati. ⁊ xij. alij ex arida terra in alueũ positi.

In hoc igit ca. sic ꝓcedit. qz primo ponit dñi ⁊ iosue iussio. scdo iussionis impletio: ibi. Fecerũt ergo. tercio tps ꝛcterminatio: ibi. Populus aũt. Circa primũ dr. b Dixit dñs ad iosue Elige. xij. viros. i. iam electos accipe. qz ex mãdato iosue quelibet tribus elegerat vnũ. vt dictũ est ca. ꝓcedenti. et ideo ista electio aliq̃n attribuit iosue. aliq̃n tribubus. qz facta est a iosue auctoritatiue. ⁊ ab illis executiue.

c Duodecim durissimos lapides. vt possint diu ꝓmanere ad memoriã facti. qz ad hoc tollebant vt infra dicit Vt sit signum inter vos. ⁊ ꝓpz lr̃a vsq; ibi.

d Vsq; in eternũ. ⁊ accipit hic eternũ ꝓ tpe longo ⁊ indeterminato. e Fecerũt ergo. Hic ponit iussionis impletio. ⁊ ꝓpz lr̃a vsq; ibi.

f Alios q̃z.xij.la. posuit iosue in me. ioz. alueo. vt haberet testimoniũ trãsitus miraculosi intra aquã z extra. Et ish.xij. lapides positi intra alueũ fuerũt ita magni. q̃ poterãt apparere sup aquã q̃n erat pua. iõ dr de istis.xij. lapidibus nõ dr q̃ singuli hoies portauerint singulos lapides sicut de alijs.xij. ℟ q̃ iosue posuit eos q̃ est intelligẽduz p adiutoriũ multorũ ꝓter magnitudinẽ lapidum. z de istis lapidibus dr cõiter a doctoribus q̃ iohannes baptista baptizãs in iordane dixit: potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrae. vt hr Matb.iij.ca.

g Et sũt ibi vsq̃z in p̃ntẽ diẽ. hoc refert ad tps q̃ liber iste fuit scriptus z forte adhuc sũt ibi

b Festinauitq̃z ppls z transiuit. qz erat magna multitudo valde. z ideo oportebat eos festinanter transire.

i Cũq̃z trãsissent oẽs transit z archa dñi. z hoc ad p̃ceptum dñi z iosue. vt infra exprimit.

k Sacerdotes q̃q̃z ꝓgebãt añ ppl'm q̃uis em̃ plus añ transisset iordanẽ. tñ stetit iuxta ripã q̃usq̃z sacerdotes portãtes archã transissent vltra ꝑpl'm. qui debebat sequi archã. vt dictũ fuit ca. p̃cedenti.

l In illo die magnificauit dñs iosue. p factũ p̃dictũ mirabile. vt ꝑpls haberz eũ in reuerẽtia z timore.

m Precipe sacerdotibus ꝛc. hoc ponit ad oñendũ. q̃ sicut de spãli mandato dei steterant in iordanis alueo. ita de eius spãli mãdato recessert

n Ut ascendant de iordane. Ex hoc q̃ nõ dr hic vt transeant. ℟ vt ascendant. dicunt hebrei q̃ ascẽderũt sup ripã p quã intrauerãt. eo q̃ stabant iuxta illã ꝑm eos. ꝑut dictum est. ℟. ca. p̃cedenti. Et qz dicit textus hic q̃ cum pedes sacerdotũ fuerunt extra alueũ aque iordanis q̃ steterant statim fluxerũt scdm cursum suũ. ex q̃ sequit ꝑm dictum hebreoꝝ. q̃ ppls isrl tunc fuit ex vna pte iordanis. z sacerdotes cũ archa in pte opposita. z aqua iordanis in medio currẽs. Ideo dicũt q̃ archa aliter trãsiuit q̃z ppls dicentes q̃ archa portauit portatores suos. qd̃ est sic intelligendũ q̃ virtute diuina archa cũ sacerdotibus fuert subito transportati. nõ solũ vltra fluuiũ. ℟ etiã vltra ꝑpl'm quẽ debebat p̃cedere vt p̃dictũ est. ℟ hoc videt fictitium: tum qz nõ est verisile q̃ scriptura tacuisset tãtũ mirabile tum qz innititur falso. s. q̃ sacerdotes steterunt in alueo iordanis iuxta ripã p quã ingressi fuerũt. qz steterunt in medio aluei. vt dictũ est ca. p̃cedẽti. tum qz modus loquẽdi ex q̃ arguit ꝓpositũ cũ dr vt ascendãt. magis est ad oppositũ vt videt. qz oñr de transitu ꝑpli subdit. Populus aũt de iordane ascendit decimo die ꝛc. z tñ p alueũ peditãdo transiuit. vt exprimit in lra. z ipsimet p̃cedũt. qd̃ ergo dr Ut ascẽdãt. ℟ est. qz sacerdotes stabãt in medio aluei. vt ℟. dictũ est. Vbi alueus est ꝑfundior q̃z ꝓ ripam. z tñ ꝓgressus de loco illo ad ripam ꝓcedit ascendendo. cetera patent ex p̃dictis.

o Populus aũt. hic oñr describit tpis determinatio cũ dr. Ppls aũt de iordane ascẽdit decimo die p̃mi mensis. ℟ aũt exprimit ad maiorẽ hystorie certitudinẽ.

p Et castrametati sũt i galgal. ℟ nomẽ ponit hic p anticipationẽ. qz postea fuit impositum illi loco. vt hr sequẽti ca.

q Duodecim q̃z lapides posuit iosue in medio iordanis alueo duodecim lapides vt dñs ei imperarat iuxta nũerum filiorũ isrl vsq̃z in locũ in q̃ castrametati sũt: ibiq̃z poluerũt eos. f Alios q̃z duodecim lapides posuit iosue in medio iordanis alueo vbi stetert sacerdotes qui portabãt archaz federis: ℟ z sũt ibi vsq̃z in p̃ntem diẽ. Sacerdotes aũt qui portabãt archam stabãt in iordanis medio: donec oĩa cõplerentur q̃ iosue vt loq̃rer ad ꝑpl'm p ceperat dñs z dixerat ei moyses. b Festinauitq̃z ppls et transit. i Cũq̃z transissent oẽs: transiuit z archa dñi: k sacerdotes q̃z ꝓgebant añ ꝑpl'm. Filij q̃z ruben et gad et dimidia trib manasse armati p̃cedebant fratres suos filios isrl: sicut eis p̃ceperat moyses: z q̃draginta pugnatorũ milia p turmas et cuneos incedebat p plana atq̃z cãpestria vrbis hiericho. l In die illo magnificauit dñs iosue cora omni isrl vt timerent eũ sicut timuerant moysen dũ adhuc viueret. Dixitq̃z ad eũ. m Precipe sacerdotibus q̃ portant archã federis n vt ascendãt de iordane. Qui p̃cepit eis dicẽs. Ascẽdite de iordane Cunq̃z ascẽdissent portantes archã federis dñi z siccã humũ calcare cepissent: reuerse sunt aque in alueũ suum: z fluebãt sicut ante cõsueuerant. o Populus autẽ ascendit de iordane decimo die mensis primi: p z castrametati sũt in galgalis ex tra orientalẽ plagã vrbis hiericho. q Duodecim quoq̃z lapides q̃s de iordanis alueo tꝑis ꝛc. po. io. in galgalis. Dicũt hebrei q̃ trãsito iordane ñ stati iuerũt i galgalis: ℟ pus iuert in mõte bebal z tibi portauert illos. xij. lapides z leuigauert eos calce. z scripserunt sup eos mandata legis. z fecerũt bñ dictões z maledictões solenniter. z de lapidibus illis fecert altare. z sup illo obtulerũt hostias. z in sero venert in galgalis vbi metati sunt castra apportãtes ibi lapides p̃dictos vt manerẽt ibi, ꝑ signo trãsitus iordanis miraculosi. z ad ℟ allegãt q̃d̃ p̃dictũ est in ℟ ca. donec oĩa cõplerẽt q̃ iosue vt loq̃rer ad ꝑpl'm p̃cepat dñs. vt dixerat ei moyses. moyses aũt dixerat q̃ transito iordane leuigarẽt lapides calce. z scriberẽt ibi legẽ z q̃ ponerẽt bñdictões sup montẽ garizim z maledictões sup mõtẽ bebal. vt hr Deu. xxvij. ℟ hoc vr falsum tũ qz tot z tãta nõ possent fieri vna die. vtpote trãsit iordanis: marie tãte multitudinis ꝓgressus ad mõtẽ bebal z garizim. q̃ locus satis plus distat a iordane q̃z ciuitas hiericho. solẽnitas bñdictionũ z maledictionũ descriptio legis sup lapides. z immolatio hostiaz et inde ꝓgressus ad galgalẽ locuz. tũ qz vr p̃dicere qd̃ dr infra. viij. ca. Post destructionẽ hiericho z hay. tũc edificauit iosue altare dño in mõte bebal ꝛc. vbi ꝑdicit de descriptõe legis sup lapides z bñdictõibus z maledictõnibus. tum qz repugnat ei qd̃ dr Deu. xxvij. vbi dr de lapidibus in q̃bus scribẽda erat lex. Eriges ingẽtes lapides ꝛc. lapides aũt isti nõ fuerunt tales. qz singuli hoies portabãt singulos lapides. vsq̃z ad locũ castrorũ. vt dr in principio huius ca. Itẽ lra huius cap. quã ꝑ sc allegant magis est ad oppositũ: qz ibi dr. Sacerdotes aũt q̃ portabãt archã stabãt in iordanis medio. donec oĩa ꝓplerentur. q̃ iosue vt loqueret ad ꝑpl'm p̃cepat dñs. vt dixerat ei moyses. Si ergo istud dictuz moysi intelligit de descriptone legis sup lapides z bñdictõibus z maledictõibus. sequit q̃ sacerdotes steterunt in medio iordanis cũ archa. q̃usq̃z oĩa p̃dicta fuerunt ꝓpleta. z tunc archa nõ p̃cessisset ꝑpl'm in ꝓgressu p̃dicto. cuius ꝓtrariũ dr in hoc ca. Silr archa z sacerdotes nõ fuissent pũtes q̃n bñdictões z maledictõnes solẽnizate fuerũt in monte bebal z mõte garizim. cuius ꝓtrariũ dr infra. viij. c. Et ideo qd̃. ℟. dr. Donec ꝓplerentur ꝛc. sequit. q̃ dñs p̃cepat vt moyses dixerat intelligit de transitu iordanis. z de portatione. xij. la-

pidū vsq; ad locū vbi manserūt sequnti nocte. ⁊ de postatōne. xij. lapidū aliorū intra iordanis alueū. ꝓcepat eīm ista dñs: ⁊ moyses dixerat iosue saltē in pte. s. q̄tū ad iordanis trāsitū ⁊ nō intelligit de alijs q̄ postea fuerunt facta. r Qñ interrogauerint filij vri cras. i. in futurum tps. cetera patent.

Ca. v.

a Ostq; g Osteso q̄d fctū sit in iordāis introitu. et q̄d in exitu. hic ꝓnter oñdit q̄d factū est in filijs israel in statu añq; bellarent ꝑ habitatores terre. quia añ ꝓgressū fuerūt circuncisi. ⁊ pascha celebrauerūt ⁊ ab angelo apparente iosue ꝓfortati sūt Et iō ꝑmo agit de circūcisione. scō de pascbe celebratiōe: ibi. Manserunt q;. tercio de ꝓpli cōfortatōe: ibi. Cū aūt esset iosue. Circa ꝑmū premittit timor a deo imissus sup aduersarios bebreorū. ⁊ ꝑ ſra Hoc aūt a deo factū est ne ⁊ veniret ad pugnādū ꝑ filios israel tēpe q̄ fuerunt de nouo circuncisi. q̄ tunc erāt ad bellandū inepti. et sbdit circūcisionis ꝓceptū cū dr

sumpserant: posuit iosue in galgalis: ⁊ dixit ad filios israel. r Qñ interrogauerint filij vestri cras patres suos et dixerint eis: quid sibi volunt lapides isti: docebitis eos atq; dicetis. Per arentem alueū transiuit israel iordanem istum: siccante dño deo nostro aquas eius in cōspectu nostro donec trāsiremus sicut fecerat prius in mari rubro: qđ siccauit donec transiremus: vt discant oēs terrarū ppli fortissimā dei manū: vt ⁊ vos timeatis deū vrm omni tpe.

¶ .v.

g Ostq; ergo audierūt oēs reges amorreorum qui habitabāt trans iordanē ad occidētalē plagā ⁊ cūcti reges chanaā q̄ ꝑ pinquā possidebāt magni maris loca: q̄ siccasset dñs fluenta iordanis coram filijs israel donec trāsirēt: dissolutū ē cor eorū ⁊ nō remānsit i eis spūs: timētiū introitū filioꝝ israel

Eo tempe ait dñs ad iosue

b Fac tibi cultros lapideos et c circuncide secūdo filios israel. Fecit q; qđ iusserat dñs et circuncidit filios israel o in colle ꝓpuciorū. Hec aūt cā est scde circūcisionis. Omnis ppls qui egressus est de egypto generis masculini: e vniuersi bellatores viri mortui sunt in deserto ꝑ longissimos vie circuitus qui oēs circuncisi erant: ppls aūt qui natus est in deserto per quadraginta annos itineris latissime solitudinis f in circuncisus fuit donec consumerent qui nō audierūt vocē dñi: g quibꝰ añ iurauerat vt ostenderet eis terram lacte ⁊ melle manantē Horū filij in locū succederet patrū: ⁊ circūcisi sunt a iosue qui sicut nati fuerāt in ꝓputio erāt: nec eos in via aliquis circūciderat. Po st q; aūt omnes circūcisi sunt mānserūt in eodē castrorū loco donec sanarent h Dixitq; dñs ad iosue. Hodie abstuli

b Fac tibi cultros lapideos. hebrei dicūt novaculas acutas. Cutellus eīm lapideus nō est de necessitate circuncisionis. neq; hoc vtunt iudei moderni in circūcisione. § cultello ferreo. c Circuncide scdo. Ex hoc dixerunt aliqui q̄ idē bō pōt bis baptizari sicut ⁊ circuncidi. § hoc est falsum. q̄ ecdē ꝓsone nō fuerūt bic circūcise. q̄ alꝰ fuissent. § illi tm̄ qui nati in deserto remānserūt incircūcisi. vt ꝑ in textu. Et iō cū dr bic. Circūcide scdo. subintelligit solēniter. q̄ ista fuit scda circuncisio solēnis. § respectu cuius dicat scda varie dr dicūt eīm hebrei q̄ dr scda respectu illius circūcisiōis q̄ facta fuit illa nocte in egypto q̄ percussit dñs ꝑmogenita egypti. tunc eīm vt dicunt. multi fuerunt circūcisi. maxime q̄ multi egyptij cōuersi ad iudaismū exierūt cum filijs israel de egypto vt dr Exo. xij. Sed hoc dictū nō videt verū. tum q̄ nō habz auctoritatē de scriptura. q̄ de hac circūcisione nullā facit mentionez. tum q̄ eis imminebat itineris labor egyptijs cogētibus eos exire. ⁊ iō si in deserto fuit dilata circuncisio ꝓpter itinerationē imminentē. vt videbit. eadē rōne ⁊ fortiori fuisset tūc dilata circūcisio. Itē tūc nō habuerūt tps fer mētādi. eo q̄ egyptij cogebāt eos ad exitū vt dr Exo. xij. ⁊ iō multo minꝰ habuissent tps circūcidēdi. maxie tantam multitudinē. ideo aliter dr q̄ hec circūcisio solennis dr scda. respectu illius quā fecit abrahā de man

dato dñi. q̄ tunc fuit circūcisus cū oibus masculis de domo sua. vt bī Gen. xvij. d In colle ꝓputiorū. sic nota tus est locus ille. q̄ ibi amota sunt ꝓputia a filijs israel.

e Uniuersi bellatores viri mor. sunt in deserto. exceptis tm̄ illis qui erāt de tribu leui. vt dictū est Nu. xiij. Populus aūt qui natus est in deserto ꝑ. s. equit.

f Incircuncisus fuit. ppls ei israel mouebat castra q̄cunq; horā nubes mouebat ꝓbēs eis ducatū. ⁊ q̄ incertus erat eis motus nubis iō dispensatiue factū est q̄ illi qui fuerāt nati in deserto remānserūt in circūcisi vsq; ad tps istud. q̄ periculosuꝫ esset de nouo circūcisos itinerare seu portare in itinere.

g Quibꝰ añ iurauerat. ex b videt q̄ deus non tenuerit suū iuramentū. q̄ nō viderūt terrā ꝓmissionis. Dicendum q̄ iuramentū erat ꝓditionatū. s. si nō offēderēt deū tali offensa q̄ deberent morte puniri. vel dicēdū q̄ si nō intrauerūt terram ꝓmissionis in ꝓpria ꝓpria ꝑsonis. intrauerūt tn̄ eā in filijs suis. in quibus q̄ animō patres mānserunt.

b Dixitq; dñs ad iosue. ab. ob. egypto. istud exponit dupliciter ab expositoribus nostris. vno mō vt accipiat ob ꝓbriū egypti passiue. s. q̄ sustinuerant egyptij a filijs israel exprobrando eis q̄ erant incircūcisi. § hoc non videtur rōnabiliter dictum. q̄ filij israel fuerunt in egypto subiecti. ⁊ in maxima seruitute. vt habet Exo. j. ⁊ ideo nō est verisimile q̄ egyptijs exprobrarēt. Alio mō accipiendo ob ꝓbriū egypti actiue. s. q̄ egyptij intulerant filijs israel. scz oprobrium seruitutis. quia licet in exitu de egypto fuerunt liberati a seruitute egyptiorum. tamen ista libertas perfecte fuit declarata quando fuerunt in terra promissionis. et ideo dicūt q̄ locus ille vocatus est galgala. quod signat libertatem. sed hoc dictum non videt bene consonum textui. quia ablatio ob ꝓbrij videtur referri ad circuncisionem cum dicit. Hodie abstuli ꝛc. quia illa die fuerunt omnes circuncisi. illud etiam quod accipitur ad ꝓpositum de significatione galgale non est verum. q̄ nec Hieronymus nec Remigius sic interꝑtant hoc nomen. sed aliter vt videbit. ideo aliter exponit ꝑm hebreos. videlicet q̄ quando filij israel petebant a rege egypti de regno suo egredi. vt habet in Exo. Egyptij qui constellationes observabant dicebāt eis. Miseri quo vultis ire ecce constellatio ostendit effusionem vestri sanguinis futuram. si recedatis. In circuncisione facta per Iosue. effusus est sanguis populi circuncisi. que effusio nō fuit eis ad vituperium et malum. sed magis ad bonū q̄ circūci-

sio erat signaculū fidei. ⁊ sic exponūt verbū dñi dicentis Hodie abstuli obprobriū egypti a vobis. q. d. effusionem sanguinis vr̄i quā egyptij dicebāt vobis futurā ad vitu perium ⁊ malū cōuerti ad laudē vestrā. ⁊ bonū p circūcisionem. i Vocatūq; est nomen loci illius galgala. qđ interp̄tat rota vl' circulatio q; pellicula q̄ p circūcisionez abscindit̄ habet figurā circularem.

k Manserūtq;. Hic agit̄ d̄ pasche celebratōe. cum d̄i l Et fecerūt pha se. i. immolationez agni paschalis.

m Decimaq; rta die mēsis. s. primi.

n Ad vesperum hic ēm erat dies et hora bꝰ imolatōis hm q; hr̄ Exod. xij o Et azimos panes. talibus ēm panibus vtebāt vti septē diebus. vt h̄ ibidē. p Et polentā eiusdē anni. in heb. hr̄. Et granatā. in solēnitate ēm paschali fiebat oblatio de granis nouis excussis d manipl'o p fricatōz vt dictū ē. s. iij. c. ⁊ de talib⁹ poterat comedere ppl's postq; p̄mitie erāt oblate. q Defecitq; māna. q; nō erat data a deo nisi in suppletionē victualiū deficientiū. vt p̄z Exod. xvj. r Cum aūt esset iosue. Hic p̄nr ponit̄ ppli p̄fortatio p apparitionē angeli ipsi iosue q̄ erat dux ppli cū d̄i. s Et vidit virū stantē. i. angelū in spē viri.

t Euaginatū tenentē gladiū. q̄i paratū ad p̄lium.

v Noster es an aduersariorū. ignorabat adhuc eum ē angelū. x Qui rndit ei; nequaq;. supple sum aduersa riorū y Sed sum p̄nceps exercitus dñi. exercitus aūt isrl' hic vocat̄ exercitus dñi. q; a dño mittebat̄ ad faciendum vindictā de iniquitatib⁹ habitatorꝫ terre chanaan. z Et nūc venio. ad adiutoriū vr̄m. dicunt aūt hebrei q; iste fuit michael. ⁊ rōnabiliter. eoq; danieli dictū fuit: Daniel. x. Nemo est adiutor meus in oibus his nisi michael p̄nceps vr̄; Et angelus hic apparēs noīat̄ p̄nceps exercitus isrl'. a Cecidit iosue. ad faciēdū ei reuerentiaz ex quo cognouit eum esse angelū. b Adorās adoratione dulie. c Quid d̄ns meus loquit̄ ad seruū suū. q. d. obedire paratus sum. d Solue calciamentū ⁊c. Sile verbū dictū fuit moysi in apparitōne sibi facta in rubo. vt habet̄ Exo. iij. e Locus ēm in q̄ stas sanctus est. ppter apparitionē angeliā ibi factā.

H In ca. v. Josue vbi d̄z in postilla. Ideo aliter d̄z q; hec circūcisio solennis d̄z scda respectu illius quā fecit abraā vt habet̄ Gen. xvij.

Additio.

Xpositio hec nō p̄sonat lr̄e. Naz in illa circūcisione generali quā abraā fecit cū oibus masculis de domo sua nullus filius isrl' fuit circūcisus. nec etiā ysaac q; nondū erat natus. nec etiā p̄ceptus. put p̄z in eodem ca. Gen. xvij. ⁊ tn̄ i circūcisiōe facta p iosue. de q; agit iij. ca. expresse dicit lr̄a. Circūcide scdo filios isrl'. optet q; li scdo referat̄ ad aliquā circūcisionē generalē seu solennē q̄ in filijs isrl' fuisset facta. nō ad illam de abraā in qua nullus filiorum isrl' circūcisus fuit. ⁊ ideo opinio hebreistarū in hoc loco tenēda est saltē in pte etsi nō in toto. Ad cui⁹ evidentiā attendēdū est q; filij isrl' in egypto existētes nō oēs circūcidebāt i octauo die. sicut fuerat p̄ceptū abrae Gen. xvij. sed ex quacunq; cā seu occasione. plongabant parentes circuncidere pueros suos. put ponit postillator Exo. xij. in fine. vbi de israelitis in egypto existētibus

obprobriū egypti a vobis. ⁱ Vocatūq; ē nomē loci illius galgala vsq; in p̄sētē diē
ᵏ Manserūtq; filij isrl' in galgalis: ˡ ⁊ fecerūt phaseᵐ q̄rta decima die mēsis ⁿ ad vesperū in cāpestribꝰ hiericho ⁊ comederūt de frugibꝰ terre die altero: ᵒ ⁊ azimos panesᵖ ⁊ polētam eiusdē anni
ᵍ Defecitq; māna postq̄ comederūt de frugibꝰ terre: nec vlī sunt vltra cibo illo filij isrl': ʰ comederūt de frugibꝰ p̄tis anni terre chanaan.
ʳ Cuz aūt eēt iosue in agro

vrbis hiericho: leuauit oculos: ˢ ⁊ vidit virum stantem cōtra se ᵗ euaginatū tenentē gladium: prexitq; ad eum ⁊ ait. ᵛ Noster es: an aduersariorū. ˣ Qui rndit. Nequaq̄: ʸ sed sum p̄nceps exercitus dñi: ᶻ ⁊ nunc venio. ᵃ Cecidit iosue p̄nus in terrā: et ᵇ adorās ait. ᶜ Quid dñs meus loquit̄ ad seruum suum
ᵈ Solue inquit calciamentum de pedibꝰ tuis. Locus ēm in quo stas sanctus est. Fecitq; iosue vt sibi fuerat imperatum.

ab ā gelo ipē patīm in circūcisionis filij. vt p̄z Exo. iij. Presumendū est ḡ cū moyses omitteret ritū circūcisiōis saltē q̄ ad tp̄s. q; ceteri israelitici minus docti silr fecissēt Cū igit̄ in p̄cipio mēsis primi p̄rio p̄cedentis exitū isrl' de egypto. p̄ceptū fuit moysi d̄ accepti one agni paschalis. ⁊ eius imolatiōe de cui⁹ ritu ⁊ religione erat vt incircūcisus ñ vescerēt̄ ex eo Exo. xij. p̄sequēter dicen d̄i q; in egypto immi

nente tpe paschali fuit facta circūcisio generalis oīm filiorū isrl' qui ex aliqua cā vt p̄mittit̄ circuncisionem omiserant. respectu cuius hec circūcisio p iosue facta scda d̄i. q; inter illas duas nulla intervenit alia circūcisio de qua mentio fiat p̄sertim cū lr̄a in hoc cap'o. s. iosue. v. dicat q; pp'l's natus in deserto incircūcisus fuit Diceret ergo quis. q; illa circūcisio in egypto celebrata fuit in eadē nocte qua p̄cussi fuerunt primogenita egypti. vt hebrei dicunt ficticiū est. ⁊ nō habet aliquā auctatem nec verisimilitudinem ,ppter rōes allegatas a postillatore. ℔ dicere q; imminēte tpe paschali spāliter post p̄ncipiū primi mensis ⁊ vsq; ad. xiij. eiusdez. q; fuerunt filij isrl' in magna multitudine ,ppter solennitatem paschalem ,primo venturā circuncisio facta sit. ē oīno necessariū. Quod aūt obijcit postillator de hoc: q; nō fit mentio in scriptura de circūcisione egyptiaca nō videt̄ valere. Nam etsi nō fiat exp̄ssa mentio fit tn̄ tacita. vt p̄z ex dictis. Qđ etiā obijcit de impedimēto itineratōis. valeret si in eadē nocte qua egressi fuerant circūcisi fuissent. qđ nō d̄i. sed p aliquos paucos dies anticipauerūt. Sciebant ēm horā ⁊ diem egressionis sue ex revelatōe diuina. vt p̄z in lr̄a. Vn̄ ⁊ poterāt anticipare p tp̄s qđ sufficerat ad eorū sanationē. secus in deserto vbi tp̄s itineratōis pendebat ex elevatione nubis sibi ignota. vt p̄z Exo. vlti. c. ⁊ in pluribus alijs locis. Idē dicendū ad terciā rōnem quā facit postillator q̄ ,pcederet. si nocte egressionis fuisset facta circūcisio ⁊ nō aliter.

Replica.

M cap̄. v. Josue cum postillator exponeret circuncisionē hic iosue mandatā esse scdam respectu eius q̄ fuerat abrae mandata. Illa ēm fuit prima: ista scda. Burgen. se opponit motus debilibus rōnibus. asserens q; prima nō fuit circūcisio filiorum isrl'. q; nullus tpe abrae fuit filius israel. et ideo ista q̄ est filiorum israel non potest respectu illius dici secunda. Hic dico q; q̄nis tempore institutionis. nec israel nec aliquis eius filius fuit. ipsa tamen circuncisio fuit p̄o filijs israel instituta. ⁊ non solum p̄o filijs. sed p volentibus ritui eorū coniungi. prout exp̄esse dicit Gen. xvij. Illud autem quod Burgensis p̄o colore sue opinionis addit. ficticium videtur. videlicet q; in dei in egypto existentes nō circūcidebāt pueros suos

gratiã. dz diligẽter ⁊ pfecte discutere dsciam. quicqd aũt in hac ciuitate repiẽt saluti ꝓriũ dz interiz. Qd ãt inuenier. ibi auri pbice sapie. argenti. eloquẽtie. vasoꝝ eneozũ. i. naturalis industrie. q̃ valz ad multa. sicut vt vasa ferri. i. cozpalis ⁊ tpalis potentie. dz dño ꝺsecrari. i. cetero bonis actibus applicari. Raab cũ suis ꝓpt opꝰ pietatis saluaẽ qz ym dictũ saluatorꝭ Matb. v. Beati misericozdes. qm̃ ipsi misericozdiam ꝺsequent ⁊c.

Caplm. vij.

Filij aũt isrl Hic incidẽta liter ponit factũ achan. Et diuidit in tres ptes qz primo describit peccati ppetratio scdo ppetrati cognitio ibi Cũq; mitteret. terzio cogniti punitio: ibi. Misit ergo iosue. Circa primũ dz.

a Filij aũt isrl ꝓuaricati sũt. Licet aũt vnꝰ solꝰ in hoc peccauerit. tñ generaliter dicit. Filij aũt isrl ꝓuaricati sunt. eo mõ loquẽdi q̃ factũ vnius ⁊c cõitate maxie in malis toti cõitati attribuit. sicut vno fratre minoze peccãte. publice dz frẽs minozes fecerũt hoc ⁊ p talẽ modũ loq̃ndi dz Matt. xxvj. de vnguẽto effuso sup caput iesu. Videtes autẽ discipuli indignati sũt ⁊c. cũ tñ vnus solue indigne tulerit. s. iudas scarioth. vt hr Joh. xij. b Et vsurpauerũt de anathemate. i. de ꝺsecratis dño. s. aurũ ⁊ argẽtum. vt patebit. j. codẽ ca. q̃ tñ erant ꝺsecrata dño vt dictũ est. vj. c. Et dz anathema ab ana qd̃ est sursum. ⁊ thesis qd̃ est positio. qz ꝺsecrata dño sursũ vel seorsuz ponebant. nc bũanis vsibus applicarent. c Nam achan filius charmi. sic dz noiari ym Hiero. ⁊ sic est in hebr. nec alicubi noiat achoz in hebreo. ꝑ vicio scriptoruz noiat hic achoz. d Iratus est dñs ꝺ filios isrl. qz ꝓ pctõ vnius de cõitate. alij de illa cõitate puniunt vt dictũ est. s. vj. c. e Cũq; mit. Hic ꝓpr describit peccati ppetrati cognitio. ⁊ pmo i generali. scdo i spali: ibi. Surge sanctifica pplm. Circa primũ sciendus q genus peccati in generali fuit cognitũ ꝓ diuinã reuelationẽ ad pces iosue. ⁊ iõ circa hoc sic ꝓcedit. qz primo ponit dep̃cationis occasio. scdo ipsa dep̃catio: ibi. Josue vo. tercio dñi rñsio: ibi. Dixit dñs. Circa pmũ sciendũ q occasio dep̃cationis fuit. eo q filij isrl missi a iosue ꝺ ciuitatẽ bay fuerũt debellati. ⁊ reliqui in pplo in timoze positi. ⁊ ꝓ dñs in piculo expositi. vt pz in lra. ꝓmittit tñ situs ciuitatis cũ dz. f Que est iuxta bethauen ⁊c. Dicunt aliq̃ q eãdẽ est ciuitas bethel ⁊ bethauẽ. g vocata est bethel a iacob eo q vidit ibi scalã. vt hr Gen. xviij. ybi dz. Appellauitq; nomen vrbis de bethel. qd̃ interp̃tat domus dei. sed postea vocata est bethauẽ. i. domus ydoli. eo q hieroboã posuit ibi vitulũ aureũ a pplo adozandũ. vt habet. iij. Reg. xij. ca. Primum aũt qd̃ hic dz. s. q sit eadẽ ciuitas bethel ⁊ bethauen. bñ est verisimile. tum qz in textu idẽ situs determinatur vtriusq; tum qz boc dicit Ra. sa. sup Osee. x. c.

Fuit ergo dñs cum iosue: ⁊ nomen eius vulgatũ est in omni terra. .vij.

1 Filij aũt isrl ꝓuaricati sũt mãdatũ: b ⁊ vsurpauerunt de anathemate. c Nam achan filiꝰ charmi filij zabdi filij zare ꝺ tribu iuda tulit aliqd̃ de anathemateᵈ Iratusq; ẽ dñs ꝺ filios isrl. e Cũq; mittẽt iosue de hiericho viros ꝺ hay: q̃ est iuxta bethauẽ ad oriẽta lẽ plagã oppidi bethel: dixit eis. Ascẽdite ⁊ explorate terrã. Qui ꝓcepta ꝓplentes exploraverunt hay. Et reuersi dixerũt ei. Nõ ascẽdat oĩs ppls: ꝟ duo vel tria milia virorũ pgant: et debelent ciuitatem. Quare oĩs pplus frustra vexabit ꝺ hostes pauciſſimos. Ascenderũt ꝙ tria milia pugnatorũ Qui stati ẽ fugã vertẽtes pcussi sũt a viris vrbis hay: et corruerũt ex eis triginta et sex hoĩes. Persecutiq; sũt eos aduersarij de porta vsq; ad sabarim: f et ceciderũt ꝓ ꝓna fugientes. Pertimuitq; cor ppli ⁊ ad instar aq̃ liq̃factũ ẽ. g Josue vo scidit vestimẽta sua: h ⁊ pn cecidit i trã coram archa dñi m vsq; ad vesperã: tã ipe q̃ oẽs seniores isrl. n Miseruntq; puluerẽ sup capita sua: et dixit Josue. Heu dñe de. o Quid voluisti ẽducẽ pplm istũ iordanẽ fluuiũ vt tradẽs nos in manꝰ amoꝛrei ⁊ pdẽs. Utinã p̃z ꝓ descriptionez terre sancte. ⁊ sic ñ est eadẽ. Itẽ qz vt habet. iij. Reg. xij. ad boc posuit hieroboã vitulũ aureum in ista bethel. ne pplus isrl iret in hirm ad adozãdũ dñm. ⁊ sic pz ꝓpositũ. Silr qd̃ dz q noiata est bethauẽ eo q hieroboã posuit ibi idolũ. videtur aliqualiter extraneũ qz iosue scripsit istũ libũ. a tpe ꝺo iosue vsq; ad tẽpus hieroboã fuerunt anni quingẽti vel circiter. qz quadringẽtesimo octogesimo anno ab egressu filioz isrl de egypto fundauit salomon tẽplũ anno qrto regni sui vt habet. iij. Reg. vj. ipse autẽ regnauit q̃draginta annis. vt hr. iij. Reg. xj. ca. Hiero-

boam ꝺo regnauit post mortẽ salomonis. vt pz ibidem xij. ca. ⁊ tũc fecit vitulos aureos. Ab exitu ꝺo de egypto vsq; ad destructionẽ ciuitatis bay ⁊ bethauẽ ꝓ iosue fluxerunt tm̃ quadraginta anni integri. ⁊ ideo si tunc bethauen vocabat a facto hieroboã futuro ꝓ quingentos annos videt extraneum. nisi dicat q iosue in spũ vidit boc futurum. ⁊ sic eam nominauit in boc libro ꝓ anticipationem. que anticipatio est multũ magna. ⁊ ideo aliter põt dici. q vocata est bethel. i. eo q abraam edificauit altare dño inter bethel ⁊ bay. habens bethel ab occidẽte. vt hr Gen. xij. Et qz hebrei adozant ad occidentẽ. ideo abraam ibi adozans habebat faciem versam ad bethel. que erat ꝓpe ⁊ inde sic vocata est. Dicta est aũt bethauen. id est domus idoli. eo q chananei ibi habitantes colebant ydola. Cetera patent vsq; ibi.

g De porta vsq; ad sabarim. Dicũt expositores nostri q sabarim est ꝓprium nomen loci. Hebrei ꝺo dicũt. q est nomen cõe. ⁊ significat confractionem. vt sit sensus. q illi de bay psecuti sunt filios isrl vsq; quo sentirent in se lassitudinem in psequendo. vel q ꝺfractio referat ad filios israel. vnde subdit.

b Et ceciderunt ꝓ ꝓna fugientes. tanq̃ confracti ab aduersarijs.

i Josue vero. Hic ꝓpr ponit iosue dep̃catio occasione casus ꝓdicti.

k Scidit vestimenta sua. in signum doloris ym consuetudinem iudeoꝛum. vt patz in pluribus locis veteris ac noui testamenti.

l Et pnus cecidit in trã. qz oratio debet esse humilis

m Usq; ad vesperã. ieiunus orans. n Miseruntq; puluerẽ sup capita sua. in signũ humiliationis.

o Quid voluisti traducere ⁊c. vt traderes nos in manꝰ amoꝛrei. li vt nõ tenet hic cãsaliter. ꝟ cõsecutiue. q. d. boc seq̃t ad illud. nisi tu ꝓtegas nos. a Utinam vt cepiman. trãs iordanẽ. s. in regnis seon ⁊ og. q̃ acquisierant filij isrl trãs iordanẽ. boc dixit iosue ex passione doloris.

male.nec virilis extra passionē positus ꝓpter qđ indulsit ei dñs. b Audiāt chananei.s.filios israel ꝛeuictos a paucis aduersarijs. c Et piter conglo.circū.nos.hoc facto animati. d Et qđ fa.magno no.tuo.q.d.ꝫ ceꝛet in obꝓbriū nois tui.qꝛ diceꝛēt infideles q nō posses nos vltra iuuare.

e Dixitq dñs.ꝫ pñr ponit dñi rñsio ꝙ quaꝫ reuelat peccatū in generali cum dī.

f Tuleruntq ꝛ anathemate qđ ē pctm sacrilegū.

g Atq mēt.sunt qꝛ ꝓmiserant ꝛeo obedire.ꝛ sic mētiti sunt.qꝛ nō seruaueꝛūt ꝓmissū.Sciē dū tn q scriptura hic loquit in pꝛali. Iꝫ vnus tm peccauerit rōe ꝓdicta in ꝓncipio huius ca.

h Surge.hic pñr ponit cognitio ꝓpetrati peccati in spāli.ꝛ primo q̄tū ad psonā peccatricē.scđo q̄tū ad culpam ꝛeterminatā ibi Et ait ioſue.Circa primū dī.

i Sanctifica populū.i.cita ſm hebꝛe.ꝛ eodē mō qꝫ sequit.

k Sanctificami in crastinū.i.sitꝰ citati. ſm doctoꝛes vo nr̄os hic accipitur sanctificatio ꝓ ꝓpatōe ipli ꝙ ꝛeuotionē. Rō buiꝰ diuersitatis est.qꝛ dictio hebꝛaica ꝫ posita equiuoca ē ad citationē ꝓpatiōeꝫ et sanctificationeꝫ Doctoꝛes tñ nr̄i rōnabilib⁹ dicere videnť.qꝛ in agendis vel suscipiēdis diuino oꝛaculo.fiebat ꝓpatio ipli per ꝛeuotionē.q̄ ꝓpatio aliq̄n fiebat per ꝓtinētiā ab ꝛozibus.vt hr̄ Exo.ix. in legisdatōe.aliq̄n ꝓ oꝛationē.vt habeť Act.j.in mathie electōe.aliq̄n ꝓ ieiuniū.vt habeť.iij.Reg.xxj.in naboth ꝓdēnatiōe.vt eī eius ꝓdemnatio videť esse iusta ꝛ a ꝛeo.mādauit iezabel añ p̄dicari ieiuniū sicut solitū erat fieri añ diuina oꝛacula Qualiter aūt fuerit facta ista sanctificatio ꝛe q̄ loquit̄ ꝫ scriptura.nō est exp̄ssum in lra.ꝫ credendū est aliq̄ istoꝝ modoꝝ. l Accedetisq mane singuli ꝙ tribꝰ vr̄as.qꝛ viri cuiuslibet tribꝰ erāt distincti ab inuicē scđm tribꝰ.et ꝓles ꝛom⁹.ꝛ in q̄libꝫ ꝛomo ꝓles viri seu capita.ꝫ igr̄ ꝛeꝓ bēsa ē tribꝰ in q̄ ꝓpetratū fuerat sacrilegiuꝫ.postea familia ꝛeminata eiusđē tribꝰ,ꝛ postea ꝛomꝰ eiusđē familie,ꝛ postea vir ꝛeminatꝰ in illa ꝛomo. Dicit tñ Ra.la.q tribꝰ coꝛā rōnali iudicio.in q̄ erāt.xij.lapides ꝓciosi.in quoꝝ illi⁹ tribꝰ q peccauerat obfusca reť. ꝛ sic ꝛeꝓbēsa ē tribꝰ iuda.ꝫ familia ꝛeminata in illa tribu ꝛ ꝛomꝰ in familia.ꝛ vir i ꝛomo ꝛeꝓbēsi sūt ꝙ missionē sortiꝰ.ꝫ ꝓmū vr̄ ē ficticiū.q ē ꝓ ꝛertū.vbi q

m Et quācumq tribū sors inuenīt ꝛe.erq ꝓpꝛ q tribꝰ fuit ꝛeꝓbēsa ꝙ sortē.sic ꝛē. n Accedet ꝙ cognatōes .i.ꝙ familias.ideꝫ em̄ significat ꝫ cognatio ꝛ familia. Sciēd aūt q ioſue ñ ꝛeceꝑit b vtēs sorte.tū qꝛ hoc fecit ex ꝓcepto dñi.vt ꝓꝫ i ꝛertu.vñ dī p. uer.xvj Sortes mittūť in sinū ꝫ a dño tēpāť.tū qꝛ ꝫ fecit cū ꝛebita ꝛueꝛētia.s. sc̄tificatōe ꝓpli ꝓ missa In q̄bus āt casib⁹ ꝛ q̄liter licitū ē vti sortibus.ꝛ in q̄b⁹ ñ. dictū fuit diffusius Mu.xxxiij.

o Surgēs itaq ioſue mane. ad ꝛeq̄ndū diligenť dei mādatum ꝛ ꝓꝫ lra.

p Et ait ioſue Hic pñr ponit cognitio pctiq̄ tū ad culpā ꝛeminatā ꝙ ioſue īꝛrogatōꝫ cū dī. q Fili mi da gloriā dño.vt.s. ꝙ ꝓfessionē tuā appeat ꝛeꝛ dixisse ꝛe peccato anathematis.ꝛ ꝙ pñs iuste puniuisse ꝓfitē.

r Rñditq achan.Cōfitēdo vitaťe. s Vidi enim ter spolia palliū coccineū.i.rubeū.hebꝛei ei dicūt pallium babylonicū cetera patēt. t Misit ergo. Hic pñr ꝛescribit peccati cogniti punitio.ꝛ ꝓꝫ lra vsq ibi v Tollēs itaq ioſue ꝛc.aureā regulā.in hebꝛ.b Filius guā. Erat em̄ lamina aurea in sūtrudinē linguē facta. hec aūt tulit ioſue.qꝛ ꝓceptū erat a dño q pctō ꝛ obꝛuereť cū omni ꝛba sua.vt p̄dicit in ꝛertu. x Filios q̄ ꝛ filias eius.dicūt hebꝛei q ducti sūt ad vidēdū punitionē pr̄is. vt ꝙ ꝫ arceꝛēť a filib⁹. Doctoꝛes aūt nr̄i dicūt q ducti sē. vt cū pr̄e moꝛeꝛēť.ꝛ ꝫ vr̄ rōnabil⁹.qꝛ ꝙ peccato ei⁹.xxxvj.viri moꝛtui sūt in bello.vt dictum

est eodē ca. ⁊ rōnabilius vī q̄ pueri sui morerēt cū eo in detestatione criminis. Item supra eodē ca. dixerat dñs. Non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleat ex te q̄ cōtaminatus est hoc scelere. Deletio aūt alicuius ꝓprie importat occasionē eius cū posteritate

y Duxerē eos ad vallē achor. i. turbatiōis q̄ sic denoiata ē nō a noie viri ibi puniti. vt credunt aliqui. ℔ ex verbo iosue. qđ subdit cum dr.

z Quia turbasti nos. exturbz te dñs. iō vocat' est locus illevalis achor. i. turbationis. ita q̄ achor nō est nomen ꝓpriū ℔ cōe

a Lapidauitq̄ eū ois isrl'. videt q̄ in hoc factū sit ꝓtra p̄ceptū dñi dicētis ℔. eodē ca. Et q̄ cūq̄ ille in ḇ facinore fuerit dē-

Duxerē eos ad vallē achor vbi dixit iosue. z Quia turbasti nos: exturbet te dñs in die hac. a Lapidauitq̄ eū ois isrl: ⁊ cūcta q̄ illius erāt igne cōsūpta sūt. b Congregauerūtq̄ sup eū aceruū magnū lapidū: q̄ manet vsq̄ in p̄sentem diē. Et auersus ē furor dñi ab eis. Vocatū-q̄ est nomen loci illius vallis achor vsq̄ hodie. ¶ viij.

a Dixit aūt dñs ad Josue. Ne timeas: neq̄ formides. Tolle tecū oēm multitudinē pugnatorū: ⁊ ꝓsurgēs ascende in oppidū hay. b Ecce tradidi in manū tuā regē eius ⁊ ꝓpl'm vrbem q̄ ⁊ terram. c Faciesq̄ vrbi hay ⁊ regi eius: sicut fecisti hiericho ⁊ regi illius. d Predam vo ⁊ oīa ꝯmenta diripietis vobis. e Pone insidias vrbi post eaz. f Surrexit q̄ iosue: ⁊ ois exercitus bellatorum cum eo: vt ascēderent in hay: g ⁊ electa triginta milia virorū fortiū misit nocte: p̄cepitq̄ eis dicens:

sum occidendo. b Predā ⁊c. diripietis vobis. i. diuidetis. sic aūt nō fuit factum de p̄da hiericho q̄ fuit posita sub anathemate. vt dictū fuit. ℔. vj. c. c Pone insidias vrbi post eam. Qualiter aūt est ⁊ ad quid nō exprimit hic. ℔ pte sequēti. dñs tñ hic reuelauit ipsi iosue q̄ quicq̄d postea executus ē. Occasione aūt b' dicti q̄rit hic. vtrū in bello licitū sit insidijs et cautellis vti ⁊ videt q̄ non q̄ ius naturale dicit. Nō facias alijs qđ tibi nō vis fieri nullus autē vellet sibi fieri insidias. ℔ ⁊c. Item insidie sūt quedā fraudes. et ꝑ dñs ꝓtinet ad iusticiaz. ergo nō ē eis licitū vti. quia scriptū ē Deu. xvj Qđ iūstū est iuste exequeris. In contrariū ē glosa. Augu. sup locū istū. et textus in quo dr q̄ iosue posuit insidias de mādato dñi. Rñsio. Aut bellū iustum est vel iniustū. si iniustum nō est licitum bellare. ꝑ dñs iniustum est ⁊ illicitum insidijs vti. Si aūt sit bellū iustum. tunc dicendum q̄ insidie et cautele ad hoc ordinant' vt hostes decipiant'. Possunt aūt hostes dupliciter decipi ab aduersarijs suis. scz vno modo. q̄ dr eis falsum vel non seruat' semp ꝓmissum. et hoc est semp illicitum. quia in bellis sunt quedam iura semp obseruanda etiam cū aduersarijs ꝯm q̄ dicit Ambr. libro de officijs. sicut obseruatio treugarum et consimilia. ⁊ ideo si insidie fiant p talem modum sunt iniuste ⁊ illicite. Alio modo decipiūt hostes. ꝑ hoc q̄ aduersarij occultāt eis verbis vel factis suam intentionem. et hoc est licitum. quia non tenēt eis reuelare sua secreta. vnde in sacra scriptura dr. q̄ secreta fidei occultanda sunt infidelibus. ne ab eis derideantur ꝯm q̄ dr Matth. vij. Nolite sanctum dare canibus. ⁊ multo fortius in bello iusto licitum est occultare secreta sua aduersarijs. quia hoc maxime valet in rebus bellicis. vt patet ꝑ Vegetium lib. iij. de arte militari. Et ideo Augustinus in glosa sup locum istum dicit. Si quis bellum iustum susceperit. vtrum aperta pugna an ex insidijs vincat. nō refertur ad iusticiam. Ex dictis patet primum argumentum. quia nullus voluntate rationali debet velle q̄ omnia sibi reuelentur. Similiter scd̄m. quia tales insidie non pertinent ad iniusticiam. sed ad prudentiam bellicam.

f Surrexitq̄ iosue. Hic consequenter describitur executōis actus. quia sic iosue executus est. sicut dominus sibi reuelauit. que quidem executio primo describitur q̄ntum ad exercitus ordinationem. scd̄o q̄ntum ad ciuitatis captionem: ibi. Abijt ergo iosue. Sentētia prime partis patet in litera que est plana paucis exceptis. que discurrentur.

g Et electa triginta milia virorum ⁊c. dicit Rabbi salomon. q̄ ibi fuerunt posite duplices insidie. In primis fuerunt triginta milia virorum. de quibus loquitur hic scriptura. In secundis vero insidijs fuerunt quinq̄ milia. de quibus dicitur infra in parte ista. Quinq̄ autez milia viros elegerat ⁊ posuerat in insidijs. ita q̄ iste insidie erant propinquiores ciuitati q̄z alie. Expositores autem catholici communiter dicunt q̄ quinq̄ milia viri de quibus fit sermo infra fuerunt de numero istorum triginta et illi tm remanserunt in insidijs. ⁊. xxv. milia redierunt ad pugnā dum cum iosue contra regem hay de ciuitate exeuntem

est. Et hoc ea. ⁊ rōnabilius vī q̄ pueri sui morerēt cū eo in detestatione criminis. Item supra eodē ca. dixerat dñs. Non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleat ex te q̄ cōtaminatus est hoc scelere. Deletio aūt alicuius ꝓprie importat occasionē eius cū posteritate

y Duxerē eos ad vallē achor. i. turbatiōis q̄ sic denoiata ē nō a noie viri ibi puniti. vt credunt aliqui. ℔ ex verbo iosue. qđ subdit cum dr.

z Quia turbasti nos. exturbz te dñs. iō vocat' est locus illevalis achor. i. turbationis. ita q̄ achor nō est nomen ꝓpriū ℔ cōe

a Lapidauitq̄ eū ois isrl'. videt q̄ in hoc factū sit ꝓtra p̄ceptū dñi dicētis ℔. eodē ca. Et q̄ cūq̄ ille in ḇ facinore fuerit de-

ℨ Duxerē eos ad vallē achor vbi dixit iosue. z Quia turbasti nos: exturbet te dñs in die hac. a Lapidauitq̄ eū ois isrl: ⁊ cūcta q̄ illius erāt igne cōsūpta sūt. b Congregauerūtq̄ sup eū aceruū magnū lapidū: q̄ manet vsq̄ in p̄sentem diē. Et auersus ē furor dñi ab eis. Vocatū-q̄ est nomen loci illius vallis achor vsq̄ hodie. ¶ viij.

a Dixit aūt dñs ad Josue. Ne timeas: neq̄ formides. Tolle tecū oēm multitudinē pugnatorū: ⁊ ꝓsurgēs ascende in oppidū hay. b Ecce tradidi in manū tuā regē eius ⁊ ꝓpl'm vrbem q̄ ⁊ terram. c Faciesq̄ vrbi hay ⁊ regi eius: sicut fecisti hiericho ⁊ regi illius. d Predam vo ⁊ oīa ꝯmenta diripietis vobis. e Pone insidias vrbi post eaz. f Surrexit q̄ iosue: ⁊ ois exercitus bellatorum cum eo: vt ascēderent in hay: g ⁊ electa triginta milia virorū fortiū misit nocte: p̄cepitq̄ eis dicens:

b Congregauerūt q̄z sup eū magnū aceruū lapidū. ꝓ memoria futura ad terrorē aliorū. ¶ viij.

a Dixit aūt dñs. hic ꝓpr describit ciuitatis hay de structio. ⁊ scd̄o ex hoc habitatorū terre chanaan trepidatio. ca. ix. Circa primū primo a dño dr captōis modus. scd̄o subdit executōis actus: ibi. Surrexitq̄ iosue. tercio immolatōis cultus: ibi. Tūc edificauit iosue altare. Circa ꝑmū dr. a Dixit aūt dñs ad iosue ne timeas ⁊c. q. d. sicut subtrari a te auxiliū meū ꝓpter peccatū ipsius achan. ita te ꝓtegā propter iusticiā de ipso factā. iō subdit. b Ecce tradidi ⁊c. q. d. victoria hec erit virtute mea.

c Faciesq̄ vrbi hay. ipam destruēdo. Et regi eius ip-

et hocvidet̄ p boc qđ subdit̄ hic.

b Ponite insidias post ciuitatē. q. d. ponite ibi in insidijs aliq̄s ex vobis .s. quinq̄ milia ad hoc electa. Intentio ei ioſue erat extrahere regez hay de ciuitate. et tunc insidie ciuitatē intrarent. zcaim incēderēt. vt exp̄ſſe dī in lra. zīō nō cōparuit corazz ciuitate cum toto ſuo exercitu. ne aduersarij ex tanta multitudine territi nō auderēt exire. z īō .xxv. milia ſupradicta iunxerunt ſe ioſue post egreſſum illorum aduersariorū de ciuitate.

i Abūt ergo .hic ponit̄ actus executionis q̄tū ad ciuitatis captionem. z ptz lra v sq̄ ibi.

k Leua clypeum qui in manu tua ē. hebrei dicunt. Leua haſtā ꝛc. Ad q̄ cū fiebat illa eleuatio vt socij ioſue qui erāt in insidijs viderent. z ciuitatem intrarēt. z alij ſe ei iungerent. qz boc erat eis p̄o ſigno datū. quoviſo ſtatim exierunt. vt pz in lra. zīō oportuitq̄ illa eleuatio ſic fieret in altū vt poſſet a multis z a longe videri. et īō vt dicūt hebrei fuit haſta in cuius sūmitate erat aliqđ vexillū p̄ ſigno determinato. Vel ſi fuit clypeus vt dicit translatio nr̄a optet dicere q̄ fuit leuatus in altuz in sūmitate cuiuſdaz haſte vel ptice. cetera patēt vsq̄ ibi.

l Qui succendit vrbē z fecit eam tumulū ſempiternū. .i. nō reedificādaz imposterū. ſicut fecerat de iericho.

b Ponite inſidias poſt ciuitatē. Nec longius recedatis: z eritis omnes parati. Ego aūt z reliqua multitudo q̄ mecū est: aſcendemus ex aduerſo p̄tra vrbē. Cunq̄ exierint cōtra nos ſicut ante fecimus fugiemus: et terga vertemus donec p̄ ſequentes ab vrbe longius p̄trahant̄. Putabāt em̄ nos fugere ſicut p̄ius. Nobis ergo fugientibo z illis perſequentibo conſurgetis de inſidijs z vaſtabitis ciuitatē tradetq̄ eam dñs deus veſter in manus veſtras. Cū q̄ ceperitis ſuccendite eaz z ſic omnia facietis vt iuſſi Dimiſitq̄ eos z p̄rexerunt ad locū inſidiarū: ſederunt q̄ inter bethel z hay ad occidentalē plagā vrbis hay. Joſue aūt nocte illa in medio manſit ppli. Surgēſq̄ diluculo recenſuit ſocios: z aſcendit cū ſenioribo in frōte exercitus: vallatus auxilio pugnatorum. Cunq̄ venissent z aſcendiſſent ex aduerſo ciuitatis ſteterunt ad ſeptentrionalem vrbis plagam: inter quam z eos vallis erat media. Quinq̄ autem milia viros elegerat et poſuerat i insidijs inter bethauen z hay ex occidentali p̄te eiuſdē ciuitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonē aciem dirigebat: ita vt nouiſſimus multitudinis occidentalē plagā vrbis attingeret. Abūt ergo ioſue nocte illa: et ſtetit in vallis medio. Qđ cū vidiſſet rex hay feſtinauit mane: z egreſſus est cū oī exercitu ciuitat̄: diriterq̄ aciē p̄tra deſertū: ignorans q̄ poſt tergū lateret inſidie Joſue vero z oīs iſrl̄ ceſſerunt loco: ſimulātes metū z fugientis p̄ ſolitudinis viā At illi vociferantes piter z ſe mutuo cohortantes: p̄ſecuti ſunt eos. Cūq̄ receſſiſſent a ciuitate: z ne vnus q̄dem in vrbe hay z bethel remanſiſſet qui nō p̄ſequeret̄ iſrl̄: ſicut erūpant a p̄ta oppida relinquētes: dixit dñs ad ioſue. *Leua clypeū qui in manu tua est cōtra vrbē hay: qm̄ tibi tradā eā. Cūq̄ eleuaſſz clypeū ex aduerſo ciuitatis inſidie qui latebant ſurrexerūt cōfeſtim et p̄gentes at ciuitatē ceperūt: et ſuccenderunt eam. Viri aūt ciuitatis qui p̄ſeq̄bant̄ ioſue: reſpicientes z videtes fumū vrbis ad celum vsq̄ cōſcendere: nō potuerūt vltra huc illucq̄ diffugere: p̄ſertim cuz hi qui ſimulauerant fugā: z tendebāt ad ſolitudinē: cōtra p̄ſequentes fortiſſime reſtitiſſent. Eligensq̄ ioſue z oīs iſrl̄ q̄ capta eſſet ciuitas z fumus vrbis aſcēderet: reuerſus percuſſit viros hay. Siquidez z illi qui ceperant z ſuccenderāt ciuitatē: egreſſi ex vrbe p̄tra ſuos medios hoſtiū ferire ceperunt. Cū q̄ ex vtraq̄ p̄te aduerſarij cederent̄ ita vt nullus de tanta multitudine ſaluarē̄t: regez q̄q̄ vrbis hay apprehenderūt viuentē: z obtulerūt ioſue. Jgit̄ omnibus interfectis qui iſraelem ad deſertā tentē fuerāt p̄ſecuti: z in eodem loco gladio corruētibo reuerſi filij iſrl̄ p̄cuſſerūt ciuitatē. Erāt aūt qui in eodem die p̄ciderant a vi ovſq̄ ad mulierem duodecim milia hoīm oēs vrbis hay. Joſue vero non contrixit manū quā in ſublime porrexerat tenens clypeum: donec interficerent̄ oēs habitatores hay. Jumenta autem z p̄dam ciuitatis diviſerunt ſibi filij iſrl̄ ſicut p̄ceperat dñs ioſue. Qui ſuccendit vrbem z fecit eam tumulum ſempiternum. Regem q̄q̄ eius ſuſpēdit in patibulo vſq̄ ad veſperam:

m Tunc edificauit iosue. Hic ꝓ̄r ponit actus immolatōis. vt de victoria deo gratias agerent. ⁊ vt mandatum moysi de bñdictionibus ⁊ maledictōibus. put describit Deut. xxvij. implerent. n De lapidibus impolitis. sic em̄ describit in lege Exo. o Et scripsit sup la. deu. lege moysi. non est intelligendū ꝙ totum fuerit ibi scriptū. ſ decem p̄cepta tm̄ put continent etiā Deut. v.

p Omnis aūt ꝑs ⁊c. qz sicut dictū fuit plenius Deut. xxvij. hebal ⁊ garizim sunt duo monticuli ꝓpinqui et vallis est in medio in qua erāt sacerdotes cū arcba. et media pars ꝑs erat in monte garizim vt dī hic. ⁊ media ꝑs eoꝝ erat iuxta montē hebal. ⁊ dī iuxt. qz nō erant in summitatib⁹ istoꝝ mōtiū. ſi descēsib⁹. vt meli⁹ audirēt sacerdotes q̄erāt i valle media. pnunciātes bñdictōes ⁊ sus mōtē garizim ⁊ ꝑs ibi exñs rñdebat amen: et maledictōes ⁊ sus mōtē hebal ⁊ ꝑs ibi exīstēs rñdebat amen. put dictuꝝ fuit Deut. xxvij.

p Et ꝓmū q̄dē bñdixit populo. Nō est intelligē dū ꝙ iosue. ꝓprie loq̄ndo bñdicere ꝑt ꝓpin. qz ꝫ ꝓtinet ad sacerdotū officiū. ſ imꝑcat⁹ē bona ꝑ ho tā q̄ ꝓcepſ ꝑti Post imolatōꝝ ꝓdictā quā sibi fecit nō ꝓ se ſ ꝓ sacerdotes.

r Post hec le. oia ver. bñdi. et maledi. nō ꝓ se. ſ q̄ sacerdotes. vt ꝓdictū est corā omni multitudine isrl. quia sup omēs cadebant maledictiones. si transgrederent legem. ⁊ bñdictiōes si eam observarent. ſm ꝙ habet Deut. xxx. ⁊ xxviij.

Caplin. ix.

Quibus auditis. Descripta destructiōe hay. ℔ ꝓpr describit timor circūstāt ꝑti Et ℔ autē tioze alicꝫ se ꝙgregauerāt. vt posset meli⁹ resistē de qb⁹ ꝑ agit. Alicꝫ vo cogitauerāt ꝓiūgi filijs isrl fedē de qb⁹ agit. scdo ibi. At bi q̄ erāt i gabaō. Circa ꝓmū dī. a Quib⁹ auditis. ſ. trāsitu iordanis mirabili. et destructōe hiericho ⁊ hay. b Cuncti reges trans iordanē. ℔ accipit trās iordanē respectu illi⁹ loci in q̄ filij isrl māserāt in cāpestri b⁹ moab. vbi moy. legē explanauit.

c In maritimis. ſ. in locis ꝓpinquis mari mortuo ⁊ mari cenereth.

d Ac littore magni maris. Istud ê mare mediterraneū qđ dī magnū respectu mar⁹ mortui ⁊ maris cenereth. q̄ sūt q̄dā lac⁹. vt ſ. dictū ê. iij. c. cetera patēt. e At bi. Hic ꝓpr agit de gabaonitis q̄ timore ducti q̄sierūt cū filijs isrl federari. Circa qđ ꝑ describit simulatio falsi. scdo firmatio fedeꝝ initi: ibi. Susceperūt sgr. ſcio detectō doli: ibi. P⁹ dies aūt tres. q rto tēpatio pacti: ibi. Qui rñdēt. Snia aūt ꝓme pt̄ ê i ℔. q finxerāt se verbis et factis venisse de ēra lōgin qua q̄ eēt extra terminos terre ꝓmis se filijs israel. vt sic posset cū eis aliqđ fedus facere. ꝑ qđ morte eu aderēt. ⁊ in ēra manerēt. et ꝑz ſra vsq; ibi.

f Ne forte ⁊c. et nō possim⁹ fedus inire vo. qz inhibitū erat eis. ne fed⁹ facerēt cū hītatoribus illi⁹ ēre. vt hꝫ Deu. xxviij. g Venerūt ſui tui in noie do. dī tui. ex ℔ vi ꝙ ñ solū venerāt ad iosue tioze ducti. ſ et fide vnius veri dei qz ex miracul' q̄ fecerat ꝑ filijs isrl. audītis. credidērt ipsum eē verū deū celi ⁊ terre. et deside-

rauerūt ad cultū ipsius venire ꝑ fedus incundū cū filijs isrl. ⁊ de hoc sunt ꝓmēdādi. nō aūt de fictōe falsi ꝑ quā ad hoc deuenerūt. h Tollite in manibus vīs cibaria ob

et solis occasū: ꝑcepitq; iosue ⁊ deposuerunt cadauera eoꝝ de cruce: piecerūtq; i ipso introitu ciuitatis ꝓgesto sup eo magno aceruo lapidum qui ꝑmanet vsq; in ꝑsentē diē. n Tunc edificauit iosue altare dño deo isrl in monte hebal: sicut ꝑcepat moyses famulus dñi filijs isrl: ⁊ scriptū est in volumine legꝫ moysi altare o lapidibꝫ impolitis q̄s ferrū nō tetigit: ⁊ obtulit sup eo holocaustū dño: immolauitq; pacificas victīas: p ⁊ scripsit sup lapides deuteronomiū legis moysi q̄ ille diga esserat coram filijs israel. q Omnis aūt ꝑs ⁊ oēs maiores natu: duces q; ac iudices stabāt ex vtraq; ꝑte arche in ꝑspectu sacerdotū q̄ portabāt archam federis dñi: vt aduena ita ⁊ indigena. Media ꝑs eoꝝ iuxta montē garizim: ⁊ media iuxta montē hebal: sicut ꝑceperat moyses famulus dñi r Et primū quidez bñdixit ꝑpl'o isrl: s post hec legit oia verba bñdictiōis ⁊ maledictionis: ⁊ cūcta q̄ scripta fuerāt in legis volumine. Nihil ex his q̄ moyses iusserat reliqt intactuz: ℔ vniuersa replicauit coꝝ oī multitudine isrl mulieribus ac parvulis ⁊ aduenis q̄ inter eos morabant. .ix.

a Vbi audītis: b cūcti reges trās iordanē q̄ versabāt i mōtanis ⁊ cāpestribꝫ: c i maritimis: d ac littore magni maris: hi q; q̄ hītabāt iuxt liba

nū et be⁹ ⁊ amorreus: chananeꝰ: pherezeꝰ: ⁊ eueus: ⁊ iebuseus ꝓgregati sunt pariter vt pugnārēt ꝓ iosue ⁊ isrl'vno animo eadēq; sntia. e At bi qui hitabāt i gabaon audītes cūcta q̄ fecerat iosue: hiericho ⁊ hay callide cogitātes tulerūt sibi cibaria saccos veteres asinis imponētes ⁊ vtres vinarios scissos atq; cōsutos: calciamēta pantiqua q̄ ad indiciū vetustatꝫ pitacijs cōsuta erāt induti veteribꝫ vestimētis: panes q̄q; q̄s portabāt ob viaticū duri erāt ⁊ in frusta cōminuti. f Perrexeruntq; ad iosue q̄ tūc morabat i castris galgale: ⁊ dixerūt ei atq; sil' oī israeli. De tra lōginqua venim⁹: pacē vobiscū facere cupiētes. Rñdērtq; filij isrl ad eos atq; dixerūt. f Ne forte i terra q̄ nob forte debēt hītetis: et nō possimus fedus inire vobiscū. At illi ad iosue serui inquiunt tui sumus. Quibus iosue ait. Quinā estis vos. aut vñ venistis? Rñderūt de tra lōginqua valde⁸ venerūt serui tui in noie dñi dei tui. Audiuim⁹ em̄ famā potētie eiꝰ cūcta q̄ fecit in egypto ⁊ duobus regibus amorreoꝝ trans iordanem: seon regi esebō et og regi basā q̄ erāt i astaroth: dixerūtq; nobis seniores: ⁊ omēs hītatores terre nre. b Tollite in manibus vīs cibaria oblōgissimam viā: et occurrite eis ⁊ dicite. Serui vī sum⁹: fed⁹ inite nobiscum. En panes q̄n egressi sumus de domibꝫ

longissimā viam.i.q̄si ob longissimā viam ficte. q̄ scd̄m veritatē nō erat.sicut pz in lr̄a.cetera patēt. i Susceperūt igit̄. Hic p̄nr ponit̄ firmatio federis initi. cum dr. Susceperūt igit̄ de cibarijs eorū.dicūt aliqui q̄ nō susceperunt ad comedendū.ꝫ ad p̄bandū.q̄ apostata fuissēt de longinquo ꝫ hoc nō videt̄ cōueniēter dictū.q̄rita bñ vidisset hoc in manibus gabaonitarū.et iō dicendū q̄ acceperunt ad comedendū.licet modicū. in signū cōfederatiōis. Iste em̄ fuit modus apud antiq̄s comedere sil̄ post federa inita vt habet̄ de iacob et laban Gen̄.xxxj. et adhuc seruat̄ de posb⁹ modernis apud multos.

k Et os dñi non interrogauerūt.et in ꝫ defecerī.q̄ inarduis debebāt recurrere ad cōsiliū dñi. si tñ curiosset fortsitan ex eius rñsione idē fecissent vt videbit̄ infra.

l Post dies aūt tres. Hic p̄nr ponit̄ mendacij detectio p visum et auditū.q̄ filij isrl̄ audierūt et viderūt q̄ ciuitates gabaonitaꝝ erāt site in t̄r̄minos terre sibi,p̄missē.et ptz lr̄a.

m Qui rñderūt. Hic p̄nr ponit̄ pacti tēperatio.q̄ iosue et principes ad cōpescendū murmur ppli. et seruandum obligationez iuramēti.liberauerūt gabaonitas a morte corporali. et suppoſuerunt eos morte ciuili. vicz

nris vt venirem⁹ ad vos:cum sūpsim⁹:nūc sicci fcti sūt:et vetustate nimia p̄minuti. Utres vini nouos impleuimus:nūc rupti sunt et soluti. Uestes et calciamenta quib⁹ induimur:et q̄ habemus in pedib⁹ ob lōgitudinē lōgioris vie trita sūt et pene p̄sumpta[l] Susceperūt igit̄ de cibarijs eorū:[k]et os dñi nō interrogauerūt. Fecitq̄ iosue cū eis pacē:et inito federe pollicit⁹ ē vt nō occideret̄. Principes q̄q̄ multitudinis iurauerunt eis.

[l]Post dies aūt tres initi federis:audierūt q̄ invicino habitarent et inter eos futuri essent. Mouerunt q̄q̄ castra filij isrl̄:et venerūt in ciuitates eoꝝ die tercio:q̄ꝫ ꝫ vocabula sūt gabaon et caphira et beroth et cariathiarim Et nō p̄cusserūt eos eo q̄ iurassent eis p̄ncipes multitudis in noīe dñi dei isrl̄. Murmurauit itaq̄ oīe vulg⁹ cōtra p̄ncipes isrl̄. [m]Qui rñderūt eis. [n]Iurauimus eis in noīe dñi dei isrl̄:et iccirco nō possumus p̄tingē. Sed hoc faciemus eis. [o]Reseruēt quidē vt viuant ne p̄ nos ira dñi cōcitet̄ si peierauerimus eis. Periurium autē non incurrit̄ nisi ex transgressione iuramēti obligatorij,nec ira dñi p̄citat

nisi p̄ter illud q̄ ꝺ̄ est illicitū fieri. ergo ꝛc. Rñsio dicendum.q̄ hoc iuramentū fuit seruandū triplici rōe. Prima accipit̄ ex pte gabaonitarū.qui sicut dictū est. venerūt ad iosue in noīe dñi volētes eius cultui subijci. et iō p̄ceptū dñi de interfectōe habitatorū terre nō vindicat̄ cōtra eos currere qđ erat datū p̄ter malitiā habitātiuz in terra.et obstinatōe eorum in malis.vñ infra. xj.ca.dr̄ de obstinatis dñi enim sūia fuerat vt indurarent̄ corda eorum.et pugnarent cōtra isrl̄.et caderent et non mererent̄ vllaz clementiā ac p̄rirēt sicut p̄ceperat dñs moysi. Et q̄ pz q̄ gabaonite meruerūt clementiaz nec currebat cōtra eos sūia dñi.secūda accipit̄ ex pte filiorū isrl̄. q̄ istud fuit primū pactū et iuramentū qđ fecerūt extraneis gētib⁹. excepto tñ iuramēto facto ipi raab.qđ fuit magis p̄ticulare,vt dictū fuit.s.ij.c. istud aūt fuit cōe et iō si fregissent iuramentū gabaonitas occidendo. quibus iurauerant vt nō occiderent̄.vt pz in lr̄a. hoc fuisset diuulgatū p terras in circuitu. et reputati fuissent filij isrl̄ infideles.et iuramēti trāsgressores

dñi cōcitet̄:si peierauerim⁹ sed sic viuāt vt in vsu vnius multitudinis ligna cedāt: aq̄sq̄ p̄portent .Quibo hec loquentib⁹ vocauit gabaonitas iosue:et dixit eis.Cur nos decipe fraudeuoluistis vt diceretis p̄cul valde habitam⁹ a vobis cū i medio nr̄i sitis. Itaq̄ sub maledictione eritis:et non deficiet de stirpe vra ligna cedens: aquasq̄ cōportās in domū dei mei. Qui rñderūt. Nūciatū ē nobis seruis tuis q̄ p̄misisset dñs deus tuus moysi seruo suo vt traderet vobis oēm terrā:et dispderet cūctos habitatores e⁹. Timuimus igit̄ valde:et quidim⁹ animabꝰ nr̄is vestro terrore pulsi:et hoc cōsiliū iniuimus. Nūc aūt in mānu tua sum⁹:qđ tibi bonū et rectuz videt̄:fac nobis. Fecit ergo iosue vt dixerat et liberauit eos de manu filiorū isrl̄ vt nō occiderent̄. Decreuitq̄ in illo die eos esse in ministerio cuncti ppli et altaris dñi:cedētes ligna et aquas cōportantes:vsq̄ in p̄nēs tēpus in loco quem dominus elegisset.

in magnum scandalum ūlius populi,et p̄ consequens in irreuerentiam seu blasphemiam dei.cuius dicebantur peculiaris populus et a deo electus et ideo ad hec vitanda seruandum fuit iuramētum. Tercia accipit̄ ex parte dei.qui promior est ad miserandum q̄q̄ ad condemnandum.et ideo credendum est quod iosue ex familiari consilio dei mortem eorum corporalem mutauit in ciuilem.vt sic de suis mendacijs punirentur.et iuramentum seruaretur.quod de morte corporali eis non inferenda intelligebatur.et q̄ dominus hanc sententiam approbauerit patet ex hoc.q̄ propter afflictionem iniustam gabaonitarum factam per Saul. fames facta fuit in terra israel tribus annis et septem viri de stirpe Saul fuerunt crucifixi. vt habetur.ij.Regum.xxj.glosa autem Augustini super capitulo.x.exponendo illud.In Manus tuas tradidi illos.dicendo sic. Ubi neq̄ consultus est dominus vtrum cundum esset sed vltro suis recte subuenire volentibus futuram pronunciauit de eis victoriam, sic posset de

tera patent vsq; ibi. ℟ Omne quod spirare poterat interfecit: quod intelligit de specie humana: bruta enim alia cesserunt in pdam bellantiu. ℣ Fiat cades bar ne vsq; ad gazam. hec est longitudo terre ab oriente in occidentem. ℣ Uno impetu ce. q̃tum ad primus bellum: qz multo tepe pugnauit iosue: vt habetur ca. seq̃nti. Circa pdicta de statone solis potest queri: q̃ fuit lõgior dies sub iosue vel sub ezechia. ⁊ dicũt alig̃ q̃ illa fuit longior dies sub iosue: eo q̃ dicit i textu. Non fuit ante⁊ postea tã lõga dies. vt dictum ẽ. Sed occurrit difficultas quia de die sub ezechia scribit. iiij. Regũ. xx. et Esai. xxxviij. q̃ sol rretrocessit decem lineis vel gradibus q̃bus designant decem hore fm ꝓmuniorem opinionez. Ad cui⁹ solutõnez dicũt aliqui. q̃ sol recessit subito: ⁊ ideo dies nõ fuit augmẽtata: nisi tm̃ decem horis. q̃bus successiue redit ad locũ vñ retrocesserat. et vlterius vsq; ad occasum descendit p duas horas. quia. x. hore diei transierant quando sol retrocessit. et fm hoc illa dies artificialis de qua est sermo: fuit tm̃ viginti duarũ horarum. dies aũt sub Josue fuit. xxiij. horaruz. quia sol stetit immobilis spacio vni⁹ diei artificialis: et postea cursu suo naturali iuit ad occasum: et sic illa dies fuit duplicata. Sed quia ezechias quesiuit signũ notabile ab oñib⁹. vt videt. iiij. Reg. xx. cap. ⁊ Esa. xxxviij. Et magis fuit notabile signũ solis retrocedendo successiue. et magis notum pluribus q̃ si retrocessisset subito ideo dicunt alig̃ q̃ due linee in horologio achaz faciebant tm̃ vnam horam. et ideo sol retrocedendo decez lineis successiue. et redeundo ad locum vñ retrocesserat fecit tm̃ decem horas: ⁊ sic idem habetur qd̃ prius scilz q̃ dies sub iosue fuit longior duab⁹ horis. Alij vo innitentes dictis dyonisij dicũt q̃ dies sub ezechia fuit longior. dicit em̃ dionysius in epla ad policarpũ: q̃ dies sub ezechia fuit fere triplicata qm̃ defecerunt tm̃ hore quatuor. qz fm ipm̃ sol ꝓcesserat de oriente i occidentẽ p. x. horas. ⁊ retrocessit successiue p. x. horas: ⁊ p. x. alias redit ad locũ vñ retrocesserat: ⁊ vltra ꝓcessit ad occidentem p duas horas: ⁊ sic dies artificialis fuit augmẽtata. xx. horis. ⁊ sic fuit. xxxij. horaruz. Illa autẽ que fuit sub iosue. xxiiij. tm̃. qz illa dies nõ fuit nisi duplicata. ad illud aũt qd̃ dicit in hoc loco. Non fuit ante nec post tam longa dies ⁊c. dicũt q̃ hoc refertur ad tempus in quo iosue scripsit librũ istum. qz post victoriã pdictam vixit lõgo tpe. et librũ istum scripsit circa finem vite sue. et vsq; ad tps illud non fuit tam longa dies ante victoriã pdictã nec⁹ p⁹. p hoc tm̃ nõ excludit q̃n dies sub Ezechia q̃ fuit postea fuerit lõgior. ℣ qz bonũ ẽ sustinere dicta sacre scripture q̃tuz ẽ possibile. que absolute dicit hic. q̃ non fuit tam longa dies ante nec⁹ post. Ideo non obstantibus predictis potest dici: q̃ dies sub Josue fuit longior: quia vt dictuz est supra. iiij. ca. filij israhel transierunt iordanem decima die mensis primi. qui apud hebreos incipit a prima lunatione propinquiori equinoctio vernali. et quartadecima die eiusdem mensis celebrauerunt pascha.

onis illius vniuersasq; animas que in ea fuerãt cõmorate. Nõ reliquit i ea vllas reliquias. Sic fecerat eglõ sic fecit ⁊ hebron: cũcta q̃ in ea repperit ꝓsumẽs gladio. Inde reuersus in dabir: cepit eaz atq; vastauit: regẽ q̃z ei⁹ atq; oia p circuitu oppida pcussit i ore gladij. Non dimisit i ea vllas reliq̃as. Sicut fecerat hebron et lebna et regibz eaz: sic fecit dabir et regi illius. Percussit itaq; iosue oẽm terrã mõtanã: et meridianã atq; cãpestrẽ. et aseroth cum regibz suis. Nõ dimisit in ea vllas reliquias: ℟ oñe qd̃ spirare posterat interfecit: sicut precesperat ei dñs deus israh: ℣ a cades barne vsq; ad gazã. Oẽz terrã gosen vsq; gabaõ vniuersosq; reges: et regiones eorum: ℣ vno impetu cepit atq; vastauit. Dominus. n. deus israhel pugnabat pro eo. Reuersusq; est cum oñi israhel ad locum castrorum in galgala.

et postea septem diebus obsederunt Hiericho. ⁊ postea miserũt exploratores ad ciuitatez bay. postea bellatores ꝓtra eaz q̃ deuicti fuerunt ꝓpter peccatuz achon: q̃ deꝓhenso et punito postea ceperũt bay et bethauen: quibus peractis venerunt gabaonite et confederati fuerũt filijs israel: ꝓpter quam ꝓfederatiõez q̃nq; reges obsederunt eos. et iosue ab eis rogat⁹ venit ad liberandum eos pugnãdo cõ reges predictos in q̃ pugna fuit statio solis vt̃z ex pdict̃. in tot aũt ⁊ tantis agẽdis bñ ⁊ probabiliter põt dici q̃ fluxit tẽpus ab eqnoctõ vernali vsq; ad medietatem Junij vt̃ circiter: tũc vo dies artificialis bz. xviij. horas: et tunc fuit duplicata: vt dcm̃ est. ⁊ p pns fuit triginta sex horaz. dies autem sub Ezechia fuit triginta duaz horarum ad plus: vt pz ex supradictis: ⁊ sic videt q̃ sub iosue fuit maior dies. Ad cui⁹ intellectum est sciendũ q̃ qõ est de quantitate diei artificialis ⁊ de eius augmẽto. qz dies augmentati sub iosue et ezechia fuerunt artificiales: quãtitas vo diei artificialis variatur fm diuersitatem climatuz ⁊ fm approꝑquatõez maiorem ad solsticium estiuale et hyemale: et ideo licet in omni climate et quolibet tempe anni quelibet dies artificialis habeat duodecim horas: tamen horas naturales habet aliquando plures aliquando paciores. In tercio vo climate dies breuissima. scilicet quando sol est in solsticio hyemali habet decem horas. longissima vo scz quando sol est in solsticio estiuali habz duodecim horas. questio autez nostra debet applicari ad tercium clima: quia in eo est birlin vbi erat Ezechias q̃n dies sibi fuit ꝓlongata. ⁊ similiter iosue erat satis ꝓpe hierusalem q̃n ꝓlongauit deus diem ad eius petitionez. Si tunc dicat q̃ dies ꝓlongata sub iosue fuit in solsticio estiuali: quod satis probabiliter potest dici eo q̃ eodem anno iosue aliqualia bella pegerat: sequit̃ q̃ illa duplicata habuit. xxviij. horas. ⁊ si ꝓpter oppositioez dicat̃ q̃ dies ꝓlongata sub Ezechia fuerit in solsticio hyemali: quod satis ꝓbabiliter põt dici: vt videbitur postea: sic dies ille tm̃ habuit. xxvj. horas naturales et duas partes vni⁹ hore naturalis. qz quatuor hore artificiales que deficiunt a perfecta triplicatõne illius diei: vt patet ex pdictis uõvaleret nisi. iij. horas ⁊ terciã ptem vni⁹ hore: ⁊ sic bz q̃ dies sub iosue fuit longior in vna hora naturali: ⁊ tercia parte vni⁹ hore naturalis: pbatio assumpti. s. q̃ ꝓbabiliter põt dici dies sub ezechia ꝓlongatã fuisse in solsticio hyemali. ⁊ hoc ratõne climatis. quia in tercio climate sol eleuat̃ in meridie minoris dici p. xxxvj. grad⁹ fere: ⁊ ideo tale tempus est ibi tunc quale est apud nos in septimo climate circa finem februarii p. xij. dies añ equinoctiũ vernale: qd̃ ẽ tps satis aptum ad ꝓcedendũ ad bellum. cũ nõ sit nimis calidũ nec nimis frigidum. Dies aũt ꝓlongata fuit Ezechie ante ꝓcussionem exercitus sennacherib vt ostendit̃ iiij. Reg. xx. ꝓcussio aũt illa fuit quando sennacherib veniebat cum exercitu magno ꝓtra irlin. et sic patet ꝓpositz q̃ ꝓbabiliter põt dici illam diem in solsticio hyemali fuisse. Ad dcm̃ aũt dionysij dicẽtis q̃ illa dies sub ezechia fuit. xxxij. horarũ: dicendũ q̃ loquit̃ de horis artificialibꝰ ⁊ ille valerẽt tm̃. xxvj. horas nãles. ⁊ duas ptes vni⁹ hore vt dcm̃ ẽ. In ca. x. vbi dr in postilla. Non fuit antea

Et postea tamlōga dies: Additio.

Extra sniam Irałez ꝓpter intellectū tā illi⁹ histoꝛie q̄z ezechie in.iij.re.xx. ⁊ Esa.xxxviij.pōt ꝓbabiliť dici salua tñ sanctoꝛuz auctoꝛitate. q̄ dies illa inq̄ illud miraculum in boꝛologio achas diuinit⁹ ezechie fuit factuz: ñ lōgioꝛ nec bꝛeuioꝛ fuit solito: ⁊ sic cessat tota altercatio postillatoꝛis in boc ca. circa istā materiā ꝓtēta q̄liter eiꝰ boc intelligať dño dirigēte videbiť. j. iij. Regū.xx.

Replica. In ca.x. vbi postillatoꝛ disputat de statione sol⁹ ꝑ iosue burgñ. allegat digressiones quā facturꝰ é de bac statōne ⁊ retrogradatione tpe ezechie circa.xx.c.iiij. Reguz. vbi mira ꝑ sanctoꝛū auctem sine rōne imaginať. ⁊ ibi vide coꝛrectoꝛium satis rōnabile.

Ca.xj. Ele cū audisset. Hic describitur de bellatio.xxiij. reg. Et primo ponitur dctā bellatio. secdo q̄dā epilogatō. xij. c. Circa primū ꝓio describiť belli apparatus. secdo ꝓflictꝰ: ibi. Venitq̄ iosue. tercio victoꝛie obtentus: ibi. Cepit itaq̄ Iosue. Circa primū ꝓmittiť apparatꝰ regum ꝓtra iosue cum dī.

a Que cū audisset Jabin rex ꝛc. qz tenebat ꝓncipatū sup ista alia reḡ vt dī. j. eodē ca.

b Egressiq̄ sunt oēs cū turmis suis ꝓplus multꝰ nimis ꝛc. Mypbolica locutio é ad designādum multitudinē magnaz exercitus

c Conuenerūtq̄ ꝛc. ad aq̄s meron: lacus quidā est ꝑ quez transit iozdanis fluuius situs inter mare cenereth ⁊ oꝛtum iordanis.

Ele cū audisset .xj. iabin rex asoꝛ misit ad iobab regē madan: et ad regem semeron atq̄ ad regez achaph: ad regez q̄ aq̄lonis q̄ habitabāt i mōtanis ⁊ i planitie ꝑ meridiez cenerotb: i cāpestribꝰ q̄ et regionibus Ꝛ iuxta mare chananeū q̄ ab oriente et occidente: et amoꝛreuz atq̄ etheū ac pherezeū ⁊ iebuzeuz in montanis: eueū q̄ q̄ habitabat ad radices hermon in terza maspha. [b] Egressiq̄ sunt oēs cū turmis suis. pplus multus nimis: sicut barena que est in littoꝛe maris: eq̄ quoq̄ ⁊ curꝰ immēse multitudinis [c] Cōueneꝛūtq̄ oms reges isti in vnū ad aq̄s meron vt pugnarent ꝑ isrł. [d] Dixitq̄ dñs ad Josue. Ne timeas eos. Cras. n. hac eadē hoza ego [e] tradā oēs istos vulnerādos in ꝓspectu isrł. [f] Eq̄s eoꝛum subneruabꝰ: ⁊ curꝰ igne combures. [g] Venitq̄ iosue et oīs exercitꝰ cū eo aduersus illos ad aq̄s meron subito: et irruerūt sup eos tradiditq̄ illos dñs in manꝰ isrł. Qui ꝓcusserūt eos ⁊ ꝓsecuti sū vsq̄ ad sidonem magnam [h] et aq̄s masserephoth. cāpūq̄ maspbe q̄ est ad oꝛientalem illiꝰ ptē. [i] Itaq̄ ꝓcussit oēs vt nullas dimitteꝛet ex eis reliquias. Fecitq̄ sic ꝓcepat ei dñs. Eq̄s eoꝛ subneruauit: curꝰ usq̄ cōbussit. [k] Recuersusq̄ statī cepit asoꝛ. [l] et regē eiꝰ ꝓcussit gladio. Asoꝛ ei antiq̄tꝰ int oia regna hec ꝓncipatū tenebat [m] Percussitq̄ oēs aias q̄ ibidez morabant. Non dimisit in ea vllas reliq̄as: ꝫ vsq̄ ad intēnitionem vniuersa vastauit. ipsamq̄ vrbē pemit incēdio ⁊ oēs ꝑ circuitū ciuitatꝫ: reges q̄ eaꝝ cepit. ꝓcussit atq̄ deleuit: sic ꝑcepat ei moyses famulꝰ dñi [n] Absq̄ vrbibus q̄ erāt i collibꝰ ⁊ in tumulꝰ site: ceteras succēdit isrł [o] vnā tñ asoꝛ munitissimā flama ꝓsumpsit. Oēmq̄ ꝓdā istaꝝ vrbiū ac iumēta dimiseruꝰ sibi filij isrł cūctis hoībus interfectis. Sicut ꝑcepat Ꝛ min⁹ moysi suo suo: ita ꝓcepit moyses iosue: ⁊ illevni uersa cōpleuit. Nō ꝓterijt de vniuersis mandatis: nec vnū quidē vbū qđ iusserat dñs moysi. [p] Cepit itaq̄ iosue oēm terzā mōtanā ⁊ meridianā: terzāq̄ goseu ⁊ planitiem ⁊ occidentalem plagā: mōtemq̄ isrł ⁊ cāpestria eiꝰ ⁊ ꝓtez montis q̄ ascendit seir vsq̄ baalgath ꝑ planitiem libani subter montem hermō oēs reges eoꝛū cepit percussit et occidit. [q] Multo tpe pugnauit iosue contra reges istos. [r] Non fuit ciuitas q̄ se nō traderet filijs israel. [s] ꝓter eueū q̄ habitabat in gabaon. Oms em bellādo cepit. Dñi enim sntia fuerat quia rex asoꝛ induxerat alios reges ad pugnandū cōtra filios israel.

[p] Cepit itaq̄ iosue. Hic cōsequenter describiť victoꝛie obtent⁹: ꝑ hoc q̄ iosue obtinuit terzā ꝑ maioꝛi ptē ⁊ quātuz tūc sufficiebat habitatōi filioꝝ isrł. qz milte ciuitates ⁊ ville remāserūt: q̄ nō fuerāt acq̄site tpe iosue put dī. j. xij. ca. [q] Multo tpe pugnauit ꝛc. saltez fer annis ad minus: vt videbiť. xiij. ca. [r] Non fuit ciuitas q̄ se ꝛc. hoc quia ꝑ maꝛi parte se tradiderunt ad tale spectaculū: ꝛz multi remaneāt.

[f] Equos eoꝝ subneruab ꝛc. ꝛ signū victoꝛie a dō obtente. [g] Venitq̄ iosue. Hic ꝓsequēter describitur belli ꝓflictus: et ꝑ ira vsq̄ ibi. [b] Et ad aq̄s masse repboth. bebzei dicūt: Aq̄s salinaꝝ: qz sicut dicūt erāt ibi canales fctē iuxta mare: per quas aq̄ maris ingredies desiccabať a sole: et sic in salez puertebatur. Et sic Masserephoth ꝑm cos nō ē nomen ꝓpriuz loci ꝫ nomé cōe.

[i] Itaq̄ ꝓcussit oms vt nullas ꝛc. qđ est intelligendū dō bis q̄s potuit attingere extra fortalitia. [k] Reuersusq̄ statim cepit Asoꝛ. q̄ erat principalioꝛ ciuitas vt statim subdiť in ira et iō primo debellauit eaz: vt alij timentes se redderēt ei: sicut et factū est vt postea subditur eodem ca.

[l] Et regez eiꝰ ꝓcu. gla. qui de ꝓlio fugerat ad ciuitatem.

[m] Percussitq̄ oms aias. i. boines: aia ei ꝓncipalioꝛ ps é bois. ⁊ iō ab ipa denominať aliq̄n totus homo.

[n] Absq̄ vrbi. q̄ erant in collibus. illas em dimisit duplici de cā vtz in seq̄ntibus: tū qz aliq̄s nō cepit. tuz qz illas q̄s cepit dimisit filijs israel vt essent eis ad ꝓsidium.

[o] Unam tñ Asoꝛ mu. flam. ꝓsumpsit. dō illis quas cepat Josue. quod fecit:

Consequenter describitur apparatus belli ex parte iosue cum dī. [d] Dixitq̄ dñs ad iosue. ne timeas eos. apparatus em belli ex parte iosue magꝫ erat in ꝓfidētia dei q̄ i ꝓfidentia armoꝝ: vñ subdiť. [e] Tradā oēs istos vul. vel vulnerati: qz multi fugerūt ad foꝛtalitia vtz ex sequētibus: ꝫ oms fuerūt ibi debicti et ꝑ magna parte interfecti et ex cōis modus loquendi: sicut dicit. Oms de ciuitate

runt alij tñ remaſerẽt aduerſarijs vt dcm̃ eſt. 7 ẽ mod⁹ loquẽdi bypbolic⁹: ſicut ſ. poſitũ eſt exemplũ 7 currentibus ad ſpectaculum.

s Preter eum qui habitabat ꝛc. boc dicit ad oñendum ꝙ ciuitates que tradiderũt ſe ei: ℔ fecerunt virtute armorũ coacte: etiõ non meruerunt clemẽtiaz aliquã ſicut meruerũt gabaonite ꝙ crant ueci: vt bic dr: 7 iuerũt extra terraz ſuaz ad filios iſrael ad querendum cuz eis pacem 7 miſcoiam vt dcm̃ ẽ ſupra ix. ca.

t In tpe ꝛc. interfecit Enachi id eſt gigantes.

v De montanis. ſ. bebrõ. qđ eſt intelligendũ ẽꝓtuz ad ptẽ tm̃ qz aliꝙ remaſerit ꝙſ chaleb poſtea interfecit: vt dr̃ j. xv. c. niſi dicatur ꝙ factũ chaleb bic ponit̃ p anticipationez: 7 aſcribatur ioſue: eo ꝙ chaleb habuit illaz terram ex ioſue cõceſſiõe: vt br̃ infra. xiiij. capitu. 7 huic dicto cõſonat qđ dicit Judi. j. de expugnatione hebrõ p⁹ mortẽ ioſue: vel ꝙ ioſue i debellatione gigãtium hebron fuit cuz caleb et eo principalioꝛ ꝓpter quod ſibi aſcribitur: vnde ſubditur.

x Non reliquit ꝛc. abſq; ciuitatib⁹ Gaza et Geth et Azoto ꝛc. Ille eñ ſunt ciuitates philiſtinoꝝ. que non fuerũt acquiſite filijs iſrl tpe ioſue: vt br̃ infra. xiij. ca. Si vltimũ dicat̃. oportet dicere ꝓſequẽter: ꝙ illo qđ dr Judi. j. poſt mortem ioſue de expugnatõne chartharbe dr ꝙ recapitulatõnem. y Quicuiq; terra a pzelijs. ſ. coibus. quia poſtea legunt̃ facta ꝑlia in ſortibus ꝓticularib⁹ tribuũ filioꝝ iſrael. vt br̃. xv. ca. 7 Judicum primo.

¶ Capl'm. xij.

Hi ſunt reges. Hic ponitur epylogus regũ debellatoꝝ a filijs iſrl: et primo debellatorum tpe

vt indurarent̃ corda eorum 7 pugnarẽt ꝓtra iſrl 7 caderẽt 7 nõ mererẽt vllã clementiã ac ꝓcent ſicut ꝓcepat dñs moyſi. t In tpe illo venit ioſue 7 interfecit enachim v de mõtanis hebron 7 dabir et anab 7 de oi mõte iuda 7 iſrael: vbeſq; eorum deleuit. x Nõ reliquit vllũ de ſtirpe enachim in tra filioꝝ iſrael abſq; ciuitatibus gaza 7 geth 7 azoto: in q̃bus ſolũ relicti ſt. Cepit g ioſue oẽm terraz ſicut locut⁹ eſt dñs ad moyſen: 7 tradidit eã in poſſeſſionez filijs iſrl ꝑm ptes 7 tbu ſuas: y q̃euit terra a plijs.

Hi ſt reges q̃s 7 xp̃j. ꝓcuſſerũt filij iſrael et poſſederũt trã eoꝝ trans ioꝛdanẽ a ſolis ortu a torrente arnon vſq; ad montem hermon: 7 oẽz orientalẽ plagã q̃ reſpicit ſolitudinẽ. Seon rex amorreoꝝ qui habitabat i eſebon: dmiat⁹ ẽ ab Aroer q̃ ſita ẽ ſup ripã torrẽtis arnon: 7 medie ptis i valle dimidieq; galaad b vſq; ad torrentẽ ieboc q̃ ẽ termin⁹ filioꝝ ãmon: 7 a ſolitudie c vſq; ad mare ceneroth ꝫ orientez d 7 vſq; ad mare deſerti q̃ ẽ mare ſalſiſſimũ ad orientalẽ plagã ꝓ viã q̃ ducit bethſimoth: 7 ab auſtrali ꝓte que ſubiacet aſeroth vſq; e phaſga termin⁹ og regis baſan: ꝺ reliq̃is raphai f q̃ habitauit in aſtaroth 7 in edrai. 7 dmiatus ẽ in mõte hermon: et in ſalecha atq; in vniuerſa baſan vſq; ad terminos geſſuri 7 machati 7 dimidie ptis galaad ad termios ſeon regis eſebon. Moyſes famul⁹ dmini et filij iſrl ꝓcuſſerũt eos: tradiditq; terrã eorum moyſes in poſſeſſionẽ rubenitis 7 gaditis et dimidie tribui manaſſe. d Hi ſunt reges terre q̃s ꝓcuſſit ioſue et filij iſrl f trãs ioꝛdanẽ ad occidentalẽ plagã a baalgad i cãpo lybani vſq; ad mõtẽ libani cui⁹ ps aſcẽdit in ſeir Tradiditq; eaz ioſue ī poſſeſſionẽ tribub⁹ iſrl. ſingl'is ptes ſuas: tam in montanis q̃ in planis atq; campeſtribus. In aſeroth 7 in ſolitudine ac in meridie: et heus fuit et amorreus: chanane⁹ 7 pherezeus: eueus 7 iebuſe⁹ Rex Hiericho vnus. Rex Hay qui eſt ex latere bethel vnus. Rex irl'm vnus. Rex hebrõ vn⁹. Rex hierimoth vn⁹. Rex lachis vnus. Rex eglon vn⁹. Rex gazer vnus Rex dabir vn⁹. Rex gader vn⁹. Rex herma vnus. Rex bereth vn⁹. Rex lebna vn⁹. Rex odollã vnus. Rex maceda vnus. Rex bethel vn⁹ Rex raphua vn⁹. Rex ofer vnus. Rex affec vnus. Rex ſaron vnus. Rex madã vn⁹ Rex aſor vnus. Rex ſameron vnus. Rex acſaph vn⁹. Rex themach vn⁹. Rex mageddo vnus. Rex cedes vn⁹ Rex iachanen carmeli vn⁹. Rex dor 7 puincie dor vnus Rex gentium galgal vnus. Rex tharſa vnus. Oẽs reges triginta vnus.

¶ Capl'm. xiij.

Oſue ſenex ꝓuecteq;

b Trans ioꝛdanem ad occidentalem plagam: ſicut dictũ ẽ. Jordanis fluui⁹ ẽ t̃min⁹ t̃re ꝓmiſſionis a ꝓte orient̃ 7 ideo tota terra ꝓmiſſionis eſt in occidente reſpectu ipſius. i Rex gentiũ galgal alꝫ galgath vn⁹. Iſte dicit rex gentiũ nõ qz oẽs gentes eẽnt ſb dnio ei⁹: ℔ qz bojes de diuerſis gentib⁹ 7 nationib⁹ habitabãt in regno ei⁹. ſicut in ciuitate pariſienſi habitãt viri de diuerſis gentib⁹.

¶ Capitulum. xiij.

Oſue ſenex. Hic incipit tercia ps ꝓncipalis hui⁹ libri in qua agit̃ de terre diuiſione: 7 ꝓmo ptes detribus ſequnt̃. c. xx. tercõ ciuitates et ſburbana leuit̃ dant̃

ca.xxj. Circa primū prio agitur de terre limitib⁹. scdo de psonis diuidēdis⁹. xiiij. ca. tercio de determiatis tribuū pribus. xv. ca. Prima in duas: qz prio describunt termini terre diuidende. scdo terre iam diuise: ibi. Et nunc diuide terram. Circa primū duo dicit. a Josue senex ꝓuectęq; etatis erat. q. d. scripture: q; tpus erat diuidendi terram: qz dns dixerat ei q; ipse diuideret eaz: vt habetur supra. j. ca. b Terraq; latissima derelicta est cuius maior ps erat acquisita reliqua ps acquirenda: put subdit.

c Dis vicz galilea philistijm: i hebreo habek. Dns termini phil. stijm. galilea enim est in opposita pte terre promissionis. Contra als. Uersus aqlonem. plures. ii. terre et ciuitates in terra promissionis remanserūt aduersarijs filioū israel p magnū tpus pluribus de causis. Una fuit. qz filij israel non erāt adhuc in tanto numero q; possent totam terram sufficiēter populare: et io si subito fuisset aduersarij eorum deleti possent contra eos multiplicari feroces bestie: que magis nocerent eis q; boues et hec cā assignat: Exod. xxiij. in fine: vbi dicit sic. Non eijciam eos a facie tua anno vno. ne terra in solitudinē redigatur et crescāt quotidie contra te bestie. Scda causa fuit. vt filij israel habētes aduersarios ꝓpe se exercerētur in prelio: et non fierēt ignaui sicut solent boues in longa pace fieri. tercia causa fuit vt essent boues solliciti ꝓ uare mandata dei: qz quando ea trāsgrediebātur ab aduersarijs sibi ꝓpinquis affligebantur: et quādo seruabāt: eis dnabant: vt patet ex decursu libri Judicū: et iste due cause tanguntur iudicuz iij. ca. in principio vbi dr sic. Hę sunt gentes: qs dominus dereliquit: vt erudiret in eis israelem. sequit. Et discerēt filij israel certare cū hostib⁹ et hec ꝓsuetudines pliandi. et subditur ibidē. Dimisitq; eos: vt in ipsis experiretur israel vtrū audirent mādata dni q; precepat ꝑ⁹ manū moysi an non. igit enumerat ꝑ plures ciuitates et loca que nō erāt adhuc acquisita filijs israel ex causis dictis: et ꝓ hoc excepto qđ sequitur.

d A fluuio turbido. hoc ē nilus qui irrigat terrā egypti: et inde ita ꝓtrahit admixtiones terre: ex quo fit turbidus. Concludit tm de habitatoribus istoz locoz et ciuitatum.

e Ego sum qui de. eos a facie filioz israel: sicut deleui habitatores ciuitatū et locoz iam acquisitoz vez ex supra dictis. f Veni at ergo in ptem hereditatis israel: ita q; diuidatur tribub⁹. sicut illa que est acquisita. § Et nūc diuide terram. Hic consequenter describūtur termini terre ia diuise p moysē. a quib⁹ filij israel debent trāsire ꝑ iordanē et prio describūtur in generali. secūdo in spāli applicando ad tres: ibi. Dedit ergo Moyses: Circa prius ꝓ hoc prio ꝓmunat dicta dicendis dicens. § Et nūc diuide terram. Sic consequenter describitur.

b Moue trib. et di. tri. manasse q; adhuc non acceperant possessiones determinatas. i Cū q; sex tribus manasse ꝓtus ad alteram medietatē Ruben et Gad possederit terrā quā tradidit eis moyses. Cetera patēt vsq; ibi.

k Jope fuit de reliquijs rephaim. i. gigātis: ꝓ q; dr deut. iij. solus ogog rex basan restiterat de stirpe gigantū qđ ē intelligēdum de illis qui habitabāt i astharoth et edrai. in alijs ei terris bñ erāt gigātes: vt i hebrō et gaza et geth et azoto: vt dcm ē. xj. ca. cetera patēt in ira. l Dedit ergo moyses. Hic pōr describunt termini terre ia diuise p moysen i spāli applicādo ad duas trib⁹ et dimidiā. et prio ꝓtū ad tribus rubē. scdo ꝓtū ad tribū gad: ibi. Dedit q; moy. tri. gad. tcio ꝓtū ad dimidiā tribū manasse: ibi. Dedit et dimi

etatis erat: et dixit dominus ad eū. Senuisti et ingressus es. b terraq; latissima derelicta est: q; nec dum sorte diuisa ē. c Dis vicz galilea philistijm et vniuersa gessuri a fluuio turbido q; irrigat egyptū: vsq; ad termios accaron ꝑ aqlonē: terra chanaan q; in q; q; rēgulos philistijm diuidit gazeos et azotios ascalonitas getheos et accaronitas. Ad meridiē vo sūt euei: dis tra chanaan: et maara sidoniorū vsq; afeca et termios amorrei eiusq; ꝓfinia: libani q; regio ꝓtra orientē a baalgad sub monte hermō donec ingrediaris emath. Dim qui habitabāt in monte a libano vsq; ad aquas masserephoth vniuersiq; sidonij. Ego sum q; delebo eos a facie filioū israel. f Veniat g; in ptem hereditatis israel: sicut precepi tibi. g Et nūc diuide terrā in possessiones nouem tribub⁹ et dimidie tribui manasse. h cū qua ruben et gad possederūt terrā quā tradidit eis moyses famul⁹ dni trans fluenta iordanis ad orientalez plagā ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in vallis medio vniuersaq; campestria medaba vsq; dibon: et cunctas ciuitates seon regis amorrei q; regnauit in esebō vsq; ad termios filioū ammon et galaad ac terminū gessuri et machati et oem montē hermon et vniuersaz basan vsq; salecha: omne regnum og in basan qui regnauit in astaroth et edrai: k ipse fuit de reliquijs raphaim: percussitq; eos moyses atq; deleuit. Nō luerunt q; dispdere filij israel: gessuri et machati et habitauerūt in medio israel vsq; in pñrem diem. Tribui aūt leui non dedit possessionem. § sacrificia et victime dni dei israel: ipse est eius hereditas: sicut locutus est illi. Dedit ergo Moyses possessionem tribui filioz ruben iuxta cognatōnes suas. Fuitq; terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrētis arnon et in valle eiusdez torrentis media: vniuersam planitiez que ducit medaba et esebō: cūctosq; viculos eaz q; sunt in campestribus: dibon q; et abamothbaal et oppidum baalmaon et gessa et cedimoth et mepheth et chariathaim et sabama et sarathasar: in monte cōuallis bethphogor et aseroth phasga et bethaisimoth oēs vrbes campestres: vniuersaq; regna seon regis amorrei qui regnauit in esebon: quez percussit moyses cum principibus madian: eueū et recen et sur et ur et rebee duces seon habitatores terre: et balaam filium beor ariolum occiderūt filij israel gladio cuz ceteris interfectis: factusq; ē terminus filioz ruben iordanis fluuius. m Hec est possessio rubenitaz per cognatōnes suas

bitabāt i astharoth et i edrai. in alijs ei terris bñ erāt gigātes: vt i hebrō et gaza et geth et azoto: vt dcm ē. xj. ca. cetera patēt in ira. l Dedit ergo moyses. Hic pōr describunt termini terre ia diuise p moysen i spāli applicādo ad duas trib⁹ et dimidiā. et prio ꝓtū ad tribus rubē. scdo ꝓtū ad tribū gad: ibi. Dedit q; moy. tri. gad. tcio ꝓtū ad dimidiā tribū manasse: ibi. Dedit et dimi

die. ꝛ ꝑ ſra vſq; ibi. m Hec eſt poſſeſſio ⁊c. vbiū et viculoꝝ. Dicunt aūt hic vrbes q̄ erāt clauſe muris vituli aūt et ville dicunt que nō erant ſic clauſe.

n Dedit q; moyſes tribui gad. Hic conſeq̄ntez deſcribit terra in ſpāli q̄tuz ad tribum gad: ⁊ patet ſra hoc excepto qđ ſubdit. o Et dimidiam partez terre filiorū ammon. cōtrariuz aūt huius videt p̄cipi deu. ij. ca. vbi dī ſic. Non dabo tibi aliq̄d de terra filiorum ammon. quia filiis loth dedi eā in poſſeſſionem. Ad hoc reſpondent aliqui dicētes: q̄ filij Ammon habebant duplicem terrā: vnam quā dñs eis conceſſerat: aliaz quā iuxta ſe violenter acquiſierāt ⁊ iſtaz ſcdam occupauerūt filij iſrl: ñ primā: ſ hoc videt inſufficiēter dictū: tū q̄ etiā primā acquiſierant filij ammō pugnādo cōtra gigates: ⁊ expellendo eos inde violēter ꝛz ex ad ſutoziū diuiſo vt hī deu. ij. tuz ꝗa p̄ceptuz erat filijs iſrl abſolute vt nō mouerēt p̄lium contra filios ammon. ⁊ ideo nō eſt veri ſimile. q̄ terraz ab eis actu poſſeſſam occuparent: iō aliter dicit ſra. ſa. q̄ iſta ps terre filiorum ammon poſſidebatur actu a ſeon rege amorre oꝝ qui eā abſtulit a filijs ammon: ſic̄ ⁊ a filijs moab abſtulerat ꝑtē terre ſue quam poſſidebant: vt habetur Nu. xxi. Filij aūt iſrael occiderūt ſeon vt ibidem dicit: ⁊ ideo oēz terrā quā poſſidebāt acq̄ſierūt ſibi: licz q̄tum ad aliq̄s partes fuiſſet aliq̄n filioꝝ moab ⁊ filioꝝ ammon. p Tribui aūt leui non dedit poſſeſſionez: q̄ ſuſtentabant de decimis primitijs et oblationibus: dedit tñ eis vrbes ad habitandū. et ſuburbana ad nutriendum animalia vt locutus eſt alli Nume. xxxv.

¶ Capitulum. xiiij.

Hoc eſt qđ poſſederunt. Deſcriptis terre limitibus: hic ꝓſequenter agit de ꝓpoſitis diuidentibus: ⁊ diuidit in duas ptes. in ptē principalē et incidentalez: ſcda ibi. Accedentes itaq;. Circa primum dī. a Hoc eſt qđ poſſederūt ⁊c. q̄ ſupple diuidet. Dut ꝓtinet infra. xv. ca. ⁊ licz hic dicat. Poſſederunt non tamen totū erat adhuc acquiſitū rōnibus p̄dictis capitulo precedenti. b Quā dederūt eis elea. ſacer. ⁊ ioſue filij nun: ſequit. Sicut p̄cepat dñs: vt hī Nu. xxxiij. c Abſq; leuitis qui nihil terre acceperunt inter fratres ⁊c. ius em primogenite ablatū fuit a tribu ruben ꝓpter peccatum ſuum: eo q̄ aſcendit cubile patris ſui: vt habetur Gen. xlix. ⁊ trāſlatū fuit ad tribuz iuda q̄tum ad dignitatē regiā: ⁊ ad tribū ioſeph q̄tuz ad duplicez portionem q̄ primogenitis debebat: qđ ſ dicitur h: q̄ filij ioſeph ſucceſſerūt leuitis ſcz ad complendū numez. xij. tribuū quib⁹ erat terra diuidenda ſublata ei tribu leui que hereditatē hr̄e nō debebat rōne p̄dicta in fine. xiij. ca. non remanerent niſi. xj. niſi tribus ioſeph fuiſſet i duas diuiſa. ꝓpter qđ Jacob p̄riarcha manaſſe et ephraim filios ioſeph ꝓſtituit capita duaꝝ tribuuz vt hī Gen. xlviij.

d Acceſſerūt itaq;. Hec eſt ps incidentalis: in qua interponitur petitio chaleb cui moyſes in ſpāli ꝓmiſerat hebron et ideo videns q̄ agebat de terre diuiſiōe fecit mentionez de ꝓmiſſione ſibi facta nec̄ra ſibi ꝓmiſſa alteri ꝓcederet. Circa qđ primo ponitur chaleb petitō: ſcdo petitōis impletio: ibi. Benedixitq; ei ioſue. Circa ꝑmuz dicitur.

dane ꝓtra hiericho ad orientalē plagā. p Tribui aūt leui nō dedit poſſeſſionez q̄m dñs deus iſrl ipſe eſt poſſeſſio ei⁹ vt locut⁹ eſt illi. ¶ .xiiij.

Hoc ē qđ poſſederūt filij iſrl i terra chanaan quā dederūt eis eleazar ſacerdos et ioſue filius nun et principes familiaꝝ ꝑ tribus iſrl ſorte oia dividentes: ſic̄ p̄cepat dñs in manu moyſi nouez tribubꝰ ⁊ dimidie tribui manaſſe. Duabꝰ em̄ tribubꝰ ⁊ dimidie dederat moyſi trans iordanem poſſeſſionez c abſq; leuitis q̄ nihil terre acceperunt int̄ frēs ſuos ſ in eoꝝ ſucceſſerāt locū filij ioſeph: i duas diuiſi tribus manaſſe et Ephraim. Nec acceperūt leuite aliā i terra ꝓtem niſi vrbes ad habitandū ⁊ ſuburbana eaꝝ ad alēda iumēta et pecora ſua. Sicut p̄cepat dñs moyſi: ita fecerūt filij iſrl ⁊ diuiſerūt terrā. d Acceſſerūt itaq; filij iuda ad ioſue in galgala c locutuſq; ē ad eū caleph filius iephone cenezeus. f Noſti qđ locut⁹ eſt dñs ad moyſen hominem dei de me et te in cades barne. Quadraginta annoꝝ erā q̄n miſit me moyſes famulus dñi de ca-

d Acceſſerūt itaq; filij iuda. Chaleb em̄ erat homo magn⁹ et famoſus in illa tribu: ⁊ ideo maiores de tribu iuda aſſociauerūt eum q̄n fecit petitionez ſuam ꝓut ſubditur.

c Locutuſq; ē ad eū ⁊c. dicūt hebrei q̄ mortuo iephone patre chaleb nāli: cenē accepit matrē ei⁹ vxorē. ⁊ q̄ nutriuit eū vocat⁹ eſt inde cenezeus. Alij vo dicunt: q̄ fuit frater ipſi⁹ cenēi iunior ipō: ⁊ q̄ mortuo ꝑe cenen habuit curam chaleb. inde dictus eſt cenezeus. j. paralip. ij. ca. dicit q̄ eſdron fuit pater iſti⁹ chaleb: qđ eſt tenendum: et ideo ꝓſequenter dicit cōiter q̄ fuit binomius: tñ in glo. hebraica p̄io paralip. iiij. ca. dicit q̄ chaleb fuit frater iephone. i. diuertens q̄ diuertit ſe a ꝓpoſito malorum explorato.

f Noſti quid locutus ſit dominus ad moyſen hominez dei de me ⁊ te: quia dñs dedit ſniam mortis ſuper filios iſrael: qui exierant de egypto. excipiens Chaleb ⁊ ioſue vt habet Nume. xiiij.

g Nūciauitq; ei qđ mihi ver̄ videbaī. i. q̄ terra p̄missionis explorata posset cū dei adiutorio ꝛfacili obtineri.
b Fratres aūt mei. i. alij explorat̄ores p̄ter iosue.
i Dissoluerūt cor ppli. terrorē eis immittēdo vt hī Numeri. xiij. k Jurauitq; moyses. nō inuenit ḃ scriptū in p̄cedētib⁹; credēdum est tñ q̄ sic fuit. exq̄ scribit hic.

dēs barne vt p̄sideraret̄ tra⁹ g nūciauitq; ei qđ mihi verū videbaī. b Fratres aūt mei q̄ ascenderāt mecū i dissoluerūt cor ppli: ⁊ nihilominus ego secut⁹ sum dñm ꝛeū meum. k Jurauitq; moyses in die illo dicēs. l Terrā quam calcauit pes tu⁹ erit possessio tua ⁊ filiorum tuoꝝ in eternū. q̄ secut⁹ es dñm ꝛeum tuū. Cōcessit ergo dñs vitā mihi sicut pollicitus est vsq; in p̄sentem diē. m Quadraginta ⁊ q̄nq; āni sunt ex q̄ locut⁹ ē dñs ꝟbū istud ad moysen q̄n ābulabat isr̄l p̄ solitudinē: n hodie octogīta quinq; annoꝝ sum sic valēs vt eo valebam tpe q̄n ad explorādū missus sum: illius in me tēpis fortitudo vsq; hodie pseuerat ta⁹ ad bellandū q̄ ad gradiendum. o Da q̄ mihi montē istū p quē pollicit⁹ est

dñs te quoq; audiēte: q in q̄ enachim sunt et vrbes magne atq; munite: r si forte sit dñs mecū et potuero ꝛlere eos sicut p̄misit mihi. s Ñ dixitq; ei iosue: ⁊ tradidit ei hebron in possessionem: atq; ex eo fuit hebron caleph filio iephone cenezeo vsq; ī p̄sentem diem q ꝙ secut⁹ est dñm ꝛeū isr̄l. t Nomē hebron antea vocabatur cariatharbe v Adam maximus ibi inter enachim situs ē: ⁊ terra cessauit a p̄liis.

Capitm. xv.

a Sit sors filiorū iuda p cognatōes suas b ista fuit a termino edom vsq; ad ꝛeserti syn p̄tra meridiem: et vsq; ad extremā p̄tem australis plage. c Jnitiuq; eius a summitate maris salsissimi: et a lingua eius que respicit meridiem: egredieq;

ciuitas arbe patris enach: ipsa est hebron. Pōt aūt dici p̄ dictorum concordia q̄ ab infidelib⁹ vocata est cariatharbe p̄pter quatuor gigantes ibi sepultos et p̄ter nomen p̄nius illi⁹ q̄ ibi dñatus fuit: a fidelib⁹ vo vocata est cariatharbe: p̄ter quatuor patriarchas ibi sepultos.

v Adā maī. ibi inter enachi situs est. adaz ē nomen cōe: ⁊ significat homines vt dictum ē Gen̄. j. tñ appo p̄riatū fuit p̄io hōmini. Dicunt isr̄ aliq̄ q̄ ibi te neī adā p̄ut est nomē appropriatū p̄ p̄io boie ibidē sepulto vt dictum est. Alij dicūt q̄ accipiē p̄ gigāteo nomine arbe. Alij autez hebrei dicunt: q̄ accipiē p̄ abraam ibi sepulto. vt habet Gen̄. xxv. qui fuit maxime reputatōis in illo loco. vt habet Gen̄. xxiij. vbi de ipso dicitur. P̄ceps dei es apud nos. 3 Et terra cessauit a pliis. s. p̄munibus. non tñ a pticularib⁹ vt dictū est in fine capituli p̄cedentis.

Capitulum. xv.

a Situr sors filioꝝ iuda. Postq̄ actū ē de p̄sis terram diuidentib⁹. hic p̄ter agit de ptib⁹ assignatis singulis tribub⁹. ⁊ primo de assignatione terre tribui iuda: q̄ erat tribus regia. scdo de assignatione terre filiis ioseph: qui successit ruben in iure p̄io geniture q̄tū ad duplicē portōez. xvj. ca. tercio de assignatione terre septē aliis tribub⁹. xvij. ca. Circa primum p̄io assignat terra tribui iuda in generali. scdo i spāli ipsi chaleb: ibi. Chaleb vo. tercio describitur numerus ciuitatū: ibi. Erantq; ciuitates. quarto additio habitatoꝝ: ibi. Jebuseū aūt. Prima ps diuidit in quatuor: fm q̄ terra describit fm quatuor eius latera. s. australe: orientale: aquilonare: ⁊ occidētale. et patebunt p̄tes p̄sequēdo. Circa primū dī. a Jgit sors filiorum. per cogna. suas. i. familias. b Jsta fuit a termino edom ꝛc. hoc dī ad designandū in q̄ situ sors iuda fuerit respectu aliaꝝ sortiū: q̄z fuit in p̄te meridionali tre p̄missionis ad quā p̄tē erāt egypcij cōr aduersarij: vt sic tribus iuda q̄ erat bellicosior ceteris: pata eēt resistere eis. c Jnitiū ei⁹ a sū. ma. salsissimi. istō est mare mortuū vt dictū est ſ. et erat in angulo p̄iūgente latus australe et orientale: et ī ab illo incipit describēre latus australe: qđ descedebat vsus occidētē. ⁊ ideo loca intermedia describūt cū sb̄dit. d Egredieq; q̄

ẽm sortiũ nõ poterãt semp̃ describi ſm lineã rectã p/pter mõtes occurrẽtes.vel paludes vel aliud hmõi: ⁊ id eo dicitur hic. d Egredieturq;.ſ.linea describẽs sortẽ inde a parte australi. e Cõtra ascensum scor/pionis:mõs q̃dam ẽ: vbi sunt scorpiones in abundã/tia ⁊ ad illũ mõ/tem includedũ intra sortem in/de flectebaꝫ li/nea describens versus austruz: et vbicũq; in de/scriptione sortium vtiꝫ scriptu/ra hoc vbo egre/diꝫ vergit vl re/flectiꝫ: vel aliq̃ hmõi intelligen/dum est q̃ linea describẽs sortez aliquaz flectiꝫ a sua rectitudine ad vnã ptez vel ad aliam.

f Et ptransit in syna .iste non est mõs synai q̃ in plurib⁹ locis in scriptura vo/caꝫ syna.q; sors inde nõ ibat vſq; ad illũ locũ ſ̃ ſignificat desertũ syn: de q̃ facta ẽ mẽtio in princi/pio hui⁹ sortis: et hoc magis pz in hebreo: quia syna q̃n accipiꝫ p mõte synai:in q̃ data ẽ lex scri/biꝫ p samech lit teram in princi/pio ,put aũt ac/cipiꝫ p deserto syn:scribitur per sade.

ptra ascẽsuz scorpionis[f] ⁊ p trãsit in syna: ascẽditq; i ca/des barne ⁊ puenit i elrom: ascẽdẽs ad dar̃: et circuiẽs cariathaa atz inde ptrãsiẽs i asemona[g] ⁊ pueniẽs ad tor/rentẽ egypti:[h] erũtq; termi/ni ei⁹ mare magnũ. Hic erit finis meridiane plage. [i]Ab oriẽte vo[k] erit initiuz mare salsissimi[l] vſq; ad extrema iordanis: ⁊ ea que respiciũt aquilonẽ a lingua marꝫ vſz ad eundẽ iordanis fluuium [m]ascẽditq; termin⁹ i betha/gla ⁊ trãsit ab aq̃lone in be/tharaba:ascendẽs ad lapi/dẽ boem filij rubẽ: ⁊ tendẽs vſq; ad termios debera de/ valle achor ꝑ aq̃lonez respi/ciẽs galgala q̃ ẽ ex aduerso ascẽsionis adommin ab au/stralí pte torrẽtis:transitq; aq̃s q̃ vocanꝫ fons sol[n] ⁊ ert exit⁹ eius ad fontem rogel: ascẽditq; p vallez filij en/non[o] ex latẽ iebusei ad meri/diẽ: h̃ est irlm.et inde se eri/gens ad verticẽ mõtis q̃ est ptra iehẽnon ad occidẽtez i summitate vallis raphaim meridiem.qz linea dividens sortem iude a sorte beniamin̄ ꝓcedẽs de oriente in occidẽtez in latẽ aq̃lonari decliabat ad ptez meridionalẽ iuxta irlm. ⁊ sic irlm erat extra lineã illã i pte aq̃lonari vbi erat sors bẽiamin: nõ tñ tota: ſ̃ cẽtũ ad illã ptẽ in q̃ postea fuit fundatũ tẽplũ ⁊ altare holocau/sti: qđ ſm oẽs exposi/tores fuit in sorte beniamin. p Cariathiarim. id ẽ vrbs siluarũ istud vrbs siluarũ nõ est in hebreo: ſ̃ addi/tũ ẽ a trãslatore ad ondendũ interpra/tionẽ huiꝰ nois cariathiari. Cariath ẽm idez est qđ ciui/tas:iarim silue.

q Et p. ꝺ aq̃.p.ac/ca. h̃ nõ dr̃ hebreo q̃ linea determinans lat⁹ istũ ꝓcedat re/cte⁹ sus aq̃lonẽ: qz linea describẽs la/tus aq̃lonare trahi/tur ab oriẽte in occi/dentẽ: ſ̃ qz i h̃ loco linea ꝓdicta a sua rectitudie flectitur⁹ sus aq̃lonẽ: ió ſ̃ dixit. r Et mag/na. ꝺ oc.fi. ꝓcludi/mare magnũ h̃ vo/caꝫ mare mediter/raneũ: vt ſ̃.dcm ẽ: vbi termin⁹ lat⁹ aq̃/lonare sortis iude: ⁊ incipit lat⁹ occiden/tale: lat⁹.n. occidẽ/tale sortis iude est tõ tũ sup illud mare: qđ ẽt claudit totaz terrã ꝓmissionis a pte occidentis: et sic ptz descriptio q̃rti lateris sortis iude.

s Caleph vo.hic ꝺñr describiꝫ sors iude i spãli cẽtũ ad ipm caleph: qz ce/pit ptem spãlez vt/ t Venit ad ba.dabir: q̃ prius voca.cariathsepher.i.ciui/tas lr̃ar̃: hoc ẽ additũ a trãslatore ad oñdẽdũ interpreta/tionem hui⁹ nois cariathsepher. qz cariath interpꝛtat ci/uitas: sepher scriptura vel liber. Dicũt aũt hebrei: q̃ iõo sic vocata est ista ciuitas: eo q̃ Othoniel qui istaz ciuita/tem cepit: vt stati subdiꝫ: aliq̃ legis capla: q̃ obfuscata ⁊ de/lecta fuerant tpe luctus moysi ibidem repanit: ſ̃ hoc pz ſi/ctitiũ. qz hoc ẽ manifeste ꝓriũ textui vbi dr̃. t Venit ad ba.da. q̃ pri⁹ vocaꝫ cariathsepher. si aũt dictũ hebreorum/ect vez diceret ecõuerso. Venit ad habitatores cariathse/pher: que pri⁹ dabir vocabaꝫ: ⁊ iõ optet dicere q̃ alia rati/one vocabaꝫ cariathsepher.i.ciuitas lr̃ar̃: anteq̃ otho/niel ⁊ caleb venirẽt illuc: vtpote q; ibi inuẽte fuerãt lr̃e: quib⁹ vtebanꝫ chananei habitatores terre: vel qz ibi vige/bat studiũ alicui⁹ scie. vl aliquid hmõi. v Ceditq; et/ arã filiã suã yrozẽ. h̃ vi ẽ ꝺ legẽ leui. xviij. vbi ꝓhibeꝫ ma/trimoniũ inẽ filiũ alicui⁹ ⁊ sororẽ eiusdẽ: ꝑm q̃ ibi dr̃: tur/pitudinẽ sororis pris tui nõ revelab. ⁊ ijsdẽ gradu sunt leb: ⁊ iõ ꝺ legẽ vr̃ q̃ accepit ei⁹ filiã. Ad hoc dicũt aliqui: q̃ caleb ignorans eventũ belli futurũ.ſ. q̃ othoniel fra/

g Perueniẽs ad torrentẽ egypti hic ẽ nil⁹ ſm aliq̃s. ⁊ ſm alios est q̃/dam torrẽs q̃ vocaꝫ riuocorula q̃ est in termio austra/li terre ꝓmissiõis. b Erũtq; termini ei⁹ mare ma/gnũ.i. mare mediterraneuz: qđ claudit terrã ꝓmissio/nis a pte occidẽtis: et sic pz descriptio lateris sortis iu/de australis ab oriẽte in occidẽtez. i Ab oriẽte vo hic describiꝫ latus orientale cũ dr̃. k Erit initiuz mare salsissimũ. qz sicut dictũ est facit angulũ terre ꝓ/missionis in ꝺiunctõe lateris australis ⁊ orientalis. l Vsq; ad extrema iordanis. i. vsq; ad locũ illum vbi iordanis fluui⁹ intrat mare mortuũ: tantũ em̃ ꝓtendi/tur latus sortis inde orientale ꝓcedẽdo ab austro ver/sus aquilonem. Consequẽter describit latus aquilona/re: dicens. m Ascenditq; terminus: quia transit versus irlm: que est in altiori loco terre ꝓmissionis. ió subditur. n Et erunt exitus eius ad fontez rogel: qui est ꝓpe irlm vt habetur .iiij. Reg. j. Hebrei dicunt ad fontem fullonis: ita q̃ rogel ꝑm eos nõ est nomen ꝓpriũ: ſ̃ cõe. ibi ei fullones lauabãt vestes. ⁊ ꝑm hoc di/ciꝫ .iiij. reg. xviij. venerũt irlm ⁊ stetert iuxta aq̃ductũ pisine superioris q̃ ẽ in via agri fullonis. o Ex late/re iebusei ad meridiẽ. hec ẽ irlm et dixit .Ex latere ad

eius deberet petere cariathsepher. dixit publice ꝛ in generali illud qđ ꝑmittit hic. Qui pcusserit cariathsepher dabo ei aram filiam meā vxorē. post factū vo et quadaꝛ magnificētia noluit retractare dictū suū: sicut ieptbe voluit implere votū suū de immolatōne filie sue: sicut batet Jud. xj. § istud nō videt vez. tum qꝛ caleph erat vir sanctus ꝛ bonus vt dicuꝛ est. c. xiij. ꝛ iō nō est verisimile qꝛ fecisset ꝓtra legez: tum qꝛ othoniel fuit vir sanctus ꝛ bonus. ſm qꝛ dr̄ iudi. iij. Suscitauit eis saluatorē othoniel ꝛ sequit. Fuitqꝫ in eo spūs dñi: ꝛ iudicauit isrl: et iō nō ē verisimile qꝛ vellet ꝓtra legem vxorez accipe: ꝓpter ꝟ dicūt alij: qꝛ cenez pr̄ othoniel fuit frat ipsi⁹ caleph vt dcm̄ est ſ. xiij. cap. ꝛ sic othoniel fuit nepos eius. ꝛ p ꝓns nō fuit contra legem: qꝛ accipet eius filiaz: qꝛ iste gradus in lege nō fuit ꝓhibit⁹. Qꝛ aūt othoniel ꝟ dicit frater caleph hoc enz est eo mō loquēdi: quo loth dr̄ frater abzaam. Ben. xiij. q̄ tn̄ erat ei⁹ nepos: vt pz ibi dē. Pōt ēt dici ꝓbabiliter vt vr̄: qꝛ iz othoniel eēt frater caleph: nō tam peccauit accipiendo neptem suam: non em̄ hoc est cōtra legē nature. qꝛ abzaam accepit sarai filiā fris sui arā nec est cōtra legem moysi exp̄sse: ſ tm̄ hoc dr̄ ex quadam argumentatiōe: vt dcm̄ ē: ſ argumētū nō videtur valere. qꝛ in ꝓhibēdis gradibus attendit ir reuerentia nature vxor aūt est subiecta viro ꝛ nō econuerso. et iō magꝛ est cōtra reuerentiaz nature qꝛ amita sit vxor nepotis sui. cꝫ qꝛ neptis sit vxor auunculi. Jtē in lege moysi vir ꝛ mulier nō erāt ad paria in cōtrahēdo matrimoniū. qꝛ licitū fuit viro br̄e plures vxores simul: non aūt mulieri qꝛ haberet plures viros: et iō non sequitur: qꝛ si fuerit ꝓhibitū matrimoniū inter amitā ꝛ nepotē qꝛ ex hoc fuerit ꝓhibitū inter auūculū et neptē: nisi aliūde iueniatur exp̄ssum. ꝛ Que cuz ꝓgeret sil suasa est a viro suo ꝛc. Jn hebreo bz. Que cū ꝓgeret incitauit eū. i. viruz suū ad ꝑetendū agrū caleph. Et vtrunqꝫ fuit vez. qꝛ ipsa primo incitauit virū suū ad ꝑtendū agrū a caleph: es ille persuasit ei qꝛ ipsamet faceret. quia cōuenientius erat qꝛ ipsa peteret hoc a patre, ꝓpter qꝫ vir suus.

y Suspirauit sedens in asino. Hebrei dicunt. Lapsa est de super asinum: qꝛ subito: voluntarie tamen descendit de asino: vt poneret se ad pedes pr̄is sui. vt sic facili⁹ impetraret.

z Terram australē ꝛ arentez i. infructiferam ꝓpter siccitatez.

a Dedit itaqꝫ ei caleph irrig. supe. et irri. inferius. qꝛ dedit ei terrā sic dispositam. qꝛ in pte superiori erat irriguꝫ fontis ꝛ similiter in pte inferiori.

b Eranteꝫ ciuitates. Hic cōsequenter describitur numerus ciuitatū q̄ erāt in sorte iude: ꝛ ptz hra vsqꝫ ibi.

c Des ciuitates. xxix. Jn hebreo hr̄. Des ciuitates. xxix. qđ ſm veritatē tot remāserūt ꝛ nō plures filijs iuda. Alie aūt que sunt vltra istuz nūez assignate fuerūt tribui symeon postea: ꝓpter qđ aliq̄ hic enumerāt postea in sorte symeon scz bersabee: meloda. sicelech. et alique alie: vt vr̄ debit̄ .j. xix. cap̄. sequitur.

d Urbes. xiij in hra ponuntur xv. sed vna ē binomia: et iō cōputāt q̄si due. ſ. taphua ꝛ ethā.

serit cariathsepher et cepit eā dabo ei aram filiā meā vxorē. Cepitqꝫ eā othoniel filius cenez frater caleph iunior. [e] dedit qꝫ ei aram filiaz suā vxorē. [f] Que cuz ꝓgeret sil: suasa ē a viro suo vt peteret a pr̄e suo agrum: suspirauitqꝫ vt sedebat in asino. Cui caleph. qđ habes inqt At illa rñdit. Da mihi benedictōez. [g] Terrā australē et arentē dedisti mihi: iunge ꝛ irriguā. [a] Dedit itaqꝫ ei Caleph irriguuz superi⁹ ꝛ inferi⁹ Hec est possessio tribꝰ filioꝝ iuda ꝑ cognatōes suas. [b] erāt qꝫ ciuitates ab extremis pribꝰ filioꝝ iuda iuxt̄ termios edom a meridie. Cabseel et eder ꝛ iagur ꝛ cina et dimona et adada et cedes et asor et iethan siph ꝛ telem ꝛ baloth asor noa et carioth esrom: hec ē asor amansame ꝛ meloda ꝛ asergadda et assemoth ꝛ bethfeleth ꝛ aserual ꝛ bersabee ꝛ baziothia et abala ꝛ humesem ꝛ heltholad ꝛ exūl et erma ꝛ sicelech ꝛ medemena ꝛ sensēnaleba oth ꝛ zelim et ahem rēmon. [c] oēs ciuitates trigītanouez ꝛ ville eaꝝ. Jn campestribꝰ vo esthaol ꝛ saraa ꝛ asena ꝛ azone et engānim ꝛ taphua ꝛ enaym ꝛ hierimoth ꝛ adulāsocho ꝛ azecha et sarim et adithaym ꝛ gedera et giderothaim [d] vrbes quatuordecim ꝛ ville earum Sanan ꝛ adasa ꝛ magdalgad ꝛelean ꝛ masepha et iectel: [e] lachis et baschat et eglon tebbon et leemas et cethis et gideroth et bethdagon et neama et maceda: ciuitates sedecim ꝛ ville earum. Labana ꝛ ether et asanthepta ꝛ esna et nesib ꝛ ceyla et achzib et maresa: ciuitates nouem ꝛ ville earum. [f] Accaron cū vicis et villulis suis. Ab accaron vsqꝫ ad mare omnia que vergunt ad azotū et viculos eius. Azotus cum vicis et villulis suis. Gaza cū vicis et villulis suis vsqꝫ ad torrentē egypti et mare magnū t̄min⁹ ei⁹. ꝛ in monte samir et iecther et soccoth et edēna cariathsenna: hec est dabir: anab et hysthemo et anym gosen ꝛ olon et gylo: ciuitates vndecim ꝛ ville earū. Arab ꝛ roma et esaan et ianum ꝛ bethafua et afeca: amatha ꝛ cariatharbe: hec ē hebrō et syor: ciuitates nouem ꝛ ville earum. Maon ꝛ chermel ꝛ siph ꝛ loche iesrahel et iucadam ꝛ zanoe accaym gabaa et thamna: ciuitates decem et ville earum. Alul et bethsor et hiedor: mareth et bethanoth ꝛ hel thecen: ciuitates sex et ville earum. [g] Cariathbaal hec est cariathiarim vrbs siluarū ꝛ arebba: ciuitates due ꝛ ville earum. Jn deserto betharaba meddyn et sacha

e Lachis. ista est alia ciuitas ab illa quam ceperūt filij dan q̄ pri⁹ vocabat lachis ꝛ postea nomiata est dan ab eis. vt habetur Judi. xviij. quia illa Lachis sita est in termino aquilonari terre promissionis. ista aūt lachis de qua fit hic mētio ē in pte australi eiusdem. qꝛ ibi erat sors iude vt ꝓdictū est. vñ i hebreo illa q̄ capta fuit a filijs dan vocat lais vt dicet iud. xviij. f Accha. cū vi. iste ciuitates adhuc nō erāt capte: tñ cecidert sb diuisione. vt dcm̄ ē ſ. xiij. ca. g Cariathbaal hec ē caria-

thiarim vrbs siluaꝝ: vocata est aūt cariathbaal: qz ibi fuit idolū baal. Gentiles ei colebāt coīter in siluis: vel ꝓpe siluas z ꝓpter hoc fuit phibituz filijs isrl'ne plantarent arbores iuxta altare dñi. vt bī Deu. xvj. ca. ne eēnt similes idolatris. b Jubuseū aūt. Hic describit ꝓditio cobabitatoꝝ cum dicit. Jebuseū autem z habitatorem irlm ꝛc. Dicūt expositores nr̄i coīter: q̄ isti fuerūt de genere iebuseoꝝ. z tenuerūt vnū fortalicium in irlm qđ nō potuerūt filij iuda delē, iude expugnare z iō habitauerūt cum eis in eadem ciuitate. Hebrei autē dicūt q̄ isti dicti sunt iebusei: nō qz essent ō genere iebuseoꝝ: sed qz habitabāt in bierusalem q̄ altero noie vocabāt iebus vt bī Judi. xix. Sed descendezunt de abimelech: q̄ fuit rex ierare cuz quo abraā iniit fedus firmatuz iuramēto: vt bī Gen. xxj. z ꝓpter iuramētuz seruandū nō potuerūt filij iuda eos expellere: qz iuramentum illō fuerat vsq; ad certū tempꝰ qđ adhuc nō trāsierat. tñ dauid postea eos expugnauit. vt bī. ij. Reg. v. ca. qz tps dicti federis tūc transierat. de quo federe dicēt pleniꝰ qñ veniemꝰ ad locū illum.

In ca. xv. vbi dī in postilla. Sz argumētū nō vī valere. qz i, phibēdis gradibꝰ attēdit reuerētia.

¶ Additio. Hec expositio postillatoris efficax est et valida. Nam hebraica ꝓsuetudo q̄ ad obseruantiā p̄ceptoꝝ mosayce legis adipē lr̄e firmissime tenet frequēter vtitur tali mrimonio. s. auūculi z neptis nō eīm in gradibus phibitis attendit similitudo soluz ꝑm distantiā numeralē. ꝑ etiā ꝑm respectū ꝓferentie viri ad vxorē. caput eīm mulieris est vir. j. Coꝝ. xj.

¶ Capitulum. xvj.

a Cecidit qz sors filioꝝ ioseph. Hic ꝓnter describit assignatio terze filijs ioseph. z primo describit dicta assignatō. scō assignatōis dilatō. versus finem. xvij. capituli: ibi, Locutiq; sunt filij ioseph. Prima i duas. qz primo assignatur sors tribui ephraim. scō dimidie tribui manasse in principio. xvij. ca. Prima adhuc in duas. qz primo ponit sortis ephraim descriptio. scō p̄cepti dūi trāsgressio: ibi. Et nō interfecerūt. Circa primū sciendū q̄ descriptio ista sortiū p determinata loca et ciuitates nō est bene intelligibilis illis qui nō viderūt terrā, pmissionis vel saltez eius descriptōez depictā. veruntamē tales descriptiones in pluribus ꝛ deficiūt apud hebreos, z latinos: z iō in descriptōne istaꝝ sortiū intendō breuiꝰ ꝓtransire exponendo aliqua vocabula. Legat ista lra vt iacet vsq; ibi.

b Et egredit de bethel luzā. eadē est ciuitas luza' et bethel. vt dr̄. j. xviij. ca. quō ḡ fit egressus de vna in aliā. Intendū q̄ ꝓio fuerūt due. postea vo sit ꝓiuncte: qz ꝓinq; et que erāt ita q̄ in ꝓticulari ꝛtinebāt sibi omnia ꝓpria: et sic erat egressus de vna in aliaz ꝑm pt̄es: sicut tota parisius dicitur ciuitas parisiensis: z tamē spālimoie illud qđ ē intra duos pōtes dī ciuitas respectu aliaꝝ ptiū. qz antiq̄tus ex pontes nichil erat. z iō adhuc illi q̄ sunt extra q̄ndo vadūt intra pōtes: dicunt eamus in ciuitatem. et eodem mō illi q̄ exeunt locum ꝓtentū intra pontes dicūtur egredi ciuitatē.

c Derträsitq; ꝛ mare in vallē harūdineti. sic aūt nominatur vallis illa qz ibi crescūt harūdines in copia.

d Suntq; egressus eiꝰ in ma. salsis. i. versus locū illuz: vbi iordanis cadit in mare mortuum qđ etiā vocat salsissimū vt dcīm est ō. Sors tñ ephraim nō attingit vsq; ad locum illum: imo sunt alique sortes intermedie vt videbitur infra.

e Urbesq; sepate sunt filijs ephraim ꝛc. hoc ē intelligēdum q̄ alique ciuitates ephraim essent extra sortē suā q̄ etiā eent site in sorte manasse sed sicut supra dictū est ca. xv. Linea diuidens inter duas sortes nō semp ꝓcedebat ꝑm rectitudinem. sed aliq̄n flectebatur ad vnam partem vel ad aliam ꝓpter causas supra dictas. c. xv. Et iō aliq̄n ꝓtingebat q̄ vna sors ꝑm aliquem sui angulum subintrabat sortem sibi ꝓiunctā: ita q̄ in illo angulo erāt aliq̄ ciuitates illiꝰ sortis: z ciuitates alteriꝰ sortis erant binc et inde. et angulus dictus erat intermedius. sicut accidit frequēter in ripa maris. q̄ mare ꝓ modū cuiusdā sinus subintrat terrā. ita q̄ aliq̄ ville sunt intra binc z inde: z mare subintrās terrā ē in medio. z ꝑ mō aliq̄ ciuitates ephraī erant in medio manasse. f Et nō interfecerūt ꝛc. Hic ꝓnter ponit transgressio p̄cepti. qz dñs p̄cepat illū ꝓpm interfici a filijs isrl' ꝓpter pcā sua. vt bī Nume. xxxiij. et in pluribꝰ alijs locꝭ. ꝓpter qđ filij ephraim peccauerūt dimittēdo aliq̄s ꝺ alio ꝓpo bitare in sorte sua sub tributo cupiditate ducti. ad quā iudei erāt proni.

¶ Ca. xvij.

a Cecidit aūt sors. Hic ꝓnter describit sors dimidie tribꝰ manasse. z primo repetit sors iam assignata priꝰ vni medietati. scō describit sors q̄ assignabat alteri: ibi. Salphaat vo. Circa primū dī. Cecidit aūt sors tribui manasse. b Ipse ei ē primogeni. io. s. ꝑm etatē. sed ephraī fuit priogenitꝰ ꝑm dignitatē. qz iacob bñdicēs eis ꝓposuit ephraim iunioꝛē ipsi manasse: vt bī Gen. xlviij.

c Machir primogenito manasse patri ꝛc. iō elegit sibi

ptem in terra primo acqsita p moysen. b Salphaat vo. Hic describit sors dimidie tribus manasse: et primo qstum ad mulieres. scdo qstum ad viros: ibi. Et ceciderũt funiculi manasse. Circa primũ sciendũ. q terra fuit diuisa ꝑm capita viroꝝ qui egressi sunt de egypto: inter quos fuit iste salphaat q̃ nõ habebat filios: ꝛ iõ ps sua fuit assignata filiabus suis de mandato dñi vt hr Nume. xxvij. et hic repetitur idem ꝓceptũ vt eis debita portio assignet.

c Dedit qꝫ eis iuxta imperiuꝫ domi possessionem: ex q̃ patet q iste filie salphaat hũerunt hereditatẽ in terra ꝑ missionis: qz terrã aliã que fuit acquisita añ transitũ ioz dais dedit eis moyses in vita sua. vt hr deu. xxxij.

f Et ceciderũt funiculi manasse. hic describit assignatõ terre tribui manasse qstuꝫ ad viros.

g Funi. ma. decẽ lcz i terra ꝑmissionis. ꝛ accipitur hic mensurãs ꝑ mensurato. Funiculus em̃ est instrumẽtũ mensurãdi terram decem ꝑ funicli ꝛe est terra mẽsurata funiculo decies ꝓiecto vel ꝓtenso.

h Filie em̃ Manasse. i. filie salphaat qui fuit de tribu manasse.

i Etem̃ in sorte manasse cecidit terra taphue ꝛc. hoc dicit: qz ꝯ. xv. cap. dictum est q ciuitas taphua fuit in sorte iude ꝛ ꝑ ps terra que erat ibi ciuitatẽ illã versus sortem, iude: ꝯ alia ps terra ꝓpinq̃ eidem ciuitati ex ꝑte opposita fuit de sorte manasse.

k Ciuita. ephraim que in medio sũ vbiũ manasse. hoc expositũ est ca. ꝓcedenti.

basan et reliquis filioꝝ manasse iuxta familias suas: filijs abiezer ꝛ filijs helech ꝛ filijs helriel ꝛ filijs sichẽ ꝛ filijs epher et filijs semida. Isti ir filij manasse filij Joseph. mares ꝑ cognationes suas. l Salphaat vo filio Epher filij Galaad fimachir filij manasse: ñ erãt filij sed sole filie: quarũ ista sunt nomia: maala ꝛ noa et egla ꝛ melcha ꝛ thersa. Venerũtqꝫ in cõspectu eleazari sacerdotꝭ ꝛ iosue filij nun ꝛ principũ dicẽtes: dñs ꝓcepit ꝑ manum Moysi vt daret nobis possessio i medio fratꝝ nrorum. m Deditqꝫ eis iuxta impiũ dñi possessionẽ in medio fratꝝ pris earũ: n ꝛ ceciderunt o funiculi manasse decem absqꝫ terra galaad ꝛ basan trãs iordanez. p Filie em̃ manasse possederunt hereditatẽ in medio filioꝝ ei. Terra aũt galaad ceciditi sortez filioꝝ manasse q̃ reliq̃ erãt. Fuitqꝫ terminus manasse ab aser machmata q̃ respicit sichem: ꝛ egreditur ad dexterã inꝫ hitatores fontis taphue. r Etem̃ in sorte manasse ceciderat tra taphue: q̃ ẽ inꝫ ẽminos manasse ꝛ filioꝝ ephraim. Descẽditqꝫ terminus vallis harũdineti i meridiẽ iorrẽtis s ciuitatum ephraim que in medio sunt vbiũ manasse. Terminus manasse ab aq̃lone iorrentis ꝛ exit ei et pergit ad mare: t ita vt possessio

ephraim sit ab austro u ꝛ ab aq̃lone manasse: x ꝛ vtranqꝫ claudat mare ꝛ cõiungãtur sibi in tribu aser ab aq̃lone ꝛ in tribu isachar ab oriẽte. y Fuitqꝫ hereditas manasse in isachar ꝛ i aser: bersan et viculi ei: ꝛ iebblaan cũ viculis suis ꝛ habitatores dor cuꝫ oppidis suis: hitatores quoqꝫ endor cuꝫ viculis suis sitr habitatores thenach cũ viculis suis: ꝛ habitatores mageddo cuꝫ viculis suis: et tercia ps vrb nophech Nec potuerũt filij manasse has ciuitates subuertẽ: ꝟ cepit chananeus habitare in terra sua. z Postq̃ aũt cõualuerũt filij isrl: subiecerũt chananeos ꝛ fecerũt sibi tributarios nec interfecerũt eos. a Locutiqꝫ sunt filij ioseph ad iosue: et dixerũt. Quare dedisti mihi terrã in possessionẽ sortiꝭ ꝛ funiculi vnius: cũ sim tãte multitudis b ꝛ benedixerit mihi dominus. c Ad quos iosue ait. d Si populus multus es: ascẽde in siluã: ꝛ succide tibi spacis in terra pherezei et raphaim: qz angusta est tibi possessio mõtis ephraim e Cui rñderũt filij ioseph. f Non poterim g ad mõtana cõscẽdere: cum ferreis curribꝰ vtrãq̃ chananei q̃ hitant in terra campestri: in qua siti sunt bersan cum viculis suis et Jezrahel mediam possidens vallem. h Dixitqꝫ Josue ad domum Joseph et ephraim ꝛ

ephraim in fine ꝓcedentis ca.

q Locutiqꝫ sũt filij ioseph. ꝟ ꝓpter describit possessionis filiorum ioseph dilatatõ quod non est sic intelligendum: q intrarẽt sortẽ alterius trib: sed qz extra ꝓtẽtam intra sortẽ suaꝝ ab eis non habitatã ꝑ siluas vl ꝑter gẽtiles adhuc ibidẽ habitantes ad exhortatõem Jo. fiue acquisierũt et ꝑ ira paucis exceptis ꝓmittẽ tñ eozũ ꝛ̃mo nia cum di.

r Quare dedisti mihi ter ꝛc. i. modicam respectu multitudinis mee ꝛ est modꝰ loquẽdi qñ notat ꝓ̃tas alicuius rei. nõ. n. ꝑõt dici. q filij ioseph haberẽt tñ vnũ funiculuꝫ ad litteram cum sola dimidia tribus manasse habuerit decẽ funiculos: vt supra dictuꝫ ẽ. s Et benedixe. mihi dñs. multiplicãdo ut ꝓole. t Ad quos iosue ait. ex dictis coꝛ exhortando ad dilationem habitatõis suc.

u Si ꝑ̃s mistus es: ascẽdei siluaꝫ ꝛc. q. d. si tu habes maguaꝫ multitudinem populi cõsequenter debes habere magnã fortitudinẽ ad dilatãdum possessionẽ tuã. x Cui rñderũt filij ioseph allegãtes difficultatẽ. y Hõ po. ad mon. ꝓcen. cus ferreis curri. vtrãq̃. Judi. j. vocãt curꝰ falcati: quia in laterib: vncis ferreis factis ad modũ falcis armabantur: talibus em̃ antiquitus vtebãt in ꝑlijs.

z Dixitqꝫ iosue ad do. remouens eoꝝ allegatiões

l Ita vt possessio ephraim sit ab austro. i. in australi ꝑte torrentis. m Et ab aquilone manasse. i. illud qd̃ est in aquilonari ꝑte torrentis pertinet ad possessionem manasse quia possessio ephraim fuit ꝓpinquior possessioni iuxta ꝓmissionis vtz ex ꝯ. dictã. n Et vtrũqꝫ claudit totã terrã, ꝓmissiõis a ꝑte occidẽtis:

a Populus multus es et magne fortitudinis: filij ei ephraim fuerūt boies bellicosi. b Nō habebis sortem vnā.nō est intelligendū q vna trib⁹ habuerit plures sortes: ꝫ qđ dicitur hic. Non habebis sortē vnam sic est intelligendū: non eris otentus in terra acq̄sita in sorte tua: sed acq̄res reliquū aduersarios expugnando cum dei adiutorio: q̄ bus rebellare poteris subscidere nemora ⁊ dilatare spacia ad habitādū. Sciendū tn̄ q occasione hui⁹ dicti dixerūt alīq̄: q iosue nō diuisit totā terrā.ꝫ aliquā retinuit diuidendā illis q̄ haberēt maiorē multitudinez: ꝫ hoc nō ē bn̄ consonū p̄cedentibus q: dictuz ē q etiā terra phi listinorū et plures alie cecidēt sub diuisiōe. cū tn̄ nō eēnt acq̄site. p̄terea p̄m ꝫ dictū sortes nō eēnt abinuicem distincte. ꝫ eēnt cōmixte q istaz additōez.

Caplm.xviij.

a Congregatiq̄ sē Hic consequēter describit afflictio sortium septez tribubus residuis Circa qđ primo describitur tabernaculi translatio. scđo sortiuz descriptio: ibi. Remanserant. Tercio ducis diuidētis possessio circa finē.xix.ca.ibi.Cūq̄ oplesset. Circa primū dr. a Cōgregatiq̄ sūt oēs fi.is.in sy.vt ibi cum solēnitate debita trāsferret tabernaculū dn̄i de galgalis b Ibiq̄ fixerūt tabernaculū. sylo enim erat in sorte ephraim de q̄ tribu erat iosue: q̄ p̄ ceteros magꝫ zelabat de cultu diuio. ⁊ iō ibi fuit positū tabernaclm ad manēdum. ⁊ ibi māsit q̄usq̄ destructa sylo trāslatū fuit i nota tota vtz ex p̄dictis. ꝫ q: aduersariū q̄ remāserāt nō audebāt otra eos mouere bellū. ⁊ q: aliq̄ eoz redacti erant sub tributo. vtz ex p̄dictis. d Remanserant aūt. Hic onter ponit sortiū descriptio. ⁊ scđo eaz assignatio: ibi. Et ascendit sors prima. Circa primū sciendum q istā descriptō facta ē ad instinctū iosue p viros ad ꝫ missos: ⁊ iō p̄cio isti viri eligunt. ⁊ scđo legatōez executi: ibi. Cūq̄ surrexissent viri. Circa primū dicit. d Remanserāt aūt filij. is. de. tri. q̄ necdū acce. possessi. q: q̄nq̄ alie taz acceperant: rubē ⁊ gad vltra iordanem. iudas et ephraim citra: manasse vo ptim hinc partim inde. vt p̄z ex supradictis. e Usq̄q̄ marcetis ignauia: q: nō erāt bn̄ diligētes ad būdum portōnes determinatas. ⁊ p hoc minus iolliciti ad extirpandū gēti manasse. a Populus multus es ⁊ magne fortitudinis: b nō habebis sortē vnaz: ꝫ trāsibis ad montez: ⁊ succides tibi atq̄ purgab ad habitandū spacia: ⁊ poteris vltra p̄cedere cū subuerteris chananeum quez dicis ferreos hr̄e curr⁹ ⁊ cē fortissimū. Ca.xviij.

a Congregatiq̄ sūt omnes filij isr̄l in silo: b ibiq̄ fixerūt tabernaculū testimonij. c ⁊ fuit eis terra subiecta. d Remāserāt aūt filiorū isr̄l septē tribus q̄ necdum acceperant possessiones suas. Ad q̄s iosue ait. Usq̄quo marcetis ignauia: ⁊ non intratis ad possidendā terraz quā dn̄s deus patꝝ vr̄oꝝ dedit vobis. e Eligite de singulis tribubus ternos viros vt mittā eos: et pergant atq̄ circueāt terrā ⁊ describāt eā iuxta nūerū vniuscuiusq̄ multitudinis: referātq̄ ad me qđ descripserint. f Diuidite vob terrā in septez partes. b Judas sit in terminis suis ab australi plaga: ⁊ domus ioseph ab aq̄lone: media inter hos terrā in septez ptes describite: ⁊ huc venietis ad me vt coram dn̄o deo vr̄o mittam vob hic sortem q: nō ē int vos ps leuitarū ꝫ sacerdotiū dn̄i ē eoꝝ hereditas. Gad aūt et ruben et dimidia tribus manasse iaz acceperāt possessiones suas trās iordanē ad orientalem plagaz q̄s dedit eis moyses famul⁹ dn̄i. g Cūq̄ surrexissent viri vt pgerēt ad describendā terram: p̄cepit eis iosue dicēs. Circuite trā ⁊ describite eā: ac reuertimi ad me vt hic coraz dn̄o deo vr̄o in silo mittā vobis sortem Itaq̄ p̄rexerunt: ⁊ lustrantes eaz in septē ptes diuiserunt scribētes in volumine: reuersiq̄ sūt ad iosue in castra sylo. Qui misit sortes coram dn̄o in silo: diuisitq̄ trā filijs isr̄l in septem ptes h Et ascēdit sors p̄ma filioꝝ beniamin p familias suas: vt possiderēt terrā inter filios iuda et filios Joseph: portionatam illi tribui: et sic non poterat esse nociua: nec etiam erat inutilis imo vtilis. s. ad reprimendū otentiones que possent oriri: si illa diuisio esset facta simpliciter ex ordinatōne būana. Alij vo dicūt q ptes p̄dicte fuerē equales et quelibet pars fuit distributa p familias vni⁹ tribus. verūtamē vna familia accipiebat maiorē ptez q̄z alia p̄m q otinebat plures domos: ⁊ vna dom⁹ maiorem ptez q̄z alia: p̄m q otinebat placiqua. ⁊ q̄stuz ad ꝫ intelligit qđ allegatū ē de libro nūeri. Plurib⁹ dabis maiorē ⁊ pauciorib⁹ minorē: nō aūt ad ineqlitatē sortiū seu ptiū q̄ assignabant singulis tribub⁹. b Judas sit in termi nis suis ⁊c. erat cm̄ in termino australi ⁊ trib⁹ ephraim et aq̄lonari: q: erāt trib⁹ bellicosiores ad sustinendū imperū inimicoꝝ aduenientiū ɔ filios isr̄l ab extra: q: nō poterāt sic ex alijs ptib⁹ intrare: eo q mare mediterraneū claudit totū lat⁹ occidētale; fere p̄missiōis: ⁊ iordanis fluui⁹ latꝰ orientale. i Cūq̄ surrexis. Hic ponit executio descriptōis ⁊ p̄z lr̄a ex p̄dict: qualr aūt licitū sit vti sortib⁹ dictū fuit ꝫ. vij. ca. ⁊ etiā Nume.xxvij. a Et ascē. sors pri. Hic ponit terre descripte assignatō: ⁊ p̄cio tribui beniamī: scđo alijs sex tribub⁹. xix.c. Circa primū p̄cio tribui beniamī cuius assignāt. scđo ciuitates noiant: ibi. Fuerūtq̄. Circa p̄mū dr. a Et ascendit sors pria. ꝫ dr q irlm p pte cecidit

les qui remanserant in terra. q: quilibet est magis sollicitus circa rem p̄priā ꝫ circa p̄munē. f Eligite de singulis tribubus. vt nulla tribus posset conqueri de illa descriptōne. g Diuidite vobis terram in septē ptes. p̄m numerū tribuū: que non acceperant hereditatem. Dicūt aūt alīq̄ q illę ptes nō fuerūt equales q: tribus nō erant equales in multitudine. et hoc consonat, ei qđ immediate p̄emittitur. Describāt eā iuxta nūerū vniuscuiusq̄ multitudis. cōsonat etiā ei qđ scribitur Nume.xxvj. Pluribus maiorē ptez dabitis. Sz cōtra hoc videt illud qđ postea subditur ꝫ. Circuite terrā ⁊ describite eā ⁊ reuertimini ad me. vt ꝫ coram dn̄o deo vr̄o in silo mittam vobis sortē. s. ad ꝫ q̄ sciatur que tribus quā ptem hic debeat. si aūt fuisset facta diuisio p ptes maiores ⁊ minores p̄m maiorem vel minorem multitudinez cuiuslibz tribus: p̄ hoc fuisset scitum: quā ptem quelibz tribus deberet hr̄e ⁊ missio sortium p iosue cēt inutil. immo posset ee nociua. s. si sors tribus habētis maiorem multitudinē cadēt sup minorē ptem: ō p̄m istam viam oportet dicere. q̄ sors ex diuina ordinatōne semp cadebat super ptem p portionatam illi tribui: et sic non poterat esse nociua: nec etiam erat inutilis imo vtilis. s. ad reprimendū otentiones que possent oriri: si illa diuisio esset facta simpliciter ex ordinatōne būana. Alij vo dicūt q ptes p̄dicte fuerē equales et quelibet pars fuit distributa p familias vni⁹ tribus. verūtamē vna familia accipiebat maiorē ptez q̄z alia p̄m q otinebat plures domos: ⁊ vna dom⁹ maiorem ptez q̄z alia: p̄m q otinebat placiqua. ⁊ q̄stuz ad ꝫ intelligit qđ allegatū ē de libro nūeri. Pluribus maiorē ptez dabitis. Sz cōtra hoc videt illud qđ postea subditur ꝫ. Circuite terrā ⁊ describite eā ⁊ reuertimini ad me. vt ꝫ coram dn̄o deo vr̄o in silo mittam vobis sortē. s. ad ꝫ q̄ sciatur que tribus quā ptem hic debeat. si aūt fuisset facta diuisio p ptes maiores ⁊ minores p̄m maiorem vel minorem multitudinez cuiuslibz tribus: p̄ hoc fuisset scitum: quā ptem quelibz tribus deberet hr̄e ⁊ missio sortium p iosue cēt inutil. immo posset ee nociua. s. si sors tribus habētis maiorem multitudinē cadēt sup minorē ptem: ō p̄m istam viam oportet dicere. q̄ sors ex diuina ordinatōne semp cadebat super ptem p

in tribu beniamin: vt dictum fuit supra. que est in altior loco q̄ loca circūiacentia: sequitur. b Atq; ptransiens iurta luzam ad meridiē ipsa ē bethel: dicūt aliqui q̄ ipsa est hirim que vocata est luza z bethel: vt dictum fuit Geñ. xxviij. sed hoc nō videt verum. quia infra eodē ca. vbi nominātur ciuitates sortis beniamin bethel z bierusalē distincte nominātur aliis i medio interpositis.

Item hic immediate ante fit mentō de bethauen: que ē eadem cuz bethel vt dictum ē supra viij. ca. et ideo melius videtur q̄ ista bethel z luza ē alia a bierusalem: nec ē inconueniēs q̄ plures ciuitates eisdē nominib⁹ nominētur: q̄ hoc frequēter reperit. Aduertendū tamen est q̄ ista bethel non ē de sorte beniamin: iō dicitur b. Pertrāsiens iurta luzaz nō includens ipaz: iō Judi. j. de sorte ioseph eriā dicit.

c Cōtra aphricū ventus est aq̄lonaris: et ponit hic p pte orb: er qua flat ille ventus.

d Jurta latus iebusei. habitatoris bierusalē: cui⁹ vna pars cecidit in sorte beniamin.

e Et ptransit vsq; ad tumulos: bebrei dicūt. Vsq; ad terminos e regiōe ascensus damin. i. sanguinū. Dicunt alicq̄ q̄ erat ibi frequentia latronum qui exercebant homicidia.

f Filij ruben. ruben non est hic nomen priarche quia filij ei⁹ acceperunt possessionem vltra iordanē: vt patz ex supradictis: sed est nomen alterius hominis eiusdē nois.

g Fueruntq; ciuitates. Hic consequenter ponuntur nomina ciuitatuz tribus beniamin z legat lra sicut iacz vsq; ibi.

h Et iebus q̄ est irlm. hec enz ciuitas multiplr noiata fuit. vt dictum fuit Gen. xxviij. z p̄ pte cecidit in tribu beniamin.

Ca. xviij.

Et egressa est sors. Hic p̄nter describuntur sortes sex tribuū. z p̄m hoc posset diuidi in sex partes. scda ibi. Cecidit q̄ sors tercia filioz zabulon. tercia ibi. Jsachar egressa est sors. quarta ibi. Cecidit q̄ sors quinta tribui filiorū azer. quinta ibi. Filiorū nepthali: sexta ibi. Tribui filiorū dan: Circa primū dē

a Et egressa ē sors secunda: scz a sorte beniamin que fuit prima de septē vltimis de quib⁹ loquit hic scriptura.

b Fuitq; hereditas eoz in medio de. iuda de sabee. q̄ sicut dictū fuit supra xv. ca. Jsta ciuitas z plures alie fuerūt assignate tribui symeō cuius rō postea ibi dicitur cū dē.

c Hec ē hereditas filiorū symeon de. q̄ maior erat q̄ possessio aliaz tribuum. Dicunt coiter expositores: q̄ habuerit terram duplicit. s. p sortem z p̄ p̄cessionem si posset acquirere iurta se: et q̄ erat tribus bellicosa: dilatauit terminos suos: et iō q̄n postea debuit assignari terra septem tribubus que nondū possessionez acceperant. repertuz fuit q̄ terra residua non sufficiebat eis. z iō aliq̄ loca de sorte iuda fuerunt adiuncta sorti tribus symeon: vt hic dicit. Et aliqua sorti tribus dan. vt dicet. j.

d Cecidit q̄ sors tercia filiorum zabulō: hec est pars secūda z legat lra sicut iacet vsq; ibi.

e In finem

Fuitq; terminus eoz cōtra aquilonez a iordane pergēs iurta latus hiericho septētrionalis plage: z inde p̄ta occidentē ad montana conscēdēs z pueniēs ad solitudinez bethauen b atq; ptransiens iurta luzam ad meridiem ipa est bethel: descendit q̄ in astaroth addar i montem qui est ad meridiem bethoron inferioris: z inclinatur circuiens p̄ta mare ad meridiez mōtis qui respicit bethoron c contra affricum: Suntq; exitus eius in cariathbaal: q̄ vocat et chariathiarim vrbem filioz iuda Hec est plaga p̄ta mare ad occidentem. A meridie aūt ex pte cariathiarim egreditur t̄min⁹ p̄ta mare: z puenit vsq; ad fontem aquaruz nepthoa. Descenditq; i partem montis qui respicit vallem filioz ennon. z est cōtra septentrionalē plagaz in extrema pte vallis raphaim. Descenditq; in iebennon. i. vallis ennon d iurta latus iebusei ad austrū. z puenit ad fontē rogel trāsiēs ad aq̄lonem: z egrediēs ad ensemes id est fontem solis: e z ptransit vsq; ad tumulos qui sunt e regione ascēsus adommim descenditq; habenboem. id est lapidem boem f filij rubē z ptransit ex latere aquilonis ad campestria: descēdit q̄ i planitiē: et p̄tergredit p̄ aq̄lonē bethagla: sūtq; exitus ei⁹ p̄ linguā maris salsissimi ab aq̄lone i fine iordanis ad australē plagā q̄ est t̄minus illi⁹ ab oriēte. Hec ē possessio filioz beniamī p t̄minos suos i circuitu z familias suas. g Fueruntq; ciuitates ei⁹ hiericho et bethagla z vallis casis betharaba et samaraim z bethel z auim z affara z offora villa hemona z offni z gabee: ciuitates duodecim z ville earū. Gabaon z rama z beroth z mesphe caphara z amosa et recem iarephel z tharela z sela heleph h et iebus q̄ ē irlm gabaad z cariath ciuitates quatuordecim z ville earuz Hec ē possessio filioz beniamin iurta familias suas.

Ca. xix.

Egressa est sors secunda filiorū symeon p̄ cognationes suas: b fuitq; hereditas eoz in medio possessionis filioz iuda: bersabee z sabee z molada z asersua baala z asem z heltholad bethularma et sicelech et bethmarchaboth et asersua bethlepaboth z sarohez ciuitates tredecim z ville earum. Aym et remmon et athar et asan: ciuitates quatuor z ville earum. Omnes viculi per circuitum vrbiū istarum vsq; ad balaad beer chameth contra austrum plagam. c Hec est hereditas filiorum symeon iurta cognationes suas in possessione et funiculo filiorum iuda: q̄ maior erat: et idcirco filij symeon possederunt in medio hereditatis ei⁹. d Cecidit q̄ sors tercia filiorum zabulon per cognatōnes suas: z factus ē terminus possessionis filioz zabulon vsq; sarith. Ascenditq; de mari et medalaa: et puenit in debaseth vsq; ad torrentem qui est contra ieconam: z reuertitur de sarith p̄ta oriētez e in finē ceseleth thabor: et egreditur ad Dabereth: ascēditq; cōtra iasie: z inde

cīseleth thabor hebrei dicunt in terminum ciseloth thabor: z ē ciseloth nomen cōe: et significat pendulū mōtis qui est locus intermedius summitatis z vallis all. p̄cedant.

f Bethleem. ista non est illa bethleem i qua natus fuit xp̄s. q̄ illa est de sorte iude: ista aūt est de sorte zabulon: sic ei frequēt dctū est plures ciuitates vl' ville sūr noiaī.

g Issachar egressa est sors.

Hec ē tercia ps z legaī lra sicut iacet vsq; ibi.

h Bethsemes id ē ciuitas sol. z sic noiabaī q̄ sorsitan gētiles ibi colebant solem.

i Cecidit. sors q̄nta tribui filiorū aser. hec ē ps q̄rta: z legaī lra vt iacet.

k Filiorū neptalim. Hec est ps q̄nta. z legaī lra vt iacet vsq; ibi.

l Masor. ppe locū illū fuit natus thobias: vt habeī in p̄ncipio libri sui.

m Tribui filiorum Dan. hec est ps. vj. in qua describiī sors filioz dan: cū dī. n Et fuit ter. pos. eius saraa z estaol. dicūt aliqui q̄ iste due ciuitates nō fuerūt de sorte dan. sed fuerūt iuxta sortes ipsi⁹ dan ita q̄ ibi termiabatur sors ci⁹. erāt tn̄ de sorte iude. Alij aūt dicunt q̄ licet fuerit de sorte iude. fuerī tn̄ adiuncte sorti ipsi⁹ dan: eadē rōne qua alique ciuitates de sorte iude fuerūt adiuncte sorti filiorum symeon vt supra dictū est.

ptransit vsq; ad orientalez plagā gethefer z thacasin: z egreditur i rēmon amphar et noa: z circuit ad aquilonē z nathon. Suntq; egressus eius vallis ieptahel z cathath et naalol z semron et iedaba[f] z bethleem: ciuitates duodecim z ville earum. Hec ē hereditas trib⁹ filiorum zabulon per cognationes suas: vrbes z viculi earum. [g] Issachar egressa est sors quarta per cognatiōes suas: fuitq; ei⁹ hereditas iezrahel z casaloth: z sunez et affaraim z senon: z naaroth z rabboth z cesien haemes z rameth z engānī z henadda z bethfeles: z puenit terminus eius vsq; thabor z sesenna[b] z bethsemes: eruntq; exitus eius iordanis ciuitates sedecim: z ville earū. Hec est possessio filiorum issachar p cognatōnes suas: vrbes z viculi earū. [i] Cecidit q̄ sors quinta tribui filiorū aser p cognatōnes suas: fuitq; terminus eorū alchat z chali z bethen z axab z elmeleth z amaad z messal: z puenit vsq; ad carmelum maris z syor z libanath: ac reuertitur p̄tra orientē bethdagon z p transit vsq; zabulon z vallē ieptael contra aquilonē in bethemeth z neiel: egreditur q̄ ad leuaz cabul z acrā z roob z amon z chana vsq; ad sidonē magnam reuertitur q̄ in horma vsq; ad ciuitatem munitissimā tyrum z vsq; osam: erūtq; exitus ei⁹ in mare de funiculo aczība z amma z afeg z roob: ciuitates vigintidue z ville earū. Hec ē possessio filiorū aser p cognatōnes suas vrbesq; et viculi earū. [k] Filiorū neptalim sexta sors cecidit p familias suas: z cepit t̄min⁹ de beleb z helon sannanim: z adami q̄ est neceb et iebnahel: vsq; lecum: z egressus eorū vsq; ad iordanē: reuertiturq; t̄minus p̄tra occidentem z azanoth thabor. atq; inde egredit in vcuca: z p̄trāsit i zabulon p̄tra meridiē z in aser ꝫ occidentē: z i iuda ad iordanē p̄tra ortū solis ciuitates munitissime: assedi ser z ammad z rechath z cenereth z edema z arama asor z cedes z edrai[l] nasor z ieron: z magdibel horez z bethanath et bethsemes: ciuitates decē z nouez z ville earum. Hec est possessio trib⁹ filiorū neptalim p cognatōnes suas vrbes z viculi earū. [m] Tribui filiorum dan p familias suas egressa est sors septima. [n] z fuit termin⁹ possessionis eius saraa z estaol. [n] bair semes. id est ciuitas solis: selebin z abbialon z iethala helon z thenna z achrō hel cheten iebton z baaladiud z bane z barach z iethremmon atq; hiercon z arechō cum t̄mino qui respicit ioppen: z ipso fine concluditur Ascēderūtq; filij dan[o] z pugnauerunt contra lesen: ceperuntq; eam: z pcusserunt eam in ore gladij: z possederūt z habitauerūt in ea [p] vocantes nomē eius lesendan ex nomine dan p̄ris sui. Hec est possessio tribus filiorum dan p cognatōnes suas: vrbes z viculi earū. [q] Cūq; cōplesset sorte diuidē terram singulis p tribꝰ suas [r] dederūt filij isrl possessionē iosue filio nun in medio sui iux̄ p̄ceptū dñi: [s] vrbē quā postulauit tannathsaraa in monte ephraim: Et edificauit ciuitatez hītauitq; in ea. [t] Hę sūt possessiones q̄s sorte diuiserūt eleazar sacerdos z iosue

solis. ista ciuitas fuit de sorte dan. tamen erat iuxta sortem isachar ita q̄ sors isachar ibi terminabaī p̄m vnaz sui partem vt patz ex p̄missis.

o Pugnauerunt cōtra lesen. dicunt hebrei q̄ b est ciuitas q̄ vocaī lays: Jud. xviij. vbi agitur de expugnatoe dicte ciuitatis.

p Vocātes nomī ei⁹ lesendan. i. noie ꝓposito ex antiq̄ et nouo: et p̄m istam translatiōez: in hebreo habeī. Et vocaueit nomē lesendan. i. ciuitatē que prius lesen vocabatur: noiauerūt dan noie simplici: b cōsonat ei: q̄d dicitur Jud. xviij. vocato noie ciuitatis dan que prius lays vocabatur.

q Cumq; ꝓplesset hic vltimo describitur ducis diuidētis possessio. i. Josue: qui sicut fidel' dispēsator alīs terram distribuit nihil accipiēs sibi p̄pria auctoritate: ē ꝑpli ꝓcessione ideo subditur.

r Dederunt filij israel possessionez iosue. iuxta tamen suū beneplacitū sicut erat iustū: ideo subditur.

s Urbem quam postulauit thannathsaraa in mōte ephraim: erat enīz de illa tribu. vt baberī Num. xiij.

t Hę sunt possessiones de. q̄ supra dicte sunt.

v. Coram domino ad ostium tabernaculi. id ē i atrio añ ostiuz tabernaculi. et dicitur tabernaculum testimonij. quia in illo erat arca: in qua erat lex. que testimoniuz vocatur in plūb⁹ loc⁹

Et locutus est dñs ad iosue. Postq̃ actū ē de terre diuisiõe. hic pr̃ agit̃ de ciuitatū refugij sepatõe. & primo circa q̃ p̃ceptū dñi renouatur. scdo executõi dat̃ ibi. Decreuerũtq̃. Circa primū dicit̃. b Sepate vrbes fugitiuoz. de quib⁹ locut⁹ sum vobis per manus moysi nume. xxxv. et deut. xix. vbi ista materia plen⁹ est tractata. et ĩ breuius est hic ptransiendum.

¶ Ca. xx.

c Quicũq̃ aiam pcusserit nescius. i. casualiter ẽt̃o.

d Stabitq̃ ante portas ciuitatis. i. añ iudices qui antiquit⁹ sedebãt i foribus ciuitatuz vt quilibet posset ad eos accedere: ideo subditur.

e Et loq̃tur se. vt. i. ea q̃ se cõ. innocẽtez. finia tñ finalis de sua innocentia. vel de ptrario non dabat̃ p iudices ciuitatũ refugij: sed p iudices illius ciuitatis in cui⁹ terminis homicidiuz fuerat ppetratum put declaratũ fuit Nume. xxxv.

f Cũq̃ vlt⁹ sanguis eũ fue. psecutus. i. primus occisi: ad quem spectat cãm defuncti psequi.

g Non tradent illum &c. et est finia suspẽsiua vsq̃ ibi.

i Donec stet ante iudiciũ. in ciuitate in cuius termio fuerat homicidiuz ppetratũ: vbi ducebat̃ d ciuitate refugij cũ securitate: et finia data de ei⁹ innocẽtia: reducebatur ad ciuitatẽ refugij ibidẽ saluandus: si aũt daret̃ finia ptra eũ tradebat̃ amicꝰ interfecti occidend⁹. Et non moriatur qui interfecit. s. a casu. Donec moriat̃ sacerdos. hoc refert̃ ad illud p̃dictũ. b Et habitabit in ciuitate illa: q̃ de ciuitate refugij nõ poterat ad priũ locũ redire: donec moreret sũm⁹ sacerdos. cui⁹ cãe assignate fuer̃t Nu. xxxv. k Decreuerũt. Hic ponit̃ executio p̃dicti mãdati. q̃ sepauerũt sex ciuitates fugitiuoz tres citra iordanẽ et tres vltra: ẽm q̃ fuerat p̃ceptũ a dño Nume. xxxv. & p3 lr̃a. Notandũ tamen q̃ oẽs ciuitates refugij fuerũt assignate leuitis put bẽ in ca. sequenti. ad designandũ q̃ in clericis debet ee refugiũ totius pli Moraliter exponendo. ciuitates fugitiuoz designãt remedia peccatoz. Fuerũt aũt tres vltra iordanem. & tres citra. ad denotandũ q̃ añ baptismũ et post fuerunt remedia ptra pcã. Per fluuiũ ei iordanis intelligit̃ baptism⁹ q̃ in eo fuit xp̃c baptizat⁹ offerens aq̃s virtutẽ mãdi tactu sue sacratissime carnis. Añ baptismũ vo fuer̃t tria remedia cõtra pcã. fides pental⁹ oblatio legalis. circũcisio legalis. Post baptismũ similiter sunt tria remedia. ieunium ꝯ vicia carnalia. oõ contra spãlia: elemosyna que est op⁹ pietat̃ valẽtis ad omnia.

¶ Ca. xxi.

Accesserũtq̃ principes familiarũ leui. Postq̃ actũ est de ciuitatib⁹ fugitiuoz: hic pseq̃nter agit̃ de ciuitatibus leuitarũ. vbi primo ponit̃ eorum petitio. scdo peritionis concessio: ibi. Dederũt filij isr̃l. Tercio ciuitatũ eis assignatio ibi. De tribu filioz iuda. quarto p̃dictoz epilogatio ibi. Dedit̃q̃ dñs. Circa primũ leuite in sua petitiõe allegãt p̃ceptum dñi dicentes.

b Dñs p̃cepit p manũ Moysi &c. istũ p̃ceptuz bẽ Nue. xxxv. vbi conditio ciuitatũ et suburbanoz et spacium ipoz pleni⁹ ptractata sunt.

c Dederũtq̃ filij isr̃l. Hic consequẽter describitur p̃dicte petitionis concessio. et primo in generali. cũ dr̃.

c Dederunt filij israel de possessionibus suis: scdo magis in speciali cum subditur.

d Egressaq̃ ẽ sors &c. ad cui⁹ intellectũ sciendũ. q̃ leuite prio fuerũt distincti i tres ptes. q̃ aliq̃ dicebãtur caathite. alij gersonite. alij merarite. Ité caathite fuerunt distincti in duas partes: quia aliqui descenderũt per aaron. et vocati sunt Aaronite speciali nomine. Iz cum hoc dicerentur caathite. Alij vo qui descenderũt de caath habuerunt tm̃ nomen ꝯmune et vocati sunt caathite: et fuerũt de numero leuitaz. Aaronite vo de nũero sacerdotũ: et sic leuite diuisi sũt in quatuor partes. s. aaronitaz: caathitaz. gersonitaz. meraritaruz. vt plenius dr̃ Nume. iij. cap. 7. iij. Primo ĝ agitur de sorte aaronitaz cum dicitur.

d Egressaq̃ ẽ sors i familiã caath filioz aarõ. i. eorũ caathitaz q̃ spãliter dicti sũt aaronite. e Decimas

filij nun: et ꝓncipes familiaz ac tribuũ filioz isr̃l in silo: coram dño ad ostiũ tabernaculi testimonij: partitiq̃ sũt terram.

¶ Ca. xx.

a Locut⁹ ē dñs ad iosue dicẽs. Loq̃re filijs isr̃l & dic eis. b Separate vrbes fugitiuoz de quibꝰ locutus sum vobis p manũ moysi vt pfugiat ad eas c q̃cũq̃ aiam pcusserit nesci⁹ & possit euadere ira primi q̃ vltor ẽ sanguinis: cũ ad vnã harũ cõfugerit ciuitatũ: d stabitq̃ añ portã ciuitatis. et loquetur senioribꝰ vrbis illius ea q̃ se ꝓbẽt innocẽtez: sicq̃ suscipiẽt eũ: & dabũt ei locum ad hitandũ. f Cũq̃ vltor sanguinis eũ fuerit psecut⁹ nõ tradẽt i man⁹ ei⁹: q̃ ignarus pcussit primus ei⁹: nec ante biduuz triduũue eius pbat̃ inimicus. g Et hitabit in ciuitate illa donec stet añ iudiciuz cãm reddẽs facti sui: & moriat̃ sacerdos magnus q̃ fuerit i illo tpe. Tunc reuertet̃ homicida: & ingredietur ciuitatez & dom̃ suam de qua fugerat. k Decreuert̃q̃ cedes in galilea mõtis nepthalim: et sichem in monte ephraim et cariatharbe ipa ẽ hebron i mõte iuda & trãsiordanẽ ptra orientalẽ plagã hiericho statuerũt bosor q̃ sita ẽ in cãpestri solitudie de tribu ruben & ramoth in galaad de tribu gad: & gaulon in basan de tribu manasse. De ciuitates ꝓstitute sũt cunctis filijs isr̃l: & aduenis qui habitabant inter eos: vt fugeret ad eas q̃ aiam nescius pcussisset: et non moreretur i mãu primi effusuz sanguinẽ vindicare cupientis donec staret añ ppm exposituruz causam suam.

¶ Capitulũ. xxi.

Accesserũtq̃ ꝓncipes familiarũ leui ad eleazar sacerdotẽ et iosue filiuz nun: & ad duces cognatõnũ p singlas tribꝰ filiorũ israel locutiq̃ sũt ad eos i silo terre chanaan: atq̃ dixerunt. b Dñs p̃cepit p manũ moysi vt darẽtur nobis vrbes ad habitandum: & suburbana eaz ad alenda iumẽta. c Dederũtq̃ filij isr̃l de possessionibus suis iuxta imp̃iũ dñi ciuitates et suburbana earum. d Egressaq̃ ẽ sors in familiã caath filioz aaron sacerdotũ de tribu iuda & symeon & bẽiamin ciuitates tredecim: & reliqs filioz caath. i. leuitis q̃ supfuerãt, de tribu

iuda et symeon
et beniamin:iste
tres tribus assi-
gnauerũt eis ci-
uitates et suburbana et sũt alie
trib⁹ assigñuerũt
de possessionib⁹
suis alijs ꝯbub⁹
ptib⁹ leuitaꝝ. p-
ut exprimit in li
tera. et pz.

f De tribub⁹ filioꝝ iuda. hic
ꝑtim exprimũ-
tur in ꝑticulari
noia ciuitatum
leuitis assigna-
tarũ p familias
eoꝝ. et patet ex
paucis excepꝫ.

g Agros vo et
villas dederat
Chaleb. ita q
erat dñs ciuita-
tis hebrõ:ꝙ erat
cõcessa filijs aa-
ron ad habitan
dum sicut dictũ
fuit Nu.xxxv.

h Itaq; ciui-
tates leuitaruꝫ
vniuerse ꝛc. cir-
ca qđ notanduꝫ
q leuite fuerũt
dispsi per oñes
tribus: vt patet
ex ꝓmissis in te-
xtu. Primo ne
cult⁹ dei ad vnã
tm̃ tribum per-
tinere videret:
Scđo ne vna tri-
bus vel due vel
huiusmodi ꝺ su
stentatõne eoꝝ
nimis grauarẽ-
tur: tercio quia
apud oẽs gẽtes
istꝺ fuit obserua
tum q illi q̃ in-
tendũt cultui di
uino sustenten-
tur a toto popu
lo: vel ab illis q̃
habẽt curã cõi-
tatis: propẽ qꝺ
sacerdotes egy-
pti tempore fa-
mis nõ fuerunt
compulsi vẽde-
re possessiones
suas: quia aliñ-
ta eis de publi-
cis horreis pre-
bebãtur: vt ba-
bet Gen. xlvij.
quarto quia le-
uite tenebãtur
docere populuꝫ
de his que perti
nent ad cultum

ephraim et dan et dimidie
trib⁹ manasse ciuitates xcem. Porro filijs Gerson
egressa est sors vt acciperẽt
de tribubus isachar et aser
et neptalim:dimidiaq; tri-
bu manasse in basan:ciuita-
tes numero tredecim. Et fi
lijs merari p cognatões su-
as de tribub⁹ ruben et gad:
et zabulon vrbes duodecim
Dederũtq; filij israel leuitis
ciuitates et suburbana eaꝝ
sicut ꝓcepit dñs per manuꝫ
moysi:singulis sorte tribuẽ
tes. [f]De tribub⁹ filioꝝ iuda
et symeon dedit iosue ciuita
tes:quaꝝ ista sunt nomĩa:fi
lijs aarõ p familias chaat
leuitici generis: prĩa eĩ sors
illis egressa est cariatharbe
patris enach:q̃ vocatur he-
bron in mõte iuda:et suburbana eĩ⁹ p circuitũ. [g]Agros
vo et villas eĩ⁹ dederat cha-
leph filio iephone ad possi-
dendũ. Dedit ꝙ filijs aaron
sacerdotis hebron confugij
ciuitatem ac suburbana eĩ⁹
et lobnam cuꝫ suburbanis
suis. et iether et istimon et he
lon et dabir et ain et iethan
et bethsames cum suburba
nis suis:ciuitates nouez de
tribub⁹ vt dictũ est duabus
De tribu autẽ filioꝝ benia-
min gabaon et gabee et ana-
thot et almon cuꝫ suburba-
nis suis: ciuitates quatuor
oñs simul ciuitates filioꝝ
aaron sacerdotis tredecim
cum suburbanis suis. Reli
quis vo p familias filioruꝫ
chaath leuitici generis hec
est data possessio. De tribu
ephraim vrbes confugij si-
chem cuꝫ suburbanis suis:
in mõte ephraim et gazer et
iebsam et bethoroõ cum sub-
urbanis suis:ciuitates q̃tu-
or. De tribu quoq; dan hel-
teco et gabathon et baalon
et iethrẽmon cum suburba-
nis suis: ciuitates quatuor
Porro de dimidia tribu ma
nasse Thenach et Jethrem-

mon cum suburbanis suis.
ciuitates due. Omnes ciui-
tates xcem et suburbana
earum date sunt filijs Cha
ath inferioris gradus. Fi-
lijs quoq; gerson leuitici ge
neris dedit de dimidia tri-
bu manasse confugij ciuita
tes:Baulon in basan et bos
ram cuꝫ suburbanis suis.ci-
uitates duas. Porro de tri-
bu Jsachar cesion et dabe-
reth et iaramoth et engan-
nim cum suburbanis suis:
ciuitates⁷ quatuor. De tribu
autem aser:masan et abdon
et elrat et roob cum subur-
banis suis: ciuitates qua-
tuor. De tribu quoq; Ne-
ptalim ciuitates cõfugij ce-
des in galilee et amothdor
et chattari cuꝫ suburbanis
suis:ciuitates tres. Omnes
vrbes familiarum Gerson
tredecim cum suburbanis
suis. Filijs autez merari le-
uitis inferioris gradus per
familias suas:data est ꝺ tri-
bu zabulon iecnal et cartha
et damna et naalol: ciuita-
tes quatuor cum suburba-
nis suis. De tribu Gad ad
ciuitates confugij ramoth
in galaad et manaim et ese-
bon et iazer:ciuitates qua-
tuor cum suburbanis suis.
De tribu ruben vltra iorda
nem contra Hiericho ciui-
tates refugij: bosor in soli-
tudine misor et iazer et ieth-
sor et maspha ciuitates qua
tuor cum suburbanis suis.
Omnes vrbes filiorum me-
rari per familias et cognati
ones suas duodecim. [b]Itaq;
ciuitates vniuerse leuita
rum in medio possessionis
filiorum israhel:fuerunt q̃-
dragintaocto cum suburba
nis suis:singule per familia
as distribute. [i]Dedit q; do-
minus deus israheli omnez
terram quam traditurum
se patribus eorum iurauerat:et possederunt illam at
q; habitauerũt in ea. [k]Datq; ẽ

diuisum:facilĩ⁹ au
tem docebãt p hoc
q erant in omnib⁹
tribubus dispersi:
q̃ si essent i vna tri
bu ꝙgregati.

i Dedit q; dominus. Hic ponitur
epilogatõ respectu
ꝑdictoꝝ. qꝛ in toto
libro isto actuꝫ est
de acquisitõne ter-
re ꝓmissionis per
adiutoriũ diuinũ et
hoc ẽ qđ dicit.

i Dedit q; dñs is-
raeli omnẽ terram
quã tradituꝝ se
patrib⁹ eoꝝ iurauerat. de quo iuramẽ-
to hꝫ Genes. xxij.
Per memetipsuꝫ
iurauj ꝛc. ꝑ illꝺ qđ
dicit hic nõ videt
verum. qꝛ tota illa
terra nõ erat eis ac
quisita:ꝑ inter eos
adhuc habitabant
multi gẽtiles: vt hꝫ
j.xxij.ca. Dicẽduꝫ
q dñs ꝓdixerat se
eis tradituꝝ terra-
ram non simul:sed
successiue ꝓpter ra
tiones tactas supe
rius i ꝓncipio .xij.
ca. quaꝝ vna est ne
ꝓtra filios isrl' cre-
scerẽt bestie. qꝛ ad-
huc nõ erãt in tan
ta ꝛmultitudine q
sent totã terrã suf-
ficienter ꝓplare: tũc
aũt tantum habe-
bant de terra quan
tum sufficiẽter po-
terat ab eis popu-
lari et habitari. et ꝺ
dñs impleuerat de
ctum suum ẽm for
mam ꝓmissi.

k Datq; est ab
eo pax ĩj omnib⁹
p circuitũ natões
id est ab omnib⁹ p
circuitum nationi-
bus: qꝛ illi q̃ erant
extra terrã ꝓmissi-
onis: vt egyptij:
idumei et alij: non
audebãt cõtra eos
mouere bellum.

l Nulluſq; eis hoſtiū.i.illoꝝ qui remanſerant adhuc in terra ꝓmiſſionis: qui magis ꝓprie dicebant hoſtes eoꝝ qz inhibitum erat filijs iſrael facere cum eis amicicias vt habet Nume.xxxiij.et.j.boc libro.xxiij. m Sed cuncti in eoꝝ ditōez redacti ſunt: ſed videt qꝫ in hoc peccauerunt filij iſrl. quia ſicut dcm̄ eſt ſupra ca.xvj.z.xvij. illi ō tribu ephraim z dc tribu manaſſe peccauerūt in hoc: qꝫ ꝓmiſerunt aliqs hoſtiū habitare in ſortibus ſuis ſub tributo. Dicendū qꝫ tribus ephraim z dimidia manaſſe erant in magna multitudine: ſicut dictū eſt .j.xvij.ca. ꝓpter qō ꝙqueſti fuerunt de artitudine ſue poſſeſſionis: poterant etiam ſuos aduerſarios ſupare: vnde ibidez dr. Poſtqꝫ aūt qualuerunt filij iſrael: ſubiecerūt chananeos: et fecerunt ſibi tributarios: nec interfecerūt eos.ſ.ꝑm ꝓceptum dñi lz poſſēt: ducti cupiditate tributi. iſtis aūt duob⁹ concurrentib⁹.ſ.multitudine ad terrā populandū z poteſtate ad aduerſarios debellandū nō erat filijs iſrael licitū reſeruare habitatores illius terre. ē ꝑm ꝓceptū dñi debebāt eos interficere z iō tribus ephraim et trib⁹ manaſſe peccauerūt dimittēdo eos in ſortib⁹ ſuis: qñ aūt iſta duo vel alterum eoꝝ deficiebant: poterant habitatores terre indictionez recipere: vel treugam cū eis facere: non ad ſemp: qz erat ſimplr illicitū: ſed ad tps quousq; haberent multitudinem ſufficientem ad terram populandum: z virtutē deſtruendi eos: que dependebat ex voluntate dñi. qui illos reſeruauerat in terra illa vt in eis experiret iſrl: vtrum ſeruarent ei⁹ mādata: vel nō: vt hēnt ꝓſuetudinem ꝓliādi: ſicut dictū eſt ſupra in principio.xiij.ca.

Capitulum.xxv.

Eodem tpe. Hec eſt vltima ps principalis hui⁹ libri in q̄ agit de ducis diſpoſitōne: z primo inq̄t tū reſpicit finem certaminis: ideo prout reſpicit tempus pacis.ca. xxiij. tercio ꝓut reſpicit tēpus ſue mortis. ca. xxiij. Circa primū ſciendū. qꝫ bellis terminatis trib⁹ ruben et gad et dimidia manaſſe debebāt reuerti ad loca ſua vltra iordanem: hoc tñ debebāt facere de licentia z ſcitu ioſue: z iō primo dat eis hec licentia: ideo notāt ō idolatria: ibi. Cunq; veniſſet: tercio exquirit de fama: ibi. Et interim miſerunt. quarto declarat veritas plana: ibi. Reſpondērūtq; filij ruben. Circa primū ſciendū qꝫ licētia datur: tamen ſub duplici conditiōe: ꝓut videbit proſequēdo. Primo igitur notat tēpus debitū hui⁹ licētie cum dr.

s Eodem tpe. ſez q̄ nondū tribus z dimidia bēbat terrā ſufficientem ꝓ habitatōne ſua: et quietem ab aduerſarijs tam extrinſecis qꝫ intrinſecis: eodē mō quo dcm̄ eſt in fine ꝓcedētis capti. b Vocauit ioſue rubenitas tc. vt remitteret eos ad loca ſua. c Feciſtis oīa q̄ ꝓce.vo.moy. ꝓcedendo frēs vros ad pugnaz: quoſq; haberēt ſuā poſſeſſionē boc aūt ꝓceptū moyſi dr Mūe, xxxij.

d Mihi quoq; in oibus obediſtis: cōmēdat eos. qz virt⁹ laudata creſcit. Et ꝓz lra vſq; ibi.

e Ita dumtaxat vbi huic licētie additur duplex cōditio. ſecunda ponit ibi Cūq; dimitterz Prima aūt conditio ē reſpectu rei vt.ſ. diligenter ſeruarēt mādata dei: iō ſubditur. f Vt cuſtod. attente. inferius.

g Et ope com. exterius.

b Mandatū. q̄tū ad ꝓcepta moralia. i Et legē. q̄tū ad iudicialia et ceremonialia.

k Quā ꝑ.vo. moy. famu. d. q.d. non precepit vobis auctoritate ꝓpria: ſ dei. cui eſt in omnibus obediendum.

l Vt dili. dñz deū vrm. qz eius dilectō eſt finis totius legis: vt

obſeruetis mandata illius. adhereatiſq; ei: ac ſeruiatis [n]in oi corde: [o] z in oi aīa vra. [p] Benedixitq; eis ioſue z dimiſit eos. Qui reuerſi ſt in tabernacula ſua. Dimidie aūt [q] tribui manaſſe poſſeſſionem moyſes dederat in baſan: et idcirco medie que ſuperfuit dedit ioſue ſortē inter ceteos fratres ſuos trās iordanē ad occidentalez ei⁹ plagā [r] Cūq; dimitteret eos i tabnacula ſua z bñdixiſſet eis: dixit ad eos. In multa ſubſtantia atq; diuitijs reuertimini ad ledes vras cū argento et auro ere ac ferro z veſte multiplici. [s] Diuidite ꝑdam hoſtiū [t] cum frībus vris. Reuerſiq; ſunt z abierūt filij ruben et filij gad et dimidia trib⁹ manaſſe a filijs iſrael de ſylo que ſita eſt in Chanaan: vt intrarent galaad terram poſſeſſionis ſue quam obtinuerāt iuxta imperium dñi in manu moyſi. [v] Cunq; veniſſent ad tumulos iordanis [r] in terrā

declaratum fuit diffuſius Deut.vſ. m Et am.i oi. vijs eius: iuſte z pie viuendo. qz vniuerſe vie dñi miſericordia z veritas: ſm qꝫ dicit ps.xxiij.

n In omni corde. i. affectu. qz volūtas mouet alias potētias aie ad actus ſuos: ſicut cor alia membra corporis. o Et in oi aia vra. i. in intellectu. p Benedixitq; eis ioſue. impcando eis bona: bñdictio enim ſolēnis ad ipm nō ptinebat: ē tm ad officiū ſacerdotis.

q Tribui autez manaſſe tc. hoc addit: qz illa tribus erat diuiſa extra ad habitatiōez. r Cūq; dimitteret eos. hec ē ſcda ꝓditio eis impoſita. z eſt reſpectu ꝓmi. q̄ exprimit cū dr. s Diuidite ꝑdā hoſtiū. qua acq̄ſiſtis in bell'. t Cuz frib⁹ vris. i. cū illi de tribub⁹ vris q̄ māſerūt ad cuſtodiēdū familias z loca vra. q̄ illi q̄ remanebāt ad ſarcinas debebāt bre ptes ſuas ō ꝑda bellātiū. z ē fuit obſuatū tanq; iuſtū n ſolū a tpe dauid: q̄ de ē poſuit legez. vl poſita ꝓfirmauit. vt br. j. reg. ē etiā a tpe abrā. vt declaratū fuit Gen. xiij.

v Cūq; veniſſent. Hic ꝓnr notāt filij rubē et gad et dimidie trib⁹ manaſſe de idolatria: et occaſio ꝓmittit cū dr. Cūq; veniſſet ad tumulos iordanis: i hebreo dr. gelilioth iordanis. r In ter. chanā. ex q̄ ꝓz q̄ altare illō de q̄ fit ē ꝓmo: fuit edificatū i tra chanaā inr iordanes

a Edificauerunt altare infinite magnitudinis.i. notabilis magnitudinis.et est locutio bypbolica: in bebreo autem habetur. Altare magne visionis: qz alonge poterat videri. Qđ cū audissent filij isrl' ꝛc. sequtur.
b Conuenerūt omnes in sylo ꝛc. suspicati sunt enim

chanaan[a] edificauerīt iuxta iordanē altare infinite magnitudīs. Qđ cū audissent filij isrl': 7 ad eos certi nuncij ꝛc tulissent edificasse filios ruben et gad et dimidie tribus manasse altare ī ꝛra chanaā sup iordanis tumulos ꝑ filios isrl' [b] pueneīt oēs in sylo vt ascenderent et dimicarēt ꝓtra eos. [c] Et interim misērt ad illos in ꝛrā galaad [d] phinees filium eleazari sacerdotis: [e] et decem pncipes cū eo singlos ꝛc singulis tribub. Qui venerūt ad filios ruben et gad et dimidie trib manasse ī ꝛrā galaad: dixeruntq; ad eos.
Hec mādat oīs pplus dnī [f] Que est ista transgressio? [g] Cur reliqstis dñm ꝛcū isrl' edificātes altare sacrilegū: et a cultu illius recedentes. [h] An pax vobis est q̄ peccastis in beelphegor [i] et vsq; in pnēz diē macula huj [k] sceleris ī vob pmanet: [l] mltiq; ō ppl'o corruerūt. [m] Et vos hodie reliqstis dñm: [n] et cras ī vniuersus isrl' ira ei [o] ꝛsceuiet. [p] Qz si putatis imundam eē ꝛrā possessiōis vre: [q] trāsi-

te ad ꝛrā in q̄ tabernaclin dñi est: 7 habitate inter nos tm̄ vt a dño et a nro pfortio nō recedatis: edificato altari ꝑter altare dñi dei nostri. [r] Nōne achan filius zare pterijt mādatū dñi 7 sup oēz ppl'm isrl' ira eius incubuit. Et ille erat vn[s] hō atq; vtinaz sol[s] piret in scelere suo. [t] Rnderuntq; filij ruben et gad et dimidie tribus manasse pncipib legatōis isrl' Fortissimus dns ꝛus ipse nouit: et israel simul intelliget: [u] si puaricatiōis aio [v] hoc altare pstruximus: nō custodiat nos sed puniat nos in pnti. [w] Et si ea mente fecim[x] vt holocausta et sacrificiuz et pacificas victimas super eo imponerem[y]: [z] ipse q̄rat 7 iudicet: [a] et non ea magis cogitatione atq; tractatu: vt dicerem[b] cras [c] dicēt filij [d] vestri filijs nr̄is. [e] Quid vob 7 dño ꝛo israel. [f] Terminū posuit dns inter nos et vos o filij Ruben 7 filij gad iordanem fluuiū: [g] 7 idcirco pꝛez nō hētis in dño. [h] 7 p hāc occasionē auertent filij [i] vestri filios nostros a timore

ꝛ ꝑter boc in terra vestra nobis ꝓpinquiozi fecistis altare ad offerendū ibi hostias dño tanq̄ sit vobis licitū: qđ tamen est falsum. ideo sequit.
p Trāsite ad ꝛraz in qua ꝛc. quia dabimus vobis đ possessionibus nostris ne ꝛez illicitā faciatis cui[q] punitio etiā redūdaret in nobis: et adhuc exempluz inducūt cū dicit.
q Nonne achan iste est qui accepit ꝛc anathemate: vt dictū est supra. vij. ca. ꝓ cui[q] peccato exercit[r] isrl' fuit ꝛbellatus: et plures interfecti: vt dictū fuit ibi.
r Rnderuntq; filij ruben. Hic aperitur ꝛritas plana per responsionē filiozū ruben et gad. et dimidie tribus manasse: vbi ꝓmo ponitur coz respō sio: scđo rnsiōis acceptatio ibi. Quibus auditis. Jn responsione autē sua primo excludunt causas sibi impositas edificatōis altaris: et primo illā ꝛ idolatria cuz dicitur.
s Si preua.aio. i. idolatrie intentione.

t Hoc altare construxim[y] ꝛc. puniat nos in pnti. pena publica et patenti. scđo excludunt aliā cām ꝛ illicito cultu cum dī. v Et si ea fecim[z] mēte vt holocausta offere mus ibi dño. x Jpe quer et 7 iudicet pena debita nos puniendo. Cōsequēter aperiūt ꝛrā cām cum dī.
y Et nō ea magis ꝛc. vt dicerem[a] cras. i. in posterū.
z Dicēt. i. dicere potuerit. a Filij vestri filijs nr̄is: quando transibūt iordanē ad offerendū dño in loco tabernaculi domini. b Quid vobis et domino deo israbel. id est nō habetis in eo pteꝛ: cui[q] causa que posset allegari: subditur. c Terminum posuit dominus inter nos et vos o filij ruben et gad iordanem fluuium: qui est terminus terre promissionis. d Et idcirco partez nō habetis in domino. id est advos nō pertinet accedere ad locum cultus ei[q]: q̄z nō estis ꝛ terra ꝓmissionis.
e Et per hanc occasionem auertent. id est auertere poterunt. f Filij vestri filios nostros a timore dei: quia illi qui elongantur a cultu dei per consequēs elongantur et finaliter auertunt a timore et reuerentia ipsius.

a Edificauerunt altare infinite magnitudinis. i. notabilis magnitudinis. et est locutio bypbolica: in bebreo autem habetur. Altare magne visionis: qz alonge poterat videri. Qđ cū audissent filij isrl' ꝛc. sequtur.
b Conuenerūt omnes in sylo ꝛc. suspicati sunt enim q̄ fecissent altare ad immolandū idol' vl ad immolādū ꝛo extra locum sylo: eo q̄ erāt nimis remotus ab eis quod erat eis illicitū: ꝛquo tabernaculum fuit fixū in sylo: et altare holocaustozum ibi positum ꝓut dictum fuit plenius ꝛcu. xij.
c Et interim. Hic cōsequēter inquiritur ꝛ fama: quia bellum non debet moueri maxime cōtra amicos: nisi ex certa causa 7 iusta: et iō ad ꝫ inquirēdū. missi sunt certi 7 solennes nūcij: q̄ notanť cū dī.

d Phinees. qz habebāt magnū zelū: ꝓm q̄ habetur ꝛcu. xxv.
e Et ꝛcē pncipes cuz eo. qz ꝓter tribum lui: ꝛ qua erat Phinees erant nouem tribus 7 dimidia: ꝛ q̄ fuit missus vnus: sicut et ꝛ tribubus integris: et ꝓz lra vsq; ibi.
f Que est ista transgressio. q̄a sicut dictum est reputabāt illud altare edificatuz ad immolandū idolo vel ipsi ꝛo mō tamen indebito: et ideo inquireb ant vtrum eēt ꝫ causa vel illa: 7 primo tangūt cām idolatrie dicentes.
g Cur reliquistis dominū ꝛcum israel edificā. altare sacrilegū. et adducunt exemplum ꝛ idolatria pbegoz q̄ ponitur ꝛcu. xxv. dicentes.
h An pax vo. est q̄ pec. beelpbegoz. quasi dicant ad illam idolatriam vultis addere aliam. i Et vsq; in pnēz diem macula ꝛc. pmanet. qz macula et vitupe-rium ꝛ culpa parentuz manet in filios eoz. Sciendū tn̄ q̄ istud non plus ꝛebat imponi ruben et Gad q̄z alijs. quia ille qui fuit principalis in illa idolatria et q̄ fuit interfectus cum scoꝛto madianitide fuit pnceps in tribu syme on: vt habetur ꝛcu. xxv. et ideo in bebreo habetur sic. Jn parū vobis est peccatū pbegoz. a q̄ nō sum[q] mundati vsq; ad diē istū: sequitur.
k Multiq; ꝛ populo coꝛruerūt ꝓpter peccatū paucozum: 7 tūc arguūt a fili dicentes. l Et vos hodie ꝛreliquistis dñm. edificantes altare sacrilegū: vt pꝛe dictū est. m Et cras. i. in futuro et cito. n Jn'vnt uersum israel ira eius ꝛseuiet: ꝓpter trāsgressionē vīam Consequenter tangūt aliam cām ꝛ cultu dei illicito cuz dī. o Qz si putatis immū. esse ter. pos. vestre: eo q̄ dns nō elegit eam vt poneretur ibi eius tabernaculuz et altare

s Putauim⁹ ita ꝙ melius ad excludendū hoc maluz futurum.

a Et dixim⁹. Extru.no.al.nō in holocausta ⁊c.id ē ad causas q̄s opinati estis.

b Sz in testimonium inter nos et vos ⁊c. videlicet ꝙ nos habeam⁹ ius accedēdi et similiť filij nostri: ad locū cult⁹ dñi. sicut vos ⁊ filij vestri. ⁊ patet lťa vsq; ibi.

c Sed in testimonium vestrū ac nostrum: nr̄orumq; .i. quia habemus ius accedendi vestruz q⁊ non habetis protestatez nos repellendi.

d Quib⁹ auditis. Hic p̄sequēter ponitur dicte responsionis acceptatio: ⁊ p̄z lťa vsq; ibi.

e Et liberastis filios israel ō manu domini: q⁊ non peccastis sicut opinabamur: nec per cōsequens occasione vestri puniemur.

f Vocauerunt⁊ filij ruben ⁊c. ꝙ dominus ipse sit de⁹. i. ꝙ dñs sit de⁹ nr̄. sicut ⁊ illoz hebreorum qui habitāt in terza chanaan. Dicit aūt iosephus ꝙ iste titul⁹ erat sculptus in altari illo ad memoziam futuram.

Ca. xxiij. Soluto aūt multo tpe. Hic consequēter describit dispositio iosue cātū ad tp̄s pacis inducendo populuz ad cultū dominuz: vt p̄ hoc ostenderent se gratos de dei bñficijs iā p̄stitis ⁊ securi iaz eēnt de p̄missis obtinēdis. Ad hoc aūt inducit rationem. Primo ex amore boni: scdo ex timore mali ibi. Q⁊ si vo lueritis. Sūa prime ptis p̄z in lťa paucis exceptis.

b Postq̄ pacem dederat dñs ⁊c. Hic aūt pax ⁊ subiectio nationū intelligēda ē: sicut dcm̄ est supza in fine. xxj. capituli: quia etiam post mortem Josue habuerunt filij israhel bella contra gentes derelictas in terra sua: vt ba-

dñi.[5] Putauimus itaq; melius:[a] et diximus. Extruamus nobis altare: nō in holocausta neq; ad victimas offerendas:[b] ꝫ in testimoniū inť nos et vos: et sobolē nostrā vīamq; ꝓgenīē vt seruiamus dño: et iuris nr̄i sit offerre ⁊ holocausta et victimas et pacificas hostias et neq; dicant cras filij vīi filijs nr̄is: nō est vobis ꝑs in dño. Q⁊ si voluerint dicere rūdebūt eis. Ecce altare dñi quō fecerūt ꝑres nr̄i nō in holocausta: neq; in sacrificiū:[c] ꝫ in testimoniū nr̄m ac vestrū. Absit a nob ꝫ scelus vt recedamus a dño ⁊ ei⁹ vestigia relinquamus: extructo altari ad holocausta et sacrificia et victimas offerēdas: ꝑter altare dñi dei nostri qō extructuz est ante tabernaculuz eius.[d] Quib⁹ auditis phinees sacerdos ⁊ ꝓncipes legatōis israhel q̄ erāt cū eo placati sūt: ⁊ verba filiorū ruben et gad et dimidie tribus manasse libentissime susceperunt. Dixitq; phinees fili⁹ eleazari sacerdos ad eos. Nūc scimus ꝙ nobiscum sit dñs: qm̄ alieni estis a p̄uaricatōe hac:[e] ⁊ liberastis filios israhel de manu dñi. Reuersusq; ē cū principib⁹ a filijs ruben et gad de terza galaad finiū chanaan ad filios israhel: et retulit eis. Placuitq; sermo cūctis audientibus. Et laudauerūt deum filij israel: et nequaq; vltra dixerūt vt ascenderēt contra eos atq; pugnarent ⁊ delerent terzam possessionis eorum.[f] Vocaueruntq; filij ruben et filij gad altare quod extruxerāt testimonium nostrum: ꝙ dominus ipse sit deus. ¶ Ca. xxiij.

[a] Soluto aūt mlto tē-pore[b] postq̄ pacē dederat dñs israeli: subiectis in gyro nationib⁹ vniuersis: ⁊ iosue iam lōgeuo ⁊ plenilis etatis: vocauit iosue oēm israhelem maioresq; natu et ꝓncipes ac duces ac mgīos: dixitq; ad eos. Ego senui ⁊ ꝓgressioris etatis suz: vosq; cernitis oīa q̄ fecerit dñs deus vester cunctis p circuitū nationib⁹ quō ꝑ vobis ipse pugnauerit. Et nunc quia vobis sorte diuisit oēm terram: ab orientali pte iordanis vsq; ad mare magnum:[c] multeq; adhuc supsūt nationes: dñs de⁹ vester disperdet eas et auferet a facie vestra: et possidebitis terram sicut vobis pollicit⁹ ē. Tm̄ ꝓfortami et estote solliciti: vt custodiatis cūcta q̄ scripta sunt in volumine legis moysi: et non declinetis ab eis neq; ad dexteram neq; ad sinistrā:[d] ne postq̄ intraueritis ad gentes que inter vos future sunt iuret⁊ in nomīe deorū eaz:[e] et seruiatis eis et adoretis illos ꝫ adhereatis dño deo vr̄o qō fecistis vsq; in diez hāc. Et tūc auferet dñs in cōspectu vestro gentes magnas ⁊ robustissimas ⁊ null⁹ vobis resistere poterit. Ein⁹ e vob⁹ persequet hostium mille viros q⁊ dñs de⁹ vr̄ ꝑ vob⁹ ipse pugnabit sīc pollicit⁹ est: ꝫ tm̄ diligētissime p̄cauete vt diligatis dñm deum vestrū.

[f] Q⁊ si volueritis gentiū harum que inter vos habitāt erroribus adherere[g] et cum eis miscere connubia atq; amicicias copulare: iaz tūc scitote ꝙ dominus deus

betur Judicuz primo et etiam hic subditur.

c Mlteq; adhuc super. natōnes dñs de⁹ vester dispdet eas suppie si colatis eum fideliter et deuote. iō subdi tur. Tm̄ confortamini ⁊c. ⁊ p̄z lťa vsq; ibi.

d Ne postq̄ ⁊c. iuret⁊ in nomie deoz eaz̄: quia hoc pertinet ad reuerentiaz idolorum: sm̄ ꝙ dr̄ ad hebreos. vj. Nomies p maiorem sui iurāt.

e Et seruiatis eis ⁊c. q̄a ex reuerētia idoli deducitur aliquis ad actum idolatrandi: fuit etiā p̄hibituz p̄dictum iuramētum: quia dēfacili possent credere simplices: ꝙ trāsgressio talis iuramenti non esset peccatum: quod est falsum q⁊ p hoc frangitur fidelitas. Et ideo sm̄ Augu. ibi ē duplex peccatum: vnuz est faciendo reuerentiā idolo: aliud est fidem frāgendo.

f Q⁊ si volueritis. Hic inducit ad cultum et dilectionem dei ex timore mali: quod contingit ab eo recedēdo et hoc est qō dicitur.

f Q⁊ si volueritis harum gentium q̄ inť vos habitāt erroribus adherere colēdo eaz̄ idola. g Et cū eis miscere cōnubia atq; amicicias copulare qō erat eis p̄hibitū: vt hī deu. vij. q⁊ talia sē occasiones recedendi a cultu dīuio: treugas aūt vl aliq̄ pacta ad ꝫ nō inducēta

non erat eis illicitū vt dictuꝫ fuit supra.xxj.ca. sicut et xpiani aliquando habent cum saracenis.
g Vobis erunt in foueam: transgressionis.
b Et offendiculū ex latere vestro. In hebreo habeꝫ et scrutiniū laterū vestroꝝ. id est scrutabūtur omnia secreta vestra ad vos subuertendum et ejciendū de terra: ideo subditur.

i Donec vos auferat ꝛc. s. dominus: qz sicut tradidit eā vob ꝓpter merita patruꝫ: ita auferet a vobis ꝓ demeritis vestris.

k Unū nō ꝓterierit incassuꝫ licet enim adhuc nō haberent totam terram sibi promissam. tamen habebant ītm fōzam ꝛ modum promissionis: sicut dcꝫ declaratuꝫ fuit supra ca.xxj.

Ca.xxiiij.

Congregauitqꝫ Josue. Hic consequenter describit dispositō ducis Iosue circa tempꝰ sue mortis renouando obligatōnem populi ad seruitutem dei. Primo igit dicta renouatō describit ꝛ secūdo mors Iosue subditur: ibi. Et pꝰ hoc mortuus est Iosue. Circa primū Iosue primo causas dicte obligationis ꝓmemorat. scdo consensum populi captat ibi. Nūc ergo timete dominuꝫ. tercio explicat difficultatem ibi. Dixitqꝫ Iosue ad ꝓplm non poteris. quarto consensum iteratū ꝓfessione firmat: ibi. Testes inquit vos estis. quinto ad hoc signum applicat: ibi. Et tulit lapidem. Circa primum cōmemorat bñficia dei exhibita israheli q̄ uote. Primū aūt beneficiū est reuocatio patruꝫ ab idolatria. qō notat cum dī. b Trans flumen. scilz euphratē. c Habitauerūt pa. ꝛc. sequit. Seruieūtqꝫ dīs alienis. qō fuit declaratū Gen.xj. d Tuli ergo patrē vestrū abraā. segando eū ab idolatris.

vestrō eas dcleat aīa faciem vīam: g erunt [g] vob in foueā ac laqueū [b] ꝛ offendiculū ex latere vīo: ꝛ sudes in oculis vīis: [i] donec vos auferat atqꝫ dispdat ō tra hac optima quaꝫ tradidit vob. Ego hodie ingrediar viā vniuerse tre. et toto aīo cognoscetis ꝙ de oībus verbis q̄ locutus dns ꝓstiturum vobis eē pollicit [g] ē: [k] vnum non ꝓterierit incassuꝫ. Sicut g impleuit ope qō ꝓmisit: ꝛ ꝓspera cūcta venerūt: sic adducet super vos quicqd malorꝫ ꝓminat [g] ē: donec vos auferat atqꝫ dispdat de tra hac optīa quā tradidit vobis eo ꝙ ꝓterieritis pactū dñi dei vri: qō pepegit vobiscū et seruieritis dīs alienis et adoraueritis eos. Cito atqꝫ velociter ꝓsurget ī vos furor domini: ꝛ auferemī ab hac terra optīa quā tradidit vob.

Congregauitqꝫ ioſue oēs trib israel ī sichem: ꝛ vocauit maiores natu ac principes et iudices ꝛ magros: steterūtqꝫ ī ꝓspectu dñi: ꝛ ad ꝓplm sic locut [g] est. Hec dicit dominꝰ deus israel. [b] Trās fluuiū [c] habitauerūt patres vri ab initio: thare pat abraā ꝛ nachor fuieruntqꝫ dīs alienis. [d] Tuli g patrem vīm abraā de mesopotamie finib: [e] et adduxi eū ī terraꝫ chanaan: multiplicauiqꝫ semen eius: et dedi ei ysaac: illiqꝫ rursuꝫ dedi iacob ꝛ esau Et quib esau dedi montem seir ad possidendum. [f] iacob vo et filij ei [g] descenderunt ī egyptuꝫ. Misitqꝫ moysen et aarō: ꝛ ꝓcussi egyptū mīris signis atqꝫ portētis: eduxiqꝫ vos et pres vros de egypto: et venistis ad mare: psequtiqꝫ sūt egypti pres vros cū curribꝫ et eqtatū vsqꝫ ad mare rubrū. Clamauerunt aūt ad dīm filij israel: [g] qui posuit tenebras inter vos ꝛ egyptios: ꝛ adduxit sup eos mare: et operuit eos. [b] Uiderūt oculi vri cūcta q̄ ī egypto fecerim: ꝛ habitastis in solitudine multo tempe: ꝛ introduxi vos in terrā amorrei: qui habitabat trans iordanem Cūqꝫ pugnarent ꝓtra vos tradidi eos in manꝰ vras: ꝛ possedistis terrā eorꝫ atqꝫ interfecistis eos. Surrexit autem balach filius sephor rex moab et pugnauit ꝓtra israelē. Misitqꝫ et vocauit balaam filiū beor vt malediceret vob: et ego nolui audire eum: sed econtrario per illū bndixi vobis et liberaui vos de manu eī [g]. Transistisqꝫ iordanez ꝛ venistis ad hiericho: [i] pugnauerūtqꝫ cōtra vos viri ciuitatis eius. [k] Amorreus et Pherezeus ꝛ Chananeus et Etheus et Bergeseus ꝛ eue [g] et iebuse [g] et ꝛ debellatō abi. i Pugnauerūtqꝫ ꝓtra vos viri ciuitat. licet enim nō exiuissent ad bellandum contra filios israel: stabant tamen supra muros parati ad resistendum eis: nec miserunt ad eos legatōnem pacis. k Amorreus et pherezeus et chananeus ꝛc. Hic nominat septem ꝓpli habitantes in terra chanaan: quia hiericho erat ꝓma ciuitas oppugnāda a filīs israel. ꝛ ō de oībus gentib [g] in tota terra chanaan habitātib [g] venerūt aliqui bellatores i hiericho ad resistendum filīs israel in principio. Quodemū beneficiū est de auxilio diuinitus eis dato cum dicit.

c Et adduxi eum in terrā chanaan: ꝓut habeꝫ Gen.xxj. Scōm bñficiū est ꝓlis multiplicatio. qō notat cum dī. Multiplicauitqꝫ semen eius ꝛc. Terciuꝫ beneficium est liberatio a famis periculo. qō notatur cum dicitur.
f Jacob vo et filij eius descenderūt in egyptū: vt habeꝫ Genes.xlvj. Et ibi saluati fuerūt a periculo famis ꝓ Joseph. Quartum bñficiū est signorū ostensio. quod notatur ibi. Misitqꝫ moysen ꝛ aarō ꝛc.
Quintū ē a seruitute liberatō ibi. Eduxitqꝫ vos et patres vestros de egypto. Sextum est mar rubri diuisio ꝛ egyptioꝝ submersio: ibi. Persecutiqꝫ sunt ꝛc.

g Qui posuit tenebras inter vos ꝛ egyptios. i. nubem tenebrosam ex pte egyptiorum ita ꝙ non poterant accedere ad filios israel: vt habeꝫ Exo. xiiij.

b Uiderūt oculi vestri cūcta que in egypto fecerim: qa ioſue ꝛ chaleb ꝛ mīti ō tribu leui q̄ ibi erāt exierūt de egypto: ꝛ ante exitum viderāt mirabilia que dns ibi fecerat ꝓ filīs israel. Septimū bñficiuꝫ est gubernatō populi in deserto: vbi quadraginta annis sustentati sunt manna celitus dato: vt habeꝫ Exo. xvj.
Octauū ē duoꝝ regum amorreoꝝ debellatio: ibi. Et introduxit vos in terrā. Nonū est maledictionis balaam euacuatō ibi Surrexit aut ē balac. Decimū est iordanis desiccatō ibi. Transiuistisqꝫ ior. Undecimuꝫ est ciuitatis hiericho debellatō abi.

o Misitq; añ vos crabrones: lz crabrones ꝓprie loquendo sint muſce ex ſimo equi naſcentes. tamen hic accipiũtur ꝑ muſcis a deo ſupnaturaliter formatis: q̃ habebant aculeos venenatos ꝑm q̃ dicũt hebrei. Dicũt ãt alij expositores q̃ crabrones ꝺ accipiunt metaphorice ꝑ aculeis timoris ⁊ terroris diſſoluentibus cor da eor ita q̃ nõ poterãt reſiſtere filijs iſrl. Terciũdecimũ bñficiũ eſt de cõceſſione terre fructifere et edificate: qđ notatur ibi. Dedit q̃ vo. ter. ⁊c. ſeq̃t.

p Nunc g̃. Hic conſequenter Joſue captat populi ꝓſenſum ad dei ſeruitiũ dicens. Nũc g̃ timete dñz. timore filiali. q Et fuite ei pfecto corde. abſq; diminutione. r Atq; veriſſimo. ſine ſimnlatõne. s Et auferte deos alie. ⁊c. dicũt aliqui. q̃ tũc non habebant ydola: ⁊ iõ auferte ꝺ accipit ꝑ non recipe pot tn dicit vidit q̃ aliq; eor bebant idola q̃ apportata fuerant de egypto: ꝑm q̃ dz amos. v. ca. Nũq̃d hoſtias ⁊ ſacrificiũ obtuliſtis mi in deſerto. xl annis domus iſrl. ⁊ portaſtis tabnaculũ moloth ⁊ imaginem idolorũ veſtror ſydus dei vri q̃ feciſtis vob ⁊c. et hãc auctoritatẽ allegat beatus Stephanus contra iudeos Act. vij.

t Sinañt ma. vo. vi. vt ſer. dño. ꝓpt ſumptus ſacrificõrum et alior quei cultus eius requirũtur.

u Et tradidi illos in manꝰ vras. v Misitq; añ vos crabrones et eieci eos de locis ſuis duos reges amorreor. nõ in gladio ⁊ in arcu tuo: dedit q; vobis terrã in qua nõ laboraſtis: et vrbes q̃s nõ edificaſtis: vt hitaretis in eis: vineas et oliueta que nõ plantaſtis. w Nũc g̃ timete dñm et ſeruite ei pfecto corde atq; veriſſimo: x ⁊ auferte deos q̃ bus fuerũt pres vri in meſopotamia ⁊ in egypto: ac ſeruite dño. y Sin aut malũ vobis videt vt dño ſeruiatis. z optio vob dat. Eligite hodie qđ placet cui ſeruire potiſſimũ debeatis. vtruz dijs q̃bꝰ ſeruierũt pres vri in meſopotamia: an dijs amorreorum in quor terra hitatis Ego aũt et dom mea ſeruiem dño. Reſpõditq; ꝑplꝰ et ait. Abſit a nob vt relinquamus dñm: ⁊ ſeruiamus dijs alienis. b Dñs deꝰ noſter ipſe eduxit nos et pres nros de terra egypti: et de domo ſeruitutis: fecitq; videntibꝰ nobis ſigna ingẽtia. ⁊ cuſtodiuit nos in oi via per quaz ambulauimus: ⁊ in cunctis pplis ꝑ quos tranſiuim: c ⁊ eiecit vniuerſas gẽtes amorreor habitatorẽ terre: quã nos intrauim. Seruiemus igitur domino: quia ipſe eſt deus noſter. d Dixitq; Joſue ad ꝑplm. e Nõ poteritis ſeruire dño: deus enim ſanctus et fortis emulator eſt: nec ignoſcet ſceleribꝰ vris atq; pctis. Si dimiſeritis dñm: ⁊ ſeruieritis dijs alienis: cõuertet ſe et affliget vos atq; ſubuertet poſtq̃ vob preſtiterit bona. Dixitq; ꝑplꝰ ad ioſue. Nequaq̃ ita vt loqueris erit: ꝺ dño ſeruiem. Et ioſue ad populum. f Teſtes inquit vos eſtis. quia ipi elegeritis vobis dñm vt ſeruiatis ei. g Rñdertq;. Teſtes h Nunc ergo ait auferte deos alienos de medio vri: et inclinate corda vra ad dñm deũ iſrael. Dixitq; ꝑplꝰ ad ioſue. Dño deo noſtro ſeruiemus: et obedientes erim preceptis eius. i Percuſſit ergo ioſue in die illo fedus: k et ꝓpoſuit ꝑplo ꝑcepta atq; iudicia in ſichem l Scripſit quoq; oia verba hec in volumine legis domini. m et tulit lapidem pergrãdem: n poſuitq; eum ſubter quercum que erat in ſanctuario dñi et dixit ad omnem populum

pta. q̃tum ad moralia ⁊ cerẽmonialia. f Atq; iudicia. q̃tum ad iudicialia. g Scripſitq; oia ver. hec. i. hanc ꝓfeſſionẽ ꝑplꝰ ⁊ obligatõnez iteratã ad fortius aſtringendũ ꝑplm ad ſeruiendũ domino in futuro.

b Et tulit lapidem. Dic ꝓpter ioſue applicat ſignum ſenſibile ad memoriam buius facti in futuruz cum dr. Et tulit lapidẽ pgrãdez ſicut ſolet fieri i terminis terrarum vel regnorum quãdo ſtatuũtur in ſignũ diuiſionis territoriorum.

i Poſuitq; eũ ſubter quercuz ⁊c. videt q̃ in ꝺ fecerit contra legem Deutero. xvj. Nõ plantabis lucuz iuxta altare dni: qđ ſoluũt alicꝰ dicẽtes: q̃ vna arbor non facit lucuz ⁊ hoc non valet quia ibidez ſubditur. Et omnẽ arborez. Ex quo patet intentõ ꝑcepti: q̃ nulla arbor deberet ibi plantari: ideo dicũt aliqui q̃ inhibitũ erat plãtare: nõ tñ pro exiſtentez reſeruare. Arbor autem iſta erat ibi anteqũ ponerẽt ibi altare dñi: ſ adhuc iſtõ non videtur ſufficere: quia ad ꝺ datum fuit illꝰ preceptuz ne iudei eſſent ſimiles idolatris qui prope pbana idolor habebant lucos ad luxuriam exercendam: ⁊ q̃tum ad hoc nõ videtur ibi differre plãtare arbores de nouo. vl plãtatas prius dimittere. Et iõ dixit Ra. ſa. q̃ vera lra eſt. Subter limen. dictio ebraica que eſt ibi: eſt equiuoca in vna ſignificatione ſignificat idem qđ limen. Et ꝑm ipm lapis iſte fuit poſitus prope ingreſſum ſanctuarij: et non eleuabatur vſq; ad finem ſuperius. Poſſet tamen dici ꝑm trãſlationem noſtram: q̃ hic non accipitur ſanctuariuz dei pro tabernaculo moyſi: quia poſitum eſt in ſylo: ſicut dictum eſt ſupra. xviij. ca. Joſue autẽ fecit iſta q̃ ſcribuntur hic in ſichem: vt pz in textu vbi dr. Proposuit populo precepta atq; iudicia in ſichem qui loc bene multo diſtat a ſylo. Et ideo ſanctuarium hic poteſt accipi pro ſynagoga: in qua ꝓueniebant habitatores illius loci cã orationis et audiendi verbum dei. quia in ſingulis ciuitatibus et villis iudee habebãt talia loca.

s Et auferte deos alie. ⁊c. Iſta optio non eſt conceſſionis ſed ꝓmiſſionis. q̃ deus ꝓmittit boiez agere ꝑm libertatẽ arbitrij: ſi tñ ad malũ flectit iuſte punit. ceta patẽt vſq; ibi

t Et eiecit vniuerſas gentes. i. aliquas de vniuerſis. q̃a ꝑ maiorẽ partẽ eiecit: aliquas tamẽ dimiſit: ꝓpter cauſas ſupradictas. xiij. ca. u Dixitq; ioſue. Hic conſequenter ioſue oſtendit eis difficultatem ſeruitutis dei dicens.

v Non poteritis ſeruire domino. i. de difficili poteritis: q̃r virtꝰ eſt circa bonũ ⁊ difficile. et dixit ꝺ ioſue ꝓſiderãs pronitatem ꝑplꝰ ad malũ: ⁊ dei iuſticiam ad puniendum: ⁊ vt poſtea non poſſent negare iſta fuiſſe eis explicata.

a Teſtes inquit. Hic conſequẽter ioſue conſenſum ꝑplꝰ iteratũ ꝓfeſſione ꝓfirmat cũ ſubditur. b Rñdertq;. teſtes. ſupple ſum, ⁊ ideo ꝓfeſſione facta ꝓcluſit.

c Nũc g̃ ait auferte deos alienos. et exponẽ ſicut ſ.

d Percuſſit ergo ioſue in die illo fedus. i. renouauit fedus inter populum et deũ. e Et ꝓpoſuit populo ꝑce-

ipi ephraim:zabulon:azer z neptalim. qz nolueꝛt eos occidere pp cupiditatē tributi.i hoc trāsgredictes pceptum dñi:vt dcm est.z pz Iraelqz ibi. d Attauitqz amoꝛre⁹ filios dan.pp pcta sua nō potuerūt pcuienē dilatari. e Et aggrauata est man⁹ tē.hoc exponūt dupl'r. vno mō actie:vt man⁹.i. ptās tomus ioseph grauauerit inimicos z redegerit eos sub tributo.alio modo passiue: vt ptās e⁹ sit ōpssa:z aduersarij redegerint tomum Ioseph sub tributo nec apparet plane ex textu qđ istoꝝ intelligat.

Capitulū.ij. Scendit qz angel⁹ dñi. ō ꝓfr descꝛibitur trāsgressiōis rebellio.z dicunt hebꝛei: q iste angelus fuit pbines:tū qz angelus incēptat nūcius: ipe aūt fuit missus a deo ad arguendū pplm de trāsgressiōe mādatoꝝ ei⁹.co mō q̄ seqt: tuz qz hebꝛei dicūt ipsuz fuisse angelum in coꝛpe būano assumpto apparentē sicut dcm fuit iosue.ij.expositoꝛes āt catholici dicūt q nō fuit pbinees:ſ angelus a deo spāliť missus et hoc vꝛ verius:qz q pbinees fuerit angel⁹ falsuz z fictuz vꝛ: qz scꝛiptura vbiqz de eo loqť sicut ō hoie puro z moꝛtali. Oz āt ille q apparuit h fuerit hō pur⁹ falsū vꝛ:vt magꝛ apparebit ex seqntib⁹. Dicēdū igit q iste fuit angel⁹ spāl'r a deo missus ad rebēdēdū filios isrl'ō trāsgressiōib⁹ suis z apparuit sic q ei⁹ apparitio fuit nota ꝓphe. Et primo apparuit i galgalis:vbi filij isrl' fuerūt circūcisi p⁹ trāsitum iordanis:vt hꝛ iosue.v.z inde trāstulit se ad aliuz locū q dꝛ h loc⁹ flētiū p anticipationē.qz sic vocatus ē loc⁹ ille:ex hoc q ppls p⁹ rebēsionē angeli ibi fleuit vt postea diceť b Et ait edu.vos ō egypto tē.ex h pz q fuit vere angel⁹.qz loqť in pſona dei:sicut angel⁹ loquebatur moysi:qui aūt hoies sancti et ꝓphete denūciabant mādatum dei cōiter ꝓmittebāt:hec dicit dñs:vel aliqđ ꝓsile qđ n fecit iste:sed absolute dixit. Eduxi vos de egypto. z pp h angel⁹ sic loquēs aliqn de⁹ aliqn āgel⁹ nominať. vt dictū fuit in Exo.ij.c.ita dūtaxat qz ꝓmissiōis dei ō bono futuro intelligēde sunt sub ꝓditōe:si hoies fideliter seruiēt deo c Ut nō ferꝛetis tē. vt habeť Num. xxiij.et deut.vij. d Et noluistis tē. vt pz ex dict.c. pc. e Ut bēat⁹ tē. li vt n tenetur h cāliter ſ ꝓsecutie tm qz ex hoc q filij isrl' trāsgressi sunt ꝓceptū dñi ꝓsecutus ē illud malū sup eos f Immolauerūt qz tē. Et hoc ē apparz q fuit vere angel⁹ dñi ille q apparuit ibi: qz exq fuit fixū tabernaculuz dñi in sylo nō erat licitū filijs israel offerre hostias alibi. vt dictū fuit iosue. xxij.nisi ex spāli reuelatione diuina vel appitōne angelica sicut manue obtulit sacrificiū q̄ angel⁹ sibi appuit: vt h infra ca.xiij. g Dimisit g Iosue. hic ꝓfr ponť materie b⁹ libꝝ hꝛeuis ꝓlibatio: vbi h ponť federis ppli ad deū p iosue renouatio:scdo renouati trāsgressio: ibi et surrexerūt:tcio trāsgressionis punitio ibi:iratusqz dñs.qrto punitōnis sublevatio ibi suscitauit qz dñs.Circa ꝓmū dr sic. g Dimisit tē.hoc factū fuit añ moꝛtē ei⁹: ſ hic recolit pp qđ⁹ renouauit iosue int deū z pplm:vt dcm fuit Iosue. vl.q facto dimisit vnūquēq; qz ire ad locū suuz: vt ibidē dr z h recolit vt appeat q tēpore iosue z seniorum q viderāt mirabilia dei fedus illud fuit obseruatū vt ꝓfr dr in Ira z pz vsqz ibi. b Et sepelierūt euz tē. In hebꝛeo br sic. In thānatheꝛē.i.in thānath solis:qz sicut dicunt hebꝛei sup sepulcꝛū iosue fuit posita similitudo solis in memoriā illi⁹ facti mirabilis: q fecit stare solē. vt hr Iosue.x. vt oēs trāseuntes lugerēt moꝛtē tāti hois: p q dñs talia fecisset:et ic ciuitas illa sic vocata ē:q ꝓpius thānathsare vocabať. i Et surrexerūt alij. Hic ponit federis renouati trāsgressio p ydolatriaz: et pz Ira. k Iratusqz dñs.h ꝓfr ponit trāsgressionis punitio cū dr. l Tradidit eos tē.qz bona filioꝝ israel rapuerūt sibi:z coꝛpa eoꝝ vendiderunt hostibus extraneis:cuius cā subdit cū dr. m Manus domini z ceta.

Ascendit ergo angelus dñi de galgal ad locum flentium: b et ait. Eduxi vos de egypto: et introduxi in terrā p qua iuraui patribꝰ vestris:et pollicitus sum vt non facerez irritum pactū meū vobiscū in sempiternū:ita dūtaxat c vt nō ferꝛetis sed⁹ cuz hꝛitatoꝛibꝰ terre huius:et aras eoꝝ subuerteretis: b et noluistis audire vocez meā. Cur hoc fecistis: Ego brem nolui de lere eos a facie vꝛa c vt habeatis hostes: z dij eoꝝ sint vobis in ruinam. Cumqz loqueret angel⁹ dñi hec vba ad oēs filios isrl:eleuauerūt vocē suā z fleuerūt. Et vocatū ē nomē loci illi⁹ locus flētiū siue lachꝛymaꝝ k im o lauerūtqz ibi hostias tomio

5 Dimisit ergo ioſue pplm z abierūt filij isrl' vnusquisqz in possessionē suā vt obtinerent eā seruieruntqz tomio cūctis diebꝰ ei⁹ et seniorum q longo p⁹ eū vixerunt tpe z nouerant oia opa dñi q fecerat cū israel Mortuus ē aūt ioſue filꝰ Num famulus domini centum et decē annoꝝ m et sepelierunt eū in finib⁹ possessionis sue in thānathsareī mōte ephraim a septentrionali plaga montis gaas. Omnisqz illa generatō cōgregata ē ad pres suos: l z surrexerūt alij q nō nouerāt tominū: z opa que fecerat cū israel. Fecerūt qz filij israel malum in conspectu dñi z seruierunt baalim:ac dimiserunt dñm deū patrū suoruz:qui eduxerat eos de terra egypti et secuti sunt deos alienos: deos q̄qz pplorū q hꝛitabāt in circuitu eorū: z adoꝛauerunt eos z ad iracundiaz concitauerunt tominuz dimittentes eū: z seruientes baal z astaroth. n Iratusqz dñs ō isrl': l tradidit eos in manꝰ diripientiū: qui cepunt eos z vēdiderūt hostibꝰ q hꝛitabāt p gyrum:nec potuerunt resistere aduersarijs suis:sed q cunqz pgere voluisset o manus dñi sup eos erat: sicut

scz ad flagellādū:sicut añ trāsgressionē fuerat sup eos ad
adiuuādū. n Suscitauitqz dñs.Hic pñr pomē punitionis sublenatio:qz filij isrl in afflictōe positi recurrebāt
ad dñm:qz veratio dat intellectū: z tūc dr p iudices qs
suscitabat pbebat eis remediū sed postea reuertebantur
ad vomitū: z iō reiterabaē diuina punitio: z iterū sublenatio mō pdicto sicut patebit i seqntib⁹ b⁹ libri: c⁹ mā
b breuit plibaē: et p3lfa vsqz ibi.
o Et ego ꝛc. Expiētia āt fit vt cognoscaē aliqd ignotū:
z iō nō erpiē deus aliqd ad h̄ q aliqd
fiat sibi notū:cū nihil lateat ipm. Sz
dr erpiri aliqd vt
p hoc aliq̄ fiant nota aljs q̄ erant eis
ignota. z hoc mō deus erpiebaē filios
isrl̄i gētib⁹ pdictis
qz q̄diu seruiebāt
dño pualebāt eis:
qñ aūt derelinqbāt
dñz eis subiciebā-
tur z p hoc obediē-
tia et inobedientia
filioz isrl ad deum
noibus erāt note.

Capi.iij.

a Est gētes Postqz premissa eb⁹ libri pfatio.h pñr describiē
historie narratio. z
pmo historia teriē
scdo tripler casus
iduciē.xvij.c. Prima aūt diuidiē i septē ptes ꝑm septē
tribulatiōes quas
passi sē filij isrl po
peccatis suis z a q̄
b⁹ penitētia ducti
liberati sē p duodeciz iudices sibi succedentes. Hue pri
me tāguntē in boc.
ēcia.c.iij. q̄rta.ca.
vj.q̄nta.c.ix. sexta
ca.x. septia.ca.xiij.
Presens aūt ca. diuidiē in duas ptes
ꝑm duas tribulationes q̄ in eo tangūtur:scda ibi.Addiderunt autē.Circa
primū poniē ad pdicta continuatio.
scdo describiē pma
tribulatio ibi. Itaqz filij israel. In fine precedentis capituli habetur q dr
dimisit gentes inter filios israel:vt experiret eoz obediētiā z inobedientiam.et ideo in principio huius capituli p
modum continuationis ad predicta ostendiē que fuerūt
ille gentes cum dicitur.
a De sunt gentes.s.que postea nominātur.
b Quas dominus ꝛc,scilicet q̄tū ad artem preliandi.

locutus est z iurauit eis:et
vehementē afflicti sūt. n Suscitauitqz dñs iudices q̄ liberarent eos de vastantiuz
manibo: sed nec eos audire
voluerunt:foznicantes cuz
dijs alienis:z adorātes eos
cito deseruerunt viaz per
quaz ingressi fuerāt patres
eoz̄ z audientes mandata
domini omnia fecere cōtraria. Cunqz dominꝰ iudices
suscitaret in diebo eoz̄ flectebaē miseri cordia z audiebat afflictoz gemitꝰ:et liberabat eos de cede vastāti
um. Postqz aūt mortuꝰ eēt
iudex reuertebanē z multo
faciebāt maiora q̄ fecerant
pres eoz̄ sequētes deos alienos seruientes eis:et adorantes illos. Nō dimiserūt
adinuentiones suas: et viā
durissimā p quā ambulare
consueuerant. Iratusqz est
furoz dñi i isrl: z ait. Quia
irritū fecit gens ista pactū
meū q̄ pepigeram cum patribus eoz̄ z vocem meam
audire cōtempsit: o z ego nō
delebo gentes q̄s dimisit io
sue z mortuus est: vt in ipis
expiar isrl vtrū custodiant
viam dñi:z ambulent in ea
sicut custodierāt pres eoz̄
an n. Dimisit ergo dominꝰ
oēs natiōes has:z cito subuertere noluit:nec tradidit
in manus iosue.

Capitulū.iij.

a Est sūt gētes b quas
dñs reliquit vt eruditet in eis israelē:et oēs q̄
nō noverāt bella chananeoz̄ z postea discerēt filij eorum certare cum hostib⁹:et
hr̄e p̄suetudinē pliādi: c q̄nqz satrapas philistinoz̄ omnemqz chananeū z sidoniū
atqz eueū q̄ habitabat in mōte libano de mōte baal hermon vsqz ad introitū emath
Dimisitqz eos vt in ipsis experiretur israelem vtruz audirent mādata dñi que
preceperat patribus eoz̄
per manum moysi an non.
d Itaqz filij isrl habitauerūt
in medio chananei et ethei
z amorrei z pherezei z euei
et iebuzei: z e duxerunt vxores filias eoz̄:ipsisqz filias suas filijs eoz̄ tradiderūt: f z seruierunt dijs eoruz. Feceruntqz malū in cōspectu dñi z obliti sunt dei
sui seruientes baalim z astaroth. g Iratusqz ira israel
dñs tradidit eos in manus
chusanrasathaim regi mesopotamie: seruieruntqz ei
octo annis. Et clamauerūt
ad dñm h q̄ suscitauit eis salnatoz̄:z liberauit eos othoniel videlicz filiū cenez fratrem caleph minoz̄: fuitqz
i eo spūs dñi z iudicauit isrl
Egressusqz est ad pugnam
z tradidit dñs in manꝰ eius
cusarasathaiz regem syrie z
oppressit eū i Quieuitqz terra q̄dragīta ānis:z mortuꝰ
ē othoniel filiꝰ cenez. k Addiderūt autē filij isrl facere
ne fierent ignavi ex diffuctudine armoz. Ista em fuit
vna cā inter alias quare dimisse sunt iste gentes: et dicū fuit Josue.xiij. c Quinqz satrapas ꝛc.i.reglos
vel p̄ncipes h̄m numerū quinqz ciuitatū principaliū
scz Azoti.geth:gaza:ascalō:accharō. Et dicūtur satrape q̄si satis pati
vel sat̄ sapientes
Certa patēt exercitis. d Itaqz
filij isrl.h pñr describitur tribulatio prima q̄ fuit
p regē syrie. Circa quā primo describiē culpa filioz̄ isrl cū dr.
e Duxerūt vxores et filias eoz̄
ꝛc.qd erat eis inhibitū deu.vij.
f Et seruierūt
dijs eoz̄:qz viri
et sapientes aliqn
trabunē ad ydolatriam p mulieres:vt dr d salomone.iij. Regū
xj. Scdo subdiē
pena inflicta cū
dr. g Iratusqz dñs ꝛc. Mesopotamia est ciuitas syrie z tūc
erat metropolis
b⁹ regni: z dr mesopotamia a meso qd ē mediū et
potamos qd est
fluui⁹:qz erat in
medio duoz̄ fluminū: iste tñ inē
ꝓtatio ē h̄m idioma grecū. In hebreo em dr Aramnaharaim
fluuioz̄ z clamauerūt ad dñm veratī z nimis afflicti.tercio subdiē sublenantis
mia:cū dr.
b Qui suscitauit eis ꝛc. z patz
ifra vsqz ibi.

i Quieuitqz terra.xl.annis.i istis tñ.xl.ānis includ̄tur octo anni afflictōis pdicte alie nō habereē certꝰ numer⁹ annoz̄ fūdatōis tēpli p salomonē: put describiē
iij. Reg. vj. qr tps ibi determinatū ꝓputaē p tpa iudicū
z regū q̄ fuerē vsqz ad tps illud:put declarabiē dño cōcedente qñ veniem⁹ ad locū illū. k Addiderūt āt.h
pōiē scda tribulatio q̄ fuit p regē moab: q̄ p describiē.

Et scdo de tercio iudice addit: ibi. Post hūc &c. Circa primū p describit filioꝝ isrl culpa: cū dr. Addiderūt aūt filij &c. scdo subdit pena: cū dr. l Qui ꝓfortauit &c ad eos debellādū. m Et copulauit ei. i. fedre iunxit. n Filios ammon &c. vt esset potentior ꝑ filios isrl. o Atq; possedit &c. i. bicrichon nō qz esset reedificata: & qz accepit totū territoriū illō. vñ filij isrl triti reddidērūt ei tributū: nō subdit.

p Seruierūtq; filij israel &c. Tercio subditur pena: cū dr.

q Et postea &c nimis afflicti de tyrannide eglon Quarto subiungitur dei misericordia: cū dr.

r Qui suscitauit &c. Circa qđ sciendum q iste Aioth liberauit ꝑplm p hoc q interfecit regez ꝑdictum: qñ missus fuit ad reddendū ei tributū Primo igit describitur ipsius aioth ꝓditio: secūdo ei legatio: ibi. Miserūtq;. tercio eglon interfectō ibi. Cunq; obtulisset: quarto exercit eglon debellatio: ibi. Aioth aūt. Circa primum ꝓditō aioth describit ex genere cum dr.

s Filius gera &c. Ex hoc dr q erat de tribu beniamin scdo describit qntū ad ꝓsonā cū dr. t Qui vtraq; &c. i. ita faciliter & fortit vtebat sinistra sicut & dextra: hebrei aūt dicūt sic. Debilis manu dextera: nō q cēt impotēs in illa ptc. & qz melius & ꝓmptius iuuabat se de sinistra: gall. esclenchier: & tales aliqñ sūt optimi bellatores qz tāto min9 pōt ꝓuidere ictus eoꝝ quāto magis ē incōsuet9.

v Miserūtq; &c. h ꝓñr describit ei9 legatio cū dr. Miserūtq; filij &c. tanq; ꝑ solēnem nūciū. x Munera id est tributū. y Qui fecit &c. i. scindentē in vtroq; latere. z Habentē in medio capulū. hoc nō ē in hebreo. sed illud qđ sequit immediate ꝑiungit lra precedenti sic. Fecit sibi gladiū ancipitē longitudis palme manus. in hebreo dr longitudinis palme: ad hoc q minus appareret. vñ subdit.

a Et accinctus ē &c. i. palliū militare: vt dicūt expositores cōiter: tñ in hebreo dr. in dextero femore: qz melius iuuabat se de sinistra scdm qđ dicūt hebrei. Illi aūt scdm qđ melio9 se iuuāt de dextera: cigūt gladiū ad ptē sinistrā: scdm aūt trāslationē nr̄am: q dicit q equaliter se iuuabat de vtraq; manu. dicunt expositores q hoc fecit ad hoc q minus appareret gladius: vel q videretur i armis inexptus. b Cunq; obtulisset. Hic ꝓnr describit ipius eglon interfectio & modus interfectōis: qz aioth nō interfecit eū statim: sed recessit inde facta sua legatiōe: et hoc est qđ dr. b Cūq; obtulisset &c. de referendō munera ꝓdicta. c Et reuersus &c. vsq; ad locū illū redierat cū sociis suis: sed quā to vidit ydola que eglō posuerat i galgal' quē locū hebrei reputabāt sctū in eo q ibi ꝓmo mansērāt post transitum iordanis: & circūcisi fuerant & pascha celebrauerāt: vt hz Josue. iij. et v. Et qz archa testi & tabernaculū fuerunt ibi quousq; translata fuerūt in sylo: vt dicitur fuit Josue. xviij. qđ fecerat eglon in cōceptū loci sacri: sicut antioch9 epiphanes posuit ydolū in templo dñi. vt hr. j. Macchab. j. ca. ex hoc fuit accensus Aioth aduertendo vt inde ficeret regē eglon.

d Verbū secretū &c. & accipit hic verbū ꝓ re significata verbo: qz intendebat eū occidere in secreto in aperto eē nō poterat ꝓpter assistentes. e Et ille &c. inuento q oēs erāt: vt ps ꝓphēta sequentē.

f Verbū dei &c. q. d. oz q surgas ꝓpter reuerentiā vbi dñi: nec oz hic aioth de mēdatio excusari maxime qz illud mendaciū nō fuit pniciosum: sed magis officiosum quia fuit ordinatū ad interfectionē ydolatre pessimi & tyranni sup populū dei: pp quod cōmendat aioth: nō autez ꝓpter mendacium sicut Exo. primo cōmendātur obstetrices eo q saluauerūt pueros hebreoꝝ nō aūt ꝓpter mendaciū qđ dixerūt regi mēdaciter se excusantes.

g Et tulit sicā. i. gladiū q sic nojat a sonitu quē facit qñ de vagina extrahit. h Et capulus &c. capul9 est manubriū sic factū qđ supeminet vagine: & vocat gall. heutb.

i Nec edurit gladiū: tū qz retentus erat in adipe: tū qa festinauit fugere.

k Vlui stercora ꝓruperūt. In bis em̄ q̄ moriunt violēter egestiōes solēt exire: sicut suspēsi emittūt vrinā vel aliqđ tale. l Aioth aūt &c. ne aliqs intraret ad regē & inueniret ipm mortuū donec esset clōgat9. m Et obfirmatis sera. infra dr q serui reg tulerūt clauē ad apiendū ostiū. & iō dicēdū q plures erāt ibi claues: quarū vnā tñ aioth secū portauit: vel q ostiū sic erat factū q ꝑ impulsionem claudebat. sed non poterat apire sine clave: sic mō fit in pluribus ostijs. n Per posticum &c. in hebreo dr porticū: q solet fieri in domib9 magnatoꝝ: et vī lra nostra corrupta ꝑ scptores ꝓp similitudinē lre ꝓ Seruiq;

regis ingressi. nō cenaculū in q̄ erat rex: vt p3 i textu: & pro tici q̄ erat añ. a qua se aliquātulū elōgauerat: t p⁹ exitus aioth ibidē redierūt: stātes ibi p aliqō spaciū tpis ꝓpē cās q̄ exprimit in textu t p3 lra. p Venitq; in seyrath. h ꝺn̄r describit rebellatio exercit⁹ eglō: q: videtes ex iniqtate regē mortuū fugit mēs t pstitū ab eis: vt ꝺ exercitu holofernis ꝺr Judith xv. qñ scisserūt eius mortuū: t iō aioth potuit eos cū pauc̄is rebellare. iō dixit ad socios.

q Sequimi me .i. locū illū p quē boies pñt trāsire ꝺ terra ꝓmissionis in terrā moab Eglon cū suo exercitu accepat ptē re promissionis: vt patz ex supradictis: et ibi erat: cetera patent

r Post hunc fuit sangar: sub isto nō legit aliqua notabilis tribulatio. & pace facta sub aioth ꝓseruauit: nec permisit philistheos cis ꝺnari: iō subdit.

s Qui percussit xc Jn hebr. hr stimulo vobis. iste videtur fuisse bō rusticanus t fortis: et forsitan de ligno i quo erat aculeus ad pūgendum boues fecit lanceam vel bastaz ad pugnandū t aliquos alios inducit ad simile faciendū: q: nō ē verisimile q ipe sol⁹ sexcētos viros interfecerit t sic h accipit singulare p plurali scz stimlo p stimulis: sicut frequēter fit i sacra scriptura vñ Exo. viij. venit musca grauissima. id ē multitudo muscarum.

Capl'm. iiij.

Addiderūtq; Hic ponit ēcia tribulato p Jabin regem chanaā. Et primo describit h tribulatio. scdo diuina liberatio ibi. Erat aūt debora. Tercio gr̄arū actio: ibi ca. v. Circa p̄mum p̄mittit filioz israel culpa cum ꝺr.

a Addiderūtq; filij israel xc. q: plura mala fecerūt q̄z añ.

b Post mortē aioth nō fecit mentionē ꝺ tpe sangar: qa fuit breue: t iō cōputat sub tpe aioth: scdo subdit debita pena cū ꝺr. c Et tradidit xc. Josue. xj. ꝺr q iosue istā ciuitatē cōbussit: ad qđ dicēdū q chananei ꝓualentes postea reedificauerūt eā. d Ipe aūt xc. sic notat: q: bomines de diuersis nationibus collecti erāt ibi.

e Erat aūt debora. Hic describit liberatio populi a dicta tribulatōe vbi primo ponit diuina reuelatio: secundo ppli congregatio ibi. Qui accersistis. Tcio bellatio ibi. Dixitq; debora. Circa p̄mū ꝺr.

e Erat āt debora ꝓphetes. i. hns spm̄ ꝓphetie: qđ exprimit eo q indicabat ppl'm: vt sic fragilitatē sex releuarz ꝓphie spūs

f Uxor lapidoth: Dicūt expositores nr̄i cōmuniter q iste lapidoth fuit idez q barach et allegāt ad hoc dcm̄ hebreoz. Sz oc currit ḥ dubiuz q: postea subdit q ipa manebat i mōte ephraim t q inde misit t vocauit barach: de cedes: q̄ erat i sorte neptalix. t sic nō vr q fuerit vir ei⁹: q: separati habitabāt: t in diuersis tribub⁹: et iō di. ra. sal'. q lapidoth nō est nomen ꝓpriū & cōe t significat lichiniariam q: faciebat lichinia p lucernis q̄ ardebāt i tabnaculo dñi et sic vbi hēm⁹ vxorez lapidoth dicunt mulierez lichinatricez. Si āt ātiq̄ iudei dixerūt ꝓut dicūt expositores p̄dicti: nescio: & moderni sequuntur dcm̄ Ra. sa.

g Que misit xc p revelationem dñi. iō sequit.

h Precepit tibi dñs .i. ñ dico tibi auctoritate mea: sed diuina

i Jn montem thabor i q̄ trāsfigurat⁹ fuit dñs ihesus xp̄s cora petro Jacobo t Johāne de qua trāsfiguratōe bi Math. xvij.

k Ego aūt xc. Dixitq; ad eū xc. q. d. tu hēs spm̄ ꝓphetie: nō ego: t iō poteri scire tpa t hora bellādi. m Jn manu xc. vt p3 in sequēti⁹ postea. n Qui accersitis. Hic ponit congregatio populi ad bellādū. t primo ex pte barach cū ꝺr.

o Qui accersitis xc. Aber autem cyneus. hoc intponitur hic. eo q̄ iabel vxor aber interfecit sysaram. Iste autem Aber dicitur cyneus eo q̄ descēdit de ietro qui vocatus fuit cyn vel cyneus t obab: sicut dictum fuit supra. j. ca. t Numeri. x. vnde quod subditur. Cognati moysi. Jn hebreo habet socero moysi. o Recē-

ydoloz vñ reuersus fuerat.

p Venitq; i seyrath: t statiz insonuit buccina in monte ephraim: descēderūtq; cū eo filij israel ipo in fronte ḡdiente: q̄ dixit ad eos. q Sequimi me. Tradidit em̄ dñs inimicos nr̄os moabitas in manꝰ nr̄as. Descēderūtq; post eū: t occupauerūt vada iordanis: que transmittunt in moab t nō dimiserūt transire quēq;: iz pcusserunt moabitas in tpe illo circit xcez milia oēs robustos t fortes viros: nullus eorū euadere potuit. Humiliatusq; est moab in die illo sub manu israel t q̄euit terra octogīta ānis a plis.

r Post hunc fuit sangar filiꝰ anath. s q̄ pcussit ꝺ philistheū sexcentos viros vomere: t ipe q̄z defendit israel.

Capitulū. iiij.

t Addiderūtq; filij israel facere malū in ꝺspectu domini b post mortem aioth: c t tradidit illos dominus i manus iabin regis chanaan: qui regnauit in asor: habuitq; ducē exercitus sui nomie sysarā. d Ipse autem habitabat in aroseth gētiū. Clamauerūtq; filij israel ad dñm. Nōgentos. n. hēbat falcatos curruꝰ t p vigiti ānos vehementer oppresserat eos. e Erat āt debora ꝓphetes f vxor lapidoth: q̄ iudicabat ppl'm i illo tpe: t sedebat sub palma que noie illiꝰ vocabatur: inter rama et bethel in mōte ephraim: ascēdebantq; ad eā filij israel oē iudiciū g que misit t vocauit barach filium abinoem ꝺ cedes nephtalim: dixitq; ad eum. h Precepit tibi dñs xc⁹ israel. Tade ꝺ t duc exercitū i in montē thabor: tolleq; tecū xcem milia pugnatoruz xc filios nephtalim et xc filios zabulon. k Ego aūt adducaz ad te in loco torrentis cyson sysarā ꝓncipē exercit⁹ iabin t curruꝰ eiꝰ: atq; oēm multitudinem t tradam eos in manu tua. l Dixitq; ad eā barach si venis mecū: vadam: si noluerit venire non pgā: q̄ dixit ad eū. Jbo quidē tecuz sed in hac vice victoria non reputabit tibi: q: m i manu mlieris tradet sysara. Surrexit itaq; debora: t perexit cū barach i cedes. n Qui accersitis zabulon t nephtaliz ascendit cum xcem milibꝰ pugnatoruz hns debora in comitatu suo. Aber autem cyneus o recesserat quondaz a cetis cyneis fratribꝰ suis filijs obab cognati moysi: et retenderat tabernacula vsq; ad vallem: que vocat sennim: et erat iuxta cedes

immittēdo ei voluntatē pliādi ꝺ te.

serat quōdā a ceteris cyneis: q̄ habitabāt i sorte iude: vt dictū ē .s. p̄ ca. scdo describit congregatio ptōrū ad pliuz ex pte sysare cū vī. p Nunciatūq; ē sysare ꝛc. z p3 lra. q Dixitq; debora. Hic p̄n describit hostiū rebellatio. z scdo ducis interfectio: ibi. Sysara aūt. Circa p̄mū dicit.

q Dixitq; debora ꝛc. p reuelationē diuinam. r Surge. ad pugnam.

s Hec est enim ꝛc. vī q p̄nū dicat supra: in manu mulieris tradet sysara. dicendū q vtrūq; verū est: quia fuit traditus in manu barach ad rebellādū z fugandū et in manu mulieris ad interficiēdū.

t Perterruitq; dñs sysaram ꝛc. qz fulgura z chorruscatōes z lapides grādinis immense magnitudinis ceciderūt super exercitum eius: ita q nō potērāt sustinere: ꝛ multi mortui sūt z alij fugerūt z i fugiēdo occisi sūt ꝛ subdit.

v Et dois hostium ꝛc. Hic p̄n describit ducis interfectio per modū q̄ sequit cum dī. Sysara autē fugiens puenit ad tentoriū iahel vroris aber cynei. Cuius cā subdit.

x Erat aūt pax ꝛc. z iō illuc diuertit securus z matūe: qz iahel inuitauit eū dicēs

y Intra ad me dñe mi ꝛc. Iste aūt modus loquendi. s. ingressus viri ad mulierē: frequēt accipit i scriptura p̄ cubitu carnali: nō tn sp. sed hic accipit p̄ securitate refugij.

a Que aperuit vtres lactis. petēti aquā dedit lac ad bibendū: qz potus lactis aggrauat corpus bois: z inducit somnū. cetera patēt vsq; ibi.

b Ingressa abscōdite nō a tabernaculo. sed ab ostio tabernaculi vbi sysara rogauerat eā stare: et sic venit iuxta eū ad ip̄m interficiendū. iō subdit.

c Dosuit supra ꝛc. Moderni grāmatici. z maxime huguitio dicūt q puerile est dicē tempus. sed dz dicere tp̄s. sed hoc nō multū valet: qz sacra scriptura nō sequitur regulas modernas grāmatice. qz antiquitus erat alius modus loquendi. sicut Matb. viij. bī. dico buic veni z venit. et alio vade et vadit. z tn̄ p̄m modernos grāmaticos deberet dici alij in datiuo.

d Qui sopo. ꝛc. qz inē sopore z mortē ō fuit inuallū

Pnūciatūq; ē sysare q̄ ascendisset barach filiꝰ abinoen in mōtē thabor. Et cōgregauit nōgētos falcatos currus: et oēm exercitū de aroseth gētiū ad torrētē cyson

q Dixitq; debora ad barach

r Surge: s hec est enī dies i q̄ tradidit dñs sysarā i manꝰ tuas. En ipe ductor ē tuus Descendit itaq; barach de mōte thabor: et decē milia pugnatorū cū eo. t Perterruit q̄ dñs sysarā z omnes currus eius: vniuersamq; multitudinē in ore gladij ad cōspectū barach in tantuz vt sysara de curru desiliens pedibus fugeret: z barach persequeret fugientes currus z exercitū vsq; ad aroseth gētiū: u et omnis hostiuz multitudo vsq; ad internitiōez caderet. Sysara aūt fugiēs peruenit ad tentoriū Jahel vroris aber cynei. x Erat autē pax inter iabin regem asor: et domum aber cynei. Egressa igit iahel in occursum sysare dixit ad eū. y Intra ad me dñe mi: ne timeas Qui ingressus tabernaculū eius: z opt⁹ ab ea pallio

dixit ad eā. Da mihi obsecro paululum aque: quia sitio valde. a Que aperuit vtres lactis: z dedit ei bibere z operuit illū. Dixitq; sysara ad eam. Sta añ ostium tabernaculi: z cum venerit aliqs interrogās te z dicens: nunquid hic est aliquis: respondebis: nullus est: tulit itaq; iahel vxor aber clauū tabernaculi assumens pariter et malleū: b z ingressa abscōdite et cum silentio c posuit supra timpus capitis ei⁹ clauū pcussumq; malleo defixit i cerebrū vsq; ad terrā d qui sopore mortī sociās defecit et mortuus ē. Et ecce barach sequens sysaram veniebat: egressaq; iahel in occursuz eius dixit ei. Veni et ostendā tibi viz quē queris: qui cū intrassz ad eā: vidit sysaram iacentez mortuū: z clauum infixū in timpore ei⁹. Humiliauit ergo d⁹ in die illo iabin regē chanaan coram filijs israel: qui crescebant quotidie: et fortī manu opprimebāt iabin regez chanaan donec delerent eū.

Capl'm. v.

dictamē iuris nālis: qđ semp z apd omnes est illicitū. Jtē p̄miserat ei securitatē: vt p3 in textu z postea latenter interfecit eū. z sic pdidit orie vī egisse. Cōtra qz in cantico debore q̄ habuit spiritū dñi: vt patz ex predictis cōmēdat iahel ō facto isto vbi dī. Bñdicta inter mulieres iahel z sequitur pcussit sysarā querēs in capite vulneris locū. Ad hoc dicendū q̄ i facto mulieris aliqua fuerūt vitupabilia z mala: videlz falsitas i vbis z signis. quibus ostēdebat se velle eum protegere dicēs. Intra ad me dñe mi ne timeas cū tn̄ intēderet eū occidere z ō hoc nō cōmendat in scriptura: ḡa talia nō p̄nt bene fieri p̄m phos nec p3 doctores sanctos: de hac materia loq̄ntes: z de h̄ nō cōmēdabat i scriptura § ō bono affectu quē būit ad liberādū ip̄m ō manu tyrānī: qđ fuit laudabile: sic z iudith cōmendat de magno affectu quē habuit ad liberationē ip̄li isrl ō manu holofernis nō at ō mendacijs q̄ dixit i ꝑsonā ei⁹. Et obstetrices ō pietate q̄ saluauerūt filios hebreoꝝ nō at ō mēdacio p qđ excusauerūt se pharaoni: vt bī ex. j. § qz q̄stio ē ō interfectiōe sysare. Dicēdū q̄ iahel i h̄ fecit rē licitā z meritoriā: ly imiscuerit aliq̄ illicita: vt dictū est. sciebat. n. q̄ iste sysara erat maxim⁹ oppressor fidelis ip̄li: cuius fidei ipsa erat: qz petro qui dictus est cyneus z alij descendētes ab eo uersi fuerunt ad iudaismū recipiētes legem dei vt dictū fuit Exo. xviij. z Nume. x. Et idō sicut membrū illius communitatis habuit titulū iustū interficiendi eū. Jta p signa manifesta videbat ipsum debere mori ex iusticia diuina: tū qz vidit exercitū ei⁹ magnū z fortē rebellatū a paucis respectiue z inermib⁹ vñ dī infra. v. c. Clypeus z hasta si apparuerunt in quadraginta militib⁹ in israel. i. nō apparuerūt: tū qz exercitus eius fuit magis ꝓstratus ictibus fulguris et lapidibus grandinis deo ꝓ filijs isrl dimicāte: q̄z bellatorū gladijs: z ideo ip̄m interficiendo cōformē egit volūtati diuine. et forsitan instictu speciali diuio: sicut de debora hec prediterat spiritu prophetie. Ad primum in contrarium posset dici q̄ forsitan

par illa erat ex hoc q̄ aber soluebat iabin tributū excessiuum: vt sic nō ꝓderet totū qđ hēbat ⁊ fica tali iniusta exactōne licite poterat se ꝑ se ⁊ suos liberare occurēte facultate. Nec etiā in lra dr̄ q̄ fuerit ibi fedus amicitie int̄ eos ꝯctū vel pactū aliqđ aliq̄ iuramento firmatū: sed tm̄ q̄ par erat int̄ iabin ⁊ dominū aber qđ potuit fieri mō iusto predicto. Itez dato q̄ fuiss ibi fed⁹ vel pactū sub iuramento: tm̄ nō tenebaf obſuare vt vr̄ ꝯa in talib⁹ federibus et pactis mulieres nō vocanf ſ tm̄ vin vtozāt nō ſp teneť ſuare pacta ⁊ iuramēta viri sui. Ad scdm pz rnsio ex ꝓdictis i qōne.

Caplm̄. v.

a Ecinerūtq̄ Postq̄ descpta ē hostiū detractio. H̄ ꝓnr describit gr̄arūactio: sic rōnabiliť ⁊ iuste cōsuetū ē fieri. in q̄ q̄dem gr̄arūactione que vocaf canticū delbore delbora primo se ⁊ alios ad diuinas laudes incitat. scdo audacias filioz israel ⁊ ignauiā recitat ibi. De machir: tercō cui attribuenda sit victoria explicat ibi. De celo ⁊c. quarto ipam iabel cōmendat ibi Benedicta inter mulieres iabel. Prima in duas: qz ꝓmo excitat se ⁊ alios ad diuinā laudē. scdo ad hoc inducit triplicē rōnē ibi. Dñe cū exires. Primo igiť incitat alios. di.

b Qui sponte ⁊c. i. vitas vras vt sic liceat loqui.

c Ad piculū ſm humanū iudiciū. qz pauci ⁊ inermes vt postea videbiť volūtarie ⁊ prompte iuerūt ad pugnādū ꝯ multos ⁊ bñ armatos: tm̄ ſm veritatē ibi nō erat piculū qz assistebat dnū ꝓsidiū: vt pz ex ꝓdictis. c. iiij. d Benedicite dño, ꝺ tāto ei⁹ bñficio. ⁊ alioq̄ť delbora illos q̄ fuerūt. e Audite reges ⁊c. i. itelligite diua bñficia sup illos q̄ ꝓfidūt i eo. Cōsequť excitat scipaz dicēs. f Ego sū ego sū. ⁊ fit duplicatio ad ꝺnotādū duplicē laudē. s. or q̄ notaf ibi. g Que dño cana: ⁊ cozdis ibi. Psallā domino deo israel scq̄ť i Dñe cū exires. H̄ ad ꝓpositū inducit delbora triplicē rōnē: scda ibi. In diebꝰ sagar. tcia ibi. Moua bella. Prima rō inducens ad diuinā laudē accipitur ex bñficio legis date a deo q̄ notaf cū dr̄. Dñe cū exires ꝺ seir ⁊c. dicūt hebrei q̄ dns primo legē obtulit filijs esau habitātibꝰ in mōte seir: ſ ipi noluerūt eā accipe: ⁊ tūc dedit eā filijs isral in mōte synai: ⁊ sic exponūt lr̄am istā. Cū exires de seir ⁊c. eo q̄ recusassent legē sibi oblatā ſ hoc dictū vr̄ ficticiū; put declaratū fuit plen⁹ Deut. xxxiij. ido expositores nr̄i sic exponūt cōiter. i Dñe cū exires de seyr ⁊c. ꝓpm illū relinquēdo m errozibꝰ suis iudicio tuo iusto: lz occulto: ⁊ applicares tibi ꝓpm isral legē dādo: ſm illud Mathei. j. Jacob dilexi: esau aūt odio habui. qđ dr̄ n tm̄ de ꝑsonis Jacob ⁊ Esau. sed etiā de successoribus eoz. f. iudeis ⁊ idumeis.

k Terra mota, est ⁊ cetera. In hebreo non habeť. Ex quo patet q̄ li ⁊ tenetur hic ꝓ. id est. ita q̄ tota ista littera. Terra mota ⁊ cetera. refertur ad synai quia cuz lex data ſeť sup montē synai a dnō ceperūt audiri tonitrua et micari fulgura: ⁊ nubes dēsissima opiť mōtē. vt habetur Exo. ix. ⁊ de istis mōs videbaf tremere et fortiā relinq̄ť tremuit: vt dr̄ H: ⁊ ex nube densa fluxerūt aq̄ quoz cā subdit cū dr̄. l Ad facie dñi dei isral: qz dñs descendit sup montē illū. vt dr̄ ibidē ⁊ ista fiebāt in creaturis irrōnalibus: vt ꝙ ꝺ oñdať q̄ creatura rationalis ꝺz deū timere et reuereri ⁊ coraz eo tremere timore filiali.

m In diebus sangar. H ponit̄ scda rō ex ꝑte dēsionis: qz in diebꝰ sagar q̄uis nō legaf magn⁹ exercit⁹ veniſſe ꝺ filios isral tm̄ terrā eoz subitrabāt aliqui latrūculi: maxie ꝺ philistheis: a qb⁹ defēdit eos sangar nō tm̄ prebuit ꝑpl̄o plenā securitatē ꝑ latrūculos sbintrātes. ⁊ hoc est ē qđ subdit.

n Quieuerūt semite: qz nō audebāt hebrei ire ꝑ vias philistheis ꝓpinquas nisi sufficienti societate ad se defendēdū qđ nō fit defacili ⁊ frequenter.

o Et q̄ ⁊c. i ꝑua comitiua vel solitarij. p Ambulauerūt ⁊c. diuertēdo a recta via ne incideret i ꝓdictos latrūculos. Oz aūt fit H mētio de dicb⁹ iabel: nō ē referēdū ad tps posteā; ꝓcusserat syſarā ſ ad tps ꝓcedens q Moua bella. H ponit̄ ēcio rō q̄ accipit̄ ex hostiū mirabili dellatiōe: vbi ꝑ describit̄ debellatio hostiū pns scdo ꝓterita ⁊ futura ibi. Dñs i fortib⁹. Circa ꝓmū dr̄ q Moua bella ⁊c. i. nouū modū debellādi hostes ⁊ eoz citates q̄ nouitas exponit̄ cū dr̄. r Clype⁹ ⁊c. In hebr̄. hz i isral: ita q̄ li. xl. milib⁹ ñ iūgit̄ cū isral: ⁊ hoc vr̄: eo q̄ dictū ē ca. ꝓce. q̄ barach iuit ad pugnaz cū. x. milib⁹ tm̄. ꝓꝑ qđ hebrei exponūt sic lraz istā. Clype⁹ ⁊ basta si appuerūt. i. nō apparuerūt: ⁊ accipit̄ H si ꝓ nō. In isral. i. i decē milib⁹ pugnatoꝝ ꝺ isral: q̄ inermes inerūt adh̄liū ⁊ supplēdū ē: cū tm̄ exercit⁹ aduersarioꝝ eēt ex. xl. milib⁹. i. numero. xl. miliū armatoꝝ. Et talis mod⁹ loq̄ndi vbi oz aliqua supplere q̄ apud hebreos vocaf dectratus: frequēnť inuenit in sacra scriptura materie metrice cuiusmodi est istud cāticū delbore. i hebr̄. Posset aūt dici ſm trāslationē nr̄am iūgendo li. xl. milib⁹ cū li israel: qz ex ꝓncipio belli fuerūt tm̄. x. milia cū barach tm̄ q̄ incepit superare aduersarios: multi de isral ꝑpus tione ipediti venerūt ad ꝑliū iungendo se exercitui barach: ita q̄ ascendit ad. xl. milia. s Cor meū. i. duces h⁹ exercit⁹ iō subdit. t Qui ꝓpria volūtate ⁊c. exponaf sicut. s. in ꝓncipio. b⁹ cāticī. v Qui ascēdit ⁊c. i. pingues et pulchros de ꝓda hostiū. x Et sedet ⁊c. qz antea iudices nō audebāt ire de loco ad locū ad iudicandū. sed tūc poterāt ire secure ⁊ honorifice: ita q̄ in iudicio: hic accipit̄ ꝑ ire ad iudiciū: qz boies sedētes i aialib⁹ ñ iudicāt. y Loq̄mini. i. narrate bñficia dei: a Ubi collisi sē curr⁹. grādine ⁊ tēpestate cadēte sup eos. b Ibi narrať ⁊c. q̄b⁹ interfecit ipios. c Et clemētia ⁊c.

qz clemẽtia dei dedit eis fortitudinẽ ad supãdũ aduersarios: cetera patẽt. d Dñs in fortib⁹. hic describitur bellatio hostiũ pterita z futura cũ dr. d Dñs i fortib⁹. i. ptra fortes. e Dimicauit p isrl: z ponit exẽplũ de pterito di. f Ex ephraim ꝛc. qz ioſue fuit de tribu ephraiz qui debellauit amalechyt haberẽ Exo. xvij. Cõsequẽt põit exẽplũ de futuro cũ dr.

g Et p⁹ eũ ex beniamin ꝛc. qa saul q̃ fuit de tribu beniamin debellauit z dleuit amalech: vt bi p Reg. xv. h De machir. h̃ pter dbora recitat pstãtia filioz: q̃ iuerunt cum barach ad pliũ. et ignauiã illoz̃ q̃ ire noluerũt cõmixtim loquendo de istis z de illis dicens.

h De machir ꝛc. Machir em̃ fili⁹ fuit manasse d cui⁹ tribu alicq̃ fuerũt in hoc exercitu.

i Et dzabulõ sicut pz ex dictis ca. iiij. k Duces Isachar ꝛc. qz alicq̃ de illa tribu steterũt cum dbora ad dẽpcandũ dñm.

l Et barach de stigia sũt secuti: qz alij iuerũt cuz barach ad pugnandũ. m Qui q̃si ꝛc. pseq̃ndo aduersarios ad loca dediuia z aspa. n Diuiſo ꝺ se ruben. In illa em̃ tribu erãt quedã cõtentiões intestine, ppter quas noluerunt venire ad pliũ cũ barach: iõ subdit.

o Magnanimoz. i. supboz. p Repta est cõtentio qz manifesta fuit alijs tribubus ex hoc facto.

p Quare habitas ꝛc. qz sors ruben fuit sup iordanẽ fluuiũ: q̃ diuidebat terrã duaz tribuũ: et dimidie a terra aliaz tribuũ. r Ut audias ꝛc. i. balatus. illa em̃ tribus delectabat in talib⁹: qz habebat pecora multa z intendebat nutritioni et multiplicationi eoz. vt bñ dIu. xxxij. s Diuiſo ꝺ se ruben ꝛc. repetit ad maiorẽ affirmationẽ: z qz sicut i cantilenis idẽ repetit. sic in isto cãtico: z rrponat sic pius. t Galaad trãsiordanẽ qescebat. nolẽs venire ad pliũ: sicut piger z ignauus. v Et dan vacabat nauib⁹. p mercab⁹ exercendis: qz sors sua fuit sup littus maris mediterranei: Et iõ noluit venire ad pliũ intẽtus ad lucrũ: z eodẽ mõ exponunt em̃ subdit. r Aser habitabat in littore maris ꝛc. zabulon vero z neptalim ꝛc. isti cõmẽdãt de pbitate z audacia: qz ex ipis pncipalr exercit⁹ erat vt pz ꝺ. iiij. ca. y In regione mozome. i. excelsa: qz i monte thabor fuit cõgregat⁹ exercit⁹ barach. vt fuit dcm̃ ꝺ iiij. ca. z Venerũt reges. q̃ erãt cõfederati ipi iabi.

a Et pugnauerũt. qz venerunt ad expugnãdum barach z eius exercitũ. vt bñ ꝺ. iiij. ca. b Nihil tulere prẽdates. minus dicit: z plus significat: venerãt em̃ ad trẽ dãdũ terrã isrl: et tamen ipi et sua ibidẽ remãserant.

c De celo. h̃ dñr dbora explicat cui ista victoria sit attribuenda. s. ipi deo: et iõ dr. c De celo ꝛc. s. fulgure et grandine. d Stelle manentes in ordine et cursu suo ꝛc. hoc dr ad dfiaz illi⁹ victorie: q̃ facta est a deo p ioſue. vt bñ Josue. x. qz tũc sol et luna steterũt p spaciũ vni⁹ diei: i hac ãt victoria nõ steterũt ꝺ ꝓcesserũt in cursu suo.

e Torrẽs cyſon ꝛc. Cyſon et caduimẽ sũt noia torrẽtiũ ꝓpe q̃s fuit bellũ z multi cecidert ibi z fuert sbmersi.

f Cõcꝛca aia mea. i. dspice. g Robustos. i. fysaraz et bellatores suos: q̃ confidẽtes i sua fortitudine volebãt populũ dñi delere.

h Ungule equoz cecidert: ex magnitudine grãdinis et fulguris z asperitate loco fuerũt lese z dissipate.

i Maledicite terre ꝛc. Dicũt exposit ores nri cõit q̃ angel⁹ dñi hic accipit ꝓ michaele qui prerat filijs isrl ad custodiam: vt bñ Danielis. x.

k Meroz. aũt ẽ nomẽ demonis: q̃ excitauit fysaraz z suos ad veniẽduz ꝺ filios isrl: cui dixit michael eẽ maledicẽdũ: z malis angelis sibi adiunctis: iõ subdit. l Maledicite habitatoribus ꝛc. i. exercit⁹ domini: q̃ erat exercit⁹ isrl: sed magis venerũt ad nocenduz sic ergo exponũt cõiter catholici. hebrei ãt aliter exponũt dicẽtes: q̃ angelus dñi h̃ intelligit ipe barach miss⁹ a deo ad pugnã p̃dictã: vt pz ex dict⁹ ꝺ. iiij. ca. Angelus em̃ idẽ est qd nuncius. Maledicth em̃ qd est nomẽ hebraicũ: eq̃ uocũ est ad angelum z nunciũ. Meroz. aũt est nomẽ dominis potẽtis. q̃ habitabat ꝓ pelocũ vbi fuit bellũ. z iõ magis fuit repbensibilis eo q̃ noluit venire cũ alij q̃ erãt lõge: ppter qd barach dixit: et maledicendum z hoib⁹ sub eius ptãte cõstitutis. et hec expositio magis vr cõcordare lre. m Bñdicta inter mulieres. hic dñr dbora commendat iabel q̃ syſaram interfecit. vt patet ex p̃dict⁹ iiij. ca. n Benedicat in tabernaculo suo. in hebreo bñ: p mulieribus in tabernaculo benedicatur. i. p mulieribus habitãtibus in tabernaculis q̃ non legunt feciſſe tamuiri liter z caute. iõ subdit.

o Aquã petenti lac dedit vt citius dormiret z grauius: vt dictum est. ꝺ. iiij. ca. p Et in phiala principũ. id est apta pro principibus. q Obtulit butyrum. id est lac pingue. phiala. n. vt vr. nõ est vas aptum ꝓ butyro. nam secm Isidorum etymol. vltimo: inter vasa potatoria numeratur. hebrei tñ dicũt hic in phiala. i. in batino: alis catino. et est vas in quo põt offerri butyrum ꝓpie dictũ: et ꝑm hoc dicunt aliqui q̃ nõ solum obtulit ei potũ: vt petierat

sed eē cibū. Cetera patēt ifra vsq; ibi. r Per fenestrā vbi describit anxietas matris syfare: eo q; vltra modum tardabat venire: quā nur⁹ sua volēs psolari nō dit. s Fortitā nūc diuidit spolia: bellatoꝝb⁹ suis. t Et pulcherrima feiaꝝ ō hebreis. v Eligit ei. ad cubitū. Ultimo ponit cōclusio cantici cū dr.

r Sic peant oēs ꝛc. ꝙ te in tuis fidelibus psequūtur: sicut dictū est saulo: Act. ix. Saule saule ꝙd me psequeris. y Qui ait ꝛc. In hebreo dr i fortitudine sua qō exponunt hebrei de illa fortitudine solis futura de q̄ dr Esai. xxx. erit lux lune sicut lux solis septēplicit: sic lux septez dieꝝ. Cap. vj.

Fecerūt aut ō p̄ñr descri bit q̄rta tribulatio q̄ facta fuit p reges madian et a qua liberati fuerunt filij isrl p gedeonem. Et diuiditur in duas ptes. s. p̄ncipalē et inciden talē: scda incipit. ix ca. p̄ma in duas: qz primo describit tribulatō: scdo liberatio ibi. qui misit ad eos. Circa p̄mū dr a Fecerūt aūt ꝛc. nō dr hic addidert facere malū: sicut i alijs tribulatiōib⁹ dr post p̄mā: cuius rōnem assignāt hebrei dicentes q; pr cāticū delbore et barach et eoꝝ merita pcta p̄terita erant ūmplicit dimissa.

b Qui tradidit illos ꝛc. vt deformitas vel dedecus culpe nō transiret sine debita iusticie.

c Fecerūtq; sibi ꝛc. s. paupes debiles et timidi: vt se absc̄oderēt.

d Et munitissima ꝛc. ex tū ad potentes: vt ibi refugiū haberent.

e Cumq; seuisset israel ascendebat madian ꝛc. i. tpe vernali quo semina incipiūt fructificare vt nullus victus remaneret hebreis.

f Ipi em̄ ꝛc. ita q; p intēpie aeris nō cogerēt exire d terra: donec oia essent psumpta. cetera patēt in ifra. g Qui misit ad eos. h p̄ñr describit liberatio de dicta tribulatiōe q̄n filij isrl peccabāt affligebāt: et q̄n penitebāt liberabāt et ideo dns p mittit eis repbē sore: vt vere peniteāt: secundo adiutorem vt vincāt ibi. Venit aūt angelus circa primum dr. g Qui misit ad eos virū. Dicūt cōiter expositores nri q; fuit angel⁹ i spē viri: et ille idē q; ifra nominatur angel⁹: Hebrei āt dicūt q; fuit phinees filius Eleazari sacerdotis: et satis vr ex textu q; iste missus a deo fuit bō ver⁹: siue fuerit phinees siue alius: qz dr in textu Misit ad eos virū ꝓpbetā: angeli ꝙo in sacra scptura: nō vocant ꝓphetā. Ego te q̄tuz mihi occurrit: et h rōnabilit: qz ly ꝓpheta ca ꝓgnitō sit de rioꝝ noticia fidei tm̄ ē enigmatica Cognito ꝙo angelorū q̄ cognoscunt res in verbo: ō qua ē b sermo clara ē et absq; enigmate.

b Ego vos feci ꝛc. i. signis mirabilib⁹ sicut i ero do cōtinet.

i Ne timeatis ꝛc. impendēdo eis latriā.

k Et noluistis ꝛc. s ad ydolatriam declinastis et iō merito eccidistis i tribulatōz istā. l Venit āt angel⁹. h p̄ñr describit missio adiutoris angeli: p cui⁹ assistentiā gedeō habuit victoriā et ñ fuit phinees sz verus angel⁹. Circa q̄mo ponit vocatio duc⁹. secundo mod⁹ certamis ca. vij. circa p̄mū p̄mo datur duci p̄ceptū ad aggrediēdū pugnaz: scdo signum ad cognoscendū psonam esse angelicā ibi Et ille. tcio manda tū destruendi patris ydolatriam: ibi. Cūq; ad huc essz: quarto dupler signū assequēdi victoriam ibi. Dixitq; gedeon. Circa p mū dr. l Venit āt angel⁹ dni. in spē viri. tm̄ erat verus angel⁹ dei vt patebit ex sequentib⁹.

m Et pertinebat ad ioas patremfamilie ezri: dr aūt ō pr: nō rōne generationis: sed qz erat potentioꝝ et principalioꝝ in familia sua. Diuidebant em̄ tribus in familias et familie in domos et domus in capita virorū: ñ aut dictum fuit Josue. xvij. ca.

n Cūq; gedeon filius ꝛc. ad puidēdū sibi de victu.

o Ut fugeret. ad aliqd fortalicium.

p Apparuit ei angelus dni in specie viri.

q Et ait ei. salutādo eū.

r Dominus tecū ꝛc. nō propter preterita nec ꝓ

ditionē :q; ꝓparabat se ad fugā: & ꝓpter futura i ḡb⁹
bitur⁹ erat ex dei assistētia victoriā: vn sequit postea.
s Vade in hac ꝛc.quā bēbis ꝑ assistētiā meā.
t Et liberabis isrl.nō ꝑ teipm:sed ꝑ me: iō subditur.
v Scito q; miserim te.cetera patent ex dictis.

minus nobiscum est: cur ergo apprehenderūt nos hec omnia. Ubi sunt mirabilia eius que enarrauerūt patres nostri atq; dixerunt de egypto eduxit nos dominꝰ. Nuncaut dereliquit nos et tradidit in manu madian. Respexitq; ad eum dominꝰ:7 ait. [e] Vade i hac fortitudine tua: [f] 7 liberabis isrl de manu madian [v] Scito q; miserim te. Qui respondēs ait. Obsecro mi dñe in quo liberabo isrl. Ecce familia mea infima ē in manasse: et ego minimꝰ in dmo patris mei. Dixitq; ei dñs. Ego ero tecū:et percuties madian: q̄si vnū virū. [f] Et ille:si inuenit inq̄t grāz coram te: [y] da mihi signū q; tu sis:q̄ loq̄ris ad me: [z] Ne recedas hic donec reuertar ad te portās sacrificiuz et offerens tibi. Qui rndit. Ego psto labor aduētū tuū. Ingressus est itaq; gedeon et coxit hedū: et de farine modio [a] azimos pānes carnesq; ponēs in canistro et ius carnium mittēs in olam: [b] tulit omnia sub quercu7 obtulit ei. Cui dixit angelꝰ dñi. Tolle carnes 7 azimos panes:7 pone supra petram illam:et ius desup fūde. Cumq; feciſſet ita [c] extendit angelꝰ dñi sūmitatē virge quā tenebat in manu et tetigit carnes 7 pānes azīos: [d] ascēditq; ignis de petra et carnes azimosq; panes cōsūpsit:angelus aūt dñi euanuit ex oculis eiꝰ. Videsq; gedeō q; eēt angelꝰ dñi ait. [e] Heu mi dñe deus: qa vidi angelū dñi facie ad faciem: Dixitq; ei dñs. Pax tecum. [f] Ne timeas:non morieris. Edificauit ergo ibi gedeō altare dmino:vocauitq; illud dmini pax vsq; in psentem diez. [g] Cumq; adhuc esset in ephra que est familie: ezri:nocte illa [h] dixit dominus ad eum Tolle taurum patris tui:[i] et alterum taurum annorum septem:[k] destruesq; aram baal:q̄ est patris tui:[l] et nemus quod circa aram est succide: [m] 7 edificabis altare dño deo tuo [n] in sūmitate petre sup quā ante sacrificiū posuisti [o] tollesq; taurū scōm:[p] et offeres holocaustū super struem lignorū:que de nemore succideris. Assumptis ergo gedeon decē viris de seruis suis fecit sicut pceperat ei dominus. Timens autem domum patris sui et homines illi⁹ ciuitatis ꝑ diē noluit facere:sed omnia nocte compleuit. Cumq; surrexissent viri oppidi eiꝰ mane:viderūt destructā arā baal lucūq; succisum:7 taurus alterū impositum super altare qđ tunc edificatum erat: dixeruntq; adinuicem. Quis hoc fecit: Cumq; perquirerent auctoritatem facti:dictum est:Gedeon filius ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad Joas. Produc filium tuum vt moriatur: quia destruxit aram baal et succidit nemus. Quibus ille respondit. [q] Munqd vltores estis baal vt pugnetis pro eo. [r] Qui aduersarius plices iudeorum q; bō vidēs deum vel angelum sibi apparentem i specie aliqua sensibili:deberet cito mori quod nō erat verum.ideo subdit f Ne timeas nō morieris edificauit ergo sibi gedeon altare hoc dr̄ h ꝑ anticipatōz q̄a nō edificauit illō nisi post diuinā reuelationē que habetur ꝓte sequenti
g Cumq; adhuc esset in ephra. h ꝑcepit gedeoni mandatū ꝑ pris sui ydolatria destruenda: cū dr̄. b Dixit dñs ad eum. Tolle taurū pris tui: qui ydolo baal sacrificari debebat.
i Et alterū taurū annoz septē.i.impinguatū septē annis vt ydolo baal sacrificet.
k Destruesq; aram baal.sanq; abominās ydolatriā.
l Et nemꝰ qđ ꝛc. vbi homines exercebant luxuriā.
m Et edificabis altare dño. istud ē altare ꝑ quo supra dictū ē ꝑ anticipationez: qđ ꝑz ex eo quod subdit.
n In summitate petre ꝛc.q; in vno loco non poterant ab eodē edificari simul duo altaria.
o Tollesq; taurū scōm impinguatū septē annis:vt ꝑdictū est. p Et offeres holocaustum ꝛc. ex ꝑdictis ꝑz q; edificādo altare alibi q̄ in locō tabernaculi 7 offerendo ibi nō peccauit:q; hoc fecit de spāli mādato dei:vt ꝑz ex ꝑdictis. cetera patent vsq; ibi.

b Tulit omia ꝛc.nō tāq; ei sacrificans.sed vt per eum offerretur deo sacrificium. ideo sequitur postea. c Extendit angelus domini summitatem virge quā tenebat in manu:7 tetigit carnes 7 azimos panes tanq; offerēs sacrificiū. d Ascēdit q; ignis.in signum diuine acceptatōis. Seq̄t. e Heu mihi dñe ds.q; vidi angelū dñi ꝛc.ex hoc cū qđ scriptū ē Exo.xxxiij. Nō videbit me hō 7 viuet:surrexit opinio inter vulgares 7 simplices iudeorum q; hō vidēs deum vel angelum sibi apparentem i specie aliqua sensibili:deberet cito mori quod nō erat verum.ideo subdit f Ne timeas nō morieris edificauit ergo sibi gedeon altare hoc dr̄ h ꝑ anticipatōz q̄a nō edificauit illō nisi post diuinā reuelationē que habetur ꝓte sequenti
g Cumq; adhuc esset in ephra. h ꝑcepit gedeoni mandatū ꝑ pris sui ydolatria destruenda: cū dr̄. b Dixit dñs ad eum. Tolle taurū pris tui: qui ydolo baal sacrificari debebat.
i Et alterū taurū annoz septē.i.impinguatū septē annis vt ydolo baal sacrificet.
k Destruesq; aram baal.sanq; abominās ydolatriā.
l Et nemꝰ qđ ꝛc. vbi homines exercebant luxuriā.
m Et edificabis altare dño. istud ē altare ꝑ quo supra dictū ē ꝑ anticipationez: qđ ꝑz ex eo quod subdit.
n In summitate petre ꝛc.q; in vno loco non poterant ab eodē edificari simul duo altaria.
o Tollesq; taurū scōm impinguatū septē annis:vt ꝑdictū est. p Et offeres holocaustum ꝛc. ex ꝑdictis ꝑz q; edificādo altare alibi q̄ in locō tabernaculi 7 offerendo ibi nō peccauit:q; hoc fecit de spāli mādato dei:vt ꝑz ex ꝑdictis. cetera patent vsq; ibi.

q Munquid vltores estis baal.hoc dixit quia nolebat filium suum mori. r Qui aduersarius et cetera.

nō p boiem. ℔ p ipm baal si ꝛc⁹. q; pōt se vindicare.
s Ex illo die ꝛc. i. fort̄ ꝓtra baal: vel fortior baal scd̄m ꝓ
prietatē hebraici sermonis: q; nō vindicauit se ꝺ co baal
cū tm̄ destruxisset altare ei⁹. t Jgit̄ ois madiā. ℔ ꝓnr
tat̄ gedeoni duplex signū assequēdi victoriā. et ꝓmo de-
scribit̄ belli ꝓpara
tio: cū dr̄. Jgit̄ ois
madiā ꝛc. ꝛ ꝓz lr̄a.
scd̄o subdit̄ signi pe
titio ꝛ cōcessio: ibi.
v Dixitq; gedeō
ꝛc. vi q gedeō pe-
cauerit petendo si-
gnū cū iam eēt cer-
tificat⁹ q illis q̄ sibi
apparuerat ꝛ victo
riā ꝓmiserat esset
ver⁹ ꝺi ag̈el⁹. vt ꝓz
er pdicti. Ad qꝺ ꝺi
cēdū q qñ petit̄ si-
gnum ex diffidētia
p⁹ certificatiōez de
nuncio dei peccatū
est: ℔ qñ petit̄ ex q̄-
dā familiaritate di
uina ꝛ volūtate seu
desiderio vt mani-
festet̄ dei glia tūc ñ
ē pctm̄. Sicut eze-
chias petiuit signū
ꝺ sanitate sua futu
ra: quā tm̄ annūcia
uerat ei Esaias ꝓ-
pheta: vt dr̄. iiij. re.
xx. ꝛ Esa. xxxviij. ꝛ
℔ mō petūt gedeō
signū ꝺ victoria si-
bi futura; ꝛ ꝓz lr̄a
hoc excepto.
x Concham rore
impleuit. in beb. bz̄
Batinum.
y Dixitq; rursus
ad dēm ne irascat̄
furor tu⁹ ꝛc. silem
modū loquēdi ha-
buit abraā cū dño
qñ voluit replicare
petitionē suā de sa-
lute sodomorū: vt
dr̄ Gen̄. xviij.
z Si adhuc semꝛ
tētauero. ñ accipit̄
hic tētatio: put tē
tatio dei dr̄ pecca-
tuz: qꝺ est qñ alic̄s
exponit se periculo
volens ꝓ hoc experi
ri diuinum auxili
um cū tm̄ hēbat q̄d
agere posset ſm vi-
am humanā. sicut
est ꝓbatio i duello
ꝛ tact⁹ ferri cādēꝛ
q̄ merito reprobā-
tur in iure canonico: sed accipit̄ hic tentatio ꝓ petitione
signi ꝓcedente ex cōfidentia dei: ꝛ vt ei⁹ glia ampli⁹ ma-
nifestet̄: vt ꝺ. dictū est.

sent dici ꝓbe cū alio adūcto. put ꝺ. Plogū psalterij
deo duce declarabit̄ ꝛc. Replica.
Arca libz Judicū fac modū Bur. nisi circa ca.
sertū: vbi postillator dicit āgelos i scriptur⁹ nō
dici ꝓbas ꝓ clarā visionē diuie essentie Burg. ꝓmit
tit sup Plogum
psalterij ꝛc ℔ di-
cere vid̄ ibi cor-
rectoriū. vij.

Jit̄ hie-
robaal.
Postq̄
descripta ē voca
tio ducis. ℔ ꝓnr
describit̄ mod⁹
certamis: vbi ℔
ponit̄ ꝺcertatio
pugne: scd̄o pfe
ctio victorie ca.
viij. Circa ꝓmū
ꝓmo describitur
bellator electio
scd̄o electoꝝ as-
securatō ibi. Ca-
stra āt madian.
ēcio assecurato-
ruz certatio ibi.
Diuisitq; trecēt̄
viros. ḡrto
adiutor associa
tio ibi Ēclamā
tes. Circa ꝓmū
sciendū q dēs
voluit eligē bella
tores in quo nu
mero: vt sibi vi-
ctoria illa totaliꝛ
attribuēt̄: vt ꝓz
i tertio ca: gūt̄ igi
tur hmōi bellato
res duplici signo
ꝓmū ē cōstantia
mentalis cū dr̄.
b Qui formi-
dolosus ꝛc. ita q
solū ostātes ꝛ im
pauidi ad ꝓlium
remanerēt. vnꝺ
subdit̄. c Re
cessitq; ꝺ mōte
galaad ꝛc. Iste
mōs ñ ē ille q̄ ē
vltra iordanem
vbi laban ꝓphē
dit Jacob. vt dr̄
gen̄. xxxj. ℔ ē ali-
us mons i terra
promissionis q̄ sit
nomiat̄: scd̄o ell
gūt̄ signo poten
tie corporalis ibi.

surgēs ꝛ ois ꝑplis cū eo: ve-
nit ad fontē q̄ vocat̄ arad.
Erāt aūt castra madian in
valle ad septētrionalē pla-
gam collis excelsi. Dixitq;
dēs ad gedeon. Multus te-
cum ē pplis: nec tradet̄ ma-
dian in manus eius: ne glo-
rietur contra me israel: ꝛ di
cat: meis viribꝫ liberat⁹ suz
Loquere ad populū: ꝛ cun
ctis audientibus predicta.
b Qui formidolosus ꝛ timi
dus est reuertat̄. c Recesse-
runtq; de monte galaad: et
reuersi sunt ex populo vigi-
tiduo milia viroꝝ: et tm̄ de
cē milia remanserūt. Dixit
q; dēs ad gedeon. d Adhuc
plis mult⁹ est. Duc eos ad
aq̄s ꝛ ibi ꝓbabo illos: ꝛ de q̄
dixero tibi vt tecum vadat
ipe pergat: quem ire prohi-
buero: reuertatur. Cūq; de
scendisset popul⁹ ad aquas
dixitq; dēs ad gedeō. e Qui
manu ꝛ lingua lābuerint a-
quas sicut solēt canes lam-
bere separabis eos seorsum
q̄ aūt curuatis genibꝫ bibe
rint: in altera parte erunt.
Fuit itaq; numerus eorū q̄
manu ad os proiēciēte aq̄s
lābuerant trecenti viri: om
nis autem reliqua multitu
do flexo poplice biberat. et
ait dēs ad gedeon. In tre-
centis viris qui lambuerūt
aquas liberabo vos et tra-
dam in manu tua madian:
omnis autem reliqua mul-
titudo reuertatur in locuz:

d Adhuc ꝑplis
ꝛc. Hō ē intelli-
gendū q dēus ꝓ
bet aliquē vel alic̄s ad cognoscēdū alic̄d sibi ignotū ℔
vt cognoscat̄ ab alic̄s. e Qui mān ꝛc. ℔ erat signū
q ñ erāt mltū sitibūdi: q; sufficiebat eis accipe modicū
ꝺ aq̄ cū manu: ꝛ pūcere ad os magꝝ ꝓ modū frigerato
n is ꝛ lotōis q̄ ꝓ modū potatōis signū et erat q ñ erāt
mltū fatigati: q; nolebāt ad frā pcūbē: ℔ stati trāsire: ꝛ
cōrio i ill̄ q̄ bibēt curuati genib⁹ ad terrā vt effūderēt

Capi. vij.
Sit hierobaal q ꝛ
gedeō ꝛc nocte con-

Jn ca. vj. Judicū vbi dr̄ in postilla. Angeli vero in sa-
cra scriptura nō vocāt̄ ꝓphete. Additio.
Licet cognitio angeloꝝ q; res in vbo ꝺgnoscūt: sit
clara absq; enigmate: ex ℔ solo ñ segret̄ q nō pos-

se sup aquã ad bibẽdũ in magna copia: signum erat q̃ erãt fatigati ⁊ multũ sitibũdi: ⁊ iõ de exercitu fuerunt separati. Hebrei ãt dicũt q̃ hoc fuit eo q̃ erãt assueti cum uare genua corã ydolis: ꝟ ꝓma expositio ẽ magistralis. g Suptis itaq̃ ⁊c. s. ꝑ trecẽtis viris electis ad pliũ: q̃ residuũ aboꝝ dimisit fuertẽtibꝰ

b Castra autẽ madiã. h ꝓñr describit electoꝝ assecuratio: et ꝓmo verbo diuino cũ dr. Surge ⁊c descendo ex somnio audito: ⁊ iõ subdit. i Cũ audieris ⁊c. qd̃ itelligit de somnio ⁊ interpretatione eiꝰ q̃ postea ponuntur: cum dr. Narrabat aliꝗs somniũ ⁊c. cuiꝰ forma subdit cũ dr. k Videbaꝫ mihi ⁊c. per quẽ significabaꝫ gedeõ q̃ nullius reputatõis erat in conspectu regum madian: sicut panis subcinericius et ordeaceus vilis ẽ exmã et forma: et hoc est qd̃ subditur i interpẽtatione cũ dr.

suum. [s]Sumptis itaq̃ pro numero cibariis et tubis: omnem reliquam multitudinem abire precepit ad tabernacula sua: et ipse cum trecentis viris se certamini dedit. [b]Castra aũt madian erãt subter in valle. Eadez nocte dixit dominus ad eũ. Surge ⁊ descende in castra q̃ tradidi eos in manu tua Sin autem solus ire formidas: descendat tecum phara puer tuus. [t]Et cuz audieris q̃d loquant: tũc confortabunt manꝰ tue ⁊ securior ad hostiuz castra descendes Descendit ergo ipez phara puer eius in partẽ castrorũ vbi erãt armatoruz vigilie. Madian aũt ⁊ amalech: et oẽs orientales ppli fusi iacebant in valle vt locustaꝝ multitudo. cameli aũt innumerabiles erãt: sicut arena q̃ iacet i littore maris. Cũq̃ veniꝫ gedeon narrabat aliꝗs somniũ proximo suo: et i hũc modũ referebat qd̃ viderat. Vidi somniuz: [k]et videbaꝫ mihi q̃ subcinericius panis ex ordeo volui ⁊ in castra madian descẽdere cũq̃ pueniꝫ ad tabernaculũ: pcussit illud atq̃ subuertit: ⁊ terre fundit⁹ coeq̃uit. Rñdis is cui loquebaꝫ [l]Mõ est hoc aliud niſi gladius gedeonis filij ioas viri israelite. Tradidit enim dñs madian: ⁊ oia castra eius. Cũq̃ audiꝫ set gedeon somniũ ⁊ interpẽtatõnẽ ei⁹ adorauit ⁊ reversus est ad castra israel: ⁊ ait Surgite: tradidit em̃ dñs in manus nostras castra madian. [m]Diuisitq̃ trecẽtos viros in tres partes: [n]et dedit tubas in manibꝰ eoruz: lagenasq̃ vacuas [o]ac lãpades in medio lagenarũ. Et dixit ad eos. Qd̃ me facere videritis hoc facite: ingrediar partem castrorũ et qd̃ fecero sectamini. Quando personuerit tuba in manu mea: vos quoq̃ per castrorum circuitũ clangite et cõclamate dño ⁊ gedeoni. Ingressusq̃ est gedeon ⁊ trecẽti viri q̃ erãt cũ eo in partẽ castroꝝ: [p]incipientibꝰ vigilijs noctis medie et custodibus suscitatis: ceperũt buccinis clãgere ⁊ cõplodere inter se lagenas. Cunq̃ p gyrũ castroꝝ i tribꝰ psonarent locis ⁊ hydrias ꝓfregissent tenuerunt sinistris manibꝰ lampades et dextris sonantes tubas: clamaueruntq̃ gladius dñi et gedeonis: stãtes singuli i loco suo per circuitum castroꝝ hostiliũ. Oia itaq̃ castra turbata sunt ⁊ vociferantes vlulantesq̃ fugerunt. Et nihilominus insistebant trecenti viri buccinis psonãtes. Immisitq̃ dñs gladiũ in oibus castris ⁊ p mutua se cede trucabãt fugientes vsq̃ ad bethsecha ⁊ p crepidinẽ abelmeula in thebbath [q]Conclamantes autem viri israel de nepthalim et aser et omni manasse pseqbanꝫ madian. Et dedit dñs victoriã pplo isrl̃ in die illa. Misitq̃ gedeon nũcios i oem mõtẽ ephraĩ dicẽs descendite i occursũ madiã: ⁊ mihi in illa die: nõne in noie tuo ꝓphetauimus ⁊c. sequit Tũc ꝓfiteb oꝝ illis: q̃ nunq̃ noui vos ⁊c. Gedeon ãt ex ꝓdictis assecuratus de victoria assecurauit socios suos dicẽs. Surgite tradidit dñs ⁊c. m Diuisitq̃. h ꝓñr ponit assecuratoꝝ certatio cũ dr. Diuisitq̃ ⁊c. vt sic inuaderent exercitum aduersarioꝝ ꝑ tres partes: quasi eẽnt tres exercitꝰ magni subito supuenientes vt ex hoc exercitus terrereꝫ: sicut et factũ fuit: vt ꝑz ex sequentibꝰ.

n Et dedit tubas i manibꝰ eoruz ⁊c. Modꝰ em̃ pugnãdi fuit talis: q̃ q̃libet de trecẽtis virꝭ hẽbat tubam i manu dextera: et lãpadem. i. faculã ardentem in sinistra manu: q̃ nõ posset de facili extingui: et lagene vacue erant desup includentes faculas: ita q̃ lumen nõ posset videri ꝓpter qd̃ videtur q̃ orificia lagenarum essent inferius versus manus tenentiuz faculas: ⁊ buccinãte gedeone trecenti viri in tribus ptibus circa exercitum hostiũ cõfregerunt lagenas et sic subito apparuit lumen inclusum: ⁊ ceperũt clamare: gladius dñi et gedeonis et buccinare et extribili sonitu cõfractõnis lagenaꝝ et clamoris hominum ⁊ sonitu tubarum. et subita apparitione luminis fuit territus exercitꝰ hostiũ et ita turbatus q̃ vnus interficiebat aliũ credens q̃ cuteret aduersariũ: ⁊ sic fuerũt aduersarij debellati: ⁊ ex ꝓdictis patz ꝛra paucis exceptis q̃ discurrenꝫ.

o Ad lampades .i. faculas ardẽtes vt torticea vel aliq̃ hmõi q̃ nõ posset de facili extingui.

p Incipiẽtibꝰ vigi. ⁊c. ita q̃ illi q̃ vigilauerant ꝑ custodia exercitꝰ erãt fatigati: et deponere in vigilia nondum erant armati: et sic fuerunt citius stupefacti. q Conclamantes autem. Hic ꝓñr ponit

l Mõ est hoc aliud niſi gladius gedeonis ⁊c. Cũq̃ audisset ⁊c. eo q̃ inuenerat ꝛbuz cõfortatiuum sicut ei dixerat dñs. Tũc ꝓfortabunt manus tue ⁊c. ⁊ p hoc scivit q̃ nõ erat sõniũ vanũ: ſz magis a deo immissum ad ꝓfortationem gedeonis et socioꝝ eius: ⁊ ad desolationez aduersarioꝝ ipsius: tales enim visiones et interpẽtationes earum aliquando a deo concedunt etiam malis hominibus: sicut et ꝓphetandi actus. put habeꝫ in plurib⁹ locis sacre scripture. vñ saluator Matth. vij. di. Multi dicẽt

aduto2 associatio2 filiꝰ ISRL q̄ nō erāt i plio videtes aduersarios fugere insecuti sūt eos: q2 vulgariē dr. si est qui fugiat satis inuenīē q̄ insequāt. 7 interfecerūt eos p̄occupātes loca p q̄ poterāt iordanē trāsire: 7 p3 lr̄a vsq3 ibi

s Jn petra oreb. ista nō est petra oreb. dō q̄ moyses eduxit aquā: vt habet Exo. xvij. q2 illa nō est in terra promissionis: sed in deserto. ista autē ē in terra promissionis. sz aliē scribunt in hebreo q2 illa incipit per litterā hem. ista āt p lr̄az aim: 7 nominata ē ista petra oreb. q2 oreb fuit iuxta illā interfect9.

t Capita oreb ⁊c .i. post gedeon trāsiert iordanē ad psequendū aduersarios. de quo transitu hr̄ ca. se. et ideo illō q̄ h dr̄ de ista portatione capitū vltra iordanem o2 p anticipationē q̄ gesta nō semp scribunt eodez ordine q̄ facta sunt. Quia sententia huius cap. breuis est. pōt h poni breuis moralitas. hierobaal cuiz q̄ int̄pretat̄ fortis ꝑ Baal: significat dīm nr̄m ihm xp̄m ptra dem̄onē fortissimū. Exercit9 ei9 ē ppls xp̄ianus i hoc exercitu multus est pplis: q2 multi sūt vocati. pauci vero electi: Mathe. xx. Repudiāt aūt tāq3 inepti ad pl̄ū ꝑ vicia timidi sitibūdi 7 fatigati. i. timētes ad treno2ē humanē: sitiētes honorē mūdanū i potētes ad labo2ē seu obsequiū diuinū. 7 ecōtrario eligunt̄ apti ad h̄ pl̄ū. ꝓstātes in bōnis fro2ib9: nō curātes d̄ mūdanis honorib9: pseuerātes in dīnis obsequiis seu laborib9: 7 isti vicūt ꝑ fractōe lagenarū: psonatiōe tubaz: exclamatiōe vocū hūanaz. ꝑ fractō lagenaz: ē carnis mortificatio. exclamatio vocuz: deuota oro. sonit9 tubaz: fctā 7 feruēs p̄dicatio: q̄bus aduersarius nr̄ dyabol9 debellat̄.

Capl'm. vjij.

Jrrēt3. Hic p̄nr describit victorie p̄fectio vbi primo ponit occasione b9 victorie ptentio: scdo malignorū derisio ibi. Vbicunq3 venissent. tcio aduersariox cōprehēsio ibi. Zebee āt 7 salmana: quarto derisorum punitio ibi. Reuertensq3 de bello. q̄nto aduersariorū cōprehēsox occisio: ibi. Dixitq3 ad zebee 7 salmana. sexto p̄de diuisio ibi. Dixerūtq3. septimo sequēs trāsgressio ibi. Fecitq3. Circa primū sciendum q̄ Jacob patriarcha benedicens filiis Joseph manasse 7 ephraim preposuit ephraiz ipsi manasse. vt habet Gen. xlviij. ꝓter q̄ trib9 ephraim preponebat se tribui manasse. Gedeon aūt erat de tribu manasse. vt patet ex dictis supra capi. vj. Et ideo isti de ephraim fuerunt indignati de hoc q̄ gedeon posset de victoria pre ipsis gloriari: ideo volebant ptra ipm ptēdere et pugnare: p̄m q̄ dr̄. Jurgantes fortiter 7 ꝑ vim inferentes: q̄d videns gedeon maluit eis gloriam victorie tribuere: ne seditio moueret̄ inter eos dicens.

occupare aquas vsq3 bethbera atq3 iordanē. Clamauitq3 oīs ephraim: 7 preoccupauit aquas: atq3 iordanem vsq3 bethbera. Apprehensosq3 duos viros madian oreb 7 zeb: interfecit oreb: [s] in petra oreb: zeb vo in torcular zeb. Et psecuti sunt madian: [t] capita oreb 7 zeb: portātes ad gedeō trās fluenta iordanis.

Capitulū. viij.

[u] Jrerūtq3 ad eū viri ephraim. Quid ē hoc quod facere voluisti: vt nos nō vocares cum ad pugnā pgeres ꝑ madian: Jurgantes fortit̄: et ꝑ vim inferentes. Quib9 ille rndit. [b] Quid. n. tale facere potui q̄le vos fecistis: Mone melior est racem9 ephraim vindemijs abiezer. [c] Jn man9 vras dns tradidit pncipes madian: oreb et zeb. Quid tale facere potui: q̄le vos fecistis. Quod cum locut9 esset requieuit spīr9 eorum: quo tumebāt contra eum.

[c] Cunq3 venisset gedeon ad iordanē trāsiuit eum cum trecētis viris qui secū erāt 7 p lassitudine fugientes psequi non poterant. [f] Dixitq3 ad viros soccoth. [g] Date obsecro panes populo qui mecū est: q2 valde defecerūt vt possimus psequi zebee 7 salmana reges madiā. [h] Responderunt principes soccoth. [i] Forsitan palme manuū zebee 7 salmana in manu tua sunt: 7 iccirco postulas vt demus exercitui tuo panes. Quib9 ille ait. Cuz ergo tradiderit dominus zebee 7 salmana in man9 meas: et cum reuersus fuero: victor in pace [k] conteram carnes vestras cum spinis tribulisq3 deserti. [l] Et inde

b Quid. n. tale facere potui ⁊c. q. d. vobis est attribuenda victoria: 7 nō mihi. ad q̄d rōnē apparētē inducit dicens. c Monne melior est ⁊c. loquit̄ pabolice. racemus otinet ēm pauca grana: vindeia aūt multa: per hoc igit̄ significat q̄ pauce p̄sone capte 7 occise a filijs ephraiz erāt maioris pōderis q̄ multitudo victa 7 occisa ab exercitu q̄ erat cuz gedeone: quā dēnominant abiezer: cuius domuz vocauerat ad prelium: vt p3 ex supradictis: ca. vj. vt sic ex humilitate etiā non ascribit sibi victoriā dicte multitudinis: sed alteri vel potius q̄ ipse gedeō erat de familia abiezer. 7 iō factū illō nō attribuit sibi sed toti familie abiezer denotate. Oz aūt pauce p̄sone capte a filijs ephraiz cēt maioris ponderis dēsignati cuz p̄sequēter dicit.

d Jn man9 vestras dns tradidit pncipes madian ⁊c. Qd cū locut9 eēt reiecit spūs eoz. i. spūs superbie: q2 nō querebāt nisi gliam victorie. et hoc aūt loco et forte similib9: accepit postea salomon parabolaz q̄ hr̄. pueri. xv. Responsio mollis frangit irā: sermo aūt durus suscitat furorem.

e Cunq3 venisset gedeon. Hic p̄nr describit gedeōis iniusta derisio: q2 cū peteret refectionē ab illis qui erat de pplo israel: vt posset psequi aduersarios fugientes: non solum nō dederūt. sed etiam derisorie rndērunt. et p3 lr̄a paucis exceptis.

f Dixitq3 ad viros soccoth. Soccoth nō est h̄ nomē mansionis filiorum israel in exitu eorum de egypto: q2 locus ille est in egypto. vt habet Numeri. xxxiij. Sed est locus vbi iacob recedens ab esau post confederationem fixit tabernaculū: 7 appellauit nomen illius loci in soccoth: vt habetur Genesis. xxxiij. et erat locus ille ꝑ iordanem.

g Date obsecro panes. cōfidenter petebat ab eis q̄ erant de filijs israel.

h Rndērūt principes soccoth. negatiue 7 derisorie.

i Forsitan palme manuū ⁊c. i. iam tenes eos captos 7 ideo merito gedeon respondit.

k Conteram carnes vestras. Jn penam debitam huius iniurie.

l Et inde conscendens: venit ⁊c. Locus est vbi Jacob luctatus fuit cū angelo. 7 ideo vocauit nomen loci illius phanuel: vt hr̄ Gen. xxxij. Et viri phanuel respōderūt derisorie. sicut 7 p̄cedentes.

m Zebee aũt ꝛ salmana. Hic ponꝫ describit cõpbẽsio aduersariorꝝ q̃ remãserãt: ꝛ pz lra vsq; ibi.

n Qui securi erãt ꝛc. qz erãt vltra iordanẽ: nec credebãt. q; gedeon trãsiret iordanẽ ad psequẽdũ eos: ꝛ ꝙa repẽte venit sup eos: fuerãt. facili capti ꝛ debellati.

o Reuertẽsq; de bello. Hic cõsequenter describitur destructio supradictorꝝ punitio cũ dĩ.

o Reuertẽsq; de bello ꝛc. in beth hareth bĩ de altitudine solis. i. ante occasum solis sole adhuc existente in alto vt exponunt heb.

p Interrogauitq; eũ ꝛc. tũ qz volebat parcere multitudini populi: eo q; erant de filijs isrl: tum qz soli principes erãt in culpa vt pz p pdicta.

q En zebee et salmana ad hoc cũ refuauerat eos vivos vt occideret viros soccoth victoriaz a deo sibi datã.

r Tulit q; seniores ciuitatis et spinas deserti ꝛc. quia traxit eos p spinas ꝛ tribulos: vel qz combussit eos igne facto de spinis ẽt alios.

s Dixitq; ad zebee. Hic ponꝫ describit aduersariorꝝ cõpbensorꝝ occisio cuiꝰ cã in spãli tãgit cũ querit.

t Quales fuerunt ꝛc. ibi enim manebãt fratres gedeonis: ꝛ ideo solicitꝰ fuit quere q̃d fuissz ibi factũ. v Similes tui ꝛc. id est speciosus forma p alijs.

x Frẽs mei fuerũt. ꝛ tõ habuit spãlez cãm occidendi eos in vindictã fratrũ suorum qz q̃nq; occisi debãt homicidam interfice re: vt hĩ Hume. xxxv. y Dixitq; zebee ꝛc. consc endens venit in pha nuel: locutusq; est ad viros loci illius similia. Qui et illi responderunt sicut respõderãt viri soccoth. Dixit ita qz eis Cum reuersus fuero victor in pace: destruã turrim hanc. n) Zebee autem ꝛ salmana requiescebant cuz omni exercitu suo. Quindecim enim milia viri remanserant ex omnibus turmis orientalium populorum: cesis cẽtũ viginti milibꝫ bellatorꝝ et educentiũ gladium. Ascẽdẽsq; gedeon p viã eorum qui i tabernaculis morabantur ad orientalẽ partem nobe ꝛ iecbaa percussit castra hostium: " qui securi erant: et nihil aduersi suspicabant: fugerũtq; zebee: et salmana quos persequẽs gedeon comprehendit turbato omni exercitu eorꝝ. o Reuertensq; de bello ante solis ortum: apprehendit puerum de viris soccoth: p inꝛrogauitq; eũ noĩa pncipũ ꝛ seniorꝝ soccoth: et descripsit septuaginta septem viros. Venitq; ad soccoth ꝛ dixit eis. q En zebee ꝛ salmana super quibus exprobrastꝫ mihi dicẽtes: forsitã manꝰ zebee ꝛ salmana ĩ manibꝫ tuis sũt: et ideirco postulas vt demus viris q̃ lassi sũt ꝛ fecerũt panes. r Tulit ergo seniores ciuitatis ꝛ spinas deserti ac tribulos: ꝛ cõtriuit cũ eis atq; cõminuit viros soccoth. Turrim quoq; phanuel subuertit occisis hiis toribus ciuitatis. s Dixitq; ad zebee ꝛ salmana. t Quales fuerũt viri quos occidistis in thabor: Qui responderũt. v Similes tui: et vnꝰ ex eis q̃si filius regis. Quibus ille respondit. x Fratres mei fuerunt. filij matris mee Viuit dominus: qz si seruasseris eos nõ vos occiderem Dixitq; Jether primogenito suo. Surge ꝛ interfice eos: qui non eduxit gladium. Timebat enim quia adhuc puer erat. y) Dixeruntq; zebee ꝛ salmana. Tu surge et irrue in nos: quia iuxta etatẽ robur est hominis. Surrexit gedeon ꝛ interfecit zebee ꝛ salmana ꝛ tulit ornamenta ac bullas quibꝰ colla regalium camelorum decorari solent. z) Dixeruntq; oẽs viri israel ad gedeõ. Dominare nostri tu ꝛ filiꝰ tuꝰ ꝛ filius filij tui: qz liberasti nos ꝺ manu madian: quibus ille ait. Nõ dominabor ꝛ vestri. nec dominabitur ĩ vos filius meus: sed dominabit vobis dns. Dixitq; ad eos. Unam petitionem postulo a vobis. Date mihi inaures ex preda vestra. Jnaures enim aureas ismahelite habere psueuerãt q̃ rñderunt Libentissime dabim. Expandentesq; super terram pallium proiecerũt in eo inaures de preda: et fuit pondus postulatarum inaurium mille septingenti auri sicli: absq; ornamentis ꝛ monilibus et veste purpurea: q̃bus reges madianiti soliti erãt: ꝛ pter torques aureas camelorum. a) Fecitq; ex eo gedeon ephot: et posuit illud in ciuitate sua ephra. b) Fornicatusq; est omnis israel in tũ qz magis volebãt hĩe mortẽ breuẽ p manũ bois fortis q̃ poterat boiem interficere vno ictu q; longã p manũ pueri q̃ hoc nõ posset. tũ qz magis horrebãt mori p manũ pueri: q̃ i hoc nõ vt differre a muliere. q; p manũ bois pfecti sicut ꝛ abimelech letalit vulneratus a muliere fecit se interfici p armigerũ suũ ne diceret q; a muliere interfect⁹ eẽt vt hĩ ca. seq.

z Dixerẽtq;. Hic ponꝫ describit prede diuisio. pacta. ii. victoria filij isrl obtulerũt gedeoni q; dominaret super eos vsq; ad ẽiã generationẽ iclusiue. q; renuit eo q; dns hõ dñium sibi retinuisset: sicut dictũ est supra petist tñ vt ꝺ preda sibi darẽtur inaures auree: q̃s nobiles ismahelitarũ portare cõsueuerant qõ sibi accessũ fuit: et pz litera.

a Fecitq; ex eo. Hic ponꝫ ponit sequẽs trãslatio: cuz dicitur.

a Fecitq; gedeõ ex eo ephot. i. vestẽ sacerdotalẽ q̃ vocatur superhumerale vt Exo. xxvũ. Sciẽdũ tñ q; istud vestimẽtũ non est soluz de auro: sed etiã de lino ꝛ serico diuersoꝝ colorꝝ ꝛ lapidũ pciosis: sicut fuit dictũ ibidẽ: ꝛ ẽm q; dr i scolastica hi. ꝛ Aug. idẽ vr dicere q; p isto ornamẽtũ qõ summi sacerdotis erat ꝓpriũ: intelligũt alia ei⁹ ornamẽta. Jste. n. gedeon motus q̃daz deuotõe indiscreta et communiter dicitur ab expositoribus nostris voluit habere cultum diuinũ in domo sua sicut erat in sylo qõ tñ erat illicitũ vt hĩ Josue. xxij.

b Fornicatusq;

est omnino ifrl'in eo. Fornicatio i scriptura i tali mā accipit ꝓ ydolatria. Lz cū gedeon vsus fuerit ꝓdictis ad cultū diuinū nr̄m: nō filij ifrl ꝓ mortē ei⁹ vsi sunt i cultu ydolorū: vt dicūt doctores hebraici ⁊ latini. c Et factū ē ⁊c qz gedeon in ꝓdictis peccauit: vt cōiter dicūt doctores ꝓpter qđ ⁊ ei⁹ dom⁹ ꝓ mortē eius fere deleta fuit vt bī. case. Cetera patēt vsqz ibi. d Cōcubina aūt illi⁹ ⁊c. Dicūt alii qđ fuit vxor ei⁹ nō tm̄ ꝓncipalis sed adūcta: sicut d abraam dr̄ Gen. xxv. Filijs aūt cōcubinarū largit⁹ ē munera ⁊ tm̄ nō cognomit aliquā q̄ nō eēt vxor sua.

e Mortuusqz est ⁊c. Et hoc vr̄ qđ in gr̄a mortuus fuerit ⁊ ꝓ ꝓnīs qđ a petō ꝓdicto penituerit vl̄ excusatus fuerit

f Postqz aūt ⁊c. s. a cultu dei.

g Et fornicati sūt ⁊c. ꝑ ydolatriā.

h Percusserūtqz ⁊c. deest o i ꝓtuū

i Nec fecerunt ⁊c. qz interfecerūt filios eius. vt bī. case. Ad maiorē ꝓdictoꝝ intelligētiam vel pon⁹ studiosorū exercitationem pōt queri: vtr̄uz gedeon mortu⁹ fuerit i pctō mortali ⁊ vr̄ qđ nō: qz dr̄: B ⁊c. o Mortuus est in senectute bona qđ nō ꝓsueuit dici in scriptura sacra: nisi ꝺ illis q̄ mortuū i gr̄a ꝛm doctores hebraicos ⁊ ltīnos. Itē ad hebreos. xj. noiaī i catbalogo sctōrū g̃ ⁊c. Cōtra qz dictū ē qđ fecit ornamēta sacerdotalia ꝓ cultu dīno exercēdo i domo sua: qđ erat illicitū ꝓut dictū fuit Jo sue. xxij. qz vt ibidē dr̄. Filij ifrl' voluerē bellare cōrubē ⁊ gad: ⁊ dimidia trib̄ manasse: eo qđ putabāt eos fecisse altare ad sacrificia offerēda extra locū syloꝛ eē dño. Itē iste gedeon: vt dicūt expositores cōiē i ornamēta ꝓdictis offerebat sacrificia dño: qđ nō erat licitū: nisi filijs aaron vt bī Num. iij. Si aūt dicaī qđ penituerit: nō vr̄ rōnabiliē dcm̄: qz si vere ⁊ pfecte penituisset ꝓdicta destruxisset Rnsio: q̄stio ista est de facto ꝓ via nature nob ig̃ta: ⁊ iō nihil est dicēdū: nisi g̃tū pōt trahi ex scriptura vel dicī sctōrū. Dicūt igiē doctores nr̄i qđ mortuus fuit in grā ꝓpter rōnes allegatas ꝓ pte ista. Dicūt tm̄ cōiē qđ peccauit mortaliter vestes sacerdotales faciendo extra locū dīni cult⁹ et eis vtēdo cū nō esset ꝺ tribu aarō: nec eē leuita: dicunt tm̄ qđ añ mortē penituit. Ad illud aūt qđ ꝺ hoc arguit qđ talia nō destruxit: pōt dici qđ penituit circa mortē: cū iā erat ita debilis qđ hoc facere ꝓ se nō poterat: ꝓcepit tm̄ filijs suis ꝳ fieri: vel saltē vestes dictas ad locū divini cultus portari qđ quia factū nō fuit nō sibi imputandū est: ꝑ magis illis ꝙ ad ydolatriā ad quā ꝓni erāt abusi sunt. nō domus ei⁹ fere deleta fuit. Posset autē dici scholastice tm̄ ⁊ absqz assertiōe qđ gedeon in ꝓdictis nō peccauit: lz eīm illicitū eēt q̄.ku arcba fuerit i syloꝛ alibi offerre sacrificia ⁊c cōi cursu

eo: e et factū est gedeoni ⁊ oī domui eius in ruinam. 9 Humiliatus est autez madian coram filijs ıſrael: nec potuerunt vltra ceruices eleuare: sed quieuit terra ꝓ quadraginta annos quibus gedeon ꝓfuit. Abijt itaqz hierobaal filius ioas: et habitauit ī domo sua habuitqz septuaginta filios qui egressi sunt ex femore eius: eo qđ plures haberz vxores. n Cōcubina autem illius quam habebat in sychem genuit ei filium nomīe abimelech e Mortuusqz est gedeon filius ioas in senectute bona: ⁊ sepultus in sepulchro ioas patris sui in ephra ex familia ezri. f Postqz autez mortuus est gedeon: auersi sunt filij ıſrael: g ⁊ fornicati sunt in baalim. h Percusserūtqz cum baal fedus vt esset eis in deum: nec recordati sunt domini dei sui qui eruit eos de manibo inimicorū suorū omniū ꝓ circuitū i nec fecerunt misericordiā cū domo hierobaal gedeō iuxta omnia bona que fecerat ıſraeli

Caplm. ix.

k Bijt autez abimelech filius hierobaal in sychem b ad fratres matris sue: ⁊ locutus ē ad eos ⁊ ad oēm cognatiōz domus ꝓnis matrisqz sue dicens: l Loquimini ad omnes viros sychem c Quid vobis est melius: vt dñent vr̄i septuaginta viri omēs filij hierobaal an vt vnus ex vob vn⁹ vir: m Simulqz cōsiderate quia os vr̄m ⁊ caro vr̄a sum n Locutiqz sunt fratres matris eius de eo ad oēs viros sychem vniuersos ꝳ mones istos: ⁊ inclinauerūt cor eorum ꝓ⁹ abimelech dicentes. Frater nr̄ est o Dederuntqz illi septuaginta pōdo argēti: de phano Baal Berith.

Caplm. ix.

p Hijt aūt abimelech. Hec est pars incidentalis in qua describit ruina domus gedeonis: ꝺ qua facta fuit mentio ca. p̄cedēti. Circa quod ꝓmo describit ipi⁹ abimelech ꝓmotio iniqua. Secūdo maledictio digna ibi. Quod cū nūciatū eēt. Tercio seqns vltio diuina: ibi. Misitqz dñs. Circa ꝓmū describitur ꝓmo ambitio abimelech cū dr̄.

a Abijt aūt ⁊c. cuius mr̄ noiatur cōcubina: ca. p̄ce. ⁊ ancilla in isto vt videbit: ꝑ qđ notat qđ inf filios gedeonis fuit minus nobilis: ⁊ minoris reputatōis: ⁊ tm̄ ambelabat ad dñium ꝑ alijs ⁊ regnū.

b Ad fratres matris sue: vt per eos inclinaret alios ad votum suum.

c Quid vobis ⁊c. ꝑ hoc innuebat qđ oēs alij filij gedeonis vellēt sup populū dominari: qđ erat falsum. Sed hoc fingebat ad habendū intentum.

d Simulqz ꝙsiderate ⁊c. q. d. si ꝓmotus fuero ꝛferendā vos ⁊ ꝓmouebo. Cōsequenter describit eius indebita ꝓmotio: cū dr̄.

e Dederunqz illi ⁊c. Pondo in ꝺclinabile est: ⁊ significat pondus indeterminatum ꝛm aliquos: ꝛm alios idem est quod libra. In hebreo autem habetur. lxx. argenteos de phano baal berith nomen est illius phanici qđ bitatores sychē ibi pcusserūt fedus cū baal berith eīm fedus interp̄: at: ibi aūt thesaur⁹ cōis reponebat.

vt dcm̄ fuit deus. rij. tm̄ speciali dispēsatione dīna poterat hoc fieri: ⁊ sic gedeon sacrificiū obtulit in citate sua vt dictū est s. vj. ⁊ forsitan nō solū fuit cōcessum ꝓ illa die sed etiā ꝓ futuro tpe: ⁊ ꝓ ꝓnīs vestes sacerdotales facere ⁊ eis vti: qz cui ꝙcedit ꝓncipale eidē ⁊ accessorium ꝙcedit. vnde ut dictis videb⁹ est apter oblationē sacrificiorū ⁊ qđ annexū est eis ergo ⁊c. et sic ꝑz responsio ad rōnē ꝺ hoc factā in arguendo. Sed ꝺ hoc dictū vr̄ qđ ifra dicit. Et cm̄ est ipsi Gedeoni ⁊ domui ei⁹ in ruinaz. Pōt dici qđ factum ē domui eius i ruinā culpe: eo qđ abusi fuerunt ad ydolatriā: nec etiaz in diuino cultu habebāt licentiam vtendi eis sicut gedeon. Factuz ē etiā domui gedeonis in ruinā pene: vt dictū ē. ⁊ ꝓ ꝓnīs ipi gedeonis inquātū pr̄ quodammō manet i filijs: ꝛm illud Eccles. xxx. Mortu⁹ est pat⁹ ei⁹: ⁊ q̄si non est mortuus: ⁊ ꝓ cō sequens ꝑ pumitur i filijs inquā tū manet alicuiꝺ in eis: ⁊ sic ruina filioꝝ gedeonis ꝑ penā redūdat in ipm: nō tm̄ ex̄tū ad culpam.

f Qui ꝑduxit ꝛc. In hebr. bñ 7 ceruicosos 7 occidit fratres suos: vt solus posset dñari. vñ sequit.

g Cōgregati sūt ꝛc. Mello aūt ꝑt accipit .iij. Re. nomen est cuiusdā voraginis q̄ erat in hierīn quā salomon coequauit terre. sed hic mello nomen est vrbis.

b Et ꝓstituert ꝛc. In hebreo bñ Iuxta vlmū statue que erat i sychez: ibi em erat quedā statua ꝑ ydolatria: et ibi cōstitutus ē iste rex. cui⁹ ꝓmotio fuit iniquissima.

[f]Qui conduxit sibi ex eo viros ĩopes 7 vagos: secutiq; sunt eū. Et venit in domuz ꝑris sui in ephra: et occidit fratres suos filios hieroba al septuaginta viros sup lapidē vnū. Remansitq; ioathan filꝰ hierobaal mīmus 7 abscōditus est. [g]Cōgregati sūt aūt oēs viri sychem et vniuerse familie vrbis mello abierūtq;: [b]7 cōstituerūt regē abimelech iuxta quercū q̄ stabat in sychem. [i]Qđ cū nūciatuz eēt ioathā iuit 7 stetit in vertice montis garizim elevataq; voce clamauit 7 dixit. Audite me viri sychez ita vt audiat vos dominꝰ. [k]Jerūt ligna 7 vngerent sup se regē. [l]Dixerūtq; olive. Jmpera nobis. Que rñdit. [m]Munquid possū deserere pinguedinē meā q̄ et dꝫ vtūtur" 7 hoīes 7 venire vt inē ligna ꝓmouear: Dixeruntq; ligna ad arborem ficū. Veni: 7 sup nos regnū accipe. Que respondit eis. [n]Nūquid possum deserere dulcedinē meam: fructusq; suauissimos: 7 ire vt inē cetera ligna ꝓmouear. Locutaq; sunt ligna ad vitē. Ve

f Quod cū nūciatū esset. Hic ꝑr describit ꝓmoti 7 ꝓnouētiū maledictio. i qua primo ponitur pabola cum dr. Jerūt ligna ꝛc. Et primo pabola ponit: 7 secūdo ad ꝓpositū applicat ibi. nūc igit. Circa ꝓmū sciēdū q̄ alīq̄ expositores nri dicūt ꝫ q̄ ligna i generali itelligitur cōis ppls sychem ꝑ cedros ꝓcipales qui fuerūt abimelech ꝑ oliuā ꝫ qua exprimit oleū et ficū q̄ ꝫ dulcē fructū 7 vitē q̄ facit fructū plurimū intelligūtur alij filij gedeonis: q̄ erāt pingues i diuitijs: dulces in mansuetudine. 7 multiplicati in ple. Per rhānū aūt q̄ est arbor vilis intelligit abimelech: q̄ erat de ignobili mre. q̄ regnauit alijs occisis: 7 ꝓm ꝫ ꝑ expositio hre. Sz ꝑtū ad aliqđ vr hra obuiare: i qua dr. Jerūt ligna ꝛc. qz viri sychem nō iuerūt ad requirēduz alios filios gedeonis: vt dñarent eis: ꝫ magis dederūt pecuniam ad interficiendū eos: ꝓpter qđ dicūt expositores ꝓdicti q̄ silitudo nō tenet in oib⁹. sed tenet ꝑtū ad hoc q̄ sychimite tractabāt inter se dicētes. Si rehrerem⁹ alios filios gedeonis: vt dominarentur nostri 7 defenderent nos: ipsi nos despicerent ꝓpter nobilitatez 7 magnificentiā suā. nec curarent de nobis quasi diceret melius est q̄ nos ꝓmoueamus istuz abimelech min⁹ nobilē: 7 q̄ est ꝓximus noster ex pte matris. Hebrei vero exponunt aliter ꝓpabolam istā. Ꝑtum ad oliuam.

ficū 7 vitē. 7 magis hraliter: vt vr dicentes q̄ ꝓ ista significant tres ꝑsone notabiles in beneficijs exhibitis ppło isrl scz gedeon belbora: 7 othoniel. qui oblatū sibi dñium super filios isrl recusauerunt: eo q̄ dñs illud dñium sibi retinuerat: vt dictū est s. de gedeone aūt q̄ recusauerit ꝓz in ca. pce. 7 đ alijs vuob⁹ idē dicūt hebrei. Iz nō sit scptuz q̄ñ oia sūt scripta. Dicūt igit q̄ ꝑ oliuā significat othoniel q̄ fuit de tribu iuda. vt dictū fuit. s. c. j. Trib⁹ aūt iuda wcat oliua bie. rj. oliuā vberē pulchrā: fructiferā: speciosā: vocauit dñs nomē tuū. Per ficū q̄ hz fructū dulcē intelligit belbora q̄ i hebr. scribit dvbora. Et intꝑtatur apis q̄ fac mel dulce: sicut fic⁹ fructū dulcez: ita q̄ ꝓpietas hꝰ arbor⁹ respōdet intertationi nominis. Per vitē vero intelligit gedeō đ filijs ioseph eoq̄ ioseph vocat⁹ ē filius accrescēs: gen. xlix. vitis aūt ramus crescit notabilit in vna estate: Scdm hūc igit sensum exponit sic hra.

k Jerūt ligna. i. filij isrl generaliter ñ sychimite spāliter.

l Dixeruntq; olive. i. othoniel rationē ꝓdicta.

m Munquid possum ꝛc. i. deus in lucernis ardentibus i tabernaculo: q̄ ūm plebant oleo oliuarū purissimo.

n Et boies. ūn cōdimentis ciborum 7 cōfectiōib⁹ medicinaz: ꝑ hāc autez pinguedinē intelligit pietas q̄ fuit i othoniel: ad sublevandū miseriā filiorꝫ isrl. vt ꝑz ex dictis supra. iij. ca.

o Munquid possum ꝛc. i. dulcedinē ꝓsolatiōis diuine q̄ fuit in belbora būte spīm ꝓphetie: vt ꝑz ex dictis. s. iij. ca.

p Munqđ possum ꝛc. de letificatione boim videm⁹ per expientiā: de letificatione dei dicit rabi salomon: q̄ hoc dr eo q̄ leuite in oblationib⁹ hostiaz nō cātabāt cantica diuina donec offerent libamina que fiebant d vino. Pōt et hoc exponi de sacro eucharistie qđ est deo acceptissimum in quo ꝓpertie vinū in sanguinē xpi.

q Direruntq; ꝛc. idē ad abimelech rōne supradicta: 7 accipit ꝫ ligna ꝑ sychimitis in speciali: 7 i alijs q̄ cū eis cōstituerūt abimelech regē: vt ꝓdictū est.

r Si aūt ꝛc. Rhānus ꝫm ysidorū ē dum⁹ ꝓnus q̄ vēto agitatus ex se emittit ignē: sic abimelech agitatus ira succendit ꝓpīn sychē: vt hr infra. Jō subdit. s Et deuorz ꝛc. idem principes dicti populi. t Nuncigitur. Hic

cõsequenť applica
tur p̃dicta pabola
ad ꝓpositũ: videlz
de imp̃catione ma
ledictõis super abi
melech regẽ: z sup
plin ip̃m ꝓstituẽtẽ
z pz liz er dictis.
v Misitq; dñs.
Hic o͂ñr describiť
diuina punitio vbi
primo describiť sy-
chimitaꝝ rebellio.
Scdo rebellãtiũ in
pugnatõ ibi. Dcm
q; est. Tercio vtro
rũq; destructio ibi.
Porro abimelech.
Circa primum di.
v Misitq; dñs. i.
ꝓmisit. r Spi-
ritũ pessimũ. i. cõtẽ
tionẽ seu discordi-
am excitari ꝑ spm̃
malignũ.
y Jnť abimelech
cẽ. vt suis iniquita
tibus erigentibus
destruerenť adinui
cẽ: z pz liz vsq; ibi.
z Agentes p̃das
cẽ. maxime de illis
q̃ fauebant abime
lech. a Venit
aũt gaal in auxiliũ
sychimitaꝝ: ambi-
ens sup eos dñinz
vt pz in sequẽtib⁹.

b Ad cui⁹ aduẽ
tũ cẽ. i. audaciores
effecti ꝓ ei⁹ p̃ntiã
c Egressi sẽ cẽ. q̃
ꝓtinebãt ad abime
lech z fautores ei⁹
in cõtẽptũ ipsius.
d Clamãte gaal
filio Oberh: vt sibi
ꝓpin attraberet et
p abimelech exalta
ret. e Quis est
iste abimelech. q̃si
d. nulli⁹ est momẽti
f Et q̃ est sychem.
q. d. ita nobilis ciui
tas ẽ et antiqua q̃
nõ dz seruire ei.
g Nũquid nõ cẽ
id est bois q̃ nõ bz
p̃ius dominãdi
h Et cõstituit p̃n
cipẽ. i. p̃positũ vel p̃
fectũ: put i beb. hz
i Zebul fuũ suũ
z sic fecit magnum
cõtemptum.
k Sup viros e-
mor cẽ. i. sup viros
tamantique nobili-
tatis: q̃ Emor qui
fuit a tpe abrahã po

eo: et cõsumat habitatores
sychem et oppidum mello:
egrediatur q; ignis de viris
sychẽ. z de oppido mello: et
deuoret abimelech Que cũ
dixisset fugit z abiit in bera
habitauitq; ibi ob metum
abimelech fratris sui. Re-
gnauit itaq; abimelech su-
per isrl tribꝰ annis. ⁹Misit-
q; dñs ʳspiritum pessimum
ˢinter abimelech et hĩtato
res sychẽ: qui ceperunt eũ
detestari z scel⁹ interfecti o-
nis septuaginta filiorũ hie
robaal: et effusionẽ sanguĩ-
nis eorum ꝓferre in abime-
lech fratrem suum z in cete
ros sychimoꝝ p̃cipes qui
eũ adiuuerãt. ᵗPosuerũtq;
insidias aduersuꝫ eũ i sum-
mitate montium: et dum il
lius p̃stolabant aduentum
exercebant latrocinia ᵘagẽ-
tes p̃das de p̃tereuntib⁹.
Nunciatũq; est abimelech
ˣVenit autem Gaal filius
obeth cũ fratribꝰ suis. z trã
siuit in sychimã. ʸAd cuius
aduẽtũ erecti habitatores
sychem. ᶻEgressi sẽ i agros
vastãtes vineas vuasq; cal-
cantes: et factis cantantiũ
chorꝰis ingressi sunt phanũ
dei sui: et inter epulas z po
cula maledicebant abime-
lech ᵇclamante gaal filio o.
beth. ᶜQuis est iste abime-
lech: ᵈ z que est sychem vt ser
uiamus ei: ᵉNunquid non
est ipse filius hierobaal: ᶠet
constituit p̃cipem ᵍzebul
seruũ suũ ʰsuper viros emoꝝ
patris sychẽ: Cur ergo ser
uiemus ei: ⁱUtinam daret
aliq̃s populũ istuꝫ sub ma
nu mea vt auferrem de me-
dio abimelech. ᵐDictũq; ẽ
abimelech. Congrega exer
citus multitudinem: et ve-
ni. zebul enim princeps ciui-
tatis auditis sermonibus
gaal filij obeth iratus ẽval
de: et misit clam ad abime-
lech nuncios dicens. Ecce
gaal filius obeth venit i sy
chimam cum fratribus su-
is z oppugnat aduersum te
citatez. Surge itaq; nocte
cũ pp̃lo q̃ tecũ est: z latita i
agro: z primo mane oriente
sole irrue sup ciuitatez. Il-
lo aũt egrediẽte aduersum
te cũ p̃lo suo fac ei q̃ potu
eris. Surrexit itaq; abime
lech cũ omi exercitu suo no
cte z terẽdit insidias iuxta sy
chimã i q̃tuor locis. Egres-
susq; ẽ gaal filiꝰ oberh: z ste
tit i introitu porte ciuitatꝫ
Surrexit aũt abimelech: et
omnis exercitꝰ cũ eo de insi
diarum loco. Cunq; vidis
set populũ gaal dixit ⁿad ze
bul. Ecce de montibꝰ multi
tudo descendit. Cui ille re-
spondit. °Umbras monti-
um vides: quasi capita ho-
minũ: z hoc errore deciperis.
Rursũq; gaal ait Ecce po
pulus de vmbilico terre de-
scendit: et vnus cuneus ve-
nit p viã que respicit quer-
cum. Cui dixit zebul. Vbi
est nunc os tuum quo loque
baris: quis ẽ abimelech vt
seruiamus ei: Nonne ꝑ po
pulus est quẽ despiciebas:
Egredere et pugna ꝯ eum.
ᵖAbijt ergo gaal expectan
te sychimoꝝ populo et pu
gnauit contra abimelech q̃
p̃secutus est eum fugientẽ z
in urbem compulit. Lecti de
runtq; ex parte eius plurimi
vsq; ad portam ciuitatꝫ
z abimelech sedit in rumis:
ᵍzebul aũt gaal z socios ei⁹
expulit ne vrbe: nec in ea pas
sus est cõmorari. Sequẽti
ergo die egressus est popul⁹
in campũ: q̃ cũ nunciatuꝫ
eẽt abimelech tulit exerci-
tũ suũ et diuisit in tres tur-
mas: tẽdẽs insidias i agris
Videsq; q̃ egrederet ppl̃s
de ciuitate surrexit et irruit
in eo cum cuneo suo oppu-
gnãs z obsidẽs citatez: due
aũt turme ʳpalãtes p cãpuꝫ

tens et nobis: fu
it pi z dñs illius
ciuitatis.
l Utinã daret
cẽ. Er quo pz q̃
volebat dominã-
ri ibi.
m Dictũq; ẽ.
Hic o͂ñr describiť ipoꝝ rebellã
tiũ i impugnatio
ad instinctũ ipsi
us zebul prepo-
siti sui nũciantis
sibi i secreto ver
ba que audierat
ab ipso gaal: et
caute dissimula-
uerat. z pz lr̃a
q; ibi. n Et
rit ad zebul. q̃si
mulabat se et ci
gaal quousq; ab
imelech rever-
veniret sup eum
z socios ei⁹ z sub
ito eos interfici
ret ꝓter q̃d nit
bar eũ de cetero
diceres.
o Umbras mõ
tiũ vides cẽ. Et
quiť. Ecce ppl̃s
cẽ. i. ꝺ ca cumi-
mõtis: q̃d dixe
bulicus cre. q̃si
peremunct alios
ptib⁹ veritatis ad
quitur.
p Abijt ergo
gaal cẽ. Ca.
nõ erijt cum eo
cuz gaal ad pu
gnãdũ: sed exp
crabat interim
belli eventum.

q Zebul aut
cẽ. q̃a rebellan
sã fuerat in cam
po: z ꝓpt hoc po
pulus ciuitatis
parũ curabat de
cis. cetera pate
vsq; ibi.
r Palãtes p

cāpū.i.manifeste discurrētes: ⁊ inde paleꝫ dr̄ gallice.
t Porro abimelech. Hic ꝓnr describit vtrorūq; punitio.s.abimelech: ⁊ eoꝝ q̄ ꝓmouerūt eū ad regnū: qr interfecit eos: ⁊ finaliꝫ interfect⁹ ē ab eis. Primo ḡ describit destructio vrbis sicbē cū dr̄. v Quā cepit ⁊c Ita vt sal ⁊c.sal eā reddit terrā sterilē: ⁊ iō q̄n aliqs destruebat fūdit⁹ aliquā ciuitatē spargebat ibi sal i signū pfectę victorie. Secūdo describitur destructio fortalicij cum dr̄ ⁊ Dō cū audiss. ⁊c.⁊ ꝓ lr̄a vsq; ibi. y Abimelech āt ⁊c.ad obsidēdū eū. Sciēdū āt q̄ alia ē ciuitas i egypto q̄ silr̄ vocaꝫ thebes ꝙ fuit legio thebeoꝝ cui pfuit sāctus mauriti⁹. ⁊ alia i iudea noie thesba de qua fuit Helyas thesbites. Et alia est i grecia q̄ dr̄ thebe a q̄ dicūt thebani: ⁊ i hac obsidione abimelech interfectus est vñ sequit̄. a Et ecce ⁊c. In beb. dr̄ cerucē eius. Si.n. ꝓfregisset cerebrū statiꝫ fuisset mortuus vt vr̄:qđ tñ nō fuit immo ꝑcepit postea āmigēo suo q̄ interficeꝫ eū vñ subdit̄.

b Percute me ⁊c. pl⁹ ēm formidauit obprobriū etiā p⁹ mortēq̄ aie dānationē. Nō ēm licitū ē alicui sic accelerare mortē suaꝫ c Et reddidit de⁹. hec est cōclusio b⁹ capit̄ ostēdens qualiē malū abimelech ⁊ promouentium ipsum reuersuꝫ est in caput eoꝝ ꝟm maledictiōꝫ Joatham filij gedeonis.

aduersarios psequebātur: ᵉporro abimelech omī die illo oppugnabat vrbē: ᵛquā cepit interfectis hītatoribꝰ eī⁹: ipsa q̄ꝫ structa ita vt sal ī ea dispergeret. ᶠQuod cū audissent q̄ hītabant in turre sychimoꝝ: ingressi sūt phanū dei sui berith vbi fedus cū eo pepigerāt: ⁊ ex eo locus nomē acceperat: qui erat munit⁹ valde. Abimelech q̄ꝫ audiens viros turris sychimoꝝ pariter cōgloba tos ascendit in mōtē selmō cum omni populo suo et arrepta securi p̄cidit arboris ramum: impositumq; ferēs humero dixit ad socios: qđ me vidistis facere cito facite. Igitur certatim ramos de arboribꝰ precidentes sequebantur ducem. Qui circundantes p̄sidium successerunt atq; ita factum est: vt fumo ⁊ igne mille hominum necarentur: viri pariter ⁊ mulieres habitatoruꝫ turris sychen. ᵍ Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum thebes qđ circundans obsidebat exercitu: Erat autem turris excelsa in medis ciuitate: ad quam confugerāt simul viri ac mulieres: et omnes ꝓncipes ciuitat̄ clausa firmissime ianua: et super turr̄ tectum stātes p̄ ꝓpugnacula. Accedensq; abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter ⁊ approp̄quās ostio ignē supponere nitebat. ᵃ Et ecce vna mlier fragmē mole desup iaciēs illisit capiti abimelech: et cōfregit cerebrū eius. Qui vocauit cito armigerū suū: ⁊ ait ad eum Euagina gladiū tuū ⁊ pcute me: ne forte dicaꝫ q̄ a femina interfectus sim. Qui iussa pficiēs interfecit eum Illo q̄ꝫ mortuo oēs qui cū eo erāt ꝺ isrl̄ reuersi sunt in sedes suas: ᶜ ⁊ reddidit de⁹ malum quod fecerat abimelech contra patrē suū interfectis septuaginta fratribus suis. Sychimitę q̄ꝫ qđ opati erāt retributū ē: et venit sup eos maledictio ioathā filij hierobaal.

Capitulū.x.

ᵇPost abimelech surrexit dux ī isrl̄ ᵇthola filiꝰ phua patrui abimelechi vir de issachar: q̄ habitauit ī samir montis ephraim: ⁊ iudicauit isrl̄ viginti ⁊ tribꝰ ānis mortuusq; est ac sepult⁹ ī samir. ᶜ Huic successit iair galaadites q̄ iudicauit isrl̄ p viginti ⁊ duos annos: hīs triginta filios⁹ sedētes sup trigīta pullos asinaꝝ: ᶜ ⁊ ꝓncipes trigīta ciuitatū: que ex nomine eius ſt appellate anothiair id est oppida iair vsq; in p̄sentem diem in terra galaad. Mortuusq; ē iair ac sepult⁹ ī loco cui est vocabulū camon

b Thola filiꝰ ⁊c. Patruus ē frater p̄ris. ⁊ iō ꝟm istam translationē phua fuit frāt gedeonis Sed sequēs lr̄a videt repugnare cuꝫ dr̄. vir de Jsachar. Gedeon aūt fuit ꝺ ębu manasse vt dictū est. s. vj. c. Tribus aūt erāt incōmixte Ad quod ꝓt dici q̄ incōmixtio tribuū fuit sub p̄cepto ne cōmiscerentur sortes hereditatum. vt dictuꝫ fuit nu. xxxvj. ⁊ iō muliores q̄ nō habebāt hēditatē poterant nubere cum vir alterius trib⁹: vt dictū fuit ibidē: qr et hoc nō sequeba tur commixtio sortiuꝫ Mater aūt gedeonis ꝟm ista fuit huius conditionis et sic successiue cōtraxit vni viro ꝺ tribu manasse: ⁊ alteri ꝺ isachar. Sciendu; q̄ vbi translatō nostra habꝫ phua patrui abimelech. in hebreo bī filij thodo et ꝟm hebreos ē h̄ nomē ꝓprium patris ipsi⁹ phua et ꝟm h̄ nō oꝫ dicē q̄ phua ⁊ gedeō fuerī frres ex pte mr̄is. Sciēdū ēt q̄ thoo apud hebreos ē etiā nomen cōe: et significat patruū suū. ⁊ ꝟm hoc ꝓcessit trāslatio nr̄a. Sicut i latino idē nomē aliqñ ē ꝓprium ⁊ cōe: eq̄uocetur. Sicut hoc nomen romanus aliqñ accipit̄ ꝓ ꝓprio noie vni⁹ hīs: aliqñ ꝓ noie adiectiuo cōi ad oēm hoiem romanū. Translatō aūt nr̄a discrepat hic ab hebraico. vt pꝫ p̄dicta.

c Huic successit. Hic describitur tempus secundi iudicⁱ et patet lr̄a vsq; ibi. ꝺ Sedentes ⁊c. i. mulos ꝟm translationem istam. In hebreo nō additur asinaꝝ. et iō ꝟm

Capitulū.x.

Post abimelech. Hic describitur quinta tribulatio filiorum israel a qua liberati fuerunt ꝑ Jepthe. Et primo ponitur pōdus tribulationis. Secundo modus liberationis: capitulo.xj. Tercio impetus seditionis. xij. capitulo. Prima in duas: quia primo describitur tempus pacis. secundi tribulationis ibi. Filij āt isrl̄: vt oppositа iuxta se posita magis eluceſcāt. tps aūt pacis describit sub duobus iudicib⁹ successiue p̄sidentib⁹. Tps aūt secdi ponit ibi. Huic successit iair. De primo dr̄. b Post abimelech surrexit dux in israel. Nō dr̄ rex sicut de abimelech. q̄ inīq̄ vsurpauit sibi nomē regiuꝫ. Iste āt redijt ad modū pristinū: quo iudices p̄erāt .s.p modū directionis ⁊ p̄silij magꝫ ꝑ modū dominij.

ctores hebraicos: p pullos intelligūt b equi iuuenes t electi. f Filij aūt isrl. b ꝓ̄r describit tps tribulatōnis vbi ꝓmo describit culpa: cū dr. f Filij aūt tc. q̄ explicant magi ꝑticulari cū dr. g Et seruierūt idolis baalim tc. t noiant b septē ydolatrie: vt pz in lra. Secundo ponit debita pena cū dr. Cōtra qs iratus ē dns tc. t ptz Tercio pnia: cum subdit. Peccauim⁹ tc. Et sequit.

b Quib⁹ locut⁹ ē dns. s. p phinees. q̄ adhuc viuebat: vt dicunt hebrei: tñ si dcm eor ē verum erat mltū antiqu⁹ qz a tpe q̄ filij isrl d bellauerūt seon et og: t balac vsqz ad tps iepthe q̄ liberauit filios isrl d bac tribulatiōe fluxert anni. ccc. vt br. c. se. deficiunt tñ aliq̄ vt dicet: qz fuit et tñ extūc phinees iam erat bō pfectus: qz fuit duct⁹ exercitus ꝫ madianitas vt br ifume. xxxj. Pōt et dici q̄ fuit p aliū ꝓphaz: qz nō noiat b qs ille fuerit. i Mūqd ñ egyptij tc. b noiantur. vij. gētes a qb⁹ tribulatōnes passi sūt filij isrl ꝫ. vij. idolatrias ꝑ. noiatas i qb⁹ deliquerāt.

k Iccirco tc. tales negationes diuini auxilij intelligende sunt sub cōditione. s. si nō vere peniteāt illi q̄ sunt in afflictiōe positi. vt pz ex sequētib⁹.

l Ite t inuocate deos qs elegistis. iro nice loq̄t: vt de peccatis magis doleāt t ꝓfūdāt: ro subdit.

m Dixerūtqz tc. t q̄ hec patientia data fuit pz p hoc q̄d subdit. n Oia definib⁹ tc. t ideo prius negatū auxiliū cessit dūs: ido subdit. o Qui voluit suq miserūs eor. Itaqz tc. i. od bellū mutuo se cōuocantes t exhortātes ꝓtra israel.

p Quis ꝓm⁹ ex nobis tc. Hoc dixerūt ꝓncipes de galaad vt alios cū maiori diligētia eēt capitane⁹ i bello illo qz ad victoriā cōsequēdā multū valet diligentia ducis t cōstantia ipsius.

Capl'm. xj.

a Erit itaqz. Descripto pōdere tribulationis. b ꝓ̄r describitur modus liberationis: vbi primo describit additio ducis liberātis: scdo humiliatio ipsius dēpcantis ibi. Et misit nūcios. tercio ꝓstratio aduersarij retellātis ibi. Factus est ergo. Circa primū describit ip⁹

f Filij aūt isrl peccat⁹ veteribus iūgētes noua fecerunt malū in ꝓspectu dñi⁹ t fuerunt ydolis baalim et astaroth. t dijs syrie ac sydōis t moab et filior ām̄ō t phi listijm: dimiserūtqz dñm et non coluerunt eum. Cōtra quos dns iratus: tradidit eos in manus philistijm et filior ammon. afflictiqz sūt: t vehementer oppssi per annos octo omnes q̄ habitabant trans iordanē in terra amorrei que est in galaad: intātū vt filij ammon iordane trāsmisso vastarēt iudā t beniamin t ephraim Afflictusqz ē isrl nimis. Et clamātes ad dñm dixerūt. Peccauim⁹ tibi qz dereliq̄mus te deum nr̄m t seruiui mus baalim. b Quib⁹ locutus est dns. Nūqd nō egyptij t amorrei filijqz ammō et philistijm: sidonij quoqz t amalech t chanaan oppssi serunt vos: et clamastis ad me t erui vos de manu eor. t tñ reliquistis me t coluistis deos alienos. k Iccirco nō adiam vt vltra vos liberem. l Ite et inuocate deos quos elegistis: ipi vos liberent in tpe angustie. m Dixerūtqz filij israel ad dominū Peccauimus redde tu nob q̄cquid tibi placet: tm̄ nunc libera nos. Que dicentes:

n omnia d finib⁹ suis alienorū deor⁹ ydola proiecerūt: t seruierunt dño: o qui voluit sup miserijs eor. Itaqz filij ammon clamātes in Galaad fixere tēt oria: ꝑ qs congregati filij isrl i maspha castrametati sūt. Dixerunt qz principes galaad singuli ad primos suos. Qui primus ex nobis contra filios ammō cepit dimicare: erit dux populi galaad.

Capitulū. xj.

a Erit itaqz illo i tēpore iepthe galaadites vir fortissim⁹ atqz pugnator filius b mulieris meretricis: qui natus est de galaad. c Habuit autē galaad vxorē de q̄ suscepit filios: q̄ postq̄ creuerāt eiecerūt iepthe dicētes. d Heres in domo pris nr̄i eē n̄ poter⁹: qz d adultera mre nat⁹ es. Quos ille fugiēs atqz deuitās habitauit i tra thob. e Cōgregatiqz sūt ad eū viri iopes t latrocinantes: et q̄si principem sequebantur. f In illis diebꝫ pugnabāt filij ammon contra isrl: qb⁹ acriter instantib⁹ prexerunt maiores natu de galaad vt tollerent in auxiliū sui iepthe d tra thob. g Dixerūtqz ad eū Veni t esto princeps nr̄: et pugna contra filios ām̄on. h Quib⁹ ille rñdit. i Nonne

f In illis diebꝫ. hic ꝓ̄r Iepthe in ꝓncipē tre Galaad eligit: vñ subdit. g Dixerūtqz ad eū. Veni et esto ꝓnceps nr̄. dū tñ tu sis dux belli nr̄i.

h Quibus ille rñdit. nō statim credens eis ꝓpter ea que passus fuerat ab eis.

i Nonne vos estis q̄ odistis me. Iz supradictū sit de fratrib⁹ suis tm̄ q̄ eiecerūt eū: tñ b alloquit senes illi⁹ ppli generaliter: qz ad ḡrimoniā t instinctū fratrū suor senes q̄ erāt iudices illius ppli eiecerāt eum. vel forte inter illos q̄ venerunt ad Iepthe erant fratres sui. vel eor aliqui ad quos principaliter direxit verbum suū

fuit natus de terra galaad. t pater ei⁹ vocat⁹ ē galaad vt stati subdit i pñti. ca. Et ciuitas sua vocata est galaad. vt br infra ca. xij.

b Filij⁹ mulieris meretricis. Hebrei dicunt. Filius mulieris hospitatricis qz nomē b positus est equocum ad meretricē et hospitatricē: vt dictum fuit Iosue ij. de raab t forsitan vtraqz significatio isti mulieri cōuenit.

c Habuit aūt galaad pater. Iepthe. Vxorē. aliam t veram.

d Heres in domo pris tc. In hebreo br tm̄ in libris correctis qz de altera mācipatus ex.

e Cōgregatiqz sūt ad eū viri inopes t latrocinantes. In hebreo non br hoc: t latrocinātes. credibile. n. ē q̄ agebāt ꝓdas de aduersarijs filiorū isrl tm̄ sicut Dauid t viri ei⁹ faciebāt: vt habet̄ j. Regū. xxvij.

popter qđ vlīgentiꝰ explicāt intentū suū dicētes.
k Ob hāc igit cām ꝛc. Qua explicata rndit iepthe.
l Si vere venistis ad me.i. fidcliter: ꝛ absq; fallacia. hoc dicit interrogādo. qui rnderunt ei simplr affirmādo etiam iuramento: cum dr. m Dns ꝛc. Jurare em est deū in testem inuocare.
sequit. n Locutusq; est iepthe oēs ꝑmo. suos i maspha. ibi enim erant congregati galaaditē corā dño: qa dns pns ē vbiq; ls ibi n ēēt tabernaculū: ꝛ nō ibi explicauit iepthe pacta q̄ erāt inē ipm et ppm vt negociū esset firmū ꝛ solidū.
o Et misit nūcios. Hic consequēter ponitur supplicatio rēcantis. Ad cuiꝰ intelligentiā cōsiderādū q filij isrl petētibꝰ trāsitū pacificū sp ērā seō regē amorrei nō soluz ipse negauit: ꝫ eis occurrēs eosdē etiam ad plīū puocauit. ꝓpter qđ dns ipm et terrā suā i manꝰ filioꝝ israel tradidit. cuiꝰ ēre vnā ptē seon abstulerat a filijs Moab: vt br Nūe. xxj. Rex autem iste āmō ꝛe q̄ ꝫ agit regēbat etiam in moab. ꝓpter qđ illā terraz quā seon abstulerat đ moab tanq̄ suā repetebat: et a filijs isrl iniuste possessam dicebat: qđ nō erat verū sicut fuit declaratuz Nūc. xxj. Igit circa hoc primo ponit ipius iepthe petitio būlis. Secūdo regis āmon rnsio irrōnabilis: ibi. Quibꝰ ille rndit. Tercio rnsionis euacuatio rōnabil: cum dr. Per quos rursum. Circa primū dicit.
o Et misit nūcios ꝛc. volebat. n. declarare titulū suū iustum: ꝛ iō primo misit nuncios ꝛe pace tractanda et in hoc se humiliauit dicens. p Quid mihi ꝛ tibi ē q. d. nō habeo voluntatē bellandi tecuz nec tu habes causam ꝓtra me. q Ut vastares terrā meā. i. meo regimini ꝛ defensioni cōmissam. r Quibus ille respondit. Hic consequenter ponitur responsio irrationabilis cum dicitur. s Quia tulit israel terrā me-

vos estis qui odistis me et eiecistis đ domo patris mei ꝛ nūc venistis ad me necessitate compulsi. Dixeruntq; pncipes galaad ad iepthe. k Ob hanc igit cām nūc ad te venimus vt pficiscaꝛ nobiscū: et pugnes ꝓtra filios āmon: fiatq; dux oīm qui habitāt in galaad. Jepthe q̄q; dixit eis. l Si vere venistis ad me vt pugnez ꝓ vobis cōtra filios ammon: tradideritq; eos dns in manꝰ meas ego ero vester pnceps. Qui responderunt ei. Dominus qui hec audit ipe mediatoꝛ mac testis est q nostra ꝓmissa faciemꝰ. Abijt itaq; iepthe cum principibꝫ galaad. fecitq; eū oīs populus princi pem sui. n Locutusq; ē iepthe oēs sermones suos corā dño i maspha. Et misitº nūcios ad regē filioꝝ āmon q̄ ex psona sua dicerētꝰ Quid mihi ꝛ tibi est: qꝛ venisti cōtra meq vt vastares terram meam. r Quibus ille rndit. s Quia tulit isrl terrā meā qn̄ ascendit ꝛe egypto a finibus arnon vsq; iebocatq; iordanē. Nunc ergo cuz pace redde mihi eam. t Per qs rursum mandauit iepthe ꝛ imperauit eis vt dicerēt regi ammon. Nec dicit iepthe Non tulit israel terrā moab: nec terram filioꝝ āmon

sed qn̄ ꝛe egypto conscenderunt: ambulauit ꝓ solitudinē vsq; ad mare rubrū ꝛ venit in cades. Misitq; nuncios ad regē edom dicēs. Dimitte vt transeam terrā tuam. Qui noluit acquiescere pcibus eius. Misit quoq; ad regez moabꝫ: qui ꝛ ipe trāsitū pbere ptēpsit. Mansit itaq; in cades ꝛ circuiit ex latere terram edom ꝛ terrā moab. Venitq; ad oriētalē plagaz terre moab ꝛ castrametatus est trans arnō nec voluit intrare tminos moab. Arnon quippe cōfiniū ē terre moab. Misit itaq; isrl nuncios ad seon regē amorreoꝝ: q̄ habitabat i esebon. ꝛ dixerunt ei. Dimitte vt transeā ꝓ terrā tuā vsq; ad fluuiū. Qui ꝛ ipe isrl ꝝba respiciēs non dimisit eum trāsire ꝑ tminos suos: ꝫ infinita multitudine congregata egressus ē ptra euz in iasa ꝛ fortiter resistebat. u Tradiditq; euz dns in manu isrl cū oī exercitu suo ꝛ ꝑcussit eū: ꝛ possedit oēm terraz amorrei habitatoris regionis illius ꝛ vniuersos fines eiꝰ đ arnon vsq; iebocꝫ ꝛ ꝛe solitudine vsq; ad iordanē. Dominꝰ ḡ ꝛeus isrl subuertit amorreū pugnātē cōtra illū ppl'o suo isrl. Et tu vis nūc possidere terrā eius

euacuatio rōnabil' vbi iepthe ostēdit triplici rōne q̄ illā terram filij isrl iuste possidebāt. Secūda pōit ibi: Tradiditq;. Tercia: ibi Nisi forte. Prima ratio accipit ex ꝫ q̄ filij isrl impugnauerūt filios ammō ꝛ moab: Sed seon eos impugnantes occiderūt: ꝛ ꝑ dns quicq̄d possidebat iure belli acquisierūt. Hanc aūt rōez iepthe tangit diffuse repetens processum filioꝝ israel ꝛe clinando a terminis āmon et moab: vt habet Deutro. ij. ꝛ Nūe. xxj. Et patet litera vsq; ibi.
y Egressus est ꝛ eum ꝛc. ipe em seō iuit obuiam filijs israel etiā extra terram suā ad eos ꝛebellanduz. Ex quo ꝑz q̄ babuerūt cōtra eū iustū bellum ꝛ ꝑ dns regnū eius i iusto bello acquisitum a filijs israel: fuit ab eis et iuste possessum.
x Tradiditq; eū Hic ponit scda rō que accipit ex auctoritate diuina qꝛ ē dns celi ꝛ terre. ꝛ ideo pōt terraz ab vno possessaz alteri dare ꝓ sua voluntate. qđ fecit ꝛe terra possessa a seō rege tradendo eaz filijs isrl possidēdaz sm q̄ dr Deutro. .ij. Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon amorreoꝝ: ꝛ terraz eius incipe possidere et
cetera. ꝛ hanc rōem tangit iepthe dicēs. x Tradidit q̄z eum dns ꝛc. Et ꝑz litera vsq; ibi. y Nonne ea que possedit chamos ꝛc. quod dupliciter exponitur vno mō sic. Que possedit chamos ꝛeus tuus: id est populus moab qui chamos colebat: vt sit sensus q̄ illa ps terre moab que actu possidebatur ab eo quando filij israel ꝛebellauerunt seon illa ꝛe iure erat populi moab: non autē illa pars quā possidebat seon a filijs israel acq̄sita. Alio modo exponitur: vt sit confirmatio rationis ꝓcedentis. Ad cuius intellectū cōsiderandū q̄ sicut fideles victorias suas attribuūt ꝛeo vero ita infideles victorias suas suo ꝛeo

falso:dicit igit. y Mõne ea q̃ possedit.i. possidere te
fecit. z Chamos dr̃tu⁹.fm opinionẽ tuã. a Ti
bi iure debẽt.i.reputas iuste acqsitã p victoriã.
b Que aũt dñs deus nr̃ dc̃.q.d. multofortius illud qd̃
obtinuimus deo vero nobis victoriã pstante:iuste est no
bis acquisitũ z pos
sessum. c Misi
forte. Hic ponitur
tercia rõ que hic ac
cipit ex pscriptiõe
qz ppls isrl fuerat i
tã longeua z pacifi
ca possessione bui⁹
terre q̃ nullus dece
tero deberet recla
mare z maxime qz
iustus titulus pces
serat.vt pt̃z ex pre
dict̃.z hoc ẽ qd̃ dr̃
c Misi forte meli
or es balac dc̃. qui
erat rex moab illo
tpe quo debellatus
fuit seon:vt br̃ Nu
me.xxi.qui ꝛvocaverit balaã ad ma
ledicendũ filijs isrl
nõ tñ repetebat ẽ
rã moab quaz filij
isrl abstulerãt a se
on. Sz timebat ne
pderet aliã partez
z terrã madian de
qua erat natus vt
dictum fuit ibidez
nec aliquis ali⁹ rex
post eum repetiuit
hanc terrã:ido sub
dit. d Aut do
cere potes q̃ iurga
tus sit .s. quicunq̃
rex moab post ba
lac. e Contra
israel z pugnauerit
contra eũ.ad recupandũ hanc terram. f Qñ habita
uit in esebon dc̃.i.toto tpe quo isrl habitauit in ista terra.
z quantũ fuerit illud tps subdit dicens.
g Per.ccc.annos.deficiunt tñ aliqui vt videbit̃.
h Igitur nõ ego pecco in te. Hic ex predictis rõnibus
iepthe cõcludit q̃ habeat iustam cãm defensionis: et rex
ammon iniustã invasiõis. Antedq̃ vltra ꝓcedat̃ videdũ
est q̃d de trecentis annis pdictis deficiat. Ad cui⁹ intelle
ctum ꝓsiderandũ q̃ sicut in sciẽtijs bũanitus inuẽtis mi
nus nota vel dubia p ea que sũt certa declarant̃:sic in sa
cra scriptura que est p diuinam reuelatõem tradita pas
sus dubius vel obscurus p aliũ passum q̃ certus est z de
terminat⁹ dz declarari. Isti aũt trecẽti anni non determi
nant̃ hic p scripturã nisi relatiue tm̃.s.inquantũ refert di
ctum iepthe arguentis pscriptõem. In qua allegatõe so
lent boies allegare quantũ pñt plus de tpe apparenter z
aliqñ excedunt:nec tñ scriptura vel actor scripture hoc
referens dicit falsum:qz refert veraciter id qd̃ dictũ ẽ: lz
dicens excesserit vl defecerit. Sic est in ꝓposito de iepthe
cuius verba nõ sunt autentica inquantũ sunt ipius. Sa
cra aũt scriptura.iij.Reg.vj.determinat tempus qd̃ flu
xit ab exitu filioz israel de egypto vsq̃ ad fundatõz tem
pli p salomonẽ in pncipio quarti ãni regni sui.s. cccclxxx.
annos. Si aũt.lxxx.anni ab isto nũero q̃ in scriptura cer
tus reputat̃ removeant̃.tps qd̃ pcessit ab exitu de egy
pto vsq̃ ad debellatõem seon qñ terra pdicta fuit acqsi
ta:vt dictũ est z tempus qd̃ fluxit a pncipio pncipa
tus iepthe qñ ista allegauit vsq̃ ad quartum annum re
gni salomonis exclusiue:in cuius principio tẽplũ fun
dauit:remanẽt tm̃.cclxvij.anni.z sic a.ccc.pdictis defi
ciũt.xxxij.anni. Probatio assumpti qz ab exitu de egy
pto vsq̃ ad ingressum terre pmissionis fluxerũt.xl.an
ni.vt pz in plurib⁹ locis sacre scripture:seon aũt fuit de

i Mõne ea q̃ possedit³ cha
mos de⁹ tu⁹ tibi⁸ iure debẽ
tur. k Que aũt dñs deus nr̃
victor obtinuit.in nostram
cedẽt possessionẽ. l Misi for
te melior es Balac filio se
phor rege moab⁹ aut audere
potes q̃ iurgatus sit⁴ cõtra
isrl: z pugnauerit ꝑ eum qñ
⁵habitauit in esebon z vicu
lis eius z in aroer z villis il
lius: vl in cũctis ciuitatibꝫ
iuxta iordanẽ ⁶p trecentos
annos. Quare tãto tpe ni
hil sup hac repetitõe tenta
stis. m Igitur nõ ergo pecco
in te.sed tu contra me male
agis indicẽs mihi bella nõ
iusta. Judicet dñs arbiter
huius diei inter isrl z filios
ãmon. Noluitq̃ acqescere
rex filioz ammon verbis ie
pthe que p nũcios manda
uerat. n Fact⁹ ẽ ergo sup iep
the spũs dñi: z circuiens ga
laad z manasse maspha q̃z

galaad:z inde transiens ad
filios ammon: o votum vo
uit dño dicens. Si tradide
ris filios ammõ in manus
meas q̃cunq̃ primus fuerit
egressus de foribus domus
mee: mihiq̃ occurrerit re
uertẽti cũ pace a filijs ãmõ
eũ holocaustũ offeraz dño.
Trãsiuitq̃ iepthe ad filios
ãmon vt pugnaret ꝓtra eos
quos tradidit dñs in man⁹
eius: ꝑcussitq̃ ab aroer vs
q̃dũ venias in mẽnith vi
giti ciuitates:z vsq̃ ad abel
q̃ ẽ vineis cõsita plaga ma
gna nimis: hũiliatiq̃ sunt
filij ãmõ a filijs isrl. Reuer
tenti aũt iepthe in maspha
domũ suã:occurrit ei vnige
nita filia sua cum tympa
nis z choris. Non.n.hẽbat
alios liberos.Qua visa sci
dit vestimẽta sua z ait.Heu
me filia mi:p recepisti me: et
ipsa decepta es q Aperui.n.

bellat⁹ quasi p
vnũ ãnũ añ in
gressuz terre,p
missionis viuẽ
te adhuc moyse
Et sic añ acqui
sitiõez predicte
terre fluxerũt ãni
xxxix. Itẽ a pn
cipio pncipat⁹
iepthe. vsq̃ ad
terciũ annũ re
gni salomõis in
clusiue fluxerũt
anni.c.z.lxxiij.
ãni:qz iepthe iu
dicauit isrl xl
ãnis. Et post eũ
abessan septẽ et
postea abialon
decẽ: Et post ab
don octo.vt ha
betur Judi.xij.
de his trib⁹. Dꝫ
ipm samson.xx.
Jud.xvj. Post
ipsum heli.xl.vt
hr̃.j. Regũ .iiij.
Postea samuel
cui⁹ anni ꝓbẽ
dunt cuz annis
saulis:z fuerunt
insil iuncti.xl.vt
habeẽt Act.xiij.
Postea dꝫ regꝫ
nit annis.xl.vt
habeẽt.ij.Re.v.
Post eum salo
mon tribus an
nis ante fundatõez templi.vt habeẽt.iij.Reg.vj.z isti
anni sil iuncti cũ pcedentibus faciunt annos. ccxij.q̃
bus si iungant̃.cclxvij.anni pdicti faciũt. cccclxxx.an
nos.z sic patet qd̃ supra dictũ est. Anni aũt.cclxvij.pdi
cti.s.a tpe debellatõis seon vsq̃ ad pncipiũ duca
tus iepthe sic accipiunt̃ p ptes. vnus annus ante in
gressum terre,pmissionis de duca tu moysi: vt pt̃z p p̃
dicta. q̃draginta q̃bus pfuerũt iosue z otboniel: vt hr̃
Judi.iij. Tempus.n.iosue in sacra scriptura nõ deter
minat̃:z iõ sub tpe otboniel q̃ ei successit ꝓhenditur
Octuagita q̃bus pfuit aioth p⁹ otboniel: vt hr̃ Judi.
iij.ca. Quadraginta anni delboze.vt hr̃ Judi. v.cap.
Quadragita gedeõis: Judi. viij. Tres abimelech Ju
di. ix. Vigiti tres ipi⁹ tbola: Judi.x.ca. Vigiti duo ipi⁹
Jair: Judi.x. Decẽ z octo anni q̃bus filij isrl fuerunt
sine iudice seruientes philistijm z filijs ãmõ añ,pmo
tõem iepthe vt hr̃ Judi.x.z isti anni sil iuncti faciunt
cclxvij.z sic pt̃z ꝓpositũ. i Factus ẽ ꝑ.Hic pñr de
scribit̃ ꝓstratio rebellantis.s.regis ãmon q̃ noluit ac
quiescere ꝓbis rõnabilibus ipius iepthe cui⁹ modꝫ de
scribit̃ cũ dr̃. i Factus est ꝑ sup iepthe spũs dñi.i.
voluntas z audacia pugnãdi ꝑ ppio in ꝓfidentia di
uini adiutorij. k Votũ vouit dño dc̃.lz aũt illõ vo
tũ,pcesserit ex deuotõe.tñ factũ fuit indiscrete qz dꝫ
mo sua primo poterat egredi obuiam ei canis qui nõ
est aial imolaticiũ imo nec in imolatiõe poterat recipi
ei⁹ pciũ.cetera patẽt vsq̃ ibi. l Decepisti me z ipa
decepta es.in hebreo hr̃: Turbasti me, z tu turbata es

tum qui credebat eam immolandā: tum qz non habebat aliam, plen. m Aperui cīm ꝛc. p votum supra dictū. n Et aliud facere nō potero: qz votum est p missio deo facta q̄ debet impleri: eo tm̄ mō quo licitū ē. o Plangā virginitatē meaz: qz tunc temp̄is obprobrium erat mori sine prole.

p Reuersa est ad patrē suū: 7 fecit ei sicut vouerat. Que ignorabat virum. Exinde mos increuit ī israel 7 psuetudo seruata ē. vt post anni circulū conueniāt in vnū filie isral: 7 plāgāt filiā iepthe galaadite diebus quatuor.

os meū ad dñm: n 7 aliud facere non potero. Cui illa rñdit: Pater mi si aperuisti os tuum ad dñm fac mihi qđ cunqz pollicitus es: cōcessa tibi vltiōe atqz victoria de hostib tuis. Egressqz ad patrē. Hoc solū mihi p̄sta qđ dep̄cor. Dimitte me vt duobus mēsib circūeaz mōtes o 7 plangā vginitatē meā cū sodalib meis. Cui ille rñdit. Vade. Et dimisit eam duob mēsib. Cunqz abiisset cū socijs ac sodalib suis flebat vginitatē suā in mōtib. Expletisqz duob mensib p reuersa ē ad p̄ez suū: 7 fecit ei sicut vouerat. Que ignorabat virum. Exinde mos increuit ī israel 7 psuetudo seruata ē. vt post anni circulū q̄uenīāt in vnū filie isral: 7 plāgāt filiā iepthe galaadite diebus quatuor.

q Sce autem .xij. in ephraim orta est seditio. Nam transeuntes ꝛ

set: qz emissio voti nō p̄t fieri nisi de bono: nec p dñs ei⁹ impletio. Et iō argumentū magis videt ad oppositū. Itē si argues: hic scribit: Dimitte me 7 plangā virginitatē meā. 7 postea subdit: Cōsuetudo seruata est vt post anni circulū conueniant filie israel 7 plāgant iepthe filiā 7 ido videtur q̄ fuerit occisa. Ad qđ p̄t dici q̄ in p̄ncipio iepthe credidit eam cē occidendā. 7 ipa silr audito vbo patris. Et iō dixit. Dimitte me ꝛc. Sed anteq̄ rediret iepthe mutauit p̄positū de cōsilio sapientū. Or aūt postea subdit. Cōsuetudo facta ē ꝛc. dicendū est q̄ hec cō suetudo facta ē rōnabiliter in memoriam filie iepthe q̄ parata fuit p̄ri obedire vsqz ad mortē corpalem 7 obediuit vsqz ad mortez ciuilem vel spūalez vt 7 reliqe filie isral docerent obedire parentibus. Sed adhuc cōtra p̄dicta arguitur q̄ immolatio innocētis sit deo accepta. sicut ptz Gen. xxij. vbi abraā cōmendat de hoc q̄ voluit filiū innocentē immolare. Ad qđ dicendū q̄ nō est sic. q̄ abraā habuit de hoc p̄ceptū diuinū vt hr ibidē. ois aūt bō quantūcūqz innocens debitor ē mortis pp pctm̄ p̄mor pentū ipi deo q̄ hoc debitū p̄t repetere qñcunqz vult 7 quō vult. Et iō abraam bene fecit deo volens obedire in sui filij immolatōe. Sed q̄ aliqs ex voto emisso voluntarie interficiat innocentē est illicitū. Item cōtra p̄dicta arguit. q̄ scribitur Gen. ix. Crescite 7 multiplicamini. 7 Deutro. vij. Nō erit apud te sterilis vtriusqz sexus. Obseruatio vo virginitatis excludit multiplicatōem plis: ergo videt q̄ fuerit illicita tpe legis. pp qđ vr inconuenienter dictū q̄ filia iepte fuerit dño p̄secrata vl sacrificata p obseruatōem virginitatis. Dicendū q̄ illud p̄ceptum: Crescite 7 multiplicamini ꝛc. datū fuit noe in exitu arcbe qñ erant pauce p̄sone būane. s. octo tm̄ quatuor viri 7 quatuor mulieres: qz tunc genus būanū indigebat multiplicatōe p carnalē generatōem ordinatā ad diuinū cultū: 7 iō multiplicato genere būano cessauit illud p̄ceptū in pticularib⁹ p̄sonis. qz in cōitate būani generis multi sunt. p̄ni ad generatōis actum p quos impletur p̄ceptū cōitari factū. Or aūt addit illud Deutro. vij. Nō erit apud te sterilis ꝛc. nō est p̄ceptū: vt ptz inspicienti textū: s est quedā p̄missio facta obseruantib⁹ lege matrimonij de fecunditate plis habenda: sicut etiā tpe euāgelij multiplicatio plis p̄sonis exīntib⁹ in matrimonio reputat beneficiū diuinū. Per boc tm̄ nō excludit: quin obseruatio virginitatis sit deo acceptior: q̄ tm̄ repit in pauc̄ p̄sonis. pp qđ dicit saluator Math. xix. Sunt eunuchi q̄ se castrauerūt pp regnū celor: q̄ p̄t cape capiat. q. d. pauci tales inueniuntur. Or aūt obseruatio virginitatis nō solū tpe euangelij: s etiā tpe veteris testamēti fuerit laudabilis 7 deo accepta ptz p exempla: qz belyas pbeta q̄ fuit valde p̄fectus 7 deo acceptus virginitatē seruauit: sicut habetur ex verbis Grego. omel. xix. sup euangelia. Rasias etiā. ij. Mach. xiij. cōmendat de hoc q̄ propositum p̄tinentie tenuit. beata etiā virgo maria votū virginitatis emisit: 7 sanctus ioseph spōsus eius cū ea vt tenent doct. catholici. 7 tū adhuc erat status vete. testam̄. Paulus. n. aplus cū adhuc eēt legis veteris emulator 7 euangelij p̄secutor virginitatē seruauit. 7 sic ptz q̄ obseruatio virginitatis fuit deo grata a tpe vete. legis.

Caplm. xij.

Ecce aũt. Descripta tribulatõe z modo liberatõis hic psequenter rescribit impetus seditõis. Et primo hmõi seditio describit. Secundo tps triũ iudicũ succincte subdit: ibi. Post hunc iudicauit. Circa primũ dicit. a Ecce aũt rc. Illi.n. re bac tribu erat supbi z mundane glie cupidi, pter cãm dictaz superius in pncipio octaui capitul: zõ volebãt de hoc q victoria ipi Jepthe ascribebat qui non erat d eoz tribu: zõ querebant occasiones cõtra eum dicẽtes. b Vocare nos noluisti rc. mentichãtur: vt patet ex sequẽtibus. Sz gratis querebãt occasiones dissensionis Et ptz lra vsq; ibi. c Posui aiaz rc. .i. necessitate vrgẽte exposui piculo vitã meã pugnando cũ paucis contra filios ãmon. Sequitur. d Pugnabat ptra ephraim. cuius cã subdit. e Quia dixerat fugitiuus ẽ galaad qd exponũt aliqui de Jepthe qui fuit electus a fratrib9 suis vt dictũ est supra in pncipio .xj. capli. Sed illd qd sequit de ephraim nõ bene consonat huic expositõi: q; non fugit de tribu ephraim. zõ melius exponit de populo galaad: de q subdit. f Et habitat rc. li habitat non ẽ in hebreo: s sic habetur: ibi. Fugitiuus est galaad in medio ephraim in medio manasse .i. nullius mẽti est aut reputatiõis in comparatõe ad hanc tribũ z ad illã. vt exponũt hebrei: Cetera patent vsq; ibi. g Dic ergo seboleth rc. Istud qd interptatur spica nõ est in hebreo: sed appositũ est a translatore. Hebrei aũt dicunt q seboleth nõ accipit hic in ista significatõne: s p cursu vel impetu aque: qd gall. dr fil. Seboleth eñ est nomẽ eq̃uocũ ad vtrunq;: videt tñ magis q h accipiat p sensu quẽ dicunt hebrei. q; ephraite petebant vt pmitterent trãsire fluuiũ iordanis: z iõ re hoc examinabant eos vtrũ cẽnt re ephraim aut nõ. vñ pm hebreos sic dicebant eis: dic seboleth fluuium transibo: Qui respondebat cheboleth. Ad cuius intellectũ sciendũ q apud hebreos lra s. triplicat. vna vocat sim: z habet forte sonuz vbicunq; ponat in pncipio medio vel in fine dictõis: sicut nra s. qñ ponit in pncipio dictõnis vel in fine: Alia vocat samech: z habet talẽ sonũ sicut nostra s. qñ pnunciat ab hoic linguã blesam habente: z sonus eius appropinquat ad sonũ lre que apud nos sonat c. p quam ponit in latino ch. vnde adhuc in antiquis abbatijs que sequunt modũ pnunciandi antiquũ sic pnunciant. Dicebo mache9 vbi scribit matheus. Illi aũt de ephraim vl per corruptõem lingue vel p cõsuetudinẽ p litera sin pnunciabãt lram samech sicut bõ blesus p hoc nomine symon diceret chimon. iõ subdit. h Eadẽ litera rc. q; p lra sym pnunciabat samech. i Statimq; apphensum. iugulabãt p hoc sciẽtes q eẽt de ephraim. k Post hunc. Hic pñr rescribit breuiter tps triũ iudicũ. quorũ primus fuit. l Abechsan. alis Abessan de bethlee: Hebrei dicunt q iste fuit booz. Secundus fuit abialõ. Tercius fuit abdon. m Qui habuit. xl. rc. .i. mulos: pm trãslatõem istam li asinarũ non ẽ in hebreo: z p hoc intelligunt eq̃ iuuenes fortes z electi sicut dictũ fuit supra .x. ca. de filijs iair.

Ca. xiij.

a Ursumq;. Hic describit septa tribulatio q facta ẽ p philistheos. Et pro ponit tribulatiõis pondus. Secũdo liberatonis mod9: ibi. Erat aũt qdã vir. Circa primũ ponit filioz israel culpa renouata: cũ dr. Rursumq; fecerũt filij israel malũ: z subdit pena inflicta cũ dr. b Qui tradidit rc. isti. xl. anni cõputant a tpe sanssonis z beli. q; p sanssonẽ nõ fuerũt filij israel oino liberati de seruitute philistinoz: lz restricta fuerit tyrãnis eoz. c Erat aũt. Hic pñr ponit liberatõis mod9: vbi primo describit ducis pditõ Scdo inuasiõis occasio. ca. xiij. Tercio bostiũ rebellatio: ca. xv. ibi. Cui sanson rñdit. Quarto ipius Sansonis mors z psummatio ca. xvj. Circa primũ primo describit ducis pceptio. Scdo eius natiuitas z pditio: ibi. Peperit. Circa primũ sciendũ q mater sanssonis erat sterilis. z iõ nõ pcepit eũ virtute nature tm: s virtute nature p grãm adiute. Circa quã grãm primo describit annũciatio angeli: scdo relatio verbi: ibi. Que cuz

statimq; apphensum iugulabant in ipo iordanis trãsitu. Et ceciderũt in illo tpe re ephraim qdraginta duo milia. Judicauit itaq; iepthe galaaditis israel lex annis z mortuus ẽ ac sepult9 i ciuitate sua galaad. k Post hunc iudicauit israel l abessan re bethleem qz habuit triginta filios z totidem filias. Quas emittens foras maritis redit z eiusdẽ nũeri filijs suis accepit vxores: introducens in domũ suam Qui septẽ annis iudicauit israel: mortuusq; ẽ ac sepultus in bethleem. Cui successit abialon zabulonites. et iudicauit israel decẽ annis: mortuusq; est ac sepultus i zabulon. Post hũc iudicauit isrl abdõ filius hellel pharatonites m q habuit qdraginta filios z triginta ex eis nepotes ascẽdentes sup septuaginta pullos asinaz et iudicauit isrl octo ãnis mortuusq; est ac sepultus i pharaton terre ephraim in mõte amalech.

Ca. xiij.

a Rursumq; filij israel fecerunt malũ in pspectu dñi b qui tradidit eos in manus philistinoz quadraginta annis. c Erat autem

veniſſet ad maritū: tercio confirmatio facti: ibi. Orauit itaq; quarto oblatio ſacrificij: ibi. Dixit manue. Circa primū ponit conditio patris cū dicit: o Vir de ſaraa. nomē eſt loci. e Et de ſtirpe dan ꝛc. vbi apparet eius cognatio. f Habens vxorem ſterilem.

In quo oñdit impedimentuz ex parte matris vt cōceptio pueri ſit magis mirabilis. Sequit g Caue ne bibas ꝛc. ſicera dicitur omnis potus inebriatiuꝰ h Nec immundum ꝛc. i. illa q̄ dicuntur immunda ad eſum ſm legem. put determinat Leui. xj. ca. Prohibetur em̄ comedere et bibere illa q̄ prohibent nazareis: Nūc. vj. ca. Cuiꝰ cā ſubdit.

i Quia ſcipies ꝛc. grā adiuuante naturam k Cuius non tanget ꝛc. quia nazarei tempe ſue conſecrationis nō poterāt radi. vt habet Nu. vj. ca. Iſte aūt ſanſon fuit cōſecratus per totam vitā ſuā. ſō ſubdit.

l Erit. n. nazareus dei ꝛc. nouꝰ eſt intelligendū p h̄ q̄ fuerit ſanctificatus in vtero ſicut iohannes baptiſta: q̄ de talibus ſctificatis tenet q̄ ñ peccauerit mortaliter. Sz iſta cōſecratio intelligitur p vomuz fortitudis que fuit quedā gratia gratis data: ꝛ pōt ſtare cum peccato mortali: ſicut ꝛ donū ꝓphetie. ꝛ fuit data ſanſoni p cōſolatione ppli. ideo ſubditur.

m Et ipe incipiet liberare iſrael ꝛc. ꝛ dicit incipiet. q̄ nō liberauit cōplete: vt ſupra dictū eſt. n Que cū veniſſet. Hic ponit deſcribitur reuelatio verbi: q̄a mulier iſta retulit marito ſuo p̄dicta dicēs. o Vir dei ꝛc. i. angelus in ſpecie viri. neſciebat tñ mulier q̄ eēt vere angelus: credebat tñ q̄ eēt a deo miſſus.

p Habens vultū angelicū. i. ſplendidū vltra cōſuetum hoim modū. q Terribilis nimis. i. venerabil ꝛ reuerendus: ſicut Gen. xxviij. Q̄ terribilis eſt locus iſte: non eſt hic aliud niſi domus dei ꝛ porta celi. Cetera patent ex dictis. r Orauit. Hic cōſequēter ponitur confirmatio facti p angelū ſecūdo apparētē ad

°quidā vir de ſaraa[c] ꝛ de ſtirpe dan noīe manue[f] habēs vxorē ſterilez cui apparuit angelus dñi: ꝛ dixit ad eam Sterilis es ꝛ abſq; liberis ſed cōcipies ꝛ paries filiuz. [g]Caue ergo ne bibas vinuz ac ſicerā: [h]nec īmūdū quicq̄ comedas: [i]q̄ concipies ꝛ paries filiū: [k]cuius nō tanget caput nouacula. [l]Erit em̄ nazareus dei ab infantia ſua ꝛ ex matris vtero: [m]ꝛ ipe incipiet liberare iſrl'ō mānu phiſtinoꝝ. [n]Que cuz veniſſet ad mariti ſuū dixit ei [o]Vir dei venit ad me[p] hūs vultuz angelicū: [q]terribilis nimis. Quē cuz interrogaſſem q̄s eēt ꝛ vñ veniſſet ꝛ quo noīe vocaret. noluit mihi dicere ſz hoc rñdit: Ecce concipies ꝛ paries filiū: Caue ne vinuz bibas nec ſicerā ꝛ ne aliquo veſcaris īmundo. Erit em̄ puer nazareus dei ab infantia ſua ꝛ ex vtero matris vſq; ad diem mortis ſue[r] Orauit itaq; manue dñm ꝛ ait: Obſecro dñe vt vir dei quē miſiſti veniat iterum: [s]ꝛ doceat nos quid facere debeamus de puero qui naſcituꝰ eſt. Exaudiuit dñs de cantē manue: ꝛ apparuit rurſū angelus dñi vxori eius ſedēti in agro. Manue aūt maritus eiꝰ nō erat cū ea. Que cum vidiſſet angelū feſtinauit ꝛ cucurrit ad virum ſuū nunciauitq; ei dicens. Ecce apparuit mihi vir quem ante videraz. Qui ſurrexit ꝛ ſecutus eſt vxorē ſuā: veniensq; ad viruz dixit ei: Tu es q̄ locutꝰ es mulieri. Et ille rñdit. Ego ſum. Cui manue: qñ inq̄t ſermo tuꝰ fuerit expletus: q̄d vis vt faciat puer: aut a q̄ ſe obſuare debebit. Dixitq; angelus dñi ad manue. [t]Ab oibus q̄ locutus ſum vxori tue abſtineat ſe: ꝛ q̄cq̄d ex vinea naſcit nō comedat: vinū ꝛ ſiceram nō bibat: nullo veſcat immūdo: ꝛ q̄ ei p̄cepi īpleat atq; cuſtodiat. Dixitꝰ ita q; manue ad āgelū dñi. Obſecro te vt acquieſcas p̄cib meis[u] ꝛ faciamꝰ tibiꝰ hedū de capris. [x]Cui rñdit angelus. [a]Si me cogis nō comedam panes tuos. [b]ſi aūt vis holocauſtū facere [c]offer illud dño[o] Et neſciebat manue q̄ angelus dñi eſſet Dixitq; ad eū. Q̄s eſt tibi nomē vt ſi ſermo tuꝰ fuerit expletus honorem[p] te. Cui ille reſpondit. [d]Cur queris nomē meū: quod eſt mirabile. [f]Tulit itaq; Manue hedū de capris et libamēta

p̄ces manue. Et ptz lra paucis exceptis que diſcurrent. s Doceat nos ꝛc. Iz em̄ angelus dixiſſz mulieri a q̄bus cauere deberet: hoc tñ non dixerat de puero naſcituro. ſō ſequitur poſtea. t Ab omnibus ꝛc. quia hec abſtinētia iniuncta erat mulieri rōne pueri. ꝛ ideo multo fortius puer erat a talibus abſtinendus aliter tamē q̄z mater: q̄a cum eēt nazareus per totam vitā debebat ſeruare legē nazareoꝝ oiboꝰ diebus vite ſue. mī āt vſq; ad natiuitatē pueri tm̄. v Dixit itaq; manue. h conſequenter ponitur oblatio ſacrificij. manue. n. credebat eū qui ei loquebatur eſſe hominē ꝛ ideo voluit ei offerre prādiū dicēs. x Faciamus tibi .i. p̄parem[q] tibi ad comedendū.

y Hedum de capris. ꝛ p hoc intelligūtur alia in prādio neceſſaria vt panis ꝛ vinum ꝛ ſimilia.

z Cui reſpondit angelus. quia cibo nō indigebat.

a Si me cogis ñ comedā. i. ſi velles me cogere non comederem.

b Si aūt vis ꝛc. .i. illa que attuliſti ad honorē diuinuz incendere.

c Offer illō dño. p beneficō q̄ tibi annunciaui ex pte eius.

d Et neſciebat ꝛc. q̄ talia nō obtuliſſet ei ad comedendum ſi credebat q̄ eēt p̄pha a deo miſſus: ꝛ ideo nō peccauit offerēdo ſacrificium extra locum tabernaculi ō p̄cepto vel ꝑſuaſione illius q̄ erat nūcius dei. Sequit. e Cur queris ꝛc. In hebreo habet quod eſt celatum vel ignotū q̄d exponunt hebrei dicētes q̄ nomina angeloꝝ qui mittuntur in miniſterium variātur ſm legationes ad quas mittuntur. vnde Eſaie. vj. Angelus qui miſſus eſt ad purgandum labia yſaie cum calculo ardenti nominatur ibi ſeraph cum tamen nō eēt de ordine ſeraphico. Angeli autem de futuris ad que mittendi ſunt non habent p̄cognitōem niſi quando deus reuelat eis: que reuelatio fit ſm formā ſue voluntatis. ꝛ iō angelus dixit nomē ſuum eē occultum: quia neſciebat q̄ de futuro mittendus erat. Alio mō pōt exponi: q̄ ſecreta dei et angeloꝝ non ſunt hominibus reuelanda niſi quantū deo placet. f Tulit itaq; ꝛc. i. liquida que cuz carnibus holocauſtoꝝ offerri ſolent: prout habetur in

Leuitico. g Et posuit supra petrã. vtens ea ꝑ altari. b Offerens dño ꝛc. In hebreo bꝫ. Offerens dño ⁊ mirabili vel occulto ad faciẽdũ: qz manue ñ erat ꝺ genere sacerdotali: ⁊ ío ad eũ nõ ꝑtinebat offerre sacrificiũ ꝟ obtulit materiã sacrificij ei qui sibi loquebaꝫ in nomine dei qui dixerat nomen suũ eẽ mirabile vel occultuz vt er illa materia faccẽt deo sacrificiũ: quia ꝓphete loquẽtes in noie dñi poterant offerre auctoritate ei⁹: sicut ⁊ sacerdotes: sicut ptz de belya. iij. Reg. xviij. Manue aũt credebat euz qui sibi apparebat esse ꝓphetam dñi erat etiaz plus q̃z ꝓpha. s. angelus. i Cunqz ascenderet ꝛc. ex hoc videꝫ q̃ ex illo lapide, ꝓcessit ignis cõsumẽs holocaustũ in signũ diuine acceptõis. k Angelus dñi ꝛc. volẽs ostẽdere q̃ ipse eẽt vere dei angel⁹ ad certificatõem verbi eius.

ꝟ ⁊ posuit sup petrã ᵇ offerẽs dño q̃ facit mirabilia. Ipse aũt ⁊ vxor eius intuebãtur ⁱ Cunqz ascẽderet flama altaris in celũ: ᵏ angel⁹ dñi pariter in flama ascẽdit. Qõ cũ vidisset manue ⁊ vxor ei⁹ ꝓni ceciderũt in terrã ⁊ vltra eis nõ apparuit ãgelus dñi. Statimqz itellexit manue angelũ dñi eẽ ⁊ dixit ad vxorem suam. Morte moriemur: qz vidimus dominũ Cui rñdit mulier. si dominus nos vellet occidere de manibꝫ nris holocaustuz ⁊ libamẽta nõ suscepissz: nec oñdisset nobis hec oĩa: neqz ea que sunt ventura dixissz. ⁿ Peperit itaqz filiũ ⁊ vocauit nomen eius Sanson. ⁿ Creuitqz puer ⁊ benedixit ei dñs ° Cepitqz spũs dñi eẽ cũ eo in castris dan inter saraa ⁊ esthaol.

Capꝫm. xiiij.

Descendit ꝟ sanson in thãnatha: videsqz ibi mulierem de filiabus philistiim: ascẽdit ⁊ nũciauit patri suo ⁊ mri sue dicens. Uidi mulierẽ in thãnata de filiabꝫ philistinoꝝ: quã queso vt mihi accipiatis vxorẽ Cui dixerũt pr ⁊ mater sua ᵇ Nũqd non ẽ mulier in filiabꝫ fratrũ tuoꝝ ⁊ in oĩ populo tuo: quia vis accipere vxorẽ ꝺ philistiim qui incircũcisi sũt. Dixitqz sanson ad patrẽ suum. Hanc mihi accipe qz placuit oculis meis. Parentes aũt eius nesciebant q̃ res a dño fieret: ° et quereret occasiõem contra philistiim ᵉ Eo eñ tempe philistiim dñabant isrseli. ᶠ Descendit itaqz sanson cuz patre suo ⁊ matre i thãnatha. Cunqz venissent ad vineas oppidi ᵍ apparuit catul⁹ leonis seuus ⁊ rugiens: ⁊ occurrit ei. ʰ Irruit aũt spũs dñi in sanson: ⁊ dilacerauit leonẽ q̃i hedũ in frusta de cerperet: ⁱ nihil oĩno hñs in manu: ⁊ hoc patri ⁊ matri nolu it indicare. ᵏ Descenditqz ⁊ locutus ẽ mulieri q̃ placuerat oculꝭ ei⁹: ⁱ ⁊ post aliquot

i Morte moriemur quia vidimus dñz. exponaꝫ sicut supra. vj. de gedeone. m Peperit itaqz. Hic ꝓsequenter describitur nativitas pueri: et eius educatio cum ꝺ:. n Creuitqz puer ꝛc. cõferendo ei donuz fortitudinis. ⁊ forte cũ hoc gratie gratũ facientis: vñ sequitur. o Cepitqz ꝛc. qz ꝑtunc illa tribus habitabat in tentoriis.

Descendit ergo sanson. Ca. xiiij.

Hic consequenter describitur occasio inuasionis philistinoꝝ: que occasio data est sansoni ex acceptione vxoris de philisteis: vt patebit ex sequẽtibus. Et ío circa hoc primo describiꝫ dicte vxoris peritio. secũdo petite desponsatio. ibi: Descendit itaqz. tercio despõsate acceptio: ibi. Et post aliquot dies. quarto inuasiõis occasio: ibi. Cũ igiꝫ ciues. Circa primũ dicꝫ. a Descẽdit igiꝫ sanson in thãnatha. villa est philistinoꝝ ad quã venit sanson ad videndũ festũ qꝺ faciebãt philistei quibus seruiebant hebrei ꝑ tributo qꝑ qꝺ secure poterat ad loca eoꝝ declinare. b Nunquid non est ꝛc. Hoc dicebant parentes sansonis. qz ꝓhibitũ est Deutro. vij. Me cõtra bant matrimonia cũ alienigenis. ío subdiꝫ. c Parentes aũt eius ꝛc. Et hoc aũt q̃ scriptura excludit parẽtes sansonis tñ ab hac noticia videꝫ q̃ Sanson cognouerit ꝑ reuelatõez volũtatẽ dñi circa hoc: aliter eñ peccassẽt si mulierẽ alienigenam accepissẽt vxorem: nisi sciret voluntatẽ dñi q̃ poterat in p̃cepto dispensare. Sz adhuc videtur q̃ parẽtes eius male fecerunt illã mulierẽ petendo ꝑ filio: qz hoc ꝓhibetur Deutro. vij. vbi ꝺr filiaz eius. s. alienigene nõ accipies filio tuo vxorem. Dicendum q̃ Sanson eis voluntatẽ dñi revelauit. lz non sit scriptũ. Erant

eñ ꝺeuoti. ⁊ ío nõ est verisimile q̃ fecissent ꝺ ꝓceptuz dñi. nisi sanson eis dixisset hoc eẽ ex dñi voluntate. et bene debebant ei credere: eo q̃ fuerat ꝑ angelũ annunciatus ⁊ mirabiliter natus. vt supra dictum est.

ᵈ Et quereret occasiões ꝛc. Sciebat. n. sanson in generali ꝑ revelatiõem q̃ contractus illius mrimonij essz occasio rbellãdi philisteis. lz adhuc ignoraret modus in ꝑticulari. Sz queriꝫ hic quare ad hoc quereba ꝫ occasio cuz philistei habitarent in terra hebreis ꝓmissa. vt patz ex supradictis: ca. iij. De illis aũt habitatoribꝫ ꝓceperat dñs filijs israel q̃ eos exterminarẽt sine misericordia vt habetur Nu. xxxiij. ⁊ Deutro. vij. ꝓ qõ videꝫ q̃ nõ erat ꝑtẽta alia occasio. Dicendum q̃ ꝓ peccata hebreorum dñs eis ꝓmiserat philisteos ad ꝑs dñari: ⁊ inẽ ipos erant alij ꝑpacta iuramento firmata: qõ erat licitum hebreis facere ci tali casu: vt dictuz fuit Josue. xxj. ⁊ xxiij. ꝓ quod licebat hebreis philisteos tunc inuadere absq̃ noua occasione vñ ⁊ Paral. vltio inter mala sedechie regis ꝺ que fuit captiuatus ⁊ ciuitas ꝺstructa ꝺ a rege ꝗz nabuchodonosor recessit qui adiurauerat eũ ꝑ deũ: ⁊ hoc notatur cum subdiꝫ. e Eo eñ tempe dominabant ꝛc. qõ dominiũ erat ꝑdicto modo firmatũ. f Descendit itaqz. Hic describiꝫ ꝑdicte mulieris desponsatio. ꝑmittitur tñ casus accidens in via cum dicꝫ. g Et apparuit ꝛc. s. sanson quasi ad deuorandũ euz. Separauit eñ se sanson a parentibus suis ꝑ aliqua necessitate: et tũc occurrit ei leo ita q̃ pentes nõ videꝛt. h Irruit aũt spũs dñi ꝛ. i. spũs fortitudinis: illa. n. fortitudo nõ erat ei ex cõplexione seu virtute naturali: alioqn nõ recessisset ab eo qñ fuit rasus: vt ꝺr infra. xvj. Sed erat illa fortitudo quedam gratia gratis data: que nõ semper adest homini sicut spũs prophetie nõ semper aderat prophetis: sed quando expediebat ꝑm ordinationẽ diuinã. ⁊ hoc modo videtur dicendũ de fortitudine sansonis: ꝓ quod occurrẽte leone dicitur hic q̃ irruit in eo spiritus domini. i. motus illius fortitudinis. i Nihil omnino habens in manu. ad offẽdendum q̃ hoc non fecit gladio vel baculo. k Descẽditqz ꝛc. s. de matrimonio contrahendo: ⁊ tunc facta fuerunt sponsalia. l Et post aliquot dies. Hic consequenter describitur mulieris desponsate acceptiõi

matrimoniū.ī subdiť. m Reuertens ꝛc.interponiť tñ casus ꝓtingens in via cum ꝺr. Declinauit ꝛc.
n Et ecce examen apū.i.ꝓgregatio apū. Queriť hic quō apes que abhorrẽt fetida ibi mellificauerāt. Pōt dici q; apū diuerse sunt species: ꝛ alique sunt rusticane ꝛ nō abhorrent talia: cuius modi erant istic. vñ ꝛ alique mellificant in foraminiḃ terre. sequitur.
o Descendit itaq; ꝛc. q; locꝰ vbi mãebat mulier erat dimissi or q; locus vbi manebat pr̃ sanſonis. p Et fecit ꝛc. ꝓ celebratiõe nuptiarum ſm ꝓsuetudinẽ illius terre q Cũ igr̃. Hic consequẽter describitur rebellionis occasio duplex. Scda ponitur in pncipio. xv. c. Circa primũ ꝺr.

q Cũ igiť ꝛc. .i. magnum ꝛ robustũ. r Deerat ei sodales. xxx. vt si sanſon vellet aliq̃d agere cõtra eos isti resisterent ei. tñ fuerť ei assignati sub spẽ societatis ꝛ bonoris nuptiaꝝ.
s Quiḃ locutus ẽ sanſon: vt inde inter ipos oriretur questõ seu ꝓtentio.
t Proponam vobis ꝛc. i. ꝛbũ dubiũ ꝛ occultũ qꝺ gall. ꝺr. emulael. v Da vob trigin. syndones .i. lineas vestes.
x Dixitq; eis ꝓblema suum:
y De comedẽte eriuit ꝛc. ꝓ ꝺ obscure ꝓposuit q; inuenerat mel in cadauere leonis. q; mel ẽ dulce ꝛ leo est fortissimus bestiarũ. ꝛ in alia pte leonis inuenit mel quod est comestibile: que est instrumentum comestionis. s. in ore. z Nec potuerũt ꝓ tres dies ꝓpositionem soluere: lz multũ cogitassent. a Cun dies septimus cõiuñ: immo erat quartus sed vocaꝰ est septimus: quia erat sabbatũ occurrens inter cõiuium nuptiarũ. Cetera patent vsq; ibi. b Septẽ

dies [n] reuertẽs vt accipet eã declinauit vt videret cadauer leonis. [n] Et ecce examen apũ in ore leonis erat: ac fauus mellis. Quẽ cũ sũpsisset in manibꝰ: comedebat ī via: veniensq; ad patrẽ suũ ꝛ matrẽ dedit eis ptẽ qui et ipi comederũt: nec tñ eis voluit indicare q; mel ꝺ corpe leonis assumpserat. [o] Descẽdit itaq; pr̃ eius ad mulierẽ [p] ꝛ fecit filio suo sanſon puiuũ. Sic enī iuuenes facere cõsueuerant. [q] Cum ergo ciues loci illi [ꝰ] vidissent eum: [r] dederũt ei sodales triginta q; eẽnt cũ eo. [s] Quiḃ locut[ꝰ] ẽ sanſon. [t] Proponaꝝ vobis ꝓblema: qꝺ si solueritis mihi intra septẽ dies conuiuũ [v] dabo vobis triginta syndones ꝛ totidẽ tũicas. Sin aũt nõ potueriť solue vos dabitis mihi triginta syndones: ꝛ eiusdẽ nũeri tunicas. Qui rñderunt ei. Propone ꝓblema vt audiam[ꝰ]. Dixit qꝫ [x] eis: [y] De comedente eriuit cibꝰ. ꝛ de forti egressa est dulcedo [3] Nec potuerunt ꝓ tres dies ꝓpositiõem soluere. [a] Cunq; adesset dies septimus. dixerunt ad vxorẽ sanſon. Blandire viro tuo ꝛ suade ei vt indicet tibi qd significet ꝓblema. Qꝺ si facere noluerť: incẽdemus te ꝛ domuꝫ patris tui. An iccirco vocastis nos ad nuptias vt spoliaretis. Que fundebat apud sanſon lachrymas ꝛ qrebať dicẽs: Odisme ꝛ nõ diligis: iccirco ꝓblema qꝺ ꝓposuisti filijs ꝓpli mei non vis mihi exponere At ille rũdit. Patri meo ꝛ mr̃i nolui dicere: ꝛ tibi indicare poro. [b] Septẽ igr̃ diebꝰ ꝓuiuũ flebat: añ eũ [c] tãdẽq; die septio cuꝫ ei eẽt molesta exposuit. Que statim indicauit ciuibꝰ suis. [ꝺ] Et illi dixerť ei die septio añ sol occubitũ. [e] Quid dulciꝰ melle: et qꝺ fortiꝰ leone. Qui ait ad eos. [f] Si nõ arasseť in vitula mea nõ inuenissetis ꝓpositõꝫ meã. [g] Irruit itaq; in eũ spũs dñi: ꝛ descẽditq; ascalonẽ: ꝛ ꝓcussit ibi triginta viros. quoꝝ ablatas vestes dedit his q̃ ꝓblema soluerãt. [h] Iratusq; nimis [i] ascẽdit ī domũ ꝓris sui: vxor aũt eiꝰ accepit maritũ vnũ de amicis eiꝰ ꝛ ꝓnubis.

Capitulum xv.

[a] Ost aliquãtulũ autẽ tpis cum dies triticee messis instarẽt vẽit sanſon inuisere volens vxorẽ suam ꝛ attulit ei hedum ꝺ capris [b] Cunq; cubiculum eius solito vellet intrare. Prohibuit illuꝫ pater illius dicẽs Putaui q; odisses eam ꝛ iõ tradidi illã amico tuo. Sꝛ habet sororem que iunior ꝛ pulchrior illa est. sit tibi ꝓ ea vxor. Cui Sanſon rñdit [c] Ab hac die nõ erit culpa ī me ꝓtra philisteos. Faciam enī vobis mala. [ꝺ] Perrexitq; ꝛ cepit trecentas vulpes

tum. ꝛ iõ facta fuit sibi iniuria: eo q; sine scitu ꝛ requisitõe eius alteri fuit data: ꝛ iõ dixit. ꝺ Ab hac die ꝛc. inuadendo. s. eos propter infidelitates ꝛ iniurias mihi factas ꝛ maxime quia dixerat angelus ꝛc eo ipe incipiet liberare israel ꝛc manu philistinoꝝ vt habetur supra capitulo xiij. e Perrexitq;. Habita iusta occasione nocendi philisteis: vt patet ex predictis. Hic consequenter describiť eoꝝ invasio ꝛ debellatio. Et primo in eoꝝ bonis.

matris c Quid dulcius melle. intellect[ꝰ] patet ex ꝓdictis.
f Si nõ arassetis in vitula mea ꝛc. ille qui arat inuestigat terram inferi[ꝰ]: ita fecerunt isti qui solutõem quam inuenire nõ poterãt inuestigauerũt per vxorẽ Sanſonis quã vocat vitulaꝫ pp mulieḃr̃ insolentiã.
g Irruit itaq; ꝛc. in vindictã iniurie sibi facte: tum q; ꝓblema ꝓ seipos soluere debebãt: nõ ꝓ aliam ꝓsonã vt pr̃ ex modo loquendi sup. ꝛ apposito vbi ꝺr. Qꝺ si solueriť mihi ꝛc. tũ q; ꝓ metũ mortis incussũ vxori sue et amicis ei[ꝰ] solutõem inquisierant. Sequitur.
b Iratusq; nimis cõtra philisteos et vxorem suaꝫ eo q; reuelauerat secretũ suum.
i Ascendit in domuꝫ patris sui: sab vxore ad tps recedendo.

a Post aliquãtulum. Hic consequenter ponitur secũda occasio: eo q; fuit ꝓhibit[ꝰ] ab vxore sua Et hoc est quod ꝺr
b Cunq; cubiculum eius ꝛc. i. modo ꝛ affectu maritali.
c Prohibuit illũ ꝛc. in hoc facta fuit sanſoni iniuria: qꝺ non repudiauerat vxorẽ sed tñ ad horã recesserat ab ea quod erat sibi licitum. ꝛ iõ facta fuit sibi iniuria: eo q; sine scitu ꝛ requisitõe eius alteri fuit data: ꝛ iõ dixit. ꝺ Ab hac die ꝛc. inuadendo. s. eos propter infidelitates ꝛ iniurias mihi factas ꝛ maxime quia dixerat angelus ꝛc eo ipe incipiet liberare israel ꝛc manu philistinoꝝ vt habetur supra capitulo xiij. e Perrexitq;. Habita iusta occasione nocendi philisteis: vt patet ex predictis. Hic consequenter describiť eoꝝ invasio ꝛ debellatio. Et primo in eoꝝ bonis.

secundo in psonis:ibi. Quibus ait sanson. Circa primus dicit. e Perreritq; 7 cepit. ccc. vulpes. Is erat multus fortis 7 agilis. tñ verisimile est q; cepit eas auxilio aliquorũ. In illa.n. terra abundant vulpes: 7 cum rhetibus et ingenijs possunt cito capi in tanta multitudine: sicut in terra ista in vna garena possũt cito capi trecenti cuniculi maxime q; homines ad hoc ingeniosos. f Caudas q; caruz iunxit tc. quod est intelligendum q; per aliqua ligamia ad h apta ligauit caudas duarum adinuicẽ 7 ligamina erãt ita lõga q; in medio poterant ligari faces ardentes que de facili nõ possunt extingui nec lederẽt vulpes.

g Que statim tc. eo eũ q; ligate erãt modo pdicto non poterãt currere ordinate et expedite ad occultanduz se in nemorib⁹ vel foueis terre. h cucurrerunt ad illud qđ erat magis in pmpto. scz ad segetes stantes que erãt de siccate et pinque messioni: qđ patet ex hoc q; alique iaz erant collecte. vnđ subditur.

b Et comporta te iam fruges. non ad tomos h in cãpis: vbi per aliqđ tẽpus dimittebantur in magnis acervis: sicut fit in multis terris. Cetera patent in litera.

i Quibus ait sanson. Hic cõsequenter ponitur inuasio in psonis. 7 hoc est duplex. secũda ponitur ibi. Igitur ascendẽtes. Circa primũ dicitur.

k Licet hec feceritis tc. hoc dixit sanson: tum q; philistei nõ cõbusserant vxorem eius 7 patrẽ zelo iusticie sed magis cõmoti passione ire pter damnũ eis illatũ: tum q; occasione pdicta habita guerra erat inter sansonem 7 philisteos aperte: nec tenebaẽ cessare ab eoz inuasione. maxime cum ad hoc fuisset consecratus ex diuina reuelatione: vt ptz ex supradictis. l Percussit q; eos tc. sura est posterior ps cruris. femur anterior. Modus autẽ est boim qui sunt attoniti 7 meditabundi imponere surã vnius cruris sup femur alterius: 7 p hoc designaẽ q; philistei fuerunt ita stupefacti ꝺ plaga eis inflicta a sansone q; multũ cogitabant qualr se vindicare possent. In hebreo aũt sic habeẽ. Percussit eos plaga magna tibiã sup crus suũ: qđ exponũt hebrei de pcussione peditũ cum equitibus quia pedites in bello innituntẽ tibijs suis equites vo crubus. m Igitẽ ascẽdentes. Hic ponitur secũda pcussio philistinoz: vbi primo ponitur huius pcussionis occasio. secũdo ipa pcussio: ibi. Qui cũ venissẽt. tercio gratiarũactio: ibi. In maxilla autẽ asini. occasio data sansoni fuit eo q; pp eũ volebãt inuadere totũ pplm isrl hoc est qđ dz. m Igitẽ ascẽdentes tc. 7 tñ sanson nõ erat de tribu illa: sed de tribu dan: vt ptz ex supradictis ca. xiij.

n Castrametati sunt tc. hoc dicitur p anticipationẽz quia locus ille vocat⁹ ẽ postea Ramathlechi: vt habeẽ eo dẽ caplo. Sicut aliquãdo alicui vocaẽ minus p iacominus.

o Ubi eorum fusus ẽ exercit⁹ hoc dicitẽ ad denotãdũ magnitudinẽ exercitus eoz: qz occupabat magnũ terre spaciũ.

p Cur ascẽdistis aduersum nos. q. d. tributũ vobis reddimus: nec rebellamus tiõ nõ habetis occasionẽ inuadendi nos.

q Qui rñdẽrt tc. Is. n. venirẽt principalr pter sansonẽ tñ occasione ipius veniebant cõtra totum populũ nisi traderetur in manibus eoruz qđ fuit eis pcessum: iõ subdit.

r Descenderũt ergo tria milia virorũ ad capiẽdum sansonẽ et tradendũ philisteis. sm q; fuerat inter eos cõdictũ. Et patet lra vsq; ibi.

derũt. Et ligem⁹ sanson venimus: 7 reddamus ei que i nos operatus ẽ. r Descẽderũt ergo tria milia virorũ de iuda ad specũ silicis ethã. Dixerũtq; ad sanson: Nescis q; philistijm imperãt nob. Quare hoc facere voluisti Quib⁹ ille ait: Sicut feceũt mihi: sic feci eis. Ligare inquiũt te venim⁹ 7 tradere i man⁹ philistinorũ. Quibus sanson s iurate ait 7 spondite mihi q; non occidatis me. Dixerunt. Nõ te occidem⁹ h vinctũ tradem⁹. Ligauerũtq; eũ duobus nouis funibus 7 tulerunt euz de petra ethã. t Qui cũ venisset ad locum maxille. 7 philistijm vociferãtes occurrissent ei v irruit spũs dñi i eũ: 7 sicut solẽt ad ardorẽ ignis ligna psumi: ita vincula q; ligat⁹ erat dissipata sunt 7 soluta x Inuentãq; maxillã. i. mãdibulã asini q; iacebat arripiẽs: y interfecit in ea mille viros: 7 ait. In maxilla asini i mãdibula pulli asinorũ de leui eos: 7 percussi mille viros. Cũq; hec verba caneret cõplesset: piecit mandibulam

s Iurate ait tc. volebat. n. satisfacere israelitis: 7 sic agere q; nõ interficer enĩ a philisteis: nec ab ipo eis resistendo: 7 haberet occasionẽ iustã interficiendi philisteos q; veniebant ad eũ occidendũ. t Qui cum venissẽt. Hic cõsequenter describiẽ philistinorũ invasio eũ dz. Qui cũ venisset tc. hic locus sic nominaẽ hic p anticipatiõem. vt ptz p lram se. v Irruit spũs dñi in eũ. i. motus dei fortitudinis ad rumpendũ vincula 7 ad philisteos debellandũ. x Inuentãq; maxillã. p hoc extenditur victoria magis mirabil 7 a deo facta. qz nõ fuit p arma ferrea. Sciendũ tñ q; asini maiores sunt in terra illa 7 habent maiora ossa. y Interfecit in ea tc. Ex quo ptz q; miraculose seruabaẽ a cõfractõe in tot 7 tantis pcussionibus virorũ armatorũ.

z In maxilla asini. Hic pñr ponit gratiarũactio. Modus erat hebreorũ victorijs a deo datis canere cãticũ p modũ gratiarũactionis: sicut ptz in cantico moysi Exo xv. 7 in cantico debore supra. v. capi. 7 iõ sanson

in hac victoria diuinitus sibi data cecinit canticū inci piendo p talem modū. ℣ In maxilla asini ⁊c. vtr aūt totū canticū eius sit hic scriptū vel soluz ipius pn cipium certū nō br: videt tñ pbabilius q solū pncipiū sit hic scriptū qz nō oia sunt hic scripta: ⁊ qz nōl e guntur cantica sic breuia. seq.

3 Et vocauit ⁊c. qđ aūt seq. Qđ intēptat de uatio maxille. ñ ē in hebreo sed appositum est a translatore ad oñdēdū significatū nois qđ te ne fiat impositū. qz satis fuit mirabile ⁊ insolitū q cū maxilla asini fieret tā tū factum. q au tē hoc diuinit⁹ fieret ostenditur p sequēs miracul̄: cum dicit. Apuit itaq dominus molarez dentez ⁊c. Et pa tet litera.

¶ In ca. xv. vbi dicit in postilla Percussitq eos sing̃ti plaga: ita vt stupentes sur̄ femoꝝ impo nerent.

¶ Additio prīa

Quod hic i hebreo Percus sit eos sura p femur plaga magna. qđ anti q hebreoꝝ sic ex ponūt q nullis armis nec aliq adiutorio corporali extrinse co pcussit eos ℔ solū calcitrādo Calcitrādo em̄ hō cū calcaneo suo coniuncto sure cōmuniter pcutit femur alterius hominis. ⁊ sic si pcussio est valida pcussus cadit. vnd ad oñendā excellentiā fortitudinis ipius sanson exp mit modum pcutiendi qui est satis extraneus ⁊ insolitus. s. vt vnus solus hō hoc mō plaga magna multos pcutiat. Dr̄. n. q stupētes imponūt suram sup femur. Non credo q hēat fundamētū in modo loquendi sacre scripture: nec litera hebraica hic faciat mentōnem de stupore.

¶ In eodē ca. xv. vbi dr̄ in postilla. In maxilla asini. Hic oñr ponit gr̄arūactio.

¶ Additio. ij.

Bi translatio nr̄a bz. In mandibula pulli asinoꝝ in hebraica veritate br̄ Hamor hamoracor̄. Ubi notādū q hamor in hebreo est nomē equi⁹ hoc̄: qđ vno mō significat asinum. Alio mō significat acceruum vel cumulum seu cateruam. Ad̄ intē tio huius locutōis erat dicere q in maxilla asini acervum atq aceruos philistinoꝝ pcusserat. i. plures hominuz cateruas: qđ est valde mirabile: ⁊ ex hoc q sub

te manu: [3] ⁊ vocauit nomen loci illi⁹ ramathlechi. qđ interptatur eleuatio maxille. Sitiensq valde. clamauit ad dñm ⁊ ait. Tu tedisti in manu serui tui salutē hanc maximaz atq victoriā ⁊ en siti moriar: incidāq in manus incircūciso. [c] Aperuit itaq dñs molarez dentē in maxilla asini: ⁊ egresse sunt ex eo aque. Quib haustis refocillauit spm̄: ⁊ vires recepit. Jccirco appellatū ē nomē loci illi⁹: fons inuocantis de maxilla: vsq in pntē diē. Judicauitq isrl in diebus philistiim vigiti ānis.

[a] Būt qz Ca. xvj. in Gazam: [b] ⁊ vidit ibi mulierē meretricē [c] ingressusq ē ad eā. Qđ cū audissent philistiim ⁊ pcrebruissz apd eos itrasse vbē sanson circūdederūt euz positis in porta ciuitatis custodib. ⁊ ibi tota nocte cū silētio pstolantes vt facto mane exeuntē occiderēt. Dormiuit aūt sanson vsq ad mediuz noctis. ⁊ inde psurgēs [d] app̄hendit ambas portē fores cū postib suis ⁊ sera: ipositasq būeris suis portauit ad vticē mōtis q respicit hebron. [e] Post h amauit mulierē que habitauit in valle soreth: ⁊ vocabatur Dalida. [f] Jenerūtq ad eā pncipes philistinoꝝ. atq dixerunt. Decipe eū ⁊ disce ab illo in q̄ habeat tātā fortitudinē: ⁊ quō euz supare valeamus ⁊ vinctū affligere: Qđ si feceris dabim⁹ tibi singli mille centū argēteos. Locuta ē g̃ dalida ad sanson: Dic mihi obsecro ī quo sit tua maxima fortitudo: ⁊ quid sit q̄ ligatus erumpere nequeas Cui rndit sanson [g] Si septē neruicēis funib⁹ [b] necdū siccis ⁊ adhuc humentibus ligatus fuero infirm⁹ ero vt ceteri homines. Attulerūt ad eam satrape philistinorum septem funes vt dixerat quib vinxit eum [l] latentibus apud se insidijs et incubiculo finem rei expectātib. Clamauitq ad eum. Philistiim sup te sanson. [k] Qui rupit vincla quō si rūpat q̄s filū de stupa tortum sputamine cū ardorē ignis accepit: ⁊ nō est cognitū in eadem dictione indudebat asinus ⁊ caterua ꝑm eq̄oca tōem p̄dictam reddebat locutio ꝑm modū hebraice locutois rhetorice ornata.

¶ Caplm. xvj.

Būt quoq. Hic cōsequenter describit ipius sansonis mores ⁊ plumatio. ⁊ qz mors eius fuit per mulierē pcreata. tō primo describit q̄liter cū vna piculo se exposuit: secūdo q̄liter p alterā morti succubuit: ibi. p⁹ hec amauit. Circa primū dr̄.

a Būt quoq in gazam q̄ erat ciuitas philistinorum mortē ipi⁹ q̄rētiū.

b Et vidit ⁊c. In hebreo habet mulierem hospitalariam: quia nomē ibi positū equiuocum est ad vtrāq significatiōem: sicut dictum fuit supra. xj. de matre iepthe. et Josue. ij. de Raab ⁊ ꝓpter hoc non inuasert eum ibi philistei. qz ꝑm legē re securitatē debebat hr̄e in loco hospicij. Sz posuerūt insidias in porta ciuitatis vt eū exeuntem occiderent et fortitā vtraq significatio cōueniebat illi mulieri: qz i aliquib⁹ terris hospitatrices se facili exponūt hospitib⁹ suis.

c Ingressusq est ad eā. hoc intellr̄ de concubitu carnali ꝑm sensū trāslationis nostre: ꝑm aūt hebreos intelligit de ingressu hospitij ⁊ forte vtrunq; fuit ibi. Cetera patet ex dictis vsq ibi.

d Apprehēdit ambas portē fores: porta ꝓprie loquendo est muri apertura. fores autē sunt ostia quibus aptura claudit. vnū tñ p alio frequēter ponitur.

e Post h amauit. Hic oñr oñdit q̄lr sanson p aliā mulierē morti succubuit. vbi ꝑmo describit mulieris fraudulēta inquisitio. scdo vitatis aptio: ibi. Cūq molesta ei eēt. tcio ipi⁹ sansonis ꝓhensio: ibi. Que cū apprehēdisset. Circa ꝑmuz ponit mulieris triplex tētatio. scda: ibi. Dixitq ad eū. tcia ibi. Dixitq dalida. Circa ꝑmū dr̄.

e Nō h amauit. mulierē. vtrū aūt fuerit hebrea vl philistea nō br̄ in textu: videtur tñ magis q fuerit philistea. eo q fuerat ita solicita decipe sansonē aduersariū philisteoꝝ: ⁊ vocabat dalida: sic .u. dr̄ scribi ⁊ pnūciari.

f Jenerūtq ad eā ⁊c. vt quēñ poterāt supare vtute capent fraude. Cetera patet vsq ibi

g Si septē neruis funib⁹. i. factis ꝺ neruis.

b Necdū siccis ⁊c. qz tales funes extēdūt ⁊ ñ rūpūt.

i Latētib⁹ ⁊c. qz ñ audebāt iuadere sansonē donec viderēt p experiētiā q vincula nō posset rūpe.

k Qui ru. vincula. valde facilit: ō subdit.

l Quō si rumpat ⁊c. qz mlieres

quãdo filantĩ miscent aliã d̃ de sputo suo. m Dixitq; ꝛc. Hic ponĩt secunda tentatio mulieris ad deceptionẽ sanſonis: cũ dicit. n Saltẽ nunc indica mihi ꝛc. fingebat. n. ista mulier q̃ ex magno amore ad sanſonẽ desiderabat scire fortitudinis suę cõditõem: sicut amans desiderat scire intima sui amici.

o Si ligatus fuero ꝛc. hãc cõditõẽ nouitatis addidit sanſon ad suam pr̃iã responſionem: ita q̃ funes ñ eẽnt tantũmõ ueruicei ꝛ bũidi: ſ etiaz oino noui. ꝛ hoc dicebat sanſon ad coloratõem sui mendacij. p Dixitq;. Hic ponĩt tẽtatio tercia cũ dr̃.

q Usq;q̃ decipies me: celãdo secretũ tuũ amicę tue.

r Si in̄ſe septem crines. In hebr̃eo habebãt septẽ cincinnos vel floccellos. cesaries. n. capitis sui distincta erat p septẽ floccellos vel cincinnos.

s Cũ licio plexueris. i. cũ fortiligam̃to. sequitur.

t Dixitq; ad eum ꝛc. q. d. hoc ẽ falsũ manifeste: cũ p̃ciũ ſit amantiũ secreta sua inuicẽ reuelare

v Cũq; molesta. Hic p̃r describit ueritatis aptio: qz p̃ molestiã mulier̃ importune petentis veritatẽ rei aperuit ad sui interitũ

x Ferrũ nũq; ꝛc. qz de ritu nazareorũ erat q̃ nõ raderẽt coz capilli toto tpe p̃secratõnis sue vt dictũ fuit. ē. xiij. ca.

y Si rasus fuerit ꝛc. qz sicut dictũ fuit. ē. ista fortitudo nõ erat virtute nature ſ erat q̃dam donũ gratie gratis date que in necessarijs ꝛ expedientib⁹ fuit in eo q̃diu tenuit ritũ nazarei. propter qđ ipo violato p rasurã nõ affuit sibi. Sed cõtra hoc videt q̃ votũ nazareiviolabat̃ p tactũ ꝛ etiã aspectũ mortui. vt habetur .iiij. Samſon aũt multos iam ante interfecerat: vt patet ex supradictis. Dicendũ q̃ non fuit simile de sanſone ꝛ aliis nazareis. qui erant cõsecrati ad tempus ꝛ ad vacandũ orõnibus ꝛ pijs operibus. Samſon autem fuit p̃secratus p totã vitã ꝛ sua consecratio erat ordinata ad illa opa. s. ad liberatõẽ israel de manu philistinoz. vt habetur. ē. xiij. ca. pp qđ interficiendo philisteos p̃secratonẽ suã nõ violauit sed magis adimpleuit. z Videsq; illa q̃ p̃fessus ei esset ꝛc. reuelãdo veritatẽ. hoc cũ percepisset q̃ hoc q̃ nomẽ dñi nominauit dicens se cõsecratum dño. non cũ nominasset nomen dñi dicendo mẽdacium. a Ascendite adhuc semel. Ex hoc videt q̃ illi idem pr̃ius fuerant apud ip̃am ad cõpbendẽdũ sanſonem. Sed videntes eius fortitudinẽ per ruptionẽ vinculoz ip̃z non inuasezãt ſ latenẽ ad sua loca recesserant: ꝛ p̃ hoc. n. sanſon fuit deceptus reuelando secretũ suuz mulieri ignorans q̃ machinarẽt i mortem eius.

b At illa ꝛc. vt cõfortem meli⁹ posſet radere cũ q̃ſi lecto iacentem

c Rasit septẽ crines eius. Iudeus habebat septẽ floccellos qz rasit totã cesariẽ septẽ floccellis distinctaz vt p̃dictũ ẽſt.

d Statim cẽſ ꝛc. Cuius capdicta ẽſt.

e Dixitq; philisthim ꝛc. volebat cũ expiri ſicut prius: vtruz fortitudo discesſisset ab eo.

f Egrediar ꝛc. .s. a vinculis. ipſa enim ligauerat ip̃m ad capiendũ certitudinaliter: ſi rasa capite posſet vincula rumpere: qđ cũ nõ posſet philistei inuaserunt eum securi.

g Quę cũ apprehendissent. Hic consequenter describit sanſonis p̃hensio vbi p̃mo describitur eius incarceratio. secũdo illusio: ibi. Iam q̃ capilli: tercio mors: ꝛ p̃summatio: ibi. Qui dixit puero. Circa p̃mũ dr̃. g Quę cũ apprehendissent philisthim. tono fortitudinis destitutum.

b Statim eruerunt ꝛc. ne si forte euaderet damna eis inferret.

i Et clausum ꝛc. i. graviter laborare: ne gratis panẽ comederet. Aliqui autem exponunt molere. i. cohabitare vel coire cum magnis mulieribus quas adducebant philistei: vt de illis magni homines ꝛ robusti nascerentur apti ad pliũ. k Iamq; capilli. Hic cõsequenter describit ipius illusio in festo philistinoz cum ei.

l Cõuenerũt in vnũ ꝛc. gratias reddẽdo ydolo de victoria sanſonis quã attribuebant ydolo.

m Qui vexerunt terrā nostrā.p incendiū terrenascēti um vt supra dictū ē.xv.ca. n Preceperūt vē.i. materiam risus eis pberet: qz cecus erat: z iō impingebat aliqñ ad parietē: aliqñ ad colūnā: z aliqñ cadebat ex quib⁹ ridebāt philistei. o Qui dixit puero. Hic describit mozs ei⁹ z psummatio.

p Dimitte me vē. tum quia ex collisionibus p dictis erat fatigatus vt requiesceret. tum vt p eaz impulsum cū dei adiutorio de quo sperabat domū cadere faceret: z iō subdit. q At ille inuocato dño: qz videbat q e⁹ delusio reuertebatur in obprobriū diuinū eo q captio sansonis attribuebat ydolis. z de hoc ydola laudabāt ab ydolatrz r Ut vlciscar vē. hoc nō dixit liuore vindicte: s zelo iusticie et honore dīni nominis ita q philistei deum blasphemabāt ydola laudando: iō nō peccauit philisteos occidendo nec etiā occidēdo se cū ipsis put subdit.

s Moriatur aia mea cū philistijm. z accipitur hic aia p toto cōposito qō est corruptibile: licz aia sit immoralis. non.n. sanson intendebat se occidere p se. s tm̄ p accidens: qz nō poterat blasphematores nominis diuini occidere nisi seip̄m cum eis occidendo. Preterea voluntas dñi erat q hoc fieret quod patz p hoc q fortitudinē mīraculose sibi reddidit ad hoc faciendū: quilibet aūt debitor ē mortis ipi deo: z hoc debitū pōt repetere qn̄ vult z quō vult. z iō sanson non peccauit se cum alijs occidendo ex dei voluntate z instinctu diuino. Credendū est etiam q de peccatis priꝰ per penitentiā fuit: z q illa mozs pena peccatorum suoz fuit: quā nō solum acceptauit sed etiaz p ea dñm rogauit. z ideo computatur in catbalago sanctoz: ad Hebre.xj. Moraliter sanson nazareus ē hō p baptismū dño consecratus. Dalida que situla interpretatur est sensualitas: per quam voluntas carnis q̄si per situlam bauritur. Per hāc sanson decipitur: quia per sensualitatem homo aliquando a gratia in baptismo recepta deijcitur. Septem crinibus denudatur: qz septem donis spūssancti spoliatur. Oculis priuatur p mentis excecatōem. Catbenis ligatur per peccādi assuefactionē. Carcere clauditur per obstinatiōem. Sz tunc capilli eius incipiunt recrescere. quando diuine faciei respectu incipit penitere. Qui moriens triumphat de hostibus quia moriendo peccato triumphat de demonibus.

¶ Cap̄m.xvij.

et aug [illegible]

Samson in manus nr̄as. Qō etiā ppls videns laudabat deū suuz: eademqz dicebat. Tradidit deus nr̄ aduersariū nr̄m in manꝰ nr̄as [n] q̄ de leuit trā nr̄az: z occidit plurimos. Letātesqz p cōuiuia sumptis iam epulis [o] pceperūt vt vocaret sanson: z añ eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos fecerūtqz eū stare inter duas colūnas. [p] Qui dixit puero regenti gressus suos [p] Dimitte me vt tangā colūnas quib⁹ oīis imminet domꝰ z recliner sup eas z paululū requiescam. Domus autez erat plena virozum ac mulierum: z erāt ibi omnes pn cipes philistinoz ac ō tecto z solario circiter tria milia vtriusqz sexus spectātes ludentem sanson. [q] At ille inuocato dño ait. Domine deus memēto mei z redde mihi nunc fortitudinez pristinaz deus meus [r] vt vlciscar me de hostibus meis et pro amissione duoz̄ luminum vnā vltionem accipiam. Et apprehendens ambas colūnas quib⁹ innitebat domꝰ: alterāqz earum dextera z altera leua tenens ait: [s] Moriatur anima mea cum philistijm. Concussisqz fortiter colūnis cecidit domus sup omnes principes z ceteram multitudinez que ibi erat. Multoqz plures interfecit moriēs: q̄ ante viuus occiderat. Descendētes autem fratres eius et vniuersa cognatio tulerunt corpus eiꝰ z sepelierunt inter saraa et esthaol in sepulchro patris sui manue: iudicauitqz isr̄l viginti annis.

Cap̄m.xvij.

[a] Fuitqz eo tpe vir qui dā in monte ephraim nomine michas: q dixit matri sue. [b] Mille centū argēteos

Liber vltimus

Fuitqz eo tpe. Hec est vltima ps principalis huius libri in qua agit de quibusdā casib⁹ tpe iudicū accidentib⁹. Et sunt tres casus. Secundus ponit capitulo. Tercius ponit in libro ruth q̄ fm hebreos antiquos nō est liber distinctus a libro iudicū: vt pt̄z p hiero. in prologo galeato. Circa primū dubitat quo tpe accidit casus miche: z dicūt exp̄ositores nostri cōiter q accidit p⁹ mortē Josue anteqū surgerēt iudices z ad hoc pbandū inducūt q̄ hic bis dicit. In diebꝰ illis non erat rex in isr̄l vē. qz tūc nō erat rex vel iudex q̄ errata corrigeret. Dicunt etiā q hec hystoria hic describit ad ostendendū necessitatē dandi iudices israeli ad corrigēdū errata. Sed istud dictū nō videt multū valere: tum qz sicut dictū ē plures iudices erant per modū directōis et consilij. nō p modū dominij. pter qō nō habebāt efficaciaz corrigēdi: s reges eis succedētes habuerunt auctoritatem et potestatem subditos coercēdi. Cā etiā suscitandi iudices inducta nō habet ex p̄cedentibus: qz vbicūq̄z scriptura dicit suscitauit eis dñs talē vel talē iudicē: p̄mittit p causa huius suscitatōis tribulatio in qua erat popul⁹ isrl. vt p iudicē suscitatū liberaret. Hebreiꝰ dicunt q factū miche ortigit sub otboniel q̄ successit iosue: z ad hoc pbandū inducūt qō scribit in fine.xviij.cap̄. Mansitqz apud eos ydolū miche oi tpe q̄ fuit domus dei in silo hoc tps incepit añ mortē iosue. vt hr̄. Josue.xviij. tpe aūt Josue nō declinauerat ad ydolatriā. vt hr̄. s.ij.c. z iō dicūt q hō accidit in p̄cipio tpis otboniel: qō fuit p̄mus positus in iudicatu in silo p tps iosue. Igit̄ circa hystoriaz miche sic p cedit: qz p̄mo describit ydolatrie ppetratio: secōdo ydolatrie spoliatio: ibi.ca.xviij. Circa p̄mū p̄mittit fabricatio ydoli. secōdo subdit abusus sacerdotij: ibi. Impleuitqz Circa p̄mū q: lra ē intricata p declarādū q̄ mr̄ miche p se crauerat summā pecunie. p fabricatōe ydoli. Michas aūt volēs illā in alios vsus expendere subtraxit illā occulte postea vo penitens: tū qz ipe ydolatra erat: tū qz maledictōem matris timebat q̄ illi qui pecuniā subtraxerat frequenter maledicebat: dictaz pecuniā matri restituit: vt inde fieret qō ipa p̄miserat: z hoc ē qō dr. a Fuitqz eo tpe. hoc nō refert ad tps sanson̄ de quo immediate. s. dictū est. qz factū istud accidit lōgo ante. s. immediate p⁹ mortē Josue vt p̄dictuz est: sed refertur in generali ad tempus iudicum: tamen intelligitur p̄ma parte illius temporis.

b Mille centum argenteos. Et hoc dixerunt aliqui q ista mr̄ miche fuit valida. z q ista pecunia fuit illa quam recepit p p̄dit̄ōe sanson̄is: vt dictū est capitulo p̄cedēti.

Sed hoc ptz falsum: tum qz istud factū cōtigit diu añ tē pus sansonis ⁊ dalide. vt iam dictum est. tum qz summa pecunie nō est idē hic ⁊ ibi: qz ipe dalide tederūt satrape philistinoz singuli mille ⁊ centū argenteos. erant aūt ḡn qz. ⁊ sic sūma illius pecunie ascēdit ad quinqz milia ⁊ ḡn gentos argenteos.

hic autē ponuntur tm̄ mille cētū argē tei. c Quos se paraueras. s. a cōi bus vsibus ydolo tedicando.

d Et sup ḡb⁹ tē. .i. voto ⁊ iuramēto pmiseras ꝟm expo sitores nr̄os. In te breo autē habetur Me audiēte male diteras. s. ei qui pe cuniā abstulerat.

e Ecce ego habeo q. d. parat⁹ sum red dere tibi pq cās p̄ dictas.

f Reddidit ergo tē. i. reddere pmi sit: qz te redditōne actuali postea agit̄ g Que diterat ei .s. ante qz cōfiterer pecuniā se habere ꝟm istā lr̄am in be breo habet. Et di xit ei. post cōfessio nem pecunie.

h Consecraui tē. dn̄m vocat falsum tū quē colebat.

i Ut te ma. mea tē. in hoc explicat modus voti sui. sic .n. vouerat q ō ma nu sua argentū tra deret filio vt inde faceret fieri ydolū.

k Et nunc trado tē. i. statiz cū mihi reddideris pecuniā ꝟm formā voti mei: statim tradā eaz tibi ad faciendū qđ voui. l Reddidit igit̄ eos. s. ipse michas. m Matri sue. redditōe actuali.

n Que tulit tē. residuū aūt pecunie fuit consumptū in alijs que ptinebant ad cultum illius ydolatrie. vtpote in edicula ephot ⁊ ꝓfilibus: te quibus postea subditur.

o Et tedit argentario. nō p manū. ꝓpriam ſ̄ p manū fi lij sui ꝟm formā voti p̄dictā. p Ut faceret ex eis tē. dicunt aliqui q fuit vnū ydolū. qđ vocat hic sculptile et conflatile. i. factū p tunsionē ⁊ cōflatōem: qz metalla pri us calefiunt in igne: ⁊ postea malleo tūdunt: vt ex eis ali quid facilius formet. Alij aūt dicunt q fuit duplex ydo lum: vnū p sculpturā: qđ notat cum dr: hic sculptile. Alī ud p fusuram: qđ notat p hoc qđ dicit ꝓflatile.

q Qui edicula. i. pua edem teo sepauit ydolo tedican do ⁊ ab alijs vsibus sepando. ⁊ vocat hic ydolū teus: et in tota ista bystoria hoc nomē teus vl dñs. p teo falso ac cipit: excepto q in fine dicit: Dñi tpe quo fuit dom⁹ tei in silo. Hic. n. accipit p deo vero. Et fecit ephot ⁊ therapbin. qđ aūt sequit. r Id est vestem tē. non est in be breo: ſ̄ appositū fuit a translatore ad exprimendū interp tatōem ephot ⁊ therapbin. Ephot em̄ est idem qđ sup bumerale: vt hr̄ Exo. xxviij. ⁊ est vestis principalis sum mi sacerdotis: ⁊ per ipam hic intelliguntur alia vestimēta sacerdotalia que fecit Michas vt dicunt expositores cōmuniter. Si aūt per therapbin hic intelliguntur ydo la in plurali nescio. Dicūt tm̄ hebrei q therapbin fe put pueri primogeniti temoni immolati: qđ aromati bus condit̄ vt posset diu pmanere sine putrefactōe sup linguā eius in lamina aurea parua ponit̄ nomen temonis. ⁊ sic dat rōsa. put dictū ē diffusius Gen. xxi.

[c] quos sepaueras [d] ⁊ sup ḡb me audiēte iuraueras [e] Ecce ego habeo ⁊ apō me sunt Cui ille rndit: Benedictus filius meus dño [f] Reddidit ergo eos matri sue: que dixe rat ei. [b] Cōsecraui ⁊ voui ℔ argentum dño [i] vt te manu mea suscipiat fili⁹ meus et faciat sculptile atq cōflati le: [k] ⁊ nunc trado illud tibi. Reddidit igitur eos [m] matri sue. [n] Que tulit ducētos argenteos: [o] ⁊ tedit eos ar gentario: [p] vt faceret ex eis sculptile atz cōflatile qđ fu it in domo miche. [q] Qui edi culam quoqz in ea deo sepa rauit. ⁊ fecit ephot ⁊ thera phin. i. [r] vestem sacerdotalē ⁊ ydola. [s] Impleuitqz vn⁹ filioz suoz manū: [t] ⁊ factus est ei sacerdos. In diebus il lis non erat rex in israel sed vnusquisqz qđ sibi rectum videbat hoc faciebat. [v] Fu it quoqz alter adolescens ō bethleem iuda [x] ex cognatio ne eius: eratqz ipe leuites ⁊ habitabat ibi [y] Egressusqz te ciuitate bethleem: pere grinari voluit vbicunqz si bi cōmodū reppisset. Cūqz venisset in montē ephraim iter faciens: ⁊ declinasset pa rumper in domo miche: in terrogatus ē ab eo vnde ve nisset. Qui respondit. Le uita sum te bethleem iuda: ⁊ vado vt habitem vbi po tuero ⁊ vtile mihi esse ꝓspe xero. Dixitqz micha mane apud me inquit. ⁊ esto mi bi parēs ac sacerdos. dabo qz tibi p annos singulos de cem argenteos ac vestē du plicem. ⁊ que ad victū sunt necessaria. Acq̄uit ⁊ man sit apud hominem: [z] fuitqz illi quasi vn⁹ te filijs. [b] Im pleuitqz micha manū eius. habuit puerum sacerdotez apud se: [c] nunc scio dicens: q bene faciet mihi teus ha benti leuitici generis sacer dotem.

⁊ huic dicto vi det̄ pcordare il lud qđ habetur sequenti capło Hostis q in do mibus istis sit ephot et therapbin ⁊ sculptile atq ꝓflatile: ita q therapbin vi det̄ esse aliud a duob⁹ ydolis p̄ dictis: quorum vnū erat factuz p fusuraz. aliud p sculpturā. vel aliō ab vno do mobus modis fa cto: vt p̄dictū ē.

s Impleuitqz. Hic cōsequ ter describitur abusus sacerdo tū dupler ꝓmo quia fecit sibi sa cerdotem vnuz te filijs suis. qđ notat̄ cum dr.

s Impleuitqz tē. i. obtulit ad manū ei⁹ ob latōez vl sacrifi ciū p eū offeren dū tāqz p sacer dotē. iō subdit.

t Et factus est ei sacerdos. cuz tm̄ nullus eēt p mouēdus ad sa cerdotiū nisi de filijs aaron: mi chas aūt n̄ erat de stirpe illa ſ̄ de tribu ephraim. Sedo qz fecit sibi sa cerdotem de tribu leui nō de filijs aaron: qđ notatur cum dicit. v Fuit quoqz tē. hoc dicit ad differen tiam alteri⁹ bethleē q erat in tribu zabulon. vt hr̄ Josue. xix. x Ex cognatōe eius. s. ipsius miche. vt di cunt aliqui. Sz hoc est falsum: qz in hebreo hr̄. Ex co gnatōe iuda: mulieres em̄ que nō succedebant in here ditate paterna: poterant ꝓtrahere cum viris alterius tribus: vt dictū fuit Mume. vlti. Et iō mater istius le uite fuit de tribu iuda: pater aūt de tribu leui. dicitur etiā de bethleez iuda. qz tribus leui p oēs tribus erat disposita. vt dictū fuit Josue. xxj. y Egressusqz de ciuitate bethleem tē. qz filij israel iam declinauerāt ad ydolatriā nec reddebant decimas ad sustentatōez le uitarū vt tenebant̄: ⁊ iō leuite cogitabant querere vi ctum p aliū modū. Cetera patent vsqz ibi.

a Fuitqz illi tē. tenebat em̄ eū in domo sua bonozi fice: nec occupabat eum operibus seruilibus.

b Impleuitqz micha tē. exponat̄ sicut prius.

c Nunc scio; dicēs q bñfaciat mihi deus tē. Iz. n. eēt ydolatra iste michas: et coleret deum falsum: vtpote demonem in ydolo: tamen credebat q obsequium sa cerdotis de stirpe leui esset ei magis placitū ſ̄ de alte ra tribu.

In capło. xvij. vbi dr in postilla. Et vocat ydolum deus in tota ista bystoria.

Si quis obiciat quō sacra scriptura. Additio vtatur noīe diuino p deo falso seu ydolo pser-tim noīe dñi tetragrāmaton qō ītm doctores catholicos z hebreos est incōmunicabile creature, p-utpōt baberi Exo.iij. Dicēdū q scriptura sacra in tali bus recitat ydo l atraz opinio-nēlz erroneā et falsissimā nō as-serendo ꝫ tantū modo referēdo ydolatre.n.gen-tiles qui legem mosaicā nō|su-sceperāt: demo-nia sua deos vo cant in cōi ydo-latre vo ab isra elitico ritu puer si q nomē dei te-tragrāmatō ex fide habuerant hoc idez nomē suis ydolis pni-tiosc attribue-bant, put in hoc caplo z in filib⁹ repit̄ ꝛc.

Ca.xviij.

a In dieb⁹ illis. hic p̄sequēt describit ydola tre spoliatō: ybi primo describit spoliandi occa-sio. scdo spolian tiū occupatio: ibi. Profectiq;. tercio spoliati conquestio: ibi. Cūq; iam. q̄rto spoliantiū abu-sio: ibi. Posue-rūt. Circa p̄mū sciendū q occa sio spoliationis miche fuit mis-sio explozatozū a filijs dan q̄ eū do ad locum ex plozandū diuer terunt in domū miche ad hospi tandū: ibi. qz erat homo potens z diues z de filijs isrl z boc est qō dicit. b Tribus dan querebat posses sionē sibi ꝛc. licet.n. acceperisset sozten possessionis suc ab ipo iosue. vt habetur Josue. xix. sicut z alie tribus tū in sozte cuiuslibet tribus adhuc manebant gentiles qui nō erant adhuc deleti nec expulsi p filios israel: et maxime in sozte dan. qz amozreus artauit filios Dan in monte: nec dedit eis locum vt ad planiozа descēde rent. vt habet supza. j. caplo. z sic intelligendū est cum subditur. c Usqz ad illam ꝛc. s. sufficientē p tanta multitudine. ideo subdit. d Miserunt ergo. s. ad explozandū ciuitatē lais quō possent eā cape ad habi tandū ibi. e Et intrasset ꝛc. Erat.n. bō diues z po terat eos recipe. f Et agnoscētes vocē ꝛc. p loglā esn cognouerunt q esset de bethleem. lz.n. omnes filij israel haberent vnum idioma. s. hebraicum. tn aliqn aliter pnunciabatur in diuersis partibus terre israel. Sicut idioma gallicum aliter pronunciatur in noz-mandia. z aliter in picardia. g Utenteszillius diuersozio. id est loco eis assignato ad manendum ad

In dieb⁹ illis nō erat rex in isrl b z tribus dan querebat possessionē sibi vt habitaret in ea. c Usqz ad illum em̄ diem inter ceteras tribus soztem nō accepat d Miserunt ergo filij dan stirpis z familie sue quinqz viros fortissimos de saraa z esthaol vt explozarent terram z diligenter in spicerēt. Dixerūtqz eis. Jte z psiderate terrā. Qui cum pgentes venissent in montē ephraim e z intrassent domū miche. requeuerunt ibi. f Et agnoscētes vocē adolescen-tis leuite: g vtenteszilli⁹ diuersozio dixerūt ad eū. Quis te huc adduxit: qd hic agis Quā ob cām huc venire vo luisti. Qui rñdit eis. Hec et hec p̄stitit mihi michas: et me mercede cōduxit vt sim ei sacerdos. Rogauerūt aī eū vt cōsuleret dñm: et scire possent an pspero itinere pgerēt: z res haberet effectuz Qui respondit eis. Jte cuz pace. h Dñs respicit viam ve strā. z iter quo pgitis. Eun tes igit̄ quinqz viri k venerī lais: l viderūtqz pplm habi tantē in ea absqz vllo timo-re. m iuxta psuetudinē sydo nioz securū z quietū nullo eis penit⁹ resistente magna rūqz opum n z pcul a sydone o atqz a cūctis hoībus sepa-tum. Reuersiqz ad fratres suos in saraa z esthaol: z qd egissent scisciantib⁹ respō-derūt. Surgite z eamus ad eos. Vidim⁹ em̄ terram val de opulentā z vberem. Mo lite negligere: nolite cessare Eamus z possideamus eā: nullus erit labor. Intrabi-mus ad securos in regionē latissimā: tradetqz nob dñs locū in q̄ nullius rei ē penu-ria coz que gignūt i terra. p Profectiqz igr̄ st de cogna tōe dan ō saraa z esthaol sex cēti viri accincti armis bel-licis: a scēdēteszq⁹ māserūt i cariathiarī inde: q̄ locus ex eo tpe castroz dan nom̄ ac cepit: z ē p⁹r tgū cariathiarī Jnō trāsierī i mōtē ephraī. Cūqz venissent ad domum miche: dixerī qnqz viri q̄ p-us missi fuerāt ad psidiran-dā trā lais: ceteris fratrib⁹ lais. Hostis⁹ q in dōib⁹ istz sit ephot z theraphī z scul-ptile atqz pflatile. t Videte qd vobis placeat. Et cum quē diuertebat ad domiēdū: z ad alia sibi necessaria. Ce tera patent vsqz ibi. b Rogauerūt autem ꝛc. i. falsum deum. iam em̄ eis dixerat q ydola colebat: vt patebit in-fra: iam em̄ multi de israel declinauerat ad ydolatriā. i Dominus respicit viam vestram: Dicunt aliqui q dixit eis de capite suo volens eis loq placentia. Alij vo dicunt q hoc dixit eis ex responso demonis loquētis in ydolo vel in theraphin modo supra-dicto. deus.n. pmit tit aliqn demones dare talia respōsa ydolatris qz ex ma licia sua demerent q sic in erroribus nutriantur: z talia respōsa aliquādo sunt vera.

k Venerunt lais sic debet scribi. Illa em̄ ciuitas q̄ vo-catur lachis fuerat capta ante ab ipso iosue. vt hr Josue x. Et ista q̄vocatur hic lais vocatur le-sen: Josue. xix.

l Viderunt qz ꝛc. et per consequens improuisum ad re-sistendum aduersa rijs repente supue nientibus.

m Juxta cōsue-tudinem sidonioz quia sydon erat ci-uitas fortis z mu-nita. z iō habitato res eius non time-bant ab extraneis ita nec isti ō lais q̄ uis nō haberent ci uitatē ita fortem.

n Et procul a sy-done. ita q non po terant cito iuuari ab illa ciuitate.

o Atqz a cunctis ꝛc. i. nō habentē fedus societatis cuz aliqbus alijs: p quos posset succuri ei. Cetera patent.

p Profecti igit̄. Hic cōsequēter describit spoliantium occupatio. sexcenti enim viri bellatozes de tribu dan eun tes ad capiendū ciuitatē lais explozatam duz transirent iuxta domum miche abstulerunt ydola z ornamenta sa-cerdotalia ducentes secum sacerdotem de consensu ta-men ipius. Et patet litera paucis exceptis que discurrē-tur exponendo.

q Manserunt in cariathiarim iude. non in ciuitate sed extra. vt pz ex boc qō subditur.

r Post tergū cariathiarim nostis. i. cognoscere debetis Ex quo pz qō dictum est. s. q sciebant q̄nqz viri supra-dicti ydola esse in domo miche p leuitam qui eis indica-uerat: aliter nō potuissent boc indicasse alijs.

s Oz in domibus istis sit ephot ꝛc. capitulo p̄cedenti dictum est quid significent ista.

t Videte quid vobis placeat. videlicet de ablatōe ydo loz z ornamentoz ad boc ptinentiū: z qz erant pni ad ydolatriā consenserunt q hoc fieret.

v Sexcenti aũt viri ⁊c. parati iuuare illos q̃ ingressi fu erant ad tollendũ p̃dicta si indigerent. Cetera patẽt vsq; ibi. x Qui cum ꝓgerent ⁊c. Bellatores. u. ita fecerũt ne micbas ⁊ illi q̃ cũ eo erant sequentes/talia raperẽt vel paruulis nocerẽt: q̃ defendere se nõ possent. y Jamq;. Hic consequenter describit spoliati cõquestio. Et ꝑ ĩra vsq; ibi.

3 Deos meos q̃s mihi ⁊c. In bebreo br̃. Et q̃d mihi amplius. q. d. illa q̃ tulist⁊ ita p̃ciosa erãt mihi q̃ parum aut nihil apprecior residuum ⁊ sic intelligenda est translatio nostra que bz.

a Et omnia q̃ habeo. non em̃ abstulerunt bona micbe alia cum esset de filijs israel. quos spoliare nolebant sed tm̃ acceperẽt illa q̃ erant ad cultũ ydolor pertinentia q̃ credebant pertinere ad religionẽ nõ ad furtũ. ⁊ boc est q̃ subdit.

b Caue ne vltra ⁊c. i. cũ familia tua ⁊ bonis tuis. Cetera patent ex supra dictis vsq; ibi.

c Erat autem ⁊c. Jn bebreo habet. Jn torrente roob.

d Posuerunt q;. Hic consequenter describit spolioꝝ abusio: quia illis q̃ abstulerant de domo miche abusi sũt ad ydolatriã exercendã: ⁊ boc est q̃ dicit.

d Posuerũt q; sibi sculptile. ꝑ boc intelliguñt alia ad ydolatriaꝝ ptinentia q̃ sibi posuerũt .s. ad exercendum ydolatriam. iõ subditur.

e Et ionathã iste est leuites quẽ adduxerunt de domo miche. f Ac filios ei⁹ sacerdotes p̃dictor ydolor. g Usq; ad diez captiuitatis sue: que facta est ꝑ salmanasar r egem assyrioꝝ: vt habetur .iiij. Reg. xvij. ⁊ ẽm banc exp̃sitionem li captiuitatis sue: refertur ad tribum dan: Hieronymus autem super libꝝ Paralip. dicit q; refertur ad domũ domini. i. vsq; ad captiõez arche per philisteos: que habetur .j. Reg. iiij. quia tunc translatũ fuit tabernaculũ de silo: ⁊ hoc dictum cõsonat ĩre sequẽti cũ dr. h Manserq; apud eos ydolũ

panlulũ declinasset ingressi sũt domũ adolescẽt⁊ leuite q̃ erat in domo miche: salutauerũtq; cũ verbis pacificis

v Sexcẽti aũt viri itavt erant armati stabant ante ostiuꝫ Ut illi qui ingressi fuerant domum inuenis. sculptile ⁊ ephot ⁊ theraphim atq; cõflatile tollere nitebant ⁊ sacerdos stabat ante ostium sexcentis viris fortissimis: baud ꝓcul expectantibus. Tulerũt igit̃ q̃ intrauerãt sculptile ephot ⁊ ydola atq; cõflatile. Quib⁹ dixit sacerdos. Quid facitis. Qui rnderunt. Tace⁊ pone digitum sup os tuũ: veniq; nobiscũ vt habeamus te pr̃em ad sacerdotẽ Quid tibi melius est vt sis sacerdos in domo vnius viri an in vna tribu ⁊ familia in israł. Qđ cuꝫ audisset acq̃euit sermonibꝰ eoꝝ et tulit ephot et ydola ac sculptile. ⁊ ꝓfectus est cũ eis. f Qui cũ ꝓgerent et ante se ire fecissent ꝓuulos ac iumenta: ⁊ oẽ qđ erat p̃ciosuꝫ

y ismq; a domo miche eẽnt ꝓcul: viri qui habitabãt in edibꝰ miche conclamantes secuti sunt. ⁊ post tergũ clamare ceperunt. Qui cuꝫ respexissent dixer̃t ad michaꝫ Quid tibi vis. Cur clamas Qui rndit: 3 Deos meos q̃s mihi feci tulistis ⁊ sacerdotẽ a ⁊ oĩa que habeo: ⁊ dicit⁊ quid tibi est. Dixeruntq; ei filij dan. b Caue ne vltra lo-

quaris ad nos. ⁊ venãt ad te viri animo ꝓcitati: ⁊ ipse cuꝫ oĩ domo tua pereas. Et sic cepto itinere ꝓrexerunt. Videꝫ aũt micha q̃ fortiores se eẽnt: reuersus est in domũ suã. Sexcẽti aũt viri tulerũt sacerdotẽ ⁊ que supra diximus: venerũtq; in lais ad ppl'm quiescentẽ atq; securũ: ⁊ ꝓcusserũt eos in ore gladij. vrbẽq; incendio tradiderũt. nullo penit⁹ ferẽte p̃sidium eo q̃ ꝓcul habitarẽt a sydone: ⁊ cũ nullo hominũ haberẽt q̃q̃ societatis ac negocij. c Erat aũt ciuitas sita in regione roob: quã rursum extruẽtes hitauerũt in ea: vocato noie ciuitatis dan: iuxta vocabulũ patris sui quez genuerat israel que ꝓus lais dicebat. d Posuerũtq; sibi sculptile e ⁊ ionathã filiũ gersan filij moysi f ac filios ei⁹ sacerdotes in tribu dan vsq;⁸ ad diem captiuitat⁊ sue. h Mãsit q; apud eos ydolũ miche oĩ tpe quo fuit domꝰ dei in silo. Jn diebꝰ illis nõ erat rex in israel.

Ca. xix.

a Elit q̃daꝫ vir leuites habitãs in latere mõtis ephraiꝫ qui b accepit vxorem de bethleẽ iuda. c Que reliquit eũ ⁊ reuersa est i domũ patris sui in bethleem. mãsit itaq; apud eũ q̃tuor mẽsibꝰ. d Secutusq; ẽ eã vir suus volẽsq; reconciliari ei atq; blãdiri ⁊ secũ reducere

Capitulũ. vxore leuite que in ciuitate gabaa moratur ex nimia libidine abutentiũ ipa. Circa qđ sic cedit: quia primo describit bꝰ sceleris ꝓpetratio. secũdo ꝓpetrantiuꝫ vastatio. xx. ca. tercio vastatoꝝ reparatio. xxj. c. Prima ps diuiditur in tres: q; primo describit occasio peccati. secõdo modus ꝓpetrãdi: ibi. Jll epulãtibus. tercio manifestatõ facti. ibi: Quaꝫ cũ eẽt ingressus Occasio aũt peccati fuit in boc q̃ leuites vxorẽ suã que recesserat ab eo reduxit ꝑ ciuitatẽ gabaa in qua erãt aliqui homies pessimi ⁊ luxuriosi nimis. Circa hoc igit̃ sic ꝓceditur: q; primo describit vxoris reconcialiatio. secundo reconciliate reductio ibi. Die autem quarto. tercio i gabaa hospitatio: ibi. Occubuitq; eis sol. Circa primũ dr.

b Accepit vxorem de bethleez iuda. boc dicit ad differentiaꝫ alteri⁹ bethleez que est in tribu zabulon vt supra dictum est xvij. ca.

c Que reliq̃t euꝫ. Jn bebreo habet: Que fornicata est super eum: ⁊ sic in bebreo videt̃ tãgi causa recessus. vtpote: q; ꝓ fornicatõem vir eius eiecit eam: vl' q; ipa' ignorante viro receſſit ab eo cũ adulterio. ⁊ postea non fuit ausa reuerti ad maritum suum ⁊ iõ iuit ad domũ patris sui.

d Secutus est eam vir suus volensq; ei reconciliari. sicut frequenter contingit q̃ viri scientes vxores suas male egisse contra legem dei: adhuc eas tamẽ reuocant.

habens in comitatu puerū et duos asinos. Que suscepit eū ⁊ introduxit in domū patris sui. Ꝙ cuz audisset socer eius eūqz vidisset: occurrit ei letus ⁊ amplexat⁹ est hominem. Mansitqz gener in domo soceri tribꝰ diebus comedens cum eo ⁊ bibens familiariť: [f] die autez quarto ꝛ nocte psurgēs pficiscī voluit. Quez tenuit socer: ⁊ ait ad eū: Gusta prius pusillū panis ⁊ confortа stomachuz: ⁊ sic pficiscēris. Sederūtqz simul: ac comederť ⁊ biberūt. Dixitqz pater puelle ad generum suuz Queso te vt hodie hic maneas: pariterqz letemur. At ille: consurgens cepit velle proficiscī. Et nihilominus obnixe eum socer tenuit et apud se fecit manere. Mane autem facto parabat leuites iter. Cui socer rursuz Obsecro inquit vt paululuz cibi capias ⁊ assumptis viribus donec increscat dies: postea proficiscaris. Comederunt ergo simul: surrexitqz adolescens vt pergeret cum vxore sua ⁊ puero. Cui rursum locutus est socer. [s] Considera ꝙ dies ad occasum ꝛ declinior sit: ⁊ propinquat ad vesperum. Mane apud me etiam hodie et duc letum diem ⁊ cras proficiscēris vt vadas in domū tuaz. Noluit gener acquiescere sermonibus eius: sed statim perrexit [b] ⁊ venit contra iebus que altero nomine vocatur hierusalem: ducēs secum duos asinos onustos ⁊ concubinaz. Jamqz aderant iuxta iebus ⁊ dies mutabatur in noctem. Dixitqz puer ad dominū suuz. Veni obsecro ꝛ declinem⁹ ad vrbem iebuseorum ⁊ manemus in ea. Cui rndit dominus. [t] Non ingrediar oppidum gētis aliene q̄ non est ꝛ filijs isrł: sed trāsibo vsqz gabaa. ⁊ cum illuc quenero manebimus in ea aut certe in vrbe rama. Transierunt ergo iebus: ⁊ ceptum carpebāt iter [k] occubuitqz eis sol iuxta gabaa que ē in tribu bēiamin: diuerteruntqz ad eam vt manerent ibi. Quo cum intrassent sedebant in platea ciuitatis [l] ⁊ null⁹ eos recipe voluit hospitio. Et ecce apparuit homo senex reuertens ꝛ agro ⁊ ꝛ opere suo vesperi qui et ipse ꝛ monte erat ephraim: ⁊ peregrinus habitabat in gabaa Homines autem regionis illius erāt filij gemini. Eleuatisqz oculis vidit senex sedentem hominē cum sarcinulis suis in platea ciuitatis: ⁊ dixit ad eum: vnde venis ⁊ quo vadis. Qui respōdit ei: pfecti sumus ꝛ bethleem iuda ⁊ pergimus ad locum nostrum qui est in latere montis Ephraim vnde ieramus in bethleem. [m] Et nūc vadimus ad domū ꝛei. nulluſqz sub tectuz suū nos vult recipere: habentes paleas ⁊ fenum in asinoz pabulum: ⁊ panem ac vinū in meos ⁊ ancille tue vsus: et pueri qui mecuz est. Nulla re indigemus nisi hospitio Cui respondit senex. Pax tecuz sit. Ego prebebo oīa que necessaria sūt: tm̄ queso ne in platea maneas. Introduxitqz eum in domum suam ⁊ pabulum asinis prebuit: ac postq̄ lauerunt pedes suos recepit eos in conuiuium. [n] Illis epulantibꝰ ⁊ post laborem itineris cibo ⁊ potu reficiētibus corpora: venerunt viri ciuitatis illius filij Belial: [o] id est absqz iugo ⁊ circūdātes domuz senis [p] fores pulsare ceperunt clamantes ad dominum dmus atqz dicentes: [q] Educ viruz qui ingressus est domum tuam: vt abutamur eo: Egressusqz ē ad eos qui erant in ciuitate: sicut et contigit ei qui cos recepit. mali autem homines vagi ⁊ insolentes non habent hospicia ad recipiendum transeuntes nec ipi libenter declinarēt ad eos. Cetera patēt vsqz ibi.

[m] Et nunc vadimus ꝛc. hoc ē in sylo vbi erat taberna culuz ⁊ arcba testamenti: quia anteqz intraret domū sua volebat deo regratiari de hoc q̄ direxerat eū in via ⁊ custodierat vt ex hoc deberent homines inclinari ad ipos recipiendū.

[n] Illis epulantibus. descripta peccandi occasione. h cōsequēter describitur peccati ppetratio: cum subdiť. Venerunt viri ciuitatis illius filij belial. quod autem sequitur.

[o] Id ē absqz iugo. ñ ē in hebreo ꝑ ē interptatio h⁹ dictionis belial q⁹ tales homines sunt sine disciplina ⁊ timore dei.

[p] Fores pulsare ceperunt: cum tamen fm dictamen rationis recte peregrini in hospitio debeant esse securi.

[q] Educ viruz ꝛc. concubitu sodomitico: vt cōmuniter dicūt expositores: Josephus autem dicit q̄ non querebant nisi mulierez. sed sic loquebātur vt inclinarent dominū domus ⁊ maritum mulieris ad tradendū eā. vñ et in fine intētabāt viro mortē nisi traderet eis vxorē suam fm q̄ allegať capitulo sequēti. d. Volentes me occidere ꝛc. et hoc videť ex hoc q̄ tradita eis vxore fuerūt ꝓtenti. vt habetur infra

e Habēs i comitatu puez. i. puū. Cetera patent in litera.

f Die ātqz to Hic cōsequēter describit vxoris reconciliate reductio. Et ptz ira ysqz ibi.

g Cōsidera q̄ dies ad occasū declinioz sit. nō q⁹ eēt ita ꝓpe nocte: ꝙ q⁹ transierat horā meridionalē: a qua hora incipit sol declinare a sua altitudine.

b Et ve. ꝛ iebus. que altero nomine nominatur hierusalem: De ratōnib⁹ hoz nomi et aliox q̄b⁹ nomiata ē hec ciuitas fm diuersa tpa dictū fuit Gen. xxviij. Et h aūt loco dicunt hebrei q̄ ista hystoria contigit tpe othoniel añ illā q̄ scribiť in pncipio h⁹ libri de captione hierlm p filios iuda; quia subdiť hic.

i Mō ingrediar oppidū gētis aliene: Ex q̄ videť q̄ adhuc filij iuda nō ceperāt illā ciuitatē Catholici autē aliq̄ dicūt q̄ cōtigit añ othoniel. eo q̄ i fine h⁹ hystorie ꝛ in diebus ill'nō erat rex j isrł sicut supra dictū est de hysto. Miche. cap. xvij.

k Occubuitqz eis h pñr describiť redeūtiū hospitatio cū ꝛ. Occubuitqz eis sol iuxta gabaa. Et tō nō potcrant bono mō vltra transire.

l Et null⁹ eos recipe voluit hospicio: q⁹ bōi timebant eos recipe: timentes inuasionem domus sue de nocte ab hominibus insolentib⁹

s Habeo filiã virginẽ. Dicunt aliqui q̃ non peccauit offerendo filiam suã ad euitandũ maius malũ. s. peccatũ cõtra naturam qõ ipi prendebant ad iniuriã hospitum suoꝝ. Sed hoc nõ est verũ qz nullus debet consentire in hoc qõ est peccatũ: maxie mortale ꝛc genere vt euitet in alio maius peccatũ, put ꝛclaratuz fuit diffuse gen. xix ꝛc lorb q̃ in casu cõsimili voluit tradere filias suas ꝓgies t Et hic hõ hꝫ cõcubinã. i. vxorez q̃ sic noiat a ꝓcubitu 7 simil modus loquendi habetur. q̃. Reg. xvj. vbi achitophel dixit ad absalõ: ingredere ad concubinas patris tui q̃s tñ erant vxores dõ. nõ. n. habebat cõcubinas ad exercendũ adulteriũ.

v Qua cũ ꝛc. q̃a non erat coꝝ vxor 7 iõ talis cõcubit9 erat abusus. vel qz vtebantur ea cõcubitu innaturali.

x Et ibi corruit. tũ qz erat nimis afflicta: tũ etiã ex verecũdia. y Qua cuꝝ esset ingressus. Hic ꝛscribit facti diuulgatio cum dicitur. z Arripuit gladiũ ꝛc. Erant em. xij. tribus ꝓter tribũ leui. trib9 autem manasse erat diuisa in duas partes: quarꝝ vna erat vltra iordanẽz alia citra. 7 sic ꝓ illa tribu fecit duas ꝓtes aliter non fuissẽz notificatũ factũ sufficienter: ꝓ tribu vo beniamin nõ fecit aliquã ꝓtem: quia nuncios per quos misisset occidissent neq; ꝓ tribu leui quia erat dispsa ꝓ oẽs tribus: 7 iõ ꝛcnũciato facto alijs tribub9 sufficienter erat ꝛcnũciatũ tribui leui.

3 Misit in omẽs terminos israel. s. per nuncios qui factũ 7 modũ faciendi ꝓpõ explicabãt. Cetera patent.

a Egressi itaq; Hic ꝓsequenter describit peccantiuz vastatio: vbi primo facti veritas disquirit. Secũdo iusticie equitas requirit: ibi. Et miserunt. Tertio iniquitas defendit: ibi. Qui noluerunt. Quarto iuste inuadit: ibi. Tirozũ quoq; israel. Circa primũ dicitur: Egressi itaq; sunt omnes. sequitur.

senex: 7 ait: Nolite fratres nolite facere malum hoc: qz ingressus ẽ hõ hospicium meum 7 cessate ab hac stultitia b Habeo filiaz virginẽ c 7 hic hõ habz cõcubinam: educã eas ad vos vt hũilietis eas 7 vestrã libidinẽ cõpleatis: tm̃ obsecro ne scel9 ꝑtra naturã ꝓpemini in virũ. Nolebant acq̃escere sermonibꝫ illius. Ꝺõ cernẽs hõ eduxit ad eos cõcubinã suaz: 7 eis tradidit illudẽdã d Qua cũ tota nocte abusi eẽnt: dimiserunt eam mane. At mulier recedentibꝫ tenebris venit ad ostiũ domus vbi manebat dñs suus. e 7 ibi corruit. Mane facto surrexit hõ 7 aperuit ostiũ vt ceptã explere viam: 7 ecce ꝓcubina eius iacebat ante ostiũ sparsis in limine manibꝫ. Cui ille putans eam quiescere loquebat. Surge vt ambulemus. Qua nihil rñdente intelligens q̃ erat mortua: tulit eã 7 ꝓposuit asino reuersusq; ẽ in domũ suaz. f Qua cum eẽt ingressus g arripuit gladiũ: 7 cadauer vxoris cũ ossibꝫ suis in duodecim partes ac frusta cõcidẽs h misit i in oẽs termios israel. Ꝺõ cuz vidissent singuli ꝓclamabãt Nunq̃ res talis facta ẽ in israel ex eo die quo ascẽderunt ꝓres nri ꝛc egypto vsq; in pñs ꝛps. Ferte sniam: 7 in cõmune ꝛcernite q̃d facto opus sit. Ca. xx.

b De dan vsq; bersabee. Hic exprimit lõgitudo terre israel: qz ciuitas dan est in termino eius aquilonari 7 bersabee in termino australi. c Et terra galaad. in hoc exprimitur latitudo que incipit a terra galaad que est vltra iordanem. 7 ꝓtenditur vsq; ad mare mediterraneũ.

a Egressi itaq; sunt oẽs filij israel: 7 pariter congregati q̃si virvnus ꝛc danvsq; bersabee 7 terra galaad ad dñm in maspha: b oẽs q̃anguli ꝓpoꝝ c 7 cũcte tribus israel d in eccliaz ꝑpli dei ꝓuenerũt q̃draginta miliũ peditũ pugnatoruz. Nec latuit filios bẽiamin q̃ ascẽdissent filij israel in maspha. e Interroga tusq; leuita marit9 mlieris interfecte quo rãtũ scel9 ꝑpetratũ eẽt: f rñdit. Veni i gabaa bẽiamin cũ vxore mea: illucq; diuerti. Et ecce homines ciuitatis illi9 circũdederũt nocte domũ in q̃ manebã volẽtes me occidere 7 vxorẽ meã incredibili furore libidinis vexãtes: demiq; mortua ẽ. Quã arreptã in frusta cõcidi: misiq; ꝓtes in oẽs ẽminos possessiõis vre qz nũq̃ rãtũ nephas 7 rãgrã de piaculũ fcm̃ est i israel. Ad estis oẽs filij israel: ꝛcernite q̃d facẽ ꝛcbeatis. Stansq; oẽs ꝑpls m 7 q̃i vni9 bois sermone rñdit: n Nõ recedem9 in tabnacla nra: nec suã q̃squ intrabit domũ ꝫ h cõtra gabaa in cõe faciem9. Decẽ viri eligãt ẽ cẽtũ ex oĩbꝫ tribubꝫ israel: 7 centũ ꝛc mille 7 mille ꝛc ꝛcẽ militꝫ vt ꝓpoꝝ tẽt exercitui cibaria: 7 possim9 pugre ꝓtra gabaa bẽiamin 7 reddẽ ei ꝓ scelere qõ mereꝫ. Cõuenitq; vniuersꝰ israel ad ciuitatẽ q̃ hõ vn9 eadem mente vnoq; cõsilio

d Omnes q̃s anguli populorum. debzei dicunt: domini populoz. i. capitanei in tribubus 7 in familijs.

e Et cũcte tribus israel. excepta tm̃ tribu bẽiamin. f In ecclesiam. i. in congregationẽ. tũc em̃ non fuerunt cõgregati in syloh vbi erat tabernaculum dei. sed in maspha.

g Interrogatusq; leuita. q̃a nõ dz ꝓcedi ad punitiões tanti facti absq; diligenti discussiõe diligenti.

h Rñdit veni in gabaa. mõ ex ꝓsso ꝓcedẽti ca.

i Volẽtes me occidere. nisi ei⁹ traderem vxorẽ meã sm̃ dictuz iosephi. vel.

i Volẽtes me occidere. affligẽdo me cãali cõcubitu 7 nephario. sm̃ dictum alioꝝ.

k Munq̃ tantum nephas: et tam ꝛc. Piaculũ dicitur a pio pias quod significat purgãtiõ vñ dicitur piaculũ quasi factũ in nullo mõ absq; purgatõe pene trãsiendum. Sciendum tamẽ q̃ leuita non solum factum retulit. sed etiam testibus ꝓbauit. sicꝫ p seruũ quẽ habebat in comitiua. 7 p senem q̃ receperat eos hospitio 7 familiã eius aliter nõ esset procedendum contra filios beniamin ad bellum ad dñm vnius hominis.

l Stansq; omnis ꝑpls. ex admiratõe facti.

m Quasi vnius ꝛc. i. cõcorditer 7 sine retractõe 7 dilatione. ideo subdit.

n Nõ recede. in tabernacula ꝛc. Cetera patẽt in lra

Jurauerant quoq. Hic pse- quenter describit tribus beniamin dissipate re paratio. Circa quā primo describit affectus cō passionis. Scdo effectus repatiōis: ibi. Jccirco dixe runt. Circa primū ponit motiuū cōpassionis cū dicitur.

a Jurauerāt qz filij isrl in maspha tc. B iurauerant ante bellū: 7 qz illi q̄ euaserant nō poterāt accipere vxores alienigenas: cū esset lege diuina phibitū ō ñ videbāt via qualiter tribus beniamin, reparari posset per generationem: quia oēs mlieres trib⁹ bēiamin fuerāt interfecte: qđ sat ꝛ mirabile videbāt qđ vna tribus tota ō ꝑpl'o isrl'delerēt. mxie cuz hoc dñs ñ ꝓcepisſz: ꝑ tm dixisset: Cras tradā eos i manus vestras: vt habeāt capitulo ꝓcedenti iō subditur. b Leuauerūt vocē suam tc. Illa aūt die tc. qz forte illud qđ erat ibi ꝑ us erat dissipatuz. vel forte qz trāsportauerāt ad exercitū 7 reportatio ad locū suū 7 situatio vocāt hic extructio.

c Obtulerūtqz ibi holocausta. ꝑ grāz actōne ō victoria bita licet cōpaterentur tribui bēiamin sic dissipate. d Et dixerunt qs nō ascēdit tc. cuius cā subdit cū dr.

c Grandi em̄ se iuramēto tc. eo q bellū ꝑ filios bēiamin ꝓtinebat ad totam cōitatem populi cui sufficienter fuerat nunciatū scelus eoz: vt patet ꝑ ꝓdicta. f Jccirco dixerūt. Hic consequenter describitur tribus bēiamin repatio studiosa. 7 primo ꝑ mulieres eis datas. secundo ꝑ mulieres ab eis acceptas: ibi. Dixerūtqz maiores natu. Circa primum dicitur.

g Quis est de vniuersis tribubus israel tc. hoc aūt quesierunt duplici de causa. vna vt occiderent rationē iam dicta. secunda vt virgines ibi reperte filijs beniamin qui de bello euaserant darent.

b Et ecce inuenti sunt tc. 7 modus b⁹ inuentiōis subditur cum dicit. i Eo quoq tpe cum essent in sylo. s. filij israel redeuntes de ꝓlio vt gratias agerent domino: vt ꝓdictum est. k Nullus ex eis. s. de habitatoribus galaad.

l Jbi repertus ē. 7 ꝑ hoc citū fuit q̄ non fuerant in prelio. quia redijssent sylo ad reddendū grās cum alijs: iō sequit punitio eorum cum dicit.

m Jte et pcutite tc. in detestatōem cīm sui criminis qz subtraxerāt se a negocio totius cōmunitatis facta est tāta punitio.

n Jnuenteqz sūt de iabis tc. Si aūt queratur qualiter cognoscebant eas ab alijs potest dici sicut dictū fuit Num̄e. xxxj. de virginibus madianitaruz. s. q̄ faciebant mulieres transire ante archam dominī: et ex signo ibidem dato cognoscebant q̄ essent virgines 7 q̄ non.

o Miserūtqz nūcios tc. qui ducerent illas vgines.

p Et ꝓceperunt eis vt eas susciperent in pace. Jn hebreo hz ꝓceperūt vt eos susciperent in pace. Et vtrunqz fuit verū: quia ꝑceptū fuit filijs bēiamin q̄ reciperent illas virgines in vxores: 7 virginib⁹ q̄ in hoc ꝓsentirent.

q Dixeruntqz. B consequēter describitur reparatio dicte tribus per mulieres ab eis captas: de consilio tñ 7 voluntate maiorum de israel. Circa quod primo ponit dictorum maiorum cōsultatio. secundo consultationis denunciatio: ibi. Preceperuntqz. Circa primū dicitur.

q Dixerūtqz maiores natu: ad quos spectabat cura totius populi. r Quid faciem⁹ reliquis: qz adhuc manebant. cc. viri de beniamin absqz vxoribus.

s Filias em̄ tc. dicitur tñ cōmuniter q̄ poterant. quia filij beniamin non poterant ducere alienigenas vxores:

ciuitatē a viris vsqz ad iumenta gladio ꝑcusserūt: cūctasqz vrbes 7 viculos bēiamin forax flāma ꝓsumpsit.

Jurauerāt .xxj. quoq filij isrl in maspha 7 dixerūt. Nullus nr̄m dabit filijs bēiamin de filiabus suis vxorē. Venerūtqz omnes ad dom̄ dei in sylo. 7 in ꝓspcū eius sedētes vsqz ad vesperam [b] leuauerūt vocē 7 magno vlulatu ceperunt flere dicētes. Quare dñe deus israel factū ē hoc malū in ꝓpl'o tuo: vt hodie vna tribus auferret ex nobis. Altera aūt die diluculo cōsurgētes extruxerūt altare [c] obtuleruntqz ibi holocausta 7 pacificas victimas: [d] 7 dixerunt. Quis non ascendit in exercitū dñi. de vniuersis tribubus isrl'. [e] Grandi. n. iuramēto se ꝑstrinxerāt cū essent in maspha: interfici eos q̄ defuissent: ductiqz ꝓnia filij israel sup fratre suo bēiamin ceperūt dicere. Ablata ē tribus vna de isrl' vnde vxores accipiēt. Oēs em̄ in cōe iurauimus non daturos nostris filias nr̄as. [f] Jccirco dixerūt. [g] Quis ē de vniuersis tribubus isrl' q̄ nō ascēdit ad dñm in maspha. Et ecce inuenti sunt hītatores iabis galaad in illo exercitu non fuisse. [l] Eo quoq tempore cū essent in sylo [k] null⁹ ex eis [l] ibi reptus ē. Misertq itaq

decē milia viros robustissimos: et ꝑceperūt eis. [m] Jte et pcutite hītatores iabis galaad i ore gladij. tā vxores q̄ paruulos eoz: et hoc erit quod obseruare debebitis. Oīe generis masculini 7 mulieres q̄ cognouerunt viros interficite: virgines aūt reseruate. [n] Jnuenteqz sunt de iabis galaad q̄dringēte vgines: q̄ nesciert viri thoz: 7 adduxerūt eas ad castra in sylo i terrā chanaan. [o] Miseruntqz nuncios ad filios Beniamin qui erāt in petra rēmon: [p] 7 ꝓceperūt eis vt eas susciperent in pace. Venerūtqz filij bēiamin in illo tpe: 7 date sūt eis vxores de filiabus Jabis galaad. als aūt non reppererūt quas sibi mō traderent. Vniuersusqz isrl' valde doluit. 7 egit pniam sup interfectōe vni⁹ tribus ex isrl': [q] dixerūtqz maiores natu. [r] Quid faciem⁹ reliqs q̄ nō acceperūt vxores. Omēs in beniamin femine ꝑciderūt: et magna nobis cura ingētiqz studio puidēdū est ne vna tribus deleat ex isrl'. [s] Filias em̄ nr̄as eis dare nō possum⁹ constricti iuramēto 7 maledictione qua diximus: maledict⁹ qui dederit de filiabus suis vxorez beniamin. Ceperūtqz consilium atqz dixerunt Ecce solēnitas dñi est in sylo annuersaria: que sita est

lieres ab eis captas: de consilio tñ 7 voluntate maiorum de israel. Circa quod primo ponit dictorum maiorum cōsultatio. secundo consultationis denunciatio: ibi. Preceperuntqz. Circa primū dicitur.

q Dixerūtqz maiores natu: ad quos spectabat cura totius populi. r Quid faciem⁹ reliquis: qz adhuc manebant. cc. viri de beniamin absqz vxoribus.

s Filias em̄ tc. dicitur tñ cōmuniter q̄ poterant. quia filij beniamin non poterant ducere alienigenas vxores:

ꝛ sic iuramentū illud videbaꝫ esse cōtra charitatē: qz erat contra reparatōnem vnius tribus: que reparatio cedebat in bonū cōmunitatis totius populi: ꝛ ideo nō erat seruāda: verūtamen quia tunc temporis boz idum erat frāgere quodcūq; iuramentū, ideo babuerunt aliud consilium. videlicet q̄ filij beniamin nō babentes vxores venirent latenter ꝓ locū sylo. ꝛ ibi de ꝟginibus ducentib⁹ choros acciperent sibi ſm numerū suum. ꝛ fugerent in terram beniamin': nec maiores natu boc consulentes dederūt ꝓtra iuramētum suum: qz null⁹ iurauerat nisi de ꝓpꝛijs filiabus. Similiter nec patres earū: qz nō fuerunt in boc consilio nec dederunt eas. similiter nec filij beniamin eas rapientes peccauerūt: qz boc fecerunt de mandato illoꝝ ad quos spectabat cura totius populi. vt dictum est: ꝛ probabile est q̄ ille ꝟgines cōsenserunt in matrimoniū: anteq̄ cognoscerent ab eis: et ex dictis patet litera vsq; ibi. ¶ Miseremini eozum. non enī rapuerunt eas iure bellantium dē. non ꝓpter negatiōem dationis: quia sic maiores natu boc allegantes essent in cōsili culpa eo q̄ filias suas illis nō dederant: et sic nō haberent frontē sic loquēdi. ß istud pctm̄ est intelligendū eo q̄ nō custodierant filias suas diligenter: sed ꝓmiserant eas ducere choros ꝓ campos: vbi poterāt capi. eo enī ipse q̄ iurauerant nō dare eas filijs beniamin. debebant eas sic custodire q̄ illi nō babuerūt facultatem rapiendi sic ergo exponitur bic passus ſm translationē nostrā. In bebreo autem babetur sic. Miseremini eoz. non enī cepim⁹ viro vxorem suam in bello: nec vos dedistis eis: quasi tē poze culpemini quod sic exposuit bebra. Miseremini eozum vt possint reparare tribū ꝓ generatiōem. Nō enī cepimus viro vxorem suaz .i. cuilibet viro vxozem sibi copulandam. In bello contra viros iabes: ß deficiunt ducente. Nec vos dedistis eis. quasi tē poze culpemini .i. nō potest vobis imponi culpa transgressionis iuramēti. Ex tempoze quo acceperunt eas. s. post tempus iuramenti vestri quia non dedistis eis. nec plus iurauerat⁹ s. nisi q̄ nō daretis eis contra quod non fecistis: quia non ceperūt eas de voluntate vestra.

ad septētrionem vrbis bethel ad orientalem plagaz vie q̄ de bethel tendit ad sichimā: ꝛ ad meridiē oppidi lebbona. Preceperūtq; filijs bēiamin: atq; dixerunt Ite ꝛ latitate in vineis. Cūq; videritis filias sylo ad ducendos choros ex more procedere: exite repente de vineis: ꝛ rapite ex eis singuli vxores singulas: ꝛ pergite in terram bēiamin. Cumq; venerint patres earum: ac fratres ꝛ aduersum vos queri ceperint atq; iurgari dicemus eis. ¶ Miseremini eozū Non enim rapuerunt eas iure bellantiū atq; victoriū ß rogantib⁹ vt accipent nō dedistis: ꝛ a vīa pte pctm̄ ē. Feceruntq; filij beniamin vt sibi fuerat imperatum: ꝛ iuxta numerū suum rapuerunt sibi de his q̄ ducebant choros vxores singulas abieruntq; in possessionē suam edificantes vrbes ꝛ habitantes in eis. Filij quoq; israel reuersi sunt ꝓ trib ꝛ familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in israel: sed vnusquisq; quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.

¶ Explicit liber iudicū.

¶ Liber Iudicum finit.

Ruth.

Dotilla sup lib⁹ Ruth Incipit. Capitulū. j.

IN diebus vnius iudicis. Hic ꝓsequenter ponit̄ terci⁹ casus. s. ipi⁹ Ruth: z diuiditur in q̄tuor ptes: q⁹ ꝓmo describit̄ ipi⁹ Ruth conuersio gratiosa. Secundo eius conuersio virtuosa: tercio q̄stio legalis: quarto copulatio mr̄imonialis. Partes incipiūt in quatuor capitul' huius hystorie. Prima adhuc in duas: q⁹ primo describit̄ quersionis occasio: secūdo ipsa quersio: ibi. Cui dixit noemi. occasio autem quersionis ruth ad iudaismū fuit co q̄ fuit desponsata filio elimelech iudeo pegrinanti in terra moab. Et ideo primo describit̄ elimelech pegrinatio. secundo ipsius Ruth desponsatio. ibi Qui acceperūt. Circa primū primo describit̄ tempus peregrinationis huius cum dicitur. a In diebus vnius iudicis. quis autem hic fuerit varie dicitur. dicit enim magister in hystoriis z aliqui expositores alij q̄ iste iudex fuit Heli qui cum hoc vsurpauit sibi sacerdotium: quia non fuit de eleazar sed de ithamar. Licet aūt istud secundū dictum sit verum q̄tum ad hoc q̄ heli nō fuit de Eleazar sed de ithamar non tamen videtur verū q̄ sibi vsurpauit sacerdotium: quia. j. Reguz ij. ca. dicitur ipsi heli in ꝑsona domini. Loquens locutus sum q̄ domus tua z domus patris tui ministraret in ꝑspectu meo in sempiternū ꝛc. Ex quo videtur q̄ illud sacerdotium habuit ex ordinatione diuina: vt dicetur ibidem plenius. Primū etiam dictuz non videtur verum: videlicet q̄ peregrinatio elimelech que hic describitur contigerit tempore heli: quia a principio quo incepit iudicare israel vsq; ad principium regni dauid fluxerunt tm̄. lxxx. anni. ꝓout fuit declaratum supra: Judicuz. xj. capi. In isto igitur tempore oportuit ꝑm istud dictum q̄ peregrinatio elimelech fuerit z q⁹ booz de ruth obed genuerit: z obed iesse: z Jesse dauid. z vita ipsius dauid vsq; ad principium regni sui quod non videtur verum: primo quia de isto tempore fluxerunt vndecim anni ad minus ante natiuitatem obed. videlicet decem anni quibus noemi mansit in regione moab: vt habet̄ in hoc ca. z vnus annus ante natiuitatez obed: quia dato q⁹ booz statim acceperit Ruth p⁹ adventuz eius in bethleem cum noemi: tamē ante q̄z natus fuisset de ea obed trāsiuisset annus vndecimus totus: vel saltem fere. Item dauid vixit. xxx. annis ante q̄z cepit regnare: vt habetur secundo Regum. v. Item Jesse pater dauid iam erat senex quando genuit Dauid: vt videtur: quia habuit ser filios ante eum: vt habetur. j. Regum. xvj. et primo Paralypo. ij. z sic habuit. xxxix. annos ad minus vt videtur quando genuit dauid. hoc etiam patet ex hoc quod dicitur. j. Regum xvij. q⁹ erat senex z grandeuus et iam emerite militie: q̄n dauid adhuc adolescens missus fuit ab ipso ad visitandum fratres suos. Si autem isti anni simul cōiungantur faciunt annos lxxx. z sic non remanet aliquod tēpus vite ipsius obed quousq; posset generasse ꝑm iesse: posito etiam cum hoc q⁹ elimelech a primo anno heli cepisset peregrinari ꝓpter quod non videtur verum q⁹ hystoria ruth fuerit tempore heli: sed ante. Et ideo aliter dicunt hebrei z melius: vt videtur q⁹ iste iudex fuit abessan: de quo dictum fuit Judicum. xij. qui fuit ante heli. xlvij. annis. vt patuit ex dictis supra Judicum. xj. Dicunt etiam hebrei q⁹ iste abessan z booz est idem homo binomius tamen: oportet tamen dicere ꝑm istam viaz q⁹ peregrinatio elimelech inceperat ante q̄z booz inciperet iudicare: quia iudicauit populū septem annis tm̄: z noemi fuit in regione moab decem annis. vt dicitur infra eodez capi. let booz accepit Ruth post: veruntamen illa pregrinatio ꝑ reditum noemi fuit terminata sub abessan qui est idez quod booz ꝑm hebreos: ideo dicunt hoc fuisse tempore eius: quia res a fine denominat̄ z quia ista hystoria h̄

Incipit liber Ruth.

La. j.

a IN diebus vnⁱ iudicⁱ q̄n iudices ꝑerāt: b facta ē fames in terra. c Abijtq; hō de bethleē iuda: vt pegrinaret̄ in regione moabitide cū vxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabat̄ elimelech: z vxor eius Noemi: et duo filij: alter maalon z alter chelion: ephratei de bethleem iuda. Ingressiq; regionē moabitidez morabant̄ ibi. Et mortu⁹ ē elimelech marit⁹ noemi: remānsitq; ipa cū filijs. d Qui acceperūt vxores moabitidas: q̄ruz vna vocabatur orpha: altera q̄ ruth. Manserūtq; ibi de cē annis: z ambo mortui sunt maalon vicz et chelion: remanens mulier duobus orbata filijs suis z viro.

ponitur ad ostendendum quomodo dauid rex descendit de booz: vt patet in fine.

b Facta est ꝛc. ꝓpter populi peccata.

c Abijtq; homo de bethleem ꝛc. causa huius peregrinationis varia assignatur. dicit enim hieronymus sup quartum capitulū Paralypo. q⁹ tunc temporis sol stetit ꝑ aliquod spacium immobilis ad terrendum homines: vt sic retraberentur ab enormibus peccatis quibus erāt inuoluti: quod nō fecerūt ꝓpter quod tanta fames facta est in terra illa q⁹ elimelech qui erat de nobilioribus z potentioribus ciuitatis bethleem fuit coactus ire ad terram extraneam ad querendum victum suum. Hebrei autem dicunt q⁹ ꝓpter famem in illa terra accidentez multi pauperes recurrerūt ad elimelech quia erat diues z potens. z ꝓpter auariciam suam duruz erat ei dare: ꝓpter q̄d ad euitandum importunitates eorum exiuit de terra israel cum bonis mobilibus que habebat: z q⁹ ex mala causa exiuit ibidem mortuus fuit cum filijs suis z depauperat⁹ Cetera patent in litera.

d Qui acceperunt. Hic consequenter describit ipsius Ruth desponsatio. dicunt autem hebrei z etiam aliqui catholici: q⁹ ista ruth fuit filia eglon regis moab: sed hoc videtur falsum quia a tempore aiotb qui interfecit Eglon: vt habetur Judicum. iij. fluxerunt anni ducenti. xxxij. vsq; ad abessan: vt declaratum fuit Judicum. xj. Et multo plures anni fuerunt vsq; ad heli: z ideo si abessan fuit idez q⁹ booz: vt dicunt hebrei: impossibile est q⁹ ruth fuerit filia eglon quez interfecit aiotb: quia adhuc erat satis iuuenis z apta ad prolem quando fuit coniuncta ipsi booz. Item si booz fuit alter ab ipso abessan ita q⁹ hystoria Ruth accidit tempore heli. vt dicunt aliqui. multo magis impossibile est q⁹ ipsa ruth fuit filia ꝓdicti eglon. quia multo plures anni fuerunt vsq; ad heli q̄z vsq; ad abessan: vt declaratū fuit Judicū. xj. z iō si aliquis velit dicere q⁹ ruth fuit filia eglon fuerit alius ab illo quē interfecit aiotb z longe posterior ipso: et tamen adhuc hoc non videtur conuenienter dictum ꝑm dicta hebreoruz z catholicorum: quia ꝑm hieronymum elimelech iuit pauper ad regionem moab. et ꝑm hebreos: licet iuerit diues: tamen fuit ibi depauperatus: vt dictum est supra: z hoc videtur ex eo quod dicitur infra eodem capitulo. q⁹ noemi redijt de terra moab vacua. s. sine viro filijs z diuitijs. nō est autē verisile q⁹ rex moab dedisset filiam suam vxorem viro pauperi z extraneo z si post dationem depauperatus fuisset vir ei⁹: nō ē verisimile q⁹ permisisset eam recedere de terra sua ita pauperem: q⁹ indigeret colligere spicas in agro sicut dicitur

de ruth sequenti cap. & ideo magis videt q ipsa ruth fuerit de humili ꝓgenie. Sequitur.

e Audierat enim ⁊c. & ideo fame recedēte de terra sua melius poterat ad eam redire.

f Ite in domum ⁊c. Hoc dixerat quia patres eaꝝ erāt mortui: vel qz mulieres sunt magis familiares matribus suis q̄ patrib⁹.

g Que eleuata voce ⁊c. Ex quo pz q noemi valde bene se habuerat ad nurus suas.

h Num vltra habeo ⁊c. ꝓceptum erat in lege: deutero. xxv. q si aliq̄s moriret sine herede relicta vroꝛe. frater eius accipet eaz ad suscitandum semē fratri defuncto Cetera patent in litera.

i Cui dixit noemi Hic consequenter describit ipsi⁹ ruth puersio: que noluit reuerti sicut altera ire ad terram isrl cum socru sua et conuerti ad cultuz dei vnius gentilitate relicta ꝓpter qđ dixit.

k Ne aduerseris mihi ⁊c. reuertēdo ad cultū ydoloꝝ.

l Quocunq; preieris ⁊c. Hic dicūt hebrei q volentib⁹ conuerti ad iudaismum dicenda sunt grauia legꝫ ꝑm partem: sicut volentibus ingredi religionem explicanda sūt difficilia illius religionis. Dicunt igitur q noemi videns ruth velle conuerti ad iudaismum dixit sibi aliqua onera legis: & primo dixit ei q non erat licitum iudeis ire extra terram israel nisi ex cā magne necessitat: & tunc ruth ei respondit

mā sitq; mulier orbata duobus liberis ac marito. Et surrexit vt in patriā ꝓgeret cū vtraq; nuru sua de regione moabitide. [c]Audierat enim q respexisset dñs populum suum et dedisset eis escas. Egressa ē itaq; de loco pegrinationis sue cū vtraq; nuru: & iā in via reuertēdi posita i terrā iuda: dixit ad eas. [f]Ite in domū mris vīe. Faciat vobiscū dñs misericordiā sicut feecistis cuz mortuis & mecū. Det vobis inuenire requiez in domibus viroꝝ quos sortiture estis. Et osculata est eas. [g]Que eleuata voce flere ceperunt & dicere. Tecum ꝓgem⁹ ad populum tuū. Quibus illa respondit. Reuertimini filie mi. Cur venistis mecū? [h]Num vltra habebo filios i vtero meo: vt viros ex me sperare possitis? Reuertimini filie mi et abite. Jam enī senectute confecta suz: nec apta vinculo coniugali Etiam si possem hac nocte cōcipere & parere filios: si eos expectare velitis donec crescant & annos pubertat⁊ impleant: ante eritis vetule q̄ nubatis. Nolite queso filie mi facere sic: qz vīa angustia magis me premit: & egressa est manus dñi ꝑ me. Eleuata igit voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata est socrū ac reuersa est: ruth adhesit socrui sue. [i]Cui dixit

l Quocunq; perexeris pergam. & non alibi. Ite⁊ dixit ei. Non est nobis licitum q mulier sit sola cum viro nisi fuerit maritus eius. Et ruth respondit.

m Ubi mozata fueris ⁊c. nolens esse sine te cum aliquo viro. Iterum dixit populus hebreozum est subiectus legis oneribus in qua sunt sexcenta & xiij. precepta. Tunc respondit.

n Populus tuus ⁊c. quasi diceret volo subdi legi ipsi⁹

Iterum dixit: prohibitum est nobis colere deos alienos. & ipsa respondit.

o Deus tuus deus meus. quasi diceret aliuz nolo colere. Iterum dixit ei: transgressorib⁹ legis nostre in diuersis casibus imponitur pena quadruplicis mortis scilicz lapidationis: combustionis: strangulationis in suspensione: et occisionis gladio: vt patet in exodo. & deutero. et tūc ruth respondit.

p Que te terra susceperit morientez in ea moriar quasi diceret parata sum susscipere penam cuiuscunq; mortis: si meruēo sicut tu

Noemi. En reuersa est cognata tua ad populū suum & ad deos suos: vade cuz ea. Que respōdit. [k]Ne aduerseris mihi vt relinquaz te & abeā. [l]Quocunq; em̄ preieris ꝓgā: [m]& vbi mozata fueris & ego pariter mozabor. [n]Populus tuus popul⁹ me⁹ [o]& deus tuus de⁹ me⁹. [p]Que te terra susceperit morientem: in ea moriar: ibiq; locum accipiā sepulture. Hec mihi faciat de⁹ & hec addat si nō sola mors me & te separauerit. [q]Videns ergo noemi q obstinato ruth aīmo decreuisset secuz ꝓgere: aduersari noluit: nec ad suos vlt reditū psuadere. Profectesq; sunt sil & venerūt bethleem. Quibo vrbem ingressis velox apud cunctos fama percrebuit: [r]dicebātq; mulieres. Hec est illa Noemi. Quib⁹ ait. Ne vocetis me noemi. i. pulcram: sed vocate me mara. i. amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. [s]Egressa sum plena: & vacuam reduxit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quā dom⁹ humiliauit et afflixit omnipotens? Venit g noemi cuz ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primuz ordea metebantur.

Capm. ij.

Rat aūt viro elimeleth

bi inflictam a dño ꝓ peccato sui populi sui de terra israel ex mala causa: vt supra dictum est. s. ꝑm opinionem hebreoꝝ.

Capitulum. ij.

Rat autem. Hic consequenter describitur ipsius ruth conuersatio virtuosa: & q̄a humilitas est fundamentum omnium virtutum: ideo circa eam primo describitur humilitatis virtus: secundo

q Videns igit noemi ⁊c. q q̄n aliq̄s bz firmaz voluntatē transeundi ad legem diuinam vel religionem nō est impediendus: seu refutandus. Cetera patēt vsq; ibi. r Dicebantq; mulieres. Hec est illa noemi. ꝑm exp̄sitores nostros legitur ꝓpositue & est verbum ꝓgaudēdi de reditu noemi: ꝑm hebreos vo interrogative: & ē verbum admirandi quasi dicatur Hec est illa noemi q̄ recessit cuz curru et equis & diuitijs: & modo reuertit pauper & peditando: q̄a exiuit terram israel de mala causa: vt dictum est ꝑm opinionem hebreoꝝ: et hic cōsonat qđ sequitur.

s Egressa sum plena filijs & diuitijs: & vacuaz me reduxit dñs et in hoc confitetur penam sibi

honestatis vcus .ibi. Accidit aũt. tercio gratitudo in beneficijs: ibi. Que cadens in faciem suam. quarto solicitudo in exercitijs. ibi. Collegit ergo. Humilitas autez eius apparet in hoc q̃ obtulit se ad colligendũ spicas in agro de voluntate z licentia socrus sue: premittitur tamen hic nomen ipsi⁹ booz eo q̃ ager in quo collegit eãt ipsius qui etiaz erat de cognatione mariti sui defuncti: z hoc est quod dicit.

a Erat aũt viro elimelech cõsanguineus. Dicũt hebrei q̃ elimelech soc ruth z salmon pr̃ booz fuerũt fratres z sic marit⁹ ruth et booz erãt cõsãguinei germani. Sed primuz dictum videtur falsum: quia salmon qui genuit booz de raab fuit tempore iosue z accepit vxorẽ raab post destructionẽ vrbis biricho: q̃ tunc fuit copulata populo israel vt bẽ Josue. vj. hoc ãt fuit circa principium ducat⁹ iosue. A principio vo ducatus ei⁹ vsq; ad abessan: quem hebrei dicunt esse ipsum booz fluxerunt anni. cclxxij. Et multoplures fluxerũt vsq; ad hec: et iõ si ym opinionẽ hebreorũ dicaẽ q̃ booz et abessan idem homo fuit: impossibile videtur q̃ elimelech fuerit frater salmon: quia ruth vxor maalõ filij elimelech' adhuc erat iuuenis: vt satis p̃z ex sequentibus. qñ fuit copulata mr̃imonio ipsi booz: adhuc potẽti generare: et adhuc magis impossibile est si dicaẽ q̃ booz fuit tempore beli qui postea p̃ multos annos iudicauit: propẽ quod dicunt doctores nostri z bene: vt videtur q̃ tres fuerunt booz sibi succedentes: quorũ primus fuit au⁹. secundus filius z tercius nepos: primus fuit fili⁹ Salmon quem genuit de raab: z tercius fuit iste qui genuit obed ex ruth: et hoc idem dixit sup Matẽ. primo capitulo. vbi isti tres sub vno nomine comprehenduñ: tum quia comprehenduntur eodem modo in fine buius libri sub vno nomine: tum q̃ matheus cuãgelista genealogiam saluatoris in tribus quaterdenis voluit describere: vt ibidẽ dicit in quo aũt gradu vltimus booz attinebat ipsi elimelech z filio ei⁹ maalon postea dicetur. Cetera patent in litera.

lech consanguineus homo potens z magnarũ opũ nomine booz. Dixitq; Ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes vadam in agrum z colligam spicas que fugerint man⁹ metẽtiũ: vbicũq; clementis in me patrisfamilias repperero gratiã. Cui illa respondit. Vade filia mi. Abiit itaq; et colligebat spicas post terga metẽtiũ. b Accidit aũt vt ager ille haberet dominum nomine booz: qui erat de cognatione elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem: dixitq; messoribus. Dominꝰ vobiscum. Qui responderunt. Benedicat tibi dñs. c Dixitq; booz iuueni qui messorib⁹ preerat. Cuius est hec puella? Cui respondit: Hec est moabitis q̃ venit cũ noemi de regione moabitide: z rogauit vt spicas colligẽt remanẽtes: sequẽs messoꝝ vestigia. Et de mane vsq; nũc stat i agro z nec ad modicũ q̃dẽ dñm reuersa est. Et ait booz ad ruth. d Audi filia: Ne vadas in alteꝝ agrũ ad colligendũ: nec recedas ab hoc loco ſ iũgere puellis meis: et vbi messuerint sequere. Mandaui enim pueris meis vt nemo molestus sit tibi sed etiaz si sitieris vade ad sarcinulas z bibe aquas de quib⁹ pueri mei bibunt. e Que cadens in faciem suam: z adorans sup terraz dixit ad eum. Unde mihi hoc vt inuenirem gratiam ante oculos tuos: et nosse me dignareris peregrinam mulierem? Cui ille respondit. Nunciata sunt mihi omnia que fecerĩ socrui tue pt⁹ mortem viri tui: et q̃ reliq̃ris parentes tuos z terraz in qua nata es: et veneris ad populum quez antea ne sciebas. Reddat tibi dñs pro opere tuo z plenaz mercedem recipias a dño deo israel ad quem venisti: z sub cuius confugisti alas. Que ait. Inueni gratiam apud oculos tuos dñe mi: qui consolatus es me: z locutus es ad cor ancille tue f que non sum similis vnius puellaꝝ tuarum. g Dixitq; ad eã booz. Quãdo hora vescendi fuerit veni huc z comede panem: h et intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaq; ad messores eius: porrexitq; ei polentam: que comedit et satiata reliquit. Surrexitq; vt colligeret spicas: et præcepit booz pueris suis dicens. Etiã inter manipulos colligat: et nolite eam confundere. Sed et de fasciculis vestris ex industria proicite: et dimittite vt colligat: nec increpetis eam. Cumq; colligisset hordei quasi ephi mensuram: et excussisset: tulit et reuersa est in ciuitatem. Ostenditq; socrui quantum colligisset: protulitq; quos reliquerat de cibis suis quibus saturata fuerat. Dixitq; ei socrus sua. Ubi hodie collegisti: et operata es? benedictus qui cognouit te. Nunciauitq; ei apud quem operata fuisset: et dixit. Nomen viri apud quem hodie operata sum booz. Dixitq; noemi nuru sua. Benedictus a domino qui non dereliquit misericordiam suam: nec apud viuos et apud mortuos. Rursumq; ait ei noemi. Propinquus noster est de propinquis nostris. Dixitq; ruth moabitis. Insuper et hoc dixit mihi. Iunge te pueris meis donec finiant omnem messem quam habeo. Dixitq; noemi ad ruth nurum suam. Bona filia mea ut egrediaris cum puellis eius: ne forte in alio agro quemquam occurrentium patiaris. Adhesit ergo puellis booz: colligens spicas usque ad finem messis hordei et triticee: habitauitq; cum socru sua.

b Accidit autem. Hic describitur ipsius ruth honestatis vcus quod percepit booz veniens ad messores suos. vt de subditur.

c Dixitq; booz iuueni qui messoribus preerat ꝛc. Sm q̃ dicunt hebrei z satis apparet ex textu. Booz iam erat homo prouecte etatis z honorabilis ratione scientie z virtutis: z ideo nõ est vr̃isimile q̃ quereret de aliqua iuuencula mulicre que esset nisi ratione honestatis singularis quã in ea videret: z ideo dicunt hebrei q̃ spicas stantes p⁹ messores colligebat stãdo: iacentes autem colligebat sedendo ne inclinando se ad colligendus vestes sue elevarenẽ a parte posteriori: et ps aliqua tibiarum suaruz discoopta appareret: z ideo booz videns eius honestatez motus fuit ad querendum q̃ esset: z ad faciendũ sibi gratiam dicẽs ei quod sequitur.

d Audi filia ꝛc. et patet litera. patet etiã q̃ erat iuuẽcula respectu ipsius: quia vocauit eam filiam.

e Que cadens ꝛc. Hic commendatur ruth de gratitudine: quia ipsi booz de beneficijs oblatis licet nõ essent multum magna valde fuit regratiata. Et patet littera vsq; ibi.

f Que non sum ꝛc. In hebreo habetur ancillarum tuarum. quasi diceret. non sum tanti valoris sicut minima ancilla tua: et ideo maiorem gratiam inuenit apud ipsum booz: vnde subditur.

g Dixitq; ad eam booz ꝛc. id est cibum paratum de domo mea cum famulis meis.

h Et intinge buccellam tuam in aceto. acetũ enim, multum refrigerat. z ideo in calidis regionibus cuiusmodi ẽ terra israel vtuntur aceto maxime tempore calido: cuiusmodi est tempus messionis.

i Et cōgessit polentam sibi. s. ipsa ruth preparauit sibi cibum ꝺm translationem nostram. In hebreo habetur: Porrexit ei granatam. i. cibum factum ꝺe granis uouis quem ꝺe manu sua ꝺedit booz ipsi ruth: vt dicunt hebrei. Cetera patent in litera.

k Collegit & cē. Hic consequenter ꝺescribitur sollicitudo ipsius ruth in opere pro quo venerat ꝺe voluntate socrus sue. cum dicitur. Collegit ergo in agro vsqꝫ ad vesperam cē. quod autem subditur i tres modios non est in hebreo sed loco eiꝰ habetur ordeoruꝫ: qꝫ inuenit ephi ordei in hoc quod collegerat. Cuius tamꝫ quantitatis sit hec mensura ephi ꝺcm fuit Exoꝺ. xvj. Homor enim est ꝺecima pars ephi & gomor manne sufficiebat vna ꝺie. pyna Cloua vt ibidē ꝺr.

l Juncta est itaqꝫ cē. i. ancillis. Cetera patent in litera.

sorum latus [i] et cōgessit polentam sibi: comeditqꝫ & saturata est: & tulit reliquias Atqꝫ inde surrexit vt spicas ex more colligeret. Precepit autem booz pueris suis ꝺicens. Etiam si vobiscum metere voluerit ne prohibeatis eam: et ꝺe vestris quoqꝫ manipulis proꝟcite ꝺe industria et remanere permittite vt absqꝫ rubore colligat: et colligentem nemo corripiat [k] Collegit ergo in agro vsqꝫ ad vesperaꝫ: & que collegerat virga cedens et excutiēs inuenit ordei quasi ephi mensuraꝫ. i. tres modios quos portans reuersa est in ciuitatem: et ostendit socrui sue. Insuper protulit & ꝺedit ei ꝺe reliquijs cibi sui quo saturata fuerat. Dixitqꝫ ei socrus sua. Ubi hodie collegisti: Et vbi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. Indicauitqꝫ ei apud quem esset operata: et nomen dixit viri ꝙ booz vocaretur. Cui respondit noemi. Benedictꝰ sit a ꝺmino quoniam eandem gratiam quam prebuerat viuis: seruauit & mortuis. Rursumqꝫ ait. Propinquus noster est homo. Et ruth hoc quoqꝫ inquit precepit mihi vt ramdiu messoribus eius iungerer: ꝺonec omnes segetes meterentur

Cui dixit socrus. Melius ē filia mi vt cuꝫ puellis eius exeas ad metendū ne in alieno agro quispiam resistat tibi. [l] Juncta est itaqꝫ puellis booz: et tamdiu cum eis messuit ꝺonec ordea & triticum in horreis ꝺderent.

Ca. iij.

[a] Postqꝫ autem reuersa est ad socrum suā audiuit ab ea. [b] Filia mi queram tibi requiez [c] et prouidebo vt bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iūcta es propinquus noster est: [b] et hac nocte aream ordei ventilat. [c] Lauare igit̄ & vngere: & induere cultioribus vestimentis: et ꝺescende in aream. [f] Non tevideat homo: [g] ꝺonec esum potumqꝫ finierit. Quādo autem ierit ad ꝺormiendum: nota locum in quo ꝺormiat. Veniensqꝫ et discoperies pallium quo operitur à parte pedum: et proijcies te & ibi iacebis. Ipse autē ꝺicet tibi quid agere ꝺebeas. [b] Que respondit. Quicquid preceperis faciaz. Descenditqꝫ in areā: & fecit omnia que sibi imperauerat socrus. Cunqꝫ comedisset booz et bibisset: et factus esset hilarior: issetqꝫ ad ꝺormiendum iuxta aceruum manipulorum: venit abscondite & discoopto a pedibꝰ eiꝰ pal

m Ca. iij.

Postqꝫ autem. Hic consequēter ꝺescribitur circa ipsam ruth conuentō legalis: quia ꝺm legem quę habetur ꝺeutero. xxv. ꝺe suscitatione seminis ꝺefuncti: ipsa requisiuit booz et matrimonio ꝺe consilio socrus sue: et ideo circa hoc primo ponitur socrus cōsultatio: secundo nurus obtemperatio: tercio ipsius booz rationabilis responsio. secunda ibi. Que respōdit. tercia ibi. Et ille Circa primum ꝺicitur.

a Postqꝫ aūt reuersa est ad socrum suam. scilicet ꝺe messionibus quarum tempore fuit coniuncta puellis Booz vt ꝺictum est supra. ij. ca. in fine.

b Querām tibi requiem. i. matrimonium bonuꝫ ita ꝙ non oporteat te laborare pro victu.

c Et prouidebo vt bene sit tibi. habendo prolem qꝫ maxime ꝺesiderant mulieres.

ꝺ Et hac nocte aream ordei ventilat. i. festum faciat ꝙ ventilatione: Dicunt enim aliq ꝙ mos erat antiquorum in ventilatiōe messis facere conuiuium messoribꝰ & ꝺormire ꝺe nocte in area. Ra. Salomon ꝺicit hic ꝙ in illo tēpore erant multi latrōes in terra: et ideo booz iuit illuc ad ꝺormiendum: vt in presentia eiꝰ melius custodiret per famulos suos granum ventilatum & vtrum ꝙ potuit esse in causa.

e Lauare igit̄ cē. hoc ꝺixit sibi ad hoc ꝙ Booz magis inclinaretur ad ꝺespōsandum eam.

f Non te videat homo. scilicet ipse booz.

g ꝺonec esuꝫ potumqꝫ finierit. hoc ꝺixit: qꝫ tunc magis proni sunt homines ad cōtrahendum et ꝓsummandū matrimonium. Dicunt hic aliq ꝙ ista noemi non peccauit: quia p legem matrimonij querebat suscitationem ꝺefuncti: cōtrariū tñ magis videt: tñ qꝫ modus querēdi nō erat bonus. s. in occulto: tum qꝫ etiam erat alius ꝙpinquior ipso booz vt infra habet: qui ꝺebebat prius requiri aliter fuisset sibi facta iniuria: nisi voluntarie suo iuri cessisset: ꝙpter quod booz ꝺixit ipsi ruth: ꝙ factuz ꝺelaret. ipsa aūt ruth fuit totaliter excusata qꝫ erat ꝺe nouo ꝺuersa ad iudaismū & nesciebat ꝺe lege requirendi matrimonium: nec ꝺe modo: nisi q̄tum sua socrus ꝺocebat eam.

b Que rñdit. Hic ꝓsequenter ꝺescribitur ipsiꝰ ruth obtpatio: qꝫ fecit oia q̄ sibi socrus ꝺixerat: credens esse in omnibꝰ bene agere. Et p3 ī fine ꝺicti.

lio se proiecit. Et ecce nocte iam media [i] expauit homo ⁊ conturbatus est: [k] viditq; mulierem iacentē ad pedes suos: ⁊ ait illi. [l] Que es? Illaq; respondit. Ego sum ruth ancilla tua. Expande pallium tuum super famulam tuā: [m] quia propinquꝰ es. [n] Et ille. [o] Benedicta inquit es a dño filia: [p] ⁊ priorem misericordiā posteriore supasti. [q] qz non es secuta iuuenes pauperes siue diuites. [r] Noli ergo metuere: ꝙ quicquid dixeris mihi faciam tibi. [s] Scit em̄ oīs populus q̄ habitat intra portas vrbis mee mulierē te esse virtutis. Nec abnuo me ꝓpinquū: [t] sed est alius me ꝓpinquior. Quiesce hac nocte: ⁊ facto mane si te voluerit ꝓpinq̄tatis iure retinere bene res acta est: sinautē ille noluēit: ego te absq; vlla dubitatione suscipiā vi-

uit dominus. [o] Dormi vsq; mane. Dormiuit itaq; ad pedes eiꝰ vsq; ad noctis abscessuꝫ. [r] Surrexit itaq; antēq̄ homīes se cognoscerēt mutuo. ⁊ dixit booz. [s] Caue ne quis nouerit q̄ huc veneris. Et rursum: expande in q̄t palliū tuuz quo opiris: et tene vtraq; manu. Qua extēdēte ⁊ tenēte: [z] mensus est sex modios ordei ⁊ posuit sup eam. Que portās ingressa est ciuitatem: ⁊ venit ad socrum suaz. que dixit ei Quid egisti filia? Narrauitq; ei omnia que sibi fecisset homo. Et ait. Ecce sex modios ordei dedit mihi: ⁊ ait. Nolo vacuam te reuerti ad socrū tuā. Dixitq; noemi expecta filia donec videam quez res exitū habeat Neq; enim cessabit homo nisi cōpleuerit [y] quod locutus est.

[i] Expauit homo. dicit Ra. salo. q̄ timuit ne esset malignus spiritus: qui in corpore assumpto esset ad petes eius vel forsitan timuit de latronibus et conturbatus est. In hebreo habetur. Et tenuit vel amplexatus est. qz extendit manū suam: ⁊ tetigit caput ipsius ruth. et per hoc cognouit q̄ esset mulier: q̄a mulieres habēt capita aliter parata ⁊ tecta q̄z viri: ideo subditur.

[k] Viditq; mulierem. i. cognouit per tactum: qz de nocte non poterat cognoscere p visum: ꝙ nomie visus designanē aliquando alīq; sensus: sicut Exo. xx. dicitur. Cūctus aūt popul⁹ videbat voces. i. audiebat: tamen Booz adhuc nesciebat que essz mulier determinate ideo quesiuit.

[l] Que es? Illaq; respōdit. Ego sum ruth ⁊c. per hoc requirebat de sponsatōnē. Hic em̄ erat modus tunc cēpis: q̄ sponsus ptrahens sponsalia ponebat extremum vestis sue super sponsam. Alīj autem dicunt q̄ cum hoc curialiter petebat consummationem matrimonij ꝓm q̄ erat edocta a socru sua ꝓpter quod booz habuit eam totaliter excusatam. Dicunt enim hebrei q̄ ruth dixit prius ipsi booz: ꝓm q̄ eam socrus vocuerat. socrus mea ⁊ ego necesse habemus vendere hereditatem que fuit elimelech ⁊ filiorum eius: et tu es ꝓpinquus ad quem pertinet redemptio: vt habet Leuitici. xxv. ⁊ ideo accipe hereditatem ⁊ me per ꝓsequens in vxorem ad suscitandum nomen defuncti in hereditate sua ⁊ sic dixit.

[m] Quia ꝓpinquus es. ad quē spectat redemptio hereditatis ⁊ suscitatio seminis ꝓm duplicem legem prealiegatam ⁊ hoc dictum consonat ei qđ sequenti capitulo booz dixit: Partem agri vendidit noemi.

[n] Et ille. Hic consequenter ponitur ipsius booz rationabilis responsio: ⁊ secūdo curialis emissio: ibi. Surrexit itaq;. Circa primū dicitur.

[o] Benedicta inquit es ⁊c. ⁊ in hoc ostendit q̄ ipsa erat sine culpa ratione predicta: ⁊ cum hoc ostendit eiꝰ affectum bonum dicens.

[p] Et priorem misericordiam ⁊c. priorem misericordiam vocat. quia bene se habuerat ad virum suum viuentem: ⁊ ad socrum suam sicut audierat booz a narrantibus vt patet supra. ij. ca. Secundā aūt vocat bonū affectum quē habebat ad suscitandū nomen defuncti per matrimonium: ⁊ hec vocatur maior prima: quia maior misericordia est bene se habere ad aliquē post mortem eius quando non potest se iuuare: q̄z dum adhuc viuit: ⁊ q̄ ipsa ruth moueretur amore prolis ⁊ non libidinis ostendit dicens.

[q] Quia non es secuta iuuenes. querendo eis cōiungi i matrimonio: ꝙ me senem: in cuius copula nō est talis delectatio.

[r] Noli ergo metuere. de matrimonio tibi affuturo.

[s] Scit em̄ oīs populus. quasi diceret ex fama bonitatis tue parat⁹ essem te accapere. sed nō possum hoc licite absq; ꝓpinquioris cessione: ideo subditur.

[t] Est alius me propinquior. Iste propinquior est cuius nomen non exprimitur: eo q̄ noluit suscitare semen fratri suo defuncto ꝓpter quod fuit indignus nominari. Elimelech em̄ maritus noemi: et pater istius booz fuerunt fratres: et sic vno gradu alter p̄cedebat eum.

[v] Dormi vsq; mane. dormiuit itaq;. et in hoc patz cōtinentia vtriusq;.

[x] Surrexit itaq;. Hic consequenter describitur ipsius ruth curialis recessus seu emissio: ⁊ primo ex parte ipsius Ruth: et hoc cum subditur.

[y] Antēq̄ homīnes se cognoscerent mutuo. nolebat em̄ ab omnibus videri in illo egressu ne mala suspicio de ipsa et booz haberetur. Secundo ex parte ipsius booz qz monuit eam de fama vtriusq; seruanda dicens.

[z] Caue ne quis nouerit ⁊c. ⁊ quia noluit eā redire vacuā ideo subditur.

[z] Mensus est sex modios ordei. In hebreo habetur. Sex ordea. i. sex mensuras ordei: sed cuius quātitatis fuerit non exprimitur: tamen ex circumstantia textus habetur q̄ non fuerunt multum magne: tum quia continebantur intra pallum ipsius ruth: tuz quia ipsa sola portauit sup caput suum totum simul vsq; ad ciuitatem ⁊ vsq; ad domum noemi. Dicit aūt hic ra. sal. q̄ iste sex mensure fuerunt signum ⁊ p̄figuratio sex benedictionum dei que future erant sup messiam nasciturum de ruth p̄ dauid ⁊ genealogiam regiam: ꝓm q̄ dicit Esa. xi. Egredietur virga de radice yesse ⁊c. Sequit. Et requiescet sup euz spiritus domini: spiritus sapientie ⁊ intellectus. spiritus consilij et fortitudinis. spiritus scientie et timoris domini. quod autem in translatione nostra interponitur ⁊ pietatis: non est in hebreo. Ex hoc aūt dicto Ra. sa. duo habentur. [b] vnum est quod scriptura ve. le. nō solum exponenda est hystorice: sed etiam aliquando mystice. Secundū est q̄ illud dictum Esa. allegatum intelligitur de christo etiam ꝓm hebreos. Cetera patent in litera.

Scendit ergo booz. Hic vltimo Ca.iiij. describit copula matrimonialis inter booz et ruth per cessionem propinquioris. Circa quod primo tangitur dicti propinqui citatio. secundo vxoris acceptio. ibi. At ille maioribus natu, tercio prolis conceptio. ibi. Ingressusq; est. quarto plebis congratulatio. ibi. Dixerūtq; mulieres. Prima in duas. quia primo describit citatio propinquioris. secundo cessio sui iuris. ibi. qui respondit. Circa primum dicitur.

Capitulum.iiij.

[a]Ascendit ergo booz ad portam: [b]et sedit ibi. Cūq; vidisset propinquum preterire de quo prius sermo habitus est: dixit ad eum. [c]Declina paulisper et sede hic: vocans eum nomine suo. Qui diuertit et sedit. [d]Tollens autez booz decem viros de senioribus ciuitatis: dixit ad eos. Sedete hic. Quibus residentibus locutus est ad propinquum. [e]Partem agri fratris nostri elimelech: [f]vendet noemi que reuersa ē de regione moabitide: quod audire te volui et tibi dicere coram cunctis sedentibus: et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere iure propinquitatis eme et possside: si aūt displicz tibi hoc ipsum indica mihi vt sciam quid facere debeam. [g]Nullus enim est propinquus excepto te qui prior es: et me qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrū emaz Cui dixit booz. [h]Quando emeris agrum de manu mulieris: ruth quoq; moabitidem que vxor defuncti fuit debes accipere: vt suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. [k]Qui respondit. [l]Cedo iuri propinquitatis. Necz enim posteritatem familie mee delere debeo. Tu meo vtere priuilegio quo me libenter carere profiteor. Hic autē erat mos antiquitus in israel inter propinquos: vt si quādo alter alteri suo iuri cedebat vt esset firma concessio. [m]soluebat homo calciamētū suū: et dabat proximo suo. Hoc erat testimoniū cessionis in israel. Dixit ergo proximo suo booz. Tolle calciamentum. Quod statim soluit de pede suo. [o]At ille maioribus natu et vniuerso populo. Testes vos inquit estis hodie q possederim omnia que fuerunt elimelech et chelion et maalon tradēte noemi: et ruth moabitidez vxorē maalon in cōiugium sumpserim vt suscitē nomē defuncti in hereditate sua: ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei [p]testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta et maiores natu. Nos testes sum[us] posset intendere pfusioni prolis ita habite de alia et istud vocat delectionem sm communem modum loquendi quo dicitur de aliquo si habeat aliquod damnum notabile destructus est vel deletus.

a Ascendit ergo booz ad portam. in porta enim ciuitas antiquitus tenebātur iudicia vt citoz in promptu vnicuiq; pateret locus iusticie.

b Et sedit ibi. tanq; iudex principalis: sm hebreos qui dicūt ipsum fuisse abessan: vt dictum est supra primo capitulo.

c Declina paulisper dc. vt in loco iudicij respondeas

d Tollens autez dc. vt negocium firmius fieret firmius.

e Partem agri dc. vocat eius fratrē eo q erat de cognatione sua: et hic modus loquendi frequens ē in scriptura.

f Vendet noemi. id est: est in proposito vendēdi: quia nō erat adhuc agez venditus: vt patet p sequētia. Hebrei autem non habent presens tempus in modo indicatiuo verbi: sed pro eo vtūtur participio presentis temporis communiter dicentes: vendens pro vendit. et aliquando preterito verbi in modo indicatiuo: vt in isto loco vel forte iam vendiderat: et quod de emptione per propinquum subditur intelligendū est de redemptione emptōnis: que spectabat ad ius propinqui: vt habetur Leuitici.xxv. Sciendum aūt est hic q licet mulieres non succederent in hereditate: tamen quia vxor post maritum defunctū sine liberis remanebat ipsa tenebat partem hereditatis ad vitam et illaz poterat vendere inquantum erat sui iuris: et sic dicitur hic: q Noemi eodem modo vendere volebat partem agri. Cetera patent vsq; ibi.

g Nullus enim est dc. non est intelligendum q nulli alij essent de sanguinitate illa cum essent homines magni et potentes. Sed quia nullus erat propinquior istis duobus: nec qui ita haberet ius in dicto negocio.

b Ego agrum emam. bene volebat habere possessionem: sed non vxorem: tamen vnum erat annexum alteri: ideo subditur.

i Quando emeris agrum dc. et patet litera.

k Qui respondit. Hic consequenter describit cessio iuris cum dicit.

l Cedo iure dc. cuius ratio allegatur cum dicit

m Necz enim posteritatem familie mee delere debeo. quod exponunt alij hebrei de posteritate egressura de ruth si eam acciperet: eo q scribitur Deutero. xxiij. Moabites et ammonites non intrabunt in ecclesiam dei in eternum: sed iste fuit hanc causam allegauit falsum dixit: q illa pena non cadit super mulieres: nec q consequens sup prolem earum de viro israelita: sicut ibidez dictum fuit. Et ideo aliter exponitur: videlicet de prole quam iam habebat de alia vxore: q si accepisset ruth oportuisset eū intendere educationi plis nasciture de ipsa. et p cōsequens minus posset intendere pfusioni prolis ista habite de alia

n Soluebat homo calciamentum dc. hoc erat signū q vnus spoliabatur iure: et alter inuestiebatur. Dicit autem deutero. xxv. q mulier defuncti soluebat calciamentum illud: et spuebat in faciem illius nolentis suscitare semen defuncti. Sed hoc erat quando mulier conueniebat eum coram iudicibus et ille recusabat ea accipere. Sed quando alter propinquus cōueniebat eum sicut fuit in proposito: tunc ipsemet soluebat. ideo subditur. Dixit ergo booz propinquo. dc.

o At ille maioribus natu. Hic consequenter describitur vxoris acceptio vbi ad maiorem solennitatem booz dixit.

p Testes vos inquit estis. hoc enim dixit Booz ad maiorem certitudinem facti

q Faciat dominus ⁊c.q2 filij earuꝫ facti sunt capita duodecim tribuum rachel. ꝓponitur aũt rachel ipi lye:licet esset minoꝛ quia fuit ꝓma et ꝓncipalis vxoꝛ ipius Jacob:vt habeꝫ Gen.xxix.q2 in illam ꝓmo ꝓsensit:licet alia sibi fraudulenter suppolita fuerit.

r Fiatqꝫ dom⁹ tua ⁊c.hoc exꝓss.it:q2 genealogizatio ipi⁹ dauid incboat a Phares postea: cum dr. Hę sunt gnationes phares ⁊c.

s Tulit itaqꝫ booꝛ ⁊c.videtur q fecerit ꝺ inhibitionem domini ⁊ ducẽdis alienigenis mulieribus vt habeꝫ deutero.vij. Dicendum q illa inhibitõ fuit facta ne ꝑ vxoꝛes alienigenas filij isrl traberẽt ad ydolatriã.ista autem ruth iam erat cõuersa ad fidem ⁊ cultum vni⁹ dei et ꝑ bonam vitam in hoc firmata: vt patꝫ ex prędictis ꝓpter qꝺ dicta inhibitio nõ habebat hic locum. Sed maalon ⁊ chelon nõ videnꝫ excusari a dicta trãsgressione:q2 ceperũt vxoꝛes moabitidas anteqꝫ eẽnt ꝓuerse ad fidem ⁊ cultum vnius dei: qꝺ videꝫ ex hoc q oꝛpha redijt ad deos suos vt dictũ fuit supra.j.capi. Et per hoc q Noemi suadebat ipsi ruth similiter reuerti. quod non feciſſ si ante cõuersa fuisset: qa non suasisset ei apostatare a fide ⁊ cultu vnius dei veri.

[1] Faciat dominus hãc mulierẽ que ingreditur domum tuam sicut rachel ⁊ lyam q̃ edificauerunt domum isrl: vt sit exemplum virtutis in ephrata: ⁊ habebat celebre nomen in bethleem. [r] Fiatqꝫ domus tua sicut dom⁹ phares quem thamar peperit iude ex semine quod tibi dederit dmin⁹ ex hac puella [s] Tulit itaqꝫ booz ruth ⁊ accepit vxorem. [t] Ingressusqꝫ est ad eam: [v] et dedit illi dominus vt conciperet ⁊ pareret filium. [x] Dixerũtqꝫ mulieres ad noemi. Benedictus dominus qui non ẽ passus vt deficeret successoꝛ familie tue: [y] ⁊ vocaretur nomen eius in isrl: ⁊ habeas qui consoletur animam tuam et enutriet senecturem. Be nuru enim tua natus ẽ qui te diliget: [z] ⁊ multo tibi melioꝛ est q̃ si septem haberes filios. Susceptũqꝫ noemi puerũ posuit in sinu suo ⁊ nutricis ac gerule fungebatur officio. [a] Cicine autem mulieres gratulantes ei. et dicentes: nat⁹ est filius noemi: vocauerũtqꝫ nomen ei⁹ obed. Hic est pater isai patris dauid. Hę sunt generationes phares. Phares genuit esrom. Esrom genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naason. Naason genuit Salmon. [5] Salmon genuit booꝛ. Booꝛ genuit obed. Obed genuit isai. Jsai genuit dauid regem.

¶ Explicit liber Ruth.

gratiarũ actio:cum dicit. Benedictus dñs ⁊c.

y Et vocaret nomen eius in isrl. quia filius sic natus dicebatur filius defuncti:licet alio nomine vocaret sicut iste vocatus est obed:non elimelech:aut maalon.

z Et multo ⁊c.hyperbolica est locutio ad ꝓgaudendũ ipi noemi:ul q2 melius erat ei habere vnũ nepotem ex ꝑe diuite ⁊ potente q̃ septem filios ex patre paupere qualis fuit elimelech in fine: vt dictũ fuit supra primo capitulo. cetera patet vsqꝫ ibi.

a Salmon genuit booꝛ.tres fuerunt booꝛ sibi succedẽtes:hic comprehensi sub vno nomine:sicut dictum est supra.ij.capitulo.

¶ Liber Ruth finit.

t Ingressusqꝫ est. Hic bonseter describitur ꝓlis conceptio cum dicitur.

v Et dedit illi dominus ⁊c. Unde videtur q non solum virtute nature:sed cum hoc gratia naturam adiuuante:eo q ita cito ꝓcepit de homine iam sene: ⁊ hoc fuit concessum a dmino:quia booz acceperat ruth ꝓ fraterna charitate ad suscitandum semen defuncti in sua hereditate ⁊ ex obedientia legis que ad hoc induxit: Deutero.xxv.

x Dixeruntqꝫ. Hic ponitur plebis congratulatio et

Prologus

¶ Incipit plogus in libros Regum.

Iginti duas literas ꝛc. In isto plogo versaꝫ intētio hieronymi circa quinq; primo eñ intēdit oñdere numerū librorū vete. testa. et hoc facit duplicit. s. p lras ꝛ figuras. p lras eñ hebraici alphabeti. ꝛ figuras veteꝝ testa. oñdit. xxij. cē libros p collatōꝝ numeri. ꝛ hoc facit in principio istius plogi sed ſm figurā intro ducta ⁊ apocalypsi cōputanť. xxiiij. libri. vide vltra mediū plogi. Scdo catalogus librorū ponit. ꝛ in legem ꝓphetas et agyographa distinguūť ibi. Primus apud eos liber ꝛc. Tercio oñdit huiꝰ plogi vtilitatē. s. vt sciamꝰ librorū canonis ꝛ apocryphorū distinctionem: ibi. Hic plogus scripturaꝝ. Quarto sermonem apostraphat ad lectorem. ꝛ facit tria. Primo rogat ne ꝓhendere intēdat: ibi. Que cū ita se habeant ꝛc. Deinde monet vt istius opis lectioni attendat: ibi. Lege ſ Certe si incredulus es ꝛc. Quinto rogat paulam ꝛ eustochium. vt contra detractores cum ꝓtegant clypeis orationū. qz nō vult verbis cōtendere cū ipsos: ibi. Sz ꝛ vos famulas xpi ꝛc. a Viginti ꝛ duas literas ꝛc. At enidētius appareat qđ dicit in litera. nota q dicit Isido. in primo etymolo. lre latine ꝛ grece ab hebreis videnť ex ore. apud illos eñ ꝓpus dictū ē aleph. deinde ex cōsimili enūciatione apud grecos tractū ē alpha inde apud latinos a. Sed hebrei. xxij. elemētis lraruꝫ ſm veteris testamēti libros vtunť. Greci xxiiij. Latini: aūt inter vtrāq; linguā ꝓgredientes. xxiij. elementa habēt. Hebreoꝝ lras dicunt a lege cepisse per moysen. Syroꝝ aūt ꝛ chaldeoꝝ p abraā. Unde cū hebreis ꝛ numero ꝛ sono cōcordant ſ solis caracteribꝰ. i. figurie discrepant ꝓpter hoc dicit hic hiero.

a Viginti duas lras ꝛc. i. vicina. qz ei assimilať in sono ꝛ in numero literarum.

b Mā ipsi. xxij. ꝛc. i. formationibꝰ literaꝝ.

c Et apicibus discrepantes. i. titellis siue lraꝝ summitatibus. Samaria sicut ait Hiero. in libro de locis ciuitas ē regalis in israel: q̄ nunc sebaste dr. ſ ꝛ ois regio q̄ circa eā fuit a ciuitate nomē accepit. ꝛ inde dicūtur samaritani. sed quare introducunť hic. qz samaria decē tribuū regione destructa a salmanazar rege assyriorum: ꝛ decem tribubus captiuatis. ꝛ vltra montes caspios collocatis. rex assyriorū ex diuersis gentibus misit in samariā incolas: qui terrā colerent ne in solitudinem verteretur qui nescientes legitima terre illius a bestijs necabanť. qđ rex assyrioꝝ compiens inito consilio misit ad eos quosdaꝫ de sacerdotibꝰ hebreoꝝ qui docerent eos legitima terre. illi aūt receperūt tm̄ pentateuchū moysi: ꝛ ido lras hebreoꝝ adhuc in scriptis suis retinent. ꝛ ꝓpter hoc introducunť hic in testimoniū numeri literaꝝ. ſ post reuersionē iudeoꝝ de captiuitate babylonica in repatione bibliothece cōbuste a chaldeis esdras quasdaꝫ nouas lras inuenit ꝛ quasdā mutauit q̄ nimis aspere sonabant. ꝛ hoc est qđ sequitur.

¶ Incipit plogus sancti Hieronymi in libros Regū.

a Iginti et duas lras eē apd hebreos: syroꝝ q̄q; lingua ꝛ chaldeoꝝ testať que hebree magna ex pte ꝓfinis ē. b Nam et ipsi viginti duo elementa hnt: eodem sono: ſ diuersis caracteribus. Samaritani etiā pētateuchū moysi totidem lris scriptitāt. figuris tm̄: c ꝛ apicibꝰ discrepantes. d Certumq; est esdram scribā legisq; doctorez post captam hierosolymā e ꝛ instaurationem templi sub Zorobabel: f alias literas repperisse quibus nūc vtimur cū ad aliud vsq; tempus idem samaritanorū et hebreoꝝ caracteres fuerit. g In libro quoq; numeroꝝ hec eadem supputatio. h Sb leuitarum ac sacerdotum censu: i mystice ostenditur. k ꝛ nomen dñi tetragrāmaton in quibusdam grecis voluminibus vsq; hodie antiquis expressum lris inuenim. l Sz ꝛ psalmi m tricesimus sextus n ꝛ centesimus decimus o ꝛ cētesimus undecimus p ꝛ centesimus decimus quintus. q ꝛ centesimus octauus. r Beati immaculati in via. ſ Moli emulari. t Et centesimus decimus. u Confitebor tibi dñe in toto corde meo in ꝓsilio iustoꝝ et ꝓgregatōe. x Et centesimus undecimus. Beatus vir qui timet dominū: vbi glosa. est etiā ille psalmus digestus p oēs lras alphabeti. y Et centesimus decimus octauus. Beati immaculati in via q̄ sunt. xxij. octonarij versuū ꝛ singulas lras octo versus sequunť. Mā ex alpha ꝓma lra incipiunt octo versus: ex beth scda lra alij octo. ꝛ sic de aliis octo vsq; ad thau q̄ est extrema lra: ita dicit Hiero. in epistola supradicta.

b Certūq; ē ꝛc. a nabuchodonosor rege babylonis: vt hr. iiij. Regū. xxv. scdo Paral. xxxvj

e Et instauratione ꝛc.]. Esdre. vj.

f Alias lras ꝛc. i. figure vel formatōnes lraꝝ. Sic oñso numero literaꝝ descendit ad figuras vt oñdat numerū librorū de testa. cōcordare in literis ꝛ figuris vñ dicit.

g In libro ꝛc. i. cōputatio.

h Sub leuitarū ꝛc. Hū. iij. Censeoes. dicit numerare ꝛ inde h census dr numeratio.

i Mystice. i. figurate. qz ꝓ hunc numerū. s. xxij. dať intelligi q̄ sacerdotes ꝛ leuite debent intelligere. xxij. literas hebree. testa.

k Et nomē dñi ꝛc. dictū est. s. q̄ post reparationē templi esdras alias lras repperit. tm̄ vsq; ad tempus illud samaritani ꝛ hebrei easdē literas habuerunt. ꝛ hoc patet: quia.

k Et nomen dñi tetragrāmaton ꝛc. Tetragrāmaton interpretatur q̄tuoꝝ literaꝝ. ꝛ cōponitur a tetra qđ est q̄tuoꝝ ꝛ grāma qđ est lra. Est aūt nomē dñi qđ erat in lamine aurea que sup thyarā fronti pontificis imminebat. Exo. xxviij. s. et q̄tuoꝝ lris scribebať. s. ioth. he: vau: ꝛ beth: ꝛ ꝓm Hiero. in quadā epla ad marcellā. Ioth interpretatur principiū: vau ꝛ be ista. beth vita. ꝛ est ita intelligenda interpretatio. Iste. s. xps qui p legalē ponitificem figurať est principiū vite. i. actoꝝ vite spūalis. scz p incarnationē ꝛ passionē suā. Alia interpretationem inuenies in postillis.

l Sed ꝛ psalmi ꝛc. adhuc oñdit q̄. xxij. litere sunt apud hebreos p quinq; psalmos q̄ apud ipsos p oēs lras alphabeti digeruntť. tm̄ in epla quadā ad marcellā nō facit hieronymꝰ nisi de q̄tuoꝝ mentionē. ſ forte vicio scriptoꝝ omissus est centesimus undecimꝰ. ꝛ hec sunt verba Hieronymi. Scire debes. iiij. psalmos ꝓm ordinē hebreorum incipere elementoꝝ. tricesimū sextū ꝛ centesimū decimū. centesimū decimū octauū. ꝛ centesimū quadragesimū quartū: verū scire debes in prioribꝰ ꝓs. singulis lris singulos versiculos q̄ trimetro iambico versu ꝓstant esse coneros. in sequentibus tetrametro iambico cōstare. s. sicut Deuteronomij canticū scriptuꝫ est. Sunt q̄ alios putent hoc ordine incipere. ſ falsa eoꝝ opinio est. lege literā sic.

l Sed ꝛ psalmi. isti q̄ sequunť. m Tricesimus sextꝰ. Moli emulari. n Et centesimus decimꝰ. Confitebor tibi dñe in toto corde meo in ꝓsilio iustoꝝ et ꝓgregatōe. o Et centesimus undecimus. Beatus vir qui timet dominū: vbi glosa. est etiā ille psalmus digestus p oēs lras alphabeti.

p Et centesimus decimus octauus. Beati immaculati in via q̄ sunt. xxij. octonarij versuū ꝛ singulas lras octo versus sequunť. Mā ex alpha ꝓma lra incipiunt octo versus: ex beth scda lra alij octo. ꝛ sic de aliis octo vsq; ad thau q̄ est extrema lra: ita dicit Hiero. in epistola supradicta.

q Et centesimusquadragesimusquartus. Exaltabo te deus meus rex. in quo sicut ait Hieronym⁹ in eadē epla singulis literis singuli versus gemine reputant.

r Quāq; diuerso ꝛc. vt dictū. s Tn eiusdē numeri ꝛc. i. xij. lris ordinant qui vt trimetrū iambicū dictuz est supra i epistola ad Paulinū. vij. cap. vbi agit de lamētationibus hieremie Sed tetrametruz recipit iambicum oibus locis: ꝫ spondeū tm in imparib⁹ z dr iambicū a pede pdominate i loco pari. in quo nullus alius pes debz poni z sicut dr i cōmēto Hoctū de cōsolatōe sup illū locum primi libri. Stelliteri cōditoz oz bis. iambicū metr̄ si dimetrū e qtuoz babz pedes. si trimetrū est sex. si tetrametrozocto. Bratia exempli accipiatur istud De⁹ creatoz oim. iam surgit hora tercia: de⁹ iambus primus: crea alter iambus iunge simul z habe bis vnū metrū: toz o iambus inniū alter iambus. iunge simul z babebis secundū metrū: iā surspondeus: git bo. iambus: iunge simul z babebis terciuz metrū: ra ter spondeus: tia iambus: iunge simul z babebis quartū metrū. Et ita pz qre dicat tetrametrū. Similiter posses ponere exemplum in illo hymno. Jam lucis orto sydere: deū precemur supplices. z in cōsimilib⁹. cōmuniter tn assignat ibi dimetrū iambicū. quia in qlibet ꝟsu hymni sunt qtuoz versus metrici. Iste em̄ est vn⁹ versus metricus. Jam lucis orto sydere. alius est. deum precemur supplices. z sic de alijs. t Hieremie q3 ꝛc. de quib⁹ habitum est supra in epistola ad paulinū ca. vij.

v Et ord̄ eius que incipit. Recordare dñe. x Salomonis q3 ꝛc. i. numerant alphabeta. appellat lras alphabeti p̄m quas fit versuū supputatio z ordinatio. Incisiones appellat metroz vel versuuz distinctiones. in qbus qsi incisi distinguunt pedes sicut pz supra primo. vel qz ita certū bnt numerū syllabaz. q quicqd superfluum est videt abscisum. vnde Hieronym⁹ ad marcellā: puerbia salomonis extremū claudit alphabetuz. qd tetrametro iambico supputat ab eo loco in quo ait. Mulierem fortem ꝛc. Prouerb. xxxj. Porro ꝛc. hic assignat aliā cōuenientiā inter lras alphabeti et libros veteris testamēti. lra satis plana est. Porro ꝛc. z subiungit quare dicunt duplices. y Aliter em̄ ꝛc. i. aliter scribunt in principio: alit in fine. a Unde z a plerisq; ꝛc. Libri regum quatuor sunt apud nos. duo tm̄ apud hebreos primū dicunt Samuel a nomine auctoris. Unde dicit Jsid. li. ethymo. vj. libū Judicuz z Ruth Samuel edidisse creditur. Liber samuel eiusdē samuelis natiuitatē z sacerdotium z gesta describit idcirco nomen ab eo accepit. Et cuius hic liber saul z dauid historiā cōtineat. vtriq; tm̄ ad samuel referūtur. q ipe vnxit saul in regē. ipsemet etiā vnxit dauid in regē futurū. cui⁹ libri primā partē conscripsit idē samuel. sequētia vsq; ad calcē scripsit dauid ꝛc. Scōm libruz appellauit malachim. i. regū a materia. Unde dicit Jsid. Ethymo. vj. Malachim. vnde appellat eo q reges iude z israelitice gentis: gestaq; eoz̄ per ordinē digerat tem-

octauus q z centesimusq̄dragesimusq̄rtus: r q̄q̄ diuerso scribant metro s tn̄ eiusdem nūeri terū alphabeto t Et hieremie lamētatōes v z oro eius. x salomonis q̄z in fine puerbia: ab eo loco in q̄ ait Mulierē fortē q̄s inueniet: eisdē alphabetis vel incisionib⁹ supputant. y Porro q̄nq; lre duplices apud hebreos sc̄ caphmez. nun: phe sade. z Aliter em̄ scribunt p has principia medietatesq; vbor: aliter fines. a Unde et q̄nq; a plerisq; libri duplices estimātur. Samuel malachim: dabreiamin: esdras: hieremias cū cynoth .i. lamētatōnib⁹ suis b Quō

igit vigintiduo elemēta sc̄ p q̄ scribim⁹ hebraice omne qd̄ loq̄mur. c et eoz̄ initijs vox būana cōphendit: d ita vigintiduo volumia supputant. qbz q̄si lris et exordijs in dei doctrina tenera adhuc lactens viri iusti erudit infantia. e Prim⁹ apud eos liber vocatur breslth: quē nos genesim dicimus. secūdus helleſmoth: q̄ exodus appellat. tercius vagecra. i. leuiticus. q̄rtus vagedaber: quē numerum vocamus: q̄nt⁹ elleaddabarim q̄ deuteronomiū pnotat. Hi sunt q̄nq; libri moysi quos pric rhozath. i. legē appellant s Scōm prophetarum

b Quō q̄. xxij. elemēta ꝛc. Lre dicunt elementa quasi alimenta: ad similitudinē mūdi elemētoz̄. sic em̄ illa cocuntia oē psiciunt corp⁹: sic z be cōiuncte literalem vocē q̄si corpus aliqd cōponunt: tn̄ elementa pprie dicunt ipe pnunciatōes: note autem earū litere. abusiue tn̄ z elementa p literis z litere p elementis vocant cum dicim⁹ nō posse cōstare in eadē syllaba r. ante p non dr lris dicimus ꝫ de pnunciatione eaz. nā q̄tū ad scpturā pōt piungi: non tn̄ enūciari nisi postpositar.

c Et coz̄ initijs ꝛc. i. ex his. xxij. elemētis vel lris initiatur z cōponit. vnde dicit Paulian⁹ in maiori volumine. Lra est minima ps vocis cōposite ꝛc. hoc ē que cōstat ex cōpositōe lraz. d Jta. xxij. volumina ꝛc. q. d. sicut puer instruit p lras ad cōpositiones vocum ita p hos libros instruit auditor in doctrina fidei z morum. e Primus apud ꝛc. In epla ad paulinū. vnca. exponūtur hec quoz expositionē brevitatis causa nō itero in hoc loco. Lra satis pz oibus: tn̄ aliq̄ breuit perstringā. f Thozath. p̄m Remigiū lex vel pentateuchus. g Scōm pphetaz ordinē ꝛc. videt q male assignet iste ordo pphetaz. quia pphetia est rei euentus immobili veritate denunciatio. quod nō facit aliquis liber historicus. Respōsio quia pphetia nō est solū annunciatio futuroz verbis ꝫ etiaz factis. vt Osee. xij. Ego visionē multiplicaui z in manu pphetarum assimilat⁹ sum. i. oñsus. quia nō tm̄ verbis pdicabant ꝫ z operibus pfigurabant. similit Esa. xx. legit⁹ Esaias incessit nudus z discalciatus tribus diebus in signū z portentū trium annoz captiuitatis venture egyptū z ethyopiā. Sz p̄m hoc iob z alia agiographa debēt inter pphetas enumerari. iō dicit Hugo de sco victore. quia liber pphet̄icus dicit duobus modis. vel quia editus a pphetis. vel quia scriptus pphetico stilo: vnde Josue: Judicū: Samuel: z Malachim pphetic dicunt quia a pphetis conscripti. Josue igitur pphetes fuit. vt Mūe. xxvij. Tolle iosue filiū nun in quo ē spūs dominī. z Deut. xviij. Prophetā de gente tua z de fratribus tuis sicut me suscitabit dom⁹. hoc dicit de Josue ad literā. Sed adhuc daniel inter pphetas numerari deberet. z liber psalmoz. Responsio. pphetia largissime dr inspiratio diuina occulta denūcians. z p̄m hoc historia creatōis reuelata moysi: dr pphetia aūt dr pphetia denunciatio futuroz factis vel verbis figuratiua. z p̄m hoc libri vete. testa. dicunt continere pphetiam. quia in illis continentur figure futuroz. ꝫ. Corinth. x. Omnia in figura ptingebāt illis. Specia-

Prologus

liter dr̄ ꝓphetia ꝺenūciatio futuri verbis vel factis per hoiem spm̄ ꝓphetie bñtē. Sic psalteriū 7 ꝺaniel ꝺicūt ꝓphetie. Specialissime dr̄ ꝓphetia ꝺenunciatio futuri verbis vel factis anthonomatice. 7 p viros ꝓphetas. 7 sic Josue 7 Judicū 7 ꝺuo pmi libri regū ꝓphetice ꝺicunt. Proprie dr̄ ꝓphetia ꝺenūciatio futuri vt futuri. vt Esaie Hieremie 7 ceteroꝝ. vel aliter ꝺici pt q ꝓphia triplicit̄ dr̄ officio: gra: 7 missione. Officio q̄n aliq̄s eligebat q̄ in dubijs ꝙsuleret dn̄m. sic̄ moyses 7 iosue. Gratia sicut ille q̄ p inspirationē noticiā aliquoꝝ habat: que nec natura nec disciplina aliq̄ dari poterat sicut Dauid et Daniel. Missione: sicut ille quem mittebat dn̄s ad ꝺenunciandū que ei inspirauerat: vt ionas. Quia vo ꝓphete nō ꝺicebant nec opera eoꝝ ꝓphetaꝝ opa vocabāt̄ nisi q̄ aut missione aut officō ꝓphetabāt. Iz inspiratiōe edocti essent. sō ꝺauid 7 ꝺaniel inē ꝓphetas nō ꝙputant̄ q̄ nec officiū habuerūt nec missi fuer̄t tn̄ grām ꝓphetādi habuerunt: 7 in verita te ꝓphete fuerunt.

ordinē faciūt 7 incipiūt ab Jesu filio naue: q̄ apud illos iosue bennun dr̄. Deinde sbtexer̄t sopthim. i. iudicū libroꝝ. 7 in eundē[b] ꝓpingunt ruth: q̄ in diebꝫ iudicū facta eius narrat̄ historia. tercio seq̄t samuel[l] quē nos regnoꝝ primū et scōm dicimus. quart⁹ malachim id est regū qui tercio 7 quarto regnoꝝ volumine continetur. Melius q̄ multo est malachim. i. regū: q̄m malacoth. i. regnoꝝ ꝺicere. Non em̄ multaꝝ gētiū describit regna: sed vnius israelitici ꝑpli q̄ tribubꝫ ꝺuodecī ꝑtinet. quint⁹ est Esaias. sext⁹ Hieremias. septim⁹ Ezechiel. octauus liber ꝺuodecim ꝓphetaꝝ q̄ apud illos vocatur[k] thareasra. terci⁹ ordo: [l]agiogrpha possidet. Et primus liber incipit ab iob. secūd⁹ a ꝺauid[m] quē q̄nq̄ incisionibꝫ 7 vno psalmoꝝ volumine ꝓphendūt. tercī⁹ est salomon. tres libros habēs puerbia : q̄ illi parabolas .i.[n] masloth appellāt. quartus ecclesiasten. i.[o] coeleth. quint⁹ est canticū canticoꝝ quē titulo[p] syrasyrim p̄notant. sext⁹ est Daniel. septimus[q] ꝺabreiamim. i. verba ꝺieꝝ: q̄ significātius[r] chronicon totius ꝺiuine historie possumus appellare. q̄ liber apud nos paralypomenon prim⁹ et secund⁹ inscribit. octauus Esdras: q̄ 7 ipe similit̄ apud grecos et latinos ī ꝺuos libros diuisus est. nonus hester. Atq̄ ita fiunt p̄ veteris legis libri viginti ꝺuo. id ē moysi q̄nq̄: 7 ꝓphaꝝ octo. agiogrphoꝝ nouē. Quāq̄ nōnulli ruth et[s] cynoth int̄ agiogrpha sc̄ptitēt: 7 hos libros in suo putēt numero suppu tandos: ac p hoc esse p̄scē legis libros viginti quatuoꝝ: [t]quos sub numero viginti quatuoꝝ seniorūꝫ apocalypsis Johis inducit⁹ adorantes agnum 7 coronas suas ꝑstratis vultibꝫ offerentes: stantibꝫ coraꝫ quatuor

o Coeleth. hebraice. Ecclesiastes grece: ꝺionator latine q̄ eius sermo nō est ad vnū s ad vniuersos. Concionoꝝ aris. ꝺicit̄ loqui ad contiones. vnde concionator dr̄ qui persuadet vel loquit̄ contioni. p Syrasyrim. hebraice cantica canticoꝝ latine. Syr em̄ canticū: a articulus: syrim canticorū interp̄tatur que sic appellant̄ eo q̄ p vniuersa cātica p̄cellāt sicut sancta sanctoꝝ ꝺicebant̄ quia sanctoꝝ comparatione sanctiora erāt. vel q̄ exterioꝝ oraculo erant sanctiora. q̄re plenius de his tribus libris 7 de sapiētie libro 7 de ecclesiastico infra i ꝓlogo sup libros salomonis: qui sic incipit. Jūgat epistola tē.

q Dabreiamim. hebraice: palypomenon grece. ꝙba ꝺierum latine. Dabreiamim finitur in m. q̄ sicut ꝓbat ꝓ glosam hieronymi Gene. xxxv. vbi dr̄. Errant qui putāt benjamin filium ꝺierū interp̄tari. cetera em̄ dr̄ iamin. 7 finit̄ in n. ꝺies quidē appellant̄ iamim. et termināt̄ in m. cū ergo ꝺabreiamim interp̄retatur verba ꝺierū 7 non verba cetre. ꝓbat q̄ terminantur in m. 7 non in n.

r Chronicon. i. tē porale vel temporaneum. eo q̄ totū tempus cōplectitur ab adam vsq̄ ad finē regū. Et ꝺicit̄ a chronon q̄ ꝺ est tēpus. 7 inde chronicus ca. cū. i. tēporalis vel temporaneus. 7 chronica coꝝ. tēpora vel temporum series vel ordo. vel vbi tēpora vel facta ꝺiuersoꝝ temporꝫ cōtinētur. vide supra in epistola ad paulinū. vij ca. vbi exponit̄ paralypomenon.

s Cynoth hebraice: treni grece: lamētatōnes latine.

t Quos sub numero cē. xxiij. ca. xxiiij. seniores sunt vete. testa. ꝺc. eminentiā virtutū 7 p̄fectionē operū cētes. nā quater ser facaunt. xxiiij. vt p quaternariū designetur eminentia virtutū. p senariū perfectio operū. quia ser ꝺies sunt in quib⁹ licz opari. vel p seniores. xxiiij. designant ꝺuodecim patriarche 7 xij. ꝓphete.

v Adorantes agnū. i. xp̄m verus ꝺeū credentes cum p nobis passum. Per coronas victorie temptationū intelliguntur. quas ꝓstratis vultibus offerunt. ꝺum omnia bona sua ꝺeo humiliter attribuūt. Animalia q̄tuor sicut ꝺicit glo. xp̄s qui natus est: passus: resurgens: ascendēs: 7 breuiter tangit glo. q̄ xp̄s ꝺicit̄ homo in natiuitate. vitulus qui est animal immolaticiū in passione: leo fortis in resurrectione: aquila que in altum volat in ascensone. Vel ꝺtus fortitudinis designat̄ in leone. in vitulo immobilis ꝺtus tēperātie: in boie ꝺtus iusticie. in aquila q̄ viget in visu ꝺtus prudētie. vel in boie humanitas. in vitu

b Compingūt. i. cōiungunt. vide vbi exponit̄ compingere in opusculo de vocabulis biblie.

l Quē nos regnoꝝ tē. quia agit de ꝺuob⁹ regnis. s. de regno ꝺuarū tribuū q̄ ꝺicit̄ regnū iuda. 7 de regno decem tribuū. quod ꝺicit̄ regnū israel.

k Thareasra. hebraice liber. xij. ꝓphetarum.

l Agiographa. supra exposita sunt in ꝓlogo sup Jo sue circa principium.

m Quē quinq̄ incisionib⁹. i. quinq̄ petitionib⁹ vel distinctionib⁹ que fiunt p fiat fiat. quatuor primas distinctiones terminant q̄tuor psalmi qui terminant̄ in fiat fiat. s. Beatus q̄ intelligit. Deus iudiciū. Misericordias omnī. 7 Cōfitemini secundū. 7 inde vsq̄ ad finez. ptendit̄ quinta distinctio. ꝙter istas quinq̄ distinctiones volebat hieronym⁹ dicere q̄nq̄ libros esse psalmoꝝ. Cōmunior tn̄ opinio est q̄ sit vn⁹ liber. Vñ sic intitulatur psalterium. Incipit liber hymnoꝝ vel soliloquioꝝ de christo.

n Masloth. hebraice: parabole grece: puerbia latine. Est aūt puerbiū parabola vel similitudo. vbi aliud ꝺicit̄ 7 aliud intelligit̄. vnde ꝺicit̄ puerbium quasi pro verbo positū vel quasi verbū pro alio. vide in opusculo de vocabulis biblie. vbi exponit̄ parabola.

lo sacerdotiũ,in leone regnũ.in aquila exprimit diuinitatis sacramentũ. a Oculatis ante.rõne pncipij.
b Et retro.rõne finis.apẽ enim alpha 7 o.initiũ 7 finis. Apoca.xxj.b. c Clamantibus.i. in sanctis suis grãs agentibus. d Sanctus.pater. e Sanctus.filius
f Sanct⁹.spũssanctus.
g Dñs.pter regnũ qđ priũ ẽ bonitatis.
h Deus.i.videns pter sapientiã.
i Omnipotẽs.pter potentiã.
k Qui erat. sine pncipio. l Et q̃ est immutabilis.
m Et q̃ venturus est.glo.filiꝰ corporaliter apparebit:tota veritas se manifestabit hominibus.

n Hic plogꝰ 7c. vide diuisionẽ supra positã in pncipio plogi.
o Galeatũ pncipiũ. metaphorice loquitur. qz sicut capiti supponit galea 7 armatũ ptra hostes se defendit sic plogus iste omnibus qs hieronymꝰ de hebreo transtulit in latinũ supponi pt 7 defendit sacrã scripturã ꝯ illos q̃ inducũt apocrypha,pagiographis.vide supra in prologo sup iosue in principio:7 inuenies qđ sit apocryphũ 7 qđ agiographum.
p Ex ipsa phrasin.i.ex ipso mõ loquendi. qz grecam redolet eloquẽtiã. Phrasis grece locutio latine.vñ piphrasis.i.circũlocutõ.7 antiphrasis cõtraria locutio. Itẽ phraseverbũ grecũ idẽ ẽ qđ loquor.7 inde phrasis locutio.7 inde frastes locutor.et cõponitur metaphrastes.i.interpres.7 paraphrastes q̃ minus bene interpretatur. q Que cũ ita se habeant 7c.antiquoꝝ.i. lxx.interpretum. r In tẽplo als in tabernaculo dei 7c. humiliando se videt potius cõmendare.lxx.interpretes q̃ cõdemnare. Unde in scdo libro ꝯ ruffinũ cũ posuisset eadẽ verba que hic sequũtur dicit. Quanto ꝯ.lxx.interpretes tumeã supcilio.vt illos aurũ 7 pciosos lapides 7 purpuram:me pelles 7 pilos caprarꝝ in tabernaculo xpo obtulisse,pfitear. s Offert qđ pot Exo.xxv.a.7.xxxv.b.
t Byssum.linũ candidissimũ. v Coccũ.i.coccininũ vel vermiculũ. y Hyacinthũ.quendã lapidem pcioni coloris.7 ita pot hic accipi.7 melius q̃ p lapide:
v Purpurã.pãnũ sericũ pciosuꝫ. Nota q̃ byssus ẽ coloris niuei.coccus flamei:hyacinthꝰ aerei purpura sanguinei. 7 istis quatuor operimentis que ponuntur hic fit mentio Exo.xxxv. a Et tamẽ aplꝰ.j.Corinthꝯ.xij. multomagis mẽbra que vident corporis infirmiora esse necessariora sunt 7c. b Cilicijs.i. sagis cilicinis de pilis caprarũ factis.vñ 7 capillacia vel capillaciavela dicunt. c Lege ergo pmũ.anteqũ querse iudices. d Samuel 7c.i.a me translatũ. samuel apud hebreos continet duos pmos libros regũ apud nos malachim duos vltimos.
e Meũ inquã meum.i.a me vere citer translatũ 7 solicite emendatũ. pter hoc dicit bis meũ.
f Inquã.i. dico verbũ defectiuũ est. Inquã pntis est 7 q̃nq̃ futuri
g Interpretem .i. verũ trãslatorem. vide i opusculo de vocabulis biblie vbi exponit interpres
h Vel paphrastes.i.iurloquẽtem. Paraphrastes dicit q̃ non trãsfert literã ex literam s̃ sensum ex sensu:dicit a para qđ ẽ iuxta et phrastes qđ ẽ locutor:q̃si locutor fm sensum 7 nõ fm literã. tñ hoc excusat se hieronymus dicens q̃ nõ est cõscius se mutasse aliq̃d de hebraica veritate.
i Cõiectorẽ.i. diuinũ vel vaticinatorẽ.Coniector dr intpres vel in cõiecturis pitus:sortileg⁹. diuinus.
k Sed et vos famulas xpi 7c.

aialibꝰ oculatꝰ asinꝰ et retro .i.in pteritũ 7 in futurũ respicientibꝰ 7 indefessa voce clamãtibꝰ sanctꝰ:sanctꝰ:sanctꝰ:dñsꝰ deus omnipotẽsꝰ q̃ erat:7 q̃ ẽ:7 q̃ venturus ẽ. n Hic plogus scripturarũ q̃ galeatũ pncipiũ oĩbꝰ libris qs de hebreo vertimus in latinũ posse puenire pot vt scire valeam⁹ q̃q̃d ex hoc est intꝰ apocrypha eẽ ponendũ Igit sapia q̃ vulgo salomonis inscribit. et iesu filij syrach lib. 7 iudith:7 thobias:7 pastor nõ st in canone Machabeoꝝ pmũ libꝝ hebraicũ repperi. Scds grecus est: qđ ex ipsa phrasin pbari pot. q Que cum ita se habeãt.obsecro te lector ne laborẽ meũ reprehensionem estimes antiquoꝝ. r In templo dei offert vnusq̃sq̃ qđ pot. Auꝝ et argentũ et lapides pciosos:alij byssuꝫ 7 purpurã 7 coccũ offerũt 7 hyacinthũ. Robiscũ bñ agit:si obtulerim⁹ pelles et caprarꝝ pilos. s Et tñ aplus pceptibiliora nra magis necessaria iudicat. Vñ 7 tota

illa tabernaculi pulcritudo 7 per singulas spẽs ecclie pntis futureq̃ distinctio pelliꝫ t egit 7 cilitijs:ardorẽ q̃ solis 7 iniuriã ymbriũ ea q̃ viliora st prohibẽt. Lege g̃ primũ samuel 7 malachim meũ. e Meũ f inquaꝫ meum. Quicq̃d em crebrius vertẽdo 7 emẽdando solicitius 7 didicim⁹ 7 tenem⁹: nrm est. Et cũ intellexerim qđ antea nesciebas vel interpretꝫ me estimato si gratꝰ es vel paraphrastẽ si ingtus. q̃q̃ mihi oĩno pscius nõ sim:mutasse me q̃ppiã de hebraica veritate. Certe si incredulꝰ es lege grecos codices 7 latinos 7 pfer cũ his opusculũ q̃ nup emẽdauim⁹ et vbicunq̃ discrepare int se videris interroga quẽlibet hebreoꝝ cui magis acõmodare debeas fidẽ:7 si nra firmauerit:puto q̃ eũ nõ estimes cõiectorẽ vt in eodẽ loco mecũ sil'r diuinarit. k Sz 7 vos famulas xpi rogo que domini discumbentis pciosissima fidei myrrha vngitis:caput que nequaq̃ saluatorem

Mirrha.i. vnguẽto in quo pncipalis species est mirrha. versus. Unguentũ nardi: s nardus dicit arbor. Est vnguentuꝫ mirrhi. s gumi mirrha vel arbor.glo. mirrha est amarissima species q̃ mortuoꝝ corpora cõdiuntur. Mirrhi vo vnguentũ pciosissimũ de mirrha factum. l Caput.i.diuinitatẽ.j.Corinthꝯ.xj. caput xpi deus.cõstrue sic. Sed 7 vos famulas xpi rogo que vngitis caput dñi.i.creditis 7 adoratis diuinitatẽ xpi. Discũbentis.i.sedentis in celo ad dextrã patris. Vngitis inq̃ mirrho fidei.i.fide de deo accepta sup omnia fragrantia.vnde ipe dicit sponse.iiij.canticoꝝ. O dor vnguentoꝝ tuoꝝ sup omnia aromata. vnguentoꝝ dicit qz non soluꝫ caput s 7 pedes xpi vngi debent. Caput vngit qui verũ deũ adorat et credit. Pedes vo vngit qui eum verũ hominẽ credit.
m Que nequaq̃ saluatorẽ. cũ magdalena. Quereb in sepulcro.quia cũ creditis surrexisse.
m Quibus iam 7c.i.cõtra detractores ꝺ me brutaliter obloquentes. n Qui aduersum me rabido ore .i.insano. o Desciuiunt.i.insaniunt.
p Et circueunt ciuitatẽ.diffamando translationem

Prologus

meã.ps. In circuitu impij ãbulãt. q Utq; ieo xc. .i.iudicant. r Si alys xc.i. ptegatis me orõnibus qz nolo ptendere cũ eis z hoc ẽ qõ subdit. s Ego sciens xc. supbie z cõtumelie pponendã. t Illius semp xc.i. in corde deliberaui. v Custodiam vias meas.i.actões z verba.

x Ut nõ delinquã xc. ne loquẽdo dem aditum calũnioſis in q̃ sepe fit turbatio vt dicaũt nõ dicenda ideo.

y Posui oi meo custodiam .i.silentiũ.qz custodiui os meum ne incõgrua ercant.

a Cum cõsisteret xc. querẽs calumnia obmutui.i.penitus tacui.

b Et humiliatus sum. hoc.d. vt intelligas silentiũ purũ nõ doloſum. Vel humiliat⁹ sum.i. paratus impzoperia ab eis humilit sustinere. c Et silui de bonis: q̃ dicerẽ contẽnẽtes q̃ causas otentionis q̃rũt ne margaritas spargerem ante porcos Matb. vij. a. Nolite sanctũ dare cani. xc. neq; mittatis margaritas ante porcos. ne forte cõculcent eas pedib⁹ suis z conuersi dirumpant vos.

Explicit qualiſcunq; exposition istius prologi galeati.

Primi libri Regũ incipit plogus.

Ter me reges regnãt Prouer. viij. Sicut dictũ fuit in principio libri iudicũ populus isrl̃ post ingreſſum terre promiſſionis habuit triplicẽ modũ gubernationis. quia primo fuit gubernat⁹ per iudices vsq; ad saulem. secũdo p reges a saule vsq; ad captiuitatẽ babylonicam. tercio p pontifices a reditu dicte captiuitatis z citra. de gubernatione autẽ populi sub iudicib⁹ vel potius de deo ppulũ gubernante p iudices actum eſt in libro iudicũ. sicut dictũ fuit ibidẽ. Et eodẽ modo in libris regũ z paliꝑ. agit de deo gubernante popꝛlũ p reges. z hoc eſt qõ dr̃ in verbo paſſumpto. Per me reges regnãt. In quo quidẽ verbo primo tangit bui⁹ gubernatõis rector principalis cũ dr̃. Per me. qz verbum ꝓpositũ dicit in pſona sapientie increate. q̃ deus ẽ secundo tangit rector miniſterialis. cuz dicit reges in plurali. qz sub vno rectore primo qui deus ẽ sunt multi reges generis humani. Circa primũ sciendũ. q sicut dicit in libro de cauſis ꝓpositione prima. prima cauſa plus influit in cauſatũ q̃ cauſa secunda. z ideo de⁹ qui eſt primus z vniuerſalis rector totius creature plus facit ad gubernationẽ cuiuſlibet cõitatis q̃ omnes alij: immo ſine ipso alij nihil pñt facere. Ipter qõ de ipo dr̃ Sapie. viij. Attingit a fine vsq; ad finẽ fortiter. z diſpouit omnia ſuauiter. z ideo in pſona ipſius dr̃ Prouer. viij. Per me potentes impant. z legũ cõditores iuſta decernunt. Circa ſecundũ conſiderandũ q licet deus omnia gubernare poſſit z regere p ſeipſum. tñ ad conſeruandum pulcritudinẽ vniuerſi que conſistit in ordine partiũ adinuicẽ. z ad deũ ſicut ad primũ ducẽ infima regit p media. vt corporalẽ creaturaz p ſpũalem z codẽ modo vulgares boies p reges. Sciendũ tamẽ q̃ in ꝓpo israel alicq̃ fuerunt reges ex diuina pmiſſione ad malũ populi ſibiecti, de quib⁹ dicit dñs Ose. viij.

querit in ſepulcro: [m] quibꝰ iã ad patrẽ xps aſcẽdit vt ꝯ latrãtes canes: [n] q̃ adũſum me rabido ore [o] deuiunt [p] z circueunt ciuitatẽ: [q] atq; in eo ſe doctos arbitrantur: [r] ſi alys detrahãt orõnũ vtrarũ clypeos opponatis. [s] Ego ſciẽs humilitatẽ meã: [t] illi⁹ ſemper ſentẽtie recordabor Dixi [v] cuſtodiam vias meas [x] vt nõ delinquam in lingua mea [y] Posui ori meo custodiã. [a] cum cõſisteret peccator aduerſuz me. Obmutui [b] z humiliat⁹ ſum [c] z ſilui a bonis.

Explicit plogus. Incipit liber Samuelis primus.

Capitulũ.j.

[d] Elit vir vn⁹ de ramathaim ſophim de monte ephraim: [b] z nomẽ ei⁹ helchana fili⁹ hieroboã filij heliu filij thau: filij ſuph: [c] ephrateus. z habuit duas vxores

Ipſi regnauerũt z nõ ex me. Alicq̃ autẽ fuerũt ex diuina ordinatõe ad bonũ ꝓpli ſbiecti. ſm q dicit .j. Paral. viij. Num ignoratis q dñs de⁹ iſrl̃ dederit regnũ dauid ſuper iſrael in ſempiternũ xc. de iſtis aũt trib⁹ videlicz de deo principaliter ꝓplin iſrael regẽte: z de bonis regib⁹ ex diuina ordinatione inſtitutis ad ppli promotionẽ z de malis pmiſſis a deo regnãte in populi delinquẽtis pena. ſm qõ dr̃ Oſee xiij. Dabo tibi regẽ in furore meo. tractat in libris regũ z Paralip. vt patebit ꝓſequendo.

Capitulũ.j.

Elit vir vn⁹ Circa materiã igit iſti⁹ libri et Paralip. sic pcedit. qz primo deſcribit ꝓpli iſrael p reges gubernatio. ſcdo b⁹ gubnatõis q̃dam recapitulatio z ſupletio in libris palyp̃. Prima in duas. qz primo agit de regno iſrl̃ vnito. ſcdo de bipertito. tercio z quarto libro. Ipter qõ liber regũ apud hebreos in duas ptes diuidit. ita q ibi duo ſunt libri tm̃. Primus q̃ vocatur ſamuel cõtinens primũ z ſecundũ librũ regum. Scdus vocat malachim. i. regũ cõtinens terciũ z quartũ Prima adhuc in duas. qz primo agit de rege ſeu de regno iſrael ex electione. ſcdo ex paterna ſucceſſione libro ſcdo Circa primũ ſciendũ q vbi incohat vnus modus regiminis. pcedens modus terminat ibidem. Et iõ primo agit de terminatione regiminis ſub iudicibus. ſecundo de inchoatione regiminis ſub regibus. ix. ca. Circa primũ sciendũ q occaſio terminatõis regiminis iudicũ. z petendi regẽ ſup populũ fuit malicia filioz heli z ſamuelis. vt dr̃ infra. viij. ca. z iõ p agit de natiuitate ſamuelis ſb heli iudice. ſcdo de malicia filioz vtriuſq; .ij. cap̃. ibi. Porro filij heli filij belial. Prima in tres. qz primo deſcribit ipſius Anne petitio. ſcdo petitõis exauditio: ibi. Cognouit tũc helchana. tercio gratiarũactio: ibi. Et orauit anna. Prima adhuc in duas. qz primo deſcribit occaſio petendi. ſecundo modus poſtulandi: ibi: Surrexit aũt anna. Occaſio aũt petitõis anne fuit malicia fenẽne exprobrantis ei ſterilitatẽ etiã in dieb⁹ ſolemnib⁹ qñ debebat eſſe in quiete orõnis. Et hoc eſt qõ dr̃. a Fuit vir vn⁹ de ramathaim. ꝓn. in fine debet ſcribi. quia ſic eſt in hebreo. z ẽ ramathaim vna dictio. Ex quo patet error illoz qui ſcribunt n. in fine facientes inde duas dictiones. ita q li in ſit poſitio iuncta cũ dictione ſequẽte. vt ramatha ſit nomẽ ville. z ſophim nomẽ regionis in qua eſt ramatha. z hoc dictũ. procedit ex ignorantia hebraice veritatis: ſic igit exponunt hebrei de ramathaim ſophim. i. de excelſis reſpicientibus. quia ſunt ibi duo montes mutuo ſe reſpicientes. Aliter exponũt alij de ramathaim ſophim. i. de excelſis reſpicientiũ vel ſpeculantiũ. quia li ſophim qõ eſt pluralis numeri indifferenter põt ſtare p quolibet caſu eo q noia hebraica ſunt indeclinabilia. z dicunt excelſa reſpicientium. quia inde põt videri longe: ſm alios vo dicunt excelſa ſpeculantiũ. qz ibi habitabat viri in lege ſtudioſi.

b Et nomẽ eius xc. iſte fuit leuita de filijs choze. vt habetur .j. Paral. vj.

c Ephrateus. nõ q eſſz d̃ tribu ephraim. ſ qz manebat in mõte ephraim. vt dictũ ẽ. ſicut aliqs dr̃ ciuis pariſiẽſis q̃uis ſit natõe anglic⁹. Alij vo dicũt q dr̃ ephrateus ab ephrata q̃ altero noie dicit bethleem eo q mater ei⁹ fuit de bethleẽ ſ hoc nõ ẽ veriſimile. qz filij nõ cognomi-

nant a matrib⁹.ꝫ a patrib⁹.Et habuit duas vxores ꝓma
cñ.s.anna fuit sterilis.z iō aliā supduxit. d Et ascen-
debat ⁊c.i.in festo pasche pentecostes z tabernaculoz
istis eñ trib⁹ tribus debebat apparere oñe masculinū co
ram dño.vt hr Exo.xxiij. verūtamē aliqñ parcebat ꝓpo
te duab⁹ festiuitatibus vltimis ꝓpē
longitudinē vie ad
locum cult⁹ diuini.
vel alia cā rōnabi-
li.vtp aūt iste ascē
deret semel in āno
vel pluries nō ba-
betur exꝓsse ex te-
xtu:videt tñ magꝛ
q semel. eo q subdi-
tur postea. Sicqꝫ
faciebat p singulos
ānos cū redeunte
tempe in domo dei
ascēderēt.

e Erant autē ibi
duo filij beli ofni.
sic dꝛ scribi per i.in
fine.

f Deditqꝫ fenen-
ne vxori sue ⁊c.id ē
nouas vestes ꝓ so
lennitate. vt dicūt
aliq. melius tñ vī
.s. q p hoc intelli-
gant partes sacri-
ficij.faciebat.n.hel
chana hostiā paci-
ficam dño pro gra
tiarum actōne de q
vna ps incendeba
tur super altare .s.
adeps . reliq erat
sacerdotis vt pe-
ctuscula z armꝰ de-
xter . reliq carnes
erāt offerētis. z de
istis dabat ptes fi-
lijs z filiab⁹ z vxo-
rib⁹ q̄si q̄d sacrū.

g Anne aūt dedit
⁊c.nō.s. de datione
ꝫ q nō habebat li-
beros d ānа q̄bus
ptes darent i hoc
subditur.

h Quia annā di-
ligebat. ꝓpē qđ ma
gis tristabat de ste
rilitate ipsius. In
hebreo habetur.
Unā partē pulcram vel duplicē.cui⁹ ratio subdit.q annam diligebat.z in hoc volebat honorare eā.

i Affligebat q̄ꝫ eā emula eius.i.fenēna dicēdo ei verba
pungitiua intātū vt ei exprobraret sterilitatē.

k Dꝛro illa flebat.p̄ tristicia. l Et nō capiebat ci-
bum.i.paꝛ de cibo capiebat.z qđ modicū ē q̄si nihil repu
tat.vt hr.ij.phisicoꝝ. m Nunquid nō ego melioꝛ ⁊c.
qđ exponūt hebrei de pueris fenēne.q.d.intantū diligo
te q ego sum melioꝛ tibi q̄ꝫ decē filie fenēne matri sue.hoc
dixit ad ipsi⁹ cōsolationē. Alij exponūt.q̄ꝫ decē filij.i.q̄ꝫ si
haberes decē filios.Sed ista expositio nō videt rōnabi-
lis.qꝛ si habēt decē filios nō ꝓpter hoc excluderet amoꝛ
helchane ad ipsam vel minueret ꝫ magis includeretur
z augeretur. n Surrexit aūt anna.Hic dñr describit
mod⁹ oꝛādi humil⁹ z devot⁹ cū dr. n Surrexit āt āna
vt iret ad locū oꝛōis iux tabernaculū. o Postqꝫ comede-
rat ⁊c.Ex quo pꝫ qđ supradictū ē.s.q comederet aliqđ
lꝫ modicū. p Heli sacerdote sedente sup sellam.i.
sup sedē magnā z honorabilē.vt dicunt hebrei.ex hac
sessione dicētes q illa die fuerat institutus iudex super
populū.ꝫ hoc nō videt verū, quia.j.reg.c.dr q ipe iu-
dicat israel.xl. annis. Item capi.
sequenti dicit q
Samuel adhuc
iuuene existente
Heli erat senex
valde. Ex q̄ vi-
detur q per plu-
res ānos fuit iu
dex ante natiui-
tatē samuelis q̄
cōceptus fuit et
natus eodē an-
no quo mat ei⁹
orauit ꝓ ipso ba
bendo.vt cōstitē
tur hebrei z satꝭ
apparet ex sequē
tibus. nec valet
motiuū allega-
tum quia infra
.iij.cap.dr. Heli
sedebat sup sel-
lam de qua cecī-
dit z mortuus ē
vt ibidē dr ex q
sessione nō pōt
dici q illa die fu
erit fact⁹ iudex
nec silr ex ista.

q Et nouacu-
la ⁊c.non ascen-
det super caput
eius.ex hoc dat
intelligi q debe-
ret tenere ritum
nazareoꝝ. sicut
dictum fuit Ju-
dicū.xiij.de sam-
sone.

r Ut heli ob-
seruaret os ei⁹.
attendens si ali
qđ verbū exprī-
meret.vel a mo
tu labioꝝ cessa-
ret.

s Estimauit ꝫ
beli temulentꝫ
id est plenā bono vino.et dicitur a themeto qđ signat
vinum.z lentos quod est plenū.

t Digere paulisper vinū.q.d vade prius ad vxorē
dum.z postea venias ad orandū.

v Nequaqꝫ inq̄t ⁊c.s.sum ebria.vt tu credis.

x Mā mulier infelix ⁊c.tum ꝓpter defectū plis. tum
ꝓpter verba fenēne me ꝓuocantis.

y Vinū q̄ꝫ z omne ⁊c.quia liquoꝛē inebriatiuū nō bi-
berat illa die.vel si biberat acceperat ita parū q̄ quasi
nihil esset reputandū.

z Nec reputes ⁊c.i.sine iugo disciplineꝫ

a Deus israel det tibi petitionē. In hebreo habetur
Dabit tibi petitionē ⁊c.

b Utinā inueniat ⁊c.vt velis orare ꝓ me dñm.

c Vultusq̄ illius nō ⁊c.quia passiones ire et tristicie
que mutant facies in diuersos colores recesserunt ab

ta et consolatione exteriori verboꝝ beli. ⁊ et interiori cōsolatōne diuine gre. o Reuersiq; sunt ꝛc. ista est eadē ciuitas que supra noiata est ramathaim. ramathaim em̄ qđ significat excelsa. plurale ē buⁱ nominis ramatha. qđ signat excelsum. sicut in latino eadē ciuitas aliqñ vocat nomine singulari. ⁊ aliqñ nomine plurali: sicut ciuitas ebroicēsis aliqñ vocat ebroias: aliqñ ebroie.

e Cognouit aūt belchana ꝛc sq; postq; reuersus fuit in womū suā qꝛ iudei euntes in hierlim cū vroꝛibⁱ suis ad diē solennē. vel cā sacrificij seu oꝛōnis vsq; ad reditū suū in womos suas ptinebant ab vroꝛibⁱ suis. ⁊ ad ħ melius seruādū postea fuit ꝓstitutū q qñ ꝛc eadē ciuitate ibant hierusalē ꝓpter dictam cam plures viri ⁊ plures mulies viri ibāt in vna comitiua ⁊ mulieres i alia pueri aūt ꝛc qbⁱ nō erat suspicio poterāt ire i ista comitiua vel in alia. ⁊ iō cum saluatoꝛ nr̄ ihesus xp̄s. xij. annoꝝ ascendisset in hierlim ad diē festū et ibi recedentibⁱ pentibⁱ remānisset. nō cognouerūt pentes eius. existimātes illū esse in comitatu vt bī Luce. ij. qꝛ ioseph extimabat euꝝ esse in comitatu mulieꝝ: maria mater eius in comitatu viroꝝ.

f Vocauit q; nomē eius samuel eo q ꝓ postulasset eū a dño. samuel em̄ interp̄tat postulatⁱ a deo. seqūtur.

g Nō vadā wonec ablactet infans. duplex ē ablactatio. vna ē abstractio a lacte mamille ⁊ ista fit circa ꝓncipiū tercij anni vel circiter. Alia est ablactatio qñ abstrahitur puer a lacte pueritie. qñ incipit vti aliis cibis cōmunibⁱ ⁊ lacticinijs nō nutrit amplius. ⁊ ħ fit circa decimū annū vel circiter. ⁊ de hac ablactatione loquitur hic scriptura. qꝛ ante decimū annū vel circiter pueri nō sunt apti ad faciendū aliqđ officiū in tēplo domini ꝙ extunc possunt aliq parua officia facere. vt accendere lampades vel huiusmodi. ⁊ sic paulatim affuefieri ad maiora.

h Et mancat ibi iugiter, In hebreo bī vsq; ad seculum. i. ad quinq̄gesimū annū. quia vltra nō debebant leuite seruire in tēplo. vt bī Nūe. iv. vnde infra. vij. c. dicit q samuel factus iudex populi ibat ꝑ singulos annos circuiens bethel ⁊ galgal ⁊ maspbat. ⁊ iudicabat israel̄ in supradictis locis.

i Preco ꝛ vt impleat ꝛc. quale aut̄ fuerit istud verbū non exprimit hic scriptura et ꝓpter hoc dicunt aliqui hebrei q ante natiuitatem Samuelis audita fuit vox de celis: q futurus erat quidā iustus nomine samuel: ꝓpter qđ mulieres plures parientes masculos illo tēpore vocabant eos noie samuelis, quousq; per opera apparebat q ꝛ illis nō intelligebat vox diuina. ⁊ ꝑm hoc sic intelligit verbū belchane ꝓdictū. i Preco ꝛ ꝛc. i. ꝓco ꝛ dñm vt q bonā indolē istiⁱ pueri appareat q ille sit samuel ꝛ quo audita ē vox a deo emissa. ħ istud videtur ficticiū. tū qꝛ scriptura nō habet. tū qꝛ anna nō wocauit filiū suū samuelez ꝓpter aliquā vocē ꝛ celo auditā ħ qꝛ postulauerat eū a dño. vt ꝓdictū est. ⁊ iō aliter dī. q verbum dñi ħ accipit verbū ipsiⁱ beli sacerdotis. qđ ꝑm veritatē hebraicā dixerat anne ꝛ peccanti. Det tibi dñs petitionē tuā. vt supradictū est. ⁊ hoc dixit instinctu spiritussancti. ānа vo petebat a domino filiū. qui viueret et ministraret in tēplo dñi vt pꝛ ex ꝓdictis. et hoc ꝓcabatur belchana a dño impleri. qꝛ ls puer samuel esset natⁱ. nō tñ erat in statu quo posset in tabernaculo ministrare.

k In vitulis tribus postea dicitur. Et immolauerunt vitulum. ⁊ obtulerunt puerum beli. Ex quo videtur q vnū vitulū obtulerunt in sacrificium dñi. et alios duos obtulerunt beli sacerdoti. qꝛ pueꝝ dimittebant in cura ipsius. vñ subdit.

l Et ait ānа obsecro mi dñe. ⁊ subintelligit q iste puer sit discipulus ⁊ minister tuus. Cetera patet in lra.

Capitulū. ij.

T Oꝛauit anna. Hic ꝙñr ponit grārūactio ꝓ beneficio recepto. ⁊ hoc fit in cantico anne. In quo ꝓmo gratiarūactio reddit. scdo anna ꝺ superbiaꝫ et ingratitudinez inuehit: ibi. Molite multiplicate loqui sublimia. tercio dei magnificatio subditur: ibi. Dñi enim sunt cardines. Circa ꝓmū dī. g Et oꝛauit anna. quia grārūactio est quoddaꝫ spēs oꝛōnis. vt bī. j. ad Thimo. ij. vbi dī sic. Obsecro igitur ꝓmo oim fieri obsecratōnes oꝛōnes postulationes. grārūactiones ꝛc.

b Exultauit ꝛc. gaudiū ꝓprie loquēdo est delectatio appetitus intellectiui ab intra in bono adepto vel p̄nti. Sꝫ qñ resultat in signis exterioꝛibⁱ tunc dī exultatio. ⁊ dicit̄ qsi extra saltatio. totaliter aūt gaudebat anna ꝛ beneficio sibi collato a deo. ꝑm illud ps̄. Coꝛ meum ⁊ caro mea exultauerūt in deū viū.

c Et exaltatū est cornu meū. Cornu in sacra scꝛptura accipitur ꝓ motu cordis tendētis ad aliq̄d arduū. ⁊ si careat regula rōnis ⁊ legis diuine dī cornu superbie. Si autem dictis regulis mēsuretur. dī cornu magnanimitatis vel magnificētie. qđ ē qñ animⁱ ex bñficio a deo collato in p̄senti ꝙ spem tendit ad maius bñficiuꝫ ex dei liberalitate ꝓsequēdū sic aūt mouebat̄ ānа in augmentū gre ꝓsequēdum a deo in vita p̄nti. ⁊ cōplementū glorie in futuro.

d Dilatatū est os meū ad deū. aperte ⁊ magnifice laudanduꝫ ꝛ collato mihi filio. et quia fenenna ⁊ liberi eius ꝛ hoc torquebantur. ideo subdit. e Sup inimicos

meos. odiebat ẽm eoꝝ malicia. ꝟ diligebat naturam ꝟm charitat[ẽ formã. f Mõ ẽ sctus vt ẽ dñs. qz ipe ẽ sctus ꝑ essentiã. alij autẽ ꝑ pticipationẽ. ⁊ hoc mõ exponit qđ subdit. Et nõ ẽ forꝛ[⁊c. g Nolite. Hic pñr anna inuehit ꝯ ingratã supbiam. qz fenẽna ⁊c ple sibi a ⁊co data

tuo[r] Mõ est sctus vt est dñs neqꝫ. n. ẽ ali[o] ex̃ te. ⁊ nõ ẽ fortis sicut ⁊c[o] nr̃. [s] Nolite mlt̃iplicare loq̃ sublimia gloriantes. [b] Recedant vetera ⁊c ore vr̃o[t] quia ⁊c[o] sciẽtiaꝝ dñs est: ⁊ ipsi ꝑparãt cogitationes. [k] Arcus fortiũ supatus ẽ:[l] ⁊ infirmi accincti sũt robore[m] Repleti ꝑus ꝑ panib[o] se locauerũt:[n] ⁊ famelici saturati sũt. [o] Donec sterilis pepit plurios:[p] ⁊ q̃ multos hẽbat filios infirmata est. [q] Dñs mortificat[r] et viuificat[s] ⁊ducit ad inferos[t] ⁊ reducit. [v] Dñs pauperꝫ facit

minuebaꝫ. ꝟm q̃ dicũt exposit̃ores hebrei ⁊ catholici. r Et viuificauit pueros ãne. q Dñs mortificat. pueros fenẽne. s Deducit ad iferos. Jn hebreo br̃. Ad foſſam. i. sepulcrũ. t Et reduc̃. qz aliqñ ptingit q̃ aliq̃ ⁊c q̃ꝫ sepultura iã tractaꝫ ad vitã reseruanꝫ. sicut ⁊c Ezechie br̃. iiij. Regũ p humiliatõe sua coꝝã dño.

⁊ ditat: hũiliat ⁊ subleuat. Suscitat ⁊c puluere egenũ ⁊ ⁊c stercore elevat pauperẽ: vt sedeat cuꝫ ꝓncipib[o] et soliũ gl̃ie teneat[x] Bñi ẽm sunt cardines ⁊re. et posuit sup eos orbẽ[y] Pedes sctõꝝ suoꝝ seruabit[z] ⁊ impij in tenebris ꝓticescẽt:[a] qz nõ i fortitudine sua roborabit vir Dominũ formidabunt aduersarij eius: ⁊ sup ipsos in celis tonabit. [b] Dñs iudicabit fines ⁊re. [c] ⁊ dabit imperium regi suo: [d] et sublimabit cornu christi sui. Et abijt Helchana in ramatha

v Dñs pauperẽ facit ⁊c. qz de diuitijs ⁊ bonoribus frequẽter deijcit aliquos ꝓt̃ eoꝝ supbiã et aliqs pauperes et abiectos elevat ad diuitias et honores ꝓt̃ eoꝝ humilitatem ꝑ hoc innuit anna q̃ sic factũ ẽ a dño ⁊c ipsa ⁊ fenẽna.

r Dñi. n. sunt ⁊c. Hic pñr ponitur dei magnificatio. ⁊ primo q̃ad potẽtiã ⁊ hoc in actu creationis cũ dicit Dñi. n. sunt cardines ⁊c. scdo q̃ad sapientiã in actu gubernatõnis: cũ dicitur. y Pedes sanctorũ ⁊c. dirigendo eos in vias moꝝ. tercio q̃ad eius iusticiã in actu ⁊debite punitionis cũ dicitur.

z Et impij in tenebris cõticescẽt. s. in tenebris culpe. ⁊ postea in tenebris gehenne.

a Quia nõ in fortitudine ⁊c. qz ꝑ potentiã seculares nullus poterit manũ dei euadere.

b Dñs iudicabit ⁊c. in iudicio extremo.

c Et dabit imperiũ regi suo. i. ipi xp̃o cui pater dedit iudiciũ. vt dicit Joh. v. ca. ⁊ qz iudicabit in forma humanitatis in q̃ fuit coꝝã pylato iudicat[us]. iõ subdit.

d Et sublimabit cornu xp̃i sui. i. vncti sui. Xps ẽm in humanitate fuit vnct[us] plenitudine gr̃e. Jz aũt xps apparebit in iudicio in forma humanitat[is] tñ nõ erit infirmitati subiecta. sicut fuit coram pylato. Sz apparebit in forma gloriosa omni creature etiã supmis angelis ꝑfecta. ideo bene dicitur.

d Et sublimabit cornu. i. ptãt̃ xp̃i sui. tunc ẽm ptãs xp̃i sublimabiꝫ q̃n oia ei ꝑfecte subiũcient. qđ nõ ẽ adhuc impletũ. ꝟm q̃ dicit paul[us] apls Hebre. ij. Nñc aũt necdũ videm[us] omnia eẽ subiecta ei. Ad cui[us] intellectũ cõsiderandũ q̃ in xp̃o ẽ duplex natura. s. diuina et humana. ꝟm diuinã naturã omia plene sunt ei subiecta. nec ptãs eius ꝓprie põt aut sublimari cũ sit infinita ꝟm ẽo naturã humanã sublimata est ptãs xp̃i. ⁊ adhuc sublimabiꝫ. Jz ẽm ab instanti illi[us] sancte vnionis nature diuine et humane in suppposito verbi oia plene subiecta fuerint humanitati xp̃i auctoritatiue. nõ tñ executiue. primũ ꝑz. quia quãto aliq̃ sunt deitati ꝓpinquiora: tanto alia sunt ei magis subiecta. sicut ꝑz de elementari regione que tota subiecta est lationi astrorꝫ. vt ois ẽtus eius inde gubernet. vt dicit primo metheororũ. Corpora ẽo celestia subiecta sunt angelis siue intelligentijs mouentibus ea. ⁊ iteruꝫ angeli inferioris hierarchie ⁊ medie hierarchie angelis hierarchie supioꝝ natura autẽ humana in xp̃o ab instanti vnionis ꝓdicte ꝓpinquior fuit deitati omnibus angelis. quia vnita est ei in esse hypostatico. Angeli ẽm quãtũcũq̃ supmi nõ sunt ei sic vniti. qz nullꝫ angelos apꝓhendit. vt of ad Hebre. ij. ꝟ tñ ꝑ operationẽ. s. ꝑ apertã visionem et fruitionem perfectam. et ideo ab instanti vnionis

ꝑdicte omnia sunt subiecta xꝑo homini auctoritative
Scdm simlit patet. qz ante resurrectionē natura bu
mana in xꝑo fuit passibilis z subiecta penalitatib⁹ ad
cōplendū mysteriū nostre redēptionis. z sic nō fuerūt
ei omnia subiecta executiue. Sz qñ resurrexit ad vitā
immortalē. natura illa fuit plene glorioſa in aīa z cor
pore. z ꝑ ons ptās eius tunc fuit sublimata. ꝓpter qđ
tūc dixit aplūs Matb vlti. Data est mihi tē. z adhuc
sublimabit in futuro iudicio qñ sentētia eius quā ꝓfe
ret in natura humana. vt ꝑdictū est. pfecte implebitur
in omnibus. tam electis q̄z in dānatis. z ꝑm hoc dicit
hic. Et sublimabit cornu xꝑi sui. Sciendū autem q
Jonathan filius oziel in translatione chaldaica aliter
exponit canticū anne ꝑdictuz cuius sensum accipiam
put potero. addendo etiā aliqua ad maiorē intellectū
dicit igit q anna ꝑ spm ꝓbeticū cognouit statum iu
dor futurū tpe filij sui samuelis. z tpibus sequētibus
z ꝑm hoc ꝓbetiā suā ꝓtulit ꝑ modū oronis z diuine
laudis. sicut z psalmi sunt quedā ꝓbetie plate ꝑ mo
dum laudis diuine. Dicit igit q anna spiritu ꝓbeti
co cognouit filiū suū samuelē futuz ꝓbetā magnū in
israel. z facturū signa et mirabilia. sicut ptz. j. Reg. vij.
q ipso offerēte sacrificium ꝑ filios israel. ons intonuit
fragore magno. z exterruit philisteos et rebellauit. et
j. Regū. xij. samuele rogante deū. ons dedit voces et
pluuias ꝛ solitū cursum nature. vt ꝑ hoc ꝑlis israel ꝓ
tendo regē cognosceret se peccasse. vt habet. j. Reg.
xij. Cognouit etiā q tpe filij sui filij isrl de fuisse phi
listinoz essent liberandi saltē in parte. z ꝑm hoc dixit.
Exultauit cor meū in dño ꝓpter ꝑdicta. Scdo cogno
uit in spū ꝓbetico q filius filij samuelis. s. beman cuz
triij. filijs suis futuri erant cantores diuinaz laudum
in templo dñi. vt habetur. j. Paralip. xxv. z ꝓpter hoc
dixit. Et exaltatū est cornu meum. i. gloria mea in deo
meo. Tercio vidit anna ꝑ spm ꝓbetie q philistei ꝓpē
captionē arche z deductionē in terrā suam pcutiendi
erant a dño: intantū q cōpellerent eā remittere super
plaustrū nouū cū emenda ꝑ peccati sui recognitione
ponēda in capsella iuxta archā mures aureos z anus
aureos. vt habetur. j. Reg. vj. z ꝓpter hoc dicit. Dila
tatum est os meuz. ad narrandū vindictā dñi. Super
inimicos meos. i. philisteos. q̄ erāt inimici ꝓpli israel.
Quia letata fuz in salutari tuo. in hoc q cogeς hostes
remittere archā mō ꝑdicto. Quarto vidit anna q sen
nacherib dicturus foret blasphemias ꝛ dñm. z q bite
retur destruere ciuitatē hierlm z templū. ꝑ angelo dñi
peuteret eius exercitus vsq; ad centū. lxxxv. milia vi
rorum. z sic cōpelleret fugere in terrā suā verecunde
vt habet. iij. Reg. xix. z ꝑ hoc dixit anna. Mō est sctūs
vt est dns. q ipse ē sanctus sanctoz. vt dr Danielis. ix.
Neq; em est ali⁹ extra te. s. verus de⁹. qz alij dicunt dij
erronee. sicut iupiter z saturnus z cōsimiles. vel parti
cipatiue. vt iudices z viri sancti. Et non est fortis sicut
deus noster. qz in momēto z ꝑ vnū angelū conteret
ipsius sennacherib exercitū. Quinto vidit futurū esse
q nabuchodonosor rex babylonis destrueret ciuitatē
et templū z populū israel captiuaret. vt dr. iij. Regū
vltio. z de hoc multū gloriare. ꝓpter qđ dixit. Nolite
multiplicare loqui sublimia gloriātes. de ciuitatis de
structione z populi israel captiuatione. Recedāt vete
ra de ore vestro. i. verba superba q dicunt vetera. qz ini
tium omnis peccati ē superbia. vt dr Eccl. x. Quia deus
scientiaz dns est. q. d. ipe scit tpa futura determinata
in quib⁹ adducet sup vos vindictā ꝓpter peccata. vñ
z postea nabuchonosor in furiā versus est. vt habetur
Dañ. iij. Et balthasar eius abnepos ꝑm iosephū occi
sus est. ꝑm vo alios hebreos balthasar fuit eius nepos
cui cōcordat dictū Hieremie. xxvij. Ego dedi omnes
eras istas in manu nabuchodonosor. z seruient ei om
nes gentes et filio eius et filio filij eius. nec plures ex
primuntur. z babylon destructa fuit per cyrum z darij
vt habetur Dañ. v. Et ipsi preparantur cogitationes
quia homo videt ea que patent oculis. deus aūt intue
tur cor. vt habet. j. Regū. xvj. Septo vidit q greci affli
cturi essent filios israel tpe antiochi illustris q̄ coegit fili
os israel trāsire ad gentilē ritum. z in templo dñi posuit
abominandū ydolū. vt habetur. j. Macb. j. Et q ꝑ ma
tathiam z filios eius greci fozent debellandi. z mūdandū
templū dñi. vt habet. j. Macb. iij. z ꝓpter hoc dixit an
na. Arcus fortiū superatus est. i. virtus grecoz est debella
ta. Et infirmi accincti sunt robore. i. machabei qui respe
ctu grecoz videbant nullius momenti. z tñ pluries eos
superauerunt. z de terra israel eiecerūt. vt ptz in ꝓcessu li
bri macha. Septimo vidit in spiritu tribulationē futurā
iudeis tpe aman agagite. z filios israel liberādos ab illa
ꝑ mardochēū z hester. vt habetur in ꝓcessu libri hester z
q̄rtū ad hoc dixit anna. Repleti alis saturati pus. i. aman
z filij eius pleni diuitijs z delicijs tpalibus. Pro panib⁹
se locauerunt. quia ꝑ seruanda z sustentanda vita sua li
benter supposuissent se seruituti hester z mardochei. vnde
Hester. vij. dicit q aman rogauit hester reginā ꝑ anima
sua. Et famelici saturati sc. i. iudei q̄ tunc erāt pauꝑes et
abiecti: ꝑ hester z mardochēū fuerunt eleuati ꝑ totū im
perium Assueri. Donec sterilis peperit plurimos. i. hie
rusalem siue iudea q̄ ꝑm hebreos modo dr sterilis. eo q
iudei q̄ sunt eius filij inde sunt eiecti. z ꝑ orbem dispsi. pa
riet tñ plurimos vt dicunt. qz in aduentu messie quē ex
pectant: dicunt hierusalem z iudeam debere repleri filijs
israel. ibidē de diuersis mundi partib⁹ congregādis. z di
cunt q tunc omnes alie nationes subiicient eis. Et que
multos habebat filios infirmata est. i. roma siue romanū
imperiū. qđ vastauit iudeā z dispersit iudeos. tūc debili
tabitur z ad nihilū deducet. Sed illud qđ hic dr d partu
sterilis ꝑm veritatē intelligitur de ecclesia. q̄ primo vide
batur sterilis ꝓpter paucitatē fideliū. Sed peperit pluri
mos in cōuersione multitudinis gentiuz ad fidē. z sic ex
ponit aplūs ad Galatb. iij. ca. Letare sterilis tē. Et que
multos habebat filios infirmata est. i. synagoga. vt patz
per orbē vniuersum. Dns mortificat. Hic dnr ondit se
cundum dictū ionathan filij oziel vñ ꝑdicta contingant
scz ex virtute diuina que pōt mortificare viuētes. z viui
ficare mortuos. i. potētes bui⁹ seculi deducere ad nihiluz
z abiectos z impotentes qui q̄si mortui et descendentes
ad inferos cōputantur reducere ad ꝓsperū z potentum
statū. z eodē modo exponit qđ subdit. Dns pauperem
facit z ditat. humiliat z sublimat. qz ꝑm ipsum ꝓplin iu
daicum quē depauperauit z humiliauit ꝑ romanos ditabit
z sublimabit ꝑ regē messiam. z sic deducet eoz de stercore
vilificatōis ad sedē glorie z exaltationis tpalis. Domini
enim sunt cardines terre. In hebreo habetur. Fortes erc.
Et posuit sup eos orbē. qz terra tenet infimū locū sicut in
domo fundamentū. Pedes sanctoz suorum seruabit. nē
ruant in culpam. z inde in gehennā. Et impij in tenebris
conticescent. s. in tenebris gehenne. Quia nō in fortitu
dine sua roborabitur vir. quia non pōt ꝓpria virtute sub
sistere. nisi diuina virtute sustentetur. Dñm formidabūt
aduersarij eius. i. omnes gentiles quos vocat oēs extra
sectam iudaicam exīntes. z iō vocat aduersarios dei. z in
aduentu messie deterreri z subiugari. iō subdit. Dns iu
dicabit fines terre. reddens penaz ꝑ peccatis ꝓpetratis.
Et dabit imperiū regi suo. i. messie futuro ꝑm ipos. Et sb
limabit cornu. i. ptātez. Christi sui. i. messie. qđ idē signat.
messias em hebraice. z xꝑus grece. z vnctus latine idē. si
gnificant. Reges em ꝑ vnctionē instituebant. z inde ex
pectant messiam futurū regē et dominari tpaliter sup tō
tum mundū. Ex ꝑdictis patet q expectant ꝑdictū messi
am circa cessionē romani imperij. z ꝑm veritatem ille qui
tunc veniet in maxima ptāte tpali erit antichristus ꝑm
q̄ dicit aplūs. ij. ad Thessal. ij. ca. vbi signū ꝓcedēs adven
tū antixꝑi dixit esse cessationē romani impij dicēs. Nisi
venerit discessio ꝑmū. i. discessio a subiectōe romani
imperij. ꝑm q exponūt doctores. z reuelat⁹ fuerit hō pec
cati fili⁹ ꝑditionis. i. antixꝑs tē. e Puer aūt erat mi
nister. Ex hoc ꝑz qđ supra dictuz est. s. q belchana pater
samuelis fuit de tribu leui. aliter filius eius nō posset mi
nistrare in tēplo dñi. f Dorro filij beli. Hic cōsequen

ter ꝛescribit malicia filioꝝ heli ꝛ samuelis q̄ fuit occasio
terminādi regimen iudicū ꝛ inchoandi regimen regum.
Primo igitur ꝛscribit malicia filioꝝ heli. scdo filioꝝ sa
muelis ca. viij. Prima in duas. qꝝ primo ꝛscribit filiorū
heli transgressio. scdo transgressionis punitio: ibi. Venit
autē vir dei. Circa
primuꝫ ꝛscribēdo
filioꝝ heli malicīā
scriptura simul ex-
primit samuelis iu
stīciaꝫ. vt oppositā
iuxta se posita ma-
gis eluceſcāt. Pri
mo ergo exprimit
malicia filioꝝ heli
cum dicitur.

f Porro filij heli
filij Belial. i. absq; iugo legis diuine:
ideo subditur.

g Nescientes o
minū ꝛc. veniebat
puer sacerdotis ꝛ
mandato filioꝝ be
li: qui erant sacer-
dotes sub pīe suo.

h Et habebat fu
scinulā tridentem
.i. instrumentū ad
extrabēdū carnes
bīs tres dentes.

i Etiā aīq; ado-
lerent adipē. s. filij
heli qꝝ ad eoꝝ offi-
cium p̄tinebat cre-
mare adipes sacri-
ficioꝝ super altare
holocaustoꝝ.

k Da mihi carnē
ꝛc. In hebreo ba-
beth. Da mihi car-
nem ad assandū sa
cerdoti. qꝛe hoc. n.
volebant accipere
carnē crudā. vt co-
queret et pararet
ad eoꝝ voluntatē
cōtra dei legem.

l Incendat primū iuxta ꝛc. illud
em̄ de sacrificijs ꝛ-
debatur dño. et iō
p̄mū debebat sibi
offerri.

in domū suā. ⁿ Puer autem
erat minister in ꝓspectu do-
mini añ faciē heli sacerdo-
tis. ᶠ Porro filij heli. filij be-
lial ᵍ nesciētes dīm neq; offi
cium sacerdotū ad pplm. ℏ
q̄cūq; immolasset victimā ve-
niebat puer sacerdotis duꝫ
coquerent carnes ʰ ꝛ habe-
bat fuscinulā tridētē i ma-
nu sua: ꝛ mittebat eā in le-
bete vel in caldariā: aut in
ollā sive in cacubū ꝛ oē qđ
leuabat fuscinula: tollebat
sacerdos sibi. Sic faciebāt
vniuſo israeli venientiū in
sylo. ⁱ Etiaꝫ añq; adolerent
adipē veniebat puer sacer-
doti: ꝛ dicebat immolāti. ᵏ Da
mihi carnē vt coquā sacer-
doti. Nō. n. accipiā a te car
nē coctā ℏ crudaꝫ. Dicebat
q̄ illi immolās. ˡ Incēdat pri
mū iux̄ morē hodie adeps ꝛ
tolle tibi quātūcūq; desi
derat aīa tua. Qui rndēs aie-
bat ei. neqq̄. Nunc em̄ da-
bis: alioq̄n tollā vi. ᵐ Erat
ꝫ pctm̄ puerorꝝ grande ni-
mis coram dño: ⁿ qꝛ detrahe-
bant homies sacrificio dñi
ᵒ Samuel aūt ministrabat añ
faciem dñi ᵖ puer accinctus
ᵍ ephot lineo. ʳ ꝛ tunicā puā

faciebat ei mr̄ sua quā affē-
bat statutꝫ diebꝫ ascēdēs cū
viro suo vt immolaret hostiā
solennē ꝛ votū suū. Et be-
nedixit heli helchane ꝛ uxo
ri ei ˢ. Dixitq; ei. Reddat ti
bi dñs semē ex m̄liere hac ꝓ
fenore qđ cōmodasti dño.
Et abierunt in locū suum.
Visitauit ergo dñs annaꝫ
ꝛ ꝓcepit ꝛ peperit tres filios ꝛ
duas filias. ᵗ Et magnifica
tus est puer Samuel apud
dīm ᵘ Heli ār erat senex val
de ᵛ ꝛ audiuit oīa q̄ faciebāt
filij sui vniuerso israeli. ʷ et
quō dormiebāt cū mulieri-
bus q̄ observabāt ad ostiū
tabernaculi ˣ ꝛ dixit eis. Qua
re facitꝫ res huiscemodi q̄s
ego audio res pessimas ab
omni pplo. Nolite filij mei
Nō em̄ est bona fama quā
ego audio ʸ vt transgredi fa
ciatis pplm dñi. ᶻ Si pecca
uerit vir in virū: placari ei
potest deus. ᵃ si aūt in deum
peccauerit vir quis orabit
ꝓ eo. ᵇ Et nō audierūt vocē
patris sui: ᶜ quia voluit do-
minus occidere eos. ᵈ Puer
aūt samuel: ᵉ ꝓficiebat atq;
crescebat ᶠ ꝛ placebat tā deo
q̄ hominibus. ᵍ Venit aūt

ficijs dñi ꝓter p̄dicta. ʰ Et quō dormiebāt cū mu-
lieribus. ite erāt mulieres que veniebāt vt purifica-
rentur post partū vt p̄cipit Leui. xij. ꝛ filij heli solicita-
bant eas ꝛ alijs dormiebāt. ⁱ Et dixit eis q̄re fa-
citis ꝛc. reprehendit eos nimis molliter ꝓter qđ dicit

Hieronym⁹ sup
locū istū. Heli p
in. quitate filio-
rum suoꝝ dāna
tus ē: corripuit
quidē eos. sed ieni
tate patris non
auctoritate pon
tificis: ꝛ qꝛ eos
tenebat corripe
re. tiō nō solum
p iniquitate fi-
lioꝝ. sed etiaꝫ pro
pria fuit punit⁹.

j Ut trāsgre-
di faciatis ꝛc. qꝛ
sicut dictū est p
malicia eoꝝ po-
pulus retrahe-
bat a sacrificijs
debitꝫ ꝛ a debita
reuerentia erga
deum. a Si
peccauerit vir i
virū placari ꝛc.
ꝓ oīones ꝛ sacri
ficia. b Si
aūt in deū pecca
uerit ꝛc. q. d. nō
remittet sibi per
talia. nō qꝛ tale
peccatū sit sim-
pliciter irremissi
bile. sed quia ꝛ
difficili ē remissi
bile. ꝛ ꝓ tale mo
dum dicit salua
tor Matth. xij.
Qui aūt dixerit
verbū ꝓ spūscti nō remittet ei
in hoc seculo neq; in futuro.

c Et nō audie
runt ꝛc. Et quo
patet eoꝝ obsti-
natio.

d Quia voluit
eos ꝛ occidere
catoris ꝛc. Dicendū q̄ deus nō vult mortē pec
ꝓ se. sed ꝓ se vult iustīciā suā. sicut ꝛ bonitatē ad quā sequ
tur punitio peccatoris que aliquādo fit ꝓ mortē cor
porale. ꝛ aliqñ cū hoc ꝓ mortē gehenne.

e Puer aūt samuel. Hic incipit scriptura ad ꝛscri
bendū samuelis iustīciā iuxta filioꝝ heli malicīā rōne
supradicta cū dr̄. f Proficiebat atq; crescebat ꝛa
te. s. et virtute. g Et placebat ꝛc. sicut dr̄ de sancto
Sebastiano. necesse erat vt quē deus tanta ꝓfunderat
gratia ab omnib⁹ amaretur.

h Venit aūt vir dei. Hic ꝓpr̄ ꝛscribit malicie filioꝝ
heli punitio. ꝛ ꝓmo ꝛscribit hui⁹ punitōis denunciā-
tio. secūdo executio ca. iij. Prima in duas quia ꝓmo
denūciat ꝓ nuncīū extraneū. scdo ꝓ discipulū sibi cari.
iij. ca. i Circa ꝓmū dicitur. h Venit autē vir dei ad
Heli. hui⁹ viri nomen non exprimitur. ꝛ ideo circa
hoc varie dr̄. Ab antiquo dixerūt aliqui q̄ iste fuit ꝓbi

cōtrariū aūt videt dici Ezech. xxxiij. Nolo mortē pec

nees filius eleazari sacerdotis q̄ adhuc viuebat. Sed hoc videt impossibile qz phinees ante mortē moysi iā erat ad minus. xxx. annoz vel circiter. qz tūc factꝰ fuit phinees princeps exercitus ꝺ madianitas vt hr̄ Nūe. xxxj. Item a morte moysi vsq; ad mortez beli anteq̄ pauco tēpe vir iste dei venit ad beli fuerūt anni trecenti. lvij. qꝺ ꝺclarat sic. qz ducatus Josue incepit imediate a morte moysi. tēpus autem ipsi⁹ Josue quo pfuit nō exprimit in sēptua. ꝑ continetur sub tēpore othoniel q̄ ei succesſit. et hoc tēpus fuit. xl. annoz̄. vt hr̄ Judic. iij. Dꝰ ipm Aiotb pfuit. lxxx. ānis: Judic. iij. Postea ꝺelboze. xl. Judicū. v. Postea gedeon. xl. Judic. viij. Postea Abimelech trib⁹ ānis Judicum. ix. Post eū thola. xxiij. Judicū. x. Post thola iair. xxij. Judic. x. Post iair filij isrl fuerūt sine iudice. xviij. ānis quib⁹ seruierūt philisteis z filijs ammon. vt habet Judicū. x. Postea iepthe pze fuit sex annis Judicū. xij. Post eū abessan ānis septē: Judicū. xij. Post eū abialon. x. Judicū. xij. Post eum abdon. viij. Judicū. xij. Post eū sanson. xx. Judicum xvj. Post eū beli. xl. vt hr̄. j. Reg. iij. qui simul iuncti faciunt ānos. cccl vij. Alij ꝺo ꝺixerūt q̄ iste vir ꝺei fuit Helyas ꝓpheta. ꝑ hoc etiā videt impossibile. qz ante mortē beli iam helyas fuisset. xx. annoz z plus. cū hic ꝺicat vir ꝺm cos. Item a morte beli vsq; ad tempꝰ quo Helyas fuit raptus. vt habet. iij. Regū. j. ca. fluxerūt anni. ccvij. qꝺ ꝺeclaratur sic. qz samuel pfuit post beli cuius tēpus non exprimit. z ideo continet sub tēpore saulis. z istud tēpus fuit. xl. annoz. vt habet Act. xiij. Post saul regnauit dauid. xl. annis. iij. Regū. ij. Post dauid salomon. xlij. iij. Reg. xj. Post eū roboam. xvij. iij. Reg. xiiij. Post eū abya tribus ānis. iij. Regū. xv. Post eū asa. xlj. iij. Regū. xv. Post eum iosaphat. xxv. iij. Reg. xxij. Post eū iozam annis duob⁹ vsq; ad mortem ochozie regis isrl. vt habet. iiij. Regū. j. q̄ anni simul iuncti faciunt annos. ccvij. Huic autē ochozie belyas ꝺenunciauit mortē suā vicinā anteq̄ raperet. vt habet. iij. Regū. j. ꝓpter quod alij ꝺicunt q̄ iste vir ꝺei ꝺe quo hic agitur fuit angelus in specie viri. hebrei autē moderni ꝺicunt q̄ fuit helchana pater samuelis a ꝺeo missus ad ipm beli arguendū. z penā debitā sibi ac filijs suis nunciandū. ideo subditur.

i Hec ꝺicit dñs nunq̄d nō aperte reuelat⁹ sum ꝛc. ꝺe ista aūt reuelatione habet Exo. iiij. vbi ꝺicit q̄ aaron a quo ꝺescendit iste beli. vt ꝺictū est supra. j. ca. ꝙ dñi reuelationē iuit obuiā fratri suo moysi. z tūc reuelatum fuit sibi q̄ futurus erat summus sacerdos. vt hic ꝺicit licet Exo. iiij. nō exprimatur.

k Et portaret cozā me ephot. i. superbumerale cui coniunctū erat rōnale iudicij. vt hr̄ Exo. xxviij.

l Et ꝺedi ꝺomui patris tui omnia ꝛc. id est omnia ad ipsos ptinentia. quia aliqua ꝺe sacrificijs cremabant ad honorē ꝺiuinū. z aliqua erāt ipsoz offerentiū in sa-

vir dei ad beli: z ait ad eum
h Hec ꝺicit dñs. Nunq̄d nō apte reuelat⁹ sum domui patris tui cū esſz in egypto ī ꝺomo pharaonis. Et elegi eum ex oīb⁹ tribub⁹ isrl mihi in sacerdotē. vt ascēderet ad altare meuz. z adoleret mihi incēsum: k z portaret ephot coza me: l z ꝺedi ꝺomui patris tui oia ꝺe sacrificijs filioz̄ isrl m Quare calce abiecistiz victimam meam: z munera mea q̄ precepi vt offerrēt in tēplo n z magis honorasti filios tuos q̄ me: vt comederetis pmitias oīs sacrificij israel ppli mei. Propterea

crificijs pacificoz. vt frequēter supꝛa ꝺictū est.

m Quare calce abiecistis ꝛc. i. contēptibilē reꝺꝺidistis quia filij beli pius accipiebant partē suam ex ꝑs ꝺiuina offerret z cremaret. z quia aliqū accipiebāt ꝓ se illa que ꝺebāt ꝺeo offerri. iō subꝺit.

n Et magis honorasti filios tuos ꝛc. z qz beli tenebat filios suos corripere ꝺe cōtemptu ꝺiuino. ideo ꝺicit hic magis honorasse filios suos q̄ ꝺeum.

ait dñs ꝺeus isrl. o Loquēs locut⁹ sum. vt ꝺomus tua et ꝺom⁹ patris tui ministraret in pspectu meo vsq; in sempiternū. Nūc aūt ꝺicit ꝺmin⁹. p Absit b̄ a me. q Sz q̄ cunq; honorificauerit me. r glorificabo eū: s q̄ aūt ptēnūt me: t erūt ignobiles. v Ecce ꝺies veniūt z pcidā brachium tuū. z brachiū ꝺom⁹ patris tui. vt nō sit senex in ꝺomo tua. x Et videbis emulū tuum in tēplo in vniuersis psperis isrl: y z nō erit senex in ꝺomo tua oīb⁹ ꝺieb⁹. Verūtamē nō auferā penitus virū ex te ab altari meo

o Loquens locutus sum vt ꝺomus tua ꝛc. ꝺe ꝺomo patris sui bene inuenitur hoc scriptum qz ipsi Aaron ꝺe q̄ iste Heli ꝺescendit a ꝺeo fuit datū sacerdotiū. vt habet Exo. xx viij. sed ꝺe isto beli q̄ processuz fuerit a ꝺeo sibi sacerdotiū et ꝺomui eius nō inuenitur nisi in isto loco. et iō ꝺicunt h hebrei q̄ illi qui ꝺescenderunt ꝺe aaron p eleazar q̄b⁹ ex ordinatione ꝺiuina ꝺebat sacerdotiū aū tempus beli fuerūt negligentes in reprehensione z doctrina populi isrl qui ꝺeclinabat ad ydolatriā z ad alia enormia peccata. iō iusto ꝺei iudicio translatū fuit summū sacerdotiū ꝺe filijs eleazar ad filios ithamar in isto beli. ꝺe q̄ cui⁹ suo iudicio iusto mutat tēp⁹ z etates: transfert regna atq; constituit vt ꝺr Dañ. ij. z eodē modo ꝺicendū est ꝺe summo sacerdotio z alijs ꝺignitatibus.

p Absit hoc a me. Ex hoc pz q̄ pmissiones ꝺiuine z collationes alicui⁹ boni habendi futuris tpibus intelligunt sub conꝺitione. s. si illi quib⁹ fiunt tales promissiones vel collationes bene se habuerūt in vtendo. iō subꝺitur.

q Sed q̄cunq; honorificauerit me bene vtendo summo sacerdotio vel alia ꝺignitate.

r Glorificabo eū. ꝓseruādo eū in statu suē ꝺignitatis.

s Qui aūt contēnunt me. abutendo collata sibi ptāte.

t Erunt ignobiles. qz ꝺeij cient a statu sue ꝺignitatis.

v Ecce ꝺies veniūt z precidā brachiū tuū. i. ptātē summi sacerdotij. quod impletū fuit tēpore Salomonis. qui abiecto abiathar ꝺe summo sacerdotio. qui ꝺescenderat ꝺe beli. instituit sadoch summū sacerdotē qui ꝺescenderat ꝺe eleazar. vt habet. iij. Reg. ij. z tūc reꝺit summum sacerdotiū ad primā lineam.

x Et videbis emulū tuum in templo ꝛc. i. ipm sadoch et posteros eius. tamē beli in pſona sua non vidit hoc. quia mortuꝰ fuit ante per annos. lxxx. qꝺ patet quia post beli samuel z saul pfuerunt. xl. annis. z dauid rex. xl. vt ꝺictū est supꝛa eoꝺē capi. sed illi qui ꝺescenderūt ꝺe beli hoc viꝺerunt. in quib⁹ ipse beli quoꝺāmoꝺo remanserat. sicut ꝺomo mortuus in filio viuente. ꝺm illud Eccliasti. xxx. Mortuus est pater eius. z quasi non est mortuus. reliq̄t enim similem sibi filiū ꝛc.

z Et nō erit senex ꝛc. qz filij sui interfecti fuerūt in virili erate. vt habet infra ca. iiij. hoc etiā pōt referri ad sacerꝺotes quos saul fecit interfici. vt habet infra. xxij. qui ꝺescenderant saltē ꝑ maiorē partē ꝺe beli. Verūtamē non auferā penitus ꝛc. qz post institutionē sadoch in summo sacerdotio remanserūt alicq̄ ꝺe ꝺomo beli in officio sacerꝺotū minoz. Istud tñ erat quoꝺāmō in ꝓfusionē z anxietatē ipsoz. eo q̄ viꝺebāt se ꝺiectos a summo sacerdotio

ralios loco tor positos. rboc ē qđ dr. a Sed vt dēficiāt oculi tui. s. in filijs tuis lz nō in psona tua. b Hoc aūt tibi erit signū tc. i. mors filior tuor. c In die vna futura de quinquo erit signū q alia certitudinaliter eueniēt postea. s. interfectio sacerdotū q saulē. r trāslatio sacerdotij ad sadoch p salomonē.

d Et suscitabo mihi sacerdotē fidelē. i. ipm sadoch. e Et ambulabit coram xpo meo. i. salomone.

f Futurū ē aūt. vt quicunq tc. qa inferiores sacerdotes habebāt recurrere ad summū sacerdotē vt pro eis oraret r faceret eis oblationē. In hebraico habet. Veniat ad dedinandum p se in obulo argēteo tc. qđ sic exponūt hebrei q sacerdotes remanentes de stirpe heli futuri erant humiliare se coram summo sacerdote r orare. vt possent huire in tēplo pro pcio obuli argēteci. r torta panis in die et lra sequens videt concordare cū dr.

g Dicatq dimitte me obsecro tc. obulus aūt ē vicesima ps sicli. vt habetur Exo. xxx.

In. j. Re. ca. ij. vbi in postilla. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q dictio hebraica q ponit h. s. sebea ē equoca tc.

Additio.

Ella dictio hebraica. s. sebea nō ē ppie equoca put h ponit. solū em significat septē in ppria significatione lz saltē significet fm etymo. g trāslatio nra q dicit plurimos ex alia rōne obtinet veritatē. Nā in hebraico aliqn septē accipit p pluribus. vt intelligatur numer⁹ determinat⁹ p indeterminato: vt ibi. Appēdēt septē mulieres viz vnū Esa. iiij. ca. r sic in alijs locis qđ idē est ac si dicēt plures mulieres appēdēt virū vnū. put ibidē exponit. Et sic trāslator nr in h loco n solū sensum ex sensu. g etiā verbū ex verbo trāstulit.

a Caplm. iij.

Ver aūt samuel. Hic pōr describit denūciatio prone future facta ipsi heli p samuelē sibi subiectum. Circa quā sic pcedit. qr p describit revelatio facta samueli. scdo dicte revelatōis denūciatio ipsi heli: ibi. Et samuel timebat. tercio hui⁹ manifestatio toti israeli: ibi. Creuit aūt samuel. Circa pmū samuel a dño vocat. scdo punitio heli futura ei revelat: ibi. Et dixit dñs. Circa pmū ponit additio tpis cū dr. b Sermo dñi tc. qr ppter malicia filior heli r negligentia patris in corrigēdo cessaverant rōnes r revelationes dñi. vñ in hebraico br bic. Et sermo dñi erat ppbitus vel obturatus. r redit in eandem sententiā cū translatione nostra. quia omne rarū pciosum. c Et oculi eius caligauerant tc. hoc exponit vno modo quia nō poterat videre de nocte. g aliqua poterat vidē de die qn lucerna tabernaculi erat extincta. qr extinguebatur quādo dies incipiebat clarescere. Alio modo q nō poterat videre lucernam ardentem eo q offendebat visum eius nimis debilitatū. g iste expositiones nō videntur cōuenientes. qr nullus ē ita cecutiens. q nō magis videat lucernam ardentē q extinctā r pcedunt ex suppositione falsi. vt dicunt aliqui scilicet q hec sit vera lra. Nō poterat videre lucernam dei antequ extingueret. In hebraico cm sic br Et non poterat videre r hic finitur versus qđ aūt sequitur est principium versus sequentis. Lucerna dei ni non dū extinguebat. et samuel dormiebat tc. Ad cui⁹ intellectū sciendū q in tēplo dñi plures lucerne ardebant de nocte q de die ita q aliq extinguebantur in mane. est igit sensus q adhuc nō erat tempus extinguendi illas lucernas qn Samuel iacens in lecto suo fuit vocatus a dño. quia fuit vocat⁹ añ tc. est z dies. r sic extinctio lucerne nō refert ad pcedentia. s. ad caligationē oculor ipsi⁹ heli sed ad sequentia videlicet ad denotationē tpis in quo revelatio facta est samueli. r hoc idez dicit magister in historijs. r idē habet in libro de hebraicis questionib⁹ ppter quod translatio nostra videtur hic corrupta per imperitiam aliquor correctorq qui duos versus conjunxerunt in vnuz sicut r in pluribus locis alijs factū est. r ideo hic consequēter posuerūt lucernā in accusatiuo pro lucerna in nomīatiuo. ppter quod videtur q ista fuit veritas translationis nostre a principio. Oculi eius caligauerāt r nō poterat videre. r hic terminatur versus r sequitur. Et lucerna dei antequ extingueret samuel dormiebat tc.

d Templo dñi vbi erat archa. i. in exedra iuxta tabernaculum vbi erant leuite qui custodiebāt tabernaculum dñi in quo erat archa. intra tabernaculū em nullus iacebat.

e Et cucurrit ad heli. credens q ab eo vocaret. r sic fecit tribus vicibus: cui⁹ rō subditur.

f Porro samuel necdum sciebat dominū. id est modum loquendi ipsius domini cum ppbetis. sicut enim ars et natura pcedunt de imperfecto ad perfectum. ita etiaz revelationes diuine fm pcessum temporis quia ppbete posteriores ad tempus xpi appropinquantes habuerunt clariores revelationes de xpo q priores:

terra Samuel dormiebat in b tēplo dñi vbi erat archa dei. Et vocauit dñs samuel. Qui rndens ait. Ecce ego. c Et cucurrit ad heli r dixit. Ecce ego. Vocasti em me. Qui dixit. Nō vocaui te fili. Reuertere et dormi. Et abijt r dormiuit. Et adiecit dñs rursum vocare samuel. Consurgensq Samuel abijt ad heli et dixit. Ecce ego quia vocasti me. Qui rndit. Non vocaui te fili mi. Reuertere r dormi. f Porro samuel necdū sciebat dñm: nec revelatus fuerat ei sermo dñi. Et adiecit dñs. et vocauit adhuc Samuel tercio. Qui cōsurgēs abijt ad Heli: et ait. Ecce ego: quia vocasti me. Intellexit g heli quia dominꝰ vocaret puerū. r ait ad samuel. Vade r dormi. r si de inceps vocauerit te dices. Loquere dñe: qr audit seruus tuus. Abijt ergo Samuel r dormiuit in loco suo Et venit dominus et steterit

et ita frequēter fuit in eodē ꝓbeta. q a ꝓncipio non habuit ita clarā cognitionē sicut postea. ⁊ hoc patz in ꝓposito. qz samuel a ꝓncipio vocē dñi audiēs credidit esse vocē hois. postea vo cognouit magz distincte

Scdm̄ tur postea. isti scdo nō refertur ad numerū vocationum dñi q iā vocauerat samuelē tercio. vt bñ i textu ꝙ referatur ad expssionē nois samuelis q in qlibet vocatōe nuerat duplicata. iō subditur.

b Samuel samuel. Et dixit dñs. Posita vocatione samuel a dño. Hic ꝓñr describit sibi facta reuelatio cū dr. c Ecce ego facio. i. faciaz de ꝓpinquo. qz qō modicum distat quasi nihil di stare videt.

d Verbū. i. factū vel rē significandā verbo.

c Qō q̄cunqz audierit tinniēt ⁊c. i. erit attonitus p admiratōne et stupore. et hoc dr de captione archē dñi futura. put patet iij. ca. qz tale factum nūqz acciderat in israhel. fuit em magne admiratōis materia q ꝑmisit archā capi ab infidelib⁹ q̄ tāte reuerentie erat. q si videret discooperta a leuitis ⁊ dei cultorib⁹ moriebant. vt habet Mūe. iij. ⁊. j. ca. vj.

a ⁊ vocauit sicut vocauerat secundo. b Samuel samuel. Et ait samuel. Loq̄re dñe qz audit ꝙus tu⁹. Et dixit dñs ad samuel c Ecce ego facio d ⁊bū ī isrl: c qō q̄cūqz audierit tinniēt ambe aures eius. In die illa suscitabo adūsum heli oia q̄ locutus sum sup ꝙmū ei⁹. Incipiā ⁊ cōplebo. f Predixi em̄ ei q iudicaturus esse⁹ ineternū ꝓpter iniq̄tatē. eo q nouerat indigne agere filios suos. et nō corripuerit eos b Idcirco iurauī ꝙmui heli q nō expiet iniq̄tas ꝙmus eius victimis ⁊ muneribus vsqz ineternum. Dormiuit autē samuel vsqz mane: aperuitqz ostia ꝙm⁹ ꝙmini. ⁊ samuel timebat indicare visionē heli. Vocauit g heli samuelem ⁊ dixit. Samuel fili mi. Qui respōdens ait. Presto sum. Et interrogauit eū: q̄s est sermo quē locut⁹ ē dñs ad te. Oro te ne celaueris me. k Hec faciet tibi deus ⁊ hec addat l si abscōderis a me sermonē ex omnib⁹ ⁊bis q̄ dicta sunt tibi m Judicauit itaqz ei samuel vniūsos ꝓmones. ⁊ nō abscōdit ab eo. n Et ille respōdit. Dñs ē. Qd bonū ē in oculis suis faciat. p Creuit aūt samuel q ⁊ dñs erat cum eo: ⁊ nō cecidit ex oīb⁹ ⁊bis ei⁹ in trā. r Et cognouit vniuersus isrl a dan vsqz bersabee. q fidelis samuel ꝓpha essz dñi s Et addidit dñs vt apparet ī sylo qm̄ reuelat⁹ fuerat dñs Samuel in sylo iuxta ⁊bum dñi. Et euenit ꝓmo samuel vniūsо israeli.

Capi. iiij.

a T factū ē b in diebꝫ illꝭ ꝓuenerūt philistīm in pugnā. Egressus ē nāqz isrl obuiā philistīm in plīū c et sic castrametat⁹ ē iuxta lapidē adiutorij. Porro philistīm venerūt ī affec. ⁊ instruxerūt aciē ꝑ isrl. d Jnito aūt certamine terga vertit isrl philisteis. ⁊ cesa sunt in illo certamine passim per agros q̄ q̄tuor milia viroꝝ Et reūsus ē ppls ad castra e Dixerūtqz maiores natu de israel. Quare percussit nos dñs hodie coraz philistīm q delicta filioꝝ nō poterat emēdare. potuisset tñ a ꝓncipio qñ p sciuit. Ad verbuz vo hieronymi supra allegatū beli ꝓ iniq̄tate filioꝝ suoꝝ dānatus ē. ꝑt dici q intelligē dū est de dānatōne p ene tpalis tm̄ qz ⁊ hoc mō frequēt accipit dānatio. p Creuit autē. Hic ꝓñr describitur reuelatōis diuulgatio cum dr. Creuit autē samuel. etatē et ⁊tute. q Et dñs erat cū eo. per gratiā.

r Et ñ cecidit ⁊c. .i. incassum. qz totum fuit adimpletū. r Et cognouit vniuersus ⁊c. i. ab vno ēmino terre ꝓmissionis vsqz ad alterū ēm ipsi⁹ lōgitudinē qz dan est in ēmino aq̄lonari. Bersabee vo in australi.

s Et addidit ꝙmin⁹ ⁊c. qz ibi itez apparuit samueli. Sed q̄d in iterata apparitōne reuelauerit ei nō expimit hic.

In ca. iij. vbi dr in postilla. vñ in hebreo bñ sicut sermo dñi erat ꝓhibitus vel obturat⁹ ⁊c.

Additio.

In hebreo i hoc loco ponitur h dictio iachar qd nihil aliud sonat nisi ꝑcussuz. vñ trāslatio nra in hoc loco ꝓprie se hz nec idiget alia reductōe.

Capitulū. iiij.

a T factū est. Descripto beli ⁊ filioꝝ eius peccato Hic ꝓñr describit sequēs punitio. ⁊ ꝓmo describitur populi dēpssio ꝓpter beli ⁊ filiorū ei⁹ peccata. scdo ei⁹ reuelatio p samuelis merita. vij. ca. Circa primū rebellato populo israel archa dei capit. scdo capta circūducit. capi. v. tercio ad terrā israel reducit capi. vj. Prima in q̄tuor. quia ꝓmo describit populi israel rebellatio. scdo arche apportatio: ibi. Dixerūtqz: tercio ipsi⁹ captio: ibi. Pugnauerūt ergo. q̄rto capte lamētatio: ibi. Currēs autē. Circa primū dicitur.

b In diebus illis conuenerunt philistīm in pugnam. que a domino excitata est. vt per ipsam puniretur beli et filij eius. ⁊ etiā populus qui occasione eoz retraxerat se a debita dei reuerentia ⁊ sacrificijs. vt dictum est supra secundo capitulo.

c Et castrametatus est iuxta lapidem adiutorij. nomē huius lapidis. Hic ponitur per anticipationem. quia postea fuit sibi hoc nomen impositum. vt habetur infra septimo capitulo.

d Jnito autem certamine terga vertit israel philisteis. pro peccatis predictis. e Dixeruntqz. Hic cōsequen-

ter describit arche apportatio. qz ppe eius abntiã credebant se supatos fuisse. z p ons credebãt p ei⁹ pntiã fugare. qz sicut dr scdo philicoz. Illud qd p sui abntiã est cã piciatois. p sui pntiã est cã salutis. vt ptz de abntia z psentia naute respectu nauis. f Tulerũt inde archã ẽ.

Exhoc videtur q ꝓpiciatoꝝ qd erat qsi sedes dei ñ erat opculũ arche. g q̃dam tabula deaurata q̃ erat sic posita q̃si portaret ab ipsis cherubin. et opculũ arche esset q̃si scabellũ illi⁹ sedis. sicut plenius fuit expositum ꝑ unam opinionem Exo. xxv. ca.

g Cũq; veniss arcba federis dñi ẽ. ex gaudio z pfidẽtia victorie habẽde p pntiã arche. Sz ista pfidentia erat falsa. qz sine meritis z ecõtrario philistijm timuerũt dicẽtes. Ue nob ẽ. z subditur causa.

b Quis nos saluabit de manu ẽ. .i. de potẽtia ipsoꝝ q. d. tanta ẽ potentia q nõ poterim⁹ resistere. z ad h inducit exemplũ cũ dicitur.

i Hi sunt dñ ẽ. z sicut pharao cũ maxima multitudine non potuit resistẽ: sic nec nos poterim⁹. z sic per ẽba ista videbãtur omino deficere de victoria. Sic exponitur cõiter ista lra. Sed lra sequens nõ videt cõcordare. qz imediate subdit. Confortamini z estote viri philistijm ẽ. Apter qd hebrei aliter exponunt dicentes q in exercitu philistino rũ alicq erãt babentes reuerẽtiam ad archam dñi. q̃uis eẽnt gẽtiles. bñ em̃ inuenit in de. z nota. q alicq gentiles veniebant adorare in hierlim z de illi dr. Et ingemuerũt dicẽtes. Ue nobis vsq; ibi inclusiue. Quis nos saluabit de manu istorum sublimiũ deorum. Alij erãt nullam babẽtes reuerentiã ad archã nec per ons timorez: z

Afferamus ad nos de sylo archã federi dñi. z veniat in mediũ nri vt saluet nos de manu inimicoꝝ nostroꝝ. Misit g ppls in sylo z [k] tulerunt inde archã federis domini exercituũ sedẽtis sup cherubin. Erãtq; duo filij heli cum archa federis dñi ofni z phinees. [l] Cũq; veniss set archa federis dñi in castra. vociferat⁹ ẽ ois isrl clamore grãdi z psonuit terra Et audierũt philistijm vocẽ clamoꝝ dixerũtq;. Que nã est ista vox clamoris magni in castris hebreoꝝ. Et cognouerunt q archa dñi veniss in castra. Timuerunt q philistijm dicentes. Venit de⁹ in castra. Et ingemuerũt dicẽtes. Ue nobis. Nõ. n. fuit tãta exultatio heri z nudiustercia⁹. Ue nobis. [b] Quis nos saluabit de manu deoꝝ sublimium istoꝝ. [i] Hi sunt dij: q̃ percusserunt egyptũ omni plaga in deserto. Confortamini et estote viri philistijm ne seruiat hebreis sicut z illi seruierunt nobis. Cõfortamini z bellate. [k] Pugnauerũt ergo philistijm z cesus ẽ isrl z fugit vnusquisq; in tabernaculũ suũ. Et facta ẽ plaga magnanimis z ceciderũt de isrl triginta milia peditum: z archa dei capta est Duo q̃ filij heli mortui sũt ofni z phinees. [l] Currẽs autem vir de beniamin ex acie venit in sylo i die illa: scissa veste z conspersus puluere caput. Cumq; ille veniss set heli sedebat super sellam cõtra viã expectãs. [m] Erat autẽ cor eius pauẽs pro archa dñi. Vir aũt ille postq̃ ingressus ẽ nunciauit vrbi et vlulauit ois ciuitas. Et audiuit heli sonitũ clamoris: dixitq;. Quis est h sonitus tumult⁹ huius. At ille festinauit z venit. z nunciauit heli. Heli autẽ erat nonaginta z octo ãnoꝝ. z oculi eius caligauerãt z videre nõ poterat. Et dixit ad heli. Ego sum q̃ veni de ꝑlio: et ego q̃ de acie fugi hodie. Cui ille rñdit. Quid actum est fili mi. Rñdẽs aũt ille q̃ nunciabat. fugit inquit isrl coram philistijm. z ruina magna facta ẽ in pplo. Insup et duo filij tui mortui sunt ofni et phinees z archa dei capta est. Cumq; ille nominasset archam dei: cecidit de sella retrorsum iuxta ostium [n] z fractis cernicibus mortuus ẽ. Senex em̃ erat vir z grãdeuus. z ipe iudicauit isrl q̃draginta ãnis. Mur⁹ autẽ eius vxor phinees. pregnans erat vicina q; partui Et audito nuncio q capta esset archa dei. z mortu⁹ ess socer suus z vir suus [o] incurvauit se et pepit. Irruerãt em̃ in eã dolores subiti. In ipso autẽ momẽto mortis eius dixerũt ei q̃ stabãt circa eã. Ne timeas: qz filium peperisti. Que nõ rñdit eis neq; animaduertit. [p] Et vocauit puerũ icaboth. qd̃ interpretatur inglorius. ideo p causa buius nominationis subdit Translata ẽ gloria dñi de isrl ẽ.

isti vt excluderẽt timorẽ ab alijs dicebãt. Hi sũt dij q̃ percusserũt egyptũ omni plaga. s. eis possibili. q. d. fecerũt tũc totũ posse suũ. z ideo cõsequẽter dicebant. Confortamini ẽ.

k Pugnauerũt. Hic ons describit arche captio quia ipsis isrl debellatus fuit. et reliqui fugerũt ad tabernacula sua dimittẽtes archã z sic fuit capta. Et ps lra.

l Currẽs autẽ ẽ. Hic ons describitur arche capte lamẽtatio et primo eius captio nunciat cũ dicitur.

l Currẽs autẽ vir de beniamin Dicunt hebrei q̃ iste fuit saul q̃ capta archa videns tabulas testimonij in manib⁹ Goliath gethei q̃s in archa accepat abstulit de manib⁹ eius. z fugiens reportauit eas in sylo beli sedente sup sellã contra viã q̃ solicitus erat audire rumores de exercitu: cui⁹ causa subdit.

m Erat. n. cor eius pauẽs pro archa dñi. magisq; in filijs suis. Cetera patẽt vsq; ibi.

n Et fractis cernicib⁹ ẽ. In hebreo habetur et fracto collo suo ẽ. sequitur.

o Incurvauit se et pepeit. q̃a dolor magnus z repentin⁹ accelerat partum.

q Et vocauit puerũ icaboth. qd̃ interpretatur inglorius. ideo p causa buius⁹ nominationis subdit Translata ẽ gloria dñi de isrl ẽ.

Philistijm aũt. Hic ꝓ̃r describit circũductio arche dñi p trã philistinoꝝ. q̃ circũductio facta est eo q̃ ꝑma ciuitas in q̃ posita fuit. a dño fuit ꝓcussa grauit. ꝛ iõ fecerũt eam duci ad alia loca ad expiendũ si ꝑ pñtiã arche fuerat ista plaga: qđ apparuit eo q̃ubicũq; ducebat populus sili ꝓcutiebatur ꝛ sic in captione arche p philisteos apparuit dei iusticia. ne ꝑplus isrl̃ ꝑsumptuose ꝛ sine meritis ꝑsumeret de dei protectiõe ex arche pñtia. Apparuit etiã ei⁹ potentia ꝓcutiens philisteos in terra ꝑ pria. ne captões arche sue ascriberent potentie. ꝛ vt dei isrl̃ qui solus est ver⁹ de⁹ cogerent reuereri et timẽ. In hoc igit capitulo sic ꝓcedit. q̃ ꝑmo describitur ꝓcussio azot i. secundo toti⁹ ꝑplis ibi. videtes aut̃ tercio super hoc ꝓgregatio cõsilij ibi. Miserũt ita q̃ ꝛ cõgregauerũt. Circa ꝑmũ dicit.

Philistijm ãt Ca. v. [b] tulerunt archã dei. [c] ꝛ asportauerũt eã a lapide adiutoriũ [o] in azotũ. Tulerũtq; philistijm archam dei. [c] ꝛ intulerũt eã in tẽplũ dagon. ꝛ statuerũt eã iuxta dagon. Cunq; surrexissent diluculo azotij altera die [f] ecce dagon iacebat ꝓnus in terra añ archã dñi. [g] Et tulerunt dagon. ꝛ restituerunt eũ in locũ suũ. Kursumq; mane die altera cõsurgẽtes: [b] inuenerũt dagon iacẽtẽ sup faciem suã in terra coram archa dñi. Caput aũt dagon ꝛ due palme manuũ ei⁹ abscise erant sup limen: porro dagon solus trũcus remanserat in loco suo. Propter hanc cãm non calcãt sacerdotes dagon: ꝛ oẽs q̃ ingrediunt tẽplũ ei⁹ sup limẽ dagon in azoto vsq; in hodiernũ diẽ. [i] Aggrauata est aũt man⁹ dñi sup azotios. ꝛ demolit⁹ ẽ eos. [k] Et ꝓcussit in secretiori parte natium azotum ꝛ fines ei⁹. [l] Et ebullierũt ville ꝛ agri in medio regionis illi⁹: ꝛ nati sunt mures et facta ẽ ꝑfusio mortis magne ĩ ciuitate. [m] Videntes aũt viri azotij huiuscemodi plagã dixerunt. Nõ maneat archa dei isrl̃ apud nos: q̃m dura ẽ man⁹ ei⁹ sup nos ꝛ sup dagon deum nr̃m. Et mittẽtes ꝓgregauerunt oẽs satrapas philistinoꝝ ad se. ꝛ dixerũt. Quid faciemus de archa dei isrl̃. Rñderũtq; gethei. [n] Circũducat archa dei isrl̃. Et circũduxerũt archã dei isrl̃. Illis aũt circũducentibus eã. fiebat manus dñi dei ꝑ singulas ciuitates intfectõis magne nimis: ꝛ ꝓcutiebat viros vniuscuiusq; vrbis a puo vsq; ad maiorẽ: et ꝑputrescebãt ꝑminẽtes [o] extales eoꝝ. Inierũt gethei ꝑsiliũ [p] et fecerũt sibi sedes pelliceas. miserũt ergo archã dñi i accharon. Cũq; venisset archa dñi dei in accharõ: exclamauerunt accharonite dicentes. Adduxerunt ad nos archã dei isrl̃ vt intficiat nos ꝛ ꝑplm nr̃m [q] Miserũt itaq; ꝛ ꝓgregauerũt oẽs satrapas philistinoꝝ. Qui dixerũt. Dimitte archã dei isrl̃. et reuertat in locuz suũ. vt nõ intficiat nos cũ ꝑplo nr̃o. Fiebat em pauor mortis singul⁹ vrbibꝰ ꝛ gravissima valde man⁹ dñi. Viri q̃ q̃ mortui nõ fuerãt ꝓcutiebãt i secretiori parte natiũ ꝛ ascẽdebat vlulatus vniuscuiusq; ciuitatis in celum.

Capi. vj. [r] Erit ergo archa dñi in regiõe philistinoꝝ septem mensibus. Et ꝑ hec [b] vocauerunt philistijm sacerdotes: [c] ꝛ diuinos dicentes. Quid faciemus de archa dei isrl̃. Indicate nobis in quo modo remittenda sit ad locum suum. Et dixerunt. Si remittitis archã dei isrl̃ nequaquam dimittatis eã vacuã. sed reddite ei pro delicto hostiam. tunc curabimini. ꝛ scietis quare non recedat manus eius a vobis. Et dixerunt. Quod sit hostia quam reddamus ei pro delicto. Qui dixerunt. Iuxta numerum principum philistinoꝝ quinq; anos aureos. et quinq; mures aureos. quia plaga una fuit omnibus vobis et principibus vestris. Facietis ergo similitudines anorum vestrorum. et similitudines murium qui demolierunt terrã. et date gloriam deo isrl̃. si forte leuet manum suam a vobis. et a dijs vestris. et a terra vestra. Quare aggrauatis corda vestra sicut aggrauauit egyptus et pharao cor suum? Nonne postquã percussus est ab eis. dimisit eos. et abierunt? Nunc ergo tollite et facite plaustrum nouum vnum. et duas vaccas fetas quibus non fuerit impositum iugum. et iungite vaccas plaustro. reducite autem vitulos earum domum. et auferte eos a tergo earum. Tollesq; arcam dei. ponite eam super plaustrum. et vasa aurea quã reddetis ei pro delicto. ponite in capsella latere eius. et dimittite eam vt vadat. Et videbitis si per viam terminorum suorum ascendat contra bethsamites. ipse fecit nobis malum hoc magnum. Sin autem non. sciemus quia non manus eius percussit nos. sed casus fortuitus fuit. Fecerunt ergo homines sic. Et tollentes duas vaccas fetas iunxerunt plaustro. vitulos autem earum incluserunt domi. Et imposuerunt arcam dei super plaustrum. et capsellam in qua erant mures aurei. et similitudines anorum suorum. Et rexerunt vaccã per viam que ducit bethsamites. et ambulabant semper super vnum iter. pergentes et mugientes. nec declinabant neq; ad dextram neq; ad sinistram. Principes autem philistinoꝝ sequebantur eas vsq; ad terminum bethsamites. Porro bethsamite messem tritici metebant in campo. Cumq; eleuassent oculos suos. viderunt arcam. et gauisi sunt videntes. Plaustrum autem venit in agrum iosue bethsamitis. et stetit ibi. Erat autem ibi lapis grandis. Et conciderunt ligna plaustri. et vaccas imposuerunt holocaustum domino. Leuitas autem deposuerunt arcam dei. et capsellam que erat iuxta eam. in qua posita erant vasa aurea. et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem bethsamites obtulerunt holocausta. et victimas immolauerunt domino die illo. Quinq; principes philistinoꝝ viderunt hec. et reuersi sunt ad semetipsos accharon eadem die. Hi sunt anj aurei quos reddidit philistijm pro delicto domino. pro azoto vna. pro gaza vna. pro ascalone vna. pro geth vna. pro accharon vna. Et mures aurei iuxta numerum omnium ciuitatum philistinoꝝ quinq; principum. tam ciuitatum munitarum quam villarum innumerabilium. usq; ad lapidem grandem super quem posuerunt arcam dei. qui usq; in presentem diem perseuerat in agro iosue bethsamitis. Et percussit de viris bethsamitis. eo quod arcam dei inspexissent. et percussit de populo septuaginta viros. Luxit autem populus eo quod percussisset dominus plebem plaga magna. Dixerunt ergo viri bethsamites. Quis poterit stare coram domino deo sancto isto? et ad quem ascendet a nobis? Et miserunt nuncios ad habitatores cariathiarim dicentes. Reduxerunt philistijm arcam dei. descendite et reducite eam ad vos.

Capi. vij. [s] Venerunt ergo viri cariathiarim. et reduxerunt arcam dei. et introduxerunt eam in domum abinadab in gabaa. Eleazarum autem filium eius sanctificauerunt vt custodiret arcam dei. Factum est autem de die illa in diem alteram. et de mense in mensem. et de anno in annum. Et sedit arca in cariathiarim. Et multum temporis fluxit. Viginti enim anni transierunt. Et requieuit omnis domus israel post dominum. Locutus est autem samuel ad omnem domum israel dicens. Si in toto corde vestro reuertimini ad dominum. auferte deos alienos de medio vestri. et astaroth. et preparate corda vestra domino. et seruite ei soli. et eruet vos de manu philistinoꝝ. Tulerunt ergo filij israel baalim et astaroth. et seruierunt domino soli. Et dixit samuel. Congregate omnem israel in maspha. et orabo pro vobis dominum. Congregati sunt ergo in maspha. et hauserunt aquam. et effuderunt coram domino. et ieiunauerunt in die illa. et dixerunt ibi. Peccauimus domino. Et iudicauit samuel filios israel in maspha. Quod cum audissent philistijm. ascenderunt vt expugnarent israel. Quo audito filij israel timuerunt philistijm. Dixerunt ergo ad samuelem. Ne cesses clamare pro nobis ad dominum deum nr̃m. vt saluet nos de manu philistinoꝝ. Tulit igitur samuel agnum lactentem vnum. et obtulit eum holocaustum integrum domino. Et clamauit samuel ad dominum pro israel. Et exaudiuit eum dominus. Cumq; samuel offerret holocaustum. philistijm prelium inierunt contra israel. Tonuit autem dominus sermone grandi super philistijm. et exterruit eos. Et fugati sunt a facie israel. Egressi autem viri israel de maspha. persecuti sunt philistijm. et percusserunt eos vsq; subter bethchar. Tulit autem samuel lapidem vnum. et posuit inter maspha et sen. et vocauit nomen eius ebenezer. dicens. Vsq; huc adiuuit nos dominus. Humiliati sunt ergo philistijm. et non addiderunt vltra vt venirent in terminos israel. Et fuit manus domini super philistijm cunctis diebus samuelis. Et reddite sunt ciuitates quas tulerant philistijm ab israel. a gath vsq; ad accharon. Et terminos eorum liberauit israel de manu philistinoꝝ. Et fuit pax inter israel et amorreum. Et iudicauit samuel israel cunctis diebus vite sue. Et ibat per singulos annos. et circuibat bethel. et galgalam. et maspha. et iudicabat israel in omnibus locis istis. Reuertebatur autem rama. ibi enim erat domus eius. Et ibi iudicabat israel. Et edificauit ibi altare domino.

Capi. viij. Factum est autem cum senuisset samuel. constituit filios suos iudices israel. Et erat nomen primogeniti eius. Iohel. et nomen secundi abia. iudicantes in bersabee. Et non ambulauerunt filij eius in viis eius. Declinauerunt enim post auaritiam. et acceperunt munera. et peruerterunt iudicium. Congregati igitur omnes maiores natu israel. venerunt ad samuelem in ramatha. Et dixerunt ei. Ecce tu senuisti. et filij tui non ambulant in viis tuis. Constitue ergo nobis regem vt iudicet nos. sicut habent vniuerse gentes. Displicuit autem verbum hoc samueli eo quod dixissent. Da nobis regem qui iudicet nos. Et orauit samuel dominum. Qui dixit ad samuelem. Audi vocem populi in omnibus que loquuntur tibi. non enim te abiecerunt. sed me ne regnem super eos. Secundum omnia opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de egypto vsq; in diem hanc. et dereliquerunt me. et seruierunt diis alienis. ita faciunt et tibi. Nunc ergo audi vocem eorum. verumtamen contestare eos. et prenuncia eis ius regis qui imperaturus est eis. Dixit ergo samuel omnia verba domini ad populum qui petebat a se regem. Et ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis. Filios vestros tollet. et ponet in curribus suis. et in equitibus suis. et ponet ex eis sibi tribunos et centuriones. et aratores agrorum suorum. et messores segetum suarum. et fabros armorum. et curruum. Filias quoque vestras faciet sibi vnguentarias. et focarias. et panificas. Agros quoque vestros et vineas et oliueta optima tollet. et dabit seruis suis. Sata quoque vestra et vineas vestras decimabit. et dabit eunuchis et seruis suis. Seruos quoque vestros et ancillas. et iuuenes optimos. et asinos tollet. et ponet in operibus suis. Greges quoque vestros decimabit. et eritis ei seruientes. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegeritis vobis. et non audiet vos dominus in die illa. quia petistis vobis regem. Noluit ergo populus audire vocem samuelis. et dixerunt. Nequaquam sed rex erit super nos. Et erimus nos quoque sicut omnes gentes. et iudicabit nos rex noster. et egredietur ante nos. et pugnabit bella nostra. Audiuit samuel omnia verba populi. et locutus est ea in auribus domini. Et dixit dominus ad samuelem. Audi vocem eorum. et constitue eis regem.

Capi. ix. Erat autem vir de tribu beniamin nomine cis filius abiel filij seror filij bechorath filij iemini filij beniamin. virtutis robustissimus. Et habebat filium nomine saul. electum et bonum. Non erat alius de filijs israel melior illo. Et humero sublimior cunctis populis. Perierant autem asine cis patris saul. Et dixit cis ad saul filium suum. Tolle tecum vnum de pueris. et surgens vade. et quere asinas. Qui cum transisset montem ephraim. et terram salisa. nec inuenissent. transierunt terram salim. et non erant. Transierunt quoque terram iemini. et non inuenerunt. Cumq; venissent in terram suph. dixit saul ad puerum qui erat cum eo. Veni. et reuertamur. ne forte dimittat pater meus asinas. et sollicitus sit pro nobis. Qui dixit ei. Ecce in ciuitate hac vir dei est nobilis. et omnia que dicit procedunt. Nunc ergo eamus illuc. si forte indicet nobis de via pro qua perrecturi sumus. Dixit autem saul ad puerum suum. Ibimus. sed quid feremus viro dei? panes defecerunt in vasis nostris. et munus non habemus quod deferamus homini dei. Quid habemus? Rursum puer respondit saul. et ait. Ecce inuenta est in manu mea quarta pars vnius sicli argenti. Dabo igitur homini dei. vt indicet nobis de via nostra. Hec autem ante tempora in israel sic loquebatur homo quando ibat consulere deum. Venite. et videamus videntem. Nam qui nunc propheta dicitur. ante tempora vocabatur videns. Dixit ergo saul ad puerum suum. Bene dicis. Veni. eamus. Et abierunt ad ciuitatem in qua vir dei erat. Cumq; ascenderent montem ciuitatis. inuenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam. Et dixerunt eis. Numquid hic est videns? Quibus illi respondentes. Est. ecce ante te. festina nunc. quia hodie venit in ciuitatem. Populus enim sacrificium facit hodie in excelso. Ingredientibus vobis ciuitatem. statim inuenietis eum. antequam ascendat excelsum ad comedendum. Non enim comedet populus donec ille veniat. quia ipse benedicturus est victime. Et postea comedent qui vocati sunt. Nunc ergo ascendite. quia hodie inuenietis eum. Ascenderunt ergo ciuitatem. Cumq; ingrederentur medium vrbis. apparuit samuel egrediens contra eos. vt ascenderet excelsum. Dominus autem reuelauerat auriculam samuelis. ante vnum diem quam venisset saul. dicens. Hac ipsa hora cras mittam ad te virum de terra beniamin. et unges eum principem super populum meum israel. et saluabit populum meum de manu philistinoꝝ. Respexit enim populum meum. quia peruenit clamor eius ad me. Cumq; vidisset samuel saul. dixit ei dominus. Ecce vir quem dixi tibi. iste dominabitur populo meo. Accessit ergo saul ad samuelem in medio porte. et ait. Indica mihi quesumus vbi est domus videntis. Respondit samuel sauli. et ait. Ego sum videns. ascende ante me in excelsum. hodie enim comedetis mecum. et dimittam te mane. et omnia que in corde tuo sunt indicabo tibi. De asinis autem tuis que perierunt tibi hodie ne sollicitus sis. quia inuente sunt. Cui enim reposita est omnis desiderabilis israel. nonne tibi et domui patris tui? Respondens autem saul ait. Numquid non filius iemini ego sum de minima tribu israel? et cognatio mea postrema inter omnes cognationes tribus beniamin? Cur ergo locutus es ad me sermonem istum? Tulit igitur samuel saul et puerum eius. et introduxit eos in exedram. et dedit eis locum in capite eorum qui vocati fuerant. qui erant quasi triginta viri. Dixitq; samuel coco. Da partem quam dedi tibi. et precepi vt seorsum poneres apud te. Leuauit autem coquus armum. et posuit ante saul. Et comedit samuel cum saul in die illa. Et descenderunt de excelso in ciuitatem. Et locutus est cum saul in solario. Et stratus est saul. Et dormiuit. Cum autem mane surrexissent. vocauit samuel saul in solario dicens. Surge. vt dimittam te. Et surrexit saul. Egressique ambo foras. ipse et samuel. Descendentibus illis nouissimum ciuitatis. dixit samuel ad saul. Dic puero vt antecedat nos. et transeat. Tu autem stes paulisper. vt audias verbum dei.

Capi. x. Tulit ergo samuel lenticulam olei. et effudit super caput eius. et deosculatus eum ait. Ecce vnxit te dominus super hereditatem suam vt sis dux populi eius. et saluabis eum de manu inimicorum eius qui in circuitu habitant. Et hoc tibi signum quia vnxit te dominus super hereditatem suam. vt sis dux. Recedente te hodie a me. inuenies duos viros iuxta sepulchrum rachel in confinio beniamin in sella. Et dicent tibi. Inuente sunt asine quas ierat querere. et ecce pater tuus dimisit curam asinarum. et sollicitus est pro vobis. dicens. Quid faciam de filio meo? Cumq; transieris inde. et veneris vltra. donec venias ad quercum thabor. inuenient te ibi tres viri ascendentes ad deum in bethel. vnus portans hedos tres. et alius portans panes tres. et alius portans lagenam vini. Qui salutabunt te. et dabunt tibi duos panes. quos accipies de manibus eorum. Et venies postea in collem dei vbi est titulus philistinoꝝ. Cumq; ibi ingressus fueris ciuitatem. occurret tibi chorus prophetarum descendentium de excelso. et ante eos psalterium. et tympanum. et tibia. et cithara. et ipsi prophetantes. Et irruet spiritus domini in te. et prophetabis cum eis. et mutaberis in virum alium. Cumq; venerint signa hec tibi. fac tibi quod manus tua inuenerit. deus enim tecum est. Descendes autem ante me in galgalam. ego descendam ad te vt offeram holocausta. et immolem victimas pacificorum. Septem diebus expectabis donec veniam ad te. et ostendam tibi quid facere debeas. Factum est ergo vt conuerteret humerum vt recederet a samuele. mutauit ei deus cor aliud. Venerunt autem omnia signa hec in die illa. Et prophetauit. Cumq; venissent ad collem. occurrit ei chorus prophetarum. Et irruit spiritus domini in eum. et prophetauit in medio eorum. Quod cum vidissent omnes qui nouerant eum heri et nudiustertius. et prophetare eum cum prophetis. dixerunt alter ad alterum. Quid est hoc quod factum est filio cis? Numquid et saul inter prophetas? Et respondit vnus de loco illo. et ait. Et quis pater eorum? Propterea factum est in prouerbium. Numquid et saul inter prophetas? Cessauit autem a prophetando. Venit autem ad excelsum. Et dixit ei auunculus suus. et puer eius. Quo perrexistis? Qui dixit. Ad querendas asinas. Quas cum non inuenissemus. venimus ad samuelem. Et dixit auunculus eius. Indica mihi quesumus quid locutus sit samuel ad vos. Et dixit saul ad auunculum suum. Indicauit nobis aperte inuentas esse asinas. Sermonem autem regni non indicauit ei quem dixerat samuel. Conuocauit autem samuel populum ad dominum in maspha. Et dixit ad filios israel. Hec dicit dominus deus israel. Ego eduxi israel de egypto. et liberaui vos de manu egyptiorum. et de manu omnium regnorum que affligebant vos. Vos autem hodie reprobastis deum qui ipse saluauit vos in omnibus malis vestris et tribulationibus vestris. et dixistis. Nequaquam sed rex constitue super nos. Nunc ergo state coram domino per tribus vestras et per familias vestras. Et applicuit samuel omnes tribus israel. et cecidit tribus beniamin. Et applicuit tribum beniamin per familias suas. et cecidit familia metri. Et applicuit familiam metri per viros suos. et cecidit saul filius cis. Quem cum requisissent. non est inuentus. Rursum interrogauerunt dominum. Si venturus esset ad locum. Et dixit dominus. Ecce absconditus est apud vasa. Cucurrerunt ergo et tulerunt eum inde. Cumq; stetisset in medio populi. altior fuit vniuerso populo a scapulis et sursum. Et dixit samuel ad omnem populum. Numquid videtis quem elegerit dominus? quia non est similis illi in omni populo. Et clamauit omnis populus. et dixit. Vivat rex. Locutus est autem samuel populo ius regni. et scripsit in libro. et posuit ante dominum. Et dimisit samuel omnem populum. vnumquemque in locum suum. Sed et saul abiit domum suam gabaa. Et abierunt cum eo robustissimi viri quorum tetigerat deus corda. Filij autem belial dixerunt. Quis hic saluare nos potest? Et contempserunt eum. nec attulerunt ei munera. Qui dissimulabat se audire.

Capi. xj. Ascendit autem naas ammonites. et obsedit iabes galaad. Et dixerunt omnes viri iabes ad naas. Init fedus nobiscum. et seruiemus tibi. Et dixit naas ammonites. In hoc feriam vobiscum fedus. vt eruam omnium vestrum oculum dextrum. et ponam hoc opprobrium super vniuersum israel. Dixerunt autem ad eum seniores iabes. Da nobis septem dies. et mittemus nuncios in omnes terminos israel. Et si non fuerit qui saluet nos. egredimur ad te. Venerunt ergo nuncij in gabaa saul. et locuti sunt verba hec coram populo. Et leuauit omnis populus vocem suam. et flenerunt. Ecce autem saul venerat post armenta de agro. Et ait saul. Quid habet populus quod ploret? Et narrauerunt ei verba viri iabes. Et irruit spiritus dei in saul. cum audisset verba hec. et iratus est furor eius nimis. Et tollens duo iuga boum. concidit ea. et misit in omnes terminos israel per manum nunciorum. dicens. Quicunq; non exierit. et secutus fuerit saul et samuelem. sic fiet bobus eius. Et cecidit pauor domini super populum. et egressi sunt quasi vir vnus. Et recensuit eos in bezech. Et fuerunt filij israel trecenta milia. et viri iuda triginta milia. Et dixerunt nunciis qui venerant. Hec dicetis viris iabes galaad. Cras erit vobis saluatio. cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuncij. et nunciauerunt viris iabes. Qui lati dixerunt. Cras egrediemur ad vos. et facietis nobis omne quod placuerit vobis. Factum est autem die crastina. et constituit saul populum in tribus. Et ingressi sunt castra in vigilia matutina. et percusserunt ammonites donec incaluit dies. Et fugati sunt. Et non remanserunt ex eis duo pariter. Dixit autem populus ad samuelem. Quis est qui dixit. Numquid saul regnabit super nos? Date viros hos. et interficiemus eos. Dixit autem saul. Non occidetur quisquam in die hac. quia hodie fecit dominus saluationem in israel. Et dixit samuel ad populum. Venite. et eamus in galgalam. et renouemus ibi regnum. Et abiit omnis populus in galgalam. Et fecerunt ibi regem coram domino in galgala. Et immolauerunt ibi victimas pacificorum coram domino. Et letatus est ibi saul. et omnes viri israel nimis.

Capi. xij. Dixit autem samuel ad omnem israel. Ecce audiui vocem vestram in cunctis que locuti estis mihi. et constitui super vos regem. Et nunc ecce rex ambulat coram vobis. Ego autem senui. et incanui. filij autem mei ecce vobiscum sunt. Et conuersatus coram vobis a iuuentute mea vsq; in presentem diem. Ecce adsum. Loquimini de me coram domino. et coram christo eius. Vtrum bouem cuiusquam tulerim. an asinum. Si calumniatus sum quemquam. si vim feci alicui. Si de manu cuiusquam munus accepi. et contemnam illud hodie. et restituam vobis. Dixerunt ei. Non calumniatus es nos. neq; vim fecisti nobis. nec tulisti de manu alicuius quicquam. Dixit ad eos. Testis est dominus vobis. et testis christus eius in die hac. quia non inuenistis quicquam in manu mea. Dixerunt. Testis. Dixit autem samuel ad populum. Dominus qui fecit moysen et aaron. et eduxit patres nostros de terra egypti. Nunc ergo state. vt iudicium faciam vobiscum coram domino. de omnibus beneficijs domini que fecit vobis et patribus vestris. Cum venisset iacob in egyptum. et clamassent patres vestri ad dominum. misit dominus moysen et aaron. et eduxit patres vestros de egypto. et habitare fecit eos in loco isto. Et obliti sunt dominum deum suum. et tradidit eos in manu sisare principis militie asor. et in manu philistinoꝝ. et in manu regis moab. qui pugnauerunt contra eos. Et clamauerunt ad dominum. et dixerunt. Peccauimus quia dereliquimus dominum. et seruiuimus baalim et astaroth. Nunc ergo eripe nos de manu inimicorum nostrorum. et seruiemus tibi. Et misit dominus ierobaal et badan. et iephte. et samuel. et eripuit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum. et habitastis confidenter. Et videntes quia nahas rex filiorum ammon venit contra vos. dixistis mihi. Non. sed rex imperabit nobis. cum dominus deus vester ipse esset rex vester. Nunc ergo ecce rex quem elegistis. quem postulastis. ecce dedit dominus super vos regem. Si timueritis dominum. et seruieritis ei. et audieritis vocem eius. et non exacerbaueritis os domini. eritis et vos et rex qui imperat vobis. sequentes dominum deum vestrum. Quod si non audieritis vocem domini. et exacerbaueritis os eius. erit manus domini super vos et super patres vestros. Etiam et hoc tempore state. et videte sermonem hunc magnum quem facturus est dominus coram oculis vestris. Nonne messis triticea hodie est? Inuocabo dominum. et dabit voces et imbres. vt sciatis et videatis quia malum vestrum grande quod fecistis coram domino. postulantes vobis regem. Inuocauit samuel dominum. et dedit voces et imbres in die illa. Et timuit omnis populus dominum et samuelem nimis. Dixitq; samuel ad omnem populum. Orate dominum deum vestrum pro seruis vestris. vt non moriamur. Addidimus enim vniuersis peccatis nostris malum hoc. vt peteremus nobis regem. Dixit autem samuel ad populum. Nolite timere. vos fecistis malum hoc vniuersum. verumtamen nolite recedere a domino. et seruite domino in omni corde vestro. Et nolite declinare post inania que non prosunt neq; saluant. quia inania sunt. Non enim derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum. quia cepit dominus facere vos populum sibi. Mihi autem absit hoc a deo vt peccem domino. cessans orare pro vobis. Sed docebo vos viam bonam et rectam. Tantummodo timete dominum. et seruite ei in veritate. et in toto corde vestro. Et considerate quanta magnificauerit in vobis. Quod si perseueraueritis malefacientes. et vos et rex vester pariter disperibitis.

Capi. xiij. Filius vnius anni saul cum regnare cepisset. duobus autem annis regnauit super israel. Et elegit sibi saul tria milia virorum de israel. Et erant cum saul duo milia in machmas et in monte bethel. Mille autem erant cum ionathan in gabaa beniamin. Et reliquum populum remisit vnumquemque in tabernacula sua. Percussit autem ionathan titulum philistinoꝝ qui erat in gabaa. Quod audierunt philistijm. Et saul cecinit tuba in omni terra. dicens. Audiant hebrei. Et omnis israel audiuit hoc modo. Percussit saul titulum philistinoꝝ. Et abominatus est israel philistijm. Et conuocatus est populus post saul in galgalam. Philistijm quoque congregati sunt aduersum israel. triginta milia curruum. et sex milia equitum. et populus quasi harena que est in littore maris multa nimis. Et ascendentes castrametati sunt in machmas contra orientalem plagam bethaun. Viri autem israel videntes quod in arto positi essent. (nimis enim premebat eos populus) absconderunt se in speluncis. et in cauernis. et in petris. et in specubus. et in cisternis. Hebrei autem transierunt iordanem in terram gad et galaad. Saul autem adhuc erat in galgala. et omnis populus qui secutus est eum tremebundus. Et exspectauit septem diebus iuxta placitum quod constituerat samuel. Et non venit samuel in galgalam. et dissipabatur populus ab eo. Dixit ergo saul. Offerte mihi holocaustum et victimas pacificorum. Et obtulit holocaustum. Cumq; complesset offerens holocaustum. ecce samuel veniebat. Et egressus est saul in occursum eius vt salutaret eum. Dixitq; ei samuel. Quid fecisti? Et ait saul. Quia vidi quod populus dissiparetur a me. et tu non venisti intra dies constitutos. Philistijm autem congregati erant in machmas. Et dixi. Nunc descendent philistijm ad me in galgalam. et faciem domini non placauimus. Coactus sum ergo et obtuli holocaustum. Dixit autem samuel ad saul. Stulte egisti. non custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi. Nunc enim parasset dominus regnum tuum super israel in sempiternum. Nunc autem regnum tuum non erit. Quesiuit dominus sibi virum secundum cor suum. et precepit ei dominus vt esset dux populi sui. eo quod non custodieris que precepit dominus. Surrexit ergo samuel. et ascendit de galgalis in gabaa beniamin. Et recensuit saul populum qui inuentus est cum eo. quasi sexcentos viros. Saul autem et ionathan filius eius. et populus qui inuentus est cum eis. sedebant in gabaa beniamin. Philistijm autem castrametati sunt in machmas. Et egressi sunt de castris tres turme in predam. Vna turma respexit viam que ducit ad ephra in terram sual. Alia autem turma respexit viam bethoron. Tertia turma respexit viam confinij que respicit vallem seboim contra desertum. Fabri autem ferrarij non inuenti sunt in omni terra israel. Dixerunt enim philistijm. Ne forte faciant hebrei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis israel ad philistijm. vt exacuerent vnusquisq; vomerem suum. et ligonem. et securim. et sarculum. Et cum limarent aculeos. et bidentes. et securim. et sarculum. et stimulum qui erat ad emendandum aratrum. Factum est in die prelij. et non inuentus est gladius et lancea in manu vniuersi populi qui erat cum saul et ionathan. Et inuenta sunt cum saul et ionathan filio eius. Egressa est autem statio philistinoꝝ ad transitum machmas.

Capi. xiiij. Factum est autem die quadam. et dixit ionathan filius saul ad iuuenem armigerum suum. Veni. et transeamus ad stationem philistinoꝝ que est contra nos. Patri autem suo non indicauit. Saul autem sedebat in extremis finibus gabaa. sub malogranato que erat in magaron. Et populus qui erat cum eo quasi sexcenti viri. Et achias filius achitob frater ichabod filij finees filij heli sacerdos domini in silo portans ephod. Et populus nescius quod abisset ionathan. Et inter transitus per quos querebat ionathan ad stationem philistinoꝝ transire. erat petra acuta ex vna parte. et petra acuta ex altera parte. Et nomen vni dens. et nomen alteri dens. Vna petra prominebat ad aquilonem contra machmas. et altera ad meridiem contra gabaa. Dixit autem ionathan ad iuuenem armigerum suum. Veni. et transeamus ad stationem incircumcisorum istorum. Forsitan faciet dominus per nos. quia non est impedimentum domino saluare per multos et paucos. Dixitq; ei armiger suus. Fac omnia que placent animo tuo. Vade. ecce ego tecum sum iuxta voluntatem tuam. Et ait ionathan. Ecce nos transimus ad viros istos. et ostendemus nos illis. Si sic locuti fuerint ad nos. Manete donec veniamus ad vos. stemus in loco nostro. et non ascendemus ad eos. Si autem dixerint. Ascendite ad nos. ascendemus. quia tradidit eos dominus in manus nostras. hoc nobis erit signum. Ostenderunt ergo se ambo stationi philistinoꝝ. Et dixerunt philistijm. Ecce hebrei egrediuntur de cauernis in quibus absconderant se. Et locuti sunt viri stationis ad ionathan et armigerum eius. et dixerunt. Ascendite ad nos. et ostendemus vobis rem. Dixitq; ionathan armigero suo. Ascende post me. quia tradidit eos dominus in manu israel. Ascendit ergo ionathan repens. et armiger eius post eum. Et cadebant philistijm coram ionathan. armiger autem eius interficiebat post eum. Et facta est plaga prima quam percussit ionathan et armiger eius quasi viginti viros. in dimidio quasi iugeri spatio terre. Et impleti sunt pauore castra in agro. et omnis populus qui erat in statione. Et qui ierant ad predandum pauerunt. Et commota est terra. et facta est quasi formido dei. Et respexerunt speculatores saul in gabaa beniamin. et ecce multitudo ibat huc et illuc. et concidebant se mutuis vulneribus. Dixit ergo saul ad populum qui erat cum eo. Recognoscite. et videte quis abierit a nobis. Cumq; recognouissent. inuenerunt ionathan et armigerum eius non adesse. Dixit autem saul ad achiam. Applica arcam dei. Erat enim arca dei in die illa. et filij israel. Cumq; saul loqueretur ad sacerdotem. tumultus quem habebant philistijm ingrediebatur et crescebat. Dixit ergo saul ad sacerdotem. Contrahe manum tuam. Et conclamauit saul et omnis populus qui erat cum eo. et venerunt usq; ad locum certaminis. Et ecce versa erat romphea vnius contra proximum suum. et facta erat ingens strages. Hebrei autem qui erant cum philistijm heri et nudiustertius. et qui ascenderant cum eis in castra. et ipsi conuersi sunt vt essent cum israel qui erant cum saul et ionathan. Omnes autem viri israel qui latuerant in monte ephraim. audierunt quod philistijm fugerint. et ipsi persecuti sunt eos in bello. Et saluauit dominus israel in die illa. Bellum autem peruenit usq; ad bethauen. Et viri israel fatigati sunt in die illa. Adiurauit autem saul populum dicens. Maledictus vir qui comederit panem usq; ad vesperam. donec vindicer de inimicis meis. Et non gustauit omnis populus panem. Et omnis turba deuenit in saltum. Et erat mel super faciem agri. Cumq; ingressus esset populus saltum. et ecce fluebat mel. nec quisquam applicuit manum suam ad os suum. Populus enim timebat adiurationem. Ionathan autem non audierat cum adiuraret pater eius populum. Et extendens extremum virge que erat in manu sua. intinxit in fauum mellis. et conuertit manum suam ad os suum. illuminati sunt oculi eius. Et respondens vnus de populo ait. Adiurando adiurauit pater tuus populum dicens. Maledictus vir qui comederit panem hodie. Et defecit populus. Dixit autem ionathan. Turbauit pater meus terram. Videte quesumus quomodo illuminati sint oculi mei. quia gustauerim de melle isto parum. Quanto magis si populus hodie comedisset de spoliis inimicorum suorum quas inuenit? Nonne multo plures cesi fuissent philistijm? Percusserunt autem die illa philistijm ab machmas usq; in aialon. Et defecit populus nimis. Et irruens populus in spolia tulit oues et armenta et vitulos. et immolauerunt in terra. Et comederunt populus cum sanguine. Nuntiauerunt autem saul. dicentes. Ecce populus peccat in dominum. et comedit cum sanguine. Qui ait. Prevaricati estis. Aduolute mihi hodie lapidem grandem. Et dixit saul. Dispergite vos in populo. et dicite eis. Offerat mihi vnusquisq; bouem suum. et arietem suum. et occidite coram me. et comedite. et ne peccetis in dominum comedendo cum sanguine. Obtulit ergo omnis populus bouem suum in manu sua vsq; ad noctem. et immolauit ibi. Et edificauit altare domino. Hoc primum cepit edificare altare domino. Et dixit saul. Descendamus post philistijm nocte. et diripiamus eos donec illucescat mane. et non relinquamus ex eis virum. Dixerunt autem omnes. Quodcunq; bonum tibi videtur. fac. Dixit autem sacerdos. Accedamus huc ad deum. Consuluit ergo saul deum. Numquid persequar philistijm? Numquid tradis eos in manu israel? Et non respondit ei in die illa. Dixit autem saul. Applicate huc omnes principes populi. et scitote et videte in quo peccatum hodie factum sit. Quia vivit dominus saluator israel. si fuerit in ionathan filio meo. morte morietur. Et non fuit qui responderet ei ex omni populo. Et dixit ad omnem israel. Vos eritis ex vna parte. et ego et ionathan filius meus erimus ex parte altera. Et dixit populus ad saul. Quod bonum tibi videtur. fac. Dixit ergo saul ad dominum deum israel. Da perfectionem. Et ostensum est ionathan et saul. populus autem euasit. Et dixit saul. Mittite sortem inter me et ionathan filium meum. Et ostensus est ionathan. Dixitq; saul ad ionathan. Indica mihi quid fecisti. Et indicauit ei ionathan. et ait. Gustans gustaui paululum mellis in summitate virge que erat in manu mea. Ecce ego morior. Dixit autem saul. Hec faciat mihi deus et hec addat. quia morte morieris ionathan. Et dixit populus ad saul. Numquid ionathan morietur qui fecit saluationem hanc magnam in israel? Absit. Viuit dominus. si ceciderit de capillis capitis eius in terram. quia cum deo operatus est hodie. Et liberauit populus ionathan. et non est mortuus. Et ascendit saul ne persequeretur philistijm. Philistijm autem abierunt in locum suum. Saul autem cepit regnum super israel. et pugnabat per circuitum contra omnes inimicos suos. contra moab. et contra filios ammon. et contra edom. et contra reges sobe. et contra philistijm. Et quocunq; verteret se. impetum faciebat. Et congregauit exercitum. et percussit amalech. et liberauit israel de man

Et sic videt fuisse ei ꝓposito. qz ꝑsiliũ ab eis vatũ cedebat ad gl̃iam ꝛei isrl̃ ⁊ honorẽ. iõ subdit. d Si remittitis archã ꝛei ⁊c. i. absq; muneribꝰ gl̃iam ⁊ vtutẽ ꝛei isrl̃ significantibꝰ: iõ subdit. e Sz qđ ꝛebetis reddite ⁊c. i. emẽdam ꝑ pctõ. f Et tũc curabimini a plagis vobis inflictis.

g Et scietis. ꝑ experientiã qua nõ recedat a vobis manus eius vos ꝓcutiens q̃diu retinetis eã: que autẽ sit emenda subdit.

b Quinq; anos aureos facietis. ꝑ hoc ꝛesignabat plaga facta in populo philistinoꝝ q̃tum ad eoꝝ corpora.

i Et quinq; mures aureos. ad ꝛesignandũ plagã inflictã terre eorũ vt ꝑz ꝑ q̃dicta. v. ca.

k Et dabitis ꝛeo isrl̃ gloriã. ꝑ hoc. n. ꝓfitebant̃ se ꝓcussos a ꝛeo isrl̃ ⁊ trã eoꝝ eo q̃ ꝓsumpserant capere archã ꝛei ⁊ secum ducere ad terrã suã. Ad h aũt inducit exemplum cũ dr.

l Quare grauatis ⁊c. archam retinendo.

m Sicut aggrauauit egyptꝰ. ꝛetinendo ꝓpm israel.

n Nonne postq̃ ꝓcussus ẽ. ꝛecẽ plagis. o Tũc dimisit eos. vt habetur Exo. xij. sequit̃ ꝑ Facite plaustrũ nouũ vnũ. ad ponẽdũ archã ꝛe super reuerẽter.

q Et duas vaccas fetas. i. bũtes iã fetꝰ natos. vt ꝑz ꝑ sequẽtia.

r Quibus nõ est ⁊c. ⁊ sic ñ bũt vsuz ꝛe docendi currũ.

s Jũgite in plaustro. ad retrabẽdũ ipm. t Et recludite ⁊c. oia ista fiebant ad expiendũ veritatẽ ꝛei israel in reductõe. archę vaccę eĩm lactãtes vitulos naturaliter inclinãt̃ ad eos nutriendum. ⁊ ideo si ipę nõ reuerterent̃ ad fetus et portarent archã directe ad trã isrl̃ mirabile. qz erãt inco͂suete ad portãdũ plaustrũ vel trabendũ. signũ fozet manifestũ q̃ducerẽt occulta ꝛei vtute. ⁊ ex h essent philistei certificati q̃ plagę eoꝝ fuisset a ꝛeo inflicta. sinaũt: alteri cãe imputaret̃. Ex his dict̃ ꝑz ifra. v Fecerũt ita. Hic ꝓ̃r ꝑm formã dicti cõsiliꝰ archa reducit̃. Et ꝑz ifra ex dict̃ vsq; ibi. x Et itinere vno ⁊c. i. vniformi. y Et mugiẽtes q̃si ꝛeũ mõ suo laudãtes. z Sz et satrape philistinoꝝ seq̃bãt ad habendũ experientiã predictam.

Quid faciemꝰ ꝛe archa ꝛei Jndicate nob: quõ remittam ꝰ eã i locũ suũ. Qui dixerũt ᵇ Si remittitis archã ꝛei isrl̃: nolite dimittere eã vacuã ẞ qđ ᶜ ꝛebetis ei reddere ꝓ pctõ ᶠ ⁊ tũc curabimini ᵍ et scietis q̃renõ recedat manꝰ eiꝰ a vobis. Qui dixerunt. Quid ẽ qđ ꝓ ꝛelicto reddere ꝛebeamꝰ ei. Rñderũtq; illi. Jux numerũ prouinciarũ philistinoꝝ ᵇ q̃nq; anos aureos facietꝫ. ⁊ q̃nq; mures aureos. quia plaga vna fuit oĩb vobis ⁊ satrapis vr̃is. Facietisq; similitudines anoꝝ vr̃oꝝ ⁊ similitudines murium q̃ demoliti sunt trã ᵏ ⁊ dabitis ꝛeo israel gloriã si forte releuet manuz suã a vobis ⁊ a dijs vr̃is ⁊ a terra vr̃a ˡ Quare grauatis coꝛda vr̃a ᵐ sic aggrauauit egyptꝰ ⁊ pharao coꝛ suum. ⁿ Nõne postq̃ ꝓcussus est ᵒ rũc dimisit eos: ⁊ abierũt. Nũc g̃ arripite ᵖ ⁊ facite plaustrũ nouum vnũ ᵠ ⁊ duas vaccas fetas ʳ q̃ꝫ nõ ẽ impositũ iugũ ˢ iũgite in plaustro ᵗ ⁊ recludite vitulos eaꝝ domi. Tolletisq; archã dñi: ⁊ ponetis in plaustro. ⁊ vasa aurea q̃ exoluistis ei ꝓ ꝛelicto ponetis in capsellã ad latꝰ eiꝰ et dimittite eã vt vadat: et aspicietis. Et siquidẽ ꝑ viã finiũ suoꝝ ascẽderit ꝛ̃ beth sames ipse fecit nobis ẞ malum grande: sinautẽ minime sciemꝰ qz neq; manus eius tetigit nos. ẞ casu accidit. ᵛ Fecerũt g̃ illi ẞ mouꝫ: et tollẽtes duas vaccas que lactabant vitulos iunxerũt ad plaustrũ: vitulosq; eaꝝ ꝓcluserũt domi. Et posuerũt archã ꝛei sup plaustꝝ ⁊ capsellã q̃ habebat mures aureos ⁊ similitudinẽ anorũ. Jbãt aũt indirectũ vacce ꝑ viã q̃ ducit bethsames ᵏ et itinere vno gradiebant̃ ꝓgẽtes ᵖ ⁊ mugiẽtes: ⁊ nõ ꝛeclinabant neq; ad ꝛextrã neq; ad sinistraz. ᶻ Sed ⁊ satrape philistiim seq̃bant̃ vsq; ad t̃mios bethsames. ᵃ Porro bethsamite metebãt triticum in valle. ᵇ Et eleuãtes oculos viderũt archã ⁊ gauisi sũt cũ vidissent. Et plaustrũ venit i agrũ iosue bethsamite: ⁊ stetit ibi. Erat aũt ibi lapis magnꝰ ᶜ Et cõciderũt ligna plaustri ᵈ vaccasq; imposuerunt super ea holocaustũ domino. Leuite aũt ꝛeposuerunt archam ꝛei ⁊ capsellã que erat iuxta eaz in qua erant vasa aurea et posuerũt sup lapidẽ grandem. Viri aũt bethsamite obtulerũt holocausta: ⁊ immolauerũt victimas in die illa domino. Et q̃nq; satrape philistinoꝝ viderunt et reuersi sunt in acharon in die illa. ᵉ Hi sunt aũt anri aurei quos reddiderũt philistiim ꝑ ꝛelicto dño. Azotos vnum: gaza vnũ: ascalon vnum: gethvnum, acharon vnum: ⁊ mures aureos ẽm numerũ vrbium philistiim quinq; prouinciarũ ab vrbe munita vsq; ad villã que erat absq; muro ᶠ et vsq; ad abel magnum ᵍ super quem posuerunt archam domini que erat vsq; in illa die quod subdit. g Super quẽ ⁊c. ratio aũt mutationis huius nominis fuit. quia ꝓ̃ius ibi ꝓcussus fuit et luxit. vt diceꝫ ⁊ vocatus est abel q̃ luctus int̃ptatur

a Porro bethsamite. Hic ꝓ̃r agit ꝛe archę receptõne. ⁊ ꝓmo describit ipa receptio. secõ ponit cuiusdaz dicti explicatio: ibi. Hi sunt aũt Circa primũ dr.

b Eleuantes oculos ⁊c. Dicũt hebrei q̃ ista leticia fuit ꝛepta ꝓcedẽs ex leuitate capitis ⁊ nõ ex ꝛebita reuerẽtia. c Et ꝓcidert ligna plaustri. s. postq̃ archa fuerat ꝛeposita q̃ leuitas ꝛe ante scribat.

d Vaccasq; imꝓsuerunt ⁊c. in hoc videnꝫ male egisse. quia femella nõ offerebat̃ dño in holocaustuz qđ erat sacrificiũ ꝑfectissimũ vt hr Leui. j. ca. Certa patet e Hi sũt aũt ⁊c. qz supius dixerat q̃nq; ꝓuincie philistinoꝝ fecerant quinq; anos aureos et q̃nq; mures. hic explicat q̃ q̃nq; ciuitates principales hoc fecerũt. cũ alie ville minores adiacẽtes adiuuẽt in expẽsis. iõ sbdit postea. Ab vrbe murata vsq; ad villã ⁊c.

f Et vsq; ad abel magnũ. ꝗa terra philistinoꝝ extendebatur vsq; ꝓpe locum istũ. ⁊ vocatur hic abel magnus q̃ supra vocat ꝰ e lapis magnus qđ ꝑz ex h

Iterū q̄ noia sunt ꝓpiū. Aben em̄ in hebr:eo lapidē significat. ⁊ mutata n. in l. fit abel. vt p3. a Percussit aūt. Hic ꝓ̄r ꝛescibit populi ꝑcussio. cui⁹ ꝑcussionis due cause ꝓ̄ponunt tacte. s. iuepta letitia ⁊ bolocaustū indebite oblatū. Tercia tāgit dic. s. curiositas. q̄ moti fuerūt ad videndū archā nudaz q̄d ſb pena mortis inhibet:ur. vt hī Hūe. iij. q̄rta etiā cā ex circūstantia litere datur intelligi. s. q̄ archā dñi dimiserunt nimis sub diuo sine lumināribꝰ et cultu debito. ideō seq̄tur.

b Et ꝑcussit de ꝓplo. lxx. viros ⁊ .l. milia plebis. q̄d sic debz intelligi etiā ꝑm hebreos q̄ solum. lxx. viri sunt ꝑcussi q̄ erāt tante reputatōis. q̄ eē parabant cū q̄ginta milibꝰ de plebeis. eo modo loquēdi quo dicit scō regū .xviij. de dauid. Cu vnꝰ p decez milibꝰ cōputar. principales em̄ ꝓpli ꝑcussi fuerūt eo q̄ debebāt ordinare ꝓplm ⁊ p̄cauere de p̄dict. offensis.

in agro ioſue bethſamitis. [a] Percussit aūt dñs de viris bethſamitibꝰ eo q̄ vidissēt archā dñi [b] ⁊ ꝑcussit de ꝓplo septuaginta viros ⁊ cū q̄ginta milia plebis. Luxitq̄ ꝓpls eo q̄ dñs ꝑcussisset plebem plaga magna. Et dixerunt viri bethſamite: q̄s poterit stare ī ꝓſpectu dñi dei sancti huiꝰ. ⁊ ad quē ascēdet a nobis. [c] Miserūtq̄ nūcios ad habitatores cariathiarim dicētes. Redurerūt philistīm archā dñi: descēdite ⁊ reducite eā ad vos.

Capi. vij.

[a] Venerūt ḡ viri cariathiarim: ⁊ reduxerūt archā dñi [b] ⁊ intulerūt eā in domū aminadab in gabaa [c] Eleazarū aūt filiū eius sctificauerunt. vt custodiret archaz dñi. [d] Et factū est ex qua die mansit archa dñi in cariathiarim: [e] multiplicati sūt dies. [f] Erat q̄ppe iam annus vicesimus [g] Et requeuit oīs domus isrl ꝓ dñm. Ait aūt samuel ad vniuersam domū isrl dicēs [h] Si ī toto corde vīo reuertimini ad dñm: auferte de vobis alienos de medio vestri: baalim ⁊ astaroth. ⁊ ꝑpate corda vīa dño. et seruite ei soli: ⁊ eruet vos de mānu philistīm. Abstulerūt ergo filij isrl baalim ⁊ astaroth: et seruierūt dño soli. Dixit āt samuel. [i] Congregate vniūsum isrl in maspha. vt orē ꝓ vobis dominū. Et cōuenerunt in maspha. [k] Hauseruntq̄ aquā ⁊ effuderūt in ꝓſpectu domini: ⁊ ieiunauerunt in die illa atq̄ dixerunt. Tibi peccauimus domine. [l] Judicauitq̄ samuel filios isrl in maspha.

Hic ꝓ̄r declarat relevatio ꝓpli sub samuele: que facta est ꝓpter cōuersionē populi ad deū ꝑ solicitudinē samuelis. Circa q̄d primo describit dicta cōuersio. ſcdo philistinoꝝ debellatio ibi. Et audierunt: tercio populi pax ⁊ bona ordinatio ibi. Facta ē ita ⁊c. Circa primū q̄ litra est intricata et indiget supplemento sicut et in pluribus alijs locis sacre scripture. sciendū q̄ beli mortuo samuel statim incepit discurrere ⁊ docere populū vt illū reduceret ad deū ꝑ debitā cōuersionem ad cultū diuinū. que quidē conuersio incepit a tēpore q̄ populus iā viderat maluz q̄d euenerat ꝓpter peccata filioꝝ beli: et audiuerat plagam philistinoꝝ ꝓpter archā dñi: ⁊ duravit tepe samuelis vsq̄ ad regnū regis saulis. s. xx. annis vel circiter. ⁊ hoc notat̄ cum dicit.

c Miserūtq̄ nuncios ad habitatores cariathiarim q̄ illa ciuitas erat securior et nobilior ꝓpter q̄d archa poterat melius ibi custodiri. Moraliter vacce portātes archā testamēti sunt p̄dicatores portātes verbū euangelij q̄ lactant filios spūales eos cōsolando. Mugiūt deuote orando. Recte incedūt sancte viuēdo. Nō declinant ad dextrā allecti mūdana ꝓsperitate. Nec ad sinistram ꝓstrati aduersitate. Et sic veniūt ad bethsames. que domus solis interꝑtatur. i. ad celum q̄d casa elios. i. solis nuncupat̄.

¶ In capi. vj. vbi dicit in postilla. Et itinere vno gradiebantur. i. vniformiter.

¶ Additio.

In libris antiq̄s trāslatio nr̄a sic hz. Ibant aūt vacce recto itinere. quod ꝓprie consonat hebraice veritati in hoc loco et magis conuenit ꝓpositō.

¶ Capitulū. vij.

Venerunt ergo. Descripta prostratione ꝓpli isrl ꝓpter filioꝝ beli peccata. Hic ꝓ̄r describit reuelatio ipsius q̄ samuelis merita. Et primo ponitur continuatio ad p̄dicta. ſcdo reuelatio ista: ibi. et factū est. In fine p̄cedentis capituli dictuz fuit qualit̄ significatū fuit virꝰ de cariathiarim q̄ archā ad se ducerēt. Hic ꝓ̄nter oñditur q̄liter hoc fecerūt cū dicit.

a Venerūt ergo viri ⁊c. ad ciuitatē suā. b Et intulerūt eā ⁊c. hoc non fuit factū statim. ꝙ per magnum tp̄s post. q̄ ꝙ aliq̄d tp̄us steterit in cariathiarim: ⁊ inde trāslata fuit in maspha. ⁊ inde in galgala. vt dī libro de hebraicis q̄nibus. ⁊ postea fuit translata in nobe vbi erat tpe saul ꝑm q̄ dī. j. xxj. ⁊ inde trāslata est ꝓ-

c Miserūtq̄ nuncios ad habitatores cariathiarim q̄ illa ciuitas erat securior et nobilior ꝓpter q̄d archa poterat melius ibi custodiri. Moraliter vacce portātes archā testamēti sunt p̄dicatores portātes verbū euangelij q̄ lactant filios spūales eos cōsolando. Mugiūt deuote orando. Recte incedūt sancte viuēdo. Nō declinant ad dextrā allecti mūdana ꝓsperitate. Nec ad sinistram ꝓstrati aduersitate. Et sic veniūt ad bethsames. que domus solis interꝑtatur. i. ad celum q̄d casa elios. i. solis nuncupat̄.

¶ In capi. vj. vbi dicit in postilla. Et itinere vno gradiebantur. i. vniformiter.

¶ Additio.

In libris antiq̄s trāslatio nr̄a sic hz. Ibant aūt vacce recto itinere. quod ꝓprie consonat hebraice veritati in hoc loco et magis conuenit ꝓpositō.

¶ Capitulū. vij.

Venerunt ergo. Descripta prostratione ꝓpli isrl ꝓpter filioꝝ beli peccata. Hic ꝓ̄r describit reuelatio ipsius q̄ samuelis merita. Et primo ponitur continuatio ad p̄dicta. ſcdo reuelatio ista: ibi. et factū est. In fine p̄cedentis capituli dictuz fuit qualit̄ significatū fuit virꝰ de cariathiarim q̄ archā ad se ducerēt. Hic ꝓ̄nter oñditur q̄liter hoc fecerūt cū dicit.

a Venerūt ergo viri ⁊c. ad ciuitatē suā. b Et intulerūt eā ⁊c. hoc non fuit factū statim. ꝙ per magnum tp̄s post. q̄ ꝙ aliq̄d tp̄us steterit in cariathiarim: ⁊ inde trāslata fuit in maspha. ⁊ inde in galgala. vt dī libro de hebraicis q̄nibus. ⁊ postea fuit translata in nobe vbi erat tpe saul ꝑm q̄ dī. j. xxj. ⁊ inde trāslata est ꝓ-

saulis. s. xx. annis vel circiter. ⁊ hoc notat̄ cum dicit.

d Et factū est ⁊c. i. translata fuit ibi de bethsames. vt p̄dictū est. e Multiplicati sunt dies. in quib⁹ samuel hortabatur ꝓpulū ad bonū f Erat quippe ⁊c. postq̄ inceperat samuel docere populū. g Et requeuit ⁊c. scz xx. annis quibus p̄fuit samuel. ⁊ subdit modus quo samuel reduxit populū ad deū a principio cū dicitur.

h Si in toto corde vestro reuertimini ad deū. Et patet lra vsq̄ ibi. i Congregate ⁊c. vbi renouauit fedus populi cū deo. ideo subditur.

k Hauserūtq̄ aquam ⁊c. Ra. sa. dicit q̄ hoc fecerunt in signū humiliatōis. q. dicerēt. sicut aqua effusa ad nihiluz valet vltra sic in ꝓſpectu tuo nihil sum⁹ nec valem⁹. Jonathan filioꝝ ziel marie reputatōis apud hebreos hoc exponit de cōuersione cordiū ad deū. ⁊ sic p̄cas aq̄s intelliguntur lachryme cōtritionis exeuntes a corde: ⁊ per oculos effuse.

l Judicauitq̄ samuel ⁊c. q̄ nō solū reconciliauit ꝓplm dño. ꝙ etiā vnūquēq̄ de ꝓplo ad ꝓrimū suū iniurias ⁊ forefacta ad equitatē iusticie reducēdo. Aliter aūt exponitur ꝑm aliq̄s ab illo loco. Erat q̄ppe annus vicesim⁹. s. quo archa dñi māserat in cariathiarim ita q̄ ꝙ h notat̄ q̄ tot annis māsit ibi anteq̄ inde alibi trāsferet. ⁊ q̄d seq̄t. Hauserūtq̄ aquā. dicūt aliq̄ q̄ in illa aq̄ erāt maledicta congesta: sicut in sacrificio zelotipie ita q̄ labia bibentiū si fuissent ydolatre ita iūgebāt̄ q̄ nō poterāt abinuicē separari ⁊ ꝙ hoc quincebāt̄. sicut tpe moysi ꝙ totū aq̄ vbi puluis vituli aurei fuerat cōmixt⁹. put dictū fuit Exo. xxxij. Jō seq̄tur. Judicauitq̄ samuel filios israel in maspha. scz ydolatras inficiendo qui conuincebant̄ modo predicto

prima tñ expositio videt̃ mihi magis rõnabilis. lector tñ eligat quã voluerit. m Et audierunt philistĩm. Hic ꝓñr describit philistinoꝝ debellatio. Ad cuius intellectum sciendũ: q philistĩm post debellationẽ ꝑpli isrl̃ ꝓpter peccata filioꝝ beli tenuerũt ipm sub tributo. ne haberent ꝑsiliũ z opportunitatẽ rebellãdi inẽ/ direrãt eis ꝯgregationes ꝑpli fieri ꝓpter qõ audito q cõgregati essent in maspbat. venerũt ꝺ eos in ꝑliuꝝ ꝙ samuele orante z bolocaustũ ꝑ populo offerẽte fuerunt celit⁹ debellati. ſm q dr infra.

n Intonuit aũt dc. ita q ex fulgure multi fuerũt mortui z alij exteriti fugientes ꝑ magna pte occisi. z ꝑz lra.

o Facta ẽ itaq. Hic ꝓñr describit ꝑpli isrl̃ tranquillitas z bona ordinatio sub regimine samuelis. Et ꝑz lra vsq; ibi.

p Eratq; par dc. qz seruiebat isrl̃ ꝙ tributo.

q Iudicabat q; dc. s. vsq; ad institutionẽ z ꝯfirmatiõꝝ saulis. ex tunc enim saul habuit officiũ iudicandi.

r Et ibat ꝑ singulos ãnos circũiẽs dc. ꝑ loca ad videndũ opportuna. ꝓpter laborẽ z expẽsa. vt dr. j. xij.

s Reuertebatur q; in ramatha. vbi cõmunius iudicabat ꝓpulũ.

t Edificauitq; ibi altare dño. Sz in hoc videt̃ fecisse ꝙ legẽ. quia nõ debebat esse altare aliqũ ad immolandũ nisi in loco vbi erat archa: sicut dictum fuit Josue. xxij. que nõ legitur fuisse in ramatha. dicẽdũ q ex dispẽsatione dñi poterat alibi immolari. z ꝑ ꝓñs altariã dici. q ſm illud qõ dictũ fuit Deut̃. xij. z est satis verisimile. q a tpe quo archa fuit capta ꝑ philisteos vsq; ad tẽpus in quo fuit posita in tẽplo cõstructo ꝑ salomonem archa nõ habuit stabilẽ mansionẽ. qz tpe intermedio de loco ad locũ frequẽter fuit trãsportata. vt ꝑz ex ꝓdictis. z aliqñ ad exercitũ deportata. vt habet̃ infra. xiij. z ideo sacrificia votiua. ad que offerẽda boies nõ tenebant̃ ꝙ si fiebant ex deuotõe poterant alibi offerri ſm voluntatẽ z deuotionẽ offerentis. Sicut z alia sacrificia poterãt fieri tpe quo archa z tabernaculũ fuerũt in deserto: eo q archa adhuc non habebat stabilem mansionem sicut dictũ fuit Deut̃. xij. ca. tempore vero quo fuit in Silo non fuit hoc licitũ. ꝓut dictũ fuit Josue. xxij. q tabernaculũ z archa longo tpe fuerũt ibi: z habuerũt ibi stabilem mansionẽ. licet nõ ad semp.

Capitulum. viij.

Factum est autẽ. Descripta superius malicia filioꝝ beli. Hic ꝓñter describit malicia filioꝝ samuelis. qz vtra q fuit occasio/ ne terminareť regimen ꝑ iudices z reges instituerẽtur. Igit̃ circa hoc ꝓmo describitur filioꝝ Samuelis trãsgressio. ſcõdo populi petitio: ibi. Congregati ẽ. tercio dñi diffinitõ: ibi Et ait Samuel. Circa ꝓmũ dicitur.

m Et audierunt philistĩm q ꝯgregati eẽnt filij isrl̃ in maspbat. z ascẽderũt satrapes philistinoꝝ ad isrl̃. Qõ cũ audissent filij isrl̃: timuerunt a facie philistinoꝝ. Dixerũtq; ad samuelẽ. Ne cesses ꝑ nobis clamare ad dñm dcm nr̃m vt saluet nos de manu philistinoꝝ. Tulit aũt samuel agnũ lactantẽ vnũ z obtulit illũ holocaustũ integrũ dño. Et clamauit samuel ad dñm ꝓ isrl̃. z exaudiuit eũ dñs. Factũ ẽ aũt cũ samuel offerret holocaustũ dño: philistĩm inire ꝓliũ ꝙ isrl̃. n Intonuit autẽ dñs fragore magno in die illa sup philistĩm: z exterruit eos z cesi sũt a filijs isrl̃. Egressiq; filij isrl̃ de maspbat ꝑsecuti sũt philisteos: z ꝑcusserũt eos vsq; ad locũ qui erat sup bethchar. Tulit aũt samuel lapidẽ vnũ: et posuit eũ int maspbat z int̃ sen. z vocauit nomẽ loci illius lapis adiutoꝝ. Dixitq;: hucusq; auxiliat⁹ ẽ nob dñs. Et humiliati sũt philistĩm nec apposuerũt vlt̃ vt venirẽt in t̃minos isrl̃. o Facta ẽ itaq; man⁹ dñi sup philisteos cũctis diebꝫ samuelis. z reddite sunt vrbes q̃s tulerãt philistĩm ab israel: israeli: ab acharõ vsq; geth z t̃minos suos. Liberauitq; isrl̃ de manu philistinoꝝ. p erat q; pax int̃ isrl̃ z amoreũ. q Iudicabat q; samuel isrl̃ cũctis diebꝫ vite sue. r et ibat ꝑ singlos ãnos circuiens bethel z galgala z maspbat z iudicabat israelẽ in supdictis locis. s Reuertebaturq; in ramatha. ibi em erat dom⁹ eius. z ibi iudicabat israelẽ. t Edificauit etiã ibi altare dño. q. viij.

o Actũ est aũt cũ senuisset samuel b posuit filios suos iudices in isrl̃. Fuitq; nomẽ filij eius ꝓmogeniti iobel z nomẽ secundi abia: iudicũ in bersabee. Et nõ ambulauerũt filij illi⁹ in vijs eius: ſ declinauerũt post auaritiã b acceperũtq; munera: et peruerterunt iudiciũ. p Cõgregati ſ vniuersi maiores natu isrl̃ venerũt ad samuelem in ramatha. dixeruntq; ei. Ecce tu senuisti: z filij tui nõ ambulant in vijs tuis. Constitue nobis regem. vt iudicet nos: sicut z vniuerse habẽt nationes. r Displicuitq; sermo in oculis Samuelis. eo q dixissent: da nobis regem vt iudicet nos. s Et orauit Samuel ad dominum

a Factũ ẽ aũt dc. qz iã non poterat ita cõmode ꝑ loca ad iudicandum discurrere.

b Posuit filios suos iudices credẽs eos fore sue iusticie imitatores. sed hoc nõ fuit ita. vnde subdit̃.

c Acceperunt q; munera dc. et sic dupliciť peccauerunt. s. accipiendo munera ꝑ iudicio. quod nõ est licitũ. licet ꝓ labore iusto et bono iudices possint accipere stipendia ad victum decentẽ et honestũ. secũdo quia ꝓpter munera declinabãt a iusticia reddendo iudicium peruersum.

d Congregati ergo. Hic consequẽter describit populi petitio de rege habendo. cuius causa fuit malicia filioꝝ samuelis vt hic exprimitur cũ dicitur. Filij tui dc. Alia fuit quia audierãt naas regẽ filiorum ammon disponẽtẽ exercitum ad veniendum contra eos. et ideo volebant habere regem capitaneum sui exercitus contra eum: et hec causa hic daretur. sed infra exprimitur duodecimo capitulo.

e Displicuit sermo dc. ꝓpter tria vnũ fuit. quia displicuit sibi malicia filioꝝ suoꝝ. que vsq; tũc latuerat ipm. Aliud fuit ꝓpter bonoꝝ diuinũ qui videbat̃ contemni seu diminui eo q retinuerat sibi in populo isrl̃ nomen regium. Tercio quia populus in hoc volebat assimilari gentilib⁹ dicẽs. Cõstitue nobis regẽ sicut z vniuerse habẽt natões. vt immediate ꝓponit̃. f Et orauit

Dixit aũt dñs ad samuelẽ. [g] Audi vocẽ ppli in oĩbꝫ q̃ loq̃t tibi [b] Nõ em̃ te abiecerunt ꝫ me: ne regnẽ sup eos Juxta oĩa opa sua q̃ fecer̃t a die q̃ eduxi eos ꝛ egypto vsq; ad diẽ hãc: [i] sicut ꝛreliquerũt me ⁊ seruierũt dijs alienis: [k] sic faciũt etiã tibi. Nũc g̃ vocẽ eoꝝ audi [l] Verũtamẽ ꝓtestare eos: ⁊ ꝓdic eis ius regis q̃ regnaturus est super eos. Dixit ita q; samuel oĩa ẏba dñi ad ppl'm q̃ petierat a se regem: ⁊ ait. Hoc erit ius regis q̃ imperatur⁹ est vobis. Filios vestros tollet ⁊ ponet in curribus suis: facietq; sibi eq̃tes ⁊ p̃cursores q̃drigarũ suaꝝ ⁊ constituet sibi tribunos ⁊ cẽturiones: ⁊ aratores agrorum suoꝝ: ⁊ messores segetum: ⁊ fabros armorum et curruũ suoꝝ. Filias quoq; vestras faciet sibi vnguẽtarias ⁊ focarias ⁊ panificas. Agros q̃ vestros et vineas ⁊ oliueta optima tollet ⁊ dabit seruis suis. Sed et segetes vĩas ⁊ vineaꝝ reddi tus addecimabit: vt ꝛt eunuchis ⁊ famulis suis. Seruos etiã vestros et ancillas ⁊ iuuenes optimos ⁊ asinos auferet: ⁊ ponet in ope suo. [m] Greges q̃ vestras addecimabit [n] vosq; eritis ei serui [n] Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quẽ elegistis vobis. et non exaudiet vos dñs in die illa. q̃ petistis vobis regẽ. Noluit aũt ppls audire vocẽ samuelis ꝫ dixerũt. [o] Nequaq̃. Rex em̃ erit sup nos: ⁊ erim⁹ nos q̃ sicut oẽs gentes ⁊ iudicabit nos rex noster: ⁊ egredietur añ nos: ⁊ pugnabit bella nostra ꝓ nobis. Et audiit samuel oĩa verba populi: ⁊ locutus est ea in auribꝫ dñi. Dixit autem ꝟminus ad samuelẽ. Audi vocẽ eoꝝ ⁊ constitue super eos regem Et ait samuel ad viros ĩsrahel. [p] Vadat vnusquisq; in ciuitatem suam.

[a] Dic q̃r ponit ꝛei diffinitio. samuel em̃ istud negociũ reduxit ad dñm qui rñdit. [g] Audi vocẽ populi. ꝛe rege instituẽdo. [b] Nõ em̃ te ꝛc. q̃ tu solũ eras me⁹ vicarius. ⁊ q̃ ista petitio eoꝝ ex malo ꝓcesserit: oñdit cũ subditur. Juxta oĩa opa sua ꝛc. Sequitur.

[i] Sicut ꝛereliquerũt ꝛc. oñdẽtes facto q̃ non haberẽt me ꝓ rege suo.

[k] Sic faciunt etiã tibi. abijciẽꝫ te ne sis vicarius meus.

[l] Verũtamen ꝓtestare eos ⁊ ꝓdic eis ius regis ꝛc. Circa q̃ sciendũ q̃ aliq̃ sũt ꝛe iure regis in necessitate positi ꝓpẽ boni cõe regni. ⁊ sic oĩa q̃ inferꝫ exprimũtur a samuele sẽ ꝛe iure regis. q̃ i tali casu oĩa sũt regis vel principis ⁊ exponẽda vel exprimenda ꝓ bono cõmuni sicut ⁊ in corpore naturali videmus q̃ manus vel etiã alia ps corporis. naturali instinctu exponit ꝓ obseruatione vite ipsius corpoꝝ. Si aũt accipiatur alio mõ ius regis extra necessitatez sic plura exprimunt a samuele que nõ ptinẽt ad ius ipsi⁹ regẽ vtpote oĩa illa que reddunt populũ subditũ seruilem: ⁊ que nõ respiciũt bonũ cõmune. ꝫ magis bois i regno positi voluntatẽ. ⁊ talia p̃dixit eis samuel ad retrabendum eos ne peterẽt regẽ q̃ eis nõ expediebat. ⁊ q̃ regimen ꝓpter magnitudinẽ ptãtis regni cõcessam ꝛe facili cõuertitur in tyrannidẽ. vñ ⁊ Deut. xvij. vbi agit ꝛe cõstitutione regis dr̃. Nõ multiplicabit sibi equos. nec reducet ꝓplm meũ in egyptũ. s. quasi seruũ. nec habebit argenti ⁊ auri immensa ponder̃a. ⁊ ibidẽ subdit Nec eleuet̃ cor eius in superbiã super fratres suos. et ꝫm istũ duplicẽ intellectũ exponẽda sunt q̃ sequuntur. ꝛe regio iure vsq; ibi.

[m] Qsq; eritis ei serui. si cõuertatur regnũ in tyrannidem: q̃ ꝛe facili fit saltẽ in pte ꝓpter magnã regis potestatem. [n] Et clamabitis in die illa ꝛc. i. ꝓpter oppressionẽ quã vobis inducet. Sequitur.

[o] Nequaq̃. s. dimittet nos deus exaudire si regẽ habeam⁹. Cetera patẽt vsq; ibi. [p] Vadat vnusq̃sq; in ciuitatẽ suã. hoc aũt dixit samuel. vt sup electionez regis inquireret dñi voluntatẽ. a qua ꝛepẽdet regis institutio: ꝫm q̃ habet Deut. xvij. vbi ꝛe institutione regis dr̃. Eum cõstitues regẽ quẽ ꝟmin⁹ deus tuus elegerit ꝛe numero fratrũ tuoꝝ. Ad maiorẽ p̃dictoꝝ euidentiã queriẽ vtrũ filij ĩsrl' peccauerũt petendo super se regem. Et arguitur q̃ nõ quia petere illud quod est bonũ simplr ⁊ ꝛe dictamine rõnis recte non est pctm̃: gubernatio aũt ppli ꝓ regẽ est optima: vt dicit phs. iij. polit. ⁊ ꝓ dñs ẽ ꝛe dictamine rõnis recte q̃ magr̃ respicit bonũ cõmune q̃ pticulare ergo ꝛc. Jtẽ illud q̃ cõcedit lege divina licitũ est. q̃ nullũ pctm̃ cõcedit. ꝫ Deut. xvij. capi. cõcedit lex diuina filijs isrl' ꝓstonẽ regis: vbi dr̃. Cũ ingressus fueris trã quã dñs ꝛe⁹ tu⁹ dabit tibi ꝛc. sequitur Et dixeris ꝓstituã sup me regẽ ꝛc. ⁊ se quit. Eũ ꝓstitues quez dñs deus tu⁹ elegerit. ꝫ ꝛc. Contra infra. xij. ca. dr̃. Scietis ⁊ videbit q̃ grãde feceritis vobis malũ in conspectu dñi petẽtes sup vos regẽ. Ad ꝫ dicẽdũ. q̃ cũ regnũ sit optima politia cetere gentes a filijs isrl' petẽdo vel ꝓstituẽdo sup se regẽ nõ peccauerunt ꝫ magis bonũ egerunt. filij aũt israel hoc faciẽdo peccauerũt. vt ꝓz p ẏba samuelis ad ꝫ allegata q̃ habent infra xij. ca. ⁊ ꝓ dñs miraculũ a deo datũ ad verificationem verbi samuelis vt ibidẽ dr̃ cui⁹rõ est. q̃ deus ppli Jsrl elegit sibi spãlem ⁊ peculiarẽ p ceteris ppls. ꝫm q̃ dicitur Deut. vij. Te elegit dñs ꝛe⁹ tuus vt sis ei ppls peculiaris. ⁊ iõ voluit esse rex immediat⁹ illi⁹ ppli. ꝓpter q̃ ⁊ legẽ dedit ei in monte synai ꝓ seipm̃. i. per angelũ in psona illi⁹ loquentẽ: ⁊ nõ ꝓ hoiem mediatorem ꝓpter q̃ voluit homines gubernatores illius ppli ab ipso immediate instituí tanq̃ eius vicarij essent ⁊ nõ reges vel domini. vt ꝓz in moyse ⁊ ioue. ⁊ ꝛe iudicib⁹ sequẽtibus. ꝛe quib⁹ dicit in libro iudicũ. Suscitauit eis dñs talẽ vel talem iudicẽ ꝓpter q̃ filij israel fecerũt ꝑ ordinationem dñi petendo sup se regẽ hoiem mortalez cũ dñs hoc sibi retinuisset ⁊ ad bonũ ppli. q̃ semp gubernauit eos optime ⁊ ꝓterit q̃diu fuerũt boni subditi. ⁊ semp sic feciss̃et si ppls ille in bona subiectione sub dño stetisset. Ex dictis patet primũ argumẽtũ. q̃ si gubernatio regis optima est sequitur q̃ melior est gubernatio habere regẽ deũ imediate. quãto deus ẽ melior hoie. ⁊ iõ cõtra istã ordinationez petere nõ est bonũ ꝫ malũ. Ad scm̃ dicendũ q̃ illud q̃ dr̃ Deut. xvij. ꝛe cõstitutione regis q̃tuz spectat ad ppm nõ fuit cõcessio ꝓprie dicta. ꝫ magis ꝓmissio. sicut repudium vroris fuit ꝓmissum ad duritiam cordis coꝝ ꝓput dictũ fuit Deut. xxiiij. sicut tñ in repudio fuit ꝑceptuz q̃ varẽt libellũ repudij si repudiarẽt. sic in ꝓposito si ptinaciter regẽ habere vellent ꝑceptũ fuit q̃ ꝛe populo israbel haberẽt ⁊ nõ ꝛe alio vt ibidẽ dicit.

In capl'o. viij. vbi dicit in postilla. Vtrũ filij israel peccauerunt petendo sup se regẽ.

Additio.

Esponsio postillatoris ad hanc qōnē nō videtur ad plenū satisfacere. Nam institutio regis in aliq̄ gente vel pplo simplr cōsiderata nō tollit immediatam gubernationē diuinā ab eis. Stant em̄ simul q̄ dr̄ sit rer immediat⁹ alicui⁹ gentis ip̄am in ꝓncipali b⁹ immediate regendo seu gubernādo. ⁊ tm̄ cū hoc habeant supra se regē seu ꝓncipē hoiem mortalē. qđ manifeste ptz in pplo fideliū. ppls em̄ fideliū immediate a deo gubernari dicēd⁹ est. qđ ptz p rōnes a postillatore allegatas ꝑ filios israel. Nā si in antiq̄ lege ppm illū sibi deus elegit in speciales seu peculiarē: ꝑm illud Deut. vij. in postilla allegatū. nō tm̄ minus ⁊ longe magis ppls fideliuz in noua lege est a deo electus spālis ⁊ peculiaris. iurta illud. j. Petri. ij. Vos aūt estis gen⁹ electū. regale sacerdotiū. gens sancta. ppls acq̄sitionis. Silr etsi antiq̄s dicit legē p angelū in psona dei loquentē ⁊ nō p hoiem mediatorē. pamplius vo ⁊ pfectius catholicis legē dicit p scīpm. i. per filiū dei eternum. ⁊ p spm̄ sanctū in forma visibili missum. vñ si pplus ille rōnibus p̄dictis debuit p deū immediate gubernari: p eadē rōnes seu fortiores ppls fideliū immediate a deo debet gubernari. qđ etiā patet ex ꝓmissione xpi Math. vltio. Ego vobiscū sum oibus diebus ⁊c. qđ exponit vno mō p assistentiā xpi sue ecclie ꝓtinue ip̄am dirigēdo p occultos instinctus spūs sancti. vt idē postillator in eodem loco dicit. Ex quib⁹ cōsequēter hr̄ q̄ sicut ecclesia ⅓ a deo immediate interiori gubernatōe regat. non tm̄ ex hoc instituendo supra se regē hoiem in tpalibus peccat. vt ptz ex vniuersali ecclesie ꝓsuetudine q̄ maxime auctoritatis est. Sic pari mō ⁊ rōne dicendū vr̄ q̄ antiq̄ ⅓ deū habuissent regē ⁊ immediatū gubernatorē. tm̄ petendo simplr supra se regē nō peccassent. Nec valet dicere q̄ gubernatio diuina respectu ecclie immediate est q̄dā ad spūalia Nā etiā in spūalibus summ⁹ pontifex cōstituit in ecclia absq̄ peccato. immo sequēdo vestigia xpi dicētis petro. Pasce oues meas Job. xxj. Si aūt dicat q̄ summ⁹ pontifex tāq̄ dei vicari⁹ ecclesiā gubernat qđ verū est. idē etiā posset dici de regimine regali. vñ aplis de rege simplr loquens ad Ro. xiij. Nō sine causa gladiū portat: minister em̄ dei est. Preterea si peccatuz filios isrl̄ imposituz in hoc q̄ petierūt regē sibi ex rōne per postillatorē assignata causaretur: sequeret̄ q̄ semp in eodē peccato pseverarēt durante regio regimine. Nam sic etiā ſēdo semp fecissent ꝺ dei ordinationē q̄ sibi soli eoꝝ regimē immediatū retinuerat nolens q̄ sup eos bō mortalis regnaret. vt ait postillator. Ex quo vlteri⁹ sequit̄ q̄ oro samuelis ꝓ populo: vt deus eis ꝓceret hoc pctm̄ essz vana ⁊ ꝺ regulā diuine leg⁹ durante eoꝝ ꝓtumacia eodē in peccato. Rō hui⁹ est. Nā ꝑm legē diuinā nō dat̄ venia nisi correcto. vt ps Ezech. xviij. Cū auerterit se impius ⁊c. Sz ꝓstat. vt hr̄ infra. xij. ca. q̄ samuel populo sibi supplicāti vt ꝓ eo oraret ⁊ suū peccatū de petendo regē aperte cōfitenti rndit ne timeatis ⁊c. Et infra. Absit a me ne orem deū ꝓ vobis ⁊c. Ex q̄bus satis patet q̄ hmōi peccatū per populi cōfessionem et orationē ꝓbete fuit sublatū non obstante q̄ adhuc perseverabant in eodē peccato retinendo sibi regem illicit. ꝑm opinionē postillatoris. Preterea dicere q̄ ꝓcessio de cōstitutione regis filiꝰ israel facta Deut. xvij. nō fuit ꝓpria cōcessio ꝙ magis ꝓmissio sicut repudiū vxoris ⁊c. nō videt̄ rōnabiliter dictū. Nā q̄ matrimoniū sit inseparabile per hoiem ē de iure naturali ꝑm postillatorē ꝓut ipe nititur ꝓbare Matth. xix. Ⅎ hoc nō reputo esse verū ꝓut ibidem dño cōcedēte amplius declarabit̄. Constat aūt q̄ ꝓmissio facta de repudio nō tollit legē nature que indelibilis est. ꝙ in posito est oppositū. Nā constitutio regis in aliq̄ gente est cōformis iuri naturali. repñtat em̄ gubernationē mundi ab vno deo. ꝓut etiā pbs in politicis ⁊ alibi determinat vñ ꝓmittēte lege diuina regis ꝙstitutionē vt in ca. Deut. allegato. talis cōstitutio. s. regis remanet oīno licita tāq̄ iuri naturali cōformis ⁊ a iure diuino nō pbibita. Ex q̄bus vr̄ q̄ qō nō remanet sufficiēter soluta. Cū uit petendo regē simplicit̄ cū hoc tam sibi esset a deo concessum: ⁊ iuri naturali ꝙforme. ꝙ peccauit petēdo regem certo modo contra diuinā ordinationē. Ad cuius declarationem sciendum q̄ constitutio regis iurta potestatem sibi concessam potest esse dupliciter. Primo modo q̄ rex habebat plenā potestatē in populo sibi subdito non solum in bis que ad defensionē pertinēt subditoꝝ seu ad eoꝝ dispositiuā gubernationem. sed etiam in bis que pertinēt ad oēs actus iudiciales. intantū q̄ rer sic cōstitutus dicit̄ esse absolutus legibus. ꝓut legiste de imperatore dicere solent. Similiter vt ⁊ de regibus qui superiorem nō cognoscunt asserit̄. ⁊ talis rex dicitur esse super omnia iura positiua. seruādo ea ad libitū vel reuocādo. ꝓut in pluribus mundi partibus non solū paganoꝝ sed etiā catholicoꝝ esse dinoscitur. Et quia bonas seu magnas fortunas ferre non possz nisi virtuosus. vt habet in. x. Ethico. pfecta aūt virtus raro inuenit̄. idcirco ꝓter tantā potestatē regibus concessam seu ab eis vsurpatā frequēter in tyrannidem labunt̄: qđ est pessimū regiminū. vnde ⁊ de talibus pōt intelligi illud Osee. xiij. Dabo eis regē in furore meo ⁊c. In penā em̄ populoꝝ dantur eis reges q̄ tm̄ absoluta vtant̄ potestate. Secundo modo potest cōstitui rer cū potestate limitata: sic. s. q̄ in bis saltem que ad iusticiā pertinēt pcipue cōmutatiuā sit sub legibus iam ordinatis ⁊ legitimis consuetudinib⁹ quas in se ⁊ alijs obseruari faciat fortiter et equēdo. ⁊ inferiorum iudiciū defectū legitime supplendo: nec tm̄ ora eas temerarie aliquod agendo. Similit̄ auferēdo a se omnia illa que cupiditati seu cōcupiscētie vel superbie occasionē pstant. ex quoꝝ appetitu frequēter declinatur ad tyrannidē. Et quia ꝑm Tho. in ꝑma secūde. q. cv. articulo ꝓmo in corpore questionis. Ordinatio ꝓncipatus qua lex diuina antiquis institut fuit optima. Idcirco isto modo concessum fuit filiꝰ israel instituere supra se regem. non autez primo modo. quod patet ex hoc. nam in eodem capitulo ⁊ cū textu Deut. xvij. cum ageretur de constitutione regis: dominꝰ dirigens verba populo ait. Cum dixeris. Constituam super me regem sicut habent omnes per circuitū nationes. qđ intelligitur de primo modo regnandi predicto. Cetere em̄ nationes vt in pluribus reges habent cū prima potestate. que sepe in tyrannidē vertitur. Unde salvator ait. Reges gentiū dominant eorum ⁊c. Lucē xxij. Quē modū constituendi regē dominus ei nō concessit sed potius scōm modū. Nam ibidē dedit eis regulas tam in modo eligendi q̄z in modo viuendi ipius in se q̄z etiam ad deum. ⁊ ad subditos tales q̄ omnino contradicunt modis cōmunibus aliarū nationū seu gentium. In modo em̄ eligendi ad cauendas violentias ⁊ fraudes que in similibus electionibus solent contingere. instituit vt spectaretur iudiciū diuinū. vnde ait. Eum constitues quē dominus deus tuus elegerit. Similiter ad vitandum imitationē consuetudinū aliarū nationum ait. Non poteris alterius gentis hominez regem facere. Consequēter prohibuit regi multiplicare equos currus ⁊ vxores. et immensa argenti et auri pondera. que occasionem pstant tyrannidi: vt dictuz est. Similiter instituit vt rex semp legeret et cogitaret de lege dei. vt continuo esset in dei timore et obedientia cum dicit. Describet sibi. Deuteronomiū legis huius ⁊c. legetq̄ illud omnibus diebus vite sue. vt discat timere deum ⁊c. Similiter instituit vt non superbe seu tyrannice contemneret opprimeret cum dicat. Ne eleuetur cor eius in superbiam. super fratres suos ⁊c. que omnia contradicunt modo primo regnandi qui est cōmuniter gentium seu nationū. vt dictum est. Sed constat q̄ filiꝰ israel regis institutionem primo modo eis non concessō. sed potius implicite seu interpretative eis pbibito petierūt. vt patet per verba principalia sue petitionis in hoc capi. vbi sic dicitur. Pone nobis regem vt iudicet nos sicut gentes. Non em̄ solū petebant esse sub rege. modo eis a dño concesso q̄ est scōs modus. ꝙ vt rex iudicaret eos nō quo reges cōmuniter iudicabant gentes. s. absolute. ⁊ absq̄ limitatione

ptātis ⁊ refrenatōe appetitus ꝑut mortꝭ omunis erat
inter gentes p̄serim co tpe. ⁊ ideo seqūtur. Displicuit
sermo in oculꝭ samuelis eo ꝙ dixissent. Da nobis regē
vt iudicet nos. Nō em̄ displicuisset si regē simplr peti
uissent modo eis a dño concesso. sed ꝓpter ista additi
onē. Vt iudicet nos sicut gentes. quod intelligit mō
primo p̄dicto. vñ ⁊ sequitur. Dixit dñs ⁊c. Mo te ab
iecerunt ꝫ me. petendo em̄ regē cū potestate ⁊ iurisdi
tione absoluta: sicut inter gentes implicite petebant
ip̄m ꝑtra modum instituendi regē sibi concessum: vt
dictum est. vnde ⁊ statim deus mandauit: vt ꝓlo ꝑte
starꝛetur seu declararet ius regi tali modo regnaturi di
cēs. Filios vros tollet. filias vestras faciet sibi vnguē
tarias ⁊c. vñ ⁊ finaliter ius huius regis ꝓcludit. vos
q̄z eritis ei serui: qō ꝓprie ē tyrannoꝝ qui suis subditis
vt seruis p̄cipatur. qō totum occasione pleniſſime
potestatis regi concessum ad modū cōmunē gentiuꝫ
ꝑtra diuinā ordinationē ꝓtingere consuevit. In qua
quidē petitōne quātiosa ptinacīe ꝓseuerātes samueli
iura regni tyrānica explicati rn̄derunt. Mequaq̄: rex ei
erit super nos: ⁊ erim⁹ nos quoq̄ sicut oēs gentes. ⁊
iudicabit nos rex nr̄ ⁊c. In quo cuidētius explicaue
runt petitōꝝ eoꝝ esse ꝑtra diuinā ordinatōꝝ ⁊ ꝓcessio
nē vt dictū ē. ⁊ sic patet manifeste quō in hoc peccaue
runt. de quo pctō veriſilr penituerunt petetes a samu
ele vt oraret ꝓ eis deum. vt. j. rij. c. vbi samuel offerēs
se ꝓ eis oratuꝝ ꝓtestatus est. Igitur timete deū ⁊ ser
uite ei ⁊c. q. d. pctm̄ ꝓmissum in petendo regē mō p̄di
cto dimittet vobis: dū tamē nō derogetur diuinis le
gibus seu ordinatōibus. Si autē dicat q̄ si vere ꝓpls
penituisset saulem amouisset a regno. Ad hoc dicē dū
q̄ hoc iā nō poterant facere. primo quia erat iam saul
tpe pnie ꝓpli ad instantiā eorum a deo per samuelē vn
ctus. vt. j. r. ca. vnde ⁊ eius amotio seu reuocatō vide
retur q̄dammō ꝑtra bonoꝝ diuinū. ⁊ ideo cum samu
el dixisset sauli. j. xv. ca. Scidit dñs regnū israhel a te
hodie ⁊c. subiungit ibidem. Porro triumphator in is
rabel penitudine non flectet ⁊c. q. d. ⁊ si tu iā es a deo
abscisus: nō tn̄ statim amoueris a regno: ne dñs vide
atur quasi penitudine flecti. scdo q: saul post victoriā
in iabes galaath habitā erat vallatus in regno. tercio
quia eius regnū publice erat in galgala renouatuꝫ: vt
j. xj. ca. Nec obstat q̄ cum populus confiterēt pecca
tum suū: samuēli dixerūt. Addidimus em̄ petis nr̄is
malu⁹ vt peteremus regē. xij. ca. vbi nō fuit facta mē
tio de mō regnādi: vt inter gentes ⁊ hmōi. Vaꝝ hoc ē
breuitatis causa omissum cum iam in loco ꝓprio sepe
repetitū fuisset: vt dictum est. De regno autez dauid
nō ē mētio in hoc faciēda. fuit em̄ ipsius regnū pro se
⁊ suis successoribus a deo per samuelē iustum ⁊ a deo
iudicē ꝓstitutū ablq̄ aliqua ꝓpli petitōe seu instātia in
stitutū: vt ꝑz infra. xvj. ca. Potest etiā dici ad questio
nē p̄cipalē ſm quosdā q̄ filij israel peccauerūt petēdo
regē nō solū p̄dicto mō. ꝫ etiā iniuriādo Samuelē iu
stū ⁊ a deo iudicē ꝓstitutū. licet em̄ filij sui quos cōsti
uerat iudices peccassēt: vt ꝑz i p̄ncipio hui⁹ ca. nō
tamē ex hoc in scriptura legit imposita culpa samue
li: sicut beli imponit ex pctō filioꝝ supra. ij. c. Nō dif
ferētie ē. nā peccata filioꝝ beli erāt publica seu noto
ria tam sibi q̄z ꝓpl̄o. peccata vo samuelis filiorū nō ita
erant publica seu manifesta: peccabāt em̄ i accipien
do munera: ⁊ peruertendo iudicium quod pluries fit
occulte ⁊ colorate. ⁊ sic p̄sumendū est q̄ samuele igno
rante hoc feciſſent: p̄sertim q: non fuit antea monit⁹
nec redargut⁹ sicut beli. vñ vt samuel oñderet innocē
tiā suam. j. xij. ca. requisiuit ꝓpl̄m. ꝑmo p̄tando filios
suos ꝓpl̄o: vt redderent rōem de seipis dicēdo. Ego se
nui. ⁊ filij mei vobiscū sūt. q. d. vt puniatis eos ſm de
licta eoꝝ. secundo requirit eos de seipso dicēs. Ego p̄
sto sum: loquimini de me coram domino ⁊ coraꝝ christo
eius. Utrum bouem cuiusq̄ tulerim ⁊c. vsq̄ ibi. Te
stis ē dñs. quia nō inueneritis quippiā in manu mea ⁊
sic patet q̄ ipse volebat se purgare ab infamia sue de
positionis. Concordat cum hoc glosa que sup illud ꝛbū
Mō te abiecerunt ꝫ me: interlineariē dicit. Qui vos sper
nit me spernit: in quo patet q̄ cuꝝ samuel ꝓstitut⁹ a deo
sine cā spernebat: deus ipse videbat sperni: i quo mani
feste peccabāt: etiā si petitio regis post obitū samuel eēt
licita eo modo quo petita fuit. de quo peccato videntur
penituisse: cum eū postea tā in vita q̄z in morte multū ho
norifice tractauerūt: vt ꝑz ex decursu hystorie. Et sciēn
dum q̄ hic secūdus modus respondendi ad questionez
non repugnat primo. ex vtroq̄ em̄ simul posset formari
sufficiens responsio: vt patet intuēti.

Replica.

Burgēn. saltum faciēs vsq̄ ad primū regū: in quo
vsq̄ ad octauū capl̄z nō mouet nisi difficultates
vocales: ꝺ q̄bus nō iudico cū res sit nota. In hoc
octauo capitulo vbi postillator querit: disputat et cōclu
dit q̄ filij israhel peccauerūt petēdo super se regē. Bur
gēn. longa digressione: ꝫ non multa rōne nititur determi
natione postillatoris infirmare: et vt clarius appareant
Burgēn. ineptie: digressionē eius redigam i certa dicta
que per ordinem tractabo ꝑm merita eorundē. Primuꝫ
igitur eius dictum est q̄ stat simul gentē regē aliquē bñ
mortalem. deum tamē eius gentis fore immediatū regē
⁊ gubernatorē p̄cipalē. ⁊ per illud dictuꝫ putat Bur
gēn. soluere argumentū: qō postillator ꝓ conclusione fa
cit. q̄ videlicet iudei peccauerūt regē petēdo. Putat eti
am per idem replicare contra solutōez datā ad argumē
tum iudeoꝝ in ꝓtrarium: ⁊ fortassis bñ putaret si dictū
illud esset in ꝓposito vez: nūc autē falsitas illi⁹ dicti patꝫ
ex litera: iuncta glose interlineari. dicit em̄ lra. Mō te ab
iecerūt ꝫ me: ne regnē super eos. iuxta oīa opa sua que
fecerunt a die qua eduxi eos de egypto vsq̄ ad diē hanc:
sicut dereliquerūt me ⁊ seruierunt dīs alienis sic faciunt
etiā tibi. hec in lra. Glo. interlinearis dicit: qui vos sper
nit me spernit. ⁊ infra capi. xij. resumit pctm̄ hoc: ibi petē
do regem. quibus suppositis non stat q̄ deus sit rex ⁊ gu
bernator: sic rege postulato. vt dicit lra cum glo. nisi ge
nerali influentia quā iudei abūcere non potuerunt. ꝫ il
la non est ad ꝓpositum Burgēn. nec exempla que ponit
valent in hoc casu: q: etsi ecclesia ⁊ populus xp̄ianus ha
bet reges i spiritualibus: vt papā. ⁊ tēporalibus: vt im
peratorē: ⁊ eos veneratur: eisq̄ subiectus est. tamē dei re
gnū p̄cipale ⁊ immediatuꝫ non abūcit. sed potius re
gnū hoim vie dei contrarium vsq̄ ad mortem contem
nit: vt patet in primitiua ecclesia in tempore apostoloꝝ
⁊ martyꝝ. Secundū dictum Burgēn. est. quia peccatuꝫ
iudeorum regem petentium confessione populi ⁊ samu
elis oīone fuit abolitum manēte tn̄ regimine regio. ideo
petitio regalis regimis nō fuit peccatū. Nam manente
pctō pctm̄ nō cēsetur abolitum. ꝫ hoc dictū fundat sup
falso fundamēto. nā petere regē absolute non est pecca
tum in ꝓposito cōmissum. ꝫ petere ꝑtra dei ordinatiōem
est in ꝓposito peccatū. quia sic petere est dei ordinatiōem
cōtemnere et deū abūcere ne regnet. Nunc aūt deus no
luit aliquē huic populo p̄fici: vt iudicez regē aut sacer
dotem. nisi sua ordinatiōe: vt ꝑz ꝑ totū decursū vte. test.
ab exitu egypti vsq̄ huc. populus autē deū ⁊ hanc eius
ordinationē abiecit petens regē dari a samuele videlicz
per electionē vel humanā institutionē: sicut ⁊ ceteri nati
ones regem haberent. vñ dr in lra. Congregati vniuersi
seniores natu dixerūt ad samuelē. Cōstitue nobis regez
vt iudicet nos: sicut cetere nationes. non dixerunt. pete
nobis a deo regez ⁊c. quō si dixissent non peccassent: nec
dei ordinationi ꝓtraueniſſent. Cū autē de peccato sic cō
misso penituissent: ⁊ errorē prefatū correxissent: ⁊ samu
el ꝓ eis orasset: peccatū est abolitū: vt patꝫ infra. xij. ca. i
lra iūcta glo. interlineari: nec rex tūc fuit ꝓstitutus sicut
petitus. petebat em̄ cōstitui ordinatōe hūana: vt oñsuꝫ
est. ⁊ hoc fuit peccatū. sed petitō vt sic nō habuit effectū
q: instituebat electione ⁊ vnctione dei. Mō erat igr pec
catū sub rege sic constituto ꝑmanere. Burgēn. igit erra
uit in fundamento putans ꝓpl̄m ꝑmansisse sub regimie
regio: vt petito: qō falsuꝫ est: vt patꝫ ex dict̄. Quib⁹ bene

pensatis obiectões Burg. ꝺtrā postil. nulli⁹ sunt efficacie. Sed burg. idē ꝓsumēs aliter absoluere questiõ ez mo tā: dicit ꝺnũ. Est igr terciũ eius dictuz tale. qz petere re gē fuit ꝓlo a deo ꝓcessũ deut. xvij. iõ petēdo ñ peccauit. Illud dictũ respiciēdo bñ lrāz allegatā vr supponē falsũ qz in illa lra nó ponitur aliquod vbũ pertinēs ad ꝓcessionē de rege petēdo Est em̃ hic tenor litere allegate. Cum ingressus fuer⁹ trā quā dñs de⁹ daturus ē tibi⁊ possederis eā: habitaueris q̄z in ea: ⁊ dixeris. Constituā supra me regē. sicut bñt oēs ꝑ circuitũ nationes. eũ constitues quez dñs de⁹ tu⁹ elegēit de numero frm̃ tuor. Ecce lra. cuius sensũ supra: Deut. xvij. dixi habere sensum ꝓnosticuz. ꝓnosticauite m̃ de⁹ in deos sic dicturos. nõ ꝓcepit nec⁹ concessit. sed ordinauit ꝑmittētē negatiuā. s. q̄ sic dicēdo nõ constituerēt regē ni si electõe ꝓcedēte. Huic aũt ordinatõi petēdo a samuele regē erp̃sse cõtradixerũt. tũ qz petierũt ab humana ptāte. tum qz sicut cetere natões que ad diuinā ordinatõem nõ respexerũt. igr peccauerũt. quod ē contra terciũ burgēñ. dictũ. Quartũ dictuz ē q̄ regis ꝓstitutõ ꝓtingit duplr. vno mõ ꝑm potestatē regendi illimitatā. alio mõ limitatā. Primo mõ cõstituit rex absolutus legib⁹ potēs regere ꝑ libito wlũtatis exemplificat ꝺ imperatore⁊ alijs regib⁹ tā catholicis q̄z infidelib⁹. Secdo mõ ꝓstituit rex obligat⁹ ad seruādũ leges pertinētes ad se et subditos. Sed ista distinctio nõ est artificialis. q̄uis em̃ multi ꝑncipātur viciose ꝑm primũ membz. nõ tñ ad sic ꝑncipādum instituuntur: immo in ꝓposito casu iudei ex viciato regimine filioz samuelis acceperũt occasionē petēdi regē. Dicit nāq̄z in hoc capitulo q̄ filij samuelis declinauerẽt post auariciam: ⁊ acceperũt munera ⁊ peruertebãt iudicia. ꝯgregati sunt ergo omnes maiores natu isrl̃ venerũt ad samuelē i ramatha. dixeruntq̄z ei. Ecce tu senuisti. et filij tui nõ ambulãt in vijs tuis: ꝓstitue nobis regē. vñ luculenter apparet q̄ petebant regē: vt euaderēt ꝑmũ modũ regendi. quis igitur desipiens diceret eos petisse tyrānicus: quē iudei petēdo regē petere nõ potuerũt. quēadmodũ vult Burg. Mã implicare videt q̄ ꝺs ℥ voluntatē aliq̄d instituat vel eligat: cum omnis talis libera institutio ⁊ electio sit wlũtaria. Si igitur fieret ℥ voluntatez esset inuolũtaria: per ꝺñs implicatio. Iste⁹ confirmatio põt videri i lumine nature. quēadmodũ Aristot. iij. politicoz omnẽ ꝑncipatũ distinxit in tpatum ⁊ viciatũ Tempatũ dixit i quo ꝑncipãs ꝺñatur ad cõe bonuz cõferẽs ꝑm wluntatē subditoz. Viciatum autē dixit deficere in altero vel vtro q̄z. Certũ ē igitur viciatum nõ peti eligi vel ꝓstitui a subdit̃. qz o mnis talis ē ꝓter. imo cõtra wluntatē subditoz. Sc̃dꝰ igitur ꝑncipatus ⁊ mod⁹ regnādi a subdit̃ peti nõ põt. sed solũ primus. q̄ si vertit̃ in tpatum ⁊ tyrannidē potius subditi dicēdi sunt talem ꝑncipatũ pati q̄z petere. Hec exempla burg. de imperatore ⁊ alijs sunt vera. Mõ em̃ tales subditi cõstituunt̃. sed tpato mõ ꝓstituti sepe intpati ⁊ viciosi fiunt. Hec veruz est de regũ ⁊ imperatoz iudicio q̄ sunt electi et instituti ad iudicãdũ ꝑm arbitriuz voluntatis. q̄ sunt instituti ad iudicandũ: nõ de legibus sed ꝑm leges. ⁊ si aliq̄n modum democraciã: in his casibus subditi poti⁹ patiunt̃ q̄z agũt qz tales casus nõ ꝓueniũt ex subditoz institutiõe. q̄ instituto ℥ dicit. Mã titulus eius est. N. dei gr̃a romanoz rex ⁊ semp augustus. hoc ē reipublice nõ ꝓuate accõmodus. Ita ⁊ alioz regũ ꝓtestatões sunt sub tei gr̃a. q̄ viciatũ principatũ nõ admittit. Et q̄bus ꝑz q̄ soluto Burg. quā ꝓcludit suis inepte dictis: videlz q̄ iudei petētes regē vt regeret intpato ⁊ viciato regimie. qđ apud eum dicitur illimitatum peccauerũt: nihil valet. qđ ꝑz ex predictis. Et certe quātũcum q̄z barbari scienter sibi ꝑis nocere non possunt nocerent aũt sibi ꝑis si ꝑm burgē ℥ cõez ꝓferes peterẽt⁊ petiuissẽt. Mõ em̃ talē regē quantũcũq̄z barbar⁹ elegit. patit̃ qui dez bñ. vñ dixit Aristo. de hmõi

omnẽ popolum. [1] Perierãt autẽ asine Cis patris saul Et dixit Cis ad saul filiũ suum. Tolle tecum vnum de pueris: ⁊ consurgẽs [k] vade: ⁊ qre asinas. Qui cum transisset ꝑ montẽ Ephraim ⁊ ꝑ terram salisa: et non inuenissẽt: transierunt etiam ꝑ trā salim: ⁊ non erant

viciose ꝑncipātib⁹. Sustinẽt q̄dẽ boies talẽ ꝑncipatũ nihil ꝓtristari ꝓpter ipsoz barbarā ⁊ seruilẽ naturā. ⁊ ꝓsuetudinis auxiliũ. ⁊ ꝓter ea q̄ dicta sũt Burg. fortasse puia ducet⁹ in fine sue inutilis digressiõis ponit huius qõnis solutõz meliorẽ. que q̄i coincidit cuz postil. q̄ vicz iudei peccauerũt petēdo regẽ nõ simplr ꝑ ꝓpter abiectõz samuelis sine sui culpa vsq̄z ad abiectionẽ dei: iuxta glo. Qui vos spernit me.

Capitulum. ix.

Et erat vir de beniami. Regimie iudicũ terminato. Hic ꝺñr agit̃ de regno. ⁊ ꝑ de regno labili saulis. Secdo de stabili. s. ipsi⁹ dauid ca. xvj. Prima in tres diuidit̃. qz ꝓmo describit̃ ipi⁹ saulis regis institutio. Secdo instituti transgressio. ca. xiij. tercio transgressoris reprobatio: ca. xv. ibi. Factum est autẽ vbũ dñi. Prima adhuc in tres. qz circa institutõem saulis i regẽ ꝓmo describitur ipsius electio. secundo electõis cõfirmatio. ca. xj. tercio ipli increpatio. ca. xij. Prima in duas. qz primo describitur saulis electio secreta. Secdo publica. circa mediũ decimi capituli: ibi. Et vocavit samuel ipl̃m. Prima adhuc in duas: qz ꝓmo ponit saulis electio. Secundo electi vocatio: cap. x. ibi. Perierant autẽ. Circa ꝓmũ sic ꝓcedit̃. qz ꝓmo habilitas saulis ad regendũ describitur. Secdo a samuele cognoscit̃: ibi. Perierãt autẽ. tercio honorifice a samuele suscipitur ibi. Assumẽs itaq̄z. Circa primũ describitur aptitudo saulis ad regendũ rõne ꝑis sui cum dr. a Et erat vir tẽ. hoc dr. qz erat in toto populo isrl̃ famosus. b Filij saret h. hoc nõ est de textu. c Fortis robore. hoc dr ad denotãdũ fortitudinẽ saulis. qz fortes homines solent fortes generare. Cõsequẽter ostendit̃ aptitudo saulis rõne moz cum dr. d Et erat tẽ. quia erat famosus. e Electus. sine macula notabili vicioz. f Et bonus. rõne moz ⁊ virtutuz. g Et nõ erat vir tẽ. Ex quo notatur q̄ non soluz erat bon⁹ ꝺ etiã excellẽtis bonitatis. Cõsequẽter describit̃ eius aptitudo ex ꝑte corꝑis: cum dr. h Ab humero tẽ. in quo notatur fortitudo corꝑis: que multũ ē necessaria in regibus: ⁊ pulcritudo ꝓuenit qđ multũ ē decens in eis. ꝑm illud. spes ꝑami digna est impio. i Perierãt aũt. Hic ꝓter describit̃ cognitõ saulis a samuele: que facta ē duplr. primo per humanã inquisitõz secundo ꝑ diuinã reuelatiõez: ibi. Dñs autẽ reuelauerat. Primũ aũt ꝓtigit eo q̄ saul querens asinas ꝑis sui: ⁊ nõ inueniẽs venit ad samuelẽ: vt de asinabus audiret veritatẽ: ⁊ hoc est qđ dr. i Perierant autem tẽ. i. timebant̃ perisse. non enim simpliciter perierãt qz postea sunt inuẽte. k Vade ⁊ quere asinas. Ex quo ꝑz humilitas saulis: q̄ negociũ bũle ⁊ laboriosũ

nō recusauit. l Cū autē veniſſēt ꝛc. iſte fuit attau⁹ ſa muel. vt bī in ꝓncipio bui⁹ libri. m Vir nobil. hoc dī ꝓpē dignitatē ꝙbie. qō ꝓz ex hoc qō ſeqūtur. Oīne qō loq̄tur abſq; ambiguitate venit. n Nūc g̃ eam⁹ ꝛc. i. te aſinab⁹ ꝙpē q̄s fiebat via illa. o Quid ferem⁹ ꝛc. credebat em̄ Saul q nō idicaret eis gratis: vel forte erubeſcebat apparere in ſpectu ei⁹ abſq; aliquo exenio. vñ ſubditur. p Et ſpoꝛtulā nō habem⁹. in hebꝛeo habeť. ꝛ exeniū nō habem⁹: ꝛ in idē redit trāſlatio noſtra: quia ſpoꝛtula ē vaſculū in quo ponit fruct⁹ vel aliqđ bm̄oi ad exeniā duz. ꝛ ſic accipit ur ꝓtīnēs ꝓ cōtēto. q Ecce inuēta eſt in manu mea. puer ei ſaulis ꝓpter verbuz magiſtri ſui poſuit manū ad burſā ꝛ inuenit quartā ptē ſtateris argenti. id eſt quartā ptez ſicli. q ſtater et ſiclus idē ſunt. Siclus añt. xx. obolos habz vt habeť Exo. xx. ꝛ ſic q̄rta ps ſtateris valebat q̄n q obolos vl̄ m alios. vj. obolos q ꝛ ꝙm eos ſicl⁹ ſanctuarij habebat. xx. obolos tm̄. ſiclus autez ꝛmunis. xxiij. r Olim in iſrl̄ ſic loquebaťur ꝛc. iſtud nō fuit dictuz a puero ſamuelis: ſ ab eo q̄ ſcripſit libruz iſtū: vt dicūt hebrei. Beda aūt dicit q fuit iappoſitū ab eſdra q̄ legē a caldeis cōbuſtā reparauit. Cetera patēt vſq; ibi. s Que rñdētes dixerūt illis ꝛc. iſte puell⁹ plurales ba dixerūt ſauli: vt ꝓz ex ſequētib⁹. q ſi cut dicit ra. Sa. volebāt eū aliquātulū detinere exverbis admirātes pulcritudinē ipius. t Sacrificiū ē hodie ꝛc. aliqui dicūt q erat tm̄ prandiū patū ꝓ aduentū ſaulis; quē ꝓſciuerat ſamuel: vt patebit i ſeq̄ntib⁹. Alij aūt dicūt q nō ſolū fuit prāduū: ſ hoſtia pacifica q̄ qua vna ps dño offerebaťur: relique comedebanť ab offerētib⁹. licitū aūt erat tūc tēpoꝛis offerre dño ſacrificiū alibi q̄ vbi erat arcba ꝛ tabernaculū: vt dictuz ē ſupꝛa. vij. ca. v Quia ipe benedicet ꝛc. Modus em̄ erat hebreoꝛ añ prādiū ꝛ marie de ſacrificio oblato laudare deū. x Apparuit ſamuel ꝛc. q ꝛ de aduētu ſaulis reuelationē habuerat q̄ctum ad diem ꝛ horā determinatam. vt patet ex ſequētibus. y Dñs autē. Hic ꝓpter oſtēdit quō ſamuel cognouit ſaul ꝙ diuinā reuelatiōez nō ſoluz q̄ctum ad ꝓſonā. ſ etiā q̄ctuz ad dignitatē regiā ad quā dñs ipſum elegerat ꝛ precepe rat Samueli vt vngeret ipm̄ in regez ſup ꝓp̄m iſrl̄. ꝛ hoc eſt quod dī.

fz ꝛ ꝙ terzam gemini: ꝛ mini me repperūt. Cū aūt veniſſēt in terzaz ſuph: dixit ſaul ad puerum qui erat cuz eo. Veni ꝛ reuertamur: ne forte dimiſerit pr̄ me⁹ aſinas ꝛ ſollicit⁹ ſit ꝓ nob. Qui ait ei. Ecce vir dei ē in ciuitate hac [n] vir nobil: omne qō loq̄tur ſine ambiguitate venit. [n] Nūc g̃ eamus illic: ſi forte indicet nob de via nr̄a: ꝓpt quā venimus. Dixitq; ſaul ad puez ſuū. Ecce ibimus. [o] Quid ferem⁹ ad virū dei. Panis defecit in ſitartijs nr̄is [p] et ſpoꝛtulā nō hēmus vt demꝰ hoī dei: nec q̄q̄ aliud. Rurſū puer rñdit ſauli ꝛ ait. [q] Ecce inuēta ē i mānu mea q̄rta ps ſtateris argēti dabimus hoī dei: vt indicet nobis viā nr̄az [r] Olim i iſrl̄ ſic loq̄bať vnuſq̄ſq; vadēs ꝓſulere deū. Venite ꝛ eam⁹ ad videtē. Qui. n. ꝓpha dicit hodie. vocabať olim videns. Et dixit ſaul ad puerū ſuū. Optim⁹ ſmo tuus. Veni eam⁹. Et ierūt i ciuitatē i qua erat vir dei. Cum q̄z aſcēderēt cliuū ciuitatis: inuenerūt puellas egredientes ad hauriēdā aquā: ꝛ dixerūt eis. Nūquid hic eſt videns. [s] Que rñdētes dixerūt illis. Hic eſt. Ecce añte. Feſtina nūc. Hodie. n. venit in ciuitatē: q̄ [t] ſacrificium ē hodie ꝓpli i excelſo. Ingredientes vrbē ſtatim inuenietis eū: nisi q̄ aſcēdat excelſū ad veſcēdū Neq̄z. n. comeſturus eſt populus nec ille veniat [u] quia ipſe bñdicz hoſtie: ꝛ deinceps comedent qui vocati ſunt. Nūc g̃ conſcēdite: quia hodie repietis euz. Et aſcēderūt in ciuitatē. Cūq; ambularēt i medio vrbis: [x] apparuit ſamuel egredienſ obuiā eis: vt aſcēderet in excelſuz [y] Dñs aūt reuelauerat auriculā ſamuelis añ vnā die q̄ veniret ſaul dicēs. Hac ipa hora q̄ nūc ē. cras mittam virum ad te de tra bēiamin ꝛ vnges eum ducē ſup ꝓp̄m meū iſrl̄. Et ſaluabit ꝓp̄m meū de manu philiſtinoꝝ: [z] quia reſpexi populū meū. [a] Venit .n. clamor eoꝝ ad me. Cūq; aſpexiſſz Samuel ſaulez: dns dixit ei. Ecce vir quē dixerā tibi [b] Iſte dominabit ꝓp̄lo meo. Accesſit aūt Saul ad ſamuelē i medio porte: ꝛ ait. Indica ſo mihi vbi ē domus videntis. Et rñdit ſamuel ſauli: dicēs. Ego ſū videns. Aſcende añ me i excelſuz vt comedas mecū hodie: ꝛ dimittā te mane [c] ꝛ oīa q̄ ſunt in corde tuo indicabo tibi [d] Et de aſinis q̄s nudiuſtertian⁹ ꝓdidiſti: ne ſollicit⁹ ſis q ꝛ inuēte ſūt: [e] ꝛ cui⁹ erūt optia q̄qz iſrl̄ [f] Nōne tibi: [g] ꝛ oī domui patris tui. Rñdēs aūt ſaul ait.

b Iſte dñabitur ꝓp̄lo meo. In hebreo bī. Iſte retinebit populū meū q ꝛ ad reges ptinet retinere populum ne in bellis ꝓcipitāter ſe igerat ꝛ etiaz tēpe pacis ne iniuſte contra ꝓximos agant. ſequitur.

c Et oīa ꝛc. Aliꝙ exponit de aſinab⁹ q̄s q̄rebat. ſed lr̄a ſequēs nō cōſonat vbi dī. d Et de aſinis ꝛc. Et q̄ videť q alia in corde ſaulis verſabantur dicit em̄ liber de beraicis queſtōib⁹: q i ſomno viderat ſe eſſe in capite arrabat. ideo ſubditur. e Et cuius erunt ꝛc. id eſt dignitas regia: que poteſt accipere optima populi ſibi ſubdi- ti maxime in neceſſitate: vt patet ex ſupꝛadictis. viij. capitulo. f Nonne tibi. quaſi diceret ſic. quia iam reuelatum erat a domino ipſum regem futurū. g Et omni domui patris tui quia filius ſuus iſboſeth ſucceſſit ſi- potētes de domo ſaulis bis temporib⁹ potiti ſūt bonis regni: ꝛ poſteri eoꝝ habuiſſēt: ſi ſaul i nouitate ſua ſteriſſet

b Nūquid nō filius ꝛc.i. de tribu beniamī: q̄ tunc erat mīma inter alias tribus ifrl. q̄p pctō vroris leuite fuerat q̄i ad nihilū redacta. put dictum fuit Judi. xxj.

i Et cognatio ꝛc. ista dixit saul ex būilitate ⁊ quadā bumana curialitate. q̄ pater saul inē illos de tribu bēiami orat famosus.

k Quare ergo locut⁹ ꝛc. Ex q̄ patet vez qō p̄dictus est sc̄z q̄ cogitauerat se ad dignitatez regiā sublimādū. q̄a verbū samuelis qō erat obscurū statiz intell erit de dignitate regni cuius aliter posset intelligi: nec oportet saulez de mēdacio ex būilitate dicto excusari. quia multa peiora fecit. l Assumēs itaq̄. hic p̄ñr oñdit qualiē saul a samuele fuerit bonorifice susceptus: tanq̄ rex de primo futurus. cum dī.

m Introduxit eos in triclinīū. triclinīū. p̄prie loquendo est camera i qua sunt tres ordines electoꝝ. h aūt accipit p loco in q̄ sūt tres ordines sedentiū ad comedēdū sc̄z maiorꝝ. mediocriū: ⁊ minorū. q̄ antiq̄tus homies sedēdo in lectis comedebāt. vñ et in sacra scriptura comedētes freq̄nter dicunt recūbere vl' accūbere. n Et dedit eis ꝛc. i. i prīcipaliori loco triū ordinū p̄dictorum

o Da ptē quā dedi tibi. q̄ ferculum nobilius vl' gratiosius fecerat poni ad ptē vt cor̄ saule venturo poneretur q̄ volebat eū p̄ ceteris bonorare tanq̄ regē de primo futurū: ⁊ iā a deo electū: vt p̄z ex p̄dictis. p Ecce qō remānsit ꝛc. Et quo dicūt aliq̄ q̄ añ aduentuꝝ saulis samuel cū aliis iā erat in mēsa. Sed ipse appropinquāte surrexit de mēsa obuiās ei ex reuerētia. ꝑ hoc nō ꝓsonat lre p̄cedēti: vbi dī. Apparuit samuel egrediēs obuiam eis vt ascēderet i excelsū. Ex quo videt q̄ adhuc nō ascēderat i superiorē ptē mōtis ad sacrificiū offerendū seu conuiniū celebrandū. Jtē ibi statim subdit. Dñs aūt reuelauerat ꝛc. vbi dī q̄ dñs die et horā certā aduētus saul' samueli reuelauerat. ⁊ ideo nō est veriſimile q̄ añ intraret ad mēsaꝝ cum ip̄m vellet honorare in illo conuiuio: quod paratū erat ꝓpter aduētum ipsius: vt supra dictuꝝ ē. ꝓpter qō ra. Sa. aliter exponit q̄ illud quod dī hic. Ecce quod remānsit ꝛc. refert ad numerū virorū q̄ vocati fuerāt a samuele ad conuiuiū: ita q̄ p quolibet erat ferculū determinatū fm q̄ debēbāt sedere. ⁊ istud ferculū erat vltra illam numerū ꝓpt̄ saul quē samuel sciebat venturū. ideo subdit.

q De industria seruatū est ꝛc. i. vltra numerū ipōrū a me invitati. r Et locutus est ꝛc. i. in secreto loco. de quo

b Nūqd nō filius gemī ego sū de mīma tribu ifrl: ⁊ cognatio mea nouissima inter omēs familias de tribu beniamin. k Quare q̄ locutus es mihi sermonē istum l Assumēs itaq̄ samuel saulē ⁊ puerū ei⁹: m introduxit eos in triclinīū n ⁊ dedit eis locū in capite coꝝ q̄ fuerāt inuitati. Erāt n. q̄si triginta viri. Dixitq̄ samuel coco. Da ptē quā dedi tibi: ⁊ precepi vt reponeres seorsum apud te. Leuauit aūt cocꝰ armū ⁊ posuit añ saul. Dixitq̄ Samuel o Ecce q̄ remānsit pone añ te ⁊ comede: q q̄ de industria seruatū ē tibi quādo ppīn vocaui. Et comedit saul cū samuele in die illa. Et descēderūt de excelso i oppidū: r ⁊ locut⁹ ē cū saule i solāio strauitq̄ saul i solario ⁊ dormiit. Cūq̄ mane surrexissent ⁊ iā dies lucesceret: vocauit samuel saulē in solario dicēs. Surge vt dimittā te. Et surrexit saul. Egressiq̄ sūt ābo ipe vicz ⁊ samuel. Cūq̄ descenderēt i extrema ptē ciuitatis

Samuel dixit ad saul s Dic puero vt añcedat nos ⁊ trāseat. Tu aūt sbsiste paulisp vt indicē tibi v̄bū dñi. t.x.

a Tulit aūt samuel lenticulam olei: ⁊ effudit sup caput eius: b ⁊ osculatus est eū: c ⁊ ait. Ecce vnxit te dominꝰ sup hereditatem suā i pncipē d ⁊ liberab⁹ ppli sui de manib⁹ inimicoꝝ ei⁹ q̄ i circuitu ei⁹ sunt. Et hoc tibi signū: e q̄ vnxit te dñs i pncipē f Cumq̄ abieris hodie a me inuenies duos viros iuxta sepulcrū rachel in finib⁹ beniamin in mersidie sabēteſq̄ magnas foueas: dicētq̄ tibi. Jnuente sūt asine ad q̄s ieras q̄rendas et intermissis p̄ tu⁹ asinis sollicit⁹ ē p⁹ob⁹: ⁊ dicit. Quid faciā de filio meo. Cūq̄ abieris inde: ⁊ vltra trāsieris ⁊ veneris ad quercū thabor: g inuenient te tres viri ascēdentes ad deū i bethel. vn⁹ portās tres hedos: ⁊ alius tres tortas panis. ⁊ ali⁹ portans lagenam vini. Cumq̄ te salutauerint: dabunt tibi duos panes: ⁊ accipies

a Tulit autez samuel lenticulam. i. vasculuz factuz de auro vl' argēto ad reponendum oleū vngēdis: vnde vngebant reges ⁊ pontifices. ⁊ dicitur a limendo.

b Et osculatus est eum. in signū amicicie et cōfederationis.

c Et aut. Ecce ꝛc. q̄ in hoc nō sum nisi minister eius.

d Et tu liberabis populū ꝛc. ⁊ patet litera vsq̄ ibi.

e Quia vnxit te ꝛc. tota ista litera inclusa est hebreo. nec est de textu. sed ab aliquo antiquo doctore fuit apposita p̄pter mysteriū. ⁊ postea inserta textui p ignorantiā scriptorum sicut et i pluribus aliis locis. f Cū q̄ abieris. hic cosequēter ponitur certificatio predictorum per signa. ⁊ primo huiusmodi signa predicūtur. secundo de facto reperiūtur: ibi. Jtaq̄. Circa primū dicitur

f Cumq̄ abieris ꝛc. sed hoc dictū videtur implicare repugnantiaz: quia Rachel sepulta est iuxta bethlee vt habetur Gen. xxxv. que est in sorte iude. hic autem dicit in finibus beniamin. propter quod ra. Sa. sic exponit. Jnuenies duos viros iuxta sepulcrum Rachel id est qui nunc sunt iuxta sepulcrum Rachel: sed quādo inuenies eos erunt in finibus beniamin. Aliter potest dici q̄ sortes beniamin ⁊ iude erāt diuncte. et ideo erant iidem fines vtriusq̄ vbi iungebantur. Salientes magnas foueas. hoc non est in hebreo: nec i libris correctis. Cetera patent vsq̄ ibi.

g Jnuenient te ꝛc. causa orationis et sacrificij. quia tunc tēporis erat licitum immolare domino in excelsis: vt dictum est septimo capitulo.

h Post hec venies ꝛc. Dicit enim ra. Salo. q̄ hic collis est charitbiarum: eo q̄ ibi erat archa domini. ꝑ hoc non videtur verum. quia iam translata fuerat inde in masphat per samuelē: vt dictū est supra. ⁊ ideo alii dicunt q̄ erat locus vbi manebāt ꝓphete. ⁊ hoc videtur

Capitulum. x.

Vnctō saulis in regem. et ponitur primo vnctio ista secūdo certificatur p signa: ibi. Cum abieris. Circa primū dī.

ver'p ea q̄ sequūtur postea. i Vbi ē statio philisti-
noz. statio put hic accipit ē fortaliciū vbi ponūt bel-
latores ad tenēdū terrā ne possit rebellare. et hoc mō
fecerāt philistei in terra isrl. Sed hoc vī eē ꝯ illud qđ
dictū ē. ī. vij. ca. q philistīm nō apposuerunt vltra vt
venirent in tēmi-
nos isrl tpe Sa-
muelis. Ad qđ
pōt dici q non
venerūt de vrbi
bus suis. sed illi
qui ꝓsiti erant
in fortaliciis ad
huc stabant ibi:
et hoc ꝓsonat ei
quod dī. j. rēg.
capi. Et ꝑcussit
sonatbas statio-
nes philistino
rū que erat i ga-
baa: que est ciui
tas in terra isrl.
vl fortsitan quia
antea fuerat ibi
talis statio phi-
listinoꝝ: et no
men remāserat
loco: licz ꝑtunc
nō essent ibi phi-
listei. ꝓmū tñ vi
dē verī: et ma-
gis consonat te
xtui vt allegatū
est. k Obui
um habebis ꝛc.
Et hoc vī vez qđ ꝓdictū est. s. q collis dñi vocatur lo
cus: eo q manebāt ibi ꝓphete. vocant hic ꝓphe boies
deuoti z religiosi: quos congregauerat samuel ad laudā
dñ deū. z cū hoc bēbāt spīm ꝓphetie saltē aliq̄ eoz. l
Et añ eos psalteriū ꝛc. quia alique melodie excitāt ad
deuotionē: vt patet per experientiā. z etiā per ꝓphetā
vñ dī. iiij. Reg. iij. q Helizeus cuz quereretur ab eo ꝓ
phetia: dixit. adducite mihi psaltem. z subditur. Cūq̄
caneret psaltes facta ē super eū manus dñi ꝛc. m
Et insiliet in te ꝛc. i. spūs deuotōis vel spūs ꝓphetie: vt
dicunt hebrei. n Et ꝓphetabis cū eis. deū laudan-
do. vel de occulte ꝓphetādo. vnde libro de hebraicis que-
stionibus dī recitādo opinionē hebreoꝝ q ꝓphauit de
bellis futuris gog z magog. z de ꝑmijs iustoꝝ z penis
malorū. o Et mutaberis ꝛc. ꝓpter dictū ꝓphetādi
modū tibi als insolitū. p Quādo ergo euenerint
ꝛc. scias q illa sunt vera: que ego predixi tibi de regno
ideo subditur. q Fac quecunq̄ ꝛc. i. dispone te qn
tum potueris ad decenter z potenter regnandū. r
Et descendes ꝛc. Septē diebus. hic debet fieri pūct⁹:
vt dicunt alīq̄. z hī libro de hebraicis questionib⁹: ita
q ly septem diebus nō notat tempus quo Samuel a
saule deberet expectari. sed tempus i quo ꝑ saule ō no
no iunctо in regē deberēt oblatōes z sacrificia fieri.
sicut in ꝓsecratione summi pontificis fiebāt septē die
bus: vt hī Exo. xxix. z Leui. viij. Sed in bibliis hebra
icis quas vidi nō fit taliter punctus. ß ly septē diebus
coniungitur cum lra sequenti sic. Septē diebus expe
ctabis ꝛc. liber etiā de questionibus hebraicis sup re
gū negatur ab aliq̄bus esse bieronymi: quoꝝ rōes hic
ꝓpter ꝓlixitatē omitto. Andreas etiā dictū istoꝝ im-
pugnat. q nō babet in aliquo loco scripture: q ꝓvn
ctione regū debeat talis solennitas fieri septē dierum
nec legitur factum ꝑ quocunq̄ rege quantūcunq̄ san
cto vel magno ꝓpter quod istud dictum videtur ficti-
cium. Et ad hoc inducit quod hī infra. xj. de innouati
one regni in galgala vbi dicitur. Et fecerunt ibi regez
saul coram domino ꝛc. Ex quo videtur q si debuisset ō

te manum eorum. o Post hec
venies i collē dñi t vbi ē sta-
tio philistinoꝝ. Et cum in
gressus fueris ibi vrbez k ob
uiū habebis gregē ꝓpheta
rū descendentiū de excelso:
z añ eos psalteriū z tympa
nū z tybiā et cytharā: ipsos
q̄ ꝓphantes: m z insiliet in
te spūs dñi n z ꝓphabis cum
eis: o z mutaberis in virum
aliuz. p Qñ ergo euenerint
signa hec oia tibi: q fac que
cūq̄ inuenerit man⁹ tua: qa
dñs tecū est. r Et descendes
añ me i galgala. Ego q̄ppe
descendam ad te vt offeras
oblationē z immoles victi
mas pacificas. septez diebꝫ
expectabis donec veniā ad
te: z ostendam tibi que fa
cias s Itaq̄ cum auertisset
humerū suuz vt abiret a sa
muele imutauit ei deus coz
aliud: z venerūt omia signa
hec in die illa. Venerūtq̄
ad ꝑdictum collē: z ecce cu
neus ꝓphaꝝ obuius ei. Et
insiluit sup eum spūs domi
z ꝓphauit in medio eorum
Videtes aūt oms q noue
rant eū heri z nudiustercio
q eēt cū ꝓphetis z prophe
taret: dixerunt adinuicem
t Quenam res accidit filio
cis. Nūm z saul iuꝰ ꝓphetas
Respondit q̄ alī ad alterꝫ
dicēs v Et quis pater eius.

vnctione saulis fieri talis solennitas: fuisset tūc facta: et
non fuisset expectatum in futurum. in quo poterant ꝑ
aduersarios impediri: z maxime quia Samuel erat pre
sens: per quem talia debebant fieri. vnde hic vbi transla
tio nostra habet. Ego quippe descendaz ad te vt offeras
oblatōuem ꝛc. In
hebreo habetur ad
offerendum oblā-
tionem ꝛc. s. per me
tamen ꝓ salute tua
z sic etiam exponi-
tur translatio no-
stra a doctoribꝰ no-
stris. Vt offeras z
immoles. non per
te: sed per me. sicut
et populus offere-
bat per sacerdotes
ꝓpter quod iste an
dreas aliter expo-
nit. Ad cuiꝰ intellē
ectum ꝓponit vnuz
scz q in magnis ne
gocijs ꝓpter que
in primis debebat
deus placari sacri-
ficijs deus nolebat
q saul aliquid face
ret absq̄ presentia
samuelis: qui pro
eo offeret z ipsum
dirigeret. z sic expo
nit literam istam.
Descēdes añ me i
galgala. id est si cō
tingat tibi casus i quo debeat placari deus per sacrificia
Descendes ante me in galgala. vbi est locus orationis z
sacrificij. z subintelligitur. z significabis mihi descēsum
tuum: ibi. Ego quippe descendam ad te vt offeras oblati
onem ꝛc. s. per me. Septem diebus expectabis ꝛc. subin
telligitur postq̄ recepero nunciū tuum. Donec veniam
ad te. ad offerendum ꝓ te sacrificiū z ad te dirigendū.
Sed hec opinio non videtur bene concordare tertui. qz
ex modo loquendi et tempore videtur q samuel loque
retur sauli non generaliter nec indeterminate ꝑ quocū-
q̄ casu arduo indeterminato futuro: sed ꝓ casu deter-
minato z imminenti. s. vt post publicatōnem electionis
ipsius in regem descenderet in galgala: vt ibi Samuel ꝓ
eo offerret sacrificium. z docere eum de modo guberna
di regnū suum. quia hoc maxime indigebat in principio
regni sui z q Samuel tempus descendendi in galgala si
bi determinauit licet non sit hic expressum. quia nō om-
nia hic exprimuntur dicens q cum expectaret septē die
bus. hoc dixit samuel. quia nesciebat vtruz dominus ar
ca illud tempus occuparet euz in alio negocio: ita q nō
posset venire ad saul ita cito. In quo autem peccauerit
Saul trālgrediendo verba ista Samuelis: dicetur infra
xiij. capitulo. vbi locum habet. s Itaq̄. Hic conse-
quenter describitur euentus signorum predictorum ꝓ
ut dixerat Samuel. et patet litera ex predictis vsq̄ ibi.
t Quenam res ꝛc. hoc dicebat admirando. quia saul
erat magnus z robustus z dispositus ad bellandum. et
non ad laudandum deum cum religiosis vel ꝓphetādum
cum prophetis. v Et Quis pater eius. quasi diceret.
Quis pater eius non est prophetа: nec ad hoc dispositus
quasi diceret. nec iste deberet esse. per talez modū loque
batur Amos. vij. cap. Non sum ꝓpheta nec filius ꝓphe-
te. ß pastor armentarius ꝛc. In hebreo habet. Quis pa-
ter eorum. z sic refertur ad sensum oppositum: vt dicit ra
bi Salo. sic exponendo: quis pater eorum. s. ꝓphetarum
q. d. ꝓphetia nō habetur ꝑ successionē paternā: sed deus
eam dat sua gratia cuicunq̄ voluerit. z ideo nō est mira-
duz si iste habet donū ꝓphetie. dato q pater eius ꝓpheta

non fuerit: vel alius de genere suo. r Propterea ysuz est i puerbiū. i. vulgare ybū vl'exēplare. y Mū z saul iuerūt ppbas. qz qñ alicui ex inspato dabaī donū ppbie vel aliqd hmōi dicebaī hoc ybū. Mū z saul zc. q. d. nō ē mirū si detur isti sicut datū fuit sauli. Cetera patēt. vsqz ibi.

3 De hmone aūt zc. vt euitāet iactātiā. z humilitatem seruaret. z etiam fi delitatez secreti. samuel enīz vnxerat eū secrete. ppter qđ puer saul fecit prece ire ne audiret ybā eius: vt supra dcm est. z ideo voluit tenere secretum. z debuit q̄sqz samuel negocium publicare. a Et cōuocauit. Hic ꝓñr ponit electō sauli' publica. licz eēm samuel de mandato dñi cū inunxisset. et statim hoc publicare posset tñ ad ꝓpescē dū murmur z indignatiōez alioz qui erāt d nobiliorib⁹ tribub⁹: quesiuit a dño vt p signū eui dens oīm⁹ electio saulis appareret. z ꝓpter hoc vocauit populū. z pz lra vsqz ibi. b Et cecidit sup cognatiōez metbri. In bebreo habeī matberi vel matbari. et ideo dicūt aliq̄ q ē nomē ꝓpriū vni⁹ bomis a quo denoiata fuit illa cognatio. sed in libro paralip. seu alibi nō inueniī tale nomē vni⁹ bois in tribu beniamin vñ cognatio nomieī: iō dicūt alij et pbabiliī q nō ē nomē ꝓpriū s cōe: z significat in gnāli hominez quēcūqz recte iacientē ad signuz sagittā telū vel lapidē. Ad cuius intellectū sciendum. q matbar in bebreo significat signū ad quod se exercitant sagittarij vel fundibularij vel hmōi: vt infra. xx. ca. vbi dicitur q ionatba dixit. z iaciaz quasi exercēs me ad signū In bebreo hr. Ad matbar. z eodē modo habeī Treno. iij. Posuit me quasi signū ad sagittaz. i hebr. hr. Posuit me q̄i matbar. z inde deriuaī boc nomē matbari vl' matberi significans hominē recte ad signuz iacientē. In gabaen aūt vñ fuit saul fuerūt tales: vt hr Judicū. xx. vbi dicitur de habitatoribus gabaa. sic fūdēs lapides ad certum iacientes vt capillum quoqz possent percutere zc. Debellatis autez filijs beniamin: vt habetur Judi. xxj. aliq̄ vel saltē aliqs d illis euaserunt vel euasit. z ab illa arte in qua erant excellentes denominata ē vna cognatio. sicut frequēter cōtingit in humanis. z de ill' descēdit saul c Quesierūt ergo zc. abscondit enim se ex humilitate z vt ostenderet se dignitatē regiaz nō ambire. vnde subditur. d Ecce absconditus est dñi. non in domo sua in gabaon: quia non potuisset ita cito inde haberi sed in domo in qua hospitatus erat. vñ in bebreo habetur. Absconditus est inter vasa: et vocanī vasa arma: vel quecūqz alia que secum detulerant illi q̄ erant congregati in masphat. z illa reposuerant pro custodia i domib⁹ in quibus erāt hospitati.

e Locutus est zc. scz qualiter popul⁹ se debebat habere ad regem z rex ad ꝑplm. f Et abijt cuz eo zc. cōsentientes electioni a deo facte. g Filij belial. id est absqz iugo legis diuine et disciplīne. b Dixerunt: Mu. zc. quasi dicerēt: ñ. ideo subditur. i Et desperert eum. eo q̄ non erat de illis tribubus nobilioribus: vtpote d tribu iuda: cui ꝓmissuz erat regnum: Geñ. xlix. vel d tribu ephraim quam iacob in benedictione preposuerat Manasse: Geñ. xlviij. k Et non attulerunt zc. id est exenia sicut nūc erat cōsuetū fieri i creatōnibus regum z principum: z adhuc i pluribus locis obseruatur.

Capitulum.xj.

a Ascendit autez b naas ammonites: z pugnare cepit aduersum iabes galaad: dixerūtqz oēs viri iabes ad naas. c Habeto nos thri. et quenit vsqz ad saul filium cis. c quesierunt ḡ eū z non ē inuētus. Et consuluerunt post hec dñm vtrū naz vēturꝰ eēt illuc. Rñdit qz dñs. d Ecce absconditꝰ ē domi. Cucurrerunt itaqz z tulerūt euz inde: stetitqz in medio populi: z altioz fuit vniuerso ppło ab humeroz sursum. Et ait Samuel ad omnē ppłm. Certe videtis quē elegit dñs. qm̄ nō sit similis illi i oī ppło. Et clamauit oīs pplus: et ait. Viuat rex. e Locut⁹ ē aūt Samuel ad ppłm legē regni: z scripsit i libro z reposuit coram dño. Et dimisit Samuel oēm ppłm: singulos in domū suā. Sz z saul abijt i domuz suā in gabaa f Et abijt cū eo ps exercit⁹: quoz tetigerat deus corda. g Filij belial b dixerunt. Mū salua re nos poterit iste. i Et despexerūt eum k z non attulerunt ei munera. Ille dissimulabat se audire.

Capitulum.xj.

a Ascendit autez b naas ammonites: z pugnare cepit aduersum iabes galaad: dixerūtqz oēs viri iabes ad naas. c Habeto nos

Capitulum.xj.

a Ascendit autē. Hic cōsequēter describitur prē dicte electionis cōfirmatio que facta est p hoc q̄ saul triūphauit de filijs ammon. z sic oīnes i eū cōsenserūt z regē eius innouauerūt. Primo igitur circa hoc ponitur hostiū incursio. scdo ipsoz um debellatio: ibi. Venerūt ergo nuncij. tercio regis confirmatio: ibi. Et ait populus. Circa primuz dr. a Ascendit autem. qđ autem in aliqbus bibljs ꝓponitur. Et factum est quasi post mensem. non est in bebreo. nec i bibljs correctis: qz nō ē de textu. b Naas ammonites zc. tempore eīm ieptbe rex ammon venit contra filios israbel reperēs totam terrā filioz um israbel vltra iordanem: tanqz ad suum regnum pertinentez: vt babetur Judi. xj. Sed tunc fuit debellatus: vt ibidez babetur: z ideo fortificato illo regno: iste rex fortitan ex eadē causa venit ꝓtra filios israł. c Habeto nos

federatos ꝛc. sub tributo ꝓpetēti: qz videbāt se impotētes ad resistēdū: vt magꝭ pz er sequētib⁹. d Eruam oīm ꝛc. volebat eīm eos inutiles reddere ad belluz qz siniſter oculus clypeo tegit: ꝛ iō carēs oculo dextro nō pōt bñ videre aduersarū. e Ponāqꝫ vos ꝛc. volebat facē ad sui iactantiaz. ꝛ ad incutiendū terrorem alīs: vt sic se subūcerēt ei⁹ seruituti. f Concede nobis septez dies ꝛc. Cōcessit aūt rex supbus spacīū petitum credens ꝙ null⁹ auderet venire ad leuandum eum de obsidione: et sic obsessi magꝭ se traderēt volūtati sue. g Et si non fuerit ꝛc. ad suscipiendū qđ tibi placz de nobis. h Egrediemur ad te. Egrediemur ergo. hic ꝓsequenē describit filioz ām̄on debellatō ꝑ saul ad pces virorū iabes. ꝛ pz īravit qz ibi. i Et ecce saul ꝛc. nō est intelligendū ꝙ saul iaz electꝰ publice in regē ageret officium bubulci ꝫ veniebat de agro vbi fuerat cā spaciandi vel se exercitādi in arte sagittaria vel huiusmodi ꝛ inde fuerte bat hoza q̄ solent boues ad domū ꝺducī. k Et insiluit spūs ꝺmini ꝛc. id ē motꝰ fortitudinis et constātie ad liberādū ꝓpulū obsessu m. l Sic fiet bob⁹ eius. ꝙ hoc intelligūtur alia aialia: vt dicit ra. sal. ꝛ sic erat ꝓminatio magne pene: qz diuitie illo tpe ꝓ maiozi pte in aialibus cōsistebant. Voluit autē ꝓminari penā mortis vel mutilatōis in ꝓncipio regni sui: ne animio rigore incipe videretur. m Inuasit ꝙ ꝛc. i. a deo imissus. n Et egressi. ꝛc. i. generaliter ꝛ perfecte. Sicut qñ vnus homo exit nihil remanet de illo in loco vnde exit. vel aliꝫ. Quasi hō vnus. i. vno corde ꝛ vna voluntate ad liberādū obsessos. o Et recessuit ꝛc. nomen est ciuitatis in qua rex regnauit adonibezech: vt hī Judi. j. p Virorꝫ aūt iuda. xxx. milia. se gregatim numerabātur: eo ꝙ illa tribus erat nobiliozꝛ bellicosioz. q Eras erit vobis salus. i. in futuro ꝺ primo tñ. r Mane exibimus ad vos ꝛc. irrisorie loquebātur eo ꝙ sciebāt auxilū eis affuturū i crastino. s Et factum ē ꝛc. i. ab illa die in qua viri iabes dixerāt verbū ꝓcedens. Mane exibimus ꝛc. non aūt a die q̄ dixerat saul. Cras erit vobis salus ꝛc. qz qñ numerauit ꝑsm adhuc distabat a loco obsidionis. ꝛ postea nūcij iabes redierunt ad suos. ꝛ ꝑ hoc sicut dictū ē: illud qđ dixit saul. Cras erit vobis sal⁹. ly cras nō accipit ꝓ die crastina: ꝫ ꝓ futura die. de primo tñ.

federatos ꝛ seruiemus tibi
Et rndit ad eos naas āmonites. Jn hoc feriā vobiscū fedus: o vt eruā oīm vrm oculos dextros: e ponāqꝫ vos obprobriū i vniuerso israel
Et dixerūt ad euz seniores iabes f Cōcede nobis septē dies: vt mittam⁹ nūcios ad vniuersos termios israel: g ꝛ si nō fuerit qui defendat nos egrediemur ad te. h Venerūt ergo nuncij in gabaa saulis et locuti sunt verba hec audiente ꝓpl̄o. Et leuauit oīs ꝓpl̄us vocē suā ꝛ fleuit. i Et ecce saul veniebat sequens boues de agro: ꝛ ait. Quid habet popul⁹ ꝙ ploret. Et narrauerūt ei ꝝba virorꝫ iabes. k Et insiluit spūs ꝺmini in saul cum audisset ꝟba. ꝛ iratus ē furor eius nimis. Et assumēs vtrūqꝫ bouē concidit in frusta: misitqꝫ in oēs terminos israel ꝑ manū nūciorꝫ dicēs Qui cūqꝫ nō exierit ꝛ secut⁹ fuerit saul ꝛ samuel sic fiet bobus eius. l Jnuasit ergo timor ꝺmini ꝓpl̄m m ꝛ egressi sunt q̄ vir vnus: n ꝛ recensuit eos in bezeth. Fuerunt qꝫ filiorꝫ israel trecēta ᵖ milia virorū aūt iuda trigīta milia.

Et dixerūt nūcijs qui venerant. Sic dicetis viris qui sunt i iabes galaad. q Cras erit vobis sal⁹ cū incaluerit sol. Venerūt ergo nuncij ꝛ nūciauerūt viris iabes. Qui letati sūt ꝛ dixerūt. r Mane exibimus ad vos: ꝛ facietis nobis oīe qđ placuerit vobis. s Et factum ē cum dies crastinus venisset: ꝓstituit saul populū i tres ꝓtes. Et ingressus ē media castra in vigilia matutina. ꝛ ꝑcussit āmon vsqꝫ dum incalesceret dies. Reliqui aūt dispsi sūt ita vt non relinq̄rent ex eis duo ꝑiter. t Et ait ꝓpl̄s ad samuelē. Quis est iste q̄ dixit: saul nō regnabit sup nos. Date viros ꝛ interficiem⁹ eos Et ait saul. Nō occidet q̄squā in die hac: u qz hodie fecit ꝺns salutē i israel. v Dixit aūt samuel ad ꝓpl̄m. Venite ꝛ eam⁹ in galgala: ꝛ innouem⁹ ibi regnū. Et ꝓcessit oīs popul⁹ i galgala: w ꝛ fecerūt ibi regē saul coram ꝺno in galgala: ꝛ immolauerunt ibi victimas pacificas coram ꝺmio. ꝛ letatus est ibi saul ꝛ cūcti viri israel nimis.

Capitulum. xij.

Dixit autez Samuel ad omnem israel. Ecce audiui vocē vestrā in cūctis q̄ locuti estis mihi. Et constituī super vos regē. x Et nunc ecce rex ambulat ante vos. Ego autē senui et incanui. filij autē mei ecce sunt vobiscū. Et conuersatus sum coram vobis a iuuentute mea vsq; in p̄sentē diē. y Ecce me. Loquimini de me coram ꝺno et coram christo eius. Utrum bouem cuiquā tulī. aut asinum. Si calumniatus sum alicui. Si vim feci cuipiam. Si de manu cuiusq; munus accepi. Et contemnam hodie illud. Et reddam vobis. z Dixerūtq; non calumniatus es nobis. neq; vim fecisti. nec de manu alicuius quippiam tulisti. a Dixit autē samuel. Testis ꝺns contra vos. et testis christus eius in die hac. quia non inuenistis quippiam in manu mea. Dixerūtq; testis. b Et dixit samuel ad ꝓpl̄m. Ꝺns qui fecit moysen et aaron. et eduxit patres vestros de terra egipti. c Nunc ergo state. ut iudicio contendam aduersum vos coram ꝺno. de cūctis iustitijs ꝺni quas fecit vobis et patribus vestris. d Postquam ingressus est iacob in egiptum. et clamauerunt patres vestri ad ꝺnm. misit ꝺns moysen et aaron. et eduxit patres vestros de egipto. et habitare fecit eos in loco isto. e Et obliti sunt ꝺnm deum suum. qui tradidit eos in manu sisare principis militie asor. et in manu philistinorum. et in manu regis moab. et pugnauerunt contra eos. f Et clamauerunt ad ꝺnm. et dixerunt. Peccauimus quia dereliquimus ꝺnm. et seruiuimus baalim et astaroth. Nunc ergo eripe nos de manu inimicorum nostrorum. et seruiemus tibi. g Et misit ꝺns ierobaal et badan. et eripuit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum. et habitastis confidenter. h Et videntes quia nahas rex filiorum ammon venit contra vos. dixistis mihi. Non sed rex regnabit super nos. cum ꝺns deus vester regnaret in vobis. i Nunc ergo ecce rex quem elegistis et quem petistis. ecce dedit ꝺns super vos regem. k Si timueritis ꝺnm. et seruieritis ei. et audieritis vocem eius. et non exacerbaueritis os ꝺni. eritis et vos et rex qui imperat vobis. sequentes ꝺnm deum vestrum. l Si autem non audieritis vocem ꝺni. sed exacerbaueritis os ꝺni. erit manus ꝺni super vos et super patres vestros. m Etiam et nunc state et videte verbum hoc magnum quod facturus est ꝺns coram oculis vestris. n Nunquid non messis triticī hodie est. Inuocabo ꝺnm. et dabit voces et imbres. et scietis et videbitis quia malum vestrum multum est quod fecistis coram ꝺno postulantes vobis regem. o Et inuocauit samuel ꝺnm. et dedit ꝺns voces et imbres in die illa. et timuit omnis ꝓpl̄us ꝺnm et samuelem nimis. p Et dixit omnis ꝓpl̄us ad samuelem. Ora ꝺnm deum tuum pro seruis tuis. ut non moriamur. addidimus enim super omnia peccata nostra malum hoc. ut peteremus nobi regem. q Et dixit samuel ad ꝓpl̄m. Nolite timere. vos fecistis malum hoc uniuersum. verumtamen nolite recedere a ꝺno. et seruite ꝺno in omni corde vestro. r Et nolite declinare post inania quę non prosunt neq; liberant. quia inania sunt. s Non enim derelinquet ꝺns ꝓpl̄m suum propter nomen suum magnum. quia cepit ꝺns facere vos populum sibi. t Et mihi absit hoc peccatum a me. ut quiescam orare pro vobis. et erudiam vos viam bonam et rectam. u Verumtamen timete ꝺnm. et seruite ei in veritate ex toto corde vestro. et considerate quanta magnificauerit in vobis. v Quod si perseueraueritis malefacientes. et vos et rex vester disperibitis.

Capitulum. xij.

Filius anni erat saul in regnando. duobus autem annis regnauit super israel. w Et elegit sibi saul tria milia virorum de israel. Et erant cum saul duo milia in machmas et in monte bethel. Mille autem erant cum ionathan in gabaa beniamin. Et reliquam ꝓpl̄m remisit unumquemq; in tabernacula sua. x Et percussit ionathan titulum philistinorum qui erat in gabaa. quem audierunt philistini. Et cecinit saul buccina in omni terra dicens. audiant hebrei. y Et omnis israel audiuit hoc dictum. percussit saul titulum philistinorum. et abominatus est israel philistinum. Et conuocatus est ꝓpl̄us post saul in galgala. z Et philistini congregati sunt ad pugnandum contra israel. triginta milia curruum. et sex milia equitum. et ꝓpl̄us quasi harena quę est in littore maris multa nimis. Et ascendentes castrametati sunt in machmas contra orientalem plagam bethaven. a Quod cum uidissent uiri israel. afflicti sunt nimis. Et arctata est ꝓpl̄us. Et abscondebant se in speluncis et in cauernis et in petris et in specubus et in cisternis. b Hebrei autem transierunt iordanem in terram gad et galaad. Saul autem adhuc erat in galgala. et omnis ꝓpl̄us secutus est eum pauidus. c Et expectauit septem diebus iuxta constitutum samuelis. Et non uenit samuel in galgala. et dispersus est ꝓpl̄us ab eo. d Dixit autem saul. Afferte mihi holocaustum et pacifica. Et obtulit holocaustum. e Statim ut complesset offerens holocaustum. ecce samuel uenit. Et egressus est saul obuiam ei ut benediceret ei. f Dixitq; samuel ad saul. Stulte egisti non custodisti mandata ꝺni dei tui quę precepit tibi. Nunc enim ꝺns preparasset regnum tuum super israel in sempiternum. g Nunc autem regnum tuum non surget. Quęsiuit ꝺns sibi uirum secundum cor suum. et precepit ei ꝺns ut esset dux super ꝓpl̄m suum. eo quod non custodieris quę precepit ꝺns tibi. h Et surrexit samuel et ascendit de galgalis in gabaa beniamin. Et recensuit saul ꝓpl̄m qui inuenti sunt cum eo quasi sexcenti uiri. i Saul autem et ionathan filius eius et ꝓpl̄us qui inuentus est cum eis. manebant in gabaa beniamin. philistini autem castrametati sunt in machmas. k Et egressa est turma de castris philistinorum in tribus partibus. Una pars turme respexit contra uiam ophra ad terram sual. l Alia autem pars respexit uiam bethoron. Tertia uero pars respexit contra uiam finis qui respicit ualem semoim contra desertum. m Fabri autem non inuenti sunt in omni terra israel. Dixerunt enim philistini. ne forte faciant hebrei gladium aut lanceam. n Sed descendebat omnis israel ad philistinum. ut exacuat unusquisq; uomerem suum et ligonem et securim et sarculum. o Et cum stridor esset limarum in dentibus singulorum. ut exacuerent aratra et ligones. p Et securis et sarculum. et ut acuerent stimulum. q Factum est in die pugne. et non inuentus est gladius neq; lancea in manu omnis ꝓpl̄i qui erat cum saul et ionathan. r Et inuentum est filio saul et ionathan. s Egressa est autem statio philistinorum ad transitum machmas. t Factum est autem die quadam. et dixit ionathan filius saul ad iuuenem armigerum suum. Veni et transeamus ad stationes philistinorum quę est contra nos. u Et hoc non nunciauit patri suo. Ipse autem sedebat in extremo gabaa sub malogranato quę erat in magaron. Et ꝓpl̄us qui erat cum eo quasi sexcenti uiri. v Et achias filius achitob frater ichabod filij finees filij heli sacerdos ꝺni in silo portans ephod. Et ꝓpl̄us nescit quod abisset ionathan. w Et inter transitus per quos quęrebat ionathan transire ad stationes philistinorum. erat petra acuta ex uno latere. et petra acuta ex altero latere. Et nomen uni dens. x Et nomen alterius dens. Et ascendit ionathan per manus et pedes. et armiger eius post eum. Et cadebant coram ionathan. et armiger eius interficiebat post eum. y Et fuit plaga prima quam percussit ionathan et armiger eius quasi uiginti uiros. quasi in dimidio iugeri terre. z Et impletum est castrum et agger. et ipsi qui erant in castris. et qui uastatores erant. et ipsi expauerunt. et commota est terra. et facta est quasi formido ꝺni. a Et speculatores saul qui erant in gabaa beniamin. uiderunt. et ecce ibant hinc atque illuc. et dissipabantur. b Dixit autem saul ad ꝓpl̄m qui erat cum eo. Recensete et uidete quis abierit a nobis. Et recensuerunt. et ecce non erat ionathan et armiger eius. c Dixit autem saul ad achiam. Applica arcam ꝺni. Arca enim ꝺni erat in die illa. et filij israel. d Factum est autem dum loqueretur saul ad sacerdotem. tumultus quem habebant philistini ibat et crescebat. Dixit ergo saul ad sacerdotem. Collige manum tuam. e Et conuocatus est omnis ꝓpl̄us qui erat cum saul. Et uenerunt usque ad locum certaminis. Et ecce conuersus est gladius uniuscuiusq; contra proximum suum. et facta est strages ingens nimis. f Hebrei autem qui erant cum philistinis heri et nudius tertius. et qui ascenderant cum eis in castra. et ipsi conuersi sunt ut essent cum israel qui erant cum saul et ionathan. g Omnes quoq; uiri israel qui latuerant in monte ephraim. audierunt quod philistini fugissent. et ipsi persecuti sunt eos in bello. h Et saluauit ꝺns israel in die illa. Et bellum peruenit usque bethaven. i Et uiri israel afflicti sunt in die illa. Et adiurauit saul ꝓpl̄m dicens. Maledictus uir qui comederit panem usque ad uesperam. donec ulciscar me de inimicis meis. Et non gustauit omnis ꝓpl̄us panem. k Et uniuersa turba deuenit in saltum. Et erat mel super faciem agri. l Et ingressus est ꝓpl̄us saltum. Et ecce fluebat mel. Et nullus conuertit manum suam ad os suum. Timebat enim ꝓpl̄us adiurationem. m Ionathan autem nesciebat quando adiurasset pater eius ꝓpl̄m. Et extendens extremum uirgę quę erat in manu sua. intinxit in fauum mellis. Et conuertit manum suam ad os suum. Illuminati sunt oculi eius. n Et respondens unus de ꝓpl̄o ait. Adiurando adiurauit pater tuus ꝓpl̄m dicens. Maledictus uir qui comederit panem hodie. Et defecit ꝓpl̄us. o Et dixit ionathan. Turbauit pater meus terram. Videte quomodo illuminati sunt oculi mei. quia gustauit paululum de hoc melle. p Quanto magis si comedisset ꝓpl̄us de spoliis inimicorum suorum quę inuenit. Nonne plaga multo maior inter philistinos facta esset. q Percusserunt autem philistinos in die illa a machmas usque ialon. Et defecit ꝓpl̄us ualde. r Et conuersus ꝓpl̄us ad spolia. tulit oues et armenta et uitulos. et comederunt super terram. Et manducauit ꝓpl̄us cum sanguine. s Et nunciauerunt saul dicentes. Ecce ꝓpl̄us peccat in ꝺnm comedens cum sanguine. Qui dixit. Prauaricati estis. Volutate ad me hodie lapidem grandem. t Et dixit saul. Dispergite uos inter ꝓpl̄m. et dicite eis. Offerat mihi unusquisq; bouem suum et aries suum. et immolate super hanc petram. et comedite. et non peccabitis in ꝺnm comedentes cum sanguine. Obtulit ergo omnis ꝓpl̄us unusquisq; bouem suum in manu sua usq; ad noctem. et immolauit ibi. u Et edificauit altare ꝺno. Hoc primum cepit edificare altare ꝺno. v Et dixit saul. Descendamus post philistinos nocte. et diripiamus eos donec illucescat mane. Et non relinquamus ex eis uirum. Qui dixerunt. Omne quod bonum est in oculis tuis fac. Et dixit sacerdos. Accedamus huc ad deum. w Et consuluit saul ꝺnm. Si persequar philistinos si tradas eos in manu israel. Et non respondit ei in die illa. x Et dixit saul. Applicate huc omnes principes populi. et scitote et uidete in quo peccatum hoc fuerit hodie. y Quia uiuit ꝺns qui saluat israel. quia si ionathan filius meus reus est. morte morietur. Et non est respondens ex omni ꝓpl̄o ei. z Et dixit ad uniuersum israel. Vos eritis ex una parte. et ego et ionathan filius meus erimus ex parte altera. Et dixit ꝓpl̄us ad saul. Quod bonum est in oculis tuis fac. a Et dixit saul. Ꝺns deus israel da ueritatem. Et apprehensus est ionathan et armiger eius. Et ꝓpl̄us exiuit. b Et dixit saul. Mittite sortem inter me et ionathan filium meum. Et apprehensus est ionathan. c Et dixit saul ad ionathan. Indica mihi quid fecisti. Et indicauit ei ionathan. et dixit. Gustans gustaui paululum mellis in summitate uirgę quę erat in manu mea. Ecce ego morior. d Et dixit saul. Hęc faciat mihi deus et hęc addat. Morte morieris ionathan. e Et dixit ꝓpl̄us ad saul. Ionathan faciet hanc magnam salutem in israel. Absit. Vivit ꝺns si ceciderit de capillis capitis eius in terram. quia cum deo operatus est hodie. Et liberauit ꝓpl̄us ionathan. et non est mortuus. f Et ascendit saul ne persequeretur philistinos. Et philistini abierunt in locum suum. g Saul autem postquam confirmatus est in regno suo. pugnabat undique contra omnes inimicos suos. contra moab et contra filios ammon. et contra edom. et contra reges sobal. et contra philistinos. Et quocumq; uertebat se impiebat. h Et congregauit exercitum. et percussit amalech. et liberauit israel de manibus uastantium eum. i Et erant filij saul. ionathan et iesui et melchisua. et nomina duarum filiarum eius. nomen primogenitę merob. et nomen minoris michol. k Et nomen uxoris saul achinoam filia achimaas. Et nomen principis militię abner filius ner patruus saul. l Cis autem pater saul. et ner pater abner filius abiel. m Et fuit bellum asperum contra philistinos cunctis diebus saul. Et uidens saul omnem uirum fortem et omnem bellatorem. congregabat ad se. n Et abiit samuel in ramatha. Et ꝓpl̄us abiit post eum in galgala. o Et dixit samuel ad saul. Me misit ꝺns ut unguerem te in regem super ꝓpl̄m suum israel. Nunc ergo audi uocem uerborum ꝺni. p Hęc dicit ꝺns exercituum. Recensui quę fecit amalech israeli. quomodo insidiatus est ei in uia ascendenti de egipto. q Nunc ergo uade et percute amalech. et interficite omnia quę illius sunt. Et ne parcas ei. Sed interficite a uiro usq; ad mulierem. a paruulo usq; ad lactantem. a bubus usq; ad oues. a camelo usq; ad asinum. r Et audiuit saul ꝓpl̄m. Et recensuit eos quasi agnos. ducenta milia peditum. et decem milia uirorum iuda. s Et uenit saul usq; ad ciuitatem amalech. Et insidiatus est in torrente. t Et dixit saul ad cineum. Vadite. recedite. descendite de medio amalechitarum. ne forte inuolua te cum illo. Tu enim misericordiam fecisti cum uniuerso ꝓpl̄o israel. quando ascendebant de egipto. Recessit ergo cineus de medio amalechitarum. u Percussit autem saul amalech. a heuila usq; dum uenias sur. quę est contra egiptum. v Et apprehendit agag regem amalech uiuum. Omnem autem ꝓpl̄m interfecit in ore gladii. w Et pepercit saul et ꝓpl̄us agag. et optimis ouium et armentorum. et pinguibus. et agnis. et uniuersis quę pulchra erant. nec uoluerunt ea disperdere. Omne autem uile et reprobum. hoc disperdiderunt. x Factum est autem uerbum ꝺni ad samuelem dicens. y Pœnitet me quod constituerim saul regem. Quia reliquit post me. et sermones meos non implenit. Contristatus est samuel. et clamauit ad ꝺnm tota nocte. z Et mane diluculo surrexit samuel ut occurreret saul. Et nunciatum est samueli dicentes. Venit saul in carmel. Et erexit sibi triumphum. Et circumiens transiit. et descendit galgalas. a Et uenit samuel ad saul. Et dixit saul ad eum. Benedictus tu ꝺno. Implui uerbum ꝺni. b Et dixit samuel. Quę est ergo uox hęc ouium in auribus meis. et armentorum quam ego audio. c Et dixit saul. De amalechitis adduxerunt ea. Pepercit enim ꝓpl̄us optimis ouium et armentorum. ut immolaret ꝺno deo tuo. Reliqua autem interfecimus. d Et dixit samuel ad saul. Sine. et indicabo tibi quę locutus est ꝺns ad me nocte hac. Et ait illi. Loquere. e Et dixit samuel. Nonne cum paruulus esses in oculis tuis. caput in tribubus israel factus es. et unxit te ꝺns in regem super israel. f Et misit te ꝺns in uiam. et dixit. Vade. et interfice peccatores amalechitas. et pugnabis contra eos donec consumas eos. g Et quare non audisti uocem ꝺni. sed conuersus ad rapinas fecisti malum in conspectu ꝺni. h Et dixit saul ad samuelem. Audiui uocem tuam. et ambulaui in uia qua misit me ꝺns. Adduxi agag regem amalech. et amalechitas interfeci. i Et tulit ꝓpl̄us de spoliis pecora et armenta. primitias eorum quę cęsa sunt. ut immolaret ꝺno deo suo in galgalis. k Et dixit samuel. Numquid uult holocausta et uictimas ꝺns. et non magis ut obediatur uoci ꝺni. Melior est enim obedientia quam uictimę. et auscultare magis quam offerre adipem arietum. l Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare. et quasi scelus idolorum nolle acquiescere. Quia igitur abiecisti sermonem ꝺni. abiecit te ne sis rex. m Et dixit saul ad samuelem. Peccaui quia preuaricatus sum sermonem ꝺni tui. et uerba tua. timui ꝓpl̄m. et acquieui uoci eorum. n Nunc ergo porta peccatum meum. et reuertere mecum. et adorabo ꝺnm. o Et dixit samuel ad saul. Non reuertar tecum. quia abiecisti sermonem ꝺni. et abiecit te ꝺns ne sis rex super israel. p Conuersus est ergo samuel ut abiret. Et apprehendit oram pallii eius. et scissum est. q Et dixit samuel ad eum. Scidit ꝺns regnum israel de manu tua hodie. et dabit illud proximo tuo melioni te. r Et diuidetur israel in duas partes. Non enim parcet. neq; pœnitebit eum. quia non est homo ut pœnitudine ductus sententiam mutet. s Et dixit. Peccaui. Sed nunc honora me coram senioribus populi mei. et coram israel. et reuertere mecum. et adorabo ꝺnm deum tuum. t Reuersus est ergo samuel post saul. Et adorauit saul ꝺnm. u Et dixit samuel. Adducite ad me agag regem amalech. Et ingressus est ad eum agag pinguissimus. Et dixit agag. Forsitan non est amara mors mea. v Et dixit samuel. Sicut interfecit mulieres gladius. sic orbata inter mulieres mater tua gladio. Et dissecauit samuel agag coram ꝺno in galgalis. w Et abiit samuel in ramatha. Et saul ascendit in domum suam in gabaa saul. x Et non uidit samuel ultra saul usq; in diem mortis sue. Luxit autem samuel super saul. Ꝺns autem pœnitebat eum quod constituisset saul regem super israel. y Dixit autem ꝺns ad samuelem. Usquequo tu luges saul. ego autem proiecti eum ne regnet super israel. Impple cornu tuum oleo. et uade. Mittam te ad isai bethlemitem. Uidi enim in filiis eius mihi regem. z Et dixit samuel. Quomodo uadam. audiet saul. et occidet me. Et dixit ꝺns. Uitulam de armento tolle tecum. et dices. Ad immolandum ꝺno uenio. a Et uocabis isai ad hostiam. Et ego ostendam tibi quid facias. et unges mihi quem dixero tibi. b Fecit ergo samuel sicut locutus est ei ꝺns. Et uenit in bethlem. Et obstupuerunt seniores ciuitatis occurrentes ei. Et dixerunt. Pacifice ueniens. c Et dixit. Pacifice. Immolare ꝺno uenio. Sanctificamini. et uenite mecum ad hostiam. Et sanctificauit isai et filios eius. et uocauit eos ad hostiam. d Et factum est cum ingrederentur. et uidisset eliab. Et dixit. Certe coram ꝺno christus eius. e Dixitq; ꝺns ad samuelem. Ne respicias uultum eius. neq; altitudinem staturę eius. quoniam abiecit eum. Non enim iudicat ꝺns sicut homo uidet. Homo enim uidet ea quę parent. ꝺns autem intuetur cor. f Et uocauit isai abinadab. et adduxit eum coram samuele. Qui dixit. Nec istum elegit ꝺns. g Et adduxit isai semma. Dixitq; samuel. Nec istum elegit ꝺns. h Adduxit ergo isai septem filios suos coram samuele. Et dixit samuel ad isai. Non elegit ꝺns ex his. i Et dixit samuel ad isai. Numquid consummati sunt pueri. Et ait. Adhuc reliquus est paruulus. et ecce pascit oues. Et dixit samuel ad isai. Mitte. et adducam eum. Non enim recumbemus donec ueniat huc. k Misit ergo et adduxit eum. Erat autem rufus. et pulcher aspectu. et decorus uultu. Et ait ꝺns. Surge. unge eum. Iste enim est. l Tulit ergo samuel cornu olei. et unxit eum in medio fratrum eius. Et insiluit spiritus ꝺni in dauid a die illa et deinceps. Exurgens autem samuel abiit in ramatha. m Spiritus autem ꝺni recessit a saul. Et exagitabat eum spiritus malus a ꝺno. n Dixerunt autem serui saul ad eum. Ecce nunc spiritus malus a ꝺno exagitat te. o Imperet dominus noster seruis suis qui coram te sunt. ut quęrant uirum qui sciat psallere cithara. Et erit cum inuaserit te spiritus malus a ꝺno. et psallet manu sua. et conualescet. p Et dixit saul ad seruos suos. Prouidete mihi uirum bene psallentem. et adducite eum ad me. q Respondens autem unus de pueris eius. ait. Ecce uidi filium isai bethlemitis. scientem psallere. et uirum fortem. et bellatorem. et sapientem. et uirum decorum. et ꝺns erit cum eo. r Misit ergo saul nuncios ad isai. et dixit. Mitte ad me dauid filium tuum qui est in pecore. s Tulit ergo isai asinum panes. et uter uini. et hedum unum. et misit per dauid filium suum ad saul. t Et uenit dauid ad saul. et stetit coram eo. Et dilexit eum ualde. et factus est armiger eius. u Et misit saul ad isai dicens. Stet dauid coram me. inuenit enim gratiam in conspectu meo. v Et quotiescumq; erat spiritus ꝺni super saul. tollebat dauid citharam. et percutiebat manu sua. Et refocillabatur saul. et melius habebat. et recedebat ab eo spiritus malus. w Congregauerunt autem philistini agmina sua in prelium. Et congregati sunt in socho iuda. Et castrametati sunt inter socho et azeca in finibus dommim. x Saul autem et uiri israel congregati conuallem terebinthi. Et instruxerunt aciem contra philistinos. y Et philistini stabant super montem ex parte una. Et israel stabat super montem ex parte altera. Et ualles erat inter eos. z Et egressus est uir spurius de castris philistinorum. nomine goliath de geth. altitudo eius sex cubitorum et palmi. a Galea erea super caput eius. Et lorica hamata ipse indutus erat. Et erat pondus loricę eius quinque milia siclorum ęris. b Ocreę ęree erant in cruribus eius. Et clipeus ęreus inter humeros eius. c Et hastile hastę eius quasi liciatorium texentium. Et cuspis hastę eius sexcentorum siclorum ferri. Et armiger antecedebat eum. d Stetit autem et clamauit contra turmas israel. Et dixit eis. Quid uenistis parati ad pugnandum. Numquid non ego philistinus. et uos serui saul. Elegite ex uobis uirum. et descendat ad singulare certamen. e Si quiuerit pugnare mecum. et percutere me. erimus uobis in seruos. Si autem ego uicero eum. et percussero illum. seruietis nobis. f Et dixit philistinus. Exprobraui hodie agmini israel. Date mihi uirum. et pugnemus simul. g Audiens autem saul et omnis israel sermones philistini hos. et pauebant. et timebant ualde. h Dauid autem filius uiri ephrathei de bethlem iuda. cui nomen isai. habebat octo filios. Et erat homo senex in diebus saul. et grandęuus inter uiros. i Et abierunt tres filii isai maiores natu. et secuti sunt saul in bellum. Et nomina trium filiorum eius qui abierunt in bellum. primogenitus eliab. secundus abinadab. et tertius semma. k Dauid autem erat minimus. Et tres maiores secuti sunt saul. l Et ibat dauid et reuertebatur a saul. ut pasceret oues patris sui in bethlem. m Et accedebat philistinus mane et uespere. et stetit quadraginta diebus. n Et dixit isai ad dauid filium suum. Tolle tibi obsonium polente hoc. et decem panes istos. et curre in castra ad fratres tuos. o Et decem formellas casei istas. et considera quomodo fratres tui agant. et quibus pignoribus muniti sint. p Saul autem et ipsi. et omnes uiri israel erant in ualle terebinthi. pugnantes contra philistinos. q Et surrexit dauid mane. et dimisit oues custodi pecoris. Et tulit et abiit sicut præceperat ei isai. Et uenit ad locum plaustrorum. Et exercitus egressus erat ad aciem. et clamabat in prelio. r Et direxerunt philistini aciem suam contra aciem israel. Et dauid dereliquit uasa quę portauerat in manu custodis impedimentorum. Et cucurrit in aciem. Et ingressus salutauit fratres suos. s Et loquente eo cum illis. ecce ascendebat uir bellator. nomine goliath philistinus de geth. de exercitu philistinorum. Et locutus est iuxta uerba hęc. Et audiuit dauid. t Omnes autem uiri israel cum uiderent uirum. fugiebant a facie eius. et timebant ualde. u Et dixit uir israel. Numquid uidistis uirum hunc qui ascendit. Ad exprobrandum israel ascendit. Et uirum qui percusserit eum. ditabit rex diuitiis magnis. et filiam suam dabit ei. Et domum patris eius faciet liberam in israel. v Et dixit dauid ad uiros qui stabant secum. Quid dabitur uiro qui percusserit philistinum illum. et abstulerit opprobrium de israel. Quis enim est philistinus iste incircumcisus. qui exprobrauit agmini dei uiui. w Et dixit ei ꝓpl̄us secundum uerbum hoc. Hęc dicentur uiro qui percusserit eum. x Audiuit autem eliab frater eius maior natu. loquente eo cum uiris. Et iratus est furore dauid contra fratrem suum. Et ait. Ut quid huc descendisti. et cui dereliquisti oues paucas istas in deserto. Ego noui superbiam tuam. et malignitatem cordis tui. Ut uideres prelium descendisti. y Et dixit dauid. Quid feci. Numquid non causa interrogaui. z Et declinauit a se ad alium. Et dixit similiter. Et respondit ei ꝓpl̄us iuxta uerbum primum. a Audierunt autem uerba quę locutus est dauid. et narrauerunt coram saul. Et misit eum ad se. b Et dixit dauid ad saul. Non cadat cor hominis super eum. seruus tuus ibit et pugnabit contra philistinum istum. c Et dixit saul ad dauid. Non ualebis tu ire contra philistinum istum. ad pugnandum cum eo. Puer enim es tu. et ille uir bellator est ab adolescentia sua. d Et dixit dauid ad saul. Pascebat seruus tuus oues patris sui. Et ueniebat leo. et ursus. et tollebat arietem de medio gregis. e Et persequebar eum. et percutiebam eum. et eruebam prędam de ore eius. Et consurgebat aduersum me. et apprehendebam barbam eius. et percutiebam. et interficiebam eum. f Leonem quoq; et ursum interfecit seruus tuus. Et erit philistinus hic incircumcisus quasi unus ex eis. quoniam exprobrauit agmini dei uiui. g Et dixit dauid. Ꝺns qui eruit me de manu leonis et de manu ursi. ipse liberabit me de manu philistini huius. Et dixit saul ad dauid. Vade. et ꝺns sit tecum. h Et uestiuit saul dauid ueste sua. et imposuit galeam ęream super caput eius. Et uestiuit eum lorica sua. i Et accinctus est dauid gladio eius super uestimentum suum. Et cum temptasset incedere. dixit ad saul. Non possum sic incedere. Non enim consuetus sum. Et deposuit ea dauid. k Et tulit baculum suum de manu sua. Et elegit sibi quinque lapides de torrente lenes. Et posuit eos in pera pastorali quę erat sibi. Et fundam habebat in manu sua. Et processit contra philistinum. l Et ibat philistinus gradiens et appropians contra dauid. Et armiger eius ante faciem eius. m Et respexit philistinus. et uidit dauid. Et despexit eum. Erat enim puer rufus. et pulcher aspectu. n Et dixit philistinus ad dauid. Numquid canis ego sum quia tu uenis ad me in uirgis et fustibus. Et maledixit philistinus dauid in deo suo. o Et dixit philistinus ad dauid. Veni ad me. et dabo carnes tuas auibus celi et bestiis terre. p Et dixit dauid ad philistinum. Tu uenis ad me in gladio et in hasta et in clipeo. Ego autem uenio ad te in nomine ꝺni exercituum. deus agminum israel cui exprobrasti hodie. q Ꝺns conclusit te hodie in manu mea. et percutiam te. et auferam caput tuum a te. Et dabo hodie cadauera castrorum philistinorum auibus celi et bestiis terre. Et scient uniuersa terra quia est deus in israel. r Et scient uniuersa multitudo hęc quia non saluat ꝺns in gladio et hasta. Quoniam ꝺni est prelium. et tradet uos in manus nostras. s Et factum est cum surrexisset philistinus. et ueniret. et appropiaret contra dauid. Dauid festinauit. et cucurrit in aciem ad occurrendum philistino. t Et misit dauid manum suam in peram. Et tulit inde lapidem. et fundauit. Et percussit philistinum in fronte. Et infixus est lapis in fronte eius. Et cecidit pronus in terram. u Et preualuit dauid contra philistinum in fundibulo et lapide. Et percussit philistinum. et interfecit eum. Gladius autem non erat in manu dauid. v Et cucurrit dauid. Et stetit super philistinum. Et tulit gladium eius. Et eduxit eum de uagina sua. Et interfecit eum. Et amputauit caput eius. Et uidentes philistini quia mortuus esset fortis eorum. fugerunt. w Et uiri israel et iuda surrexerunt. Et clamauerunt. Et persecuti sunt philistinos usque dum ueniret gethaim. Et usque ad portas accaron. Et corruerunt uulnerati philistini in uia saltus. et usque accaron. x Et reuersi filii israel persecuti sunt philistinos. Et diripuerunt castra eorum. y Tulit autem dauid caput philistini. Et adduxit illud in hierusalem. Arma autem eius posuit in tabernaculo suo. z Et uidens saul dauid egredientem contra philistinum. dixit ad abner principem militię. Abner cuius filius est adolescens iste. Et dixit abner. Vita tua rex. Nescio. a Et dixit rex. Tu interroga cuius filius sit puer iste. b Et reuertente dauid post cędem philistini. tulit eum abner. Et adduxit eum coram saul. Et caput philistini in manu eius. c Et dixit ei saul. Cuius filius es tu adolescens. Et respondit dauid. Filius serui tui isai bethlemitis ego sum. d Factum est autem cum complesset loqui ad saul. Et anima ionathan conglutinata est cum anima dauid. Et diligebat eum ionathan quasi animam suam. e Tulit autem eum saul in die illa. Et non dimisit eum reuerti in domum patris sui. f Pepigit autem ionathan et dauid fœdus. eo quod diligeret eum quasi animam suam. g Et expoliauit se ionathan tunica qua indutus erat. Et dedit eam dauid. Et omnia uestimenta sua usque ad gladium suum. et usque ad arcum suum. et usque ad balteum suum. h Et egrediebatur dauid quocumq; mittebat eum saul. Et agebat prudenter. Et posuit eum saul super uiros belli.

ꝑsperē egisse. ꝛ ideo poterat credere i petēdo sup se regē nō peccasse. cui⁹ ꝫriū samuel oñdit i ħ ca. ꝓ declarando suā innocētiā. ꝛ secūdo ꝓpli culpā: ibi. Et ait samuel. Primū autē oñdit samuel ꝙ hoc ꝙ petitōi ꝓpli cōdescēderat de institutōe regis: in q̄ erat quodāmō abiectio samuel: vt dictū fuit supra viij. ca. ꝛ hoc notatur cū dī. Ecce audiui vocē vrāz ꝛc. secūdo i hoc ꝙ diuinit. ter filios israhel sine calumnia vixerat. ꝛ hoc notatur cum dī. Ego autez senui. ꝛ subdit. b Porro filij ꝛc. q. d. remanebunt ꝓ me obsides ad satisfaciendū si alicui teneor et satisfacere non possum.

c Loq̄mini ō me ꝛc. i. saule rege qui de nouo erat inunctus. ꝓpter qō samuel cōā eo volebat iudicari.

d Utr̄ bouez cuiusq̄ tuleriz. ponē ro in opere meo.

e Aut asinū. sup cū de loco ad locū incedēdo. f Si quēq̄ ꝛc. iniuste ad iudicandum trahē ro. g Si oppſsi aliquem. damnū quodcūq̄ seu iniuriā inferendo.

h Si de māu ꝛc. etiā p iusto iudicō reddēdo. Ex q̄ ꝓz ꝙ ꝓphēs sumptib⁹ ꝛ laborib⁹ officiū iudicis exeq̄batur ꝓut dictū fuit. ē. viij. i Et contēnaz illud hodie ꝛc. nolēs mihi retinē. k Et dixerūt ꝛc. ꝛ sic testificati sunt eius innocentiam. l Dixitq̄ ad eos ꝛc. q̄ pñs est vbiq̄ m Et testis christus eius. s. saul qui pñtialiter aderat. n Et dixerunt: testis. replicādo. qō supra dixerant ad maiorem affirmationem: ꝑm istam translationē. in hebreo habet. Et dixit testis. quod expōnunt hebrei dicētes: ꝙ postq̄ ꝓphēs testificatus fuerat samuelis innocētiā: ipe samuel q̄ fuit cū hoc testimonium diuinū qō ē mai⁹ ꝛ firmi⁹ dicēdo. Testis ē dñs. i. rogo vt sit testis. et tunc venit vox a deo missa. Et dixit test⁹. testificādo samuelis innocētiaz. o Et ait samuel ꝛc. Hic cōsequēter samuel declarat populi culpā. et primo vbo. secundo miraculo: ibi. Sz et nūc state. Circa ꝑmū samuel declarat primo dei misericōiam erga p opulū: cum dī. p Dominus qui fecit ꝛc. s. idoneos nuncios suos ad educendum populum israhel de egypto. sequitur.

ad vniuersum isrl̄. Ecce audiui vocē vestrā iuxta omnia q̄ locuti est⁹ ad me. ꝛ cōstitui sup vos regē. Et nūc rex graditur antevos. Ego autē senui ꝛ incanui.[k] Porro filij mei vobiscum sunt. Itaq̄ ꝓuersat⁹ coraz vobis ab adolescētia meavsq̄ ad hāc diē. ecce ꝓsto sum. [c] Loq̄mini de me coraz dño et corā christo eius: [d] vtrū bouē cuiusq̄ tuleri[e] aut asinū: [f] si quēq̄ calūniat⁹ sum: [g] si oppſsi aliquē: [h] si de manu cuiusq̄ mun⁹ accepi: ꝛ contemnam illud hodie restituāq̄ vobis. [k] Et dixerūt. Nō es calūniat⁹ nos: neq̄ oppſsisti: neq̄ tulisti de manu alicuius quippiā. [l] Dixitq̄ ad eos. Testis ē dñs aduersuz vos: [m] ꝛ testis xps eius i die hac: q̄ nō inuenistis i manu mea quippiaz. [n] Et dixerunt. Testis: [o] et ait samuel ad ppl'm. [p] Dñs q̄ fecit moysen ꝛ aarō. ꝛ eduxit ꝑres nostros de terra egypti adest. Nūc ġ state vt iudicio contēdā aduersum vos coram domino de oīb⁹ miserico[r]dijs dñi q̄s fecit vobiscū ꝛ cū ꝑribus vr̄is: [q] quō iacob ingressus ē in egyptū: [r] ꝛ clamauerunt ꝑres vr̄i ad dominū: et misit dñs moysen et aarō ꝛ eduxit ꝑres vr̄os de egypto [s] ꝛ collocauit eos in loco h. [t] Qui obliti sūt domini dei

sui: [b] ꝛ tradidit eos [c] i manu sysare magistri militie asor [y] ꝛ in manu philistinorū: ꝛ in manu regis moab: ꝛ pugnauerunt aduersum eos. Postea aūt clamauerūt ad dominū et dixer̄t. Peccauim⁹ q̄ dereliq̄m⁹ dñm: ꝛ seruiimus baalim ꝛ astaroth. Nūc ġ erue nos de manu inimicorū nr̄oz ꝛ seruiemus tibi Et misit dñs hierobaal[a] ꝛ badā[b] ꝛ barach[c] ꝛ iepthe[d] ꝛ samuel[e] ꝛ eruit vos de mānu inimicoz vr̄oz ꝑ circuitū: [f] ꝛ habitastis cōfidēter. [g] Videntes aūt ꝙ naas rex filiorū āmon veniss⁹ aduersum vos: [h] dixistis mihi[i] nequaq̄: ħ rex imperabit nobis cū dñs de⁹ vr̄ regnaret in vobis[k] Nūc ġ ꝓsto ē rex vester quē elegistis ꝛ petistis. Ecce dedit vobis dñs regē. Si timueritis dñm ꝛ fueritis ei ꝛ audieritis vocē eius: ꝛ nō eraspaueritis os dñi: eritis et vos ꝛ rex q̄ imperat vobis sequētes dñm deum vestrū Si aūt nō audieritis vocē dñi: ħ eraspaueritis sermones eius: [l] erit man⁹ dñi sup vos ꝛ sup ꝑres vr̄os. [m] Sz ꝛ nunc state ꝛ videte rē istam grādē quā factur⁹ ē dñs in cōspectu vr̄o. [n] Nūquid nō messis tritici est hodie. Inuocabo dominū ꝛ dabit voces ꝛ pluuias: ꝛ scietis ꝛ videbitis: quia grande malū

[q] Quomō iacob ꝛc. vbi cum dñs saluauit a periculo famis. [r] Et clamauerunt ꝛc. cū affligerētur ab egyptijs: vt hr Exo. iij. [s] Et collocauit eos ꝛc. s. i terra optima lacte et melle manante. Consequenter ostendit ex oppōsito populi ingratitudinē cuz dicitur [t] Qui obliti sunt ꝛc. per idolatriā ꝛ alia mala v Et tradidit eos ꝛc. vt ꝙ flagella reduceret eos ad bonum. [x] In manu sysare ꝛc. id est regis asor vt habetur Judi. iij. [y] Et i manu phi. ꝛc. vt habet Judi. x. ꝛ xj. z Et misit dñs hierobaal. i. gedeon: vt habet Judi. vj. a Et badan id ē sanson qui descendit de tribu dan: vt hr Judic. xiij.

b Et barach. de quo Judi. v.

c Et iepthe. de quo Judi. xj.

d Et samuel. loq̄tur de seipo tanq̄ de alio.

e Et eruit vos ꝛc. quotiēscūq̄ inuocastis fideliter ei⁹ auxiliū.

f Et habitastis cōfidēter. q̄diu fuist⁹ ei boni sbiecti: fuit et ipse rex vester immediatus g Videntes autē q̄a Naas ꝛc. Ista fuit vna causa petendi regē: vt dictū fuit supra viij. ca. h Dixistis mihi. dissuadenti vobis petere aliū regē

i Nequaq̄. s. erimus sine rege homine.

k Nunc ergo presto ꝛc. licet enī saul fuerit a deo electus. vt dictū ē. ō. ix. ca. et. x. tamē ista electio imponitur hic populo eo ꝙ ad petitionē populi facta fuit. cetera patent vsq̄ ibi. l Erit manus dominī ꝛc. id ē ita erit super vos de futuro: sicut fuit super patres vestros de preterito. m Sed et nunc state. Hic consequenter samuel arguit maliciam populi miraculo. quia ad ipsam declarandā facta sunt subito tonitrua ꝛ pluuie contra solitum cursum nature in terra illa: et hoc est quod dicitur. n Nunquid non ꝛ cetera. quasi diceret isto tpe non consueuerunt talia fieri. ꝛ si

aliqñ fiant:nõ tñ ita repente vel subito:sicut factum ẽ ad ꝓces samuelis:ꝛ absq; dispositõe aeris ꝓcedente ideo subditur. o Et timuit oĩs popul⁹. videṡ insolitũ miraculũ:ꝛ timens mozi ꝑ bozroze tempestat⁹. p Nolite timere.eos assecurauit qñ ꝓfessiõz eoz ꝛe petitiõe regis ꝛ alijs mal' audinit. q Nolite recedere ꝛc. semp eũ sequentes p ꝛebitũ cultuz. r Et nolite ꝛecliare ꝛc. id est post idola ea colẽdo. qz in illis nulla est efficacia vos saluandi. sicut medicina dicit̃ vana que nullã bz efficaciã sanãdi s Et nõ ꝛerelinquet ꝛc. ꝓdiu sibi fuerit subiectus p ꝛebitum cultũ. t Quia iurauit dñs ꝛc. sicut hẽtur Gen. xxij. per memetipm ꝛc. v Absit aũt hoc ꝓccatũ a me ꝛc. q̃uis eñ pl'us eũ abiecisset:vt patz ex supradictis. viij. ca. tñ ꝓccatũ reputabat sibi si nõ ozaret p eis. et hoc est intelligẽdũ q̃tuz ad bona gratie ꝛ glozie ꝓsequẽda. ideo subdit̃ Et docebo vos viam rectaz ꝛc. x Timete dominũ. timoze filiali. y Et seruite ei in veritate.absq; simulatiõe. z Et ex toto cozde vro absq; diminutione.

feceritis vob ĩ cõspectu dñi petẽtes sup vos regem. Et clamauit samuel ad dñm:ꝛ ꝛedit ꝛus voces ꝛ pluuias ĩ illa die. ⁿEt timuit oĩs populus nimis dñm ꝛ samuelẽ. Et dixit vniuersus pp'l's ad samuelẽ. Oza ꝓ seruis tuis ad dñm ꝛeũ tuũ vt nõ moriamur. Addidimus eñ vniuersis pctis nr̃is maluz: vt peterem⁹ nobis regẽ. Dixit aũt samuel ad pp'lm. Nolite timere. Vos feciſt̃ vniuersũ malũ hoc. Veruntñ ᵍnolite recedẽ a ꝛergo dñi ꝛ seruite dño in oñi cozde vestro ꝛ nolite ꝛeclinare post vana:q̃ non ꝓderũt vobis: neq; eruẽt vos:qz vana sũt ʳ ꝛ nõ ꝛerelinquet dñs pp'z suũ ꝓpter nomẽ suum magnũ:ˢ qz iurauit dñs facere vos sibi pp'lm. ᵗAbsit autẽ a me hoc pctm̃ ĩ dño:vt cessem ozare ꝓ vobis:ꝛ docebo vos viã bonã ꝛ rectã. ᵘTimete dñm ꝛ seruite ei in veritate:ˣ ꝛ ex toto cozde vestro. Vidistis eñ magnifica q̃ in vobis gesserit dominus. Qd̃ si pseueraueritis in malicia:ꝛ vos ꝛ rex vester pariter pibitis.

¶ Capitulum .xiij.

¶ Capĩn. xiij.

Fili⁹ vnius anni. Postq; ꝛescripta ẽ saulis electõ. Hic ꝓñr ꝛescribitur eius reꝓbatio.ꝛ ꝑ ex triplici causa.ꝓma fuit diffidẽtia ꝛ vsurpatio.secũda temeraria iuratio.ca. xiiij. tercio cupiditas et elatio.capi. xv. Circa primũ ꝓmo ꝛescribit̃ diffidẽtie rõ.secũdo diffidentis vsurpatio:ibi. Ait ergo saul.tercio incursio hostiũ:ibi. Qoro philistiim.quarto impꝓparatio ad resistẽdum:ibi. Qoro faber. Causa vo diffidẽtie duplex fuit.ꝓma fuit ex ꝓcussiõe statõis philistinoz. ꝓpt̃ quã saul ꝛ filij isrl' formidabãt philistinoz aduẽtum. scda fuit dilapsus populi a saul ꝓpter metũ qui ponit̃ ibi. Quod cuz audissent. Circa primũ qz in hoc ca. agitur ꝛe saulis ꝓuaricatõe. ꝓmittit̃ ei⁹ bonitas:vt null⁹ d̃ sua iustitia presumat.ꝛ vt oꝓsita iurta se posita magis eluceſcant:cum dicitur. a Filius vnius anni erat ꝛc.i. ita innocẽs ꝛ ꝑ'urus a pctõ:sicut puer vnius anni.cuius rationem assignant hebrei ꝛ ꝓbabiliter dicẽtes ꝙ qñ hõ ꝓmouetur ad aliqd̃ officiũ magnuz a ꝛeo sicut saul fuit electus in regẽ ab ipso: vt pz ex ꝓcedẽtib⁹ simul sibi datur a ꝛeo gratia iustificans et ipsũ disponẽs ad suũ officiũ exercendũ:nisi ipse ponat obicẽ. Saul aũt in sua electione non posuit obicem gratie diuine. ḉa vm ꝙ dicitur supra. ix. ca. Erat electus et bonus: ꝛ non erat vir ꝛe filijs isrl' melioz illo. Aliq; autẽ exponunt ꝛe bisboseth filio saul:dicẽtes ꝙ bẽbat vnum annum tñ qñ saul incepit regnare: et vm hoc ly saul ẽ ꝛa tiui casus:cum dr̃. Filius vnius anni erat saul. i. ipsi saul sed hoc patz falsuz per illud qd̃ habet̃ ij. Reg. ij. quadraginta annorũ erat bisboseth cum regnare cepisset. Fuit aũt institut⁹ immediate post mortez patris:vt ibidẽ dr̃ Pater autẽ regnauit. xx. annis tñ: ꝓpter qd̃ tenẽtes b dictũ dicũt. ꝙ inceptio regni saul hic accipitur immediate post mortẽ beli qd̃ tẽpus fuit. xl. annoruz: vt habet̃ Act. xiij. ß hoc nõ valet qz in nullo alio loco sacre scripture reperitur. ꝙ sacra scriptura ꝛeterminãdo principiũ regni alicui⁹ regis ꝛeterminet hoc ꝓ etatẽ filij sui. ꝛ ideo qz ista expositõ ꝛe scriptura nõ bz auctoritatẽ eadẽ facilitate cõtẽnit̃ q̃ ꝓbat̃ et prima magis tenẽda est:vt videt̃. b Qnob⁹ aũt annis ꝛc. s. in bonitate ꝛ innocẽtia sua:ꝛ plurib⁹ ãnis regnauerit ctr̃as in malicia. vel aliter põt dici. qz post duos annos a principio reeni sui dauid fuit a ꝛeo electus. ꝛ in regẽ inunctus ꝓ samuelẽ. vt br̃. j. xvj. ca. at extunc saul nõ regnauit ꝛe iure. ß tñ vsurpatiue. ꝓpter quod anni seqntes a regno suo hic resecãtur. Consequenter ponit̃ pcussio stationis philistinoz: cum dicitur. c Et percussit ionathas ꝛc. quod erat signũ manifestum rebellionis filiorũ isrl' ad philisteos. iõ subditur. d Audiant hebrei. hoc fecit saul pclamari: vt filij isrl' pcauerẽt sibi ab insultu philistinoz ĩ hoc facto ꝓtentoz: ꝛ nõ cõfiderẽt d̃ ipis in aliquo. vñ subditur. e Et philistiim cõgregati ꝛc. non est̃ verisimile ꝙ tot essent currus. sed accipit̃ hic numerus hominũ in curribus existentiũ: qz tunc temporis in curribus pugnabant ꝓ magna pte: vt habet̃ in pluribus locis sacre scpture. f Et reliquũ vulg⁹ sic̃ ꝛc. by ꝓbolica locutio ẽ ad ꝛesignãdũ magnã ꝓlũ multitudinẽ g Qd̃ cũ vidissent. hic ponit̃ scda rõ diffidẽtie. s. ꝓpter

recessum ppli a saule. qz aliq̄ p timore philistinoz abscō-
derūt se i locis occultis. Alij autē trāsierūt iordanē: q̄ ē i pte
orientali ere ꝓmissiois. terra autē philistinoz vnde venie
bāt sup filios isrl erat i pte opposita. s. occidētali. qz est su
per mare mediterraneū qđ ē termin⁹ terre ꝓmissiois a pte
occidentis. ⁊ ideo hebrei fugiētes trā
sibant iordanē. tuz
vt fugerent ad par
tem oppositam. tuz
qz tenebant q̄ phi
listijm nō trāsirent
iordanem eos inse
quēdo. Et his ptz
lra vsq̄ ibi.

f Et expectauit ⁊c. bñ dicit iuxta.
qz nō totaliē ⁊ com
plete expectauit vt
videbitur postea.

g Ait ergo Saul hic ꝙñr ꝛelcribitur
diffidentis vsurpa
tio. diffidebat enim
ꝛe ꝑplo suo quez vi
debat in timore po
situm. ⁊ ꝛe aduētu
samuelis ad offerē
duz sacrificiū. et iō
stulte vsurpauit si
bi illud officium di
cens. h Affer
te mihi holocaustū
⁊c. ꝓpē qđ a samue
le veniente repbē
ditur: cum dicitur
i Quid fecisti. q.
d. rem tibi illicitaz
ꝓter b postea sub
dit. k Stulte
egisti nec ⁊c. man-
datū dñi hic dī ver
bum Samuelis lo
quētis sauli ex pte
dñi: vt bñ supra. x.
ca. Ex verbis autē
samuelis in hoc loco: q̄ absq̄ dubio reputanda sunt vera
oportet dicere q̄ saul hic grauiter peccauit: & quō pecca-
uerit diuersimode dī. Ad cuius intellectū recurrenduz ē
ad intellectū ꝟbi samuelis habitū supra. x. ca. qđ tale est.
Et descendes añ me in galgala ⁊c. vsq̄ ibi. Et oñdā tibi
qđ facias. inclusiue: qđ ibidē fuit expositū triplr. Et ꝓ
ꝓmā expositōem saul peccauit i hoc q̄ nō expectauit sa-
muelē ad offerendū sacrificiū. vij. dieb⁹ ꝓtinuis ꝑ sua vn
ctōe i regē. qz saule ꝓoccupāte offerre samuel fuit turba
tus ⁊ recessit. ⁊ sic illa solennitas septē dier⁹ dimissa fuit
Scōm ꝟo expositōem scdam q̄ ē andree: saul peccauit i
hoc q̄ nō expectauit samuelē. vij. diebus: ꝓut fuerat sibi
dictū: & tm̄ ser. qz ꝛebebat expectare samuelē. vij. diebus
postq̄ samuel recepisset eius nunciū: ita q̄ illa dies in q̄
samuel recepisset nunciū saul: nō erat de numero. vij. die
rum expectatōis. saul autē illā diē intra illū septenariuz
inclusit. ⁊ sic ser diebus tm̄ expectauit. Scōm ꝟo tercia
expositōem q̄ videt mihi ꝓbabiliozi: saul peccauit i trib⁹
ꝓmo qz nō expectauit samuelē. vij. diebus complete: vt
erat sibi iniunctū: qđ ꝑz ex tertia vbi dī. Cunq̄ cōplesset
offerens holocaustum. s. ipse saul. Ecce samuel veniebat
ita q̄ venit die septima: ⁊ tali hora q̄ poterat offerri sacri
ficiū. qz vsq̄ ad horam iugis sacrificij ꝛespertini poterāt
alia sacrificia offerri. secundo peccauit. qz officiū sibi illi-
citum. s. offerēdi q̄ seip̄m vsurpauit: qđ est graue pctm̄:
qđ ꝑz ex hoc q̄ rex ozias volens offerre incēsum: qđ nō
pertinebat ad regis officium ꝛc cussus fuit lepra a domio
aūt trāsierūt iordanē: i ter-
ra gad ⁊ galaad. Cunq̄ ad
huc esset saul i galgala: vni
uersus ppl⁹ ꝓterijt⁹ ē q̄ se-
q̄bat eū. f Et expectauit se-
ptē dieb⁹ iuxta placitū Sa
muel: ⁊ nō venit samuel i gal
gala. Dilapsusq̄ ē popul⁹
ab eo. g Ait q̄ saul. h Afferte
mihi holocaustū ⁊ pacifica
Et obtulit holocaustum.
Cūq̄ complesset offerēs ho
locaustum: ecce samuel ve-
niebat. Et egressus est saul
obuiā ei vt salutaret eum.
i Locutusq̄ ē ad eū samuel.
i Quid fecisti. Rñdit saul
qz vidi q̄ ppl⁹ dilaberet a
me: et tu non veneras iuxta
placitos dies. Porro phili
stijm cōgregati fuerant in
machmas: dixi. Nūc ꝛescē
dent philistijm ad me i gal-
gala: ⁊ faciē dñi nō placaui
Necessitate compulsus ob
tuli holocaustuz dño: dixit
q̄ samuel ad saul. k Stulte
egisti: nec custodisti māda-
ta dñi ꝛei tui: q̄ precepit tibi
l Quod si nō fecisses: iā nūc
ꝓparasset dñs regnū tuum
sup isrl i sempiternū m Sed
nequaq̄ regnū tuū vltra cō
surget. n Quesiuit dñs sibi
virū iuxta cor suū: o ⁊ ꝓcepit
ei dñs vt eēt dux sup pop̄lm
suū eo q̄nō ꝟuaueris que ꝑ
cepit dñs. p Surrexit aūt sa
muel ⁊ ascēdit de galgalis i
gabaa beniamin. ⁊ reliqui
ppli ascēderūt post saul ob
uiā ppl̄o qui expugnabant
eos: q veniētes de galgala i
gabaa i colle beniamin. Et
recēnit saul ppl̄m q̄ inuen
ti fuerāt cū eo q̄si sexcētos
viros: ⁊ Saul ⁊ ionathas fi
lius ei⁹ ppl̄usq̄ q̄ inuēt⁹ fue
rat cū eis erat i gabaa beni-
amī. r Porro philistijm cō
federant in machmis. s Et
egressi sunt ad ꝓliādum de
castris philistinoz tres
cunei t Unus cune⁹ pgebat
qui dicebat ad viam ꝙ ducit
ad ephra ad terrā sual. Alius
autē cuneus pgebat ad viam
bethoron. Tertius cuneus
pgebat ad viam finis que re-
spicit vallem seboim contra
desertum. u Fabricator au-
tē omnis non inuenieba-
tur in tota terra israel. Dix-
erant enim philistei: ne for-
te faciant hebrei gladios aut
lanceas. Sed descendebat
omnis israel ad philistheos
vt exacuat vnusquisq̄ vo-
merem suum et ligonem et
securim et sarculum. x Et
erat lima ad triduum ad
acuendum vomeres et ligo-
nes et tridentes et secures
et ad figendos aculeos. y Et
factum est die certaminis:
non inuentus est gladius
aut lancea in manu vniuer-
si populi qui erat cum saul
et cum ionatha. Inuentum
est autem ipsis tantum. z Et
egressa est statio philistin-
orum ad transitum machmas.

eg isti: nec custodisti māda-
ta dñi ꝛei tui: q̄ precepi tibi
l Quod si nō fecisses: iā nūc
ꝓparasset dñs regnū tuum
sup isrl i sempiternū m Sed
neqnaq̄ regnū tuū vltra cō
surget. n Quesiuit dñs sibi
virū iuxta cor suū: o ⁊ ꝓcepit
ei dñs vt eēt dux sup pop̄lm
suū eo q̄nō ꝟuaueris que ꝑ
cepit dñs. p Surrexit aūt sa
muel ⁊ ascēdit de galgalis i
gabaa beniamin. ⁊ reliqui
ppli ascēderūt post saul ob
uiā ppl̄o qui expugnabant
eos: q veniētes de galgala i
gabaa i colle beniamin. Et
recēnit saul ppl̄m q̄ inuen
ti fuerāt cū eo q̄si sexcētos
viros: ⁊ Saul ⁊ ionathas fi
lius ei⁹ ppl̄usq̄ q̄ inuēt⁹ fue
rat cū eis erat i gabaa beni-
amī. r Porro philistijm cō
federant in machmis. s Et
egressi sunt ad ꝓliādum de
castris philistinoz tres
cunei t Unus cune⁹ pgebat

vt habetur .ij. Paralyp. xxvj. Et factus fuit terremo-
tus in signum ire diuine: vt habeē Zacha. xiij. tercio
peccauit in hoc q̄ peccatū suum nō recognouit humi
liter cum argueret a samuele dicente sibi: quid feciſti
sed se voluit excusare ex necessitate imminentis belli
q̄ excusatio nul
la erat penit⁹ qz
talis oblatio sa
crificij non ē ꝛei
placatio. § ma-
gis offensio.

l Quod si nō fe-
cisses ⁊c. hoc vi
detur falsū. qz ꝑ
ordinatio diui-
na certa ē et in-
fallibilis. preor-
dinatum autez
erat a do regnū
concedendū tri
bui iude: vt ha-
betur Geñ. xlix.
Nō auferet sce
ptrū de iuda. Di
cendum q̄ ordi
natio diuina de
aliq̄ futuro aliq̄
accipit ꝓut
est in diuina pre
sciētia. ⁊ sic imu
tabilis est. alio
mō accipit ꝓm
dispositioz cāe
secundarie. ꝓm
merita ⁊ demeri
ta hominū ex q̄
bus disponunt
vt ꝑ hoc puniā
tur vel remune
rēt ꝓm ordiatō
nē diuinā. ⁊ tal
ordinatio muta
bilis ē: sicut me-
rita et demerita
hominum. ⁊ fre
quēter contingit q̄ ordinatio diuina de aliquo futuro
isto. scdo mō exprimitur i sacra scriptura: sicut Joñ.
iij. dī. adhuc. xl. dies ⁊ ninive subuertetur. quia demerita
illius ciuitatis exigebant eius subuersionē a deo
futuram. sed quia egerunt penitentiā: hec ordinatio
fuit mutata. quia ciuitas nō fuit subuersa: isto modo
dicitur hic saul. l Quod si nō fecisses iam nūc ꝑ-
parasset dñs ⁊c. i. si non fecisses contra mandatū dñi
et stetisses in bonitate in qua eras q̄n regnare cepisti:
esses dispositus vt cō firmaretur tibi regnū ⁊ filijs tu
is. Ista tm̄ confirmatio est intelligenda sub conditōe.
scz si saul ⁊ posteri eius starent in bonitate: qđ est mu
tabile. qualiter autē mutabilitas taliū stat cū imuta-
bilitate diuine ꝓsciētie diligentius ꝓtractare pertinet
ad primū sniarum. m Sed nequaq̄ ⁊c. i. vltra te.
qz f. li⁹ ei⁹ bisboseth nō regnauit super totū isrl. nec eti
am sup illud pacifice: ⁊ cū hoc quo tpe: vt bñ. ij. li. Re-
gū. n Quesiuit sibi ⁊c. s. ipm dauid. o Et ꝑce-
pit ei ⁊c. licet hoc esset adhuc futurū: tm̄ loq̄tur q̄ modū
ꝓteriti ꝓpter certitudinē diuine prudentie: ꝓut ēi me
te diuina. qz sic est certa de futuro: ac si iā esset in actu
pñti vel fuisset de ꝓterito. p Surrexit autē samu-
el ⁊c. quo ibat ppl̄s israhel cōtra philistheos inermis et
paruo numero: vt ꝑz ex sequētib⁹: vt ex pūtia samue
lis ꝛ solaret: vel iuit in collem dñi vbi erat cōgregatio
ꝓbarū q̄ erat ꝓpe gabaa: vt ibi vacaret ozōni ꝑ ppl̄o
dei. q Veniētes de galgala. hoc refertur ad ppl̄m

sequetē saul. cetera patēt. r Porro philistīm. hic pñter describit hostiuz incursus cū dī. s Et egressi ꝛc. sciebāt. n. eē filios isrl sine armis ꝛ paucos. iō q tria loca intrauerāt terrā eoꝝ ad pdāduz. qz nō timebāt de resistētia eoꝝ. t Unꝰ cuneꝰ ꝛc. i bebī. bi. Cōtra viā ephrate ad terraz saul. et ideo trāslatō nostra videtur b corrupta vicio scptoruz ꝓpter similitudinē dictōnū v Pōro faber. hic pñter describitur ipotētia filioꝝ isrl ad resistendū. erāt em̄ inermes. ꝛ ideo non audebant egredi contra pdatores. sed tenebant se intra fortalicium gabaa. Ratio aūt qre erāt sine armis tāgit: cum dicit. r Faber ferrariꝰ ꝛc. qui posſz facere arma. y Cauerāt autē philistīm ꝛc. qz philistīm dominātes hebreis trāstulerāt fabros de terra isrl terrā suaz ne fabricarēt eis arma: pmittebāt tñ q filij israhel bat rēt instra ad colēdū terrā. ideo subdit. ȝ Descēdebant & ꝛc. sed hoc erat tpe pacis. ß postqz ionathas percusserat stationem philistinoꝝ nō audebant illuc descēdere. ideo subdit. Retusa itaqz erāt acies vomerum ꝛc.

a Usqz ad stimulum corrigendum. i. vsqz ad aculeū q stimulantur boues. ß est dictū q in q libet instro ferreo preparādo quitūcunqz paruo acies erat retusa ex causa p dicta. qz nō audebant filij isrl descēdere ad fabros eri stētes i ēra philistīm. b Cūqz venisſz dies plij. i. illud tps in q pliandū est ꝓtra predatores predictos. c Hō est inuētus ꝛc. ex cā predicta. d Excepto saul ꝛc. Dicūt hebrei q miraculose dati sūt eis gladij ß hoc nō ē verisile q scriptura tātū signū tacuisſz: nec oportz ad hoc inducere miraculū. qz reges ꝛ filij regū multa habēt. ꝛ maxie de armis q vulgares nō habent

cōtra viā ephraim ad terrā saul. Porro alius ingrediebaꝫ ꝓ viā bethoron. Tercius autē verterat se ad iter termini in ēra sabaa: iminētis vallis seboim ꝓtra desertū. Porro faber ferrariꝰ nō inueniebaꝫ i oi ēra isrl. Cauerant em̄ philistīm: ne forte facerent hebrei gladiū aut lāceā. Descendebat q̄ omnis israhel ad philistīm vt acueret vnusquisqz vomerē suū: ꝛ ligonē ꝛ securī ꝛ tridentem ꝛ sarculuz. Retuse itaqz erāt acies vomeruz et ligonū ꝛ tridentiū ꝛ securiū a vsqz ad stimlm corrigēdū b Cunqz venisſet dies prelij c nō ē inuentꝰ ensis ꝛ lācea i mānu totius populi qui erat cū saul ꝛ ionatha: d excepto saul ꝛ ionatha filio eꝰ. egressa est autē statio philistīm vt trāscēderet i machmas.

Capitulum.xiij.

a Et accidit in q̄dā die vt diceret Jonathas filiꝰ saul ad adolescentē armigerū suū. Veni et trāseamus ad stationē philistinoꝝ q̄ ē trās locū illū. b Pri autē suo virm nō indicauit. Porro saul morabaꝫ i extrema ꝑte gabaa sub malogranato q̄ erat i agro gabaa. Et erat ppl's cū eo q̄si sexcētoꝝ virorum. Et Achias filius Achitob frīs ichabod filij phinees q̄ oriꝰ fuerat ex heli sacerdote dñi in sylo c portabat ephot. Sed ꝛ populꝰ ignorabat quo isset Jonathas. d Erāt aūt inter ascēsus ꝑ quos nitebatur ionathas trāsire ad stationem philistinorū eminētes petre ex vtraqz ꝑte: ꝛ quasi i modū ventiū scopuli hinc inde prerupti. Nomen vni boses: ꝛ nomē alteri sene: vnꝰ scopulus pminēs ad aquilonē ex aduerso machmas. et alter ad meridiē ꝓtra gabaa. Dixit aūt ionathas ad adolescentē armigerū suū. Veni trāseamꝰ ad stationē incircūcisoꝝ horum: si forte faciat dñs ꝑ nob: qz nō ē dño difficile saluare vl in multis vel in paucis. Dixitqz ei armiger suꝰ. Fac oīa que placēt aīo tuo. Perge quo cupis. ꝛ ero tecū vbicūqz volueris ꝛ ait ionathas. ecce nos trāsibimꝰ ad viros istos. Cunqz appuerimꝰ eis si talī locuti fuerīt ad nos. manete donec veniamus ad vos: stemus i loco nro: nec ascendamus ad eos. Si aūt dixerīt ascēdite ad nos: ascēdamꝰ ad eos: qz tradidit eos dñs i mānibꝰ nris: hoc erit nobis signuz. Appuit igīt vterqz stationi philistinorū. Dixerūtqz philistīm. en hebrei egrediunt de cauernis i q̄bꝰ abscōditi fuerāt: ꝛ locuti sūt viri de stationē ad ionathā ꝛ ad armigerū eiꝰ dixerūtqz e Ascendite ad nos ꝛ ostēdemus vobis rem. f Et ait ionathas ad armigerū suum.

Capitulum.xiiij.

a Et accidit. Hic ꝓsequēter describitur transgressio saulis ex temerario iuramento. et primo ponitur iurandi occasio. Secūdo ipa iuratio: ibi. Adiurauit autem saul. Occasio autē iurandi fuit auiditas insequendi hostes coraz ionatha ꝛ eius armigero fugientes et ideo circa hoc ꝑmo ponitur ipi⁹ ionathe constās audacia. secūdo mirabilis pugna ibi. Et ait ionathas. ecce pugne noticia: ibi. Et respexerūt. Ipsius autem ionathe audacia patz ex b: q̄ solus cum armigero suo voluit ire ad tentandū si posset stationē philistinoꝝ debellare. ꝛ pz ſa vsqz ibi.

b Patri autē suo hoc ipsū ꝛc. ne per ipm impediret. Cetera patēt vsqz ibi.

c Pōtabat ephot id est vestem sacer totalē cui ꝓiunctū ē rationale iudicij. vt habetur Exod. xxviij. vt in ea consuleret dominū coram arcba domi: que erat ibi cum exercitu vt habetur. j. eodem capitulo.

d Erāt aūt inter ascensus ꝑ q̄s nitebatur ionathas trāsire ad statōem ꝛc. erat enim ibi quasi quedam ruptura montis ꝛ vallis in medio habens ex vtraqz parte scopulos in modum ventium. ꝛ per illuz locum querebat Jonathas transire. dicit autez Josephꝰ q̄ Jonathas rogauit dominū devote vt posset philistee os debellare: ꝛ dñs concessit datis ei signum. s. q̄ si philistei videntes eum dicerent. Ascendite ad nos q̄ dominꝰ tradet eos in manus eorum. et hoc ipsum fecerunt. Et ascendens Jonathas per manus suas et armiger eius post eum cadebant coram Jonatha. et armiger eius interficiebat post eum. Et fuit plaga prima quam percusserunt Jonathas et armiger eius quasi viginti viros in dimidio sulci quem vna iugera boum arare consueuerunt. Et factum est tremor in castris in agro. et in omni populo. Et vastatores qui ascenderant ad diripiendum contremuerunt. et ipsa terra mota est. et facta est quasi trepidatio magna nimis. Et aspexerunt speculatores saul in gabaa benjamin. et ecce multitudo prostrata et quasi huc atque illuc fugiens. Et dixit saul ad populum qui erat cum eo. Recognoscite et videte quis abierit a nobis. Et cum recognouissent. apparuit quod Jonathas et armiger eius non essent ibi. Dixitque saul ad Achiam. Applica arcam dei huc. Erat enim arca dei in die illa cum filiis israel. Cumque saul loqueretur ad sacerdotem. tumultus castrorum philistinorum crescebat et ualidius intonabat. Dixit ergo saul ad sacerdotem. Cessa manum tuam. Et conclamauit saul et omnis populus qui erat cum eo. Et uenerunt usque ad locum certaminis. Et ecce uersa erat romphea unius contra proximum suum in cede magna nimis. Hebrei quoque qui fuerant cum philistinis heri et nudius tertius et ascenderant cum eis in castra de circuitu quoque et ipsi conuersi sunt ad faciendum cum israel qui erant cum saul et Jonatha. Omnes autem uiri israel qui se absconderant in monte ephraim audientes quod philistei fugerent. et ipsi persecuti sunt eos in bello. Et liberauit dominus israel in die illa. Et bellum peruenit usque bethauen. Et uiri israel fatigati sunt in die illa. Et adiurauit saul populum dicens. Maledictus uir qui comederit panem usque ad uesperam. donec ulciscar me de inimicis meis. Et non gustauit omnis populus panem. Et omnis populus terre uenit in saltum. Et erat mel super faciem agri. Et ingressus est populus saltum. Et ecce fluebat mel. Et nullus apposuit manum ad os suum. Populus enim timebat iusiurandum. Jonathas autem nesciebat quod adiurasset pater populum. Et extendens extremum uirge quam tenebat in manu sua intinxit in fauum mellis. Et conuertit manum suam ad os suum. Illuminati sunt oculi eius. Et respondit unus de populo. Adiurauit pater tuus populum dicens. Maledictus uir qui comederit panem hodie. Et defecit populus. Et dixit Jonathas. Turbauit pater meus terram. Videte quomodo illuminati sint oculi mei. quia gustauerim paululum de hoc mellis. Quanto magis si populus hodie comedisset de spoliis inimicorum suorum quae inuenit? Nonne plaga multo maior inter philistheos facta esset? Percusserunt ergo die illa philistheos ab machmas usque ad ualles. Et defecit populus nimis. Et conuersus populus ad spolia tulit oues et armenta et uitulos. Et mactauerunt in terra. Et comedit populus cum sanguine. Et nuntiauerunt saul. Ecce populus peccat in dominum. Et comedit cum sanguine. Et ait. Prauaricati estis. Uolute ad me hodie saxum grande. Et dixit saul. Dispergite uos in populo. Et dicite ad eos. Offerat mihi unusquisque bouem suum et aries suum. Et immolate hic. Et nolite peccare in dominum. Et comedite cum sanguine. Et obtulit omnis populus unusquisque bouem suum in manu sua. Et immolauerunt ibi. Et aedificauit saul altare domino. Hoc primum altare quod aedificauit domino. Et ait saul. Descendamus post philistheos nocte. Et diripiamus in eis donec illucescat mane. Et non relinquamus ex eis uirum. Et dixerunt. Omne quod bonum est in oculis tuis fac. Et dixit sacerdos. Accedamus huc ad deum. Et consuluit saul dominum. Numquid persequar philistheos? Si tradis eos in manus israel. Et non respondit ei in die illa. Et dixit saul. Applicate huc omnes principes populi. Et scrutamini et uidete in quo peccatum sit hodie. Quia uiuit dominus qui saluat israel. Si inuenta fuerit in Jonatha filio meo. Morte morietur. Et non fuit qui responderet ei ex omni populo. Et dixit ad uniuersum israel. Uos eritis ex una parte. Et ego et Jonathas filius meus erimus ex parte altera. Et dixit populus ad saul. Quod bonum est in oculis tuis fac. Et dixit saul ad dominum deum israel. Da perfectionem. Et ostensa est sors super Jonatham et saul. Populus autem euasit. Et dixit saul. Mittite sortem inter me et Jonatham filium meum. Et ostensa est sors super Jonatham. Et dixit saul ad Jonatham. Indica mihi quid fecisti. Et indicauit ei Jonathas et ait. Gustans gustaui paululum mellis in summitate uirge quae erat in manu mea. Ecce morior. Et dixit saul. Haec faciat mihi deus et haec adiiciat. Quoniam morte morieris Jonatha. Et dixit populus ad saul. Numquid Jonathas morietur qui fecit salutem hanc magnam in israel? Absit. Uiuit dominus si ceciderit de capillis capitis eius in terram. Quia cum deo operatus est hodie. Et liberauit populus Jonatham. Et non est mortuus. Et ascendit saul ab insequendo philistheos. Et philistei abierunt in locum suum. Et saul accepit regnum super israel. Et pugnabat undique contra omnes inimicos suos. contra moab. et filios ammon. et edom. et reges sobae. et philistheos. Et quocumque uertebat se impetum faciebat. Et congregauit exercitum. Et percussit amalech. Et liberauit israel de manibus uastantium eum. Et fuerunt filii saul. Jonathas. et Jesui. et melchisua. et nomina duarum filiarum eius. nomen primogenitae merob. et nomen minoris michol. Et nomen uxoris saul achinoam filia achimaas. Et nomen principis militiae eius abner filius ner patruus saul. Cis autem pater saul. et ner pater abner filius abiel. Et fuit bellum durum contra philistheos cunctis diebus saul. Et uidens saul omnem uirum fortem et omnem bellatorem congregabat ad se. Et fecit dauid sicut locutus est dominus in manu goliath. Et dixit saul ad samuel. Memento ut unxerim te in regem super populum meum israel. Nunc ergo audi uocem uerborum domini. Haec dicit dominus exercituum. Recordatus sum quae fecerit amalech israeli. quomodo insidiatus sit ei in uia ascendenti de aegypto. Nunc ergo uade et percute amalech. Et interficite omnia quae habet. Et non parcas ei. Sed occide uirum et mulierem. infantem et lactantem. bouem et ouem. camelum et asinum. Et audiuit saul populum. Et recensuit eos quasi agnos. Et erant ducenta milia peditum. et decem milia uirorum de tribu iuda. Et percussit saul amalech. Et fugauit eum. Et ascendit saul et omnis populus. Et agag regem amalech. Et omnem populum interfecerunt in ore gladii. Et pepercit saul et populus agag. Et omnia quae pinguia erant. Et quae secunda erant. Et agnos. Et uestimenta. Et quae pulchra erant. Et noluerunt ea disperdere. Et omne quod uile et infirmum fuit. Hoc disperdere uoluerunt. Et factum est uerbum domini ad samuel. Et dixit. Paenitet me quod constituerim saul regem. Quia reliquit post me. Et sermones meos non implet. Et contristatus est samuel. Et clamauit ad dominum tota nocte. Et surrexit samuel ut uenisset in occursum saul mane. Et nuntiatum est samueli. Quia uenit saul in carmel. Et erexit sibi triumphum. Et circumiens transiit. Et descendit in galgala. Et uenit saul ad nabal. Et nabal ipse uocabatur nomen eius. Et dixit saul ad nabal. Benedictus tu domino. Et dixit nabal. Benedictus tu domino. Et dixit saul. Quare non audiuit uox mea? Et dixit nabal. Quare non audiuit uox mea?

ipsius Jonathe mirabil' pugna: q̄ facta ē virtute diuina Et sequitur. b Tradidit em̄ eos dñs ⁊c. ⁊ hoc oñdit p effectū cū subdit. i Itaq; ⁊c. Dicit Josepb⁹ q̄ q̄daz nebula subito surrexit, ppē qđ philistijm nō cognoscebāt ionathā nec seipsos adinuicē. ⁊ sic mutuo se trucidabāt ⁊ etiā ex eadem cā philistei reuertentes de p̄da pugnabant cū suis qui remāserāt in castris et ecōuerso. iō subditur postea. Sz ⁊ popul⁹ statōnis eorū q̄ ierāt ad p̄dam dū obstupuit et cōturbata sūt castra. Alij vo dicūt ⁊ melius vt videt. q̄ b ꝓtigit eo q̄ ds p cussit philisteos acrisia q̄ tollit visio seu cognitio illius. qđ esset alicui expedies seu necessariū videri ab eo. sicut pcussi fuerunt milites querētes belyzeū cape. q̄s econtrario duxit quasi captos vsq; ad medium samarie: vt habet .iij. Reg. vj. et hoc videt per illud quod subditur.

k Et factuz ē miraculū i castris. in pcussione eoz qui erāt in statione.

l Et per agros. q̄ tum ad reducentes d̄ preda. q̄ similiter pcussi fuerunt. Si em̄ hoc cōtigisset p nebulā: vt dicit iosephus: nō essz miraculū. qz frequenter ꝓsurgit nāliē et repēte. Preterea ita obnubilasset visuz ionathe ⁊ armigeri sui sicut philistinoz. cuius Jrium text⁹ innuit. qz distincte aduersarios cognoscebāt ⁊ interficiebāt. Item qz speculatores saul alonge viderūt bellū illud, put sequit immediate.

m Et respexerūt speculatores. Hic ponit describit predicte pugne noticia. p hoc q̄ speculatores saul viderūt bellum ⁊ annūciauerūt sauli: tñ anteqū iret illuc voluit q̄rere ꝓsiliū dñi. qz hebat pplin paucū ⁊ inermē. ⁊ hoc ē qđ subditur.

n Applica archā dñi. i. applica te ad ꝓsulendū dñz: si vebeam⁹ ire ad illud bellū. sequitur.

o Cōtrabe manuz tuā. extenderat em̄ sacerdos manus i oratione. ⁊ qz nō hebat cito rñsum. ⁊ saul erat sollicit⁹ p filio suo absente. iō dixit sacerdoti vt q̄escaret a petitōe. qz volebat statim suo filio succurrere. iō subditur.

p Conclamauit ergo saul ⁊c. ⁊ patet lra vsq; ibi.

q Sed et hebrei ⁊c. Aliqui em̄ hebrei timore ducti priūerāt se aduersarijs. ⁊ videtes rebellatōz eoz ⁊ uersionē ad fugā ad suos reuersi sunt. Silr q̄ p timore se abscōderāt ad preliū cū suis egressi sunt. ⁊ pz lra.

r Adiurauit autē ⁊c. videns autē saul suos aduersarios fugere: oino voluit eos psequi ⁊ iō ne populus impediret a psecutōe aduersarioz precepit vt nullus d̄ populo suo aliqđ gustaret donec inimici eos pcussisset. ⁊ hoc p̄cepit sub pena mortis ⁊ obseruatō ne p̄cepti iuramēto firmauit. Jgit ad maiorē sequtium

Ascēdamus. Sequere me. b Tradidit. n. dñs eos i manus isrl'. Ascēdit aūt ionathas manib⁹ ⁊ pedibus reptās: ⁊ armiger ei⁹ post eum. Itaq; cū vidissent facie ionathe: alij cadebāt ante ionathā: alios armiger eius interficiebat: sequens eū. Et facta est plaga p̄ma quā pcussit ionathas: et armiger ei⁹ q̄si vigiti viroz i media pte iugeris: quā par boum in die arare psueuit. k Et factū est miraculū i castris: ⁊ p agros. Sed ⁊ ois ppl's statiōis eoz qui ierāt ad p̄dādū obstupuit: et cōturbata sunt castra. Et accidit quasi miraculum a deo. l Et respexerūt speculatores saul qui erāt in gabaa bēiamin ⁊ ecce multitudo pstrata: ⁊ huc illuc q̄ diffugiēs: et ait saul ppl'o q̄ erat cū eo. Recognoscite ⁊ videte quis abierit ex nob. Cūq; requisissent: reptū ē nō adesse ionathā ⁊ armigerum eius. Et ait Saul ad Achiā m Applica archā dei. Erat em̄ ibi archa dñi i die illa cū filijs isrl'. Cūq; loqueret saul ad sacerdotē tumult⁹ magn⁹ exort⁹ est in castris philistinoz. Crescebatq; paulatī ⁊ clari⁹ resonabat. ⁊ ait saul ad sacerdotē n Contrahe manum tuā. p Conclamauit g̃ saul ⁊ ois ppl's qui erat cū eo: ⁊ venerūt vsq; ad locū certaminis. Et ecce vsus fuerat gladi⁹ vniuscuiusq; ad primū suū ⁊ cedes magna nimis. q Sz ⁊ hebrei qui fuerāt cum philistijm heri ⁊ nudiustercia⁹: ascenderātq; cum eis in castris: reuersi sunt vt essent cū isrl': ⁊ his qui erāt cū Saul et ionatha. Omnes quoq; isrlite q̄ se abscōderāt i mōte ephraym audientes q̄ fugissent philistei sociauerūt se cū suis in prelio. Et erāt cum saul quasi decez milia virorum: et saluauit dominus deus israhel in die illa. Pugna autē peruenit vsq; ad bethauen. r Et viri isrl'so ciati sē sibi i die illa. s Adiurauerat autē populum dicens. Maledictus vir qui comederit panem usq; ad vesperam: et vindicabor de inimicis meis. Et non degustauit omnis populus panem. t Et omnis populus terre venit in saltum: et erat mel super faciem agri. u Et ingressus est populus saltum: et ecce fluebat mel: et nullus applicuit manum suam ad os suum: populus enim timebat iusiurandum. x Ionathas autem nesciebat quando adiurasset pater suus populum: extendit igitur extremum virge que erat in manu sua: et intinxit eam in favum mellis: et conuertit manum suam ad os suum: illuminati sunt oculi eius. y Et respondens unus de populo ait ei: adiurando adiurauit pater tuus populum dicens: maledictus homo qui comederit panem hodie: defecit autem populus. z Et dixit ionathas: turbauit pater meus terram: videte quomodo illuminati sint oculi mei: quia gustauerim paululum de hoc melle. aa Quanto magis si populus hodie comedisset de spoliis inimicorum suorum quae invenit? nonne plures fuissent plagae philistinorum? bb Percusserunt ergo philistheos in die illa a machemethe usque ad ayalon. Et defecit populus nimis. cc Et conuersus populus ad spolia tulit oues et armenta et vitulos: et mactauerunt in terra: et comederunt populus cum sanguine. dd Et nunciauerunt saul dicentes: ecce populus peccat contra dominum comedens cum sanguine. Qui dixit: prevaricati estis: adducite ad me hodie lapidem grandem. ee Et dixit saul: dispergimini in populo et dicite eis: offerat mihi unusquisque bovem suum et ovem suam: et immolate hic et comedite: et non peccabitis in dominum comedentes cum sanguine. Obtulit igitur omnis populus unusquisque bovem suum in manu sua usque ad noctem: et immolauerunt ibi. ff Et edificauit altare domino: hoc primum altare quod edificauit domino. gg Et dixit saul: descendamus post philistheos nocte et diripiamus eos donec illucescat mane: et non relinquamus ex eis virum. Et dixerunt: omne quod bonum est in oculis tuis fac. Et dixit sacerdos: accedamus huc ad deum. hh Consuluit igitur saul dominum: numquid persequar philistheos si tradis eos in manus israhel? Et non respondit ei in die illa. ii Et dixit saul: applicate huc omnes principes populi: et discite et videte in quo peccatum hodie factum sit. jj Vivit dominus qui salvat israhel: quia si ionathas filius meus peccavit: morte morietur. Et non est qui contradicat ei de omni populo. kk Et dixit ad omnem israhel: vos eritis ex una parte: et ego et ionathas filius meus erimus ex parte altera. Et dixit populus ad saul: quod bonum est in oculis tuis fac. ll Et dixit saul: domine deus israhel: da virtutem. Et apprehensum est ionathas et saul: et populus evasit. mm Et dixit saul: mittite sortem inter me et ionathan filium meum. Et apprehensus est ionathas. nn Et dixit saul ad ionathan: indica mihi quid fecisti. Et indicauit ei ionathas et dixit: gustans gustaui paululum mellis in summitate virge que erat in manu mea: ecce ego morior. oo Et dixit saul: hec faciat mihi deus et hec addat: quia morte morieris ionatha. pp Et dixit populus ad saul: numquid ionathas morietur qui fecit salutem hanc magnam in israhel? Absit: vivit dominus si ceciderit de capillis capitis eius in terram: quia cum deo operatus est hodie. Et liberauit populus ionathan: et non est mortuus. qq Et ascendit saul ne persequeretur philistheos: philistei autem abierunt in locum suum. rr Saul autem accepto regno israhel pugnabat undique contra omnes inimicos suos contra moabitas et filios ammon et idumeam et contra reges sobe et contra philistheos: et quocumque verteret se impiebat. ss Congregauit exercitum et percussit amalech: et liberauit israhel de manibus vastantium eum. tt Erant autem filii saul ionathas et iesui et melchisua: et nomina duarum filiarum eius nomen primogenite merob et nomen minoris michol. uu Et uxor saul nomine achinoam filia achimaas. Et nomen principis militie abner filius ner patruus saul. xx Nam cis pater saul et ner pater abner filius abiel. yy Et fuit bellum asperum contra philistheos omnibus diebus saul: et videns saul omnem virum fortem et omnem virum bellatorem congregabat ad se. zz Et fecit saul de viris bellatoribus et de viris fortibus omnes congregauit ad se. aaa Et dixit samuel ad saul: me misit dominus ut ungerem te in regem super populum suum israhel: nunc ergo audi vocem verborum domini. bbb Hec dicit dominus exercituum: recordatus sum quecumque fecit amalech israheli: quomodo restitit ei in via ascendenti de egypto. ccc Nunc ergo vade et percute amalech: et interficite omnia que illius sunt: et non parcas ei: sed occide virum et mulierem: infantem et lactantem: bouem et ouem: camelum et asinum. ddd Et audiuit saul populum: et numerauit eos quasi agnos: ducenta milia peditum et decem milia virorum de iuda. eee Et venit saul usque ad ciuitatem amalech: et insidiatus est in torrente. fff Et dixit saul ad cineum: vadite recedite et descendite de medio amalechitarum: ne forte involvam te cum illis: tu enim misericordiam fecisti cum omnibus filiis israhel quando ascendebant de egypto. Recessit igitur cineus de medio amalechitarum. ggg Et percussit saul amalechitas a hauila donec venias sur que est contra egyptum. hhh Et apprehendit agag regem amalechitarum vivum: omnem autem populum interfecit in ore gladii. iii Et pepercit saul et populus agag et optimis ouibus et armentis et pinguibus et agnis et vestibus et cunctis que pulchra erant: nec voluerunt ea disperdere. Omne autem vile et reprobum quicquid fuit pulchrum: hoc demolierunt. jjj Factum est autem verbum domini ad samuel dicens: kkk Penitet me quod constituerim saul regem: quia dereliquit post me et sermones meos non implevit. Contristatus est samuel et clamauit ad dominum tota nocte. lll Et surrexit samuel mane ut occurreret saul: et nunciatum est samuel dicentes: venit saul in carmelum et erexit sibi triumphalem: et circumiens transiit et descendit galgalam. mmm Et venit samuel ad saul: et dixit ei saul: benedictus es tu domino: implevi verbum domini. nnn Et dixit samuel: quid ergo sonat iste balatus ouium in auribus meis et mugitus armentorum quos ego audio? ooo Et dixit saul: de amalechitis adduxerunt ea: pepercit enim populus optimis ouibus et armentis ut immolaret domino deo tuo: reliqua autem interfecimus. ppp Et dixit samuel ad saul: sine ut indicem tibi que locutus est dominus ad me nocte hac. Et ait illi: loquere. qqq Et dixit samuel: nonne cum parvulus esses in oculis tuis caput in tribubus israhel factus es? et unxit te dominus in regem super israhel? rrr Et misit te dominus in viam et dixit: vade et interfice peccatores illos amalechitas: et pugnabis contra eos donec consumas eos. sss Quare ergo non audisti vocem domini: sed conuersus ad spolia fecisti malum in conspectu domini? ttt Et dixit saul ad samuel: imo audiui vocem tuam per omnia quae misit me dominus: et adduxi agag regem amalech: et amalechitas interfeci. uuu Tulit autem populus de spoliis pecus et armenta: primitias anathematis ut immolaret domino deo suo in galgalis. xxx Et dixit samuel: numquid vult dominus holocausta et victimas et non magis ut obediatur voci domini? Melior est enim obedientia quam victime: et auscultare magis quam offerre adipem arietum. yyy Quia quasi peccatum ariolandi est repugnare: et quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. Quia igitur abiecisti sermonem domini: abiecit te ne sis rex. zzz Et dixit saul ad samuel: peccaui quia preuaricatus sum sermonem domini tui et tua uerba: timui populum et audiui vocem eorum. aaaa Nunc ergo porta peccatum meum: et reuertere mecum ut adorem dominum. bbbb Et dixit samuel ad saul: non reuertar tecum: quia abiecisti sermonem domini: et abiecit te dominus ne sis rex super israhel. cccc Et conuersus est samuel ut abiret: apprehendit autem saul oram pallii eius: et scissum est. dddd Et dixit samuel ad eum: scidit dominus regnum israhel de manu tua hodie: et dabit illud proximo tuo melioni te. eeee Et diuidetur israhel in duas partes: non parcet neque penitebit eum: quia non est homo ut sumat penitudinem. ffff Et dixit: peccaui: honora me nunc coram senioribus populi mei et coram israhel: et reuertere mecum ut adorem dominum deum tuum. gggg Reuersus est igitur samuel post saul: et adorauit saul dominum. hhhh Et dixit samuel: adducite ad me agag regem amalechitarum. Et ingressus est ad eum agag pauidus. Et dixit agag: certe amara mors. iiii Et dixit samuel: sicut interfecit mulieres gladius: sic orbata est inter mulieres mater tua. Et concidit samuel agag in conspectu domini in galgalis. jjjj Et abiit samuel in ramatha: saul autem ascendit in gabaa saul. Et non addidit samuel ultra uidere saul usque in diem mortis sue: luxit autem samuel super saul. kkkk Penitebat enim eum quod constituisset eum regem super israhel. llll Et dixit dominus ad samuel: usquequo tu luges saul? ego autem proiecti eum ne regnet super israhel: impple cornu tuum oleo et uade: mittam te ad isai bethlemitem: uidi enim in filiis eius mihi regem. mmmm Et dixit samuel: quomodo uadam? audiet saul et occidet me. Et dixit dominus: uitulam de armento tolle tecum: et dices: ad immolandum domino uenio. nnnn Et uocabis isai ad hostiam: et ego ostendam tibi quid facias: et unges mihi quem dixero tibi. oooo Fecit ergo samuel quod locutus est dominus: et uenit in bethlem. Et obstupuerunt seniores ciuitatis obuiantes ei: et dixerunt: pacifica ingressus tui? pppp Et dixit: pacifica: ad immolandum domino uenio: sanctificamini et uenite mecum ad hostiam. Sanctificauit quoque isai et filios eius: et uocauit eos ad hostiam. qqqq Et factum est cum ingrederentur: et uidisset eliab: dixit: certe coram domino christus eius. rrrr Et dixit dominus ad samuel: ne respicias uultum eius neque altitudinem staturae eius: quoniam abiecit eum: non enim iudicat homo sicut deus: homo enim uidet ea que parent oculi: deus autem intuetur cor. ssss Et uocauit isai ad samuel: et transire fecit septem filios suos coram samuel. Et dixit samuel ad isai: non elegit dominus ex his. tttt Et dixit samuel ad isai: numquid consummati sunt pueri? Et ait: adhuc reliquus est paruulus: et ecce pascit oues. Et dixit samuel ad isai: mitte et adduc eum: non enim discumbemus donec huc ueniat. uuuu Misit igitur et adduxit eum: erat autem rufus et pulcher aspectu et decorus uultu nimis. Et dixit dominus: surge unge eum: hic est enim. xxxx Tulit igitur samuel cornu olei et unxit eum in medio fratrum eius: et insiluit spiritus domini in dauid a die illa et deinceps. Et surgens samuel abiit in ramatha. yyyy Spiritus autem domini recessit a saul: et exagitabat eum spiritus nequam a domino. zzzz Dixerunt autem serui saul ad eum: ecce nunc spiritus nequam a domino exagitat te. aaaaa Imperet dominus noster seruis suis qui coram te sunt: ut quaerant hominem qui sciat psallere cithara: et erit cum tu arripueris manu tua: et leuius feres. bbbbb Et dixit saul ad seruos suos: prouidete mihi uirum bene psallentem et adducite eum ad me. ccccc Respondens autem unus de pueris dixit: ecce uidi filium isai bethlemitis psallentem: fortem et robustum et uirum bellatorem: et prudentem sermone et uirum pulchrum: et dominus est cum eo. ddddd Misit ergo saul nuncios ad isai et dixit: mitte ad me dauid filium tuum qui est in pecore. eeeee Et tulit isai asinum panes et uter uini et hedum unum: et misit per dauid filium suum ad saul. fffff Et uenit dauid ad saul et stetit coram eo: et dilexit eum ualde: factus est enim ei armiger. ggggg Et misit saul ad isai dicens: stet dauid coram me: inuenit enim gratiam in conspectu meo. hhhhh Et factum est cum esset spiritus domini super saul: tollebat dauid citharam et percutiebat manu sua: et refocillabatur saul et melius habebat: recedebat enim spiritus nequam ab eo. iiiii Congregauerunt autem philistei agmina sua ad bellum: et congregati sunt in socho iude: et castrametati sunt inter socho et azeca in finibus dommim. jjjjj Saul autem et uiri israhel congregati conuallem terebinthi: et instruxerunt aciem contra philistheos. kkkkk Et philistei stabant super montem ex parte una: et israhel stabat super montem ex parte altera: et uallis erat inter eos. lllll Et egressus est uir spurius de castris philistheorum nomine goliath de geth: altitudo eius sex cubitorum et palmi. mmmmm Galea erea in capite eius: et lorica hamata ipse indutus erat: et pondus loricae eius quinque milia siclorum aeris. nnnnn Et ocreae aereae in cruribus eius: et clipeus aereus inter humeros eius. ooooo Et hastile hastae eius quasi liciatorium texentium: et cuspis hastae eius sexcentos siclos ferri habebat: et armiger eius antecedebat eum. ppppp Stetit autem et clamauit contra turmas israhel dicens eis: quid uenistis parati ad pugnam? numquid ego philistheus et uos serui saul? Elegite uobis uirum et descendat ad me. qqqqq Si quidem potuerit pugnare mecum et percutere me: erimus uobis in seruos: sin autem ego superauero eum et occidero eum: eritis nobis in seruos et seruietis nobis. rrrrr Et dixit philistheus: ego exprobraui turmis israhel hodie: date mihi uirum et pugnemus simul. sssss Audiens autem saul et omnis israhel sermones philistei huiuscemodi: pauefacti sunt et timuerunt ualde. ttttt Dauid autem filius hominis illius ephrathei de bethlem iude: cui nomen isai: qui habebat octo filios et erat homo senex in diebus saul: et ingressus inter uiros grandeuos. uuuuu Et abierunt tres filii isai maiores secuti saul in bellum: et nomina trium filiorum eius qui abierunt in bellum primogenitus eliab et secundus abinadab et tertius semma. xxxxx Dauid autem minimus: et tres maiores secuti saul. yyyyy Et ibat dauid et reuertebatur a saul ut pasceret oues patris sui in bethlem. zzzzz Et accedebat philistheus mane et uespere: et stetit quadraginta diebus. aaaaaa Dixit autem isai ad dauid filium suum: tolle tibi quaeso pro fratribus tuis mensuram polentae hanc aridam et decem panes istos: et curre ad castra ad fratres tuos. bbbbbb Et decem formellas casei istas portabis tribuno: et fratres tuos uisitabis si recte agant: et quibuscum ordinati sint agnosces. cccccc Saul autem et ipsi et omnes uiri israhel erant in ualle terebinthi pugnantes contra philistheos. dddddd Et surrexit dauid mane et dimisit oues custodi: et tulit et abiit sicut praeceperat ei isai: et uenit ad locum plaustri: et exercitus egressus erat ad aciem et clamabat in bello. eeeeee Et direxit israhel et philistei aciem contra aciem. fffff Et dimisit dauid sarcinas quas portabat in manu custodis sarcinarum: et cucurrit ad aciem: et ingressus salutauit fratres suos. ggggg Et loquente eo cum illis ecce uir spurius ascendebat de acie philistheorum nomine goliath de geth: et loquebatur secundum uerba haec: et audiuit dauid. hhhhhh Omnes autem uiri israhel cum uidissent uirum fugerunt a facie eius et timuerunt ualde. iiiiii Et dixit uir israhel: uidistis uirum hunc qui ascendit? ad exprobrandum israheli ascendit: et uirum qui percusserit eum ditabit rex diuitiis magnis et filiam suam dabit ei: et domum patris eius liberam faciet in israhel. jjjjjj Et dixit dauid ad uiros qui stabant secum dicens: quid dabitur uiro qui percusserit philistheum illum et abstulerit opprobrium de israhel? quis enim est iste philistheus incircumcisus qui exprobrat exercitui dei uiui? kkkkkk Et dixerunt ei populus iuxta uerbum hoc dicentes: haec dabuntur uiro qui percusserit eum. lllll Audiuit autem eliab frater eius maior cum loqueretur ad uiros: et iratus furore contra dauid dixit: ut quid descendisti? et cui reliquisti oues paucas istas in deserto? ego noui superbiam tuam et malitiam cordis tui: ut uidens bellum descenderis. mmmmmm Et dixit dauid: quid feci? numquid non causa interrogaui? nnnnnn Et declinauit a se ad alium et dixit similiter: et respondit ei populus secundum uerbum superius. oooooo Audita sunt autem uerba quae locutus est dauid: et narrata coram saul: et misit pro eo. pppppp Et dixit dauid ad saul: non cadat cor hominis super eum: seruus tuus ibit et pugnabit contra philistheum istum. qqqqqq Et dixit saul ad dauid: non poteris tu ire ad philistheum istum ut pugnes contra eum: quia puer es tu: et ille uir bellator est ab adolescentia sua. rrrrrr Et dixit dauid ad saul: pascebat seruus tuus oues patris sui: et ueniebat leo et ursus et tollebat arietem de medio gregis: ssssss Et persequebar eum et percutiebam eum: et eruebam de ore eius: et consurgebat contra me: et apprehendebam barbam eius et percutiebam et interficiebam eum. tttttt Leonem quoque et ursum interfecit seruus tuus: et erit philistheus hic incircumcisus sicut unus ex eis: quoniam exprobrauit exercitui dei uiui. uuuuuu Et dixit dauid: dominus qui eruit me de manu leonis et de manu ursi: ipse liberabit me de manu philistei huius. Et dixit saul ad dauid: uade et dominus sit tecum. xxxxxx Et uestiuit saul dauid uestimentis suis: et imposuit galeam aeream in capite eius: et uestiuit eum lorica. yyyyyy Et accinxit dauid gladio eius super uestimenta sua: et coepit ambulare: neque enim temptauerat. Et dixit dauid ad saul: non possum sic incedere: non enim temptaui. Deposuit ergo eum saul. zzzzzz Et tulit baculum suum de manu sua: et elegit sibi quinque lapides de torrente leues: et posuit eos in pera pastorali quae erat ei: et fundam habebat in manu sua: et processit contra philistheum. aaaaaaa Et ambulabat philistheus gradiens et appropians contra dauid: et armiger eius ante faciem eius. bbbbbbb Et respexit philistheus et uidit dauid: et despexit eum: erat enim puer rufus et pulcher aspectu. ccccccc Et dixit philistheus ad dauid: numquid canis ego sum quia tu uenis ad me in uirgis et lapidibus? Et maledixit philistheus dauid in deo suo. ddddddd Et dixit philistheus ad dauid: ueni ad me et dabo carnes tuas uolatilibus caeli et bestiis terrae. eeeeeee Dixit autem dauid ad philistheum: tu uenis ad me in gladio et in hasta et in clipeo: ego autem uenio ad te in nomine domini exercituum deus agminum israhel cui exprobrasti hodie. fffffff Claudet te dominus hodie in manu mea: et percutiam te et auferam caput tuum a te: et dabo hodie cadauera castrorum philistinorum uolatilibus caeli et bestiis terrae: et scient uniuersa terra quia est deus in israhel. ggggggg Et scient uniuersa haec ecclesia quia non saluat dominus in gladio et hasta: quoniam domini est pugna et tradet uos in manus nostras. hhhhhhh Et factum est cum surrexisset philistheus et ueniret et appropiaret contra dauid: festinauit dauid et cucurrit ad aciem contra philistheum. iiiiiii Et misit dauid manum suam in peram et tulit inde lapidem unum et fundauit et percussit philistheum in fronte: et infixus est lapis in fronte eius et cecidit pronus in terram. jjjjjjj Et praeualuit dauid contra philistheum in fundibulo et in lapide: et percussit philistheum et occidit eum: gladius autem non erat in manu dauid. kkkkkkk Et cucurrit dauid et stetit super philistheum: et tollens gladium eius et euaginans eum de uagina sua interfecit eum et amputauit caput eius. lllllll Uidentes autem philistei quod mortuus esset fortis eorum fugerunt. mmmmmmm Et surrexerunt uiri israhel et iuda et clamauerunt: et persecuti sunt philistheos usque dum uenias geth et usque ad portas accaron: et ceciderunt uulnerati philistei in uia saltus et usque geth et usque accaron. nnnnnnn Et reuersi filii israhel persecuti philistheos: et spoliauerunt castra eorum. ooooooo Tulit autem dauid caput philistei et adduxit illud in hierusalem: arma uero eius posuit in tabernaculo suo. ppppppp Et uidens saul dauid egredientem contra philistheum dixit ad abner principem militiae: abner cuius filius est puer iste? Et dixit abner: uiuit anima tua rex si scio. qqqqqqq Et dixit rex: tu ergo inquire cuius filius sit adolescens iste. rrrrrrr Et reuertente dauid post occisum philistheum tulit eum abner et adduxit coram saul: et caput philistei in manu eius. sssssss Et dixit ei saul: cuius es tu filius adolescens? Et respondit dauid: filius seruo tui isai bethlemitis. ttttttt Et factum est cum complesset loqui ad saul: anima ionathae conglutinata est animae dauid: et diligebat eum ionathas quasi animam suam. uuuuuuu Et tollens saul eum die illa non dimisit eum reuerti in domum patris sui. xxxxxxx Et pepigit ionathas cum dauid foedus: eo quod diligeret eum quasi animam suam. yyyyyyy Et expoliauit se ionathas tunica qua indutus erat et dedit dauid: et omnia uestimenta sua usque ad gladium suum et arcum suum et balteum suum. zzzzzzz Et egrediebatur dauid quocumque mittebat eum saul: et agebat prudenter. Et posuit eum saul super uiros belli: et placuit in conspectu omnis populi et in conspectu seruorum saul. aaaaaaaa Et factum est cum reuerteretur dauid percusso philistheo: egressae sunt mulieres de cunctis ciuitatibus israhel cantantes et choreis ducentes obuiam saul rege in tympanis gaudii et in sistris. bbbbbbbb Et cecinerunt mulieres ludentes et dicentes: percussit saul mille et dauid decem milia. cccccccc Iratus est autem saul nimis: et displicuit in oculis eius sermo iste: et dixit: dauid decem milia dedit: mihi autem mille dedit: quid ei superest nisi solum regnum? dddddddd Non ergo respiciebat saul dauid ex die illa et deinceps. eeeeeeee Factum est autem in die altera: et inuasit spiritus nequam saul: et prophetabat in medio domus: dauid autem percutiebat manu sua cotidie sicut ante consueuerat: et tenebat saul lancem in manu sua. ffffffff Et misit saul lancem: putauit enim quod percutiens configeret dauid cum pariete: et declinauit dauid a facie eius bis. gggggggg Et timuit saul a facie dauid: quia dominus erat cum eo: et a saul recesserat. hhhhhhhh Et amouit eum saul a se: et fecit eum tribunum super mille uiros: et egrediebatur et ingrediebatur coram populo. iiiiiiii Et factus est dauid in cunctis uiis suis prudens: et dominus erat cum eo. jjjjjjjj Et uidens saul quod prudenter ageret nimis: horrebat eum. kkkkkkkk Omnis autem israhel et iuda diligebat dauid: et ipse egrediebatur et ingrediebatur coram eis. llllllll Et dixit saul ad dauid: ecce merob filia mea maior: hanc dabo tibi uxorem: tantum esto mihi fortis et pugna proelia domini. Saul autem dicebat: non sit manus mea in eo: sed sit in eo manus philistinorum. mmmmmmmm Et dixit dauid ad saul: quis ego? et quae uita mea? et cognatio patris mei in israhel? ut sim gener regis? nnnnnnnn Factum est autem tempore quo reddenda erat merob filia saul dauid: haec data est adriel molathite uxor. oooooooo Et dilexit michol filia saul dauid: et nunciatum est saul: et placuit ei. pppppppp Et dixit saul: dabo eam illi: et erit ei in offendiculum: et erit super eum manus philistinorum. Et dixit saul ad dauid: in altera die gener meus es tu. qqqqqqqq Et praecepit saul seruis suis: loquimini ad dauid in aure: ecce rex delectatus est in te: et omnes serui eius diligunt te: nunc ergo esto gener regis. rrrrrrrr Et locuti sunt serui saul in auribus dauid uerba haec: et dixit dauid: numquid leue uidetur esse gener regis? ego autem homo pauper sum et parui nominis. ssssssss Et nunciauerunt serui saul dicentes: haec locutus est dauid. tttttttt Et dixit saul: haec dicetis dauid: non desiderat rex dotem: sed centum praeputia philistinorum ut sumat ultionem de inimicis regis. Et saul cogitabat dauid tradere in manu philistinorum. uuuuuuuu Et nunciauerunt serui saul dauid uerba haec: placuit autem dauid esse gener regis. xxxxxxxx Et non impleti sunt dies: surrexit dauid et abiit ipse et uiri qui erant cum eo: et percussit de philistheis ducentos uiros: et adduxit dauid praeputia eorum et dedit regi ut esset gener regis. Et dedit ei saul michol filiam suam uxorem. yyyyyyyy Et uidit saul et intellexit quia dominus esset cum dauid: et michol filia saul diligebat eum. zzzzzzzz Et addidit saul adhuc timere dauid: et factus est saul inimicus dauid cunctis diebus. aaaaaaaaa Et egressi sunt principes philistinorum: et factum est ex quo egressi sunt: dauid intelligebat super omnes seruos saul: et nimis honorabilis factus est nomen eius. bbbbbbbbb Et locutus est saul ad ionathan filium suum et ad omnes seruos suos ut interficerent dauid. Ionathas autem filius saul amabat dauid ualde. ccccccccc Et nunciauit ionathas dauid dicens: quaerit saul pater meus occidere te: nunc ergo custodi te mane et habita in abscondito et absconde te. ddddddddd Ego autem egrediar et stabo iuxta patrem meum in agro ubicumque fueris: et loquar de te ad patrem meum: et quodcumque uidero indicabo tibi. eeeeeeeee Et locutus est ionathas de dauid bona ad saul patrem suum et dixit ad eum: ne peccet rex in seruum suum dauid: quia non peccauit in te: et opera eius bona sunt tibi ualde. fffffffff Posuit enim animam suam in manu sua: et percussit philistheum: et fecit dominus saluationem magnam omni israheli: uidisti et gauisus es: quare ergo peccabis in sanguine innocente occidens dauid gratis? ggggggggg Et audiuit saul uocem ionathae: et iurauit saul: uiuit dominus quia non occidetur. hhhhhhhhh Et uocauit ionathas dauid et indicauit ei ionathas omnia uerba haec: et adduxit ionathas dauid ad saul: et fuit coram eo sicut heri et nudiustertius. iiiiiiiii Et addita est bellum: et egressus est dauid et pugnauit contra philistheos: et percussit eos plaga magna: et fugerunt a facie eius. jjjjjjjjj Et factus est spiritus domini malus a saul: et ipse sedebat in domo sua et hasta in manu sua: et dauid psallebat manu sua. kkkkkkkkk Et quaesiuit saul percutere dauid hasta: et declinauit se a facie saul: et percussit hasta in parietem: dauid autem fugit et euasit nocte illa. lllllllll Et misit saul nuncios ad domum dauid ut custodirent eum et occiderent eum mane: et nunciauit michol uxor dauid dicens: si non saluaueris animam tuam nocte hac: cras morieris. mmmmmmmmm Et descendit michol dauid per fenestram: et abiit et fugit et euasit. nnnnnnnnn Et tulit michol simulacrum et posuit in lecto: et pellem caprarum pilosam posuit ad caput eius: et operuit uestimento. ooooooooo Et misit saul nuncios ut tollerent dauid dixitque: infirmatur. ppppppppp Et misit saul nuncios ut uiderent dauid dicens: afferte eum in lecto ad me ut occidam eum. qqqqqqqqq Et uenerunt nuncii: et ecce simulacrum in lecto et pellis caprarum pilosa ad caput eius. rrrrrrrrr Et dixit saul ad michol: cur sic decepisti me et dimisisti inimicum meum et euasit? Et respondit michol ad saul: quia dixit mihi: dimitte me ne occidam te. sssssssss Dauid autem fugit et euasit: et uenit ad samuel in ramatha: et indicauit ei omnia quae fecit ei saul: et abierunt ipse et samuel et habitauerunt in nauoth. ttttttttt Et nunciatum est saul dicentes: ecce dauid in nauoth in ramatha. uuuuuuuuu Et misit saul nuncios ut tollerent dauid: qui cum uidissent turbam prophetantium et samuel stantem et praesidentem eis: facti sunt et ipsi prophetare. xxxxxxxxx Et nunciatum est saul: et misit alios nuncios: et prophetauerunt et ipsi. Et addidit saul et misit nuncios tertios: et prophetauerunt et ipsi. yyyyyyyyy Et ipse abiit in ramatha: et uenit usque ad cisternam magnam quae est in socho: et interrogauit et dixit: ubi est samuel et dauid? Et dixit ei quidam: ecce in nauoth in ramatha. zzzzzzzzz Et abiit illuc in nauoth in ramatha: et factus est et ipse spiritus domini malus: et ibat prophetans donec ueniret in nauoth in ramatha. aaaaaaaaaa Et expoliauit se et ipse uestimentis suis: et prophetauit et ipse coram samuel: et cecidit nudus tota die illa et tota nocte. Propter hoc dicitur: numquid et saul inter prophetas? bbbbbbbbbb Et fugit dauid de nauoth in ramatha: et uenit et dixit coram ionathan: quid feci? quae iniquitas mea? et quod peccatum meum ante faciem patris tui quia quaerit animam meam? cccccccccc Qui dixit ei: absit non morieris: non enim faciet pater meus rem grandem aut paruam nisi reuelauerit aurem meam: quare ergo celabit me pater meus rem hanc? non est ita. ddddddddddd Et iurauit dauid et dixit: nouit pater tuus quia inuenit gratiam in oculis tuis: et dixit: ne sciat hoc ionathas ne forte contristetur. Sed et uiuit dominus et uiuit anima tua quia quasi gradus unus est inter me et mortem. eeeeeeeeeee Et dixit ionathas ad dauid: quodcumque dixerit anima tua faciam tibi. fffffffffff Et dixit dauid ad ionathan: ecce calendae crastinae: et ego sedens comedam cum rege: dimitte ergo me et abscondam me in agro usque ad uesperam tertiae diei. ggggggggggg Si uisitauerit me pater tuus requirens me: dices ei: rogauit me dauid ut iret in bethlem ciuitatem suam: quia sacrificium solemne est ibi omnibus cognatis. hhhhhhhhhhh Si sic dixerit: bene: pax erit seruo tuo: si autem irascitur: scito quia complete est malitia apud eum. iiiiiiiiiii Et facies misericordiam cum seruo tuo: quia in pactum domini introduxisti seruum tuum tecum: si autem est iniquitas in me: tu me interfice: et usque ad patrem tuum quare me adducere uis? jjjjjjjjjjj Et dixit ionathas: absit hoc a te: si enim scio quia complete est malitia apud patrem meum ut ueniat super te: et non indicauero tibi: haec faciat mihi deus et haec addat. kkkkkkkkkkk Et dixit dauid ad ionathan: quis nunciabit mihi si forte respondit tibi pater tuus aspere? lllllllllll Et dixit ionathas ad dauid: uade et egrediamur in agrum. Egressi sunt ergo ambo in agrum. mmmmmmmmmmm Et dixit ionathas ad dauid: dominus deus israhel nouit: quia explorabo patrem meum cras hoc tempore: et ecce si bene de dauid: et non mittam ad te et non indicauero tibi: nnnnnnnnnnn Haec faciat dominus ionathae et haec addat: si placuerit patri meo malum super te: et non indicauero tibi et dimisero te ut uadas in pace: et sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo. ooooooooooo Si autem adhuc uixero: non mihi facies misericordiam dei? si autem moriar: ppppppppppp Non auferes misericordiam tuam a domo mea usque in sempiternum: cum auferet dominus inimicos dauid singulos de terra. qqqqqqqqqqq Et percussit ionathas domum dauid dicens: requirat dominus de manu inimicorum dauid. rrrrrrrrrrr Et adiecit ionathas adiurare dauid eo quod diligeret eum: quia sicut animam suam diligebat eum. sssssssssss Et dixit ei ionathas: cras calendae: et requireris quia uacabit sessio tua. ttttttttttt Triduo autem differes: descendes festinus et uenies ad locum in quo absconditus fuisti die operis: et sedebis iuxta lapidem qui dicitur ezel. uuuuuuuuuuu Et ego tres sagittas mittam iuxta eum: quasi ad signum iaculabor. xxxxxxxxxxx Et ecce mittam puerum dicens: uade et adfer sagittas. Si dixero puero: ecce sagittae citra te sunt: tolle eas: tu ueni: quia pax t

ꝑecauit.tū q2 ꝺceptuꝫ ꝑ̄is nō audiuit: vt ꝺr in textu. tuꝫ q2 positus i necessitate comedit. ex laboꝛe em̄ ꝓlij ⁊ ieiunio ⁊ caloꝛe solis ita erat fatigat⁹. q⁹ oculi et alij sensus erāt nimis ꝺepssi. ꝓpter qꝺ ꝺr in textu. q⁹ gusta to modico mellis illuminati fuerunt ei⁹ oculi. q2 coꝛde

confeꝛtato ⁊ re sumptis viriḅ⁹ facies eius fuit exhilarata. ⁊ vi uacitas sensuū rediit. Qꝺ autē inducit ꝺ respō so ꝺi. ꝓpter ipm ꝺenegato: et ꝺe eius ꝺspēsiōe iudicio diuino: ꝺicendū q⁹ diui na respōsa fiūt ex ei⁹ mera gr̄a et potest ea sub trahere pꝛo sua voluntate. ⁊ sic subtraxit absq; peccato iōathe De ꝺspēsione ꝺo ei⁹ ꝺicēdum. q⁹ hoc fuit factū diuina oꝛdinatiōne ad ꝺeclara tionez sue inno centie. sciebant em̄ multi ipsum comediſſe: q̄ ta men ignoꝛabāt eius necessitatē ⁊ iuramēti p̄ris sui ignoꝛantiā: ⁊ ideo potuissēt ꝓꝛa innocētiaz scandalizari re putando ipsum trāsgꝛessoꝛez: ⁊ ideo publice ꝺe p̄hensus fuit vt coꝛam oībus se excusando eius innocētia ꝺeclaꝛaret. ⁊ p ꝑ̄is p populū. sicut in nocēs liberaret reputādo eius moꝛtem nepbaꝛiā vt p3 i textu

rauit aūt saul ppl'm ꝺicens [a]Maledict⁹ viꝛ qui come ꝺerit panē vsq; ad vesperā: donec vlciscar ꝺe inimicis meis. Et nō māducauit vni uersus ppl's panē. Oēsq; tꝛe vulg⁹ venit i saltū: i quo erat mel super faciem agri. Ingressus ē itaq; populus saltū: ⁊ appuit fluens mel: nulluſq; applicuit manum ad os suū. Timebat em̄ ppl's iuramentuꝫ. [b]Poꝛro Jona thas nō audieꝛat: cuꝫ aꝺiu raret p̄ eius populū. Extē ꝺitq; summitatē virge quā hēbat i manu ⁊ intinxit in fauū mellis. Et ꝓuertit ma nū suā ad os suū: et illumi nati sunt oculi eius. Rūꝺēsq; vn⁹ ꝺe ppl'o ait. Jureiuran ꝺo cōstrinxit p̄ tuus ppl'm ꝺicēs. Maledict⁹ viꝛ qui co mederit panē hodie. Defe cerat aūt popul⁹: ꝺixit iona thas [c]Turbauit p̄ me⁹ ter rā. Vidistis ipsi q2 illumi nati sunt oculi mei eo q⁹ gusta uerim paululū ꝺ melle isto quātomagis si comediſſet popul⁹ ꝺe p̄da inimicoꝝ su oꝛū quā reppit. Nōne ma ioꝛ plaga facta fuisset i phi listīm. Percusserūt ergo i ꝺie illa philisteos a mach mis vsq; in hailon. Defati gatus ē aūt popul⁹ nimis ⁊ ꝟsus ad p̄ꝺā tulit oues ⁊

boues ⁊ vitulos: [d]et macta uerūt i terra. [a]Comeditq; ppl'us cū sanguine. Nūcia uerūt autē sauli ꝺicētes: q⁹ ppl's peccasset ꝺmīo come ꝺens cū sanguine. Qui ait. Preuaricati estis. [b]Voluite ad me iam nūc saxū gran ꝺe. Et ꝺixit saul. Disperga mini in vulgus et ꝺicite eis vt aꝺducat ad me vnuſq;sq; bouem suū ⁊ arietem: et oc cidite super istud ⁊ vescimī [c]et non peccabitis ꝺmino comedentes cum sanguine. Aꝺduxit itaq; oēs popu lus vnuſquiſq; bouez i ma nu sua vsq; ad noctem ⁊ oc ciderūt ibi. [d]Edificauit au tez saul altare ꝺño. Tūcq; primuꝫ cepit edificare alta re ꝺño: et [e]ꝺixit saul. Irruа mus sup philisteos nocte ⁊ vastem⁹ eos vsq;ꝺuꝫ illuce scat mane: nec relinquam⁹ ex eis virum. Dixitq; popu lus. Omne quod bonum tibi videtur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Acce damus huc ad ꝺeum. Et consuluit Saul ꝺominum ꝺicens. Nū persequar phi listīm. Si trades eos in manu Jsrahel. Et non re spondit ei in ꝺie illa. Dixit q3 Saul. [g]Applicate huc vniuersos angulos populi ⁊ scitote [b]⁊ videte per quem

dictis vsq; ibi. ꝭ Turbauit pater me⁹ terrā. i. homi nes terre sue qui ꝓpter iuramentum suum erant fatigati ex ieiunio ⁊ laboꝛe: nec poterant inimicos p̄sequi. vn ꝺr hic. Defecerat autē populus. cetera patent vsq; ibi. y Mactauerunt ꝛc. ⁊ sic peccauit faciendo contra mādatuꝫ legis. hec tamē litera diuersim ꝺe exponituꝫ. vno mo ꝺo sic. Mactauerūt in terra. id est in q̄libet loco vbi erat cōmodi⁹ eis indif feꝛēter: cū tñ p̄ius ꝺeberent aꝺducere ante sanctuarium q̄ erat ibi p̄ncipalis: vt supra ꝺictum est.

a Comedit po pulus cū sāguine. id ē anteq; sāguis aspergeret aꝺ boꝛem ꝺiuinam. Alio mō. Mactauerūt i terra. nō su per lapiꝺē vel locū taliter eleuatuꝫ. q⁹ posset bn̄ sanguis exp̄mi ꝺe carnib⁹ ⁊ effluere. ⁊ sic come ꝺerēt cuꝫ sāguine. i. carnes nō sufficiēter ꝺepuratas a sāguie. tercio modo exponitur. q2 añq; comeꝺerēt ꝺe p̄ꝺa bostiū ꝺebāt ꝺeo p̄ius facere sacrifi ciuꝫ: qꝺ tūc nō fuit factuꝫ. et oīa ista p cesserunt ex hoc q⁹ popul⁹ erat nimis famelic⁹. et festina bat comeꝺere. ꝓpē quod iuramentuꝫ saul' fuit ppl'o ꝓtecā ꝺi occasio vt supra ꝺictum ē. b Vol uite ad me ꝛc. vt ibi interficerēt ani malia p̄ꝺm moꝛē pa terniuꝫ. et sanguis bn̄ exp̄meretur.

c Et nō peccabit ꝺmino. sicut ante feciſtis. ꝺ Edi ficauit autē ꝛc. ad agenꝺum gratias ꝺe victoꝛia cōcessa. e Tuncq; p̄muꝫ ꝛc. licet em̄ p̄us ob tuliſſet sacrificium: vt ꝺictum est ca. p̄ꝺenti. hoc tamen fecit sup altare p̄us edificatum ab alio: vel q̄a illud sacri ficium ꝺeo nō placuit: vt ꝺictum fuit ibiꝺem. Dicunt ta men aliqui q⁹ istud altare quod hic ꝺicitur edificatum a Saule: non fuit aliud q̄ lapis magnus: ꝺe quo ꝺictum ē ybi mactabantur animalia: ⁊ exp̄mebatur sanguis: et ibiꝺem aꝺipes eoꝛum cremabantur. f Et ꝺixit saul. Hic consequēter ponitur facti inquisitio. cuius inq̄sitionis p̄mittitur ratio quelfuit co' q⁹ ꝺominus nō respōꝺit ꝭ sauli. et patet litera vsq; ibi. g Applicate huc ꝛc. iꝺē totum populuꝫ ab extremitatibus castroꝝ. b Et vi ꝺere. estimabat enim saul q⁹ ꝺeus non negaret respōsum absq; pctō alicui⁹ ꝺe ꝑ̄is qꝺ tñ nō oporteꝛet: vt p̄ꝺictuꝫ est

ciḅ⁹ ꝺicēdum. r Adiurauit aūt saul p̄cipitāter ⁊ temerarie vt ꝺictum ē. s Maledict⁹ viꝛ. i. moꝛti aꝺiuꝺicat⁹ t Qui comederit panē. i. quēcūq; cibū. vñ nec iona thas panē comeꝺit: ꝫ mel. q⁹ venit in saltū in quo erat mel sup faciē agri. Apes em̄ mellificabāt in aꝛboꝛib⁹ i tāta copia q⁹ mel inde manabat aꝺ terrā: ⁊ ꝓpter talē copiā terra ꝓmissionis ꝺr manās lacte ⁊ melle in plu ribus locis. v Poꝛro ionathas. Hic ꝓsequenꝫ ꝺe scribit ignoꝛantis trangressio: ⁊ patet litera ex supra

rauit aūt saul ppl'm ꝺicens [a]Maledict⁹ viꝛ qui come ꝺerit panē vsq; ad vesperā: donec vlciscar ꝺe inimicis meis. Et nō māducauit vni uersus ppl's panē. Oēsq; tꝛe vulg⁹ venit i saltū: i quo erat mel super faciem agri. Ingressus ē itaq; populus saltū: ⁊ appuit fluens mel: nulluſq; applicuit manum ad os suū. Timebat em̄ ppl's iuramentuꝫ. [b]Poꝛro Jona thas nō audieꝛat: cuꝫ aꝺiu raret p̄ eius populū. Extē ꝺitq; summitatē virge quā hēbat i manu ⁊ intinxit in fauū mellis. Et ꝓuertit ma nū suā ad os suū: et illumi nati sunt oculi eius. Rūꝺēsq; vn⁹ ꝺe ppl'o ait. Jureiuran ꝺo cōstrinxit p̄ tuus ppl'm ꝺicēs. Maledict⁹ viꝛ qui co mederit panē hodie. Defe cerat aūt popul⁹: ꝺixit iona thas [c]Turbauit p̄ me⁹ ter rā. Vidistis ipsi q2 illumi nati sunt oculi mei eo q⁹ gusta uerim paululū ꝺ melle isto quātomagis si comediſſet popul⁹ ꝺe p̄da inimicoꝝ su oꝛū quā reppit. Nōne ma ioꝛ plaga facta fuisset i phi listīm. Percusserūt ergo i ꝺie illa philisteos a mach mis vsq; in hailon. Defati gatus ē aūt popul⁹ nimis ⁊ ꝟsus ad p̄ꝺā tulit oues ⁊

boues ⁊ vitulos: [d]et macta uerūt i terra. [a]Comeditq; ppl'us cū sanguine. Nūcia uerūt autē sauli ꝺicētes: q⁹ ppl's peccasset ꝺmīo come ꝺens cū sanguine. Qui ait. Preuaricati estis. [b]Voluite ad me iam nūc saxū gran ꝺe. Et ꝺixit saul. Disperga mini in vulgus et ꝺicite eis vt aꝺducat ad me vnuſq;sq; bouem suū ⁊ arietem: et oc cidite super istud ⁊ vescimī [c]et non peccabitis ꝺmino comedentes cum sanguine. Aꝺduxit itaq; oēs popu lus vnuſquiſq; bouez i ma nu sua vsq; ad noctem ⁊ oc ciderūt ibi. [d]Edificauit au tez saul altare ꝺño. Tūcq; primuꝫ cepit edificare alta re ꝺño: et [e]ꝺixit saul. Irruа mus sup philisteos nocte ⁊ vastem⁹ eos vsq;ꝺuꝫ illuce scat mane: nec relinquam⁹ ex eis virum. Dixitq; popu lus. Omne quod bonum tibi videtur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Acce damus huc ad ꝺeum. Et consuluit Saul ꝺominum ꝺicens. Nū persequar phi listīm. Si trades eos in manu Jsrahel. Et non re spondit ei in ꝺie illa. Dixit q3 Saul. [g]Applicate huc vniuersos angulos populi ⁊ scitote [b]⁊ videte per quem

i Viuit dñs. modus ē iurandi: ac si dicat: p deū q̄ semp viuit. Cetera patēt vsq; ibi. k Si ī me aut i ionatha ꝛc. vsq; ibi inclusiue. l Da scitatē. nō ē in hebreo. nec ō textu. m Et captus alīs dr̄p̄hēsus ē ionathas p sortē q̄ cecidit sup eū ex cā supradicta. n Et indicauit ei Jonathas cās sue comestionis supra dictas. o Et ait gustans gustaui. s. modicum in transitu. p Et ecce ego morior. absq; causa rationabili. ꝛ ideo liberauit eū populus. vt ptz in hra. q Et saul confirmato regno ꝛc. hic vltimo ponit hystorie p̄secutio. ꝛ pz hra vsq; ibi r Et quocūq; ꝛc. in hebr̄. hi. Et quocūq; se vertebat impie agebat vl impius fiebat ꝛ hra immediate sequēs cōcordat cuz dicitur. s Cōgregatoq; ꝛc. de qua p̄cussiōe agit capi. xv. ī qua pluribꝰ modis incurrit offensam domini: vt videbitur t Fuerūt aūt filij saul Jonathas ꝛc. hic nō nomiat bisboseth nō ꝓpter defectū etatis. q̄ iaz habebat. xx. annos ꝛ vltra: cū ī morte saulis fuerit anno ruz. xl. vt habet. ij. Reg. ij. ca. & ꝓpter defectū magnanimitatis. ja fuit pusillanimis ꝛ ineptus ad p̄lium. ꝓpter q̄ ī bello vbi mortuꝰ fuit saul nō fuit cū alijs frībus suis. v Datuelis saul ic̄ ē cognatus germanꝰ. q̄ saul et abner fuerūt de duobus fratribꝰ: vt habetur. j. palyp. viij. capi. r Filius Abiel. s. Cis: vt habet supra. ix. capi. Erat autē bellū potens. quia philistei erant potentes. et saul ꝑ̄ suā ō eos fortificabat quātū potuerat. ideo subditur. Vā quēcūq; viderat saul virum fortem ꝛc.

¶ In capit. xiiij. vbi dī in postilla. Et quocunq; se vertebat supabat. In hebr̄. hī. Quocunq; se vertebat iniquē agebat vl impie fiebat. ¶ Additio. Vmo dictio hebraica ī hoc loco equoca ē. vno mō significat idē q̄ vincebat vl supabat. alio mō cōmuniori significat idē q̄ ipie agebat. vñ trāslatio nr̄a habz veritatē iuxta ꝑma significatōz q̄ p̄cordat cū hra p̄cedenti: vbi dicit. Et pugnabat in circuitu aduersus oēs inimicos eiꝰ ō moab ꝛ filios ām̄on ꝛ edō ꝛ reges soba ꝛ philistēos. Et ꝓstat q̄ ī his plūs nō impōit sibi pctm̄ ī hra: ꝙ solū victoria. Sīr p̄cordat cū hra sequēti cuz dī. Et eruit isrl̄ de manu vastatoꝝ eius: q̄ soluz sonat trīū pbū ō inimicis ꝛ nō peccatū. secūda vo significatio ꝑmunior cōcordat cuz p̄cessu ipius saul postq; regnauit vñ vtroq; motu hra hebraica de ipo saule verificatur ꝛc.

a Capitu. xv.

[a] Dixit samuel. Dicēdo sequēter ponit tercia trāsgressio saulis: q̄ p̄cessit ex cupiditate ꝛ superbia eo q̄ ex victoria habita ō amalech cōcupiuit p̄das ꝛ arcū trīūphalē erexit ad suā iactantiā. Jgit circa hoc dr̄ebit mādati dimi sibi facti ōnis ciatio. secundo ipiꝰ trāsgressio: ibi. Et apprehendit. Circa ꝑmū dr̄. b Me misit dñs ꝛc. q. d. samuel ex ꝙ debes esse sollicitꝰ obedire deo c Nunc ergo audi vocem domini. q. d. prius transgressus es offerēdo in p̄sona ꝓpria q̄ tibi nō licebat vt dictuz fuit ca. xiij. ꝛ temerarie iurando: vt dictū fuit ca. xiiij. Sz nūc aduerte: vt obedias i nullo transgrediēdo. d Recensui q̄cunq; ꝛc. quia primo filios isrl̄ impugnauit in deserto: vt habetur Exod. xvij. ꝛ ideo demeruit deleri ab hominibus vsq; ad animalia: ꝛ animalia vsq; ad minimū. dicit autem hic ra. Sal. q̄ dominus precepit hic animalia interfici: eo q̄ inter amalechitas erant multi sortilegi se transformantes in similitudinē bestiarum: sed hoc ficticium videtur: cum primum est magis tenendum: maxime cum similis

accideret hoc pctm̄ hodie. [t] Viuit dñs saluator isrl̄ q̄ si ꝓ ionathā filiū meū factū ē: absq; retractatōe morietur. Ad q̄ nullꝰ ꝓtradixit ei de oī pplo. Et ait ad vniuersū isrl̄. Separamī vos ī pte vna: ego cū ionatha filio meo ero in parte altera. Rñditq; ppls ad saul. Q̄d bonū tibi videt ī oculis tuis fac. Et dixit ad dominū deum isrl̄. Dñe deus isrl̄ da iudiciū q̄d ē q̄ nō respōderis seruo tuo hodie [k] Si ī me aut in ionatha filio meo ē iniq̄tas hec: da ostēsionez. Aut si hec iniquitas ē ī populo tuo da sanctitatē. Et dr̄p̄hēsus ē Jonathas ꝛ saul populus aūt eriuit. Et ait saul. Mittite sortez inter me ꝛ inter ionathā filiuz meum. [m] Et captus ē ionathas. Dixit aūt saul ad ionathā. Indica mihi quid feceris. [n] Et indicauit ei ionathas [o] ꝛ ait Gustās gustaui in summitate virge q̄ erat in mānu mea paululum mellis. [p] Et ecce ego morior. ꝛ ait saul. Hec faciat mihi deus ꝛ hec addat q̄: morte morieris ionatha Dixitq; populus ad Saul q̄ne Jonathas moriet: q̄ fecit salutem hāc magnā ī isrl̄. Hoc nephas est. Viuit dominꝰ: si ceciderit capillꝰ de capite eiꝰ ī trā: q̄ cuz deo operatus ē hodie. Liberauit q̄ ppls ionathā. vt nō moreret. Recessitq; saul nec p̄secutus ē philistīm. Porro philistīm abierunt in loca sua. [q] Et saul ꝓfirmato regno sup israel pugnabat p circuitū aduersum omnes inimicos eius contra Moab ꝛ filios ammon ꝛ edom ꝛ reges soba ꝛ philisteos: [r] ꝛ quocūq; se verterat superabat [s] Congregatoq; exercitu p̄cussit amalech: ꝛ eruit isrl̄ de manu vastatoꝝ eius: [t] Fuerūt aūt filij saul: ionathas ꝛ iesui ꝛ melchisua: et noīa duaꝝ filiaꝝ eiꝰ: nomē primogenite merob: et nomen minoris Michol: ꝛ nomen vxoris Saul achinoē filia achimaas. Et nomen ꝓncipis militie eiꝰ abner filiꝰ ner patruelis saul. Porro cis fuit pr̄ Saul: ꝛ ner pr̄ abner filiꝰ abiel. Erat autē bellū potēs aduersum philisteos oīb⁹ diebꝰ saul. Vā quēcūq; viderat saul virū fortē ꝛ aptū ad p̄lium: sociabat eum sibi.

Capitulum. xv.

[a] Dixit Samuel ad saul. [b] Me misit dominus vt vngerē te in regē super ppl̄m eius isrl̄. [c] Nūc ꝙ audi vocem domini. Hec dicit dominꝰ exercituum [d] Recēsui q̄cunq; fecit amalech isrl̄: quomōdo restitit ei in via cum ascenderet de egypto. Nunc ergo vade ꝛ p̄cute Amalech: et demolire vniuersa eius. Non parcas ei ꝛ non concupiscas ex rebus ipsi⁹ aliquid ꝙ interficere a viro vsq; ad mulierē ꝛ

interfectio alibi facta sit: vt ps Judi.xx. de ciuitate gabaa i detestatoꝝ crimis ppetrati i vroze leuite. ceta patet vsqz ibi. e Dixitqz saul cineo. i. illꝙ discederāt de iethro: z venerat cum filijs isrl: vt dictum fuit Exo. xviij. z Nume. x. et Judi. j. f Et appḃēdit ꝛc. Hic ꝓ̄r ponit mandati trāsgressio cum dī. Et apprehendit agag et in hoc transgressus fuit mādatū dñi. i quo fuerat sibi preceptum ꝙ totum populū exterminaret. z ideo potissime intelligebat ꝺ capite populi. Sed saul cupiditate ductus ipse sperabat habere ꝺ eo magnaz redemptionē vel ꝓ eū occulti thesauri reuelatiōez: z eadez cupiditate rebuauit meliora de ꝓda: vt patet in lra.

g Factū ē aūt Superiꝰ descripta est ipiꝰ saul trāsgressio. hic ꝓ̄r describitur eius diffinitiua reprobatoꝝ: q̄ ꝓmo samueli reuelatur. secūdo sauli denunciat ibi. Dixitqz Samuel. Circa primum dicitur.

g Et factum ē verbū dñi ad samuel dicens. pe nitz me ꝛc penitentia cum mutabilitatez ipoꝛtet nō pōt ee in deo. ꝺr tamē penitere: eo ꝙ ad modū penitēt se habz. quādo destruxit qꝺ fecerat. z sic ēi ꝓposito. ḋa saul abūcere ꝺcreuerat quez ꝓus ꝺlimauerat. ista tñ mutabilitas solū est i creaturis. ḋa deus voluntate imutabili facit mutabilia. b Contristatusqz est samuel. ꝓter peccatū saulis. i Et clamauit ad dñm ad ipm placandū si possz. qz adhuc forsitā ignorabat vtz esset dei diffinitio vel solū cōminatō. ß posteā bñ sciuit: vt ex sequētib⁹ patebit. k Nūciatū ē ꝛc. mō tē valde altū. l Et erexisset ꝛc. i. arcū triūphalē de palmis et oliuis factū i signū victorie habite ad sui iactantiā. qz illā victoriā soli deo debebat attribuē. vñ z postea ſḃdit ad sui iactātiā. m Impleui verbū dñi. qꝺ tūc erat falsū. z ex isto aggrauabat saul pctm. n Dixitqz samuel. Hic ꝓ̄r dñi finia sancti denunciat. z ꝓ ponit ista denūciatō. scḋo saul obstinatiō ibi. Et ait saul. Denunciatō autē diuine sñie p samuelē pōit modo este et ordiate. q̄a ꝓ ponit simplex rep hēsio cuz dī. n Dixitqz samuel ꝛc. q. ḋ. nō feci verbū dñi. qz ꝑcepat oia occidi. scḋo saulis superba rñsio i hoc q̄ pctm suuz humiliter nō recognouit. sed magis inepte se excusauit ponēs superflūn qꝺ ꝓncipaliter fuerat factū p ipm vt ps ex ꝓdictis. et ps lra. t Scio samuel peccasse ad denūciationē diuine sñie ꝺ eū dicēs. o Sine me. i. audi me loquētē. p Et indicabo tibi ꝛc. dñi sniaz. q Mone cū paulus ꝛc. q. ḋ. si cut p humilitatez meruisti ad regnū exaltari: ita ꝓ superbiā z ꝓteptū verbi dei uini meruisti deici Qz aūt ꝓtempserit dei mādatū ꝺicit dicēs r Misit te dñs i viā ꝛc. z ps lra. s Et ait saul Hic ꝓ̄r describit ipius saul obstiatō. z scḋo pnie simulatio ibi. dixitqz saul. saulis obstiatō apparet. qz cuz predicta excusatiōe sua addidit pcti sui defensionē dicēs. t Immo audiui vocē dñi. Nezunc in sua defēsiōe ꝺicit sibi: sicut frequēt cōtingit malꝰ boib⁹ dicēs. v Et adduxi agag. ꝛc q̄ fuerat sibi ꝑceptuz: vt interficeret eū ꝺ cupiditate ducto reseruauit eū viuuz: vt dictuz ē. ꝺ. x Tulit autē ꝛc. q. ḋ. non ego. cum tamen eet ꝓncipalis i hoc facto.

paruulū atqz lactantē: bouē z ouē. camelum z asinū. Precepit itaqz saul ppło: z recēsuit eos quasi agnos ducenta milia peditū: z decem milia viroꝝ iuda. Cūqz venisset saul vsqz ad ciuitatez amalech: tetendit insidias in torrente. c Dixitqz saul cineus. Abite: recedite atqz discedite ab amalech ne forte inuoluaz te cum eo. Tu.n. fecisti misericordiam cuz oībus filijs isrl: cum ascēderent ꝺ egypto. Et recessit cineus de medio amalech. Percussitqz saul amalech ab eula donec venias sur que ē e regione egypti. Et appḃēdit agag regē amalech viuum Omne aūt vulgus interfecit i ore gladij. Et pepercit saul z popul⁹ Agag: z optimis gregib⁹ ouiū z armēto rū z vestibus z arietibus z vniuersis que pulcra erant nec voluerūt disperdere ea Quicqd ergo vile fuit z reprobū hoc demoliti sūt. s Factuz ē aūt verbū dñi ad Samuel dicēs. Penitz me q̄ constituerim saul regem qz dereliquit me: z ꝛba mea ope nō implenit. b Contristatusqz ē samuel: l z clamauit ad dñm tota nocte. Cūqz de nocte surrexisset samuel vt iret ad saul mane k nūciatū ē samueli eo ꝙ venisset saul in carmelū: l z erexit sibi fornicem triumphalez z reuersus transisset: descendisset qz in galgala. Venit ergo samuel ad saul: et saul offerebat holocaustū dño de primo de initijs ꝓdaꝝ que attulerat ex amalech. Et cū venisset samuel ad saul: dixit ei saul. Bñdictus tu dño meo m Impleui verbū dñi. " Dixitqz samuel. Et q̄ē h̄ vox gregū q̄ resonat i auribꝰ meis: z armentoꝝ quam ego audio. Et ait saul. De amalech adduxerūt ea. Pepercit enī ppłus melioribꝰ ouib⁹ z armētis vt īmolarent ꝺño deo tuo. reliq̄a vo occidimus Ait aūt samuel ad saul. o Sine me p z indicabo tibi q̄ locut⁹ sit dñs ad me nocte Dixitqz ei. Loq̄re. Et ait Samuel. q Nōne cū parul⁹ es i oculꝭ tuis: caput i tribubus isrl fact⁹ es Unxitqz te dñs i regē sup isrl: r misit te dñs in viā: z ait. Vade z interfice pctōres amalech: z pugnab ꝺ eos vsqz ad internitionē eoꝝ. Quare ḟ n audisti vocē dñi: ß vsus ad ꝓdaz es z fecisti malū i oculꝭ dñi s Et ait saul ad samuelem. t Immo audiui vocē dñi: z ambulaui i via p quā misit me dñs v z adduxi agag regē amalech: z amalech interfeci Tulit aūt de ꝓda ppłs oues et boues ꝓmitias eoꝝ q̄ cesa sūt ꝙ vt immolet dño deo suo in galgal: z ait Samuel. 3 Nūquid vult dñs holocausta z victimas: z nō potiꝰ vt nō obediat voci dñi. " Melior est enim obedientia b q̄ victime: z auscultare domino. q. ḋ. non debes hoc reprehendere. qz cedit ad honorem diuinū: quod excludit samuel dicens. 3 Nunquid vult dominus holocausta ꝛc. quasi diceret non. vñ subditur. a Melioꝝ ē enī obedictia. i q̄ sacrificare deo voluntas ꝓpria. b Qz victime i q̄ꝺ offert caro aliena quanto de remelioꝛi deo fit oblatio tāto magis sibi placet

c Nñ q̄ pctm̄ ꝛc. ꝓnūꝯ pctm̄ defendēdo. ꝓpt qđ abiecti saul a regno diffinitiue sibi renunciat: cū dī. d Pro eo q̄ abiecisti ꝛc. Dixitq̄ saul. Hic ꝓnr ponit pnie simulatio. timuit enī saul ne samuel ad electōz alteri⁹ regis pceder. et sic ipe regnū ꝙderet. iō ficte se bumiliauit. Primo igr̄ describitur ista ficta būliatio. scdo ipsius samuelis aliqlis conscensio: ibi. Reuersus ergo. Circa pmū dī. e Dixit q̄ Saul ꝛc. Sed q̄ ista pnia ficta fuerit: ps̄ p hoc qđ subdit. f Timens ꝓpl'm. cū nō esset in obedientia ꝓpl'i. sed magis econuerso. et iō culpā suā obumbrauit falso. vñ sb-ditur. g Bz nūc porta ꝛc. coꝛā ꝓpl'o dissimulādo. h Et reuertere mecū bonorās me tua p̄sentia. i Non reuertar tecū. videtur q̄ samuel falsū dixerit. qz postea cū ipso reuersus fuit. Dicendum q̄ intellectus samuel' fuit p illa hora: et nō p seq̄nti: sicut Job. vñ. saluator dicit. Ego nō ascēdā ad die festū istū. et postea dī q̄ ipse ascēdit in occulto. vel qz ptūc samuel intēdebat nō reuerti sed post mutauit. p positus ex causis q̄ dicētur. k Ille aūt appbendit ꝛc. ad retinendū eum l Que ꝛ scissa ē. i signuz scissionis regni a saule: ꝑm q̄ dicitur a samuele.

magis q̄ offerre adipē arietū: [c] q̄m quasi pctm̄ ariolandi ē repugnare: ꝛ quasi scel⁹ idolatrie nolle acquiescere [d] Pro eo ꝙ q̄ abiecisti ꝑmonem dn̄i: abiecit te wmin⁹ ne sis rex. [e] Dixitq̄ Saul ad samuelē. peccaui: qz p̄uaricat⁹ sū sermonē wmi: ꝛ vbā tua. [f] timēs ppl'm ꝛ obediēs voci eoꝝ. [g] Bz nūc porta q̄so pctm̄ meū [h] ꝛ reuertē mecum vt adorē wminū. ꝛ ait samuel ad saul. [i] Nō reuertar tecū: qz piecisti ꝑmonez wmi. ꝛ piecit te dn̄s: ne sis rex sup isrl'. ꝛ ꝙuersus ē Samuel vt abiret. [k] Ille aūt ap̄bendit sū mitatē pallū ei⁹ q̄ ꝛ scissa est. Et ait ad eū samuel. [m] Scidit dn̄s regnuz isrl'a te hodie: ꝛ tradidit illud ꝓximo tuo meliori te. [n] Porro triumphatoz isrl' non parcet: ꝛ penitudie nō flectetur. Neqz. n. homo ē vt agat pniam. [o] At ille ait Peccaui. [p] Sed nūc honora me coꝛā seniorib⁹ populi mei ꝛ coꝛā isrl': ꝛ reuertē mecum vt adorem wminū tm̄ tuū. [q] Reuersus ḡ samuel:secutus ē saulē. Et adorauit Saul wminū. Dixit qz samuel Adducite ad me agag regē amalech. Et oblatus est ei Agag pinguissimus tremēs. ꝛ dixit Agag Siccine sepat amara mors Et ait Samuel. [r] Sicut fecit absqz liberis mulieres gladius tuus [s] sic absqz liberis erit inter mulieres mat tua: [t] ꝛ in frusta concidit eū Samuel coꝛā wmino ī galgal. Abiit aūt ē Samuel in ramatha. saul vo ascēdit in wmū suā ī gabaa. [v] Et non vidit samuel vltra saul vsqz in diē mortis sue. [x] Verūtn̄ lugebat samuel saul quoniam dominū pēitebat q̄ cō stituisset regez Saul super israhel.

Capitulū. xvj.

Dixitq̄ dom̄in⁹ ad samuelem. Vsqz quo tu luges saul: cum ego proiecerim eum ne regnet sup isrl'. [b] Imple cornu tuuz oleo: et vēi vt mittā te ad isai bethleemitē. Prouidi. n. in filijs eius mihi regē. [c] Et ait Samuel. Quomodo vadam. vērisimile est q̄ saul ibi venerit ꝛ samuel iā ꝓpi-qu⁹ morti eū viderit: sed ꝑ hoc vī qđ dī infra. xix. q̄ saul ꝓphauit cū ceteris coꝛā samuele Ad qđ rñdet ist̄i. q̄ nō vidit eū i regio habitu. vñ subditur ibidez. Et cecinit nud⁹ tota die illa et nocte. vī quia erat mutatus in virum alterum p̄ter spīritū pro phie. sicut. ē. i. dī de ipso. ꝓphetabis cum eis ꝛ mutaberis i virū aliū. ꝛ sic exponit qđ dī hic q̄ samuel nō vidit eū vsqz ad diem mortis sue. i. i regio habitu et cōi statu. Alter exponit referēdo ad mortem saulis. qz tūc vidit cum samuel suscitat⁹ ꝛ renūciauit ei mortez suā futurā i crastinū: q̄ dies iaz inceperat q̄n samuel hoc dixit. qz dies apud hebreos incipit a vespa p̄cedētis diei. t Verūtamen lugebat ꝛc. nō ad hoc q̄ sniam dn̄i ꝑ eum mutaret quā sciebat diffinitiuā vt p̄dictū est. ē cōpatiēs aie ei⁹ ne damnaret eternaliter ꝛ timēs ne ꝓpls isrl' ꝓpter pctā saulis affligeretur.

Capitulū. xvj.

a Dixitq̄ dn̄s. Supi⁹ actū est de regno labili sub saule. hic q̄nter agit de regno stabili sb dauid. Circa qđ aduertendū q̄ dauid fuit inunctus i regē: nō ad hoc vt statim possideret regnū. sed q̄n acceret beneplacitum diuinū. deus aūt tolerauit saulī possessione regni vsqz ad mortē suam: vt ex p̄secutione dauid malicia saulis ampli⁹ declarareť. ꝛ dauid innocētia atqz patia ꝓbareť. Primo igr̄ describit ip̄i⁹ dauid inunctio. secūdo saulis emulatio. c. xvij. tercio dauid p̄secutō. ca. xix. Circa pmū dī dn̄s ad samuelem. Vsqz quo tu luges saulem. Vsqz quo tu luges saul: cum ego proiecerim eum ne regnet sup isrl'. Imple cornu tuum oleo. p cornu qđ est vas solidū: designat stabilitas regni dī: sicut p lēticulā q̄ est vas fragile designata fuit fragilitas regni saulis: supra. i. ca. c Et ait samuel. quō vadā ꝛc. b dixit nō diffidēdo de ꝓtectione diuina

m Scidit dn̄s regnū isrl'a te ꝛc. Dicunt aūt hic aliqui hebrei q̄ Samuel tūc dedit signū ip̄i sauli: q̄ ille erat regnatur⁹ ꝑ eo qui abscinderet coꝛā clamydis sue. qđ fecit dauid: vt hr̄. i. xviij. ꝓpter qđ saul tunc vidēs coꝛā clamydis sue i manu dauid dixit. Nunc scio q̄ certissime regnaturus sis: vt ibidē hr̄ n Porro triūphatoz isrl' nō ꝑcer. Sciebat enī ex ꝓmissione dn̄i diffinitiuaz sup saul ꝛ filios eius de translatione regni q̄ immutabiliter venit in effectū. o At ille ait peccaui. hoc dicit saul magis timore pene q̄z amore iustitie. p Sed nūc honora me. etsi nō rōne ꝓsone. hoc tm̄ facias ꝓpter honorē dignitatis regie. q Reuersus ḡ samuel. Hic ponit condescensio samuelis volens deferre sauli ꝑ diu in regno tolerabat: ꝛ vt interficeret agag q̄ adduxerunt seruabat. iō subdit. r Sicut fecit ꝛc. hin hebreos h nō dī d agag in ꝓsona ꝓpria: s de rege amalech q̄ filios isrl' inuasit hostilit in deserto: ꝛ plures ex eis interfecit. vt habetur Exo. xvij. Nūe. xiiij. ꝛ Deut. xxv. s Sic absqz liberis ꝛc. per hoc nō est intelligendum q̄ mr agag adhuc viueret. qz añ mortua fuerit morte naturali: vt infecta cum alijs d populo amalech. Sed ꝑ hoc intelligitur q̄ omnes filij eius essent interfecti, qz agag erat in pnn-

sed querit modū qliter vebeat ire. ꝓpter qꝰ dñs rñdit
d Vitulū ve armento ⁊c. ad imolandū dño veni: hoc
erat vz̄ licet cuz hoc eēt alia cā. e Et vocabis ysai
ad victimā: vt ip̄e ⁊ filij ei⁹ sanctificarent. f Et ad
mirati ⁊c. tū qz nō ꝓsueuerat illuc venire. tuz qz venie-
bat multuz soli
tarius. qz lega-
tio sua ve nego
cio regni erat se
creta. g Di-
rexūtqꝫ pacific⁹
⁊c. timebāt em̄
ne fugeret a fa-
cie Saulis offē-
si cōtra eum: eo
q arguens ip̄m
denūciauerat ei
translationē re
gni. b Ad i-
molandum dño
veni. ad duo em̄
venerat. s. ad un-
gendū regez
⁊ illud tacuit qz
erat secretuz: et
ad offerendū: ⁊
illud exp̄ssit. qđ
in publico erat
agenduz. ꝑm q
fuerat sibi dictū
a dño: vt bñ ex
predictis.
i Sanctifica-
uit ꝯ ⁊c. aq̄ expi
ationis vel ꝓ cō
tinentiā ab vxo
ribus. k Cūqꝫ ingressi eēnt.
hic ꝓnter ponit
dauid unctio
nē mittit tñ frēs
suoruz repulsio
cum dī.
k Cūqꝫ ingressi
eēnt. locuz secre
tuz ad inungen-
dum regem.
l Vidit beliab
q̄ erat ꝓmogeni
tus ysai ⁊ magne
statureː vt habe
tur ex sequētib⁹
nu Et ait. i. coꝝ
de suo. n Nū
coraz dño. q. d.
sic. qđ ex magni
tudie statureiu
dicauit euz esse
aptuz dignitati
regie. sed hoc ex
cludit dicens.
o Ne respici-
as ⁊c. qm̄ abieci
eum nolēs eum regnare. cuius rōem assignāt hebrei.
qz erat supbus coꝝde ⁊ iracūd⁹. qđ ꝑz ex hoc qđ seqn
ti ca. dī. Iratus fuit ꝑtra dauid ⁊ eū valde vereincre
pauit sine cā: cū tñ iam vidisset eū vngi in regē per sa
muelē. p Dñs autē ⁊c. hoc em̄ erat ꝓpriū ipsi⁹ scire
secreta coꝝdiū. q Et vocauit ysai aminadab, sic est
m hebreo. r Adduxit itaqꝫ ⁊c. ſ. Paral. ij. ponunt
tm̄. vij. filij Ysai: computando dauid qui nondum ad
huc venerat. r ideo dī hic ⁊ ca. sequēti vbi exp̄muntur
octo eius filij q Jonatbā filiꝰ samma quē adoptaue-

Audiet. n. saul ⁊ interficiet
me. Et ait dñs[o] Vitulū ve
armēto tolles i manu tua:
⁊ dices. Ad imolandū dño
veni. [e] Et vocabis ysai ad vi
ctimā. Et ego ostēdaz tibi
q̄d facias: ⁊ vnges quēcūqꝫ
mōstrauero tibi. Fecit g̃ sa
muel sicut locutus ē ei dñs
Venitqꝫ i bethleē[f] Et ad-
mirati sunt seniores ciuita
tis occurrētes ei[g] Dixerunt
qꝫ. Pacificus ne ē ingressus
tuus. Et ait. Pacific[p] Ad
immolandū dño veni.
Sanctificami ⁊ venite mecuz
vt imolē. [l] Sanctificauit g̃
ysai ⁊ filios eius: ⁊ vocauit
eos ad sacrificiū. [k] Cūqꝫ in
gressi essent: [l] vidit heliab:
[m] ⁊ ait. [n] Nū coraz dño ē xp̄s
ei⁹. Dixit dñs ad samuelez.
[o] Ne respicias vultum eius
neqꝫ altitudinē staturę ei⁹:
qm̄ abieci eū: nec iuxta in-
tuitū hois ego iudico. Ho-
mo. n. videt ea q̄ parēt[p] dñs
aūt intuet coꝝ. [q] Et vocauit
Ysai aminadab: ⁊ adduxit
eum coram samuel. Qui di
xit. Nec hūc elegit dñs[r]
Adduxit aūt Ysai samma
ve quo ait. Etiā hūc nō ele
git dñs[r] Adduxit itaqꝫ
Ysai. vij. filios suos coram
samuel. Et ait Samuel ad
Ysai. Nō elegit dñs ex istis.
Dixitqꝫ samuel ad ysai. nū-
quid iam completi sūt filij
Qui rñdit. Adhuc reliqꝰ

rat ei in filiū. ⁊ nutriuerat inter filios suos: ꝯ putat int̄ fi
lios ei⁹. ⁊ fuit adduct⁹ coꝝ samuele anteqꝫ veniret dō q̄
erat ipso iunioꝝ. s Mitte ⁊ adduc ⁊c. qz mandatuz
dñi volebat implere diligenter. qz vebebat inungere regez
oleo sacre vnctōis qō vebz fieri cū reuerētia ⁊ saliua ieiu
na. t Erat aūt
rufus. in hebreo hz
rube⁹ vl rubicūd⁹.
v Et ait dñs ⁊c.
qz tale nego ciū ve-
bebat fieri stādo cū
vuotiōe ⁊ reueren
tia. x Et dixe
ctus est ⁊c. i. spūs
fortitudinis ⁊ ꝓstā
tie ad liberādū po-
pulū. vñ et sequēti
capi. dī q̄ inermis
fuit ꝓstāter ⁊ vltā-
tarie ad pugnādū
ꝯ philisteū: Ideꝰ.
dicit q̄ ab illa die
fuit i eo spūs ꝓphie
⁊ extunc cepit psal
mos canē. ⁊ b ꝑso
nat dicto illoꝝ qui
dicūt ip̄m fecisse il-
lū psalmum. Dñs
illumiatio mea ⁊c.
in sua inunctione.
y Spūs aūt dñi.
hic ꝓpr oñdit saul
afflictio p spirituz
malū: q̄ a deo p̄mis
sus fuit eū affligere. ideo subditur.
z Ecce spūs dñi
malus. dī autē de-
mon spūs dñi. q̄a
nā ip̄ius bona ē: et
a deo p creationez
sed mal⁹ fact⁹ fuit
p supbiaz suā. cete
ra patent vsqꝫ ibi.
a Psallat manu
⁊c. qualit autē hoc
fit dicet in ſi. capli.
b Rñdens vn⁹ d⁹
pueris ⁊c. dicūt he
brei q̄ iste fuit do-
ctb: q̄ erat ꝓncipa-
lis inē famlos saul
⁊ dixit hoc ex odio
qz iam dauid odie
bat. ⁊ sic q̄rebat vt
staret in p̄ntia saul'
cuz a demone affli-
geret. et sic a Sau
le vl' demōe, ip̄z agi
tante occideret. et
ideo ip̄m cōmēda-
uit nō ad bonū ip̄si
us dō finaliꝫ ꝑm in
tentionē suā. vñ ⁊ i eius ꝓmēdatōe aliq̄d addidit. qđ nō
videt eē vez dicēs. c Et vir bellicosū. qz adhuc eēt iuuenis. vñ ⁊ saul dixit ei postea: vt habetur ca. sc. nō va
les resistere philisteo isti: qz puer es. sic em̄ faciunt boies
malicioſi cōmendādo illos quos odiunt: vt i aliquo ca-
su sub specie boni eos cōfundāt: ⁊ deus frequēter eoruz
insidias cōuertit ad bonū illoꝝ quibus insidiant. qz nō
est scia ꝯ dñm. sicut de⁹ malicia frēm ioseph ip̄m vendēdo
ne eis dñaret ꝓuertit ad ꝯrū. qz ꝑ hoc fuit exaltat⁹ i egy
pto. ⁊ frēs sui coacti fuerūt adorare ip̄m. d Tulit ⁊c. i.

oneratus panib⁹. vel ſm alios ſaccū factus de cozio aſini plenū panib⁹. cetera patēt vſq; ibi. e Igit̄ q̄ncūq; ꝛc. q; nō affligebat cum ꝓtinus: ⁊ q̄ inſualla tpis. f Dauid tollebat cythar̄a. i. accipiebat ⁊ pcutiebat manu ſua q; ꝓtactu digitoꝝ fit tal melodia. ⁊ Et refocillabat̄ ſpūs ſaul. cuius cā ſubditur. Recedebat em̄ ab eo ſpūs malus. Ad maiorē huius euidentiā q̄ rit̄ hic vtꝝ dēmones ꝛtute melodie poſſint expelli a cōpozibus obſeſſis. ⁊ vī q; ſic. ꝙa hic dī. Recedebat ab eo ſpūs malus. Itez tbob. vj. c. dixit angelus raphael ō ie

manū Dauid filij ſui ſauli. Et venit dauid ad ſaul: et ſtetit cozā eo. at ille dilexit eū nimis. ⁊ fact⁹ ē ei⁹ armiger. Adiitq; ſaul ad iſai dicens. Stet dauid in conſpectu meo. Inuenit em̄ grām

in oculis meis. ᵉIgitur q̄ncunq; ſpūs dñi malus arripiebat saul ᶠdauid tollebat cythar̄a et percutiebat manu ſua: ᵍ ⁊ refocillabat̄ ſaul ⁊ leuius habebat. Recedebat em̄ ab eo ſpūs malus.

dicēduz q; p melodiā ꝛtute nāli saul leui⁹ poterat ferre vt dcm̄ ē. ⁊ per eā vt ſic dēmō nō recedebat. ⁊ magꝭ ꝛtute diuina imediate vl mediātib⁹ angel'ſcis ex merito dō: q̄ lautes diuias in cythara cāebat p ſalute ſaul'. Sicut ⁊ per oꝛones ſctoꝝ freq̄nter legūtur dēmones expulſi a cozporibus obſeſſis. Melodia etiā ex hoc aliq̄ mō faciebat nō agēdo i dēmonē: ⁊ in tm̄ tm̄ dēmonē dō excitabat ſicut. iij. Reg. iij. ca. dī. q; beliſe⁹ fecit adduci pſaltē vt mēs eius i dēū eleuaretur. et eodē mō i ꝓpoſito ex melodia mēs dō magꝭ eleuabatur in dēū. ⁊ eius laudes ad expulſionē dēmonis erāt magis efficaces apud dēuz. Ad ſcām dicēdum q; liber tbobie non eſt de canone. ⁊ ideo licet recipiatur in eccleſia ad legēdum p edificatōe tñ nō eſt efficax ad pbationē alicui⁹ dubij. vt dicit Hiero. in prologo galeato. veruntñ potest dici q; fumus illius iecoris nō expulit dēmonez. ⁊ meritū oꝛonis tbobie. qō per fumi odoꝛē deſignabat. ⁊ hoc patet per illud quod ibidem dī q; angel⁹ raphael apprehendit dēmonē ⁊ relegauit euz in superiora egypti. Ex quo patet q; nō ex virtute fumi iecoris. ſed ꝛtute ſancti angeli voluntatē diuinā exeq̄ntis fuit ille dēmon expulſus. et ita fuiſſet in quacūq; alia perſona vbi talis oꝛo ⁊ diuina ordinatio affuiſſet. ⁊ hoc mō intelligēda ſunt verba angeli raphaelis. Ad tertiū dicēdum q; de dicto illius Guidonis nō ē multuz curādū cuz nullius ſit auctoritat̄. Pōt etiā dici q; ad melodiā repellunt̄ ꝓpter ſctitatē melodiā faciēt̄: vt dictuz ē de dō. vel ꝓpter malitiā ipōs: vtpote ſi fiat ad hoc q; per hoc reuerētia deo debita dēmonibus tribuat̄ cui⁹ ſunt cupidi. ⁊ ſic recedunt nō ſicut coacti: ſed voluntarie: vt tales homies in erroꝛe teneāt. et i ſua ſeruitute quod maxime deſiderant. Et eodē modo dicenduz q; de illo qui in exercitu Tyri dēmones expellebat. q; hoc arte magica faciebat per pacta cū dēmonibus inita tacita vel expꝛſſa: quibus fingunt ſe expelli vt homies in erroꝛe teneāt, ⁊ in ſua ſeruitute: vt dictū ē. De exoꝛciſmis ꝛo a ſalomone cōfectis: dicēdū q; ſi fecit eos tpe quo habebat ſpm̄ dei: illis repellebant̄ dēmones ꝛtute diuina. vt ſupra dictū eſt de oꝛonibus ſanctoꝝ. ſi ꝛo cōfecit eos poſtq̄ fuit idolatria repellebāt̄ eis dēmones arte magica. ꝓut dēmones fingunt ſe expelli mō p̄dicto: vt homies teneāt in erroꝛe.

¶ In ca. xvj. vbi dī in poſtil. vtꝝ dēmōes ꝛtute melodie poſſint expelli a cozporibus obſeſſis. ¶ Additio.

Non ſolum cōcedendū videt̄ q; per aliqua ſenſibilia poſſint afflicti a dēmōibus leuius ferre. ⁊ etiā q; per ſenſibilia aliqua dēmonibus afflicti poſſint totaliter liberari. quod pz per eandē rōem ab ipſo poſtill'. allegatā. Vlā cum dēmones nō poſſūt māz cozporalē ſm ſuā voluntatē tranſmutare. ſic nec paſſionare: niſi mediātibus actiuis cozpalib⁹ q; diſpoñūt māz ad ſuſcipiēdū actiōz afflictiuā i cozporib⁹ ab eis obſeſſis. ꝓut poſtil. dicit. ⁊ eſt rationabiliter dictū eadē rōe per aliquā rē ſenſibilē pōt cāri diſpō i cozpe hūano. per quā nō ſit aptū ad ſuſcipiēdū actōz dēmonis. ꝛbi gꝛa. Vlā ſicut mania q; ē ira permanēs ſm da maſce. q; ſm pḥm. iij. etbi. dī amaritudo: q; ē maxime diſpoſitiua ad alienatōz mētis ſm ſuam medicorū.

ꝛ p ꝑñs ad suscipiēdū afflictōz ꝛemoniaca: q̄ quidē ꝛe
moniaca passio: sicut pōt alleuiari ꝑ sēsibilia medica
mina: sic ꝛ penit⁹ curari cū sit morbus sepabil⁹. et sic p
ꝑñs curata: cessat tal⁹ dispositio in corpore hūano ad
suscipiendū afflictōem ꝛemonuz corresponentē tali
dispositiom. et
sic recedet peni
tus afflictio ꝛe
mōis actiua: re
cedente passiua
dispositōne sibi
corresponden
te in homine ob
sesso. Cum autē
melodia habeat
circa passiones
aie ꝑtim circa tristicias ꝛ ꝛe
lectationes ma
nifestā efficaciā
vt pz ꝑ experiē
tiā cōem. Aug. etiā in. x. cōfes. dicit. q̄ dis affect⁹ spūs
nostri habent ꝓprios modos in cātu: quoz occulta fa
miliaritate excitātur: ꝑñs est vt melodia que virtute
naturali passiones aie mutat. ꝑ possit mutare dispositi
onē aie: seu ꝓiūcti. s. aie ꝛ corporis: taliter q̄ dispositio
passiua ad recipiendū afflictōem ꝛemonū tollat. ꝛ sic
cessabit penitus tal⁹ afflictio. Hoc idē posset dici ꝛe pi
scre piscis. ꝛe quo angelus ad thobiā. s. q̄ fum⁹ tal⁹ pi
scis ex ꝓprietate naturali posset extricare seu corrigē
dispositōem cerebri ex motu lune causatā: que dispo
sitio cerebꝛ humanū reddit aptū ad suscipiēduz acti
ones ꝛemōis. ꝛ sic cessabit actio ꝛemoniaca corrn̄dēs
tali dispositōi ꝛc. Preterea si melodia habet efficaciā
ad causandū talē dispositōem in aia homis vt recipi
et seu recuperet ꝛonū ꝓphetic amissum seu sublatū. vt
pz. iij. Reg. iij. ca. q̄ quidē ꝛonū ꝓphetic⁹ ē supnatu
rale. a fortiori posset causare dispositōem i corpe hu
mano talē quē nō sit receptiua afflictionis ꝛemonū q̄
ē nālis. Virtus em̄ actiua que pōt i maius pōt ꝛ i mi
nus. Et attendendū q̄ hec opinio ē ꝙsona lre q̄ dicit.
Recedebat ab eo spūs malignus. nō em̄ dixit alleua
batur vel remittebatur afflictio: ꝟ recedebat spūs ma
lignus. q̄ plane sonat totaliter ꝛ sepatōz spūs maligni
a saule: cū dauid i cythara psallebat. q̄ ꝑm ꝓriū sēsuz
lrālē hoc fiebat graduatim. put per ea q̄ naturaliter
agunt fieri solet. Primo em̄ refocillab saul ꝛ leuius
hebat. ꝑñter recedebat ab eo spūs malignus per tota
lē expulsionē seu sepatiōez. Dicere autē q̄ hoc fiebat
ex merito dauid seu per oꝛōes eius ē alienū a lra: que
nullā facit mētōz i hac hystoria ꝺ ei⁹ meritū seu oꝛōib⁹
ꝗstum ad hoc. ꝟ solum ꝛe actu psallēdi seu cythariza
di. vt pz in lra. Si aūt recessus spūs maligni a Saule
ex meritū seu oꝛōnibus dauid ꝛo opante causat⁹ fuis
set nō videret rōnabile: vt scriptura talia taceret que
ad laudē ꝛi pertinēt ꝛ edificatōem audientium.

¶ Replica.

In capi. xvj. vbi postil. disputat ꝛ soluit q̄stioz
an ꝛemōes virtute melodie a corpib⁹ obsessis
possint expelli. Burg. consentit postill. ꝛ i par
te recedit ab eo. cōsentit nāq̄ in hoc q̄ per sensibilia ꝛ
melodias ꝛ medicamina possunt fieri dispositiones in
corpore ꝛ humorib⁹ vt afflictio ꝛemonis i obsessis sit
leuior vel etiā nulla: sed recedit a postil. Burgen. quia
postil. negat per hmōi sensibilia ꝛe per se ꝛemouē pos
se totaliter expelli. Burg. aūt fauet opinioni q̄ vult q̄
ablata dispositōe passiua receptiua afflictiōis auferē
ꝛ actiua. ꝛ sic cū ꝛemō nō affligit intelligitur spūs ma
lignus recessisse. et obsessus totaliter liberatus. Sed
Burgē. ꝛ hec sua opinio cui fauet innititur falsis ima
ginationibus. imaginatur em̄ primo q̄ nullus sit ob
sessus nisi ad hoc fuerint ꝓxime naturales dispositio
nes vel passionales: quod falsum videtur in saul. ꝛe q̄
sermo. Cū em̄ saul esset i naturalibus optime dispositꝰ ꝑ
cēt fribus ꝛ coetaneis suis. vt hz. j. Reg. ix. dr ꝛñ ꝛe eo
i hoc. c. Spūs dñi recessit a saul: ꝛ exagitauit eū spūs ne
quā a dño. s. tribuēte ptātē ꝛerādi: vt i glo. ꝛ ē hti Greg.
Et q̄ lra iūcta glo. ꝓma burg. imaginatō vr oino falsa. se
cūdo imagiat q̄ ꝛe
mō ꝛcesserit gn̄ ob
sessū actualr n affli
git. cꝰ imagiatiōis
falsitatē ondere n̄
oportet: cū sit luce
darioꝛ. recedit n. se
pe ꝑm appentiā. ꝟ
n̄ realr. obsidz etiā
sepe obsessū n̄ affli
gēdo. Imaginat ē
cis q̄ obsessi n̄ affli
gūt: nisi i eis sit nā
lis dispositōi passi
ua huic afflictōi cō
n̄dēs. qꝺ falsū est.
q̄ obsessio sicut ꝛ afflictio est sepe ex sola ꝛei permissione.
vt vult glo. ꝓallegata: que est beati Grego. Motiua eti
am que mouet Burg. ꝓtra postil. nō valēt. mouet em̄ ꝑ
mo quasi postil. neget melodiā ꝛ iecur piscis aliq̄d face
re in corpore vel anima ꝛ vtroq̄. similit ꝛ humoribꝰ quo
minus malignus spūs affligat obsessum. ꝟ bn̄ respicienti
dicta postil. apparet q̄ hoc nō negat: sed probare intēdit
q̄ per ea obsessi leuius fuerunt: vel omnino nō sentiūt af
flictionē ꝛemonū. sed negat q̄ per ea tanq̄z talia simplici
ter liberētur. Sz q̄ liberētur nō est virtute taliū. s. melo
die vel iecoris. sed merito facientis ꝛ talia ꝙplicātis. Et
cū instat Burg. q̄ melodia disponit hominē ad recupe
randū spm̄ ꝓphetie amissum: allegans ad hoc dictum ꝛe
heliseo. iij. Reg. iij. Rn̄deo q̄ male allegat. non em̄ dr ibi
q̄ virtute melodie resumpsit ꝓphetiā. sed merito laudis
ꝛei per psaltez ꝛecātate. vide ibi postil. virtus em̄ creata
ad actus aut habitus supernaturales se nō extendit. da
to tamē assumpto q̄uis nō cōcesso: nō seq̄tur qꝺ infert
Burg. per illā regulam. virtus activa que potest in ma
ius potest ꝛ i minus. q̄ illa regula solū tenet in essentia
liter subordinatꝫ ꝛ in eodē genere. Illā nō seq̄tur. homo
generat boiem. igitur asinū vel ignē qꝺ ē minor virtutis
nec seq̄tur. bō potest portare magnū lapidē igit magnū
ignem. Regula igitur per burg. allegata nō est vniuersa
lis. ꝛe quo vide Exo. viij. ꝓmo correctorio. ꝛ cū burg. ni
titur excludere positōem postil. dicēt. q̄ recessus ꝛemo
nis a saul erat merito ꝛ oꝛōne dauid: dicit q̄ hoc non hz
ex lra. in quo videtur ipse bur. fauere erroꝛi wicleffitarū
ꝛ hussitaꝝ dicentium: q̄ nō oportet credere nisi ad exꝑ
se ifallera scriptura ꝓtineatur.

¶ Ca. xvij.

a Congregātes aūt. Postq̄ ꝛescꝑta ē ipsius dō ele
ctio: h ꝑñter ꝛescribitur ꝺ eū saul emulatio. Et ꝑ
ponit huiꝰ emulatōis cā. scdo inuidia subsecuta
cā. xviij. Circa ꝓmū sciēdū q̄ cā emulatōis fuit laus ipsi
us dō ex victoria quā hūit ꝺ philistēū. put exprimit ca.
xviij. ꝛ iō in hoc ca. j. ꝛescribit belli apparat⁹. scdo ipi⁹ dō
aduētus. ibi. Dauid aūt. tercio dauid ꝓflict⁹. ibi. Audi
ta sūt autē. q̄rto ipius triūph⁹. ibi. Prevaluitq̄ dō. Cir
ca ꝓmū ꝑmittit vtriusq̄ exercit⁹ situatō: cū dr. b Ja
sochot iude. hoc dr ad dñtiam illius sochot q̄ ē vlt iox
danē vbi iacob māsit ꝛeclinās ab esau. vt hr Gen. xxxiij.
c Philistijm stabant super montē ex hac pte ꝛc. ad hoc
cm̄ vterq̄ exercitus stabat in mōte valle exīte in medio
vt si vn⁹ exercitus vellet venire ad aliū. ille exercit⁹ q̄ sta
bat i mōte opposito hīet auātagiū interficiēdi aduersari
os ꝺ valle ascēdentes ad eū. scdo ponit ipi⁹ goliath gla
tio vbi ꝑmittit ei⁹ statura ꝛ armatura cū dr. d Et egres
sus ꝛc. hebrei ꝺo dicūt b. ꝛ egressꝰ ē vir inēmedi⁹ ꝛe acie
bus philistiox. ꝛ dr inēmedi⁹ bō fortis ꝛ audax. q̄ ꝓfidens
ꝛe fortitudine sua egredit añ acie suoꝝ pat⁹ ꝓliari ꝺ aliū
veniētē ꝛe acie opposita: sicut solēt facē i exercitibus alicq̄
volētes oīa ꝛe sua ꝓbitatē: ꝛ lra seq̄ns ꝓsonat huic dicto

aciē ad pugnādū ꝓtra phili
stijm Et philistijm stabāt
sup montē ex pte hac: ꝛ isrl
stabat supra montē ex alte
ra parte: vallisq̄ erat inter
eos ꝺ Et egressus est vir spu
rius ꝛe castris philistino
rū nomine goliath ꝛe geth

e Altitudis sex ꝛc. Cubitus ſm vnā opinionē cōtinet duos pedes v ſuales. ſm aliā vo pedē ⁊ dimidium. et ſic ſm vtrāq; expoſitōz vel opinionē pz altitudo ipſius.
f Et caſſis erea ꝛc. Hic dicunt aliq̄ q̄ noie eris intelligit oīne genꝰ metalli. ⁊ ſici ꝑ loco ꝓ ferro accipit es: ita q̄ caſſis erea idem eſt qđ caſſis ferrea q̄ non ſolet fieri đ ere: ſed de ferro.
g Et lōica hamata induebatur. i. cō catenata. q̄ fit de anulis ad modum cathene cōiunctis hebrei autē hic dicūt. Et lorica ſquamata induebaꝫ. q̄ ſup loricā habebat armaturā factā de laminis ferreis per modū ſquamaruz ordinatis: ſicut eſt genꝰ armature: qđ vocaꝫ plates gall. ⁊ hoc erat ne per foramina loricе ſagitta vel ſpiculuz aut gladiꝰ poſſet trāſire. h Et ocreas ꝛc. in hebreo hꝫ. Et vaſaria vel frontaria verſus pedes eius. q̄a de galea q̄ erat erea ſup verticē deſcēdebat quedam lamina opiēs naſum: et tendens deorſuz v ſq̄ ad collum verſus pedes. ſicut ſolebat fieri i antiquis galeis.
i Et clypeꝰ ereus ꝛc. hebrei dicūt. Et ſpiculū ereuz inter ſcapulas eius. ⁊ dicitur ꝫ ſpiculū ſm eos quedā lamina deſcendens a caſſide ꝓcedens in acutū inter ſcapulas: vt ſic ꝓtegeret collum ⁊ iuncturaz armoꝝ capitis ⁊ coꝛporis. k Et armiger ꝛc. in hebreo habeꝫ. Et portans peltā ſuā vel ſcutū ante eū. ſicut ſolet fieri pugilibꝰ q̄n vadunt ad congrediē dum. ſ q̄n debēt actu cōgredi tūc traditur eis ſcutuz. Et hoc etiā pz quod p̄dictū ē. ſ. q̄ illud qđ dependebat a galea inē humeros: nō erat ꝓprie clypeꝰ. ſcđo ponē ipi⁹ golyath gliatio cum dī. l Stanſq̄. vt magis videretur m Clamabat. vt alōge audiretur. n Aduerſū phalangas iſrl: et dicebat eis. o Quare veniſtis parati ad prelīū. ſ. i tāto numero. q. d. cito poteſt finiri negociū ꝓ ſingulare certamē inē me ⁊ vnū de vīs a vobis electū. ⁊ ſeq̄tur. p Et aiebat philiſteꝰ. ſe iactādo ⁊ exercitui iſrahel exprobrando. ideo ſubditur. Ego exprobraui ꝛc. q Audiens autem ſaul ꝛc. ꝓpter altitudinez ſtature ipius ⁊ robur armature. r Et metuebāt nimis. quia nullus audebat hoc duellum recipere. s Dauid aūt

[c]altitudis ſex cubitoꝝ ⁊ palmo: [f] ⁊ caſſis erea ſup caput ei[99] ⁊ lorica hamata induebaꝫ. Pondus loricе ei[9]. v. milia ſiclorꝝ eris erat [b] ⁊ ocreas ereas habebat in cruribus: [i] ⁊ clypeus ere[9] tegebat humeros eius. Haſtile aūt haſte ei[9] erat quaſi liciatoriū texētiū. Ipſum autē ferꝝ haſte eius ſexcētos ſiclos hēbat ferri. [k] Et armiger eius antecedebat eum. [l] Strāſq̄ [m] clamabat [n] aduerſū phalāgas iſrl: et dicebat eis. [o] Quare veniſtis pati ad prliū. Nunq̄d ego nō ſum philiſteus ⁊ vos ſerui ſaul. Eligite ex vob vīz: ⁊ deſcēdat ad ſingulare certamē. Si q̄uerit pugnare mecū ⁊ ꝓcuſſerit me: erim[9] vob ſerui. Si aūt ego ꝓualuero: et ꝓcuſſero eū vos ſerui eritis ⁊ ſeruietis nobis [p] Et aiebat philiſteꝰ. Ego exprobraui agminibus iſrl hodie. Date mihi vīz: ⁊ ineat mecuz ſin gulare certamē. [q] Audiens autē ſaul ⁊ oēs iſrl ſite ſermones philiſtei huiuſcemodi. ſtupebant [r] ⁊ metuebant nimis [s] Dauid aūt erat filius viri ephratei: de quo ſupra dictum ē [t] de bethleē Juda cui nomē erat iſai: [v] qui habebat octo filios: ⁊ erat vir in diebus ſaul [x] ſenex ⁊ grande

Hic ꝓſequēter deſcribitur ipſius dauid aduēctus miſſi a patre. ideo dicitur. s Dauid autez ꝛc. i. bethlee mite. quia bethleem altero nomine vocatur ephrata: vt hꝫ Gen. xlviij. t De bethleez iuda. hoc dicitur ad differentiā alterius bethleem: que nō eſt i tribu iuda. v Qui habebat octo filios. cōputādo Jonathaz: qui erat filius adoptiuꝰ vt dictū ē capi. p̄cedenti. x Senex ⁊ grāueꝰ. q. iaz erat emerite militie y Abūt dauid ꝛc. q̄a nō hēbat officiū cotaz eo cytharizādi. iō ad officiū priſtinū reuerſus eſt in domū patris ſui. z Procedebat vo philiſteus ꝛc. bis in die ad ſui iactātiā: ⁊ iſrahel vituperationem. ɜ Et ſtabat. xl. diebus. Exercitus enim philiſtiim ſtabat in vno monte ⁊ exercitus iſrahel i monte alio oppoſito. et vallis erat itermedia. et ideo quilibet exercitus ſic diu ſtabat i loco ſuo q̄ nec iſte exercitus nec ille audebat in vallem deſcēdere ad ꝓcedendū cōtra aduerſarios. q̄ exercitus ſtans in loco ſuo ſtati poſſet aliū lapidibus obruere. a Accipe fratribꝰ ꝛc. i hebreo hꝫ. Ephi granate. i. granoꝝ tritici decoctoꝝ. Ephi autē quedam menſura ē ꝓtinens decē gomoꝝ. ꝓut dictum fuit Exo. xvj. b Et decem formellas caſei. i. decem caſeos paruos habentes formā paruam. c Has deferas ꝛc. qui preerat millenario: in quo erant filij ſui ordinati: vt ſic tribunus magis condeſcenderet eis ⁊ precaueret eoꝝ periculis. cetera patēt vſq̄ ibi. d Et venit ad locum magala. ⁊ ſm hoc magala eſt nomen ꝓpriū. hebrei dicunt q̄ eſt nomen cōmune. et ſignificat circulum. quia in ſituatione caſtroꝝ debet fieri foſſatū in circuitu. ſm q̄ docet Vegetius libro de re militari. quia quantumcunq̄ ſit paruum. tamē caſtra intra locata ſunt magis ſecura contra repentinū hoſtiū incurſū. ⁊ ideo ſubditur. e Et ad exercitū q̄ egreſſus fuerat ꝛc. extra predictū circuluz in quo remanſerunt

uus inē viros. Abierūt aūt tres filij eius maiores poſt ſaul in prliū. Et nomia triū filioꝝ eius q̄ ꝓceſſerūt ad bellū. heliab ꝓmogenitus: ⁊ ſecūdus aminadab: tercius q̄ ſamma. dauid autē erat minimus. Tribus ergo maioribus ſecutis ſaulē [y] abūt dauid ⁊ reuerſus ē a ſaul vt paſceret gregē patris ſui i bethleem. [z] Procedebat vo philiſteus mane ⁊ veſpe: [ɜ] ⁊ ſtabat quadraginta diebꝰ. Dixit autē Jſai ad dauid filiū ſuū [a] Accipe fratribus tuis ephi polēte ⁊ decē panes iſtos ⁊ curre i castra ad fratres tuos: ⁊ decē formellas caſei [c] has deferas ad tribunum. Et fratres tuos viſitabis ſi recte agant: ⁊ cuz quibus ordinati ſunt diſce Saul autē ⁊ illi ⁊ omnes filij iſrahel in valle terebinthi pugnabant aduerſum philiſtīm. Surrexit itaq̄ dauid mane: et cōmēdauit gregē cuſtodi ⁊ onuſt[9] abūt ſicut ꝓcepat ei Jſai [d] Et venit ad locū magala [e] ⁊ ad exercitum qui egreſſus ad pugnā vociferatus erat in certamine. Direxerat. n. aciē iſrahel: ꝫ ⁊ philiſtīm ex aduerſo fuerāt ꝓpati. Derelinq̄s ergo dauid vaſa q̄ attulerat ſub manu cuſtodis

sarcinē ꝛ alicꝙ eas custodientes: sequitur. f Et interrogabat ꝛc. ꝑm mandatū ꝓis sui. g Apparuit vir ille spurius. Jn hebreo br̄ intermedi⁹. ꝛ exponat sicut supra. b Oēs aūt ꝛc. nō est intelligendū ꝙ tot⁹ exercitus fugeret. ꝫ intelligēdū ē ꝙ nullus audebat egredi acie ad obuiā dū illi: ꝛ pugnā dū int̄ acies duoꝝ exercituū. sequitur. i Virū ġ ꝙ peusserit eū ditabit rex ꝛc boc cū fecerat rex ꝓclamari ꝑ exercitū anteq̄ dauid veniret. k Et ait dauid ꝛc. Quid dabit ꝛc. Jz em̄ iam audisset dāvt dcm̄ est: tm̄ volebat a pluribus req̄rere ad maiorē certitudinē: nec q̄rebat ista Dauid cupiditate lucri vel bonoris p̄cipaliter volebat cū pugnare cuz eo ꝓpter gloriaz dei: vt videbitur ꝛ ꝓpter liberationē ꝓpli. libertas aūt a tributo et alia regis ꝓmissa nō alliciebant eum ad boc: nisi tm̄ cōiter.

ad sarcinas: cucurrit ad locū certaminis: f ꝛ interrogabat si oia recte agerēt erga frēs suos. Cūq; adhuc ille loqueret eis g apparuit vir ille spurius ascendens goliath noīe philiste⁹ de geth: ꝛ ꝺ castris philistinoꝝ. Et loquēte eo ḥ eadē verba: audiuit dauid. b Oēs aūt isrl̄ite cū vidissent virū fugerūt a facie ei⁹: timētes eū valde. Et dixit vnusq̄sp̄iam de israel. Num vidisti virum hūc q̄ ascēdit: Ad exprobrandū em̄ isrl̄ ascēdit. i Virū ġ ꝙ peusserit eū: ditabit rex diuitijs magnis: ꝛ filiā suā dabit ei: ꝛ domū patris ei⁹ faciet absq; tributo in israel. k Et ait dauid ad viros qui stabāt secū dicēs. Quid dabit viro q̄ peusserit philisteum hūc: ꝛ tulerit obprobrium de isral̄: Quis ē ei ḥ philiste⁹ incircūcisus q̄ exprobrauit aciē dei viuentis. Referebat aūt ei ppls eūdē sermonē dicēs. Hec dabūt viro q̄ peusserit eū. l Qō cum audisset heliab frater eius maior loquēte eo cum alijs irat⁹ ē ꝛ dauid: ꝛ ait. Quare venisti ꝛ quare dereliq̄sti pauculas oues illas ī deserto Ego noui superbiā tuā ꝛ nequitiā cordis tui: q; vt videres plius descendisti. m Et dixit dauid. Quid feci: Numq̄d nō verbū ē. n Et declinauit paululū ab eo ad aliuz. Dixitq; eūdē sermonē. Et rndit ei ppls verbū sic ꝓ⁹. o Audita sūt aūt ẏba q̄ locut⁹ est dauid: ꝛ annūciata in ꝓspectu saul. Ad quez cū fuisset adduct⁹: locut⁹ est ei. Non ꝓcidat cor cuiusq̄ ī eo⁹ Ego ꝓtra te in nomine dei viuentis ꝛc. ꝛ sic nō fuit ꝓpria duellator: ꝫ magis diuine iusticie executor. Alio mō pōt accipi duellum large: put est bellū singulare vi⁹ cuz vno absq; expectatione diuini iudicij: ꝫ vt ꝑ virtutē artez vel fortunam vel oibus istis vel aliquibus eoꝝ ꝓcurrētib⁹ aliq̄ cōtrouersia inter eos criminalis vel ciuilis ēmineā: ꝛ sic ad huc dicūt aliqui q̄ duellū est oīno illicitū nō solū a parte appellantis ꝛ iudicantis: ꝫ etiā recipientis: ita q̄ magis oz sustinere rerū suarū spoliationez et sue ꝓsone suspensionem ꝛ mortem q̄z duellū recipe: ctraz dato q̄ se sentiat innocentē: cui⁹ rō est: qz intentio sic intrātis duellū est interficere aduersariū suum qō nulli ꝓsone ꝓuate licitū est: qz est ꝓtra ꝓceptum diuinuz. Et ad boc inducunt verbū beati aug. libro de libe ao arbitrio dicentis sic. Quomodo possum arbitrari istos carere libidine qui ꝓ bis quoq; reb⁹ gladiant q̄s possūt amittē inuiti: ꝛ int̄ istas res ꝑm ipsum ponitur vita ꝓpria: vt ibidem ꝓmittitur: ergo ꝛc.

l Quod cū audisset heliab ꝛc.

Jratus ē ꝛ dauid: qz timebat ne fatuitate iuuenili exponeret se piculo: vel vt alij dicūt qz credebāt eū in superbiā erectū eo q̄ fuerat inunct⁹ in regē ꝓ fratrib⁹ suis vt dictū est supra. xvj. ca. m Et dixit dauid q̄d feci q. d. adhuc nibil reprehensibile attentaui. n Nunquid nō verbū est. q. d. nō posui me ad pugnā ꝫ ad audiendū verba de statu exercit⁹ ad referendū patri. o Et declinauit paululuz. in quo apparet bumilitas dauid. qz reprehensionē fris irrōnabilē patiēt̄ portauit. p Audita sunt. Hic ꝓpr̄ describit ipi⁹ dauid ꝓflictus Ad maiorē tm̄ sequentiū intelligentiā bic querit: vtrū duellū sit licitū: ꝛ videt ꝙ sic ꝙ factū ipsi⁹ dauid: qz ad duellū voluntarie iuit: vt ptz in textu: nec ex boc reprehendit in scriptura ꝫ magis ꝓmendat: ġ ꝛc. Cōtra ꝙa in duello dat ptās vel saltē ꝓcedit licentia vtriq; inficiendi se mutuo. cū igit alter illoz sit innocens: ꝑstat auctas vel saltē dat licētia interficiendi innocentē: qđ simpliciter est illicitū: qz ꝺ dictamen iuris naturalis: ꝛ ꝓtra diuinū ꝓceptū: ġ ꝛc. Rñsio. Duellū pōt accipi dupliciter. vno mō ꝓprie: ꝛ sic duellū ē singulariter pugnā iudicij ꝛ alterius iniusticia: ꝛ sic ꝑm omnes doctores duellū est illicitū: tā ex ꝑte appellantis q̄m etiā recipientis ꝛ etiā iudicātis ꝛ ꝓsulentiū ꝛ fauorē ꝓestanti um: qz ibi est manifeste tentatio diuina: ꝛ boc mō videtur loq̄ de duello iura ipm̄ phibētia. ij. q. v. monomachiā. ꝛ eē de purga. vulgari. curā suscepti. nisi ꝑ reuelationē diuinā manifestū fuerit ꝙ deus velit sic indicare suā iusticiā: ꝛ boc mō vt dicunt sancti ꝛ doct. catholici dauid singulare certamē inīt cū golia: qz sibi reuelatū fuit a dño ꝙ sic volebat indicare suā iusticiam ꝺ philisteos: vnde ꝓcedens ꝓtra philisteuz dixit. Ego veniо

nō de duello

Sed ista sunia vr̄ aliqs nimis dura ꝓpter qđ dicūt ꝙ si appellatus de duello nō possit declinare: vtpote qz denegāt sibi ꝓbationes alie: et si appellet nō refert appellatiōi sue: pōt licite se defendere duellādo: ꝛ nō solū in cā criminali ꝑ vita sua defendenda: ꝫ etiā in cā ciuili: qz sicut licitū ē alicui bellare ad sui corporis defensionē ita etiā ad rez suaz ꝓseruationē. nec valet vt vr̄ qđ alij arguūt ꝙ int̄ficere alium occidere est ꝺ dictamen nature. Dicēdū ꝙ boc verꝝ ē si ꝑ se int̄edat. Sz in boc casu nō int̄dit nisi ꝑ accidēs: si nō possit aliter vitā suā vel res suas ꝺuare: ad quoꝝ ꝓsecutionē ꝑ se dirigit intentio sua: qđ patz ex boc ꝙ declinat duellū ꝙntū pōt: ꝛ ad ꝓseruationem vite ꝓprie ꝛ rez suaz magis inclinat natura: ꝓpter qđ argumentū q̄tū ad ḥ vr̄ magis ad oppositū. Qz aūt addit boc ee ꝺ ꝓceptū diuinū dicēdū ꝙ ꝓceptū diuinū qđ est. Nō occides intelligit de occisione innocēt. Appellās aūt in boc casu nō ē innocens nec ꝑ ꝓns iste se defendens de mādato ꝛ voluntate iudicis nō vr̄ peccare: maxie ꝑ sue vite tuitōe: Ad dictū ꝺo aug. pōt dici ꝙ loq̄t int̄ sitiue ꝛ dubitative ꝛ nō determinative: dicūt tm̄ isti ꝙ ls appellat⁹ i duello i boc casu excusat a pctō appellās tm̄ ꝛ iudex auctē vel lniam pstās sp peccāt mortaliter. Sz qz multi principes sancte vite: ꝛ q̄ bonoꝝ ꝓsilio vtebant: aliqn duella sustinuerūt scu ꝓcesserūt: vt beat⁹ ludouic⁹ rex francie. karolus magn⁹ et plures alij: ꝛ archiepi ꝛ epi iusticiam tpalem habentes videt durum duella condemnare in omni casu ex parte iudicum: ideo absq; assertione aliqua ꝛ ꝑ moduz collationis potest dici ꝙ in aliquo casu a iudicibus possunt ꝓmitti: vtpote quando aliqui nobiles bñt inter se guerrā quā possunt mouere ex lōga ꝓsuetudine q̄uis superiorem habeant: vt patz in pluribus terris et regnis: ꝛ ex boc vnus vastat terraz alterius ferro ꝛ igne: in q̄ subditi q̄ sunt innocētes in reb⁹ ꝛ corpo-

ribus multipliciter affligunt: ⁊ aliqñ ꝓtingit ꝙ vn⁹ corā
supiori principe ꝓuocat aliū ad duellū: ⁊ ali⁹ statim reci-
pit absq; vlla recusatiõe. Si iudex in tali casu ꝓbabiliter
videat ꝙ ꝓdicta vastatio subditoꝝ innocentiū ꝓ duellum
istud debeat terminari nõ vī peccare tale duellū ꝑmitte-
re: qz ei q̄ bz curaz
alicui⁹ cõitatis lici-
tū est minora mala
ꝑmittere ad euitā-
dū maiora: sicut li-
cite ꝑmittūt mere-
trices in ciuitatib⁹
ne oia turbent libi-
dinib⁹: vt etiā dicit
aug. Sic aūt vī esse
in ꝓposito: vt pz ex
p̄dictis: ⁊ eadem
rõne vī esse de igno
bilibus guerrā ad-
inuicē mouere non
potentibus in aliq̄
casu vt sic ꝓ hoc ꝙ
nullus posset aliuz
ꝓuocare ad duellū
multiplicent homi
cidia occulta in ter
ra: eo ꝙ homicidę
tales nõ timerẽt ad
duellū ab aliq̄ ꝓ-
uocari: in tali casu
nõ vī illicitū ꝓnci
pi aliq̄ duella ꝑmit
tẽ vt p̄dicta homi-
cidia cessent que sẽt
maiora mala. huic
aūt dicto vī cõcor-
dare dictuz thome
de aquino in sua sum
ma vbi dicit. ꝙ qñ
in duello nõ expec-
tat aliq̄s euentus
mira culosus sicut
est in ꝓposito: vt pz
ex ꝯ. dictis: tūc tale
duellum appropin
quat ad cõem rato
nẽ furtū. furtib⁹ au
tem licitū est vti in
pluribus casib⁹: vt
ipse ibidẽ dicit. Ad
primū argumentū
de dauid pz solutio
ex predictis. Ad ar
gumentum alterius
oppositę ptis potest
dici ꝙ nõ dat lnia
occidẽdi inuocatẽ
in casib⁹ p̄dictis: qz
null⁹ duellantiū p̄-
dicto modo est im-
munis a culpa eo
ꝙ volũtarie ponũt
se ad hoc pretermissis aliis vijs ꝑm ordinez iuris. His di
ctis ad expositionẽ litere reuertamur.

seruus tuus vadã ⁊ pugna-
bo aduersus philisteũ ⁊ ait
saul ad dauid. Nõ vales re
sistere philisteo isti nec pu-
gnare aduersus eũ: qz puer
es. Dic autẽ vir bellator est
ab adolescẽtia sua. Dixitq;
Dauid ad saul. [r] Pascebat
seruus tu⁹ patris sui gregẽ
⁊ veniebat leo vl'vrs⁹ ⁊ tolle
bat arietẽ de medio gregis:
⁊ psequebar eos ⁊ ꝑcutiebã
eruebãq; de ore eoꝝ. Et illi
cõsurgebant aduersum me
⁊ apphendebã mentũ eorũ
⁊ suffocabã interficiebãq;
eos. Nã ⁊ leonẽ ⁊ vrsum in-
terfeci ego seru⁹ tu⁹. [s] Erit
igit ⁊ philist⁹ hic incircũci
sus q̄si vn⁹ ex eis. Nunc va
dam ⁊ auferã obprobrium
ꝑpli. Dñi quis est iste phi-
list⁹ incircũcisus: q̄ ausus
est maledicere exercitui dei
viuẽtis. Et ait dauid. [t] Do-
min⁹ q̄ eripuit me de manu
leonis ⁊ de manu vrsi ipe me
liberabit de manu philistei
hui⁹. [u] Dixit aūt saul ad da
uid. Vade: ⁊ dñs tecum sit.
[v] Et induit saul dauid vesti
mentis suis: ⁊ imposuit ga-
leam eream sup caput eius
⁊ vestiuit eũ lorica. Accin-
ctus q̄ dauid gladio ei⁹ sup
vestẽ suã: cepit tentare si ar
matus posset incedere. Nõ
em habebat ꝓsuetudinem.
Dixitq; dauid ad saul. Nõ
possum sic incedere qz non
vsuz habeo. Et reposuit ea
[y] Et tulit baculũ suũ quez
semp habebat in manib⁹: [z] et
elegit sibi quinq; lympidis-
simos lapides de torrẽte: et
misit eos in peram pastora
lem quã habebat secũ ⁊ fun
dam manu tulit: [a] et ꝓcessit
aduersuz philisteuz. [b] Ibat
aūt philisteus incedẽs ⁊ ap
propinquãs aduersuz da-
uid: ⁊ armiger ei⁹ ante eum.
Cunq; inspexisset eũ philis
te⁹ ⁊ vidisset dauid: [c] despe-
xit eũ. Erat aūt adolescẽs
rufus ⁊ pulcer aspectu: ⁊ di
xit philist⁹ ad dauid. [d] Nũ
quid ego canis sum ꝙ tu ve
nis ad me cum baculo: Et
maledixit philisteus dauid
in dijs suis. Dixitq; ad da-
uid. Veni ad me ⁊ dabo car
nes tuas volatilib⁹ celi ⁊ be
stijs terre. Dixit aūt dauid
ad philisteũ. [e] Tu venis ad
me cũ gladio ⁊ hasta ⁊ clyp-
eo: [f] ego aūt venio ad te in
nomine dñi exercituũ dei agmi
nũ isrl' ꝙm exprobrasti ho-
die: [g] ⁊ dabit te dñs in ma-
nu mea: ⁊ ꝑcutiã te ⁊ auferã
caput tuũ a te. Et dabo ca
dauera castroꝝ philistijm
hodie volatilibus celi ⁊ besti
is terre: vt sciat omis terra:
qz ẽ dñs de⁹ in isrl: ⁊ noverit
vniuersa ecclesia hanc qz nõ in
gladio nec in hasta saluat
dñs. Ipsius em est bellũ: et
tradet vos in manus nras

nid ad iactantiã ⁊ ad dei gloriã cui hoc principaliter at-
tribuebat de q̄ etiã adiutorio ꝯ philisteũ istũ ꝓfidebat
ideo subdit. s Erit igit ⁊ philist⁹ b tc̃. ꝙ ait vtrũ-
qz dauid attribueret deo principaliter: pz ex b qđ subdit.
t Dñs q̄ eripuit me tc̃. i. de ptate ei⁹. scdo belluz ipsi
dõ ꝓcedit cũ dr
v Dixit autez
saul tc̃. ex hoc di
cũt aliq̄ ꝙ reue-
latũ fuit sauli ꝙ
Dauid vinceret
philisteũ. fiũt. n.
aliqñ reuelatio-
nes diuine etiaz
malis hominib⁹
ꝓpter cõe bonũ.
x Et iduit saul
dauid tc̃. nõ ẽ in
telligendũ ꝙ ar-
ma saulis facta
ꝓ suo corpe tra-
dita fuerint dõ
qz ab humero ⁊
supra eminebat
sup totũ ꝑplm.
vt dictũ ẽ supra
x. cap. illa em ar-
ma oino fuisset
imꝓportiona
ta ipsi dauid: et
si dicat ꝙ ꝓpter
hoc ea dimisit ꝓ
stea: nõ est verũ
qz dauid in di-
mittẽdo nõ alle
gauit armorum
imꝓportionẽ:
sed inconsuetu-
dinez portandi:
vt pz infra. Ar-
ma igit sauli q̄b⁹
dõ fuit indutus
intelligũt: quia
erant de armamentario suo ⁊ dedit ea dauid:
qz tunc eũ militẽ
fecit. tercio dõ
cuz philisteo cõ
gredit q̄ cõgres
sus describitur.
cum dicitur.
y Et tulit ba-
culum suũ quez
sp bẽbat in ma-
nibus. i. ꝓsuetu-
dinarie.
z Et elegit q̄n
q̄ lympi. lapi. i.
duros ⁊ planos
⁊ rotundos sine
angulis qz tales
magis directe ꝓcium̃t ⁊ maiori impetu. a Et ꝓ-
cessit tc̃. constanter ⁊ intrepide de dei auxilio ꝓfidẽs.
b Ibat aūt tc̃. s. plane. ꝓpẽ põd⁹. n. armoz ñ poterat
curre: sicut dõ. c Despexit eũ. reputãs eũ nulli⁹ mo
mẽti ad pugnãdũ secũ. d Numq̄d canis ego suz. q.
d. canis q̄ est inermis põt timere baculũ: nõ ego. cete-
ra patẽt vsq; ibi. e Tu venis ad me cũ gladio. i. tu
fidens de armis ⁊ virtute tua. f Ego aūt venio d.
i. ꝓfidens de virtute diuina. g Et dabit te dñs. ex
hoc pz q̄ sup hoc diuinã reuelationẽ habuerat. qz fu-
turũ contingens certitudinaliter ꝓnunciat.

b Festinauit dauid. ꝓicere lapideꝫ anteꝫ philisteꝰ esset sibi nimis ꝓpinquus: qꝛ talis ictus foꝛtioꝛ est aliquantulū alonge. i Tulitqꝫ vnū lapidē. Mat. iiij. dicit quedam glo. q ꝝs vicit dyabolū tribus tentationibus: sicut dauid goliath tribꝰ lapidibus: ꝫ illa glo. nō est multū autentica: qꝛ nō dꝛ ibi cui⁹ sit ꝛ ideo vī eē quedā glosa magistralis ꝓpter qđ est magꝭ adherendum tenui sacre scꝑture: q vī hic innuere q dauid vno tm̄ lapide philisteum vicit.

k Et infixus ē lapis in frōte eꝰ. Dicūt aliqui q ferrū galee cessit lapidi miraculose: vel potest dici absqꝫ tali miraculo q galea sic erat facta q facies erat discoopta illa ꝑte exceꝑta qua lopiebat lamina ferrea descendente supernatuꝫ: vt dictuꝫ est ꝛ.

l Prevaluitqꝫ hic describit ipius dauid triumphus: et patꝫ litera vsqꝫ ibi.

m Et eduxit eum de vagina. philisteus enim adhuc eum non extraxerat. quia ꝓius cuꝫ basta pugnare volebat: sicut faciunt milites in duellis ꝓius inuadēdo se cū lanceis. n Videtes aūt philistīm ꝛc. diuino miraculo. o Fugerūt. territi diuino iudicio. cetera patēt vsqꝫ ibi. p Assumēs aūt dauid caput ꝛc. nō tūc ꝫ postea ad terrendū iebuzeos ibi habitantes in foꝛtalicū foꝛtitudine ꝓfidētes. q Arma ꝝo eius posuit in tabernaculo. s. dñi: qđ ꝓz ex hoc qđ dꝛ infra. xxj. q gladiꝰ goliath erat inuolutꝰ p̄ ephot in templo dñi. r De qua stirpe ꝛc. Iꝛ aūt dauid fuisset cum saul: vt ꝓz ex ꝓdictis. ca. xvj. tñ tūc non cognoscebat: qꝛ sicut dicit Augꝰ. interim barba creuerat adolescēti que notabiliter mutat aspectū faciei. potest etiā dici q saul ex demonis afflictōne bēbat memoriā ꝛ fantasiā ꝑturbatā ꝛ impeditā a cognitiōe. s Dixitqꝫ abner viuit ꝛc. Modus est iurandi: ꝛ est sensus: sicut verū est q ego videro vitā tuā: sic verū ē q ego nō noui ꝛ accipit hic si ꝓ nō. Nec mirū si abner nō cognoscebat dauid: qꝛ erat ꝓinceps militie ꝛ sic erat occupatus ꝓtra aduersarios in extremitatibus regni rege in domo manente. Et dauid adhuc cum saule parū fuerat: ita q foꝛsitan abner eū ibidē nō viderat.

t Et ait rex interroga ꝛc. fecerat eū ꝓclamari q filiam suā daret ei q̄ philisteū ꝑcuteret: vt dictuꝫ est ꝛ. et ideo volebat scire si esset de tono genere: ita q filia sua esset illi competenter assignata.

Jn capi. xvij. vbi dicitur in postilla. Ad maiorum sequentium intelligentiā: hic queritur vtrum duellū sit licitū ꝛc.

Additio.

Quamuis cū collaticiis ꝛ absqꝫ assertiōe multa falsa possint dici. Jn sacra tñ scriptura vel in eius expositōne nō videnē falsa aliquo modo ꝓsuadenda. posset enim inde sequi erroꝛ in ope vel in mente: vñ in ꝓposito circa qōnē metā ꝑ postillatoꝛē cū assertione vra. dom q duellū ex ꝑte iudicū semp est illicitū: ctia in casib⁹ ꝓsitis a postil. qđ ꝓbatꝫ ex hoc: naꝫ auctes textuales decretoꝝ ꝛ canonū ꝑ postillatoꝛē allegate indistincte loquunē nō excusantes in aliq̄ casu in duellis iudicem a peccato: neq; duellantes saltē quo ad vtranq; ꝑtem duelli. Jn illo eñ capi. monomachia ꝓ ipsum postillatoꝛeꝫ allegato expresse habē sic. ꝛc ꝛ huiusmodi sectantes deū solum modo tentare videntur que quidē verba indistincte loquuntur. vbi attēdendū est: q nō dicit oīs hec sectātes tentāt deum: ꝫ videnē tentare vt intelligatur q posito casu q aliqs ex his sectantibus intendat aliuꝫ finem forte rectum qꝛ tñ apparētia est mala cauendū est. Nam ꝓm sapiē. j. thessal. v. ca. etiam ab habēte spēz mali abstinendum est.

Jdē modus dicendi in ca. dilecti. de purga. vul. vbi in silī materia sic hmōi iudiciū penitus est interdictū: vt pote in quo deꝰ tētari vī: etiā in ca. suscepti regimis. ti. ꝓdicto tractans sp̄aliter de duellis expꝛesse dꝛ q in eo casu vel alīs hoc nō deꝛeat aliqtenꝰ tolerari. Jn quo bī manifeste q nō solū ꝓhibenē duella fieri seu cōmitti: ꝫ etiā coꝛ toleratio est ꝓhibita: qđ est de directo cōtra ꝓpositionē postillatoꝛis. Illud aūt qđ dicit ad auctem aug⁹. q loqtur inquisitiue seu dubitatiue ꝛ nō determinatiue nō bꝫ aliquod fundamentū eo q nō oñdit ꝛnū dictū ipsius aug. nec q ꝓdicta retractet in libꝛo retractionū. silr nec doctoꝛes ꝓdictas auctes iuridice exponentes ipsos iudices videnē excusare. vnde nec ipse postillatoꝛ aliquē doctoꝛē allegat: nisi fctm̄ Two. q̄ nihil facit ꝓ opinione sua vt patebit. leges etiā ꝑsecutores ab ipsis ꝓhis ꝓdite: q̄ de ꝑcepto ꝓhibitiōis diuie tentationis nō curāt: adhuc duellū videnē simplr ꝓhibere: vt de gladiatoꝛib⁹. lege vnica. Cū igit̄ nec ꝓ auctes textuales: nec ꝑ doctoꝛes talis excusatio. s. iudiciuꝫ in duello appareat: deueniendū est ad rōnes ꝑ postillatoꝛē allegatas ꝛ casus ꝓ ipsum positos que si bene aspiciunē non videnē ꝓ hanc assertionē aliq̄d facere. Ad cui⁹ euidentiā sciendū q Iꝛ bñti curā alicui⁹ cōitatis licitum s. t ꝓmittere minora mala: vt euitentur maioꝛa: vt ꝓz de meretricio ꝑ ipm allegatū: nemini tñ licet facere mala vt eueniant bona. vñ in glo. ij. Reg. xxj. Vana spe securitatis a dyabolo deludūtur: q̄ dicunt faciamus mala vt veniant bona: taliū enim damnatio iusta est: cui⁹ rō est manifesta. nō eñ sola bonitas finis sufficit ad faciendū actum bonū: nisi simul concurrant alie bonitates ad hoc requisite: vt satis declarat

Cum ergo surrexisset philisteus ꝛ veniret ꝛ approꝑinquaret ꝓtra dauid: b festinauit dauid ꝛ occurrit ad pugnā ex aduerso philistei. et misit manū suā in perā: ꝛ tulitqꝫ vnū lapidē ꝛ funda iecit. et circūduces ꝑcussit eū in fronte: k ꝛ infixꝰ est lapis in fronte eius ꝛ cecidit in faciē suā super terram. l Prevaluitqꝫ Dauid aduersum philisteum in funda ꝛ lapide: ꝑcussumqꝫ philisteū interfecit. Cunqꝫ gladiuꝫ nō haberet in manu dauid: cucurrit ꝛ stetit sup philisteū ꝛ tulit gladiū eiꝰ: m ꝛ eduxit eū de vagina sua ꝛ interfecit eū ꝑcidit qꝫ caput eiꝰ. n Videtes aūt philistīm q mortuꝰ eēt fortissimꝰ eoꝝ: o fugerūt. Et ꝓsurgētes viri isrl ꝛ iuda vociferati sūt: ꝛ ꝑsecuti sūt philisteos vsqꝫ dū venirent in vallē ꝛ vsqꝫ ad portas acharon. Ceciderūtqꝫ vulnerati de philistīm in via saarim ꝛ vsqꝫ ad geth et vsqꝫ ad acharon. Et reuertentes filij isrl ꝓstq̄ ꝑsecuti sunt philisteos inuaserūt castra eoꝝ. p Assumēs aūt dauid caput philistei: attulit illud i irlm: q arma ꝝo eiꝰ posuit i tabernaculo suo. Eo aūt tp̄e q̄ viderat saul dō egrediētē ꝯ philisteū: ait ad abner ꝓncipē militie sue. r De qua stirpe dicēdit hic adolescēs? s Dixitqꝫ abner. Viuit aīma tua rex si noui t Et ait rex. Jnꝛoga tu cuius filiꝰ sit iste puer. Cunqꝫ egressus esset dauid ꝑcusso philisteo: tulit eum abner et introduxit coram saule: caput philistei hñtē in manu: ꝛ ait ad eum saul. De q̄ ꝑgenie es o adolescēs? Dixitqꝫ dauid. Jilius serui tui isai bethleemite ego sum.

sanctus Tho prima secunde.q.xviij.arti.iij.in respõsi-
one ad vltimũ argumentũ. Et ideo licet tolerare meretri
cium ꝓter bonũ finẽ sit ꝓmissum:nunq̃ tñ ꝓmittere me-
retriciũ seu eidẽ auxiliũ aut ꝓsiliũ prestare est licitum. Sed
ꝓstat q̃ ꝓncipes seu iudices duellor̃ nõ solũ ꝯcurrũt in
hmõi duellis ꝓmittendo seu tolerando:ꝫ etiam faciendo
seu auxiliũ ꝓstando:et hoc multipliciter:primo q̃ de eor̃
mandato ꝫ auctẽ ordinant̃ seu assignant̃ loca ꝫ tpa duel-
landi.similiter et de eor̃ auctẽ ꝫ mandato vant̃ cõserua-
tores seu rectores:q̃ vtroq̃ duellantes custodiant a frau
dib⁹q̃ circa p̃alitatẽ amoris vtriusq̃:ꝫ in alijs hmõi ꝓnt
ꝓtingere. Silr ꝓncipes seu iudices coram quib⁹ duella
exercent̃:oportet q̃ vtraq̃ ps sit tuta a violẽtia sic q̃ neu
ter duellantiũ possit ab amicis seu alijs iuuari vt alterum
inuadat seu supprimat:vel ip̃m a limitibus ꝓncipẽ seu
iudicem assignatis expellat:nisi cñ aliquis habẽs auctori
tatem ad hoc seu potestatẽ talia duella a violentia extrin
seca securaret:tũ nõ esset duellũ sed bellũ:cũ vtraq̃ ps pos
set cõuocare amicos ꝫ fauentes seu coadiutores ad aliuꝫ
ꝓuincendũ:qđ est õ rationẽ duelli. Silr ꝓncipes seu iu-
dices coꝝ quib⁹ duella exercent̃ manifeste ꝓstant auctо-
ritatẽ duellis cũ ꝓtroversias seu discrepatiões duellanti
um diffiniũt seu ꝓcipiũt ꝛcidi seu diffiniri in curijs suis:
put duellũ terminat̃.s.si actor viuat in duello:reus habe-
tur ꝓ ꝯdemnato ꝫ victo tanq̃ si actor intentionẽ suam
legitime coꝝ eo ꝓbasset ꝫ ecõtra. Et sup hoc cõsueuerũt
ferre sniam verbo ꝫ scripto auctoritate iudiciali:sicut fit in
alijs causis ꝓlegitimas ꝓbationes:vñ manifestũ est q̃ in
predictis ꝓncipes seu iudices nõ solũ dici debent tolerã-
tes minora mala vt euitent̃ maiora:ꝫ etiã facientes mala
vt bona eueniant:vel vt maiora mala euitent̃:qđ nullo
modo licet quãtũcũq̃ malũ qđ cõmittit̃ sit modici nocu-
menti:ꝫ bonũ qđ inde spectat̃ maxime vtilitatis. Vñ ẏm
aug.nõ est licitũ mendaciũ pernicio sum ꝓferre ꝓ salute to
tius mundi:vnde in casibus p̃ postillatorem allegatis nõ
excusant̃ a pcõ iudices et voluntate finis:p vias cñ iusti-
cie rectas ꝛcent ꝓncipẽ talia ꝛcterminare:nõ p̃illas q̃ di-
uino iuri obuiant:vt ait stephan⁹ papa in ca. ꝓsuluisti.q.
q. v.spontanea ꝓfessione vel testium approbatiõe ꝛclicta
ꝓcessa sunt ꝛio regimini iudicari: occulta cñ ꝫ incognita
illi sunt relinquenda q̃ solus nouit corda hominũ. Et ibi-
dem qđ sanctor̃ patrũ ꝛcumento sanctũ nõ est:superfli
tiosa adinuentione nõ est ꝓsumendum. Preterea si in ca
sibus positis a postil.nullus duellãtiũ est immunis a cul
pa eo q̃ voluntarie ponũt se ad hoc ꝓtermissis alijs viis
fm ordinẽ iuris:vt ibidẽ postillator dicit in fine istius qđ
alijs:a fortiori vinculo iudices q̃ voluntarie hoc approbãt
ꝫ ad hoc coopant̃ modis p̃dictis:pretermissis alijs viis
iuris ꝫ medijs culpabiles magis sunt. Preterea rõ ista
postillatoris in qua dicit q̃ si vnus aliũ nor: posset ꝓuo-
care ad duellũ:multiplicarent̃ homicidia occulta in terra
ꝛc.nõ videt̃ habere valorẽ.nã ex opposito etiã sequeret̃
multiplicatio homicidior̃ seu alior̃ malorum in occulto
Et hoc.n.q̃ vnus aliũ posset ꝓuocare ad duellũ: illi q̃ vi
ribus corpis sunt validiores vel arte bellandi magis eru-
diti:alios infirmiores occulte opprimerent ꝓfidentes de
ꝓprijs viribus ꝫ hmõi:ꝫ sic nõ timerent ad duellũ ꝓuo-
cari: put sepe ocingit. Qz aũt dicit sanctus tho. ꝓcordari
huic dicto ꝛc.nullo mõ bz locũ si sanctus tho. bñ intelligi
tur. Nam in scõa scõe.q.xcv.in fine vltimi arti.s.in respõ
sione ad vltimum articulũ:vbi de hoc tractat:dicit q̃ iu
dicium ferri candentis in aliq̃ ꝓuenit cũ sortibus.s.inq̃tuꝫ
ordinat̃ ad alicuius facti occulti inq̃sitionẽ ꝓ aliquod fa-
ctum ab homine:sed differt a iudicio sortiũ inquantũ spe-
ctatur in iudicio ferri candentis aliquis miraculosus effe
ctus:qđ non contingit in ratione cõmuni sortiũ.ꝫ postea
paucis interpositis dicit q̃ duella in q̃b⁹ nõ spectat̃ mira
culosus effect⁹:vtpote q̃ pugiles sunt penit⁹ pares virtu
te ꝫ arte magis accedũt ad cõem rõnẽ sortiũ q̃s examina-
tio ferri candentis vbi miraculũ spectat̃ diuinum. ℔ ille.
Sed ex hoc non tollitur quin iudicium belli illicitum red
datur ex duobus que ipsemet sanctus doctor ponit in eo
dem loco tanq̃ illicita. Primũ.s.q̃ ordinatur ad iudicã-
dũ occulta q̃ diuino iudicio reseruant̃.secũdo etiã q̃ hu-
iusmodi iudiciũ nõ est auctoritate diuina sanctũ: ꝫ sic
sunt intelligẽnda verba sancti doctoris in illo capĩo:vt
ꝓz bene intelligenti. Cũ vlterius dicit postillator q̃ ꝓn
cipes sancte vite duella sustinuerũt seu cõcesserũt: vt
sanctus ludouicus rex francor̃:ꝫ alij ꝛc. Ex hoc nõ cõ
cludit ꝓpositũ suũ.nam fuerũt multi sancti a deo in sa-
cra scriptura approbati:q̃ plurier peccauerũt: vt ꝓz
de dauid ꝫ alijs:ꝫ peccata eor̃ nõ sunt trahenda ad cõ
sequentiam:sed sua bona opera.

¶ Replica.

Jn ca.xvij.vbi postillator sub distinctiõe in cer
tis casibus dicit iudices nõ peccare duellũ per
mittentes:Burgẽn.videt̃ postillatorẽ ꝓmisisse
crimẽ lese maiestatis:vnde eũ infamacbãter inuadit
cõcludens q̃ vera assertione generaliter et sine distin-
ctione dicendũ sit q̃ duellum ex parte iudicũ semꝑ sit
illicitũ quod ꝓsuadet ex hoc:quia vt dicit canon, Mo
nomachiam.ij.q.v.ꝫ cetera iura ꝓ postillatorẽ allega-
ta loquunt̃ indistincte:sic q̃ nullo casu debent duella
fieri nec tolerari.sed minus ꝓcisa videt̃ hec Burgñ.
sententia:pensando cñ verba iuriũ iunctis glosis om
nium doctor̃ materia duellor̃ tractat̃ sub distinctio-
nibus manifestis:nã iura loquunt̃ in casu quo ꝛc⁹ ten
tari videt̃:duella sunt ꝓhibita. Jn ꝯtrario aũt sensu qđ
est argumentũ validũ in iure:vbi deus tentari non vi-
detur ꝓmitti possunt in casu etiam quo ad duellum ꝓte
ndit alicui⁹ occulti inquisitio:aut vulgaris purgatio
aũt sententie ꝓmulgatio iura nõ ꝓmittunt. Jn ꝯtrario
buiusmodi ꝓhibitionis ꝫ permissionis distinctio. Jn
casibus ꝛcmq̃ ꝓ postillatorẽ adductis nulla dei appa-
ret tentatio:sed ꝓuocantis ꝓsumptio ꝫ assumentis ci-
uilis coactio:nisi enim prouocatus ad duellum assume
ret:in vulgo iudicaret̃ vel iniustus vel effeminatus:vt
igitur euadere possit talẽ vulgi temerarium iudicium
purat duellũ necessario assumendum: vel saltez saluo
honore non esse ꝛcdinandum:et sic intelligo ciuilez co
actionem:ꝫ puto vtrunq̃ non esse sine culpa cuius ꝓ-
uocans ceteris paribus videat̃ culpabilis magis.iu-
dex tñ ꝓmittens nõ:cũ ꝓtineat ad pacem pauperũ li-
tis terminatio:et ad reipublice vtilitatem manifestaꝫ
vt patet in casibus positis a postillatore in quibus ex
parte duellantium nõ est aliqua dei tentatio: sed ꝓsum
ptio virũ artis ꝫ industrie exprimẽtũ humane:nec ex
parte eor̃ immo nec iudicis intentione alicuius occul
ti inq̃sitio nec vulgaris purgatio:ratione cuius in eo-
dem iuris titulo.ꝫ ij.q.v.dicitur ꝓhiberi:nou videt
peccare iudex sed potius facere ꝛcbitũ officiũ sui:et per
consequens mereri.patet igit̃ q̃ burgẽn.non bene at-
tendit verba iuriũ ꝫ doctor̃ min asserẽdo q̃ omnino lo
quuntur indistincte. Nam si sine distinctione ꝛcbeant
illa verba accipi:sequit̃ dauid assumẽtẽ duellũ:ꝛc quo
hic semo:ꝫ saul ꝓmittentẽ immo approbantẽ ꝫ opez
armis ferentem peccasse:qđ eronenum est dicere. Et si
diceris ꝓut doct.coiter dicunt:hũc casum factũ ex ꝛci
reuelatione ꝓz q̃ in casibus hmõi distinctio est:ꝫ nõ sẽ
indistincte illa iura recipienda:nec burg.rõnib⁹ postil.
satisfacit.cũ cñ arguit q̃ curatores reipublice ꝓnt per-
mittere minora mala vt euitent̃ maiora: vez de mere-
tricio fm bt̃m Aug. Burg. ꝛcdit totũ ꝫ addit impti-
nenter q̃ nõ ꝓnt facere minora mala vt vitent̃ maiora
qz fm aplm nõ sunt facienda mala vt eueniãt bona.et
tota digressio burg.tẽdit ad hoc q̃ iudices nõ mõ sunt
duellũ tolerantes:ꝫ facientes ꝫ eius auctores: qđ sic
oñdere nititur. Vñ vt inq̃t eor̃ auctoritate ꝛcputãt cer
ta tpa ꝫ loca duellandi. Item ordinant̃ rectores ꝫ cõ
seruatores q̃ vtroq̃ duellantes ꝓseruẽt a fraudib⁹ et
violentia amicor̃ alterꝫ fauentiũ ꝛc. Ad qđ dicẽdũ est
q̃ vbi iudices circa duella exceduntꝫ naturam ꝓmissio
nis: vtputa ex victoria vni⁹ ptis ꝓferre sententiaꝫ ꝯ
victum tanq̃ reum:vel alis ꝓcul dubio peccãt:sed vbi
iudices nõ excedunt natura ꝓmissionis ordinãtes in

fauorē iusticie:nō duelli nec duellantiū certos modos cū iniusticia caueri possit circa duellū possibilis: nō videnť ꝓterea dici debere auctores vel factores duelli.ꝑz ꝫ in exēplo de pmisso meretricio. rectores em rei publice ipm pmittētes nolētes tm meretrices habitare in locis sacr7 honest7 ad vitā dū sacroꝝ locoꝝ ꝓphanationē 7 scandalū boim: vtriusq; sex9 honestoꝝ ordināt spālia loca vbi meretrices 7 alie psone habitēt in fames 7 nō alibi. Quis cū nō sit senioꝛe burgēsi de sipiēs dicēt ipos ex eo ꝙ meretricū fautores factores et auctores. Item ordinant q̄ sacris temporib9 puniunť leuones pstibula visitantes: alijs aūt tpibus non. cūs ex hoc dicet eos tpib9 pmissis fore meretricū fautores. Jē ordināt q̄ in domibus meretricū sit emunitas: ita q̄ nemo possit ibi meretricibus aut alijs im pune violentiaz inferre ad cauēdū seditiones et homicidia: quis ex his oib9 culpabit reipublice rectores tanq̄ malefactores: aut mali cuiuscunq; auctores et non potius cōmēdabit eos tāq; prudētes ꝓuisores q̄ q̄uis pmittūt ꝓpť maius malū vitandū min9: cauēt tm q̄ntū pñt ne in illo minoꝛi malo pmisso omēs male circumstātie ꝙcurrere possinť: malū em est meretriciū ꝫ multo peius ē ei9 exercitiū in locis sacris 7 tpibus et inf uenietib9 homicidijs: vñ 7 si caueri ñ pñt mētricia ꝓpť causas: puidis tm rectoꝛib9 cauenť alia mala ꝙcurrere possibilia: ita dico in posito q̄ si iudices duellū se temere ꝓuocantiū ꝓter tutelā pauperū 7 patrie pacē 7 vtilitatē pmittāt nō peccāt: nec ex hoc naturam ꝑr missionis ereunt si cauent cetera mala q̄ circa duellū ꝙtingere pñt. Duellū em sic se ꝓuocātiū omē q̄uis sit malū: sicut 7 meretriciū: vtrūq; tm pmissuz pōt ꝓ iudices auctem habentes sine pcto ꝙditionari: nō in malī fauoꝛē ꝫ cautelā alioꝝ malorꝝ ꝙcurrē ꝓtētiū. Jncautus igit burg. q̄ temere in hmōi stās reꝓbat ludouicū regē francie 7 karolū magnū ꝛc. Et si burg. diligenť vidisset sctm tho. in loco ꝙ eū allegato non dixisset posse. ipm male adduxisse: que em adducit ꝓ ꝙfirmatione sue ꝓtense sue q̄ duellū a pte iudicū sp reddatur illicitū: nō valent. ꝓim9 em casus adductus nō est ad ꝓpositū: vicz q̄ duellū semp ordinet ad iudicandū occulta: q̄ diuino iudicio reseruanť. ꝑz em ex suꝑapposito esse falsum, nec scdo adductum valet: q̄ vicz omē illud sit a pte iudicū illicitū: qđ diuino iudicio nō est sancitū: qz idē argumentū eēt de meretricio qđ a deo nō est sancitus tm licite pmissuz: vt ꝫ. patuit.

Ca.xviij.

Tfactū est. Descripta ipi9 đ victoria: hic ꝙñr describit ex hoc inuidia subsecuta. Et primo describitur circa đ oim gtia: scdo saulis inuidia: ibi. Porro cuz reuerteret. tertio effectus malicia. ibi. Post diē. Circa primū describit ꝓmo gīa acquisita ipi dauid circa ionathan filiū regis cuz dicit

b Anima ionathe ꝙglutinata ꝛc. i. cōiuncta indissolubili glutino charitatis. hui9 aūt dilectōnis subdit effectus: cū dicit. c Jnieť aūt ꝛc. iurādo ppetuā: amicicia: 7 in signū huius amicicie subdit. d Exposuit se ꝛc. reputans cū quasi seipz e Vsq; ad gladiū ꝛc. li vsq; ꝓm aliqs hic tenet exclusiue ita q̄ ista non dederit Jonathas ipsi dauid: qz non poterat bono modo istā carere. Alij aūt dicunt q̄ tenet inclusiue: ita q̄ ista etiaz dederit đ in signū perfecte amicicie: 7 hoc videtur veri9. nec valet rō alioꝝ: qz filius regis defacili poterat talia alibi unde habere: secundo describit gratia ipsius Dauid erga populū cum dicit.

f Et acceptus ꝛc. qz oia negocia sibi ꝫ Porro cū reuerteret. Hic ꝙñr describit ipsius saulis inuidia cuius feminarū fuit laus ipsius đ in cātulenis cōmunib9 de victoria philistinoꝝ in q̄bus cātabant.

b Percussit ꝛc. 7 sic plus bonoris attribuebāt dauid q̄ sauli. Dicebant aūt dauid ꝓcussisse. x. milia eo q̄ ꝓcusserat goliath qui ꝙ. x. milib9 cōputať: eo mō loquendi q̄ de dauid dr. ñ. Reg. xviij. Tu vnus ꝙ decē milib9 cōputaris

i Quid ei ꝛc. ex tūc em timere cepit ne đ ꝓueniret ad regnū: qz sciebat se reꝓbatū sicut dictū fuit ſ. xv.

k Mō rectis ꝫ oculis ꝛc. Modus est em inuidoꝝ 7 odientiū respicere eos q̄s odiūt ex obliquo. l Post diem aūt. hic ꝙñr describit ꝓdicte inuidie effectus malign9: et primo dauid inuadendo. scdo filiā suam ei insidiose promittendo: ibi. Dixit aūt saul. Circa primū dicit.

l Post diē aūt ꝛc. grauq; q̄ añ ꝓť odiū ꝭ dauid ꝙceptū

m Et ꝓphetabat. hic nō accipit ꝓpha ꝓprie ꝫ tm denominatiue: qz aliena tanq̄ arreptitius loquebať.

n Putans q̄ ꝓfigere ꝛc. i. ꝓforare lancea sic q̄ transiret vsq; ad parietē. o Et declinauit đ ꝛc. pz9 em recesserat ab eo rediens ad domū patris. vt dictum fuit ca. xvij. et nunc iterum redit ad patrem ostendens periculum in quo fuerat: sed saul reuocauit eum fingens q̄ non fecisset

a ꝓposito nec er odio: ꝫ nescies ꝙd faceret agitatus a ve-
monio. p Et fecit eū tribunū. nō ꝓpter bonorem suuz
ꝫ vt egrediens ad belli picula occideret: ꝫ dns istud quer
rit in bonū ipsi⁹ dō: vtz ex ira sequēti. q Dixitq; saul.
Hic ꝓnr ponit effect⁹ malicie saul: filias suas dauid ꝓmit
tendo: z ꝓmo ꝓmā
sco do scdam. ibi. Di
lexit aūt michol. cir
ca primū vr.

r Ecce filia mea
maior. q. d. volo te
honorare dando ti
bi primogenitā ma
liciose cogitans: vt
ad ꝓsequendū ꝫ mri-
moniū dauid auda
cius se piculis exꝓ
neret: et sic piret sic
ptz in ira.

s Quis ego sum
ꝛc. hoc dixit dauid
nō renuēs mrimo-
niū: ꝫ vt magnifica
ret ipsi⁹ saulis bnfi-
ciū vñ subdit.

t Factū ē aūt ꝛc.
vt dauid ei⁹ ample
rib⁹ frueret. Data
est badrieli. z sic ap
paruit nō solū inui
dia saul: ꝫ etiā eius
falsitas: nō implen
do ꝓmissuz: marie
eū dauid iā hoc me
ruisset aīa in occisio
ne goliath. vt patu
it ex ꝫ. dictis.

v Dilexit aūt. ꝫ
describit ꝓmissio se
cunde. ꝫ etiā data
fuit dauid malicio-
se: vt ptz ex sequen
tibus cū dicit.

x Dabo eam ꝛc.
i. in occasionē ruen
di gladijs philisti-
norū. scandalū em
ꝓprie significat ipa
ctionē pedis ad la-
pidez vel aliqd bu-
iusmodi: q facit ho
minē ruere.

y In duabus ꝛc.
in aliquib⁹ libris ad-
dit reb⁹: ꝫ nō ē i he-
breo: nec ē de textu:
vñ ꝫ est sensus ꝛm
hebreos. In duab⁹
filiabus meis eris
gener me⁹. q. in prima fuisti gener me⁹ q̄tus ad sponsa-
lia: et in scda eris gener meus q̄tū ad sponsalia z mrimo-
niū sequēs. q. d. vtrunq; cedit tibi ad honorē: z ō debes te
magis opponere aduersarijs meis. z Loqmini ad dō
clā me. hoc dixit vt dō magis crederet saulē honorē ei⁹ q̄rere
z nō mortē. a Ego aūt: sum pauꝙ vir. q. d. non habeo
vñ possez regi ꝙuenientia dona dare: q̄ antiq̄t⁹ fiebāt i mri
moniis hebreoꝝ. sicut ptz Gen. xxiiij. q. Ru⁹ abraam in mri-
monio rebeccē pri z mri ei⁹ obtulit munera: z ō ad hoc
rndit saul di. b Nō hz rex ꝛc. hoc ē dona pciosa auri vl
argenti: q̄ solēt regib⁹ dari q̄n filias suas dant sponsis.
c Nisi tm centū ꝛc. Hoc aūt petyt saul duplici rōe: vna
est q: ꝙ illas ptes amputatas z sibi apportatas cert⁹ erat

Saul ad dō: r ecce filia mea
maior merob: ipaz dabo ti-
bi vxorem tm modo esto vir
fortis z pliare bella domini
Saul aūt reputabat dicēs.
Nū sit man⁹ mea in eo: ꝫ sit
sup eū man⁹ philistinorum
Dixit aūt dō ad saul. s Quis
ego suz aut que ē vita mea:
aut cognatio pris mei i isrl
vt fiā gener regis. t Factum
est aūt tps cū deberet dari
merob filia saul dō: data ē
Hadrieli molathite vxor.
v Dilexit aūt dauid michol
filiā saul alterā. Et nuncia
tū est saul z placuit ei. Di-
xitq; saul. x Dabo eaz illi vt
fiat ei in scandalū: z sit sup
eū manus philistinorū. Di-
xitq; saul ad dō. y In duab⁹
gener meus eris hodie. Et
mādauit saul puis suis. z lo-
quimini ad dō clām me dicē-
tes. Ecce places regi z oēs
serui ei⁹ diligūt te. Nunc ꝫ
esto gener regis. Et locuti sūt
serui saul in auribꝫ dō oia
verba hec: et ait dō. Num
parū videt vobis gener ee
regis: Ego aūt suz vir pau
per z tenuis. Et renuncia-
uerūt pui saul dicentes hu-
iuscemodi ṽba locut⁹ ē dō.
Dixit aūt saul. Sic loqmī
ad dō. b Nō hz rex spōsalia
necesse c nisi tm centum ꝓpu
cia philistinorū vt fiat vltō
de inimicis regis. Porro saul
cogitabat dō tradere i ma
nus philistinorū. Cunq; re-
nunciassent serui ei⁹ dauid
verba que dixerat saul: d pla
cuit sermo in oculis dō vt fi
eret gener regis. Et p⁹ pau
cos dies surgēs dauid abiit
in acharon cum viris q̄ sub
eo erāt z pcussit ex philisti-
im ducentos viros: z attu-
lit eoꝝ prepucia z annume
rauit ea regi: vt esset gener
eius. Dedit itaq; saul ei mi
chol filiam suam vxorē. Et
vidit saul z intellexit q̄ do-
minus esset cū dauid. Mi-
chol aūt filia saul diligebat
eū. e Et saul magis cepit ti-
mere dō. Factusq; ē saul in-
imicus dō cunctis diebus.
Et egressi sūt principes phi-
listinorū. A principio autez
egressionis eorum pruden-
tius se gerebat dauid q̄ om
nes viri saul: z celebre factū
est nomen eius nimis.

Capitulū. xix.

f Locut⁹ est aūt saul ad
Jonathan filiū suum et
ad oēs seruos suos vt occi-
derēt dauid. Porro Jona-
thas fili⁹ saul diligebat da-
uid valde. Et indicauit io-
nathas dauid dicēs. Que-
rit saul pr meus occidere te
Quapropt observa te que-
so mane: z manebis clam et

saul q̄ illi interfecti nō erāt de filijs isrl q̄ sunt circūcisi.
Alia rō fuit: qz philistei horrebant circūcisionē tanq̄
mortē: z iō p hoc optabant mai⁹ odiū dō dauid ꝓpter tale
obprobriū illatū eis p ipm: z sic magis moueret ad in
terficiendū dauid qd intendebat saul. d Placuit
sermo ꝛc. Cum
qz michol diligebat. cuz qz philisteos ydolatras
odiebat. Cetera
patent vsq; ibi.
e Et saul mag
ꝛc. tū qz iaz erat
gener regis z p
oēs de maioribꝫ
in regno: tum qz
michol filia regis
eū diligebat: et
ionathas fili⁹ ei⁹
erat ipsi dauid
ꝓfederatus. vtz
ex predictis.

¶ In cap. xviij.
vbi dr in postil.
Et declinauit a
facie eius secun
do. ꝓus. n. recessi
erat ab eo redi-
ens ad domū pa
tris: vt dictū fue
rat ca. ꝓcedenti.

Additio.

De verita-
te ē litera
re būdaz
sufficit q̄ saul tē
tauit ꝓcutere da
uid bis in eadez
die seu tpez in q̄
libet vice dauid
declinauit: z sic
dz intelligi illud
Declinauit da-
uid secūdo. i. nō
soluz declinauit
ictum seu pcussi
onē semel: ꝫ eti-
am bis. uā in he
breo in hoc loco
dr. Declinauit
dauid a facie ei⁹
duabus vicibus

Replica.

In capi.
xviij. cir-
ca illud
quod dicit: De-
clinauit dauid a
facie saul secūdo
vult Burgen. q̄ eadē die saul nitebat bis ꝓcutere da-
uid ꝫ hoc nō videt verisimile. quia semel declinans nō
legit reduisse nisi reuocatus: vt patz h z ca. xix. etiā de
bannitione z tyrannide saul nō est magna vis cū res sit
satis apparens.

¶ Capm. xix.

Locutus est aūt saul. Videns aūt saul q̄ nō po-
terat occidere dauid ꝓ malicia occulta vt pz ex
dictis: processit ad persecutionem eius mani
festam inuidia ipm stimulante eo q̄ fortia dauid cre
scebat quotidie z more malefactoꝝ ꝓsecutus est eum
ordinate. Primo ipm inuadendo. secūdo de regno bā
nied. ca. xxj. tercio bannitū insequendo. ca. xxiij. z q̄rto
ipm excusando. ca. xxij. Prima in duas: qz primo saul

inuasit dauid psonaliter. secūdo ionathan filiū suū p-
ter ipm ca. xx. Circa primū sic ꝓcedit: q; ꝑmo de cō-
silio ionathe dauid abscondit: secūdo in grāz saulis ad
horā recipit: ibi. Locutus ē ꝙ. tercio a saule psonaliter
inuadit. ibi. Motū est aūt. ꝙrto vxor industria a mor-
te eripit: ibi. mi-
sit ꝙ. cuius malī-
cia saulis diuis
laudib⁹ impedit
ibi. Nunciatū ē
aūt. ꝑma ps ptz
ex dictis vsqz ibi
b Ego ā egre
diens ⁊c. Ad ꝟ
ei fuit dauid ab
sconditus ⁊ cō-
silio ionathe vt ex
plozaret volūta
tē patris ⁊ rece
ptioīe dō i gra
tiā: vt sic posset
in curia absqz pi
culo stare. Exp-
rauit aūt iona-
thas. loq̄ de hac
materia pāi suo
quousqz esset in
agro vbi ire con
sueuerat cā spa-
ciandi vt tūc in-
loco recreatiōis
magis acq̄escēt
verbis suis.
c Locutus est
ꝙ. ꝟ ꝑm ponit re
conciliatio ipsi⁹
dauid cū saul p
ionathan ipsum
multipliciter cō
mendantē. Et ꝑ
mo de innocētie
puritate: cū dici
tur. Ne pecces
rex in seruū tuū
dauid: q; nō pec-
cauit tibi: scdo ō
ꝛtuoso ope: cuz
dr. Et opa ei⁹ bo
na sunt tibi val-
de. tercio de aio
sitate: cū dicit.
d Et posuit a-
mām ⁊c. i. expo-
suit vitā suā peri
culo quātū ad pa
rebat būano iu-
dicō: q; inermis
iuit ad prelīādū
cū philisteo: vtz
ex supradictis. ca.
xvii. quarto de
reipublice vtilitate: cum dicit. Et fecit dns salutē ma-
gnam vniuerso israeli: et subditur. e Vidisti. q. d.
non possunt ista negari. f Et letatus es. quasi di.
ergo dedit tibi leticie materiā: nō debes quere mo-
tem suam. g Qd cū audisset ⁊c. s. ad horā.
h Jurauit. vt daret dauid maiorē securitatē.
i Viuit dns ⁊c. i. p viuentē deū. k Et introduxit
⁊c. credēs q; ipm stabiliter in gratiam recepisset.
l Motū est aūt ⁊c. Hic ꝑm dauid a saule rursuz im-
petit. Habit⁹ cm inclinat p modū nature. saul aūt erat
habituat⁹ in odio ꝓtra dauid: ⁊ ideo lz recepisset eū in
grām ad preces Jonathe filij sui: habita tm occasiōe lz
irrōnabili: redit ad eius psecutionē: q̄ q̄dē occasio fuit vi
ctoria dauid de nouo habita ꝯ philisteos q̄ notat cū dicit
m Et egressus dauid ⁊c. de qua saul torquebat inuidia
q̄uis deberet gaudere: iō subdit. n Et factus est spūs
⁊c. q; crescēte eius malicia dabat demoni maior ptās in
psona sua.
o Misusqz ē saul
⁊c. ex odio inueter-
rato.
p Misit ꝙ saul.
Hic ꝑm dauid vx-
oris industria de pe
riculo liberatur. vi-
dens enim Saul q̄
dauid ictum ei⁹ de-
clinauerat et fuge-
rat: misit post eum
vt caperet ⁊ occide
ret ꝙ p eius vxorez
eripit. qd notat cū
dicit.
q Qd cū annūci-
asset dauid ⁊c. per ꝟ
eēm q̄ a dauid auer-
erat q̄ saul eū confi
gere voluerat ⁊ ꝙ-
quenter viderat ho
mines armatos p⁹
dauid missos: cōie-
cturauit q̄ mortez
eius querebant vel
forte alicqs de famu
lis saul ad hoc mis-
sus secretū aperuit
ipsi michol: vt da-
uid per eum salua-
ret: q̄ erat accept⁹
maxime in ꝙspectū
famuloꝝ Saul vt
dicit capi. xviij.
r Tulit autez mi-
chol statuā ⁊ posu
it eam sup lectū. ad
representandū cor-
pus dauid.
s Et pellem pilo
sam. ad repzesentā-
dū eius capillos vt
sic querentes mor-
tem dauid velude-
ret ⁊ interim dauid
fugēt: q; primi nū-
cij a saule missi ha-
bebant in mandat:
vt ipsuz vsqz mane
custodirent: ⁊ tunc
occideret cum de le
cto surrexisset: quia
turpe erat occidere
boiem in lecto iacentē. Cetera patent vsqz ibi.
t Dimitte me ⁊c. in hoc mētita fuit: q; ad psuasionē ei⁹
dauid fugit: vt ptz ex ꝓdictis: tamē hoc dixit timore patr⁊
istud tamen mendacium fuit officiosum.
v Nunciatū est. Hic ꝙsequenter ponit frustratio cona
tus saulis psequentis dauid p diuinas laudes: saul autē
misit nuncios ad interficiendū dauid: postqz sic euaserat
⁊ hoc ostenditur cum dicit.
x Misit ergo saul lictoꝛes. i. occisoꝛes qui habent offici-
um puniendi malefactoꝛes: ⁊ dicunt a lito tas: qd idē est
qd sacrificare: tamē imponit c: litera: sed frustrata fuit in-
tentio saul p hoc qd subditur.

a Qui cū vidissēt cuneā ꝛc.i. societatē religiosoꝝ ꝛcum laudantiū ꝓut ꝰ.dictū fuit.x. b Et samuelē ꝛc.i. p̄sidentē eis. c Factus est etiā ꝛc.i.ꝛcuotiōis. d Et ꝓphetare ceperūt.i.ꝛcū laudare omittētes p̄seq̄ dō.sīle hr̄ Job.vij.ꝛc ministris missis ad capiēdū iesuꝫ q̄ cū audissent eū p̄dicantem
quersi fuerūt p ꝛcuotionē ad ipsum ꝛ reuersi sūt dicētes. Nunq̄ sic locutus est hō excusates se ꝛc ea⁹ captiōe ꝛ eodē mō dicendū ꝛc secundis nunciis ꝛ tercys a saule missis: ꝛ etiā ipo saule q̄ ꝛcsidem occidendi dō iuit in ꝓpria p̄sona: vt dicit in lra ꝛ p̄z vsq̄ ibi.

e Et expoliauit se nō q̄ remanēt nudus: sed q: ꝛcposuit insignia regalia q̄ erāt exterius vt acciperet vestes similes a religiosis laudantib⁹ ꝛcuꝫ: sicut dauid rex vestitus ephor lineo añ arcbaꝫ ꝓcedebat cantās in organis laudes diuinas: vt hr̄ ij. Reg.vj. ꝓpter qō ꝛcsperit eū michol dicēs. q̄gl̄iosus fuit hodie rex israel discoopiens se: q: insignia regalia ꝛcposuerat: ideo subditur ibi. Et nudatus est quasi si nudet vn⁹ ꝛc scurris ꝛ eodem mō dicit hic ꝛc saule. f Et ceciit nudus ꝛc. q: ꝛcposuerat insignia regalia: vt p̄dictuꝫ ē. g Unde exiuit p uerbiū.i. verbū cōmune. b Nuꝫ est saul inter ꝓphetas. hoc exponitur aliter q̄ supra.x.ca. q: hic accipit ꝛc eo in quo apparet aliqua ꝛcuotio ad horam ex insperato: sicut cuꝫ aliquis vite dissolute ostendit aliquod signum ꝛcuotiōis: dicit mō ribaldus factus est monachus: ita tunc dicebat ꝛc talibus nū est saul inter ꝓphetas. q.d. ista ꝛcuotio transitoria est: ꝛ ad horam nō firma.

Capl̄m.xx.

a Agit aūt dō. Hic ꝙr describit quō Saul ex odio f dauid filiū ꝓriū inuasit. Circa qō sciendū q̄ post q̄ saul receperat dauid in grām ad preces ionathe vt dictū est ca.xix. Jonathas a patre recessit ꝓ aliq⁹ negocijs: ꝛ sic iḡrabat quō p̄ su⁹ postea dō inuaserat: ꝛ mortē eius q̄sierat ꝓter qō dauid venit ad ionathan ꝓsta ꝛcnuncians ei: vt adhuc tentaret si saul simpliciter diffinerat eū occidere. q: graue erat ei a ionatha discedere: ꝛ grau⁹ mortē incurrere. igit in hoc ca. sic ꝓcedit. q: ꝓmo ponit ipi⁹ dō petitio. secdo ipi⁹ ionathe ꝓcessio. ibi. et ait ionathas: tercio ꝓcessionis executio. ibi. Et venerūt kalende. quarto saulis indignatio. ibi. Jratus aūt saul: quinto dauid ꝛ ionathe lachrymabilis sepatio. ibi. Cumq̄ illuxisset. Circa primū ꝙmittit querimonia dauid ꝛc Saule ipsuꝫ

go saul lictores vt raperent dō. a Qui cū vidissent cuneum ꝓphaꝝ vaticinantiū. b ꝛ samuelē stātez sup eos: c factus ē etiā spūs dñi in illis: d ꝛ ꝓphare ceperūt etiā ipsi. Dō cū nūciatū esset sauli: misit ꝛ alios nūcios. Prophetauerunt aūt ꝛ illi. Et rursuꝫ misit saul tercios nūcios: q̄ ꝛ ipsi ꝓphauerūt. Et irat⁹ iracūdia saul abijt etiam ipse in ramatha: ꝛ venit vsq̄ ad cisternā magnā q̄ ē in sochot. Et inꝛrogauit ꝛ dixit. Jn q̄ loco sunt samuel ꝛ dō: Dictūq̄ est ei. Ecce in naioth sī in ramatha. Et abijt in naioth in ramatha. Et fact⁹ est etiā sup eū spūs dñi: ꝛ ambulauit ingrediēs ꝛ ꝓphabat vsq̄dū veniret in naioth ī ramatha. e Et expoliauit etiaꝫ ipse se vestimētis suis: et ꝓphauit cū ceteris coꝝā samuel: f ꝛ ceciuit nudus tota die illa et nocte. g Unde ꝛ exiuit ꝓuerbiū. b Nuꝫ ē saul inter ꝓphas.

Capl̄m.xx.

a Egit autez dauid ꝛc naioth q̄ est ī rama: ꝛ veniensq̄ locutus est coꝝā io-

natha. Quid feci. Que est iniquitas mea ꝛ quod peccatū meū in p̄m tuū: q: q̄rit aiā meaz. Qui dixit ei. Absit a te: b nō morieris. Neq̄ enī faciet p̄ meus q̄c q̄ grande vel paruū nisi p⁹ indicauerit mihi. Dūc ergo celauit a me p̄ meus sermonē hmodo. Neq̄q̄ enī erit istud: ꝛ iurauit rursum dō: Et ille ait. Scit ꝓfecto pat tu⁹ q̄ inueni grāz in oculis tuis: ꝛ dicat. ne sciat h̄ ionathas ne forte tristet. c Quī immo viuit dñs ꝛ viuit aīa tua: d q: vno tm̄ vt ita dicaz gradu: ego morsq̄ diuidim̄ Et ait ionathas ad dauid. e Qdcūq̄ dixerit mihi anima tua: faciā tibi. Dixit aut ē dauid ad ionathan. f Ecce kalende sunt crastino: g ꝛ ego ex more sedere soleo iuxta regē ad vescendū. h Dimitte ḡ me vt absconder in agro vsq̄ ad vesperam diei tercie. i Si respiciens req̄sierit me p̄ tuus respōdebis ei. Rogauit me Dauid vt iret celeriter in bethleem ciuitatem suaz: q: victime solennes ibi sūt vniuersis ꝓtri

a Quinimmo viuit dñs. mod⁹ iurandi est ac si dicatur ꝓ ꝛcū viuente. d Quis vno tm̄ ꝛc.i. modicum ꝛcfecit q̄ p̄ tuus me non interfecit. ꝓmo lanceā ꝓiciendo: secdo p nuncios ꝛ ꝓ seipm̄ me ad mortē q̄rendo. vez ex dictis ea. rit. q̄ audito dixit ionathas. e Qdcūq̄ dixerit ꝛc. ad salutē tuā ꝛ cōseruationē: ex q̄ dauid p̄sequenter formar suam petitionē dicēs. f Ecce kalēde ꝛc.i. festum neomenie qō fiebat apud hebreos i memoriā beneficij diuini in rep̄ seruatiōe sicut et sabbatū celebrat ꝓ beneficio creationis. trāsmutatio aūt eius ostis corpib⁹ sensibilib⁹ multum sequitur motū lune: ꝛ ideo in nouilunio fiebat festū predictū.

g Et ego ex ꝛc q: illa die rōe solennitatis notabiles ꝓsone comedebant cū rege: inter quos dauid sedebat primus eo q̄ erat gener eius.

b Dimitte ergo me vt absconder dar. vt possis certitudinaliter expiri vel explorare intentionē finalē p̄ris tui ꝛc me ꝓ modū q̄ sequitur.

i Si respiciens ꝛc. Utrū aūt sic fecerit dauid: vt hic dicit: nō habet ex textu: nec etiā ostrariū. Dauid aūt tunc loquebat ionathe die immediate p̄cedenti kalendas: vt patet in textu: ꝛ absconendus erat in agro die tercia post: ita q̄ due dies integre ꝛ plus erant in medio: vt patebit ex sequentib⁹: sortes aūt iude ꝛ beniamin erant ꝓiuncte ita q̄ ciro poterat alicjs ire ꝛc vna ad aliam: ꝛ redire: ꝓter qō dauid ꝛcpe intermedio potuit ire in bethleem: ꝛ redire die ꝛcterminata ad locuꝫ condictū inter ipsum ꝛ ionathan. Si aūt nō fecit sic fuit mendacū officiosum. ꝛc quo nō est necessariū excusare dauid ꝛ ionathan: q: apli q̄ fuerūt multo ꝓfectiores non excusant oīno a peccato venialī: infra Job. j. Si dixerimus q: peccatū nō habemus ipsi nos seducimus ꝛc.

k Si dixerit ꝛc.i. signum est q̄ non querit me occidere. Cetera patent.

l Et ait ionathas. Hic ponitur ipsius ionathe cōcl-

lio ꝺm formā petitiōis dauid: ꝓpter quos rñdit dauid

m Quis renunciabit mihi. hoc dixit qz sibi difficile videbaꝯ ꝙ filius regis veniret ad ipm in agro: quin alij comitarent ipm qđ posset cedere in piculū ipsi ꝰ dauid ad faciēdū volūtatē regis: et silr periculosum sibi videbaꝯ ꝙ ionathas renunciaret dauid ꝓ aliuz: eo ꝙ dauid habebat oēs suspectos ne accusarēt eū erga saul ꝓter ionathan: ꝓꝯ qđ Jonathas dixit ei.

n Veni egrediamur in agꝝ. vt ostenderet ei locū vbi sibi renūciaret intentionez patris sui ꝓ seipm modo inferi ꝰ scripto. Interponiꝯ tñ renouatio federis inter ionathan z dauid cū dicit.

o Et si vixero facies xp̄c. qz Jonathas ꝓ certo tenebat Dauid regnaturuz post saul patrē suum sicut z factū est.

p Aut si nō fecero. hoc nō ē in hebreo nec est de textu: sed immediate sequiꝯ.

q Qñ eradicauerit xp̄c. sciebat enī patrē suū cū domo sua puniendum ꝓpter ꝑsecutionez dauid iniustam.

r Et requirat dñs xp̄c. hoc simiter nō est de textu ꝙ immediate sequiꝯ. Depigit ergo xp̄c. et sequitur.

s Et requisiuit dominus de manu inimicoz dauid qđ exponūt expositores nostri de vindicta diuina contra saul z alios inimicos dauid. hebrei vo retorquent ad sensum oppositum: dicentes q inimici dauid hic ponunt ꝓ ipso dauid: z est sensus. Requirat dñs de manu dauid: qz dauid fedus istud initum cū ionatha fregit qñ medietatē hereditatis miphiboseth filij ionathe dedit sibe seruo eius: vt infra bꝝ in. ij. libro. xix. capi. vt pleni ꝰ videbiꝯ qñ erimus ibi dño ꝓcedente vnde dicit hic Ra. sa. q qñ dauid dixit ipsi miphiboseth tu et Siba diuidite possessiones. venit vox a deo dicens. Roboam z hieroboam diuidēt regnū. eo ꝙ dauid fregerat istud pactū qđ erat inter dauid z ionathā ac posteros eoz: quod aūt ponit hic.

t De manu inimicoruz dauid. loco huius de manu dauid dicunt: q hoc factū est ad reuerentiā ipsi ꝰ dauid: sicut mal maledicēs puero suo ex amicicia statim ad ipm subdit huic lapidi dico vel parieti vel aliqđ hmōi: z sic dē mō Job. ij. dr. Benedic deo z more ꝓpter reuerētiā diuinā: ibi ponit benedic ꝓ maledic ꝺm omnes expositores z tali mō loquēdi vsus est dauid infra. xxv. iurans destruere domuz nabal dicens. Hoc faciat de ꝰ inimicꝭ dauid xp̄c. id ē mihi: vt dicat ibidē Aliter ꝺm sensum istū pōt exponi.

t De manu inimicoz dō. i. ꝓ manus inimicoz dō qz bierobōā z alij q̄ insurrexerunt ꝓtra Salomonem ad diuidendum regnuz dicunt inimici dauid inq̄tum fuerūt inimici posteritati sue.

v Et addidit ionathas dicere xp̄c. i. valde iurare: ita q nō accipit hic ꝓ piurio: ꝑ ꝓ assertione iuramenti. Cetera patent vsq ibi.

x Venies in locū xp̄c. qz dies kalendarum et crastina erāt festiue z sic apparet qđ supradictum est. s. q absco. sio dauid fuit statuta die tercia a kalēdis.

y Et sedebis iuxt lapidē xp̄c. i. ambulationis ꝺm hebreos. qz ille lapis erat signū directiuū ambulantiū ꝓ viam.

z Et ego tres sagittas mittam xp̄c. ℔ autem signum dedit ionathas dauid qz nesciebat si posset venire solus ad loquendum cū dauid: vel si veniret secrete: forte poterāt aliqui superuenire: ita q nō esset tutum ipsi danid apparere ne referret sauli et caperetur.

a De verbo aūt xp̄c. i. de federe inter nos et posteritates nostras. b Dominus sit inter me z te. s. testis z requisitor: quia nullus alius ad hoc fuerat vocatus ad periculum dauid euitandum.

c Absconditus est ergo dauid in agro tempore cōstituto die tercio kalendaꝝ: qz dubiū erat si rex de dauid reqreret die kalendarum vel expectaret vsq in crastinum: sicut z fecit. d Et venerunt kalende. Hic ꝓsequēter describiꝯ predicte ꝓcessionis executio: qz ionathas exploratuit intentionem patris de dauid ꝓ modum inter eos con-

bulibꝰ suis. [R]Si dixerit bñ: pax erit ꝺuo tuo. Si aūt fuerit iratus: scito qz ꝓpleta ē malicia ei ꝰ. Fac g̃ misc̄diaz in seruū tuū: qz fed ꝰ dñi me famulū tuū tecuz inire fecisti. Si autē est iniq̄tas aliq̄ in me: tu me interfice z ad patrē tuuz ne introducas me. [t]Et ait ionathas. Absit ꝺ a me. Neq̄ enī fieri potest: vt si certe cognouero cōpletā esse patris mei maliciaz ꝓtra te: non annunciē tibi. Rñditq̄ dō ad ionathan. [m]Quis renūciabit mihi si q̄d forte rñderit tibi pr̄ tu ꝰ dure de me: Et ait Jonathas dō. [n]Veni et egrediamur foras in agrum. Cūq̄ exissent ambo i agrū ait ionathas ad dauid: dñe deus isrl si inuestigauo sniaz pr̄is mei crastino vel perendie: et aliq̄d boni fuerit super dauid: z nō statim misero ad te z notū tibi fecero: hec faciat deus ionathe z hec augeat. Si autē ꝑseuerauerit pr̄is mei malicia aduersuz te: reuelabo aurē tuam z dimittā te vt vadas in pace: z sit dñs tecum sicut fuit cuz patre meo. [o]Et si vixero: facies mihi misericordiā dñi: si vo mortu ꝰ fuero: nō auferes misc̄diam tuam a domo mea vsq̄ in sempit̄nū. [p]Aut si nō fecero: [q]qñ eradicauerit dñs inimicos dō vnumquēq̄ de terra auferat Jonathan de domo sua: [r]z req̄rat dñs de manu inimicoz dauid. Pepigit ergo ionathas fedus cū domo dauid [s]et requisiuit dñs [t]de manu inimicoz dō. [v]Et addidit ionathas deierare dauid eo ꝙ diligeret illuz. Sicut em̄ aiam suam ita diligebat eū Dixitq̄ ad eum ionathas. Cras kalende sunt: z req̄reris. Requiret em̄ sessio tua vsq̄ perendie. Descēdens g̃ festinus: [x]et venies in locuz vbi celandus es in die quā do opari licet: [y]z sedebis iuxta lapidē cui nomen ē ezel [z]z ego tres sagittas mittaz iuxta eū: z iaciaz quasi exercens me ad signū. Mittam ꝛ puerum dicens ei. Vade z affer mihi sagittas. Si dixero puero ecce sagitte intra te sunt tolle eas: tu veni ad me: qz pax tibi est z nihil est mali: viuit dñs. Si autē sic locutus fuero puero: ecce sagitte vltra te sunt vade in pace: quia dimisit te dñs [a]De verbo aūt qđ locuti fuimus ego z tu [b]sit dñs inter me z te vsq̄ in sempiternū. [c]Absconditus est ergo dauid in agro: [d]et venerūt kalende: et sedit rex ad comedendum panem. Cunq̄ sedisset rex sup cathedrā suā

dictū: et patet lr̄a ex predictis pauc̄ exceptis. e Surrexit ionathas ꝛc̄. qñ em̄ erat ibi dauid sedebat iux̄ regez ꝛ postea ionathas: et post ipm abner: ꝛ iō absen: e dō nullus erat inter saul ꝛ ionathan: ꝛ q: nō est ꝓsuetū q̄ filiꝰ regis sedeat post patrē: ita q̄ nullus sit intermediꝰ: nō surrexit Jonathas ꝛ sedit post abner.

f Et nō est locutꝰ saul ꝛc̄. i. de ipo dō cuiꝰ rō subdit.

g Cogitabat em̄ ꝛc̄. ex ꝓcubitu cuz vroze: vel ex tactu rei immunde q: de sacrificō neomenie nō debēbāt immūdi comedere donec essent purificati: q̄ q̄dez purificatio in aliq̄bꝰ fiebat p trās itum tpis ꝛ in aliq̄bus p aquā expiationis: sicut dcm̄ fuit Numeri. xix.

h Cur nō venit filius ysai ꝛc̄. Ex ꝓtēptu ꝛ odio nolebat eū noiare noie ꝓprio cetera patent i Jrat⁹ aūt saul. Hic ꝓñr describit ipsiꝰ saulis indignatio vicē ionathe.

k Fili mulieris vltro virū rapientis. i. ꝓcubitum viri importune petentis.

l Diligis filiū ꝛc̄. q: per hoc tu oñdis q̄ nō sis filiꝰ meus q̄ ipm odio: ꝛp ꝓse quens q̄ tu sis de adulterio: gō cedit in ꝓfusionē tuaz et matris tue.

m Qui⁹ em̄ dieb⁹ ꝛc̄. ex q̄ ptz ꝓfectio ionathe q̄ ꝓpter hoc nō retrahebatur a dauid ch aritate.

n Jta q̄ iā nunc mitte. sine aliq̄ retardatiōe. o Et adduc eum ad me. vt in pītia mea occidat: ꝛ sim certus de eius morte.

p Quia filiꝰ mortis est. i. dignꝰ morte: sicut ꝓcatores dicunt filij gehenne Matth. xxiij. Cetera patent.

ſm ꝓsuetudinē q̄ erat iuxta parietē: [c]surrexit ionathas ꝛ sedit abner ex latere saul: vacuuſq̄ apparuit locꝰ dō. [r]et nō est locutus saul q̄cq̄ i die illa. [s]Cogitabat em̄ q̄ forte euenisset ei vt nō esset mundꝰ nec purificat⁹. Cum q̄ illuxisset dies secūda pt⁹ kalendas: rursus apparuit vacuꝰ locꝰ dō. Dixitq̄ saul ad ionathā filiū suū. [t]Cur nō venit filius ysai nec heri nec hodie ad vescendū? Rn ditq̄ ionathas sauli. Rogauit me obnixe vt iret i beth leem: ꝛ ait. Dimitte me q̄m sacrificium solenne est in ciuitate mea vnꝰ de fratribus meis accersiuit me. Nūc ꝫ si inueni grām in oculis tuis: vadā cito et videbo frēs meos. Ob hanc causam nō venit ad mēsaz regis. [u]Jratus aūt saul aduersuz ionathan dixit ei. [k]Fili mulierꝫ vltro virū rapientis nūq̄d ignoro q: [l]diligis filiuz ysai in confusionem tuam: et in confusionem ignominiose matris tue. [m]Omnibus em̄ diebus quib⁹ filius ysai vixerit sup terrā: non stabilieris tu neq̄ regnū tuū. [n]Jta q̄ iā nūc mitte [o]ꝛ adduc eū ad me: [p]q: filiꝰ mortꝫ ē. Rn dēs aūt ionathas sauli pri suo ait. Quare morieꝫ. q̄d fecit? Et arripuit saul lanceā vt p̄cuteret eū. Et intellexit ionathas q̄ diffinituz eēt a p̄e suo vt interficēt dō. Surrexit ꝫ ionathas a mēsa in ira furoris: et nō comedit in die kalendarū secūda panē. Contristatꝰ est em̄ super dauid: eo q̄ ꝓ fudisset eū p̄ suꝰ. [q]Cūq̄ illuxisset mane venit ionathas in agrū: [r]iux̄ placitū dō: [s]ꝛ puer parvulus cū eo. Et ait ad puerū suuz. Vade ꝛ affer mihi sagittas q̄s ego iacio. Cum q̄ puer cucurrisset iecit aliam sagittā trans puerū. Venit itaq̄ puer ad locū iaculi q̄ miserat ionathas. Et clamauit ionathas pꝰ tergū pueri: ꝛ ait. Ecce ibi est sagitta: porro vltra te. Clamauitq̄ iterū ionathas ptꝰ tergū pueri dicēs. [t]Festina velociter ne steteris. Collegit aūt puer ionathe sagittas: ꝛ attulit ad dñm suuz: ꝛ q̄d ageret penit⁹ ignorabat. Tantūmō em̄ ionathas ꝛ dauid rez nouerāt. [v]Dedit ꝫ ionathas arma sua puero: et dixit ei. Vade ꝛ defer in ciuitatē. Cūq̄ abiisset puer [x]surrexit dauid de loco q̄ vergebat ad austrū: ꝛ cadēs ꝓnus in terrā adorauit tercio: [y]et oscul̄ates se alt̄utrū: fleuerūt pariter: [z]dō aūt amplius. Dixit ꝫ ionathas ad dauid. Vade in pace. [a]Quecunq̄ iurauim⁹ ambo ī nomine dñi dicētes: dñs sit inter me ꝛ te: ꝛ int̄ semen tuū ꝛ semen meū vsq̄ in sempiternū. Et surrexit dauid ꝛ abiit: ꝫ ionathas ingressus ē ciuitatem.

loqui anteq̄ cōiter boies ad campos exirent: tuz quia mora erat ipsi dauid periculosa. r Juxta placitum. i. dictū vel ꝓmissuz. s Et puer quus cū eo: vt minus posset ꝓcipe ad q̄d ionathas venerat: ꝛ vt facilius posset se expedire de eo. Cetera patent vsq̄ ibi.

t Festina velociter. videbat ei ionathas tēpus aptū ad loquendū cuz dauid eo q̄ nullus esset in agro: ideo voluit statim remittere puerū vt solꝰ cū dauid loq̄ret anteq̄ aliq̄ supuenirent q̄ possent accusare dauid.

v Dedit igit ionathas arma sua puero. i. arcū ꝓbaretram ꝛ sagittas.

x Surrexit dauid p indiciū ꝓdictū. Et cadēs ꝓnus in terram adorauit adoratione dulie.

y Et osculantes se. ex amoris fidelitate fleuerūt.

z Pariter. ex imminenti separatione.

a Dauid aūt amplius. q̄a nō solum deferebat ionathan: sed et terram ꝛ cognationē suam.

b Quecunq̄ iurauimus ambo. subintelligit sint rata ꝛ firma Cetera patēt in litera.

Caplm. xxj.

Venit aūt dō. Hic ꝓsequenter saul dauid p̄sequit ipm banniēdo. Circa q̄ sciendum q̄ saul cognoscens eum fisse dō ipz de regno suo bāniuit vt nullus auderet eum recipere: q̄ patet ex hoc q̄ sacerdotes occidit pro eius re

q Cunq̄ illuxisset Hic ꝓñr describit dauid ꝛ ionathe flebilis ꝛpatio: per hoc q̄ Jonathas iudicauit ei intentionem saulis de morte eius vt sic fugeret ꝛ saluareꝫ: ꝛ hoc est q̄ dō dr. q Cunq̄ illuxisset mane. ex q̄ ptz fidelitas ionathe q̄ die p̄cedēti nō comederat: vtz ex p̄dictis: ꝛ tñ mane añ comestionē venit ad dō ad nunciādum q̄ inuenerat: tum q: magis secrete poterat cum eo

Caplm. xxj.

Venit aūt dauid i nobe [b]ad achimelech sa-

ceptione. vt habeꝫ ca. xxij. Jsta tamē bannitio ad achimelech nō puenerat quādo dauid recepit. Sic ergo p cedit: quia primo erga dauid describit ipsius achimelech beneficiū: secūdo ex hoc illatū suppliciū. cap. xxij. Circa primum describitur ipsius dauid curialis receptio. secūdo pericli imminēs euasio. ibi. Surrexit itaq̄

uid. Primū ostendit eo q achimelech vedit ipsi vō cibū ⁊ gladiū: ⁊ interponit voech pñtia: ex quo secutū est sacerdotū excidiū. vī ℔. a Venit aūt vō in nobe: vbi erat tabernaculū vñi: vt ibi oraret q eū vñs de manib⁹ saulis eriret. b Ad achimelech. Iste ē q ꝫ vocatus ē achias. xiij.

c Quare tu solus. nō est intelligendū q nullus eēt cum eo: qz. j. q̄siunt Achimelech. Si mundi sunt ꝛc. ⁊ matℏ. xij. dicit saluatō Nunq̄d legistis q̄d fecerit dauid qñ esurijt: zq̄ cū eo erāt ꝛc. Ex q̄ bus patet q aliq̄ erāt in comitiua sua: ꝫ pauci respectiue ⁊i cō patōe ad illos q̄ soliti erāt cuz eo ire: sicut vī cōit nullus ē in foro qñ sunt ibi pauci respectu alterius tēpis q̄uis sint ptūc ibi mlti. d Rex p̄cepit mihi ꝛc. nō oz ℏ excusare dauid de mendacō officioso. sicut et dictū est ca. p̄cedenti. cetera patent vsq; ibi.

e Non habeo panes laicos. erāt em̄ panes in triplici gradu. Aliq̄ dicebātur panes propositionis: q̄ erant liciti sacerdotib⁹ tm̄: ⁊ panes oblationis q̄ offerebant in altari holocaustoꝝ et illis vtebant leuite: ⁊ panes cōmunes q̄b⁹ ois indr̄nter poterāt vti. ⁊ dicunt hic panes laici.

cerdotem: ⁊ obstupuit achimelech: eo q veniſſet vō et dixit ei. c Quare tu solus: et null⁹ est tecū? Et ait vō ad achimelech sacdotez. d Rex p̄cepit mihi sermonē ⁊ dixit Nemo sciat rem ꝓpter quā missus es a me: ⁊ cuiusmodi p̄cepta tibi tederim. Nam ⁊ pueris meis ꝓdixi in illuz ⁊ illū locū. Nunc ergo siq̄d habes ad manū vel quinq; panes da mihi aut q̄cq̄d inueneris. Et respondens sacerdos ad Dauid: ait illi. e Non habeo laicos panes ad manū: ꝫ tm̄ panē sanctū f Si mūdi sunt pueri maxime a mulieribus: māducēt Et rñdit vō sacerdoti: ⁊ dixit ei. Et q̄dē si de mulieribus agit g cōtinuimus nos ab heri ⁊ nudiustercius qñ egrediebamur: h ⁊ fuerūt vasa puerorum sancta. i Porro via ℏ polluta est: k sed ⁊ ipsa hodie scīficabit in vas. Bedit ḡ eis sacerdos scīficatuz panē. Neq; em̄ erat ibi panis nisi tm̄ panes ꝓpositōis qui sublevati fuerāt a facie dñi vt ponerent panes calidi. l Erat aūt ibi vir q̄dā de ſuis saul i die illa m int⁹ i tabernaculo dñi: ⁊ nomen ei⁹ doech ydume⁹ n potētissim⁹ pastoꝝ saul. o Hic pascebat

mulas saul: Dixit autez dauid ad achimelech p Sic habes hic ad manū hastā aut gladiū: da mihi q̄ gladiuz meū ⁊ arma mea nō tuli me cum. Sermo em̄ regis vrgebat: ⁊ dixit sacerdos. q Ecce hic gladius goliath philistei quē p̄cussisti in valle terebinthi: ē inuolut⁹ pallio p⁹ ephot. Si istū vis tollē: tolle. Neq; ei ℏ est ali⁹ absz eo: et ait vō. r Non est huic alt̄ silis: Da mihi eū. s Surrexit itaq; dauid: ⁊ fugit in die illa a facie saul: et venit ad achis regem geth dixer̄t q; serui achis: t Nunq̄d nō iste ē dauid rex terre: v Nōne huic cantabāt p choros dicētes: p̄cussit saul mille ⁊ vō decē milia. Posuit aut ē vō sermones istos in corde suo. x et extimuit valde a facie achis regi geth. y Et mutauit os suum coraz achis: z et collabebatur inter manus eoz: a et impingebat in ostia porte: b defluebāt q; saliue eius in barbam: et ait achis ad suos suos. Vidistis hoiem insanuz: q̄re adduxistiſ eū ad me: An defuit nobis furiosi: q̄ introduxistis istū vt fureret me p̄sente. Dimittite illū hīc ne ingrediat̄ domū meā.

Obligat⁹ em̄ erat ex voto ad manendū ibi alīq̄b⁹ dieb⁹ ad orandū vel offerendum: vel forte ad vtrunq;.

n Potentissimus pastoꝝ saul. i. iudicū: vt dicūt hebrei. Judices em̄ in vete. frequēter nominant pastores: q̄a p eoz rex reddebat iudicia. nō est ei vensimile q̄ esset custos aialiuz: q̄ erat prim⁹ inter seruos saul: vt vī cap. xxij. ⁊ iō illud qd̄ seqūtur in aliquib⁹ libris.

o Hic pascebat mulas saul. non est in hebreo nec in libris correctis.

p Si habes ℏ ꝛc. dauid em̄ dimissus a michol p fenestrā vt dictū est ℣. xix. ñ potuerat sumere arma sua.

q Ecce hic gladi⁹ goliath ꝛc. Dicunt hic aliq̄ q̄ ꝓpter illā victoriā ille gladi⁹ q̄ fuerat amputatū caput golie fuerat dño ꝓsecratus: ꝫ hoc nō videt verū qz talis cōsecratio est ad semp: ꝓpter qd̄ res dño ꝓsecrata nō poterat redire ad cōes vsus: vt dictū fuit Leui. vltimo ⁊ sic dauid nō potuisset eo vti de cetero licite: ꝓpter quod dicendum q̄ ibi fuerat posit⁹ tm̄ ad memoriam illi⁹ victorie a deo date.

f Si mūdi sē ꝛc. q. d. possent in necessitate eis dari.

g Cōtinuim⁹ nos ꝛc. immūdicia em̄ illa ꝫcta purgabat̄ p transitū tpis: qz durabat tm̄ vsq; ad vesperā.

h Et fuerūt vasa puerorum sancta. i. corpa ab imūdicia coit⁹: vel vasa ℏ dicūt ipsimet pueri. i Porro hec via polluta est. qd̄ exponūt aliqui sic. q. d. dauid in via forte aliquā immūdiciā potuim⁹ ꝓtrahere. k Sz et ipsa hodie scīficabit in vasis. q. d. talis immundicia excusabit̄ in nobis p ꝓtinentiā a mulieribus p̄cedentā alit̄ sic. Hec via polluta est. i. hic ꝓcessus est illicit⁹ de cōi cursu. s. q; de panis sanctificatus laicis. Sz hodie sanctificabitur in vasis. i. excusabit̄ in nobis ꝓpter necessitatē comedendi in qua sum⁹. erāt em̄ vt dicūt hebrei valde fatigati a ieiunio: ⁊ hoc mō saluator hoc factum dicit esse licitū Matℏ. xij. eo q̄ dauid ⁊ viri eius

r Non est huic alter simílis. id ēqualis ei.

s Surrexit itaq; ꝛc. Hic ꝓsequenter describit imminentis periculi euasio. In ciuitatem geth. ad quam dauid bānitus fugit. qz erat extra regnū saulis.

t Nunquid non est iste ꝛc. quia tam diuulgatum fuerat ipsum fuisse inunctū a samuele.

v Nonne huic cantabant per choros dicentes ꝛc. s. de philisteis. hec aūt dicebant vt achis eū detineret et occideret. ideo subditur.

x Et extimuit valde. quia nō poterat resistere.

y Et immutauit os suū. loquēs aliena sicut insanus.

z Et collabebat inter manus eoz. sicut epilenticus: vnde subdit. b Defluebantq; saliue eius in barbam. sicut solet fieri in tali passione. a Et impingebat in ostia porte: quasi innitens transire per ostia clausa. In hebreo

babeꝫ. Et pingebat sup ostia faciendo ibi quasdam figuras: sicut solent facere fatui: ꝓpter q̄ achis eum repulit vt insanū et patet litera.

¶ In ca. xxj. vbi dicit in postilla. Circa qđ sciendū q̄ saul cognoscens euasisse dauid ipm de regno suo bannivit.

Additio.

Ec bānitio nō br̄ ex textu: nec etiā ex hoc q̄ saul sacerdotes dauid recipientes occidit: talis bannitio cōprobatur. Saul em̄ absq; aliq̄ iusticia: & tyranice & crudeliter p̄sequebat nō solum dauid & etiam amicos eius & ei fauentes: vt patet in capi. precedenti: vbi babeꝫ q̄ saul voluit p̄cutere ionatbā filiū suū: solū ex hoc q̄ innocentiam dauid allegabat.

Capm. xxij. ¶ Bꝫt g̃ dō. Post bñficium a sacerdote ipsi dauid exhibitū: ꝓpter describit ex hoc sequens sacerdotū exterminium & primo achimelech accusat. secundo coram rege citat: ibi. Misit ergo &c. tercio iniuste cū suis ꝓdēnat. ibi. Dixitq; rex. q̄rto factū ipsi dō nūciat. ibi. Euadēs aūt. ꝓma in duas: q̄ ꝓio ponit accusatōnis occasio. scdo ipsa accusatio. ibi. Rñdens aūt woech. Circa primū sciendū q̄ occasio accusationis fuit eo q̄ dauid iaz sibi mltitudine fugitiuoꝝ aggregauerat: & iō timebat saul ne ptās dauid augereꝫ: ꝓpter quod ꝓquerebat de ꝓpriis famulis: quasi aliqui eoꝝ ipsi dauid fauerent: et eum ipi sauli non accusarent. dicit ergo.

a Bꝫt g̃ inde dō. s. de geth: ꝓpe piculū qđ ibi exp̄t fuerat. b Et fugit in spelunca odollā. loc⁹ est plen⁹ cauernis & rupib⁹ & p ons fugitiuis apt⁹ & etiā in sorte iude ꝓpter qđ dō q̄ erat de tribu nda ad illū locū fugit secur⁹. c Qō cū au. frēs ei⁹ &c. q̄ saul ꝓpter dauid ei⁹ ꝓpinquos p̄sequebat. d Et ꝓuene. ad eū &c. ꝓpter debita q̄ non poterant soluere vel ꝓpter inimicos q̄b⁹ nō poterant resistere vel q̄ erant in saulis p̄secutione vel aliā bmōi cām. e Et factus est eoꝝ p̄nceps. vī q̄ peccauerit tales recipiendo. sicut abimelech inopes & vagos sibi aggregādo vt br̄ Judic. ix. Dicendū q̄ nō aggregauit eos ad interficiendū innocentes: sicut fecit abimelech ad interficiendū fratres suos: nec ad deꝓredandū fideles: q̄ nō legit̄ ꝓpm̄ isrl̄ dēpdasse & magz bona eoꝝ custodiuisse. sic br̄. j. xxv. de nabal & aggregauit eos ad infideles p̄sequendū. vt br̄. j. in plurib⁹ casib⁹: & ad coꝝp⁹ ꝓriū custodiendū & insidias saul: qđ poterat facere in tali necessitate: maxie cū iā esset rex inunctus: ꝓpter qđ in tali casu poterat solutionē debitoꝝ ꝓlongare: & in plūb⁹ forefacta relaxare ꝓpe causam p dictam. f Et ꝓfectus ē dō &c. boc addit ad drñtiam illius maspba que est in terra isrl̄: vt br̄ &. vij. ca.

g Et dixit ad regē moab maneat &c. exꝓsitores nr̄i. dicunt ꝓmuniter q̄ iste rex fuit Maas quē saul rebellare rat. vt dictū est supra. xj. ca. & iō dauid ad ipm̄ iuit securius: q̄ inimic⁹ saul. Huic aūt dicto ꝓcordare vī qđ br̄ j. li. ij. x. ca. q̄ mortuo naas misit nuncios ad ꝓsolandū eius filiū: eo q̄ pr̄ secū fecerat misericordiam. Sed huic dicto obuiare vī: qđ in loc⁹ allegatis naas dicitur. rex filiorum ammon & nō moab: & ꝓpe hoc br̄ istos ꝓpr̄ dicere oꝝ q̄ idē erꝫ rex ammon & Moab cui⁹ nomen b ta ceꝫ: & in alijs locis allegat⁹ exꝓmit̄. & quia in scriptura cōiter regū ammon & moab dicuntur duo regna diuersa: iō dicit Ra. sa lo. q̄ iste rex moab ad quem iuit dauid nō fuit naas q̄ erat rex filioꝝ ammon. iuit tn̄ ad ipm̄ dupli ci de cā: vna fuit q̄ saul habebat guerrā cō regem moab: sicut & cō filios ammō: vt br̄ &. xiij. alia fuit q̄ dō descenderat de ruth moabitide: vt bi supra Ruth vlti. & iō securi⁹ fugit ibi ꝓpter cognationem ex parte matris sue maxime ꝓz illos breos: q̄ dicunt Ruth fuisse filiā regis moab: ꝓpter quod rex ille recepit dauid & viros eius & eos ꝓposuit i quodā fortalicio ꝓpinquo terre saul de quo subdit̄ postea. b Manserūtq; apud eu. s. pr̄ & mater dauid: & alij de sua cognatione q̄ non poterant cū seq̄. i Cūctis diebus &c. i. in p̄dicto fortalicio: & q̄ ad monitionē gad ꝓphe dō cū viris suis inde recessit: vt statim subdit̄. k Dixitq; gad ꝓpha &c. qđ factum fuit ne viri q̄ erāt cū dauid: quoꝝ aliq̄ non erant multum stabiles in fide ꝓpter debita & tribulationes in quibus erant: declinarēt ad ydolatriā: si diu manerēt in terra ydolatrie subdita: & vt patiētia dauid in p̄secutiōe saulis magis probaret̄. Ex illo vo recessu dauid rex moab indignatus occidit patrem & matrez dauid: aliquos tamen fugientes naas ammonites saluauit: ꝓpter quod postea dauid misit nuncios ad ꝓsolandum eius filiū eo q̄ pater fecerat istam misericordiam secum in amicis suis vt dicit ra. sa.

l Et audiuit saul &c. ꝓpter quod timuit ratione predicta: et ideo mouit querimoniam de familia sua quasi aliqui fauerent dauid: & patet litera.

m Rñdens aūt &c. Posita occasiōe accusatōnis: hic ꝓpter ponit accusandi act⁹ cū dicit. n Vidi inq̄t filiū isai. nō noiauit eū ꝓpio nomine tanq̄ indignū nominari: volens in hoc placere sauli. accusat etiam achimelech ex ꝓsequenti dicens. o Qui ꝓsuluit pro eo dñm. dicūt alij q̄ iste mētit⁹ fuit. sicut reuelatores solent plus dicere q̄z sit in veritate. Contrarium tamen magis videtur vez: vt postea dicet. p Misit g̃ &c.

baa & eēt in nemore qđ ē in rama: hastā manu tenēs cū ctiq; serui ei⁹ circūstarēt eū ait ad seruos suos q̄ assistebant ei. Audite me nunc filij gemini. Nunq̄d oīb⁹ vobis dabit filius isai agros & vineas & vniuersos vos faciet tribunos & centuriones: qm̄ ꝓiurastis oīs aduersuz me: & nō est q̄ mihi renunciet et maxime cū et fili⁹ me⁹ fedus iūxerit cū filio isai. Nō est q̄ vicē meā doleat ex vob nec q̄ annunciet mihi eo q̄ suscitauerit fili⁹ me⁹ ꝑuū me um aduersū me insidiātē mihi vsq; hodie. m Rñdens aūt woech ydume⁹ q̄ assistebat. et erat ꝓm̄ inē seruos saul. n vidi inq̄t filiū isai in nobe apd achimelech filiū achitob sacerdotem. o Qui consuluit ꝓo eo dominum et cibaria dedit ei. Sed et gladium goliath philistei dedit illi. p Misit ergo rex

Hic ꝓnter ponit ipsi⁹ achimelech cū suis citatio: ꝛ ꝓ
lra vsq; ibi. q Rndensq; achimelech. ad declarandam suā innocentiā. r Et q̄s in oib⁹ ꝛc. q; negocia
sibi iniūcta a rege fideliter fecerat. s Et gener reg.
ꝛ p oēs est ei sicut fili⁹. t Et pgens ad impiuz tuū.

ꝓpte se exponēdo oib⁹ ꝑiculis p te et regno tuo. v Et gloriosus in domo tua. i. honorabilis p oīb⁹ vñ et in mēsa solitus erat sedere īmediate iuxta regē: vt hī s. xx. ca. q. d. Necesse fuit in pluribus articulis ꝓpē predicta qō iādiu ē vt plurics ꝓsuluerim p eo dñm: iō subditur.

x Num hodie cepi ꝛc. q. d. si hodie cepissem cōsulere ꝛ nō ante posses me habere suspectum illi aūt q̄ tenent vech supra falsuz dixisse dicunt.

y Num hodie cepi ꝛc. id ē nec nunc nec alīs cōsului p eo dñm: s prior exposit io magis ꝓcordat litere ꝓcedenti.

y Absit hoc a me. s. q ꝓiurauerim in aliquo ꝑ te. vnde subdit.

z Non em̄ scivit ꝛc. s istud vī repugnare ei qō dictū est q ꝓsuluit p eo dñm: ꝛ si ꝓsuluit: verisimile est q fuit ō fuga eius a facie saul: ꝛ sic negocium sciuit. dicēdum q ō dixit tm̄ō ex rbis generalib⁹ qō ꝑiculū sibi iminebat ꝛ q ꝓsuleret dominū vt ex eo euaderet ꝑiculū illud: ꝛ rogauit sacerdotē vt oraret p eo. ꝛ p hoc achimelech scire nō potuit: q ō fugēt a facie saulis: q; frequenter ipsi ō aliūde ꝑicula imminebāt.

a Dixitq; rex. Hic ponit ipsius achimelech ꝛ oīs dom⁹ ꝑis sui iniusta ꝓdēnatio: cū dr. Morte morier/ ꝛc.

b Et ait rex emissarijs. dicit ra. sa. q ipsi fuerūt abner ꝛ amasa q̄ mittebantur ad regni negocia.

c Moluerūt aūt ꝛc. Sciebant em̄ q nō erat obediendum regi in illis que sunt ꝛ deū: ꝛ hoc accepant: vt dicit ra. sal. ab eo quod dicit Josue. j. Sicut obediuim⁹ in cunctis moysi: ita obediem⁹ et tibi: tm̄ sit dñs de⁹ tuus tecū. i. in illis in quibus voluntas tua est ꝓcors voluntati diuine tibi obediemus ꝛ nō in alijs.

d Et ait rex ad doech. iste nō fuit iudeus natōne: s ydume⁹ ꝓuersus ad iudaismū: ꝛ ido nō iurātū boruit

ad accersiendū achimelech sacerdotē filiuz achitob: et oēz domū ꝑis ei⁹ sacerdotū q̄ erāt in nobe. Qui veniēs venerūt ad regē: ꝛ ait saul ad Achimelech. Audi fili achitob. q̄ rndit. Presto sū dñe. Dixitq; ad eum saul. Quare ꝓiurasti q aduersum me tu ꝛ filius isai: ꝛ dedisti ei panes ꝛ gladiū: ꝛ cōsuluisti p eo dñm vt ꝓsurgeret adū sum me insidiator vsq; hodie ꝓmanēs. Rndēsq; achimelech regi ait: ꝛ q̄s in oīb⁹ seruis tuis sīc dō fidelis: ꝛ gener regis: ꝛ pgens ad impiuz tuū: ꝛ gloriosus in domo tua. Nuz hodie cepi p eo ꝓsulē dñm. absit boc a me. Ne suspicet rex aduersuz seruū suū rē huiuscemodi in vniuersa domo patris mei. Nō em̄ scivit puꝛ quicq̄ sup hīs negocio vl modicum vel grāde. Dixitq; rex. Morte morier achimelech: tu ꝛ oīs dom⁹ ꝑis tui.

b Et ait rex emissarijs q̄ circūstabāt eū. Conuertimini: ꝛ interficite sacdotes dñi: nazman⁹ eoꝝ cū dō est scientes q fugisset: ꝛ nō indicauerūt mihi. c Moluerūt aūt pueri regis extendere man⁹ suas in sacerdotes dñi. d Et ait rex ad doech. Conuertere tu: et irrue in sacerdotes dñi. Cōuersusq; doech ydume⁹ irruit in sacerdotes: ꝛ trucidauit in die illa octoginta q̄nq; viros e vestitos ephot lineo. f Nobe aūt ciuitatez sacerdotū ꝑcussit in ore gladij: viros ꝛ mulieres ꝛ puꝛos ꝛ lactantes: boues q; ꝛ asinū ꝛ ouem in ore gladij.

g Euadēs aūt vn⁹ filius achimelech filij achitob: cuius nomen erat abiathar fugit ad dauid: ꝛ annunciauit ei q occidisset saul sacerdotes dñi: h ꝛ ait dō ad abiathar. Sciebaz em̄ in die illa q cū ibi esset doech ydumeus p culdubio annunciaret saul. Ego sum reus oīm aiārū ꝑis tui. Mane mecū ne timeas. Siq̄s quesierit aiam meā: queret ꝛ aiaz tuaz mecumq; seruaueris.

Capitulum. xxiij.

a Tannūciauerūt dauid dicētes. Ecce philistīm oppugnāt ceilā ꝛ diripiūt areas. b Consuluit g dauid dñm dicens. Nū vadā ꝛ ꝑcutiā philisteos istos et ait dñs ad dauid. Vade ꝛ ꝑcuties philisteos ꝛ salues bis ceilam. Et dixerūt viri q erāt cū dō ad eū. c Ecce nos hic in iudea ꝓsistētes timem⁹ q̄ntomagis si ierim⁹ in

irruit in sacerdotes dñi. Cōuersusq; doech ydume⁹ irruit in sacerdotes: ꝛ trucidauit in die illa octoginta q̄nq; viros c vestitos ephot lineo. f Nobe aūt ciuitatez sacerdotū ꝑcussit in ore gladij: viros ꝛ mulieres ꝛ puꝛos ꝛ lactantes: boues q; ꝛ asinū ꝛ ouem in ore gladij.

g Euadēs aūt vn⁹ filius achimelech filij achitob: cuius nomen erat abiathar fugit ad dauid: ꝛ annunciauit ei q occidisset saul sacerdotes dñi: h ꝛ ait dō ad abiathar. Sciebaz em̄ in die illa q cū ibi esset doech ydumeus p culdubio annunciaret saul. Ego sum reus oīm aiārū ꝑis tui. Mane mecū ne timeas. Siq̄s quesierit aiam meā: queret ꝛ aiaz tuaz mecumq; seruaueris.

Capitulum. xxiij.

a Tannūciauerūt dauid dicētes. Ecce philistīm oppugnāt ceilā ꝛ diripiūt areas. b Consuluit g dauid dñm dicens. Nū vadā ꝛ ꝑcutiā philisteos istos et ait dñs ad dauid. Vade ꝛ ꝑcuties philisteos ꝛ salues bis ceilam. Et dixerūt viri q erāt cū dō ad eū. c Ecce nos hic in iudea ꝓsistētes timem⁹ q̄ntomagis si ierim⁹ in ceilā ad acies philistiim? d Rursus ergo dauid consuluit dñm. Et ait dñs ad eum. Surge descende in ceilam. Tradam enim philistheos in manu tua. e Abiit ergo dauid ꝛ viri eius in ceilam: ꝛ pugnauit contra philistheos: ꝛ abegit pecora eorum: ꝛ percussit eos plaga magna. Et liberauit dauid habitatores ceile. f Cum autem fugeret abiathar filius achimelech ad dauid in ceilam: descendit ephot in manu sua. g Nunciatum est autem saul q venisset dauid in ceilam. Dixitq; saul. Tradidit eum deus in manus meas: conclusus est intrans in oppidum portarum hastis munitum. h Et conuocauit saul omnem populum ad bellum descendere in ceilam: vt obsideret dauid ꝛ viros eius. i Quod cum sensisset dauid. Dixit abiathar sacerdoti. Applica ephot. k Et ait dauid. Domine deus israel seruus tuus audiuit famam: quod quaerat saul venire in ceilam: vt disperdat urbem propter me. l Nunquid tradent me viri ceile in manus eius? Nunquid descendet saul sicut audiuit seruus tuus? Domine deus israel indica seruo tuo. Et ait dñs. Descendet. m Dixit ergo dauid. Nunquid tradent viri ceile me ꝛ viros meos in manus saul? Et ait dñs. Tradent. n Surrexit ergo dauid ꝛ viri eius quasi sexcenti: ꝛ egressi de ceila: ꝛ circuierunt quocumq; ire potuerunt. Nunciatum est autem saul q̄ dauid fugisset de ceila: ꝛ distulit exire. o Dauid autem habitauit in solitudine in locis munitis: ꝛ mansit in monte in deserto ziph. Et quaerebat eum saul omnibus diebus: ꝛ non tradidit eum deus in manus eius. p Vidit autem dauid q̄ egressus esset saul ad expugnandum animam eius: ꝛ ipse erat in deserto ziph in saltu. q Surrexit ergo ionathas filius saul ꝛ abiit ad dauid in saltum: ꝛ confortauit manum eius in deo. r Et dixit ad eum. Ne timeas: non inueniet te manus saul patris mei: ꝛ tu regnabis super israel: ego autem ero secundus a te. Sed ꝛ saul pater meus scit hoc. s Percusserunt ergo ambo fedus coram domino: ꝛ mansit dauid in saltu. ionathas autem reuersus est in domum suam. t Ascenderunt autem ziphei ad saul in gabaa dicentes. Nunquid non dauid absconditus est apud nos in saltu in munitionibus in colle hachila q̄ est a dextris solitudinis? u Nunc ergo descende iuxta omnem desiderium animę tue descendere: nos autem tradere eum in manus regis. x Et ait saul. Benedicti vos a domino: quia misericordiam habuistis super me. y Ite ergo ꝛ diligentius inquirite ꝛ considerate locum eius vbi requiescat pes eius: ꝛ quis viderit eum ibi. Dicitur enim mihi q̄ callidissime egerit. z Considerate ergo ꝛ videte omnes latebras eius in quibus absconditus est: ꝛ reuertimini ad me cum certa relatione: vt vadam vobiscum. Si autem est in terra: scrutabor eum in cunctis milibus iuda. a Surrexerunt ergo ꝛ abierunt ziphei ante saul in ziph. Dauid autem ꝛ viri eius erant in deserto maon in campestri regione ad dextram solitudinis. b Abiit ergo saul ꝛ viri eius ad inquirendum. Et nunciatum est dauid: ꝛ descendit in petram: ꝛ habitauit in deserto maon. Quod cum audisset saul. Persecutus est dauid in deserto maon. c Et ibat saul ex latere montis hinc: ꝛ dauid ꝛ viri eius ex latere montis illinc. Festinabat autem dauid ꝛ viri eius ꝛ ꝑgebant ad ꝑcutiendum saul. d Saul autem ꝛ viri eius circuibant montem ad capiendum eos. e Nuncius autem venit ad saul. Festina ꝛ veni: quia philistei irruerunt in terram. f Reuersus est ergo saul ne persequeretur dauid: ꝛ abiit in occursum philistheis. Propter hoc vocauit locum illum petram diuisionis. g Ascendit autem dauid inde ꝛ habitauit in munitionibus engaddi.

Capitulum. xxiiij.

a Et reuersus est saul postquam persequebatur philistheos: ꝛ nunciatum est ei. Ecce dauid in deserto engaddi. b Tollens ergo saul tria milia virorum electorum ex omni israel: abiit ad quaerendum dauid ꝛ viros eius super petras rupium ibicum. c Et venit ad caulas ouium in via: ꝛ erat ibi spelunca: in qua intrauit saul ad purgandum ventrem. Dauid autem ꝛ viri eius in interioribus speluncę residebant. d Et dixerunt viri dauid ad eum. Ecce dies de quo locutus est dominus ad te. Ecce ego tradam inimicum tuum in manu tua: ꝛ facies ei sicut placuerit tibi. Surrexit ergo dauid ꝛ abscidit oram pallii saul clam. e Et post hoc percussit cor dauid eum: eo quod abscidisset oram pallii eius. f Dixitq; ad viros suos. Propitius mihi deus hoc rei faciat domino meo christo meo: vt extendam manum meam contra eum: quia christus domini est. g Et diuisit dauid viros suos sermonibus: ꝛ non dimisit eos vt consurgerent in saul. Saul autem egressus de spelunca: ꝛ abiit in via. h Surrexit autem ꝛ dauid: egressus de spelunca: ꝛ clamauit post saul dicens. Domine mi rex. Respiciente saul post se: inclinauit dauid faciem suam in terram: ꝛ adorauit. i Et ait ad saul. Quare audis sermones hominum dicentium. Ecce dauid quaerit malum contra te? k Ecce hodie viderunt oculi tui q̄ tradidit te dominus hodie in manu mea in spelunca: ꝛ cogitauerunt me interficere: ꝛ pepercit super te oculus meus. Dixi enim. Non extendam manum meam contra dominum meum: quia christus domini est. l Vide ergo pater mi ꝛ considera oram pallii tui in manu mea. Quia abscidi oram pallii tui: ꝛ te non occidi. Vide ꝛ anima tua. m Quia ego cognoui ꝛ scio q̄ non est iniquitas in manibus meis: ꝛ non peccaui tibi. Tu autem insidiaris animę meę vt auferas eam. n Iudicet dominus inter me ꝛ te: ꝛ vindicet me de manu tua. Et manus mea non erit super te. o Sicut dicit prouerbium antiquorum. A impijs egredietur impietas. Manus autem mea non erit super te. p Quem persequitur rex israel? Quem persequeris? Canem mortuum? Pulicem vnum? q Sit dominus iudex: ꝛ iudicet inter me ꝛ te. Videat ꝛ videat causam meam: ꝛ iudicet me de manu tua. r Cum autem finisset dauid loqui verba hęc ad saul: dixit saul. Nunquid vox hęc tua est fili mi dauid? Et eleuauit saul vocem suam ꝛ flenit. s Et ait ad dauid. Iustior tu es quam ego: quia tu reddidisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. t Et tu ostendisti hodie quia feceris mihi bona: quia tradidit me dominus in manu tua: ꝛ non occidisti me. u Et quis inuenit inimicum suum: ꝛ dimittit eum abire in via bona? Et dominus retribuet tibi bona pro eo quod fecisti mihi hodie. x Et nunc ecce scio q̄ regnabis regnabis: ꝛ firmabitur in manu tua regnum israel. y Nunc ergo iura mihi per deum: quia non disperdes semen meum post me: ꝛ non delebis nomen meum de domo patris mei. z Et iurauit dauid saul. Abiit autem saul in domum suam: dauid autem ꝛ viri eius ascenderunt ad munitiones.

Capitulum. xxv.

a Mortuus est autem samuel: ꝛ congregati sunt omnes israelitę: ꝛ planxerunt eum: ꝛ sepelierunt eum in domo sua in ramatha. Surrexit autem dauid ꝛ descendit in desertum pharan. b Erat autem homo in maon: ꝛ possessio eius in carmelo. Et homo ille magnus nimis: habens oues tria milia: ꝛ mille capras. Et factum est dum tonderet oues suas in carmelo. c Nomen autem viri illius nabal: ꝛ nomen uxoris eius abigail. Et erat mulier bona prudentia: ꝛ pulchra facie. Vir autem durus ꝛ malus in operibus: ꝛ de domo caleb. d Audiuit autem dauid in deserto q̄ tondebat nabal oues suas. e Misit ergo decem iuuenes: ꝛ dixit ad eos. Ascendite in carmelum: ꝛ ite ad nabal: ꝛ salutate eum nomine meo pacifice. f Et sic dicetis. Sit gaudens anima tua: ꝛ pax domui tuę: ꝛ omnia quę habes pacifica sint. g Audiui enim q̄ tondentes habes. Nunc pastores tui qui fuerunt nobiscum in deserto: non contristauimus eos: ꝛ non quęsiuimus quicquam ex omnibus quę illius fuerunt omnibus diebus quibus conuersati sumus cum eis in carmelo. h Interroga pueros tuos: ꝛ indicabunt tibi. Inuenient ergo pueri tui gratiam in oculis tuis: quia in die bona venimus. Da ergo quicquid manus tua inuenerit seruis tuis ꝛ filio tuo dauid. i Cum ergo venissent pueri dauid: locuti sunt nabal iuxta omnia verba hęc ex nomine dauid: ꝛ siluerunt. k Et ait nabal seruis dauid. Quis est dauid? ꝛ quis est filius isai? Hodie multiplicati sunt serui qui dissipant dominos suos. l Tollam ergo panes meos ꝛ aquas meas: ꝛ carnes quas occidi tondentibus meis: ꝛ dabo viris quos nescio vbi sint? m Et reuersi sunt pueri dauid per viam suam: ꝛ reuersi nunciauerunt ei omnia verba hęc. n Et ait dauid pueris suis. Accingat vnusquisque gladium suum. Accinxerunt ergo se gladiis suis dauid ꝛ viri eius quasi quadringenti: ducentis autem remanentibus ad custodiam sarcinarum. o Vnus autem de pueris nunciauit abigail uxori nabal. Ecce misit dauid nuncios de deserto: vt benedicerent domino nostro: ꝛ ille male locutus est eis. p Cum autem boni essent homines illi nobiscum: non contristauimus eos: ꝛ non quęsiuimus quicquam ex omnibus quę illius fuerunt omnibus diebus quibus conuersati sumus cum eis in deserto. q Sepes erant nobis ꝛ die ac nocte: cunctis diebus quibus fuimus cum eis pascentes oues. r Nunc ergo scito ꝛ vide quid facias: quia iam decreta est malitia contra dominum nostrum ꝛ contra omnem domum eius. Et ipse filius belial est: ꝛ non est qui audeat loqui ei. s Festinauit ergo abigail ꝛ tollens ducentos panes: ꝛ duos vtres vini: ꝛ quinque arietes coctos: ꝛ quinque modios polentę: ꝛ centum massas uuarum passarum: ꝛ ducentos placentas ficuum: ꝛ imposuit asinis. t Et ait ad pueros suos. Ite ante me: ecce ego sequar vos. Viro autem suo nabal non indicauit. u Cumque ascenderet asinum ꝛ descenderet per latus montis: ecce dauid ꝛ viri eius descendebant contra eam: ꝛ obuiauit eis. x Dauid autem dixerat. Frustra custodiui omnia quę fuerunt huius in deserto: ꝛ non est quicquam minutum ex omnibus quę illius fuerunt. Et reddidit mihi mala pro bonis. y Hęc faciat deus inimicis dauid: ꝛ hęc addat: si dimittam de omnibus quę illius fuerunt vsque mane mingentem ad parietem. z Et cum vidisset abigail dauid: festinauit ꝛ descendit de asino: ꝛ cecidit coram dauid in faciem suam: ꝛ adorauit super terram. a Et procidens ad pedes eius ait. In me sit domine mi iniquitas hęc: loquatur obsecro ancilla tua in auribus tuis: ꝛ audi verba ancillę tuę. b Ne ponat dominus meus cor suum super virum istum belial nabal: quia secundum nomen suum stultus est: ꝛ stulticia est cum illo. Ego autem ancilla tua non vidi pueros domini mei quos misisti. c Nunc ergo domine mi viuit dominus ꝛ viuit anima tua: quia prohibuit te dominus ne venires in sanguinem: ꝛ ne ulciscereris manu tua. Nunc ergo sint sicut nabal inimici tui: ꝛ qui quęrunt malum domino meo. d Et nunc benedictionem hanc quam attulit ancilla tua domino meo: detur pueris qui sequuntur dominum meum. e Dimitte obsecro peccatum ancillę tuę. Faciens faciet dominus domino meo domum fidelem: quia bella domini tu pugnas: ꝛ malum non inuenietur in te omnibus diebus tuis. f Si autem surrexerit homo persequi te: ꝛ quęrere animam tuam: erit anima domini mei fasciculus viuentium apud dominum deum tuum. Et animas inimicorum tuorum ꝑcutiet quasi de medio fundę lapidis. g Et cum fecerit dominus domino meo omnia bona quę locutus est de te: ꝛ constituerit te principem super israel. h Non erit tibi hoc in scandalum: ꝛ in offendiculum cordis domini mei: vt effundas sanguinem gratis: aut vindicet se dominus meus manu sua. Et bene faciet dominus domino meo: ꝛ recordaberis ancillę tuę. i Et ait dauid ad abigail. Benedicta tu ꝛ benedictus sermo tuus: qui benedicit hodie mihi ꝛ prohibuit me ne irruerem in sanguinem: ꝛ ne ulciscerer manu mea. k Verumtamen viuit dominus deus israel qui prohibuit me ne ꝑcuterem te: nisi festinans venisses in occursum meum: non remansisset nabal vsque ad lucem mingentem ad parietem. l Et suscepit dauid de manu eius omnia quę attulerat ei: ꝛ ait. Vade in pace in domum tuam. Ecce audiui vocem tuam: ꝛ honorificauit faciem tuam. m Abigail autem venit ad nabal: ꝛ ecce faciebat in domo sua conuiuium quasi conuiuium regis. Et cor nabal lętum in eo: ipse autem ebrius nimis. Non indicauit ei quicquam minutum ex omnibus: usque ad lucem. n Et factum est mane: cum digestus esset vinum nabal: narrauit ei uxor sua omnia verba hęc: ꝛ mortificatum est cor eius in ventre eius: ꝛ factus est quasi lapis. o Et post decem dies ꝑcussit dominus nabal: ꝛ mortuus est. p Audiuit autem dauid quia mortuus esset nabal: ꝛ ait. Benedictus dominus qui iudicauit causam opprobrii mei de manu nabal: ꝛ seruum suum prohibuit a malo. Et malitiam nabal reddidit dominus in caput eius. Misit ergo dauid ꝛ locutus est ad abigail: vt tolleret eam sibi in uxorem. q Venerunt ergo serui dauid ad abigail in carmelum: ꝛ locuti sunt ad eam dicentes. Dauid misit nos ad te: vt tollamus te sibi in uxorem. r Quę surrexit ꝛ adorauit in faciem suam: ꝛ dixit. Ecce ancilla tua sit in ministerium: vt lauet pedes seruorum domini mei. s Festinauit ergo abigail ꝛ surrexit: ꝛ ascendit asinum: ꝛ quinque puellę ancillę eius secutę sunt eam: ꝛ abiit post nuncios dauid: ꝛ facta est ei in uxorem. t Dauid autem ascendit ꝛ achinoam iezrahelitidem: fuerunt autem ambę uxores eius. u Saul autem dedit michol filiam suam uxorem dauid: filio lais qui erat de gallim.

Capitulum. xxvj.

a Et venerunt ziphei ad saul in gabaa dicentes. Nunquid non dauid absconditus est in colle hachila q̄ est contra solitudinem? b Surrexit ergo saul ꝛ descendit in desertum ziph: ꝛ tria milia virorum electorum israel cum eo: vt quęreret dauid in deserto ziph. c Et castrametatus est saul in colle hachila q̄ est contra solitudinem iuxta viam. Dauid autem habitabat in deserto: ꝛ vidit q̄ secutus esset saul post se in desertum. d Misit ergo dauid exploratores: ꝛ cognouit q̄ certe venisset saul. e Et surrexit dauid ꝛ venit in locum vbi castrametatus fuerat saul: ꝛ vidit dauid locum vbi dormiebat saul ꝛ abner filius ner princeps militię eius. Et saul quidem in cubili dormiebat: ꝛ populus castrametatus erat in circuitu eius. f Respondens ergo dauid dixit ad achimelech hethęum ꝛ ad abisai filium saruię fratrem ioab. Quis descendet mecum ad saul in castra? Et ait abisai. Ego descendam tecum. g Venit ergo dauid ꝛ populus qui cum eo erat nocte: ꝛ ecce saul dormiebat in cubili: ꝛ hasta eius fixa in terra ad caput eius: abner autem ꝛ populus dormiebant in circuitu eius. h Et ait abisai ad dauid. Conclusit deus hodie inimicum tuum in manu tua: nunc ergo ꝑcutiam eum hasta mea ad terram semel: ꝛ non geminabo. i Dixit autem dauid ad abisai. Ne interficias eum: quis enim extendit manum suam in christum domini: ꝛ innocens erit? k Et ait dauid. Viuit dominus: quia nisi dominus percusserit eum: aut dies eius venerit vt moriatur: aut descendens in bellum consumptus fuerit: l propitius mihi deus ne extendam manum meam in christum domini. Nunc ergo tolle hastam quę est ad caput eius: ꝛ lagenam aquę: ꝛ abeamus. m Tulit ergo dauid hastam ꝛ lagenam aquę de capite saul: ꝛ abierunt: ꝛ non fuit qui videret: ꝛ qui scisset: ꝛ qui euigilaret: omnes enim dormiebant: quia sopor domini irruerat super eos. n Et transiit dauid ex latere montis procul: ꝛ grandis spatium erat inter eos. o Et clamauit dauid ad populum ꝛ ad abner filium ner dicens. Respondes abner? Et ait abner. Quis es tu qui clamas ad regem? p Et ait dauid ad abner. Nunquid non vir es tu? ꝛ quis similis tui in israel? Quare ergo non custodisti dominum tuum regem? Ingressus est enim populus vt interficeret regem dominum tuum. q Non est bonum hoc quod fecisti. Viuit dominus: quia filii mortis estis vos qui non custodistis dominum vestrum christum domini. Et nunc vide vbi sit hasta regis: ꝛ lagena aquę quę erat ad caput eius. r Et cognouit saul vocem dauid: ꝛ ait. Nunquid vox hęc tua est fili mi dauid? Et ait dauid. Vox mea est domine mi rex. s Et ait. Quare persequitur dominus meus seruum suum? Quid feci? Aut quod malum est in manibus meis? t Audiat ergo rex dominus meus verba seruo sui. Si dominus concitauit te contra me: odoretur munus. Si autem filii hominum: maledicti sint coram domino: quia eiecerunt me hodie ne habitem in hereditate domini: dicentes. Vade ꝛ serue deis alienis. u Et nunc ne effundatur sanguis meus in terram coram domino: quia egressus est rex israel ad quęrendum pulicem vnum: sicut persequitur perdix in montibus. x Et ait saul. Peccaui: reuertere fili mi dauid: quia non nocebo tibi vltra: eo quod pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Ecce stulte egi: ꝛ ignoraui nimis. y Respondens dauid ait. Ecce hasta regis: transeat vnus de pueris ꝛ tollat eam. z Reddet autem dominus vnicuique iustitiam suam ꝛ fidem suam: eo quod tradiderit te dominus hodie in manu mea: ꝛ nolui extendere manum meam in christum domini. a Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis: sic magnificetur anima mea in oculis domini: ꝛ liberet me de omni tribulatione. b Et ait saul ad dauid. Benedictus es tu fili mi dauid: faciens faciens ꝛ vincens vincens. Abiit ergo dauid in viam suam: ꝛ reuersus est saul in locum suum.

Capitulum. xxvij.

a Dixit autem dauid in corde suo. Nunc ergo peribo aliquando in manu saul: nonne melius est vt citius saluer me in terram philistheorum? Et desperet saul de me vltra: ꝛ non quęrat me amplius in vniuersis finibus israel: ꝛ effugiam manus eius. b Surrexit ergo dauid ꝛ transiit ipse ꝛ sexcenti viri qui erant cum eo ad achis filium maoch regem geth. c Habitauit autem dauid cum achis in geth ipse ꝛ viri eius: vnusquisque cum domo sua: dauid ꝛ duę uxores eius achinoam iezrahelitis ꝛ abigail carmelitis uxor nabal. d Et nunciatum est saul q̄ fugisset dauid in geth: ꝛ non addidit vltra vt quęreret eum. e Dixit autem dauid ad achis. Si inueni gratiam in oculis tuis: detur mihi locus in vna ciuitatum regionis huius: vt habitem ibi. Quare habitet seruus tuus in ciuitate regia tecum? f Dedit ergo ei achis in die illa siceleg. Propter hoc siceleg fuit regum iuda usque in diem hanc. g Fuit autem numerus dierum quos habitauit dauid in regione philistheorum: menses quatuor. h Ascendit autem dauid ꝛ viri eius ꝛ ꝑcussit gessuri ꝛ gerzi ꝛ amalech: erant enim habitatores terrę antiquitus venientibus in sur usque ad terram egypti. i Percutiebat autem dauid omnem terram: ꝛ non relinquebat virum ꝛ mulierem vitę: ꝛ tollebat oues ꝛ armenta ꝛ asinos ꝛ camelos ꝛ vestimenta: ꝛ reuertebatur ꝛ veniebat ad achis. k Dicebat autem achis. Nunquid irruistis hodie in meridiem? Et dixit dauid. Ad meridiem iuda ꝛ ad meridiem iezrahelitis ꝛ ad meridiem iethemeel. l Virum autem ꝛ mulierem non reseruabat dauid vt adduceret in geth: dicebat enim. Ne forte indicent contra nos dicentes. Hęc fecit dauid. Et hic mos eius omnibus diebus habitationis eius in regione philistheorum. m Et credidit achis dauid dicens. Fetens fecit populum suum israel: ꝛ erit mihi seruus sempiternus.

Capitulum. xxviij.

a Factum est autem in diebus illis: congregauerunt philistei exercitus suos in bellum: vt pugnarent contra israel. Dixitq; achis ad dauid. Scito q̄ mecum exibis in castra tu ꝛ viri tui. b Et ait dauid ad achis. Ideo scies quid faciat seruus tuus. Dixitq; achis ad dauid. Ideo custodem capitis mei ponam te omnibus diebus. c Samuel autem mortuus est: ꝛ planxit eum omnis israel: ꝛ sepelierunt eum in ramatha ciuitate sua. Saul autem abstulit pythonicos ꝛ ariolos de terra. d Congregati sunt ergo philistei: ꝛ venerunt ꝛ castrametati sunt in sunem. Congregauit autem saul omnem israel: ꝛ castrametatus est in gelboe. e Et vidit saul castra philistheorum: ꝛ timuit: ꝛ expauit cor eius nimis. f Consuluit autem saul dominum: ꝛ non respondit ei dominus neque per somnia neque per sacerdotes neque per prophetas. g Dixit ergo saul seruis suis. Quęrite mihi mulierem habentem pythonem: ꝛ vadam ad eam: ꝛ interrogabo per illam. Dixerunt ergo serui eius ad eum. Ecce mulier pythonem habens est in endor. h Et mutauit habitum suum saul: ꝛ induit se vestibus alijs: ꝛ abiit ipse ꝛ duo viri cum eo: ꝛ venerunt ad mulierem nocte. Dixitq; ei. Diuina mihi in pythonico tuo: ꝛ suscita mihi quem dixero tibi. i Et ait mulier ad eum. Ecce tu nosti quanta fecerit saul: quomodo exterminauerit pythonicos ꝛ ariolos de terra: ꝛ quare tu insidiaris animę meę vt interficiar me? k Et iurauit ei saul per dominum dicens. Viuit dominus: si tibi accidet malum propter hanc rem. l Dixit autem mulier. Quem suscitabo tibi? Qui ait. Samuelem mihi suscita. m Et vidit mulier samuelem: ꝛ exclamauit voce magna. Et locuta est mulier ad saul dicens. Quare decepisti me? tu enim es saul. n Et ait rex ei. Ne timeas: quid vidisti? Et dixit mulier ad saul. Deos vidi ascendentes de terra. o Et ait ei. Quę est forma eius? Et dixit. Senex ascendit: ꝛ ipse indutus pallio. Et intellexit saul q̄ samuel esset: ꝛ adorauit pronus in terram. p Et ait samuel ad saul. Quare inquietasti me vt suscitarer? Et ait saul. Coarctor nimis: philistei enim pugnant contra me: ꝛ deus recessit a me: ꝛ non respondit mihi amplius: neque per manum prophetarum neque per somnia. Vocaui te vt ostendas mihi quid faciam. q Et ait samuel. Quid interrogas me? dominus recessit a te: ꝛ factus est inimicus tibi. r Et fecit dominus sicut locutus est in manu mea: ꝛ abstulit regnum de manu tua: ꝛ dedit illud proximo tuo dauid. s Eo quod non audieris vocem domini: ꝛ non feceris furorem irę eius contra amalech: propterea hoc verbum fecit dominus tibi hodie. t Et tradet dominus israel quoque tecum in manus philistheorum: cras autem tu ꝛ filii tui mecum eritis: sed ꝛ castra israel tradet dominus in manus philistheorum. u Festinauit ergo saul ꝛ cecidit repente in terram plenus: verba enim samuelis terruerant eum: ꝛ vires non habebat: quia non comederat panem tota die ꝛ nocte illa. x Et coegit mulier saul ꝛ compulit eum vt surgeret: ꝛ sedit super lectum. y Erat autem mulier vitulam saginatam habens in domo: festinauit ergo ꝛ immolauit eam: ꝛ tollens farinam subegit ꝛ coxit azymos panes ex ea. z Et apposuit coram saul ꝛ seruis eius: qui comederunt. Surrexerunt autem ꝛ abierunt nocte illa.

Capitulum. xxix.

a Congregauerunt autem philistei omnes exercitus suos in afech: israel autem castrametatus est in fonte qui est in iezrahel. b Et principes philistheorum transibant per centenos ꝛ per milenos: dauid autem ꝛ viri eius transibant in nouissimis cum achis. c Dixerunt autem principes philistheorum. Quid hebrei isti? Et ait achis principibus philistheorum. Nonne hic est dauid seruus saul regis israel: qui fuit mecum iam dies duos vel annos: ꝛ non inueni in eo quicquam ex die qua defecit a saul vsque in diem hanc? d Et iratus sunt contra eum principes philistheorum: ꝛ dixerunt ei principes philistheorum. Reuertatur vir iste ad locum suum quem constituisti ei: ꝛ non descendat nobiscum in bellum: ne fiat in prelio aduersarius noster: in quo enim placabit dominum suum nisi in capitibus virorum istorum? e Nonne hic est dauid de quo cantabant mulieres choris suis dicentes. Percussit saul mille ꝛ dauid decem milia? f Vocauit ergo achis dauid ꝛ dixit ei. Viuit dominus: quia rectus es tu: ꝛ bonus in oculis meis: ꝛ egressus ꝛ ingressus mecum in castris: quia non inueni in te malum ex die qua venisti ad me vsque in diem hanc: sed principes non placent tibi. g Reuertere ergo ꝛ vade in pace: ꝛ non facies malum in oculis principum philistheorum. h Et ait dauid ad achis. Quid feci? ꝛ quid inuenisti in seruo tuo ex die qua fui coram te vsque in diem hanc: quia non vadam ꝛ pugnem contra inimicos domini mei regis? i Et respondens achis dixit ad dauid. Scio q̄ bonus es tu in oculis meis quasi angelus dei: verumtamen principes philistheorum dixerunt. Non ascendet nobiscum in prelium. k Surge ergo mane tu ꝛ serui domini tui qui venerunt tecum: ꝛ cum mane surrexeritis ꝛ lucem habueritis: proficiscimini. l Surrexit ergo dauid ipse ꝛ viri eius vt mane proficiscerentur ꝛ reuerterentur in terram philistheorum: philistei autem ascenderunt in iezrahel.

Capitulum. xxx.

a Factum est autem cum venisset dauid ꝛ viri eius in siceleg die tertia: amalechite irruerant in meridiem ꝛ in siceleg: ꝛ percusserant siceleg ꝛ succenderant eam igni. b Et captas mulieres quę erant in ea: a paruo vsque ad magnum non interfecerant quemquam: sed abduxerant ꝛ abierant viam suam. c Venit ergo dauid ꝛ viri eius ad ciuitatem: ꝛ ecce succensa igni: ꝛ uxores eorum ꝛ filii eorum ꝛ filię eorum captiuę ductę. d Leuauit ergo dauid ꝛ populus qui cum eo erat vocem suam ꝛ fleuerunt donec non haberent vltra fletus. e Duę quoque uxores dauid captę erant achinoam iezrahelitis ꝛ abigail carmelitis uxor nabal. f Et angebatur dauid nimis: quia dixerat populus lapidare eum: amaricatus est enim omnis populus vnusquisque super filios ꝛ filias suas. Confortauit autem se dauid in domino deo suo. g Et ait dauid ad abiathar sacerdotem filium achimelech. Applica mihi ephot. Applicauit ergo abiathar dauid. h Et consuluit dauid dominum dicens. Persequar latrunculos istos? Comprehendam eos? Et ait ei dominus. Persequere: comprehendens comprehendes ꝛ liberans liberabis. i Abiit ergo dauid ipse ꝛ sexcenti viri qui erant cum eo: ꝛ venerunt ad torrentem besor: ibi remanserunt qui residui erant. k Et persequens ipse ꝛ quadringenti viri: remanserunt enim ducenti qui stare non potuerunt ꝛ transire torrentem besor. l Inuenerunt autem virum egyptium in agro: ꝛ adduxerunt eum ad dauid: ꝛ dederunt ei panem ꝛ comedit: potauerunt eum aqua: m ꝛ dederunt ei partem massę ficuum ꝛ duas massas uuarum passarum. Et comedit: ꝛ reuersus est spiritus eius in eo: non enim comederat panem ꝛ non biberat aquam tribus diebus ꝛ tribus noctibus. n Et ait dauid ad eum. Cuius es tu? ꝛ vnde es? Et ait puer egyptius. Ego sum puer adolescentis amalechitis: dereliquit me dominus meus: quia infirmatus sum ego ante tribus diebus. o Nos irruimus in meridiem cerethi: ꝛ in finibus cretę: ꝛ in meridiem caleb: ꝛ siceleg succendimus igni. p Et ait ei dauid. Nunquid deduces me ad turmam hanc? Et ait. Iura mihi per deum: quia non occidam te: ꝛ non tradam te in manus domini mei: ꝛ deducam te ad turmam hanc. q Et deduxit eum: ꝛ ecce effusi super omnem terram comedentes ꝛ bibentes ꝛ festum diem agentes pro omnibus spoliis grandibus quę tulerant de terra philistheorum ꝛ de terra iuda. r Percussit autem eos dauid a crepusculo usque ad vesperam diei sequentis: ꝛ non euasit ex eis vir nisi quadring

bic ūm nūa exñtes timemus ꝛc. [illegible]at si ierimus ad bellandū ꝯ philisteos audiet saul: ⁊ sic dato q vicerimus philisteos optebit nos pugnare ꝯ saulē: ⁊ nō poterim⁹ ꝓpter laborē belli ꝓcedentis. d Rursum ḡ dā. ꝓsu. dō. nō q dubitaret de victoria: cū iā sup hoc habuisset diuinū rñsum: ꝫ vt ex duplici responso diuino vir sui essent cōfortati ⁊ pati ire cū eo. e Et pugnauit aduersus philisteos eos debellando ideo subditur.

f Et abegit iumēta eor. que adducerāt philistei ad portandū in terrā suā ⁊ blada et alia bona bebreor.

g Porro eo tēpe ꝛc. istud subdit ad rñdendū qōni tacite: q dictū est q dauid bis ꝓsuluit dñm ideo posset queri p quē ⁊ quō: ⁊ rñdet hic q abiathar sacerdotem q fugiēs ad dā secū apportauerat ephot q ē vestis sumpmi sacerdotis: in q erat rōnale iudicij: in q apparebat rñsio dñi: put dictum fuit ero. xxviij. h Nunciatū est. hic ꝓnter ponit dispositō ad obsidendū dā in ceila ꝓ saul ⁊ viros eius ⁊ patet in litera.

i Qd cū dā rescisset. hic ꝓnitur exceptio dā cum dr. Qd cū rescisset. per exploratores suos eo q sp de saule timebat. k Dixit ad abiathar ꝛc. i. induc te veste sacerdotali ad ꝓsulendū dñm.

l Et ait dā. s. q sacerdotē dñm ꝓsulē tē. m Ne evertat vrbez ꝓpter me si illi de ciuitate voluerint me ei tradere. n Si tradēt me ꝛc. vt ꝓcaueant ciuitati sue. licz iste due interrogatōes sint scripte immediate absq respōsiōe media nō tñ sic fuerunt facte. ꝫ habito responso de prima. s. de aduentu saul. facta fuit secunda de traditione dauid.

o Et ait dñs descendet. i. si manseritis in ciuitate descendet: q nō venit illud: vt postea bī: q dā inde recesserat. p Et dixit dñs tradent. s. si māseris in ciuitate: ⁊ saul illuc venerit: ita q ꝓditionalē vera: q̄uis neutz eueneri sicut ista ē vera si bō volat bz alas: q̄uis vtraq ps cōditō nans sit falsa. sēcḗ. q Quobrem dissimulauit exire. p⁹ ceilā aduersus agmia philistinoz: r Rursum ḡ dā ꝓsuluit dñm. qui rñdens ait ei. Surge ⁊ vade ceilā. Ego em̄ tradā philisteos in manu tua. Abijt ḡ dā ⁊ viri ei⁹ in ceilā: s ⁊ pugnauit aduersum philisteos. t Et abegit iumenta eor ⁊ percussit eos. plaga magna ⁊ saluauit dā habitatores ceile. u Porro eo tpe q fugiebat abiathar fili⁹ achimelech ad dauid i ceilā ephot secū habens descenderat. x Nunciatū ē aūt sauli q venisset dā in ceilaz ⁊ ait saul. Tradidit eū dñs in man⁹ meas: cōclususq ē introgressus vrbē in q portē ⁊ sere sūt. Et ꝓcepit saul oi ppl'o vt ad pugnā descenderet in ceilam: ⁊ obsideret dauid ⁊ viros eius. y Quod cū dauid rescisset: q̄ ꝓparet ei saul clam malum: z dixit ad abiathar sacerdotez. Applica ephot. a Et ait dauid. Bñe de⁹ isrl audiuit famam seruus tuus q disponat saul venire in ceilā: b vt euertat vrbē ꝓpter me. c Si tradēt me viri ceile i man⁹ ei⁹: ⁊ si descendet saul sīc audiuit seruus tu⁹ dñe de⁹ isrl indica fuo tuo: d et ait dñs: descēdet. Dixit q rursuz dā. Si tradent me viri ceile: et viros q sunt mecū in man⁹ saul. e et dixit dñs: tradent. Surrexit ḡ dauid ⁊ viri ei⁹ q̄si sexcenti: et egressi de ceila bucatq illuc vagabant

dauid ꝓce. f Querebat eū ꝛc. non q sp nōm actu q̄reret: ꝫ q sp bēbat volūtatē q̄rēdi si facultas/capiēdi se offerret: vel q sp actu q̄rebat ñ q se ꝫ exploratores s Et vidit dā. ꝫ nūr ponit ꝓsecutō dā in deserto. q̄ em̄ saul vidit se esse frustratū ab intētiōe sua de obsidione dauid in loco clauso muris: p. secut⁹ fuit eū in memoriis ⁊ siluis. In q ꝓsecutione sic ꝓcedit q primo dā aionatha cōfortat: secdo a suis ꝓtribulibus accusat ibi. Ascenderūt aūt zipbei. tercō saul in latibulis cum ꝓscrutatur ibi. At illi surgentes. circa pmuz dicit. s Et vidit dā q egressus esset saul. ad querendū dauid p nemora ⁊ deserta: ⁊ ideo versabat dauid in tutioribus locis ⁊ hoc est qd dicit. t Dauid erat deserto zipb. qui est locus nemorosus ⁊ opacus. v Et surrexit ionathas. de sollicitate prīs ipo ignorante.

x Et abijt ad dā in siluā. sciebat em̄ vbi esset q frequēter mittebant nuncios ad inuicē: occulte tñ. cetera patent vsq ibi.

y Percussit itaq vterq fed⁹ tribus em̄ vicib⁹ misit Jonathas fedus cū dauid. primo in domo. secdo in agro: vt patuit ex supradictis. xviij. cap. ⁊ xx. tercio in deserto: vt ibi ptz in signū q fidei/anima q̄ significatur p ionathā de bet inire fedus cum deo q̄ p dauid intelligit: primo in domo cordis: secdo i agro opis: tercio in deserto ꝓtēplatōis. z Ascenderūt autē zipbei. hic ponit accusatio dauid q ꝓtribules suos zipbei cū descenderūt a zipb q̄ fuit de genere chaleph vt br̄. j. paralip. ij. ca. ⁊. iiij. chaleph aūt fuit de tribu iuda sicut ⁊ dauid. Et q̄ ꝓz q zipbei fuerunt de eadē tribu cū dauid. ex q̄ ꝓz malicia eoz q̄ ꝓtribulē suū innocentem accusauerūt: ⁊ cū hoc ad tradendū eū ꝓditōe le obtulerunt. ⁊ patet litera vsq ibi.

a Considerate ⁊ videte ⁊c:qz ad euitandus insidias meas mutat loca:⁊ sic nō possus eū inuenire. b Et reuertimini ⁊c.i. ⁊nunciando mihi certa loca in q̄bus inueniaꝫ ne exercit⁹ me⁹ incertitudinaliter vagādo ab ei⁹captione fraudeꝫ. c Qz si etiā in terrā ⁊c.i.in ca uernis.

d Perscrutabor eū in ⁊c.hoc dixit Saul vt zipbei essent magis aiati ad faciendū volūtatez ipsi⁹saulis:quasi homies militares illius tribus eēnt ꝓ dauid in facto isto:sicut ⁊ ipsi ⁊ forsitan ita erat q̄ sicut zipbei q̄ erant homies rurales timore vel fauore regis erāt ptrarij dō:sic ⁊ hoies bellatores ꝓ magna pte. e At illi ⁊c.hic ꝓpr⁹ describit̄ pscrutatio ipsius dauid a saule p indicium zipheorum: ⁊ hoc est qđ dr.

a Considerate et videte oia latibula ei⁹ in q̄bus absconditur: b et reuertimini ad me ad rē certā vt vadā vobiscum. c Qz si etiā i terrā se obstruxerit: d pscrutabor eū in cunctis milibus iuda: e at illi surgentes f abierunt in zipb añ saul. g Dauid aūt ⁊ viri eius erāt in ⁊serto maon in cāpestribus ad ⁊xtaz iesimuth h Fuit ǧ saul ⁊ socij ei⁹ ad q̄rendū eū. Et nūciatū ē dauid: k statimq; ⁊scendit ad petrā: ⁊ vsabaꝫ i ⁊sto maon. Qđ cū audisset saul: pse cutus est dō in ⁊sto maon

Et ibant saul et viri ei⁹ ad lat⁹ montis ex pte vna: dō aūt ⁊ viri ei⁹ erant in latere montis ex pte altera. l Porro dauid ⁊sperabat se posse euadere a facie saul. Itaq; saul ⁊ viri ei⁹ in modū corone cīgebāt dauid ⁊ viros eius vt caperēt eū. m Et nūcius venit ad saul dicens. Festina ⁊ veni qm̄ infuderūt se philistiim sup terrā. Reuersus est ǧ saul ⁊sistēs pse qui dauid: ⁊ perexit in occursus philistinoz. n ꝓpter hoc vocauerūt locū illū petraz dimidentem.

f Abierūt in zipb añ saul. vt explorarēt loca i q̄b⁹ dō latitabat. g Dauid aūt ⁊c. dicit ra. sa. q̄ maon ē nomē ciuitat̄ cui adiacet ⁊ctū ab ea sic noiatū. h Fuit ǧ saul ⁊ socij eius. p⁹ renūciationē zipheoz: vt dcm̄ est. i Et nūciatū ē dō. p exploratores suos. k Statimq; ⁊scēdit ad petrā. Dicāt alīq̄ q̄ est nomē castri vbi dauid reposuit ea q̄ hēbat vt eēt expeditior. Alij autē dicunt q̄ erat cauerna in rupib⁹ magna ⁊ occulta in q̄ dauid reposuit ꝓdicta: noluit tn̄ ibi remanere: ne forte p saul ibi includeret. seq̄t. l Porro dō ⁊c. Sz vr q̄ in hoc dubi⁹ fuit in fide: qz p reuelationē diuinā certitudinaliter habuerat ipm̄ fore regē p⁹ saul: dicēdū q̄ nō ⁊sperabat euasionē p sua psona: qz certus erat de impletione diuini ꝓmissi: ꝫ ⁊sperabat se posse euadere absq; bello cū saule: qđ q̄dē bellū horrebat: qz timebat de morte viroz suoz ⁊ aliq̄z q̄ erāt cū saule eū pse quētiū in hoc mag̃ inuolūtarie q̄z wlūtarie. m Et nūcius venit ad saul ⁊c. hoc factū ē ex pdescēsione diuina: vt saul impediret a captione dō. n Propē hoc vocauerūt ⁊c. qz ibi fuit diuisus exercitus saulis a psecutione dauid.

Jn ca. xxiiij. vbi dicit̄ in postilla. Et dixit dns tradēt t. si pmanseritis in: ciuitate ⁊ saul illic venerit: ita q̄ cōditionalis est vera.

Additio pma.

Licet pditionalis possit eē vera: q̄uis vtraq; eaꝝ ps sit falsa: nūq; tn̄ pditionalis est vera qn̄ oppositū ānntis est cōpossibile añcedēti. vñ ista cōditonal: si hō currit baculus ē in angulo: ē falsa. lz vtraq; ei⁹ ps eēt vera: ⁊ iō in ꝓposito nō saluaꝫ veritas diuine rn̄sionis p hoc q̄ pditionalr. vt in postil. dr. t. si māseritis in ciuitate ⁊ saul illuc venerit tradēt. Mā ꝓtūc sez tpe responsionis possibile erat q̄ nō traderet dauid ab illis de ceila: lz illic remānsisset: ⁊ saul illuc venisset: cū q̄libet istaꝝ ꝓpositionū erat mere ꝓtingēs ⁊ ꝓpossibilis alteri. vt de se patz. Nec valet dicere q̄ apud deū ē⁹ scia est infallibiliꝫ dicte ꝓpositōes erāt neccarie. Mā diuina ꝑscia lz sit certissima nō tn̄ tollit ꝓtingentia a reb⁹. pro ut cōiter tenet a doctoribus. vñ ad saluandū veritatez diuine rn̄sionis aliter vr dicendū. t. q̄ dauid querebat a dño apud quē oia sunt nuda ⁊ apta. vtz saul habebat in corde descendere ad ceilam. vt ipm̄ appbendet. Similiter querebat dauid a deo vtrum viri ceile babebāt in corde vt tradereꝫ dauid ⁊ viros eius in manu saul ꝓpter liberationē suā. et ad vtrūq; deus rn̄dit affirmatiue: q̄ qui dē responsiones fuerūt veree: etiā si saul nō descēdit nec dauid fuit traditꝰ: q̄ in mente eoz erat sic facere occurente oportunitate. prout deo q̄ nouit corda homin erat notū ⁊ cetera.

Jn eodem capi. xxiij. vbi dr in postilla. Porro dauid ⁊sperabat se posse euadere.

Additio.ij.

Translatio nostra i hoc loco multū deuiat a veritate hebraica. Nam ibi in hoc loco sic dicitur Porro dauid festinabat ad eundum a facie saul: vt patz bene intelligenti illam linguā: ⁊ sic ibi nō fit mentio de ⁊speratione. Nā posito q̄ dauid certitudinaliē credebat ipsum se fore regez post saulem: put fuerat sibi diuinitus reuelatū: ex hoc nō tollit̄ quin faceret quantū in ipso erat ad saluandū vitaz suam ⁊ suoz ⁊c.

Replica.

In ca. xxiij. vbi postillator vult verificare diuinam responsionē cū dicitur: si manseritis tradent. dicit illā rn̄sionē esse verā pditionaliē. i. ex suppositōne si saul ⁊sc̄deret ⁊ dauid maneret. Burg. nescio q̄d ꝓfusum murmurās mensurare videt veritatē falsitatez aut possibilitatē partiū: volens illam pditionalem nō esse veram: si manseritis trademini eo q̄ vtraq; ps erat mere cōtingens: et sic alteri ꝓpossibilis : sed istud nō est dictū. nā ꝑm logicos veritas cōditionalis vel falsitas non est ex veritate aut falsitate partiū: sicut nec ꝓtingentia: q̄ et si partes pditionalis sint ꝓtingentes stat bene conditionalem esse necessariam: immo stat ptes esse impossibiles dūmodo nō sint incōpossibiles: ⁊ tn̄ pditionalē esse verā immo neccssariā. exemplū primi: si sortes currit. sortes mouetur Exemplū secūdi: si homo est asinus: bō est rudibilis. Omnis igit̄ pditionalis falsa est impossibilis: ois vera est necessaria: q̄ nulla est vera nisi eā⁹polleat ꝓsequentie bone ⁊ formali: in qua oppositū ꝓsequentis nō pōt stare cū añcedente. nūc aūt ꝓpter veritatē saluandā diuine responsionis q̄ dr: si māseritis tradēt: hec pditionalis est necessaria q̄uis vtraq; ps ei⁹ sit mere ꝓtingens: sicut illa de virtute sermonis: si sortes currit sortes mouet: ita ⁊ ista de q̄ ꝑmo etsi nō sit vera de virtute ꝑmonis est tn̄ necessaria virtute sme dei nō obstāte ꝓtingētia añdent ⁊ ꝓn̄t sicut illa: si sortes ē pdestinat⁹ saluabit̄ est necria: q̄uis ⁊ añs ⁊ ꝓns sit mere ꝓtingens ⁊ p istā logicā magister sniaꝝ in. j. li. soluit argumenta in ꝓriū dicens: q̄ sortes ꝑm talē pditionalem necessario saluabit̄ necessitate ꝓntie: ꝫ nō necessitate ꝓsequentis. Jn eo. ca. burg. notat nr̄am translatōnē: sicut ⁊ postil. in tractatu suo de dōia nr̄e translationis ⁊ hebraice veritat⁹: cū lr̄a dicit de ⁊sperationc dō. dicūt em̄ in lr̄a hebraica nō bn̄ li ⁊spauit: ꝫ loco ei⁹ festinauit. vñ trāsla. mano non q̄ntū est de subsidio diuino: qđ statim appuit cū de diuina ordinatione occurreret nuncius q̄ saul a pscutione dauid auerteret ad pugnandū ꝯ philisteos sollicitaret. de dei em̄ auxilio dō nunq; ⁊sperauit.

Scendit ḡ. Postq̄ descriptus ¶ Ca. xxiiij. est multiplex insul⁹ ꝺ oꝺ: hic ꝓ̄r describit triplex dei pcutus erga ip̄m: qz ꝓmo saul eius pscutor manib⁹ ei⁹ tradit. scꝺo nabal ei⁹ irrisor mozit ca. xxv. tercio saul fact⁹ erga eū mētitor itez ei exponit ca. xxvj. Prima in duas: qz primo describit crudelitas saulis oꝺ pse quentis. scꝺo benignitas ipsius oꝺ sibi pcentis ibi. Erat q̄z ibi spelūca. Crudelitas aūt saul' apparet eo q̄ querebat dauid in rupibus quasi inaccessibilib⁹ ita q̄ ex desiderio occidendi eū exponebat se z suū exercitū picul' multis z magnis: z hoc est qꝺ dicit.

b Perrexit ad inuestigandū ⁊c. id ē capreis siluestrib⁹: z dicunt aliq̄ q̄ iste capre sunt bui⁹ conditionis q̄ de alto p̄nt precipitare se et in cornib⁹ suis se recipe absq̄ lesiōe.

c Et venit ad caulas ⁊c. i. q̄ erāt ꝑpe viaz cōem. vnde in hebreo habet. Ad caulas ouiuz sup viam. venit aute illuc saul: nō ad querendū dauid. qz nō credebat q̄ auderz se ꝑpe viā ponere ꝙ venit illuc: qz recedens ab ipsius oꝺ inuestigatōne: quē in locis aptis ꝑ fugitiuis non inuenerat z dauid i cauerna vie ꝑpinqua cuz viris suis se posuerat eo q̄ similit̄ credebat q̄ saul eū ibi non quereret ꝙ tm̄ in locis a cōi strata remotis. d Erat q̄z ibi spelūca. Hic ꝓ̄r describit benignitas dauid pcentis Saul ipsum ad mortem plequenti. vbi primo describit ipsius dauid miseratio. scꝺo miserationis declaratio. ibi. Surrexit aūt dauid post eū. tercio saulis respōsio: ibi. Cū aūt ꝓplesset oꝺ. Miseratio aūt dauid apparet manifeste in duob⁹. s. ei pcendo cū posset eū occidere: z viros suos refrenando ab ei⁹ inuasiōe. z pz ꝛra bis excepta. e Ecce dies ⁊c. In scriptura pcedenti nō inuenit hoc. ꝙ doctores dicūt cōiter q̄ hoc fuit sibi dictū qn̄ fugiēs saul venit ad samuelē: vt ꝺcm est ꝙ. xix. f Percussit cor suū dauid. i. ꝺscia sua eū repbendit: z sic dauid est accusatiui casus: qz in hoc fecerat ir reuerentiā ip̄i saul: q̄ bon orand⁹ erat q̄diu in regno tolerabat a deo ꝑpt̄ qꝺ dicūt hebrei q̄ oꝺ circa mortē fuit punitus in silī. s. in vestib⁹ q̄b⁹ opt⁹ nō calefiebat: vt plenius videbit. j. iij. libro. g Vinit dñs ⁊c. vsq̄ ibi exclusive. Et ꝓfregit dauid ⁊c. nō est in hebreo nec in libris correctis. fuit em̄ q̄ꝺ apposit̄ ꝙ modū glose: z postea insertū ē ex tui ꝙ ignorātiā scriptor⁹ seu aliq̄z correctorum Cā aūt appositōis: ꝓma ꝙ modū glose vt credo fuit. qz j. xxvj. ca. oꝺ dixit ista vba in silū casu q̄ poterat inducere saul. b Surrexit aūt dauid, hic ꝓ̄r describitur dicte miseratiōis manifestatio: ꝙ h̄ q̄ oꝺ aliquantulū segnis saulē oñdit ei p̄t̄ē sue clamydis abscisam. ꝙ hoc manifeste declarans q̄ ita facilit̄ eū occidisset si voluisset. z ꝓ hoc ꝓbat falsita t̄ē vecch z alior q̄ accusabāt dauid erga eū z pz ĩra vsq̄ ibi.

i Elciscat ꝛc. min⁹ me ex te. h dixit zelo iusticie nō vindicte.

k Man⁹ aute mea ⁊c. null⁹ eī oz de ꝓpria iniuria sumere vindictā ꝙ se nisi incūbat sibi ex officio z tūc melius erit q̄ ꝙ alīū facere. vñ legitur de platone q̄ seruū suū peccātē ꝛ se cidit alteri puniendū ne ipe ꝙ ꝓpria iniuria motus mensurā ex cederet rōnis.

l Sicut z in ꝓuerbio ⁊c. i. vbo vulgari.

m Ab impīs egredit impietas. hoc em̄ dicebat q̄n̄ oñs q̄liquē malum sumebat vindictā de alio peiori vel eque malo: z qz dauid sentiebat se innocentē: nolebat q̄ talis vindicta ꝙ ipsum fieret de saule: ꝙ si deus vellet facere q̄ aliquem malū boiem faceret: sicut factū fuit postea: quia saul a philisteis fuit occisus: vt hi. xxxj. ca. hebrei aute dicūt h: sicut in ꝓuerbio antiquo oꝝ ⁊c. dicētes q̄ istꝺ ꝓuerbiū ē lex data deo: q̄ oꝝ antiqu⁹ dieꝝ: dan. vij. Accipiūt aūt hoc a lege Exo. xxj. vbi oꝝ de occiso a casu q̄ oñs tradidit eū in manu occidentis: qꝺ dicūt accidere ꝓpter peccatū occultū ipsius occisi: ꝙ q̄ erat dignus morte. Et ꝙ aliquo pctō occulto ipsi⁹ occidentis: ꝙ q̄ erat dign⁹ expelli ad tēs de sua ciuitate. s. vsq̄ ad mortem summi pontificis: et qz dicta pctā occulta nō ꝓnt vindicari ꝙ humanū iudicium: isto modo vindicantē diuinū: sed hoc dictum nō est semp verum: Iz aliquā possit contingere: quia frequenter contingit bon-

Scendit ḡ dauid inde: z habitauit in locis tutissimis engaddi. Cuncq̄z reuſus esset saul postq̄ ꝑsecut⁹ ē philisteos nūciauer̄t ei dicētes. Ecce dauid in deserto est engaddi. Assumēs ḡ saul tria milia elector̄ viroz ex oī isr̄l [b] prexit ad inuestigandū oꝺ z viros eius etiā sup abruptissimas petras que solis ibicibꝫ pateſt. [c] Et venit ad caulas ouiuz q̄ se offerebāt viāti: [d] erat q̄z ibi spelūca quā ingressus est saul vt purgaret ventrē Porro dauid z viri ei⁹ i interiori pte spelūce latebāt. Et dixerūt serui dauid ad eū. [e] Ecce dies de q̄ locutus est dñs ad te: ego tradā tibi inimicū tuū vt facias ei sic placuerit in oculis tuis. Surrexit ḡ dauid z p̄cidit oram clamydis saul silent. [f] Post hec pcussit cor suum dauid eo q̄ abscidisset oraz clamydis saul. Dixitq̄z adviros suos. Propicius sit mihi dñs ne faciam hanc rē dño meo christo dñi vt mittā manū meā in eū: qz xp̄c dñi ē. [g] Vinit dñs: qz nisi dñs pcusserit eū aut dies eius venerit vt moriat: aut descendēs in preliuz perierit ꝓpicius mihi sit dñs vt nō mittā manuz meā in xp̄m dñi. Et ꝓfregit dauid viros suos sermonibus istis: z nō ꝑmisit eos vt consurgerent in saul. Porro saul exurgens de spelūca pgebat cepto itinere. [h] Surrexit aūt dauid p⁹ eū z egressus de spelūca clamauit p⁹ tergū saul dicens. Domine mi rex. Et respexit saul pr⁹ se z inclinās se dauid ꝓnus in terrā adorauit. Dixitq̄z ad saul. Quare audis vba hoim loquentiū: oꝺ querit malū aduersuz te: Ecce hodie viderūt oculi tui q̄ tradiderit te dñs ī manu mea in spelunca: z cogitaui vt occiderē te: ꝙ pepcit tibi oculus meus. Dixi em̄. Non extendam manū meā in dñm meū: qz xp̄c dñi ē. Quinpotius pater mi vide z cognosce oram clamydis tue ī manu mea: quō cū preciderem summitatē chlamydis tue nolui extendere manū meā in te. Aduerte z vide q̄n̄ non est in manu mea malū: neq̄z iniq̄tas neq̄z peccaui in te. Tu aūt insidiaris aie mee vt auferas eā. Judicet dñs int̄ me z te: [i] et vlciscat̄ me dominus ex te: [k] manus aūt mea nō sit in te [l] sicut et in ꝓuerbio antiquo dicitur dicta ꝙ ipsum fieret de saule: ꝙ si deus vellet facere q̄ aliquem malū boiem faceret: sicut factū fuit postea: quia saul a philisteis fuit occisus: vt hi. xxxj. ca. hebrei aute dicūt h: sicut in ꝓuerbio antiquo oꝝ ⁊c. dicētes q̄ istꝺ ꝓuerbiū ē lex data deo: q̄ oꝝ antiqu⁹ dieꝝ: dan. vij. Accipiūt aūt hoc a lege Exo. xxj. vbi oꝝ de occiso a casu q̄ oñs tradidit eū in manu occidentis: qꝺ dicūt accidere ꝓpter peccatū occultū ipsius occisi: ꝙ q̄ erat dignus morte. Et ꝙ aliquo pctō occulto ipsi⁹ occidentis: ꝙ q̄ erat dign⁹ expelli ad tēs de sua ciuitate. s. vsq̄ ad mortem summi pontificis: et qz dicta pctā occulta nō ꝓnt vindicari ꝙ humanū iudicium: isto modo vindicantē diuinū: sed hoc dictum nō est semp verum: Iz aliquā possit contingere: quia frequenter contingit bon-

uū casuale absq; pcō occidentis vel occisi hoc ꝛemerente ſm diuina iudicia nobis occulta: oia tū ad bonū electoꝝ ordinanť. n Quē ꝓsequeris. q. d. vile est tibi me ꝓsecť: etiā dato q; essem nocens: cū sim nulli⁹ momenti respectu tui. o Cū aūt cōpleſſet. Hic ꝓñr ponit ipsius saulis rñsio: q; ꝓuict⁹ ꝛ ꝓfus⁹ de sua nequitia dixit. p

Justior me est. ista est cōparatio abusiua: ac si diceret nix est albior coruo.

q Quis ei cuꝫ inuenerit ꝛc. q. d. hoc null⁹ facet nisi cēt valde bonus et ꝓfect⁹: et iu boc confiteť ipm dauid eē digū regno: ideo subdiť. r Et nunc scio ꝛc. Dicūt aūt aliq; hebrei q; hoc sciuit p signū sibi datū a samuele. qz ille regnaret post eū q; scinderet ꝛstem ei⁹ ꝓut fuit dictū ca. xv.

s Jura mihi i dño ꝛc. vidēs eū ꝓnuꝫ ad misericordiā: habita p se misericordia: petit aliā p semine suo.

t Et iurauit dō. tanq; ꝓnus ad misericordiā v Abiit ḡ saul ꝛc. penitēs de ꝓsecutione dauid sed hoc tm̄ fuit ad horā: vt ex sequētib⁹ patebit. Videretur forte alicui q; dō pecauit iurādo facere misericordiam ipi sauli cū sciret eū eē a dño reprobatū. Itē q; istō iuramentū transgressus fuit: ꝛ vf qz. vñ. viros de filiꝫ saul tradidit crucifigēdos: vt bi. j. q. li. xxj. cap. Ad primū dicendū q; dō nesciuit saul reprobatū simplr. s. q̄tū ad vitā eternā: ſ tm̄ respectu regni ꝛpalis nō aūt p iuramentū suū ꝺcessit filiꝫ saul q; regnarēt ſ solū viuerēt: qd̄ poterat stare absq; hoc q; regnarent: ꝓť qd̄ iurando nō peccauit imo op⁹ ꝓfectionis fecit: ſm illud Mat. v. Benefacite bis q̄ oderūt vos ꝛc. Silr nō fuit transgressus iuramentū: qz in oi iuramento wlūtas superioris intelligiť excepta ꝛ maxime ipsius dei: de cui⁹ voluntate expressa fuit punita posteritas saul ꝓpē gabaonitas: que punitio nō debebat fieri p penā pecuniariam. ſ p mortē saltē aliq̄ꝫ: ꝛ iō nō peccauit tradēdo illos septem viros crucifigendos: nec p hoc fuit delecta posteritas saul: qz dauid reseruauit miphiboseth: vt ibidē bī q̄ descendit de saul p ionathan filiū eius.

Capitulum. xxv.

Mortu⁹ē aūt samuel. Hic ꝓñr ponit ꝺcōs ꝓuentus p mortē iniq; nabal: q̄ diuina vltione mortuus est: eo q; ꝓuocauerat dō ꝛ seruos ei⁹ inimicū suū: ꝛ dauid ꝛ viri ei⁹ ascēderūt ad montiora loca.

Capi. xxv.

Mortu⁹ē aūt samuel ꝛ congregat⁹ est vniūsus isrl: ꝛ planxerūt eū nimis: ꝛ sepelierūt eū in domo sua in ramatha. Cōsurgensq; dō descēdit in desertū pharan.

c Erat aūt vir q̄spiā i solitudine maon ꝛ possessio ei⁹ in carmelo: ꝛ hō ille magn⁹ nimis: erātq; ei oues tria milia ꝛ mille capre. Et accidit vt tonderet grex in carmelo. Nomen aut ē viri illius erat nabal: ꝛ nomen uxoris ei⁹ abigail. d Eratq; mulier illa prudentissima ꝛ speciosa. e Porro vir ei⁹ durus f et pessim⁹ ꝛ malicios⁹. g Erat aūt de genere chaleph h Cū aūt audisset dauid in deserto q; tonderet nabal gregē suū misit decē iuuenes ꝛ dixit eis. Ascendite in carmelum ꝛ venietis ad nabal: et salutabitis euꝫ ex nomine meo pacifice: ꝛ sic dicetis. Sit frātribus meis et tibi pax et domui tue pax: et omnibus quecūq; habes sit pax.

i Congregatus est vniuersus ꝛc. de morte nabal nullus planctus scribiť. Sz h oriť qō quō scōs liber regum dicit ipsius samuelis sicut et primus cum tamen ab isto loco et deinceps nō potuerit scribere. s. p⁹ mōtē suā. Ad qd̄ dicit q; vnus de discipul⁹ suis reliquum scripsit: qui ab aliq̄bus dicit fuisse nathan ꝓpheta: et iō ascribit samueli: sicut factum discipuli magistro.

c Erat aūt vir ꝛc. Hic ꝓñter agit de ipso nabal vbi primo describitur nabal ꝛ abigail ꝓsonalis ꝺditio: secundo ipsius dauid curialis petitio. ibi. Cuꝫ ergo audisset. tercō rusticana responsio ibi. Respondēs autez. quarto abigail ꝓuida obuiatō. ibi Abigail aūt. quinto circa nabal diuina vltio. ibi. Diluculo autez. Circa primū dicitur.

c Erat autem vir quispiā in solitudine maon. li solitudine nō est in hebreo nec est de textu. q̄a ſm q; dicit liber de quest⁹ionib⁹ hebraicis manebat in ciuitate maon. Sed eius animalia erant in monte carmelo vbi habebat domuꝫ ꝓ pastoribus ꝛ pecoribus ad quē venit p tondendis ouibus cū vxore sua. Sciendū aūt q; iste carmelus est mons in sorte iude. Ali⁹ aūt carmel⁹ vbi helyas interfecit sacerdotes baal est in tribu isachar: exp̄mitur nomen viri et vxoris: cū dī. Nomen aūt ꝛc. et cōditio vtriusq;: cum dicit.

d Eratq; illa mulier prudentissima ꝛ speciosa. et sic erat mente ꝛ corpore gratiosa.

e Porro vir eius durus. ad ꝓpositum. f Et pessim⁹ ꝛ malicios⁹. ad iniuriandū ꝓximū ꝛ decipiendū.

g Erat aūt de genere chaleph. hoc aūt nō addit ad designandū q; chaleph fuerit talis: qz fuit virtuosus ꝛ bonus vt patet Num. xiij. ꝛ Iosue. xiiij. Sed ad ostendendū q; nabal erat de tribu iuda sicut ꝛ dauid: et ideo grauius peccauit ipsum vituperando.

h Cum autem audisset. Hic consequenter ponit ipsius dauid curialis petitio: quod patet ꝓmo ex amicabili salutatione cū dī. Et salutabitis eū ꝛc. hoc aūt qd̄ ibi sequitur Et multū annis saluos faciēs tuos ꝛ omnia tua. non est in hebreo. Scdo ex rōnabili allegatione: vbi tangunť q̄nq;

rationes quibus nabal debebat inclinari ad erauditionē petitōis. Prima est q3 dō ⁊ viri ei⁹ pacifice ꝓuersati fuerant cū pastorib⁹ nabal: ⁊ possent oi die accipe qđ bēāt. ⁊ h notat cū dr. i Mūcq eis molesti fuim⁹. scđa q3 eos ⁊ gregē secure seruauerāt a feris ⁊ predonib⁹: ⁊ hoc notatur cū dr. k Nec aliqñ defuit eis q̄cq̄ de grege ꝛc. p̄dones ei nō audebāt illuc accedere timore ipsius dō: vñ dr infra. Erant nobis ꝑ muro. tercia est humilis modus petendi: ibi.

l Mūc ḡ inueniāt pueri tui grāz ꝛc. cū tñ dauid ō iure posset accipe ꝑ sua voluntate cū esset rex inunctus ⁊ in necessitate positus: ḡrta est rōne dici festiui: cum dicit.

m Jn die em̄ bona ꝛc. faciebāt em̄ hebrei festū magnū tonsoribus suis: et pastorib⁹ in die tōsionis ouiū: in memoriā patriarchatū q̄ fuerant pastores ouiū: vt habet Gen. xxxvij. ⁊ talib⁹ dieb⁹ solent hoies magis ee curiales. quita rō accipit ex pte rei petite: quaz simpliciter posuit i voluntate nabal q̄ tū ad qualitatem ⁊ quantitatē qđ notat ibi. Qđcūq; inuenerit manus tua ꝛc. n Rūdens aūt nabal. Hic ponit rusticana responsio: q3 nō solū negauit qđ petebatur: ꝫ etiā a vituperijs inchoauit dicēs. o Quis ē dō: q. d. nullius valoris: q3 descēdit de alieni gena muliere. s. de ruth moabite: ⁊ nō solū vituparit dō: ꝫ ⁊ viros ei⁹ dicēs. p Hodie increuerunt ꝛc. ita q̄ notauit eos de seruilitate ⁊ malignitate, ꝑ quam fugitiui essent. q Tollā ḡ ꝛc. q. d. nō debeo facere.

r Et aq̄s meas. i. pot⁹ meos. q3 frequenter in scriptura noie aq̄ intelligit ois potus: sicut noie panis ois cib⁹: vñ iij. Reg. vj. dr. Pone eis panē ⁊ aquā: ⁊ subdit ibi. Et apposita ē eis mag̃ cibo3 ꝑpatio. s Regressi sunt ꝛc. vacui ⁊ vituperati. t Tunc ait dauid. merito ꝓuocat⁹.

v Accingat vnusq̄sq; ꝛc. ad accipiendū vindictā de tam vili rustico. x Abigail aūt. Hic ponit ipsi⁹ abigail prudens obuiatio: ⁊ secundo ipsius dauid pacificatō ibi. Cū aūt vidisset. Circa primū premittit facti notificatio ipsi abigail ꝑ vnū de famulis suis dicentem ei,

Et multis annis saluos faciens tuos ⁊ oia tua. Audiui q̄ tonderēt pastores tui greges tuos q̄ erāt nobiscū in deserto. l Munq̄ eis molesti fuim⁹: k nec aliqñ defuit quicq̄ eis de grege oi tēpe q̄ fuerūt nobiscū in carmelo. Jnterroga pueros tuos: ⁊ indicabūt tibi. l Mūc ḡ inueniant pueri tui grāz in oculis tuis. m Jn die em̄ bōa venim⁹ ad te. Qđcūq; inuenerit man⁹ tua da seruis tuis ⁊ filio tuo dauid. Cūq; venissent pueri dō: locuti sūt ad nabal oia verba h̄ ex nomie dauid: ⁊ siluerūt. n Respondēs aūt nabal pueris dauid ait. o Quis ē dauid ⁊ q̄s ē fili⁹ isai: p Hodie increuerūt serui q̄ fugiunt dños suos. q Tollā ḡ panes meos ⁊ aq̄s meas ⁊ carnes pecoꝝ q̄ occidi tōsoribꝫ meis ⁊ dabo viris quos nescio vnde sint. s Regressi sūt itaq; pueri dō ꝑ viā suā: ⁊ reuersi venerūt ⁊ annunciauerunt ei oia ꝟba que dixerat nabal. t Tūc ait dauid pueris suis v Accīgat vnusq̄sq; gladio suo. Et accincti sunt singuli gladijs suis. Accinctus q̄q; est ⁊ dō ense suo: ⁊ secuti sūt dauid q̄si q̄dringenti viri. Ꝑo3 ducenti remanserūt ad sarcinas. x Abigail aūt vxor nabal nūciauit vnus de pueris suis dicēs. y Ecce misit dō ꝛc. vbi patit defectū victualiū.

z Et benedicerent dño nostro. cū curialiter salutando: ⁊ eius beneficiū humiliter petendo. Cetera patent ex predictis vsq; ibi. a Considera ꝛc. ꝑ cauendo tibi ⁊ domui tue. b Qm̄ completa est ꝛc. q3 in promptu est vindicta de malicia sua. cognoscebat. n. iste aiositatē dauid ⁊ viroꝝ ei⁹.

c Et aduersus domū tuam. i. in omnes nos redundabit istud malū q̄uis sim⁹ innoxij.

d Et ipse fili⁹ ꝛc. q. d. ideo dico tibi hoc. q3 marit⁹ tu⁹ verbum meū nō recipere ꝫ magis furere e Festinauit igit abigail. ad ꝑcauendū malū predictū ⁊ patz litera vsq; ibi.

f Viro aūt suo. ꝛc. q3 ꝑ auaricia ⁊ nequitia sua totum impediuisset. g Et descenderet ad radices montis ꝛc vbi inter duos mōtes erat vallis media ad quam descendebat dauid ex pte vna ⁊ abigail ex opposita ⁊ sic obuiabant mutuo.

b Et ait dauid vere frustra seruaui ꝛc. Jsta dixit dauid audita relatione nūciorum: ꝫ hic ponitur per recapitulationē: vt dicunt alij: vel ꝑcedendo q̄ viaz dicebat hoc vir suis: vt dicūt alij: et forte vtrūq; potuit esse.

i Hec faciat dñs inimicis dauid ꝛc. hic ē modus iurandi per execrationē. qñ aliquis sibi imprecatur malum futurum nisi impleatur verbum suum: ⁊ ideo hic ꝓ ipso dauid accipiuntur inimici Dauid. aliter iuramentum esset nullum: sed magis derisorium: sicut et supra. xx. ca. in consimili ponunt inimici dauid ꝑ ipso dauid. vt ibidem dictū fuit.

k Mingentē ad parietē. i. canē q̄ leuato crure mingit ad parietē. Dicunt etiā hic aliqui q̄ ꝑ mingentem ad parietē intelligit infirmus, q̄ nō pōt surgē ⁊ iō facit vrinā in lectū ⁊ pietē: ⁊ sic esset intellect⁹ verbi q̄ nō deceret viro ⁊ a iali: q3 etiam canis qui ꝓpter vilitatem non esset tangendus: et infirmus cui ꝓpter infirmitatē esset

parcendū: nō euaderēt manū meā. Alij vō dicunt q̄ p mingentē ad pietē intelligit̄ oīs masculos: qz mingit cre ctus z sic est intellectus vbi q̄ dō intēdebat interficere omnes viros nō aūt mulieres. a Cū aūt vidisset. Hic p̄m ponit̄ ipsi⁹ dō pacificatio: vbi p̄mo p̄emittit̄ ipsi⁹ abigail dep̄catio: secūdo ipius dō acceptatio: ibi. z ait da. uid. Dep̄catō aūt abigail oī dit̄ acceptabil': p̄mo ex sui būlitate i facto: cuz dicit̄. Et p̄cidit cor ā dauid dē. z verbo cū subdit̄

b Et dixit: in me dē. i. pata sum recipe quācūq; vindictaz p̄ maritī mei iniq̄tate Scdo oīdit̄ dep̄catō abigail acceptabilis ex rationabili allegatione: cū dr.

c Loquat̄ dē. vbi p̄mo allegat viri sui stulticiam: z dō factū suū viro p̄udenti nō est accipiendū cordi. et hoc est qd dr.

d Me ponat oro dñs me⁹ rex cor suū dē. qz p̄m nomē suū stult⁹ ē. nabal em̄ stultus interp̄atur q.d. stult⁹ est re z noie: scdo allegat suā ignorantiā dicens.

e Ego aūt ancilla tua dē. q. d. si em̄ vidissez fuissēt gratiosē recepti nec recessissent vacui: tertiō allegat diuinam clementiaz que pata est semp p̄cere dicens.

f Hunc g̃ dñe mi dē. q. d. verū est q̄ deus viuit z tu viuis: ita diuina clementia factum est vt venirem obuiaz tibi ad impediendū ne venires ad effundēdū sanguinē. g Et saluauit manū tuā tibi. s. innocentem. solus em̄ nabal erat culpabilis: cum quo fuissent occisi innoxij. h Et nūc fiāt dē. s. fatui improuidi in factis suis. Ra. sa. dicit q̄ abigail hoc dixit p̄ spiritū p̄phetie significans q̄ nabal cito morerē.

i Quapropter suscipe bñdictionē hanc. i. exeniū.

k Auferiniq̄tatē dē. recipiēdo exeniū in signū remissionis offense: quam abigail sup se accepat dicens. Sit me dñe mi hec iniquitas: vt p̄dictum est: ḡrto allegat regni dignitatē quā p̄secutur⁹ erat dō: q̄ idē dignitas exigit in hōte innocentiā: z hoc est qd dr.

vsq; mane[k] mingentē ad parietē. [a] Cū aūt vidisset abigail dauid: festinauit z descēdit de asino: et p̄cidit cor ā dauid sup faciē suā: z adorauit sup t̄rā: z cecidit ad pedes eius: [b] z dixit. Jn me sit dñe mi h̄ iniq̄tas. [c] Loq̄tur obsecro ancilla tua i auribꝰ tuis: z audi v̄ba famule tue. [d] Me ponat oro dñs meus rex cor suū sup virum istū iniquuz nabal: qm̄ s̄m nomen suū stult⁹ est: z ē stulticia cū eo. [e] Ego aūt ancilla tua nō vidi pueros tuos dñe mi q̄s misisti. [f] Nunc g̃ dñe mi viuit dñs z viuit aīa tua: q̄ phibuit te ne venires in sanguinē: [g] z saluauit manū tuā tibi. [h] Et nūc fiāt sicut nabal inimici tui et qui q̄rūt dño meo malū. [i] Qua propter suscipe benedictionē h̄āc quaz attulit ancilla tua tibi dño meo: z da pueris q̄ sequunt̄ te dñm meū. [k] auferiniq̄tatē famule tue. [l] Faciens em̄ faciet dominꝰ tibi dño meo domū fidelez. [m] q; p̄lia dñi dñe mi tu p̄liaris. [n] Malicia g̃ nō inueniatur in te oīb⁹ diebꝰ vite tue. Si em̄ surrexerit aliquādo homo p̄sequens te vel querens aīam tuā: [o] erit aīa dñi mei custodita quasi in fasciculo viuentiū apud dominū deū tuū. [p] Porro inimicoz tuoz aīa rotabit̄ q̄i in impetu z circulo funde. Cū g̃ fecēit tibi dñs dño meo oia b̄ que locut⁹ est bona de te: z p̄stituerit te ducē sup isr̄l: [q] nō erit tibi h̄ in singultum z in scrupulū cordis domino meo q̄ [r] effuderis sanguinē innoxiū: [s] aut ipe te vlt⁹ fueris. Et cū bñfecerit dñs domino meo: recordaberꝰ ancille tue z tu bñfacies ei. [t] Et ait dō ad abigail. [u] Benedict⁹ dñs deus isr̄l: q̄ misit te hodie in occursuz meū: z bñdicta tu que phibuisti me hodie venire ad sanguinē: z vlcisci me manu mea. Alioquī viuit dñs deus isr̄l q̄ phibuit me ne malū facerē tibi: nisi cito venisses i occursuz mihi: nō remāsisset nabal vsq; ad lucē matutinā mingens ad parietē. Suscepit g̃ dauid de manu ei⁹ oia q̄ attulerat ei: dixit ei. [x] Vade pacifice i domū tuā. [y] Ecce audiui vocē tuā: [z] z honorauī faciē tuā. Venit aūt abigail ad nabal. Et ecce erat ei cōuiuiū i domo ei⁹ q̄si conuiuiū regis: z cor nabal iocundū. Erat. n. ebri⁹ nimis: [z] z nō indicauit ei v̄bū pusillus aut grāde vsq; mane. [a] Diluculo aūt cū digessisset vinū nabal indicauit ei vxor sua v̄ba h̄ [b] Et emortuū ē cor ei⁹ intrī-

l Faciens em̄ dñs tibi dē. tradendo tibi regnum.

m Quia p̄lia dñi. i. ad dei bonorē z cōem vtilitatē ppli

n Malicia g̃ dē. q. nō decet tantā dignitatē. quinto allegat p̄tectione diuinā: q̄ p̄tegit s̄m miseri cordiam dicēs. Si em̄ surrexerit aliqñ hō p̄sequens te dē. sequitur.

o Erit aīa dñi mei custodita dē. i. a deo p̄tegeť ↄ omnes insidias malorū. Dicūt hic aliq̄ q̄ loquit̄ metaphorice: q̄ sicut ramusculi alibi transplātandi vel inserendi in fasciculo liganť: z in aqua ponunť: z postea transplantanť vel inserunť. sic iusti in p̄senti vita p̄uāť in būore gr̃e: vt transplantenť in terra viuentiuz p̄ adeptionem glorie: de qbus reputabat ip̄z dauid.

p Porro inimicoz tuoz aīa rotabit̄ dē. i. volueť per vicia diuersa z mala quouscq; p̄ueniať ad penaz gebenne. sexto allegat pacez p̄scientie ipsius dauid futurā cū dicit̄ Cum g̃ fecerit dñs tibi dē. sequitur.

q Non erit tibi hoc in singultū dē. id est in merorē animi z conscientie remorsum.

r Qz effuderis sāguinē innoxiū. q̄tū ad familiā nabal.

s Aut ipse te vlt⁹ fueri de ipso nabal: qđ nō decet vt aliqs vlciscať se manu p̄pria: vt dictum fuit ca. p̄cedēti.

t Et ait dauid. Hic p̄ñter ponitur ipsius dauid acceptatio: vbi p̄mo regratiať deo dicēs.

v Benedictus dñs deus meus dē. qz eius p̄uidentia et dispositione abigail occurrit dauid ad ipsuz pacificandū secundo ipsi abigail dicens. Et benedictum eloquium tuum dē. et patet litera vsq; ibi.

x Vade in pace. al's pacifice. q. d. pacificatus sum tibi z domui tue. y Ecce audiui vocem tuā. i. exaudiui dep̄cationem tuam. z Et honorauī. accapiēdo exeniuz de manu tua: z sic non feci tibi verecundiam repellendo in aliquo petitionem tuam.

z Et nō indicauit ei verbum: prudenter em̄ expectauit tp̄s in quo esset extra ebrietatē. a Diluculo aūt. Hic p̄ñr describit̄ diuina vltio circa ip̄m nabal cū dicit̄.

b Et emortuū est cor ꝛc. ex vehementia timoris ꝓcepti de dauid. c Cunqꝫ ptrāsissent.x. dies. Dicit Ra. sa. q̄ tot dieb⁹ languit quasi mortuus: eo q̄.x. iuuenes missos a dauid ꝓfuderat. d Percussit dñs nabal. et q̄ patz q̄ nō fuit mortu⁹ morte nāli: ꝫ accelerata vltōne dei.

e Qđ cū audisset dauid: mortuū nabal tali diuina ꝓcussione. f Ait bñdictus dñs ꝛc. applaudēs diuine iusticie: ꝑm illud Ps. lviij. Letabit̄ iust⁹ cū viderit vindictā ꝛc. Nō aūt gaudebat de morte nabal zelo vindicte.

g Misit ḡ dauid ꝛc. q̄ nūcios missos b Ut sumeret eā sibi vxorem. q̄ sciebat eā ee pulcrā et prudentē ꝛ diuitez vt ptz ex ꝓdictis. sequitur.

i Que ꝓsurgens adorauit. s. dñm de tāto bñficio q̄ dauid in regē electus a deo petebat eam ꝓ vxore: ꝓpter qđ respōdit humiliter valde dicens. Ecce famula tua sit i ancillā ꝛc.

k Sz achinoez ꝛc. vī q̄ fecerit contra mandatuz dñi: Deut. xvij. vbi dicitur q̄ rex ꝓstitutus de isrl nō debeat sibi multiplicare vxores. Dicenduz q̄ illud intelligitur de vxoribus alienigenis inclinātib⁹ animi ad idolatriam: sicut ptigit salomoni: vt hr. j. eccō libro xj. ca. hoc aūt nō fecit dauid.

l Saul aūt dedit michol filiā suā ꝛc. Dicūt hebrei q̄ iste fuit legisdoctor: et iō lz accepit michol ad obediendū sauli: ꝛ vt honorarek tanqꝫ gener regis: nō tn cognouit eā. q̄ sciebat eā ee vxorē dauid: q̄ ipam nō repudiauerat. ꝓpe qđ dō postea recepit eā: q̄ tn nō accepisset eā si fuisset ab eo cognita: sicut non fuit ingressus vltra ad vxores suas qs cognouit absalon vt habek infra ij. lib. ca. xx.

¶ In ca. xxv. vbi dick in postilla. Et erit aia dñi mei cu-stodita quasi in fasciculo viuentiū. ¶ Additio.

a Ec verba nō videnk ꝓprie posse declarari nisi metaphorice: vñ ꝛ in glo. ordinaria plura notabilia bonunk: inter q̄ sic dicit. Pulcerrima ꝓpatiōe statuz iustoꝝ ꝛ reprobozꝝ decernit: ꝛ infra hos fasciculos illos lapidi funde assimilat. Fasciculus em̄ astringik vt ꝓseruek: lapis in funda ponik vt abiciak. Sic em̄ electi, tribulatōnum pressuris astringunk: vt in his admoniti armis adinuicē mutua charitate nectēk: et adunati in manu redēptoris ꝓpetuo ꝓseruenk. Reprobi quantō latius volupratibus suis reuoluunk tāto longius a diuine visionis gloria pduciunk. Ipsi enim de manu domini repulsi sunt.

Caplm. xxvj.

Et venerunt zipbei ad saul i gabaa dicentes. Ecce dō absconditꝰ est i colle achille q̄ e ex aduerso solitudinis. Et surrexit saul: secus: ꝛ factꝰ e q̄ lapis. c Cū ꝫ ptrāsisset. x. dies ᵒpcussit dñs nabal: ꝛ mortuꝰ e. c Qđ cū audisset dauid mortuuz nabal: f ait. Bñdictꝰ dñs q̄ iudicauit causaz obprobrij mei de manu nabal: ꝛ fuuz suū custodiuit a malo ꝛ malicia nabal reddidit dñs in caput eiꝰ. g Misit ḡ dauid ꝛ locutꝰ est ad abigail. b vt sumeret eā sibi i vxorē. Et venerunt pueri dauid ad abigail in carmelū: ꝛ locuti sūt ad eā dicētes. Dauid misit nos ad te vt accipiat te sibi in vxorē. i Que ꝓsurgēs adorauit ꝓna i terra ꝛ ait. Ecce famula tua sit in ancillā: vt lauet pedes ꝛuoꝝ domini mei. Et festinauit ꝛ surrexit abigail ꝛ ascēdit sup asinū: ꝛ q̄nqꝫ puelle ierūt cum ea pedisseque eiꝰ. Et secuta est nuncios dō: ꝛ facta est illi vxor. k Sz ꝛ achinoem accepit dō de iezrael: ꝛ fuit vt ꝫ vxor eiꝰ. Saul aūt dedit michol filiā suam vxorē dauid falthi filio lais. q̄ erat de gallim.

¶ Ca. xxvj.

a Et venerūt zipbei ad saul i gabaa dicentes. Ecce dō absconditꝰ est i colle achille q̄ e ex aduerso solitudinis. Et surrexit saul: ꝛ descendit in desertū ziph. b ꝛ cū eo tria milia viroꝝ de electi isrl: vt querēt dauid in deserto ziph. Et castrametatus saul i gabaa achille: q̄ erat ex aduerso solitudis in via. Dauid aūt habitabat in deserto. c Videns aūt q̄ venisset saul: post se in desertū: d misit exploratores ꝛ didicit q̄ illuc venisset certissime. e Et surrexit dō clā: et venit ad locum vbi erat saul. Cunqꝫ vidisset locuz in quo dormiebat saul ꝛ abner filius ner ꝑnceps militie eiꝰ: ꝛ saulē dormientē in tentorio: ꝛ reliquū vulgꝰ ꝑ circuitū eius: e ait dauid ad achimelech etheū et abisai filiū saruie frēm ioab dicēs Quis descēdz mecū ad saul in castra? Dixitqꝫ abisai. Ego descēdā tecū. Venerūt ḡ dauid ꝛ abisai ad populū nocte: ꝛ inuenerūt saul iacētē ꝛ dormientē in tentorio et hastā fixā in terra ad caput eiꝰ: abner aūt ꝛ ꝑplm dormientes in circuitu eiꝰ. f Dixitqꝫ abisai ad dauid. Conclusit deus inimicū tuū hodie in manus tuas. Nunc ergo ꝑfodiam euz lancea in terra semel: b ꝛ secūdo opus nō erit. i Et dixit dauid ad circa dauid. ꝑ q̄ saulez itez in manu sua tradidit. vt sic dauid innocētia ꝛ saul nequitia plen⁹ appareret. et diuidik in tres ptes. q̄ ꝓmo saul manib⁹ dauid exponik. scdo ꝓpositus custoditur. ibi. Dixitqꝫ Abisai. tercio a dauid cōuincik. ibi. Cūqꝫ transisset. Circa primū dick.

a Et venerūt zipbei ad Saul isti iam ante dauid accusauerāt sauli: vt habituz est ꝛ. xxiij. et iō timentes ne dauid post saul regnaret: et ꝑ cōsequens eoꝝ ꝑditōnē punire: ꝓpter q̄ soliciti erant de captione dauid vt morerek.

b Et cū eo tria milia ꝛc. s. ad tollendū.

c Videns aūt ꝛc. i. cognoscēs. q̄ nuncij sibi dicētē: q̄ ꝓcessus regis cū tali multitudine bellatorum nō pōt latere. d Misit explōatores. vt sciret certitudinaliter tps ꝛ locū vbi castra ponere.

e Et surrexit dauid clam. i. absconditē: ꝛ mutato habitu ne cognosceretk: sicut alexander magn⁹ fuit in castris ꝓxi regis ꝑsarū ad explorandū: ꝓut hī in hystoria ipsius.

f Ait dauid ad achimelech ꝛc. Dauid em̄ habuit duas sorores: vna earꝫ vocata est abigail: de qua natꝰ fuit amasa ꝑnceps militie absalon: vt habek infra. ij. lib. xvij. ca. Alia saruia de qua natus est Joab et abisai: et sic isti erant nepotes dauid.

g Dixitqꝫ ad dauid abisai ꝛc. accepit licentiam interficiendi saul: quia sciebat q̄ dauid non interficeret eum manu ꝓpria.

b Et secundo opus non erit. ita vno ictu interficiaz eum ꝑfecte q̄ non oportebit vltra manum apponere. ꝛ sic poterimus recedere expedite.

i Et dixit dauid. Hic consequenter saul per dauid a morte ꝓtegitur cum dicitur. Ne interficias eū. cuius

cã subdit. l Quis ẽm extendet ꝛc. volebat ẽm vaquid psone ipsi⁹ referre ꝯ diu a deo tolerabat in regno. io subdit. m Viuit dñs ꝛc. i. p viuentẽ deũ.
n Quia nisi dñs percusserit eũ. aliqua pestilẽcia vel infirmitate accelerans mortẽ eius. o Aut dies ꝛc. s. vltima.
p Ut moriat scz morte naturali. aut in pliuz descẽdẽs pierit gladio. istis tribus modis poterat mori. p ꝫ intẽdit dauid dicere q nullo mõ volebat esse cã efficiẽs mortis sue. nisi forsitan se defendẽdo ita q nõ posset aliter euadere.
r Nũc g tolle hastaz ꝛc. i. fixa in terram ad caput lectuli. vt si esset necesse statim posset eã accipe. erat etiã in pte superiori signũ armoꝝ regis ad significãdũ locũ regiũ.
s Et cyphum aq. in hebreo br Et phialã aque z forsitã erat aq̃ rosacea. ad refrigerium caloris. vl aqua simplex ad ablutionem manuũ regi q̃ surgẽt de sono.
t Et non erat quispiã q̃ videret. cuius cã subdit. Quia sopor dñi. i. somn⁹ gratuis a deo immissus.
v Irruerat super eos vt sic dauid sine periculo recederz. z p hastam acceptã z vas aque suã declararet innocẽtiã. z saul de neglẽcia puniceret.
x Cũq; trãsisset dauid et viri e⁹ a dauid puniunt. q. p̃mo viri saul puniũt de negligẽtia cũ subdit.
y Clamauit dauid ad pplm cum iam esset sic elõgatus z in tuto loco positus q viri saul non possent capere eum. z primo cõuincit abner singulariter cum subdit.
z Quare ergo nõ custodisti ꝛc. q. erat princeps militie. z custos dor principalis psone regie.
a Ingressus est ẽm vnus ꝛc. Iste fuit abisai qui voluit eũz interficere. vt p̃dictũ est. sedo arguit oẽs alios dicens. b Viuit dñs q. filij mortis estis ꝛc. i. digni morte. p̃ur. pbat dictũ suũ p euidens signũ dicens.
c Nunc ergo vide ꝛc. q boc ẽm patebat q ille q̃ hastaz abstulit regẽ interficere potuit. o Cognouit aũt saul

abisai. Ne interficias eum
l Quis eĩ extẽdet manũ suã in xp̃m dñi: z innocens erit Et dixit dñs. m Viuit dñs:
n q. nisi dñs percusserit euz
o aut dies ei⁹ venerit p vt moriat: aut in pliuz descẽdens pierit ꝓpitius mihi sit dñs ne extendã manũ meam in xp̃m dñi. r Nũc igit tolle hastam q̃ est ad caput eius et cyphũ aque: z abeam s. Tulit igit dauid hastam e z cyphuz aque q̃ erat ad caput eius: z abierũt. t Et nõ erat q̃squ q̃ videt z itelligẽt z euigilaret: ꝫ oẽs dormiebãt: q. sopor dñi v irruerat sup eos x Cunq; transisset dauid ex aduerso: z stetisss in vertice mõtis delõge: z esset grãde intuallũ int eos y clamauit dauid ad pplm et ad abner filium ner dicẽs. Mõnerñ debis abner: Et rñdens abner ait. Quis es tu qui clamas z inq̃etas regẽ: Et ait dñs ad abner. Munq̃d non vir tu es: z q̃s alius sicut tui in isrl: z Quare ergo nõ custodisti dñm tuũ regẽ: a Ingressus est ẽm vnus de turbavt interficeret regẽ dñm tuũ. Non est bonũ hoc q̃ fecisti b Viuit dñs: q̃m filij mortis estis vos: q. non custodistis dñm vr̃m xp̃m dñi c Nunc ergo vide vbi sit hasta regis: et vbi sit cyphus aque q̃ erat ad caput eius. d Cognouit aũt saul vocez dauid: z dixit. Munq̃d vox tua fili mi dauid: Et ait

dauid Vox mea dñe mi rex Et ait. Quã ob cãz dñs meus psequit̃ seruũ suũ: Quid feci aut q̃ malum ĩ manu mea. Nũc ergo audi oro dñe mi rex verba serui tui. Si dñs incitat te aduersuz me f odoretur sacrificium: g si autez filij hoĩm b maledicti sunt in conspectu dñi i q̃ eiecerunt me hodie k vt nõ habitem in hereditate dñi l dicentes: m vade serui dñs alienis: z nunc nõ effundatur sanguis xp̃i in terra coram dño: o q. egressus est rex isrl vt querat pulicem vnũ: p sicut psequit̃ pdix in montibus. Et ait saul. q Peccaui Reuertere fili mi dñe. Me quaq; ẽm vltra tibi malefaciam eo q̃ pciosa fuerit aia mea in oculis tuis hodie. Apparet ẽm q̃ stulte egerĩ z ignorauerim m̃ta nimis. Et respondens dauid ait. Ecce hasta regis transeat vnus de pueris regis z tollat eam. Dñs aũt retribuet vnicuiq; sm iusticiam suaz et fidem. Tradidit enim te dñs hodie in manũ meã et nolui extendere manũ meã in xp̃m dñi. Et sicut magnificata ẽ aia tua hodie ĩ oculis meis: sic magnificet aia mea in oculis dñi: z liberet me de oi angustia. Ait ergo Saul ad dauid. Bñdictus tu fili mi dauid z quidẽ faciẽs facies: z potẽs poteris Abijt aũt dñs in viam suã z saul reuersus ẽ in locũ suũ.

Dic p̃ur cõuincit saul de malicia. q. psequebat dauid sine cã. Et p ꝫ lra vsq; ibi.
e Si dñs incitat ꝛc. s. ad me psequendũ.
f Odoret sacrificiũ. i. paciẽtia mea in psecutiõe ista sit accepta coraz deo. ac si offerẽ holocaustum ad altare suũ
g Si aũt filij hominum. incitãt te. ad hoc sicut faciebat deceb z sui cõplices.
b Maledicti sũt in ꝓspectu dñi. cuius rõ subdit.
i Qui eiecerunt me hodie. i. in p̃tipe. Ut nõ habitẽ ꝛc. i. vt nõ habitẽ pacifice in terra p̃missionis. vbi vigebat cultus diuinus vt possem illuc accedere z debita sacrificia offerre l Dicẽtes. facto.
m Vade serui dñs alienis. q. illi q̃ ꝓpter psecutionẽ cogunt̃ intrare terrã ydolatrie subdita exponunt̃ pctõ ydolatrie eo q̃ ab ydolatris ad hoc defacili inclinant̃: et aliq̃n violẽtie pena cogunt̃.
n Et nũc ꝛc. i. in terra in qua colit̃ deus. q. d. melius ẽ q̃ fugã ꝓpter psecutõis atrocitatẽ.
o Quia egressus ꝛc. i. boiem nulli⁹ momenti.
p Sicut psequit̃ pdix. hebrei dicũt quoquim q̃ ẽ auis insequens muscaz vel aliã rem vilem et cõsonat lr̃e p̃cedenti vt p ꝫ tam rõne sue q̃z rõe significati huius dictionis Persequit̃. qđ est in sensu actiuo. sm translationẽ nr̃o nostrã oportet dicere q li psequit̃ habet hic sensum passiui. vt sit sensus. Sic me psequit̃ rex isrl sicut pdix psequit̃ ab aucupe. i. fugat̃ vt capiat̃. z ẽ silis modus loq̃ndi ad hebr. vl. Talib⁹ ẽm hostibus ꝓmeret deus. i. p merito taliuz acquirit̃ deus. cũ sm grãmaticam cõcem ꝓmeret sensum actiui importat.

Consequēter saul pcām suū cōfitēt dicēs. q Peccaui reuertere fili mi dauid nē.tñ dauid nō fuit reuersus.tum qz saul als sibi ꝓmissum nō tenuerat. tum qz dō in curia inimicos habebat qui impetrassent retractionē ꝓmissi. tum qz dēmon arripiēs saul q tps eū ad occasionē dauid incitabat.tū qz ex afflictiōe dēmonis saul memoriā fere amiserat.et iō cito oblitus fuisset ꝓmissum marime,ꝓpter habitū pcedē tem rācoris z odij ꝑ dō Cetera patēt in lra.

¶ Caplm.xxvij.

a Dixit dō. Hic pſ mltam pſecutionē vt pz et pdictis describit exaltatio dauid extra terrā isrl. Et pmo describit ipsius dō egressus.scdo habitatōis locus:ibi Dixit autē dauid. tercio viuendi modus:ibi.Et ascēdit dō.Circa pmū dr.

a Et ait dauid in corde suo.i.diligenter z deliberate cōsiderauit.

b Aliqñ incidaz nē.nō dixit hoc dauid eo q timerz occidi a saule in ꝓpria ꝑsona,cuz sciret certitudinaliē ex diuino ꝓmisso se post ipm saul regnaturꝝ. Sed qz timebat ne sic accideret q oporteret eū pugnare cū saule.qđ horrebat dō ꝓpter mortē suorū et aliorū qui erant cū saule. Preterea nō debebat deum temptare.omitten do scienter ea q̄ erant ad cōseruationē vite ꝓprie z suorū cuiusmodi erat talis exitus.vñ subdit.

c Ut desperet saul.s.a mea captione. d Cessetqz me querere.qz nō poterat eum ꝑsequi in terra aliena.ꝓterea saul in terra isrl multos ꝑsequebat imponēdo eis q recceptarent dauid z viros eius quorū damnis z ꝑsecutionibus dauid debebat ꝓcauere. e Et abūt ipse nē.iste em erat inimicus saul.eo q saul frequēter debellauerat philisteos. z iō libētius recepit dauid eo q saul reputabat eū inimicū. f Et habitauit nē.hoc fuit tm̄ ad horā.quia habuit aliū locū assignatū.vt postea dicet.

g Dixit aūt dauid. Hic ꝓñr agit de loco ipsi dauid assignato.quē petiuit dauid extra ciuitatez regiā vt liberius ire posset cū suis viris ad dēfendū infideles.vñ cū suis posset viuere.Et pz lra vsqz ibi. h Fuit aūt numer dierū nē. In hebreo habet.Dies z q̄tuor menses.z p dies ꝓm aliqs hebreos intelligit annus vel anni. Scōm vo Ra.sa.intelligūt tm̄ duo dies naturales.vtroqz ei mō inve.test.inuenit hoc nomen dies in plurali acceptuz.s.ꝓ duobus diebus naturalibus.z p anno vl annis ingeter minate.Oz aūt hic accipiat scdo mō magis videt ex hoc qđ habet.j.xxix. q dixit achis de nobis dauid eū ipse est apud me multis diebus vel annis. i Et ascēdit dauid. Hic describit viuēdi mod.s. de pdictis infideliū circūadiacentiū. k Nec relinquebat viuentē virū et mulierē ne accusarent eū apud achis.licet em nō essent ō philisteis tñ aliqui eorum poterat esse sub eorū tributo. vt habere aliq̄ pacta seu cōuentiones cū eis,ꝓter qđ achis potuisset cōtra dauid ꝓuocari.

l Rñdebat dauid ꝑ meridiem iude nē. ille enim terre de ꝗbus ꝑdas accipiebat licet essent ꝑ sus illā ptē n tñ erāt de filijs isrl.videtur tñ q dauid ꝑ dō nō excusef a mēdatio. qz talimō loquēdi vtebat vt achis crederet ipm filios isrl tepdasse. vt pz ex sequētib ꝰ istud tñ mendaciū erat officiosum. s.ꝓ salute sui z suoꝝ a quo nō oportet dō excusari.qz multa peiora fecit nec ipe dō peccauit pdictos infideles interficiēdo. qz manebant infra termios terre ꝓmissionis q rū habitatores fuerūt a dño cōdēnati ad mortem.vt dictū est supra frequēter in libro Josue.z Deu.z Nūero rum,ꝓter qđ filij isrl poterāt eos licite occidere habita opportunitate.z bona eorū occupare.nisi p treugas ad tps positas impedirent.qz seruāde sūt de iure naturali q̄diu durant.licet em filij isrl nō possent cū illis federa ppetua cōtrahere. poterāt tñ ex aliq̄ cā rōnabili treugas seu pacta ad tēpus cum ipsis inire.vt dictū fuit supra Josue.xxj.in fine. m Erit igit mihi nē. Credebat em eum tot mala fecisse filijs isrl q̄ cetero nō posset cum eis recōciliari.z sic esset coactus ipsi achis fideliter seruire.

¶ Caplm.xxvij.

Dixit aūt dauid in corde suo. Hic ꝓñr agit de loco ipsi dauid assignato,quē petiuit dauid extra ciuitatez regiā vt liberius ire posset cū suis viris ad dēfendū infideles.vñ cū suis posset viuere.Et pz lra vsqz ibi. b Fuit aūt numer dierū nē. In hebreo habet.Dies z q̄tuor menses.z p dies ꝓm aliqs hebreos intelligit annus vel anni. Scōm vo Ra.sa.intelligūt tm̄ duo dies naturales.vtroqz ei mō inve.test.inuenit hoc nomen dies in plurali acceptuz.s.ꝓ duobus diebus naturalibus.z p anno vl annis ingeterminate.Oz aūt hic accipiat scdo mō magis videt ex hoc qđ habet.j.xxix. q dixit achis de nobis dauid eū ipse est apud me multis diebus vel annis. i Et ascēdit dauid. Hic describit viuēdi mod.s. de pdictis infideliū circūadiacentiū. k Nec relinquebat viuentē virū et mulierē ne accusarent eū apud achis.licet em nō essent ō philisteis tñ aliqui eorum poterat esse sub eorū tributo. vt habere aliq̄ pacta seu cōuentiones cū eis,ꝓter qđ achis potuisset cōtra dauid ꝓuocari.

l Rñdebat dauid ꝑ meridiem iude nē. ille enim terre de ꝗbus ꝑdas accipiebat licet essent ꝑ sus illā ptē n tñ erāt de filijs isrl.videtur tñ q dauid ꝑ dō nō excusef a mēdatio. qz talimō loquēdi vtebat vt achis crederet ipm filios isrl tepdasse. vt pz ex sequētib ꝰ istud tñ mendaciū erat officiosum. s.ꝓ salute sui z suoꝝ a quo nō oportet dō excusari.qz multa peiora fecit nec ipe dō peccauit pdictos infideles interficiēdo. qz manebant infra termios terre ꝓmissionis q rū habitatores fuerūt a dño cōdēnati ad mortem.vt dictū est supra frequēter in libro Josue.z Deu.z Nūerorum,ꝓter qđ filij isrl poterāt eos licite occidere habita opportunitate.z bona eorū occupare.nisi p treugas ad tps positas impedirent.qz seruāde sūt de iure naturali q̄diu durant.licet em filij isrl nō possent cū illis federa ppetua cōtrahere. poterāt tñ ex aliq̄ cā rōnabili treugas seu pacta ad tēpus cum ipsis inire.vt dictū fuit supra Josue.xxj.in fine. m Erit igit mihi nē. Credebat em eum tot mala fecisse filijs isrl q̄ cetero nō posset cum eis recōciliari.z sic esset coactus ipsi achis fideliter seruire.

¶ Caplm.xxvij.

Dixit dō. Hic pſ mltam pſecutionē vt pz et pdictis describit exaltatio dauid extra terrā isrl. Et pmo describit ipsius dō egressus.scdo habitatōis locus:ibi Dixit autē dauid. tercio viuendi modus:ibi.Et ascēdit dō.Circa pmū dr.

a Et ait dauid in corde suo.i.diligenter z deliberate cōsiderauit.

b Aliqñ incidaz nē.nō dixit hoc dauid eo q timerz occidi a saule in ꝓpria ꝑsona,cuz sciret certitudinaliē ex diuino ꝓmisso se post ipm saul regnaturꝝ. Sed qz timebat ne sic accideret q oporteret eū pugnare cū saule.qđ horrebat dō ꝓpter mortē suorū et aliorū qui erant cū saule. Preterea nō debebat deum temptare.omitten do scienter ea q̄ erant ad cōseruationē vite ꝓprie z suorū cuiusmodi erat talis exitus.vñ subdit.

c Ut desperet saul.s.a mea captione. d Cessetqz me querere.qz nō poterat eum ꝑsequi in terra aliena.ꝓterea saul in terra isrl multos ꝑsequebat imponēdo eis q receptarent dauid z viros eius quorū damnis z ꝑsecutionibus dauid debebat ꝓcauere. e Et abūt ipse nē.iste em erat inimicus saul.eo q saul frequēter debellauerat philisteos. z iō libētius recepit dauid eo q saul reputabat eū inimicū. f Et habitauit nē.hoc fuit tm̄ ad horā.quia habuit aliū locū assignatū.vt postea dicet.

g Dixit aūt dauid. Hic ꝓñr agit de loco ipsi dauid assignato.quē petiuit dauid extra ciuitatez regiā vt liberius ire posset cū suis viris ad dēfendū infideles.vñ cū suis posset viuere.Et pz lra vsqz ibi. h Fuit aūt numer dierū nē. In hebreo habet.Dies z q̄tuor menses.z p dies ꝓm aliqs hebreos intelligit annus vel anni. Scōm vo Ra.sa.intelligūt tm̄ duo dies naturales.vtroqz ei mō inve.test.inuenit hoc nomen dies in plurali acceptuz.s.ꝓ duobus diebus naturalibus.z p anno vl annis ingeterminate.Oz aūt hic accipiat scdo mō magis videt ex hoc qđ habet.j.xxix. q dixit achis de nobis dauid eū ipse est apud me multis diebus vel annis. i Et ascēdit dauid. Hic describit viuēdi mod.s. de pdictis infideliū circūadiacentiū. k Nec relinquebat viuentē virū et mulierē ne accusarent eū apud achis.licet em nō essent ō philisteis tñ aliqui eorum poterat esse sub eorū tributo. vt habere aliq̄ pacta seu cōuentiones cū eis,ꝓter qđ achis potuisset cōtra dauid ꝓuocari.

l Rñdebat dauid ꝑ meridiem iude nē. ille enim terre de ꝗbus ꝑdas accipiebat licet essent ꝑ sus illā ptē n tñ erāt de filijs isrl.videtur tñ q dauid ꝑ dō nō excusef a mēdatio. qz talimō loquēdi vtebat vt achis crederet ipm filios isrl tepdasse. vt pz ex sequētib ꝰ istud tñ mendaciū erat officiosum. s.ꝓ salute sui z suoꝝ a quo nō oportet dō excusari.qz multa peiora fecit nec ipe dō peccauit pdictos infideles interficiēdo. qz manebant infra termios terre ꝓmissionis q rū habitatores fuerūt a dño cōdēnati ad mortem.vt dictū est supra frequēter in libro Josue.z Deu.z Nūerorum,ꝓter qđ filij isrl poterāt eos licite occidere habita opportunitate.z bona eorū occupare.nisi p treugas ad tps positas impedirent.qz seruāde sūt de iure naturali q̄diu durant.licet em filij isrl nō possent cū illis federa ppetua cōtrahere. poterāt tñ ex aliq̄ cā rōnabili treugas seu pacta ad tēpus cum ipsis inire.vt dictū fuit supra Josue.xxj.in fine. m Erit igit mihi nē. Credebat em eum tot mala fecisse filijs isrl q̄ cetero nō posset cum eis recōciliari.z sic esset coactus ipsi achis fideliter seruire.

¶ Caplm.xxviij.

Factū ē aūt. Hec ē vltima ps principalis hꝰ libri ꝓmi in q̄ describit saulis mors z ꝓsūmatio per bellū ꝑ philisteos.ꝓ igit describit belli apparatꝰ. scdo dō recessus ca.xxix. tercio saulis occubitꝰ.c.xxx. Circa pmū sciēdū.q ꝓter magnitudinē apparatꝰ philistinoꝝ exercitu saul territꝰ ꝓsuluit phitonissam. Circa qđ ꝓ describit ꝓsultatōis occasio. scdo ipsa ꝓsultatio:ibi. Dixitqz saul.tercio data rñsio:ibi. Dixit aūt samuel. q̄rto saul desolatio:ibi. Statimqz saul cecidit.Circa pmū dr. b Cōgregauerūt philistijm agmia.i multitudine magꝝ z valida. c Dixitqz achis ad dō nē.

qđ habet.j.xxix. q dixit achis de nobis dauid eū ipse est apud me multis diebus vel annis. i Et ascēdit dauid. Hic describit viuēdi mod.s. de pdictis infideliū circūadiacentiū. k Nec relinquebat viuentē virū et mulierē ne accusarent eū apud achis.licet em nō essent ō philisteis tñ aliqui eorum poterat esse sub eorū tributo. vt habere aliq̄ pacta seu cōuentiones cū eis,ꝓter qđ achis potuisset cōtra dauid ꝓuocari.

l Rñdebat dauid ꝑ meridiem iude nē. ille enim terre de ꝗbus ꝑdas accipiebat licet essent ꝑ sus illā ptē n tñ erāt de filijs isrl.videtur tñ q dauid ꝑ dō nō excusef a mēdatio. qz talimō loquēdi vtebat vt achis crederet ipm filios isrl tepdasse. vt pz ex sequētib ꝰ istud tñ mendaciū erat officiosum. s.ꝓ salute sui z suoꝝ a quo nō oportet dō excusari.qz multa peiora fecit nec ipe dō peccauit pdictos infideles interficiēdo. qz manebant infra termios terre ꝓmissionis q rū habitatores fuerūt a dño cōdēnati ad mortem.vt dictū est supra frequēter in libro Josue.z Deu.z Nūerorum,ꝓter qđ filij isrl poterāt eos licite occidere habita opportunitate.z bona eorū occupare.nisi p treugas ad tps positas impedirent.qz seruāde sūt de iure naturali q̄diu durant.licet em filij isrl nō possent cū illis federa ppetua cōtrahere. poterāt tñ ex aliq̄ cā rōnabili treugas seu pacta ad tēpus cum ipsis inire.vt dictū fuit supra Josue.xxj.in fine. m Erit igit mihi nē. Credebat em eum tot mala fecisse filijs isrl q̄ cetero nō posset cum eis recōciliari.z sic esset coactus ipsi achis fideliter seruire.

¶ Caplm.xxviij.

Factū ē aūt. Hec ē vltima ps principalis hꝰ libri ꝓmi in q̄ describit saulis mors z ꝓsūmatio per bellū ꝑ philisteos.ꝓ igit describit belli apparatꝰ. scdo dō recessus ca.xxix. tercio saulis occubitꝰ.c.xxx. Circa pmū sciēdū.q ꝓter magnitudinē apparatꝰ philistinoꝝ exercitu saul territꝰ ꝓsuluit phitonissam. Circa qđ ꝓ describit ꝓsultatōis occasio. scdo ipsa ꝓsultatio:ibi. Dixitqz saul.tercio data rñsio:ibi. Dixit aūt samuel. q̄rto saul desolatio:ibi. Statimqz saul cecidit.Circa pmū dr. b Cōgregauerūt philistijm agmia.i multitudine magꝝ z valida. c Dixitqz achis ad dō nē.

siū.Et ascendit dō z viri eiꝰ et agebāt ꝑdas de gesun et de gesre et de amalechitis. Hi enim vagi habitabāt in terra ātiq̄tus eūtibus sur vsqz ad terrā egypti.Et percutiebat dō oēm terrā illorū: knec relinq̄bat viuentē virū et mulierē :tollēsqz oues et boues z asinos et camelos et vestes reuertebat:z veniebat ad achis. Dicebat āt ei achis. In quē irruistis hodie. Rñdebat dō. Contra meridiē iude:z ꝑ meridiem hieramel: z ꝑ meridiē ceni. Virū z mulierē nō viuificabat dō:nec adducebat in geth dicēs :ne forte loquāt aduersuz nos. Hec fecit dō Et hoc erat decretū illi oībus diebꝰ quibꝰ habitauit in regione philistinorum. Credidit ergo achis dō dicens. Multa mala opatus est ꝑ ppm suum isrl. m Erit igit mihi seruus sempiternus.

¶ Ca.xxviij.

a Factū ē āt in diebꝰ illis bꝰ congregauerūt philistijm agmia sua vt ꝓpararent ad bellū ꝑ isrl. c Dixitqz achis

siū.Et ascendit dō z viri eiꝰ et agebāt ꝑdas de gesun et de gesre et de amalechitis. Hi enim vagi habitabāt in terra ātiq̄tus eūtibus sur vsqz ad terrā egypti.Et percutiebat dō oēm terrā illorū: knec relinq̄bat viuentē virū et mulierē :tollēsqz oues et boues z asinos et camelos et vestes reuertebat:z veniebat ad achis. Dicebat āt ei achis. In quē irruistis hodie. Rñdebat dō. Contra meridiē iude:z ꝑ meridiem hieramel: z ꝑ meridiē ceni. Virū z mulierē nō viuificabat dō:nec adducebat in geth dicēs :ne forte loquāt aduersuz nos. Hec fecit dō Et hoc erat decretū illi oībus diebꝰ quibꝰ habitauit in regione philistinorum. Credidit ergo achis dō dicens. Multa mala opatus est ꝑ ppm suum isrl. m Erit igit mihi seruus sempiternus.

¶ Ca.xxviij.

a Factū ē āt in diebꝰ illis bꝰ congregauerūt philistijm agmia sua vt ꝓpararent ad bellū ꝑ isrl. c Dixitqz achis

qz mltū cōfidebat de ꝓbitate dauid z eius fidelitate
Dixitqz dauid ad achis. d Nūc scies q̄ facturus
tē.s.ꝓ te cōtra inimicos tuos.vt dicit hic glosa inter-
linearis.ꝫ videt q̄ in hoc dō peccauerit.qz si intende-
bat hoc facere intēdebat pugnare cōtra fideles ꝓ infi
delibus.qđ est il
licitū.aut si non
intendebat hoc
ꝫ magis ꝺ̄riū.s.
iuuare filios isrl'
ꝺ̄ philisteos. si-
cut opinati fue-
runt satrape.vt
habet sequenti
ca.sic fuit falsus
z ꝓditor inten-
dens nocere ei
qđ ꝓmittebat
adiuuare. Dicē
dum q̄ dauid in
tendebat defen-
dere ipsum achis
cui tenebat er
beneficijs rece-
ptis.qz achis ip
sum benigne re
ceperat.z sic eū securū fecerat a ꝑsecutōe saulis.vt ꝑz
ex ꝓdictis nec peccasset hoc faciēdo duplici rōne.vna
accipit ex pte achis.s.si habebat iustū bellū ꝺ̄ saul.qđ
potuit esse si saul q̄ erat arrepticius a dēmone aliqua
pacta fregerat seu iuramēta cum philisteis inita.qz ta
lia sunt seruanda. vñ z sedechias.ij. Paralyp.xxxvj.
arguit eo q̄ fregit iuramentū qđ fecerat nabuchodo-
nosor.q̄uis aūt filij isrl'nō possent facere cū philisteis
federa ꝑpetua.eo q̄ habitabāt in terra sibi ꝓmissa.tñ
ex cā rōnabili poterāt facere treugas ad tps z iuramē
to firmare.vt ꝑz ex supradictis. Alia rō accipit ex pte
ipsius dauid qui habebat ius in regno israel.z iō pote
rat illud acquirere virtute armorū facultate occurrē-
te.z in tali bello iusto poterat licite vti philistinor cō
foratōe z auxilio.cogitabat em̄ ꝓbabiliter q̄ si philis
tei haberent victoriā. achis ei amicus z fauorabilis
eum iuuaret ad possidendū regnū.qz habita victoria
philistei illud regnū nō possederūt.ꝫ in terram suā re
uersi fuerūt.z ysboseth filius saul successit in regno.vt
hr̄ infra.ij.li.ij.c. Ex dictis ꝑz argumētū factū ad ꝺ̄riū
c Samuel aūt mortuus est tē.lz mors eius supra de
scripta fuerit.xxv.ca.tñ hic repetit.qz erat excitādus
de ꝓmo ad dēnunciandum saulis casum.
f Et saul abstulit tē istud ponit hic ad dēclarationē
sui facinoris.qz qđ dēstruxerat q̄si zelo legis.iterū re-
quisiuit:dicūt tñ aliqui q̄ eos interfecit eo q̄ vaticina-
bāt dauid regnaturū post eū. g Et interfecit eos
tē.hoc nō est in hebreo.nec est de textu.ꝫ ꝓmovidet ꝓ
modū glose appositū.postea ꝓ scriptores textui inser-
tum.sequit. h Cōsuluitqz dñm tē. qz eos occide-
rat excepto abiathar qui erat cū dauid. i Neqz ꝑ
somnia. Dicunt hic aliqui.qz in tali requisitōne debe-
bant ieiunia z ozones ꝓcedere.qđ nō fecit saul.
k Neqz ꝑ ꝓphas.isti fuerant discipuli samuelis.
l Dixitqz saul. Descripta occasione ꝓsulendi phito
nissam.s.timore saulis de apparatu philistinorū. z ne-
gatōe diuini rūsi.hic ꝓnr describit phitonisse ꝓsultatō
Ad intellectū tñ sequentiū querit.vtrū in tali suscita
tione apparuit ipse samuel vel malignus spūs in eius
specie. Et arguit ꝓmo q̄ fuerit ipse samuel.qz scriptu
ra hic de ipso loquit tanqz de ꝓsona ipsius noians ip-
sum pluries ꝓprio noie.z iō videt falsitatē ꝑtendere.
nisi ipse fuisset. Item magna irreuerentia facta fuisset
sancto.si malignus spūs totiens in scriptura sacra no
minatus fuisset noie ipsius. Itē Eccl'.xlvj.dr̄ de ipso.
Et post hoc dormiuit z notū fecit regi.z oñdit illi finē
vite sue tē. Itē dixit certitudinaliter verū de futuris

ad dauid. Scies nunc scito
te:qm̄ mecum egredieris in
castris tu z viri tui. Dixitqz
dauid ad achis ᵒ Nūc scies
q̄ factuꝝ est seruus tuꝰ. Et
ait achis ad dō. Et ego cu-
stodez capitis mei ponā te
cūctis diebꝫ. ᵉ Samuel aūt
mortuus ē: plāxitqz eū oīs
isrl' z sepelierūt eū in rama
tha vrbe suaᶠ Et saul abstu
lit magos z ariolos de terra

ᵍ et interfecit eos q̄ phitones
hēbāt in vētre. Cōgregati
qz sunt philistijm:z venerūt
et castrametati sūt in sunā.
Cōgregauit aūt z saul vni
uersum isrl':z venit i gelboe
Et vidit saul castra philis-
stijm:z timuit z expauit cor
eꝰ nimis ʰ Cōsuluitqz dñm
et nō rndit ei ⁱ neqz ꝑ sacerdo
tes ᵏ neqz ꝑ somnia:neqz per
ꝓphas. ˡ Dixitqz saul seruis.

q̄ fuerit malignus spūs talis bonoris cupidus. Item si
fuit samuel.aut apparuit diuina virtute vel magica. non
primo mō. qz sic deus multū displicet arti magice faciens
apparere samuelē ad invocationē phitonisse.qđ olno vi-
detur falsum z irrōnabile. Nec secō mō qz ars magica nul-
lam virtutē habet de se.ꝫ dēmones ꝑ aliqua pacta cū ma
gis inita voluntarie apparent vel aliqua faciūt. vt boies
teneant in errore. Si igit samuel virtute magica appari
it.hoc fuit qz dēmon ipsuꝝ adduxit.tunc queritur. aut fuit
adductus voluntarie.z sic dēmoni ꝓfecit z in malo actu
qđ est incōuenies cum esset in pte sanctorū. aut coactus
ꝑ dēmonē z hoc videt inconueniens.qz dēmones sup san-
ctos defunctos nullā habēt ptātem. Rōsio ad questionē
istam rndet Hugu.in epla ad felicianū.cuius rōsio ponit
in glosa sup locum istum. z tangit ibi duplicem opinionē
vel dicendi modū. Primus est q̄ fuerit alia samuelis ipsi
sauli apparens.z hoc ꝑm ipm potuit esse dupliciter. vno
mō ꝑ dēmonē eam ad hoc adducentē.tñ ex ꝓmissione di
uina ex aliqua rōe nobis occulta. Sic xp̄s ꝓmisit se a dya-
bolo assumi.z sup pinnaculū templi portari.z sup mon
tem excelsum collocari. vt habet Matt'.iiij.z ideo nul-
lum inconueniēs videt q̄ talia ꝓmissus fuerit facere in alia
samuelis.q̄ longe incōparabiliter minor fuit ipso xp̄o.z ali
quā figurā facere seu oñdere ꝑ quā appareret sauli q̄si in
ꝓprio corpe z habitu.vt Jra ꝑtendit. Alio mō q̄ ista appa
ritio nō fuerit aliqualiter arte magica seu ptātē dyaboli-
ca ad hoc ꝓmissa.sed diuina virtute hoc faciēte ex sua di
spositiōe q̄ phitonissam et dēmonē latebat.vt sauli ꝓpter
sua demerita snia diuina sup eum futura de ꝓmo per sa
muelē dēnunciaret.sicut ꝑ ipm viuentē reprobatio a re-
gno sibi fuerat añ dēnunciata.sicut dictuꝝ fuit supra.xv.
Alium 3o modū dicēdi ponit Aug.in eadē epla.q̄ nō fu
erit samuel.sed malignus spūs apparens in eius effigie.
Dixit em̄ ap̄ls.ij.ad Cor.xj.q̄ ipse satbanas transfigu-
rat se in angelū lucis.et multo fortius. vt videt potuit se
transformare in similitudinē samuelis.tñ deo hoc ꝓmittēte
in vtraqz transfiguratōe sine qua nihil pōt facere. Addu
cit etiam ad hoc aliquas rōnes tactas in arguendo pro
pte ista.z ad hoc vr̄ magis declinare agens de ꝓstigijs de
monū.vt hr̄ in decretis.xxvj.q.v.ca.nec mirū. Dicendū
igit q̄ si decretū allegatū habeat ꝑ determinatōe ecclesie
tenēda ē ista ps determinata. Si aūt nō sit determinatio
ecclesie vt ꝓbabilr vr̄.tū qz Aug.cuius est illud decretuꝫ
vtrūqz modū dicendi ponit vt ꝓbabilē z rōnabilē in epla
ad simplicianū.tū qz post ꝓpilationē decretoꝝ exposito-
res sacre scripture ꝓdictos modos recitauerūt z scripse-
runt tanqz ꝓbabiles z rōnabiles qđ nō fecissent si vnus

modus dicēdi essz ab ecclesia determinatus nisi forsitan ex ignorātia huius determinatōis qđ nō videt eis imputandū. z tō si illud decretū non sit determinatio ecclie. vł absqz tñ assertōe qđ phabilior sit modus dicēdi qđ aia samuelis virtute diuina z eius dispensatōe apprehendit mō pdicto ad annūciādū sauli diuinā sniam qz huic dicto magł vł cōcordare textz bibliē hz in ecclesiastico vt .s. allegatum est p ista pte. Ad h etiā faciunt rōes. s. inducte. h et dictū tenēt oēs hebraici doctores. Istud etiā dictuz videt pcordare ei qđ hz in lib. Nu. in casu ꝑtum ad aliqđ silē. Dicit etiaz ibi. xxij. ca. z. xxiij. qđ balaā magus et ariolus qđ ter questuit rñsum demōis bis in domo sua. et bis cū balach. z tūc sm oēs doctores catholicos. demon virtute diuina fuit phibitus dare sibi rñsum. et angelus bonus dedit ei rñsum sue voluntati cōrium. Nec deus in hoc vel angelus bonus mago vel magice arti fauebat. h magis effectū magice artis impediebat. Sic videt in posito rōnabiliter posse dici. qđ demon fuit phibitus advocationē phitonisse venire. ad hoc cum nulla ars ordinat vt ab oībus teneat Et pz p glo. Esa. supius allegatā. z diuina virtute z volūtate apparuit samuel annūcians sauli ptrariū voluntati sue. Tenēdo igit modū istū ad ea q obiciunt in ptrariuz pōt rñderi. Ad primū dicendū qđ phitonissa nō fugatauit samuelē. sed illū deus apparere fecit vt dictuz est. sed ipsa vocauit demonē qui tñ fuit phibitus venire. vt dictū est et sic illa glosa nō est huic mō dicēdi cōtraria. Quis nō sit magne auctatis. cū sit quedā glo. magłis. Ad scdm dicēdum qđ nō fuit sine cā qđ deus magis rñdit sauli p samuelem iam defunctū qz p phām viuū. vt pz ex supradictis. Ad tertiū dicendū qđ samuel pmisit se adorari adoratōe dulie. nec hoc fuit malū. sicut z dauid pmisit se adorari a natban pphā. vt habet. iij. Reg. j. Ad quartū dicenduz qđ samuel dixit sauli ipm fore secū in crastino. i. in statu defunctorū nec plus sonat auctoritas. qz si sonaret statum sanctorū eadē rōne adducerēt ad oppositū. qz dixit sauli. Cras tu z filij tui critis mecū. Jonathas aūt ibidē interfectus erat valde bonus vir z pfectus. vt pz ex supradictis in pluribus locis. ꝓpter qđ tenendū est qđ receptus fuit in pte sanctorz. z tō si ex saule arguit apparuisse demonem. eadē rōe ex ionatha arguit ipm fuisse samuelē. Ad quintū dicendū qđ samuel fuit adductus virtute diuina: nō in fauorē artis magice h magis in impedimentū vt pz ex dictis in qōne. Verum qz Aug. magis vł declinare ad aliū dicendi modū. vt dictū est. ideo silr soluenda sunt argumenta in ptrariū facta. Ad primū dicendū qđ rerū similitudines in sacra scriptura frequenter noiantur noibus rerū. vt pz Gen. xlj. vbi dr qđ pharao vidit septem spicas z septem boues. z tñ certū est qđ non vidit nisi earum similitudines. z eodem mō sicut dicit Aug. effigies samuelis p demonem repñtata. hic vocat noie ipsius sm istuz dicendi modū. Nec ex hoc scriptura inducit aliqđ falsū. sicut nec Gen. xlj. vbi similitudines boū vocat boues. sed dat studiosis occasionē querendi sanū intellectū ex circūstātijs facti z aliis locis scripture. nec ꝓpter hoc facta est irreuerentia sancto. qz talis denoiatio est equiuoca vt pz. Ex eodē mō soluit illud qđ inductū fuit de ecclesiastico. Ad aliud dicendū qđ nō est inconueniēs demōes pdicere veracit aliqđ futura contingentia qđ bñt p reuelationē a sanctis angelis sm diuinā ordinationez nobis occultā et aliqñ cognit ad hoc sicut pz in multis locis z pōt dici qđ sic fuit in ꝓposito ad denūciandū sniam diuinaz ipsi sauli. eo qđ nō erat dignus qđ sibi rñderet p angelos sanctos vel prophetas. His pdictis reuertamur ad lrām exponendā de consultatōne phitonisse. vbi primo ponit eius inquisitio cum dr.

s Querite mihi mulierē ꝛc. Dicunt hebrei qz h dixit saul duobus sibi familiaribus z secretis. s. abner z amasc. scdo ad eam ꝓuentio cum dr. n Mutauit ergo habitū. s. ne ab ea cognosceret. qz tunc nō fuisset ausa suā artē exercere. Vtē qz saul volebat alios latere qđ ꝓsuleret phitonissā z ꝓpter istas duas cās subdit o Venerunt ad mulierē nocte. vt eius negocium esset occultū. tercio ponit eius ꝓsultatio cum dr.

p Diuina mihi ꝛc. illa aūt timēte hoc facere saul eā assecurauit etiā iuramento. z tunc illa cōcessit dicens Quē suscitabo tibi ꝛc. q Cum aūt vidisset mulier samuelē. sm veritatē iusta primū modū dicēdi supius positū vel demonē in effigie samuelis iusta scdm.

r Exclamauit voce magna. p timore saulis quē tūc sciuit esse pōtem. Si aūt quereat quō sciuit. Rndet hebrei cōiter qđ h fuit. qz qñ alius a rege petebat aliquez suscitari p artem phitonicā primo apparebat ex pte pedum. qñ aūt rex hoc faciebat primo apparebat ex pte capitis. ꝓpter reuerentiā regis. Alij dicunt z videtur verius qđ ille qui apparuit hoc sibi dixit.

s Deos vidi ꝛc. i. boues diuinos. vt dicūt hebrei. dicentes qđ duo fuerunt. s. samuel z moyses. Cuius rōnē assignant. qz samuel timuit vocari ad diuinū iudiciuz. ideo adduxit secū moysen. vt esset sibi testis qđ legez integraliter obseruasset. h hoc videt ficticium qz pphā samuel ante tps iudicij sciebat tpm venturū. videt etiā tertui cōtrariū. qz statim subdit. t Qualis est forma eius. in singulari. z ita est in hebreo. z ita dicendū qđ solus samuel apparuit. ꝓponit hic deos in plurali p deū. sicut Exo. xxxij. Isti sunt dij tui isrł. z tñ erat ibi tm vnū ydolū. v Et intellexit saul ꝛc. sm veritatē. vł sm apparētiā sm duos modos supradictos. z ita ł ligat istud nomē hic z in alijs. fuerat ei saul in sepultura samuelis. ꝓut dictū fuit supra. xv. z vidit eū sepeli-

ri in habitu suo sicut religiosum. qz primo cōgregauit boies religiose viuentes sub ipso. vt pz ex supioribus 7 iō ex figura 7 etate 7 habitu sibi relatis p phitonissā saul piecturauit q eēt samuel. pz etiā ex hoc q̄ lz saul audiret verba samuelis. nō tn eū vidit. nec alij q̄ erāt cū eo ℔ solū phitonissa. Dicunt etiā hebrei q̄ solus saul audiit verba samuelis cū eo loquentis 7 hoc satis videtur ex circūstantia lre. tū qz mulier illa rogauit eum comedere. tum qz nec ipsa nec illi q̄ erāt cū eo sua eruīt sibi absentare se a periculo vel a plio futuro. vbi erat moriturꝰ. vt tn pbabiliter q ℔ fecissent si verba samuelis audissent. Cetera patent ex dictis.

p Et ait samuel. Hic pñr ponit samuelis rn̄sio. Et pz lra ex pdictis vsq; ibi.

y Et dabit dñs ꝛc. qz ꝓpter peccatū pncipis bn̄ puniūt subditi. pena tpali et eē morte corpali. 7 maxime qz multi erant fautores saulis 7 cōsentanei in malis suis.

z Cras aūt tu ꝛc. istud iam expositū est supra.

z Statimq;. Hic pñr ponit saulis desolatio. tum' ꝓpter dñi sniam. tū ꝓpter debilitatē. cuiꝰ cā tāgit cū dr.

a Quia nō comederat panē. i. cibū aliquē. Consequenter ponit eius aliqualis cōsolatio. 7 primo ex pte mulieris inuitantis eū curialiter 7 obnixe ad accipiendū cibū dicēs.

b Ecce obediuit ancilla tua voci tue. i. in facto mihi piculoso. iō subdit.

c Et posui aiam meā in manu mea. i. feci opus ad tuā petitionē sub pena mortis ꝓhibitum. q. d. ex hoc debes inclinari mee petitioni. scdo ex pte sociorū suorū cū dr.

d Coegerunt aūt eum serui sui. pcibus importunis. 7 sic aliqualiter cōsolatus cis acquieuit.

e Mulier aūt ꝛc. in hebreo habeꝫ pāsepiatū. i. in pāsepio impinguatū.

f Collensq; farinā miscuit eam. infundēdo aquā vt inde faceret pastā.

g Et coxit azima. qz non habebat tp̄s fermentādi.

h Qui cū comedissent surrexerūt ꝓfortati cibo.

i Et ambulauerūt ꝛc. vbi apparet mirabilis ꝓbitas 7 aiositas saulis. qui ita festinanit redire ad ꝓlium suū vt essꝫ cū eo in plio in q̄ sciebat se moriturum.

k In ca. xxviij. vbi dr in postilla. Dixitq; dñs ad achis Nunc scies q̄ facturus est seruus tuus. s. p te contra inimicos tuos.

Additio. j.

Dilla rōnū in postilla videt efficax ad excusandum dauid a pctō si impugnasset ꝓlm fideliū ꝓ infidelibus. Dauid eñ lz fuit vnctus in regē deo iubente p samuelē. vt pz supra. xvj. Ex hoc nō sequit q̄ habuissꝫ ius in regno ad executionē regie ptātis in ꝓlo isrl' donec ꝓls recepisset eū supra se in regē. Cuius rō est. Nā in institutōe regis a deo p legē ordinata duo requirebāt. vnū ex pte instituētis. s. q̄ diuina prudētia fuissēt electus. Aliud ex pte ꝓli. s. q̄ talē electū a deo in regē ꝓls recipet ponēdo ipm electū supra se regem. qđ clare denotāt verba Deu. xvij. vbi de institutōe regia agit. Legit eñ ibidē. Pōm ponas sup te regē quez dñs deus tuus elegerit. Ex quibus verbis pz q̄ acceptatio ꝓli requirebat ad executiōz regie ptātis post diuinā electionē. qđ ē ꝓpositū. qđ etiā manifeste pz fuisse obseruatū in ipso saul. q̄ lz prius fuerat vnctus in regē a dño deo p samuelez. vt pz. s. x. ca. vlterius h̄uit institui a ꝓlo ipm in regē recipiendo. vt pz. s. xj. Preterea confirmatur p dicta sic. Nā si dd fuissꝫ rex 7 haberet ius in regno añ mortē saul 7 añ q̄ fuisset receptus in regem. tunc saul insequendo dd bostiliter esset pditor manifestus et lese maiestatis crimen incurrissꝫ. 7 p dñs dd meritorie potuisset 7 etiā debuissꝫ occide recū. tanq; pditorem manifestū sibi de iure subditū. cuius oppositum fecit occurēte sibi oportunitate vt supra. xxiiij. ca. vbi dd seruis suis volentibus saulē occidere ait. Absit a me facere rem banc dño meo xp̄o dñi. in quibus verbis duo oñdit. primū q̄ talis occisio esset nephanda siue illicita cum dr. Absit ꝛc. scdo q̄ reddens rōnem primi confitet q̄ saul erat dñs ipsius dd. qđ minime posset esse si dd ꝓtunc fuisset rex isrl. regnū eñ non patit̄ p̄sortē. Idē pz ca. xxvj. vbi iterū habuit dd saulē in ptāte sua 7 abisai et alijs suis volētibus eū occidere silr̄ rndit addēdo. Elinit dñs. nisi dñs ꝓcusserit eū. vl' dies eius venerit. vel in plio descendens ꝛc. q. d. lz ille sit dignus morte ꝓpter ꝓsecutionem meā iniustā 7 alia sua demerita. nō tn eius iudex suꝫ seu supior. ℔ solū deū bz superiorē q̄ posset eū occidere modis pdictis. vñ subdit. Absit a me mittere manū meaz in xp̄m dñi. Ex quo pz manifeste. q̄ dauid reputabat saulē in vita sua regē suū 7 dñm. lz tyrannū 7 pessimū. Idē pz de dd qui lz fuissꝫ a dño vnctus in regē vt dictū est supra xvj. fuit tn̄ institutus p tribū iude in regē sup eādē tribuz in hebrō. vt hr̄ infra. ij. Reg. ij. Et iterū tercio p alias tribus fuit in regē institut' sup isrl. vt. ij. Reg. v. vñ cū dd nū q̄ fuit in vita saulis institut' rex p ꝓlm. Sequit q̄ nunq; in eodē tpe habuit ius in regno. lz haberet ius ad regnū. nec bz executionē regie ptātis. Nec valet p̄missa dicere q̄ dauid vocat saulē dñm suū ex quadā humilitate seu reuerētia vnctionis quā habuerat. nō aūt rōne superioritatis aut maioritatis. Nam hoc esset de directo p̄ rōnē xp̄i factū pharisēis Math. xxij. vbi dicit. Si ℔ dd vocat euz dñm quō est filiꝰ eius? Xp̄s eñ voluit oñdere pharisēis q̄ in xp̄o ꝓmisso erat diuina natura. ex eo q̄ dd cū eēt pr̄ eius vocabat eum dñm cū dixit. Dixit dñs dño meo. vñ in xp̄o ponēda erat alia natura excellētior q; humana p quā xp̄s eēt superior 7 dñs ipsi' dd. put ipe postillator ibidem diffusius declarat. Que quidē rō xp̄i nō esset efficax si rōnabilr̄ possꝫ dici q̄ dd ex humilitate seu reuerētia vnctionis

Teres mihi qđ faciā? Et ait samuel Quid interrogas me cū dñs recesserit a te: 7 trāsierit ad emulū tuū? Faciet eñ tibi dñs sicut locutꝰ est in mānu mea: 7 scindet regnuz tuū de manu tua: 7 dabit illud ꝓximo tuo dd: qz nō obedisti voci dñi nec fecisti irā furoris eiꝰ in amalech. Idcirco quod paterꝫ fecit tibi dñs hodie: 19 7 dabit dñs et isrl' recū in mānu philistiim. 3 Cras aūt tu 7 filij tui mecum eritis: sed et castra isrl' tradet dñs in manus philistiim. 3 Statimq; saul cecidit porrectꝰ in terrā. Extimuerat eñ verba samuelis et robur nō erat in eo: a qz nō comederat panez tota die illa. Ingressa ē itaq; mulier illa ad saul. Cōturbatꝰ eñ erat vald̄. Dirit̄q; ad eū b Ecce obediuit ācilla tua voci tue: c 7 posui aiam meā in manu mea: et audiui sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igit̄ audi 7 tu vocē ancille tue: 7 ponaz coraz te buccellā panis vt comedens ꝓualescas: 7 possis iter agere. Qui renuit 7 ait Non comedā. d Coegerūt aūt eū serui sui 7 e mulier: et tādē audita voce eoz surrexit de terra: 7 sedit sup lectuz. f Mulier aūt illa hēbat vitulū pascualē in domo 7 festinauit: 7 occidit eum. f Tollēsq; farinā miscuit eā g 7 coxit azima: et posuit añ saul 7 añ seruos eiꝰ. h Qui cū comedissent: surrexerūt 7 ambulauerunt p totā noctē illam.

¶ La. xxix.

ouis xpi futuri vocabat eum dñm. vñ necesse est dicere q̄ dauid viuēte saul. z post primā vnctionē erat inferior et subditus ipsi sauli. z sic nō poterat saule viuēte regnū isrl̄ iuste sibi vendicare. Et sic rō postillatoris ex hac pte sumpta nō excusaret ipm dauid. Silr nec alia rō q̄ ipm postillatorē assignata sufficit ad excusationē ipsius dō. tum q̄ nō apparet in textu q̄ saul fregisset aliq̄ pacta vel iuramēta cū philisteis inita. sicut pz de sedecchia cū nabuchō. tum q̄ posito q̄ casum q̄ achis haberet iustā cām ō saulē. ad huc ex hoc nō sequeret q̄ bellū iustuz esset q̄ requireret auctas p̄ncipis vt in scda scōe. q. xl. arti. j. in corpe cōnis. q̄ quidē auctas nō posset p̄stari ab achis respectu ipsius dauid cū nō esset eius princeps. vt dictū est. Iz ei esset obligatus ex bñficijs impēsis. q̄ quidē bñficia impensa ipsi dauid a rege achis nō soluebāt ipm a subiectōe qua tenebaf ipsi saul. nec a fidelitate quā tenebaf obseruare suis fratribus. s. filijs isrl̄. Iz tñ q̄ alias rōnes obligareť dauid seruire ipsi achis. s. rōne bñficij. vt dictū est. Et iō ad excusandū in hoc loco dauid a pctō. aliter posset dici. s. q̄ dauid nunq̄ determinauit se ad bellandum ō filios isrl̄. nec cōtra saulē qui erat rex suus. Et ideo nunq̄ dixit nec asseruit regi achis q̄ ipse pugnaret ptra regē isrl̄ z suos ꝫ tñ dixit. Tu scies quid facturus sit seruus tuus. q̄ verba sūt manifeste indeterminata. p̄ñ em̄ ptinere veritatē tam ex hoc q̄ pugnasset ptra saulē z suos q̄ etiā ex hoc q̄ nihil cōtra eos fecisset. sicut de facto ptigit. vñ in hoc verisilr esti mandū est. q̄ dauid qui in factis suis a deo singulariter dirigebaf. vt in ꝓcessu gestorū suorū satis pz videt se in hac dubietate seu perplexitate. q̄ si adiuuisset philistheos aduersareť ꝓp̄o dei z regi suo debitā subtraberet fidelitatem. s. sauli regi israeli. si aūt nō adiuuisset regē achis essz sibi manifeste ingratus. Idcirco diuine ꝓuidentie se cōmittebat. sicut in ceteris suis causis. Vñ sup hoc spectabat diuinā directionē seu inspirationez ad hoc q̄ ipse excusareť a cōmittendo ꝓditionē ptra regē isrl̄ z exercitum eius. silr excusareť ne esset ingratus regi achis. qd̄ etiā q̄ miraculose sic fuit factū. vt pz in lra. Nam disponēte deo de volūtate philistinorū recessit ab eius cōsortio sine aliqua nota ingratitudinis. nec etiā pugnauit ō exercitum isrl̄ ꝫ potius ō hostes dei. s. amalecbitas. nec glosa interlinearis allegať p postillatorē ptra hoc factū vbi dicit. qd̄ facies seruus tuus ō inimicos tuos. Nam ista verba glose sunt indeterminata. sicut verba textus. nō em̄ dixit. Tu scies q̄ pugnabo ō inimicos tuos. q̄ sic dixisset mendacium seu falsum. ꝫ solū dixit. Tu scies de. qd̄ habet duplicem cām veritatis. vt dictū est supra.

¶ In eode ca. xxviij. vbi dr in posti. Aliū modū dicendi ponit Aug. in eade epla. s. q̄ non fuerit samuel. ꝫ malignus spūs apparens in eius effigie.

¶ Addicio. ij.

Recte intuenti verba Aug. manifeste cōstat de mente illius esse. q̄ ista apparitio samuelis fuisset p̄stigiosa et demoniaca. Nam in epla ad simplicianum q̄ sup hūc passum in glo. ponit. Iz duos modos dicēdi ꝓponat nō tñ equaliter. In illo em̄ mō vbi dicit q̄ spūs samuelis apparuisset. talia aūt verba ponit. s. nō est absurdum credere aliqua dispensatōe pmissum fuisse de. q̄ quidē verba si ponderenť nō asserunt nō esse incōueniens. nec̄ falsuz hoc credere. ꝫ solum dicunt nō esse absurdum. multa em̄ nō sunt absurda q̄ tñ sunt falsa. vel incōuenienter dicunť In ca. vo nec mirū p posillatorē allegato totalr et indistincte tenet vnā pte. s. q̄ nō samuel vm veritatē apparuit ꝫ demon in ei⁹ specie. Cum igiť vm veritatē hec sit ꝓpria opinio Aug. z nō sit alius de doctoribus ecclesie approbatis qui oppositū videať tenere satis dz sufficere ad auctoritatem. etiā si p ecclesiā hoc nō determineť. Vñ etsi aliq̄ doctores in hoc loco vtrunq̄ modū dicendi ꝓponāt. hoc est ad sufficientiā distinctōis oñendā. quā distinctionē ipse Aug. posuit vt dictū est. Circa qd̄ vlterius attendendum q̄ principales opposita opinionem tenētes sunt hebrei z eorū sequaces. qui intantū adherent lre. vt credāt q̄ vbicunq̄ dr samuel intelligať in ꝑsona ꝓpria. z non in eius similitudine. cuius tñ oppositū satis deducit p exēpla sacre scripture ab Aug. in ca. Nec mirū p̄fato allegat to. q̄ p posillatorez aliqualiter hic colligunť. Eodem mō hebrei in hoc loco incidunt in aliū errorē ex nimia adherentia lre. Dicunt em̄ moysen z samuelē resurrexisse ex h̄ q̄ pythonissa dixit in plurali deos videntes in terra. quorū fundamentū nihil valet cū plurries in scriptura plurale accipiť ꝓ singulari. vt in posti̇lla allegať. Dimittere igiť ꝓpria opinionē Aug. que mentē lre scrutaf z adherere hebreistis qui superficiem lre tm̄ inspiciunt valde irrōnabile videť. Sed attendendum est q̄ licz oēs auctoritates q̄ videnť prima facie cōtra opinionē Aug. facere sunt sufficiēter solute ab Aug. in ca. Nec mirūz supradicto. Illa tñ auctoritas Eccle. xlvj. p posillatorez allegata vbi dr de samuele. Post hoc dormiuit. z notum fecit regi z oñdit illi finē vite sue. videť facere spālem difficultatē contra opinionem Augu. p̄dictā. Nam in illa auctoritate de vno z eodem supposito asseriť q̄ dormiuit. z q̄ notū fecit regi de. Si em̄ demon tantūmodo apparuit sauli z notū fecit ei finem vite sue quō de eode dr q̄ dormiuit. dyabolus em̄ nunq̄ dormit nec requiescit. Ad qd̄ dici p̄t q̄ verum corpus samuelis in sepulcro iacens cū ꝓprio habitu in quo sepultus fuit virtute magica dei ꝓmittente apparuit ipsi sauli. in quo corpe demō loquebaf. ex quo nō attribuiť samueli aliqd̄ inconueniens. cū tale corpus post aie separationem caret intellectu z sensu silr et velle z nolle. Et iste modus suscitandi ꝓprie est nigromanticus. Nigromantia em̄ p̄m eius interpretationē est diuinatio p mortuos. qd̄ quidē corpus. s. samuelis. samuel potuit in sacra scriptura vocari. sicut in alijs q̄plurimis locis sacri eloquij defunctorū corpora eisde noibus vocaniť quibus in vita cōsueuerūt noiari. Vñ Gen. vlti. Ibi sepelierunt abrā et saram vxorē eius. Ibi sepelierunt ysaac z vxorē eius rebeccam de. Constat aūt q̄ illorū corpa fuerūt sepulta. nō aūt eorū aie. pari mō vulgariter corpus defuncti noiatur eodē mō quo prius cum aia fuerit sibi coniuncta. Cōiter em̄ dr. hic iacet talis vel talis. Huic etiā dicto cōsonat illud qd̄ legiť in p̄nti ca. z in ꝑsona samuelis. Quare inquietasti me vt suscitarer? qd̄ pōt referri ad corpus samuelis tm̄ qd̄ samuel noiatur mō p̄dicto. q̄ quidē modus nō est alius ab eo quē Aug. tenet. ꝫ sub eodem ptinet si verba Aug. ad simplicianū vbi narratur hec sua ꝓpria opinio bñ cōsideret. Dicit em̄ ibi sic. vel nō vere spūs samuelis a requie sua est excitat⁹ ꝫ aliqd̄ fantasma z illusio de. Vbi aduertendū q̄ non dixit nō vere corpus samuelis est excitatū. sed spūs samuelis. excludit em̄ spm̄ samuelis a suscitatōne nō tm̄ eius corpus. qd̄ quidē corpus cum illusione imaginaria dyaboli viuū apparebat. z loquebaf. z poterat vocari samuel rōne p̄dicta. Et iste modus dicendi seu declarandi mentem Aug. videť satis sufficere ex illis q̄ volunt minus lr̄alizare.

¶ Replica.

In ca. xxviij. vbi posillator adducit certas excusatiōes p dauid cū dixisset ad achis. Nunc scies q̄ facturus sit seruus tuus. Burg. volēs illas excusationes nō sufficere. vt a peccatis excusare dauid valeant addit aliā excusationē dicēs verba dauid fuisse indeterminata sicut sūt quorū veritas sumi p̄t ex duobus. s. siue pugnare siue nō. Cōtra arguiť sic p illa verba ipse dauid aut aliqd̄ intendebat. aut nihil. si nihil igiť mēticebaf z peccauit. Si aliquid aut q̄ voluit pugnare ptra isrl̄ aut q̄ noluit. Si p̄mū peccasset volendo pugnare ptra frēs suos fideles ꝓ infidelib⁹. Si secōm igiť ꝓpositū habuit fallendi achis qd̄ est peccatū ingratitudinis. Sed videť dauid determinasse illa verba indeterminata. cū. j. xxix. ca. amotus p regez achis dixit regi. Quid inueniſti in me vt non pugnem contra inimicos dñi mei. vbi apparet se determinasse ad pugandū ad modū loquendi posti. Et videť q̄ nō oportuit tantū laborare ꝓ excusatōe dauid a peccato Si em̄ poneretur q̄ dauid verbis illis indeterminatis

habuisset ꝓpositū peralogizandi achis esset pctm̄ ve
nia dignū. vicz infideli fidē nō seruare. potissimū qū fi
dei obseruātia vegeret in exteriorē exitū. s. ꝫ ꝑlm dei ⁊
ꝓpriū pugnare. Nec puto errorē cōcedere dō quantū
cunqz a deo dilectū ⁊ directuz peccasse venialiter. qui
post regnū adeptum sepe legit peccasse mortaliter. vt pz in by
storia vrie. In eo ca. vbi de apparitiōe samuel ꝑstillator addu
cit duas opiniones. quarū vna opinat samuelē in ꝓpria persona
apparuisse. Alia opinat nō samuelē ꝫ dyabolū in
eius spē apparuisse. ⁊ vtrāqz opinionē ponit be.
Aug. ad felicianū. cuius auctoritas adducit in
glosa ordinaria vbi be. Aug. rn̄dit ad rōes vtri
usqz opinionis.

[a] Congregata sūt ergo philistīm vniūsa agmina in aphec. Sz ⁊ isrl ca
strametat[a] ē sup fontē qui erat i iezrahell. Et satrape
q̄dem philistīm icedebāt i centurijs ⁊ milib: ō aūt ⁊
viri eius erāt in nouissimo agmine cū achis. Dixerūtqz
principes philistīm ad achis Quid sibi volūt hebrei isti
Et ait achis ad principes philistīm. [b] Nūq̄d ignoratis dō q̄ fuit seru[b] saul regi
isrl: [c] ⁊ ē apud me m̄ltis die-
bus vel ānis. [d] Et nō inueni
i eo q̄cq̄ ex die q̄ transfugit
ad me vsqz ad diē hāc. Ira
ti sūt ād aduersus euz principes
philistīm ⁊ dixerūt ei. Reuer
tat vir ⁊ sedeat i loco suo in
q̄ ꝓstituisti eū ⁊ nō descēdat
nobiscū in ꝓliū ne fiat nob
aduersari[a] cū ꝓliari cepim[a]
Quō em̄ aliter poterit placa
re dn̄m suuz nisi in capitib
nr̄is: Nōne iste ē dō cui cā
tabāt in chorijs dicētes: [c] p
cussit saul in milibus suis ⁊
dō in decē milib suis: Vo
cit nanqz q̄ dicta auctoritas intelligenda sit de corpe sa
muelis in ꝓrio habitu vt sepultū fuit. qd̄ vicz virtute ar
tis magice dyabolus illud corpus assumpsit ꝑ instrumē
to sue ludificatōis. ꝫ vt verū fatear Burg. nō fuit cōpul
sus illa auctate sic dicere. Si em̄ demon assumpsiſſ sicut
pōt corpus aereū
in silitudine ⁊ corporis ⁊ habitus samuelis. ita vere di
ceret samuel ex illa silitudine sicut si
corpus ꝓpriū suffu
isset ludificatōi. si
cut vulgo noiam[a]
imaginē noie rei ac
cipiēdo signū ꝑ si
gnato. immo ⁊ be.
Amb. dicit in legē
da sanctorū gerua
sij ⁊ ꝓbasij se ꝑ pū
ctura didicisse q̄ ei
apparēs imaginaria visione fuisset
san. pau. Etiā huic
mō dicēdi videt re
pugnare lr̄a huius
ca. q̄ dī quare inq̄
tasti me vt suscita
rer ⁊c. Nam cum il
lud corpus de q̄ ser
mo fm̄ Burg. caruit intellectu ⁊ sensu. nolle ⁊ velle non
potuit se vere dicere inquietatū neqz suscitatū. Et si bur.
dixerit illos modos loquēdi a demone cōfictos. nō opor
tuit. immo nō decuit ad mēdacia demonū corpus sancti
ꝓbe ponere instrm̄. nec puto artē magicā q̄ in corpibus
mortuorū diuinare cōsueuit sine singulari dei pmissione
ad corpora sanctorum posse extendi. ⁊ cum de hmōi per
missione in scriptura nullū repiat fundamentū. irrōnabile
vr̄ ⁊ iniurijs sanctorū talia cōfingere. vt argumento vtat
inualido q̄ burg. vti cōsuevit. ¶ Recedit igit burg. longe ab
intentōe be. Aug. qui dicit nō vere fuisse spūs samuelis. ꝫ
fantasma ⁊ illusionē ⁊c. q̄ de reali corpe samuelis vera nō
sunt. Si em̄ verū corpus samuelis fuisset. iō fuisset visio
realis nō illusoria nec fantastica. put be. Aug. vult. cuius
locutio fuisset illusoria. apparitō tm̄ fuisset realis. qd̄ est ꝯ
intentionē be. Aug. Vel optet burg. dicere q̄ nō fuit cor
pus reale. ⁊ habet ꝓpositū. etiā dato cuius non cōcesso q̄
demon fuisset cōiunctus corpi vt motor. illud tm̄ coniun
ctū non vere dici posset ꝓbetiaz teruisse de terra. put dī
in auctoritate ꝓallegata. Quibus oibus sic dictis rema
net liberū. quā opinionem quis tenere ⁊ defendere velit
cum ad neutrā ptē apparcat ecclesie auctas determinata
Et eodē mō liberū est saul dicere saluatū vel dānatū cum
ad neutrā ptem est demonstratio vel ecclesie auctoritas
cogens.

Ca. xxix.

[a] Congregata sūt. Hic ꝓm̄ describit recessus dō de philistinorū exercitu. Et primo describit hmōi re
cessus. secō ꝫ incidens casus ca. xxx. Circa primum
achis ꝓpter dō ⁊ viros eius reprehendit. secō ꝓpter ꝫ dō
ad locū suū remittit: ibi. Vocauit igit achis dō. Prima
ps pzysqz ibi. [b] Nunq̄d ignoratis ⁊c. q. d. nō debetis
timere de eo. q̄ saul ꝓsecutus est eū vsqz ad mortē. ⁊ iō cō
pulsus fuit fugere ad terram meaz. iō subdit. [c] Et est
apud ⁊c. illi aūt q̄ dicūt q̄ fuit ibi tm̄ q̄tuor mēsibus hūt
ꝓsequnter dicere. q̄ achis dixit de mora dō in terra sua pl⁹
q̄z eet in veritate ad pacificandū principes philistinorū. vñ
subdit. [e] Et nō inueni in eo q̄cq̄. s. machinatōnis ad
malū q̄ tm̄ fuisset ꝓcepta in tanto tpe si fuisset in eo ꝫ inve
ritatē. Cetera patēt vsqz ibi. [e] Percussit saul in mili
bus suis ⁊c. Ista lr̄a videt sonare q̄ in acie saul essent tm̄
mille bellatores cū eo. ⁊ cū dō. x. milia. qd̄ nō est verū. q̄
plures ⁊ fortiores ponunt circa regē. ⁊ iō exponendū est
hoc sicut fuit supra expositū. xviij. ca. ita q̄ mille ꝫ noiati

intelligunt pcussi ab ipso saule. vt sit sensus. In milib⁹ suis. i. in milib⁹ ab eo pcussis. 7 eodez mō dr dece milibus dō. f Vocauit g. Hic ꝓr pdictā cām dō ad locum suuz remittit qō a deo factū ē. ne forte bellādo p̄ filios isrl aliqs bonos de illo ꝓpo vl amicos suos interficeret. scdo vt amalechitas qui manū saul euaserāt 7 ciuitatē sicelech i odiuz dō incenderāt deleret pdā ab eis captā recuperaz. tercio vt ex pda ibi acq̄sita amicos sibi aggregaret. qui iuuarēt ipm post mortem saulis ad obtinendum regnum.

Caplm. xxx.

a Vnqz venisset. hic p̄ñr describit in cidēs casus. s. de ciuitate sicelech incēsa 7 depdata tpe q̄ dō 7 viri eius erāt in exercitu philistiim. Circa qō primo describit incendiū ciuitatis 7 ei⁹ depdatio. scdo bostium insecutio: ibi Cōfortatus ē autē dō. tercio eoꝝ debellatio: ibi. Cui cum duxisset. q̄rto prede diuisio: ibi. Rūdensqz. Circa primū oñdit qui fecerint istud maleficium cum dr.

b Amalechite impetū fecerūt. odiebant enī filios isrl. eo q̄ saul fere deleuerat eos. 7 nō cognoscētes q̄ dō et viri eius erant absentes ciuitatē sicelech inuaserunt.

c Et nō interfecerāt quēq̄. q: volebāt eos bie 7 vēdere in seruos 7 ancillas vt facerēt vtilitatē suā. n̄ solū dr rebꝰ ꝫ etiā dr psonis. Cetera patēt vsqz ibi. d Volebat ei eū ppls lapidare eo q̄ erāt in passione doloris positi. 7 quia secuz duxerat

cauit ergo achis dō 7 ait ei: Viuit dñs: qz rectꝰ es 7 bonus in ꝓspectu meo 7 exitꝰ tuꝰ 7 introitꝰ tuꝰ mecū ē in castris. Et n̄ inueni i te q̄cq̄ mali: ex die q̄ venisti ad me vsqz i diē hāc: ꝫ satrapis nō places. Reuertere g̃ 7 vade in pace: 7 nō offendas oculos satraparum philistiim Dixitqz dō ad achis Quid em̄ feci 7 q̄d inuenisti in me seruo tuo a die q̄ fui in conspectu tuo vsqz in diē hanc vt nō veniā 7 pugnē cōtra inimicos dñi mei regis. Respōdēs aūt achis locutus ē ad dō. Scio qz bonꝰ es tu ī oculis meis sicut angelꝰ dei ꝫ p̄cipes philistinoꝝ dixerunt. Non ascēdet nobiscū in p̄lium. Igit̄ cōsurge mane tu 7 serui dñi tui qui venerunt tecum: 7 cum de nocte surrexeritis 7 cepit diluscescere ꝓgite. Surrexit itaqz de nocte dō ipse 7 viri eiꝰ vt ꝓficiscerēt mane: 7 reuerterent̄ ad terraz philistiim Philistiim aūt ascēderunt in iezrahel. .xxx.

a Vnqz venissent dō et viri eius in sicelech die tercia bamalechite impetum fecerāt ex pte australi in sicelech: 7 pcusserant. Sicelech: 7 succēderāt ei igni. Et captiuas duxerāt mulieres ex ea a minimo vsqz ad magnū: c 7 nō interfecerāt quēq̄: ꝫ secū duxerāt 7 ꝓgebant itinere suo. Cuz ꝫ venisset dō 7 viri eius ad ciuitatē: 7 inuenissent eam succēsam igni 7 vxores suas 7 filios suos 7 filias ductas eē captiuas: leuauerunt dō 7 ppls qui erat cū eo voces suas: 7 planxerunt donec de ficerēt in eis lachryme. Siquidem 7 due vxores dō captiue ducte fuerāt achinoē iezraelites: 7 Abigail vxor nabal carmeli. Et cōtristatus ē dō valde. d Volebat eīm eum ppls lapidare. q:

amara erat aīa vnīuscuiusqz viri sup filiꝫ suis 7 filiabus. b Cōfortatus ē aūt dō in dño deo suo: 7 ait ad abiathar sacerdotem filium achimelech f Applica ad me ephot. Et applicauit abiathar ephot ad dō 7 cōsuluit dō dñm dicens. Persequr latrunculos hos 7 comphēdam eos: an nō: Dixitqz ei dñs. Persequere: absqz dubio eīm ꝓphēdes eos: 7 excuties pdaz. Abijt g̃ dō ipse 7 sexcēti viri qui erant cū eo: 7 venerunt vsqz ad torrētē besor: e 7 lassi quidā substiterunt. Persecutus est aūt dauid ipse 7 quadringēti viri cum eo: substiterant enīz ducēti qui lassi transire nō poterant torrentem besor. b Et inuenerunt virum egyptiuz in agro: 7 adduxerut euz ad dauid. Dederuntqz ei panēm vt comederet 7 biberet aquam ꝫ 7 fragmē masse caricarum et duas ligaturas vue passe. Qui cum comedisset: l reuersus ē spiritus eius 7 refocillatus ē. k Non enim comederat panem l neqz biberat aquam m tribus diebus et tribus noctib⁹. Dixit itaqz ei dauid. Cuius es tu vel vnde: 7 quo pergis. Qui ait. Puer egyptius ego suz: seruus viri Amalechite. Dereliqt autem me dominus meus: quia egrotare cepi nudius tercius. Siquidē nos erupimus ad australē plagaz cerethi 7 contra iudam: et ad meridiem caleph 7 sicelech succēdimꝰ igni. Dixitqz ei dauid. Potes me ducere ad istum cuneum. Qui ait. Jura mihi per deum q̄ non occidas me: 7 non tradas me in manus domini mei: 7 ego ducam te ad cuneum istum. Et iurauit ei dauid. n Qui cum duxisset eum: ecce illi discumbebāt super faciem vniuerse terre

oēs bellatores, nec dimiserat aliqs ad custodiā loci. c Confortatus est dr, Hoc p̄ñr describit bostium insecutio. 7 ꝑmo ex directōe diuina requirēdo eius consiliū cum dr. f Applica ad me ephot. i. ꝓpo mē. q. d. induete veste sacerdotali vt ꝓsulas deū pro me. Cetera patent vsqz ibi. g Et lassi quidē substiterūt. s. ducēti qui lz ꝓpter fatigationē nō possent cōpetenter aduersarios persequi. tñ poterāt cōpetēter custodire sarcinas ꝓpter qs dō 7 viri eius reliqui dimiserūt sub custodia eorum illa q̄ poterant eis esse onerosi. vt ptz ex seqntib⁹ infra vt possent bostes expeditius persequi. scdo insequitur dō bostes directione humana cum dr.

b Et inuenerūt virū egyptiū infirmitate 7 fame q̄si mortuū ꝓinquum.

l Reuersus ē spūs eius. i. aliq̄ qualescētia virtute cibi confortantis.

k Non enī comederat panē. i. aliquē cibum.

l Neqz biberat aquā. i. aliquem potum.

m Tribus diebus 7 tribꝰ noctibus. 7 iō non est mirum si erat exinanitus. Cetera patent.

n Qui cū duxisset. Hic p̄ñr describit bostiū debellatio qui a sicelech cōgati credebāt esse securi.

o Comedẽtes ⁊ bibẽtes. ⁊ sic sibi nõ pcauẽtes. et iõ fuerũt facilĩ ꝛebellati. Et ptz lr̃a vsq; ibi. p Vsq; ad vesperã alteri⁹ diei. qz fugiebãt ⁊ abscõdebãt se p diuersa loca in quibus dõ ⁊ viri eius insequẽter eos ꝙ scrutabant. ⁊ iõ tantũ tps apposuerũt. Cetera patent q Rñdens q;. Hic ꝓñr ꝛescribĩ ꝑde diuisio. ⁊ primo q̃tũ ad bellatores. scdo q̃tũ ad amicos dauid seu bñfactores: ibi. Venit ḡ dauid. Circa primũ dr.

q Rñdens q; ois vir pessim⁹. isti q̃ erant in comitiua dõ cupidi ⁊ mali. hoc docebant tractantes inter se ꝛe p̃ ꝛe diuisione.

r Dixit aũt dõ repellẽs auariti am ⁊ nequitiaz istorum.

s Equa eĩ ps erit ⁊c. Ex h̃ pz illud qđ p̃dictũ est. s. qꝫ illi. cc. remanẽtes custodierũt sarcinas. ⁊ iõ nõ erant ꝛebita portõe priuandi. h̃ aũt accepit dõ ꝛe fctõ abrae. qui silr fecit socijs suis ad sarcinas remanentibus. qñ q̃tuor reges ꝛebellauit. vt dictum fuit Gene. xiiij. vñ subdit.

t Et factũ est ⁊c. in hebreo br̃ Ex die illa et aban. s. a tpe abrae Sz ꝙ dõ fuit h̃ firmius statutũ ⁊ lege ꝛecretũ ex regia ptate. vt decetero sic simplicit obꝛuaret

v Venit ergo Hic ꝓñr ꝛescribit p̃de diuisio q̃tũ ad amicos dauid ⁊ bñfactores. apud q̃s dauid ⁊ viri eius latuerãt fugiẽdo psecutõnes saulis ⁊ a quib⁹ bñficia recepant. qz iustum erat q̃ hmõi bñficia recognoscerent facultate occurrente. Et pz lr̃a.

a Philistijm autẽ. Hec est vltima ps principalis p̃mi libr̃. in qua ꝛescribit ipsius saulis occubitus. ⁊ primo ꝛescribit ipsi⁹ saulis occasio. scdo occisi vitupatio: ibi. Facta altera die. tercio ipsius honorabilis tumulatio: ibi. Qđ cũ audissent. Circa primũ

°comedẽtes ⁊ bibẽtes: ⁊ q̃si festũ celebrãtes diẽ: p cuncta p̃da et spolijs q̃ ceperant ꝛe tra philistijm ⁊ ꝛe tra iuda. Et pcussit eos dõ a vespera[p] vsq; ad desperã alteri⁹ diei: ⁊ nõ evasit ex eis q̃s q̃ nisi tm̃ q̃drigẽti viri adolescẽtes q̃ ascẽderant camelos ⁊ fugerant. Eruit ḡ dõ oĩa q̃ tulerant amalechite: et duas vxores suas eruit. Nec ꝛefuit q̃s q̃ a puo vsq; ad magnũ tã ꝛe filijs q̃ ꝛe filiabꝫ ⁊ ꝛe spolijs: ⁊ q̃cũq; rapuerãt oĩa reduxit dõ ⁊ tulit vniuersos greges et armẽta: ⁊ minauit añ faciem suã. Dixerũtq;. Hec est p̃da dauid. Venit ãt dõ ad ducẽtos viros q̃ lassi subsistere rãt nec seq̃ poterãt dõ: ⁊ residere eos iusserat in torrente besor. Qui egressi sũt obuiã dõ: ⁊ pplo q̃ erat cũ eo. Accedens aũt dõ ad pplm salutauit eos pacifice[q] Rñ ꝛens q; ois vir pessim⁹ ⁊ iniquus ꝛe viris q̃ erãt cuz dõ dixit. Quia nõ venerũt nobiscũ nõ dabim⁹ eis q̃q̃ ꝛe preda quã eruimus: h̃ sufficiat vnicuiq; vxor sua: ⁊ filij: quos cum acceperint recedãt. [r] Dixit autẽ dauid. Nõ sic facietis frẽs mei ꝛ his q̃ tradidit nobis dñs: ⁊ custodiuit nos: ⁊ ꝛedit latruncu los q̃ eruperant aduersum nos in manus nr̃as: nec audiet vos q̃s q̃ sup̃ ꝓmone h̃. [s] Equa ei ps erit ꝛescẽdẽti ad plium: ⁊ remanentis ad sarcinas: ⁊ silr diuidẽt. [t] Et factũ est hoc ex die illa: ⁊ ꝛe inceps pstitutũ ⁊ p̃finitum ⁊ q̃si lex in isrl̃ vsq; in diem hãc. [v] Venit ergo dõ in sicelech: ⁊ misit vna ꝛe p̃da senioꝛib⁹ iuda p̃rimis suis dicens. Accipite bñdictionẽ: ꝛe p̃da hostium dñi. His q̃ erãt in bethel ⁊ q̃ in ramoth ad meridiẽ: ⁊ q̃ in gether: ⁊ q̃ in aroer: et qui in sephamoth: ⁊ q̃ in esthama: et q̃ in rachel: ⁊ q̃ in vrbib hierameli: ⁊ q̃ in vrbib ceni: ⁊ qui in rama: ⁊ qui in lacu asan: ⁊ qui in athach: ⁊ qui in hebrõ ⁊ reliquis q̃ erãt in his locis in quib⁹ cõmoꝛatus fuerat dauid ⁊ viri eius.

¶ Caplm xxxj.

Philistijm aũt pugnabant aduersum isrl̃ Et fugerunt filij isrl̃ ante faciem philistijm: ⁊ ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntq; philistijm in saul ⁊ in filios eius [b] ⁊ pcusserũt ionathã: ⁊ abinadab et Melchisue filios saul: totũq; pondus pugne versum est in saul. Et cõsecuti sũt eũ viri sagittarij: ⁊ vulneratus est vehemẽter a sagittarijs. [c] Dixitq; saul ad armigeꝛum suum. Euagina gladiũ tuũ: [d] ⁊ pcute me: ne forte veniãt incircũcisi isti ⁊ interficiãt me illudentes mihi. Et nolvit armiger eius: fuerat eĩ nimio terꝛoꝛe pterritus. [e] Arripuit itaq; saul gladium suum ⁊ irruit

p̃mittit filioꝝ occisio cum dr̃. b Et pcusserunt ionathã ⁊ abinadab. sic est in hebꝛeo. ⁊ iõ aliqui libr̃ male hñt aminadab. Isboseth nõ noiat hic inter filios saulis. tuz qz remanserat ad disponendã ꝛomũ. tum qz nõ erat multũ aptus ad plũ. c Dixitq; saul ad armigeꝛũ suũ. iste fuit ꝛecbvt cõiter dr̃ ⁊ satis rõnabiliter. vt vr̃ qz supꝛa. xxij. dr̃ q̃ iste assistebat sauli et erat p̃im⁹ inter seruos eius.

d Deraute me nẽ ⁊c. i. affligẽtes me morte ignominiosa in pteptũ psone mee ⁊ pplũ mei. ⁊ p ꝓñs redũdet in cõtemptum dei.

e Arripuit itaq; saul gladiũ suũ ⁊c. ex hoc dicũt ꝛectores nr̃i cõcoꝛditer ipm̃ eẽ dãnatũ. qz inẽ fecit seipm̃. qđ nulli ẽ licitũ. Ad h̃ etiã inducit qđ br̃ j. Paral. x. mortuus est ergo saul. p̃ pteꝛ iniq̃tates suas eo q̃ p̃uaricat⁹ sit mãdatũ dñi qđ p̃cepat. nõ custodierat illud. Sz insuper etiã pbitonissã psulerit nec spauerit i dño. hebꝛei ꝏ dicunt ipm̃ esse saluatũ qz audita dñi sñia sibi p samuelẽ ãnũciata ꝛe oibus peccatis suis penituit. ⁊ lz primo fuisset ꝛesolatus tñ diuinã sniam ꝛe morte sua ⁊ filioꝝ suoꝝ tñ ac regni translatione patiẽter acceptauit. vt diuina volũtas impleret qđvf ex hoc q̃ modico cibo sumpto p̃ sustẽtatõe nature p totaz noctem ãbulauit vt veniꝛz ad plũ p̃m diuinũ iudiciũ ibidẽ moꝛiturus. Hec Jonathan primogenitũ suũ seu alios duos filios ibidẽ eristentes suasit ꝛe prelio recedere volẽs diuinã sniam non solum in se h̃ etiaz in filijs recipere in penã suoꝝ peccatoꝝ. Ad hoc etiã inducũt hebꝛei qđ samuel dixit ei. Tu ⁊ filij tui cras eritis mecũ. i. in pte iustoꝝ. tũ qz samuel in illa pte erat. tum qz ionathã qui erat sanctus ⁊ bonus credẽdus est q̃ in pte sanctoꝝ sit receptus et idẽ dicunt ꝛe saule. qz eodẽ mõ dr̃ ꝛe vtroq;. Tu et filij ⁊c. Ad hoc etiã videt facere quod dictũ est supꝛa. ix. capꝰ. ꝛe saule. q̃ erat electus ⁊ bonus nec erat in filijs isrl̃ vir me

llor illo: z ío lz postea multiplr et grauiter peccauerit: vi-
dr tñ diuine pietati cogruū. vt ꝓpter ꝓcedentē bonitatē
dñs dederit ei in fine pñie locū ad euadēdū penā eternā
nō tñ ad recupandū regiā dignitatē. nec auctoritates in
pluribus locis allegate de abiectōne saulis a deo videnē
aliud sonare nisi ꝺ regia dignitate q̄
ad dauid erat trāsferēda ex determi-
natiōe diuina. Ad illud aūt qđ obijci-
tur in ꝓtrarium di
cunt hebrei et aliq̄
etiā xp̄iani. q̄ inter-
ficere seip̄m intui-
tu ꝓprie psone. vt
ns p̄ hoc mortē acer
biorē vel turpiorē
euadat sp ē illicitū
ꝟm q̄ dicit Aug. j.
de ciuit. dei ca. xxj.
& interficere seip̄m
intuitu diuini bo-
noris. ne. s. vitupe
riū exerceat in ꝓ-
prio corpe redun-
dans in dei vitupe
riuz. sicut timebat
saul ne in ipso qui
erat principalis in
ꝓlio fieret ludibria
in ꝓceptuz dei isrl.
vt dicunt isti. hoc
nō ē illicitū. et hoc
mō rasias vr̄ se in-
terfeciſſe. ij. Ma-
cha. xiiij. nec tñ inde vituperat in scriptura. sed magis lau-
dari videt. hoc etiaz mō sanson se interfecit. vt dr Judi.
xvj. Isto etiā mō alique sancte mulieres z de quibus so-
lennizat ecclesia se interfecerūt ne infideles ipōs abute-
rent exercendo luxuriā ꝓtra diuinū honorem. Ueruntñ
Augu. j. de ciui. dei. istas psonas nō excusat a culpa nisi fe
cerint hoc instinctu diuino nobis occulto. Isto etiā mō
posset excusari saul si alie vie nō sufficerent. nisi cōtrariū
inueniat exp̄sse determinatū in sacra scriptura. vel ꝑ au-
ctoritatē ecclesie. qđ nō recolo me vidisse. Ad illū aūt qđ
obijcit de. j. Paral. Mortuus est saul ꝓpter iniquitates su
as ꝛc. pōt dici q̄ ꝓpter iniquitates suas pena mortis in-
flicta est sibi z filijs. sed q̄ propter hoc sit damnatus au-
ctoritas nō sonat. sicut fur suspendit ꝓpter furta sua. si tñ
peniteat in fine veraciter z mortē patienter sustineat effi-
cit dignus vita eterna. Residuū aūt huius auctoritatis
inducte exponet. j. Paral. x. ca. Qđ aūt sequit. Insup z
phitonissam cōsulerit. nec sperauerit in dño. nō valet. q̄
licet tunc nō sperauerit q̄n ipsam cōsuluit. tñ de oīmbus
istis z alijs malis finaliter penituit. z tūc in dño sperauit
de salute eterna. lz nō de equali vita. f Qđ cum vidis-
set armiger eius ꝛc. iste p̄dicto mō ab hebreis nō excusat
nec etiā a latinis. Dicunt enī cōiter q̄ fuit to ech iduine'
q̄ timēs grauī afflīgi a dō si supuiueret. iō ex tristicia z q̄
desperans surripuit sibi vitā. Sicut z catho ꝓpter cesaris
victoriam. qđ factum fuit pusillanimitatis. ꝓut declarat
Aug. j. de ciui. dei. Cetera patent vsq̄ ibi. g Uenerūt
q̄ philistijm ꝛc. nō mansiue. & q̄ occupauerūt aliq̄ fortа-
licia ponētes ibi milites ne filij isrl rebellarēt. sicut dictū
fuit supra. xiij. ca. de statōe philistinorū. p̄ncipes aūt phili
stijm z cōitas ꝓli reuersi fuerunt in terrā suā. b Fa-
cta autē ꝛc. Hic ꝓñr ponit ipsius saulis occisi vituperatio
cum dr. i Preciderūt caput saulis ꝛc. ad eius vitupe
rium z laudē ydolorū suorū. quibus illā victoriā attribu
ebant. k Et posuerūt arma ꝛc. ea cōsecrando ydolo
ꝓ victoria habita. l Corpus ꝺo eius suspenderunt.
ad inferēdū maius vituperiū, z ad suā victoriā oñdēdū,
sup eū. m Qđ cū vidisset ar-
miger ei⁹ vidz q̄ mortu⁹ eēt
saul: irruit etiā ipse sup gla
diū suū z mortuus est cū eo
Mortu⁹ ē ergo saul et tres
filij eius z armiger illius z
vniuersi viri eius in die illa
parit. Uidētes aūt filij isrl
q̄ erāt trās vallē z trās ior
danē q̄ fugissent viri israe-
lite: z q̄ mortu⁹ esset saul z
tres filij eius: reliquerūt ci
uitates suas: z fugerūt. n Ue-
nerūtq̄ philistijm z habi-
tauerūt ibi. o Facta aūt die
altera venerūt philistijm vt
expoliarēt interfectos: z in
uenerunt saul et tres filios
ei⁹ iacētes in mōte gelboe.
p Et p̄caderunt caput saul z
m Qđ cum audissent. Hic ꝓñr describit ipsius bo-
norabilis tumulatio cū dr. Qđ cū audissent ꝛc. isti aūt
p̄ ceteris voluerūt de vituperio sauli illato. eo q̄ libera
uerat eos de manu naas regis ammon. vt dictuz fuit
supra. xj. n Et ambulauerūt tota nocte. q̄ de die
nō poterāt illa
corpa auferre.
o Et ꝓbusserūt
ea igni aromati-
ca multa ibidez
ꝓburendo. sicut
fiebāt antiq̄tus
in sepulturis so
lēnibus. sicut. ij.
Paly. in sepultu
ra asa. regis iu-
da. Posuerunt
q̄ eum sup lectū
suū plenum aro
matibus et un-
guentis. q̄ erant
pigmentariorū
arte ꝓfecta. z cō
busserūt sup eū
ambitōe nima.
p Et ieiunauе
rūt septē diebus
in signū tristicie
ꝓ morte saul et
filiorū eius.

¶ In cap. xxxj. vbi dr in postilla Hebrei vero di cunt saulem esse saluatū.

¶ Additio.

Opinio hebreorū in hoc passu nullo mō videt sustinenda. nō enī habet fundamentū in aucto
ritate nec in rōe. Nā fundamentū eorū assum-
ptū ex hoc q̄ saul diuinā sniam ꝑ samuelē sibi annūci
atā acceptauit nulli⁹ valoris est. In hoc enī non excu
sant saulē a peccato. sed potius eum grauius accusāt
qđ sic ꝑz. nam in phitonicis diuinatōibus z hmōi duo
phibent in lege diuina. quorū vnū est tales diuinato
res cōsulere. vñ Deut. xviij. Non sit in te maleficus.
neq̄ qui phitones cōsulat. Aliud ꝺo phibitum est ne
quis verbis taliū credat seu assentiat. vñ Deu. vbi su
ꝓra. Gentes iste quarū possidebis terrā augures z di
uinos audiunt. tu aūt a deo tuo aliter institutus es.
Ubi z in sequentibus manifeste habet q̄ sicut in lege
diuina p̄cipit vt credat vero ꝓphete dei. ita in eade le
ge phibet ne quis talibus superstitiosis vaticinijs assen
tiat seu credat vt in p̄dicto cap̄. satis declarat. Ex qui
bus euidenter sequit q̄ si quis cōsuleret phitones seu
diuinos. quibus cōsultis nō assentiret eorū vaticinijs
talis esset transgressor primi p̄cepti tm. Si aūt nō so-
lum cōsuleret sed etiā eorum pnosticis assentiret esset
transgressor vtriusq̄ p̄cepti. vt ꝑz ex dictis. Ex quib⁹
manifeste sequit q̄ volentes excusare saulē a cōsulta-
tione phitonisse ꝑ hoc q̄ sniā sibi ꝑ illū reuelatā annunciatā acceptauit. nō solum ipm nō excusant a pec
cato cōsultatōis. sed in sup ipm accusant de nouo pec-
cato. s. acquiescēdi verbis magicis seu diuinatōibus.
vt sic nō solū sit saul primi p̄cepti supradicti transgres
sor sed etiā secūdi. Si aūt dicat q̄ saul nō credidit phito
nisse seu phitoni. sed ꝓphetie samuelis qui erat fidelis
ꝓpheta dñi. Hoc nō valet. nam ꝟm opinionē Aug. su
ꝓra ca. xxviij. traditā q̄ vera est. vt ibi fuit declaratum
nō samuel in spū apparuit. sed demon in samuelē trans
formatus est. z sic nō samueli sed demoni credidit ver
bis eius assentiendo. Dato etiā q̄ samuel in ꝓpria p-
sona apparuisset. ꝓut quidā volunt. licet minus sanc.
vt supra, adhuc saul p eccauit in credendo verbis illi,

ns.cuius rō est.nam dicentes samuelem verum fuisse
suscitatū.hoc asserunt ex dispensatōe diuina euenisse.
q̄ phitonissam et saulē latebat.vt exp̄sse habet in glo.
ibidē.7 sic saul nō credebat ip̄m esse verū samuelē.sed
spīm maligñ arte magica in samuelis specie apparen-
tem cui credendo indubie peccauit contra conscīam
cōmittendo.qđ em̄ non est ex fide peccatū est ad Ro.
xiiij.Si aūt dicat q̄ saul credidit verbis sibi annūcia-
tis rōe signorū q̄ forte viderat phitonissa vel ipse saul.
nec ex hoc excusat a peccato. Nam ꝟm Augu.in ca.
Nec mirū.supra allegato.nō ī quis debet credere ta
libus q̄ aliq̄ eueniunt ea q̄ p̄dicunt.Ad cuius ꝓba-
tionē adducit claram auctoritatē Deut.xiij.Q̄ aūt dī
saulē de omnibus suis peccatis penituisse audita sua
talis assertio eadē facilitate cōtemnit qua approbat:
ꝟm Greg.Nullū em̄ fundamentū huius p̄nie apparet
in sacra scriptura.nisi forte in acceptatiōe p̄dicte sue
q̄ quidē acceptatio nō habet p̄nie rōnem sed potius
peccati vt dictū est.Si aūt signū sue p̄nie volunt acci
pere ex hoc q̄ modico cibo sumpto p totā noctem am
bulauit.vt veniret ad p̄lium vbi erat moriturus: ꝓut
in postilla dī:hoc nō videt valere. rōnabilius em̄ pos
set dici seu p̄sumi q̄ saul iuit ad p̄lium credens nō esse
diuinā suam sibi platā.sed potius demoniacā illusio
nem.Ex quo aliter esset excusatus.vel saltē alienatus
a peccato p̄dicto.Illud aūt qđ dicunt hebrei ad suaz
opinionem cōfirmandā ex illis verbis. Cras tu 7 filij
tui eritis mecū.nō videt valere.nam si mecū nō est ne
cesse vt intelligat in p̄te iustorū.sed sufficit intelligere
in statu defunctorū.nec plus sonat auctoritas.vt ideꝫ
postillator ait supra ca.xxviij.7 p̄t argui ex verbis xp̄i
ad latronē Luc.xxiij.vbi dicit.Hodie mecū eris in pa
radiso.Si em̄ hanc dictionem mecū oporteret referri
ad statū beatitudinis supfluū esset addere in paradi-
so.sufficeret em̄ dixisse hodie mecum eris.Sed qz sine
tali additōe posset intelligi mecū eris.i.in statu defun-
ctorū.ī conueniēter addit in paradiso. Samuel aūt
non dixit.Cras mecū eritis in limbo:sed tm̄ dixit eri-
tis mecū. Et ī rō hebreorū ex hac auctoritate nō est
efficax. Ad aliā vo rōnem q̄ p hebreorū opinione in-
ducit.p eo qđ dictū est supra.ix.ca.de saule q̄ erat ele
ctus 7 bonus ꝛc. Ex qua volunt inferre q̄ licet postea
graviter 7 multipliciter peccasset tm̄ diuine pietati cō
gruū videt.vt ꝓpter p̄cedentē bonitatē dñs vederit ei
in fine p̄nie locū.hoc nō videt valere. Nam ly deus ḃ
potuisset facere ex dispensatōne.de cōi tm̄ lege diuina
ꝓtrariū legit Ezech.xviij.Cum em̄ averterit se iustus
a iusticia 7 fecerit iniquitatem moriet in ea iniusticia
quā operatus est.Sic igit patent fundamēta hebreorū
in hoc passu nullius esse efficacie.Snia igit doctorum
nostrorū est tenēda tanq̄ ex veris sumpta fundamen
tis.Fundat em̄ primo in hoc q̄ saul seipsum occidit.
qđ est grauissimū peccatū. qz magis cōtra naturalem
inclinationē 7 cōtra charitatem q̄ cetera homicidia.
Silr 7 est periculosius ceteris peccatis.cum post mortē
nullus est locus penitendi. Nec valet dicere q̄ hoc fe
cit ne in ꝓpria p̄sona pateret cōtra honorē diuinū ꝛc.
ꝓut in postilla allegat. Nam ludibria seu impropē-
ria quecūq̄ ꝓpter deū sustinere quantūcunq̄ ignomi-
niosa sint 7 acerba.tanto magis ad diuinū honorē p̄ti
nent.vt p̄z in martyribus.vñ 7 saul debuisset in deum
sperare qui potens est hoiem quacūq̄ tēptatione sup
ueniente liberare a peccato.qđ tm̄ nō fecit se occiden-
do.Et ī vere de ipso dī.j.Par al.x.ca.nec sperauit in
dño.Preterea bonitas finis non tollit malicā actus
hūani.si talis actus ꝟm suā spēm est malus.nō em̄ sūt
faciēda mala vt eveniāt bona.sūt tm̄ tolerāda minora
mala vt vitēt maiora.vt dictū fuit.s.c.xvij. Preterea
si saul excusatus fuisset a reatu homicidij rōe p̄dicta
pari mō excusaret amalechita:si ip̄m saulē ꝓpt eandē
rōnem occidisset.Cuius ꝓtrariū p̄z infra.ij.Reg.j.c.
vbi habet q̄ dauid qui fuit rex iustus audita amale-
chite excusatōe ip̄m mandauit interfici.Qđ aūt indu
cit de rasia.ij.Macha.xiiij.c.nō est trahendū ad cōsequē
tiā.qz nō cōmendat ex hoc in sacra scriptura tanq̄ virtu
osus simpliciter.sed tanq̄ habens quandam spēm fortī-
tudinis.estimans se fortiter agere.que tm̄ nō est vera for-
titudo.sed magis quedā mollicies animi nō valētis ma-
iora penalia sustinere vt p phm̄ p̄z in.iij.Ethicorū.Et p
Aug.j.de ciui.dei. Potest etiā aliter dici.s.q̄ rasias ille p
totū ꝓcessum sue vite in sacra scriptura cōmendat.vt p̄z
ibidē.vñ 7 talē p̄sumendū est instinctu diuine inspiratio
nis hoc fecisse. Maz ꝟm iuristas. Qui semel bonus semp
p̄sumit esse bonus. Secus aūt de saule de quo legit supra
xiiij.ca.iuxta hebraicā veritatez q̄ quocunq̄ se vertebat
impie agebat.de tali igit p̄sumendū est semp forte malum
et p ꝓns nō instinctu diuino se occidisse.sed ex desperatō
ne seu timore acerbioris p̄culi seu mortis t̄palis. De san
sone aūt nō est retrahenda cōsequētia.qz p illū deus mul
ta miracula faciebat.vñ p̄sumendū est q̄ latenter inspira
tione diuina hoc fecit. Silr tenendū est de sanctis feminis
que tpe p̄secutionis seipsas occiderunt.ꝓut dicit Aug.j.
de ciuit.dei.nec ad damnationē saulis alia auctoritas sa
cre scripture seu determinatio ecclesie videt requiri.cum
doctores nostri hoc cōcorditer teneant. vt dī in postilla.
nam vt in ca.decretales ep̄le dis.xx.scripturarū tractato
res.i.doctores in earū expositōibus summis pontificib⁹
ꝓponunt.vñ determinatio doctorū sacre scripture in ta
libus tm̄ sufficere debet ac si ab ecclesia determinaret.igr
illa verba p̄mi Paral.x.ca.vbi dī. Insup 7 phitonissaz
consuluit.nec sperauit in dño intelligenda sunt de desperatōe finali.ꝓut doctores nostri eam exponunt.q̄ etiam
malicia totius vite ipsius saulis postq̄ regnauit vna cuz
pessimo ipsius fine sibimmicē cōcurrendo hoc testant.

¶ Replica.

Vamuis Burgē.ipse circa ca.xxxj.longa laboret
digressione.volens q̄ saul sit dānatus cōtra opi-
nionē hebreorū.cui videt postillator fauere.nō ob
stantibus obiectōibus Burg.q̄ sunt faciliter solubiles.
qz volens sustinere opinionē de vera apparitiōe p̄sone sa
muelis mō p̄dicto cessant oia argumenta Burgē.q̄ fun-
dunt in peccatis consultatōis phitonisse. Nam saul p sa
muelē verū informatus de cōsultatōne penituit.7 suam
diuinā cōtra se latam acceptauit.7 p pniam meruit de ve
ra samuelis apparitōe certificari.vt sic sine p̄culo decepti
onis suam diuinā acceptaret.quibus bñ attētis soluunt
ea q̄ Burg.de glo.in ꝓtrariū adducit. Et p eandē pniam
et suā acceptionem saul meruit recipe inspirationē de se
ip̄m occidendo sicut cōiter tenet de sansone. Et be. Aug.
j.de ciui.dei dicit de sanctis feminis q̄ sese tpe p̄secutōnis
occiderunt.ne in vituperiū honoris diuini illusiones in-
fidelium parerent.7 hec dicta sufficiant ꝛc.

¶ Postilla sup primum librum Regum finit.

Postilla sup secundū librū Regū incipit. Caplm.j.

a Actū est aūt. Postq̄ in primo libro actus est de regno p electionē. hic p̄ñr agit̄ de regno p successionē. qz ysboseth successit saul. lz paruo tpe. sz salomon successit dauid. z sic p̄ñr alij reges vsq̄ ad captiuitatē babylonicā. z qz regnum ysboseth p̄cedebat debilitādo. regnū autē dō fortificando. iō p̄ describit̄ inchoatio regni ytriusq̄ ptialis. scdo exterminatō regni ysboseth totalis ca. iiij. tercio p̄motio regni dō integralis ca. v. Circa p̄mū p̄ mittit̄ saulis z filiorū eius lamētatio. scdo successor̄ duplex institutio. ca. vj. Circa p̄mū p̄mo describit̄ denuncia tio mortis. secūdo actus lamētatōis: ibi. Appēdēs aūt dō. Circa primū p̄ mittit̄ tp̄us huius denūcia tōis cū dicit

b In die aūt tercia. s. a reuersione dauid i sicelech interfectis amalechitis q̄ eā incēderāt. put dictū fuit. j. li. xxx. ca.

c Deste cōscissa ꝛc. ista fiebāt apd hebreos in signuz tristicie z magne desolationis. Cetera patent vsq̄ ibi.

d Casu veni in mōtē gelboe. lz ve nisset a gposito ad p̄liū tñ fugiēs casu aliter venit ad locū vbi saul erat vulneratus vel forte in hoc dixit mēdacio. sicut z in alijs. vt patebit p̄ñr. dicit

Incipit scds liber Regū. Caplm.j.

Actū est aūt postq̄ mortuus est saul vt dō reuerteret̄ a cede amalech: et maneret i sicelech duos dies. [b] In die aūt tercia appa ruit homo veniēs d castris saul [c] veste cōscissa z puluere consp̄sus caput. Et vt venit ad dō cecidit sup faciez suā z adorauit. Dixitq̄ ad eū dō. Unde venis? Qui ait ad euz. De castris isrl fugi Et dixit ad euz dō. Qd est vbū qd factū ē? Indica mihi. Qui ait. Fugit ppls ex plio: z multi corruētes e populo mortui sūt: ꝫ z saul z ionathas filius ei interierunt Dixitq̄ dō ad adolescētem q̄ nunciabat ei. Unde scis qz mortuus ē saul z ionathas filius ei? Dixit adolescēs q̄ nunciabat ei. [d] Casu veni i mōtē gelboe: z saul incūbebat sup hastā suā: [f] pozro curr⁹ z eqtes appropinq̄bāt ei: z cōuersus post tergū suū: vidēsq̄ me vocauit. Cui cum rndissem adsum: dixit mihi Quis naz es tu. Et aio ad eū. Amalechites ego sum. Et locut⁹ ē mihi. [g] Sta sup me: z interfice me: qm̄ tenent me angustie: et adhuc tota aia in me ē. [b] Stāsq̄ sup eū occidi illū. Sciebā em̄ q̄ vi uere nō poterat post ruinā [i] Et tuli dyadema qd erat i capite ei: z armillā de brachio illius: z attuli ad te dñz meū huc. [k] Apphēdēs autē dō vestimēta sua scidit: oēsq̄ viri q̄ erāt cū eo: z plāxerūt z fleuerūt z ieiunauerūt vsq̄ ad vesperaz sup saul z sup ionathā filiū ei: et sup pplm dñi: z sup domum isrl eo q̄ corruissēt gladio. [l] Dixitq̄ dō ad iuuenē q̄ nūciauerat ei. [m] Unde es tu. Qui rndit. [n] Filius hois aduene [o] amalechite ego suz. Et ait ad eū dō. Quare nō timuisti mittere manū tuā vt occideres x̄pm dñi. Uocāsq̄ dō vnum de pueris suis ait Accedēs irrue in euz. Qui pcussit illuz z mortuus est. Et ait ad euz dō. Sanguis tuus sup caput tuū. Os em̄ tuū locutū ē aduersuz te dicēs ego ītfeci x̄pz dñi. [q] Plāxit aūt dō [r] planctū huiuscemodi sup saul z sup Jonathā filiū ei [s] [t] z p̄cepit vt docerēt filios iuda arcum: [t] sic scriptū ē in libro iustorum. [v] Et ait. [r] Considera isrl [v] p me: z interfice me: qm̄ tenent me angustie: et adhuc tota aia in me ē. [b] Stāsq̄ sup eū occidi illū. Sciebā em̄ q̄ vi uere nō poterat post ruinā [i] Et tuli dyadema qd erat i capite ei: z armillā de brachio illius: z attuli ad te dñz meū huc. [k] Apphēdēs autē dō vestimēta sua scidit: oēsq̄ viri q̄ erāt cū eo: z plāxerūt z fleuerūt z ieiunauerūt vsq̄ ad vesperaz sup saul z sup ionathā filiū ei: et sup pplm dñi: z sup domum isrl eo q̄ corruissēt gladio. [l] Dixitq̄ dō ad iuuenē q̄ nūciauerat ei. [m] Unde es tu. Qui rndit. [n] Filius hois aduene [o] amalechite ego suz. Et ait ad eū dō. Quare nō timuisti mittere manū tuā vt occideres x̄pm dñi. Uocāsq̄ dō vnum de pueris suis ait Accedēs irrue in euz. Qui pcussit illuz z mortuus est. Et ait ad euz dō. Sanguis tuus sup caput tuū. Os em̄ tuū locutū ē aduersuz te dicēs ego ītfeci x̄pz dñi. [q] Plāxit aūt dō [r] planctū huiuscemodi sup saul z sup Jonathā filiū ei [s] [t] z p̄cepit vt docerēt filios iuda arcum: [t] sic scriptū ē in libro iustorum. [v] Et ait. [r] Considera isrl [v] p

1 Dixitq̄ dauid ad iuuenem qz dixerat se interfecisse saulē.

m Dñe tu es. iam em̄ dixerat q̄ erat amalechites. § dauid de morte ionathē et ppli isrl turbatus nō aduerterat.

n Filius hois aduene. i. cōuersi ad iudaismū.

o Amalechite hoc videt falsuz qz supra dictum est q̄ docch pater eius erat idumeus primo libro. xxj. c. z. xxij. Dicendu m q̄ amalech a quo dicti sunt amalechite fuit filius eliphat p̄mogeniti esau put declaratuz fuit supra dicēs Exo. xvij. ab esau vo denominati sunt idumei. et sic ois amalechita est idumeus: sed nō ecouerso

p Uocansq̄ dauid vnum ꝛc. et sic iusto dei iudicio et mendacio de quo sperabat impetrare gratiā reportauit mortem.

eīm cōiter q̄ erat filius docch. z ideo verisile est q̄ eēt iuxta patrē suū qui erat cū saule. vt p̄dictū est in fine p̄imi libri

e Et saul incūbebat sup hastā suā. grauiter vulneratus et nō potens incedere.

f Pozro currus z equites appropinquabant ei. ita q̄ nō poterat eos euadere.

g Sta sup me z interfice me. hoc fingebat. § nō erat verum. qz hoc dixit saul armigero suo tm̄. qui etiā interfecit seipsum.

h Stansq̄ sup eum occidi illū. Silr in hoc mētitus fuit. qz saul semetipm occidit. Dicit ei iosephus q̄ iste verū dixit. qz lz saul irruisset sup gladiū suuz. tñ ita debilitatus erat q̄ nō poterat seipm p̄fodere. z iō iste inuenis ex eius p̄cepto impegit eum sup gladiū intantū q̄ fuit mortuus. p̄ñr tñ tenet.

i Et tuli dyadema ꝛc. Dicunt aūt hic hebrei q̄ docch videns saul mortuū tradidit ista insignia regalia filio suo. vt portaret ad dō ac p̄ b̄ inueniret gratiā apud eū. z tunc seipm interfecit rōne p̄dicta in fine p̄imi libri.

k Apphendens aūt ꝛc. Hic p̄ñr ponit actus lamentatōis. z primo in generali. secundo modus plāctus in spāli: ibi. Plāxit aūt dauid. Circa primū p̄mittit planctus cum dicit. Apphendens aūt dauid ꝛc. z subdit punitio nunciantis cum dicit.

l Dixitq̄ dauid ad iuuenem qz dixerat se interfecisse saulē.

m Dñe tu es. iam em̄ dixerat q̄ erat amalechites. § dauid de morte ionathē et ppli isrl turbatus nō aduerterat.

n Filius hois aduene. i. cōuersi ad iudaismū.

o Amalechite hoc videt falsuz qz supra dictum est q̄ docch pater eius erat idumeus primo libro. xxj. c. z. xxij. Dicendu m q̄ amalech a quo dicti sunt amalechite fuit filius eliphat p̄mogeniti esau put declaratuz fuit supra dicēs Exo. xvij. ab esau vo denominati sunt idumei. et sic ois amalechita est idumeus: sed nō ecouerso

p Uocansq̄ dauid vnum ꝛc. et sic iusto dei iudicio et mendacio de quo sperabat impetrare gratiā reportauit mortem.

q Plāxit aūt. Hic p̄ñr describit formā plāctus in spāli cum dicit.

r Planctum huiuscemodi. qui postea subdit. sed qd dam p̄ceptum dauid interponit de sagittandi arte. secundo explicatur carmē eius lugubre: ibi. Et ait. Considera. Circa primum ergo ponit dauid p̄ceptum cū dicitur.

s Et p̄cepit ꝛc. Sic est in hebreo z in libris correctis et p arcum hic intelligit ars sagittandi ne filij iuda de cetero debellarent̄ a philistēis p artem sagittādi. sicut saul z eius exercitus fuerāt debellati.

t Sicut scriptum est in libro iustorum. Aliqui dicunt q̄ hic est liber Regum in quo agitur de Samuele et Dauid et alijs pluribus iustis. Sed hoc non est verisimile q̄ idem liber alleget seipsum. Et ideo dicunt alij q̄ iste liber est quidam specialis liber qui non

habeť. qz esdras repans bibliothecã a chaldeis incen
sam nõ repauit oẽs libros sicut pz de libris salomõis
ãs fecit de naturis aialiũ z herbarũ. vt bř. j. iñ. lib. z de
libris nathan ꝓphe z abye silomitis q allegant. ij. Para-
ral'. ix. nec tñ habeť. qz nõ fuerũt repati. z idẽ dictum
de isto qvocať li
ber iustoꝝ. ꝛRa-
sa. dicit q hic est
liber Gene. in q
agit de iustis. s.
abraam ysaac z
iacob. z Beneꝑ
tlyñ. scribitur in
bñdictiõe iude.
Manus tua in
ceruicib⁹ inimi-
coꝝ tuorum qõ
fuit impletũ po
tissime tpe dõ q
inimicos isrl' po
tẽter in circuitu
debellauit. Ad
quã debellatio-
nem multũ fecit
ars sagittãdi. in
qua filios iuda
instrui ꝓcepit.
v Et aut consi
dera. ꝓmisso ꝓce
pto dõ de sagit-
tandi arte. ꝛHic
ꝓñr explicať car
men eius lugu-
bre. z primo ge-
neraliter. scdo spãliter: ibi a sanguine interfectorũ. ter
cio singulariter: ibi. Jonathas. Circa primũ lamẽtať
tplin isrl' dicẽs. r Considera isrl'. i. attente recogita
y Pro bis qui mortui sunt. de pplo tuo.
z Sup excelsa tua. qõ est turpius vicꝫ q sũt devicti
in terra ꝓpria z in loco montuoso z male accessibili. p
pter qõ põt facilius ab aduersarijs defendi.
a Jnclyti isrl'. i. nobiles genere. armorũ peritia z coꝝ
porũ virtute. Ex quo concludit admiratiue.
b Quõ ceciderũt fortes. q. d. nõ vř hũana victoria ꝙ
vltio diuina. s. ꝓpter peccata saul et cõplicũ eius. et iõ
summe cauendũ est a talibus. c Nolite annuncia
re in getb ẽ. i. in q̃druuijs seu locis vbi plures vie cõ
ueniũt. z ibi solent boies conuenire ad audiendũ rumo
res. sicut pz ex ꝓcedentibus. Jstud factũ iam erat di-
uulgatũ p totã terrã philistinoꝝ. quõ ergo dixit dõ.
Nolite annũciare ẽ. qz qõ factũ est: nõ põt nõ fieri. di
cendũ q loquiť ad modũ volentis qui aliq̃n immiscet
aliqua irrõnabilia. z aliq̃n ꝓnunciat aliqua absolute.
q̃ tñ sunt sub cõditione intelligẽda. Est igiť sensus.
c Nolite annũciare ẽ. i. si istud posset fieri q nõ an-
nunciarẽt ibi. illud vellẽ ex toto desiderio animi.
d Ne forte letenť filie philistijm. mulieres hic exprí-
mit potius q̃ viros. qz ille sunt q̃ ꝓcipue solent cane-
re in choris cantilenas de victorijs suoꝝ. sicut supra.
j. li. xviij. ca. dictũ fuit de mulieribus ꝓcinentibus ob-
uiam sauli z dauid de victoria redeuntibus.
e Montes gelboe ẽ. ꝛIz terra sit res inanimata. bñ
tñ maledicit ꝓpter factũ qõ ꝓtigit in ea. f Quia
ibi abiectus est ẽ. qz plures videres se debellatos pre
cerũt ibi clypeos ꝓprios. vt expeditius possent fugere
vel dicunť clypei abiecti. qz nõ potuerũt bellatores a
sagittis philistinoꝝ defendere. z in isto sensu accipiť
qõ subdiť. g Clypeus saul q̃si nõ eẽt vnctus oleo
scz cõsecratiõis regie a samuele. put habeť supra. j. li.
x. c. ac si dicat ita ꝓstratus est ibi saul q̃si esset vnus de
humili plebe. h Ex sanguine. ꝛHic lamentať dauid
in spãli saul z ionathã. primo rememorãs coꝝ ꝓbita
tem dicẽs. b Ex sanguine interfectorũ ẽ. i. sagitta
ionathe z ensis saulis nõ ꝓcusserũt in vanũ. g ꝓfozabant
arma fortiũ vsq̃ ad adipẽ. z sanguine intrinsecus.
i Saul z ionathas amabiles. i. digni amore. qõ pz de io
natha in pluribus locis supra z de saule ꝓ tpe q̃ fuit ele-
ctus a dño. qz in isrl' nõ erat vir melior eo. vt bř supra li. j.
ix. ca. k Et de
cori. qõ pz de saule
qui ab humero z su
pra eminebat sup
totũ ꝓplm vt bř. ẽ.
j. li. x. ca. z de iona-
tha eius primoge-
nito verisile est q
fuerit procere stã-
ture z forme dece
re.
l In morte q̃z ñ
sunt diuisi. q. d. la-
mentabile est q tа
les duo sunt sil' in-
terfecti. m Ex q̃
lis velociores. ad
ꝓsequendũ hostes
n Leonibus for-
tiores. aduersarijs
resistendo. Scien-
dũ tñ q hic ẽ hiper
bole ad exprimen-
dũ eoꝝ notabilem
agilitatẽ z fortitu-
dinez. sicut de aliq̃
re notabiliter alba
dř q ẽ albior niue.
o Filie isrl' ẽ. i. in
vestibus coloratis z ꝑciosis de ꝑda hostiũ sublatis.
p Qui ꝑbebat ornamẽta aurea. de hostiũ ꝑda.
q Cultui vř o. i. ornatui. illud em vocať cultus alicuius
circa qõ est multũ intẽtus. mulieres aũt sunt multũ intẽ
te circa ornatũ suũ. z iõ ornatũ hmõi bicvocat earũ cultũ
r Quõ ceciderũt fortes in ꝓlio. verba ista vel sinia plu-
ries repetunť in isto lugubri carmine. sicut z in cãtico le-
ticie illud qõ est primũ vel principale ibi pluries repetiť.
s Jonathas. ꝛHic ponit lamẽtatio singularis sup iona
than eo q dř eũ singulariter diligebat. iõ subdiť.
t Amabilis sup amorẽ mulierũ. qõ põt intelligi duplr.
vno mõ passive. i. plusq̃ amanť mulieres. z tñ ille amor
est multũ feruidus. ꝛhm q dř. ij. Esdre. iiij. multi demẽtes
facti sunt ꝓpter vxores suas. i. ꝓpter feruentẽ amorẽ ipsarũ
Alio mõ active. i. plusq̃ mulieres diligunt q̃ tñ aliq̃n val
de feruenter amant z hmõi cõsonat qõ subdiť. Sicut ma-
ter amat vnicum suũ filium ẽ.
u In secũdo li. ꝛReg. j. ca. vbi dř. Et ꝓcepit vt docerent fi
lios iuda arcum ẽ. u Additio.
Hoc ꝓceptũ vt quidã hebreorũ exꝑositores dicũt
est de substantia huius lamentatiõis cuius rẽ est.
Nã in hoc carmine ꝓncipaliť intendebat dauid
plãgere inualitudinẽ ipsi. z debilitatẽ fortitudinis ei⁹. q̃ in pa
tria z in locis excelsis fuerũt turpiter devicti. Ex q̃ inferе
bat lamẽtãdo q̃ iaz nõ erat modus defendẽdi ipsi in z pa
triã nisi ꝑ artẽ sagittãdi ꝑm quã artẽ debiliores sepe pñt
fortiores eis debellare. qõ sic nõ ꝓtigit in pugna q̃ fit cuz
gladio in q̃ magis requiriť animi virilitas z brachij forti
tudo. Jdcirco tanq̃ ꝓhemiũ sui carminis ꝓmisit ꝑ lamẽ
tatorie dicens. ꝓcepit vt docerent. Ca. ij.
a ꝛBiť posita lamẽratõe saul. ꝑ ꝙñr describiť institu
tio successoris. bũit aũt duplicẽ successorẽ. vnũ de
iure. i. dõ q̃ iã iunctꝰ erat ex diuina electõe. z aliũ de facto. s
ysboseth quẽ istituit abner ꝓnceps militie. Et iõ ꝑ agit de
istõe dõ. scdo de istõe ysboseth: ibi. abner ãt. tcio de ꝓcessu
vtꝫ sq̃ ibi. Egressusq̃ ẽ abner. Circa ꝓmũ dř. b ꝛPer cõ
suluit dõs dñm ẽ. ꝛIz bñet ius i regno. qz erat iunctꝰ ex ꝓce
pto diuio. tñ noluit intrare possessionẽ absq̃ diuio ꝓsilio
qz attigit a fine vsq̃ ad finẽ fortiť. z disponit oia suauiter

c Num ascendã ꝛc. de illis primo quesiuit qr magis cõ-
debat de boibus illius tribus. eo q̃ esset de eadẽ tribu.
d Quo ascẽdã. Habita rñsione de tribu iuda ꝓuien-
ter q̃rit de loco. e Et rñdit ei in hebrõ. qr in illa ciuita
te sunt sepulti q̃tuor principales pr̃iarche. put dictũ fuit
Gen̄. xxiij. ꝓpẽ qd̃
chaleb illuc iuit ad
orandũ dn̄m ex de-
uotõne. put dictũ
fuit Nu. xiij. & Jo
sue. xiiij. ꝓter qd̃
dn̄s voluit q̃ ibi in
cipet regnũ dd̃.
f Venerũt q̃ viri
ꝛc. Ter fuit inunc-
tus. primo in do-
mo p̃is vt dictum
fuit supra. j. libro.
xvj. ca. scdo in be-
bron sup tribũ iu-
da. vt hic habetur.
tercio sup totũ po
pulũ isr̄l. vt habet̄
infra. v. cap̃. In si-
gnũ q̃ bon⁹ catho
licus regno celesti
dign⁹ dr̃ hr̃evnctõ
ne spũssancti i cor-
de p̃ veram fidẽ. i ore
p̃ p̃fessionẽ. in ope
p̃ sanctam ꝓuersatio
nẽ. qr bon⁹ rex dr̃
eẽ gratus subditis
de facto fidelitatis
et pietatis. iõ ꝓñr
oñdit̄ gratitudo ip
sius dd̃ erga viros
iabes galaad de se-
pultura saul̄ & filio
rũ eius. Et p̃z l̃ra.
g Abner at̄. Hic
ꝓñr ponit̄ institu-
tio ipius ysboseth
de facto. Et p̃z l̃ra.
Sciẽdũ tñ q̃ Ra.
sa. dicit hic q̃ ꝑ fa-
ctũ fuit adverificã
dn̄ verbũ dn̄i ad ia
cob Gen̄. xxxv. Re
ges ex te egrediẽt̄
et tñ oẽs filij eius
erãt nati p̃ter ben
iamin & sic signifi-
catũ fuit ei q̃ de bẽ
iamin ecnt duo re-
ges futuri. i. saul &
ysboseth.
b Egressusq̃ est
abner. Hic ꝓñr po
nit̄ vtriusq̃ regis
instituti ꝓcessus.
qr ysboseth ꝓcede
bat sp deficiendo.
Dauid aũt ꝓficiẽ
do. qd̃ oñdit̄ in du
ob⁹. p̃ i viroꝝ ysbo
seth debellatõe. scdo in ipsi⁹ abner cũ dd̃ ꝓfederatõe. c. iij̃.
Circa p̃mũ p̃ ponit̄ bellatoꝝ ꝓgregatio. scdo ptis ysbo-
seth dep̃ssio ibi. fugatusq̃ ẽ abner. tercio belli cessatõ: ibi.
Persequntibus aũt. Circa p̃mũ sciẽdũ q̃ quantũ ex l̃ra vr̃
abner ꝓnceps militie ysboseth. noab ꝓnceps exercit⁹ dd̃
ꝓ dixerãt adinuicẽ vt ꝓuenirẽt ad locũ certũ & ibi viderẽt
consulnit dd̃ dn̄m dicens.
c Nũ ascẽdã in vnã de ciui-
tatibo iuda. Et ait dn̄s ad
eum. Ascende. Dixitq̃ dd̃.
d Quo ascẽdã. c Et rñdit ei.
In hebrõ. Ascẽdit g̃ dd̃ et
due vxores ei⁹ achinoẽ iez-
rahelites & abigail vxor na
bal carmeli: ħ & viros q̃ erãt
cũ eo duxit dd̃ singulos cuz
domo sua: & mãserũt i oppi-
dis hebron. f Venerũt q̃ vi
ri iuda: & vnxerũt ibi dd̃ vt
regnaret sup domum iuda.
Et nũciatũ est dd̃ q̃ viri ia
bes galaad sepeliissent saul
Misit ergo dd̃ nuncios ad
viros gabes galaad: dixit-
q̃ ad eos. Benedicti vos a
dn̄o q̃ fecistis miscdiaz hãc
cũ dn̄o vr̃o saul & sepelistis
eum. Et nunc retribuet vo-
bis quidẽ dn̄s miscdiam &
veritatẽ & ego reddã gratiã
eo q̃ fecistis vbũ istud. Cõ
fortent̄ man⁹ vr̃e: & estote fi
lij fortitudis. Licet ei mor-
tu⁹ sit dn̄s vr̃ saul: tñ me vn
xit domus iuda in regẽ sibi.
g Abner aũt filius ner ꝓnceps
exercit⁹ saul: tulit ysboseth
filiũ saul: & circũduxit eũ p
castra: regẽq̃ cõstituit sup
galaad: & sup gessuri: et sup
iezrahel: et sup ephraim: et
sup beniamin: & sup isr̄l vni
uersum. Quadraginta an-
noz erat ysboseth filius saul
cũ regnare cepisset sup isr̄l:
et duobo ãnis regnit. Sola
aũt domus iuda seq̃bat dd̃
Et fuit numerus dierũ q̃s
ꝓmoratus est dd̃ imperans
in hebron sup domũ iuda se
ptẽ annorũ & sex mensium.
b Egressusq̃ est abner filius
Ner et pueri ysboseth filij
saul de castris i gabaõ. Joz
ro ioab filius saruie: & pueri
dd̃ egressi sũt: & occurrerũt
eis iux̄ piscinaz gabaõ. i Et
cũ in vnũ ꝓueniissent k e regi
one sederẽt hi in vna pte pi-
scine: & illi ex altera. Dixitq̃
abner ad ioab. l Surgãt pu
eri m & ludãt coram nobis. Et
rñdit ioab. Surgant. Sur
rexerũt g̃ & trãsierũt nũero
duodecim de beniamin ex par
te ysboseth filij saul: & duo-
decim de pueris dd̃. n Appr̃-
hensoq̃ vnusquisq̃ capite
cõparis sui defixit gladium
in latus cõtrarũ: & ceciderẽt
simul. o Vocatũq̃ est nomẽ lo
ci illius ager robustorũ in
gabaon. p Et orta est bellũ
durũ satis in die illa q fuga-
tusq̃ est abner et viri isr̄l a
pueris dd̃. Erant aũt ibi
tres filij saruie. Joab & abi
sai: & asahel. r Pozro asahel
curso velocissimus fuit: s q̃i
vnus de capreis qui morãt
in siluis. t Persequebat aũt
asahel abner: & non declina
vit ad dexterã siue ad sini-
strã omittẽs psequi abner.
Respexit itaq̃ abner post
tergum suũ & ait. Tu ne es
asahel. Qui rñdit. Ego sũ.
Dixitq̃ ei abner. Vade ad
dexteram siue ad sinistram
et apprehẽde vnum de ado
lescentibus: & tolle tibi spo
lia eius. Noluit aũt asahel
pugnã singularẽ aliquorũ ex ista pte. & ex altera ad vi
dendũ ꝓbitatẽ virorũ vtriusq̃ ptis. & boc est qd̃ dr̃.
i Et cũ in vnũ ꝓueniissent. i. in vnũ locũ determiatũ.
k E regione sederũt. i. exercitus dd̃ ex vna pte & exer
citus ysboseth ex altera. Et piscina erat in medio. i. cõ
gregatio aquaz
pluvialiũ in vna
fouea. sicut solz
eẽ in cãpis p̃o
aialibus potan-
dis.
l Surgãt pue
ri. boc est ad p̃e
lium apti.
m Et ludãt co
ram nobis. i. ostẽ-
dãt fortitudinẽ
suã & ꝓbitatem.
vñ sciendum q̃
istud verbũ qd̃
hic ponit̄ equo-
cũ ẽ ad ludere &
occidere. & etiaz
ad q̃dam alia. si
cut dictum fuit
Gen̄. xxj. bic aũt
ponit̄ ꝓ occide
re. iõ subdit̄.
n Appr̃henso-
q̃ vnusquisq̃ capi
te. cõparis ꝛc. ex
quo videt̄ q̃ ex
vtraq̃ pte fuerit
interfecti. l̃z Jo
seph⁹ dicit. q̃ il-
li soli d̃ pte ysbo
seth fuerit inter-
fecti. sed magis
credendũ est te-
xtui. qr iosephus
freqenter dicit
aliq̃ textui disso
na. vñ subdit̄.
o Vocatũq̃ ẽ
ꝛc. in hebreo dr̃
Campus ꝓcisо
rũ. eo q̃ mutuis
gladijs cõcisi ce
ciderũt ibi isti et
illi.
p Et orta est
bellũ. qr istis oc
cisis vterq̃ exer
citus incepit pu
gnare adinuicẽ
ad suorũ vindi-
ctam.
q Fugatusq̃
est Abner. Hic
ꝓñr describitur
ptis ysboseth de
bellatio. Et p̃z
l̃ra paucis exce-
ptis.
r Pozro Asa-
bel curso velo-
cissimus. ex hoc p̃z q̃ pugnauerat peditando. aliter
nõ cõmẽdaret̄ de velocitate cursus. sed magis equus
portans ipsum.
s Quasi vnus ex capreis hyperbole est ad denotan
dum eius agilitatem excellentez. t Persequebat
aũt asahel abner. reputans sibi ad magnam gloziam

Verbū hic positū in hebreo licz equiuocū sit nunqz tñ significat idē qđ occidere. in hoc aūt loco. ꝓprie ludere significat. Ueruntñ ludibria q̄ inter hostes fiunt pluries inducunt occisiones sicut in ꝓposito quēad modū bastiludia ad exercitiū militare facta. multoties inducunt plagas seu lesiones. nō tñ ista significant ꝓ verbum ludere. ꝓprie.

¶ In eo. ca. ij. vbi dī in postil. An ignras q̄ periculosa sit desperatio.

¶ Additio. ij.

Ad locū veritas hebraica sic habz An ignras q̄m amare rerit i vltima seu in vltimis. Cuius sensus videt eē talis q̄ in pugna licz amaritudo seu moz ꝓueniēs ex his q̄ ptingūt in bello nō sentiat ipso bello feruente. in vltimis tñ cessante ei⁹ ardore amara sentit ex strage seu detrimēto q̄ inde cōsueuerūt ptingere

Ca. iij.

a Facta est g. Ossa debilitatione regni ysboseth ex suo rū debellatiōe. hic pōit hoc idē oñdit ex abner cū dauid federatōne. Circa qđ ꝓmittit dđ ꝓfectus. scđo ipsi⁹ abner fedus: ibi. Cuz g̃ eēt ꝓlii. Primū aūt oñdit cum dī.

b Dauid ꝓficiēs in ptāte z multitudine q̄ aliq̄ de nouo sibi iungebant quotidie.

c Et semp seipō robustior. respectu ptis ꝓteriti. q̄ sēp creſcebat eius ptās. creſcebat etiā in ꝓle. iō subdit. Natiq̄ sunt filij dauid ꝛc. sequit. d Et post eum cheleab de abigail. iste aūt. j. Paralyp. iij. vocat daniel. z hoc fuit nomen ei⁹ primū. ſm q̄ dicit ꝺ Ra. ſa. Sed q̄ tunc erant aliqui veriores dicentes q̄ erat filius nabal. z q̄ abigail ipm cōcepit q̄n dauid eam accepit vxorē. iō ad oñendū hoc eē falsum mutata est a deo eius facies. assimilata est faciei dauid. Et extunc vocatus est cheleab qđ nomen sonat in hebreo quasi pater vl filius pri. e Sextus q̄z gehzaam. iste vocatus fuit natbā ſm iosephū.

f De egla. ista fuit michol filia saul. z vocat egla. i. vitula ſm ꝓphetam idiomatis hebrei. z vocat sic. eo q̄ fuit ei coniuncta in iuuentute. z ei valde dilecta. eo mō loq̄ndi quo dixit sanson Judic. xiiij. Si non arasseris in vitula mea ꝛc.

si posset deuincere militie ꝓncipē. v Et leuare nō. cogitabat enī abner q̄ dō finaliter ꝓualeret. z tūc indigeret gra ipsius ioab q̄ erat maioz in domo dō. ꝓpter qđ reformidabat occidere fratrē ei⁹. x Percussit ergo eū abner auersa basta. i. cū uersa. Si enī ꝛc ligno baste ꝑcussisset eū. vt dixerūt alīq̄ nō potuisset eū ita transfodisse. marie q̄ armatus erat lꝛ leuibus armis. In hebreo bī. Percussit g̃ eum ꝓpter ꝑcussionē circa mēbra vitalia vbi ē ictus mortalis. y In inguine. in hebreo bī. In q̄nta. s. costa sub q̄ sunt mēbra vitalia. z Persequētibus aūtē pōit describit belli cessatio duplici de causa Prima ꝓpter nocte supuenientē q̄ notat cuz dī. Sol occubuit. Secda ꝓpter periculū infectiōis extractę pte. q̄ filij beniamin se colligētes circa abner parabāt se ad ponendum totum ꝓ toto ad fortunā ꝓpter qđ clamauit ad ioab.

a An ignoras ꝛc. s. de fuga absq̄ bello. q. d. tu nō debes ignorare q̄ ꝓ tali modum ytraq̄ ps ponit totum ꝓ toto. z sic est in periculo cui nō debebant exponi iō subdit.

b Usq̄q̄ nō dicis ꝓpter faciēdo signū cessatiōis.

c Ut omittat ꝛc. quia isti z illi erāt electores dei z de eadē lege. z iō nō erat bonū destructionē vnius ptis vel ullius grē re. Cui ioab assentiens dixit. d Si locutus fuisses mane. hoc est si citius ista verba dixisses bellum citius cessasset. aliqui hebrei dicunt q̄ hec est ſra. Si nō locutus fuisses mane. s. verbū qđ ꝓdixisti in principio. surgant pueri z ludant cozā nobis. recessisset ꝓpls absq̄ bello. q̄ occasione illius dicti z sequētis facti ortū fuit bellū. vt ꝓz ex ꝓdictis. Cetera patēt usq̄ ibi. e Ex cepto asabele. lꝛ esset de pueris dauid sicut z alij interfecti. tñ mozs eius ꝓ se exprimit q̄ plus ponderabat q̄ oim alioz. ꝓpter qđ de eius sepultura ſpāliter agit Et ꝓz ſra. sepultura tñ ista fuit postq̄ ioab z exercitus redierant in hebron. lꝛ añ scribat.

¶ In ca. ij. vbi dī in postilla. Surgāt pueri hoc est ad ꝓlium apti z ludant cozā nobis. ¶ Additio. j.

omittere quin vrgeret eum Kuzsūq̄ locutus est ad asahel. Recede z noli me sequi ne forte cōpellar ꝓfodere te in terrā z leuare nō potero faciē meā ad ioab frēz tuū Qui audire ꝓtempsit: z noluit declinare. f Percussit g̃ eum abner auersa basta in inguine z transfodit: z mortuus est in eodē loco. Omnesq̄ qui trāsibant ꝑ locuz illum in q̄ ceciderat asahel et mortuus erat: subsistebāt. 5 Persequentibus aūt ioab z abisai fugientem abner sol occubuit. Et venerūt usq̄ ad collem aqueductus qui est ex aduerso vallis z itineris deserti in gabaon. Congregatiq̄ sunt filij beniamin ad abner: z cōglobati in vnum cuneū: steterūt in summitate tumuli vni⁹ Et exclamauit abner ad ioab z ait. Num usq̄ ad internitionē tuus mucro deseuiet a An ignoras q̄ periculosa sit desperatio. b Usq̄quo nō dicis ppl'o c vt omittat ꝑsequi frēs suos: Et ait ioab. Viuit dñs: d si locutus fuisses mane recessisset ppl's persequens fratrē suū. Insonuit ergo ioab buccina: et steterit oīs exercitus: nec persecuti sūt vltra isrl: neq̄ iniere certamē. Abner aūt et viri ei⁹ abierunt ꝓ cāpestria moab tota nocte illa: z trāsierunt iordanē: z lustrata oī bethoron venerūt ad castra. Porro ioab reuersus omisso abner cōgregauit oēm ppl'm: et defuerūt de pueris dō decem z nouē viri e excepto asahele. Serui aūt dō ꝑcusserunt de beniamin z de viris qui erāt cū abner trecētos sexaginta: qui z mortui sūt. Tulerūtq̄ asahel: z sepelierunt eū in sepulcro ꝓris sui in bethleē. Et ambulauerūt tota nocte ioab z viri q̄ erāt cū eo: z in ipso crepusculo ꝓ uenerūt in hebron. ¶ .iij. a Facta est ergo longa cōcertatio inter domū dauid et inter domū saulis b dauid ꝓficiēs c z semꝑ seipso robustior: domus autem saul decrescēs q̄tidie. Natiq̄ sunt filij dauid in hebrō Fuitq̄ primogenitus eius ammon de achinoen iezrahelite: d z post eum cheleab de abigail vxore nabal carmeli. Porro tercius Absalon filius maacha filie tholomai regis Gessur. Quartus autem Adonias filius agith: et quintus saphacias filius abithal. e Sextus quoq̄ Dietraam f de egla

creſcebat eius ptās. creſcebat etiā in ꝓle. iō subdit. Natiq̄ sunt filij dauid ꝛc. sequit. d Et post eum cheleab de abigail. iste aūt. j. Paralyp. iij. vocat daniel. z hoc fuit nomen ei⁹ primū. ſm q̄ dicit ꝺ Ra. ſa. Sed q̄ tunc erant aliqui deriſores dicentes q̄ erat filius nabal. z q̄ abigail ipm cōcepit q̄n dauid eam accepit vxorē. iō ad oñendū hoc eē falsum mutata est a deo eius facies. assimilata est faciei dauid. Et extunc vocatus est cheleab qđ nomen sonat in hebreo quasi pater vl filius pri. e Sextus q̄z gehzaam. iste vocatus fuit natbā ſm iosephū.

f De egla. ista fuit michol filia saul. z vocat egla. i. vitula ſm ꝓphetam idiomatis hebrei. z vocat sic. eo q̄ fuit ei coniuncta in iuuentute. z ei valde dilecta. eo mō loq̄ndi quo dixit sanson Judic. xiiij. Si non arasseris in vitula mea ꝛc.

g Uroze dō.Iz erāt in ve.test. viri possent bñe plēs vro-
res sit.illa tñ q primo accipiebat vroz spāliter vocabat.
ppt qđ iacob dixit de rachel Gen.xlviij. Quos genuit mi-
bi vroz mea.alie aūt nō sic cū ꝯuis ꝑm veritatē essent vro-
res.michol aūt ꝑmo fuit ꝓiuncta dauid. z iō vocat spāli
ter eius vroz.

h Cum ergo eēt. Hic ꝑñr describit ipius abner cū dō fedus. z ꝑ descibit buius ꝓfederatōis occasio. scđo ipsa ꝓfederatō: ibi Misit g. occasio āt fuit turbatō abner ꝑ ysboseth occasiō e cuiusdā mulieris. z h notat cum dī.

i Fuerat aūt sauli cōcubina. i. vroz nō primaria ꝑ p̄me adiuncta. sic ei nōiant secūde vrores in ve.te. vt ptz in pluribus locis.

k Quare ingressus es ꝛc. Dicūt alii q abner ingressus fuit ad eā cōcubitu matrimonia-li sperās p hoc obtinere regnū. sicut z adonias petiuit abisag bñe vrozem vt habet infra.ij. libro.ij.ca. Alij aūt dicūt q ingressus fuit ad eā fornicarie. qđ redūdabat in verecūdiā ysboseth filij saul. z iō si primo mō fuerit vl secđo merito displi cuit ipsi ysboseth.

l Qui iratus nimis. eo q multa fecerat ꝓpter ipm ysboseth. m Mū quid caput canis ego sum. i. vilis et abomiabilis sicut canis apud tribuz iuda de q erat dō vel alit. Caput canis. i. latrās cōtra dauid z tribū iuda ne obtineāt regnū contra te.

sꝛoze dō. Hi nati sūt dō in hebrō. b Cū g eēt plius inter wmū saul z wmū dō. Abner filiꝰ ner regebat wmuz saul. i Fuerat aūt sauli concubina nomine respha filia achia: ingressusq est ad eā abner. Dixitq ysboseth ad abner. k Quare ingressus es ad concubinā patris mei: l Qui iratꝰ nimis ꝓpter verba ysboseth ait. m Nunqd caput canis ego sū aduersū iudā hodie q feceriz miseri cordiā sup wmuz saul ꝑris tui z sup frēs z ꝑrōs eius: z nō tradidi te in mānu dō: n z tu requisisti in me q argueres p mulierē hodie. o Hec faciat deꝰ abner et hec addat ei: p nisi quō iurauit dñs dō sic faciā cū eo q trāsferat q regnum de wmo saul: z eleuet thronus dō sup isrl z super iudam a dan vsq; bersabee. r Et non potuit rñdere ei quicq; qz metuebat illū. s Misit ergo abner nūcios ad dō in hebron ꝑ se t dicentes. u Cuius est terra: Et vt loquerent. Fac mihi amicicias: z erit manus mea tecū et reducā ad te vniuersum isrl. Qui ait. Optīe. Ego faciā tecū amicicias ꝑ vnā rem peto a te dicens. f Non videbis faciem meā anteq; addureris mihi michol filiā saul: et sic venies z videbis me. q Misit aūt dō nuncios ad ysboseth filiū saul: dicēs. Redde vrozem meā michol quā despondi mihi centum ꝑputijs philistijm r Misit ergo ysboseth: s z tulit eā a viro suo phaltiel filio lais t Sequebaturq; eā vir suus plorans vsq; baurim. Et dixit ad eū abner. Vade et reuertere. Qui reuersus est. u Sermonē quoq; intulit abner ad seniores isrl dicens. Tam heri q nudiustercius querebatis dō vt regnaret super vos. Nunc ergo facite qm dñs locutus est ad dō dicēs. In manu serui mei dauid saluabo populum meū isrl de manu philistijm z oim inimicoruz eius. f Locutus est aūt abner etiā ad beniamī v Et abijt vt loquerctur ad dō in hebron omnia q placuerāt israeli z vniuerso beniamin: venitq; ad dauid in hebron: cū viginti viris. x Et fecit dō abner et viris eius qui venerāt cū eo ꝓuium. Et dixit abner ad dō y Surgā vt congregē ad te dñm meum regem oēm isrl: z ineam tecū fedus z imperes omnibꝰ sicut desiderat

fibi restituī. a Misit aūt dauid nuncios ad ysbō seth. qz abner rescripserat ipi dauid q nō poterat sibi reducere michol nisi de voluntate ysboseth. cuius erat soroz. z iō tunc dauid petiuit eam ab ipo ysboseth.
b Misit ergo ysboseth. de ꝓsilio abner. c Et tulit eam a viro suo phaltiel. nō erat vir suus nisi putatiuꝰ. qz ꝑm veritatē erat vroz dauid nec poterat sil habere duos viros ꝑm veritatē. qz nunq; fuit licitū mulieri bñe plures viros sil.
d Sequebat q eā vir suꝰ plorans. dicunt expositores nri cōmuniter. q plorabat ex gaudio eo q ad vir suū reducebat. absq; hoc q eā tetigisset. ꝑ sicut sororem seruasset Erat ei doctor i lege. z sciebat sibi esse illicitū eā tangere carnaliter ipo dauid viuēte. sicut dictū fuit. ꝑ. j. lib. xxv. Rab. sa. dicit q flebat volens eo q exercituū pfectōis ab eo recedebat. Reputabat em exercituū magne pfectōis tale dñaz sic pulcram z nobilem seruare sicut sororem absq; copula carnali.
e Sermonem q; ꝛc. vt adhereret ipsi dō sciēs q alij vulgares istos defacili sequerent.

f Locutus est aūt ꝛc. i. ad illos de tribu beniami istos ei optebat spāliter z efficacius inducere eo q in ꝓmotiōe dō trāsferabat regnū de tribu eoꝝ. g Et abijt. Hic ꝑñr describit ꝓfederatio abner p seipm. qz psonaliter venit ad dō. Et primo describit hmōi ꝓfederatio amicabilis. scđo federis violatio detestabilis: ibi. Nunciatū est itaq; tercio occisi tumulatio venerabilis: ibi. Dixit aūt dō. Circa primū sciendū q ista federatio fuit amicabilis tū ex pte abner venētis. qz añ inclinauerat corda filioꝝ isrl ad dō. vt ꝑz ex ꝓdictis. tū ex pte dō recipiētis q; cū amicabiliter z bonorifice recepat. z hoc notat cum dī.
h Et fecit dauid ꝛc. valde solenne in federis signum silr ex pte abner recedētis. ad hoc em a rege recessit vt ꝓmissum impleret in effectu. qđ notat ibi.
i Surgā vt ꝓgregē ad te ꝛc. silr ex pte dauid eum dimittētis. qz ad ipm bonorandū cōduxit eū p aliquod

vie ſpaciū. io ſubdit. k Cū ergo reduxiſſet dauid abner ꝛc. Cetera patēt in lra. l Nūciatū eſt itaq; Hic ꝓnr oñdit federis violatio teſtabilis. primo in ipſius abner falſa diffamatōe. cū ſubdit poſtea.

m Ignoras abner ꝛc. qđ erat falſum. vt pz ex p̄cedentibus. q; venerat ad hoc vt p̄ficeret regnuz eius. ſcđo in ſubuola eius reductione cum dī.

n Miſit nuncios poſt abner ad reducendum eū q; rex haberz cū eo loqui. z ſibi dicere aliq̄ q̄ omiſſet. qđ cū fuit fictā rabſq; ſcitu dō vt pz in lra.

o Et reduxit eū a cyſterna ſyra. ſic aūt vocabat loc⁹ ille eo q; cyſterna illa erat i quadāvia cōi eūdi verſus ſyriā. vt dicunt alīq. In hebreo habet. A ciſterna ſpine. q; ibi erat quedā ſpina notabilis et gratioſa. tercio oñdit teſtabilis ex uoloſa occiſione. cum dī.

p Adduxit eū ꝛc. fingendo q; vellet ei loqui ſecrete et pte dō. io ſubdit.

q Ut loq̄ret ei in volo. qđ pz ex effectu cū ſubditur.

r Et p̄cuſſit eū ibi ꝛc. q; in nullo ſibi p̄cauebat credēs eſſe in tuto. eo q; iaz erat cū rege dō cōfederat⁹. et p ꝓns cū oībus alīs dō domo regis. q; rto oñdit teſtabilis ex pte cāe. cum dī.

s In vltionē ſanguis Aſabel ꝛc. q̄ cā erat nulla eo q; abner interfecerat eum in bello ſe defendendo. nec potens aliter manū eius euadere. vt pz ex ſupradictis. Aliqui ꝛo dicunt q; non ſolum interfecit euz p iſta cā. ſed motus inuidia. q; timebat ne dauid faceret abner p̄ncipē militie. ſicut fuerat cum ſaule et hoc eſt ſatis veriſile. q; ex filī cā interfecit amaſam. vt habet infra. xx. ca. z hoc fuit peſſimuz. ꝓpter qđ dō teſtans iſtud factum dixit. t Mundus ego ſuz ꝛc. volebat em̄ ſciri ab oībus q; talis p̄ditio nō erat facta p eū. tū q; horrebat tale homicidiū. tum q; ſi ꝓpter hoc habuiſſet eū ſuſpectū de hoc facto merito abhorruiſſet eius dominiū. ꝓpter qđ impcabat faciētibus multiplex malū dicens. v Et veniat ſup caput Joab. ſ. vindicta a dō p ſanguine abner effuſo. z impcat quinq; mala. vicz fluxuz ſeminis. lepraz et debilitatem.

r Tenēs fuſum. hebrei dicūt. Appodiametū. z gladiū et famen.

y Dixit aut ē dō. Hic ꝓnr deſcribit ipſius abner venerabilis tumulatio ex luctu dauid z totius ꝓpli z ieiunio z planctu lugubri. z hoc eſt qđ dī.

y Dixit aut ē dō ad ioab. in hoc oñdēs q; male fecerat

z Et ad oēm populū vt ſolēnius fieret negocium.

z Scindite veſtimenta vr̄a ꝛc. hec em̄ fiebāt apud iudeos in ſignū magne triſticie. Cetera patent vſq; ibi.

a Mequaq; ꝛc. vbi ponit plāctus dauid in ſpāli. Mequaq; vt ſolet mori ignaui ꝛc. i. timidi z effeminati qui videtes ꝓpria ſe gladiū ꝓmittunt ſe capi z ligari abſq; defenſione. io ſubdit. Manus tue nō ſūt ligate ꝛc.

b Sed ſicut ſolet cadere. i. viri fortes z animoſi.

c Corā filīs iniq̄tatis. q; ſub ſimulatōe amicicie z pacis interficiūt eos doloſe q̄s nō audent inuadere manifeſte. d Corruiſti. tu abner viroz fortiſſime.

e Cōgeminaſq; ois ꝓpls. ſicut ī cātilenis lericie ꝺba p̄nēt repetūt ab alīs in chorea exītib⁹. ſic i carmine lugubri abner verba dō ipm lugendo repetebant a ꝓplo. f Cūq; veniſſet ꝛc. poſt ſepulturā ipſi⁹ abner. g Jurauit dō ad maiorē declaratōz ſue innocētie circa morte abner.

h Hoc faciat mihi deus. i. tātū malū ſicut abner z plus.

i Si añ occaſū ꝛc. z pz lra vſq; ibi. k Ego āt delicatus adhuc. i beñ. hī. Tener. z loq̄t metaphorice. q; ſicut ramuſcul⁹ tener de nouo plātat⁹ vel inſert⁹ indiget fomēto z nutritōe. alr cito deſiccaret. ſic dō ꝓut mltū indigebat auxilio abneryt i regno ſuo ſtatueret z firmaret io ſbdi

oīa tua. k Cū g̃ reduxiſſet dauid abner z ille iſſet in pace ſtatī pueri dō z ioab venerunt ceſis latronib⁹ cum p̄da magna nimis. Abner aūt nō erat cū dō in hebron. q; iā dimiſerat eum z p̄fectus fuerat in pace: z ioab z oīs exercitus qui erāt cū eo poſtea venerāt. l Nunciatuz ē itaq; ioab a narrātib⁹. Venit abner filius ner ad regē z dimiſit eū: z abiit in pace Et ingreſſus eſt ioab ad regē z ait. Quid feciſti: Ecce venit Abner ad te. Quare dimiſiſti eum: z abiit z receſſit. m Ignoras abner filium ner q̄m ad hoc venit vt decipet te: z ſciret egreſſū tuū z introitum tuū: z noſſet oīa q̄ agis: Egreſſus itaq; ioab a dō miſit nūcios p abner et reduxit eū a ciſterna ſyra ignorāte dō. Cūq; rediſſet abner in hebrō ſeorſum p adduxit eū ioab ad medium portę q vt loq̄ret ei in dolo z p̄cuſſit illū ibi i inguine z mortu⁹ eſt s in vltionē ſanguinis Aſabel frīs ei⁹. Qđ cū audiſſet dō rem ita geſtā ait. t Mundus ego ſum z regnū meū apud deū vſq; in ſempiternum a ſanguine abner filī ner: z veniat ſup caput ioab z ſup oēm domum p̄ris eius: nec deficiat de domo ioab fluxum ſemis ſuſtinēs z leproſus r z tenens fuſum: z cadēs gladio z indigēs pane. Jgit ioab z abiſai frater eius interfecerūt Abner: eo q; occidiſſet aſahel fratrē eorū in gabaon in p̄lio. y Dixit aut ē dō ad ioab: z ad oēm p̄plm qui erat cum eo. Scindite veſtimēta veſtra z accingimini ſaccis: z plāgite ante exequias abner. Porro rex dō ſequebat feretrū. Cumq; ſepeliſſent abner in hebron: leuauit rex dō vocem ſuā: et fleuit ſup tumulum abner. Fleuit aūt z oīs ꝓplus. Plāgēſq; rex z lugens Abner: ait. a Mequaq; vt mori ſolet ignaui: moꝛtu⁹ es abner. Manus tue ligate nō ſunt z pedes tui nō ſunt compediti: aggrauati: b ſed ſicut ſolent cadere c coꝛā filīs iniquitatis ſic d coꝛruiſti. e Congeminanſq; oīs ꝓplus: fleuit ſup eum. f Cūq; veniſſet vniuerſa multitudo cibum capere cum dō clara adhuc die g iurauit dō dicens. h Hec faciat mihi deus: z hec addat: i ſi ante occaſum ſolis guſtauero panē vel aliud quicq̄ Omniſq; ꝓplus audiuit: et placuerunt eis cuncta q̄ fecit rex in cōſpectu oīs ꝓpli. Et cognouit omne vulgus et vniuerſus iſrl in die illa: q̄m nō actū fuiſſet a rege vt occideret abner filius ner. Dixit quoq; rex ad ſeruos ſuos. Num ignoratis q̄m p̄nceps z maximus cecidit hodie in iſrl: k Ego aūt adhuc delicatus z vnctus rex.

l Porro viri isti.s.ioab ⁊ abisai cū adherētibus sibi.
m Duri mihi sunt.qz dictū auxiliū mihi necessariū sub traxerūt.Sed querit hic q̄re dauid cos nō puniuit morte sicut puniuit morte eos qui occiderūt ysboseth. vt hr̄ sequnti ca. Dicēdū q dauid erat in principio regni. ⁊ sola tribus Juda tunc erat cum eo.qz alie tribus adhuc non erāt sibi ꝓfederate In tribu vo iuda inter milites ioab et abisai erāt ꝓncipales ⁊ trahebāt post se totā militiā ꝓpt̄ qđ vō eos punire nō ꝓtuit tūc: ꝓpter qđ eoꝝ punitionē tēo recommendauit dicens.
n Retribuat dñs facienti malum ⁊c. In fine etiam vite sue punitionē huius facti imposuit filio suo salomoni. vt habet infra.iij. libro.ij.ca.

In ca.iij. vbi dr̄ in postilla. Porro viri isti.s.ioab ⁊ abisai.

Additio.

In hebreo hr̄. Porro viri isti filij saruie duriores me sūt ꝙ est dicere nō possum in eis exercere iusticiā ꝓnūc qđ melius videtur continuari cum sequentibus ⁊c.
Caplm.iiij.

Adiuit aūt ⁊c. Hic ꝓnr̄ tēscribit tota lis destructio regni ysboseth p mortez eius. Et primo tēscribit eius occisio iniqua. secdo punitio iusti: ibi Respōdens aūt dauid. Circa primū sciēdū q libro tē hebraicis qōnibus dr̄ q mortuo abner ysboseth cōstituit rechab ⁊ bennaa als bannaa.qz erāt de tribu beniamin. vt pz in textu duces suarū expeditionū. vñ hic vbi dicūt ꝓncipes latronum.in hebreo habet. Principes turmarū vel cuneorum.postea isti duo de scitu miphiboseth cōspirauerūt in mortē ysboseth.vt miphiboseth regē instituerēt.quia erat debilis pedibus.⁊ sic faceret sub eo quicquid vellēt. miphiboseth aūt videns se ineptum regno reuelauit hāc cōspirationē auunculo suo.s.ysboseth.⁊ tunc illi scientes suū ꝓsiliū reuelatū.timore ysboseth fugerūt in gethai. et fuerūt ibi quousq redirēt latenter ad interficiendū ysboseth.vt sic de eo amplius nō timerēt. ⁊ p hoc erga dauid gratiā ⁊ munera impetrarēt. Dicit etiā in libro tē hebraicis qōnibus q hoc tradūt hebrei. Sed vbi hoc sit ab eis traditū nescio.maxime qz Ra.sa.qui ordinauit glosas hebraicas sup totū vet.test.aliter dicit sup locū istū.s.de rechab ⁊ bānaa q erāt de ciuitate beroth.vt habet i tertu ⁊ qz illa ciuitas ꝛz esset in tribu beniamin.tñ erat ꝓpinqua terre philistinorum.⁊ iō mortuo saule filij isr̄l dimiserunt ciuitatē illā inde fugiētes sicut ⁊ de multis aliis ciuitatibus.vt hr̄.ō.li.j.c.vlt.⁊ maxime de ciuitatibus ꝓpinquis ipsis philistheis.postea isti fugitiui aggregauerūt sibi multitudinē ꝓsimiliū hoim vt de pdis viuerent. ⁊ ꝓsili occasione latēter ⁊ dolose venerūt ad interficiendū ysboseth vt ꝙ hoc a dō mūera reportarent. Sm igr̄ vtrunq dictū lra in aliq̄bus locis est aliter ⁊ aliter exponēda q tñ ꝓ magna ptē pz ex pdictis Sm vtrunq modū dicēdi. Veniamus ergo ad lram.

1 Porro viri isti filij saruie: m duri sunt mihi. n Retribuat dñs facienti malum iuxta malitiā suā. La.iij.

2 Audiuit aūt ysboseth filius saul q cecidisset abner in hebron: b ⁊ dissolute sūt manus eius: oīsq̄ isr̄l ꝓturbatus ē. b Duo aūt viri principes latronū erant c filio saul: nomē vni bannaa: ⁊ nomen alteri rechab filij remmon berothite de filijs beniamin. Siquidem ⁊ beroth reputata ē beniamin.

3 Et fugerūt berothite in gethaim fuerūtq ibi aduene vsq ad tps illud. c Erat aūt ionathe filio saul filius debilis pedibꝰ. Quinquēnis cū fuit qñ venit nūcius de saul et ionatha ex iezrahel. Tollēs itaq eū nutrix sua fugit. Cunq festinaret vt fugeret:cecidit :et claudus effectus est habuitq vocabulū miphiboseth.

4 Veniētes igit filij remmon berothite rechab ⁊ bannaa: ingressi sunt feruente die domum isboseth. Qui dormiebat sup stratum suum meridie: f ⁊ ostiaria domus ꝓpter gans triticum obdormiuit.

5 Ingressi sunt aūt domum latenter assumentes spicas tritici:⁊ ꝓcusserūt eū in inguine rechab ⁊ bannas frater eius ⁊ fugerūt. Cū autē ingressi fuissent domuz: ille dormiebat sup lectum suum in cōclaui: ⁊ ꝓcutientes interfecerunt eum. Sublato qz capite eius abierūt ꝑ viam deserti tota nocte:⁊ attulerūt caput ysboseth ad dauid in hebron. Dixerūtq ad regē. Ecce caput ysboseth filij saul inimici tui q querebat aiam tuam :⁊ dedit dñs dño nostro regi vltionem hodie de saul ⁊ de semine eius. g Rndēs aūt dauid rechab ⁊ bannaa fratri eius filijs remmō berothite: dixit ad eos. Viuit dñs qui eruit aiam meā de omni angustia:qm̄ eū qui annūciauerat mihi ⁊ dixerat mortuus est saul qui putabat se ꝓspera nūciare:tenui ⁊ occidi eū in sicelech cui oportebat me mercedem dare pro nuncio. Quātomagis nūc cum homines impij interfecerunt virum innoxiū

Audiuit aūt ysboseth ⁊c. Sm primū modum dicēdi fit hic mētio de miphiboseth.eo q rechab et bennaa volebāt interficere ysboseth vt faceret istū regem vt ꝓdictū est. Scdm Ra.sa. fit mentio de eo.eo q hic scriptura oñdit qualiter regnū saul totaliter cessabat.qz post ysboseth de quo in hoc ca.agit nō remanebat nisi iste claudus ad regnum totaliter ineptus. Cetera patent ex dictis vsq ibi.

a Audiuit aūt ysboseth ⁊c. qz tales rumores cito patent.

b Et dissolute sūt manus eius eo q abner erat ꝓnceps militie sue.

c Duo aūt viri ꝓncipes latronū.i.cuneorū curricūtiuz sup aduersarios ad ipos spoliandos ꝓpter qđ vocant hic latronū ꝓncipes qz in talibus multa etiā latrocinia exercēt.

d Filio saul.i. de domo eius et ab eo instituti super tumas Sm primū modū dicendi. Sm Ra.sa.dicūtur ꝓncipes latronū ad lram.

d Filio saul.i. insidiātes ei ad interficiendū ipsum rōnibus ꝓdictis. Cetera patent ex dictis vsq ibi.

e Erat aūt ionathe filio saul filius ⁊c. Sm primū modum dicēdi fit hic mētio de miphiboseth.eo q rechab et bennaa volebāt interficere ysboseth vt faceret istū regem vt ꝓdictū est. Scdm Ra.sa. fit mentio de eo.eo q hic scriptura oñdit qualiter regnū saul totaliter cessabat.qz post ysboseth de quo in hoc ca.agit nō remanebat nisi iste claudus ad regnum totaliter ineptus. Cetera patent ex dictis vsq ibi.

f Et ostiaria domus ⁊c. totus iste versus non est in hebreo. Sed post lram p̄cedentē hunc versum immediate sequit.

g Ingressi sunt aūt ⁊c. quasi volētes honorare regē faciendo sibi de hoc erenium. vt dicūt expositores nostri Sm translationē istam. In hebreo autē habet. Et venerunt vsq medium domus sumētes triticum .qđ exponit Ra.sa.dicit. q intrauerunt sub specie mercatorum.q̄si volentes emere triticum. qz rex de suis redditibus multū triticū recipiebat.⁊ mercatoribus tēlō gē veniētibus vendebat.Cetera patēt.

b Rndēs aūt dauid. Hic ꝓnr̄ ponit occasionis ysboseth iusta punitio.quia Dauid precepit homicidas illos occidi

eō q̄ interfecerāt dñm suū dolose et ductī e upiditate vt pz ex p̄dictis. Et pz īravsq; ibi. i Precidēteſq; manus ⁊c. loco patēti ⁊ cōi in ⁊estatione crīminis ⁊ ad ⁊eclarationē innocētie dō. vt oi pplo ifrl'notū fieret q̄ illa occisio ysboseth nō fuerat facta ⁊ voluntate seu mādato ipi⁹ dō

k Caput autē ysboseth ⁊c. honorifice tñ cum principe sue milī. ¶ Ca. v. Et venerūt. Hic p̄ter ⁊scribit institutō ipsi⁹ dō integralis. ⁊ sic ⁊iceps in .ſ. libro agit ⁊ regno eius in regro. in q̄ aliq̄n floruit innocenter ⁊ sic fuit a dō exaltatus: aliq̄n vixit insolēter. ⁊ tūc fuit ab eo castigatus. p̄mo q̄ agit ⁊ ei⁹ innocētia in pſperis scdo ⁊ ei⁹ pnia in peccatis ⁊ patientia in aduersis. xj. ca. Circa p̄mū p̄mo ⁊scribit eius p̄firmatio sup totuz regnū. scdo ei⁹ ⁊uotō erga ⁊ū. c. vj. tercio ei⁹ cōcertatō ꝫ aduersariū. c. viij. q̄rto eius ꝓpassio erga ꝓximū ca. ix. quinto eius gratitudo circa būficiū cap. x. Circa p̄mū oñdit p̄mo q̄liter a pplo sit inunctus. scdo qualiter sit fama adeptus: ibi. Et abūt rex. Circa p̄mū dī. a Et venerūt vniuer se tribus ad dauid. iā cm audierat q̄ abner ⁊ ysboseth nō fuerāt ⁊ scitu eius occisi. ⁊ q̄ sup hoc sua innocentiam ⁊clarauerat manifeste. vt pz ex p̄dictis.

b Ecce nos os tuū ⁊ caro tua. q̄ oēs tribus ⁊scēdērāt ⁊ iacob. c Cum esset saul rex sup nos tu eras educēs. ſ. pplm ad bellū. d Et reducēs. habita ⁊ aduersarijs victoria. e Dixit aūt dñs ⁊c. q. d. ex hoc pz q̄ tu ⁊bes suscipe honorē et onus regni. q̄ hoc est ⁊ voluntate ⁊i. f Venerūt q̄z ⁊ seniores in quib⁹ stabat auctoritas ⁊ regimen pplī. g Unxerūt q; dō in regē. ⁊ sic fuit ter vnctus sicut dictū est supra. ij. ca.

b Filius. xxx. annorū erat. i. etatis. xxx. annorū. Cetera patēt. i Et abūt rex. Hic p̄mr oñdit q̄liter fuit fama adeptus ⁊ hoc ex q̄tuor. primo expellēdo inimicos interiores. scdo p̄federādo amicos exteriores: ibi Misit q̄z hiram. tercio multiplicādo amicos interiores: ibi. Accepit ē dō. q̄rto bis ⁊bellando inimicos eius exteriores: ibi. Audierūt ergo. Circa p̄mū sciēdum q̄ inimici interiores erant iebuzei habitatores birlm q̄s nō expulerāt filij iuda. sicut dictū fuit Josue xv. ⁊ iō dauid immediate post regnū integraliter adeptū uit ad eos ⁊bellandū. p̄m q̄ dī hic. k Dictū q; est dauid ⁊c. Illud exponit dupl'r. Dicūt enī ⁊cto res nostri cōiter q̄ illi iebuzei in fortitudine murorū suorū cōfidētes posuerāt aliq̄s boies cecos ⁊ claudos ad ꝓpugnacula in ꝓemptum exercitus dauid q̄si dicerent. tales boies sufficerent ad ⁊fendendū fortaliciū. Simile aūt huius habet Ezech. xxvij. ⁊ ciuitate tyri vbi dī. Pigmei qui erant in turribus tuis pharetras suas suspenderūt in muris tuis ꝫ gyrū. ipsi cōpleuerūnt pulcritudinē tuā. q̄ exponūt alij ⁊ctores ⁊ q̄busdaz quis boibus. q̄ sūt cubitalis magnitudinis tm̄. ⁊ tales fuerūt positi in turribus tyri ad ostētationē fortitudinis loci: q̄si dicerēt tales sufficerēt ad ⁊fendendū turrim. Ra. sa. dicit q̄ isti ceci ⁊ claudi erant due imagines q̄rū vna ⁊putabat ysaac q̄ in fine fuit cec⁹. vt hr̄ Gene. xxvij. et alia iacob q̄ claudicabat ex luctu cuz angelo vt hr̄ Gen. xxxij. Dicit igit. q̄ iebuzei q̄ erant in birlm ⁊scenderāt ⁊ abimelech cū q̄ iūxt fedus et iuramentum abraā. vt habet Gen. xxj. et ideo videtes posteri eius filios abrae crescētes timuerūt ne aliq̄n vellēt eos inuadere. ⁊ iō posuerūt p̄dictas duas imagines in pte superiori sui fortalicij. ⁊ in ore cuiusli bet imaginis erat scriptū iuramentū abrae. q̄si diceret posteri abrae non p̄nt hunc locum inuadere. et p̄m hoc dicūt. odiētes animam dauid vt hic habet. inq̄ntum reputabāt eum trāsgressorem iuramenti abrae. ⁊ p ons odibilem ysaac ⁊ iacob cuius erant imagines. Dicunt etiā ceci et claudi in plurali. licet esset tm̄ vna imago ⁊sentans cecum ⁊ alia clauduz. eo modo loquendi quo in sacra scriptura aliq̄n ponit plurale ꝓ singulari. sicut Exod. xxxij. dr̄. Isti sunt dij tui ifrl'. ⁊ nō erat ibi vnum ydolū tm̄. Dauid aūt licite et bene inuasit locum illum q̄z iuramentum abrae nō fuerat ad semp. eo q̄ terra illa erat promissa abrae ⁊ semini ei⁹ sed vsq; ad tp̄us certum quod nondum transierat q̄n io sue cepit terram ꝓpter q̄d filij iuda q̄n ceperunt partem ci uitatis hierusalem non potuerunt tunc expellere iebuseum. sicut dictum fuit Josue. xiij. in fine. sed tempore dauid predictum tempus transierat. vt dicit Ra. sa. ⁊ ideo licite eos impugnauit. p̄m hoc igitur lr̄a diuersimode est exponenda in aliquibus.

l Misi abstuleris cecos ⁊c. p̄m ⁊ctores nostros cōiter qui dicunt istos cecos ⁊ claudos fuisse boies ⁊ p ons potentes loqui. ipsi dicebant verba ista dō derisorie. Secm Ra. sa. qui dicit eos fuisse imagines dicebant hoc interp̄tatiue per scripturam in ore eorum positam modo p̄dicto.

m Cepit antē dauid arcem. i. fortalicium ipsorum iebuzeorum quod dicebat arx syon. i. specula. q̄ inde poterat longe videri. n Hec est ciuitas dauid. extunc eā suo nōie ⁊noiauit. qualiter aūt acceperit hoc fortaliciū. subdit cum dī.

o Proposuerat enī dō ⁊c. quale aūt fuerit istud p̄miuz nō dī hic. sed habet .j. Paralyp. xj: vbi dī. Dixitq; dauid qui p̄cusserit iebuzeū in p̄mis erit p̄nceps ⁊ dux. ſ. militie. ⁊ sequit ibidē. Ascēdit ergo p̄mus ioab filius saruie ⁊ factus est princeps. p Et tetigisset domatū fistulas id est stillicidia q̄ erant in tectis domorum.

q Et abstulisset cecos ⁊ claudos. id est homines tales:

vel imagines ſm duplicē modū dicendi p̄dictū. q: ſcd̄m vtrāq; opinionē erāt ibi. a Odientes aiam dauid. ſi erāt hoies odiebāt vere. ſi imagines repñtatiue. put eſt ſupra expoſitum. b Iccirco dī in puerbio. Cecus ⁊ claudus ⁊c. Leui. xxi. ſcribit. q: cecus ⁊ claudus nō debēt intrare templū ad exercendū ſacerdotuz miniſteriū. ⁊ illa ſcriptura ex iſto facto tracta eſt ad puerbiū. i. vt vulgariter inter boies dicerēt.

c Et edificauit p gyrū. q: dilatauit edificia illa.

d Mello ⁊ intriſecus. Mello erat quedam vorago q̄ erat añ fortaliciuz p̄dictū. ita tñ q: inter voraginē illā et murum fortalicij erat terre ſpaciuz in q̄ dauid illa edificia cōſtruxit.

e Et dñs deꝰ ⁊c. euz in ſuis opibus mānifeſte dirigēdo.

f Miſit q̄z. Hic p̄ñter oñdit q̄liter dauid amicos exteriores multiplicauit faciēdo amicitiā cū rege tyri.

g Et ſigna cedrina. ꝓpter amicitiā ꝓtractā inter iſtos miſit eis ligna de terra ſua p mare.

h Et artifices lignoꝝ ⁊c. q: in ēra illa nō inueniunt̄ ita bona ligna. nec artifices ita expti ſicut in regno tyri. ſm q̄ habet̄ infra iij. libro. v. ca.

i Et cognouit dauid ⁊c. q: videbat facta ſua in oibus ꝓſperari. nec erat aliquis in regno iſrael qui auderet ſeu vellet aliquid cōtra eum machinari vel forte hoc habuit p diuinā reuelationē.

k Accepit ergo. Hic p̄ñter oñdit qualiter multiplicauit amicos interiores per hoc q̄ de nouo accepit vxores plures ad multiplicandū plem q̄ iungeret̄ in matrimoniū cū nobilioribus ⁊ potēcioribus regni ſui. ⁊ ſic eſſent ei affinitate cōiuncti ad maiorē firmitatē regni ſui. Iz em̄ de diuina ꝓtectōe ⁊ ꝓſeruatōe cōfideret. omittere tñ non debebat q̄ poterat facere ſm ꝓuidētiā humanā ad regni ſui ſtabilitatē. Et ꝓz lra hoc excepto qđ dī hic.

l Concubinas ⁊ vxores. li ⁊ nō tenet̄ hic copulatiue. ſ exp̄ſitiue. ꝓ id eſt. ille em̄ fuerūt vere vxores ſue. ſ dicūt cum hoc cōcubine eo q̄ erant ſecūdarie ⁊ nō p̄incipales

m Audierunt ergo. Hic p̄ñr oſtēdit qualiter bis expugnauit inimicos exteriores. ſ. philiſteos. conſuluit tñ primo dñm vt q ei⁹ auxiliū dirigeret̄ ⁊ ꝓtegeret̄. Et ꝓz lra vſq; ibi.

n Venit ergo dauid in baalpharaſim. iſtud nomen ponit̄ hic ꝓ anticipationē. q: ſic vocat̄ ex victoria quā habuit dauid. ſm q̄ ſubdit̄

[a]odientes aiam dauid. [b]Idcirco dī in puerbio. Cecus ⁊ claudus nō intrabūt in tēplū. Habitauit autē dauid in arce ſyon: ⁊ vocauit eā ciuitatē dauid: [c]⁊ edificauit p gyrū a [d]mello ⁊ intriſecus Et ingrediebat̄ ꝓficiēs atq; ſuccreſcēs: [e]⁊ dñs deus exercituū erat cum eo. [f]Miſit q̄ hyrā rex tyri nuncios ad dauid [g]⁊ ligna cedrina [h]⁊ artifices lignoꝝ: artificesq; lapidū ad parietes: ⁊ edificauerunt domum dauid. [i]Et cognouit dauid q̄m cōfirmaſſet eum dñs regē ſup iſrł: et q̄m exaltaſſet regnum eius ſup ꝑp̄lm ſuū iſrł. [k]Accepit ergo dauid adhuc concubinas ⁊ vxores de hierł̄m poſt q̄ venerat ad hebron. Natiq; ſunt dauid ⁊ alij filij et filie: ⁊ hec noīa eoꝝ qui nati ſunt ei in hierł̄m. Samua ⁊ ſobab ⁊ nathan ⁊ ſalomō ⁊ iabaar ⁊ heliſua ⁊ nepheg et iaphia ⁊ heliſama ⁊ heliada ⁊ heliſeleth. [m]Audierūt q̄ philiſtijm q̄ vnxiſſent dauid in regē ſup iſrł: ⁊ aſcēderunt vniuerſi vt quererent dauid. Qđ cuz audiſſet dauid: deſcēdit in p̄ſidiū. Philiſtijm aūt venientes diffuſi ſūt in valle raphaim. Et cōſuluit dauid dñz dicēs. Si aſcendaz ad philiſtijm: et ſi dabis eos in mānu mea: Et dixit dñs ad dauid. Aſcende quia tradēs dabo philiſtijm in manu tua. [n]Venit ergo dauid in baalpharaſim ⁊ ꝑcuſſit eos ibi [o]⁊ dixit Diuiſit dñs inimicos meos coram me: ſicut diuidunt̄ aq̄. Propterea vocatuz eſt nomen loci illius baalpharaſim. [q]Et reliq̄runt ibi ſculptilia ſua [r]q̄ tulit dauid et viri ei⁹. [s]Et addiderūt adhuc philiſtijm vt aſcēderēt et diffuſi ſunt in valle raphaim. Conſuluit aūt dauid dñm. Si aſcēdā ꝑ philiſteos: ⁊ tradas eos in manꝰ meas: Qui rñdit. Non aſcendas ꝑ eos: ſed gyra poſt tergū eoꝝ: et venies ad eos ex aduerſo piroꝝ. [t]Et cum audieris ſonitū gdiētis in cacumīe piroꝝ tūc inibis p liuz. q: tūc egredieť dñs añ facie tuā vt ꝑcutiat caſtra philiſtijz. Fecit itaq; dō ſic ꝑcepat ei dñs ⁊ ꝑcuſſit philiſthęos a gabaon vſq; ad gazara.

o Et dixit dauid. diuiſit dñs inimicos ⁊c. Aqua em̄ ꝓpter ſui molliciem faciliter diuidit̄. ſic philiſtei a deo territi ⁊ molles ⁊ effeminati effecti fugerunt coram dauid ꝑ vias diuerſas ſe diuidendo. q: modus fugientiū de p̄lio eſt diuiſim recedere. ſicut econtrario modus venientiū ad p̄liū eſt ꝓiunctim et vnite incedere.

p Propterea vocatum eſt nomen loci illi⁹ baalpharaſiz. a baal qđ eſt cāpus ſeu planicies et phares qđ ē diuiſio q̄ſi cāpus ſeu locus diuiſionis.

q Et reliquerunt ibi ſculptilia ſua q̄ apportauerant ſperātes conſequi victoriā ꝑ ipſa.

r Que tulit dauid. in heb. bi Et cōbuſſit ea dauid. et q̄ hec ſit vera lra ꝓz ꝑ id qđ dī. j. Paralip. xiiij. de iſtis ydolis. Et tulit ea dauid ⁊ iuſſit ea cōburi. q: p̄ceptum erat in lege q̄ aurum ⁊ argentū ſeu aliquid aliud de ydolis nō concupiſcerēt. ſed oino deſtruerent: vt habet̄ Deu. vij.

s Et addiderūt adhuc. q: collegerunt maiorē exercitum q̄ prius vt ſe vindicarent. Et ꝓz lra vſq; ibi.

t Et cum audieris ſonitū ⁊c. ſignū erat angeloꝝ venientiū in auxiliū dauid ad debellandū aduerſarios. ideo ſubdit̄.

v Tunc egredieť dñs. i. diuina virtus in angelis a deo miſſis.

In ca. v. vbi dī in poſtilla. Ra. ſa. dicit q̄ iſti ceci et claudi erāt due imagines. quaz vna repñtabat yſaac

Additio.

Hec expoſitio Ra. ſa. videt̄ aliqua falſa ꝑsupponere ⁊ quedā alia incerta. que nullum habent fundamentū in ſacra ſcriptura ſubiūgere. Primum patet. Nam ꝑsupponit q̄ iebuzei deſcenderant de abimelech cum quo abraam iniuit fedus ⁊ iuramētum ⁊c. quod eſt falſum. Nam abimelech erat rex philiſtinorum. vt patz Gen. xxj. ⁊. xxvj. Philiſtei autem deſcenderunt a meſraim ſecundo filio cham filij noe

vtz Gen̄.x. Iebuzei ꝺo ꝺescenderunt a chanaan.ḡr/to filio eiusdem cham filij noe.vtz ibidem. ⁊ sic ꝑz fal/sitas bꝰ ꝑsupositi. Preterea ꝑsupponit scꝺo ꝙ posteri abrae non possent inuadere birlim rōe ꝓdicti iuramēti qꝺ est falsum. naz in ꝓdicto fedele cū abimelech inito

lz abraam iura/uit nō nocē abi/melech nec ꝑ/steriꝫ suis seu stir pi sue.ñ tñ iura/uit ꝙ posteritas abrae ñ noceret posteritati abi/melech.vtz in ꝓ/dic.ca.Gen̄.xxj. aspicieti formaz illiꝰ iuramēti silr ⁊ Gen̄.xxvj. abi melech ꝓfedera uit se cūysaac cū iuramēto.qꝺ nō oportebat face/re si iaz abraam iurasset ꝑ poste/ritate sua .et sic

listūm ꝺe gaba vsqꝺum ve niasgezer. ¶ La.vj.

ONgregauit aūt rur/sum ꝺauid omnes ele/ctos ex isrl̄.xxx.milia. Sur rexitqꝫ ꝺoꝛ abūt: ⁊ vniuer/sus ꝑplꝰ ꝙ erat cū eo ꝺe virꝫ iuda: [b]vt aꝺꝺucerēt archaz ꝺei: sup quam inuocatū est nomen ꝺñi exercituū sedentis in cherubin sup eā. [c]Et

imposuerunt archaz ꝺei su/per plaustꝝ nouum. [d]Tule rūtqꝫ eam ꝺe ꝺomo amina/ꝺab ꝙ erat in gabaa. Oza aūt ⁊ hazio filij aminaꝺab miabāt plaustꝝ nouū. Cū qꝫ tulissent eā ꝺ ꝺomo ami/naꝺab ꝙ erat ī gabaa custo diēs archā ꝺei: hazio ꝓcede/bat archā ꝺei: [e]ꝺ aūt ⁊ ois isrl̄ ludebāt coꝝ ꝺño i om/

dí dicunt̄.vt dictum est. ¶ Replica. ℳ secundo li.ℜReg.v.ca.vbi postil.aꝺꝺucit ra.sa. non vt eius ꝺicta approbet. ꝫ vt obscure ꝺictuz ꝺe cecis ⁊ claudis aliq̄liter elucidet. Burg.rōnabilit̄ q̄ꝺam ꝺicta ra.sa.abūcit ꝺe cecis ⁊ claudis. ⁊ extortaz sniaz sup

addit ꝺ ꝯmunem ꝺoctoꝝ nr̄oꝝ expo/sitionem afferens ꝙ cecos ⁊ claꝺos intelligi ꝺos iebu/zeoꝝ q̄ suos ꝺos sic noiabant. qz da uid ꝺe dūs gentiuz ꝺixerat.oculos ba bent ⁊ nō videbūt ⁊c. Sz exneum vi ꝙ ꝙt̄ ꝺictum da/uid iebuzei suos ꝺe os ꝺicerent cecos. Dauid em̄ fuit ie/buzeis ⁊ dūs genti um ꝯius. vñ simi/le vi ꝙ sicꝫ infidel blasphem⁹ ꝺeo ve/ro imponeret no/

mē turpe. ⁊ fidelis ꝺe ꝺeo vero loq̄ volēs vtereť blasphe mantis noie. ita ⁊ infidelis audiens ydola ꝓtemptibiliť cecos ꝑ suum aduersariū noiari seu suo noie aduersario ꝓformaret. q̄ꝫ potius reprobaret nec fortasse ille modus loq̄ndi ꝺe dūs gentium erat apud ꝺauid in vsu. qz nō ꝺuz ille ps̄. fact⁹ vi fuisse q̄ loquit̄ ꝺe ꝺoꝝ cecitate. nec fortas/se iebuzei sibi putassent bonestum ꝺeos suos exponere su per muros vbi sagittis impeti potuissent. qꝺ tñ ꝺe cecis ⁊ claudis ꝺic ꝺi. nec nobis foret bonestum sacramētum sic ponere in locum vbi nō parceret eidem. Est igit̄ ertor ta exposito burg. etsi vt ꝺicit burg. hebraica lr̄a habeat cecos ⁊ claudos q̄s odiebat anima ꝺauid hoc bene stat cum nr̄a translatione ⁊ doctoꝝ nr̄oꝝ exposition̄e. Nam stant bene simul ꝙ ipsi ceci q̄ ad ꝺeridendum ꝺauid sup fortalicia positi oderāt aiaz ꝺauid ⁊ ꝙ ꝺauid oderat eos Nec vere applicat burg. puerbiū iebuzeoꝝ. Ceci ⁊ clau/di nō intrabunt in templum. ūsi ꝓnosticie vez ꝺixerint ꝙ ꝺū gentium nō eēnt ingressuri. qz ℨium buꝰ hī ex da/niele ⁊ euangelio Mat. vbi ꝺi. Abominatio ꝺesolationis ponenda in templo. ⁊ fortasse hodie templum hoc ꝓpha natōibꝰ ꝺefuit. sicut tpe achaz.

¶ Capitulum.vj.

a ONgregauit aūt. Dic ꝓñr oñdiť ꝺeuotio ꝺauid ex ga ꝺeum. ⁊ hoc ꝯtum ad duo. primo q̄ꝫtum ad ar cham ꝺei ꝺucenda ad locū solēnem. s. birlin. secun ꝺo q̄ꝫtum ad ꝯmum ꝺñi edificanda ca.vij. Circa primū ꝺeductio archę incipiť. secundo ex timore inꝛumpiť ibi. Postq̄ꝫ aūt puenert. tercio ꝺeuote pficiť. ibi. Nunciatūqꝫ est. Circa primum ꝺi. a Congregauit aūt ⁊c. qz ta/lis translatio archę ꝺebebat fieri cū magna solēnitate.

b Ut aꝺꝺucerent ⁊c. Sicut em̄ ꝺictum fuit Exo.xxv. sup archam erat ꝓpiciatoꝝium. qꝺ erat q̄si sedes ꝺei inde ꝺantis rñsa.

c Et imposuerunt ⁊c. isto modo remiserant eam princi pes philistinoꝝ vt hī li.j.vj.ca.

d Tulerunt qꝫ eam ⁊c. ℨium vi.j. Paral.xiij. vbi ꝺi. et ascendit ꝺauid ⁊ omnes viri isrl̄ ad collem cariathia/rim que est in iudea. vt auferret inde archam ꝺñi ꝺicen/dum ꝙ cariathiarim ⁊ gabaa erant loca satis ꝓpinqua. ⁊ in cariathiarim primo ꝓgregatus est ꝑplꝰ ad ꝺauid ⁊ in/de transierunt ad ꝺeducendum archam q̄ erat in gabaa. ⁊ inde ꝺuccendo eam transierūt ꝑ cariathiarim. ⁊ sic intel ligendum est illud qꝺ est inductuz ꝺe.j. Paral.vltim⁹ em̄ locus in q̄ manserat archa anteq̄ꝫ ꝑ ꝺauid transferreť in ꝯmum obeꝺedon fuit gabaa. sicut ꝺictum fuit supra pri mo li.vij.ca.

e Dauid aūt ⁊c. iste ludus nō erat ꝺissolutōis ꝫ ꝺeuotōis

ſm illud pſ. lxxviij. Cor meū & caro mea exultauerūt in deum vjuū. f Poſtq̄ aūt. b deductio arce interrumpit .ꝑ̄ mortē ozē repentinā. c⁹cā fuit: vt dicūt hebrei. q̄ fecerat poni archā ſup plauſtr̄ cū tm̄ deberet portari in humeris leuitarū. vt hz Nu. vij. & in plurib⁹ alijs locis. & .ꝑ̄ hoc q̄m ſecūdo fuit portata de domo obededom fuit portata in humeri. vt3 j. eo. ca. & j. Para. xiij. Qz aūt ſic debuerit portari ozā nullo mō dēbat ignorare. Preterea ꝓcauit in hoc q̄ voluit aſſimilari philiſteis infidelibus in arce deportatōe vt3 ex p̄dict̄: fuit tm̄ ꝓcuſſus a deo q̄m archam tetigit inclinatā3 ex recalcitratione bouū ipſam. q: tūc fuit manifeſtū3 q̄ nō dēbat ſic portari. ſ humeris boūm rōnabiliū. q̄r deportatiōe ſic nō fuiſſet inclinata. Qz ât alij dicūt q̄ fuit ꝓcuſſus a dño. eo q̄ archam nudam tetigit. nō hz apparētia q: archa portabat̄ inuoluta pāno ne videret̄ nuda a leuitis ea3 portantibus & a populo ne morerent̄ ſubito. ſicut hz Nūc. iiij. & .ſ. j. li. vj. ca. Iterum ſciendū q̄ iſte oza ſolus fuit ꝓcuſſus & nō frat̄ ei⁹ cū eo q: p̄incipal̄ erat & illa temeritas erat de e⁹ ordinatōe & mandato.

g Contriſtat⁹ eſt aūt dauid. nō de diuina iuſticia ſ magis de oze offenſa. .ꝑ̄ quā meruerat a dño ꝓcuti.

b Extimuit dauid dñm .ꝛc. ex fctō em̄ illo timuit ne eſſet indign⁹ deducere archam ad domū ſuam: iō ſubdit̄.

i Sed diuertit eam .ꝛc. iſte aūt obededom erat de leuit̄. vt hz. j. Paral. xvj. Dicit̄ aūt gethe⁹. q: ibi. ſ. in geth fuerat cum dauid fugiente ſaulem.

k Et benedixit dñs obededom. multiplicando eum in bonis ſpūalib⁹ & tpalib⁹ eo q̄ circa archa3 dñi reuerenter ſe habuit & deuote.

l Nunciatum q̄ eſt. dic p̄ñr deductio arche inſtrupta ꝓficit. vbi primo oñdit ipſi⁹ dauid deuota iocūditas reſpectu dei. ſcdo ampla liberalitas reſpectu ꝓpli. ibi. Cūq̄ cōpleſſet. ſcio vera humilitas reſpectu ſui. ibi. Reuerſuſq̄ eſt dauid. Circa primū dz.

l Nunciatūq̄ eſt .ꝛc. & iō ꝓfidens de dei miſcōdia voluit archa3 adducere ad domū ſua3. vt benedictio dei eſſet ſup ipm̄ & ſup domū ſuam: & ſic fecit. & ptz ſa ꝓfa ysq̄ ibi.

m Et erant cū dauid .ꝛc. iſte ꝟſus ñ eſt in hebreo nec in libris correct̄. & iō nō expono. q: apposit⁹ ē ab vitijs impijs.

n Et dauid ꝓcutiebat .ꝛc. i. ad armū ligati ſicut ſūt organa portabilia.

nibꝰ lignis fabrefactis & cytharis: & lyris & tympanis & ſiſtris: & cymbalis. f Poſtq̄ aūt venerūt ad areaz nachor extendit oza manū ad archā dei: & tenuit eam: qm̄ calcitrabant boues: & declinauerūt ea3. Iratuſq̄ ē indignatōe dñs ꝛ oza3 & ꝓcuſſit eū ſup temeritate: & mortuus eſt ibi iuxta archaz dñi. g Cōtriſtat⁹ ē aūt dō eo q̄ ꝓcuſſiſſet dñs oza3: & vocatū ē nomē loci illi⁹ ꝓcuſſio oze vſq̄ i diē hāc. b Et extimuit dauid dñm in die illa dicēs Quō igredietꝰ ad me archa dñi. Et noluit diuertere ad ſe archa3 dñi in ciuitatē dauid. ſ diuertit ea3 in domū obededom gethei. Et hītauit archa3 dñi in domo obededom gethei tribꝰ mēſibꝰ: & bñdixit dñs obededom: & oēm domū ei⁹. i Nūciatū q̄ ē regi dauid q̄ bñdixiſſet dñs obededom: & oīa ei⁹ ꝓpter archa3 dñi. Abiitq̄ dō & abo: & reducam archa3 cum bñdictōne in domū meam. Abiit ḡ dauid & adduxit arcam dei de domo obededō in ciuitatem dauid cū gaudio & erant cū dauid ſeptē chori & victima vituli. Cūq̄ transcendiſſent ꝓportabant archa3 dñi ſex paſſus: īmolabāt bouē & ouē & arietē & dō ꝓcutiebat in organis armigat̄: & ſaltabat totis viribꝰ añ dñm. o Porro dauid erat accinct⁹ ephot lineo: & dauid & oīs dom⁹ iſrl̄ ducebant archa3 teſtamēti dñi in iubilo & in clangore buccine. Cūq̄ intraſſet archa dñi in ciuitatē dō michol filia ſaul ꝓſpiciēs ꝑ feneſtrā vidit regē dauid ſbſilientē atq̄ ſaltantē coram dño: p & deſpexit eū in corde ſuo. Et introduxerūt archa3 dñi: & impoſuerūt ea3 in loco ſuo in medio tabnaculi q̄ extenderat ei dauid: q & obtulit dō holocauſta coram dño & pacifica. r Cūq̄ ꝓpleſſet offerēs holocauſta & pacifica: ſ bñdixit ꝓpl̄o in nomine dñi exercituū: t & prit⁹ e vniuerſe multitudini iſrl̄: ta3 viro q̄ mulieri ſingulis collyridam panis vnam: u & aſſaturam bubale carnis vnam: x & ſimila3 frixā oleo. Et abiit oīs populus vnuſq̄ſq̄ in domū ſuam. Reuerſuſq̄ eſt dauid vt benediceret domui ſue: & egreſſa michol filia ſaul in occurſum dauid ait. a Quā glorioſus fuit hodie rex iſrael: b diſcooperiens ſe c ante ancillas ſeruorum: & nudatus eſt

o Porro dauid .ꝛc. deposuerat em̄ inſignia regalia. vt humiliaret ſe coram deo & accepit veſtē ſimilem leuitis coram deo miniſtrantibꝰ.

p Et deſpexit eū michol in corde ſuo eo q̄ i tāta ſolēnitate nō apparebat in habito regio.

q Et obtulit .ꝛc. i. oblationes totalit̄ intenſas ad honorem diuinum.

r Et pacifica. i. oblatiōes q̄r vna ꝑs incendebat̄ ad honorez diuinū. alia erat ſacerdotū & alia offerentium. ſic plenius dz in leuitico in pluribus locis.

s Cūq̄ ꝓpleſſet. h ꝑñr oñdit ipſi⁹ dauid liberalitas reſpectu ꝓpli & primo iſpūalib⁹: cum dz.

t Benedixit ꝓpl̄o. i. bona impetrab⁹ eſt. ſecūdo in tpalib⁹ cū dz.

v Et ptit⁹ eſt vniuerſe multitudini iſrael .ꝛc. collyridā panis. i. panē tenuem

x Et aſſaturā .ꝛc. i. vnam portiōem talis carnis aſſate.

y Et ſimilā frixaz. Simila eſt farina tritici teli catiſſima. ex qua cum aqua tpata fiebat paſta. & oleo frigebat̄. & p portiões ꝓpl̄o dividebat̄. z Reuerſuſq̄ eſt. h oñdit humilitas dō reſpectu ſui. q: reuerſus in domū ſuā vt bñ faceret illis de domo ſua. ſic fecerat illis cīuibus. michol vroz ei⁹ improperauit ei. eo q̄ in tāta ſolēnitate nō apparuerat in ornatu regio dz.

a Qz gloriosus fuit .ꝛc. q. d. in nullo. immovilis & glor⁹.

b Diſcooperiēs ſe. q: regalia inſignia deposuerat ex humilitate. q̄ magis placet deo q̄ ornat⁹ regis. vñ de heraclio impatore legit̄. q̄ cū reportaret cruces in hierlm chosdro rege deuicto. & ſedēs in eā & ornat⁹ inſignijs imperialib⁹ portans crucem. non potuit ingredi hierlm donec depositis oībus humilit̄ venit pedibus. c Ante

ancillas seruoꝝ suoꝝ.i.ita publice q̄ psone etiam fu-iles poterāt ꝫ videre.q.d.pei⁹ē q̄ si fuisset fctm̄ secrete
d Quasi si nudet ⁊c.q.d.nō fuit distinctio in habitu regis a vilib⁹ psonis. e Dixitq; dauid. humilit rn̄dendo. f Viuit dn̄s.i.p viuentē deū. g Ludaz añ dn̄m. mēte ⁊ corpe exultāvo.
h Et vilioꝝ fiā .i.hūlioꝝ. qz p̄m q̄ vi.be.Brego. bome.xxxj.tanto humlioꝝ atz ad seruiendū deo ꝓmptioꝝ quisq; dz esse ex mune re:quanto obligatiozē se esse ꝑspicit in reddendo rōnē. dauid aūt a deo multa bn̄ficia p̄cepat q̄ se humiliando recogneſcebat.
i Et cū ancillis ⁊c. michol ei ex sua superbia inter ancillas reputabat,alias vrozes dauid. qs accepat tanq; secundarias ⁊ cū istis dō apparuit gloriosioꝝ.qz de ipsis habuit plē multam pulcram ⁊ nobilem etiā p⁹ istud factū. non aut̄ de michol. iō subdit.
k Jgit̄ michol filie ⁊c.s.cetero lz habuisset ante filium: p̄ ut dictum fuit.s.iij.ca.
¶ In ca.vj. vbi dr̄ in postil. Et cum ancillis. de q̄bus locuta es glozioſioꝝ apparebo.
¶ Additio.
Non appet q̄ michol vocasset alias vrozes dō ancillas put postil.ait. Nam v̄ba sua in ter.talia sunt. Qz gloziosus fuit israel hodie discooperiens se añ ancillas suoꝝ suoꝝ. Nō em̄ dixit. añ ancillas suas.s añ ancillas suoꝝ.volens dicere q̄ nō solū vrozes. s et ancille suoꝝ poterāt eū vidē discooptū qd ipsi michol videbat inhonestū. In rn̄siōe v̄o dō vbi dicit. Cū ancillis de q̄b⁹ locuta es glozioſioꝝ apparebo.intendit dicere q̄ etiā vilificādo se coꝝ ancillis suoꝝ glozioſioꝝ deberet apparere: iux illud saluatozis. Qui se humiliat exaltabit.
¶ Ca.vij.
Actū est aūt.hic p̄n̄r describit deuotio dō erga deū q̄tū ad domū ipsi⁹ edificādaz.Circa qd̄ p̄mo ponit humana ꝓsultatio.scdo diuina ꝓhibitio ibi. Factū est aūt.tercio de xp̄o repromissio ibi.⁊ nūc h̄ dices.Circa p̄mū sciendū q̄ Deu.xij.dr̄ q̄ qñ filij israel q̄tati eēnt in tra p̄missionis.tūc dn̄s eligeret locū.vbi templo edificato offerrent ⁊cetero sacrificia dn̄i:⁊ nō alibi.sicut etiā fuit exp̄sitū ibidē.⁊ iō videt dō q̄ dn̄s dediſſet sibi vndiq; regem ab vniuersis inimicis suis credidit eē tps edificādi templū ꝓp̄ qd.
b Dixit ad nathan ꝓphaz p modū collatois ⁊ ꝓsilij.
c Vide ne ⁊c.notabilr ⁊ sumptuose edificatam.
d Et arcba dn̄i ⁊c.q.d.iustum vi ⁊ rōnabile.q̄ ego ci edificem excellentissimam domum.

d q̄si si nudet vn⁹ de scurris.
e Dixitq; dō ad michol f Viuit dn̄s: g qz ludam añ dn̄m q̄ elegit me pot⁹ q̄ patrē tum:⁊ q̄ ocim domū ei⁹:⁊ p̄cepit mihi vt eem dux sr̄ ꝓpl̄m dn̄i in isrl̄. h Et ludā ⁊ vilioꝝ fiaz plus q̄z fact⁹ sum: ⁊ ero humilis i oculis meis: i ⁊ cū ancillis d q̄b⁹ locuta es glozioſioꝝ apparebo. k Jgr̄ michol filie saul ñ est nat⁹ filiꝰ vsq; in diē mortis sue.
¶ Actū est aūt cū sedisset rex i domo sua ⁊ dn̄s dedisset ei requem vndiq; ab vniuersis inimicis suis: l dixit ad nathan ꝓphaz m Vide ne q̄ ego habitē in domo cedrina ⁊ archa dei posita sit in medio pelliū. e Dixitq; nathan ad regem. f Omne qd̄ est in corde tuo vade fac⁹ qz dn̄s tecū est. b Factū est aūt in illa nocte:⁊ ecce vmo dn̄i

ad nathā dr̄. Vade ⁊ loqre ad seruū meū dō. hec dr̄ dn̄s l Nūq̄d tu edificabis mihi domū ad habitandū. k neq; em̄ habitaui i domo ex die illa q̄ eduxi isrl̄ de tra egypti vsq; in diē hanc:s ambulabā in tabernaculo ⁊ in tētorio ꝑ cūcta loca q̄ trāsiui cū oib⁹ filijs isrl̄. k Nūq̄t loqns locut⁹ sum ad vnā de tribubus isrl̄:cui p̄cepi vt pascēt ꝓpl̄m meū isrl̄ dicēs:q̄re nō edificasti mihi domū cedrinam. m Et nūc h̄ dices seruo meo dō. Hec dicit dn̄s exercituū n Ego tuli te de pascuis seq̄nte greges: vt eēs dux sup ꝓpl̄m meū isrl̄. o ⁊ fui tecū i oīb⁹ vbicūq; ambulasti p ⁊ interfeci vniuersos inimicos tuos a facie tua q feciq; tibi nomē grāde r iux nomē magnoꝝ qui sunt in terra. s Et ponam locū ꝓpl̄o meo

l Nūq̄d loquens locut⁹ sum ⁊c.q.d.adhuc nō p̄cepi. in hebreo h̄. Et dixi ad vnam de tribubus israel. cui p̄cepi vt pasceret.qz de omnib⁹ fere tribub⁹ fuerant aliq̄ pastoꝝ ꝓpl̄i israel: verbi gra. de tribu leui moyses ⁊ aaron. de tribu ephraim iosue. de tribu iuda othoniel.d tribu manasse ieptbe. de tribu beniamin ayoth ⁊ saul. de tribu neptalim barach. de tribu zabulon aylon. de tribu dan sanson. de tribu isachar thola.
m Et nunc hec dices. Hic p̄n̄r ponit de xp̄o repromissio.⁊ secundo ipsi⁹ dauid gratiarū actio.ibi. Jngressus ē dauid. Prima in duas.qz primo beneficium exhibitū recolit.secundo exhibendum ꝓmittit.ibi.Et ponam locū. Circa primum dicit.
n Ego te tuli de pascuis ⁊c.hoc ptz ex p̄dictis.s.j.libro xvj.ca.⁊.xvij.
o Et fui tecuz. ꝓtegens te ab aduersarijs ⁊ dirigens in operibus tuis.
p Et interfeci ⁊c.s.saul ⁊ alios ⁊ hoc ꝫb. vtz ex supradict.
q Feciq; tibi nomen grande. dando tibi dignitatem regiam.
r Juxta nomen magnoꝝ ⁊c.q.d. magnitudo ista q̄ hr̄ in terra modica est respectu illius que expectat in futuro vñ dicit saluator Mat.xj. Qui aūt minoꝝ est in regno celoꝝ maioꝝ est eo. Jsta aūt beneficia dauid exhibita deus recitauit nō ad exprobrandum s ad accendendum amplioꝝ dauid ad amoꝝem diuinum.
s Et ponam locū. Hic p̄n̄r ꝓmittit beneficium exhibēdum.⁊ primo q̄tum ad temporale regnum.secundo q̄tum ad spūale ⁊ eternum.ibi. Cūq; ꝓpleti fuerint. Circa

primum dicit. s Et ponaz locum pplo meo isrl.i.tem plum in birlm vt pplus ibi offerat z nō alibi.
t Et plantabo eum.i.firmit radicabo in regno tuo.
v Et bitabo cum eo.p vez cultum. x Et nō turbabit ampli⁹.sicut fuit in egypto sub pharaone.
y Nec addēt filij iniquitatis.i. infideles.
z Et affligāt eū sicut ꝓus.s.tpe iudicū q̄ freq̄nt ꝓpter pctā sua affligebātur ab infidelib⁹.sicut p3 ex decursu libri.qz 13 filij israel fuerit postea aliq̄n afflicti ꝓpter pctā sua ñ tñ ita freq̄nt.
a Et reqem dabo tibi.lz em̄ dauid iā esset in req̄e vt pdictū est.tñ illa reqes nō erat adhuc ita pfecta sicut postea fuit qñ infideles exñtes in circuitu regni sui debellauit vt bz ca.seq̄nti. b Predicitqz tibi dñs.s. successionez regni tui in filijs tuis. c Cūqz ꝓpleti fuerint. hic ꝓñr fit ꝓmissio ipsi dauid de regno spūali z eterno.que ꝓmissio impleta fuit in xpo. Ad intellectum añt hui⁹ passus z similium ꝓsiderandum.q gesta ve.te.fuert figura gestoz noui ℈m q dicit apls.j.ad Coz.x. Omnia in figura ꝓtingebāt illis.z sic salomon filius dauid fuit figura xpi.q̄ nat⁹ est etiam de dauid ℈m carnem. vt dz Ro.j. Illud añt qd est figura alteri⁹ oz q sit aliq̄ res ℈m se. nisi em̄ circulus pendens in taberne ostio esset aliq̄ res in se.nō posset esse signū in figura vini exñtis in cellario. Sic igit illud qd est figura alteri⁹ pōt triplicit ꝓsiderari. vno mō vt est res in se tm̄.alio mō vt est figura alteri⁹ tm̄. tercio mō ℈m vtrūqz. Sic igit in sac scriptura aliq̄ dicunt de salomone ℈m se.z sic nō fuit figura xpi. sicut q fecit templa ydoloz vt bz.j.iij.li.xj.c. Aliq̄ añt dicunt de ipso inqntū fuit figura xpi tm̄.que non pñt verificari de salomone ℈m se.ℨ tm̄ de xpo.sicut illud psal.lxxj. Et dñabit a mari vsqz ad mare. z a flumine vsqz ad terminos orbis terraz.qd nō fuit verum de salomone.qz non fuit monarcha ℨ habuit regnuz satis artum. Sz vez est de xpo homine cui⁹ in sua resurrectione data fuit omnis ptās in celo z in tra. vt bz Mat. vl. Alia añt dicunt in scriptura de salomone vtroqz modo que.s. verificata sunt de ipso licet minus perfecte. z de xpo perfectius. cuiusmodi sunt illa que hic ponunt saltem aliqua.
c Cūqz ꝓpleti fuerint dies tui ꝛc.exponēdo de salomōe Sciendū q 13 fuerit coronat⁹ in regem. viuēte adhuc dauid. vt bz.j.iij.li.j.c.tñ nō fuit firmit stabilit⁹ in regno vsqz post mortē dauid.qñ adonia z ioab interfectis dissoluta fuit colligatio eoz q̄ fauebant adonie.tñ salomon adhuc nō erat nat⁹ nec ꝓcept⁹. qñ ista ꝙba fuerunt dicta dauid ex pte dñi.sic igit qd dz hic. Suscitabo semen tuū post te z firmabo regnum ei⁹.s.post mortē tuam.ita q ista suscitatio intelligit q̄tum ad regni stabilitatez. sicut aliqs dz creari in regem.qd egrediet de vtero tuo.p hoc designat nativitas salomonis.q̄ 13 fuerit ante mortē patris. fuit tm̄ post ꝙba ista sibi dicta. z sic lra est intricata z referenda ad diversa mō dicto. z talis modus loq̄ndi bñ invenit alibi in scriptura. Ipse edificabit domū nomini meo. sic bz.j.iij.li.vj.c. Et stabiliam thronū regni ei⁹ vsqz in sempiternū.i.tpus longum.sicut in psal.dicunt mōtes eterni. Regnū em̄ salomonis defecit in translmigratōe babylonis. vel saltē in dieb⁹ herodis qui fuit alienigena. qz pat eius fuit idume⁹. Et ero ei in patrē. z ipse erit mihi in filiū p grām adoptionis. qz in principio salomon fuit gratiosus coraz dño. ꝓpter qd natbā ꝓpha vocavit eū amabilem dño. vt bz.j.xij. Qui si iniq̄ aliq̄d gesserit. b accipit ℨ p qz. qz de eo scribit.j.iij.li.xj. Cūqz eet ia senex depravatū est cor eius p mulieres. vt seq̄ret deos alienos z libidem subdit.. Quō edificauit templa ydoloz in mōte oliveti ꝓ birlm. ita q de templo dñi poterāt ydolatrie videri qd cāt maximū incitamentū ꝓpl⁹ isrl' adrelinqndū dñz. qz pn⁹ erat ad ydolatriaz. arguam eū in ẏga viroz .i. molestijs ab hoib⁹ inflictis sicut.j.dr. iij.li.xj. q dñs suscitauit adversarios plures salomoni in fine vite sue. Et in plagis filioz hoim eodez mō exponēdum est de adversarijs ꝓ dictis salomoni suscitatis. In heb.bz. In plagis filio⁹ adam qd exponūt hebrei de adaz ꝓmo hoie dicētes q adaz in centū trib⁹ annis ab⁹ ꝓtinuit se ab vroze sua eua ꝓpter infectiōz abel. demones succubi jungebant ei z decipiebāt ab eo. z piebant demōes. z isti fuert filij adam. q̄ vt dicūt incitaverit salomonē ad peccādū z ꝓ hoc divisum fuit regnum tpe filij sui. Hoc añt hic posui ad ondendum ad quā cecitatē devenert iudei: ℈m dictū apli ad Ro.xj. qz cū demones sint spūales ibe nō pñt ex semine hois ꝓduci. etsi demones aliq̄n fiunt succubi. vt ex semine illo aliq̄d generaret oz q postea fiāt incubi. vt semen illud in mulierē trāsfundat. z sic ex eo homo z nō demon generaret. Misericordiaz añt meam nō auferā ab eo. Ex hoc dicit aliq̄ q salomon 13 peccaverit gravit vt dictū est.tñ in fine penituit. z sic ē salvat⁹. Et ℨ etiā dicit q̄dam glo. hebraica sup Eccl.ij.ca. Sz hoc est mihi valde dubiū. sicut diffusi⁹ tractaui in q̄dam qōe de q̄tlibet mihi sup hoc ꝓposita. qz si vere penituisset cum eet rex valde potēs. cui nullus de ꝓplo ausus fuisset ꝓ dicere. destruxisset tēpla ydoloz q̄ edificaverat. vt vi qd nō fecit. qz stetere vsqz ad tpus ioſie regis. vt bz.j. iij.li.xviij.cap. Nec ex hoc loco pōt efficacit argui de misericordia dei circa eū. nisi q̄tū ad tpale regnū. qd nō fuit ab eo. nec a filijs ei⁹ totalr ablatū. sicut fuit a saule nō subdit. Sicut abstuli a saul quem amovi a facie mea. s. ne regnaret posteritas sua. Oz em̄ saul fuerit dānat⁹ nō bz exp̄sse ex scriptura sicut. ℨ. dictū est li.j.ca.vl. z fidelis erit dom⁹ tua. qz 13 aliq̄ reges a dauid descēdentes declinaverit ad ydolatriā. tñ alij seq̄ntes rēducebāt ꝓplm ad cultū divinū. Exponēdo añt lrāz istaz de xpo. expositio est multoclarioz z melioz saltē in plurib⁹ cū dr.
c Cūqz cōpleti fuerint dies ꝛc. certum est q xp̄c descendens ex dauid ℈m carnem p ẏginem mariam fuit magno tpe post mortem dauid. z sic lra patet prout iacet.
d Et firmabo regnum ei⁹. qz regnum xpi firmum est imperpetuum. ℈m q dicit Daniel.vij. Ptās eius ptās eterna que nō auferet. z regnum eius quod non corrumpet.
e Ipse edificavit domū ꝛc.s. ecclesiam de lapidibus vivis z electis.
f Ego ero ei in patrem ꝛc. nō p adoptōez. ℨ p naturā que est vera z pfecta filiatio. z sub isto intellectu introducit apls hanc auctoritatem dictam de xpo hebre. j. capitu. g Qui si iniq̄ aliquid gesserit. hoc non potest exponi de christo in persona ꝓpria. quia peccatum non fecit: nec inventus est dolus in ore eius. necsalomon jn̄qntum pctōr fuit figura ipsi⁹ vt pdictum est

põt tñ exponi de ipso p̄ mēbris ipsi⁹ ꝑ̄ descensionē capit ad mēbra ſm illā r̄gulā quā posui in ón. Geñ. 7 hoc mō pctā ꝓpli xp̄iani dicunt pctā xp̄i pſ. xxj. Lōge a salute mea ỽba delictoꝝ meoꝝ. vbi loq̄t ꝑſona in ꝑſona xp̄i. vñ 7 p̄ pctis nr̄is ỽberat⁹ fuit plagat⁹ 7 crucifixus.

b Et fidel' erit dō⁹ tua. q̄ fides nō deficiet in ecclesia.

i Et regnū tuum vsq; inceruz. q̄ regni xp̄i nō erit finis Luce. j.

k Ingressus ē aūt. hic p̄ñr ponit ḡtiarūactio. vbi dauid p̄mo reḡtiaſ de p̄missione. ſcdo dēcaſ p̄ p̄missi impletōe. ibi. Nūc ḡ dñe. Circa p̄mū dr.

k Ingressus ē aūt dauid locuz oionis iuē tabernaculum.

l Et sedit coz̄ dño. i. coram arcba dñi vbi de⁹ repñtabaſ mō spāli. lz ei sit vbiq; p̄ eēntiaz p̄ñtiaz 7 potentiā.

m Quis ego sum &c. q̄ adduxisti me hucusq; i. vsq; ad sublimitatē regiam. q. d. ex me ñ habeo ad hoc aptitudinem.

n Sz̄ hoc parū &c. q̄ nō solū locutus es de regno p̄firmādo i ꝑſona mea. ſ. et i posteritate mea.

viroꝝ: 7 in plagis filioꝝ hominū. Auferam aūt meam nō auferā ab eo sicut abstuli a Saul quez amoui a facie mea. [b] Et fidelis erit domus mea [t] 7 regnū tuū vsq; in eternū añ faciē meā 7 thron⁹ tuus erit firm⁹ iugiter. Scōm oia ỽba h̄: 7 iux̄ vniuersam visionē istaz: sic locut⁹ ē nathā ad dō. [k] Ingressus ē aūt rex dō: [l] 7 sedit coz̄ dño 7 dixit [m] Quis ego sum dñe de⁹ 7 q̄ dom⁹ mea: q̄ adduxisti me hucusq;: [n] Sz̄ 7 h̄ parū visum ē in ꝑſpectu tuo dñe deus: nisi loq̄reris etiaz de domo fui tui i lōginquū. [o] Jsta ē ei lex adaz dñe de⁹ [p] Quid ḡ addere poterit adhuc dō vt loq̄t ad te [q] Tu em̄ scis f. uū tuū dñe de⁹ [r] ꝓter ỽbuz tuū [s] 7 ſm coz̄ tuū fecisti oia magnalia h̄ ita vt notū faceres fuo tuo [t] Idcirco magnificat⁹ es dñe de⁹: q̄ nō ē silis tui neq; ē de⁹ extra te i oib⁹ q̄ audiuim⁹ auribꝰ nr̄is [v] Que ē aūt vt ꝑplus tu⁹ isrl' gens in tra ꝓt quā iuit de⁹

[f] vt redimeret eā sibi i ꝑplm 7 ponēt sibi no mē: [y] facēt q̄z eis magnalia 7 horribilia sup trā [z] a facie ꝑpli tui quē redemisti tibi ex egypto gētē: 7 deū ei⁹. Firmasti em̄ tibi ꝑplm tuū isrl' in ꝑplm sempiternū 7 tu dñe deus fact⁹ es eis in deū. [a] Nūc ḡ dñe deus ỽbum q̄ locut⁹ es sup fuū tuū 7 sup domū ei⁹ suscita in sempiternū: 7 fac sic locut⁹ es vt magnificet nomē tuū vsq; in sempiternum: atq; dicaſ. Dñe de⁹ exercituū deus sup isrl'. Et dom⁹ fui tui dō erit stabilita coram dño: q̄ tu dñe exercituū de⁹ isrl' [b] reuelasti auriculā fui tui dicēs. domū edificabo tibi [c] ꝓt̄ea inuenit fu⁹ tu⁹ coz̄ suū ſut oraret te oz̄one hac. Nūc ḡ dñe de⁹ tu es de⁹: [d] 7 ỽba tua erit vera. Locut⁹ es em̄ ad fuuz tuū bona h̄. Jncipe ḡ 7 bñdic domui fui tui: vt sit in sempiternū coz̄ te: q̄ tu dñe de⁹ locut⁹ es h̄ 7 bñdictione tua bñdicet dom⁹ fui tui in sempiternum. ¶ Ca. viij.

vt redimeret eaz sibi &c. 7 ponēt &c. q̄ a redēptōe illi⁹ ꝑpli noiat⁹ ē de⁹ israel in spāli.

y Faceretq; eis magnalia 7 horribilia 7 que sint illa oñdit dicens.

z A facie ꝑpli tui &c. subintelligit eiꝰ ciēdo. ſ. A facie ꝑpli tui &c. i. ꝑplm q̄ habitabat in tra chananeoꝝ. 7 deos eiꝰ q̄s ꝓtriuert filiꝰ isrl' 7 q̄ sic debeat intelligi patz ꝑ illud q̄d dr. j. pali. xvij. vbi ista ſnia clariꝰ ponitur sic Et magnitudine sua atq; fortitudine eiꝰ ceret natōes &c.

a Nunc ḡ. h̄ p̄ñr dauid dēcaſ p̄ p̄missi ad impletiōe duplici de cā. vna ē q̄ lz de⁹ velit dare beneficia in futuro vult tñ sup hoc de ꝓcari. vt recipiētes mereant. Alia ē q̄ tales ꝓmissiones diuine intelligēde sunt subditōe. ſ. si boies faciant debitū suū. 7 nō ponāt diuine ꝓmissioni impedimētū. put diffusi⁹ dictū fuit. ſ. j. li. ñ. c. ✠ sus fi. Cetera patent vsq; ibi.

b Reuelasti auriculam. alꝰ aurem fui tui &c. sequit.

c Propterea inuenit fuus tuus &c. i. nisi reuelasses mihi p̄ nathan ꝓphetam q̄ tu velles mihi tanta bona facere nullo mō ꝓsumerē ista dēcari a te.

d Tu es de⁹. 7 p̄ dñs veritas p̄ essentiam.

e Et ỽba tua erunt vera. p̄ dñs nisi ponaſ impedimentum a parte nr̄a.

¶ In ca. vij. vbi dr in postil. Miscebiaz aūt meam nō auferam ab eo. ex hoc dicūt aliq̄ q̄ salomon lz peccaverit.

¶ Additio.

Possibile fuit salomonē pēnituisse. sic tñ ꝓpe mortē q̄ iaz nō valebat ydola destruere. vñ ex h̄ nō ꝓcludiſ nec̄io ip̄m nō esse saluatū. Jn hoc aūt q̄ dicit postil. Miscebiaz aūt meam nō auferam ab eo. nō intelligiſ nisi q̄ tum ad tpale regnū &c. nimis vz̄ ſualizare. Iaz manifestū ē ſm doctores nr̄os q̄ lex vet⁹ disponebat ad rp̄m. sic imfectū ad pfectū. 7 iō tp̄lis ille ꝓpaſ puero sub pedagogo exñti. vtz ad Gal. iij. vñ ⁊ tpalia bona eis ꝓmissa p̄ncipaliꝰ intelligūt ꝑ spūalib⁹. 7 iō ista regna dō ꝓmissa 7 filio suo salomoni. silr 7 ꝓpetuitas fidel: taz dom⁹ ē. 7 si intelligāt de regno tpali itelligēda sūt p̄ncipali⁹. et

ād lrām de regno eterno. sicut cum dī abrae. ⁊ benedicēt in semine tuo oēs gentes ⁊c. Geñ. xxij. intelligendū est de bñdictōe spāali etiā ad lrāz. Si em intelligerent de bñdictōe tpali tm euacuaret rō apli ad Gal. iij. qđ nullo mō a catholicis ē afferēdū. de dānatōe aūt saul dictū ē. ō. in additōe pmi li. ca. vl.

Replica.

In ca. vij. vbi multa bona dicunt de salomone ⁊ ei⁹ domo. qđ posti. exponit pm pñtem iusticiā volēs q̄ ex illis dictis nō pōt argui salomō saluat⁹ sicut ādaz voluerit buic burg. opponit dicit asserēs etiam intelligēdum ñ de regno tpali solū ꝫ eterno. volens salomonē saluare eo sicut dicit burg. q̄ possibile fuit salomonē penituisse ante mortē vt ñ valeret idola destruē. Ez istud vī ꝓfectū iuxta bile bur. Est em cōe ei⁹ argumētū qđ ꝛpetit ⁊ ꝓsuevit sepe repetere: vicz ex līa ñ bz fundamētū. igr irrōnabiliter dictū. ⁊ maxime qñ ex lra pōt rōnabiliter trahi ꝓpium vñ si p casuz a bur. positum salomoni remaneret aliqua excusatio de tanto: non tñ de toto. nulla tñ successorib⁹ suis remanet excusatio. q̄ dom⁹ eius hic dicunt. ⁊ hec dom⁹ dī fidelis: put in lra. Formet igr argumentū sic: cui⁹ dom⁹ est ō dei diffinitōz. ⁊ infidelis ille saluat⁹ esse nō pōt. ꝫ dom⁹ salomōis fuit infidelis: vt late declarat in glo. ordi. igr ⁊c. Omnia igr que. hic laudabilia de salomone ⁊ ei⁹ domo dicunt. intelligunt de eo ꝫm pñtem iusticiam ⁊ nō eternam ꝓdestinatōz. ꝫ ꝫm eternaz ꝓscientiaz intelligunt de xpo de q̄ est principalis sensus lralis eoz laudabilium q̄ hic dicunt: put dic eadē glo. q̄ ē notabil. Fictio etiā burg. pōt argui ex ter. iij. reg. xj. ⁊ xij. vbi dns p' ꝓphaz abyā silonitē diffiniuit regnū salomonis sciendū eo q̄ dereliq̄t dñm ⁊ adorauit astartem deaz sydoniorū ⁊c. Et ꝓstat illaz diffinitōz nō esse positam in executōz nisi tpe roboam filij salomonis. qz dī ca. xij. nō acq̄euit rex ꝓplo: qm̄ aduersat⁹ fuerat eum dns vt suscitaret verbum suum qđ locutus fuerat in manu abye ⁊c. vide ibi diligent lrāz. Si igr salomō egisset pniaz put vult burg. illa snia dei nō fuisset posita in executōz post pniam salomonis. mutata em cā mutari debuit snia. Nunc aūt cā scissure regni fuit idolatria salomonis. vtz ex lra allegata. Idcirco pnia eius debuit esse cā ꝓxij. s. vnitatis regni. qđ tñ scissum est. Hui⁹ argumentuz simile accipit ab hystoria niniuitarū Jone. iij. vbi snia diuina lata ꝓ pctā eoz. ꝓpter pactam pniam fuit immutata. vnde vī salomon nō penituisse. Apls igr ad Gal. iij. allegans pñtem lrām de regno eterno fideli ⁊c. ad lrām intelligit de xpo ⁊ ei⁹ domo nō de dauid ⁊ salomone nisi ꝫm pñtem iusticiam.

Capitulum vij.

Factum est aūt. Hic pnr ondit fortitudo dauid in debellando aduersarium. Et primo ponit hmōi debellatio. secundo regni dauid ordinatio. ibi, Et

[a] Factū est autē post hec percussit dō philistīm: ⁊ humiliauit eos: [b] ⁊ tulit dō frenū tributi de manu philistīm: [c] ⁊ percussit moab: [d] ⁊ mēsus est eos funiculo [e] coequās tre [f] Mensus ē aūt duos funiculos: [g] vnū ad occidendū: [h] ⁊ vnū ad viuificandū. Factusq̄ ē moab dō ꝫuiens sub tributo [i] Et percussit dō adadezer filiuz roob regē soba q̄n ꝓfect⁹ ē vt dñaret sup flumē euphratē. Et captis dō ex pte ei⁹ mille septingēt⁹ eq̄tibus: ⁊ xx. milibus peditū [k] sūneruauit oēs ingales curruū. [l] Dereliq̄t aūt ex eis cētum curr⁹. Venit q̄q̄ syria damasci vt pōsidiuz ferret adadezer regi soba: ⁊ percussit dō de syria. xxij. milia vironz: [m] ⁊ posuit dō pōsidiū in syria damasci: factaq̄ ē syria dō ꝫuiens sub tributo. Seruauitq̄ dñs dō i oīb⁹ ad q̄cūq̄ pfect⁹ est [n] Et tulit dō arma aurea q̄ habebant fui adadezer: ⁊ detulit ea in hirlm. Et de bethe ⁊ de beroth ciuitatibus adadezer: [o] tulit rex dauid es multū nimis. [p] Audiuit aūt thou rex emath q̄ percussisset dauid oēm robur adadezer. Et misit thou ioram filiū suuz ad regē dauid vt salutaret eum ꝓgratulans ⁊ gratias ageret eo q̄ expugnasset adadezer ⁊ percussisset eum. Hostis q̄ppe erat thou adadezer. Et i manu

a Actū est autē. Hic ponit debellatio tpis syrie a dauid. ⁊ ꝓ ponit ista debellatio. secundo ex ꝫ sequēs ꝓfederatio ibi. Audiuit aūt thou. Circa primū dī.

b Et tulit dō frenū ⁊c. Frenum est id q̄ tenet equus sub sessore. ⁊ eodez mō tributū ē id q̄ tenet ꝓpls subiect⁹ sb dñatore. Dauid aūt deuincendo philisteos hoc frenū dī māib⁹ eoz abstulit. qz pus dūabāt bebreis ꝫ postea ecōuersi fuiert dauid sub tributo.

c Et percussit moab. Secūd⁹ ꝓpls a dauid debellat⁹ fuit ꝓpls moabitaruz. qđ notat cū dī

d Et mensus est eos funiculo agens cū eis rigore iusticie.

e Coeūns terre. q: destruxit fortalitia eoz ne postea possent rebellare.

f Mensus est aūt ⁊c. i. ordinauit duos ꝓcedē di modos.

g Unū ad occidēdū. s. magis culpabiles pria iusticie.

h Et vnū ad viuificandū. min⁹ culpabiles dimittēs p viam misericordie. In heb. bī. Mensus est duos funiculos ad mortificādum. ⁊ implenit funiculum ad viuificāduz: qđ exponūt hebrei. d. q̄ duas ptes occidit terciam ptē vite reseruauit. Cā aūt īre sic rigide ꝫ eos ꝓcessit fuit. qz rex moab patrē ⁊ matrē dō ⁊ aliōs dō amicis ei⁹ q̄s ibi reliq̄rat dauid ꝓ custodia occidit. recedēte dauide de terra illa. ꝫm q̄ dicit Ra. sa. ⁊ put dictum fuit. ꝫ. li. j. xxij. c. Ista tñ snia dauid intelligenda est q̄tum ad viros bellatores. qz totū vulgarem ꝓpln dimisit ad ꝫuiendum sibi sub tributo.

i Et percussit dauid ⁊c. Hic ponit debellatio ꝓpis syrie a dauid. ⁊ ꝓ ponit ista debellatio. secundo ex ꝫ sequēs ꝓfederatio ibi. Audiuit aūt thou. Circa primū dī.

i Et percussit dauid adadezer qui regnabat in vna pte syrie.

k Subneruauit oēs ingales curruū. i. eōs ingo curruū applicatos. vt decetero eēnt inepti ad ꝓlium.

l Dereliq̄t aūt ex eis. c. curr⁹. i. eōs centū curruum q̄ erant ei necessarij. Ju q̄libet aūt curru erant q̄tuor eq̄. vt ꝓbat ꝓ illud qđ dī. j. ij. li. x. ca. in fi. Egrediebat aūt q̄driga ex egypto. i. eq̄ ꝓ vna q̄driga sexcentis siclis argenti ⁊ equus. d. Ex q̄ ptz q̄ in vna q̄driga erāt q̄tuor eq̄. qz. d. sicli q̄ter accepti faciūt sexcētos siclos ⁊ sic ptz q̄ dauid q̄dringentos eōs reseruauit. q̄ erant sibi necessarij in diuersis negocijs.

m Et posuit ⁊c. i. homines bellatores in fortalitiis syri securius tenerent sub tributo.

n Et tulit dauid arma aurea. Ju hebreo bī pharetras aureas.

o Tulit rex dauid es multū nimis. qđ aūt seq̄t immediate. de q̄ fecit. vsq; ibi. Et altare nō est in heb. ꝫ apposit fuit a q̄dāz glosatore. qz illud es fuit expūctum in

opib⁹ tẽpli. z postea vicio septo⁹ ℔ glo. in ℔ta ẽ textui.
p Audiuit aut thou. Hic ꝓ̃r ponit seq̃ns ꝓfedera tio. qz freq̃nt ꝓtingit q̃ aliq̃ fiunt amici. eo q̃ sunt inimici eiusdem. z hoc mõ thou fact⁹ ẽ amic⁹ dauid eo q̃ rebellauerat adadezer inimicũ ei⁹. z in signũ amicitie misit sibi vasa aurea z argẽtea z erea.

q Que z ipsa sanctificauit rẽ. i. ꝓsecuit vt inde fieret illa q̃ erat necia in templo ita q̃ reliquo ñ poterant humanis vsib⁹ applicari. Dic aũt ℔ ra. sa. q̃ ꝑ hoc bella dauid posita sẽ in hoc capost ꝓcedẽs immediate in q̃ declarat voluntas dauid circa templi edificatõz qz oia metalla q̃ ꝑ illa bella acq̃siuit ad opa tẽpli fiendi ꝓsecuit.

r Fecit q̃z. hic ponit rebellatõ q̃rti ppli. s. idueoz q̃s obellauit rediens de syria in valle salinaꝝ z hoc est qd̃ dr.
r Fecit q̃z dr̃ sibi nomen rẽ. i. arcum triũphalem vt ꝓmunit dicunt expositores nr̃i posuit in signum victorie habite dr̃ idumeis. s hoc nõ vr. ꝓbabile. quia tale qd̃ fit ad iactantiam. ꝓpter qd̃ saul increpat de erectione arcus triumphalis vt hr. s. j. li. xv. ca. ꝓpter qd̃ ra. sa. hoc exponit de sepultura idumeoꝝ tunc occisoꝝ in plio q̃s dauid fecit sepeliri. z in hoc acq̃siuit sibi nomen bonũ. tum qz exercuit circa mortuos opus misericordie. tum qz scribit Deu. xxiij. Non abominaberis idumeum. qz frat⁹ tu⁹ est. iacob aũt a q̃ descendert iudei. z esau a q̃ descenderũt idumei fuerũt fratres yterini. vt hr Gen. xxv. z iõ iudea z idumea frẽs dicunt. ꝓpt̃ qd̃ dauid eis sepulturam exhibuit. Et idẽ legit fecisse ioab. j. iij. li. xj. ca.
s Et posuit in idumeam custodes. ne rebellarent z recederent ab eo.
t Et facta est vniuersa rẽ. sicut p̃dictum fuerat Gen. xxv. Maior huiet minori.
v Et huauit dñs dauid. hoc additũ est ad oñendũ q̃ dauid habuit p̃dictas victorias non virtute humana. s diuina.
x Et regnauit dauid. hic ꝓ̃r oñdit regni dauid ordinatio cũ dr̃.
y Faciebat q̃z dauid iudiciũ. recte sententiando.
z Et iusticiam. debite exeq̃ndo.
a Joab aũt fil⁹ rẽ. sicut em̃ regnum bene ordinat intra se p iusticiam. ita ex̃ se reprimendo aduersarios p militiam.
b Josaphat fil⁹ achilud erat acõmentarijs. vnũ no-

ei⁹ erãt vasa aurea z vasa argentea z vasa erea: q̃ q̃ z ipsa sanctificauit rex dr̃ dño cũ argẽto z auro: q̃ sanctificauerat de vniuersis gentib⁹ q̃s subegerat de syria z moab z filijs ãmõ z philistijm z amalech: z de manu bad adadezer filij roob regis soba. r Fecit q̃z sibi dr̃ nomen cũ reuerteret capta syria in valle salinaꝝ cesis. x. z octo milib⁹ z in gebelẽ ad vigiti tria milia: s z posuit in idumea custodes: statuitq̃z ꝑ sidiũ t Et facta ẽ vniuersa idumea huiẽs dr̃⁹ z huauit dñs dr̃ in oĩb⁹ ad quecũq̃z ꝓfect⁹ est. v Et regnauit dr̃ sup oẽm isr̃l: x faciebat q̃z dauid iudiciũ y z iusticiã omi ꝑplo suo. a Joab aũt fil⁹ saruie erat sup exercitũ. b porro iosaphat filius achilud erat acõmentarijs: z sadoch filius achitob: z achimelech filius abiathar erãt sacerdotes c z saraias scriba: d banaias aũt fil⁹ ioiade sup celethi z phelethi. e Filij aũt dauid sacerdotes erant.

¶ Capm. ix.

Et dixit dr̃. b putasne est aliq̃s q̃ remanserit de domo saul vt faciaz cum eo misericordiaz ꝓter ionathã Erat aũt de domo saul fu⁹ noie siba. Quẽ cuz vocasset rex ad se dixit ei. Tu ne es siba. Et ille rũdit. Ego suus tu⁹: z ait rex. Nũq̃d supest aliq̃s de domo saul: vt faciã cũ eo misericordiaz dei? Dixitq̃z siba regi. c Supest filius ionathe debilis pedib⁹ Ubi inq̃t ẽ: z siba ad regẽ. Ecce ait in domo machir filij amihel i lodabar. Misit q̃ rex dauid: z tulit eum de domo machir filij amihel de lodabar. Cum autẽ venisset miphiboseth filius ionathe filij saul ad dauid corruit in faciẽ suam z adorauit. Dixitq̃z dauid. Miphiboseth. Qui respondit Adsum seru⁹ tuus. d Et ait ei dauid. Ne timeas: quia

c Et saraias scriba. bẽbat em̃ offm scribẽdi gesta tpm Alij dicũt q̃ scribebat lras regis.
d Banaias autẽ rẽ. i. sup sagittarios z balistarios. vt dicit translatio chaldaica. filij autẽ dr̃ sacerdotes erãt. i. maiores vel primi ad honores. vñ. j. Para. xviij. hr. filij aũt dauid ꝑmi ad manũ regis. nõ ei põt dici q̃ ẽnt sacerdotes ꝓpie i tabernaculo mistrãtes qz nõ erãt de genere aaron.

¶ In cap. viij. vbi dr̃ in postil. Faciebat q̃z dr̃ iudiciuz recte sentẽtiando.
Additio.
Alia ẽm ꝑhm in. iij. politicorũ. Ordinatio ppli ꝓcipue debet existere maximo ꝓncipatu idcirco postq̃z dicit q̃ dr̃ faciebat iudicium z iusticiaz rẽ. subiũgit suaz optimam ordinatõz in ei⁹ officialib⁹. in q̃bus tota ordinatõ regiminis ꝓncipatus ẽ tualit ꝓtineri vr. naz ad offm ioab ptinebant oia illa q̃ ad defensionem subditoꝝ z inuasionẽ hostium erant necia cũ ipe eẽt ꝓnceps militie. Ad offm vo iosephat ptinebant omnia illa q̃ ad iudicia pticularia erant necia p se vel p alios expedienda tanq̃z ad cancellarium. Ad officium vo saruie ptinebant oia dictamina scripturaꝝ q̃ a rege vel suis iudicib⁹ emanabãt seu in historijs regalib⁹ erant reponẽda. Ad offm vo banaie filij ioiade ptinebat custodia regis z executio iusticie spãliter criminalis. que cum manu valida z potenẽ exerceri solent. Et hoc est qd̃ dicit. Sup ceretbi z phelethi. q̃ ℔ hebraicam veritatẽ q̃ in glo. in hoc loco hr. interp̃tanẽ interficiẽtes z viuificãtes. qm̃ ℔ iudicium regis vel officialium eius digni rebuabanẽ ad vitam. alij ducebanẽ ad mortem. Filij autẽ dauid nõ bẽbant nomen officij. s dignitatis: erãt em̃ maiores seu primi post regem ad honores.

¶ Capitulum. ix.

Et dixit dauid. Hic ꝓ̃r oñdit pietas dauid ad ꝓximũ faciendo misericordiaz erga domum saul ꝓpt̃ ionathã amicum suum q̃ pietas in trib⁹ oñdit. primo qz diligenẽ inq̃siuit qd̃ notat cum dr̃.
b Putasne rẽ. hoc q̃siuit dauid ab assistentib⁹ sibi p q̃z indicium vocauit sibam q̃ sauli fuerat. vt ab eo certi⁹ de hoc inq̃reret z in pticulari. q̃ interrogat⁹ rñdit.

c Supest filius ionathe debilis pedib⁹.cui⁹ cā dicta fuit .S.iiij.ca.secūdo oñdit fidelitas dauid ⁊ eius pietas. eo q̄ miphiboseth q̄situ dulcit recepit. qđ notāt cum dī.

d Et ait ei dauid ne timeas.timebat em̄ eo q̄ auus ei⁹ ⁊ patru⁹ fuerant inimici dō. ꝑ̄ qđ cum assecurauit. ⁊ sibi benefacere ꝓmisit dī. Restituam tibi oēs agros ⁊c.

e Qui adorās eū adoratōe dulie.

f Dixit quis ego sum.q.d.nulli⁹ mo mēti respectu tanti beneficij.

g Q̄m respexisti oculo pietatis.

h Sup canē mortuū.i.sup vilē ⁊ despicabilē. qr erat impotēs corpe ⁊ genere eo q̄ amici sui erāt mortui. tercio oñdit pietas dauid eo q̄ ipi miphiboseth diligenē ꝓuidit assignās ei ꝓ curatores ⁊ ꝟū ꝓ domo sua ⁊ familia gubernāda.s. sibā ⁊ suo ꝟuierat ⁊ ipm miphiboseth faciēdo sibi ꝓmēsalem. ⁊ ꝓz lra pauc⁹ excepē q̄ discurrēt

i Sedi filio dñi tui.i.filio miphiboseth q̄ nūc est dñs tu⁹.cui⁹ fili⁹ vocabāt micha. vt.j.h̄ nō em̄ pōt doctrina intelligi ⁊ cibis administrandis miphiboseth. qr sp comedebat in mensa regis.sequit.

k Et miphiboseth comedet sup mēsā tuā. ⁊ ꝟm hoc siba dixit istud ꝟbū. Jn hcb̄. h̄. ⁊ miphiboseth comedet sup mensaz meā. ⁊ ꝟm hoc est ꝟbum ipsi⁹ dō. qđ exponūt bebrei di. q̄ postq̄ siba dixerat regi. sic faciet ꝟu⁹ tuus. dauid rndit. ⁊ miphiboseth comedet sup mensam meam. ita q̄ hic subintelligit. rndit dauid. Et ē modus loq̄ndi q̄ apud hebreos vocat ⁊ecurrat⁹ vel recisus. s. q̄n aliq̄d omittit qđ tn̄ necessario subintelligit ad hñdum sniaz pfectaz ⁊ talis mod⁹ loq̄ndi freq̄nt inuenit in scriptura ve.te. Cetera patent.

Capm.x.

Actū est aūt. hic oñr ponit gratitudo dī erga beneficium. Circa qđ primo ponit ipsi⁹ dō gra. ꝑ̄ impensum sibi bñficiū. scdo illata sibi iniuria p malū ꝓsiliū ibi. Cū aūt venissent. tercio vindicās iusticia ꝑ̄ illatū obprobrium. ibi. Quod cū audisset. Circa primū dī.

b Faciam misdiaz cū anon ⁊c. Jsta aūt misdia quaz fecit naas cum dauid tacta est supra primo li.xxij.ca. ꝟm duplicem opinionem. vna est q̄ iste naas q̄ dī hic mortuus esset simul rex ammon ⁊ moab. qui ibidem bī q̄ dauid dimisit patrē ⁊ matrē ⁊ alios ei⁹ amicos. q̄ nō poterāt secū eū cū rege moab ꝓ custodia. ⁊ sic voluit filio ei⁹ recōpensare. Alia ē q̄ rex moab apud quē dimisit p̄dictos irat⁹, ꝑ̄ recessum dō ⁊c terra sua. interfecit eos paucis exceptis q̄ fugerūt ad naas regē ammon ⁊ ibi saluati fuerūt ⁊ ista opinio vi verior. qr.S. viij.ca. dictū est q̄d dauid rigide ꝓcessit p̄ regem moab ⁊ ꝑsin e⁹. ⁊ b dī quō amicabilit voluit ꝓcedere ꝫ regem āmon. Et q̄ manifeste vr non q̄ iste naas fuerit fili⁹ aīge moab cui cōmēdauit ꝑes ⁊ matrē. cū eēt in fuga saul.

c Misit ḡ ⁊c. nūcians ei q̄ eēt pat⁹ ad ei⁹ auxilium si indigeret. ꝑ̄ ꝑis sui receptum bñficiuz.

d Cū āt venissent, Hic oñr ⁊scribit illata dō iniuria q̄ maluz ꝓsilium cū dī.

e Putas q̄ ꝓpter honorē ⁊c. q.d. nō. ḡ vt sub spē amicitie dēcipiat te explorāndo q̄ nuncios suos infirma tertetue.

f Tulit itaq̄ anon ⁊c. qr tunc tpis erat maximū vitupium: ⁊ adhuc est in ēra illa in q̄ boies sine barba reputant q̄si mulieres.

g Et ꝑcidit ⁊estes ⁊c. ita q̄ apparebāt verēda eorum.

h Manēte in hiericho. q̄ erat in principio regni dauid ex illa pte vñ veniebant. vt sic nō apparerent inter homines cū turpitudine sibi illata.

i Videntes aūt filū ammon ⁊c. qr cognouerūt q̄ nō ex fraudulentia ḡ ex vera amicitia nuncios miserat. ⁊ tn̄ non recognouerūt culpam nec petiuerūt veniam. ḡ magis ꝑ pauerunt se ad ⁊fendendum suam stultitiā vocando alios in suum auxilium ꝑ dauid qđ factum eoz notabiliter aggrauauit.

k Quod cum audisset dauid. Hic oñr por ſ vindicatio p̄dicte iniurie p viam iusticie: ⁊ hoc no tat cū dī.

k Qđ cū audisset dō. s. filios āmon obstinatos in sua malicia. l Misit ioab ⁊c. ad vindicādū obprobriū sibi illatū, nō zelo vindicte ḡ amore iusticie. m Syri

facies faciaz in te misdiaz ꝑ̄ ionathā patrē tuū: ⁊ restituaz tibi oēs agros saul patris tui: ⁊ tu comedes panem in mensa mea sp̄ c Qui adorās eū dixit. f Quis ego sum ꝟu⁹ tuus: g q̄m respexisti h sup canē mortuū sīlem mei? Vocauit itaq̄ rex sibaz puez saul: ⁊ dixit ei: oia q̄cūq̄ fuerāt saul ⁊ vniuersa domū ei⁹ i tradi filio dñi tui. Opare igit ei traz tu ⁊ filij tui ⁊ ꝟui tui: ⁊ inferes filio dñi tui cibos vt edat. Miphiboseth aūt fili⁹ dñi tui comedet sp̄ panē sup mēsā meaz. Erāt aūt sibe. xv. filij ⁊. xx. ꝟui. Dixitq̄ siba ad regez. sicut iussisti dñe mi rex ꝟuo tuo: sic faciet ꝟus tu⁹: k ⁊ miphiboseth comedet super mēsam meaz q̄si vn⁹ de filijs regis. Erat aūt miphiboseth filij puerulū nomine micha. Omnis vo cognatio dom⁹ sibe ꝟuiebat miphiboseth. Porro miphiboseth habitabat in hierlm. qr de mēsa rḡis iugit vescebat ⁊ erat claudus vtroq̄ pede.

Capi.x.

Actū est aūt pt⁹ h vt moreret rex filioz ammō: ⁊ regnauit anon fili⁹ e⁹ pro eo. Dixitq̄ dō b Faciam misdiaz cū anō filio naas: sicut fecit ꝑ̄ ei⁹ mecū miaz. c Misit ḡ dō ꝓsolans eū p ꝟuos suos sup ꝑris interitu. d Cū āt venissent ꝟui dō in terrā filioz ammon dixerūt principes filioz ammō ad anon dñm suū e Putas q̄ ꝓpt̄ honorē ꝑis tui miserit dō ad te ꝓsolatores: ⁊ nō iō vt inuestigaret ⁊ exploraret ciuitatē ⁊ everteret eaz: misit dō ꝟuos suos ad te. f Tulit itaq̄ anon ꝟuos dauid: rasitq̄ dimidiaz ptem barbe eoz: g ⁊ pcidit vestes eoz medias vsq̄ ad nates: ⁊ dimisit eos. Qđ cum nunciatum esset dauid: misit in occursum eoz. Erant em̄ viri ꝓfusi turpit valde. Et mandauit eis dauid. h Manete i hiericho donec crescat barba vra: ⁊ tunc reuertimini. i Videntes aūt filij ammō q̄ iniuriam fecissent dō: miserūt ⁊ ꝓduxerunt mercede syz roob: ⁊ syz soba viginti milia peditum ⁊ a rege maacha mille viros: ⁊ ab histob xcem milia virorū. k Quod cū audisset dō: l misit ioab ⁊ omnez exercitum bellatoz. Egressi sunt ḡ filij āmon: ⁊ direxerūt aciē ad ipm introitū portę. m Syri aūt soba ⁊ roob ⁊ histob:

rus autē soba ⁊ roob ⁊c. isti libēter iuuabant filios ammō vt pbēēnt liberati de tributo dauid.

n Videns igr ioab q̄ ꝑpatum eēt ⁊c. ante ⁊ retro. sic em diuiserant aduersarij suū exercitū vt inducerēt filios isrl. ꝑpē qđ ioab expt⁹ i bellis diuisit exercitū in duas ptes. vt q̄libet ps hīet hostes in frōte ⁊ hc securi⁹ possent pugre. ⁊ p ipsam viaꝫ habuerūt ꝺ victoriā Cetera patēt vsq; ibi.

o Videtes igr syri. s. suā rebellatōꝫ ⁊ pfusionē vt possent se vindicare. ꝓgregauerūt multitudinē maiorē ꝑpter qđ dauid i ꝑsona ad ꝓlium venit cū exercitu suo maiori q̄ pus. ⁊ eos rebellauit. ⁊ patꝫ hīa vsq; ibi.

p Videtes āt vniuersi reges ⁊c. fecerūt pacē ꝓmittētes reddē đō pacifice tributū. ⁊ cetero nō ꝓbere eis⁹ aduersarijs auxilium.

Caplm. xj.

Factum est aūt. b ꝙr oñdit q̄lit dauid virit insolenter. ꝑpter qđ fuit a deo castigat⁹. vbi etiā oñdit eius pnia de pctis ⁊ patia in aduersis. Primo igit oñdit peccasse ꝓ luxuriam. scđo ꝓ negligentiam ca. xxj. tercio ꝓ supbiam ca. xxiiij. Circa pmū ponit primo culpe ꝑpetratio. scđo humilis recognitio ca. xij. tercio punitōis patiens toleratio. c. xiij. Circa pmū describit primo ipsi⁹ dauid adultera tio. scđo queri facti celebratio. ibi. Misit aūt đ. tercio ꝑcipit innocētis occisio. ibi. Factū est ḡ. Circa pmū dicit. a Factū est aūt ⁊tente anno ⁊c. s. in pn. estatis. q̄n terrena scētia sit in campis ad pabulū eq̄ꝝ.

b Misit dauid ioab ⁊c. alijs em ꝓcedentib⁹ ad bellum remansit dauid in birlm q̄si ociosus ꝑpter qđ fuit lapsus in adulteriū. vñ dicit poeta. Oia si tollas pire cupidis artes. ⁊ Eccl. xxxiij. Multaꝫ maliciam docuit ociositas.

c Vidit q; mulierem se lauantē. Ex q̄ ptꝫ q̄ aspect⁹ impudic⁹ est valde piculosus qz đō tam sanct⁹ ⁊ bon⁹ ꝓ hoc fuit tract⁹ in adulteriuꝫ ⁊ ex ꝓnti ad homicidiū ꝓditorie ꝓcuratū vt ex seq̄ntib⁹ apparebit.

d Misit ḡ rex ⁊c. ad hoc em q̄siuit vt sciret si eēt soluta. vt sic eam accipet in vxorem ⁊ licite cognoscēt eaꝫ. Iualescente tn tentatiōe sciens q̄ esset maritata. nihilominus mādauit ꝓ ea adducenda ⁊ ꝛmisit adulterium.

e Statim q; sanctificata est ⁊c. i. a fluxu mēstruoꝝ. ñ qz tūc pateret mēstrua q̄n dauid eaꝫ cognouit qz tūc mulieres sūt turpis coloris ⁊ abominabiles ad actū carnalem ⁊ de ipsa dī hic q̄ erat pulcra valde. dī ḡ tūc purgata a menstruis futuris vsq; ad ꝓtū. qz in illo coitu ꝓcepit. vtꝫ in textu post ꝓceptōnem aūt cessat fluxus menstruoꝝ qz sāguis ille cedit in formatōꝫ fetus ⁊ eius alimētum.

f Misit autē dauid. Hic ꝙr querit celatio facti cū dicit.

g Mitte ad me vriam. ad hoc em ꝓ ipso mandabat vt vxorem suam cognosceret. ⁊ sic crederet puer nascitur esse suus. ⁊ sic peccatum dauid occultaret. ⁊ mulier a lapidatione q̄ ꝛm legem ei debebat ꝓhuaret.

b Quesiuit q; dauid q̄ recte ageret ioab ⁊c. hoc quesiuit vt statum sui exercitus sciret. ⁊ vrias causam sui aduentus nō ꝑciperet.

i Lade in domum tuaꝫ ⁊ laua pedes tuos. i. vtere balneo ꝑpter fatigationem laboris ꝓcedentis. ⁊ per lotionē pedum designat ablutio totius corporis. intelligendo a parte totum.

k Secutus q; est eum cibus regius. vt sic per balneum ⁊ cibum delicatum ꝓuocaret ad coitum. Cetera patent vsq; ibi. l Nunquid non de via longinqua venisti ⁊c.

campo. "Videns ḡ ioab q̄ ꝓpatū eēt aduersum se ꝓlium: ⁊ ex aduerso: ⁊ p⁹ tergū elegit sibi ex oīb electi isrl ⁊ instruxit aciē ꝛ syr: ⁊ reliquā aūt ꝓtexit ꝓpli ⁊didit abisai frī suo. Qui direxit aciē ꝓ filios ammō ⁊ ait ioab. Si ꝓualuerit aduersuꝫ me syri eris mihi in adiutoriū: si āt filij ammon ꝓualuerint aduersum te: auxiliabor tibi. Esto vir fortis ⁊ pugnem⁹ ꝓ ꝓplo nō ⁊ ciuitate đi nr̄i Dñs aūt facit qđ bonū est ī ꝓspectu suo. Iniit itaq; ioab ⁊ pplus q̄ erat cū eo certamē ꝛ syros q̄ statim fugerūt a facie ei⁹. Filij aūt ammon videntes qz fugissent syri: fugerūt ⁊ ipsi a facie abisai ⁊ ingressi sūt ciuitatē. Reuersusq; est ioab a filijs ammon: ⁊ venit birlm. °Videtes igit syri qm̄ corruissent coram isrl congregati sūt pariter Misitq; adadezer ⁊ eduxit syros q̄ erant trās fluniū ⁊ adduxit eoꝝ exercitū. Sobach aūt magr̄ militie adadezer erat princeps eorum. Qđ cū nūciatū esset dō cōtraxit oēm isrlem ⁊ trāsiuit iordanē: venitq; in helema Et direxerūt aciē syri ex aduerso dauid: ⁊ pugnauerūt ꝓ isrl. Fugerūtq; syri a facie isrl: ⁊ occidit dō de syris septingētos curr⁹: ⁊ q̄dragīta milia eq̄tū: ⁊ sobach ꝓncipem militie ꝓcussit: q̄ statim mortu⁹ est. ᵖVidentes aūt vniuersi reges q̄ erant ī ꝓspectu adadezer se victos eē ab isrl: expauerūt ⁊ fugerūt q̄n q̄ginta ⁊ octo milia coram isrl. Et fecerūt pacem cū isrl ⁊ fuerūt eis timuerūtq; syri auxiliū ꝓbere filijs ammō.

Actum est ¶ Ca. xj. Dāt vtente anno eo tpe q̄ solent reges ad bella ꝓcedere: misit ᵇdauid ioab ⁊ ꝛuos suos cū eo: ⁊ vniuersuꝫ isrl: ⁊ vastauerūt filios ammon: ⁊ obsedērt rabba. Dauid aūt remansit in birlm dum hec agerent: accidit q̄ dam die vt surgeret dauid de stratu suo post meridiē: ⁊ deambularet in solario domꝰ regie: ᶜviditq; mulierem se lauantez ex aduerso sup solariū suum. Erat āt mulier pulcra valde. ᵈMisit ḡ rex ⁊ q̄siuit q̄ esset mulier. Nunciatumq; est ei q̄ ipsa eēt bersabee filia heliam vxor vrie ethei. Misitq; dauid nūcios tulit eā Que cū ingressa eēt ad illū dormiuit cū ea. ᵉStatimq; sanctificata ē ab īmūdicia sua: ⁊ reuersa ē domū suam ꝓcepto feru: mittēsq; nūciauit dō ⁊ ait: cōcepi. ᶠMisit aūt dō ad ioab dicēs: ᵍmitte ad me vriā ethei. Misitq; ioab vriaꝫ ad dō: ⁊ venit vrias ad dō. ʰQuesiuitq; dō q̄ recte ageret ioab: ⁊ populꝰ: ⁊ quō administrarent bellum. Et dixit dauid ad vriam. ⁱVade in domū tuā ⁊ laua pedes tuos. Et egressus ē vrias de domo regi[k] secutusq; est eum cibus regius. vt sic per balneum ⁊ cibum delicatum ꝓuocaret ad coitum. Cetera patent vsq; ibi. l Nunquid non de via longinqua venisti ⁊c.

a Factū est aūt ⁊tente anno ⁊c. s. in pn. estatis. q̄n terrena scētia sit in campis ad pabulū eq̄ꝝ.

b Misit dauid ioab ⁊c. alijs em ꝓcedentib⁹ ad bellum remansit dauid in birlm q̄si ociosus ꝑpter qđ fuit lapsus in adulteriū. vñ dicit poeta. Oia si tollas pire cupidis artes. ⁊ Eccl. xxxiij. Multaꝫ maliciam docuit

Transcription notes: Latin abbreviations are expanded in italics; ⁊ = et, ꝓ = pro/per, ꝑ = per, ꝛ = ex, ꝺ = de, ꝙr = quare, ꝓn = prologus, ꝓm = prima, ꝓt = prima tabula, ꝓc = prima canonis, ꝓcl = prima clementinarum, ꝓd = prima decretalium, ꝓs = prima secundi, ꝓsc = prima secundi canonis, ꝓsd = prima secundi decretalium, ꝓsl = prima secundi legis, ꝓsp = prima secundi pandectarum, ꝓsv = prima secundi volumen, ꝓv = prima volumen, ꝓx = prima extravagantium, ꝓxc = prima extravagantium canonis, ꝓxd = prima extravagantium decretalium, ꝓxl = prima extravagantium legis, ꝓxp = prima extravagantium pandectarum, ꝓxv = prima extravagantium volumen, ꝓy = prima yconomicorum, ꝓyc = prima yconomicorum canonis, ꝓyd = prima yconomicorum decretalium, ꝓyl = prima yconomicorum legis, ꝓyp = prima yconomicorum pandectarum, ꝓyv = prima yconomicorum volumen, ꝓz = prima zelotypie, ꝓzc = prima zelotypie canonis, ꝓzd = prima zelotypie decretalium, ꝓzl = prima zelotypie legis, ꝓzp = prima zelotypie pandectarum, ꝓzv = prima zelotypie volumen, ꝓa = prima aurea, ꝓac = prima aurea canonis, ꝓad = prima aurea decretalium, ꝓal = prima aurea legis, ꝓap = prima aurea pandectarum, ꝓav = prima aurea volumen, ꝓb = prima bona, ꝓbc = prima bona canonis, ꝓbd = prima bona decretalium, ꝓbl = prima bona legis, ꝓbp = prima bona pandectarum, ꝓbv = prima bona volumen, ꝓc = prima clementinarum, ꝓcc = prima clementinarum canonis, ꝓcd = prima clementinarum decretalium, ꝓcl = prima clementinarum legis, ꝓcp = prima clementinarum pandectarum, ꝓcv = prima clementinarum volumen, ꝓd = prima decretalium, ꝓdc = prima decretalium canonis, ꝓdd = prima decretalium decretalium, ꝓdl = prima decretalium legis, ꝓdp = prima decretalium pandectarum, ꝓdv = prima decretalium volumen, ꝓe = prima extravagantium, ꝓec = prima extravagantium canonis, ꝓed = prima extravagantium decretalium, ꝓel = prima extravagantium legis, ꝓep = prima extravagantium pandectarum, ꝓev = prima extravagantium volumen, ꝓf = prima fortis, ꝓfc = prima fortis canonis, ꝓfd = prima fortis decretalium, ꝓfl = prima fortis legis, ꝓfp = prima fortis pandectarum, ꝓfv = prima fortis volumen, ꝓg = prima gratia, ꝓgc = prima gratia canonis, ꝓgd = prima gratia decretalium, ꝓgl = prima gratia legis, ꝓgp = prima gratia pandectarum, ꝓgv = prima gratia volumen, ꝓh = prima historia, ꝓhc = prima historia canonis, ꝓhd = prima historia decretalium, ꝓhl = prima historia legis, ꝓhp = prima historia pandectarum, ꝓhv = prima historia volumen, ꝓi = prima iustitia, ꝓic = prima iustitia canonis, ꝓid = prima iustitia decretalium, ꝓil = prima iustitia legis, ꝓip = prima iustitia pandectarum, ꝓiv = prima iustitia volumen, ꝓk = prima kalendarium, ꝓkc = prima kalendarium canonis, ꝓkd = prima kalendarium decretalium, ꝓkl = prima kalendarium legis, ꝓkp = prima kalendarium pandectarum, ꝓkv = prima kalendarium volumen, ꝓl = prima lex, ꝓlc = prima lex canonis, ꝓld = prima lex decretalium, ꝓll = prima lex legis, ꝓlp = prima lex pandectarum, ꝓlv = prima lex volumen, ꝓm = prima mandatum, ꝓmc = prima mandatum canonis, ꝓmd = prima mandatum decretalium, ꝓml = prima mandatum legis, ꝓmp = prima mandatum pandectarum, ꝓmv = prima mandatum volumen, ꝓn = prima natura, ꝓnc = prima natura canonis, ꝓnd = prima natura decretalium, ꝓnl = prima natura legis, ꝓnp = prima natura pandectarum, ꝓnv = prima natura volumen, ꝓo = prima opus, ꝓoc = prima opus canonis, ꝓod = prima opus decretalium, ꝓol = prima opus legis, ꝓop = prima opus pandectarum, ꝓov = prima opus volumen, ꝓp = prima pax, ꝓpc = prima pax canonis, ꝓpd = prima pax decretalium, ꝓpl = prima pax legis, ꝓpp = prima pax pandectarum, ꝓpv = prima pax volumen, ꝓq = prima quaestio, ꝓqc = prima quaestio canonis, ꝓqd = prima quaestio decretalium, ꝓql = prima quaestio legis, ꝓqp = prima quaestio pandectarum, ꝓqv = prima quaestio volumen, ꝓr = prima regula, ꝓrc = prima regula canonis, ꝓrd = prima regula decretalium, ꝓrl = prima regula legis, ꝓrp = prima regula pandectarum, ꝓrv = prima regula volumen, ꝓs = prima sententia, ꝓsc = prima sententia canonis, ꝓsd = prima sententia decretalium, ꝓsl = prima sententia legis, ꝓsp = prima sententia pandectarum, ꝓsv = prima sententia volumen, ꝓt = prima tabula, ꝓtc = prima tabula canonis, ꝓtd = prima tabula decretalium, ꝓtl = prima tabula legis, ꝓtp = prima tabula pandectarum, ꝓtv = prima tabula volumen, ꝓu = prima usus, ꝓuc = prima usus canonis, ꝓud = prima usus decretalium, ꝓul = prima usus legis, ꝓup = prima usus pandectarum, ꝓuv = prima usus volumen, ꝓv = prima volumen, ꝓvc = prima volumen canonis, ꝓvd = prima volumen decretalium, ꝓvl = prima volumen legis, ꝓvp = prima volumen pandectarum, ꝓvv = prima volumen volumen, ꝓw = prima wisdom, ꝓwc = prima wisdom canonis, ꝓwd = prima wisdom decretalium, ꝓwl = prima wisdom legis, ꝓwp = prima wisdom pandectarum, ꝓwv = prima wisdom volumen, ꝓx = prima xenium, ꝓxc = prima xenium canonis, ꝓxd = prima xenium decretalium, ꝓxl = prima xenium legis, ꝓxp = prima xenium pandectarum, ꝓxv = prima xenium volumen, ꝓy = prima yconomicorum, ꝓyc = prima yconomicorum canonis, ꝓyd = prima yconomicorum decretalium, ꝓyl = prima yconomicorum legis, ꝓyp = prima yconomicorum pandectarum, ꝓyv = prima yconomicorum volumen, ꝓz = prima zelotypie, ꝓzc = prima zelotypie canonis, ꝓzd = prima zelotypie decretalium, ꝓzl = prima zelotypie legis, ꝓzp = prima zelotypie pandectarum, ꝓzv = prima zelotypie volumen.

q.d. in exercitu fui sti i labore. z silr in via veniendo inde z io indigens recreatione.

m Et ait vrias. se excusando valde fideliter.

n Arcba dei. qz tē erat portata ad exercitū sicut fuerat tpe saul. put bi. ē. j. li. rriij. Ad dādū pfidētiam bellatoribꝫ. Cetera patēt vsqz ibi. Et vocauit eum dauid.

o Ut comederēt corazs se z biberet. z inebriauit eū faciens sibi ꝓpinari latenē potū inebriatiuū credens qꝫ p boc daret obliuiōi archam z exercitū. z sic vino calefactꝰ cū vxore sua vrmiret z pboctū nō fuit decept⁹. z sic ptz bonitas z pfectio ipsi⁹ q̄ p reuerētia dei z afflictōne ppli erātis in expeditō ne. etiam a licitꝫ abstinebat. Et ex boc ptz ḡuitas peti dō q̄ militē tam fidelē z pbuz nō borruit occidere ꝓditorie.

p Factū est ḡ. b ꝓnr describit innocent occisio: cū dr.

q Ponite vriam ꝛc. i. vbi aduersarij sunt fortes z audaces.

r Et derelinqte eum. retrabendo vos ab ipso.

s Ut pcussus iacat. sciebat eū esse pstantē z qꝫ nō turpit recederet. ꝫ magꝫ mori eligeret

t Igit cum ioab obsideret ꝛc. credebat ei qꝫ regē offendisset facies alicd vñ dignꝰ esset morte z qđ dauid būc modū moriendi decreuisset ad celandum culpam vrie. Et ceciderūt ꝛc. ex q̄ aggrauatū fuit ipsi⁹ pctū. qz occasione illius quem volebat mori fuerunt etiam alij interfecti.

r Si eū videris indignari. ꝓt interfectoꝝ ipsi.

y Et dixerit qre accessistis ad murꝫ ꝛc. qz ex illa pte psone etiam inualide pnt homines fortissimos interficere qđ ptz p exemplum. z Nōne mulier misit ꝛc. Dices: eti cusatoꝝ erga dauid. vt dauid cognosceret qꝫ ioab nō fecerat illum insultum ex ignorantia artis bellice. ꝫ vt impleret mandatū regis. cetera patent vsqz ibi.

a Nō te frāgat ista res ab obsidiōe ciuitatis recedēdo, cutusqz est eum cibꝫ regius. Dormiuit aūt vrias añ portaz wm⁹ regie cū alijs puis dñi sui: z nō descēdit ad wmū suā. Nūciatūqz ē dō a dicentib⁹. Nō iuit vrias in wmū suaz. Et ait dō ad vriam. [l] Nunqd nō de via veni sti: Quare nō descendisti i wmū tuam. [m] Et ait vrias ad dō. [n] Arcba dei z isrl z iuda bitāt i papiliōib⁹ z dñs me⁹ ioab z puri dñi mei sup faciē terre manēt: z ego ingrediar wmū meā vt comedam z bibā z wrmiā cūvxore mea: Per salutē tuaz z p salutē aie tue nō faciaz rem banc. Ait ḡ dauid ad vriaz Mane h etiaz hodie z cras dimittaz te. Mansit vrias in birlm in die illa z altera z vocauit eū dō [o] vt comederet coraz se z biberet z inebriauit eū: q̄ egressus vespe wrmiuit in stratu suo cū pueris dñi sui: z in wmū suam nō descēdit. [p] Factū est ḡ mane: z scripsit dō epla ad ioab: misitqz p manū vrie scribens in epla. [q] Ponite vriā ex aduerso belli vbi fortissimū est plū [r] z derelinqte eū [s] vt pcussus intereat. [t] Igit cū ioab obsideret vrbē posuit vriam i loco vbi sciebat viros eē fortissimos: egressiqz viri ō ciuitate bellabāt aduersum ioab: [v] z ceciderūt de pplo puoꝝ dō z mortuꝰ est etiaz vrias ethe⁹ [q] Misit ira qz ioab z nūciauit dō oīa verba plū: pcepitqz nūcio dicens. Cum plenerit vniuersos ꝛmones belli ad regem [r] si eū videris indignari [y] z dixerit q̄re accessistis ad murum vt pliaremi: an ignorabatis q̄ multa desup ex muro tela mittant: qs pcussit abimelech filiū hierobaal: [z] nōne mulier misit sup euz fragmē mole de muro z interiecit eū i thebes: q̄re iuxt̄ murum accessistis: dices. Etiā puꝰtuꝰ vrias ethe⁹ occubuit. Abijt ḡ nunci⁹ z venit z narrauit dō oia q̄ ei pcepat ioab: z dixit nūcius ad dō. [a] Preualuert aduersum nos viri: z egressi sunt ad nos in agꝝ. Nos aūt facto ipetu persecuti eos sum⁹ vsqz ad portaz ciuitatis: z direxert iacula sagittarū ad puos tuos ex muro ꝺsup: mortuiqz sunt de puis regis. Qui etiam puꝰ tuꝰ vrias ethe⁹ mortuus est. Et dixit dauid ad nuncium. Hec dies ioab. [b] Nō te frāgat ista res [b] Clarius em̄ euēt⁹ est belli z nūc hūc z nūc illū psumit gladius. Cōforta bellatores tuos aduersus vrbē vt destruas eam: z exhortare eos [c] audiuit aūt vxor vrie q̄ mortuus esset vrias vir suus: z planxit eū. [d] Transactoqz luctu misit dō z introduxit eam in wmū suam: z facta est ei vxor: peperitqz ei filiū Et displicuit verbum hoc quod fecerat dauid coram dño.

Capi. xij.

b Varius est em̄ euent⁹ belli. q. d. si fortuna nūc fuit ō te crit postea ꝓte.

c Audiuit aūt vxor vrie ꝛc. si cete tm̄ z pm apparentiā. qz bñ volebat ei⁹ mortem. vt p boc lapidatoꝝ euaderet. z vxor regis fieret. z ad istaz intentoꝝ ꝓcurauerat dō mortē suam. Ad cuius intellectum plenioꝝ sciendū q̄ dicit bic ra. sa. q̄ viri ꝓcedentes ad bellū vabant vxoribus suis libellū sepatōnis vt libere possent ꝺbere si vir in p̄lio moreret z pputabāt tp̄us a die datōis libelli. z ideo qz vxor vrie ꝓcepat pt⁹ recessum mariti sui. ō ipso mortuo euadebat pnaz lapidatōis.

d Transactoqz luctu. boc est tēpe determinato lugendi. qz post mortē viroꝝ vxores coꝝp aliqđ tp̄us portabant vestes lugubres z istud tp̄s vocatur tp̄s luct⁹.

¶ In ca. xj. vbi dr in postilla ad cui⁹ plenioꝝ intellectum sciendum q̄ bic dicit ra. sa. q̄ viri ꝓcedentes ad bellū dabant vxorib⁹ suis libellum separationis.

¶ Scut ra. sa. z alij beb. expositores sepe contingunt vez intellectū scripturaꝝ ꝓcēdo rāz plusqz oportet. in qb⁹ verificat illud: īra occidit. ī. Cor. iij. ita q̄ ꝓplures labunt in oppositū vicioso z extremo. s. fabulando multa contraria īre. z que nusqz in scripturis autenticis reperiunt z in talib⁹ dictis verificat illud pō. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes. sed non vt lex tua. vtz in boc passu. Maz bec assertio Ra. sa. dependet ex opinione quorūdam talmudistaꝝ asserentium q̄ dauid nunqz fuit adulter cū vxore vrie. Ad quod fundandum fingunt illud dictum bello separatōnis quod bic ponit Ra. sa. quod est fal-

simum ⁊ maxime ꝺ tex⁹ plānos hui⁹ hīstorie. Unde dauid reꝓbendit a deo tangꝫ adulter ꝑ ꝓphaz. ꝙ q̄dē pctm̄ etiaz verificat ꝑ ꝓfessionē ipsi⁹ dauid. vt. j. xp̄i. c. ⁊ in alijs multis locis. Si aūt fictio ista Ra. sa. ⁊ alioꝝ seq̄ntiū esset vera. tūc dauid nunqꝫ fuisset re⁹ illi⁹ adulterij. nam vxor vrie eēt libera a vic vatōis libelli q̄ ꝓcesserat tēpus ꝓme ꝓiunctōis dauid cuz ea: vtz mānifeste Cām aūt quam assignat Ra. sa. ad vatōz hui⁹ libelli repudij. dicit ꝙ hoc fiebat ad finē ꝙ si viri in bello morerētur vxores libere possent ꝺbere q̄ q̄dem cā est penit⁹ inanis et vacua. Mā lz talem libellū repudij nunqꝫ darēt adhuc vxores possent ꝺbē mariꝫ mortuis. manifeste est cm̄. ꝙ in morte alteri⁹ ꝓiugis soluit̄ viculū mr̄imoniale. etiam si libellū repudij nō ꝓcederet vñ talia nō videnē int̄ exponenda int̄ expositiones sacraꝝ scripturarū nisi forte ad detegēdum errorē male sentientiū. vel in derisione talr fabulantium.

[illegible] Jsit ꝙ dñs nathā ad dauid. Qui cū venisset ad eū dixit ei. Jūde mihi iudiciū. [b] Duo viri erant ī ciuitate vna. vn⁹ diues ⁊ alter pauper. Diues hēbat oues ⁊ boues plurimos valde: [c] paup aūt nihil hēbat oīno p̄ter ouē vnam paruulam [d] quā emerat [e] ⁊ nutriebat: ⁊ q̄ creuerat apud eū cū filijs ei⁹ simul [f] de pane illi⁹ comedens ⁊ de calice ei⁹ bibens: ⁊ in sinu illi⁹ dormiēs erat qꝫ illi sic filia. [g] Cū aūt pegrin⁹ q̄daz veniss̄et ad diuitē: pcens illi sumē de ouibus ⁊ ō bob⁹ suis vt exhiberet ꝓuisiū pegrino illi q̄ venerat ad se: tulit ouem viri pauꝑis ⁊ ꝑparauit cibos hoī q̄ venerat ad se. Jrat⁹ aūt ē idigt̄ōe dō aduersus hoiem illū nimis: dixit ad nathan Viuit dñs [h] qm̄ fili⁹ mortis ē vir q̄ fecit hꝫ. [i] Quē reddet in q̄druplū. eo ꝙ fecerit vbū istud ⁊ nō pepercerit. [k] Dixit aūt nathan ad dō. Tu es ille vir q̄ fecisti hanc rē. Hec dicit dñs de⁹ isrl. Ego vnxi te in regem sup israel: ⁊ ego erui te de manu saul: ⁊ dedi tibi domū dñi tui: [l] ⁊ vxores dñi tui in sinu tuo: dediqꝫ tibi domū isrl ⁊ iuda: ⁊ si parua sē ista adūciaz tibi multo maiora. Quare ꝙ cō tempsisti vbuz dñi vt faceres malū in ꝓspectu meo [m] Uriam ethеū ꝓcussisti gladio ⁊ vxorē illi⁹ accepisti in vxorē tibi: ⁊ interfeciſti euz gladio filioz ammon. [n] Nō obrēdet nō recedet gladi⁹ de domo tua vsqꝫ ī sempit̄nū eo ꝙ despexeris me: ⁊ tuleris vxorē vrie ethei vt eēt vxor tua. Jtaqꝫ hꝫ dicit dñs. [o] Ecce ego suscitabo sup te malum de domo tua: ⁊ tollam vxores tuas in oculis tuis: ⁊ dabo ꝓximo tuo: [p] ⁊ dormiet cū vxoribus tuis in oculis solis hui⁹. Tu em̄ fecisti abscondite: ego aūt faciaz vbum istud in conspectu omnis israel: ⁊ in conspectu solis hui⁹ q̄ ⁊ dixit dō ad nathan. [r] Peccaui domino. Dixitqꝫ nathan ad dauid. [s] Dominus quoqꝫ transtulit peccatum

a Jsit ꝙ dñs. hic ꝓm̄ describit humilis recognitio pcti. ⁊ ꝓmo ponit peccātis reꝓbensio. ſcdo reꝓbensi humilis ꝓfessio. ibi. Et dixit dō ad nathan. Prima in duas. q̄ ꝓmo in reꝓbensiōe dō paupla ꝓponit. ſcdo exponit ibi. Dixit aūtē nathan. Circa primū dī. b Duo viri erant. ſ. dauid ⁊ vrias.

c Paup aūt nihil dē. i. vxorem vnicam. dauid aūt habebat plures. vtz ex supradictis. d Quam emerat dando ꝓ ea votem. e Et nutrierat. q̄ accepat eaz puulā. f De pane illi⁹ comedens dē. q̄ cōicabat cū eo in cibo⁹ lecto. g Cum aūt pegrin⁹ dē. i. dyabolus q̄ alienatus est a ꝓmunitate ciuium celestiū ꝑ obstiatōez in pctō cui dauid fecit ꝓuisiū ꝑ ꝓsensum in adulterium ⁊ homicidium in opus ꝺductū. q̄ dyabolus intalib⁹ ꝺelectat̄. cale aūt ꝓpabolam ꝓposuit nathā ipsi ꝺō. vt ignorās sciēm ꝓdēnaret ⁊ sic frōtē ñ hꝫet ꝺefendēdi pctm̄ suū: iō subditur sīa dauid.

b Fili⁹ mortis ē vir q̄ fecit hoc. i. dign⁹ morte ꝓpē horrorem facti.

i Quē reddet in q̄druplum. hoc sententiauit ꝺm legez q̄ hꝫ Exo. xxij. ſ. q̄ ꝑ furto ouis reddat̄ q̄druplū. ⁊ sic factum est ei. q̄ ꝓ morte vrie mortui sunt q̄tuor filij ei⁹. ſ. ꝺm⁹ fili⁹ habsalon. ammon. adonias. vt hꝫ ex seq̄ntib⁹. Dixit aūtē nathan. hic ꝓnr hꝫ pabola p̄dicta exponit̄ ipsi dauid. Et ptz sīa ex p̄dictis paucis exceptis q̄ discurrent̄.

l Et vxores dñi tui in sinu tuo. lz ñ ligat̄ ꝙ dauid vxores saulis accepit dñs tantaz ptātez ei dedit ꝙ poterat accipe. ⁊ forsitan aliquas accepit. q̄ nobiles erant nō em̄ omnia scripta sunt.

m Uriaz ethеū percussisti gladio. q̄ ex ei⁹ mādato factū fuit. vtz ex p̄dictis. ⁊ ille facit rez cui⁹ auctē fit.

n Nō obrēdet nō recedet gladi⁹ de domo tua. q̄ frat occidit frem. vt absalon ammon vt hꝫ ca. se. ⁊ salomon adonias. vt hꝫ. j. iij. li. ij. ca. Et filius insurrexit ꝓ patrē. ſ. absalon ꝓ dauid. vt hꝫ. j. xv. ca. iō subdit.

o Ecce ego suscitabo sup te malum de domo tua. ſ. absalon filium tuum volentem inuadere regnum.

p Et dormiet cū vxoribus tuis in oculis solis hui⁹. i. manifeste coram omnib⁹ ꝓut hꝫ. j. xv. ca.

q Et dixit dauid. hic ꝓnr ponit ipsi⁹ dauid humilis cōfessio ⁊ pene tpatio. ⁊ ſcdo humana ꝓsolatio. ibi. Et ꝓsolatus est. tercio reaccipit historie narratio. ibi. Igit̄ pugnabat. Circa primū dicit.

r Et dixit dauid. ore ⁊ corde.

s Domin⁹ q̄z transtulit peccatum tuum q̄ntum ad culpam remittendo ꝓpter penitentiam tuam. ⁊ q̄ntum ad

Replica.

M ca. xj. vbi postil. allegat dictum Ra. sa. de libello dato vxorib⁹ a viris ꝓcedentib⁹ ad bella ⁊ cetera q̄ inde sequunt̄. Jstud dictū burg. reꝓbendit sicut reꝓbensione dignū est. ꝙ ꝙ dicit hmōi erronea dicta in expositōe nō miscenda. non vī erudite dictum. q̄ sancti doctores hereses ⁊ errores in libris suis explicant. nō vt approbant ꝙ vt derideant. ⁊ falsitatem eoꝝ oñdant. ita ⁊ hic postil. facit. q̄ ⁊ dauid cōmisisse adulterium sepe oñdit. nec eū rigore hui⁹ dicti ra. sa. ab adulterio excusari pmittit. nec vī posse excusari stante etiaz dicto ra. sa. q̄ etsi talis libellus darēt ante tm̄ mortē sui mariti nō hꝫet effectū. q̄m añ mortē ꝓiūcta alteri adulterium ꝓmisisset. sicut in ꝓposito casus bersabee habet.

Capi. xij.

penaz tpando eaz qz lz sis homicida z morte dign⁹: tñ.
a Mõ morier⁊ in ꝑsona.ꝙ in filio tibi nato.cuius causa subdit.
b Qm̃ blasphemare ꝛc. qz boies ignorantes z mali er hoc blasphemabant indicia dei occulta.dicentes eaz iniuste egisse.ꝓpozando saul.z eligẽ vo dõ. q̃ saꝗ peiora fecerat qz saul.
c Percussitqz dñs puerũ infirmitate incurabili simplr̃ p naturaz.iõ subdit.
d Et despat⁹ ẽ.s. dauid de sanatõne pueri p viam nature z artis medicine qz tñ deus poterat eũ sanare: iõ sbdit.
e Depcatusqz est dauid ꝛc. qz nesciebat si ꝟbum dñi de morte pueri fuisset dictũ p sniaz diffinitiuaz.qz tunc nõ orasset p eius sanitate.aut p ominatõz tm̃. sicut Jone iij.dr. Adhuc.xl.dies z ninive ꝛc.que tñ nõ fuit subuersa eo q̃ niniuite egerẽt pniaz. ꝓ hoc dauid interrogat⁹ de fletu p puero q̃diu viuebat z ꝓsolatione sua ipo mortuo de q̃ mirabant̃ homines sui vtz in lr̃a: rñdit.
f Dum adhuc viueret ieiunaui z fleui p eius sanitate impetranda.
g Dicebaz em̃.i. in corde meo cogitabam.
h Quis scit si forte deus ꝛc. ꝓpter pniam z afflictõez meam.

tuũ. [a]Non morieris. verũtm̃ qm̃ [b]blasphemare fecisti inimicos nomẽ dñi ꝓ verbum hui⁹: filius q̃ nat⁹ est tibi morte morietr̃: z reuersus est nathan in domum suaz. [c]Percussitqz dñs paruulũ quẽ pepit vxor vrie dauid: [d]z despat⁹ est. [e]Depcatusqz ẽ dauid dñm p paruulo: z ieiunauit dõ ieiunio: z ingressus seorsum iacuit sup terraz Venerũt aũt seniores domꝰ ei⁹ cogentes eum vt surgẽt de terra. Qui noluit nec comedit cũ eis cibum. Accidit aũt die septima vt moreꝛ infans: timuerũtqz serui dauid nũciare ei q̃ mortu⁹ eẽt paruulus. Dixerũt em̃. Ecce cũ paruulus adhuc viueret loq̃bamur ad eum z n̄ audiebat vocẽ nr̄am: q̃nto magis si dixerim⁹ mortuus est puer se affliget. Cum ꝙ dõ audisset seruos suos murmurãtes: intellexit q̃ mortuus eẽt infantulus. Dixitqz ad seruos suos. Nũ mortu⁹ est puer? Qui rñderunt ei. Mortu⁹ est. Surrexit ꝙ dauid de terra z lot⁹ unctusqz est. Cũqz mutasset vestem: ingressus est domũ domini z adorauit: z venit in domũ suam: petiuitqz vt ponerẽt ei panem z comedit. Dixerunt aũt ei serui sui. Quis ẽ hmo quẽ fecisti: Propr̃ infantẽ cum adhuc viueret ieiunasti z flebas. mortuo aũt puero surrexisti z comedisti panẽ. Qui ait. Propter infantem: [f]dum adhuc viueret ieiunaui z fleui. [g]Dicebam em̃ [h]Quis scit si forte deus misereatur mei z viuat infans. Nunc aũt qz mortu⁹ est: q̃re ieiuno. Numq̃d potero reuocare eũ amplius. Ego vadam magis ad eũ: ille vero non reuertet̃ ad me. [i]Et ꝓsolat⁹ est dauid bersabee vxorẽ suam ingressusqz ad eã dormiuit cũ ea. [k]Que genuit filium: z vocauit nomen ei⁹ salomon: [l]z dñs dilexit eum. [m]Misitqz eum in manu nathan ꝓphe: z vocauit nomẽ ei⁹ amabilis dño eo q̃ diligeret eũ dñs. [n]Jgr̃ pugnabat ioab ꝯ rabbath filioz ammon z expugnabat vrbẽ regiam. Misitqz ioab nuncios ad dauid dicens. Dimicaui aduersuz rabba: [o]z capienda ẽ vrbs aquaz. [p]Nũc igit̃ congrega reliquaz ptem ꝑpli: z obside ciuitatẽ z cape eaz: ne cũ a me vastata fuerit vrbs nomini meo ascribat̃ victoria. Congregauit itaqz dauid oẽm populũ z pfect⁹ est aduersum rabba. Cũqz dimicasset cepit eam. [q]Et tulit diadema regis eoz de capite ei⁹: pondo auri talentũ hñs gẽmas pciosissimas: [r]z impositum est sup caput dauid. Sed z ꝓdam ciuitatis asportauit multam valde: populũ [s]q̃z eius adducẽs serrauit: z circumegit super eos ferrata carpenta. Diuisitqz cultris z transduxit in typo latez Sic fecit vniuersis ciuitatibus filiorum ammon. Et reuersus est Dauid z omnis exercitus in hierusalez.

m Misitqz eũ in manu nathã ꝓphe. vt p eum sancte nutriret̃: z bñ vocaret̃. vt sic postea ad regnũ aptior efficeret̃.
n Jgit̃ pugnabat interposito pcto dõ q̃tũ ad adulteriũ z homicidiũ. Q̃ reuertit̃ scriptura ad pplendũ hystoriam supra inchoatam. z. ca. de expugnatõe filioz ammon: cuius dr. Jgit̃ pugnabat ioab ꝯ rabbath que erat ciuitas principalis z regia. ꝓpt̃ qd̃ rex z bellatores sui po fuerũt se in ea.
o Capiẽda est vrbs aquaz qz circa eam erant aq̃ z paludes.in q̃b⁹ obsidebãt inimici. ꝙ his n̄ obstãtib⁹ ioab tantũ fecerat q̃ eãt in prio capiẽda
p Congrega reliquas ptem ꝑpli. Ex q̃ ꝑz magna fidelitas ipsi⁹ ioab erga dõ. qui victoriaz suo labore procurataz noluit ei ascribi.
q Et tulit diadema. regis eoz Q̃ erat ydoli ipsoz q̃ vocabat̃ melchõ. z interpr̃at rex eoz.
r Et inpositũ est ꝛc. ꝓmo tñ cõflauit z purgauit metallũ. ꝛm purgatõez legis z postea fecit inde sibi diadema Sz si hoc dicat̃ vi dauid fecisse ꝯ legẽ deu. vñ. vbi dr. Scriptilia corrigne obures. z nõ ocupi-
s Populum q̃z ꝛc. qõ non est intelligendum de toto ꝑplo ammonitaz. ꝙ de illis solum q̃ ꝯsilium dederãt q̃ fieret vitupium nũcijs suis. qz miserat eos bona intẽtione ad ꝓsolatõz regis. z reddiderunt malũ ꝓ bono. z iõ voluit ꝯ eos exercere rigorem iusticie. ne deceteroꝝ aliq̃s attentaret simile facere.

i Et ꝓsolat⁹ est. Hic ꝓnr ponit̃ ipsi⁹ dauid aliq̃lis ꝓsolatio eo q̃ dñs pctm̃ suũ remiserat q̃tum ad culpam z tpauerat q̃tum ad penam vt p̃dictũ est. z iõ ꝓnr. Consolat⁹ est bersabee vxorem suam. de morte pueri.
k Que genuit filiũ z vocauit nomẽ ei⁹ salomon. q̃ inc̃pt̃ pacific⁹ z hoc fuit ex ordinatiõe diuina. fuit em̃ ipsi dauid revelatũ q̃ post eũ regꝛet. z in tãta pace q̃ templũ dñi edificaret. sicut ꝓmissum fuerat dõ a dño. ꝟ. vñ. ca.
l Et dñs dilexit eum. dando sibi grãm in sua iuuentute q̃ris errauerit in senectute. vel dr q̃ dñs dilexit eũ. eo q̃ dñs dedit sibi bona naturalia ex pte corꝑis z anime.

magis ꝑ morte ſpuali q̄ corꝑali eo q̄ fuerat occiſus actu ebri⁹. f Ceſſauitq; rex ꝛc. eo q̄ reuoluerat in aio ām̄o flagitiū. ⁊ ſic iuſto dei iudicio eū fuiſſe occiſum. ⁊ hoc eſt qđ ſubdit. eo q̄ ꝓſolat⁹ cēt ſup ammō intitu.

¶ In ca. xiij. vbi dr in poſtil. Ceſſauitq; rex dauid ꝑſequi abſalon ꝛc.

Additio.

Ubi in trāſlatione nr̄a hr. et ceſſauit dauid rex: in heb. ē q̄ddam v̄bū eq̄uocum qđ vno mō idez ſīfficat q̄ ceſſare vel cōſummare. Alio mō ſīfficat idez qđ deſiderare ſeu ꝓcupiſcere. vñ vt vr in ſecunda ſignificatōe poſſet ꝓpr̄ intelligi Nam dauid nūq̄ inchoauit nec incepit ꝑſequi abſalō. vtr ex dict̄ i hoc ca. ⁊ iō impropꝛie dicere. Ceſſauit a perſecutōe. ſimilr vbi tīſlatio nr̄a hr ꝑſequi abſalō. in heb. hr. vt egrediret ad abſalō. cui⁹ ſenſus eſt q̄ dauid deſiderabat ſeu ꝓcupiſcebat egredi ad recipiēdum abſalon eo q̄ ꝓſolat⁹ eſſet ꝛc. Et ꝫ ſenſus magis ꝓſonat cū immediate ſequenti vbi dr.

Cognouit ioab q̄ cor regis eſſet v̄ſus ad abſalō qđ ſonat idem qđ egredi ad recipiendū eum. ſm cm̄ pr̄imā ſignificatōr q̄ dicit eum ſolū ceſſare a ꝑſecutōe. nō ita ꝑfecte intelligeret cor regis eſſe v̄ſum ad abſalon. ꝫ ſolum q̄ ceſſaret a ꝑſecutōe eius ꝛc.

¶ Replica.

In ca. xiij. notat burg. nr̄am tranſlatōr ſicut ⁊ poſtil. facit in tractatu ſuo de dīa tranſlationis nr̄e ⁊ hebraice veritatis. Rndet hic be. hiero. ꝑ quo nō recipio luctamen. ꝫ ſolum ꝑ poſtil. auctoritas em̄ be. Hiero. ⁊ nr̄e tranſlatōnis ꝑ eccliaz recepte defendit ſemetipſam.

¶ Capi. xiiij.

Intelligens aūt. Deſcripta pena dauid rōe homicidij. hic ꝓpr̄ deſcribit ei⁹ pena rōne adulterij ꝑ hoc q̄ abſalon filiū ei⁹ ipm̄ fugauit. ⁊ vxores ei⁹ carnalr cognouit. ⁊ hoc factū enormē oib⁹ manifeſtauit. igit circa hoc ſic ꝓcedit. qr primo deſcribit ipſi⁹ abſalō reuocatio. ſcdo ꝑ patrem ꝓſpiratio ca. xv. Circa primū ꝓmittit mulieris informatio. ſcdo informate petitio ibi. Igit cū ingreſſa fuiſſet. tercio petitionis interꝓtatio ibi. Dixit ꝫ mulier. q̄rto regis ꝓceſſio. ibi. Et ait rex ad ioab. Circa ꝓmū dr.

a Intelligens aūt ioab ꝛc. qr videbat eum ꝓſolatū de morte ammon ⁊ ſuſpirantē poſt abſalon.

b Miſit thecuā. nomē eſt ville de q̄ fuit amos ꝓpha ⁊ in terminis illi⁹ ſunt paſcua bona.

Abſalō aūt cū fugiſſet ⁊ venīſſet in geſſur fuit ibi triēnis[f] ceſſauitq; rex dō ꝑſequi abſalō: eo q̄ ꝓſolat⁹ cēt ſup ammō intitu. ¶ Ca. xiiij.

Intelligēs aūt ioab filius ſaruie q̄ cor regis v̄ſus eēt ad abſalō [b]miſit thecuā:[c] ⁊ tulit inde mulierē ſapiētē: dixitq; ad eā. [d]Lugē te ſimula: ⁊ induere veſte lugubri ⁊ ne vngaris oleo vt ſis q̄ mulier iam plurimo tpe lugēs mortuū. Et ingrediēris ad regē ⁊ loq̄ris ad eū ſm̄ōes huiuſcemodi. [e]Poſuit aūt ioab v̄ba i ore ei⁹. [e]Ita q̄ cū ingreſſa fuiſſet mulier thecuites ad regem: cecidit coraz eo ſup terrā: ⁊ adorauit ⁊ dixit[f] Serua me rex: ⁊ ait ad eam rex. Quid cauſe hēs: Que rndit[g] Heu mulier vidua ego ſum: mortu⁹ ē vir me⁹: [b]⁊ ācille tue erāt duo filij q̄ rixati ſūt aduerſum ſe i agro: [i]nulluſq; erat q̄ eos ꝓhibē poſſet:[k] ⁊ ꝑcuſſit alt altex: ⁊ intfecit eum. Et ecce ꝓſurgens vniuerſa cogtio aduerſuz ācillā tuā dic. trade eū q̄ ꝑcuſſit frēm ſuū vt occidā⁹ eū ꝓ aīa frīs ſui quē intfecit ⁊ deleamus heredē:[m] ⁊ q̄rūt extinguere ſcintillā meā q̄ relicta ē: vt nō ſupſit viro meo nomē ⁊ reliq̄e ſup t̄raz: ⁊ ait rex ad mulierē. Vade in dom̄ tuam:[n] ⁊ ego iubebo ꝓ te. [o]Dixitq; mulier thecuites ad regē [p]In me dñe mi rex ſit iniq̄tas: ⁊ in dom̄o ꝓris mei: rex aūt ⁊ thron⁹ ei⁹ ſit innocēs: [q]⁊ ait rex[r] qui ꝛdixerit tibi: [s]adduc eū ad me: ⁊ vlt non addet vt tāgat te.[t] Que ait [v]Recordet rex dñi dei ſui: vt n̄ multiplicēt ꝓrimi ſanguis ad vlciſcendū: ⁊ neq̄q̄ intficiant filiū meū. [x]Qui ait[y] Viuit dominus: [z]quia

c Et tulit inde mulierē ſapiētem. i. prudentez efficater loq̄ntem. d Lugere te ſimula ꝛc. ex hoc vī eſſe falſuz q̄ alij dicūt hanc mulierē ad īrām duos filios habuiſſe. q̄ vn⁹ intfecerat aliū. qr tunc nō fuiſſet ſimulatio luct⁹ ſ veritas. nec eēt locutio figuralis: ſ magis rei geſte. cui⁹ ꝓpriuz dr. j. Poſuit in os ācille tue oia v̄ba h̄. vt v̄eracez figuraz ꝓmonis h⁹.

e Itaq;. hic ꝓpr̄ ponit mulieris informate a ioab petitio: cum dr.

f Serua me rex. q. d. ꝛputo me mortuā niſi iuues me.

g Mulier vidua ego ſum. iſtud erat v̄ex ad īrām.

b Et ancille tue erāt duo filij. totū qđ ſeq̄t̄ eſt pabola ꝓficta ꝓpt̄ illud qđ explicat poſtea.

i Nulluſq; erat q̄ eos ꝓhibere poſſet de inſurrectōe vni⁹ ꝓ alterꝫ ⁊ ꝓ ꝓpr̄is nul⁹ erat q̄ poſſet ferre teſtimoniū ꝓ intfectorem.

k Et ꝑcuſſit alt alterꝫ. hoc nō dixit mulier ꝓfitendo q̄ ita eſſet. ſ repetendo qđ dicebāt ꝑſecutores filij nō bñteſ tm̄ legitimā ꝓbatōnez ꝓ eum: nō ſeq̄t̄.

Et ecce ꝓſurgens vniuerſa cognatio ꝛc. ſequit̄.

l Et deleam⁹ heredem. q. d. nō querunt hoc amore iuſticie. ſ ducti hereditatis cupiditate. vt deuoluat̄ ad eos. qr ſunt ꝓpinqui. m Et q̄runt extinguere ſcintillam meam. i. nomē meū ⁊ nomē viri mei defuncti. vt nō ſit ex ꝑte eius q̄ noiet̄ in hereditate nr̄a. Seq̄t̄ regis rnſio. n Ego iubebo ꝓ te. ſ. q̄ filius tu⁹ non moriat̄. ſuppoſito q̄ tu dicas verū. ⁊ hoc erat iuſtum. qr ſi filius ei⁹ nō erat quict⁹ de homicidio ꝑ euidentiā facti. nec ꝑ teſtes. cū eēnt ſoli in agro. nec ꝑ recognitōz ꝓpriaz. ⁊ iō iſtud dēbat derelinq̄ iudicio diuio. dato q̄ ſiceet i v̄itate.

o Dixitq; mulier ꝛc. nō ꝓtenta iſta rnſione.

p In me dñe ꝛc. qđ ſic exponūt heb. ⁊ bñ vt vr. Dñe mi rex ꝓpt̄ multa negocia magna ⁊ ardua poterit eſſe q̄ tu des oblīuioni iſtud negociū. ⁊ tunc in me ⁊ in dom̄o mea erit ſ iniq̄tas. i. filij me⁹ intficeret a q̄rentib⁹ ei⁹ ſanguinē ⁊ tu eris innocens. qr ꝓter intentōz tuam iſtud fiet. q. d. placeat tibi iſtud magis firmare. ⁊ me ⁊ filium meum aſſecurare. q Et ait rex. rndens huic petitioni.

r Qui ꝛdixerit tibi. q̄rendo ſanguinē filij tui.

s Adduc eum ad me. ⁊ ego ꝓſcam eum.

t Que ait. adhuc nō ꝓtenta iſto rnſo.

v Recordet rex ꝛc. ⁊ eſt intellect⁹ b⁹ mulieris. q. d. ꝓpri mi q̄ querūt vltōz de filio meo ſunt multi. nec poſſem omnes ꝓgregare ſimul. ⁊ adducere ad te. ⁊ ſi adducam vnū vel duos alū interim intficiunt filiū meū. Et iō recordet rex dñi dei ſui. i. firmet v̄bum ſuū iuramēto ꝑ deum. ⁊ per publicatōez hui⁹ iuramēti. ita q̄ nullus audeat inuadere filiū meū. ꝓpt̄ qđ ſeq̄t̄. x Qui ait. acq̄eſcendo ei⁹ dicto

y Viuit dns. i. iuro ꝑ viuentez deum. z Quia non

ẽ.i. fuabiẽ non solũ a morte ꝙ etiam a quacũq; mutilatõe q̃trucunq; modica. a Dixit ꝙ. hic ꝓpr ponit ꝓdicte ꝓbole interpr̃atio in q̃ p mulierẽ accipit ipse dauid. Per duos filios mulieris duo filij regis. s. ammõ ⁊ absalon. Per cognatõz ẽfuncti intelligunt amici ipsi⁹ amon q̃rentes vindictaz ẽ morte e⁹. ⁊ p hoc ꝓducit q̃ sicut rex sententiauerat ꝓ filio suo vt nõ moreret. sic oz sententiare ꝙ absalon vt ab exilio r̃uocet q̃d̃ q̃dem exilium morꝫ ẽ ciuilis ꝓmittit tñ mulier tres rões inducẽtes ad miaz circa absalon. Prima accipit ex pte maiozis mali euitandi. q. absalon ⁊ illi q̃ erant cum eo erant fugitiui in ẽra idolatrie subdita. ꝓpt̃ qđ erant in piculo ẽclinandi ad idolatriã p coꝛ suggestõz vel coꝛ inductõz inf q̃s habitabãt. ad qđ euitãdum erant reuocãdi ad terram isrl̃ in q̃ ẽ⁹ colebaẽ ⁊ ꝺ rõ tangit cum dr.

b Quare cogitasti ẽ.i. õ absalon ⁊ socios ei⁹ q̃ erant ẽ ꝓpõ dei.

c Et locut⁹ est rex ꝟbum istud. vt peccet. ꝓbendo eis occasionẽ idolatrandi eo q̃ nõ ꝓmittit eos redire ad locũ vbi ẽ cult⁹ dei. scda rõ accipit ex pte defuncti. q̃ advitã reuocari nõ põt ex p̃secutiõe absalon. ⁊ ꝺ rõ tangit cũ dr.

d Omnes morimur ẽ. q. d. ex q̃ tu nõ potes reuocare defunctũ reuocavi uũ. tercia rõ accipitur ex pte dei. cui⁹ ꝓprium est ꝓcere ⁊ misereri. ⁊ hec rõ tangit hic cum dr.

e Nec vult ẽ⁹ pire aiaz. s. pctõis. Iz ipm offenderit.

f Sed retractat cogitans. tpus pnie ꝓcedens.

g Ne penitus ꝓeat. pena gehenne. b Qui abiect⁹ est ab eo. p offensaz mortalis culpe. q. d. hec mulier. tu es q̃si loco dei in regimine ꝙpli ꝙpt̃ qđ des ei in pietate ꝓfozmari. tũc ꝓcedit ad applicandũ negocium dicens.

i Nunc igit̃ veni vt loq̃r ẽ. s. vt ſnia data ꝓ me ⁊ filio meo ⁊ iuramento tuo ꝓfirmata ꝓbliceẽ cozam ꝙplo. vt eandem efficatiam hẽat in te ⁊ filio tuo.

k Dicat ergo ancilla tua. i. possit vere dicere.

l Fiat verbum domini mei ẽ. i. sententia ab eo data sit deo placita sicut sacrificium. g vi q̃ ista mulier ꝓ parabolã ꝓmissam nõ ꝓcludat intentũ. q. parabola sua est de homicidio occulto. quod nõ poterat ꝓbari. vtz ex ꝓdictis. Absalon aũt interfecerat ammon ꝓ fuos suos in palaz cora multis. ⁊ sic hẽbant testes ꝺ cũ. Ad qđ r̃ndet ra. sa. q̃ oẽs illi q̃ fuerãt p̃ntes interfectõi ãmõ q̃ poterãt ꝓ testimonio induci erãt ꝙpinq; ipsi⁹ defuncti: vt satis ptz ex ꝓdictis ⁊ iõ n erãt idonei ad ferendũ testimoniũ in hoc casu. ⁊ si dicaẽ q̃ fuit erant ita ꝙpinq; ipi absalõ. Dr̃n q̃ n est ver. q. absalon erat de mire alienigena vtz p ꝓdicta: ammon ẽo erat de mire israeliticle. ⁊ per ꝺns de ꝙplo isrl. q̃ ꝙpls alienigenas aboĩnabaẽ Illiẽ aũt soluũt aliq̃. d. q̃ q̃n ꝙpi q̃ alic⁹ occisi cõsentiebãt in decenda pace interfectoꝛi. rex bñs curam ton⁹ ꝙpli ad petitõez coꝛ poterat hoc ꝓcedere. ⁊ talis casus ꝙponebaẽ in parabola vicz q̃ mr̃ q̃ erat ꝙpinq̃ssima interfecto petebat pacem interfectoris ⁊ eodem mõ dauid q̃ erat ꝙpinq̃ssim⁹ ioſi ammon interfecto ⁊ cũ hoc erat rex bñs curam ꝺmunitaẽ. poterat reuocare absalõ absq; offensa legẽ ⁊ mazrie: q. ãmõ magnũ flagitiũ fecerat. vtz p ꝓdicta. Cetera pacent in lra.

m Et ait rex ad ioab. b põit petitõis ꝓcessio ⁊ q. facta erat ꝙ suggestõez ioab ⁊ iõ ꝓcessio fit ei a rege. ⁊ ptz lra vsq; ibi.

nõ cadet ẽ capillis filij tui sup terram. ⁸Dixit ꝙ mulier Loquaẽ ancilla tua ad dñz meũ regem ꝟbum: ⁊ ait. Loq̃re. Dixitq; mulier. Quare cogitasti huiuscemõi rẽ ꝺ ppm̃ dei: ᶜ⁊ locut⁹ ẽ rex ꝟbum istud vt peccet: ⁊ nõ reducat eiectũ suũ. ᵇOẽs morimur: ⁊ q̃si aque dilabimur in terrã q̃ nõ reuertunt̃ ᶜNec vult ẽ⁹ pire aiam: ᶠg retractat cogitans: ᵍne penit⁹ peat ᵇq̃ abiect⁹ est. ⁱNũc igit̃ veni vt loq̃r ad dñm meũ regem ꝟbũ h pñte ꝙplo. Et dixit ancilla tua. Loq̃r ad regẽ: si quõ faciat rex ꝟbũ ancille sue. Et audiuit rex vt liberaret ancillã suã de manu oĩm q̃ volebant de hereditate dñi delere me ⁊ filiuz meũ sil̃. ᵏDicat ꝙ ãcilla tua vt ˡfiat ꝟbum dñi mei regis sicut sacrificiũ. Sicut eĩ angelus dñi: sic est dñs me⁹ rex vt nec bñdictõe nec maledictõe moueaẽ. Tñ ⁊ dñs de us tu⁹ ẽ tecũ. Et rñdẽs rex dixit ad mulierẽ. Ne abscõdas a me ꝟbum qđ te interrogo. Dixitq; ei mlier. Loq̃re dñe mi rex: ⁊ ait rex. Nũq̃d man⁹ ioab tecuz est in oĩbus istis. Rñdit mulier ⁊ ait. Per salutez aie tue dñe mi rex: nec ad sinistram nec ad dexterã est ex oĩbus his q̃ locutus est dñs me⁹ rex. Seru⁹ em̃ tu⁹ ioab ipe ꝓcepit mihi ⁊ ipe posuit i os ancille tue oia ꝟba h: vt ꝟterem figurã ꝓmonis h⁹. Seru⁹ em̃ tu⁹ ioab ꝓcepit istud. Tu aũt dñe mi rex sapiẽs es: sic̃ hz sapiaz angelus dei vt intelligas oia sup trã ᵐEt ait rex ad ioab Ecce placat⁹ feci ꝟbũ tuũ Vade ꝙ ⁊ reuoca puez absalon. Cadẽsq; ioab sup faciem suã in trã adorauit ⁊ bñdixit regi. Et dixit ioab Hodie intellexit ꝺu⁹ tu⁹: q. inueni grãm in oculis tuis dñe mi rex. Feciſti em̃ ꝓmonẽ dñe mi rex ꝓut tui. Surrexit ꝙ ioab ⁊ abijt i gessur ⁊ adduxit absalon in hirlm Dixit aũt rex ⁿReuertaẽ in domũ suã: ⁊ faciẽ meã nõ videat. Reuersus est itaq; absalon in domũ suam: ⁊ faciẽ regis nõ vidit. Porro sicut absalon vir nõ erat pulcer in oi isrl̃: ⁊ decoꝛ nimis. a vestigio pedis vsq; ad vꝛticem non erat in eo vlla macula Et q̃n tondebat capillum ᵒsemel autẽ in anno tondebaẽ: q. grauabat eum cesaries: ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis

c Nec vult ẽ⁹ pire aiaz. s. pctõis. Iz ipm offenderit.

f Sed retractat cogitans. tpus pnie ꝓcedens.

g Ne penitus ꝓeat. pena gehenne. b Qui abiect⁹ est ab eo. p offensaz mortalis culpe. q. d. hec mulier. tu es q̃si loco dei in regimine ꝙpli ꝙpt̃ qđ des ei in pietate ꝓfozmari. tũc ꝓcedit ad applicandũ negocium dicens.

i Nunc igit̃ veni vt loq̃r ẽ. s. vt ſnia data ꝓ me ⁊ filio meo ⁊ iuramento tuo ꝓfirmata ꝓbliceẽ cozam ꝙplo. vt eandem efficatiam hẽat in te ⁊ filio tuo.

k Dicat ergo ancilla tua. i. possit vere dicere.

l Fiat verbum domini mei ẽ. i. sententia ab eo data sit deo placita sicut sacrificium. g vi q̃ ista mulier ꝓ parabolã ꝓmissam nõ ꝓcludat intentũ. q. parabola sua est de homicidio occulto. quod nõ poterat ꝓbari. vtz ex ꝓdictis. Ab-

n Reuertaẽ in domum suaz ẽ. ne reuocaret ad memoriam ex pñtia sua mortem primogeniti. ⁊ sic voluntatem regis renouaret.

o Semel aũt in anno tondebaẽ. in hebreo br̃. Statuto tpe. q. sicut dicũt alij pluries in anno tondebaẽ Ponderabat capillos capitis sui. cc. siclis. dicũt alij q̃ tantũ vendebat tonsionẽ capillorum mulieribus q̃ inde ornabant capita sua. g hoc non est verisimile q̃ filius regis tonsionem capillorum suoꝝ vẽderet. Preterea dr̃ b q̃ semel in anno ad min⁹ tondebaẽ. crescentia ẽo capillorum vni⁹ anni nõ vr̃ ita longa q̃ inde possent fieri talia ornamenta. ⁊ iõ vr̃ magis ꝓbabile q̃ scriptura solum faciat mẽtõz de hoc põdere ad õndendũ q̃ hẽbat multos capillos qđ facit ad pulcritudinem hominis quia de pulcritudine absalon scriptura hic loquitur.

a Pondere publico. hoc dī ad distinctōz ponderis sanctuarij qđ erat alterius q̄ntitatis cetera patet vsq; ibi.
b Et venientes fui ioab. iste ꝯsus nō est in hebreo. ꝑ imediate subdit. c Surrexitq; ioab ꝛc. ad sciendū cāz damni sibi illati. d Quare veni ꝛc gessur. q. d. nihil valet mihi ergō nō possum accedē ad regez imo nocet. iō subdit.
e Melius erat mihi ibi esse. qz tūc nō erat mihi ꝓfusibile faciem patris mei nōvidere. ꝑ ergō sum hīc in eadē ciuitate cū eo est mihi valde ꝓfusibile.
f Oz si mēoz ē ꝛc. nolens me videre. ꝑ dicebat absalon ad inclinādū cor dauid fingēs q tantuz eum diligeret q magis vellet mori qz diuitijs ab eo ꝓsortis segregari.

a pondē publico Nati sunt aūt absalon filij tres z filia vna nōie thamar elegātis forme. Mansitq; absalō in hirlm duob annis: z faciē regis nō vidit. Misit itaq; ad ioab vt mitteret euz ad regē. Qui noluit venire ad euz. Cūq; secundo misisset z ille noluisset venire ad eū dixit fuis suis. Scitis agz ioab iuxt agz meū bōtē mel sem ordei. Ite igit: z succēdite eum igni. Succenderūt ergō fui absalon segetez igni. b Et venientes fui ioab scissis vestibz suis dixerūt. Succenderūt fui absalon ptem agri igni. c Surrexitq; ioab z venit ad absalon in domū ei⁹ z dixit. Quare succēderūt fui tui segetē meā igni: Et rndit absalon ad ioab. misi ad te obsecrās z venires ad me z mittrē te ad regē z dicere ei. d Quare veni ꝛc gessur: e Melius mihi erat ibi eē Obsecro ergō vt videam faciē regis. f Quod si memor est iniqtatis mee: interficiat me Ingressus itaq; ioab ad regem nūciauit ei oīa. Vocauitq; absalon z intrauit ad regem: z adorauit sup faciem terre coram eo. Oscula tusq; est absalon.

In capi. xiiij. vbi dī in postil. Nec vult deus pire animaz.
Additio.

Bi translatio nra hz. Quia non vult deus pire aiam. veritas hebraica dicit. Non accipit deus aiam. vñ ōba bui⁹ sapiēt mulieris ꝓfundius pñt intelligi z in fauorem catholice veritat⁊ exponi. Pro cuius intellectu sciendū q lz cōiter antiq non hrēt explicitam fidē de mysterijs xpi. hēbāt tñ implicitam. vtz p Aug. in li. de correctōe z gra. vbi hec mulier ꝓponebat ipsi dauid q totū genus humanū nō solū erat ad mortē tpalem ꝓdemnatū. ꝑ etiaz vltia felicitas q̄ in adhesione ad deū p gloriaz ꝓsistit ei erat inēdicta z iō dicebat. Omnes morimur. hoc est morte tpali. ꝯr dicit. Quasi aq̄ dilabimur in tra q̄ nō reuertent. hoc est dicere q post mortē nō ꝓgregamur in locum beatitudinis. cui⁹rōem subdit dī. Qm nō accipit deus aiaz. s. ad sui ꝓsortium. ꝑ retractat cogitans ne penitus peat q̄ abiectus est. hoc est dicere q ꝓuidentia diuina intendebat sic disponere. vt humanū genus qđ abiectū erat nō piret. iuxt illud. Ego cogito cogitatōes pacis: Hiere. xxix. ca. Ex q̄ intendebat ꝓcludere q dē tanq; minister dei in terris debebat cogitare q̄liter reconciliaret electum filium suū ne piret ꝛc.

Replica.

Tqđ in ca. xiiij. burg. ponit circa illum passuz Nec vult deus pire aiaz. habeat ꝓ additōe cuius nō directe ad hām. vtz intuenti.

Ca. xv.

Fit post hec. Descripta reuocatione absalon z ei⁹ reconciliatione. hic ꝯr describit eius ꝓspiratio ꝛ patrem. z primo q̄liter cum fugauit. secdo q̄liter fugatū fedauit ca. xvj. tercio q̄liter de morte ei⁹ tractauit ca. xvij. q̄rto q̄liter dei iudicio interijt. ca. xviij. q̄nto quō dō ad domū regiā redijt ca. xix. Circa pmū primo ponit ipsi⁹ absalon deceptio simulatoria. secūdo eius ꝓspiratio ꝓditoria ibi. Misit āt absalon. tercio ipsius dauid humiliatio meritoria ibi. z ait dauid. q̄rto ei⁹ ordiatio ꝓsultoria ibi. Et dixit rex. Simulatio aūt absalon fuit in duobus qz ꝑ simulauit maximuz zelum ergā ꝓlin. secdo deuotōz ergā deum. ibi. Pr⁹ tl. aūt annos. Circa primū dī.
a Igit pt⁹ hec. i. post reconciliatōz absalon cum patre ꝓfidens de patris benignitate z de ioab familiaritate. z elevat⁹ ex sua pulcritudine. z qz inē ceteros filios dauid ēmanētes erat ꝓmogenit⁹. qz cheleab erat mortuus qs videt ex hoc. qz de eo nō fit aliqua mentio.
b Fecit sibi curz z eqtes. s. q̄ddaz p ludium q debueret regnare post patrē suum. ꝑ ei⁹ ambitō intantū invaluit q patrē de regno expellere voluit. z iō corda ꝓpli ad se trahere disposuit. iō subdit.

b Fit post hec fecit sibi absalon currus z eqtes z quinq̄ginta viros q̄ precederent eū. c Et mane ꝓsurgēs absalon d stabat iuxt introitū porte i via z oēm vir q hēbat negocium vt veniret ad regis iudiciuz vocabat absalon ad se z dicebat. De q̄ ciuitate es tu. Qui rndens aiebat Ex vna tribu israel ego sum fu⁹ tu⁹. Rndebatq; ei absalō f Videt mihi ꝛmones tui boni z iusti ꝑ nō est q̄ te audiat ꝓstitutus a rege. Dicebatq; absalon. g Quis me ꝓstituat iudicem sup terrā vt ad me veniant oēs q̄ hūt negociū z iuste iudicem. Sz z cū accederet ad eū homo vt salutaret illum h extendebat mānum suam. z apprehendens i osculabat eum. Faciebatq; hoc omni israel venienti ad iudicium vt audiretur a rege: k z solicitabat corda virorum israel

c Et mane ꝓsurgens. i. anteq̄ alīq̄s intraret ad regem.
d Stabat iuxta introitum porte. ita q omnes illi q̄ ingrediebant ad regem. ꝓ negocijs habebāt iuxt eū trāsire.
e Et omnem vir. pauperem vel diuitem vt magis colloraret fictionem suam.
f Videt mihi ꝛmones tui ꝛc. q. dī. statim deberet tua petitio exaudiri.
g Sz nō est ꝛc. q. d. rex iam est antiquus. nec pōt ꝓbete ter intendere talibus. z iō magnū damnū est q alius bōs zelum ꝓmunitatis nō est ad hoc institutus.
h Quis me ꝓstituat iudicem. q. d. ꝑ necessitate ꝓpli z nō ꝑ alia re. istud onus sustinerem.
i Sz z cum accederet ꝛc. tanq; regis filium.
k Extendebat manū suam in signū familiaritatis.
l Osculabat eum. in signū magne ꝓdescensionis.
m Et solicitabat corda. Jn hebreo hz. Et furabat corda. qz ꝑ tales fictiones falsas iniuste attrahebat ad se corda hominum. vt sic ei iungerent ꝑ patrem suum. qz ꝓpē talia eis ꝛmpensa iudicabant z dicebant eum esse regno dignum.

m. Post.xl.aūt annos. hic ꝓnr ponit fictio verborōis er
ga deū p sacrificiū in hebron offerēdū. absalon aūt intēde
bat ibi ꝯspirare ꝯ patrē suū. dicit igr. Post.xl.aūt annos
tc. aliq̄li. būt. post q̄tuor annos q̄ accipiunt a fuga absa
lon vsq; tūc ſm istā lrām. & q̄ sit falsa ꝑz ex duob⁹. q; pri
mo a fuga absalon
vsq; tunc cucurrit
mai⁹ tꝑs. q; pt⁹ di-
ctam fugaz absalō
mānsit in gessur trib⁹ānis. vt hī. ē. xiij.
in fi. Itē p⁹ea⁹ revo
catōz mānsit i hirlm
duob⁹ annis añq;
videret faciē regis
vt hī ē. xiij. & sic in
sexto anno faciē re
gis vidit & pfecte re
cōciliat⁹ fuit. & po-
stea fecit sibi curz
& equites & corda ꝓpli
sibi attraxit. vt ꝑdi
ctū est q̄ nō potue-
rūt fieri in tāb;cui
tpe q̄n ad mīn⁹ cur
rerent ibi duo āni
vel circā. & sic ante
q̄ ꝯspirasset in he-
bronō p;ez iaz tūsi
crāt septē anni vel
octo. scdo hoc appa
ret. q; hebraica ve
ritas & li. nr̄i co;re-
cti hūt ē. xl. & nō q̄
tuoz ex q̄ ꝑz lāz fu
isse corruptā vicio
scriptoz. Isti autē
xl. anni varie ꝓpu-
tāt. In li. em̄ de he
braicis qōib⁹ dī q; hec ꝓputatio incipit a tpe q̄ saul inf
cit sacerdotes. vt hī. ē. j. li. xvij. c. & terminat in ꝯspiratōe
absalon ꝯ patrē suū. cui⁹ rō est. q; dauid fuit cā & occasio
aliq̄ mō dicte occisionis. Iz em̄ no peccauerit petendo pa
nes & gladiū ab achimelech sacerdotē. & celando ei fugā
suaz. ꝓut ibidē dictū fuit. tn̄ in hoc peccauit q; nimis pa
tenter hoc fecit. Et q̄ em̄ sciebat ibi esse doeg idumeū. de q̄
timebat ꝓbabilr q; ista sauli referret: vt ibidem dī: debu
it facere ita secrete q; lateret ip̄m doeg. & iō hic fit mētio
illi⁹ tpis. q; culpa illa ipsi⁹ dauid in ꝑte fuit cā hui⁹ rebel-
lionis absalon ꝯ ipm. nec obstat q̄d ꝓdictum est hanc re
bellionē euenisse ꝑpē petm̄ dauid cum bersabee. q; plura
pcta pūt bene esse cause ptiales vni⁹ pene a deo interēde
Ra. sa. di. q; isti. xl. anni incipiūt a tpe q̄ ꝓplus israel peti-
uit regem. & simplr dīe voluit ꝯ samuelis ꝓsuasionem. vt
hī. ē. j. li. viij. c. & fit hic memoria illi⁹ tpis in rebellōe ipi⁹
absalon ꝯ patrē. q̄d ꝓma facie videbat magnū malum
q̄si scriptura reduceret ad memoriaz dictū samuelis vicz
q; petitio ꝓpli de institutiōe regis nō erat ad bonum.

n Dixit absalon ad regē. ad hoc accepit lniaz vt magis
operiret malicia suam excogitatam. o Vadaz & reddā
tc. j. offerēdaz in hebron. loc⁹ em̄ ille sanct⁹ reputabat. eo
q; q̄tuor patriarche ꝓncipales sunt ibi sepulti cū suis ꝓu
gib⁹. s. adam & eua. abraam & sara. ysaac & rebecca. iacob
& lya. sicut dictū fuit Gen. xxiij. & iō absalō fingebat illuc
ire ex devotōe. & ꝓncipaliter intendebat ibidem ꝯ patrē
ꝯspirare. q; loc⁹ ille distat a hirlm ꝑ. xvj. miliaria. ſm hie
ro. li. de distantijs locoꝝ. & iō melius poterat ibi fautoꝛes
sue ꝯspirationis aggregare. Item q; dauid pī eius ibi ꝑ-
mo regnauit. vt hī. ē. ij. c. & iō videbat locus aptus vt ibi
inciper regnum eius.

p Misit aūt absalō exploratores. hic ꝓnr describit ipi⁹
absalon ꝯspiratio. q; ad diē determinatā ꝯgregauit fau-

m Post.xl.aūt annos n dixit
absalō ad regē dō o Vadaz
& reddā vota mea que vouī
dño in hebrō: vouēs em̄ vo-
uit fu⁹tu⁹ cū eēt i gessur sy-
rie dicēs. Si reduxerit me
dñs in hirlm: sacrificabo
dño. Dixitq; ei rex dō. Va-
de i pace. et surrexit & abiit
in hebron. p Misit aūt absa
lon exploratores in vniuer
sas tribꝰ isrl dicēs. Statī vt
audieritis clangorē buccī-
ne dicite. Regnabit absalon
in hebron. q Porro cū absa
lon irent ducenti viri de
hirlm vocati: euntes simpli
ci corde & cām penit⁹ ignō-
rantes. r Accersiuit q̄q absa
lon achitophel gilonitem
ꝯsiliariū dauid: de ciuitate
sua gilo. Cūq; immolaret
victimas s facta est ꝯiuratō
valida: pplusq; ꝯcurrēs au-
gebat cū absalō t Venit igr
nūci⁹ ad dō dicēs Toto cor
de vniuersus isrl seq̄t absa-
lon. u Et ait dō suis suis q̄
erant cū eo in hirlm r Surgi-
te: fugiā⁹: neq; ei erit nob
effugiū a facie absalō: festi-
nate egredi: ne forte veniēs
occupet nos: & īpellat sup
nos ruinaz: & percutiat ciuita
tē in ore gladij. Dixeruntq;
sui regis ad eū. Ecce q̄cūq;
ꝑcepit dñs nr̄ rex libent eē
q̄mur sui tui⁹. Egressus est
ergo rex & vniuersa dom⁹ ei⁹
pedibꝰ suis. x Et reliq̄t rex
decem mulieres concubi-
nas ad custodiendam dom⁹
um. Egressusq; rex et om
nis isrl pedibꝰ suis y stetit
in loco procul a domo. extra

victimas s facta est ꝯiuratō
valida: pplusq; ꝯcurrēs au-
gebat cū absalō t Venit igr
nūci⁹ ad dō dicēs Toto cor
de vniuersus isrl seq̄t absa-
lon. u Et ait dō suis suis q̄
erant cū eo in hirlm r Surgi-
te: fugiā⁹: neq; ei erit nob
effugiū a facie absalō: festi-
nate egredi: ne forte veniēs
occupet nos: & īpellat sup
nos ruinaz: & percutiat ciuita
tē in ore gladij. Dixeruntq;
sui regis ad eū. Ecce q̄cūq;
ꝑcepit dñs nr̄ rex libent eē
q̄mur sui tui⁹. Egressus est
ergo rex & vniuersa dom⁹ ei⁹
pedibꝰ suis. x Et reliq̄t rex
decem mulieres concubi-
nas ad custodiendam dom⁹
um. Egressusq; rex et om
nis isrl pedibꝰ suis y stetit
in loco procul a domo. extra

bilib⁹ nūcius ab
salon bīs tubā
vt sonaret. & alij
discurrētes per
vicos clamarēt
Regnabit absa
lon in hebrō. di-
vulgantes q; ibi
erat inūctus in
regem. & q; prin
cipales de ciui-
tatibus festina-
rent illuc ad faci
endum sibi debi
tam reuerentiā
ideo postea sub
dit. Populusq;
ꝯcurrens auge-
batur cum absa
lon.

q Porro cum
absalon irent.
cc. viri ad petiti-
onem eius absa
lon. vt paucio-
res cum dauid
remanerēt. & vt
illi de ciuitate re
gia viderent si-
bi fauere. q; ꝓt
multitudinē ali-
oz absalon fa-

uentium non audebant ꝯdicere.

r Accersiuit q̄z tc. de cui⁹ ꝯsilio iste absalō hoc nego
ciū accepit. & vt alij facil⁹ iungerent sibi videtes ꝓn-
cipalem regis ꝯsiliariū adherentem sibi. s Facta
est aūt ꝯiuratio valida. q; illi q̄ erant ibi iurauerūt stare
cū absalon ad maiorē ꝯspiratōis ꝑfirmatōz.

t Venit igit nuncius ad dauid. non tn̄ ita cito eo q̄
absalon faciebat custodiri vias. ne hoc factum nūcia-
ret dauid donec bibēt tantam multitudinem q; dauid
nō posset resistere ſm suam estimatōz.

v Et ait dauid. hic ꝓnr describit ipsi⁹ dauid humili-
atio meritoria. q; p eā de⁹ fuit placat⁹ erga dō. & ꝯ ab-
salon ꝓuocat⁹. apparuit aūt ista būiliatio ſpāliter in duo
bus. s. in humilr de ciuitate regia recedēdo. scdo archā
dñi remittēdo ibi. Venit aūt & sadoch. Circa ꝓmū scie
dum q; cū dauid eēt in bellis exꝑt⁹ & audacissim⁹ & erat
in loco forti. & habēt secuz plures & fortissimos bellato-
res. nō recessit de ciuitate timore ipsi⁹ absalō ꝓncipa-
liter & timore dei. quem sciebat se prius offendisse. & ꝓt
hoc ex ira dei istud malū sup eum euenisse. ſm q; di-
xerat sibi nathan ꝓpha. ē. xij. c. Hec dicit dicit dñs. su-
scitabo sup te malum de domo tua. & iō ad placandū
irā dei voluit se coram deo humiliare. q̄ pces humiliū
exaudit. & ista humilitas apparuit in ꝓfusibili egressu
eius de ciuitate: cum dicit.

x Fugiam⁹ tc. non ꝓpē ipsius virtutem: & dei cuius
erat flagellum ad punitōz dauid. secūdo apparuit ei⁹
humiliatio in ꝓgressu: cum dī.

y Egressus est & tc. q; incedebat peditando cum tn̄
posset bene equos & mulos & non solum erubit pedita-
do. & etiam nudus pedib⁹ incedendo. vt hī. j. eo. ca.

z Et reliquit rex decem mulieres. quia sciebat q; non
interficerentur. z Stetit procul a domo. extra

in ciuitatem. vt
tñ fire faceret to
tũ ꝓpm suuz añ
se. vt poneret se
i maiozi piculo
si absalon cũ un-
seqret. qđ fecit
cit eo q erat cul
pa: vt ꝑdictũ é.
z alij patiebañ
ꝓpter eum.

a Dixit ãt rex
ꝛc. dicũt alicq
iste fuit filiꝰ achi
regis geth q ad-
besit dauid ꝓpt
suaz bonitatẽ z
ꝓbitatẽ. zuer-
sus erat ad iuda
ismñ ꝓpt qđ đ
magis sibi z so-
cijs suis ꝓpatie
bañ eo q dimi-
serant gentez su
am z locum.

b Ego aũt va
daz q̃ itur⁹ sum
i. vagabundus
ad locũ incertũ
q̃uscq đns sit mi
bi placat⁹. Cete
ra patẽt vsq ibi

c Oẽsq flebãt
voce magna. ipi
regi ꝓpatiẽdo z
ad,puocãdũ dei
miscoiaz.

d Venit aũt z
sadoch. hic ꝓñr
oñdit hũliatio
dauid in remissi
one arche. & ꝓ-
mo describit ap
portatio cuz di.
Venit aũt z sa-
doch ꝛc. qz vole
bat se associare
đo in fuga sua z
p eo ꝓsulẽ đnm
tpe debito. iõ sb-
dit.

r Et deposue-
rũt archaz dei. i.
ad vnam ptẽ ad
ꝓsulendũz đnm
ad quẽ locũ da-
oz declinare.

pcul a domo: z vniuersi ser-
ui ei⁹ ambulabant iuxta eũ
z legiones celethi z felethi:
z oẽs gethei pugnatozes va
lidi sexcẽti viri q̃ secuti euz
fuerãt ỏ geth pedites ꝓcede
bant regẽ. [a]Dixit aũt rex ad
ethai gethei. Curvenis no
biscũ? Reuertere z hãta cũ
rge: qz pegrinꝰ es z egressus
es de loco tuo. Heri veniſti:
z hodie ꝓpelleris nobiscuz
egredi. [b]Ego aũt vadam q̃
itur⁹ sum. Reuertẽ z reduc
tecũ frẽs tuos z đns faciet
teeũ miscoiaz z veritatem:
qz oñdisti grãm z fidem. Et
rñdit ethai regi di. Viuit
đns z viuit đns meꝰ rex qm̃
in quocũcq loco fueris đne
mi rex siue in morte siue in
vita ibi erit ꝑuus tuus. Et
ait đ ethai. Veni z transi
z trãsiuit ethai gatheꝰ z rex
z oẽs viri q̃ cum eo erant z
reliq̃ multitudo. [c]Omẽsq
flebant voce magna: z vni-
versus ppl's trãsibat. Rex
q̃z trãsgrediebañ torrẽtẽ ce-
dron: z cunctꝰ pp'lus incede
bat ꝓtra viam oliue q̃ respi
cit ad deſtum. [d]Venit aũt
z sadoch sacerdos: z vniuer-
si leuite cũ eo portantes ar-
cham federis dei: [e]z deposu
erũt archaz dei: [f]z ascendit
abiathar: donec expletꝰ eẽt
omis pp'lus q̃ egressus fuerat
de ciuitate. Et dixit rex ad
sadoch: reporta archaz dei
in vrbẽ. [g]Si inuenero grãz
in oculis đñi: reducet me z
oñdet mihi eam z tabernacu-
lũ suũ. [h]si ãt dixerit mihi:
ñ places: ꝑsto sum faciat qđ
bonũ est coram se: [i]z dixit rex
ad sadoch sacerdotẽ. O vi-
dens reuertere i ciuitatẽ in
pace: z achimaas filiꝰ tuꝰ z
ionathã filiꝰ abiathar duo
filij vri sint vobiscuz. Ecce
ego abscõdar in cãpestribꝰ
deserti: donec veiat ꝑmo a vo
bis indicãs mihi. Reporta
uerũt g̃ sadoch z abiathar
archaz dei in hirlm z mãse-
rũt ibi. Porro đ ascende-
bat cliuũ oliuaz scandẽs z
flens: nudis pedibꝰ incedẽs
z opto capite. Sz z oĩs ppl's
q̃ erat cũ eo opto capite as-
cẽdebat plorãs. Nunciatũ
est ãt đ q achitophel esset
in ꝓiuratõe cũ absalon: di-
xitq đ. [k]Insatua q̃so đne
ꝓsilium achitophel: [l]cunq
ascẽderet đ sũmitatẽ mõ-
tis: [m]in q̃ adoraturus erat
đnm: [n]ecce occurrit ei chusi
archites [o]scissa veste z tra
pleno capite: z dixit ei đ.
[p]Si veneris mecũ: eris mi
hi oneri[q] si ãt in ciuitatẽ re-
uertaris: [r]z dixerꝭ absalõ ꝑ
uꝰ tuꝰ sum rex: patẽ me viuẽ
sic fui ꝑuꝰ ꝓtis tui: sic ero ꝑ
uꝰ tuꝰ [s]dissipabꝫ ꝓsiliũ achi-
tophel. hẽs ãt tecũ sadoch
z abiathar sacerdotes z oẽ
ꝝbum qcunq audieris in
domo regis indicabꝫ sadoch
z abiathar sacerdotibꝰ. Sẽt
em̃ cũ eis duo filij eoꝝ achi-
maaſ filiꝰ sadoch z ionathã
filiꝰ abiathar: z mittetis p
eos ad me oẽ ꝝbũ qđ audie
ritis. Venite g̃ chusi ami-
co đ in ciuitatẽ: absalõ q̃z
ingressus ẽ hirlm z achito-
phel cũ eo. Ca.xvj.

uit de statu absalõ
sibi renũciando. se
cum de ꝓsilio eiꝰ
dissipando. ibi. Cũ
q̃z ascẽderet đ. ꝓ-
mũ aũt fecit p hoc
q duos sacerdotes
remittẽs cũ archa
ordiauit q duo fili
eoꝝ eẽnt nuncij
ad reportãdum si-
bi illud qđ audiret
de domo absalon z
eẽt expediẽs sibi il-
lud fare z patz lr̃s
vsq ibi.

k Insatua queso
ꝛc. Erat em̃ iste ni-
mis astutꝰ ꝓpt qđ
erat magis timẽdus

l Cunq ascende
ret. hic ꝓñr ponit
ordinatõ dauid de
ꝓsilio absalon dissi
pando remittendo
chusi ad hoc q etiã
az erat valde sapi-
ens z eloq̃ns vt pa
tebit. j. xvij. ca. pre
mittit tñ hic locus
in q̃ chusi occurrit
ipsi dauid: cũ di.

l Cũq ascendẽt
ꝛc. s. oliuaz.

m In q̃ adoratu
rus erat đnm. de lo
co em̃ illo videbañ
clare tabernaculũ
in q̃ ꝑuabañ archa
in mõte syon ex op
posito. z iõ q̃n da-
uid veniebat ad lo
cũ illum solitꝰ erat
adorare đnm. sicut
boies alonge vidẽ
tes ecclias alicꝰ san
cti solent eũ deꝓca-
ri. z tũc ibi đ đnz
adorauit.

n Occurrit ei chu
si archites. qz erat
de ciuitate arach.

o Scissa veste ꝛc.
in signũ magne tri
stitie.

p Si veneris ꝛc.
qz nõ erat vir bella
tor. q Si ãt in
ciuitatem reuerta-
ris. q̃si non curãs
de me.

f Et ascẽdit abiathar. s. ad ꝓsulendum đnm se applicauit. qz erat tũc sacerdos principalis & tunc non habuit rñsum p qđ cognouit dauid deum adhuc non esse placatũ erga ipm. ꝓpter qđ societate arche reputauit se indignum. z iõ eam humiliꝰ remisit ad tabernaculum vñ fuerat assumpta di. g Si inuenero grãz ꝛc. vtz i lra. h Si ãt dixerit ꝛc. s. subire fugã exilium: mortem vt impleaꝫ diuinum beneplacitum.

i Et dixit rex. hic ꝓñr ponit ordinatio ꝓsultoria. qz dauid nõ desperaret de mia ꝓsequnda. noluit tñ omitte re illud qđ poterat fieri via humana. z iõ ꝑmo ordina

r Et dixeris ꝛc. videt q dauid hic peccauerit inducendo eum ad mentiendum đm q̃z nõ sit aliq̃ necessitas excusandi dauid z chusi de aliq̃ mendatio officioso. cum ipse dauid peius fecerit tunc vt patebit. c. s. põt tñ dici q nõ erat ibi mendatium. ille em̃ fuit alicui q̃ agit z agere intendit ad bonum ipsi⁹. bonũ aũt erat absalon q a suo intento pessimo frustraret z patri traderet. maxime. qz nolebat eum interficere. sed magis conseruare ad sui correctionem. vt patet ex bis que habentur infra. xvij. capitulo. s Dissipabis consilium achi. ꝛc. i. dissipare

poteris p tuam sapiam ꝛ eloq̃ntiam: sicut apparuit p effectum. vt hz. j. c. xvii. Cetera patent in lra.

¶ In ca. xv. vbi dr in postil. Isti aũt. xl. anni varie ꝓputantur.

¶ Additio.

Licet dauid fuisset cã occasionalis occisiõis sacerdotum. nõ tñ culpabiliter ei attribuendũ est. tum q2 sacra scriptura nõ imponit ei hmõi culpam. tũ q2 nõ debebat ꝓsumere in saule esse tantã maliciam. vt inter ficeret sacerdotes ꝓpt̃ hospitalitatẽ dauid. q̃ erat gener regis ꝛ nõdum publice ab eo eiect⁹ neq; damnat⁹. hz in occulto saul ꝓcepisset rancorẽ ꝛc co. qõ latebat abimelech. vt. s. j. Reg. xxij. Tum q2 quer sitas ipsi⁹ doeg nondum erat ipsi dauid nota. q2 nihil legit ꝓtigisse ante illud factũ in q̃ dauid potuisset hoc ꝓsumere ꝛc doeg. nec ipse doeg hoc reuelauit saule sponte q̃si ingerens se ad hoc. s̃ post instantem inq̃sitõz ipsi⁹ saulis. vtz. s. j. Reg. xxij. c. Ex q̃bus vi q; hoc gestum nullam hz ꝓtinuatiõem cum facto achimelech. nec rõnabiliter hz respectum ad petitõz ꝓpli ꝛc rege instituendo. vt ra. sa. dicit. Tum q2 hmõi petitõe hz ꝓpls peccasset. non tñ dauid q̃. ptunc erat innocens. tũ q2 illa mala q̃ samuel p̃dixerat ꝓpt̃ esse ventura verisimiliter ex institutõe regis. nõ sunt huic casui absalon similia. s̃ oia ptinebant ad malũ regimen regis q̃ ad tyrannidem se inclinaret. qõ nullo mõ dicendum est ꝛc dauid. c⁹ regimẽ publicũ fuit a deo approbatum. vt. s. c. viij. vñ cõputatio boz. xl. annoz mel⁹ videret incboari a ꝓma vnctione ipsi⁹ dauid in regem. ꝛc q̃. s. j. Reg. xvj. Que q̃dẽ vnctio in ordine tpis fuit post petitõz ꝓpli ꝛc institutõne regis. ꝛ ante occisionem sacerdotũ p̃dictaz. Nõ aũt bu⁹ ꝓtinuationis talis est. nam in ꝓma p̃dicta vnctõe legit Direct⁹ est spũs dñi in dauid a die illa ꝛ deinceps. q̃ q̃dẽ spũs dñi exponit cõit ꝛc spũ fortitudinis ꝛ ꝓstantie. que post vnctõz viguit in dauid. vñ extunc incepit dauid in ẏtutib⁹ florere. ꝛ ad magnos honores ascendere. Et exinde ꝓtinue fuit in cũctis ꝓspere agẽs. ꝛ famosissim⁹ in oibus actib⁹ ẏtuosis ꝛ in victoriis bellicis a deo. vt non solum in israel. s̃ in ceteris natiõib⁹ p gyz timeret. ꝛ in magna reuerẽtia haberet tanq̃ dñs ꝓcipu⁹ ꝛ strenu⁹ vir bellator. vtz. j. Reg. xvj. ꝛ. xvij. ꝛ. xviij. ꝛ scdo Reg. v. ꝛ in q̃plurimis alijs locis. Cui⁹ tñ opposituꝫ vi ei ꝓtingere in psecutõe absalon in q̃ pspitas sua ꝛ celeritas seu claritas sue fame fuit multiplicit̃ denigrata: cum ille q̃ fructu ventris sui egressus fuit taminuerecũde ꝛ audacter illum psecut⁹ est vsq; ad eiectõz ꝓsone sue ꝛc domo ꝛ ciuitate regia. ꝛ ꝛcturpatõe ꝓcubinaz ꝛ hmõi. nec solum hoc s̃ etiã p vnum simplicẽ hoiem. s. semei fuit in facie blaspbematus. ꝛ ẏbis ꝛ factis ẏniter iniuriat⁹. vtz. j. xvj. ca. Merito igit̃ sacra bistoria accipit ꝓputatõz hui⁹ psecutõis absalon a ꝑma vnctõe ipsi⁹ dauid. tum q2 oppositꝫ iuꝛ se ꝓpositꝫ magis eluceſcũt. tñ ad oñendum q̃ celeberrima ꝓsperitas ipsi⁹ dauid viguit ꝓtinue p. xl. annos dũ ipse dauid recte ambulauit cum deo. ꝛ deinde incepit denigrari seu debilitari p tale infortunium qõ sibi ꝓtigit ex ordinatione diuina ꝓpt̃ pctm̃ ꝓmissum. ex q̃ fideles p̃nt salubriꝛ erudiri. Quecũq; em̃ scripta sunt ad nram doctrinaz scripta sunt ad ꝛRo. xv. ca. ꝛvt intelligam⁹ q̃ pspritas ipsi⁹ dauid cũ ad culmen celsitudis sublimat⁹ fuit ex suo pctõ facilit̃ ẏsa fuit in pfundum iuꝛ illud. Eieciſti eos cũ alleuiarenꝛ. qõ totũ etiaz in bonũ spũale ipsi⁹ dauid redundauit. vt ipse dixit. j. xvj. ca. Forte videbit ꝛc⁹ afflictõem meam ꝛc. vñ iuꝛ smiaz apli. diligentib⁹ deũ oia cooperanꝛ in bonũ. ad ꝛRo. viij. c. naz hm doctores ꝛc⁹ tantũ dat iustis ꝛc bonis vel malis tpalib⁹ q̃tũ decet eoz saluti spũali. put in ꝑma scõe. q. vl. ar. vl. rñdendo ad qõem.

¶ Replica.

In cap. xv. vbi dr de xl. annis post quos absalon ꝛ dauid patrem suũ se erexit. postil. dicit. Initium illoz. xl. annoz a diuersis varie ꝓputari. nam beꝛ Hiero. ꝓputat eos ab occisione sacerdetũ in nobe cui neci dauid cãz ꝛ occasionem dedit ꝛc. Burg. licet in ꝓlogo sui opis valde repbendit postil. q2 aliq̃n dicta sanctoz precipue sancti Thome ex magnis causis declinauit. Hic ipse sine rõne be. Hiero. ꝛdicit assereus q̃ p̃dicta occasio sacerdotum non sit ipsi dauid culpabiliter attribuenda. nec sacra scriptura vt dicit ꝓponit ei hmõi culpaz. s̃ ecce burg. nõ vereꝛ se opponere rotũdo tertui nõ mirꝫ igit̃ q̃ se opponat sancto doctori. dr em̃. j. Reg. xvij. Cũq; abyatbar necez sacerdotum ipsi dauid nũciasset. rñdit dauid scienbaz in illa die q̃ cum ibi esset doeg idumeus q̃.

Nõ replicator volens reprehendẽ burgẽsem erat tamẽ dicere em̃ q̃ papa vnctõe dauid vsꝰ admoꝛte saul sumpsit pyxidẽ olei ꝛ super caput q̃ dauid erat filius Jo amoꝛis ad regnare ꝛc pissat ꝛ Jo amb regnauit vsꝰ ad tempus ꝛc ut in textu et sic dauid fuisset nouies unctus q̃ est vñ absurdꝫ

¶ Unq; dauid trãsiſſz paululũ mõtis vticez
b apparuit siba puer miphiboseth in occursum eius cũ

culdubio enunciaret sauli dicẽdo. Ego sum reus oim animaz patris tui. Et beꝛ. Hiero. dicit ꝛ assumit̃ in glo. ordinaria. iõ hic. xl. annus ponit̃. vt monstret̃ diuinaz vltõz suscitari sup dauid eo q̃ abimelech sacerdotem dei fefellit ꝛ tãte cedis cã fuit. nec põt dici q̃ dauid ex humilitate sit mentit⁹ dr. Ego sum re⁹. beꝛ ꝛ alia ppendant q̃ burg. ꝛdlyramenta grandipendũt. Illud aũt qõ burg. q̃si suam ꝓputatõz subiungit nõ min⁹ ꝛdlyramentum vr. Computat em̃ illos. xl. annos a prima vnctione dauid vsq; ad rebellionem filij sui absalon. vt opposita iuxt̃ se posita magis moueãt. vtputa q2 dauid ab illa vnctiõe. xl. annis fuit in ꝓtinua ꝓsperitate. ꝛ post cepit rebellio. ꝛdq̃ pñs ꝑmo. Sed ꝛc opinione beꝛ. Hiero. ra. sa. burg. ꝛ alioz circa banc ꝓputatõz nõ faciendo vim. rõ ꝓputationis burg. nibil videt̃ valere nam prima vnctio dauid q̃ facta fuit primo anno regni saul. vt vult beꝛ. Aug. xvij. de ci. dei. ca. vij. Et ponit̃ dictum ei⁹ in glo. j. Reg. xv. sup vbo piecit te dñs ne sis rex. xl. aũt annis regnauit sicut ꝛ dauid. vt dicit idẽ beꝛ. Aug. ibidem. dauid aũt ptũc nullum ius in regno babuit. hz bret̃ ius ad regnum. nec hebat executõz ptunc regie ptãtis. vt dicit burg. s̃. j. Reg. xxviij. c. ꝛ tñ vtz ex decursu primi li. Regum p totum. viuente saul ꝛ regnante nulla fuerit ipsi dauid securitas neq; pspritas: s̃ neq; suis: nec ausus fuit q̃sq; in regno isrl̃ eoz aut suos recipe in domum suam. nec quicq; humanitatis exbibere. q2 bãnitus coactus est se transferre ad achis regem geth. vtz. j. Reg. xxvij. ꝛ. xxviij. ¶ Prima igit̃ vnctiõe dauid vsq; ad mortem saul fluxerꝛ. xxxix. anni q̃bus fuit sub ꝓtinua fuga ꝛ tribulatione. nisi q̃s illam tribulatõz pspritatem dicere voluerit. q2 in bonum sui pari mõ ꝛ rebellio absalon dicenda erit pspritas. q2 in bonum. s. humiliationem dauid ꝛ p̃fr exaltationem. vt etiaz dicit burg. Videt̃ igit̃ manifestum ꝛdlyramentum dicere dauid fuisse in ꝓtinua pspritate ante adeptum regnum q̃n fuit scdo vnctus. Nam talis modus loquendi est omnium sanctoz doctoz q̃ dicunt dauid tempe aduersitatis in virtutibus creuisse. s̃ tempore pspritatis turpiter sepe peccasse. sicut patet p decursum secundi li. ꝛc. Reliqua vsq; ad finẽ li. ij. stant in difficultate vocabuli ꝛc.

¶ Capitulum. xvj.

a Unq; dauid. Hic consequenter ostenditur qualiter Absalon patrem suum fedauit ingrediendo ad eius vxores. Premittunt̃ tamen bic tria. quia primo dauid a syba recipit̃. secundo a semei inspicit̃. ibi. Venit ergo rex. tercio cbusi ab absalon recipit̃. ibi absalon autem. quarto absalon ad vxores patris ingreditur. ibi. Dixit absalon. Circa primum sciendum q̃ adulatores intendẽtes magnatos decipe. considerant tempus ꝛ locum ꝛ alia ad boc apta. ꝛ boc notat̃ cum dicitur. Cunq; dauid transisset paululum montis verticem. q2 iam erat fatigatus ex itinere ꝛ tristicia. b Apparuit siba ꝛc.

quasi multuꝫ paratus ad succurrēdū regi in tali neces
sitate: vñ sequit. o Asini domesticis regis vt sedeant. i. si aliqs de domo tua fuerit ita fatigat⁹ q̄ nō possit incedē poterit sup asinū sedere. e Panes ⁊ palate ad vescēdū ꝛc. palate dicunt fic⁹ ꝓsse inter tabulas. f Ubi ē fili⁹ dñi tui. babebat em̄ ei⁹ curam ꝓpter ionathe amicitiā.

g Rñditq; siba ꝛc. iste siba mentiebatur: vt ptz ex his q̄ bñt. j. rix. c. q̄ miphiboseth de fuga dō fuit valde tristis sic̄ appebit ibi. Cogitabat ei siba q̄ dō ꝓpt̄ sapiam suam et bonā militiā finalit̄ obtinēt victoriā: et nō studebat hereditatē dñi sui impetrare a dō qō et factū ē: vñ subdit. b Tua sint omia ꝛc. qō fuit male ⁊ ꝑcipitāter ⁊ iniuste dictū. tuꝫ q̄ iste siba dixerat falsuꝫ. cuꝫ q̄ dato q̄ verus dixisset tñ miphiboseth dom⁹ suus nō erat ꝓdemandus anteq; audiret. vl' anteq; veritas alio modo sufficiēter declararetur.

i Venit ergo rex. Hic ꝓnr dō a semei impetit verb̄ maledicis ⁊ aliꝫs iniurijs ⁊ hoc est qō dī.

k Egrediebat vir ꝛc. j. rix. ca. dī q̄ erat de domo ioseph. dicēdū q̄ erat de domo ioseph ex parte patris. scz de tribu ephraim: ꝑ ex parte matris erat de cognatōe saul q̄ mulier ex beneditate nō succedētes poterāt ꝓtrahere matrimoniū cū viris alteri⁹ trib⁹ ꝓut dictū fuit Nume. xxxvj.

l Egredere vir sanguinuꝫ. i. effusor multi sanguinis innoxij. m Et vir beliel. i. absq; iugo discipline ⁊ legis diuine. Cetera patēt vsq; ibi. n Quid mihi et vob est filij saruie: ex hoc pz q̄ ioab similiter semei occidere volebat vel frēm suū abisai ad hoc incitabat.

o Dimitte eum vt maledicat. quia eius maledictio est mihi materia ad exercitiū patiētie. p Dñs. n. ꝓcepit ei ꝛc. hic occurrit ꝓplexitas: q̄ si dñs ꝓcepit ei non peccauit hoc facēdo. sicut nec minister in dictis de ꝓcepto eius malefactorem interficiendo. Dauid aūt̄ꝫ peccauerat, coram deo: et dignus erat hac pena ⁊ maiori vt patet ex supradictis. xj. ca. Sz ad hoc sequit̄ q̄ dauid peccauit inungendo salomoni ei⁹ interfectōez. vt habet̄. j. iij. li. iij. ca. cui⁹ ꝓriū videt̄ scriptura innuere ibidez. Si aūt dicat̄ q̄ semei maledicēdo dauid peccauit sequit̄ inconueniēs. s. q̄ deus ꝓcepit eū peccare: et sic fuit cā pcti ꝑ se ⁊ directe qō ē impossibile. Dicēduꝫ ad hoc q̄ dō videns semei solum ⁊ inermē ita ꝓstāter ⁊ intrepide sibi iniuriātē ⁊ manifeste coram bellatoribꝰ multis fortissimis ⁊ audacissimis. Et ad vindicandū regis iniuriā ꝓmptissimis ꝓpēdit: q̄ hoc nō ꝓueniebat ab ipo se mei tm̄: ꝟ a deo specialiter hoc agente: ⁊ hoc vocauit ꝓceptum dei ⁊ ꝛz semei i hoc peccauerit voluntate iniq̄ maledicēs dauid: nō tñ ꝓpter hoc deus fuit cā peccati in q̄tum peccatū ē. Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ ad peccatū plura cōcurrūt. s. potētia q̄ peccat̄ q̄ ē liber arbitriū. ⁊ motus liberi arbitrij i ꝓsensū ⁊ ad impulsum potentiaꝝ executiuaꝝ: et totum istud ē a deo: qui ē actor nature ⁊ operationū eius. Est etiam ibi deformitas in actū. q̄ ē q̄dā defect⁹ ex q̄ actus hz rōnem pcti ⁊ hui⁹ de⁹ non ē cā ꝟ defectibilitas liberi arbitrij: sicut in claudicatione q̄dq̄d est ibi ambulatōis seu motiōis reducitur in virtutē motiuaꝝ sicut in cāz. istō aūt q̄ ē ibi deformitatis ⁊ defectus reducitur in cām tibie curuitatis. et sic pz q̄ deus nō est causa pcti: ꝛz sit cā liberi arbitrij ⁊ motōis ipsi⁹. Sicigit̄ pōt dici q̄ ꝓstātia ⁊ audacia q̄ fuit i semei dō impetēdo: ⁊ entitas illi⁹ actōis totū fuit a deo: vt ꝓ hō dō puniret ⁊ ei⁹ patia ꝓbaret̄. Sz deformitas seu defect⁹. s. q̄ inīq̄ volūtate hoc fecerit: hoc nō reducit̄ in deū sic i cāz: ꝟ in liberi arbitrij defectibilitatē. q Ecce filius me⁹ ꝛc. hoc dī ꝓ tāto. q̄ semē viri q̄ ē ꝓncipiū generatōis filij ē de superfluo alimēti: q̄ in vtero digerit̄: ⁊ ad mēbra generatiue vtutis deferet̄. Cetera patēt ex dictis. r Absalon aūt. Hic ꝓnter chusi ab absalon recipit̄. Et pz lra vsq; ibi. s Hec est inīt gr̄a

ducentis panib⁹ ⁊ cētū alligaturis vue passe: ⁊ centum massis palatarum: ⁊ duob⁹ vtribus vini. Et dixit rex sibe. Quid sibi volūt hec. Respondit̄q; siba. Asini domesticis regis vt sedeant: ⁊ panes ⁊ palate ad vescēdū pueris tuis: vinum autē vt bibat siqs defecerit in deserto. Et ait rex. Ubi est filius dñi tui. Rūdit̄q; siba regi. Remansit in hierlm dicens. Hodie restituet mihi dom⁹ isrl regnum patris mei. Et ait rex sibe. Tua sint oia q̄ fuerūt miphiboseth. Dixit̄q; siba. Oro vt inueniaꝫ grām coraꝫ te dñe mi rex. Ueit ergo rex dauid vsq; bahurī. Et ecce egrediebat inde vir de cognatione dom⁹ saul nōie semei filius gera: procedebat̄q; egrediēs: ⁊ maledicebat: mittebat̄q; lapides ꝑ dō ⁊ contra vniuersos huos regis dauid Omis aūt ꝑplus ⁊ vniuersi bellatores a dextro ⁊ a sinistro latere regis incedebāt. Ita aūt loq̄bat semei cuꝫ malediceret regi. Egredere egredere vir sanguinū: ⁊ vir belial. Reddidit tibi dñs vniuersum sanguinē dom⁹ saul: q̄m inuasisti regnū pro eo: ⁊ dedit dñs regnum in manu absalon filij tui: et ecce premūt te mala tua q̄m vir sanguinuꝫ es. Dixit aūt abisai fili⁹ saruie regi. Quare maledicit canis hic morituꝰ dño meo regi? Uadaꝫ ⁊ amputabo caput eius. Et ait rex. Quid mihi ⁊ vobis est filij saruie: Dimitte euꝫ vt maledicat. Dñs em̄ ꝓcepit ei vt malediceret dauid. Et q̄s est q̄ audeat dicere quare sic fecerit. Et ait rex abisai et vniuersis seruis suis. Ecce filius me⁹ q̄ egressus ē de vtero meo querit aīaꝫ meam: quanto magis hic filius gemini maledicet mihi. Dimittite euꝫ vt maledicat iuxt̄ ꝓceptum dñi si forte respiciat dñs afflictionē meaꝫ: ⁊ reddat mihi dñs bonum ꝓ maledictōe hac hodierna. Ambulabat itaq; dauid ⁊ socij ei⁹ ꝑ viam cum eo: semei aūt ꝑ iugū montis ex latere cōtra illū gradiebat maledicēs ⁊ mittēs lapides aduersuꝫ eū terrāq; spargēs. Uenit itaq; rex dō ⁊ vniuersus ꝑplus cuꝫ eo lassus: ⁊ refocillati sūt ibi. Absalon aūt ⁊ omis populus ei⁹ ingressi sunt hierlm sed ⁊ achitofel cū eo. Cum aūt veisset chusi archites amicus dauid ad absalon: locutus ē ad euꝫ. Salue rex: salue rex. Ad quē absalō. Hec ē inquit gratia tua ad amicū tuū. Quare nō iuisti cuꝫ

ad amicū tuū. s. ad dauid. q. d. nō ostēdisti te fidelē ei. hoc aūt dicebat absalō: vt explorare mētē ipi⁹ chusi. t Respondit̄q chusi ad absalon nequa ̄. s. debui ire cū dauid v Quia illi⁹ ero quē elegit dñs. in hoc mentit⁹ est chusi. q2 absalon nō erat a deo electus: sed dixit hoc chusi vt absalon eu3 recaperet citius: nec optet eū excusari de mendacio officioso.

x Dixit aūt absalon. Hic vltimo absalō ad vrores ꝓsilij sui ingredit̄ de consilio achitofel e⁹ cā subditur.

y Ut cū audierit ꝛc. ppēdēat ei achitofel q̄ multi erāt cū absalō vacillantes. eo q̄ timebant ne pater z filij⁹ recōciliarent̄ z sic fierēt odiosi vtriq3. eo q̄ fauissent absalō in malo ex quo timebant postea grauit̄ puniri z iō ad ꝑmouendū hunc timorez z vacillationez achitofel consuluit absalon. vt patent̄ fedaret ꝑtem suu3 ei⁹ vrores cognoscendo carnalit̄. vt p tale vituperiū ipsi dauid illatu3 crederet a ꝓpo dictaz recōciliatiōez non posse fieri: et sic firmiter staret cū absalō. Istud aūt ꝓsiliū si fuerit ad malū finē ordinatum tñ erat valde accōmodū ad finē intētum iō subdit̄.

z Cōsiliū ātachitofel ꝛc. Ista similitudo nō tenet i oibus: q2 ꝓsiliū dei ñ pōt ad malū ordinari: ꝑ tenet q̄tuz ad hoc q̄ ꝓsiliū dei est accōmodu3 ad finē intētū. Dicūt aūt aliq̄ q̄ achitofel dedit hoc ꝓsiliū: eo q̄ bersabee neptā suā dauid pollu erat p adulteriū.

Capitulum. xvij.

a Ixit ergo. Hic ꝓñr ostendit̄ qualiter absalon de morte patris sui tractauit. Et ꝓio circa hoc ꝓsilium tractatur: scdo hmōi tractatus ipsi dauid renūciat̄: ibi. Et ait chusi. Circa primū ꝑmittit̄ ꝓsiliū achitofel. scdo ipsi⁹ chusi: ibi. Dixit aūt absalō. Circa primū dicit̄. a Dixit ergo achitofel: volēs absorbere dauid ex cā ꝓdicta. b Eligam mihi. xij. milia viroꝝ. tot em̄ videbant sufficere ad debellandū dauid z ei⁹ exercitū. quia erant fugitiui et stupefacti de hoc qđ acciderat. c Et ꝓsurgens ꝓsequar ꝛc. anteq̄ ꝑ possit aliqđ fortalicij intra re: z ibidem ꝓpm sibi fauentē recolligere. d Et ir̄uēs sup eum quippe qui lassus est. i. ex itinere fatigatus.

e Et solutis manib⁹. i. destitutis viribꝰ. f Percutiā eum: tanq̄ facilē ad debellandū. g Et reducā vniuersum populum. ad obediendū tibi. h Vnū em̄ viru3 tu queris. s. dauid. i Et em̄is ꝓpls erit in pace. i. eo interfecto omnes obedient tibi pacifice. k Placuit̄q sermo eius absalon ꝛc. tanq̄ valde accōmodat̄ ad finem intentū licet malū. l Ait aūt absalon. Hic cōsequenter ponit ꝓsilium ipsi⁹ chusi: et primo dissipat achitofel ꝓsilium: scdo dat suū: ibi. Sed hoc mihi. Circa primuz dicit sic. m Non est bonū hoc cōsiliū ꝛc. q. d. licet sit sapiens hō z ꝓsuet⁹ dare bona ꝓsilia: tñ defecit ista vice: hoc aūt dixit chusi ne videret̄ ꝓpter achitofel iuidie moueri. z iō lz de sapia eū ome daverit generaliter nō tñ i hoc facto ꝑm illud q̄nq̄ bonꝰ dormitat homerus Rōnez aūt hui⁹ defect⁹ oñdit ex trib⁹ rōnib⁹ ꝓpriis accipit̄ ex fortitudine dō3 voluntate se vindicādi: z similiter aliorū qui cū eo erant. qđ notat̄ cum dī.

n Tu nosti patrez tuū ꝛc. q. d. piculosuz ē inuadere eū: et maxime modo q2 ex amaritudine animi ponet totuz ꝓpe toto ad se vindicandum: scdo ratio accipit̄ ex ꝓudentia bellica que erat i dauid ex multis experimentis. z ꝑ notat̄ cum dī.

o Sed z pater tuus ꝛc. Modꝰ cū ducum ē exercit⁹ qui timet̄ inuadi personaliter: d nocte qui escentib⁹ aliꝭ se cum paucis solent absentare maxime q̄n timent a suis tradi: quia dicebat chusi ipm dauid de hoc ꝓbabilit̄ se timere: vt tradentes eum haberent gratiā absalon q. d. chusi: sic faciet pater tuꝰ. Et ideo si percutiat̄ totus eius populus. non habebis intentū: quia non morabitur cū eis in castris. Sed alibi vbi poterit ad eum postea populus aggregari. Tercia rō accipitur ex pte viroꝝ absalon: q2 comuniter in talibus inuasionibus cadūt aliq̄ de inuadentibus: et ex festuca fit trabs. q̄a ex modica ꝓcussione fit rumor: magne occasionis: z sic expauescunt insequentes: et dissoluuntur z fugiunt: z hec ratio notatur cum dicitur. Et cum ceciderit vnus quilibet in principio ꝛc. p Sed hoc mihi rectū videt̄. Hic ꝓsequenter chusi dat suum ꝓsilium dicens.

q Congregetur ad te vniuersus populus israel. i. in tanta multitudine q̄ nullus possit tibi resistere.

r Et tu eris in medio eorum. sicut rex potentissim⁹. et gloriosissimus: et sic attribuet tibi victoria de pō et

reducā vniuersuz ppl'm quō vn⁹ hō reuerti solet. vnū. n. virū tu queris: et oīs ppl's erit ī pace. k Placuitq3 ꝼmo ei⁹ absalon z cūctis maioribus natu isrl'. Ait ātē absalon. Vocate chusi architē: z audiam⁹ qđ etiā ipe dicat. Cūq3 venisset chusi ad absalon: ait absalon ad eū. Huiuscemodi ꝼmonē locutus ē achitofel. Facē debemus an nō. Qđ das ꝓsiliuz Et dixit chusi ad absalon. m Nō est bonū ꝓsiliū qđ dedit achitofel hac vice. Et rursuz intulit chusi n Tu nosti ꝓtrem tuū z viros q̄ cum eo sūt eē fortissimos z amaro aio: veluti si vrsa raptis catulis in saltu seuiat. o Sed z ꝓtuus vir bellator est: nec morabit̄ cū ppl'o. Forsitan nūc latitat in foueis aut in vno q̄ voluerit loco: z cū ceciderit vn⁹ quilibz in principio audiet q̄cūq3 audierit: z dicet. Facta ē plaga in popl'o q̄ seq̄batur absalō. Et fortissim⁹ q̄sq3 cui⁹ cor ē quasi leonis: pauore soluet̄. Scit ei oīs ppl's isrl' fortē eē ꝓtrem suū z robustos oīes q̄ cū eo sūt. p Sz ꝑ mihi vr rectū esse ꝓsiliū. q Cōgregeret ad te vni

cum paucis solent absentare maxime q̄n timent a suis tradi: quia dicebat chusi ipm dauid de hoc ꝓbabilit̄ se timere: vt tradentes eum haberent gratiā absalon q. d. chusi: sic faciet pater tuꝰ. Et ideo si percutiat̄ totus eius populus. non habebis intentū: quia non morabitur cū eis in castris. Sed alibi vbi poterit ad eum postea populus aggregari. Tercia rō accipitur ex pte viroꝝ absalon: q2 comuniter in talibus inuasionibus cadūt aliq̄ de inuadentibus: et ex festuca fit trabs. q̄a ex modica ꝓcussione fit rumor: magne occasionis: z sic expauescunt insequentes: et dissoluuntur z fugiunt: z hec ratio notatur cum dicitur. Et cum ceciderit vnus quilibet in principio ꝛc. p Sed hoc mihi rectū videt̄. Hic ꝓsequenter chusi dat suum ꝓsilium dicens.

q Congregetur ad te vniuersus populus israel. i. in tanta multitudine q̄ nullus possit tibi resistere.

r Et tu eris in medio eorum. sicut rex potentissim⁹. et gloriosissimus: et sic attribuet tibi victoria de pō et

nō achitofel vel cuicunq; alteri ad hoc missō.
s Et operiemus eū ꝛc.i. in tanta multitudine q nō poterit se ptegere. t Q; si vrbem aliquam fuerit ingressus.te fugiendo. v Circundabit omnis isrl'. ꝛc.loquitur metaphorice et est sensus:ita destruemus totā illā ciuitatem q non erit aliqua resistētia vñ in hebreo habet.Circūdabit omīs isrl' ciuitati illi funes:7 trahem⁹ eā i torrentē vt nō reperiat nec calculus quidē ex ea. x Dixitq; absalō 7 oīs viri isrl'. Melio⁹ē cōsilium chusi arachite cōsilio achitofel. y Dñi autez nutu dissipatū ē ꝓsiliū achitofel vtile vt induceret dñs sup absalon malū. z Et ait chusi sadoch 7 abiathar sacerdotibꝫ. Hoc 7 hō mō ꝓsilium dedit achitofel absalō 7 seniorib⁹ isrl. 7 ego tale 7 tale dedi ꝓsiliū. Nūc ergo mittite cito 7 nūciate dauid dicētes. Memoreris nocte hac in cāpestribꝫ deserti:ß absq; dilatione transgredere:a ne forte absorbeat rex: 7 oīs ppl's qui cum eo est. b Jonathas āt 7 achimaas stabāt iuxt fontē rogel. Abijt c ancilla 7 nūciauit eis 7 illi ꝓfecti sunt vt referrēt ad regez dō nunciū. d Nō em̄ poterant videri aut introire ciuitatē Elidit aūt cos q̄daz puer:7 indicauit absalon. Illi vo pcito gradu ingressi sūt vniuersus ppl's isrl'a dan vsq; bersabee q̄si harena maris in numerabilis: e 7 tu eris i medio eor:7 irruem⁹ sup eū in quocūq; loco inuent⁹ fuerit ⁹ 7 opiem⁹ eū sic cadere solz ros sup terrā:7 nō relinquemus de viris qui cū eo sunt nec vnū quidē. f Q; si vrbez aliquā fuerit ingressus⁹ circūdabit oīs isrl' ciuitati illi funes:7 trahem⁹ eā i torrentē vt nō reperiat nec calculus quidē ex ea. g Dixitq; absalō 7 oīs viri isrl'. Melio⁹ē cōsilium chusi arachite cōsilio achitofel. h Dñi autez nutu dissipatū ē ꝓsiliū achitofel vtile vt induceret dñs sup absalon malū. i Et ait chusi sadoch 7 abiathar sacerdotibꝫ. Hoc 7 hō mō ꝓsilium dedit achitofel absalō 7 seniorib⁹ isrl. 7 ego tale 7 tale dedi ꝓsiliū. Nūc ergo mittite cito 7 nūciate dauid dicētes. Memoreris nocte hac in cāpestribꝫ deserti:ß absq; dilatione transgredere:a ne forte absorbeat rex: 7 oīs ppl's qui cum eo est. b Jonathas āt 7 achimaas stabāt iuxt fontē rogel. Abijt c ancilla 7 nūciauit eis 7 illi ꝓfecti sunt vt referrēt ad regez dō nunciū. d Nō em̄ poterant videri aut introire ciuitatē Elidit aūt cos q̄daz puer:7 indicauit absalon. Illi vo pcito gradu ingressi sūt vniuersum cuiusdā viri i baburim e qui hēbat puteū i vestibulo suo:7 descēderūt i eū. Tulit aūt mulier 7 expādit velamē sup os putei q̄ f siccās tipsanas 7 sic latuit res. Cū q; veniss̄ serui absalō in domū ad mulierē: dixerunt Vbi est achimaas et ionathas. Et rndit eis mulier. Trāsierūt festināter gustata paululū aq̄. At hi q̄ querebāt cū nō reppiss̄ent:reuersi sunt in irlm. Cūq; abiss̄ent: ascēderūt illi de puteo: 7 ptēres nūciauerūt regi dō 7 dixerūt. Surgite 7 trāsite cito fluuiuz; qm̄ huiuscemodi dedit ꝓsiliū ptra vos achitofel. Surrexit g Dauid 7 oīs ppl's q̄ cuz eo erat: 7 trāsierūt iordanem donec diluceresceret antecꝫ denuda ret verbū:7 nec vn⁹ q̄dez residu⁹ fuit q̄ nō trāsiret fluuium. h Dixit achitofel videss q̄ nō fuisset factū ꝓsiliū suū strauit asinū suū:surrexitq; 7 abijt in domū suā 7 in ciuitatē suā: k et disposita domo sua suspēdio interijt:et sepult⁹ ē i sepulcro pris sui. l Dauid aūt venit in castra m et absalon trāsijt iordanez ipse 7 oīes viri isrl' cum eo. n Amasam vo ꝓstituit absalon p ioab super exercitum Amasa aūt erat fili⁹ viri q̄ vocabat ietbra o iezrabeli p q̄ ingressus est ad abigail

g Transierūt ꝛc. in hebreo habetur Transierūt riuum aquarum quod exponūt hebrei o iordanē q̄ dicit riuus aquaruz. eo q riui fontiū illi⁹ terre descendūt in eo:sicut in fluuio principali. Est igit sensus, Trāsierit fluuium aq̄z.i. iaz sit ita elōgati q transierunt iordanez:ꝓpter qd nuncij ablō de cōsecutione eorū desperati reuersi sunt in irlm,Cetera patent.
b Jonro achitofel.Hic ꝓpr ponit ipsi⁹ achitofel oīg punitio.quia ꝓter nimiaz iniquitatē suam p̄missus est a deo interficē seipm 7 hoc est qd dī.
i Videns q non fuisset ꝛc. de hoc fuit valde indignat⁹ eo q consiliū chusi ap̄probatuz fuerat 7 suū reprobatum.
k Et dispōsita domo sua.qz filijs suis diuisit bona sua.
l Suspendio interijt, p seipm. qd fecit non solum ꝓpter indignatōem p̄dictam s etiaz qz stulticiā absalon 7 populi qui erat cū eo capiebat: et ex hoc firmiē tenebat q dō p̄ualeret 7 in regnum rediret.ꝓpter qd timebat ab eo occidi morte turpi et dolorosa: 7 ideo voluit magis preuenire mortem suam p aliam viaz
m Dauid autez. Hic ꝓpr describit belli p̄paratio: qa dauid transito iordane venit ad quēdam locum fortiter munitum: ꝓpter quod vocabatur manaym. id est castra: quia iacob ibi obuiauit angelus. vt habetur Gene. xxxij. et ibi populum ad se vementem recollegit 7 ipsum ordinauit ad resistendum absalon.vt plenius habet infra.
n Et absalon trāsiuit iordanem vt capet dō ꝓfidēs de multitudine ppli cū eo exntis. o Amasam vo ꝓstituit absalon p ioab sup exercitū.Et q patz q ꝓponebat ioab occidē cū dauid. 7 iste amasa erat nepos dauid quod pz ex hoc qd sequit de patre eius. p Qui ingressus ē ad

z Nūciate dō ꝛc.hoc aūt dixit chusi timēs ne i absentia achitofel suaderet absalon executōez sui consiliꝫ:vnde vbi translatio nostra habet. a Me absorbeatur rex ꝛc.i.dauid.in hebreo habetur. Me consulatur regi.s.absalon: q faciat consilium achitofel:et sic inueniretur dauid et eius exercitus lassus et fatigat⁹ et sic de facili posset capi rationibus predictis in consilio achitofel. b Jonathas autē et achimaas ꝛc. expectantes extra ciuitatē rumores de domo absalon
c Abijt ancilla.Ad hoc em̄ fuit missa vt magis late-

abigail filiã naas.i.isai pris dauid.q̃ vocat⁹ est ieesse isai 7 naas. q Cũq; veniss̃et dauid. Hic reuertit scriptura ad oñendũ qualiter dauid fuit ibi receptus cum dñ.

r Sobi filius naas ꝛc.iste naas fuit rex ammon q̃ fecit cum dauid miseriam: vt dictũ ē ē.x.ca. cui⁹ filius anon ꝛeturpauit nuncios dauid ꝓpter qđ fuit ab eo interfectus: et sobi frater ei⁹ p eo rex ꝓstitut⁹: q; illud vt tuperiũ nõ fuit factum p ipm: et ꝙa tunc dauid misericorditer egit cũ eo ideo viceuersa dñ fugiẽti ꝑbuit auxiliũ ꝙtra absalon: 7 necessaria ꝓut potuit ministrauit: et filii ammibel 7 berzellai. s Stratoria et tapetia.i. necessaria ꝓ lectũ. Cetera patent.

¶ In ca.xvij. vbi dr in postilla. Circũdabit eis israel ciuitati illi funes ꝛc. loq̃tur metaphorice.

¶ Additio.j.

Mmo i hebreo habet ꝓprie funes sicut in translatiõe nra: 7 ē intelligẽdũ metaphorice q̃i diceret sic attraberemus illã ciuitatem vsq; ad torrentem ac si esset aliq̃ res mobilis q̃ p funes posset attrahi ꝛc.

¶ In eod. ca.xvij. vbi dr in postilla. Me ꝓsulat regi scz absalon ꝛc.

¶ Additõ.ij.

Mmo i hebreo habet Me absorbeatur regi erõsse ꝛc.

¶ Hic cõsiderato. hic cõsequenter oñdit qualit absalon dei iudicio in bello interijt. Et primo ex pte dauid describit ordiatõ populi: scdo ꝙgressio belli: ibi. Itaq; egressus: tcio denunciatio facti: ibi. Ecbimaas aũt. q̃rto lamentatõ filij: ibi. Cõtristat⁹ itaq;. Circa primũ sciẽdũ q̃ ym vegetiũ libro de re militari: pauci bñ ordinati et ostãtes sẽ dispositi ad victoriã: multitudo vo inordinata nõ ē nisi victima parata ad cedem. ꝓpter hoc dauid exptus in rebus bellicis ꝓfim suum qui paru⁹ erat ꝙpatime diligenter ordinauit: 7 h̃ est qđ dr. b Constituit sup eos tribunos. quoꝝ q̃libet ꝑat mille bellatoribus. c Et centu. pficli. centuz. d Et dedit populi terciam ptem. q; de toto ꝓlio fecit tres acies. e Egrediar 7 ego vobiscũ. q; volebat esse d primis ad laborẽ 7 picula. f Nõ eribis. cui⁹ rõ subdit. Siue. n. fugerim⁹ ꝛc. q.d. pax curãt de nobis: q; te solũ querũt.

g Meli⁹ ẽ igit vt sis nobis in vrbe pñdio. vt si debellati fuerimus possimus ibi habere refugium vt possit ibi iterũ exercit⁹ ꝙgregari.

filiã naas sororẽ saruie que fuit mr̃ ioab. Et castrametat⁹ ẽ isrl cũ absalõ in terra galaad⁹ Cumq; veniss̃et dñ in castra: r sobi filius naas de rabbath filioꝝ ammõ et machie filius ammibel de lodabar 7 berzellai galaadites de rogelĩ obtulerũt ei e stratoria 7 tapetia 7 vasa fictilia frumentũ 7 ordeũ 7 farinã 7 polentã 7 fabã 7 lentẽ 7 frixuz oleo cicer 7 mel 7 butirum: oues 7 pigues vitulos de runtq; dñ 7 ppło qui cũ eo erat ad vescẽdũ. Suspicati em̃ sũt ppłm fame 7 siti fatigari in deserto. ¶ Ca.xvij

Situr cõsiderato dñ ppło suo ꝓstituit sup eũ tribunos c 7 centuriões d 7 dedit ppłi terciã ptẽ sb manu ioab: 7 terciã ptẽ sb manu abisai filij saruie fratris ioab: 7 terciã ptez sub mãu ethei q̃ erat de geth. Dixitq; rex ad ppłm. e Egrediar 7 ego vobiscũ. f Et rñdit populus. Nõ eribis. Siue em̃ fugerim⁹ non magnope ad eos de nobis ꝑtinebit: siue media ps ceciderit e nobis nõ satis curabũt: q; tu vn⁹ sol⁹ p decẽ milibꝫ ꝙputaris g Meli⁹ ẽ igit vt sis nobis in vrbe presidio. Ad quos rex ait. Qđ vob vr̃ rectũ b faciam. h Stetit q̃ rex iuxt̃ portã Egrediebaturq; ppłs p turmas suas cẽteni et milleni: Et ꝑcepit rex ioab 7 abisai 7 ethei dicẽs. Seruate mihi puez absalõ. k Et oĩs populus audiebat ꝑcipiente regẽ cũctis ꝓncipibꝫ ꝑ absalon Itaq; egressus ẽ ppłs in cãpũ ĩ isrl. 7 factũ ē pliũ in saltu m ephraiz. Et cesus ē ibi ppłs isrl ab exercitu dauid Factaq; ē plaga magna in die illa viginti miliuz. Fuit ãt ibi pliũ dispsũ sup faciez oĩs tre: n 7 mlto ples erãt q̃s salt⁹ psũpserat de ppło q̃ hi quos vorauerat gladius in die illa. o Accidit aũt vt occurrẽt absalõ seruis dñ insidens mulo. Cũq; ingressus fuiss̃et mul⁹ subter ꝙdẽsã q̃rcũ 7 magnã: p adhesit caput ei⁹ quercui et illo suspenso int̃ celũ et terrã mul⁹ cui insederat ptrãsiuit. Vidit ãt h quispiã: et nũciauit ioab dicẽs. Vidi absalõ pẽdere de quercu. Et ait ioab viro q̃ nũciauerat ei. Si vidisti q̃re nõ ꝓfodisti eũ cuz terra et ego dedissem tibi decem argẽti siclos et vnũ balthеum. Qui dixit ad ioab. Si appẽderes in manibꝫ meis mille argẽteos: neq̃q̃ mitterẽ manũ meã i filiũ regis Audiẽtibꝫ ei nobis ꝑcepit rex tibi et abisai 7 ethei dicẽs. Custodite mihi puerũ absalon. Sz et si fecissem ꝑ aiaz meaz audacter neq̃q̃ h regẽ latẽ potuiss̃et. 7 tu stares ex aduerso. Et ait ioab: q Non sic tu vis: r h aggredi

in illo saltu erant fere terribiles: que multos de illo exercitu fugiẽtes 7 intrantes saltũ occiderũt. o Accidit aũt ꝛc. q; fugientes de ꝑlio vagant̃ incerti 7 frequẽter incidũt in illos quos fugere intẽdũt. p Adhesit caput ꝛc. quia videns suos devictos ad fugiẽdũ expediti⁹ deposuerat galeam. 7 sic per capillos suos q̃ multi erant: vt dictũ est supra. xiij. ca. retẽtus est frondibus quercus. Cetera patent vsq; ibi. q Non sicut tu vis. Absalon seruabit̃ viuus. r Sed aggre-

b Stetit ꝑ rex iuxta portaz: vt videret z qualiter exirẽt ordinate et eos aiaret ad fortiter prelianduꝫ. i Serua te mihi puerum absalon. s. viuũ si ei ꝑualebitis: hoc dicebat dñ ne morerẽt i pcto mortali p sequẽdo patrez ꝓpriũ 7 sic eẽt aliter dãnaret. k Et oĩs ꝑs audiebat. h faciebat rex: vt nullus eũ interficeret. l Itaq; egressus ẽ. Hic ꝓnter describit ꝙgressus belli: 7 notat locũ cũ dicit. m In saltu ephraiz. i. ꝑpe saltũ illũ q; pugnabat in cãpo plano nouo in nemore. Sed q̃ritur hic quõmodo cabatuz saltus ephrai cũ ñ eẽt in sorte ephraiz ꝟ vltra iordanẽ vtz ex ꝑdictis. Dicẽdũ q; erat ex opposito sortis ephraim: ita q; iordanis fluui⁹ tm̃ erat interme di⁹. 7 ex hoc sortit⁹ ẽ iste nomẽ n Et mlto plures ꝛc. quia ibi erant fossee magne. vtz ex hoc qđ. j. dr. q; absalon fuit ꝓiectus in foueã magnã 7 in foueis illis fugiẽtes de exercitu absalon ceciderũt et mortui sunt. Dicũt etiam hebrei q;

diar eū interficiendo. s Et tulerūt absalon ꝛc. Et quo ꝓ qđ dictū est q in illo saltu erāt fouee magne.
t Et ꝓportauerūt ꝛc. B fecerūt ꝑm legē Deutro. xxj. vbi ꝓcipit filī ꝓtumax a plō lapidari. Iste aūt nō solum erat ꝓtumax s etiā manifeste ꝑsequebatur ꝑem ꝛ iō nō solū erat dign⁹ a gladio ꝓmi. s etiā a pō pulo lapidari.
v Porro absalon erexe. cuz a dhuc vi. titulū dicit ioseph⁹ q fecerat statuam marmoreaz ad sui memoriā im posterū. Alī dicunt q fecerat quoddam edificiū notabile ꝛ altū ad eūdē finē.
x Dixerat em̄ nō habeo filiuz s. xiij. ca. dcm̄ ē q habuit tres filios ꝛ ideo dicēdū ē q erāt mortui vel inepti ad regnādū p ipm̄
y Et appellat man⁹ absalon. i. op⁹ ei⁹ memoria dignū. Manus ei ē organū organoꝝ vt habet. iij. de aia. et iō ꝑ eaz signant opa ꝛ maxie solēnia et memoria digna.
z Achimaas aūt. Hic ꝓ̄r describit denunciatio facti. quia achimaas zelās ꝓ dauid desiderabat victoriaz suoꝝ nunciare s ioab impedicbat dicens. Nō eris nūci⁹ i bac die. a Sed nūciabis in alia f. de alia victoria futura que magis placebit regi. sciebat em̄ ioab dauid ō morte absalon turbari: et ideo nolebat istum quē diligebat rumores istos portare, ꝓpter qđ misit aliuz. f. chusi Sciendū tn̄ q iste chusi n̄ erat de quo dictū est capitulo precedēti q̄ erat amicus et consiliarius dauid: tuz qz tantus bō ad hoc nō mitteret sicut cursor: tū qz nō fuerat in bello: s fuit alius eiusdē nois ꝛ de humili plebe.
b Rursus aūt achimaas ꝛc. qz oīb⁹ modis volebat currere ad dauid ꝓpter ei⁹ importunitatē p̄misit hoc ioab marie qz credebat ꝓbabiliter q chusi ꝓueisset ꝛ mortem absalon nūciasset. c Si sol⁹ bon⁹ ē nūcius in ore eius. illi ciq̄ reuertunt de ꝑlio fugitiui nō veniūt soli. s turmati. victores aūt remanēt. quia fūt intēti ad rapiēduz spolia victorū: ꝛ iō ex hoc q erat sol⁹ bene ꝓiectura uit dō q erat euentus ꝓsperi nunci⁹ ꝛ eodez mō de alio ipm̄ sequente.
d Contēploz aīe cursum ꝓuor ꝛc. ia em̄ erat ita ꝓpe q poterat ꝑsonā current is discernere. Cetera patēt vsq̄ ibi. e Vidi tumultum magnum. Alīq̄ libri bñt. Tumultū et male: quia hebraica veritas ꝛ libri correcti bñt. Tumultū: et accipit hic: vidi ꝓ audiui: sicut Exo. xix. Cunct⁹ aūt ꝑs videbat voces. i. audiebat. q. d. tantus erat ibi tumultus q ego nō potui aut dire seu ꝓcipe quid eēt factū de absalō s mētiebat ne regē offenderet: qz viderat ipm̄ mortuū. d nūciauit tn̄ victoriam q̄ erat bonū nūciū. f Trāsi ait ꝛ sta hic donec audiam⁹ q̄d dicet cursor alius. g Iudicauit hodie ꝓ te dns. tuos aduersarios de bellando.
b Fiat inq̄t sicut puer ꝛc. ꝓ B intellexit rex absalon esse mortuū qz ꝑ talem modum loquendi mors alicuius nūciabat coiter.
i Cōtristat⁹ itaq̄ rex. hic vltio ponit lamētatio filij cuz dī. k Ascendit cenaculuz porte. i. solariuz vt in loco secūstrato ab alijs fleret ꝛ plāgeret filium suū dicens.
l Fili mi absalon ꝛc. Plangebat em̄ mortē ei⁹ spūalem quia mortuus erat

qui erat in fastigio porte supermurū: eleuās oculos vidit hominē currētē solū: et exclamans indicauit regi. Dixitq̄ rex. c Si solus ē bonus est nūci⁹ in ore ei⁹. Propante aūt illo et accedente ꝑpi⁹ vidit speculator hoiez alteꝝ currētē: ꝛ vociferans in culmine ait. Apparet mihi alt hō: currēs sol⁹. Dixitq̄ rex. Et iste bon⁹ ē nūci⁹. d Speculator aūt ꝓtemploz ait cursuz ꝓris q̄si cursum achimaas filij sadoch. Et ait rex. Vir bon⁹ ē: ꝛ nūciuz portās bonū venit. Clamās autē achimaas dixit ad regem. Salue rex. Et adorās regem corā eo ꝓn⁹ in terzam ait. Bñdictus dns de⁹ tu⁹ q̄ pclusit hoies q̄ leuauerunt man⁹ suas ꝓtra dñm meum regē. Et ait rex. Est ne pax puero absalō. Dixitq̄ achimaas. e Vidi tumultū magnū cū mitteret ioab seru⁹ tu⁹ o rex me huū nescio aliō Ad quem rex: f transi ait: et sta hic. Būq̄ ille trāsisset et staret: appuit chusi. Et veniēs ait. Bonum apporto nūciū dñe mi rex. g Judicauit ei ꝓ te dns hodie de manu oim q̄ surrexerūt ꝓtra te Dixit aūt rex ad chusi. Est ne pax puero absalon. Cui rndens chusi: h fiat inq̄t sic puer inimici dñi mei regis. et vniuersi q̄ ꝑsurgūt aduersus eū in malū. i Cōtristat⁹ itaq̄ rex k ascēdit cenaculuz porte et fleuit. Et sic loq̄batur vadēs. l Fili mi absalon m absalon fili mi. Quis mihi ꝫbuat vt ego moriar ꝓ te. Absalon fili mi: fili mi ab-

m Absalon fili mi. Ponit hic sex vicibus quater in hoc ca. z bis in sequēti ꝓpter. vj. ꝯditōes pene gehēne: qz ibi ē pena dāni: z pena sensus stricti: z tertiū: z fletus: exterior res tenebre: z duratio sine fine. Moraliter exponēdo absalon psequēs dauid z viros ei⁹ tyrannū significat simpliciū oppressorē. cui⁹ caput adheret ꝗrcui mūdi sublimia appetendo. Trib⁹ lanceis ꝓfigitur triplici ꝯcupiscētie affectiōedo. in foueā ꝓiectur ad inferos descendendo.

¶ In ca. xviij. vbi dr in postilla. Scīē dū tn ꝙ iste absi nō erat ille de quo dictū est pce. capi.

¶ Additio.

Hebreoꝝ noia istoꝝ sūt diuersa Maz ille amic⁹ dō vocaf Chusai. iste aūt vocaf chusi: et ex vicio trāslatoꝝ seu scriptoꝝ vocat⁹ ē vtero chusi. Chusi āt i hebreo ē eq̄ocū. vno mō significat idē qđ etiops alio mō ē nomē ꝓpriū. q̄ istoꝝ modorū accipiaf in hoc ca. nō bn ex hīa cōprobatur.

Ca. xix.

a Nunciatū ē. Hic ꝓsequit er ostendit qualiť dauid in regnum suū redijt vn primo describit ipius dauid ꝓsolatio. secdo ꝓsolati reuocatō ibi. Dis q̄z ppls. tercio reuocati reductio: ibi. Et reuersus est rex. ḡr to reducentiū concertatō: ibi. Omīs aūt ppls iuda. Circa primum dr.

a Nunciatus est aūt ioab. ab illis q̄ formidabant redire ad dom̄ regis ꝓpter eius luctus: vñ subditur. b Et declinauit ppls ꝛc. z ideo imminebat piculum ne ppls indignat⁹ ꝓtra dauid faceret sibi alū regē quod aduertēs ioab repbendit eū acrit. d. c Cōfudisti hodie vultus ꝛc. cuz tn deberes eos honorare z ꝓgaudere de victoria in q̄ posuerūt se piculo ꝓ te. d Diligis odientes te. i. tu oñdis hoc ꝓ signuz lugendo absalon aduersariū tuum. f Nūc igit surge de luctu. f Et ꝓcede. adrecipiendū bellatores tuos honorifice.

g Et alloquens satisfac seruis tuis ꝓmittēdo eis honores z ꝑmia ꝓ victoria. b Juro enī tibi p dñm. q̄si de re certa: q̄ si nō exieris ad satisfaciendū eis modo ꝑdicto i Ne vn⁹ quidē remansurus ꝛc. qz illi q̄ pugnauerūt p te ꝓtra absalon recedēt a te z nūgent alīs ad faciendū regem. sup totum ppls: z tu remanebis solus ab oibus derelictus. k Surrexit ergo rex. de luctu acq̄escēs rationabili repbensiōi. l Et sedit in porta. in loco patenti.

salon.

¶ Ca. xix.

A Nunciatū ē aūt ioab q̄ rex fleret et lugeret filiū suū z versa est victoria in luctū in die illa oīm ppl̄o Audiuit ei ppls i die illa dicī: volz rex sup filio suo b Et declinauit ppls i die illa ingredi ciuitatē quō declinare solet ppls fugiēs de p̄lio. Porro rex operuit caput suū: z clamabat voce magna: Fili mi absalō: absalon fili mi. Ingressus aūt ioab ad regē i domū dixit. c Cōfudisti hodie vultus oīm seruoꝝ tuoꝝ q̄ saluā fecerūt aiaz tuā z aiam filiorum tuorum z filiarum tuaꝝ: z aiam vxorū tuaꝝ et aiam ꝓcubinarum. tuaꝝ. d Diligis odientes te: z odio habes diligentes te. Et oñdisti hodie qz nō cures de ducibus tuis z seruis tuis: z vere cognoui modo: qz si absalon viueret z oīs nos occubuissem⁹ tūc placeret tibi. e Nūc igit surge f z p cede g z alloquēs satisfac seruis tuis. b Juro enim tibi p dñm q̄ si nō exieris ne vn⁹ quidem remānsurus sit tecū nocte hac et peius erit b tibi: q̄ omnia mala que venerunt sup te ab adolescentia tua vsq̄ in pñs. k Surrexit ergo rex: l z sedit i porta. Et oī ppl̄o nūciatū ē q̄ rex sederet i porta. Venitq̄ vniuersa multitudo coram rege: m isrl aūt fugit in tabnacula sua. n Omnis q̄q ppls certabat i cunctis tribub isrl dicens o Rex liberauit nos de manu inimicoꝝ nr̄oꝝ: ipse saluauit nos de manu philisthi noꝝ: p et nūc fugit de tra ꝓpter absalon. q Absalon aūt quē vnxim⁹ sup nos: mortuus ē in bello. r Vsq̄q̄ silet is s z nō reducit regē? t Et ps filiū toti⁹ isrl venit ad regē. Rex vo dauid misit ad sadoch z abiathar sacerdotes dicēs Loq̄mini ad maiores natu iuda dicentes. Cur venitis nouissimi ad reducendum regez in domū suā. Sermo aūt oīs isrl puenerat ad regem in domo ei⁹: qz dixerat rex. Nec dicetis ad populū Fratres mei vos: u os meum et caro mea vos. Quare nouissimi reducitis regē. v Et amasse dicite. Mōne os meū es et caro mea. x Nec faciat mihi deus: z h addat: si non y mgr̄ militie fuerī coraz me omni tempore p ioab. z Et

o Rex liberauit nos. s. dauid q̄ ppls isrl de inimicis suis exūtibus per circuitū liberauit: vt ꝓz ex supra dictis viij. ca.

p Et nūc fugit de tra. i. de vrbe regia. ꝓpē absalon c⁹ mala ꝑducebant ad meoriam in fedatōe patris. z ei⁹ ꝑsecutione. q. d. indignū ē q̄ p ipō fugiat. q Al q̄quō sileā. a recognitōne culpe z petitiōe veniē r Et nō reducitis regē ad locum suuz honorifice.

s Et ps filiū totius isrl venit ad regē: qz p nuncios certos z solēnes significata fuerī sibi ista. q̄bus auditis rex misit ad viros iuda q̄ fuerant cū absalon: vt eēnt de primis ad ipm reducendū. Et hoc em̄ q̄ erant de tribu dō verecūdabanť apparere i ospctū eius qz plus sibi forefecerant q̄ extranei: z ideo dō hoc aduertens mādauit p eis vt veniret se cure qz paratus erat remittē cuius rōnez tāgit.

t Os meum z caro mea vos. q. d. nō possem vos odire: qz hoc esset ꝛ me. v Et eamasse dicite. iste inter oēs plus peccauerat: qz fuit princeps exercitus absalon: vt bī ō. xvij. c. cuz tn esset nepos dauid z iō ipm spāliter nominauit sicut z xp̄c post resurrectōez suā p angelū expressit specialiter petrum dicēs. Dicite discipulis suis et petro. Marci. xvj. qz ꝓpter xp̄i negatōez nō fuisset ausus inter discipulos ꝓparere: nisi fuisset spāliter noiatus.

x Hec faciet mihi deus ꝛc. i. maiora mala q̄ sustinuerim in persecutōne absalon.

y Si nō magister militie fueris omni tempore coraz me p ioab. Aliq̄ libri bñt post ioab. i. sb ioab. Dicō ebebraica que ibi ponif aliquādo signat ꝓ: aliquando sub: tn est eadem sententia. quia dauid nō intendebat amouere ioab de suo officio: sed q̄ iste supleret vices eius ꝓ tempe z loco vbi videref expedire.

z Et inclinauit coz omnium virorum iuda ad se per

ſuū benignū mandatū. b Miſerūtq; ad regē. Hic ꝓnter ꝛſcribīt ipſius renouati reductio: vbi interponīt benignitas dauid in ſemei obuiatōne: ſcdo ei⁹ inēqlitas in bereditatis miphiboſetb diuiſione: ibi. Miphiboſetb quoq; tercio eius curialitas in berzellai licentiatione: ibi. Berzellai quoq;. Circa primū dr. b Miſeruntq; ad regez ſcz viri iuda.

c Et ois iuda venit in galgala .i. tribus iuda: vt occurrerz regi et traduceret eum iordanē in nauibus ad hoc paratis ab ipis vt dicunt aliqui. Illū aūt dicunt q; iſta traductō intelligīt ꝙ hoc qđ viri iuda trāſiere iordanē añ regez in eās: ad explōndū vbi aq; eēt bñ vada bilis. d Feſtinauit autē ſemei. vt apd dauid inuenirz miſericordiam.

e Et irrūpentes iordanē. trāſeuntes ad ripā oppoſitā in qua adhuc erat dauid vt ſibi ſeruirent in tranſitu. Cetera patēt vſq; ibi. f Nūquid ꝓ his verbō nō occidetur ſemei. q. d. magnū malū eſſet ſi vnus ex duceret: q; ſcurrerat crimē leſe maieſtatis. g Cur efficimini mī hodie i ſatbā. q; ſi dauid eū ſtatim occidi pmiſiſſet alū q; cū abſalō fuerāt in pſeqn̄do dauid timuiſſet ſibi: z illi q; nondū venerāt retroceſſiſſent: z forte aliqui q; iā venerāt occulte receſſiſſent: z ſic eius occaſio potuiſſet eē occaſio magne ſciſſiōis z magni mali ꝓtra dauid. b Nō morieris. iurauitq; ei. Sed videt qđ dauid iſtō iuramentū fregerit. q; imīſit filio ſuo ſalomoni de morte ei⁹ vt habeē. j. iij. li. ij. c. Dicendum q; dauid non iurauit niſi q; non moreret tunc et p illa cauſa tm̄. ſed quia erat homo ſeditioſus monuit dauid filiū ſuum: vt contra hoc poneret cautelam. d. Tu aūt vir ſapiens es et ſciens que facies ei. vt ibidem hr̄. ꝓpter qđ ſalomon inhibuit ei ſub pena mortis ne exiret bieruſalē pcludendo ſibi viaz facien-

di colligatōnes. z ꝓpter tranſgreſſionem huiꝰ pcepti fuit mortuus: dauid etiā bñ cogitabat q; cautelam ſibi impoſitā nō ſeruaret: z ſic morte de nouo incurreret.

i Miphiboſetb. Hic oñditur inequalitas dauid in bereditatis miphiboſetb diuiſione cum dr̄. Miphiboſetb quoq; filiꝰ ſaul. i. nepos. Illū libri habent. Filius ionathan filiū ſaul. Sed veritas hebraica z libri correcti nō habent. Dauid ei nō fuit tūc recordat⁹ amicicie ionathan ꝓpter miphiboſetb. Si cm̄ fuiſſz recordatus medietatez bereditatis ſue ſeruo ſuo nō dediſſet.

k Intōſa barba. in hebreo hr̄. Incōpoſita barba. q; illo tpe nō cōtegebāt barbam filij iſrael ꝓut hr̄ ſ. r. capi. de nunciis dauid.

l Veſteſq; ſu. nō laue. in ſignū triſticie ꝓpter fugā dd. Et q; ꝓz verum qđ dcm̄ eſt ſ. r vj. ca. ſ. q; ſiba ſeruus ſuus falſo diffamauerat eū apud dauid. Cetera patēt vſq; ibi. m Quid vltra loqueris. q. d. ꝓpo nihilo: q; dictum meum non retractabo totalr̄. retractauit tñ in pte dicens.

n Tu z ſiba diuidite poſſeſſiones. inuſte concedens ſeruo ſuo medietatez bereditatis ſue ꝓpter qđ regnum eius poſtea fuit diuiſum tempore roboam nepotis ſui: ꝓut dictū fuit plenius ſ. j. li. ij. capi.

Hic aūt aduertendum quātū adulatores et detractores ſunt periculoſi principibus q; dauid tamſanctus et iuſtus verbis ſibe adulatoris z detractoris vt patet ex ꝓdictis fuit ita captus et immolutus

inclinauit cor oīm virorum iuda q̄ſi viri vni⁹. b Miſerūt q; ad regē dicētes. Reuertere tu et oīs ſerui tui. Et reuerſus eſt rex. Et venit vſq; iordanē. c Et ois iuda venit vſq; i galgala vt occurreret regi z trāſducēt eū iordanē d Feſtinauit autē ſemei filiꝰ gera filij gemi de bahurim z deſcēdit cū viris iuda in occurſum regis dō cū mille viris de beniamin: z ſiba puer de domo ſaul z quindecim filij eiꝰ ac. xx. ſerui erāt cū eo. e Et irrūpētes iordanē añ regē trāſierāt vada vt trāſducerēt domū regi z facerēt iuxt iuſſionem eiꝰ. Semei aūt filiꝰ gera ꝓſtratꝰ corā rege cū iā trāſiſſet iordanē dixit ad eū. Ne reputes mihi dñe mi iniq̄tatez neq; memineris iniuriarū ſerui tui in die q̄ egreſſus es dñe mi rex de hierm̄ neq; ponas rei corde tuo. Agnoſco ei ſeruꝰ tuꝰ peccatū meū et idcirco hodie ꝓmꝰ veni de oī domo ioſeph: deſcēdiq; i occurſuz dñi mei regi. Rndēſ ybo abiſai filius ſarnie dixit f Nūq̄d ꝓ his verbō nō occidet ſemei q̄ maledixit chriſto dñi. Et ait dauid. Quid mihi et vobis filij Saruie. g Cur efficimini mihi hodie in ſathan. Ergo ne hodie interficiet vir in iſrael. An ignoro hodie me factū regem ſup iſrl. Et ait rex ſemei. b Nō morieris. Juravitq; ei. d Miphiboſetb q̄ filius ſaul deſcendit in occurſum regi illotis pedibꝰ z intōſa barba. l veſteſq; ſuas n̄ lauerat a die q̄ egreſſus fuerat rex vſq; ad diē reuerſionis eiꝰ in pace. Cūq; occurriſſet regi: dixit ei rex. Quare non veniſti mecū miphiboſetb. Et rndēs ait. Dñe mi rex ſeruꝰ meꝰ cōtēpſit me Dixitq; ei ego famulꝰ tuus vt ſterneret mihi aſinū z deſcēdēs abirē cū rege. Claudus em̄ ſuz ſeruꝰ tuꝰ. Inſup et accuſauit me ſeruū tuuz ad te dñm meū regē. Tu aūt dñe mi rex ſicut angelus dei es: fac qđ placitum eſt tibi. Neq; ei fuit domꝰ ꝓris mei niſi morti obnoxia domino meo regi: tu aūt poſuiſti me ſeruū tuū inꝰ ꝓuuas menſe tue. Quid g̃ habeo iuſte querele: aut q̄d poſſum vltra vociferari ad regē. Ait g̃ ei rex m Quid vltra loqueris. Firū eſt qđ locutꝰ ſum. n Tu z ſiba diuidite poſſeſſiones. Rndītq; miphiboſetb regi. Etiā cūcta accipiat poſtq̄ reuerſus ē dñs meꝰ rex pacifice in domuz ſuam. o Berzellai quoq; galaadites ſenex valde deſcēdens de rogelim trāſduxit regē iordanē patꝰ etiā vltra fluuiū ꝓſeq; eū. Erat aūt berzellai

q; bereditatem miphiboſetb domini ſui ei conceſſit i abſentia miphiboſetb: et eo non audito: et q; peius eſt poſtq̄ audiuit miphiboſetb ſe vere excuſantem: vt patz ꝓ pdicta non retractauit dictum ſuum iniuſtum totalr̄: ſed ſeruum ſuum peſſimum fecit equalem domino: quem tm̄ debuiſſet ſuſpendiſſe ꝓpter falſam accuſationem domini ſui de crimine leſe maieſtatis.

o Berzellai quoq;. Hic conſequenter oſtenditur gratitudo dauid erga berzellai qui ſibi neceſſaria ꝓ parte miniſtrauerat vtz ex ꝓdictis: et eum vſq; ad iordanem con-

duxerat cui dauid obtulit ꝓmia ⁊ bonores: si vellz ire bie rusalē secū: ꝫ excusauit se ꝓpter senectutē. d. p Quot sunt dies ānoꝝ vite mee. q. d. tps est q ego cogitē de mor te: nō de bonor aut delicijs qō ē ptra senes se ingeren tes curis magnatoꝝ: misit tñ filiū suū cū dō. d. q Est

galaadites senex valde id ē octogenarius: ⁊ ipe pbuit alimēta regi cū morareť in castrł. Fuit q̄ppe vir dives nimis. Dixit itaq; rex ad berzellai. Veni mecū vt requescas securus in irłm. Et ait berzellai ad regē. p Quot sť dies ānoꝝ vite mee vt ascēdam cū rege in irłm. Octogenarius sum hodie. Nūq̄d vigēt sensus mei ad discernēdū suaue aut amarū aut delectare pōt buū tuūcibꝫ aut potꝰ: vel audire possum vltra vocē cantoꝝ atq; cantatricū. Quare sum tus fit oneri dño meo regi. Paululum pcedā famulꝰ tuꝰ ab iordane recuz. Non indigeo hac vicissitudīe: ꝫ obsecro vt reuertar seruꝰ tuus: et moriar i ciuitate mea: ⁊ sepeliar iuxta sepulcrum patris mei ⁊ mris mee. q Est ātē seruꝰ tuꝰ chamaā: ipe vadat tecū domine mi rex: ⁊ fac ei q̄cquid bonū tibi videť. Dixit itaq; ei rex. Mecū trāseat chamaā: ⁊ ego faciā ei q̄cq̄d tibi placuēit: ⁊ oē qō petierť a me ipetrab. Cūq; trāsisz vniuersus pplus ⁊ rex iordanē: restitit: r et osculatus est rex berzellai: ⁊ benedixit ei et ille reuersus est in locum suuz. Transiuit ergo rex in galgalā et chamaā cum eo. s Dis aūt pplus iuda trāsduxerat regez: t ⁊ media tm̄ ps

affuerat de pplo isrł. Itaq; oēs viri isrł concurrētes ad regez: dixerūt ei. u Quare furati sūt frēs nostri viri iuda: ⁊ transduxerūt regem ⁊ domū ei⁹ iordanē: oēsq; viros Dauid cum eo. x Et rīdit ois vir iuda ad viros israel. a Quia mihi ꝓpior est rex. Cur irasceris sup hac re? Nūq̄d comedim⁹ aliq̄d ex rege: aut munera nob data sunt. Et rīdit vir isrł ad viros iuda ⁊ ait. b Decē partibꝫ maior ego suz apō regē magisq; ad me ptinz dauid q̄ ad te. Cur fecisti mihi iniuriā: ⁊ nō mihi nūciatuz ē ꝓpter vt reducerē regē meuz c Duri⁹ aūt rīderūt viri iuda viris isrł. ¶ Ca. xx.

a Accidit q̄ vt ibi esset vir belial noie seba filiꝰ bochri⁹ vir gemie⁹ ⁊ c cecinit buccina: ⁊ ait. d Nō ē nob ps i dō neq; hēditas in filio isai. Reuertē in tabnacula tua isrł. e Et sepatus ē oīs isrł a dō secutusq; ē seba filiū bochri: viri aūt iuda adheserunt regi suo a iordane vsq; hirłm. f Cunq; venisset rex ī womum suā in irłm: tulit decē mulieres ꝓcubinas q̄s dereliq̄rat ad custodiēdā womuz: ⁊ tradidit eas in custodiā: nēta eis pbēs. Et nō i vgressus ē ad eas ꝫ erāt clause vsq; i diē mortis sue k in viduitate viuentes.

a Accidit quoq; vt esset ibi sz in ptentōne aliarū tribuū ptra tribū iuda. Vir belial. i. absq; iugo disciplinez legis diuine.

c Noie seba. et sic dbz scribi vbiq; p e.

d Vir gemiebundus. i. de stirpe geminī ⁊ sic patet q̄ erat de cognatione saul ꝓpter qō odiebat dauid ꝓpter trāslatōez regni de domo saul ad ipm ⁊ ideo videš populū dispositus ad rebellandus ipsi dauid.

e Cecinit buccina. vt ex repētino sonitu oēs tacerēt ⁊ sic daret ei maior audientia.

f Et ait. voce magna.

g Non est nobis ps in dauid q. d. exquo contēpsit nos: nos debemus eū dimittere ⁊ alium regē eligere.

h Et sepat⁹ ē omnis isrł a dauid ad tpus: vt sic dauid de pditione ptra vriam puniretur: ⁊ seba ꝓpter suaz malitiaz occideret. i Cunq; venissz rex. Hec est pars incidēs talis. q̄a dauid veniēs in hierusalem repit se ē fedatū in vrozibus suis p absalon: vt dām ē s. xvj. ca. ⁊ iō reclusit eas puidens eis de victu et vestitu duplici ratione: primo quia p bibetur Leui. xx. Turpitudinem nurus tue nō discoperies: licet autem iste mulieres non fuerint vxores absalon filij dauid ꝑm veritatem: fuerant tñ ꝑm apparentiam ꝓpter concubitū carnalē: et iō nō erat decēs q̄ dauid vltra ad eas accederet: nec etiā aliquis alius ⁊ ideo fecit eas recludi: secdo q⁹ si viderenť in publico rememorareť factū absalon: qō in vituperiū dauid redundabat. k In viduitate viuentes. et hoc patet qō p̄dictū est. s. eas fuisse vxores dauid. Aliter nō dicerenť ꝫ viuē in viduitate. Ista tñ viduitas intelligitur

r Et media tm̄ ps affuerat de pplo isrł: ⁊ iō in hoc rputabāt se debonoratos: tum q⁹ plures erāt: tū q⁹ prio nūcios miserāt ad dō ꝓ ei⁹ reuersione: vt pdictū ē. ꝓpter qō dixerūt regi.

y Quare te furati sunt &c. q. d. i clāculo factū ē antēq; veniremus in contemptū nr̄m.

z Et rīdit ois vir iuda supbe.

a Quia mihi ꝓpior ē rex. i. de tribu ⁊ cognatōne mea.

b Decem ptibus ego maior sum. q. d. licet nō sit de tribu nostra. tñ multoplus valem⁹ sibi in subsidiū tpale. et adiutoriū ptra aduersarios. c Duri⁹ aūt respondert viri iuda. tū q⁹ erāt viri bellicosi ⁊ animosi: tū q⁹ erāt domines de tribu regia: ex q̄ p alijs in supbiā erigebanť.

Capitulum. xx.

Cidit quoq;. Postq̄ descripta ē punitio dō rōne homicidij vrie. ⁊ rōe adulterij cū bersabee. Hic cōsequenter ponit eiusdem punitio ratōne pditoris: quia vriam occidit ꝓditorie: vt patet ex supradictis. xj. cap. et de hoc punitur hic per rebellionē populi ptra ipm q̄ in-

ctum ad separationē:nō ctum ad mortez mariti.qz
dauid adhuc viuebat Absalon autem nunqz fuit ea z
maritus:qz null⁹ poterat accipe vxorem pris maxime
eo viuente. l Dixit aūt rex. Hic psequēter descri-
bit punitio sebe de rebellionis cōmotione.vbi primo
describit ipsi⁹ in
secutio. scdo ei⁹
occisio:ibi. Ve-
nerūt itaqz: ter-
cio repetit fgni
dauid ordinatō
ibi. Fuit ḡ ioab
Prima in duas
in ptē principa-
lem z incidētalē
scda ibi. Cūqz il
li essent. Circa ꝓ
mū sciendum qꝺ
dauid habebat
bellatores ex tri
bus ptibus vna
erat trib⁹ iuda
q̄ sibi adheserat
vt dictū ē:z con
gregationē isto-
rū cōmisit amas
se: qz erat prin-
ceps militie illi⁹
trib⁹ qz licet io-
ab essz sup totū
exercitū genera
liter:tñ in quali-
bet tbu erat vn⁹
ꝓnceps militie
spāliter:z ꝯ cō-
gregationē mili
tie tribus iuda
meli⁹ ꝓcat face
re amasa q̄z ali⁹
Alia ps erat bel
latoz q̄ erant ꝺ
domo dauid tā-
qz famuli eius z
stipendiarij spā
les:z istos ꝓmē
dauit absai.ꝺ.

m Tolle ergo
suos dñi tui ꝛc.
qz facili ñ pos-
set ibi capi. Ter
cia ps erat bella
toz de diuersis
tribub⁹ isrl:qz li-
cet mltitudo cu-
iuslibet tribus
recessisset a dauid:excepta tribu iuda:tñ de qlibet tri-
bu erant viri bellatores robusti q̄ piūcti fuerāt ipi da
uid a tpe quo fugit a facie saul.vt habet.j. paralip.xij.c.
z isti volebant iuuare ipm dauid.et ad hos ꝯgregan-
dos exiuerat ioab:qz erat difficili⁹ negociū: ꝓpter qꝺ
in ei⁹ absentia dñ esset dicto modo occupatus.z picu-
lum erat in mora psequēdi seba: Dauid cōmisit absai
bellatores de domo sua q̄ erāt assueti exire cuz ioab et
obedire ei.verūtñ ioab z absai cū suis societatib⁹ pue
nert in vnū sicut erat ꝺdictū:z ꝑm ista ps littera.

n Cunqz illi essent. Hec ē ps incidētalis in qua agit
de interfectōne amase q̄ occurrit ioab in dicta insecu-
tione seba. o Qui fabricat⁹ leui motu egredi ꝛc.in
hebreo hr. Et erūt et cecidit:qꝺ exponēs ra.sa.dicit q
ioab a ꝓposito sic disposuit vt caderet ad tra de va gi
na:vt sic amasa crederet q ioab leuaret de terra ad re
ponendum in vagina:et nō ad precutiendum ipsum
ideo subditur. p Porro amasa non obseruauit.i.nō
se obseruauit a ꝓcussiōe gladij:z interfecit eum ꝑditorie
sub signo pacis z amicicie.ꝺ. Salue mi frat.erat ei ci⁹ co-
gnatus germanus qz erāt de duabus sororibus.vt patet
ex predictis.xvij.ca.et ideo vocauit eum fratrē. Occidit
aūt eum ex inuidia
timēs ne ei equare
tur qz dauid ei iu-
rauerat. Hoc faci-
at mihi deus z hoc
addat:si non magi
ster militie fuerit co-
ram me oi tpe.ꝑ io
ab vt dictū est ca.
precedenti: ꝓpter
qꝺ aliqui ꝺ amicis
ioab videntes eum
mortuum dixerunt
insultando.

q Ecce qui eē vo
luit ꝓ ioab comes
dauid.q.ꝺ. ꝓpē suā
ambitionē reporta
uit mortē. Cetera
patent vsqz ibi.

r Porro ille trās
ierat.s.seba fili⁹ bo
chri.

s Per oēs trib⁹
isrl solicitando eos
vt ꝓstituerēt eū re-
gem.

t Vsqz in abelaz.
nomē est ciuitatis
fortis z murate.

v Et in bethma-
cha.nomen est ter-
ritorij in quo ciui-
tas illa est sita.

x Oēsqz electi ag
gre.fue.ad eū.istud
exponit dupliciter
vno mō q̄ fuissent
ꝯgregati ad seba fi
lium bochri. alio mō
q̄ essent cōgregati
ad ioab.verūtamē
q̄rcunqz accipiat
ly oēs accipitur ꝓ
multis:qz multi cō
gregati sunt et ad
istū z ad aliū verū-
tñ videt q̄ fortior
ps ꝯgregata fuerit
ad ioab:qz seba ob
sessus nō audebat
exire. y Venerunt itaqz. Hic ꝓnter describit ipsi⁹ se-
bā occisio.qz ciuitas obsessa erat in periculo destructōis;
quod notatur cum dicit.Omnis autez turba q̄ erat cum
ioab moli.destru.muros.z iō excogitata fuit via saluatō
nis ciuitatis ꝓ modū q̄ sequit. z Et exclamauit mu-
lier sapiens. Dicūt hebrei q̄ ista mulier fuit sara filia aser
q̄ descēdit cū ioab in egyptum:vt hr Gen.xlvj. z q̄ habu
it spm ꝓphetie.ꝑ quē reuelauit iacob cuz lugeret filiū su-
um ioseph estimās eū mortuū q̄ ipe viuebat:licz nō cre-
diderit donec vidit plaustra et mūera sibi missa a ioseph
de quib⁹ habet Gen.xlv. Dicūt etiā q̄ ipa oēdit moysi se
pulcrū ioseph,qñ filij isrl egressi fuerunt de egypto: et ꝑm
hoc exponunt quod sequit postea .Mōne ego sum q̄ rñ-
deo veritatē in isrl.s.reuelando iacob z moysi q̄ dicta
ista videtur omino ficticiū:quia ꝑm predicta ista mulie
rem descendam iacob in egyptū habebat spiritū ꝓphetie.
per consequēs ad minus habebat.xx.annos vel circiter

[1]Dixit aūt rex amase.Cōuo
ca mihi oēs viros iuda i di-
em terciū: z tu adesto pñs:
Abijt ḡ amasa vt ꝓuocaret
iudā z mortu⁹ ē ex palatiū
qꝺ ei ꝓstituerat rex. Aūt ār
dauid ad absai. Nunc ma
gis afflictur⁹ ē nos seba fili
us bochri q̄ absaloꝰ. [m]Tol-
le ḡ seruos dñi tui et ꝑseqūre
eū ne forte inueniat ciuita-
tes munitas:z effugiat nos
Egressi sunt ḡ cū eo viri io
ab celethi q̄z et phelethi:et
oēs robusti exierūt de irlm
ad ꝑsequendū seba filiū bo
chri. [n]Cūqz illi essent iuxta
lapidē grādez q̄ est in gaba
on.amasa veniens occurrit
eis. Porro ioab vestit⁹ erat
tunica stricta ad mensuraz
habit⁹ sui: z desup accinct⁹
gladio dependēte vsz ad ilia
in vagina [o]qui fabricat⁹ le-
ui motu egredi poterat z p
cutere. Dixit itaqz ioab ad
amasaz. Salue mi frat. Et
tenuit manu dextera mētū
amase quasi osculans eum.
[p]Porro amasa nō obserua-
uit gladiū quē hēbat ioab.
Qui ꝑcussit eū in latere. et
effudit i testina ei⁹ in traz: z
mortu⁹ ē:nec scōm vuln⁹ ap
posuit. Joab autē z abisai
frat ei⁹ ꝑsecuti sūt seba filiū
bochri. Jntēa q̄dā viri cuz
stetissēt iuxta cadauer amase
de socijs ioab dixert. [q]Ecce
q̄ eē voluit ꝓ ioab comes
dauid. Amasa āt cōspersus
sāguie iacebat i media via.
Elidit ꝫ q̄dā vir q̄ subsiste
ret oīs ppls ad videdū eū:z
amouit amasā de via i agrū
oputq̄z eū vestimēto ne ꝫ
sisterēt trāseuntes ꝑē euz.
Amoto ḡ illo de via trāsi-
bat oīs vir sequēs ioab ad
ꝑsequendū seba filiū bochri
[r]Porro ille trāsierat⁹ p oēs
trib isrl⁹ vsq̄z in abelā [s] z in
bethmacha[t] oīsq̄z viri ele-
cti aggregati fuerāt ad euz
[v]Venert itaqz z oppugbāt
eū in abela z i bethmacha:
z circūdederūt munitōnib
ciuitatē:et obsessa est vbs:
Ois aūt turba q̄ erat cū io
ab moliebat destruere mu-
ros. [x]Et exclamauit muli-
er sapiens de ciuitate. Au-
dite audite:[y]dicite ioab:ap
propinqua huc z loqr tecū
Qui cū accessisset ad eā:ait
illi. Tu es ioab: Et ille rñ-
dit. Ego. Ad quē sic locuta
est. Audi sermones ancille
tue. Qui respōdit. Audio
Rursumqz illa: [z]ꝑmo inqt
exire. y Venerunt itaqz. Hic ꝓnter describit ipsi⁹ se-
bā occisio.qz ciuitas obsessa erat in periculo destructōis;
quod notatur cum dicit.Omnis autez turba q̄ erat cum
ioab moli.destru.muros.z iō excogitata fuit via saluatō
nis ciuitatis ꝓ modū q̄ sequit. z Et exclamauit mu-
lier sapiens. Dicūt hebrei q̄ ista mulier fuit sara filia aser
q̄ descēdit cū ioab in egyptum:vt hr Gen.xlvj. z q̄ habu
it spm ꝓphetie.ꝑ quē reuelauit iacob cuz lugeret filiū su-
um ioseph estimās eū mortuū q̄ ipe viuebat:licz nō cre-
diderit donec vidit plaustra et mūera sibi missa a ioseph
de quib⁹ habet Gen.xlv. Dicūt etiā q̄ ipa oēdit moysi se
pulcrū ioseph,qñ filij isrl egressi fuerunt de egypto: et ꝑm
hoc exponunt quod sequit postea .Mōne ego sum q̄ rñ-
deo veritatē in isrl.s.reuelando iacob z moysi q̄ dicta
ista videtur omino ficticiū:quia ꝑm predicta ista mulie
rem descendam iacob in egyptū habebat spiritū ꝓphetie.
per consequēs ad minus habebat.xx.annos vel circiter

Item a discessu iacob in egyptum vsq; ad exitū filioꝝ isrl de egypto fluxerūt anni.ccxv. sicut patz ex his q̄ dicta fuerunt Exo.xij. Item ab exitu de egypto vsq; ad fundationē templi q̄rto anno regni salomonis fluxerūt āni.cccclxxx. vt hz̄.iij.Reg.vj. qui simul iuncti faciūt ānos.xc. Seditio vo excitata p seba filiū bochri fuit circa finē vite dauid q̄ iam erat senex. cū igit salomō fuerit coronat⁹ ipo adhuc viuente. vt hz̄.j.iij.li.j.ca. 7 tēplū fundauerit. iiij ano regni sui: vt hz̄ j.iij. li.ca.vj. optet dicere q̄ ista mulier tūc hz̄et septingentos annos vel circiter: qd̄ ē inconueniens. p illo tempore in q̄ vita hūana ꝓtendebat vsq; ad. c. annos ad plus coiter: 7 ideo dicendū q̄ fuit alia mulier: 7 dr̄ sapiēs nō ꝓpter spm̄ prophetie: sz̄ ꝓpter iduſtriam naturalē et eloquētiā. sicut dicit̄ ē ē.xiij. de muliere thecuite.

dicebaꝫ in veteri ꝓuerbio. [c] Qui int̄rogāt introgēt in abela: [d] 7 sic ꝓficiebāt. [e] Mō ne ego sum q̄ rndeo veritatē in isrl: [f] 7 tu q̄ris subuertere ciuitatē. [g] Et euertere mr̄em̄ isrl. Quare ꝑcipitas hēditatē dn̄i. Rndēsq; ioab ait. [h] Absit absit h̄ a me: nō ꝑcipito neq; molior. Non se sic hz̄ res. [i] Sz̄ hō de monte ephraim seba filius bochri cognomine: leuauit manum suā ꝛ regez dauid. Tradite illū solū et recedem⁹ a ciuitate. Et ait mulier ad ioab Ecce caput eius mittet ad te per murum. [k] Ingressa est ergo ad oēm ꝓplm̄ [l] Et locuta ē eis sapiēter. Qui abscisum caput sebe filij bochri ꝓiecerūt ad ioab. Et ille cecinit tubam: et recesserunt ad vrbe vnusq;sq; in tabnacla sua. Joab aūt reuersus est irlm ad regem. [m] Fuit ergo ioab sup omnē exercitū israel. Banaias aūt filius ioiade sup ceretheos 7 pheletheos: [n] adurā vo sup tributa. Zoro iosaphat filius ahilud acōmētarius. Seba autem scriba: sadoch vo 7 abiathar sacerdotes: [o] hyram autem hiraites erat [p] sacerdos dauid.

a Dicite ioab ap propinqua huc. q̄z volebat loqui cū eo secrete q̄tuz poterat fieri. b Sermo inq̄t di. in ve. ꝓuer. vet⁹ ꝓuerbiū hic accipit̄ ꝓ lege. sicut dcm̄ fuit ē.j.li.xviij.ca. in qua ꝑcipit̄ filius isrl. vt veniētes ad expugnādū ciuitatē pūo offerrēt ei pacē: ꝙt hz̄ Deu.xx. et hoc est qd̄ dicit hic. c Qui interrogāt interrogent in abela. i. filij israel qui expugnando ciuitatez debent pūo interrogare de pace: sic debet facere in hac ciuitate. d Et sic ꝓficiebāt. q̄z sic implerent legis mandatum 7 haberēt intentū. e Mōne ego sum qui rndeo veritatē in isrl. loquit̄ in ꝑsona ciuitatis. q. d. ista ciuitas sp tenuit veritatē 7 fidē regi. vñ in hebreo hz̄ sic. Ego pacifica ꝙ veraciū isrl. i. vna de numero pacifica ꝙ ciuitatum 7 veraciū regi. f Et tu queris euertere ciuitatez. q. d. malū facis. g Et euertere matrē in isrl. q̄z quelibet ciuitas est mr̄ ꝓpli ibidez nati 7 nutriti: in aliquib⁹ libris interponit̄. Ciuitatū: ꝫ nō est de textu: q̄z nō ē in hebreo nec in libris correctis. h Absit absit hoc a me: hoc verbū duplicat ioab ad maiorē assertionē. vel vt dicit Rabi sa. Semel ꝓ rege 7 semel ꝓ se. q. d. nec rex q̄rit nec ego: ideo sb̄dit̄. i Sz̄ hō de mōte ephraim 2c. qui ꝓmouit seditionem ꝓtra regem: illū solū querem⁹. k Ingressa est ꝫ ad oēm ꝓplm̄. i. ad maiores ciuitatis in q̄bus ꝓpls vtualiter ꝓtinet. Sic em̄ volebat loqui vt lateret ipm̄ seba. l Et locuta ē eis sapiēter. quid aūt dixerit nō exprimit̄. ꝫ dicūt aliqui 7 ꝓbabiliter q̄ ipa oñdit eis bona ipius dauid. 7 mala ipius seba: et tota ciuitas erat ꝓpinqua exterminio ꝓpter eū: ex his ꝓcludens q̄ meli⁹ erat ipm̄ solū occidi q̄z ipm̄ 7 oēs alios ꝓpter ipm̄: 7 sic factū ē. m Fuit ergo. Dic consequenter p⁹ reductionē dauid in regnū 7 sedationem cōmotionis excitate p seba cōueniēter repetit̄ ordinatio dom⁹ dauid. et patet sententia ex dict⁹ ē. viij. ca. in fine exceptis his. n Adurā aūt sup tributa q̄ reddebant̄ ipi dō a nationib⁹ sibi seruientib⁹ ib tributo. ꝓut dictū fuit ē. viij. ca. o Hirā aūt biarites. dr̄ biarites a ciuitate de q̄ erat. p Sacerdos dō. i. magn⁹ apd eum: sicut dictū ē ē. viij. ca. q̄ filij dauid sacerdotes erant Dicit aūt Ra. sa. q̄ dauid fecerat istum ꝓncipez 7 iudicem. i. magnum inter ꝓncipes 7 iudices.

In ca. xx. vbi dicit in postilla. Qui interrogāt interrogent in abela 2c.

Additio.

Veritas hebraica sic habz̄. Interrogate interrogant in abela: 7 sic ꝑfecerūt seu ꝓsummauerūt ego pacifica ꝙ veraciū isrl: quare subuertis ciuitatem 7 matrez in isrl. Ad cuius sensum ꝓpium dicendū q̄ cum ioab veniret ꝓsequendo seba: gētes sue p viā q̄rebāt ꝓ ciuitate abela: eo q̄ audissent ipz̄ seba ibidē ee reclusū. 7 non cessabant interrogare pro hac ciuitate donec ad eum pueneret. Idcirco h̄ mulier in ꝓna ciuitat̄ dicebat ipsi ioab. Audiui q̄ tu seu gentes tue p viā interrogastis pro ista ciuitate continue donec ad eaz peruenistis et hoc est quod dicit̄. Interrogare interrogāt i. gentes tue. In abela. i. ꝓ abela: 7 sic ꝑfecerūt viā suaz i. donec accessert ad eā: 7 q̄ ipe ioab veniebat cū exercitu dispositꝰ ad bellū: 7 illa ciuitas nō turbabat pacē regni isrl: neq; subtrabebat veritatē fidelitatis ipi⁹ regni isrl: idcirco nō apparebat cā aliqua quare ꝓnceps militie regis ipsam ciuitatē debuisset debellare. vñ ꝓinter querebat ab ipso ioab cām quare sic veniebat interrogando ꝓ ciuitate in bellico apparatu. q. ad destructōez eius. 7 hoc cum dicit. Ego pacificarum et veraciuz israel: quare subuertis 2c.

Capi. xxj.

[a] Facta est. Post punitionez dauid de peccato luxurie: hic ꝓsequenter ponitur punitio ꝓ peccato negligētie: et primo nazrat̄ factū. scdo explicatur quadruplex bellū: ibi. Factū ē aūt. Circa primū sciendū q̄ iosue 7 ꝓncipes isrl iurauerunt gabaonitis: q̄ nō interficerent̄: ꝓut habet Josue. ix. ca. Saul aūt cum regnaret multos eorum interfecit ꝓtra ꝓdictum iuramentū: qd̄ obligabat non solū Josue 7 ꝓncipes isrl illi⁹ tpis: ꝫ etiam posteros eoꝝ. factū aūt istd̄ erat notoriū: 7 iō debuit puniri ꝓ dauid qui succesſit saul. 7 quia circa hoc fuit negligens secuta est vltio diuia cogens ad vindicandum istud factū. Sic igitur ꝓcedit: quia primo ponit̄ afflictio populi: scdo vindicatio delicti: ibi. Vocatis ergo. Primū ponitur cum dicitur. a Facta est quoq; fames. s. in terra isrl. b In diebus dauid. eo q̄ negligens fuerat de iustitia fiēda modo predicto. c Tribus annis iugiter. i. cōtinue sc̄ habentibus. d Et consuluit dauid oraculum dn̄i. dicit Ra. sal. q̄ primo anno non consuluit. eo q̄ credidit q̄ sterilitas terre contigisset ex cursu naturali tpis: scdo anno credidit q̄ cōtigisset ꝓpter idolū miche. qd̄ adhuc erat in tribu dan vt dicit Rab. sal. ꝓpter qd̄ illud idolum destruxit. ꝫ quia sterilitas terre ꝑ hoc nō cessauit: tunc consuluit dnm̄ de causa sterilitatis. scdo ponitur reuelatio peccati: ꝓpter quod dicta sterilitas acciderat cum dr̄. e Dixitq; dn̄s ꝓpter saul 7 domus

eius san. dom⁹ saul vocat̄ dominus sanguinum. i. digna sanguis sui effusione. f Vocatis g̃ gabaonitis. Hic ponit̄ vindicatio delicti: circa qđ primo describitur pene taxatio: scđo executio: ibi. Tulit itaq; rex: tercio mortuoꝝ tumulatio: ibi. Et nunciata sunt. Circa primū dr.

g Porro gabaonite nō erāt de filijs ām. ß introducit duplici de causa. vna est vt sciretur p̄pter quam causam reseruati fuerant a filijs isrl' ceteris interfectis. q̄ notat cū dicitur.

b Filij q̄z isrl' iurauerant eis. s. q̄ nō interficerentur: vnde alii qui libri sic bñt. Ne perimerent eos. Sz non est in hebreo nec in libris correctis. subintelligit̄ tñ p̄pter quod aliquis posuit per modum glose z postea insertum est textui p̄ imperitiam scriptoꝝ iuramentū autē factū gabaonitis z modꝰ obligationis plene habetur iosue. ix. ca. Alia causa ē vt dicit ꝛRa. sal. qz si gabaonite fuissent đ filijs isrl' fuissent magis misericordes z indulsissent factuz saul' p̄tra eos: sicut indulserant sacerdotes q̄ remā serāt pꝰ moꝛtez achimelech z aliozꝝ q̄ fuerāt interfecti cū eo: vt hr̄ ſ. j. li. xxij. ca. z sic ꝑ plꝰ nō fuisset fame punitus.

i Et voluit saul p̄cutere eos ām. Dicunt aliqui q̄ nō intēdit gabaonitas ß qz interfecit sacerdotes vt dcm̄ est: z gabaonite habebant ab eis victū et vestitum: eo q̄ seruiebāt eis portādo ligna et aquas ad locū cultꝰ diuini: put determinatū fuerat p̄ iosue z p̄ncipes isrl' vt hr̄ iosue. ix. ppter quod loquit̄ scriptura ac si saul interfecisset gabaonitas: qz ille q̄dammodo dr̄ hominē interficere: q̄ aufert sibi victū. Sz hꝛa nō ꝓcordat huic expositōi: qz dr̄. Voluit eos p̄cutē zelo q̄ p filijs isrl' z iuda. saul aūt nō interfecit sacerdotes ß zelo: ß qz deꝛant panes z gladiū ipsi dō: vt hr̄ ſ. li. j. xxij. ca. z iō dicūt alij q̄ iste zelus intellig̃it: qz saul cupiēs possessiones gabaonitaꝝ: eo q̄ erāt in tribu beniamī: z occupabant vnā ciuitatē notabilē: dicebat q̄ melioꝰ esset et deo acceptius q̄ filij isrl' ipsimet aquas z ligna mīstrarēt in loco diuini cultus: z illi dolerent p ß pallians cupiditatē suā. Sed hoc nō ē verisile: qz illa ꝓportatō aquarum z lignoꝝ fuit gabaonitis imposita tanq̄ seruitꝰ z moꝛs ciuilis: put dictū fuit iosue. ix. ca. z iō nō erat p filijs isrl' ß ꝓtra ipos hāc huiusmodi ad eos trāsferre ppē qđ dicūt alij q̄ saul motus cupiditate p̄dicta dicebat q̄ iosue z p̄ncipes tribuū malefecerāt dimittēdo gabaonitas: qz partem hereditatis israel occupabant: z q̄ debebat hoc corrigere cum esset tante potestatis et maioꝛ in regimine populi q̄z iosue et p̄ncipes tribuū qui non habuerunt regiam potestatez. k Qđ erit vestrum piaculum. i. emēda vob̄ sufficiens. l Vt benedicatis hereditati dñi. i. vt deus placatus emenda vobis sufficienti: benedicat terre israel dando pluuiā ad terre fecundatōez. m Non est nobis sup auro ām. Erāt em̄ pauperes: et ideo verisimile est q̄ dauid eis obtulerit

dauid oꝛaculū dmini. e Dixitq; dñs. Propt̄ saul z dmū eiꝰ sāguiez qz occidit gabaonitas f Vocat̄ g̃ gabaonit̄ rex: dixit ad eos. g Porro gabaonite nō erāt de filijs isrl' ß reliq̄e amoꝛreoꝝ. h Filij q̄ppe isrl' iurauerāt eis' z voluit saul p̄cutere eos zelo q̄si p filijs isrl' z iuda. Dixit ergo dō ad gabaonitas. Quid faciā vob: k et qđ erit vr̄i piaculū' vt bñdicat̄ hereditati dñi. Dixer̄tq; ei gabaonite. m Nō ē nob sup argēto z auro qō: ß p̄ saul et p̄ dmū eiꝰ: neq; volumꝰ vt interficiat̄ hō đ isrl'. Ad quos rex ait. Quid g̃ vult̄ vt faciam vob. Qui dixerūt regi. n Virū q̄ attriuit nos et oppſſit iniq̄ ita delere debemꝰ vt nec vn⁹ q̄dē residuꝰ sit de stirpe eiꝰ in cūctis finib̄ isrl' Dent̄ nob septē viri đ filijs

ei⁹. o vt crucifigamꝰ eos dño in gabaa saul quōdā electi dñi. p Et ait rex. Ego dabo. Pepercit rex miphiboseth filio ionathe filij saul propt̄ iusiurādū qđ fuit int̄ dauid et ionathan filiuz saul. q Tulit itaq; rex duos filios respha filie aboa: quos peperit saul armoni z miphiboseth: r et quinq; filios michol filie saul quos genuerat hadrieli filio berzellai q̄ fuit de molathi: z dedit eos in manus gabaonitaꝝ qui s crucifixer̄t eos in mōte corā dño. Et ceciderūt hi septē sil' occisi in diebꝫ messis p̄me incipiēte messiōe hoꝛdei. t Tollens aūt respha filia aboa cilicium substrauit sibi supra petram ab initio messis v donec stillaret aqua x sup eos de celo: z nō dimisit aues lacerare eos p diez

vestrum piaculum. i. emēda vob̄ sufficiens. l Vt benedicatis hereditati dñi. i. vt deus placatus emenda vobis sufficienti: benedicat terre israel dando pluuiā ad terre fecundatōez. m Non est nobis sup auro ām. Erāt em̄ pauperes: et ideo verisimile est q̄ dauid eis obtulerit p̄mo emendā pecuniariaz: ß ipi renuerunt dicentes. n Virum q̄ attriuit z oppſſit nos ām ita q̄ primo petiuerūt occisionez oim̄ qui erant de dmo saul: ß qz dō ei suggessit: q̄ nimis petebant fuerūt finaliter contenti de septem viris.

o Vt crucifigamus eos dño. i. ad declaratōnez iusticie diuine.

p Et ait rex ego dabo. tum qz sciebat voluntatē dñi. q̄ factū saulis puniret: vtz ex predictis: tum qz magis erat odescendēdis toti ipso q̄ affligebat fame quousq; hoc factum vindicaretur.

q Tulit itaq; hic ponitur pene taxate executio cum dicit. Tulit itaq; rex duos filios ām. Dicit ꝛRabi Sa. q̄ isti duo specialiter nominātur quia fuerunt in occisione sacerdotum cū deceb. r Et quinq; filios michol ām. isti fuerunt filij merob sororis michol naturales: ß michol eos nutriuit z adoptauit postea eo q̄ non habebat filios naturales: ideo dicūtur eius filij: z p̄m hoc dicitur eos genuisse badrieli: nō qz fuerit eiꝰ vꝛor: ß merob sororis eius vt habetur. ſ. j. li. xviij

s Qui crucifixerūt eos in monte. i. in loco patenti.

t Coram dño. i. ad declaratōez diuine iusticie.

v Tollens autē respha filia aboa cilicius ām. qz corpora illa dimissa fuerūt in patibulis: voluit ea seruare intacta ab auibus z feris: ideo parauit: sibi locuz iuxta ea: nec tamen erat sola: quia non posset sic custodire: quia aliquando oportebat eā de mōre tñ sola nominatur quia erat p̄ncipalis in hoc facto: sed vr̄ q̄ dauid fecerit p̄tra legē deu. xxj. vbi p̄cipit̄ q̄ adiudicatus morti z appensus in patibulo deponat̄ eadez die z sepeliatur. Dicendum q̄ illud erat fiendū de cōi lege. Sz in ß facto fuit p̄ncipaliꝛ revelatū ipi natbā p̄phete z p̄ natbā denunciatū dauid: q̄ voluntas dei erat quod remanerēt in patibulis donec ostenderet signum p̄pitiatōnis diuine p datōnez pluuie: qz dicta sterilitas p siccitatem contigerat: z ideo subditur.

x Donec stillaret aqua. madefaciēs terrā. y Super eos. noiant̄ isti suspensi spāliter: qz descensus pluuie erat signū q̄ tūc deberēt dari sepulture. ꝛRa. sa. affirmat etiā aliā cām moꝛe ipsoꝝ in patibulis. qz erāt iuxt̄ viam cōem in q̄ multi gētiles transibant. z cū peterent quales boies fuissent. ꝛRndebat̄ eis de genere regio: et cum quererent vltra causam suspensionis. ꝛRespondebatur eis q̄ hoc erat ppter occasionez gabaonitarum. qui de gentilitate ouerā fuerāt ad iudaismū: qz tempoꝛe Josue fuit ista ouersio

vt dictū fuit Josue.ix.ca. ꝙ hoc multi gētiles mouebāt ad hoc qđ trāsirēt ad fidē ꝛ ritū iudeoꝝ. a Et nuncia ta st. Hic ꝓnr ponit istoꝝ venerabilis tumulatio cū dicitur. Et nūciata sunt dō q̄ fecerat respba ⁊c. ⁊ sequit.

b Et abijt dauid ⁊ tulit ossa ⁊c. q̄ erāt sepulta in nemore iabes vt habet ℟.li.j.xxxj.ca. q̄ nō erat locus solēnis ꝑ talib⁹ psonis.

c Et colli. ossa eorum. qui affixi fuerūt in sepulcro ⁊c. in terra beniamin. ꝺ cuius tribu erant.

d In latere in sepulc. cis ꝓis ei⁹. i. iuxta latꝰ sepulcri cis ꝓis saul.

e Factū est autē. Hic ꝓnter ponit quadruplex bellū. ⁊ ꝓio ondit quatr dōs ꝓterit dauid i illis ꝑiculis. scdo grārū actio reddit ꝑ his et alijs bñficijs ca. xxij. Circa primū dr.

e Factū ē āt rur. plius phili. Dicunt aliq̄ q̄ istud acciderat añ famē ꝓdictā q̄ iam añ in ꝓsecutione absalō serui dō non ꝓmiserant ipm ire cū alijs ad plius: vt hr ℟. capi. xxviij. § hoc nō vr vey p ꝑ qđ dicit, Post h ⁊c. ⁊ sic videt referri ad fctm narratū añ immediate aliter non bretur aliq̄d certū ad qđ referret. Preterea istud bellū videt cō tigisse q̄n vires dō iā debilitate erāt ex senectute vt oñdūt circūstātie lre. Nec valet istud qđ inducit de bello ꝑ absalon. Qz em̄ serui dauid nō ꝓmisert ipm ire ad plius fuit ex cā spāli. s. qz dauid principalr ⁊ singularit q̄si ad mortē querebat: vt3 ibidem: et ca. xvij. Dixit achitophel de dō. Unū em̄ virū tu q̄ris ⁊c. ⁊ iō illō impedimentū fuit singulare. Sz in isto bello vidētes fui dauid ipm virib⁹ debilitatū: ordinauerūt ⁊ iuramēto firmauerūt q̄ decetero nō iret ad plius in ꝓpria ꝑsona.

f Jesbidenob. Dicūt aliq̄ q̄ sūt tres dictiones: ita q̄ de est ꝓpositio: ⁊ nob nomē loci. § ℟ p3 falsū: tū qz iste ñ fuit de nob § de geth: vt3 in fine b⁹ ca. tū qz i hebreo ly de nō ꝓt eē ꝓpositio: ⁊ iō totū ē vna dictio.

g De genē arafa. i. gigantea vt dicūt hebrei.

h Et accin. erat ense nouo. In de hebreo hr. Et accict⁹ erat de nouo: ita q̄ ly ense nō ē de textu Dicūt ei hebrei ⁊ ē verisile q̄ illa die fuerat fact⁹ miles de nouo: ⁊ iō nitebat facere ꝓbitatē euidētē in ꝑcussione regis. Cetera patēt ex dictis.

i Scdm q̄z fuit bellū. ly secundū nō significat ℟ ordinē tpis: qz ℟ mo narrant ℟ ista bella: qđ p3 ex hoc q̄ illō bellū qđ dr hic terciū fuit simplr primū: vt patebit. illud āt qđ dr hic primū fuit simplr vltimū: qz p illud dauid nō iuit ad plius narrat tñ hic ꝓio: ꝓpter ꝓtinuatōem ad ꝓcedentia immediate. qz ꝓtigit p⁹ famā supradictā in senectute dauid: ⁊ iō nō ē hic ordo tpis § narratōis: qz istud bellū immediate narrat post ꝓcedēs ⁊ ita dicendū de alijs sequentib⁹.

k Tunc ꝑcussit sobochai te vsathi[m] zapho ꝺ stirpe arafa de genere gigātū. [n] Terciū q̄z fuit bellū in gob contra philisteos [o] in quo ꝑcussit adeodat [sp] filiꝰ salt [9q] polymitari [r] bethleemites [s] goliath gerheū cuⁱ⁹ hastile haste erat q̄si liciatoriū texentiū. [t] Quartuz bellū fuit in geth in q̄ vir fuit excelsus [v] q̄ senos i manib⁹ pedibusq̄ habebat digitos. i. viginti et q̄tuor: et erat de origine arafa: [x] ⁊ blasphemauit isrl. Percussit aut cū ionathas filius sammaa frīs ℟. Hi q̄tuor nati sūt ꝺ arafa i geth ⁊ ceciderūt in manu dō ⁊ suorum eius.

Ca. xxij.

[a] Locutus est autez dauid dño ẏba carminis h⁹ in die qua liberauit eū dñs de mānu oīm inimicoꝝ suoꝝ

Tūc iurauerūt viri dō dicētes. Jā nō egredieris nobiscū in bellū ne extinguas lucernā isrl. [l] Scdz q̄z fuit bellum in gob ꝓtra philisteos [k] Tunc ꝑcussit sobochai de [l] vsathi[m] zapho ꝺ stirpe arafa de genere gigātū. [n] Terciū q̄z fuit bellū in gob contra philisteos [o] in quo ꝑcussit adeodat [sp] filiꝰ salt [9q] polymitari [r] bethleemites [s] goliath gerheū cuⁱ⁹ hastile haste erat q̄si liciatoriū texentiū. [t] Quartuz bellū fuit in geth in q̄ vir fuit excelsus [v] q̄ senos i manib⁹ pedibusq̄ habebat digitos. i. viginti et q̄tuor: et erat de origine arafa: [x] ⁊ blasphemauit isrl. Percussit aut cū ionathas filius sammaa frīs ℟. Hi q̄tuor nati sūt ꝺ arafa i geth ⁊ ceciderūt in manu dō ⁊ suorum eius.

Ca. xxij.

[a] Locutus est autez dauid dño ẏba carminis h⁹ in die qua liberauit eū dñs de mānu oīm inimicoꝝ suoꝝ

a Et nuncia ta st. Hic ꝓnr ponit istoꝝ venerabilis tumulatio cū dicitur. Et nūciata sunt dō q̄ fecerat respba ⁊c. ⁊ sequit.

b Et abijt dauid ⁊ tulit ossa ⁊c. q̄ erāt sepulta in nemore iabes vt habet ℟.li.j.xxxj.ca. q̄ nō erat locus solēnis ꝑ talib⁹ psonis.

c Et colli. ossa eorum. qui affixi fuerūt in sepulcro ⁊c. in terra beniamin. ꝺ cuius tribu erant.

d In latere in sepulc. cis ꝓis ei⁹. i. iuxta latꝰ sepulcri cis ꝓis saul.

e Factū est autē. Hic ꝓnter ponit quadruplex bellū. ⁊ ꝓio ondit quatr dōs ꝓterit dauid i illis ꝑiculis. scdo grārū actio reddit ꝑ his et alijs bñficijs ca. xxij. Circa primū dr.

e Factū ē āt rur. plius phili. Dicunt aliq̄ q̄ istud acciderat añ famē ꝓdictā q̄ iam añ in ꝓsecutione absalō serui dō non ꝓmiserant ipm ire cū alijs ad plius: vt hr ℟. capi. xxviij. § hoc nō vr vey p ꝑ qđ dicit, Post h ⁊c. ⁊ sic videt referri ad fctm narratū añ immediate aliter non bretur aliq̄d certū ad qđ referret. Preterea istud bellū videt cō tigisse q̄n vires dō iā debilitate erāt ex senectute vt oñdūt circūstātie lre. Nec valet istud qđ inducit de bello ꝑ absalon. Qz em̄ serui dauid nō ꝓmiserāt ipm ire ad plius fuit ex cā spāli. s. qz dauid principalr ⁊ singularit q̄si ad mortē querebat: vt3 ibidem: et ca. xvij. Dixit achitophel de dō. Unū em̄ virū tu q̄ris ⁊c. ⁊ iō illō impedimentū fuit singulare. Sz in isto bello vidētes fui dauid ipm virib⁹ debilitatū: ordinauerūt ⁊ iuramēto firmauerūt q̄ decetero nō iret ad plius in ꝓpria ꝑsona.

f Jesbidenob. Dicūt aliq̄ q̄ sūt tres dictiones: ita q̄ de est ꝓpositio: ⁊ nob nomē loci. § ℟ p3 falsū: tū qz iste ñ fuit de nob § de geth: vt3 in fine b⁹ ca. tū qz i hebreo ly de nō ꝓt eē ꝓpositio: ⁊ iō totū ē vna dictio.

g De genē arafa. i. gigantea vt dicūt hebrei.

h Et accin. erat ense nouo. In de hebreo hr. Et accict⁹ erat de nouo: ita q̄ ly ense nō ē de textu Dicūt ei hebrei ⁊ ē verisile q̄ illa die fuerat fact⁹ miles de nouo: ⁊ iō nitebat facere ꝓbitatē euidētē in ꝑcussione regis. Cetera patēt ex dictis.

i Scdm q̄z fuit bellū. ly secundū nō significat ℟ ordinē tpis: qz ℟ mo narrant ℟ ista bella: qđ p3 ex hoc q̄ illō bellū qđ dr hic terciū fuit simplr primū: vt patebit. illud āt qđ dr hic primū fuit simplr vltimū: qz p illud dauid nō iuit ad plius narrat tñ hic ꝓio: ꝓpter ꝓtinuatōem ad ꝓcedentia immediate. qz ꝓtigit p⁹ famā supradictā in senectute dauid: ⁊ iō nō ē hic ordo tpis § narratōis: qz istud bellū immediate narrat post ꝓcedēs ⁊ ita dicendū de alijs sequentib⁹.

k Tunc ꝑcussit sobochai nomē ꝓpriū militis. l De vsathi. i. de tali loco. m Zapho alis zipho. nomē est gigantis ab eo ꝑcussi. n Terciū quoq; fuit bellū in gob. istud fuit bellū in quo dauid interfecit goliath: vt patet ex seqntibus: ꝓpter qđ dicendū q̄ gob est nomen loci ꝑcialis qui erat in valle therebinthi i qua fuit illuc: sicut habet ℟.li.j.ca.xvij. sicut in valle sueſ sionensi fuit multa loca ꝑticularia: ⁊ sic istō bellū qđ fuit i gob tangit in loco ꝑticulari: fuit etiam in valle therebinthi sicut loco ꝓmuni.

o In quo percussit adeo. i. dauid q̄ fuit a deo electus. et datꝰ ad regimen plī vtz. ex dictis ℟. li.xvj.ca.

p Filiꝰ saltus qz longo tempore babitauit in montib⁹ fugiēs a facie saul. vt ꝓz ℟.li.j.ca.xxij.

q Polymitarius. qz texendit de genere bezeleel q̄ fuit principalis in opere polymitario tabernaculi. vt habetur Exo. xxxj.c.

r Bethleemites. quia ibi fuit natus: vt patet ex dictis: ⁊ habetur supra li.j.ca.xvj.

s Goliath getheum. cuz quo pugnauit dauid ad singulare certamen: et ex hoc ꝓz quod dictum est. s. q̄ istud bellum ordine temporis fuit primū. qz ante bellum illud nō fuit dauid in aliquo bello. imo domi remanserat alijs fratrib⁹ suis ad bellum post saul euntib⁹ tanq̄ nimis iuuenis.

t Quartum bellum est ⁊c. in quo fuit vir excelsus. i. magnitudine excedens ꝓmunem statura hoim.

v Qui senos in manibus ⁊c. hoc ponit ad ostendēdum q̄ sicut erat excessiue magnitudinis: ita etiā erat terribilis in alijs.

x Et blasphemauit isrl. i. vituperauit ꝓuocando eos ad ꝓlium. sicut de golia dicit ℟.j.li.xvij.ca.

Capitulum. xxij.

Locutus est aūt. Post liberationē dauid a periculis: hic ꝓsequenter ponitur canticum gratiarumactionis: et primo ponitur gratiarum actio ꝓ ꝓteritis. secundo vaticinatio de futuris capitulo. xxiij. Circa primum premittitur quedam ꝑfatio: secundo subditur gratiarumactio: ibi. Dominus petra mea. Circa primū dicitur.

a Locut⁹ est autē dauid ẏba carmis b⁹. s. qđ sequit postea. Et dicit carmen. quia psalmus iste in hebreo ꝓpositus ē metrice.

ꝛp modū laudis diuine. b In die q̄ liberauit ꝛc. Et quo p3 q̄ iste p̄s. fuit factus a dauid post oēs p̄secutōes ei⁹ et sedatis aduersarijs ipso existente in q̄ete ꝓtemplatiōis. c Et ꝛc manu saul. ista p̄secutio sp̄aliter exp̄imit: q̄ fuit diuturnior alijs ꝛ piculosior.

d Dñs petra mea. Hic p̄ponit cāticuz p gr̄arū actōe: vbi p̄mo ponit cātici narratio: et sc̄do intenta cōclusio ibi. Viuit dñs. Canticum aūt istō factū fuit a dō p sua liberatōe a pcūlis mltis: vt3 et dictis: et iō p̄cipit exp̄imit dei ipz liberātis efficatia. sc̄do libationis materia: ibi Saluator me⁹. tercio mod⁹ siue forma: ibi. Misit d̄ excelso. Circa p̄imum dr̄.

d Dñs petra mea. i. fundamētū me stabiliens ꝓtra mltiplices impulsus.

e Et robur meum. me fortificans ꝓtra hostiles insultus.

f Scutū meū munians me ꝓtra hostiū ictus. g Et cornu salutis. repellens ꝛ eiciens aduersarioꝝ incursus. h Saluator meus. Hic p̄ponit exp̄imit materia h⁹ liberationis: videlicet multa mala ꝛ pricula ꝛ quib⁹ liberat⁹ fuit virtute diuina. Circa qđ p̄imo describit sua liberatio. sc̄do subdit liberatio ppli ꝛ egypto. q. p exemplo: ibi. Cōmota ē. Circa ea que sunt dicenda in h̄ cantico ꝑsiderandū qđ factū fuit metrice: vt dcm̄ ē: et iō rōne metri hic ponunt aliqui modi loquēdi: qui nō ponūtur ꝓmuniter in oꝛone. psalca: q̄ frequēter accipit p̄teritū p p̄nti vel futuro ꝛ ecōuerso: ꝛ aliq̄n ꝛ figuratia locutōe trāsit ad planā ꝛ ecōuerso. dicit igit̄. h Saluator meus ꝛ iniquitate liberabis me. i. liberasti. ꝛ notatur hic iniquitas dauid in facto bersabee: ꝛ qua fuit liberat⁹ q̄ztū ad culpā p verā ꝓtritōez ꝛ ꝓfessionē: et q̄ztū ad penā p diuinā vltōez: vt3 ex supꝛadictis.

i Laudabilem invocabo dñm. i. dignū oīni laude.

k Et ab inimicis meis saluus ero ꝛc. s. ab inimicis invisibilib⁹ qui sunt maligni sp̄ūs sicut iaz liberat⁹ sum ab inimicis visibilib⁹. l Qui circūdederūt me ꝛc. post mala sp̄ualia a quibus liberatus fuit: enarrat coꝛporalia ex p̄secutōne saulis: in hoc qđ dr̄. Circūdederūt me. q. saul ꝛ viri ei⁹ cingebant dauid in modū corone: ita q̄ dauid ꝛspabat se posse euadere: vt h̄ ꝛ. li. j. xxiij. ca. m Torrētes belial. i. impetus p̄secutōis saul: qui erat absq̄ iugo disciplīne ꝛ legis diuine.

n Funes inferi. In hebꝛeo habet̄. Societates inferni. i. dæmones incitantes saulē ad me p̄sequendum.

o Preuenerūt me laquei mortis. s. ziphei ꝛ alij insidiatoꝛes q̄ querebāt tp̄s ꝛ locum quō dō caperet̄: vt habet̄ ꝛ. j. li. xxiij. c. p In tribulatōe invocabo dominū. i. invocaui. q Et exaudiet ꝛ tēplo. i. ꝛ celo qđ est templū glorie sue. r Cōmota est. hic inducit exemplū ꝛ liberatōe ppli isrl̄ ꝛ egypto: vt dicit Rabi sa. q̄ modus fuit hebꝛeoꝝ in liberationibus ꝓticularib⁹ facere mentiōez ꝛ liberatōne egyptiaca q̄ fuit generalis totil̄ p̄lo: vt3 in pluribus locis sacre scripture dicit igit̄.

r Cōmota ē ꝛ ꝓtremuit terra. q̄z ꝓpter plagas inflictas egypto a dño oēs bitātes trā egypti fuerūt ꝓmoti ꝛ ꝓterriti: vt h̄ in Exo. et etiā ad l̄ram int̄ plagas illas egypti fuerūt facte chorusc̄atōnes ꝛ tonitrua horribilia: vt h̄ Exo. viij. ita q̄ videbāt trem̄ tota terra: ꝛ montiū fundamēta cōmoueri.

s Ascendit fum⁹ ꝛ naribꝰ ei⁹. loquitur ꝛ deo more hominis irati: ꝛ cuius naribus exit fum⁹ q̄ ira ē ascēsio sanguinis circa coꝛ. et inde ascēdūt sp̄ūs ad sup̄iora: ꝛ iō ira ꝛ marie apparet i facie: vt in oculis ꝛ naribus. Sciendū tm̄ q̄ ira et alie passiones in deo non h̄nt locū: nisi ꝓm quendam modū: d̄ esse ꝛ⁹ irasci q̄n punit peccatoꝛes: ꝗa ad modū hois irati se h̄z. t Et ignis ꝛ oꝛe ei⁹ voꝛauit. q̄z ignis et grando mixta pariter ferebāt̄ ad punitōez egyptioꝝ: vt h̄ Exo. ix. ꝛ d̄ hic p̄cessit se ꝛ oꝛe dei: q̄z ꝛ voluntate et p̄cepto eius fiebat talis punitio. v Et incli. ce. et descēdit. nō p loci mutatōez sed p effectus exhibitōez. s. ad punitiōem egyptioꝝ ꝛ liberatiōez hebꝛeoꝝ. x Et caligo ꝛc. q̄z fecit tenebras palpabiles tribus diēb⁹ in egypto: vt h̄ Exodi. x. y Et ascēdit sup cherubin ꝛ volauit ꝛc. p h̄ designat̄ velocitas diuini subsidij ad liberatōez ppli ꝛ egypto: q̄z oēs filij isrl̄ eadē die sil̄ exierunt. cū tm̄ esset in nūero mario. vt h̄ Exo. xij. z Posuit tenebras ꝛc. h̄ intelligit̄ ꝛ nube exūte inter filios isrl̄ ꝛ exercituz egyptioꝝ sup mare rubꝝ q̄ erat obscurissima ꝛ densissima ex p̄te egyptioꝝ: ita q̄ nō poterant accedere ad filios isrl̄: vt h̄ Exo. xiij. a Cribrās aq̄s ꝛc. q̄z ex densitate illi⁹ nubis fluebāt pluuie grosse ad maius impedimētū egyptioꝝ. verūtm̄ q̄z illa nubes illūinabat noctē ex p̄te filioꝝ isrl̄. vt ibidē d̄r: iō subdit. b Pre fulgore ꝛc. ꝛ q̄z ex nube illa generata fuerit fulgura ꝛ tonitrua q̄b⁹ ꝛ ote curruū ferebant̄ i pfundū. sicut dcm̄ fuit ibidē. iō subdit. Succēsi sūt carbones ignis ꝛc. Misit sagittas ꝛc. i. fulgura ꝛ chorusc̄atōes q̄b⁹ triti direrūt. Fugiam⁹ isrlez. dñs em̄ pugnat p eis ꝝ nos: q̄ tm̄ sic ibidez dr̄. Fugiētib⁹ egyptijs occurrerit aq̄: iō subdit. d Et appa. cf. ma. egyptios sbmergētes. e Et reue. sē ꝛc. q̄z superficies ꝛre q̄ erāt i pfundo maris fuit discoopta: ita q̄ filij isrl̄ trāsierūt p medium maris: vt h̄ Exo. xiij. Dr̄ autē terra q̄ ē sub aq̄s mar̄ fundamētū orb ad similitudinē fūdamēti dom⁹ q̄ ō ps inferioꝛ. Sil̄ ꝛra q̄ ē in pfundo mar̄ h̄z sup se elementū aq̄ ꝛ postea aeris: ꝛ ꝓnter alias ꝓtes orbis. Consequenter ostendit̄ a quo talis punitio egyptioꝝ facta sit cū dr̄. Ab increpatōne ꝓni ꝛc. f Misit d̄ celo. Hic describit̄ forma siue mod⁹ liberatōis ipi⁹ dauid q̄ mod⁹ fact⁹ est ꝛtute diuina. ꝛ p describit̄ mod⁹ siue liberatōis p modū euasionis ꝺ mānu aduersarioꝝ. sc̄do p modū insecutōis ꝛ destructōis eoꝝ: ibi. In te ei curꝛā accict⁹

Prima in duas:in ptem principalē ⁊ incidētalē. scda ibi Cum sctō.Circa primus dr. a Liberauit me.s.de sua gra ⁊ vtute. b Ab inimico meo potētissimo.i.saule.
c Et ab bis q̄ oderāt me.i.absalon ⁊ suis sequacib⁹.
d Qm̄ robustiores me erāt.⁊ in b ꝓfitet dō se liberatū de. Preuenit me i die afflictōis mee. qz cū desperaret se non posse euadere a facie saul. vt habet ꝝ.j.li.ca. xxiij. Venit nuncius ad saul.d. Festia veni qm̄ philistiim inf derūt se sup terrā: qd factū fuit ordiatione diuia: vt saul omittēt psequi dd
f Et eduxit me i latitudinē: qz dd q̄ a saul ⁊ vir ei⁹ erat circūdat⁹ in modū corone vt ibidē dr recedente saule liber potuit ire quo voluit.
b Retribuet mi. de. ꝟm iusti. me. de. Ex b em̄ q̄ sauli pepercit: cū tn posset eū occidere: vt br ꝝ.li.j.ca.xxiiij.⁊.xxvj. et qz absalon se psequentē saluare voluit: ne in peccato mortali moreretur: put dctm̄ fuit ꝝ.ca.xviij. ex misericordia fuit dispositus ad boc q̄ de⁹ eēt sibi misericors ⁊ pitu⁹ i dādo sibi grāz in pnti ⁊ glāz in futuro: ꝟm illud math. q̄nto. Beati misericordes qm̄ ipsi misericordiaz pnē. b Quia em̄ iudicia ei⁹ i ꝓspectu meo. vt caueā ab eoz transgressione. i Et ero pfect⁹ cora eo: qz in ꝓiunctōne ad deū p charitatē pfistit ēentialiter pfectio vite. k Et custodiā me ab iniquitate mea. cauendo diligenter decetero a recidiuo. l Cū sancto. Hec ē ps incidentalis qz dauid locut⁹ fuerat de sua liberatione ꝓpter suā innocētiā: nō hic incidētalr oñdit dei misericordiam ⁊ benignitatē generalr erga bonos dicēs. Cū sancto sanctus eris. qz sanctus te sanctum ꝓfitebit a quo sua sanctitas deriuat. m Et cū robusto ad tolerandū aduersa patienter. n Perfectus. s. eris dādo sibi grāz tolerādi aduersa: nō solū patiēter: ꝫ etiā suscipiēdi gaudēter sicut martyres gaudebant in passionibus qd ē maxie pfectionis in virtute fortitudinis. o Et cū electo. ad vitā beatā ex tua liberalitate. p Electus eris. qz eliget te oībus aliis ꝓtemptis. q Et cū puerso puerteris. reddendo ei penā ꝓpter puersitatē suā. iuste tn ex pte tua. vl aliter. q Cū puerso puerteris. s. ꝟm iudiciū suū erroneū: qz boies puersi cūlab eo punient iuste: dicūt deū cuz eis puerse agere. r Et pplm̄ paupē. i. abiectū ⁊ būilem. s Saluū facies de. qz ꝟm q̄ dr iaco. iiij. Deus superbis resistit: būilib⁹ aūt dat gram. t Quia tu lucerna mea dñe. qd pōt intelligi dupl̄r. Lucerna em̄ ē lumē in testa: ⁊ iō lumē naturale intellect⁹ humani posituz in corpe terreo debet dr lucerna dñi: qz lumē naturale rōnis ē q̄dā impssio diuini luminis ꝟm illd ps. iij. Signatū ē sup nos

⁊ assūpsit me et traxit me de aq̄s multis. [a]Liberauit me [b]ab inimico meo potētissimo [c]⁊ ab his q̄ oderant me. qm̄ [d]robustiores me erant. [e]Preuenit me i die afflictōnis mee: ⁊ fact⁹ ē dñs firma mētū meū. [f]Et eduxit me i latitudiez: liberauit me: qa ꝓplacui ei. [g]Retribuet mihi dñs ꝟm iusticiā meā. ⁊ ꝟz mūdiciā manuū mearū reddet mihi. Quia custodiui vias dñi: ⁊ nō egi impie a deo meo. [h]Oīa em̄ iudicia ei⁹ in ꝓspectu meo. et ꝓcepta eius nō amoui a me. [i]Et ero perfectus cora eo. [k]et custodiaz me ab iniq̄tate mea. Et restituet mihi dñs ꝟz iusticiā meā ⁊ ꝟm mūdiciā manuū mearū i ꝓspectu oculoz suoz [l]Cū sctō sctus eris. [m]⁊ cū robusto [n]pfect⁹. [o]Et cū electo [p]elect⁹ eris: ⁊ cū puerso peruerteris. [r]Et pplm̄ pauperē [s]saluū facies: oculisq̄ tuis excelsos hūiliabis. [t]Quia tu lucerna mea dñe. [v]et tu dñe illumiabis tenebras meas. [f]In te eiu⁹ currā accinct⁹ i deo meo trāsiliā murū. [a]De⁹ immaculata via ei⁹: [b]eloquiū dñi igne examiatū: [c]scutuz ē oīm spantiū i se. [d]Quis ē de⁹ ꝓter dñm: ⁊ q̄s de⁹ fortis ꝓter deū nr̄m. [e]De⁹ q̄ accinxit me fortitudine: [f]⁊ ꝓplanauit pfectā viā meā. [g]Coequās pedes meos ceruis [b]⁊ super excelsa mea statuens me. [i]Docens man⁹ meas ad plīū [k]⁊ ꝓponēs q̄si arcū ereum brachia mea. [l]Dedisti mihi clypeū salutis tue. [m]⁊ māsuetudo mea multiplicauit me. [n]Dilatabis gressus meos subt⁹ me: ⁊ nō deficiēt tali mei. Perseq̄r inimicos meos ⁊ ꝓterā: ⁊ nō ꝓuertar donec ꝓsumam eos. Consumā eos ⁊ ꝓfringaz vt nō ꝓsurgant, cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad preliuz: incuruasti resistentes mihi subtus me

a Liberauit me. ꝟ. Liberatio dō per modū insecutionis ⁊ destructionis aduersariorū suoz cum dr
b Ab inimico meo. ꝟ. Ab inimicis tuis vtute. y Curraz accinctus. i. ad plīū expeditus. z In deo meo transiliā murū. capiendo aduersarios intra suū fortalicū. a Deus immaculata via ei⁹: via ista ē lex diuia in qua nō est aliq̄ imundicia ꝓcessa ⁊ tāq̄ licita alz aliq̄ mala fuerit ꝓmissa ꝓpē maioza mala euitāda: sicut libellus repudij ꝓmissus fuit in le. ve. ⁊ vsura cū extraneis: ne vxores occiderent et ne frēs suos vsuri grauarent. put dictuz fuit plen⁹ Deut. xxiij. ⁊ xxiiij.
b Eloquiū domini igne examinatū. i. purum ⁊ mundum: sicut metalluz in fornace ꝓbatum. c Scutum ē oīm de. s. ipse deus.
d Quoniā quis de. q. d. nullus: qz alij sunt dij participatiue. s. homines sancti. ꝟm illud ps. lxxxj. Ego dixi dij estis: vel dij falsi: sicut idola gētiū. e De⁹ q̄ de. corpali ⁊ tra hostes visibiles: ⁊ spūali ꝫ inuisibiles.
f Et cōplanauit de. auferendo offendicula corpalia ⁊ spūalia. g Coequās pedes de. dando magilitatem ad insequndū hostes meos fugiētes. ⁊ ē locutō ybolica: qz nō būit tātā velocitatē currendi sicut ceruus: sicut dr talis mulier est albioz niue ad designduz excellentiā suc albedinis: q̄uis nō sit ita alba sicut nix
b Et sup excelsa de. i. stabilies in regia dignitate.
i Docēs man⁹ meas de. qz arte ꝓliandi me docuit.
k Et ꝓponens de. i. fortitudinē ad hoc ꝓuenientem mihi dedit. In hebreo habet. Et ꝓcussus arcus creus brachio meo: qz arcū ereū facilē tendebat: vt dictū fa.
l Dedisti mihi clypeū de. q. d. fortitudo mea parum esset nisi adesset ꝓtectio tua. m Et mansuetudo de. est em̄ dispositio ad hoc q̄ homo multiplicetur in bonis temporalibus ⁊ spiritualibus: ꝟm illd math. v. Beati mites quoniam ipsi possidebunt terraz. In hebreo habetur. Et māsuetudo tua multiplicauit me et est sensus. ex benignitate tua ꝓuenit mihi multiplicatio in bonis temporalibus spiritualibus et prole et non ex merito meo.
n Dilatabis de. In hebreo habetur. Passus meos.

quãdo em̃ pedes sunt ꝓiuncti adiuulcẽ: tũc bõ ẽ dispo
sit⁹ ad cadendũ ꝫ qñ sũt ꝓuenietẽr elõgati: tũc stat firmi⁹. ꝓ hãc igit̃ sil'tudinẽ intelligit̃ q firmitas in statu
regio inerat ipsi dõ a xo. Cetera patent ex dictis vsq; ibi. a Inimicos meos dedisti mi hi dorsum. i. vertẽtes dorsum coram me fugiendo.

b Clamabũt. ad idola.

c Et nõ erit q̃ saluet. q̃a in eis nulla virt⁹ ẽ saluandi: vel aliter

b Clamabũt. inuocãdo auxiliũ bũanũ: et nõ erit q̃ audeat iuuare.

d Ad dñm: puertẽt se bũano auxilio deficiente.

e Et nõ exaudiet eos. q; talis clamor ꝓcedit ex humili timore.

f Saluab me. id est saluasti.

g Contradictionibus ꝑsecutionibus ꝑsecutionibus ꝑsecut

Intelligentibus nobis necesse est fantasmata speculari: et hoc modo hieremias ppheta vidit destructõez ciuitatis irlm futurã p intellectũ in visione imaginaria olle succense & õge vigilãt, vt dr hiere. j. Illio mõ fit reuelatõ veritatis supnaturalis absq; tali visiõe imagiaria: & iste modus ppetie altior ẽ prio: sic melioris intellect9 iudicat il le in cognitõne naturali q veritatẽ intelligibilẽ sibi ppositã strati capit absq; exẽplo ad b manuductiuo q̃ ille q̃ nõ pt cã cape nisi sibi ponat exẽplũ sensibile manuductiuũ & sic ille q̃ cõclusiões geometricas itelligeret absq; descptõe alicui9 figure q̃ ille q̃ non posset h cape absq; tali descriptõne. Isto aũt scdo mõ fuit cognitio ppbetica ipius dauid vt dr in plogo sup psalmistã: & boc ẽ qd dr. f Spũs dñi locut9 ẽ p me. i. spũali visiõe instruxit me absq; visiõe imaginaria. g Et sermo ei9 p ling. me. qr nõ solũ illuiauit intellectũ meũ ad intelligẽdũ s etiã linguã meã spãli mõ direxit ad loquendũ. qr ppbetias suas locut9 est per modum laudis diuine magis q̃ alij ppbete. b Dixit. s. dauid. i De9 isrl mihi locutus est. licet em̃ s. t de9 oim generaliter: tñ dr de9 isrl p verã fidẽ & cultũ latrie spãliter.

k Fortis isrl. i. ad ptectõez isrl: sicut patuit in eductiõe isrl de egypto in signis mirabilib9. l Dñator boim iustus: reddẽs vnicuiq; ꝑm ppria merita. m Et dñator in timore dei: qr a subditis suis vult timeri timore filiali ñ timore seruili. n Sicut lux. Hic inducit exempla ad pdicta: & prio ad vltimũ dictũ. s. de ppbetia & visiõe spũali absq; imaginaria. Ad cui9 intellectũ sciendũ q̃ sol dupl9 videt. vno mõ tect9 aliq̃ nubecula. Illo mõ in sua claritate sine tali nube. & certũ est q̃ ille ẽ acutioris visus: q̃ pt cũ vidẽ sine tali nube: q̃ ille q̃ nõ põt vidẽ absq; nube q̃ excessuz claritatis solis suo visui ꝺtẽpante: & iõ istud p exẽplo inducit ad ostendendũ excellentiam ppbetie dauid q̃ fuit sine imaginib9: vt pdictũ ẽ: q̃ sẽ q̃si quedã nubes cõtempantes veritatẽ intelligibilẽ debilitati intellect9 bũa ni: vt patet ex pdictis: & boc ẽ qd dr. o Absq; nubib9 rutilat. i. absq; imaginib9 visione intellectuali me illustrat scdo induxit exẽplũ ad aliud dictũ. s. de reuelatõe facta ipsi dd de xpo nascituro d semie suo: qd factũ ẽ ex diuia liberalitate & nõ merito bũano: & h ẽ qd dr in exẽplo. p Et sicut pluuius germiat &c. ĕra enim q̃ de se ẽ arida nõ habet aptitudinẽ ad pferendũ herbam: s ea3 pfert ex humore pluuie desup descendẽtis. sic xpc natus est de beata virgine pfusa plenitudine gratie. ꝑm illud ysaie. xlv. Rorate celi desup et nubes pluant iustum: aperiat terra & germiet saluatorẽ: vnde subditur. q Nec tanta est domus &c. id est tanti meriti. r Et pactũ eternũ &c. de xpo nascituro de domo mea cui9 regnũ stabit in eternũ: ꝑm qd dicit ysa. ix. Sup soliũ dauid & sup regnũ ei9 sedebit: vt confirmet illud & corroboret in iudicio & iusticia ãmodo & vsq; in sempiternũ: iõ subdit. s Cũcta em̃ salus mea. supple dependet & expectat ab eo. t Et oẽs voluntas mea. i. oẽm desiderii meũ supplendit in ip3. & est mod9 loquẽdi q̃ apud hebreos vocat decurtat9. s. qñ loq̃ns nõ exprimit totũ qceptũ suũ. qd marie ptingit qñ loquit ex excessu deuotõnis. sicut erat in ppposito. v Nec ẽ q̃ ex ea qd nõ germinet. qd fit qñ ex volũtate nihil procedit deliberate: qd nõ ordinet in deũ: ꝑm q̃ dicit apls. j. ad Cor. x. Oia in gliam dei facite: & in statu tali erat Dauid in fine vite sue qñ dixit ista ẽba. x Preuaricatoẽs Hic ponit ppbetia dd de punitione malor et prio q̃tum ad penã tpales. x Preuaricatores at &c. et b impletũ fuit qñ iudei p tytũ & vespasianũ ppẽ huaricatoez in xpm fuerũt de terza isrl euulsi. y Que nõ tollũtur manib9. qr correctionẽ xpi & aplor mãsuetã non receperũt: s ꝺ eos insurexerunt & iõ missa ẽ correctio dura romanor q̃ notat cũ dicit. y Et sic̃s tangere &c. qr romani venerunt sup iudeos cuz exercitu magno et bene armato.

omini locut9 est per me: t et sermo eius p linguam meã. b Dixit De9 israel mihi locutus ẽ k fortis israel. l Dñator boim iust9. m dñator i timore dei. n Sicut lux aurore oriente sole mane o absq; nubibus rutilat. p et sic pluuius germiat herba de &c. q Nec tanta ẽ dom9 mea apd deuz: r vt pactũ eternũ iniret mecũ firmũ in oibus atq; munitũ. s Cũcta em̃ sal9 mea t et oĩs volũtas: v nec ẽ quicq̃ ex eo qd nõ germinet. x Preuaricatores aũt q̃si spine euellent vniuersi: y q̃ nõ tollunt manibus. Et siq̃s tãgẽ voluerit eas armabitur ferro & ligno lãceato: z igneq; succẽse a cõburent vsq; ad nihilum b Hec nomia fortium dauid c Dauid sedens in cathedra sapientissim9 d princeps interres. e Ipse est quasi tenerimus ligni vermiculus f qui

z Igneq; succense: quia romani combuserunt ciuitatem et templum & magnam partem populi ibidem exĩtem scdo tangit pena eterna. cum subditur.

a Comburent vsq; ad nihilũ. qr mortui in infidelitate descenderunt ad ignẽ gehẽne. Potest etiã boc intelligi de punitõe malor in generali in iudicio extremo.

b Hec nomia. Hic ponit catbalogus fortiũ dauid: et prio exprimunt nomia aliq; valde notabiliũ: scdo aliorũ magnorum: ibi. Absabel. Circa primũ sciẽdũ q̃ aliter exprimunt hic & j. palip. xj. & aliq̃ ibi exprimunt q̃ hic tacent & econuerso: et aliqua hic tacent q̃ supra sunt sufficienter exposita: & oia ista sunt ꝑsideranda ad intelligendũ istum catbalogum. Sciendũ igit q̃ in vniuersali fuerũt. xxxix. ꝺputatis dauid rege & ioab principe militie. & preter istos duos fuerũt. xxxvij. vt concluditur in fine b9 capituli quorũ septẽ fuerũt valde notabiles quor tres primi dicũtur robustissimi: qr quilibz eorũ debellauit quasi vnũ exercitum. & primus de illis trib9 fuit iesboam: de quo dr. j. palip. xj. scds fuit eleazar filius aboby. tercius fuit sammaa filius agge: de quib9 habetur in boc capitulo. Post istos fuerunt tres alij valde fortes. quor quilibet interfecit vnum gigantẽ et primus istor fuit abisai frater ioab qui interfecit ie sbidenob: scds sobochai qui interfecit zaph. tercius, nathan filius sammaa fratris dauid q̃ interfecit illuz gigantẽ qui bẽbat senos digitos in manib9 & pedibus et de istis tribus dictũ est supra ca. xxj. Post istos tres fuit banaias filius ioiade de quo agitur in boc ca. qui fuit valde fortis: et ideo singulariter nominatur post sex precedentes. et ante. xxx. sequentes. His visis descendamus ad litteraz. c Dauid sedens &c. plus em̃ ꝺmendatur de sapientia q̃ de fortitudine: quia ꝓuerbiorum. vj. dicitur. Melior est sapientia q̃ vires.

d Princeps inter tres. i. excellentior in fortitudine q̃ tres primi qui vocati sunt robustissimi.

e Ipse est quasi tenerrimus &c. quia licet iste vermiculus in se sit nobilissimus tamen perforat lignuz durum. sic dauid in se mansuetissimus et mitissimus cõtra hostes rebellantes fuit fortissimus.

f Qui octingentos interfecit impetu vno. quod nõ est intelligenduz sic q̃ omnes interfecerit propria manu. sed quia per eius probitatem fuerũt principaliter occisi: vel quia fugientes euz pre timore aliqui ceciderunt in aquaz vel loca ruinosa. vbi fuerunt mortui: et ꝑm istam expositionem de dauid oportet dicere q̃ iesboam bic non nominatur: que immediate subditur

xp̄.j.paralipo.xxj.dr. De iuda aūt.cccclxx.milia qđ solnitur ab hebreis: vno modo q.xxx.milia que omittūtur.j.paralip.erāt capita aliorū:et sic nō nūerantē cuz eis:ibi. Hic autez in numero cum aliis concluduntur Alio modo q in libro palip. ponitur numerus minor qui fuit traditus dauid ne nimis superbiret vt predictū est.hic aūt ponit numerus ꝑm veritatē qui maior erat oppositō mō q̄z de numero istr vtz exdictis. Nec ē inconueniēs sic variari moduz loquēdi:qz frequenter p talē modū soluunt apparētes dissonantie euāgelistarū.

k Percussit aūt Hic ponr describitur punitio delicti. vbi primo ponit determinatio pene.scdo executō iusticie diuine:ibi. Immisitq̄z dñs pestilētiam:tercio placatio offense ibi Venit aūt gad. Circa primū exprimit pnia dauid cum dr.

k Percussit autē cor.i.ꝑscia eū repbendit.

l Peccaui valde.peccato superbie: vt dictū est. Itez ex mādati diuini transgressione: qđ habet Exodi. xxx. vbi dr. Quando tuleris sūmā filiorū istr dabūt singuli p̄ciū p aiabus suis dño:et nō erit plaga in eis z q̄ntū sit illud p̄ciū subdit ibidem. Dimidiū sicli ꝛc.nolebat em̄ dñs q nūeratio generalis populi qualem p̄cepit dauid,fieri fieret p capita.sed q quilibet offerret dño dimidium sicli z tunc numerabantur sicli:et sic apparebat numerus populi quia erat dupl⁹ ad numerum siclorum: vt dictum fuit Exo.xxx. Hec aūt numeratio non fuit sic facta.z sic secuta est plaga,consequenter ponitur determinatio pene cum dr. Trium tibi datur optio ꝛc.et patet lr̄a vsq̄ ibi. m Coarto⁊ nimis.qz quodlibet illorum videbatur durū. n Sed melius ē vt incidam ꝛc.eligēdo pestilentiā trium dierū. tum quia de dei misericordia sperabat:tum qz si elegisset famē septem annorum ipse z alij diuites ꝓuidissent sibi de victu: z pauperes fuissent nimis afflicti. Item si elegisset fugam coram aduersarijs ipse,et alij potentes fuissent ꝓtecti auxilio pugnatorum:et refugio fortaliciorum z ceteri fuissent occisi:et ideo elegit penā omnibus equalem:quia pestilētia a deo immissa equaliter poterat cadere super regem z pauperem. o Immisitq̄z dñs pestilentiā. Hic ponitur dicte pene executio cum dicitur.

p De mane vsq̄ ad tps constitutum.i. vsq̄ ad terciam diē inclusiue: vt dicunt aliqui quia sic erat pena determinata. Sed hoc nō videtur verū. quia infra dicit. Venit aūt gad ad dauid i die illa: z videtur loq̄ scḗptura de ꝓpria die pestilētie. Ad h̄ em̄ venit gad vt dauid offerret holocaustum z cessaret plaga inchoata: vt habetur.j. Ex quo videtur etiaz q tempus pestilentie nō erat ꝓsummatū et ideo dicunt alij q tempus constitutum intelligit̄ tempus prandij. Sed tale tempus nō videt esse ꝓstitutum in lege: et ideo dicunt alij et melius vt videtur q tempus constitutū intelligitur hora sacrificij vespertini. Illud enim statutuz fuit i lege:Exo.xxix. ita q a mane p̄ie dei vsq̄ ad horam illam mortui sunt de populo.lxx. milia virorum. Sz tunc occurrit dubium: quia sicut dictum est pestilentia trium dierum erat determinata. et sic videtur q sit mutatō facta i deo Ad quod dicendū q nō:quia pestilētia trium dierum erat dicta per modum ꝯminationis sicut Jone.iij. Adhuc quadragita dies et niniue subuertetur quetamen nō fuit subuersa.sic in proposito duo dies pestilentie vltimi fuerunt tm̄ per cōminationem dicti. primus xo dies per modum sententie diffinitiue: ꝓter quod fuit pestilentia tm̄ illo die. ideo subditur. Misert⁹ est dominus super afflictōnem ꝛc.

q Juxta aream arcuna. iste erat binomius. qz cuz hac vocabatur ornan:vt habetur.j.paralip.xxj.

r Venit autem gad. Hic consequenter describitur placatio offense:per oblationem dauid ad dictum gad prophete per reuelationem dominī:quod notatur cum dicit Et ascendit dauid iuxta sermonez gad quem p̄ceperat ei dominus ꝛc. s Et egressus adorauit regem.i. fecit ei reuerentiam regi debitam. Jste em̄ q̄uis esset gentilis erat amicus dauid et ei confederatus. quia per eum dauid habuerat partem ciuitatis hierusalem. Cetera patēt vsq̄ ibi. t Omnia dedit arcuna regi.id est dare voluit

iuda q̄ngenta milia pugnatorz. Percussit aūt cor dauid eū postq̄ nūerat⁹ē ppl's. Et dixit dauid ad dñm. l Peccaui valde in hoc facto:ß p cor dñe vt trāsferas iniq̄tatem serui tui qz stulte egi nimis. Surrexit itaq̄z dauid mane.z sermo dñi fact⁹ē ad gad ꝓphām z videtē dicens Vade7 loq̄re ad dō. Hec dicit dñs. Trium tibi datur optio: elige vnū qđ volueris ex his vt faciā tibi. Cūq̄z venisset gad ad dō nunciauit ei dicēs. Aut septē annis veniet tibi fames in tra tua:aut trib⁹ mēsib⁹ fugies aduersarios tuos z illi te p sequēt:aut certe trib⁹ diebꝰ erit pestilētia in terra tua. Nūc g̃ delibera:z vide quē rndeā ei q me misit ꝓmonē Dixit autem dauid ad gad m Coarto⁊ nimis n Sz melꝰ ē vt incidā i manꝰ dñi:multe eī mie ei⁹sūt q̄z in manꝰ hoim o Immisitq̄z dñs pestilētiā in istr:p de mane vsq̄ ad tem pus ꝓstitutū:z mortui sunt ex ppl'o a dan vsq̄ bersabee septuagīta milia virorum. Cūq̄z extēdisset manū suaz angel⁹ dñi sup hierlm vt dispderet eā: misꝰt⁹ ē dñs super afflictōez: z ait angelo pcutienti ppl'm. Sufficit nunc ꝓtine manū tuā. Erat autē angel⁹ dñi q iux areā arcuna iebusei. Dixitq̄z dō ad dñm cū vidisset angelū cedentez ppl'm. Ego sum q peccaui z ego iniq̄ egi isti q oues sunt qđ fecerūt: Vertat obsecro manꝰ tua ꝫ me z ꝓtra domū ꝓris mei. r Venit autez gad ꝓphā ad dō in die illa: z dixit ei. Ascēde z ꝓstitue altare dño in area arcuna iebusei. Et ascēdit dauid iuxta sermonē gad quē p̄cepat ei dñs. Conspiciensq̄z arcuna aīaduertit regē z seruos eiꝰ trāsire ad se:z egressus adorauit regē prono vultu i terram z ait. Quid cāe ē vt veniat dñs meꝰ rex ad seruum suū. Cui dō ait. Vt emaz a te areā: z edificē altare dño et cesset infectio q̄ grassat i ppl'o. Et ait arcuna ad dauid. Accipiat et offerat dominus meꝰ rex: sicut placet ei. Habes boues in holocaustum:et plaustrum z iuga boum in vsum lignorum s Omnia dedit arcuna regi. Dixitq̄z arcuna ad regem. Dominus deus tuus suscipiat votum tuum. Cui respondens rex ait. Nequaq̄z vt vis sed emam precio

sed dauid accipe noluit nisi p precio. vnde sequit.
v Emit ergo dauid aream ꝛc. j. paralip. xxj. dicit. Dedit ergo dauid ornan p loco siclos auri iustissimi ponder sexcentū. Et ideo hic aliqua que sic habet dz sic punctari. Emit ergo dauid aream. ꝛ tacetur hic precium qđ. j. palip. nō exprimit sexcentuz auri siclox. ꝛ sequit.

ꝛ Et boues argēti siclis ꝙnqginta. scz ꝑ bobus tm̄.
y Et edifica. ibi dauid altare dño. ille locus est i quo abꝛaam voluit immolare ysaac filiū suū: vt dictum fuit Gen̄. xxij. et iacob vidit ibi scalam: vt dictū fuit Gen̄. xxviij. et ibi postea fūdatuz fuit templū p salomonez vt habetur infra tercō libro sexto capitulo et secundo paralip. iij.

a te: et non offeram dño deo meo holocausta gratuita.
v Emit ergo dauid aream ꝛ boues: argēti siclis quinqginta: y ꝛ edificauit ibi dauid altare dmio ꝛ obtulit holocausta ꝛ pacifica. Et ꝑpiciatus est dñs terre: ꝛ cohibita est plaga ab isrl̄.

¶ Explicit scōs liber samuel

¶ Explicit secundus liber Regum.

¶ Postilla sup tercīū librū Regū incipit. Ca. j.

TRex dauid senuerat. In p̄cedentibus libris actum est de regno filioꝝ isrl̄ vnico hic ꝑter agit̄ de regno eiꝰ diuiso: ꝓter qđ apud hebreos duo libri precedentes sūt vnꝰ liber qui vocat̄ samuel ꝛ duo seq̄ntes sūt vnꝰ aliꝰ liber qui vocat̄ malachi i. regū in plurali. Dzio igit̄ de duplici regno agit̄ ꝓut floruit: secūdo ꝓut cadere cepit. s. q̄to libro: q̄ extūc gētes sb dite hebreis ceperūt rebellare. et tandem dominari eis: et finaliꝛ eos capti-uare. Circa primū sciēdū q̄ vbi vnū regimē inaugurat sequēs inchoat: iō dzio agit̄ de regni vnitate sub salomone in ꝓncipio regni sui. scōo de regni diuisione circa finē vite sue. xj. c. Dzia i duas q̄ dzio describitur ipsiꝰ salomonis regis institutio. scōo institui confirmatio ca. ij. prima in tres: q̄ dzio describit ipsiꝰ dō senilis ꝑditio: scōo adonie ambitio: ibi. Adonias aut̄: tercio salomonis ꝓmotio: ibi. Dixitq̄ nathā. Circa primuz di. a Et rex dauid se. et tñ nō habebat nisi. lx. ānos ad plus. q̄. xxx. ānoꝝ erat q̄n cepit regnare: ꝛ q̄dragesta ānis regnauit: vt hī supra. ij. li. v. ca. Sz ad sensum dz q̄ aliq̄s citiꝰ senescūt ꝛ alij tardiꝰ ꝑz diuersitatē ꝑplexionū ꝛ laboꝝ ꝛ curaꝝ. b Cūq̄ operet vestib⁹ non calefiebat: qđ fuit satis mirabile de tata frigiditate in hoie bñ ꝑplexionato. Cuiꝰ vna cā assignat: q̄ a iuuentute fuit bellicosus: ꝓpt̄ qđ multos ictꝰ ꝛ plagas sustinuit: ex q̄b⁹ plimꝰ sanguis emanauit: ꝓpt̄ qđ citiꝰ senuit et infrigidatꝰ fuit. Alia etiā cā addit q̄ ex visione angeli tenēt̄is gladiū euaginatuz sup hierm vt dictū est. j. libro. xxiij. ca. supra modū terruitꝰ fuit: timoꝝ aūt infrigidat ꝛ maxie excessiuꝰ: ꝓpt̄ qđ timēt̄es palleſcūt ꝛ tremūt: ꝛ iō extūc dauid notabiliter infrigidatꝰ fuit. Aliam etiā cāz assignat Ra. sa. dicens q̄ hoc fuit in penā peccati quo abscidit oza vestis saul: vt hī s. j. li. ca. xxiij. Dz em̄ in hoc peccauerat videt̄ q̄ ibidē subdit. Postq̄ hoc ꝑcussit coꝝ suū dō. eo q̄ abscidisset ozaz diuidis saul: q̄diu em̄ saul in regno tolerabat̄ a deo dauid debebat eū reuereri: ꝛ q̄ in hoc irreuerēter se habuit ad ipm̄ fuit punitꝰ pena corrūdente. s. vt vestib⁹ nō calefieret in senectute. ꝟm illud Sap̄. vj. Per q̄ peccat q̄s per hec et torquetur. c Et queramꝰ dño nr̄o regi adolescentulam ꝛc. glo. Hiero. sup locū istuz dicit sic. Nonne tibi videtur si occidentem litteram sequar: fimentū esse vel atheniarum ludicra q̄ frigidꝰ senex obuoluutus vestimentis nisi complexu adolescentularuz nō calesc̄at ꝛc. et ideo dicitur q̄ hic est locutio parabolica: ita q̄ per abisag virginem intelligitur sapia que incoꝝrupta que ꝺiungitur senibus. ꝟm q̄ dicit iob. xij. In antiquis est sapiētia. et hoc maxime fuit in dauid in quo in senectute maxime viguit spiritus ꝓphetie. ꝓout dictum fuit s. ij. ca. xxiij. et hec sapientia calefecit regem dauid ipsum ad amoꝝem diuinum accendēdo. et talis modus loquendi parabolicus frequenter habetur in scriptura sicut habetur iudicum nono. Ierunt ligna vt vngerent super se regem ꝛc. sicut fuit expositum ibidez. Sed salua reuerentia hieronymi istō dictum stare non potest: vt videtur: quia circumstantia littere ostendit manifeste. q̄ Abisag fuit quedam

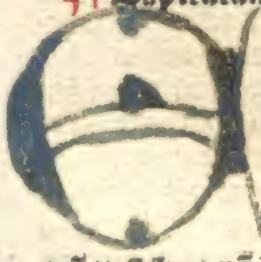

puella ad lām adducta ipi dauid i remediū frigiditatē
corpalis: qō et pz ex hoc q adonias q erat iuuenis pe
tiuit eā p vroze mortuo dauid. vt hī infra. ij. ca. 7 idē
oz dicere ad veritatē lre q fuerit puella corpalis ſm b
igit exponit cū dr. c Dixerūt g ei ſer. ſui. ſ. medici

q erāt ſolicīti de
eius vita plōgā
da ꝓpter ſuā ſan
ctitatē. d Que
ram⁹ tu. nr̄o tē.
dicūt em̄ medici
q optimū reme
diū ꝯ frigiditatē
mēbroꝝ et paliſ
im imminētē ē
ap̄lex⁹ mulieris
maxie iuuēcule
7 vginis: 7 iō tal⁹
fuit adducta ipi
dauid nec ex hoc
peccauit: qz cuz
ea ꝯrit mr̄imo
niū vt magis pa
tebit ex ſequēti
bus. Senes em̄
quātūcūqz poſ
ſunt cōtrahere li
cet nō p̄nt gene
rare: 7 ſic dicunt
doctores: ſi mlr
ſcienter ꝯhat cū
frigido nō potē
te eā cognoſcere
nihilomin⁹ tz cō
tractus: et ſic fu
it i ꝓpoſito: et iō
vt amplexibus
b⁹ virginis i ſta
tu mūmoniali ñ
vī fuiſſe illicituz
ipi dauid: maxie
cū hoc cēt ei i re
mediū tāte frigi
ditatis.

e Adonias āt
hic ꝓñr describi
tur ipſi⁹ adome
ambitio cū dr̄ f Eleuabaſ dicēs tē. hoc nō dicebat
palā ſ ſecretarijs ſuis q̄ ei fauebāt: vt poſtea habetur
g Fecitqz ſibi currū tē. ad oñtationē 7 quādā diſpo
ſitionē ad regnādū. h Nec corripuit cū tē. vī q ex
hoc dauid peccauerit grauiē. ſicut beli. vt dictū eſt. ē.
j. li. ij. ca. Dicendū q nō eſt ſile: qz pctīm filioꝝ beli fuit
recte ꝯ deū: factū aūt adonie quātū exterius appebat
nō erat niſi quedā vanitas vel oſtentatio que ſatis cōi
ter ꝓmittūtur filijs regū: 7 forte dauid q̄ iacebat in le
cto neſciuit q in hoc exceſſerat. 7 ſi ſciuit tñ ignorauit
q ad regnū aſpiraret. qō pz ex hoc q qñ ſibi innotuit:
q tanqz rex feſtum faciebat. ſtatim ſalomonē regē in
ſtituit. vt hī infra eo. ca. i Erat aūt 7 ipe pulcher
valde tē. ex pulchritudie em̄ iſta 7 ex hoc q erat ꝓmo
genitus inter filios dauid viuētes 7 qz patrē videbat
impotentē fuit elatus ad vſurpandum ſibi honorem
regiū abſqz licentia patris k Et ſermo eius fuit cū
ioab. Cui⁹ cā erat ex pte adonie vt p ipm̄ ioab q̄ erat
magiſter militie haberet militiā ſibi fauentem. Ex pte
aūt ioab cā fuit: qz bñ pceperat q dauid habebat cor
di vindictaz occiſionis abner 7 amaſe: 7 q dauid hoc
imponeret ſuo filio regnaturo: 7 ideo querebat vt per
eius auxilium adonias inſtitueretur: et ſic ſibi parce
retur. l Et cū abiathar ſacerdote. cuius cauſa fuit

c Dixerunt ergo ei ſerui ſui.
d Queram⁹ dñō nr̄o r̄gi adu
leſcentulā virginē: 7 ſtet co
ram rege. 7 foueat eū: dormi
atqz i ſinu ſuo: 7 calefaciat
dñm nr̄m regez. Quieſierūt
igit adoleſcētulā ſpecioſaz
in oīb⁹ finib⁹ iſrl: 7 inuenerūt
abiſag ſunamitem: 7 addu
xerūt eā ad regē. Erat aūt
puella pulcra nimis: dormi
ebatqz cū rege et miſtrabat
ei: rex vo nō cognouit eam.
e Adonias autē filiꝰ agith:
f eleuabaſ dicēſ. Ego regna
bo. Fecitqz ſibi currū 7 eq̄
tes: et quinquaginta viros q̄
currerent añ euz. g Nec cor
ripuit eū p̄ ſuus aliqñ di
cēs. Quare ſ feciſti: Erat
aūt 7 ipe pulcer valde ſecū
dus natu poſt abſalon h Et
ſmo ei⁹ cū ioab filio ſaruie
7 cū abiathar ſacerdote q̄
adiuuabāt partes adonie.
Sadoch vo ſacerdos 7 ba
naias filiꝰ ioiade 7 nathan
ꝓpheta 7 ſemei et celethi et
phelethi 7 oīe robur exer

citus dauid nō erat cū ado
nia m Immolatis ergo adō
nias arietib⁹ 7 vitulis 7 vni
uerſis pinguib⁹ iuxta lapi
dem zoeleth o q̄ erat vicinus
fonti Rogel: vocauit vniu⁹
ſos fratres ſuos filios regis:
7 oīs viros iuda ſeruos re
gis: p nathan autem prophe
tam 7 banaiam 7 robuſtos
quoſqz et ſalomonem frēm
ſuū non vocauit. q Dixit ita
qz nathan ad berſabee ma
trem ſalomonis. Num au
diſti: q regnauerit adonias
filiꝰ agith: et dñs nr̄ Dauid
hoc ignorat? Nūc ergo ve
ni accipe cōſiliū a me: r 7 ſalua
aīam tuā filiūqz tui ſalo
monis. s Vade 7 ingredere
ad regē dauid 7 dic ei. Non
ne tu dñe mi rex iuraſti mi
hi ancille tue dicēs: q Sa
lomon filiꝰ tuꝰ regnabit pꝰ
me 7 ipe ſedebit ī ſolio meo
Quare ergo regnat adoni
as? Et adhuc ibi te loquen
te cū rege: ego veniam poſt
te t 7 complebo ſmones tu

ex tpe adonie. vt p abiathar q̄ erat ſummꝰ ſacerdos tpis
ad ipm̄ iclinareſ. 7 ab ipo inungereſ. Ex ptevo abiathar
cā fuit: deſcēderat de beli cui dictū fuerat ex pte dei q filij
ei⁹ eſſent a ſummo ſacerdotio ponēdi ꝓut dictū fuit ī
j. li. ij. ca. Itē q ſicut dicūt hebrei a tpe q̄ fugit dō de ir̄lm
ꝓpter abſalon dñs
nō dedit reſpōſum
per abiathar: ſicut
tactum fuit ē. ij. li.
xv. ca. lz in alijs fa
ceret officiū ſummi
ſacerdotis: 7 iō ag
rebat hic regem ſibi
fauorabile ne a ſta
tu ſuo deijceret.
m Immolatis g
adonias arietibus
i ſignū regie digni
tatis. n Iuxta
lapidem Zoeleth.
Erat lapis magn⁹
extra citatē. i q⁹ mo
tiōe 7 tractiōe viri
fortes experiebanſ
vires ſuas. 7 iō he
brei dicūt ꝯ Iuxta
lapidē tractū.
o Qui erat vici
nus fonti rogel: he
brei dicūt: fonti ful
lonis: q̄a ꝓpe fontē
illū erat locꝰ vbi ful
lones pabāt pānos
et huic cōſonat qō
hī infra. iij. libro.
xvij. de Rapſace. 7
ſocijs eius. Stete
runt iuxta aquedu
ctū piſcine ſupior⁷
q̄ eſt in via agri ful
lonis: 7 ſic ſm he
breos zoeleth 7 ro
gel nō ſūt noīa pro
ꝓria ſ appellatiua
p Nathan autez
ꝓphām tē. qz non
fauebāt ſibi ſed ſa
lomoni. q Di

xit itaqz nathan. Hic ꝓñr deſcribiſ ipſius ſalomonis pro
motio: 7 ſcō adonie ꝓfutatio: ibi. Adhuc illo loquente.
Circa primū primo ponit matris petitio: ſcō regis con
ceſſio: ibi. Rndit rex. 7 tercio ꝓceſſionis executio: ibi. Di
xit q̄z rex. Petitio aūt matris facta fuit ꝺ ꝓcilio nathan
q̄ zelabat ꝓ ſalomone: qz ipm̄ nutrierat. 7 docuerat. vt di
ctū fuit. ē. ij. li. xij. ca. 7 qz ex reuelatiōe dñi dixerat ipſi da
uid q ſalomon eſſet regnaturus pꝰ eū ſm q dauid refert
j. paralip. xxij. verba nathan ad ipm̄ vbi ſubdiſ: ob hanc
cām pacificus vocabiſ. In hebreo hī. Nomen eius ſalo
mon. 7. xxix. ca. dixit. Salomonem filiūm̄ meū elegit dñs. 7
poſtea eo. ca. Salomoni q̄z filio meo da coꝛ pfectū tē. et
hoc eſt qō dz hic. Dixit itaqz nathan: 7 pz lra vſqz ibi.
r Et ſalua aīaz tuā tē. timebat em̄ ꝓbabiliter q ſi ado
nias in regno ꝓfirmareſ q mortuo dauid puniret berſa
bee crimme adulterij: 7 ꝯ ſalomonē quereret mort⁷ occa
ſionem. Sed hic occurrit dubiū quō ꝓpha ꝺ hoc timebat
cū ſicut dictū eſt ex reuelatione dixerat ſalomonē regna
turū pꝰ ipm̄. Ad qō dicendū q iſtud fuit quedā ꝓmiſſio
facta ipi dauid de futuro: tales aūt ꝓmiſſiones diuine ite
ligende ſunt ſub ꝓditiōe. ſ. ſi ex pte boim nō ponaſ impe
dimentū ſicut diffuſius fuit declaratū ſupra. j. li. c. ij. et iō
ꝓpha poterat timere ne q aliqꝺ pctīm ipſius dauid vel
ſabee ſeu ſalomonis aliquod impedimentū peruenſſet.

ꝓp

s Ingredere ad regē dauid ⁊c. hoc añt iuramentū sciebat nathan p reuelationē dauid vel bersabee. vel forte qz fuerat pñs. t Cōplebo sermones tuos. p̄misit cū matrem ad petendū p filio. vt coz dauid inclinaret: ⁊ sic inueniret regē dispositū ad pficiēdum negocium.

v Inclinauit se bersabee ⁊ adorauit regē. adoratiōe debita r Dñe mi. hic formal petitionē suaz in q̄ q̄ncq̄ exprimit q̄ facūt ad regē aim inclinādū: qz p hūilitē petit dices. Dñe mi. scdo iuramētuz ad memoriā reduc̄. Tu iurasti. p dominū ⁊c. scio supbiam adonie exp̄mit dicēs. Et ecce nunc Adonias regnat te vinēte et ignorāte. q̄rto deuotionē ppli ad se trahendū ostendit dicēs y Verūtn dñe mi rex ⁊c. q. d. populus nō approbat adonie ambitōz ⁊ expectat tuā determinatōez q̄nto piculū psone tue ex filij sui inducit dicens. Eritq̄ cum dormierit dñs me⁹ me⁹ rex cū pribus suis. z Erimus ego et filius meus salomon pctōres. i. adonias ponet nobis crimina ad puādū nos vita vt dictū est. a Adhuc illa loquēte ⁊c. ad cōplēdū negociū. nō etiā stati⁹ intrauit cubiculū regis. sed stetit aliquantulū: extra q̄usq̄ ō volūtate regis vocaret vt pz infra.

b Dñe mi rex tu iurasti ⁊c. non dixit hoc pheta affirmatiue sed magis interrogatiue. q. d. mirabile est: q talia fecerat sine scitu tuo et in hoc notat euz de psumptione ⁊ contemptu pūs: q ipo viuente et nescīente vellet regnare. vnd subditur.

c Nunquid a domino meo ⁊c. q. di. non d Et mihi non indicasti. qui suz secretarius tuus. ⁊ tibi reuelaui voluntatem dñi ō regno salomōis p te ⁊ iō si fuit aliqua cā

os. Ingressa est itaq̄ bersabee ad regē i cubiculo. Rex aūt senuerat nimis et abisag sunamitis ministrabat ei.

v Inclinauit se bersabee: et adorauit regē. Ad quā rex: quid tibi inq̄rvis: Que rñdens ait. f Dñe mi rex tu iurasti p dñm deū tuū ancille tue: salomō filiꝰ tuꝰ regnbit post me: ⁊ ipe sedebit i solio meo: ⁊ ecce nūc adonias regnat te dñe mi rex ignorāte Mactauit boues et pinguia quoq̄ et arietes plurimos: et vocauit oēs filios regis abiathar quoq̄ sacerdotē et ioab principē militie: salomonē aūt seruū tuū non vocauit. g Verūtamē domine mi rex in te oculi respiciunt totꝰ isrl: vt indices eis q̄s sedere debeat i solio tuo dñe mi regꝰ te. Eritq̄ cū dormierit dñs meꝰ rex cū patribo suis: 3 erimꝰ ego et filiꝰ meus pctōres. 4 Adhuc illa loquēte cuz rege nathan ꝓpheta venit. Et nūciauerūt regi dicētes. Adest nathan ꝓpha. Cūq̄ introisset in cōspectu regis ⁊ adorasset euz pnus in tram: dixit nathā. 5 Dñe mi rex: tu dixisti adonias regnet pꝰ me: et ipse sedeat sup thronū meū. Quia descendit hodie ⁊ immolauit boues et pinguia ⁊ arietes plurimos: ⁊ vocauit vniuersos filios regis ⁊ principes: abiathar quoq̄ sacerdotē: illisq̄ vescentibꝰ et bibentibꝰ coram eo: ⁊ dicentibꝰ viuat rex adonias: me⁹ tuuz tuū et sadoch sacerdotez: ⁊ banaiā filiū ioiade ⁊ famulū tuū salomonē ñ vocauit c Numq̄d a dño meo rege exiuit hoc verbū: ⁊ mihi ñ indicasti suꝑ thronuz dñi mei regis pꝰ eū: f Et rñdit rex dō dicens f Vocate ad me Bersabee. Que cū fuisset ingressa corā rege ⁊ stetisset añ euz: iurauit rex et ait. Viuit dñs q̄ eruit aiam meā de oi angustia: q̄a sicut iurauī tibi p dñz deū isrl dicēs: salomō filiꝰ tuꝰ regnbit pꝰ me: et ipe sedebit sup soliū meū pro me: sic faciā hodie. Sū missoq̄ bersabee in trā vultu: adorauit regez dicens g Viuat dñs meꝰ rex dō in eternū. h Dixit q̄z rex dō. Vocate mihi sadoch sacerdotē ⁊ nathan ꝓpheta ⁊ banaiam filiuz ioiade. Qui cū ingressi fuissent coram rege: dixit ad eos. Tollite vobiscū seruos dñi vri: i et imponite salomonē filiū meū sup mulā meā: k et ducite euz in gion: et vngat eū ibi sadoch sacerdos ⁊ nathan ꝓpheta in regem sup isrl. Et canetis buccina atq̄ dicetis. Viuat rex Salomon. Et ascēderis post eū: et venieris in hierlm: ⁊ sedebit sup soliū meū: et ipse regnabit pro me: illiq̄ precipiā vt sit dux sup isrl et sup iudam. l Et rñdit banaias filiꝰ ioiade regi dicēs. Amen m Sic loquat dñs deus dñi mei regis n Quō fuit dñs cū dño meo rege: sic sit cū salomone: o ⁊ sublimiꝰ faciat solium eiꝰ a solio dñi mei regis dauid. p Descendit ergo sadoch sacerdos ⁊ nathan ꝓpheta ⁊ banaias filiꝰ ioiade ⁊ cherethi et pheleti: et imposuerūt salomonē super mulā regis dauid: et adduxerūt eū i gion q Sūpsitq̄ sadoch sacerdos cornu olei r de tabernaculo: unctio ei facta ꝑ Moysi ad iungendū reges ⁊ pontifices seruabat reuerenter in tabernaculo in vase magno et in te

mutatiōis b⁹ et alia reuelatōe tibi facta debuisti vel q̄ dicere mihi. e Et rñdit rex. Bersabee dñr pone petitionis processū cū ōz. f Vocate ad me bersabee: loq̄nte eā nathan cū rege ipa erūerat regis cubiculū. sicut i talibus fieri é ꝓsuetū: cet⁹ patet vsq̄ ibi. g Viuat dñs meꝰ ⁊c. i. vita beata q̄ est eterna. h Dixit q̄z rex. Bersabee dicte cōcessiōis executio ⁊ pz ista vsq̄ ibi. i Imponite salomonē ⁊c. i. in signū regie dignitatis: q: illa mula erat a ꝓpria ꝓpata regi dō: vt ꝓpls manifeste videat: q volo eū regnare ꝓ me. k Et ducite eū i gion. fons est syloe vt dicūt hebrei cet⁹ patet vsq̄ ibi.

l Et rñdit banaias ⁊c. amē. i. fiat hec sua veracit. et ē dictio hebraica iō subditur.

m Sic loquatur dō. ⁊c. i. ꝓpleat deꝰ ba tua q̄ sūt fidelia. n Quō fuit dō. cū dō. meo. i. tecū te dirigēdo ⁊ regē stabiliēdo o Et sublimiꝰ faciat ⁊c. non cū est inuidia pūs ad filium: si excedat eū in gloria ⁊ honore: q: pat manet quēadmodū in filio: ⁊ iō bonū filij est etiā bonū pūs: ⁊ ideo sicut nullus tristat de bono ꝓpo sic nec de bono filij sui: nisi ex malicia peruersitate.

p Descēdit ergo sadoch. q. ciuitas dauid vbi manebat erat in alto. q Sumpsit q: g sadoch sacer. cor. olei. id est vasculum pleni vnctione.

r De tabnaculo: vnctio ei facta ꝑ Moysi ad iungēdū reges ⁊ pontifices seruabat reuerenter in tabernaculo in vase magno et in te

cepit aliquā portionē: ⁊ vnxit salomonē. Dicit Ra. sa. q̄ ista vnctio fiebat in fronte regis int̄ palpebras p modū corone. cetera patēt i lra vsq; ibi s Quid sibi vult ⁊c. hoc aūt quesiuit ioab. q; ad eū⁹ officiū spectabat sedare tumultū. et commotionē in ciuitate orientem.

t Adhuc eo loquente. b ꝑnr̄ scribit adonie⁹ futatō audita inthronizatione salomonis i regē p ionathan filiū abiathar. ꝑtz litera pauca exceptis v Nequaq̄. s. suū bona annuncians tibi: ſ magis aduersa.

x Territi sūt ſ q; timuerunt ne rex salomō cālūniaret eos ꝓ crimine lese maiestatis sicut aliōs eoꝝ postea cālūniat⁹ē: vt bꝫ infra ca. sequenti.

y Et iuit vnusq̄sq; ⁊c. dimittētes totlr adoniā

z Adonias acti. Sal. abi. i tabernacula. tenēs coꝛ. altare. s. holocausti: ad q̄ etiaꝫ laici poterāt ingredi: ad altare eīm tbi miamat̄ soli sacerdotes intrabant. ex hoc etiā patet: q̄ ibi erat refugiū in aliquibus casib⁹ ⁊ multo fortius ꝺꝫ esse in eccla cuius tabernaculū vt in ve. le. erat solum figura.

a Si fuerit vir bonus. i. nō querens machinationes ⁊ceteꝛo ad obtinēdū regnū

b Et ingress⁹ adorauit regem salomonē faciens ei ⁊debitā reuerētiaꝫ sicut dño suo.

Additio prima in tertiū libꝝ regū incipit.

In ca. j. vbi dr̄ in postil. Cūq; operir̄ vestib⁹ nō calefiebat qđ fuit satis mirabile ⁊ tāta frigiditate.

Licet dauid bellicosuꝫ fuisse pluries legat̄: nūq̄ tñ ⁊ eo bꝫ in scripturis q̄ vulnerat⁹ fuisset seu plagat⁹ sic vt a corpe suo sanguis copia effluꝛet: qđ tñ nō esset verisile: vt scꝛiptura ꝺ eo talia si ꝓtigiss sent tacuisset: Sꝫ ver⁹ ꝓt alia cā b⁹ frigiditaꝫ assignari. s. q̄ dauid a iuuētute fuit libidinosus: ⁊ actib⁹ veneris excessiue implicat⁹: vt pꝫ ex toto ꝓcessu sue historie. s. i multitudine vxoꝝ ⁊ ꝓcubinaꝝ. Sꝫ ꝓstat q̄ vsus venereoꝝ excessiuus naturalē caloꝛē cōsumit naturalē. et eius subiectum. s. humidū radicale: vñ ꝓuerbioꝝ xxxj. ne ꝺederis mulieribus substātiā tuā. Substātia enim vite coꝛporalis in caloꝛe naturali et humido radicali precipue consistit iuxta philosophoꝝ sententiaꝫ. Sicut igitur ⁊ficientibus istis mors naturalē

sequitur: sic et eoꝝ notabili diminutiō e seu consumptiōe frigiditas. q. irrepabilis subsequi bꝫ:

¶ In eodē ca. ꝓmo vbi dr̄ in postil. Queramus dño nr̄o regi adolescentulā ⁊c. Glosa Hieron. sup locū istum.

Additio. ij. Glosa hiero. ñ ē sic reꝛobanda ſ ꝓt⁹ ad bonū trahēda sensum Ꝓꝛo cuꝫ ⁊declaratiōe scīēdū: q̄ seq̄ntes literalē sēsū si generalit̄ ꝓsiderent̄: sunt i duplici dia. Quidā ci tenēt q̄ tm̄ sēsus lr̄alis est ver⁹ ⁊ sol⁹ intētus ab auctoꝛe. ceteri vo sēsus q̄ dicunt spūales credūtur ab eis cē ficti et nulli⁹ auctoritatis. Et hāc opinionem seu erroꝛē pncipalit̄ tenēt saducei q̄ solā lr̄am secūt. Ūñ ⁊ negāt resurrectiōz ⁊ alia que ad ꝛdē lr̄e ꝓma facie nō apparent. Alij vo tenent q̄ sacra scꝛiptura sb vna lr̄a bꝫ plēs sensus lz omnes fundētur sup vnum. s. lr̄alem: ⁊ ē cois sn̄ia catholicoꝝ: vt pꝫ per Grego. in. iij. mo. ⁊ p augustī. ℈ vincentiū ⁊ in plurib⁹ alijs locis. Erroꝛ aūt primoꝝ quinq̄ multipliciter. p̄sertim, duobus modis: q̄rum ꝓmus est: q̄ñ ꝓm sēsum lr̄alem eoꝝ erroꝛ ꝛdegit̄: sicut pꝫ Math. xxij. vbi saluatoꝛ volens cōfundere saduceos negātes vitam futuri seculi: eo q̄ in litera ⁊ter⁊testamē. sic palpabilit̄ non habet̄ confundit eos p sēsum literalem allegans illud. Deus abraam: deus ysaac ⁊c. non est de⁹ mortuoꝝ: sed viuentium. Secundo modo conuincunt̄ tales scꝫ qui literalem sensum tm̄modo consecuntur: cum contingit q̄ aliqua hīstoꝛia lr̄aliter tm̄ intellecta: non inducit aliquam vtilitatem in fide: nec in moꝛibus: nec etiam ad humanam conuersationem. Et illo modo allegat apostolus illud Deut. xxv. c. Non ligabis os bouis terētis. vbi dicit: quasi arguendo: nunquid est cura ⁊eo ⁊ bobus: q̄si diceret. Si hoc preceptum solum ad pedem lr̄e intelligat̄: nullam producit vtilitatem: et isto modo scꝛo arguit Hiero. in hoc loco contra sequentes lr̄am occidentem di. q̄ si hec hīstoꝛia ꝺ abisag. tm̄mō lr̄aliter intelligitur nō referendo eam ad aliquem sensum spūalē vtiliꝛē. vr̄. q. athenaꝝ ludicra sint seu fabulatōes q̄ mime, pficiūt. et io istā hystoꝛiā pulcerrime et commode Hierony. exponit vt patet intuēti: ꝯ quidē sensus Hierony. est in hoc loco lr̄alis. eo mō quo apl̄s in auctoꝛitate predicta tāq̄ a sēsu literali sumit argumentū ex sensu accepto ꝓm mysticē ꝓpositōnē: vt pꝫ intuēti. Huic etiā ꝓsonat auctoꝛitas q̄dā

bernaculo et vnxit salomonē: et cecinerūt buccina: et dixit oīs ppl's. Viuat rex salomon. Et ascendit vniuersa mlt̄itudo post eū: et ppl's canētiū tibijs et letantiuꝫ gaudio magno et insonuit terra a clamoꝛe eoꝝ. Audiuit aūt adonias ⁊ omnes q̄ inuitati fuerāt ab eo. Jāq; ꝓtiuiuꝫ finitū erat. c Sed ⁊ Joab audita voce tube ait d Quid sibi vult clamoꝛ ciuitat̄ tumultuāt̄: Adhuc eo loq̄nte: ionathan filius abiathar sacerdotis venit. Cui dixit adonias. Ingrꝛere q̄ꝛ vir fortis es et bona nūcias. Rñditq; ionathan adonie. e Nequaq̄. Dñs ei nr̄ rex dauid: regē cōstituit salomonē: misitq; cū eo sadoch sacerdotē: et nathā pphetā: ⁊ banaiā filiū ioiade ⁊ celethi ⁊ phelethi: ⁊ imposuerunt eum super mulā regis. Unxerūtq; eū sadoch sacerdos ⁊ nathan pphet̄a regē i gyon: ⁊ ascēderūt inde letantes: ⁊ insonuit ciuitas. Hec est vox quam audistis Sed et salomon sedet sup solioꝫ regni: et ingressi serui regis bñdixerūt dño ⁊eo nr̄o regi dauid dicētes. Amplificet ⁊eus nomē salomonis sup nomē tuū ⁊ magnificet thꝛonū suū sup thꝛonū tuū Et adoꝛauit rex in lectulo suo: insup ⁊ hec locutus est Bñdict⁹ dñs deus isrl̄ q̄ dedit hodie sedentem in solio meo videntibꝫ oculis meis f Territi sūt ergo ⁊ surrexerūt oēs qui inuitati fuerāt ab adonia: g ⁊ iuit vnusq̄sq; in viā suā. h Adonias aūt timens salomonē: surrexit et abiit i tabernaculū dñi: tenuitq; coꝛnu altar̄. Et nūciauert salomoni dicētes. Ecce adonias timēs regē salomonē tenet coꝛnu altar̄ dicēs. Juret mihi rex salomō hodie q̄ nō interficiat ꝺ suū gladio. Dixitq; salomon. i Si fuerit vir bonus nō cadet ne vn⁹ q̄dē capill⁹ eius in terrā: si aūt malus inuentū fuerit i eo: morietᵉ. k Misit ⁊ salomō ⁊ eduxit eū ab altari: l et ingressus adorauit regem salomonez. Dixitq; ei Salomō. Vade in ꝺmū tuam.

¶ Capitulum. ij.

beati Gregorij q allegat z exponit in quadã qõne addita supra in plogo sup Gen. in rnsione ad. vij. arg. vid ibi. Qd aũt inducit postillator p fulcimento plane expositionis lre de auctoritate medicoz dicentiũ q optimũ remediũ õ frigiditate membroz ꝛc. est amplexus mulieris iuuencule nõ facit p eo lz enim dicãt medici q calor naturalis alicuius bois seu asiat cõfortet ex suo pactu calorẽ naturalẽ bois debilitati nõ tñ faciũt dñiam in hoc de calore iuuencule seu ẽginis seu cõrupte pulcre vel incõposite: z iõ ista in hoc loco ad lram potius sunt intelligẽda sm mysticam significationẽ terminoz quã hic auctor facit scpturare: q dꝛ est ad nostrã doctrinã intendit.

[a] Ppropinquauerunt aũt dies dauid vt moreret: pcepitq salomoni filio suo dicẽs. Ecce ego ingredior viã vniuerse terre. Cõfortare et esto vir fortis [b] et obserua custodias domini dei tui vt ãbules in vijs eius. [c] z custodias ceremonias eius [d] et pcepta eius [e] z iudicia [f] z testimonia: sicut scriptuz ẽ in lege moysi: [g] vt intelligas vniuersa que facis: z quocũq te verteris: vt confirmet dñs sermones suos quos locutus est ỏ me dicẽs. Si custodierit filij tui vias meas: et ambulauerint coram me in veritate in oi corde suo z in oi aĩa sua: [b] nõ auferet tibi vir de solio isrl. [i] Tu quoq nosti q fecerit mihi ioab filius saruie [k] que fecerit duobus principibꝫ exercituũ isrl: abner filio ner: et amasie filio iether quos occidit: [l] et effudit sanguinẽ belli in pace: [m] z posuit cruorẽ belli in

Replica. Ad pmo ca. xij. lib. regũ vbi posthillator admiras q dauid cũ esset bõ bñ cõplexionat⁹: sic in senectute potuit infrigidari: vt cooptus vestib⁹ calefieri nõ potuit ꝛc. Dui⁹ infrigidatõis ponit plures honestas rõnes. Sz Burg. de optimo regẽ sue gẽq rõnẽ reddit minus honestã videlz q qz a iuuentute fuit libidinos⁹ z immoderat⁹ coit⁹ p sumit calorẽ naturalẽ: z ei⁹ subiectuz. s. humidũ radicale. ℞ Burg. potuit honesti⁹ loq. Nã euz a tpe pme vncõis vsq ad ptinuos. xl. annos valde cõmẽdat: et hic de otinẽtia a tpe iuuentutis vituperat: quã cõstat esse vicium morale. nec hoc vituperiũ fundat Burg. in aliqua scriptura. Quis em legatur dauid plures vxores habuisse nõ tñ de eo repit sicut de salomone q coz eius p mulieres deprauatũ fuisset: potuisset igit ỏ suo rege sentire sicut beatus Augu. de abzaam. quem dicit vsum coniugẽ tpant: ancilla cõpantur: nulla inpanter vt dicit. xvj. de ciui. dei ca. xxv. multi leguntur habuisse z vxores z ancillas quos tñ Burg. incõtinentes nõ iudicat. Nec valet obiectio bur. õ pmam ratõnẽ assignatam a postillatore. Nam ipe ponit plures concurrentes ad eundẽ effectum non em sequit. vnus nõ pot trabere nauem. igit nec duo vel tres: sic est impositio. Nec sequitur. put burg. putat: nõ legit dauid in bellis vulneratũ nec sanguinẽ effudisse igit nõ est verũ. Nõ est em cõsuetudo scripture vulneruz facere memoriã nisi sint ad mortem: qualiter dauid vulneratus non fuit. In eodem ca. passum de abysag sunamite cum postilla. exponeret ad lram declinans beatum Iero. qui quasi videt reprobare sensum illum literalem tanq figmentũ z arbenaz ludicra. Burg. qui supra li. ij. ca. xv. se opposuit: z lre z btõ iero. dic p eo certamen assumit putans postil. excludere sensus scripture allegoricos z alios: qd falsum sit pz in postilla morali quã fecit sup totã bibliã. Obiectio etiã burg. õ rõnem postillatoris nõ valet: cũ dicit medicos nõ facere dñiam fomenti calorꝭ in iuuenẽ bñ coplexionatũ z pulcrũ: falsum est em et õ oẽm rõnẽ. Nã in iuuene calor est magis intensus i pulcro et complexionato magis in corpatus: in virgine matris q in corrupta turpi veteri z mali cõplexiõis. Nõ igit lre b⁹ Bur. reddat absurdũ: vt vim scõs doctores ad mysticũ oporteat bre refugiũ cũ btõ Iero. Ipe turpit sensit de scto rege suo quasi vt lasciuus ex cõsuetudine fomẽtũ quelle crescit qd verũ nõ vi. Nam serui eius ex consilio medicoz sciẽtes hmõi fomẽtũ valere p calorẽ naturalis incitamento z vite plongatiõe nõ iussi dispositionis. Argumentũ b⁹ q nõ ex lasciuia petiit bre ex lra cõ dre. Erat pue la pulcra nimis. dormiebatq cum rege z ministrabat ei. rex vo nõ cognouit eaz. Ex q sensu lre aliq pot trabi z utilitas ẽ moralitas quõ. s. subditi ad rã bre dñt tãsaltem senis: vt etiã oim diligentiaz infirmo quidem ỏ necessarijs nõ mõ petenti sed etiã nõ petẽti immo renitenti. sicut vt plurimũ sani pl⁹ q infirmi: qd infirmo: op⁹ ẽ z expediês

Cap. lin. ij.

Ppropinquauerunt aũt. b cõfecutꝰ ponit regni salomõis cõfirmatio: z pmo p remotionẽ impedientiũ. secũdo p accumulationẽ expediẽtiũ. c. iij. illa q maxime impediũt stabilitatẽ alicuius regis sunt plone machinãtes cõtra eũ. de qua morte b agit. z ne salomon in hoc videret pcedere zelo pprie vindicte: iõ circa hoc dictũ ad aliud pmittit ipsius dauid ordinatio: sc̃do subdit ipius salomonis executio ibi. Salomõ aũt. Circa pmũ dꝰ pmo inungit filio suo salomoni vt sit sollicitus de cultu dei. b Obserua custodias dñi. i. illa q pcepit custodiri. z q sint illa subiungit di. c Et custodias ceremonias ei⁹: dictũ ad pceptũ ceremoniale. d Et pcepta ei⁹. dictũ ad morale. e Et iudicia ei⁹ dictũ ad iudiciale de qua ditione z distinctione dictũ fuit in Exodo.

f Et testimonia eius dictũ ad ea q promissa sũt in lege: de xpo venturo z alijs bonis ipsi isrl promissis.

g Vt intelligas vniuersa que facis: qz p obseruatiõez legis diuine dirigit hõ in agẽdis. Si custodierint filij tui vias meas ꝛc. sequit. b Nõ auferet tibi vir. et q pz qd ẽ dictũ est. s. q promissiones dine de bonis futuris intelligũt sub ditiõe si em nõ ponat impedimẽtũ a pte hoim. i Tu qz nosti. h õr ponit ordinatio dauid ỏ punitione aliquoz maloz qs nõ poterat conuenient punire in vita sua z pmo ỏ punitiõe ioab cũ dicit.

i Tu qz nosti q fecerit mihi ioab. v. ra. sal. q p hoc intelligit malũ qd fecit ioab ptra psonas dauid oñdẽdo alijs lras quas sibi secrete miserat dauid de morte vrie z sic legẽ scãdalizauit: q em istud secretũ fuerat reuelatũ pz ex hoc qd dr ỏ. ij. li. xij. c. q nathan dixit ad dꝰ. Fecisti inimicos blasphemare nomẽ dñi: sicut fuit tibi expositũ: nec istud factũ fuit reuelatũ p dauid nec̃ per bersabee: qz celabãt crimen suũ quãtũ poterãt: iõ verisimile est qd p ioab fuit reuelatũ ad excusãdũ se erga alios milites de morte vrie q nõ fuisset mortuus p incautelã suã sed p regis mandatũ.

k Que fecerit duob⁹ pncipib⁹ ꝛc. sequit.

l Et effudit sanguinẽ bel. in pace. i. sanguinẽ bãnuq nõ dꝰ effundi nisi in bello effudit tpe pacis: qz qñ occidit abner nõ batuebat bellũ iustũ ptra eũ. nec rõne regis nec rõne fratris sui interfecti: sicut dictũ fuit ỏ. ij. li. ca. iij. silr occidit eũ sub specie pacis revocãs eũ. q. ad loqndũ cũ eo ỏ federe inito inter eũ z dꝰ: vt ibidez dictũ fuit. silr qñ interfecit amasam non habebat ptra eũ aliquã guerrã z ipm occidit sub spẽ pacis salutãdo eum tanq fratrẽ z osculãdo: sicut dictũ fuit supra li. ij. c. xx.

m Et posuit cruorē belli in baltheo suo ꝛc. q2 peussit eos in unguine: vt hr ibidē: ⁊ sic cruor extēs ꝛe plagl eo rū potuit cruētare baltheū ioab et calciamēta eius nō aūt ptes supiores: ⁊ in hoc ꝛesignat dauid modū pcutiendi ꝑditoriū: q2 nō elevauit brachiū ad pcutiendum eos i ptes supiores ne aduerterent ictū ⁊ cauerent.

n Mō ꝛedu. canicie ei⁹ pacifice ad inferos. Hebrei dicunt. Ad fossam: nō enim erat intētōis dauid q ioab dscēderet ad infernū dānatoꝝ immo vna cā quarevoluit eum puniri i hac vita fuit ne puniret in futuro i gehenna: vt dicit ra. sal. sicut ⁊ ꝛe achor dictū fuit Josue. vij.

o Sed ⁊ filius berzellai. hic tercio ponit informatio dauid de recompensatiōe bñficij sibi exhibiti: qd quidem bñficiū plenius expositum est supra. ij. li. vij.

p Habes q̄z. B quarto ponit ordinatio dō ꝛe semei. qui maledixit dō: vt plenius dictum fuit ſ. ij. li. xvj. ca.

q Jurauí ei p dñm dicens: nō te interficiā. istō autē iuramentū nō fuit trāsgressus Dauid ista imponēdo salomoni: sicut dcm fuit supra. ij. lib. xix. ⁊ iō ſnia buius ptis patet ex supradictis.

r Dormiuit igitur dō. hic omittuntur illa q̄ ordinauit dauid ꝺ āpliatiōe diuini cult⁹ ⁊ edificatōne tēpli q̄ exprimūt. j. palipo.

s Salomō aūt B pñr ponitur salomōis executō ꝑmittit tñ adonie inf̄fectō: ⁊ secūdo Abiathar electio: ibi. Abiathar quoq;. Tercio predictoꝝ executio: ibi. Venit

baltheo suo q̄ erat circa lūbos ei⁹: ⁊ in calciamēto suo qd erat i pedib⁹ ei⁹. Facies ergo iuxta sapiaz tuā[n] et nō ꝛeduces caniciem ei⁹ pacifice ad inferos. °Sed et filijs berzellai galaaditꝛ reddes gr̄iam: erūtq; comedētes in mēsa tua. Occurrerūt enim mihi q̄n fugiebā a facie absalō frīs tui. [p] Habes quoq; apd te semei filiū gera filij gemini ꝛebahurim q̄ male dixit mihi maledictōe pessima q̄n ibā ad castra. Sed q2 ꝛescēdit mihi i occursuz cū trāsirē iordanē[q] ⁊ iurauí ei p dñm dicēs: nō te interficiam gladio tu noli pati eum esse innoxiū. Vir aūt sapiēs es vt scias q̄ facies ei: deduces q; canos ei⁹ cū sanguine ad inferos. [r] Dormiuit igitr dō cū pribꝫ suis: ⁊ sepult⁹ ē in ciuitate dauid. Dies aūt qbꝫ regnauit dauid sup isrl q̄draginta anni sūt. In hebron regnauit septē annis: i isrl i trigīta tꝛb. [s] Salomō aūt sedit sup thronū dō patris sui: [t] et firmatū ē regnū ei⁹ nimis. Et ingressus est adonias filius agith ad bersabee mr̄em salomonis: q̄ dixit ei. [u] Pacifico⁹ ne est ingressus tuus? Qui rñdit. Pacificus. Addiditq; Sermonem mihi est ad te. Cui ait. Loq̄re Et ille. [x] Tu inūt nosti qm meū erat regnū: [y] ⁊ me ꝓposuerat oīs isrl sibi i regez. sz trāslatū ē regnū ⁊ factū est frīs mei. [z] A dño ei ꝓstitutū est ei. Nūc q̄ petitiōz vnam pcor a te: ne cōfundas faciē meā. Que dixit ad eū. Loq̄re: Et ille ait. Precor vt dicas salomoni regi neq; enim negare tibi q̄q; pōt: vt det mihi abisag sunamitez vxo rez. Et ait bersabee. Bene ego loq̄r p te regi. Venit q̄ bersabee ad regē salomonē vt loqueret ei p adonia: et surrexit rex in occursū eius: adorauitq; eā: ⁊ sedit super thronū suū. Posit⁹q; ē thron⁹ mr̄i regi q̄ sedit ad dxtrā ei⁹: dixitq; ei. Petitōz vnā puulā ego ꝛepcor a te: ne cōfundas faciem meā. Et dixit ei rex. Pete mater mea. Neq; em̄ fas est vt auertaz faciem tuam. Quae ait. Det abisag sunamitis Adonie frī tuo vxor. Rñditq; rex salomon: et dixit matri sue. Quare postulas abisag sunamitem adonie: [b] Postula ei ⁊ regnū. Ipse ē em̄ frat me⁹ maior me: ⁊ habz abiathar sacerdotē: ⁊ ioab filiū saruie. Iurauit itaq; rex salomon p dñm dicens. Hec faciat mihi ꝛe⁹: et h̄ addat [c] q2 cōtra aiam suā locut⁹ ē adonias vbū h̄. Et nūc viuit dñs q̄ firmauit me ⁊ collocauit me sup soliū dauid patris mei: ⁊ qui fecit mihi domum sicut locutus est q2 hodie occideꝛ Adonias. Misitq; rex salomon p manū banaie filū ioiade q̄ interfecit eum: et mortuus est. [d] Abiathar quoq; sacerdoti dixit rex. [e] Vade in Anathot ad agꝝ tuū: [f] q̄ dē vir mortis es: sed hodie te non interficiam: quia portasti arcam dñi dei coram dō pre meo: et sustinuisti laborem in oīb⁹ in quibus laborauit pr̄ me⁹. Eiecit ergo salomō

a Et det mihi abisag. suna. vxo. illa em̄ fuerat vxor dō et p dñs regina: et sic p eā hēbat viaz veniendi ad regnū p auriliū ioab ⁊ abiathar ⁊ aliox sibi fauentiū: qd aduertens salomon qui erat pspicatior[z] ingenij q̄z mr̄ sua: rñdit. b Postula ei ⁊ regnū. q. d. per hoc itedit ꝛeire ad regnū. c Contra aiam suā lo. est ado. verbū hoc: tū q2 machinat ꝓtra regē: tū q2 petebat vxorē ꝑ legē Leui. xviij. vbi ꝓhibetur cōtract⁹ mr̄imonij cū vxore ꝑis. ceca patent in lr̄a.

d Abiathar q̄z. B pōit adiectō abiathar ꝛe summo sacerdotio ⁊ dō ciuitate regia: cū dī.

e Vade in anathot ad agꝝ tuū. i. ad possessiōis tue locū. lz. u. sacerdotes

non haberent possessiones rurales habebāt tñ ciuitates assignatas ꝑ sua habitatiōe: ⁊ suburbana ad nutriendū aiā lia. vt ꝓz Mume. xxxv. ⁊ Josue. xxj. f Et q̄dēvir mortis es. i. morte dign⁹ ꝓ ꝓspiratōe ꝓtra me ⁊ ordinationē dei ⁊ p̄is mei. g Ut ref a sacerdotio vt hr̄. ē. j. li. ca. ij.

h Venit aūt nunci⁹: h ꝓñr ponit ex ecutō ordinatōnis dō: ⁊ ꝓmo q̄tū ad punitionē ioab: secūdo ipi⁹ semei ibi Misit q̄z rex. Circa ꝓ mū dr̄.

h Venit aūt nuncius ad salomonē. ꝑ modū accusationis q̄ ioab declinasset p⁹ adoniā: non solū añ institutōez salomonis sed etiā post: vt p̄dictū est.

i Et post salomonē nō declinassz: in hebreo hr̄. Venit āt nūci⁹ ad ioab. q̄ ioab declinauerat p⁹ adoniā ⁊ p⁹ absalō nō declinauerat. nūciatū ei fuit Joab: q̄ salomō h̄ sciebat ⁊ iō sibi ꝑiculū imminebat: qz q̄ꝫuis ioab multū diligeret absalon: vt ꝓz ex supradictis. ij. li. xiij. tñ nō declinauit p⁹ eū q̄n̄ voluit obtinē regnū: imo interfecit eū: vt hr̄ li. ij. ca. xviij. Cū g p⁹ adoniā ⁊ nō salomonē declinauit ad obtinē dū regnū signū fuit q̄ hebat multum cordi istō negociū. scz machinādo cōtra salomonē ꝑ ad ouia: et iō ioab audiēs q̄ salomō sciebat hoc: merito timuit: ⁊ iō ꝑ r̄fugio fugit ad tabernaculum k Egredē. q̄z reformidabat eū i loco sacro interficere. l Mō egrediar. dicit Ra. sa. q̄ ioab dixit Banaie nō egrediar nisi sub cōditione. s. q̄ salomon recipiat sup se maledictiones quas dō impcatus fuit sup me ꝑ interfectione abner. s. lepraz debilitatē. gladiū: ⁊ famē: vt dictū fuit supra. ij. li. ca. iij. allegās q̄ nō debebat dupl'r puniri. s. occisione in sua p̄sona: ⁊ maledictiōib⁹ dict̄ i semine suo: ⁊ q̄z videbat hr̄e aliquē colorē iusticie: iō banaias non interfecit eū ꝙ rediit ad salomonē referēs ei ꝺba ioab: et tūc salomō rñdit qđ sequit̄. m Fac sicut locutus est. dicēdo ei. s. q̄ recipio subdit Ra: sa: q̄ maledictiōes p̄dicte venerūt sup semen salomonis: qz ozias rex fuit leprosus: vt hr̄ infra. iij. lib. ire ic baculo. vt hr̄ infra. ij. palip. xvj. ca. Et ioachim interfectus gladio: vt hr̄ Hiere. xxij. Sepultura asini sepelientur: quia interfectus piectus fuit extra ir'm: et Ezechias

abiathar vt nō eēt sacerdos dñi: ⁹vt īpleret sermo dñi quē locut⁹ ē sup domū heli i silo. ᵇVenit āt nūci⁹ ad salomonez q̄ ioab declinasset p⁹ adoniā: ᵗet p⁹ salomonez nō declinassz. Fugit g ioab in tabernaculū dñi ⁊ apprehēdit cornu altaris. ¹Nūciatūq̄ est regi salomoni q̄ fugisset ioab in tabernaculū dñi: ⁊ eēt iuxta altare. Misitq̄ salomō banaiā filium ioiade dicēs. Vade interfice eū. Et venit banaias ad tabernaculū dñi: et dixit ei. Hec dicit rex. ᵏ Egredere. Qui ait. ˡNō egrediar: sed h̄ moriar. Renūciauit Banaias regi sermonē dicens. Hec locutus est ioab: ⁊ hec rñdit mihi. Dixitq̄ ei rex. ᵐFac sic̄ locut⁹ ē ⁊ interfice eū ⁊ sepeli: ⁊ amouebis sanguinē innocētez q̄ effusus ē a ioab a me ⁊ a domo patris mei: et reddet dñs sanguinē eius sup caput eius: qz interfecit duos viros iustos melioresq̄ se: ⁊ occidit eos gladio patre meo dauid ignorāte: abner filiū ner principē militie isrl': ⁊ amasā filiū iether principē exercit⁹ iuda. Et reuertet̄ sanguis illoꝝ ī caput ioab: ⁊ in caput semis ei⁹ in sempit̄num: dō aūt ⁊ semini eius ⁊ domui ⁊ throno illi⁹ sit pax vsq̄z in eternū a dño. Ascēdit itaq̄z banaias fili⁹ ioiade: et aggressus eū interfecit: ⁿsepultusq̄ ē i domo sua in deserto. °Et constituit rex banaiaz filiū ioiade ꝑ eo sup exercitū: ᵖet sadoch sacerdotē posuit pro abiathar. ᵠMisit quoq̄ rex et vocauit semei: dixitq̄ ei. Edifica tibi domum in ir'm et habita ibi. Et nō egredieris inde huc atq̄ illuc. Quacunq̄ autez die egressus fueris ⁊ transieris torrētez cedron: scito te interficiendū. Sāguis tu⁹ erit sup caput tuū. Dixitq̄ semei regi. Bon⁹ ꝙmo. Sicut locut⁹ ē dñs me⁹ rex: sic faciet ſu⁹ tuus. Habitauit itaq̄ semei i ir'm diebus multis. Fcīm ē āt p⁹ āños tres vt fugerēt ſui semei ad achis: filiū macha regē geth. Nūciatūq̄ est semei q̄ serui ei⁹ essent in geth. Et surrexit Semei ⁊ strauit asinum suum: iuitq̄ ad achis in geth ad req̄rendū seruos suos: ⁊ illas maledictiones sciebat quia illas fecerat: tñ cū hoc ipsuit salomoni punitionē ioab ꝑ infectione Abner et amase vt dictuz est ab sq̄ aliq̄ retractatiōe dictarū maledictōnū. Jtē dato q̄ ille maledictōes sufficerent ꝑ infectione abner adhuc remanebat ioab dign⁹ morte ꝑ infectione amase ⁊ iō nullo mō est veriſile q̄ salomō maledictōes p̄is sui receperit sup se vl sup semen suuz. Dō aūt inducit de q̄tuor regib⁹ de salomone decēdentib⁹ nō valet ad ꝓpositum. qz ille pene fuerit eis inflicte ꝑ alis causis vt patebit in locis suis dño ꝓcedente: ⁊ iō qđ dr̄ hic.

m Fac sic̄ lo. ē nō refert̄ nisi ad illud qđ dixerat h̄ moriar credens dñ tñ est q̄ violēter auulsus fuit ab altari: ⁊ sic interfect⁹ sicut p̄cē pit̄ Exo. xxj. Si q̄s ꝺ idustria occiderit primum suū ⁊ ꝑ insidias: ab altari meo euelles eū vt moriat̄: sic āt occidit Ra. sa. q̄ fecerat ibi hospitale ad recipiendū paupes ⁊ pegrinos trāseūtes. vñ dicūt hebrei ipm esse saluatū et q̄ mors talis sibi inflicta fuit in expiationē peccatoꝝ suoꝝ.

o Et post. ba. si. ioiade. ꝑ eo sup exerci. qz erat vir fortis ⁊ prudēs: ꝓpter qđ dauid fecit eū sibi secretariū vt hr̄ supra li. ij. ca. xviij.

p Et sadoch sacerdo. ꝓposuit. ꝑ abiathar: ⁊ sic reductū ē sacerdotiū ad stirpē suā: aaron enī q̄ ex electōe dei fact⁹ fuit summ⁹ sacerdos: vt hr̄ Exodi. xxviij. habuit duos filios. s. Eleazar ⁊ ithamar qui remanserunt sibi alijs duob⁹ mortuis coram dño: vt hr̄ Leui. x. ⁊ ꝺ voluntate dñi sacerdotiū trāsijt ad Eleazar et filios eius: vt habet Mume. xx. ca. ꝺ quo descendit iste sadoch. Heli aūt descendit de ithamar: et cum esset iudex ꝓpli assumpsit sibi sacerdotiū: h aūt fuit ex diua ordiuatiōe. sicut

dcm̃ fuit.j.Reg.ij.z ab ipo ꝛeſcēdit abiathar: quē eiecit
ſalomō ponendo ſadoch loco eiꝰ. ¶ Milit q̄z rex.
Hic p̃r agit ꝺ punitiõe ſemei cui ſalomō ipoſuit legē
ꝛe remanendo in irl'm ſub pena moꝛtis: eo q̄ erat ſedi-
tioſus: z hoc acceptauit dicens. Bonus eſt ſermo quē
audiui: vt hꝫ in-
fra quā trāſgreſ
ſus ē: et ſic puni-
t' ē moꝛte ſicut
meruerat: z abſ-
q̄ trāſgreſſione
iuramēti ipi' ꝺꝺ
ſicut pleni' dcm̃
fuit. ſ. ij. li. capi.
.xix. er q̄ loco et
alijs ſup ꝛadict'
ptz ſnia b' ptis.
¶ In. c. ij. vbi dr̃
i poſtilla. Cõtra
aiam ſuā locut'
ē adonias ꝛc.
¶ Additio.
Hꝛc pꝛo-
hibitū ſit
ꝓtrahere
mr̃imonium cū
vꝛoꝛe p̃ſis: pꝛe-
tm̃ illā invꝛoꝛem
nõ ē ꝓhibitū ne
q̄ ſm legē q̄ ta-
lē petit in vꝛoꝛē
eſt puniẽdus ca
pitaliꝫ: ſi eā non bēat: z iõ hec ſcda rõ non vr̃ valere ſꝫ
ſufficit prima.
¶ Replica.
In ca. ij. ſup vbo. Cõtra aiam ſuā locut' eſt ado
nias: poſtilla. d. q̄ ꝺ regē machinabat z ꝺ legē
petebat vꝛoꝛē p̃ſis ſui. Dur. ſcḋam rõnē dic nõ
valē: q̄ pꝛeter vꝛoꝛē talē nõ fuit ꝓhibitū: z p ꝺm̃s nõ fu
it capitaliꝫ puniẽdus: ß ꝺ aut petiuit vt hꝫ ret aut non
Si p̃mū tal' volūtas reputat' ꝓ facto p ꝺm̃s puniẽda
Si ſcḋ' dr̃ tūc nec p hꝫ iſidiabat regi: ſicq̄ p̃ma nõ va-
leret ad occidẽdū adoniā: z iõ ſi altera ſola nõ ſufficit
ſufficiat vtraq̄ ſil': vt q̄ petitio adonie fuit ꝺ legē z cõ-
tra regē meruit audire. ꝓtra aiaz ſuā locut' ē adonias
¶ Confirmatū ē. Poſt remotionē ¶ Cap'm. iij
impediẽtiū ſtabilitatē regni ſalomonis. hꝫ ꝺm̃r
agit ꝛe accumulatiõe expedientiū ad hanc ſta
bilitatē que ſunt ꝛeuotõ erga ꝛeū: ſapia in iudicijs: ma
gnificentia in familijs: ſanctimonia in cultu ꝛei z edifi
cijs: z opulentia in diuitijs: veruntm̃ q̄ ꝛeuotio ē alio-
rum meritoꝛia. iõ ꝓmittit' eius ꝛeuotio: ſcḋo alioꝝ cõ-
ceſſio: ibi. Apparuitq̄ ꝺm̃s. Prima in duas: q̄ primo
ꝓtinuant' dicta dicendis. ſcḋo exꝑmit' ꝛeuotio ſalomo
nis: ibi. Dilexit aũt ſalomon ꝺm̃m. Circa pꝛimū dr̃.
a Confirmatū eſt igit' ꝛc. iſtud ꝓcludit ex dictis cap̃.
pcedẽ. vbi actū eſt ꝛe morte machinatiū ꝺ ſalomonez:
quibus moꝛtuis cõfirmatū eſt regnū ſalomonis iteriꝰ
ꝺm̃r ondit eiꝰ ꝓfirmatio exteriꝰ cū dr̃.
b Et affinitate ꝓiūct' ē pharaoni: q̄ erat rex potẽs z
regno eiꝰ ꝓpinquꝰ: et iõ cū eo ꝺrit affinitatē z regni ſui
firmitatē. c Et adduxit in ciuitatē dauid: cuius rõ
ſubdit'. d Donec cõpleret edificãs ꝺmũ ſuam. de
cuius edificatõe poſtea hr̃. vij. ca. e Et mur' irl'm.
quā clauſit triplici muroꝛita q̄ i ꝛioꝛi clauſura erat
templũ ꝺñi z palatiũ regis: in exterioꝛi erat vulgus et
manu artifices. In media ꝺo habitabant pꝛopbete et
nobiles: vnꝺ infra. iij. li. xxij. dr̃ q̄ olda ꝓphetes mane
bat in irl'm in ſcḋa. ſ. clauſura. f Attamen ꝓpl's im-
molabat in excelſis. Sicut dcm̃ fuit ſupꝛa Deut'. xij. et
j. Reg. a deſtructiõe ſilo vſq̄ ad edificationē templi' ar
cba ꝺñi nõ habuit ſtabilem mãſionē: z ideo licitꝫ fuit
offerre z immolare oblatões votiuas z ſacrificia alibi
q̄ vbi erat arcba ſm ꝛeuotionē offerentis: pꝛo edificatiõꝫ
ꝺo templi non licuit niſi ex ſpāli mãdato ꝛei vl' eius iſtin
ctu: ſicut helyas immolauit in monte carmeli. vt hꝫ infra
xviij. c. Querit' hꝫ vtrũ ſalomon peccauit accipiẽdo i vxo
rem filiam pharaonis. Et arguit' primo q̄ ſic: q̄z ꝓhibitū
erat iudeis ꝓtrahe
re mr̃imoniũ cum
mulierib' alienige
nis: vt hr̃ Deut. vij
ca. g ꝛc. Itez infra
xj. ca. vbi repbẽdit'
ſalomon ꝛe mulie-
rib' alienigenis ſpe
cialit' exꝑmit' filia
pharaonis: ꝓtrariũ arguit' ꝓ hoc q̄ ꝺm̃s illo tpe appa-
ruit ſalomõi dicẽs
ei: Poſtula qꝺ vis
ꝛc. itẽ edificato tẽ-
plo oꝛo uẽ ſalõmo-
nis eraduit z tẽ-
plũ nebula ipleuit
ad ꝛeuotãdũ ſpālẽ
p̃ntiã ſuã: vt hr̃. ij.
paliꝑo. v. q̄ ꝺñs nõ
feciſſꝫ ſi ſalomõ eũ
offendiſſet. Rñſio
dicẽdũ q̄ q̄ſtuꝫ vr̃
text' ſonare: nõ pec
cauit: q̄z ſtatim ſub
dit'. Dilexit aũt ſa-
lomon ꝺm̃m. ambulãs in p̃ceptis dauid p̃ris ſui excepto
q̄ in excelſis imolabat: z tm̃ illud erat licitũ vt dictũ eſt ꝓ
illo tpe: tm̃ minus bonũ vt videbit'. Si igit' ſalomon pec
caſſet accipiendo filiam pharaonis: ſcriptura: illud mul-
toꝛtius exceꝑiſſet. Sciendum igitur q̄ mulieres alieni
gene erant in duplici gradu: q̄z alique erāt ꝛe populis ba-
bitantib' terrā ꝓmiſſionis añq̄ filij iſr'l intrarent: quarũ
alique cũ eis in terra remanſerũt: vt patuit i libꝛis Joſue
z iudicũ. z cũ illis nõ poterāt filij iſr'l licite ꝓtrahere mr̃i-
monia niſi ex ſpāli cā vt dicet'. Cũ alijs ꝺo mulierib' alie
nigenis poterāt cõtrahere maxime ex rõnabili cā: gẽtili-
tate tm̃ pꝛius relicta: z ſic Booz contraxit cũ Ruth moa
bitide: put hr̃ Ruth vl. Et hoc mõ ſalomon cũ filia pha-
raonis ad confirmationẽ regni ſui vt ꝓdictuꝫ eſt ꝓtraxit
Et credendũ eſt q̄ lz nõ ſit exꝑeſſuꝫ q̄ ipſa reliquerit gẽ
tilitatem anteq̄z cognouerit eam: q̄nia tunc ſalomon dili
gebat ꝺm̃m z econuerſo: vt oñdetur infra. Ad ꝓmũ igitur
argumentũ dicũt alicꝰ q̄ vꝛoꝛes alienigene ꝛe genere cha
naneoꝝ tm̃ erāt ꝓhibite iudeis: nõ aũt ꝛe alijs natõibus
ß hoc ꝑꝫ falſuꝫ. j. Eſdꝛe. ix. ca. vbi dr̃. q̄ filij iſr'l reuerſi ꝺ ca
ptiuitate acceperũt vꝛoꝛes ꝛe genere amonitaꝝ z moabi
tarũ z egyptiarũ que nõ erāt ꝺ chananeis. Et tm̃ Eſdras
q̄ optime ſciuit legē determinauit hoc eē illicitũ ꝓpter qꝺ
ꝺinatũ fuit tunc q̄ illas ejicerent: ꝓpter quod dicendũ
q̄ mulieres chananee fuerĩt magꝭ inꝺicte q̄z alie z iõ cũ il
lis nõ erat licitũ cõtrahere niſi relicta gentilitate: z cuꝫ hꝫ
ꝓ aliq̄ magno facto in ſpāli ꝓpter fideꝫ vnius veri ꝺi: z
ſic ſalomon cõtraxit cum raab que erat ꝛe illis: quia ex fi
ꝺe ſaluauit nuncios hebꝛeoꝝ vt dicit apl's ad Hebꝛeos
vndecimo. Cum alijs autem alienigenis licitum erat cõ-
trahere ex minoꝛi cauſa relicta gẽtilitate: vt dicit Deut'.
viceſimoprimo q̄ ſi aliquis iudeus ꝛebellaꝝ aduerſarijs
ꝛe iſtis nationibus videret inter captiuos mulierem pul-
cbꝛam relicta gentilitate poterat eam accipere vꝛoꝛem. z
hoc modo contraxit dauid cum Tholmai filia regis geſ-
ſur: vt habetur. ij. lib. iij. capi. illas autez quas Eſdras iuſ
ſit ejici fuerāt accepte a filijs iſrael ex mala cauſa. ſ. q̄ vꝛo
res iudee que cum eis venerant de captiuitate et labore
itineris erant ꝛeturpate: et propter boc erant a maritis
ſuis ꝓbiecte. et quaſi repudiate. Propterea ille alienigene

docebāt filios suos aliqua ad ritū gentilitatis ptīnentia. Ad scōm dicēdū q ibi infra.f.rj.ca. duo dicuntur de salomone. Primū est q ardentissimo amore copulatus ē alienigenis mulieribꝫ. Aliud est q ad satisfaciēdū eis coluit deos eaꝝ & ad hoc edificauit tēplū & q̄tū ad primū notaī ibi filia pharaonis q̄ fuit dilecta p̄ omnibꝫ vt dicūt doctores hebrei et catholici: nō aūt q̄tū ad scōm q̄ reliquerat ydolatrie cultū: vt victū ē. Alie vo q̄bꝫ edificauit tēpla nō reliquerāt & istę ydolatris mulieribꝫ p̄iūcti fuit salomon i senectute vt ibidē dr. Si dicaī q eodē mō fecit p filia pharaōis coq ibidē subdiī. Atq in būc modū fecit salomō vnū erꝝ vt oꝛibꝫ suis alienigenis p̄ces mūderi p illō q̄ immediate sbdiī Que adolebāt thura &c. & p hoc determinaī p q̄bꝫ mulieribꝫ alienigenis fecit hoc.s. p illis q̄ nō religrāt ydolatriā vt dcm ē. & si dicaī q tūc filia pharaonis rediit ad ydolatriā vidēs salomonē ydolatrare cuꝫ aliis vxoꝛibꝫ suis: p̄ hoc nō tollit q̄n mōnitiō cū ipa a p̄ncipio licitū fuerit.

g Dilexit aūt. h dr oīdit salomonis deuotō erga deum. et p̄mo i cultu interiori q̄ potissime cōsistit in actu dilectiōis: vñ q̄ dicit Aug. in enchiridion: Fide: spe. charitate colit deus. & hoc notaī cū dr. Dilexit aūt Salomon dñm. Scdo i cultu exteriori cū dr. Ambulās in p̄ceptis & dauid. Uerūtn̄ q̄a in hoc ad pfectionē eius nō pueniī: iō subdiī.

b Excepto q in excelsis immolabat: iꝫ em hoc esset licitū illo tpe vt p̄dictū est: tn̄ melius erat talia offerre i loco vbi erat arcba dei: dauid aūt nō legit alibi immolasse nisi ex spāli mādato dei in area arcuna biebuzei vt hr supra li.ij.vlti.ca. sicut & belyas post edificationē tēpli obtulit in mōte carmeli: vt dictū est.

i Abūt itaq salomon. k In gabaon: cui⁹ cā subdiī

l Istud quippe erat excelsum maximū: non magnitudine molis sed reuerentie & bonoꝛis: q ibi erat tabernaculū & altare holocausti q̄ fecerat moyses: vt hr. j. galip. xxj Archa tn̄ dñi erat i bieruſalē vbi adduxerat eā dauid: vt hr supra. ij. li. ca. vj.

m Mille hostias in holocaustum obtulit salomon. Ex quo apparet effect⁹ fue deuotōis. n Apparuitq dominꝰ. h dr oīdit q̄d deuotio salomonis meruit: & p̄mo circa hoc oīdit dei concessio: scdo in effectu ostensio ibi. Tūc venerūt. Circa p̄mū or. n Apparuitq dñs Salomoni: p̄ deuotōez p̄dictā: & ex hoc pz quod supra dictum est. scilicet q licitū erat offerre sacrificia alibi q̄ vbi erat archa & non solū licitū sed etiā meritoꝛiū iꝫ nō tm̄ tū sicut in p̄ntia arche: sicut continētia virginalis meritoria est: minus tn̄ q̄ vidualis & virginalis.

o Per somniū nocte. q. illa hora aia intellectiua magis disposita est ad illuminatiōes diuinas p̄cipiendas vtpote cessātibꝫ tumultibꝫ: & q̄escentibꝫ sensibus exteꝛioꝛibus p̄ q̄ distrahit intellectus. p Postula q̄d vis: hoc nō dixit deus tm̄ ex merito Salomōis q̄ p̄cipaliter ex merito dr q̄ p eo oꝛauerat et iō salomon in rōne sua p̄fecit mentionē de p̄fe suo dicēs.

q Tu fecisti cū seruo tuo dr: et pz ifra ex p̄dictis vsq ibi.

r Ego sum puer paruul⁹ ignoras egressum et introitū meum. i. p̄cedēdi modū in tanto regimine iō subditur.

s In medio p̄puli quē elegisti p̄pli infiniti &c. hyperbolice est locut⁹ ad denotādū magnitudinem multitudinis. q̄ vix esset finita & numerabil⁹ simpliciter.

t Dabis ergo seruo tuo coꝛ docile. i. illustratuꝫ a te.

nomī dñi vsq in diem illū. s Dilexit aūt salomon dñm ambulās i p̄ceptis dr p̄ris sui excepto q i excelsis immolabat: et accēdebat thymiama. t Abūt itaq Salomon k in gabaon vt immolaret ibi. l Illō q̄ppe erat excelsū maximū. m Mille hostias in holocaustū obtulit Salomon sup altare illud in gabaon. n Apparuit dñs salomoni o p somniū nocte dicens. p Postula q̄d vis vt dem tibi: & ait salomon. q Tu fecisti cum seruo tuo dr patre meo misericordiā magnā: sicut ambulauit in conspectu tuo in veritate et iustitia et recto corde tecuꝫ. Custodisti ei misericordiam tuā grandē: et dedisti ei filiū sedentē super thronuꝫ sicut est hodie. Et nūc dñe deꝰ tu regē fecisti seruū tuū p dr patre meo r Ego aūt sū puer paruus & ignoras egressū et introitū meū: s et seruus tuus in medio est p̄pli quē elegisti: p̄pli infiniti q̄ enumerari & suppu

tari non p̄t p multitudine t Dabis ergo seruo tuo cor docile vt p̄plm tuum iudicare possit: & discernere inter bonū et malū. u Quis em p̄t iudicare p̄plm istū: p̄plm tuum hunc multū. v Placuit ergo sermo coꝛā dño: q salomon postulasti huiusce modi rem: & dixit dñs salomoni. Quia postulasti verbū hoc et non petisti tibi dies multos nec diuitias aut animas inimicoꝝ tuoꝝ sꝫ postulasti tibi sapiam ad discernendū iudiciū: ecce feci tibi & p̄mōes tuos x Et dedi tibi coꝛ sapiēs & intelligēs ita vt nullus ante te similis tui fuerit: nec post te surrecturus sit. Sed et hec q̄ nō postulasti dedi tibi y diuitias. sꝫ & gloriā vt nemo fuerit similis tui i regib⁹ cūctis retro diebꝰ. Si aūt ambulaueris in vijs meis & custodieris p̄cepta mea & mandata mea sic ābulauit p̄ tu⁹: longos faciā dies tuos z Igit̄ euigilauit salomō: et intellexit q̄

u Quis enim poterit &c. q. diceret null⁹ sine tua spāli illustratione.

x Placuit ergo sermo coꝛā dño: qꝛ petitio erat ordinata ad diuinū honoꝛē & ad p̄priā salutē: & ad bonū p̄pli regimen. y Dedi tibi coꝛ sapiēs &c. hoc est intelligē dū respectu regū q̄ fuerūt ante eū & post. de alijs autez hominibus plures fuerunt sapientioꝛes: sicut adam q̄ fuit creatus in plenitudine scientie: prout dictum fuit Gen. iij. & moyses cui deus loq̄bat sicut solet loqui hō ad amicū suū: vt hr Exo. xxxiij. & sanctus paul⁹ ceteriq apli. et sanctus Johes qui scripsit apocalipsim qui oēs fuerūt magis illuminati q̄ alii i &c. &c. z Diuitias & gliam &c. ij. galip. j. dr. Substātiā & gliam dabo tibi: ita q̄ null⁹ in regib⁹ nec aī nec post similis fuerit tibi. hoc est intelligendum istis tribus simul cōcurrentibus. s. sapia. glia & diuitijs: qꝛ alii q̄ fuerūt eo potentiores & magꝭ gliosi: sicut alexāder magn⁹ & plures impatoꝛes romani qui dñabant toto orbi: & aliqui ditiores sicut octauianus et croesus: deficiebant tn̄ a salomōe in sapientia.

a Igitur euigilauit salomon & intellexit quod esset somniū. i. intellexit q̄d significaret & q̄ esset verum vñ magis p̄prie fiunt visio vel reuelatio diuina q̄ frequēter

fit in somnis: vt pz in multis locis sacre scripture.
b Stetit coꝝ archa federis dñi. s. ad adorandū.
c Et obtulit holocausta ꝛc. i. qz ille locus erat cōuenientior ad sacrificia q̄ gabaō: vt dcm est: ꝛ iō p⁹ apparitionē dñi sibi factā ibi obtulit. d Tūc venerūt. Hic ꝓ̄r ondit ipletio promissiōis facte salomoni: et ꝑ q̄tū ad sapiaz scdo q̄tū ad gloriā ca. iiij. scō q̄ tū ad opulētiaz. c. r. Ista tñ tria sē ita ꝓiuncta q̄ vnū ꝓficit aliud et econuerso. iō nūc dicte: tūc mixtim agitur d̄ ipsis. Primū ondit q̄ vera iudicium q̄ erat mī vera ꝛ q̄ ficta: per q̄ vbi ꝛficiebat hūana ꝓbatio: sapiēt recurrit ad inclinationē naturalē: qz vera mr afficitur ad filiū: ꝛ pz ifra paucis exceptis e Et ꝓsurgēs intempe. noct. silentio. intempestū ꝓut ē subst̄atiuū ē quarta hora noctis. f ꝓut ē adiectiuū idez ē qd̄ sine tpe: ꝛ sic nor dr intexpresta nō qz sit sine tpe simplr: s qz tunc non est tpus aptū ad opandum opatione autez ꝛ motu tempus cognoscit ꝛ distinguit: vt hr. iij. Phisico. in fi. cōcludit. f Et timuerunt regē vi. sapiē. dei. i. diuinit⁹ sibi datā. g Esse in eo. vltra modū alioꝝ hoim. et iō tunc magis timuerūt eū q̄ ante.

esset somnū. Cūq; venisset in hierl'm stetit coꝝ archa federis dñi: et obtulit holocausta et fecit victimas pacificas ꝛ grāde cōuiuiū vniuersis famulis suis. Tūc venerunt due mulieres meretrices ad regez: steteruntq; coram eo. Quarum vna ait. Obsecro mi domine: ego et mulier hec habitabam⁹ in domo vna: et peperi apud eam in cubiculo. Tercia autez die postq̄ ego peperi: peperit et hec. Et eramus simul: nullusq; alius nobiscū in domo exceptis nobis duabus. Mortuus est aūt filius mulieris huius nocte. Dormiens quippe oppressit eū. Et cōsurgēs intempeste noctis silētio tulit filiū meum de latere meo ancille tue dormientis: et collocauit i sinu suo: suū aūt filiū q̄ erat mortuus posuit i sinu meo. Cūq; surrexissem manere vt darē lac filio meo: apparuit mortuus. Quem diligenti⁹ intuens clara luce dephēdi nō esse meū quē genueram. Rndit q; altera mlier: nō ē ita: s filius tu⁹ mortu⁹ ē: me⁹ aūt viuit. Econtrario illa dicebat. Adētir. Filius q̄ppe mens viuit: ꝛ filius tu⁹ mortu⁹ ē. Atq; in hūc modū cōtendebāt coram rege. Tūc rex ait. Hec dicit. Filius me⁹ vivit. ꝛ filius tuus mortuus est. ꝛ ista rndit. Nō: sed filius tuus mortu⁹ ē: me⁹ autē viuit

Dixit ergo rex. Afferte mihi gladiū. Cūq; attulissent gladiuz coram rege: diuidite inq̄t infantez: viuū in duas ptes: et date dimidiā ptem vni: et dimidiam ptē alteri. Dixit aūt mulier cui⁹ filius erat viuus ad regē: cōmota sūt q̄ppe viscera e⁹ sup filio suo. Obsecro dñe: date illi infantē viuū: ꝛ nolite interficere eū. Ecōtrario illa dicebat. Nec mihi: nec tibi sit: s dividat. Rndit rex et ait. Date huic infantē viuū ꝛ nō occidat. Hec est aūt mr eius. Audiuit itaq; oīs isrl' iudiciū qd̄ iudicasset rex: f ꝛ timuerūt regē videntes sapiaz dei ee in eo ad faciendū iudiciū.

Capitulū. iiij.

Rat aūt rex salomon regnās sup oēm israel ꝛ hi principes quos hēbat. b Azarias filius sadoch sacerdotis c helioreph ꝛ ahia filij sisa scribe. Josaphat filius ahilud acōmentarius. Banaias filius ioiade sup exercitū. d Sadoch autē et abiathar sacerdotes: e azarias filius nathā sup eos q̄ assistebāt rgi. Sabud filius nathā sacerdos amic⁹ regis f ꝛ abisar ꝓpositus dom⁹: g et adoniram filius abda sup tributa. h Habebat aūt salomō duodecim ꝓfectos sup oēm isrl' qui ꝑbebāt annonaz regi ꝛ domui eius. Per singulos enim menses i anno: singuli necessaria ministrabāt. Et famulos salomonis interi⁹ cū dr. b Azarias filius sadoch sacerdotis ꝛc. ex h vr q̄ eēt scriba cū aliis duob⁹ sequentib⁹. s h nō vr vez: qz in hebreo incipit alius versus ibi Eliboreb ꝛc. ꝛ iō in hebreo sic dr. Azarias filius sadoch sacerdos sub pīe suo q̄ erat summus sacerdos.

c Helioreph ꝛ ahia filij Sesa scribe: vnus ad scribendum acta tpm. alius ꝓfis regis d Sadoch aūt ꝛ abiathar sacerdotes. hoc vr ee ꝓ illo qd̄ dcm est. ij. c. q̄ salomō eiecit abiathar a sacerdotio d. Abe in anathoth ad agr tuū. Dicendū q̄ ipsum revocauerat vt ministraret i templo. ꝛ viuez d altario. n tamē ad summū sacerdotiū ꝛ hoc fuerat ꝓdictū Heli. j. li. ij. c. futurū est aūt: q̄ q̄cūq; remānserit de domo tua veniat vt oret ꝓ eo: ꝛ sequit. Dicitq;. Dimitte me obsecro ad vnā ptem sacerdotalem vt cōedā buccellaz panis. e Azarias filius nathan super eos q̄ assistebāt regi: seruiēdo ei in palatio. Ra. sa. tñ dic q̄ isti assistēte se erāt duodecim prefecti de quib⁹ postea agitur qui, quidebant domui salomonis d victualib⁹ ꝛ aliis n cōcarijs: s ꝓmū dictū melius vr. q̄a isti ꝓfecti nō assistebāt regi: s magr erāt in duodecim ptibus regni sui dispsi. Sabud filius nathan sacerdos. i. magnus ꝛ honorat⁹: sicut dr. ij. li. ca. viij. Filij aūt dauid sacerdotes erāt: nō esset nathan erat d genere sacerdotali. s nutrierat salomonē, ꝓpē q̄d filios ei⁹ honorabat. f Et abisar ꝓpositus dom⁹ qz disponebat generalit de his q̄ pertinebant ad domū salomonis.

g Et adoniram filius abda sup tributa: qz secm eius ordinationē colligebant: ꝛ d ipsis sibi rō reddebat. Cetera que non sunt hic exposita de istis officijs exposita fuerāt supra. ij. lib. ca. viij. in fine. h Habebat autez. Hic cō sequenter ponit famulorum ordinatio exterius videlicet duodecim ꝓfectoꝝ i diuersis ptib⁹ regni ad ꝑbēdū nēcia

Capitulū. iiij.

Rat aūt rex salomon. hic agit de gloria et honore salomonis: ꝛ ꝓmo in familijs ꝛ subiectis: scdo in edificijs cap. v. tercio in diuitijs. c. r. Circa primum ondit ꝓmo salomōis gloria. scdo eius sapia: ibi, Dedit dr deus sapiam Circa primū ostendit primo salomonis gloria in ordine famulorum. scdo in multitudine subiectorum ibi. Juda ꝛ israel innumerabiles. tercio in magnitudine expensarum: ibi. Erat aūt cibus. Circa primū describitur ordo

ctrui salomonis p singulos mēses puidētes: ꝛ pz ſra vſq; ſibi. i Filiā salomonis bēbat vxorē. hoc dr̃ p anticipationē: qz salomon adhuc nō bēbat filiā mr̃imonio apta. ſ qz iſte erat iduſtr⁹: ꝙ hoc salomō tradit ſibi poſtea filiā ſuā. k Saber filius iuri in ẽra galaad: ẽ tū ad vnā ptem qz in alia pte pat bengaber: vt dcm ẽ ꝛ q̃libz habebat cū ſ alias tras adiūctas: vt pz in ſra. l Juda ꝛ iſrael. ſ deſcribit̃ gloria salomonis i mr̃itudine pli ſibi ſbiecti. ſicut ſcribitur Prouerb. xxix. In multitudie pli dignitas regis: i pauc̃itate plebis ignominia pncipis: ſco dr̃. l Juda ꝛ iſrael inumerabiles bypbolice eſt dcm ad tenotādū excesſum ꝛ magnitudinē mr̃itudis ſicut dictū eſt ca. pcedenti m Comedentes ꝛ bibētes atq; letātes: qz nō timebāt de incurſu aduerſarioꝝ ꝓpter pacem ſub Salomone data. n A flumine terre pbili. vſq; ad ter. egypti. in ſalomone em fuit cōpletū quod fuerat Abrae pmiſſū Gene. xv. Semi tuo dabo terrā hanc a flumine egypti vſq; ad fluuiū magnū euphratē.

o Offerētiū mnera ſibi. i. tributa. p Erat aūt cibus ſalomōis. h ꝓnter deſcribit̃ glia salomonis in magnitudine expenſarū. ꝛ ꝑ q̃tū ad victualia cū dr̃. Per dies ſingulos. xxx. chorus ſimile. Chorus ẽ genus menſure cōtinens. xxx. modios apud hebreos tm̃ modi⁹ eſt purus: qz Ruth portauit ſex modios ſordei vt hꝫ Ruth. iij. Simila eſt farina tritici delicatiſſima ꝛ purgatiſſima. de q̃ fiebāt panes ꝓ rege ꝛ aliis nobilibus pſonis

hec noia eorū. Benhur in monte ephraim. Bēdecar i macces ꝛ i ſalebim ꝛ i bethſames ꝛ in helon ꝛ in bethanan. Beneſed in araboth. Jpius em erat ſocho ꝛ oīs terra epher. Benabi adabc⁹ oīs nephadoꝝ thapheth ſ filiaꝝ salomonis abiluđ regnabat thanach: ꝛ mageddo ꝛ vniuerſam bethſan q̃ ẽ iuxta ſarthana ſubter iezrahel a bethan vſq; abelmeula e regiōe iecmaā. Bengaber i ramoth galaad habebat anothia ir filij manaſſe in galaad. Jpſe preerat i oī regione argob que eſt in baſan ſexaginta ciuitatibꝰ magnis atq; muratis q̃ hēbāt ſeras ereas. Abinadab filius addo erat i manaim. Achimaas in neptalim. Sz et ipe habebat baſemath filiā salomonis in coniugio. Baana filius huſi in aſer ꝛ i baloth. Joſaphat filius pharuei iſachar. Semei filius hela i beniamin. k Saber filius ſuri in terra galaad: ꝛ i tra ſeon regis amoꝝrei ꝛ og regis baſan ſup oīs que erant in illa terra. l Juda ꝛ iſrael inumerabiles ſicut harena maris i multitudie m comedētes ꝛ bibētes atq; letātes Salomō aūt erat i ditione ſua hīs oia regna ſecum a flumie tre philiſtiim vſq; ad terminū egypti o offerētiuq; ſibi munera ꝛ ſeruientium ei cūctis diebꝫ vite ei⁹. p Erat aūt cibꝫ salomōis p dies ſin

gulos triginta chori ſimile ꝛ ſexaginta chori farine: decē boues pingues: ꝛ viginti boues paſcuales ꝛ centū arietes: exceptis venatiōe ceruorū: capreārū atq; bubalorū: q ꝛ auiū altiliū. Jpe em obtinebat oēm regionē q̃ erat trāſ flumē quaſi a thapſa vſq; ad gazaz: ꝛ cunctos r̃ges illaruꝫ regionū r ꝛ habebat pacem ex oī pte in circuitu. Habitabatq; iuda ꝛ iſrael abſq; timore vllo vnuſquiſq; ſb vite ſue: ꝛ ſub ficu ſua: s a dan vſq; berſabee cunctis diebus salomonis. s Et habebat salomon quadraginta milia preſepia equorum currilium: t ꝛ duodecim milia equeſtriū: nutriebantq; eos ſupradicti regi prefecti ſed ꝛ neceſſaria menſe regis salomonis cum ingenti cura prebebant in tempe ſuo. Ordeū quoq; ꝛ paleas equrū ꝛ iumētoꝝ deferebāt i loco vbi erat rex iuxta conſtitutū ſibi. u Dedit quoq; ds ſapientiā salomoni: v ꝛ prudentiā multā nimis x et latitudinē cordis quaſi arenā q̃ eſt i litore maris: y et pcedebat ſapia salomonis ſapientiā oim orientaliū ꝛ egyptioꝝ: z ꝛ erat ſapiētior cūctis hominibus. a Sapiētior ethan ezraite b et heman et calchal ꝛ darda filijs maol et erat nominatus in vniuerſis gentibꝰ p circuitū. c Locutus eſt q̃q; salomon tria milia parabolas: d et fuerūt

q Et auiū ꝛ altiliū. i. impinguata rum: et dr̃ ab alo alis. cetera patent et ꝓdictis vſq; ibi.
r Et habebat ſalo. ꝛc. vbi deſcribit̃ magnitudo expēſaꝝ in aliis cū dr̃. s Quadraginta milia ꝓſepia equorum currilium. i. p curribus trahendis ꝛ hmōi operibus faciendis. ij. paralipo. ix. dr̃. Habuit quoq; Salomon. xl. milia

eqꝝ i ſtabul. ꝛ ſm hoc ꝓſepia h accipiūt̃ loca diſtincta q̃libet eq̃: in vna tm̃ domo ſicut ſolet fieri in ſtabulis vbi in c equos ponūt̃ aliq̃ diſtincta: vt pote ligna vl hmōi ne pcutiāt ſe mutuo vel mordeant. ꝛ ne vn⁹ comedat auenā alteri⁹. Scīēdū tm̃ ex. ij. paralip. vbi trāſlatio nr̃a hz. xl. milia eqꝝ i ſtabulis: in hebr̃o hz q̃tuor milia ꝓſepia eqꝝ: ꝛ ſm hoc eſſet dicēdū: ex ꝓſepia h accipiūt̃ p domibus vbi pluret eq̃ cuſtodiūt̃: ita q̃ ex .xl. milib⁹ ꝓſepiū h poſit̃ q̃tuor milia erāt p eqꝝ regis ꝛ famulorū ſuoꝝ i diuerſis pt̃ib⁹ regni ſui. ex .xxj. milia p eqꝝ aliorū ſuoꝝ ſbdit̃oꝝ: q̃ dicūtur h eſſe ſalomois comō q̃ bona ſubditoꝝ dicūt̃ eſſe hōa pncipis: qa p ea accipe ineſſitare. s Et .xij. milia eq̃ſtri. i. diſpoſitorū ad equitandū

r Dedit ex hoc ꝛc. h fuerit ſcriptura ad declarā dū ſapiam ſalomonis d. Dedit quoq; deus ſapiam Salomōi. i. cognitionē ſtculabilium.

v Et prudētiā in agibilib⁹. x Et latitudinem cordis. ad magnifice exprēdēdā y Et pce. Saſa. oī orien. q̃ ſtudebant i curſu aſtroꝝ. Et egyptiorū: q̃ ſtudebāt i philoſophiq; vt dicit pbs. j. meta. z Et erat ſapi. cunc. hoc. illi⁹ tem poris ſz aliq̃ āte eū ꝛ p⁹ fuerit ſapientiores vt dictū ẽ. c. pcedēti.

a Sapientior ethan ezraite. i. d villa ezray. iſte fuit ſcriptor et cātor: ab eo intitulat̃ pſ. lxxxviij. q̃ ſic incipit. Miſericordias dñi ꝛc. b Et heman. iſte ſilr fuit ſcriptor et cantor: vt habet̃. j. paral. xxv. ꝛ ſimiliter alij ſequentes q: fuerunt fratres eius et fuerunt valde ſapientes: quod pz de ethan. in ti. pſ. h alle. q̃ talis ẽ. Jntellectus ſiue ſapientia ethan ezraite. et idē ꝓbabile eſt de alijs. c Locutus eſt q̃q; salomon tria milia

pabolas ñ ptinēt oēs i libro quē bēmus pabolaz salomonis in q̄ sē tm̄ nōgēti.xv. ihūs i hebreo. nec tm̄ q̄libz ihūs sp facit vnā pabolā. Di em̄ ille liber factus a salomone. nō q; scripserit ꝫ q; verba notabilia frequent di uersis locis & tpib⁹ dicebat & aliq̄ sibi assistētes & audiētes redigebāt in scripto. & postea ex diuersis scptis fuerit collecta: ñ tñ pplete: q; ita lib⁹ collectionib⁹ multa frequenter omittūt. d Et fuerūt car. ei⁹ q̄nq; milia. in hebreo bñ: q̄nq; & mille. sm em̄ modū loquēdi hebraicū q̄ duo nūeri sil' iungūt minor cōiter prepōit. nec ista carmina oia cōtinēt i libro q̄ vñ cāticū cāticorū. e Et disputauit de ligno a cedro q̄ ē in libano. que ē arbor maxima.

f Usq; ad hysopū q̄ ē herba pua. ꝫ est dem̄ q; pfecto de istis arboribus disputauit tm̄ mirabiliter de omnib⁹ naturis & ppietatib⁹ earū maxime de illis q̄ erant necessarie vel vtiles vite humane i medicis & pfimilibus.

g Et disseruit de iumentis &c. maxime in q̄tuz veniūt in vsuz & vtilitatez hoim. Iste tm̄ terminationes ibi nō sunt scripte: vel si fuerūt scpte: fuerūt combuste p Mahuzardan: nec fuerunt reparate per esdram sicut & de pluribus alijs vñ a doctoribus.

h Ca.v. Hic q̄z ꝫ ñr describit gloriam seu magnificentiam salomonis in edificijs. & de describitur materie preparatio. secdo domorum edificatio ca.vj. tercio templi dedicatio. c.viij. qrto edificatiū numeratio. ca.ix. Circa pmū auriliū byrā pmo requirit secdo decidit ibi. Cū ꝫ audisset. tcio pactum pfigit: ibi. Prebebisq; nccia: qrto numer⁹ operiū describit ibi. Elegitq; rex. Circa pmū pmittit reuerētia fctā salomoni ab byrā rege tyri p nūcios ad eo missos cū dr. Misit q̄z hi. &c. ꝫpter qd salomō pficēti⁹ requisiuit eis auriliū. v. a Tu scis &c. pa. mei. s. de edificatōe dom⁹ dei put hr. ē. ij. li. c. vij. b Et q; nō poterat edificare tū q̄ a carmia ei⁹ q̄nq; milia. c Et disputauit sup lignis a cedro q̄ ē i libano f usq; ad hysopū q̄ egredit de pariete g & disseruit de iumentis & volucribus & reptilibus et piscibus. Et veniebāt de cūctis pplis ad audiēdū sapientiā salomonis: & ab vniuersis regibus terre q̄ audiebāt sapiam eius.

Capitulū.v.

Misit q̄z byraz rex tyri seruos suos ad Salomonē. Audiuit.n. q; ipz vnxisset regē sup isr'l p pre ei⁹: q̄a amicus fuerat byraz dō oi tpe. Misit āt salomō ad byrā dicēs. a Tu scis voluntatē dō pris mei: b & q; ñ poterat edificare domū nomi dñi dei sui ꝓpter belli iminētia p circuitū: donec daret dñs eo sub vestigio pedum ei⁹. Nūc āt requiez dedit de⁹ mihi p circuitū & ñ ē satan neq; occursus malus: q̄obrez cogito edificare tē plū noi dñi dei mei sicut locut⁹ ē dō pri meo dicēs. Filiꝰ tuꝰ quē dabo p te sup soliū tuū ipe edificabit domū noi meo. Precipe igr vt pcidāt mihi lignū tui cedros de libano: et serui mei sint cuz suis tuis: mercedē aut̄ seruoz tuoz dabo tibi quancūq; petieris. Scis et quō ñ ē i pplo meo vir: q̄ nouerit ligna cedere sicut sidonij. c Cū ꝫ audisset byrā verba salomonis letat⁹ est valde & ait. Bñdictus dñs deus hodie q̄ dedit dō filiū sapientissimū sup pplm hunc plurimū. Et misit byrā ad salomonē dicēs. Audiui q̄cūq; mandasti mihi. Ego faciā omnē voluntatē tuam i lignis cedrinis et abiegnis. d Serui mei deponent ea de libano ad mare: e & ego componam ea ꝫ in ratibz in mari vsq; ad locuz quē significaberis mihi: et applicabo ea ibi et tu tolles ea. f Prebebisq; necessaria mihi: vt detur cibus domui mee. Itaq; byraz dabat salomōi ligna cedrina et ligna abiegna iuxta oem volūtatem ei⁹. Salomon aūt pbebat byrā viginti milia choros tritici i cibū domui eius: et viginti choros purissimi olei: Hec tribuebat salomon byrā p singulos annos. Dedit q; dñs sapiaz salomoni sicut locut⁹ ē ei. et erat pax inter byrā & salomonē: g & pcusserūt ambo fedus. h Elegit q; rex salomō operarios d omni isr'l: g & erat indictio. xxx. milia viroz. Mittebat q; eos in libanū decē milia p menses singulos vicissim: ita vt duob⁹ mensib⁹ essent in domibus suis. Et adoniraz erat sup huiuscemodi indictiōz. i Fuerūt itaq; salomoni septuaginta milia eoz qui portabāt onus. & octoginta milia cedentium in montibus. k Exceptis principibus q̄ erāt sup singula opa salomonis. tria milia & trecenti q̄ dominabāt populo & faciebāt operantes in opere. l Iussit itaq; rex & tulerunt lapides grandes & lapides pretiosos ad fundandū domū de lapidibus quadratis. m Fundamenta quoq; domus fabricauerunt cementarii & cedentes lapides de montibus. n Absq; ꝓpos. q̄ p̄erāt sup opib⁹. ne ferent negligentiā.

f Et ego ꝓpono ea. p subditos meos: q̄a rex ñ ponebat manū ad talia. g Iratus. i. mari. i. i nauib⁹. d. tm̄ b Ra. sa. q; rates ꝫ dicūt plura ligna sil' iuncta q̄ p boies de sup stātes p aquā reducūt de loco ad locū: & ita ꝫ vt frequēt fiat in fluminib⁹ vbi pcursū aq̄ portāt & p boies de sup stātes solum mō dirigūt. & i mari qd ē periculosuz. et vbi boies vadūt sz vētoz ipetū. nō vt hoc bñ possibile. h Prebebisq; ꝫ ñr pactū & fecit in t duos reges disponit vsq; d recō pēsatōe victz i victualib⁹ q̄ lignis et laboze. & ꝫ ē qd dixit byrā. pre bebisq; necessaria ñ tē. qd salomon libenter ꝓcessit. vñ ibi dic: salomō aūt pbebat byraz. xx. milia choros tritici tē. et subdit d fedē inter eos cū dr. k Et pcu. am. fe. s. amicitie & societatz.

k Elegitq; rex. ꝫ ñr nūer⁹ operiū describit cū dr. l Et erat indictio. i. summa. xxx. milia viroz q̄ sic dispōebāt q̄. x. milia p vnā mēsē opabāt i libano: & postea alia. x. milia mēse scdo. & alia x. milia i tcio. & sic duob⁹ mēsib⁹ manebāt i domib⁹ suis vt bñ essent aliquā q̄ete & essent cū vxoib⁹ & familijs ꝓpijs opib⁹ itēdētes: pē āt istos q̄ scidebāt lign erāt alij ad portādū onera & cedēdū lapides i mōtib⁹: & ꝫ ē qd dr. m Fuerūt itaq; salo. lxx. milia tē. ij. pali. nūerāt isti sil' & ibidē dr. Et iuēti sūt. d. milia. & intātū ascēdūt isti duo nūeri simul iūcti, n Absq; ꝓpos. q̄ p̄erāt sup. opibus. ne ferent negligentiā.

o Numero triū miliū ⁊ trecētoꝝ .ij. pali. scdo dr. Tria milia ⁊ sexcētī ꝓpositi operis ꝑpli. Dicendū q̄ hī enumerātur ꝓpositi. q̄ erāt sup operarios imediate videdo qualiter opabant: ⁊ illi fuerūt tria milia .ccc. Tricenti aūt q̄ excedūt hūc numerū. nō erāt imediate sup operarios: ꝫ reddebāt eis rō ab illī q̄ imediate ꝑerāt. ⁊ exp̄mūt in .ij. paralip. qz qđ omittitur in vno loco: in alio exp̄mitur.

p Precepitq; rex vt tollerēt la. gran. la. pre. hebrei dicūt Pōderosos. tales ei lapides fūt apti ꝓ fundamento.

q Porro biblij &c. nomē ē hoim sic vocatoꝝ a ciuitate biblis: vt dicūt exp̄sitores nr̄i. In hebreo hī q̄dam .et ē nomē plurale hoim sic vocatoꝝ a ciuitate guebel. vt dicit Ra. sa. ⁊ pōt esse q̄ illa ciuitas fuit bimonia: ⁊ sīc gēs illa ⁊ erat de regno hyrā.

onera portabāt: ⁊ octogīta milia latomoꝝ in mōte absq; ꝓpositis q̄ preerāt singulis op⁹ numero triū milium ⁊ trecentoꝝ p̄cipientiū pplo: ⁊ his q̄ faciebāt opus

r Precepitq; rex vt tollerēt lapides grādes lapides p̄ciosos in fūdamentū templi ⁊ quadrarēt eos q̄s dolauerūt cemētarij salomonis ⁊ cemētarij hyrā. Porro biblij ꝓparauerunt ligna et lapides ad edificādū domū.

Capm. vj.

Actuz ē igit̄. Descripta materie ꝓparatiōe. hī p̄r agitur de domoꝝ edificatione: ⁊ p̄mo ipsius dom⁹ dñi: scdo regalis palacij. ca. vij. Prima in duas. qz p̄mo ponit inchoationis tp̄s: scdo edificij modus: ibi. Domus aūt. Circa p̄mum dr.

a Factū est igit̄ qua. ⁊ octo. annis egressio. filioꝝ isrl̄ de terra egypti. ita q̄ ann⁹ egressiōis i hoc numero includit

b In anno q̄rto. i. regni salomonis: ⁊ hī ann⁹ quart⁹ nō includit in p̄dicto numero: qz de illo trāsierat tm̄ vn⁹ mēsis ⁊ iō subdit.

c Mēse zio. hebraice dr̄ yar. ⁊ corrūdet ptim aprili nr̄o ⁊ ptim maio: sicut p̄z ex his q̄ dixi de p̄mo mense hebreoꝝ Gen̄. vij. ⁊ Exo. xij. ipse est mensis secūd⁹ apud hebreos

d Regni salomonis. hī refert ad id qđ p̄dicit in anno quarto: Ad videndū aūt hūc numeꝝ p partes. posui hic subtus in pagina sequenti tres ordines. Primus cōtinet noīa illoꝝ q̄ ꝑfuerunt successiue pplo isrl̄ ab anno egressionis de egypto inclusiue: vsq; ad quartū annū regni salomonis exclusiue. Secūs cōtinet numeꝝ annorū quib⁹ quilibet coꝝ ꝑfuit. Tercius cōtinet loca scripture. vñ hoc hr̄. Sciendū tn̄ q̄ duo sunt. s. iosue ⁊ samuel q̄rū tp̄s nō exp̄mitur in scriptura. et ideo intelligit̄ inclusiue in tpe sequentium.

Prim⁹ ordo	secūs ordo	tercius ordo	primus ordo	secūs ordo	tercius ordo
Moyses	xl.	Exo. xvj.	Josue	xl.	Judi. iij.
Othoniel	xl.	Judi. iij.	Aioth	lxxx.	Judi. iij.
Delbora	xl.	Judi. v.	Gedeō	xl.	Judi. viij
Thola	xxiij.	Judi. x.	Achielech. iij.		Judi. ix
Jair	xxij.	Judi. x.	Sñ iudice	xviij.	Judi. x.
Jepthe	vj.	Judi. xij.	Abessan	vij.	Judi. xij
Abilon	.x.	Judi. xij.	Jabdon	viij.	Judi. xij.
Sanson	xx.	Jud. xvj.	Heli	xl.	ꝑ reg. iij.
Samuel	xl.	Act. xiij.	Saul	xl.	Act. xiij.
Dauid	xl.	iij. reg. v.	Salomō	xl.	iij. reg. xj
Rectores	numer⁹ annorū	loca scripture.	Rectores	numer⁹ annorū	loca scripture.

e Domus aūt. hī p̄r describit forma edificij. qz hoc intricate describit. ⁊ idē pluries repetit. ⁊ aliq̄ hic omittitur q̄. ij. palip. supplent: ꝓpter qđ lra difficilius intelligit iō hic aliqua ordinate p̄mitto de forma tēpli vt intellect⁹ lre facilius possit capi. Sciendum igitur q̄ templuz erat quedā domus magna cuius longitudo ꝓtendebatur ab oriente in occidentem. ⁊ latitudo a meridie in aquilonez sicut ⁊ tabernaculū quod fecit moyses. habebat aūt hec domus. xl. cubitos in longitudine. ⁊. xx. in latitudine intra parietes. et. c. ⁊. xx. in altitudine: vt hr̄. ij. paralipo. iij. ⁊ iō erat facta ad modū turris quadrate: cuius duo latera sibi opposita sunt longiora in triplo: duobus aliis sibi oppositis ꝓpter qđ hec dom⁹ aliq̄n vocat turr̄: ꝓut dictū fuit gen̄. xxxv. Tectū vō de sup erat planū p̄m modū domoꝝ palestine: ⁊ vltra planitiem ascendebat quedam clausura i circuitu per modū ꝓpugnaculorum ad decorem et defensionē. In altitudine vō huius domus erant tres mansiones: inferior ꝓpe terram que erat deputata ad cultū diuinū: ꝓpter qđ dī la scptura facit mentionez: aliis aūt duab⁹. s. media ⁊ sup̄ma custodiebant vtēsilia vestes ministroꝝ. ⁊ cetera p̄ciosa ꝓ tēplo necessaria. ⁊ iō d̄ illis duab⁹ qua fit metio. Inferiorē aūt p̄m longitudinē diuidebat in duas ptes inequales: quaꝝ prima q̄ erat a pte orientali: ⁊ in q̄ erat introit⁹ tēpli habebat. xl. cubitos i longitudie: ⁊ dicebat dom⁹ exterior siue scīm. in q̄ erat altare incēsi: ⁊ mēsa ꝓpositōis ⁊ candelabra: alia aūt hēbat. xx. cubitos ꝑ q̄drū: ⁊ dicebat dom⁹ interior vel scīm scōꝝ siue oraculū in q̄ erant arcba ⁊ cherubin ⁊ ꝓpiatorium: ⁊ diuidebāt iste due ptes ꝓ piecte intermedio in q̄ erat ostiū ad ingrediēdū d̄ vna ad aliā. Parietes aūt hr̄ domus erāt de lapidib⁹. et a pte interiori opti tabulis cedrinis. ⁊ sup tabulas illas aureis laminis: et tectum eius vbi incipiebat mansio media a parte inferiori erat laqueatuz gallice lambroissе tabulis cedrinis simili modo optis laminis aureis Pauimentum vō fuit de pulchro marmore operto de sup tabulis abiegnis. ꝫm translationez nr̄am. Hebrei vō dicūt. q̄ ille tabule erāt de buxo qđ est lignū durū ⁊ forte ne cito putrefierent ex humiditate terre: ⁊ opte erant desuper laminis aureis: ita q̄ mansio inferior templi que erat deputata diuino cultui: erat cooperta auro ex omni parte. Altitudo vō huius mānsiōis erat triginta cubitorum: vbiq; a pauimento vsq; ad p̄mum solarium quod erat mansio media ꝫm exp̄sitores catholicos. ꝫm hebreos vō domus interior que vocatur sanctum sanctorum habebat tm̄ viginti cubitos in altitudine vsq; ad primum solarium: ita q̄ altitudo eius erat brevior decem cubitis altitudine domus exterioris. Exterius vō erant tria deambulatoria in circuitu templi correspondentia tribus mansionibus predictis que erant ad decorem et ad templi defensionez ad modum propugnaculorum: Hebrei vō dicunt q̄ nō erāt deambulatoria: sed tres ordines appenditioꝝ q̄ erant domūcule circa templū: ⁊ idē dicit iosephus q̄ erāt ꝑ habitatiōe ministroꝝ. vñ frequenter noiant hī ⁊ ezech. ⁊ in paliꝑ. j. dom⁹ laterales ꝫm hebreos ꝓpter qđ non erant in pte orientali tēpli: qz ibi erat porticꝰ: ⁊ erat q̄libet altitudinis quinq; cubitoꝝ: ita q̄ inferiores erant immediate sup terram: ⁊ sic illi tres ordines iuxta altitudinem muri ascendebant ꝑ quindecim cubitos ⁊ in quindecim cubitis superioribus de altitudine mansionis inferioris remanentibus erant fenestre ad illuminationē templi. de altitudine vō sanctisanctoꝝ ꝫm hoc remanebāt tm̄ quinq; cubiti supiores ꝑ fenestris. in introitu vō tēpli erat porticus. xx. cubitoꝝ longitudinis ꝫm mensuram latitudinis templi ⁊ latitudinis. x. cubitorū. qz tantū ꝓtendebat aī templi introitum. ista vō dom⁹ nō pōt figurari in plano: sed posui hī figuraꝫ fundamenti. ⁊ ꝑ ea que dicta sunt possūt alia imaginari.

Altitudo templi salomonis cū suis ambulatoriis centū viginti cubitorū sicut catholici doctores

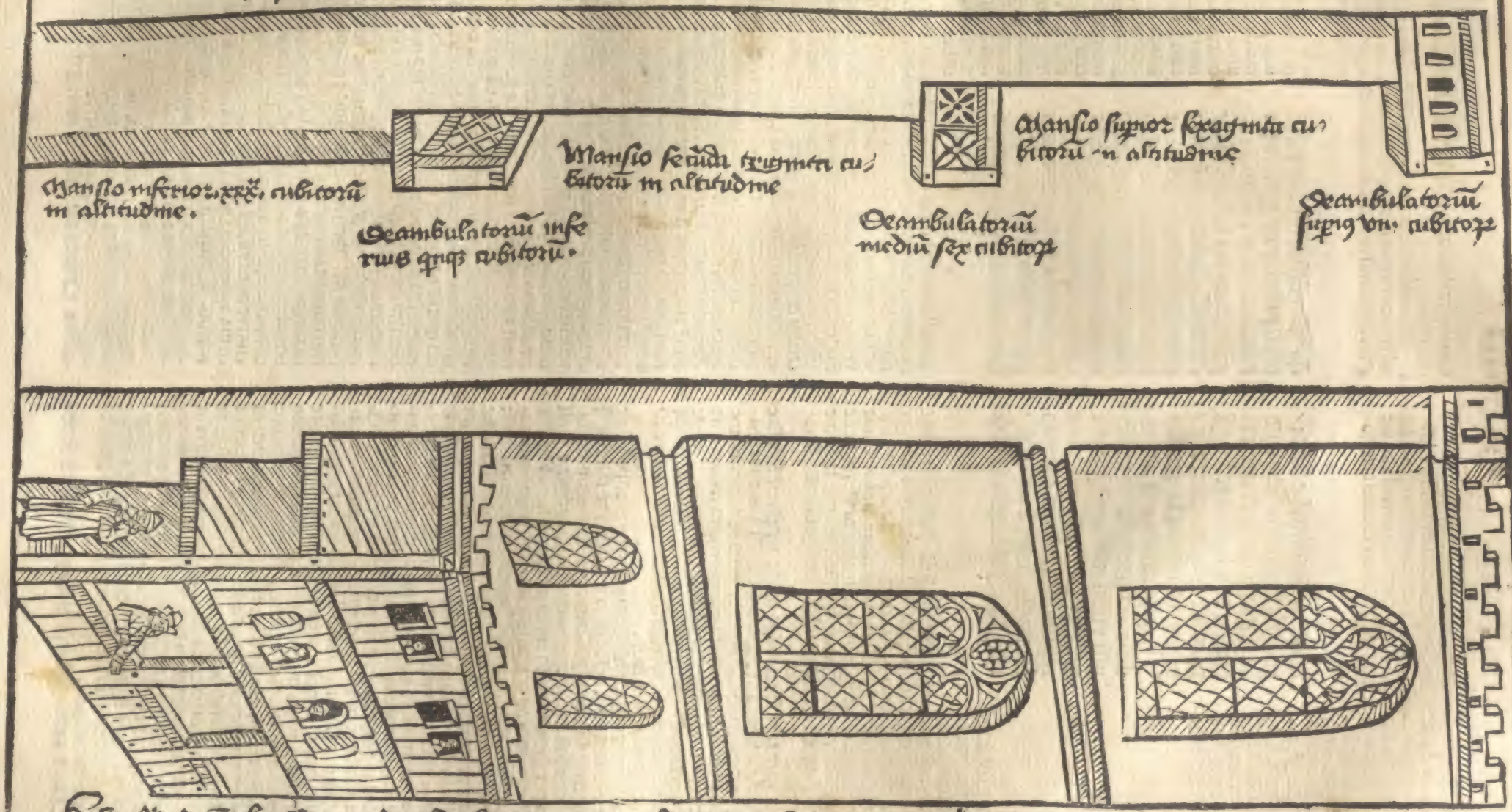

Hebrei vo dicūt huiusse appendicat inferiori pte templi quoz inferiq erat .v. cubitoz talis ns z latitudīe. superiū vo .v. cubitoz in alt. et .vj. in lati. Supimū vo .v. in alto et .vij. in lati. ppter restrictiōez muri in duabo mansionibus.

aa

His ꝓmissis accedamus ad ĩram exponendã.

o Domus aũt ꝛc. Hic describit forma ⁊ modus edificij: ⁊ primo q̃tum ad templũ ⁊ porticum: secdo q̃tum ad ꝛambulatoria ⁊ dispositõnem interiorẽ parietũ: ibi. Et edificauit. tercio q̃ tum ad distinctiõem domus exterioris ⁊ interioris: ibi.

Edificauitq; ĩrto q̃tum ad introitũ ⁊ ariũ: ibi. Fecitq; in introitu. Circa primũ describit mensura templi ⁊ porticus: ⁊ ꝓz litera ex ꝓdictis vsq; ibi.

lomonis sup̃ israel: edificare cepit domũ dño. [o]Domus autẽ quam edificabat rex salomon dño. habebat sexagĩta cubitos in longitudine ⁊ vigĩti cubitos in latitudĩe: [c]⁊ trigita cubitos in altitudine. Et porticꝰ erat añ tẽplũ vigĩti cubitoꝝ lõgitudinis iuxta mẽsurã latitudis tẽpli: ⁊ hẽbat ꝛecẽ cubitos latitudis añ faciẽ tẽpli: [f]fecitq; in tẽplo fenestras obli

e Et. xxx. cubitos in altitudie. hoc videtur cõtradicere ei qõ dictũ est q̃ templũ in altitudine habebat. xxx. cubitos. Dicendũ q̃ hic accipit altitudo templi q̃tũ ad mansionẽ inferiorẽ q̃ habebat. xxx. cubitos a pauimẽto vsq; ad primũ solariũ: vt ꝓdictũ est: ⁊ sup illam mãsionẽ erat alia media. xxx. cubitoꝝ. ⁊ sup illã tercia. lx. cubitoꝝ: ⁊ sic tota altitudo templi habebat. cxx. cubitos: put habetur ij. Paralip̃. iij. Cõsequenter ostendit dispositõnem fenestrarum: ibi.

f Fecitq; in tem. fene. obliquas. hic accipiunt fenestre pro aperturis muri ad recipiendũ lumen que erant strictiores i exteriori superficie muri ⁊ latiores in interiori: vt lumen transiens magis diffunderetur intra domuꝫ ⁊ sic linea transiens ab exteriori superficie ad interiorẽ nõ veniebat directe ad angulum rectum. sed oblique ad angulum obtusum: sicut apparet in fenestris ecclĩarum ⁊ edificioꝝ quoꝝ muri sunt spissi.

g Et edificauit. Hic cõsequenter agitur de dispositõne ꝛambulatorioꝝ que erant circa templũ: ⁊ de solarĩs q̃ erant in templo ⁊ de dispositione parietũ interius: ⁊ primo de ꝛambulatoriis cum dicit: Et edifi. sup̃ pie. templi tabula. per gyrum ꝛc. Ad cuius intellectũ sciendũ q̃ ꝑm expositores nostros ex transuerso templi transibant trabes in tribus locis. s. in tribus summitatibus mansionũ: ita q̃ trabes inferiores portabant primũ solariũ ⁊ medie secundũ ⁊ tercie tectũ domus qõ desuper erat planum: vt dictum est. Et trabes iste erant ita longe q̃ transibãt vltra murum exterius in vtroq; latere templi. ⁊ super illam partem trabium que prominebat exterius erant tabule fortes protense ꝑm longitudinem templi: ⁊ super illas tabulas poterant homines ꝛambulare: ⁊ iõ dicebãtur ꝛambulatoria: ⁊ in pte exteriori erat quedã clausura, pcedens in altum ne ambulãtes caderent ⁊ ambulatoria ista erant inequalis latitudinis: qõ dupliciter poterat fieri. Uno modo q̃ trabes supiores essent longiores medijs vno cubito. ⁊ silr medie inferioribus sicut dicunt aliqui. Alij dicunt ⁊ melius vt videtur q̃ q̃uis trabes ea portantes eẽnt equalis longitudinis. tñ murus templi a pte exteriori erat restrictus vno cubito plus in secũdo ꝛe ambulatorio q̃ in primo: ⁊ silr in tercio q̃ in secũdo et sic ꝛambulatorium primum habebat quinq; cubitos latitudinis: medium vo sex: ⁊ supremuꝫ septem ꝑm modum figuratum in columna interius in margine exteriori: ꝓut potest in plano figurari. Sciendũ etiam q̃ ista ꝛambulatoria vocantur in litera tabulata ⁊ latera: ⁊ patet litera ex dictis vsq; ibi.

b Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus: q; trabes vt dictũ est transibant vltra murum exterius.

i Ut non hererent muris templi. istud non refertur ad trabes ꝑm istam expositõem: quia cum transirent q̃ medium muri necessario ei inherebant. sed refertur ad tabulas sup̃ trabes positas q̃ sic erãt posite q̃ nõ iungebãt muro tẽpli immediate: tamẽ illud spaciũ qõ erat immediate inter murum et tabulas erat ita ꝓuum q̃ boues ambulãtes nõ possent ibi cadẽ nec pes bois intrare. Sz ad q̃d dimitterẽt tale spaciuꝫ inter tabulas ⁊ murum non videt, ꝓter quod alij dicũt ⁊ melius: vt vr q̃ hoc refert ad

[s]q̃s Et edificauit sup̃ pietẽ tẽpli tabulata ꝓ gyrũ in parietibꝫ domũ ꝓ circuitũ tẽpli ⁊ oraculi: ⁊ fec latẽa i circuitu. Tabulatũ qõ subtꝛa erat q̃nq; cubitos hẽbat latitudinis: ⁊ mediũ tabulatũ sex cubitoꝝ latitudis: et terciũ tabulatũ septeꝫ hñs cubitos latitudinis. [b]Trabes autem posuit in domo per circuituꝫ forinsecus [i]vt non hererent muris templi

cancellos ꝛambulatorioꝝ impedientiũ causam ambulantiũ a parte exteriori: ⁊ sic distabant a muro templi ꝑm longitudinem trabis extra murũ prodeuntem vt sic de ambulatoria haberent latitudinẽ cõuenientẽ ꝑm vo hebreos qui non ponunt ista ꝛambulatoria ꝛe appendicia seu domũculas laterales: vt ꝓdictum est. Sic est intelligẽdũ q̃ iuxta muros templi in parte exteriori erat vnus ordo appendicioꝝ quoruꝫ altitudo erat quinq; cubitoꝝ ⁊ murus templi eleuarẽt a terra ꝓ quinq; cubitos: erat restrictus a pte exteriori ꝓ vnũ cubitũ ⁊ in spacio illius cubiti, pminentis erant capita trabium vbi terminabãt primus ordo appendicioũ q̃tũ ad altitudinẽ suã: ⁊ alia capita trabium sustentabant ab exteriori parte parietis appendicioꝝ. Et iterum eleuato muro templi quinq; cubitis: murus itez templi erat restrictus vno cubito vbi ponebant capita trabium appendicioꝝ mediorꝝ: ⁊ eodem mõ de tercijs appendicijs: ⁊ sic latitudo appendicioꝝ mediorũ erat cubitoꝝ sex ⁊ latitudo tercioꝝ septẽ ꝓp maiorem restrictõem muri ⁊ tẽpli in ascendendo: ⁊ sic tres ordines appendicioꝝ ascendebant iuxta muꝝ templi per xv. cubitos: vt supra dictũ est. ⁊ tectũ supius erat planum ⁊ portabat a parte exteriori ꝓ parietem exteriorem appendicioꝝ: sicut figuratum est in ista colũna exterius: ⁊ ꝑm banc intentõem hebreoꝝ sic exponat ĩra Et edificauit sup̃ parietem templi tabulata. i. appẽdicia que sic nominant eo q̃ erant de tabul' vt parietes minus spaciũ occuparent ⁊ dicunt sup̃ parietez templi: q; trabes tegentes primũ tabulatũ ⁊ mediũ ⁊ terciũm. erant super vnum cubituꝫ muri templi vbi murus in ascendẽdo erat sic retractus siue restrictus: vt ꝓdictum est. Per circuitũ templi ⁊ oraculi. i. exterioris domus ⁊ interioris. ita q̃ ista appendicia erant circa templũ in tribus partibus. s. in duobus lateribus templi: ⁊ in parte occidentali vbi erat oraculũ. in parte vo orientali non erant appendicia: q; ibi erat porticus: vt dictũ est. Et fecit latera. est replicatio eiusdez. q; illa appendicia dicunt latera quia erant in lateribꝰ templi. Tabulatũ qõ subẽ erat q̃nq; cubitos hẽbat. i. appẽdiciũ qõ erat immediate sup̃ terrã erat minꝰ medio i latitudie vno cubito: ⁊ mediũ supiori vno: q; retractio siue restrictio muri ampliabat mediũ ⁊ supꝰ vt ꝓdictũ ẽ. ⁊ ꝑm hoc trabes erãt ineq̃les: q; trabes inferiorꝭ appẽdiciũ erãt breuiores trabibꝰ mediꝰ vno cubito: ⁊ trabes mediꝰ miores trabibꝰ supioribus vno cubito. Trabes aũt posuit in domo p circuitũ forinse

cus vt nō inhererent muris templi. Iste sunt trabes de quib⁹ dictū ē immediate q̄ erāt posite sup murū tēpli in pte exteriori: z sic q̄ nō intrarent murū: z hoc ēq̄d notaꝫ hic nō inherere muro: s stabāt sup cubitos vbi murus erat retractus: vt dictum est.

Dom⁹ aūt.

Hic ponit modus edificatōis q̄tū ad volatōz lapidū: q̄ facta fuit in lapicidinis z nō in loco edificatōis: z iō sequit.

l Et malleus z securis .i. martellus scindēs cuz quo sculpunt lapides.

m Nō sūt audita i domo dñi cum edificaret quod est intelligendū de instrumentis ad volatōem lapidū ptinentibus: non autem de instrumentis ptinentibus ad cōiunctōem z cementatōem lapidū. Aliā autem dicunt q̄ lapides illi incidebant sanguie cuiusdā vermis habēte ad hoc virtutē sicut lapis adamantin⁹ scindit sanguine birci: z sic nō erat ibi sonitus saltē notabilis.

n Ostiū lateris medij .i. ostium quod erat i medio lateris tēpli.

o In pa. erat dō. dextre .i. i pariete dextro tēpli z hic erat paries meridionalis q̄ erat dexter egredientibus de templo. Iosephus tñ dicit q̄ erat in angulo murium pte orientali.

p Et p cocleā .i. ascensum tortuosum q̄ gallice vocatur viz.

q Ascendebant in medium cenaculum z a medio in terciuz .i. in mediā mansionē templi z superiorem.

r Texit quoq; dō. laquea. cedrinis. gallice lābrois.

s Et edifi. tabu. sup oēz dō. q̄nq; cubi. alti. istud erat tabulatū terciū de quo supra dictū est: z isti quinq; cubiti erant mensura clausure que erāt in circuitu ne homines caderent facte ad modū pugnaculoz q̄ ascendebant in altum p quinq; cubitos exceptis locis vbi erant cancelli seu pugnacula vbi homines poterāt se appodiare z respicere inferius.

t Et factus est sermo domini. post talem consūmationem domus.

v Et edificauit parietes domus intrinsecus. Hic describitur dispositio parietum templi in pte interiori q̄ erant opti tabulis cedrinis vsq; ad primū solariū: vt dictum est supra.

x Et texit pauimentuz domus. quod erat de pulcro marmore: vt predictum est.

y Tabulis abiegnis.

[k]Dom⁹ aūt cū edificaret de lapidib⁹ volat⁹ atq; perfectis edificata ē: [l]z malleꝰ z securis z oē ferramētū [m]nō sunt audita in domo cū edificaret. [n]Ostiū latꝰ medū [o]in pariete erat dom⁹ dextre: [p]z p cochleā [q]ascēdebant in medium cenaculū z a medio i terciū. Et edificauit domuz et plūmauit eā. [r]Texit q̄z domū laquearib⁹ cedrinis [s]et edificauit tabulatuz super oēz domū q̄nq; cubitis altitudinis: z opuit domuz lignis cedrinis. [t]Et factus ē sermo dñi ad salomonē dicēs Dom⁹ hec quaz edificas: si ambulaueris i p̄ceptꝰ meis z iudicia mea feceris: z custodieris oīa mādata mea gradiens p ea: firmabo sermonē meū tibi quē locutus sū ad dauid p̄z tuū: z habitabo in medio filioz israꝫ: z nō derelinquam pplm meū israel. Igit̄ edificauit salomō domū z plūmauit eā. [v]Et edificauit parietes dom⁹ intrinsecus tabulatis cedrinis a pauimento domus vsq; ad sūmitatē parietū z vsq; ad laquearia z opuit lignis cedrinis intrinsecus: [x]et texit pauimētū dom⁹ tabulis abiegnis. [y]Edificauitq; viginti cubitoz q̄ ad posteriorē p tē templi tabulata cedrina a pauimēto vsq; ad superiora: z fecit interiorem domū oraculi in sanctū sanctoruz. [a]Porro q̄dragīta cubitorū erat ipm tēplū [b]pro foribus oraculi [c]z cedro oīs dom⁹ intrinsecus vestiebat: [d]habēs tornaturas z iūcturas suas fabrefactas: [e]et celaturas eminentes. Omnia cedrinis tabulis vestiebant: nec oino lapis apparere poterat in pariete. [f]Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat vt poneret ibi archā federis dñi. [g]Porro oraculuz habebat viginti cubitos longitudinis et .xx. cubitos latitudis [b]z viginti cubitos altitudis. z opuit illō auro purissimo. [a]Sed z altare vestiuit cedro. Domū q̄z ipm oraculū opuit auro purissimo z affixit laminas clauis aureis. Nihilq; erat in templo quenteriam dictum est.

laquearia z opuit lignis cedrinis intrinsecus: [x]et texit pauimētū dom⁹ tabulis abiegnis. [y]Edificauitq; viginti cubitoz q̄ ad posteriorē p tē templi tabulata cedrina a pauimēto vsq; ad superiora: z fecit interiorem domū oraculi in sanctū sanctoruz. [a]Porro q̄dragīta cubitorū erat ipm tēplū [b]pro foribus oraculi [c]z cedro oīs dom⁹ intrinsecus vestiebat: [d]habēs tornaturas z iūcturas suas fabrefactas: [e]et celaturas eminentes. Omnia cedrinis tabulis vestiebant: nec oino lapis apparere poterat in pariete. [f]Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat vt poneret ibi archā federis dñi. [g]Porro oraculuz habebat viginti cubitos longitudinis et .xx. cubitos latitudis [b]z viginti cubitos altitudis. z opuit illō auro purissimo. [a]Sed z altare vestiuit cedro. Domū q̄z ipm oraculū opuit auro purissimo z affixit laminas clauis aureis. Nihilq; erat in templo quenteriam dictum est.

Edificauitq; Hec est tercia ps principalis huius capituli. vbi prio describitur distinctio domus interioris ab exteriori per parietem medium cum dicitur: Edificauitq; .xx. cubitoz. ad posteriorem ptem templi .i. ad occidentalez ptem: ibi. n. erat domus interior et ꝑm hebreos habebat tñ .xx. cubitos a pauimento vsq; ad primuz solarium: ita quod erat breuior in altitudine .x. cubitis. ꝑm vo doctores catholicos altitudo vtriusq; dom⁹ erat equalis vsq; ad solariū. sed .xx. cubiti qui hic describunt erant mensura parietis diuidētis domū interiorē ab exteriori qui ascendebat in altum p. xx. cubitos tñ. z .x. cubiti remanebāt apti inter parietē istū z solariū vt fumus ascendens de altari incensi qd erat i domo exteriori iuxta hunc parietem transiret intra domū interiorē p apturam illam.

a Porro .xl. cubitorum erat ipsum templuz .i. domus exterior que vocatur templū eo q̄ tenebat duas partes lōgitudinis tēpli.

b Pro foribꝰ oraculi. q2 domus exterior erat immediate iuxta ostiuz domus interioris.

c Et cedro oīs domus intrinsec⁹ vestiebat. in parietib⁹ z tecto: vt frequenter iam dictum est.

d Habens tornaturas suas z iuncturas suas fabrefactas. i. subtiliter z artificiose factas.

e Et celaturas eminētes. q2 imagines cherubin z palmaz z variaz picturarū erāt sculpte in tabulis illis: vt dr infra. Et lamie auree desup posite erāt sic facte: vt aptarēt ill' sculpturis

f Oraculū aūt in medio dom⁹ in interiori pte fecerat. Dr aūt interior ps: q2 erat remotior ab ingressu tēpli.

g Porro oraculū habebat .xx. cubi. longitudinis. z .xx. cubi. latitu. vt ptz in descriptōe supius posita.

b Et .xx. cubitos altitudinis. in hoc differunt hebrei a nostris doctoribus. q2 hebrei dicunt q̄ tota altitudo oraculi vsq; ad solarium erat .xx. cubitoz tñ. Nostri vo dicunt q̄ isti .xx. cubiti erāt altitudo parietis diuidētis oraculum a domo exteriori: z decem cubiti desup remanebant aperti vt supra dictū est.

a Sed et altare vesti. cedro. i. tabulis cedrinis: z loquitur hic de altari incensi quod erat intra tabernaculum: z erat interius de lapide et tectum desuper de cedro: et super cedrum lęminis aureis opertum: scdm q̄ postea dicitur.

b Sz ⁊ totū alta. ora. ter. auro: ⁊ ōz altare oraculi: nō qz
ecē intra oraculū: qō ōz sctm̄ sctōꝝ: ē extra in vomo ante-
riozi sicut ꝛclaratū fuit plen⁹ Exo. xxx. Sz p tāto ōz al-
tare oraculi: qz fum⁹ inde ascēdēs intrabat oraculū p ap-
turā q̄ erat sup pietē diuidētē oraclm ⁊ vomū exteriozez
vt p̄dcm̄ ē. c Et
fecit. h̄ p̄m agit de
duobus cherubin
exūtibus intra ora
culū ⁊ altitudo cu-
iuslibz erat ꝛcē cu-
bitoꝝ ⁊ singule ale
q̄nqz cubitoꝝ: ⁊ sic
crāt ipositi oraclo
q ala vnius ptēsa
tāgebat pietē meri
dionalē oraculi: et
alia ala attingebat
ad mediuz oraculi
⁊ ala alteri⁹ silr p-
tēsa tāgebat parie-
tē aq̄lonarē ⁊ alēa
ala ptēsa in mediū
oraculi tāgebat ex-
tremitatē ale alteri⁹ ⁊ sic ptensio ala
rū erat ym totā la-
titudinem oraculi.
Inter autem istos
duos cherubin sub
alis eozum erat ar-
cha testamenti: et
duo cherubi quos
fecerat Moyses ⁊
bene poterat ibi ca
pi cuz vectib⁹ suis
quia arcba testam̄-
ti habebat in longi
tudine duos cubi-
tos: ⁊ in altitudine
cubitum ⁊ dimidi-
um. spacium autez
inter duos cheru-
bin erat fere ꝛcem
cubitoꝝ: vt ptz ex
p̄dictis ⁊ ale eozuz
distabant a ēra q̄si
p octo cubitos: vt
patet similē ex di-
ctis: ⁊ ex bis patet
litera vsq; ibi.

plo qō nō auro tegeret[b] Sz
⁊ totuz altare oraculi texit
auro. [c] Et fec̄ in oracl̄o duo-
os cherubī ꝛ de lignis oliuaꝝ
ꝛcez cubitoꝝ altitudinis.
Quinqz cubitozū ala che-
rub vna ⁊ q̄nqz cubitoꝝ ala
cherub altera. i. ꝛcem cubi
tos hñtes a summitate ale
vsq; ad ale alteri⁹ sūmitatē
Decez q̄z cubitoꝝ erat che-
rub in mēsura pari: ⁊ opus
vnū erat in duob⁹ cherubī
.i. altitudinē hēbat vn⁹ che
rub ꝛcē cubitoꝝ: ⁊ silr cher-
rub secūdus. Posuitqz che-
rubi in medio tēpli iteriozis.
Extendebāt aūt alas suas
cherubin: et tangebat ala
vna parietē: ⁊ ala cherub se
cūdi tangebat pietē alterū
ale aūt altere in media pte
tēpli seinuicē cōtingebant.
[d] Texit q̄z cherubin auro.
[e] Et oēs pietes tēpli per cir
cuitū sculpsit varijs celatu-
ris ⁊ tozno. Et fec̄ in eis che
rubin ⁊ palmas ⁊ picturas
varias q̄ pminētes ō parie
te ⁊ egredientes. Sed ⁊ paui-
mentū vomus texit auro in

trinsecus ⁊ extrinsecus[f] Et
in ingressu oracli [g] fecit duo
ostiola ꝛ de lignis oliuarum.
[h] postesqz angulozꝝ q̄nqz: et
duo ostia ꝛ de lignis oliuarū
[i] Et sculpsit in eis picturaz
cherubī ⁊ palmarū spēs: [k] et
anaglyfa valde pminentia
⁊ texit ea auro ⁊ opuit tam
cherubin q̄z palmas ⁊ cete-
ra auro. [l] Fecitqz in introi
tu tēpli [m] postes ꝛ de lignis oli
uarū q̄drāgulatos: [n] et duo
ostia ꝛ de lignis abiegnis [o] al-
trīsecus [p] ⁊ vtrūqz ostiū du-
plex erat: [q] ⁊ seinuicē tenens
aperiebat. [r] Et sculpsit che
rubin ⁊ palmas ⁊ celaturas
valde eminentes operuitqz
oīa laminis aureis ope qua
dro ad regulaz. Et edifica-
uit atriū interius triboꝝdi
nib⁹ lapidū politoꝝ: ⁊ vno
ordine lignoꝝ cedri [s] Anno
quarto fundata est vomus
dñi in mense zio: [t] ⁊ in anno
vndecimo mense bul: ipe est
mēsis octauus: pfecta est w
m⁹ in oī ope suo ⁊ in vnier-
sis vtensilib⁹: edificauitqz
eam annis septem.

⁊ glyphē qō est sculpe. l Et te. ea auro. eo mō sicut
dcm̄ ē. s. ꝛ de sculpturis exūtibus in parietib⁹ templi.
m Fecitqz. dic agit ꝛ de ostijs in introitu tēpli cū ōz.
n Postes ꝛ de lignis oli. q̄dran. i. q̄tuoꝝ angulozꝝ. ⁊ in
hoc differebant a postib⁹ oraculi. o Et duo ostia ō
lignis abiegnis
hebꝛei dicūt bu
rinis. p Al
trinsec⁹. Ista āt
ostia mag̃ erant
⁊ erāt in medio
pietꝫ oraculi ipi⁹
tēpli ⁊ in medio
duoꝝ ostioꝝ e-
rat postis fortis
vbi claudebāt:
ō dicūt ee altri
sec⁹ qz vnū erat
ex vna pte illius
postis ⁊ alterū
ex altera. q
Extrū. ost. du
plex erat. qō ex-
ponit duplicat.
Alio mō q vnū
erat in supficie
exteriozi muri ⁊
altez i supficie
interiozi: sic doctm̄
ē ꝛ de ostiol. Alio
mō q vtrūqz o-
stiū eet ō duab⁹
pnb⁹ copulatis
admuicē fortē:
ita q vna ps o-
stij possz claudi
alēa remanente
apta: ⁊ sic q q̄
totum apiebāt
vna ps esset iuē
spissitudinē mu
ri: alēa iuē latus
ei⁹: sicut videm⁹
in ostijs q̄ apud
nos dicūt fracta
⁊ ō scāf. r Et
sci. te. apiebāt.
qz vna ps alteri
copulabāt mō
p̄dicto.
s Et scul. che-
⁊ palmas. in istis ostijs eo mō sicut in pietib⁹ tēpli.
t Et edi. atriū. h̄ vltio agit ō atrio qō erat circa tēplū
⁊ erat platea mag̃ q̄drata i circuitu tēpli: erat tñ alēa
pte lōgioꝛ sic ⁊ tēplū. ⁊ i pte b⁹ platee q̄ erat añ igressū
tēpli erat altare holocaustoꝝ ⁊ mare vbi lauabāt sacer
dotes ⁊ lutēs vbi hostie lauabāt ⁊ erat ista platea dua
sa muro fcō ex trib⁹ ordib⁹ lapidū diuersoꝝ colorꝫ. ⁊ ōi
cūt alicq̄ q isti ordies erāt p̄m spissitudinē muri: ita q
ordo lignoꝝ cedri erat a pte interiozi. Alij āt dicūt ⁊ me
li⁹ vt vī q isti q̄tuoꝛ ordies erāt p̄m altitudinē muri. sic
.n. meli⁹ appebat varietas ⁊ ꝛcoꝛ opis. v Anno q̄r-
to. h̄ agit ꝛ de p̄sūmatō opis cū ōz. āno q̄rto. s. r̄gni sal.
vt dcm̄ ē. s. x Et i āno. xj. s. r̄gni ei⁹. mēsebul alicq̄ co-
rigūt elul dicētes: eo q vn⁹ mēs apō hebꝛe. sic noiat ꝑ
h̄ corrcctio ē magz corruptio: qz ille mēs q̄ apō hēb. vo
cat elul ē sext⁹ mēs. s. septēbr. iste āt i q̄ pfecta ē vom⁹
ē mēs octau⁹: vt p̄z i ilra: ⁊ cozrñdet ptim septio. s. thes
ri q octob apō nos ōz: ⁊ ptim octauo nouēbꝛ. s. apud
nos: apō hebꝛeos aūt vocat cōiter maresuā. in hoc āt
loco vocat bulvel bol: vbi als cōiter habet ebul quod
significat marcoꝛē: qz isto tēpe terrena scentia marce-
scūt ⁊ folia ꝛ de arboꝛibus cadūt ⁊ incipiunt putrefieri.

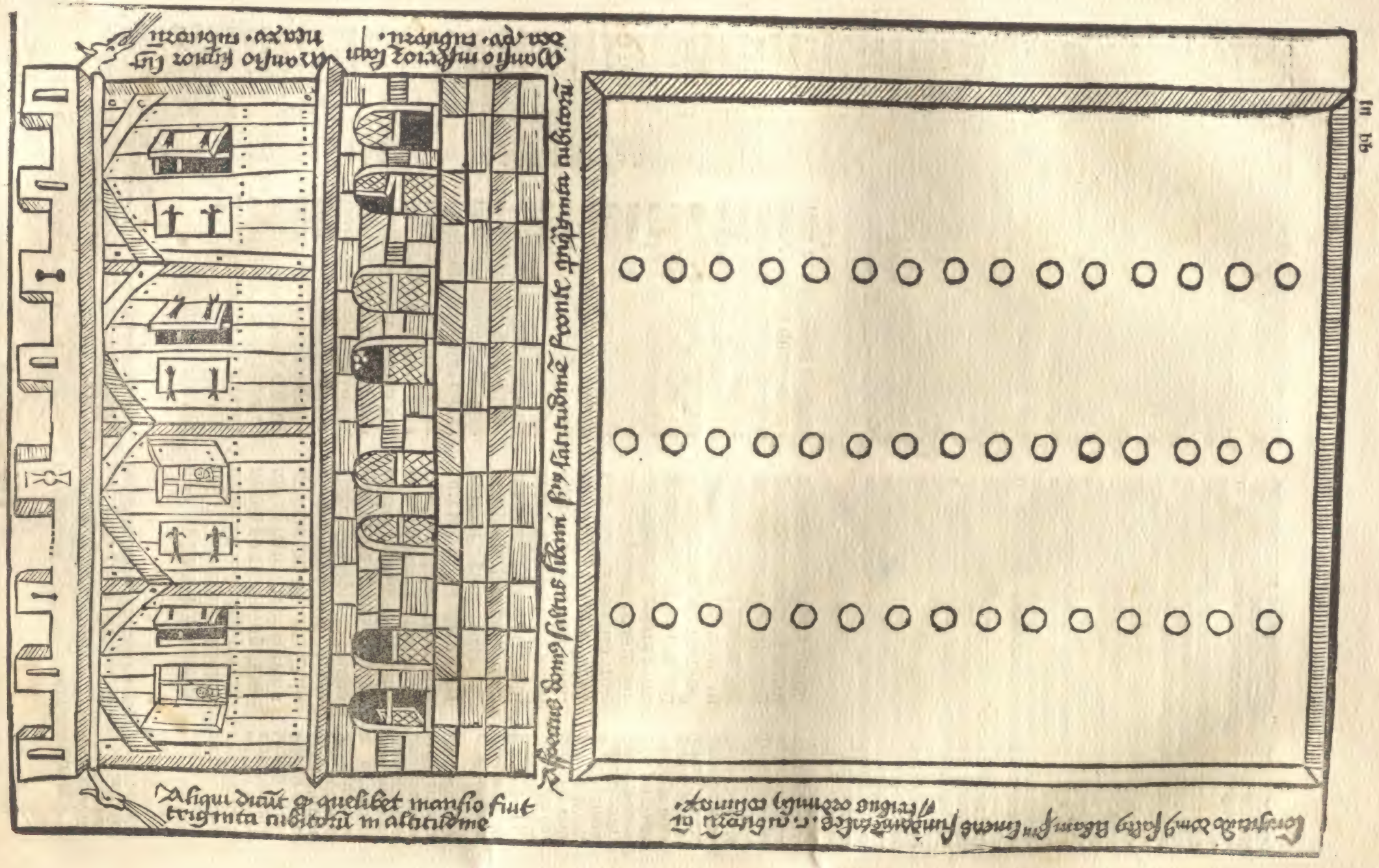
Aliqui dicūt q̄ quelibet mansio fiut
triginta miliarū in altitudine

Domū aūt. Hic ꝓpr agitur ꝛe edificio tomoꝝ regaliū: ꝛ primo ꝺ hmōi edificijs agitur: secundo ad ꝛescribendū aliqua vtensilia domus dñi notabilia scriptura reuertitur: ibi. Misit quoq; rex. Circa primū sciendū q ꝑm doctores nr̄os salomon fecit tria edificia. Unū ꝓ habitatiõe sua. aliud ꝓ habitatõe vxoris sue. s. filie Pharaonis. Et terciū qꝺ vocatur tomus saltus libani eo q circa illud edificiū erant viridaria arboꝝ cõsita. ꝛe primo ꝺo edificio parū loquitur scriptura: ꝛ hoc forte quia erat ꝛe cousimili opere sicut et tomus saltus libani: que hic ꝛescribitur satis diffuse: vt videbiꝫ: hoc tñ excepto q in domo saltus libani erant due mãsiões: vna inferior ꝛ altera superior: sicut ẽ in palatio regis parisius in habitatione inferiori cõseruabaꝫ vnguenta ꝛ pigmẽta ꝛ aromata ꝛ huiusmodi: ꝓp qꝺ parietes erant ꝛe lapidibus vt talia posſent ibi melius cõseruari. In superiori ꝺo ponebantur arma. vnde vocabaꝫ armamentū: ꝛ erat tota ꝛe lignis in parietibus ꝛ colũnis ꝛ in vtraq; mãsiõe erant tres ordines colũnaꝝ: ꝛ in quolibet ordine erãt. xv. columne. i. xlv. in vniuerso ꝛ erant isti ordines ꝑm longitudinẽ tom⁹: ita q erãt ibi quatuor ꝛeambulatoria. duo inter columnas ꝛ vnus inter columnas ꝛ parietẽ in vno latere: ꝛ aliud inter colũnas ꝛ parietẽ in alio latere ꝓ modum ante principiũ hui⁹ capituli figuratũ ẽ. qꝰ ad frontem tomus. pauimentū aūt eius figuratur in pagina sequenti: ꝛ ꝛe super tectum planũ: qꝛ sic fiebant in terra illa ꝛ in circuitu murus cũ ꝓpugnaculis ꝓ que transibant stillicidia ꝓcientia extra aquam pluuia lẽ. super. ꝛeambulatoria ꝺo erant trabes arcuales laqueati tabulis cedrinis: ꝛ ꝑm hoc exponaꝫ lr̄a cum dicit.

a Domū aūt suam edi. salo. xiij. annis. ꝛ loquit ꝛe istis tribus edificijs que omnia erant salomonis: ẽ. quis essent diuersis vsibus applicata: vt dictũ est ꝛ ꝓp hoc mai⁹ tẽpus apposuit salomõ in edificatõe istaꝝ tomoꝝ q̃ in edificatõe tomus dñi. qꝛ ad edificatiõem tomus dñi erant multe expense ꝓparate ꝓ regem dauid. vt ptꝫ. j. Paralip. Item qꝛ ppl's erat magis deuotus ꝛ intentus ad edificatõem domus dñi. Consequenter in speciali ꝛescribit mensurã domus saltus libani in longitudine: latitudine ꝛ altitudine: ꝛ patet lr̄a ex dictis hoc excepto q altitudo hic accipitur ꝑm aliquos vsq; ad mansionẽ secundã tm̃ ꝑm alios ꝺo vsq; ad tectum domus.

b Et super columnas quadrã. ligna. ad portandum tecta. Consequenter ꝛescribit dispositõem porticus existẽtis ante domũ ꝓ habitatione regis cum dicitur.

c Et porticũ columnaꝝ fecit quinquaginta cubitoꝝ longitudinis. i. ꝑm mẽsurã latitudinis tom⁹: ꝛ ex hoc patet q ista tomus erat similis in latitudie tomui saltus libani. añ ꝺo porticũ istam magnã erant due alie porticus minores: vna iuxta aliam in longitudine maioris porticꝰ: ꝛ in vna tenebaꝫ iudicia cõia: in alia ꝺo erat thronus salomõis: in quo sedebat qñ volebat eẽ in diuitijs ꝛ delicijs: et hoc est qꝺ dicit ꝺ Et alteram porti. i facie maioris porti. Hec est illa porticus in qua erant iudicia cõmunia.

e Et colũnas. quibus claudebaꝫ porticus.

f Et epystilia. i. capitella que erant sup colũnas ad ꝛecorẽ.

g Et domuncula. i. thron⁹ salomonis mirabili opere fact⁹: vt habeꝫ infra ꝛ. ca. Consequẽter ꝛescẽdit scriptura ad ꝛescribendũ domũ regine: cum ꝺr.

b Domũ quoq; fecit ꝛc. tali opere quali ꝛ hãc porticũ: nõ ẽ. tũ ad hoc q̃ clauderẽt colũnis. ꝛ qꝛ parietes erant ꝛe ꝑsimili materia cum muro q̃ erat sub columnis porticus: qꝛ columne ille claudẽtes porticum nõ descendebant vsq; ad terraꝫ ꝛ erant posite sup murũ habentẽ aliquã magnitudinẽ lꝫ nõ magnã ꝛ hoc est qꝺ dicitur.

a Omnia lapidibus preciosis ꝛc. hebrei dicũt: Pꝺ deroſis vsq; ad atrium maius. istud atrium non erat atrium domus domini: sed domus regie: ꝓterea subditur postea.

b Et atrium maius rotundum. atrium enim dom⁹ domini quadratum erat: vt dictum est capitulo precedẽti. c Misit quoq;. hic reuertitur scriptura ad ꝛescribendũ aliqua vtensilia domus dñi: ꝛ primo ꝛescribuntur due notabiles colũne: ſcꝺo mare cuiusdã. Fecit q̃ mare. tercio luteres: ibi. Et fecit bases. quarto plura vasa alia ad templum pertinentia: ibi. Fecit quoq; hiram. Circa primũ ꝛescribitur artifex istoꝝ cum dicitur.

c Misit quoq; rex salomon ꝛ tulit hiram. hoc est q̃ adduxit: ꝛ fuit iste alius a rege hiram eiusdem tamen nominis. non est enim verisimile q̃ rex tyri esset artifex in talibus.

ꝺ Et finxit duas colũnas. licet eñ multas alias fecerit iste tñ due speciaſiter ꝛescribuntur: quia erãt valde notabiles in magnitudine et opis subtilitate. Ma-

bebat enim quelibet. xxxv. cubitos altitudinis vt habetur. ij. Paralip. iij. & quelibet habebat quatuor ptes vicz basem inferius & desup stipitem: & in supiori pte stipitis caput & desup capitellū. longitudo vo stipitis erat. xviij. cubitoz & longitudo capitis quatuor: & longitudo capitelli quinqz: vt bñ ō in lra. De mensura aūt basis ñ fit mentio: ꝫ ex dictis sequit q ascēdebat in altū p octo cubitos: qz sic habētur. xxxv. cubiti longitudinis totius columne & ex dictis patet litera vsqz ibi.

e Et linea. xij. cubi. ambi. vtrāqz colū. qz quelibet p se sumpta tātū bēbat i circuitu: vt patet ibidem. vlti. vbi dicitur sic. xviij. cubiti altitudis erant in colūna vna & funiculus xij. cubitoz circuibat cam. & iō male dicunt illi qui dicunt q q̄libet p se sūpta bēbat tñ sex cubitos i circuitu.

gētia & doctrīa ad faciendū oē opꝰ ex ere. Qui cū venisset ad regē salomonē fec oē opus eiꝰ: ° & finxit duas colūnas ereas: dece & octo cubitoz altitudinis colūnam vnā: [k] & linea duodecī cubitoz ābiebat colūnā vtrāqz [f] Duo q̄z capitella fecit que ponerēt sup capita colūnarū [g] fusilia ex ere: [b] quinqz cubitoz altitudis capitellus vnū: & q̄nqz cubitoz altitudinis capitellū alterū: [l] & q̄ in modū rbetis & cathenaz sibinuicē miro ope cōtexta rū. Utrūqz capitellū colūnaz fusile erat [n] Septena ꝙ suuz retiacula in capitello vno: & septena retiacula in capitello altero. Et perfecit colūnas [l] & duos ordines p circuitū retiaculoz singuloz vt tegerent capitella q̄ erant sup summitatē malogranatoz. Eodē modo fecit & capitello secūdo. [m] Capitella aūt que erāt sup capita colūnaz quasi ope lilij fabricata: [n] erant in porticu [o] quatuor cubitoz: [p] & rursū alia capitella in summitate colūnaz desup [q] iuxta mēsurā columne contra retiacula. Malogranatoz autē ducēti ordines erant [r] in circuitu capitelli secūdi: [s] & statuit duas columnas in porticu tēpli. [t] Cūq; statuisset columnā dextram [v] vocauit eā noīe iachin. [x] Similiter erexit colūnā secūdā: [y] & vocauit nomen eius booz. Et sup capita colūnarū opus in modū lilij posuit: perfectumqz est opus colūnarū.

f Duo quoqz capitella. Hic psequenter dimissa dispositōne basis & stipitis agitur de dispositōe capitelloz & capitum que erant subtiliora. Ad cuius intellectū considerandū q capita istarum columnaz in parte superiori dilatabātur ad modū floris lilij: & capitella ponebant sup stipitem quasi in medio illius dilatatōis existentē: & inferior pars capitelli aptabatur illi stipiti: & post aliquaz elevatōem erat quedam dilatatio in circuitu capitelli per modum cuiusdā circuli supereminētis: & super illum circulū erant centū malogranata quasi suppositā per circuitum: & centum alia malogranata sub circulo illo quasi dependentia ex eo. super autem circulū istuz & malogranata erat quedā elevatio strictior ascēdens quasi prope mediū altitudis capitelli: & dividebatur in portiones septez per lineas intermedias seu circulos graciles: & quelibet portio erat pforata in circuitu subtilit̄ pvarias figuras: sicut solet fieri in ostijs laternarum ereārum: & quia capitella & columne erāt interius concaue: ideo lumen transiens per illa foramina circumquaqz ostendebat pulcritudinem illius operis. Super autem istas septem portiones que in litera vocantur retiacula & catbene eo q in rbetibus & catbenis apparent talia foramina et intricationes: prope medium capitelli erat alia dilatatio circularis per modum circuli omnino similis predicte: & ibi erāt centum malogranata suppositā & totidem superpositā: & desuper septem portiones distincte et perforate sicut & predicte: sed erant strictiores: quia capitellum in ascendendo restringebatur: & in summitate capitelli erat opus simile flori lilij. Ad capiendum autem imaginem istorum facilius posui quandam figuram in columna: ista q̄uis non possit in plano perfecte figurari: sed oportet residuum per imaginationem supplere. Predictis igitur adaptētur litera que valde est intricata & confuse posita. f Duo quoqz capitella fecit. s. cuilibet colūne vnum. g Fusilia ex ere. q̄ totū opus columnarū & capitelloz erat factum p fusuram & nō per martelloz pcussuram. b Quinqz cubi. alti. cōputando capitellum &c. Opere lilij. quod erat desup.

i Et quasi in modū rbetis &c. quia ꝓpter foramina p̄dicta dicebāt opꝰ reticulatum & concatbenatū mō p̄dicto.

k Septena versuū retiacula. versus bic accipitur p ordine: sicut Exo. xxviij. in primo versu erat lapis sardinis &c. Ex dictis āt pz q̄ ibi erant duo ordines retiaculorū: vnus super malogranata superiora & alius sup malogranata inferiora: & in quolibet ordine erant septez portiones pforate que retiacula dicuntur & boc est qd̄ dz.

k Septena versuum retiacula. i. septez retiacula erāt in quolibet duoruz ordinum dictoruz: & idem replicat di.

l Et duos ordi. &c. Ut tege. capi. q̄ erant su. sum. malogra. qz septez retiacula inferiora erant sup malogranata supiora. & septē alia retiacula supiora sup malogranata inferiora: vt dictū est. m Capitella aūt que erant super columnas. colū. quasi ope lilij &c. qz in summitate capitis columne & similiter in summitate capitelli supposi erat opus simile lilio: vt dictū est. n Erant in porticu. qz iste colūne fuerunt situate in porticu templi: vt postea datur exprimitur. o Quatuor cubitoz boc refert ad capita columnaz que erant quatuor cubitoz in altitudine: vt p̄dictum est: ita q̄ caput columne & capitellū simul ascendebant per. iv. cubitos. p Et rursuz alia capitella &c. loquitur de predictis capitellis q̄ erant super capita columnarū. q Iuxta men. col. cō. retia. malogranatoz &c. qz sicut dictū est, septem inferiores capitelli erant. c. malogranata superposita & c. dependentia eis correspōdentia: & sic vnū malogranatū suppositū & vnum dependens ei correspondens faciebant vnū ordinem: & iō erāt ibi. c. ordines malogranatoz: qz ibi erant ducenta malogranata. c. suppositā & c. dependentia: & eodē mō in malogranatis supioribus tales & tot erant ordines: vt patz ex p̄dictis: & sic erant ibi. cc. ordines malogranatoz in vniuerso in vno capitello: iō subdit. r In circuitu capitelli secūdi. vocat aūt secundū respectu capitis columne cui erat suppositū: qd̄ quidē caput dz bic quodāmō capitellū. s. respectu stipitis colūne. s Et statuit duas columnas in porticu tēpli. iuxta muros q̄ claudebāt latitudinē porticꝰ: ita q̄ spaciū qd̄ erat añ ostia tēpli erat mediū inter istas duas colūnas: iō sequit. t Cūq; statuisset columnā dexterā. i. in parte dextera porticus.

v Vocauit eam nomine iachin. quod interpretatur firmitas. x Similiter erexit colūnam secundā. s. in sinistra parte. y Et vocauit nomē eius booz. qd̄ interp-

tatur fortitudo. ⁊ dicunt hebrei q̄ p̄ istas duas colūnas signabat firmitas ⁊ robur regni dauid. cet̄a patēt ex dictis. Huic aūt expositōi videnť aliqua ꝺ̄uersari q̄ sunt soluēda. ij. Paralip. iij. ō. 2 Malogranata quoq; .xl. ⁊ retiacula duo. Hic aūt ꝺ̄r q̄ erāt .cc. ordines malogranatorū ⁊ retiacula septena in vno ⁊ septena in altero capitello. Dicendū q̄ translatio nostra in bibliis nr̄is cōiter corrupta est vicio scriptor. ꝯtū ad primū pp̄ similitudinē dictionū: q̄ vbi .ij. paralip. nr̄a trāslatio hꝫ .xl. malogranata: in hebreo bn̄. xl. malogranata qꝺ pꝫ ex hoc: q̄ erāt ibi cc. ordines: ⁊ q̄libet ordo hēbat duo malogranata: ⁊ pp̄ ꝺ̄ infra in isto ca. ꝺ̄r p̄ modū recapitulatōis: Et malogranata q̄dringēta in duob⁹ retiaculis. ita est in hebreo ⁊ in libris correctis nr̄is. Q̄ tū vo ad secūdū dicēdū: q̄ duo retiacula ibi accipiunť p̄ duob⁹ ordinib⁹ retiaculor̄: in quolibet tn̄ ordine erant .vij. retiacula: ⁊ sic nulla est contrarietas ad p̄cedentia. Item Iere. vlti. vbi fit mentio de istis colūnis ꝺ̄r: Et fuerūt malogranata nonaginta et ser ꝺependētia in .c. retiaculis. ſm̄ p̄dicta hic erāt .cc. malogranata ꝺependentia. sil̄r de retiaculis dictū est: q̄ erāt duo ordines retiaculor̄ ⁊ in quolibet ordine .vij. retiacula tn̄. Q̄ tū ad primū dicendū q̄ colūne sicut p̄dictū est erant posite iuxta murū porticus hinc ⁊ inde: ita q̄ capitellū iungebať parieti: vt dicit Ra. ſa. ⁊ pp̄ hanc iunctura aliqua malogranata nō poterant videri ab aspiciētibus: ⁊ illa nō numerauit Hieremias cum dicit: q̄ erāt nonaginta ser ꝺependentia. ⁊ loquitur de malogranatis vnius circuitus tn̄: quia quatuor residua ꝺ̄. c. occultabāt modo p̄dicto: quia tn̄ ſm̄ veritatem erant .c. iō ibidē subdit Hiero. ſm̄ veritatem hebraicā. Omnia malogranata .c. ſ. super capitellum: quod est intelligendū ꝺ̄ vno circulo malogranator̄: ⁊ tot erant in quolibet alior̄ trīū circulor̄. vt pꝫ ex supradictis: ⁊ sic erant .cc. malogranata ꝺependentia: q̄ duo circuli erant ꝺependentiū: vt p̄dictum est. Q̄ tum ad secundū ꝺ̄. c. retiaculis dicendū q̄ ibi translatio nostra dicitur corrupta. nescio tamē quor̄ vicio. In hebreo cīn sic habeť Hiere. vlti. Fuerunt malogranata nonaginta ser ꝺependentia. Omnia malogranata .c. ſ. super capitellū: ita q̄ ꝺ̄ retiaculis non fit ibi mētio. potest tamen dici ſm̄ translatiōem nr̄am q̄ ly essent bis septem retiacula: vt dictum est: tamen varie ⁊ multipliciter erant perforata: ita q̄ talis varietas ad vnū centenarium in aliquo reducebatur. Sciendū tn̄ q̄ aliq̄ doctores catholici ⁊ etiam hebrei aliter sentiunt ꝺ̄ longitudine columnar̄ p̄dictarū dicētes q̄ quelibet habebat in longitudine .xviij. cubitos tn̄: computato etiā capitello: ſm̄ q̄ textus supraposit⁹ videtur dicere cuꝫ dicitur: Et finxit duas colūnas ereas .xviij. cubitorum altitudinis columnā vnam. Ad hoc etiam inducit q̄ si altitudo cuiuslibet columne esset .xxxv. cubitor̄ excederet p̄imū tabulatū templi: quod distabat a pauīmēto .xxx. cubitis tn̄: ⁊ ad illud quod supra dictuꝫ est ꝺ̄ secundo paralip̄. tercio. vbi dicitur: ante fores etiam templi duas columnas: que .xxx. ⁊ .v. cubitos habebant altitudinis. dicunt q̄ ibi altendo vtriusq; colūne ponitur simul iuncta. sed hoc dictum videtur esse contra textum ⁊ implicare contradictionem: quia ſm̄ eos quelibet habebat .xviij. cubitos altitudinis: Si ergo iungatur vtraq; altitudo simul habent .xxxvj. cubitos ⁊ non .xxxv. tn̄. Item in litera dicitur exp̄resse q̄ capitellū habebat .v. cubitos altitudinis quibus remotis non remanent p̄ toto residuo columne nisi .xij. cubiti longitudinis. Item dicitur in litera exp̄sse q̄ linea .xij. cubitor̄ ambiebat colūnam vnam: vt supra ꝺ̄clarat̄ est. ex quibus sequitur q̄ linea mensurans longitudinem columne capitello excepto non excedebat lineam mensurantē grossiciem eius nisi in vno cubito tn̄: ⁊ hec forma columne esset valde indecens: tn̄ omnes doctores tam hebraici q̄ latini dicunt q̄ ille colūne erāt posite in porticu templi tn̄ ad ꝺecorem: quia non inuenitur q̄ portarent aliquod pondus: tum quia erant intra parietes porticus. tum quia in superiori parte erat opus q̄ililij vt p̄dictum est quod non est opus dispositū ad aliud portandū: sed solū ad ꝺecorez: ⁊ iō dicendū sicut prius q̄ quelibet columna erat altitudinis trigintaq̄nq; cubitor̄. Ad illud quod obiicitur ꝺ̄ textu suprapositō: Decem ⁊ octo cubitor̄ altitudinis columnaꝫ vnam. dicendū q̄ loquitur ꝺ̄ altitudine stipitis tn̄: vt supradictū est. Ad illud qꝺ inducitur ꝺ̄ p̄mo tabulato templi: dicendū q̄ ſm̄ hebreos hoc nullum est incōueniens: quia in parte templi anteriori non erāt ꝺ̄ambulatoria. Potest etiam dici q̄ nō sequitur q̄ excederēt p̄imū tabulatū: quia porticus erant in ꝺeclivi mōtis ⁊ per gradus ascendebatur in templū: ⁊ columne iste erāt in inferiori parte porticus: ita q̄ terra erat ibi dimissior quinq; cubitis q̄ pauimentū templi. Notandum etiam q̄ ra. ſa. ⁊ alij ꝺoctores hebrei habent aliā imaginatōem totaliter ꝺ̄ istis capitellis. Dicunt enꝫ q̄ capitella ista erant duo grossi pomelli super capita duarū columnarū magis lati q̄ alti: sicut solet fieri in summitatibus campaniliū: ⁊ in latiori pre vtriusq; pomelli exterius erant duo circuitus malogranatorum: vnus super: alius subter. ⁊ in quolibet circuitu centū malogranata. ⁊ quia duo malogranata faciunt vnum ordinē: vt p̄dictum est: ideo ibi erant centuꝫ ordines malogranatorū in capitello cuiuslibet columne: et sic ducenti ordines in duabus columnis. ⁊ in hoc differt ista imaginatio a precedēti: que ponit .cc. ordines malogranator̄ in qualibet columna: vt predictū est. In superiori vo parte huius pomelli erat opus quasi lily: ⁊ a pede huius operis ꝺescendebat opus per modū rhetis factum ꝺescendens vsq; ad inferiora malogranata tegens ea quasi viderentur per medii rhetis ⁊ illud opus reticulatū a superiori parte vsq; ad inferiorem diuidebatur lineis intermedijs faciētibus q̄ septem portiones que dicuntur septez retiacula: ⁊ ad hoc melius capiēdū ꝺescribitur figura prout in plano potest figurari. Igitur ſm̄ istam imaginatōez hebreorum potest exponi litera a principio cuꝫ dicatur: Duo quoq; capitella ꝛc̄. ⁊ patet litera ex predictis vsq; ibi: Et quasi in modū rhetis ꝛc̄. loquitur ꝺ̄ opere reticulato quod operiebat a summitate pomelli vsq; ad inferiora malogranata. Septena versuum retiacula in capitello vno. quia illud opus reticulatum in qualibꝫ columna erat distinctum septez portionibus: vt dcm̄ est. Et duos ordines p̄ circuitum retiaculor̄ singulorum. quia in qualibet columna retiacula erant distincte ordinata in superiori p̄te et inferiori. in superiori tn̄ p̄te erant strictiora: ⁊ inferius latiora ſm̄ dilatōez pomelli cui erant superpositā: ideo subditur: Et tegerēt capitella ꝛc̄. vt supra. Erant in porticu cubitor̄ quatuor. ſ. columne tn̄ occupabant spacium in porticu: quia sicut dictum est: linea duodecim cubitor̄ ambiebat vnā columnā: ⁊ per consequens linea diametraliter trāsiens per spissitudinē columne erat quatuor cubitorum: nisi q̄ amouenda est septima pars huius q̄ternarij. quia hec est conclusio demonstrata in geometria: q̄ circumferentia continet ter diametrū ⁊ ꝙ septimā p̄tem: verbigratia: si scilicet diameter est septē pedum: circumferentia est viginti duor̄ pedum. Malogranator̄ autem .cc. ordines erant in circuitu capitelli secundi. ſ. accepti cuꝫ primo: quia ſm̄ istam expositionem in duobus capitellis duarum columnarum erunt tn̄ malogranata quadringenta: ⁊ p̄ consequēs cc. ordines malogranator̄. c. ordines in vna colūna: ⁊ c. in altera. Et statuit duas columnas.

Hec est figura capitelli ſm̄ exp̄sitōnem Ra. ſa. hebrei lōgitudo ⁊ dispositio stipitis columne ⁊ basis vt potest imaginari per supradicta.

Figura capitelli secūm catholicos

Figura capitelli secūm Rabi Salomōz

Expositio huius lr̄e & sequētis ḡtum ad istas columnas ē eadē cū p̄cedēti. Nō miret aliq̄s si tātū inozat⁹ sū circa istas colūnas: quia scriptura in diuersis locis loquit̄ diuersis & ꝺuie vt patuit facie videt̄: ꝺm q̄ ptz p̄ dicta: & istam dissonantiā oportuit remoueri. Preterea a p̄cedentibus expositoribus nō inueni aliq̄d scriptū p q̄ posset textus ꝺnter exponi. Item q̄ non solum expositionem latinoz: sed etiam hebreoz ponere volui: vt lector eligat quod sibi magis placuerit: et videbitur expedire.

a Fecit quoq; mare. Hic ꝺnr describit mare eneū: qꝺ erat lauatoriū sacerdotū. cui⁹ p̄mo describit latitudo cuz ꝺr: Decē cubitoz. & scḋo altitudo cū ꝺr. b Quinq; cubitoz altitu. eius. s. ip̄ius maris: q̄ boues sup qs erat positū nō ꝺputāt in hac altitudie. c Et restricula. i. funiculus. xxx. cubitoz cingebat illꝺ p circuitū: q̄ sicut dcm̄ ē. ē. diametr̄ circuli est tm̄ tercia ps circūferēie: et adhuc deficit septia ps diametri: & scriptura nō accipit sic p̄cise. linea vo diametrit̄ trāsiēs a labio i labiū eāt. x. cubitoz: vt dcm̄ ē. & sic sequit̄ q̄ linea trāsiēs p circūferētiā eēt. xxx. cubitoz: & cū h̄ p̄tinēt septimā ptē diametri: & scriptura illꝺ omittit q̄ n̄ cōputat sic p̄cise. ꝺ Et sculptura subter &c. nō pōt intelligi q̄ ista sculptura eēt imediate sub labio qꝺ erat supioz pars maris: q̄ ibi mare habebat. xxx. cubitos in circuitu: & iō ꝺicūt doctores n̄ri: q̄ mare illud in supiori ptē erat lati⁹ & descendendo restringebat̄: ita q̄ in ptē inferiori hēbat tm̄. x. cubitos in circuitu: & ibi erat sculpture in duob⁹ oz dinib⁹. Hebrei vo ꝺicūt q̄ mare in supiori ptē trib⁹ cubitis ꝺm altitudinē erat rotūꝺū: & in ptē inferiori duob⁹ cubitis erat q̄ꝺratū: & qlibet lat⁹ b⁹ quadrati hēbat. x. cubitos: ita q̄ linea ābiēs totū quadratū erat. xl. cubitoz: & ꝺm hoc mare erat lati⁹ inferi⁹ q̄ supius: & i illa ptē erāt iste sculpture distriate: & iō cū ꝺr b: Et sculptura subt̄ labiū. i. in ptē inferioi maris. e Circuibat il. x. cubitis. intelligēꝺū ē in vno latē quadrati & eodē mō intelligēꝺū est de alijs lateribus trib⁹. Sz istud dcm̄ mltū dissonat a ioseph̄o: q̄ ꝺicit q̄ mare eneū erat sicut cantarus magnus. Cantar⁹ aūt idē ē qꝺ crater. i. cypbus: & iō figura maris enei ꝺm ioseph̄ū ē eadē vel valde ꝓpinqua ei quā ponunt expositores nostri: & valde dissimilis ei quā ꝺicūt hebrei moderni: vt ꝑz figuras aspiciēꝺo i colūna ista formatas

Figura maris enei ꝺm opiniones &c. Cal.

Figura maris ꝺm Ioseph̄ū & catholi.

f Est stabant sup. xij. boues. sicut aliqñ videm⁹ in cibo rijs q̄ ꝛ̄subtus sūt imagines leonū: q̄si portātes ciboriū ꝛ capita appent extra ꝛ posteriora sunt sub ciborio.

a Equib⁹ tres ꝛ̄. Sic. n. disponebañ in circuitu q̄ capita triū erant versus orientē: ꝛ alioꝝ triū versus occidētez: ꝛ sic ꝛ̄ aliꝭ ser ad aquilonē ꝛ meridiez. Scōm hebꝛeos ꝯo quadratura marꝭ sic erat situata q̄ quatuoꝛ latera erant oppositaquatuoꝛ ptibus oꝛbis: ꝛ in quolibꝫ latere erant tres boues mare sustentātes.

Duo ordines sculpturaruꝫ histriatarū erāt fusiles: f et stabāt sup duodeciꝫ boues a Equib⁹ tres respiciebant ad aquilonē: ꝛ tres ad occidentē: ꝛ tres ad meridiez: et tres ad orientē: ꝛ mare sup eos ꝛ̄sup erat: quoꝝ posteriora vniuersa intrinsecus latitabant. b Grossitudo aūt luteris ꝛ triū vnciaꝝ erat: c labiūqꝫ ei⁹ q̄i labiū calicis: c ꝛ foliū repandi lilij. f Duo milia bathos capiebat: ꝛ g tria milia metretas: h ꝛ fecit ꝛ̄cē bases eneas i quatuoꝛ cubitoꝝ longitudinis bases singulas: ꝛ q̄tuoꝛ cubitoꝝ latitudinis: ꝛ triū cubitoꝝ altitudinis: k ꝛ ip̄m op⁹ basiū in terrasile erat. l Et sculpture inꝰ iūcturas: m ꝛ inter coꝛonulas ꝛ plectas n leones ꝛ boues ꝛ cherubin: ꝛ in iūcturꝭ sil'r ꝛ̄sup. Et subter leones ꝛ boues q̄i loꝛa exere ꝛ̄pendentia: o ꝛ q̄tuoꝛ rote per bases singulas ꝛ axes erei: p ꝛ p quatuoꝛ partes q quasi humeruli subter luterem fusiles contra seinuicem respectantes. r Os quoqꝫ luteris

quis in eadē regione. Alia est em̄ pinta ꝛ quarta parsius: ꝛ sancti dyonisij ꝛ in eadē villa variañ mensure ꝑm tpa diuersa, a iudea. v. est magna distātia/vsqꝫ parisius: ꝛ a ꝛpe salomonis vsqꝫ ad tp̄s istud: ꝛ pp hoc sicut alꝭ dixi securius est dicere q̄ ꝛ̄ de quantitate mēsurarum hebꝛaicaꝝ non habem⁹ aliquā ꝛ̄determinataz certitudinē Et nota q̄ sextarius semp̄ ē masculini generis ꝛ nūq̄ꝫ neutri. vt ꝺꝛ in libꝛo q̄ catholicon noiañ.

toꝝ bases ꝛ̄cē. boc patet ex dictis.

b Et fecit ꝛ̄cē bases. Hic ꝓñr agit ꝛ̄ de luteribꝰ ꝛ eoꝝ basibꝰ: et vocāt cōche. ij. gali. iij. in q̄bus sacerdotes lauabāt hostias offerendas in holocaustuꝫ. postq̄ꝫ

tū lote erant p̄ natineos in p̄batica piscina: ꝛ̄ qua bꝛ Jo. v. Ad intellectū huiꝰ rē sciēdū q̄ ꝑm expositoꝛes latios cōiter basis siue sedes luteris erat facta ad modū arcebe quadrate: bñs in quolibet latere quatuoꝛ cubitos: ꝛ bēbat inferi⁹ in q̄tuoꝛ angulꝰ q̄tuoꝛ rotas: q̄b⁹ poterat ꝛ̄duci ꝛ̄ de loco ad locū. Jn altitudine ꝯo habebat tres cubitos cōputata altitudine rotarū eā sustentantiū. Jn ptē ꝯo supioꝛi in medio tabule q̄drate erat quoddā foꝛamē rotundū cuiꝰ diameter habebat cubitū ꝛ dimidiū intra q̄ ponebañ fundꝰ luterꝭ: q̄ i ptē inferioꝛi bēbat q̄i cubitū ꝛ dimidiū i diametro rotū ditatꝭ sue: vt sic aptañ dicto foꝛami ꝛ p̄cedebat supꝰ dilatando se vsqꝫ ad mediū: ita q̄ ibi diameter erat q̄tuoꝛ cubitoꝝ ꝛ inde p̄cedendo supius restringebatur ita q̄ diameter oꝛificij erat vnꝰ cubiti. Jn lateribus ꝯo basis ꝛ in tabula supioꝛi circa foꝛamen p̄dictū erāt figurati circuli ad moduꝫ coꝛonarū: ꝛ in illis circulis erant sculpture varie cherubin leonū: ꝛ boum: ꝛ palmaꝝ: ꝛ sup leones ꝛ boues loꝛa q̄si eēnt ibi alligata. in tabula ꝯo supioꝛi in quatuoꝛ locis ꝫ quatuoꝛ āgulos eius erant quatuoꝛ colūne bꝛeues ꝓtingentes vsqꝫ ad mediū luteris sustentantes eū: sicut solet fieri in batinis magnis: v pp hoc ille colūne vocañ būeruli. Jgr ꝑm ista nr imaginatōem exponiñ hic litera.

b Et fecit bases ꝛ̄cē. que erāt oino siles: ꝛ iō babita ꝛ̄scriptōe vniꝰ bꝛ ꝛ̄scriptio omniū.

i Quatuoꝛ cubitoꝝ ꝛ̄c. boc patet ex dictis.

k Et ip̄m opus basium interrasile erat. i. planū inter sculpturas. ꝛ dicitur interrasile quasi inter sculpturas rasum: quia inter varias sculpturas erant aliqua spacia plana.

l Et sculpture inter iuncturas. boc est in lateribus q̄ iungebantur in angulis.

m Et inter coꝛonulas ꝛ plectas. i. circulos p̄dictos: qui dicuntur plecte a plicādo.

n Leones ꝛ̄c. ꝛ ptz lra ex dictis.

o Et quatuoꝛ rote p̄ bases singulas. in quatuoꝛ angulis basis a ꝑte exteriori.

p Et p̄ quatuoꝛ ptes. tabule supioꝛis.

q Quasi humeruli. s. columne bꝛeues predicte ad sustentandū luterem.

r Os quoqꝫ luteris. id est oꝛificium vasis impositi

f Est stabant sup. xij. boues. sicut aliqñ videm⁹ in cibo rijs q̄ ꝛ̄subtus sūt imagines leonū: q̄si portātes ciboriū ꝛ capita appent extra ꝛ posteriora sunt sub ciborio.

a Equib⁹ tres ꝛ̄. Sic. n. disponebañ in circuitu q̄ capita triū erant versus orientē: ꝛ alioꝝ triū versus occidētez: ꝛ sic ꝛ̄ aliꝭ ser ad aquilonē ꝛ meridiez. Scōm hebꝛeos ꝯo quadratura marꝭ sic erat situata q̄ quatuoꝛ latera erant oppositaquatuoꝛ ptibus oꝛbis: ꝛ in quolibꝫ latere erant tres boues mare sustentātes.

b Grossitudo autem luteris. i. marꝭ q̄ ꝺꝛ luter b a luo luis q̄ ꝺ in vna signification signific at idez q̄ ꝺ abluere: q̄ sacerdotes ibi abluebant manus et pedes q̄ñ ingrediebañ tabernaculū: vt bꝛ Exo. xxx. nō est tñ sic intelligendum q̄ ad se abluēdum intrarēt ip̄m mare: q̄ ibi erat maxima quātitas aque: vt videbiñ que ex tali ingressu fedareñ: ꝛ etiā sacerdotes submergerentꝰ: q̄ q̄ñ mare erat plenū, p̄funditas aque erat q̄nq̄ꝫ cubitoꝝ ꝑm altitudinē maris, q̄nq̄ꝫ ꝯo cubiti faciunt scptē pedes ꝛ dimidiū ꝑm vnā opinionē: ꝑm aliā ꝯo quaꝫ credo veriorē ꝓtinet ꝛ̄cē pedes: ꝛ iō sic intelligēdū est q̄ in circuitu maris erāt claues in loco apto ad manuū lotōem: sicut fit in lauatoriis religioso⁹: p quas exibat aq̄ ad manū lotioꝝ ꝛ p̄ easdē recipiebañ in vasis ad hoc aptis ad pedū lotōem. c Triū vnciarū erat. tanta erat spissitudo buius basis. ij. palip̄. iij. ꝺꝛ q̄ bēbat mēsurā palmi: ꝛ tenendū est q̄ iste mēsure sunt equales. Jn hebꝛeo aūt bꝛ sic: q̄tuoꝛ digitoꝝ. ꝛ hoc mō apud hebꝛeos accipiñ mēsura palmi. d Labiūqꝫ eius q̄si la. calicis. q̄ sicut dictū est mare erat rotundū in supioꝛi ꝑte ꝑm doctoꝛes hebꝛaicos ꝛ latinos. e Et foliū repandi lilij. q̄ illud labium erat aliquantulū recuruatū in ꝑte exterioꝛi.

f Duo milia bathos capiebat. q̄ꝺ aūt subditur.

g Tria mi. metretas. nō ē in hebꝛeo nec in libꝛis coꝛrectis: ꝫ est ꝺcm̄ fortasse alicuius expositoꝛis volētis oñdere qualr̄ se habeāt bathus ꝛ metreta: ꝛ q̄ bathus ꝓtinet metretā ꝛ dimidiā: ꝛ sic duo milia bathi valēt tria milia metretas. Postea ꝯo dictū illud magistrale fuit insertuꝫ textui ex impitia scriptoꝝ. ꝑm papiā metreta est mēsura ꝓtinens ꝛ̄cē sextarios hebꝛaicos. Sextarius aūt iste est eadē mensura cū chopina parisiensi vel ei ꝓpinquissima vt ꝺicunt aliqui: ꝛ ꝑm boc vna metreta ꝓtinet duas q̄rtas parienses ꝛ dimidiā: ꝛ ꝑm boc bathus ꝓtinet tres q̄rtas ꝛ tres chopinas ꝛ duo milia bathi ꝑm boc cōtinēt septē milia q̄ngētas quartas q̄ faciūt sextarios mille octingentos. lxxv. parisienses. Nonaginta ꝯo ser sextarij parisiensiū faciūt vnū doliū: ꝛ ꝑm boc mare eneū cōtinebat xix. dolia ꝛ dimidiū doliū ꝛ tres sextarios. ꝑm Jsido. ꝯo xvj. etymo. bathus ꝓtinet. l. sextarios hebꝛaicos: q̄ sunt chopine parisienses: ꝛ ꝑm boc mare eneū cōtinebat. lxv. dolia ꝛ ꝛ̄cē sextarios vt pōt ꝛ̄duci p̄ reductōem chopinarū ad sextarios ꝛ dolia mō p̄dicto. Cā ꝯo tāte diuersitatis doctoꝝ circa boc: puenit ex ignorantia quātitatis mensuraꝝ hebꝛaicarū ꝛ que in sacra scriptura ponuntur nec mirū pp distantiā temporꝝ ꝛ locoꝝ. Videm⁹. n. sensibiliter mēsuras liq̄doꝝ ꝛ aridoꝝ mirabiliter variari: nō solū in diuersis regionib⁹: sed etiā in villis satis p̄opin-

sup basem. s Intrinsecus aũt.s. recuruatũ seu replicatũ.s.mõ ꝺuo mari eneo: qz labiũ maris enei erat replicatũ exterius vt supra dictũ est. t Et qꝺ forinsecus apparebat.i.aptura orificij. v Unius cubiti erat totũ rotundũ. qz sicut dictũ est diameter illius rotũditatis eãt vnius cubiti.

r Pariterqꝫ bavnũ cu.7 ꝺi.s.in diametro fundi vt ꝓdictũ est.

y In angulis autem colũnarꝫ .i.in angulis tabule superioris qui terminabãtur ad quatuor colũnas existentes in ꝙtuor angulis basis in ꝙbus colũnis latera iungebanꝫ 3 Et media intercolũnia .i.latera basꝫ ꝙ erãt inter colũnas ꝓdictas.

[s] intrinsecus erat in capitis sũmitate: [c] 7 qꝺ forinsec[2] apparebat. [v] Uni[2] cubiti erat totũ rotũdũ: [r] ptꝫ hẽbat vnũ cubituꝫ 7 ꝺimiꝺiũ. [y] in angulꝭ aꝰ colũnarꝫ varie celature erãt. [3] 7 media int̃colũnia [a] ꝙdrata nõ rotunda. [b] Quatuor ꝟꝫ rote ꝙ ꝓ ꝙtuor ãgulos baꝭ erãt [c] cohere bãt sibi subt̃ basim. [ꝺ] Una rota hẽbat altitudis cubitũ 7 semis. Tales aũt̃ rote erãt ꝙles solẽt ī curru fieri. [e] Et axes earꝫ [f] 7 radij [g] 7 cãti [b] 7 modioli [i] ꝺa fusilia. Naꝫ 7 humeruli illi ꝙtuor ꝓ singulos angulos basis vnius ex ipa basi fusiles 7 ꝓiuncti erãt. [k] In sũmitate aũt basis erat ꝙdã rotũditas vnius 7 ꝺimiꝺij cubiti ita fabrefacta vt luꝫ t̃sup possꝫ ponj hũs scelatas suas variasꝙ sculptas ex semetipsa. Sculpsit ꝟꝫ ī tabulatis ill' ꝙ erãt ex ere 7 in angulꝭ: cherubin 7 leones 7 palmas ꝙ in sil'itudinẽ hois stantis vt nõ celata ꝫ apposita per circuituꝫ viderent̃. In hũc modũ fecit t̃cẽ bases: fusura vna et mẽsura sculpturaqꝫ ꝓsimili [l] Fecit ꝟꝫ t̃cem luteres ereos. [m] Quadraginta batos capiebat luter vnus eratꝙ ꝙtuor cubitoꝝ. Singꝭosꝙ luteres ꝓ singulas.i. t̃cem bases posuit: 7 cõstituit t̃cem bases: quinqꝫ ad t̃teram ptẽ t̃pli: 7 ꝙnqꝫ ad sinistrã [n] Adare aũt posuit ad t̃teraꝫ partem templi cõtra orientem ad meridiem

altitudo rote sub base erat vnius cubiti 7 ꝺimiꝺij: 7 altitudo basis sup rotas cubiti 7 ꝺimiꝺij: ita ꝙ in tota altitudine erãt tres cubiti: vt ꝺr in lra: corpus aũt basis ꝙdratũ erat bñs ꝙtuor cubitos in logitudine: 7 ꝙtuor in latitudine: 7 vnũ cubitũ in altitudine: 7 t̃sup erat quedam eleuatio circularis in medio ꝙdrati: interi[9] ꝓcaua bñs ꝺimiꝺiũ cubitũ in altitudine: 7 cubitũ 7 mediũ .i latitudie 7 itra illũ circulũ ponebaꝭ fundus luteris: sicut mulieres portãtes vnas sup capita sua faciunt vnum circuluꝫ t̃ panno in quo situaꝭ fundus vne: 7 ille circulus vocabatur os basis: ꝙꝫ intra ipm recipiebaꝭ fũdus luteris: 7 ꝓcedẽdo in altuꝫ dilatabaꝭ: quanta esset illa dilatatio 7 altitudo luteris nõ babeꝭ ex scriptura Sꝫ optꝫ ꝺicere ꝙ tãta eẽt ꝙ luter caperet .xl. batos: vt ꝺr in lra. ꝓpe ꝺo ꝙtuor angulos superioris tabule basis erãt ꝙtuor colũne vel potius pedes sustentãtes luterẽ: ꝓpter quod bũeruli ꝺicebanꝫ: ꝓm igr̃ ꝺicebanꝫ: ꝓm igr̃ istam imaginatõeꝫ exponẽda est lra. Et fecit bases. x. t̃. exponaꝭ sicut ꝓus vsꝙ ibi: Os ꝙꝫ luteris. In hebre. nõ br̃ luteris: ꝫ sic br̃: Os quoqꝫ ei[9]. 7 ꝓm hebreos li ei[9] non referꝭ ad luterẽ ꝫ ad basem cui[9] os ꝺicebaꝭ circui[9] intra quod ponebaꝭ luteris fund[9] vt ꝺcm̃ ẽ. Intrinsecus erat qz nõ erat in extremitatib[9] ꝙdrati: ꝫ in medio. In capitis summitate 7 qꝺ forinsec[9] apparebat vnius cubiti erat totũ rotundũ. In hebreo nõ br̃ capitis: ꝫ ꝓ tota ista lra sic br̃ in hebreo: Et t̃sup ꝓ vnũ cubitũ os ei[9] rotũdũ. qz sup altitudinẽ que erat vnius cubiti vt ꝺcm̃ ẽ: erat circulus qui vocabaꝭ os vt ꝺcm̃ est: habens ꝺimiꝺiũ cubitum in altitudine. Pariterqꝫ habebat vnũ cubitũ 7 ꝺimiꝺiũ. s. in latitudine: qz tãte quantitatis erat ꝺiameter illius circuli: vt fund[9] luteris posset ibi recipi. cetera que sequunt̃ exponãt sicut ꝓus vsꝙ ibi. Mã et bũeruli illi ꝙtuor ꝓ singulos angulos basis vni[9] ex ipa babsi fusiles 7 ꝓiuncti erant qꝺ sic intelligẽt̃ nõ ꝙ erãt fusi ꝓ se: 7 postea appositi corpori basis: ꝫ sil' cũ corpe ipius basis: ita ꝙ faciebãt vnum corpus cõtinuũ: 7 eodẽ mõ ꝺicunt hebrei ꝺe rotis ipius basis ꝙ erãt fuse cũ ea in vno corpe cõtinuo: 7 ex hoc seq̃tur ꝙ nõ erant volubiles nec basis ꝓ eas t̃ loco ad locũ poterat duci: ꝫ erant ad t̃cor̃ basis 7 ad inaltandũ eã a terra loco pedum. In summitate aũt basis erat rotunditas. i. quedã circularis eleuatio: vt ꝺcm̃ est. Unius cubiti 7 ꝺimiꝺij. s. ꝙtũ ad diametrũ ad ponendũ ibi luterꝭ fundũ. Habens celaturas suas variasꝙ sculpturas. in parte exteriori per circuitũ. Ex semetipsa. ꝺa ille sculpture non erant per se fuse 7 postea ibi apposite: sed magis erant fuse simul cum basi: vt ꝓdictum est. Cetera autem exponantur sicut ꝓius. Ad capiendũ ꝓdicta facilius ponuntur figure luterum in columna sequenti.

Figura luteris 7 basis eius ꝺm exposito:es latinos cõmuniter. sequitur.

a Quadrata: qꝺ patet ex ꝓdictis.

b Quatuor ꝟꝫ 7o. que ꝓ quatuor an. ba. erãt in parte inferiori.

c Coherebãt sibi subter basiꝫ qz due rote existentes binc 7 inde iungebanꝫ ꝓ axem transeuntẽ sub basi sicut rote curruum. ꝺ Una rota ba. altitu. cubi. 7 semis. 7 ꝺm hoc in altabat basem ꝓ ꝺimiꝺiũ cubitũ 7 modicũ plus. e Et axes earũ. axis est illud qꝺ infingiꝭ in medio vtriusꝙ rote.

f Et radij. qui ꝺe medio rote recte ꝓcedebant ad circũferentiã. g Et canti. i. ptes circũferentie ꝙ sunt inter radios. b Et modioli. Modiolus ẽ illud qꝺ est in medio rote habens in medio foramẽ in quo ponitur axis. l Omnia fusilia. i. ꝓ fusionẽ facta 7 non ꝓ martellatõem. k In summi. aũt ba. erat quedãro. In ista erat foramen sup7adictuꝫ: in quo ponebaꝭ fundus luteris. l Fecit quoqꝫ t̃cẽ luteres ad ponendũ sup t̃cem bases t̃scriptas.

m Quadra. ba. ca. luter vnus. qui ꝺm ꝓdicta faciũt xxxvij. sextarios 7 ꝺimiꝺiũ. n Mare autem ꝓ. ad t̃r. ꝓtem tẽ. contra orientẽ. i. in pte orientali atrij sacerdotũ: que erat ante t̃pli ingressum: mare tñ non ꝺirecte erat ante ingressum t̃pli: ꝫ ꝺeclinabat ab eo versus meridiẽ. cetera que nõ sunt hic exposita satis patent ex ꝓdictis ꝺm istã expositiõem. Sed qm̃ luteres ꝺicti ad hoc erant vt lauarentur ibi hostie cremande super altare: vt ꝓdictũ est. vas aũt quod in supiori pte multo est strictius ꝟꝫ in medio 7 in pte inferiori: nõ est aptum ad hoc ꝙ ibi aliquid lauetur: sed magis in supriori parte ꝺebet esse latum 7 apertum: ideo ꝓdicta figura luteris non videtur rõnabilis. Item vas cuius labium est recuruatũ interius non est aptuꝫ ad hoc ꝙ ibi immersa ettrabãtur libere: quia illa recuruatio retinet ibi immersa: maxime quãꝺo orificiũ est restrictũ vt ꝺm istam opinionẽ ꝺicit. Item ꝺm ꝓdictam figurã non videt̃ ꝙ posset tantũ capere quantuꝫ hic ꝺicit .s. xl. batos: ꝓpter quod pono hic aliã expositionẽ ꝺm ꝺicta hebreoꝝ. Ad cuius intellectũ sciendũ ꝙ ꝺm eos

Fusa lutere et basis eius sm expositores latinos

Fusa lutreis et basis eius sm hebreos expo.

a Fecit ergo biram. Dic prosequenter agitur de quibusdam aliis vtensilibus ad templū pertinentibus in diuersis officijs: et hoc notat cū dr. Fecit ergo biraz lebetes. i. caldarias. erāt. n. ibi alique caldarie vbi ponebant cineres amoti de alcari holocaustorum: vt portarentur extra ciuitatem ad locū mūdū: et alique ad decoquendum carnes aliquor sacrificioz: vt hr. s. j. li. ca. ij.

b Et scutras. vasa sunt equalis amplitudinis in superiori parte et inferiori: vbi ponebant carbones accepti de altari holocaustoz: vt portarent intra templū ad cremādū thymiama sup altare incensi. c Et amulas. i. fuscinulas vt dicūt aliqui: s nō videt verū: qz sic diceret de bamonas et haberet h. in principio: et iō dicūt alij q sunt vasa vinaria ad modū ampulle facta: quibus effundebant vinum libaminis sup altare holocausti. d Columnas duas.

a Fecit ergo hirā lebetes b et scutras c et amulas et perfecit oē opus regis salomonis in templo dñi d colūnas duas e et funiculos capitelloz super capitella colūnaz duos et retiacula duo vt operirent duos funiculos q erant sup capita colūnaz: et malogranata quadringenta in duobus retiaculis: duos versus malograntoz in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitelloz q erāt super capita columnaz: et bases decem et luteres decez super bases: et mare vnum et boues duodecim subter mare: et lebetes et scutras et amulas. Oīa vasa que fecit hiram regi salomoni in domo domini: f de auricalco erant. In campestri regiōe iordanis g fudit ea rex b in argyllosa terra inter sochot et sarthan: et posuit salomō oīa vasa in domo dñi. Propter multitudinē aūt nimiē nō erat pondus eris. Fecitq salomon oīa vasa in domo dñi: h altare aureum: i et mensam super quā ponerentur de quibus dixisse. s. dictū est.

e Et funiculos capitellorum. i. circulos cingentes capitella ad modum funiculoz. Cetera patent ex supradictis vsq ibi.

f De auricalco erāt. qddam genus metalli simile auro i colore.

g Fudit ea rex. s. salomō quia fecit talia fieri: sicut supradictū est in principio bē ca. Domū suaz edificauit salomon &c. vel potest referri ad hiram qui dicebat rex artificum pp artis excellentiam.

b In argyllosa terra. que est apta ad faciendum formas in quibus metalla funduntur.

i Altare aureum. id est altare incensi: quod erat intra templū.

k Et mensam de quoz forma et dispositione et situ dictum fuit Exo. xxv. et xxx.

l Et cādelabra aurea q̄nq; ⁊c. ista erāt facta ad modū cādelabri qđ fecit moyses. cui⁹ forma fuit ꝺscripta Exo. xxv. m Et forcipes aureos. ad rescindendū ptē lichinoꝝ cōbustā. n Et hydrias. in q̄bus erat oleū p lucernis. o Et fuscinulas. ad exbendū ꝺ lucernis si ibi aliq̄ imundicie ꝺ lichinis cōbust̄ ceciꝺisset.

p Et phialas ad ponendū vnguentū p inūctione regum et pontificū ⁊ vasoꝝ q̄ erāt applicanda ad cultū diuinū. q Et mortariola. ad terendū spēs et radices vñ fiebāt talia ynguenta. r Et thuribula in quibus cremabant thymiamata.

s Et cardines ostiorū dom⁹ interioꝝ. ꝺ q̄bus ostijs s dictū est ca. vj. illa eñ ps tēpli dicebatur scti̇ñsctoꝝ. ⁊ idō cardines ostioꝝ eius erāt ꝺ pciosiori materia. q̄ ostiorū dom⁹ exterioris. Cetera patēt.

panes ꝓpositionis aureā[l] et candelabra aurea q̄nq; ad ꝺexterā et q̄nq; ad sinistrā ꝰ oraculū ex auro puro ⁊ q̄ lilij flores ⁊ lucernas ꝺ sup aureas [m] ⁊ forcipes aureos: [n] ⁊ hydrias [o] ⁊ fuscinulas [p] et phialas: [q] ⁊ mortariola: [r] et thuribula ꝺ auro purissimo: [s] ⁊ cardines ostiorū domus interioꝝ sanctisctoꝝ: ⁊ ostioꝝ dom⁹ tēpli ex auro erant. Et pfecit oñe op⁹ qđ faciebat salomō i dmo dñi ⁊ intulit q̄ sctificauerat dō pr̄ su⁹: argētū ⁊ auꝝ et vasa reposuitq; in thesauris domus dñi.

¶ Capi. viij.

[a] Tunc pgregati sunt oēs maiores natu isrl̄ cū pncipibꝫ tribuū ⁊ duces familiaꝝ filioꝝ israel ad regē salomonē in hierlm [b] vt ꝺferrēt archam federis dñi ꝺ ciuitate dō. i. ꝺ syon. Cōuenitq; ad regē salomonē vniūsus isrl̄ [c] i mēse bethanim i solēni die: ipe ē mēsis septim⁹. Uenerūtq; cūcti senes ꝺ isrl̄. ⁊ tulerūt archā sacꝺotes [o] ⁊ portauerūt archā dñi ⁊ tabernaculū federis ⁊ oīa vasa sctūarij q̄ erāt in tabnaculo. ⁊ ferebāt ea sacerdotes ⁊ leuite. Rex aūt salomō ⁊ oīs mltitudo isrl̄ q̄ puenerant ad eū gradiebat cū illo añ archā ⁊ imolabant oues ⁊ boues absq; estimatōe ⁊ numero. Et intulerūt sacerdotes archam federis dñi in locum suū in oraculū tēpli in scñsctoꝝ [f] sbter alas cherubin. Di quidē cherubin expādebant alas sup locū arche: ⁊ ptegebāt archā ⁊ vectes ei⁹ ꝺsup. [g] Cūq; eminerēt vectes ⁊ apparerēt sūmitates eoꝝ foris sctūarij añ oraculum: nō apparebāt vltra extrinsec⁹: q̄ ⁊ fuerūt ibi vsq; in p̄sentē diē. [b] In archa autē nō erat aliud nisi ꝺue tabule lapidee q̄s posuerat in ea moyses in oreb. qñ pepigit dñs fedus cuꝝ filijs isrl̄ cum egrederent ꝺ terra egypti. [t] Factū ē aūt cū exissent sacerdotes ꝺ sctūario: [k] nebula impleuit dmū dñi: ⁊ nō poterāt sacerdotes stare et mīstrare ꝓpter nebulā. Impleuerat eñ gl̄ia dñi dmū dñi. Tūc ait salomō [m] Dñs dixit vt hītaret in nebula. Edificās edificaui dmū ⁊ habitaculū tuum firmissimū solitū tuū in sempit̄nū. Cōuertitq; rex faciē suā: et bñdixit oī ecclē isrl̄. Dis. n. ecclia isrl̄ stabat. [n] Et ait salomō. Bñdict⁹ dñs ꝺ⁹ isrl̄ q̄ locut⁹ ē ore suo ad dauid patrē meū: ⁊ in manibꝫ ei⁹ p̄fecit dicens. A die q̄ eduxi pp̄lm meū isrl̄ ꝺ egypto: nō elegi ciuitatē ꝺ vniuersis tribubꝫ isrl̄ vt edificaret domus: et esset nomē meū ibi. Ꝫ elegi dauid vt esset sup populū meū israel. Voluitq; ꝺstrare. Unc cōgregati sunt. hic ꝺscribit templi ꝺdicatio. ⁊ primo ponit introductio arche. secūdo signū diuine p̄sentie: ibi. Factū est autez tercio Salomonis orō: ibi. Stetit aūt salomon ūrto ppli bñdictio ⁊ licētiatio: ibi. Factū ē aūt Circa primū ꝺ.

a Tunc cōgregati sūt ⁊c. vt cū ꝺbita solēnitate ꝺdicaret templum ⁊ ꝺferret ibi archa dñi. ideo subditur.

b Ut ꝺferrēt archam federis dñi. ꝺ ciuitate dauid. vbi adducta fuerat ꝺ domo obededon. vt hr̄. ꝰ. ij. lb. vj. ca. c In mēse bethanim. ille ē mēsis septimus q̄ apud hebreos erat q̄si totus festiu⁹: sicut dictuꝫ fuit Leui. xxiij. tū festiuitas pncipal erat festū expiatōis qđ celebrabat ꝺcima die illi⁹ mensis. d Et portauerunt archā dñi ⁊ tab. federis. qđ fecit moyses. quia illud tabernaculū fuit repositū cū aliis vasis sacris in thesauris dom⁹ dñi. Aliq̄ aūt libri habēt. Et portauerūt archā dñi ad tabernaculū federis. qr ꝓpter impitiā aliq̄ corrector positū ē ad p et. nō eñ archa tūc fuit portata ad tabnaculū federis. Ꝫ intra tēplū qđ fecerat salomon.

e Et imolabāt oues ⁊c. hyperbole ē ad ꝺnotādū multitudinē hostiarum.

f Subē alas cherubin. loq̄t ꝺ illis cherubin q̄s fecit salomō. hēbāt eñ ꝺcē cubitos altitudinis: ⁊ i medio domus sub alis eoꝝ se ꝓtingentib⁹ fuit archa posita. sicut dictū fuit. Ꝫ. ca. vj.

g Cūq; eminerēt vectes ⁊c. dicit rasi. q̄ vectes transibant p latitudinez arche. ita q̄ lōgitudo arche erat inter vectes. sicut dictū fuit Exo. xxv. ⁊ sic capita vectiū erant ꝺ cortinā pēdentē in ingressu sanctuarij. ⁊ aliquātulū eā impellebant. ⁊ sic appebant ibi sicut due māmille mulieris sub veste sua: ad Ꝫ inducit illud Canti. primo. Int̄ vbera mea cōmorabit̄. ⁊ ꝓpt̄ Ꝫ subdit̄. Nō appebant vltra extrinsec⁹. qr dicta cortina erat int̄media. ⁊ sic nō appebant corpora vectiū. Ꝫ tm̄ figura sicut videt̄ manus p chirotheca. Doctores aūt nr̄i aliē exponūt dicentes q̄ liꝫ vectes possent videri ab illis qui erant ꝓpe ostū sanctisctoꝝ. non tm̄ ab illis q̄ erāt longi⁹. Et Ꝫ videt̄ rōnabilius dictū qr in tēplo salomonis nō solum erat cortina media int̄ sanctuꝫ ⁊ sctūsctoꝝ Ꝫ paries q̄ non poterat vectib⁹ sic impelli. vt eoꝝ capita exterius apparerent.

b In archa autē non erat aliud nisi ꝺue tabule lapidee ꝺstrarium videt̄ dicere aplꝰ Hebre. ix. ca. s. q̄ ibi cū tabulis erat vga aaron. ⁊ vna aurea bñs mana. Ad hoc ꝺ ꝺpliciter. Uno mō q̄ sole tabule erāt ibi pncipaliē. qr ad Ꝫ solū fuit archa fctā. Alia vo duo occasionaliē. s. vga ad repressionē rebellionis ꝺ sacerdotio ⁊ vna aurea ad memoriā cibi dati ꝺ celo. Alio mō q̄ vga ⁊ vna aurea non erāt intra archam. Ꝫ ex in scrinio ad hoc facto ⁊ in latere arche posito: sicut dictū fuit de libro: in q̄ moyses legem scripserat Deut. xxxj.

i Factū ē aūt. Hic pñr ondit̄

signū diuine ꝓsentie cū dr̃. k Nebula impleuit dom̃ū dñi. q̄ erat signū diuine ꝓntie. q̄ dñs frequēter legit apparuisse moysi in nube. l Et nō poterant sacerdotes stare. ꝓpter reuerētiā diuine ꝓntie se elongātes. Dicunt aūt hic aliq̄ q̄ nubecula ista nō erat obscura ꝫ lucida, sicut nubes q̄ appa
ruit in trāsfiguratione dñi Math. xvij. et iō sacerdotes nō poterāt ministrare ꝓpt̄ excessum claritatis quā nō poterāt sustinē ꝫ hoc nō consonat tertui sequēti. vbi dr̃. Dñs dixit: vt habitaret in nebula. In hebreo br̃. In caligine. vñ et ij. palyp. vj. dicit. Dñs pollicit⁹ ē vt habitaret in caligine: nisi dicat q̄ ista nebula in ꝓte erat caliginosa. vt pote exteri⁹: et in ꝓte lucida. sicut dr̃ de nube existēte inter egyptios et filios israhel: Exod. xiij. Et erat nubes tenebrosa et illuminās noctem hebreis. sicut plenius dictū fuit ibidem. et hoc videtur pcedere ei qđ dr̃. ij. palyp. vij. Et ceciderūt filij israhel videbant descēdentem ignem et gloriā dñi supra dom̃ū.

m Dñs dixit vt habitaret in nebula Dicūt aliqui q̄ nō inuenit hoc dictus a deo vbo ꝫ facto: q̄ ꝓpluries legit apparuisse in nube vt ꝓdictū est. pōt etiā dici q̄ inuenit dictum vbo dñi. Leuiti. xvj. Dixit dñs in nube apparebo sup oraculū. Cōsequenter ponit gratiarū actō salomonis: eo q̄ videbat ꝓ signū diuine ꝓsentie q̄ domus ab eo edificata erat deo accepta. iō subdit.

n Et ait salomō. bñdictus dñs deus. et ꝑ ista vsq; ibi o Et ait dñs ad patrē meū. ex hoc ꝑ q̄ nō oportet voluntatē humanā sp cōformari diuine in volito. Dauid em̄ voluit edificare templū dño. et de hoc cōuenit a deo. et tñ deus nolebat q̄ ipe edificaret: ꝫ filius eius. Cetera patēt in ista. p Stetit autē salomon. Hic ꝓpr̃ ponit oro salomonis ꝓtinēs septē petitiones. ꝓma respicit bonū statū regni dauid. ꝓmittitur tñ ipsi salomonis deuota dispositio cū dicitur.

p Stetit aūt salomon ante altare. s. holocaustor. q̄ ad altare incēsi soli sacerdotes intrabāt. q Et expandit manus suas in celū. ꝓ hoc designās q̄ oīne bonū ē a deo expectandū. scdo regratiat salomon de ꝓterito beneficio cū dr̃. Dñe deus israel ꝛc. et subdit. Qui custodisti seruo tuo dauid patri meo ꝛc. tercio ponit de futuri ꝓtitio cū dr̃. Hinc igit dñe deus israel coserua ꝛc.

r Firment verba tua. ꝓ hoc nō designat in deo mutabilitas aliq̄. ꝫ in hominibus q̄bus ꝓmissa sē diuina bñficia sub ꝺditōe. q̄ ne deberāt se bie est igit scisus.

r Firmentur ꝛba tua. i. da mihi et aliis posteris dauid stabilitatē mentis in bono. ita q̄ nō frauderemur promisso tuo.

s Ergo ne putandū est ꝛc. per hoc em̄ excludit errorē illor̃ qui putauerūt deus bie formā corporalē. t Sed respice ad orōnē serui tui. q. di. ista dom⁹ nō est edificata vt ibi habites. sicut hō in domo sua. sed vt preces ibi facte sint magis exaudibiles q̄ alibi ꝓpter exercitus cultus diuini:

v Vt sint oculi tui apti super domū istā hanc. sic oculi tui pietatis et misericordie.

x De q̄ dixisti erit nomen meum ibi. Hoc dixit Deut. xij.

y Si peccauerit hō. Hic ponitur scda petitio et respicit fidelitatē viri cū ꝓximo suo in pluribus. n. casib⁹ de q̄ minabat ꝓtestatio aliq̄ū ꝓiuramentū. vt pote
dum est q̄ vere deus habitet sup terrā. Si em̄ celū et celoꝝ te capere nō ꝑnt. q̄nto magis dom⁹ hec quā edificaui tibi? Sed respice ad oratione Fui tui. et ad ꝓces eius dñe deus meus. Audi hymnum et orōnē quā seru⁹ tu⁹ orat coraz te hodie: vt sint oculi tui apti sup domū hāc nocte ac die: sup domū de q̄ dixisti erit nomē meū ibi vt exaudias orōnem quā orat in loco isto ad te seru⁹ tuus vt exaudias ꝓcationē serui tui et ꝓpli tui israel qcūq; orauerit in loco isto. et exaudies in loco habitaculi tui in celo. et cū exaudieris ꝓpicius eris⁹ Si peccauerit hō in ꝓximū suū et habuerit aliq̄ iuramentū quo teneat astrictus. et venerit ꝓpter iuramentū coram altari tuo in domū tuā. tu exaudies i celo. et facies et iudicabis seruos tuos cōdēnans impiū: et reddens viā suā sup caput eius: iustificans q; iustum et retribuēs ei ꝛm iusticiā suā ³Si fugerit ꝓplus tuus israel inimicos suos: q̄ peccaturus est tibi: ⁴ et agētes pniaz et ꝓfitētes nomē tuo: venerint et adorauerint et ꝓcati te fuerint in domo hac exaudi in celo et dimitte peccatum ꝓpli tui israel. et reduces eos i terrā quā dedisti ꝓtribus eoꝝ. ⁵Si clausum fuerit celū et non pluerit ꝓpter peccata eoꝝ. et orātes in loco isto pe
in deposito. furto sublato q̄n nō inueniebat. cūe depositari⁹ erat liber iurādo q̄ nō feciss fraudē ꝓprio. vt dr̃ Exo. xxij. in tali casu et similibus adducebat alios ad iurādū aīe tēplū. et si ꝓsurabat frequēter sequebat vindicta diuina ad declarationē iusticie. et hoc ē qđ subdit. Iudicabis seruos tuos. ꝺdēnās impiū ꝛc. 3 Si fugerit ꝓplus tu⁹. Hic ponit tercia petitio. q̄ respicit ꝓpli communitatē in bello que q̄n erat infecta pcō cōmuniter ab

aduersarijs ꝛbellabaꝝ.vt pz in multꝫ locis ꝛ.testa.et boc ē qđ dr. ȝ Si fugerit po.tuꝰ isrl.mi.suos:quia peccaturꝰ ē tibi.boc ē dictū:pcīm futuꝝ erit cā fuge.se quētis. a Et agētes pniam ꝛ.q: sicut p offensam diuinā ꝛbellabaꝝ.ita p ꝛbitā penitētiā ꝛo reconciliati victores efficiebaꝝ.

b Si clausum fuerit celū. Hic ponit ḡrta petitio ꝓpter nimiā siccitatē ex pctō ꝓpli accidentē. ꝛ pz lra.

c Fames si aborta fuerit. Hic ponit ḡnta petitio ꝓ amotione diuersoꝝ malorū q̄ accidere solent ꝓpē peccata hoim cū dr. Fames si suborta fuerit.q̄ pōt cōtingere ex multꝫ causis.ꝛ ex sterilitate terre. vel ex tēpestate fructus ꝛuastāte. vel ex aduersarijs bona ꝛstruentib⁹ꝛ cōsilib⁹

d Aut pestilētia.i.mortalitas hoim vel animalium.

e Aut corrupt⁹ aer. ex q̄ sequūtur infirmitates.

f Aut erugo aut locusta.corrodentes terre nascentia.

g Vel rubigo ꝛsiccans stipulas bladorū ita q̄ ñ pōt facē spicas: vel si faciūt faciūt ínanes.

h Cūcta ꝛuotatio.i. maledictio seu mali imꝑcatio.ceꝛa patent i lra. i Insup⁊ alienigena Hic ponit sexta petitio ꝓ exauditione gentiliū ꝛuentiū ex ꝛuotione ad orāndū in tēplo.multi em gētiles audietes in diersis ptibus orbis mirabilia q̄ fecit ꝛ.q̄ colebatur in bierlm ascendebant illuc causa orōnis. vt hr Job.xij.etsi ꝛum colebant et ꝑm dictamē rectē rōnis viuebant.

nitētiā egerint noī tuo.et a pctis suis ꝙuersi fuerīt ꝓpē afflictōez suā.exaudi eos in celo.et dimitte pctā seruoꝝ tuoꝝ ꝛ ꝓpli tui isrl.et oñde eis viaz bonā p quā ambulent. ꝛ da pluuiā sup terraz quā ꝛdisti ꝓpl̄o tuo ī possessionem c Fames si aborta fuerit in ꝛra: d aut pestilētia e aut corrupt⁹ aer: f aut erugo: aut locusta g vel rubigo et afflixerit euz inimic⁹ eius portas obsidēs: oīs plaga: vniūsa infirmitas: h cuncta ꝛuotatio ꝛ imꝑcatio q̄ acciderit omī hoī ꝛ ꝓpl̄o tuo isrl si q̄s cognouerit plagā cordis sui ꝛ expāderit manꝰ suas ī ꝛomo hac:tu exaudies ī celo ī loco hitatōis tue ꝛ reꝛopitiaberꝭ ꝛ facies vt ꝛs vnicuiq̄ ꝛm oīs vias suas sicut viderꝭ cor ei⁹: q̄ tu nosti solꝰ cor oīm filiorū hoīm.vt timeāt te cūctꝭ diebꝰ q̄bꝰ viuūt sup faciē terre quā ꝛdisti pr̄ibꝰ nr̄is i Insup ꝛ alienigena q̄ nō est ꝛ ꝓpl̄o tuo isrl cuz venerit ꝛ terra longinq̄ ꝓpter nomē tuū.audiēt em nomē tuum magnū ꝛ manꝰ tua fortis et brachiū tuū extentū vbiq̄z cū venerit q̄ ꝛ orauerit in ħ loco.tu exaudies ī celo ī firmamēto hitaculi tui.ꝛ facies oīa ꝓ quibꝰ inuocauerit te alienigena vt discāt vniuersi populi terraꝝ nomē tuuz timē sicut ꝓpl̄s tuꝰ isrl.ꝛ ꝓbent q: nomē tuū inuocatum est sup ꝛomuz hāc quā edificaui. k Si egressus fuerit ꝓpl̄s tuꝰ ad belluz ꝛ inimicos suos p viā q̄cūq̄z miseris eos orabūt te ꝛ viā ci-

uitatis quā elegisti.ꝛ cōtra ꝛomuz quā edificaui nomī tuo.ꝛ exaudies in celo orōnes eoꝝ et ꝛces eoꝝ ꝛ facies iudiciū eoꝝ. k Si peccauerint tibi.nō ē.n.hō q̄ nō peccet:ꝛ iratꝰ ꝛtraderis eos inimicis suis.et captiui ducti fuerīt in ꝛrā inimicoꝝ lōge vel ꝓpe:ꝛ egerit pniaz ī corde suo ī loco captiuitatis:ꝛ ꝓsi ꝛcati te fuerint ī captiuitate sua dicētes.peccauim⁹.iniq̄ egim⁹ impie gessim⁹.ꝛ reuīsi fuerint ad te in vniūso corde suo.ꝛ tota aīa sua ī ꝛra inimicoꝝ suoꝝ ad quā captiui ducti fuerīt et orauerīt te ꝓ ꝛra vīa ꝛre sue quā ꝛdisti ꝑib⁹ eoꝝ:ꝛ ciuitatꝫ quā elegisti ꝛ tēpli q̄ edificaui noī tuo:exaudies in celo ī firmamēto solij tui orōnes eoꝝ ꝛ ꝛces eoꝝ ꝛ facies iudiciū eoꝝ.ꝛ ꝓpiciaberis ꝓpl̄o tuo q̄ peccauit tibi.ꝛ oīb⁹ iniq̄tatib⁹ eoꝝ q̄bꝰ ꝑuaricati sꝭ in te.ꝛ dab miserīcordiā coram eis q̄ eos captiuos hūerit vt misereāt eis. Ꝓpl̄s.n.tuꝰ ē ꝛ hēditas tua l q̄s eduxisti ꝛ ꝛra egypti ꝛ medio fornaꝫ ferree vt sint oculi tui apti ad ꝛcatōz ſui tui ꝛ ꝓpli tui isrl ꝛ exaudies eos in vniūsis ꝓ quib⁹ inuocauerint te m Tu em sepasti eos tibi ī hēdita te ꝛ vniūsis ꝓplis ꝛre sicut locut⁹ es ꝑ moysen seruum tuuz qñ eduxisti ꝑres nrōs ꝛ egypto dñe ꝛ. n Factū ē autē cū cōplesset salomon orās dñm oēm orōnē ꝛ ꝛcationē hanc: o surrexit ꝛ ꝓspectu altarꝭ dñi. Utrūq̄z em genu in terrā fixerat. et

multū distabat a terra. quia tm̄ dista-

uerit ꝓpl̄s bierlm ad orandū dñm.ꝛ boc petit ꝑ mo salomon.ꝛ pz lra vsq̄z ibi.

k Qz si peccauerint tibi.vbi tāgit belli aduersitas q̄ est qñ ꝓpl̄s capit: ꝛ in captiuitatē ducit a q̄ frequēter liberabaꝝ ꝓpl̄s isrl. ꝓpter ħ q̄ in ꝛra captiuitatꝫ orabat ꝛominum versa facie ꝛsus bierlm. ꝛ boc petit ħ salomō cuz dr. l Et ora.te ꝛ viā ter.sueꝛ.vñ Dañ.vij.dr. q̄ ipe existēs i chaldea fenestris aptis cōtra bierlm trib⁹ in die tpib⁹ flectebat genua sua et orabat ꝛ.ꝛ pz lra vsq̄z ibi.

m Quos eduxisti ꝛra egypti ꝛ medio fornaꝫ ferree.i. dure ad modā ferri.labor em filiorū isrl faciēdo lateres ꝛ coquendo in fornace.erat eis nimis dur⁹. vt hr i Exo.

n Tu em sepasti eos.dādo eis legē spālē. ꝛ ꝙ signū circūcisionis in carne Ceꝛa patēt in lra.

o Factū est aūt. Hic ponit ꝓpli benedictio post orōnē salomonis cum dr. p Surrexit ꝛ cōspectu altarꝭ dñi.vt benedi.po. vtrūq̄z em genu in terrā fixerat .ij.para.vj. dr q̄ feceāt basim eneā:ꝛ et itq̄z sup eam:ꝛ ꝛcanceps fleris genib⁹ fecit orōnē ꝑdictā ꝛ sic nō super terrā. Dicēdū q̄ hic vtit scriptura modo loquendi cōmuni:q̄ aliq̄s dr flectere genua ad terrā. etiaz dato q̄ sit in solario.et multo fortiꝰ hic.qz basis illa nō bat tribus cubitis.

q Et bñdixit oñi ecclie ifrł nō illa bñdictione q̄ ptinet ad officiū sacerdotale. ß impcando ꝓpło bona 7 regratiāno deo de bonis ꝑteritis dicēs. r Bñdictꝰ dñs deꝰ qui dedit requiē ꝓpło suo ſc. 7 dēpcando p futuris dicēs.
s Sit dñs deus noster nobiscū ſc. 7 pz ira vsq; ibi.
t Approp̄inquātes dño deo nro. i. exaudibiles corazō eo. Cetera patent vsq; ibi. v In die illa sanctificauit rex mediū atrij .i. pauimentū atrij sacerdotuz ꝓ̄ altare holocaustoz. qđ nō erat rectę in medio añ tēplū. ß declinabat ad ptē aquilonarē. altare em̄ holocaustoruz qđ fecerat salomō ꝯ esset vestitū ere exterius. interiꝰ tñ erat de lapidibus impolitis. 7 iō pauimētū atrij in necessitate poſat ad opus ꝓsule applicari 7 sanctificari. ista tñ sanctificatio fuit facta p pontificē ad cuiꝰ officiū hoc spectabat. q̄z tamē hoc factuz fuit ad instinctū regis. dī rex hoc fecisse.
x Ab introitu emath. q̄ est in cōmino aq̄lonari ere p missionis.
y Usq; ad riuum egypti. q̄ vocaſ rivotorula. 7 ē in termino australi ere p̄missionis. et inē ustos duos terminos ē eiꝰ lōgitudo

manus expanderat ad celū Steritq; gꝰ 7 bñdixit oī ecclie ifrł voce magna dicēs. r Benedictꝰ dñs deꝰ q̄ dedit req̄em ꝓpło suo ifrł iuxta oia q̄ locutꝰ ē. Nō cecidit necvnꝰ q̄dē sermo ex oībus bonis q̄ locutꝰ ē p moysen ſuū suū. s Sit dñs deꝰ nr̄ nobiscū sicut fuit cū p̄ribꝰ nr̄is nō deseliq̄ās nos neq; p̄iciēs: ß inclinet corda nr̄a ad seyt ambulemꝰ in vniū sis vīs eius 7 custodiamꝰ mādata eiꝰ et ceremonias 7 iudicia q̄cūq; mandauit p̄ribꝰ nr̄is. 7 sint ſmōes mei isti q̄bꝰ deprecatꝰ suz corā dño t appropiq̄ntes dño deo nr̄o die ac nocte vt faciat iudiciū ſuo suo 7 populo suo ifrł p singłos dies 7 sciant oēs ꝓpłi ere q̄z dñs ipe ē deꝰ. et nō ē vltra absq; eo. Sit q̄; corꝝ nr̄m pfectum cū dño deo nr̄o vt ābulemꝰ in decretis eiꝰ 7 custodiamꝰ mandata eiꝰ: sicut 7 hodie. Igit̄ rex 7 oīs ifrł cū eo immolabāt victias corā dño. u Mactauitq; salomō hostias pacificas q̄s immolauit dño. boū vigitiduo milia 7 ouiū cētū viginti milia. Et dedicauerunt tēplū dñi rex 7 filij ifrł. v In die illa sctificauit rex mediū atriū quod erat añ domū dñi. Fecq; ibi holocaustū ibi 7 sacrificiuz 7 adipē pacificoz. qm̄ altare ereū qđ erat corā dño minꝰ erat. 7 capere nō poſat holocaustū 7 sacrificiū 7 adipem pacificoz. Fecit g̃ salomon in tpe illo festiuitatez

celebrē. 7 oīs ifrł cū eo multitudo magna f ab introitu emathꝰ vsq; ad riuū egypti corā dño deo nr̄o 3 septē diebꝰ 7 septē diebꝰ. i. q̄tuordeci diebꝰ. 7 in die octauo dimisit ꝓpłos. Qui bñdicētes regi ꝓfecti sūt in tabnacula sua. g letantes 7 alacri corde sup oībꝰ bonis q̄ fecerat dñs dauid ſuo suo. 7 ifrł ꝓpło suo.

Capi. ix.

Factū ē aūt cū pfecisset salomō edificiū domꝰ dñi 7 edificiū regis 7 omne qđ optauerat 7 voluerat facere: appuit ei dñs scđo h sicut appuerat ei in gabaon. Dixit q̄; dñs ad eū. Exaudiui orōnē tuā 7 dēpcationē tuā quā dēpcatꝰ es corā me. i Sctificaui domū hāc quā edificasti vt ponerē nomē meū ibi in sempiternum. 7 erunt oculi mei 7 cor meū ibi cūctis diebꝰ. k Tu q̄; si ābulauerīs corā me sicut ambulauit p̄r tuꝰ l in simplicitate cordis f 7 in equitate: 7 feceris oīa q̄ ꝑcepi tibi. et iudicia mea ſuaueris 7 legitima mea ponā thronū regni tui sup ifrł in sempiternū sicut locutus sum dō p̄ri tuo dicēs: nō auferet vir de genē tuo ō solio ifrł. Si āt aūsione auersi fueritis vos 7 filij vr̄i nō sequētes me nec custodiētes mādata mea 7 ceremonias q̄s ꝓposui vob. ß abieritis 7 coluerītis deos alienos 7 adoraueritis eos m auferā ifrł de supficie tre quā dedi eis n et tēplū qđ sanctificaui nomi

Capm. ix.

Factū ē aūt. Hic ꝓ̄r agit de renouatione edificatiū. 7 primo salomonis q̄ fuit principalis in edificādo. secūdo hirā regis tyri qui iuuit eū ligna mistrādo: ibi. Expleſ aūt tercio ꝓpłi ifrł q̄ coopaꝰ fuit laborib 7 expēsis ibi. Hec ē sūma expēsaꝝ. Remuneratio aūt salomonis describit p hoc. q̄ sibi diuinitꝰ fuit reuelatū orōnē eiꝰ ee exauditā: cū dī. Appuitq; ei dominꝰ. Scđo q̄ primo apparuerat ei in principio regni sui. vt dictū est. ꝯ. iij. ca.

b Sicut apparuerat ei i gabaon. ex q̄ ꝑz ista apparitio fuit in somnis sic 7 illa et hoc exposse dī

3 Septē diebus p dedicatione.
3 Et septē diebꝰ p festo tabernaculoz. qđ incepit die xv. mēsis septimi. 7 sic ecia die pme septene fuit festuz expiatōis pcurrēs .s. decima die mensis septimi 7 sic tūc fuit duplex festū. 7 die octaua dimisit ꝓpłos. nō q̄ illa die fcesserint. q̄z fuit dies collecte: tñ illa die dedit licētiā q̄ i crastino possent recedere. q̄z die octauo fecit collectā. 7 in crastino recesserūt. s. xxiij. die mēsis septimi: vt plenius habeť. ñ. palyp. vij.

a Letātes 7 alacri ſc. in ꝓpletōe 7 dedicatōe domꝰ dñi p filiū sibi succedentē in regno suo. sicut ꝓmissum ei fuerat vt habeť. ꝯ. ij. li. ca. vij. Hebrei autē aliter exponunt di. q

ij. palyp. vij. c Sanctificaui domū hāc. i. applicaui 7 dedicaui meo cultui. d Tu q̄; si am. corā me. sancte 7 iuste viuēdo. ideo subdiť. e In simplicitate cordis. i. in innocētia. f Et in equitate. i. in iustitia. Cetera patēt in litera vsq; ibi. g Auferam ifrahel

de superficie ẽre.eos captiuãdo. b Et templũ quod sanctificaui.hoi meo ꝓjci.a ꝓspectu mꝰo. ipm destruendo. qđ factũ fuit postea ꝑ nabuchodonosor. vt bꝝ .j. iiij. li. xxv. i Eritq; ꝓuerbiũ.q; oẽs loquent de ci⁹ dejectõe z captiuitate. k Et i fabulã.q; i narratõe taliũ multa falsa imiscentur. l Et dom⁹ hec erit in exemplum.diuine offensionis.

m Omnis q̃ trãsierit ꝑ eã stupebit.ꝑ admiratione vltiõis diuine. n Et sibilabit.sicut solent facẽ boies qñ videt casum subitũ alicuius rei magne.

o Expletis ãt Hic ponꝝ describitur ipsi⁹ bitaz remuneratio.et ꝓmo ponit ꝙs cũ dicitur.

p Annis. xx. postq̃ edifi. sa. q; septẽ annos posuit in edificatõe tẽpli.et. xiij. in edificatõe domus sue. vt dictũ est.s.in fine sexti capi.z ꝓncipio septimi.

q Tunc dedit salomõ hirã. xx. oppida in recõpensatõe lignorum z alioꝝ que ei miſtrauerat.

r Et egressus est hiram .s. rex tyri. s Et appellauit eas terram chabul. qđ sonat displicentiã.vt dicũt aliqui.z hoc in lingua phenicea c⁹ erat hirã.et hoc ꝓsonat ei qđ ꝓmittitur. Et nõ placuerũt ei.dicit ꝺo Ra.sa. q; sonat tenacitatẽ in hebreo.q; illa ẽra ẽ lutosa z adherẽs pedib⁹. z iõ sic vocauit eã. t Hec est summa. Hic ꝏr ponitur remuneratio ꝓmi. z diuidit in duas in ꝑtẽ ꝓncipalẽ z incidentalẽ:scda ibi. Filia aũt pharaonis. Remuneratio aũt ꝓmi cõsistit in bona dispositõe ipsi⁹: q̃ maxime ꝓuenit ex trib⁹. s.ex bona munitõe fortaliciorum. z subiectione aduersariorum. z ex libertate ciuiũ. scdm ponit ibi Uniuersum ꝓpm. tertiũ ibi. De filijs aũt isrl. Circa primũ dr. t Hec est summa expen.quã obtu.sa. Jn hebreo habet. Hic est census quẽ leuauit salomon z ꝺm hebreos nõ refertur ad literã immediate ꝓcedẽtem.s.ad.cxx.talenta auri q̃ misit hiram.s ad illud qđ postea subdit de alienigenis quos salomon fecit tributarios.s.ad portandũ onera in opibus que hic exprimuntur. v Murum hierlim.quem fecit triplicem vt supra dictũ ẽ. iij. ca. x Et beser z mageddo z gazer noia sunt fortaliciorum. y Pharao rex egypti ꝛc. hic respondet tacite qõni.q; posset aliqs querere qre munivit gazer cũ nõ esset sub eius ptãte. z iõ ponit hic quõ pharao rex egypti cepit terrã illã z dedit illã filie sue in xotem et sic facta ẽ sub ditione salomonis.

a Munivit z ciuitates curruũ ꝛc. i. vbi reseruarẽtur currus bellici z arma ad resistenduz aduersarijs si insurgerent.

b Uniuersus populũ. Hic ponitur secũdũ. s. subiectio aduersariorum cũ dr Uniuersum ppl'm qui remanserat de amorreis ꝛc. fecit salomõ tributarios. Si ꝝ fecit cupiditate tributi z absq; hoc q̃ ꝓuerterent ad iudaismũ vt dicunt aliq̃. tunc peccauit duplr. s. pctõ auaricie z inobedientie. q; dñs ꝓceperat illos exterminari vt bꝝ Mue. xxxiij. ca. Si aũt fuerit cõuersi ad iudaismũ et fecit eos seruos vt filijs isrl' pceret a labore et ñ ducꝰ cupiditate. fortsitã ñ peccauit sic dom fuit de gabaonitis Josue. ix. Qui cõuersi ad iudaismũ facti sunt in obsequiũ toti⁹ multitudinis q̃uis essent de populis q̃s dñs iusserat exterminari

c De filijs autez isrl. Hic ponit tertiũ. s. libertas ciuiũ cum dicitur.

d Nõ ꝓstituit salomõ fuire quẽq;. scz in opib⁹ vilib⁹ z ruralib⁹. s fiebant talia opa ꝑ alienigenas ad iudaismum quersos: occupabãtur tñ in opib⁹ nobilib⁹. iõ sbdit.

e Sed erat viri bellatores ꝛc. z ꝓz.

f Filia aũt pharaonis. Hec est ꝓs incidẽtalis in q̃ ponit aliq̃ incidẽtia. quoꝝ primũ est trãslatio vroris sue ad domũ quã ei' edificauerat. cui⁹rõ ponit .ij. palypo. viij. videlicet q̃ archa dñi fuerat in ciuitate dauid. vt ꝓz ex ꝓcedentib⁹. z ꝑ hoc erat sanctificata. ꝓpter qđ non erat dignũ q̃ mulier habitaret in ea:nisi ad tẽpus. s. quousq; domus essz edificata. scdm est de edificatione mello. Dicunt hebrei q̃ ibi erat quedã platea ꝓpe tẽplũ. quã dauid dimiserat apertã ad hoc q̃ venientes delonge possent ibi manere in solẽnitate pasche q̃ nõ habebãt hospitia z vt essent ꝓpe templũ de uotõis causa.quã salomon clausit.et quãda voraginem ibi existentẽ terra implenit.edificans ibi tabernacula ꝑ seruis z ancillis filie pharaonis.cui⁹ dom⁹ erat iuxt. z in hoc

peccauit. Tercīū incidēs est ꝛe oblatōne salomonis: ibi. g Offerebat q̄z salomō tribus vi. g ānos singulos. s. in festiuitatib⁹ pascbe. pētbecostes ⁊ tabernaculoꝝ. b Et adolebat thymiama. nō g seipm. g g pōtificē. ad cui⁹ spectabat officiū. Quartū est ꝛe eius nauigio. cū dr. i Classem q̄z ꝛc. ⁊ pz lra vsq; ibi.

k Qui cū venissent in ophir. nomen est ꝓuincie in india: in q̄ st montes bñtes mineras auri. g a leonibus ⁊ bestijs seuissimis habitanꝫ. ꝓꝫ qđ null⁹ ibi audet accedere: nisi naui stante ꝓpe litt⁹ ad refugiū. ⁊ tūc naute explorātes horā qua dicte bestie se elongant. subito exeūt ⁊ trā effossam vnguib⁹ leonū i nauē ꝓiciūt ⁊ recedūt: q̄ terra postea i fortunacē ꝓiciꝫ. et qđ est ibi ipuritat⁊ cōsumiꝫ ⁊ amouetur ꝑtute ignis ⁊ ſ manet aurū purū.

Capm x.

Ed et regina saba. ꝛe scripta gloria salomonis i familijs ⁊ edificijs. b ꝓnter ꝛescribiꝫ in opulētijs ⁊ pumo ex āplitudine sumptuū. sc̄o ex multitudine ꝓuentuū ibi. Erat aūt pondus auri. tercio ex magnitudine effectuū: ibi. Fecit q̄z rex. Circa ꝓmū cōsiderādū: q̄ admiratio ꝓsurgit ex inspectōe rei magne et insolite. qđ pōt esse dupliciꝫ. Uno mō ſm q̄d. et hoc mō paruis psonis ⁊ simplicib⁹ q̄ non cōsueuerūt videre magna aliq̄d ē magnū ⁊ insolitū. licz alijs sit medio cre vel puū. Alio mō simpliciter .s. illud qđ ē magnū ⁊ insolitū psonis magnis ⁊ assuetis ad magna videnda. Regina ẏo saba erat pu-dentissima ⁊ potentissima ⁊ ꝓ ꝑns assueta ad mag̃. ⁊ tñ videns sapiam salomonis ⁊ potentiā in sumptib⁹ magnis fuit valde admirata. Ex q̄ pz magnificētie salomonis excellētia. ⁊ hoc ē qđ dr. a Sed ⁊ regina saba au. fama salo. q̄ diuulgabaꝫ vbiq;. b In nomie dñi venit. ex q̄ pz eā fuisse dei cultricē. q̄uis nō teneret moysi legē. qz ad eā nō tenebaꝫ. c Tētare eū in enigmatib⁹. i. obscurē et dubijs questionib⁹. d Uidēs aūt regina saba oēm sapientiā salomonis ex solutionib⁹ dubioꝝ. e Et domū quā edificauerat. i. domos. vt pz ex p̄dictis. f Uestesq; eoꝝ. habebāt eñ ministri ei⁹ vestes distinctas ſm diuersa officia. ex quib⁹ statim cognoscebatur officiū cuiuslibet. g Et holocausta q̄ offerebat i domo dñi. qz sicut dicit Josephus oī die in templo offerebātur multa sacrificia ꝓ eo. ⁊ eodē mō dr. ū. pal. ix. Et victimas q̄s immolabat in domo dñi. Ra. sa. dicit q̄ hec ē vera lra. Et ascensum q̄ ascendebat in domo dñi. erat enim ꝛe domo regis ad tēplū quedā via g gradus valde sumptuose ⁊ artificiose facta. et huic dicto cōsonat qđ habeꝫ capce. q̄ salomon trib⁹ vicib⁹ offerebat in āno. Ex q̄ videꝫ q̄ nō faciebat q̄tidie solennitatē oblationū. sicut Josephus dicit.

b Nō habebat vltra spm̃. in q̄ ꝛesignat ipsius admiratio. ceca patēt vsq; ibi.

i Attulit ex ophir ligna thina. in li. ꝛe q̄ritatib⁹ rerū dr. q̄ sunt ligna valde alba ⁊ polita ita q̄ imagines ibi resultāt.

k Fecit q̄z de lignis thinis fulcra. a fulciendo dicta ad fortificādū tēplū ⁊ domū regi. Ra. sa. dicit q̄ fecit inter grad⁹ ad ascendendū ꝛe domo regia i domū dñi et ꝓpter hoc regina Saba ꝛe illo ascēsu fuit admirata ⁊ dicunt ꝭ fulcra a fulciēdo qz in laterib⁹ ascendentes ꝛescendentes apodiarēt se ibi. l Et citharas liraseq; cantoribus. i. varia instra musicalia ad cantandū laudes diuinas in domo dñi p leuitas. m Rex aūt salomon ꝛc. dicit Ra. sa. q̄ p hoc notanꝫ solutōes q̄nnq; ꝗs ipa ꝓposuit. Alij ẏo dicunt q̄ fuerūt q̄dā femina ⁊ ꝓsilla q̄ nō habebanꝫ in trā sua ſ in trā ist⁹ abundabant: ꝓpter qđ talia petiuit absq; ryboze, quia nō erāt

singulos holocausta ⁊ pacificas victimas sup altare qđ edificauerat dño b ⁊ adolebat thymiama coꝝā dño. Perfectūq; ē tēplū i Classē q̄z fecit rex salomō in asiongaber q̄ ē iux̄ haylā in litore maris rubri ī trā idumee Misitq; hiraz in classe illa suos suos viros nauticos ⁊ gnaros mar⁊ cū seruis salomonis: k q̄ cum venissent in ophir sumptū inde auꝝ q̄dringētoꝝ viginti talētoꝝ ꝛetulerūt ad regē salomonē.

Capi. x.

a Ed et regina saba audita fama salomonis b i noīe dñi venit tētare eū in enigmatibꝫ. Et ingressa hierm mlto cuz comitatu ⁊ diuitijs: camel' portātibꝫ aromata et aurū infinitū nimis ⁊ gēmas ꝑciosas venit ad regē salomonē ⁊ locuta ē ei vniūsa q̄ habebat in corde suo. Et ꝛecuit eā salomon oīa ẏba q̄ ꝓposuit. Nō fuit sermo q̄ regē posset latere: ⁊ nō rūdēt ei. c Uidens aūt regina saba oēm sapientiā salomonis: d ⁊ domū quā edificauerat ⁊ cibos mēse ei⁹. ⁊ habitacula ꝰuoꝝ ⁊ ordines ministrātiū: e vestesq; eoꝝ et pincernas f ⁊ holocausta q̄ offerebat in domo dñi: g nō habebat vltra spm̃. dixitq; ad regem. Uer⁹ ē ꝛmo quē audiui in trā mea sup ꝛmonibꝫ tuis ⁊ sup sapiā tua: ⁊ nō crēbā narrātibꝫ mihi donec ipsa veni ⁊ vidi oculis meis et ꝓbaui q̄ media ꝑs mihi nūciata nō fuerit. Maior ē sapiā tua ⁊ opera tua q̄ rumor quē audiui. Beati viri tui ⁊ btī ꝰui tui hi q̄ stāt coram te sp ⁊ audiunt sapientiā tuā. Sit dñs ꝛe⁹ tu⁹ bñdict⁹ cui ꝓplacuisti ⁊ posuit te super thronū isrl. eo q̄ dilexerit dñs isrl in sempiternū et ꝓstituit te regē vt facēs iudiciū ⁊ iusticiā. Dedit q̄ regi centū viginti talēta auri ⁊ aromata mlta nimis ⁊ gēmas ꝑciosas. Nō st allata vltra aromata tā multa q̄z ea q̄ ꝛedit regina saba regi salomōi. Sed ⁊ classis hirā q̄ portabat auruz ꝛe ophir l attulit ex ophir ligna thina mlta nimis et gēmas ꝑciosas k Fecitq; rex ò lignis thinis fulcra dom⁹ dñi et dom⁹ regie l ⁊ citharas liraseq; cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thina neq; visa vsq; in pñtē diē. m Rex aūt salomō ꝛedit regine saba oīa q̄ voluit ⁊ petiuit ab eo: n excepti bis q̄ vltro obtulerat ei munē regio. Que reuersa est ⁊ abijt in trā suā cū ꝰuis suis. o Erat aūt pondus auri qđ offerebaꝫ salomoni p ānos singulos sexcē toꝝ sexagīta sex talētoꝝ auri: excepto eo qđ offerebant viri q̄ sup vectigalia erāt et

magni valoris. n Exceptis bis ꝛc. ⁊ ista fuerunt magna ⁊ pciosa. o Erat aūt pondus. Hic pñr declarat multitudo quentuū. ⁊ pz lra vsq; ibi. p Et oēs reges arabie ꝛc. q̄z veniebat ꝛe diuersis ptibus oris ad audiēdū sapiam salomonis. referētes ei munera: vasa aurea ⁊ argētea ⁊ plura alia. vt habet. j. eodē ca.

q Fecit q̄z rex Hic pñr oñdit opulentia salomonis i magnitudine ⁊ pulcritudine effectuū cū dr. Fecit q̄z sa. cc. scu. ꝛe auro pu. s. exteri⁹: ⁊ interi⁹ erāt ꝛe alia materia. ꝛō subdit. r In lamia scuti vni⁹ scz ad coopiendū ipm. s Et ccc. peltas. ⁊ dicunt a pellēdo: q̄z repellūt ictus et sunt circulares figure. t Tre cente mine auri fm q̄ dic ra. sa. mina ē gen⁹ numi ꝛeterminati ponderis. ⁊ ē satis min⁹ q̄ pondus talenti. vel minavt dic Isidorus in ponderibus cētū dragmis a pēdit. et est nomē grecū.

v Fecit etiaz rex thronum ꝛe ebore grandē. ℞ fuit aliud opus valde pulcrū et sumptuosum.

negociatores: vniūsiq; scuta vendētes[p] et omēs reges arabie ducesq; ꝛre. q Fec̄ q̄ rex salomō ducēta scuta ꝛe auro purissimo. sexcētos auri siclos ꝛedit[r] in lamia scuti vni⁹[98] ⁊ trecētas peltas ex auro pbato: [o] trecēteq; mine auri vnā peltā vestiebāt Posuitq; eas rex ī domo saltus libani. [p] Fecit etiā rex salomō thronū ꝛe ebore grandem. ⁊ vestiuit eū auro fulvo nimis[t] q̄ hēbat sex ḡdus [y] et sūmitas throni rotūda erat ī pte posteriori. [z] ⁊ due man⁹ hinc atq; inde tenentes sedile: [a] ⁊ duo leones stabant iux manus singulas ⁊ duodeciz leūculi stātes sup sex ḡdus hinc atq; inde. Nō est factū tale op⁹ in vniūsis regnis. Sz ⁊ oīa vasa ꝛe q̄bus potabat rex salomon erāt aurea. ⁊ vniūsa suppellex domꝰ saltꝰ libani ẽ auro purissimo. [b] Nō erat argentū: nec alicui⁹ pcij putabat in diebꝰ salomōis q̄z classis regis p mare cū classe hirā semel per tres ānos ibat in tharsis ꝛeferens inde aurū ⁊ argentū ⁊ ꝛentes elephantoꝝ ⁊ symias ⁊ pauos. Magnificatus est ergo rex salomon sup oēs reges ꝛre diuitijs ⁊ sapia ⁊ vniūsa ꝛra ꝛe-

siderabat vultū salomonis vt audiret sapiam ei⁹ quaz ꝛederat ꝛe⁹ in corde ei⁹ ⁊ singuli ꝛeferebāt ei munera vasa argētea ⁊ aurea. vestes et arma bellica. aromata q̄z ⁊ eq̄s ⁊ mulos p ānos singlos Cōgregauitq; salomō currus ⁊ equites. ⁊ facti sunt ei mille q̄dringēti curr⁹ ⁊ duo ꝛecim milia equitū ⁊ disposuit eos p ciuitates munitas: ⁊ cū rege ī hierlm. [c] Fecitq; vt tāta essz abundātia auri ⁊ argēti in hierlm q̄nta ⁊ lapidū ⁊ cedroꝝ pbuit multitudinē q̄si sycomoros q̄ nascunt in cāpestribꝰ. [d] Et educebant equi salomoni ō egypto[e] ⁊ ꝛe choa. Negociatores eiꝰ regis emebant ꝛe choa ⁊ statuto pcio pducebāt. [f] Egrediebat aūt q̄driga ex egypto [g] sexcētis siclis argenti. ⁊ equus centū ⁊ q̄n q̄ginta. Atq; in hūc modū cuncti reges etheoꝝ ⁊ syrie equos venundabāt.

venūdabāt. Jn bē
bꝛeo br̄. Et cuncti
reges etheoꝝ ⁊ syrie p man⁹ eoꝝ scz
equos emebant. i.
p man⁹ mercatorū
Salomōis ⁊ indē
ꝓueniebat ei magnū lucrū.
f Egrediebat aūt
.i. emebat q̄driga
.i. q̄tuoꝛ equi currualcs.
g Sexcētis siclis
⁊ sic q̄libet equ⁹ vē
ꝛebatur. cl. siclis.
Moraliter autem
thron⁹ salomonis
est beata vgo: in cuius gremio sedit ꝛe
rus rex pacificus
ihs xp̄s tāq; in regali solio. iste throꝛ
nus dicit eburne⁹
candoꝛe cōtinētie
vginalis. aure⁹ fulgoꝛe sapie supnaturalis. Que manus. sunt impletiō
mādatoꝝ: ⁊ superogatio consiliorū
Sex grad⁹. sex virtutes in vgine excellētes. s. hūlitatis tenoꝛ: pauptatis amoꝛ: honestitatis ꝛeoꝛ: pietatis dulcoꝛ lōganimitatis vigoꝛ: charitatis feruoꝛ. Per leonel
vo ꝛesignat ptātis
terroꝛ: fm q̄ dicit
Cant. vj. Terribilis vt castroꝝ acies ordinata scz ad
ꝛebellādū aereas
potestates p huius
vginis virtutem ⁊
merita.

x Qui habebat sex grad⁹ p quos ascēdebatur ad sedile.
y Et summitas throni rotūda. sicut fit frequēter in cathedris ligneis.
z Et due manus hinc ⁊ inde. s. in pte anteriori. a Et duos leones. ibi scui pti. ⁊ ista fiebāt ad ꝛecoꝛē ⁊ sumptuositatē operis. cetera patēt vsq; ibi. b Non erat argentū nec alicui⁹ pcij putabat ꝛc. hoc ē q̄ erat modici pcij respectiue. ꝓpter q̄d vasa domus salomonis erāt aurea. Cetera patēt vsq; ibi. c Fecitq; vt tāta abundantia argenti ꝛc. hyppole est. ad denotādū excessum multitudinis argēti ⁊ lignoꝝ cedri. d Et educebāt nr equi salo. ꝛe egypto ⁊ ꝛe choa. q̄ ibi nascunt equi fortes ⁊ boni. ⁊ fm istā trāslationē choa est nomē ꝓpriū loci. Dicit aūt Ra. sa. q̄ est nomē appellatiuū. ⁊ signat congregationē vel societatē. ⁊ fm h̄ debet fieri punct⁹. Et educebant eq̄ salomoni ꝛe egypto. ⁊ sequit talis sntia. e Et ꝛe choa negociatores ꝛc.

et hoc ē societas vel multitudo mercatoꝝ regis accepit mitti: dinē in emptione: q̄d exponēs Ra. sa. dicit q̄ mercatores salomonis emebant oēs equos egypti. ita q̄ alij reges nō poterāt hr̄e nisi p eos. vñ in fine bui⁹ ca. ibidem dr̄. Atq; in hūc modū cūcti reges etheoꝝ et syrie equos

Capi. xj.

Rex aūt salomon adamauit [b] mulieres alienigenas multas: [c] filiam q̄z pharaonis ⁊ moabitidas ⁊ āmonitidas idumeas ⁊ sidonias et cetheas ꝛe gētibꝰ sup quibus dixit dñs filijs israel. Nō ingrediemini ad

Capitulum. xj.

Rex autē salomon. Postq; ꝛescriptum est tempus in quo floruit regnū dauid sub salomone. Hic continuat ꝛequenter ꝛescribitur tempus in quo sub eodē incepit ꝛedinare. ⁊ ꝓmo ꝛescribitur salomonis trāsgressio. secūdo pene cōminatio: ibi. Igitur iratus est dominus. tercio aduersariorum suscitatio: ibi. Suscitauit autem. quarto moꝛs ⁊ tumulatio salomonis: ibi. Reliquū autē Circa ꝓmū ostenditur ꝓmo trāsgressio salomonis in peccato luxurie. scōo in peccato idolatrie: ibi. Cumq; iā esset senex. Circa ꝓmū dr̄. a Rex aūt salomō adamauit. i. ardēter amauit. vt postea subdit. b Mulieres alienigenas multas. ⁊ sic tripl̄r peccauit. ꝓmo q̄ inordinate ⁊ nimis ardēter eas amauit, scōo q̄ vxores alieni-

gẽtas sibi accẽpit ꝺ legẽ moysi Exo. xxxiiij. tercio qz vxores sibi vltra modũ multiplicauit ꝺ legẽ Deut. xvij. vbi ꝓhibet regi accipe vxores plurimas allicientes animum eius. c Filiã ꝙz pharaonis. hãc spãliter exprimit. qz fuit ei⁹ vxor ꝓncipalis z magis dilecta. cetere autẽ fuerũt adiũcte. Cetera patent vsqz ibi.

d Fuerũtqz vxores qsi regine. dcc. Josephus aũt dicit q fuerũt. lxx. et ideo dicẽdũ q. lxx. erãt ꝓncipaliores alijs. z illas tm̃ numerat ioseph⁹. vel alit põt dici q scriptura h̃ numerat domicellas z seruientes assistẽtes suis vxorib⁹. et sic de septingẽtis hic numerat. Septuaginta erant vxores ei⁹ z regine: cetere aũt erãt domicelle. Sicꝫs autẽ velit sequi tertiũ ꝑut sonat ꝓ test dicẽ q salomõ ad tantã carnalitatẽ deuenerat. q frequẽter de nouo virgines hẽ volebat: sicut h̃ Hester. ij. capi. de assuero rege q q̃libet die habebat vnã. z q ingrediebat vespe: egrediebat mane. nec habebat licentiã reuertẽdi ad regẽ. nisi rex eam vocasset ex noie. z ꝑm hunc modũ infra duos annos poterat multiplicari numerus vsqz ad septingẽtas.

e Et auerterũt mulieres cor eius. ab amore dei. z observantia ꝓceptorũ eius. sicut dixerat dñs ꝑ moysen.

f Cumqz iam eẽt senex. Hic ꝓñr oñdit eius trãsgressio in pctõ idolatrie cũ dr. g Et seqrẽt deos alienos. qõ nõ est sic intelligendũ salomonẽ sic fuisse infatuatũ. q in idolis crederet aliqd esse diuinitatis. ꝫ nolens offendere vxores suas: ea adorabat: sicut z adã comedit lignũ vetitum ad ꝓsuasionẽ sue vxoris ne eã cõtristaret. sicut dicit Aug. sup Gen. li. xj. z de ciui. dei li. xiiij. ca. xj. q⁹ vir nõ fuit seductus. vt dicit ap̃ls. j. Thimo. ij. ita q crederet q per esum illius ligni haberet sciam boni z mali. sicut suggesserat serpens. ꝑut diffusius declaraui Gen. iij. ca.

h Tunc edificauit salomõ ꝓhanũ chamos idolo moab in monte qui est ꝰ hirlm ꝛc. i. in mõte olyueti. z iõ cultus idolatrie de rota hirlm poterat videri. qõ erat magnũ in citamentũ ad idolatriã. ad quã ꝓpls erat ꝓnus.

i Atqz in hũc modũ fecit vniuersis vxorib⁹ suis alienigenis. qõ nõ est intelligẽdũ q cuilibet faceret vnũ tẽplũ. ꝫ oibus de vno cultu idolatrie fecit vnũ templũ. ꝙ idolo earũ. Hic occurrit dubiũ quõ salomon dicat senex qñ deprauat⁹ fuit ꝑ mulieres. qz dicit Ra. sa. z alij hebrei q erat tm̃. xij. annoz qñ incepit regnare. z in fine hui⁹ capli dicit q regnauit. xl. ãnis. z sic vixit tm̃. lx. ãnis. Jõe autẽ deprauatus fuit ꝑ mulieres aũ mortẽ suã ꝑ sex annos vel circiter. qz edificauit tẽpla idoloz plura ꝙ suis vxoribus postqz fuerat deprauat⁹. in quoz edificationib⁹ fuerunt plures anni. z sic qñ deprauatũ fuit cor eius. nõ videt habuisse vltra. xlvj. ãnos vel circiter. ex tali ꝛo etate nullus dicit ꝓprie senex. Ad hoc aũt rñdet magister in hist. vj. q salomon regnauit. lxx. ãnis. z allegat iosephũ hoc dicentẽ: scriptura tm̃ regni sui tacet. xl. ãnos sicut. ꝫ ꝓmo li. xiij. dicit de saule q duobus ãnis regnauit sup isrl. s. bene z innocẽter. z tacent. xviij. anni. in quibus male se habuit. vt ibidẽ fuit dictũ. Sed de dicto magistri parũ est h̃ curandum. quia contradicit sibipsi z etiam scripture. vi. eñ ibidẽ q salomõ. xl. annis regnauit roboã z q roboã mortuo ꝓe fuit. xl. z vni⁹ anni. z infra. xiij. dicit. q. xl. vni⁹ anni erat roboã cũ regnare cepisset. z sic reuertit ꝓmũ dictũ. s. q salomon vixit tm̃. lx. annis. Si autez dicatur q roboã regnauit viuente patre. xl. annis: ita q ꝓncipiũ regni sui cõputat ab illo tẽpe quo pater suus incepit deprauari: sequitur q mortuo patre fuit. lxx. et vni⁹ ãnoz qõ est contra dictũ magistri vt patz ex dictis: z etiaz cõtra scripturã. qz ca. sequenti dr q bicroboã audita morte salomonis reuersus est de egypto. et venit cũ alijs in sichẽ vbi cõgregatus ẽ ppls ad cõstituendũ roboam regẽ. Ex quo videt q nõ regnauit viuente patre: z si dicatur q immo: sed mortuo ꝓe fuit eius regnũ renouatũ cuz iam esset. lxx. z vnius annoz. z de hac renouatione loquitur caplm̃ sequẽs. hoc ꝑz falsum ꝑ literã sequentez. qz ibidẽ subdit. q roboaz derelicto consilio senũ: adhesit cõsilio iuuenũ qui nutriti erãt cũ eo. Ex quo ꝑz q tũc erat roboã adhuc iuuenis qõ nõ potest dici de homine habẽte. lxx. z vnũ annos. vnde. ꝫ. ij. li. xix. dr. Erat autẽ berzellai galaadites senex valde. i. octogenari⁹ z ꝑsalmo. lxxxviij. dicit. Si aũt in potẽtatib⁹. lxx. anni. i. in bene ꝙsperionatis z amplius eoz labor z dolor. Preterea illud qõ dicit magister q salomon. xj. annorum genuit roboã. videt esse extraneũ a ꝓtute nature qz ꝫm dicta magistri nõ solũ. xj. annoz genuit. ꝫ cũ haberet decẽ z tres mẽses. qõ sic ꝑz. quia si roboam habebat. xlj. annos finito regno patris. xl. annozũ. et erat. xij. annoz qñ incepit regnare. sequitur q. xj. anno salomonis roboã fuit natus. z cũ puer sit in vtero matris ix. mẽsibus. sequitur q qñ fuit genitus: salomon erat tm̃ x. ãnoz z parũ plus. qõ nõ videt possibile nature. Ad hoc igitur incõueniens removendũ z repugnantiam scripture tollendã saluo meliori iudicio videt cõuenientius dicere. q salomon postqz. xl. annis regnauerat mortuus est. z succedit ei in regnũ filius eius roboam habens. xl. z vnuz annũ. sicut dicit scriptura. Sed qñ salomon incepit regnare nõ solũ habuit. xij. annos vt ab alijs dicit. ꝫ non ꝓbat nec ex scriptura sacra habet q exprimit ãnos regni sui tm̃. nõ aũt exprimit ãnos eius qñ incepit regnare. nec ãnos totius vite sue: imo habuit. xx. vel plures annos in ꝓncipio regni sui z sic qñ mortuus fuit. lx. ãnos habuit ad min⁹. z si cõuenienter põt dici q post. l. ãnos etatis sue deprauat⁹ fuit ꝑ mulieres. z ia tũc poterat dici senex. qz z leuite completo ãnogesimo anno etatis sue seruire cessabant in tabernaculo tanq̃ senes. vt h̃ Nume. viij. z h̃ q salomon nõ genuit roboã. xj. vel. x. annoz. ꝫ multo plurib⁹ qz cõtraxit cũ matre sua. s. roboã post suã coronatõnẽ Ad illud aũt qõ obijcit in cõtrariũ de dicto Ra. sa. dicendũ q de dicto eius vel alioz hebreoz nõ est multũ curandũ. nisi quantũ cõsonat sacre scripture vel rõni: sicut dixi plenius in ꝓlogo meo sup Gen. Silr de dicto

eas: neqz de illis ingredient ad vias. Certissime. n. auertẽt cor da vxa vt sequmini deos eaz. His itaqz copulat⁹ ẽ salomon ardẽtissime amore. b Fueruntqz ei vxores qñ regine septingẽte z ꝓcubine trecente. c z auerterũt mulieres cor eius. f Cũqz iã esset senex: deprauatũ est cor ei⁹ ꝑ mulieres ꝰ vt sequerẽt deos alienos: nec erat cor ei⁹ ꝑfectũ cũ dño deo suo: sicut cor dauid patris ei⁹. ꝫ colebat salomon astharten deaz sidoniorũ et chamos deum moabitarũ: z moloch idolum ammonitarũ. Fecitqz salomõ qõ nõ placuerat coram dño. z nõ adimpleuit: vt sequerẽt dñm sic dauid pat ei⁹ g Tũc edificauit salomõ ꝓhanũ chamos idolo moab i mõte q ẽ ꝰ hirlm: z moloch idolo filiorũ ammon. h atqz i hũc modũ fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis q adolebãt thura z immolabãt dijs⁸ Jgit irat⁹ ẽ dñs salomoni q aũsa essz mens ei⁹ a dño deo isrl: ᵏ q apparuerat ei sco z ꝓcepat de ẏbo ꝫ ne seqrẽt deos alienos et nõ custodiuit q mãdauit ei dñs. Dixit itaqz dñs salomoni. Quia hũsti ꝫ apud

magistri ꝛ Joseph idē est dicēdū: matrie vbi est repugnātia scripture: sicut in ꝓposito videt. vt ꝑz ex ꝓdictis. Adhuc ꝫ ꝓdicta obijcit de verbo salomonis in principio regni sui. qō bñ. ꝫ. iij. ca. Ego sum puer puul⁹ ignorans egressum ꝛ introitū meum. Et hoc dicit Ra. ia. et alicᵈ alij q erat tm xij. annoꝝ. ꝫ hoc nō valz. q: ante ij. ca. dixerat dauid salomoni recōmēdās ei punitionē Semei. Vir autē sapiēs es ꝛ scias q̄ facies ei. vir aūt nō dī ꝓprie nisi bñs xx. ānos vel circiter. ꝛ iō si erat ille verbo. Ego sum puer puulus ꝛc. arguit q erat tm. xij. ānoꝝ: eadem rōne ex isto poterit argui q erat. xx. annoꝝ ꝛ ideo illud verbum salomonis Ego sū puer ꝛc. intelligendū est respectu tāti regiminis sibi impositi: sicut dictum fuit ibidē: ideo Exo. xxxiij dicit. q iosue filius Nun puer nō recedebat de tabernaculo: et tm tūc erat. xlij. annoꝝ ꝫm hebr. ꝫm Joseph um xlviij. q: ꝫm heb. gubernauit ꝓphm. xviij. ānis. ꝫm Joseph. xxvj. et moyses ante iōm. xl. annis ab exitu de egypto. et sic restat q ꝫm hebreos tūc erat. xlij. ānoꝝ: ꝫm ioseph. xlviij. q: vixit. cx. ānis. vt bī Josue vltio. Adhuc ꝫ ꝓdicta obijcit de dictis hieronymi: q̄ in epla ad vitalē ꝓbm de salomone ꝛ achaz videt dicere: q salomon. xj. annoꝝ vel min⁹ genuit roboā. ꝛ q. xij. anno etatis sue accepit regnū. Ad qō dicendū q Hieronymus nō loq̄tur ibi assertiue vt manifeste ptz ex fine eiusdē eple. Sed supposito q tūc regnare inceperit et roboā genuerit: sicut dictū ē: rādet quō hoc sit possibi le: inducēs ad hoc exēplū cuiusdā mulieris nutrientis puerū q̄ in eodē lecto cū ea iacebat. ꝛ cū decimū annū etatis implesset. ꝛ illa fuisset calefacta vino. induxit puerum ad carnalē copulā. ꝛ sic alijs noctib⁹ sequentibus q̄ de eodē cōcepit. ꝛ. j. duos mēses venter ei⁹ intumuit Hieronymus aūt attribuit hoc magis ꝟtuti diuine q̄ nature. vt facinus occultū ꝓ signū euidēs panderet. ꝛ sic argumētū est ad oppositū. s. q ꝟtute nature salomō x. annoꝝ nō genuit roboam.

i Igit irat⁹ est dñs. descripta salomonis trāsgressione. hic ꝟñr describit cōminatio pene. s. scissio regni sui tpe filij sui. ꝛ ꝑz lra paucis exceptis.

k Qui apparuerat ei scdo. semel in gabaon. ꝛ semel post edificationē tēpli. vt dictū fuit. ꝫ. ix. l Et dabo illud tuo tuo. s. bieroboā q̄ fuit puus salomōis: vt bī. j. m Verūtn̄ in dieb⁹ tuis ꝛc. q: in vita sua instituerat regē salomonē. vt dictū est. ꝫ. ꝓmo capi. ꝛ iō si fuisset regnū scissum tpe salomonis. videret ꝫ redundare in culpā dauid ꝛ etiam in obꝓbriū. quia memoria eius adhuc erat multum recens. n Tribum vnam dabo filio tuo. tribus enim iuda nō fuit sibi data. q: erat sua: nec trib⁹ leui: q: erat dispersa ꝓ oēs trib⁹ et declināte ꝓplo ad cultū vituloꝝ. cōpulsa est venire ad sortem iude ꝛ beniamin. ꝛ sic sola tribus beniamin ꝓprie loquendo fuit data ipi roboā. o Propter dauid seruū meū. vt aliqs de semine ei⁹ sedeat in regali solio.

p Et hierlm quā elegi. vt vbi viget cult⁹ diuin⁹: ibi remaneat honor regius. Hic autē occurrit dubium: quō trāsgressio salomonis dicat cā scissionis regni. cū ꝫ. ij. li. ca. xix. dictū fuerit q sententia dauid iniqua qua medietatē hereditatis bisboseth dedit Sebe suo suo. causa fuerit huius scissiōis. Ad quod dicendū. q non est inconueniens duas causas ptiales ad vnū cōcurrere effectū. ꝛ sic fuit in ꝓposito. q: vtrunq; fuit cā partialis.

q Suscitauit aūt Hic ꝟñr ponit trīū aduersarioꝝ suscitatio ꝫ salomonē. ꝛ ꝫm hoc diuiditur in tres ptes. secunda ibi. Suscitauit ei. tercia ibi Hieroboā quoq;. Primus aūt aduersar⁹ fuit adad idumeus de semine regio. qui cū aliqbus euasit manū dauid interficiētis idumeos ꝛ creuit in egypto ꝛ tpe salomonis redijt ad hoc q terrā idumee posset recuperare. vel saltē salomonē filium dauid infestare. ꝛ patet litera paucis exceptis que discurrentur.

r Ad sepeliendū eos ꝛc. scriptū est enī Deut. xxiij. Nō abominaberis idumeū. q: frater tu⁹ est. filij enī israhel et idumei de duob⁹ fratrib⁹ descenderunt. s. Jacob ꝛ Esau, ꝓter qō dauid idumeos q̄ in bello ceciderūt ꝓcepit sepeliri. ꝛ in hoc fecit sibi bonum nomē. eo q ꝑhiterat occisis istā humanitatē. sicut dictū fuit. ꝫ. ij. lib. viij. capō.

s Cumq; surrexissent de madian. terre nomē est ad quā primo cōfugerāt. t Venerūt in pharā. locus ē in terra madian. Cetera patēt vsq; ibi.

v Cūq; audisset adad in egypto dormisse dauid. q: mortuus fuit morte naturali: iō scīptura dicit eū dormisse.

x Et mortuū esse ioab. q: fuit interfectus gladio.

y Suscitauit q̄z ei. Hic ponitur scds aduersarius salomonis. s. razon. q̄ fugiēs regē syrie adadezer cum persequentē ꝓpter offensam quā in eum cōmiserat aggregauit sibi alios viros malos. ꝛ factus est princeps latronū regnum Adadezer infestantiū. Adad vo redies de egypto idumeā obtinere nō potuit. eo q salomon eā bene munierat. ꝛ ideo cōiunxit se ꝓdicto razon iuuādo eū vt fieret rex syrie. ꝛ sic razon iuuaret eū ad obtinendū regnū idumee cōtra salomonē. ꝛ ex dictis ꝑz lra vsq; ibi.

z Cū interficeret eos dauid. i. tpe quo pugnauit dauid cōtra syros tunc iste razon habuit tēpus opportunū vt infestaret dñi sui regnū. q: vastato regno ꝓ dauid. habuit liberiorē ingressum. ideo subditur. a Abieruntq; damascum. que erat ciuitas regia. b Eratq; aduersar⁹ israel cunctis diebus salomonis. hoc videtur esse contra

illud qđ dictū est supra.iiij.ca. Juda ⁊ israel innumerabiles sicut arena maris.comedētes ⁊ bibētes atq; letantes cūctis diebꝰ salomonis. Dicēdū q; iz cūctis diebꝰ salomonis iste fuerit aduersariꝰ eius voluntate nocēdi.tñ in effectu nō multū nocuit ei p qđ impediret notabilit̄ pax ppli. ⁊ boc ē malū adad.q; vt dictū ē ille Adad induxit razon ad hoc q; esset aduersariꝰ israł.

c Regnauitq; in syria.ſ. ipse razon, vt p̄dictū est.

d Hieroboā đq; Hic ponit̄ tercius aduersariꝰ cū dicit Hieroboā filiꝰ nabath. Dicunt aliq; q; iste nabath pat̄ Hieroboā fuit idē qđ semei ⁊ q; vxor eius nutriens hieroboā: reducebat sibi frequenter ad memoriā intfectionē p̄ris sui a salomone: vt dictū est supra.iij. ca. et ꝓpt̄ hoc de ea hoc fit mētio

e Ephrateus.i. de tribu ephraim. Et hec est causa rebellionis q̄ sequit

f Quia salo. edifi. mello. de isto edificio dictū ē.x. ca. ix. Dicunt em̄ aliq; q; salomon videns industriā hieroboam: p̄mo posuit eū sup tributa tomus Joseph.i. duaꝝ tribuum.ſ. ephraim ⁊ manasse. postea vo posuit eum sup opꝰ edificiū mello: licet p̄mo scribat̄ officium aliud.q; frequenter in sacra scriptura p̄us facta postmodū narrant̄: et ipse ex hoc fuit indignatꝰ: eo q; de maiori officio erat positus in minori: ꝓpter qđ exiuit de hierusalē: cui obuias abias silonites ꝓpha dixit ei q; regnaturus erat sup. x. tribus: ⁊ sic aiatus vbis ꝓphe incepit ꝺ salomonē murmurare ⁊ alios solicitare ad rebellandum salomoni: qđ cū audisset salomon voluit eū occidere. sed ipse fugit in egyptū vsq; ad mortē salomonis. Ra. sa. vo dicit q; hieroboam repbendit salomonē eo q; claudebat nientiū ad festa in hierlm: sicut dictum fuit. ꝺ. ix. ca. ꝓpter qđ salomon indignatꝰ eiecit eū. q̄ egressus de hierusalem inuenit abiā ꝓphetā sicut dictū est. Josephus vo dicit q; salomon p̄mo posuit hieroboam sup oparios in edificio mello. ⁊ q; vidit eū prudentē ⁊ solicitū in ope illo. postea posuit eū i maiori officio. ſ. sup tributa domꝰ ioseph: sicut scribit̄. ⁊ tunc abias dixit sibi ea q̄ p̄dicta sunt. ex quibus animatꝰ cepit solicitare illos de tribu ephraim ⁊ manasse vt recederēt a salomone: ꝓpter quod salomō voluit eum occidere. ꝙ fugit in egyptū. vt p̄dictū est. ex dictis patet ira vsq; ibi. a Apphendensq; abias pallium suum no. quo opertꝰ erat scidit in. xij. partes. q; fecit duplici de causa. Una est. q; ꝓphete aliq̄n ꝓphetabāt nō solū verbis. ꝙ etiā sensibilibꝰ signis: sicut Esa. iuit nudus ⁊ discalciatus: Esa. cap. xx. ⁊ Jeremias posuit catbenas ligneas i collo suo Jeremie. xviij. vt moueret ad credendū audituꝝ ⁊ visu. Alia vt bie roboā aduertēt q; pallium suū nouū nō fecidisset libenē p nibilo sed p veritatis indicio.

b Ut remanet lucerna dō. i. memoria bonitatis sue: ꝓpter cuiꝰ meritū in semine suo remāsit nomē regiū.

c Et affligam semē dauid sup boc. i. sup diuisiōnē regni.

d Verūtā nō cunctis diebꝰ. ⁊ in hoc p̄dixit regnū israel restituendū p messiā venturū: vt dicit Ra. sa. ꝙ i pse et alij iudei b intelligunt de restitutione regni tpalis. ꝓpt̄ qđ apli adhuc rudes q; nōdū receperāt plenitudinē spiritussancti q̄ fierunt a xpo. Nōne si in tpe boc restitues regnum israł. vt bñ Act. j. restitutio tñ iaz erat facta in xpi resurrectōe ſm q; dicit ipse Ma theus vltio. Data est mihi oīs potestas ꝛc. sed ventiꝰ boc erit i iudicio: q̄n oia patēt ex dictis. e Reliquū aūt. Hic ꝓñr ponit̄ mors salomonis ⁊ eius tumulatio cū q̄dā epilogatōe factoꝝ suoꝝ cum dicit̄. Reliquū aūt verboꝝ ꝛc.

f Scripta sunt in libro verboꝝ salomonis. Dicunt aliqui q; est liber Paralyp. ꝙ melius dicit̄ q; sit alius liber per Mabuzardan cōbustus ⁊ nō reparatus. Cetera patent ex supradictis. De statu aūt eius vtrum sit saluatus vel non: dictū fuit supra. ij. libro. ca. vij.

¶ In capitulo. xj. vbi dicitur in postilla. Hic occurrit dubiū quomodo salomon dicat̄ senex q̄n uxoratus est q; mulieres.

¶ Additio prima.

Hec altercatio ꝓlixa de senectute salomonis nō videtur necessaria. posset em̄ rationabiliter dici q; salomon dicendus est senex cū esset q̄nquaginta annoꝝ fere. Nā etates nō soluꝝ mensurant̄ sm annos vel ſm ea que ad incrementū seu diminutionē

abias silonites ꝓpha i via obuiauit ꝺ pallio nouo. erāt aūt duo tm̄ i agro. Apphēdēsq; abias pallium suū nouū q; coopertꝰ fuit scidit i duodecim ptes. ⁊ ait ad ieroboā. Tolle tibi decē scissuras. Hec. n. dicit dñs deꝰ israł. Ego scindā regnū de manu salomonis. ⁊ dabo tibi decē tribus Porro vna tribus rem̄anebit ei ꝓpter seruū meū dauid: et hierlm ciuitatē quam elegi ex oībus tribubus israł q; vt reli q̄rit me ⁊ adorauerit astharthē dea sidoniorꝝ ⁊ chamos deū moab. ⁊ moloch deū filiorꝝ ammon: ⁊ nō ambulauerit i vijs meis vt facēt iusticiā coram me ⁊ p̄cepta mea ⁊ iudicia sicut dauid p̄r eius. Nec auferā omne regnū de manu eiꝰ: ꝙ dabo eū ponā eum cunctis diebꝰ vite sue ꝓpter dauid seruū meū quē elegi q; custodiuit mādata mea ⁊ p̄cepta mea. Auferā aūt regnū de manu filij eiꝰ ⁊ dabo tibi decē tribꝰ: filio aūt eiꝰ dabo tribū vnā: vt remaneat lucerna dō seruo meo cūctis diebꝰ coram me in hierusalē ciuitate quā elegi vt

Dixitq; ei pharao: q̄ em̄ re apud me indiges vt q̄ras ire ad terrā tuā. At ille rñdit. Nulla. Dz obsecro te vt dimittas me. Suscitauit đz ei deꝰ aduersariū razō filiū eliadan q; fugerat adadezer regē soba dñm suū. ⁊ cōgregauit ꝺ eū viros. ⁊ factꝰ est ꝓnceps latronū cū interficeret eos dō: abieruntq; damascū ⁊ habitauerūt ibi: et ꝓstituerūt eū regē i damasco: eratq; aduersarius israł cūctis diebꝰ salomōis. Et hoc est malū adad ⁊ odiū ꝺ israł: regnauitq; in syria. Hieroboā đq; filiꝰ nabath ephrateꝰ de sareda puꝰ salomonis cuiꝰ mr̄ erat nomē Serua mlier vidua leuauit manū ꝺ regē. Et hec ē cā rebellionis aduersus eū qz salomō edificauit mello: et coeq̄uit voraginē ciuitatis dō patris sui. Erat aūt hieroboā vir fortis ⁊ potēs. Videsq; salomō adolescētē bone indolis ⁊ industriū ꝓstituerat eū ꝓfectū sup tributa vniuerse domꝰ ioseph. Factū ē igit̄ in tpe illo vt hieroboā egrederet de hierlm ⁊ inueniret eū

corporaliū viriū ptinēt. ℔ etiā dicunt in sacra scptura respective ꝑm status seu mores psonaꝝ. nā ꝑm Ambr. in ꝑmone paschali. Etates quidē nō solū sunt annorū ℔ etiā meritoꝝ. iurta illud Sap. iiij. Senectus venerabilis nō diuturna nec nūero āноꝝ cōputata. Postillator etiā. J. in boca. dic̄ q salomō dr̄ i sacra scptura puer puulus in ꝓncipio regni sui: nō ꝑm annorū numerū q tūc ꝑm eum trāsiuerat puericia: sed dr̄ puulus puer respectu tāti regiminis sibi impositi. sicut etiā de Josie Exod. xxxiij. dr̄ q erat puer cum etiam transisset q̄dragesimū annū vt infra satis comprobab̄. Ex quibus seq̄t q nō est inconueniens vt salomō dicat̄ senex etiā q̄nq̄genarius. vel aliquātulum infra respectu tāte scientie sibi diuinitus collate. naz ꝑm Aug⁹. senectus nihil aliud est q̄ cani sapiensq̄ intellect⁹. Alio mō potest scptura saluari dicēdo q licet salomon incepisset deprauari p mulieres ante senectutē pseuerauerit tn̄ in illa prauitate vsq̄ ad senectutē inclusiue. et scptura attribuit hoc etati senectuti ad maiorem grauitatē peccati. silr i maiorē admirationē. grauius em̄ estimat peccatuz suū et hoc q in senib⁹ cuncta vicia ꝓter auariciā ꝑm Aug. senescūt. et tn̄ in tāto sene libido et idolatria inuenescerēt

esset nomē meū ibi: te autē assumā et regnab̄ sup oia q̄ desiderat aia tua: eriscz rex sup israł. Si igit audieris oia q̄ ꝓcepero tibi et ambulaueris in vijs meis: et feceris qđ rectū est coram me custodiēs mādata mea et ꝓcepta mea sic̄ fecit dd̄ ꝑ⁹ me⁹: ero tecū et edificabo tibi dom̄ fidelem quō edificaui dauid dom̄: et tradā tibi israł: c affligam semē dd̄ sup b° verūtn̄ nō cunctis diebꝫ. Voluit ꝗ salomō interficē hieroboā: q̄ surrexit et aufugit i egyptū ad sesac regē egypti. et fuit i egypto vsq̄ ad mortē salomonis. c Reliquū aūt verboꝝ salomōis et oia q̄ fecit et sapientia ei⁹. ecce vniū sa⁶ scripta sunt in libro verboꝝ dierꝫ salomōis. Dies aūt q̄s regnauit salomō in hierlm super oēm israł. xl. anni sē. Dormiuitcz salomō cū ꝑib⁹ suis et sepult⁹ ē in ciuitate dd̄ ꝑis sui: regnauitcz roboā filius eius ꝓ eo. Ca. xij.

a Venit autez roboā in sichē. Illuc em̄ cōgregatus erat oīs ꝑplus israł ad constituendū eum regem.

In eo. ca. xj. vbi dr̄ in postil. Sed de dicto magistri scz̄ historiarū parū est hic curādū qui cōtradicit sibipsi et etiā scripture.

Additio secunda.

Magister historiarū nō videt sibipsi cōtradicere nec etiā scripture. vt postillator sibi imponit. Nā opinionē iosephi nō asserēdo. ℔ tn̄ recitando ponit in h̄ loco. In alijs vo⁹ hui⁹ passus seq̄tur pla nū sensum scpture. vt ꝑz verba sua intuenti.

In eodē ca. xj. vbi dr̄ in postil. Ut remaneat lucerna dauid. i. memoria bonitatis dauid.

Additio tercia.

Hi translatio nr̄a habz. Ut remaneat lucerna dauid. In hebreo h̄r. Ut remaneat nouale ipi dauid. Eadē em̄ dictio q̄ h̄ ponit. vbi in trāslatione nr̄a dr̄ lucerna. h̄r Osee. x. vbi dr̄. Innouate vobis nouale. Silr Hiere. iiij. vbi silia verba ponunt. et est sensus vt remaneat ipsi dauid aliq̄ possessio in hierlm quasi diceret deus: nolo vt dauid remaneat totaliter a regno spoliatus.

b At vo hieroboā filius nabath cū adhuc esset in egypto ꝓfugus a facie salomonis regis: audita morte ei⁹ reuersus est de egypto. c Miserūtcz et vocauerūt eū. Venit ergo hieroboā et oīs mlt̄itudo israł. et locuti sunt ad roboā dicētes: b Pater tu⁹ durissimū iugū imposuit nobis: tu itacz nunc imminue paululū de impio ꝑre tui durissimo et de iugo grauissimo qđ imposuit nobis et seruiem⁹ tibi. Qui ait eis Jte vsq̄ ad tertiū die et reuertimini ad me. Cūcz abissz ꝑplus: inijt cōsiliū rex roboā cū senioribꝫ q̄ assistebāt coram salomone ꝑre ei⁹ cuz adhuc viueret: et ait eis. Qđ datis ꝑsiliū vt rndeā populo. Qui dixerūt ei. c Si hodie obedieris populo huic et fueris et petitioni eoꝝ cesseris locutusq̄ fueris ad eos vba lenia. erūt tibi fui cunctis diebꝫ f Qui dereliq̄t cōsiliū senū q̄ dederāt ei: g et adhibuit adolescētes q̄ nutriti fuerāt cum eo et assistebāt illi: dixitcz ad eos. Qđ mihi datis ꝑsiliū vt respondeam̄ ꝑplo huic qui locutus est mihi dicens: Leua iugum quod imposuit pater tuus nobis. et nos faciemus illud leue. Locutusq̄ sunt ei iuuenes nutriti cum eo dicentes. Hec dicit ꝑplus iste qui locutus est tibi dicens: Pater tuus aggrauauit iugum nostrum. tu subleua illud. Hec dices eis. Minimus meus grossior est lumbis patris mei. Nunc ergo pater meus imposuit vobis iugum graue. ego addam iugo patris mei. Pater meus cecidit vos flagellis. ego autem cedam vos scorpionibus. Venit ergo hieroboā et oīs ꝑplus tercio ad roboam sicut locutus fuerat rex dicens: Reuertimini ad me tercio die. Et respondit rex ꝑplo aspere. derelicto consilio senum quod dederāt ei. Et locutus est ad eos iuxta consilium adolescentium dicens: Pater meus aggrauauit iugum vestrum. ego autem addam iugo patris mei. Pater meus cecidit vos flagellis. ego autem cedam vos scorpionibus. Non ergo acquieuit rex ꝑplo. Erat enim aduersum eos ꝑplus. quia locutus fuerat dominus in manu achie silonitis ad hieroboā filium nabath. Videns autem omnis israł quod non audisset eos rex. respondit ꝑplo dicens: Quam partem habemus in dauid? Non est nobis hereditas in filio iesse. Vade in tabernacula tua israł. Tu vide domui tue dauid. Abijt ergo israł in tabernacula sua. Filijs autem israł habitantibus in ciuitatibus que fuerant sub iuda. Roboam misit aduram qui erat super tributa. Lapidauitcz eum omnis israł. et mortuus est. Rex autem roboam festinauit ascendere currum. et fugit in hierlm. Recessit ergo israł a domo dauid usq̄ in hodiernum diem. Audiens autem omnis israł quod reuersus esset hieroboā. misit et vocauit eum ad cetum. et constituerunt eum regem super omnem israł. Non est derelicta tribus una tantum domui dauid. Roboam autem cum venisset in hierlm. congregauit omnem domum iuda. et tribum beniamin. centum octoginta milia electorum bellatorum. ut pugnarent contra domum israł. et reuocarent regnum ad roboam filium salomonis. Factus est autem sermo domini ad semeiam virum dei dicens: Dic roboam filio salomonis regi iuda. et omni domui iuda et beniamin. et reliquo populo. Hec dicit dominus. Non ascendetis. nec pugnabitis contra fratres vestros filios israł. Reuertatur vnusquisq̄ in domum suam. a me enim factum est verbum hoc. Audierunt ergo verbum domini. et reuersi sunt ne irent contra hieroboam. Hieroboam autem edificauit sichem in monte ephraim. et habitauit in ea. Egressus inde edificauit phanuel. Dixitcz hieroboam in corde suo: Nunc reuertetur regnum ad domum dauid. si ascenderit populus iste vt faciat victimas in domo domini in hierlm. Et conuertetur cor populi huius ad dominum suum roboam regem iuda. Et interficient me. et reuertentur ad roboam regem iuda. Cogitauit ergo rex. et fecit duos vitulos aureos. Et dixit ad populum: Nolite ascendere vltra in hierlm. Ecce dii tui israł qui eduxerunt te de terra egypti. Et posuit vnum in bethel. et vnum dedit in dan. Et factum est verbum hoc in peccatum. Ibant enim populus ante faciem vnius vsq̄ ad dan. Fecitcz templa excelsorum. et constituit sacerdotes de nouissimis populi. qui non erant de filijs leui. Et constituit diem festum in mense octauo. quinta decima die mensis. sicut erat dies festus in iuda. Et ascendit super altare. Sic fecit in bethel. Et immolauit vitulis quos fecerat. Et constituit in bethel sacerdotes excelsorum quos fecerat. Et stetit super altare quod fecerat in bethel quinta decima die mensis octaui. quem finxerat corde suo. Et fecit diem festum filijs israł. Et ascendit ad altare. vt adoleret incensum.

Capitm. xiij.

Venit autez roboā. Superi⁹ actū ē de regno dd̄ ynito. Hic ꝺnr agitur de regno ei⁹ diuiso in regnum israel et regnum iuda. et q̄ regnum israel siue. x. tribuū incepit accidentaliter. s. ex diuisione regni dauid q̄ fuit de tribu iuda. iō principaliter agit de regibus iuda. et ex cōsequēti de regib⁹ israel eis cōregnantib⁹. et ideo quātū ptinet ad hunc tercium libꝝ. primo agit de roboā et hieroboā sibi cōregnante. scdo de abia et asa et regibus israel eis conregnantibus xv. capi. tercio de iosaphat et de achab partim secum regnante capi. xvij. Tempore vo roboā cōtigit regni diuisio. et ideo hec diuisio ꝓmittit. scdo vtriusq̄ conditio describitur: ibi. Edificauit autē. Prima in tres. quia primo ponitur diuisionis occasio. scdo ipsa diuisio: ibi. Videns itacz ꝑplus. tercio diuisionis cōfirmatio: ibi. Venit autem roboam. Occasio vo diuisionis regni fuit dura rnsio roboam: quā dedit ꝑplo de cōsilio iuuenū spreto ꝓsilio senū et hoc est quod dicitur.

a Venit aūt roboā in sichē. q̄ ille loc⁹ erat q̄si in medio regni. et iō ꝑplus ibi poterat facilit̄ cōgregari. fuerat etiā ibi ꝑm⁹ rex israł. s. abimelech institut⁹. et iō ibi fuit ꝑplus ꝓgregatus ad instituēdū regē roboā. b At vo hieroboā cē. audita morte salomonis venit illuc desiderio regnandi

scut dictū fuerat ibi. c Miserūtq; 7 vocauerunt eū. erat em̄ magn⁹ bō: 7 ideo fuit vocat⁹ ad istā īstitutionē: qz ꝓpls volebat petere aliquā relaxationē. ꝝm q subdit. d Pater tu⁹ duriss̄imū iugū impo.no.boc videt esse cō tra illd qđ. s. dictū ē. De filijs aūt isrl nō ꝓstituit salomō huire quēq;. ix. ca.

Ad qđ dicendū q rex est in opib⁹ vi bus tñ ministrabant expēsas salo monis singul' mensibus p. xij. p̄fectos super populū positos. 7 boc reputa bat ꝓpls iugū graue. qz expense salo monis erāt valde magne vt b̄ supra iij. ca. Cetera patēt vsq; ibi.

e Si hodie obe dieris ꝓpło huic. 7c. sz cōdescendēdo eius petitōni. Isti em̄. s. senes p experientiā sciebant mo dū tenēdi pplm̄ in subiectione.

f Qui derelinquit cōsiliū senū. repu tabat em̄ se valen tiorē patre suo. et ideo duruz erat ei aliq̄d remittere.

g Et adhibuit adolescētes. s. ma gis moribus 7 scia q̄ etate. qz nutriti fuerāt cū roboam qui iā babebat. xl. 7 vnū annos.

h Minim⁹ digi tus meus grossior est dorso patris mei. Istud fuit cōsiliuz valde fatuū 7 pre sumptuosum. qz sa lomon fuit rex ex cellētissim⁹: vt ptz ex supradictis. Ro boā vo erat rudis 7 corde pauido. vt dr̄. ij. paralyp. ca. xiij.

i Ego aūt cedam vos scorpionib⁹. ē aūt scorpio genus flagelli durissimi: dns in fine cordu larū seu catenaz nodulos plūbeos vel ferreos. 7 iō vo catur scorpio. qz grauit pungit. 7 qz sicut scorpio pungit caudā eā sup caput reflectēdo. sic extremitas hui⁹ flagelli in q̄ est plūbū vel ferrū p cutiēdo reflectit ad anteri⁹ per cutiētis sup corp⁹ p cussi. cetera patēt ex dictis. k Vi dens itaq;. posita occasione diuisionis. h ponit ipa diui sio cū dr̄. Audiēs itaq; po. q noluisset eos audire. de one ris relevatōe. s magis cōminat⁹ fuisset de aggrauatione.

l Rndit ei. s. dura p duris. d. m Que nobis ps i da uid 7c. i. nō habuit regnū ex hereditate p̄na. 7 iō ipsum⁹ david. vt dr̄. s. ij. li. xx. ca. n Nunc vide tuū tuā da uid. i. populū tibi adherentē. q. d. modicus est. Ra. sa. ex ponit hoc de templo de ordinatione david edificato. q. d. nō curam⁹ de eo. q Misitq; rex roboā adurā qui erat sup tributa. vt pacificaret ꝓpl'm. d. q illud vbū fu isset leuit̄ dictū. 7 q. ꝓpt̄ hoc nō deberēt a rege recedē. a Et lapidauit eū ois isrl'. in ptemptū dñi sui 7 qz ha bebāt cū suspectū ne fuisset in ꝓsilio regis rndendi eis modo p̄dicto. qz illi q̄ sunt sup tri buta solēt cōsu lere de augmēto ipsoz.

b Porro rex ro boā festin⁹ ascē. currū 7c. timēs ne sibi lapidarēt eum.

c Factū ē aūt cū au. ois isrl q reuersus eēt bie roboā. s. de egy pto vbi fugerat timore salomo nis. fuerat. n. cū alijs vt p̄dictū ē in sicbē. 7 p boc diuulgatus fuit vbiq; aduct⁹ ad

d Miserūt et voca. cū. ad insti tutionez alter⁹ regis a roboā. 7 ꝓstituerūt eū re gem. tuz qz erat vir fortis et in dustri⁹. vt b̄ ca. p̄cedēt i. tū quia fuerat inimicus salomonis. 7 sic libētius guerrā ꝑ roboā filiū ei⁹ susciperet. tum qz erat de tribu ephraim q̄ erat bellicosior post tribū iuda. ꝑ r b cū impleta ep plētia iacob pa triarche q̄ bndi cēs filijs ioseph prepolsunt ephra im iuniore ma nasse. vt habet Gen. xlviij. quia de ephraim futur⁹ erat rex decē tribuū. 7 ꝓpheta Ahie sylonitis posita ca. p̄cedenti.

e Venit aūt. Hic ponit p̄dicte diuisionis cōfir matio p boc q Semeias ꝓpha de mādato dei inhibuit roboā 7 sibi adherētibus ne pugnarēt ꝑ. x. tribus. s. ad remouendū regnū. qz de volūtate dei erat diuisum. et ps̄a. f Edificauit aūt. Hic ponit describit vtriusq; regis cōditio. 7 primo ipsi⁹ hieroboā. secdo ipsi⁹ roboam xiij. ca. vltra mediū: ibi. Porro roboā. Prima diuidit in tres. qz primo describit ipsi⁹ hieroboam puaricatio. secdo puaricationis reprehensio. ca. xiij. 7 tercio punitio ca. xiij. Circa primū dicitur.

f Edificauit aūt hieroboā sichē 7c. vt cū melius possz resistē regno iuda 7 ipm infestare. edificauit fortalicia

g Dixitq3 hieroboā in corde suo.i. ꝓbabilit cogitauit. nūc reuertet regnū ad domū dauid. si ascēderit populꝰ iste vt faciat sacrificia i domo dñi i hierlm. ꝓbabiliter em credebat q3 ꝓ sacerdotes ꝓpls ad hoc inducerēt. vel si nō posset induci. q3 roboā detineret: quisq3 inraſſet ei fidelitatē 7 ꝓsentiret in mortē hieroboā ideo subdit.

b Interficiēt qz me 7 exco. cōsilio. iniq3 ad capiendū ꝓdicta.

i Fecit duos vi. au. ad similitudinē vituli quē fecerat aaron.

k Et dixit eis .i. sibi subiectis.

l Nolite vltra ascen. in hierlm. deus em pñs est vbiq3. 7 iō posse stis eū hic adorare. talibꝰ em verbis ꝓsuasit ꝓpl̄o vt dicit Josephꝰ 7 ideo dicūt aliqui alij ꝓnter et satis ꝓbabiliter ꝓm ista q3 ꝓpls in illis vitulis adorabant deuz. ß ꝓ hoc videt quod subdit.

m Ecce dij tui isrl' ⁊c. deus autē quē colebāt filij isrl' vnꝰ est. Dicendū q3 hic ponitur plurale ꝓ singulari. dij .i. deus: sicut Exo. xxxij. Dixerūt de vitulo aarō. Ecce dij tui cum tñ esset vnicꝰ 7 verato q3cūq3 sit q3 in illis vitulis adorarēt deuz tanq3 in imaginibus ipm repsentantibus. tñ fuit ibi trāsgressio ꝓcepti qđ hꝫ Exod. xx. vbi ꝓhibetur fieri ad hoc quelibet similitudo.

roboā sichē in mōte ephraim 7 hitauit ibi. Et egressꝰ inde edificauit phanuel [g]Dixitq3 hieroboā in corde suo Nūc reuertet regnū ad domū dauid si ascēderit ꝓpls iste vt faciat sacrificia i domo dñi in hierlm 7 ꝓuertet cor ꝓpli huiꝰ ad dñm suum roboā regē iuda: [b]interficiēt qz me 7 reuertent ad eū. Et excogitato ꝓsilio: [i]fecit duos vitulos aureos: [k]7 dixit eis [l]Nolite vltra ascēdē in hierusalē. [m]Ecce dij tui isrl' q3 te eduxerūt de terra egypti [n]Posuitq3 vnū in bethel: 7 alterū in dan. 7 factū ē verbum ß in peccatū. Ibat. n. ꝓpls ad adorādū vitulū vsq3 in dan: [o]7 fecit phana in excelsis [p]7 sacerdotes de extremis ꝓpli q3 nō erāt de filijs leui. [q]Cōstituitq3 diē solēnē in mēse octauo q3ndecima die mēsis in similitudinē solēnitatis q3 celebrabat in iuda. Et ascēdēs altare silr fecit in bethel vt īmolaret vitulis q3s fabricatꝰ fuerat. Cōstituitq3 in bethel sacēdotes excelsoꝝ q3 fecerat 7 ascendit sup altare qđ extruxerat ī bethel q3ndecima die mēsis octaui quem fīnxerat de corde suo. Et fecit solennitatē filijs isrl'. [q]7 ascēdit sup altare vt adoleret incēsum.

¶ Ca. xiij.

[a]Et ecce vir dei venit de iuda i ꝑmone dñi in bethel hieroboā stante sup altare: 7 thus iacīēte. Et exclamauit ꝓ altare i ꝑmone dñi 7 ait. Altare altare: hec dicit dñs. [b]Ecce filiꝰ nascet domui dauid iosias noīe: [c]7 īmolabit sup te sacerdotes excelsoꝝ q3 nūc tibi thura succendūt. et ossa hominū sup te incendet. Dedit q3 in illa die signum dicēs. Hoc erit signū qđ locutꝰ ē dñs [o]Ecce altare scindet. 7 effundetur cinis q3 in eo est [r]Cumq3 audisset rex ꝑmonē homis dei quē inclamauerat ꝓ altare i bethel: [f]extēdit manū suā de altari dicēs. Apphēdite eum. [g]Et exaruit manꝰ eius quā extēderat ꝓ eū: nec valuit retrahē eā ad se. Altare qq3 scissum est. 7 effusus est cinis de altari: iuxt signū qđ ꝓdixerat vir dei in ꝑmone dñi. [b]Et ait rex ad virū dei. [t]Deꝑcare faciem domini dei tui: 7 ora ꝓ me vt restituat manus mea mihi. Orauit vir dei faciem dñi: et reuersa manō excusari ꝓnt ab idolatria. qđ etiā dr. Qui iurat in delicto samarie. 7 dicūt viuit deꝰ tuꝰ dan. Et q3 ꝓz manifeste q3 illos vitulos vt deos colebāt. Illud aūt qđ Josephus dicit de ꝓsuasionibꝰ hieroboā ad ꝓpl̄m dicēdo q3 deꝰ pñs est vbiq3 tē. nō facit ad oppositū. Nam ille ꝓsuasiones fuerūt ad ꝓnā introductione tñ. ß finaliter pura idolatria fuit introducta. vt ꝓz ex dictis.

¶ Replica.

In ca. xij. de fabricatione vitulorꝫ ꝓ hieroboā dicit glosa ordinaria. Hieroboā q3re fecit vitulos. 7 quō ioseph sufficienē exponit. q3 nō penit in cōuenienter vt dicit Burgē. in qua materia finaliꝫ 7 postillatores 7 Burg. satis cōcordant.

¶ Capln. xiij.

Ecce vir dei. Hic dñr describit ꝓdicte trāsgressionis repbensio ꝓ ꝓphetā dñi ad hoc missum. vbi primo pena futura predicitur. secundo rex rebel-

se septimo. vt hꝫ. 3. viij. ca. Ista aūt dixit q3 q3ndecimi ꝓpterat fieri mēse octauo. q3 oīa sunt collecta et in horreis reposita. q Et ascēdit sup altare vt adoleret incēsum 7 sic ꝓz q3 nō solū fecit vitulos: ß etiā vsurpauit sibi sacerdotiū ad insinuandū euidētius ꝓpl̄o q3 non oporteret hoc sacerdotes ꝑ tribu leui.

¶ In capi. xij. vbi dr in postil. Jō dicunt alicq3 alij ꝓnt 7 satis ꝓbabiliter. q3 ꝓpls in illis vitulis adorabat deū.

¶ Additio.

Jcere q3 ꝓpulus ille i vitulis adorabat deū. 7 sic essꝫ excusatꝰ saltē a delicto idolatrie. est penitus inconuenient dictū. Nā sili mō 7 forma ꝓpls ille sub hieroboāz colebat vitulos suos: sicut in deserto ꝓpls isrl' coluit vitulum. ꝛba em ꝓncipalia vtriusq3 cultꝰ sūt eadē. Sicut em ibi colētes diceb ād deum vitulo. Hi sunt dij tui isrl' q3 te eduxerūt de terra egypti Exo. xxxij. sic sub eisdē verbis hieroboā 7 sui adherētes deo vitulis suis dixerūt. Ecce dij tui isrl' ⁊c. vt ꝓz in ß capi. Et q3 sequitur. q3 sicut ibi vitulū illum ꝓ deo seu in deū receperūt ꝓ illa ꝛba qđē ꝓprie idolatria. vt testat ꝓs. d. Mutauerūt gliam suā in similitudinē vituli. sic sub hieroboā vitulos i deos receperūt. Similiter sicut in oreb adorauerūt 7 sacrificauerunt vitulo. sic i ꝓnti vitulis fecerūt. et idō nullo ꝓz Amos. viij. vbi

lans pcutiē:ibi. Cūq; ascēdisset rex.tercio ꝓpheta dñi seducit:ibi. Prophetes aūt. q̄rto hieroboā obstinatur.ibi. Post hec ẏba. Circa pmū dr. a Ecce vir dei.iste fuisse credit ab aliquib⁹ abdo ꝓpheta qui fuit illo tpe. Vm q; br ij. galyp. xij. 7 ꝛ hoc sit ꝓbabile satis. tñ non est certū. q; rex 7 pplus erāt increduli. iō ꝓpheta pmo p̄dicat penaꝫ futurā di.

b Ecce filius nascetur domui dō iosias noīe. nomē ei⁹ exprimit p magnuꝫ tpus ante. eo q; factur⁹ erat magna. vt br. j. li. iij.

c Et imo. sup te sacer. excelsorū: in detestationē idolatrie. et hoc fuit deo acceptū tāq; sacrificiuꝫ. scdo dat eis signuꝫ mirabile vt ẏbū ei⁹ sit credibile. d Ecce altare scindet. subito q̄d tñ erat forte et nouū. e Cūq; audisset. Hic ꝓnr ponit pcussio regis rebellātis cū dr.

f Extēdit manū suā. vt cum maiori auctoritate p̄cipet ꝓphe captionē.

g Et exaruit manus ei⁹. vt sentiret penā diuine vltionis. 7 videt in effectu in scisione altaris. b Et ait rex ad vir dei. magis mot⁹ timore q̄ amore. i Deprecare faciem dñi ꝛc. quod 7 fecit ꝓpha. offendens q; no q̄rebat punitionē vel vindictā. s regis et pli correctionē.

k Veni mecū domū ꝛc. q; volebat sibi recōpēsare pro reddita sanitate.

l Si dederis mihi mediā ptē dom⁹ tue ꝛc. q; pro nulla re tpali debet quis trāsgredi p̄ceptuꝫ dñi. iō seq̄tur.

est man⁹ regis ad eū 7 facta est sicut pus fuerat. Locut⁹ est aūt rex ad vir dei. k Veni mecū domū vt prandeas 7 dabo tibi munera. Respōditq; vir dei ad regē. l Si dederis mihi mediā ptē dom⁹ tue: nō veniā tecū: nec comedā panē neq; bibā aquā in loco isto. m Sic em̄ mādatū est mihi i ẏmone dñi p̄cipiētis. Nō comedas panē n neq; bibes aquā: o nec reverteris pviā q̄ veniſti. Abiit ḡ p aliā viā 7 nō est reuersus p iter quo venerat in bethel. p Prophetes aūt q̄dā senex q habitabat i bethel: r ad quem venerūt filij sui. 7 narrauerūt ei oīa opa q̄ fecerat vir dei illa die i bethel. Et ẏba q̄ locut⁹ fuerat ad regē narrauerūt p̄i suo. Et dixit eis p̄ eoꝫ. Per quam viā abiit Ond̄erūt ei filij sui viā per quā abierat vir dei q; venerat de iuda. Et ait filijs suis Sternite mihi asinū. Qui cū strauissent: ascendit: s et abiit post vir dei: 7 inuenit eū sedentē subtus terebinthum. Et ait illi. Tu ne es vir dei qui veniſti de iuda. Rñdit ille. Ego sum. Dixitq; ad eū. Veni mecū domum vt comedas panem. Qui ait. Nō possum reuti neq; venire tecū. nec comedā panē neq; bibā aquā in

habitabat in bethel. nō tñ erat inde nat⁹. s de samaria. vt br. j. iij. li. xxij. Et venerat illuc ad manendū ꝓpter cultū vitulorū. r Ad quē venerāt filij sui ꝛc. nō em̄ fuerat in solēnitate. impedit⁹ nimia senectute. ꝓpter quā in cultu vitulorū ampli⁹ seruire nō poterat. vel occasione alia. Cet a patet vsq; ibi.

loco isto. q; locut⁹ ē dñs ad me i ẏmone dñi dicēs. Non comedes panem 7 nō bibes aquā ibi. nec reuerteris p viā q̄ ieris. a Qui ait illi. Et ego ꝓpha sum sicut tui 7 angelus. locut⁹ ē mihi in ẏmone dñi dicēs. Reduc eū tecū in domū tuā vt comedat panē 7 bibat aquā. b Fefellit eū et reduxit secū. Comedit ḡ panē in domo ei⁹ 7 bibit aquā. c Cunq; sederēt ad mēsam. d fact⁹ ē ẏmo dñi ad ꝓphetā q̄ reduxerat eū. Et exclamauit ad virū dei q̄ venerat de iuda dicens. Hec dicit dñs. Quia nō obediēs fuisti ori dñi: 7 nō custodisti mandatū q̄ p̄cepit tibi dñs deus tu⁹: 7 reuersus es 7 comedisti panē 7 bibisti aquā in loco in quo p̄cepit tibi ne comederes panem neq; biberes aquā: nō inferet cadauer tuū in sepulcrum patrū tuorū. e Cūq; comedisset 7 bibisset strauit asinū suū ꝓpha quē reduxerat. Qui cū abisset. iuenit eū leo i via. 7 occidit 7 erat cadauer ei⁹ p̄iectū in itinere. f Asin⁹ aūt stabat iux illū: 7 leo stabat iuxta cadauer. g Et ecce viri trāseūtes viderūt cadauer ꝓiectuꝫ in via. 7 leonē stantē iux cadauer. Et venerūt 7 diuulgauerūt in ciuitate in q̄ ꝓphetes ille senex habitabat. Q̄d cum

s Et abiit ꝛc. vt eū seduceret 7 peccare faceret: 7 p hoc ꝓphetiā eius irritā ꝓsuadere. vt postea videret. Et inuenit eū sedētē subtus therebinthū. q; fatigat⁹ erat labore itineris 7 ieiunio. Cetera patēt vsq; ibi.

a Qui ait illi ego sum ꝓpheta similis tui. mentiebat vt eū deciperet. vñ subdit

b Fefellit eū et reduxit. non em̄ debuit ꝓpha dñi tāleuit sibi credere q; ꝓphandi sunt spūs. vtrū ex deo sint. Vnde dr ꝓma Joh. iiij ca. Fuit etiā ad credendū inductus ex cōcupiscētia cibi. quia erat ieiunio fatigatus vt dictū ē 7 ideo iuste a deo tāq; inobediēs fuit punitus.

c Cunq; sederent ad mēsam. Hic ꝓnr ponit pene sequentis denūciatio cum dicitur.

d Fact⁹ ē sermo dñi ꝛc. De q̄ patet q; reuelatio ꝓphetica aliq̄do fit malis hominib⁹: sicut

m Sic em̄ mandatū est mihi ꝛc. nō comedes panem. i. quēlibet cibū. n Neq; bibes aquā. i. quēcunq; potū. q; em̄ noie panis 7 aq̄ designat ois cibus in scptura: pz. j. iij. li. vj. ca. vbi dr. Pone eis panē 7 aquā. et postea subditur. Apposita est eis cibor magna pparatio.

o Nec reuerteris p viā q̄ veniſti. futurorꝫ em̄ p̄sci⁹ deus p hoc designauit pctm̄ ꝓphe futurū. q; venit i bethel vere deo obediēs. 7 redit inobediēs. vt dr. j. p Prophetes aūt. b ꝓnr ponit ꝓphe dñi seductio p falsum ꝓphetā Cūq; sederēt. 7 tercio ei⁹ tumulatio: ibi. Et ecce vir. Circa pmū dr. p Prophetes aūt q̄dā. s. falsus. q Da

dictū fuit plenius Nūe. xxij. de balaam: 7 cōuenienter denūciata ē pena seducti p eū qui ipm seduxerat.

e Cūq; come. 7 bi. stra. asinū suū ꝓpha. s. dei. q; diuinam sniam supra se auditā acceptauit. 7 volūtarie q̄uine se cōmittēs. peccatū inobediētie morte corporali expiauit. Et hoc em̄ ꝓsiderandū est q̄ dure punitur⁹ ē deus peccata grauia iniquoꝫ. q̄ pena mortis punit leue sancti bois.

f Asin⁹ aūt stabat ꝛc. instinctu diuino custodiēs vtrūq; s. cadauer ad sepeliendū 7 asinū vt cadauer portaret ad sepulture locū. 7 et hoc apparet ipm esse saluatum.

g Et ecce viri. Hic cōsequēter ponit mortui tumulatio. et ptz lra vsq; ibi.

b Inuenit cadauer ꝛc. nō em timuit leonē quē iā auerat stare iuxta cadauer. ꝛ asinū absq; lesione eoꝝ p hoc em ꝑpendit q̄ nutu dei hoc fiebat. vt vir dei sepeliret. i Et posuit cada. ei⁹ in sep. suo. q̄ tenebat pro certo q̄ verbū ei⁹ implerēt. ꝛ ideo cū eo voluit sepeliri ossa sua vt ꝓpter illuꝫ remanerēt intacta. vt ꝓꝫ in lra. k Et planxerunt cuꝫ. ficte tm̄. q̄ ad hoc ꝛcepat eū vt moreret. vt p hoc ei⁹ prophetia vana crederet.

l Post hoc ꝥba Hic vltimo ponitur hieroboā obstinatio. q̄ lꝫ vidisset signa ꝓdicta in altari. ꝛ i manu ꝓpria: tm̄ nō recessit a malicia. sua. Causā aut̄ huiꝰ tangit Josephꝰ. d. q̄. p phēta falsus p suasit ei q̄ ꝑdicta ñ erāt signa diuine ꝥutꝰ ostēsiua. q̄ ille q̄ ꝛerat interfectus fuerat a leone tāq̄ falsiloquꝰ. Dicebat etiā altare fuisse scissū ꝓpter onꝰ sacrificioꝝ impositoꝝ ꝛ manꝰ regis arida ex laboꝛe offerēdi a quo cuꝫ ꝛcussisset: redijt ad statū pristinū ꝥutē nature.

m Quicunq; vo. iple. ma. suā offerēdo hostiā solēne sic aaron fecerat. ꝛ p hoc fiebat sacerdos. Alit etiā exponitur referēdo ad hieroboā q̄ volebat ꝛcedere sacerdotiū. ꝛ io q̄ implebat manū suam dando sibi maius p̄cium obtinebat sacerdotiū.

Caplin. xiiij.

In tpe illo. Hic ꝓnter ꝛscribit ipius hieroboaꝫ punitio ꝛ ꝓnti. q̄tū ad mortē filij sui et ꝛ futuro. q̄ ꝑdicitur dom⁹ eius totaliter ꝛelenda. Circa q̄ sic ꝓcedit. q̄ p ꝓpha ꝛ statu filij egrotantis inq̄rit. scdo ab eo dure rndet: ibi. Cū q̄ illa. tercio filiꝰ moritꝫ: ibi. Surrexit itaq;. Circa ꝓmū dicitur, a In tēpoꝛe illo egrotauit abia filius hieroboā. vt in eiꝰ morte puniret ꝛ iuuenis q̄ bonꝰ erat ꝛ innoces vt postea dicet. nō videret mala i domo hieroboā futura. b Cōmuta habitum ne cognoscaris. timebat em ne ꝓpheta si eā cognosceret: negaret rñsum. vel veritatem celaret ꝓpter malicia ipsiꝰ hieroboā. c Tolle q̄ꝫ in manu tua ꝛcez panes et crustula. Dicunt h̄ alij q̄ ꝓ crustula intelligit qua lamina auri. q̄ h̄ vr falsum. q̄. in nullo alio loco scripture accipit crustula in hoc sensu. q̄ signat panē tenuē q̄ ē q̄si totꝰ crusta. sicut ē cimētilijꝰ vel toꝛtellus tenuis. ista em mulier accepit. x. panes cōmunes ꝛ vnū tenuem modo ꝑdicto.

d Dixit aūt dñs ad abiā. reuelās ei mulieꝛē venientē. et q̄d ei ꝛberet dicere ꝑ in q̄ posteā subdit. e Cū q̄ Hic pñr ponit responsio dura facta mulieri. et ꝓ dat ei signū vere rñsiois cū dr. d Ingre ꝛere vxoꝛ hieroboam ꝛc. q. d. mihil latet ꝓspectū diuinū qui mihi reuelauit aduētū tuū. e Ego āt missus suꝫ ad te dur⁹ nūciꝰ. i. nūciās dura. f Dic hieroboā hec dicit dñs ꝛc. ꝛ pꝫ lra vsq; ibi. g Dꝫ op at⁹ es male sup oēs q̄ fuerūt ante te. i regimie ꝓpli. q̄ nō solū trāsgressus es ꝓceptū dñi. q̄ etiaꝫ ꝓpli isrl trāsgredi fecisti. vt pꝫ ex ꝑdictis ca. xij.

f Percuti ā d hieroboā mingētē ad parietē. q̄d intelligit dupliꝛ. Uno mō q̄ mingēs ad parietem dicat canis. q̄ eleuato crure solit⁹ ē ad parietē mingere. Alio mō q̄ intelligat infirmꝰ ꝛ debilis q̄ iuxta lectuꝫ nō pōt mingē nisi appodiret se ad parietē vt sit sensus si ꝓcutiatur canis. q̄ ꝓpter vilitatē nō dꝫ tāgi. vel ꝛ debilis cui ꝛbēt parci: multomagꝭ alij d domo hieroboā exterminabit. ꝛ eodē modo exponit q̄d subdit. g Et clausum. i. incarceratum. a Et nouissimū. quibꝰ esset miserandū.

i Et mūdabo reliquias domꝰ hieroboā. i. quoscunq; ꝛ

---

audisset ꝓpha ille q̄ reduxerat eū ꝛ via ait. Uir dei est q̄ inobediēs fuit ori dñi: et tradidit eū dñs leoni ꝛ confregit eū et occidit iuxta vbū dñi q̄d locutꝰ est ei. Dixitq; ad filios suos. Sternite mihi asinū. Qui cū strauissēt ꝛ ille abissꝫ b iuenit cadauer eiꝰ ꝓiectū in via: et asinū et leonē stantes iuxta cadauer. Nō comedit leo ꝛ cadauer nec lesit asinū. Tulit q̄ꝫ prophetes cadauer viri dei. l et posuit illud sup asinū. ꝛ reuersus intulit in ciuitatē p phete senis vt plāgerēt eū: l ꝛ posuit cadauer eiꝰ i sepulcro suo: k et plāxerūt eū heu heu mi frat̄. Cūq; plāxissēt eū: dixit ad filios suos. Cū mortuꝰ fuero sepelite me in sepulcro in q̄ vir dei sepultꝰ est. iuxta ossa eiꝰ ponite ossa mea. Profecto. n. veniet sermo quē ꝑdixit i ꝥmone dñi ꝛ altare q̄ē in bethel: et ꝛ oia phana excelsoꝝ. q̄ sunt in vrbib⁹ samarie. m Post hoc ꝥba h̄ nō ē reuſus hieroboā ꝛ via sua pessima: h̄ ecōtrario fecit ꝛ nouissimis ꝓplis sacerdotes excelsoꝝ. n) Quicūq; volebat implebat manū suā ꝛ fiebat sacerdos excelsoꝝ. Et ꝓpt̄ hāc cām peccauit dom⁹ hieroboā ꝛ euersa est ꝛ ꝛleta ꝛ supficie tre

Capi. xiiij.

o) In tempoꝛe illo egrotauit abia filius hieroboam. Dixit q̄ hieroboam vxori sue. Surge et b cōmuta habitum ne cognoscaris q̄ sis vxoꝛ hieroboā: ꝛ vade in silo vbi est abias ꝓpha q̄ locutꝰ est mihi q̄ regnaturꝰ ecem sup ꝓplm hūc c Tolle q̄ꝫ i manu tua ꝛcez panes ꝛ crustulā ꝛ vas mellis: ꝛ vade ad illū. Ipse em̄ indicabit tibi q̄d euētuꝝ sit puero huic. Fecit vt dixerat vxoꝛ hieroboā. ꝛ cōsurgens abijt in silo. ꝛ venit i domū abie. At ille nō poterat videre. q̄ caligauerant oculi eiꝰ p senectute. p Dixit aut̄ dñs ad abiā. Ecce vxoꝛ hieroboā ingredit vt consulat te sup filio suo qui egrotat Hec et hec loq̄ris ei. e Cū q̄ illa intraret ꝛ dissimularet se esse q̄ erat: audiuit abias sonitū pedū eiꝰ introeuntis per ostiū: ꝛ ait. p Ingredere vxoꝛ hieroboā. Quare aliā te eē simulas. e Ego āt missus sū ad te durꝰ nūciꝰ. Ita ꝛ f dic hieroboā. Hec dicit dñs ꝛ⁹ isrl. Quia exaltaui te ꝺ medio ꝓpli ꝛ ꝛdi te duce sup ꝓplm meū isrl ꝛ scidi regnū dom⁹ dauid: ꝛ ꝛdi illud tibi ꝛ nō fuisti sic ꝥus meus dauid qui custodiuit mādata mea ꝛ secutꝰ est me in toto coꝛde suo faciēs q̄d placitū essꝫ in ꝓspectu meo g Dꝫ op at⁹ es male sup oēs q̄ fuerūt ante te. et fecisti tibi ꝛos alienos ꝛ cōflatiles vt me ad iracundiā puocares me aūt piecisti post corpus tuū. Idcirco ecce ego induca mala sup domū hieroboā. et f pcutiā ꝛ hieroboā mingētē ad parietē g ꝛ clausū b ꝛ nouissimū i isrl. i ꝛ mūdabo reliquias dom⁹ hieroboā: multomagꝭ alij ꝺ domo hieroboā exterminabit. ꝛ eodē modo exponit q̄d subdit. g Et clausum. i. incarceratum. a Et nouissimū. quibꝰ esset miserandū.

i Et mūdabo reliquias domꝰ hieroboā. i. quoscunq; ꝛ

domo sua. k Sicut mūdari solet fim⁹. nō ēm mūdat fim⁹ in se.ꝫ loc⁹ in q̄ ē qñ ejicit. 7 p hoc intelligit q̄ illi de domo bieroboā ñ debeāt mūdari i se.ꝫ regnū isrl̄ p ipoꝝ ejectionē 7 exterminationē. Cetera patēt in lra vsq; ibi.

l Jste ēm sol⁹ inferet de bieroboā i sepulcrū.i. bonozi ce sepelict 7 plāgetur sicut fili⁹ regis.

m Quia inuent⁹ ē sup eū vmo bon⁹. Dicit.n. Ra.sa. q̄ bieroboā wolēs ipe dire illos de regno suo ne ad festa irēt in hierlm. vt pz ex pdict̄ca.xij.posuit boies armatos in vijs ne alicq̄ posset trāsire si vellet illuc ire. 7 iste fili⁹ bieroboā ignozante pre amouit illud impedimētū. vt illi q̄ erāt de uoti possent ire in hirlm ad ozādū dñm.

n Cōstituet autē sibi dñs regē sup isrl̄.i. baasa. vt br̄.j.c.se q̄nto

o Qui percutiet domū bieroboā in hac vie.i. de ꝓpinq̄

p Et pcutiet domin⁹ isrl̄ 2c. qđ impletū ē qñ captiuatus est plus isrl̄ in assyrios tpe Osee. vt br̄.j. xvij. capi. quarti libri.

q Surrexit itaq; Hic ꝓfr describit mors pueri cū dr̄. Et venit in thersa nomē est ciuitatis in q̄ iacebat filius ei⁹ infirm⁹. Cetera patent.

r Poz ro roboā Descpta pditōne bieroboā reuertit scriptura ad narrandū facta roboam. 7 primo describit ei⁹ puaricatio. secdo ei⁹ punitō ibi. In q̄nto anno Circa primū sciēdū q̄ put dr̄.ij. palyp. xj. sepatis decē tribubus a regno roboā sacerdotes et leuite qui erant dispersi p decē trib⁹ venerūt in hierlm vbi erat cult⁹ dei et filr̄ alij q̄ habebāt

boaz sic[k] mūdari solet fim⁹ vsq; ad purū. Qui mortui fuerit de bieroboā i ciuitate comedēt eos canes. q̄ aūt mortui fuerit in agro vorabūt eos aues celi. qz dñs locut⁹ ē. Tu igit surge 7 vade i domū tuā. 7 in ipso itroitu pedū tuoꝝ in vrbē morietur puer. 7 planget eū ois isrl̄ 7 sepelient. [l] Jste.n. sol⁹ inferet de bieroboā in sepulcꝝ [m] qz inuēt⁹ ē sup eo vmo bon⁹ a dño deo isrl̄ in domo bieroboā. [n] Cōstituet aūt sibi dñs regē sup isrl̄ [o] q̄ pcutiet domū bieroboā i hac die 7 in hoc tpe: [p] et pcutiet dñs de⁹ isrl̄ sic moueri solz harūdo in aq̄. Et euellet isrl̄ de tra bona hac quā dedit pib⁹ eoꝝ. 7 dētilabit eos trās flumē. qz fecerūt sibi lucos vt irritarent dñm. Et tradet dñs deus isrl̄ ꝓpter peccata bieroboā q̄ peccauit 7 peccare fec̄ isrl̄. [q] Surrexit itaq; vxor bieroboā 7 abijt et venit i thersa. Cūq; illa ingrederet limen domꝰ puer mortuꝰ ē. et sepelierūt eū. et plāxit eū ois isrl̄ iuxt vmonē dñi quē locut⁹ est in manu serui sui abie ꝓphe. Reliq̄ aūt verboꝝ bieroboā quō pugnauerit 7 quō regnauerit. ecce scripta sūt i libro verboꝝ dierū regū isrl̄. Dies aūt quos regnauit bieroboā. xxij. āni sunt. Et dormiuit bieroboā cū pribus suis. regnauitq; nadab

filius eius p eo. [r] Poz ro roboā filius salomonis regnauit in iuda. Quadraginta 7 vnus āni erat roboā cū regnare cepisset decē 7 septē ānis regnauit i hirlm ciuitate quā elegit dñs vt ponet nomē suū ibi ex oibus tribubus isrl̄. Nomē aūt mris ei⁹ naama amanites. [s] Et fecit iudas malū coraꝫ dño: 7 irritauerunt eū sup oibus q̄ fecerāt pres eoꝝ in pctis suis q̄ peccauerūt. [t] Edificauerūt ēm et ipsi sibi aras⁹ 7 statuas[x] 7 lucos sup oēm collē excelsum. et subter oēm arborē frondosā[y] ꝫ 7 effeminati fuerūt in tra. fecerūtq; oēs abominatōes gētiū q̄s attriuit dñs añ faciē filioꝝ isrl̄. [u] In q̄nto aūt āno regni roboā [z] ascēdit sesac rex egypti i hierlm. 7 tulit thesauros dom⁹ dñi 7 thesauros regios 7 vniūsa diripuit: scuta q̄z aurea que fecerat salomon p q̄bus fecit rex roboaz scuta erea: et tradidit ea in manu ducū scutariorꝝ: 7 eorum q̄ excubabāt añ ostiū dom⁹ regl. Cūq; ingrederetur rex in domū dñi portabāt ea q̄ peundi hēbāt officium. et postea reportabāt ad armamētariū scutariorꝝ. Reliq̄ aūt sermonū roboā 7 oia que fecit: ecce scripta sunt in libro vmonū dierū regum iuda. Fuitq; bellum inter roboam et bieroboaz cunctis diebꝰ. Dormiuitq;

circa loca idolatrie ad exercendū ibi luxuriā. dicit ēm lucus a luceo ces. p antiphrasim.

y Sed 7 effeminati fuerūt in tra. i. boies castrati natura vel arte. qui statuebant in cultu cuiusdā dee. vt dicūt aliqui: dictio vo hebraica q̄ hic ponit signat meretricium in sexu tñ masculino. 7 sic p effeminatos vi dent hic intelligi iuuenes pulcri in lupanaribus positi ad vicū sodomiticum exercendum. sm q̄ dr̄. ij. Mach. iij. de iasone. q̄ ausus ē sub ipsa arce gymnasiū ꝓstituere. 7 optimos q̄sq; epheborum in lupanaribus ponere. 7 vicuit ephebi iuuenes valde lucidi 7 pulcri.

z In q̄nto aūt āno. Hic ponit sequēs punitio. qz p peccatū die roboā 7 populi factum ē a deo. q̄ roboā 7 pl̄s nō possent resistere regi egypti venienti eos. verūtamen quia afflictio dat intellectū. Humiliauerūt se coram deo. vt habet ij. palyp. xij. ꝓpter qđ non fuit destructa ciuitas nec ppl̄s. tñ sub certa forma redidit se ipsi sesac qui spoliata ciuitate redijt i terrā suā. 7 hoc est qđ dr̄.

a Ascendit sesac rex egypti in hierusalē 7 tulit thesauros 2c. et patet litera.

Capitulū.xv.

Gitur in.xviij. Hic ꝓfr agit de tpibus Abia 7 Asa. et qz tpe abia nō fuit facta innouatio regis in regno isrl̄. iō breuiter trāsit de eo scriptura. Secūdo agit de asa: ibi. In anno.xx. Circa primū primo titur principiū regni abia cū dr̄. a In.xviij. anno regni bieroboā. 7 tpus q̄ regnauit cū dr̄. b Trib⁹ ānis incōplete tñ. c Nomē mris ei⁹ maacha filia absalon. In hebreo br̄. Abessalon. ꝓpt quod videtur esse alius ab absalon filio dauid. Cetera patēt 7 sic ibo

y Et statuas. i. idola. z Et lucos. i. memoza dense

d Excepto sermone vie ethei. Nocuidet falsum. q2 dauid als legit peccasse. s. in numeratõe ppli. et in suia õ miphiboseth. vt dictũ fuit. ē. ij. li. Sed dicẽdũ q ista pcta fuerunt minima respectu peccati in facto vie. et ppt hoc hõ reputant ẽm q dr. ij. pby. q illud qd no dicũ est q̃si nihil reputat.

roboã cũ ꝑtrib⁹ suis. 7 sepultus est cũ eis in ciuitate dõ Nomẽ aũt mris ei⁹ naama amanites. Et regnauit abia filj⁹ eius ꝓ eo.

¶ Ca. xv.

[illegible]Sit in. xviij. anno regni hieroboã filij nabath: regnauit abia sup iudã. b Trib⁹ ãnis regnauit in hierlm. c Nomẽ mris ei⁹ maacha filia abessalon. ambulauitq; in oibus pctis ꝑtris sui q̃ fecerat añ eũ. nec erat cor eius pfectũ cũ dño deo suo sicut cor dõ patris ei⁹. Sed ppt dõ dedit ei dñs de⁹ su⁹ lucernã in hierlm vt suscitaret filiũ ei⁹ post eũ et staret in hierlm. eo q fecisset dauid rectũ in oculis dñi et nõ declinasset ab oib⁹ q̃ pceperat ei cũctis diebꝫ vite sue d excepto ẽmone vie ethei. Attamẽ bellũ fuit int abiã 7 hieroboã oñi tpe vite ei⁹. Reliq; aũt sermonũ abie 7 oia q̃ fecit: nõne hec scripta sunt in libro ẏboꝝ dieꝝ regũ iuda. e Fuitq; ꝑliũ inter abiam 7 int hieroboam. Et dormiuit abia cũ ꝑtrib⁹ suis 7 sepelierũt eũ in ciuitate dõ regnauitq; asa filj⁹ ei⁹ ꝓ eo.

f In ãno ē. vicesimo hieroboã regis isrl: regnauit asa rex iuda: 7. xl. et vno ãno regnauit in hierlm. g Nomen mris ei⁹ maacha b filia abessalon: 7 fecit asa rectũ ante cõspectũ dñi sic dauid pat ei⁹: f 7 abstulit effeminatos de terra. purgauitq; vniuersas sordes idoloꝝ que fecerãt pres ei⁹. k Insup 7 maachã mrem suã amouit ne eet ꝑceps i sacris papi 7 i loco ei⁹ quẽ ꝑsecrauerat l subuertitq; specũ ei⁹ m 7 ꝑfregit simulacrũ turpissimũ: 7 combussit i torrẽte cedron. n Excelsa aũt ñ abstulit. Erũtñ cor asa pfectũ erat cũ dño deo suo cũctis diebꝫ suis 7 intulit ea q̃ scificauerat pr̃ su⁹ 7 vouerat i dom dñi argentũ 7 auꝝ 7 vasa. o Bellũ ãt erat int asa 7 baasa regẽ isrl cũctis diebꝫ eoꝝ. p Ascẽdit q̃z baasa rex isrl in iudã q et edificauit rama r vt non posset q̃spiã egredi vel ingredi de parte Asa regis iude. s Tollẽs itaq; asa omne argẽtũ 7 auꝝ qd remãserat i thesauris dom⁹ dñi. 7 in thesauris dom⁹ regie: dedit illud i man⁹ ſuoꝝ ſuoꝝ. 7 misit ad benadab filiũ tabrẽmon filij ezion regẽ syrie q̃ habitabat i damasco dicẽs. Fed⁹ ẽ int me 7 te 7 int patrẽ meuꝫ patrẽ tuũ. ecce misi tibi munera argentũ 7 auꝝ. 7 peto vt venias 7 irritũ facias fedus qd habes cuꝫ baasa rege isrl. 7 recedat a me. Acq; escẽs benadab regi asa misit ꝑncipes exercit⁹ sui i ciuitates isrl. et percusserũt abion 7 dan 7 abel dom⁹ maacha 7 vniuersam ceneroth oẽm terrã neptalim. Qd cuꝫ audisset baasa: intermisit edificare rama: 7 reuſus est in thersa. Rex aũt asa nũciũ misit in omnẽ iudã dicens:

a Fuitq; ꝑliũ inter abiã 7 hieroboam. isto bellũ diffuse tractat. ij. pal. ca. xiij. in q̃ abia victoriaꝫ solenne habuit.

f In ãno ē. xx. hieroboam ꝛc. hoc vr esse falsum quia abia pr ei⁹ cepit regnare ãno hieroboã. xviij. 7 regnauit trib⁹ annis. ex q̃ videt q Asa cepit regnare ãno. xx. hieroboam. Ad qd dicẽdum q abia nõ regnauit ãnis tribus cõplete. vt pdictũ ẽ 7 iõ ille ẽci⁹ ann⁹ ẽm diuersas sui ptes cõputant in regno ꝑris et in regno filij per synodochẽ sicut 7 xps dicit iacuisse in sepulcro tribus diebꝫ ppt qd sciendũ q ista apparẽs dissonantia 7 cõsiles solunt quinq; modis: vno modo p synodochẽ. vt dictuꝫ est. secõdo mõ q̃ aliq̃n filj⁹ regnauit cũ patre. sicut dictum fuit supra de salomone. 7 sic aliq̃n in eius regno cputat tẽpus quo regnauit cũ patre. Aliquãdo vero computat tm̃ tempus quo solus regnauit patre defuncto. tercio modo quia aliquando vacauit regnuꝫ. 7 tẽpus vacatõnis q̃nq; computatur in tpe regis sequentis. q̃nq; vo nõ cõputat. vt dictũ fuit in libro iudicũ de tpe ipsoꝝ. Quarto mõ q̃ q̃nq; ptingit q aliquis rex bene regnauit in ꝓncipio. et postea male. 7 sic scriptura aliq̃n solũ exꝑmit tẽps in q̃ bene regnauit. et tacet residuũ. sicut dictũ fuit de saule. ē. li. j. ca. xij.

Quinto mõ p vicium scriptoꝝ q̃ de facili errant 7 errauerũt numeros scribẽdo.

g Nomẽ matris eius. i. auie vt cõiẽ dr q̃ ibi subdit.

b Filia abessalon. sicut ꝓdictũ ẽ de vxore ꝑris sui. Aliter etiã soluũt aliqui q iste abessalon duas filias habuit 7 quelibꝫ fuit vocata maacha. 7 vnam habuit abia vxorẽ et alterã asa filius eius.

i Et abstulit effeminatos. exponit sicut ca. ꝓcedenti.

k Insup 7 maachã matrẽ suam amouit ne essꝫ ꝓceps in sacris ꝓpriapi. Priapus vo fuit quidã iuuenis de bellesponto. q̃ ppt magnitudinẽ membri virilis insolitaꝫ fuit reputat⁹ inter deos: ꝓpter qd vocatur de⁹ borborum ꝓpter fecunditatẽ quę est in borris. 7 membrũ virile ẽ ꝓncipium generationis. huic autẽ colebant mulieres quibus ꝓerat ista maacha.

l Et in luco eius quẽ consecrauerat vbi exercebãt luxuria.

m Subuertit spẽ cum. ibi enim erat habitaculũ subterraneum in quo stuꝓrabant mulieres in veneratõe idoli

n Et cõfregit simulacruꝫ turpissimum. s. ꝓriapi qd erat factũ cũ membro virili excessiuo 7 ꝓpter hoc dr turpissimũ. q̃ illa membra vocantur pudenda.

o Excelsa autẽ nõ abstulit. illa loca erãt in quibus filij israel sacrificabãt deo anteqũ tẽplũ esset edificatũ. 7 ꝓtunc erat licitũ: nõ tm̃ postea sicut dictũ fuit Deut. xij. 7. s. ꝓmo libro. nõ tm̃ erat idolatria. q̃ sacrificabãt domino.

p Bellū aūt erat inf asa et baasa. ꝛ ꝓmotiõe iſti⁹ baasa ad regnū iſrl̃ bñ postea. ſ ꝛ ipõ fit ḃ mẽtio añ: occasione ipſi⁹ asa cui cõ reg̃uit ꝓ aliq̃ ꝓte.

q Ascẽdit quoq; Hic ꝓnter agit ꝛ tpe asa i q̃ cepit ꝛclinare a bonitate qꝛ cũ exptus fuiſſ̃ diuinã virtutẽ sibi assistẽ ꝯ regẽ ethiopum ꝓut bñ diffuſe.ij.pal.xiij. ſ hic taceꝫ veniẽte ꝯ se baasa. qui nõ erat tãte ptãtis ꝛ diuino auxilio diffidit. ꝛ refugit ad auxilium bũanũ. ꝛ ḃ est qđ dr̃. q Ascẽdit q̃ baasa rex iſrl̃ in iudã. ad inuadẽ dũ regnũ asa.

r Et edificauit rama. ḃ ẽ fortaliciũ magnũ.

s Ut non posſit quispiã egredi ꝛc. absq; piculo. et vt ꝛ illo loco regnuꝫ asa infestaret.

t Tollens itaq; asa oẽm argẽtũ ꝛc. recurrẽs ad auxilium bũanũ magꝭ q̃ diuinũ ꝛ pꝛ lr̃a vsq; ibi. v Memo sit excusat⁹. etiam illi q̃ ſm legẽ erãt excusati ꝛ ꝓceden to ad bellũ qꝛ illđ edificiũ erat regno suo periculosum. ꝛ ĩõ volebat illud cito ꝛestruẽ ꝛ ex mã fortalicia sibi construere.

x Aerũtñ in tpe senectutis ꝛc. cui⁹ causa taceꝫ hic. sed exꝑmit̃.ij.palyp. xvj.ſ.q anani ꝓphẽtã eũ arguentẽ eo q magis confusus fuerat in boibus q̃ in deo. iratus iussit mitti in neruũ. ꝛ ĩõ fuit ꝑcussus podagra in ꝑdibus.

y Nadab xo. hic agit ꝛ regib⁹ iſrl̃ q̃ regnauerunt tpe asa. et ꝑmo ꝛ nadab. ſcđo ꝛ baasa: ibi. Insidiat⁹ ẽ aūt. tercio ꝛ bela: ibi. Tu autẽ. xvj. c. q̃rto ꝛ zambri: ibi. Anno. xxvj. q̃nto ꝛ Amri: ibi. Cum audiſſ̃. xo. ꝑma ꝑs pꝛ in lr̃a. z Insidiat⁹. Hic agit ꝛ regno baasa qui ꝙ insidias interfecit dñm suũ.

z Et ꝑcussit eũ in gebbethõ q̃ ẽ vrbs philistinoꝝ. ista tñ ciuitas ꝛscribit̃ in tribu dan. ſ philistei occupauerũt eã

v Memo sit excusat⁹. Et tulerũt lapides ꝛ rama ꝛ ligna ei⁹ q̃b edificauerat baasa: ꝛ extruxit ꝛ eis rex asa gabaa beniamin ꝛ maspha Reliq̃ aūt oĩm ꝓmonũ asa ꝛ vniuerse fortitudines ei⁹ ꝛ cũcta q̃ fec̃ et ciuitates q̃s extruxit: nõne hec scꝑta sũ in libro ꝟbo⁊ diẽ⁊ regũ iuda. f Aerũtã ĩ tpe senectutꝫ sue voluit pedes ꝛ vermiuit cũ ꝑribꝫ suis. ꝛ sepult⁹ est cũ eis ĩ ciuitate dđ ꝑris sui: regnauitq; iosaphat fili⁹ ei⁹ ꝓ eo. Nadab ꝟo fili⁹ hieroboã regnauit sup iſrl̃ anno scđo asa regis iuda: regnauitq; sup iſrl̃ duobꝫ ãnis: ꝛ fecit q̃ malũ ẽ in cõſpectu dñi: ꝛ ambulauit ĩ vĩs ꝑris sui et ĩ ꝑctis ei⁹ q̃b peccare fecit iſrl̃. Insidiat⁹ ẽ aūt ei baasa fili⁹ ahie ꝛ vermo isachar: ꝛ ꝑcussit eũ in gebbethon q̃ ẽ vrbs philistinoꝝ Siq̃dẽ nadab ꝛ ois iſrl̃ obsidebãt gebbethon. Interfecit ꝙ illũ baasa in ãno ꝛcio asa regꝫ iuda. ꝛ reg̃uit ꝓ eo. Lũq; regnasſ̃ ꝑcussit oẽm vmũ hieroboã. Nõ dimisit nec vnã q̃dẽ aiam ꝛ semine ei⁹ vnec ꝛeleret eum. iuxta ꝟbũ dñi q̃đ locut⁹ fuerat ĩ manu serui sui ahie sylonitis ꝓpt̃ ꝑctã hieroboã q̃ peccauerat ꝛ q̃b peccare fecerat iſrl̃. ꝛ ꝓpt̃ ꝛlictuꝫ q̃ irritauerat dñm ꝛtũ iſrael. Reliq̃ aūt ꝟmonũ nadab ꝛ oĩa q̃ opat⁹ ẽ. nõne ḃ scꝑta sũ in li. ꝟboꝝ diẽꝝ regũ iſrl̃. Fuitq; bellũ inf asa ꝛ baasa regẽ iſrl̃ cunctis diebꝫ eorum. Anno tercio asa regis iuda reg̃uit baasa fili⁹ ahie sup oẽm iſrl̃ ĩ thersa. xxiiij. ãnis. ꝛ fecit mãlũ coꝛã dño ambulauitq; in vĩs hieroboam ꝛ in ꝑctis ei⁹ q̃b peccare fecit iſrl̃.

Ca. xvj.

a Actus ẽ aūt ꝟmo dñi ad iehu filium anani ꝯ baasa dicẽs b Pro eo q exaltaui te ꝛ puluere ꝛ posui te ducẽ sup ppl̃m meũ iſrl̃. tu aūt ambulasti ĩ via hieroboã. ꝛ peccare fecisti ppl̃m meum iſrl̃ vt me irritares ĩ ꝑctis eoꝝ. c ecce ego ꝛmetã posteriora baasa ꝛ d posteriora vmi⁹ ei⁹: ꝛ faciã vmũ tuã sicut vmũ hieroboã filij nabath Qui moꝛtu⁹ fuerit ꝛ baasa in ciuitate comedẽt cũ canes. et q̃ moꝛtu⁹ fuerit ex eo ĩ regione. ꝓmedẽt eũ volucres celi Reliq̃ aūt ꝟmonũ baasa ꝛ q̃cunq; fec̃ ꝛ ꝑtia ei⁹: nõne ḃ scꝑta sũ in li. ꝟboꝝ diẽꝝ reguꝫ iſrl̃. Mormiuit q̃ baasa cũ ꝑribꝫ suis: sepultusq; ẽ in thersa e ꝛ regnauit hela fili⁹ ei⁹ ꝓ eo. Luꝫ aūt ĩ manu iehu filij anani ꝓphẽ ꝟbũ dñi factũ essꝫ ꝯ baasa ꝛ ꝯ vmũ ei⁹ et ꝯ oẽ malũ q̃đ fecerat coꝛã dño ad irritãdũ euꝫ in opibꝫ manuũ suaꝝ vt fieret sic̃ vmi⁹ hieroboã: f ob hãc cãꝫ occidit eũ ḃ ẽ iehu filiũ anani ꝓphã m Anno. xxvj. asa regꝫ iuda: reg̃uit hela filius baasa sup iſrl̃ in thersa duobꝫ ãnis ꝛ ꝛbellauit ꝯ eũ fu⁹ su⁹ zãbri dux medie ptis eq̃trũ. Erat aūt hela ĩ thersa bibẽs ꝛ temulẽt⁹ ĩ vmo arsa ꝑfecti thersa. Irruens q̃ zambri ꝑcussit ꝛ occidit eũ anno. xxvij. asa regis iuda: et regnauit ꝓ eo. Lunq; regnasset ꝛ sediſſet sup solioꝫ ei⁹ ꝑcussit oẽm vmũ baasa cõtra quos fuit baasa vt recuperaret eã. Cetera patent in lr̃a ex ꝑdictis.

Caplm. xvj.

a Actũ ẽ aūt. Hic ꝓn̄r ponitur ipsius baasa punitio ꝛnũciata ꝓ filiũ Anani Et q̃ patꝫ q̃ iste fuit fili⁹ ꝓphete quem Asa poni iussit in neruꝫ: eo q sibi dicebat veritatẽ.

b Pro eo q exaltaui te ꝛ puluere. i. ꝛ infimo statu ꝛducens ad regnũ.

c Ecce ego ꝛmetã. i. ꝛrũcabo.

d Posteriora tua. ita q nihil remaneat sic̃ feciſti ꝛ vmo hieroboam. Cetera patẽt in lr̃a.

e Et regnauit hela. hic ꝛscribit̃ tẽpus ipsi⁹ bela filij baasa. q̃ fuit mal⁹: sicut ꝛ ꝑdecessores sui. ꝛ ptꝫ lr̃a vsq; ibi.

f Ob hãc cãm occidit eũ ꝛc. in hebꝛeo sic habetur. Et qꝛ occidit eum. q autẽ subdit̃. Hoc est iehu filiũ anani ꝓphetã nõ ẽ in hebꝛeo ſ appositũ fuit a translatore vel ab aliq̃ exꝑsitore ꝓ mo dũ glose alicui⁹: q̃ postea inserta fuit ꝛtui vicio scriptoꝝ. vt hic notaret̃ occasio ꝓphete. Ra. sa. aliter exponit eũ dr̃. Et qꝛ occidit eũ dices qđ ꝛferꝛ ad uadab quẽ occidit baasa. vt dcm̃ ẽ ca. ꝑcedenti. ꝓpt̃ qđ iste baasa cũ sua posteritate meruit ꝛteri nõ solũ quia ãbulauit in vĩs hieroboã. ſ etiã qꝛ occidit nadab vmi⁹ suũ et ꝑditose. ꝛ marie qꝛ fuit ita mal⁹ vel peior sicut nadab: ꝓpt̃ qđ ñ habuit titulũ occidẽdi eũ ꝓpter mala sua. Si aūt dicatur q nõ peccauit occidẽdo nadab. quia illud ꝓphetatũ fuerat futuꝝ a dño ꝙ ꝓphetã

Semeiã. vt bñ. ē. xiiij. nõ valet. qz dñs adeo oñipotẽs est z bonꝰ qꝫ frequẽter vtit malis volũtatibꝰ z actibus hominũ in executõe ordinatõis sue sicut passio xpi a deo ꝓordinata ad salutẽ electoꝝ. fuit facta executiue p bones malos.

g regnũ zãbri qui interfecit bela z totã domũ baasa. sicut fuerat ꝓdictũ per iehu filiũ Anani ꝓphetã. z ꝓ ista.

h Cũqꝫ audisset. Hic ꝓñr agitur de ipo amri qꝺ obellauit ipm zãbri. z hoc ẽ qꝺ dñ. Cũqꝫ audisset rebellasse zãbri ꝛc. i. exercitꝰ regis israꝫ obsidebat vrbẽ gebbethon existens in periculo belli. zãbri vo remanserat cũ rege in thersa in quiete ꝓpter qꝺ exercitus hoc audiẽs qꝫ regẽ infeciss fuit indignatꝰ de occisione regꝫ ꝑ ditoria z ꝓstituerunt sibi regem Amri ad expugnandũ zãbri in thersa. qꝺ et factũ est vt ptz in lra. i Audẽs autẽ zãbri qꝫ expugnãda esz ciuitas. ita qꝫ non poterat effugẽ. ingressus est palatiũ et succẽdit se in domo regia ne viuus capeꝛ z vili ac crudeli morte puniret. z vt inferret dãnuz amri electo in regẽ ꝑ successionẽ domꝰ regie

k Tunc diuisus est ꝓplus israꝫ. qz bellatores qꝫ erãt cuz amri in obsidione iebbethon volebãt eũ regnare. Alij vo qui nõ fuerãt ibi volebant aliũ eo qꝺ amri nõ fuerat ꝛ stitutus de eoꝝ cõsilio. Et durauit ista cõtentio tribus annis ꝓs tñ amri ꝓualuit. qz erat exercitatior in bellis Ra. sa. autẽ dicit qꝫ ꝓualuit eo qꝫ filius suus accepit filiam iosaphat filij regis iude. z sic fuit ꝓs eius fortificata. l Anno. xxxj. Asa regis iuda regnauit Amri in quo numero accipitur regnũ amri qñ incepit regnare pacifice mortuo thebni. Aliter enim incepisset regnare xxviij. anno regis asa. m Duodecim annis. in hoc numero ꝓputat tpe a quo fuit electꝰ. qz licet cõtentio ꝑ tres annos durauerit. vt dictũ est. tamẽ pars eius a

7 nõ dereliqt ex ea mingẽtẽ ad parietẽ 7 ꝓpinquos amri coseiꝰ. Deleuitqꝫ zãbri oẽz domũ baasa iuxꝝ vbũ dñi qꝺ locutꝰ fuerat ad baasa i manu iehu ꝓphete ꝓter vniuersa peccata baasa 7 pcrã hela filij eiꝰ q peccauerũt 7 peccare fecerũt israꝫ ꝓuocãtes dñm deũ israꝫ in vanitatibꝰ suis. Reliqꝫ aũt ꝛmonũ bela 7 oĩa qꝫ fecit: nõne hec scpta sunt in li. vborꝝ dieꝝ regũ israꝫ. Anno viceſimoſeptio asa regis iuda regnauit zãbri septẽ diebꝰ i thersa. Porro exercitꝰ obsidebat gebbethon vrbẽ philistioꝝ. Cũqꝫ audissꝫ rebellasse zãbri 7 occidisse regẽ: fecit sibi regẽ oĩs israꝫ amri q erat ꝓnceps militie supꝛ israꝫ in die illa in castriꝭ. Ascẽdit ꝑ amri 7 oĩs israꝫ cũ eo de gebbethõ 7 obsidebãt thersa. Videẽs aũt zãbri qꝫ expugnãda essꝫ ciuitas: ingressus est palatiũ et succẽdit se cũ domo regia 7 mortuꝰ ẽ in pctis suis que peccauerat faciẽs malũ coram dño. 7 ambulãs in via hieroboã: 7 in peccato eiꝰ q fecit peccare israel. Reliqꝫ aũt sermonũ zãbri 7 insidiarũ eius 7 tyrãnidis nõne hꝫ scripta sunt in libro vborũ dieꝝ regũ israel. k Tũc diuisus est ꝓplus israel in duas partes. Media ꝑs populi sequebaꝫ thebni filium gineth vt cõstitueret eũ regẽ. 7 media ꝑs amri. Prevaluit aũt ꝓplus q erat cũ amri ꝓplm qui sequebaꝫ thebni filiũ gineth: mortuusqꝫ est thebni 7 reguit amri. l Anno triceſimoꝓmo asa regis iuda regnauit amri super israel m duodecim ãnis. Jn thersa regnauit sex annis: emitqꝫ montẽ samarie a somer duobꝰ talẽtis argẽti et edificauit eũ n 7 vocauit nomẽ ciuitatiꝭ quã extruxerat nomie somer dñi montis samariã. Fecit aũt amri malũ in ꝓspectu dñi. 7 opatꝰ est nequit supꝛ oẽs q fuerũt añ eũ. Ambulauitqꝫ i omĩ via hieroboã filij nabath: 7 in peccatis eiꝰ qbꝰ peccare fecerat israꝫ. vt irritaret dñm deũ israꝫ in vanitatibꝰ suis. Reliqꝫ aũt sermonũ amri 7 ꝓlia eius q gessit: nõne hec scripta sunt in libro vborũ dieꝝ regũ israꝫ. Dormiuitqꝫ amri cũ ꝑribꝰ suis 7 sepultꝰ est in samaria: regnauitqꝫ achab filiꝰ eiꝰ ꝑ eo. o Achab vo filiꝰ amri regnauit supꝛ israꝫ anno triceſimooctauo asa regꝭ iuda. Et regnauit achab filiꝰ amri supꝛ israꝫ in samaria viginti 7 duobꝰ annis. p Et fecꝫ achab filiꝰ amri malũ in ꝓspectu dñi supꝛ oẽs q fuerꝭ añ eũ. Nec suffecit

regno. x. tribuum. Cetera patẽt i lra. o Achab vo. hic ꝓñr agitꝫ de regno achab. 7 diuidit in ptẽ ꝓncipalẽ 7 incidentale. scda ibi. Jn diebꝰ. Achab autẽ cepit regnare tpe asa sicꝫ dr in lra anno. xxxviij. Asa regis iuda ꝛc.

p Et fecit achab filius amri malũ ꝛc. qz iz ante colerẽt vitulos aureos tñ in ill videbant adorare deũ. ꝓut dictũ fuit supra. xij. ca. iste aũt incurrit ydolatriaz manifestaz: cuiꝰ ca motiua subdit.

q Duxit vxorem iezabel. q erat nutrita i idolatria. ad quã iduxit vir suũ iõ subdit. r Et abiit 7 ꝓuiuit baal ꝛc. qꝺ nullꝰ de regibus añ eũ fecerat.

s Jn diebꝰ. Hec ẽ ꝓs incidẽtalis. qz i illo tpe Abiel cepit reedificare hiericho quã iosue destruxerat et posuerat sub anathemate. ita qꝫ decetero ñ reedificareꝭ. vt bñ Josue. vj. t Jn abirã ꝓmitiuo suo fundauit eaz. i. qñ posuit fundamẽta incipiẽs reedificare mortuꝰ fuit abiraz ꝓmogenitꝰ suꝰ 7 cũ ꝓcedẽt in edificando morieban tur successiue filij sui vsqꝫ ad vltimũ qui in cõpletione operis mortuꝰ est. 7 hoc ẽ qꝺ dicitur.

v Et in segub nouissimo suo. i. vltimo nato ꝓsui t ꝓz tas eius q ponunꝭ in cõpletõe operis. x Juxta vbũ dñi qꝺ locutꝰ fuerat in manu iosue. i. ꝑ ipm Josue. sc̃ bñ Josue. vj. vbi imprecatus fuit hoc malum reedificanti hiericho.

In capi. vbi dr in postilla. Et fecit Achab filius amri malũ in ꝓspectu dñi supꝛ oẽs ante eũ. Additio. Altus vitulorꝝ etiã ante achab fuit idolatricus s: vt dictũ ẽ supra in additõe supꝛ ca. xij. Illud autẽ quod hic dr de achab qꝫ fecit malũ in ꝓspectu dñi supꝛ oẽs ante eũ. possꝫ intelligi ex hoc qꝫ magꝭ adherebat cultui idolorꝝ. 7 etiã qz tyrãnica opa magꝭ exercuit: vt ꝑz

re vinea nabothe.similiē q magis reo fuit rebellis 7 contumax eo q tpe suo floruit belyas q̄ cū plurimis signis et pdigijs ipm exhortabat. 7 tñ semp remānsit i obstinatōe sua. 7 iō licet reges isrl̄ p̄decessores achab fuissent similiē idolatre.nō tñ in ꝓspectu dñi tāta mala fecerūt.

Capi.xvij.

ET dixit belyas. Hic ꝓñr agitur de his q̄ acciderūt tpe iosaphat regis iude.sub quo cōtinuatū fuit regnum achab:lz inceperit sub asa pie suo. et q̄ achab sup oēs reges q̄ eum p̄cesserant malꝰ fuit: vt dictū est ca.p̄cedēti.iō scriptura diligenter ꝓsequit circa eoz diuinā ꝓuidentiā eoz a malis revocando.lz abusus fuerit.vt sic iustior apareat eiꝰ cōdēnatio. Igitur primo revocatur a malis signis celestibus. scdo victorijs mirabilibꝰ ca. xx.tcio diuinis cōminationibus:ibi. Tūc vir quidam. Prima i duas ꝑtes duo signa celitꝰ data. scdm ponit ca. xvij. Circa ꝑmum sterilitas inducit. scdo belyas a coruis pascit:ibi. Et factū est.tcio a muliere vidua suscipitur:ibi. Surge et vade. Circa ꝑmuz dicitur.

a Et dixit belyas thesbites.i.a ciuitate thesba oriundus. sicut dictū fuit plenius Judi.ix

b Si erit annis bis ros 7 pluuia.7 accipit hic si ꝑ nō id est non erit. Copulat autē Ra. sa. hanc sententiā cum fine p̄cedentis capituli dicēs. q̄ occasione mortis filioꝝ abiel dixit: Achab belye arguenti ipm de ydolatria. Dōt esse q̄ v̄bū discipuli impleat. 7 tñ v̄bū magistri nō impleat. Josue vo fuit discipulꝰ moysi. vt hr̄ Exo.ca.xxiij. 7 videmus maledictionē eius impletam super abiel q̄ reedificauit iericho. vt dictū est. moyses autē imp̄catus est maledictionē sup filios isrl̄ trāsgredientes legē 7 seruiētes alienis dijs.sic q̄ claudereť celū 7 ꝓhiberetur pluuia.vt habetur in Deut. 7 tñ isrl̄ iam a plurimis annis recessit a lege 7 seruiuit dijs alienis 7 tñ non videmus pluuias esse ꝓhibitas. 7 quoniā belyas p̄cepit q̄ achab hoc dicebat quasi parui pendēs cōmunicationes moysi 7 iudicia dei.ideo orauit dominū vt clauderetur celū 7 ꝓhiberenť pluuie.vt habeť Jacobi primo et cum intellexit se exauditū a domino:tūc dixit ista v̄ba. Dixit dñs ꝛc. Si erit annis bis ros et pluuia.i.non erit: eiv ambularet in peccatis hieroboā filij nabath: insuper [a] duxit vxorē iezabel filiam methbaal regis sidonioꝝ [b] Et abijt 7 seruiuit baal et adorauit eū: 7 posuit aram baal in tēplo baal q̄ edificauerat in samaria. 7 plantauit lucum. Et addidit achab in opere suo irritās dñm deus isrl̄ sup oēs reges isrl̄ q̄ fuerūt añ eū. [c] In die hu eiꝰ edificauit abiel de bethel hiericho. [d] In abirā p̄mitiuo suo fundauit eā: [e] et in segub nouissimo suo posuit portas eiꝰ [f] iux̄ v̄bū dñi q̄ locutꝰ fuerat i manu iosue filij nun.

Ca.xvij.

[a] ET dixit helias thesbites ō habitatori bus galaad ad achab Viuit dñs deꝰ isrl̄ in cuius ꝓspectu sto: [b] si erit ānis hiros 7 pluuia [c] nisi iuxta oris mei v̄ba. [d] Et factū ē verbū dñi ad eum dicens [e] Recede hinc 7 vade ꝓ oriētē 7 absco dere i torrēte carith q̄ est ꝓ iordanē. 7 ibi de torrēte bibes [f] coruis q̄ p̄cepi vt pascāt te ibi. Abijt ḡ et fecit iuxta v̄bū dñi. Cū q̄ abisset sedit in torrēte carith q̄ est ꝓ iordanē. [g] Corui q̄ deferebant ei panē et carnes mane: similr vt dictus est. [e] Misi iuxta oris mei verba.q̄ simul fuit sibi reuelatū q̄ ad eius dēp̄cationē cessū daret pluuiam. [d] Et factū est. Hic ꝓñr ondit quō deus per coruos pauit seruū suū belyam: cū dicitur.

[e] Recede hinc.a facie achab 7 Jesabel. Ex quo ꝑz q̄ licitū ē sanctis viris fugere p̄secutionē ꝑsonalē

[f] Coruisq̄ p̄cepi vt pascant te ministerio angelico ad hoc cos inducente.

[g] Coruj q̄z deferebāt ei panez et carnes. Ex q̄ ondit mirabilis diuina ꝓuidentia. 7 q̄ nō ē diffidendū de ea quia magꝰ splendide ꝓuidit belye q̄ aues q̄ ꝓ hominē.

panē 7 carnes vespi 7 bibebat de torrente. Post dies aūt aliquot siccatꝰ est torrens.nō em pluerat sup terrā. Factꝰ est q̄ sermo dñi ad eū dicēs. [h] Surge 7 vade in sareptā sidoniorū 7 maneb ibi. [i] Precepi em ibi mulieri vidue vt pascat te. Surrexit 7 abijt in sareptā sidonioꝝ. Cū q̄ veniret ad portam ciuitatis appuit ei mulier vidua colligēs ligna et vocauit eaz: dixitq̄ ei. [k] Da mihi paululū aq̄ in vase vt bibā. [l] Cunq̄ illa ꝓgeret vt afferret. clamauit pꝰ tergū eiꝰ dicens. Affer mihi obsecro 7 buccellā panis in manu tua. Que rñdit. Viuit dñs deꝰ tuꝰ: q̄z nō habeo panē nisi quātū pugillꝰ capere pōt farine i hydria 7 paululū olei i lechito. Ecce colligo duo lignavt ingrediar 7 faciā illud mihi 7 filio meo vt comedamꝰ 7 moriamur. Ad quaz helyas ait. Noli timere.ꝑ vade 7 fac sicut dixisti. [m] Verūtamē mihi primū fac de farinula ꝑ cineri cium panē paruulū et affer ad me: tibi aut̄ 7 filio tuo facies postea. Hec aut̄ dicit dominꝰ deus israel. Hydria farine non deficiet nec

[h] Surge 7 vade in sareptā.nomen est equiuocum ad siluam: ad villā iuxta eā existentez que a silua denominatur.

[i] Precepi em ibi mlieri vidue vt pascat te.istō ꝓceptū nō fuit q̄ verbū exp̄ssum. ꝑ per diuinā ordinationē. quia sic ordinauerat deus q̄ mulier illa vidua venientem belyam reciperet et eum pasceret.

[k] Da mihi paululū aquez ꝛc. dicit Ra.sa. q̄ ex quo deꝰ reuelasset belye q̄ pascendꝰ esset ꝑ mulierē viduā. nō tamen fuit sibi reuelatū in particulari que essz illa: et ideo ex emplo eliezer rogauit dominū. vt ostēderet sibi que posset esse illa per hoc signū q̄ sibi peteret aquā liberaliter offerret.sicut eliezer cognouit rebeccaz:vt hr̄ Gen.ca.xxiiij.

[l] Cū q̄ illa ꝓgeret vt afferret ꝑ hoc cognouit q̄ illa erat de q̄ dñs sibi dixerat 7 cū hoc fuit sibi reuelatum q̄ oleum et farina nō deficeret in domo eius. quousq̄ daret dñs pluuiā super terrā. et ideo dixit ei. Noli timere sed vade et fac sicut dixisti.

[m] Verūtamē mihi ꝓmū fac de ipsa farinula subcinericiū panē ꝛc. erat em fatigatꝰ itinere 7 ieunio: et iō acceleranda debebat refectio eiꝰ. Cetera patēt in ꝛa.

n Factū ē autē. Hic ponit filij vidue suscitatio cui⁹ infirmitas ꝓponit cū dī. Egrotauit fili⁹ mulieris ꝛ mors segns cū dī. o Jta vt ñ remanēt i eo balit⁹ ꝛ efficiēte cū respiratōe ꝛficit vita i aialib⁹ respirātib⁹ cuiusmodi ē bō. p Ingressus es ad me vt remēo rarēt iniq. mee. pallidū. n. iuxta albū intensū vī ꝛclinare ad nigredinē. ꝛ eodē mō lz ista mlier eēt ꝺuota ꝛ sctā tñ sctitas eius erat modica respectu scitat⁹ belye. ꝛ hoc mō locut⁹ ē lotb Gen. xix. o. Mō possū i mōte saluari. i. iuxta abraaz. c⁹ sctitas tāta ē q iusticia mea ꝛelictū ē iuꝛ eoz sic ibidē fuit expositū ꝝ m opi. bebreoꝝ. Leta patēt vsq ibi. q Et expandit se atq mēsus ē super puer. ꝝ eū fecit ex magno affectu ad suscitatōz pueri. ꝓr boc cū oñdens q̄ vellz sibi ꝺare ꝓtem vite sue si posset. r Tribus vicib⁹. q. p fectō cuiuslibet negocū ꝓsistit i trib⁹. s. ꝓncipio medio ꝛ fine. rō aūt figural⁹ ē. q. p istā extēsionē ꝓphie sup puer. mortuū figurabatur q̄ genus humanū a morte culpe esset suscitādū ꝑ incarnatōis mysteriū.

r Tribus vicib⁹. boc fecit belyas facto ꝓfitens fidē trinitatis q̄ fides maxime operatur i operibus miraculosis: ꝝm q̄ dicit saluator Luce. xvij. Si habueritis fidē sicut granū sinapis dicetis arbori huic mō radicare ꝛc. ꝛ fiet. Cetera patēt vsq ibi. s Nunc in isto cognoui qm̄ vir ꝺei es ꝛc. per filij sui suscitatōem ꝺe ꝓnti fuit certificata ꝺe dicto belye ꝓ futuro. s. ꝺe multiplicatione olei ꝛ farine. ꝛ ꝺe ꝺatione pluuie super terram.

¶ In ca. xvij. vbi ꝺī i postilla. Ingressus es ad me vt rememorarentur iniquitates mee. ¶ Additio.

Dinio hebreoꝝ i hoc loco ē penitus irrōnabil mā licz sctitas mulier⁹ cēt modica respectu scti tatis belye sicut ꝛ iusticia ipius lotb erat modica respectu sctitatis abrae. non tñ ex hoc ꝺz ꝺici iniq tatē eē i muliere. nec lotb nō posse saluari iurta abraā illi autē q̄ sunt minus ꝛtuosi seu pfecti poti⁹ iuuātur cū sint i societate pfectoꝝ q̄ viciāt. bonū cū ꝝm ꝺio ny. ꝺe ꝺi. no. ē suipsius ꝺiffusiuū seu cōicatiuū. et iō in scptura societas ꝛtuosoꝝ ꝛmēdat: vt ꝓuer. xiij. Qui cū sapiētibus graditur sapiēs erit. exēplū quod etiā

inducit ꝺe pallido ꝛ albo nō valet. nā lz iudiciū sēsuale ꝝm opatōes ꝛ respect⁹ ꝺe q̄ apiatur: nō tñ iudiciū rōis: vt ꝓz ꝺe sole. q̄ ad sēsuꝫ iudicat fere bipedal⁹. ꝛ tñ rō iu.ˇcat ipm ēē i magna ꝓportōe maioris qntitat⁹ q̄ tota ēra. qnto igit incōpabilit lōgius estimāt ꝺuꝫ ē ꝺe iudicio diuino

lechit⁹ olei mīuet vsq̄ i ꝺiē i qua ꝺns ꝺatur⁹ est pluuiā sup faciē ꝛre. Que abīt ꝛ fecit iuxta ꝝbū helye. Et cōedit ipe ꝛ illa ꝛ ꝺm⁹ ei⁹: et ex illa ꝺie hydria farie nō ꝛfecit: ꝛ lechit⁹ olei nō ē iminutus iuxta ꝝbū ꝺñi q̄ locut⁹ fuerat i māu helye. n Jcm̄ ē āt p⁹ ꝝba ꝟ egrotauit filius mlieris mrisfamilias: et erat lāguoꝝ fortissimus ita vt nō remanēt i eo balitus Dixit g̃ ad helyā Quid mihi ꝛ tibi vir ꝺei p Ingressus es ad me vt rememorarēt iniquitates mee: et interficeres filiū meū. Et ait ad eā belyas. Da mihi filiū tuū. Tulitq̄ eū ꝺe sinu ei⁹: et portauit i cenaculū vbi ipe mānebat: ꝛ posuit sup lectū suū: ꝛ clamauit ad ꝺm̄ ꝛ ꝺixit. Dñe ꝺeus meus etiā ne viduā apud quā ego ꝛtcunq̄ sustētoꝝ afflixisti vt interficeres filiū ei⁹. q Et expādit se atq̄ mēsus est sup puer. r trib⁹ vicib⁹: ꝛ clamauit ad ꝺm̄: ꝛ ait. Domīe ꝺeus meus reuertat obsecro aīa pueri hui⁹i viscera eius. Et exaudiuit ꝺns vocez̄ helye: ꝛ

reuersa ē aīa pueri intra eū et reuixit. Tulitq̄ Helyas puer̄: ꝛ ꝓposuit eū ꝺe cenaculo in inferiorē ꝺmū ꝛ tradidit mri sue. et ait illi. Ecce viuit filius tuus. Dixitq̄ mulier ad helyā Nunc in isto cognoui qm̄ vir ꝺei es tu: et verbū ꝺmī in ore tuo ver̄ ē

Capitulū. xviij.

Post ꝺies mltos fcm̄ ē ꝝbū ꝺñi ad helyā i anno tercio: ꝺicēs b Vade ꝛ ostē ꝺe te Achab vt ꝺem pluuiā sup faciē terre. Juit g̃ helyas vt ostenderet se Achab c Erat autem fames vehemens in samaria. ° Vocauitq̄ achab abdiā ꝺispēsatorem ꝺmus sue. e Abdias autē timebat ꝺm̄inū ꝺeū valde. f Nā cū interficeret Jezabel ꝓphetas ꝺmī tulit ille centū ꝓphetas et abscōdit eos quinquagenos: ꝛ quinquagenos i spelūcis ꝛ pauit eos pāe ꝛ aqua. Dixit g̃ Achab ad Abdiā. va mus ī terrā ad vniuersos fontes aquarum et in cunctas valles si forte possumus inuenire herbam: et saluare equos ꝛ mulos ꝛ nō penit⁹

qnod ñ iudicat alique ēē iustū. ꝓpē hoc q̄ ñ sit equal⁹ alicui marie iusto. reddit em̄ vni cuiq̄ iuxta opera sua. vt i ps. vñ ꝛ tal⁹ respect⁹ nihil ꝟ operat: ꝟ ad intellectū lre ꝺicendū vī q̄ ꝟ mlier lz bona et ꝺuota. tñ reputabat se pecca tricē. put ꝺecz cōit iustos. Et quia sciebat belyā ēē martimū ꝛelatorē legꝫ et iusticie: ideō ꝛ q̄ ꝓ curabat ardēt⁹ puniri ōez ꝛ necē ꝺoo latraꝝ: vt ptz i suo ꝓcessu. idcirco ꝓsumebat: q̄ aduēt⁹ Helye in ꝺomo sua ꝓcurauerat mortē filij sui et iniq̄tate sua. s. mris. ꝛ q̄ Helyas recoꝝdaret⁹ in iq̄tatē illā coꝝā ꝺo ad finē: vt. s. ꝓ mortē filij tēporalē mr conuerteret⁹ ad ꝺeum: sicut sepe ꝓtingit vt boies ꝓ pēas tēporales a ꝺeo castigati coꝝrigantur qō q̄ꝺē ñ ꝓtigeret si apud eā ñ māsisset. q̄ sic eā nō cogn̄oscerēt. ꝛ iō ꝓphe dicit. Ingress⁹ es ad me vt rememorarēt iniq̄tates mee. ꝛ interficeres filiū meum ꝛc. ¶ Replica.

In ca. xviij.

vbi postilla toꝝ verbum mulieris sareptāe. s. Ingressus es ad me vt rememorarētur iniq̄tates mee exponit ad modum hebreoꝝ: q̄ hec mulier cum esset iusta ꝛ sancta ex humilitate. tñ respectū habendo ad excellentē sanctitatē belye: se ꝺicit peccatricē. put sancti ꝓsueuerunt. ꝛ prout purissimus Johannes euangelista i epistola sua prima. j. ca. ꝺocet. ꝺ. Si ꝺixerimus quia peccatum nō habemus ipsi nos seducimus: ꝛ veritas i nobis nō est. hunc modū loquendi hebreoꝝ Burgēn. ꝺicit penitus irrationabilem: ꝟ ꝓbatio eius vt ꝓz nihil ē ad ꝓpositum. quia nō ꝺicitur in illo modo loquendi q̄ in muliere fuerit peccatū. sed ipsa ꝺe se humiliter loq̄tur. Et burgēn. post inutilem ꝺigressionē coincidit quasi eodē modo loquendi.

¶ Capl'm. xviij.

Post ꝺies multos. hic ponitur secundum ad reuocationem achab ꝺe malis suis. s. ꝺe datione ignis ꝺe celo. ꝛ primo ponitur signi datio. secū ꝺo belye persecutio. ca. xix. Circa primū primo ponitur hoc signum quod erat principale. ꝛ secꝺo additur aliud. ex consequēti ꝺe ꝺatōne pluuie: ibi. Et ait belyas. Circa primuꝫ ꝑmo ponitur ipsius belye ad terraꝫ isrl reuersio:

ff

scdo ignis descēsio:ibi. Deruntn nūc mitte.kcio.pbarū baal occisio:ibi. Dixitq; helyas. Circa pmū helyas ꝛ p cepto dñi reuertīt.scdo venies agnoscīt:ibi. Erat aūt fames. Circa pmū dī. a Post dies multos ꝛc. Contra hoc vī eē Jac.v.helyas bō erat ꝛc. Et subdīt. Et orauit vt n pluer̄t sup tra3 ꝛ n pluit ānos tres ꝛ mēses sex. ex quo vī q reuersio helye ad terrā isrl: vt pluuia daret: fuit āno q̄rto. Dicēdū q tēpus b cōputat ab exitu helye ꝛ terra isrl ꝛ n a pbibitōne pluuie sicut Jaco. aplūs pputat.q:a pbibitōe pluuie vsq; ad exitū ei⁹ fuerit sex mēses ꝛ pl⁹.qa diu latuit i torrēte charitb ita q ex sic citate tēpis siccat⁹ fuit torres añq; receveret vt dictu3 ē ca.p̄cedenti.

b Vade et oñde te achab ꝛc. licz.n. absq; pñtie Helye posset dare.tñ volu it sic facere.q: pro pba p reuelatōem eius diterat q pluuia n daret sup terrā nisi iuxt̄ōbū ois sui.i. p orōem eius ꝛ nūciatio3.ꝛ sic dñs adimplcuit vt j. parebit. c Erat aūt. b ōnr aduersus helye cognoscīt.et p ab abdia q⁹ modus describīt cū dī o Vōuitq; achab abdiam.vt ipse ex vna pte: et abdias ex alterra discurrer̄t p loca humida regni sui: ad videu duz si⁹ posset herba inueniri ad sustentationē equox regis.non tñ ista faciebant nisi auctoritatiue et p̄cipiendo.Erāt cm̄ ministri qui hoc faciebant exequēdo.boies em̄ terre quantū poterāt talia absondebāt ad nutritionē suox a⁹ aliū vt possent aliquo mō de lacte sustētari. q: fructus terre defecerāt p nimia siccitate.ꝛ iō rex ꝛ abdias iuerūt ad hoc negociu3 vt minus posset fieri. e Abdias autē timebat dñm valde.hoc dī ad oñdēdū q nō erat psentane⁹ dño suo in malis suis:ad cui⁹ pbatō3 subdīt. f Mā cū inēt. Jezabel pbe. ro. Prophete xo hic dicunt̄ viri religiosi in tēti diuio cultui q̄s p congregauit ad hoc samuel.ꝛ aliq; etiam bēbant spūm pbie:sicut dictū fuit supra pmo li. ca. r. Jezabel xo voles destruere cultū dei quantū poterat: ꝛ cultu baal extollere:interfecit eos put potuit. et tunc abdias centum illoꝝ saluauit:absondēs.l.in vna spelunca.ꝛ.l.in alia:ꝛ puidit eis de victu ꝛ vestitu.ꝛ ex hoc psecutus ē a ro pbie dnū fm saluatoris dictū: Mat. r.Qui recipit pbetā in nomine pbete mercedē pbete accipiet.vñ inter.xij. pbetas quartus cōputat. Cetera patēt ex dicā vsq; ibi. g Dic domino tuo adest helyas.q: dñs ei p̄cepat vt ostēderet se achab. h Quid peccaui inq̄t.timuit em̄ ne helyas subito ad aliū locum portaret sicut frequenter acciderat.qñ dñs ipm ad aliquē locum mittebat. propter qd filij pbetaꝝ qū fuit raptus crediderūt ipm sic fuisse translatū: vt br. j. iij. li. ca. ij. ꝛ sic achab interficeret abdiā: credens q illusisset sibi d. venisse helyā. i Adiurauit regna singula. q si helyas inueniret i eoꝝ terra capet ꝛ sibi mitteret. loq̄t̄ tñ b scptura de regnis quinquaginta ꝛ regibus quinquaginta facilē assentiret. tū q: rex tyri erat socer ei⁹: ꝛ filia⁹ reg Juda habebat vxorē athaliaz filiam achab silitez rex moab erat sibi tributari⁹: et rex edom rex iude Jte q: i terra q̄ erant pre regnū israel:erat etiaz fames pter sic citatez quā sciebāt p̄ bū helye euenisse.

k Nunq̄d nō indicatū est tib dño meo q̄d fecerim ꝛc.hoc dixit nō ad iactātiā. s ne helyas ipm exponet periculo mō p̄dicto l Et dixit helyas viuit dñs ꝛc. affecurauit eū p iuramētū. ꝛ tūc iuit ad nūciādū ipi achab helye aduētū. ꝛ sic secūdo fuit cognitus ei⁹ aductus ipi achab:quod notat cum dī. m Veniteq; achab i occursū helye. q: deside rabat remediū famis hre.

n Tu nees ille q̄ p turbas isrl.q.d.sic.ꝛ q: sup helye loq̄batur iō ad repellendā eius superbiā rīdit helyas. o Non ego turbaui isrl: s tu ꝛ domus p̄ris tui ꝛc. q: pter malicias tuā dñs misit plagā illā. p Deruntn nūc ꝛc. Hic p̄ñr describitur descensus ignis de celo ad declaratōez divine veritatis:ꝛ falsitatē ydolatrie: vt sic pple israel ad deū quertere⁹ ꝛ bñficium pluuie mereret.ꝛ hoc ē quod dī. q Mitte ꝛ congrega ad me vniuersū israel id ē maiores ꝛ principales populi ad visionē miraculi mōte carmeli.iste nō ē carmelus i q̄ manebat nabal: vt dictū fuit.s.j.li.ca.xxv.q: ille ē i sorte iude.iste aūt in sorte ephraym. r Qui comedunt de mensa iezabel.prebebat em̄ eis victuz ꝛ vestitū: vt exaltaret ydolatrie cultum. s Usq; quo claudicatis in duas partes.q: aliqui eoꝝ colebant dñm:ꝛ cū hoc baal. sicut ꝛ de samaritanis dī.j.iiij.li.ca.xvij. t Si dñs ē deus id ē si p signū visibile,pbetur vobis q deus israel ipe sit deus verus ꝛ nō baal. v Sequimi eū.ipsum colendo ꝛ nō alium:ꝛ nō rīdit ei ipse⁹ verbū.q: ignorabat hui⁹ pbationis modū. x Et ait rursus helyas.ostendens modū b⁹ pbatōis. y Ego remāsi.pba dñi solus.s.q̄ audēt apparē:ꝛ ydolatrī resistere.q: viuebāt mil.c.absconditi a b abdia:vt dictū ē. z Prophas aūt

baal ꝛc.q.d.ſi bꝛient veritatē ꝓ ſe veberēt ꝑualere.cete ra patent vſq; ibi. ȝ Et deus qui exaudierit ꝓ ignē celitus datum ad conſumendū ſacrificium.

a Ipe ſit dꝰ.i.vere credaꝫ ꝛ colaꝫ. b Optia ꝓpoſitio.qꝛ ignis deſcēderat ſuper ſacrificiū abel: vt dictū fuit Gen. iiij. et ſuper ſacrificiū aaron in ſua cōſecratiōe: vt habetur Leuiꝯ.ix. Ih ſignuȝ acceptatōis diuine.

c Qui cuȝ tuliſſet bouē.queritur hic quō acceptauerant belye ꝓpoſitōem. Ad quod dicendum: q; cōpulſi fuerunt hoc facere a populo qui approbauēat ꝓ poſitōem belye ꝛ quia confidebāt de demonis poteſtate:qui p miſſus talia poteſt facere.vñ ꝛ tempoze antixpi faciet ignez deſcēdere de celo.vt bꝛ apoca. xiij.et foꝛſitā ad eoꝝ inuocationem. alꝫ fecerat ſimile.

d Quem deberat eis. Dicit ra. Salo.q; bos electus ꝓ ſacerdotibus baal declinabat ab eis abſcōdēs ſe ſub pallio belye ꝛ ꝟ nutu diuino q̄ſi abhoꝛrens ydolatrie cultuȝ: vt ſic etiam homines aſſiſtentes docerenter per animal bꝛutuȝ: ꝛ tūc belyas tꝛa didit eū eiſ.d.q; q; eius immolationem ſanctificaretur locus ſicut ꝛ per immolationem bouis alterius: qꝛ per immolationem iſtius fuit detecta falſitas ydolatrie eo q; baal nō potuit immolantes exaudire.per alterum vo fuit manifeſtata veritas latrie.

e Et nō erat voꝛ.nec qui reſponderet.ſ.facto ignem dando:quia poteſtas demonis erat ꝓhibita.

f Tranſiliebāt altare.ſm modum ydolatrie.

g Cūq; eſſet iā meridies. dies em̄ fuit diuiſa.ita q; prima medietas diei fuit conceſſa ſacerdotibus baal:in qua debebāt cōplere ſuum ſacrificium:niſi em̄ fuiſſet eis tps̄ prefixū:queſiuiſſent dilaquitur irriſoꝛie dictum ſciens demonē nihil poſſe niſi quantū deus ꝑmittit.

i Incidebant ſe iuxta ritus ſuū ꝛc.qꝛ demones delectāt̄ur i ſacrificijs de ſanguine hominis qui eſt nobiliſſima creatura:ad imaginē dei facta.ꝛ ideo in talibus ſolent dari reſponſa.

k Poſtq; autem tranſiuit meridies.i.tēpus eis prefixū dicit belyas oīm populo. venite ad me.qꝛ reſiduū diei erat ſibi datū.

l Curauit altare dñi.dicit ra.Salo.q; iſtud fuit altare quod edificauerat ſaul dōmino vt habetur primo libꝛo ca.xiiij.ſed fuerat deſtructum ꝑ Jezabel:eo'q; fuerat ꝓſtructū in bonoꝛe dei.

m Fecitq; aqueductum ꝛc.in hebꝛeo habetur ſic.Et fecit ſulcum duoꝝ ſatoꝝ ſementis in circuitu altaꝛ. quod exponēs ra.ſa.dicit. q; fecit foſſatū paruū ad moduȝ ſulci q̄drilateꝝ tū ita q; ſpaciuȝ terre inclusum intra poterat ſemiari ſemēte duoꝝ ſatoꝝ.Eſt autē ſatū genꝰ mēſure ꝛ illō ſpaciū erāt.l.cubitoꝝ in q̄druȝ ad ſimilitudinē atrū: qō erat añ tabernaculū federis qō fecerat moyſes: qō fuit.l cubitoꝝ in q̄drū ſicut dictū fuit exo.xxvij. et intra illud ſpaciū erat altare predictuȝ qō repauit helyas ſicut et altare holocauſtoꝝ erat i atꝛio añ tabernaculum

n Implete q̄tuoꝛ hydrias aq̄ ꝛc. hoc fecit ad tollendum oēm calūniā q; poſſet dici ignez prius ibi fuiſſe latenter. et vt miraculum eſſet euidētius quod in aqua ignis valeret.

o Et currebant aque circū altare. ex redundantia.

p Et foſſa aqueductus repleta ē. ex hoc videret alicui q; dictuȝ belye dum foſſatum tante longitudinis ſ.ducentoꝝ cubitoꝝ in circuitu.quia quodlibet latus habebat.l. cubitos ꝟm ipſum. Ad quod reſpondit.d. q; vnus de effundentibus illas hydrias fuit Helyſeus qui venerat illuc cū alio populo cuius nondum eſſet belye diſcipulus.ꝛ effundēdo hydriam ſuam effudit aliquā partem eius a caſu ſup manus belye.ꝛ tunc aque fluere ceperunt de digitis ei⁹ miraculoſe:ſicut de fontibus abundantibus.et per hoc foſſatum fuit repletū. Ad concordiam autem huius aducit illud quod habet̄.j.quarto libꝛo.ca.iij.d tribꝰ regi ſpondit vnus de ſeruis regis iſrael. Eſt bichelise⁹ filius

aūt baal ſeqmī illū. Et ñ eꝛudit ꝓꝛs vbū[f] Et ait rurſus helyas ad ꝓꝛz[g] Ego remāſi ꝓpha dñi ſol⁹[3] ꝓphetāt ꝓbe ät baal q̄drīgēti q̄nquaginta ꝓbeq; lucoꝝ quadringēti viri ſt. Det nob duo boues ꝛ illi eligāt ſibi bouē vnū. ꝛ ī fruſta cedētes ponāt ſup ligna:ignē ät nō ſupponāt Et ego faciā bouē alteꝝ:et īponā ſup ligna. ignē ät nō ſupponā. Jnuocate nomia deoꝝ vꝛoꝝ:ꝛ ego inuocabo nomē dei mei⁵ ꝛ dꝰ q̄ exaudierit ꝓ ignē[a] ipe ſit deus. Rñ dēs oīs ꝓꝛs ait. [b]Optia ꝓpoſitō quā locut⁹ ē helyas. Dixit g̃ helyas ꝓphetis baal. Eligite vob bouē vnū. ꝛ facite ꝑmi. qꝛ vos plures eſtis ꝛ inuocate noia deoꝝ vꝛoꝝ. ignēq; nō ſupponat ille[c] Qui cū tuliſſent bouē[o] quē dederat eis:fecerūt ꝛ inuocabāt nomē baal de mane vſq; ad meridiē dicentes. Baal exaudi nos.[e] Et nō erat voꝛ: nec qui reſpōderet.[f] Trāſiliebantq; altare q̄ fecerāt

[g] Cunq; eēt iā meridies:illudebat ill' helyas dicens. Clamate voce maioꝛe[p] Deus em̄ ē ꝛ foꝛſitan loq̄t. aut in diuerſoꝛio ē:aut ī itinere aut certe dꝛmit vt excitet. Clamabāt g̃ voce magna: ꝛ [i]icidebāt ſe iuxta ritū ſuū cultris ꝛ lāceol' donec ꝑfunderent ſāguine.[k] Poſtq; ät trāſijt meridies:ꝛ illis ꝓphetātib⁹ venerat tps̄ quo ſacrificiuȝ offerri ſolet: nec audiebat voꝝ:neq; aliquis reſpōdebat. nec attēdebat oꝛātes dixit helyas oīm populo. Venite ad me. Et accedēte ad ſe ꝓꝛs[l] curauit altare dñi quod deſtructuȝ fuerat:ꝛ tulit duodecī lapides iuxta numeꝝ tribuū filioꝝ iacob.ad quē fact⁹ eſt ſermo dñi dicēs: iſrl' erit nomen tuū:ꝛ edificauit de lapidib⁹ altare ī noīe dñi. [m]Fecitq; aq̄ductū q̄ ꝑ duas aꝛiuculas ī circuitu altaris ꝛ cōpoſuit ligna:diuiſitq; ꝑ membꝛa bouē:et poſuit ſup ligna ꝛ ait[n] Jmplete quatuoꝛ hydrias aquaꝛ ꝛ fūdite ſup holocauſtū ꝛ ſuper ligna. Rurſumq; dixit. Etiaȝ ſcōo hoc facite. Qui cū feciſſēt ſecūdo ait. Etiā tercio idipm facite. Fecerūt q̄ tcio[o] ꝛ currebāt aque circū altare[p] ꝛ foſſa aq̄ductꝰ repleta ē. Cūq; iā tps̄ eēt vt offerret holocauſtuȝ:accedens helyas ꝓpha ait. Domine deus abꝛahā ꝛ yſaac ꝛ iſrl': oſtēde hodie qꝛ tu es deus iſrl' ꝛ ego ſꝰ tuꝰ[q] ꝛ iuxta preceptū tuū feci oīa verba. Exaudi me dñe exau-

eſſet falſū.quia.xij.hydrie aque non ſufficerent ad repledum foſſatum tante longitudinis.ſ.ducentoꝝ cubitoꝝ in circuitu.quia quodlibet latus habebat.l. cubitos ꝟm ipſum. Ad quod reſpondit.d. q; vnus de effundentibus illas hydrias fuit Helyſeus qui venerat illuc cū alio populo cuius nondum eſſet belye diſcipulus.ꝛ effundēdo hydriam ſuam effudit aliquā partem eius a caſu ſup manus belye.ꝛ tunc aque fluere ceperunt de digitis eiꝰ miraculoſe:ſicut de fontibus abundantibus.et per hoc foſſatum fuit repletū. Ad concordiam autem huius aducit illud quod habet̄.j.quarto libꝛo.ca.iij.d tribꝰ regi ſpondit vnus de ſeruis regis iſrael. Eſt bichelise⁹ filius

sapbat q̄ fudit aquā sup̄ mañ̄ helyē. q. d. iste ē aptissim⁹ ad querendū signum aq̄: qz p effusiōez aque de manu sua factū fuit miraculum i multiplicatōe aq̄ mō p̄dicto.

q Dñe de⁹ abrahā. c. hāc orōnem credit fecisse alte vt pp̄s posset audire ad dei honorē: z ip̄ius conversionē.

r Et iux̄ p̄ceptuz tuuz feci oia verba hec. s. i molando in excelsis extra Hierusalē p⁹ tēpli edificatōz qđ erat illicituz: nisi ex spāli dispēsatiōe diuia: qđ fecerat helyas in p̄posito. z deus hoc oñdit q ignē descendentez sup holocaustū eius. cetera patent in ītra.

s Dixitq helyas Hic describit p̄phetaz baal occisio cū di. t Appōbēdite p̄phetas baal. videbat. n. helyas populum frequentē ad honorez dei: p̄ter recentiaz miraculi visi. et iō voluit accelerare mortez sacerdotū q̄ recepāt p̄plm: ne iezabel induceret regē maritū suū: et rex pop̄z ad seruandū vitaz ipsoz. v Duxit eos helyas ad torrentē cyson: z interfecit eos ibi: vt eoz̄ cadauera in torrētez p̄cerēt. Interfecit aūt eos helyas p̄ p̄plum in hoc sibi assistentez: z aliq̄s forte occidit mānu p̄pria: zelo diuie iustitie: sicut z samuel legit regez amalech occidisse. s. li. j. capi. xv. t Et ait helyas. Hic domi signū d̄ datōe pluuie ad tollendā siccitatē z famē cū di. y Sonus multe pluuie est. i. imminet de p̄ q̄uo. qz pluuia facit sonitū i cadendo z quāto grossioz ē z de⁹ sioz. tāto fit sonitus maioz. z Et p̄nus in ter. pos. fa. inter ge. sua. vt de⁹ otius oraret: ad diuinū bñficiū impetrandū p cōi p̄p̄lo. licet em de⁹ velit aliq̄n aliq̄d facere vl fieri tñ cū b vult hoc facere p orōes sctoz. a Ascende z p̄spice p̄tra mare. ad videndū si ascenderet aliq̄ nubes que eēt signū imminētis pluuie. b Reuertere. vij. vicibus. p hoc designabat vniuersitas viciorū q̄b⁹ achab z p̄p̄s isr̄l erāt irretiti: p̄pter q̄ p̄bibite fuerant pluuie. Qz aūt vniuersitas vicioz̄ p septenariū designet. d. Grego. omel. xxv. Septē ergo demonia maria habuit: q̄ vniuersis vicijs plena fuit. Rōne figuralis accipit respectu noui testamenti: cuius vetus testamentū figura fuit. sm q̄ di Loz. t. Oia in figura cōtingebāt illis. qz post. vij. t̄pi mysteria. s. conceptionis. natiuitatis. baptismi. p̄dicatōnis passiōis. r̄surrectiōis. ascēsiōis: descēdit abūdāter pluuia gr̄e sup apl̄os i die pētecostes: vt bi Act. ij. c Cūq se āterēt huc atq illuc. Jūgēdo regis currū et p̄pando se ad receptū. d Et man⁹ dñi facta ē sup helyā. dās ei fortitudinē z agilitatem ad currendum velocius ad cuncta. Qui ait. Ascende: et vide Achab. Jūge curr̄z tuuz z descende: ne occupet te pluuia. Cūq se āteret huc atq illuc: ecce celi p̄tenebrati sunt: z nubes z ventus: z facta est pluuia grādis. Ascē dēs itaq Achab abijt i iezrahel⁰ z manus dñi facta ē super helyā: accinctisq lūbis currebat añ Achab vt nec veniret in Jezrahel.

D Anciauit. Ca. xix. at Achab iezabel oia que fecerat helyas: et quō occidisset vniuersos p̄phetas Baal gladio. Misitq Jezabel nuncium ad helyam dicēs. Hec mihi faciāt dij z hec addāt[b] nisi hac hora cras posuero animā tuā sicut animā vnius ex illis. [c]Timuit ergo helyas z surgens abijt quocūq eū ferebat volūtas: venitq in bersabee iude⁰ z dimisit ibi puerū suū: z p̄rexit in desertuz viā vnius diei. Cūq venisset z sederet subter vnam iuniperuz: [c] petiuit anime sue vt moreret. Et ait. Sufficatē q̄ eq̄ reg. Jn. c. xviij. vbi dī i postil. Asserit q̄ claudicauit duas ptes. qz aliq̄ eoz̄ colebāt deū: z cū hoc baal: sicut de samaritanis dī.

Additio.

Samaritani nō colebāt deuz: s deos suos: vt. j. iiij. li. de eis dicet nisi q timebāt deū. aliud em̄ est timere deū z aliud colere. Tior em̄ seruilis potest ee sine charitate nō tñ cultꝰ dei q̄ i fide spe z charitate consistit em̄ aug.

Jn eodez ca. xviij. vbi dicit i postilla. Queritur hic quomodo acceptauerit helye ppositionem.

Additio.

Otest dici q̄ prophete baal tanq̄ de minus infideles sicut non p̄fidebāt d̄ suis demonibus q̄ facēnt ignez descendere: ita nec credebāt q̄ hoc faceret helyas: z sic nō timebāt cuz eo intrare ad eam. q̄ si q orōnez helye ignis nō descendisset p̄phete Baal essent securi.

Replica.

In capi. xviij. vbi postilla. for exponendo claudicationez in duas ptes d̄ samaritanis ponit exēplū q̄ colebāt dñm z cū hoc Baal: contradicit Burg. asserens q̄ samaritani nō colebāt deū: s solū timebāt dñm: addēs q̄ multū refert inter colere z timere. s hoc factū Burg. nō ē p̄tractatōe dignū. qz est contra totū dū tertū. iij. Reg. xvij. vbi bis dī q̄ colebant. et semel tm̄ q̄ timebāt. s p̄suasio Burg. ad hoc q̄ samaritani nō colebāt deū pugnās includit periculosum errorē. si em̄ vt ipse putat z dicit nullus ē cultus dei nisi fiat i fide spe z charitate: sequitur sacerdotes in pctō mortali missam celebrantē nō colere nec sacrificare nec confi cere. qz illa sunt vetus cultus misse. esto q̄ cultuz extra charitatē salua fide z forma ecclesie forte vel̄ cultuz s nō placidū deo: nec̄ p̄fectū sm oēs p̄dictōes theologie. sicut em̄ sm doctores p̄cedit fidē informē esse veram fidē: z sm eā q̄s dī fidel numero z forma: q̄uis nō merito. ita oportet p̄cedi cultū informē q̄ hic dī claudicatio. z p hoc ad btm̄ aug. dī q̄ loquitur d̄ cultu dei formato charitate.

Capitulum. xix.

Anciauit. Postq̄ descripta ē p̄phetaz baal occisio. hic p̄nr occasione huius ponit helye p̄secutio. Circa quod p̄mo describit hūana trepidatio. secdo angelica p̄uisio: ibi. Et ecce angel⁹ dñi. tercio diuina p̄solatio: ibi. Et ecce sermo dñi. Circa p̄mū di-

di me vt discat p̄p̄s iste: qz tu es dñs de⁹: z tu p̄uertisti cor eoz̄ iterū. Cecidit autez ignis dñi z vorauit holocaustū z ligna z lapides. pulueres q̄z aquā q̄ erat i aqueductu lābes. Qđ cuz vidisset oīs p̄p̄s: cecidit i faciē suā: z ait. Dñs ip̄e ē de⁹: dñs ip̄e ē deus. [s]Dixitq Helyas ad eos. [r]Appōbēdite p̄phas baal z ne vnus quidē effugiat ex eis. Quos cū appōbendisset[b] duxit eos helyas ad torrentē cyson: z interfecit eos ibi. [r]Et ait helyas ad achab Ascende comede z bibe: qz sonꝰ multe pluuie ē. Ascēdit Achab vt comederet z biberet: Helyas autez ascēdit in verticē carmeli[5] et p nus in terrā posuit faciem suā inter genua sua: z dixit ad puerū suum. [a]Ascēde z p spice cōmare. Qui cū ascendisset z p̄templatus eēt: ait Nō ē quicq̄. Et rursuz ait illi. [b]Reuertere septē vicibus. Jn septima autē vice ecce nubecula pua q̄si vestigiū homis ascēdebat d̄ mari. Qui ait. Ascende: et dic Achab. Jūge curr̄z tuuz z descende: ne occupet te pluuia. Cūq se āteret huc atq illuc: ecce celi p̄tenebrati sunt: z nubes z ventus: z facta est pluuia grādis. Ascē dēs itaq Achab abijt i iezrahel⁰ z manus dñi facta ē super helyā: accinctisq lūbis currebat añ Achab vt nec veniret in Jezrahel.

D Anciauit. Ca. xix. at Achab iezabel oia que fecerat helyas: et quō occidisset vniuersos p̄phetas Baal gladio. Misitq Jezabel nuncium ad helyam dicēs. Hec mihi faciāt dij z hec addāt[b] nisi hac hora cras posuero animā tuā sicut animā vnius ex illis. [c]Timuit ergo helyas z surgens abijt quocūq eū ferebat volūtas: venitq in bersabee iude⁰ z dimisit ibi puerū suū: z p̄rexit in desertuz viā vnius diei. Cūq venisset z sederet subter vnam iuniperuz: [c] petiuit anime sue vt moreret. Et ait. Sufficatē q̄ eq̄ reg. Jn. c. xviij. vbi dī i postil. Asserit q̄ claudicauit duas ptes. qz aliq̄ eoz̄ colebāt deū: z cū hoc baal: sicut de samaritanis dī.

Additio.

Samaritani nō colebāt deuz: s deos suos: vt. j. iiij. li. de eis dicet nisi q timebāt deū. aliud em̄ est timere deū z aliud colere. Tior em̄ seruilis potest ee sine charitate nō tñ cultꝰ dei q̄ i fide spe z charitate consistit em̄ aug.

Jn eodez ca. xviij. vbi dicit i postilla. Queritur hic quomodo acceptauerit helye ppositionem.

Additio.

Otest dici q̄ prophete baal tanq̄ de minus infideles sicut non p̄fidebāt d̄ suis demonibus q̄ facēnt ignez descendere: ita nec credebāt q̄ hoc faceret helyas: z sic nō timebāt cuz eo intrare ad eam. q̄ si q orōnez helye ignis nō descendisset p̄phete Baal essent securi.

Replica.

In capi. xviij. vbi postilla. for exponendo claudicationez in duas ptes d̄ samaritanis ponit exēplū q̄ colebāt dñm z cū hoc Baal: contradicit Burg. asserens q̄ samaritani nō colebāt deū: s solū timebāt dñm: addēs q̄ multū refert inter colere z timere. s hoc factū Burg. nō ē p̄tractatōe dignū. qz est contra totū dū tertū. iij. Reg. xvij. vbi bis dī q̄ colebant. et semel tm̄ q̄ timebāt. s p̄suasio Burg. ad hoc q̄ samaritani nō colebāt deū pugnās includit periculosum errorē. si em̄ vt ipse putat z dicit nullus ē cultus dei nisi fiat i fide spe z charitate: sequitur sacerdotes in pctō mortali missam celebrantē nō colere nec sacrificare nec confi cere. qz illa sunt vetus cultus misse. esto q̄ cultuz extra charitatē salua fide z forma ecclesie forte vel̄ cultuz s nō placidū deo: nec̄ p̄fectū sm oēs p̄dictōes theologie. sicut em̄ sm doctores p̄cedit fidē informē esse veram fidē: z sm eā q̄s dī fidel numero z forma: q̄uis nō merito. ita oportet p̄cedi cultū informē q̄ hic dī claudicatio. z p hoc ad btm̄ aug. dī q̄ loquitur d̄ cultu dei formato charitate.

Capitulum. xix.

Anciauit. Postq̄ descripta ē p̄phetaz baal occisio. hic p̄nr occasione huius ponit helye p̄secutio. Circa quod p̄mo describit hūana trepidatio. secdo angelica p̄uisio: ibi. Et ecce angel⁹ dñi. tercio diuina p̄solatio: ibi. Et ecce sermo dñi. Circa p̄mū di-

a Nūciauit aūt achab iezabel ⁊c.q̄si opatiēs ꝓphis baal occisis.⁊ ex hoc pz ei⁹ malicia obstiata: postq̄ vi derat tot signa mirabilia.⁊ ex hoc vroz ei⁹ audacia accepit occidēdo belyā. vñ subdit. b Nisi hac hora cras posuero ai am ⁊c.eā a corpe separādo:credebat enim ista mulier ꝙ ꝓpter istud v. bum non fugeret:eo ꝙ cōstanter se ostēderat achab querenti ip̄m ad mortē ꝙ deus eius ꝓmisit tenere ex humana fragilitate nimis eleuareť ex constātia p̄cedēti.iō sequitur. c Timuit g̃ belyas. verbum mulieris q̄ nō timuerat offensā regi d Et dimi. ibi puer suū.s.filiū mulieris vidue quē suscitauēat ⁊ quē mulier ex deuotōe ei tradiderat. vt eū erudiret et puer belye ministraret:et ꝙ dī fuisse ionas ꝓpheta. verūtamē q̄ belyas volebat ingredi desertuz ⁊ absq̄ vlla p̄uisione: qđ videbatur duz ꝙ puero.iđo dimisit eum.

e Petiuit aie sue vt moreret. ſ.petiuit a dō ꝙ niam suā de core acciperet. Optabat em̄ magis mori q̄ videre peruolatras ꝓceptū dei. f Et obdormiuit.fatigat⁹ ex labore ⁊ ieiunio. g In vmbra iuniperi.arbor ē crescens in desertis cuius vmbrā serpentes fugiunt vt dicit plinius:⁊ iō in vmbra eius boies secure dormiūt. h Et ecce angelus.hic p̄fr circa belyā ponit̄ angelica p̄uisio:videlicet de cibo.q̄ famelicus erat et lassa tus.⁊ pz lra vsq̄ ibi. i Et ambulauit in fortitudine cibi illi⁹ ⁊c.ex hoc videtur scriptura attribuere iter belye ieiunāti.xl.diebus ⁊.xl.noctibus virtute cibi illi⁹. ꝓpter quod dicit augst.li.de mirabilibus sacre scripture.q̄ ille cibus angelicis manibus p̄paratus habuit talem virtutem q̄ potuit diu seruare naturā corporis a consumptione calidi naturalis. ꝓpter quā req̄ritur sūptio cibi:ad reficiendū id quod consumptuz est.vt hr̄ j.de generatione. k Usq̄ ad montez dei oreb. vbi deus videt legem.⁊ iō ibi voluit apparere belye:qui fuit maximus zelator legis diuine. l Māsit i spelūca. dicit ra.Sa.q̄ ista fuit spelunca in qua stetit moyses: qñ glia dei transiuit añ eū.vt hr̄ Exo.xxxiij.in fine. m Et ecce sermo dñi. Hic p̄fr circa belyā ponit̄ diuina p̄solatō.q̄ reuelauit sibi plures bonos.s.vij.milia remāsisse i populo.alis in terra israel.⁊ tres in breui suscitandos ad punitōez malor̄. igitur circa hoc ponitur primo diuina reuelatio.secdo belye persecutio:ibi. Profectus ergo.Circa primū dicitur. n Quid hic agis belya. Hoc non quesiuit deus ex ignorantia: sed vt ex responsione belye ei conuenientius nunciaret voluntatem suam. o Zelo zelatus sum ꝓ dño deo.i. ex toto corde zelaui p lege dei. p Altaria tua destruxerūt. non loquitur hic de altaribus que erant in hierusalem.s. altare incensi:⁊ altare holocaustoz̄.q̄ illa manebant.sed de altaribus que fuerunt facta in excelsis tempore quo licitū erat ibi immolare deo añ edificatōez tēpli.⁊ licz p⁹ tēpli edificationez nō esset licitum ibi deo immolare:vt dictum ē ca. p̄cedenti: nisi ex speciali dispensatione dei. tm̄ minus malus erat ibi deo immolare q̄z ydolis. Jtē destructa fuerant in contemptum dei et ad ydolatrie exaltatōnē.⁊ ꝓpter hoc plāgebat belyas eorū destructionem.

b Et derelictus sum ego solus.quia pauci remanserāt a psecutione Jezabel:sicut dī. rex est solus in domo sua. q̄uis sint ibi multi ꝙ sunt pauci cōpatiue ad multitudiez q̄ solet cū eo esse.

r Egredere.s.de spelunca.

s Et sta in monte coraz dño. paratus ad audiendum eius verbum.

t Et spūs.i. ventus grādis subuertēs montes ⁊c.

v Nō in spiritu dominus.i. tūc nō audies verbum dei

tuos occiderunt gladio:q ⁊ derelictus sū ego solus: ⁊ q̄runt animā meā vt auferāt eā. Et ait ei.r Egredere⁸ et sta i mōte corā dño. Et ecce dñs trāsijt ⁊ spūs grādis ⁊ fortis:subuertēs mōtes ⁊ conterens petras añ dominū. t Non in spū dñs.v Et post spm̄ ꝓmotio. Nō in cōmotione dñs.y Et post ꝓmotōez ignis. Nō i igne dominus. Et post ignē sibil⁹ aure tenuis.z Quod cum audisset belyas operuit vultum suum pallio.et egressus stetit in ostio spelunce:⁊ ecce vox ad eū dicēs.Quid hic agis belya.Et ille respondit.zelo zelatus sum pro domino deo exercituū: quia dereliq̄runt pactum tuum filij israel Altaria tua destruxerunt. et prophetas tuos occiderūt gladio: ⁊ derelictus sum ego sol⁹: ⁊ quer̄t animā meam vt auferant eaz. Et ait

loquentis sed postea. r Et post spm̄ cōmotio.i.terremotus. y Et post cōmotionez ignis. visibiliter ante belyam transiens. Ista autem transibant ante spm̄ suauem designantem dei presentiam ad designandum terrorem potestatis diuine.sicut Exo.xix.q̄n dñs descendit super montem synai ante eum ceperunt audiri tonitrua ac micare fulgura.⁊ nubes densissima operuit montez. ista tm̄ facta fuerunt ministerio angelico. z Quod cū audisset ope.vul.su.quasi aliquo modo territus vel ex reuerētia diuini transitus.cetera patēt ex dictis vsq̄ ibi.

a Unges azabel rgē super syriam.ad sui consolatiōez nominat sibi tres personas promouendas ad ydolatrarum destructionem.⁊ patet lra vsq̄ ibi.

b Interficiet eum heliseus.q̄ aut azabel ⁊ Jehu multos ydolatras de israel interfecerint sat̄ habetur exp̄ssum. j. quarto li.& q̄ heliseus aliquos interfecerit nō legitur nisi de.xl.duobus quibus maledixit. ꝓpter quod vrsi lacerauerunt eos:vt habetur infra.iiij.li.ca.ij. erant em̄ illi filij ydolatrarum ⁊ ydolatriam iam addiscentes: erāt em̄ de bethel vbi colebatur vnus vitulus aureus: vt dictum est supra.xij.ca.& credendum q̄ verbum dñi in eo fuerit adimpletum. c Et derelinquam mihi in israbel septē milia virorum.hoc etiam dicitur ad belye consolatōem. q̄ cum eo adhuc essent in israel multi ab ydolatria muti. d Osculans manū.scilicet ydoli ad eius reuerentiaz:vel osculans manum ꝓpriam.sm̄ q̄ dicitur Job.xx. Si vidi solem cum fulgeret:⁊ lunam incedentem clare: et osculatus sum manū meam in signum reuerentie.vñ

Ca.xx.

bi subdit. Quod ē iniquitas pessima. i. ydolatria.
c Profectus ē. Hic ꝑñr ponitur mandati dñi executō per belyā: yngēdo beliseū in ꝓphetā: quez primo repperit de tribus ꝓdictis cum dr. f Misit pallium suū super eū. hec eñ pallij impositio vocatur vnctio vel etiam cuz bocvnxit eum. licz nō sit scriptū. quia non omnia scribū tur. q aūt vnxerit azabel: ñ bz nisi qđ infra quarto li. ca. viij. dr. q beliseus ei⁹ discipulus dixit ipi azabel ipz fore regez syrie. et forte tūc vnxit eū licet ñ sit scriptum. de Jehu ẏo scribit infra quarto li. cap. ix. q beliseus misit vnū de filijs ꝓphetaruz ad vngendum cuz regē super israbel.
g Qui statim relictis bobus cucurrit post belyaz. volens omnino adherere ei: mot⁹ instinctu spūssancti.
h Tulit par boū ⁊ mactauit. ꝑ gaudio eñ sue vocationis fecit puiuiū socijs suis ⁊ vicinis.
i In capitu. xix. vbi dicit in postilla. Altaria tua dñe destruxerūt. non loquitur hic de altaribus que erant in hierusalem.
k Additio.

Rationabiliter pōt dici q hic loquitur belyas de ipsis altaribus hierusalem. licet eniz ipsa altaria nō essent destructa realiter. tñ erāt destructa ꝟm opinionē ⁊ affectōnem ydolatrarum ydolatre eniz ipsa destruerent si possent. et inquantuz in ipsis erat illa destruebant. qui eniz vitulos colebant publice i cōtemptū dei quantū i se erat destruebāt altaria dei. i. totū cultum diuinū fatebant eē inanē. Et iste modus intelligēdi ꝓz ex eo qđ sequit. s. Et ꝓphetas tuos occiderūt gladio. nō eñ legitur q tempore belyesseu ante ipsius tempus aliqui ꝓphete dei fuissēt occisi gladio. sed hoc est intelligendū mō predicto. scz q achab ⁊ iezabel quantū in se erat occidebant ꝓphas dñi tum reputando eos vanos. tum etiā qz appetebant eoz interfectionem.

Replica correctorij contra Burgensem.

In cap. autem. xix. destructionem altarium dei de quibus conquestus fuit belyas postil. exponit de reali destructione. burgēn. autē de intēționali.

dñs ad eū. Vade ⁊ reuertē i viā tuā ꝑ desertū in damascum. Cūq pueneris illuc: [a]vnges Azahel regē super syriā: ⁊ iehu filiū nāsi vngesl regē sup isral: heliseū āt filiū saphat q̄ est de Abelmeula vnges ꝓphetā p te. Et erit quicūq fugēit gladiū Azahel: occidet eū iehu: ⁊ q̄cunq fugerit gladiū iehu [b] inficiet eū helise [c] Et derelin quā mihi i isral. vij. milia viroz quoz genua nō sūt incuruata añ baal ⁊ oē os qđ nō adorauerit euz [b] osculās manū [c] profect⁹ g̃ inde belyas reppit heliseū filiū Saphat arātē i. xij. iugis boū: ⁊ ipe i. xij. iugū bouz arātibz vn⁹ erat. Cūq veniſſet Helyas ad eū: [f] misit pallū suum sup eū [g] Qui statim relictis bobz cucurrit p⁹ belyā et ait. Osculoz oro te ꝑem meū ⁊ mrez meā: ⁊ sic seqr te Dixitq ei. Vade ⁊ reuertere. Quod eñ meū erat feci tibi. Reuersus autez ab eo [b] tulit par boū: ⁊ mactauit illud. ⁊ in aratro boū coxit carnes ⁊ dedit ppl'o ⁊ comederunt. Consurgēsq abijt ⁊ secutus est belyā ⁊ ministrabat ei.

Cap'm. xx.

[a] Oro benadab rex si rie ꝓgregauit oēm exercitū suū: ⁊ trigintaduos reges secū: ⁊ equos ⁊ curr⁹ ⁊ ascendēs pugnabat ꝑ samariā: ⁊ obsidebat eā. Misitq nūcios ad Achab regez isral̄ī ciuitatē ait. [b] Hec dicit benadab. Argētū tuū ⁊ aurū tuum meuz est: et vxores tue ⁊ filij tui optimi mei sūt [c] Respondit rex isral̄. Juxta verbū tuum dñe mi rex [b] tuus sum ego ⁊ oīa mea. Reuertēteq nūcij dixerūt. Hec dicit benadab q̄ misit nos ad te. Argētum tuū et aurum tuū ⁊ vxores tuas ⁊ filios tuos dab mihi. Crastinū igit hac eadem hora mittā seruos meos ad te: ⁊ scrutabūt domū tuā ⁊ domū ꝟuorum tuoz ⁊ oē qđ eis placuerit ponent in manibz suis: ⁊ auferent. [c] Vocauit autē rex isral̄ oēs seniores terre et ait. [f] Animaduertite et videte: qm̄ insidiet nob. Misit eñ ad me pxoribz meis ⁊ filijs ⁊ p argento et auro ⁊ nō abnui. Dixeruntq omnes maiores natu ⁊ vniuersus populus ad eum. [g] Nō audias neq acquiescas illi Rñditq nuncijs benadab Dicite dño meo regi. Omnia ꝓpter q̄ misisti ad me servum tuum in initio faciaz. [b] hāc aūt rē facere nō possū

Ca.xx.

da ponitur ibi. Accedens autē ꝓpha. Circa primum achab primo de obsidiōe antiaḳ. secdo ꝑ ꝓphetā de victorie promissiōe cōsolaḳ: ibi. Et ecce ꝓpheta vn⁹. antiebatur aūt achab: tū q̄ nō habebat pplm vt posset resistere. tū q̄ nō poterat pacē minval de grauez habere ⁊ hoc ē quod dicitur hic.
b Hec dicit benadab &c. achab eñ ꝓmo miserat nūcios ad bēadab ꝓ pace reqrenda. ⁊ iste respondit ista q̄ dicta sunt.
c Respōdit q̄ rex Jsrael iuxta verbum tuū. nō dicit ꝟm verbuz tuum totaliter: quia bene conce debat ei auruz ⁊ argentum ⁊ bona mobilia: nō aūt vxores ⁊ pueros. iō subdit.
d Tu⁹ sū ego et oia mea. ñ āt dixit de vxoribz ⁊ liberis: ꝟ bona dab huic oblationi non assensit imo totū bñe voluit ⁊ absq dilatiōe. ideo subditur. Cras igr &c. ⁊ ꝑs lra.
e Vocauit āt rex isral̄ oēs seniores terre. vt haberet ꝓsiliū cuz eis. q̄ erat i arto positus ꝓpter multitudinē exercit⁹ regis syrie quā formidabat: ⁊ ꝓpē pacē durā: quaz rex syrie volebat. f Animaduertite ⁊ videte qm̄ insidiatur nobis. volēs auferre vxores ⁊ filios: vt sic non remaneāt in terra: q̄ possint eā defendere in futuro: ⁊ sic obtinebit eam ꝑ sua voluntate. g Nō audias nec acq̄escas illi. magis eñ volebāt se exponere pīculo belli: q̄ sicut vulgariter dr melior est bona guerra ꝙ mala pax. iō respodit achab. h Hanc aūt rem facere nō possum. ꝓpter quod rex syrie indignat⁹ ⁊ de sua multitudine nimis confidens dixit. i Si sufficerit. et accipitur hic si ꝑ nō. k Puluis samarie &c. vocaḳ autem hic puluis samarie terra quam ciues portauerunt iuxta muros in magna quantitate: ad hoc q̄ muri essent fortiores ad sustinendum ictus machinarū.

7 ad hoc q̄ illi de ciuitate p illaz krā apposita possēt faciliter ire vsq; ppe ꝓpugnacula muroꝝ ad defensionē ciuitatis. Dixit igit benadab. se iactādo: q̄ tāta multitudo erat in suo exercitu: q̄ si quilibet acciper pugillū ō terra iplerēt fossata 7 fierēt aggeres ita magni ex

ciauerunt ei egressū achab de ciuitate. 3 Apprehēdite eos viuos. volebat em̄ cōi ꝓlo vti i opib⁹ seruilib⁹ in regno suo: 7 pncipales volebat interficere variis supplicijs longa morte. cetera patēt. a Accedēs aūt. Hic pnter describit scōa victoria ipi achab pceſſa: vbi achab

terius sicut fecerant caues interius p hoc innuens q̄ strati ca peret ciuitatez: cui respōdit achab.

l Me glorietur accinctus eq̄ vt discinctus. accict⁹ dr ille qui vadit ad pliuz. Discict⁹ vo q̄ iā de posuit arma obtēta victōia. p ß insinuās ipsi benadab q̄ n̄ debeat gloriari: ac si iā cepissz ciuitatem.

m Circūdate ciuitatē. ponendo machias ad inuadēdū eam.

n Et ecce ꝓphēta vn⁹. hic pnr achab de pmissiōe victorie cōsolat cuz dr. Audisti oēz mltitudinē hāc nimiā ecce ego tradā eaz i manū tuā. cui⁹ cā subdit.

o Ut scias q̄ ego sum dns. et resilias ab ydolatria.

p Et ait achab q̄ quē. q̄ videbatur sibi ipossibile ꝓter ppli sui paucitatē. ꝓter q̄ō. ꝓphā ad euz assecurandū replicauit nomen dn̄i. d.

q Hec dicit do min⁹ q̄ pedisseq̄s dē. i. q̄ armigeros pncipū de terra israhel. vt cōiter exponit ra. sa. d. q̄ p hoc intelligunt filij nobiliū qui nō erāt de filijs israhel: ß erant dati obsides ipi achab. vñ in hebr.

Reuersiq; nūcij: retulerūt ei Qui remisit 7 ait. Hec faciant mihi dij 7 hec addāt[i] si suffecerit [k] puluis samarie pugill' oīs ppli q̄ sequit me Et rndēs rex israh' ait. dicite ei[l] Ne gliet accict⁹ eq̄ vt discict⁹. Factū ē āt cū audisset benadab vbū istō bibebat ipe 7 reges i umbraculis: et ait huis suis [m] Circūdate ciuitatē. Et circūdederūt eā [n] Et ecce ꝓpha vn⁹ accedens ad Achab regem israh' ait ei Hec dic dns. Cernevidisti oēz mltitudinē hāc nimiā. Ecce ego tradā eā i manuz tuā hodie: [o] vt scias q̄ ego sū dns [p] Et ait Achab. Per quē. Dixitq; ei. [q] Hec dicit dns. Per pedissequos pncipū puinciaz [r] Et ait. [s] Quis incipiet pliari. [t] Et ille dixit. Tu. Recēsuit ergo pueros pncipū puinciaz 7 reperit nūez ducētoz triginta duoz. Et recensuit post eos ppl'm: oīs filios israh' septē mīlia [u] 7 egressi sunt meridie. [x] Benadab aut̄ bibebat temulēt⁹ in umbraculo suo 7 reges triginta duo cū eo qui ad auxiliū eius venerāt. Egressi sunt aūt pueri pncipū puinciaz i prima frōte. [y] Misit itaq; benadab q̄ nunciauerūt ei dicētes Egressi sunt de Samaria At ille ait. Siue ꝓ pace veniunt. [z] apphendite eos viuos: siue vt plientur: viuos eos capite. Egressi sūt ergo

pueri principuz puinciaz: ac reliquus exercit⁹ seqbatur. Et pcussit vnusq̄sq; virū qui ptra se veniebat: fugerūtq; syri 7 psecutus ē eos israh'. Fugit q̄; Benadab rex syrie i eq̄ cū equitibus suis Mecnō egressus rex israh' pcussit eqs 7 curr⁹: et pcussit syriā plaga magna nimis. [a] Accedēs āt ꝓpha ad regez israh': dixit ei. [b] Vade 7 cōfortare [c] 7 scito 7 vide quid facias. Sequēti em̄ anno rex syrie ascendet ptra te. serui vo regis syrie dixerunt ei. [d] Dij montiū sunt dij eorū: [e] iō superauerūt nos: ß melius ē vt pugnem⁹ ptra eos in cāpestribus: et obtinebim⁹ eos. Tu q̄ verbū hoc fac [f] Amoue reges singulos ab exercitu tuo 7 pone pncipes p eis 7 instaura nūez militū qui ceciderūt de tuis: 7 eqs vm eqs prisios. 7 curr⁹ vm currus q̄s añ habuisti 7 pugnabimus contra eos in cāpestribus: 7 videbis q̄ obtinebimus eos. Credidit cōsilio eoz: 7 fecit ita. Igitur post q̄ annus trāsierat recensuit Benadab syrios: [g] 7 ascēdit i aphec vt pugnaret cōtra israhel. Porro filij israhel recensiti sunt: 7 acceptis cibarijs profecti ex aduerso: castraq; metati sunt cōtra eos [h] q̄si duo pui greges capraruz: syri autem repleuerunt terrā. [i] Et accedens vnus vir dei dixit ad regem

p eis. i. principes bellatoz q̄ nō sint ita delicati sicut reges: nec i statu tāalto positi: et sic erunt fortiores ad pugnādū 7 magis volūtarij: vt p hoc possint ascēdē ad altiorē gradū.

s Et ascendit in aphec. q̄ ē ciuitas fortis i tribu aser: quā abstulerāt syri ab hebreis. 7 ē sita in mōte ß añ eā ē planicies magna vbi descēderūt syri vt pugnarēt cuz hebreis in campestribus.

b Quasi duo pui greges. quia hebrei erāt valō pauci respectu syrioz. vt sic victoria magis appareret ex vtute diuia.

i Et accedēs. Hic pnter victoria ipi achab pmittit' eū dr. Et accedens vnus vir dei. licet non noiet dr tn̄ a doctoribus cōiter q̄ fuit Michheas filius icmla. 7 hoc etiam dicunt hebrei.

k Quia dixerunt syri deus mōtiū 7c. q̄ blaspheuerūt deum israhel attribuentes ei potentiā limitatā: debellabūtur propter istam blaspheniā. dicunt etiam q̄ cum hoc dixit eis ꝓpheta q̄ nō pce-

ret ipe benadab ⁊ ppło ei⁹: ꝙ ita ḡ inflicęret ppł blaſphemiá dei pdictā. ⁊ ꝓter hoc in hebreo ponit bis. Et dixit vñ in hebreo ſic habetur. Et accedens vir dei dixit ad regem iſrael ⁊ dixit. Hoc dicit dñs deus ⁊c. q; de mādato dei dixit ei q victoziā illi daret. ⁊ q; ſyris deuictis nō parceret. cetera patēt vſq; ibi.

l Et cecidit murus ſuper. xxvij. milia volebāt em̄ fortificare murū ad ſe defendū intra ciuitatē. ꝙa edificium erat antiquuz ex cōcuſſione ⁊ dei voluntate cecidit ſuper blaſphemos.

m In cub. quod erat intra cubi. i. in loco valde ſecreto ioſeph⁹ aūt dicit q; cū pauc⁊ ſibi fidelibus intrauit locū ſubterraneuz ſecretū e⁹ ingreſſus erat intra cubiculū.

n Dixeruntq; ei Fui ſui. Hic ꝓnter achab victoziā ſibi data abutiēs dimiſſione blaſphemi: quem occidere tenebatur de mandato dei.

o Audiuimus q; reges iſrael clemētes ſūt. dicit em̄ Seneca in li. de clemētia q; nullū ex oib⁹ magis decet principē q; clemētia. nā ſemper cū ea debz eſſe iuſticia. aliē nō eēt virtuoſa. ⁊ ideo in propoſito magis fuit dementia parcendo blaſphemis contra deū ⁊ iuſticiam q̄ dixit achab.

p Si adhuc viuit frater me⁹ eſt. i. volo facere pacem cū eo ⁊ confederationem.

q Qđ acceperūt viri. i. fui benadab r Pro omine. eſt aūt omen ſm̄ q; dicit Valerius maximus vbū ex inſpato platū: ex quo ſequit bonuz alic⁹ vel aliq̄z. ⁊ tūc dō om̄ illi⁹ vel illoz. ⁊ ponit exēplū de romanis q̄rētibus locū aptū vt ibi manerēt ⁊ ciuitatē edificarēt. ⁊ cū venissent ad locū vbi nūc ē roma: vexillarius qui p̄cedebat fixit vexillū in terra. d. Stemus: q; hic optime manebimus. ⁊ ꝙ verbū fuit acceptū ꝓ omine.

s Et feſtinātes rapuerūt verbū ex oze eius. tāq; firmiter dictū ne poſſet retractare. t Atq; dixerūt. frater tu⁹ Benadab viuit. ac ſi. d. ſicut dixiſti ex nūc ē fed⁹ inter te ⁊ ipm̄. v Et leuauit eū in curz ſuū. pacifice ⁊ honorifice recipiens ipm̄. r Et plateas fac tibi in Damaſco. i. in ciuitate mea regia facꝺ rex venaliū vt inde recipias tributū tanq; hns in regno meo principale dominiū. Dicit aūt ra. ſa. ꝙ nō habebat in aio ꝙ facere. ſed iſrl. Hec dicit dñs. k Quia dixerūt ſyri. de⁹ mōtiū ē dñs. ⁊ nō ē de⁹ valliū: dabo oēm multitudinē hāc grādez in mānu tua: ⁊ ſcietis q; ego ſū dñs. Dirigebātq; vij. diebz ex aduerſo hi atq; illi acies ſeptis ād die ꝓmiſſū ē bellū. Percuſſerūtq; filij iſrl de ſyris centū milia peditū i die vna. Fugerāt ād ſyri q remāſerāt in aphec i ciuitatē ⁊ ceciderūt mur⁹ ſup viginti ſeptem milia hoim qui remāſerāt. Porro benadab fugiēs ingreſſus ē ciuitatē m) i cubiculū qđ erat intra cubiculuz. n) dixerūtq; ei Fui ſui. o Ecce audiuim⁹ q; reges dom⁹ iſrl clemētes ſūt. Ponam⁹ itaq; ſaccos i lumbis nr̄is ⁊ funiculos i capitibz nr̄is: ⁊ egrediamur ad regē iſrl: forſitā ſaluabit aias noſtras. Accinxerūt ſaccis lūbos ſuos: ⁊ poſuerūt funiculos i capitibus ſuis: venerūtq; ad regez iſrl: ⁊ dixerūt ei. Ser⁹ tuus benadab dicit. Obſecro te aia mea. Et ille ait. p Si adhuc viuit frm̄ meus ē q Qđ acceperūt viri r ꝓ omine s et feſtinātes rapuerūt verbuz ex oze eius t atq; dixerūt. Frm̄ tu⁹ Benadab viuit. Et dixit eis. Ite ⁊ adducite eum ad me. Egreſſus eſt ergo ad eū Benadab v ⁊ leuauit euz in curz ſuuz. Qui dixit ei. Ciuitates quas tulit pr̄ me⁹ a pr̄e tuo reddam: r ⁊ plateas fac tibi in damaſco ſicut fecit pater meus in ſamaria: ⁊ ego federatus recedā a te Pepigit ergo fed⁹: et dimiſit eum. y Tunc vir quidā ꝺ filijs ꝓphetaꝝ 3 dixit ad ſocium ſuū in ſermone dñi: percute me. At ille noluit percutere. a Cui ait. Quia nolui ſti audire vocē dñi: ecce recedes a me ⁊ percutiet te leo. Cūq; paululū receſſiſſet ab eo: inuenit euz leo at q; percuſſit. Sed ⁊ alter⁹ inueniēs vir⁹ dixit ad eū. percute me. Qui percuſſit eū ⁊ vulnerauit. Abijt ḡ ꝓpheta et occurrit regi in via: b et mutauit aſperſione puluer⁊os ⁊ oculos ſuos. Cūq; rex trāſiſſet: clamauit ad regem et ait. Seruus tuus egreſſus ē ad p̄liādū com̄in⁹. c cunq; fugiſſet vir vn⁹ adduxit euz quidā ad me ⁊ ait. d Cuſtodi vir iſtū qui ſi lapſus fuerit erit aia tua pro aia ei⁹: aut talentuz argenti appē des. Cū aut ē ego turbatus huc illucq; me vertezem: ſubito non comparuit. e Et ait rex iſrahel ad eum. Hoc eſt iudiciū tuum quod ipſe intēdebat achab dicęs. y Tūc vir q̄dā. Poſtq; diuina prudentia reuocauit achab q̄tum in ſe fuit ſignis ⁊ victoziis mirabilibus. b ꝓnter eum reuocat cōminatōibus. ⁊ ꝓmo cōminat ei mortē in ꝑſona ꝓpria. ſcdo cū b in vxore ⁊ ꝑle ſua caplo ſequēti. Circa ꝓmū ſciendū q; ꝓpha de mandato domini voluit ꝓponē ipi achab pabolā p quaz ignoraſ ꝓtra ſe ipm̄ daret ſniaz ſicut nathā ꝓpo ſuit ipi dō vt hī ū. ij. li. vij. capit. Et tō ad ꝓponē dū ꝓmo diſponit̄ q; plagaz ſuſcepta cū dr.

3 Dixit ad ſo. ſu. i ꝓmo. dñi p cute me. at ille noluit. ex q̄daz horroze.

a Cui ait. quia noluiſti ⁊c. et p cutiet te leo. qđ pctm̄ inobedie tie. q; eū cognoſcebat ⁊ ſciebat eſſe ꝓphām dñi cui ē in oib⁹ obediēdū cū ſit dñs vite ⁊ mortis: ſanitatis ⁊ infirmitatis. Cetera patēt vſq; ibi.

b Et mutauit aſperſione ⁊c. i heb. habeb. Et mutauit pannos id ē inuolutōne pānī. q; ligauit caput ſuū vulneratū: ſicut ſolet fieri: ita tm̄ q; ex illigamib⁹ faciēs p magna pte erat operta: ne Achab eū cogn̄ſceret ⁊ ſic ad pabolam ꝓpoſitaz reſpōderet: ſicut vni de populo q̄ ꝓpha no eſſet.

c Cūq; fugiſſet ⁊c. Adduxit eū .ſ. captum.

d Cuſtodi virū iſtū. ſb pacto qđ ſequit̄ in lr̄a. Et ſbintelligit. Et ſic recepi eū. e Et ait rex iſrl ad eū: hoc ⁊c. ignoraſ q; p ipo dicerēt. Vbi eriā ꝓſideraūd q; iſta pabola vera ei ſenſu ꝓ q̄ ꝓponit. ſ. p achab ⁊ Benadab. ſic ⁊ pabola ioathā filij Hierobaal q̄ habz iudicū. ix. Dixerūtq; oia ligna ad rānū. Veni ⁊ impera ſup nos. de ſichimit et abimelech: pvt ibidē pleni⁹ fuit dictū. In hoc em̄ conſiſtit veritas pabole q; ſi: vera i ſenſu ꝓ q̄ ponit. f Vtile ſtatim abſterſit ⁊c. i heb. habz. Et amouit pannuz ſeu ligamentū de facie ſua: vt cognitus a rege pabolā ad ꝓpoſitū applicaret. d. g Quia dimi. vi. di. morte. ꝓpter dei blaſphemiā: ⁊ ei⁹ ſniaz ꝺ Benadab tibi denūciatā vt eā exequerer. h Erit aia tua. i. morieris. iſte em̄ fuit idē ꝓphēta q; denūciauerat ſibi de victoriā.

ꝛ dei ſuiam de Benadab. i Reuerſus ē igit ꝛc. Audire contemnēs tanq̄ obſtinatus in malicia ſua.
k Furibūdus. dicit ioſeph⁹ q̄ incarcerauit ꝓphetā.
In ca. xx. vbi dī i poſtilla. Poſtq̄ diuina ꝓuidētia a q̄tum in ſe fuit achab a ſua malicia reuocauit celeſtibus ſignis ꝛc.

Additio.

SI diuia ꝓuidentia quantū in ſe fuit ſuo caſſet Achab a ſua malicia: vt dī in poſtilla: in dubie fuiſſet reuocatus. Nā vt eccla cātat diuina ꝓuidentia in ſua diſpoſitōne nō fallit. vñ meli⁹ dicereť q̄ diuina ꝓuidentia fecit ſupernaturalia ſigna ſufficiētia ad ſuocatōz achab ſi ipe nō fuiſſet obſtinatus.

Replica.

TM. c. xx. vbi poſtil. cōtinuando dicit q̄ ꝓuidētia diuia quātū in ſe fuit achab i ſua malicia reuocauit celeſtib⁹ ſignis. bur. nititť euz capere in ſermōe q̄ dixit quātū i ſe fuit volens q̄ p hoc circūloq̄ voluntatē dei ꝛc neplacita. ꝛ ita achab fuiſſet cōuerſ⁹. q̄ illa volūtas ſ⁹ efficax ē. ꝟ burg. noluit aduertere naturā terminoz theologaliū q̄ voluntas ſigni p̄ci piēdo cōſulēdo ꝛc. poteſt facere qō i ſe ē: ſicut voluntas bñplaciti. Et ita vere dī deus q̄ſtuz ē i ſe vult oēs boies ſaluos fieri. ſed defectus eſt ex parte boim nō dei q̄ nō omnes boies ſalui fiant. Nec igitur Burg. obiectio potius ē pueriliter tentatiua: q̄ veritatis inquiſitiua: quē modū valet rephendit. b. Hieronymus ꝛ beatus auguſti. de doctrina xp̄iana.

¶ Ca. xxj.

POſt verba. hic ꝺñter addit ſecunda cōminatō facta ipſi achab ꝺ morte eius vroris ꝛ plis circa qua ſic ꝓceditur. quia primo ponitur ipſius achab noua ꝓuaricatio: ſecūdo ponit pene cōminatō ibi. Factus eſt igitur. tercio executio ſeu inflictio. ca. xxij. Noua ꝓuaricatio ipſius achab fuit: q̄ poſt q̄ multipliciter deū offenderat per ydolatriam innocentē occidit ꝓpter hereditatis ſue cōcupiam. ꝛ p̄ſeuerauit vſq̄ ibi. b Propitius ſit mihi dñs ne dem ꝛc. p̄cio vel hereditate alia: terra eīm iſrael ꝓprie erat ipſius dei. ꝓpter quod nō poterat ſimpliciter vendi: ſed ſolū vſq̄ ad iubileum: ſicut dī Leuit. xxv. ꝛ ideo nec illud concedebatur in lege niſi in neceſſitate. naboth autē erat diues. propē quod nō erat compulſus hereditatē ſuaz vendere. Rex etiam volebat eaz ad perpetuum bre
c Et proiiciēs ſe in lectulum ſuū ꝛc. ex indignatione et impatiētia. ex hoc patet q̄ rex nō poterat accipe agros ſubditoꝝ ſuoꝝ ꝓ voluntate ſua.
ꝺ Grādis auctoritatis es. ironice loq̄batť. q. dī. ex regia poteſtate poſſes eam facili habere.
e Scripſit itaq̄ ꝛc. ſigillauit eas anulo eius. quia antiq̄tus in anulis principum erat impreſſio ad literas ſignādum. ꝛ ex hoc ꝓz q̄ iſte litere de morte Naboth fuerūt facte ꝛ miſſe ꝺ eius ſcitu ꝛ voluntate.
f Predicate ieiunium. hoc eīm faciebant iudei quādo iudicium de aliquo magno ſcelere debebat fieri.
g Et ſedere facite naboth ꝛc. tum quia erat de maioribus ciuitatis. tū vt non viderentuz querere eius mortem: ſed honorem.
h Benedixit. i. maledixit. ſic Job ſcō. Benedic deo ꝛ morere. propter horrorem eīm maledictionis eam ſignabant iudei nomine contrario.
i Deum ꝛ regem ꝛ ſic accuſabatuz ꝺ batur pena mortis. cetera patent vſq̄ ibi. k Orobē ederunt eum extra ciuitatem: tanq̄ indignū mori i ciuitate. cetera patent vſq̄ ibi.
l Surrexit et deſcendebat in vineam naboth ꝛc. hic ē duplex opinio hebreoz. Aliqui dicunt q̄ ꝓ criminibus impoſitis ipſi naboth: bona eius oia erant cōfiſcata humano iudicio. ꝛ iō rex deſcendebat ad poſſidendū tāq̄ ſibi acquiſita. Alij dicūt q̄ naboth fuit frater p̄is achab ꝛ q̄ ꝓ criminibus ſibi impoſitis non ſolum fuit ipſe lapidatus: ſ⁹ ꝛ filij eius cū eo: ſicut ꝛ de achoz dicit Judic. vij. Et iō achab eius nepos deſcēdit ad poſſidendū tāq̄

dereuiſti. f At ille ſtatī abſterſit puluerē ꝺ facie ſua. ꝛ cogn̄uit eū rex iſrl q̄ eſſet de ꝓphis. Qui ait ad eum. Hec dicit dñs. g Quia dimiſiſti virū dignū morte de manu tua h erit aia tua ꝓ aīa eiꝰ: ꝛ ꝓpl's tuꝰ ꝓ ꝓplo eiꝰ. i Reuerſus ē igit rex iſrl'ī domuz ſuā audire ꝓtēnēs: ꝛ k furibūdꝰ venit i ſamariā.

¶ Ca. xxj.

a OSt vba aut hec tpe illo vīea erat naboth iezrahelite qui erat i iezrahel iuxta palatiū achab regis ſamarie. Locutus eſt ergo Achab ad Naboth dicens. Da mihi vineā tuā vt faciā mihi ortū oleꝛ: qz vicina ē ꝛ ꝓpe domū meā. Daboq̄ tibi ꝓ ea vineā meliorē. aut ſi commodiꝰ tibi putas argēti p̄ciū quātū dig ē. Cui rñdit naboth. b Propitius ſit mihi dñs ne dem hereditatē p̄m meoꝛ tibi Venit g Achab in domuz ſuam indignās ꝛ frendēs ſuper verbo quod locutus fuerat ad eum naboth iezrahelites dicens. nō dabo tibi hereditatē patꝛ meoꝝ. c Et p̄iciēs ſe i lectulū ſuū auertit faciē ſuā ad parietē ꝛ nō comedit panē. Ingreſſa ē aūt ad eū Jezabel vroz ſua dixitq̄ ei. Quid ē hoc ꝛ vñ aīa tua contriſtata eſt ꝛ q̄re nō comedis panē. Qui rñdit ei. Locutuſ ſū naboth iezrahelite ꝛ dixi ei. Da mihi vineā tuā accepta pecunia aut ſi tibi placet: dabo tibi vineā meliorem ꝓ ea Et ille ait. Non dabo tibi vineā meaz. Dixit ergo ad eum Jezabel vroz eiꝰ. Quā dis auctoritatis es ꝛ bñ regis regnū iſrl. Surge et comede panē: ꝛ equo aīo eſto Ego dabo tibi vineā Naboth iezrahelite. c Scripſit itaq̄ lr̄as ex nomīe Achab ꝛ ſigillauit eas anulo eius ꝛ miſit ad maiores natu et optimates qui erant in ciuitate eius ꝛ habitabāt cum Naboth. Lr̄aruz aut̄ hec erat ſnīa. f Predicate ieiuniū ꝰ ꝛ ſedere facite naboth inter primos ꝓpl'i. et ſubmittite duos viros filios Belial ꝫ eū: ꝛ falſū teſtimoniū dicāt b būdixit naboth' deum ꝛ regē: ꝛ educite euz ꝛ lapidate ſicq̄ moriať. Fecer̄t g ciues eius maiores natu ꝛ optimates qui hītabāt cū eo in vrbe. ſicut p̄cepat eis iezabel. ꝛ ſicut ſcriptū erat in literis quas miſerat ad eos. Predicauerūt aūt ieiuniū ꝛ ſedere fecerūt naboth inter primos ꝓpl'i: et adducti duo viri filij dyaboli fecerūt eos ſedere ꝓtra eū. Et illi. ſ. vt viri dyabolici dixer̄t cōtra eum teſtimonium coꝝā

beres q: nos remãserat alius ꝓpinquior. ꝛ huic dicto ꝑcordat qđ dr̃. j. iiij. li. c. ix. Si non ꝑ sãguine Naboth et ꝑ sãguine filiorum eius quẽ vidi beri ait dñs reddã tibi in agro isto. m Factus est igitur. Hic post preuaricatõem achab ꝛescribit pene ꝓsequẽtis ꝓmiatõ cuz dr̃

n Occidisti. q: sicut dcm̃ ẽ. ꝛ ptz ex hoc loco q lr̃e mortis naboth ỏ scitu et volũtate achab facte fuer̃t ꝛ misse

o Insup ꝛ posse disti. valde inique.

p Hec dicit dñs in loco hoc ꝛc. Dicũt alicꝫ q si accipiatur sanguis Achab in ꝓpria ꝑsona: tũc li in hoc loco ñ designat locũ signatũ ꝑ regiõz. q: sicut dr̃ ca. sequẽti. Currus vbi lauerat sãguis achab lotꝰ fuit in piscina Samarie. et ibi linxer̃t canes sãguinẽ sic ablutũ. si autẽ accipiatur sãguis achab in ꝑsona filij sui. cꝰ sãguis erat quodãmỏ sanguis ꝓpis. sic ly: hoc loco: sigt locũ ꝛemiatũ vbi lapidatus fuit, naboth: put ꝑz li. iiij. c. ix. Ra. sa. d. q ꝛ sãguine naboth in ꝑsona ꝓpria intelligit. q i eodez loco canes linxerunt sãguinẽ achab vbi ꝑ us lãbuerãt sãguinez naboth. q̃liter autẽ istud possit intelligi videbitur. c. sequenti.

q Num inuenisti me inimicum tibi. ita est in hebreo et i libris correctis ꝛ est sensus nunq̃d inuenisti me talem q ꝛeberes mihi inimicari. r Qui dixit inueni. eo q es inimicus ꝛei cuiꝰ sũ ſeruꝰ. vñ subditur

s Eo q venundatus sis ꝛc. sicut eñ res vẽdita trãsit in dominiñ et possessionẽ ementis: sic achab videbat totaliter subditus incolt et seruiens eis.

t Et ꝛemetã posteriora tua ꝛc. exponat sicut. ẽ. ꝛ de Hieroboã et baasa.

multitudine. Bñdixit Naboth ꝛeũ ꝛ regẽ. u Quo rem eduxer̃t eũ extra ciuitatẽ: ꝛ lapidibꝰ interfecer̃t. Miserũt q ad Jezabel dicẽtes: lapidatꝰ ẽ naboth ꝛ mortuus ẽ. Qđ cũ audisset iezabel lapidatũ naboth ꝛ mortuũ locuta ẽ ad Achab. Surge possidevineã naboth iezrahelite q noluit tibi acquiescere ꝛ dare eã accepta pecunia. Nõ eñ vivit naboth ſ mortuus ẽ. Qđ cũ audisset Achab mortuuz vicz Naboth surrexit ꝛ ꝛescẽdebat i vineã naboth iezrahelite: vt possidẽt eã. x Factꝰ ẽ igit ſmo dñi ad helyã thesbitẽ dicẽs. Surge ꝛescẽde in occursum Achab regis isrl̃ q est in Samaria. Ecce advineã naboth ꝛescẽdit vt possideat eã. Et loquer̃s ad eũ dicẽs. Hec dicit dñs. Jn loco ꝟ in quo linxerunt canes sanguinez naboth. lãbẽt q̃z sãguinem tuũ. Et ait Achab ad Helyã. y Nũ inuenisti me inimicum tibi. Qui dixit. Jnueniã eo q venundatus sis vt faceres malũ i cõspectu dñi. Hec dicit dñs. Ecce ego inducã sup te malũ. z et ꝛemetã posteriora tua ꝛ interficiã ꝛe Achab mingentẽ ad parietẽ ꝛ clausuz et vltimũ i isrl̃. Et dabo domũ tuã sicut domũ hieroboã filij nabath. ꝛ sicut domũ baasa filij Ahia. q: egisti vt me ad iracũdiã ꝓuocares: ꝛ peccare fecisti isrl̃. ſ ꝛ ꝛe

iezabel locutꝰ ẽ dñs dicens a Canes comedẽt iezabel i agro iezrahel. Si mortuus fuerit Achab i ciuitate: comedẽt eũ canes. si ãt mortuus fuerit in agro comedent eũ volucres cęli. b Jgr̃ nõ fuit alter talꝫ sicut Achab q venũdatus ẽ vt faceret malũ i ꝑspectu dñi. Lõcitauit eñ eũ iezabel vxor sua: ꝛ abominabilꝫ factus ẽ intãtuz vt sequeret ydola q̃ fecerãt amorrei q̃s consũpsit dñs a facie filioz isrl̃. c Jtaq; cũ audisset Achab sermones istos ꝺ scidit vestimẽta sua ꝛ operuit cilicio carnẽ suã: ꝛ iunauitq; ꝛ dormiuit in sacco: ꝛ ambulauit ꝛemisso capite. Et factus est sermo domi ad helyã thesbitẽ dicẽs Nõne vidisti humiliatum Achab coram me. Quia igitur humiliatus est mei cã: e nõ inducã malum in diebꝰ eius: sed i diebus filij sui inferã malum domui eius.

Rãsierũt ¶ Ca. xxij. igitur tres anni absq; bello inter syriã et isrl̃. Jn ãno ãt tercio ꝛescendit Josaphat rex iuda ad regem isrl̃. Dixitq; rex israel ad seruos suos f Jgnoratis q nostra sit ramoth galaad ꝛ negligimꝰ tollere eã ꝛe manu regis syrie. Et ait ad Josaphat. Veniesne mecuz ad ꝓliãdũ in ramoth galaad. Dixitq; Josaphat ad regẽ isrl̃. g Sicut ego sũ: ita et tu. Ꝑplus meꝰ ꝛ ꝑpli tuꝰ vnuz sũt: ꝛ eq̃tes mei equites tui. h Dixitq; Josaphat ad regẽ israel. Quere ozo te hodie

ir. c. b Jgit non fuit alter ꝛc. s. iit regibus isrl̃m ꝑcedentib⁹. q: introduxit cultũ Baal i regnũ suũ ad iniciamentũ vxoris sue: sicut. ẽ. dictũ est. c. xvj. et ꝟ repetit.

c Jtaq; cum aud. achab ser. istos. s. Helye ꝛ morte sua et posteritatis sue. d Scidit vestes suas ꝛc. in signũ penitẽtie ꝛ hũiliatõis coram deo. ista cõ penitentia fuit timore pene: vt cõt dicit nec obstat qđ sequit: q ꝛe eã dilata ẽ ꝛelatio dom̃i sue: q: tal ꝑnia licet nõ sit meritõia gre et euasionis pene ẽtne. tñ bñ ẽ meritoria aliqñ dilationis pene tpalis. Aliq; ait dicũt q fuit vera pnia: ẽ adhoc rã. q: ñ ꝓmãsit i ea. sed magis reuersꝰ fuit ad mala ꝑterita.

e Mõ ducã malũ. s. ꝛelatõis dom̃i sue ꝺ vitijs suis: ẽ in diebus filij sui: vt dr̃. j. iiij. li. c. x.

Ca. xxij.

Rãsierũt igr. dicit ꝓpria ꝓmiatõe pene ipꝰ achab. ꝟ ꝑtinet ad ꝓpositũ ꝛ inducit ꝛeuz ad ꝑsonã achab. ꝛ primo ỏ scribit eꝰ occasio secõdo Josaphat regis iude ꝓditio ibi. Josaphat vo. Circa primũ sciẽdũ q achab fuit occisus in bello quod mouit ꝑ regẽ syrie. et io ꝑ ꝛescribit belli tractatus. secõdo cõgressus: ibi. Ascendit itaq;. Jn tractatu vo belli ꝑ rẽgi tur auxiliũ secõ ꝓsilitũ: ibi. Dixit q; iosaphat. Circa primũ dr̃.

a Rãsierũt igitur tres ãni. s. a pce q̃ achab dimisit abire benadab: vt dictũ ẽ. ẽ. xx. ca. ita q lapidatio naboth fuit media interilla dimissiõz ꝛ istũ

v Et peccare fecit isrl̃ nõ solũ i cultu vitulorꝫ sicut alij reges ꝓcedẽtes. ẽ etiã in cultu baal. a Canes comedent iezabel. ẽ fuit impletũ tempore Jehu: vt dr̃. j. iiij. li.

bellũ. i anno aũt tercio ꝛescẽdit Josaphat rex iuda ad regẽ isrl̃ ad videndum eum: q: erant confederati admodũ: ꝛ filiꝰ iosaphat habebat filiã achab vxorem.

b Ignoratis q̄ nostra sit ramoth galaad.q.d.nō de betis ignorare:erat enī civitas sacerdotalis ⁊ refugij vt dī Deutero.iiij.⁊ Josue.xx.sed reges syrie abstulerant eam a filijs israbel.⁊ ideo achab volebat eā recuperare'⁊ ait iosaphat requirēdo eius auxiliū qui ei cōcessit.d.

c Sicut ego sū ita ⁊ tu.i. vnū sumus: ad hoc q̄ vn⁹ pseq̄tur negocia alterius ⁊ ecōuerso.

d Dixit q̄ iosaphat. Hic p̄nr q̄rit filiū iosaphat ei q̄ erat fidelis ꝓsiderans pericula belli vlebat sup hoc audire v̄bū dñi. ꝗ achab infidelis vocauit ꝓphas Baal q̄ ꝓpheta bāt spiritu maligno e Qui rñdeꝛt:ascende.⁊ dabit eaz tc. in ma.re.ista ꝓpositio erat dubia bñs duplicē intellectū sic ⁊ ista. Filio te eacida: romāos vincē posse.q̄ fuit rñsio dēmōis i ydolo: p quā pōcat itelligi q̄ iste viceret romanos vl'conuerso q̄ romani viceret eacidā. ille igit accipiēs in sēsu q̄ videbat̄ p se pugnaunt cōtra romanos.⁊ fuit deuictus ꝑ intellectum dēmonis.⁊ sic fuit in ꝓposito.

f Dabit eā in manu regis.poterat intelligi ō rege syrie vel rege israel.ꝓphe aūt baal ⁊ achab acceperūt eā in sensu falso.

g Mō é hic ꝓpheta dñi.q̄ iosaphat abhorrebat ꝓphetas baal.

b Remāsit vir vnus ꝛc. Sed ego odi eu:eo q̄ sibi dixerat. Erit aia tua p aia eius. vt hī.g.xx.c. cetera patēt vsq̄ ibi.

i Fecit q̄z sibi sedechias filꝰ chanaā cornua ferrea ⁊ ait. Hec dicit dñs ꝛc. sicut enī ꝓphe dñi aliq̄n ꝓphabāt nō solū v̄bis g etiā sēsualibꝰ signis. ⁊ sicut hieremias posuit catenas in collo suo: vt hī Hiere.xxviij.c. sic etiā falsi ꝓphete vt magis eis crederetur. cetera patēt vsq̄ ibi. a Ascende ⁊ vade ꝓspere. h nō dixit assertiue. g magis negatiue vl' optatiue. vt sit sensus. vtinā sic posses ire, ⁊ hoc per signa percepit achab. ꝓpter q̄ō

k monez dñi. Cōgregauit g̃ rex israel ꝓphas q̄dringentos circiter viros:et ait ad eos. Ire debeo in ramoth galaad ad bellādū an quiescere

c Qui rñdeꝛt. f Ascēde ⁊ dabit eā dñs i manu regis. Dixit āt Josaphat g Nō ē hic ꝓpheta dñi q̄spiā vt interrogem⁹ p eu. Et ait rex israel ad Josaphat. Remāsit vir vnus p quē possumus interrogare dñm: h ego odi eū. q̄ nō ꝓphetat mihi bonū sed malū: Micheas filꝰ iemla Cui Josaphat ait. Ne loq̄ris ita rex. Vocauit g̃ rex israel eunuchū quēdā ⁊ dixit ei. Festina adducē micheaz filiū iēla. Rex āt israel ⁊ iosaphat rex iuda sedebāt vnus q̄sq̄ i solio suo vestiti cultu regio i area iuxta ostiū porte samarie:⁊ vniuersi ꝓphetabāt i ꝓspectu eorum.

Fecit q̄z sibi Sedechias filius chanaā cornua ferrea: ⁊ ait. Hec dicit dñs. His vētilabis Syriā donec deleas eā. Omnesq̄ ꝓphete similr ꝓphetabāt dicētes. Ascēde i ramoth galaad: et vade prospere et tradet dominus in mānu regis. Nūcius vo q̄ ierat vt vocaret micheā locutus est ad eū dicens. Ecce sermones ꝓphetaꝝ ore vno regi bona p̄dicāt. Sit ergo sermo tuus sicut eorū: ⁊ loq̄re bona. Cui Micheas ait

Vixit dñs: q̄z q̄cūq̄ dixerit mihi dñs h loq̄r. Venit itaq̄ ad regē: et ait illi rex. Micheа: ire debemus i ramoth galaad ad p̄liādum: an cessare. Cui ille ī spōdit a Ascende ⁊ vade ꝓspere: et tradet dom⁹ in mānu regis. Dixit āt rex ad eū. Jteruz atq̄ iterꝝ adiuro te vt nō loq̄ris mihi nisi quod verꝝ est i noīe dñi. Et ille ait b Vidi cunctus israel dispsū i mōtib⁹ c q̄si oues nō hītes pastorē Et ait dñs. Nō hūr isti dominū: b reuertat̄ vnus q̄sq̄ i domum suā i pace. Dixit ergo rex israel ad iosaphat c Nū q̄d nō dixi tibi q̄z non ꝓphetat mihi bonū: h semp malū. Ille vo addēs ait. Propter hoc audi sermonē dñi d Vidi dñm sedētē sup solium suū: e ⁊ oēm exercituz celi assistētē ei b a dextris' et a sinistris. k Et ait dominus. Quis decipiat Achab regē israel vt ascendat ⁊ cadat i Ramoth galaad. Et dixit vn⁹ v̄ba huiuscemodi. ⁊ alius aliter. l Egressus ē āt spiritus:⁊ stetit coram dño ⁊ ait Ego decipiam illum. Cui locutus est dominus. In quo. Et ille ait. Egrediar m et ero spūs mendax in ore omniū ꝓphetarū eius. Et dixit dñs. Decipies et prevalebis egredere et fac ita. Nūc igitur ecce dedit dñs

f Vidi dominum super solium excelsum sedentez. in similitudine ipsum representātē⁊ hoc exterius formata. vel interius in imaginatione prophete. intellexit tamē quid talis similitudo significaret: et alie que cōmuniter pronuntur.

g Et omnem exercitum celi.i. multitudinem angelorum.

b A dextris. q̄tum ad bonos angelos.

i Et a sinistris. q̄tum ad malos. qui dicuntur deo assistere:eo q̄ i pluribus sunt executores diuine iusticie. vñ Job.ij.dī. Cum venissent filij dei ⁊ starent coram domino affuit inter eos et satban.

k Et ait dominus quis decipiet achab ꝛc. per hoc ⁊ per illud quod dicatur infra. Et dixit dominus dei. ⁊ preua. ꝛc. non est intelligendum q̄ falsitas siue falsum reuelet̄ a deo: vel de eius mandato cum sit veritas per essentiam: sed per hoc intelligitur permissio diuina. quia iusto iudicio de⁹ permittit malos homines decipi a demo-

ss vt

nib⁹ q̄ nō bñt ptātē aliq̄d faciendi nisi q̄ntū ipe pmittit.
l Egressus ē autē spūs.s.malus.ī subdiť. m Ero
spūs mē.i ore om. ppe.q⁹.ꝛ ex hoc pz falsitas dicti ra.
sa.q̄ dixit hunc fuisse spm̄ naboth dcūcti:qz naboth fu
it iust⁹.ꝛ per pñs spūs eius erat i pte iustoꝝ. Prctea aie
perfectoꝝ ñ loquū
tur i.ppbis falſ.sed
āgeli mali q̄ a deo
permittūť. n
Percussit micheā
wlēs oñdere qēēt
falsus ppha.tuz qz
man⁹ sua ñ aruit si
cut man⁹ hieroboa
am extēsa ꝫ ppbaz
dñi.vt bi.ē.xiij.ca.
tū qz bm apparētiā
micheas videbať
loq̄ ꝫ dictuz;belye
q̄ erat maior ppha
qz dixerat i hoc lo
co i q̄ linxerunt ca
nes sāguinem Na
both:lābēt sangui
nē achab q̄ locus ē
iuxta iezrabel. mi
cheas aūt dicebat
eū interficiēdū in ra
moth galaad.et iō
ex hoc pñter argu
ebat sedechias: q̄
nec belye nec Mi
chee erat credēduz
eo q̄ dicta eoꝝ di
screpabant.
o Visur⁹ es i die
illa ꝛc.dicūt aliqui
q̄ hoc fuit qñ iehu
interfecit ppbetas
baal:vt br.j. q̄rto
li.ca.x. Alij autē di
cūt ꝛ meli⁹ vt vide
tur q̄ fuit in regres
su de ramoth gala
ad.qz tunc fili⁹ ach
ab et pncipes q̄re
bāt sedechiā ad in
terficiēdū eo q̄ iue
rāt de ci⁹ cōsilio i ra
moth galaad ad p̄
liādū. p Tolli
te mich.ꝛ ma.apd̄
āmon pri.ciui.i.p̄positum regis. q Mittite viz istū
in carcerē.ex hoc pz obstinatio achab in malo. r Et
ait audite ppli oēs. Adhuc em̄ wlebat loq̄ ppha: sed fuit
amotus ꝛ duct⁹ ad carcerē. s Ascēdit itaq̄. Hic p̄
ter describiť belli pgressus cū dī. t Sume arma tua:
ꝛ ingredere pliū:ꝛ induere vestibus tuis. Sic ē i libr̄ coꝝ
rectē.ꝛ pcordat lra hebraica q̄ tal'ē. Immuteris ꝛ vade
ad pliū ꝛ tu indue vestimēta tua.q̄ sic exponiť. Immute
ris.s.amouēdo vestē pmunē ꝛ accipiēdo arma bellica: ꝛ
tu induere vestimēta tua.i.insignia regalia: q̄ soles por
tare ad p̄lia. v Porro rex isr̄l mutauit habitū.i.non
accepit insignia regalia. Dicunt aliq̄ q̄ hoc fecit ad bo
norādū iosaphat q̄ venerat cū eo:in eius adiutoriū.ꝛ idē
wlebat sibi attribuere pricipalitatē belli. Alij aūt dicūt
q̄ licet hoc videatur p̄m apparentiā lr̄e.tñ intēdebat ali
ud.s.q̄ pōd⁹ belli vteretur super iosaphat. Rex aūt syrie
ꝛc.seq̄tur. a Nō pug.ꝫ mi.ꝛc. Nō autez bui⁹ p̄cepti
fuit:vt dicit ra.sa.qz exploratores regis syrie erant p̄sen
licet occulte: q̄n micheas dixit solū achab moriturū i illo
p̄lio:ꝛ cū retulissent hoc regi syrie:dedit hoc p̄ceptuz. q̄a
alīs ꝓbauerat veritatē verboruz ppe,pter qđ wlebat se
eis p̄formare. b Et exclamauit iosaphat.invocā
do diuinum auxiliū:ꝛ eleuando suum vexillū: sicut so
let fieri i talibus.ꝛ p hoc intellexerunt pncipes regis sy
rie q̄ esset rex iuda. c In incertū sagittā dirigens
qz mittebat sagittā ꝫ multitudinē:nō ꝫ aliquā dēminatam personā

spm̄ mēdacū i ore oīz ppha
rū tuoꝝ q̄ b ſt:ꝛ dñs locut⁹
ē p̄tra te malu. Accessit āt
sedechias fili⁹ chanaā"ꝛ p
cussit micheā i maxillā ꝛ di
xit. Ade ne q̄ dimisit spūs do
mi:ꝛ locut⁹ ē tibi. Et ait mi
cheas. ° Videbis videbis il
la qñ ingredieris cubiculū
intra cubiculū vt abscōde
ris. Et ait rex isr̄l^p Tollite
micheā ꝛ maneat apud am
mon pncipē ciuitat:ꝛ apō
ioas filiū Amelech et dici
te eis. Hec dicit rex^q Mitti
te viz istū i carcerē:ꝛ sustē
tate eū pane tribulatiōis ꝛ
aqua angustie:donec reuer
tar in pace. Dixitq̄ micheas. Si reuersus fueris i pa
ce ñ ē locutus i me dñs. ^r Et
ait. Audite ppli oēs. ° Ascē
dit itaq̄ rex isr̄l ꝛ iosaphat
rex iuda in ramoth galaad
Dixit itaq̄ rex isr̄l ad Josa
phat. ^t Sume arma ꝛ ingre
dere pliū:et induere vestibꝰ
tuis. ^v Porro rex isr̄l muta
uit hītū suū ꝛ ingressus est
belluz. Rex āt syrie pcepat
pncipibꝰ curruuz triginta
duobꝰ:dicens. ^a Nō pugna
bitis ꝫ minorē et maiorem
quēpiā nisi p̄tra regē isr̄l so
lū. Cū q̄ vidissent pncipes
curruuz iosaphat suspicati
sūt q̄ ipe eēt rex isr̄l:ꝛ impe
ru facto pugnabāt p̄tra eū.
^b Et exclamauit Josaphat
Intellexerūtq̄ pncipes cur
ruū q̄ nō eēt rex isr̄l ꝛ cessa
uerūt ab eo. Tirāt quidā
tetēdit arcū ^c i incertū sagit
tā dirigēs ° ꝛ casu pcussit re
gē isr̄l^e inter pulmonē ꝛ sto
macbuz. At ille dixit auri
ge suo. Verte manū tuā et
eīce me de exercitu: q̄a gra
uiter vulnerat⁹ suz. Cōmis
sum ē ergo preliū i die illa.
^s Et rex isr̄l stabat in curru
suo p̄tra syros:ꝛ mortu⁹ est
vespere. Fluebat āt sāguis
plage in sinū currus:et pco
insonuit in vniuerso exerci
tu antēq̄ sol occūberet di
cēs. Unusquisq̄ reuertat^ī i
ciuitatē ꝛ in terrā suā. Mor
tuus est autē rex ꝛ perlatus
est in samariā. Sepelierūt
q̄z regem in samaria.ꝛ laue
rūt currum eius in piscina
Samarie: ^b et linxerunt ca
nes sanguinē eius: ^i et habe
nuda:vel foramina lorice discooperta.ꝛ sic facilius
intrauit ꝛ perforauit regem modo predicto.ꝛ sic trā
latio nostra non discordat ab hebreo in sententia:sed
nostra designat percussionem in corpore. litera vo he
braica in armis.
f Ejçe me de exercitu.non simpliciter sed de prima
acie in q̄ erat vt esset in alia posteriore: i qua nō sic im
pugnaretur.ꝛ posset magis occultare se esse taliter vul
neratum.ideo sequitur.
g Et rex isr̄l stabat in curru contra syros.ne sui ad
uerterent illum letaliter vulneratum.ꝛ fugeret de pre
lio.cetera patēt vsq̄ ibi.
h Et linxerunt canes sāguinē eius. i eadē regione i
q̄ interfectus fuit naboth,put expositus fuit ca. pcedēti
p̄m vnū modum.qz samaria vbi lotus fuit curr⁹ a san
guine achab:ꝛ iezrabel vbi lapidatus fuit naboth:di
itāt q̄si.xv.miliaribus q̄ faciunt.vij.leucas.
i Et habenas lauerūt ꝛc.in hebr̄.br̄. Et armaturas la
uerunt.s.a sanguine achab.
k Juxta verbum dñi ꝛc.i.propelocum in quo lapi
dat⁹ fuit naboth:p̄m q̄ dixerat dñs per belyaz. Qua-

e Jnē pulmo
nē ꝛ stomachū
ij.paral.xviij.dī
Inter ceruicē ꝛ
scapl'as:ꝛ vtrūq̄ fuit verū.quia
sagitta a pte an
teriori intrauit
ppe pulmonem
ꝛ i pte opposita
erat super⁹ ver
sus scapulas.q̄
illa sagitta,pte
debat se in altā
do. q̄a iste sagit
tator erat de pe
ritis⁹:ꝛ rex isr̄l
pugnabat i alto
stās i curru suo
Jn hebreo br̄.
Jnē squamas ꝛ
loricā.habebāt
eīm super loricā
armaturam de
lamibus ferreis
ad modū squa
maꝝ factē vna
fuit elevata seu
amota a loco
suo.ꝛ sic sagitta
inuenit ibi loca
itutata ꝛ armis

liter autem hoc fuerit sciendum q achab habebat dom regiã in samaria z iezrabel. z vineã naboth iezrabelite erat prope domũ illam que erat in Jezrabel et ibi erat armamentariũ regis. ꝓpter qđ ibi portata fuerunt arma in quibus vulneratus fuerat z ibi lota a sãguie achab quẽ linxerũt canes i loco determinato vbi fuerat interfect⁹ Naboth. z iõ scptura fecit distictionẽ inter lotura curruũ et armorum. d. q arma fuerẽt lota iuxta verbum domini z ẽm hoc verificatur dictũ ra. sa. dicẽtis q sãguis achab in p iona propria intelligitur cuz dicitur supra precedenti. i loco i quo linxerũt canes sanguinem naboth ꝛc. sicut ibidem dictum fuit.

k Et domus ebur. quam edi. qualis autez fuerit domus ista non habetur ex scriptura. sed đ ipa fit hic mẽtõ notando achab đ curiositate excessiua in q̃ non modicũ est peccatum.

l Nonne hec scripta sunt in libro. ex hoc patz q liber hic allegatus nõ ẽ idez quod paralyp. i q̃ nulla fit mentio de ista domo eburnea. ℔ alius est liber a nabuzarda combustus: vel a syrijs. nec postea fuit reparatus.

m Josaphat vo. hic ꝓsequẽnter ponitur ipsius Josaphat regis iude conditio: cuius vita cõmendatur: excepta familiaritate quã habuit cum achab ydolatra. et excelsorum permissione. ideo subditur.

n Fecitq; quod rectũ est in cõspectu domini. sicut z fecerat asa pater suus.

o Veruntamen excelsa non abstulit. in quibus populus sacrificabat deo: tñ vt predictuz est: q ideo nõ erat licitum: quia prohibitum. s. post templi edificationem: vt frequenter supra dictum est. z quia popul⁹ erat ad hoc assuetus ideo difficile erat amouere ꝓpter consuetudinẽ. veruntamẽ Ezechias tempore suo abstulit: vt habetur. j. iiij. li. ca. xviij.

p Pacemq; habuit iosaphat cum rege israbel. istud recolitur. quia inter asa patrem suum z Baasa regem israel fuerat bellum. tñ đ hac familiaritate reprehensus fuit per prophetam tanq̃ in hoc reprehensibilis. secũ vo Paralypome. xix. Impio prebes auxilium. et bis qui oderunt dominuz amicicia iungeris. z idcirco irã domini merebaris ꝛc.

q Sed z reliquias effeminatorum. qui autem dicãtur effeminati exposituz fuit supra. xv. z licet asa eos abstuliſſet: non tamen totaliter: sed iste perfecit. Nec erat tunc rex constitutus in eodem a tempore dauid quo subiugauit sibi illud regnum: z posuit ibi vnum prefectuz q̃ respondebat i terra regi iuda. z hoc durauit vsq; post tẽpus iosaphat. sed tempore Joram filij sui rebellauit eom: z constituit sibi regem: vt habeẽ infra. iiij. libro. ca. viij. et propter hoc de illo fit hic mentio. Rex vo Josaphat feccat classes in mari: sed confracte fuerunt diuino iudicio. eo q habebat familiaritatez z societatem cum Ochozia rege israel. ẽm q habeẽ. ij. paralypo. cap. xx. z propter hoc noluit secundo associari cũ eo i nauigio: vt habetur hic in litera.

a Ochozias aũt hic vltimo agitur đ regno ochozie regis israel: vt continuetur finis istius libri ad principiuz quarti. z patet litera ex predictis hoc excepto.

b Anno. xvij. Josaphat ꝛc. quia sicut dictuz ẽ in hoc capitulo. achab regnauit. xxij. ãnis z hic dictuz est q iosaphat cepit regnare anno quarto ipius achab. z sic videtur q achab regnauerit vsq; ad completõez anni. xviij. ipsius iosaphat: et per consequens filius achab cepit regnare. xix. anno iosaphat. hoc potest solui per regulas superius datas. s. cap. xv. q primus annus z vltimus in quo achab regnauit cum iosaphat fuerũt imperfecti. z ideo hic nõ cõputãtur. z si aliqua occurrant decetero soluãtur p regulas superius datas.

¶ In capitulo. xxij. vbi dicitur in postilla. Audite populi omnes. adhuc enim volebat loqui propheta: sed fuit amotus.

¶ Additio.

Hec verba Michee. s. audite populi omnes: magis proprie possunt referri ad preterita. hoc ẽ dicere illud quod dico regi. Si reuersus fueris in pace: non est dominus locutus in me. Audite populi omnes q. d. sitis omnes testes q̃ ego dico de rege: q̃ nõ reuertetur in pace. z istum modũ tenent ꝓphe ꝓuocando testes ad sua dicta: sicut Esa. j. audite celi ꝛc. z sic nõ est necessarium dicere q ꝓpha volebat alia loqui.

¶ Postilla fratris Nicolai de lyra sup regũ. iij. finit.

nas lauerẽt[k] iuxta verbũ domini qđ locut⁹ fuerat. Reliqua aũt sermonũ Achab z vniuersa q̃ fecit[k] z domus eburnea quã edificauit cũ ctarũq; vrbiũ qs extruxit: [l]nõne hec scripta sũt i libro sermonum dieꝝ regum israel' Bozmiuit ꝙ Achab cũ pribus suis: z regnauit Ochozias filius eius ꝓ eo.[m] Josaphat vo filius asa regnare cepit sup iudã ãno q̃rto Achab regis israel'. Trigintaquinq; annoꝝ erat cũ regnare cepisset: z viginti quinq; ãnis regnauit i hierl'z. Nomen mris eius zauba filia salai Et ambulauit i omni via Asa pris sui: z nõ declinauit ex ea[n] ffecitq; qđ rectum est in conspectu domini [o]verũtamen excelsa non abstulit. Adhuc ei ppls sacrificabat z adolebat incẽsũ i excelsis.[p] pacẽq; hũit Josaphat cuz rege israel'. Reliqua autẽ verboꝝ iosaphat z opera eius que gessit z prelia nõne hec scripta sunt in libro ꝛboꝝ dieꝝ regũ iuda

[q]Sz z reliquis effemĩatoꝝ q̃ remãserãt i diebz asa patris ei⁹ abstulit de tra. Nec erat tũc rex cõstitut⁹ i edõ. Rex vo Josaphat fecerat classes i mari q̃ nauigarent in ophir ꝓpter auꝝ z ire nõ poterãt: q̃ cõfracte sunt in asyõgaber. Tuncait ochozias filius Achab ad Josaphat. Vadãt serui mei cuz seruis tuis i nauibz. Et noluit Josaphat. Bozmiuitq; iosaphat cũ pribz suis: z sepultus ẽ cũ eis in ciuitate dõ pris sui: regnauitq; Joram filius eius ꝓ eo[a] Ochozias aũt filius Achab regnare cepat sup israel in samaria[b] ãno septiodecimo Josaphat regis iuda: regnauitq; sup israel duobz ãnis. et fecit malũ i ꝓspectu dñi z ãbulauit i via pris sui et mris sue: in via Hieroboã filij nabath q̃ peccare fecit israel'. Seruiuit q̃z baal z adorauit eũ: z irritauit dñm deum israel' iuxta ola que fecerat pater eius.

¶ Explicit primus liber malachim. i. regũ tercius.

Postilla eiusdē sup quartū Regū incipit. Ca.j.

Reuaricat⁹ē. Postq̄ actū ē ēcio libro ō regno biptito tpe quo floruit: hic pñter agitur de ipo tpe quo cadere cepit. et q̄ regnū isrl' prius fuit infectū ydolatria q̄ regnū iuda: iō citi⁹ defecit ⁊ captiuatum fuit ⁊ quia regnuz isrl bel describit sub regno iuda: sicut dictū fuit supza.iij.li. ca.xij. iō sb regib⁹ iuda ꝑ describitur deiectō regni isrl' sil vsq̄ ad ēgni isrl' captiuationem. secū do deiectō regni iuda per se vsq̄ ad transmigrationez. xviij.ca. Circa primū sciēduz.q̄ licet regnū iuda vsq̄ ad captiuatiōez regni isrl' cucurrerit sub viij.regib⁹ ⁊ vna regina. q̄a tñ sub aliq̄b⁹ nihil fuit innouatuz. iō iste q̄rt⁹ liber vsq̄ ad. xviij. ca. exclusiue diuidi tur in sex ptes q̄a ꝓmo agit q̄d factū sit sb iorā. secdo q̄d sub athalia: ca.xj. tercio q̄d sub ioas. ca.xij. q̄rto q̄d sub amasia: ca.xiij. q̄nto q̄d sb ozia vsq̄ za ria. ⁊ addit q̄d sub ioathan cap.xv. sexto q̄d sub achaz. ca.xvj. Circa ꝓmū describitur ꝑ mors ochozie et iorā fratris ei⁹ substitutio. secdo regni iorā ꝓsecutō. iij.ca. tercō toti⁹ domus achab exterminatio cap. viij. Circa ꝓmū sciendū q̄ i deiectōne vtrusq̄ regni. s. isrl' ⁊ iuda, sil' cucurrit ꝓuaricatō regū: ⁊ ꝑ eos exclamatō ꝓphetaꝝ tpibus suis exītiū. ⁊ iō ꝓmo describit b descensus ochozie ad inferos ꝓpter suā malicia. secdo ascensus belye ad celos ꝓpter virtutē ꝑstantiā. ij.ca. Circa ꝓmū sil' oñditur malicia ochozie ⁊ ꝑstātia belye. ⁊ iō ꝓmo describitur quersitas ochozie ydola ꝙsulētis. secdo veritas belye ex hoc morte eius ꝓdicētis: ibi. Angelus autē tercio indignatō ochozie q̄ tres ꝓncipes eū capere cupiētes: ibi. Qui dixit eis. quarto cōstātia belye veritatē sibi in facie dicētis: ibi. Locutus ē autē. quinto mors ochozie ⁊ creatio iorā sibi succedentis: ibi. Mortuus ē ē. Circa ꝓmuz dī. Preuaricatus est autē moab in isrl'. q̄ rex moab q̄ iuramentū se obligauerat ⁊ regnū suū ad seruiendum regi isrl' sub tributo. s rebellault ⁊ iuramentū fregit. q̄ fracēo dī ꝓuaricatio. b Postq̄ aūt mortu⁹ ē achab. Achab em̄ fuit bellicosus: vt ꝑz ex supradict̄. iij.li. et habuit plures victorias notabiles. ⁊ iō tpe eius nō rebellauit s tpe filij sui q̄ erat pusillanimis. c Ceciditq̄ ochozias per cancellos. i. deambulatoria. d Et egrotauit. q̄ ex casu conquassatus fuit.

e Misitq̄ nūcios. d ꝙsilio mris sue iezabel q̄ erat ydolatrix pessima. ⁊ iō fecit eū recurrere ad ydolū et non ad deū. aliq̄n em̄ i ydolis demones dabāt respōsa deo permittēte. ꝓpē malicia recurrētiū ad ydola q̄ quaz deme rebant vt i suo errore detinerēt. f Angelus aūt. h ꝓñr describit belye ꝑstātia mortē eius ꝓdicent cū dī. g Munq̄d nō ē deus i isrl'. quasi diceret. vos ostendistis facto q̄ credat ibi ñ ē deū q̄ possit rndere vobis.

i Ochozem. i. ꝓpter infidelitatem.

m Morte morieris. ꝑ diuinā sniam.

l Reuersiq̄ st nūcij. ꝓpter verbuz belye eis dicti ex pte dñi.

m Qui dixit eis. Hic ꝓñr describitur obstinatio regis wlētis punire ꝓphetaz ꝓpter dei sniam ꝓmo tñ incrito ꝑsona. d. Cui⁹ figure habitus ⁊ sequitur.

n Vir pilosus .i. bñs habituz hirsutū. sicut de sancto iohanne baptist. dī mat. iij. q̄ bēbat vestimentū de pil' camelo. ⁊ in hoc cōmendat eum scriptura de vilitate ⁊ asperitate bitus. Et quo etiā sequitur q̄ nimia mollicies ⁊ curiositas ē vitiosa. vñ Mat. xj. c. dicit saluator ad laudē iohānis baptiste. q̄d existis in desertū videre homine mollib⁹ de stitū. qd negatiue d iohāne dī. iō subdit. Ecce q̄ mollibus vestib⁹ induūt i domib⁹ regū sūt. o Et zona pellicea accinctus renib⁹. In hebr. hz. zona de corio. vel aūt illud coriū erat pilosū vel nō de scptura nō hz. p Misitq̄ ad eū de. videbat em̄ q̄ violenter adduceret si recusaret venire ⁊ puniretur. q Qui ascēdit ad eū. erat em̄ in monte vacans vite contemplative.

r Homo dei rex ꝓcepit de. cognouit autē belyas per reuelatōz q̄ irrisorie vocabat eū hoiez dei. ⁊ q̄ consentaneus erat regi i pcō ydolatrie ⁊ punitiōe belye: ⁊ similiter illi q̄ cū eo erāt. ⁊ ex hoc ex dei snia erāt puniēdi. ꝓpter quod diuinā sniam ꝓnunciauit. d.

s Si hō dei sum. vere et nō irrisorie. t Descēdat ignis de celo de. hoc mō beatus petrus mortis sniam ꝓnūciauit super ananiā ⁊ vxorē suaz: vt hz act. v. et sicut dictū est de isto quinq̄genario ꝓmo: ita dicendū de secundo. Tercius vo q̄nquagenarius fuit abdias vt dicunt doctores hebrei ⁊ catholici: qui timebat deum valde: vt habetur supza. iij.li. xviij. et ꝓpter hoc būlians se coram deo ⁊ belya eius seruo. v Locutus ē autē. Hic consequenter describitur ꝑstātia belye dei nūciātē regi mortē i sua facie angelo eū assecurāte cuz dī.

ei. Hec dicit dominus. Nūquid quia nō erat deus i israhel: mittis vt ꝙsulat⁹ beelzebub deus accarō. Idcirco de lectulo sup quē ascendisti nō descēdes: sed morte morieris. Qui dixit eis. Cuius figure ⁊ habitus est vir qui occurrit vobis: et locutus est verba hec. At illi dixerūt. n Vir pilosus. o Et zona pellicea accinct⁹ renib⁹. Qui ait: Helyas thesbites ē. p Misitq̄ ad eū q̄nquagenariū principē: ⁊ quiquagīta qui erāt sb eo. q Qui ascēdit ad eū: sedēteq̄ in vertice montis: ait. r Homo dei: rex precepit vt descendas. Respōdēsq̄ helyas: dixit quiquagenario. s Si hō dei sū: t descēdat ignis de celo: ⁊ devoret te et quiquaginta tuos. Descēdit ergo ignis ō celo: ⁊ devorauit eum: ⁊ quinquaginta qui erant cuz eo. Rursūq̄ misit ad eū principē q̄nquagenariū alterū: et q̄nquaginta cū eo. Qui locutus ē illi. Homo dei: hec dicit rex. Festina: descende

ꝛ Descende cum eo ne timeas. Precepit autē eum descēdere ⁊ corā rege ꝓparere: ne abdias redicꝭ sine ipso a rege puniretur: ⁊ assecurauit eum vt constāter loqueretur. sicut patet in litera. nec tamē ꝓpter hoc fuit retentus vel punitus. ꝗa scribitur Prouer. xxj. Cor regis i manu dñi: quocunqꝫ voluerit: vertet illud. ⁊ ideo licꝫ ochozias intenderet eum punire tñ a deo territus non fuit ausus mutire.

y Mortuꝰ est ergo. Hic ꝓnotez vltimo discribit mors ochozie ⁊ fris sui substitutio quia ñ habebat filium.

z Anno scdo iozam filij iosaphat. istud videtur esse falsū. qz supra. iij. li. cap. vltimo dicit. ꝙ iosaphat regnauit. xxv. annis ⁊ ibidez subditur ꝙ Ochozias cepit regnare sup isrl. anno. xvij. iosaphat regis iuda. at ibidē dicitur ꝙ ochozias regnauit tm̄ duob⁹ ānis ⁊ adhuc imꝑfect. Et ꝗb⁹ seqt̄ ꝙ ochozias mortuꝰ fuit. xviij. anno regni iosaphat. et sic de regno iosaphat adhuc remanebāt. vij. anni futuri. Et ꝟ falsuz quod dicitur hic ꝙ iozaz frater ochozie ⁊ ei succedēs cepit regnare anno scdo iozaz filij iosaphat. immo per septem annos cepit regnare ante. s. xviij. ano regni iosaphat. Ad hoc respondent hebrei dicētes. ꝙ qz iosaphat fuit i periculo mort̄ in ramoth galaad: vt habetur supra tercio libro ca. vltio. ideo extūc filium suū iozā regē instituit: ne post mortē suā de regno inter filios suos eēt cōtentio. ⁊ sic filius eius octo annis regnauit cū eo: ꝙ octo anni aliqñ ꝓputātur in regno patris. aliqñ in regno filij. et qñ dicitur hic ꝙ iozā frater ochozie cepit regnare secūdo anno iozā filij iosaphat hic accipitur annus secūdus iozaz filij iosaphat quo cepit regnare cū patre. ⁊ ille fuit annus decimus octauus patris. vt br. j. iij. ca.

Rndēs Helyas ait. Si hō dei ego sū descēdat ignis de celo ⁊ deuoret te ⁊ ꝙnquaginta tuos. Descēdit ḡ ignis ō celo ⁊ deuorauit illū ⁊ quinquaginta eius. Iterꝫ misit principē quinquagenariū ⁊ ciū: ⁊ quinqḡinta ꝙ erāt cū eo. Qui cū veniſſet coruauit genua ꝓtra helyā ⁊ ꝓcatus ē eū ⁊ ait. Hō dei noli despicere aīam meā: ⁊ aīas seruoꝝ tuoꝝ qui mecū sūt. Ecce descēdit ignis de celo: et deuorauit duos principes ꝙn quagenarios primos ⁊ qui quagenos qui cū eis erant. Sed nūc obsecro vt misereaꝛis aīe mee. Locut⁹ ē aūt angelus dñi ad helyā dicēs Descēde cū eo. Ne timeas Surrexit igit̄ ⁊ descēdit cū eo ad regē: et locutus est ei. Hec dicit dñs. Quia misisti nūcios ad cōsulendū de elzebub deū accarō quasi ñ eēt deus in isrl a quo posses interrogare sermonez: iō de lectulo sup quē ascēdisti nō descendes: sed morte morieris. Mortuus ē aūt̄ iuxta sermonē domini quē locutus est helyas: et regnauit iorā frater eius ꝓ eo: anno scdo iorā filij iosaphat regis iude. Non esi habebat filium. Reliqua aūt̄ verborū ochozie que operatus est: nōne hec scripta sunt in libro sermonū dierꝫ regū isrl

Actū est autē Ca. ij. tē cū leuare vellz dñs helyam ꝓ turbinē in celuz: ibant Helyas ⁊ heliseus de galgal. Dixitqꝫ helyas ad heliseuz. Sede hic: quia dominus misit me vsqz in bethel. Cui ait heliseus. Viuit dñs et viuit aīa tua: ꝙa nō derelinquā te. Cūqz descēdissent bethel egressi sūt filij ꝓphetarum qui erant i bethel ad heliseum: et dixerunt ei. Nunquid nosti qz hodie dominus tollet dñm tuum a te. Qui respondit. Et ego noui. Silete. Dixit autem helyas ad heliseuz. Sede hic: ꝙa dñs misit me in hiericho. Et ille ait. Viuit dñs: ⁊ viuit anima tua: qz nō derelinquā te. Cūqz veniſſēt hiericho: accesserunt filij ꝓphetarꝫ qui erant i hiericho ad Heliseum: et dixerūt ei. Nūqd nosti: qz dñs

b Nunqd nosti qz do. ho. tol. dñm tuū a te. Et quo patet quod dictum est supra. s. ꝙ aliqui eoruz habebāt spiritum ꝓphetie. per quē presciebāt trāslatōem belye. Qui respondit. c Et ego noui. ex quo pz ꝙ heliseus iā habebat spiritū ꝓphetie. nō tamen in tanta plenitudine. sicut postea habuit. d Silete. nolebat enī ꝙ de hoc in presentia belye loquerētur: ne ab belya ⁊ ipsis simul incitaretur ad remanendum ibidez. quia volebat remanere cum magistro suo quantum poterat.

e Tulitqꝫ belyas pallium suuz ⁊ inuoluit. id ē plicauit aptando ipm ad percutiendum aquas.

f Que diuise sūt. nō p aliquā ỽtutē q̄ eēt i pallio. sed ỽtute diuina q̄ voluit ondere meritū belye. sicut ad declarandū merita sanctoꝝ aliqñ dant̄ a deo sanitates ad tactū vestimentoꝝ ipsoꝝ. g Cunqz transisset. Hic ꝓnr describitur belye raptus. et ꝓ describitur eius amicabilis cōdescēsio. secūdo mirabil̄ ascensio ibi. Cūqz pgerēt. Primo onditur i hoc ꝙ obtulit se heliseo ad faciendū qd̄ posset pro eo. d. Postula quod vis &c. ⁊ subditur heliseī petitio

regis i manu domini: quocunqꝫ voluerit: vertet illud. ⁊ ideo licꝫ ochozias intenderet eum punire tñ a deo territus non fuit ausus mutire.

Mortuꝰ est ergo. Hic ꝓnotez vltimo discribit mors ochozie ⁊ fris sui substitutio quia ñ habebat filium.

Anno scdo iozam filij iosaphat. istud videtur esse falsū. qz supra. iij. li. cap. vltimo dicit. ꝙ iosaphat regnauit. xxv. annis ⁊ ibidez subditur ꝙ Ochozias cepit regnare sup isrl. anno. xvij. iosaphat regis iuda. at ibidē dicitur ꝙ ochozias regnauit tm̄ duob⁹ ānis ⁊ adhuc imꝑfect. Et ꝗb⁹ seqt̄ ꝙ ochozias mortuꝰ fuit. xviij. anno regni iosaphat. et sic de regno iosaphat adhuc remanebāt. vij. anni futuri. Et ꝟ falsuz quod dicitur hic ꝙ iozaz frater ochozie ⁊ ei succedēs cepit regnare anno scdo iozaz filij iosaphat. immo per septem annos cepit regnare ante. s. xviij. ano regni iosaphat. Ad hoc respondent hebrei dicētes. ꝙ qz iosaphat fuit i periculo mort̄ in ramoth galaad: vt habetur supra tercio libro ca. vltio. ideo extūc filium suū iozā regē instituit: ne post mortē suā de regno inter filios suos eēt cōtentio. ⁊ sic filius eius octo annis regnauit cū eo: ꝙ octo anni aliqñ ꝓputātur in regno patris. aliqñ in regno filij. et qñ dicitur hic ꝙ iozā frater ochozie cepit regnare secūdo anno iozā filij iosaphat hic accipitur annus secūdus iozaz filij iosaphat quo cepit regnare cū patre. ⁊ ille fuit annus decimus octauus patris. vt br. j. iij. ca.

Actum est autem. hic consequēter describitur ascensus helye in celum: et primo describit eius trāslatio. secundo helisei substitutio: ibi. Heliseus aut̄. Prima in duas. quia primo describitur helye circuitus. secdo eius raptus: ibi. Cunqz transissent. Circa primum sciendum. ꝙ helyas presciēs suā trāslationem: postqz fuerat in galgalis: qui locus ē iuxta

Regum ij. Capitulum.

Ratio autem huius fuit. ꝗa galgala locus sacer reputabatur. tuz quia filij israbel ibi primo posuerunt castra iordane transito vt dictum est. tuz quia filij israbel ibi circumcisionem fecerunt ⁊ pascha celebrauerunt. vt habetur iosue. v. In bethel autem ⁊ hiericho manebant filij ꝓphetarum. vt patet i lra. ⁊ isti erant viri religiosi simul collegiati vacātes orationi ⁊ contemplationi. quorum aliqui bēbāt spiritum prophetie. et tales fuerunt primo cōgregati sub samuele ꝓpheta. sicut dictum fuit supra ꝓmo libro. ca. x. ⁊ postea sub aliis prophetis excellentibus. propter quod dicebātur filij prophetarum. i. discipuli eorum. sicut dicit ra. sa. sup locum istum. Helyas igit̄ ante trāslationē suam voluit videre loca ista. galgalaz ꝓpter loci sanctitatē. bethel ⁊ Hiericho ꝓpter discipuloꝝ suoꝝ congregationē. ⁊ quia ibi volebat dimittere heliseum. vt patet in tertu. ⁊ ex dictis patet litera vsqz ibi.

b Obsecro vt fiat duplex spūs tuus in me. dicit ra. sa. q̄ petijt hic spīm i dupla, ꝓptōe respectu helye. z ad h̄ induc̄it q̄ octo. miracula tm̄ scribunt facta p helyā i h̄ q̄rto li. z tercio. Primū ē diuisio celi scd̄m ōtinuatio farine z lechiti. terciū suscitatio filij vidue. q̄rtū ascensus ignis in

hodie tollet dn̄m tuus a te. Et ait. c Et ego noui. d Sile te. Dixit aūt ei helyas. Se de hic: q̄ dn̄s misit me vsq̄ ad iordanem. Qui ait. Viuit dn̄s: et viuit aīa tua. q̄ nō derelinquā te. Jerūt igit̄ ābo piter: et q̄nq̄ginta viri de filijs ꝓphetaꝝ secuti sūt eos. Qui et steterūt ecōtra lōge. Jlli aūt ambo stabāt sup iordanē. e Tulitq̄ helyas palliū suū z iuoluit illud z p̄cussit aq̄s. f q̄ diuise sunt i vtrāq̄ ptē: z trāsierūt ambo p siccū. g Cunq̄ transissent: helyas dixit ad heliseum. Postula q̄d vis: vt faciam tibi añq̄ tollar a te. Dixitq̄ heliseus. h Obsecro vt fiat in me duplex spūs tuus. Qui rndit. i Rē difficilem postulasti. k Attn̄ si videris me q̄n tollar a te erit quod petisti. si aūt nō videris nō erit. l Cunq̄ pgerēt z incedētes ſmocinarēt m ecce curr

mōte carmeli. quituz impetratō pluuie. sextum descensus ignis sup ꝑmū q̄nq̄genariū septimū sup scd̄m. octauū diuisio iordānis vt trāsirēt p siccuz pedes. ho scribunt in heliseo. ꝑmū ē iordanis diuisio. scd̄z aq̄z sanatō. terciū puerorū lacēatō q̄rtuz aq̄ impetratio p trib⁹ regibus. q̄ntuz olei multiplicatio. sextuz sunamitis fecūdatō. septimuz filij eius suscitatio. octauuz pulmenti vulcoratio. nonum panū multiplicatio. decimuz naaman leprosi curatio. vndecimum giezi infectō. duodecimū ferri natatio. decimūterciuz oculoz pueri sui aptō ad videduz equos et curr⁹ igneos ad defēsionē ipsoz. de cimū q̄rtū aduersariorū excecatio. de cimūquintū abundātia victualiū in opinata i porta samarie. sextumdecimū suscitatio mortui ad tactū ossiuz heliſei. ſ istō dictū nō vr̄ ꝓueniēs. ꝑ q̄ nō ꝓcordat lr̄e seq̄nti vt videbitur. scd̄o q̄ nō ꝓcordat rōi. dicit em̄ saluator Matth. capi. x. Mō ē discipul⁹ sup mg̃m. z iō ꝓsumptuosū fuisset si heliseus duplā ptātē respectu mg̃ri sui petiuisset. nec valet illud q̄d inducit de plib⁹ miracul. q̄ forsitan helyas fecit plura q̄ꝫ helise⁹: licet nō sint scꝑta. q̄ nō oīa scribunt. ſm q̄ dī Joh. vl. Itē Joh. baptista nullū miraculū fecit vt dī Joh. x. z tū de ipo dicit saluator. Inter natos mulieꝝ nō surrexit maior iohanne baptista. Dicēdū igit̄ cū aliis doctoribus nr̄is. q̄ heliseus nō petuit spm̄ in dupla ꝓporte reſpectu helye: vt sic ei ꝓferretur. ſ petiit q̄ duplex gr̄a q̄ erat i helya. s. gr̄a miraculoꝝ: z gr̄a ꝓphie que sunt gr̄e distincte ſm q̄ dicit apls. j. Cor. xij. i ipo fierent: vt sic mg̃ro suo assistaretur. q̄ ſm dictū saluatoris perfectus oīs erit si sit sicut mg̃r eius. i Rē difficilē postulasti. tū q̄ tales gr̄a nō pōt dari nisi a deo imediate. tū q̄ pauci ꝓphe legūt vtrāq̄ gr̄az habuisse. k Attn̄ si videris me q̄n tollar a te erit. quod exponit ra. sa. sic. Si videris me de. idē ē ac si diceret: q̄diu sum tecū i statu cōi bominū nō possum istud facere. ſ q̄n tollar hinc ad superiorē statū tūc potero. q̄d nō ē intelligēdū effectiue. q̄ sol⁹ deꝰ efficit vtrāq̄ gr̄az: ſ impetratiue. q̄a tūc pces helye essēt mag̃ efficaces. ista tū expositō nō ꝓsonat lr̄e. q̄ helyas i raptu ita poterat orare ꝑ heliseo: si nō videret eū tūc ac si videret: ita q̄ visio heliſei nihil videbat facere ad hoc. q̄ pces helye eēnt efficaciores ꝑ eoz tn̄ dicit helyas. Si videris me q̄n tollar a te: erit. si autē nō videris nō erit. et

so aliē dicēdū. Spūs em̄ sanctus, put vult tāgit corda ꝓphaꝝ. z iō aliq̄n revelat aliq̄d futurū pfectus. aliq̄n minꝰ pfecte. aliq̄n ꝓditōnaliē. z aliq̄n absolute sicut. j. ca. xiij. dixit heliseus regi ioachaz. Percute iaculo ērā, revelatū em̄ erat heliseo: q̄ totiens pcutēt syriā q̄tiens pcuteret iaculo ērā: vt ꝓz ex lr̄a seq̄nti ibi dē. ñ tn̄ erat sibi revelatū: q̄ eēt pcussuꝝ tribus vicibus tm̄. z sic fuit i ꝓposito vt vī. fuit ei revelatū heliseo q̄ si heliseus eū videret in raptu eius petitō impleret. alr ñ. tn̄ fuit sibi revelatū q̄ eēt eū virus ptūc. m Cūq̄ pgerēt. ꝑ q̄ꝫ potē ascēsio mirabil' ipsi⁹ helye cū dr̄. Cūq̄ pgerent ice. ſmo. helyas ei informabat heliseus d̄ vnctōe duoz regum. s. Jehu z azabel ad puniendū idolatras z de ꝑsolatōe p phaꝝ z alioꝝ ñ deliū. n Ecce curr⁹ ig. z eq̄ ig. de. ista fuerūt formata ꝛ virtute diuina vel angelica: ad oñdendū q̄ Helyas non ascēdebat in celū ꝛ virtute ꝓpria. sicut xp̄s. i⁹ ascēsiōe nō apparuit aliq̄s currus o Et ascēdit p turbinē i celū. nō ly dereū vel empireū ſ aereū tm̄: vt helyas p aerē portaret ad locū distātē. sicut abacuch p angelū fuit portatus de iudea i chaldeā. locus aūt ad quē deportat⁹ fuit helyas ſm doctores catholicos z hebreos ē paradis⁹ terrestr⁹ vbi enoch q̄n fuerat trāslat⁹. z inde circa finez mūdi ambo p̄cessuri sūt ad p̄dicādū cōtra p̄fidiā antixpi r Heliseus autē helya trāslato. hic ꝓpr̄ describit heliſei substitutio. z primo substituit. scd̄o suspitō cōtra euz tollitur: ibi. Et venientes. tercio aque corruptio pellitur: ibi. Dixerūtq̄. quarto iniusta derisio punit: ibi. Ascēdit autē. Circa primū dī.

p Heliseus aūt videbat. z p hoc pz eius petitō adimpleta ſm q̄ dixerat sibi helyas.

q Dī mi er hoc pz q̄d dictū ē supra. s. q̄ discipuli ꝑ phetaꝝ dicebāt eoꝝ filū. r Currus isr̄l z au. eius. Curr⁹ em̄ supportat: et auriga dirigit. sic helyas ꝓpter isr̄l supportauerat defect⁹ supplēdo. sicut pz. ſ. iij. li. ca. xviij. In impetratōe pluuie piclitanti ꝓpter isr̄l similiter ipm̄ reduxit ad vrām fidem vnius dei ꝑ impetratiōem ignis super bole caustū suum: ad declaratōez vere deitatis. ꝓpter quod tūc clamauit populus. Dn̄s ipe est deus. Jn hebreo habetur. Currus israel z militia eius. id ē potentior ad defensionem isrl̄ q̄ꝫ militia cum curribus bellicis: ſm q̄ exponit rabi Salomon.

s Apprehenditq̄ vestimenta sua z scidit. eo q̄ nō poterat amplius magistro suo associari. t Et le-

pal. belye qđ ceciderat ei. nō a casu cecidit: ꝫ ex diuina ordinatiōe: vt heliseus ipso operiretur i signū q̄ spūs belye requieſcebat super eum. ⁊ q̄ erat substitutus loco eius: vnde ⁊ in sua vocatione belyas posuit pallū suum super eum: vt habetur supra. iij. li.

v Percussit aquas et nō sūt diuise. qđ a deo factuꝫ est: vt nō nimis eleuaret̄ de affectatōe spiritus belye.

x Vbi est deus belye ⁊c. tūc ad hanc exclamationem diuise sūt aque: vt ostēderetur q̄ nō ꝓpriis meritis̄ assecutus fuerat gratiā ꝓphetandi ⁊ miracula faciēdi: sed ex diuina liberalitate et meritis belye.

y Dixerūt req̄. spirit⁹ belye super heliseū. hoc cognouerunt p signū p̄dictum.

z Et veniētes hic ꝓsequēter tollitur suspitio que posset haberi contra heliseum. p̄mittit̄ tamen reuerentia sibi facta a filijs ꝓphetaꝝ eaꝫ dī a Adorauerūt eū adoratōe debite tāq̄m superiorem suum: eo q̄ essꝫ substitutus loco belye. ſb c⁹ regimine viuerāt: vt supra dictum est.

b Qui possūt ire ⁊c. als enim acciderat q̄ belyas sic de loco ad locum transportatus fuerat. sicut dictum fuit supra. iij. libro. xviij. c Qui ait nolite mittere. Sciebat enī ipsum translatum absq̄ reditu prope finem vsq̄ mundi. d Coegeruntq̄ eum do nec acquieſceret: ne ipsi suspicarēt ipsuꝫ nolle reditū belye vt sic remaneret superior oībus alijs ꝓphetis.

e Dixerūt quoq̄. Hic ꝓnter describit̄ sanatō aque cum dicitur. f Ecce ba. ciui. bui⁹ optia ē. Sꝫ huic videtur contradicere quod sequitur. g Sed aque pes. ⁊ terra sterilis. Ad quod dicit ra. sa. q̄ situs ciuitatis erat optimus ꝓ ꝓphis. qꝫ erat aptus contēplatōi. nec terra erat sterilis de se sed ex malicia aque vñ debebat irrigare. ⁊ ideo nō indigebāt nisi aque sanatōe.

h Egressus ad fontē aquaꝝ misit in illū sal. vt mirabilius esset euidēti⁹. qꝫ appositio salis nō meliorat aq̄s de nā sua: ꝫ magꝭ peiorat. Ex quo pꝫ q̄ hec sanatō aq̄ fuit facta diuina virtute: que potest agere contra cursum nature: i Et nō erit in eis vltra mors. quia facte fuerunt potabiles et sane. k Neq̄ steri. qꝫ posthea nō causabunt sterilitatē terre ꝫ fertilitatem.

l Ascēdit autē. Hic ꝓsequēter ponit̄ derisio iniusta cum dī. Ascendit autez iude heliseus in bethel. ad vi-

sitandū ꝓgregatōꝫ ꝓphetaꝝ ibidē manētiū: qđ erat op⁹ valde bonum: ⁊ p̄mēdatione dignū ⁊ nō derisione.

m Cunq̄ ascēderet per viā. Quia locus erat excelsus.

n Pueri qui egressi sūt. edocti ad hoc et incitati a suis paretibus y dolatrij vt subsannarēt ꝓphetā dñi. ⁊ iō male dixit eis vt parentes eorum in ipsis punirētur ⁊ vt malitiam parentū amplius non imitarētur. Sciebat enim deo reuelante mortem eoruꝫ cito euenire post suam maledictionem: quaꝫ protulit ex sententia diuine iustitie. Mystice exponendo. Heliseus ascendens in Bethel signat Jesum christum ascendentē in crucē: quem deriserunt iudei ꝑ mittentes euangelij ꝓpter cuius vltionē venerūt postea duo vrsi in iudeam. scz Tyt⁹ ⁊ vespasian⁹ qui destruxerunt locum et occiderunt gētē. xlij. anno pt⁹ passionem dñi in vindictā improperij sibi facti.

Capl'm. iij.

Dram vo. Superius posita ē regis ioza filij achab institutio. Hic ponitur regni sui prosecutio. ⁊ quia scriptura simil narrat facta regum ⁊ ꝓphetarum eis contemporaneorum: heliseus autem fuit huic Jozam contemporane⁹ ⁊ ideo primo describitur

cum respexisset vidit eos: ⁊ maledixit eis in noīe dñi. Egressiq̄ sūt duo vrsi ó saltu: ⁊ laceraverūt ex eis quadragīta duos pueros. abijt autē inde in montē carmeli ⁊ inde reuersus est in Samariā.

Capl'm. iij.

a Dram vo filij⁹ Achab regnauit super isrl'ī samaria b āno decimooctauo Josaphat regis iude. Regnauitq̄ duodecim ānis: ⁊ fecit malū coram dño: ꝫ nō sicut pr̄ suus et mr̄. Tulit em statuas baal q̄s fecerat pr̄ eius. veruntā in petris Hieroboaꝫ filij nabath q̄ peccare fecit isrl'adhesit nec recessit ab eis. c Porro Mesa rex moab nutriebat pecora multa: d et soluebat regi isrl' e centū milia agnorum: ⁊ centū milia arietum cum velleribꝰ suis. f Cunq̄ mortuus fuisset Achab preuaricatus ē fed⁹ quod hēbat cū rege isrl'. g Egressus ē igitur rex ioza ī die illa ó samaria: et recensuit vniuersum isrl': misitq̄ ad iosaphat regem iude dicens. Rex moab prevaricatus est in me: veni mecum ad moab ad bellandum. Qui respondit. Ascendam. Sicut ego sum ita et tu. sicut populus meus sic populus tuus. sicut equi mei sic equi tui. Dixitq̄ ad eum. Per quam viam ascendemus. Qui respondit. Per viam deserti edom. Abijt ergo rex isrl' et rex iuda et rex edom. Cumq̄ circuissent per viam septem dierum: defecit exercitui et iumentis aqua. Dixit ergo rex isrl'. Heu heu dñs vocauit tres reges istos vt traderet eos in manus moab. Dixit autem iosaphat. Nunq̄d non est hic propheta dñi: vt rogemus dñm per eum? Et respondens vnus de seruis regis isrl' ait. Hic est heliseus filius safat qui fundebat aquam super manus helie. Dixitq̄ iosaphat. Apud eum est verbum dñi. Descenditq̄ ad eum rex isrl' et iosaphat rex iuda et rex edom. Heliseus autem dixit ad regem isrl'. Quid mihi et tibi est? vade ad prophetas patris tui et ad prophetas matris tue. Dixitq̄ ei rex isrl'. Nequaquam. Quia dñs vocauit tres reges istos vt traderet eos in manus moab. Dixit autem heliseus. Viuit dñs exercituum in cuius conspectu sto: quia si non faciem iosaphat regis iude non respicerem: nec te quidem aspicerem. Nunc autem adducite mihi psalten. Cumq̄ psalleret manus dñi fuit super eum. Et ait. Hec dicit dñs. Fodite in torrente hoc fossas. Hec enim dicit dñs. Non videbitis ventum: et non videbitis imbrem: et torrens iste replebitur aqua: et bibetis vos et pecora vestra et iumenta vestra. Et hoc leue est in conspectu dñi. Tradet quoq̄ moab in manus vestras. Et percutietis omnem munitionem et omnem ciuitatem electam. Et omnem arborem bonam succidetis. Et omnes fontes aquarum obstruetis. Et omnem agrum optimum lapidibus opplebitis. Mane autem facto quando offertur sacrificium: ecce aque venerunt per viam edom. Et repleta est terra aquis. Omnes autem moabite audientes quod ascendissent reges vt pugnarent contra eos: conuocati sunt omnes qui accingebantur balteo: et ultra: et steterunt in finibus. Cumq̄ mane surrexissent: et sol splenderet super aquas: viderunt moabite contra se aquas rubras quasi sanguinem. Et dixerunt. Sanguis est gladius percussit reges: et cecidit vir a proximo suo. Nunc ergo ad spolia moab. Cumq̄ venissent ad castra isrl': surrexerunt isrl' et percusserunt moab: qui fugerunt coram eis. Et ingressi sunt terram eius percutientes moab. Et destruxerunt ciuitates: et omnem agrum optimum replentes singuli lapidibus: et obstruxerunt omnes fontes aquarum: et omnem arborem bonam succiderunt. Et remanserunt lapides muri cyrarensis: et circumdederunt fundibularii et expugnauerunt eum. Cumq̄ vidisset rex moab quod fortior se esset bello: tulit secum septingentos viros educentes gladios: vt irrumperent ad regem edom. Et non potuerunt. Tulit ergo filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo: et obtulit eum holocaustum super muro. Et facta est indignatio magna contra isrl'. Et recesserunt ab eo: et reuersi sunt in terram suam.

Capl'm. iiij.

a Dram vo. Superius posita ē regis ioza filij achab institutio. Hic ponitur regni sui prosecutio. ⁊ quia scriptura simil narrat facta regum ⁊ ꝓphetarum eis contemporaneorum: heliseus autem fuit huic Jozam contemporane⁹ ⁊ ideo primo describitur perſecutio sui regni: secundo magnalia heliſei: ibi. Et ait Josaphat. Pruna i duas: quia primo describit dicti regiminis conditio. secundo regis moab rebellio ibi. Porro mesa rex moab. Circa primuꝫ premittitur tempus in quo incepit regnare: cum dī. b Anno. xviij. regis Josaphat regis iude. frater em suus Ochozias cepit regnare anno. xvij. regni Josaphat: vt dictum fuit supra. tercio libro ca. vltimo: ⁊ regnauit duobus annis incōplete tn̄. ⁊ sic iozā q̄ successit Ochozie: cepit regnare in. xviij. anno regni iosaphat. tn̄ filius ei⁹ iā añ cepit regnare cuꝫ eo: vt dictū fuit ibidē. Et fecit malū coram dño: ꝫ nō sicut pr̄ eius ⁊ mr̄ q̄ introduxerāt cultū ydoli baal. ⁊ iste amouit. ꝫ in cultu vitulorū quos fecerat hieroboā remansit. c Porro mesa. Hic cōsequenter describitur regis Moab rebellio que facta fuit sub ochozia mortuo achab patre suo. sicut dī supra. j. capitulo. Sed hic repetit̄ eo q̄ ioram frater ochozie voluit eum iterum sub tributo redigere. ⁊ hoc virtute armorum. ⁊ ideo ꝑmo describitur belli apparatus. secundo aque defectus: ibi. Perrexit igitur Circa primum dicitur. c Mesa rex moab nutriebat multa pecora. qꝫ terra illa est multū pascualis. d Et soluebat regi isrl'. per modum tributi. e Centū milia

agni ꝛc. ita ꝙ si adducerẽtur agni vel arietes tõsi non erãt receptibiles. f Cũqꝫ mor. fu. acbab ꝑuari. ẽ fed⁹ qro chozias erat pusillanimis ⁊ lãguidus ꝑ pte tpis ex casu ꝛc cenaculo suo. g Egressus est igit rex ioꝛã. ad congregandũ exercitũ cõtra regẽ moab. ⁊ pꝛ ĩra vsqꝫ ibi

b Per desertum idumee. tum quia rex edom erat cuꝫ eo i eodẽ exercitu. tũ qꝛ dñs voluit vt ibi paterẽt aq̃ defectũ. ⁊ sic necesse haberẽt recurrere ad heliseũ. i Perrexerũt igit. b ꝓnterponit aq̃ defectus k Rex edom. iste nõ erat ꝓprie loqn̄do rex: s q̃dã prefect⁹ sb rege iuda: vt magis patebit. j. viij. ca. l Et nõ inueiebat aq̃ vt necesse haberẽt recurrere ad Heliseum m Cõgregauit. i. congregare permisit. o Et ait ioſaphat Hic icipit scꝛa descr: bẽ magnalia heliſei. ⁊ ꝓmo q̃ctũ ad id quod fecit ad ꝓsolatiõz fidelium. scdo q̃ctũ ad cõuersiõz infideliũ. ca. v. Circa ꝓmuz ponit ꝓ miraculũ factuz ad ꝓsolatiõz regis iude. scdo mulieꝛ vidue i ꝓncipio q̃rti. c. tercio sunamitis deuote. ibi. Fcã est q̃dã dies. q̃rto ꝓgregatiõis fame licet: ibi. Erat ãt fames. Circa primũ heliseus ꝓ reꝛit. Scdo ab eo abundantia aq̃ sil' cũ victoꝛia ꝓdicitur ibi. Hũc autẽ. Circa ꝓmũ dr. n Et ait ioſaphat. q̃ erat fidelis ⁊ deuotus. o Est ne hic ꝓpha dñi vt deꝓcemur dñm ꝑ eũ tanq̃ ꝑ familiarẽ sibi ⁊ amicũ ad supplẽdum nr̃m defectum. p Est hic heli. filius saph. qui fun. aquã sup ma. helye. hoc exponit cõiter de effusione aque ꝑ modũ misterij i ablutõe manuũ. qꝛ heliseus fuerat helye discipulus. ⁊ loco ei⁹ substitut⁹. vt ptz ex supꝛadict ꝓcedẽti ca. Aliter ãt exponit ra. Sa. de spãli fusione aque a casu sup man⁹ helye i mõte carmeli qñ faciebat aquã effundi sup sacrificiuz. ⁊ tũc ex digit Helye fluxerũt aq̃ abũdãter. q. ex fõtib⁹ fecũdis: sicut dictũ fuit. ꝟ. iij. li. ca. xviij. ⁊ iõ bꝰ factũ hic repetitur. q. d. iste est aptissim⁹ ad supplẽdũ nobis aq̃ defectũ. qꝛ iã añ cũ a casu funderet aquã sup man⁹ helye aq̃ fuerũt multiplicate miraculose. q Vade ad ꝓphas pa. tui ⁊ ma. tue. s. iezabel q̃ pascebat ꝓphas Baal. vt bi. ꝟ. iij. li. xviij. r Quare ꝓgrega. dñs tres reges hos. i. ꝓmisit ꝓgregari. s Ut traderet eos i man⁹ moab. q. d. defacili poterit nos capere nisi habeamus beneficiũ aque. t Si nõ vultũ Josaphat regis iude erubescerẽ denegãdo sibi petitõem suaz cũ sit fidelis et deuotus. v Nõ attendisse q̃dẽ te. quia scriptum est ps. xxxij. de viro ꝓfecto. ad nihilũ deduct⁹ ẽ i

gẽ iuda dicẽs. Rex Moab recessit a me: veni mecũ cõtra eũ ad pliũ. Qui rñdit. Ascẽdã. Qui meus ẽ tu⁹ ẽ: pplꝰ me⁹ pplꝰ tu⁹: ⁊ eq̃ mei eq̃ tui. dixitqꝫ. Per quã viã ascẽdem⁹. At ille respõdit. b Per dsertũ idumee Perrexerũt igit rex isrl ⁊ rex iuda k ⁊ rex edõ: ⁊ circuierũt ꝑ viaz septẽ dier nec erat aqua exercitui ⁊ iumẽtis q̃ sequebant eos. Dixitqꝫ rex israel Heu heu heu m Cõgregauit nos dñs tres reges: vt tradẽt in mãu moab n et ait ioſaphat o Est ne hic ꝓpha dñi vt deꝓcemur dñm ꝑ eũ. Et rñdit vnus de seruis regis isrl p Est hic heliseꝰ filius saphat q̃ fũdebat aquã sup man⁹ helye. Et ait Josaphat. Est apud eũ sermo dñi. Descenditqꝫ ad eũ rex isrl ⁊ Josaphat rex iuda: ⁊ rex edõ. Dixit aũt heliseus ad regẽ isrl Quid mihi ⁊ tibi ẽ⁹ Vade ad ꝓphetas ꝓris tui et matris tue. Et ait illi rex isrl. Quare ꝓgregauit dñs tres reges hos: s vt traderet eos i manus moab. Dixitqꝫ ad

cõspectu eius malignus: timẽtes aũt dñm glificant. p Hũc autẽ. hic ꝓnr heliseꝰ ꝓdicit eis abũdãtiã aq̃ ⁊ victoriã. ꝓmittit tũ ad b dispositio cũ dr. y Adducite mihi psaltẽ. dicit b ra. sal. ꝙ spũs ꝓphetie recesserat ab eo ꝙ eraspatus fuerat ꝛ regẽ isrl. b Nõ vt rõnabilit dictũ q illõ ꝓcessit ex zelo dei. et iõ alit dicẽdũ. s. ꝙ spũs ꝓphie nõ sp tangit corda ꝓpharũ. vñ ⁊ ca. seqn̄ti dicit heliseꝰ de suamite. Ija⁹ in amaritudie ẽ et dñs celauit a me. Ad hoc aũt q̃ spũs tangat cor ꝓphe: facit elevatõ mentis ꝑ deuotiõz. ad qõ iuuat melodia ad hoc ordiata Sũt. n. aliq̃ melodie q̃ mouent ad pietatẽ ⁊ fletũ q̃b⁹ vtebant antiqui in plãctu mortuoꝝ: ⁊ aliq̃ q̃ mouent ad audiẽtiaz fiẽtube q̃b⁹ vtũt i bellis. Et aliquet ad deuotiõez: q̃ bus vtẽdũ ẽ in diuinis officiis qꝛ laudes dinine cãtabãt i istrumẽtis musicis: ⁊ talẽ reꝛ simile de liseus.

euꝫ heliſeus. Eluit dñs exercitnũ cui⁹ ꝓspectu sto. ꝙ si nõ vultũ iosaphat regis iude erubescerẽ: v nõ attendissẽ quidẽ te nec respexissẽ r Nũc autẽ adducite mihi psaltẽ. Cũqꝫ caneret psaltes facta est sup eũ manus domini: ⁊ ait. Hec dicit dñs a Facite alueũ torrentis huius fossas et fossas. Hec cũ dicit dñs. Nõ videbitis vẽtũ neqꝫ pluuiã: et alue⁹ iste replebitur aquis: ⁊ bibetis vos ⁊ familie vre et iumẽta vestra. Parũqꝫ ẽ hoc in cõspectu domini insup tradet etiã moab ĩ manus vestras Et ꝑcutietis omnẽ ciuitatẽ munitã ⁊ omnẽ vrbẽ electã: b ⁊ vniuersum lignũ fructiferꝫ succidetis cunctosqꝫ fontes aquaꝝ obturabitis ⁊ oẽz agꝝ egregiũ operietis lapidibꝰ. Factũ ẽ igr mane qñ sacrificiũ offerri solet: ⁊ ecce aque veniebãt ꝑ viam edõ. Et repleta ẽ terra aqs Vniuersi aũt moabite audiẽtes ꝙ descẽdissent tres reges vt pugnãrẽt aduersus eos: cõuocauerũt oẽs q̃ ac

futuram de ꝓpinquo. in loco tamẽ ab eis distãti ⁊ abũdantiam aque per alueuz desiccatum descẽdere. ideo subditur. Non videbitis ventum ꝛc. predixit etiaz victoriam. d. Insuper tradet etiam moab in manus vestras ꝛc. sequitur. b Et vniuersum lignum fructiferum succidetis. videtur ꝙ dixerit contra legez Deuteronomij. xx. vbi in obsidione ciuitatis prohibentur abscindi ligna fructifera regionis illius. Ad hoc respondent doctores communiter ꝙ scilicet in illa ꝓhibitione tunc fuit a deo dispensatum ꝓpter maliciam populi moab. Potest tñ dici ⁊ melius vt videt̃ vim intentionẽ textus ꝙ illa ꝓhibitio facta fuit de arboribus fructiferis que erant intra terminos filiozum israhel: vt patet ibidem. ⁊ hoc fuit prohibitum ne regio quã habitaturi erant vastaretur. Terra vo moab nõ erat huius conditionis: immo de illa dixit dominus filijs israhel ꝙ non daret eis quicq̃ vt habetur Deutero. ij. Cetera patent vsqꝫ ibi.

c Et steterunt in terminis. vt nõ ꝓmitterent aduersarios ingredi regionẽ suã. ⁊ quia ibi erãt loca angusta ⁊ difficilia ad trãscundũ: ⁊ iõ ibi meli⁹ poterant ad

uersarios impedire. b Viderunt moabite aq̃s rubras.tal'.n.apparétia fiebat i aq̃s ex reuerberatõe sol: quc alõge videbãtur:vel forsitã miraculo factũ ẽ boc: vt moabite festinarẽt ad spolia.7 sic nõrdinarent se 7 essent faciles ad nebellandũ.Cetera patẽt vsq̃ ibi.

mile autem huius habetur Dañ .x. vbi dr̃ q̃ angẽlus q̃ preerat persis restitit angelo qui erat iudeis:7 impedi uit liberationẽ captiuitatis iudeoꝝ ad tempus:querendo 7 pcurando bonum persarum quibus preerat:vt ibidem plenius expositum est.

c Ut muri tm̃ fictiles remanerent.v.ra. Sal'. q̃ oẽs muros lapideos dstruxerũt vt lapides p̃icerẽt sup campos fructiferos put eis dixerat heliseus.

cicti erãt baltheo nesup[c] et steterũt i termis. Primoq̃ mane surgentes 7 orto iã sole ex aduerso aq̃: b viderũt moabite econtra aquas rubras quasi sãguinẽ:dixerũtq̃. Sãguis gladij ẽ.pugnauerũt reges ꝓ se et cesi sunt mutuo. Nũc pge ad predã moab. Perrexerũtq̃ i castra isrl'. Porro ꝓsurgẽs isrl' percussit moab.at illi fugerũt corã eis. Venerũt igit qui vicerãt:7 pcusserũt moab 7 ciuitates nestruxerũt:7 oẽm agr̃ optimũ mittentes singuli lapides repleuerũt:et vniuersos fõtes aquaꝝ obturauerũt:7 oĩa ligna fructifera succiderũt: ita[c] vt muri tm̃ fictiles remanerẽt.[f] Et circũdata ẽ ciuitas a fũdibularijs 7 magna ex pte percussa. Qd̃ cũ vidisset rex moab ꝓualuisse.s. hostes tulit secũ septingẽtos viros edu

cẽtes gladios[g] vt irrũperent ad regẽ edõ:7 nõ potuerũt. b Arripiẽsq̃ filiũ suũ ꝓmogenitu q̃ regnatur[h] erat ꝓ eo:obtulit holocaustũ super mur̃:[i] 7 facta ẽ indignatio magna i isrl'. Statimq̃ recesserunt ab eo:et reuersi sunt i terrã suã. La.iiij.

[a] Incipiunt additiones quarti libri Regum.

[b] In q̃rto libro regum in cap.iij. vbi dicitur in postilla. Arripiensq̃ filius suum primogenitũ et quod exponitur sic ẽ.Aliter exponit ra.Sa.l'raz predictã ẽ.

c Ellier aũt quedaz ne vroribus ꝓphetarum clamabat ad Heliseum dicens.Seruus tuus vir meus mortuus ẽ: 7 tu nosti q̃ seru[h] tuus fuit timens neũ. b Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiẽdũ sibi. Cui dixit heliseus.Quid vis vt faciam tibi. Dic mihi quid habes i domo tua. At illa respondit. Nõ habeo ancilla tua q̃q̃ in domo mea:[c] nisi parũ olei quo vngar. Cui ait Vade pete mutuo ab oĩbus vicinis tuis vasa vacua nõ

[d] Additio.

Ec rõ Ra. sa.non videtur ratõnabilis. tum quia nõ videtur indignatõ dei super israhel rationabiliter causari ex peccato aduersariorũ: licet ipsi israelite magis offẽdissent. Non.n.videtur rationabile: vt peccatum alicuius aggrauetur ex eo q̃ alius in eodẽ genere peccati minus peccet.tuz q̃a hic non fit aliqua mentio de angelo

[e] Et muri tm̃ fictiles remanerent.b.ra. Sal'. q̃ oẽs muros lapideos dstruxerũt vt lapides p̃icerẽt sup campos fructiferos put eis dixerat heliseus.

[f] Et circũdata est ciuitas a fũdibularijs.i.a viris ponẽtib[9] machias i circuitu ad p̃iciẽduz lapides magnos.

[g] Ut irrũpent ad regẽ edo. q̃a ex illa pte obsidio erat nebiliõ

[h] Arripiensq̃ filiũ suũ ꝓmogenitũ ẽ.qđ exponit cõiẽ sic.qz vidit q̃ via humana nõ potat resistere.iõ voluit se ad diuinum auxiliuz querẽ imolãdo ꝓmogenitũ suũ.

[i] Et facta ẽ indignatio magna i isrl' ẽ.ex cõpassiõe esm reputauerũt indignũ vlr̃ obsidere regẽ i tanta afflictõe posi

moabitarum:sicut in daniele.tum q̃ nec ipse angel[9] habuisset rationem impugnandi israelitas ex peccato moabitaꝝ 7 ideo melius diceretur q̃ rex moabitaꝝ querẽs a sacerdotibus suis quod esset meritum israbelitarum. propter quod deus eorum tantũ fecisset ꝓ eis. ad quod ipsi respõderunt q̃ populus israel colebat deos moloch 7 boc cum tanta deuotione 7 affectione.q̃ etiã filios suos eis offerrent 7 in igneꝫ immolarent.iuxta illud põ.allegatum.s. Immolauerunt filios suos ẽ. 7 ideo rex audiens boc immolauit filium suuz: ex quo rationabiliter indignatio dei fuit super populum israbel. et q̃ peccata eorum prebebant exemplum pernitiosum 7 occasionez. vt etiam alie gentes grauiter peccarent:que quidem expositio magis consonat rationi. verisimile em̃ est q̃ facer dotes moabite magis commendarent populum israbel de cultu deorum q̃ de cultu dei. primo quia boc erat magis conforme ritui gentium. secundo quia in eodez tempore iã populus israel recesserat a cultu dei. tercio quia magis referendum erat meritum israbelitarum ad boc quod principaliter exercebant: q̃ ad immolationez ysaac que tot tẽporibus retroactis fuit facta.et forte nunq̃ venerat ad moabitaꝝ noticiam:qui hystorias sacras nõ habebant.

[j] Replica.

In capitulo tercio quarti libri Regum vbi postillator adducit rabi Salomonem exponentem indignationem dei contra israbel propter factum regis Moab qui immolauit filium suum. Burgẽ.autez nõ videt expositio ra.Sa.rõnabil'.iõ dicit aliter q̃ facer-

dotes moab q̄ sīti a rege dr̄e merito filioꝝ isrl. rn̄dert q̄ coluert moloth. ⁊ ei filios suos imolauerūt. ⁊ sic prauo exē plo moꝝ rex imolauit filiū suū. vn̄ dr̄ indignabatur isrl'i Dz illud burg. dictū vr̄ irrōnabile. Scieb ūt em̄ sapiētes gētiū q̄ ex recessu a dr̄o isrl' ⁊ cultu ydoloꝝ iudeis n̄ potē rāt pueire pspera: ꝙ potius aduersa: put balach dr̄ cōsilio. Balaaꝫ practicauit cū filiis isrl. ꝺ q̄ practica bī Nu. xxv. Sapiētes igit moabitaꝝ bāc practicā sciētes nō poterāt allegare inde oꝝ ydolatriā, p merito: ꝙ poti⁹ p ōmerito. dr̄e q̄ rex Moab non q̄siuit. ꝙ q̄siuit quo merito filij isrl' tāta bōa a dr̄o receperint. ad qꝺ bn̄ dicit ra. Sa. sapiētes rn̄disse q̄ merito p̄is abraā: q̄ filiū suū immolauit. vn̄ ad instar abrae rex ille volēs habē simile a dr̄o suo soꝝ tunā immolauit filium suū: ꝙ offēsus deus ꝓpter crudelitatē illā. q̄a innocētē occidit: ⁊ nō dr̄o sed ydolo immolauit: nec ad mandatum dei sicut abraam. ideo potius debuit ei cedere ad dr̄e meritū. q̄ nō ad instar exempli abrae factū: ꝙ angel⁹ moabitaꝝ rēstitit. q̄ ex emplus virtuosus abrae in exemplū pernitiosū ꝓuertit allegans coraꝫ dr̄o q̄ filij isrl' immolauerunt filios ⁊ filias suas dēmonijs. ⁊ sic fuit ex quadā vt ita dicaꝫ remēratōe dei ꝺ isrl' indignatio. ⁊ nō valet quod Bur. obijcit q̄a de illo angelo nō scribitur. ē em̄ argumentū wickleff ab auctoritate negatiua. sicut nec scribitur q̄ rex ꝓsulue rit sacerdotes: ⁊ tn̄ i hoc ꝓcoꝛdat cuꝫ ra. Sa. ⁊c. Bur. argumenta solubilia sunt facliter. Capitulum. iiij.

Mulier autē. Mir q̄n̄ ponitur miraculū factum p̄ heliseū ad ꝓsolatōꝫ vidue cum dī. a Mulier autē quedā de vr. ꝓphe. ꝙm doctores hebraicos et phetas tēpore ꝓsecutionis iezabel: vt hr̄. iij. li. xviij. ꝓtra rit debita. b Et ecce creditor venit ⁊c. dicit ra. saℓ. q̄ iste creditor fuit iorā q̄ viuēte adhuc patre suo achab accōmodauit abdie ad vsurā. cetera patent vsq̄ ibi. c Misi paꝛ olei quo vngar. i. reficiar aliquantuluꝫ ad pulmenti condimentū. d Ingredere ⁊ claude ostiū tuū de vel ei⁹ ꝓsolatōꝫ fiunt i palā. cū autē ad ꝓsolatōꝫ singulaℓ p̄sone fiunt cōiter magℓ secrete. ⁊ hoc mō saluator nr̄ filiū archisynagogi suscitauit a morte: ⁊ nō p̄misit ibi alibi Mar. v. ca. ⁊ hoc mō fecit i hoc loco helise⁹. cet̄a pauca: ⁊ e ingredē et claude ostiū tuū cū intrinsec⁹ fueris tu ⁊ filij tui: ⁊ mitte inde in oīa vasa ħ. ⁊ cū plena fuerīt tolles. Fuit itaq̄ mulier ⁊ clausit ostiū sup̄ se ⁊ sup̄ filios suos. Illi offerebāt vasa: ⁊ illa infūdebat. Cumq̄ plena fuissēt vasa: dixit ad filiū suū: affer mihi adhuc vas. Et ille rn̄dit. Nō hēo Stetitq̄ oleū f Venit āt illa ⁊ indicauit hoi dei. Et ille Vade inq̄t vēde oleū, ⁊ rede de creditori tuo: tu āt ⁊ filij tui viuite dr̄e reliq̄. g Fcā ē āt q̄dā dies: h ⁊ trāsibat heliseus p̄ sunā ciuitatē. Erat āt ibi mulier magℓ que tenuit eū i vt comederet panē. Cū q̄ frequenter inde trāsiret diuertebat ad eā vt comedēt panē. Que dixit ad virū suuꝫ. k Animaduerto q̄ vir dei sāctus est iste: qui trāsit p̄ nos frequēter. Faciamus ꝙ ei cenaculū puū: ⁊ ponam⁹ ei i eo lectulū ⁊ mensā et cellā ⁊ cādelabrū: l vt cū venerit ad nos māeat ibi. Facta ē ꝙ dies quedā ⁊ venies diuertit in cenaculū: ⁊ reqe uit ibi. Dixitq̄ ad giezi puerum suū. Voca sunamitē istā. Qui cum vocasset eaꝫ. ⁊ illa steti̇sset coraℓ eo: dixit ad puerum suuꝫ. Loquere ad eā. Ecce sedule in omnibus ministraſti nobis. quid vis vt faciā tibi m Nūquid habes negociū: ⁊ vis vt loquar regi siue principi militie n Que rn̄dit. In medio popli mei habito. o Et ait. q̄d ꝙ vult vt faciā ei. Dixit q̄ giezi p Me q̄ras. q Filiū ei nō hꝫ: r ⁊ vir ei⁹ senex ē. Precepit itaq̄ vt vocaret eam Que cū vocata fuisset ⁊ steti̇sset ante ostiū: dixit ad eā s In tēpore isto i hac eadeꝫ hora si vita comes fuerit: habebis in vtero filiū. At illa. Noli queso dñe mi vir dei: t noli mentiri ancille tue. Et cōcepit mulier et pepit filiū in tpe i hora ea dē qua dixerat helise⁹. Crenit autē puer ⁊ cū esset quedaꝫ dies. ⁊ egressus isset ad patrem suum ad messores: ait patri suo. Caput meum dleo: caput meū dleo. At ille dixit puero. Tol-

tēt vsq̄ ibi. e Venit aūt illa ⁊ indi. ho. dei. ad regratiādum sibi ne ingrata videret: ⁊ ad cūrēdum ꝓsilium q̄d faceret dr̄e illo oleo. q̄ nolebat agere nisi ꝑm dispositōꝫ helisei. f Facta est autē. Hic ꝓn̄r ponit mira culū factū p̄ heliseū ad ꝓsolatōꝫ sunamitē dr̄uote. et ꝙ mirabiliꝫ fecūdatur. scdo mirabiliꝫ ei⁹ filiū suscitat̄: ibi. Et egressa. circa pmūdi. g Transibat helise⁹ p̄ vnā ciuitatē. Jn heb. bī. Per sunaꝫ ciuitatē. erat autē ibi mlier magℓ. i. potēs diues ⁊ deuota. Dicit ra. sa. q̄ hec mulier fuit sorō abisag vroris dō. Sed hoc pꝫ falsū. q̄a p⁹ morte dō salomō regnauit isrl. ānis: roboaꝫ xvij. abia trib⁹ ⁊ asa. xli. Josaphat. xvij. ante regnū soꝝ regℓ isrl' cui helise⁹ fuit ꝓtēporane⁹ ⁊ sic ista mlr si fuisſ soroꝝ abisag q̄n̄ ꝓcepit iā fuisset ad min⁹. xxx ānoꝝ. Et si dicatur q̄ miraculo se ꝓcepit nō valet. q̄ ꝙ nō būerat filiū hoc solū fuit ꝓpē senectutem viri sui quā allegauit giezi ⁊ nō mulieris. b Que tenuit eū. i. instāter inuitauit. i Ut comederet panez. i. acciperet ꝓpetentē refectiōez. quia nomine panis intelligitur oīs cibus vt frequenter dictum est. k Animaduerto q̄ vir dei sanctus est iste. Dicit ra. Salo. q̄ hoc ꝓcepit eo q̄ nulla musca vel alia immūdicia sup̄ mensā eius residebat. Faciamus ergo ei ⁊c. seq̄tur. l Ut cū venerit ad nos maneat ibi. i. decenter recipiat sicut dr̄ceruiꝫ sanctū recipe. cetera patēt vsq̄ ibi. m Nunq̄d habes negociū ⁊c. bēbāt em̄ heliseū i reuerētia: eo q̄ succurrerat exercitui isrl'i aque penuria: vt dictū ē ca. ꝓcedēti. n Que respondit. in medio popli mei habito. i. ita vallata sum amicis meis q̄ nullus infert mihi molestiam. ⁊ sic non habeo negocium ad regem vel militie principem. o Et ait. s. heliseus giezi famulo suo, ꝓpter quod respondit giezi dicens. p Me queras. q. d. hoc esset frustra. cuius causa subditur cum dicitur. q Filiū em̄ non habet. qui possit ei in bonis succedere. r Et vir eius senex est. ita q̄ est impotēs dr̄cetero ad generandum. s In tēpore isto ⁊c. In hebreo habetur sic. In tempore isto sicut est tēpus vite: amplexaberis filiū. i. anno renoluto viues sana: sicut nunc ⁊ amplexaberis filiū iā natum: ꝙm q̄ exponit ra. Sa.

Noli mentiri ancille tue. hebrei dicũt. Noli deficẽ ancille tue. ebũ em̃ hebraicũ qđ ponit hic est eq̃uocus ad mẽtiri z deficere: z est sensus ẽm ra. sa. Si impetrares mihi filiũ cito morituꝝ: nõ eẽt mihi materia gaudij ꝙ merozis: et iõ rogo vt nõ deficiat verbũ tuũ: sic ꝙ filius mihi donãdus nõ moriat: sed viuat. Cetera patẽt vsq; ibi y Collocauit eũ sup lectũ hominis dei. spans ꝙ per eꝰ ꝑces suscitaret: q; peterat ab eo filiũ victurũ.

r Et clausit ostiũ. ne puer mõtuus inueniret: z sepelirẽt añ ad rentũ beliſei.

y Et egressa. Hic ꝓnter filiꝰ sunamitis suscitat ad preces ipsius. z Quã ob causaꝝ vadis ad eum. ignorabat em̃ mortem pueri.

a Hodie non sunt kalende neq; sabbatũ. hoc dixit: q; i illis diebus festiuis homines frequentius ibant ad ꝓphetas ad audiendũ verbũ dei.

b Que rñdit. recte. in hoc ꝙ videt mentita fuisse nõ oportz eã excusari. vel põt dici ꝙ sic locuta est in spe resurrectionis filij sui p beliseũ. que fuit materia maioꝛ gaudij ꝗ̃ conceptio vel parturitio. cetera patẽt vsq; ibi.

c Accessit giezi vt amoueret eaz. beliseꝰ enim nõ erat assuetus ꝓmittere ꝙ mulier tangeret ipm

le z duc eũ ad matrem suaz Qui cũ tulisset z duxisset eũ ad matrẽ suã: posuit eũ illa sup genua sua vsq; ad meridiẽ: z mortuꝰ ẽ. Ascẽdit aũt z collocauit eũ sup lectum hois dei: [f] z clausit ostium. y Et egressa vocauit virũ suum: z ait. Mitte mecũ obsecro vnũ de pueris z asinã: vt currã vsq; ad hoiem dei: z reuertar. Qui ait illi. [f] Quaz ob causam vadis ad eũ. [g] hodie nõ sunt kalẽde neq; sabbatũ. [b] Que rñdit. Vadaz. Strauitq; asinaz z ꝓcepit puero. Mina et ꝑpera: ne mihi morã facias in eundo z hoc age qđ ꝓcipio tibi. Profecta ẽ igit: z venit ad virũ dei in monte carmeli. Cunq; vidisset eã vir dei de cõtra: ait ad giezi puerũ suũ Ecce sunamitis illa. Vade ꝙ in occursuz eius z dic ei Recte ne agit circa te z circa virũ tuũ z circa filiũ tuũ Que rñdit. Recte. Cũq; venisset ad virũ dei in montẽ apphẽdit pedes eius: [c] z accessit giezi vt amoueret eaz. Et ait homo dei. [d] Dimitte illã: aia em̃ eꝰ in amaritudine est: z dñs celauit a me z nõ indicauit mihi. Que dixit illi. [f] Nunqd petiui filiuz a dño meo. Nũqd nõ dixi tibi: ne illudas me. Et ille ait ad giezi. [g] Accinge lumbos tuos: z tolle baculũ meuz in manu tua z vade. Si occurrerit tibi hõ nõ salutes eum: z si salutau erit te qspiã nõ rñdeas illi. et pones baculũ meũ sup faciẽ pueri. Porro mr pueri ait. Viuit dñs z viuit aia tua: non dimittã te. Surrexit ergo z secutus est eam. Giezi autẽ ꝓcesserat ante eos: z posuit baculũ sup faciem pueri: [l] et nõ erat vox neq; sensus. reuersusq; est in occursum eiꝰ z nunciauit ei dicens. Non surrexit puer. Ingressus ẽ ergo beliseus domũ: et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eiꝰ. Ingressusq; clausit ostium sup se z sup pueꝝ et orauit ad dominum. Et ascẽdit z incubuit super puerum: [k] posuitq; os suũ sup os eius: et oculos suos sup oculos eius: z manus [l] suas sup manꝰ eiꝰ: z incurauit se sup eũ: z calefacta ẽ caro pueri. Ait ille reuersus deambulabat in domo semel huc atq; illuc: z ascendit z incubuit sup eũ. Et oscitauit puer septies: aperuitq; oculos. Et ille vocauit giezi z dixit ei. Voca sunamitem hanc. Que vocata ingressa est ad eum. Qui ait. Tolle filiũ tuũ. Venit illa z corruit ad pedes eiꝰ: z adorauit sup traz. Tulitq; filiũ suuz z egressa ẽ: z beliseꝰ reuersus ẽ i galgala [m] Erat autem fames in terra: z filij ꝓphetarũ bibebant coram

suscitandũ mortuuz. Expositores autẽ nostri dicũt ꝙ b fuit ad designandũ ꝙ lex vetus que per baculũ designat: ñ ꝓferebat grãm viuificantẽ: s boc facit verbũ incarnatũ: qđ significabat p extensionem beliſei sup puerũ: vnde dr Joh. j. Lex per moysen data ẽ: gratia z veritas p Jesum cbristum.

k Posuitq; os suũ sup os eius ẽ. boc fecit ad oñendendum magnũ desiderii ad pueri suscitationẽ: vel ꝑpter cãz mysticam iaz dictã vel potiꝰ ꝑpter vtrũ ꝙ. l Voca sunamitẽ banc. nõ vocat eã ꝓprio nomie ad ostendendum ꝙ nõ habebat cum ea tantaz familiaritatem: ꝙ petiuisset eꝰ ꝓprium nomen.

m Erat ãt fames Hic ꝓnter ponitur miraculũ ad ꝓsolationẽ ꝓgregatõnis famelice: z ꝓmo ponit duplex miraculũ. scdm ponit ibi. Vir qdã. Primuz miraculũ ẽ de pulmẽti dulcoratione cuiꝰ preparatio ponitur: cum dicitur.

n Coque pul. fi. ꝓphetaꝝ. i. discipulis eoꝝ qui viuebant religiose: vt dictuz est supza. ij. ca.

o Collegit ex eo colloquintidas. q̃ sunt valde amare: et sunt quasi cucurbite siluestres: z folia eius herbe habent quandam similitudinẽ cũ folijs vitis. p Nesciebat em̃ quid esset. i. ꝙ essent talis amaritudinis. q Afferte inqt farinã. nõ ꝙ haberet ex se virtutẽ dulcorandi: s boc factũ est meritis beliſei.

r Vir aũt quidam. Hic ponit scdm miraculũ de multiplicatione panum cum dicit. Vir aũt quidaz venit de baal salisa. due sunt dictiones in hebreo: z baal vt hic accipitur est nomen appellatiuũ. et signat planiciem seu regionem. salisa vo est nomen proprium ciuitatis in illa regione. s Deferens viro dei panes primitiarum, non ac-

d Dimitte illam. vt non solũ ꝓ preces beliſei: sed etiã ꝓ lachrymas matris impetraret resurrectio filij.

e Et dñs cela. a me. qz spũs sanctus non semp tangit corda ꝓphetaꝝ neq; de omnibus.

f Nunqd peti. filiũ ẽ. q. d. sicut ꝓprio motu mihi filium impetrasti: ita debes eius resurrectionem impetrare: vt verbũ tuũ sit stabile. g Accinge lum. tuos. i. dispone te ad currendũ velociter z expedite.

h Si occurrerit tibi homo nõ salutes eũ. i. nõ cõmisceas cũ eo verba ab itinere impedientia: z ꝙ talẽ mo

cipiē hic panes primitiarū quales offerebant in templo dñi.ℌ dicunt primitiæ:qz erāt de primis frugib⁹ illi⁹ anni:ordeū aūt primo venit ad maturitatē:maxime in terra illa:iō subdit. t Viginti panes ordeaceos.in quo oñdit numer⁹ panis ⁊ materia. Aliq aūt libri habēt interpositū li ⁊.sic:⁊.xx.panes:ℌ li et nō est in hebreo nec in libris correctis nec de textu. v Et frumentū nouū.in hebreo habet.Et granatā.frumentū em nō ita cito venit ad maturitatē sicut ordeū ⁊ iō granuz nō erat adhuc aptum vt inde fieret panis: poterant tm spice illę aliquantulū torreri ⁊ sic granū excuti p ꝓfricationez ꝛ Quantū est hoc vt ap.corā.c.viris. Erāt em valde parui illi panes: ita ꝙ vnus nō sufficeret ꝙ vno boie.qđ ptz ex hoc ꝙ ille homo apportauerat panes illos ⁊ granatā intra peram suam. vt dr in litera.

y Qui comederūt ⁊ supfuit.qz illi panes fuerūt miraculose multiplicati ꝓpter meritū helisei. Talis aūt multiplicatio pōt fieri a deo dupliciter vno mō p additionē alterius materie. Alio mō sine tali additiōe:sicut deus de nihilo ꝓduxit materiam: ita ḋ modica materia vel pauca pōt facere magnā ⁊ multā sicut dictum fuit plenius Gen.ij. de formatiōe mulieris de costa ade. ⁊ Jo. vj.de multiplicatione.v. panū in manibus saluatoris. Quis ātistoz modoz multiplicationis fuerit in hoc facto ñ dr ex scptura

eo:dixitqz vni de pueris suis Pone ollā grādez [n] ⁊ coque pulmentū filijs ꝓphaz. Et egressus ē vn⁹ i agrū vt colligēt herbas agrestes. Jnuenitqz qi vitē siluestrē:[o] ⁊ collegit ex ea colocyntidas agri ⁊ ipleuit pallū suū:⁊ reuersus scidit in ollā pulmenti [p] Nesciebat em qđ eēt. Jnfuderūt ℊ socijs vt comederēt. Cūqz gustassent de confectiōe:exclamauerūt dicētes. Mors i olla vir dei. Et non potuerūt comedere. At ille. [q] Afferte inqt farinā. Cunqz tulissent:misit i ollā ⁊ ait Jnfūde turbe vt comedāt: ⁊ nō fuit amplius qđ cū amaritudinis in olla. Vir aūt qđā venit de balsalisa [s] defferens viro dei panes ꝓmitiarū ⁊ [r] viginti panes ordeaceos: [s] ⁊ frumētū nouū in pera sua. At ille dixit. Da populo vt comedat. Rnditqz ei minister ei⁹. [r] Quantū ē hoc vt apponā corā centuz viris? Rursum ille. Da ait pplo vt comedat. Hec em dicit dñs. Comedēt ⁊ superit Posuit itaqz corā eis. [t] qui comederūt ⁊ supfuit iuxta verbū dñi. ¶ Ca.v.

[a] Naaman princeps militie regis syrie erat vir magn⁹ apd dñm suū ⁊ honoratus. [b] Per illum em dedit dñs salutē syrie. [c] Erat autē

vir fortis ⁊ diues:ℌ leprosus Porro de syria egressi fuerāt latrūculi:⁊ captiuā duxerāt de tra isrl puellā paruulā: que erat in obsequio vxoris naamā. Que ait ad dominam suā. [b] Utinā fuisset dñs ad ꝓphetam qđ est in samaria:ꝓfecto curasset eū a lepra quā habet. Jngressus est itaqz naaman ad dominū suū:⁊ nunciauit ei dicēs. Sic ⁊ sic locuta est puella de terra isrl. Dixitqz ei rex syrie. Vade ⁊ mittā litteras ad regē isrl. Qui cū pfectus esset [c] ⁊ tulisset secum decē talēta argēti ⁊ sex milia aureos ⁊ decem mutatoria vestimētoz:detulit litteras ad regē israel i hec verba. Cū acceperis epla hāc: scito ꝙ miserim ad te naaman seruū meū [f] vt cures eū a lepra sua. Cunqz legisset rex isrl lras: [g] scidit vestimēta ⁊ ait. [b] Nūquid deus ego sum:vt occidē possim ⁊ viuificare:qz iste misit ad me vt curē hominē a lepra sua. Animaduertite ⁊ videte qđ occasiones qrat aduersum me. Qđ cū audisset helisei⁹ vir dei:scidisse videlicet regez israel vestimēta sua misit ad eum dicēs. Quare scidisti vestimēta tua:[l] Veniat ad me ⁊ sciat [R] prophetaz [l] esse i israel. Veniit ergo naa-

ℌ Naaman princeps militie. ¶ Ca.v.

Hic ꝓsequenter ponūtur miracula helisei corā infidelibus: ⁊ primo circa hoc triplex miraculū ponitur.scdo scptura hystoriā ꝓsequit.vij.ca. Prima in tres qz primo ponit miraculuz ad naaman gentilis cōuersionem:scdo ad insidiantiū repressionē.ca.vj.tercio ad penitentiū ꝓsolationē.circa mediū ca.ibi. Factū est aūt. Prima adhuc diuidit in tres partes: quia primo naaman ꝓ curatione estimat:scdo a lepra curat.ibi. Misitqz helisei⁹ tercio giezi lepra ꝓcutit.ibi. Dixitqz giezi. Circa pmū dicit. a Naaman princeps militie re.sy.e. vir ma.⁊c. Dicūt.n. expositores nri cōiter ꝙ ipe ꝓ sapiam ⁊ ꝓbitatē

suā vastauit latrūculos.qui multū molestabāt regnū syrie:⁊ iō subdit. b Per ipm em dedit dñs salutē syrie. ⁊ ꝓpē boc erat magn⁹ ⁊ honorat⁹ in regno. Ra.sa.dicit ꝙ ipe sagittauit achab in plio vt dr ē.iij.li.ca.vlti. Jz nomē suū ibi nō exprimat:⁊ ꝓpē hoc subdit. b Per ipm em dedit dñs salutē syrie. quia interfecto achab syria fuit liberata a tributo qđ ei rđebatur ꝓ ꝓfederatione benadab cū eo:vt dr ē.iij.li.ca.xx. ⁊ ꝓpter ℌ fuit eleuat⁹ ad principatū militie. c Erat aūt vir fortis et diues ℌ leprosus. ad hoc em fuit lepra permissus:vt ꝙ curationē ei⁹ mirabilē veniret ad dei veri fidem quia ꝓcusserat achab ydolatrā. d Utinā fuisset dñs de ante. ℌ em caperet ⁊ in ā cillā naamā venderet: audierat in terra israel magnalia q̄ fecerat heliseus: ⁊ ꝓ hoc sperabat ꝙ sic posset curari dñs suus. Cetera patent vsqz ibi. e Et tulisset secum.x.talenta argēti de. Jn hebreo habetur. Centū cētenarios: q̄rū q̄libet valet.c. talēta cōia:hec aūt accepit ꝓ sumptib⁹ in via ⁊ ad dandum ꝓbete munera.

f Vt cures eū a lepra sua.hoc ē facias curari per ꝓphetam q̄ est in terra tua.

g Scidit vestimenta sua. Dicūt expositores cōiter ꝙ hoc fuit eo ꝙ intellexit illud verbū esse blasphematoriū:sibi potentiā diuinā attribuendo.vnde subditur.

b Nunqđ deus ego sum.modus.n.erat iudeoz scindere vestimenta sua qñ audiebāt dei blasphemiā. vnde Matℏ.xxvj.dr. Tūc princeps sacerdotū scidit vestimenta sua.d.blasphemauit. ℌ hec expō nō bene ꝓsonat lre sequenti:in qua dicit ꝙ heliseus eū reprehendit de tali scissione:qđ non fecisset:si ꝓpter reuerentiā nois dñi facta fuisset:⁊ ideo aliter dr. ꝙ hoc fecit ex impatientia:credens ꝙ rex syrie quereret occasionē mouēdi guerrā ō se petendo ab eo rem sibi impossibilem. ideo subditur. Videte quot occasiōes querat aduersuz me

i Veniat ad mẽ ⁊ sciat. q̃ ex̃stentiã sue curationis.
k Prophetã. dei veri. l Esse in isrl. vt sic rex syrie timeat guerrã mouere ꝯ ꝓphm habentẽ dẽũ tãte potentie. m Misitq;. Dic ꝓnter ponit naamã curatio cũ dr. n Vade ⁊ lauare ⁊c. hoc aũt sibi mãdauit q̃ nunciũ vt dei potentie magis attribueret miraculũ: eo q̃ ꝓpha nõ locutus fuit cum eo: nec eum tetigit sicut credebat naaman: credẽs q̃ in ipo ꝓpheta esset aliqua virtus curã di ipsum.

o Iratus naaman recedebat. eo q̃ p talẽ modũ se curari non sperabat: cũ fluuij syrie eẽnt ita boni vel meliores: sicut fluuius iordanis: nec tñ habebãt ad hoc aliquã virtutez.

p Si rem grãdem. i. difficilem q Dixisset ti. ꝓphe. certe facẽ debueras. ⁊ multo magis rem facilem quam tibi mandauit.

r Et restituta ẽ caro ei⁹ sicut caro puerili. q̃ ẽ purior q̃ in etate virili aut senili: q̃ caro adgenerata p alimẽtũ quanto ꝓcedit vlteri⁹: tãto fit ipurior sicut vinũ p admixtionẽ aque: vt habet. j. de generatione.

aman cũ equis et curribꝫ et stetit ad ostiũ dom⁹ helisei. m Misitq; ad eũ heliseꝰ nunciũ dicẽs. n Vade ⁊ lauare septies in iordane: et recipiet sanitatẽ caro tua atq; mundaberis. o Irat⁹ naaman recedebat dicẽs. Putabaꝫ q̃ egrederet ad me ⁊ stãs invocaret nomẽ dñi sui: ⁊ tangeret manu sua locuꝫ lepre: et curaret me. Nũq̃d nõ meliores sũt abana ⁊ pharfar fluuij damasci oĩbꝫ aq̃s isrl: vt lauer in eis ⁊ mũder. Cum ꝯ vertisset se et abiret indignans: accesserũt ad eũ fui sui ⁊ locuti sũt ei. Pr̃: p et si rẽ grãdẽ q dixisset tibi ꝓpheta: certe facere debueras: q̃nto magis q̃ nunc dixit tibi lauare ⁊ mũdaberis. Descendit ⁊ lauit septies ĩ iordane iux̃ ꝟmonẽ viri dei: r ⁊ restituta ẽ caro ei⁹ sic̃ caro pueri puuli: ⁊ mũdat⁹ est. s Reuersusq; ad virũ dei cũ vniuerso comitatu suo venit ⁊ stetit coram eo: ⁊ ait. t Vere scio q̃ nõ sit alius deus ĩ vniuersa terra: nisi tm̃ in isrl. u Obsecro itaq; vt accipias bñdictionẽ a ꝟo tuo. At ille ñ dixit. x Viuit dñs añ quẽ sto: q̃ nõ accipiã. Cũq; vim faceret: penit⁹ nõ acq̃euit. Dixitq; naaman. Ut vis. Sz obsecro concede mihi seruo tuo: y vt tollã onus duoꝝ burdonũ z de terra. Nõ em̃ faciet vltra seruus tuus holocaustuz aut victimã dijs alienis nisi dño. Hoc aũt solum est de q̃ deꝓceris dñm̃ p seruo tuo: qñ ingredietur dominus me⁹ templũ rẽmon vt adoret: ⁊ illo innitẽte super manũ meã: a si adorauero in tẽplo remmon: adorãte eo in eodẽ loco: b vt ignoscat mihi dñs seruo tuo ꝓ hac re. c Qui dixit ei. Vade in pace. Abijt ꝯ ab eo electo tpe. d Dixitq; giezi puer viri dei. Pepercit dñs me⁹ naamã syro isti: vt nõ accipet ab eo que attulit. Viuit dñs q̃a curram post eũ: ⁊ accipiam ab eo aliquid. Et secutus ẽ giezi post tergum naaman. Quẽ cũ vidisset ille currentẽ ad se: e desiluit de curru in occursuz ei⁹ ⁊ ait. Recte ne sunt oĩa. Et ille ait. Recte. f Dñs meus misit me ad te: dicens. Modo venerũt ad me duo adolescẽtes de monte ephraĩ ex filijs ꝓpharũ

scendo petitioni sue: sed quia non solum adorare ydoluz: ꝟ etiã simulare hanc adorationẽ est pctm̃: ideo dicũt ꝟ aliq̃ q̃ q̃ naaman erat neophit⁹: ideo in hoc secũ dispensauit de liseus: ⁊ similter q̃ posset edificare altare ad offerendum sacrificia extra templum: et etiam extra totam terraz isrl

Sed istud nõ videtur ꝓuenienter dictũ prio q̃ naaman ñ fuit neophitus: q̃a ꝓprie loquẽdo neophitus dicit de nouo ꝓuersus ad aliquã legem sicut circumcisus de nouo apud iudeos: ⁊ baptizatus apud xp̃ianos. naaman vo nõ fuit ꝓuersus ad iudaismũ: quia nõ fuit circũcisus: nec p ꝓfs ad legẽ mosaicam obligatus. sed credidit deuz q̃ colebaꝫ a filijs isrl esse verum deum et ab omnibus colendũ: quod ⁊ multi gentiles fecerunt et sine legis mosaice obseruantia saluati fuerunt: quia ad ipsam non tenebãtur: sicut alis diffusius dictuz est. secundo quia ea que dicta sunt per se mala: nõ sunt dispensabilia: quia non ꝓssunt bene et absq; peccato fieri de quibus ẽ simulatõ ydolatrie: et ideo nõ videt bene dictum q̃ heliseus in hoc ipsi naaman dispensauerit: sed soluz ei declarauit illud esse sibi licitũ quod timebat esse illicitum: sicut solẽt facere conscientie timorose: habebebat em̃ iste naaman officiũ sustẽtandi regem: quia sicut regine modo per milites sustentãtur: ita similiter tunc temporis reges per principes magis sibi ꝓpinquos: istud autez nõ erat illicitum de natura sua: equaliter enim poterat fieri extra templum ydoli sicut et intra: sicut si aliqua puella christiana capta a saracenis: esset obsequio alicuius domine deputata ad portandum caudam sue vestis: non videtur illicitum q̃ eam portaret intra pbanum machometi sicut ⁊ extra: dum tamen hoc non faceret ꝓpter reuerentiã aliquam machometi: sed solũ intendens suũ officiuz exequi et hoc petebat naaman ab heliseo. scilz q̃ idem officium quod licite faciebat domino suo extra pbanum ydoli: posset sibi facere intra: nõ ad aliquam ydoli reuerentiam: sed ne incurreret dñi offensam: ⁊ hoc ꝓcessit ei heliseus: quia nõ erat illicitum vt dictum est. Tercio non videtur bene dictum q̃ ei dispensauerit de altari construendo: ⁊ ibidez offerendo: nõ solũ extra hierusalem sed etiã extra iudeã: quia illud solũ fuit prohibitum iudeis post templi edificationẽ: et quando arcba domini habuit stabilẽ mãsionẽ

put dictum fuit Deut.ij.z j.li.vij. Naaman ꝫo nō tenebaꝧ ad l: gē mosaicā vt ꝓdictū est. ideo poterat alibi licite ꝛ uz colere altare ad boc edificando ꝛ etiam offerendo. sicut ꝛ filij israel ante legē data: vt ꝑz ꝛ abraam ysaac ꝛ iacob in Gen. ꝛ in pluribus locis. Oz aūt ad boc naaman

a Petronus ꝛ terza isrl. fuit ex spāli ꝛuotiōe vt dictū ē: licet ad boc nō teneꝛeꝧ: ꝛ ideo circa boc nō fuit aliq̄ dispensatio: sed liciti concessio.

b Dixit giezi. bic ꝓnter ꝛscribit ipsius giezi infectio ꝓpter multiplex eius pctm̄ in facto isto: q̄rū ꝓmū fuit cupiditas que est radix oim malox vt dicit apl's. j. Thimo. vj. ꝛ boc notaꝧ cū dicitur. Pepcit dns meus ꝛc. Iz essꝫ ꝓphete nō accipent aliq̄d quasi precius ꝓphetic: qz tam paupes erāt viuebāt ꝛ oblatis sibi curialiter ꝛ ꝛuote.

c Desiliuit ꝛ curru in occursum e⁹. ꝓpter reuerentiā ꝛo minū suū ꝛ gratitudinē beneficij sibi collati.

f Dns meus misit me ꝛc in boc mē ticbaꝧ: ꝛ sic fuit pccatū secundum.

da eis talentū argenti ꝛ ve stes mutatorias duplices. Dixitq̄ naaman. g Melio⁹ ē vt accipias duo talēta. Et coegit eū: ligauitq̄ duo talenta argēti in duob⁹ saccis ꝛ duplicia vestimēta. h ꝛ imposuit duob⁹ puer⁹ suis: q̄ ꝛ portauerāt coꝛā eo. Cumq̄ ueīsset iā vesp̄i tulit ꝛ manu eoꝝ ꝛ reposuit i ꝛomo domus misitq̄ viros: ꝛ abierūt: ipse aūt ingressus stetit coꝛā domīo suo. Et dixit heliseus. k Ubi ueis giezi: Qui rndit l Nō iuit ꝧu⁹ tu⁹ quoq̄. At ille ait. Nonne coꝛ meū i p̄senti erat: q̄n reuersus ē hō ꝛ curru suo i occursum tui Nunc igiꝧ accepisti argentum et accepisti vestes: vt emas olineta ꝛ vineas ꝛ oues ꝛ boues ꝛ ꝧuos et ancillas. m Sz ꝛ lepra naamā adherebit tibi ꝛ semi tuo vsq3 in sempiternū. n Et egressus est o q̄si nix ab eo leprosus.

a Jrer̄t aūt filij .vj. ꝓphaꝝ ad heliseū b Ecce loc⁹ i quo hiram⁹ coꝛam te angust⁹ est nob. Eamus vsq3 ad iordanē c ꝛ tollāt singuli ꝛ silua matias singulas: vt edificem⁹ nob ibi locū ad hitandu3. Qui dixit. Jte. Et ait vn⁹ ex illis. Veni ꝫ ꝛ tu cum ꝧuis tuis. Respondit. Ego veniā. Et abiit cuz eis. Cumq̄ venissent ad iordanē: cedebant ligna Accidit aūt vt cū vn⁹ materiā succidisset: caderet ferꝝ securis in aquam. Exclamauitq̄ ille ꝛ ait. Heu heu d heu dñe mi: ꝛ hoc ꝑm mutuo acceperā. Dixit aūt hō ꝛi. Ubi cecidit: at ille mō strauit ei locū. e Precidit ꝫ lignū ꝛ misit illuc f natauitq̄ ferꝝ. Et ait. Tolle. Qui extendit manū: ꝛ tulit illō. g Rex autez syrie pugnauit

ationis seu adorationis: si nō sit ibi adoratio nec eius simulatio: nō videꝧ illicitū ꝛ iure nature: vtpote in p̄senti casu. Si naaman intrans phanū ydoloꝝ exercēdo officiū suū in sustētando dñm suū nō adoraret ydolum neq̄ etiā simularet se adorare ne eq̄ talem adoratiōnē seu simulationē intēderet: adhuc tñ est ibi species mali: q̄a bis q̄ talia nō ꝛne discernūt: apparere posset ipsum intrare causa adorādi: sicut et dominus suꝰ intrabat. qō licꝫ ꝛ iure nature ñ sit ꝓbibitū: ꝓbibet tñ ꝛ iure diuino: teste Apl'o ꝓma ad Thessa. v. Ab omni specie mala abstinete vos. Unde ꝛclarationez hui⁹ videꝧ petere naaman: et heliseꝰ ꝛclarauit sibi ñ esse illicitū: ꝛ boc nō dispensando quia heliseus ñ habebat potestatem dispēsandi generaliter: sed boc soluz sibi ꝛclarauit.

f In eodem capitulo. v. vbi dr in postil. In hebreo habeꝧ. Jura sez q̄ miserit te heliseus.

g Melius est vt acci. duo ta. s. cuilibet iuueni vnū. In hebreo br. Jura mihi. s. q̄ miserit te heliseꝰ: ꝛ accipe duo talenta. ꝛ ꝑm boc fuit ibi terciū pctm̄. s. ꝓiurū.

h Et imposuit duo. pue. suis. i. duob⁹ ꝛ seruis naaman i Cumq̄ ve. iā vesperi tu. ꝛ ma. eoꝝ. ne heliseꝰ eos videret ꝛ ꝑcipet q̄ giezi aliq̄d a naaman accepisset: ꝛ sic cōmisit quartū pctm̄. s. furtū rei notabilis. k Unde venis giezi. nō querit ex ignorātia: qz in sp̄ū factū viderat: vt postea subdiꝧ. ꝫ vt ex ei⁹ rnsiōe eū ꝛ mēdacio ꝙincēt: vñ sb diꝧ. l Nō iuit seruus tuus quoq̄. qz mētiebaꝧ ei q̄ habebat sp̄m sanctū: sicut ananias ꝛ saphira petro: vt habeꝧ Act. v. iō subdiꝧ eius iusta punitio cū dr. m Sz ꝛ lepra naaman adherebit tibi. i. eadē spēs lepre quā habuit añ curationē suā. n Et egressus ē ab eo leprosus: qz leprosi sepabanꝧ a cobitatiōe boim sanoꝝ: vt br Leui. xiij. o Quasi nix. coloꝝ cū albidus ꝛ trāsparēs est signum lepre sicut br Leuiꝧ. xiij. put ibi plenius dictū fuit.

Jn ca. v. vbi dr in postil. Sz istud nō videꝧ ꝙuenienter dictū: primo qz naaman fuit neophitus ꝛc. Additio.

Jcet naaman nō fuisset ꝙuersus ad iudaismū neq̄ circūcisus: fuit tñ neophitus: qz ꝛ nouo ꝙuers⁹ ad legē nature: quā bacten⁹ nō seruabat: ꝑm quā ē illicitū adorare ydolū: ꝛ etiā simulare illā adorationē: ꝓut ipsemet postillatoꝝ asserit in boc loco. d. q̄ simulatio ydolatrie est ꝓ se mala: ꝫ oia q̄ sunt ꝓ se mala: illicita sunt ꝛ iure nature: cui⁹ ꝓncipale principiū ē q̄ bonū est prosequendum ꝛ malum est vitandum: vt communiter tenēꝧ. Sz aduertendū est q̄ licet ydolatria ꝛ q̄ simulatio sint illicita ꝛ iure nature: tamen illud qō bz speciē illius simu-

Additio.

Uerbum qō bic penit in hebreo: frequentaꝧ in sacra scriptura: ꝛ q̄nq̄ in translatione nra interpretaꝧ incipere: vt deutero. j. vbi dicit. Jncepit moyses explanare legē. Et in alijs q̄nq̄ interpretatur iurare: vt exodi. ij. iurauit moyses habitare cū ietro. ꝫ ꝑm hebraicā veritatē verbū istud vniuocū est nibil aliud signans vbicunq̄ ponit nisi actū volendi: itaq̄ cū dicit. Jncepit moyses explanare legem: non dicit nisi voluit moyses explanare. Similiter vbi dicit. Juravit habitare. nil aliud ꝑcit. nisi voluit habitare. Unde in boc loco dicebat naaman giezi: q̄ vellet accipe duo talenta. nec fit aliqua mentio ꝛ iuramento.

Replica.

In ca. v. vbi postillatoꝝ dicit naaman syruz nō cōuersuz fuisse ad iudaismū: ꝓ q̄ sequēs nō neophitū sicut quidā dixerūt. Burg. obiecit dicēs. Quis naaman nō fuerit conuersus ad iudaismuz: tamen fuit ꝙuersus ad legem nature quaz hactenus nō seruabat: ideo debuit dici neophitus. sed assumptū videtur falsum: quia ꝑm aplm ad Ro. Et gentes ea que legis sunt naturaliter faciunt. ergo non minus naamā q̄ alius. Nec sc̄ꝫtur. Jgnorauit vnum verum deum ꝛ eius cultum quem nunc ꝓfessus est. igiꝧ nūc primo cōuersus est ad legem nature. nam ipse sicut ꝛ cetere gentes facit opera legis nature iuxta principia illius legis naturaliter impressa. q̄uis non perfecte intellexit ꝛ fecit. vñ sicut iudei legis transgressores ꝛ christiani ma-

li p penitentiã vel p ꝓdicationẽ ꝓuersi:nõ dicunt neophiti:sic nec naaman & alii sub lege nature im pfecte viuentes.bñit em naaman ex habitu illius legis: q spẽs mali sit ab oibus naturalit vitãda:si tñ cõmode vitari nõ posset:esse culpã venia dignã.intelligens tñ ex miraculosa curatõe circa eũ in noie dei isrl' facta solum illũ verũ deũ esse: & nõ solũ adorandũ banc ꝓclusionẽ elicuit:q cetero ydola colere nollet: sed deũ israel in omni loco etiã in tẽplo remmon quando iuxta suũ officiũ quod in litera exꝑmit intrare cũ rege oporteret:q ingress⁹ q; speciẽ mali ꝓtendere posset: venit expiandus. supplicauit igit heliseo: vt p huiusmodi expiatione deũ depcari vellet: & annuit heliseus dicens Vade in pace. Frustra igit dicit Burg.q heliseus hoc declarauerit.q exercitiũ sui officij speciem mali haberet:q; naamã ex lumine naturali vidit:& quia ab heliseo petiuit solum oratõem ꝑ se ad deũ nõ dispensationem: sicut q̃dã dicũt:nec declaratõnẽ sicut burgen. dicit.

ꝓtra isrl':psiliũq; iuit cũ fratribus suis dicẽs. In loco illo & illo ponam⁹ insidias[b] Misit itaq; vir dei ad regẽ israel dicens. Caue ne trãseas in locũ illũ:q; ibi syri in insidijs sunt. Misit itaq; rex israel ad locũ quez dixerat ei vir dei[1] & ꝓcauit euz: et obseruauit se ibi[k] nõ semel neq; bis. Conturbatũq; ẽ cor regis syrie ꝑ hac re & cõuocatis seruis suis ait. Quare nõ indicatis mihi q̃s ꝓditor mei sit apud regẽ israel. Dixitq; vn⁹ ex suis ei⁹. Neq; q̃ dñe mi rex:sed heliseus ꝓpheta q̃ est in israel indicat regi isrl oia verba quecũq; locutus fuer in cõclaui tuo[l] Dixitq; eis. Ite et videte vbi sit vt mittam & capiam eum. Annunciauerũt ei dicentes. Ecce in dothaim. Misit ergo illuc equos & curr⁹ & robur exercitus. Qui cũ venissent nocte:circũdederũt ciuitatẽ. Consurgẽs autẽ diluculo minister viri dei egressus ẽ: vidit q; exercitũ in circuitu ciuitatis & equos & currus. Nũciauit q; ei dicens.[l] Heu heu heu dñe mi q̃d faciemus? At ille nõ dixit. Noli timẽ.[m] Plures em nobiscũ sunt q̃ cũ illis. Cũq; oraret heliseus ait.[n] Dñe: aperi oculos pueri hui⁹ vt videat. Et aperuit dñs oculos pueri & vidit:[o] quia ecce mons plen⁹ equoz & curruum igneoz in circuitu helisei. Hostes vo descenderunt ad eũ.[p] Oro heliseus ora uit ad dñm dicens.[q] Percute obsecro gẽtẽ hanc cecitate. Percussit q; eos dñs ne viderẽt iuxta verbũ helisei.[r] Dixit aũt ad eos heliseus. Non est hec via:neq; ista ẽ ciuitas. Sequmini me & ostendaz vob virũ quẽ queritis. Duxit ergo eos in samariam Cumq; ingressi fuissent in samariã:dixit heliseus.[s] Dñe aperi oculos istoz:vt videãt Aperuitq; dñs oculos eoz & viderũt se esse in medio samarie[t] Dixitq; rex israel ad heliseum:cum vidisset eos. Numq̃d ꝓcutiã eos pmi? Et ille ait. Nõ ꝓcuties: neq; em cepisti eos gladio & arcu tuo:vt ꝓcutias. Sed pone panẽ & aquã coraz eis vt comedant & bibãt: & vadãt

gna:ibi.Dixitq; rex.Circa primũ ponit insidiatio syroꝝ contra regem israel:& ptz litera vsq; ibi. b Misit itaq; rex israel.homines armatos in magna copia. i Et ꝓ occupauit.s.illas insidias capiendo. k Non semel neq; bis.solũ ꝫ multotiens:scdo ponit insidiatio ꝑ heliseuz. ibi. l Dixitq; eis ite.& vi.vbi sit dõ.& ꝑz lra vsq; ibi.

l Heu heu heu dñe mi. cognouit em ꝑ insignia armorũ q; erant syri bellatoz aduersarij. m Plures ei nobiscuz sunt.sciebat em ꝑ spm̃sanctũ ꝑ tectionẽ angelicaz in sui auxilij aduenisse:cuius ptãs q̃ incõparabiliter maior est q; humana. n Dñe ape. oculos pueri hui⁹. id ẽ da eis virtutẽ videndi ea que nõ ꝑnt naturaliter videri.

o Ecce mons plen⁹ equoz &c. facta est et illa repzesentatio visioni imaginarie:vel etiã exteriori visui ꝑ formationes taliũ specieruz in aere; q; vtro q; modo potuit fieri a deo ad designãdũ ꝓtectionẽ.

p Oro heliseus. Hic ꝓphr describit eoz pcussio ratiõe helisei:cũ dicit.

q Percute obsecro gentez banc cecitate. Hic accipit cecitas ꝑ acrisia: q̃ dicitur ab a quod ẽ sine & crisis iudiciũ et est passio qua hõ nõ percipit vel diiudicat ꝓ veritatem ea que videt:& boc modo fuerunt pcussi sodomite volentes vestium loth ꝓfringere:vt habetur Gene.xix.

r Non est hec via:nec est hec ciuitas.s.vbi manet ꝓpheta quem queritis.Iz em venisset dothaim:hoc tamen non erat ad manendũ diu:sed eius mansio diuturnior erat in samaria vt patet ex dictis capi. ꝓcedenti. Utinam fuisset dñs meus ad ꝓphetam qui est in samaria: et per hoc ptz quod postea sequitur ca.isto:Heliseus aũt sedebat in domo sua.& sic certũ est q; erat in samaria:ex quo patet q; heliseus dixit eis veritatẽ:quia via recta duxit eos in samariam. s Domine aperi oculos istorum. remouendo acrisiam predictam.

t Dixitq; rex israel. Hic consequenter ponitur istorum liberatio benigna:quia cum rex vellet eos percutere: Heliseus non permisit:sed etiam liberaliter refugium a rege impetrauit:vnde subditur.

v Appositaq; est eis cibor magna preparatõ. ex hoc q; nomine panis & aque designatur omnis potus et cibus in scriptura. x Et vltra non venerunt latrones syrie &c.tum ex gratitudine beneficij sibi collati ab heliseo:tum

Caplin.vj.

a Prerũt aũt. Hic ponit miracula ad infidelisuz insidiantiũ repbensionẽ:primo tamen ꝓmittit miraculosa ferri natatio: scdo dicta repressio. ibi. Rex aũt syrie. Circa primum dicit. b Ecce locus in quo habita. corã te angu. est. dicit hic ra. sa. q; giezi q̃ erat cupidus:quando erat cũ heliseo molestus erat filijs ꝓpheta; venientibus ad heliseuz: ne expenderent ea que dabant magistro suo:& ideo ipso abiecto,ꝓter lepzã plures venerũt ad heliseũ: & iõ dom⁹ ñ sufficiebat ꝑ habitatiõe ipsoz ꝓpter quod volebant eã dilatare.

c Tollãt sin. de sil.ma.singulas.i.ligna que sunt materia ꝑ domibus edificandis.

d Heu dñe mi & hoc ipsum mutuo acceperaz nec habeo vnde restituã. e Precidit q̃ lignũ.i. fecit aliud manubriũ.q; primũ erat fractũ:vt dicit Ra.sa.

f Natauitq; ferrum.ꝓtra naturã ꝓpriam obediẽdo nature actori.

g Rex aũt. Hic ꝓphr describit insidiatiũ repssio. Circa primũ describit insidiatio eoz maligna: scdo eoz ꝑcussio digna:ibi. Oro heliseus.tercio liberatio benigna.

timore.ne si venirent iterū:ꝓpter ingratitudinē Heliseus eos faceret capi ⁊ occidi. y Factū est aūt. Hic ꝓnter scribit miraculū helisei ad ꝓsolationē penitentiū:⁊ primo ponit eoꝝ afflictio:ſcdo afflictionis remotio ca. vij. Circa primū sciendū q licet iozam amouisset statuas baal:tamē nō amouit cultū vituloꝝ quos fecerat hieroboam vt habet ꝝ.iij.capi. Ipse aūt ⁊ ppls israel multa alia mala faciebat ꝓpter q̄ dñs ꝓmisit eos affligi obsidione longa:⁊ hoc est qđ dr. z Et tādiu obsessa est ro.vt nūdaret caput ⁊c. ⁊ accipit h caput ꝓ toto aialiꝫ ꝑm alios: q: h est mod⁹ loquēdi apd emptoꝛes aialiū:ꝓ quanto habitis caput.i.vnū aial. ꝑm alios accipit ꝓ pte coꝛpis:deficientib⁹ em̄ alijs cibarijs interfecerūt aialia q̄ nō erāt ꝑm legē comestibilia ⁊ salierūt vt cari⁹ venderent carnes fame inualescente. a Et q̄rta ps cabi ⁊c. Cabus aūt ē mensura determinata. Sterc⁹ aūt colūbaruꝫ nō accipit hic ꝓprie q: nō est comestibile nec refectiuū:sed magis coꝛruptiuū. § improꝑie vt vr ꝓ gutture vbi ꝓgregantur grana a columbis comesta et illud ꝓicit in fimo cōiter:§ tunc fame inualescente coquinarij diuitum illud reseruabāt:vt grana ppło fame pericliantī venderent.
b Non te saluet dñs. fuit em̄ turba tus:eo q credebat eā petere refectionē cibi ꝓuenientis vel potus.
c Que abscōdit filiū suū volēs eum ꝑseruare a moꝛte vl̄ forte eū sola comedere.

ad dñm suū. d Appositaq̄ ē eis ciboꝝ magꝝ ꝓpatō. Et comederūt ⁊ biberūt: ⁊ dimisit eos:abierūtq̄ ad dominū suū. e Et vlt̄ nō venerūt latrones syrie in trā isrl'
f Factū ē aūt pt⁹ h ꝓgregauit benadab rex syrie vniū sum exercitū suū ⁊ ascendit ⁊ obsidebat samariam. Factaq̄ est fames magna i samaria: ⁊ tādiu obsessa ē:ꝛo nec venundaret caput asini octoginta argēteis: g ⁊ q̄rta ps cabi stercoꝛis columbaꝝ q̄nq̄ argēteis. Cunq̄ rex isrl' transiret ꝑ murum ml'r quedaꝫ exclamauit ad eū dicēs. Salua me dñe mi rex. Qui ait. h Nō te saluet dñs. Vñ te possuꝫ saluare: De area vl' de toꝛcular:? Dixitq̄ ad eaz rex. Quid tibi vis: Que rndit. Mulier ista dixit mihi. Da filiū tuū vt comedem⁹ eū hodie:⁊ filiuꝫ meū comedem⁹ cras. Coximus ġ filiū meū:⁊ comedim⁹: dixiq̄ ei altera die. Da filiū tuū vt comedam⁹ euz. i Que abscōdit filium suū. k Qđ cū audisset rex: scidit vestimēta sua:⁊ transibat ꝑ murū. l Viditq̄ ois ppls ciliciū q̄ vestitus erat rex ad carnē intrinsec⁹. Et ait rex Hec mihi faciat ⁊c⁹:⁊ h addat: m Si steterit caput helisei filiꝰ saphat sup ipm hodie. Heliseus aūt sedebat i ꝛomo sua: ⁊ senes sedebant cū eo. Premisit itaq̄ virus

d Qđ cū au. rex:
sci. vesti. sua. eo q̄ ppls suus erat in tanta afflictione.
e Viditq̄ ois po. cilicīū. ipm em̄ acceꝑat rex affligendo carnē suā. vt facili⁹ impetraret dei miscōiaz. f Si steterit caput helisei. hāc em̄ afflictionē ei impōebat:eo q̄ afflictionē illā suis ꝓcib⁹ nō auferebat: tenens eas efficaces apud dēū ad h impetrādū. Helise⁹ tñ ad hoc expectabat tps ogruū ꝑm ordinationē diuie voluntatis:cui⁹ erat cōscius q̄ spūsanctū. g Nunquid scitis q̄ mise. filiꝰ homicide. q: de scitu ⁊ volūtate achab pncis ioza: naboth innocens fuerat interfectus: vt habet ꝝ.iij.li.xxj.
h Et nō sinatis eū intrare. cui⁹ cā subdit. i Ecce em̄ sonit⁹ pedū dñi eius. p⁹ recessuz em̄ nūcij ioza penituit: ⁊ iō seqbat eū ad reuocandū ꝓceptū. k Et ait ecce tātū malū. istō refert ad ioram q̄ ia venerat ad helisēū.
l Quid amplius expectabo a dño. q. d. iā sum punitus vltima pena a moyse ꝓdicta Deutero. xxviij. de comestione ꝓpioꝝ filioꝝ in obsidione:et sic nō stat nisi q̄ oēs moriamur: vel tradamus nos hostib⁹: nisi apd deum veneꝛit tpus misericōdie sup ppl'm istū:ꝓ hoc helyse⁹ statim ꝓdixit ꝓsolatōnē

¶ Ca. vij.

Jxit aūt heliseus. Quia sicut ꝓpter culpā infligit pena:ita ꝓpter pniam remouet:iō p⁹ fame ꝓpt ꝓcta inducta:h ꝓnr ponit abūdātia ꝓpter pniam:⁊ ꝓmo habūdātia ⁊ incredulitas puniēda ꝓdicit. secūdo vtrūq̄ adducit. ibi. Quatuoꝛ ġ viri. Circa ꝑmū dr.
b Hec dicit dominus. q̄ ē ipsa veritas ꝓ essentiaz
c Jn tēpe boc cras. i. ista hoꝛa die crastina. d Modius similis vno statere erit. i. dabit. est aūt ē stater genus ponderis ⁊ significatur hic q̄ farina ⁊ ordeū vebebāt dari ꝓ tāmodico ꝓcio qđ videbat impossibile respectu penurie in qua erant. ideo subditur. e Respondens vn⁹ de du. sup cui⁹ ma. rex incumbebat. tūc tpis reges in signū reuerentie sustentabant a principibus: put patz ex hoc loco. ⁊ ꝝ.v.ca. de naaman: regine ho a domiciliis sustentabant: vt habet hester. xv.
f Si dñs fece. etiā cata. in celo aperiri. i. faciat pluere de celo abundanter farinam ⁊ ordeum.
g Nūq̄d poterit esse qđ loq̄. q. d. non. et quia per in-

credulitatem retraxit diuine potentie:ideo si ꝑdicitur pena mortis:cū dicit. b Videbis oculis tu. ꝛc. qz in crastino fuit interfectus in porta:vtz in fine b⁹ ca.

i Quatuor ꝯ viri. Hic ꝓnter vtrūqz p heliseū ꝑdictū exigit:z primo abundantia.scdo incredulitatis pena. ibi. Porro rex duce illū. Circa primū dr.

i Quatuor ergo viri erant leprosi. dicit Rasa.qz isti erāt gie zi z tres filij sui.

k Juxta introitū porte. qz leprosi nō debebāt ciuitates habitare:vt br Leui. xiij. l Siue ingredi volu.cui.lz em deberēt extra habitare: tñ in casu tante necessitatis poterant ingredi ad querendū victū si possent inuenire.

m Si pepercerint nobis.ꝓpatiētes nostre infirmitati z fame qđ erat magis ꝓbabile ꝙ oppositū.

n Siquidē domin⁹ sonitū audiri ꝛc.diuia em virtute fact⁹ est talis sonitus in auris⁹eoz z imaginatio de quib⁹ secut⁹est timor z fuga oim: relict oib⁹ ex velocitate fuge vt saluarent psonas suas:sm qd dr Job ij.Cūcta q̄ habz hō habit ꝓ ania sua.

o Et comede. z biberunt vrgēte em fame ꝑmo verterūt se ad refectionē z postea ad predaz.

p Si tacuer. z nolueri. vsqz mane.s.nunciare.

piū castroz syrie:nullū ibidē repperierūt. n Siqdē dñs sonitum audiri fecerat ī castris syrie curruū z eqꝝ z exercit⁹ plurimi.Dixerūtqz ad inuicē. Ecce mercede ꝯduxit aduersuz nos rex isrl'reges ethеoz z egyptioz:z venerūt sup nos. Surrexerūt ꝯ z fugerūt in tenebris z dereliquerūt tētoria sua z eqꝰ z asinos ī castris:fugerūtqz aīas tm̄ suas saluare cupiētes. Igit cū veniissent leprō si illi ad principiū castroz: ingressi sunt vnū tabernaculū: o z comederūt z biberūt Tulerūtqz inde argētuz et aurū z vestes:z abierūt z absconderūt. Et rursuz reuersi sūt ad aliud tabernaculū z inde sil'r auferentes absco derūt. Dixerūtqz adiuicez. Mō recte facim⁹:hec em dies boni nūcij est. p Si tacuerim⁹ z noluerim⁹ nunciare vsqz mane:q sceler̄ arguem̄. r Venite eam⁹ z nūciem⁹ in gula regis. Cūqz veniissent ad portā ciuitatis:narrauerūt ei dicētes. Juim⁹ ad castra syrie z nullū ibidē repperim⁹ hoiem nisi eqꝰ z asinos alligatos z fixa tentoria. Jerūt ꝯ portarij z nunciauerūt ī palacō regi intrī sec⁹.q surrexit nocte z ait ad suos suos.Dico vob qđ fecerint nobis syri .Sciūt qz fame laboramus: z idcirco egressi sunt de castris:z latitāt ī agrī dicētes. Cū egressi fuerint de ciuitate:s capiem⁹ eos viuos:z tūc ciuitatē ingredi poterim⁹.Respondit aūt vn⁹ suoz ei⁹.Tollam⁹ qnqz eqꝰ q remāserūt in vrbe:qz ipsi tm̄ sūt vniuersa multitudine isrl'.alij em̄ cōsumpti sunt: z mittētes explorare poterim⁹. Adduxerūt ꝯ duos eqꝰ:misitqz rex ī castra syrioz dicens. Jte z videte.Qui abierunt post eos vsqz ad iordanē. Ecce aūt ois via plena erat vestibus et vasis: q̄ piecerāt syri cum turbarent̄. Reuersiqz nuncij indicauerūt regi. Et egressus pplus diripuit castra syrie. t factusqz ē modi⁹ simile statē vno: z duo modij ordei statere vno: iuxta verbū dñi. v Porro rex ducē illū in cui⁹ manu incubuerat ꝓstituit ad portā:quez ꝓculcauit turba ī introitu porte z mortu⁹ ē:iux qđ locut⁹fuerat vir dei qñ descēderat rex ad eū. Factūqz est iux sermonē viri dei quē dixerat regi qñ ait. Duo modij ordei statere vno erūt z modi⁹ simile statere vno ꝟ eodē tpe cras ī porta samarie:qñ rñderat dux ille viro dei z dixerat:etiā si dñs fecerit cataractas ī celo nunqđ poterit fieri qđ loqris:et dixit ei:videb ocul'tuis z inde nō comedes. Euenit ꝯ ei sicut ꝑdictū erat:z ꝓculcauit eū ppl's ī porta z mortu⁹ est

Capl'm.viij.

Eliseus aūt b locut⁹ ē ad mulierē cui⁹ viuere fecerat filiū dicens. Surge vade tu z dom⁹ tua:c z pegrinare vbicūqz repperis. d Vocabit em̄ dñs famē:z veniet

q Sceleris arguemur.apđ de um scientes afflictionē ppli nostri in ciuitate inclusi:z apud regē tanqz ꝑditores boni publici. r Nunciem⁹ in aula regis.p portaz cu rrodē.qz nō querebāt illuc intrare:nec fuissent ꝓmissi. Cetera patent vsqz ibi. s Capiem⁹ eos viuos.et sic poterimus vti ꝓsonis ad nostrā seruitutē:z tunc ciuitatem ingredi poterim⁹ nullo eā defendente: z sic eoz bona habebimus cū ꝓsonis. Cetera patent vsqz ibi.

t Factus est modius simile statere vno ꝛc.qz plures de populo de talibus ꝑdis plus rapuerunt in castris q̄ erant valde mūita ꝯ sufficeret eis:z ido dabant residuū ꝓ modico pcio.

v Porro rex.hic ꝓnr ponit pena ducis:dei potentie detrahentis:sicut predixerat heliseus: et patet litera ex dict̄.

d Vocabit enim dñs famē.i.ex eius ordinatione veniet. Dicit ra.sa.q̄ ista fuit fames de q̄ loq̄t Jobel ꝓpha.

e Et ingressa est vt interpellaret regē.qz tpe sue absentie aliqui inuaserant bona sua iniuste.

f Rex aūt loquebat cum giezi. ex hoc videtur q̄ istud

accidit anteq̃ lepra pcuteret: qz non est verisimile q rex cũ leprosꝰ tãdiu loquereť. frequenter eñ in sacra scriptura prius facta posterius scribunť: nec ista locutio giezi cũ rege ponit hic: nisi ꝓter ingressum hui⁹ mulieris ad regẽ

g Deditq; ei rex eunucꝰ um. i. vnũ de seruis sibi assistentibus. b Restitue ei oĩa. s. possessiones et fructus ab alijs occupatos: et hoc fecit rex: ꝓter reuerentiã miraculi ab heliseo facti in filio mulieris.

i Venit q̃z. Hic ponit scõm. s. denũciatio mortis benadab: et substitutio azabelis: cũ dr.

k Benadab rex syrie egrotabat. Dicit Josephus q q̃ iste benadab cognouit se fugisse de obsidione samarie cum tãto dãno. sicut dictũ est ca. p̃cedenti. z cũ hoc nullo hoste eũ inuadente: p̃ dolore banc infirmitatẽ incurrit.

l Consule de. per eũ dicens. Si euadpote. tc. exptus eñ als fuerat q̃ habẽt noticiã futuroꝝ.

m Hñs secũ munera z oĩa bona damasci. locutio ẽ hyperbolica ad designãdũ q portabat magna bona z pluriũ specierũ.

n Filius tuus de benadab. humiliť loq̃tur vt impetraret ꝓ pbete rñsuz.

o Dic ei sanaberis In hebreo habeť. Dic ei viuens viues. z dicit ra. sa. q dixit hoc ꝓ azabelẽ Tuũ viues. i. regnabis post cũ: hoc dicẽs vt excuset ꝓ pbetã a mẽdacio. s hec expositio vr eẽ multũ extorta: z iõ dicũt alij q̃ heliseus nõ dixit hoc azabeli impatiue seu inductiue: s tm̃ ꝓbetice: z iõ nõ ẽ accipiendũ in sensu quẽ fecit: sed ꝓ q̃ fit: sic.

o Dic ei. i. dices q: ꝓbeta videbat eũ sic sibi dicturũ de futuro. Sciendũ tamen q hec dictio lo: in hebreo scribiť dupliciter. Uno modo ꝓ lamech z vau. z tunc signat idẽ qđ ei. Alio modo ꝓ lamech z aleph. tũc signat idẽ qđ nõ. hebrei eñ non habent literam o: s ꝓ ea aliq̃n vtuntur aleph: aliq̃n vau: in hoc aũt loco scribiť ꝓ lamech z aleph sed punctatur ac si scriberet ꝓ vau: puncta vo nõ sunt de substantia litere apud hebreos: nec fuerunt a principio literarum, sed inuenta postea ad facilius legendum. Et ideo videtur q a principio hic fuit sensus huius litere. Dic non sanaberis vel nõ viues. z sic nulla est difficultas in saluando veritatẽ dicti ꝓbe. Quis azabel oppositũ magistro suo retulerit: quẽ nõ oportet de mẽdacio suo excusare.

p Steteritq; cũ eo. i. ꝓtinuit se a fletu quantũ potuit.

q Quare dñs meus flet. sic eũ alloq̃tur ꝓpter reuerentiaz ꝓbetie.

r Et pgnãtes diuides. in quo apparet maria crudelitas.

s Quid enim sum seruus tus ca. vt fa. rex istã magnã. q. d. nõ sum ita potens q possem tanta facere: z h posse nõ sum tam crudelis vel caninꝰ q vellem.

t Tulit stragulũ. i. pannum q̃ extendiť super lectũ.

v Et infudit aquã. dicũt aliq̃ q hoc fecit ad refrigerandũ regẽ q̃ nimio calore affligebatur. alij dicunt z ꝓbabilius vt videť q fecit ad suffocãdum eũ occulte vnde dicit Josephus q strangulauit eũ z desiderio regnandi pꝰ eũ: sicut dixerat ꝓphcta.

r Anno q̃nto. Hic ꝓpr describiť ꝓsecutio regni iude tẽpe ioram filij iosaphat. z tũc hoc nomẽ ioram fuit equiuocũ ad regẽ israel et ad regẽ iudã: primo q describiť regnũ ioram regis iude: scdo filij eiꝰ Ochozie rũ. Anno. xij.

Circa primũ dr

Anno. v. ioram filij achab regis israel. in aliq̃bꝰ libris additẽ. Josaphat regis iude. z merito: qz sic est in hebreo: z est sensus q. v. anni ꝓmi regni ioram filij achab z q̃nq; vltimi regni iosaphat sibi ꝛcurrerũt. Sz q̃ hoc vr qđ dcm ẽ s. ca. xij. q ioram filiꝰ achab cepit regre ãno. xviij. regis iosaphat. Josaphat aũt regnauit. xxv. annis. vt br s. iij. libro ca. vltimo. z sic ioram filiꝰ achab regnauit cũ eo nõ solũ v. ãnis s. vij. Dicẽdũ q ochozias frat ioram et casu ꝑ cenaculo suo incurrit languorẽ: vt br s. j. ca. z extũc ioram frater eiꝰ gubernauit regnũ: z fm̃ hoc aliq̃n ꝓputat tẽ pꝰ regni sui extunc: z fuit. xviij. anno iosaphat regis iu-

eo ait. "Filius tuꝰ benadab rex syrie misit me ad te dicẽs. Si sanari poro de infirmitate mea hac? Dixitq; ei heliseꝰ. °Vade dic ei. Sanaberis. Porro oñdit mihi dñs q̃ morte morietť. PStetitq; cũ eo: z ꝓturbatꝰ ẽ vsq; ad suffusionẽ vultꝰ. Fleuitq; vir dei. Cui azabel ait ᵍQuare dñs meꝰ flet? At ille dixit. Quia scio q̃ facturꝰ fis filijs israel mala. Ciuitates eoꝝ munitas igne succẽdes z iuuenes eoꝝ interficies gladio: z paruulos eorũ elides: ʳ z pgnãtes diuides. Dixitq; azabel. ˢQuid eñ sũ ꝑuꝰ tuꝰ canis: vt faciã rez istã magnã? Et ait heliseꝰ. Oñdit mihi dñs te regez syrie fore. Qui cuz recessisset ab heliseo: veñt ad dñm suũ Qui ait ei. Quid tibi dixit heliseꝰ? At ille rñdit. Dixit mihi recipies sanitatẽ. Cũq; veniss dies altera: ʳtulit stragulũ: °z infudit aquam z expandit sup faciem eius. Quo mortuo regnauit azahel ꝓ eo. ᶠAnno q̃nto ioraz filij achab regi israel ʸregnauit ioram filius iosaphat regis iuda. Trigintaduoꝝ annorũ erat cũ regre cepiss: z octo annis regnauit in irlm. ᵗAmbulauitq; in vijs regũ israel: sicut ambulauerat domus achab. ᵃFilia eius achab erat vxor ei⁹. Et fecit qđ malũ ẽ

Anno. v. ioram filij achab regis israel. in aliq̃bꝰ libris additẽ. Josaphat regis iude. z merito: qz sic est in hebreo: z est sensus q. v. anni ꝓmi regni ioram filij achab z q̃nq; vltimi regni iosaphat sibi ꝛcurrerũt. Sz q̃ hoc vr qđ dcm ẽ s. ca. xij. q ioram filiꝰ achab cepit regre ãno. xviij. regis iosaphat. Josaphat aũt regnauit. xxv. annis. vt br s. iij. libro ca. vltimo. z sic ioram filiꝰ achab regnauit cũ eo nõ solũ v. ãnis s. vij. Dicẽdũ q ochozias frat ioram et casu ꝑ cenaculo suo incurrit languorẽ: vt br s. j. ca. z extũc ioram frater eiꝰ gubernauit regnũ: z fm̃ hoc aliq̃n ꝓputat tẽ pꝰ regni sui extunc: z fuit. xviij. anno iosaphat regis iu-

de in fine illius anni: ⁊ sic regnauit cū eo septez annis aliqñ vo accipiť tps regni sui a tpe mortis fratris sui: ⁊ sic regnauit cū iosaphat. v. annis. Et eodē mō regnū ochozie aliqñ cōputať vsqz ad mortē eius: aliqñ solū vsqz ad casuz p̄dictū: vñ fuit impotēs ad regenduz: et p̄m bec ⁊ filia frequenť variāt numeri annozū in scriptura.

y Regnauit ioram filius iosaphat. Loq̄tur hic scriptura de regno eius post mortē patris. tñ ante ceperat regnare viuēte patre: sicut dictum fuit ꝟ. iij. li. ca. vltimo.

z Ambulauit q̄z in vijs regum isrl. i. in malis eorū. cuius cā subdiť. a Filia cū Achab erat vroz eius infra codē capi. dr̄ q athalia vroz bui ius ioram fuit filia amri patris achab: sed mortuo patre achab eā nutriuit: ⁊ sic dr̄ & filia: vel potest dici q filia fuit achab ⁊ tamen dr̄ filia amri: q: filij filiozuz dicunť filij parētū que fuerat nutrita in ydolatra: ad quā sp ipsam fuit tractus maritus su⁹ nec mirū: q: salomō sapiētissim⁹ p vxores suas adhoc fuit tract⁹: vt hr̄ ꝟ. iij. li. ca. xj.

b Moluit aūt dñs dispdere iudā. q̄uis meruisset ꝓpter reges ⁊ ppli eū sequentis malicia diminuit tñ ei⁹ ptātem: vnde sb dicitur. c In diebus eius recessit edom. i. ydumea. d Et ꝟstituit sibi regem. a tpe em̄ dauid vsqz tūc non fuerat ibi rex ꝓprie dictus: s̄ ꝑfect⁹ p regē iuda posit⁹. e Et surrexit nocte pcussitq̄ ydu. q̄ eū circūdederāt. glo. ra. sa. qui habitabāt ꝓpe regnū suū: nō tñ tantū p̄ualuit q eos posset redigere sub tributo sicut prius. f Tunc recessit ⁊ lobna. quedaz ciuitas est de regno iude fortis ⁊ potens que regi rebellauit: q: erat ꝓpe terminos edom: vt hr̄ Josue. xv. ⁊ diuisit se ydumeis in hac rebellione. g Sepultus est cū eis in ciuitate dauid. nō tñ fuit sepultus in sepulchris regalibus. vtz. ij. palypo. xxj. h Anno duodecimo. Hic ꝛ̄r describiť pcussio regni iude sub ochozia filio ioraz cui⁹ malicia subdiť cū dr̄. i Et ambulauit in vijs dom⁹ achab. q̄ fuit ydolatra pessimus. vtz ex dictis ꝟ. iij. li.

in ꝓspectu dñi. [b] Moluit aūt dñs dispdere iudā ꝓpter dauid seruū suum: sicut ꝓmiserat ei vt daret illi lucernā ⁊ filijs eius cūctis diebꝫ. [c] In diebꝫ ei⁹ recessit edom ne esset sub iuda [d] et ꝓstituit sibi regē. Venit q̄z ioraz scira et oīs exercit⁹ cū eo. [e] Et surrexit nocte: percussit ydumeos qui eum circūdederāt: ⁊ ꝓncipes curruū. Populus autē fugit in tabernacula sua. Recessit ǧ edom ne esset sb iuda vsqz ad diē hāc. [f] Tūc recessit ⁊ lobna in tēpe illo. Reliq̄ aūt sermonū ioraz et vniuersa que fecit nōne hec scripta sunt in libro ẏborū dieꝫ regū iuda: Et dormiuit ioraz cū ꝓribꝫ suis: [g] sepultusq̄ est cum eis in ciuitate dauid: ⁊ regnauit ochozias filius ei⁹ ꝓ eo. [h] Anno duodecīo ioraz filij achab regis isrl regnauit ochozias filius ei⁹ in regē iude. Viginti duoꝫ annoꝫ erat ochozias cū regnare cepisset: ⁊ vno āno regnauit in hierusalem. Nomen matris eius athalia filia amri regis isrl: [i] ⁊ ambulauit in vijs domus achab. ⁊ fecit qđ malū est coram dño sicut dom⁹ achab. [k] Gener em̄ dom⁹ achab fuit. [l] Abijt q̄z cum ioraz filio achab ad

preliandū ꝓtra azahel regē syrie in ramoth galaad: et vulnerauerunt syri ioram. [m] Qui reuersus est vt curaret in iezrahel: q: vulnerauerunt eum syri in ramoth preliantē ꝓtra azahel regez syrie. Porro ochozias filius ioram rex iuda descēdit inuisere ioram filiū achab in iezrahel: q: egrotabat ibi. .ix.

[a] Eliseus aūt ꝓphetes vocauit vnuz de filijs ꝓphetarū: ⁊ ait illi. [b] Accinge lumbos tuos [c] ⁊ tolle lenticulam olei hanc in manu tua: ⁊ vade in ramoth galaad. Cūq̄ veneris illuc videbis iehu filium iosaphat filij Nāsi. [d] Et ingressus suscitabis eum de medio fratrū suoꝝ: [e] ⁊ introduces in interius cubiculū: tenēsq̄ lenticulam olei fundens super caput eius: ⁊ dices. Hec dicit dominus. Unxi te regē sup isrl. [f] Apiesq̄ ostiū ⁊ fugies: ⁊ nō ibi subsistes. Abijt ǧ adolescens puer ꝓphete in ramoth galaad ⁊ ingressus est illuc. [g] Ecce aūt principes exercitus sedebāt. Et ait. Verbū mihi ad te o ꝓnceps. Dixitq̄ iehu. Ad quē ex omnibus nobis? At ille dixit. Ad te o princeps. Et surrexit: et ingressus est

¶ Caplm. ix.

Eliseus aūt Supius descripta ē regni ioram. ꝓsecutio hic consequēter describitur totius domus achab exterminatio: et primo ēstuz ad principales ꝓsonas. secūdo ēstum ad secundarias capitulo. x. prima in tres: q: ꝓmo describiť ipsius iehu inūctio. secundo inuncti cōfirmatio. ibi. Jehu aūt. tercio omnium sui interfectio ibi. Et ascēdit. Circa primū dictur.

a Heliseus autē. ꝓphetes vo. vnū de fi. ꝓphetarū. i. de discipulis suis vt impleret p ipm illud qđ fuerat dictū belye de vnctōne iehu in regē sup isrl: ad destruēdū domū achab: vt hr̄ ꝟ. iij. lib. ca. xix. ꝓpter qđ dicit hic ra. sa. q ist⁹ fuit ionas filius amathi qui suscitauit belyas: ⁊ oblat⁹ fuit belye a mre vt eēt eius discipulus: sicut dictū fuit ꝟ. iij. li. ca. xix.

b Accinge lumbos tuos. id est dispone te ad eundū vt lociter ⁊ expedite.

c Et tolle lenticulam olei. Est autem lenticula puū vas ad reponendum oleum p inunctione regum ⁊ pontificū et dicitur a liniendo.

d Suscitabis eum de medio fratrum suoꝝ. i. alioꝝ qui cum eo regunt exercitum.

e Et introduces in interius cubiculū. Volebat em̄ heliseus hoc fieri secrete: ne forte aliquis zelantes p rege ioraz

insurgerent in pphetam. f Aperiesq; ostium & fugies
eadem causa. g Ecce aut prin. exer. sedebat. tractā-
tes adinuicē de his que ptinēt ad exercitus regimen. Ce
tera patēt vsq; ibi. b Et interficiā de domo achab min.
ad pietem. i. infirmū q nō pōt mingere nisi se appodiādo
ad parietē.
i Et clausum. scz
in carcere.
k Et nouissimum. i. abiectū. q. d. q̄ui
talibus psonis essz
pcendū: eo q afflic-
to nō est danda af
flictio: tñ eo q sunt
de domo achab inī
ficienī.
l Et da. de. achab
sicut de. hieroboaz
filij nabath & sicut
domū baasa. q̄ fue-
runt delete vt habe
tur. ē. iij. li. ca. xv. et
xvj. in Jehu.
Hic ꝓ̄r ponit ipi⁹
iehu inuncti confir-
matio. p hoc q alij
principes exercit⁹
psenserūt i ei⁹ vnc-
tione: & hoc est qđ di
cit hic. in Jehu
aut egressus ē. s. de
cubiculo vbi fuerat
inunctus.
n Ad seruos dñi
sui. i. ad alios prin-
cipes exercitus.
o Quid venit in-
sanus iste ad te. re-
putabant autē pphete insani: eo q
ptemnebant bona
dui⁹ mūdi: & qz loq-
bāt frequenī talia:
que videbanī alijs
aliena.
p Mostis hoiem
& qđ sit locut⁹. erāt
em discipuli pphaz
religiosi: vt dictū ē
ē. ij. cap. & iō distin
guebāt ab alijs in
habitu p quem co-
gnoscebanī esse de
discipulis pphaz
& ppt hoc dixit. Mo
stis hoiem. s. q sit de
pphetis: & p ꝓ̄ns qđ
sit locutus. s. verus
& bonū & hoc ex pte
dñi. q Falsum
est. videlicet q pphē
hoc sciam⁹ qđ dixe
rit in particulari: &
magis narra nobis
in ptculari explicā
do.

cubiculū. At ille fudit ole-
um sup caput eius. Et ait.
Hec dicit dñs deus israhel.
Unxi te regē sup ppl'm dñi
isrl': & pcuties domū achab
dñi tui. Et vlciscar sangui-
nē seruoz meoz pphetaz
& sanguinez oīm seruoz dñi
de manu iezabel: perdamq;
omnē domū achab. b Et in-
terficiā de domo achab mi-
gentem ad parietē: & clau-
sum & nouissimū in israel.
Et dabo domuz achab sic
domū hieroboam filij na-
bath: & sicut domū baasa fi-
lij achia. Jezabel q̄q comē-
dent canes in agro iezrahel
nec erit q sepeliat eā. Ape-
ruitq; ostiū & fugit. m Jehu
aut ingressus est ad suos do-
mini sui. Qui dixerūt ei. Re
cte ne sunt ola? o Quid venit
insanus iste ad te? Qui ait
eis. p Nostis hoiem & qđ lo-
cutus sit? At illi rnderunt
q Falsum est & magis narra
nobis. Qui ait eis. r Hec et
& locutus est mihi. Et ait.
Hec dicit dñs Unxi te regē
sup isral'. s Festinauerūt ita-
q; & vnusq̄sq; tollens palli-
um suū: posuerūt sb pedib⁹
ei⁹ in similitudinē tribuna
lis: & cecinerūt tuba atq; di
xerūt. Regnbit iehu. t Cōiu-
rauit g iehu fili⁹ iosaphat
filij namsi ptra ioram. Po-
ro ioraz obsederat ramoth
galaad ipse & omnis israel
de azahel regez syrie: & reuer-
sus fuerat vt curarēt in iez
rahel pter vulnera quia p

cussērāt eum syri pliantē de
azahel regē syrie. Dixitq; ie
hu. Si placet vobis: a nemo
egrediat pfugus de ciuita-
te: ne vadat & nūciet i iezra-
hel. b Et ascēdit & pfect⁹ est
i iezrahel. Joraz em̄ egrota
bat ibi: & ochozias rex iuda
descenderat ad visitanduz
ioram. c Jgit speculator q̄ sta
bat sup turrim iezrahel: d vi
dit globū iehu venientē. Et
ait. Video ego globū. Di-
xitq; ioram. Tolle currū et
mitte in occursuz eoz: & di-
cat vadens. Ricte ne sit oia:
Abijt g qui ascēderat cur-
rū in occursum ei⁹. Et ait.
Hec dicit rex. e Pacata sit oia
Dixitq; iehu. f Quid tibi & pa-
ci: g Transi & sequere me
Nūciauit q̄q speculator di-
cens. h Uenit nunci⁹ ad eos
& nō reuertit. Misit etiam
currū equoz scōm: venitq;
ad eos: & ait. Hec dicit rex.
Nūq̄d pax est: Et ait iehu
Quid tibi & paci. Trāsi et
sequere me. Nūciauit aut spe
culator dicens. Uenit vsq;
eos: & nō reuertit. Est aī in
cessus q̄si incessus iehu filij
namsi. i Preceps em̄ gradit
Et ait ioram. Jungite currū
Junxerūtq; currū ei⁹. k Et
egressus ē ioram rex isrl' & och
ozias rex iuda singuli i cur-
ribus suis. Egressiq; sunt in
occursum iehu & inuenerūt
eū i agro naboth iezrahelite.
Cumq; vidisset ioram ie
hu dixit. Pax est iehu. At
ille rndit. l Que pax: adhuc

da. cetera patent ex dictis ca. pcedenti vsq; ibi.
a Nemo egrediat pfugus. q̄ pueniat nos nūciādo
ioram aduentū nr̄m ad se muniendū. b Et ascendit.
Hic ꝓ̄r describit ipsi⁹ ioram occisio cū dicit. Et ascen-
dit & pfectus est in iezrahel. vt interficeret ioram ante
q̄z se muniret.
c Jgit specu-
la. q̄ sta. sup tur-
rim. Erat ei guer
ra inter ioram &
regē syrie & ideo
speculator erat
sup turrim ad p̄
cauendū ne ho-
stes irruerent re
pente.
d Vidit globū.
i. multitudinem
armatoz & ordi
natoz ad inua-
dendum.
e Pacata sūt
oia. vt pote si ad
uersarij sunt de
bellate. vel treu-
ge eis date.
f Quid tibi et
paci. q. tu nō es
rex nec princeps
exercitus.
g Transi. vsq;
ad finem cuiei
mā. & tūc seqre
me. h Uenit
nuncius ad eos
& nō reuertit. s.
ad aliqđ renun-
ciandū. licet re-
uerteret in cau-
da globi ipsi⁹ ie-
hu. cetera patēt
vsq; ibi.
i Preceps em̄
gradit. q̄ festi-
nabat ne ioram
ad resistēdū mu
niret. k Et
egre. ē ioram. qđ
iam fere cōualu
erat & statū exer
citus sui scire de
siderabat. Fuit
volūtas dñi. vt
sic interficeret in
xta agr̄ naboth
& ibi p̄ceret vt
ibidem sanguis
eius a canib⁹ lin
geret: sicut p̄dic-
tū fuerat p be-
lyam supra. iij. li
bro. ca. xxj. quia
sanguis ei⁹ erat
quedammō san
guis patris sui
achab vt ibidez

fuit expositum. l Que pax. adhuc fornicatiōes &c.
id est ydolatrie q̄s induxit mater tua. m Et vene-
ficia eius multa vigent. q̄z intoxicāt spūaliter: & iō nō
pōt esse bona pax in pplo isrl' q̄diu ista vigent. cetera
patent ex dictis. n Ochozias aut. Hic ꝓ̄r descri
bit mozs ochozie regis iude: cū dr. Ochozias aut rex
iuda videns hoc fugit. dum em̄ erat intenti ad mortem

ioram et p̄iectionem eius in agrum naboth: ochozias fugit in iezrabel: ꝛ timens q̄ nō posset ibi saluari: fugit p̄ viam occultam. ſ.

o Per viam domus horti. vt hic dr̄: ꝛ fugit in samariā: que erat ciuitas fortis ꝛ munita: credens se posse ibi saluari: ꝑ post ea inuentus est ibi latēs ꝛ adductus ad iehu: et p̄cussus gladio: vt hr̄. ij. palypo. ca. xxij.

p In ascensu gaber. in loco illo fuit adductꝰ ipsi iehu: ꝛ p̄cussus ꝛ sic vulneratus fugit i mageddo: et ibi fuit mortuus. vt hic dicit̄.

q Anno vndecimo ioram filij achab ⁊c. dicendum q̄ ioraz p̄ri huiꝰ ochozie circa finē vite fuit p̄cussus alui dolore insanabili: vt habet. ij. palypo. xxj. et sic viuente patre regnauit p annū. et iō q̄ dr̄ hic q̄ cepit regnare āno xj. regis ioraz intelligit̄ de regno eius viuente patre. Qz aūt dicat supra q̄ cepit regnare anno xij. intelligendū est de regno eius pꝰ mortē patris.

r Venitq; iehu in iezrabel. Hic describit occisio iezabel regine cum dicit. s Porro iezabel introitu. eiꝰ audito. ⁊c. oculos suos. i. faciē suā fucauit.

t Et ornauit ca. suū. vt esset ꝑ tiosior in conspectu iehu.

v Munq̄d pax pōt eē zambri q̄ interfecit dn̄m suum. qđ exponūt doctores nostri cōmunit negatiue. i. sicut ille nō habuit pacem: nec tu habebis. sed hec expositio nō p̄cordat litere p̄cedenti. quia ornauerat se: vt inueniret gratiaz apud eū ideo nō est verisimile q̄ diceret sibi verbū pungitiuū et ideo hebrei sic exponūt. Munq̄d pax est: et ibi fit pūctus: et est sensus: rogo vt habeas pacē mecū. Et sequit zambri interfecit dn̄m suū. q. d. istud non est nouū q̄ interfecisti ioram dn̄m tuū: qz zambri similiter fecit: et tunc regnauit in pace: ꝛ post eum filius achab. quasi di

fornicationes iezabel mr̄is tue: m ꝛ veneficia eiꝰ multa vigent. Conuertit aūt ioram manū suam: ꝛ fugiēs ait ad ochoziā. Insidie ochozia. Porro iehu tetendit arcū manu: ꝛ p̄cussit ioram inꝰ scapulas: ꝛ egressa ē sagitta p̄ cor eiꝰ: statimq; corruit in curru suo. Dixitq; iehu ad badacher ducē. Tolle p̄ce eum in agro naboth iezrahelite. Memini enim q̄n. ego ꝛ tu sedētes in curru sequebamur achab p̄rem huius: q̄ dn̄s onꝰ hoc leuauerit sup eum dicēs. Si nō p̄ sanguine naboth ꝛ p̄ sanguine filiorꝫ eiꝰ quē vidi heri ait dn̄s: reddā tibi i agro isto dicit dn̄s. Nūc ḡ tolle ꝛ p̄ce eū in agro iuxt̄ verbū dn̄i. n Ochozias aūt rex iuda videns hoc: fugit o p̄ viā hortus: p̄secutusq; ē eum iehu ꝛ ait. Etiā hūc p̄cute i curru suo. Et p̄cusserūt eū i ascēsu gaber q̄ ē iuxt̄ iebleam. Qui fugit i mageddo: ꝛ mortuꝰ ē ibi. Et imposuerūt eū serui eiꝰ sup curr̄ suū ꝛ tulerūt in urb̄m sepelierūtq; i sepulcro cū patrib̄ suis i ciuitate dauid. q Anno. xj. ioram filij achab regis isr̄l regnauit ochozias sup iudam: r venitq; iehu in iezrabel. s Porro iezabel introitu eius audito depinxit oculos suos stibio: t ornauit caput suū: ꝛ respexit per fenestram: ingrediētē iehu

p portā: ꝛ ait. v Munq̄d pax pōt eē zambri: q̄ interfecit dominū suū? x Leuauitq; iehu faciē suā ad fenestrā: et ait. y Que ē ista. z Et inclinauerūt se ad eū duo vel tres eunuchi: ꝛ dixer̄t. Nec ē illa iezabel. At ille dixit eis 3 Precipitate eā deorsum. Et p̄cipitauerūt eaz. Aspersusq; est sanguine paries: ꝛ equoruz vngule p̄culcauerūt eā. Cūq; introgressus eēt vt comederet biberetq; ait. Ite et videte maledictā illā ꝛ sepelite eā: qz filia regꝫ ē. Cūq; issent vt sepelirēt eā: nō inuenerūt nisi caluariaz ꝛ pedes ꝛ sūmas manꝰ. Reuersiq; nūciauerūt ei. Et ait iehu. a Sermo dn̄i ē quē locutus ē p̄ manū suū helyā thesbiten dicēs. In agro iezrahel comedent canes carnes iezabel. Et erūt carnes iezabel sic̄ sterc̄ sup faciē ⁊re in agro iezrahel: ita vt pretereuntes dicāt: b Necne ē illa iezabel.

¶ Cap. x.

Kāt aūt achab septuaginta filij i samaria. Scripsit ḡ iehu lr̄as: ꝛ misit in samariam ad optimates ciuitatis: et ad maiores natu: b ꝛ ad nutrcios achab: dicēs. Statim vt accepitis lr̄as has c q̄ habetis filios dn̄i vr̄i ꝛ curr̄ꝰ ꝛ equos et ciuitates firmas ꝛ arma: eligite meliorē ꝛ eū q̄ vob̄ placuerit ⁊ filijs dn̄i vr̄i: et ponite sup soliū p̄ris sui: et

a Sermo dn̄i est quem locutꝰ est ⁊c. vt habet supra. iij. libro capitulo. xxj.

b Necne est illa iezabel. admirantes eius ⁊iectionē ꝛ punitionē.

¶ In capitulo nono vbi dicitur in postilla. Et ido hebrei sic exponūt. Munquid pax est? ꝛ ibi fit punctus ⁊c.

¶ Additio.

In hebreo habet. Nūquid pax ē zambri: qui interfecit dominū suum. Unde attendendū est q̄ Zambri vere interfecit dominuz suum. sed hoc non habuit durationez nec bonū exituz. qz statim fuit ign̄e cōbustus: nec regnauit nisi septez diebꝰ tm̄. Amri ꝯo nō interfecit dn̄m suum tū qz zambri n̄ erat dn̄s ipsius amri: qz p̄ditorie vsurpauit regnuz: tum qz amri non interfecit ipsum zambri ꝑ ipe zambri cōbussit se ipsum: que omnia patent supra in. iij. libro. xvj. capitulo Unde expositio hebreorum in hoc loco non valet. primo quia fundat̄ super falsam literam: quia non dixit amri sed zambri: vt dictuz est: scdo qz ambri nō interfecit dn̄m suū: vt dictum est: vñ expositio cōis doctoꝝ nostroꝝ est tenenda: nec etiam discordat cū litera p̄cedenti: cuius ratio est. Nam iezabel ornauerat caput suum ⁊c. non vt appareret gratiosior iehu. sed in eius ptemptum: ꝛ ex quadam despectione ꝛ superbia. videns enim q̄ non erat locus pacificandi: voluit

eū in facie ꝓtemne
re ⁊ vituparе: indu
cendo se bonorabili
ter habitu ⁊ ꝓnosti
cando sibi: q̄ talit̄
ei cōtingeret sicut
zambri. vñ dixit ꝓ
ut in hebraica lite
ra bn̄. Nunq̄d pax
fuit zambri q̄ inter
fecit dn̄m suū: q.d.
nō: ⁊ p ꝓns sic ꝓtin
gat tibi q̄ interfeci
sti dn̄m tuū: nec est
admirandū de au
dacia iezabel: quia
ꝑm vegetium de re
militari. Cuz nihil
spei supest sumit ar
ma formido: q̄ sepe
ꝓtigit desperatis vt
ꝓrumpāt in verba
ignominiosa ꝫ affli
gētes: lz nō possint
euadere manꝰ eoꝝ:
ꝑsertim cū tales de
sperati sint superbi si
cut iezabel.

Replica.

Ca. ix. po
stillator ad
ducit expo
sitionē hebreoꝝ su
per illo. Nunquid
pax ē zambri. quaz
reprobat Burg. et
bene soluit q̄z argu
mentū postil. ꝓtra
cōem doctoꝝ expo
sitionē factū sat̄ cō
petenter: ⁊ signū ē:
q̄ postillatoꝛ illam
expōem hebreoꝝ
admisit solum reci
tando nō approbā
do.

Caplm. x.

Erant autez
achab. De
scripta occi
sione ꝓncipaliū ꝑso
narū: hic oñr de
scribit̄ occisio secū
dariū. ⁊ primo filio
rū ioram. scdo fra
trū ochozie. ibi. Cū
q̄z venisset. tercio sa
cerdotum baal. ibi.
Congregauit g̃. q̄r
to subdit̄ remunera
tio operū. ibi. Di
it autem. Circa pri
mum dicit̄. a Erant aūt achab. lxx. filij. i. nepotes. vt
dicunt aliqui: quia erant filij ioram filij achab: ⁊ hoc mō
laban vocauit nepotes filios suos. i. filios ⁊ filias iacob:
Gen. xxxj. Alij vo dicūt q̄ erāt filij achab ⁊ frēs iozā ipo
iumoꝛes. b Et ad nutricios achab. i. filioꝝ achab.
c Qui habetis filios ⁊c. Dicūt aliq̄ ⁊ ꝓbabilit̄ q̄ ironi
ce loq̄bat: q̄ sicut ꝓz ex ꝫ. dictis: ioram iuerat in ramoth.
galaad cū exercitu: ⁊ ochozias rex iuda cū eo: et ideo non
est verisile q̄n eū ⁊ curꝰ ⁊ cetera q̄ ptinēt ad talū illuc du
cta fuissent: saltē q̄tū ad maioꝛē partem ⁊ melioꝛē ⁊ oīa

pugnate ꝓ dmo dn̄i vestri.
Timuerūt illi vehement̄ ⁊
dixerūt. Ecce duo reges nō
potuerūt stare coꝛā eo: ⁊ q̄
in nos valebim⁹ resistere:
Miserūt g̃ ꝓpositi dom⁹ ⁊ ꝓ
fecti ciuitatis ⁊ moioꝛes na
tu ⁊ nutricij ad iehu dicen
tes. Serui tui sum⁹ quecūq̄z iusseris faciem⁹ nec ꝓsti
tuemus nob regē. Quecun
q̄z tibi placēt fac. Respsit
aūt eis lras scdo dicēs. Si
mei estis ⁊ obedit̄ mihi: tol
lite capita filioꝝ dn̄i vr̄i: et
venite ad me hac eadē ho
ra cras i iezrahel. Porro fi
lij regis septuaginta viri a
pud optimates ciuitat̄ nu
triebāt̄ur. Cunq̄z venissent
litere ad eos: tulerūt filios re
gis ⁊ occiderūt septuagīta
viros: ⁊ posuerūt capita eo
rū in cophinis: ⁊ miserūt ad
eū in iezrahel. Venit autē
nunc⁹: ⁊ indicauit ei dicēs.
Attulerūt capita filioꝝ re
gis. Qui rndit. Ponite ea
ad duos aceruos iuxt̄ introi
tū porte vsq̄mane. Cunq̄z
diluxisset: egressus est ⁊ stās
dixit ad omnez populū. Ju
sti estis. Si ego ꝓiraui cō
tra dn̄m meū ⁊ interfeci eū
d quis percussit omēs hos:
Videte q̄ nūc qm̄ non ceci
dit de ꝓmonibꝰ dn̄i in terrā
q̄s locut⁹ est dn̄s sup domū
achab: ⁊ dn̄s fecit q̄ locut⁹
est in manu serui sui helye.
e Percussit igit̄ iehu omes
q̄ reliqui erāt de dmo ach
ab in iezrahel: et vniuersos
optimates eius f ⁊ notos s et
sacerdotes: donec nō rema
neret ex eo reliquie. Et sur
rexit: ⁊ venit i samariā. h Cū
q̄z venisset ad camerā pasto
rū in via i inuenit frēs ocho
zie regis iuda: dixitq̄z ad eos
Qui nā estis vos: Qui rn̄
derunt. Frēs ochozie regis
sumus: ⁊ descendimus ad sa
lutādos filios regis: ⁊ filios
regie. Qui ait. Comphen
dite eos viuos. Quos cū cō
phendissent viuos: iugula
uerūt eos i cisterna iuxt̄ came
rā. xlij. viros: et nō reliq̄t ex
eis quenq̄. Cunq̄z abisset in
de: k inuenit ionadab filiuz
rechab in occursum sibi: et
benedixit ei. Et ait iehu ad
eū. Nūq̄d est coꝛ tuū rectū
cū coꝛde meo: sicut coꝛ meū
cum coꝛde tuo: Et ait iona
dab. Est. Si est inq̄t. da mi
hi manū tuā. Qui dedit ei
manū suam. At ille leuauit
eū ad se in currū: dixitq̄z ad
eū. Veni mecū: ⁊ vide zeluz
meū ꝓ dño. Et imposit̄ū in
curru suo duxit in samariā
Et ꝓcussit oīs q̄ reliq̄ fue
rāt de achab in samaria vs
q̄z ad vnū: iuxta ꝝbum dn̄i
q̄ locut⁹ ē ꝑ helyā. l Cōgre
gauit g̃ iehu oēm popl̄m: et
dixit ad eos. Achab coluit
baal parū: ego aūt colā eum
ampli⁹. Nūc igit̄ oēs ꝓphe
tas baal ⁊ vniūsos ꝝos ei⁹
⁊ cūctos sacerdotes ipsi⁹ vo
cate ad me. Null⁹ sit q̄ non
veniat. Sacrificiū. n. grāde
ē mihi baal. Quicūq̄z defu
erit: non viuet. Porro iehu
faciebat hoc isidiose: vt dis
pdēt cultoꝛes baal. Et di
xit. Sctificate diē solennez
baal. Vocauitq̄z et misit in
vniūsos termios isrl̃: ⁊ vene

ista habebat Je
hu: et ꝑ talē mo
dū loquēdi insi
nuabat q̄ nō pos
sent sibi resistere
Cetera patēt vs
q̄z ibi.

d Quis ꝓ. oēs
bos vi. ⁊c. q. di.
nec ego ꝓcipiendo nec vos exequendo sumus
culpabiles: sed
magis iusti ⁊ lau
dabiles: q̄ de vo
luntate ⁊ māda
to dn̄i factū est.
sicut fuit ꝑ helyā
ꝓdictum: ⁊ mihi
inunctū ꝑ ei⁹ di
scipulū: vt dcm̄
est ca. ꝓcedenti.

e Percussit igit̄ iehu omnes
⁊c. i. de ei⁹ genere

f Et notos. q̄
suspecti erāt ne
fauerēt sibi ⁊ sue
ꝓgenici.

g Et sacerdo
tes: h dz b ꝓ an
ticipatōnē: q̄ po
stea sacerdotes
baal interfecit:
vt dn̄. j. eodē ca.

h Cunq̄z veni
sset. Hic oñr de
scribit occisio a
micoꝝ ioram. i.
fratrū ochozie:
cui⁹ mater erat
soꝛoꝛ ioram filij
achab: ⁊ hoc est
q̄ dn̄. Cunq̄z ve
nisset ad camerā
pastoꝝ. loc⁹ erat
vbi ꝙuiebant
pastoꝛes ad co
mendū ⁊ dor
miendū ꝓpe viā

i Jnuenit frēs
ochozie. i. ꝓpin
quos: q̄ erat ne
potes sui: vt ba
bet̄. ij. paralyp.
ca. xxij. q̄ venie
bant in samariā
nesciētes mortē
ioraz ⁊ ochozie:
q̄ regnum iuda
vnde veniebant
erat ꝓpe austra
li respectu samarie: ⁊ iezrahel vbi ioram fuerat occis⁹
erat in ꝓpe aq̄lonari ⁊ factū erat recens: ita q̄ nō erat
adhuc longe diuulgatū. Cetera patent vsq̄z ibi.

k Jnuenit ionadab filiū rechab. iste em̄ cū suis vive
bat valde religiose nō habentes agros vel vineas: nec
bibentes vinū: in tabernaculis ꝓ domib⁹ habitantes. vt
dn̄. biere. xxxv. ⁊ ideo q̄ erat zelatoꝛ diuini honoꝛ: fuit cō
iunct⁹ ꝑ amicitiā cū iehu: q̄ ydolatras ⁊ ydolatriā, ꝓvi
rib⁹ destruerat l Congregauit ergo. Hic conse
quenter describitur occisio sacerdotū baal. ⁊ q̄ occiso

i oram multi de eis fugerant ⁊ se absconderant: eos cō gregauit iehu sub simulatione: q̄ vellet baal magnifice colere: ⁊ ei⁹ sacerdotes honorare: ⁊ p3 l'a vsq3 ibi.

m Proferte vestimēta seruis baal. vt p̄ hoc certi⁹ cognoscerent q̄ eēnt inficiendi. cetera patēt vsq3 ibi.

n Et fecerūt p̄ ea latrinas. i. detestatōnē ydolatrie: ⁊ vt loc⁹ ille deseruiret communitati in hac necessitate.

o Veruntā a pcīs hieroboaz ⁊c. q3 cultū vitulorū sustinuit et exercuit: ne regnū suū ad domū dauid reuertertur: ꝟm q̄ dr̄ 3. iij. li. ca. xij.

p Dixit autez dom⁹. Hic ꝟsequēter ponit̄ remuneratio operū ⁊ primo q̄tū ad bona: cū dicitur. Dixit autez dns ad iehu. per ionam ꝓphetaz: ꝟm q̄ dicit ra. salo. q̄ ipm vnerat regē ad exterminandā domū achab: sicut dictum fuit in pricipio. ir. capitu.

q Filij tui vsq3 ad q̄rtā generationez sedebunt sup thronū israel. sicut de domo achab fuerūt q̄tuor reges in regno isr̄l sibi succedentes. s. amri. achab: ochozias ⁊ ioram: vtz ex supradictis: secūdo ponit̄ remuneratio q̄tū ad mala: cū dr̄.

r In diebus illis ce. dns ⁊c. super isr̄l. i. abominari facta eoz̄: q3 iamdiu duraverat cultus vitulo⁹ ⁊ cuz hoc multa alia mala polluiabāt: ⁊ iō illō regnū p̄misit z̄ affligi multipliciter p̄ hazabel regē syrie. et patet litera.

rūt cūcti serui baal. Nō fuit residu⁹ ne vn⁹ quidē q̄ nō veniret. Et ingressi sūt templū baal. Et repleta est domus baal: a summo vsq3 ad summū. Dixitq3 his q̄ p̄erant supervestes. [m] Proferte vestimenta vniūsis seruis baal. Et p̄tulerūt eis vestes Ingressusq3 iehu et ionadab fili⁹ rechab tēplū baal ait cultoribꝰ baal. Perq̄rite ⁊ videte: ne q̄s forte vobiscū sit de seruis dn̄i: ꝟ vt sint serui baal soli. Ingressi sūt igitur vt facerēt victimas ⁊ holocausta: iehu aūt p̄parauerat sibi foris octogīta viros ⁊ dixerat eis Quicūq3 fugerit de hoīb⁹ his q̄s ego adduxero in manꝰ vr̄as: aīa eiꝰ erit p̄ aīa illiꝰ. Factū est autem cum cōplerū esset holocaustū: p̄cepit iehu militib⁹ ⁊ ducib⁹ suis. Ingredimini et p̄cutite eos. Nullus exeat. Percusseruntq3 eos in ore gladij: ⁊ piecerunt milites ⁊ duces. Et ierūt in ciuitatē templi baal ⁊ p̄tulerūt statuā de phano baal: ⁊ cōbusserūt ⁊ p̄minuerūt eam. Destruxerūt q̄q3 edē baal: [n] ⁊ fecerūt p̄ ea latrinas vsq3 in diē hāc. Deleuit itaq3 iehu baal de israel: [o] veruntamē a peccatis hieroboā filij nabath qui peccare fecit israel nō recessit nec dereliq̄t vitulos aureos q̄ erant in bethel ⁊ in dan. [p] Dixit aūt dom⁹ ad iehu. Quia studiose egisti q̄d rectū erat ⁊ placebat in oculis meis: ⁊ oīa que erāt in corde meo fecisti ꝭ domui achab: [q] filij tui vsq3 ad q̄rtā generationē sedebunt sup thronū isr̄l. Porro iehu nō custodiuit vt ambularet in lege dn̄i dei isr̄l in toto corde suo. Non enim recessit a peccatis hieroboā: q̄ peccare fecerat isr̄l. [r] In diebꝰ illꝰ cepit dominus tedere super isr̄l. Percussitq3 eos azahel in vniuersis finib⁹ isr̄l: a iordane p̄tra orientalē plagā: oēm terrā galaath ⁊ gad: ⁊ ruben: ⁊ manasse: ab aroer q̄ ē sup torrentē arnon ⁊ galaad ⁊ basan. Reliqua aūt verbꝰ iehu ⁊ vniuersa q̄ fecit ⁊ fortitudo eiꝰ: nonne hꝫ scripta sunt in libro verborū dieꝰ regū isr̄l? Et dormiuit iehu cū p̄ribꝰ suis sepelierūtq3 eū in samaria: ⁊ regnauit ioachā filius eius p̄ eo. Dies aūt quos regnauit iehu sup israhel viginti ⁊ octo anni sunt in samaria.

Capi. xj.

[a] Athalia vo mr̄ ochozie videns mortuū filium suum: surrexit ⁊ interfecit oē semē regiū. Tollēs autē iosabeth filia regis ioram sororē ochozie ioas filiuz ochozie furata est eū de medio filiorū regis q̄ interficiebāt: ⁊ nutricez eius de triclinio: ⁊ abscondit eū a facie athalie vt nō interficeret: [b] eratq3 cū ea sex annis clām in domo domini. Porro athalia regnauit sup terrā septē annis. [c] Anno autem septimo misit ioiada ⁊ assumēs centuriones ⁊ milites introduxit ad se in tēplū dn̄i [d] pepigitq3 cū eis fedus

bi regnū iuda: et primo describit hiuꝰi vsurpatio: scdo de redis debiti institutio. ibi. Anno aūt septimo. tercio athalie interfectio. ibi. Audiuit aūt athalia. quarto regis instituti confirmatio. ibi. Depigit q̄. Circa primū dicit.

a Athalia vo mater ocozie. Ista enī erat educata a parentibus ydolatris scz achab ⁊ iezabel ꝓpter qd̄ erat neq̄ssima in tantuz q̄ libidine regnādi filios filij sui interfecit: excepto Joas qui erat minimus ⁊ de nouo natus. et propter hoc poterat facilius abscondi.

b Eratq3 cum ea sex annis clām in domo dn̄i. Erat enim ista iozabeth soror regis ioram defuncti: ⁊ vxor ioiade pontificis. quia tribus sacerdotalis et regia erat cōmixte ex causis rōnabilibus sicut dictū fuit Numeri ca. vlti. ⁊ ideo facilius potuit euz nutrire in domo domini. Dicit autem hic Ra. salo. q̄ puer et nutrix sua fuerūt custoditi in solario templi domini: vbi nullus audebat accedere nisi sacerdotes ⁊ leuite q̄ custodiebant vasa sancta ibidem reposita: ꝓpter qd̄ melius potuerūt ibi celari: ⁊ iz alis esset illicitū nutrici ⁊ puero ibi esse: licitum tamen fuit in tali necessitate: sicut dauid ⁊ pueri eius comederūt panes sacerdotales i necessitate positi: quod tamē alis fuisset eis illicitum

c Anno autez septimo. Hic consequenter describitur, veri heredis institutio per sollicitudinem ioiade pontificis querentis ad hoc assensum ⁊ auxilium principum nobiliū regni. cū dicit. d Pepigitq3 cū eis fedus ⁊c. vt iuuarēt eū fideliē in institutione regis:

Capitulum. xj.

a Athalia vo. Postq3 descripta sunt ea q̄ acciderūt sub regib⁹ inde ꝓtentis: hic ꝓnter describūtur ea que facta sunt sub athalia: q̄ vsurpauit si

debiti qđ fecerūt libenter:tū q; ꝯlibet naturaliter diligit dñm vērū:tū q; displicebat eis mulier impiuz. c Tercia ps vr̄m introeat sabbato.s.ꝛtermiato p ioiadē ꝛ principes ad institutōnē regis. f Et obseruet excubias domus regis:ita q; ex illa pte vbi manebat atbalia nō possz regi instituto ir:ferri violentia.

§ Tercia ps sit ad portā seyr ꝛc. in illis em̄ locis posuit custodias:vñ poterāt boies intrare atriū sacerdotum: vbi rex fuit cozonatus. b Egredientes sabbato. ꝑm q; bz.j.palypo. Dauid amplians cultuz dei ordinauit q; essent. xvij. sacerdotes sb̄ summo sacerdote q̄ seruirent in templo successiue p ebdomadas ꝛ sic mutabāt in sabbato:sic ꝛ turme leuitarū eis ministrātiū ꝛ cantoꝝ ꝛ ianitoꝝ: ita q; sabbato intrante sacerdote cū suis turmis: alij q̄ ministrauerat bebdomada p̄cedente egrediebat cū suis. sabbato autē illo q̄ ioas fuit cozonat⁹ ioiada retinuit eos q̄ debebāt exire cuz intrantib⁹: vt haberet maiorē populū secū ad defendēdū regē. i Siqs autē ingress.fue. septū templi.i. clausuraz atrij sacerdotū qđ erat circa templuz k Interficiat.nō tū intra atriū: § extra:sicut patz infra de athalia:ꝛ loquitur ioiada de intrantibus atriuz ꝑtra regem institutū non aūt de illis q̄ intrabant p eo defendēdo vel honorando. l Produxitq; filium reg̃. de solario templi ad atrium. dñi oñdit eis filiū regis:ꝛ p cepit illis dicēs Iste ē ꝑmo quē facē debet. c Tercia ps vestrū introeat sabbō f ꝛ ob seruet excubias dom⁹ regis. g Tercia aūt ps sit ad portā seyr:ꝛ tercia ps sit ad portā q̄ ē p⁹ hiaculū scutarioꝝ: ꝛ custodietis excubias dom⁹ messą. Due ꝛo ptes e vobis oēs h egrediētes sabbo custodiāt excubias dom⁹ dñi circa regē:ꝛ vallabitis eum hñtes arma in manibꝫ vr̄is. i Siq̄s aūt ingressus fuerit septū templi: k interficiat. Eritisq; cū rege introeūte ꝛ egrediēte. Et fecerūt cēturiōes iuxta oīa q̄ p̄cepat eis ioiada sacerdos. Et assumētes singuli viros suos q̄ ingrediebant sabbatū cuz his q̄ egrediebātur ꝛ sabbato venerūt ad ioiadē sacerdotē. Qui dedit eis hastas ꝛ arma regis dō q̄ erāt in domo dñi. Et steterūt singuli habentes arma in manu sua a pte templi dextera vsq; ad pte sinistrā altaris ꝛ edis circa regē. l Produxitq; filiuz regis: m ꝛ posuit sup eū diadema n ꝛ testimoniū:fecerūt q; eū regē ꝛ vnxerūt ꝛ plaudentes manu dixerūt. Viuat rex. o Audiuit aūt athalia vocē populi curr̄etis: p ꝛ ingressa ad turbas i templū dñi vidit regem stātē sup tribunal iuxta morē: ꝛ cantores et turbas ꝑpe eum: omnemq; retur:nō tm̄ intra atriū ne violaret:§ extra. vtz in ifa.

a Et quicūq; eā secutus fuerit.ad sibi fauendū.

b Feriat gladio.tāq; ꝓditor sui criminis.

c Impegerūt eā p viam introit⁹ equoꝝ.vsq; em̄ ad illū locū poterāt nobiles venire eq̄tando ad templum et ibi descendentes ꝓcedebāt vltra peditādo.

d Pepigit ergo. Hic ꝓpr̄ describit regis instituti confirmatō p fedus initū.

e Inter deum ꝛ regē.vt dñi legē fideliter obꝛuaret. f Et inter ꝑplm.vt esset ꝑplis dñi vere ꝛ nō ficte. § Et inē regē ꝛ populū.vt ꝑplis esset fidelis regi:ꝛ rex fideliter ageret ea q̄ cēnt bona p cōitate populi. b Et posuit custo. sa. in domo dñi. ne cū inde ducereē rer solēniter ad domū suā: fieret ibi aliq̄d mali.

i Et sedit sup̄ thronū regum. ista em̄ erat consuetudo regis n̄ nouo inuncti:vt hr̄ de salomone: ꝝ.iij.li.ca.j.

ꝑplm terre letantē ꝛ canentē tubis: ꝛ scidit vestimēta sua clamauitq;. Cōiuratio ꝓiuratio. Precepit aūt ioiada cēturionibꝫ q̄ erāt super exercitū: ꝛ ait eis. Educite eā ex̄ septa tēpli: q ꝛ q̄cūq; eā secutus fuerit: r feriat gladio. Dixerat em̄ sacerdos:n occidat i tēplo dñi. Impo⁹suerūtq; ei man⁹: s ꝛ impegerūt eā p viā introitus equorū iuxta palatiū: ꝛ interfecta est ibi. t Pepigit g̃ ioiada fedus u inter dēū ꝛ regē: x ꝛ inter ꝑplm: vt eēt ꝑplis dñi: y ꝛ inter regē ꝛ ꝑplm. Ingressusq; ē oīs ꝑplis terre tēplū baal:ꝛ destruxerūt aras ei⁹ et imagines ꝓtriuerūt valide. mathā q; sacerdotē baal occiderūt coram altari. z Et posuit sacdos custodias in domo dñi:tulitq; cēturiōes et celethi ꝛ phaleti legiōes. et oēm ꝑplm terre: deduxerūt q; regē de domo dñi. Et venerūt p viā porte scutariorum in palatiū: a ꝛ sedit sup thronū regum. Letatusq; ē oīs ꝑplis terre:ꝛ ciuitas ꝙiet nit. Athalia aūt occisa est gladio in domo regis: septē q; ānis erat ioas cum regnare cepisset

Ca.xij.

b Anno septimo Jehu regnauit Joas. Quadraginta annis regnauit i hierusalem:nomen matris ei⁹ sebia de bersabee. c Fecit q; ioas rectū coram dño cunctis diebus quibus rexit eum ioiada sacerdos. d Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat incensum in excelsis. e Dixitq; ioas ad sacerdotes. Omnem pecuniam sanctorum quę illata fuerit in templum dñi. a Anno septimo. b ꝓnter de scribit qđ factū fuerit sup regib⁹ iude athalia sequentib⁹:ꝛ prio qđ sub amasia ꝛ alijs sequentib⁹ xiij. Circa ꝑmū describit ꝑmo regni ioas ꝓsecutio: secdo regum isrl̄. successio. xiij ca. Circa ꝑmū oñdit ꝑspritas regni ioas q̄diu vixit innocere. secdo aduersitas qñ vixit insolenter. ibi. Tunc ascendit. Tpe vo ꝑsperitatis fecit repari templū dñi:nō q; indigeret repatiōe ratione antiquitatis seu debilitatis:qz salomon ꝑstruxit illud ope valde forti ꝛ solenni. vt hr̄ ꝝ.iij.lib.ca. vj. Et ꝓsummatū fuit anno.xj.regni salomonis. Ab illo aūt tpe vsq; ad regnū ioas fluxerāt.cxx. anni:§ magl qz athalia ydolatrix pessima de templo abstulerat illa que poterant esse ad templi baal ornatū:igit circa hoc ꝑmo templū repari ꝓcipit. secdo mandatū negligit ibi Igitur vsq; ad.xxiij.tercio opus perficitur. ibi. Cuncq

m Et posuit sup eū diadema.q̄ reges coronabant.qđ in tēplo seruabat.

n Et testimoniū.i.legē in q̄ debebat rex instituus studere ꝛ meditari ꝛ eā seruare ꝛ facere obseruari. o Audiuit aūt. Hic ꝓpr̄ describit Athalie occisio:cū dr̄. Audiuit aūt athalia vocē ꝑpli currentis.p solēnitate instituti reg̃.

p Et ingressa ad turbas in tēplū dñi.hoc vr̄ esse ꝺ illud qđ dictū est qđ p̄ceptū erat centurionib⁹:q; non ꝑmitterent aliquē ingredi atriū:q̄ esset regi ꝺrius. Dicendum q; athalia sola fuit excepta:ꝛ ideo ꝑmissa fuit ingredi: tamē sine comitiꝫ:vt sic facilius ꝛ certius caperet ur ꝛ occide-

videret. Circa primū vſ. b Fecitq; ioas rectū ꝛc. p hoc innuit̃ q; ipſo mortuo male ſe habuit vt poſtea dicet. c Ceruntñ excei. nō abſtulit. licet em̃ nō eēt licitū immolari corā dño extra hierlim poſt tēpli edificationē: tñ hoc plures reges pmiſerūt: ne ſeditio moueret̃ in populo ꝛ ne talia immolaret ydolis: ad qđ erat pn̄. omnē pecuniā ſanctoꝝ ꝛc. ſubdit̃.

d Que offert̃ p̄ pcto aie ꝛ quā ſponte ꝛc. ordinauit em̃ Joas q; a viris q̄ erāt a. xx. annis ꝛ ſupra q̄ poterāt ad bella pcedere ſolueret dimidius ſicl⁹ argenti a q̄libet: ꝛ iſtud vocat̃ p̄cīn aie: vltra hoc illi q̄ erāt potēciores ꝛ deuotiores offerebāt ex q; eis placebat: ꝛ iſta vocat̃ pecunia ſpōte data ꝛ ex arbitrio volūtatis ꝛ ex iſtis debebat repari templuꝝ: q; neutra pecunia erat de iure ſacerdotū ꝛ leuitarū.

f Ut inſtauret̃ ſartatecta templi. i. fiſſuras q̄ indigebant reparatione: maxime in tectis templi: q̄ erāt magis expoſita imbribus et ventis: ꝛ dicitur ſartatectū a ſartio is quod facit ſartū in ſupino: ꝛ tectum tecti.

e Accipiāt illam ſacer. ſm ordinē. i. ſm q; fuerint ad hoc ordinati.

g Igitur vſq; ad. xxiij. Hic cōſequenter ponit̃ negligentia p̄dicti p̄cepti: ꝛ remediū p̄ hoc p̄r regem ꝛ pontificem ꝛ patet litera.

ctis diebꝫ quibꝫ vcuit eum ioiada ſacerdos verūtñ excelſa nō abſtulit. Adhuc ei pp̄ls īmolabat ꝛ adolebat i excelſis incēſuꝝ. Dixitq; ioas ad ſacerdotes. Omnem pecuniaꝝ ſanctoꝝ que illata fuerit in tēplū dñi a p̄tereūtib⁹ q̄ offert̃ p̄ pcio aie: ꝛ quā ſponte ꝛ arbitrio cordis ſui inferūt in tēplū dñi: accipiāt illam ſacerdotes iuxta ordines ſuū: vt inſtaurent ſartatecta templi ſi q̄d neceſſariuꝝ viderint inſtauratiōe. Igitur vſq; ad viceſimūtercīū annuꝝ regis ñ inſtauraueſt ſacerdotes ſartatecta templi. Vocauitq; rex ioas ioiadem pontificē ꝛ ſacdotes: dicēs eis. Quare ſartatecta nō inſtauratꝫ templi? Nolite g̃ amplius accipe pecuniā iuxta ordines veſtrum: ſed ad inſtaurationes templi reddite eā. Prohibitiq; ſunt ſacerdotes vltra accipe pecuniā a populo ꝛ inſtaurare ſartatecta domus. Et tulit ioiada pontifex gazophilaciū vnū: aperuitq; foramē de ſup: ꝛ poſuit illud iuxt altare ad dexterā ingredientiū domum dñi: mittebātq; in eo ſacerdotes q̄ cuſtodiebant oſtia omnē pecuniā q̄ deferebat̃ ad templuꝝ dñi. Cunq; viderēt nimiā pecuniā eſſe in gazophylacio: aſcendebat ſcriba regis ꝛ pontifex: effū debātq; ꝛ nūerabāt pecuniam: que inueniebat̃ i domo dñi: ꝛ dabāt eā iuxt numerū atq; mēſurā in manu eorum q̄ p̄erāt cemētarijs domus dñi. Qui impendebant eaꝝ in fabris lignorum ꝛ i cemētarijs his q̄ operabantur i domo dñi ꝛ ſartatecta faciebant: ꝛ in his q̄ cedebāt ſaxa: ꝛ vt emerēt ligna ꝛ lapides q̄ excidebāt: ita vt impleret inſtauratō dom⁹ dñi i vniuerſis q̄ indigebāt expenſa ad muniēdam domū. Ceruntñ nō fiebāt ex eadē pecunia hydrie tēpli dñi ꝛ fuſcinule ꝛ thuribula ꝛ tube ꝛ oē vas aureū ꝛ argenteum: de pecunia q̄ inferebat̃ i templū dñi. His em̃ q̄ faciebāt opus dabat̃ vt inſtauraret̃ templuꝝ dñi. Et nō fiebat rō his hominib⁹ q̄ accipiebāt pecuniā vt diſtribuerent eā artificib⁹: ſed in fide tractabāt eā. Pecuniaꝝ vo p delicto et pecuniā pro peccatis nō inferebāt in tēplū dñi: q; ſacerdotuꝝ erat. Tunc aſcendit azahel rex ſyrie d ꝛ pugnabat ꝑ Geth. Cepitq; eā ꝛ direxit faciem ſuā vt aſcenderet in hierlim. Quobrem tulit ioas rex iuda omnia ſanctificata f q̄ ipſe crauerat ioſaphat ꝛ ioraꝝ ꝛ ochozias p̄res ei⁹ reges iuda: ꝛ q̄ ipſe obtulerat ꝛ vniuerſum argentū q̄ inueniri potuit i theſauris templi dñi et i palatō regis: miſitq; azaheli regi ſyrie: ꝛ receſſit ab eo.

tur. ꝛ patet litera vſq; ibi.

b Ceruntamen nō fiebāt ex eadē pe. hydrie. ꝛ hoc ē dictū q; illa pecunia nō erat ad hoc ordinata ſed ad reparationē templi vt dictum eſt: veruntamen quia completo illo operi remanſit aliqua pars pecunie. de illa facta ſunt alia quedam vaſa templi aurea ꝛ argētea: vt habet̃. ij. Paralypo. cap. xxiiij. Cetera patēt in litera.

c Tunc aſcendit azabel. hic deſcribitur aduerſitas regni: q̄n̄ ioas cepit vi uere inſolenter: q̄a mortuo ioiada p̄ncipes volentes regi adulari exhibuerūt ſibi honores ſolito debitos quibus acquieuit rex i hoc vſurpans ſibi honorem diuinuꝝ. quod cum argueret Zacharias filius ioiade: de mandato regis lapidat⁹ fuit in atrio dñi: vt habetur. ij. Paralyp. capi. xxiiij. Dicit aūt̃ ra. ſa. q; hic p̄ncipes dixerūt regi q; eſſet dign⁹ honore diuino: quia ſex annis fuerat in tēplo dñi nutritus: quod nō fuiſſet niſi in eo eēt aliquid diuinū: quia ſi aliq̄s intraſſet locum illum eti am p momentum temporis: p̄eter illos qui habebāt loci cuſtodiaꝝ erat in periculo mortis: q̄bus rex acq̄euit in perſone ſue ꝛ regni ſui detrimentū. p̄ quod a deo punit⁹ fuit p̄imo afflictione. ꝛ ſc̄do morte ibi Surrexerūt autez. Circa primum dicitur.

c Tunc aſcendit̃ azabel. id eſt poſtq; rex vſurpauerat ſibi honorem diuinū modo p̄dicto: ꝛ interfecerat zachariam.

b Cunq; viderent. Hic conſequenter ponitur p̄fectio operis ex pecunia a populo accepta cum dicitur. Cunq; viderēt nimiā pecuniā eſſe in gazophilatio: ita q; indigebat euacuatione: vt ſic alia pecunia ibidez reciperetur.

i Aſcendebat ſcri. re. ꝛ pontifex: vt negociū certi⁹ fieret ꝛ abſq; ſuſpicione.

a Et dabant eā ꝛc. vt inſtauratō dom⁹ dñi cōplere-

d Et pugnabat contra geth ꝛc. Hec ciuitas erat in terra philiſtinorum.

e Cepitq; eam. et direxit faciem ſuam ꝛc. ij. Paralypo. xxiiij. dicit̃: q; ioas cū maxima multitudine exiuit contra ſyros: et a modico populo fuit debellatus: et populus ei⁹ occiſus p̄o magna parte ꝛ ipſemet viliter tractatus: p̄opter quod ad ſuam liberationem tradidit ea que non licebat: quod notatur cum dicitur.

f Que

ꝓsecrauerat iosaphat ꝛc. illa esse que semel erant ꝓsecrata dño nō poterāt vlr alijs vsib⁹ applicari: vt hi Leuit. vi. ¶ Surrexerūt āt. Hic ꝓnr addit pena mortis: qr addicerat pctā pctis: cū dr. b Percusserūtqꝫ ioas i tomo mello i lo. 1. in ꝓria domo: illū esse locū edificauit salomō ad dilatationem habitatiōis vtroris iue: sicut dictū fuit .3. ij. li. xj. c. i Iosachar nanqꝫ ꝛc. iste enim fuit amonites: z socius suus moabites vt habet .4. Paralyp. xxiij. qd diuio iudicio factum fuit vt dicit Ra. sa. vt a similibus in peccato occiderēt. Joas aūt fuit valde ingratus bñficijs ioiade cui⁹ filū interfecit: vt dictū est: z eodē mō amonite z moabite q̄ descēderāt de loth fuerāt valde ingrati beneficijs abrae q̄ exposuit se periculo pugnādo �somqꝫ reges vt liberaret lorh de manibus eoꝝ: vt habet Gen. xiij. Pōt etiā dici q̄ fuerūt valde ingrati ipsi ioas: qr cū essent extranei fecerat eos sibi familiares z valde potētes in regno suo.

k Et sepelierunt eū cū pa. suis. ¶tus ad locū in generali. s. in ciuitate dō. nō tñ cuz pīb⁹ suis ¶ tū ad locū sepulture in speciali: quia nō fuit sepultus in sepulcris regū: vt hi. ij. palyp. xxiij.

¶ Capi. xiij.

¶Anno. xxiij. Hic ꝓnr describit regū isrl successio: z scdo Helisei mors z tumulatio: ibi. Heliseus aūt. Circa primū primo ponitur ioachaz regis isrl malicia cū dr.

b Et fecit ma. co. dño. z subditur sequens pena cū dicitur. c Irat⁹ est fu. dñi ꝓtra isrl. i. rigor iusticie diuine ad punitōnē culpe: z addit ipsius ioachaz pnia docente cū pena cū dicit. d precatusqꝫ est ioachā ꝛc. sequitur. d Et dedit dñs saluatorē israel. Quis aūt fuerit iste saluator scriptura nō exprimit: et ideo circa hoc varie dicit. Dicit em Ra. sal. q̄ fuit ioas filius ioachaz q̄ pcussit ter syriam: vt hi. j. eodē ca. sed hoc nō ꝓsonat lre sequenti: qr ille tres pcussiones fuerunt post mortem ioachaz: hic aūt dicit de ipo. Et liberauit eos q̄ ingrederētur tabernacula eoꝝ sicut heri z nudiusterci⁹ Veruntamē nō recessit a pctis dom⁹ hieroboam qui peccare fecit isrl: sed in ipsis ambulauerūt. e Siquidem z lucus pmānsit in samaria: z non sunt derelicti ioachā cessit ab irlm. Reliq aūt ſmonū ioas z vniuersa q̄ fecit: nōne hec scripta sunt in libro ẏboꝝ dieꝝ regū iuda? f Surrexerunt aūt serui ei⁹ z ꝓiurauerūt inter se: b pcusserūtqꝫ ioas i tomo mello i descēsu sela. g Josachar nanqꝫ filij⁹ semath: z iozabat filius somer serui eius pcusserūt eū: z mortu⁹ ē. h Et sepelierūt eū cū ꝓib⁹ suis in ciuitate dō: regnauitqꝫ amasias filius eius ꝓ eo.

¶ Capm. xiij.

¶Anno vicesimo tercio ioas filij ochozie regis iude regnauit ioachaz filius iehu sup isrl in samaria decem z septē annis: b z fecit malū coraz dño. Secutusqꝫ est pctā hieroboā filij nabath q̄ peccare fecit isrl: z nō declinauit ab eis. c Iratusqꝫ ē furor dñi ꝓtra isrl: z tradidit eos i manu azabel regis syrie: z in manu benadab filij azabel cunctis diebꝫ. d Deprecatus est aūt ioachaz faciem dñi: z audiuit eū dñs. Vidit em angustiaz israel: qr attriuerat eos rex syrie. e Et dedit dñs saluatorē israeli: z liberat⁹ est de manu regis syrie: habitauerūtqꝫ filij israel i tabernaculis suis: sicut heri z nudiusterci⁹ Veruntamē nō recessērt a pctis dom⁹ hieroboam qui peccare fecit isrl: sed in ipsis ambulauerūt. f Siquidem z lucus pmānsit in samaria: z non sunt derelicti ioachā de populo nisi quinquaginta equites: z decem currus z decem milia peditum. Interfecerat em eos rex syrie z redegerat quasi puluerē in tritura aree. Reliq aūt sermonuz ioachā z vniuersa q̄ fecit z fortitudo ei⁹: nonne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum isrl: Dormiuitqꝫ ioacham cū patribus suis: z sepelierūt eū in samaria: regnauitqꝫ ioas filius ei⁹ ꝓ eo. Anno tricesimoseptimo ioas regis iuda regnauit ioas filius ioachaz sup isrl in samaria sedecim annis: z fecit qđ malū est in conspectu dñi. Nō declinauit ab oīb⁹ pctis hieroboā filij nabath q̄ peccare fecit isrl: hec i ipsis ābulauit. Reliq aūt ſmonū ioas z vniuersa q̄ fecit: g z fortitudo ei⁹ quō pugnauerit ꝓtra amasiā regem iuda: nōne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regū israel Et dormiuit ioas cuz pīb⁹ suis: hieroboā aūt sedit sup solioū ei⁹. Porro ioas sepultus est in samaria cū regib⁹ isrl. h Heliseus⁹ aūt egrotabat infirmitate q̄ z mortu⁹ ē. i Descenditqꝫ ad eū ioas rex isrl z flebat coraz eo: dicebatqꝫ: pr mi: pr mi: k currus isrl et auriga eius. Et ait illi heliseus. Affer arcū z sagittas. Cūqꝫ attulisset ad eū arcū z sagittas: dixit ad regē isrl Pone manum tuam super arcum. Et cū posuisset ille manū suā: l suppositit heliseus ꝓ manibus suis sup manus regis. Et aperiens fenestrā orientalem iussit eum iacere: z ait sagittā domini sagittā salutis: z sagittā salutis contra syriam: percutiesqꝫ syriam in afec usqꝫ ad consumptionē delebis eam. Et ait ad eum. Tolle sagittas. Cūqꝫ tulisset ait ad regem isrl. Percute terram. Qui percussit tribus vicibus: z stetit. m Iratusqꝫ est contra eum vir dei: z ait. Percutere debuisti quinq̄ vel sex vicibus: tunc percussisses syriam usqꝫ ad consumptionem: nunc autem tribus vicibus percutiens syriam ex parte pcuties eam. n Mortuusqꝫ est heliseus: z sepelierunt eum. Et latrones de moab venerunt in terram illo anno. o Et factum est cum sepelirent hominem: vidissent latrones: z proiecerunt hominem in sepulchro heliseī. Quo cum tetigisset ossa heliseī: reuixit homo: z stetit super pedes suos. p Et afflixit eum hazael rex syrie cunctis diebꝫ ioachaz. q Et misertus est eoꝝ dñs: z respexit eos propter pactum suum quod habebat cum abraham ysaac z iacob: nec voluit disperdere eos: nec proiecit adhuc a facie sua. r Mortuusqꝫ est hazael rex syrie: z regnauit benadab filius eius ꝓ eo. s Ioas autem filius ioachaz tulit de manu benadab filij hazael ciuitates quas tulerat de manu ioachaz patris sui in bello. Tribus vicibus percussit eum ioas: z restituit ciuitates israel.

¶ Capm. xiiij.

¶Anno secundo ioas filij ioachaz regis isrl regnauit amasias filius ioas regis iude. b Filius viginti quinq̄ annorum erat cum regnare cepisset: z viginti nouem annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius ioadan de hierusalem. c Et fecit qđ placitum erat coram dño: verumtamen nō sicut dauid pater eius. Iuxta cuncta enim que fecit ioas pater suus: fecit z iste. d Excelsa tamen nō abstulit: adhuc enim populus immolabat z adolebat incensum in excelsis. e Cūqꝫ confortatum esset regnum in manu eius: percussit seruos suos qui patrem suum interfecerant. f Filios autem homicidarum nō occidit: iuxta ea quę scripta sunt in libro legis mandati dñi: in quo precepit dñs dicens: Non morientur patres pro filijs: nec filij pro patribus: sed vnusquisqꝫ in peccato suo morietur. g Ipse percussit de edom in valle salinarum decem milia: z tulit petram in prelio: vocauitqꝫ nomen eius iectahel vsqꝫ in presentem diem. h Tunc misit nuncios amasias filius ioas filij ochozie regis iude ad iehu regem isrl dicens. Veni: videamus nos inuicem. i Et misit ioas rex isrl ad amasiam regem iude dicens. Carduus qui est in libano misit ad cedrum que est in libano: dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Et transierunt bestie que sunt in libano: z conculcauerunt carduum. k Percutiens percussisti edom: z extulit te cor tuum. Sufficiat tibi gloria hec: z sede in domo tua. Quare prouocas malum tuum: ut cadas tu z iuda tecum? l Et non acquieuit amasias. Ascendit ergo ioas rex isrl: z viderunt se inuicem ipse z amasias rex iude in bethsames que est iude. m Et percussus est iuda a facie isrl: z fugit vnusquisqꝫ in tabernacula sua. n Amasiam autem regem iude filium ioas filij ochozie cepit ioas rex isrl in bethsames: z adduxit eum in hierusalem: z destruxit murum hierusalem a porta ephraim vsqꝫ ad portam anguli quadringentis cubitis. o Et tulit omne aurum z argentum: z vniuersa vasa que inuenit in domo dei apud obededom: z in thesauris domus regis: obsides quoqꝫ: z reuersus est in samariam. p Reliqui autem sermonum ioas quę fecit: z fortitudo eius qua pugnauit contra amasiam regem iude: nonne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum isrl? q Dormiuit ioas cum patribus suis: z sepultus est in samaria cum regibus isrl. r Filius autem eius ieroboam regnauit ꝓ eo. s Vixit autem amasias filius ioas rex iude postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex isrl quindecim annis. t Reliqui autem sermonum amasie: nonne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum iude z isrl? u Et in hierusalem coniurauerunt contra eum coniurationem: cumqꝫ fugisset in lachis: misserunt post eum in lachis: z interfecerunt eum ibi. x Et tulerunt eum equis: z sepultus est in hierusalem cum patribus suis in ciuitate dauid. y Et tulit vniuersus populus iuda azariam qui erat annorum sedecim: z constituerunt eum regem pro patre suo amasia. z Ipse edificauit ailoth: z restituit eam iude postquam dormiuit rex cum patribus suis. a Anno quinto decimo amasie filij ioas regis iude regnauit ieroboam filius ioas regis isrl in samaria quadraginta z vno annis. b Et fecit qđ malum erat coram dño: nō recessit ab vniuersis pctis ieroboam filij nabath q̄ peccare fecit isrl. c Ipse restituit terminos israel ab introitu emath vsqꝫ ad mare solitudinis: iuxta sermonem dñi dei isrl quem locutus est in manu serui sui ionę filij amathi prophete qui erat de geth opher. d Vidit enim dñs afflictionem israel amaram nimis: z defecerat quasi clausum z quasi absq; adiutore. e Et non scripsit dñs vt deleret nomen israel de terra: sed saluauit eos in manu ieroboam filij ioas. f Reliqui autem sermonum ieroboam: z vniuersa q̄ fecit: z fortitudo eius quō pugnauerit: z quō reduxerit damascum z emath iude in israel: nonne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum isrl? g Dormiuit ieroboam cum patribus suis regibus isrl: z regnauit zacharias filius eius ꝓ eo. h Anno vicesimo septimo ozie regis iude regnauit zacharias filius ieroboam super isrl in samaria sex mensibus. i Et fecit qđ malum erat coram dño: sicut fecerant patres eius: nō recessit a pctis ieroboam filij nabath q̄ peccare fecit isrl. k Insidiatus est autem ei sellum filius iabes: z percussit eum coram populo: z interfecit eum: z regnauit ꝓ eo. l Reliqui autem sermonum zacharie: ecce hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum isrl. m Hic est sermo dñi quem locutus est ad iehu dicens. Filij tui vsqꝫ ad quartam generationem sedebunt super thronum isrl: z factum est ita. n Sellum filius iabes regnauit anno nono z tricesimo vzie regis iude: z regnauit mense vno in samaria. o Ascendit menahem filius gadi de thersa: z venit in samariam: z percussit sellum filium iabes in samaria: z interfecit eum: z regnauit ꝓ eo. p Reliqui autem sermonum sellum: z coniuratio eius qua coniurauit: nonne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum isrl? q Tunc percussit menahem thapsam: z omnes qui erant in ea: z terminos eius a thersa: eo quod nō aperuissent ei portas: z percussit eam: z omnes mulieres eius quę habebant pregnationem diripuit. r Anno tricesimo nono azarie regis iude regnauit menahem filius gadi super isrl decem annis in samaria. s Et fecit qđ malum erat coram dño: nō declinauit in cunctis diebꝫ suis ab iniquitatibus ieroboam filij nabath q̄ peccare fecit isrl. t Ascendit phul rex assyrie in terram: z dedit menahem phul mille talenta argenti: vt esset manus eius cum eo: z confirmaret regnum in manu eius. u Et exegit menahem argentum ab vniuersis potentibus israel: ab omnibus diuitibus: vt daret regi assyrie quinquaginta siclos argenti per singulos: z reuersus est rex assyrie: nec mansit ibi in terra. x Reliqui autem sermonum menahem: z vniuersa q̄ fecit: nonne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum isrl? y Dormiuit menahem cum patribus suis: z regnauit phaceia filius eius ꝓ eo. z Anno quinquagesimo azarie regis iude regnauit phaceia filius menahem super isrl in samaria duobus annis. a Et fecit qđ malum erat coram dño: nō recessit a pctis ieroboam filij nabath q̄ peccare fecit isrl. b Insidiatus est autem ei phacee filius romelie: z percussit eum in samaria in palatio domus regis cum argob z arie: z cum eo quinquaginta viros de galaaditis: z interfecit eum: z regnauit ꝓ eo. c Reliqui autem sermonum phacee: z vniuersa q̄ fecit: ecce hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum isrl. d Anno quinquagesimo secundo azarie regis iude regnauit phacee filius romelie super isrl in samaria viginti annis. e Et fecit qđ malum erat coram dño: nō recessit a pctis ieroboam filij nabath q̄ peccare fecit isrl. f In diebus phacee regis isrl venit thelgathphalnasar rex assyrie: z cepit ahion z abelbethmaacha z janoe z cedes z asor z galaad z galilee vniuersam terram nephthali: z transtulit eos assyrios. g Insidiatus est autem osee filius ela phacee: z percussit eum: z interfecit: z regnauit ꝓ eo anno vicesimo ioathan filij vzie. h Reliqui autem sermonum phacee: z vniuersa q̄ fecit: ecce hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum isrl. i Anno secundo phacee filij romelie regis isrl regnauit ioathan filius vzie regis iude. k Filius viginti quinq̄ annorum erat cum regnare cepisset: z sedecim annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius hierusa filia sadoc. l Et fecit qđ placitum erat coram dño: iuxta cuncta que fecerat vzias pater eius fecit z ioathan. m Excelsa tamen nō abstulit: adhuc enim populus immolabat z adolebat incensum in excelsis. Ipse edificauit portam domus dñi excelsam. n Reliqui autem sermonum ioathan: z vniuersa q̄ fecit: nonne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum iude? o In diebus illis cepit dñs mittere in iudam rasin regem syrie: z phacee filium romelie. p Et dormiuit ioathan cum patribus suis: z sepultus est cum eis in ciuitate dauid patris sui: z regnauit achaz filius eius ꝓ eo. q Anno decimo septimo phacee filij romelie regnauit achaz filius ioathan regis iude. r Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset: z sedecim annis regnauit in hierusalem: nec fecit qđ placitum erat coram dño deo suo sicut dauid pater eius. s Sed ambulauit in via regum isrl: insuper z filium suum traduxit per ignem: iuxta abominationes gentium quas dissipauit dñs a facie filiorum isrl. t Immolabat quoqꝫ z adolebat incensum in excelsis z in collibus: z subter omnem arborem frondosam. u Tunc rasin rex syrie z phacee filius romelie rex isrl ascenderunt in hierusalem ad pugnandum: z obsederunt achaz: nec potuerunt debellare eum. x In tempore illo restituit rasin syriam elath syrie: z eiecit iudeos de elath: z idumei venerunt in elath: z habitauerunt ibi usqꝫ in presentem diem. y Achaz autem misit nuncios ad thelgathphalnasar regem assyrie dicens. z Seruus tuus z filius tuus ego sum: ascende z saluum me fac de manu regis syrie: z de manu regis isrl qui consurrexerunt contra me. a Et tulit achaz argentum z aurum qđ inuentum est in domo dei: z in thesauris domus regis: z misit munera regi assyrie. b Qui ascendit contra damascum: z cepit eam: z transtulit habitatores eius in cyrenen: z occidit rasin. c Rex autem achaz abiit in occursum thelgathphalnasar regis assyrie in damascum: z vidit altare quod erat in damasco: misitqꝫ rex achaz ad vrian sacerdotem similitudinem altaris: iuxta omnem fabricam eius. d Et edificauit vrias sacerdos altare: iuxta omnia que mandauerat rex achaz de damasco: sic fecit vrias sacerdos donec reuerteretur rex achaz. e Cūqꝫ reuertisset rex de damasco: vidit altare: z adorauit illud: z ascendit z obtulit holocaustum suum z sacrificium suum: z libauit libamen suum: z effudit sanguinem hostiarum pacificarum quas obtulerat populus super altare. f Altare autem eneum quod fecerat coram domino: abstulit de facie templi: de loco altaris z templi domini: z posuit ex latere altaris ad aquilonem. g Et precepit rex achaz vrie sacerdoti dicens. Super altare grande offer holocaustum matutinum: z sacrificium vespertinum: holocaustum regis z sacrificium eius: holocaustum vniuersi populi terre: z sacrificium eorum: z libamina eorum: z omnem sanguinem holocausti: z omnem sanguinem victimarum super illud effundes. Altare autem eneum erit mihi ad interrogandum. h Fecit ergo vrias sacerdos iuxta omnia que mandauerat rex achaz. i Et confregit achaz regulos basium: z amouit labrum de eis: z mare deposuit de bobus eneis qui sustentabant illud: z posuit illud super pauimentum lapideum. k Porticum quoqꝫ sabbati quam edificauerant in templo: z introitum regis exteriorem conuertit in templum domini propter regem assyrie. l Reliqui autem sermonum achaz quos operatus est: nonne hec scripta sunt in libro ſmonū dieꝝ regum iude? m Dormiuit achaz cum patribus suis: z sepultus est cum eis in ciuitate dauid: z regnauit ezechias filius eius ꝓ eo. n Anno duodecimo achaz regis iude regnauit osee filius ela in samaria super isrl nouem annis. o Et fecit qđ malum erat coram dño: tamen nō sicut reges isrl qui fuerunt ante eum. p Contra hunc ascendit salmanasar rex assyrie: z factus est osee ei seruus: z reddebat ei munera. q Cumqꝫ inuenisset rex assyrie in osee conspirationem: misit nuncios ad so regem egypti: z non obtulit munera regi assyrie sicut per singulos annos solebat facere: z obsedit eum: z vinxit eum in carcere. r Et ascendit rex assyrie per totam terram: z obsedit samariam tribus annis. s Anno nono osee cepit rex assyrie samariam: z transtulit israel in assyrios: z posuit eos in hala z in habor iuxta fluuium gozan: in ciuitatibus medorum. t Quia peccauerunt filij israel domino deo suo qui eduxerat eos de terra egypti de manu pharaonis regis egypti: z timuerunt deos alienos. u Et ambulauerunt in iustificationibus gentium quas dissipauit dñs a facie filiorum isrl: z regum isrl quos fecerunt. x Et abscondebant filij isrl sermones suos quos non recte agebant contra dñm deum suum: z edificauerunt sibi excelsa in cunctis ciuitatibus suis a turribus custodum usqꝫ ad ciuitatem munitam. y Et erexerunt sibi statuas z lucos in omni colle sublimi: z subter omnem arborem frondosam. z Et ibi adolebant incensum in excelsis sicut gentes quas transtulerat dñs a facie eorum: z fecerunt verba nequam ad irritandum dñm. a Et seruierunt idolis de quibus dixerat dñs eis: Non facietis hoc verbum. b Et contestatus est dñs israel z iudam in manu omnium prophetarum suorum: omnis videntis dicens. Reuertimini a viis vestris pessimis: z custodite mandata mea z ceremonias meas iuxta omnem legem quam mandaui patribus vestris: z quam misi ad vos in manu seruorum meorum prophetarum. c Et non audierunt: sed indurauerunt cervicem suam sicut cervix patrum eorum qui nō credebant in dñm deum suum. d Et abiecerunt iudicia eius: z pactum quod pepigerat cum patribus eorum: z testificationes eius quas contestatus est eis: z abierunt post vanitatem: z vani facti sunt: z post gentes que in circuitu eorum erant: de quibus precepit eis dñs ne facerent sicut illi. e Et dereliquerunt omnia mandata dei sui: z fecerunt sibi conflatile vitulos duos: z lucos adorauerunt: z omnem militiam celi: z seruierunt baal. f Et consecrauerunt filios suos z filias suas per ignem: z ariolati sunt: z diuinationibus dediti fuerunt: z vendiderunt se vt facerent malum coram dño: ad irritandum eum. g Iratusqꝫ dñs nimis israel: abstulit eos de conspectu suo: nec remansit quicquam nisi tribus iuda tantum. h Sed nec iuda custodiuit mandata dei sui: sed ambulauerunt in legitimis israel quę fecerat. i Et abiecit dñs vniuersum semen israel: z afflixit eos: z tradidit eos in manu predantium donec proiceret eos a facie sua. k Quia diuisus est israel a domo dauid: z constituerunt sibi hieroboam filium nabath regem: z auertit hieroboam israel ne sequeretur dñm: z peccare fecit eum peccatum grande. l Et ambulauerunt filij israel in omnibus peccatis hieroboam quę fecit: nec recesserunt donec transferret dñs israel a facie sua sicut locutus est in manu omnium seruorum suorum prophetarum: z translatus est israel de terra sua in assyrios vsqꝫ in presentem diem. m Adduxit autem rex assyrie de babylone z de cuta z de aua z de emath z sepharuaim: z collocauit eos in ciuitatibus samarie pro filijs israel: z possederunt samariam z habitauerunt in ciuitatibus eius. n Cumqꝫ habitare cepissent ibi: non timebant dñm: misitqꝫ dñs in eos leones: qui interficiebant eos. o Et nuncians regi assyrie dixerunt. Gens quam transtulisti z collocasti in ciuitatibus samarie: nescit ritum dei terre: misitqꝫ in eos leones: qui interficiunt eos: eo quod nescierint ritum dei terre. p Precepitqꝫ rex assyrie dicens. Ducite illuc vnum de sacerdotibus quos inde transtulistis: z habitet ibi: z docebit eos ritum dei terre. q Et ingressus vnus de sacerdotibus quos transtulerant de samaria: habitauit in bethel: z docebat eos quomodo timerent dñm. r Sed z vniuersi populi gentes fecerunt deos suos: z posuerunt in domibus excelsorum quę fecerant samaritani gentes in ciuitatibus suis in quibus habitabant. s Viri babylonii fecerunt socoth benoth: viri autem cuthei fecerunt nergel: viri autem emath fecerunt asima. t Heuei quoqꝫ fecerunt hebelath: z arabathei fecerunt nebahaz z tharthac. u Sepharuaei autem comburebant filios suos igni adrammelech z anamelech deis sepharuaim. x Et timebant dñm: z fecerunt sibi de nouissimis sacerdotes excelsorum: qui sacrificabant pro eis in templis excelsorum. y Et timebant dñm: z deos suos seruiebant iuxta ritum gentium de quibus translati sunt eos. z Usque in presentem diem faciunt ritum priorem: non timent dñm: nec custodiunt ceremonias eius z iudicia: legem quoqꝫ z mandatum quod precepit dñs filijs iacob cui nomen imposuit israel. a Et percussit cum eis pactum: z precepit eis dicens. Non timebitis deos alienos: nec adorabitis eos: nec seruietis eis: nec immolabitis eis. b Dominum qui eduxit vos de terra egypti in fortitudine magna: z in brachio extento: ipsum timebitis: z ipsi adorabitis: z ipsi immolabitis hostias. c Ceremonias quoqꝫ z iudicia: legem z mandatum quod scripsit vobis: facietis semper: nec timebitis deos alienos. d Pactum quod pepigi vobiscum: nō obliuiscemini: nec timebitis deos alienos. e Sed dominum deum vestrum timebitis: z ipse liberabit vos de manu omnium inimicorum vestrorum. f Et non audierunt: sed iuxta ritum suum priorem faciebant. g Fuerunt ergo gentes istę timentes dñm: z idolis suis seruientes: filij quoqꝫ eorum z filij filiorum eorum: sicut fecerunt patres eorum: ita z isti faciunt vsqꝫ in presentem diem.

¶ Capm. xviij.

¶Anno tercio osee filij ele regis isrl regnauit ezechias filius achaz regis iude. b Filius viginti quinq̄ annorum erat cum regnare cepisset: z viginti nouem annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius abi filia zacharie. c Et fecit qđ placitum erat coram dño: iuxta omnia que fecerat dauid pater eius. d Ipse abstulit excelsa: z confregit statuas: z succidit lucum: z contrriuit serpentem eneum quem fecerat moyses: quia vsqꝫ in illos dies filij isrl adolebant ei incensum: vocabatqꝫ eum nohestan. e In deo isrl speranit: z post eum non fuit similis inter omnes reges iude: nec fuerunt ante eum. f Adhesit enim domino: nec recessit quicquam a tergo eius: sed custodiuit mandata eius que precepit dñs moysi. g Et erat dñs cum eo: z in cunctis rebus quas aggressus est prudenter egit. Rebellauit quoqꝫ contra regem assyrie: z non seruiuit ei. h Ipse percussit philistheum vsqꝫ gazam z terminos eius a turre custodum usqꝫ ad ciuitatem munitam. i Anno quarto ezechie regis: qui est annus septimus osee filij ele regis isrl: ascendit salmanasar rex assyrie in samariam: z obsedit eam. k Et cepit eam post annos tres: anno scilicet sexto ezechie: qui est annus nonus osee regis isrl: in quo cepta est samaria. l Et transtulit rex assyrie israel in assyrios: z posuit eos in hala z in habor iuxta fluuium gozan: in ciuitatibus medorum. m Quia non audierunt vocem dñi dei sui: sed preterierunt pactum eius: omnia que precepit moyses seruus dei: nec audierunt nec fecerunt. n Anno quarto decimo regis ezechie ascendit sennacherib rex assyrie super vniuersas ciuitates munitas iude: z cepit eas. o Misitqꝫ ezechias rex iude ad regem assyrie in lachis dicens. Peccaui: recede a me: quod imposueris mihi portabo. Imposuit ergo rex assyrie ezechie regi iude trecenta talenta argenti: z triginta talenta auri. p Et dedit ezechias omne argentum quod inuentum est in domo dei: z in thesauris regis. q In tempore illo confregit ezechias ostia templi domini: z laminas auri quibus vestierat ipse: z dedit ea regi assyrie. r Misit autem rex assyrie tharthan z rabsaris z rabsacen de lachis ad regem ezechiam in hierusalem cum manu grauissima: z ascendentes venerunt in hierusalem. Cumqꝫ ascendissent: venerunt z steterunt iuxta aquam cloacę piscine superioris: que est in via agri fullonis. s Et vocauerunt regem. Egressus est autem ad eos heliacim filius helchie qui erat super domum: z sobna scriba: z ioahe filius asaph a commentariis. t Et dixit ad eos rabsacen. Loquimini ezechie: hec dicit rex magnus rex assyrie. Quę est fiducia hec in qua confidis? u Dixisti autem: Verbum labiorum est: consilium z fortitudo ad bellandum. Nunc ergo in quo confidis: ut recedas a me? x In quo confidis: ut rebellare audeas? y Ecce confidis tibi super baculum arundineum confractum istum egypto: cui si innixus fuerit homo: intrabit in manum eius: z perforabit eam. Sic est pharao rex egypti omnibus confidentibus in se. z Quod si dixeritis mihi: In domino deo nostro confidimus: nonne ipse est cuius abstulit ezechias excelsa z altaria: z precepit iude z hierusalem: Coram altari hoc adorabitis in hierusalem? a Nunc ergo tradite vos domino meo regi assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. b Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. c Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. d Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. e Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. f Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. g Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. h Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. i Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. k Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. l Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. m Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. n Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. o Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. p Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. q Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. r Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. s Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. t Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. u Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. x Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. y Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. z Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. a Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. b Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. c Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. d Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. e Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. f Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. g Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. h Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. i Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. k Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. l Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. m Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. n Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. o Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. p Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. q Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. r Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. s Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. t Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. u Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. x Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. y Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. z Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. a Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. b Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. c Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. d Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. e Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. f Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. g Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. h Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. i Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. k Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. l Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. m Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. n Nunc ergo ascendite ad dominum meum regem assyrie: z dabo vobis duo milia equorum: si potueritis ex vobis qui ascendant super eos. o Quomodo ergo stare poteritis contra faciem vnius ducis de minimis seruorum domini mei? Confidistis autem vobis in egypto propter quadrigas z equites. p Nunc ergo ascendite ad

i Currus ifrl' 7 auriga eius. exponat ſicut ꝫ. ca. ij. cui ꝓpaſſus beliſeꝰ dixit. k Pone manū tuā ſup arcū. ad tendēdū ipm. l Suppoſuit beliſeꝰ ma. ſuas ad oñendū q meritis ipius dare regi ſignū victorie.

m Aperi feneſtrā orientalē. in illa pte erat regnū ſyrie qđ moleſtabat regnū iſrael

n Sagitta ſalutis dñi ꝛc. id ē emiſſio bꝰ ſagitte ſignat victoriam ꝓ pplo iſrael ꝛ ꝑ ſyros.

o Percute iaculo terrā. Iſta ꝓcuſſio ꝛeſignabat ꝓcuſſionē ꝓpuli ſyrie a pplo iſrl'. vt ptz ex ſequentib⁹.

p Si ꝓcuſſiſſes q̄nquies aut ſepties ꝛc. erat em̄ reuelatū beliſeo: q̄ ſi rex ml'toties ꝓcuteret terrā abſq; interruptione: q̄ totaliē ꝛeyceret ſyriam: nō tn̄ habebat licentiā dicē di hoc regi: ꝫ ſolū videndi quid faceret: vt p hoc hꝫet certū ſignū q̄d futurū eſſet. ideo ſeq̄tur.

q Nunc autē ꝓcu. eaꝫ trib⁹ vicib⁹. ſpūs em̄ ſāctus tangit corda ꝓbetarū eo mō quo vult: et iō aliq̄n reuelat aliq̄d futuruꝫ in gñali tm̄: ꝛ poſtea in particulari ſicut ꝓz hic: q̄ ꝓmo fuit reuelatum beliſeo q̄ ſi ſi rex multotiēs ꝓcuteret terraꝫ deleret ſyriam: n̄ tn̄ fuit ſibi reuelatū quotiēs eēt ꝑcuſſurus: ſed poſt q̄ ꝓcuſſerat ter ꝛ ceſſauerat: reuelatū fuit beliſeo: q̄ ꝓcuteret ſyros tm̄ tribus vicibus ꝛ in bellis ꝑticularibus

r Mortuus ē igit̄ beliſeus. Hic p̄ñter deſcribit̄ ſignū factum ꝓ beliſeum poſt mortem eius cum ſubditur.

s Et cum teti. oſ. beli. re. ad declarandū merita ipſius beliſei. cetera patent vſq; ibi.

t Et regna. be. fi. ꝛc. ſic em̄ ſcribit̄ hic in hebreo. ꝛ ita dicit biero. q̄ debet ſcribi. ille autem benadab q̄ preceſſit azabel ſcribitur ꝓ b. in fine.

¶ Caplm. xiiij.

a In anno ſcdo. Hic p̄ñr agit̄ de hoc qđ factū ē ꝛpe amasie regis iude: ꝛ ꝓmo deſcribitur regni eiꝰ ꝓſecutio: ſcdo regni iſrl' ſucceſſio. ibi. Anno. xv. Prima in duas. q̄ primo deſcribit̄ regnū amasie tempore ꝓſperitatis. ſcdo tpe aduerſitatis. ibi. Tunc miſit amasias

Ioas; ꝛ reddidit ciuitates iſrael. ¶ Ca. xiiij.

In anno ſcdo filij ioacham regis iſrl' regnauit amasias filiꝰ ioas regis iuda. xxv. anno ætatis erat cū regnare cepiſſet. Viginti aūt ꝛ nouē annis regnauit i hieruſalē. Nomē mris eius ioaden de ierlm: b ꝛ fecit rectuꝫ coꝛā dño: c verūtn̄ nō vt dauid pr̄ eiꝰ. d Juxta oia q̄ fecit ioas pr̄ ſuꝰ fecit: niſi q̄ tm̄ q̄ excelſa nō abſtulit. Adhuc em̄ ꝑpls adolebat ꝛ immolabat incenſum in excelſis. e Cunq; obtinuiſſet regnū f ꝓcuſſit ſuos ſuos q̄ interfecerāt regē pr̄em ſuū: filios aut̄ eoꝝ q̄ occiderāt n̄ occidit: iuxt̄ qđ ſcriptuꝫ ē in libro legis moyſi ſic̄ ꝓcepit dñs dicēs. Nō morient̄ patres ꝓ filijs neq; filij ꝓ pribus: ꝫ vnuſq̄ſq; in pcto ſuo morietur. Ipſe ꝓcuſſit edom in valle ſalinarū dece milia g Et apphendit petrā i plio b vocauitq; nomen eiꝰ i iezechel vſq; i p̄ntē diē. k Tunc miſit amaſias nūcios ad ioas filiuꝫ ioachaz filij iehu regis iſrl' dicēs. m Veni ꝛ videamꝰ nos. Remiſitq; ioas rex iſrl' ad amaſiā regē iuda dicens. n Cardᵘ libani miſit ad cedrū q̄ ē in libano dicēs. Da filiaꝫ tuā filio meo vxorē. Tranſieruntq; beſtie ſaltus que ſunt in libano: ꝛ ꝓculcauerūt cardū. Percutiēs inualuiſti ſuper edom

Circa primū deſcribit̄ ipiꝰ vita cū dr̄.

b Et fecit rectum coꝛā dño. reſpectu regū iſrl' q̄ erat imꝓfecti: ideo ſubdit̄.

c Verūtn̄ non vt dauid pater eius. q̄ fuit valde ꝓfectus.

d Juxta oia q̄ fecit ioas ꝛc. ſicut ꝫ. dictum eſt ca. xij. q̄ nec etiā ioas pater eius abſtulit excelſa: ꝛ idō iſtud. Niſi hoc tm̄ ꝛc. non p̄t referri ad lr̄am immediate p̄cedentem. ꝫ referr̄ ad id qđ dr̄. Fecit rectuꝫ coꝛaꝫ dño. niſi hoc tm̄ ꝛc., ꝛ tunc patet lr̄a.

e Cunq; obtinuiſſet regnū. in pace ꝛ quiete: ita q̄ tūc poterat facere iuſticiā abſq; piculo ꝑturbationis regni.

f Percuſſit ſuos ſu. ꝛc. fili. aūt eoꝝ q̄ occi. non occidit. ſicut ſcriptū eſt in lege dñi: Deut. xxiij. Nō morient̄ p̄res ꝓ filijs nec filij ꝓ p̄ribus ꝛc. ſeq̄tur.

g Et apphēdit ꝑ tram in p̄elio. Dicunt hic aliq̄ q̄ petra eſt nomē cuiuſdā ciuitat̄. Alij autem ꝛ verius vt videt̄ q̄ eſt nomē cuiuſdam petre ꝑrupte: vbi interfecit pl'es de ydumeis ſm q̄ habetur. ij. paralyp. ca. xxv.

b Vocauitq; nomen eiꝰ. i. illi ꝰ petre

i Jezèchel. ita debet ſcribi: ꝛ ſignat in hebreo acredines dentiū. q̄ illi qui interfecti ſunt ibi ſtridebant dentibus ex horroꝛe mortis ꝛ dolore.

k Tūc miſit amaſias. Hic p̄ñr deſcribit̄ regnū eiꝰ tēpe aduerſitatis. ꝛ primo agit̄ de eius rebellatiōe: ſcdo de eiꝰ occiſiōe. ibi. Factaq; ē. Circa primū ſciēdū q̄ amaſias ex victoria quā hūit ꝫ ydumeos vt dictū eſt: elevatꝰ fuit i ſuꝑbiā: ꝛ ex hoc iuſto dei iudicio ꝑmiſſus eſt cadere in ydo-

latriaz:qz ydola ydumeoz q̄ cepat reseruauit sibi z coluit
nec ad repbensionē ꝓbe se conrexit: s de morte sibi cōmi-
natus fuit: vt hr̄. q̄. galyp. ca. xxv. ꝓpter qd̄ in tantā ꝑsum-
ptionē ꝓmissus est cadere: q̄ ꝓuocauit ioas regē isrl̄ ad p̄
liū vt sic eius superbia ꝓfunderet. z hoc ē qd̄ di. k Tūc.

i. p⁹ p̄dictas neq̄ti-
as ab eo ꝑpetratas
l Misit amasias
nuncios ad ioas. ꝓ
uocando eū ad pre-
liū: ideo subdit.
m Veni z videa-
mus nos. in bello
die statuto.
n Cardu⁹ libani
misit ad cedruz ⁊c.
carduus est herba
humilis et spinosa:
z ꝑm q̄ dicit ra. sa.
hic signat emor pa-
trē sichē: q̄ erat infi
delis: cedrus aūt si
gnat iacob qui fuit
patriarcha magn⁹
cuius filiā. s. dinam
petiuit emor ꝓ si
chem filio suo vxo-
rem: vt habet gen̄.
cap. xxxiiij. Bestie
vo saltus cōcalcan
tes carduū signant
filios iacob q̄ inter
fecer̄t emor z sichē
z cor ꝓm. tpe eīm
ioas z amasie int̄ iu
deos currebat ist̄
puerbiū: qñ aliq̄s
attentabat aliq̄d p̄
sumptuosum z id̄o
ipz applicauit ioas
sibi z amasie voc̄s
seip̄m cedrū: z ama
siam carduū: z bel-
latores ipsius ꝓioas
bestias salt⁹: nō ꝓdi
tur. o Quare p
uocas malū. i. bellū
int̄ me z te.

p Ut cadas tu et
iudas tecū. qz n̄ ha
betis virtutē stādi
p̄ me. q Et nō
acquieuit amasias
volēs eis b⁹ modis p̄
eū ꝓcedere. Cetera
patent vsq̄ ibi. r Et interrupit murū irlm. vt ciuitas
nō posset als sibi resistere. s Et obsides. i. filios nobi
lium: ne patres eoz possent sibi rebellare. t Vixit au
tem amasias ⁊c. in hebreo hr̄. xv. annis. z. ij. galyp. xxv. c.
dr̄ silr̄. Dicendū q̄. x. anni q̄b⁹ amasias fugiēs de irlm la-
tuit in lachis: tacent̄ hic in hebreo: z. ij. galyp. ca. xxv. pro
pter maliciam amasie: z qz tūc nō regnauit ꝓprie.
v Factaq̄ ē. Hic ꝓn̄r agit̄ de occisione ipi⁹ amasie: qz lz
mors eius sit p̄dicta b̄ tn̄ subdit̄ mod⁹ mortis cū dicit̄.
v Factaq̄ ē ꝑ eū ꝓiuratio. i. ꝓspiratio. x In hirlm.
qz ciues videntes murū ciuitatis interruptū et ciuitatem
spoliatā z filios suos ductos obsides in samariā. occasio
ne superbie eius: qz noluit desistere a bello ꝑ ioas: cepēr̄ tra
ctare de morte ei⁹. y Ut ille fugit in lachis. qñ ꝙcepit
hunc tractatū. z Miserūtq̄ post eū. magnā multitu
dinem bellator⁹. a Et interfecerūt eum ibi. ꝓpter mala
ipi⁹ p̄dicta. b Tulit aūt vniuer. ꝓpls iude azariā. Iste

vocat ozias. n̄. Paralyp. xxvj. qz fuit binomi⁹: z vt ali
qui dicūt trinomi⁹: vt ibidē ꝑz. c Anno. xv. Hic cō
sequent̄ describit̄ regū isrl̄ successio cum dr̄. Anno. xv.
amasie fi. ioas re. iuda regis hiero. s. p̄e suo ioas mor-
tuo. s iā añ cepat regnare trib⁹ annis viuēte p̄e suo.
vt dicit ra. sa.
d Ipse restituit
it terminos isrl̄
⁊c. terra eīm illa
erat occupata a
regibus syrie: s
ipse recuperauit
iurta sermonez
dñi dei isrl̄: quez
locut⁹ ē ꝑ seruū
suū ionā: hoc nō
scribit̄ in ꝓphe
tia ionē q̄ br̄ in libro
xij. ꝓphar. qz illa
ꝓphia solū lo
quit̄ de facto ni
nive. plura aūt
alia fecit z predi
xit iste ionas: qa
inuenit iebu: ꝙ
dixit cum destru
cturū domū ach
ab: ꝓut dictū fu
it s. ix. ca. z filios
iehu ꝙgnaturos
vsq̄ in quartaz
generationē: vt
br̄ s. ca. x. q̄ non
sunt ibi scripta:
sicut z xp̄s mlta
fecit z dixit: q̄ nō
sūt scripta i euā-
gelio: ꝑm q̄ dici
tur Job. vlti. di
cit tn̄ ra. sa. qd̄ b
dr̄: scribit̄ i ꝓphe
tia ione ꝑ q̄ndā
similitudinē: qz si-
cut ꝑ p̄dicatōez
ione infortunia
ciuitatis niniue
mutatū est in cu
fortunium: eo q̄
niniuite egerūt
piam: sic z b dr̄
Vidit eīm domi
n⁹ af. isrl̄. ama. ni
mis ⁊c. q̄ uersa est in ꝓsolatio
nem tpe ist⁹ hie
roboam: vñ sub
ditur. Sed saluauit eos in manu hieroboam ⁊c. z hoc
fuit predicum ꝓ ionam ꝓphetam.
e Qui erat de gerh. s. iij. libro ca. xvij. dicit̄ q̄ erat de
sarepta: qz fuit filius mulieris sareptane. Dicendū q̄
hic nominatur de gerh que est villa in regno israel: et
ibi fuit sepultus: z ab illo loco denominauit hic eū scri
ptor huius libri.
f Que est in ophir. Ista ophir est alia ab illa q̄ est in
india: vbi mittebat Salomon naues ꝓ auro querēdo
vt habet̄ s. iij. li. ca. x. vñ z in hebreo ꝓma lra b⁹ ophir
est aym. alterius vo prima lra est aleph.
g Usq̄ ad clausos carceris z extremos. i. abiectos:
q̄uis eīm talib⁹ deberet parci: eo q̄ afflictis nō ē dāda
afflictō: reges tamē syrie eis nō pepercerāt qñ eos cepe
rant volentes ꝑterere ꝓpl̄m israel. cetera patent.

Capitulum. xv.

Anno.xxvij. Hec ē ḡnta ps ꝓncipalis huiꝰ ḡrtt libri ꝑm diuisionē i ꝓncipio eiꝰ ꝓsitā: in q̄ agit̄ de his que facta sunt sub ozia rege iuda ⁊ Joathan filio eiꝰ ⁊ diuidit̄ i duas ptes. q̄ ꝓmo describit̄ regni inde successio: scdo regni ioathan ꝓsecutio. ibi. Anno scdo. Dꝛima in duas: q̄ ꝓmo ponit̄ dicta successio. scdo regū isrl̄ frequēs mutatio: ibi. Anno xxviij. Circa ꝓmū dr. a Anno. xxvij. hieroboam ⁊c. ex hoc ptz qđ ꝑ. dictū ē q̄ iste hieroboaz cepit regre adhuc viuēte patre duobꝰ vel tribꝰ annis: q̄ a morte patris sui vsq̄ ad principiuz regni ozie. q̄ idē est ⁊ Azarias: ⁊ ita zacharias q̄ fit trinomius. vt hr̄. ij. Paralyp. xxvj. fluxerunt tm̄. xxv. anni. loquēdo de regno Ozie quo incepit regnare mortuo patre: q̄ pater eius amasias vixit. xxv. annis post mortē ioas patris hieroboaz: ⁊ ille. xxv. annus fuit. xxvij. regni hieroboaz incipiēdo eiꝰ regnum a tpe quo cepit regnare patre adhuc viuente.

b Regnauit azarias. tūc em̄ cepit regre mortuo patre: añ tū regnauerat per plures ānos: vt dictū est: ⁊ videbit̄ pleniꝰ infra.

c Fecit q̄ qđ placitū erat cor̄ dño. s. in principio regni sui: ꝓpter qđ multū ꝓsperatus fuit in regno: vt hr̄. ij. paralyp. capi. xxvj. sed postea supbia eleuatus de prauatus fuit: ꝓpē quod dñs eum percussit: ꝑm q̄ subdit̄.

d Percussit aūt dñs regem ⁊ fuit leprosus ⁊c. ex superbia em̄ voluit ipse sibi vsurpare officiū sacerdotale intrans templū ad thurificandū: ⁊ cuz a sacerdotibus ei diceret̄ q̄ hoc nō spectabat ad eius officiū: minabatur eis tenēs thuribulū: ꝓpter qđ subito fuit percussus lepra ⁊ apparuit in frōte eius manifeste: ꝓpter qđ sacerdotes statim eū expulerūt de templo: ⁊ ipemet sentiēs plagā dñi exiuit voluntarie. timēs ne ꝓius sibi accideret: vt habet̄. ij. Paraly. xxvj.

e Et habitabat in domo libera. scilicet a frequentatione hominuz: ideo dicit̄. ij. Paraly. q̄ habitabat in domo separata. et propter hoc non veniebant ad ipsum iudicis. propter quod subditur. Joathan vo filius regis gubernabat palatium ⁊ iudicabat populum ad placitum ⁊c.

f Sepelieruntq̄ eum cum maioribus suis. q̄tum ad locum in generali: non tamen in speciali: quia nō fuit sepultus in sepulcris regum: sed tm̄ in agro regaliū sepulcroꝝ: eo q̄ esset leprosus ꝑm q̄ dicitur. ij. paralypo. xxvj.

g Anno tricesimo octauo. Hic ꝓsequēter describit̄ regum israel frequēs mutatio. Jūgebāt em̄ se gentilibus regibus: ⁊ sic vnus interficiebat aliuz fultus auxilio infideliū ⁊ regnabat loco eius ⁊ posset diuidi ista pars in sex ꝑ sex reges sibi succedentes in paruo tempore: quorum primus fuit zacharias filius hieroboam de quo dicit̄ hic Anno. xxxviij. azarie re. iude reg. Zacha. ⁊c. Dictum est in principio huius capli q̄ iste Zacharias qui et azarias siue ozias: cepit regnare mortuo patre suo anno. xxvij. hieroboam regis israel qui hieroboaz regnauit quadraginta ⁊ vno anno: vt habet̄ capitulo precedenti. ex quo ptz q̄ in morte eiꝰ azarias ꝛgnauerat tm̄. xv. annis. Qualiter igitur potest eē verum: q̄ Zacharias filius hieroboā cepit regnare tricesimooctauo anno Azarie: quia videt̄ regnauit iste azarias. Ad quod dicendū q̄ in principio huius capituli accipitur principiuz regni azarie quando cepit regnare solus mortuo patre: vt dictū est. Sed ante ceperat regnare per ꝛcem annos quibus pater suus fugiens latuit: vt dictum est capitulo precedenti: et sic tempore mortis hieroboam regnauerat. xxv. annis. Itē a morte hieroboam regnum israel fuit gubernatum. xiij. annis ꝑ principes eo q̄ Zacharias filius hieroboam erat puer paruulus et sic anno. xxxviij. azarie regis iude Zacharias filius hieroboam cepit regnare super israel tanq̄z regens regnum ꝑ seipm.

h Conjurauit autem contra eum sellum. iste enim fuit vnus de principibus qui administrauerant regnum post mortē hieroboaz: ⁊ ideo potuit se munire ⁊ fortificare ad auferendū regnuz ipsius Zacharie. i Percussitq̄ eū balā. In hebreo hr̄. Coram pplo. ⁊ isē est et in hoc nota-

israel de sub celo: ⁊ saluauit eos in manu hieroboā filij ioas. Reliq̄ aūt ꝓmonū hieroboā ⁊ vnūsa q̄ fecit ⁊ fortitudo eiꝰ q̄ ꝓliatꝰ ē ⁊ quō restituit damascū ⁊ emath iude in isrl̄: nōne h̄ scripta sūt i libro ꝓmonū dieꝝ regū isrl̄. Dormiuitq̄ hieroboam cū patribꝰ suis regibꝰ isrl̄: ⁊ regnauit zacharias filiꝰ eiꝰ ꝓ eo.

¶ Capl̄m. xv.

a Anno vicesimo septimo hieroboā regis isrl̄ b regnauit azarias filiꝰ amasie regis iuda. Sedecim annoꝝ erat cum regnare cepisset: ⁊ quinq̄ginta duobꝰ annis regnauit in hierusalē. Nomē mris eiꝰ iecelia de irl̄m. c Fecitq̄ qđ erat placitū cor̄ dño iuxta oīa q̄ fecit amasias ꝑ eiꝰ: veruntm̄ excelsa nō est demolitus. Adhuc ꝑs sacrificabat ⁊ adolebat incensum in excelsis. d Percussit aūt dñs regē: ⁊ fuit leprosus vsq̄ in diez mortis sue: e ⁊ habitabat in domo libera seorsum. Joathan vo filiꝰ regis gubernabat palatiū ⁊ iudicabat ppl̄m terre. Reliq̄ aūt ꝓmonū azarie ⁊ vniuersa q̄ fec̄: nōne h̄ scripta sūt in libro ẏboꝝ dieꝝ regū iuda. Et dormiuit azarias cū ꝑ̄ibꝰ suis: f sepelierūtq̄ eum cū maioribꝰ suis in ciuitate dr̄: ⁊ regnauit ioathan filiꝰ eiꝰ ꝓ eo. g Anno tricesimo octauo azarie regis iude regnauit zacharias filiꝰ hieroboā sup isrl̄ in samaria sex mensibꝰ: ⁊ fecit qđ malū est cor̄ dño sic fecerāt patres eiꝰ. Nō recessit a ꝑcis hieroboā filij nabath q̄ peccare fecit isrl̄. h Cōiurauit aūt ꝛ eū sellū filius iabes: i ꝑcussitq̄ eū palā ⁊ interfecit regnauitq̄ ꝓ eo. Reliq̄ aūt ẏboꝝ zacharie: nōne h̄ scripta sunt in libro ꝓmonū dieꝝ regū isrl̄: Iste ē ꝓmo dñi quē locutus est ad iehu dicēs. Filij tui vsq̄ ad q̄rtā generationē: sedebūt de te sup thronū isrl̄. Factūq̄ ē ita. k Sellū filiꝰ iabes regnauit a tricesimonono āno azarie regis iude. Regnauit aūt vno mēse in samaria. Et ascēdit manahen filiꝰ gaddi de thersa: venitq̄ samariā: ⁊ ꝑcussit sellū filiū iabes i samaria ⁊ interfecit eū: regnauitq̄ ꝓ eo. Reliq̄ aūt ẏboꝝ sellū l ⁊ ꝓiuratio eius ꝑ quā tetēdit insidias: nōne h̄ scripta sunt in libro ꝓmonū dieꝝ regū isrl̄

q̄ deberet dici anno quitodecimo vel sedecimo azarie regnauit iste azarias. Ad quod dicendū q̄ in principio huius capituli accipitur principiuz regni azarie quando cepit regnare solus mortuo patre: vt dictū est. Sed ante ceperat regnare per ꝛcem annos quibus pater suus fugiens latuit: vt dictum est capitulo precedenti: et sic tempore mortis hieroboam regnauerat. xxv. annis. Itē a morte hieroboam regnum israel fuit gubernatum. xiij. annis ꝑ principes eo q̄ Zacharias filius hieroboam erat puer paruulus et sic anno. xxxviij. azarie regis iude Zacharias filius hieroboam cepit regnare super israel tanq̄z regens regnum ꝑ seipm.

b Conjurauit autem contra eum sellum. iste enim fuit vnus de principibus qui administrauerant regnum post mortē hieroboaz: ⁊ ideo potuit se munire ⁊ fortificare ad auferendū regnuz ipsius Zacharie. i Percussitq̄ eū balā. In hebreo hr̄. Coram pplo. ⁊ isē est et in hoc nota-

tur q̄ habebat ppm̄ saltē p magna pte ꝓsentaneū: qz ille zacharias erat valde mal⁹. Iste est ⁊mo dñi quē locut⁹ ē ad iehu. di. Filij tui usq; ad q̄rtā gñationē sedebunt sup̄ thronū isrl. ⁊ hoc pz ex dictis: qz Joathas fili⁹ iehu regnāuit p⁹eū: cū successit ioas fili⁹ ei⁹: ⁊ ipi ioas hieroboā fili⁹ ei⁹. ⁊ ipi hieroboā Zacharias filius eius.

k Sellū fili⁹ iabes Hec est scḋa ps̄ ubi agit̄ de regno sellū: qđ fuit valde breue ꝯ subdit̄. Regnauit aūt vno mense. seq̄t. l Et coniuratio ei⁹ post̄q̄ tetēdit insidias. s. ipi zacharie quē interfecit ut dictū est.

m Tunc percussit manaben. Hec est tercia ps̄ i q̄ agit̄ de regno manaben q̄ interfecit sellum ut dictum est cū dicit Tūc. i. post interfectionē sellū.

n Percussit manaben thapsam. libri correcti habent thapsaz: ⁊ sic est in hebreo: et cā subditur cū dicit.

o Noluerūt em̄ aperire ei. i. recipe in ciuitate tanq̄ regē. er q̄ pz q̄ libri habētes h thersam i h̄ st̄ falsi q̄ iste manahē fecit ꝓiurationez ꝯ sellū in thersa ut bñ. er q̄ uerisile ē q̄ ciues ipi⁹ thersē erāt ei ꝓsentanei ⁊ non rebelles. p Et interfecit omnes p̄gnātes eius. qđ fuit valde crudele: ⁊ hoc fecit ad terrorē alioz: ut non audēt sibi resistere cūctis diebus eius.

q Uenerat phul &c. nō q̄ ueniret ibi oi die uel anno: sed q̄n manaben rogabat eum ut veniret ad firmādū regnuz suū ꝓpter quod dabat ⁊ illi magnum tributū: vñ subdit̄.

rael: m Tē n percussit manahē thapsaz ⁊ oēs q̄ erāt in ea: ⁊ ̄minos ei⁹ ex thersa. o Noluerāt em̄ aperire ei p Et interfecit oēs p̄gnātes ei⁹: ⁊ scidit eas. Anno. xxxix. azarie regis iude regnauit manahē fili⁹ gaddi sup̄ isrl. x. annis in samaria: fecitq; qđ eāt malū coraꝫ dño. Nō recessit a peccatis hieroboā filij nabath q̄ peccare fec̄ isrl cūctis ⁊ diebus ei⁹. q Uenerat phul rex assyriorz in thersa: ⁊ dabat manaben phul mille talēta argenti: ut eēt ei in auxiliuz et firmaret regnū e⁹. Indixit q; manaben argentum sup̄ isrl cūctis potētib⁹ ⁊ diuitibus ut daret regi assyriorū q̄nquagīta siclos argēti p singulos. Reuersusq; ē rex assyriorz: ⁊ nō ē morat⁹ i thersa. Reliq̄ aūt sermonū manahē et uniuersa q̄ fecit nōne h̄ scripta st̄ in libro ⁊mo nū dierz regū isrl: Et dormiuit manaben cū ꝑribus suis. Regnauitq; phaceia filius ei⁹ p eo. r Anno q̄nquagesimo azarie regis iude regnauit phaceia fili⁹ manaben super isrl in samaria biennio: fecit qđ erat malū coraꝫ dño. Nō recessit a pctis hieroboā filij nabath: q̄ peccare fecit isrl. s Cōiurauit aūt adūsus eū phacee fili⁹ romelie dux ei⁹: t percussit eū in samaria in turre dom⁹ regie ⁊ iuxt̄ argob: u ⁊ iuxt̄ ariph: x ⁊ cū eo q̄nq̄gīta uiros de filijs galaaditaruz ⁊ interfecit eū. Regnauitq; p eo. Reliqua aūt sermonuz phaceie ⁊ uniūsa q̄ fecit nōne h̄ scripta sunt in libro sermonuz dierū regū isrl. y Anno quinquagesimo scḋo azarie regis iude: regnauit phacee fili⁹ romelie sup̄ isrl in samaria. xx. annis: z fecit qđ erat malū coraꝫ dño. Non recessit a pctis hieroboā filij nabath q̄ peccare fecit isrl. Jn diebus phacee regis isrl a venit theglathphalassar rex assur ⁊ cepit ahion: ⁊ abel domuz maacha ⁊ ianoe ⁊ cedes ⁊ asor. ⁊ galaad ⁊ galyleā: ⁊ uniuersam terraz neptalim: et trāstulit eos ī assyrios b Cōturauit aūt c ⁊ terēdit īsidias osee fili⁹ hela ꝯ phacee filiū romelie: ⁊ percussit eū ⁊ interfecit: d regnauitq; p eo. xx. anno ioathā filij ozie. Reliq̄ aūt sermonū phacee ⁊ uniūsa q̄ fecit: nōne h̄ scripta sunt in libro ⁊monū dierz regū isrl. e Anno scḋo phacee filij romelie regis isrl regnauit ioatham filius ozie regis iuda. f Uiginti quinq; annoz erat cum regnare cepisset: ⁊ sedecim ānis regnauit in magnificentiā ⁊ decorē: ut dicit ra. sa. g Et cuz eo q̄nquaginta uiros q̄ erant amici eius ⁊ fauentes ei.

b Anno. lij. azarie. Hec ē q̄nta ps̄ in qua agit̄ de regno phacee. c Et fe. qđ erat ma. co. dño. ⁊ ꝓpter h̄ de ordinatione diuia. d Uenit theglathphalassar rex assur: ⁊ capti uauit magnā pte ꝑ ppli sui. Uicz duas trib⁹ ⁊ dimidiā q̄ erāt ultra iordanē ⁊ de ꝑplo ei⁹ q̄ erat citra iordanem de tribu zabulon ⁊ neptalim: tot captiuauit q̄t equipabant dimidie tribui ⁊ ⁊mo hoc dr̄ a doctoribus trib⁹ tres tūc captiuasse. ⁊ trāstulit eos in assyrios: ut essent p̄ui: ne possent decetero rebellare regno assyriorū.

e Coniurauit aūt. Hec ē serta ps̄ i q̄ agit̄ de regno osee ē̄tum ad ei⁹ principiū.

f Et terēdit insidias osee &c. qz ꝓpē malicias suas tādē occisus est a sua gente.

g Regnauitq; p eo &c. hoc ut falsuz. qz postea ſbdit̄ q̄ ioathaz regnauit tm̄ sedecim annis. ad qđ dicēdū q̄ regnauit. xvj. annis tm̄ p⁹ mortē patris sui: ⁊ ante regnauerat plurib⁹ annis: qa a tpe quo p̄ suus fuit percussus lepra iudicabat ppli terre: ut p dictū est. Aliter soluit Ra. sa. di. q̄. iij. de annis achaz subtrahit hic scriptura ꝓpē suā malicia: ⁊ attribuit eos ioathan.

r Indixitq; mana. arg. sup̄ isrl. qz ñ pōt at solue illud tributū de redditib⁹ suis. s Quinq̄ginta sic. arg. p singu. ⁊ subintelligit̄ bies potētes: vñ in hebreo bī. Quinq̄ginta siclos argenti boi vni. i. cuilibz ⁊m modū loq̄ndi hebraicū: ⁊ ꝓpē h̄ libri q̄ hñt h̄. Per singlos ānos. falsi sē in hoc: qz libri correcti nō hñt annos. cetera patēt in lra. t Anno. l. azarie. Hec ē q̄rta ps̄ in q̄ agit̄ de reḡ phacee qđ durauit tm̄ duob⁹ annis: vñ subdit̄. v Cōiurauit aūt aduersus eū phacee fili⁹ romelie dux exercit⁹ ei⁹. ⁊ ꝓpē hoc būit militiā sibi ꝓsentaneā. x Et percussit eum in samaria in turre. vbi refugerat p defensione. y Juxta argob. i. iuxt̄ palaciū ut dicit ra. sa. z Et iuxta ariph. in hebreo bī. Et iuxta arie. qđ signat leonē: qz ibi erat leo aureus ad

b Anno scḋo. Hic reuertit̄ scriptura ad describēduz ꝓsummationē regni ioathā: de cui⁹ principio ē mentionē fecerat: ⁊ hic repetit: et patet lra usq; ibi.

i Fecitq; qđ pla. erat co. dño. ⁊ ꝓpter hoc dñs dedit ei ꝓsperitatē in edificādo vrbes ⁊ castella: ⁊ debellando regē filioz ām̄on quē redegit sub tributo. ut pleni⁹ dr̄. ij. Paralyp. xxvij. ca. k Juxta oia q̄ fecerat ozias pr̄ suus opatus est. imitādo cū in bonis: nō aūt in malis. vñ. ij. palyp. xxvj. ubi dr̄. Fecitq; qđ rectū erat iuxta oia que fecerat ozias pr̄ eius. subdit̄. Excepto q̄ñ est ingressus templū dñi. usurpando sibi pontificis officiū sicut fecerat pater eius. l Ipse edificauit portam &c. Dicūt cōmuniter doctores nostri: q̄ ista ē por-

ta q̄ vocaꝫ porta tēpli speciosa: Act.iij. ℔ nō vi verū qz postea nabuzardā incēdit tēplū dñi z domū regis z ciuitatē irl'm. vt bꝝ infra vl.c. z io illa q̄ in actib⁹ apl'oꝝ dr̄ porta speciosa fuit p⁹ captiuationē babylonicā rēedificata sicut et templū. a quo ꝯo edificata fuerit nō habeꝫ i textu biblie ℔ ioseph⁹ videtur dicere. qꝫ eā edificauit berodes ascalonita sub quo natꝰ ē xp̄us: qui fecit se circuncidi: z trāstuit ad ritꝫ iudeoꝝ: et fecit multa sumptuosa opa circa templum vt dicit iosephus.

m Jn diebus illis vicꝫ post finem regni Joathan: incipiente regno achaz.

irl'm: Momē mr̄is eiꝰ hierusa: filia cadoch.[l] Fecitqꝫ qđ erat placitū coꝝ dñō[k] Juxt̄ oīa q̄ fecit ozias pr̄ suꝰ opatꝰ ē: verūtn excelsa n̄ abstulit. Adhuc pl's īmolabat z adolebat incēsum i excelsis [l]Jp̄e edificauit portā domꝰ dñi sublimissimā. Reliq̄ āt sermonū ioathā z vniuersa q̄ fecit: nōne ℔ scpta sr̄ i libro verboꝝ dieꝝ regū iuda: [m]Jn diebꝰ illꝭ [n]cepit dñs mittē in iuda rasin regē syrie. z phacee filiū romelie. Et vomuit ioathā cū pribꝰ suis. sepultusqꝫ ē cū eis in ciuitate dđ pris sui: z regnauit Achaz filiꝰ eius p eo. ¶ .xvj.

n Cepit vominus mittere i iudaz rasin r̄c. ad puniendū mala que fiebāt in regno iude: qz populus a lōgo tēpore imolabat i excelsis: qđ erat illicitum a tēpore constructiōis templi: z multa mala alia faciebant, ꝓpter malitiam achaz.

[a]Ano decimoseptimo phacee filiꝰ Romelie: regnauit achaz filiꝰ ioathā regis iuda. Viginti annoꝝ erat achaz cū regē cepisset z sedecī annis regnauit i irl'm Nō fecit qđ erat placitū in ꝯspectu dñi dei sui: sicut dđ pr̄ eiꝰ: [b]℔ ambulauit i via regum isr̄l'. [c]Jnsup z filiū suū cōsecrauit trāsferēs p ignē: ꝟm idola gētiū: q̄ dissipauit dūs coꝝ filiꝭ isr̄l'. Jmmolabat q̄qꝫ victimas et adolebat incēsum in excelsis: et in collibꝰ. z sub oī ligno frōdoso. Tunc ascendit rasin rex syrie z phacee filius romelie rex isr̄l' ad p̄liandū in hierl'm. Cunqꝫ obsiderent achaz: [e]nō valuerūt supare eum. [d]Jn tpe illo restituit rasin rex syrie hayla syrie: et eiecit iudeos de hayla: et idumei z syri venerūt i hayla z habitauerūt ibi vsqꝫ in diem hāc. [e]Misit autem achaz nūcios ad theglathphalassar regē assyrioꝝ dicēs. Seruꝰ tuus z filiꝰ tuus ego sum. Ascende z saluum me fac de manu regis syrie z de manu regis isr̄l' q̄ cōsurrexerunt aduersum me. Et cum collegisset argentum z aurū quod inueniri potuit in domo domini. z thesauris regis: misit regi assyriorū munera: q̄ et acq̄euit voluntati eius. Ascendit autē rex assyrioꝝ in damascuz et vastauit eā: et trāstulit habitatores eius cyrenen. rasin aūt interfecit. [f]Perrexitqꝫ rex achaz in occursū theglatphalassar regi assyriorum in damascū. [g]Cūqꝫ vidisset altare damasci: [b]misit rex achaz ad vriam sacerdotem [h]exemplar eius z similitudinē iuxta omneop⁹ eius Extruxitqꝫ vrias sacerdos altare. Juxta omnia q̄ preceperat rex achaz de damasco: ita fecit sacerdos vrias ꝯsecrat⁹: z sacerdotes ydoli ꝓcutiebāt i tympanis ne patres audirēt clamorē pueri morientē: z crederēt ipm sine afflictōe trāsisse ad gloriā: z ꝓp̄ hoc loc⁹ ille vocaꝫ thophet qđ signat tympanū in hebreo: z sic qđ dr̄ ℔. Trāsferēs p ignē intelligiē de trāslatiōe de vita p̄nti ad aliā. Filio mō intelligiē sine morte filij. ex hoc enim qꝫ ignis habet vtutem purgatiuaz: sicut videm⁹ qꝫ metalla a rubigine et impuritate purgātur per ignem sic credebāt antiqui: qꝫ purgaret ab impuritate spirituali vsqꝫ hodie credūt hoc barbari: z ido extranei veniētes ad p̄sentiaz imperatoris trāseūt inter ignes factos hinc et inde: vt sic purificati appareant coram ipo: et forsitā vtroqꝫ mō Achaz idolatra fecit de filiꝭ suis vnū transferens p ignē. pio mō offerens ipsuz idolo: alios autem purgās p transitū inter ignes: vñ hic dr̄ in singulari. Filium suū ꝯsecrauit r̄c. q̄si designans illum translatū per ignē de vita p̄nti p mortē: et huic modo dicendi concordat iosephus. d. qꝫ achaz filiū suū immolauit idolo i holocaustum: Holocaustū em̄ est sacrificiū totū incensuz Sedo ꝯo paralipo. xxviij. dr̄ qꝫ achaz lustrauit. i. purgauit filios suos i igne. q. in ℔ designās alios filios purgatos secūdo mō predicto.

a Et sub omni ligno frondoso. Jn talib⁹ em̄ locis dele

[a]Ca.xvj. Ano.xvij. phacee: Hic incipit sexta ps in qua agitur de his que facta sunt tempore achaz regis iude: in quo terminatū fuit regnū isr̄l'. Jgit̄ primo describit ipsius achaz multiplex p̄uaricatio: secūdo regni isr̄l' terminatō. ca. xvij. Presens ꝯo capitulum diuidit̄ in quatuor ptes: qz primo describitur achaz vt peruersus in conuersatōne: secundo vt incredulus in ꝓphetica denunciatōne: ibi. Misit aūt achaz tercio vt ꝓphanus in religione: ibi. Cunqꝫ vidisset. qr̄to vt temerarius ex adulatōne: ibi. Tulit aūt rex. Circa primū tangit̄ quer̄sitas achaz in omittēdo legis opa ad que tenebatur cū dr̄. Non fecit qđ erat placitus in conspectu dñi: scdo cōmittēdo ea que prohibebātur: cum dicit̄. b Sed am. in via regum isrl'abel: idolis immolando.

c Jnsup et filiū r̄c. istud potest intelligi dupl'r. Uno modo per mortem filij: quia sicut dictum fuit Leuiti. xviij. Idolū moloch erat ereum et intus concauum: et in illa cōcauitate fiebat ignis quousqꝫ illud idolum esset ignitū: z tūc i manibus idoli ponebaꝫ puer idolo

ctabilibus aliq̄ idola colebanꝫ. b Tūc ascēdit rasin rex syrie z phacee r̄c. isti em̄ duo reges de p̄mittēte fuerūt adinuicē ꝯfederati ad inuadēduz achaz de meriq̄ suis exigentibus. c Nō valuerūt supare eū: qz nō potuerit capere irl'm: ꝓpter murorū fortitudinē: vt dicit iosephus.

d Jn tpe illo resti. rasin rex syrie hayla r̄c. videś em̄ qꝫ non poterat capere hierusalem dimisit obsidionem et expugnauit hayla expellēs inde iudeos. e Misit autē achaz. Hic ꝓnter describit̄ achaz vt incredul⁹ ꝓphetice denūciatōni: ꝟm qꝫ dr̄ Esa. vij. qꝫ Esaias denūciabat sibi salutē a dño. et qꝫ sup hoc peteret signū: ℔ ip̄e renuit z ad auxiliū hūanū refugit. Sciēdū tn̄ qꝫ sicut dicit iosephus recedente rege syrie ad terrā suā achaz se credidit p̄ualere regi isr̄l'. z egressus ē ad pugnā cōtra eū: z multi de suis trucidati sunt et captiuati: vt dr̄. ij. Paralip. xxviij. et tūc achaz

uisit nũcios ad regem assyriorũ petẽs auxilium ab eo: vt
bic dr. Et suppositum se tributo eius. Ascẽdit aũt rex assy-
riorum in damascum in fauorẽ ipius achaz: qz illa erat ci
uitas metropolis regni syrie. f Perrexitqz achaz in
occursum theglatphalassar: ao regratiandum ei verbis z
muneribus z obse
quijs: eo q interfe
cerat eius aduersa
rium. g Cunqz
vidisset. Hic pñter
describit achaz vt
pphanus in religi-
one. i. i vero cul tu
dei. qz fecit in atrio
dñi altare sacrile-
gũ: amouẽs altare
qđ erat cultui divi
no cõsecratũ: z hoc
est qđ dr hic.
g Cũqz vidisset al
tare damasci: qđ
erat dedicatuz cul-
tui idolorũ. h
Misit rex Achaz
ad vriam: qui erat
summus sacerdos
in irlm.
i Exemplar eius
vt faceret cõsimile
in atrio tẽpli domi:
qđ et factũ ẽ. vnde
subdit.
k Cũqz venisset
rex. s. achaz.
l Vidit altare et
veneratus est illud
dẽ. Ꝑ divina p̃cepta
m Porro altare
ere. qđ erat co. do.
trãstu. ne sup illud
fierent holocausta
et sacrificia. vñ sub
ditur.
n Precepitqz dẽ.
sup altare mai9 dẽ.
. i. super illud quod
erat factũ de nouo
qđ reputabat ma-
ius scitate: lz eẽt sa
crilegũ i veritate.
o Altare ro ere.
qđ fuerat dño dedi
catũ. Et pa. ad vo.
meaz. i. vt fiat inde
qđ mihi placuerit
z sicũ exposito:es
cõiter q inde fecit
illud horologiũ famosum. de quo hr. j. rr. ca. p Fecit
igit vrias sacerdos. timore regis: etiã corrupt9 idolatria
q Tulit aũt rex. Hic pñter describit achaz vt temerari9
in a. sulatiõe: qz vt placeret regi assyrioz: amouit ea que
erãt ad cultũ diuinũ. z q spãlr ptinebãt ad devotionẽ re-
gũ. z hoc ẽ qđ dr. q Tulit aũt rex achaz ce. ba. et lu. i.
luteres. r. z. r. bases. de q̃bus hr supra tercio li. ca. vij.
r Et po. sup paui. vt nõ essent ad aliqđ obsequiũ in di-
uino cultu.
s Musach quoqz sabbati. dicunt expositores cõiter q
erat quoddam gazophilaciũ vbi diebus sabbatoz pone
batur oblatio regum pro agendis necessarijs in templo.
Ra. sa. dicit q erat q̃dam locus i porticu templi gratio-
se coopt9 in quo sedebat rex in die sabbati: z in solẽnita
tibus magnis. t Et ingres. re. erte. quer. in tem. domi
erat cũ q̃dam via de domo regis ad tẽplũ: p quã veniẽs
ad templũ poterat videri: z illã viam sic obturauit. q
non poterat per illam viã alijs ingredi templũ dñi.
v Propter regẽ assyrioz. i. vt si rex assyriorũ illuc ve
niret. videret qualiter amouisset cultũ dei. z q nõ esset
via de palatio regis ad templum: vt sic achaz se osten-
deret trãsisse ad
cultũ regũ assyri
orũ sequit.

donec veniret rex achaz de
damasco. k Cũqz venisset rex
de damasco vidit altare et
veneratus ẽ illo: ascẽditqz
z ĩmolauit holocausta z sa-
crificiũ suũ: et libauit liba-
mina: et fudit sanguinẽ pa-
cificoz q̃ obtulerat sup al-
tare. m Porro altare ereum
qđ erat coram dño transtu
lit de facie templi: et de lo-
co altaris et de loco templi
domini: posuitqz illud ex la
tere altaris ad aquilonem.
n Precepit quoqz rex achaz
vrie sacerdoti dicens. Sup
altare magl offer holocau
stum matutinum et sacrifi-
ciũ vesptinũ z holocaustuz
regl z sacrificiũ ei9: et holo-
caustũ vniuersi ppli tre z sa
crificia eoz z libamia eoz:
z oẽm sanguinẽ holocausti
z vniuslũ sãguinẽ victie sup
illo effũdes. o Altare ro ere
um erit patũ ad volũtatez
meã. p Fecit igr vrias sacer-
dos iux omia q̃ precepat rex
achaz. q Tulit ãt rex achaz
celates bases z luterẽ q erat
desup: et mare deposuit de
bobus ereis qui sustẽtabãt
illud r et posuit sup pauimẽ
tum stratũ lapidem. s Musach qz sabbati qđ edifica-
uerat ĩ tẽplo. t z ingressuz re
gis exteri9 auertit in tẽplũ
dñi: o ppter regez assyriorũ.
Reliq autez ẽboz achaz z
oia q̃ fecit: nõne hr scpta sũt
i libro ẽmonũ dierz regũ iu-
da. Dormiuitqz achaz cum
pribz suis: z sepult9 ẽ cũ eis
i ciuitate dd: z regnauit eze
chias fili9 ei9 p eo ff. rvij.

a Anno duodecimo
achaz regl iuda re-
gnauit Osee filius
hela in samaria super israhel b nouẽ annis: c fecitqz ma
lum coram dño: ẽ nõ sicut re-
ges israhel q̃ ante eũ fuerũt. d Cõ
tra hũc ascẽdit salmanasar
rex assyriorũ: et factus est ei
osee seruus: reddebatqz illi
tributa. Cũqz dẽpendisset
rex assyriorũ osee q rebella
re nitens misisset nuncios
ad Sua regez egypti: ne p-
staret tributa regi assyrioz
sicut singl'ãnis solit9 erat
e obsedit eum: et vinctũ mi-
sit in carcerẽ: peragratusqz ẽ
oẽm terrã: et ascendens sa-
mariã obsedit eaz tribz an-
nis. f Anno aũt nono osee ce
pit rex assyriorũ samariã: et
trãstulit israhel in assyrios: po
suitqz eos i haylã et i abor
iuxta fluuium gazan in ci-
uitatibz medoz. g Factũ est
eĩm cũ peccassent filij israel

Ca. rvij.
a Anno. rij. achaz. hic
osequẽter
describit termi-
natio regni israh:
Circa qđ primo
ponit pplũ israh
el trãslatio: secũ
do pli gẽtil' ad-
ductio: ibi. Ad-
duxit aũt rex as-
syriorũ ẽ. pma
in duas: q' prio
describit dicta
trãslatio. Scdo
trãslatiois cã et
rõ: ibi. Factum
ẽ aũt. Circa pri-
mũ dicit.

a Anno. rij. Achaz re. iu. re. Osee. In pncipio pcedẽtis. c. dr q achaz cepit regre anno rvij. pbacee qui regnauit. rr. annis: vt dr in eo. cap. et sic de reg pbacee nõ rmanebant nisi q̃tuoz anni ad plus qñ achaz cepit regnare. Cũ igr Osee interfecto pbacee reguerit p eo: sequit q osee cepit regre anno. iij. achaz Ad b dicũt alij q lz tũc cepit regnare ipe Osee tñ non obtinuit regnum in pace vsqz ad. rij. an-

nũ achaz: z sm hoc dr h pmo regnasse duodecimo an-
no achaz. s. pacifice: quia octo annis habuerat guerã
cum amicis ipius pbacee: quẽ occiderat. Alij vo dicũt
q octo annis fuit seruus regis assyrioz: et vltimo an-
no qui fuit. xij. ipius achaz: negauit ei tributũ: et sic dr
erpresse incepisse regnasse: videlz tanqz liber a seruitu
te tributi. et simili modo exponitur dupliciter qđ sub-
ditur.
b Nouem annis. s. in pace mõ p̃dicto: vel lter a tri-
buto: lz pluribus annis aĩ regnauerit vt dictũ est.
c Fecitqz malum coram dño. eius mandata trans-
grediendo: sed non sicut reges israel qui ante eum fue
runt: quia permisit populũ israel ascendere in hierlm
in solẽnitatib9: quod nõ permiserãt alij: sicut eĩm dem
fuit tercio regum. xiij. ca. Hieroboam posuerat custo
des in vijs: ne aliq de regno suo devoti ascenderent in

hierusalem orare: et ita fecerũt alij reges ipm sequentes: sed iste amouit: cuius cã fuit: vt dicit Ra. sa. q vituli aurei quos fecerat hieroboam: iam erant amoti 7 capti p reges syrie 7 assyriorũ: qui terram illam depredati fuerant: vt pz ex pdictis.

d Cõtra hunc ascendit salmanasar primo anno quo regnauit imediate p̃ phacee: 7 extũc fuit ei tributarius sicca patet vsq; ibi.

e Obsedit eũ et vinctũ misit i carcerẽ: hoc dr hic p anticipationem: q2 hoc factuz fuit in fine regni osee qñ samaria expugnata ibidẽ captus fuit.

f Factũ est ei. Hic pñter ponitur trãslationis isrl rõ: q2 offenderant dñm suum multiplicater. Et ido primo circa h ponitur eorum trangressio: secũdo trangressionis reprehensio ibi. Et testificatus est: tercio eorum obduratio: ibi. Qui nõ audierũt. Circa pmũ dicit.

f Factum est em cũ peccassent filij isrl: multipliciter et longo tẽpore.

g Et amb. iuxta ritũ gen. qs consump. dñs: ppt qd instruz erat q ipi siliter consumerentur 7 deijcerẽt de terra.

b Et regũ isrl. istud refert ad illud qd pmittitur. Juxta rituz gentiũ: q2 reges isrl primo declinauerũt ad idolatriam et ex cõsequẽti popul9: vñ frequẽter dictũ est in precedentibus: q reges israbel ambulabant in vijs hieroboam qui peccauit 7 peccare fecit israel.

i Et turre custodũ &c. vocat hic turris custodũ fortaliciũ: vbi sunt pauci habitatores: 7 est sensus q a minima villa vsq; ad maximã in omib9 vigebat idolatria.

k Feceruntq; verba pessima .i. facta siue opa eo mõ

dño deo suo q̃ eduxerat eos de tra egypti de manu pharaonis regis egypti coluerũt deos alienos: [g] 7 ambulauerũt iurr ritũ gẽtiũ qs psumpserat dñs i pspectu filiorũ isrl: [b] 7 regũ isrl: q2 sibi fecerãt. Et irritauerũt filij isrl verbũ nõ rectis dñm deũ suũ 7 edificauerũt sibi excelsa i cunctis vrbibus suis [i] a turre custodũ vsq; ad ciuitatem munitã. Fecerũtq; sibi statuas 7 lucos i oi colle sublimi: 7 subter oẽ lignũ nemorosũ: 7 adolebãt ibi incẽsuz sup aras i more gẽtiũ quas trãstulerat dñs a facie eorũ [k] Fecerũtq; ꝓba pessima irritãtes dñm. [l] 7 coluerũt immũditias de qbus pcepit eis dñs ne facerẽt verbuz hoc. [m] Et testificat9 ẽ dñs in isrl 7 in iuda p manũ oim pphetarũ et vidẽtiũ dicẽs. Revertimini a vijs vestris pessimis: 7 custodite pcepta mea 7 ceremonias iuxta omnẽ legez quam precepi patribus vestris: et sicut misi ad vos in manu seruorum meorũ prophetarum. [n] Qui non audierunt: sed indurauerũt cervicem suam iuxta ceruicem patrũ suorũ q̃ noluerũt obedire dño deo suo. [o] Et abiecerunt legitima eius: [p] 7 pactũ qd pepigit cum patribus eorũ. [q] et testificatiões qbus ptestatus ẽ oẽs: [r] secutiq; sũt vanitates et vane egerunt: et secuti sunt gentes q̃ erãt p circuitum eorum: sup quibus pcepat dñs eis vt nõ facerent sicut et ille faciebãt. Et deliqrunt oia pcepta domini dei sui: [s] fecerũtq; sibi pflatiles duos vitulos 7 lucos: [t] et adorauerunt vniuersam militiam celi. Seruierũtq; baal. [v] 7 psecrabãt filios suos 7 filias suas per ignẽ. Et diuinatiõi inseruiebãt 7 augurijs: [x] 7 tradiderũt se vt facerẽt malũ coram dño: et irritarent eũ. Irat9 qz dñs vehemẽter isrl 7 abstulit eos a cõspectu suo: et nõ remansit nisi tribus iuda tm̃modo. [y] Sed nec ipse iuda custodiuit mãdata dñi dei sui: verũtñ errauit 7 ambulauit i erroribus isrl: qs opatus fuerat. Proiecitq; dñs omne semẽ isrl: et afflixit eos 7 tradidit eos in manu diripientiũ: donec pjiceret eos a facie sua. [z] er eo iã tpe quo scissus ẽ isrl a domo dd 7 pstituerũt sibi regẽ hieroboam filiũ nabath: Sepauit em̃ hieroboam isrl a domino: et peccare omnes fecit peccatũ magnũ. Et ambulauerũt filij isrl i vniuersis peccatis hieroboã q̃ fecẽat 7 nõ recesserũt ab eis vsq; qd dñs auferret isrl a facie sua sic locut9 fuerat i mãu oim seruoz suoz pphaz. [a] Trãslatus qz ẽ isrl de tra sua i assyrios vsq; in diẽ hãc. [b] Adduxit aũt rex assyrioz viros de babylone et de cutha. et de abaiat: et de emath: 7 de sepharuaim 7 collocauit eos

l Et coluerũt immũdi. i. idola que a iudeis vocant immundicie.

m Et testificatus ẽ dñs: Hic pñter describit peccantiũ reprehensio videlz p pphas a deo missos: q erãt digni fide. n Qui nõ audierũt. Hic pñr ponit eoz obduratiõ in malicia pseuerando ido subdit.

o Et abiecerunt legitima: qbtũ ad ceremonias 7 pcepta.

p Et pactũ: qbtũ ad moralia.

q Et testificationes. qbtũ ad iudicialia q̃ pcedũt p testes. vel aliter.

q Testificatões. i. penas i lege pmiatas trãsgressoribus: qs nõ timuerũt.

r Secutiq; sũt vanitates. i. idola vana virtutẽ non habentia.

s Fecerũtq; sibi confla. duos vitulos tempore hieroboam.

t Et adora. vniuersam militiam celi. i. solez lunam iouem venerẽ 7 sic de alijs.

v Et psecrabant ei &c. sicut expositũ est de achaz ca. pcedenti.

x Et tradiderũt se voluntati demonis in oib9 assentiẽdo.

y Sed nec ipse iuda: q2 aliq; de regibus iuda deprauati fuerũt p vrores quas acceperãt de filiab9 regũ isrl: vt pz ex supradictis.

z Ex eo iam tpe quo scissus est isrl a domo dd. extunc em̃ declinauit israbel a vero cultu dei p ipm hieroboam.

a Translatus qz est isrl de terra sua ppt̃ mala predicta

b Adduxit aũt. Hic consequenter describit ppli extranei adductio cũ dicit: Adduxit aũt &c. volebat. n. illam terram secure tenere sub manu sua: 7 ideo amoto populo natiuo fecit illuc venire homies de regno suo q̃ essent sibi magis fideles.

c Non timebant dñm. quia erant nutriti in idolatria.

d Et immisit eis dominus leones. tum quia terra pro

ma gñā ꝓte erāt deserta: ⁊ ido multiplicate fuerūt ibi bestie tū in pnā sue idolatrie. e Ignorāt legitima dei terre isti em qui erāt gentiles credebāt q̄ ꝑm multitudinē terrarū ⁊ regionū esset multitudo deor: quorū q̄libet i terra sibi appropriata cultū sibi debitū ⁊ spāles vellet habere et iō missus fuit illuc vnus de sacerdotibus terre isrl.

f Et docebat eos qūo colerēt dñm ñ tū pfecte. q: erat d̄ sacerdotibus Samarie ⁊ nō d̄ irlm.

g Et vnaq̄q; gēs fabricata ē deū suū .i. fecit sibi idolū similē illi qđ colebat in ciuitate vel terra: vnđ fuerat illuc adducta.

h Viri em̄ ba. fe. sochot benoch qđ i hebreo sonat tabernaculū filiarū. Dicit em̄ Rabisal. q̄ istud idolū erat factū ad modū galline habētis pullos ita q̄ sochot signat deorū benoch autē idolū seu idola ibi posita: babylonij ei multum vtebātur ꝓstellatōnib⁹: et iō aliq̄ illoꝝ fecerūt idolū in veneratōe ꝓstellatōis q̄ apd vulgares vocāt gallina pulliaria: apd Ifratos vo plyades sicut ⁊ aliq̄ alij faciebāt imaginē solis ⁊ aliq̄ lune. put hr i pluribus locis scripture: ⁊ nihilomi⁹ colebāt dñm: ꝫ nō ꝑm instructionē sacerdotis ꝓdicti: vñ et recipiebāt quinq; libros moysi: et sic partim erāt gētiles: ptim iudei.

i Fecerūt aūt sibi de nouissimis sacerdotes. i. de vilibus ꝑsonis qui nō erant de genere sacerdotis ꝑm legez moysi.

k Non timēt dñm. scz perfecte prout principaliter i lege: ideo subditur. Neq; custodierūt ceremonias ⁊c. cetera patent.

In ca. xvij. vbi dicit in postilla. Et docebat eos qūo colerent dñm.

Addicio.

IN hebreo dr: Docebat eos qūo timerēt dñm ⁊ silr vbicūq; in hoc ca. dr de samaritanis q̄ coluerūt deū: hebraica veritas hz loco colere: timē qđ ven⁹ dr: Nā hz samaritani possint dici timētes deū timore seruili: nō tñ ꝓprie ꝑt dici colentes deum: quia in vero cultu re q̄rit fides quei ipis nō erat: cuz vere gēnt idolatre.

Replica.

IN ca. xvij. Burgensis facit dīam inter timere et colere samaritanorum imꝓbans nostrā trāslationē de q̄ vide. s. lib. iij. c. xvij. nō em̄ est verisimile q̄ sacerdos missus doceret eos timere seruiliter. verioꝝ ē igit nostra trāslatio q̄ dicit eū docuisse colere. timere em̄ induxit aduersitas. s. immisso leonū ⁊c.

Ca. xvij.

IN no tercio osee. Supius in hoc quarto actū est de debilitatiōe regni iude ⁊ israel simul et de regno isrl totali destructiōe. hic consequēter agit de regno iude ꝑ se et de eius destructiōe: vbi primo ponit qđ actum est sub sedechia. secundo quid sub manasse et āmon. cap. xxj. tercio quid sub iosia ⁊ Joachaz ca. xxij. ūrto qđ sub Joachim cap. xxiij. quinto qđ sub sedechia cap. xxv. Circa primū ostendit primo Ezechie cōuersatio laudabil: secundo ei⁹ liberatio terribil. cap. xix. tercio sanatio mirabilis capi. xx. Circa pīm capi. ondit ꝓpio qūo ezechias laudabiliter se habuit in ꝓsperis: scdo in aduersis: ibi.

Anno. xiiij. prima in duas: in partem principalē ⁊ incidentalem: secūda ibi. Anno. iiij. Circa primū tangitur genus et parte matris cū dicit.

Ca. xvij.

IN anno tercio osee. Supius in hoc quarto actū est de debilitatiōe regni iude ⁊ israel simul et de regno isrl totali destructiōe. hic consequēter agit de regno iude ꝑ se et de eius destructiōe: vbi primo ponit qđ actum est sub sedechia. secundo quid sub manasse et āmon. cap. xxj. tercio quid sub iosia ⁊ Joachaz ca. xxij. ūrto qđ sub Joachim cap. xxiij. quinto qđ sub sedechia cap. xxv. Circa pīm ostendit primo Ezechie cōuersatio laudabil: secundo ei⁹ liberatio terribil. cap. xix. tercio sanatio mirabilis capi. xx. Circa pīs capi. ondit ꝓpio qūo ezechias laudabiliter se habuit in ꝓsperis: scdo in aduersis: ibi.

Anno. xiiij. prima in duas: in partem principalē ⁊ incidentalem: secūda ibi. Anno. iiij. Circa primū tangitur genus et parte matris cū dicit.

in ciuitatibus samarie ꝓ filijs isrl. Qui possederūt samariam. ⁊ habitauerūt i vrbibus eius. Cūq; ibi habitare cepissent c non timebant dñm: d ⁊ immisit eis dñs leones q̄ interficiebāt eos Nūciatumq; est regi assirioꝝ ⁊ dicētū. Gentes q̄s transtulisti habitare fecisti i ciuitatibus samarie e ignorāt ritū dei terre ⁊ immisit i eos dñs leones et ecce interficiūt eos: eo q̄ ignorēt ritū dei terre. Precepit aūt rex assyrioꝝ dicens Ducite illuc vnū de sacerdotibus q̄s inde captiuos adduxistis: vt vadat ⁊ habitz cū eis: et doceat eos ritum dei terre. Igr cū venisset vnus de sacerdotibus bis qui captiui ducti fuerant d̄ samaria habitauit in bethel f ⁊ docebat eos qūo colerent dñm. g Et vnaquegz gēs fabricata ē deū suū: ꝓsueruntq; eos in phanis excelsis q̄ fecerāt samarite: gēs ⁊ gēs in vrbibus suis: in q̄bus habitabant. h Viri em̄ babylonij fecerunt sochot benoth: viri aūt cutheni fecerūt nergel: ⁊ viri de emath fecerūt asuna. Porro euei fecerunt nebaā ⁊ thachā Hi autē q̄ erāt de sepharuaim cōburebant filios suos igni adramelech ⁊ anamelech dijs sepharuaim: et nihilominus colebāt dñm. i Fecerūt aūt sibi de nouissimis sacerdotes excelsoꝝ: ⁊ ponebāt eos i phanis sublimibus. Et cuz dñm colerent: dijs q̄q; suis seruiebāt iuxta ꝓsuetudinē

gentiū d̄ q̄bus trāslati fuerāt samariā. Usq; in ꝑntem diē mortē secuntur antiquum. k Non timēt dñm: neq; custodiūt ceremonias ei⁹ atq; iudicia ⁊ legē ⁊ mandatum qđ ꝑcepat dñs filijs iacob: quē cognouit isrl: ⁊ ꝑcusserat cū eis pactū: ⁊ mādauerat eis dicens. Nolite timere deos alienos ⁊ nō adoretis eos. neq; colatis eos: ⁊ nō immolet eis: ꝫ dominū deū vīm qui eduxit vos de tra egypti i fortitudine magna ⁊ i brachio extēto: ipm timete ⁊ illū adorate et ipsi immolate. Ceremonias q̄q; ⁊ iudicia ⁊ legē ⁊ mandatū qđ scripsit vob custodire vt faciatis cūctis diebus: ⁊ non timeatis deos alienos. Et pactū qđ ꝑcussit vobiscum nolite obliuisci. nec colatis deos alienos: sed dñm deum vrm timete: ⁊ ipe eruet vos de manu oīm inimicoꝝ vrorū. Illi vo non audierūt. ꝫ iux ꝓsuetudinē suā pristinā ꝓpetrabāt. Fuerūt igr gentes iste timētes q̄dē dñm: ꝫ nihilomin⁹ ⁊ idolis suis seruientes. Nā filij eoꝝ ⁊ nepotes sicut fecerūt ꝑres sui. ita faciūt vsq; i ꝑntē diez

l Anno tercio ezechie. xviij. osee filij hela regis isrl regnauit ezechias filius achaz regis iuda. Triginta q̄nq; annoꝝ erat cū regē cepisset ⁊ vigintinouē annis regnauit in irlm. m Nomē matrī eius abisa filia zacharie. Feciteq; qđ erat bonū coꝝā domino iuxta oia q̄ fecerat d̄ patre

b Nomẽ matrꝫ eius abisa filia zacharie. Dicũt aũt alicꝫ q̄ iste zacharias fuit filꝰ ioiade: ꝑ hoc nõ vr̃ verũ qꝫ ille zacharias fuit ꝓpheta ipi ioas: ꝙa interfecit eũ: vt dictũ est. ꝟ. xij. c. a principio vo regni ioas vsqꝫ ad principiũ regni achaz: cuꝰ vroꝛ fuit ista abisa fluxerũt anni. cxxxvij. qõ patet si cõputẽtur anni quibus successiue regnauerunt reges iuda a dicto tẽpe ꝛ sic nõ videt q̄ ista abisa potuisset esse apta copule ioathan tẽpoze achaz. Et multominus ad cõcipiendũ: cõsequẽter ponit ezechie vtus cũ dr̃. Fecitqꝫ qõ erat in. cc. ꝛ sequitur.

c Ipe dissipauit excelsa. qõ nullus rex fecerat ante eum.

d Cõfregitqꝫ serpentẽ eneum cuiꝰ cã subdit: Siquidem vsqꝫ ad ill. tem. fi. isrl ado. ei incensuꝫ eo q̄ in aspectu aliꝰ filij israel fuerunt sanati a morsibus serpẽtum: vt habetur Numeri. ca. xxj.

e Vocauitqꝫ nomen eius nebestan. i. cupreuꝫ vel cupreũ. q. d. nihil erat diuinitatis in eo sicut simplices credebãt erroze decepti: qz i eo nihil erat nisi cupreũ.

f Itaqꝫ pꝰ eumꝫ non fuit similꝭ ei ꝛc. p hoc non br̃ q̄ fuerit sanctioꝛ qõ q̄ fuit ante eũ: vel iosia q̄ fuit post sicut et de quolibet confessoze canit ecclesia. Non ẽ inuentus similis illi. ꝛ hoc ꝓpter aliquã ꝓrogatiuã: q̄ nõ sic inuenit in aliꝭ: ꝫ in multis aliꝭ ꝓrogatiuis deficiat ab aliꝭ: et hoc mõ dr̃ hic de ezechia.

g Nõ fuit filꝭ ei ꝛc. tum qz destruxit excelsa ꝛ serpentem eneũ: tũ qz ad ꝑces eiꝰ angelus dñi exercituũ sennacherib ꝓcussit: et sol decez gradꝰ retrocessit. vt br̃. j. q̄ fuerũt valde spãlia. h Rebellauit qꝫ ꝺ regẽ assyrioꝝ et nõ seruiuit ei. Ipse ꝓcussit philisteos vsqꝫ ad gazã: ꝛ omnes terminos eoꝝ: ꝛ a turre custodũ: vsqꝫ ad ciuitatẽ munitã. i Anno q̃rto regis ezechie q̄ erat ãnꝰ septimꝰ osee filij hela regis israhel ascendit salmanassar rex assyriorum samariam: ꝛ oppugnauit eam ꝛ cepit. Mã post annos tres anno sexto ezechie id est nono anno osee regis isrl: capta est samaria: ꝛ trãstulit rex assyrioꝝ israhel in assyrios: collocauitqꝫ eos in hayla et in abor: fluuijs gozan in ciuitatibꝫ medorum quia non audierũt vocem domini dei sui: sed ꝓtergressi sunt pactum eius. Omnia quecunq; ꝓceperat moyses seruus dñi non audierunt neq; fecerunt. k Anno quarto decimo regis ezechie ascẽdit sennacherib rex assyrioꝝ ad vniuersas ciuitates iuda munitas: et cepit eas. l Tunc misit ezechias rex iuda nuncios ad regem assyrioꝝ in lachis dicẽs. m Peccaui. Recede a me: et omne quod imposueris mihi feram. Indixit itaqꝫ rex assyrioꝝ Ezechie regi iude trecẽta talẽta argẽti: et triginta talẽta auri. Deditqꝫ ezechias oĩe argẽtũ qđ reptũ fuerat in domo dñi: et in thesauris regis. n In tpe illo cõfregit ezechias valuas templi dñi et lamĩas auri quas ipe affixerat: ꝛ dedit eas regi assyrioꝝ. o Misit autẽ rex assyrioꝝ thartã ꝛ rabsaris ꝛ rabsacẽ de lachis ad regem ezechiã cum manu valida hierusalẽ. Qui cum ascendissent venerunt hierusalẽ et steterũt iuxta aq̃ductum piscine superioris que ẽt in via agri fullonis: p vocauerũtqꝫ regẽ. Egressus est autẽ ad eos eliachim filꝰ helchie ꝓpositus domꝰ q̄ ꝛ sobna scriba et ioache filꝰ asaph acõmentarijs: dixitqꝫ ad eos rabsaces. Loquimini ezechie. Hec dicit rex magnus reipublice. p Misit autẽ. Hic ꝓnter oĩdit qđ fecerit ex dei amoze. Circa qđ sciendũ q̄ rex assyrioꝝ accepta pecunia: sub pacto dimittẽdi regnũ ezechie in pace: infideliter agens pactum nõ seruauit: ꝫ misit exercitũ et nuncios in irl̃m ad terrendũ ezechiam vt territus redderet ciuitatẽ ꝛ plus transferret in assyrios: et cultus dñi de hierusalem auferret: qđ nullo mõ ferens ezechias restitit et ꝓgregans pplm exhortatꝰ fuit ad defendendũ locũ scm̃ ꝛ gentem: vt br̃ diffusius. ij. palip. xxxij. Igr̃ circa hoc ꝓponit nũcioꝝ ꝓminationẽ ibi. Diterũt aũt. scdo eoꝝ postulatio ꝛ ꝑsuasio: ibi. Nec em̃ dicit rex ꝛc. tercio denegatio: ibi. Rñdit eis. Circa primũ dr̃.

p Misit aũt rex ꝛc. Rabsacem. sic dꝫ scribi vbiqꝫ. s. p b.

q Cum manu valida.i.cū exercitu ad obsidendū irlm.
r In via agri fullonis.qz ibi fullones extēdebāt pānos ad deficcandū. s Vocauerūtqz regē. non tñ venit ad eos eo q timebat de pditione:qz als expert⁹ fuerat fraudem eoz:sed misit nuncios.

t Eliachim filius helchie pp̄o.vo.scz dñi:qz erat summ⁹ sacerdos:et successit sobne: q̄ fuit cap̄tiuatus et deiect⁹ a sacerdotio:vt hī Esa.xxij.c. v Et sobna scriba dē.de officijs aūt istis q̄lia sint dcm fuit.s. ij.lib.ca.viij. x Que est ista fiducia q̄ niteris defen. te a rege assyrioz̄. q.d.nulla est.

y An speras i baculo harūdineo dē q.d.in rege egypti nō potes hīe fidu cia:sicut nec hō po test se firmē appo diare in baculo ha rūdineo.et sic non pōt p̄fidere secure d auxilio hūano:si militer nec de diui no cuius rationez subdit.d.

z Nōne iste ē ca. ius abstu:Ezechi. excel.7 alt.q.d. di minuit cultū diui nū:et sic nō pōt cō fidere in ip̄m.cum mag̃ cū offenderit q̄ placuerit:iste āt Rabsaces dicebat falsum:qz sacrifica re etiā dño extra tē plū: postq̄ fuit edi ficatū p salomonē: nō fuit licitū vt fre quēter dictū est.ē. 7 hī Deutero.xij.
a Nūcigit trāsite dē.in hebreo ha bet̄ur. Vadia date scz p duobus mili bus equoz̄. b Et vide.an ba.va. ascen.eoz̄.q.d.i to to pplo tuo nō po teris inuenire tot boies scientes eq̄tare. c Et qūo po.resi. añ vnū satra. dē.qrī acie cuiuslibet satrape erāt plures eq̄tes:adducit aūt ad suū ꝓpositū ꝓfirmādū sacre scripture testimoniū qō hī Esa.viij. Adducet dñs aq̄s fortes 7 multas regē as syrioz̄.7 subdit ibidē: Et ibit p iudam inundās 7 transi ens dē.7 banc sniam ponit hic sub alijs ꝟbis cum dicit. d Dñs dixit mihi.ascende ad terrā hāc 7 demolire eā: s ipe nō allegauit finē ꝓphetie: lz em Esaias dixerit regē assyrioz̄ venturū in terrā iuda.7 afflicturū eā:tñ ipse p̄e dixit exercitū eius pcutiendū a dño. sm q hī.j.ca.sequēti. e Dixerūt aūt. Hic ponter describit nūcioz̄ ezechie po stulatio cū dicit. f Precamur vt loq̄ris nobis seruis tuis syriace: ꝓsyrū em erat antiquit⁹: q illi q assistebant regibus sciebant diuersa idiomata: vt scirēt legē Iras: 7 loq̄ cū nūcijs alioz̄ idiomatū. g Vt nō lo.no. iu da.au.pplo.ne.s.pl⁹ terreret ex ꝟbis rabsacis:7 qz i ꝟbis suis intermiscebat ꝟba blasphemie: ex hoc autez loco dicūt hebrei:7 etiā doctores nostri:q ille Rabsa ces erat iudeus natione: sed reli cta lege conuer sus erat ad gen tilitatem.

murū b Respōditqz eis rab saces dicens. Nūq̄d ad do minū tuū et ad te k misit me dñs meus vt loq̄rer sermo nes hos: et nō potius ad vi ros q̄ sedent sup murū vt co medāt stercora sua:7 bibāt vrinā suaz vobiscū. Stetit itaqz Rabsaces:7 exclama uit voce magna iudaice et ait. Audite verba regis ma gni:regis assyrioz̄. Hec di cit rex: m Non vos seducat ezechias n Nō em̄ poterit eru ere vos de manu mea: neqz fiduciam vob tribuat sup dominū dicēs. Eruens libe rabit nos dñs:et non trade tur ciuitas hec in manu re gis assyrioz̄. Nolite audi re Ezechiam. Hec em̄ dicit rex assyrioz̄. o Facite mecuz q̄ vob ē vtile: et egredimi ni ad me. p Et comedet vn⁹ q̄sqz de vinea sua: et de ficu sua:et biberis aq̄s de ciste nis vr̄is: q donec veniā 7 trās feraz vos in tram q̄ silis est tre vr̄e in terrā fructiferā 7 fertilē vini:terrā panis et vi neaz:terrā oliuaz 7 olei ac mellis:et viuetis.7 nō morie mini. r Nolite audire Eze chiam: s qui vos decipit di cēs.Dominꝰ liberabit nos. t Nūquid liberauerunt dī gētiū trā suā ꝺ manu regis assyrioz̄. Ubi ē dꝰ emath

k Misit me dominꝰ meus.q.d. nō.s mag̃ ad pplū.7 ideo cepit altiꝰ clamare ad terrendū pplm dicens. l Et comedāt stercora sua.i. tamdiu erunt obsessi: q nō hēbūt aliq̄d ad comedendū et bibendū.
m Nō vos se ducat ezechias tenēdo ciuitatē ꝫme. n Nō em̄ poterit vos eru ere.s.virtute hūana.nec etiā diuina:ió subdi tur. Neqz fiduciā vob tribuat sup dñm: et seq̄ tur. o Facite dē.et egredi mini ad me, subdendo vos vo lūtarie seruituti mee: qō ē meliꝰ q̄z mori gladio 7 fame. p Et come. vnusq̄sqz de vinea sua. id est viuet pacifi ce 7 quiete i tra ista:

q Donec veniā am et trās. vos. q.d. hic ē modꝰ regū assyrioz̄ transferre gentē sibi subiectam de terra sua natiua ad aliam vt sit magis securus de eius subiectiōe. sic enim iam añ fecerat rex assyrioz̄ de osee rege isrl: 7 eiꝰ ꝓpter vt dcm est ca. p̄cedente:7 etiam isto. r Nolite au dire ezechiam. ꝫnū vob psuadentē. s Qui vos de cipit dicēs:do.lib.nos.qō nitit̄ ꝓbare p locū a maioꝝ dicēs. t Nunq̄d liberauerūt dī gētiū dē.q.d. cū essent multi dī nō potuerūt defendere colentes eos contra regem assyrioz̄: ergo deus vester qui est vnicus tñ nō poterit vos defendere: s istud argumentū nullū est:qz illi nō sunt dī veri 7 falsi et nulli⁹ ꝟtutis. de⁹ aūt verus vnus est.7 potētie infinite. Tacuit itaqz ꝓphe.s.de p̄ce ꝓto regis ne rabsaces moueretur ad dicendū adhuc

blaſphemias dñi dño: ſi ſibi nñderet.
v Venitq beliachim ꝛc. ſequit. Sciſſis veſtib⁹. ℔ em̄ erat modus iudeoꝝ q ſcindebant veſtes ſuas qñ audiebant blaſphemiã contra dñm: vnde ⁊ ſummus ſacerdos ſcidit veſtimenta ſua: quãdo impoſuit blaſphemiaz ipi xpo: vt habetur Marci xiiij.

Ca. xix.

Ue cũ audiſſet. hic conſequẽter deſcribit ezechie liberatio terribil. Circa quã primo ponit pphetica denunciatio: ſcdo angelica executio: ibi. Factũ ẽ igr. Prima i duas pres duplicem denũciationẽ. ſecũda ibi. Cũq audiſſet. Circa primũ premittit ezechie bũilis petitio: ſecũdo eſaie cõſolabilis reſpõſio: ibi. Dixitq eſaias. Circa primũ dicit.

a Que cuz audiſſet rex ezechias ſcidit veſtimẽta ſua: ppt verba blaſphematoria ptra dñm dñm dicta: vt predictum eſt.

b Et optus ẽ ſacco: humiliãs ſe coram dño.

c Ingreſſuſq eſt domũ dñi: ad impetrandũ ei⁹ miſericordiã circa pplm ſuum ⁊ eius iuſticiaz ꝛ blaſphemos p̃dictos.

et arphath. Ubi eſt dꝰ ſepharuaim ana ⁊ ſua: Nũquid liberauerũt ſamariaz de manu mea: Qui naz illi ſunt in vniuerſis dijs trax qui eruerũt regionẽ ſuaz de manu mea: vt poſſit eruere dñs irlm ꝺ manu mea. Tacuit itaq pplus: ⁊ nõ rñdit ei q̃q. Dixitq ezechias. Dies tribulationis ⁊ increpatiõis f ⁊ blaſphemie g dies iſte. h Venerũt filij vſq ad partũ: et vires nõ hz pturiẽs. i Si forte audiat dñs dꝰ tuus vniuerſa ỽba rabſacis quẽ miſit rex aſſyrioꝝ dñs ſuꝰ vt exprobraret deũ viuentẽ ⁊ argueret verbis q̃ audiuit dñs dꝰ tuꝰ: ⁊ fac oꝛones p reliquijs que repte ſt. Venerũt ꝑ ſerui regis ezechie

ad eſaiã. k Dixitq eis eſaias Hec dicetis dño vro. Hec dicit dñs. k Noli timere a facie ſermonuz quos audiſti: l q̃b blaſphemauerũt pueri regis aſſyrioꝝ m me. n Ecce ego immittã ei ſpm̃. o ⁊ audiet nũciũ: p ⁊ reuertet i trã ſuaz ⁊ gladio i tra ſua: q Reuerſus ẽ ergo rabſaces et inuenit regẽ aſſyrioꝝ expugnantẽ lobnaz. r Audierat em̃ q receſſiſſet ꝺ lachis s Cunq audiſſet de tharacha rege ethiopie dicentes ecce egreſſus eſt vt pugnet aduerſum te et iret ptra eũ t miſit nũcios ad ezechiam dicẽs. Hec dicite ezechie regi iuda. u Nõ te ſeducat deꝰ tuꝰ in q̃ habes fiduciã neq dicas. Non tradet irlm in manus regis aſſyrioꝝ. Tu em̃ ipe audiſti que fecerunt reges aſſyrioꝝ vniuerſis terris: quo vaſtauerũt eas. Num ergo ſolus poteris liberari. x Nũq̃d liberauerũt dij gentium ſingulos quos vaſtauerũt pres mei gozan videlicet et aran ⁊ reſeph ⁊ filios eden. q̃ erant i thelaſſar. Ubi eſt rex emath ⁊ rex arphath et rex ciuitatis ſepharuaim ana et aua. y Ita q cũ accepiſſet ezechias literas de manu nũcioꝝ et legiſſet eas aſcendit in domũ domini. z ⁊ expandit eas coram

k Noli timere a facie ſermonũ. i. ꝓpter ſermones.
l Quibus blaſphe. ſi. regis aſſyrioꝝ. i. ſerui ſibi familiares et chari ſicut filij.
m Me: qz ỽba rabſacis imponebãt deo impotẽtiam: dicẽdo q nõ poſſet ſaluare ezechiã: et ꝓpter ſuũ de manu regis aſſyrioꝝ li. Et ſic dicebat eũ impotẽtioꝛẽ boie mortali. n Ecce ego immittã ei ſpiritũ. id eſt turbationem mentis: cui⁹ cauſa ſubdit.
o Et audiet nũ. ſ. de rege ethiopie inuadẽte eius regnũ vt hz infra.
p Et reuertet in terrã ſuã ꝛc. ℔ non fuit in iſto reditu ſi ſcdo: qz redijt ad obſidendũ irlm: et inde fugit territus ꝓpter plagã ſui exercitus. et tũc i tra ſua a filijs ſuis fuit occiſus: vt hr in fine huj⁹ ca.
q Reuerſus ẽ igitur rabſaces: peracto nũcio: dicunt tñ alij doctores q ibi remãſit exercit⁹ aſſyrioꝝ.

r Audierat enim q receſſi. de lachis ipa expugnata vel deſtructa.
s Cũq audiſſet. hic ꝓnter deſcribit ſcda denũciatio ꝓphetica de liberatione ezechie et pplꝰ ſui: circa qd primo ponit ei⁹ dominatõ p regẽ aſſyrioꝝ: ſecundo eius deuota oꝛo coram rege celorũ: tercio eius cõſolatio ꝓ ꝓphetã confirmatiõ ſecretoꝝ diuinorũ. ſcda ibi: Itaq cũ accepiſſz. tercia ibi. Miſit autẽ eſaias. Circa primũ dicit.
t Et iret ꝺ eũ. ſ. ꝺ ſennacherib.
u Miſit nũcios ad ezechiam dominãdo q deuictis hoſtib⁹ ptra quos ibat reuertereꝛ ad deſtruendum irlm. x Non te ſeducat dominus. et ſic blaſphemat dñm tanq̃ habentẽ falſitatez ⁊ ſaluandi impoſſibilitatẽ. y Nũquid liberauerũt dij gentiũ ꝛc. q. d. multi erãt ⁊ nõ potuerũt liberare cultores ſuos: ⁊ multo minus deus veſter quem dicitis eſſe vnicũ poterit vos liberare: ideꝛ eſt argumẽtũ quod fecerat rabſaces. ca. xviij.
z Itaq cum accepiſſet. Hic ꝓnter ponit ipi⁹ Ezechie oꝛo cum dr. Itaq cuz accepiſſet ezechias lras. verbo eas ⁊ ſcripto cõminatus ſibi fuerat rex aſſyrioꝝ ad maiorem

assertionē. a Erpādit eas coꝝ dño. qꝝ ꝓtinebāt blas-
phemias ꝛ ipm: vt ysū ē. b Et orauit in ꝓspectu ei⁹.
vt glorificaret nomē suū ꝛ blasphemias nomi suo irroga
tas ꝛ saluaret ꝓplm ꝛ ꝓminatōnes predictas. c Dne
de⁹ israel q̄ sedes sup cherubin. i. ꝑsides oi creature etiam
angelice. Et hoc si-
gnificabat in tēplo
vbi .tpiciatoriū qđ
erat q̄si sedes dei su
stentabat a duob⁹
cherubi hic ꝛ inde
posit⁹ sicut fuit ple-
nius expositū exo.
xxv. d Inclina
aurē tuā et audi. i.
effectū tue iusticie
oñde ꝓtra Senna
cherib: cetera pa-
tent vsq; ibi.
e Ut sciant oia
re. ter. qꝝ tu es dñs
de⁹ sol⁹ cōterendo
sennacherib: q̄ de-
os aliarū gentium
destruxerat. f
Misit aūt Esaias
Hic ꝓnter ponitur
ꝓsolatio ezechie p
esaiā denūciādo si-
bi ipius sennache-
rib futurā ruinam
ꝛ primo ꝟ ruina p̄-
dicit. secdo b⁹ pba-
tionis mirabile si-
gnuz adducit: ibi.
Tibi aut ē ezechia.
Circa pmū esaias
dirigit sermonē ex
pte dñi ad ezechiā
d. eē ozonez ei⁹ ex-
audita cū dr. Que
ꝛpcatus es ꝛc. se-
quit. g Spre-
uit te in aio suo. ve-
rutem tuā nullā re
putando. b Et
subsannauit. sensi-
bili sig: sbsannatio
ei ꝓprie dr ꝓpt⁹ cū
signo sensibili: ꝛ dr
sbsannatio a ruga-
tiōe nasi. i Virgo filia syon. i. irlm: q̄ dr ygo ꝓpter in-
tegritatē fidei q̄ sp remānsit ibi in: aliquib⁹. Filia syon dici-
tur: qꝝ sicut filia a mre ꝓtegit: ita ciuitas irlm ꝓtegeb at
a fortalicio qđ erat i mōte syon. k Post tergū tuū ca-
put mouit: qꝝ habitatores irlm nō audebāt exire in campū
ꝓ eū. g maḡ fugiebāt ab eo: ꝛ sic vertebant ei dorsum: con
sequēter Esaias dirigit sermonē suū ad Sennacherib di
cens. l Contra quē exaltasti vocē tuā. ꝓminādo ꝛ blas
phemādo pre superbia: et rndit. d. m Contra scm isral. i.
ptra illū qui est sanctussancto⁹ ꝛ de⁹ isral p specialē cultū.
n Per ma. ser. tuoꝝ exprob. dño. sicut ꝓz ex p̄cedētibus
de rabsa ce ꝛ alys nūcijs q̄ apportauerūt lras ezechie: et
iste fuit maior ꝓceptus q̄ si sennacherib hoc fecisset in p-
sona ppria sicut dare alapā alicui per vilem psonā q̄ p se
ipm. o Et dixisti. in cor de tuo. p Jn multitudine
curr. meoꝝ ascen. excel. mōtiū. i. ciuitatē irlm: ꝛ templum
qđ erat i excelso respectu aliaꝝ terraꝝ. q Jn summi-
tate libani. i. tēpli de lignis libani facti: vt ꝓz ex dictis ē.
iij. li. r Et succidi subli. cedros: qꝝ de talib⁹ lignis erat
factū templū: vel per istas arbores metaphorice designā-
tur ꝓncipaliores populi: vt ꝓncipes sacerdotū: ꝛ is ista
adhuc nō fecisset sennacherib tñ ex superbia cordis reputa-
ram dño: b ꝛ orauit in ꝓspectu
ei⁹ dicēs. c Dñe de⁹ isral q̄ se-
des sup cherubin: tu es de⁹
sol⁹ regū oīm terre tu fecisti
celū ꝛ trā. d Jnclīa aurē tuā
ꝛ audi. Api dñe oculos tuos
ꝛ vide ꝛ audi oīa ꝟba sēna-
cherib: q̄ misit vt exprobra-
ret nob deū viuentē. Vere
dñe dissipauerūt reges assyri
orū gētes ꝛ tras oīm: ꝛ mise
rūt deos eoꝝ i ignē. Nō em
erāt dij ꝟ opa manuū hoim
ex ligno ꝛ lapide: ꝛ ꝑdiderūt
eos. Nūc igr dñe: de⁹ nr̄ sal-
nos nos fac de manu eorū.
e vt sciant oīa regna terre
qꝝ tu es dñs deus sol⁹. f Mi-
sit aūt esaias filius amos ad
ezechiā dicēs. Hec dicit do
min⁹ de⁹ isral. Que dep̄cat⁹
es me sup sennacherib rege
assyrioꝝ: audiui. Jste ē ser-
mo quē locut⁹ est dñs de eo
g Spreuit te b ꝛ subsannauit
te i virgo filia syon: k p⁹ tergū
tuū caput mouit filia irlm
Cui exprobrasti: ꝛ quē blas
phemasti. l Contra quē ex-
altasti vocē tuā ꝛ elevasti i
excelsū oculos tuos. m Cōtra
scm isral. n Per manū seruoꝝ
tuoꝝ exprobrasti domino:
o ꝛ dixisti. p Jn multitudine
curruū meoꝝ ascendi excel-
sa montiū q in summitate li
bani: r ꝛ succidi sublimes ce-
dros eius: ꝛ electas abietes
illi⁹. Et ingressus sum vsq;
ad ēminos ei⁹: s et saltū car-
meli ei⁹ ego succidi. t Et bi-
bi aq̄s alienas b ꝛ siccaui ve
stigijs pedū meoꝝ oēs aq̄s
clausas. v Nūquid non au-
disti q̄d ab initio fecerim.
y Ex diebꝫ antiq̄s plasmaui
illud: ꝛ nūc adduxi. z Erunt
q̄ in ruinā collīū ꝓpugnāti
um ciuitates munite. Et q̄
sedēt i eis hūiles manu: cō-
tremuerūt ꝛ ꝓfusi sūt: a facti sūt
velut fenū agri ꝛ virēs her-
ba tectoꝝ: q̄ arefacta ē an-
teq̄ veniret ad maturitatē.
b Habitaculū tuū c ꝛ egressū
tuū d ꝛ introitū tuū et viam
tuā e ego ꝑsciui: f et furorem
tuū ꝓ me. Jnsaniisti i me et
superbia tua ascēdit i aures
meas. g Ponā itaq̄ circulū
in naribꝫ tuis: ꝛ chamū i la-
bijs tuis: b ꝛ reducā te in viā
mea ꝟ ute.

a Facti sunt velut fenū agri. i. nulli⁹ re-
sistentie aut virtutis: qꝝ sic volui. b Habitaculum
tuū. i. terra tua q̄m tractabis in cōsilio tuo de inua-
nib⁹ aliaꝝ gētiū. c Et egressū tuū. p cēdo ad bel-
lum. d Et introitū tuū. introādo terras alienas ꝛ ci
uitates. e Ego ꝑsciui. qꝝ omnia ista ꝓdinaui.
f Et furorē tuū ꝓ me. blasphemādo non ē meū tāq̄
ingratissimus ꝛ insanus de victoriis quas dedi tibi.
g Ponā itaq̄ circulū in naribus tuis. sicut fit bubal
ꝛ elt sensus: te indomitū ego domabo malis gratibus
tuis. b Et reducā te. s. confusiue ad terram tuam.
sicut ꝓz in fine hui⁹ ca. i Tibi aūt ezechia. Dic ad
ꝓfirmationē ꝓdicto⁹ dat mirabile signū cū dr.
k Comede hoc anno qđ reperis. i. illud qđ nascet i
campis de granis ꝓtritis ab exercitu sennacherib. Et
hoc ꝓz p lram hebraicā. q̄ sic habet. Comede hoc an-
no renascēs vel renascētia. ꝛ p illud qđ dr Esa. xxxvij.
Comede hoc anno que sponte nascitur. i. sine cultu-
ra hominū. cuiusmodi est dicta renascētia. Jn secūdo
anno que sponte nascuntur. i. fructus arborum. vnde
esaie. xxxvij. dr. Scdo anno pomis vescere. poma cōi
generaliter dicūt oēs fructꝫ arboꝝ. Jn hebraco habet

ſcm̄ iſrl. n Per manū ſeruoꝝ
tuoꝝ exprobraſti domino:
o ꝛ dixiſti. p Jn multitudine
curruū meoꝝ aſcendi excel-
ſa montiū q in ſummitate li
bani: r ꝛ ſuccidi ſublimes ce-
dros eius: ꝛ electas abietes
illi⁹. Et ingreſſus ſum vſq;
ad ēminos ei⁹: s et ſaltū car-
meli ei⁹ ego ſuccidi. t Et bi-
bi aq̄s alienas b ꝛ ſiccaui ve
ſtigijs pedū meoꝝ oēs aq̄s
clauſas. v Nūquid non au-
diſti q̄d ab initio fecerim.
y Ex diebꝫ antiq̄s plaſmaui
illud: ꝛ nūc adduxi. z Erunt
q̄ in ruinā collīū ꝓpugnāti
um ciuitates munite. Et q̄
ſedēt i eis hūiles manu: cō-
tremuerūt ꝛ ꝓfuſi ſūt: a facti ſūt
velut fenū agri ꝛ virēs her-
ba tectoꝝ: q̄ arefacta ē an-
teq̄ veniret ad maturitatē.
b Habitaculū tuū c ꝛ egreſſū
tuū d ꝛ introitū tuū et viam
tuā e ego ꝑſciui: f et furorem
tuū ꝓ me. Jnſaniſti i me et
ſuperbia tua aſcēdit i aures
meas. g Ponā itaq̄ circulū
in naribꝫ tuis: ꝛ chamū i la-
bijs tuis: b ꝛ reducā te in viā
mea ꝟ ute.

a Facti ſunt velut fenū agri. i. nulli⁹ re-
ſiſtentie aut virtutis: qꝝ ſic volui. b Habitaculum
tuū. i. terra tua q̄m tractabis in cōſilio tuo de inua-
nib⁹ aliaꝝ gētiū. c Et egreſſū tuū. p cēdo ad bel-
lum. d Et introitū tuū. introādo terras alienas ꝛ ci
uitates. e Ego ꝑſciui. qꝝ omnia iſta ꝓdinaui.
f Et furorē tuū ꝓ me. blaſphemādo non ē meū tāq̄
ingratiſſimus ꝛ inſanus de victoriis quas dedi tibi.
g Ponā itaq̄ circulū in naribus tuis. ſicut fit bubal
ꝛ elt ſenſus: te indomitū ego domabo malis gratibus
tuis. b Et reducā te. ſ. confuſiue ad terram tuam.
ſicut ꝓz in fine hui⁹ ca. i Tibi aūt ezechia. Dic ad
ꝓfirmationē ꝓdicto⁹ dat mirabile ſignū cū dr.
k Comede hoc anno qđ reperis. i. illud qđ naſcet i
campis de granis ꝓtritis ab exercitu ſennacherib. Et
hoc ꝓz p lram hebraicā. q̄ ſic habet. Comede hoc an-
no renaſcēs vel renaſcētia. ꝛ p illud qđ dr Eſa. xxxvij.
Comede hoc anno que ſponte naſcitur. i. ſine cultu-
ra hominū. cuiuſmodi eſt dicta renaſcētia. Jn ſecūdo
anno que ſponte naſcuntur. i. fructus arborum. vnde
eſaie. xxxvij. dr. Scdo anno pomis veſcere. poma cōi
generaliter dicūt oēs fructꝫ arboꝝ. Jn hebraco habet

dominū exercituſ mei. ꝛ animaliū
venientiuz illuc
ad hauriendū et
bibendū: ꝓter
ꝓpheta in perſo
na dñi alloq̄tur
ſennacherib. d.
y Nunq̄dnō
audiſti quid ab
initio fecerim. ſ.
omnē creaturaz
de nihilo. q̄ſi di-
ceret: ſcire ꝛ au-
dire debuiſti: q̄
ꝛz gentiles pone
rent multitudi-
nez deoꝝ: tñ ſup
oēs ponebant
vnā cām primā
oīm: quaz voca-
bant deū deoꝝ.

y Et diebꝫ an
tiq̄s. i. ab eterno
plaſmaui illud.
id eſt faciendū
diſpoſui quicq̄d
factū ē ꝑ patres
tuos et te ad pu
niendū aliq̄ ma
la facta ꝓ me ꝟ
q̄ dicit dñs eſa.
x. De aſſur ꝟga
furoꝛis mei ꝛ ba
culus ipe eſt ꝛc.
et nunc adduxi
iſtaz punitionē
per te ꝛ p alios.
z Eruntq̄z in
ruinā ꝛc. hoc eſt
dictū ruine ciui-
tatū ꝛ terrarum
ꝛ populoꝝ que
fact e ſunt ꝛ fient
de ꝑ te totuz eſt

Scō aūt āno pcissionem.i.fructꝰ q̄ de arboribꝰ abscindunt & colligitur. Rab.sa. aliter exponit pcisionē d.q̄ exercitus sennacherib pciderat arbores fructuosas regionis & ꝓbeta pdixit ꝺ signū: q̄ secundo anno facerēt ramos ita magnos q̄ tātū crescēt ibi ō fructu q̄ ꝓpls inde posset sustentari.

l Porro in anno tercio seminate ⁊c.qđ exponit Ra.sa.d.tu ezechia cum videris duo signa predicta.scz q̄ ex granis contritis pdicto mō oriāt fruges ad sufficientiā primi anni:& ex arboribꝰ precisis fructus ad sufficientiaz secūdi: que non possunt nisi diuina virtute fieri:sis certꝰ de cōtritione exercitus sennacherib ita q̄ potentis absq̄ timore seminare & metere.

m Mittet radicē deorsum.i. stabilietꝫ i terra. n Et faciet fructum sursū.i.bona opa.

o Zelus dñi exercituū faciet hoc.i. nō ex meritis vris sed ex diuina gra.

p Nō ingredietur vrbē hāc:sicut cōminatus est. q Nec mittet in eam sagittaz. q: nō ꝓmittet tātū approp̄inq̄re ciuitati. r Et saluabo eā ꝓpter me.i.ꝓpter gliaz nois mei demōstrādā. s Et ꝓpter dauid.i.ꝓpter merita ipi⁹.

t Factum est aūt. Posita denūciatione liberatōis ezechie.hic ꝓnter ponit hui⁹ liberatiōis executio i facto cum dicit.

t Factū ē igit in nocte illa. hoc anno pōt referri ad tp̄us in quo eisaias dixit ista q̄ pdicta sunt: q: fuerunt duo anni intermedij quibus ꝓplus ezechie vixit ō frugibus granoꝝ cōtritoꝝ & pomoꝝ: vt patet ex pdictis. & iō dicūt aliq̄ q̄ refert ad tp̄s in q̄ sennacherib pꝰ debellationē regum ethiopie et egypti ꝺ quos iuerat:vt pz ex pdictis:post duos annos redit ad obsidendum irlm:& nocte illi⁹ vici q̄ posuerat obsidionē:fcā est ista plaga sup eꝰ exercitū:s hoc nō ꝓsonat lr̄e p̄cedēti vbi dr. Nec circūdabit eā munitio.i.obsidio. & iō dicit ra. sal. q̄ ista plaga facta ē cū adhuc exercit⁹ ei⁹ distaret a bierusalē & dic q̄ erat i nobe:q̄ nō est multū lōge a bierusalem: & idē vr p illud qđ hr Esa.x. Adhuc dies ē vt i nobe stet. & scias q̄ ille locus quē Rab.sal. vocat nobe dr nob:esa.x. v Venit angelꝰ dñi.executor eius iussicie. x Et pcussit i castris assyrioꝝ ⁊c.s.oēs robustos bellatores & principales exercit⁹: vt hr.ij.ꝑalypo. ca.xxxij. y Cūq̄ diluculo surrexiss̄et s.sennacherib vt iret ad obsidendū irlm. z Vidit oia corpa mortuoꝝ. dicūt hebrei q̄ corpa mortuoꝝ fuerūt in ānera-

ta sub armis ac vestibus intactis ita q̄ ꝓpls ezechie potuit spolia defacili colligere: & sine cadauer fetore. & i hoc satis ꝓcordant verba Esa.ix.ca.et.xxx. 3 Et reuersus ē sennacherib.cū paucis q̄ remāserant ꝓfusibiliter & ignominiose. a Cūq̄ adorare in tēplo ⁊c. Filij ei⁹ pcusserūt eū.dicūt aliqui q̄ hoc fuit eo q̄ ordinauerat assaradon regē ꝓ se istis duob⁹ postpositis: & sic dēsiderio regnādi interfecerūt eū:s huic nō vr ꝓsonare qđ subdit

strīs assyrioꝝ centū octogīta q̄nq̄ milia. y Cunq̄ diluculo surrexiss̄et vidit oīa corpa mortuoꝝ: & recedens abijt. 3 Et reuersus ē sennacherib rex assyrioꝝ: & mānsit i ninive. a Cūq̄ adorare in tēplo nesrath deum suum adramelech & sarasar filij ei⁹ ꝓcusserūt eū gladio:b fugerūt q̄ i terrā armenioꝝ: et regnauit asaraddon filius ei⁹ ꝓ eo.

b Fugerūtq̄ in terrā armenioꝝ: & iō non vr q̄ interfecerūt eū cupiditate regnādi post eū et iō ra.sal.aliam cāz assignat dicēs. q̄ principes regni sui erāt turbati cōtra eū:eo q̄ filij eorū amici erāt mortui mō pdicto ꝓpē eius superbiā & blasphemiā ꝺ deū isrl: ꝓpter qđ tractabāt de morte ipius. qđ cū ad eius aures pueniss̄et intrauit templū dei sui orans et ꝓmittēs q̄ si b periculū euaderet i e⁹ honorē duos filios suos pdictos sacrificaret qđ filij intelligētes eū interfecerūt:ne ab eo interficerent. & hoc dictū satis cōcordat lr̄e i q̄ dr. Cūq̄ adorare in tēplo ⁊c. filij

Capitulū.xx.

a In dieb⁹ illis. Hic ꝓnter describit ezechie mirabilis sanatio. & primo hmōi sanatio describit.scdo ex hr surgēs elatio reprimit:ibi. In illo tpe. Circa primū ꝓmittit mortis imineꝫ denūciatio.scdo eiusdē dñatio ibi. Qui puerit.tercio mirabilis sanatio:ibi. Dixitq̄ esaias. Circa primū dr. a In dieb⁹ illis egrotauit ezechias vsq̄ ad mortē: q: ꝓ viā nature nō poterat euadē. dicūt aūt aliq̄ q̄ hec infirmitas ꝓtigit ezechie: eo q̄ nō reddiderat gr̄as de suffici&ēter de pcussione exercitus sennacherib: s hoc dictū improbat ra.sa.p hoc q̄ esaias dixit sibi postea Et de manu regis assyrioꝝ liberabo te & ciuitatē hanc:et quo patet q̄ pcussio exercit⁹ sennacherib fuit pꝰ infirmitatē ezechie & nō ante. Dicit igr̄ q̄ hoc ei accidit eo q̄ noluerat accipe vroꝛē quod tñ facere tenebat vt linea dꝰ regno ꝓ ipm ꝓtinuaret: ꝓpē quod qualescēs accepit vroꝛem de qua genuit manasses. Et huic dicto videtur concordare lr̄a sequentis capli vbi dr. q̄ manasses erat duodecim annoꝝ cum regnare cepisset mortuo pr̄equi vixit xv.annis post suam sanationē: vt in lr̄a habetur. Potuit etiā esse alia cā infirmitatis ezechie: vt ꝓ eius sanationē mirabilē de⁹ glorificaret: sicut de ceco nato dr Job.ix.

b Precipe domui tue.i.ordina testamentū tuū.

c Morieris em̄ tu ⁊c. reuelatio.n. ꝓphetica aliqñ fit ꝑ dispositionē causaꝝ inferioꝝ: & nō ꝑm q̄ est i mēte diuina & sic fuit in ꝓposito: q: talis erat infirmitas ezechie: q̄ via naturali nō poterat euadere: & sic intelligitur denūciatio

ꝓphetē. c Moneris ꝛc. ꝙ hoc tñ nolit excludit ꝓpheta quin ex dei gratia sanari posset: ꝓter quod ezechias cōuertit se ad orandū dñm ꝓ sua sanatiōe: quod nō fecisset si ꝓpheta sibi mortem denūciasset. ꝑm ordinem voluntatis diuine:

d Qui conuertit hic ꝓnter describitur mortis ꝓnūciate dilatio p orōnez ezechie cū dr: Qui cōuertit faciem suam ad parietez: vt oraret secretius et deuotiꝰ: z nō impediret ab assistentibus.

e Memēto qūo ambulaue. in veri. nō dicit hoc per iactantiā: ꝙ magꝭ ad gratiarūactōnē: recognoscēs ꝙ hoc fecisset ex voluntate diuina vt sic gratꝰ de ꝓcedentib⁹ vlteriorem gr̄am impetraret. f Et anteq̄ ingre. esaias medi. par. atrū. i. curie domus regie.

Et factum est verbum domini ad esaiam dicens. ²Vade et dic ezechie duci populi mei: Hec dicit dominus deus dauid patris tui. Audiui orationem tuam: vidi lachrimam tuam: ecce sanabo te. ⁶Die tercio ascendes templum domini: ⁷et addam diebus tuis quindecim annos. Sed et de manu regis assyrioꝝ liberabo te et ciuitatem hanc: et protegam urbem istam propter me: ⁸et propter dauid seruum meum. ⁹Scripsit ezechias rex iude postquam infirmatus fuerat et conualuerat de infirmitate sua. ¹⁰Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi: quesiui residuum annorum meorum. ¹¹Non videbo dominum deum in terra viuentium: non aspiciam vltra hominem et habitatorem quietis. ¹²Generatio mea ablata est et quasi tabernaculum pastorum: precisa est sicut a texente vita mea. Dum adhuc ordirer succidit me: de mane usque ad vesperam finies me. ¹³Sperabam usque mane quasi leo sic contriuit omnia ossa mea. De mane usque ad vesperam finies me. ¹⁴Sicut hirundo sic pipiabo: meditabor ut columba: attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Domine vim patior: responde pro me. ¹⁵Quid dicam aut quid respondebit mihi cum ipse fecerit? Recogitabo coram te omnes annos meos in amaritudine anime mee. ¹⁶Domine si sic viuitur et in talibus vita hominum: obsecro ut corripias me et uiuifices. ¹⁷Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam ut non pereat: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. ¹⁸Non enim infernus confitebitur tibi nec mors laudabit te: non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam. ¹⁹Viuens viuens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie: pater filiis notam faciet veritatem tuam. ²⁰Domine saluum me fac: et psallemus canticum nostrum cunctis diebus vite nostre in domo domini. ²¹Dixerat autem esaias: Tollatur massa ficorum et ponatur super vlcus et sanabitur. ²²Dixerat autem ezechias: Quod erit signum quia ascendam domum domini?

g Audiui orōem tuā. eā acceptādo. h Vidi lachrimā. i. lachrimas: sicut dr Exo. viij. Venit musca grauissima ꝛc. i. multitudo ꝛc. sic in ꝓposito: quia ezechias fleuit fletu magno: vt dr infra.

i Die tercio ascēdes tēplū dñi. sanatus. d. Ra. sa. ꝙ illa dies fuit in qua exercitus sennacherib fuit ꝓcussus: et sic ezechias ascēdit in templum ad reddendū gr̄as ꝛc de sua sanatiōe: z de liberatiōe ꝓpli sui: de manu sennacherib.

k Et addam dieb⁹ tuis. xv. annos. istud denūciauit ꝓpheta ꝑm ordinē cāe ꝓme. videlz ꝓut erat ordinatū i diuina mēte: z illud qđ sic reuelat z denūciat: imutabiliter impletur. l Et ꝓtegā vrbē istā ꝓter me. i. ꝓter gliaz nois mei. qđ sennacherib blasphemauit. m Et ꝓter dauid seruū meū. i. ꝓter merita ei⁹ principalr. z nō aliox in regno sibi succedētium. n Dixitq̄ esaias. Fic ꝓnter ponit ezechie mirabilis sanatio cū dr.

o Afferte massam ficorum. Dicunt em̄ aliqui ꝙ ficus z alia dulcia aggrauāt infirmitatē illā quā bēbat ezechias vt sic fieret mirabilior sanatio ꝑ appositionē illi⁹ qđ natū erat aggrauare.

p Qđ erit signū ꝛc. hoc nō petit ex incredulitate vel diffidētia: ꝙ magis ex ꝓfidētia diuina: z vt magꝭ appareret ei⁹ glia multiplicādo mirabilia. q Vis vt ascēdat vmbra. i. ꝓcedat vltra: z sic br̄ in hebreo. Ex quo etiā pz: ꝙ illud horologiū erat ad solē ad cognoscendū horas diei ꝑ eius vmbrā. Et dicūt aliq̄ ꝙ due linee faciebāt vnaz horā. et ꝑm hoc illa dies artificiall fuit augmētata ꝛcē hor. Alij vo dicūt ꝙ quelibet linea faciebat vnā horā. et sic illa dies fuit augmētata. xx. horis. x. retrocedēdo ad orientem. et. x. redeūdo ad locū ꝓstinū. et sic illa dies artificiall fuit xxxij. horaz: qz añ bēbat. x. horas. z postea duas būit solē tendēte ad occasum: z hec vr opinio dionysij i epla ad polycarpū: vbi loq̄ns de ista retrocessione solis dicit sic. Sol cū decima hora cēt ꝛeo ꝓcipiēte reperdauit ad occidētē. alias. x. horas deligitalis. deinde rursus decē horas alias ad occidētē currēte sole: ꝙ z residuis diei duab⁹ horis ꝛc

Sequit figura ꝑm pmā opinionē in qua due linee faciūt vnam horam.

Vtrū aūt ista dies sub ezechia fuerit maior ꝓ illa que ꝓlongata fuerit tempore Josue: dicū fuit Josue x. capitulo.

Figura secm secundam opinionē in qua quelibet linea facit vnam horam

Hōnduz ꝙ iste due figure facte sūt ꝑm vnā viaz quaz posui. Josue. x. scz ꝙ dies plōgata sub ezechia fuerat i solstitio byemali: z sic breuior die ꝑ longata sub iosue.

r In illo tēpe. Hic ꝓnter repr̄imitur insurgēs elatio: et primo ipa elatio describit. et scdo repr̄imit: ibi. Venit aūt esaias. Circa primū sciendū: ꝙ babylonij erāt intenti circa cursus syderū. vñ z astronomia primo fuit inuēta i chaldea ꝑm alios: cui⁹ metropolis ciuitas babylon: z io qñ ꝓperūt retrocessionē sol ꝓdictā ꝛ cursuz

nature: fuerūt sollicīti q̄rere qualiter hoc accidera. et cum audissent q̄ hoc fuerat i sanatiōe ezechie de cōsilio sapientū rex babylonis. s Misit ad ezechiam lras. in signū reuerētie. t Et munera. ad sciendū de illa retrocessiōe sol mirabili. ꝫ ꝑ hoc dī. ij. pali. xxxij. q̄ nūcij reḡ babylonis missi fuerant ad eum: vt interrogarēt de portēto q̄ acciderat sup terrā. v Letatus est autē in aduētu eoꝝ ezechias. letitia inepta ꝓcedente ex elatiōe eo q̄ tanꝰ rex de tā longinqua terra misisset ad eū nūcios et munera.

r Et oīdit eis ⁊c. dicit Ra. sal. q̄ non solū ostēdit eis ea q̄ erāt i thesauris suis ⁊ in domo sua. ꝫ etiā ea q̄ secretissime et reuerendissime seruabā tur in templo. s. vnctionē regū ⁊ pontificum ⁊ tabulas testimonij et legem que nullo mō erant gētilib⁹ oīdēda ⁊ ꝫ notat cū dr: Et i oī protestate sua: sequit.

y Venit autē Esaias. ꝫ oīter describit ꝓdicte elationis ⁊ trāsgressionis reprehensio cū dicit.

z Quid dixerūt viri isti ⁊c. ñ q̄siuit ꝫ ex ignorātia: q̄a totum erat sibi a deo relatū: ꝫ vt ex respōsione ezechie puenient⁹ argueret eū. a De terra longinqua vene. ad me. q̄si di. hoc fuit mihi ad magnā gl̄iaꝫ ⁊ iō ostēdi eis regni mei magnificentiā.

b Ecce dies ve niūt ⁊ auferent omnia ⁊c. istud fuit cōpletuꝫ q̄n nabuch. oia p̄ciosa transtulit de ierl̄m in babylonem: vt hi. j. xxv. c Sz ⁊ de filijs tuis ⁊c. istud fuit impletū in daniele ⁊ socijs suis qui fuerūt de semine regis iude educti in babylonē ⁊ nutriti ⁊ eruditi vt possent stare i palatio regis babylōis: vt hr Dani. j. d Dixit ezechias ad esaiā. bon⁹ est sermo dñi. peniuit eū ⁊ sic accepit dñi iniām sup̄a se ⁊ regnū suū: ꝓpter q̄ et pena ista nō fuit inducta tpib⁹ suis: ꝫ fuit dilata vsq̄ ad tp̄us ioachim ⁊ sedechie: q̄ cū sibi dictū fuisset p esaiam dicit Sit tm̄ pax ⁊ veritas i diebꝰ meis: sequit. e Et quō fecerit piscā. ⁊ aq̄ductū ⁊c. et de hoc hr pleni⁹. ij. pali. xxxij. vbi dr q̄ hoc fecit ezechias: vt reges assyrioꝝ venientes ꝺ ierl̄m paterent defectū aque i obsidione si venirēt ad obsidendum eā. ¶ In ca. xx. vbi dicit in postilla. Vis vt ascēdat vmbra. i. vt ꝓcedat vltra. ¶ Additio.

¶ Circa hoc signū factū ezechie ꝓut hic i postilla exponit: ⁊ est cōis expositio doctoꝝ. multa pñt considerari admiratione digna: primo q̄ lz oia vera miracula nō pñt nisi potētia dei infinita ꝓduci. vñ Augustinus ad Volusianum. In rebus mirabiliter factis tota rō facti ē potētia facientis. tamē quedam miracula p comparationē ad facultatē nature dicunt alijs maiora. vnd inter omnia miracula que a deo tam in veteri q̄ in nouo testamento facta legūtur: summū gradū tenent illa que nullo modo natura facere potest: vt sūt retrocessio solis et glorificatio corpis būani: nam resuscitatio mortuoꝝ: seu illūminatio cecoꝝ a natiuitate: lz magna sint miracula: non tamē attingūt summū gradū ꝓdictum. Pōt etiā natura vitā introducere de nouo in corpore vitā nō hāte lz nō in corpe iā mortuo. Pōt etiam pstare visum sed nō ceco: vt latius declarat sanctus Tho. ꝑma pte. q. cv. artī culo vlti. in cor. cōnis. Mirandū est ergo quare deus voluit miraculū in summo gradu exercere. s. retrocessionē solis circa sanationē ezechie: vbi videbat sufficere vnuꝫ de minimis. hoc em̄ signū petiuit ezechias solūmodo: vt certificaret de sanatiōe sua: ⁊ q̄ ascēderet in die tercia ad domū dñi: vt expresse patet in lra. Cōfirmat hec rō: nā hmōi doctores miracula p tm̄ facta p trāsmutationē corpoꝝ inferioꝝ: non ita euidenter oīdebāt ipi⁹ diuinitatē: sicut miracula per ipm̄ facta per transmutationē cursus celestiū corpoꝝ q̄ a solo deo imobiliter sūt ordinata: sicut fuit in obscuratiōe solis tpe passiōis xp̄i: ꝓut tradit sanctus Thomas in tercia pte. q. xliij. arti. ij. in cor. cōnis. vbi allegat dionysium hoc dicentē: ꝫ in hoc casu. s. in sanatione ezechie nō requirebant talia miracula fieri q̄ sufficerent ad oīendū sufficiēter diuinitatē xp̄i. Preterea ille tenebre que facte sunt in vniuersa terra tēpe passionis xp̄i: vt hī luce. xxiij. testāte dionysio in epla ad polycarpū q̄ i hoc tpe in egypto exñs inspexit: causate fuerūt ex vera eclypsi ꝓcedente p interpositionē lune inter terrā ⁊ solē. Cōtra q̄d arguit Origenes sup matheū: in nomie quoꝝūdam filioꝝ hui⁹ seculi. d. Quo hoc factū tā miraculosum nemo grecoꝝ aut barbaroꝝ scripsit. Ad q̄d rñdet p doctores q̄ astrologi vbiq̄ terraꝝ tūc tpis exñtes nō solicitabant de obseruāda eclypsi: quia tunc non erat ꝑm cor. computū ꝫ illā obscuritatē ex aliqua impōssiōe aeris putauerūt accidere: ꝫ in egypto vbi raro nubes apparent ꝓpter aeris serenitatē solicit⁹ fuit dionysi⁹ ⁊ socij ei⁹: vt circa illā obscuritatē solicite attenderēt. Ex q̄b⁹ in ꝓposito multo fortiꝰ admirandum est quomodo astrologi vbiq̄ terrarum dispersi videntes vnam diem excedere per viginti vel saltē decem horas mensurā cōsuetam hoc non scripserunt q̄d nō solū de astrologis: sed etiā de simplicibus regibus vel principib⁹ mirandū est hoc in chronicis nō scripsisse p̄sertim q̄ ꝑm opinionē cōem: postq̄ illa dies transiuerat x. horas artificiales: et sic sol nō distabat ab occasu nisi p spaciū duaꝝ horaꝝ artificialiū: tūc retrocessit ꝛsus orientē p spacium decem horarum ꝑm quosdam: ꝑm ꝛo alios p viginti: ⁊ sic oportet dicere q̄ ꝑm vtrosq̄ in eadem die sol bis attigit lineam meridianā: semel. s. in cursu suo naturali: et scdo in cursu retrogrado que quidē mutatio nō solū valde monstruosa ⁊ insolita: sed etiam patentissima nedum a sapientibus sed etiā a rudibus agricolis necessario sentiret: ⁊ sic nulla videt ratio excusans talē cōscriptionē. Nec valet dicere q̄ babylonij qui erāt intenti circa cursum syderū q̄n pceperūt retrocessionē solis ꝓdictā ꝺ cursum nature fuerūt solliciti querere qualiē hoc accideret. Et cū hoc audissent q̄ hoc fuerat i sanatiōe ezechie de consilio sapientuꝫ rex babylonis misit ad ezechiā mu-

nioꝝ lras: ⁊ munera ad ezechiā. Audierat em̄ q̄ egrotasset ezechias. ꝰ Letat⁹ est aūt i aduētu eoꝝ ezechias: ꝼ et oīdit eis domū aromatū ⁊ auri ⁊ argenti: ⁊ pigmēta varia: vnguenta q̄ꝫ et domū vasoꝝ suoꝝ: ⁊ oia q̄ hr̄e poterat in thesauris suis. Nō fuit q̄d nō oīderet eis Ezechias in domo sua ⁊ in ptāte sua. ꝰ Venit autē esaias ꝓpheta ad regē ezechiā dixitq̄ ei. ꝴ Quid dixerunt viri isti. aut vnde venerunt ad te: Cui ait ezechias ª De terra longinqua venerūt ad me de babylone. At ille respōdit. Quid viderūt i domo tua: Ait ezechias. Oīa q̄cūq̄ sūt i domo mea viderūt. Nihil em̄ est q̄d nō monstrauerim eis i thesauris meis Dixit itaq̄ esaias ezechie: Audi sermonez dñi. ᵇ Ecce dies venient: et auferent oīa que sunt in domo tua: ⁊ que ꝓdiderūt pres tui vsq̄ i diē hāc i babylonē. Nō remanebit quicq̄ ait dñs: ᶜ ꝫ de filijs tuis qui egredient ex te quos generabis tollētur ⁊ erunt eunuchi in palatio regis babylonis. ᵈ Dixit ezechias ad Esaiā. Bonꝰ sermo dñi quē locut⁹ est. Sit tm̄ pax et veritas in diebus meis. Reliqua āt sermonū ezechie et oīs fortitudo eiꝰ: ᵉ ⁊ quō fecit piscinā ⁊ aq̄ductū ⁊ introduxerit aq̄s in ciuitatē: nōne ꝫ scripta sūt i libro ꝑmorū dieꝝ regū iuda.

ram et literas ad sciendum de illa retrocessione solis mirabili: put postillator dicit infra. quod tñ nō videt ad tollendam hmōi admirationem sufficere ex tribus. Primo q̄z vt dictum est tanta mutatio z tam longa et euidens et insueta nō solum ab astronomis erat sentienda: ꝑ etiā a vulgaribus quibuscūq; vbiq; terraꝝ existētib⁹: nō tamē legit de aliquo q̄ de hoc tractasset sydera inuestigādo: seu rerū gesta narrādo nisi solū de rege babylonis. Scdo q̄z chaldei q̄ erāt totaliter infideles lz audirēt q̄ hoc fuerat factū ꝓpe sanatiōis ezechie: nō tamē bēbat rōnem cogentē ipos credere q̄ hec mutatio haberet respectum singularē ad ezechiam sic vt ꝓter ipm ezechiam fuisset factū: nā sicut hoc contigerat in horologio achaz hierosolimitano: pari mō z forma fuit in horologio vel in alijs instrumētis horaꝝ in babylonia et vbiq; terrarū: z sic nō cogebant babylonici credere hoc fuisse factū ꝓter aliquā ꝑsonā singularē ex ꝓpulsione diuina: sed potius ꝑm suam infidelitatē hoc credidissent fuisse ex aliqua cā sibi occulta casuali seu naturali sicut de pharaone z palestinis legitur: z de alijs infidelib⁹ q̄ non attribuebant illa que videbant contra seu ꝓter cursum nature fieri diuine potentie neq; ꝓpulsionis: vt ꝑz Exo. viij. z. ix. z primo regū sexto Tercio q̄z ex augmēto decem vel viginti horaꝝ i vna die ꝓter cursum solitum necesse est vt contingerēt magni errores in computatiōe celestiū motuū: qui quidem mēsurant et certificant q̄ motum solis diurnum: sed nō legit q̄ pcepissent astrologi qui contemplant sydera: computant menses: vt dicit Esaie. xl viij. Nec etiā in eoꝝ cōputis de eclypsibus cōiunctionib⁹ seu oppositionib⁹ planetarū postea aliquis error notabilis successit: quod tamē necessario contigisset si tot hore fuissent augmētate in vna die ꝓter cursum solitū naturalē: z ipi nō pcepissent. q̄ oia sūt manifesta cuicūq; in illa arte aliqualit̄ ꝓcto. Si aūt obijciat̄ ꝓtra p̄dicta dicēdo: q̄ ex statōne solis sub Josue: vt hi s. Josue. x. pñt sequi similia incōuenientia. Primo q̄z deus fecit ibi vnū de sūmis miraculis vbi sufficisset min⁹ Scdo q̄z nemo astronomoꝝ illā stationē scripsit nec ind̄ fuit secutus error i computis. Dicendū ad ꝓmū q̄ illō sub iosue factū fuit ad magnā gloriā dei q̄ volebat in cōspectu gentiū magnificare totū pplm israeliticū i ingressu terre: et etiaꝫ ꝓlongatio illius diei fuit vtilis vl q̄si necessaria ad vltionē de inimicis: eo q̄ nō sufficiebat ad hoc illud modicū quod restabat de die naturali. nihil autem istoꝝ ꝓtingebat in sanatiōe ezechie ꝑsertim i certificādo eū solū de sua breui sanatione. Ad secūdū ꝯo dicendū: q̄ tpe Josue nondum erat ars astronomie inuenta: qđ ꝑz ex hoc: nam ptolomeus philadelphus qui fuit ipi⁹ ꝓncipalis inuestigator z inuētor non allegat de inuestigationibus antiquis nisi tm̄ a trecentis annis fere ante eum: vt ꝑz in quarto sui almagesti z in alijs locis eiusdē libri: sed constat q̄ ptolomeus ille fuit tpe machabeoꝝ qui fuerūt post Josue p dcccc. annos fere z sic cū tūc. s. tpe iosue nō essent tales inuestigatores syderū nec cōputatores cursuum celestiū nō erat ibi locus notādi nec errādi i talib⁹ computis. secus de tpe ezechie: qm̄ iam incipiebāt boies inuestigare z computare cursum syderū: vt ꝑz ex verbis ysaie. xl vij. supi⁹ allegat̄. Ꝫ ad p̄dictas admiratōes tollendas z veritatē lre ꝓut sane sonat ꝓsequēdā aliter videret dicendū: vñ absq; alia temeraria assertiōe z salua sp sanctoꝝ doctoꝝ auctoritate hoc signū ꝑm ꝓpriaꝫ significationē lre necnō z rōnis cōuenientiā non fuit factuꝫ in corpe solis: nec in ipius cursu naturali: neq; in omibus radijs a sole p orbem pcedentibus: ꝺ tm̄ in radijs solarib⁹: q̄ horologiū achaz tangebant: z in vmbra ipius horologij a radijs solaribus: z interpositionē corpis opaci eiusdem horologij causata: vñ lz hoc fuisset tātum miraculū qđ nō nisi ꝺcute diuina fieri possit: nō tñ attingit summū gradum miraculum supra dictum: ꝓut patet intuēti distinctionē graduū miraculoꝝ: quam sanctus Thomas ponit prima parte. q. allegata. z eodē articulo i cor. cōnis Pro cuius declaratione attendendū est: q̄ in horologio achaz mēsurabant̄ distinctiones horaꝝ ꝑ extensionē linearū vmbraliū q̄ diuersant̄ radijs solaribus sicut in multis instrīs astrologicis artificialit̄ hoc solent fieri. in q̄ mēsuratōne. xij. hore artificiales distinguebāt̄ p septē lineas vmbrales i ipo horologio affigtas: disposuit tñ de⁹ miraculose q̄ sole incedēte cursu suo absq; aliq̄ variatione seu retrocessione radij solares in horologio achaz tm̄ z nō alibi retrocesserūt p. x. grad⁹ z iterū reuersi sunt p alios decē grad⁹. In q̄ quidē retrocessione radioꝝ z eoꝝ reuersione illa dies nec fuit maior vl minor solito: nā motus solis nō fuit i aliquo variatus a cursu suo nāli: vt dictū est. nec etiā radij ei⁹ vniuersales: ꝺ tm̄ radij solares q̄ in horologio achaz cōtinebāt̄ ꝓut finalit̄ imaginari pōt in p̄nti figura.

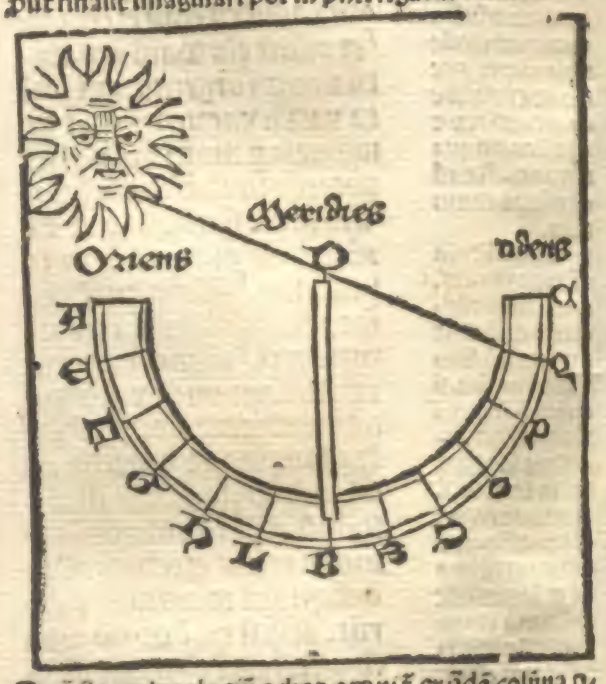

In q̄ figura horologiū achaz ꝓponit̄ ex q̄dā colūna ꝓpēdiculariter posita sup basim orizōtis eq̄ distātē: q̄ q̄dē colūna sit d b. z basis sit a b c z sit a ps oriental. e vo occidētal. distinguāt̄ et p̄dcā basis p. xij. lineas: q̄z ser sūt a pte orientali: z alie ser a pte occidētali: sic vt attingente vmbra radio solari imediate ꝓtinua ad lineā d q. ꝺsus occidētē sit ꝑma hora artificialis diei: vnde accedēte ad lineā d p. sit secūda hora: z sic ꝓnr vsq; ad lineā d b. vbi est ser hōe artificiales. z p ꝓns mēdies: vlēi⁹ tēdēte ad occasū z accedēte vmbra cū radio solari ꝓtinua ad ol q̄ ē ꝑma linea a colūna ꝺsus orientē erit. vij. hora. Et sic ꝓnr vsq; ad d a vbi erit. viij. hora. supponat̄ ꝫ q̄ a tpe q̄ b signū fuit factū fuerūt. x. hore artificiales ipi⁹ diei: z remanebūt due hore in tenēde. vñ z ptūc radi⁹ solari silr z vmbra ei ꝓtinua fuisset linea d f. q̄ decima linea est a linea d q. q̄ significat ꝑmā horā: vñ z vlteri⁹ sole tendēte ad occasū ille radi⁹ cū vmbra sibi ꝓtinua successiue attigeret ad q̄ntā: vnde ad sertā i ꝓplemētū. xij. horaꝝ cursu nāli asueto. supponat̄ tm̄ q̄ deo mirabilit̄ opante lz sol suo cursu solito tēdēt i occasū: radi⁹ ꝺo solari i horologio achaz singularit̄ exīs retrocessit a linea d f. p̄dicta vsq; ad lineā d g. z ꝓnr i d b. z sic successiue donec attigit lineā d q. z inde reuersus est radi⁹ solari cū vmbra sibi ꝓtinua a linea d q. vsq; ad lineā a d. vbi ꝓcurrit cū radio solari cursu suo nāli icedēte q̄ q̄dē retrocessio z reuersio ñ ampli⁹ durauerūt q̄z p duas horas: z sic silr terminarent̄ dies artificialis cū retrocessiōe et reuersiōe radij solari z vmbre. z sic illa dies in toto orbe nec fuit maior nec minor solito: nec est i horologio achaz: retrocessio tm̄ radioꝝ solariū seu retrocessio silr z eoꝝ reuersio fuerūt tm̄mō in horologio achaz supnāliter facte: ꝓut fuit ꝓtactū. hāc expositiōz ꝓtestat̄ lra cū dicē. Vbi q̄ accēdat vmbra. x. lineis ante ruerat̄ totidē q̄dib⁹. q̄ fuerit ꝺba esa. dant̄ optōem ezechie. circa ꝺ miraculū vbi ñ dicit nisi solū ꝺ vmbra si velz q̄ tēdēt cursū suū i retrogradē z nihil dixit ꝺ sole. silr patet in rñsiōe ezechie vbi dicit

Facie ē vmbram crescerē xcē lineis nec hoc volo vt fiat: ꝫ vt reuertat retrorsuz.x.gradib⁹: hoc ē dicere q̄ nō erāt tā euidēs miraculū si cursu suo.s. velocitati vmbra incederet: ꝫ voluit q̄ retrocederet: ⁊ ps q̄ i hac rōne nulla fit mētio de sole ꝫ tm̄ de vmbra a sole ⁊ colūna horologij causata: hoc idē ps i executiōe vbi dicit. Et reduxit vmbrā p lineas q̄bus iā descēderat i horologio achaz retrorsum.x.gradib⁹ vbi nulla fit mentio de sole: sed tm̄ de vmbra vt dictū ē. Hoc idem pz Esa. xxxviij. vbi de hoc agit. vbi.s. dr. Ecce ego reuerti faciā vmbrā linearū per q̄s descenderat in horologio achaz xc. vbi tm̄ de vmbra fit mentio. Nec obstat qđ sequit. Reuersus est sol.x.lineis: q̄ statim subdit. In lineis q̄dem descenderat ad denotandū q̄ sol in suo cursu non descenderat sed tm̄modo in illis gradib⁹ achaz. Sepe etiā in scriptura, dr aliq̄d de sole qđ nō verificat de corpore suo: sed de radijs ei⁹ sicut Jone.iiij. Perussit sol sup caput Jone.i. radi⁹ solis. Cōfirmat etiā ꝫ expositio et ꝫ q̄ legit circa miraculū factū iosue de statione sol: Josue.x. nā vbi dr in trāslatiōe nr̄a. Nō fuit antea nec postea tālonga dies obediente dño voci hois: i beb̄reo dr. Nō fuit añ nec p⁹ sicut dies illa xc. vbi videt q̄ negat sil'itudinē illi⁹ diei nō p̄m lōgitudinē. sed in ꝫ q̄ de⁹ odescēdit xpcatiōi homis i tanto miraculo: qđ nō esset verū si cōdescendisset voci esaie seu ezechie in sisi ⁊ etiaz in maiori: maior em̄ esset retrocessio solis q̄ eius statio: sicut magis ꝺicit vni motui mot⁹ p̄trarius ip̄ius q̄ quies. Facit etiaz ad hoc qđ br̄. ij. palip. xxxij. vbi de hac materia tractans dicit q̄ p̄ncipes babylonis missi fuerūt ad xp̄m.s. ezechiam: vt interrogarēt de portēto qđ acciderat sup terrā: non em̄ dixerat de portento qđ acciderat in sole seu in mūdo: ꝫ solū dixit sup terrā: qđ debet referri ad terram iuxta vbi ⁊ Ezechias: alis nō oportebat q̄ req̄rerent eū si in toto mūdo cōtigisset: ⁊ sic habet ꝓpositū.

Replica.

Ma ca.xx. vbi postillator exponit miraculum ⁊ signū datū ezechie ꝓut cōiter hoc doctores exponūt. Burg. fimbrias suas magnificat et dilatat admirādo: p̄mo nititr querere rōnem q̄re de⁹ facit matimū miraculū ꝓpter sanationē ezechie cum vnum de minimis suffecisset. In hac admiratōne burgen. p̄mo peccat: q̄ p̄tendit oīm rerū q̄rere rōnes: ⁊ hoc ꝫm aristotilem est micrologia: p̄sertim miraculoꝝ rōnem q̄rū rō nō ē nisi diuina volūtas. cui⁹ cā ⁊ rō queri non debet vt vult beatus Augusti.xxj. de ci. dei. ca. vij. scdo admiratr vehemētius si tale miraculū ponit factū in retrocessione solis: ⁊ q̄uo astrologi nō ꝓceperūt: ⁊ si ꝓceperunt quō nō reliq̄runt in scriptis suis: ⁊ quō error non in cōputis contigisset: sed verū admiratōnes iste locū habent tpe iosue in solis statiōe: sicut ecdypsi tpe passionis xp̄i. burgen. aūt putās velle hāc difficultatē euadere dat differētiā int miraculū factū tpe iosue ⁊ illud dicēs ad p̄mū q̄ illud est factū ad magnā gloriā dei: ⁊ fuit necessariū ꝓpter vltionē de inimicis. In isto aūt nec fuit magna dei glia: nec singularis victoria sed solū sanatio ezechie: ⁊ ꝓlongatio sue vite. Ad secūdum de astrolog dicit q̄ tpe Josue nōdū erat ars astronomie inuēta xc. sed ista vident frustra dicta: p̄mū q̄ istud signū videt plus ptinere ad dei gliaz q̄ illud tpe iosue ibi ⁊ si tūc facta ē vltio de hostib⁹ ꝓpli: nūc aūt facta ē vltio de blasphematorib⁹ dei: et si tūc facta sit debellatio ciuitatis ꝓpbane: nūc defensio ciuitatis sancte: ⁊ si tunc debellati sunt reguli p gladium: nūc debellatus est sine gladio monarcha oppssor oīm regnoꝝ: nec verū dicit burgen. q̄ istud signū ptineat ad solā sanatiōz ezechie. dr nāq̄ in lra. Hoc erit signū qđ dūs factur⁹ ē sermonē quē locutus est: sermo em̄ dei hic allegat⁹ ponitur in eodem ca. cū dr. Audiui oīonem tuā ⁊ vidi lachrymā tuā: ⁊ ecce sanaui te: die tercio ascendes templū dñi: ⁊ addam diebus tuis quindecim annos: sed ⁊ de manu regis assyriorum eruam te ⁊ ciuitatē banc ⁊ ꝓtegaz vrbem istā xc. vñ apparet q̄ minimū in hac fuit sanatio ezechie: nā illa fieri potuisset maiore vtute q̄ diuina: alia aūt nō nisi dei vtute fieri potuerūt. sūcūe ratio corpoꝝ armis ⁊ vestibus illesis xc. istud etiā signū fuit magis necessarium et vtile q̄ illud. Nam aliter potuit fieri vltio de hostibus q̄ per stationem solis. Potuit enim fieri in nocte sicut tempore Gedeonis de quo Judicum. vij. In hoc autem inopinabili et cunctis stupendo negocio necessarium fuit vnū de maximis fieri signis et potissimum p̄o conuersione populi: et fidei reparatione. Achaz enim pessimus omnem populum induxit ad idolatriam. quarto Regum decimosexto. Sed ezechias filius eius optimus populuz reduxerat in partem ad cultum veri dei. Ad auctorizandū igitur hanc difficilem reductionē vtile fuit. imo ꝓnecessariū fieri aliq̄d magnum signum: cuius dicti veri similitudo accipit a blasphemia rabsacis ⁊ reg assyrioꝝ. supra cap̄lo. xviij. ⁊. xix. vbi dicit Non vos seducat Ezechias: neq̄ fiduciam vobis tribuat super dominū dicens. Eruens liberabit nos dominus et non tradetur ciuitas in manus regis assyriorum nolite audire ezechiam xc. Ecce nunquid in his angustijs populus fuit confortandus in fide Ezechie: ⁊ aliquo maximo signo confirmandus contra talem dyaboli et instrumenti eius impulsum: que omnes difficultates tpe Josue nō erant: nā eius popul⁹ fuit in deserto p mirabilia, signa firmat⁹: vt pz in fine Deutero. ⁊ in li. Josue per totum. etiā ꝓplus fuit mult⁹ potens se defendere et hostes impetere de cōmuni cursu sine notabili signo: hic autē populus fuit paucus a fide auersus ⁊ nouiter i parte reductus: ⁊ fortissimis hostibus impetitus que oia patent ex hoc loco quarti libz. et. xxij. scdi palip. Scdm etiā dictū Burgen. q̄ scz tpe iosue ars astronomie nondum fuit reperta: est irrōnabile: nam iosephus dicit Abraam in egypto docuisse astronomiā: vt patet in correctorio vltimo. Gene. xxiij. et scolastica hystoria habet q̄ cham fili⁹ noe alio no⁹ nomie zoroastres cū regnaret in thracia: inuenit artem magicam et septem liberales artes scripsit in quatuordecim columnis: in septem eneis contra diluuiū ac̄ ⁊ septem latericijs contra diluuiū ignis. vna autē artiuz liberalium scitur esse astronomia: preterea i theorica planetarum dicitur. Compositores tabularum super arim dicunt fuisse nemroth. hermes. icomus. ptolome⁹. albatogni. algazisimus. albumasar. nō igitur ptolomeus fuit artis inuentor: quia aristotiles longe eo p̄ior fecit mentionem de illa arte: quia primo metaphysice. ⁊. xij. meta. adducit auctores illius sui temporis eudorum calippum qui scripserūt de motibus planetaꝝ. epicyclis solis et lune passionibus. vñ ex scriptis primoꝝ ꝓculdubio alfontius traxit differētias ⁊ distantias eaꝝ additionē ⁊ diminutionē lune xc. put in tabula sua cōtinentur. Stant igitur ⁊ manent admirationes mote de signo stationis tempore ioſue ⁊ retrogradatiōis tpe ezechie. ꝫ Burg. ad modum ysmahel se erigit contra omnes nulla fretus auctoritate siue scripture fundamento: dicit enim in hoc signo solē non retrocessisse: nec diem fuisse longiorem: nec breviorem solito. Et dicit signum illud solum fuisse ad causandam vmbram in horologio achaz per interpositionem corporis opaci: vt inter radium solis et planiciem horologij. ⁊ imaginatur hic chymeram ⁊ aureos montes: sed et hoc modo dicendi plura contingunt inconuenientia. Primū q̄ sententie sanctoꝝ doctoꝝ sine rōne ꝺire presumit ⁊ qđ in postilla declinate aliqñ snia doctoꝝ et magna rōne valde cōiter redarguit hoc ꝫ ⁊ alibi ex sola fantastica imaginatiōe facere non erubescit. Secundū inconueniens. quia Burgen. coincidit in perfidiam appollinaris quem redarguit diuinus dionysius auctoritate apostoli Pauli epistola sua septima missa policarpo: vbi sanctus dionysius exp̄esse ponit solem retrocessisse: ⁊ diem fuisse triplicatū: ⁊ q̄ sacerdotes p̄s̄aꝝ in suis memorialibus faciunt recordatione de die triplicato solis: q̄n istud miraculū fuit factū. vñ apparet q̄ sanctus Dionysius viderit libros antiquoꝝ quos Burgen. ignorauit. Tertiū inconueniens: q̄s beat⁹ Augustin. scdo libro de mirabilibus sacre scripture. ca. iiij. dicit illud miraculū vere in sole factū immo amplius q̄ non mō in sole. sed etiā in luna et i ceteris

luminaribus celi:nam stante solē sub Josue stetit ⁊ luna
ait:reddens rōnem:ne inquit meatus luminū incōueniē
ter turbaretur:que ratio tenet et de ceteris luminaribus
sicut de luna:sicq; sicut steterūt oia luminaria stante solē
sub iosue ita ⁊ sub ezechia retrocedēte sole cetera lumia-
ria retrocedebāt:⁊ ita in computis motuum non potuit
fieri error ꝓput replicat Bur. qz siue stando siue retroce-
dendo semp remāsit idem aspectus corporū celestiū inē
se:quod ꝓbat beatus Augustinus ꝑ oppositū circulorum.
a principio mūdi vsq; ad tpa ⁊ mortem manichei vbi.s.
Quartū incōueniens:qz Burgen.fundat suaz imagina-
tionē sup impossibili:q; videlz causatio vmbre in horolo-
gio achaz attēdat penes horas inequales ⁊ artificiales. Cū
enī sol moueat ⁊ equal'r ⁊ vniformiter ⁊ linee i horologio
sint fixe ⁊ pmanētes sp causabit vmbras ꝑm horas equa
les q̄ sunt hore diei naturalis:⁊ ille cū artificialibus nūq;
coincidūt nisi in vtroq; puncto eq̄noctialis al's artifica-
les hore singulis diebꝰ breuiarent vel lōgarent:nōq; nō
est instr̄m imaginabile in quo ꝑ vmbram solis recipiant
hore inequales nisi mediāte ꝓpendiculo quod cadit nō
ꝑm motum solis cum nō sit fixum:ꝫ ꝑm voluntatem ca-
pientis vmbram: quia pōt eodem modo cadere nulla lu
ce solis existente in nr̄o hemisperio. Quintū incōueniēs
quia Burgen. ꝑm modū suū fantasticū ponit multa mi-
racula vbi vnum sufficit:qđ est cōtra btm Augustinū de
mirabilibus sacre scripture:sola enim retrocessio miracu
losa corporū sufficit ad retrocessionē vmbre decem lineis
et etiam oim aliorum ad hoc ptinentium: sed ꝑm Burg.
imaginationē oportet separi radium a sole actualiē cau-
satum: vel oportet illum radiū in horalogio achaz dicere
nō esse a sole sed a deo specialiter creatū et nihil habere
cōe cum sole: ꝫ separatum ꝑm esse et opari. Itē oportet in
Burgen.miraculo separe actualiter accidens a subiecto
quia radiū a radio: nisi fingaē deus ad effectum illius mi
raculi creasse lucem singularē factiuam illius vmbre cuz
opaco interposito. Itē tunc oportēt ⁊ fingere talis lucis
ficte singularē motū ꝟ motū solis ⁊ aliorū syderū sicut in
stella epiphanie: qz sole ꝓcedente ad occasuz cū suis vm
bris ꝑ die complemēto illā lucē oporteret ꝓcedere ver-
sus orientē cum suis vmbris ꝑ retrocessione. Item opor
tuisset lucem illam fuisse sole clariorem ad offuscandum
solis lucem. et p consequēs vmbrā a sole causatam sicut
orto sole cessat luna causare vmbram:al's cū visum fuis-
set in horologio vmbra procedens solis:⁊ vmbra retroce-
dens illius fabricate lucis: quod potius fuisset prodigiū
q̄ miraculum. Item oportuisset hanc lucem redire in pri-
acentem materiā ministerio illi⁹ miraculi cōpleto:⁊ ha-
buisset hoc miraculū aliqđ simile cū euāgelico miraculo
epiphanie: q̄ ⁊ alia sunt absurda ⁊ ad hmōi miraculū nō
ptinētia ꝫ abnciēda tanq̄ sine rōne dicta: nec valeret rō
mouēs Burgen.quasi statio ⁊ retrogradatio solis sūmū
gradū teneat in miracul'⁊ ad hoc allegat scm Tho.qz sic
dicere ē ꝟdicē dō Aug.j.ꝟ ēni.c.vj.vbi dicit maximū mi
raculū suscitare mortuū: nec iuuat imaginatiōez suā qđ
allegat ex lr̄a: q; fit tm̄ mentio de retrocessiōe vmbre non
sol':qz etiā dr̄ de sole Esa.xxxviij.q; retrocessio facta sit in
sole:⁊ sequit'.Reuersus est sol decē lineis: sed Burgenꝭ.
volens euadere manifestum textum dicat in scriptura se-
pe dici de sole:qđ de corpe solis nō verificat':sed tm̄ de ra-
diꝰ allegat'ad hoc Jone.üj. Percussit sol caput ione:ꝫ
extranea est ista euasio ⁊ contra rōnem:cum cū sol sit cā
effectiua radiorz: quicq̄d igit' verū est dicere radiuz solis
feciſſe:verum est ⁊ solem feciſſe. quia in illo genere cause
quicquid est causa cause est causa causati. Et vulgo dicit'
qđ quis ꝑ aliū facit ꝑ se feciſſe videt': si igit' ꝑ contactū ra
diorū caput Jone ꝓcussum dicit' verū est etiā ꝓpie solez
caput eius ꝓcussiſſe: nisi velit Burgē. ponē radiū separā
a sole spāli miraculo qđ supra improbatū est. Reliqua q̄
Burgē. somniat modicū sunt ad expositionē lr̄e valētia.
Nec valet qđ addit: q; signū illud dabat' ꝓpter ezechiam
⁊ ei⁹ sanationē:qz dicit dns deus:vt ꝓz in lr̄a: q; fecit ꝓpt
bonitatē suā ⁊ ꝓpter dauid seruū ei⁹:et sic finiunt' replice
liborū Regum ⁊c.

a Dzmiuitq; ezechias. Hic ꝓnter onditꝰ Ca.xxj.
qđ factū sit sb manasse rege iuda cuius ꝓmo describit' ꝓuersatio infidel'. secdo ꝟ eū ꝓmiatio ꝓbetat'
ibi. Locutusq; ē dns: tcio ꝓminantiū occisio crudelis:
ibi. Insup ⁊ sanguinē:qrto mors manasse ⁊ subsecutio
ꝓsūs:ibi. Reliq; aūt ꝓmonū ma-
nasse. Circa pri-
mū dr̄. b Fe
citq; malū in cō
spectu dn̄. declinās ad oēm mo
dū idolatrandi
vt ꝓnr̄ ponit' in
lr̄a. c Et ado.
oēm mi.ce.solez
lunā iouē:et ali-
os planetas. d
Extruxitq; aras
i dn̄o dn̄i: qđ fuit
magn⁹ cōtēpt⁹.
scz exercere ido
latriā loco cult⁹
diuini. e Et
traduxit filiū su.
ꝑ ignē: mod⁹ b⁹
traductionis ex-
posit⁹ ē ꝟ.xvj.c.
de achaz. f Et
ariolatus est. id
est exercuit diui
nationē q̄ fit in
aris: sup q̄s im-
molat' dēmoni-
bus. g Fe-
cit phitones.qli
ter hoc sit intelli
gendū dcm fuit
supra.j.li.xviij.
b Et aruspices
Hi sunt qui in ex-
tis aialiū imola-
torū dēmonib⁹
diuinant.cetera
patēt vsq; ibi.
i Seduci sunt
a manasse ⁊c. ex
q̄ patet malicia
ipi⁹ manasse ex-
tensiue: qz ꝓpm
fecit errare.et in
tensiue ex pecca-
torū grauitate.
k Locutusq; ē
dns.ꝫ ꝓnter po
nitur ꝓminatio
ꝓbalis:qz dns
volens ꝑpm re
uocare: mitte-
bat freq̄nt' ꝓphe
tas ad arguēdū
peccata ꝑterita
⁊ cōminādū pe-
nas futuras: vt
sic peccati pudo
re vl' pene timo-
re desisterent a
peccatis:⁊ patet

Dzmiuitq; eze
chias cū pribꝰ suis: et
regnauit manasses filiꝰ ei⁹
ꝑ eo. Duodeciz annoz erat
manasses cū regnare cepis-
set. ⁊ q̄nquaḡta quiq; ānis
regnauit i ir̄l'm. Nomē ma
tris eius aphsiba. b Fecitq;
malū in ꝓspectu dn̄i iuxt' ido
la gētiū q̄s dn̄s abstulit a fa
cie filioz isr̄l'. Cōuersusq; ē
⁊ edificauit excelsa q̄ diss̄i-
pauerat ezechias pr̄ e⁹⁊ ere
xit aras baal⁊ fecit lucos si
cut fecerat achab rex isr̄l'. c⁊
adorauit oēm militiā celi:
et coluit eā. d Extruxitq; a-
ras in domo dn̄i: de q̄ dixit
dn̄s: in ir̄l'm ponam nomen
meū:⁊ extruxit altaria vni-
uerse militie celi in duobus
atriis tēpli dn̄i. e Et tradu-
xit filiū suū ꝑ ignē:f⁊ ariola
tꝰ ē⁊ obꝑuauit auguria:g et
fecit phitones:h⁊ aruspices
multiplicauit vt faceret ma
lum cor̄ dn̄o⁊ irritaret eū
Posuitq; idolum luci quez
fecerat̄ in tēplo dn̄i sup q̄ lo-
cutus ē dn̄s ad dauid:et ad
salomonē filiū ei⁹. In tem-
plo hⁱ⁊ i ir̄l'm quā elegi ꝟ cūc-
tis tribub isr̄l' ponā nomē
meū i sempit̄nū: et vltra nō
faciā cōmoueri pedē isr̄l' de
terra quā dedi pribꝰ eorū: si
tm̄ custodierīt ope oīa que
p̄cepi eis: ⁊ vniuersam legē
quā mādauit eis seruꝰ meꝰ
moyses. Illi vo nō audie-
runt: i sed seducti sūt a ma-
nasse: vt facerēt malum sup
gentes quas cōtriuit dn̄s a
facie filiorū isr̄l'. k Locutus-

ꝑ stupoze ⁊ admiratiōe magnitudis mali sup ir̄l'm futi.
m Et extē.su.ir̄l'm fu.fama.⁊ pōd⁹ ⁊c.i.i cadē mēsu-
ra ⁊ eodē pōdere puniā regnū iuda:in q̄ puniui regū
isr̄l': de q̄ punitiōe dictū fuit s.c.xviij.et.xviij.

n Et deleto ihm sicut deleri solent tabule: in quibus nihil appareat de his que fuerant ibi scripta sicut in abusardā deleuit ihm incendēdo domū dñi: z domū regis z domos ihm per circuitū: vt habetur .j. xxv.

o Et ducā crebrius stilū sup faciē eius: loquit ad similitudinē illi⁹ q̄ pfecte delet tabulas: q̄ pluries ducit stilū super ceraz: ad totum cōplanādū sic rex babylonis pluries spoliauit z captiuauit populū ihm. scz tēpore ioachim z tempore sedechie: vt habetur infra. xxiij. z xxv.

p Eo q̄ fecerit malū coram me z pseue. cc. q̄ licz bonū sit peccare: diabolicum tñ est pseuerare

q Insup z sanguine innoxiuz. Hic pñr describitur cōmanētiū occisio crudelis: q̄ manasses non solū ꝓphas dñi ad se missos non audiuit: sed etiā crudeliter occidit z i magna multitudine: ad q̄d designandū subdit.

r Donec impleret ihm vsq̄ ad os. i. quātuz potuit facere sicut vas dicit plenū vsq̄ ad os: q̄n ñ pot vltra capere inter istos occisos fuit Esaias ꝓpheta q̄ dr fuisse auūculus ipi⁹ manasse ex pte matris: et ꝓter hoc q̄ erat nobilis genere non fuit ausus eū ita de facili interficere sicut alios: s̄ q̄sivit occasionē de lege: vt hr i. quodaz libro hebraico: qui dicit Jebamoth: dicens tu dixisti. Vidi dominū sedentē super solium excelsum ꝛc. vt habet Esaie. vj. Et ideo tu dicis contra moysen et cōtra dñm dicētē moysi. Non videbit me homo et viuet Exo. xxxiij. z sic iudicauit eū ad mortē: z cū ꝓpheta oraret dñm: aquit quādaz cedrū: z ibi in clusus ꝓphetā: manasses aūt viso miraculo nō fuit retractus a crudelitate: s̄ cū cedro fecit eū secari cū serra ferrea. Expositores aūt nr̄i dicūt cōiter: q̄ fuit serratus serra lignea ad diuturnioz afflictionē: z cū ꝓpheta peteret aquā sibi dari: z negaret: dñs d excelso misit aquā in os eius: z inde locus ille iuxta quem serrabat dictus ē siloe. qd̄ significat missionez tñ in fine iste Manasses penituit: vt hr̄. ij. pali. vltio ca.

s Reliqua aut̄e. Hic pñter describitur mozs ipi⁹ manasse: z filij ei⁹ substitutio. s. ammon: q̄ fuit imitator pr̄ue malicie: vt dicit in hra: et pz hra vsq̄ ibi.

t Seruiuitq̄ immūdicijs. i. idol' q̄ vocantur immūdicie apud hebreos: ꝓpter qd̄ ignominiose mortuus ē et a seruis suis interfectus in domo sua.

Ca. xxij.

a Cto annoz̄ii. Hic cōsequēter describit q̄d factū sit sub Josia rege. et primo ondit q̄lr sancte vixit. scdo q̄liter subiectos sibi ad vociduxit. xxiij. ca. Primū autem ondit ꝑmo ex studiosa reparatione tēpli: scdo ex formidatōne diuini iudicij: ibi. Narrauit q̄: tercio ex deuota reconciliatōe diuini cōsilij: ibi. Et ꝓcepit. Circa primū dicit.

manasses pater eius: z ambulauit in omni via p quā ambulauerat pat̄ ei⁹. t Seruiuitq̄ immūdicijs q̄bus seruierat pr̄ ei⁹ z adorauit eas z dereliq̄t dñm deū pr̄m suoz: z n̄ ambulauit i via dñi. Tetēderūtq̄ ei insidias serui sui: et interfecerūt regē i domo sua. Percussit aūt ꝓplus tre oēs q̄ conspirauerāt cōtra regē ammon: z ꝓstituerūt sibi regē iosiā filiū ei⁹ p eo. Reliq̄ aūt sermonū ammon q̄ fecit: nōne h̄ scripta sūt in libro sermonū dieꝝ regū iuda: Sepelierūt q̄ eū in sepulchro suo i hozto ozam: et regnauit iosias filius eius p eo.

Ca. xxij.

a Cto ānoꝝ erat Josias cū regnare cepisset: et triginta vno anno regnauit in ihm. Nomē matris eius idida filia phadaia de besechat. Fecitq̄ qd̄ placitum erat coram dño: b z ambulauit p oēs vias dauid patris sui. Non declinauit ad dexterā siue ad sinistraz Anno aut̄e octauodecimo regis iosie misit rex saphan filiū asalia filij mesullā scribam templi dñi: dicens ei. Vade ad helchiā sacerdotē magnū c vt ꝓflet pecunia q̄ illata ē i templū dñi: quā collegerūt ianitores tēpli a pp̄lo: d deturq̄ fabris p prepositos dom⁹ mi. Qui et distribuāt eā his q̄ operant i tēplo dom̄i e ad instaurāda f sartatecta tēpli: g lignarijs videlz h et cemētarijs: et his qui inrupta ꝓponūt: et vt emātur ligna et lapides de

b Ambulauit p oēs vias dauid. s. q̄tū ad bonū: non q̄tum ad malum: vtpote i facto vie z iebu z ꝓsilibus.

c Ut consfletur ꝛc. ianitores templi a pp̄lo: offerēte eam ex deuotiōe p habendis necessarijs i templo.

d Deturq̄ fabris: dicunt aūt fabri generalit̄ artifices nō solū in ferro z alijs metallis: s̄ etiā i lapidib⁹ z lignis.

e Ad instaurãda.i.reparanda. f Sartatecta.i.tecta q̃ defendũt parietes a pluuijs ⁊ intemperie aeris ne corrũpañt:⁊ dicũt a sartio sartis:⁊ tectũ cti. g Tignarijs .i.carpentarijs q̃ faciũt tigna. b Et cemẽtarijs.q̃ cõponũt lapides in muro ⁊ iũgũt parietes.

pto illo q̃ postea fuerũt trãsmigrati in babyloñ: vt bñ hieremie.xxix. a Que habitabat in ierlm in scõda.s.mãsiõe:qz ierlm erat clausa triplici muro:sicut dictũ fuit.ꝫ iij.li.ca.iij.⁊ sic erãt ibi tres habitatiões:et in scõa manebãt ꝓbe et nobiles vt dictũ fuit ibidẽ.Cetera patent vsq; ibi.

b Succen.in. mea in hoc loco et nõ extin.i. pena a me diffinita non retracta bit̃ et ad hoc ciuitas ierlm fuit succensa p̃ chaldeos: vt habet infra.xxv.

c Fierẽt in stupore: ꝓpẽ nimiã destructionẽ.

d Et in maledictũ.i. in exemplũ maledictionis: ita q̃ qñ aliq̃s maledicit alicui: dicet sic fiet tibi sicut habitatoribꝰ ierlm.

e Collegeris ad sepulchrum tuũ in pace. Sz contra hoc videtur: qa iosias fuit vulneratꝰ cuz iret cõ regez egypti et mortuꝰ ẽ vt bñ ca. sequẽti dicendum q̃ ista collectio pacifica itelligẽ ẽ ꝑtũ ad hoc q̃ destructio ciuitatis et templi non accideret in diebus suis:et hoc notatur cũ dr.

f Vt non videant oculi tui oia mala ꝛc. sapientes em̃ ꝛputauerũt maiꝰ malum videre destructiones sue religionis ⁊ ppli q̃m mori in ꝓlio q̃ videre mala gentis nre ⁊ sanctorũ. Dicit em̃ Josephus libro de iudaico bello q̃ Tytus q̃uis eẽt gentilis in destructiõe ierlm cũ tẽplo arderet: et sacerdotes fatigati ex siti ⁊ labore ꝓpe incẽdiũ ꝓiquũ se redderẽt ei.ꝓtẽtes sibi vitã donari:iussit eos occidi dicẽs eos eẽ degenerẽ animi q̃ tẽplo ⁊ numini cupiunt superuiuere.pot etiã alit exponi.Colligeri ꝛc.s.ad ꝓces sctõs i lymbo q̃ sunt i pace eo q̃ sũt securi de sua futura beatitudine.iob.xx.n.vt ꝓz ex ꝓdictis fuit sanctus:et iõ ꝑciosa i ꝓspectu dñi mors ipiꝰ:ꝟm q̃ dicit ps.cxv. Preciosa i ꝓspectu dñi mors sanctorũ eius.

b Non suputet eis argẽtũ.i. nõ exigat ab eis rõ: ꝫ eorũ fidelitati cõmittat. i Librum legis repperi:in domo dñi.dicit Rab. sa.q̃ cũ acbaz q̃reret libros legis domini ad cõburẽdũ iste fuit absconditus in muro tẽpli: ⁊ sic cũ reparent̃ muri fuit inuentus.

i Conflauerunt serui tui pecuniam .i.erpẽderũt eã in reparatione tẽpli vt iussisti. k Narrauit q̃z.hic ꝓnter oñdit̃ scitas Josie ex formidine diuini iudicij:qz cuz audiret legi corã se maledictiões scptas in deutero.sup transgressores legẽ:⁊ sciret patrẽ suũ ⁊ plures alios fuisse trãsgressos legẽ multiplicarer. l Scidit vestimẽta sua:i signũ ẽstricie;ꝓpter offensas ꝑtas ⁊ penas futuras:⁊ patet lra. m Et ꝑcepit. b ꝓnter ostẽdit̃ scitas Josie ex reqsitiõe diuini cõsilij cũ dr. Ite et cõsulite dñm: et seqt̃ postea. n Jerũt itaq; helchias ꝛc. Queriẽ b̃ q̃re non inuerit ad hieremiã ꝓphaz q̃ tunc erat vt ptz biere.j. Ad qd̃ dicũt expositores nri cõiter q b̃ fuit:qz adhuc erat nimis iuuenis nec bẽbat̃ i auctoritate b̃ non vi; vez: qz hieremias cepit ꝓphetare.xiij.anno regni Josie: vt bñ hieremie.j.⁊ iosias ꝑcepit reparari templũ.xviij.ãno regni sui:⁊ tũc fuit iste liber reptus. Ex q̃ ꝓz q̃ hieremias iam ꝑ quinq; annos ad min9 ꝓphetauerat:⁊ ꝑ dñs in auctoritate erat: ꝓpter qd̃ Ra. sa. aliter respondet ꝟm duas opiniones bedzeorũ. Una ẽ q̃ iosias querebat cõsilũ pietatis ⁊ miscõie diuine:⁊ iõ iuerũt ad mulierẽ ꝓphetã:qz mulieres magis solẽt eẽ misericordes q̃ viri. Alia ẽ q̃ hieremias inerat ad ꝓmouendũ.r.trib9 verbo ne obliuiscerent̃ dñm in terra captiuitatis eoꝝ:vel illos q̃ remanserũt:qz non fuerũt ita generaliter captiuati ꝑ salmanassar q̃n remanserũt aliq̃ fugiẽdo se abscõderãt:sicut monuit scri-

lapicidinis ad instaurãdũ tẽplũ dñi. Clerũtamẽ b non suputet eis argẽtuz qđ accipiũt ꝫ ipsi ptãte hẽant ⁊ i fide.Dixit aũt helchias põti fex ad saphã scribã. l Librũ legis repperi in domo dñi: Deditq; helchias volumẽ saphã scribe:q̃ ⁊ legit illud: Cleit q̃ saphã scriba ad regem:⁊ renũciauit ei qđ preceperat:et ait. m Cõflauerũt serui tui pecuniam que repta est in domo dñi:et tederunt vt distribuerẽt fabris ac ꝑfectis opez templi dñi. k Narrauit q̃z saphã scriba regi dicens. Librum dedit mihi Helchias sacerdos. Quem cum legisset saphã corã rege:et audisset rex ꝟba libri legis domini: n scidit vestimenta sua: o et precepit helchie sacerdoti:⁊ ahicham filio saphan et achobor filio micha ⁊ Saphan scribe ⁊ asaie seruo regis dicens. Jte et consulite dñm num super me et super populo et super omni iuda:de verbis voluminis isti9: qđ inuentum est. Magna enim ira domini succensa est contra nos.quia non audierũt patres nostri ꝟba libri huius vt facerent omne quod scriptũ ẽ nobis. p Jerũt itaq; helchias sacerdos ⁊ ahichã:⁊ achobor:⁊ saphan:et asaia ad oldã ꝓphetã vxorem sellum filij thecue filij aras custodis vestium q que habitabat in ierlm i secũda: locutiq; sũt ad eam. Et illa rñdit eis: Hec dicit dñs de9 isrl̃.Dicite viro q̃ misit vos ad me. Hec dicit dñs. Ecce ego adducã mala sup locũ istũ:⁊ sup habitatores ei9:oia verba legis que legit rex iuda:quia dereliquerũt me:et sacrificauerũt dijs alienis irritantes me in cũctis operibus manuũ suarum. r Et succendet̃ indignatio mea in loco hoc:et non extinguetur. Regi aũt iuda q̃ misit vos vt consuleretis dominũ sic dicetis. Hec dicit dominus de9 isrl̃. Pro eo q̃ audisti ꝟba volumis et ꝑterritũ est cor tuũ:et hũiliat9 es corã dño:audito sermonibus ꝑtra locũ istũ ⁊ habitatores ei9: s q̃ videlz fierent in stupore: t et in maledictũ:⁊ scidisti vestimẽta tua:⁊ flenisti corã me: et ego audiui ait dñs. iccirco colligam te ad patres tuos: u et collegeris ad sepulchrũ tuũ i pace: v vt nõ videãt oculi tui oia mala que inducturus sum sup locũ istum.

T renũciauerũt regi qđ dixerat: Qui misit: et congregati sunt ad eũ omnes seniores iu-

ri.vñ dr.j.machabeorũ.iij. Melius est nobis mori in ꝓlio q̃ videre mala gentis nre ⁊ sanctorũ. Dicit em̃ Josephus libro de iudaico bello q̃ Tytus q̃uis eẽt gentilis in destructiõe ierlm cũ tẽplo arderet: et sacerdotes fatigati ex siti ⁊ labore ꝓpe incẽdiũ ꝓiquũ se redderẽt ei.ꝓtẽtes sibi vitã donari:iussit eos occidi dicẽs eos eẽ degenerẽ animi q̃ tẽplo ⁊ numini cupiunt superuiuere.pot etiã alit exponi.Colligeri ꝛc.s.ad ꝓces sctõs i lymbo q̃ sunt i pace eo q̃ sũt securi de sua futura beatitudine.iob.xx.n.vt ꝓz ex ꝓdictis fuit sanctus:et iõ ꝑciosa i ꝓspectu dñi mors ipiꝰ:ꝟm q̃ dicit ps.cxv. Preciosa i ꝓspectu dñi mors sanctorũ eius.

Capitulũ.xxiij.

a Et renũciauerũt regi ⁊c. Ostensũ ẽ qliter iosias sancte vixit. Nic ꝓnter oẽs quõ studiose ad boc ꝑtim induxit. Circa qõ primo describit eius opatio laudabilis: scõo occisio lamẽtabilis: ibi. In diebus eius. tercio substitutio plus dissimilis: ibi. Tulitq; ꝑtim terre. primũ oẽs ex tribus. s. ex federis cũ deo renouatione: scõo ex idolatrie destructõne: ibi. Et precepit rex. tercio ex phase celebratione: ibi. Reuersusq; ẽ irlm. Circa primũ dr.

a Et renũciauerũt regi. s. verba. ꝓbetisse.

b Qui misit et cõgregati ⁊c. vt cõfederaret populũ dño: vnde subdit.

c Legitq; cum. au. om. ver. lib. fedẽ. dñi. vt intelligerent legẽ ꝑcepta ⁊ bona promissa acceptãtibus et mala cõminata trãsgressoribus.

d Stetitq; rex sup gradũ quez fecerat salomon vt br. ij. paralipo. ca. vj.

e Et fedus percussit coram dño ꝓmittẽdo sb iuramento ꝑ se et populo seruare mãdata dñi.

f Acquieuitq; ꝑplus pacto. iuramẽtũ illd sup se recipiẽdo.

g Et precepit rex. Nic ꝓnter describit idolatrie destructio. ⁊ primo in tẽplo dñi qd erat deputatuz diuino cultui. sed reges idolatre introduxerãt ibi cultum idolatrie: ⁊ boc ẽ qd dicit.

da ⁊ irlm. Ascẽditq; rex tẽplũ dñi: et omnes viri iuda vniuersiq; qui habitabant in irlm cũ eo: sacerdotes et ꝓphete et oĩs ꝑplus a puo vsq; ad magnũ: [c] legitq; cunctis audientibꝫ oĩa ẏba libri federis qui inuentus est i domo dñi. [d] Stetitq; rex super gradũ. [e] et fedus percussit coram dño vt ambularent pone dñm: et custodirent ꝓcepta ei⁹ et testimonia et ceremonias i omni corde et in tota aĩa: et suscitarent verba federis huius q̃ scripta erãt libro illo. [f] Acquieuitq; populus pacto. [g] Et ꝓcepit rex helchie põtifici [b] et sacerdotibꝫ secũdi ordinis ⁊ ianitoribꝫ vt ꝓferent de templo dñi oĩa vasa q̃ facta fuerãt baal. [k] et in luco [l] et vniuerse militie celi: ⁊ combussit ea foris hierlm i ꝙualle cedrõ [m] et tulit puluerẽ eoz in bethel. [n] Et dereuit aruspices qs posuerãt reges iuda ad sacrificãdũ i excelsis ꝑ ciuitates iuda ⁊ i circuitu irlm [o] ⁊ eos q̃ adolebãt incẽsũ baal ⁊ soli ⁊ lune ⁊ xij. signis ⁊ oĩ militie celi. [p] Et efferri fecit lucũ de domo dñi foras hierusalẽ i ꝙualle cedrõ ⁊ ꝓbussit eũ ibi ⁊ redegit i puluerẽ [q] et piecit sup sepulchra vulgi. [r] Destruxit qz [s] ediculas effeminatoꝝ q̃ erãt in domo dñi: ꝑ qbꝫ mulieres texebant qsi domũculas luci. Cõgregauitq; oĩs sacerdotes de ciuitatibꝫ iuda. [t] ⁊ polluit excelsa vbi sacrificabãt sacerdotes: [v] de gabaa vsq; berlabee. [x] Et destruxit aras portaꝝ in introitu ostij iosue ꝓncipis ciuitatis: quod erat ad sinistrã porte ciuitatis. [y] Verũtñ nõ ascẽdebãt sacerdotes excelsoꝝ ad altare dñi in irlm ꝑ tm̃ comedebãt azima i medio frm suorũ. [z] Cõtaminauit quoq; topheth qđ ẽ i ꝙualle filij ennon: vt nemo ꝓsecraz filiũ suũ aut filiã ꝑ ignẽ moloch [a] Abstulit qz eqs qs dederãt regi de iude soli i introitu tẽpli dñi iuxta exedrã nathamelech eunuchi: qui erat i phaarurim curru aũt solis cõbussit igni. Altaria qz q̃ erãt sup tecta cenacli achaz q̃ fecerãt reges iuda: ⁊ altaria q̃ fecerat manasses i duo bus atrijs tẽpli dñi destruxit rex: ⁊ cucurrit inde [b] ⁊ dispsit cinerẽ eoz i torrentẽ cedron Excelsa qz q̃ erãt i irlm [c] ad dexterã ptẽ mõtis offẽsiõis q̃ edificauerat salomon rex isrl astaroth idolo sidoniorũ ⁊ chamos offensiõi moab. ⁊ melchon abomiatõni filioz ãmon polluit rex: et

b Et fecer. scõi ordi. q̃ sub summo sacerdote mistrabant ꝑ hebdomadas successiue. Dauid eñ volẽs ampliare cultum diuinum: instituit. xxiiij. sacerdotes sub summo sacerdote ꝑ hebdomadas ministrantes: vt br. j. paralipo. xxiiij.

i Ut ꝓicerẽt de tẽ. dñi oĩa va. q̃ fa. fue. ba. i. ad cultũ ipius. k In luco. q̃ plãtatus erat in atrijs domus dñi vt ibidẽ colerẽt baal. l Et vniuerse mi. ce. i. vasa facta ad cultũ planetarũ ⁊ xij. signoꝝ q̃ sunt i zodiaco ⁊ aliarũ stellationũ notabiliũ. m Et tu. pul. eo. in bc. q̃ erat locus deputat⁹ idolatrie ꝑ hieroboã.

n Et dele. aru. qui in urbis aliũ immolatoꝝ idolis diuinabant. o Et eos q̃ ⁊c. q⁹ nõ solũ idola: sed et cultores destruxit. p Et ef. ⁊c. i. eradicati ne aliqd remaneret.

q Et piecit sup sepulchra. vulgi q̃ coluit idola.

r Destruxit qz ediculas effeminatoꝝ. i. quas edes in q̃bus habitabãt sacerdotes idoloruz q̃ erãt castrati: ideo hic noiant effeminati: vñ Hebrei dicunt hic. s Ediculas mona. ꝑ quibus muli. ter. quasi do. luci. i. cortinas ad faciendum ꝓstibula i luco: vbi ad honorẽ idoli ꝓstituebãt se mulieres et in tali luxuria credebãt sacerdotibꝫ eo q̃ non faciebãt ꝓpria ꝓ cupiscentia moti: sed mag ad honorẽ idoli: sicut dicit pbus. x. ethico. de eudoro q̃ posuit felicitatẽ in delectatõnibus qz sibi credebat: eo q⁹ nõ videbat amicos delectationũ.

t Et conta. excel. vbi sacri. etiaz dño q⁹ boc nõ erat licitum ꝓ templi edificationẽ.

v De gabaa vsq; berlabee. de vna extremitate regni sui vsq; ad aliam.

x Et destruxit aras portaꝝ in introitu ostij iosue: Nebreo br iosue: Hic erat ꝓfectus i quadãciuitate: ⁊ iuxta ostium domus sue erãt altaria ad immolandũ extra tẽplũ.

y Verũtamẽ nõ ascen. sac. ⁊c. Bene ponitur ad remouẽdũ dubiũ. quia forsitan crederet aliquis q⁹ isti sacerdotes qui immolabant domino in excelsis. admitterentur similiter ad immolandũ domino in tẽplo. qđ tñ nõ fuit factũ sed permissi fuerũt ad comedendũ de oblationibus sicut filia sacerdotis manens in eius domo. et seruus emptitius et vernaculus. que tamẽ persone nõ sunt apte ad faciendũ officiũ sacerdotis in templo nec etiã leuite eius.

z Cõtaminauit qz topheth. i. idolatriã idoli. Moloch q̃ vocabatur topheth. qđ signat tympanuz: seu tympani sonitũ. eo q⁹ sacerdotes illi⁹ idoli ꝓcurabãt in tympanis ne pentes audirẽt clamorẽ filioꝝ suoꝝ in manibus idoli morientiũ, sicut dictũ fuit, s. xvj. ⁊ Leui. xviij.

g Abstulit q3 eqs ꝛc:dicit Ra.sa.q erāt eq̄ fm veritatē
ipꝰ vederāt reges isrl̄ idolatre: ad hꝰ q3 aliq̄ colētes solē in
ortu solis cū eqs ⁊ curru ireut vsus orientē q̄si obuiātes
soli ad eius reuerentiā. Expositores aūt nr̄i dicūt cōiter
q3 erāt eq̄ sculpti. gētiles em̄ solē colētes: sculpebāt ima-
ginē eius cū curru
et eqs: vt bn̄ in legē
da q3uor coronato
rū: ⁊ ad similitudinē
gētiliū ex q̄b⁹ idola
tria deriuata est ad
iudeos: reges iuda
fecerāt talē imagi
nē in honorē sol.
h Et dissipsit cine-
os in torrente ce.
vt nō remaneret il
lius idolatrie me-
moria. c Ad de
xterā ptem mōtis
offensionis: iste est
mons oliueti ppe
isrl̄: ⁊ vocat hꝰ mōs
offensiōis eo q̄ sa-
lemō offendit dū
edificādo ibi tēpla
idolorū p̄ vxorib⁹
suis: vt. ō. bn̄. iij. li.
ca. xj. d Reple
uitq3 loca eoꝝ ossi-
bus mortuoꝝ: per
hoc designans: q̄
erāt p̄taminata p
pter idolatriaꝫ ibi-
dem ppetrata. e
Et altare q̄ erat i
bethel ꝛc. q̄ fecit
hieroboam: vt ha
bet. ō. iij. li. xij.
f Et tulit ossa de
sepul. sicut p̄dictū
fuerat p̄ ꝓphetam
dn̄i: vt hr. ō. li. iij. c.
xiij. g Quis ē
titul⁹ ille: cū essent
ibi mꝫta sepulchra
q̄rē q̄re iosias spe
cialr̄ q̄siuit de illo:
ad q̄d rn̄det ra. sa.
q̄ vidit ex vno latē
sepulcri herbas fe
tidas ⁊ pungentes
ortas vt spinas et
vrticas et hmōi: ex
alio vo latē herbas
bonas ⁊ suauiter ol
lentes. vt balsamū
et hmōi. Dōt etiā
dici q̄ falsus ꝓpha
q̄ fecerat se ibi sepe
liri: vt p̄ceretur os-
sib⁹ ei⁹ ꝓpter meri
ta ꝓphē sci ibidē se
pulti: fecerat ibi si-
gnum notabile: et
scripturaꝫ per que
cognoscebat q̄ erat sepulchꝝ ꝓphē sci q̄ de iuda venerat:
⁊ ꝓphē hoc iosias rex iuda spāliter q̄siuit de illo sepulchro.
h Insup et oia pha.ex.q̄ erāt in ciuitatibus samarie: q3
iudei. x. tribuū q̄ captiuatꝫ alijs latuerāt ⁊ postea habitabāt
in ciuitatib⁹ ill̄ obediebāt iosie ad cōmonitionē hieremie
ꝓphete: vt dicit Ra.sa. a Reuersusq3 ē biere. hic p̄nr
onditꝫ mutatio iosie ex phase solēni celebratiōe: vñ sb̄dit

ꝓtriuit statuas ⁊ succidit lu
cos: ⁹repleuitq3 loca eoꝝ
ossib⁹ mortuoꝝ. Insup ⁊ al
tare q̄ erat i bethel: ᶜet ex-
celsū q̄ fecerat hieroboā fi
lius nabath: q̄ peccare fecit
isrl̄: ⁊ altare illō excelsū de-
struxit atq3 cōbussit ⁊ cōmi
nuit in puluerem: succēdit-
q3 etiam lucum. Et cōuer-
sus Josias vidit ibi sepul-
chra que erāt in monte: mi-
sitq3 ᶠ⁊ tulit ossa de sepulcris
et combussit ea super alta-
re: et polluit illud iuxta ver
bum dn̄i quod locutus
est vir dei qui prędixerat v̄
ba hec: ⁊ ait. ᵍQuis est titu
lus ille quē video? Rn̄dert
q3 ei ciues vrbis illius. Se-
pulchrum ē homis dei q̄ ve
nit de iuda: et p̄dixit v̄ba hꝰ
q̄ fecisti sup altare Bethel.
Et ait. Dimittite eum. Ne-
mo ꝓmoueat ossa eius. Et
intacta mānserunt ossa illi⁹
cum ossibus ꝓphē qui vene
rat de samaria. ʰInsuper ⁊
omnia phana excelsoꝝ que
erāt in ciuitatibus samarie:
q̄ fecerant reges isrl̄ ad irri-
tandū dn̄m: abstulit iosias
⁊ fecit eis fm̄ oia q̄ fecerat i
Bethel. Et occidit vniuer
sos sacerdotes excelsorum:
qui erant ibi super altaria:
⁊ combussit ossa hūana sup
ea. ⁱReuersusq3 est hierusa-
lem: ⁊ precepit oī populo
dicēs. Facite phase dno deo
vr̄o: fm̄ q̄ scriptū est in
libro federis huius. ᵏNec
em̄ factus ē phase tale ᶜa di-

b Hec ē factū tale phase. i. solēnitas paschalis tāta.
c A dieb⁹ iudicū. ꝯ. paralip. xxxv. dicit. A diebus sa
muelis: ⁊ in idem redit. q3 fuit vltim⁹ iudicū: vt habe
tur supra. j. li. ca. xij. non legitur tn̄ q̄ filij isrl̄ tempe in
dicū solēniter celebrauerūt phase: sꝫ tpe Josue celebra
uerūt: vt bī iosue
v. ca. nō em̄ oia
scripta sunt que
facta fuerūt.
d Sed et phi
tones ꝛc. ista sūt
frequenter exposi
ta supius.
e Similis illi
non fuit ante eū
rex. Iz em̄ dauid
in alijs fuerit deuotior: iste
tn̄ fuit innocentior: q̄s talia cri
mina non cōmi
sit sicut dō.
f Uerūtamen
non est auersus
dn̄s: q3 scitas io
sie non expiauit
malicias p̄decess
oꝝ suoꝝ que fu
erāt nimis ma-
gne: et q̄tuz ad
grauitatē crimi
nū: et q̄tū ad di
uturnitatē tem-
porū.
g In diebus
ei⁹. Hic p̄nr po
nit mors Josie
lamētabilis cuz
dicit. h Et
abijt iosias rex
iuda in occursū
eius: q3 rex egy-
pti p̄cedens ad
bel lūcōtra regē
assyriorū transi-
uit p̄ ptez regni
iude. ⁊ ideo Josi
as nolebat boc
sustinere: timēs
ne ingressus ter
ram suā eā cape
ret vel saltez spo
liaret.
i Et occisus ē
in mageddo. no
mē est loci. k
Cuz vidisset eū
i. pugnasz ꝫ eū
l Tulitq3 po-
pulus. Hic cōse
quenter describi
tur substitutio
dissimil: q̄a ioa-
chaz filij⁹ Josie
fuit idolatra pes
simus. ideo sub

ebus iudicū qui iudicaue-
rūt isrl̄ ⁊ oīm dieꝝ regū isrl̄:
⁊ regū iuda: sicut in octa uo
decimo anno regis iosie fa-
ctū est phase istud dn̄o i hie
rusalē. ˡSed et phitones ⁊
ariolos ⁊ figuras idoloꝝ: ⁊
īmūdicias et abominatōnes
que fuerūt in terra iuda et
hierusalē abstulit iosias vt
statueret v̄ba legis q̄ scpta
sunt i libro quē inuenit hel
chias sacerdos in tēplo dn̄i
ᵐSicis illi non fuit ante eū
rex q̄ reuerteret ad dn̄m tō
i oīm corde suo: et i tota aīa
sua ⁊ vniuersa v̄tute sua iu
xta oēm legē moysi: neq3 p⁹
eum surrexit simil illi. ⁿVe
rūtamē non est auersus do
min⁹ ab ira furoris sui ma-
gni: q̄ irat⁹ est furor ei⁹ ꝓtra
iudā ꝓpter irritatiōes q̄b⁹
puocauerat eum manasses
Dixit itaq3 dn̄s. Etiā iudā
auferam a facie mea. sicut
abstuli isrl̄: et p̄ūciam ciui
tatez hanc quam elegi ihrl̄m
⁊ dom̄ū de qua dixi: erit no-
mē meū ibi: Reliqua v̄o ser
monū ioſie et vniuersa que
fecit: nōne hec scripta sunt
in libro verboꝝ dierum re-
guꝫ iuda. ᵒIn diebꝰ ei⁹ ascē
dit pharao nechao rex egy
pti contra regem assyriorū
ad flumen eupbraten. ᵖEt
abijt Josias rex iuda in oc
cursum eius: ᵗet occisus est
in Mageddo ᴿcum vidisset
eum. Et portauerunt eum
serui sui mortuum de Ma-
geddo: ⁊ pduxerūt i hieruſa-

ditur. m Et fecit malū coꝝ dn̄o iuxta oia q̄ fece
rant pres ei⁹. s. manasses achaz et alij q̄ fuerāt pessimi
ꝓpē q̄d ḋcit⁹ ē i man⁹ regū egypti: vñ subdit. n Dixit
q3 eū pha. cū. n. pharao cepit et syriā: mādauit p Joa
chaz vt veniret ad eū i reblata q̄ ē ciuitas syrie: et ille ñ
audēs renuere eo q̄ nō bēbat v̄tutē resistēdi: missus ē
ab eo vinctus in egyptū: ⁊ ibi ḋē mortuus est.

o Regē ꝯz ꝓstituit pharao nechao helyachim: fratrē ioachaz seniorē ipo: ꝙ plus terre ꝑposuerat iuniorem ad hoc inductus per amicos ex pte mris sue: qui erāt potentes in regno: sed pharao restituit regnū seniori: vt sibi fidelius seruiret. p Vertitq; nomen suum ioakim: sic enim debet scribi. s. p simplex k. et m. ī fine: qz i hebreo scribit̄ per coph et mem: quibus cozrīdent apud nos k. et m. mutauit āt rex egypti nomen eius in signuz et memoriam q ipse creauerat eū regem.

q Argentum aūt et aurum dedit ioakim pharaoni: reddens ei diligenter tributū: qz restituerat sibi regnū: sequit̄.

Ca. xxiiij.

In diebus eius. h̄ cōsequenter ostendit̄ quid actum sit sub illo Joakim: sed quid sub ei⁹ filio: ibi. Regnauitq; ioachin: sic. n. debz scribi iste: quia i hebreo scribit̄ p caph z nun: quib⁹ in latino cozrespondent ch: et n. z hoc idem dicit Hieron. in homelia genealogie christi. tercio quid sub fratre suo: ibi. Dutitq; eos: Circa primū dr̄.

a In diebus ei⁹. s. ioakim filij iosie: et ꝟ factuz est anno octauo regni ei⁹.

b Ascēdit nabuchodonosor rex babylōis: q debellato pharaone rege egypti: et capta syria et tota terra vsq; ad riuum egypti. excepto regno iude: voluit regnum iude ponere sub tributo: quod et fecit: vñ subdit̄.

c Et factus est ioakim seruus tri. an. z rursum rebel. quia audiuit q rex egypti ꝓparabat se ad bellum ꝓtra nabuch. z iō volens fauere ei: eo q regem fecerat eum vt ꝓdictum est. negauit tributū sub spe defensiōis per regem egypti.

lē: et sepelierūt eū in sepulchro suo. Tulitq; ꝑplis terre ioachaz filiū iosie: z vnxerūt eū: z ꝓstituerūt eū regē ꝑ patre suo. Viginti trium ānoz erat ioachaz cū regere cepisset: z tribo mēsibo regnauit ī hierl'm. Nomen mris ei⁹ amithal: filia Hieremie de lobna m) Et fecit malū cozā dño iuxta oīa que fecerāt pres ei⁹. n) Vinxitq; eū pharao nechao in reblata: q est i terra emath: ne regnaret i hierusalem. Et imposuit mulctam terre centū talentis argenti: et talento auri

Regē ꝯz ꝓstituit pharao nechao heliachim filiū iosie ꝑ iosia pre eius p vertitq; nomē ei⁹ ioakim: porro ioachaz tulit z duxit i egyptū.

q Argētū aūt z auz dedit ioakim pharaoni cū indixisset terre p singulos: vt ꝓferret iuxta ꝓceptuz pharaonis. Et vnūquēq; iuxta vires suas exegit tam argentū q̄ aurū de ꝑplo terre: vt daret pharaoni nechao. Eligitiq; annoz erat ioakim cū regnare cepisset: z vndecim annis regnauit ī hierusalez. Nomen matris ei⁹ zebida filia phadaia de ruma. Et fecit malū cozā dño: iuxta oīa q fecerāt pres ei⁹.

Ca. xxiiij.

In diebus eius b ascēdit nabuchodonosor rex babylonis: c et fact⁹ ē ei ioakim ser⁹ tribus ānis: z rursū rebellauit ꝓtra eū. o Immisitq; ei dñs latrūculos chaldeoz: et latrunculos syrie: et latrūculos moab: z latrunculos filioz ammon z immisit eos in iudā vt disperderent eū iuxta verbū dñi qd locut⁹ fuerat ꝑ seruos suos ꝓphas e Factū est aūt hoc ꝑ verbū dñi ꝓ iudam vt auferret eum cozā se: ꝓpt̄ peccata manasse vniuersa que fecit: f z ꝓpter sanguinē innoxiū quē effudit: et impleuit hierl'm cruore innocentiū: et ob hanc rem noluit de⁹ ꝓpiciari: Relq; aūt ꝟmonū ioachim z vniuersa q fecit nōne h̄ scripta sūt ī libro ꝟmonū dieꝝ regū iuda: g Et dormiuit ioachin cū ꝑribo suis b et regnauit ioachin filius ei⁹ ꝑ eo: l z vltra nō addidit rex egypti vt egrederetur ō̄ra sua k Tulerat em̄ rex babylonis a riuo egypti vsq; ad fluuiū euphraten oīa que fuerāt regis egypti. Decem z octo annoz erat ioachin cū regnare cepisset: l et tribo mēsibo regnauit ī hierusalē. Nomē matris eius noesicha filia helnathan de hierusalem. Et fecit malum coram dño iuxta oīa que fecerat ꝑ e⁹. Jn tempe illo ascēderūt ꝟui nabuchodonosor regis babylonis i hierusalē: et circundata ē vrbs munitiōibo. Venitq; nabuchodonosor rex babylonis ad ciuitatē cuz seruis suis: vt oppugnarēt eā. n) Egressusq; ē ioachin rex iuda ad regez babylonis ipe et mat

o Immisitq; ei dñs. latrunculos chaldeozum ⁊c. deuastantes terram iuda.

e Factū est aūt verbū dñi ꝓ iudā spāliter ꝑ hieremiam ꝓphām: vt ꝓz biere. xxij. z. xxv. f Propter pctā Manasse: lz cū manasses penituerit z a deo exauditus fuerit in ꝑsona ꝓpria: vt h̄. ij. pali. c. xxxiij. n tn̄ ꝯtū ad hoc q ꝑplus a captiuitate et ciuitas ab incendio liberarent̄. tuz qz ꝑplus sicut z rex peccauit nō tn̄ filiē penituit: tū qz post manassen oēs reges iuda offendēt dñm excepto iosia ꝓpter qd ꝑplus fuit captiuatus et ciuitas destructa vt h̄ca. seqnti.

g Et dormiuit ioachin cū patribus suis: nō est per hoc notādū q mortu⁹ fuerit in pace: imo sicut dicit Joseph⁹ nabucho. cuz exercitu venit in ierl'm: et cum spe fedens ibi recipetur. interfectis multis de populo: et sublatis thesauris z pte vasoz tēpli interfecit Joachin. et fecit coz⁹ ei⁹ inhumatū ꝑcipi ex portas ierl'm: sicut hieremias ꝓdixerat. vt h̄ Hiere. xxij. Sepultura asini sepelietur.

b Et regnauit Joachin. h ꝓnter oñditur ad factuz sit sb ei⁹ filio. quem substituit nabucho. rege.

l Et vltra nō addi. rex egy. vt egre. de terra sua. s. contra regē babylōis: sicut spauerat Joachim ꝑ istius: vt ꝓdictū ē: cui⁹ causa subdit̄ cū dr̄.

k Tuler. em̄ rex babylo. a riuo. egy. ⁊c. et iō audebat ꝛ exire. l Et trib⁹ mē. reg. i ierl'm rex em̄ babylonis timēs ne iste Joachin esset memor necis ꝑme: et sic regi babylonis rebellaret: et eius aduersarijs se iungeret. cito redijt cum exercitu ad remouendū euz. m Egressusq; ē ioachin rex iuda: timens em̄ ne occasione sui ciuitas et templū destruerent z ꝑplus totalr captiuarent de ꝛsilio hieremie reddidit se voluntarie regi babylonis cum matre sua z amicis

chin esset memor necis ꝑme: et sic regi babylonis rebellaret: et eius aduersarijs se iungeret. cito redijt cum exercitu ad remouendū euz. m Egressusq; ē ioachin rex iuda: timens em̄ ne occasione sui ciuitas et templū destruerent z ꝑplus totalr captiuarent de ꝛsilio hieremie reddidit se voluntarie regi babylonis cum matre sua z amicis

fuis: ⁊ suscepit eū rex babylonis anno. viij. regni sui. s. regis babylonis ⁊ nō regni ioachin: q; solū regnauit trib⁹ mēsibus: vt dcm est. n Et ptu. inde oēs thē. wm⁹ dñi ⁊c. ⁊ trāstulit i babylonē cū rege ⁊ mre ⁊ fortioze pplo ⁊ melioze: vt p; in ira. o Decem milia. infra br. Septē milia ⁊ artifices ⁊ inclusozes mille. Dicendum q; tria milia fuerūt de iudeis id est de tribu iuda vt habet hiere. vltimo: ⁊ isti ñ ponūt i scda nūciatiōe cuj dr b: Septē milia. ⁊ de ill septē milib⁹ mille erāt artifices notabiles: ⁊ ido cū dicitur.

p Et artifices. li ⁊ tenet p id ē: q fuerūt de alijs tribub⁹ ⁊ mille d artificib⁹ nōbilib⁹. ⁊ sic i vniuerso fuert decē milia. ⁊ ista ductio populi dr ppie transmigratio: q; voluntarie se tradiderūt qđ āt postea fcm ē sub sedechia vocat magis ppie captiuitas ppli ⁊ iō aliqui nūerant ānos trāsmigratiōis. lxx. incipiēdo ab ista trāsmigratiōe fcā tēpe ioachin. q Duxitq; eos: b ponter describit qđ fcm ē sub sedechia fr; ioachin cū dr. r Et cōsti. matbati. pa. e⁹. s. ipi⁹ ioachi s Imposuitq; no. ei. sede. qđ incpt iustitia dñi. fecit ei rex babylonis eū iurare p dominū q; suaret sibi fidelitatē ⁊ tributū redderet. vt br. ij. paralip. xxvj. ⁊ ppt hoc sic vocauit eū vt ēet memor iuramenti qđ sibi feceat sicut iustū erat. t Et fecit malu; co. to. offerēdo eū. v Recessitq; sedechias a re. baby. venīdo ei iuramētū suu;. nec i aliq; voluit credere hiere. ppbe: vt br. ij. paralip. xxvj.

Ca. xxv.

a Factum est aūt anno. ix. ⁊c. Posita trāsgressiōe sedechie. b pnr ponit seqūs punitio: scm ordinē diuine iustitie. Circa qđ primo describit captiuitas sub sedechia. et secdo fuilitas sub godolia: ibi. Pplo aūt q; relict⁹ erat. Circa primū ciuitas cū rege capit. secdo succendit: ibi. Mēse quinto. tercio d pdā dispomit: ibi. Reliq; aūt. Circa primū describit tpus cū dr. a Factū ē aūt anno nono regni ei⁹. s. ipi⁹ sedechie. b Venit nabuch. q; sedechias fregerat iuramentū suū sibi fcm vt pdictū est. c Et circūdederūt eā. vt null⁹ posset ingredi vl egredi. c Et extruxerūt in circuitu ei⁹ munitiones. i. machinamēta ad destruendū muros.

d Et clausa ē ciui; ab illis qui erant intra p aduersarios, e Atq; vallata. ab aduersarijs extrinsecus existentibus f Prevaluitq; fames in ciuitate. intātū q; mulieres comedebant ppios pueros suos. scm q; dr Treñ. iij. Manus mulierū misericordiū coxerūt filios suos factī sunt cibi eaj in cōtritione filie ppli mei. i. ciuitatis bierusalem.

eius ⁊ fui ei⁹ ⁊ pncipes ei⁹ ⁊ eunuchi ei⁹: ⁊ suscepit eum rex babylonis āno octauo regni sui. n ⁊ ptulit inde oēs thesauros wm⁹ dñi et thesauros wm⁹ regie: et concidit vniuersa vasa aurea q; fecerat salomō rex isrl in templo dñi iuxt vbū dñi: ⁊ trāstulit oēm irlm ⁊ vniuersos pncipes ⁊ oēs fortes exercitus o decē milia i captiuitatē ⁊ oēm artificē ⁊ inclusozē nihilq; relictū est exceptis pauplb⁹ pplī terre. Trāstulit q; ioachin i babylonē et matrē regis et vxozes regis et eunuchos regis et iudices terre duxit in captiuitatē de hierlm in babylonē ⁊ oēs viros robustos septem milia p et artifices et inclusozes mille: omnes viros fortes et bellatozes: q duxitq; eos rex babylōis captiuos in babylonē. r Et cōstituit matathiā patruū ei⁹ p eo: s ipositq; nomē ei sedechiam. Elicesimū et primū ānū eratis hēbat sedechias cuj regē cepisset ⁊ vndecī ānis regnit in irlm. Nomē mris ei⁹ erat amithal: filia hieremie d lobna t Et fecit malū cora dño iuxt oīa q; fecerat ioachin. Irascebat em dñs p irlm ⁊ p iudā: donec pjceret eos a facie sua. v Recessitq; sedechias a rege babylōis:

Capitulū. xxv.

a Actū ē aūt āno nono regni ei⁹ mēse decimo decima die mēsis b venit nabuchodonosoz rex babylonis ipe ⁊ oīs exercit⁹ eius in irlm: c ⁊ circūdederūt eaj et extruxerūt in circuitu eius munitiones. d Et clausa ē ciuitas c atq; vallata vsq; ad vndecimū annū regis sedechie nona die mēsis. f Prevaluitq; fames in ciuitate: nec erat panis pplo tre. Et intrupta ē ciuitas: ⁊ oēs viri bellatozes nocte fugerūt p viā porte q; est int duplicē murū ad hortū regl. Porro chaldei obsidebāt in circuitu ciuitatē. g Fugit itaq; sedechias p viā q; ducit ad cāpestria solitudis. Et psecut⁹ est exercitus chaldeoz regē: pprehenditq; eum in planitie hiericho: h ⁊ omnes bellatozes q; erāt cū eo dissipati sūt: ⁊ reliqrūt eū. i Apprehensuj ergo eū duxerūt ad regē babylonis i reblatha: k qui locutus ē cū eo iudicium. Filios aūt sedechie occidit cora eo: et oculos eius effodit. vinxitq; eum cathe

g Fugit itaq; sedechias ⁊c. dicit Ra. sa. q; ipe fugit per quandam viā subterraneā: cui⁹ exitus erat bene longe a ciuitate: et ab exercitu chaldeoz cū lumine ipm et societatē eius dirigēte: ⁊ vt inueniretur a chaldeis ⁊ caperetur. dns fecit apparere vnum capreum silvestrem. ⁊ dū chaldei vellēt eū capere fugiēdo cucurrit sup terrā scm situaj illius vie subterranee p dicte: ⁊ sic chaldei inuenerūt sedechiā q; exiverat villaj illam. Ad hoc aūt iducit vbuj Ezech. lo. q; ntis i psona dñi de captōe sedechie. xij. c. Et extendaj rhete meū sup eū ⁊ capietur i sagena mea ita q; p; eū capreus pdicto mō ducēs chaldeos ad sedechiam vocatur rhete dñi: ⁊ hoc dictum non habet magnā apparētiam: q; non est verisimile q; chaldei in puncto captōis ciuitatj velint intēdere venatiōi. preterea lz p talē viā subterraneaj possent fugere pauci: nō tñ tot q; erant cū sedechia vt ptēdit lra. ⁊ iō melius dr q; chaldei secuti sunt sedechiaj p indicium aliquoz quos ceperūt in ciuitate qui non poterant fugere. Ad auctoritatem vo Ezechielis pōt dici: q; rhete domini siue sagena ibi intelligitur exercitus chaldeoz capiens sedechiam scm ordinem iustitie diuine. h Et oēs bellatozes qui erant cuj eo dispersi sunt: quia chaldei fuerūt intenti ad capiendū regem quem pncipaliter querebant.

i Apprehensū ergo eū. s. viuū. i Duxerūt ad regem babylonis quia tantā psonā nō audebāt occidere sine regis ordinatiōe. k Qui locut⁹ ē cū eo iudiciū: arguēs eum de trāsgressione veritatis ⁊ iuramenti: ⁊ sic peccavit contra cū per rigorem iustitie in psona ppria: ⁊

filioꝝ suoꝝ. l Mense ḡnto. Hic ꝓ̄r describit incēdiū ciuitatis: ꝓmo ḡtū ad tp̄s cū dr. Septima die mēsis: Hiere. vl. dr. Decima die mēsis. Dicēdū q̄ nō est ꝺdictio: qz septima die mēsis fuit posit⁹ ignis in ciuitate: z durauit incēdiū vsq; ad decimā die inclusiue

pp magnitudinē z mltitudinē edificioꝝ. vñ ℔ ponit principiuz incēdij: Hiere. vlti. ponit ei⁹ finis. n Ipse est ann⁹. xix. regis babylonis: hiere. vlti. dicit xviij. annus. qꝺ soluit ra. sa. d. q erat. xix. annus a principio regni nabucho. et xviij. ab illo tpe quo ꝓmo cepit ioakim filiū iosie: z ꝓm hoc cepit eū scꝺo āno regni sui: ꝑ hoc non videtur cōsonare textui qz ꝑ. xviij. ca. dcm est q ioakim tribus annis fuit nabucho. et in ḡrto anno rebellauit z fuit captus z occisus z fili⁹ ei⁹ ioachin loco ei⁹ substitutus q̄ regnit tribus mēsib⁹ quo amoto substitutus est sedechias q̄. xj. āno regni sui capt⁹ ē z ciuitas incēsa z sic vi q a prima captiōe ioakim vsq; ad incēdiū ciuitat⁊ fluxerūt ānj. xv. ānj: z iō alit pōt dici scz q. xix. ānj regni nabuch. ñ erat simplr cōpleti: ꝑ erat vn⁹ incōplet⁹. z ille ℔ nominat pp ptez q̄ transierat: et hiere. vlti. tacet pp eius incompletiōem sicut frequēter fit in alijs locis. Sciēdū ēt q nabuch. ꝓmo regnauit in chaldea: postea obtinuit regnū assyrioꝝ: z factus ē monarcha: z aliqñ ei⁹ ānj nūc rant a principio regni in chaldea: aliqñ aūt a tpe q̄ fuit monarcha. o Et succē. domū dñi. incipiens a maioꝛib⁹ edificijs. p Oēmq; domū ꝙbus. i bebꝛeo br Et oēm domū magnā. ꝙ hoc intelligūt locavbi ꝙueniebāt ad audiēdū legē: vt di. ra. sa. q Reliquā aūt. Hic ꝓ̄r describit dispositio tē p̄da: z ꝓmo ḡtū ad populū vite seruatū cū dr. Reliquā aūt pte po. q̄ remā. in ci. que nō poterat fugere sicut sunt mulieres z puuli.

r Et p fu. q̄ trāsfu. ad re. ba. añq; ciuitas caperē.

s Et de pau. ter. reli. vini. z agri. ne terra i solitudinē redigeret: z sic rex babylōis inde tributū nō haberet

pis z adduxit in babylonē
[a] Mense q̄nto [m] septima die mēsis: [n] ipe est ann⁹ non⁹ decim⁹ regis babylonis venit nabuzardā ꝓnceps exercit⁹ seruus regis babylōis i hierusalē [o] z succēdit womū dñi z domū regis z domos hierusalē: [p] oēmq; domū combussit igni: z muros hierlm in circuitu destruxit oīs exercitus chaldeoꝝ q̄ erat cū principe militū. [q] Reliquā aūt populi ptem que remāserat in ciuitate: [r] z p fugas q̄ trāsfugerāt ad regem babylonis: z reliquū vulg⁹ trāstulit nabuzardā ꝓnceps militie: [s] z de paupib⁹ terre reliquit vinitoꝛes z agricolas [t] colūnas aūt ereas que erāt in tēplo dñi z bases: z mare ereuz qꝺ erat in womo womini confregerunt chaldei z trāstulerūt es omne in babylonem. Ollas quoq; ereas z trullas z tridentes z cyphos: z mortariola et omia vasa ereain quib⁹ ministrabāt tulerunt: necnon z thuribula et phialas. [u] Que aurea aurea: et que argentea argentea tulit princeps militie. i. columnas duas: mare vnum et bases quas fecerat rex salomō in tēplo dñi Non erat pondus eris oīm

vasoꝝ. Decē z octo cubitos altitudis habebat colūna vna z capitellū ereū sup se altitudinis trium cubitoꝝ z retiaculū z malogranata sup capitellū colūne oīa erea. Silem z columna scꝺa habebat ornatū. [v] Tulit q̄ princeps militie saraiā sacerdotē ꝓmū: z sophaniam sacerdotē scm̄: z tres ianitoꝛes: z ꝺ ciuitate eunuchū vnū q̄ erat p̄fectus sup bellatoꝛes viros: z q̄nq; viros de his q̄ steterāt coꝛaz rege: q̄s reppit in ciuitate: [w] et sopher principez exercit⁹ q̄ p babat tyrones de pplo terre: z sex viros e vulgo q̄ inuēti fuerāt in ciuitate. Quos tollēs nabuzardā princeps militū duxit ad regē babylonis in reblata: [x] percussitq; eos rex babylōis z interfecit eos in reblata in tra emath et trāslat⁹ ē iuda de tra sua. [y] Pplo aūt q̄ relictus erat i tra iuda quē dimiserat nabuchodonoſoꝛ rex babylonis p̄fecit [z] godoliā filiū aichā filij saphā. Qꝺ cum audissent omes duces militu ipi et viri q̄ erāt cū eis vicz q̄ constituisset rex babylonis godoliā: venerūt ad godoliā i maspha ysmahel filius nathanie: z iohānā filius

[a] Vasa ereain quib⁹ ministrabāt tulerunt: necnon z thuribula et phialas. [u] Que aurea aurea: et que argentea argentea tulit princeps militie. i. columnas duas: mare vnum et bases quas fecerat rex salomō in tēplo dñi Non erat pondus eris oīm vasoꝝ. Decē z octo cubitos altitudis habebat colūna vna z capitellū ereū sup se altitudinis trium cubitoꝝ z retiaculū z malogranata sup capitellū colūne oīa erea. Silem z columna scꝺa habebat ornatū. [v] Tulit q̄ princeps militie saraiā sacerdotē ꝓmū: z sophaniam sacerdotē scm̄: z tres ianitoꝛes: z ꝺ ciuitate eunuchū vnū q̄ erat p̄fectus sup bellatoꝛes viros: z q̄nq; viros de his q̄ steterāt coꝛaz rege: q̄s reppit in ciuitate: [w] et sopher principez exercit⁹ q̄ p babat tyrones de pplo terre: z sex viros e vulgo q̄ inuēti fuerāt in ciuitate. Quos tollēs nabuzardā princeps militū duxit ad regē babylonis in reblata: [x] percussitq; eos rex babylōis z interfecit eos in reblata in tra emath et trāslat⁹ ē iuda de tra sua. [y] Pplo aūt q̄ relictus erat i tra iuda quē dimiserat nabuchodonoſoꝛ rex babylonis p̄fecit [z] godoliā filiū aichā filij saphā. Qꝺ cum audissent omes duces militu ipi et viri q̄ erāt cū eis vicz q̄ constituisset rex babylonis godoliā: venerūt ad godoliā i maspha ysmahel filius nathanie: z iohānā filius

[a] Sciēdū ēt q nabuch. ꝓmo regnauit in chaldea: postea obtinuit regnū assyrioꝝ: z factus ē monarcha: z aliqñ ei⁹ ānj nūc rant a principio regni in chaldea: aliqñ aūt a tpe q̄ fuit monarcha.

[b] Tulit q̄z prin. militie saraiam de. isti. n. fuerāt cōsiliarij sedechie z ꝓsentanei in rebelliōe ꝯ nabucho.

[c] Et sopher pn. ex. q̄ p ba. ty. i. aptos ad p liuz: z soluebat eis stipēdia vt d. ra. sa. d

[d] Percussitq; eos rex babylōis rōne iā tacta.

[e] Pplo aūt. Postq; descripta ē captiuitas sub sedechia. Hic ꝓ̄r describit seruilitas sub godolia z prio describit⁊ subiectio: scꝺo ioachim sublimatio: ibi. Factū est. Circa ꝓmū dr.

[f] Godoliā de. quez p̄fecit rex babylōis pplo q̄ remanserat ad terrā colēdā vt tributuz inde colligēt z mitteret regi babylōis

[g] Qꝺ cuz audisset oēs duces militū. q̄ in captōne sedechie dispsi fuerant vt ꝺictū ē z in diuersis locis latuerāt.

[h] Iurauit q̄z eis godolias de. scz fedus fidelitatis vt pacifice eēnt in terra sub seruitute regis babylonis

[i] Factū est autē in mēse septimo a p̄fectōe godolie.

[k] Ueit ismael de. semine regio: et iō displicebat ei q̄ alius i regno iude

esset supioꝛ eo. l Et de viri cū eo. ꝑ alij plures erant exteri⁹ latētes: qz de viri nō fecissent tantā cedē z tātā ꝺā cepissent quātā tūc fec iste ismael vt plen⁹ scribitur Hiere. xlj. ca.

[m] Percussitq; godoliā ꝙ ditioſe post q̄s eos recepat gratioſe. vt br Hiere. xlj. e.

[n] Consurgensq; oīs ppls de. qꝺ boc. n. fuerūt in egyptū ꝺ hiere. cō filiū: vt br hiere. xlj. ne chaldei qꝺ interfectoem godolie q̄ in tra repētabat psonā nabuch. venirēt z interficerēt totū pplm q̄ remāserat.

[o] Factū est vo. Hic ꝓ̄r describit sublimatio ioachim regis q̄ tradiderat se nabuch. z ductꝰ fuerat in babylonē captiu⁹: vt dcm ē. ꝑ. xxiij. c. cā fuit qz euilmerodach tpe q̄ pr⁊ su⁹ nabuch. qꝺ amētiā i qua vsus fuit inter feras bitauit. vij. ānis: vt br Dañ. iij. multa mala fec: iō pr ei⁹ ꝺ insania reuertēs ipm cū ioachi icarcerauit

vbi amicicias ad invicem ꝓtraxerũt pp qđ cũ iste evilmero-
dach postea sublimat⁹ eẽt in regnũ: reduxit ipm ioachin
de carcere: ⁊ ipm inter ꝓcipes regni sui maxime bono-
rauit: vt ꝟ ꝺr: ⁊ ꝓ3 lra. Hoc ãt factũ ẽ a deo pp duo: ꝓmũ
ẽ vt ꝓsiliũ hieremie q̃ ioachin sc tradiderat regi babylõis
oñdẽt fuisse bonũ
q: p ꝟ evasit mor-
tem ⁊ civitatis de-
structõem tpe suo.
⁊ tãdẽ ꝓsecut⁹ ẽ ex-
altatõem in regno
babylõie regno iu-
dee destructo: secũ-
dũ est vt ꝟbũ esaie
de nabucho. qđ ba-
bet Esa. xiiij. vide-
licz q de sepulchro
suo eẽt ejciendus
p ꝓsiliũ ioachin cõ
plerẽt. iste eĩm evil-
merodach timens
ne pr̃ su⁹ r̃surgeret
a mortuis: sicut de
insania ad sanã mẽ
tem redierat: fecit
corpus patris ex-
humari et in multꝫ
ptib⁹ diuidi: ⁊ vul-
turib⁹ dari q̃ ad di
versa loca evolaue-
runt: ⁊ tũc dixit io-
achin: tũc r̃surget
pr̃ tu⁹ qñ iste aues
in vnũ iterũ reuer-
tentur. q. d. de boc
nõ bẽs vltra time-
re. ptz igr̃ in boc fa
cto q ipletio ꝓbe
tie divinit⁹ ꝓdicte: ⁊ exaltatio seminis dd pp eius merita
etiã in terra aliena ꝑm dispositõem divine sapientie: que
mutat tpa ⁊ etates: trãsfert regna atq cõstituit attingẽs
a fine vsq ad finẽ fortiter ⁊ disponẽs omnia suauiter. Cui
est honor ⁊ gloria in secula seculoꝝ Amen.

In capi. xxv. vbi dicitur in postilla. patet igr̃ ꝛc.

Additio.

Otest etiã alia rõ exaltatõis ioachin assignari nõ min⁹ necessaria. ſ. ne evacuarẽt ꝓphetia iacob Gen. xlix. Nõ auferẽt ceptrũ de iuda: nec dux de femore eius ꝛc. Si. n. ioachin iste mortuo sedecdia ⁊ alijs regib⁹ iude remãsiſſẽt pi-
ctus vilit i carce
re manifeste eẽt
ablatũ sceptr̃ ⁊
dux ꝺ iuda ꝙ lõ
gũ tps añ aduẽ-
tũ xpi qđ eẽt de
directo õ ꝓphe-
tiã ꝓdictã: ꝟ in-
quantũ ipe ioa-
chi fuit a carcẽ
educt⁹ ⁊ thron⁹
e⁹ sup thronũ re
gũ posit⁹ vt br̃ i
lra: idcirco sal-
vat̃ ꝓphia q: ad
huc eẽt tpe trans
migratõis dux
remanebat ꝺ fe
more iude: ⁊ eo-
dẽ mõ p⁹ morte
ioachi successit
salatbiel ⁊ zoro
babel i magnor
notabili honore
et sic credẽdũ ẽ
successiovsq ad
tps aduentus
xpi exclusive vt
ptz p by stozias
mach. ⁊ alias q̃
ad boc faciunt.
vñ sceptrũ fuit
ablatũ ꝓpr̃e: qñ
herodes idumeus abstulit illã dignitatẽ in cui⁹ dieb⁹
natus est xp̃c: vt Math. ij. c. vñ ⁊ hebrei ꝫ aduersarij
nr̃i sup ꝓdictũ verbũ. Nõ auferẽt ꝛc. in qđã li. de thal-
mud q̃ dr̃ cãbedri exponũt. q illi duces de iuda de qb⁹
loq̃t ꝓphetia iacob erãt ꝓcipes trãsmigratõis residẽ
tes in babylonia ꝛc. Postilla fris Nicolai de lyra
in libros regũ cũ additõibus pauli Burgẽ. ⁊ replicis
defensiuis Matthie doring finit feliciter.

Explicit scõs liber mala
chim. i. regum quartus.

caree ⁊ saraia filius thana-
meth netophatites: ⁊ iezo-
nias filius maachati: ipi ⁊ so-
cij eoꝝ. [b] Juravitq godoli
as ipis ⁊ socijs eoꝝ dicens:
Nolite timere servire chal
deis: Manete in terra ⁊ ser-
vite regi babylõis: ⁊ bñ erit
vob. [l] Factuꝝ ẽ autẽ in mẽse
septimo: [k] venit ismael filius
nathanie filij elisama de se-
mine regio: [l] ⁊ decẽ viri cum
eo: [m] percusserũtq godoliã q̃ ⁊
mortuꝰ ẽ: ꝟ ⁊ iudeos ⁊ chal-
deos q erãt cũ eo in maspha
[n] Cõsurgẽsq oĩs ppls a pu-
uo vsq ad magnũ ⁊ principes
militũ venerunt in egy-
ptũ timẽtes chaldeos. [o] Fa
ctũ ẽ vo in ãno tricesimo se-
ptio trãsmigratõis ioachĩ
regis iude mense duodeci-
mo vicesima et septima die
mẽsis: sublevavit evilmero
dach rex babylõis ãno q̃ re
gnare cepat caput ioachim
regis inda de carcere: ⁊ locu
tus est ei benigne. Et posu-
it thronũ ei⁹ sup thronũ re-
gũ q erãt cũ eo in babylõe:
⁊ mutavit vestes eius: quas
habuerat in carcere: ⁊ come
debat panem semper in cõ
spectu eius cunctis diebus
vite sue: annonã quoq con
stituit ei sine intermissione
que ⁊ dabatur ei a rege per
singulos dies omnib⁹ diebꝫ
vite sue.

Prologus

Expositio pfatris cuiusdā de ordine postillatoris ī plogum librō paralypomenon sequitur.

a Si.lxx.interptū ꝛc.iste plog⁹ ꝓponit trāslatōm beati hiero.q̄ paralypomenō ꝺ hebreo latinus translatus: sicut ipse testat in.ij. li.cōtra rufinuz In libro tēporū.i.paralypomenon q̄ hebraice dicitur dabreiamin' ad sanctuz chromatiū papam pfationcula vsus sum.

Incipit pfatio sancti hieronimi in libz dabreiamin qui est paralypomenon: qō nos dicere possumus verba dierum.

Antus ac talis est liber iste: vt absq̄ illo siqs sciam scripturarū sibi voluerit arrogare semetipsuz irrideat. p singula q̄ppe nomina iūcturasq̄ vborū ꝛ pterm̄isse in libris regū tegūtur historie: ꝛ innumerabiles explicāt euāgelij qōnes. a Si si septuagīta interptū pura: ꝛ vt ab eis ī grecū vsq̄ ē editō pmanēt. supflue o mi chromati epōr sctissime atq̄ doctissime impellere svt hebrea tibi volūina latino ſmone trālferrē. s Qō emiz semel aures hominuz occupauerat: b ꝛ nascentis ecclie robozauerat fidem: i iustuz erat etiam nr̄o silētio cōpzobari. k Nunc vo cū p varietate regionū diuersa ferantur exēplaria: l ꝛ germana illa antiquaq̄ translatio corrupta sit atq̄ violata: m no stri arbitrū putas n aut e pluribo⁹ iudicare quid verū sit p aut nouū op⁹ in veteri ope condere: q illudentibusq̄ iudeis cōmicus vt dī oculos cōfigere: r Alexandria ꝛ egyptus ⁹ in septuagīta suis t hesichiū laudat auctorez v cōstātinopolis vsq̄ antiochiam luciani martyr exēplaria pbat. x Medie inter has puincie palestinos codices

a Si.lxx.inē. ꝛc.diuidit autē iste plog⁹ in sexptes: in quaruz pma.lxx.interptū ꝓposita excusatiōe ostēdit motiuū translationis faciende .s.instātiā chromatij pape: que notat in verbo impellendi: cuz dr: Impelleres .i.instādo cōpelleres. In secunda ostendit sue trāslatōis necessitatē. tuz ꝓpter corruptiōem: tum pp nouaz repugnantiā ꝛ diuersitatē: ibi. Nunc vo cū p varietate regionū ꝛc. tercio pbabiliter arguit q̄ sua translatio a latinis recipienda sit. ꝛ ꝓmo arguit p locū a fili sic ibi. Si igit aliis licuit: scdo p locuz ab auctoritate: ibi. Qui inuiolata editiōe veteri ꝛc. quarto dicit q̄ auctoritates quas ꝓmisit nō introduxit q̄si volens. lxx. ꝓuincere: ꝛ vt posset suis obtrectatoribus rādere: ibi. Hoc pace veterū loquor ꝛc. ḡnto latinoz beniuolētiā captat: recitādo bona q̄ eis fecerat: ibi. Ceterū memini ꝛc. sexto attētum eque reddit lectorē translatōis insinuans vtilitatem sbi. Et qō nūc de bēiamin ꝛc. His dictis aliqs passus īre exponam⁹.

a Si.lxx.interp.pura.i.i corrupto

b Et ab eis.de hebreo.

c In grecū versa ē editio ꝓma. supflue. q̄tū ad hec q̄ integre trāstulerūt. nō q̄tū ad ea que sciēter omiserūt q̄rū additio nō erat supflua: sed valde necessaria.

d Mi.pater ꝛ amice.

e Chromati cpōr sanctissime atq̄ doctissime.i. primatū sapientie ꝛ sanctitatis sup cpos hns q̄ dñt esse sancti p innocentiā q̄ ad seipos ꝛ ministerio sanctificātes alios ꝛ docti ad informandū subditos.

f Impelleres.i.instāter pelleres monēdo. vt hebrea tibi vo.la.ſmo trās. g Qō em̄ se.au.bo. occupauerat.i.translatio.lxx. quā tā oēs audierāt ad min⁹ p famā. h Et nascētis.i.ꝓmitiue: Ecclie: roborauerat fidē. i Iustū erat etiā nr̄o silentio cōprobari.i. iustum erat: vt aliā translatōem nō facerem: ꝛ ita silēdo .i. a translatōe cessando: trāslatōem.lxx. cū aliis approbarē. k Nūc vo cū p va.re.di.le. exēplaria .sicut pz inferi⁹ vbi dr: Alexādria ꝛ egypt⁹ ꝛc. l Et germana illa antiq̄ trāslatio ꝛc. trāslatio.lxx. dr germana q̄ facta fuit a germanis .i. fratrib⁹: q̄r oēs iudei erāt antiqua dr: q̄ oim fuit ꝓpria. m Vſi arbi. putas .i. nr̄o iudicio cōmittēdū putas. n Aut e plurib⁹. trāslatōib⁹. o Iudicare q̄d verū sit. s. q̄d verū ē approbem⁹: ꝛ obelo cetera iugulem⁹. p Aut no. opus in vete. ꝛc. i. sup vetus opus. lxx.

b Illudētibusq̄ iudeis cornicū ꝛc cornix auis est nīl' gra ꝛ garrula: ꝛ m tū gaudet q̄n videt cadauera: p quā signanť iudei nigri peccatis: garruli in detrahendo: maxie xp̄ianis: gaudēt. n. cū vidēt cadauera .i. ecclie mortifera detr. ītra: q̄b⁹ oculi ꝛ figunť: cū occasiones huius gaudij subtrahūť ſm hoc construe l̄ram. Tu putas nr̄i arbitrij ee nouū opus. i. nouā translatōez. Cōdere in q̄ sint addita ea q̄ deficiunt in trāslatōne. lxx. ꝛ sic debeam. Cōfigere oculos cornicū. vt dr in vulgari. puerbio. i. occasiōez gaudij ꝛ defectib⁹ nr̄is subtrahere. Iudeis illudētib⁹: illudē do nobis improperantib⁹ q̄ ita detrū catam et falsam bibliā bēam⁹: defectus. n. biblie sunt q̄i q̄dā foramia p q̄s vident q̄ nr̄a biblia ē corrupta: si ergo defect⁹ suppleanť: foramina obstruunť: ꝛ sic q̄ cornicū. i. emulorū oculi configunť: q̄ nihil vlterius q̄ dispicere valeāt intuenť. vñ vsus: Lumina cornicis fodis: obturās inimicis. Rimas: ne videāt q̄ lacerare q̄ant. Si rimas adimis: nō figunt lumina rimis. Nec tūc dident: nil q̄ turpe vident. Sic igit oñdit q̄ translatio sua est necessaria pp nouaz translationū repugnātiā ꝛ diuersitatē. s. diuersa ꝓtinētiū: ꝛ exemplificat q̄d pr⁹ dixerat. q. s. p varietate r̄gionū diuersa scrūť exēplaria cū dicit. r Alexādria ꝛ egyptus: ille due regiones q̄ exposite sunt. s. in epla ad paulinū.

s In. lxx. suis. i. sibi acceptis ꝛ q̄i approbatis: q̄ alioruz translatōes nō recipiunt.

t Hesichiū laudat auctorē: q̄ ipius exēplaria habēt in auctoritate: q̄ ipe trāstulit de. lxx. editōe. nō tñ immediate. dicit. n Hiero. in libro illustriū viroz q̄ Hesichius ceasaree vrbis epūs plurimo labore corruptā bibliothecā dīi genis ꝛ pāphili in mēbranis instaurare conat⁹ est: in opusculo de vocabulis biblie inuenies q̄d est membrana.

v Cōstātinopolis vsq̄ ad antiochiā ꝛc. Cōstātinopolis dr q̄si ꝓstantini polis. i. ciuitas quā troacien⁹ rbē Cōstantin⁹ ex suo noīe instituit. Antiochia metropolis ē regni antiochi. sicut pz in textu. j. macha. iij. c. lucianus. sicut ait hiero. in li. illustriū viroz vir ditissimus antiochene ecclie p̄sbyter tantū in scripturaz studio laborauit vt vsq̄ nūc q̄dā exēplaria scripturarū luciana nūcupēť passus nicbomedie: ob cōfessionē xp̄i.

x Medie inē has puincie palc.co.legūt. i. palestina cōpositos. palestina puincia est asie. de qua dicit Isidorus etymolo. xiiij. palestina puincia philistiim metropolim habuit: que nunc ascalon dicitur. Huic ab oriente mare

rubꝝ occurrit: a meridiano latere iudee excipit a septentrionali plaga tyriꝝ funibus claudit: ab occasu egyptio limite terminat. ¶ Quos ab origene elaboratos. i. cū magno labore cōpositos: sicut supradictū est in ꝓlogo iosue sup ītam illā. Et ꝓ grecoꝝ beraplis cē. z sup ītam illā

Cur origenē mirātur cē.

3 Eusebius z pāphilus vulgauerūt hiero. in li. illustrium viroꝝ. Eusebius cesarce palestine epūs in scripturis diuinis studiosissimus z bibliotbece diuine cum pamphilo martyre diligētissimus peruestigatoꝝ edidit infinita volumina. Idē in eodē: Pamphilus ꝓsbyter eusebij cesariensis epi necessarius tāto bibliotbece diuino amore flagrauit vt maximā ptē origenis voluminū sua manu descripserit que vsqz bodie in cesariensi bibliotbeca bītur.

a Tripbaria id ē triplici. a tris qđ ē tres z ꝓpares diuisio: qz in tres ptes diuila.

b Quatuoꝝ editionū. scz. lxx. symachi aq̄le z tbeodotionis vide illa loca ꝓlogi iosue. de q̄bus ē. primo facta est mentio.

c E regione singula ẏba describēs in beraploys: i quibus ītā vni⁹ trāslatoris scribebat ex aduerso ītam alterius.

d Et vn⁹. s. translatoꝝ. e Dissentiens. ab alijs. f Ceteris cōsen. arguat. i. repbensibilē oñdat: z in quo plurēs ꝓsenserint q̄i verū z inmutabile cē scatur: z nō solū vbi q̄uoꝝ exemplaria composuit.

g Sz qđ maio. auda. est cē. ītā plana est. q̄d sit asteric⁹ q̄d obelus inuenies supra in illo ꝓlogo. Desiderij mei cē.

b Si igit cē. Hic arguit q latini debeant suā translationē libenter recipe: z primo ꝓ locū a simili dicens. Si igit alijs licuit. origeni. s. z alijs supradictis. i Nō tenere immutabiliter. k Qđ semel accepant. s. translatōem lxx. i. si licuit eis post translatōem veterē quā semel acceperant z approbauerāt nouas translatōes facere.

l Et p⁹. lxx. cellulas. ꝓtinꝰ ponit ꝓ ꝓtento. methonomia ē. i. p⁹ trāslatōem. lxx. q̄ ꝑm Aug. in cellis singul' trāstulerūt: s nō ꝑm biero. q̄ ait. m Que vulgo. s. vulgariter n Sine auctore. aliquo de bis mētoem faciente.

o Jactant. i. iactāter asserūt. supbia. n. est asserē qđ nulla ꝓbari pōt auctoritate: vt latēter inuebit ꝑ Augu.

p Singulas cel. a quere. i. singulas editōes faceret: in q̄ bus addideret aliq̄ translatōi. lxx. z boc est qđ sequit.

q Nocqz in ec. legit. i. in regiōib⁹ supra ꝓtio mēoratis.

r Qđ. lxx. nescierūt. i. qđ quasi nescientes in sua editione legūt⁹ quos ab origene elaboratos ³eusebi⁹ z pāphil⁹ vulgauert. Totusqz ꝓbis hac int se ⁸tripbaria varietate ꝓpugnat. Et certe origenes nō solū exēpla cōposuit ᵇq̄uoꝝ editōnū ᶜ e regione singula ẏba describens: ᵈvt vn⁹ ᵉdissentiēs stati ᶠceteris int se ꝓsentientibꝰ arguat: ᵍsed qđ maioris audacie est: in editōe septuaginta theodotōis editōem miscuit: astericis designās que min⁹ fuerint: z ẏgulis q̄ ex supfluo videbant appolita ʰDi igitur alijs licuit ⁱnō tenere ᵏqđ sel' suscepant: ˡz p⁹ septuaginta cellulas ᵐ⁾que vulgo ⁿsine auctore ᵒiactantur ᵖsingulas cellulas aperuere: ᵠnocqz in ecclijs legitur ʳqđ septuaginta nescierunt ˢcur me non suscipiāt latini mei ᵗq̄ inuiolata editiōe veteri ᵘ ita nouā condidi: vt labore meū ˣhebreis: z qđ bis maius ē aplis auctoribꝰ cōprobē. ʸ Scripsi nup libꝝ de optimo genere interpandi: oñdēs illa ẏ euāgelio: ex egypto vocaui filiū meū: z qm̄ nazareus vocabit: z vitæ būt in quē cōpunxerūt: z illud apli. Qđ ocul⁹ nō vidit nec auris audiuit: z in cor hoīs nō ascēdit q̄ ꝓparauit cē ᶻ diligētibꝰ se: ᵃceteraqz bis silia ᵇin hebreoꝝ libris inueniri ᶜ Certe apli z euāgeliste septuaginta intēptes ᵈnouerāt: z vñ eis hec ᵉq̄ in septuaginta intēpribus non habētur. Xpc dñs nr̄ ᶠ vtriusqz testamēti conditoꝝ in euāgelio ẏm iobānē. ᵍ Qui credit in mē in me sicut dic scriptura: flumia de vētre ei⁹ fluēt aque viue. Utiqz scriptū ē qđ saluator scriptū ee testatur. Ubi scriptū ē. Septuaginta nō bnt: ʰapocrypba ⁱnescit eccla. ᵏAd hebreos igit ˡreuertēdū ē: ᵐ vñ z ⁿdns loquit: z discipuli exempla ꝓmunt. Hec pace veteruꝝ ᵒ loquor z obtrectatoribus meis tm̄ respondebo: q̄ ᵖcanino dente me rodunt: i publico detrabentes: z legentes ᵖ in angulis: ᵠid est accusatores z defensores: ʳcuz in alijs ꝓbēt: ˢqđ in me reprobant: ᵗquasi virtus z vicium omiserunt. ᵘ Cur me non sus. latini mei: q. d. bene pñt suscipe: exq̄ dicte ecclie noua z trāslatōes alioꝝ interptū suscepe. Deinde arguit ꝓ locū ab auctoritate q recipienda sit tanq̄ autēnca: qz ē hebreoꝝ z aploꝝ et euāgelistaꝝ auctoritatib⁹ ꝓfirmata. vñ dicit: Cur me nō recipiant latini mei: qz sum latin⁹ sicut z ipi

t Qui inuiolata editōe veteri hoc dicat cōtra origenē: q̄ i trāslatione. lxx. miscuit theodotionis editōem: et sic vtrāqz corrupit. ¶ Ita nouaꝝ ꝓdidi: vt laboꝝ meū. i. editiōem meā a me laborioſe cōpositam.

ᵛ Hebreis: et qđ bis maius ē aplis auctoribꝰ cōprobē. Apli em multa dixerunt de veritate hebraica q̄ non inuenimus in lxx. translatōne q̄ pñt inueniri i libello: quez ipe fecit de optimo genere interpetādi: z boc ē qđ dicit. ¶ Scripsi nup libꝝ cē. quedaꝝ epla est quā scripsit biero. ad Pammachiū ꝺ optio genere interptandi in qua scribūtur oia exemplaria que ponunt bic q̄ plene inuenies s. in illo ꝓlogo. scz desiderij mei añ medij. s.

ʷ Ceteraqz bis similia sup ostēdens. a In hebreoꝝ libris inueniri. ab illo loco. s. Scripsi nup cē. vsqz buc ꝺ legi sub vno versu: z ꝓpter boc resumit bic oñdens.

b Certe apli z euā. lxx. interp̄. i. trāslatōem. lxx. intēptū. c Nouerāt z vñ eis ꝺ dicere. i. vñ habuerūt vt dicerēt. d Que in. lxx. int. cē. q. d. de hebraica veritate boc habuerūt. e Utriuqz te. ꝓditoꝝ. boc est ꝺ manichei: q̄ dicebat ve. te. ee a magno deo: z nouū ab exiguo. f Qui credit in me: Jo. vj. f. Ecclesia nescit. i. nō recipit vel nō approbat apocrypba. in ꝓlogo iosue circa principiū exponit qđ sit apocrypbū alii qui dicunt q apocrypba est nominatiui casus singularis nūeri. vt sit sensus. g Apocrypba e ecclia. i. que apocrypbis vtit. b Nescit boc. ex quo. lxx. nō bnt.

i Ad bebreigit. i. ad bebraicā veritatē.

k Reuertēdū est. vbi bec repiunt. l Dñs. de q̄ bebraica veritate. m Dñs lo. ꝺ pace veterū cē. i. lxx.

n Loquoꝝ z obtre. i. detractoribus.

o Canino. i. rapido vel irrōnali.

p In angulis. i. in occulto. q Id ē accu. z ꝺ eiusdem. r Cū in alijs ꝓbēt. i. cōmendet i alioꝝ scriptis

Prologus

g Quod in me reprobāt.i.quod in scriptis meis vitupant. t Quasi vtus 7 vi.nō in reb⁹ sint sed cum aucto.mutent.i.q̄ diuersitas auctoꝝ faciat editionē p̄ciosam vel vicios̄am:7 nō potius p̄cū:vel vicū ip̄arum rerum.

v Editionem lxx.i.translationem.lxx. correctā. r Mris .i.latinis.

y Nec inimicū vtere existimari.i.reputari sup me puto.

z Eoꝝ.s.trās̄latōem.

a Quos edisſero .i. expono vel p̄firmo p̄ hebraicā veritatē

b In conuentu.i.in cōgregatione.

c Fratrū.i.fideliū latinorum vñ p̄tz q̄ nō inuideo nec vtra bo ip̄is.

d Inextricabiles moras.i.longas s̄nias.

e Siluā.i.p̄fusionē multā: sicut arbores p̄fuse sunt in silua:ita q̄ a remotis vix vna p̄t discerni ab alia.

f Sensumq; barbarie.hoc dicit:q̄ editio septuagin ta ita p̄fusa erat 7 corrupta q̄ videbaꝫ esse barbara:7 barbaras 7 ignotas hr̄e dictōnū significatōes. Digerere.i.exponere vel ordinatim distinguere. Per cola .i.p̄ mēbra 7 distinctōes. Versuū. colū dr̄a colō:qđ ē mēbr̄.est aūt colū p̄ctata platis alicui⁹ orōnis p̄ maiores r̄cisiones 7 p̄ clausulas q̄sdā p̄stātes ex duab⁹ dictionib⁹ vel plurib⁹:vt b. Mō me fraudab:nō ledes nō spoliabis.vñ colū interp̄taꝫ p̄cisus sensus vl̄ lōga s̄nia. In plogo sup esaiā plenius inuenies r̄ colo comate 7 p̄iodo. Iuxta bismeniū.q̄dā fuit p̄bs q̄ dicebat:si noluerint me alij audire:tū canam mihimetipsi Quidā dicūt bismeniū esse fluuiū iuxta quē orgia bachi celebr̄ātur cū clamor:q̄busdā.s.clamantib⁹:alijs silentibus 7 clamātes r̄identibus:7 est sensus. Si aures ceteroꝝ surde sint.i.si ceteri translatiōem meā p̄temnant 7 eam audire noluerint:tū ego canā.i.trās̄feraz. Mihimetipi 7 meis.amicis. Iuxta bismeniū .i.sicut faciebat bismenius p̄bs. Vel iuxta bismeniuz .i.sicut illi qui celebrabant orgia iuxta fluuiū illiū non dimittebant pp astantes q̄ eos r̄idebant. Orgia orgioꝝ dicebant sacrificia bachi:ab orge qđ est cultura q̄ ad culturā aie credebant p̄tinere: vel dicunt ab orge qđ est ira:q̄ in sacrificijs bachi frequēter mouebātur ad iram. Item or dicitur bonū:ge terra. vñ dicuntur orgia in quibus multū vini 7 annone exponebant

Explicit qualiscūq; explanatio isti⁹ plogi. Credo q̄ iste plogus immediate post sequētē scribi r̄beat:s vicio scriptoꝝ in plurib⁹ biblijs vnus ab altero sep̄atur

Incipit expositio alterius plogi.

Rius tñ aliq̄d r̄ noie istoꝝ librorꝝ 7 ordine p̄stringamus: Notādū q̄ dabr̄eiamin hebraice:palypomenon grece.verba dierū dicim⁹ latine.vñ 7 a Hiero.in plogo super regū dabr̄eiamin chronicus.i. tpancū appellaꝫ:q̄ p̄tinet quedā gesta tempoꝝ ab adam vsq; ad captiuitatē babylonicaz sub sedechia factam in quā terminaꝫ vltimus liber Regū:sicut 7 secūd⁹ Paralypo.7 q̄ libri paralypomenon cōmunicant in materia cum libris Regū:7 q̄m in his supplenꝫ q̄ minus ibi dicunt.iō post libros Regū immediate sequunt.

Sed cū in libris regum agatur r̄ vtroq; regno.i.iuda 7 israel:in paralypomenō tm̄ r̄ regib⁹ iuda agit̄:p̄ponunt aūt libris esdre:q̄ finis secundi paralypomenō idem est cum p̄ncipio esdre. Quis scripserit dabr̄eiamin ignoratur:vnde inter apocrypha deberet sicut p̄tz s̄.cōputari: tamen inter agiographa computatur:sicut patz.s.in p̄ncipio prologi Josue. Deriuationem paralypomenon inuenies s̄.in epla ad Paulinuz in.viū.ca. Item nota q̄ Hieronymus dabr̄eiamin correxit 7 transtulit. primo em̄ correxit septuaginta:postmodū nouā editionez fecit ad petitionez Chromacij pape ꝺ hebr̄eo trās̄ferens in latinum: et quia correctio p̄cessit translatōem: iō p̄logū q̄ correctioni

sumq; barbariem apertius 7 p̄ versuum cola digererez mihimetipsi 7 meis iuxt̄ bismeniuz canens:si aures surde sunt ceteroꝝ.

¶ Item alius plogus.

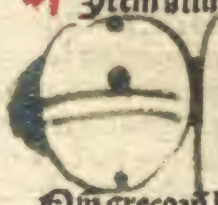

Eusebi⁹ hieronym⁹ Pammachio et rogatiano suis i xp̄o iesu salutez Cum grecoꝝ hystorias magis intelligūt q̄ athenas vi

p̄ponitur anteponēndū reoꝝ.s.Eusebius Hieronym⁹ r̄. q̄ in septē p̄ticulas diuidi p̄t ad p̄ns:p̄mo.n.captat beniuolentiā p̄ponens amicabilē salutatiōem dicens.Eusebius r̄.secūdo subdit modū quo sacre scripture didicit veritatē:didicit em̄ laboriose diuersa loca pagrando: qđ notatur cum dicit.Cum grecoꝝ r̄. Item didicit humiliter:non r̄ se p̄sumendo: qđ notaꝫ cum dicit:Fateor.n. r̄. Item didicit ordinate:peritiorē r̄ctorem eligēdo:quod notatur cum dicitur. Deniq; cum a me r̄. tercio innuit q̄ necessaria est sua correctio.s.propter grecorum 7 latinoꝝ codicum falsitatem:quod notatur:ibi. Libere enim loquor r̄.quod tamen non attribuit vicio septuaginta interp̄tum:sed culpe scriptorum.quarto ostēdit cū apud hebr̄eos liber paralypomenon vnus sit: cur apud nos recepit sectōem:ibi. Hoc primū sciendū r̄.q̄nto excitat lectoris attentōem:7 hoc pp duo.s.pp difficultatem:7 utilitatē. difficultatē insinuat cum dicit. Illō etiam attendendū r̄. vtilitatē indicat cum dicit. Ad extremū q̄ omnis eruditio r̄.sexto dicit q̄ q̄uis nō ambigat aliquibus displicitura: Hmmōis tñ 7 rogatiani oratōnibus adiutus fecit istam correctōem:ibi. Orationū itaq; vestraꝝ:r̄ cuius veritate ne forte aliquis dubitaret. Ultimo r̄cet̄ dubitatōis occasionē:7 hoc dupliciter: p̄mo cū alijs p̄ferendo:ibi. Sicq; in hac interp̄tatiōe r̄. secdo asterici 7 obeli officiū attēdendo:ibi. Ubicūq; ergo astericos r̄.lra satis plana est:vñ leuiter p̄trāsibo. Eusebius hieronymus.binomius erat.sicut p̄tz hoc in epla quam ip̄e fecit r̄ clerici vita vel monachi:que sic incipit

Eusebius hieronimus Octeano suo salutē. Pammachio 7 rogatiano suis.amicis: In xp̄o iesu salutez.sequit̄ur.

Athenas ciuitatē grecie.7 dicunt athene:q̄si litorales: vl̄ ab acta qđ ē litus:q̄ in litore erāt posite.vl̄ dicūt athene:q̄i immortales pp studiū qđ ibi viguit q̄ immortalis est sapientia:ab a qđ est sine:7 thanatos quod est mors.

Et terciū virgilij.eneydos. A troade.regione:ꝺ qua dicit Isido.xiiij.etymo.Est regio troadis supiecta ab aq̄lonis p̄te galatbie:a meridiano vicina est lycaonie:ab orie̊te adheret lydie:ab occidente bellespōtiaco mari finitur.

Per leucbatē.promōtoriū iuxta neapolym: in quo attici appollinis templū fuit:ita dicit Isido.etymologiaꝝ xiiij. Acroceraunia.montes pp altitudinē 7 fulminum ictus vocant. Et nota q̄ p cōpositōem a ceros qđ ē cornu 7 annis dicunt ceraunia ceraunioꝝ:cōmotōes:7 exalatiōes vndarū in tempestate q̄i cornuti amnes. Item ceraunia dicūt saxa eminētia i mari ad instar conuī:vñ Ouidius in.xv.metamorpho. Saxa fuit r̄tra p̄rupta

ceraunta parte. ꝛ ꝙ compositōem ab acros qđ est mons possumus dicere acroceraunia scopulos magnos ꝛ cacuminatos ꝛ in amne vel in mari. tñ ꝑm illđ Jsido. sunt in ter armeniā ꝛ bibernā. Ad siciliā. regionē sic dictā a siculo ffe Jtali. ꝑus tñ a sicano rege sicania dicta est. ꝛ etiam trinacria propter tres montes quos bz. s. pelozū: pachinū: ꝛ lylibeuz vñ Jsido. ety. rūj. Trinacria grecum qđ latie triqdra ōr quasi in tres quadras diuisa: hec ab italia exiguo freto discreta: aphricum mare prospectans in cuj freto scilla ē ꝛ caribdis: quibus naugia aut absorbent aut colliduntꝫ Salustj dicit. Jtalie cōiunctaz fuisse siciliā: sed medium spaciū impetu maris diuisuz ꝛ scissuz

Ad ostia tyberis .i. ad portus tyberis qui dicūt ostia q̄a sicut ꝙ ostia fit introitus et exitus domoꝝ: sic in portu ꝑz introitus et exitus fluuioꝝ. vel dicunt sic ab hoste q̄ illic hostibus occurritur. Tyberis italie fluuj a tyberio rege albanoruz ōr q̄ in hūc fluuiuz decidit et de exitio suo nomen dedit: nā antea ꝛ albula antiquū nomen a colore habuit ꝙ nimbus albus fit: ipe aūt a tyberis q̄ ꝛ tyberis: ꝑ tyberis in q̄tidiano ſmōe: tybris in vsu ōr. ita dicit Jsido. etymo. rūj. Flagitasseris .i. postulasseris. vide i opusculo ō vocabul biblie: vbi exponit flagitiū. ꝛ ibi inuenies originez huj vbi. Ut vobis paralypomenō latino sermōe trāsferrem. i. translatōez palypomenon ſm septuaginta qui de hebreo transtulerāt in grecū: de greco vertere in latinū ꝛ q ita sit legendū ꝑz per hoc qđ ōr in fine prologi: Abi cumꝙ ergo astericos ꝛc. Cōstat. n. q ipe nō posuit astericos ꝛ obelos in illa translatōe quā fecit de hebreo in latinū: sed solū in correctōe translatōis septuaginta interpretum: vñ dicit ipe in fine p̄cedentis prologi: Memini editō nē septuaginta trāslatoꝝ olim ō greco emēdatā tribuisse me nostris. De tyberiade. Hic ponit dupler lra. q̄dā sic legunt. Scripsi. i. aliq̄d doctrine ad me sumpsi: assumere. n. ōr ad se sumere vl ad aliq̄d sumere. De tyberia de quōdā auctore. i. doctrine doctore. Legis quō. auc. q̄ apud hebreos admirationi habebat. qz mirabant ipius sapiam ꝛ doctrinam.

n Et contuli. i. collationem feci. Cum eo. de palipomenon. A vertice vt aiunt. vulgariter loquētes. Usqz ad extremum vnguem. i. usqz ad finem. Cantuariensis ponit ibi aliā literam. s. Quendam legis auctorem: et legit sic: Assumpsi. mihi Quendā auctorem. i. doctorez. Legis de tyberiade. ciuitate: in q̄ tunc vigebat studiū hebreorum. Cetera non mutātur. Et sic collatione facta Cōfirmatus. in veritate hebraica. Quius sum facere quod inbebatis: libere enim vobis loquor. i. secure: quasi diceret: neminem timeo hoc dicendo. Hic nominuz liber. s. contentiuus: quia multa nomina continet hominū ꝛ locorum: sicut patet in principio primi libri. Jta vicio-

rint ꝛ terciū virgilij libꝝ a troade ꝑ leuchatē ꝛ a ceraunia ad siciliā ꝛ inō ad ostia tyberis nauigauerint ita sanctā scripturā lucidius intuebitur q̄ iudeā oculis ꝓtemplatus est: ꝛ antiq̄rum vrbium memorias locorumqz vel eadem vocabula, vel mutata cognouerit. Unde ꝛ nobis cure fuit cū eruditissimis hebreoꝝ hūc laborem subire: vt circuremus ꝓuinciā quā vniuersa christi ecclesie sonant. Fate or enim mi domnion et rogatiane charissimi nūq̄ me in diuinis voluminibus ꝓꝑijs viribus credidisse nec habuisse opinionē meā: sed ea etiaz de quibus scire me arbitrabar: interrogare me solitum. Quanto magis de bis super q̄bus anceps erā

Beniqꝫ cum a me nup literis flagitasseris: vt vob paralypomenō latino ſmone trāsferrem: ō tyberiade legis quondam auctoreꝫ qui apud hebreos admiratōni habebatur: assumpsi: ⁊ cōtuli cū eo a vertice vt aiunt vsqz ad extremū vnguem: ꝛ sic confirmatus ausus sum facere quod iubebatis. Libere em vobis loquor. Jta enim in grecis ꝛ latinis codicibus hic nominuz liber vicios⁹ est: vt non tam hebrea q̄ barbara quedam ꝛ sarmatica nomina cōiecta arbitrandum sit. Nec hoc septuaginta interpretibus qui spiritusancto pleni ea que vera fuerunt; transtulerāt: sed scriptoꝝ culpe ascribendum: dum ō inemendatis inemendata scriptitant

sus est in grecis ꝛ latinis codicibꝫ: vt facta sit collatō ad hebraicam veritatē. Arbitrādū sit. i. iudicanduz; Non esse. Tam. i. tñ. Hebrea noia. Qz. i. q̄tum arbitrandū est esse. Barbara quedā ꝛ sarmatica nomina coniecta. quasi diceret. magis iudicandū est ee barbara ꝛ sarmatica vel pbarmatica q̄ hebrea.

Barbara. i. extranea a verita te hebraica. Sarmate ppli sunt vnde Lucanus in. j. libro: Et q̄ tela laris imitanē sarmata bracis; Uangiōes bathaniqꝫ truces. vnde sarmaticꝰ ca cuz nomē gētile. vnde Ouidius. Plemea sarmaticū contegat ossa soluz Dicit aūt Jsidorus li. ix. Sarmate patentibꝫ campis armati inequitabant ꝓ usq̄ eos lentulus danubio ꝓbiberet. atqꝫ inde ob studiū armoꝝ sarmate nuncupati et istimantur: ꝛ inde dicantur nomina Sarmatica: q̄si prorsus ab hebraicꝫ aliena: vl Pharmatica id est commixta. pharma enim vel pharmatio lingua syroꝝ dicitur vnguentum vel medicamentum: et inde hec pharmatica dicitur medicina: et inde dicitur pharmaticus ea enim: ad vnguentum vel medicinā pertinens et quia vnguentum ꝛ medicina ex diuersis simul mixtis ꝓparantur. ideo nomina ex diuersis linguis cōmixta pharmatica dicuntur. Qui spiritusancto pleni. hoc videtur dicere ironice: quia in illo prologo scilicet Desiderij mei ꝛc. Dicit aperte q̄ mendacium fuit septuaginta interpretes ita diuisos per cellulas transtulisse. Ad hoc dicendum q̄ hieronymus non inuebitur ibi contra septuaginta. Sed contra augustinum qui ita diuidebat eos. hic autem asserit eos plenos fuisse spiritusancto quo inspirante transtulerunt. non tamen diuisi vt dicit augustinus. De inemendatis. exemplaribus. Inemendata. exemplaria. Scriptitāt id est frequenter scribunt. Cogunt. coadiuuant. ꝛ in ista significatione ponit virgilius cogere in Buco. dicens in tercia egloga: Tytire coge pecus: tu post carecta latebas. Idem in eadem egloga. Cogite oues pueri si lac ꝓcceperit estus. Eregione. i. econtrario. sicut vna regio opponitur alij vel disponitur contra eā Propter latitudinem. vnius hominis. Sed et ipse appelationes. i. nomina. Non sonāt. id est significāt Homines vt pleriqz. i. aliqui Estimant ꝛc. ex quo sequitur magnum inconueniens eo q̄ nomina ita male scribuntur q̄. s. facta interpretatione nominum ſm figurarum adaptatiōem quedam bystorie recitātur no vere. Aliquando enim nomina hominū accipiuntur ꝓ nominibus locoꝝ: et hoc est quod dicit hic. Et obliquc. i. non recte. Sub interptatione. i. ex positōe nominū vnius lingue: ꝓ nomina alterius. Et figura.

ficta Eoꝝ.nominū:que sic falso dicuntur hic figurari per illud. Quedaꝫ narrant hystorie.quasi diceret ex corruptione nominū sequitur corruptio narratōis hystoriarum. De quibus.s.hystoriis. In regnorum libro dicitur.librum regum appellat librum regiorū: quia ibi agitur de duobus regnis.s.de regno duarum tribuū quod dicitur regnum iuda:z de regno decem tribuum: quod dicitur regnum israel: Mōne ecce hec scripta sūt. Hic patet q liber verborum dierum regum iuda est paralypomenō. Que vtiq; in nostris codicibus trāslatis ꝺ editōe septuagita. Mō habentur.quod .s.cui. Simile nonnulli.i.alicꝫ.

Faciūt in bruto .in illo libro dicto Cyceronis dyalogo. dyalogus ꝺr liber in quo ꝑmo versaꝫ inter duos: sicut est dyalogus gregorij: in quo sermo versaꝫ intꝫ ipm z petrū discipulū suum: z similit in bruto dyalogice vsaꝫ ꝑmo intꝫ Brutū z Catonē auūculū suū:

z sepe tria noīa subtractis e medio syllabis i vnū vocabulū cogūt vl e regiōe vnuꝫ nomē ꝓp latitudinē suā in duo vel tria vocabula diuidūt. Sꝫ z ipe appellatōnes nō hoies vt pleriq; estimāt ꝟ vrbes:z regiōes: z salt⁹:z puicias sonāt: z obliq; ſb interptatōe z figura eoꝝ quedā narrant hystorie: ꝛ q̄b⁹ i regnoꝝ libro ꝺr. Mōne ecce ꝟ scpta sūt i libro vboꝝ dieꝝ regū iuda: q̄ vtiq; in nr̄is codicib⁹ nō hntur. Hoc primū sciēdū q̄ apud hebreos palypomenō liber vn⁹ sit: z apud illos vocat⁹ dabreiamin.i. vba dieꝝ: qui ꝓp magnitudinē apō nos diuisus ē. Deinde et illō attēdēduꝫ q̄ freq̄nt noīa nō vocabula hoim ꝟ reꝝ vt dixi significātias sonāt. Ad extremuꝫ q̄ ois eruditio scripturaꝝ i ꝟ ptinet: z hystorie q̄ vl ꝑter missse sūt i suis locis: vl ꝑstricte lenit: ꝟ ꝓ q̄dā vboꝝ cōpēdia explicent. Oratōnuꝫ itaq; vīaꝝ adiut⁹ auxilio: missi libꝝ beniuol ꝑ placituꝝ tū inuidis displicituꝝ eē non ābigo. Optia em̄ queq;: vt ait plini⁹ malūt ꝓtēnē pleriq; q̄ discē. Siq̄s i hac intꝑtatōne voluerit aliq̄d reꝑhēdē: intꝛoget hebꝛeos: suā consciētiā recolat: videat ordinē textūq; ꝑmōis: z tc nro labori si potuerit ꝛetrahat. Vbicūq; g̃ astericos.i. stellas radiare i ꝟ volumie viderit: ibi sciat: ꝛe hebꝛeo additū q̄ ō in latinis codicib⁹ nō hꝫ. Vbi vo obel⁹ trās uersa.s.vga ꝑposita est: illic signaꝫ q̄d septuagita intꝑtes addiderūt: vel ob ꝛecoꝛis grām vel ob spirituſſancti auctoritatem: lz in hebꝛeis voluminib⁹ nō legatur.

Explicit pfatio.

nō sonāt.i.nō repītāt Vocabula boim:ſ aliaꝝ Rerū .s.vbiū vel regionū vel alioꝝ locoꝝ Significantias sonāt ad extremū.i.vltio attēdēdū ē Oꝛ ois.i.pfecta Eruditio scripturaꝝ.s.legis ꝓphetarū z agiographoꝝ Perstricte.i.summatim dicte Leniter.i. breuiter Per cōpēdia.i.breuiē z vtiliter dicta. Cōpēdiū ꝺr q̄q̄d breue et vtile est: vide i opusculo ꝛe vocabul⁹ biblie. Misi libꝝ quē transtuli ꝺ greco in latinum.s. de editione septuaginta intꝑtū. Beniuolis.i.mibi bona volentib⁹ Placituꝝ tū inuidis displicturū nō ābigo.i. dubito ambigere ꝺr q̄i ad ābo ſese agere q̄ nesciat q̄d eligat ꝺ duobus: ſ in differēter se hꝫ ad vtrunq;. Plinius ille autoꝛ q̄ fecit libꝝ ꝛe naturali hystoria: vbi agit de ꝛe diuersis naturꝫ reꝝ. Quid sit astericus: q̄d obelus: inuenies supra ante mediū istius prologi: qui sic incipit.s. Deliderij mei ꝛc. Cetera plana sunt.

Explicit qualiscunqꝫ explanatio istius prologi.

Postilla sup paralypomenon incipit.

Colligite fragmta ne pereāt: Jo. vj. ꝟz sniaz beati aug. sup Jo. p fragmēta ista intelligūt ꝺba xpi ad capiēdū subtilia: ꝓpter qꝺ nō fuerūt data turbis: vt ea lecū portarent: ꝫ magis fuit ꝓceptū xpi discipulis: vt ea colligerēt: qz doctores orbis terraruz futuri erāt: vt dicit ibidē glo. spāli tm rōne ꝺba xpi dicunt fragmenta colligēda: qz p xpm nō fuerūt in aliquo scpto collecta. nō. n. legit discipulis aliqd scripto tradidisse: sed tm verbo qꝺ cōueniebat doctrine xpi q̄ est verbū coetnū deo pri: verūtn discipuli eius ab eo inspirati ista fragmēta collegerūt in quor euangelijs: z in alijs libris no. te. fm q eis dcm fuerat: Colligite fragmēta ꝛc. Nūc aūt ita est q illa q̄ in no. testa. fa. sunt: figuraliter in veteri ꝓcesserūt: fm q ꝺz. j. ad Corinth. x. Oia in figura ptingebāt illis: ꝓp qꝺ in figura collectōis ꝺbor xpi iam dicte: fuit diuinus inspiratū eldre sacerdoti: z legis doctori: vt aliq̄ ad ve. testa. ptinentia: q̄ a scriptoribꝰ ipm ꝓcedētibꝰ fuerāt dimissa: vel minꝰ plene scpta in ꝟ li. p ipm colligerēt. dz. n. aliq̄ dicūt q scriptor libꝰ ignorāt: tn ra. sa. bēmꝰ dicentē q eldras ipm scripsit: z boc ad pfectōz ve. te. vñ dicit bea. biero. i epla ad paulinū ꝓbyterū: De vniuersis sacre scripture libris palypo. liber vnꝰ instri veteris epitome tantus ac talis ē vt absq; illo si q̄s sciam scripturaz sibi voluerit arrogare seipm irrideat: z dz incipiat a mūdi ꝓncipio pp qꝺ chronica ve. te. ꝺr: tn eius ꝓncipalis intētio versat ad scribendū ea q̄ circa libros regū dimissa erāt: pp qꝺ biero. in epistola ꝓdicta subdit. Per singla q̄ppe noia iūcture: sq; verbor: z ꝓtermisse in regū libris tāgūt bystoue, z innūerabiles explicāt euāgelij qōnes: pp qꝺ in ꝟ libro filis ꝓcessꝰ ē sicut in libro regū sicut magis videbit in bꝰ libri diuisiōe

Incipit primus liber ꝺa breiamin. i. palypomenon. Capitulū. j.

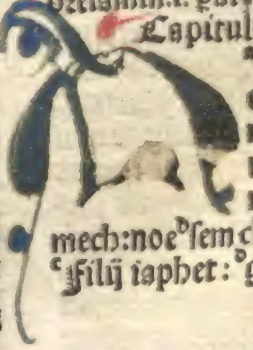

aDam: seth: enos: caynā malaleel. iareth: enoch matusale: lamech: noe bsem chā z iapbet cFilij iaphet: dgomer emagog fmadai gz iauā hthubal imosoch kthiras. Porro filij gomer: ascenē z lriphat: mz togorma. oFilij aūt iauan elisa pz tharsis cethī z ꝺodanim qFilij chā: chꝰ z rmesrai: sphut tz chanaā. uFilij autē chus: saba vz eula wsabatha z regma xz sabathaca. Porro yFilij regma: saba z ꝺadā

Capitulum. j.

Dam seth. Liber palypo. sic diuidit: qz primo agit de regno israel vnito. secūdo de diuiso. ñ. libro. Circa ꝓmuz sciēdū q texit generatōes vsq; ad dō vt oñdat qualr dō descēdit a ꝑribus sanctis iacob: ysaac: z abraā: q̄ ꝓmus fidē vniꝰ dei ꝓstāter publice ꝓdicauit: sicut dcm fuit Gen. xij. z occasione bꝰ oñdit qualr abraā descēdit ab adam p ꝑres ꝛctōs. s. seth: noe: sem: z alios electos. Primus igit liber paralypo. sic diuidit̄ur: qz primo quasi chronice texit genealogias vsq; ad dauid: z tunc ꝓsequit de factis eius. r. ca. Quo ad primū primo ponit ordinē generationū vsq; ad iacob: qz vsq; ad eum nulla generatio fuerat tota electa: scdo a iacob p. xij. patriarchas texunt generatōes sequentes vsq; ad transmigratōem babylonis. c. ñ. tercio generationes post transmigratōem ca. ir. Circa primū texit ꝓmo generatōes ab adam ad noe: scdo p tres filios noe venit ad abraā: ibi. Filij iapbet: tercio p tres vxores abraā venit ad iacob: ꝺās cuilibet numerū certū: ibi. Filij aūt abraā. Circa primū ꝺz. a Ydā seth ꝛc. subintelligit genuit: z sic de alijs: de cayn aūt z abel filijs adā nō facit mētōem: qz abel mortuus fuit sine generatōne: z generatio ipsius cayn fuit tota delета in diluuio. Generatōes aūt iste plenius posite sunt Gen. v. z ibidē fuerūt exposite.

b Sem cham z iapbet. ui istis nō subintelligit genuit: qz vnus nō genuit aliū. ꝫ fuerūt fratres z filij noe: vt bꝫ Gen. v. z scribūt̄ b q̄i tres generatōes: qz filij eoz occupauerūt tres ptes orbis: filij sem asiā: filij iapbet europā: z filij chā apbricā: vt dicit ioseph. j. li. anti q̄tū: istud tn est intelligēdū ꝓ maiori pte: nō tn totaliter qz filij iapbet obtinuerūt ptē asie: z filij cham silr.

c Filij iapbet Hic ꝓnr p filios noe descēdit ad abraā: z ꝓpo ponit generatōes iapbet z generatōes cham quia ille non erāt ꝓsequende: vltimo do generatōes sem: qz ille erāt ꝓsequende tanq̄ a deo electe: q̄ ab illis descēdit abraā ysaac z iacob z duodecim ꝓpiarche: et tandē dauid de patriarcha iuda: cuiꝰ regnū ꝓsequit̄ liber iste: vt ꝓdictū est. Cōsiderādū q etiā sicut dicit Hiero. li. de hebraicis qōnib. Ista filij noe a q̄bus populata ē tra pꝰ diluuiū noia locis z gentib. religrunt: er q̄bus postea mutata sunt plurima pp longitudinē temporū z bella supueniētia: ꝓ que delета sunt nomina multarū gentiū z mutata noia ciuitatū: aliqua tn adhuc ꝓmanent in se vel in aliquo simili seu ꝓpinquo.

d Gomer a quo noiati sunt galathe: z postea gallici: vt dicūt aliq̄: alij aūt dicūt econuerso q a gomer ꝓmo dicti sunt gallici: z postea galathe: qz senones galli duce Brenne obtinuerūt italiā: z postea intrātes grecia vocati sunt a rege Bithinie in auxiliū: z obtenta victoria ꝓ mercede laboris acceperūt quādā regni eius ꝑtē: quā vocauerūt ex suo noie gallogreciā: z nūc dicit Galathia: cuiꝰ habitatores nō galathe dicunt.

e Magog. a quo descēderūt scythe fm biero.

f Madai. a quo medi.

g Et iauan. a quo greci: vñ z adhuc grecia in hebreo iauan nominat. b Thubal. a quo hispani.

i Mosoch. a quo capadoces: vñ z apud eos adhuc manet ciuitas mosecha. k Thiras. a quo traces.

l Filij gomer ꝛc. non facit mentōem de filijs magog thubal: mosoch: z thiras: qz sicut dicit glo. hebraica: licet em isti haberent filios multos: tn omes posteri eius libet fecerunt tm vnum ꝑpm: filij aūt gomer fecerit plures populos: z similiter filij madai ꝓpter quod hic nominant.

m Ripbat. in hebreo bt hic dipbat: z iste Gen. x. vocat ripbat etiā in hebreo: cuiꝰ cāz assignat glo. hebraica. d. q iste fuit binomiꝰ: z in gen. ponit vnū nomē eiꝰ z hic aliud. Pōt etiā dici z melius: vt videt: q idem ē nomē ripbat z dipbat: mutatū tn aliqualr in ꝓncipio: sicut in latino idē nomē est nicolinus z colinus: z ideꝫ mō pōt dici in cōsimilibus.

n Et togorma. a quo togordite ppli dicti sunt.

o Filij iauan elisa. a quo dicti sunt elisei ꝓmo: z postea eolides. p Et tharsis. a quo descēderunt cilices. vñ z ciuitas metropolis eoz vocata est tharsus. vñ natus fuit paulus apls: vt bt Actu. xxj.

q Filij cham chus. a quo dicti sunt ethiopes: vnꝺ z in hebreo ethiopia chus nominat.

r Et mesraim. a quo egyptij: vñ z egyptꝰ mesraim dicitur in hebreo.

s Phut. a quo dicti sunt phutei primo: vñ ibidē est fluuius phut nojatus: postea dicti sunt libyes.

t Et chanaan. a q̄ dicti sunt chananei: quoz terram postea filij israel possederunt. v Filij aūt chus saba. a quo dicti sunt sabei. x Et eula. a quo Getuli. y Sabatha. a quo Sabathani. z Filij

regna saba. istud nomẽ aliẽ scribit in hebreo q̃ saba ꝓdictũ: qz istud scribit ꝑ lr̃am sin in ꝑn. ꝑmũ ät ꝑ samech. b Iste cepit eẽ potens in tra. post diluuiuz eñ fuit potentioz alijs: z induxit posteritatẽ noe ad faciendũ ciuitatẽ z turrim ꝯ dñm: de q̃b⁹ br̃ gen. xj. z nolentes ad opus ꝓdictũ violẽter cõpellebat. ido Gen. x. dr. Robustus venatoz hoim coz̃ dño.

c Mesraim vo ge. ludim ẽ. isti ppli sunt nobis ignoti. et ẽt plures alij ꝟ nominati.

d De q̃. egres. ẽ philist. z captburim. Dicũt aũt hebrei alicq̃: q̃ phetrusim et chasluim cõmutabãt adinuicẽ vxores. alicq̃ voluntarij: et alicq̃ ꝑ raptũ vel furtũ: z ex tali concubitu nati sũt philistijm z captburim. Alij vo dicunt honesti⁹ q̃ phetrusim et chasluym ꝓtrahebant ad inuicẽ matrimonia z ex hoc ꝓcreati sunt philistijm z captburim.

e Chanaã vo genuit sydonẽ. a quo noiata est ciuitas sydon: q̃ est in ꝓuincia phenicis: z terra istoz hic noiatoz fuit data filijs israel.

f Aracheũ. q̃ ꝓdidit archas oppidũ ꝯ tripolim in radicib⁹ libani situz. g Et sineũ. sic. n. dz scribi. q̃in hebreo incipit ꝑ lr̃am samech. q̃ ciuitatẽ ꝓdicte ꝓinquã noie sin edificauit. b Aradiñ. a q̃ dicti sẽ aradij

i Ematheũ. a quo noiata est ciuitas emath.

k Filij sem. Hic ꝓsequit generatões sem. vt perueniat ad abraã. l Elam. a quo dicti sunt elamite.

m Et assur. a quo assyrij. n Et arphaxat. a q̃ descenderũt chaldei. o Et lud. a quo ludij.

p Et arã. a quo syri. vñ z in hebreo syria vocat arã.

q Hus in aliquib⁹ libris inꝑponit. Filij ãt arã hus ẽ. eo q̃ sic br̃ gen. x. ẽ nõ ponit i hebreo: eo q̃ actor b⁹libri breuit trãsire voluit. z io omisit q̃ isti ẽnt filij arã: exprimẽs tm̃ capita ppl̃oz. Hus a q̃ noiata ẽ terra hus: ꝺ q̃ nat⁹ fuit iob ꝟm aliquos. qz sic noiat iob. j.

r Et bul. a quo gnari. s Gether. a quo getbari.

t Et mes. a quo meones dicti sunt.

t Arphaxat aũt ge. sale q̃ z ipe ge. heber. a quo denominati sunt hebrei. nõ. n. denominati sunt ab abraam q̃i abraci vt vr̃ dicere aug. z alicq̃ alij: tũ qz abraã vocatur hebre⁹ Gen. xiiij. vbi dr̃. Et ecce vn⁹ q̃ euaserat nũciauit abraã hebreo. ex quo ꝓz q̃ vocat hebre⁹ ab aliquo ꝓcedẽte ipm. s. ab heber. tũ qz hoc nomẽ abraã incipit q̃ alephb lr̃am: hoc aũt nomẽ hebreus incipit per lr̃am hayn sicut z hoc nomẽ heber.

v Nomẽ vni phalech. qꝺ inꝺ ꝓtat diuisio. ex hoc dicũt hebrei q̃ heber habuit spm̃ ꝓphetie imponẽdo nomen filio ꝟm ꝓphetatẽ orbis futurã. s. diuisionẽ hoim

Chus aũt genuit nemroth b Iste cepit eẽ potẽs in tra. c Mesraiz vo genuit ludim z anani z laabin z nepthuim: phetrusim q̃z z chasluim ꝺ de q̃bo egressi sunt philistijm z captburim. Chanaan vo genuit sidonẽ primogenitũ suũ: etheũ q̃z z iebuseũ z amoreũ z gergeseum euceũq̃z z f aracheũ g z sineũ: h aradiũ quoq̃z z samareuz: i z ematheũ. k Filij sem: l elã: m z assur: n z arphaxat o z lud p z arã. Filij arã: q hus z r hul z s gether z mes. t Arphaxat aũ genuit sale: q̃ z ipe genuit heber. u Nomi heber nati sũt duo filij: v nomen vni phalech: qz in diebꝰ eiꝰ diuisa ẽ tra: z nomẽ fris eius iectan. Iectan aũ genuit elmodad z saleph z asormoth et iare adurã quoq̃z z vzal z decla. ebal etiaz z abimael z saba

necnõ z ophir z euila r et iobab. oẽs isti filij iectã. y Sẽ arphaxat sale heber Phalech ragau: seruch: nachor: thare: z abrã: iste est abraã. a Filij aũt abraã ysaac b z ysmael. Et he generatões eorũ. c Primogenit⁹ ysmaelis: nabaioth z cedar z Abdehel z mabsã z masma z duma Massa addad et thema iachur naphis cedma. Hi sũt filij ysmaelis. d Filij autẽ cethure ꝓcubine abraã q̃s genuit: zamrã iecsan madan madian iesboc z Sue. Porro filij iecsan: saba z dadan. Filij aũt dadã: asurim z latusim z loomim. Filij autez Madian: Epha z epher z enoch z abida z eldaa: oẽs hi filij cethure. e Genuit autem abraã ysaac: f cuius fuerũt filij: esau z israel. g Filij esau. eliphaz: h rahuel: i ius

y Sem arphaxat ẽ. Hic repetit generatões descendẽtes de sem per Arphaxat: vt veniat ad abraam pp quẽ facta est ꝓdictaruz generationũ deductio. vñ subdit.

z Abram. iste est abraã. primo enim vocatus fuit abrã: sed postea mutatũ est nomẽ eius. z vocatus est abraã. vt br̃ Gene. xvij. vbi cã mutatiõis nois huius plenius posita est.

a Filij aũt abraã Hic ꝓpr̃ ꝓ vxores abraã deducit generatões vsq̃ ad iacob. a quo descẽdit dauid: z primo facit qꝺ dictũ est. secũdo breuit describit gnatões esau. q̃ no erat ꝓsequendi. ibi. Filij ãt esau Circa primũ dr.

a Filij aũt abraam ysaac. de sara.

b Et ysmael. de agar ancilla.

c Primogenitus ysmael ẽ. iste generatões hic nominãtur qꝺ merita abrae. qz descenderũt de eo. q̃uis nõ eẽnt ad diuinũ cultũ electe. d Filij aũt cethure. Dicũt hebrei q̃ ista cethura fuit ipa agar. sicut plen⁹ dr Gen. xxv. expositores tm̃ nr̃i cõiter dicũt ꝺ̃nũ. sicut ibidẽ plen⁹ dictũ fuit. e Genuit aũt abraã ysaac. de vxore sua principali sara. f Cui⁹ fu. fi. esau z israẽl. vt br̃ Gen. xxv. iste tm̃ israel primo vocat⁹ ẽ iacob z postea israẽl. z rõ mutatõis h⁹ nois br̃ Gen. xxij. z ibidẽ expolita fuit plenius.

g Filij esau. Hic ꝓpr̃ describunt generatões esau que erãt dimittẽde. z q̃ exposite fuert gen. xxxvj. tm̃ ad intellectũ sequẽtiũ aliq̃ sunt ꝺ breuit repetẽda. primũ ẽ q̃ eadẽ ꝑsona in sacra scriptura frequẽter plurib⁹ noib⁹ noiat sicut esau seyr edõ sẽ noia eiusdẽ bois. secõm ẽ q̃ idẽ nomẽ aliqñ variat in ꝓin. vel in fine. sicut chonias iechonias iechonian idẽ nomẽ ẽ sic variatũ. z ex his ꝓtingit q̃ vna ꝑsona aliqñ putat due qz vnũ nomẽ eiꝰ in vno loco scripture exprimit. z aliud in alio. vel qz idẽ nomẽ in pluribꝰ locis ponit. tm̃ variatũ mõ ꝓdicto. tercio ẽ q̃ horei habitauerunt in terra seyr siue idumea añ esau z filios eius vt hi Deutro. ij. post q̃z aũt filij esau in terra illa dñati sũt. primo fuerũt ibi duces. scõo reges. z iterũ regnũ fuit reductũ ad ducatũ. sicut plenius dcm̃ fuit Gen. xxxvj. Primo g describũt hic generatões esau añ regnũ. scõo tẽpe regni. ibi. Isti sunt reges. tercio tpe ducũ. ibi. adad autẽ mortuo. Adhuc primo ponũt generatões esau ante regnũ. secũdo generatões horreoꝝ q̃ fuerũt ante esau inciꝑdo a seyr horreo. a quo idumea denoiata fuit ẽra seyr ibi. filij seyr. Circa primũ dicit.

g Filij esau elipbaz. de ada vxore sua. h Rabuel. ꝺ alia vxore sua noie bessamach. i Jaus. qui vocatur

bieus Gen̄.xxxvj. k Et iclā.q̄ vocat̄ bielon ibidē.
l Et chore.istos quatuor habuit esau de oolibama tercia vxore. Filij elipbaz dē.scd̄t. m Thāna amalech. dicūt aliq̄ q̄ thāna fuit pcubina elipbaz: vt vī bñ Gen̄. xxxvj.cōputat̄ tñ h inter filios elipbaz. eo q̄ fuit nutrita in domo eius cū filijs suis.z ad ostendendū q̄ de ea fuit natus amalech: q̄ imediate p̄ eā nominatur. Pōt etiā aliter dici q̄ thamna est nomē eq̄uocum ad masculuz z femināz. vñ dr infra dux thāna eodem ca.z sic ponit̄ hic pro masculo inter alios filios elipbaz. Gen̄. autem xxxvj. ponit̄ pro femina: vbi dr cōcubina elipbaz.
n Filij seyr. Hic dñr agit̄ de generatiōe principum qui dñati sunt in idumea añ esau z filios eius. vñ iste seyr fuit de genē horreoz z ab illo denominata fuit terra illa terra seyr.
o Soror autē lothā fuit thāna: ista fuit concubina elipbaz de qua pdict̄ ē est.
p Filij sebeō abaia z ana. iste est ana q̄ inuenit aq̄s calidas in solitudine: vt hr̄ Gen̄.xxxvj.z ibidē fuit exposit̄ū q Isti sunt reges Hic agit̄ de regib⁹ descendentibus ab esau: z hoc fit spāliter q̄ter bonorez ysaac: vt oñdat̄ reges ab eo pcessisse: nō solū p iacob de quo descendit dō sed etiā p esau. dicūt etiā hebrei q̄ isti reges de esau descēdentes regnauerunt vsq̄ ad tp̄s dō. q̄ fecit sibi idumeā tributariā. vt hr̄. ij. regū. viij. z abstulit ab eis nomē regiū: ponēs. ibi custodes siue p̄fectos qui redderēt ei rōnem.
r Regnauit p eo iobab. Dicūt aliqui q̄ iste fuit iob sic z p̄cedes: s hebrei dicūt p̄ium dicentes q̄ descēdit de nachor. vt p̄dictū ē: z h vī p h q̄ iob alit̄ scribit̄ i hebreo q̄z iobab: q̄ nomē iob incipit p aleph lr̄az. iobab vo p ioth.
s Regnauit p eo saul. iste est alius ab eo q̄ fuit rex isrl̄ ante dauid: iste. n. fuit idumeus: z ille iudeus.
t Mebetabel filia matred fi. mezaab. in hebreo hr̄. Filia mezabab: z sonat in hebreo: cui⁹ aut̄: z p hoc designatur q̄ p̄ istius fuit dives in possessiōe auri: vt dic glo. hebraica. v Adad autē mortuo. Hic describunt̄ duces edom regibus succedentes.
x Dux thamna. Dicunt aliq̄ q̄ thāna z oolibama sunt noia mulierū q̄ ponunt̄ inter noia ducū pp actus virtutis q̄s fecerūt: sicut z de libro in iudices. vt hr̄ Judi. iij. s hoc sunt improbatū Gen̄.xxxvj. q̄ thāna z oolibama q̄ fuerūt mulieres p̄cessert reges q̄ fuert in edō. Thāna aūt z oolibama q̄ ponunt̄ int duces fuert p⁹ illos reges vt p̄z in textu: z iō dicendū q̄ hic sunt noia virorū: Gen̄. xxxvj. sunt noia mulierū: q̄ sunt eq̄uoca ad masculū z femināz: vt p̄dictū est. Aliq̄ vo hebrei dicūt q̄ sūt nomina ciuitatū vel regionū: vt sit sensus. Dux thamna .i. ciuitatis vel regiōis sic noiate: z sic de aliis: sed text⁹ nō videt bñ ad hoc p̄cordare: vñ cōcludit in fine.
y Hi duces edom. s. p̄nominati.

¶ Additiones in libros paralypomenō. incipiunt. j. paraly. j. ca. vbi dr in postilla. Jpe genuit beber.

¶ Additio.

Hebrei ñ sunt de nominati ab beber filio sem: nec ab alio aliquo p̄cedēte abraam: sed nominātur hebrei ab ipo abraā ñr̄one. qui nominis: q̄r sic dicerētur abrei cuz alepb in pān. nō āt hebrei cū bain. Ratio autez hui⁹ denoiationis habet plene ē. Math. xxj. c. in additōe scdā vide ibi. vide replicā generalez post. xxx. ca. secūdi totius huius positaz: vbi p̄ p̄nti ca. z eius additōe replicatoz ad correctoriū Gen̄. x. capi. se remittit.

¶ Capm̄. ij.

a Filij aūt isrl̄: ruben symeō leui iuda ysachar z zabulon: dan et Joseph: beniamin. neptalim. gad et aser. b Filij iuda heronan et sela. c Hi tres nati sunt ei de filia sue chananitidis. fuit autem her primogenitus

Capitulū. j.

a Filij aūt isrl̄: ruben symeō leui iuda ysachar z zabulon: dan et Joseph: beniamin. neptalim. gad et aser. b Filij iuda heronan et sela. c Hi tres nati sunt ei de filia sue chananitidis. fuit autem her primogenitus ei⁹ anith. Cunq̄z z adad fuisset mortuus regnauit p eo semla de masreca. Sed z semla mortuus est: e z regnauit p eo Saul d rooboth q̄ iuxta amnē sita ē. Mortuo q̄z saul regnauit pro eo balaana fili⁹ achobor. Sed et h mortu⁹ ē: z regnauit p eo adad: cui⁹ vrbis nomen fuit phau: z appellata ē vxor ei⁹ f mehetabel filia matred filie mezaab. g Adad āt mortuo duces p regib⁹ in edom esse ceperunt. Dux thamna dux alua: dux iethet: dux oolibama: dux hela: dux phinon: dux zenez: dux themā: dux mapsar: dux magdihel dux hirā. r Hi duces edom.

a Filij aūt isrl̄: ruben symeō leui iuda ysachar z zabulon: dan et Joseph: beniamin. neptalim. gad et aser. b Filij iuda heronan et sela. c Hi tres nati sunt ei de filia sue chananitidis. fuit autem her primogenitus ei⁹ iacob: q̄ fuit tota electa. i. xij. patriarchis: vt p iudā patriarchā queniat̄ ad regnū dō: de quo est principalis intentio huius libri. primo ergo agit̄ de dicta generatōe p patriarchas: z primo describit̄ ordo generationū ipius iude: eo q̄ de ipo descendit david: de cuius regno principaliter intendit̄: secdo symeonis q̄ ptim bitauit in sorte iude in medio quarti capi. ibi. Et filij symeon. tercio ruben z gad z dimidie trib⁹ manasse: q̄ simul habitauerūt vltra iordanē ca. v. q̄rto ipius leui ca. vj. quinto isachar z neptalim z manasse z ephraim z aser qui residui erant extra sortez iuda vij. ca. sexto ipius beniamin: capitu. viij. Circa primū describitur primo generatio iude vsq̄ ad dauid z fratres eius. secundo generatio ipius dauid: ca. iij. tercio reuertit̄ scriptura ad generationem iude aliqua addendo. c. iiij. Circa primū premittitur. xij. patriarchaz generatio: cum dicatur.
a Filij aūt israel dē. z p̄z lra. secdo describit̄ generatio iude p̄triarche: cū dr. Filij iuda. z primo ipius immediate: secdo filioz eius: ibi. filij aūt phares. Circa p̄mum dicitur.
b Filij iuda heronan. isti duo fuert mortui sine liberis eo q̄ fuert mali coram dño: vt hr̄ Gen̄.xxxviij.
c Hi tres na. sē ei de fi. Sue chana. ex q̄ dicūt aliqui q̄ sue ē nomē vxoris ipius iude: s hoc fuit improbatū

Gen.xxxviij.7 oñsum q̄ est nomē patris vroris iude 7 ꝓpter hoc dz hic poni chananitide: referēdo ad filiaz Sue q̄ fuit vroz iude 7 fuit de genere chanaan.

c Thamar aūt nurus ei⁹ pe ei pha. 7 zarā. quos ꝓcepit de socero suo simulans se eē meretricē: eo q̄ iniuste detinebaī in viduitate: vt habeī Gen.xxxviij

iuda malus coz̄ dño: 7 occidit eum. c Thamar aūt nurus eius pepit ei ꝑhares 7 zarā. Omes ergo filij iuda q̄nq;. d Filij aūt phares: esrom 7 camul. Filij q̄z zare: zamri 7 ethan 7 emā: chalcal quoq; 7 daran sil' quinq;. e Filij charmi: f achar: g q̄ turbauit israel 7 peccauit i furto anathematis. h Filij ethan: i azarias. k Filij autē esrom q̄ nati sunt ei ierameel 7 ram: l 7 calubi. Poz ro ram genuit amīadab. Aminadab autez genuit naason principē filiozum iuda, Maason quoq; genuit salma: ō quo oztus est booz. m Booz

o Cuius pater fuit iether ismaelites. Dicūt alīq̄ hebrei q̄ iste iether fuit de filijs ismael: 8 dimissa gentilitate conuersus fuit ad ritū iudeoz retinuit tn̄ sibi ꝓnū cognomē sicut Marci.xiij. vocaī symō lepzo sus: quē dñs curauerat a lepza: tn̄ retinebat sibi cognomē lepzosi: alij dicunt q̄ fuit iudeus nat. one 8 iuit ad peregrinandū in terraz ismaelitaz: sic elimelech in erā moab: vt dr̄ Ruth.j. 7 inde traxit illud cognomen.

d Filij āt phares: hic agit de generatōe filiorum iude: 7 primo ipius phares 7 zare. secdo filioz ipoz: ibi. Filius charmi. Circa pmū dz. Filij āt phares esrom 7 camul: filij q̄z zare zāri et ethā et emā. chalcal q̄z 7 daran. dicit 8 glo. hebraica q̄ isti q̄tuoz vltimi sunt illi idem de quibus dz. iij. Reg. iiij. q̄ salomon erat sapientioz ethan ezraite et eman et chalcal et Dozda filijs maol. sed glo. hebraica sup loeū illū. iij. Reg. dicit q̄ illi q̄tuoz fuerī leuite 7 cātozes in tomo dñi: isti aūt q̄tuoz hic notati fuerunt de tribu iuda descendentes ab eo p zarā filiū eius: vt ptz in textu. Illi aūt de tribu iuda nō admittebanī in tomo dñi ad officiū leuitaz. Itē ille dicunī filij maol isti vo filij zare: ex q̄bus pz q̄ isti sunt alij ab illis.

e Filij charmi. Hic oñr agit dō generatōe filioz phares 7 zare: 7 primo de generatōe filioz zare: secdo de generatōe filioz phares: ibi. Filij aūt esrom. Circa primū dz. e Filij charmi. q̄ fuit filius zabdi filij zare: vt dr̄ Josue. vij. f Achar. iste Josue. vij. vocatur achan: put ibi plenius fuit oñsuz: 7 in alijs locis vocatur achoz. idē. n. nomē hebraicū frequēter variatur vt dcm̄ est ca. p̄cedēti. g Qui turbauit isrl. furādo rē ꝓsecratā dño. vt dr̄ Josue. vij. h Filij ethan. q̄ fuit filius zare. i Azarias. hoc exponiī dupl'r: vno mō q̄ ponitur hic plurale p̄ singulari, s. filij p filius: alio modo q̄ fz solus azarias tam q̄z principalioz nomineī tn̄ alij fratres eius subintelligunī: q̄ actoz huius libri breuiter 7 q̄si chronice loquiī. k Filij aūt esrom. Hic oñr agitur de generatōe duoz filioz phares diffusius: 7 primo de generatōe esrom: de quo descendit dauid. secdo de generatōe caleb q̄ facta notabilia fecit: vt dr̄ i li. Josu. 7 li. Judi. ibi. Caleb vo. Circa pmū dz.

k Filij āt esrom q̄ nati sunt ei ieramabel. 7 ram. iste vocaī aram Math. j.

l Et calubi. iste est caleb.

m Booz vo genuit obeth. tres fuerūt booz: annus pz 7 filius: sicut fuit declaratū plen⁹ Ruth. vlti. 7 Math. j. 7 ꝓbendūī 8 sub vno noie q̄z pm⁹ fuit filius salmon tercius vo genuit obeth. n Septimū dō. Dauid vī. j. Reg. xvj. 7 xvij. vbi dz q̄ isai habuit octo filios 7 David fuit vltimus: 7 sic fuit octau⁹. Dicēdū q̄. j. Reg. inter filios isai cōputaī ionathā filius sammaa frisdō: quē isai nutriuerat intī filios suos: 7 eū adoptauerat in filiū: 7 pm boc dō dr̄ octau⁹ filius. hic aūt enūerātur solū filij isai naturales: 7 sic dō est septim⁹. sequiī

vo genuit obed: qui 7 ipe genuit isai. Jsai autem genuit primogenitum heliab: secundum aminadab: terciū symmaba: quartum nathanahel: quintū raddai: sextū ason: n septimū dauid: quorum sozores fuerunt saruia 7 abigail. filij saruie: abisai ioab 7 azahel tres. Abigail aūt genuit amasa o cuius pr̄ fuit iether ismaelites. p Caleb vo filius esrom accepit vrozem nomine azuba: de q̄ genuit ierioth. Fueruntq; filij eius iaser 7 sobab 7 ardon. Cunq; moztua fuisset azuba: q accepit vrozem Caleb ephzata: que peperit ei

p Caleb vo. Hic oñr describunī generationes ipsius caleb: 7 diuidiī in tres partes: q̄ primo describit partē generatōis. secdo reuertiī scriptura ad describendū generatōnem esrom: ibi. Post 8 ingressus est esrom: vt in

de transeat ad generatōes alioz filioz esrom: ibi. Nati sunt aūt. Circa primū dz.

p Caleb vo filius esrom accepit vrozē noie azabua: alis azuba. Dicit glo. hebraica sup primū paralipo. ca. ij. q̄ caleb habebat octo annos q̄n accepit azabuā: 7 genuit ex ea ieriothz q̄ natus est nono anno etatis caleb: q̄d nō vr̄ satis ꝓueniēs q̄ in tali etate genuisset caleb: 7 q̄z tūc tardius accipiebāt vrores viri q̄z mō. 8 hoc incōueniens et illa q̄ sequūī dicūt hebrei ad saluādū: lz male, pm vitatē: intellectū scripture: 7 subdiī. q Accepit vrozē caleb ephzata. dicit hic glo. hebraica quā alīq̄ expositores nr̄i sequūī 7 male sicut credo q̄ hec fuit maria sozoz moysi 7 q̄ caleb. x. annoz exīs gēuit ex ea bur: 7 bur octo ānoz genuit vri. 7 vri octo annoz genuit bezeleel: q̄ fecit tabernaculū: vt dr̄ Exo. xxxj. 8 in hac glo. includūī multa incōuenientia. Primū ē de mrimonio caleb 7 marie: q̄z caleb in exitu de egypto erat tm̄. xxxix. annoz: q̄d pz: q̄ ano se quēti missus fuit ad explorādū trā. vt dr̄ Nu. xiij. 7 tūc fuit. xl. ānoz tm̄. vt dr̄ Josue. xiiij. Maria āt in exitu dō egypto erat. xcv. annoz: vel circiī: q̄d pbaī sic: q̄z moyses in exitu de egypto fuit. lxxx. annoz: vt dr̄ Exo. vij. in natiuitate vo moysi maria iā erat. xv. ānoz vl' circiī. q̄z erat ita magna 7 sagax q̄ iuit ad ꝓsiderandū q̄d accideret de moyse exposito in flumine: 7 suasit filie pharaonis vt q̄reret mlier hebrea ad nutriēdū eū: vt dr̄ Exo. ij. 7 sic maria fuit. xcv. ānoz vl' circiī q̄n caleb fuit. xxxix. 7 iō si accepit eā de cē annoz exīs: seqūtur q̄ tūc maria fuit. lxvj. ānoz: q̄d est satis verisibile: q̄ mlier tā sancta 7 ꝓphetissa 7 tā antiq̄ nupta eēt cuz puero. x. annoz. Sed m incōueniens est q̄ statim ex ea genuisset bur: tū q̄z pm naturaz nō erat in eo virtus generādi: 7 in ea trāsierat tps ꝓcipiendi. Terciū ē q̄ bur 7 vri genuissent exīntes octo annoz tm̄ nisi ponaī miraculū q̄d nō vr̄ necessariū: nec ē verisile q̄ scptura ista miracula tacuissz in trib⁹ dictis generatōib⁹. Quartū est q̄ bezeleel fecisset tabernaculū cū eēt de cē annoz vl' paruplus: cū tn̄ Exo. xxxvj. dr̄ vir sapiēs: q̄d nō pōt dici de puero. x. annoz. Oz aūt sequaī ad p̄dictā glosam ptz sic: q̄z pm eā caleb. x. annoz genuit bur: 7 bur octo annoz vri:

ꝛ vri octo annoꝝ beſelebel:et ſic a natiuitate caleb vſq; ad generatiõem beſelebel fluxerũt anni.xxvj. ꝛ tps in q̃ hur ꝛ vri fuerũt in vtero matrũ ſuaꝝ anteq̃ eẽnt nati.ſ. xviij. menſes q̃ faciunt annũ ꝛ dimidiũ:ꝛ ſic tũc caleb fuit.xxvij. annoꝝ ꝛ dimidij:ſi igit cũ ꝑ ponat tps nouẽ mẽſium a generatõne beſelebel vſq; ad eꝰ natiuitatẽ.ꝛ.x.annos vite eius habemus.xxviij. ãnos. ꝛ tres mẽſes: cum igit incepit facere tabernaculũ.xxxix vite caleb vt dictũ eſt ꝥ.hr̃ ꝓpoſituꝫ.ſ. q̃ beſelebel bẽbat tm̃.x.annos vel parũ plus qñ incepit facere tabernaculũ: quia incepit facere.xxxix.ãno ipius caleb menſe ſeptimo vt dicũt hebrei. Igr̃ ad iſta incõuenientia euitãda ꝛ alia q̃ poſſent ſequi ex p̃dicta glo ſa: dicẽdũ q̃ ephrata q̃ hic dr vxor caleb non fuit maria ſoror moyſi: ſic̃ dictũ fuit Exo.xvij. nec iſte beſelebel q̃ deſcendit de caleb fecit tabernaculuꝫ ꝛ p ꝑs q̃ Hur vri ꝛ beſelebel q̃ ꝑ ponuntur deſcendiſſe de caleb:fuerũt alij ab illis q̃ ponũtur Exo.xxxj.lꝫ iſti ꝛ illi fuerũt de tribu iuda:qz in eade tribu erant multe cognationes:ꝛ nõ ẽ inconueniens q̃ in duabus cognatiõibus eiuſdez trib⁹ auus pater ꝛ filius ſimiliter nominentur in vno tpe vel diuerſis. Nec mirandũ q̃ dictuꝫ fuit Exo. xvij. Hur auũ beſelebel q̃ fecit tabernaculũ de tribu iuda fuiſſe maritum marie: qz tribus ſacerdotalis et regia ſic cõmiſcebant ꝑ matrimonia.

hur. Porro hur genuit vri: ꝛ vri genuit beſelebel[a]. Poſt hec ingreſſus ẽ eſrom ad filiaꝫ machir[b] patris galaad ꝛ accepit eã cũ eſſet annoꝝ ſexaginta. [c]Que pepit ei ſegub:ꝑ ꝛ Segub genuit iair [d]ꝛ poſſedit vigintitres ciuitates in tra galaad. Cepitq; geſſur ꝛ aram oppida iair:et canath ꝛ viculos eius ſexagĩta ciuitatũ. Oẽs iſti filij machir ꝓis galaad. [e]Cum aũt moꝛtuus eẽt eſrom: ingreſſus ẽ caleb ad ephrata. [f]Habuit quoq; eſrom vxorẽ abia[g] q̃ pepit ei aſſur patrẽ tecue. [h]Nati ſũ aũt filij ieramebel:pmogeniti eſrõ: ram pmogenitus eiꝰ: [i]ꝛ buna ꝛ aram ꝛ aſon ꝛ Achia. Duxit q̃ꝫ vxorẽ alterã ieramebel noie atthara: q̃ fuit mr̃ onam. Sꝫ ꝛ filij ram ꝓi mogeniti ieramebel fuerũt moos ioamin ꝛ achar. Onã autẽ habuit filios ſemei et iadan. Filij autẽ ſemei: nadab ꝛ abiſur. Nomen vero vxoris abiſur abiahil: q̃ peperit ahobban ꝛ molid. Filij aũt nadab fuerũt ſaled ꝛ apphaim. Moꝛtuus ẽ autẽ ſaled abſq; liberis. Filꝰ vo apphaiꝫ ieſi: q̃ ieſi genuit ſeſan. [k]Porro ſeſan gẽuit oholai. Filij ãt iadai frĩs ſemei iether ꝛ ionathan. Sꝫ ꝛ iether moꝛtuꝰ ẽ abſq; liberis

Porro ionathã genuit phaleth ꝛ ziza. Iſti fuerũt filij ieramebel ꝓmogeniti eſrom. [l]Seſan aũt non hũit filios ꝑ filias:ꝛ ſeruum egyptium noie iaraa. Sedit q̃ꝫ ei filiaꝫ ſuaꝝ vxorẽ: q̃ pepit ei ethei. Ethei aũt genuit nathan: ꝛ nathan genuit zadab. Zadab q̃ꝫ gẽuit ophal: ꝛ ophal genuit obed. [m]Obed genuit iehu: iehu genuit azariã: Azarias gẽuit helles: ꝛ helles gẽuit helaſa. Helaſa genuit ziſamoy: ziſamoy genuit ſellum. Selluꝫ genuit irhamiã: irhamia aũt gẽuit eliſama. Filij aũt caleb frĩs ieramebel: meſa ꝓmogẽit⁹ eiꝰ: ipe ẽ pr̃ ciph filij mareſa pr̃is hebron. Porro filij hebron: chore ꝛ taphua ꝛ recẽ ꝛ ſamma. Samma autez genuit raam patrẽ hiercha am: ꝛ recem genuit ſemmei: filiꝰ ſemmei maon: [n]ꝛ maon pr̃ bethſur. Epha aũt ꝑcubina caleb pepit aran ꝛ muſa ꝛ gezez. Porro aran genuit iezem. Filij iahaddai: regõ ꝛ ioathan ꝛ geſan phaleth ꝛ epha ꝛ ſaaph. Cõcubina caleb maacha peperit Saber ꝛ tharana. [o]Genuit autem ſaaph pater madmena Sue pr̃em machbena: ꝛ patrẽ gabaa. [p]Filia vo caleb fuit achſa. Hi erant filij caleb filij[q] Hur primogeniti

it homo bellicoſus: ꝛ aliquas ciuitates recuperauit ibidem:quas ſyri rapuerunt a filijs iſrael.

e Cũ aũt moꝛ. eẽt eſrom ingreſſus ẽ caleb ad ephrata. In hebreo hr̃. Ingreſſus eſt caleb ephratã: ꝛ ẽ hic ephrata nomẽ ciuitatis:q̃ altero noie vocabaꝫ bethleem ꝛ eſt ſenſus q̃ moꝛtuo eſrõ q̃ dñabaꝫ in bethleem:caleb filius eius ingreſſus eſt illuc ꝛancq̃ ſuccedẽs pr̃ibꝰ aliquos hec ẽ ſra. Et poſtea moꝛtuus eſt eſrom in chalebephrata.ꝛ ẽ chalebephrata nomen ville cõpoſitũ ex nomie caleb ꝛ noie vxoris ſue in q̃ moꝛtuus eſt eſrõ pater caleb.

f Habuitq; eſrom vxorẽ abia poterãt em̃ tũc hr̃e plures vxores ſimul.

g Que pepit ei aſſur pa. Techue.i. dñm talis ville.

h Nati ſũ aũt. Hic trãſit ad deſcribendũ generationes aliorũ filiorũ eſrõ. Filij ieramebel ꝓmogeniti eſrõ. Et hoc pr̃ q̃ arã q̃ quẽ teritur genealogia xp̃i: ñ fuit ꝓmogenit⁹ eſrom:ſicut nec ſalomõ ipi⁹ dõ.

i Et buna ꝛc. ꝛ pr̃ ſra vſq; ibi Seſan aũt ñ habuit filios: h̃ vr̃ dicere ei qõ ꝓponiꝫ in tertu.

k Porro ſeſan gẽuit oholai alĩs abalai. Dicẽdũ q̃ iſte oholai moꝛtuꝰ eſt añ pr̃es ꝛ ſine liberis:ꝛ ꝥm h̃ or h̃.

l Seſan aũt ñ habuit filios.ſ. ſibi ſuccedentes.

m Obed genuit iehu.aliq̃ libri hñt ieſu: ꝛ male qz ſic ſcribiꝫ in hebreo.ſequitur.

n Maon pr̃ bethſur.i. dñs vel magn⁹ in tali villa:et eodẽ mõ illud qõ ſequiꝫ.

o Genuit aũt ſaaph pat madmena:ꝛ qõ ſubdiꝫ:Sue pr̃em machbena ꝛ prem gabaa.noia ſunt villarũ:iſta tñ gabaa ẽ alia ab illa gabaa q̃ fuit in tribu beniamin.

p Filia vo caleb fuit achſa.q̃ fuit vxor otboniel:ꝥm q̃ hr̃ Joſu.xv.ꝛ Judi.j.

q Filij hur primoge.ephrata:ꝛ non caleb.qz

a Poſt hec ingreſſus ẽ eſrom. Hic reuertiꝫ ſcriptura ad deſcribendũ generatões eſrom alias a p̃dictis.

b Patris galaad.i. dñi galaad.erat.n.ita magn⁹ in terra illa q̃ vocabaꝫ eius pater.

c Que pepit ei ſegub:ſic.n.dr ſcribi:p b.in fine ꝛ non p p vel p r.vt habent aliqui libri ꝛ male.

d Et poſſedit.xxiij. ciuitates in terra galaad. Queriꝫ hic quõ iſte habuit poſſeſſionẽ in tra galaad cũ eẽt de tribu iuda ex pte pr̃is:vt dictũ eſt:q̃ trib⁹ non bẽbat ibi poſſeſſionẽ. Ad qõ rñdeꝫ vno mõ q̃ machir adoptauit pr̃ez eius ſegub in filiũ:ꝛ ſic p hanc adoptõem ipe ꝛ filius eiꝰ iair habuerunt ibi poſſeſſionem:alio modo q̃ iſte iair fu-

quitsobabuit filiū ꝛe azuba noie ieriotb:vt ꝓdictū est.
r Sobal pr̄ cariathiarim.i.dās vel famosus in villa sic noiata:ꝛ eodē mō qđ subdit. Pr̄ betbleē ꝛ pr̄ betbgader. s Qui videbat dimidiū requietionū.i.mā-sionū illi⁹terre:ꝛ iō ibat advidēdū illas māsiones tan q̄ earum curaꝛ habens.

t Et ꝛe cognatione cariatbiarim.sup̄.exierūt v Jetbꝛei ꝛc. et sequitur. Ex bis egressi sunt saraite ꝛ esthabolite.i.bitatores saraa et esthabol. lꝛ.n. filij dan bitauerint ad tp̄s in ciuitatibus istis:eo⁹ q̄ trib⁹ dan adbuc nō bēbat possessionez:vt habetur Judi. xviij. tñ erant in sorte iude:ꝛptinebāt ad viros ꝛe tribu eius:cui⁹ genealogia bic ꝛescribitur.
x Filij salma patris betbleez .i. dñi betbleem y Et netophati.Alterius ville sic nominate. ꝛe q̄ fuit banaa netophatites q̄ noiaꝛ inē sortes dō infra. xj. ca. iō subdit.
z Cozone domus ioab:boc ē illi q̄ ꝛescēderūt ꝛe salma fuerūt viri fortes ꝛ bellicosi tpe ioab:q̄ fuit princeps militie dauid:ꝛ iō p adiutoziū ip̄oꝛ. z Cozone.i. victorie augmētate sunt vo mui ioab. a Et dimidiū requietōis sarai.i. habitatōis huius ciuitatis ptinebat ad eos.
b Cognatiōes quoq; scribarū habitātiū in iabes.i. in domo iabes seu tabernaculis ei⁹:ꝛ bic est iabes nomē viri:vt videbiꝫ ca. iiij. quē dicūt bebꝛei fuisse otboniel:q̄ fuit pitus valde in lege ꝛ doctoꝛ magnus ꝓpter qđ cinei q̄ ꝛescēderūt ꝛe ietbꝛo socero moysi recedentes ꝛe ciuitate palmaꝝ. accesserūt ad ip̄m iabes:vt ab eo addiscerēt legē qz erāt ꝓseliti ꝛ uersi ad iudaismū vt dictū fuit Judi. j. ꝛ rōne ip̄ius iabes q̄ fuit ꝛe tribu iuda:qz fuit fr̄ caleb vt bī Judi. j. fit bic mētio ꝛe istis cineis q̄ nō fuerūt ꝛe tribu iuda:sed discipuli istius iabes qui alio noie dictus est otboniel. c Canentes atq; resonātes.i. legētes in libris legis diuine: q̄ lectō fit p modū cantus rōne accentus.
d Et in taber. cōmozātes. ꝛ nō in domib⁹. vt ptꝫ bie re. xxxv. vñ concludit. e Hi sunt cinei.s. discipuli ip̄ius iabes. f Quivene. ꝛe caloze.i. feruoze religionis ꝛ ꝛeuotōis. g Patris dom⁹ rechab. qz rechabite fuerunt valde religiosi ꝛ sobꝛij: vt bī Hiere. xxxv. ꝛ iste rechab a q̄ noiati sunt rechabite: ꝛescēdit ꝛe ietbꝛo In ca. ij. vbi dicitur in postilla. Canentes atq; resonantes.i. legentes.

¶ Additio.

Cripture sacre textus legit cōiter ab bebꝛeis i suis scholis p modū cātus: nō rōne accēt⁹: qz accēt⁹ possꝫ ꝓprie fuare sine cātu:s boc fit rōne

ephꝛata:f sobal pater cariathiarim:salma pr̄ bethleez: ariph pr̄ bethgader. Fuerꝛ aūt filij sobal pr̄is cariathiarim:g qui videbant dimidium requietionū:h ꝛ ꝛe cognatōe cariathiarim⁹ ietbꝛei:ꝛ aputhei:ꝛ semathei ꝛ masserei. Ex bis egressi sunt saraite ꝛ esthabolite. i Filij salma pr̄is bethleē ⁹ ꝛ netbophati⁵ corone dom⁹ ioab:ꝛ dimidiū requietōnis sarai. b Cognatōes q̄z scribaꝝ habitantiū in iabes c canētes atq; resonātes ⁹ ꝛ in tabnaculis cōmozantes. e Hi sunt cinei f q̄ venerꝛ ꝛe calore ⁸ pr̄is domus rechab. ¶ Ca. iij.

h Quid vo bos habuit filios q̄ ei nati sunt ī hebꝛon. Primogenitū ammon:ex achinoe israelitide k secundū daniel ꝛe abigail carmelitide:l terciū absalon filiū maacha filie ptolomei regis gessur:m quartū adonias filium agith: quintū saphatiā ex abithal: n sextum iethꝛahā ꝛe egla o vxore sua Sex ergo nati sunt ei in hebꝛon:vbi regnauit septē annis ꝛ sex mēsib⁹. Trigita aūt ꝛ trib⁹ ānis regnauit in hierusalē. Pozro ī hierl'm nati sūt ei filij ⁹ symmaa:ꝛ sobab ꝛ nathā ꝛ salomon q̄tuoꝛ ꝛe bersabee ꝛ p filia ammihel. Jebaar quoq; et helisua ꝛ eliphaleth ꝛ noge ꝛ napheg ꝛ iaphie necnon elisama ꝛ eliade eliphaleg nouem: q oēs hi filij dō absq; filijs cōcubinarū r habuerūtq; sozoꝛē thamar. s Filius aūt salomonis roboā:cui⁹ abia fili⁹ genuit asa. Be hoc q̄z natus ē iosaphat pr̄ ioram:qui ioram genuit oziam: ex quo oꝛtus est Joas:ꝛ huius Amasias

Capl'm. iij.

8 Quid vero. Hic p̄ter ꝛescribunt generationes Dauid ꝛe q̄ principaliter intendit iste liber:ꝛ primo ꝛescribit generatio eius: vsq; ad salomonē. scdo ꝛe salomone vsq; ad trāsmigratōem in babylonē: ibi. Filius aūt salomonis. tercio post dictā trāsmigrationē:ibi. Filij iechonie. Circa primum dr: Dauid vero ꝛc. sequit.

b Scdm daniel ꝛe abigail. Iste vocat cheleab. ij. reg. iij. ca. fuit. n. binomius:cuius causaz dicūt bebꝛei: qz dō post mortez nabal cito accepit abigail ꝛ eam impregnauit:ꝛ cū natus fuisset puer:aliq; ꝛerisores dicebāt q̄ erat filius nabal:ꝓ q̄ dō dauid noiauit euz daniel:q̄ interptat q̄ pater.i. similis patri.
c Tercū absalō.q̄ piurauit ꝺ p̄iem suū dō. vt bī. ij. reg. xv. c. d Quartū adoniā:q̄ voluit regnare pr̄e dō nesciēte:vt bī. iij. reg. j. e Sextum iethꝛabā ꝛe egla.i. michol q̄ vocat ꝺ egla.i. vitula ꝓ ei⁹ insolētiā ꝛespiciendo dauid:vt bī. ij. reg. vj.
f Uxore sua.qz fuit prima eius vxoꝛ ꝛ principalis: iō noiatur vxoꝛ dauid p ceteris.
g Symmaa ꝛ sobab ꝛ nathā ꝛ salomō q̄tuoꝛ ꝛe bersabee. Sūt vr̄ Prouer. iij. vbi dicit salomō. Ego fui vnigenitus ꝛ tenell⁹ coꝛā mr̄e mea. er q̄ vr̄ q; lꝫ dauid habuerit alios filios de alijs vxoꝛib⁹:tñ fuit vnigenit⁹ ip̄i bersabee ꝛ dō simul iunctis. alius. n. fili⁹ quē genuit dō ꝛe ea i adulterio nō ꝓputaꝛ bic:tū qz adulterin⁹:tū qz fuit mortu⁹ añ octauū diē:ꝛ p ꝓsequēs incircūcisus:ꝛ sic nō ptinens ad ꝓpl'm iudaicū:qz circūcisio est signū diuidēs isrl'a gētib⁹ ꝛ iō ꝛe alijs trib⁹ filijs bersabee bic noiatis dicēdū:q̄ fuerunt filij naturales vxis:ꝛ adoptiui ip̄ius dō:qui mortuo vxia accepit vxoꝛē eius bersabee:ꝛ eius filios adoptauit
b Filia ammihel. iste. ij. reg. xj. vocaꝛ belyā:qz fuit binomius: sicut ꝛ mkl'alij. i Oēs hi filij dō absq; filijs cōcubinarū. iste fuerūt vxoꝛes dō:nō tñ ita ꝓncipales sicut alie:ꝓpter qđ dicunt bic ꝓcubine.
k Habuerūtq; sozoꝛē thamar. s. er ꝓte patris:s fuit soroꝛ absalon ex parte patris ꝛ matris.
l Filius aūt salomonis roboā. Hic p̄ñr ꝛescribitur generatio dauid a salomone vsq; ad trāsmigratōez baby-

iudiciū dei.b. Judicet deus.i. oñdat p cuidēs signuz. cui⁹ iste puer est filius:ꝛ tūc ꝛeo faciente facies pueri assimilata est facici dauid.ꝛ tunc noiauit eū cheleab: q̄ interptat q̄i pater.i. similis patri.

lonis ⁊ mozes et opa bic noiato⁊ ꝛescribūf̄.iij. Reg.iiij.

m Filij aūt ioſie fuerūt ꝓmoge.iohānā. iſte vocaf̄ ioa chaz.iiij. Reg.xxiij. nec fuit ꝓmogenit⁹ in etate: qz erat xxiij. anno⁊ tm̄ cū r egnare cepiſſet: ⁊ trib⁹ tm̄ mēſibus re gnauit: cui ſucceſſit ioakim frat̄ ei⁹. xxv. anno⁊ exn̄s. vt ꝺr̄ ibidē. ⁊ iō dicit̄ bic ꝓmogenitus dignitate: qz ꝛe filijs Joſie ꝓmus regnauit.

n Tercius ſedechias quartus ſellum: ꝛe iſto quarto non fit mentio. iiij. Re. inter filios ioſie: ⁊ iō dicūt aliqui q̄ iſte ſellū fuit idē cū ſedechia: ⁊ dicitur idē terci⁹ ⁊ q̄rtus diuerſis reſpectib⁹: qz ꝺz tercius inf̄ filios ioſie: ꝫ ꝺz quartus in regia dignitate: qz poſt ioakim fratres ei⁹ regnauit iechonias filius ioakim: cui ſucceſſit ſedechias: et ſic fuit quartus rex inter illos q̄ ſucceſſerūt ioſie regi: ⁊ ꝫ dicit ra. ſa. ſup. xxij cap̄. Hiere. vbi ẏm eū ſedechias vocatur ſellū: ꝓpter boc aūt vt dicūt vocatus fuit ſellū: qui ſignat cōſūmatōem in hebreo: qz fuit vltimus rex ꝛe filijs dauid: tm̄ poſt redit ū ꝺ babylone circa tpa xp̄i: aliq̄ ꝛeſcēdentes ꝛe machabeis fuerūt reges: nō tm̄ in ſacra ſcriptura cōputanf̄ inf̄ reges: qz nō fuerūt inſtituti ꝑ vnctōem. Poſſet etiā alit̄ dici q̄ iſte ſellū fuit quart⁹ filius ioſie: ſed inf̄ alios ñ noiaf̄. iiij. Reg. qz fuit inept⁹ ad hon o⁊ēm regiū

o Filij iechonie. Hic ꝛeſcribunf̄ generatiōes dauid p⁹ trāſmigratōem babylonis: cū ꝺ:. Filij iechonie aſir ſalathiel ꝛc. iſte iechonias cui⁹ filij ꝛeſcribunf̄ poſt trāſmigratōem babylonis: fuit alius a iechonia filio ioachin q̄ regnauit añ ſedechiā. vñ dicit Hiero. ſup Math. q̄ ꝓmus ꝛeſcribit ꝑ k. ⁊ m. ſcōs ꝑ c. ⁊ n. ⁊ fuit filius ꝓmt. Notāꝺū bic q̄ quedā glo. ſup locū iſtū ꝺicit: q̄ dauid in ſpūſancto vidit futuras octo generatōnes ab eo ꝑ ſalomonē vſq; ad ioas. ſicut bic enumerate ſunt: ⁊ tūc ꝑſcindēdū regnū ſuū ad tp̄s a filijs ſuis ꝑ atbaliā: q̄ interfecto ſemie regio vſurpauit ſibi r̄gnū: vt bf̄. iiij. Reg. rj. ⁊ ꝓp boc fecit pſalmū q̄ incipit. Saluū me fac ꝺn̄e qm̄ ꝛefecit ſanct⁹. q̄ intitulaf̄: ꝑ octaua. ſ. generatōe ꝺō: vt reduceref̄ ad euz regnū ſicut factū eſt ꝑ ꝓuidentiā ioiade ſacerdotis. Jtēviꝺit a ioias vſq; ad ioſiam octo generatōes: ⁊ vidit ioſiaz occidendū a ꝓbaraone rege egypti. ⁊ in filijs eius regnū ꝛeficere in trāſmigratōe babylōis: ⁊ ſic fecit aliū pſalmū Dñe ne in furoꝛe tuo ārguas me: ſcōm. vt remanerēt filij iechonie ꝑ quos ꝛeduceref̄ genealogia vſq; ad xp̄m: ⁊ iō intitulaf̄ iſte pſalmus ꝑ octaua generatōe ſicut ⁊ ꝓmus: nec fūt plures pſalmi boc mō intitulati: tm̄ ſup libū pſalmoꝝ. ꝺi. Ra. Sa. q̄ octaua ibi accipiꝺ ꝓ octo coꝛdarū: in quo cātabāf̄ iſti pſalmi. p De pbadaia oꝛti ſunt zoꝛobabel ꝛc. Matb. j. zoꝛobabel ꝺ⁹ filius ſalatbiel: ⁊ aggei. j. ⁊. ij. Eſdre. v. ꝓp qꝺ ꝺicunt aliq̄ q̄ iſte pbadaia eſt idē q̄ ⁊ ſalatbiel: ita q̄ noiatus fuit pluribus noib⁹: ſicut ⁊ plēs alij in ſcriptura. Alij ꝺo ꝺicūt: q̄ fuerūt frēs ſicut ꝓtendit ꝺ textus ⁊ q̄libz eoꝝ habuit filiū noie zoꝛobabel: ⁊ ꝑ zoꝛobabel filiū ſalatbiel ꝛeducit̄ genealogia xp̄i Matb. j. ꝺ aūt mētio fit ꝛe zoꝛobabel filio pbadaia. q Zoꝛobabel ge. moſollā ꝛc. ꝫ ꝓmā opionez q̄ ꝺicit ſalatbiel ⁊ pbadaiā eē eūꝺē bomīne iſte moſollā filius zoꝛobabel vocaf̄ aliud matb. j. ita q̄ fuit binomius.

r Azabā quo q̄z. ſequit: Quiq̄z. ⁊ refertur ad filios enumeratos ꝓ ſalomith ſoꝛoꝛez eoꝝ tm̄ ⁊ nō ad ꝓceꝺentes. ſeq̄t poſtea.

s Cui⁹ filij attus et ceteri ſex numero: qꝺ eſt intelligendū cū patre eoꝝ ſimul numerato.

Capm̄. iiij.

Alij iuda

Hic ꝺn̄r reuertit̄ ſcriptura ad ꝛeſcribendū generatōnes tribus iuda: vt aliqꝺ addaf̄ qꝺ nō fuerat ſupra exp̄ſſuz. Circa quod ſcienduz q̄ iudas legit̄ habuiſſe quinq; filios. ſ. ber et onan ⁊ ſela ꝛe filia Sue chananea. vt ꝺcm̄ ē ẓ. ij. ca. ⁊ pbares ⁊ zarā ꝺ thamar nuru ſua: ⁊ qz ꝺō ꝛeſcēdit de pbares: cui⁹ frat̄ vterin⁹ fuit zarā: iō ꝓus ꝛeſcribūtur generatōes iude ꝑ pbares ⁊ zarā: qz liber iſte fact⁹ eſt ꝓcipaliꝛ ꝓp dauid. ſecūꝺo ꝛeſcribūf̄ generatōes iude ꝑ ſela: ibi. Filij zela. ber aūt ⁊ onā moꝛtui fuerūt ſine liberis. vt bf̄ Gen. xxxviij. ⁊ iō ꝑ eos ñ ꝛeſcribit̄ aliq̄ generatio. Circa ꝓmū ſciēꝺū q̄ ſcriptura freq̄nter trāſit ꝛe generatōib⁹ pbares ad generatōes zare ⁊ ecōuerſo iō nō pōt ibi poni pſciſa ꝺiuiſio: iō exp̄oit̄ ſine ꝺiuiſiōe

a Filij iuda. ſup. ſunt q̄ ſequūf̄. eo tm̄ mō q̄ filij filiorū. ꝺicunf̄ filij ꝓximi p̄ris: etiā mlt̄ū longinq̄: ſicut oēs boies ꝺicunf̄ filij adā: qz ſolus pbares inf̄ ꝫ noiatos fuit filius eius immediatus.

b Et charmi. iſte fuit ꝺe tribu zare. vt bf̄. ẓ. ca. ij.

c Et hur et ſobal. iſti ꝺeſcenderūt ꝺe chaleb: vt ꝓz ex ꝺictis. c. ij. ſequitur.

ꝺ De generatio. ſaratbi: qz ſaraite ⁊ eſthaolite ꝺeſcenderunt ꝺe ſobal: vt bf̄ in fi. ca. ij.

e Jſta q̄z ſtirps etbā. iſte fuit filj⁹ zare: vt bf̄ circa ꝓn cipiū ca. ij. f Nomē q̄z ſoꝛo. eoꝝ aſalephū. ⁊ ē vna ꝺictio. ⁊ noiaf̄ iſta mulier inf̄ viros: qz fuit famoſa. et iꝺē ꝺicēꝺū eſt ꝺe alijs. g Pater gedoꝛ. i. vñs vlfamoſus in tali villa. ⁊ eoꝺē mō quo ſubꝺit.

h Pr̄oſa. exponaf̄ illud vt ſ.

i Jſti ſunt ſi. bur ꝓmo. epbꝛata. fuit. n. ꝓmogenitus b⁹ mulieris. vt ꝺictū ē ca. ij. nō tm̄ fuit ꝓmogenitus caleb mariti ei⁹: qz bēbat filiū ꝺ aliaꝝ oꝛe pceꝺēti

k Patris bethleem. ꝺr̄ aūt bic iſte bur p̄r̄ bethleem

qz filius ei⁹ salma q̄ cōputaꝫ q̄ eadē psona cum pre. dr pi bethleē ſ.c.ij. ꝟsus finē. | Et ethnā. iſte ē alius a p̄cedenti q̄ fuit filiꝰ zare. q̄a iſte descēdit de pharesp esrom. m| Fuit aūt iabes inclyt⁹ p̄ fra. suis. iſte fuit othoniel frater caleb. vt dcm̄ est supra. ij. c. z dicit̄ in-

clytus p̄ fratribus suis: tā rōe fortitudis: qz p cussit ciuitatem cariathsepher: vt hr Judi. j. q̄ rōne scientie: qz fuit doctor magnus in lege: vt ſ. dictū est.

n Et mr̄ eius vocauit nomē illius iabes: q̄ signat dolorē cuius rō subditur

o Quia pepi eū in dolore: p̄ difficultatē partus. eodē mō dr Gen. xxxv. q rachel vocauit nomen filij sui benoni. i. filiꝰ doloris mei.

p Jnuocauit vero iabes deū israel faciendo votū sub ꝓditionibꝰ seq̄ntibꝰ sicut fecit iacob Gen. xxviij.

q Si bñdicēs bñdixeris mihi. dādo mihi gratiā tuā.

r Et dilatauerís t̄minos meos. i. hereditatē meā. s Et fue. manꝰ tua mecū. mē ꝓtegēdo ab inimicis. t Et feceris me a malicia nō oppr̄imi. i. custodieris me a peccatis z trāsgressionibꝰ legis: z h̄ sub intelligit votū seu p̄missionē ab eo fore factaz dño: si ab eo recipet ista bñficia: sicut fecit iacob Gen. xxviij. Si fuerit dñs mecū ⁊c. qd̄ ät fuerit votū istiꝰ iabes: nō hr ex textu nec ex aliq̄ glo. quā viderim: ſ ex p̄dict̄ p̄t p̄iecturari q̄ p̄misit deo vacari p̄tēplatōi ipius z doctrine legis. modus. n. antiquoꝝ sapientū fuit in talibus finire vitā suā. ad hoc aūt requirunt bñficia p̄dicta. ſ. ḡes z puritas mētis z ꝓtectio z bñdictio diuina.

v Et p̄sti. ei dꝰ qd̄ p̄ca. est. i. bñficia dicta: z ipe reddidit deo vota sua: vt dicit hic glo. hebraica: ſ q̄ fuerunt illa nō dr: sed p̄nt p̄iecturari mō p̄dicto. x Caleb aūt: lz supius descripserit generatiōes caleb in pte: h̄ tñ reuertit̄ ad describendū aliqua q̄ nō erant expſſa. z ptz litera vsq; ibi.

y Hi sunt viri recha. nomē ē loci: a q̄ denoiati ſt̄ isti.

z Filij aūt cenez. iſte ſ̄r fuit de tribu iuda: z dicūt alii qui q fuit frater caleb senior ipo: z mortuo p̄e custodiuit eū. pp qd̄ vocat⁹ fuit p̄ e⁹: z inde caleb dict⁹ ē ce nezus: vt hr Josue. xiiij. Alij dicūt q mortuo p̄e caleb: iſte cenez accepit mr̄em ei⁹ vxorē z nutriuit eu: z inde dict⁹ ē caleb cenezenus. vt dcm̄ fuit Josu. xiiij.

a Othoniel. iſte fuit filiꝰ naturalis cenez: z vocat⁹ ē ſ. iabes a mr̄e vt dcm̄ est: a p̄re vo dict⁹ est othoniel: sicut beniamin a matre fuit vocatus benoni: z a patre beniamin. vt hr Gen. xxxv.

b Saraias autē genuit ioab. iſte videt̄ alius a ioab p̄ncipe militie dauid.

Porro filij alaa: sereth isaar[l] z ethnam. Chus aūt genuit anob z soboba z ꝓgnationē aharel filij aruz [m] Fuit aūt iabes inclyt⁹ p̄ fribus suis: [n] z mr̄ eius vocauit nomē illius iabes dicēs: [o] quia pepi eū in dolore. [p] Jnuocauit ergo iabes deū israel dicēs [q] Si bñdicens benedixeris mihi [r] z dilatauer is t̄minos meos: [s] z fuerit manus tua mecū: [t] z feceris me a malicia nō opprimi. [v] Et p̄sti tit deus q̄ p̄catus est. [x] Caleb aūt frater Sua genuit machir: q̄ fuit p̄ esthon. Porro esthon genuit bethrapha z phesse et tehinna patrem yrbis naas [y] Hi sunt viri recha. [z] Filij aūt cenez: [a] othoniel z saraia. Porro filij othoniel athat z naonathi. Naonathi genuit ophra. [b] Saraias aūt genuit ioab:

[c] patrē. i. dñm. [d] Vallis artificū. sic nominate ab habitatoribus. vt ptz in textu.

[e] Filij vo caleph. hic adhuc describit alias generatōes caleph. [f] Filij iephone s. dictū ē. ij. c. q caleph fuit filius esrom. z iō dicūt aliq̄ q p̄ caleph fuit binomius z dictus est esrom z sic phone. glo. vo hebraica dicit: q Jephone nō ē nomē hois: sed caleph dictus ē iephone qd̄ interp̄tatur diuertens: eo q diuertit se a p̄silio explorator̄ auertentiū populū isrl ab ingressu terre p̄missionis vt hr Nu. xiij. sicut alibi dr filiꝰ mortis eo q fecit aliq̄d dignū morte.

g Filij q̄z belaetcenez. vna dictio ē z iō aliqui libri bñt male: z cenez.

b Et fi. esra. Jether z mereth. ali q̄ expositores dicunt q isti sunt amram aaron z moyses filij eiꝰ eo q subdit̄.

b Genuitq; mariā. sed hoc est falsum. qz hic non agitur de genealogia tribus leui de q̄ fuerunt amrā et filij eius. sed de genealogia tribꝰ iude: vt ptz et decursu huiꝰ capli vsq; ad locuz vbi incipit agere de tribu symeon. ſ ad hoc rñdent isti dicentes q hic in tribu iuda agit̄ de istis q̄ uis fuerint d̄ tribu leui occasione marie: que fuit vxor caleb: z vocata est ephrata alio nōie: ſ hoc. ſ. improbatū ē. ij. c. z Exo. xvij. z. xxxj. pp qd̄ dicendū q iste esra descendit de tribu iuda: z maria q̄ hic posita est: est alia a sorore moysi

i Vxor q̄z ei⁹. dicit hic glo. hebraica q li ei⁹ refert̄ ad caleph ita q iudaia pepit eisequētes. s. iereth z ceteros.

k Heber patrē socho. i. dñm talis ville: z codez mō exponatur qd̄ subdit̄. Patrē zanoa.

l Hi aūt filij bethie. dicunt aliq̄ q ista bethia fuit vxor mered: z tūc legit̄ sic litera que sequit̄.

m Quā accepit mered. i. vxorē. sed tūc iſō hr ad q̄d referat̄ lra p̄cedens cū dr: hi aūt filij bethie. qz nulli eius filij hic nominant̄ fm istā expositionē. ppter quod alij dicunt q fuit vxor caleb conuersa tñ ad iudaismū: sicut z multi alij egyptij. vt habet̄ Exo. xij. z fm hoc sic p̄cedit̄ lra. hi aūt filij bethie filie pharaonis quam accepit supple caleb.

n Mered. z alij q̄ subintelligūt̄ z nō noiant̄. Vel dicē dū: q cū dr h: hi aūt filij bethie. ponit̄ plale p singulari.

o Et filij vxoris odaie. Dicūt aliqui q odaie est nomē viri: z quod subdit̄.

p Sororis nathā. refert̄ ad li vxoris: ita q nomē ppriū eius non exprimat̄. sed fratris eius z mariti. Dicunt alij q fuit vxor caleb. sicut z p̄cedēs: z cum dicit̄. Et filij vxoris. subintelligit̄ caleph.

q Filij sela. hic p̄nter agit̄ de generatōe sela filij iude.

r Pater maresa. nomen est ciuitatis vel ville.

s Et cognatōes dom⁹ operantiū byſſ. in domo iuramēti.

dicunt exposit:ores cõiter q̃ vom⁹ iuramẽti vocaꝫ ħ tabernaculũ moysi: vel ſm alios tẽplũ ſalomonis: z q̃ iſti de q̃bus hic agiꝫ fecerit coꝛtinas de byſſo in tabernaculo moyſi vel in tẽplo ſalomõis: vel foꝛte in vtroq; ſm tñ diuerſas generatões ſibi ſuccedẽtes in diuerſis tpib⁹: z deſcẽderũt ꝺ ſela filio iude z ſic intelligitur qꝺ ꝺr. Et cognationes vom⁹ opantiũ byſſuz zc. ſubintelligendũ eſt deſcenderunt de ſela.

byſſum in vmo iuramẽti: [t] z q̃ ſtare fecit ſolez: [v] viriq; mẽdacij [r] z ſecur⁹ z incedẽs: [y] q̃ ꝓncipes fuerũt in moab [3] z quereuerſe ſunt in lehen [a] Hec aũt verba vetera. [b] Hi ſũt figuli [c] habitãtes in plãtationib⁹ z in ſepib⁹ [c] apud regẽ in opib⁹ eius: [f] cõmoꝛatiq; ſunt ibi. [5] Filij ſymeon namuel z iamin iarib zara

t Et q̃ ſtare fecit ſolez. Expoſitoꝛes nr̃i dicũt cõiter q̃ hoc intellr̃ de elimelech: q̃ oꝛauit dñm vt ſol ſtaret: vt per hoc boies illi⁹ tpis implicati mult⁹ peccatis a malo retraherẽt viſo tali ſigno: qꝺ cũ nõ feciſſent: dñs immiſit famẽ: ita q̃ elimelech q̃ erat de potentioꝛibus in bethleem coactus fuit pegrinari in terrã moab cũ vxoꝛe ſua z duob⁹ filijs: vt hr̃ Ruth.j.

v Viriq; mẽdacij. Iſti ſunt chelyon z mabalon filij elimelech: q̃ moꝛtui ſunt in terra moab ſine ple: zc̃ dicunt viri mẽdacij qz nõ reliq̃rũt effectũ ſui mr̃imonij.

r Securus z incedens. interp̃tatões ſunt iſtoꝝ noim mabalon z chelyon.

y Qui pꝛinci. fue. in moab. In hebꝛeo hr̃: Qui mariti fuerunt in moab: qz ibi acceperũt mulieres moabitidas. vt habeꝫ Ruth.j.

3 Et quereuerſe ſunt in bethleem. In hebꝛeo tñ nõ hr̃ beth ſed tm̃ lehem: ſubintelligiꝫ tñ. hec aũt lra ꝺr de noemi z ruth. q̃ moꝛtuis maritis venerũt in bethleem: quia ruth voluit dimittere ſocrũ ſuã redeũtẽ. Ad hoc q̃ inducte ſunt iſte pſone: ad oñendũ q̃ deſcẽderũt ꝺ ſela filio iude: cũ ꝺr: Et qui ſtare fecit ſolẽ. i. elimelech z cetere pſone deſcẽderũt de ſela: excepta tñ ruth moabyte.

a Hec aũt ſunt verba vetera. Iſtud addiꝫ qz hyſtoꝛia elimelech q̃ hr̃ in libꝛo ruth p̃ceſſit tpa regũ: pp̃ que ſcriptus fuit iſte liber paraly. z maxime pp̃ ꝺd: vt frequẽter ſupꝛa dictũ eſt. Hebꝛei vo dicũt q̃ elimelech nõ fecit ſtare ſolẽ oꝛõib⁹ ſuis: q̃ magis cã auaricie tpe famis fuit in terrã moab: nolẽs diſtribuere bona ſua paupib⁹ hebꝛeis recurrẽtib⁹ ad ipm: qz erat vir potẽs z diues: pp̃ qꝺ punitus fuit a ꝺo: qz moꝛtuus fuit in terra moab: z filij ſui in pauptate: qꝺ ptz ex hoc q̃ noemi vxoꝛ ſua rediit in bethleem vacua t palib⁹ bonis: pp̃ qꝺ ruth nurus ſua iuit ad colligendũ ſpicas in agro alieno: vt hr̃ Ruth.ij. z pp̃ hoc hebꝛei paſſum iſtũ aliter exponũt: nec mirũ: qz lra hebꝛaica multũ diſtat a tranſlatõe nr̃a. ꝓmo q̃ lra ſm hebꝛeos ponẽ ꝓpꝛtes iurta tranſlatiõem nr̃am: vt magis videatur vbi eſt diſſonantia z etiã ꝓſonantia. primo ergo vbi trãſlatio noſtra habet.

t Et q̃ ſtare fecit ſolẽ. in hebꝛeo hr̃: Et iochim. z eſt nomen ꝓpꝛiũ vnius bois. nec vi q̃ eius interp̃tatio aliq̃ mõ ſignificat q̃ fecerit ſtatõem ſolis.

v Viriq; mẽdacij. in hebꝛeo hr̃. Et viri cozeba. z hr̃ ẽ ꝓpꝛiũ nomẽ loci: vt dicũt hebꝛei: ſz cozeba ꝓut eſt nomen appellatiuũ ſignificet mẽdaciũ: ſicut in latino aliq̃ noia ſunt eq̃uoca ad ꝓpꝛiũ z appellatiuũ. ſicut compendiũ eſt ꝓpꝛiũ nomẽ cuiuſdã ville ſatis note in francia: z ẽ nomen appellatiuũ: ſm q̃ ꝺr. ij. Reg. xviij. Curres aũt achimaas p viã cõpendij zc. r Et ſecur⁹ incedẽs. in hebꝛeo hr̃. Et ioas z ſaraph. ſz aũt ſaraph poſſet interp̃tari incedẽs tñ ioas nõ interp̃taꝫ ſecurus: nec ſm hiero: nec ſm remi qui q̃ interp̃tati ſunt noia hebꝛaica. y Qui principes fuerẽt in moab. in hebꝛeo hr̃. Qui mariti fuerũt in moab.

5 Et q̃ re. ſunt in bethleẽ. in hebꝛeo hr̃: Et bitatoꝛes bethleẽ. z hec q̃ ẽ lra ſm hebꝛeos. Et iochim z viri cozeba z ioas z ſaraph q̃ mariti fuerẽt i moab z bitãtes ſeu bitatoꝛes bethleẽ. q̃ ſic exponiꝫ ab eis. Et iochim. i. q̃ꝺã vir famoſus ſic noiatus. Et viri cozeba. i. de tali loco a q̃ ſẽ noiati: ſicut pariſiẽſ a piſi⁹. Et ioas z ſaraph noia ſunt viroꝝ qui mariti fuerũt in moab. qz ibi mꝛerũt ad peregrinanꝺuz et aliqua cã ſicut z elimelech: z ibi acceperũt vxoꝛes. Et habitãtes in lehẽ. i. in bethleẽ z ſuplẽ ꝺũ eſt: oẽs iſti p̃dicti deſcenderunt de ſela filio iuda ſicut z p̃cedentes.

faul. Selluz fili⁹ eius: mabſam fili⁹ ei⁹: maſma fili⁹ ei⁹. Filij maſma: amuel fili⁹ ei⁹: zachur fili⁹ ei⁹: ſemmei. fili⁹ eius. Filij ſemmei ſedecim z filie ſex. Fratres autem ei⁹ non habuerunt filios multos: vniuerſa cognatio non potuit adequare ſummã filioꝝ iuda [k] Habitauerunt autẽ in berſabee et molada

a Hec aũt ſunt verba ve. boc aũt additũ eſt ab eſdra ſcriptoꝛe b⁹ libꝛi: vt dicũt hebꝛei: qz in genealogia trib⁹ iude genealogizauerat aliquos ſui tpis ſicut iechonias z zoꝛoba bel z aliquos alios q̃ fuerũt eſdre ꝓtemporanei ne credereꝫ q̃ iſti genealogizati de ſela eẽnt ſui tpis. iõ dixit.

a Hec ſẽ verba ve. q. ꝺ. iſti fuerũt lõge aũ tpa nr̃a.

b Hi ſunt figuli zc. ħ oñdit q̃ iſti vltimo dicti fuerẽt artifices in plurib⁹ artib⁹. qz aliqui eoꝝ fuerunt figuli .i. formãtes vaſa teſtea. vel ſm aliquos facientes formas ſeu modulos ad fundendũ vaſa cupꝛea: z hũtum ad iſtos dicit. Hi ſẽ figuli. alij verba ꝺe p̃dictis fuerunt plãtatoꝛes z cultoꝛes vineaꝝ z hũtũ ad iſtos ſubdit.

c Habitantes in planta. qz in talib⁹ fuerẽt occupati.

ꝺ Et in ſepibus. f. faciẽdis ad clauſuraꝫ vinearum et plantationũ. hebꝛei tñ dicunt hic. Et in clauſuris ſiue muris. z dicit hic glo. hebꝛaica q̃ boc ꝺr: qz aliq̃ de p̃dictis erãt artifices muroꝝ lapideoꝝ.

e Apud re. in ope. ſuis. erãt. n. p̃dicti artifices excellentes in artib⁹ p̃dictis. z iõ vocabanꝫ ad opa regis.

f Cõmoꝛatiq; ſẽ ibi. i. ꝓpe loca vbi erant opa regis fienda. g Filij ſymeon. hic p̃r agiꝫ de generatoib⁹ tribus ſymeon. z primo in cõi. ſecundo in ſpali hũtum ad viros notabilis foꝛtitudinis: ibi. Moſobab quoq; Circa primũ ſciendũ q̃ poſt tribũ iude immediate hic agiꝫ de tribu ſymeon añ rubẽ q̃ fuit primogenit⁹: qz filij ſymeon bitaueꝛe in ſoꝛte iude p magnũ tp̃s ex cauſis q̃ poſtea tãgunt. dicit igr̃. Filij ſymeõ namuel z iamin zc. z legaꝫ ſicut iacet lra vſq; ibi.

b Fratres aũt eius nõ ba. fi. mul. z vni. cognatio. ſ. ip̃ius ſymeon. i Nõ po. adeq̃. ſum. fi. iuda. boc dicũ eſt q̃ in tribu ſymeon fuerũt pauci reſpectu tribus iude. z iõ recepti fuerũt in ſoꝛte iuda: cui⁹ vna cã fuit: qz filij iuda habuerũt duplicẽ ſoꝛtẽ. vnã q̃i acq̃ſitam. aliã quaſi acquirendã vi armoꝝ ſi poſſent qz erat tribus bellicoſioꝝ. put dictũ fuit plenius Joſue. xix. z iõ in diuiſiõe terre. vij. trib⁹ q̃ nõ acceptauerãt hereditatem. vt habeꝫ Joſue. xix. alique ciuitates de tribu iude fuerunt aſſignate filijs ſymeon. z alique filijs dan. Alia cã fuit q̃ filij iuda iꝫ eẽnt plures q̃ filij ſymeõ vt dictum eſt. tñ nõ erant tot q̃ poſſent ſufficienter populare terrã ſibi aſſignatã. z ſoꝛs ſymeon ꝓ maioꝛi pte erat occupata adhuc ab aduerſarijs: ita q̃ nõ habebant locũ ſufficientẽ. iõ filij iuda receperũt eos in aliquib⁹ locis ſuis p̃ter ciuitates eis aſſignatas p ioſue: voluntarie tñ ad tp̃s vt infra videbitur ne creſcerent beſtie ꝺ eos: ſi terra eoꝝ ꝓ pte remaneret inhabitata z vt fratres ſui filij ſymeon haberẽt locuz. z vt mutuo ſe iuuarent contra aduerſarios vtriuſq; tribus: vt hr̃ Judi. j. vnde ſubditur.

k Habita. ãt in berſabee. z ceteris q̃ erãt de ſoꝛte iude

vñ subdiť. a Hec ciuitates eoꝝ vsqꝫ ad regez dō. filij.n.symeon pp longam inhabitatōem ciuitates eis traditas ad tps:vt dcm est:postea noluerť reddere filijs iuda:qñ multiplicati fuerūt sufficiēter ad populā dū sortē suā:pp qđ tpe saul fecerūt ꝛc boc grimoniā ē ipe neglerit facere eis iusticiā in odiū dauid q̄ erat ꝛc tribu iuda:ꝛiō qñ Dauid obtinuit regnū p̄ saul eiecit filios symeō ꝛc ciuitatib⁹ eis ꝓcessis ad tempus a filijs iuda mō supradicto: nō aūt ꝛc illis q̄ fuerant eis assignate per iosuer quo ptz q̄ p̄scriptō nō valet si nō fuerit iust⁹ titul⁹. Sciendū tñ q̄ iosue.xix. inť ciuitates eis assignatas p sortem a iosue nominanť etiā accōmodate seu ad tpus cōcesse qz iste hic ꝓsite ibi ponūť saltē p maiorī parte Alij aūt exposito:es nr̄i aliť exponūt qđ ꝺ:b. b Usqꝫ ad regem dō:q̄ boc dr̄ spāliter ꝓpť ciuitatē ficeleg: quaz recuparit dauid. ꝛ extunc facta est regnuz iuda: vt habeť ij. Regū.xxvij.ē hoc non valz qz hic dicit q̄ ciuitates iste fuerť filioꝝ symeō vsqꝫ ad regem dauid:dauid aut ē non accepit siceleg ꝛc manu filioꝝ symeon.ē magis ex ꝓcessione achis regis geth: vt br̄.j. Reg.xxvij. c Ville q̄z eoꝝ ꝛc. dicūť aūt ville q̄ nō sūt mur⁊ clause:ꝛ sūt vici ꝛ viculi:ciuitates vo q̄ muris sunt clause. d Mosobab. Hic ꝓñr ꝛscribūť filij symeon q̄ fuerunt notabilis fortitudinis: ꝓmo ꝺ chananeos:secundo ꝺ amalechitas:ibi. Oc filijs quoqꝫ symeon. Circa primū ꝺr: Mosobab q̄z ꝛ iemleth:ꝛ subdiť ꝛ istis. e Isti sunt principes notati.i.famosi pp plis multitudinē:vñ subdiť. f Multiplicati sunt vehemēť ꝛ pp virtutis fortitudinē.vñ subdiť. g Et ꝓfecti sē vt ingrederenť in gador:vbi habitabat ppls q̄ remāserat ꝛ genere chananeoꝝ. b Inuenerunťqꝫ pascuas vberes ꝛ valde bonas ꝛc. Hic tāgñť cause mouētes filios symeon ad inuadēdū ērā illā: qz habebāt pecora multa:ad quoꝝ nutritōem erat apta ēra illa: erat ēr q̄eta:qz habitatores illi⁹ñ formidabāt aliq̄d mali superuenturi:sicut ꝛ ꝛ filijs dan ꝺr Iudi.xviij. q̄ inuaserāt ciuitatē lachis:eo q̄ ērā erat fertilis ꝛ ppls ibi bitans quietus ꝛ secur⁹ nō formidās aliq̄d mali:ꝛ p conseq̄s improuisus ad resistendū.tps aūt in q̄ fecerūt b filij symeon oñdiť cū ꝺr. In dieb⁹ ezechie regis iuda:ꝛ ptz. i De filijs quoqꝫ symeon. Hic ꝓñter ꝛscribiť fortitudo filioꝝ symeon ꝺ amalechitas.vñ subdiť. k Et ꝓcusserūt relictas q̄ euadē ñ potuerāt a malechitaꝝ. dicūt aliqui q̄ isti amalechite fuerť reliquie q̄ euaserūt manuꝝ Saul:qñ percussit amalech.vt bť.j.regum.xv. Alij vo dicūt q̄ fuerunt amalechite qui euaserť manum dauid qñ percussit latrunculos qui incēderāt ficelech:ex quibus euaserant.cccc. viri:vt bť.j.Reg.xxx ꝛ sive isti fuerūt sive illi:recollegerūt se in monte seyr: et ibi multiplicati fuerunt vsqꝫ ad tps quo filij symeon ꝓcusserunt eos:ꝛ habitaverunt ibi pro eis.

Hi q̄ venerunt quos supra ꝛscripsim⁹ noiatim in diebus ezechie regis iuda:ꝛ ꝓcusserūt tabernacula eoꝝ ꝛ habitatores qui inuēti fuerant ibi:ꝛ ꝛleuerť eos vsqꝫ ad p̄ntē diē:habitaverūtqꝫ p eis qm̄ vberrimas ꝓpascuas ibidē reppererūt. d De filijs quoqꝫ symeon abierūt in montē seir viri quingēti hñtes principes phaltiā et naariā ꝛ raphaiā ꝛ oziel filius iesi⁸ ꝛ ꝓcusserūt reliquias q̄ euadere nō potuerant amalechitaꝝ:ꝛ hitaverť ibi p eis vsqꝫ ad diē hāc. .v.

e Alij q̄z rubē primogeniti israel: ipse quippe fuit primogenitus eius⁹ sed cum violasset thoꝝ patris sui: ꝺata sť ꝓmogenita ei⁹ filijs ioseph filij isr̄l:ꝛ ñ ē ille reputat⁹ in primogenitū. Porro iudas q̄ erat fortissimus inter frēs suos ꝛ stirpe ei⁹ ꝓncipes germinati sunt primogenita aūt reputata sunt ioseph. f Filij ergo Ruben ꝓmogeniti isr̄l: enoch ꝛ phallu:esrom:ꝛ charmi. Filij iobel:samaia filius eius: gog filius eius: semei filius

Caplm.v.

Alij q̄z ruben.hic cōsequēter ꝛscribitur generatō ruben vbi ꝓmo solviť tacita questio: secūdo ꝛscribiť di cta generatio: ibi. Filij ergo Ruben. Circa primū ꝺr.

g Filij quoqꝫ ruben primogeniti israel.ex boc q̄ rubē dicitur hic primogenitus posset aliquis quērere: quare ruben non habuit duplicem portionem ꝛ principatum respectu fratrū suorum.qz hoc erat ꝛ rōne primogeniture. Ad hoc rñdetur cum subditur.

b Sed cū violasset thoꝝ patris sui. qz ꝺemsuit cū balayroꝛe patris sui:nec latuit hoc ip̄m iacob:p̄m q̄ dicit Gen̄.xxxv.ꝛ iō ius primogenitureꝫ tum ad duplicē portionem transtulit iacob ad ip̄m ioseph quando duos ei⁹ filios scilicet ephraim ꝛ manasse adoptauit:ꝺinans q̄ quilibet eoꝝ acciperet portionem hereditatis: sicut ꝛ filij iacob naturales: vt habetur Gen̄.xlviij. principatuz autem transtulit ad tribum iuda.Gen̄.xlix.dicens. Iuda te laudabunt frēs tui ꝛc.ꝛ subdiť ibidē. Nō auferet sceptrum ꝛ tribu iuda ꝛ dux ꝛ femore ei⁹ ꝛc. ꝛ p̄m hoc ptz ista cum ꝺr.

c Data sunt ꝓmoge.eius fi.ioseph ꝛc.s.ꝗtuz ad duplicē portōem. d Filij ergo ruben. Hic ꝓñr ꝛscribitur generatio ruben:ꝛ primo ꝛscribiť generatio rubenitaꝝ secundo fortitudo eoꝝ in:ibi. In diebus autem Saul.

Circa primū lēgat lr̄a vt iacet vsq; ibi. e Beera fi.ei⁹ Dicūt aliqui q; iste fuit beri pr̄ ozee, qbete: vt bī in pnci. qbetie sue. f Quē capti. dux. tbeglatbpbalassar rex assyrioz: q; in dieb⁹ pbacee regis isr̄l cepit plures ciuitates de terra isr̄l: z habitatozes saltē pncipaliozes transtulit in terrā assyriorū. vt bī.iij. Regū xv. z iō iste int̄ alios tūc fuit ductus qz fuit de maioz ib⁹ vñ subditur.

g Et fuit pnceps in tribu ruben z ex boc vī q; ozee fili⁹ ei⁹ fuit nobil. scd̄m.

b Usq; ad nebo. mons est trās iordanē in q; fuit mortuus moyses.

i Multū quippe numerū iumē. possidē. in ēra galaad. filij.n. ruben habebāt pecora multa: qpter quod petierunt terraz illā sibi assignari: qz eāt apta aialib⁹ nutriendis: vt bī Nu. xxxij

k Jn dieb⁹ autē saul. Hic ondit̄ describitur fortitudo rubenitarū z occasione eoz fit mentio de tribu gad et dimidia tribu manasse q; iuuerūt rubenitas in plio: dicit ergo. Jn dieb⁹ aūt saul q; fuit primus rex isr̄l p electionē diuinā: quia abimelech qui añ regnauerat: vt babet Judicū. ix. fuit p vsurpatōem.

eius: micha fili⁹ ei⁹: reechia filius ei⁹: baal fili⁹ ei⁹: [c]beera fili⁹ a⁹: [f]quē captiuū duxit theglatphalassar rex assyrioz: [g]z fuit pnceps in tribu ruben. Frēs aūt ei⁹ z vniuersa cognatio eius qñ numerabant p familias suas: habuerunt principes iehiel z zachariā. Porro bala fili⁹ azaz filij samma filij iohel: ipse habitauit in aroer [b]vsq; ad nebo et beelmeon: Cōtra oriētalē quoq; plagam bitauit vsq; ad introitū heremi z fluuiū euphraten. [i]Multū quippe iumentoz numerū possidebāt in terra galaad [k]Jn dieb⁹ aūt saul [l]pliati sūt p̄tra agarenos z interfecerunt illos: [m]bitauerūtq; p eis in tabernaculis eoz in oī plaga que respicit ad orientē galaad [n]Filij vo gad e regione eoz habitauerunt in terra basan vsq; selcha: iobel in capite z saphan secūdus: ianai autē z saphat in basan. Fratres vo eoz p̄m domus cognatōnum suaruz: michael z mosollā z sebe z iozi z iachan z zie z heber septem. Hi filij abiahil: filij vri: filij iara: filij galaad: filij michael filij ieseſi: filij Jeddo: filij buz: Fratres quoq; filij abdibel filij guni principes domus i familijs suis: z habitauerūt

Reg. xiij. ozias aūt fuit p̄cussus lepra: z extūc ioathā cepit regnare viuente pr̄e: qz gubernauit ppm z palatiū. z sic potuit regnare tpe buius bieroboam.

p Filij ruben. Hic cōsequēter reuertit̄ ad ondendū quar filij ruben z gad z dimidia trib⁹ manasse debellauerunt agarenos quia erant viri fortes et in armis exercitati: z boc ē qd dz.

q Viri bellatozes ꝛc. z qz in boc bello babuerūt auxiliū dei: vt patebit infra

in galaad z in basan z in viculis eius: z in cunctis suburbanis saron vsq; ad terminos [o]Omnes hi numerati sunt in dieb⁹ ioathan regis iuda: z in dieb⁹ bierobo am regis isr̄l. [p]Filij rubē et gad z dimidie trib⁹ manasse [q]viri bellatozes scuta portantes z gladios: z tendentes arcum eruditiq; ad prelia q̄draginta q̄tuoz milia z septingēti seraginta p̄cedētes ad pugnā dimicauerūt p̄tra agarenos [r]Jtburei vo z naphei z nodab p̄buerūt eis auxiliū. Traditiq; sunt in man⁹ eoz agareni: z vniuersi qui fuerant cū eis: [s]qz dñm inuocauerunt cum p̄liarent̄: z exaudiuit eos: eo q; credidissent in eū. Ceperuntq; oia q̄ possederāt cameloz quinq;ginta milia: z ouiū ducenta quinq;ginta milia: asinos duo milia: et aīas hominū centū milia. Vulnerati aūt mlti corruerūt. Fuit.n. bellum dñi. Habitauerunt q; p eis vsq; ad trāsmigratōez [t]Filij quoq; dimidie trib⁹ manasse possederūt terrā a finib⁹ basan vsq; baal hermon z sanir z mōtē hermō. Jngēs q;ppe numer⁹ erat. Et hi fuerant p̄ncipes dom⁹ cognatōis eorū epher ieſi z heliel ezribel z hieremia z odoia z iedibel

r Jtburei vo z naphei ꝛc. Dicūt aliq; exposītozes nr̄i q; isti fuerunt de filijs isr̄ael: z propter boc adiuuerūt filios rubē i boc bello p̄tra agarenos. bebrei at dicūt z melius vtvr̄ q; isti descēderūt de agar p ysmaelē: qz gen. xxv. inter filios ysmael ponitur itbur: a quo dicti sūt itburei. z naphis a q; naphei: z iō iuuerūt agarenos q; de eadē mr̄e descēderant p alium tm filiū vel p alios q; p ysmaelē sicut dcm̄ est s. Aliq; tm dicūt q; isti agareni descēderūt de agar p ysmaelē z per cedar filiū eius z retinuerunt sibi nom̄ ab agar mr̄e ysmaelis. Jtburi autez z naphei denominati sunt a filijs ysmael: vt dictū est. z pp boc p̄ buerunt auxiliū agarenis tanq; sibi q̄pinquis: z debellati fuerunt cum eis a filijs ruben. vñ subdit̄. Traditiq; sunt in manus eoz agareni z vniuersi q; fuerant cum eis: cuius cā principalis subditur.

s Quia dñm inuocauerūt ꝛc. quasi diceret: licet filij ruben z gad z dimidie tribus manasse essent viri fortes z docti ad p̄lium: tm̄ nō vicerunt principaliter virtute q̄pria sed diuina. t Filij quoq; dimidie tribus manasse. Hic consequenter occasione predicta describit aliquas generatōes manasse: cuz subdit̄. Et hi fuerunt principes domus cognatōis eoz epher z ieſi ꝛc.

l Deliati sunt ꝫ agarenos. Isti fuerūt filij cetbure: qz cetbura z agar fuit eadē mulier: vt dicunt bebrei: prout dictū fuit diffusius Gen. xxv. z isti q; dicunt̄ hic agareni: descēderūt de agar nō p ysmaelē sed p alios eius filios vt videbit̄ infra.

m Habitauerūtq; p eis in taber. eoz. qz agareni nō babitabant in domibus. sed in tabernaculis.

n Filij vo gad. Hic ondit̄ agit̄ de generatōnib⁹ gad rōne p̄dicta: z legat̄ lr̄a vt iacet vsq; ibi. o Oēs hi nūerati sunt ꝛc. Dicūt aliqui q; nō fuit vna nūeratio sed duplex quia isti reges nō fuerunt cōtemporanei. Pōt etiam dici q; fuit eadem numeratio: qz ex bieroboam fili⁹ nabath rex isr̄l de quo bī.xij. Reg. xij. regnauerit longe ante ioathan: tm̄ ali⁹ bieroboā rex isr̄l de q; bī.iiij. Reg. xv. fuit cōtēporaneus ipi ioathan: qz anno. xxvij. istius bieroboā regnauit ozias q; etiā dict⁹ ē azarias in iuda. z sic regnauit xv. annis cū bieroboā qui regnauit. xlj. annis. vt bī.iiij.

Consequēter ponit cā captiuatōis eoꝝ cum dicit.
v Reliq̄rūt aūt deus.tpe manaben et pbacee filij romelie. x Et fozni.ſt pꝰ deos popu.ere p ydolatriā.
y Quos abſtulit dñs cozā eis.i.cozā filijs iſrael.q.d. dñ ppſoꝝ habitātiū in terra promiſſionis ante filios iſrl' nō potuerūt eos ſaluare:ꝛ abſtulit eos dñs cozā filijs iſrl:ideo iuſtum fuit q̄ filij iſrael cōuerſi ad cultū illoꝝ deoꝝ de terra illa ejcerent.ió ſubdit

viri fortiſſimi 7 potentes:7 nominati duces in familijs ſuis. v Reliq̄rūt aūt deū p̄m ſuoꝝ: x 7 fornicati ſunt poſt deos ppſoꝝ terre: y quos abſtulit dñs cozā eis 3 7 ſuſcitauit deꝰ iſrl' ſpm̄ a phul regē aſſyrioꝝ b 7 ſpm̄ theglathphalaſar regis aſſur c 7 trāſtulit ruben 7 gad 7 dimidiā tribū manaſſe: d 7 adduxit eos in ale 7 in abor 7 ara 7 fluuium gozan vſq̄ ad diē hanc

tur.
3 Et ſuſcitauit dñs deus iſrael ſpm̄.i. volūtatē impugnādi filios iſrael.
a Phul regis aſſyrioꝝ.de quo bꝝ.iij.Reg.xv.
b Et ſpm̄ theglathphalaſar. de quo bꝝ ibidē.
c Et trāſtulit rubē ꝛc.ejciendo de terra ſua.
d Et adduxit eos in ale et in abor. loca talia aſſyrie.

Capl'm.vj.

s Filij leui ꝟ deſcribitur generatio leuitaꝝ 7 p̄mo deſcribitur eoꝝ genealogia:ſcō dſcribunt eozū officia:ibi. Iſti ſunt q̄s cōſtituit dā. ſcio eoꝝ hitacula:ibi.Et ꝟ habitacula eoꝝ. Circa p̄mū ſciēdū q̄ tribꝰ leui fuit p̄mo diuiſa in treſ ptes ꝑz treſ filios leui.ſ. gerſon:caath:7 merari:de caath vero deſcēdit aarō q̄ fuit ſummꝰ ſacerdos.7 de eo deſcenderūt alij ſacerdotes 7 iſti vocati ſunt aaronite.alij aūt deſcendentes ꝺ caath retinuerunt ſibi nomē cōmune.7 vocati ſūt caathite.ita q̄ in tribu leui fuerunt ſic ḡtuoꝝ ptes vicz.aaronite caathite.gerſonite.7 merarite.ſicut dictū fuit pleniꝰ libro Numeroꝝ.p̄mo igitur ponitur generatio aaronitaꝝ cū dr. Filij aarō ꝛc. b Eleazar genuit phinees.iſtā generatōem deducit.quia ſummuꝰ ſacerdotium poſt aaron datū eſt eleazaro 7 filijs eius de ordinatōe dñi vt bꝝ Nu.xx. c Bocci genuit ozi.ab iſto ozi accepit ſpe beli ſummū ſacerdotiū ex ordinatōe tñ diuina.vt dictū fuit Ruth.j.7 p̄mo Reg.ij.c.ita q̄ fuit ſil'iuder 7 ſummus ſacerdos:vt habeť.j.Reg.j.7 deſcendit de thamar filio aaron.
ꝺ Achitob genuit ſadoch.in iſto ſadoch reductuꝰ fuit ſummū ſacerdotiū ad filios eleazar: qz ſalomō eiecit abiathar ꝺ ſūmo ſacerdotio:vt bꝝ.iij.reg.7 inſtituit ſadoch:

genuit helchiā: et helchias gēuit azariā. Azarias gēuit zaraiā: e 7 zaraias genuit ioſedech. Porro Joſedech egreſſus ē:qñ trāſtulit dñs iudā 7 hieſm p manus nabuchodonoſoꝝ. f Filij ergo leui:gerſon caath: 7 merari Et h̄ noia filioꝝ gerſō:lobni 7 ſemei. Filij caath:amrā 7 iſaar 7 hebron 7 oziel. Filij merari:mooli 7 muſi. Hec autem generatiōes leui ꝑ familias eoꝝ. Gerſon lobni filius eius:iaath filiꝰ eiꝰ: zamma filius eius:ioaa filius eius:addo filius eius:zara filius eius: iethrai filius eius. Filij caath: amiadab filius eius:chore filius eius aſir filius eiꝰ: helcana filiꝰ eiꝰ:abiaſaph filius eiꝰ: aſir filiꝰ eius:caath filiꝰ eius:vriel filiꝰ eiꝰ:ozias filius eius: ſaul filiꝰ eius. Filij helcana amaſai 7 achimoth 7 helcana. Filij helcana:ſophai filius eiꝰ:naath filiꝰ eius:heliab filius eius:hieroā filiꝰ eius:helcana filius eiꝰ. g Filij ſamuel: p̄mogenitus vaſeni 7 abiā. h Filij aūt merari mooli:lobni filiꝰ eius:ſemmei filius eiꝰ:oza filiꝰ eiꝰ:ſamaa filiꝰ eiꝰ:aggia filius eiꝰ aſaia filiꝰ eius. i Iſti ſunt q̄s cōſtituit dauid ſup cātores mus dñi: ex quo collocata eſt archa: et miniſtrabāt

abiathar aūt deſcēderat de heli.
e Ipe eſt q̄ ſacerdotio functus ē in domo quā edificauit ſalomō ꝛc. In illa autē domo ſeu tēplo mlti alij functi ſunt ſummo ſacerdotio.ſ. ſadoch achimaas: et plēs alij:q̄re igit dicitur de iſto azaria ſingulariter. Ipe eſt qui ſacerdotio fūctus eſt ꝛc.ad q̄d dicendū q̄ hoc eſt q̄ zelo dei ductus pſtāter reſtitit ozie regi iude volenti thurificare in templo domini pp q̄d percuſſus fuit lepra vt bꝝ .j.q̄.li.xxvj.
f Et ſaraias genuit ioſedech: iſtū ſaraiā interfecit nabucho. et ioſedech filius eius ductꝰ ē cū alijs captiuus ī babyloně. Dicunt aūt alij: q̄ iſte fuit eſdras ſacerdos et ſcriba.ꝛ de hoc plenius dicetur cū ad librum eſdre veniemus domino cōcedente.

g Filij ergo leui. Hic p̄ñr deſcribit generationes gerſonitarū: p̄mo tñ repetit in generali aliqua de generatōnibus leui: 7 patet litera. ſcō deſcendit ad gerſonitas: deſcribens generatōes eoꝝ deſcendendo dicens.
b Gerſon lobni filius eius ꝛc.filij caath. Hic deſcribit generatōes caathitarum.prout caathite diuidūtur contra aaronitas. vt predictum eſt:7 deſcribit iſtas generationes ſimiliter deſcendendo dicens.Filij ebiab.amina dab filius eius ꝛc.
i Filij ſamuel p̄mogenitus vaſſeni 7 abiam.non eſt intelligendū q̄ vterq̄ fuerit p̄mogenitus.ſed abias fuit p̄mus poſt vaſſeni.
k Filij aūt merari. Hic p̄ñr deſcribit generatio merari tarū ſimiliter deſcendendo.7 ptz litera. a Iſti ſunt. Hic conſequēter agitur de officijs leuitarū. quoꝝ aliqui

erāt simplices leuitē alīq̄ cū hoc sacerdotes: sicut aarō ꝛ filīj eius q̄ erāt de tribu leui. ꝓmo igit determinātur officia leuitaꝝ simpliciū: scdo sacerdotū: ibi. Aaron vo. De simplicib⁹ leuitis alīq̄ erāt cātores ad vicēdū diuinas laudes de q̄bus agit ꝓmo: alīj in alīs officijs ꝓstituti de q̄b⁹ agit scdo: ibi. Fratres q̄z eoꝝ. Circa ꝓmū sciendū: q̄ postq̄z dō obtinuit regnū adduxit archā dñi de domo obededō in ciuitatē dauid: ꝛ posita fuit in tabernaculo qđ fecerat dauid: vt habetur ij. Reg. vj. ꝛ tunc instituit dauid cantores ꝛ alios leuitas: qui officia exercerent coram dño q̄diu illa archa futurit in illo tabernaculo: ꝛ postea trāslata ad templū per salomonē edificatū. inter cātores aūt erāt tres principales de trib⁹ cognatōibus supradictis: vidz: Hemā de filīs Caath. Et asaph de filīs gersō. Et ethan. de filīs merari. et erant sic ordinati q̄ heman cum societate sua erāt i medio asaph autē cum societate sua ad dexteram: ethan vo cuz sua ad sinistrā: ꝛ ex his pauci exceptis cum dicē.

a Isti sunt quos ꝓstituit dō sup cātores. s. q̄. j. sequnt exquo collocata ē archa in tabernaculo facta a dauid cetera patent ex dictis vsq̄z ibi.

b Et frater eius asaph ꝛc. vocantur aute asaph et socij sui frēs ipius heman ꝛ aliozꝝ q̄ erant in societate sua: q̄a iz eēnt de duab⁹ cognatōib⁹. s. caath ꝛ gerson: tm erāt de eadē tribu. s. de tribu leui. cetera patēt ex dictis.

c Fratres q̄z. Hic agit de officijs aliozꝝ leuitarū cū dr: Fratres quoq̄z eoꝝ leuite. ꝛ dicunt fratres: q: dō eadē tribu: vt iam dictum est.

d Qui ordi. sunt in cunctū mini. taber. q: alīq̄ erant ianitores: ꝛ aliqui custodes vasoꝝ: ꝛ alīj ministrabāt sacerdotibus in oblatōib⁹ sacrificioꝝ: ꝛ sic dō alīs officijs q̄ nō exprimunt hic. ista em officia cantoꝝ leuitarū ꝛ sacerdotum plenius exprimuntur ꝛ describunt infra eodem li. a xxiij. ca. vsq̄z ad. xxvj. inclusive.

e Aarō vo. Hic describunt officia sacerdotū breuiter tm: cū dr.

f Adolebāt incen. sup alta. holo. qđ extra tabernaculū in atrio et ibi cremabat incēsum simpler: qđ offerebat cū hostijs ꝛ oblatōibus.

g Sup alta. thymiamatis: qđ erat intra tabernaculū añ edificatōem templi: ꝛ postea in templo qñ fuit edificatum: ꝛ sup illud cremabat thymiama: quod erat compositū ex quatuor spēbus p̄ciosis ꝛ redolentibus: vt dr Exo. xxx.

b In oē opus sanctisctōꝝ: ls. n. illa ps tabernaculi i qua erat altare thymiamatis: ꝛ cādelabꝝ ꝛ mensa propositionis vocarē sanctū vel sancta tm modo: tñ omnia opera q̄ fiebant ibi a sacerdotibus vtpote exposītio luceruaꝝ: propositio panuz: ꝛ crematio thymiamatis: fiebant propter reuerentiā ipius dei cui⁹ sedem repsentabant: illa q̄ erāt intra ptē tabernaculi q̄ dicebatur sanctum sanctoꝝ vicz archa cherubin ꝛ propiciatoriū sicut dictū fuit plenius: Exodi. xxv. vñ ꝛ de propiciatorio dabantur responsa diuina: qi a deo ibidem spāliter habitā te. ꝛ idō p̄dicta opa dicunt opa sanctisanctoꝝ.

i Hi aūt sunt filīj aaron. Hic ꝓnr replicat generatōes aarō: incipiēdo ab aaron: ꝛ terminādo in achimaas filio sadoch: ꝛ n̄ ꝓcedit vltra: q: solūmodo enumerantur sacerdotes ab aaron p eleazar filiuz eius: q̄ fuerunt vsq̄z ad tp̄s salomonis qui edificauit templum.

k Et hec habitacula eoꝝ. Hic ꝓnter agitur de ciuitatibus ꝛ locis filioꝝ leui: incipiendo a sacerdotibus filīj aaron: cum dr. Dederūt ergo eis hebron in terra iuda. sequitur.

l Agros aūt ciuitatis ꝛ villas caleph filio iephone. Ciuitas enim hebron ꝛ territoriuz in circuitu fuit data caleph p iosue: sicut habet Iosue. xiij. ita q̄ erat dominus principalis ciuitatis ꝛ suburbij q̄uis concederentur habitationi sacerdotum. territoriuum autez ꝛ ville que erant ibi fuerunt sue q̄tum ad habitatiōez ꝛ dominiū.

m Porro fi. aaron dede. ciuitates. ꝛ hic dz fieri punctus: ꝛ subintelligunt q̄ postea subdunt.

n Ad ꝓfugiendū hebron. Hic silr fit punctus: q: ille que imediate sequūt nō fuerūt ciuitates refugij: fuerūt em tm sex ciuitates refugij tres circa iordanē. s. hebron sichē: ꝛ cedes in galilea: ꝛ tres trans iordanem. scilicet

filīj eius f adolebāt incēsum g sup altare holocausti: ꝛ super altare thymiamatis h in oē opus sctisctōꝝ. ꝛ vt ꝓcarent p isrl iuxta oia q̄ ꝓcepserat Moyses seruus dei. Hi sunt aūt filīj aaron. Eleazar filij ei⁹: phinees filij ei⁹: abisue filius eius. bocci filius eius. ozi filius eius. zaraia filius ei⁹ meraioth filius ei⁹. amaria filius eius. achitob filius ei⁹. sadoch filius ei⁹. achimaas filij⁹ eius. k Et hec habitacula eoꝝ per vicos atq̄z confinia filioꝝ scz aaron iuxta cognatōes cathitarū. Ipis. n. sorte cōtigerant. Dederūt igitur eis hebron in terra iuda ꝛ suburbana eius per circuitum l agros aūt ciuitatis caleph filio iephone m. Porro filīs aarō dederunt ciuitates: n ad ꝓfugiendū hebron et lobna ꝛ suburbana eius. Jether quoq̄z ꝛ esthemo cū suburbanis suis: sed et helon et dabir cū suburbanis suis: asan q̄q̄z et bethsemes ꝛ suburbana earum. De tribu autē beniamin gabee: et suburbana eius et almath cum suburbanis suis: anathot q̄z cū suburbanis suis

boꝛ ramoth i galaad: ⁊ gaulō in basan: vt hr̄ Josue.xx. ⁊ licz iste sex ciuitates noiant̄ in .b. ca. i diuersis locis. n̄ tn̄ noiant̄ .b. ciuitates ꝓfugij nisi due tm̄. s. bebꝛō ⁊ sychē: ꝫ alys quoꝛidez est notandū.

a Omnes ciuitates. xiij. tot fuerunt fm veritatē: vt hr̄ in libꝛo Iosue.

b Filijs autē chaath ffiduis .i. q̄ nō erant sacerdotes: ita q̄ dicebant̄ chaathite tm̄ et non aaronite: vt dictū ē. ō. istis ꝛfecerunt alia habitacula.

c Dozro filij gerson. Hic cōsequēter agitur ꝛ habitacul' gersomitaꝝ ⁊ merauitaꝝ oñendo q̄ ciuitates et a quibus tribubus assignate sē eis: ⁊ cuꝫ hoc ēt intermiscet aliq̄ ꝛ filijs chaath: ⁊ patet litera vsq; ibi.

d Quasvocauerunt ex noib⁹ suis. lꝫ leuite et sacerdotes denominauerunt loca eis assignata ad habitādū et nutriēdū pecora ex noib⁹ suis ad boc q̄ istud eēt testimoniū i futurum qꝛ ista erāt eis assignata a filijs isrl: qꝛ trib⁹ leui nō habuit hereditatē distinctaꝫ sicut alie tribus. cetera patent in lra

[d]Omēs ciuitates tredecim cū suburbanis suis: per cognatiōes suas. [b]Filijs autē caath residuis ꝛ cognatione sua ꝛderunt ex dimidia tribu manasse in possessionem vrbes xcē. [c]Dozro filijs gerson per cognationes suas ꝛ tribu isachar ⁊ ō tribu aser ⁊ ꝛ tribu neptalim ⁊ ꝛ tribu manasse in basan vrbes tredecim. Filijs autē merari per cognationes suas ꝛ tribu ruben ⁊ ō tribu gad ⁊ ꝛ tribu zabulon ꝛderunt sorte ciuitates duodecim. Dederunt quoꝫ filij israel leuitis ciuitates ⁊ suburbana earuꝫ. Dederūt qꝫ per sortem ex tribu filiorum iuda ⁊ ex tribu filiorum symeon ⁊ ex tribu filiorum beniamin vrbes has [d]quas vocauerunt nominibꝰ suis. ⁊ his qui erant ex cognatione filioꝝ caath. Fueruntqꝫ ciuitates in terminis eoruꝫ ꝛ tribu ephraim. Dederūt ergo eis vrbes ad confugiēdum sychem cum suburbanis suis in monte ephraim ⁊ gazer cum suburbanis suis: iecmaan quoꝫ cum suburbanis suis: bethoron silr: necnon ⁊ helon cum suburbanis suis: ⁊ gethremon in eundē modū. Dozro ex dimidia tribu manasse aner ⁊ suburbana ei⁹ balaā: ⁊ suburbana ei⁹: bis vicz q̄ ꝛ cognatōe filioꝝ caath reliqui erant. Filijs autē gerson ꝛ cognatōe dimidie trib⁹ manasse gaulon in basan: ⁊ suburbana ei⁹: ⁊ astaroth cum suburbanis suis. De tribu isachar cedes cuꝫ suburbanis suis: ⁊ dabereth cuꝫ suburbanis suis ramoth q̄ꝫ et suburbana ei⁹ ⁊ anem cum suburbanis suis. De tribu vo aser masal cū suburbāis suis: ⁊ abdō silr: asach quoꝫ et suburbana eius: roob cum suburbanis suis: Dozro ꝛ tribu neptalim cedes in galilea ⁊ suburbana eius amon cum suburbanis suis ⁊ cariathaim et suburbana eius. Filijs autez merari residuis ꝛ tribu zabulō: remmon ⁊ suburbana ei⁹: ⁊ thabor cum suburbanis suis: Trans iordanem quoꝫ ex aduerso hiericho ꝓtra oriētem iordanis ꝛ tribu rubē bosoꝛ in solitudine cum suburbanis suis: ⁊ iassa cū suburbanis suis. cademoth q̄ꝫ ⁊ suburbana eius: ⁊ mipha ath cum suburbanis suis: necnon ⁊ ꝛ tribu gad: Ramoth in galaad ⁊ suburbana eius: ⁊ manaim cum suburbanis suis: sed ⁊ esebō cū suburbanis suis: ⁊ iezer cuꝫ suburbanis suis.

Ca. vij.

[a]Dozro filij isachar: thola ⁊ phua iasub [b]⁊ samron quatuoꝛ Filij thola: ozi ⁊ raphaia et ierihel ⁊ iemai ⁊ iepsez et samuel pncipes ꝑ domos cognationū suaruꝫ. De stirpe thola viri fortissimi [c]numerati sunt in diebꝰ dauid: vigintiduo ꝫmilia sexcenti. Filij ozi israhia ꝛ quo nati sūt michael ⁊ obadia ⁊ iobel: ⁊ iesia [d]quinq; omnes pncipes: cū eis ꝑ familias ⁊ populos suos accincti ad pliū viri fortissimi: triginta sex milia. Mulras em̄ habuerunt vxores et filios. Fratres q̄ꝫ eoꝝ ꝑ oēm cognatiōem isachar robustissimi ad pugnādum: octoginta septē milia numerati sunt. [e]Filij benia min bale ⁊ bochoꝛ ⁊ iadibel tres. Filij bale esbon ⁊ ozi ⁊ ozihel ⁊ ierimoth ⁊ vzi ⁊ ān q̄ꝫ pncipes familiaꝝ ⁊ ad pugnādū robustissimi. Numerus aūt eoꝝ vigintidus milia: et trigintaquatuoꝛ: Dozro filij bochoꝛ zamira ⁊ ioas ⁊ eliezer ⁊ elioenai et

Capm. vij.

[a]Dozro filij isachar. .b. ꝓ ponit generationes aliarū sex tribuū. s. isachar: beniamin: neptalim: manasse: ⁊ ephraī ⁊ aser. ꝛ tribꝰ vo dā ⁊ zabulon nō facit mētōꝛ Primo ergo agit ꝛ generationibus istaꝝ tribuuꝫ: scdo resumit trib⁹ bēiamin: vt diffusi⁹ describat̄. c. viij. Circa primū describit ꝓmo generatio tribus Ysachar: scdo bēiamin: ibi. Filij beniamin. tercio neptalim: ibi. Filij āt neptalim. quarto manasse: ibi. Dozro filius manasse: quinto Ephraim: ibi. Filij āt ephraim. sexto Aser: ibi. Filij Aser. De tribu vo dan ⁊ zabulon nō describit̄ aliqua genealogia cuius cā ab aliq̄b⁹ assignat̄: qꝛ q̄libꝫ tribus habebat libꝝ genealogie suc. Esdras aūt scptoꝛ b⁷ libꝝ vt dictū fuit a principio ꝓsitan non inuenit libꝛos genealogiaꝝ trib⁹ dan ⁊ trib⁹ zabulō qꝛ ꝑditi fuerūt in captiuatōe ꝛcem tribuū vel alio modo Circa primū dicit Filij isachar ⁊c. et subdit. b Et sā ron. iste vocat̄ semron Gen̄. xlvj.

c Numerati sūt in dieb⁹ dauid: q̄m p̄cepit nūerare populū: vt hr̄. ñ. Regū. xxiij.

d Quinq; oēs pncipes. boc intelligit cōnumerato patre: cetera patēt vsq; ibi.

e Filij beniamin Hic ꝓm describit genealogia tribus bēiamin. ⁊ ꝑt ꝫ lra vsq; ibi.

f Sephā q3 z aphā filij bir: z aſim filij aſer. In hebreo bꝫ filij aber: z ponit hic filij in plurali p filiꝰ: vel cum iſto aſim intelligūt alij filij aber. Dicit āt hic glo. hebraica q̄ eſdras iſtos ſaphā z cereros poſuit hic vltimo in genealogia bēiamin: qz neſciebat vtruz eēnt de tribu beniamin vel nō eo q̄ nō inuenit reductiones genealogie iporuz ad tribū beniamin certitudinaliter. ſed hoc nō videt cōuenienter dictū: tum qz hebrei dicunt q̄ eſdras ſcripſit hūc libꝝ p adiutoriuz z directiōem aggei z zacharie, qbetarū ſibi cōtemporaneorū: qui ſpū qphetico loquebant: tum qz in ſcriptura ſacra ſi aliq̄d eēt poſitū dubiū hoc eēt a ſpū būano z non a ſpū diuino.

amri z ierimoth z abia z anathot z almathā. Oēs hi filij bochor. Numerati ſunt aūt p familias ſuas p̄ncipes cognationū ſuarū ad bella fortiſſimi: viginti milia z ducenti. Porro filij iadibel: balā. Filij aūt balā: iehus z beniamin z aboth z chanana z iothan z tharſis z haiſaar. Omnes hi filij gadibel p̄cipes cognationū ſuarū viri fortiſſimi xcem z ſeptem milia z ducenti ad p̄lium p̄cedentes: f ſephan quoq̄ z haphan filij bir: z aſim filij aber. g Filij autem neptalim: iaſibel z gumi z aſer z ſelluz h filij bale. i Porro filij manaſſe: eſribel: p̄cubinaq̄ eius ſyra k peperit machir patrē galaad. Machir autem accepit vxorē filijs ſuis haphi z ſephā: l z habuit vxorē nomine maacha. Nomen aūt ſecundi ſalphaath m nateq̄ ſunt ſalphaath filie: z peperit maacha vxor machir filiū: vocauitq̄ nomē eius phares. Porro nomē fratris eius ſares: z filij eius ylā z reben. Filius aūt ylā bedan. Hi ſūt filij galaad filij machir: filij manaſſe. n Sozor aūt eius regina pepit virū decoz̄ et abiezer z moola: erāt aūt filij ſemida: ahin z ſechē z lechi z aniam. o Filij aūt ephraim: ſuthala: bareth filius eius: thaat filius eius: elada filius eius: thaath filius eius: Et huius filius zabdab: z huius filius ſuthala z huius filius ezer et Elad.

ſi in exitu d egypto nepos fuit eliſama filij amiud filij ſaadon: filij thale: filij bena: vt dicūt hebrei: filij ephraim: z ſic in ſexta generatōe natus eſt ioſue de ephraim ſicut z eleazar de leui in q̄nta: vt dictum fuit Gen. xv. Sz hunc exponi obuiat qd dr in textu. Filia autē eius .ſ. ephraim. Fuit ſara que edificauit bethoron inferiorez z c. qz iſte ciuitates ſē in ſra p̄miſſiōis in ſorte ephraim vt habet Joſu. xvj. vbi non potuit edificari per mulierem deſcēdentē de ephraim niſi poſt ingreſſum filiorū iſrael in terrā p̄miſſionis: z aſſignatiōem hereditatū ſingulis tribub⁹ a natiuitate vſq̄ ad illud tēpus fluxerūt anni. cclvj. adminus z iō nō videt q̄ tūc poſſz eē aliq̄ filia genita ab ephraim q̄ edificaſſet ciuitates illas. pbatio aſſumpti: qz a natiuitate yſaac vſq̄ ad exitū de egypto fluxerunt anni. cccc. vt declaratū fuit Gen. xv. a q̄bus ſi ſubtrabant anni q̄ fluxerunt vſq̄ ad natiuitatē ephraim remanent anni ccc. qz yſaac ſexagenari⁹ genuit iacob: vt bꝫ Gen. xxv. Jacob vo centū triginta annoz erat: qñ deſcendit in egyptum. vt bꝫ Gen. xlvij. z ſic de p̄dictis. cccc. annis vſq̄ ad exitum de egypto remanent. ccc. ad min⁹ a natiuitate ephraim: qz natus erat qñ iacob deſcendit in egyptum. vt bꝫ Gen. xlviij. quibus ſi addant. xl. anni quibus filij iſrael fuerunt in deſerto poſt exitum d egypto z ſex in quib⁹ ioſue pugnauit cōtra reges chanaā anteq̄ diuideret terrā: put oſtenſum fuit Joſue. xj. z xiij. habent anni. cclvj. igitur ſm iſtaz exponem oportz dicere q̄ ſara que hic dicitur filia ephraim: non fuit filia eius immediata: ſed per multas generatōes deſcēdit de eo z fuit in poteſtate ſua poſtq̄ filij iſrael in terra p̄miſſionis habuerunt ſortes aſſignatas: z ſic edificauit ciuitates dictas: propter qd hic nominat inter filios ephraim patriarche: ꝓpter magna que fecit in edificatōe ciuitatū. Alio modo exponitur de illis q̄ cōtra voluntatē moyſi poſt exituz de egypto iuerunt ad p̄lium contra aduerſarios z debellati fuerunt z multi eorum occiſi: vt habetur Nume. xiij. in fine: z ſm hoc non poteſt dici q̄ iſte ephraim qui dicit hic eos lamentaſſe fuerit ephraim filius Joſeph: quia illud bellum fuit ſecūdo anno egreſſionis de egypto: z ſic iſte ephraim fuiſſet tunc. cccxj. annorum: vt patet ex p̄dictis: z non eſt veriſimile q̄ tantum vixerit: maxime: qz Exodi primo dicitur q̄ mortuus fuit Joſeph z omnis cognatio illa: anteq̄ filij iſrael exirent de egypto. Item dato q̄ viriſſet tranſiuiſſet in eo tempus generandi: et tamen de iſto ephraim qui dicitur hic lamentaſſe filios ſuos: dicitur q̄ poſtea genuit Beria ſic nominās eum. Eo q̄ in malis domus eius ortus eſſet id eſt per occaſionem filiorum. Beria eſt interpretatur in malo

g Filij aūt neptalim. Hic ponit genealogia trib⁹ neptalim: z manifeſte breuiter.

b Filij bale. Iſta aūt fuit ancilla rachel ab eodē cōiugio iſti iacob data: vt bꝫ Gen. xxx. de qua natus fuit neptalim: vt bꝫ ibidem: z iō cum dr.

b Filij bale. li filij refert ad neptalim: z eſt ſingularis numeri z gentiui caſus. ſi āt ſit pluralis numeri, put ſonat lra hebraica: ſic filij neptalim b dicuntur filij bale matris ſue: eo mō loquendi q̄ in ſacra ſcriptura filij filioz dicuntur filij parentū. i Porro filius manaſſe. Hic deſcribit genealogia trib⁹ manaſſe. k Pepit machir p̄rem galaad. fuit. n. potēs z magnus in terra illa: pp qd dr p̄r eius vt frequēter dictum eſt in cōſimilibus.

l Et habuit ſororē noie maacha. Iſta eſt alia ab illa maacha que cito p⁹ dr vxor machir. m Nateq̄ ſunt filie ſalphaath. iſte fuit lapidatus pp collectiōz lignoz in ſabbato: nec habuit filios pp qd eius filie acceperunt ptem hereditatis loco patris de volūtate dñi: vt bꝫ Nu. xxvij. ſcītur. n Sozor aūt eius regina pepit virū decoz̄: in hebreo bꝫ: Pepit ſechor: z eſt nomē gruū vnius bois: vt dicūt hebrei. o Filij aūt ephraim. Hic deſcribit genealogia trib⁹ ephraim: z legat lra, put iacet. vſq̄ ibi.

a Occiderūt aūt eos viri geth. iſtud aūt exponit ab hebreis multipliciter. Uno mō q̄ iſti deſcendentes de ephraim filio ioſeph p̄re ei⁹ adhuc viuēte añ exitū filioz iſrl d egypto ſub moyſe collegerūt multitudinē vt intrarēt terrā p̄miſſiōis: tū qz ioſeph moriēs dixerat: q̄ dñs p⁹ morte ſua educeret filios iſrl de egypto: z induceret eos in terrā p̄miſſiōis: vt bꝫ Gen. xlvij. tū qz iacob p̄riarcha bñdicēdo filios ioſeph ꝓpoſuerat ephraim ipi manaſſe vt bꝫ Gen. xlviij. ꝓpter qd filij eius erant magis elati: et audaces: et venerunt verſus terrā p̄miſſionis p viam breuiorem. ſ. p terrā philiſtinoz q̄ vicina eſt: vt bꝫ Exo. xiij. z tūc a gethēis fuerunt debellati qz p̄occupabant tp̄us redeūdi ad terrā p̄miſſiōis: ſm q̄ dr Gen. xv. q̄. cccc. annis deberēt eſſe filij iſrael peregrini in terra nō ſua: vt ibidē fuit dictum z tū qui nondū adhuc erant cōpleti. z huic expoſitōi cōcordat qd poſtea hic dr. ſ. q̄ ioſue filius nun miſter moy-

Jtē aliqua dicunt hic in textu: z Nu. xiij. q̄ videntur ꝺbuiare huic expositōi: qz hic dicit.

a Occiderūt aūt eos viri geth ᵇindigene: qz ꝺescenderant: vt inuadēt possessiões eoꝝ. Luxit igit ephraim pr̄ eoꝝ multis diebꝫ: z venerūt fratres eiꝰ vt consolarent eum Jngressusq̄ ē ad vxorē suā que ꝯcepit z peperit filiū z vocauit nomē eius beria eo q̄ in malis ꝝmus eius ortus esset. c Filia aūt eius fuit sara: q̄ edificauit bethoran inferiorē z superiorē: ᵇ z ozenzara. c Porro filiꝰ eiꝰ ᶠ rapha et reseph z thale: ꝺe quo natꝰ ē thaan q̄ gēuit laadan. Huius q̄z filius ammiud q̄ genuit elizama ꝺ quo ortus ē nun: ᵍ q̄ habuit filium iosue

ᵇ Possessio aūt eoꝝ z habitatō bethel cum filiabꝫ suis z ꝺ orientez noran: ad occidentalē plagaz gazer z filie eius. sichem q̄z cum filiabꝫ suis vsq̄z ad asa cū filiabus eius: iuxta filios q̄z manasse bethsan z filias eius: thanac z filias eius: mageddo z filias eius: ꝺr z filias eius. Jn his habitauerūt filij ioseph: filij israel. ⁱ Filij Aser: Jemua et iesua z isui z baria z sara sorores eorum. Filij aūt baria: heber z melchiel

ᵏ Jpe ē pr̄ barzaith. Heber aūt genuit iephlat: z somer z iothan z sua sororē eorū. Filij iephlat phosech z chamaal z asoph. hi filij iephlat. Porro filij somer: ahi z roaga et iaba et aram. Filij aūt helē fratris eiꝰ: supha z iemna z selles z amal. Filij supha: sue ay napher z sual z beri z iāra bosor z ador z samma z salusa z iethran z bera. ˡ Filij gether: iephone z phalpha z ara. Filij autem olla: aree z anbel z resia: Omnes hi filij aser: ꝓncipes cognationū electi atq̄z fortissimi ꝺuces ꝺucum. Numerus aūt eoꝝ etatis q̄ apta esset ad bellū: viginti ser milia.

Capl'm. viij.

Eniamin aūt genuit bale ꝓmogenitū suū. asbal secundū: abara terciū: noaha quartū: z rapha quintū. ᵇ Fueruntq̄z filij bale: addoar z gera et abiud: Abisue quoq̄z z naman et achia: sed et hiera z sephuphan z hyram. ᶜ Hi sunt filij ahod ꝓncipes cognationuꝫ habitātium in gabaa: ᵈ qui translati sunt in Manath:

Capitulū. viij.

Eniamin āt Hic resumitur genealogia bēiamin vt diffusius scribaī et ꝺ fit principaliter ꝓpter saul regem: q̄ fuit ꝺe hac tribu. ꝓmo igitur ponitur genealogia beniamin in generali. secūdo ipius saul in spāli: ibi. Jn gabaon aūt. Circa ꝓmū dicit.

a Occiderūt aūt eos viri geth indigene: qz ꝺescenderant ad inuadēdū possessiones eoꝝ: ibi aūt ꝺr: Vt illi contenebrati ascēderūt in mōtē ad pugnādū ꝯ amorreū z amalech'. z ↄ pp ista non videt posse stare ista expositio scḋa. ḋcio mō exponit ꝺe virꝫ existentibus ꝺe tribu ephraim: q̄ postq̄z habuerūt sortē i tra promissiōis p iosue: multiplicati fuerūt z roborati: z cōfidentes ꝺe sua multitudine et fortitudine ꝺescenderūt ꝺ mōte ephraim versus trā philistinoꝝ: que est super mare mediterraneū: sed viri geth idigene occiderūt eos z ponit in textu.

b Jndigene. ad exprimendū modū occisiōis Jndigene. n. dicunt nati ꝺe terra illa. vñ indigene dicunt q̄si inde geniti: z ꝓpter hoc sciebāt passus terre ad difficiles transeundū z sic pugnauerunt cum filijs Ephraim in loco vbi filij ephraim nō poterant se bene ꝺefendere: igit ꝓm istam exp̄onē optz dicere q̄ ille ephraim q̄ ꝺr hic lamētasse filios suos occisos q̄ fuerūt ꝓncipales in hoc facto. s. illo pflictu: fuit alius ab ephraim filio Joseph: z multo tpe p̄ip̄m: tñ noiatus eoꝺē noie: sicut frequēter ꝓtingit: z huic exp̄oni ꝓsonat qꝺ subdit.

c Filia autē eius. a. q̄ edifi. bethoron. infe. z supe. Nō. n. potuerūt iste ciuitates edificari ab ipa: ꝺonec filij ephraim fuerūt potētes in sorte sua.

ᵈ Et ozenzara. istā ciuitatē nominauit ex noie suo. ß ḋicte exp̄oni vī obuiare qꝺ subdit. s. q̄ Josue filius nun ꝺescēdit ꝺe istis: z tñ certū est q̄ ipe fuit ante ingressum terre ꝓmissionis: z iam erat senex z puecte etatis: qñ diuisit trāz filijs israel: vt hī Josue. xiij. z ↄ ꝓm istam exp̄onez terciā: qñ subdit.

ᵉ Porro filius eius rapha. oportet ḋicere q̄ ista lra nō refertur ad p̄cedentia immediate. sed ad ephraim filium ioseph: ita q̄ pp reuerētiā iosue qui fuit valde magnus in pplo israel: scriptura incipit ꝺescribere eiꝰ ge-

nealogiā ab ephraim patriarcha: vt sit sensus.

c Porro filiꝰ eius. i. ephraim patriarche. f Rapha z reseph z thale ꝺe quo. s. thale natꝰ est thaan cē. Sequitur.

g Qui ba. filiū iosue. z sic Josue ꝺescēdit ꝺe ephraim in septima generatōe.

h Possessio aūt eo. z habita. bethel cum filiabꝫ suis. i. cum villis sibi adiunctis. ista tamē ciuitas bethel alia ē a bierlin: q̄ vocata fuit bethel: ꝓut dictū fuit genesis. xxviij. qz bierlin ꝓtim fuit in sorte iude: z ꝓtim in sorte beniamin: ista autē bethel fuit in sorte ephraim: z ibi posuit bieroboā vnuꝫ ꝺe duobꝰ vitul' aureis quos fecit: vt hi. iij. Reg. xij.

i Filij aser. ḃ vltimo ꝺescribit genealogia aser: z ꝓ lra vsq̄z ibi.

k Jpe ē pr̄ barzaith. nomen est loci vbi Melchiel fuit ꝺns vel vir famosꝰ

l Filij gether Iephone. iste ē alius a pre chaleb: q̄ fuit ꝺe tribu Juda: iste aūt ꝺe tribu aser.

a Beniamin aūt genuit bale primogenitū suuꝫ: z baal secundū. qui vocat asbel: Nu. xxvij.

b Fueruntq̄z filij bale addoar z gera. Dicunt aliqui q̄ iste gera fuit pater semei: sed hoc non est verū: qz iste gera fuit nepos beniamin patriarche vt patet hic: a cuius tpe vsq̄z ad tps semei fluxerunt seringenti anni z plus: qz anno quadringentesimo et octogesimo egressionis ꝺe egypto fundatum fuit templum per salomonē. vt habetur iij. Reg. vj. qui salamon interfecit semei. vt habetur. iij. Regum. ij. z ideo ille gera qui dicitur pater huius semei secūdo Regum. xvj. fuit alius ab isto gera z longo tempore post ipm.

c Hi sunt filij ahod. Jste est qui vocatur aioth: Judi. iij. qui fuit iuder in israel: z interfecit eglon regem moab: vt ibidem habetur.

ᵈ Qui translati fuerunt in manath. id est in sepulchruꝫ vt ḋicunt aliqui expositores nostri catholici: z intelligitur hoc ꝺe gabaonitis: qui ꝓpter vxorem leuite quam

afflixerãt incredibili lũbidine: vt bñ Judi. xix. interfecti fuerunt: z isti descẽderũt de aioth: ꝙ lra sequẽs ꝓiaꝝ huic expositioni in q̃ dr. e Namaã autem ipe transtu. cos z achia z hiera. associati fuerũt illi in hoc facto. cuz igr isti futrint de tribu bẽiamin q̃ nõ interfecerũt ꝓdictos gabaonitas ꝙ magis inuerunt eos. vt bñ Judi. ũ. ptz q̃ dcã expositio nõ est vera: z iõ dicũt h̃ bebrei q̃ manath nõ significat hic sepulchrũ: ꝙ est nomẽ ꝓpriũ cuiusdã terre ad quaz isti fuerũt trãslati p naaman z socios ei⁹. Utrũ aũt fuert trãslati illuc p bellũ vel p cõmutatõem beredi tatũ seu alio mõ: ñ dicũt expositores hebraici vel latini.

f Porro saarabĩ genuit i regiõe moab: cã aũt quare illuc iuit subdit.

g Postq̃ dimisit husim z bara vrores suas: q̃a forte erãt adultere vl̃ sibi tediose: z iõ eis dimissis accepit aliam vrorẽ in regione moab. de q̃ subditur.

b Genuit aũt de edes vroze sua ioab. z ceteros.

i De husim vero q̃ fuit ꝓma vroz saarabiz: vt ꝓdictũ ẽ Genuit architob: z subdit.

k Hic edificauit ono z lod. noia sũt ciuitatũ quas edificauit samaath.

l Et filias eius. i. villulas adiacẽtes

m Bara autẽ et sama. bara hic est nomen viri.

n Principes cognationũ habit. in bailõ nomẽ ẽ ciuitatis de q̃ dr Josue. ix. Sol ꝺ gabaon ne mouearis: z luna cõtra bailon.

o Hi. s. bara z sama z socij eoz. p Fugauerunt habitatores geth. philistei. n. q̃ habitabãt in geth ascẽderũt in sortẽ beniamin ad dẽpdandũ: z ab istis de tribu beniamin fuert debellati z fugati: sicut ecõuerso filij ephraim volentes depredari gethẽos: ab ipis fuerunt debellati z occisi: vt dictũ fuit ca. ꝓcedenti.

q Et ala al's baio z sesac ꝛc. noia sunt viroz de beniamin q̃ fuerunt in debellatõe gethẽoz: vsq; ibi exclusiue.

r Filij elphaal. vbi incipit describere alias generatões

s Hi patriarche. i. principales inter ꝓncipes illius cognationis. t Qui habitauerũt in hierlm. hec. n. ciuitas ptim cedit in sortẽ iude: z ptim in sortẽ beniamin: vt dictũ fuit in libro Josue. z iõ nõ solũ bitabant ibi aliqui de tribu iuda: sed etiã aliqui de tribu beniamin.

v In gabaon aũt. Hic ꝓsequenter describit cognatio saulis regis in spãli: cũ dr: In gabaon aũt habitauerũt abbi gabaaon. in hebreo bñ: Pr̃ gabaon: z sunt due dictões: z signãt illũ q̃ erat ꝓncipalis in illa ciuitate: z q̃ ista sit lra vera patz ex hoc: q̃ circa finẽ ca. sequẽtis vbi resumit ista cognatio quasi ib̃ eisdem verbis z dicitur ibidem.

In gabaon aũt ꝺmorati sũ pr̃ gabaon ꝛc. quãdo aũt dicit hic Habitauerunt. subintelligũtur alij q̃ in eadẽ ciuitate habitauerunt cum isto ꝓncipali.

x Cis z baal z ner. ex hoc dicũt doctores q̃ cis pr̃ saul: z ner pater abner ꝓncipis militie saul fuerũt frẽs: z p ꝓsequẽs saul et Abner cognati germani: vt dictũ fuit. j. Reg. xiiij.

y Ner aũt genuit cis: ꝙ quõ genuit eũ: q̃ dictũ ẽ q̃ fuit frater ei⁹. Ad hoc dicũt expositores cõiter q̃ fuit frater eius senioz eo z iõ moztuo pr̃ iste ner educauit et custodiuit cis frẽs suũ: z ex hac nutritiõe vocat h̃ pr̃ ei⁹ pp q̃ iste cis ꝺr habuisse aliũ pr̃em naturãlẽ. j. Regũ. ix. vbi ꝺr: q̃ ea vir de beniamin nomine cis filius abiel ꝛc.

c Namaã aũt z ochia z hiera ipe trãstulit eos z genuit ozza z abiud. f Porro saarahim genuit in regiõe moab ꝙ postq̃ dimisit husiz z bara vrores suas. b Genuit aũ de edes vroze sua ioab z sebia z mosa z molochom iebus quoq; z sethia z marmach. Hi sunt filij eius principes in familijs suis. t De husim vero genuit Achitob et elphaal. Porro filij elphal: heber: z misaam: et samad. k Hic edificauit ono et lod l z filias eius. m Bara aũt et sama n principes cognationũ habitantiũ in bailon. p Hi fugauerũt hitatores geth: q z haio z sesac z hierimoth: z zabadia et arod et heder: michael quoq; z iespha z ioaa filij baria. Et zabadia z mosollã z ezeci z heber z esamari z iezlia z iobab r filij elphaal: z iaciz z zechri z zabdi z elioenai z sekethai: z beliel z adaia z baraia z samarath filij semei. Et iesphan z heber z beliel et abdon et zechri z Hanan z anania et ailam z anathothia z iephdaia et phanuel: filij sesac. Et samsari z sooria z otholia z hiersia helia et zechri: filij hieroaz. s Hi pr̃iarche z cognationũ ꝓncipes: t q̃ habitauerunt in hierlm. v Jn gabaon aũt habitauerunt abbi gabaõ z nomẽ vroris eius maacha: filiusq; ei⁹ primogenit⁹ abdon z sur x z cis z baal z nadab: gedur q̃z et abiu z zacher z macelloth. Et Macelloth genuit samaa. Habitauerũtq; ex aduerso fratrũ suoz in hierlm cũ fratrib⁹ suis y Ner aũ genuit cis: z cis genuit saul. Porro saul gẽuit ionathã z melchisue z abinadab a et bisbaal. Filij aũt ionathã miribaal: b z miribaal genuit micha: filij micha phitõ z melech z thara abaz. z abaz genuit ioadã: et ioada genuit almoth z asmoth et zamri. Porro zamri genuit mosa: z mosa genuit baana cuius filius fuit raphaia de quo ozrus est elasa qui genuit asel. Porro asel sex filij fuerunt his noib⁹: ezricã bochru: ismahel: saria abadia: anã. Omẽs hi filij asel. Filij aũt esech fratris eius: vlam ꝓmogenitus z hus secũdus: z eliphaleth tercius Fuerũtq; filij vlam viri robustissimi: z magno roboze tendẽtes arcũ: c z multos hñtes filios ac nepotes centũ quinq̃ginta. Oẽs hi filij bẽiamin.

¶ Jiamin.

a Diuersus Ca. ix. g isrl dinumerat⁹ ẽ z Et eis genuit saul. vt bñ. j. Reg. ibidẽ. a Et bisbaal. iste. ij. Reg. vocat bisbosetb: z successit saul in regno fratrib⁹ suis interfectis. b Et miribaal: iste est q̃ vocat miphiboseth. ij. Reg. q̃ fuit cõmẽsalis dõ pp amoꝛẽ ionathe pr̃is sui: cetera legãtur, put iacẽt in litera vsq; ibi. c Et mul. ba. fili. ac nepo. cen. q̃nq. li milia nõ est de textu: q: nõ est in hebreo nec in libris correctis: z merito: q: in tota tribu bẽiamin nõ erant tot viri bellatores. z multominus in generatiõe vni⁹ bois q̃ vocatur hic vlam.

¶ Capitulum. ix.

a Diuersus ergo isrl. Supius descripte sunt generationes descendentes a filijs iacob vsq; ad

transmigrationē babylonis. hic ꝓ̄r agit de illis q̄ fuerūt post trāsmigrationē. Et diuidit p̄s caplm̄ i tres ptes. q̄z ꝓmo ponit ꝓtinuatio respectu p̄cedētiū. scdo executio p̄ntiū: ibi. Qui aūt habitauerūt. tercio ꝓtinuatio respectu seq̄ntiū: ibi. In gabaō aūt. Circa ꝓmū dr

Uniuersus ḡ israel dinumeratus est. q. d. hz in p̄cedētib⁹ genealogie filioꝝ isrl̄ sunt descripte. B tñ est breuiter & chronice & nūerus victarū genealogiaꝝ alibi descriptus ē pfectius. et vbi scriptus sit hic oñdit cum subdit

a Et sūma eorū scripta est &c. dicit aūt glo. hebraica. q̄ lib iste vbi scripte sunt genealogie pfecte vsq̄ ad mínima non br̄ sicut nec liber abyesilonit̄. & abdoui dētis. & plēs alij libri q̄ in scriptura allegant̄. nec tñ habēt. Alij ꝙo exponunt de numeratōne facta p ioab de p̄cepto dd. q̄ obtinet̄. ij. lib. Reg. xxiiij.

b Trāslati sūt in babylonē &c. Non fit hic mētio de trāslatiōe filiorū isrl̄. q̄ facta fuit p teglatphalassar regez assyriorū de q̄ br̄ iij. Reg. xv. nec de illa q̄ facta ē p salmanasar. ix. anno osee de q̄ br̄. iiij. Reg. xvij. q: de istis duabus captiuitatibus nō redierūt ad terrā isrl̄. & de tercia captiuitate q̄ facta fuit p nabuchodonosor regē babylonis. qui trāstulit illos qui habitabāt in regno iuda. s. tribū iuda & beniamin & leui. q: de ista captiuitate post. lxx. annos redierūt in hirlm & in terrā isrl̄ de licētia cyri regis psarū. vt br̄. ij. Paral. vlti. ca. & j. Esdre. j. & aliqui redierūt in ꝓprijs psonis qui adhuc viuebāt. vt br̄. j. Esdre. iij. q̄ fundato templo scdo. illi qui viderāt primū templū flebant. Alij aūt redierunt in filijs. in quibus patres manēt aliquo mō. Sciendū tñ q̄ de alijs tribubus aliqui euaserūt manus teglatphalassar et salmanasar. qui venerūt ad habitandum in regno iuda. sed isti postea fuerunt translati in babylonem p nabu. hic cū alijs. & de captiuitate redierūt cū ipsis aliqui in ꝓprijs psonis. qui vondū erant mortui. et aliqui in filijs suis. vt br̄ infra. c Qui aūt habitauerūt. Hic ꝓ̄r agit de illis qui redierūt. & primo de tribubus in generali. scdo de tribu leui i spāli: ibi. De sacerdotibus aūt. Circa primū dr. c Qui aūt habitauerūt primi. i. primo redeuntes de captiuitate babylonica. d In vrbibus suis. & possessionibus &c. & q̄ de illis loquat̄ pz p similē modū loquēdi de istis. i. Esdre. v. vbi dr. Hi aūt filij sunt ꝓuincie qui ascēderunt de captiuitate & sequit̄. Reuersi sūt in iudeā & hirlm vnusquisq̄z in ciuitatē suā. & in fine capituli dr. Habitauerunt ergo sacerdotes & leuite de ꝓplo & cantores ianitores & natbinnei in vrbibus suis vniuersusq̄z isrl̄ in ciuitatibus suis. e Et natbinnei. iste erant gabaonite ad iudaismū conuersi. & fuerūt deputati ad portandū aquas & ligna ad locū cultꝰ diuini. vt habetur Josue. ix.

f Cōmorati sunt in hirlm de filijs iuda &c. in recitu de captiuitate babylonica soliciti fuerūt illi q̄ psidebāt ꝓplo. vt ciuitas hierusalē habitaretur eo q̄ ibi redificatū fuit templū ad cultum diuinū. & multi de ꝓplo magis volebant habitare in alijs locis iudee ad colendū agros et vineas & p̄silia & q: habitatoribus in hirlm imminebāt pricula ab aduersarijs eo q̄ ciuitas illa erat odiosa gentibus habitātibus in samaria & ciuitatibus circūadiacētibus. vñ & frequēter impediuerunt reedificationē templi et ciuitatis. vt ptz Esdre. j. & iij. in plibus locis ꝓpter q̄d aliqui de ꝓplo israel q̄ erant deuotiores obtulerūt se voluntarie ad habitandū in hierlm ꝓpter q̄d bñdixit illis deus. vt habet Neemie. xj. Sed q: illi non sufficiebant misse sunt sortes ad determinādum qui habitarent de singulis tribubus in hirlm. vt habetur ibidē. Sciendū aūt q̄ istorū habitantiū in hirlm numeri & noia in pluribus variant̄ hic. et Neemie. xj. cuius variationis triplex rō assignat̄. Prima est q̄ non integraliter exprimunt̄ in vtroq̄z loco. s partim hic. & partim ibi: ꝓpter q̄d aliqui hic tacent̄ qui ibi exprimunt̄. & econuerso Scda rō est. q: plures de istis fuerūt binomij vl trinomij et sub vno noie hic exprimunt̄. & ibi sub alio. Tercia est. q: idē nomen aliqñ variat̄ in hebreo. sicut & in latino. vt frequēter dictū est. & ꝓpter talē variationē vident̄ aliqñ variari psone q̄ tñ sunt eedē. & sic p̄t solui diffonātie apparentes. & discurrat̄ lra sicut iacet. g De sacerdotibus aūt. Hic ꝓ̄r agit de tribu leui in spāli. & primo de sacerdotibus. & ptz lra vsq̄z ibi. h Filij sadoch. Iste fuit alius ab illo sadoch quē cōstituit salomon summū sacerdotē p abiathar. iij. Reg. ij. Et lōgo tpe posterior illo i De leuitis autē. Postq̄z enumerauit sacerdotes. ꝓ̄r enumerat leuitas & m noia officia. k Bachacbar q̄s carpentarius. iste sic noiatur. q: p̄erat alijs carpentarijs in ope dñi. Leuite cū talia opa mechanica nō faciebāt sed in mínisterijs domus dñi seruiebant. l In porta regis ad ad orientē obseruabant. licet domus regia tunc esset destructa. tñ loca circa templum retinebant nomia

[a] & sūma eoꝝ scpta ē in libro regū isrl̄ & iuda: [b] trāslatiq̄z sunt in babylonē ꝓpter delictū suum. [c] Qui āt habitauerūt primi i possessionib⁹: [d] & in vrbibus suis isrl̄: & sacerdotes & leuite: [e] & nathinei: [f] ꝑmorati sūt in hirlm de filijs iuda et de filijs bēiamī. De filijs q̄z ephraim & manasse othei filius amiud filius emri: filij omrai: filij bonni. De filijs phares filij iuda: & de siloni asaia primogenitus et filij eius. De filijs āt zara: iehuel & fratres eoꝝ sexcenti nonaginta. Porro de filijs bē iamin. salo filius mosollā filij oduia filij asana & iobama filij⁹ ieroam & helam filius ozi filij mochori & mosollā filius saphacie filij⁹ rahuel filij iebanie & frēs eoꝝ ꝑ familias suas nōgēti q̄nq̄gintasex. Dēs hi ꝓncipes cognationū: ꝑ domos patrꝝ suoꝝ. [g] De sacerdotib⁹ āt iedaia ioiarib & iachin azarias q̄z filius helchie filij⁹ mosollam [h] filij sadoch filij⁹ meraioth filij achitob pontifex domus dei. [i] Porro adaias filij⁹ ieroā filij⁹ phasor filij melchia & maasia filij⁹ adihel filij iezra filij mosollam filij mosollamoth filij emmer: frēs q̄z eoꝝ ꝓncipes ꝑ familias suas mille septingenti sexaginta fortissimi roboze ad faciendum op⁹ ministerij in domo dei. [l] De leuitis aūt semeia filij⁹ assub et filij ezricam filij asebia: de filijs merari. [k] Bachachar q̄z carpentarius et galal et mathania filij⁹ micha filij zechri filij azaph & obdia filius semeie: filij Galal: filij idithum: & barachia filius asa: filij helchana q̄ habitauit in atrijs nethophati. Janitores autem sellum & achub & thelmō: et abimā: et frater eoꝝ sellū ꝓnceps vsq̄z ad illud tp⁹ [m] in porta regis ad orientē obseruabāt per vices suas de filijs leui Sellum & filij⁹ chore filij abiasaph filij chore cuz fratribus suis: & domos patris

[a] Uniuersus ḡ israel dinumeratus est. q. d. hz in p̄cedētib⁹ genealogie filioꝝ isrl̄ sunt descripte. B tñ est breuiter & chronice & nūerus victarū genealogiaꝝ alibi descriptus ē pfectius. et vbi scriptus sit hic oñdit cum subdit

[b] a Et sūma eorū scripta est &c. dicit aūt glo. hebraica. q̄ lib iste vbi scripte sunt genealogie pfecte vsq̄ ad mínima non br̄ sicut nec liber abyesilonit̄. & abdoui dētis. & plēs alij libri q̄ in scriptura allegant̄. nec tñ habēt. Alij ꝙo exponunt de numeratōne facta p ioab de p̄cepto dd. q̄ obtinet̄. ij. lib. Reg. xxiiij.

[c] b Trāslati sūt in babylonē &c. Non fit hic mētio de trāslatiōe filiorū isrl̄. q̄ facta fuit p teglatphalassar regez assyriorū de q̄ br̄ iij. Reg. xv. nec de illa q̄ facta ē p salmanasar. ix. anno osee de q̄ br̄. iiij. Reg. xvij. q: de istis duabus captiuitatibus nō redierūt ad terrā isrl̄. & de tercia captiuitate q̄ facta fuit p nabuchodonosor regē babylonis. qui trāstulit illos qui habitabāt in regno iuda. s. tribū iuda & beniamin & leui. q: de ista captiuitate post. lxx. annos redierūt in hirlm & in terrā isrl̄ de licētia cyri regis psarū. vt br̄. ij. Paral. vlti. ca. & j. Esdre. j. & aliqui redierūt in ꝓprijs psonis qui adhuc viuebāt. vt br̄. j. Esdre. iij. q̄ fundato templo scdo. illi qui viderāt primū templū flebant. Alij aūt redierunt in filijs. in quibus patres manēt aliquo mō. Sciendū tñ q̄ de alijs tribubus aliqui euaserūt manus teglatphalassar et salmanasar. qui venerūt ad habitandum in regno iuda. sed isti postea fuerunt translati in babylonem p nabu. hic cū alijs. & de captiuitate redierūt cū ipsis aliqui in ꝓprijs psonis. qui vondū erant mortui. et aliqui in filijs suis. vt br̄ infra. [d] c Qui aūt habitauerūt. Hic ꝓ̄r agit de illis qui redierūt. & primo de tribubus in generali. scdo de tribu leui i spāli: ibi. De sacerdotibus aūt. Circa primū dr. [e] c Qui aūt habitauerūt primi. i. primo redeuntes de captiuitate babylonica. [f] d In vrbibus suis. & possessionibus &c. & q̄ de illis loquat̄ pz p similē modū loquēdi de istis. i. Esdre. v. vbi dr. Hi aūt filij sunt ꝓuincie qui ascēderunt de captiuitate & sequit̄. Reuersi sūt in iudeā & hirlm vnusquisq̄z in ciuitatē suā. & in fine capituli dr. Habitauerunt ergo sacerdotes & leuite de ꝓplo & cantores ianitores & natbinnei in vrbibus suis vniuersusq̄z isrl̄ in ciuitatibus suis. [g] e Et natbinnei. iste erant gabaonite ad iudaismū conuersi. & fuerūt deputati ad portandū aquas & ligna ad locū cultꝰ diuini. vt habetur Josue. ix.

[h] f Cōmorati sunt in hirlm de filijs iuda &c. in recitu de captiuitate babylonica soliciti fuerūt illi q̄ psidebāt ꝓplo. vt ciuitas hierusalē habitaretur eo q̄ ibi redificatū fuit templū ad cultum diuinū. & multi de ꝓplo magis volebant habitare in alijs locis iudee ad colendū agros et vineas & p̄silia & q: habitatoribus in hirlm imminebāt pricula ab aduersarijs eo q̄ ciuitas illa erat odiosa gentibus habitātibus in samaria & ciuitatibus circūadiacētibus. vñ & frequēter impediuerunt reedificationē templi et ciuitatis. vt ptz Esdre. j. & iij. in plibus locis ꝓpter q̄d aliqui de ꝓplo israel q̄ erant deuotiores obtulerūt se voluntarie ad habitandū in hierlm ꝓpter q̄d bñdixit illis deus. vt habet Neemie. xj. Sed q: illi non sufficiebant misse sunt sortes ad determinādum qui habitarent de singulis tribubus in hirlm. vt habetur ibidē. Sciendū aūt q̄ istorū habitantiū in hirlm numeri & noia in pluribus variant̄ hic. et Neemie. xj. cuius variationis triplex rō assignat̄. Prima est q̄ non integraliter exprimunt̄ in vtroq̄z loco. s partim hic. & partim ibi: ꝓpter q̄d aliqui hic tacent̄ qui ibi exprimunt̄. & econuerso Scda rō est. q: plures de istis fuerūt binomij vl trinomij et sub vno noie hic exprimunt̄. & ibi sub alio. Tercia est. q: idē nomen aliqñ variat̄ in hebreo. sicut & in latino. vt frequēter dictū est. & ꝓpter talē variationē vident̄ aliqñ variari psone q̄ tñ sunt eedē. & sic p̄t solui diffonātie apparentes. & discurrat̄ lra sicut iacet. [i] g De sacerdotibus aūt. Hic ꝓ̄r agit de tribu leui in spāli. & primo de sacerdotibus. & ptz lra vsq̄z ibi. [k] h Filij sadoch. Iste fuit alius ab illo sadoch quē cōstituit salomon summū sacerdotē p abiathar. iij. Reg. ij. Et lōgo tpe posterior illo [l] i De leuitis autē. Postq̄z enumerauit sacerdotes. ꝓ̄r enumerat leuitas & m noia officia. [m] k Bachacbar q̄s carpentarius. iste sic noiatur. q: p̄erat alijs carpentarijs in ope dñi. Leuite cū talia opa mechanica nō faciebāt sed in mínisterijs domus dñi seruiebant. l In porta regis ad ad orientē obseruabant. licet domus regia tunc esset destructa. tñ loca circa templum retinebant nomia

p̄cedentia ante captiuitatem babylonicam.

m Phinees aūt filius eleazar erat dux eoz. dicūt aliqui q̄ iste fuit phinees nepos aaron et tunc cū dr hic.

n Dux eorū. nō est referendū ad illos leuitas q̄ ministrabāt in scō templo post reditū captiuitatis babylonice fundato. s ad illos leuitas q̄ i p̄ p̄ris officijs fuert instituti p moysē z aaron. vt habet libro Nume. Videt tn melius dictum q̄ iste phinees fuit alius ab illo. z multo tpe posterioz videlicet post reditū captiuitatis babylonice. z p̄fuit leuitis hic p̄nomiatis. Aū z iste phinees inter leuitas ponitur. Ali⁹ vo fuit sacerdos succedens in sūmo sacerdotō patri suo vt habet Nu. xxv. nec ē incōueniens q̄ in diuersis tpib⁹ pater z filij⁹ in eadē cognatione vl diuersis tēporibus sūt nominent. et iō iste phinees z eleazar pater eius fuerūt alij ab illis q̄ i libro numeroz sūt noiant.

o Quos cōstituerunt dauid z samuel. nō q̄ p̄stituerūt istos in p̄sonis p̄p̄ris. s anteceſſores eoz instituēdo in istis officijs Sciendum q̄ dō post mortem samuelis istos ordines instituit. s qz samuel de hoc ip̄m informauerat. iō dr cū ipso eos instituisse.

p In fide sua. istō pōt referri ad dō et samuelē. qz fideliter institu erūt. et ad institutos. qz fideliter executi sunt

sui. Hi sūt chorite sup opa misterij: custodes vestibuloz tabnacli z familie eoz p vices castroz dñi: custodientes introitus. m Phinees aūt filius⁹ eleazar erat n dux eorū coz̄ dño. Porro zacharias filius mosollamia ianitor porte tabernacli testionij. Oēs hi electi in ostiarios p portas ducenti duodecim z descripti in villis p̄p̄ris q̄s p̄stituerunt dō z samuel vidēs⁹ in fide sua: tam ipsos q̄ filios eoz in ostijs w m⁹ dñi: z in tabernaculo vicibus suis. q Per q̄tuoz vētos erāt ostiarij. i. ad orientē et ad occidētē z ad aq̄lonē et ad austz. r Fratres aūt eoz in viculis morabant z veniebāt i sabbatis suis de tpe vsq̄ ad tps⁸ Dis q̄tuor leuitis credit⁹ erat ois nūerus ianitoz: ⁹ z erāt custodiētes exedras z thezauros domus dñi. Per girū q̄ templi dñi morabant i custodijs suis: vt cū tpus fuisset ipsi manerent fores. De hoz genere erāt et sup vasa misterij. t Ad nūerū eōm inferebant vasa ᵛ z efferebant. De ipsis ˣ z q̄ credita habebāt vtēsilia scūarij: ª p̄erāt simile ᵇ et vino ᶜ et oleo ᵒ z thuri z aromatibz. Filij aūt sacerdotū vnguēta ex aromatibz p̄ficiebāt. Et matathias leuites p̄mogenitus sellum chorite p̄fectus erat eoz q̄ in sartagine frigebant. Porro de filijs caath fribz eoz sup panes erāt p̄positōis vt semp nouos p singula sabbata p pararēt. Hi sūt p̄ncipes cātoz p familias leuitaz q̄ in exedris morabāt: ita vt die ac nocte iugit suo ministerio deseruirēt. Capita leuitaruz p familias suas p̄nci pes mānerūt in hierm. e In gabaon aūt p̄morati sūt p̄ gabaō iahibel: z nomē vxoris ei⁹ maacha. Filius p̄mogenit⁹ ei⁹ abdō z sur z cis z baal z ner z nadab gedoz q̄z z abio z zacharias z macelloth. Porro macelloth genuit semmaon. Isti habitauerūt e regione fratz suoz in hierm cū fribz suis. Ner aūt genuit cis z cis genuit saul z saul genuit ionathā: z melchisue z aminadab z esbaal Filius aūt ionathā miribaal z miribaal genuit micha Porro filij micha phiton et melech et thara et abaz. Abaz aūt genuit iara: z iara genuit alamath z azmoth z zamri. Zamri aūt genuit mosa: mosa vo genuit banaa cui⁹ filius⁹ raphaia genuit elasa: de q̄ oztus ē esel. Porro esel sex filios habuit hos noibz: ezricā bochru ismael saria obdia anan: Hi filij esel.

Ca. x.

a Philistijm aūt pugnabāt p̄tra isrl: fugerūtq̄z filij isrl palestinos: z cecderunt vulnerati in mōte gelboe. Cumq̄z appropinq̄sset philistei p̄sequētes saul et filios eius: p cusserūt ionathā z aminadab z melchisue filios saul. Et aggrauatum est p̄liū p̄tra saul: inuenerūtq̄z eū sagittarij: z vulneraverūt iaculis. Et dixit saul ad armigerum suum. Euagina gladium tuum z interfice me: ne forte veniant incircumcisi isti et illudant mihi. Noluit aūt armiger ei⁹ hoc facere timore perterritus. Arripuit ergo saul ensem: z irruit in eum. Qō cū vidisset armiger ei⁹

ad ministrādū sūt in tēplo. s per vices veniebāt in hierm ad ministrandū. z postea ad loca p̄pria recedebant

s His q̄tuoz leuitis. q̄ erant principales in q̄tuoz ordīs p̄dictis.

t Credit⁹ erat ois numerus ianitoz. qz h erat in dispositōe ipoꝝ.

v Et erāt sup exedras. i. habitacula circa templum edificata.

x Ad numerū enīz inferebant vasa intra locū custodie.

y Et efferebāt ad ministrandū in ipsis.

z Et qui credita habebāt vtensilia. i. sue custodie cōmissa.

a Preerat simile. i. farine de tritico purgatissime. de q̄ fiebāt panes p̄positōis

b Et vino. de q̄ fiebat libamēta.

c Et oleo. quo concinabant luceme.

d Et thuri et aromatibus. de quib⁹ fiebat thymiama. cetera patent in lra.

e In gabaon autē. Hic ponit cōtinuatio ad sequēs caplm vbi agit de translatione regni ad dō post mortē saulis z iō resumit genealogia saulis q̄ posita ē ca. p̄cedenti. z ideo exponatur sicut ibi.

Caplm. x.

a Philistijs aūt. Hic incipit scriptura describere actus ipsius dō et eius regnum. de q̄ principaliter intendit in hoc libro. z ideo primo describitur ipsius dauid electio. scō electi solēnis inunctio ca. xj. tercio inuncti gubernatio. ca. xiij. Circa primū notandū q̄ licet dō viuēte saule electus fuerit in regē

q Per q̄tuoz vētos erant ostiarij. licet eēm in templo esset tm vnū ostiū. s. in parte orientali. tn in atrijs q̄ erant in circuitu erant introitus plures p̄m quatuoz ptes mundi.

r Fratres aūt eoz in viculis morabant. videlz extra birm z in alijs ptibus iudee. qz non oēs erant necessarij

a dño. vt habet̄ .j. Reg. xvj. tñ ista electio non habuit effectū nisi qñ mortuo saule translatū fuit regnū ad ip sum. z iō in hoc ca. primo describit̄ saulis z filiorū ei⁹ occisio. scdo occisi; vituperatō: ibi. Die ergo altero. tercio vitupati solennis tumulatio: ibi. Hoc cum audissent viri gabes.

q̄rto regni trās latio: ibi. Mortuus ē ergo saul Tres ꝓme partes patēt ex his q̄ dicta sūt .j. Re. vlt. hoc excepto

b Et caput affixerūt in tēplo dagon. ponēdo illud i loco eminenti sup stipitē vel lanceā ad suam magnificentiam de victoria habita. z idolīe nerationem cui p̄cipaliꝫ attribuebant illā victoriam.

c Subter quercum q̄ erat in iabes. .j. Reg. vlt. dī in nemore iabes. iuxta em̄ ciuitatem erat nemus in quo erat quercus notabilis sub qua fuit ista sepultura.

d Mortuus ē ḡ saul. Hic ꝓnr agit̄ d trāslatōe regni ad dō per mortē saulis cū dī. Mortu⁹ est ergo saul. vtruz añt saul sit damnatus vel saluatus dictum fuit diffuse. .j. Re. vlti. z ꝟm opinionē q̄ dic̄ ipm eē saluatū exponit̄ qđ dī hic.

e Propter iniq̄tates suas. i. in penā iniquitatū suarū p̄cedētū. sicut fur suspēditur ꝓpter furta sua. si tñ penitet z penā patiēter sustineat saluaꝫ et sic fuit de saule vt dictum fuit. .j. Reg. diffuse ꝟm istā viā.

videlicet mortuū esse saul: irruit etiā ipse i gladiū suū et mortuus est. Interiit ergo saul z tres filij eius z oīs vmus illius pariter p̄cidit. Dō cum vidissent viri isrl̄ qui habitabant in cāpestribus: fugerūt: z saul et filij eius mortuis dereliquerūt vrbes suas z huc illucq̄ dispersi sunt: veneruntq̄ philistīm z habitauerūt in eis. Die igit̄ altero detrahētes philistīm spolia cesorū: inuenerūt saul z filios eius iacētes in mōte gelboe. Cuiq̄ spoliassēt eū z āputassēt caput armisq̄ nudassēt: miserūt in terrā suā vt circumferet̄ z oñderet̄ idolorū tēplis z pplis. Arma aūt ei⁹ ꝓsecrauerūt in phano dei sui

b et caput affixerūt in tēplo dagon. Hoc cū audissēt viri iabes galaad oīa. .f. q̄ philistīm fecerāt sup saul: consurrexerunt singuli virorum fortiū: z tulerunt cadauera saul z filioꝝ eius: attulerūtq̄ ea in iabes z sepelierunt ossa eoꝝ c subter quercum q̄ erat in iabes z ieiunauerūt septez dieb. d Mortuus est ergo saul e ꝓpter iniquitates suas: f eo q̄ p̄uaricatus sit mandatū dñi qđ p̄cepat: et nō custodierit illud: g & insup etiā phitonissam cōsuluerit nec b spauerit in dño ꝓpter qđ interfecit eum: i et

trāstulit regnū eius ad dō filium isai.

Capl'm. xj.

a Congregatus est igit̄ oīs isrl̄ ad dō in hebrō dicēs. b Os tuum sumus z caro tua. Heri q̄ & nudiustercius cum adhuc regnaret saul tu eras qui educebas z introducebas israel. Tibi em̄ dixit dñs deus tuus. Tu pasces pplm meum isrl̄: et tu eris princeps sup eum. Venerūt ergo oēs maiores natu isrl̄ ad regem in hebron: et iniit dauid cum eis fedus corā dño. c Unxerunt q̄ eum regē sup isrl̄ iuxta sermonē dñi quē locut⁹ est in manu samuel. d Abiit q̄ dauid z oīs isrl̄ in hierl'm. Hec est iebus: vbi erant iebusei habitatores terre. Dixeruntq̄ qui habitabāt in iebus ad dō. Non ingredieris huc. Porro dō cepit arcem syon: que est ciuitas dō Dixitq̄. Omnis qui p̄cusserit iebuseū in primis: erit princeps z dux. Ascēdit igitur primus ioab filius saruie: z factus ē princeps. Habitauit aūt dō in arce: z iccirco appellata est ciuitas dō. Edificauitq̄ vrbem in circuitu a mello vsq̄ ad gyrum. e Joab aūt reliqua vrbis extruxit. Proficiebatq̄ dauid vadens z crescens z dñs exercituum erat cum

voluntati diuine. ꝟm vo opinionē q̄ dicit ipm esse dānatū. aliter exponit̄ ista lr̄a cū dī. d Mortu⁹ ē aūt saul ꝓpter iniquitates suas. ꝓpter q̄s fuit manibus inimicorū suorū traditus. b Nec spauerit in dño. q̄ ex desperatōe se occidit z sic de salute eterna nō sperauit.

i Et transtulit regnum ei⁹ ad dō. sicut p̄dixerat ꝓr samuelē. .j. Reg. xv. et. xvj.

In ca. x. vbi dr̄ in postilla. Utrum aūt saul.

Additio.

Prima istarū opinionū q̄ tenet̄ q̄ saul fuit saluat⁹ ē hebreoꝝ q̄ in multis locis deuiant a veritate sacre scripture. Scda vero opinio q̄ dicit ipm saulē cē dānatū est doctoꝝ nr̄oꝝ ꝓcor dit̄ q̄ quidē opinio scda sanctorū doctoꝝ tenēda est tā q̄ ꝓsona veritati ꝓut plenius dr̄ in additōe sup primū Reg. vlti. vide ibi.

Vide replicā generalē post. xxx. c. scdi totius huius positā. vbi ꝓ p̄ntica. z eius additōe replicatoꝝ ad correctorū p̄mi Regū vl. c. se remittit.

Capl'm. xj.

a Congregatus est igit̄ Hic ꝓnr describitur ipsius dō electi inūctio. scdo iebuseorū debellatio. tercio ꝓmotorū dō exp̄ssio. scda ibi. Abiit q̄z. tercia ibi. Hi ꝓncipes virorū fortiū ꝛc. Circa primū dī.

a Congregatus est igit̄ oīs isrl̄ ad dō in hebron ꝫ nō fuit stati post mortem saulis. ꝫ post

mortē ysboseth filij sui. vt habet̄ .ij. Reg. v.

b Os tuū sumus z caro tua. ꝫ exposita sūt scdo Re. v.

c Unxeruntq̄ eū regē. solenniter sup totū pplm isrl̄. q̄z añ fuerat inūctus p samuelē. sed secrete. vt habet̄ .j. Re. xvj. z p tribum iuda sup illā tribū tm̄ vt habet̄ .ij. Reg. ij.

d Abiit quoq̄. Hic ꝓnr describit̄ iebuseorū debellatio. et patet sīa ex dictis. .j. Reg. v. hoc excepto. e Joab a ūt reliqua vrbis extruxit. erat em̄ princeps milicie. z iō circa domū regiā edificauit tabernacula bellatorum. vñ .ij. Regum. xj. dī de vria etheo. qui fuit vnus de. xxx. fortiū

bus .dormiuit aũt
vrias ante portas
domus cũ alijs ser
uis dñi sui.i. viris
bellatoribus q̃ re-
manserant cũ rege
f Hi principes.
Hic dñr exprimũ
tur illi qui virtute
armor̃ inuerũt da
uid ad psecutionẽ
regni.7 primo no-
minant principali
ores . scdo minus
principaliores.ca.
xij. Snia pme par
tis ptz ex bis q̃ dic
ta sunt.ij. Regũ.
xxiij. vbi isti fortes
ponunt. licet q̃tũ
ad aliquid diuersi-
mode.q̃ diuersitas
ibidez est exposita
hoc excepto qõ h
dr̃ de eleazar.
g Hi steterũt in
medio agri:7 defen
derunt eũ.ij. Reg.
xxiij.dr̃. Stetit ille
in medio agri.7 tu
itus est eũ.licet oĩa
alij de pplo isrl fuge
rint.tn duo reman
serunt.s.eleazar et
sammaa filius agge.
cui.ij. Regũ. xxiij.
singulariter istud
factũ attribuit. tũ
qz in hoc facto fuit
principalis.licet h
taceat.tum qz ali-
ud factũ valde no-
tabile ante imme-
diate ascribit ipsi
eleazar vt pz ibidẽ

eo. h Hi principes virorũ for
tium dõ qui adiuerũt eũ:
vt rex fieret super omnẽ isrl
iuxta verbum dñi qõ locu-
tus est ad israel:7 iste nume
rus robustorũ dauid. Jes-
baan filius ahamoni:prin-
ceps inter triginta. Jste le-
uauit hastam suã sup tre-
centos vulneratos vna vice
Et post eum eleazar filius
patrui ei⁹ ahoites:qui erat
inter tres potẽtes. Jste fu-
it cum dauid in aphec dñi
qñ philistijm cõgregati sũt
ad locum illũ in plium. Et
erat ager regionis illi⁹ ple-
nus ordeo:fugeratq; pplus
a facie philistinor̃. i Hi ste-
terunt in medio agri:7 defẽ
derunt eum. Cunq; percussis
sẽt philisteos: dedit dñs sa-
lutem magnã pplo suo. De
scenderunt aũt tres de tri-
ginta principib ad petraz
in qua erat dõ ad spelunca
odollam: qñ philistijm fue
rant castrametati in valle
raphaim. Porro dõ erat i
psidio 7 statio philistinor̃
in bethleẽ. Desideranit igr̃
dõ aquaz 7 dixit. O si quis
daret mihi aquã de cister-
na bethleem q̃ est in porta.
Tres ergo isti p media ca-
stra philistinorum pressẽrt
7 hauserunt aquã de cister-
na bethleem q̃ erat in por-
ta 7 attulerunt ad dõ vt bi
beret Qui noluit ẽ magis
libauit illã dño dicens. Ab
sit vt in cõspectu dei mei ẽ
faciam: 7 sanguinẽ virorũz
istorum bibaz: qz in piculo
animarũ suarũ attulerunt
mihi aquã. Et ob hãc cau-
sam noluit bibere. Hec fece
rũt tres robustissimi. Abi-
sai q̃z frater ioab ipse erat
princeps triũ:7 ipe leuauit
hastam suã cõtra trecẽtos
vulneratos:7 ipe erat inter
tres nominatissimus:inter
tres scõs:inclytus7 pnceps
eor̃. Veruntn̄ vsq; ad tres

primos non puenerat. Ba-
naias filius ioiade viri ro-
bustissimi qui multa opa p
petrarat de capsehel:ipse p
cussit duos Arihel moab.
Et ipse descẽdit7 interfecit
leonẽ in media cisterna tpe
niuis 7 ipe pcussit virũ egy
ptiũ:cuius statura erat q̃n
qz cubitorũ:7 habebat lan
ceam vt liciatorium texen-
tium. Descendit igit ad eũ
cum virga 7 rapuit hastam
quam tenebat manu: 7 int̃
fecit eum hasta sua. Hec fe
cit banaia filius ioiade qui
erat inter tres robustos no
minatissimus:inter trigin-
ta primus. Veruntn̄ ad tres
vsq; non puenerat. Posuit
aũt eum dauid ad auricu-
lam suaz. Porro fortissimi
viri in exercitu:asahel fra-
ter ioab:7 eleanan filius pa
trui eius de bethleem: sam
moth azodites helles phal
lonites:iras fili⁹ acces the-
cuites:abiezer anathotites
sobochai Vsathites: Jlai
ahorites:marai netophati
tes:heleth filius baana ne
tophatites:ethai filius ri-
bai de gabaoth filiorũ ben
iamin banaia pharathoni
tes:hurai de torrente gaaz
abiel arabathites:azmoth
bauranites:eliaba salabo-
nites:filij assẽ gezonites:io
nathan fili⁹ sagaararithes
ahiã fili⁹ zachar ararithes
eliphal fili⁹ vr:epher mehe
rathites:ahia phellonites
ezrai carmelites:naarai fi-
lius azbi iohel frat̃ nathã:
mibaar fili⁹ agarai: selech
ammonites:naarai bero-
thites armiger Joab filij
saruie: iras iethreus iareb
iethreus:vrias ethеus:za-
bad filius ooli:adyna fili-
us segbar:rubenites prin-
ceps rubenitarum:et cũ eo
triginta:haanan filius ma
acha:et Josaphat mathа-
nites:ozias astharothites:

Ca.xij. Ꝫ quoꝝ hic ꝓnr exprimūt adiutores dō minus principales. ⁊ ꝑ adiutores eius in saulis ꝓsecutione. scdo i regni adoptione: ibi. Ꝫste ꝙz est nūerus. Circa ꝑmā ptē noiant adiutores dō stāte ꝓsecutōe saulis. ⁊ tribus ꝛe quib⁹ fuerūt ⁊ loca ꝛe quibus ad dō ꝛe nerūt. primo ergo ponūt isti adiutores in generali cum dr.

a Hi ꝙz vene. ad da. i sicelech. q̄ erat ciuitas assignata ipsi dauid ab achis rege geth. vt habetur. j. Re. xxvij.

b Tendentes arcū. i. bñtes artem sagittandi. vñ subdit.

c Et dirigētes sagittas. s. vtraq; manu. sicut ꝑmittit ꝛe arte fundibularia. Consequenter ponunt in spāli cum dr.

d De fratrib⁹ saul ex beniamin hoc exprimit ad ꝛe claratiōē bonitatis dauid. q; ꝓpinqui saul ꝛenerūt in adiutoriū dauid in ꝓsecutione eius existentis. q: sciebant ipsius dō innocentiā ⁊ saulis maliciam.

e Ez ⁊ ꝛe gadi. hoc est ꝛe tribu gad. sicut ꝓz q: istis noiatis subdit. Hi ꝛe filiis gad ⁊c. transfugerunt ad dauid cū lateret in ꝛeserto. longo ei tpe fuit in ꝛeserto maon. ⁊ in ꝛeserto ziph. ⁊ in alijs locis ad fugiendū aptis. f Facies eorum q̄si facies leonis. invadētibus resistēdo. g Et veloces q̄si capree. fugiētes ꝓsequendo. est tñ hic hypbolica locutio ad ꝛesignandū magnam eorum audatiā ⁊ agilitatem. h Hi ꝛe filiis gad principes exercitus. s. fuerūt postq̄ dauid babuit regnū. q: q̄diu fuit in fuga saulis. nō habebat tātum ꝙlm q⁹ faceret exercitū. vñ subdit. i Mouissimus. i. minor inter istos principes. s. c. militibus ꝑerat et maximus mille. Non em̄ legitur dauid habuisse vi

sēma et sabibel filij bothā
araorites: iedibel filij zam
ri: ⁊ ioha fr̄e⁹ thosaites: he
libel mahumites: ⁊ ieribai
et iosoia: filij elnoen ⁊ ieth
ma moabites elibel ⁊ obed
⁊ iasibel ꝛe masobia. ¶ xij.

[a]Ꝫ q̄ venerunt ad dō
in sicelech cum adhuc
fugeret saul filiū cis q̄ erāt
fortissimi ⁊ egregij pugnatores [b]tendētes arcū ⁊ vtraq; manu fundis saxa iaciētes: [c]⁊ dirigentes sagittas.
[d]De trib⁹ saul ex tribu bēiamī. Princeps ahiezer ⁊ ioas filij samaa: gabaathites et iasibel et phalleth filij asmoth ⁊ barachas ⁊ iehu anathothites: samaias q̄z gabaonites: fortissim⁹ inter triginta: ⁊ sup triginta: hieremias ⁊ hiezibel ⁊ iohannā ⁊ iezabath gaderothites ⁊ luzai ⁊ ierimuth ⁊ baalia ⁊ samaria et saphatia araphites.
Helchana ⁊ iesia et ezrahel et ioezer ⁊ iesboā ꝛe carem ioela q̄z ⁊ zabadia filij ioroam ꝛe gedor. [e]Ez et ꝛe gaddi trāsfugerūt ad dō cum lateret i ꝛeserto: viri robustissimi ⁊ pugnatores optimi: tenētes clypeū ⁊ hastā. [f]Facies eor̄ q̄i facies leonis: [g]⁊ veloces q̄si capree in montibus. Ezer princeps: obdias scd̄s: eliab tercⁱ⁹ masmana q̄rtus: hieremias quintus ethi sextus: beliel septim⁹: iohānā octauus: helzebad non⁹: hieremias ꝛecim⁹: bachanai vndecim⁹. [h]De filijs gath. pncipes exercit⁹. [i]Mouissim⁹ cētū milit⁹ ꝑerat ⁊ maximus mille. [k]Hi sunt

qui trāsierūt iordanē mense primo q̄n inundare consueuit super ripas suas: [m]et oēs fugauerunt qui morabant in vallib⁹ ad orientalem plagā ⁊ occidentalem.
[n]Venerunt aūt ⁊ de beniamin ⁊ de iuda ad p̄sidiū in q̄ morabat dō. Egressusq; est dō obuiam eis ⁊ ait. Si pacifice venistis ad me: vt auxiliemini mihi: cor meū iungat vobis. Si aūt insidiamini mihi ꝓ aduersarijs meis cū ego iniq̄tatē in manib⁹ nō habeā: videat ꝛeus patrū nr̄oꝝ ⁊ iudicet. [o]Spiritus vo dñi [p]induit abisai principē int triginta et ait. Tui sumus o dō: ⁊ tecū filij isai. Pax pax tibi: ⁊ pax adiutorib⁹ tuis. [q]Te em̄ adiuuat ꝛeus tuus. [r]Suscepit q̄ eos dō ⁊ pstituit turme pncipes. [s]Porro de manasse trāsfugerūt ad dō q̄n veniebat cū philistijm aduersus saul vt pugnaret ⁊ nō dimicauit cū eis: q: inito cōsilio remiserūt eū principes philistinoꝝ dicētes. Periculo capitis nr̄i reuertetad dñm suū saul. Q̄n igit reuersus est in sicelech trāsfugerunt ad eū de manasse ednas ⁊ iosabath ⁊ iedibel ⁊ michael ⁊ ednas ⁊ iosabath ⁊ heliu ⁊ salathi: pncipes milituz in manasse. Hi p̄buerūt auxilium dauid aduersus latrūculos. Omnes em̄ erāt viri fortissimi i: et facti sunt pncipes in exercitū. [t]Sed ⁊ ꝓ singulos dies veniebāt ad dauid: ad auxiliandum ei: [v]vsq; dum fieret grandis

ros añ mortē saul nisi tm̄ sexcentos. vt habet. j. Regū xxvij. ⁊ xxx.

k Ꝫsti sunt q̄ trāsierūt iordanē. ad inuadendū hostes

l Q̄n inundare consueuit. hoc ponit ad ondendum maiorē eorum fortitudinē ⁊ audaciā q: tunc cū maiore difficultate poterat iordanis transiri.

m Et oēs fuga. q̄ mo. in vallibus. illi em̄ erāt gentiles q̄ partē terre filioꝝ isr̄l occupauerant.

n Venerunt aūt et de beniamin ⁊ de iuda. illi em̄ de beniamin timentes ne dauid aduentū eorum haberet suspectum sicut accidit de facto. vt patz in ſra sequenti. rogauerunt illos de tribu iuda vt associarēt eos. vt sic dō q̄ erat de tribu iuda eos recipet securi⁹ vñ ⁊ illi de tribu iuda rñderunt ꝓ eis ipsi dauid de eorū aduentu dubitāti. vñ subdit.

o Spūs vo. i. audacia ⁊ constantia loq̄ndi. q: nō accipit ꝓ spū ꝓphetie.

p Induit abisai. in hebreo habetur amasai. et dicunt hebrei. q̄ iste fuit amasa ⁊ terq; tm̄ fuit nepos dō de duabus tm̄ sororibus eius. vt dictū fuit. ij. Reg. xvij.

q Te em̄ adiuuat ꝛeus tuus. q. d. merito iustū est q⁹ hoies te iuuent.

r Suscepit q̄ eos dauid. cōfidens de verbo nepotis sui.

s Porro de manasse trāsfugerūt ⁊c. Non est intelligendū. q⁹ illi venirēt ad pugnādū ꝯra saul ⁊ alios filios isr̄l. ꝙ illo tpe venerūt ad dauid. s. aliquātulū post. q̄ ꝛe illa via dauid reuersus fuit in sicelech. vt habet in ſra. t Hi ꝑbu. auxi. dauid aduersum latrunculos. qui succēderāt sicelech. ꝛplm captiuum duxerant. vt habet. j. Reg. xxx.

v Sed ⁊ ꝓ singulos dies veniebāt ad dō. maxime post mortem saulis. r Usq; dum fieret grādis nūerus. q. exercitus dei. hoc dr ad ꝛenotandū vementiū multitudinem. quia ꝛe deo dr Job. xxv. Numquid est numerus mi

litum eius.
y Iste q̃z est nũe
rus principum t̃.
Hic p̃ñr ponunt
adiutores dõ in re
gni adeptõe. t ptz
ira paucis exceptis
z Filij iuda por-
tantes clypeũ t ba
stã sex milia. dccc.
Non est mirandũ
si te aliquibus tri-
bubus alijs in se-
quentibus ponit
maior nũerus ve-
nientium ad dõ in
hebron vt hr in ira
q: anteq̃ dõ veni-
ret in hebrõ maior
ps tribus iude ad-
hesserat ipsi dauid.
a Joiada q̃z prin
ceps. dicit hic glo.
hebraica. q iste fu
it pater banaie. q̃
supra notatus ẽ in
ter fortes dauid.
b Sadoch etiaz
puer egregie indo-
lis. istud addit ad
reddendu rõnem
quare notat inter
principes. licet eẽt
iuuenis.
c De filijs q̃z isa
char viri eruditi.
erãt em̃ isti studio
si in lege. t sciebãt
optime consulere.
quid t qñ esset ali-
quid agẽdũ. Ipter
hoc sequit.
d Omnis autez
reliqua tribus eo-
rum cõsilia seque-
bat. qz cetere trib9
eorũ cõsilijs acqui
escebant.
e Omnes isti t̃.
ve. in hc. t pcti. dõ
regez sup vni. isrl.
qz añ fuerat inunc-
tus rex sup tribũ
iuda tm̃. vt habet
ij. Reg. ij. ca.
f Sed t oẽs reli-
qui ex isrl. hoc est t
illi qui nõ venerũt
in hebron. ẽ in ciui
tatibus alijs remã
serant. t̃siderabãt
pmotionez dõ ad
regnum.
g Preparauerãt
em̃ eis fratres sui.
Hoc em̃ subdit ad
oñendũ qualiter
tãta multitudo ve
niens ad dõ in he-
bron habuit victu
alia tribus vicibus

numerus q̃si exercitus dei.
y Iste q̃z est numerus prin-
cipũ exercitus qui venerũt
ad dõ cum esset in hebron:
vt transferrent regnũ saul
ad eum iuxta verbum dñi.
z Filij iuda portãtes clype-
um t hastã: sex milia octin-
gẽti expediti ad pliũm. De
filijs symeon virorũ fortis-
simorum ad pugnandũ se-
ptem milia centũ. De filijs
leui: q̃tuor mili sexcẽti. a Jo
iada q̃q̃z princeps t̃stirpe
aaron: t cum eo tria milia
septingẽti. b Sadoch etiaz
puer egregie indolis et do-
mus p̃ris eius principes vi-
gintiduo. De filijs aũt ben
iamin fratrib9 saul tria mi-
lia. Magna em̃ ps eorũ ad-
huc sequebat wmum saul.
Porro t̃ filijs ephraim vi
ginti milia octingẽti: fortis
simi robore viri nomiati in
cognationib9 suis. Et ex di
midia tribu manasse t̃cẽ t
octo milia: singuli p nomia
sua venerunt vt cõstituerẽt
regẽ dauid. c De filijs q̃z isa
char viri eruditi qui noue-
rant singula tpa ad p̃cipiẽ
dũ quid facere t̃beret isrl:
principes ducẽti. d His aũt
reliqua trib9 eorum cõsiliũ
sequebat. Porro t̃ zabulõ
qui egrediebant ad pliũm
et stabant in acie instructi
armis bellicis quiquaginta
milia venerũt in auxiliũ
non in corde duplici. Et t̃
neptalim principes mille:
t cum eis instructi clypeo t
hasta triginta t septẽ milia
De dan etiã pparati ad pliũ
m vigintiocto milia sercẽ
ti. Et t̃ aser egrediẽtes ad
pugnã t in acie puocantes
quadraginta milia. Trans
iordanẽ aũt t̃ filijs ruben
t t̃ gad t dimidia parte tri
bus manasse: instructi armis
bellicis: centũ vigiti milia
e Omnes isti viri bellatores
expediti ad pugnandũ cor-
de pfecto venerũt in hebrõ

vt constituerẽt regẽ dauid
sup vniuersum isrl. f Sed et
oẽs reliqui ex isrl vno cor-
de erant vt rex fieret dõ: fue
runtq̃z ibi apud dauid tri-
bus diebus comedentes et
bibentes. g Preparauerãt
em̃ eis fratres sui. Sz t qui
iuxta eos erãt vsq̃z isachar
t zabulõ t neptalim: affere
bant panes in asinis et ca-
melis t mulis et bobus ad
vescendum: farinam pala-
tas vuam passam vinũ olei
um boues arietes: ad oẽm
copiam. Gaudium quippe
erat in isrl.

Capitu. xiij.

Hũt aũt cõsiliũ
Postq̃ descripta est ipsi
us dõ inuentio
Hic p̃ñr describit sui regimis
dispositio. q̃ qui dem est optima
qñ incipit a diuinis. qz qñ rex
qui in tpalibus
est dei vicarius
hñ se habet erga
deũ deus in agẽ
dis dirigit eũ. q̃
primo describit
deuotõ dõ. erga
deũ in arche ve-
neratõe. scdo in
templi edificati
one. ca. xvij. ter-
cio in cultus di-
uini ampliatõe.
ca. xxiij. Et inter
ista ponunt illa
q̃ pertinent ad bo
nitatem sui regi
minis. Circa pmũ
arche deportatio incoat. t
scdo interrupta
cõsummat cap.
xv. Circa primũ
primo describit
reuerẽtia dauid
in diuinis, scdo
eius prudentia
in humanis. ca.
xiij. Reuerẽtia
ho dõ in diuinis
oñdit in reuerẽ
ti deportatõe ar
che testamẽti. q̃
quidez deporta
tio primo incipi
tur. scdo ipter
impedimentuz
supuenies inter
rumpit: ibi. Cũ
aũt peruenissent.
Sunia autẽ buius
cap̃. pz ex dictis
ij. li. Reg. vj. ca.
boc excepto.
b Cum aũt pe-
uenissent ad are
am chydon. ij.
Reg. vj. dr. Ad
aream nachor.
ad qd dicendu
est. q iste locus
erat binomis vel
dñs loci. t sic po
nit hic vnũ no-
men. Aliud vo.
ij. Reg. vj. ca.

Ca.xviij.

Jsit q̄q̄ hirā rex tyri. Hic ꝑñr describit prudētia dō in agēdis. et primo in multiplicatōe amicorū. ſcdo in rebellatiōe aduersarioꝝ ibi. Audientes aūt. Et vtrūq̄ faciebat ad regni ſui firmamētū. vt ps. ſnia ātbuius ca. ptz ex dict. j. Re. c. v. vſq̄ ad finē illi⁹ ca. hoc excepto

b Mō aſcēdes poſt eos. recede ab eis. p hoc nō eſt intelligendū. q̄ dō retrocederet ab aduerſarijs. ſ. dō mādato dei declinauit a latere gyrando exercitū philiſtinoꝝ. vt in illa ꝑte ſigno ſibi a deo dato inuaderet ipm. vt bī. ij. Reg. v.

c Hiuulgatūq̄ eſt nomē dō. ꝓpter duplicem victoriā p̄dictā.

d Et dñs ꝛc. ſup oēs gētes. q̄ erāt in circuitu regni ſui. itaq̄ nullus audebat regnū ſuū molestare.

Ca.xiv.

Edit q̄q̄ ſibi domos. hic deductio arche ꝑtus interrupta ex cā dicta. xiij. ca. p̄ſumat. 7 p̄mo deſcribit arche deportatio. ſcdo ipſi⁹ deportate debita veneratio. c. xvj. Prima in duas. q̄ primo deſcribit ad hoc debita p̄paratio. ſcdo ſb dit deuota portio: ibi. Et tulerunt filij leui archā. Circa p̄mū dicit.

a Fecit q̄q̄ ſibi domos in ciuitate dō. de iſta edificatōe dictū eſt ſupra. xj. c. ſ bic breuiter reſumitur. eo q̄ dauid fecit ibi apportari archam ad ciuitatē regiā. vt habeat ꝑ ſe locū cultui diuino aptū. vñ ſubdit.

b Tetenditq̄ ei tabernaculū iſtud fuit aliud a tabernaculo q̄d fecerat moyſes. q̄ illud remanſit in gabaa vſq̄ ad edificatiōē tēpli p̄ ſalomonē. vt bī infra. xxj. ca.

c Tunc dixit dō illicitum eſt ꝛc. hoc em̄ dicit p̄ conſiderationē legis Nu. iij. c. 7. vij. 7 p̄ mortē oze. eo q̄ archā fecerat deportari ſup plauſtrū p̄ boues.

d Cōgregauitq̄ vniuerſum iſrl. vt cum maiori ſolennitate ferret deportatio arche.

e Necnō 7 filios aaron. vt dirigerēt leuitas in arche deportatōne. ita q̄ offenſio dei nō veniret ſup eos. vñ ſubdit poſtea.

tetēdit oza manū ſuā vt ſuſtētaret archā: bos q̄ppe lasciuiēs paululū inclinauerat eā. Jratus ē itaq̄ dñs ꝓtra ozam: 7 ꝑcuſſit eū eo q̄ tetigiſſet archā: 7 mortuus ē ibi coram dño. Cōtriſtatuſq̄ eſt dō eo q̄ diuiſiſſet dñs ozam: vocauitq̄ locū illū diuiſio oze vſq̄ in p̄ſentē diē. Et timuit deū tūc temporis dicēs. Quō poſſū ad me introducere archā dei: Et ob hāc cām nō adduxit eam ad ſe: hoc ē in ciuitatē dō: ſed auertit in domū obededom gethei. Manſit ḡ archa in domo obededom tribus menſibus: 7 bñdixit dñs domui eius 7 omīb⁹ q̄ habebat.

Ca.xiij.

Jsit q̄q̄ hiraz rex tyri nūcios ad dō. et ligna cedrina 7 artifices parietū lignoꝝq̄: vt edificarent ei domuz. Cognouitq̄ dō eo q̄ confirmaſſet eum dñs in regē ſup iſrl: 7 ſublenatū ē regnū ſuū ſup ꝑplm ei⁹ iſrl. Accepit q̄q̄ dauid alias vxores ī hirlm: genuitq̄ filios et filias. Et hec noīa eoruz qui nati ſunt in hirlm. Sāma 7 ſobab nathan 7 ſalomon iebar 7 eliſu et eliphelech: noga q̄q̄ 7 napheg 7 iaphie eliſama 7 baliada 7 eliphelech. Audiētes aūt philiſtīm eo q̄ vnctus eſſet dauid in regem ſup vniuerſuz iſrl: aſcēderunt oēs vt quererent eum. Qō cum audiſſet dō egreſſus eſt obuiā eis ꝓzro philiſtīm veniētes diffuſi ſunt in valle raphaim. Cōſuluitq̄ dō dīm dicens. Si aſcendā ad philiſteos: 7 ſi trades eos in manu mea: Et dixit ei dñs⁹ Aſcende 7 tradā eos in manu tua. Cunq̄ illi aſcendiſſēt i baalpharaſim: ꝑcuſſit eos ibi dō et dixit. Diuiſit deus inimicos meos ꝑ manum meam ſicut diuidunt aque: 7 iccirco vocatum eſt nomen illius loci baalpharaſim. Dereliq̄runtq̄ ibi deos ſuos: quos dō iuſſit exuri. Alia etiā vice philiſtīm irruerunt: et diffuſi ſunt in valle. Conſuluitq̄ rurſuz dauid deum 7 dixit ei deus

b Non aſcendas poſt eos recede ab eis: 7 venies contra illos ex aduerſo pirozū. Cū q̄ audieris ſonitū gradientis in cacumine pirozū tūc egredieris ad bellū. Egreſſus eſt em̄ deus añte vt ꝑcutiat caſtra philiſtīm. Fecit ergo dō ſicut p̄ceperat ei deus: 7 ꝑcuſſit caſtra philiſtinoꝝ de gabaan vſq̄ gazera. c Diuulgatūq̄ eſt nomen dō in vniuerſis regionibus d et dñs dedit pauorē eius ſup oēs gentes.

Ca.xv.

a Fecit q̄q̄ ſibi domos ī ciuitate dō: 7 edificauit locum arche dei: b retenditq̄ ei tabernaculū. c Tūc dixit dō. Illicitum eſt vt a q̄uocunq̄ portet archa dei niſi a leuitis quos elegit dominus ad portandum eam et ad miniſtrandum ſibi vſq̄ in eternum. d Congregauitq̄ vniuerſū iſrl in hirlm vt aſſerzetur archa dei in locum ſuum quē p̄parauerat ei: e necnon 7 filios aaron et leuitas. De filijs caath: vrihel princeps fuit: 7 fratres eius ducenti viginti. De filijs merari: aſaia princeps et fratres eius ducenti triginta. De filijs gerſon: iohel princeps 7 fratres eius centum viginti. De filijs eliſaphan: ſemeias princeps et fratres eius ducenti. De filijs hebron: eliel princeps et fratres eius octoginta. De filijs oziel: aminadab princeps 7 fratres eius centum duodecim. Vocauitq̄ dauid ſadoch et abiathar ſacerdotes et leuitas: vrihel aſaiam ioel ſemeiā eliel 7 aminadab et dixit

f Ne vt a principio. s. portatōis arche vt dictū est ca. xiij. g Quia non eratis pītes. vos q̄ scitis legē. b Percussit nos dñs. q̄ pcutiēdo ozam morte subita dō & tot̄ pl̄s fuit timore pcussus: qđ nō fuisset factū si sacerdotes sciētes legē fuissent pītes. q̄ non ḡmisissent archam sup plaustrū portari.

i Sckificati sūt ḡ &c. p̄ ptumentiā ab vrozibus ozones & iciunia & consilia. k Et tulerūt filij leui. Descripta debita ꝓpatōne. Nic pñr describit deuota deportatio. s. cū laudibus diuinis & sacrificijs. & h̄ ē qđ dī. Et tulerunt filij leui archā. de loco vbi erat in gabaon

l Sicut p̄cepat moyses Vulg. iij. vbi p̄cipit q̄ archa ꝑ leuitas de stirpe caath i ḡpijs būeris & vectib⁹ deportet. m Dixitq; dō p̄n. leui. vt ꝑsti. de fra. suis cātozes ad canendū dinas laudes nō solū vocib⁹ būanis ꝙ cum boc instris musicis ideo subdit.

n In oz. musi. nablis videlz & lyris. due sūt spēs cytbare. lyra ei tangit cū plectro. nablū vo cū digitis. vnuz cū ꝑ alio freq̄nter ponit: & ecouerso. & le gat lra sicut iacet vsq; ibi. o Dro octaua canebant epinichion. aliq̄ libri hn̄t simchiō. tm idē signāt fm q̄ di cūt expositozes nri & ē significatio ista victoz̄ deo triumphus siue palma & fm expositozes nostros h̄ erat p̄ncipiū cātici qđ cātabāt & freq̄nter resumebat i ꝓcessu cāntici. sicut fit in cāticis. qđ aūt dī h̄. Pro octaua. ꝙ hoc intelligit octaua resurrectōnis xp̄i. q̄ tunc obtinuit palmā & triūphū. q̄ q̄ dē resurrectio siue gla resurrectōis figurabat ꝑ cātū illuz. In beb. vo bt̄ sic. Sup octauā ad fortificādū vel vincendū. qđ sic expo nūt hebrei. sup octauā. i. sup instrm octo cordarū in q̄ ca-

ād eos. Vos q̄ estis p̄nci pes familiarū leuitarū sanctificamini cū fratrib⁹ vr̄is & afferte archaz dñi dei isrl̄ ad locū qui ei ꝑparatus est f ne vt a p̄cipio: g q̄ nō eratis pītes h pcussit nos dñs: sic & nunc fiat illicitū quid nobis agentib⁹. i Sanctificati sunt ḡ sacerdotes & leuite: vt portarēt archā dñi dei isrl̄. k Et tulerūt filij leui archā dei sicut p̄cepat moyses iuxta verbū dñi humeris suis in vectib⁹. m Dixitq; dauid p̄ncipib⁹ leuitarū: vt cōstituerēt de fratrib⁹ suis cātozes n in organis musicorum: nablis videlicz & lyris & cymbalis: vt resonaret in excelsis sonitus leticie. Cōstituerunt q̄z leuitas hemā filiū iohel: & de fr̄ibus eius asaph filiū barachie: de filijs ꝙ merari fr̄ib⁹ eozum: ethā filiū chasaie & cum eis frēs eozuz. In scdo ordine zachariā & ben & iazihel & semiramoth & iehihel et ani eliab & banaiā et maasiam & matathiam et eliphalu & macenīā & obededō et iehihel ianitozes. Porro cantores hemā asaph et ethā in cymbalis eneis ꝓcrepātes. Zacharias autē & oziel & semiramoth & iahihel & anieliab & maasias et banaias in nablis archana cātabāt Porro matathias & eliphālu & macenias & obededō & iehihel & ozaziu in citharis o ꝙ octaua canebant epinichion. Chonenias aūt p̄ncepſ leuitaz p ꝓpherie ꝑerat & ad p̄cinēdā melodiā erat q̄ppe valde sapiēs. q Et barachias & helchana ianitozes arche. Porro sebenias et iosaphat & nathanael et amasai & zacharias & banaias & eliezer sacerdotes clāgebāt tubis cozā archa dei & obededō & ahias erant ianitozes arche. Igitur dō & oēs maiozes natu isrl̄ & tribuni: ierūt ad deportandā archā federis dñi de domo obededō cū leticia. r Cūq; adiuuiſſz deus leuitas qui portabant archam federis dñi: immolabāt septē thauri & septem arietes. s Porro dō erat indutus stola byssina: & vniuersi leuite qui portabant archā federis cātoresq; et chonenias p̄ceps ꝓphetie inter cantozes. Dauid āt indutus erat ephot lineo. Vniuersusq; isrl̄ deducebāt archā federis dñi in iubilo & sonitu buccine & tubis & cymbalis et nablis et citharis concrepantes. Cunq; pueniſſet archa federis dñi vsq; ad ciuitatem dauid: michol filia saul p̄spiciens p fenestrām vidit regem dauid saltantē atq; ludētem: & despexit eum in corde suo.

Ca. xvj.

Tulerūt igit archā dei & p̄stituerunt eam in medio tabernaculi qđ tenderat ei dō: & obtulerūt holocausta & pacifica cozā dño. Cunq; complesset dauid offerens holocausta et pacifica benedixit ꝓplo in noīe dñi: & diuisit vniuersis per singulos a viro vsq; ad mulierem b toztam panis et partem asse carnis bubale:

Caplm. xvj.

Tulerē igit. Hic dr̄ scribit deuotio dō in arche iam portate veneratiōe. & primo in hostijs oblatis dño et bñficijs collatis ꝓplo. secūdo in deuoto obsequio: ibi. Constituitq; cozā archa. sma p̄me p̄tis ptz ex dictis ñ. Re. vj. b excepto. b Tortā panis. q̄. Re. vj. dī. Collyridam panis. & dicunt expositozes cōiter

q̄ ēidē genus panis. ⁊ dr torta a torqueo torques. q̄ pasta vñ formaī p manus pistoris ptius ꝯcutiē ⁊ torqueē. c Constituitq;. Hic ꝓñr oñdit votio dō in obsequio voti coꝝ archa qđ instituit. ⁊ ꝑmo ponit sanctoꝝ noiatio. scđo cām determinatio: ibi. Cōfitemini dño. tercio vtriusq; stabilitio: ibi. Ere liqt itaq; ibi q̄. Circa ꝑmū dr. cōstituitq; coꝝ archa dñi d̄ leuitis q̄ ministrarēt ⁊ recordarent opi ei⁹: ⁊ glorificarēt atq; laudarēt dñm tū isrl' d asaph ꝑncipē: e ⁊ scōm eius zachariā. Hozro iahibel et semiramoth: ⁊ iehibel ⁊ mathathiā ⁊ eliab ⁊ benaiam ⁊ obededom: iehibel: super organa psalterij et lyras: asaph aūt vt in cimbalis ꝑsonaret: banaiā ⁊ azibel sacerdotes: f canere tubis iugiter. i. q̄ offerebaī iuge sacrificiū mane ⁊ vespere. g Cōfitemi dño. Hic ꝓñr describit cāntici siue dine laudis determinatio et accipiē ex duob⁹ psalmis vicz centesimo tercio ⁊ nonagesimoquito. in q̄ cāntico ꝑmo ad dei laudem ꝓpls isrl' inuitaī: spāliter. scđo totus mūdus generaliter: ibi. Cantate dño Circa ꝑmū dr. g Confitemini dño. ꝓfessione humiliatōis peccata ꝓpria recognoscēdo. q̄ humiliatio disponit ad efficatiā oronis. ꝝm illud Eccl'. xxxv. Oro humiliātis se nubes penetrabit c̄. scđo cofessione diuine laudis. iō subdit. b Et inuocate nomē eius. eius misericordiā ⁊ gratiā implorando. i Notas fa. in po. adinuentōes eius. s. q̄liter mō mirabiliī inaudito saluauit ꝓpl'm isrl' d egypto. k Cantate ei. ozc. k Et psallite ei. cozde. l Et narrate oia mirabilia eius. q̄ fecit in rubꝛi maris diuisione. ⁊ iozdanis siccatiōe. ⁊ in alijs factis mirabilibus. m Laudate nomen sanctū ei⁹. ꝓ tot būficijs ab eo collatis n Letet cor querētiū dñm. leticia eīm dr q̄si laticia. eo q̄ tūc dilataī coꝝ in bono inuēto. qđ maxime est in deo. cum sit bonū infinitū. o Querite faciē eius semp. quia quāto plus a deuot⁹ inueniē. tāto ardētius plus q̄riē p Recordamini mirabiliū eius. repetitio ſnie est ꝓdicte de mirabilibus filijs isrl' factis. sicut frequēter fit in canticis. Dicunt tñ mirabilia inquantū recedūt a facultate intellectus būani. q Signoꝝ. inq̄tū sūt figure alicuius futuri. r Et iudicioꝝ. inq̄tū sunt punitiua alicui⁹ maleficij sicut submersio egyptioꝝ in mari rubro ⁊ filia. s Semen isrl' serui eius. supple lauda deū. t Filij iacob electi eius. idē eīm bō fuit iacob ⁊ isrl'. vt bī Geñ. xxxij. Et dr hic elect⁹ dei. q̄ tota generatio sua fuit electa in duodeci ꝑiarchis. vt dictū fuit. s. c. ij. nō aūt sic fuit de ysaac ⁊ abraam ⁊ ꝑiarchis ꝑcedētibus. v Ipse dñs de⁹ nr̄. ꝑ verā fidē ⁊ culturā. x In vniuersa ẽra iudicia ei⁹. q. d. ls spāliter dicaī dens ꝓpl'm isrl' tū eius ptās se extēdit ad oēs. y Recordamini in sempiternum pacti eius, quid

⁊ fritā oleo similā. c Constituitq; coꝝ archa dñi de leuitis q̄ ministrarēt ⁊ recordarent opi ei⁹: ⁊ glorificarēt atq; laudarēt dñm deū isrl' d asaph ꝑncipē: e ⁊ scōm eius zachariā. Hozro iahibel et semiramoth: ⁊ iehibel ⁊ mathathiā ⁊ eliab ⁊ benaiam ⁊ obededom: iehibel: super organa psalterij et lyras: asaph aūt vt in cimbalis ꝑsonaret: banaiā ⁊ azibel sacerdotes: f canere tubis iugiter. i. q̄ offerebaī iuge sacrificiū mane ⁊ vespere. g Cōfitemi dño. Hic ꝓñr describit cāntici siue dine laudis determinatio et accipiē ex duob⁹ psalmis vicz centesimo tercio ⁊ nonagesimoquito. in q̄ cāntico ꝑmo ad dei laudem ꝓpls isrl' inuitaī: spāliter. scđo totus mūdus generaliter: ibi. Cantate dño Circa ꝑmū dr. g Confitemini dño. ꝓfessione humiliatōis peccata ꝓpria recognoscēdo. q̄ humiliatio disponit ad efficatiā oronis. ꝝm illud Eccl'. xxxv. Oro humiliātis se nubes penetrabit c̄. scđo cofessione diuine laudis. iō subdit. b Et inuocate nomē eius. eius misericordiā ⁊ gratiā implorando. i Notas fa. in po. adinuentōes eius. s. q̄liter mō mirabiliī inaudito saluauit ꝓpl'm isrl' d egypto. k Cantate ei. ozc. k Et psallite ei. cozde. l Et narrate oia mirabilia eius. q̄ fecit in rubꝛi maris diuisione. ⁊ iozdanis siccatiōe. ⁊ in alijs factis mirabilibus. m Laudate nomen sanctū ei⁹. ꝓ tot būficijs ab eo collatis n Letet cor querētiū dñm. leticia eīm dr q̄si laticia. eo q̄ tūc dilataī coꝝ in bono inuēto. qđ maxime est in deo. cum sit bonū infinitū. o Querite faciē eius semp. quia quāto plus a deuot⁹ inueniē. tāto ardētius plus q̄riē p Recordamini mirabiliū eius. repetitio ſnie est ꝓdicte de mirabilibus filijs isrl' factis. sicut frequēter fit in canticis. Dicunt tñ mirabilia inquantū recedūt a facultate intellectus būani. q Signoꝝ. inq̄tū sūt figure alicuius futuri. r Et iudicioꝝ. inq̄tū sunt punitiua alicui⁹ maleficij sicut submersio egyptioꝝ in mari rubro ⁊ filia. s Semen isrl' serui eius. supple lauda deū. t Filij iacob electi eius. idē eīm bō fuit iacob ⁊ isrl'. vt bī Geñ. xxxij. Et dr hic elect⁹ dei. q̄ tota generatio sua fuit electa in duodeci ꝑiarchis. vt dictū fuit. s. c. ij. nō aūt sic fuit de ysaac ⁊ abraam ⁊ ꝑiarchis ꝑcedētibus. v Ipse dñs de⁹ nr̄. ꝑ verā fidē ⁊ culturā. x In vniuersa ẽra iudicia ei⁹. q. d. ls spāliter dicaī dens ꝓpl'm isrl' tū eius ptās se extēdit ad oēs. y Recordamini in sempiternum pacti eius, quid

tium dñm. o Querite dñm ⁊ virtutē ei⁹: q̄rite faciē eius semp. p Recordami mirabiliū ei⁹ q̄ fecit: q signoꝝ illi⁹ r ⁊ iudicioꝝ oris ei⁹. s Semē isrl' serui ei⁹: t filij iacob electi eius. v Ipse dñs deus nr̄ in x vniuersa ẽra iudicia ei⁹. y Recordamini in sempiternū pacti ei⁹: z sermonis quē ꝑcepit in mille generatōes. a Quē pepigit cū abraā: et iuramēti illi⁹ cū ysaac. b Et cōstituit illud iacob in ꝑceptū: ⁊ isrl' in pactū sempiternū dicēs. c Tibi dabo terrā chanaan: funiculum hereditatis vr̄e. d Cū essent pauci numero parui ⁊ coloni e⁹ e Et transierunt de gēte in gētem: ⁊ de regno ad pp̄l'm alterū. f Non dimisit quē q̄ calumniari eos: ⁊ increpauit pro eis gētes. g Nolite tāgere xp̄os meos. vocāt

sit pactum illud postea subdit. z Sermonis quē ꝑcepit in mille generatōes. Hic accipiē numerus determinatus ꝓ indeterminato. q̄ istud ꝑceptum factum est omnibus imitatoꝛibus abrae p veram fidē. ideo subdit.
a Quē pepigit cum abraaz. ⁊ iuramenti illius ysaac. de isto iuramento bī Geñ. xxij. Per me ipsum iuraui dicit dñs. qđ factuz fuit nō solū ꝓpter abraam. ⁊ ꝓpter ysaac. vñ de pacto cadente sub illo iuramento subdit ibidem. Possidebit semen tuū portas inimicorum suoꝝ. qđ impletū fuit in posteris abrae descēdentibus ab eo ysaac. Et bñdicent in semine tuo oēs gentes terre. qđ impletū est in xpo ab abraā ꝓ ysaac ſm carnē descēdente. ⁊ sic pz q̄ ꝑdictū pactū ⁊ ꝑceptū ad oēs fideles se extendunt b Et cōstituit illud iacob i ꝑceptū q̄: sicut fides abrahaam deriuata est ad ysaac. ita ab ysaac ad iacob. ⁊ ꝓñr ad. xij. patriarchas ⁊ ulteri⁹ ad oēs fideles.

c Tibi dabo terrā chanaan. in hac ꝓmissione ꝓncipaliter intelligiē aliqđ bonū spāle. i. celeste. q̄ actus meritoꝝ ꝑcellunt bonis terrenis. sicut dictū fuit diffusius Geñ. xv. d Cum essent pauci nūero. sic pz de abraā Geñ. xij. vbi vocatus a dño et segregatus ab infidelib⁹ būit in comitiua sua sarai vxorem suā. ⁊ loth nepotem suū tm̄. exepta familia. Jacob etiā patriarcha descēdit in egyptū cum. lxx. psonis. vt bī Geñ. xlvj. vel. lxxv. vt bī Exo. j. ex q̄ patz q̄ tpe interme dio qđ fuit satis magnū. fideles fuerūt in pauco numero e Et trāsierūt de gēte in gentē. q̄ abraā descēdit in egyptū. ⁊ inde rediit in terrā chanaan. ⁊ inde in terrā palestinoꝝ. Filij isrl' ysaac peregrinatus fuit in gerara. filij iacob in syria apud laban. ⁊ iterū de terra chanaan descēdit in egyptum. vt pz ex decursu libi Geñ. ⁊ sic tanq̄ pegrini transierunt de gente ad gentem ⁊ de regno ad regnum.
f Non dimisit quemq̄ calumniari eos. reprimendo eorum aduersarios. sicut pz de ysaac ad quē venit rex gerare ad querendū fedus et amicitiā cum eo ductus timore diuino q̄ uis seruis eius aliquas molestias pastoribus ysaac intulissent. vt babet Geñ. xxvj. filij laban insequens iacob fuit a deo repressus. ne aliquid durum contra eum ageret Geñ. xxxj. filij vicini habitatoꝝ sychem a deo fuerunt territi ne psequerent iacob ⁊ filios eius ꝓpter interfectionem sychimitarum. xxxv.
g Sed increpauit p eis reges. q̄ pharaonem regē egypti flagellauit ꝓpter vroꝛem abraam. vt babet Geñ. xij. et filij regem gerare. vt babetur Geñ. xx. similiter rex egypti post mortem iacob fuit multipliciter flagellatus cum toto regno suo p filijs isrl' quos iniuste affligebat. vt babet in Exodo. h Nolite tāgere xp̄istos meos. vocāt

aūt hic patriarche xpi.i. vncti.s. vnctōe gre. vel qz de ipis erierūt reges z sacerdotes qui p vnctionē instituebāt in lege. i Et in ppbetis meis nolite malignari. habuerāt cīm pīarche spīm ppbeticū. vt pz de abraam Gen. xv. z de ysaac Gen. xxvij. z de iacob Gen. xlix. k Cātate dño. Hic pīr dō in cantico inuitat ad tri laudē oēs generaliter. z pmo ponit ista inuitatio. scdo subdit quedā additio rōis ibi. Et dicite. Circa primū dr.

k Cantate dño ois terra. i. oēs habitantes in terra z accipit hic ptinēs potēto. | Annūciate ex die i die saluatare ei9. sal9 em corpalis z spūalis oim tepēdet a deo ptinue. z iō dz recognosci quotidie.

m Narrate in gētib9. q nō sūt de filijs isrl. n Gloriā eius. i. maiestatem sue ptātis. iō subdit.

o In cūctis pplis mirabilia eius. q fecit educēdo filios isrl de egypto z in terrā promissionis inducēdo. p Quia magnus dns z laudabilis nimis. ē em magnitudinis z bonitatis infinite. z iō nō pōt ab intellectu creato. ꝓbendi. nec p ons quantū laudabile est laudari. ꝓpter qđ dr Eccl. xliij. Benedicentes dnm z exaltate illū quantū potestis. maior est em oīni laude. q Et horribilis sup oēs deos. Noibus malis qs pt pvolūtate sua punire. nō aūt sic pnt dij falsi. iō subdit. r Oēs enī dij pplorum idola. i. quedā ficta z vana nullā potentiā bntia. s Dns aūt celos fecit. vt br Gen. j. t Confessio z magnificētia coram eo. qđ pōt exponi dupl'r. Uno mō de celo empyreo. vbi est habitatō dei z sanctorū spāli mō. lz sit vbiq; p essentiā pntiam z potentiā. ibi aūt coram deo est ꝓfessio diuine laudis. qz ibi est laus iugis z magnificētia dei. vbi magis relucet q̄ alibi. v Fortitudo z gaudiū. qđ ē de bono pnti. bonū aūt diuinū pntialr br ibi Alio mō pōt exponi de tēplo seu tabernaculo vbi erat arcba z ꝓpiciatorū. qđ erat q̄si sedes dei. vt dictū fuit Exo. xxv. ibi em erat. Confessio peccatorū. Et magnificētia. diuine laudis p sacerdotes z leuitas petā ppria ac pplī ama gnificentiā dei ꝓfitētes. Fortitudo. qz deus erat ꝓtector z defensor spālis illius loci. sm q Heliodorus b exptus dixit. ij. Macb. iij. Ille q̄ in celis habet habitationē visitator z adiutor ē loci ꝛc. Et gaudiū. qz sacerdotes deuoti ibi gaudebāt in dño. z Afferte dño familie pplorū. i. oim gentiū. y *Gloriā z impiū. ꝓfitētes ei9 maiestatē z dnium sup oēm creaturā. z Leuate sacrificiū. i. apportate leuandū. qz portabant sacrificia ad locū diuini cultus. q̄ sacrificia leuabant sup altare a sacerdotibus.

a Et venite i ꝓspectu ei9. qz sacrificia offerebāt in atrio qđ erat coram tabernaculo seu tēplo. vbi dicebat de9 habitare spāli mō. lz cīm alie nationes a iudeis nō intrarēt locū vbi sacrificia offerebāt i altari holocaustorū. tn bn p eis offerebāt ibi sacrificia. vt br j. Macb. vij. b Et adorate dnm in decore sancto. z nō sicut hypocrite. q̄ adorāt in decore nō sctō. qz lz exterius habeāt decorē religiositatis. nō tn subest veritas sanctitatis. c Commoueat a facie illius ois terra i. oēs inhabitātes terrā faciāt ei reuerentiā. d Ipse em fundauit orbē inmobilē. qđ pt dupl'r intelligi. Uno mō q̄tū ad motū localē. lz em in aliis rebus ptibus orbis sit motus localis. vtpote in elemētis et mixtis in quibus est motus rectus. z in orbibus celestibus qui circulariter mouent. tn celū empyreū qui est supmus orbis. z terra q̄ est circa centrū sūt immobilia. z p b bz orbis quādā immobilitatē sm totū. lz aliq̄ ptes moueāt. Alio mō q̄tū ad mutatiōz de cē adnō ee. qz lz orbis incepit cē p creatōez. durabit tn inetemū. z sm b bz imobilitatē.

e Letēt celi. i. angeli et sancti habitātes in gloria celesti.

f Et exultet terra. i. boies terreni vel celi ad lram qui dicunt metapborice letari qn aere sereno apparet faciei celi clara z lucida. z p oppositū turbari. qn obscuris nubibus et tēpestatibus obtegit. Et exultet terra. que dr boc mō exultare. qn incipit renascentia ꝓducere. g Lonet mare z plenitudo e9. ex multitudine em aq̄r i mari existētiū defacili multiplicant vn z colliduntur ad rupes i mari z litore exītes z ctā adinuicē. z inde generat sonus q̄ vocat maris rugitus. z bz similitudine toni trui. b Exultēt agri ꝛc. dicunt aūt agri metapborice exultare. qn in eis apparēt flores z berbe. sicut z pra tū dr videre. i Tunc laudabūt ligna saltus. dicūt aūt metapborice laudare inanimata folia z cetera q̄ ꝓducunt. potentiā z sapiam dei ondūt. inducunt aūt ista ad dei laudē in cāticō. qz sunt boibus materia diuine laudis. inanimatū quicqd cit pulcritudinis z bonitatis in eis reducēdū est in gloriā ꝓditoris. sm q dr Sap. xiij. A magnitudine spei z creature spāliter poterat cognosibiliter creator eorū videri. z p ons laudari.

k Quia venit iudicare terrā. istud inducit p cā pdicte laudis diuine. si em puidētia dei tn se extenderet ad celestia. z nullo mō ad ista inferiora generabilia et corruptibilia sm q dixerūt aliq̄ in aq̄. psona dr Job. xxij. Nubes latibulū eius. nec nra ꝓsiderat. circa cardines celi pambulat. pulcritudo z bonitas. q̄ sunt in istis inferioribus nō cēnt reducēde in laudē z gliā sapie diuine. Sq̄ ei9 sapia z puidētia ad oia se extēdit quātumcūq; minima. iō quicqd pulcritudinis z bonitat' est in eis reducit in laudē diuinā. z pter boc dr bic. Quia ve. iu. terrā. q. d. qz iudiciū sue discretōis z puidentie se extēdit vsq; ad elemētū terre qđ ē infimū. iō oia pdicta in laudē z gloriā dei sūt reducēda. Alio mō exponit. q p ista inuisibilia pdicta intelliguntur iusti simplices. q̄ habebūt materiā leticie z laudis in vltīo aduētu iudicis sm q dicit saluator discipulis suis Luce. xxj. loq̄ndo de signis p̄cedētibus iudiciū futurum. His aūt fieri incipientib9 respicite z leuate capita vra. i. erbylarate corda sm q dicit be Greg. sup istū locū.

l Confitemini dño qm bonus. Dic in fine resumit principiū cantici. lz verba aliqualiter mutent sicut in cantilenis in fine principium repetit. m Et dicite salua nos deus ꝛc. Sm aliquos ista additio facta fuit ab ipso dauid. qz licet tpe eius filij isrl nō essent captiuati. nec p orbem dispersi. nec p ons congregandi tn spiritu ꝓpbetico puidit ista fieri de futuro per teglatbpbalassar z salmanasar reges assyriorū. z p nabucho-

regē babylonis vt bř. iiij. Reg. iō post canticuz p̄dictū istud addidit ad impetrandū p̄gregationē dispsionis et captiuitatis future. Scōm alios vo ista additio posita fuit ab esdra scp̄tore huj⁹ libri q̄ in reditu captiuationis babylonice fuit sacerdos et doctor ꝓpli vt bř j. Esdre. 7 q̄ tūc milti de filijs isrl erāt adhuc dispsi in nationibus iō p ipsoz p̄gregatione addidit hoc esdras in fine p̄dicti cāntici. qđ a leuitis in tēplo scōo cantabāt.

n Et dicat oīs ppl's amen. i. fiat.

o Et hymnuz dco. i. laudem.

p Dereliquit. Hic p̄ñr describit p̄dictoz̄ stabilitio. q̄ dō nō ordinauit p̄dicta tm̄ ad horaz ſ etiā p futuro. iō sequit.

q Et ministrarent in ꝓspectu arche iugiter. cū hoc etiā ordinauit: q̄ fieret cultus diuin⁹ in loco vnde adduxerat archā. q̄ ibi remāserat tabernaculuz qđ fecerat moyses. 7 altare holocaustorum. et hoc ē qđ dicit.

r Sadoch aūt sacerdotē et fratres ei⁹ ꝛc. 7 ptz lra.

s Reuersus ē oīs ppl's. qui nō erat deputatus ad ministrāduz coram archa in birim vel in tabernaculo moysi in gabaon.

t Et dō vt bñdiceret. i. bñfaceret.

v Domui sue .i. familie sicut fecerat alijs. vt p̄dictū est in p̄ncipio huius capli.

mimbo tuis. Bñdictus dñs deus isrl ab eterno vsq̄ in eternum: [n] 7 dicat oīs ppl's amen [o] 7 hymnū deo. [p] Dereliquit itaq̄ ibi coram archa federis dñi asaph 7 fratres eius: [q] vt ministrarent in cōspectu arche iugiter per singl's dies 7 vices suas. Porro obededom 7 fratres eius sexaginta octo obededō filium idithun 7 oza: constituit ianitores. [r] Sadoch āt sacerdotē 7 fratres eius sacerdotes coram tabernaculo dñi in excelso q̄ erat in gabaon: vt offerrent holocausta dño sup altare holocaustomatis iugiter mane 7 vespe: iurta oīa q̄ scripta sunt in lege dñi quam p̄cepit israeli. Et post eum: heman 7 idithun 7 reliquos electos vnūquēq̄ vocabulo suo ad confitēdum dño: qm̄ ineternuz misericordia eius. Hemā q̄q̄ 7 idithun canentes tuba et quatientes cymbala 7 oīa musicoz̄ organa ad canendū dño. Filios aūt idithū fecit esse portarios. [s] Reuersusq̄ est oīs ppl's in domum suam: [t] 7 david vt benediceret etiā [v] domui sue.

¶ Ca. xvij.

Cum aūt habitaret david in domo sua: dixit ad nathan ꝓphetā. Ecce ego habito i domo cedrina: archa aūt federis dñi sub pellibus est. Et ait nathan ad david. Omīa q̄ in corde tuo sunt fac: dñs enim tecuz est. Ygit nocte illa factus est sm̄o dñi ad nathā dicens. Vade 7 loquere david seruo meo. Hec dicit dominus. Non edificabis tu mihi domū ad habitanduz. Neq̄ enī mansi in domo ex eo tpe quo eduxi isrl de terra egypti vsq̄ ad diē hanc: sed fui semp mutās loca tabernaculi. 7 in tentorio manens cum omni isrl. [b] Nunquid locutus sum saltē vni iudicū isrl quib⁹ p̄ceperam vt pascerēt ppl'm meū 7 dixi: quare nō edificasti mihi domū cedrinā? Nunc itaq̄ sic loqueris ad seruū meuz david. Hec dicit dñs exercituum. Ego tuli te cū in pascuis seq̄reris gregē: vt eēs dux ppl'i mei isrl: 7 fui tecū quocūq̄ pergebas: 7 interfeci oēs inimicos tuos coram te: feciq̄ tibi nomen quasi vnius magnoz̄ qui celebrant in terra. [c] Et dedi locum ppl'o meo isrl. Plantabit 7 habitabit in eo: et vltra nō cōmouebit: nec filij iniquitatis atterent eos sicut a principio: ex diebus quibus dedi iudices ppl'o meo isrl: 7 humiliaui vniuersos inimicos tuos. Annūcio q̄ tibi q̄ edificaturus sit tibi dñs domū. Cumq̄ impleueris dies tuos vt vadas ad pres tuos: suscitabo semen tuū post te qđ erit de filijs tuis 7 stabiliā regnuz eius. Ipe edificabit mihi domū 7 firmabo soliū eius vsq̄ in eternū. Ego ero ei in patrē 7 ipse erit mihi in filiū: 7 misericordiā meam non auferā ab eo sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuaz eā in domo mea: 7 in regno meo vsq̄ in sempiternum: 7 thronus eius erit firmissimus in pperuū. Juxta oīa verba hec: 7 iuxta vniuersā visionē istā: sic locutus est nathā ad dō. Cumq̄ venisset rex david 7 sedisset coram domino dixit. Quis ego sū dñe deus: 7 que domus mea vt p̄stares mihi talia: Sed 7 h̄ parū visum ē in ꝓspectu tuo. Ydeoq̄ locut⁹ es sup domū serui tui etiā i futurū

¶ Ca. xvij.

a Cum āt habitaret. Descripta deuotōe dō in arche dñi veneratōe. hic p̄ñr ponit ei⁹ deuotio in tēpli edificatōe. habuit em̄ voluntatē pfectā ip̄m edificādi. ſ fuit p̄hibitus a dño 7 dilata fuit hec edificatio vsq̄ ad tp̄us salomonis filij sui veruntñ quid magnā ptē materie p̄parauit. p̄mo ꝙ ipſ⁹ dō oñdit sanctuz ꝓpositū ad tempi edificationē. scōo ipsius studiū circa materie p̄gationē ca. xxij. Prima in tres. q̄ p̄mo circa hoc ponit declaratio sancti ꝓpositi ad tēpli edificationē. scōo dilatatō sui ip̄erij p aduersariorum vexp̄ssionē. ca. xviij. tercō pcussio ꝓpli ꝓpter dō elatōnē. ca. xxj. Diuisio aūt p̄ntis capli est ei⁹ tria patēt ex dictis. ij. Reg. vij. exceptis q̄ sequunt.

b Nunq̄d locut⁹ sum saltē vni iudicū isrl. ij. Reg. vij. dī. Nunq̄d loq̄ns locutus sū ad vnā de tribub⁹ isrl. Dicēdū q̄ quilibet iudex isrl fuit de aliq̄ tribu isrl. vt ptz ex decursu libri iudicū. 7 quilibet eoz̄ tunc tp̄is in sua tribu erat p̄cipalis. et iō idez est loqui vni iudicū ac vni tribuum.

c Et dedi locum ppl'o meo isrl. ij. regū. dī. Et ponā locum ppl'o meo isrl. Dicēdū q̄ loc⁹ vbi fuit fundatū tēplū p salomonē iā erat sb ptāte dō q̄ orna eius erat ipi dō erat subiectus. et iō bic loquit deus p modū pteriti.

c Et dedi locū ꝛc. tñ tēplū adhuc nō erat ibi edificatuz nec fūdatū. 7 ꝓpt̄ h̄ loq̄t⁹ de⁹ p modū futuri. ij. Reg. dicens

Et ponaz locū ꝛc. vel ꝑ dici ꝛ meli9 q̄ loquit̄ hic de futuro p modū ꝓteriti ꝓpter certitudinē implet̄ois verbi diuini. quia ita erat certus de futuro ac si iā esset ꝓteritum.

Ca.xviii.

a Actū ē aūt Hic ꝓñr describit dilatatio imperij ipius dō p aduersariorū suorū ꝛepssionem. Circa q̄ ꝓmo ponit rebellatio aduersantiū. scdo punitio iniuriātium. ca.xix. Diuisio aūt ꝛ snia hui9 ca.xviij ꝑz er dictis. ij. Re. viij. ca. exceptis q̄ sequunt̄.

b Et tolleret geth nomen est vnius ciuitatis philistinorum de quinq; ꝓncipalibus. vt ꝑz. j. Reg. vj.

c Et filias eius. i. villas ei adiacētes et subditas.

d Cepit ergo dō mille quadrigas eō et septē milia equitum ac viginti milia virorū peditu3 ij. Reg. viij. dī. Et captis dauid ex pte eius mille. dcc. equitibus. ꝛ xx. milibus peditū ꝛc. dicendū q̄ nō est cōtradictō. qz minor numerus includit in maiori. ꝛ iō si fuerunt septez milia equitum. vt hic dī fuerunt etiā mille dcc. vt dī ibi. ℔ hic maior nūerus exprimit ꝛ ibi minor. qz nō ponit ibi ꝑfse numerus alios excludendo.

e Sed ꝛ huius percussit dauid viginti milia virorum3. ij. Reg. dī. xxij. milia et eodē mō soluit sicut ꝛ ꝓcedens. et qz scriptura nō curauit hic exprimere duo milia q̄ erāt vltra summā ꝓncipalem.

f Abisaibo filius saruie percussit edō in valle salinarum et fecisti mihi spectabilē sup oēs homines. Bñe dixisti mihi quid vltra addere pōt dauid cum ita glorificaueris seruū tuum: ꝛ cognoueris eum? Bñe ꝓpter famulum tuū iuxta cor tuū fecisti oēm magnitudinē hanc ꝛ notā esse voluisti vniuersa magnalia. Bñe nō est similis tui: ꝛ non est alius de⁹ absq; te ex omnib⁹ quos audiuimus auribus nostris. Quis em̄ est alius vt ꝑplus tuus isrl̄ gens vna in terra ad quā ꝓrexit de⁹ vt liberaret ꝛ faceret ꝑplm sibi: et magnitudine tua atq; terroribus eiceret nationes a facie eius quā de egypto liberaret: Et posuisti ꝑplm tuum isrl̄ tibi in ꝑplm vsq; in eternū: et tu dñe factus es deus eius. Nūc igit̄ dñe sermo quē locutus es famulo tuo ꝛ sup domū eius: cōfirmet̄ imꝑpetuū ꝛ fac sicut locutus es: ꝑmaneatq; ꝛ magnificet̄ nomen tuū vsq; in sempiternū ꝛ dicat̄ dñs exercituū deus isrl̄: et domus dauid serui eius ꝑmanens coram eo. Tu em̄ dñe deus meus reuelasti auriculā serui tui vt edificares ei domū ꝛ iccirco inuenit seruus tuus fiduciā vt oret coram te Nunc ergo dñe tu es deus ꝛ locutus es ad seruū tuū tāta bñficia: ꝛ cepisti bñdicere domui serui tui vt sit sēp coram te. Te em̄ dñe bñdicente bñdicta erit imꝑpetuū.

La.xviij.

a Actū est aūt post hec vt ꝑcuteret dauid philistīm ꝛ humiliaret eos: b ꝛ tolleret geth c et filias eius de manu philistīm: ꝑcuteretq; moab ꝛ fierēt moabite serui dauid: offerentes ei munera. Eo tpe ꝑcussit dauid etiā adadezer regem soba regionis emath qñ prexit vt dilataret imꝑiū suum vsq; ad flumen euphraten.

d Cepit ergo dō mille quadrigas eius ꝛ septem milia equitū ac viginti milia virorū peditū. Subnerauitq; oēs eq̄s curruū exceptis cētum quadrigis q̄s reseruauit sibi. Supuenit aūt ꝛ syrus damascenus vt auxiliū ꝓberet adadezer regi soba.

e Sed ꝛ huius ꝑcussit dō viginti duo milia virorū. Et posuit milites in damasco: vt syria q̄z seruiret sibi ꝛ offerret munera. Adiuuitq; eū dñs in cūctis ad q̄ prexerat. Tulit q̄z dō pharetras aureas q̄s habuerāt serui Adadezer: ꝛ attulit eas in hirl̄m: necnō de thebath et chum vrbib⁹ adadezer eris plurimū: de q̄ fecit salomō mare eneū ꝛ colūnas ꝛ vasa enea. Qō cū audisset thou rex emath ꝑcussisse videlicz dō oēm exercitū adadezer regis soba: misit aduram filium suū ad regē dauid: vt postularet ab eo pacē ꝛ congratularet̄ ei eo q̄ ꝑcussisz ꝛ expugnassz adadezer. Aduersarius quippe erat thou adadezer. Sz ꝛ oīa vasa aurea ꝛ argētea ꝛ enea ꝓsecrauit dō rex dño: cum argēto ꝛ auro q̄ tulerat ex vniuersis gentib⁹: tam de ydumea et moab ꝛ filijs ammon q̄ de philistīm et Amalech.

f Abisai vō filius saruie ꝑcussit edom in valle salinarum decē ꝛ octo milia: ꝛ cōstituit in edom p̄sidium vt seruiret ydumea dō. Saluauitq; dñs dō in cunctis ad q̄ prexerat. Regnauit ℔ dauid sup vniuersum isrl̄: ꝛ faciebat iudicium atq; iusticiā cūcto ꝑplo suo. g Porro ioab filius saruie erat super exercitū: ꝛ iosaphat filius ahiluth acōmentarijs. Sadoch aūt fili9 achitob ꝛ achimelech fili9 abiathar sacerdotes: ꝛ Susa scriba.

ij. Reg. viij. hoc attribuit ipsi dauid. dicendū q̄ attribuit dauid sicut regi: abisai vero sicut duci vnius acies. qui fecit quid notabile in illa victoria.

g Porro filij dauid primi ad manus regis. qz erāt primi in honoribus. ꝛ ideo vocant̄ sacerdotes. ij. Reg. viij. i. maiores inter illos qui assistebāt regi dauid.

Caplm.xix.

Ecidit aũt hic ꝓ̃r describit punitio iniuriãtium dõ.7 ꝓmo describit illata iniuria. scõo vindicta debita:ibi. Qõ cum audisset dõ.et hec ps diuidit in duas ptes.q7 ꝓmo describit debellatõ auxiliantiũ filijs ammon qui dõ iniuriati fuerãt scõo punitio filiorũ ammon qui iniuriã fecerant scõa icipit a ꝓncipio.xx.ca. Inia aũt hui9 ca.xix. ptz ex dictis.ij. Reg.x.ca. exceptis q̃ sequunt.

b Et ꝓcidit ꝛc vsq; ad pedes. aliq; libꝫ habẽt. Vsq; ad inguina. Snia tñ est. q illa ps vestiũ fuit ꝓscisa que a natibꝫ descendebat inferi9 ita q apparebãt eorum turpia.

c Conduxerũtq; triginta duo milia curruũ .i. triginta duo milia boim pugnãtiũ in curribus. Sciendũ tñ. q nõ fuerũt tot pugnãtes in curribus. q7 i vniuerso nõ fuerũt nisi triginta duo milia pedites cum alijs cõputãdo. vt ꝓz.ij. Reg.x. & q7 pugnantes in curribus erãt principales. ideo sub numero eorum alij hic ponũt.7 ab eis denoiant.

d Et regẽ maacha cũ ꝑplo ei9 iste ꝑplus nõ cõtinet in nũero ꝓdicto. q7 ab isto habuerũt mille viros vltra triginta duo milia ꝓdicta. vt ꝓz.ij. Regum.x.

e Sophat aũt princeps militie adadezer. iste vocatur sobath.ij. Reg.x.q7 talia vbi variant frequẽter in ꝓncipio vel in fine. vt alias dictũ est.

f Et interfecit dõ de syris septẽ milia ꝛc.y. Reg.x.dõ. Et occidit dõ de syris septingẽtos curr9 ꝛc.xl.milia equitũ Ad ꝓcordantiam huius dicendũ q ibi fuerũt. dcc. curꝛus tñ. vt ibi dz. & in ãlibet curru.x. pugnatores. et sic erãt ibi septẽ milia boim pugnantiuz in curribus qui dicunt hic septẽ milia curruũ .i. in curribus pugnantiũ. eo mõ q̃.s. dictum est. fuerunt etiã ibi viginti milia peditum. 7.xl.milia equitum. & equites hic tacent. qui ibi exprimunt. 7 ecõuerso pedites ibi tacent qui hic exprimunt q7 illud qd in vno loco scripture omittit. in alio supplet sicut pz in decursu euãgeliorũ 7 eodẽ mõ in libris paral. et in libris Regũ.

Banaias q̃z filius Joiade sup legiones cerethi7 phelethi. Porro filij dõ ꝓmi ad manũ regis.

La.xix.

a Ecidit aũt vt moreꝛet naas rex filiorum ammon 7 regnaret anon filius eius ꝓ eo. Dixitq; dõ. Faciam misericordiã cum anon filio naas. Prestitit eñ mihi pater eius misericordiã. Misitq; dauid nuncios ad cõsolandũ eum sup mortẽ patris sui. Qui cum peruenissent in terrã filiorum ammon vt cõsolarẽt anon: dixerunt principes filiorum ammon ad anon. Tu forsitan putas q dõ honoris cã in patrẽ tuũ miserit qui cõsolarent te: nec aĩaduertis q vt exploꝛẽt 7 inuestigẽt 7 scrutent terrã tuã venerint ad te serui eius. Igit anon pueros dõ ꝛcaluauit 7 rasit: b 7 ꝓcidit tunicas eorum a natibꝫ vsq; ad pedes 7 dimisit eos. Qui cum abissẽt 7 hoc mandassent dõ: misit in occursum eorum. Grauem eñ cõtumeliã sustinuerũt: et ꝓcepit vt manerẽt in hiericho donec crescerz barba eorũ: 7 tunc reuerterentur. Videtes aũt filij ammon q iniuriã fecissent dõ tam anon q̃z reliquus ꝑplus: miserunt mille talẽta argẽti: vt conducerẽt sibi de mesopotamia 7 de syria maacha: et de soba currus et equites.

c Conduxeruntq; triginta duo milia curruũ d 7 regem maacha cũ ꝑplo eius. Qui cum venissent: castrametati sũt e regione medaba. Filij q̃z ammon cõgregati de vrbibus suis: venerunt ad bellũ. Qõ cum audisset dõ misit ioab 7 oẽm exercitum virorum fortiũ. Egressiq; filij ammon direxerũt aciẽ iuxta portã ciuitatis. Reges aũt qui ad auxiliũ eius venerãt sepatim i agro steterũt. Igit ioab intelligẽs bellum ex aduerso 7 post terꝛ gum cõtra se fieri: elegit viros fortissimos de vniuerso isrl 7 prexit cõtra syrũ. Reliquã autẽ partẽ ꝑpli dedit sub manu abisai fratris sui 7 prexerunt ꝓtra filios ammõ. Dixitq;. Si vicerit me syr9: auxilio eris mihi: si aũt superauerint te filij ammon: ero tibi in ꝑsidium. Cõfortare 7 agamus viriliter ꝓ ꝑplo nostro 7 ꝓ vrbibus dei nostri. Dñs aũt quod in cõspectu suo bonum est: faciat. Perrexit ergo ioab 7 populus qui cum eo erat contra syrum ad ꝑlium: 7 fugauit eos. Porro filij ammon videtes q fugisset syrus ipsi quoq; fugerũt a facie abisai fratrẽ eius: 7 ingressi sunt ciuitatẽ. Reuersus est etiã ioab in hierlm. Videns aũt syrus q cecidisset coram isrl misit nuncios 7 adduxit syrum qui erat trans fluuiũ.

e Sophat aũt princeps militie adadezer erat dux eorum. Quod cum annunciatum esset dauid: congregauit vniuersum isrl: 7 transiuit iordanẽ: irruitq; in eos 7 direxit ex aduerso aciem. Illis contra pugnantibꝫ. Fugit aũt syrus isrl. f Et interfecit dauid de syris septem milia curruum: 7 quadraginta milia peditũ 7 sophat exercitus principẽ. Videtes aũt serui adadezer se ab israel esse superatos transfugerunt ad dauid 7 seruierunt ei. Noluitq; vltra syria auxilium ꝓbere filijs ammon.

Capitulum.xx.

Actum est autẽ post anni circulum eo tpe quo solẽt reges ad bella ꝓcedere congregauit ioab exercitum 7 robur militie: et vastauit terram filiorũ ammon. Perrexitq; 7 obsedit rabba. b Porro dauid manebat in hierlm quãdo ioab

Actũ est aũt hic ꝓ̃r de bellatis ad sutoribus filiorum ammon ponit punitio ipsoꝝ. 7 scõo subiungit narratio triũ bellorũ dõ famosorũ: ibi. Post hec initũ bellum. Snia aũt ꝓme ptis ꝓz ex dictis.ij. Reg.xij.c. in fine bis exceptis.

b Porro dauid manebat in hierlm in hac remansione ꝓsistit dõ peccatũ cum bersabee vxore sua quod hic omittit. q7 diffuse scribitur.ij.li. Reg.xj.c. et.xij.

c Tulit autē dō coronā melchō. nomen est idoli filioꝝ ammon. vt dictuꝫ fuit. ij. Reg. xij.

d Manubias q̄ꝫ .i. spolia q̄ sic nominant. eo q̄ manibus rapiunt.

e Post hec. Hic succincte ponitur narratio triū bellorum. ꝙꝫ sinia ex dictis. ij. li. Reg. xxj. ca. in fine vbi additur vnū bellū in q̄ Jesbidenob nisus fuit occidere dauid lassatū ex labore belladi. ꝙ hic obmittit ꝓpter reuerentiā dō vt dicūt hebrei. hic tñ ponūtur duo dubia. primū est cū dī. Post hec. q. ista tria bella fuissent post p̄dicta. qđ nō est verū saltez de bello in q̄ dauid pcussit goliath. q. hic ponit in scdo loco. z tñ fuit primū bellum ꝫm cōem opinionem. Scdm ponit cum dicit.

f Fratrē goliath qđ exponit duplr. Uno mō q̄ iste sit idē cū goliath quē interfecit dō. sicut fuit expositum. ij. Reg. xxj. ꝙm hoc bec est ira. Fratrē goliath getheū. et est sensus. q̄ dō pcussit goliath getheum fratrē istoꝝ aliorū gygantū duorū. qui hic noiantur. Alio mō q̄ iste qui dī hic pcussus fuit ali⁹ a goliath fratre eius. z ꝙm ꝫ bec est ira. Fratrē goliath getheī. et ē sensus q̄ dō pcussit fratreꝫ goliath qui erat sibi similis in fortitudine et magnitudie. z ꝙm istā expositionē optet p̄ñr dicere. q̄ istud bellum omittit. ij. Reg. xxj. cū prima expositio cōiorꝝ est.

g Hi sunt filij raphaim. i. gygantū. vl de gēte gygāteo

Cap̄lm. xxj.

3 Onsumpsit aūt satban

Hic p̄ñr de

percussit rabba: z destruxit eā. c Tulit aūt dō coronam melchon de capite e⁹ z inuenit in ea auri pondo talētū z p̄cios̄issimas gēmas: fecit q̄ sibi inde dyadema. d Ad nubias q̄ꝫ vrbis p̄mas tulit: ppl'm aūt q̄ erat i ea eduxit: z fecit sup eos tribulas z trahas: z ferrata carpēta transire: ita vt dissecarent. Sic fecit dō cunctis vrbib⁹ filioꝝ ammon: z reuersus est cū oī ppl'o suo in hirl'm. e Post h̄ initū est bellū in gazer aduersum philisteos: in q̄ percussit sobochai vsathites saphai de genere raphaim: z humiliauit eos. Aliud q̄ꝫ bellū gestū ē aduersus philisteos: in q̄ pcussit adeodatus filius saltus bethleemites f fratrem goliath getheī cuius haste lignū erat quasi liciatoriū texentiū. Sed z aliud bellū accidit i geth in quo fuit hō longissimus senos habēs digitos. i. sil'vigintiquatuoꝝ: qui z ipse de raphaim fuerat stirpe generat⁹. Hic blasphemauit israel z pcussit eum ionathā filius samaa fratris dauid. g Hi sunt filij Raphaim in geth qui ceciderunt in manu dauid z seruoꝝ eius.

Ca. xxj.

a Onsurrexit āt sathā ptra isrl' z incitauit dauid vt nūeraret isrl'. Dixitq̄ꝫ dō ad ioab: z ad p̄ncipes ppl'i. Jte z nūerate isrl' a bersabee vsq̄ꝫ dan z afferte mihi numerum vt sciam. Rñditq̄ꝫ ioab. Augeat dominus ppl'm suū cētuplū q̄ꝫ sunt. Mōne dñe mi rex oēs serui tui sunt? Quare h̄ q̄rit dñs meus qđ in pctm̄ reputet̄ israeli? Sed sermo regis magis p̄ualuit. Egressusq̄ꝫ ē ioab z circuiuit vniuersus isrl' z reūsus ē hirl'm Bedditq̄ꝫ dō numer⁹ eoꝝ q̄s circuierat: z inuēt⁹ ē oīs nurus isrl' mille milia z centū milia virorum educentium gladium. Be iuda aūt quadringenta septuaginta milia bellatoꝝ. h Nam leui z beniamin nō numerauit eo q̄ inuitus exequeret regis imperiū. Displicuit autem de quod iussum erat: z percussit isrl'. Dixitq̄ꝫ dō ad dm̄: peccaui nimis vt hoc facerez. Obsecro aufer iniquitatem serui tui: q̄ꝫ insipienter egi. Et locutus ē dñs ad gad videntem dauid dicens. Vade z loquere ad dauid: z dic ei. Hec dicit dm̄. Trium tibi optionem do: vnum quod volueris elige vt faciam tibi. Cū q̄ꝫ venisset gad ad dauid dixit ei. Hec dicit dñs. Elige quod volueris. Aut tribus annis pestilentiam: aut tribus mēsib⁹ te fugere hostes tuos: z gladium eoꝝ non posse euadere: aut trib⁹ diebus gladium dñi z mortez versari in terra et angelum dñi interficere in vniuersis finibus israel. Nunc igitur vide quid respondeam ei q̄ misit me. Et dixit Dauid ad gad. Ex omni parte me angustie p̄munt: sed meli⁹ mihi est vt incidam in manus dñi: quia multe sūt miserationes eius: q̄ in man⁹ hominum. Misit ergo dñs pestilentiam in israel z ceciderunt de israel septuaginta milia virorum. Misit q̄ꝫ angelum in hierusalem vt p̄cuteret eam. c Cunq̄ꝫ p̄cuteret vidit dñs z misertus est sup magnitudinē mali: z imperauit angelo qui percutiebat. Sufficit iam cessa manus tua. Porro angelus dñi stabat iuxta aream ornan iebusei: leuansq̄ꝫ dō oculos suos: vidit angelum dñi stantem inter celū z terram: z euaginatū gladium in manu eius: z versum contra hirl'm: et ceciderūt tam

scribit ꝓcussio ppli ꝓpter ipsius dō elationem. z ꝙꝫ diuisio z sinia huius ca. ex dictis. ij. Reg. vlt. ca. exceptis q̄ se quunt.

b Nam leui z beniamin nō numerauit de. z iō istas duas trib⁹ dimisit. q̄ habebat accusationē in ꝓmptu si de hoc regi accusaret. De tribu leui. q̄ statim poterat dicere. q̄ nō erat numerāda sicut alie. q̄ alie tribus numerātur a viginti annis z. s. vt habetur Nu. j. Tribus aūt leui ab vno mēse. s. vt habet Num. iij. Silr de tribu bē iamin poterat dicere. q̄ ꝓpē vtrorē leuite fuit ferre deleta. vt hr̄ Judicū. xx. z iō postea fuit parue reputationis cōparatiue ad alias et ꝓpter hoc poterat se excusare ioab ab ei⁹ numeratōne. q̄ꝫ parum creuisset numerus.

c Cunq̄ pcuteret .i. cum angelus se disponeret ad pcutiē dō ppl'm in hierusalem.

d Porro ornan ꝛc. cū eo abscōderēt se. p timorē. nec mirū qz etiā dō qui erat fidelis 7 deuotus in visiōe angeli supra modum pterritus fuit. e Et tribulas. instra sunt ligneā. dicta a tero teris. eo q fruges cū ipsis terunt. f Et exaudiuit eū dñs in igne de celo. s. vato. et hoc fuit signū manifestū acceptatōis diuine. sicut in oblatōe abel Gen. iiij. et helye. iij. Reg. ca. xviij. g Et nō pualuit dō ire. non est intelligendū q propter hoc dō altare cōstruxerit in area ornan iebuzei. 7 ibi obtulerit. qz tenebat ad hoc de māda to dei sibi facto p gad ppetā. vt habet in hra. sed postq̄ fecerat istud sacrificiuz libēter iuisz ad offerendū iterū in gabaon vbi erat altare holocaustoꝝ. h nō potuit. eo q ex visione āgeli fuit nimis territ⁹. et p dñs infrigidatus 7 debilitatus. ita q ptunc non poterat ire

¶ Caplm. xxij.

Dixitq̄ dō Postq̄ descripta est deuotio dō in voluntate edificādi templum. si dñs p misisset. Hic cōsequenter ponit eius deuotio in pparatōe materie. vt salomon facilius templū edificaret. Et primo ponit materiez opariorum pparatio. secdo iniūgit salomoni edificatio: ibi Vocauitq̄ salomonē. Circa primum dz.

a Dixitq̄ dō Hᵇ est domus dei ꝛc. istud refertur ad illd qd dictū est capitulo pcedenti. q dñs exaudiuit dauid i igne de celo. per hoc em vidit dauid. q dominus eligebat locum illum vt ibi edificaret templū 7 altare. sicut 7 postea factus ipse q̄ maiores natu vestiti cilicys pni in terrā. Dixitq̄z dō ad deū. Nōne ego sū q̄ iussi vt numeraret pplus Ego sum q̄ peccaui: ego qui malū feci. Iste grex qd cōmeruit. Sñe deꝰ meꝰ vertat obsecro manꝰ tuas ime: 7 in domū pris mei: pplis āt tuꝰ nō pcuciat. Angelꝰ āt dñi pcepit gad vt diceret dō. vt ascēderet extrueretq̄ altare dño deo i area ornā iebusei. Ascēdit g̃ dō iux̄ sermonē gad quē locutꝰ ei fuerat ex noie dñi. Porro ornan cū suspexisz 7 vidisset angelū hᵗuoq̄ filij eiꝰ cū eo: absconderūt se. Nā eo tpe terebāt in area triticū. Igit cū veniret dō ad ornan: cōspexit eū ornan: 7 pcessit ei obuiā de area: et adorauit eū pnꝰ in terraz. Dixitq̄ ei dō. Da mihi locū aree tue vt edificem in ea altare dño: ita vt quantū valet argēti accipias: 7 cesset plaga a pplo. Dixit aūt ornan ad dō. Tolle 7 faciat dñs meus rex q̄ cū q̄ ei placet. Sed et boues do in holocaustū: ᶜ 7 tribulas in ligna 7 triticum in sacrificium: oīa libēs pbebo. Dixitq̄z ei rex dō. Nequaq̄ ita fiat: h argentū dabo quātū valet. Neq̄ em tibi auferre debeo: et sic offerre dño holocausta gratuita. Sedit ergo dō ornā. p loco siclos auri iustissimi pōderis sexcētos: 7 edificauit ibi altare dño: obtulitq̄z holocausta 7 pacifica 7 inuocauit deum ᶠ 7 exaudiuit eū in igne de celo sup altare holocausti. Precepitq̄z dñs angelo: 7 conuertit gladiū suum in vaginam. Protinus ergo dauid videns q exaudisset eū dñs in area ornā iebusei: immolauit ibi victimas. Tabernaculū aūt dñi qđ fecerat moyses in deserto 7 altare holocaustoꝝ in excelso gabaon: ᵍ 7 non pualuit dō ire ad altare vt ibi obsecraret deū. Nimio em fuerat timore pterritus videns gladium angeli dñi.

¶ Caplm. xxij.

Dixitq̄z dauid. ᵇ Hec est domus dei: 7 hoc altare in holocaustū isr̄l. ᶜ Et pcepit vt pgregarent oēs p selyti de terra isr̄l 7 pstituit ex eis latomos ad cedēdos lapides 7 poliendos vt edificaret domum dei. ᵈ Ferrum q̄z plurimū ad clauos ianuarū ᵉ 7 ad cōmissuras atz iūcturas pparauit dauid: ᶠ et eris pondus innumerabile ¶ ligna q̄z cedrina non poterāt estimari: q̄ sydonij 7 tyrij deportauerūt ad dauid ᵍ Et dixit dauid. Salomō filius meus puer paruulus est 7 delicatus. ʰ Domus āt quaz edificari volo dño talis debet esse vt in cunctis regionibus nominet. Preparabo ergo ei necessaria. ⁱ Et ob hāc causam añ mortem suā oēs pparauit impēsas ᵏ Vocauitq̄z salomonē filium suum: et pcepit ei vt edificaret domum dño deo isr̄l. Dixitq̄z dō ad salomonez. Fili mi: volūtatis mee fuit vt edificarē domū nois dñi dei mei: l factus est sermo dñi ad me dicēs. Multū effudisti sanguinem. b pñr iniūgit salomōi edificatō domꝰ dei. 7 pz lra vsq̄ ibi, l Sz factꝰ ē sermo dñi ad me. d. M. Multū sa. ꝛc.

g Et dixit dō salomō filius meus puer paruulus est et hoc dicūt aliqui. q salomon erat tm. xij. annorum q̄n cepit regnare. h Hᵇ fuit improbatū satis diffuse. iij. Reg. vj. b Domus āt ꝛc. vt in cūctis regionibus noiet. q̄ter eius eminentiā sicut 7 dñs in infinitū excellit oēm creaturā. ppt qđ 7 salomō fecit eius altitudinē. cxx. cubitoꝝ. sicut diffuse fuit dictū. iij. Reg. et hr̄. j. q. lib. xo. iij. i Et ob hāc cām añ mortē suaz oēs pparauit impēsas. i. aliquas de omnibus. quia salomon multas addidit: sicut dz. Omne aial fuit in archa noe. qz de singlis spēb⁹ fuerit aliq̄ idiuiduum vt hr̄ Gen. vj.

k Vocauitq̄z. h pñr iniūgit salomōi edificatō domꝰ dei. 7 pz lra vsq̄ ibi, l Sz factꝰ ē sermo dñi ad me. d. M. Multū sa. ꝛc.

ſtud fuit dictū ſibi p nathā. qui denūciauit ſibi domū edificādā nō p ipm ſ eius filiū. m Non poteris edificare domū nōi meo &c. dicūt hebrei q ſ intelligit principalr de ſanguine vrie. ⁊ aliorū cū eo occiſorū ad mandatū dō nequiſſimū vt hr̄. ij. Reg. xj. ⁊ de ſanguine ſacerdotū effuſo occaſione dō vt hr̄. j. Reg. xxij. ⁊ de ſanguine etiā multorū iuſtorū ⁊ innocentiū. qui fuerunt inter alios gētiles malos q̄s dō pluries debellauit. et iō de hoc fuit ineptus ad edificandū domū dñi.

n Filius qui naſcet tibi. Jſtud fuit expoſitū. ij. Reg. vij. ſequit poſtea.

o Tūc ei pficere po. ſi cuſ. māda. &c ex hoc em̄ q̄ aliq̄s ponit diligētiā ad obediendū deo. efficit dignus de cōgruo. vt deus dirigat eū in agendis.

p Ecce ego i pauptate mea &c. quia oīs creatura ad deum ꝓpata indigēs eſt ⁊ paup. hoc tm̄ exponūt hebrei ad lr̄am de dō qui fuit paup reſpectu ſalomonis. tum q̄ venit paup ad regnū tum quia oportuit eum multa expendere in bellis freq̄ntibus.

q Habes q̄z plurimos artifices. de puerſis ad iudaiſmū. vt p̄dictuz eſt cū bis tm̄ fecit ſalomō venire multos alios tyro ⁊ ſidone vt habet̄. iij. Reg. et infra. ij. lib. ij.

r Precepit q̄z dō cūctis principibus iſrl̄ vt adiu. ſalomonem. q̄ opus erat valde ſumptuoſū et ad bonū totius ꝓpli ordinatū. cetera patent in lr̄a.

Ca. xxiij.

Bit dauid &c. Poſtq̄ deſcripta eſt ipſius dō deuotio circa tēpli edificationē. Hic p̄mr oñdit eius deuotio circa diuini cultus ampliationē ⁊ ordinationez. Et p̄mo ordinant̄ leuite in dei miniſteriū. ſcdo principes ⁊ ꝓpls in regis ⁊ dei obſequiū. ca. xxvij. Circa primū p̄mo ponit̄ ſumma leuitarū ⁊ officia eorū in generali. ſcdo magis in ſpāli. ca. xxiij. Prima adhuc in duas. q̄ primo ponunt̄ officia leuitarū in generali. ſcdo aſſignat̄ rō dicti: ibi. Dixit em̄ dō. Prima adhuc in duas. q̄ p̄mo in generali ponūt̄ nūerus ⁊ officia leuitarū. ſcdo diſtinctio familiarū: ibi. Et diſtribuit. Circa primū dz. a Jgit̄ dauid ſenex ⁊ plenus dierū regē cōſtituit ſalomonē. de qua poſtitutōe habet̄. iij. Reg. j. b Et cōgregauit oēs pūn. iſrl̄ ſanguinē effudiſti: ⁊ plima bella bellaſti: m nō poteris edificare domum noī meo: tanto effuſo ſanguine coram me. n Filius qui naſcet tibi: erit vir q̄etiſſim⁹. Faciā em̄ eū requieſcere ab oīb⁹ inimicis ſuis p circuitū: ⁊ ob hāc cām pacificus vocabit̄ ⁊ pacē ⁊ ociū dabo in iſrl̄ cūctis diebus eius. Jpſe edificabit domū noī meo: ⁊ ipe erit mihi in filium ⁊ ego ero illi in patrē: firmabo q̄z ſoliuz regni eius ſup iſrl̄ in eternum Nunc g̃ fili mi ſit dñs tecū ⁊ proſperare ⁊ edifica domuz dō tuo: ſicut locutus ē de te. Det q̄z tibi dñs prudentiam ⁊ ſenſum vt regere poſſis iſrl̄: ⁊ cuſtodire legez dñi dei tui. o Tunc em̄ pficere poteris: ſi cuſtodierl̄ māndata ⁊ iudicia q̄ p̄cepit dñs moyſi vt doceret iſrl̄. Confortare ⁊ viriliter age: ne timeas neq̄ paueas. p Ecce ego in paupertate mea ꝓparaui impēſas domus dñi auri talēta cētum milia: ⁊ argēti mille milia talētorū: eris ẏo ⁊ ferri non ē pōdus: vincit em̄ numer⁹ magnitudine. Ligna ⁊ lapides ꝓparaui ad vniuſa impēdia. q Habes q̄z plurimos artifices: latomos ⁊ cemētarios artificeſq̄ lignorum ⁊ oīm artium ad faciēdum opus: prudētiſſimos: i auro ⁊ argēto in ere ⁊ ferro: cuius nō ē numerus. Surge igitur ⁊ fac: ⁊ erit dñs tecuz. r Precepit q̄z dō cunctis principib⁹ iſrl̄: vt adiuuaret ſalomonē filium ſuū: cernitis inquiēs q̄ dñs deus vr̄ vobiſcū ſit: ⁊ de dederit vobis requiē p circuitū: ⁊ tradiderit oēs inimicos vr̄os in manus vr̄as: ⁊ ſubiecta ſit terra coram dō: ⁊ coram ꝓplo eius. Prebete igr̄ corda vr̄a ⁊ animas vr̄as: vt q̄ratis dñm deum vr̄m: ⁊ conſurgite ⁊ edificate ſanctuarium dño deo: vt introducatur archa federis ⁊ vaſa domino cōſecrata in domuz q̄ edificat̄ noī dñi.

xxiij.

Bit dō ſenex ⁊ plen⁹ dierum regē conſtituit ſalomonē filiū ſuum ſup iſrl̄: b ⁊ cōgregauit oēs pūncipes iſrael: ⁊ ſacerdotes at q̄z leuitas. c Numeratiq̄z ſunt leuite a viginti annis d ⁊ ſupra: ⁊ inuenta ſunt triginta octo milia virorum. e Ex his electi ſunt ⁊ diſtributi in miniſteriuz domus dñi f viginti quatuor milia: g poſitorū aūt ⁊ iudicum ſex milia. h Porro quatuor milia ianitores ⁊ totidez pſalites canētes dño in organis que fecerat ad canendum: et ſa. atq̄ leuitas. vt ordinarēt cultū diuinū. ⁊ iſtud fecit dō vltimo anno vite ſue. vt habet̄ infra. xxvj. ca. in fine. hebrei dicūt q̄ hoc fecit a principio regni ſui. Dicendū q̄ a principio regni ſui fecit hoc in pte. q̄z adducta archa in ciuitatē dō. ſtatuit ibi fieri cultū dei iugiter. vt dictuz eſt ſupra. xvj. ij in fine vite ſue fecit pfectius.

c Numerati q̄z ſūt leuite a viginti ānis. q̄z ex tūc poterāt aliq̄ officia facere in miniſterio tēpli d Et ſupra q̄ dō exponūt aliq̄ vſq̄ ad quinquageſimū annū. et nō vltra. ij ꝑ nō videt verū. q̄z ij in quinq̄geſimo anno ceſſarēt in tēplo miniſtrare q̄tum ad officia laborioſa. tm̄ tūc fiebāt cuſtodes vaſorum ſacrorū ⁊ thezaurorū. vt hr̄ Nu. viij. hic aūt ordinat dauid nō ſoluz de leuitis in ſacrificijs miniſtrātibus. ij etiā de ſacriſtis ⁊ thezaurorū cuſtodibus vt habet̄ infra. xxvj. ca.

e Ex his elec. ſunt et di. in mi. to. dñi. i. ad miniſtrandū ſacerdotibus in caſibus neceſſarijs. vt hr̄ infra. xxix. in ercoīatione agialiū ⁊ lotōe boſtiarū. ⁊ in multis alijs officijs circa talia requiſitis.

f Viginti quatuor milia ꝓpter hoc apoſita eſt adhuc maior ſūma ꝓpter multitudinē ⁊ pōdus miniſteriorum.

g Prepoſitorum aūt ⁊ iudicum ſex milia. Jm aliquos ꝓpoſiti hic nominant̄ cuſtodes vaſorum ⁊ thezaurorum. iudices aūt illi qui docebant ꝓplm. Jm alios vo idem ſunt prepoſiti ⁊ iudices. ſ. ppli doctores. vñ in ve. teſ. doctores vocabant̄ p̄ceptores. ⁊ Jm illud dictum dicēdum eſt consequenter. q̄ cum ianitoribus intelliguntur cuſtodes vaſorum ⁊ thezaurorū eo q̄ ſeruabāt claues oſtiorum illorū in quibus talia locorū reponebant̄ cū dī.

h Porro quatuor milia ianitores quorum aliqui cuſtodiebant oſtia exteriora. aliqui autem oſtia domo⁹ in quibus thezauri. veſtes ſacre. ⁊ vaſa erant poſita

i Et totidem pſalites. id eſt cantores qui erant quatuor milia.

k Et distribuit. Hic ꝓnr ponit distinctio familiarū qz in tribu leui erāt ꝑces familie. z distinguūt ꝝ tres filios leui. s. gerson caath merari. z incipit h distinctio a filijs gerson cū dr. l Et gerson. supple filij fuerūt. m Leedan z semei. iste leedan videt esse idē cuz illo q. s. sexto ca. vo cat lobeni. itaq; in tomo gerson fuerūt due familie: lobenitica: z semeitica. z qlibet istarū hic dicit in plures. Prima in sex cū dr. Filij leedan ꝛc. z sequit.

o Filij semei salomith ꝛc. iste semei fuit filius leedan z fuit ꝑncipalior alijs filijs leedan. ꝓter qd ab eo denominant tres familie. Consequenter diuidit scda familia. s. semeitica in tres cum dicit.

p Porro filij seme leeth. Iste semei fuit frater leedan. z licz habuerit quatuor filios. tñ habuit tñ familias tres quia duo filij in vna familia fuerunt ordinati. qz paucos filios habebant. vt habet in lra.

q Filij caath. Hic ꝓnr describunt familie caath vsq; ad aarō z moysen. de qz familijs agitur ꝓnr. z primo qz tum ad aarō cū dicit.

r Separatusq; est aaron ꝛc. Fuerunt em de putati a deo ad sacerdotiū. et iō habuerūt nomē spāle vltra alios caathitas z vocati sunt aaronites. vt dictū fuit supra. vj. caꝑ. Consequenter agit de familijs descendētibus a moyse cū dr s Moysi quoq; bois dei. z vocat homo dei. qz deus cum eo familiariter loquebat sicut homo ad amicuz suū. vt habet Exo. xxxiij. t Filij merari. Hic ꝓnr describunt familie ipsius merari patet lra vsq; ibi.

v Acceperuntq; eas filij eis fratres earum. i. cognati germani. qz eis z eleazar fuerunt fratres. x Hi filij leui in cognationibus ꝛc. quedā epilogatio est respectu ꝓcedentiū. y Dixit em dauid. Hic ꝓnr redditur rō cuiusdā dicti. qz dictū est circa ꝓncipiū buius ca. q dauid distinxit leuitas ꝝm diuersa officia. s. sacerdotū doctorū cantorū ianitorū z sacristarū. z huius rō

bic assignat a dō. qz ex quo archa habuit stabilē māsionē ita q; no debebat vltra portari de loco ad locū. qđ fuit edificato tẽplo de q bic agit. Leuite fuerūt expediti de multis et magnis oneribus. q erāt in deportatōe tabernaculi et vasorū z aliorū ꝓtinentiū ad cultū ministerij. z iō diuinis laudibus z sacrificijs z silibus debeant cē magis intēti. z hoc est qđ dr.

z Requiez dedit dñs deus ꝛc. i. de ꝓmo dabit oplete qz ꝑ spm sciebat tẽplum cito oplēdū. et patz lra paucis exceptis.

a Et in exedris. i. cameris.

b Et in loco purificatiōis. i. in atrio vbi erāt lauatoria ad purificationem sacerdotū z abluti onem sacrificiorū.

c Sacerdotes āt sup panes ꝓpositōnis. de quibus dictū fuit Exo. xxv.

d Et ad simile sacrificiū. i. farinc tritice purgatissime. q aliqñ offerebat in sacrificiū ꝑ sacerdotes. e Et ad lagena. pasta erat cocta in aqua.

f Et azima. i. azimos panes.

g Et sartagine. i. ad panes in sartagine fritos.

h Et ad torrēdū. s. spicas nouas q torrebāt et grana ꝑ frictionē excutiebant ex quibus sacrificium offerebat. z de istis oib⁹ dictū fuit plenius Leuit. ij.

i Sup oē pōdus a tq; mēsurā. qz de materia arida de q fiebāt sacrificia. accipiebat ad pōdus ꝝm diuersitatez sacrificiorū z oblationū. Et materia liquidorū accipiebat ad mensurā. z oīa ista ptinebāt ad officiū sacerdotū Consequenter distinguunt officia leuitarū. cum dr.

k Leuite ad vo vt stēt mane ad confitendū ꝛc. i. qñ offerebat iuge sacrificiū matutinuz ortu solis. l Silrq; ad vesperā. qñ offerebat iuge sacrificiū añ solis occasum.

m Tam in ob. bol. dicūt añt holocausta sacrificia tota liter incensa. n Dr in sabbatis. q celebrant in memoriā bñficij creatōis. o Et kalēd. i. neomenijs. a neos qđ est nouū. qz in nouilunijs fiebāt hec festa in memoriā bñficij gubernatiōis mūdi. q quidē gubernatio ꝓsistit in motōe stellarū z opatōe sua. mutatio āt i istis inferioribus clemētat; ml'tū secūt motū lune. ꝓt qđ i nouilunijs hebāt ista festa. p Et solēnitatib⁹ reliqs. s. pasche pētecostes

R 7 distribuit eos dō ꝑvices filioꝝ leui: gerson videlicz 7 caath 7 merari. Filij gerson: [m] leedan et semei. Filij leedan principes: iehihel 7 zetham 7 iohel tres. [o] Filij semei: salomith et Ozihel 7 aran tres. Isti ꝑncipes familiarū leedā. [p] Porro filij semei: leeth et ziza 7 iaus et baria. Isti filij semei q̄tuor Erat autē leeth prior: ziza scōs. [q] Porro iaus 7 baria ñ habuerūt plimos filios. et iccirco in vna familia vnaq; domo ꝓputati sūt. [q] Filij caath: amrā 7 isaar hebrō 7 ozihel q̄tuor. Filij amram aaron 7 moysēs. [r] Separatusq; est aaron vt ministraret in sancta sanctoꝝ: ipe 7 filij ei [q] in sempiternuz: 7 adoleret incēsū dño ꝝm ritū suū ac bñdiceret noī ei [q] imꝑpetuuz. [s] Moysi q̄q; hois dei filij ānumerati sūt i tribu leui. Filij moysi: gerson 7 elie zer. Filij gerson: sububel ꝑmus. Fuerunt autē filij eliezer: roobia ꝑmus: nō erāt eliezer filij alij. Porro filij roobia multiplicati sūt nimis. Filij ysaar: salomith ꝑmus. Filij hebrō: ieriau primus: amarias scōs: iazihel tercius: iecmaan q̄rtus. Filij ozihel: miha prim [q] : iesia scōs. [t] Filij merari: mooli 7 musi. Filij mooli eleazar et cis. Mortuus est aūt eleazar: 7 nō habuit filios ḣ filias: [v] acceperūtq; eas filij cis fratres earuz. Filij musi mooli 7 eder 7 ierimuth tres [x] Hi filij leui in cognatiōibus et familijs suis: principes ꝑvices 7 numeꝝ capitum singuloꝝ: qui faciebāt opa ministerij dōmus dñi a viginti annis 7 supra. [y] Dixit em dauid. [z] Requiē dedit dñs deus isrl' ꝑplo suo 7 habitationē hierlm vsq; in eternuz nec erit officij leuitaꝝ vtvltra portet tabernaculuz: et oīa vasa eius ad ministrandū. Juxta ꝑcepta q̄q; dauid nouissima supputabit nūerus filioꝝ leui: a vigīti ānis 7 supra: 7 erūt sub manu filioꝝ aaron: in cultu dōmus dñi in vestibulis: [a] et in exedris: [b] 7 in loco purificationis 7 in sanctuario 7 in vniuersis opibus ministerij tẽpli dñi [c] Sacerdotes āt sup panes ꝓpositōis [d] 7 ad simile sacrificiū [e] 7 ad lagena [f] et azima [g] 7 sartagine [b] 7 ad torrēdum [h] 7 sup oīe pōdus atq; mensurā. Leuite vo vt stēt mane ad ꝓfitendū 7 canendum dño: [k] silrq; ad vesperā [m] tā in oblatione holocaustoꝝ dñi q̄ i [n] sabbatis [o] 7 kalēdis [p] 7 solēnitatib⁹ reliqs

tubarū.expiatōis tabernaculorū.de quibus dictum fuit plenius Leui.xxiij. v Ut administrēt in tēplo dñi.ip sis sacerdotibus de stirpe aarō descēdētibus. Ca.xxiiij.

a Porro filijs aaron. Hic ꝑnter distinguunt officia leuitarū magis in spāli.z primo ꝗtū ad sacerdotes z tēcto res.secdo ꝗtum ad cātores.c.xxv.tercio ꝗtum ad sacristas z ianitores .c. xxvj. Prima in duas.qz ꝑ de sacerdotib⁹.secdo de tēctoribꝫ:ibi. Porro filiorū leui.Circa primū sciēdū ꝙ aarō z filijs eꝰ datū fuit sacerdotiū a deo vt bī Exo .xxviij. ita ꝙ aaron erat sūmꝰ sacerdos.z filij eiꝰ sacerdotes sub eo sez eleazar et ithamar.ita ꝙ summū sacerdotiū varium fuit eleazar et filijs eius.ꝑ tpe beli trāslatū fuit summū sacerdotiū ad domū ithamar de q̄ erat beli.vt dictum fuit. .j.Reg.ij. Postea do tpe salomonis reductū fuit summū sacerdotiū ad domum eleazar.qz salomō abiecta abiathar de sūmo sacerdotio instituit sadoch sūmū sacerdotē.qui erat de domo eleazar.vt dictū fuit.iij.Reg.ij. Dauid ergo ante mortē suā volens ordinare sacerdotum officium.fecit recenseri principales de vtraq; domo z inuenit plures de domo eleazar ꝙꝫ de domo ithamar.et sic cōstituit.xxiiij. sacerdotes.qui officiarent templū ꝑ hebdomadas sibi succedētes.xvj.de domo Eleazar.et octo de domo ithamar.z cū hoc fecit duas domos principales vnā sup filios eleazar.z aliā sup filios ithamar qđ pt̄z ex hoc ꝙ sadoch qui erat principalis inter filios eleazar z achimelech inter filios ithamar non nominant inter illos.qui fuerūt instituti ad officiandum ꝑ hebdomadas seu vices.quia erant principales in duabus domibus p̄sidentibus.xxiiij.hebdomadarijs p̄dictis.Sadoch tñ z sui successores qui erant de eleazar habuerūt summū sacerdotiū ad ꝙs spectabat ingredi sctm̄ sanctorū in die expiatōis.s.decima die septimi mē

iusta nūerum z ceremonias vniuscuiusqz rei iugit̄ coram dño:z custodiāt obseruatōnes tabernacli federis:z ritū sanctuarij:z obseruatōz filioꝝ aarō fratꝝ suoꝝ:ꝰvt ministrēt i tēplo dñi. xxiiij.

b Porro filijs aaron hę partitōnes erāt. Filij aaron:nadab z abiu z eleazar z ithamar. Mortui sūt aūt nadab z abiu añ patrē suum absqz liberis:sacerdotioqz functus est eleazar et ithamar.Et diuisit eos dō .i.sadoch de filijs eleazari: z achimelech de filijs ithamar ꝑm vices suas z ministeriū:inuētiqz sunt mlto plures filij eleazar in pncipib⁹ viris:q̄ filij ithamar.Diuisit aūt eis hꝫ ē filijs eleazar pncipes ꝑ familias sedeciz z filijs ithamar ꝑ familias z tēplos suas octoᵇ Porro diuisit vtraſqz inter se z familias sortib⁹. Erāt cm̄ pncipes sanctuarij z pncipes templi:tam de filijs eleazar ꝙꝫ de filijs ithamar.ᶜDescripsitqz eis semeias filius Nathanael scriba leuites coram rege z principib⁹ z sadoch sacerdote z achīelech filio abiathar:pncipib⁹ ꝗꝫ familiarū sacerdotaliū z leuitaꝝ vnā tēplū q̄ ceteris ꝑ erat eleazar: z alterā templū q̄ sub se hēbat ceteros ithamar.Exiuit autē sors pma ioiarib:scda iedeie:tcia harim:qrta seorim:qnta melchia:sexta māmi:septia accha

chos°octaua abia: nona iesu:decima sechenia:vndecima eliazib:duodecia iacim: tredecima hoppha: decima q̄rta isbaal:q̄ntadecia helgal:sextadecima emmer:decimaseptima ezir:decimaoctaua aphses:decimanona ephezeia:vicesima ezechiel vicesimaprima iachī:vicesimasecda gamul:vicesimatercia dilaiau:vicesimaquarta maziau. Hę vices eorum ꝑm ministeria sua vt ingrediant̄ templū dei:iuxta ritū suum[e] sub manu aaron p̄ris eorū:sicut p̄cepat dñs deus isrl.[f] Porro filiorū leui qui reliqui fuerāt de filijs amrā erat subahel:z de filijs subahel iedeia.[g]De filijs ꝙꝫ roobie princeps iesias. Filiorum isaaris de filijꝰ salemoth :filius qz salemoth ianadiath:filius qz eiꝰ ieriau primꝰ:amarias secdus: iazibel tercius: ierhmoth q̄rtus. Filiorum ozibel micha:filius micha: samir Frater micha:iesia:filius qz iesie:zacharias[b] Filij merari:mooli z musi. Filius osiau :bennō. Filius ꝙꝫ merari:oziau z soem sachur z hebri. Porro mooli filius eleazar:qui nō hēbat liberos Filius vo eis:ieramihel. Filij musi:mooli eder et ierimoth. Isti filij leui ꝑm domos familiarū suarū.[i] Miserūtqz et ipsi sortes ꝺ frēs suos: filios Aaron coram dō rege z sadoch z achimelech z principibus familia-

rum sacerdotum z leuitarum magis in spāli.z primo ꝗtū ad sacerdotes z tēctores.secdo ꝗtum ad cātores.c.xxv.tercio ꝗtum ad sacristas z ianitores .c. xxvj. Prima in duas.qz ꝑ de sacerdotib⁹.secdo de tēctoribꝫ:ibi. Porro filiorū leui.Circa primū sciēdū ꝙ aarō z filijs eꝰ datū fuit sacerdotiū a deo vt bī Exo .xxviij. ita ꝙ aaron erat sūmꝰ sacerdos.z filij eiꝰ sacerdotes sub eo sez eleazar et ithamar.ita ꝙ summū sacerdotiū varium fuit eleazar et filijs eius.ꝑ tpe beli trāslatū fuit summū sacerdotiū ad domū ithamar de q̄ erat beli.vt dictum fuit. .j.Reg.ij. Postea do tpe salomonis reductū fuit summū sacerdotiū ad domum eleazar.qz salomō abiecta abiathar de sūmo sacerdotio instituit sadoch sūmū sacerdotē.qui erat de domo eleazar.vt dictū fuit.iij.Reg.ij. Dauid ergo ante mortē suā volens ordinare sacerdotum officium.fecit recenseri principales de vtraq; domo z inuenit plures de domo eleazar ꝙꝫ de domo ithamar.et sic cōstituit.xxiiij. sacerdotes.qui officiarent templū ꝑ hebdomadas sibi succedētes.xvj.de domo Eleazar.et octo de domo ithamar.z cū hoc fecit duas domos principales vnā sup filios eleazar.z aliā sup filios ithamar qđ pt̄z ex hoc ꝙ sadoch qui erat principalis inter filios eleazar z achimelech inter filios ithamar non nominant inter illos.qui fuerūt instituti ad officiandum ꝑ hebdomadas seu vices.quia erant principales in duabus domibus p̄sidentibus.xxiiij.hebdomadarijs p̄dictis.Sadoch tñ z sui successores qui erant de eleazar habuerūt summū sacerdotiū ad ꝙs spectabat ingredi sctm̄ sanctorū in die expiatōis.s.decima die septimi mēsis.sacerdotes aūt alij qui erāt hebdomadarij p vices intrabāt quotidie ptem templi q̄ dicebat sancta ad cremandū thymiama sup altare.incēsi.z in hoc consistebat p̄summatio sacerdotij.vt dicit aplus ad Hebr.ix.c. Quilibet aūt sacerdos hebdomadarius habebat plures sacerdotes sub se in hebdomada sua Qz aūt dicūt aliqui ꝙ ille erat sūmꝰ sacerdos p totū ānū.in cuius hebdomada cadebat expiationis festū pz falsum. qz a tēpe dō qui ordinauit istas vices sacerdotū q̄libet anno fuisset mutatū summū sacerdotiū. qđ non legit̄ in testō veteri esse factum.sed mortuo patre succedebat ei filius in summo sacerdotio. ex his q̄ dicta sunt pt̄z ifra paucis exceptis

b Diuisit vtrasqz inter se sa. soz. qñ ät z q̄lit illicitū z licitū sit vti sortib⁹ dictū fuit diffuse Numeri xxvij.

c Descripsitqz e.se.ad memoriam in futurum q̄ esset ꝑ ima in ministrādo.z q̄ secda sic p̄r.ne imposterū de hoc surgeret aliqua cōtentio.

d Octaua abia de ista sorte fuit Zacharias pater iohannis baptiste. vt habet Luce.j.

e Sub manu aarō .i.sub sūmo sacerdote.ab aarō descēdente q̄ vocat̄ hoc aarō eo ꝙ ꝑsonā ipsius repñtabat.

f Porro fi.le. Hic ꝑnter agit de tectorib⁹ seu iudicib⁹ magis in speciali.

g De filijs autē amram .c. isti vident̄ fuisse de filijs moysi.qz aaron z moyses fuerunt filij amram.

h Filij merari. Isti tectores fuerūt de tribu leui descendentes ꝑ merari.

i Miseruntqz et ipsi sor. .c. hoc est dictū ꝙ sicut filij aarō erāt ordinati in officio sacerdotū ꝑ sortes vt ꝑdictū ē.ita etiā in officijs tectorꝫ. Itē qz in eēli numero

sicut ẽm fuerũt instituti vigintiq̃tuor sacerdotes hebdomadarij plures alios sub se habẽtes. sic fuerũt instituti .xxiiij. principales doctores q̃ h̃ noiant̃. s. subabel iedeia iesias isaaris salemoth ianadiat ieriau amarias iazibel iechmoan amicba samri iesia. ⁊ isti fuerũt de filijs ainzam. benõ oziam sobez zachur bebai cleazar Jeramibel moolieber Jerimoth. isti fuerũt de filijs merari. Illij aũt quorũ noia hic interponunt̃ fuerũt fratres istorum vel patres immediati vel mediati. ⁊ sic interponũt̃ nõ tanq̃ principales doctores: ꝫ sicut eis attinẽtes. Sciendum etiaz q̃ ista noia in pluribus aliter sonãt in hebreo q̃ hic exprimũt̃ in latino.

k Tam ma. q̃ mino. oẽs sors equaliter diuidebat. q̃ ille super quem cadebat sors ꝑma erat ꝑmus. ⁊ sic d̃ alijs ꝯnr siue eẽnt iuniores i etate siue antiq̃ores: siue maiorũ reputatõis siue minoris. Credibile tñ est q̃ diuina ordinatione ꝓscia futurorũ sors ꝑma cecidit super magis aptuz de futuro ad illud officiũ. ⁊ sic ꝯnr de alijs ordiate. sicut dictuz fuit Nu. xxvj. q̃ in diuisione terre p sortes ordinatione diuina sortes sic cadebant q̃ portõ maior terre eueniebat tribui hñti maiorẽ multitudinẽ ꝑsonarũ ⁊ minor habenti minorẽ et sic de alijs ꝓportionabiliter ꝟm q̃ dr Prouer. xvj. Sortes mittunt̃ in sinũ sed a dño temperant̃.

rũ sacerdotalium ⁊ leuitica q̃ k tã maiores q̃ minores oẽs sors equaliter diuidebat.

a Sit dõ ⁊ ¶ La. xxv.

Emigrãtus exercitus segregauerũt i ministeriũ filios b asaph ⁊ heman ⁊ idithũ q̃ ꝓphetarẽt in citharis et psalterijs et cymbalis ꝟm numer̃ suũ dedicato sibi officio seruientes. De filijs asaph zachur et ioseph ⁊ nathãia et asarela filij asaph sub mãu asaph ꝓphetãtes iuxt̃ regẽ. c Porro idithũ filij idithũ godolias sori iesaias ⁊ sabias ⁊ mathathias: sex sub mãu pris sui idithũ qui in cythara ꝓphetabat sup confitentes ⁊ laudãtes dñm. d Heman q̃ filij hemã bocciau mathamu oziel subabel ⁊ ierimoth ananias anani eliatha geldelthi et romethiezer et iesboccasa mellothi orthor mozioth. Omnes isti filij heman videntes regis in sermonibus dei c vt exaltaret cornu. Dedit q̃ deus hemã filios q̃tuordecim ⁊ filias tres. Uniuersi sub manu pris sui ad cantãduz in templo dñi distributi erant in cymbalis ⁊ psalterijs ⁊ citharis in ministeria domus dñi iuxta regem: asaph videlicet ⁊ idithun ⁊ heman. Fuit aũt numerus eor̃ cum fratribus suis qui erudiebãt canticum dñi cuncti doctores ducenti octogintaocto. Miserũt q̃ sortes ꝑ vices suas ex equo tã maior q̃ minor doct⁹ pariter ⁊ indoct⁹. Egressaq̃ ẽ sors prima ioseph q̃ erat de asaph: scõa godolie ipse ⁊ filij eius ⁊ fratres eius duodecim: tercia zachur filij ⁊ fratres eius duodecim: q̃rta yzari filij ⁊ fratres eius duodecim: quinta nathanie filij ⁊ fratres eius duodecim: sexta bocciau filij et fratres eius duodecim: septima israbela filij et fratres eius duodecim: octaua esaie filij ⁊ fratres eius duodecim: nona mathanie filij ⁊ fratres ei⁹ duodecim: decima semeie filij ⁊ fratres ei⁹ duodecim: vndecima esrabel filij ⁊ fres ei⁹ duodecim: duodecima asabie filij ⁊ fres ei⁹ duodecim: terciadecima subahel filij et fres ei⁹ duodecim: q̃tadecia mathathie filij et fres ei⁹ duodecim: quintadecima ierimoth filij et fratres ei⁹ duodecim: sextadecia ananie filij ⁊ fres ei⁹ duodecim: septimadecia iesboccase filij ⁊ fratres eius duodecim: decimaoctaua anani filij et fratres eius duodecim: nonadecima mellothi filij et fratres eius duodecim: vicesima Eliatha filij et fratres eius duodecim: vicesimaprima othir filij et fratres eius duodecim: vicesimasecunda gotholathi filij et fratres eius duodecim: vicesimatercia Aziud filijs ⁊ fratres eius duodecim. sexta decia ordinate. xxiiij. hebdomadarijs sacerdotũ supradictis. ita q̃ ꝑmus de istis. xxiiij. exercebat officiũ suũ cuz ꝑ hebdomadario. ⁊ scõus cũ scõo. ⁊ sic de alijs. ⁊ de istis. xxiiij. cantoribus q̃tuor fuerũt de filijs asaph. ⁊ sex de filijs idithun. et q̃tuordecim de filijs hemã. instituti sũt aũt isti xxiiij. cantores per sortes quis eẽt primus ⁊ quis scõs. ⁊ sic ꝯnter. ita q̃ nõ sũt ordinati ꝟm ordinẽ patrũ vel etatũ. sed sup quẽcunq̃ cadebat sors ꝑma ille erat ꝑmus et sic de alijs. sicut dictũ est de doctoribus capl̃o p̃cedẽti et his dictis patet ifra paucis exceptis q̃ discurrent̃.

b Qui ꝓphetarẽt in cythara ⁊ psalterijs .i. ꝓphetias canerent. vt cõiter exponit̃. Hebrei vo dicũt q̃ dũ canerẽt in instris musicis fiebat super eos spũs dñi. ⁊ ꝓphetabant sicut dr de heliseo. iij. Regum. iij.

c Porro idithũ filij. supple sũt qui sequuntur. idithũ iste fuit filius primi. ita q̃ est nomẽ eq̃uocum ad patrem et filium. ⁊ eodem modo dicendũ est de hemã cũ subdit̃

d Heman q̃z filij bemon videtes regis. i. ꝓphete. q̃ qui hodie dr ꝓphete olim appellabat̃ vidẽs. vt habet̃. j. Reg. ix. Dicebant̃ aũt isti ꝓphete. q̃ canebãt ꝓphetias. vel q̃ habebãt spiritum ꝓphetie. vt dictũ est supra.

Vt exaltaret cornu. i. ad hoclandabant deũ. vt ipse exaltaret fortitudinẽ ⁊ potẽtiã regni dõ et ꝓpter h̃ dicebãt videntes regis q̃ orabant ꝓ rege et eius regno. Aliqui hebrei exponunt h̃ de rege messia quẽ adhuc iudei expectant ⁊ ꝑ cuius aduentu. vt dicunt cantores deũ orabant. in eius cõm aduẽtu sperant sup oẽs gentes eleuari ⁊ eis dñari sed hoc fuit impletũ in aduentu dñi nostri ihesu xp̃i. sicut dictũ fuit diffusius. j. Reg. ij. c. in fine cãtici anne.

f Miserũt q̃ sortes per vices suas ex equo. sine acceptatione generis vel etatis seu alterius condicionis. Credibile est tñ q̃ sortes

Ca. xxv.

a Sit dauid. Hic ꝯnter agit̃ de distinctiõe ⁊ ordinatione cantorum. Circa q̃d sciendum. q̃ fuerunt tres principales cantores. s. asaph et hemã ⁊ idithun. ⁊ isti supra. vj. ca. vocantur etiam de filijs aũt istor̃ trium instituti sunt. xxiiij. cantores. ⁊ quili

cadebant ordinatõne diuina ſm aptitudinẽ pſonarũ ad officia ſua. ſicut dictũ eſt ꝛe doctoribus et ſacerdotibus capꝰo p̃cedenti. ¶ Ca. xxvj.

a Diuiſiones aũt ianitorũ. Hic p̃r agit ꝛe ordinatione ianitorũ ꝛ ſacriſtarũ. ꝛ primo ꝛe ianitoribus. ſcõo ꝛe ſacriſtis ſeu cuſtodib⁹: ibi Porro achias. Circa primum ſciendũ q̃ diuiſiones ianitorũ ſeu ordines nõ accipiũt ſm ordinẽ ſacerdotum. ſicut acceptiũt ordines doctorum ꝛ cantorũ: vt dictũ eſt ſupius: ſ ſm ordines portarum. Erant aũt in atrio tẽpli vbi erãt iſti portarij quatuor introitus ſm q̃tuor ptes orbis. ſ. porta orientalis ex q̃ pte erat ingreſſus tẽpli. ꝛ occidẽtalis ex q̃ pte erat ps poſterior tẽpli q̃ dicebaꝫ ſanctũ ſanctorũ. ꝛ porta aquilonaris ꝛ auſtralis q̃ erãt ex lateribus tẽpli. igit ſm iſtas q̃tuor ptes diſpoſiti ſũt ianitores p ſortes videlicet q̃ cuſtodirent portã orientalẽ. ꝛ qui occidentalẽ. ꝛ q̃ aquilonarẽ. ꝛ q̃ auſtralem ꝛ quõ ex his dictis ptz lr̃a paucis exceptis q̃ diſcurrent.

b Quia bñdixit illi dñs. iſtud ponitur ad oñdẽdũ rõz q̃re iſte obededom ita multiplicatus erat in ple put tãgit in textu. iſte ei ſm doctores fuit ille obededom. in cuius domo fuit archa poſita vt bř. ij. Reg. vj. ꝓpter qõ dñs bñdixit obededom ꝛ oẽm domũ ei⁹. vt dr ibidẽ. ſ. multiplicãdo eũ in ple matie maſculina. ꝛ i bonis ſpũalib⁹ ꝛ tpalib⁹. c Sechri princeps ꝛc. qõ exponit vno mõ ſic q̃ iſtud ponit rñdẽdo tacite q̃ri. Dicunt em̃ q̃ iſte ſechri erat parui valoris et ĩõ poſſet queri quare pater eius cõſtituit eũ principez in domo ſua. Et rñdetur hic. q̃ hoc fuit eo q̃ non habuerat primogenitũ. ſ iſtud nõ videt valere. qz ſaltem iſte ſechri fuit primogenitus eius vel alius. ꝓpter qõ alio mõ exponit ad cõtrariũ vicz q̃ iſte ſechri fuit valentior aliis fratribus ſuis. ꝓpter qõ pater fecit eum principem inter eos. q̃uis nõ eet ſenior. ſicut dauid fecit ꝛe ſalomone. et plures alij reges qui fecerũt ſibi ſuccedere in regno iuniores. ꝛ ꝓpter hoc dr hic. d Non em̃ habuerat primogenitũ. ſupple qui eſſet alicuius valoris ſeu reputatõis. ꝛ talis modus loquendi bñ inuenit alibi in ſcriptura.

e Miſſe ſunt ꝛc. ſine acceptione etatis vel generis, ſic dictũ eſt ꝛe cantoribus. ca. p̃ce. f Porro zacharie filio eius ꝛc. hoc dr ad reddendũ rõnez. quare fuit poſitus principalis in porta ſeptẽtrionali. ſicut pater ſuus in orientali. qz nõ fuit ſic ꝛe aliis portis. q̃ pater et filius eſſent principales in duabus portis aliis.

et frib⁹ ei⁹ duodecim: viceſimaq̃rta romethiezer filius et fratrib⁹ eius duodecim.

¶ Diuiſiones ¶ xxvj. aũt ianitorũ ꝛe chorite meſellemia filij⁹ chore. ꝛe filius aſaph filij Meſellemie zacharias primogenitus iadibel ſcõs: zabadias tercius iathanael q̃rtus: abilã quintus: iohãnan ſext⁹: elioenai ſeptim⁹. Filij aũt obededõ ſemeias primogenit⁹: iozabad ſcõs: iohaa tercius: ſachar quart⁹: nathanael q̃ntus: amihel ſextus: iſachar ſeptimus: phollati octau⁹: g benedixit illi dñs. Semeie aũt filio eius nati ſũt filij pfecti familiaꝫ ſuaruz: erant em̃ viri fortiſſimi. Filij ergo ſemeie Othni et raphael et obediel Sabad ꝛ frẽs eius viri fortiſſimi: heliu q̃ ꝛ ſamachias oẽs hi de filius obededom ipſi et filij et frẽs eoꝝ fortiſſimi ad miniſtrandũ ſeraginta duo ꝛe obededom. Porro meſellemie filij ꝛ frẽs eorum robuſtiſſimi ꝛcez ꝛ octo. Oze hoſa aũt. i. ꝛe filius merari: h ſechri princeps. i Non em̃ habuerat primogenitũ: ꝛ iccirco poſuerat eum pr̃ eius in principẽ: helchias ſcõs: tabelias tercius: zacharias q̃rtus. Oẽs hi filij ꝛ frẽs hoſa tredecim. Hi diuiſi ſunt in ianitores: vt ſemp principes cuſtodiarum ſicut ꝛ frẽs eorum miniſtrarent in domo dñi. k Miſſe ſunt ergo ſortes ex equo: ꝛ paruis ꝛ magnis p familias ſuas in vnãquãq̃ portaruz. Cecidit ergo ſors oriẽtalis ſelemie. l Porro zacharie filio eius viro prudẽtiſſimo ꝛ erudito obtigit plaga ſeptẽtrionalis. Obededom vo ꝛ filius eius ad auſtrum in qua⁹ pte domus erat ſenioꝝ conciliũ: ſephima ꝛ hoſa ad occidentem iuxta portã q̃ ducit ad viã aſcẽſionis: cuſtodia cõtra cuſtodiã. m Ad orientez vo leuite ſex. ꝛ ad aquilonẽ quatuor p diẽ: atq̃ ad meridiẽ ſil̃r in die quatuor: ꝛ vbi erat cõciliũ bini ꝛ bini. In cellulis q̃ ianitorũ ad occidẽtem: quatuor in via biniq̃ p cellulas. Ad ſeptẽtrionem vo et meridiem: q̃terni per dies ſingulos mutabantur: et ad baſilicam conciliũ ad occidentem bini: habentes ſubiectos alios in via: biniq̃ per cellulas. Hec ſunt diuiſiones ianitorũ filiorũ chore ꝛ merari

g In qua pte dom⁹ ꝛc. Iſtud inducit ad oſtẽdendũ: q̃ in illa pte requirebaꝫ magna cuſtodia q̃ ibi tractabãt ſenes ſeu iudices ordinarij negocia cõia ꝛ determinabãt dubia et ĩõ ſors illa cecidit ſup obededom. qui erat homo valens ꝛ potens. eo q̃ bñdixerat eum dñs. vt p̃dictum eſt.

h Ad oriẽtem vo leuite ſex. q̃ illa porta erat añ ingreſſum tẽpli. et ĩõ requirebaꝫ ibi magna cuſtodia.

i Et vbi erat conſilium bini ꝛ bini. ibi enim duplicabant cuſtodes. q̃ requirebaꝫ maior cuſtodia rõne p̃dicta. Myſtice exponendo portas p̃dictas ſm ſenſũ allegoricũ porta orientalis ſignat xp̃i incarnatõz. quia tunc viſitauit nos oriẽs ex alto. occidentalis ei⁹ paſſionez. quia tũc occidit ſol iuſticie in ei⁹ ſignũ ſol obſcuratus fuit in meridie. Aquilonaris eius reſurrectionez. q̃ tunc xp̃s redijt ab inferis tãq̃ ab aq̃lone. ꝛe qua dr Hiere. j. Ab aquilone pandet omne malum. Auſtralis eius aſcenſionem. ſicut in puncto auſtrali ſol viſibilis eſt in ſua maiori altitudine. q̃ iſta enim quatuor xp̃i myſteria habemus introitum ad atrium eccleſie militantis. vt p hec poſtea accedamus ad templũ eccleſie triumphantis. Scõm vo ſenſum morale porta orientalis ꝛeſignat humane originis vilitatem. porta occidẽtalis mortis ꝓpinquitatem. porta aquilonaris infernalis ſupplicij grauitatem. q̃ ab aquilone pandetur omne malum. vt ſupra dictũ eſt. Auſtralis vo celeſtis gaudij immẽſitatẽ. quia ibi ſol iuſticie lucet in ſua virtute. q̃ conſiderationem em̃ iuſtorum quatuor reſtit homo a peccato. ꝛ incipit bonum opari. ꝛ ſic q̃ iſta quaſi q̃ quatuor portas habet introitum ad atriũ militantis eccleſie per participationem meritoꝝ. vt ſic vlterius tranſeat ad atrium triumphantis eccleſie p

adeptionem premioꝝ. k Porro achias. Hic ꝓñr agit de ordinatiõe sacristaꝝ ꝛ ꝓfectoꝝ. ꝛ ꝓmo agit de sacristis. scõo de ꝓfectis. ibi. Jsaaritis. sacriste aũt dicebañ illi q̃ custodiebãt vasa diuino cultui deputata ꝛ sacerdotũ ornamẽta. ꝛ ea q̃ erant in sacrificijs ꝛ cultu diuino nccia. ꝛ auꝝ ꝛ argentũ ꝛ similia. q̃ ex deuotõne fuerant dñoꝝ sẽcta: ꝛ ꝑ sraylsꝫ ibi.

l Que sanctificauit rex dauid. ꝛ ꝓ ꝓncipes ꝛc. qñ em̃ bẽbãt victoriaꝫ solẽnem ꝑciosa q̃ ibi repiebãt in ꝑda ꝓncipes bellatoꝝ offerebãt: vel ꝑtem eoꝝ ꝓsecrã do diuino cultui ita ꝙ nõ possent alijs vsibus applicari. ꝛ hoc legit esse factuꝫ a tẽpe moysi qñ deuictis madianitis principes exercitus q̃dq̃ auri inuenert in ꝑda ꝓsecuerunt dño vt hi Nu. xxxj. in fine.

m Hec ãt vniuersa ꝛc. hoc nõ refert ad ea q̃ fuert sanctificata vel ꝓsecta dño ꝑ dauid ꝛ bellatores suos q̃ fuerũt post saul. ℓ ad ea q̃ fuerunt sanctificata ꝛ cõsecta dño ex ꝑdis victoriaꝫ q̃s habuerũt saul ꝛ ꝓncipes eius.

n Et ioab filiꝰ saruie. istud refert ad tꝑus dõ cui⁹ militie ꝓn ceps fuit ioab.

k Porro achias erat super thezauros dom⁹ dñi ꝛ vasa sõꝝ Filij ḡz leedan filij gersonni. De leedan principes familiaꝝ: leedan ꝛ gersonni iehieli. Jfilij iehieli zathan ꝛ iohel frẽs eius sup thezauros dom⁹ dñi amramitis et isaaritis ꝛ hebronitis ꝛ ozielitis. Subahel aũt filius gerson filij moysi ꝑpositus thesauris: frat ḡz eius eliezer: cui⁹ filius raabias ꝛ huius filij esaias ꝛ hui⁹ filij ioraꝫ: hui⁹ ḡz filij zechri: ꝛ hui⁹ filij selemith. Jpse selemith ꝛ frẽs ei⁹ sup thezauros sanctoꝝ l q̃ sanctificauit dauid rex ꝛ principes familiaꝝ et tribuni ꝛ centuriones ꝛ duces exercitus: de bellis ꝛ manubijs ꝓlioꝝ q̃ ꝓsecrauerãt ad instauratõez ꝛ suppellectilem templi dñi m Hec ãt vniuersa sanctificauit samuel videns: ꝛ saul filius cis: ꝛ abner filius ner: n ꝛ ioab filius saruie omneſq̃ sanctificauerant ea ꝑ manũ salemith ꝛ fratꝝ ei⁹ o Jsaaritis ẏo ꝑerat conenias ꝛ filij ei⁹ ꝑ ad opa forinsecus sup isrl ad wcendum ꝛ iudicandũ eos. q Porro de hebronitis asabias ꝛ frẽs eius viri fortissimi mille septingenti ꝑerant israeli: trans iordanẽ ꝛ occidẽtem r in cũctis operibus dñi ꝛ in misterijs regis. Hebronitaꝝ aũt princeps fuit ieria ꝝ familias ꝛ cognatões eoꝝ. s Quadragesimo anno regni dauid recensiti sunt ꝛ inuenti sunt viri fortissimi in gazer galaath frẽsq̃ eius robustioris etatis duo milia septingẽti ꝓncipes familiaꝝ. Preposuit aũt eos dõ rex rubenitis et gaddicis ꝛ dimidie tribui manasse: in omne misterijũ dei ꝛ regis.

.xxvij.

a Jlij aũt isrl ꝝ numeꝝ suũ ꝓncipes familiaꝝ: tribuni ꝛ centuriones ꝛ ꝓfecti q̃ ministrabant regi iuxta turmas suas: ingredientes ꝛ egrediẽtes ꝑ singulos menses i anno: vigiti q̃tuor milia singuli ꝑerant. b Prime turme i ꝓmo mẽse c isboam ꝑerat filius zabdihel: et sub eo vigintiq̃tuor milia d De filijs phares e ꝓnceps cũctoꝝ ꝓncipuꝫ i exercitu mẽse primo. Secundi erant em̃ ibi alique vinee ꝛ agri dño ꝑsecrati quoꝝ puentus cedebant in misterijũ templi. erant etiam ibi aliq̃ redditꝰ ꝛ puentꝰ ꝑ rege colligendi. ꝛ in vtroq̃ officio erant ibi instituti. t Quadragesimo anno regni dauid recẽsiti sunt. i. ꝑdicte numeratões ꝛ distictões leuitaꝝ facte fuerũt. xl. anno regni dauid q̃ fuit vltimꝰ annus. s. vite sue. istud aũt hic ex primit. q̃ numeri ꝛ ordines bellatorum q̃ ponunt̃ cas. seq̃nti fuerũt a ꝓncipio regni dauid qõ patet ex hoc ꝙ asael frat ioab nominat̃ ꝓnceps in q̃rta turma ꝛ tñ ipe fuit occisus circa principiũ regni dõ cũ adhuc esset ꝓtẽtio inẽ womum dauid ꝛ womũ saul de regno. vt hi. ij. reg. ij. ca.

Ca. xxvij.

a Jlij aũt isrl Hic ꝓñr describit ordinatio ipli ad regez ꝛ ad deum tũc em̃ ipl⁹ est bene ordinatꝰ q̃n est obediẽs regi. ꝛ rex diuine volũtati. talis ãt fuit dauid ꝛ in ꝓncipio regni sui facta fuit ista ordiatio. vt dictum est ꝑcedenti ca. tñ ponit̃ hic q̃si ꝑ modũ repetitõis q̃ voluit similẽ ordinatõz esse in regno filij sui salomonis. Circa qõ ꝓmo ponit̃ ordiatio militaris. scõo ꝓphi. ibi. Porro tribuꝫ tercio familiaris. ibi. Super thezauros aũt regis. Circa primũ sciẽdum ꝙ dauid distinxit milites. ꝑ. xij. cohortes ꝛ in q̃libet erant. xxiiij. milia bellatoꝝ. ita ꝙ ꝓma cohors erat cũ rege primo mẽse pata ad resistẽdum aduersarijs vl ad sedandũ ꝓpm. si aliq̃ seditio oriret. ꝛ sc̃a cohors in secundo mẽse. ꝛ sic de alijs ꝙñr. tñ q̃ imminebat bellum vbi oportebat ꝙgregare maiorem exercitũ. oẽs xij. cohortes erant pate vt essent cũ rege. Jn ordine igit̃ ista coꝝ cohortuꝫ oñdit̃ hic q̃s fuerit ꝓnceps in prima cohorte. ꝛ q̃s in secunda ꝛ sic de alijs. ꝛ ꝑ ꝛa ex dictis paucis exceptis.

b Prime turme. i. prime cohorti militum.

c Jsboam ꝑerat. iste. s. xj. ca: vocat̃ iesboam. ista noia variant̃ sicut frequẽter de ꝓprijs hebraicis dictum est in principio vel in fine.

d De filijs phares. de qua tribu erat dauid. ꝛ iõ voluit istum honorare nõ solum ꝓpter ꝓbitatem. ℓ ꝓpter tribus idẽtitatem: vñ subdit̃.

e Princeps cũctoꝝ principũ. q̃ nõ solum ꝑerat prime turme, imo etiaꝫ ꝓncipes aliaꝝ. xj. turmaꝝ erãt sub eo

f Preerat ãt turme ipi⁹.s.bananie.
g Amizadab filius eius.s.sub pze.t qñ pz ñ poterat intendere.qz erat regis ꝓsilian⁹. vt bz̃ .ij.ca.
h Quart⁹ mense q̃rto asabel frat̃ ioab.ex q̃ patz q̃ ista ordinatio militum facta fuit vivente adhuc asabele.
i Et zabadias filius e⁹ post eum.qz asabel pauc virit p⁹ istaz ordinatõz. qz fuit occisus circa ꝓncipiuz regni dꝺ vt bz.ij.Reg.ij.ca.
k Porro tribub⁹.
l ꝓñr tscribit̃ ordinatio popularis taccipit p̃m trib⁹. qz cuilibet preerat vn⁹ ꝓfect⁹ et pte regis q̃ levabat censum ad ꝓuidendũ regi t domui ei⁹.et oñdit̃ hic q̃s cuilibet tribui perat. et ptz lr̃a vsq; ibi.
m Voluit aũt dꝺ. aliq̃ libri bñt. Voluit.g male qz ioab tc mãdato dauid nũeraut solũ ꝓhibere q̃ poterat ad bellũ ꝓcedere. t hoc est a.xx.annis.t.ꝫ.infra aũt noluit nũerare:cui⁹cã subdit̃ m Quia dixerat dñs vt multiplicaret t̃c.q.d.si vix potuer̃t numerari viri potentes ad bellum,ꝓcedere multomin⁹ possent numerari.si cũ viris numerarẽt ẽt pueri.
n Joab fili⁹ sarvie cepat numerare.vt bz.ꝫ.xxj.

o Nec ꝓpleuit. qz sup hoc irruerat ira dei in isrl. hz em̃ ira dei post numeratõz venerit sup ꝓplm vt bz.ꝫ.xxiv. tm̃ ioab a principio numeratõnis hoc timuit. ꝓpter qꝺ inuitus iuit ad numerandum. t magnam ptem numerare omisit. t ꝓpter hoc dz hic q̃ ira irruerat.s.ante.ꝫ totũ effet numeratum.
p Et idcirco numer⁹ eoz̃ q̃ fuerant recensiti.s. a ioab.
q Non est relatus in fastos re.i.in libros tc hac numeratõe regi traditos. qz ioab etiam tc numeratis ab eo rescidit ptem ꝓpter eandem cãz ꝓpter quam dimiserat numerare ptem ꝓpli.s.ne david nimis supbiret ex maiori numero sibi tradito. ꝓpter quam supbiam timebat ioab dei iram venire sup ꝓplm t regem sicut dictum fuit.ꝫ.xxj.et ij.Reg.xxiiij. Alij aliter exponũt q̃ numerus iste sive ꝓpli

menſis hẽbat turmam dux achiores: t poſt ſe alt̃ noie macelloth q̃ regebat ptem exercit⁹.xxiiij.miliuz. Dux q̃z turme tercie in mẽſe tercio erat banaias fili⁹ ioiade ſacerdotis: t in diuiſiõe ſua.xxiiij.milia. Ipſe eſt banaias fortiſſim⁹ int̃ trigĩta t ſup triginta. f Preerat ãt turme ipſi⁹⁹ amizadab fili⁹ eius. b Quart⁹ menſe q̃rto azahel frat̃ ioab⁴ t zabadias fili⁷ eius poſt eũ: t in turma eius.xxiiij.milia. Quintus mẽſe q̃nto princeps ſamaoth iezerites: t ĩ turma eius.xxiiij.milia. Sext⁹ mẽſe ſexto hira fili⁹ acces thecuites: t in turma ei⁹.xxiiij. milia. Septim⁹ menſe ſeptimo helles phallonites tc filiꝫ ephraim: t in turma ei⁹ xxiiij.milia. Octau⁹ menſe octauo ſobochai vſathites tc ſtirpe zarai. t ĩ turma ei⁹ xxiiij.milia. Nonus menſe nono abiezer anathothites tc filiꝫ iemini: t in turma eius.xxiiij.milia. Decimus menſe tcimo marai t ipſe nethophatites tc ſtirpe zarai: t in turma ei⁹.xxiiij. milia. Undecimus menſe vntecimo banaias pharatonites tc filiꝫ ephraim: t in turma e⁹.xxiiij.milia. Duotecimus menſe duodecimo Holdai nethophatites tc ſtirpe gothoniel: t ĩ turma ei⁹.xxiiij.milia. k Porro tribubꝫ ꝑerant in iſrl: rubenitis dux eliezer filius zechri: ſymeonitis dux ſaphacias fili⁹ macha. Leuitis: aſabias fili⁹ chamiel: aaronitis: ſadoch: iudaitis: helĩu frat̃ dꝺ iſacharitis: amri fili⁹ michael. zabulonitis: ieſmaias fili⁹ abdie. neptalitibꝫ ieremoth filius ozibel. filiꝫ ephraĩ: ozee fili⁹ ozaziu. dimidie tribui manaſſe iohel fili⁹ phadaie: t dimidie tribui manaſſe in galaad: iadꝫ fili⁹ zacharie beniamin aũt iaziel fili⁹ abner. Danꝺ ezrihel filius ieroaz. Hi ꝓncipes filiorꝫ iſrl. l Voluit aũt dꝺ numerare eos a.xx. annis inferi⁹: qz dixerat ꝺmin⁹ vt multiplicaret iſrl̃ ſi ſtellas celi. Joab filius ſaruie cepat numerare⁹ nec ꝓpleuit: qz sup hĩ ira dei irruerat in iſrl.ⁿ t idcirco numeris eoz̃ q̃ fuerãt recenſiti: q nõ eſt relat⁹ r in faſtos regũ dꝺ. s Sup thezauros aũt regis fuit aſmoth fili⁹ adihel t His aũt thezauris q̃ erãt in vribꝫ⁹ t in vicis⁶ t ĩ turribꝫ ꝑſidebat ionathan filius ozie: v opi aũt ruſtico et agricolis q̃ exercebant t̃rã ꝑerat ezri fili⁹ chelub. z vineaꝝꝫ cultoribꝫ ſemeias romathites. a cellis aũt vinarũꝫ zabdias aphõites. b nã ſup oliueta t ficeta q̃ erant in campeſtribꝫ: balaan getherithes. c ſuper apothecas aũt olei: ioas. Porro armẽtis q̃ paſcebant̃ in ſarona: ꝓpoſit⁹ fuit ſethrai ſaronites. t ſup boues ĩ vallibꝫ ſaphat filius adli. d ſup camelos vovbil iſmahelites t ſu-

numeratio non fuit redact⁹.
r In faſtos regis dauid.i. in libris tc factis dauid notabilibus tmendabilib⁹ qz iſta numeratio non erat ad dauid ꝺmendatõz. s magis ad vituꝑium. faſt⁹ faſti idez eſt qꝺ liber chronicar. vñ in hebreo ſ bz̃. In ẏbis dicit̃ regis dauid. s prima expoſitio verioꝫ videt̃ qz ille q̃ ſcribit hiſtoriã vl̃ chronicaz dz ita fideliter ſcribere illa q̃ ſunt ad vituperium. ſicut illa q̃ ſunt ad laudez. t iõ ioſeph⁹ reprobat nicolaum antiocenũ q̃ ſcripſit facta herodis aſcalonite. omittẽs ea que erant vituperabilia.

s Super thezauros. hic ꝓñr tſcribit̃ ordinatio familiaris.i. familie q̃ erant in officiꝫ tm⁹ t in aliꝫs negociꝫs. cũ dz̃. Sup thezauros aut̃ regis.q̃ erant in birĩm: vnde ſequit̃.

t His autem thezauris q̃ erãt in vribꝫ⁹.ſ.aliꝫs a hieruſalem.

v Et in vicis.ſ.in villis muro non clauſis.
r Et in turribus.i.fortaliciꝫs per regnum edificatis ad regni munitõez.
y Opi aũt ruſtico t agricolis. qz david hẽbat aliꝫs agros ex hereditate paterna. t aliꝫs ex officio regio.
z Vineaꝝꝫ cultoribus eodem modo exponat̃ ſicut tc agris.
a Cellis autem vinarũꝫ.i. cellariꝫs vbi ſeruabãtur vina.
b Sup oli. t ficeta.vt colligerent̃ fructꝰ tc oliuis fieret oleũ. t ficus ſuarent̃ ꝓ vſu hoim. c Sup apothẽ olei.i.cellariavbi ſuabãt̃ olei vaſa. d Si came-

los vo vbi ismaelites. qz ismaelite meli9 sciunt nutri
re7 custodire camelos q3 israelite. e Sup oues q3
iazim agaren9. agareni cũ bitabant tñ in tentozijs 7
ĩo meli9 poterãt custodire oues portãdo bitacula sua
de loco ad locũ ad inueniẽdum pascua. f Omnes

bi principes sbe regis dauid. i. di
uitiaz artificiali
um. vt sẽ auz et
argentũ: arma:
7 bmõi. 7 natura-
liũ de q3 pñt
boies viuere. vt
sẽ bladũ. vinum
olcum. alia et
bmõi s. enume
rata. ad puidẽ-
tiam eñ bonaz
regis nõ solũ p-
tinet bñe diuitia-
as artificiales s
ẽt naturales vn
de ioseph salua-
uit ẽgnũ egypti
p ogregatiõem
bladi in bozreis
regis.

g Jonathan.
hic pñr agit de
familia ipsi dõ
magl ꝓpiñq: cũ
di. ionathan ãt
patru9 dõ ꝓsilia
ri9. 7 cui9 cã sub
dit: cñ dicit.

h Vir prudẽs
7 ẽrat9. ita q bẽ
bat sapiaz inna
tam 7 acq̃sitaz.

i Ipse 7 iabi
bel fili9 achimo
ni erãt cuz filijs
regis. i. bonoza-
ti sicut filij reg.
hebrei exponũt
alit. Cũ filijs re-
gis. ad ipsos nu
triendũ 7 woce
dũ in moꝛib9.

k Post achi-
topbel fuit ioia
da. quia achito-
pbel suspẽdit se
vt hĩ. ij. Regum
xvij. ideo ifte ioiada successit sibi in officio.

p asinos: iadaias merano-
thites: e sup oues q3 iazim
agaren9. f Oẽs hi principes
sbe regis dõ9 Jonathan ãt
patru9 dõ ꝓsiliari9 h vir pru
dens 7 erãt9: i ipe 7 iahibel fi
lius achamoni erãt cũ filijs
regis. Achitophel etiã ꝓsi-
liari9 regis: 7 chusi architec
amic9 regis. k Post achito-
phel fuit ioiada fili9 bana-
ie 7 abiathar. Princeps ãt
exercitus regis erat ioab.

Onuocauit xxviij.

Igit dõ oẽs principes
israel a duces tribuũ: f 7 ꝓpositos turmaz q3 ministrabant
regi: b tribunos q3 c 7 centu-
riones: f 7 q3 ꝓerant sbe 7 pos
sessiõibz regis g filiosq3 suos
cũ eunuchis: 7 potẽtes 7 ro
bustissimos q3q3 i exercitu
hirlm b Cũq3 surrexisset rex
7 stetisset 7 ait. Audite me
frẽs mei 7 ppls me9. i Cogi
taui vt edificarẽ wmũ in q̃
reqesceret archa federis dñi
k 7 scabellũ pedum dñi nr̃i l 7 ad edificãdum oia ꝓ-
pani. Be9 ãt dixit mihi: nõ
edificabis wmũ noĩ meo:
eo q sis vir bellator 7 sãgui
nẽ fuderis: s elegit dñs de9
israel me ꝺ vniuersa womo pa

tris mei vt eẽm rex sup israel
in sempitnũ. m Be iuda eñ
elegit principes. Pozro de
womo iuda womũ pris mei:
n 7 de filijs pris mei placuit
ei vt me eligẽt regẽ sup cũ-
ctũ israel: s 7 de filijs meis: fi-
lios eñ mihi multos dedit
dñs: o elegit salomonẽ filiũ
meũ: vt sederet i throno re-
gni dñi sup israel: dixitq3 mi-
hi. Salomon fili9 tu9 edifi-
cabit womum meaz 7 atria
mea. ipm eñ elegi mihi i fi-
liũ: 7 ego ero ei i patrẽ: 7 fir
mabo regnũ ei9 vsq3 inetnũ
si pseuerauerit facẽ ꝓcepta
mea 7 iudicia sicut 7 hodie
p Nũc g̃ cozã vniuerso cetu
israel audiente deo nr̃o 9 custo
dite 7 ꝙrite cuncta man-
data dñi dei nr̃i: vt posside-
atis terrã bonã 7 relinq̃tis
eã filijs vr̃is post vos vsq3 i
sempitnũ. r Tu aũt salomõ
fili mi scito deũ patris tui:
7 fac ei corde perfecto 7 aĩo
voluntario s Omnia eñ coꝛ
da scrutat dñs: 7 vniuersas
mentium cogitationes in-
telligit. t si q̃sieris eũ: inueni
es. si aut̃ derelinq̃ris eum:
pjciet te in eternum. Nũc
g̃ v quia elegit te dñs vt edi-

f Et q̃ ꝓerãt sbe 7 possessionib9 regis. i. diuitijs ei9 artificialib9 7 nãlib9. mobilib9 7 imobilib9. g Filios q3 su
os cũ eunuchis. i. nutritoꝛib9 coꝛ 7 wcatoꝛib9 q̃ dicũt eu-
nuchi. co q erant casti 7 honesti. h Cunq3 surrexisset
rex 7 stetisset. s. sup g̃duz ad loq̃ndũ q̃ erat in atrio taber-
naculi qđ fecerat dõ ꝓ archa dñi repo-
nẽda vt hĩ. s. xv. c.
vt dicũt hebrei. alij
vo dicunt q surre-
xit ꝺ lecto suo in q̃
iacebat p̃ nimia se-
nectute 7 ꝺbilitate
vt hĩ. iij. 1 Reg. j. sur
rexit tñ ad horã vt
magis audiret.

i Cogitaui vt edi
ficarem tẽ. vt hĩ. s.
xvij. ca.

k Et scabellũ pe-
dum dñi dei nr̃i. qz
itra scñm sctoꝛ erat
ũsi sedes dei. ita q
ꝑm vnã opinionez
ꝓpiciatoꝛũ qđ por
tabat ab ipsis che
rubin erat ũsi sedi-
le 7 oculus arche
erat ũsi scabellum.
ꝑm aliaz vo opinio
nẽ oculum arche
erat ꝓpiciatoꝛũ 7
sedile dei. pauimen
tũ vo qđ erat ante
archaz erat ũsi sca
bellũ. qđ diffusi9
fuit dictũ ero. xxv.

l Ad edificandũ
oia ꝓpani. i. aliq̃ de
oib9. vt s. expositũ
est. xxij. 7 cetera q̃
sequunt vsq3 ibi.

m De iuda ei ele.
ꝓncipes. qz in tñsi-
tu mar rubi trib9
iuda ꝓmo secuta ẽ
moysen aljs fortu
dantib9. ĩo meruit
regiã dignitatẽ. vt
dam̃ fuit ero. xiij.

n De filijs patris
mei placuit ei 7c.
vt hĩ. j. 1 Reg. xvj.

o Elegit salomo
nẽ filiũ meum. et q̃
ptz q salomon fuit ꝓmot9 ad regnũ nõ solũ voluntate hu
mana s etiam diuina. 7 hanc ordinatõz nũciauit nathan
ipsi dauid. vt hĩ. s. xvij. 7. ñ. 1 Reg. vij.

p Nũc igit cozaz vniuerso cetu israel sup. dico q̃ sequũt.

q Custodite 7 ꝙrite 7c. vt p hoc bẽatis abundantiam
bonoz tpalium. 7 vlteri9 bonoz spũalium 7 eternoz prin
cipalit intelligunt ꝓmissa a deo sub ꝓmissione tpaliũ bo
noz. sicut dictũ fuit s. xvj. 7 pleni9 Gen. xv.

r Tu aũt salomon. hic pñr dauid imponit salomoni fi-
lio suo curam regni 7 edificatiõis templi. 7 qz noticia dei
via est ad oia alia bona. eo q nõ amat bonũ nisi cognitũ.
ĩo primo inducit eum ad habendum dei noticiaz di. Sci
to deum patris tui. secõ ad eius latriam. Et fuit ei corde
ꝑfecto 7c. cui9cã subdit.

s Omnia eñ coꝛda scrutat deus. ita q nihil est abscon
ditum ab oculis eius.

t Si quesieris eum inuenies. qz facienti quod in se est.
deus supplet residuum. v Quia elegit te dñs 7c. q. di.

Erquo deus te elegit ad regnum & templi sui edificiū. nō debes timere nec pformaroc. qz q̄ cepit ipse pficiet si feceris debitū tuum. ℣ Dedit aūt dauid. ℍic pōr dauid salomoni tradidit formam & exemplar oim agendoz.

a Descriptōz porticus. q̄ erat ante introitum templi.

b Et cellarioz. dicunt aliq̄ q̄ sub pauimento templi erāt cellaria ad reponēdū aromata & alia alia q̄ indigent ꝑparari i frigido loco. alij aūt dicūt. q̄ ista cellaria intelligūt duc māsiones templi inferiores.

c Et cenaculi. i. ecie māsionis tēpli.

d Et cubiculoz. in abdyti. loca sunt vbi iacebant custodes tēpli. & ym bebreos erāt q̄dā appendicia iux muz templi exteri⁹ ascēdentia. xv. cubitis in trib⁹ lateribꝰ tēpli. s. australi. aq̄lonari. & occidētali.

e Et dom⁹ ꝓpiciatiōis. i. sanctisctōz vbi erat ꝓpiciatoriū. & de oib⁹ istis dictū est pleni⁹. iij. ℟eg. vj.

f Atrioz erāt em ibi tria atria. s. atrium sacerdotū. atrium boim mūdoz. & atrium mulierū.

g Et exedraz. i. cameraz.

h In thezauros dom⁹ dñi. vbi reponebant vasa sacra & vestes sacerdotales. & similia.

i Et in thesauros sctōz. vbi reponebant illa q̄ erāt do ꝑsecta ad faciēduz ncčia in templo et repandum ea que essent repanda.

k Auz in pondere p singula vasa. nō est intelligēdum q̄ dō tradiderit salomōi totū auz & argētū qđ in vasis fiēdis tēpli erat necessariū. ß tradidit in scripto q̄ntū pōdus auri & argenti dēbat poni in q̄libet vase aureo & argēteo.

l Oz & ad cādelabra aurea. qz. x. fuerūt cādelabra aurea in templo salomonis. vt hz. iij. ℟eg. vij. in fine.

m Auz q̄z dedit in mensam ꝓpositōis. sup quam ponebant panes ꝓpositionis.

n Similit & argentum in alias mensas argenteas. sup q̄s ponebant ea que erant offerenda.

o Et leunculos aureos. nō inuenit scriptum q̄ in templo salomonis fuissent leunculi aurei. & ideo aliqui dicūt q̄ isti sunt leones qui fuerunt in throno salomonis de q̄ habet. iij. ℟eg. ij. ß hoc non habet apparentiam. tum qz nō hz in scriptura q̄ illi leones fuerint aurei. ß magis vī q̄ fuerunt eburnei. sicut & throonus. tum qz hic agit tm de edificatione templi & ptinentium ad ipm. Ille aūt throonus non fuit in templo nec de ptinentibus ad ipsum. sed fuit in porticu domus regie vbi salomon sedebat ad iudicandum. & iō alij dicūt q̄ isti leones fuerūt in luteribꝰ vbi fuerūt leones figurati. vt hz. iij. ℟eg. vij. ß hoc vī falsum. qz illi fuerūt de ere. vt hz ibidez. isti aūt scribunt aurei. & iō ista vident ꝓcedere ex discordia trāslatiōis nře ab hebraico. vbi em habem⁹ hic. Et leunculos aureos. in heb. hz. Expiatoria aurea: & crdo q̄ rō hui⁹ diuersitatis translatiōis nře ad hebraicū fuit qz dictio signās expiatoriū & dictio signans leūculuz in hebreo hūt magnaz silitudinē ad inuicē. sm hebreos vo dicunt hec expiatoria aurea batini aurei in q̄b⁹ portabant sanguis victimaruz q̄ erat effundendus in altari holocaustoz.

q Altari aūt in q̄ adolebat incēsuz. istud altare erat iux ptem tēpli q̄ dicebat sancta ꝑ parietem diuidentem sctm & sctm sanctoz.

r Et vt ex ipso ficeret simili. quadrige cherubin. qz portabant ꝓpiciatoriū qđ erat q̄si sedes dei & de ista dispōne dictum fuit plenius. iij. ℟eg. vj. & Ezo. xlv.

ficares domū sanctuarij. cōfortare & pfice[k] Dedit aūt dō salomoni filio suo [a]descriptōz portic⁹ & templi [b] & cellarioz[c] & cenaculi[d] & cubiculoz & abdytis[e] & dom⁹ ꝓpiciatōis: necnō & oim q̄ cogitauerat [f] atrioz [g] & exedraz ꝑ circuitū [h] thezauros dom⁹ dñi [i] & in thezauros sctōz: diuisionūq̄z sacerdotaliū & leuitica[z] oia opa dō⁹ dñi: & in vniuersa vasa misterij templi dñi: auz in pondē ꝑ singula vasa misterij: argenti q̄ pōdus ꝑ vasoz & opm diuersitate [l] q̄ & ad cādelabra aurea & ad lucernas [k] auz ꝑ mēsura vniuscuiusq̄z candelabri & lucernaz silr & in cādelabra argentea & in lucernas eoz ꝑ diuersitate mensure: pōdus argenti tradidit. [m] Auz q̄ dedit in mēsas ꝓpositōis ꝑ diuersitate mensaz. [n] silr & argentū in alias mēsas argēteas. Ad fuscinulas q̄ & phialas & thuribula ex auro purissimo [o] & leunculos aureos ꝑ q̄litate mēsure pōdus distribuit in leunculū & leunculū: [p] silr & in leones argenteos diuersum argenti pondus sepauit. [q] Altari aūt in q̄ adolebat incēsuz auz purissimū dedit. [r] & vt ex ipso fieret silitudo q̄drige cherubin extēdētiū alas & velātiū archā federis dñi [s] Oia inq̄t venerūt scripta manu dñi ad me vt intelligerē vniuersa opa exemplaris. Dixit q̄z dō salomōi filio suo. Viriliter age & ꝑfortare & fac: ne timeas & ne paueas. Dñs em deus me⁹ tecū erit: & nō dimittet te nec derelinq̄t: donec pficias oē op⁹ misterij dom⁹ dñi. Ecce diuisiones sacerdotū & leuitaz in oē misteriū dom⁹ dñi assistūt tibi & pati sūt: & noverūt tam principes q̄ ꝑplus oia ꝑcepta tua. La. xxix.

[a] Locutusq̄z est dauid rex ad omnem ecclīaz: [b] salomonē filiū meū vnum elegit dñs adhuc puez & tenellum. Opus em grāde est neq̄z em̄ homi ꝑparat habitatō q̄ deo. Ego em̄ totis viribꝰ meis [c] ꝓparaui impensas domus dñi mei: aurum ad vasa aurea: & argentū in

s Omnia inq̄t venerūt scripta manu dñi ad me. dicunt em̄ hebrei q̄ samuel ex reuelatōe dei vocauit dō de oib⁹ istis. pōt etiam dici q̄ ipsemet dauid habuit hoc ꝑ reuelatōz a deo: cetera patent ex dictis.

La. xxix.

[a] Locutusq̄z est rex dauid. hic pōr dauid rex inuitat oēm ꝑplm ad adiumādū in ope dñi salomonem filium suum. & ꝓmo circa hoc describit regis & ꝑpli oblatio. secdo gtiarū actio. ibi. Oz dauid. tercio regis salomonis reuocatio. ibi. Unxerūt aūt. qrto ipsi⁹ dauid felix ꝓsummatio. ibi. Igit dauid. Circa ꝓmū ponit inuitatio regis vbo. d.

b Salomonē filiū meū elegit de⁹ &c. nō est intelligendum ꝑ hoc q̄ fuerit tūc tm. xij. annoz. sicut declaratum fuit pleni⁹. iij. ℟eg. xj. ß dī paulus & tenellus respectu tāti opis. & hoc dicebat dauid vt induceret oēm ꝑplm ad auxiliandū. secdo ponit inductio ꝑ factū: cum dī.

c Prepaui impen. non totas ß de omnib⁹ aliis. ij

subdit. Aurum advasa aurea ꝛc ⁊ sequit.

d Lapides onychinos. bñtes colorem vnguis humani.

e Et q̄si stibinos. i. colorē stibij. est aūt stibiū vnguentū q̄ mulieres ꝛpingūt facies suas. Ē ūñ. iiij. Reg. ix. dī q̄ iezabel ꝛpinxit oculos suos stibio.

f Et mar. parium. i. coloribus variis. ⁊ dī a paro insula vbi primo fuit reptum Et sup h̄ aur̄ et argentū ꝛc. sequit

g De peculio meo. excepti bis q̄ ꝓpaui. dupli ci ēm mō dauid obtulit ꝛnaria ꝓ domo dñi edificāda. vno mō d̄ hēa ꝓpria ⁊ spāli. ⁊ q̄stū ad hoc dic. De peculio meo. ē em peculiuz census ꝓpri valde dilectus. alio mō obtulit de ꝓciosis q̄ acceperat d̄ ꝓdis hostium ⁊ dño ꝓsecrauerat. ⁊ q̄stū ad hoc dicit.

h Excepti bis q̄ ꝓpaui ꝛc. d̄ auro ophir. qd̄ est optimū vt dictū fuit. iij. Reg. ix.

i Ad ꝛnaria. pietes templi q̄ fuerūt lamis aureis opti. vt dictū fuit. iij. regū vj. ꝑter dauid hortat alios ad offerendū ꝓ ꝛnamus dei edificatione. d.

k Et sicꝫs spōte offert. q̄ non placēt deo sacrificia coacta. cetera patent vsq; ibi.

argentea: es in enea: ferꝫ in ferrea: ligna ad lignea [l] lapides onychinos [c] ⁊ q̄si stibinos ⁊ diuersoꝝ coloꝝ oēmq; ꝑciosum lapidem [f] Et marmor parium abūdantissime: ⁊ sup h̄ q̄ obtuli in ꝛnum dei mei [g] ꝛc peculio meo auꝫ ⁊ argentū ꝛn in templū dei mei: [h] exceptis bis q̄ ꝓpaui in edem sc̄az: tria milia talenta auri ꝛc auro ophir: ⁊. vij. milia talentoꝝ argēti ꝓbatissimi [i] ad ꝛnaurādos parietes templi ⁊ vbicūq; opus est aur̄ ꝛc auro: ⁊ vbicunq; opus est argētū ꝛc argēto. Opa fiant ꝑ manꝰ artificū: [k] ⁊ siqs sponte offert impleat manū suam hodie ⁊ offerat qđ voluerit dño. Pollicīti sunt itaq; principes familiaꝝ ⁊ ꝓceres tribuū isr̄l: tribuni q̄q; ⁊ centuriones et principes principū possessionum regis: ꝛdederūtq; i opa ꝛnꝰ dñi auri talenta q̄nq; milia ⁊ solidos. x. milia: argenti talēta. x. milia: ⁊ eris talēta ꝛcē ⁊ octo milia: ferri q̄q; centū milia talentoꝝ: ⁊ apud quēcūq; inuēti sunt lapides ꝛdederūt in thezauꝝ ꝛnus dñi ꝑ manū iehibel gersonitis. [m] Letatusq; est ꝓpl's cū vota spōte ꝓmitterēt: q̄ corde toto offerebāt ea dño [n] Dz ⁊ dauid rex letatus ē gaudio magno: [o] ⁊ bñdixit dño coraz vniuersa multitudine [p] ⁊ ait. Bñdict⁹ es dñe ꝛnꝰ isr̄l' patr̄ nr̄i ab ēterno ineꝛnū. Tua est dñe magnificētia ⁊ potētia ⁊ gloria atq; victoria ⁊ tibi laus. Cūcta em q̄ in celo st̄ ⁊ in terra tua st̄. Tuū dñe regnū: ⁊ tu es sup oēs ꝓncipes. Tue divitie: ⁊ tua ē gloria: tu dñaris oīm: in manu tua ⁊tus ⁊ potētia: in manu tua magnitudo ⁊ impiū oīm. Nūc igit ꝛnꝰ nr̄ cōfitemur tibi ⁊ laudam⁹ nom̄ tuū inclytū [q] Quis ego ⁊ q̄s ꝓpl's meꝰ: vt possim⁹ h̄ tibi vniuersa ꝓmittē: Tua st̄ oīa: ⁊ q̄ ꝛdē mānu tua accepim⁹: ꝛdedim⁹ tibi' Peregrini em̄ sum⁹ coram te ⁊ aduene. sic oēs ꝓres nr̄i. Dies nr̄i q̄si vmbra sup terrā: ⁊ nulla est mora. Bñe ꝛnꝰ nr̄: omnis h̄ copia quaz ꝓpauiꝰ vt edificaret dom⁹ nomi sc̄tō tuo d̄ manu tua ē ⁊ tua st̄ oīa. [r] Scio ꝛdeꝰ meꝰ q ꝓbes corda ⁊ simplicitatez diligas: vñ ⁊ ego in simplicitate cordis mei letꝰ obtuli vniuersa h̄: ⁊ ꝓpl'm tuū q̄ h̄ reptꝰ ē vidi cū ingenti gaudio tibi offerre ꝛnaria. Domine ꝛdeꝰ abraā ⁊ ysaac ⁊ isr̄l' patꝝ nr̄oꝝ custodi in eternuz hāc volūtatem cordis eoꝝ ⁊ sp in veneratōz tui mens ista ꝓmaneat. Salomōi q̄q; filio meo da cor ꝓfectum vt custodiat mādata tua ⁊ testimonia tua ⁊ ceremonias tuas: ⁊ faciat vniuersa ⁊ edificet edem cuiꝰ impēsas pauiꝰ [s] Precepit aūt dauid' vniuerse ecclie. Bñdicite dño deo nr̄o. Et bñdixit oīs ecclesia dño deo ꝓm suoꝝ: [t] ⁊ inclinauerūt se ⁊ adorauerūt deū' ⁊ ꝛnde regē. [z] Immolauerūtq; victias dño ⁊ obtulerūt holocausta die seqnti thauros mille: arietes mille: agnos mille cū libaminibꝫ suis ⁊ vniuerso ritu abundantissime in oēm isr̄l. [3] Et comederūt ⁊ biberūt coram dño in die illo cū gnd

subdit. Quia toto corde offerebāt ea .i. valde volūtarie. ⁊ in talib⁹ solet homo gaudere.

n Dz ⁊ dauid. h̄ oñr ponit gr̄iarū actio. ⁊ ꝓmo q̄tuz ad ipm dd: cū dī.

o Et bñdixit deo. ꝓ devotione sua ⁊ ipl'o sibi subiecti. quā sciebat esse ꝛnum dei.

p Et ait bñdict⁹ es dñe deus. ⁊ ꝓtz lr̄a vsq; ibi.

q Quis ego ⁊ q̄s ꝓpl's meꝰ. q. d. nihil boni possum⁹ a nobis h̄ totuz ꝓvenit et tua bonitate. s. bona q̄ tibi offerim⁹. ⁊ bona voluntas quā a te bēm⁹.

r Peregrini em̄ sumus co. te ꝛcē. vñ dem̄ fuit abrae Gene. xv. Scito ꝓnoscens q̄ pegrinum sit futuꝫ semē tuū in terra nō sua. ⁊ ꝓ h̄ oñdit dauid. q̄ patria nr̄a ꝓpria n̄ est h̄ inferi⁹ h̄ in celestib⁹. ⁊ hoc intellexerūt ꝑres antiq; ꝑm q̄ oñdit aplus ad Hebr. xj. Dies nr̄i q̄si vmbra. q. vita humana breuis est ⁊ instabilis.

s Scio deus meus q̄ ꝓbes corda. dī em̄ ꝛnꝰ aliq̄d ꝓbare nō ad hoc q̄ aliq̄d fiat sibi notū qđ ꝓius ignotum erat: h̄ alīs sic ꝓbauit patriam iob vt alīs notificaret ⁊ daret patie exemplum.

t Et simplicitatē diligas. ꝓut simplicitas opponit duplicitati. cetera patent vsq; ibi.

v Precepit aūt dauid. vbi ponit gr̄arūactio ꝛ ipso ꝓpl'o ꝛ ipsi⁹ dauid ꝓcepto. iō sequit.

l Per manuz iehibel gersonitis. Ꝛium videt supra xxvj. q̄ selemith erat sup thezauros sanctoꝝ. Dicendum q̄ iste selemith fuit custos thezauroꝝ ꝛnꝰ dñi q̄stum ad ea q̄ fuerunt ꝛ ꝓdis hostium ꝓsecrata. iste d̄o iehibel dī hic thezaurarius coꝝ que fuerunt sponte oblata.

m Letatusq; est ꝓpl's cū vota spōte ꝓmitterent. cꝰ cā

r Et inclinauerunt se ⁊ adorauerunt deum. adoratione latrie.

y Deinde regē adoratōne dulie. z Immolauerūtq; victimas. grās agentes facto sicut fecerant ꝛbo ⁊ signo.

3 Et comederunt ⁊ biberunt coram dño. i. in birlm vbi erat archa dñi. vel in tentoꝝ ad hoc paratis ꝓpe tabernaculum ꝛnini. ꝛ hostiꝫ enim pacificis vna pars erat

offerentium. ⁊ de illa comedebant offerentes ad reuerentiam dei q̄si aliq̄d sacrum. a Et vnxerūt secūdo salomonē. Hic p̄ñr ponit regni salomonis renouatio. q̄ alīs fuerat vnct⁹ in gion p sadoch sacerdotē de mandato dauid. vt hī. iij. Reg. j. dñi. ℔ vocat̄ soliū dñi thronus regni isrl. q̄ in illo regno deus vere colebat̄ non sic aūt in alīs regnis idolatrie sb iectis.

c Et cunctis placuit. nō fuit aūt sic de absalon ⁊ adonia. vt̄ p dicta. ij. Reg. de absalon. et iij. de adonia.

d Et cūcti filij rē gis dauid dederūt manū. i. p fidem p miserūt seu iurauerunt q̄ fideliter subessent salomoni.

e Ygit̄ dauid fil. isai. Hic vltimo p̄ponit ipsi⁹ dauid felix ꝓsummatio cū subdit̄.

f Et mortu⁹ est in senectute bona. id est plen⁹ bonis tp̄alibus ⁊ spūalibus.

g Scripta sunt i libro samuelis videntis. Hic liber est primus ⁊ secundus regum.

h Et in libro nathan ꝓphete at̄ in volumine gad vidētis. Isti duo libri nō habent̄ apud nos nec apud hebreos. quia non fuerunt p esdram repati.

i Sive in israel sive in cunctis regnis terrar̄. q̄ dauid nō solum fecit facta notabilia ⁊ memoria digna in regno israel. ℌ etiam in alīs regnis p circuitum que sibi subiecit virtute armor̄. vt hī. ℌ. xviij. xix. ⁊ xx.

leticia[a] ⁊ vnxerunt scdo salomonē filium dauid. Unxerūt aūt eum dño in principem: ⁊ sadoch in pontificem. [b]Sedit q̄ salomō sup solium dñi in regē p dauid patre suo[c] ⁊ cūctis placuit: ⁊ paruit illi omnis isrl. Sz ⁊ vniuersi principes ⁊ potētes: [d]⁊ cūcti filij regis dō dederunt manum: ⁊ subiecti fuerūt salomoni regi. Magnificauit ḡ dñs salomonē sup oēm isrl: ⁊ dedit illi gloriam regni qualem nullus habuit añ eu⁹ rex isrl. [e]Ygr̄ dauid fili⁹ isai regnauit sup vniuersum isrl: ⁊ dies q̄bus regnauit sup isrl: fuerunt quadraginta anni. Jn hebron regnauit septē annis: ⁊ in hirlm annis triginta tribꝰ[f] ⁊ mortu⁹ ē in senectute bona plenus dieꝝ ⁊ diuitijs ⁊ gloria: ⁊ regnauit salomon filius eius p eo. [g]Gesta aūt dauid regis prioza ⁊ nouissima [g]scripta sunt in libro samuel videntis [h]⁊ in libro nathan ꝓphete: atz in volumine gad videntis: universiq̄ regni eius fortitudinis ⁊ tpm que transierunt sub eo [i]sive in israel: sive in cunctis regnis terrar̄.

Explicit dabreiamin liber primus.

¶ Jn ca. xxix. vbi dr̄ in postil. Est aūt stibiū vnguētū.

¶ Additio prima.

Jetio q̄ hic ponit̄ in hebreo vbi nos habem⁹ stibium: nō significat vnguentum: ℌ puluerem seu collyrium nigr̄ qđ ponit̄ in oculis ad decorem ⁊ ꝓpuatōez sanitatis oculorum. vnde de iezabel non dr̄ in hebreo q̄ depinxit oculos suos stibio. ℌ q̄ posuit stibiū in oculis suis. qđ ꝓsonat huic lre. naz sicut inueniunt̄ marmores habentes colorem vnguis humani q̄ dicūt onychini. ita inueniūt̄ alij būtes colorem nigr̄ cū nitore. qui dicunt stibini rōne ꝓdicta.

¶ Jn ca. vl. vbi dr̄ in postil. Et i libro nathan ꝓphete ⁊c.

¶ Additio. ij.

Jcut ꝓm⁹ liber regūz rationabiliter attribuit samueli. eo q̄ ipse fuit principalis ꝓpha ꝓtemporaneus sauli. simili mō p̄ñt attribui secundus ⁊ tercius regum nathan ꝓphete seu gad. q̄ fuerunt ꝓtemporanei ꝓphete regi dauid. ⁊ etiam salomoni.

¶ Postilla fratris Nicolai de lyra sup primum Paralypomenon finit.

Secūdus Paralyp. incipit. ¶ Ca.j. Onfortatus est ꝙ salomō. Postq̄ in libro primo actum est de regno israel: ꝓueniente. s. ipsi dauid ex mera uolūtate diuina. Hic ꝓñr agit de eodē regno ꝓueniente ex successione patrna. Sicut enī inē filios dauid salomō a deo electꝰ fuit. vt dī li. j. ca. vltō. sic in regno patri suo successit. Primo igit̄ ō isto rgno agit̄ put fuit integr̄ z vnitū. secūdo de ipso put fuit defalcatum z ꝓtitū. ca. x. Circa primū agit primo de deuotōne salomonis circa diuia. scdo de eiꝰ magnificentia circa humana. ca. viij. ista tñ diuisio nō est p̄cisa. qr int̄ illa q̄ oñdunt deuotōz salomōis in diuinis inēponunt aliqua q̄ oñdūt eius magnificētiaz in humanis z ecōuerso. ¶ dicta diuisio accipit̄ ꝑm ptez maiorem. Circa primū do oñdit̄ primo deuotio salomonis in oblatiōe sacrificij. secūdo in edificatiōe templi. c. ij. Prima adhuc i duas. qr primo oñdit̄ salomōis deuotio in sacrificijs. secūdo interponit̄ eiꝰ magnitudo in diuitijs ibi. Congregauitq̄. Prima adhuc in duas. qr primo describit̄ salomōis oblatio. scdo diuina acceptatio. ibi. Ecce autē in ipsa nocte. Sententia do istaꝝ duaꝝ ptium pz ex dict̄. iij. Reg. iij. ca. a ꝑn. capli vsq̄ ad mediū. exceptis que sequunt̄.

¶ Incipit dabreiamin siue Paralypomenon liber secundus. ¶ Ca. j.

Onfortatus est ꝙ salomon filius dauid in regno suo z dñs erat cum eo: z magnificauit eū in excelsuz. [b] Precepitq̄ salomō [c] vniuerso israeli [d] tribunis z centurionibꝫ z ducibꝫ z iudicibꝫ oīs israel z principibꝫ familiaꝝ: z abūt cum vniuersa multitudine in excelsum gabaon vbi erat tabernaculum federis dñi qđ fecit moyses famulus dei in solitudine. [e] Archam aūt dei adduerat dauid ꝺ cariathiarim in locum quem prepauerat ei z vbi fixerat illi tabernaculum: hoc est in hierusalē. [f] Altare q̄ǯ eneum qđ fabricatus fuerat beseleel filius vri filij vr: ubi erat coraz tabernaculo dñi qđz requisiuit salomon z omnis ecclesia. [g] Ascēditq̄ salomon ad altare eneum coram tabernaculo federis dñi: z obtulit in eo mille hostias. Ecce ār in ipsa nocte apparuit ei deus dicens. Postula qđ vis vt dem tibi. Dixitq̄ salomon deo. Tu fecisti cū dauid patre meo misericordiaz magnaz: z ꝓstituisti me regem ꝓ eo: nūc ꝙ dñe deꝰ: impleat̄ ꝝmo tuus quem pollicitus es dauid patri meo. Tu enī me fecisti regem sup ꝑplm tuū multum: [h] q̄ taminnumerabilis est q̄ pulus terre. Da mihi sapiaz z intelligētiam: [i] vt ingrediar z egrediar coram ꝑplo tuo. Quis ei pōt hūc ꝑplm tuū digne q̄ tamgrandis est iudicare: Dixit aūt deꝰ ad salomonez Quia h̄ magis placuit cordi tuo z nō postulasti diuitias z ꝛbam z gloriam: neq̄ aīas eoz q̄ te oderant: ꝙ nec dies vite plurimos: petisti aūt sapiaz z scientiaz vt iudicare possis ꝑplm meum sup quem ꝓstitui te regem: sapia z scientia data sit tibi. Diuitias aūt z ꝛbam z gloriam dabo tibi: ita vt nullus in regibꝫ nec ante te nec post te fuerit silis tui. [k] Venit ꝙ salomon ab excelso gabaon in hirlm coraz tabernaculo federis: z regnauit sup israel. [l] Congregauitq̄ sibi curꝰ z eq̄tes: z facti sunt ei mille quadringēti curꝰ: z xij. milia equitum: z fecit eos eē in vrbibꝫ quadrigaꝝ z cū rege in hirlm. Prebuit q̄ǯ rex argentum z auruz in hirlm q̄si lapides: z cedros quasi sycomoros q̄ nascūt in campestribꝫ multitudie magna. Adducebant autē ei equi de egypto z de choa a negociatoribꝫ regis: qui ibant z emebant ꝑcio q̄drigam eq̄ǯ sexcētis argenteis z equum centū q̄nquaginta. Silr de vniuersis regnis cethoꝝ z a regibꝫ syrie emptio celebrabat.

Capl'm. ij.

[a] Edificauit aūt salomō edificare nomen nomini dñi: z palatiū sibi. Et nūerauit septuagīta milia viroꝝ portantiū humeris: z octoginta milia q̄ cederēt

[a] Edificauit autē. hic ꝓñr describit̄ deuotio salomonis in edificatione templi. z primo describit̄ huiꝰ edificatōis ꝓpatio secundo operis ꝓsecutio. iij. ca. tercio templi edificati dedicatio ca. v. Preparatio aūt edificatōis ꝓsistit i materia z

[b] Precepit salomō vniuerso israeli. qr voluit bonorare deum nō solū q̄ seipm: ꝙ z ꝑplm sibi subiectum, [c] Vniuerso isrl̄. qr tota multitudo ꝑpli nō fuit ibi. ꝙ isti q̄ erant ꝓncipales in ꝑplo. z ideo totus ꝑplus in ipsis ꝛtualiter cōtinebat. [d] Tribunis z centurionibꝫ ꝛc. hoc addit̄ ad exponendum illud qđ ꝓmittit̄. [e] Archam aūt dei adduxerat dauid de cariathiarim. ij. Reg. vj. dr q̄ adduxit eam de domo aminadab q̄ erat in gabaa. dicendum q̄ ꝝm veritatez fuit adducta de gabaa. ꝙ qr cariathiarim est q̄dam ciuitas ꝓpinq̄ ipsi gabaa. z ꝑplus fuit ibi ꝙgregat̄ ꝓpter deductōz arche. ideo dr hic de cariathiarim ipsaz adductā fuisse vt dictū fuit ibidem. [f] Altare q̄z eneū. istud altare erat do holocaustoꝝ. z ꝓpter hoc salomon voluit ibi offerre. [g] Ascenditq̄ salomon ad altare. nō ꝙ seipm. ꝙ ꝙ sacerdotes. ad q̄ǯ officium spectabat offerre sup altare. in secunda ꝑte dr. [h] Qui taminnumerabilis ē q̄ǯ pulvis terre. hyperbole est. ad designandū magnam ꝑplī multitudinem. [i] Vt egrediar et ingrediar coraz ꝑplo tuo. Iste egressus intelligit̄ ad bella ꝓ defensiōe ꝑplī. ingressus do ad iudicia. ad ꝓfandendū ꝑplī litigia. [k] Venit ꝙ salomon ab excelso gabaon in hirlm. vt ibi coram tabernaculo vbi erat archa dñi offerret hostias. sicut z in gabaon obtulerat. [l] Congregauitq̄. oñdit̄ magnificentia salomōis in diuitijs. z ꝓtz sinia ex dictis. iij. Reg. x. c. in fine.

¶ Ca. ij.

oparijs de quibus hic agit. z ptz sunt ex vicij. iij. Reg. v. ca. vbi eadē ponūt lz ordo in aliq̄bus varietē. hic etiam addūt aliqua que discurrent.

b Ad ꝓpositōem panū sempiternam. qz sp erant ibi panes ꝓpositōz. nō tñ sp ijdem panes. qz in sabbato amouebant primi. z ponebant noui.

c Et ad holocaustomata mane z vespe. hoc erat iuge sacrificium.

d Sabbatis q̄z z neomenijs dē. que sunt ista festa dictū fuit p̄mo li. xxiij. in fine. e Si ei celū z celi celoꝝ dē. H dixit salomō ad remouēdum errorez ne aliq̄s crederet dei tatem loco determinato circūscribi.

f Mitte g̃ mihi virū eruditū. iij. Reg. v̄j. dz Misit q̄z rex salomō z tulit hiram. de volūtate em̄ hiraz regis tyri fuit. iste hiram fuit notabilis artifex z iō dz ab eo missus ad petitōz tñ salomonis.

g Et ordei choros totidē. iij. reg. v. nō fit mentio de isto ordeo. qz ibi solū fit mētio de cibo boim. ordeum aūt istud erat ad pabulum aialium.

h Olei q̄z dē. immediate ibidē in beth. Et vini bathos. xx. milia. qd omittit i tñslatōe nr̄a. qz pz ex hoc qd. j. dz. Tritici ſ g̃ z oleum z vinum dē.

i Misi g̃ dē. hirā patrē meū. rex em̄ tyri vocabat eū patrē. tū ꝓpter etatē. tū ꝓpter artis sue excellentiam. vtz in hra. Hebrei tñ dicunt hic hiram patris mei qz oia nōia apud eos sunt indeclinabilia sicut cornu z gelu. i. artificē excellētē a tpe p̄teriti mei. z sicut fuit excellēs apd cīuitatem mecū.

k Filium mulieris d̄ fi. dan. cuius p̄ fuit tyrius. iij. Reg. vij. dz. Et tulit hiraz de tyro filium mulieris vidue. de tribu neptalim p̄ter tyrio. qd exponūt hebrei sic q̄ ſm veritatem mr̄ sui hiram fuit iudeus z de tribu dan. vt hic dz. p̄ aūt eius fuit iudeus z de tribu neptalim. iō. iij. Reg. dicit lapides in montibus ꝓpositoſq̄ eoꝝ tria milia sexcentos. Misit q̄z ad hiraz regē tyri dicens. Sicut egisti cū dauid p̄re meo z misisti ei ligna cedrina vt edificaret sibi domū in q̄ habitauit: sic fac mecū vt edificē domū nomini dñi dei mei vt ꝓsecrē eaz ad adolēdū incēsum coraz illo z fumigāda aromata: b z ad ꝓpositōz panū sempiternā: c z ad holocaustomata manez vespe sabbatis q̄z neomenijs z solennitatibus dñi dei nr̄i in sempiternū q̄ mādata ſt israeli. Domꝰ em̄ quā edificare cupio magna ē. Magnꝰ est em̄ dꝰ nr̄ sup oēs deos. Quis g̃ poterit p̄ualere vt edificet ei dignam domū d Si em̄ celū z celi celoꝝ capere eum nequnt: quantus ego sum vt possim edificare ei domū: Sz ad hoc tñ: vt adoleat incensum coram illo. f Mitte g̃ mihi virū eruditum q̄ nouerit operari in auro z argento ere z ferro purpura coccino z hyacintho: z q̄ sciat sculpere celaturas cū his artificibus q̄s mecum habeo i iudea z i hierlm: q̄s ꝓparauit dauid p̄r meꝰ. Sz et ligna cedrina mitte mihi z arthentina z pinea de libano. Scio em̄ q̄ tui nouerint cedere ligna de libano Et erūt tui mei cū tuis tuis vt parent mihi ligna plurima. Domꝰ em̄ quaz cupio edificare magna est nimis z inclyta. Preterea oparijs q̄ cesuri ſt ligna tuis tuis dabo i cibaria: tritici choros xx. milia. g z ordei choros totidem h olei q̄z sata. xx. milia

Birit aūt hiram rex tyri ꝓ lras q̄s miserat salomoni. Quia dilexit dñs ꝓplm suū idcirco te regnare fecit sup eū. Et addidit dicēs. Bñdict⁹ dñs dꝰ israel q̄ fecit celū z terrā: q̄ dedit dō regi filiū sapientē z eruditū z sensatū atz prudentē: vt edificaret domum dño z palaciū sibi. i Misi g̃ tibi virū prudentē z scientissimū hirā patrē meū k filiū mulieriz de filiabus dan cuius pat fuit tyrius q̄ nouerit operari in auro z argento ere z ferro z marmore z lignis: in purpura q̄z z hyacintho z byssino z coccino: z q̄ sciat celare oēm sculpturaz z adinuenire prudenter q̄cunq̄z in ope necessariū est: cū artificibus tuis z cuz artificibus dñi mei dauid p̄ris tui. Triticū g̃ z ordeū z oleū z vinū q̄ pollicitus es dñe mi mitte seruis tuis. Nos aūt cedemus ligna de libano quot necessaria habueris: z applicabim⁹ ea ratibus p̄ mare i ioppe: tuū aūt erit transferre ea i hierlm. Numerauit igr salomon oēs viros ꝓselitos q̄ erant in terra israel post dinumeratōz quam dinumerauit dauid pat ei⁹: z inuenti sunt centū q̄nq̄ginta tria milia z sexcenti. Fecitq̄z ex eis. lxx. milia qui humeris onera portarent: z octoginta milia q̄ lapides de montibus cederēt: tria aūt milia z sexcentos prepositos operum populi.

Ca. iij.

a T cepit salomon edificare domū dñi in hierusalem b in monte moria c q̄ demonstrat⁹ fuerat dauid

Hiram de tribu neptalim. qz genealogizatio fit ex ꝓte matris dē tñ p̄ ei⁹ tyri. ñ natōe ſ habitatione. qz habitauit ibi sicut. ij. Reg. dī. vj. ca. Et habitauit arcba dñi in domo obededō gethei. q̄ sic cognoiabat. eo q̄ habitauerat in Getb erat tñ de tribu leui. cetera patent ex dictis ij. Reg. v.

l Triticuz aūt ordeū z oleum z vinum. ſ. ñ fecit mentōz de vino ſ qz hic repetit tenendū q̄ a p̄incipio fuit sub pacto sicut z alia.

Ca. iij.

a T cepit salomon edificare domū domini. Hic ꝓnter describit ipsius templi edificatio. z primo q̄ctum ad formaz templi. secundo q̄ctū ad vasa ministerij. iij. cap. Duma in tres. qz primo describit forma templi. ſcdo ipsoruz cherubin q̄ fuerunt posita ibi. Fecit etiā in domo sanctisctōz cherubin. tercio columnaz que erant in porticu templi. ibi. Ante fores etiaz tēpli. Sententia autem prime ptis z secunde pz ex dictis ij. Reg. vj. a p̄n. ca. vsq̄z ꝓpe finem exceptis que sequunt.

b In monte moria. i. visionis. Ille est locus in quo abraam obtulit ysaac. vt dz Gen. xxij. z vocat ibidem locus visionis. quia abraam appellauit ipsum: dñs videt: vt ibidem dz. c Qui demonstratus fuerat david quando angelus ꝓcepit q̄ dauid ibi edificaret altare z victimas offerret. vt dictum est supra libro. j.

in fine ca.xxj. z in prin.xxij. d Mense secundo in secunda.s.die mēsis:sic est in hebreo.translatio vo nīa omittit in secunda. e In mensura prima.i. ꝺm formam z mensuram sibi traditas a dauid.q̄ tradidit salomoni exemplar oim fiendoꝝ in templo. vt dictum est.ē. li.j.xxviij.

f Et texuravit eam intrinsecꝰ. hoc est intelligē dū q̄tū ad inferiorē mānionem templi q̄ ptinebat sctm̄ z sctm̄ sanctoꝝ.

g Sz z clauos fecit aureos. ad ꝓiungendū fortiē laminas aureas cū tabulis q̄ erant in parietibus tomꝰ.

h Ipsi aūt stabant erectis pedibꝰ.i. obliq̄tis vt dicit magr in hīstoriis. ita q̄ hēbant vnū pedem magis elevatū altero. q̄si disponerent ad ambulādum. ꝫ hoc non vī vez. qz in bcb. bi. Et stabant sup pedes suos. ita q̄ vterq; pes vni⁹ cherubin tangebat pauimētum z similiē pedes alteri⁹: z ideo cū dī hic. Stabāt erectis pedibus. intelligendum ē.i. recti. qz fcte sup pedes suos stabant.

i Fecit q̄z velum. istud erat pendens ad parietem diuidēte sctm̄ z sctm̄ sctoꝝ. z typē passionis xp̄i scissum fuit. vt bi Matthei.xxvij.

k Ante fores. Hic ꝓnr agit de bis q̄ erāt in porticu.s. de duabꝰ columnis notabilibus de q̄bus dictū fuit diffuse.iij.Reg.vij. z ꝓz sinia ex dict ibidē: excepto qꝺ sequit.

l Et q̄si catbe.in oraculo z suppo.eas capitibꝰ columnaꝝ.certū est aūt q̄ ille columne erant in porticu templi. z ideo dicunt hic expositores nr̄i cōiter q̄ iz oraculū ꝓpriissime dicat ipm̄ ꝓpiciatorium. eo q̄ inde dabant rn̄sa diuina q̄si de sede dei vt dictum fuit diffuse Exo.xxv.cū vlteri⁹ trahit ad signandum totam tomū sanctisanctoꝝ in q̄ erat ꝓpiciatoriū. z vlteri⁹ ad signandū ꝓtem interiorem templi q̄ dicebat sanctū vel sancta. vlterius ad signandum etiam porticum. eo q̄ cōiungebat templo. z in hoc sensu loquit hic scriptura: cū dicit.

l Et q̄si catbenulas.i. opus reticulatū ad modū catbenaꝝ fuple fecit. m In oraculo.i. in porticu vbi erant colūne. n Et suppposuit eas capitibꝰ columnaꝝ. q̄z sup capita illaꝝ columnaꝝ erat opus reticulatū. vt bī.iij.regū.vij. z ibi fuit diffuse expositus. ꝫ qz nō recolo me vidisse in ve.testa. z maxime vbi agit de tēpli edificatione q̄ oraculū dicat nisi ipm̄ ꝓpiciatoriū et tomꝰ sanctisctoꝝ i q̄ erat ꝓpiciatoriū: ideo p̄t istud alr exponi. Ad cꝰ intellectū sciendū. q̄ in parietibꝰ sctisctoꝝ erant celate varie figure z erant ibi aliq̄ ad modū opis plectil̄ seu ꝓcathenati vel reticulati. z ꝓsimile opꝰ factū fuit in capitibꝰ istaꝝ colūnaꝝ: tm̄ de alia materia. q̄z iste colūne fuerunt de erc. oēs aūt figure q̄ apparebāt in tomo sancti sanctoꝝ erant auree. ꝺm hoc igit̄ p̄t exponi blra sic. Et q̄si catbenulas in oraculo.i. opꝰ ꝓcathenatū seu reticulatum simile illi q̄ erat i oraculo. fecit. z superposuit capitibꝰ columnarum.

o Ipsas q̄z colūnas posuit in vestibulo tēpli.i. in porticu.

Caplm.iiij.

Fecit q̄z altare eneuz. Hic ꝓnr agit de vasis misterij. inter que ꝓputant etiam altaria z primo ponit istoꝝ descriptio. scdo ponit q̄dam epilogatio. ibi. Et ꝓpleuit Circa primus agit primo de aliq̄bus q̄ erant in atrio sacerdotum. secūdo de illis que erant intra templum. ibi. Fecit aūt candelabra. z primo agit de altari holocaustoꝝ: cum dicit. a Fecit quoq; altare eneum. istud non fuit concauum sicut altare quod fecit moyses. qz non erat portandum de loco ad locum ꝫ erat interius de lapidibus impolitis. ꝺm q̄ precipit Exo.xx. z exterius erat eneū. b Viginti cubitoꝝ longitudinis &c. z sic patet q̄ erat multomaius q̄ altare qꝺ fecerat moyses. quod erat tm̄ quinq; cubitoruꝫ in quadrum ꝺm lon-

pri ei⁹: in loco quē pauerat dauid in area ornā iebuzei Cepit aūt edificare⁹ mense scō: anno q̄rto regni sui. et hec sunt fundamēta q̄ iecit salomō vt edificaret tmū dei: longitudinis cubitos c in mensura prima septaginta: latitudinis cubitos.xx. Porticum vo ante frontez q̄ tendebat in longum inx mensurā latitudinis tom⁹ cubitoꝝ.xx. Porro altitudo centum viginti cubitoꝝ erat. f Et texuravit eam intrinsecus auro mūdissimo Domū q̄z maiorem texit tabulis ligneis abiegnis: z laminas auri obrizi affixit q totū. Sculpsitq; in eis palmas: z q̄si catbenulas seinuicē ꝓplectentes. Strauit q̄z pauimentū templi pciosissimo marmore texore mlto. Porro aux erat ꝓbatissimus de cui⁹ laminis texit tmū z trabes eius z postes z parietes z ostia: z celauit cherubin i parietibꝰ. Fecit q̄z tmū sanctisctoꝝ: longitudinē iux latitudinem tom⁹ cubitoꝝ.xx. z latitudinē similiter.xx. cubitoꝝ. Et laminis aureis texit eam q̄si talentis sexcentis ꝫ sed z clauos fecit aureos: ita vt singuli claui siclos q̄nq̄genos appenderent. Cenacula q̄z texit auro. Fecit etiaz in tmo sctisctoꝝ cherubin duos opere statuario: z texit eos auro. Ale cherubin. xx. cubitis extēdebant ita vt vna ala bīet cubitos q̄nq;: z tāgeret parietem tom⁹ z altera q̄nq; cubitos hīs alam tangeret alterius cherub. Similiter cherub alterius ala q̄nq; habebat cubitos z tangebat parietem: z ala ei⁹ altera q̄nq; cubitoꝝ alā cherub alterius ꝓtingebat Fgit̄ ale vtriusq; cherub expanse erant: z extendebant̄ p cubitos.xx. b Ipsi aūt stabant erectis pedibꝰ z facies eoꝝ erant vse ad exteriorez tmū i Fecit q̄z velū ex hyacintho purpura cocco z byso: z intexuit ei cherubin. k Ante fores etiam templi duas columnas que triginta z quinq; cubitos habebāt altitudinis. Porro capita eaꝝ q̄nq; cubitoꝝ: necnon l z quasi catbenulas m in oraculo n z suppposuit eas capitibꝰ colūnaꝝ. Malogranata etiam centum: que catbenulis intexuit o Ipsas q̄z columnas posuit in vestibulo templi: vnam a textrī alteram a sinistris. Eam q̄ a textrī erat vocauit iachin z q̄ ad leuā: vocauit booz.

Caplm.iiij.

p Fecit q̄z altare eneuz viginti cubitoꝝ longitudinis: z viginti cubitoꝝ latitudinis et texcem cubi-

gitudin em ⁊ latitudinem. ⁊ sic area sup̃ior erat .xxv. cubi
tor̃ bẽbat aũt tres cubitos tm̃ in altitudie. istud ꝙ bũit
xx. cubitos in longitudine. ⁊. xx. in latitudine. ⁊. x. in alti
tudine. ⁊ sic area sup̃ior bẽbat .cccc. cubitos. ꝑ etiam q̃
oportebat bẽ ascensum ad hoc altare. alr̃ sacerdotes nõ
possent desup̃ mini
strare. ille tm̃ ascen
sus erat sine g̃dib⁹
p modũ eleuatõis
paulati ascẽdent̃ a
lõgit̃. sic̃ plen⁹ di
ctũ fuit i Exo. c. xx.
c Mare etiaz. b
p̃r agit̃ de mari e
neo. in q̃ lauaba
sacerdotes. scdo d
luterib⁹ in q̃ lauabãt hostie offerẽde
ibi. Fec̃ q̃z cõchas.
Snia ista⁊ ptũ ꝑ
ex dict̃. reg. vij.
ca. vbi diffuse fuit
dictũ de dispositõe
b⁹ maris ⁊ lutriuz.
tũ de ꝟ aliq̃ pauca
sunt ꝟ exponẽda.
d Quasi duob⁹ ꝟ
sib⁹ ꝛc̃. i. ordinib⁹.
e Labium maris
circuibãt. nõ est in
telligendum q̃ illi
duo ordines cela
ra⁊ẽnt in
labiũ
qđ erat in sup̃iori
pte maris. ꝟ erant
ꝟsus inferiorẽ ptẽ
sicut fuit onsuz. iij.
Reg. ꝟ dicunt̃ hic
circuire labiũ. q̃z p
cedebãt i circuitu
maris ꝟsus ptẽ in
feriorẽ. sicut ⁊ labi
um circuibat in p
te sup̃iori.
f Porro vastitas
e⁹. i. spissitudo mar
g Mẽbat mẽsurã
palmi ꝛc̃. iij. Reg.
vi. Triũ vnciaz. ⁊
dicendũ q̃ eadẽ est
mensura. sicut ibi
pleni⁹ fuit dictum.
b Fecit q̃z ꝯchas
x. id ẽ luteres. ⁊ vo
canť b ꝯche a ꝯca
uitate quia luteres
erãt interi⁹ ꝯcaui.

toꝛ altitudinis. c Mare etiam eneũ fusile. x. cubit̃ a la
bio vsq̃z ad labiũ: rotũdum p circuitũ. Quinq̃z cubitos
hẽbat altitudis: ⁊ funicul⁹ xxx. cubitoꝛ ambiebat gyꝛ
eꝰ. Silitudo q̃z boum erat subť illo. Et. x. cubit̃ q̃daz
extrinsec⁹ celature: d q̃si duo
bus vsib⁹ labiũ maris cir
cuibant. Boues aũt erant
fusiles: ⁊ ip̃m mare sup. xij.
boues impositũ erat: quoꝛ
tres respiciebãt ad aq̃lone:
⁊ alij tres ad occidẽte. Poꝛ
ro tres alij meridiẽ: ⁊ tres q̃
reliq̃ erant orientez: hñtes
mare suppositũ. Posterioꝛa aũt boũ erant intrinsec⁹
sub mari. f Porro vastitas
eius g hẽbat mensuram pal
mi ⁊ labium illi⁹ erat q̃si la
bium calicis vl̃ repãdi lilij
capiebatq̃z tria milia me
tretas h Fecit q̃z conchas. x.
i ⁊ posuit quinq̃z a dextris ⁊
q̃nq̃z a sinistris vt lauarẽt i
eis oia q̃ in holocaustũ ob
laturi erãt. Porro in mari
sacerdotes lauabant. k Fecť
aurẽ ⁊ candelabꝛa aurea. x.
ꝟm spẽm quaz iusserat fieri
l ⁊ posuit ea in templo: q̃nq̃z
a dextris: ⁊ q̃nq̃z a sinistris
m Mecnõ ⁊ mẽsas. x. n ⁊ posu

i Et posuit. v. a dex. ⁊. v. a si. s. respe
ctu maris eneꝰ qđ erat in medio.
k Fecit aũt candelabꝛa. hic p̃r agit̃ de aliq̃bus q̃ erãt
intra templũ. s. in illa pte q̃ dicebať sctũ vel sancta. scdo
reuertit̃ ad alij q̃ erant ex templũ. ibi. Fecit etiaz. Circa
primũ dr̃. k Fecit aũt cande. aurea. x. ꝟm spẽm quaz
iusserat. i. ꝟm similitudinẽ candelabꝛi qđ fecit moyses. de
cui⁹ factura ⁊ forma dictũ fuit diffuse Exo. xxv.
l Et posuit ea in templo. v. a dex. ⁊. v. a si. s. respectu cã
delabꝛi qđ fecerat moyses. qđ erat in medio. ista tm̃ duo
cãdelabꝛa oia erant in pte australi templi. sic̃ ⁊ cãdelabꝛ
qđ fecerat moyses. ꝟm qđ hr̃ Exo. xxv. ca. m Mecnõ
⁊ mensas. x. s. aureas. n Et posuit ꝛc̃. quinq̃z a sinistr̃
scz respectu mense quam fecerat moyses. tm̃ omnes iste
mense erant in parte aquilonari ipsius templi. sicut ⁊ mẽ
sa quam fecit moyses. vt habet Exodi. xxv. Ratio aũt

b⁹ sit⁹ cãdelabꝛi ⁊ mẽse fuit dcã Exo. xxvj. ⁊ Mu. xxv.
o Fecit etiaz atriũ. hic breuit̃ facit mentõz de trio
sacerdotũ qđ erat in circuitu templi. p Et basilicã
grandẽ. basilica ꝓpꝛie dr̃ tom⁹ regia. ⁊ basileos qđ est
rex in greco. est tm̃ nomẽ basilice tractũ ad quodlibet
edificiũ nõbile.
istud aũt atriuz
erat clausuz sũ
ptuose ⁊ curiose
. s. trib⁹ ordinib⁹
lapidũ ⁊ vno or
dine cedri. vt hr̃
iij. Reg. vj. in fi.
⁊ iõvocat̃ h basilica. q Et
ostia i basilica p
q̃ igrediebãt̃ sa
cerdotes atriũ.
r Porro mare
posuit in latere
dextro ꝛc̃. h po
nit̃ hic q̃z s. non
dem̃ianerat de
situ b⁹ maris. ⁊ ex
hoc qđ dr̃ hic ꝑz
q̃ declinabat ad
dextrã ptẽ atrij
accipiendo dex
teraz, pur sacer
dotes egredibãt
de tẽplo. q̃z egre
diẽdo p eedebãt
ꝟsus orientẽ. eo
q̃ ingressus tem
pli erat i pte ori
entali ipsi⁹ tẽpli
s Fecit aũt bi
rãs lebetes. i. cal
daria. t Et
creagꝛs. i. instrã
ad crbendũ car
nes de caldarijs
⁊ dicunt̃ a creos
qđ ẽ carozagzos
qđ est tract⁹.
v Et phialas.
in beb. hr̃. Et ba
tinos. ista instrã
erãt ꝑ altari bo
locaustoꝛ.
x Et ꝓpleuit.
hic p̃r rĩspectu
p̃dictoꝛũ ponit̃
q̃daz epilogatõ
vt aliq̃ addant̃
q̃ fuerũt omissa.

it eas in templo q̃nq̃z a dex
tris: ⁊ q̃nq̃z a sinistris. o Phi
alas q̃z aureas centum. p Fe
cit etiaz atrium sacerdotũ
q ⁊ basilicaz grandẽ. r ⁊ ostia
in basilica q̃ texit ere. s Poꝛ
ro mare posuit ĩ latere dextro
ꝯ oriẽtez ad meridiẽ. t Fecit
ãt birãs: lebetes ⁊ creagras
v ⁊ phialas. x ⁊ ꝓpleuit omne
opus rgis in tomo dr̃i b est
columnas duas ⁊ epistylia
⁊ capita: ⁊ q̃si q̃daz retiacu
la q̃ capita tegerẽt sup epi
stylia. Malogñata q̃z q̃dr̃i
gẽta ⁊ retiacula duo: ita vt
bini ordines malogranato
rum singulis retiaculis iũ
gerent̃: q̃ ptegerẽt epistylia
⁊ capita columnaꝛ. y Bases
eť fecit: ⁊ cõchas q̃s suppo
suit basib⁹: mare vnum: bo
nes q̃z. xij. sub mari: ⁊ lebe
tes ⁊ creagras ⁊ phialas.
z Omnia vasa fecit salomo
ni hyuram a pat̃ eius in to
mo dñi ex ere mundissimo.
In rgione iordanis fudit
ea rex in argyllosa ẽra b inť
sochot ⁊ saredatha. Erat
aũt multitudo vasoꝛ innu
merabilis: ita vt ignoraret
pondus eris. Fecitq̃z salomõ
omnia vasa tom⁹ dr̃i: c ⁊ al
tare aureũ d et mensas: ⁊ sup

y Bases etiã fecit. sup q̃s pone
bant̃ concbe seu luteres. ⁊ de forma ⁊ factura ist̃az ba
sium dictum fuit diffuse. iij. Reg. vij. sit tm̃ hic mentio
de istis basib⁹. q̃z de ipsis nõ fecerat mentõz ꝫ. loq̃ndo
de concbis seu luterib⁹. z Olaua fecit salomoni
hyuram. sic scribit̃ in hebreo hic nec mirũ q̃ noia he
brea frequẽt sic variant̃. sic ⁊ latina: vt frequẽt dictũ est.
a Pater ei⁹. dr̃ aũt ꝑ salomonis rõne etatis vel ex
cellentie artis. sicut supra dictũ est de rege tyri. ij. ca.
b Inť socbot ⁊ saredatha. iste loc⁹ vocat̃ sarthã. iij.
Reg. vij. ꝟsus finem. q̃z sicut dictũ est. noia hebrea fre
quenť variant̃ in ꝓncipio vel in fine.
c Altare aureum. qđ erat in templo in pte anteriori
que dicebať sancta in qua cremabatur thymiama. ⁊
ponitur hic. quia supra de hoc non fuerat facta men
tio. d Et mensas ⁊ sup eas panes ꝓpositionis hoc

ponit hic.qz supra nō fecerat mentōz de panib⁹ positis sup.x.mēsas aureas a salomone factas. z lz nō dicat hic quot panes erant in qlibet mēsa. pbabile tn est q ibi erant.xij. sicut in mensa moysi q erat in medio. z sic in istis mensis erant.cxxxij. panes in vniuerso q cedebant in vsum sacerdotum.

e Candelabra qz cum lucernis suis b fili addit ad tenotādū q tot erāt lucerne in qlibet cādelabro facto a salomone. qt erāt in cādelabro moysi.s.vij. vt bz Exodi.xxv. z sic in oib⁹ istis candelabris erāt. lxxvij. lucerne.

f Et forcipes aureos. adrescidendum ptes lignoz pbustas.

g Thymiamateria. vasa erant in qb⁹ ponebāt carbones ad cremandū thymiama i altāi aureo

h Et ostia celauit templi. ista fuerūt ostiola per q erat ingressus a pte templi q dr sctā. ad illā q dr sctūsctōz. de qbus g. ñ fecerat mentōz.

Capi.v.

a Vtulit g salomon. b pñr describit templi edificati dedicatio. Circa quā primo describit arche z vasorū introductio. scdo salomonis oro ca.vj. tercio diuine acceptatōis manifestatio ca.vij. Circa primū primo describitur archez vasoz sacroz deportatō. scdo sacerdotū z leuitarū iubilatio. ibi. Egressis aūt sacerdotib⁹. tercō diuina acceptatio. ibi. Igit cūctis. Sntia pmeptis ptz ex dicti iij. Reg. viij. ca. in pn. exceptis que sequunt.

b In die solenni mensis septimi. totus ille mensis apud hebreos fere erat solennis tamen dies solennis q hic ponit. fuit dies decima mensis in qua agebatur festum expiationis. tn festum hui⁹ dedicationis cepit añ p duos dies. qz durauit.viij. dieb⁹. vt bz.iij. Reg. viij. in fi. z in hoc li.j.ca.vij. z hui⁹ septene dies expiatōis fuit ēcia. qz.xv. die hui⁹ mensis incipiebat festū tabernaculoz ꝑm ꝓceptum legis. qđ silr durabat.viij. dieb⁹ z

eas panes ꝓpositōis. c Candelabra qz cū lucernis suis vt lucerēt añ oraculū iuxta ritū ex auro purissimo z florētia qdaz z lucernas f z forcipes aureos. Ofia de auro mūdissimo facta sūt. g Thymiamateria qz thuribula z phialas z mortariola ex auro purissimo. h Et ostia celauit templi interioris. i. in sanctasctōz z ostia templi forīsec⁹ aurea. Sicqz cōpletū est oē op⁹ qđ fecit salomō in domo dñi. Ca.v.

a Vtulit igit salomon oia q vouerat dō pat su⁹ argētū z auz z vniuersa vasa posuit ī thezauris dom⁹ dñi. Post q congregauit maiores natu isrl: z cūctos pncipes tribuū: z capita familiaz de filijs isrl b in hirlm: vt adducerēt archam federis dñi de ciuitate dauid q est in syon. Venerūt itaqz ad regem oēs viri isrl: in die solēni mēsis septimi. Cūqz venissent cūcti seniores isrl: portauerūt leuite archam: z intulerūt eaz: z oēm paturā tabnaculi. Porro vasa sanctuarij q erant in tabernaculo portauerūt sacerdotes cū leuitis. Rex aūt salomō z vniūsus cetus isrl z oēs q fuerāt congregati añ archaz īmolabant arietes z boues absqz vllo numero: tāta em erat multitudo victimaz. Et intulerūt sacerdotes archaz federis dñi i locū suū. i. ad oraculū templi in scās scōz subter alas cherubin itavt cherubin expanderēt alas suas sup locū in q posita erat archa: z ipsaz archaz tegerēt cū vectib⁹ suis. Erectium aūt qbus portabat archa. qz paululū longiores erāt capita parebāt añ oraculū. Si vo qs paululuz fuisset extrinsec⁹: eos videre nō poterat. Fuit itaqz archa ibi vsqz in pntem die. Nihilqz erat aliud in archa nisi due tabule q⁹ posuerat moyses in oreb: qn legē pedit dñs filijs isrl egredientib⁹ ex egypto c Egressis aūt sacerdotib⁹ de sanctuario d Oēs em sacerdotes q ibi potuerant inueniri sanctificati sūt nec adhuc in illo tpe vices z misteriozordo int eos diuisus erat: tā leuite q cantores. i. z q sub asaph erant: z q sub heman: z q sub ydithun filij z frēs eoz vestiti byssinis cymbalis z psalterijs z cytharis ꝛcrepabant stantes ad orientalem plagaz altaris: z cū eis cantores. cxx. canentes tubis. f Igit cūctis pariē z tubis z voce z cymbalis z organis z diuersi generis musicoz ꝓcinentib⁹ z vocē in sublime tollētib⁹: longe sonit⁹ audiebat: ita vt cum dñm laudare cepissent z dicere. Confitemini dño qm bon⁹: qm ineternuz miscōia ei⁹: impleret dom⁹ dei nube: ne possent sacerdotes stare z ministrare propter caliginem. Compleuerat enim gloria domini domum dei.

z intulerūt sacerdotes archaz federis dñi in suum locū. leuite cū apportau erāt eazvsqz ad templuz. vt hic ꝓmittit ē intra sanctū sctōz introduci nō poterat nec etiam intra templuz nisi p sacerdotes.

c Egressis autē. hic ꝓz describit sacerdotū z leuitarū iubilatio. cum dr. Egressis aūt sacerdotib⁹ de sactuario boc refert ad illud qđ. j. dr. Et cuz eis sacerdotes. cxx. canentes in tubis. qz expediti de arche introductione intra sctūsctōz z ei⁹ dispositiōe. exierūt z ceperūt iubilare tubis cum leuitis cātantib⁹ in organis musicis.

d Nec adhuc ꝛc. diuisus erat. hoc et ponit cōiter. q licz diuisus fuisset añ p ipm dauid qētū ad distinctōes sacerdotū z leuitarū vt bz ē. li.j.ca.xxiij. z xxv. tn ista diuisio executiue fuit fctā pt⁹ collocatōz archē i templo. Alr exponūt hebrei vt. q lz diuisiones sacerdotū z cātoz z vices sibi succedēdo cēsent facte. tn ista successio ñ habuit locuz i festo dedicatōis tēpli. in q oēs sacerdotes z oēs leuite tūc simul fuerūt occupati i officijs suis z ꝺ expositio cōsonat lre ꝓcedenti cum dr.

e Nec adhuc ꝛc. diuisus erat. hoc et ponit cōiter. q licz diuisus fuisset añ p ipm dauid qētū ad distinctōes sacerdotū z leuitarū vt bz ē. li.j.ca.xxiij. z xxv. tn ista diuisio executiue fuit fctā pt⁹ collocatōz archē i templo. Alr exponūt hebrei vt. q lz diuisiones sacerdotū z cātoz z vices sibi succedēdo cēsent facte. tn ista successio ñ habuit locuz i festo dedicatōis tēpli. in q oēs sacerdotes z oēs leuite tūc simul fuerūt occupati i officijs suis z ꝺ expositio cōsonat lre ꝓcedenti cum dr.

d Oēs em sacerdotes ꝛc. sanctificati sūt ad templi dedicatōez simlit z sequenti cū dr. Caz leuite qz cantores ꝛc.

f Igit cunctis. Hic ꝓmr describit diuina acceptatio p hoc q sacerdotibus z leuitis pdē laudantibus nubes descendit z implevit templū z hoc erat diuine ꝓtie signuz z ptz suia ex dictis. iij. Reg. viij. ca.

a Capitulum.vj.

Unc Salomõ ait. hic ꝓñr ponit salomonis oꝛio pꝛemittit tñ q̃dam cõtinuatio ad dicta immediate. cuꝫ dicit. Tũc salomon ait. cũ vidit nubẽ templum implentem. ⁊ ptꝫ ſnia ex dictis iij. Reg. viij.

b Et ꝙuertit. hic ꝓñr deſcribit ipſi⁹ salomonis oꝛio. cuius oꝛionis ꝓmo ponit narratio. ſecundo ꝓclusio. ibi. Tu es em̃ dꝛ⁹ me⁹. in fi. ca. Prima diuidit in septẽ ptes ſm̃ septem petitiones ꝓ ordinem positas in oꝛione salomonis. Prima reſpicit regni ſui ſtabilitatem. ſecunda dominum adinuicem fidelitatẽ. ibi. Si peccauerit q̃ſpiã. tercia belli aduerſitatem. ibi. Si ſupatus. q̃rta ꝓpter ſiccitatem. ibi. Si clauſo celo. q̃nta defectuꝫ victualiũ. ibi. Fames ſi aborta fuerit. ſexta duo tõꝫ gentilium. ibi. Externũ q̃z. ſeptima euentũ belli variũ ibi. Si egreſſus. et differt iſta petitio a tercia. qꝛ nulla ſpicit tm̃ belli aduerſitatẽ. iſta aũt ꝓſperitatem ⁊ aduerſitatem. Circa primaꝫ q̃tuoꝛ ponunt ꝓordinẽ. primũ eſt ſalomõis gr̃arũ actio reſpectu ꝓteriti beneficij. ſecundo intẽponit ipſi⁹ dꝛuot⁹ modus oꝛandi. ibi Stetit g̃. tercio foꝛmat ei⁹ petitio reſpectu beneficij futuri. ibi. Nũc igit. Duo em̃ actio dꝛ ꝓteritis bñficijs et dꝛuot⁹ modus oꝛãdi faciũt oꝛõem exaudibilem dꝛ futuris. q̃rto remouet occaſio exaudi. ibi Ergo ne credibile eſt. Snia aũt iſtaꝝ ptium ꝓz ex dictis iij. reg. viij. ca. b. c. excepto q̃ ſequunt.

c Et benedixit ꝛc. nõ bñdictiõe ſacerdotali. ſed imꝓꝛecando eis bona vt induceret ꝓpl̃m ad reg̃tiandum dꝛo ſecum. In ſecũda ꝓte dicit.

d Et ꝓſuerat eaꝫ in medio ba ſilice. i. atrij ſacerdotuꝫ. qđ vocatur baſilica s̃. iiij. ca. In q̃rta ꝓte dicit.

e Exaudi pꝛeces famli tui ꝛc. qꝛ in ꝓncipio indurexat populũ ad agendum g̃tias dꝛo ſecum. vt dictum eſt.

f Si peccauerit quiſpiaꝫ. hic ꝓñr ponunt alie ſex petitiones ꝓ ordinem. ⁊ patꝫ ſnia ex dict. iij. reg. viij. ca. c. d. e. f. vbi iſte petitiones ponunt eodem ordine. ⁊ q̃ſi eiſdem verbis. exceptis q̃ ſequunt in ꝓma parte.

g Secq̃ maledicto cõſtrinxerint. quod fit in iuramento execrationis q̃ aliquis obligat ſe puniendum eſſe a dꝛo manifeſte ſi peierauerit in tercia ꝓte.

h Et aurugo. iij. Reg. viij. dicit. Et rubigo ⁊ idẽ important. quia aurugo eſt aura corꝛumpens ſegetes rubiginans.

Unc ſalomon .vj. ait. Dñs pollicit⁹ ẽ vt habitaret in caligie: ego aũ edificaui dom̃ nomini ei⁹: vt habitaret ibi in ꝓpetuũ
b Et ꝙuertit rex faciẽ ſuam
c ⁊ bñdixit vniuerſe multitudini iſrael. Nam oꝛis turba ſtabat intenta: ⁊ ait. Bñdictus dñs dꝛ⁹ iſrael: q̃ qđ locut⁹ ẽ dauid patri meo ope ꝓpleuit dicẽs. A die q̃ eduxi ꝓpl̃m meũ ỏ terra egypti nõ elegi ciuitatẽ dꝛ cunctis tribub⁹ iſrael vt edificaret in ea dom⁹ nomini meo: neq̃ elegi quẽq̃ alium viꝝ vt eſſet dux in ꝓpl̃o meo iſrael ſ elegi hirl̃m vt ſit nomen meũ in ea: ⁊ elegi dauid vt ꝓſtituereꝫ eũ ſup ꝓpl̃m meum iſrael. Cũq̃ fuiſſet volũtatis dauid patris mei: vt edificaret dom̃ noi dñi dꝛi iſrl̃: dixit dñs ad euꝫ. Quia ſ fuit volũtas tua vt edificares dom̃ noi meo: bñ q̃ dꝛ feciſti huiuſcemodi hꝛe volũtatem: ſ nõ tu edificabis mihi dom̃. Verũtm̃ filius tuus q̃ egredietur de lũbis tuis: ipſe edificabit dom̃ nomini meo. Compleuit g̃ dñs ſmonẽ ſuũ quẽ locut⁹ fuerat: ⁊ ego ſurrexi ꝓ dauid patre meo: ⁊ ſedi ſup thꝛonũ iſrael ſicut locutus ẽ dñs: ⁊ edificaui dom̃ noi dñi dꝛi iſrl̃: ⁊ poſui in ea archam in q̃ eſt pactũ dñi qđ pepigit cũ filijs iſrl̃. Stetit g̃ coꝛaꝫ altare dñi ex aduerſo vniuerſe multitudis iſrl̃: ⁊ extendit man⁹ ſuas. Sicq̃ fecerat ſalomon baſim
d eneam ⁊ poſuerat eam in medio baſilice bñtem q̃nq̃ cubitos longitudis. ⁊. v. latitudinis. ⁊ tres cubitos altitudinis: ſtetitq̃ ſup eaꝫ ⁊ dꝛinceps fleꝛis genib⁹ ꝫni uerſam multitudinẽ iſrl̃ et palmis in celũ leuatis: ait. Dñe dꝛ⁹ iſrael: non eſt ſilis tui dꝛus in celo ⁊ in terra; q̃ cuſtodis pactũ ⁊ miſcoꝛdiam cum ſuis tuis: q̃ ambulant coꝛaꝫ te in toto coꝛde ſuo: q̃ ꝓmiſiſti ſuo tuo dauid ꝓri meo quecunq̃ locutus fueras ei: ⁊ q̃ oꝛe ꝓmiſeras: opere ꝓpleſti ſicut ⁊ dñs tꝛus ꝓbat. Nunc g̃ dñe dꝛ⁹ iſrael imple ſuo tuo ꝓri meo dauid quecũq̃ locutus es dicens. Non dꝛficiet ex te vir coꝛaꝫ me q̃ ſedeat ſup thꝛonũ iſrael: ita tm̃ ſi cuſtodierint filij tui vias meas ⁊ ambulauerint in lege mea: ſicut ⁊ tu ambulaſti coꝛã me. Et nũc dñe dꝛ⁹ iſrael firmet ſmo tuus quem locut⁹ es ſeruo tuo dauid. Ergo ne credibile eſt vt habitet dꝛ⁹ cuꝫ hominib⁹ ſup terꝛaꝫ: Si celum ⁊ celi celoꝝ nõ te capiunt: quãto magis dom⁹ iſta quaꝫ edificaui. Sꝛ ad ſ tm̃ facta eſt: ⁊ reſpicias oꝛiones ſui tui ⁊ obſecratõem eius dñe dꝛus meus: ⁊ audias ꝓces quas fundit famulus tuus coꝛam te: vt aperias oculos tuos ſup dom̃ iſtã die ac nocte ſup locum in quo pollicit⁹ es vt inuocet nomen tuum: ⁊ exaudires oꝛionem quam ſuus tuus oꝛat in eo: e exaudi ꝓces famuli tui ⁊ ꝓpli tui iſrael. Quicũq̃ oꝛauerit in loco iſto: exaudi dꝛ habitaculo tuo. i. dꝛ celis ⁊ ꝓpiciare f Si peccauerit quiſpiam in ꝓximum ſuum: ⁊ iuraret contra eum parat⁹ venerit. g ſeq̃ maledicto ꝓſtrinxerit coram altari in dom̃ iſta: tu audies dꝛ celo: ⁊ facies iudicium ſuoꝝ tuoꝝ: ita vt reddas iniquo viam ſuaꝫ in caput ꝓꝛium: ⁊ vlciſcaris iuſtum: retribuẽs ei ſm̃ inſticiam ſuam. Si ſupat⁹ fuerit ꝓpl̃s tu⁹ iſrael ab inimicis: peccabunt em̃ tibi: ⁊ cõuerſi egerint penitentiaꝫ: et obſecrauerint nomen tuũ: ⁊ fuerint dꝛpcati te in loco

a Tu es enī. hic ponīt ꝓdicte oꝛonis ꝯclusio. vicz ꝙ exaudiatur a deo: nō subdit.

b Apiant ꝙſo oculi tui ꝛc. loqꝫt ad deo mō humano. qꝛ nō erigit oculos ⁊ aures ad dēcationeꝫ quam vult exaudire.

c Cōſurge dñe deꝰ in requiē tuā. qꝛ in tēplo erat ſpālis dei bitatō ⁊ petebat salomon ꝙ hoc eſſet ad ſp.

d Et archa foꝛtitudis tue. vt nō moueaꝫ de loco ad locū ampliꝰ. ſicut ꝓterit ꝓpibus. qꝛ ꝓ dēctuꝫ fuit poꝛrata annis. xl. ⁊ poſtea de ſyio ⁊ alīs locis pluribꝰ vt dictū fuit. j. Reg. viij. ⁊ dī arcba foꝛtitudinis diuine. qꝛ foꝛtitudo dei apparuit ꝓ ipſaꝫ in iordanis ſiccatōe ioſ. iij. ⁊ in hiericbo deſtructōe Joſ. vj. ⁊ in philiſtinoꝝ ꝓcuſſione. j. Reg. v.

e Sacerdo. tui do. deꝰ induanī ſalutem. i. circūdenī omnibꝰ bonis ꝓuenientibꝰ eis ex oblatōibꝰ ⁊ ſacrificijs. vel aliter. Induāī ſalutem. i. indumentis ſacris in ſuis officijs exercendis.

f Et ſancti tui letēī. i. cātoꝛes pſallentes coꝛā deo. In hoc petit ſalomō ꝙ cultus diuinus ꝓſeueranī maneat in tēplo ab ipſo edificato.

g Me auertas faciem xꝑi tui. i. a dēcationē mea. q̄ ſum xꝑc tuꝰ. i. de volūtate tua in regem inunctꝰ.

b Memento miſcōiaꝝ dauid. q. d. q̄uis non ſim dignus exaudiri ex meritis meis: exaudias tū ꝓpter me ab aliq̄bus hebꝛeis dicentibꝰ ꝙ hic non ponīt ꝓdicte oꝛonis ꝯclusio. ſ magis cuiuſdam dicti declaratio dictum enī fuit ſupꝛa ca. v. ꝙ ſacerdotes intulerī arcbaꝫ iſto: tu exaudies de celo ⁊ ꝓpiciare pcō ꝓpli tui iſrl: et reduc eos in terrā quā dediſti eis ⁊ pīb eoꝝ Si clauſo celo pluuia nō fluxerit ꝓt pctā ꝓpli tui ⁊ dēpcati te fuerit in loco iſto: ⁊ ꝓfeſſi noī tuo: ⁊ puerſi a pctīs ſuis cū eos afflixeris: exaudi de celo dñe: ⁊ dimitte pctā fuis tuis ⁊ ꝓpli tui iſrael: ⁊ doce eos viaꝫ bonā ꝙ quā ingredianiī: ⁊ da pluuiā tre quaꝫ dediſti ꝓplo tuo ad poſſidēdū. Fames ſi oꝛta fuerit in tra ⁊ peſtilētia erugo ⁊ aurugo ⁊ locuſta ⁊ bruc⁹ ⁊ hoſtes vaſtatis regionib⁹ poꝛtas obſederit ciuitatis. oīsq̄ plaga ⁊ īfirmitas ꝓſerit: ſi q̄s de ꝓplo tuo iſrl fuerit dēpcatꝰ: cognoſcēs plagā ⁊ infirmitatē ſuaꝫ: ⁊ expandeꝛit manꝰ ſuas in domo hac: tu exaudies de celo de ſublimi. ſ. habitaculo tuo: ⁊ ꝓpiciare: ⁊ redde vnicuiq̄ ſm vias ſuas q̄s noſti eū hre in coꝛde ſuo. Tu enī ſolus noſti coꝛda filioꝝ hoim vt timeant te ⁊ ambulēt in vijs tuis cūctis diebꝫ q̄bꝫ viuūt ſup facīē terre quaꝫ dediſti patrib⁹ nīris. Externū q̄q̄ q̄ nō eſt de ꝓplo tuo iſrl ſi venerit ō terra longinq̄ ꝓpter nomen tuū magnū ⁊ ꝓpter manū tuam robuſtaꝫ ⁊ bracbium tuū extentū: ⁊ adoꝛauerit in loco iſto: tu exaudies de celo firmiſſimo habitaculo tuo: ⁊ facies cūcta ꝙ q̄bꝫ īuocauerit te ille pegrinꝰ: vt ſciant oēs ꝓpli terre nomen tuū: ⁊ timeant te ſic ꝓplus tuus iſrl: ⁊ cognoſcāt qꝛ nomē tuū īuocatū eſt ſup domū hanc quaꝫ edificaui noī tuo. Si egreſſꝰ fuerit ꝓplus tuꝰ ad bellū ꝯ adū ſarios ſuos ꝙ viā in q̄ miſeris eos: adoꝛabūt te ꝯ viaꝫ ī q̄ ciuitas h ē quā elegiſti: ⁊ domꝰ quā edificaui noī tuo vt exaudias de celo ꝓces eoꝝ ⁊ obſecratōꝝ ⁊ vlciſcaris Si āt peccauerīt tibi: neq̄ enī eſt hō q̄ ñ peccet: ⁊ irat⁹ fueris eis: ⁊ tradideris hoſtib⁹: ⁊ captiuos duxerīt eoſ in terrā longinquā: vel certe q̄ iuxta eſt: ⁊ puerſi in coꝛde ſuo in tra ad quaꝫ captiui ducti fuerāt egerīt pniaꝫ ⁊ dēpcati te fuerint in terra captiuitatis ſue dicentes: peccauim⁹: iniq̄ fecim⁹: inique egim⁹: ⁊ puerſi fuerint ad te in toto coꝛde ſuo: ⁊ in tota aīa ſua in tra captiuitatis ſue ad quā ducti ſūt: adoꝛabūt te ꝯ viā terre ſue quā dediſti pīb eoꝝ: ⁊ vrb quā elegiſti ⁊ domꝰ quā edificaui noī tuo: vt exaudies de celo firmo hitaculo tuo ꝓces eoꝝ: ⁊ facias iudiciuꝫ: ⁊ dimittas ꝓplo tuo q̄uis pctōri. a Tu es enī deꝰ meus b Aperianiī q̄ſo oculi tui: et aures tue intēte ſint ad oꝛonem q̄ fit in loco iſto. c Nūc igiī ꝓſurge dñe deus in requiem tuam: d tu ⁊ arcba foꝛtitudinis tue. e Sacerdotes tui dñe deꝰ induaniī ſalutē: ⁊ ſancti tui letenī in bonis Dñe deꝰ me g ne auerteris faciem xꝑi tui. b Memento miſcōiaꝝ dauid ſeꝛui tui.

Cap. vij.

Vncq̄ coꝛn- pleſſet ſalomō fundēs ꝓces: ignis deſcendit de celo: ⁊ deuoꝛauit holocauſta ⁊ victimas: ⁊ maieſtas dñi implenit domū. Nec poterant ſacerdotes introire templū dñi: eo q̄ repleta eſſet maieſtate dñi. Omnes quoq̄ filij iſrl videntes descensum ignis ⁊ gloriam dñi ſuper templū: curuati ꝓ terram ſtrauerūt ſup pauimentū ſtratum lapide: adoꝛauerūt ⁊ laudauerūt dñm: quoniam bonus: quoniam in ſeculū misericoꝛdia eius. Rex aūt ⁊ omnis ꝓplus immolabāt victimas coꝛā dño. Immolauit ergo rex salomō hostias: in sacrificio pacifico quas immolauit dño. xxij. milia boū: ⁊ cxx. milia ouiū. Et dedicauerūt rex ⁊ omnis ꝓplus domū dñi. Sacerdotes aūt stabāt in officijs suis: leuite quoq̄ in organis carminum dñi: que fecerat dauid rex ad laudandum dñm: quoniam in eternū misericoꝛdia eius: cū ymnis dauid ꝓcabāt eos. Sacerdotes aūt ante illos tubis canebāt: omnis quoq̄ iſrl stabat. Atrium aūt quod erat ante templū dñi sanctificauit salomō: offerens ibi holocausta ⁊ adipes pacificoꝝ: quia altare eneum quod fecerat salomō non poterat capere holocausta ⁊ sacrificia ⁊ adipes. Fecit ergo salomō in tempore illo festiuitatem septē diebus: ⁊ omnis iſrl cū eo: cetus magnus nimis: ab introitu emath usq̄ ad torrentem egypti. Octauo aūt die fecerunt collectā: quia septē diebus dedicauerāt altare: ⁊ septē diebus festiuitatem celebrauerūt. Et die vicesimo tertio mensis septimi dimisit populum in tabernacula sua letantes ⁊ gaudentes in bonis que fecerat dñs dauid ⁊ salomoni ⁊ ꝓplo suo iſrl. Perfecit ergo salomō domū dñi ⁊ domū regis: ⁊ omnia que ascenderant in cor eius ut faceret in domo dñi ⁊ in domo sua: ⁊ prosperum habuit successum. Apparuit aūt dñs salomoni nocte: ⁊ dixit ei: Exaudiui oꝛonem tuam: ⁊ elegi locum istum mihi in domum sacrificij. Si clausero celum ⁊ non fluxerit pluuia: ⁊ precepero locuste ut deuoꝛet terram meam: ⁊ si misero pestilentiam in populum meum: ⁊ humiliatus populus meus super quem inuocatum est nomen meum: oꝛauerit ⁊ exquisierit facies meas: ⁊ conuersus ab uijs suis pessimis: ego exaudiam de celo ⁊ propitius ero peccatis eoꝝ: ⁊ sanabo terram eoꝝ. Nunc oculi mei aperti erunt ⁊ aures mee erecte ad orationem eius qui loco huic: elegi enī ⁊ sanctificaui locum istum ut sit nomen meum ibi usq̄ in sempiternum: ⁊ permanebunt oculi mei ⁊ cor meum cūctis diebus. Tu aūt si ambulaueris coꝛā me sicut ambulauit dauid pater tuus: ⁊ feceris omnia que precepi tibi: ⁊ iudicia mea ⁊ iustificationes meas custodieris: ponam thronum regni tui: sicut locutus sum dauid patri tuo dicens: Non auferetur de stirpe tua vir qui dominetur in iſrl. Si aūt auersi fueritis ⁊ dereliqueritis iustificationes meas ⁊ mandata mea que proposui uobis: ⁊ abieritis ⁊ seruieritis deis alienis ⁊ adoꝛaueritis eos: euellam eos de terra mea quam dedi eis: ⁊ templum hoc quod sanctificauit nomini meo proiciam a facie mea: ⁊ dabo illud in interitum ⁊ in fabulam cunctis populis. Et templum hoc quod sublime fuit omnibus qui transibunt per illud stupebunt ⁊ sibilabunt: ⁊ dicent: Quare fecit dñs sic terre huic ⁊ templo huic? Et respondebunt: Eo quod dereliquerint dñm deum suum qui eduxit patres eoꝝ de terra egypti: ⁊ apprehenderint deos alienos ⁊ adoꝛauerint eos ⁊ coluerint: idcirco adduxit super eos omne malum hoc.

a Tu es enī. hic ponīt ꝓdicte oꝛonis ꝯclusio. vicz ꝙ exaudiatur a deo: nō subdit.

b Aperianiī q̄ſo oculi tui: et aures tue intēte ſint ad oꝛonem q̄ fit in loco iſto. c Nūc igiī ꝓſurge dñe deus in requiem tuam: d tu ⁊ arcba foꝛtitudinis tue. e Sacerdotes tui dñe deꝰ induaniī ſalutē: ⁊ ſancti tui letenī in bonis Dñe deꝰ me g ne auerteris faciem xꝑi tui. b Memento miſcōiaꝝ dauid ſeꝛui tui.

a Vncq̄ compleſſet. hic ꝓnter circa completionem dedicatōis ponitur ſignum diuine acceptationis. ⁊ primo ponīt dicta acceptatio. ſecundo ſalomonis monitio. ibi. Apparuit autē. Prima in duas. qꝛ primo ſignum acceptationis datī. ſecundo dedicatio ꝓſummatī. ibi. Rex aūt. Signum aūt diuine acceptationis ponīt cum dicīt.

b Ignis deſcendit de celo: ⁊ deuoꝛauit holocauſta ⁊ victimas. ſicut in conſecratione Aaron ⁊ filioꝝ eius. Leuiti. ix. ⁊ in oblatione Helie tercio Regum decimooctauo. ⁊ in

federis domini in locum ſuū. ſ ibi nō fuit expſſus introducendi modus q̄ hic exprimīt dicūt enī ꝙ cum ſacerdotes vellēt introducere archaꝫ in templuꝫ. porte templi clauſerunt ſe ꝯ eos qđ videns ſalomō oꝛauit ꝓ apertione dicens. Nunc igiī ꝓſurge dñe in requiem tuā tu ⁊ archa. vt ipſa ponaī in loco quietis a me ꝓparato. ſō etiam dicebaī q̄es dñi. qꝛ ibi repſentabaī ſedes de vt frequēter dictum eſt. ſimiliī ſacerdotes ad idez impetrandum cantauerunt pſalmū. cxxxj. ⁊ cum venirent aduerſum illū Propter dauid ſeꝛuum tuum. i. ꝓpter eius merita. Me auertas faciem xꝑi. id eſt ſalomonis de negādo ingreſſum arche ad locū quez pcepauit. tunc poꝛte apcruerunt ſe. ſicut dictum fuit. iij. Reg. viij. in fi. Alii quidā hebꝛei exponūt aliī. Propter dauid ſeꝛuum tuū. i. ꝓpter peccata eius in facto vrie ⁊ ꝓpli numeratione. ⁊ ꝙ hoc ꝙ poꝛte aperiī erunt ſe intellexit ſalomō ꝙ peccata patris erant dimiſſa ⁊ eius oꝛo exaudita. ſ prima expoſitio melioꝛ videī.

sacrificio dauid in area ornā iebuzei j. Paral. xxj. ca. in q̄b⁹ descēsus ignis fuit signum diuine acceptatōis.

c Et maiestas dñi implenit domū. Habes q̄ erat signum diuine p̄sētie. sicut expositū fuit. iij. Regū. viij. ca. b.

d Et corruentes pni in terram adorauerunt et laudauerūt dñm. adoratione latrie.

e Rex aūt. hoc dedicatio assumat p oblatōz victimarum a rege. meditantib⁹ tñ sacerdotibus. ad q̄z offm spectat talia offerre.

f Et dedicauit domum dei rex. nō p se sp sūmū sacerdotē. et alios sacerdotes sibi assistētes et ministrantes.

g Sanctificauit q̄z salomon mediū atrū. similit̄ p pontificem. Causa aūt q̄re potuit sic sanctificari dicta fuit. iij. Reg. viij. ca. g.

h Obtulerat ei. nō est p hoc intelligendum q̄ oblatō p̄cesserit sanctificatōz. ꝑ econuerso.

i Fecit ꝑ salomō solennitatē ꝛc. ista fuit solēnitas tabernaculoꝝ. q̄ incepit immediate post festum dedicationis. vnde sequit̄.

k Fecq̄z die octauo collectam. q̄ fiebat in crastino vltime diei festiuitatis tabernaculoꝝ. vñ sequit̄.

l Eo q̄ dedicassz altare septē diebꝫ. q̄ dedicatio incepit octaua die mensis septimi. et finita fuit. xxij. die eiusdem mensis inclusiue.

m Et solēnitatez celebrasset. s. tabernaculoꝝ diebꝫ. viij. incipiendo a. xv. die mēsis septimi inclusiue. et terminando. xxj. die eiusdem mensis inclusiue. et victima: [c] et maiestas dñi implenit domū: nec poterant sacerdotes ingredi templū dñi: eo q̄ implesset maiestas dñi templū. Et omēs filij isrl videbant descendentez ignē et gloriaz dñi sup domū [d] et corruentes pni in terraz sup pauimentū stratū lapidē: adorauerūt et laudauerūt dñm q̄m bon⁹ q̄m in seculū miscōia eius. [e] Rex aūt et omnis ppl̄s immolabant victimas coraz dño. Immolauit igit̄ rex salamō hostias: boum viginti duo milia: arietuz centū viginti milia. [f] Et dedicauit domum dei rex et vniuersus ppl̄us. Sacerdotes aut̄ stabant in officijs suis: et leuite in organis carminū dñi q̄ fecit dauid rex ad laudandū dñm: q̄m bon⁹: q̄m in etnū miscōia eius: hymnos dauid canentes p man⁹ suas. Porro sacerdotes canebant tubis añ eos cūctusq̄z isrl stabat. [g] Sanctificauit q̄z salomon medium atrū ante templū dñi. [h] Obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificoꝝ: q̄z altare eneum q̄ fecerat nō poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipes pacificoꝝ. [i] Fecit ꝑ salomon solēnitatem in tempe illo septem diebꝫ et omnis israel cum eo: ecclesia magna valde: ab introitu emath vsq̄z ad torrētem egypti. [k] Fecitq̄z die octauo collectam: [l] eo q̄ dedicasset altare septem diebꝫ [m] et solēnitatē celebrasset diebꝫ septē. [n] Igit̄ in die xxiij. mensis septimi dimisit ppl̄os ad tabernacula sua letantes atq̄z gaudentes sup bono q̄ fecerat dñs dauid et salomoni et israel ppl̄o suo. Compleuitq̄z salomon domū dñi et domū regis et omia q̄ disposuerat in corde suo: vt faceret in domo dñi et in domo sua: et psperatus est: [o] Apparuit aūt ei dominus nocte: et ait. Audiui oronez tuā: et elegi locum istū mihi in domū sacrificij. Si clausero celū et pluuia nō fluxerit et mandauero et p̄cepero locuste vt deuoret terraz: et misero pestilētiaz in ppl̄m meū: [p] uersus aūt ppl̄us meus sup quos inuocatuz est nomen meū: et p̄catꝰ me fuerit et exquisierit faciē meaz: et egerit pniaz a vijs suis pessimis: et ego exaudiam de celo: et propitius ero peccatis eorum: et sanabo terram eoꝝ. [p] Oculi q̄z mei erūt apti: et aures mee erecte ad oronez eius qui in loco isto orauerit. Elegi em̄ et sanctificaui locum istum [q] vt sit nomen meum ibi in sempiternum: et pmaneant oculi mei et cor meū ibi cunctis diebꝫ. Tu q̄z si ambulaueris coraz me sicut ambulauit dauid pater tuus: et feceris iuxta oia q̄ p̄cepi tibi: et iusticias meas iudiciaq̄z seruaueris: suscitabo thronū regni tui sicut pollicitus sum dauid patri tuo dicens: Non auferet de stirpe tua vir q̄ nō sit princeps in israel. Si aūt auersi fueritis: et derelinq̄ritis iusticias meas et p̄cepta mea q̄ proposui vobis: et abeuntes seruieritis dijs alienis et adoraueritis eos: euellaz vos de terra mea quaz dedi vobis et domū hanc quaz edificaui nomi meo p̄ūciaz a facie mea et tradaz eam in parabolaz et in exemplū cūctis ppl̄is et dom⁹ ista erit in prouerbiuz vniuersis transeuntibus et dicent stupētes. Quare fecit dñs sic terre huic et domui huic? Rūdebuntq̄z. Quia dereliq̄runt dñm deū p̄m suū: q̄ eduxit eos de terra egypti et apprehenderūt deos alienos et adorauerūt eos et coluerūt: idcirco venerūt sup eos vniuersa hec mala.

dem mensis inclusiue. et xxij. die facta fuit collecta p necessarijs templi. ideo subdit̄.

n Igit̄ in die. xxiij. mensis septimi dimisit populos ad tabern. sua. q̄ oia erant ꝑpleta.

o Apparuit autem. hic p̄fat̄ ponit̄ salomonis monitio de pmanendo in obedientia dei. et patz snia ex dict̄. iij. reg. ix. a. et. b. exceptis q̄ sequūt̄.

p Oculi quoq̄z mei erūt apti ꝛc. i. pat⁹ ero exaudire oronem.

q Ut sit nomē meū ibi in sempiternuz. i. in tēpus futurū absq̄z determinatione supposita ꝑditione q̄ salomō et ppl̄us debeant in obedientia dei pmanere.

¶ Sup omnes isrl. hoc dī qz filius ei⁹ roboaz regnauit trib⁹ sup tres trib⁹. vt videbit in sequentibus.

¶ In ca.xr. vbi dr i postil. Scripta sūt in libris Nathan ꝓphe.

¶ Additio.

Liber Nathan ꝓphe ꝓbabilr posset dici secūdus regum ⁊ tercius rōe tacta. s.j. Paral.xix.ca.

¶ Ca.x.

Rofectus est āt. post ꝙ actum est de regno dauid vnito ⁊ integro. hic pūr agit ō eodē diuiso ⁊ defalcato. ⁊ lz fuerint. xix. reges. qz tñ alicꝫ pauca aut nulla fecerūt. iō tps coꝛ cū alijs describit. Et ym hoc residuū b⁹li bri i.xv. ptes diuidit. qz primo agit de tpe roboam filij salomonis ca.x. secūdo agit de tpe abie: ca.xiij. tercio de tpe asa ca.xiij. qrto de tpe iosaphat. c.xvij. qnto de tpe ioram: cap.xxj. sexto de tpe ochozie ca. xxij. septimo de tpe ioas. c.xxiij. octauo de tpe amasie. c.xxv. nono de tpe ozie. c. xxvj. decimo de tpe ionathā ca. xxvij. vndecimo de tpe achaz ca. xxviij. duodecimo ō tpe ezechie. c. xxix. decimotercio ō tpe manasse ca.xxxiij. decimoqrto de tpe iosie cap. xxxiij. qndecimo ō tpe filioꝝ eius capi. xxxvj. Circa primū describit primo regni dauid diuisio. secundo diuisionis cōfirmatio capit. xj.

sunt in vbis nathan ꝓphete ⁊ in libris ahie silonitis in visione ꝙz addo videntis ꝑ hieroboam filium nabath Regnauit aūt salomon in hirlm sup omnē isrl. xl. annis. Dormiuitqz cū patribꝫ suis: ⁊ sepelierunt eū in ciuitate dauid: regnauitqz roboam filius ei⁹ p eo.

¶ Ca.x.

Profect⁹ est aūt roboam in sichē. Illuc em cunct⁹ isrl conuenerat vt ꝓstituerent eū regē. Quod cuz audisset hieroboam filius nabath q̄ erat in egypto: fugerat q̄ppe illucante salomonē: stat im reuersus est. Vocauerūtqz eum ⁊ venit cum vniuerso israel ⁊ locuti sūt ad roboam dicentes. Pat⁹ tu⁹ durissimo iugo nos pssit: tu leuiora impera patris tui q̄ nobis imposuit grauem vitutem: ⁊ paululuz de onere subleua vt fuiam⁹ tibi. Qui ait: post tres dies reuertimini ad me. Cumqz abūsset populus injt ꝓsilium cum senibꝫ q̄ steterant coraz patre eius salomone dum adhuc viueret dicens Quid datis ꝓsiliꝫ vt rñdeā pplo: Qui dixerunt ei. Si placueris pplo huic ⁊ lenieris eos vbis clemētibꝫ: fuient tibi oīm tpe. At ille reliqt ꝓsilium senum: ⁊ cū iuuenibꝫ tractare cepit q̄ cuz eo nutriti fuerāt ⁊ erant in comitatu illius. Dixitqz ad eos. Quid vobis vr: vel rñdere q̄d debeo pplo huic q̄ dixit mihi: subleua iugū qō imposuit nobis pater tu⁹: At illi rñderūt vt iuuenes ⁊ nutriti cum eo in delicijs atz dixerunt. Sic loqueris populo q̄ dixit tibi: pat⁹ tu⁹ aggrauauit iugum nr̄m tu sbleua: ⁊ sic rñdebis ei. Adinim⁹ digitus me⁹ grossior est lumbis patris mei. Pat⁹ meus imposuit vobis graue iugū: ⁊ ego maius ꝑdua apponam. Pater meus cecidit vos flagellis ego vo cedam vos scorpionibꝫ. Venit q̄ hieroboam ⁊ vniuersus pplus ad roboaz die tercio sicut ꝑcepat eis. Rñdit qz rex dura: derelicto ꝓsilio senioꝝ: locutusqz est iuxta iuuenum voluntatem. Pat⁹ meus graue vobis imposuit iugum: qō ego grauꝫ faciaz. Pat⁹ meus cecidit vos flagellis: ego vo cedaz vos scorpionibꝫ. Et nō acq̄euit populi ꝑcibꝫ. Erat em voluntatis dei: vt ꝓpleret dñs eius quē locutus fuerat p manū ahie silonitē ad hieroboam filiū nabath. Populus autē vniuersus rege duriora dicēte: sic locut⁹ est ad eū. Non est nobis ps in dauid: neqz hereditas in filio ysai. Reuertē in tabernacula tua isrl. Tu aūt pasce dom̄ū tuaz dō. Et abijt isrl in tabnacula sua. Super filios āt isrl qui habitabāt in ciuitatibꝫ iuda regnauit roboam. Adisitqz rex roboaz aduraz q̄ erat tributis: ⁊ lapidauerūt eum filij isrl ⁊ mortu⁹ est. Porro rex roboam curz festinauit ascendere ⁊ fugit in hirlm. Recessitqz isrl a dom̄o dauid vsqz ad diem hanc.

¶ Ca.xj.

Venit aūt roboam in hierusalē: ⁊ ꝓuocauit vniuersaz dom̄ū iuda ⁊ beniamin centū octoginta milia electoꝝ atz bellantium vt dimicaret contra israel ⁊ conuerteret ad se regnum suum. Factusqz est dñs dmino ad semeiam hominez dei dicens. Loquere ad roboam filium salomonis regem iuda: ⁊ ad vniuersum israel qui est in iuda ⁊ beniamin. Hec dicit dñs. Nō ascendetis neqz pugnabitis ꝑ frēs vros: reuertat vnusqsqz in dom̄ū suam: qz mea dīma in duas. qz primo describit diuisionis occasio. secundo ipsa diuisio ibi. Populus aūt. Sma aūt ista⁹ pti um patet ex dictis iij. reg. xij. vsqz ad mediū ca. Factuz est aūt cum audisset omnis israel rē. Hoc totū nō est de textu. qz non est in hebreo nec in libris correctis. ⁊ tercio Regū. xij. acceptum est ⁊ insertū in hoc loco ex impitia scriptoꝝ seu correctoꝝ. ⁊ ex ignorantia hebraice veritatis. sicut ⁊ in alijs pluribus locis simile factū est.

¶ Capi. xj.

Venit aūt roboam. Hic pūr describit ꝓdicte diuisionis ꝓfirmatio p vbum ꝓphete ex pte dñi loquntis. ⁊ ptz sma ex dict. iij. Regum. xij. e. secundo describit regni defalcati, psecutio ibi Habitauit aūt roboam. Et diuidit in duas ptes. qz primo describit psecutio hui⁹ regni p ficiendo. scdo ⁊ efficiendo ca. xij. Prima in duas. qz primo describit psectus regni roboaz p ꝓprium studium secūdo p alios ꝓpugnatiū. ibi. Sacerdotes aūt. tercio ꝓponendo valentioreꝫ filiū ibi. Duxit aūt roboam rē. Circa primuz oñdit psectus regni roboaz ꝓprio studio eo q̄ multas ciuitates murauit. ⁊ plura fortalicia ꝓstruxit in regno suo muniendo ea victualib⁹ ⁊ bellatoribus ad roborationem regni sui. ⁊ patet litera.

b Sacerdotes aũt. hic ꝓ̃r describit ꝓfectꝰ regni roboam ꝙ alioꝝ auxiliũ. qz hieroboã fectꝰ rex ifrl. timuit ne ꝑplus rediret ad regnũ dauid si iret in hirlm ad sacrificandum dño vt bi iij. Reg. xij. z iõ fecẽ duos vitulos aureos vt ibidem bi. z qz sacerdotes z leuite q̃ bitabant in regno suo abomiabant cultũ vitulorꝝ abiecit eos. z sic venit ad regnũ roboaz: z ꝙ ꝓ̃s ipm roborauerit. z hoc est qđ dicit.

c Venerũt ad eũ de cũctis sedib⁹ suis. i. ciuitatib⁹ in q̃ bꝰ bitabãt z q̃ erãt eis afflige ꝓ inbabitatiõe. vt bi Josue. xxj.

d Relinquẽtes sburbana. qz sicut erãt eis ꝓcesse ciuitates ad bitandũ sic etiã suburbana ad aialia nutriẽdũ Silr etiã boies de uoti de alijs tribub⁹ q̃ volebãt colere dñm. ascẽdebãt in hirlm ad imolãdũ dño. sicut legit de tbobia z bob. j. z sic roborauerit regnum iuda. qz patiebãt ipm adiuuare z hoc est qđ dr. Sz z de cunctis tribubus ifrl z̃.

e Duxit aũt roboam. Hic ꝓ̃r describit ꝓfectꝰ regni roboaz ꝙ hoc ꝙ ordinauit sibi succedere valẽtiorem filium. habiaz ꝙuis biet plures vxores z de bis multos filios seniores ipso. z ptz lra ex dictis.

Capi. xij.

Cunqz roboratum fuisset. b ꝓ̃r describit ꝓcessus regni roboam in deficiendo. z primo describit regis z ꝑplũ transgressio. scdo ꝓtritio. ibi. Semeias autẽ. Circa primum dr. a Cunqz roboratum fuisset regnum roboam. mõ dicto ca. p̃cedenti.

b Dereliqt legem dñi. ad ydolatriam declinando fm modum mris sue q̃ fuit naama amanitis. vt dr. j. eo. ca.

hoc gestum est voluntate. Qui cũ audissent ꝓmonem dñi: reuersi sũt: nec ꝓcesserũt ꝯ hieroboaz. Ædificauit autẽ roboam in hirlm: z edificauit ciuitates muratas i iuda: extruxitqz bethleem z ethã z thecue: bethsur cẽqz z soccho z odollam necnon z geth z maresa z ziph: sed z adurã z lachis z asecha: saraa cẽqz z abialon z hebron q̃ erãt in iuda z bẽiamin ciuitates munitissimas. Cũ qz clausisset eas muris: posuit in eis ꝓncipes ciboꝝqz horrea: ꝫ est olei z vini. Sz z in singulis vrbibꝫ fecit armamẽtaria scutorꝝ z hastarꝝ firmauitqz eas suma diligẽtia: z ipauit sup iudã z bẽiamin. b Sacerdotes aũt z leuite q̃ erant in vniuerso ifrl c venerũt ad eũ de cũctis sedibꝫ suis: d relinq̃ntes sburbana z possessiones suas: et transeũtes ad iudã z hirlm eo ꝙ abiecisset eos hieroboam z posteri eiꝰ ne sacerdotio dñi fungerẽt: q̃ ꝑstituit sibi sacerdotes excelsorꝝ z demoniorꝝ vitulorꝝqz ꝙs fecerat. Sz z de cũctis tribubꝫ ifrl q̃cunqz dederat cor suũ vt q̃rerent dñm dẽũ ifrl: venerũt in hirlm ad imolãdũ victimas suas coram dño do patrꝝ suorꝝ: z roborauerunt regnũ iuda: z ꝑfirmauerũt roboã filium salomonis p tres annos. Ambulauerũt em in vijs dõ z salomõis annis tm tribꝫ. e Duxit aũt roboam vxorẽ: malaath filiã hierimuth filij dõ: abigail cẽqz filiaz heliab filij isai: que pepit ei filios: iehus z sõmoriam z zoom. Post hanc cẽqz accepit maachaz filiaz absalon: q̃ pepit ei abia z abi: z ziza z salimith. Amauit aũt roboam maachaz filiã absalõ sup oẽs vxores suas z ꝑcubinas. Naz vxores de cẽ z octo duxerat: ꝑcubinas aũt. lx. z genuit. xxviij. filios z. lx. filias. Cõstituit vo in capite abiaz filiũ maacha ducem sup omẽs frẽs suos ipm em regem facere cogitabat qz sapientior fuit z potentior sup oẽs filios eius z in cunctis finibꝫ iuda z bẽiamin: z in vniuersis ciuitatibꝫ muratis. ꝓbuitqz eis escas plurimas: z multas petiuit vxores. .xij.

Cunqz roboratũ fuisset regnũ roboam z cõfortatũ f derelicto legẽ dñi g z omnis ifrl cũ eo. Anno aũt quinto regni roboam h ascẽdit sesac rex egypti i hirlm qz peccauerant dño: cũ mille ducẽtis curribꝫ z sexaginta milibꝫ equitũ. Nec erat numerus vulgi qđ venerat cum eo ex egypto: libyes. s. z troglodyte z ethyopes: cepitqz ciuitates munitissimas in iuda: z venit vsqz in hirlm. i Semeias aũt ꝓpha ingressus ẽ ad roboã z ꝓncipes iuda q̃ ꝯgregati fuerãt in hirlm fugientes sesac dixitqz ad eos. Hec dicit dñs. k Vos reliqsti me l z ego reliqui vos in manu sesac. Cõsternatiqz ꝓncipes ifrl z rex dixerũt m Justus est dñs. Cũ qz vidisset dñs q̃ humiliati eẽnt: factus est ꝛmo dñi ad semeiaz dicẽs n Quia humiliati sunt nõ dispdam eos o daboqz eis pauxillũz auxilij: z no stillabit furor meꝰ sup hirlm ꝑ manum sesac: Verũtñ fuient ei p vt sciãt

c Et ois ifrl cũ eo. i. maior pars ipsi q̃ erat pnus ad ydolatriã. alii q̃ tñ in boc fuerit eũ secuti vt patebit. j. e. ca. ꝓ̃r ponit transgressiõis punitio cũ dicit.

d Ascendit sesac rex egypti in hirlm de ordinatõe dñi ad puniendũ pctm̃ regis z ꝑplĩ. qz maluz pene est a deo in quẽtũ iuste infertur. ꝓpt qđ dr amos. iij. Nõ est malũ in ciuitate qđ dñs ñ fecerit e Semeias ãt. hic ponit regis z ꝑplĩ ꝓtritio ve ratõe eis dante intellectũ. ꝙter qđ receperũt ꝓpbet cõbum. vñ dr. Semeias ãt ꝓpha ingressus est ad roboam z ꝓncipes iuda q̃ nõ potentes resistere ipsi sesac in campo. fugerant in hirlm tã qz ad ciuitatem regiã fortissimã z munitissimaz.

f Vos derelicq stis me. ad ydola declinando.

g Et ego relicq vos auxiliũ meum sbtrabẽdo.

h Justus est dñs. ꝓfitentes pctm̃ suum humiliẽ z veracẽ exaudiendo.

i Cũqz vidisset dñs q̃ humiliati essent. ꝙ delicti sui ꝓfessionem z pniaz: ex boc subdit ꝓpe diminutio cũ dicit.

k Quia humiliati sunt non dispdam eos. totaliter delendo. l Daboqz eis pauxillum auxilij. quia nõ permittam sesac ciuitatem z populum destruere tamen permittam eos ipsi sesac seruire sub tributo cui⁹ causa subdatur. m Ut sciãt z̃. per experientiam.

a Distantiam seruitutis mee ꝛc. q; seruitus dei sua uis ē ⁊ ꝓsolabilis. fuit⁹ aūt humana dura ⁊ ꝙsi impo; tabilis est. vñ legit̄ de mult̄ q magis elegerūt mori ꝙ subijci suituti. sicut refert ioseph⁹ li. de iudaico bello. q; eleazar inde⁹ cum multis alijs in ꝙdam castro a ro manis obsessus ꝙ videret se q; erāt capiēdi intfecerūt se mutuo. ne subijcerent̄ ro manoꝝ suituti.

b Recessit itaq; sesac rex egy. ab hirlm. nō ab obsidione tm̄. q; ingressus fuit irlm vt; ex seq̄ntib⁹ cum dī.

c Sublati thesauri dñi ꝛc. dicit em̄ ioseph⁹ q; roboaz timore duct⁹ fecit sibi portas apiri tm̄ sub certis pactis. q̄ tm̄ sesach nō tenuit. ⁊ magis templū ⁊ dom̄ regiam spoliauit.

d Dro q̄b⁹ fecit rex eneos. ex q̄ ptz electio regni ab aurea magnificētia i eneā

c Sicḡdem in iuda inuēta sūt opa bona. q; ali q̄ ad ydolatriaz nō declinauerāt q̄z intuitu de⁹ pcepit etiam alijs nō tm̄ a toto ⁊ a tanto.

f Confortat⁹ ē ḡ rex roboā. eāt em̄ paruī cordis vt dī ca. seq̄n. ⁊ sō accepit ꝓfortatōes in modico. vicz q; remāsisset sibi ciuitas ⁊ vita ⁊ nomen regium.

g Nomē aūt mr̄is ei⁹ naama amanites. Fecitq; malū ⁊ nō ꝓparauit cor suum vt q̄reret dñm. Opa vo roboam prima ⁊ nouissima scripta sunt b in libris semeie ꝓphe ⁊ addo videntꝭ: ⁊ diligent exposita. i Pugnauert̄q; aduersus se roboam ⁊ hieroboaz cūctis diebꝫ. Et dormiuit roboam cū patribꝫ suis: sepultusq; est in ciuitate dō ⁊ regnauit abia filius ei⁹ p eo. anno. xviij.

a Anno. xviij. regis hieroboaz regnauit abia sup iudā. tribꝫ annis regnauit i hirlm. b Nomēq; mr̄is eius michaia c filia vrihel ō gabaa ⁊ erat bellū int̄ abia ⁊ hieroboam d Cūq; iniisset abia certamē ⁊ hr̄et bellicosissimos viros ⁊ electoꝝ. xl. milis: hieroboam ꝓstruxit econtra aciem octogita milia viroꝝ q̄ ⁊ ipsi electi erāt ⁊ ad bella fortissimi. Stetit ḡ abia sup montē semeron q̄ erat in ephraim ⁊ ait. Audi hiroboam ⁊ omis isrl. Mū ignoratis q; dñs de⁹ isrl dederit rgnū dauid sup isrl in sempiternum: ipsi ⁊ filijs eius e in pactū salis. Et surrexit hieroboam filius nabath seruus salamonis filij dauid: ⁊ rebellauit ō dñm suū. f Cōgregatiq; st̄ ad eū viri vanissimi g ⁊ filij belial h ⁊ ꝓualuerūt ō roboam filium salomōis. Puero roboam erat rudis i ⁊ corde pauido: nec potuit resistere eis. k Nunc ḡ vos dicitis q; resistere possitis regno dñi qd̄ possidet p filios dō: Hētisq; grādez ppli multitudiez

b Nomēq; mr̄is ei⁹ michaia. ē. xl. ca. vocat̄ maacha. ⁊ dom̄ q; est idē nomen variatū tm̄. qd̄ frequēt fit in noib⁹ hebraeis ⁊ latinis vt frequēt dictū est. c Filia vriel. ē. xl. dī. Filia abissalon: sicut est in hebraeo. ⁊ nō absalon. vt hūt alīq libri ⁊ male. ⁊ ex hoc vlteri⁹ erāt alīq credētes q; fuerit absalon filia dauid. dī em̄ hic filia vriel de gabaa. absalon aūt filia dauid fuit de hirlm. Ad illud ꝙo qd̄ inductū est de discordia nois patris istius q̄ vocat̄ hic vriel ⁊. ē. abissalō dicūt alīq q; vriel fuit pr̄ eius vt dī hic. abissalon vo annus ei⁹. ⁊ sic vocat̄ ei⁹ filia q; filij filioꝝ dicūt filij pentū. vñ ruth iiij. Mat⁹ ē filia noemi. i. nepos. Alr pt dici q; pr̄ maacha fuit binomia⁹ sicut ⁊ multi alij. ⁊ hic exprimit vnū nomē. aliud ē. xl. ca. ⁊ iij. Reg. xv.

d Cunq; iniisset abia certamen. hic describit ipsi⁹ abie cū hieroboam pugna vbi primo describit bellatoꝝ hic ⁊ inde nūer⁹. ⁊ ptz lra. scdo pugne locus cū dī. Sup mōtem semerō. tercio ꝙsuasio abie ad inducendū aduersarios vt sine bello recederēt vt patebit j. Vbi ꝑmo allegat ordinatōz dñi dantis regnum dauid ⁊ filijs eius imppetuum: nō subdit.

e In pactū salis. in omni em̄ sacrificio dñi pōebat sal. ⁊ idō apud iudeos pactū firmū ⁊ stabile dicebat̄ pactum salis. scdo allegat ipsius hieroboam vsurpatōz iniustaz

regni. d. Et surrexit hieroboam ꝛc.

f Congregatiq; sunt ad eum viri vanissimi. nihil habētes de ponderе veritatis.

g Et filij belial. i. absq; iugo diuine legis ⁊ recte rōnis.

h Et ꝓualuerūt ō roboam. cui⁹ cā subdit. Puero roboam erat rudis. i. stolidus. vñ in hebraeo dic dī. Puer. non etate. q; in principio regni sui iam erat. xl. ⁊ vni⁹ anni. vt dī. iij. Reg. xiiij. ca. ꝙ dī puer sensu.

i Et corde pauido. in hebraeo dī. Et corde tenero. i. impotenti ad aliq̄d sustinendum.

k Nunc ergo vos dicitis q; resistere poterit regno dñi. q; ipse erat rex principalis. ⁊ filij dauid eius vicarij. ex hoc patet q; iste hieroboam volebat etiam occupare regnum iuda. Tercio allegat abia ipsius hieroboam ⁊ ei⁹ populi ydolatriam: cum dicit. l Habetisq; grādem populi

Capitulum. xiij.

Anno. xviij. Hic dñr agit̄ de tempe abia. ⁊ primo describit eius genealogia. scdo pugna. ibi. Cūq; iniisset abia certamē. tercio victoria. ibi. Respicientesq; iudas. quarto culpa occulta. ibi. Quem percussit dñs. Circa primū dicit.

multitudinem.in q̄ ꝓfiditis. ℔ pro nihilo. qz sunt subditi idolatrie pctō. Iz em̄ in vitulis aureis primo adorauerint deū ℈m opinionē aliq̄z q̄ probabilis est. vt dictū ē.iij. Reg. xij.tm̄ extūc fuit ibi q̄dam ydolatrie modus. qz adorabāt eum in imagine ꝓhibita. vt bī Exo.xx. Item ꝓcedente

tpe adorauerūt ibi dēmões dantes rm̄ sa. vnde.℣.xj.dī de hieroboam. q̄ ꝓstituit sibi sacerdotes excelsoꝝ & dēmoniorꝝ.vñ subdit̄. Itz vitulos aureos ꝛc.

m Et eiecistis sacerdotes dñi. vt bī supra.xj.

n Quicūq; venerit ꝛc. ℔ est q̄cunq; voluerit pcium dare erit sacerdos.et poterit offerre. Nō to allegat abia in ꝓpso suo ipsi⁹ dei de bitam fidē & culturam dicens.

o Mr̄ aūt dñs de us est. q̄ est verus deus solus.

p Sacerdotesq; mistrant dño de filijs aaron q̄s elegit dñs in sacerdotes sibi.vt habet Exo. xxviij.

q Et leuite sē in ordine suo.s.cātoꝝ ianitoꝝ.& alioꝝ officioꝝ.put ordinauit dō. vt bī.℣.j.li. xxv. r Holocausta q̄z offerunt dño ꝛc.s. iuge sacrificiū qđ offerebat omni die mane et vespere.

s Et thymiama iux̄ leḡ pce. ꝓfes.s. ex q̄tuoꝛ reb⁹ aromatic⁹ vt bī. Exo. xxx.℣.

t Et ꝓponunt panes.s.xij. q̄libz sabbato renouando.

v Esteq; apō nos candelabꝝ aureū. Iz em̄ eēnt in templo.xj. candelabra aurea vt dictū est ℣.iiij. ca. tm̄ sesach rex egypti spoliauerat templum vt dictū est ℣.xij.ca.& forte abstulerat.r. que fecerat salomon dimittēs illud solū qđ fecerat moyses.vel ponit̄ hic singulare ꝓ plurali.

x Candelabꝝ.i. candelabra.sicut Exo.viij. Venit musca grauissima.i. multitudo ꝛc.vñ subdit̄.

y Et lucerna ei⁹.i. lucerne.qz in q̄libet candelabro erāt vij.lucerne.vt dictū est ℣.c.iiij. z Ut accendat̄ ſp ad vespam. plures em̄ lucerne ardebant de nocte q̄ de die.& sō alique extinguebant̄ mane & reaccendebant̄ vespe.

a Ergo in exer. nr̄o dux deus est.q̄ ſp assistit suis veris cultoribus. b Filij israel nolite pugnare ꝯ dominuz. quia pugnando ꝯ nos qui sumus eius serui.pugnabitis

atq; vitulos aureos q̄s fecit vob hieroboā in deos [n] Et eiecistis sacerdotes dñi filios aaron atq; leuitas:& fecistis vobis sacerdotes sicut oēs ꝓpli trāq; [n] Quicūq; venerit & initiauerit manū suam in thauro:ī bob⁹ & ī arietibꝰ septē: fit sacerdos eoꝝ q̄ nō st̄ dꝫ. [o] Mr̄ aūt dñs de⁹ est:quē nō derelinq̄m⁹ [p] Sacerdotesq; mistrant dño de filijs aarō: [q] & leuite st̄ in ordine suo: [r] holocausta q̄z offerūt dño ꝓ singulos dies: mane & vespe [s] & thymiama iux̄ legis pcepta ꝓfectū: [t] & ꝓponunt̄ panes in mēsa mūdissima [v] Estq; apō nos [x] cā delabꝝ aureū: [y] & lucerna e⁹ [z] vt accēdant̄ ſp ad vespam: nos q̄ꝑ custodim⁹ pcepta dñi dei nr̄i quē vos reliq̄st̄ [a] Ergo ī exercitu nr̄o dux de us est:& sacerdotes ei⁹ q̄ clāgunt tubis & resonāt ꝯ vos [b] Filij israel nolite pugnare ꝯ dñm deū patrū vr̄oꝝ qz nō vobis expedit. [c] Hec illo loquēte:hieroboaz retro moliebat̄ insidias. Cūq; ex aduerso hostiū staret:ignorātem iudaz suo ambiebat exercitu. [d] Respiciēsq; iudas vidit instare bellū ex aduerso & post tergū: [e] & clamauit ad dñm: ac sacerdotes tub cancre ceperūt. omnesq; viri iuda vociferati sunt. Et ecce illis clamātibꝰ [f] pcruit de⁹ hieroboaz & oēm israel: q̄ stabat ex aduerso abia & iuda:fugerūtq; filij israel iudam & tradidit eos de⁹ in manu eoꝝ. Percussit q̄ abia & populꝰ ei⁹ plaga magna:& corruerūt vulnerati ex israel q̄ngenta milia viroꝝ fortiuꝝ Humiliatiq; st̄ filij israel ī tpe illo:& vehemētissime cō fortati filij iuda: eo q̄ sperassent in dño deo patrū suoꝝ. Persecut⁹ est aūt abia fugientē hieroboam: [g] & cepit ciuitates eius:bethel & filias ei⁹: & hiesana cū filiabꝰ suis ephron q̄z & filias eius. Nec valuit vltra resistere hieroboam in diebꝰ abia. [h] Quē percussit dñs & mortu⁹ est. igr̄ abia ꝓfortato impio suo accepit vxores. xiij. & procreauit q̄z viginti duos filios & sedecim filias. Reliq̄ aūt ꝓmonum abia viaq̄z & opm ei⁹ scripta sunt diligentissime in libro addo ꝓphete.

¶ Ca. xiiij.

Dormiuit āt abia cuz patribꝰ suis & sepelierūt eum in ciuitate dauid. Regnauitq; asa filius eius ꝓ eo [b] In cuius diebꝰ quieuit terra annis decem. Fecit ergo asa quod bonum & placitum erat in ꝓspectu dei sui:

ꝯ ipsum. & sic patet qđ dictum est in principio huius per suasionis. vicz q̄ abia intendebat monere filios israel ad hoc q̄ recederēt absq; mutuo ꝓflictu. & sua ꝓsuasio nō habuit effectū: vñ subdit̄. c Hec illo loqnte hieroboā ꝛc. stans em̄ ex opposito fingebat se velle pugnare a ptē anteriori tm̄. & maliciose q̄rebat eū cum hoc inuadere a ptē posteriori.

d Respiciensq; iudas. ℔ ꝓponit̄ ipsi⁹ abie victoria. qz cū videret se & exercitum suū ꝑdicto mō inclusum.

e Clamauit ad dñm. ꝓfidēs de eius auxilio. iō subdit̄.

f Percussit de⁹ hiero. ꝛc. modus aūt ꝑcipiendi nō expaimit̄ in ter. nec in glo. quaz viderim. & potuit esse ꝓ aliq̄d ex teri⁹.s.p fragorē tonitrui & lapides grādinis vl hmōi. sicut dī de philisteis. j. reg. vij. vel imittendo terrorē interius tm̄ ꝓ quē deficēt coz. & ꝓ q̄ dñs membra exteriora ad se defendēdum. qz mot⁹ vitalis spirituū ꝓcedit a corde ad membra exteriora: sequit̄.

g Et cepit ciui. ei⁹ ꝛc.i. villas sibi adiūctas.

b Quem pcuss it dñs. ℣ ultimo describit̄ ipsius abie culpa occulta ꝓpter quam a dño infect⁹ est. & ista vt dicunt aliq̄ fuit qz capiendo ciuitatem bethel. ydola ibi inuenta reseruauit in detrimentum sui & coluit: nec mirū: qz de ipso dī. iij. Reg. xv. Ambulauitq; in oibus pctis patris sui.s. roboaz. q̄ tm̄ fuit ydolatra vt dictum est ca. ꝑce. Aliqui vō exponunt de hieroboam. ℔ non est verisimile. quia non agit̄ hic de eius fine. ℔ de fine Abie.

¶ Capitulum. xiiij.

a Dormiuit aūt abia. hic dñr agit̄ de tpe ipsi⁹ asa c⁹ ꝓmo describit̄ conuersatio bona. secdo ꝓsolatio ꝓphica. c. xv. tcio ꝓuaricatio mala. c. xvj. Circa ꝓmū describit̄ ꝓtio ipsi⁹ asa vita ꝛtuosa. secdo ei⁹ victoria miraculosa. ibi egressus est aūt. Circa primū dī.

b In cui⁹ diebus q̄euit terra. x. ānis. qz in pacapio

regni vixit sancte: ꝛ dñs dedit ei pacē. x. annis vt posset regnū suū munire: qđ et fecit: vt̄z ex sequentib⁹.

c Et subuertit altaria pegrini cultus. i. ydoloꝝ q̄ dicunt dij alieni. d Et excelsa. ptariū videt sequēti ca. vbi dr. Excelsa aūt derelicta sūt. 7. iij. Reg. v. dicit de ipso. Excelsa aūt ñ abstulit dicendū q̄ aliqua erāt excelsa vbi colebāt ydola 7 illa abstulit vt b dr. Alia āt erāt excelsa in quib⁹ offerebāt deo sacrificia qđ fuit licitū q̄diu archa nō hūit stabilē māsiōez p ut dñs fuit deu. xij. 7. j. Reg. vij ℔ p⁹ edificatōez tēpli nō fuit licitū nisi ex dispēsatōe dina spāliter boc permisit Asa đ sacrificijs votiuis 7 multi alij reges ad euitādū mai⁹ malū s. ne talia offerrēt ydol⁹ 7 demonib⁹ sic p̄mittūtur meretrices i ciuitatibus: ne oia turbentur libidinibus.

e Et faceret legez. q̄tū ad p̄cepta decalogi: q̄ ꝓprie dicūt lex. f Et vniuersa mādata. q̄ sūt q̄dā ꝓclusiones ex p̄cepto decalogi elicite: vl q̄dam suppositā ad decalogi p̄cepta: sicut ē p̄ceptū dilectōnis dei 7 p ximi: ꝓut dictū fuit deu. vj. cetera patent ex dictis vsq; ibi.

g Habuit dē. scuta et hastas. s. habentiū scientiā p̄liandi i scutis 7 hastis.

h Egressus ē aūt. Hic ōnter describit ipe⁹ asa victoria miraculosa: 7 patet vsq; ibi.

i Porro asa p̄xit obuiā. ne intrādo regnū suū deus staret cōtrā suā. k Et inuocauit dñm. deuote 7 cōfidēter. l Dñe nō ē apd te vlla distā. dē. q: es ȳtutē infinite. cui ois alia virt⁹ cōpata nulla ē. m In te eim 7 in tuo noie bñtes fiduciā nō in viribus nostris. n Nō ꝓualeat ꝓtra te homo. i. ꝓtra nos q̄ vnuim⁹ ad pugnam in noie tuo. o Exterruit itaq; dñs ethyopes. p effectū exteriorē vl interiorē sicut dictū fuit ca. p̄cedēti de hieroboā et e⁹ exercitu: q: nō exprimit hic qualiter fuerit: sicut nec ibi.

p Quia dño dē. exercitu illi⁹ p̄liante. i. angelicis potestatib⁹: q̄ dicunt dñi exercit⁹: vel exercitus dñi. pōt hic intelligi exercit⁹ asa q̄ pugnabat in noie dñi cetera patēt in litera.

Capi. xv.

Azarias aūt filius obed. sic dz scribi: q: sic est in hebreo. hic ꝓnter circa asa ponit ꝓsolatio ꝓphetica. Circa quā prio describit ꝓphete denūciatō: scdo ipsi⁹ asa 7 ppli ꝓsolatio: ibi. Qđ cū audisset asa. Circa primum dicitur.

b Egressus est in occursuz asa. ad denunciandū sibi bona q̄ libēter cito nūcianti: vñ subdit.

c Dñs vobiscuz supple est. et fuit in isto p̄lio.

d Quia fuist⁹ cū eo. p veram fidem et cultum debitum.

e Trāsibūt autē dies multi dē. Dicūt expositores nostri q̄ ista ꝓphetia intelligit̄ coiter de futuro sicut sonat nostra trāslatio: et fuit impleta tempe captiuitat̄ babylonice: q: iudei extra irlm non poterant offerre deo sacrificia: 7 ideo tempore captiuitatis babylonice fuerūt sine deo vero: b mō scz colendo eū p sacrificia multi etiaz de ipsis relicto iudaismo conuersi fuerūt ad cultū ydolorum.

f Et absq; sacerdote. q: off. ciuz sacerdotū i oblatiōe sacrificiorū tūc cessauit.

g Et absq; lege. q: Nabusardan libros legis ꝓbuffit quos postea p magnū temp⁹ esdras repauit.

h Cumq; reuersi fuerint in angustia sua. i. exūles in captiuitate babylonica.

i Ad dñm deum israel. per veram penitentiam vexatione dante eis intellectū. k Reperiēt eum. qđ fuit impletum tempore cyri: qui dedit licentiam iudeis redeundi in hierusalem: et reedificandum templum domini. vt habetur ꝓmo Esdre. j.

l In tempore illo nō erit pax egrē. 7 ingre. q: iudei reuersi de captiuitate babylonica: per longum tempus fuerunt in magna afflictōne positi: quia samaritani 7 alij eorum vicini frequenter molestabant eos 7 inuadebant: vt habetur libro neemie in plurib⁹ locis. m Pugnabit eim gens contra gentē. q: temporib⁹ illis surrexerūt multa bella in partibus illis vt patet intuēti hystorias illius

Azarias filius obed. factoi se spū dei egressus ē in occursuz asa 7 dixit ei. Audite me asa: 7 ois iuda 7 beniamin. Dñs vobiscū: q: fuistis cū eo. Si q̄sieritis eū: inuenietis. Si autez dereliqueritis eū: dereliquet vos. Trāsibūt āt multi dies in isrl absq; deo vero 7 absq; sacerdote: absq; doctore q̄s 7 absq; lege. Cūq; reuersi fuerint in agustia sua 7 clamauerit ad dñm deum isrl 7 q̄sierit eū: repient eum

In tpe illo nō erit pax egre-

tpis.dicunt etiã q̃ pfecti⁹ impleta ẽ illa ꝓphetia q̃ captiuitatẽ iudeoꝝ facta per tytũ ⁊ vespasianũ. iudei vo totaꝝ istam lr̃am exponũt de tpe qõ fuit ante asa ⁊ vt melius intelligat̃ ista expositio: pono lr̃am ꝓut iacet ⁊ sm̃ hebraicã veritatẽ. lr̃a ei hebraica nõ hz. Trãslatũ. ¶ sic incipit. Et dies multi i isrl ad nõ deũ verũ ⁊ ad n̄ sacerdotẽ et ad nõ legẽ ⁊ reuersus ẽ i angustia ei⁹ ad dñm deũ isrl: et req̃sierũt eũ ⁊ inuẽt⁹ ẽ ab eis: ⁊ i tpib⁹ illis nõ ẽ pax egredienti ⁊ venienti. qz ꝯsumptões multe sup oes habitãtes terraꝝ: ⁊ diminute sunt gens in gentẽ ⁊ ciuitas in ciuitatem: qz deꝰ cõsumpsit eos in oi angustia. vos aũt cõfortamini ⁊c. sic ig̃r exponit ab hebreis litera p̃dicta. Et dies multi in isrl. supple iam fuerũt. Ad nõ deũ verũ. ꝯa in ipis nõ recurrerũt filij isrl ad dñm deũ verũ: ⁊ hoc fuit a q̃rto ano roboam: in q̃ declinauit ad ydolatriã: et ois isrl cũ eo vt dictũ ẽ supra ca. xij. ⁊ tpe filij sui abia q̃ ambulauit in oĩb⁹ peccatis p̃ris sui. vt dictũ ẽ supra. xij. ca. et. iij. Reg. xv. Et ad nõ sacerdotez. i. absq̃ sacerdote docente: qz erꝝ declinauerũt ad ydolatriã partũ curauerũt de sacerdotibus ⁊ lege. Et reuersus est in angustia sua ad dominũ deum israel. quia tempe asa qui successit abia. ꝓpls israel reuersus fuit ad cultum veri dei: vt patet ca. p̃cedenti: ⁊ maxime q̃n fuerunt in angustia posiri. ꝓter aduentũ regis ethyopuꝫ. Et inuentus est ab eis. qz dedit eis victoriã miraculosam: vt pz ex dictis ca. p̃cedenti. Et in tempib⁹ illis. s. roboam ⁊ abie. Nõ par egredienti et venienti. supple fuit: quia quinto anno roboam sesach rex egypti intrauit irlm: ⁊ spoliauit templuꝫ et domus regiã: ⁊ facti sunt ei iudei serui: vt patet ꝫ. ca. xij. Tẽpore vo abia filij eius bicroboã molestauit regnũ ei⁹ licꝫ finaliter fuerit debellatus. Et diminute sẽ gens in gentez ⁊ ciuitas in ciuitatẽ. quia tunc iudei habuerũt insult⁹ ab exterioribus: ⁊ intra se diuisiones: ex quibus diminutus fuit populus: ⁊ iõ sequit. n Vos ergo cõfortamini. i. tu asa et ꝓpls tuus qui quesiuistis dñm: et inuenistis.

o Cõfortamini in dño. qz saluabit vos. p Et nõ dissoluant man⁹ vre. a bono ope qd̃ cepistis. cui⁹ cã subdit.

q Erit. n. merces opi vro. sic igit pz: q̃ ista expositõ satis ꝯcordat litere p̃cedenti et subsequenti. in ista tñ expositõne aliqua addidi ad maiorẽ intellectũ qz glose hebraice breuiter loquunt ⁊ magis obscure: tenui tñ sententiaꝫ eaꝫ. r Qd̃ cũ audisset asa. Hic ꝓnr describit ipsi⁹ asa et populi ꝓsolatio: ex qua ꝓsolatiõe abstulit asa ydola nõ solũ de terra iuda ⁊ beniamin: ꝫ etiã de vrbib⁹ quas ceperat in regno dece tribuũ. s Et dedicauit altare dñi. qz altare factuꝫ a salomõe d̃ novo solenizauit: offerẽs ibi sacrificia valde magna: qualia nõ fuerant ibi oblata a tpe salomonis. t Qd̃ erat ante porticũ dñi. s. in atrio sacerdotũ: ibi eñ erat altare holocaustoꝝm: vñ subdit.

v Immolauerũt dño in die illa valde solenniter. vt dictũ est. x De manubijs. i. manibus captis.

y Boues septingentos ⁊c. quia adduxerãt pecoꝝ infinitaꝫ multitudinẽ bita victoria: vt habet ca. p̃cedenti in fine. z Et intrauit ex more. s. atrium templi.

a Ad corroborandum fed⁹. inẽ deũ et ꝓplm suũ: ibi. n. fiebant talia federa vel renouabant.

b Iurauerũtq̃ dño q̃ fuirẽt ei fideliter.

c Voce magna in iubilo ⁊c. ad maiorẽ solennitatẽ iuramẽti

d Cũ execratione. supponẽtes se maledicto et pene mort⁹ si venirẽt ꝓtra iuramentum.

e Ex ⁊ maachã mr̃ez. istud expositũ est. iij. Re. xv. ℞ excepto.

f Ex angusto destituit impio. qz maacha fecerat spcũ. vt habet. iij. Reg. xv. in quo colebat priapus: in quo cultu ipa prierat. ⁊ ideo dr̃ h̃moi imperiũ angustiũ. i. strictum.

g Excelsa aũt derelicta sunt in isrl. s. illa in quib⁹ offerebat dño: sicut dictũ fuit in principio capituli p̃cedẽtis. b Ad cõ ergo asa erat pfectũ cunctis diebus eius. scz vsq̃ ad tps p̃uaricatõis sue que hr̃ ca. sequenti.

i Bellũ vo non fuit vsq̃ ad tricesimũ annum regni asa. in hebreo hr̃. vsq̃ ad. xxxv. annũ regni asa et huic cõcordat qd̃ hr̃ i principio capituli sequẽtis. Anno aũt xxxvj. regni ei⁹ ascendit baasa ad inuadendum regnũ asa.

Capitulum. xvj.

Anno aũt. xxxvj. ⁊c. Hic ꝓnr describit p̃uaricatio asa circa finẽ vite sue. cum tñ bona vita p̃cessisset. ex quo pz q̃ nullus debet de p̃cedentibus meritis nimis ꝓsidere: ꝫ semp timere ne cadat: sicut dictũ fuit. iij. Reg. xj. de salomone. Prcuaricatio aũt istius asa fuit: qz diffisus de diuino auxilio quod expertus fuerat in maiori piculo. recurrit ad auxiliũ infideliũ. Et primo describit ipsi⁹ p̃uaricatio: scdo p̃uincantis obstinatio: ibi. Jn tempe illo. sma prime ptis pz ex dictis. iij. Reg. xv. d. hoc excepto qd̃ dr̃ hic.

a Anno aũt. xxxvj. regni eius. s. asa.

b Ascendit baasa. ad debellandũ regnũ asa: cõsidẽ

de auxilio regis syrie: q. iij. Regū. xv. in fine dī. Anno tercio asa regis iuda regnauit baasa: ⁊ stati subdit: q regnauit tm. xxiij. annis. ex quo sequit q mortu⁹ fuit xxvj. anno regni asa. ⁊ sic vī impossibile: q venerit cōtra asa. xxxvj. anno regni eius: cū iam eet mortu⁹ p. x. annos ante. Inglo. hebraica ponit ad hoc q̄dam solutō plura implicās plura falsa: propter q̄ eam dimitto. et dico q primus annus regni alicui⁹ regis dupl̄r accipit in scriptura Uno mō quando simpl̄r incipit regnare ⁊ sic accipitur coiter Alio mō dī primus ann⁹ regni ei⁹ ab aliq̄ ei⁹ facto notabili: verbi gra dañ. ij. dī. q anno scdo nabuchodono. vidit somniū. ⁊ ꝫ ocs historiograph̄os et expositores: ille ān⁹ nō fuit scds a principio regni sui simpl̄r: ⁊ p plures ānos añ regnauerat. ⁊ dicitur scds a victoria notabili quā hūit de rege egypti: ⁊ ita pōt dici in ꝓposito. q̄a asa. x. āno regni sui hūit victoriā valde notabilez de rege ethyopū vt dictū ē supra tria. ⁊ iō hoc mō accipiendo primū annuz regni ei⁹ in quo habuit hanc victoriā notabilem tercius decimus annus regni sui simpliciter accepti fuit tercij⁹: et sic accipit .iij. Re. xv. vbi dicit. q anno tercio asa Baasa cepit regnare: ⁊ cum regnauerit viginquatuor annis: sequit q vixit vsq; ad xxxvj. annū asa inclusiue: ⁊ in principio huius anni in uasit regnū asa. ⁊ in fine mortuus est forte ex dolore et tristicia eo q opus eius impeditū ⁊ dissipatū fuerat: ⁊ pecuniā quā regi syrie dederat ꝓ fœderatōe ad iuuādū ipm cōtra asa non solum ꝓdita fuerat: sed etiam ei nocuerat: q̄ ad petitōez asa rex syrie rupit fedus ꝓdictum: ⁊ inuasit ipius baasa regnū: vt habet in lra.

c In tpe illo. Hic ponit dscribit ipius asa obstinatō q̄ reprehensus a ꝓpha eo q refugerat ad būanū auxilium diffidens de diuino nō se correxit: ⁊ magis peccatū aggrauauit ꝓphaz incarcerādo. ꝓpter qd a dño punitus fuit in ꝓsona ꝓpria ⁊ in ꝓle suo: et his dictis ꝓ sua paucas exceptis q̄ discurrent. d Idcirco euasit syrie regis exer. de ma. tua. q̄ si ꝓsidens de dño ꝓstanter iuisset ꝓtra regē isrl ⁊ syrie sic ꝓfederatos: sic fecerat ꝓtra ethyopes: vterq; rex fuisset ab eo debellatus.

d ascēdit baasa rex isrl in iudā ⁊ muro circumdabat rama vt null⁹ tute posset egredi ⁊ ingredi de regno Asa. Protulit āt asa argētum ⁊ aurū de thezauris dom⁹ domini: ⁊ de thezauris regis. misitq; ad benadab regem syrie q̄ habitabat in damasco dicēs. Fedus int̄ me ⁊ te ē. Pr̄ q̄ me⁹ ⁊ pr̄ tu⁹ habuere ꝓcordiā: q̄ obrem misi tibi argētū ⁊ auruz: vt rupto federe q̄ habes cum baasa rege isrl facias eum a me recedere. Quo compto benadab misit principes exercituū suorū ad vrbes isrl. qui ꝓcusserūt abiō ⁊ dan ⁊ abel maim: ⁊ vniuersas vrbes nepthalim muratas. Quod cū audisset baasa desijt edificare rama: ⁊ intermisit op⁹ suū. Porro asa rex assūpsit vniuersū iudā ⁊ tulert lapides de rama ⁊ ligna q̄ edificatōni prepauerat Baasa: edificauitq; ex eis gabaa et maspha. c In tpe illo venit anani ꝓpha ad asaz regē iuda: ⁊ dixit ei. Quia habuisti fiduciā in rege syrie. ⁊ nō i dño deo tuo. d Idcirco euasit syrie regis exercitus de manu tua. Monne ethyopes et libyes multoplures erant quadrigis ⁊ equitibz ⁊ multitudine nimia: quos cū i domino credidisses tradidit in manu tua. Oculi enim domini ꝓtemplantur vniuersam terram: ⁊ ꝑbent fortitudinē his qui corde p fecto credunt in eum. Stulte igitur egisti: e ⁊ ꝓpter hoc etiam pūti tpe aduersum te bella consurgēt. Iratusq; asa aduersus videntē: iussit cum mitti in neruz. Valde q̄ppe sup hoc fuerat dns indignat⁹: f ⁊ interfecit de populo in tēpe illo plurimos. Opa āt asa prima ⁊ nouissima scripta sunt in libro regum iuda et isrl. g Egrotauit ēt asa āno tricesimonono regni sui: dolore pedum vehemētissimo: h ⁊ nec in infirmitate sua q̄siuit dñm: ꝫ magis in medicoꝝ arte confisus ē. Dormiuitq; cū pribus suis. ⁊ mortuus ē anno quadragesimoprimo regni sui. ⁊ sepelierūt eum i sepulcro suo quod foderat sibi ī ciuitate dō. i Posuerunt q̄ eū sup lectū suum ꝭ plenum aromatibus ᵐ et vnguentis meretricijs que erāt pigmētariorum arte ꝓfecta. ⁊ combusserunt sup eum ⁿ ambitione nimia.

e Et tc. aduersuz te bella ꝓsurgēt. Iz enī habuisset plura bella añ. q̄ interipsum ⁊ baasa fuit bellum cūctis diebus quib⁹ cōregnauerūt: vt dī. iij. Regū. xv. cñ illa bella nō fuerāt ei grauia q̄ sup auerat: ꝫ cetero fuerunt grauia: vñ sequitur.

f Et interfecit de ꝓle tpe illo plurimos. in bellis supuenientibus ⁊ sic ꝓpter cō principis fuit punit⁹ ꝓls ⁊ q̄ forte ꝓsenserat regi in pctō. g Egrotauit āt asa āno tricesimonono regni sui dolore pedū vehemētissimo. vt sic puniret in q̄ peccauerat ponendo ꝓphetā in cypo per pedes. h Et nec in infir. q̄siuit dñm ex q̄ etiam apparet obstinatio in pctō.

k Dormierūtq; eū sup lectū suū. i. fere trū vt sepulture locum. l Plenū aromatibus. ad reprimendū fetorem cadaueris.

m Et vnguentis meretricijs. i. reb⁹ odoriferis quibus meretrices antiq̄tus aspergebāt lectos suos: ad allicienduz homes ad luxuriā: sm q̄d dī ꝓuerbi. vij. in ꝓsona meretricis. Aspersi cubile meū myrrha aloe et cynamomo tc.

n Ambitōne nimia. id ē apparatu magno vl sumptu.

a Regnauit aūt iosaphat. Hic pñr agit de tpe iosaphat: cuius primo describit vita ꝓspera. scdo societas ꝓdua. capi. xviij. tercio correctio ꝓmpta ca. xix. quarto victoria magna. cap. xx. Circa primū quatuor ꝓ ordinē tanguntur. Primo ei de cū coluit: secūdo ꝓplin instruxit. tercio hostes subiecit. quarto ciuitates munuit: ptes patebūt ꝓsequendo. Circa primū dī.

b Inualuit ꝓtra isrl. ꝓpter bonam vitā suam. sicut econtrario pater suus in fine vite sue ꝓpter peccatū suuz fuerat afflictus: vt dictū est capitulo ꝓcedenti.

c In ciuitatib⁹ ephraim. ille ēm indigebāt maiori munitōne: eo q̄ erant ꝓpe aduersarios ⁊ eis ablate.

d Et fuit dñs cū ioſaphat.p gām t ſpālem ꝓtectōꝛz.
c Quia ambulauit in vijs dō ꝛc.p b.n. innuit q imitatus fuit dō in bonis: et nō in malis ſcz in peccato berſabee t in ꝓpli nūeratōne.
f Et nō ſperauit in baalim.ſz eēt affinitate cōiunctus ipſi achab:qui colebat baal.
g Et dedit oīs iuda munera Joſaphat. ꝓpter bonitatem ſui regiminis.
h Cūq ſumpſiſſet coꝛ eius ꝛc. ꝓpſpem.n. quā in dño habebat ꝓfidenter agebat.
i Tercō ānō anno Hic ꝓñr oñdit qliter ꝓpli ſuū inſtruxit. ſ.p ſacerdotes et leuitas quos ad hoc miſit:t cuz eis aliquos d principibus ſuis: vt ꝓpli inducerent ad obediendū:et punirēt rebelles ſi quos inuenirent:t pz lra.
k Jtaq; fact⁹ eſt pauoꝛ. Hic ꝓñr oñditur qliter hoſtes in circuitu ſubiecit qꝛ dñs ꝓpter eius bonitatē terꝛorem eis imiſit. ita q nō ſolū ceſſauerūt euz impugnare:ſ etiaz aliqui coꝛuz reddebant ei tributū: vt pz in litera.
l Creuit ergo.ſ quarto oñdit qualiter ciuitates ſuas muniuit cuz dī.
m Edificauit in iuda dmos ad inſtar turrū. vt ſi hoſtes ciuitatē intrarent:ꝛ dmib⁹ inēſici poſſent:t nō ſolum muniuit fortalicijs:ſ etiā bellatoribus viris:ideo dicitur.
n Viri q̄z bel. et ro. erant in irlm q̄rū iſte ē nūer⁹ ꝛc.ñ ē p hoc intelligēdū q oēs iſti inferius noiati manerēt cōtinue in hierlm cū rege:ſ per vices t ſucceſſiue:ſicut dictū fuit.j.li.xxvj.q

late murſ:ꝓſidia q̄z diſpoſuit in tra iuda t in ciuitatibus ephraim q̄s ceꝑat Aſa ꝑ eius. °Et fuit dñs cū ioſaphat ᵉquia ambulauit in vijs dō patris ſui ꝓmis: ᶠet non ſperauit i baalim: ſ in ꝛco ꝓris ſui:t ꝓrexit in ꝑceptis illi⁹:t non iuxta peccata iſrl. Confirmauitq; dñs regnū in manu ei⁹: ᵍet dedit oīs iuda munera ioſaphat facteq; ſunt ei infinite diuitie:t multa glia ʰCūq ſum ꝓſiſſet coꝛ ei⁹ audaciā ꝓpter vias dñi:etiam excelſa t lucos ꝛc iuda abſtulit. ⁱTercio autē anno regni ſui miſit ꝛc ꝓncipib⁹ ſuis benail t obdiam t zachariam et nathanael t micheam vt ꝛcerēt in ciuitatib⁹ iuda:t cum eis leuitā ſemeiā et nathaniā et zabadiā:aſahel: quoq; t ſemiramoth t ionathā adoniāq; t thobiā t tobadoniā leuitas:t cuz eis eliſama et ioꝛam ſacerdotes. Docebantq; ꝓpli in iuda: hñtes librū legis dñi et circuibant cūctas vrbes iuda atq; erudiebāt ꝓpli. ᵏJtaq; factus eſt pauoꝛ dñi ſup oia regna terꝛarū: que erāt p gyrū iuda: nec audebant bellare contra Joſaphat. Sed et philiſtei: ioſaphat. munera ꝛferebāt: et vectigal argenti. Arabes quoq; adducebāt pecoꝛa arietum ſeptē milia ſeptingentos:t hyꝛcos totidē. Creuit ḡ ioſaphat t magnificat⁹ eſt vſq; in ſublime: ˡˡatq; edificauit in iuda dmos ad inſtaꝛ turriū. vrbesq; muratas:et multa opa parauit in vrbibus iuda. ᵐViri quoq; bellatoꝛes t robuſti erāt i hieruſalem:quoꝛū iſte numer⁹ p dmos atq; familias ſingulorum. Jn iuda ꝓceps exercitus ednas dux:t cum eo robuſtiſſimoꝛuz viri trecenta milia. Poſt hunc iohannan princeps:et cum

eo ducēta octoginta milia. ⁿPoſt illum quoq; amaſias filius zechri conſecrat⁹ dño:t cum eo ducenta milia virorum fortium. Hunc ſequebatur robuſtus ad ꝑlia eliada:t cum eo renentium arcum t clypeum ducēta milia. °Poſt iſtum etiam iozabad et cum eo centum octoginta milia expeditoꝝ militum. °Hi omnes erant ad manum regis: exceptis alijs quos poſuerat in vrbibus muratis: t in vniuerſo iuda.

Capi.xviij.

Vlit ergo ioſaphat diues t inclyt⁹ multum ᵇt affinitate coniunctus eſt achab: deſcenditq; poſt annos ad euz in ſamariā. Ad cuius aduentum mactauit achab arietes t boues plurimos ipſiz populo qui venerat cum eo perſuaſitq; illi vt aſcenderet in ramoth galaad. Dixitq; achab rex iſrael ad ioſaphat regem iuda. Veni mecum in ramoth galaad. Cui ille reſpondit. Et ego t tu:ſicut populus tu⁹ ſic et populus meus tecumq; erimus in bello. Dixitq; ioſaphat ad regem iſrael. Conſule obſecro ímpſentiarum ſermonem dmini. Congregauit igitur rex iſrahel ꝓphetaꝝ quadringentos viros: et dixit ad eos. Jn ramoth galaad ad bellādum ire ꝛbem⁹: an q̄eſcere? At illi aſcēde inquiūt:t tradet ꝛus in manu regis. Dixitq; ioſaphat. Nūq̄d non ē hic ꝓphetes dñi:vt ab illo etiaz req̄ram⁹? Et ait rex iſrl ad ioſaphat. Eſt vir vnus a q̄ poſſumus q̄rere dñi voluntatē:ſ ego odi eū:qꝛ non ꝓphetat mihi bonū:ſ malu⁹ oī tpe. Eſt ān micheas filius iēla. Dixitq; ioſaphat. Ne loq̄ris rex hoc mō. Vocauit ergo rex iſrael ynum ꝛe

p ſingulos menſes.xviij.milia bellatoꝛū erant cū rege in irlm.
o Hi oēs erāt ad manū regis. qꝛ q̄ndo occurrebat maioꝛ neceſſitas oēs erant parati ire ad ipſum.

Capm.xviij.

Elit ergo ioſaphat diues. h ꝓñr deſcribitur ipſius ioſaphat ſocietas prava: q̄a amicicia coniunctus fuit ipſi achab q̄ erat peſſimus ydolatra t cū eo iuit ad ꝑlium ad eū⁹ auxiliū:t ido primo deſcribitur belli tractatus: ſcdo congreſſus: ibi. Jgit aſcendeſt Jn tractatu vō belli ꝓio requirit auxiliū ipſi⁹ ioſaphat. ſecundo ꝓſiliū ꝓbat ibi. Dixit q̄z ioſaphat ad regē iſrael.t ꝓz ſententia totius iſtius capituli ex dict⁹ iij. Reg.xlti.exceptis paucis q̄ ſequunt.
b Et affinitate cōiunctus eſt achab. q̄a ioꝛaz fili⁹ ioſaphat accepit filiā achab vxoꝛē: vel ei⁹ neptem ſm alios: vt dicet plenius infra.xxj.

eunuchis:ẽt dixit ei. Voca cito micheã filium Jemla. Porro rex ifrl'et iosaphat rex iuda: vterq; sedebãt in solio suo vestiti cultu regio Sedebãt autem in area iuxta portaz samarie. omnesq; pphete vaticinabantur coꝝ eis. Sedechias vo filius chanana fecit sibi cornua ferrea: et ait. Hec dicit dñs. His ventilabis syriã: donec cõteres eã. Oẽsq; prophete silr pphetabãt: atq; dicebãt. Ascẽde in ramoth galaad z psperaberis: z tradet eos dñs in manu regis. Nunci⁹ãt qui ierat ad vocãdum micheã: ait illi. Ecce vba oim pphetarũ vno oꝝ bona regi annunciãt. Quaso ꝙ te vt et sermo tu⁹ ab eo nõ differat: loquarisq; pspera. Cui rñdit Micheas. Viuit dñs q; quo dcũq; dixerit mihi de⁹ meus hoc loquar. Venit ergo ad regez Cui rex ait. Micheas: ire debemus in Ramoth galaad ad bellandum: an quiescere: Cui ille rñdit. [c] Ascendite: cuncta eim pspera euentẽt: et tradent hostes in man⁹ vestras. Dixitq; rex. Iterũ atq; iteruz te adiuro: vt mihi non loquaris nisi qõ veruz est in nomĩe dñi. At ille ait Vidi vniuersum isrl'dispersum in mõtibus sicut oues absq; pastore. Et dixit dñs Nõ habẽt isti dños: reuertatur vnusquisq; in domuz suã in pace. Et ait rex isrl ad iosaphat. Nonne dixi tibi ꝙ nõ pphetaret iste mihi quicq; boni: ꝫ ea que mala sũt. At ille: idcirco ait audite verbũ domini. Vidi dominũ sedentẽ in solio suo: z oẽm exercitũ celi assistentẽ ei a dextris z a sinistris. Et dixit dmin⁹. Quis decipiet achab regẽ isrl' vt ascendat z corruat in ramoth galaad. Cunq; diceret vnus hoc mõ: et alter alio: processit spũs z stetit coram dño: et ait Ego decipiã eũ. Cui dominus. in quo inquit decipies. At ille rñdit. Egrediar: et ero spũs mendax in ore oim pphetarũ eius. Dixitq; dominus. Decipies: z prevalebis egredere z fac ita. Nũc igit ecce dñs dedit spm mẽdacij in ore omniũ pphetarũ tuoꝝ: z dñs locutus ẽ de te mala. Accessit aũt sedechias filius chanana: z percussit michee maxillã: z ait. Per quã viã transiuit spũs dñi a me vt loqueretur tibi Dixitq; Micheas. Tu ipse videb in die illo: qñ ingressus fuer[cubiculũ ꝰ cubiculo vt abscondaris. Precepit ãt rex isrl'dicens. Tollite micheã z ducite eũ ad dnõ pncipẽ ciuitat[: z ad ioas filiũ amalech: z dicetis. Hec dic̃ rex. Mittite hũc in carcerẽ z date ei panẽ modicũ: z aque pauxillum donec reuertar ĩ pace. Dixitq; micheas. Si reuersus fueris ĩ pace: non est dmin⁹ locut⁹ in me. Et ait: Audite oẽs pplꝰ. Igitur ascendẽrt rex isrl' z iosaphat rex iuda ĩ ramoth galaad. Dixitq; rex isrl' ad iosaphat. [b] Mutabo habitum: z sic ad pugnãvadã: tu aũt induere vestibus tuis [c] Mutatoq; rex israhel habitu venit ad bellũ. Rex autẽ syrie pcepat ducibꝰ eq̃tatus sui dicẽs. Ne pugnetis ꝑ minimum: aut ꝑ maximũ: nisi ꝑ solũ regẽ isrl': itaq; cũ vidissent pncipes eq̃tatus iosaphat dixerũt: rex isrl'est iste. Et circumdederunt eũ dimicantes. At ille clamauit ad dñm: z auxilium est ei: atq; auertit eos ab illo. Cum eniz vidissent duces equitatus ꝙ nõ esset rex israel: reliq̃rũt eũ. Accidit autẽ vt vn⁹ e pplo sagittã ĩ incertũ iaceret z percutẽt regẽ isrl' iter ceruicẽ z scapulas. At ille auriga suo ait:

In secunda pte dicitur.

c Ascẽdite: cũcta eim dẽ. dicatra. sal. ꝙ loquit̃ cõditionatiue: z est sensus si ascẽdatis pspere vt dicũt pphete vestri tradent hostes in manꝰ vestras: qz cõditional' ꝓpositio vera est aliqñ: licz vtraq; ps sit falsa. sicut ista. si homo volat habet alas: sic in ꝓposito. Aliter etiam exponi boc. iij. Reg. f. ꝙ loquebat negatiue: vt optatiue: vt sit sensus vtinam sic esset sicut dicunt pphete vestri: qõ aduertens achab p q̃dã signa adiurauit eũ: vt nõ diceret nisi qõ sciret esse verum z planum.

b Mutabo habitũ. in hebreo habek. Muteris tv ni ad bellũ. z sic dirigit verbũ ad iosaphat. z est sensus. Amoue vestes tuas cões: z accipe arma bellica cum signis regalibus.

c Mutatoq; rex isrl' habitu. quia intrando bellũ nõ accepit insignia regalia cuius causa dicta fuit. iij. Reg. vltimo.

f Cõuerte manũ tuam z educ me de acie. nõ dicit de bello totaliter. qz seq̃tur. Porro rex israel stabat in curru suo ꝓtra syrios vsq; ad vesperã. sed dicit de acie qz ꝺ ꝑma acie qua erat fuisset se reduci ad aliã ĩ q̃ nõ tãtũ impugnaret: z sic posset magis dissimulare vulnerationez suam. ne populus suꝰ fugeret de ꝓlio.

Reuersus ē aūt. Hic ꝓ̄r describit ipſi⁹ ¶ Ca.xix. ioſaphat correctio ꝓmpta: vbi prio describit pro pbete reprehensio. scdo ipsius ioſaphat emendatō in se ⁊ in ꝓplo sibi subiecto: ibi. Habitauit ergo. Circa primū dicit. a Reuersus est aūt ioſaphat rex iuda. ꝛc pacifice: ſz ei fuerit i periculo mortis: vt ꝓdictuz ē: tñ reuersus fuit sine vulnē deo ipm ꝓtegēte. b Impio pbēs auxilium i. pbuisti. ⁊ volūtatem dñi.

c Et idcirco iraz q̄dē dñi merebar ꝛ de rigore iusticie: s ꝓpter alia opa tua bona pepcit tibi ex dulcore sue misericordie. d Habitauit ergo. Hic ꝓ̄r ponit ipius ioſaphat emendatio in se ⁊ populo suo. ⁊ prio in cultu diuino cum dicit.

e Rursūq; egressus est. s. p sacerdotes et leuitas sicut ante fecerat.

f De berſabee vſq; ad mōtē ephraim i. a principio regni sui vſq; ad finē: q̄ berſabee ē in principio regni ei⁹ versus austruz: ⁊ mōs ephraim in oppoſito versus aq̄lonez accipiēdo regnum ei⁹ put includit ciuitates alīq̄s: q̄s pater eius cepat ꝺ regno ꝛecez tribuū in monte ephraim g Cōstituitq; iudices. Hic secūdo describit ipius Ioſaphat ⁊ ꝓpli melioratio in regimie populi: ⁊ primo in cōmunibus causis. secūdo in arduis i q̄bus erat recursus i hierusalez: ibi. In hierlim q̄z. Circa p̄mū dr. Cōstituitq; iudices ⁊c. vt non oporteret populū discurrere de loco ad locū ad bīduz iudiciū i causis cōib⁹. b Et ꝓcipiēs iudicibus. ab eo institutis. i Videte ait q̄d faciatis. ne ꝓcipitanter: s cū magna deliberatōe sniaz feratis: cui⁹ cā subdit. k Nō. n. hōis exercetis iudiciuz s dñi. Uñ iudices q; tenēt locū dei in terris: vocant dū ꝓticipatiue vt dr Exo. xxij. Dñs uobis applicabit ad deos. i. ad iudices. l Et q̄cunq; iudicaueritis in vos redūdabit. i. i bonū vrm si bene iudicaueritis: ⁊ in malum si male.

m Nō. n. est apud dñm deū nrm. cui debetis cōformari in iudicādo: vt ex dictis. o Iniquitas neq; ꝓsonaz acceptio. nec cupido munerū. Ista. n. tria ex ꝓte iudicis faciunt peruerti iudiciū.

p In irlim q̄z. Hic ordinat regimē ꝓpli i arduis causis: que non poterant bene preiudicari absq; recursu in irlim sm q̄ ꝓcipitur Deu. xvij. vbi dicit. Si difficile et ambiguū apd te iudiciū ee ꝓspexeris. sequit. Surge⁊ ascende ad locū quē elegerit dñs ⁊c. et ideo ioſaphat ibi ꝓstituit iudices ad talia difficilia determinādum: iō subdit. Cūm cām que venerit ad vos fratrū vroz qui habitāt i vrbib⁹ suis ⁊c. sequit.

q Ubicūq; est q̄ de lege. q̄tū ad decez decalogi ꝓcepta.

r De mandato. q̄tum ad cetera moralia: exceptis decalogi quasi quedā cōditiones elicite.

s De ceremoniis. q̄tuz ad ceremonialia.

t De iustificationibus. i. de iudicialib⁹ per que iusticia est inter homines ꝓseruāda

v Sup ea opera erit que ad officiū regis pertinent. vt si aliqui rebelles inuenti antuz ꝓ eū pene debita plectant

¶ Ca.xix.

Reuersus ē autē ioſaphat in domuz suā pacifice in ierlm. Cui occurrit iehu filius Anani videns ⁊ ait ad eū. b Impio pbēs auxiliū: ⁊ his q̄ oderūt dñm amicicia iūgeris: c ⁊ id circo ira q̄dem dñi mereberis: s bona opa inuēta sunt in te eo q̄ abstuleris lucos de terra iuda: ⁊ ꝓparaueris cor tuuz vt requireres dñm deū ꝓm tuoz. d Habitauit ergo ioſaphat in hierusalē. Rursumq; egressus est ad ꝓplum e de berſabee vſq; ad montem Ephraim ⁊ reuocauit eos ad dñm deū patrū suoz. f constituitq; iudices terre in cūctis ciuitatib⁹ iuda munitis p singula loca: g ⁊ ꝓcipiēs iudicib⁹. h videte ait q̄d faciatis. k Nō. n. hominis exercetis iudiciuz: s dñi: ⁊ q̄cūq; iudicaueritis l ipos redūdabit. Sit timor dñi vobiscuz: ⁊ cū diligētia cūcta facite. m Nō ē. n. apud dñm deuz nrm o iniq̄tas nec ꝓsonarū acceptō: nec cupido munerū. p In irlm quoq; cōstituit ioſaphat leuitas ⁊ sacerdotes et ꝓncipes familiarū ex isrl vt iudiciū et cām dñi iudicarent habitatoribus eius: precepitq; ei dicēs. Sic ageris in timore dñi fideliter ⁊ corde perfecto Cūm cām q̄ venerit ad vos fratrum vroz q̄ habitāt in vrbib⁹ suis: inter cognatōnez ⁊ cognatōnem q vbicunq; q̄stio ē de lege r de mādato s de ceremoniis: t de iustificatōnib⁹ ostēdite eis vt non peccent in dūm: ⁊ ne veniat ira sup vos ⁊ sup fratres vros. Sic ergo agētes ñ peccabitis. v Amarias aūt sacerdos et pontifex vester: i his que ad deum ꝓtinent ꝓsidebit. Uerum zabadias filius ismael q̄ ē dux in domo iuda ꝓ super ea opa erit que ad regis officiuz ꝓtinent. Habetisq; mgros leuitas coram vobis: confortamini ⁊ agite diligenter: ⁊ erit dñs vobiscū in bonis.

¶ Ca.xx.

Post hec congregati sunt filij moab ⁊ filij ammō. ⁊ cū eis de ammonitis ad ioſaphat vt pugnent ꝓtra euz. b Uenerūtq; nunciū: et indicauerūt ioſaphat dicētes. Uenit ꝓtra te multitudo magna c de his locis q̄ trās mare sūt ⁊ de syria: ⁊ ecce cōsistūt i aſaſōthamar q̄ ē engaddi. d Ioſaphat aūt timore ꝓtersit e: totū se cō-

Capitn. xx.

Post hec cōgregati sūt. Hic ꝓ̄ter describit ipsius ioſaphat mirabilis victoria cuius ꝓmo describitur ꝓcessus: secundo sequēs effectus ibi. Irruit autē pauor tertio ponitur ioſaphat de fectus: ibi. Post h iniit Circa ꝓmū adnentus aduersātium nunciatur

secundo ioſaphat dñm deprecatur: ibi. Ioſaphat autē. tercio ꝓpheta eū ꝓsolat: ibi. Erat aūt iasibel. Circa ꝓmū dicit. a Congregati sunt filij moab ⁊ filij ammon ⁊ cum eis de idumeis. In hebreo habet. Et cuz eis de āmonitis. habet aūt translatio nostra loco bn⁹ de idumeis: q; ꝓm veritatem fuerunt idumei: vt patebit infra: nominant tñ in hebreo āmonite: q; acceperunt signa ammonitaz: ⁊ cōiunxerūt se exercitui eoz quasi essent de code ꝓplo. b Uenerūtq; nūcij. annūciantes ioſaphat aduentū istoz ꝓtra eum.

c De bis locis que trans mare sunt. scz trans mare mortuum. d Ioſaphat. Hic ꝓ̄ter ioſaphat de-

iminū tēpcaē ꝓ diuino auxilio impetrādo: ⁊ ad hoc se ⁊ ꝑplin disponit cū dī. e Et ꝑdicauit ieu. vniuerso iuda. gr afflictō ⁊ humiliatō faciūt oziones eraudibiles. f Cōgregatusq; ē ois iuda. vt q̄nto ozo eēt cōiox: tanto eraudibiliox. g Cūq; stetisset iosaphat i medio. ad aiandū alios ad orandū.

b Ante atriū nouuz. in atrio eē illo reges iuda fecerant aliq̄ abominabilia a quibus ipse euz purgauit: et sic dī atriū renouatū. i Domine deus. Dic cōsequenter iosaphat fozat oziōnem suā in qua allegat quinq; ad eraditōem tēpcatōnis sue. ꝓmū ē dei oīm potentia cū dī. k Tu es deus in celo ꝛc. ⁊ ido libera nos. q: ꝓ tes solo nutu. secundū est maiestatis diuine decentia: decet eē regiā maiestatē defendere vasallo suo terrā quā sibi dedit. de⁹ āt terrā ꝓmissiōis dedit filijs israel ergo ꝛc. ⁊ hec rō tangit cū dī. Mōne tu de⁹ nr̄ interfeciſti oīs habitatozes terre h⁹ ꝛc. terciū ē ꝓmissi diuini efficacia: cū. n. edificato tēplo salomō rogauit dominū vt si ꝑ hostē afflictus ibi ozaret dīm: q: ipse exaudiret in celo. Et rndit dīs salomoni: q: sic faceret cui⁹ promissio debet esse efficax: q: scribitur prouer. xxv. Nubes ⁊ uēt⁹ ⁊ pluuie nō sequētes vir gloriosus ⁊ promissa nō complens: et hec rō tangit ibi.

i Habita. i ea ⁊ extru. i ea sanc. dicētes. s. ꝓ salomonē. Si venerint sup nos mala ꝛc. sequit. m Et exaudies nos. ⁊ suppleuda ē rnsio dīnq: rndit salomoni se exaudire vt hz supra. vij. ca. quartuz ē aduersariox iniusticia q̄ bus ꝓ nō nocuerūt filij israel: nec terrā eox acceperūt. q̄ egressi fuerunt de egypto. vt hz Deu. j. ⁊ ideo iniuste volēbant auferre filijs israel terrā a deo sibi ꝓcessam: ⁊ hec ratiō tangit ibi. n Nūc igit ecce filij ammō ⁊ moab ⁊ mōs seyr. i. habitatozes montis seyr: qui dicuntur idumei et q̄ ꝓ q̄ dictū est in principio capituli. s. q: ꝓ āmonitas intelligunt idumei.

o Per quos non ꝓcessisti ꝛc. vt hatetur Deu. j.

p Ergo nō iudicabis eos. tu q̄ es iustus iudex. q. d. immo iudicabō eorū iniusticiā puniēdo. quintū ē ꝓpria impotētia cū dī.

q In nobis quidē nō ē tanta fortitudo: vt ꝛc. q. d. nō habem⁹ ꝓfidentiā nisi in te.

r Omnis ꝙ iuda sta. coꝝ dño cū paulis ꝛc. vt magis impetraret diuina clementia.

s Erat autē iazibel. Dic dñr describit ꝓphetica cōsolatio: in qua primo describitur victorie denunciatio: secundo eiusdē exhibitō ibi. Cūq; cepissent laudes ꝛc. tercō ꝑdecollectō ibi. Venit ergo iosaphat. Circa primū ponitur nomē ⁊ genus ꝓphete.

s Erat aūt ꝛc. et hoc ad denotāduz auctozitatē sue ꝓphetie. t Dec dicit dīs vobis. p me loquens.

v Nolite timere ꝛc. cuius cā subdit Non est. n. vra pugna sed dei: qa expugnabit ꝓ vobis inimicos vros: sicut patebit infra ꝓ effectū. Cōsequenter denunciat eis ꝓcedendi modum.

t Cras ascēdetis ꝓtra eos ꝛc. ⁊ patz ista vsq; ibi:

y Ceciderūt ꝓni in terrā coꝝ dño. ad regrandum ei de tāto bñficio sibi ꝓmisso. z Stās iosaphat in medio vt melius audiret a Credite deo vro. timebat ei ne aliqui pusillanimes effecti verbis ꝓphete discrederent: ⁊ sic fugerēt.

b Dedit q; cōsilium populo: q: nō debebat omittere ea que essent agenda. ideo sequit. c Et statuit cantozes dñi sicut cōsuetum erat in bellis filioꝝ israel fieri.

tulit ad rogandū dīm: e ⁊ ꝑdicauit ieiuniū vniuerso iuda. f Cōgregatusq; ē iudas ad tēpcādū dīm: ⁊ oēs de vrbib⁹ suis venerūt ad obsecrandū eū. g Cunq; stetisset iosaphat i medio cetu iude ⁊ hierlm in domo dñi b ante atriū nouū ait. i Dñe de⁹ patrū nr̄oꝝ k tu es deus i celo: ⁊ dñaris cūctis regnis gentiū. In manu tua ē fortitudo ⁊ potētia: nec quisq; tibi pōt resistere. Nonne tu, de⁹ nr̄ interfeciſti oīs habitatozes terre huius coꝝ populo tuo isral: et dediſti eam semi abzaaz amici tui i sempiternū. l Habitauerūtq; in ea: ⁊ extruxerūt i illa sanctuariū noī tuo dicētes. Si irruerint sup nos mala: gladius iudicij: pestilentia ⁊ fames: stabim⁹ corā domo hac i ꝓspectu tuo i q̄ invocatuz ē nomē tuuz ⁊ clamabim⁹ ad te in tribulatōib⁹ nr̄is: m et exaudies nos: saluosq; facies. n Nūc igit ecce filij ammō ⁊ moab ⁊ mōs seyr o ꝙs nō cōcessisti isral vt transirent q̄n egrediebant de egypto: ⁊ declinauerūt ab eis ⁊ nō interfecerūt illos: ecōtrazio agūt ⁊ nituntur eijcere nos de possessione quā tradidisti nobis deus noster. p Ergo non iudicabis eos. q In nobis quidē nō ē tanta fortitudo vt possimus huic multitudini resistere que irruit sup nos: ⁊ cū ignorem⁹ q̄d agere debeamus ꝙ solum habemus residui vt oculos nr̄os dirigam⁹ ad te. r Omis ꝙ iuda stabat coꝝ dño: cum paulis et vxoribz et liberis suis. s Erat aūt iazibel filius zacharie filij banaie filij iehibel filij mathanie leuites de filijs asaph: sup quem fact⁹ ē spūs dñi in medio turbe ⁊ ait. Attēdite oīs iuda et q̄ habitatis in irlm: et tu rex iosaphat. t Hec dic dīs vob⁹ Nolite timere nec paueatis hāc multitudinem. Nō ē. n. vra pugna: sed dei. v Cras ascēdetis cōtra eos. Ascēsuri. n. sunt ꝑ cliuū nomie seyr: et inuenietis illos in sūmitate torrētis q̄ ē cōtra solitudinem hierubel. Nō. n. eritis vos q̄ dimicabitis: ⁊ tantūmō ꝓfidenter state: ⁊ videbitis auxilium dñi sup vos. O iuda et hierusalē nolite timere nec paueatis. Cras egrediemini ꝛ eos: ⁊ dīs erit vobiscū. y Iosaphat q̄ ⁊ iuda ⁊ oīs habitatozes hierlm y ceciderunt ꝓni i terrā coꝝ dño ⁊ adorauerunt eū. Porro leuite de filijs caath ⁊ de filijs chore laudabant dīm deū isral voce magna in excelsum. z Cūq; mane surrexissent egressi sunt ꝑ desertū thecue: ꝓfectisq; eis a stās iosaphat in medio eoꝝ dixit. Audite me viri iuda: ⁊ oīs habitatozes hierlm. b Credite i deo vro: ⁊ securi eritis. credite ꝓphetis ei⁹: et cuncta eueniēt ꝓspera. c Deditq; cōsiliū ꝑplo ⁊ statuit cantozes dñi vt laudarēt eū i turmis suis: ⁊ ascenderēt exercitui ac voce ꝓsona dicerēt. Cōfitemini dño q: in ꝛ

o Cūq̄ cepissent hic ꝓ̄r describit victorie ꝓmisse exhibitio: z hoc virtute diuina cū dī.

e Vertit dñs insidias eoꝝ i semetipos. i. aduersarios iudeorū q̄ insidiabant vite et terre ipoꝝ. f Manq̄ filij ām̄on et moab ꝓsurrexerūt ꝛc. q̄a dñs posuit i eis spiritum vertiginis z dissensionis.

g Porro iuda ꝛc sequit. Vidit pcul oēm late regionez plenā cadaueriby. z sic vidit victoriā sibi ꝓmissaz iaz in effectu datā.

b Venit ḡ. Hic ꝓ̄r describit pde collectio: z patz litera vsq̄ ibi.

i Die aūt quarta vbi ponit ḡrarum actio. primo extra ir̄m cū dī. Cōgregati sunt i valle benedictōis: secundo in ir̄m in templo dñi cū dī. Reuersusq̄ est ois vir iuda ꝛc. z pz ĩra.

k Irruit āt. post q̄z descriptus est victorie ꝓcessus: hic ꝓ̄r describit seq̄ntis effectus q: p istam victoriā a deo datā: ipli q̄ erāt in circuitu regni Josaphat fuerūt territi ita q̄ nō audebant regnū iosaphat infestare: sequit.

l Et ambulauit i via pr̄is sui asa ꝛc. scilz q̄diu asa fecit bonū: sed in malo nō fuit secuty ipsuz vicz in hoc q̄ misit aurū et argetū domus dñi regi syrie diffidens de diuio auxilio: vt habetur iij. Regū. xv. z in b q̄ ꝓbetaz ip̄m arguentē poni iussit in neruo: vt habet xv. m Verūtñ excelsa non abstulit ꝓtrariū videt supza. xvij. Cunq̄ sumpsisset cor eius audaciā ꝓpter vias dñi: etiā excelsa z lucos de iuda abstulit. Dicendū q̄ ibi loquit scriptura de excelsis in quib⁹ immolabat ydolis: hic aūt de excelsis in quibus deo immolabat: qd a plurib⁹ regibus fuit ꝓmissum ad maius malū euitandū: sicut dcm fuit supza. xiij. ca. in principio.

n Post hec inūt. Hic vltimo iosaphat de mala societate punit: primo q reprehensionem ꝓbete: que fuit quedaz

mini dño. qm̄ in eternū misericordia ei⁹. o Cūq̄ cepissent laudes canere: e vertit dñs insidias eoꝝ in semetipos filioꝝ. i. ām̄o z moab z mōtis seyr: q̄ egressi fuerāt vt pugnarēt ꝓ iudā: z pcussi sūt. f Nāq̄ filij ām̄on z moab cōsurrexerūt aduersum habitatores mōtis seyr: vt interficerēt z delerēt eos. Cū q̄z hoc ope ꝓperassent: et i lemetipos versi mutuis cōcidere vulneribus. g Porro iuda cū venisset ad speluncā q̄ respicit solitudinez vidit pcul oēm late regionē plenaz cadaueriby: nec superesse quēq̄ q̄ necē potuisset euadere. b Venit ḡ iosaphat et ois ppl's cū eo ad detrahenda spolia mortuoꝝ. inuenerūtq̄ int cadauera vasa pellectilem: vestes q̄z vasa pciosissima: z diripuerunt: ita vt ois portare nō posset nec p tres dies spolia auferre: pre prede magnitudine. i Die āt quarto ꝓgregati sūt in valle bñdictiōis. Ibi enim q̄z ibi bñdixerūt dño: vocauerūt locū illū vallis bñdictōis vsq̄ in p̄nteꝝ diē. Reuersusq̄ ē ois vir iuda z hītatores hierl'm: et iosaphat ante eos in ir̄m cuz letitia magna: eo q̄ dedisset eis dominus gaudiū de inimicis suis. Ingressiq̄ sunt in hierusalē cū psalteriis z citharis z tubis in domū domini k Irruit aūt pauor dñi sup vniuersa regna terraꝝ: cum audissent q̄ pugnasset dominꝰ p̄ inimicos isr̄l. Quieuitq̄ regnuz iosaphat: z p̄buit ei dñs pacē p circuitū. Regnauit igit̄ Josaphat sup iudā: z erat trigīta q̄nq̄ annoꝝ cum regnare cepisset. Viginti aūt z q̄nq̄ annis regnauit in ir̄l'm: et nomen mr̄is ei⁹ azuba filia selachi. l Et ambulauit in via p̄ris sui asa: nec declinauit ab ea faciēs q̄ placita erāt coram dño. n Verūtamen excelsa nō abstulit: et adhuc ppl's non direxerat cor suum ad dñm deū patrū suoꝝ. Reliq̄ aūt gestoꝝ iosaphat ꝓmoꝝ z nouissimoꝝ scripta sūt in vbis iehu filij anani: q̄ digessit i libro regū isr̄l. n Post hec inūt amicicias iosaphat rex iuda cū ochozia rege isr̄l cui⁹ opa fuerūt impissima: z pticeps fuit vt faceret naues q̄ irēt i tharsis: fecerūtq̄ classez in asiōgaber. Prophetauit aūt eliezer filius dodau de maresa ad Josaphat dicēs. Quia hūsti fedus cuz ochozia: pcussit dñs opera tua: o ꝓtriteq̄ sūt naues nec potuerūt ire i tharſ. ¶ .xxj. o Ormiuit autez iosaphat cū p̄ribus suis z sepult⁹ ē cū eis in ciuitate dī regnauitq̄ iozaz filius eius p eo. p Qui hūit frēs filios iosaphat: azariaz z iahihel z zachariā z azarīā z michael z saphatiā. Oēs hi filij Josaphat regis iuda. c Deditq̄ eis p̄ suus multa munera argenti z auri: et pensatōes cū ciuitatibo munitissimis in iuda: regnū aūt tradidit iorā eo q̄ esset primogenit⁹. Surrexit aūt iorā sup regnū p̄ris sui. o Cunq̄ se ꝓfirmasset c occidit oēs fratres suos gladio: f z quosdam de principibus iuda. Triginta duoꝝ annoꝝ

publitio: in q̄tuz Josaphat accepit eā patienter sc̄do p damnuz tpale vñ sbdit. o Cōtriteq̄ sūt naues: q̄t amicicia ipsi⁹ Josaphat ꝓtractā cū Ochozia q̄ erat pessimus ydolatra: z hāc punitionem iosaphat patienter acceptauit: z sic i p̄ti punitus fuit: ne puniret grauius in futuro.

Capi. xxj.

a Ormiuit aūt iosaphat. hic ꝓ̄r agit de tpe ipsi⁹ iozam: cui⁹ primo describit vita praua: secūdo ꝓtra eū rebellio iusta: ibi. In diebus illis. tercio reprehēsio vera: ibi. Allate āt sunt ei lr̄e. quarto ꝓmitio dura ibi. Suscitauit ḡ ꝛc. Circa primū oēdit fraticida cū dī.

b Qui habuit frēs filios Josaphat azariaz iahibel ꝛc. isti nominant hic: vt euidētius appareat malicia ioram: q̄ eos occidit: vt postea sequitur.

c Deditq̄ eis p̄ suus multa munera auri et argenti: z pensatōnes ꝛc. i. ānuos redditus: z seq̄tur.

d Cunq̄ se cōfirmasset. i. amicicia et adiutorio malorum hominū se vallasset. e Occidit oēs frēs suos. vt bona eorū possideret: et ne forsitan ipso electo de regno ꝓpter suā maliciam. aliquis de fratrib⁹ suis regnaret. f Et quosdā de principibus iuda. q̄ facta sua nō approbabāt: & magis eius maliciā abhorrebāt. Scdo notant de ydolatria: cū dicit. g Ambulauitq̄ in vijs regū isr̄l. qui erāt ydolatre.

b Sicut egerat domus achab. qui coluit baal.

f Filia quippe achab erat vxor eius. z iō induxit maritū ad ydolatriā. Ista aūt fuit athalia: que ca. seq̄nti.

dr̄ filia amri patris achab. ad qđ põt dici dupl'r. Uno mõ q̄ fuit filia achab naturalis: vt hic dr̄ sequẽti capi. tñ dr̄ filia amri eo mõ loquendi q̄ filij filioꝝ dicunt̄ filij parentũ: qui frequẽs ē in scriptura. Alio mõ q̄ fuit filia amri naturalis: sed dr̄ hic filia achab nutritõne ꝛ imitatõe in ydolatria: quia mor tuo pr̄e ei⁹ amri ipe nutriuit eaz ꝛ docuit i malo.

k Uoluit aũt dñs dispdere domũ dauid. q̄uis iste ioꝛã p malicia suã demeruisset.

l In dieb⁹ illis. Hic ꝫ ioꝛaz ponit̄ rebellio iusta. ꝛ ptz sententia ex dictis. iiij. Regũ. viij. c. addendũ tñ est hic cum dr̄.

m Et percussit edom q̄ se circũdederat. Iz hoc sit ibi expositus tñ ꝑ ponit̄ alia expositio in glosa hebraica: videlicz q̄ ioꝛã in exercitu suo habebat multos de idumeis: eo q̄ erãt viri fortes ꝛ ei subiecti: ꝛ illos interfecit ioꝛã subito ne irẽt ad iuuandũ illos idumeos q̄ rebellauerũt cõtra eũ. n Allate autẽ sunt ei litere. Hic cõsequenter describitur reprehensio ipsius vera p literas helye: quarũ sententia hic breuit̄ ponit̄ q̄ tum ad pcã ioꝛam: ꝛ patz sententia ex dictis. dicunt autẽ hebrei q̄ iste litere fuerũt ei allate post translationem helye in celum. de qua habetur. iiij. Reg. ij. et ꝫ videt̄ rõnabiliter dictũ. quia in illis literis fiebat mentio de occisione fratrũ suoꝝ: illos autem non occidit viuẽte patre eius ioſaphat: vt satis patet ex principio hui⁹ capituli. nec ioſaphat etiam hoc p̃misisset: cũ eẽt sanct⁹ et bonus: vtz ex supꝛadictis: helyas vo raptus fuit ante mortẽ ioſaphat: qđ ptz ex hoc q̄ heliseus q̄ remãserat loco helye. post eius raptum ꝓbetauit tribus regib⁹ de aqua eis danda ꝓpter reuerentiaz ipsius ioſaphat regis inde qui erat ibi: vt habet̄. iiij. Reg. iij.

o Et fornicari fecisti iudã p ydolatriaz que vocatur fornicatio: eo q̄ facit diuerti a vero spõso q̄ est de.

p Ecce dñs pcutiet te plaga magna de. de rebus. ꝛ etiaz ꝓpria pſona: ideo subdit̄. Tu aũt egrotabis de. sequit̄.

q Suscitauit ergo. Hic p̃ñr describitur ipsius ioꝛaz punitio oura fm tenorem literaꝝ helye ꝛ eodem ordine q̄ denũciata est punitio ista. cũ dr̄. q Suscitauit de. spm philistinoꝝ. i. voluntatem ꝛ animositatem inuadendi regnum ioꝛã.

r Et vastauerũt eã. q̄tuz ad villas ꝛ agꝛos.

s Diripuerũtq̄ cũctã substantiaz. q̄tuz ad bona mobilia.

t Insuper ꝛ filios eius. quos occiderũt: vt habet̄ in principio sequẽtis capitli: excepto ioachaz minimo.

v Et sup hec oia pcussit eũ dñs. in pſona ꝓpria.

x Alui uoloꝛe insanabili: ita q̄ diu cruciaret̄ pena horribili: iõ sequit̄.

y Mortuusq̄ ē i infir. pessima. non solũ q̄tũ ad corp⁹: ſ etiã q̄tũ ad aiaz. q: non apparuerũt ei penitentie signa ꝓpter qđ subdit̄.

z Et nõ fecit de. ꝑbustionis exequias ꝑburendo circa eũ aromatica.

a Sicut fecerat maioꝛibus eius. vt dictũ ē supꝛa dr̄ asa ca. xvj. Iz iste indigeret eo q̄ erat totus corrupt⁹: ꝛ fetidus: vt ptz p̃dicta: ꝛ hoc in detestatõem sue malicie ꝛ excadẽ cã non fuit sepultus in sepulcro regum: quia regnaucrat indigne.

erat ioꝛã cũ regnare cepisset ꝛ octo annis regnauit i hierusalẽ: [g]ambulauitq̄ i vijs regũ isr̄l' [b]sicut egerat dom⁹ achab' [i]Filia quippe achab erat vxoꝛ eius. Et fec̄ malũ in ꝓspectu dñi. [k]Noluit aũt dñs dispdere domũ dr̄ pp̃ pactũ qđ inierat cũ eo: ꝛ qr̄ promiserat vt daret ei lucernã ꝛ filijs eius in oĩ tp̃e' [l]In diebꝫ illis rebellauit edom ne eẽt subditus iude: ꝛ constituit sibi regẽ. Cũq̄ trãsiret ioꝛam cũ pꝛincipib⁹ suis ꝛ cũcto eq̄tatu q̄ erat ꝫecũ: surrexit nocte[m] et percussit edom q̄ se circumdederãt: ꝛ oñs duces eq̄tat⁹ ei⁹. Attñ rebellauit edõ: ne eẽt sb ditione iuda: vsq̄ ad hãc diez Eo tẽpe ꝛ lobna recessit ne eẽt sub manu illi⁹. Dereliq̄rat. n. dñm de patrũ suorũ: insup et excelsa fabricatus ē in vrbib⁹ iuda: ꝛ fornicari fecit habitatoꝛes hierusalẽ ꝛ puaricari iudã[n] Allate est aũt ei lr̄a ab helya ꝓpheta: in q̄bꝫ scriptuz erat. Hec dicit dñs de⁹ dr̄ pr̄is tui. Qm̃ non ambulasti in vijs ioſaphat pr̄is tui: et in vijs asa regis iuda: ſ incessisti p iter regũ isr̄l'. [o]ꝛ fornicari fecisti iudaz: ꝛ habitatoꝛes hierl'm: imitatus fornicatõem domus achab insup ꝛ frẽs tuos domuz pr̄is tui meliores te occidisti[p] ecce dñs pcutiet te plaga magna cum pp̃lo tuo: ꝛ filijs ꝛ vxoribꝫ tuis: vniuersaq̄ sb̃stantia tua. Tu aũt egrotabis pessimo lãguoꝛe veteri: donec egrediant̄ viscalia tua paulatim per singulos dies [q]Suscitauit g̃ dñs ꝓtra ioꝛã spm philistinoꝝ ꝛ arabũ q̄ ꝓximi sunt ethyopib⁹: et ascenderũt in terrã iuda[r] et vastauerũt eã. [s]Diripuerũt q̄z cũctã substantiã q̄ inuẽta ē in domo regis: [t]insup et filios eius ꝛ vxoꝛes. Nec remãsit ei fili⁹ nisi ioachaz q̄ minim⁹ natu erat. [v]Et sup hec oia pcussit eũ dñs[x] alui lãguoꝛe insanabili. Cunq̄z diei succederet dies: et tp̃m spacia voluerent̄ duoꝝ annoꝝ expletus est̄ circulus: ꝛ sic lõga ꝓsumptus tabe: ita vt egereret etiã viscera sua: lãguore piter ꝛ vita caruit [y]Mortuusq̄z ē in infirmitate pessima: [z]ꝛ nõ fecit ei popul⁹ fm morez cõbustionis exeq̄as[3] sic̄ fecerat maioꝛib⁹ eius. Triginta duoꝝ ānoꝝ fuit cum regnare cepisset: ꝛ octo annis regnauit in hierl'm. Ambulauitq̄z nõ recte: ꝛ sepelierũt eum in ciuitate dr̄: verũtamẽ nõ in sepulcro regũ.

Ca. xxij.

[a]Onstituerũt aũt habitatoꝛes hierl'm[b] ochoziã filiũ ei⁹ [c]minimũ regẽ ꝓ eo. Omẽs em̃ maioꝛes natu

Ca. xxij.

Onstituerunt autez. Hic p̃ter agit̄ dr̄ pe ochozie. Et primo describitur eius mala vita. Secũdo infert̄ pena debita: ibi. Igit̄ azarias. Snia prime ptis p3 ex dict⁹ iij. Reg. viij. in fine: exceptis que sequunt̄.

b Ochoziaz filium eius. Iste est qui ca. p̃cedenti dict⁹ est ioabaz: ꝛ in pte sequenti dicit̄ azarias: q: fuit trinomius: vel quia est idem nomen variatum. sicut in latino idẽ nomen est nicolaus colinus coletus.

c Minimũ. q: alij filij fuerãt interfecti. d Quadraginta duoꝝ annoꝝ fuit ochozias cũ regnare cepisset. hoc videtur impossibile. q: in fine p̃cedentis capituli dictuz est q̄ ioram pater ei⁹. xxij. annoꝝ erat: q̃n cepit regnare: ꝛ octo annis regnauit: ex quo sequit̄: q̄ filius eius ocho-

rias senior fuit patre duobus annis. Ad qđ dicendū sm
sniam bieronymi: q̄ iozam regnauit. xxviij. annis: z octo
annis regnauit satis bene post mortē patris fuit iosaphat
anteq̄ p vxorē suā ad ydolatriā traberet: z iō illi octo an
ni tm̄ in eius regno ꝓputant̄: alijs aūt. xx. ānis regnauit
pessime: ꝓpter qđ i
ei⁹ regno nō cōpu-
tant̄ sicut libro pri
mo Reg. xiij. dicit̄
q̄ saul r̄gnauit du-
obus annis: z resi-
duum tacet̄: quia
duobus annis tm̄
bene regnauit: tm̄
pluribus regnauit
licet male: vt ibidē
dictū fuit: & annis
vite filij sui copulā
tur ne error in by-
storia fieret si oino
tacerent̄. silr z alij
anni saul alibi exp̄
munt̄. s. Actu. xiij.
z ꝓpter hoc dr. iij.
Reguz. viij. q̄ iste
ochozias. xxij. a n-
nox erat q̄n regna
re cepit: q̄ ibi rese-
cant̄ anni. xx. pris
sui qui hic adduntr
rōne dicta.

e Jp̄i. n. fuerunt
ei cōsiliarij. s. illi de
domo Achab: qui
erāt ydolatre.

f Et ꝓcepit cū io-
ram filio achab. ex
amicicia z familia
ritate.

g Jgit̄ ochozias
vel Azarias. Hic
ꝓfr describit eius
pena debita: z pri-
mo in ꝑsona pro-
pria: scdo in prole
sua: ibi. Nec erat
vltra spes. sm̄a au
tem prime gtis p̄z
ex dictis. iij. Reg.
ix. e. z. viij. g. excep-
to qđ sequit̄.

h Qué vnxit de⁹
p. vnuz de discipul'
Heliseī. vt br. iij.
Reg. ix.

i Et filios fratrū
ochozie. q: fratres
ochozie fuerāt int̄-
fecti: vt dcm̄ ē s fi-
lij eox remāserāt:
vocāt̄ tm̄ fratres
ochozie. iij. reguz
x. ca. i. ꝓinqui z de
eadē cognatiōe. in
libro de hebraicis
questionib⁹ dicit̄ q̄
erāt ꝑsobrini ocho
zie. k Nec erat
vltra spes. Hic cō-
sequenter describi
tur ꝓuisio Ocho
zie i ꝑle sua: q: mr̄
q̄ añ eū fuerāt int̄fecerāt la
trones arabū q̄ irruerāt in
castra. Regnauit Ochozi-
as filius ioram regis iuda.
j Quadragīta duox annox
erat ochozias cum regnare
cepisset z vno āno reḡuit in
ir̄m: z nomē mr̄is ei⁹ athā-
lia filia amri. Sz z ipe igres
sus est p vias domus achab
Ad̄r em̄ eius impulit eum vt
impie ageret. Fec igr̄ malū
in ꝑspectu dn̄i sicut domus
achab. l Jp̄i. n. fuerūt ei con
siliarij pr⁹ mortē p̄ris sui in
interitum eius: ābulauitq̄ i
ꝓsilijs eox. m Et ꝓcepit cum
ioram filio achab rege israel
in bellū ꝑ asahel regē syrie
in ramoth galaad vulnera
uerūtq̄ syri ioram. Qui re-
uersus e vt curaret̄ in iezra
hel. Multas em̄ plagas ac-
cepat in supdicto certamie
n Jgit̄ ochozias fili⁹ ioram
rex iuda descendit vt inuise
ret ioram filiū achab i iezra-
hel egrotāte. o Voluntatis
ꝙppe fuit dei adūsus ocho-
ziam: vt veniret ad ioram: z cū
venisset z egrederet̄ cum eo
aduersus iehu filiū namsi.
p quē vnxit dn̄s vt deleret do
mū achab. Cum g̃ everteret
iehu domum achab inuenit
principes iuda q z filios frm̄
ochozie q̄ ministrabāt ei: z
interfecit illos. Jp̄m q̄q̄ p-
quirēs ochoziā ꝓphēdit la-
titantē i samaria: adductū
q̄q̄ ad se occidit: z sepelierūt
eū eo q̄ eēt fili⁹ iosaphat: q̄
quesierat dn̄m in toto cor-
de suo r Nec erat vltra spes
aliqua: vt de stirpe quis re-
gnaret ochozie. Siquidem
athalia mater eius videns
q̄ mortuus essz filius suus
surrexit z interfecit omnes
stirpem regiā domus ioraz
Porro iosabeth filia regis
tulit ioas filium ochozie: z
furata ē eū de medio filio-
rū regis cuz interficerētur
s absconditq̄ eū cū nutrice
sua in cubiculo lectulorum
Josabeth āt q̄ abscōderat
eū erat filia regis ioraz: vxor
iodade pōtificis sororis ocho
zie: z idcirco athalia nō in-
terfecit euz. Fuit ergo cum
eis in domo dei absconditus
sex ānis: q̄bo regnauit atha
lia sup terrā. Ca. xxiij.

t Anno aūt septimo cō
fortatus iodada u assūp-
sit centuriones: azariā vicz
filium hieroboam z ismael
filium iohannan: azariam
q̄q̄ filiuz obed: z maasiā filiū
adaie: z elisaphat filiuz
zechri: z iniit cuz eis fedus.
Qui circūeuntes iudā con
gregauerūt leuitas de cūctis
vrbib⁹ iuda: z principes fa-
miliax israel: venerūtq̄ in hie-
rusalē. x Jniit ergo oīs mlti
tudo pactū in domo dei cū
rege. Dixitq̄ ad eos iodada
Ecce filius regis regnabit
sicut locutus ē dn̄s sup filio
s dd. Jste ē sermo quē fa
cietis. Tercia ꝑs vr̄m qui
veniūt ad sabbatum sacer-
dotū z leuitax et ianitoruz
y erit in portis: tercia vo ꝑs
ad domū regis: et tercia z ad
portam que appellatur fun
damenti. Omne vero reli-
quū vulgus sit in atriis do-
mus domini: nec quispiam
alius ingrediatur domū do-
mini: nisi sacerdotes z q̄ mi
nistrāt de leuit. Jp̄i tantū
modo ingrediant̄: q: sancti
ficati sūt: z oē reliquū vulg⁹
eathalia interfecē dēs filios eius vno excepto: et ꝓ
sinia huius partis ex dictis. iij. Regū. xj. a. excepto qđ
sequit̄. | Absconditq̄ &c. in cubiculo lectulox. i. in
vomitorio sacerdotū in templo ministrantiū: vt dicit h
glosa hebraica tercio regū dr. Eratq̄ cū ea in domo do
mini clam. vbi
dicit ra. sal. q h
fuit i solarijs tē
pli: z forte ibi ia
cebant sacerdo
tes i sua exedra
ministrātes vel
saltē eorū aliqui
vl' potest dici q
primo abscōdit
euz in vomito-
rio sacerdotum
qđ erat circa tē-
plum: postea trā
stulit eū ad sola
rium templi. vt
secretius serua-
retur ibi.

Ca. xxiij.

a Anno āt
septimo.
Hic agi-
tur de ꝓpe ipius
ioas regis iude
et primo describ
bitur ei⁹ institu-
tio. scdo regni
sui ꝓsecutio ca.
xxiiij. Circa pri-
mū prio describi
tur ipsi⁹ ioas in-
stitutio: secūdo
athalie occasio:
ibi. qđ cū audis-
set athalia. ter-
cio regis institu
ti confirmatio:
ibi. Depigit aūt
ioiada. sma aūt
istax ptium pa-
tet ex dictis. iij.
Reg. xj. exceptis
que sequuntur.
Jn pria ꝑte dr.

b Assumpsit
centuriones aza-
riam &. nomia
istox omittunt̄
iij. reguz que ex-
primunt̄ hic ad
maiorem hysto
rie certitudinē.

c Erit in por-
tis. iij. regum dr
Ad portā seyr.
z forte et illa p-
te erant plures
porte: ō dr hic i
portis.

d Ad portam
q̄ appellat̄ fun-
damenti: ista est
porta que tercō
regū dr: p⁹ habi
taculū scutario-
rū. Porte enim
pluribus noib⁹

noiant̃ et diuer
lis ꝓpietatib⁹.
e Et peltas re
gis dō. i. scuta
rotūda a pellen
do dicta. q̃a re-
pellūt ictus. In
sc̃a pte dicit̃.
f Cūq; vidisset
regē stantē sup
gradū. Dicunt
aliqui q̃ iste gra
dus erat basis
enea sup quam
ozauit salomon
vt bī supza sexto. z vocat̃ gra-
dus. q̃ ad eam
ascendebat̃ per
aliquot gradus
q̃ habebat tres
cubitos in alti-
tudine vt ibidez
dī. Ꝑm alios vo
erat quedaz se-
des notabilis in
porticu templi:
vbi rex sedebat
q̃n veniebat ad
domuz dñi. In
tercia pte dicit̃.
g Cōstituit aūt
ioiada ꝓpositos
in domo dñi. vt
fierēt ibi diuina
obsēq̃a: sicut fie
bant antecq̃ re-
gnaret Athalia
q̃ cultū diuinuz
ꝓout potuit de-
struxit: vt habet̃
ca. sequenti.
h Iuxt̃ dispo-
sitionem dō. que
dispositio bī su-
pza li. j. xxiij. et
xxv. ca.
i Letatusq; ē
omis ꝑs terre.
eo q̃ liberatus
erat a dñio mu-
lierꝭ: qō erat ob
probriosum. et
q̃ regnū restitu
tū erat ad bere-
dem debitum.

obseruet custodias dñi. Le-
uite aūt circūdent regē hñ-
tes singuli arma sua. z si q̃s
alius ingressus fuerit tem-
plū interficiat̃: sintq; cū re-
ge: z intrante et egrediente.
Fecerunt ergo leuite et vni
uersus iuda iuxta omina q̃
ꝑcepat ioiada pontifex. Et
assumpserunt singuli viros
q̃ sub se erāt: z veniebant p
ordinē sabbati cū his q̃ iaz
ipleuerant sabbm: z egressi
erāt. Dixq̃dez ioiada ponti-
fex non dimiserat abire tur
mas q̃ sibi p singulas ebdo
madas succedere consueue-
rant. Bediitq; ioiada sacer-
dos cēturionibꝫ lāceas cly-
peosq; e z peltas regis dauid
quas cōsecrauerat in domo
dñi. Cōstituitq; oēm ꝑplm
tenētiū pugiones a pte tem
pli dextra vsq; ad ptem tem
pli sinistrā cozā altari z tē-
plo p circuitū regis: z edu-
xerūt filiū regis: z imposue-
rūt ei vyadema et testimo-
niuz dederūtq; in manu ei⁹
tenēdā legē z ꝑstituerūt eū
regez. Unxit q̃ illū ioiada
pōtifex z filij ei⁹: ꝑcussitq;
sunt ei atq; dixerūt. Eliuat
rex. Qō cum audisset atha
lia vocē. s. curzētiū atq; lau
dantiū regē ingressa est ad
plm in tēplū dñi. f Cūq; vi
disset regē stātē sup gradū i
itroitu z ꝓncipes turmasq;
circa eū: oēmq; ꝑplz ire gau
dētē atz clāgētē tub z diuſi
generis organis ꝑcinentem
vocēq; laudantiū. scidit ve-
stimenta sua et ait. Insidie
insidie. Egressus aūt ioia-
da pōtifex ad cēturiones et
principes exercit⁹ dixit eis.
Educite illuz extra septa tēpli
z interficiat̃ forꝭ gladio. Pre
cepitq; sacerdos ne occide-
ret in domo dñi. Et impo-
suerūt cerucibꝫ ei⁹ manus.
Cūq; intrassz portā equoz
dom⁹ regis: interfecerūt eaz
ibi. Pepigit aūt ioiada fe-
dus int̃ se vniuersumq; po-
pulū z regē: vt eēt ꝑplis dñi.
Itaq; ingressus ē oīs ꝑplis
domū baal: z destruxerūt eaz.
z altaria ac simulachra illi
us cōfregerūt: matbā q̃q; sa-
cerdotē baal interfecerūt añ
aras. § Cōstituit aūt ioia-
da ꝓpositos in domo dñi: et
sub manibꝫ sacerdotū et le-
uitarū: q̃s distribuit dō i do
mo dñi vt offerrēt holocau
sta dño sicut scriptum est in
lege moysi: in gaudio z can
ticis b iuxta dispositionē da-
uid. Constituit quoq; ianito
res in portis dom⁹ dñi:
vt nō ingrederet̃ eā immūdus in oī re. Assumpsitq;
centuriones et fortissimos
viros: ac principes ꝑpli et
omne vulgus terre: et fece-
runt descendere regez de do
mo domini: et introire per
mediuz porte superioris in
domum regis: et collocaue-
runt eū in solio regali. i Le-
tatusq; est omnis populus
terre et vrbs quieuit. Por-
ro athalia interfecta ē gla-
dio.

Capitm. xxiiij.

a Octem annoꝝ erat
ioas cū regnare cepis-
set et quadraginta annis re
gnauit in hierlm. Nomen
matris eius sebia de bersa-
bee. Fecitq; qō bonū est co-
ram dño: cunctis diebꝫ ioia
de sacerdotis. Accepit aūt
ei ioiada vxores duas: e qui
bus genuit filios et filias.
Post q̃ placuit Joas vt in-
stauraret domū domini: cō-
gregauitq; sacerdotes z le-
uitas et dixit eis. b Egredi-
mini ad ciuitates iuda: et
colligite de vniuerso israel
pecuniam ad sartatecta tē-
pli dei nostri per singulos
annos: festinatoq; hoc fa-
cite. Porro leuite egere ne-
gligentius. Vocauitq; rex
ioiadam principem: z dixit
ei. Quare tibi nō fuit cure
vt cogeres leuitas inferre d
iuda z de hierusalē pecuniā

Capitm. xxiiij.

Octo anno
rū erat ioas
Hoc ꝓñr de
scribit̃ regni Joas
ꝓsecutio: z primo
de ꝓsperitatis. se
cundo de aduersi
tate: ibi. Postq; aūt
obiit ioiada. Ꝑtia
in duas. q̃ ꝓio de
scribit̃ ꝓcessus re-
gni ioas in bono:
secūdo ioiade pon
tificis sancta cōsū-
matio: ibi. Senuit
aūt ioiada. sententia pmie ꝑtis ꝑz
ex dictis. iiij. Reg.
xij. exceptis que se
quunt̃.
b Egredimini ad
ciuitates iuda. pre
ter. n. illam pecuni
am q̃ sponte offere
bat̃ in tēplo ꝑ ne-
cessarijs tēpli: vo-
luit rex vt a quoli-
bet capitaneo d̄ re
gno suo colligeret̃
dimidius siclus ar
genti q̃ soluebatur
a cōitate z i hoc eq̃
liter soluebat pau-
per z diues: vt ba
bet̃ Exo. xxx. z hec
pecunia dabat̃ ꝑ
redemptōe anime
q̃ cum sic numera
bant̃ p dimidios
siclos datos: non
erat plaga in ꝑplo
vt ibidem dī.
c Athalia. n. im-
pissima z filij eius
filij athalie nō ꝑnt
hic itelligi fratres
ochozie filij sui: q̃a
oēs fuerāt interfe-
cti: vt habet̃ supza
in principio. xxij. ca.
nec filij ochozie: q̃
illos interfecit athā-
lia: vt habet̃ supza
xxij. ca. in fine: z iō
filij eius b dicūtur
sacerdotes baal q̃s
ipa nutriebat vt dī
li. de hebraicis que
stiōib⁹. d Des-
truxerūt domū dei.
dimittētes multa
cadere: z spoliātes
tēplū vasis z orna
mētis: applicantes
ea cultui baal: z ꝓ
ter hō ad restaurā
dum ista reqrebat̃
magna pecunia: et
maxie q̃ illa q̃ erāt
applicata ydolis n̄
erāt vlteri⁹ diuino
cultui applicanda.

e Et fecerunt archam. tercio regũ dñi gazophilatium locus ẽ vbi põt reponi pecunia sine apertõne: nõ tñ inde retrabi sicut p fabricis eccliaꝝ solet fieri. f Et tulerũt singli pciũ dño ẽ. s. dimidiũ siclum: vt dictũ est supra. g Et cõgregata est infinita pecunia. bybole ẽ ad tenotandũ magnã summã: lz eẽt finita simpliciter. b Reliquã ptem pecunie. de q̃ fa. sunt va. templi ẽ. ptrariuꝫ vr. iij. Reg. xj. e. vbi dicitur. Nõ fiebant ex eadẽ pecunia bydrie templi dñi ẽ. Dicendũ q̃ q̃diu repabat tẽpli edificiũ: nõ fiebãt vasa templi ex illa pecunia q̃ ordiata erat ad repandũ edificium: ꝛ hm hoc loq̃tur scriptura. iij. regũ: sed edificio repato ẽ residuo pecunie facta sunt vasa templi: vt hic dr̃i Senuit ãt. Hic pñr tscribit ipsi⁹ ioiade felix psũmatio cũ dr̃. k Plenus dierũ. quia nõ trãsijt tps in vacuum: ꝛ in bonis opibus ptinue se exercuit: ꝓpter qõ valde soleniter sepultus fuit cum dicit. Sepelierũtq̃ i ciuitate dd̃ cũ regibus ꝛ subdit cã bui⁹.

l Eo q̃ fecisꝫ bonũ cũ isrl: ipm a dominio mulieris liberãdo: ꝛ ab ydolatria reuocando. m Et cũ dd̃. regẽ de eius semine restituendo: vt ptꝫ p predicta.

n Postq̃ autez. Hic pñr tscribit regnũ ioas tpe aduersitatis: ꝛ primo tscribitur ipsi⁹ ꝛ populi malũ culpe. scdo malum pene: ibi. Cumq̃ euolutus. Circa primuꝫ tangit duplex culpa. Prima ẽ ydolatria cuꝫ dr̃. o Ingressi sunt principes iuda ꝛ adorauerũt regẽ impendendo sibi diuinũ honorẽ sicut dictũ fuit diffusi⁹. iij. Reg. xj. f. p Et treliquerũt templũ dñi ẽ. abyssus. n. abyssum inuocat: ꝛ ideo de vno peccato tracti sunt ad alia. q Mittebatq̃ eis p phetas vt ẽ. ex q̃ apparet dei miseratio: ꝛ eorum obstinatio. Consequenter notat̃ de patricidio in interfectõe zacharie qui patri successerat in summo sacerdotio vt dr̃ et glosa magna hebraica treno rũ scdo sup illd̃. Si occidit̃ i sanctuario domini sacerdos ꝛ propheta. ꝛ in pñti cum dr̃.

r Spũs itaq̃ dñi induit zachariã. ex reuelatione. n. spũssancti et eius impulsu mot⁹ fuit ad cõstanter arguendũ regẽ et pplm.

s Filiũ ioiade p hoc oñdit̃ cõditio aggrauãs pctm̃ qz ioiada fecerat bona erga regez ꝛ pplm vtz ex pdictis.

t Miserũt lapides iuxta regi imperiũ. ex quo pz q̃ rex ꝛ pplus ppetrauerũt patricidium.

v Videat dñs et requirat. hoc dixit nõ zelotipe dicte: s iusticie diuine. x Cũq̃ euolutus cẽt annus. Hic pñr ponit̃ debita pena: ꝛ primo i tebellatione ioas cũ dr̃. Ascendit ꝓtra eũ exercit⁹ syrie tc̃. ꝛ patet sinia vsq̃ ibi.

q̃ pstituta est a moyse seruo dñi: vt inferret ea⁊ ois multitudo isrl in tabernaculuꝫ testimonij. c Athalia. n. impissima ꝛ filij eius d tstruxerũt domũ dei: ꝛ de vniuersis q̃ sctificata fuerãt in tẽplo dei: ornauerũt phanum baalim. Precepit ĝ rex: e et fecerũt archã: posueruntq̃ eã iuxta portã dñi forisec⁹. Et pdicatũ ẽ in iuda ꝛ hierusalẽ: f vt tferrent singuli pciũ dño qđ cõstituit moyses seru⁹ dei sup oẽm isrl in deserto. Letatiq̃ sunt cuncti pncipes ꝛ ois pplus: ꝛ ingressi cõtulerũt in archã dñi atq̃ miserũt: ita vt implerẽtur. Cumq̃ tps eẽt vt tferrẽt archã coram rege p manꝰ leuitaꝝ. Videbãt ei multã pecuniaꝫ: ingrediebat scriba regis ꝛ que prim⁹ sacerdos pstituerat: effundebãtq̃ pecuniã q̃ erat in archa. Porro archã reportabãt ad locũ suũ: sicq̃ faciebant p singulos dies. g Et pgregata ẽ infinita pecunia: quã tulerũt rex ꝛ ioiada his qui preerãt op ibus dom⁹ dñi. Et illi cõducebãt ex ea cesores lapidũ: ꝛ artifices operũ singuloꝝ vt instaurarẽt domũ dñi: fabros q̃ ferri ꝛ eris: vt quod cadere cepat fulcirẽt. Egerũtq̃ hi q̃ opabãt industrie: ꝛ obducebat parietuꝫ cicatrix p manꝰ eorũ: ac suscitauerũt domũ dñi in statũ pristinũ: ꝛ firmit̃ eaꝫ stare fecerũt. Cumq̃ cõplessent ois opa: tulerũt coraꝫ rege ꝛ ioiada: b reliquã ptẽ pecunie: de q̃ facta st vasa templi in misteriũ ad holocausta: phiale q̃ et cetera vasa aurea ꝛ argẽtea. Et offerebãtur holocausta in domo dñi iugiter cunctis diebꝰ ioiade. i Senuit autez ioiada k plenꝰ dierũ: ꝛ mortuꝰ ẽ cuꝫ centũ triginta eẽt ãnoꝝ: sepelierũtq̃ eum in ciuitate dd̃ cuꝫ regibꝰ: eo q̃ fecisset bonũ cũ isrl. m ꝛ cũ domo eius. n Postq̃ ãt obijt ioiada o ingressi sunt pncipes iuda: et adorauerũt regẽ. Qui tunc nitus obsequijs eoꝝ acquieuit eis p Et treliquerũt tẽplũ dñi dei patꝝ suoꝝ: seruierũtq̃ lucis ꝛ sculptilibus ꝛ facta ẽ ira dñi ꝑ iudã ꝛ irlm ꝓter hoc pctm̃. q Mittebat q̃ eis ꝓphas vt reuerterentur ad dñm: qs ptestantes illi audire nolebãt. r Spũs itaq̃ dei induit Zachariaꝫ filiũ ioiade sacerdotem: et stetit in ꝓspectu ppli ꝛ dixit eis. Hec dicit deus. Quare trãsgredimini pceptuꝫ dñi qđ vob non pderit: ꝛ dereliquistis dñm: vt dereliq̃ret vos. Qui pgregati aduersus eũ s miserũt lapides iuxta regis impiuꝫ: in atrio dom⁹ dñi. Et nõ ẽ recordat⁹ ioas rex misericordie quã fecerat ioiada pr illius secuꝫ: s interfecit filiũ eius. Qui cũ moreret ait. t Videat et req̃rat dñs. u Cũq̃ euolutus esset annꝰ ascẽdit ꝑ eũ exercitus syrie venitq̃ in iudã et hierlm: ꝛ interfecit cunctos principes ppli atq̃ vniuersaꝫ pdã miserũt regi in damascũ. Et certe cũ pmodicꝰ venisset nũerꝰ syrorũ tradidit dñs i manu eoꝝ infinitã multitudinẽ eo q̃ dereliquissent dñm deũ patrũ suoꝝ. x In ioas q̃z ignominiosa exercuere iudicia:

y In ioas q̃z ignominiosa exercuere iudicia.

que aũt fuerunt illa hic nõ exprimit̃: nec. iij. Reg. 6 libro de hebraicis questionibus dr̃: q̃ occiderunt filios eius coram eo: imperoperando ei interfectõez zacharie: sed hoc non videtur verum: quia in principio sequentis capituli dicitur: q̃ amasias filius eius regnauit p eo. ꝓpter qđ et multa alia: iste liber de hebraicis questionibus a multis et rõnabiliter vt vr̃ negat̃ esse Ieronimi. cũ qz nõ bz ei⁹ stilũ: tũ qz in libro illustriũ virorũ

vbi Hiero. enumerat libros ab eo editos facit solum mentoez de hebraicis qõnib⁹ sup Gen. ⁊ iõ dr q liber de hebraicis qõnib⁹ sup alios libros fact⁹ fuit a q̃dam iudeo puerso: q multa ficticia imiscuit vt videt ꝓpter qõ de illo libro paz curandũ ẽ: nisi q̃ntuz ꝓsonat veritati: ⁊ iõ alit dr.

q fecerũt isti ioas plagas turpes: ⁊ ignominiosas: ⁊ iõ subditur. Et abeũtes dimiserunt euz in languoribus magnis: secũdo describitur pena ei⁹ in interfectione eum dr.

y Surrexerũt aũt ꝓra eũ serui sui. ⁊ ptz sententia hui⁹ ptis ex dict̃. iii. Reg. xxi. in fine.

z Sz nõ in sepulcris regum. q2 erat indign⁹ ꝓpter malicias suas.

Caplm. xxv.

a Egnauit aũt. Hic ꝓphr agit de tpe amasie: ⁊ primo describit regni eius ꝓsperitas q̃diu virit innocenter: secũdo eius aduersitas postq̃z virit insolenter: ibi. Ut ille exercit⁹. Sententia aũt ꝓme ptis patz ex dictis. iii. Reguz xiii. in pncipio excepti q̃ sequũtur.

b Jugulauit seruos ⁊ occiderũt te. ⁊ hoc iuste: q2 ex dignus morte: tñ isti nõ habebant auctoritatẽ eũ occidendi.

c Cõgregauit igit amasias iudã te. ad pugnãdũ cõtra idumeos ifestãtes regnũ suũ.

d Q rex ne egrediat tecũ exercitus israhel. q2 erat ydolatre ⁊ iõ eoz societas magis nocuisset q̃ iuuisset: iõ sequit.

e Nõ ẽ. n. dñs cũ isrl: q2 in regno illo colebant vituli aurei: ⁊ etiã ydola alia

f Et cunctis filijs ephraim. a quibus dñabat regnũ illud: q2 hieroboam primus rex fuit de tribu ephraim ⁊ plures alij post eũ.

g Habet dñs vñ dare tibi te ex quo pz q̃ illam pecuniã illis militibus dimisit.

h At illi ꝓtra iudã vehementer irati. nõ ꝓpter pecunie retractoez: vt dcm ẽ: ꝑ q̃m reputauerũt se ꝓtẽni in illa separatõe.

i Percussitq̃z filios seyr dece milia. sic ẽi hebreo: ⁊ tercio regũ: ⁊ non viginti milia: vt hũt alij libri ⁊ male.

k At ille exercit⁹ Hic ꝓphr describit aduersitas regni sui postq̃z virit insolẽter: ⁊ primo ponit aduersitas (ducta) ꝓ peccato superbie. secũdo ꝓ pctõ ydolatrie: ibi. Amasias q̃z. Circa primum sciendũ: q Amasias exhibita victoria elatus in superbiã: eã magis attribuẽs virtuti ꝓpie q̃z diuine: ⁊ iõ exercitus isrl q̃ redierat ad terrã suã excitatus fuit ex diuina ordinatõe: vt inuaderet regnũ suum. nõ. n. inuaserũt in reditu de exercitu amasie: ꝑ postq̃z venerãt ad terrã suã ⁊ hoc notat cũ dr.

l Diffusus ẽ in ciui. iuda a samaria. scz veniendo.

m Usq; bethoron Samaria aũt erat in regno isrl. Bethoron autez in regno iude: ⁊ iõ si redeundo ꝺ exercitu amasie ꝺ fecissent: scꝑtura diuinz mõ ꝓrio. s. a bethoron vsq; ad samariam

n Amasias aũt. Hic ꝓphr ponit aduersitas ꝓ peccato ydolatrie: ⁊ primo ponit culpa: secundo pena: ibi. Igit amasias. Circa pmum dr.

o Amasias quoq; post cedẽ idumeoz et allatos deos filioz seyr: statuit eos in deos sibi te. In libris ꝺ hebraicis qõnib⁹ dicit q illa ydola cũ morarent in idumea dederunt rñsa: q hoc accidebat idumeis eo q negligẽtes fuerũt in cultu eoruz qꝺ audiens amasias eos coluit: ꝑ hoc vi ficticium: q2 nulla glosa hebraica hoc dicit nec aliquis expositor latin⁹ autenticus. Videtur etiam esse contra textum: quia ꝓpheta de hoc reprehendens amasiam dixit. o Cur adorasti deos qui non liberauerunt populum suum de manu tua.

7 abeũtes dimiserũt eũ in lãguoribꝰ magnis. ⁷ Surrexerũt aũt ꝑ eũ serui sui in vltionem sanguis zacharie filij ioiade sacerdotis: ⁊ occiderũt eũ in lectulo suo ⁊ mortuus ẽ: sepelierũtq; eũ in ciuitate dr: ⁷ sed non in sepulcris regum. ⁷ Insidiati vo sũt ei zabath filij ⁷ semath amanitidis: ⁊ iozabath filius semarith moabitidis. ⁷ Porro filij eius ac summa pecunie q̃ adunata fuerat sub eo: et instauratio domus dei scripta sunt diligenti⁹ in libro regum:

Ca. xxv.

¶ Egnauit aũt amasias filius ei⁹ ꝓ eo. ⁷ Viginti quinq; annoz erat amasias cũ regnare cepisset: ⁊ viginti nouez annis regnauit in hierlm. Nomen mris ei⁹ ioiaden de hierlm. ⁷ Fecitq; bonuz in ꝓspectu dñi: verũtamen nõ in corde pfecto. ⁷ Cunq; roboratũ sibi videret imperiũ: ᵇ iugulauit ꝑuos q̃ occiderãt regẽ ꝑrem suũ: ꝫ filios eoz nõ interfecit. sic scriptũ est in libro legis moysi vbi ꝑcepit dñs dicens. Nõ occidẽt ꝑres pro filijs: neq; filij ꝓ ꝑribꝰ suis: ꝫ vnusquisq; in suo peccato morietur. ᶜ Congregauit igr amasias iudã: ⁊ ꝓstituit eos ꝓ familias: tribunosq; et centuriones in vniuerso iuda ⁊ bẽiamin: ⁊ recensuit a vigiti annis sursuz: inuenitq; trigita milia iuuenum q̃ egrederẽt ad pugnã ⁊ tenerẽt hastam ⁊ clypeũ. Mercede q̃z cõduxit de isrl centũ milia robustoz: centũ talẽtis argenti. Venit aũt hõ dei ad illum ⁊ ait. ᵈ O rex ne egrediat tecũ exercit⁹ isrl. ᵉ Nõ ẽ enim dominꝰ cuz isrl: ᶠ ⁊ cũctis filijs ephraim: q̃ si putas in robore exercitus bella cõsistere: supari te faciet deus ab hostibꝰ. Dei q̃ppe est ⁊ adiuuare ⁊ in fugam ꝓuertere. Dixit q̃z Amasias ad hoiem dei. Quid ergo fiet de cẽtũ talẽtis q̃ dedi militibus isrl. Et rñdit ei hõ dei. ᵍ Hz dñs vñ tibi dare possit multo his plura. Sepauit itaq; amasias exercituz q̃ venerat ad eum ex ephraim: vt reuerterẽt in locũ suũ. ʰ At illi cõtra iudã vehemẽter irati: reuersi sunt in regionẽ suã. Porro amasias confidẽter eduxit ꝑplm suũ: ⁊ abijt in vallẽ salinaz: ⁱ percussitq; filios seyr. x. milia. Et alia decẽ milia viroz cepert filij iuda ⁊ adduxerũt ad cruptũ cuiusdam petre: ꝺcipitauerũtq; eos de sumo imꝺceps: q̃ vniuersi crepuert. ᵏ At ille exercit⁹ quez remiserat amasias ne secuz iret ad ꝑlm ˡ diffusus ẽ in ciuitatibꝰ iuda a samaria vsz ᵐ bethoron: et interfectis tribꝰ milibꝰ diripuit ꝑdam magnam. ⁿ Amasias q̃z post cedem idumeoz ⁊ allatos deos filioz seyr statuit illos in deos sibi ⁊ adorabat eos: et illis adolebat incensuz. ᵒ Ex obrem iratꝰ dominus cõtra amasiam: misit ad illũ prophetaz qui diceret ei. ᵒ Cur adorasti deos qui non liberauerunt populum suum:

nō.n.dī ꝑ|s alicuius veri dei vel falsi: nisi cultū impendat sibi ꝑm ordinē illius ritus: vnde et filij isrl qñ nō colebant debito modo dñm dicebant nō ꝑ|s eius: vt patet Osee.j.ca. ⁊ in pluribus alijs locis veteris testamēti. Ite qz amasias rndit ꝓphete cām dicta ydola colēdi vt videl ꝓbabiliter: qđ nō fecit: ꝛ dixit.

a Num cōsiliarius regis ꝛc. ex hoc etiā apparet obstinatio ipsius amasie. b Igr amasias. Nic ꝓ culpā ponit pena debita ⁊ ꝓz sntia ex dictis. iij. Reg. xiij. addēda tn sunt alia.

c Cardus q est in libano ꝛc. Cardus ē herba vilis ⁊ despecta. Cedrus autē ē arbor alta: ⁊ ideo vocat amasiā cardū: q sub se habebat tres trib⁹ tm. Sē ät vocat cedrū qz hēbat decez tribus in regno suo.

d Porro amasiā regē iuda filiū ioas filij ioachaz. sic habet in hebreo: ⁊ in libris correctis. Et iste ioachaz idē est cū ochosia: qui vocat etiaz ioachaz: vt hr ē. xxj. ca.

e Vasa que reperit in domo dñi. et apud obededō. iste tpe dō fuit constitutus ad custodiam thezaurorū: et filij eius succedebāt sibi in codē officio et iō locus ille ybi talia seruabant ab eo denoiabat.

f Necnō ⁊ filios obsidū. dixerūt aliqui q iste erant filij principū regni israel: quos tenebat amasias obsides.

te manu tua: Cumq hec ille loqret: rndit ei: a Nuz cōsiliarius regis es. Quiesce ne inferā te. Discedēsq ꝓphēta: scio inqt q cogitauerit dns occidere te: qui ⁊ fecisti hoc malū: ⁊ insuper nō acqeuisti cōsilio meo. b Igr amasias rex iuda inito pessimo ꝓsilio: misit ad ioas filiū ioachaz filij iehu regem isrl dicēs. Veni videamus nos mutuo. At ille remisit nūcios dicēs. c Cardus q est in libano: misit ad cedrū libani dicēs. Da filiā tuā filio meo vxorez. Et ecce bestie q erant in silua libani: trāsierūt ⁊ conculcauerunt carduū. Dixisti: percussi edō ⁊ idcirco erigit cor tuū i superbiā. Sede in domo tua. Cur malū aduersuz te puocas: vt cadas et tu et iudas recuz. Noluit audire amasias: eo q dñi esset volūtas: vt traderet i manus hostium ꝓpter deos edom. Ascendit igit ioas rex isrl: et mutuos sibi ꝓbuere cōspectus. Amasias ät rex iuda erat i bethsames iude. Corruitq iudas corā isrl: ⁊ fugit in tabernacula sua. d Porro amasiā regez iuda filium ioas filij Joachas cepit ioas rex isrl in bethsames ⁊ adduxit in hierlm: destruxitq murum eius a porta ephraim vsq ad portā anguli q̄drīgētis cubitis. Dē q̄ aurū ⁊ argētū ⁊ vniuersa e vasa q reppit i domo dñi: ⁊ apō obededō: in thezauris etiā domus regie: f necnō ⁊ filios obsidum reduxit in samariaz. Vixit aūt amasias filius ioas rex iuda postq mortuus ē ioas filius ioachaz rex isrl q̄ndecim annis. Reliqua aūt sermonū amasie poz ⁊ nouissimoz scripta sūt in libro regum iuda ⁊ isrl. Qui postq recessit a dño: tetenderūt ei insidias in hierlm. Cumq fugisset lachis: miserūt ⁊ interfecerūt eū ibi: reportātesq sup eqs sepelierūt eū cū patribus suis i ciuitate dō.

Annis aūt ¶ .xxvj. ꝑ|s iuda: filiū e⁹ oziā annoz sedecim ꝓstituit regez ꝓ amasia pre suo. Ipse edificauit ahilat: ⁊ restituit eam ditōni iude: postq dormiuit rex cū patribus suis. Sedecim annoz erat ozias cū regnare cepisset: ⁊ q̄q̄gīta duob⁹ annis regnauit i hierusalē. Nomē mris ei⁹ iecolia de hierlm. g Fecitq qđ erat rectū in oculis dñi iuxt oīa q fecerat amasias pr eius: c et exq̄siuit dñm i diebus zacharie intelligētis ⁊ videntis deū. Cumq requireret dñm direxit eum in oib⁹. Egressusq est ⁊ pugnauit ꝑ philistijm ⁊ destruxit murum geth: et murum iabnie: murum azoti. Edificauit q̄q oppida i azoto et philistijm: et adiuuit eū deus ꝓtra philistijm et ꝑ arabas q habitabāt i gurbaal: ⁊ ꝑ āmonitas. Dappen debāt q ammonite munera ozie: ⁊ diuulgatum ē nomen eius vsq ad introitum egypti propter crebras victorias. h Edificauitq ozias turres in hierlm super portam anguli: ⁊ super portam vallis: et reliquas in eodem muri latere: firmauitq eas. e Extruxitq turres in solitudine: f et effodit

mum primo describit vt gratiosus cū dicitur.

b Fecitq qđ erat rectū in cōspectu dñi iuxta oīa que fecerat Amasias. scz in principio regni sui. vt habet ca. p̄cedenti.

c Et exquisiuit dñm in diebus zacharie intelligentis ⁊ videntis deū. dicit hic glo. hebraica: q hec est ifra. Intelligentis timores dñi. et q iste Zacharias idez ē q rex ozias: ⁊ q vocatus fuit tribus nob⁹. s. ozias i principio sui⁹ capitulī: ⁊ hic zacharias: ⁊ iij. Regū xv. azarias: ⁊ oi ibi hic intelligēs timores dñi: qa fuit bon⁹ ⁊ sapiens ⁊ timēs dominū in principio regni sui. exp̄positores nri dicūt coiter q iste Zacharias fuit filius ioiade sacerdotis que occidit ioas rex iuda: vt dictū ē supra. xxiij. Secūdo describit vt victoriosus cuz dī. Denicq egressus est ⁊ pugnauit ꝑ philistijm. tercio describit vt famosus cuz dī. Et diuulgatum est nomen ei⁹. quarto vt in bonis tpalibus copiosus: qđ apparet ꝓ|o i edificijs: q fecit eū dicitur.

a Omnis aut ꝓ|s. Hic pōr agit de tpe ozie: cui⁹ primo describit laudabilis conuersatio: secūdo detestabilis elatio. ibi. Sed cum roboratus esset. Circa pri

b Edificauitq ozias turres in hierusalem sup por. an. ⁊ sup por. val. ⁊ hec est q capitulo precedenti vocat porta ephraim. ibi enim fortius edificauit. quia magis indigebat: eo q mur⁹ hierusalem interruptus fuerat a porta ephraim vsq ad portā anguli. cccc. cubitis: vt hr ca. p̄cedēti. e Extruxitq turres in solitudine. ad custodiā aialium.

f Et effodit cisternas plurimas. ad potum eorum:

ideo subditur.
a Eo q̄ haberet multa pecora. ī hoc oñdit copiosus i diuitijs naturalibus que sunt valde necessarie regibus q̄ tpe obsidionis nihil valerēt artificiales diuitie absz isti. tercio oñdit copiosus in rebus bellicis: cū dicit Fuit aūt exercitus bellatoz eī. et patet litera vsq̄ ibi.
b Quas i turribꝰ collocauit. angulis muroz. ibi eñ efficatiores sunt defensiones eo q̄ ex angulis pñt defendi due ptes muri hinc et inde.
c Sz cū roboratus eēt. h̄ consequenter describit ozie detestabilis elatō. quia cū deberet ex p̄teritis dei beneficijs humiliari in tantā superbiā eleuat⁹ ē. q̄ non sufficit sibi honoz regius: s̄ etiam voluit sibi vsurpare sacerdotū officiuz sup altare thymiamatis offerēdo incensum: z ptz ī fine vsq̄ ibi.
d Mō ē tui officij ozia. q̄a distincta sunt reg z sacerdotis officia.
e Mō reputabit tibi in gloziam a dño. i. illō q̄ꝰ reputas tibi honorificū: erit magis in vituperiū et dei puniti one: ideo seq̄t.
f Statimq̄ orta ē lepra in frōte eius. q̄uis. n. p̄cussus fuerit lepra in toto corpe: tñ fit magis mentio de fronte: q̄ ibi apparuit clariꝰ: vt a sacerdotibꝰ expelleretur celerius ad oñendū eti am detestatiōez

cisternas plimas: [a]eo q̄ haberet multa pecora: tā in cāpestribꝰ q̄ in heremi vastitate. Vineas q̄ hūit z vinitozes in montibꝰ z ī carmelo. Erat q̄ppe hō agriculture deditus. Fuit aūt exercitus bellatozum eiꝰ q̄ pcedebāt ad p̄lia sub manu iehiel scribe: maasieq̄ doctoꝛ z sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Oīsq̄ numerus principuz p̄ familias suas viroꝝ fortiū duoꝝ miliū sexcentoꝝ: z sub eis vniuersus exercitus tricētoꝝ z septē miliuz q̄ngētozū: qui erant apti ad bella: et p̄ rege p̄tra aduersarios dimicabant. Preparauit q̄ eis ozias id ē cūcto exercitui clypeos z hastas z galeas et lozicas arcusq̄ z fundas ad iaciendos lapides: z fecit in hierlm diuersi generis machinas q̄s [b]in turribꝰ collocauit: et in angulis muroꝝ: vt mitterēt sagittas z saxa grandia Egressumq̄ ē nomen eiꝰ p̄cul: eo q̄ auxiliaret ei dñs z corroborasset illum. [c]Sed cū roboratus eēt: eleuatuz est coꝛ eius in interitū suuz z neglexit dñm deum suum: ingressusq̄ templū domini adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimq̄ ingressus pꝰ eum Azarias sacerdos: z cum eo sacerdotes domī octoginta viri fortissimi. restiterūt regi atq̄ dixerūt. [d]Non ē tui officij ozia: vt adoleas incensum dño s̄ sacerdotum hoc est filiozū Aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministeriū. Egredē de sanctuario ne cōtempseris [e]q̄ nō reputabitur tibi in gloriā hoc a dño deo. Iratusq̄ ozias: et tenens in manu thuribulum vt adoleret incensum: minabat sacerdotibus. [f]Statimq̄ orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibꝰ in domo dñi: sup altare thymiamatis. Cumq̄ respexisset eum Azarias pontifex: z oēs reliq̄ sacerdotes vidērūt leprā in fronte eius: z festinato expulerūt eum. Sz z ipse p̄territꝰ accelerauit egredi: eo q̄ sensisset illico plagā domini. Fuit igit ozias rex leprosus vsq̄ ad diē mortis sue: z habitauit in domo separata: plenus lepra ob quam electus fuerat de domo domini. Porro Joathan filius eius regit domū regis: z iudicauit populum terre. [g]Reliqua autem p̄monum ozie p̄ozum z nouissimoꝝ scripsit Esaias filius āmon p̄pha. Dormiuitq̄ ozias cuz patribꝰ suis [b]z sepelierunt eū in agro regaliū sepulcroꝝ eo q̄ eēt leprosus: regnauitq̄ ioathā filius eiꝰ p eo.

[a]Capīm.xxvij.

[a]Viginti quiq̄ annoꝝ erat ioathā cuz regnare cepisset: et sexdecim annis regnauit in hierlm. Nomē matris eius hierusa filia sadoch. Fecitq̄ qđ rectū erat coram dño iuxt oīa q̄ fecerat ozias p̄ suus: excepto q̄ nō ē ingressus templū dñi: z adhuc populꝰ delinq̄bat. Ipe edificauit portam domꝰ dñi excelsam et in muro ophel multa cōstruxit. Urbes q̄ edificauit in montibꝰ iuda z in saltibus castella et turres. Ipse pugnauit p̄tra regē filioꝝ āmō z vicit eū. Dederūtq̄ ei filij ammō in tpe illo centum talēta argēti: z decem milia chozos tritici: ac totidē chozos ozdi. Hec ei p̄buerunt filij ammon in anno secundo z tercio. Corroboratusq̄ ē ioathan eo q̄ direxisset vias suas coram domino deo suo. Reliq̄ aūt p̄monū ioathā z oīs pugne eiꝰ z opa scripta sūt in libro regū israel z iuda. Viginti q̄nq̄ annoꝝ eāt cū regnare cepisset et sedecim annis regnauit in

sui peccati factus fuit terremotꝰ terribilis in hierlm: vt dī zacharie vltio.
g Reliqua autez sermonū ozie p̄ozū z nouissimoꝝ scripsit esaias. nō in libro Esa. quē habemus: s̄ in alio q̄ nō fuit p esdrā repatꝰ sicut z de pluribus aliis libris frequenter dictū est.
b Et sepelierunt eum in agro regalium sepulcroꝝ. nō tamē in sepulcris regum: propter infectionem lepre.

Capīm.xxvij.

a Viginti quinq̄ annoꝝ. Adic ꝓnter agitur de tpe Joathan: cuius describitur deuotus ingressus: strenuꝰ p̄cessus victoriosus ꝓgressus: et quietꝰ egressus. scda pars incipit ibi. Ipe edificauit. tercia ibi. Ipse pugnauit. q̄rta ibi. Reliq̄ aūt. et patet suia ex dictis. iiij. Regū. xv. capitulo.

Cap'm. xxviij.

a Jginti annorum erat achaz. Hic ꝑnr agit ō tpe ipi⁹ achaz. z ꝓio ꝛescribit ipsi⁹ ꝓuaricatō scdo flagellatō: ibi Tradiditq; eū: et tercio obstinatio: ibi. Jnsup z tpe angustie. suia prie patris ꝑ3 et dictis. iiij. Reg. xvj. ca.

c Tradiditq;. hic ꝑnter ponit ipius flagellatio. Circa qđ sciendū: q̄ phacee filius romelie rex isrl: et rasin rex syrie simul cōfederati inuaserunt regnuz achaz: ꝓpt qđ achaz z ei⁹ ipis fuerūt multuz territi: vt hi Esa. vij. ⁊ cū Esaias ipm achaz ꝑsolaret. di. Molire timere ꝛc. et ad ꝑfirmatōez hui⁹ signū diuinuz obtulisset. d. Pete tibi signū a dño ꝛeo tuo in ꝓfundū inferni sue in excelsum supra: achaz non credidit: z signū oblatuz recusauit: et ꝛe domio diffidēs ad hūanū auxiliū refugit: mittēs mūera multa z magna teglatphalassar regi assyrioꝝ rogās vt regnū syrie inuaderet: et ꝑ hāc rasin rex syrie recederet de regno achaz. z iret ad ꝛefendendū regnū suū qđ z factū fuit: ⁊ rex syrie recedens ꝛe regno achaz magnā ꝑdā secū portauit: z tūc achaz credēs ꝑualere ꝓtra regē isrl solū egressus fuit ad pugnā cōtra eū: z tūc fuit ꝛebellatus: z popul⁹ ei⁹ ꝑ magna pte occisus: ꝓio igit ponit flagellatio Achaz ꝑ regem syrie cum dr. c Tradidit q; eū dño: z ptz ira ex dictis. scdo ꝑ regem isrl cum dr.

d Manib⁹ q; regis isrl traditus⁹ e. et ꝑ3 ira vsq; ibi.

e Ea tempestate erat ibi, ꝓpheta dñi irrin. Borminitq; ioathan cū pribz suis: z sepelierūt eū in ciuitate Dō. et regnauit achaz filius eius ꝑ eo.

Cap. xxviij.

Jginti ānorum erat achaz cū regnare cepisset. z sedecim ānis regnauit in irlm. Nō fecit rectū i cōspectu dñi: sicut dō pr ei⁹: ⁊ ābulauit in vijs regū isrl: insup z statuas fudit baalim Jpse ē qui adoleuit incensum in valle hēnō z lustrauit filios suos in igne iuxta ritū gentium q̄s interfecit dñs in aduentu filioꝝ isrl. Sacrificabat q; z thymiama succendebat in excelsis z in collibz: z sub oni ligno frondoso[c] Tradiditq; eum dñs ꝛeus eius in manu regis syrie: q̄ ꝑcussit eum: magnāq; ꝑdā cepit ex eius imperio: et adduxit in damascum. [d] Manibz q; regis isrl traditus est: z ꝑcussus plaga grādi. Occiditq; phacee filius romelie ex iuda centuz viginti milia in die vno oms viros bellatores: eo q̄ reliq̄ssent dñm ꝛeū patrum suoꝝ. Eodē tpe occidit Zechri vir potens ex ephraim maasiā filiuz regis: z ezricā ducem domus eius: helchanā q; secundū a rege. Ceperuntq; filij isrl ex tribz suis ducēta milia mulieruz puerorꝝ et puellarꝝ: z infinitam ꝑdā ꝓtulerūtq; eū i samariā [e] Ea tēpestate erat ibi ꝓpheta dñi noīe obed q̄ egressus obuiā exercitui venienti in samariā: dixit eis. Ecce ira tus dñs ꝛeus ꝑr vroꝝ contra iudā tradidit eos i manibz vris: et occidistis eos atrocit̄: ita vt ad celū ꝓtingeret vra crudelitas. Jnsuper filios iuda z hierusalez vultis vobis subijcere i seruos z ancillas: qđ nequaq; facto opus est. Peccastis ei sup hoc dño ꝛeo vestro. Sz audite cōsiliū meū: z reducite captiuos quos adduxistis ex fratribus vestris: quia magnus furoꝛ domini imminet vobis. Steterunt itaq; viri ex principibus filiorum Ephraim: Azarias filius iohannan: barachias filius mosollamoth: ezechias filius sellum: et amasias filius hadali: ꝓtra eos qui veniebant ex prelio: et dixerunt eis. Non introducetis huc captiuos ne peccemus domino. Quare vultis adjcere super peccata vestra. et vetera cumulare delicta: Grande quippe peccatū est z ira furoꝛis dñi imminet sup isrl. Dimiserunt q; viri isrl bellatoꝛes ꝓ daz z vniuersa que ceperāt coꝝ ꝓncipibz z omni multitudine: steteruntq; viri quos supra memoraui mus z apprehendētes captiuos omnesq; qui nudi erant vestierunt de spolijs. Cunq; vestissent eos et calciassent et refecissent cibo ac potu: vnxissentq; propter laborem: z adhibuissent eis curam: quicūq; ambulare nō potuerunt z erant imbecillo coꝛpoꝛe: imposuerūt eos iumentis: z adduxerūt hiericho ciuitatem palmarum ad fratres eoꝝ: ipsiq; reuersi sunt in samariā. [f] Tpe illo misit rex achaz ad regem assyriorum: postulans auxilium. Clenerūtq; idumei et ꝑcusserunt multos ex iuda: z ceperunt ꝓdam magnam. [b] Philistijm quoq; diffusi sunt per vrbes campestres et ad meridiem iuda: ceperuntq; bethsames z ahylon z gadiroth: socho quoq; z thānaz z zamro cū viculis suis: z habitauerūt in eis. Humiliauerat enim dñs iudā ꝓpter achaz regē iuda [b] eo q̄ nudasset euz auxilio: z ꝓtemptui habuisset dñm: adduxitq; ꝛ eū teglatphalassar regem assyrioꝝ hoie obed. iste ⁊ erat mansiu⁹ in samaria: ⁊ venerat illuc ex iuda missus a domio ad arguendum filioꝝ isrl crudelitatez. ceterꝛ patet vsq; ibi.

f Tpe illo misit rex achaz ad regē assyrioꝝ. ⁊ fuit añ istud bellū ꝛ reges isrl vt dcm ē. tercio ponitur flagellatio achaz ꝑ idumeos cū oꝛ. Verūtam idumei ex. quarto ꝑ philisteos cū dr.

g Philistijm q; diffusi sē ꝛc. isti cū videntes regnum iuda debilitatuz modo ꝑdicto annasci ꝛt ipm in cōfinijs suis. accipiētes ꝑdas z ciuitates ꝙt poterant.

b Eo q̄ ipsu. eū auxilio. s. diuio: ꝓpter. n. malicias ipsius achaz regis iude: ꝛeus suo iusto iudicō subtraxerat suā ꝓtectiōez ab eo z ipso suo. quinto ponit flagellatio achaz ꝑ regē assyrioꝝ cuz dr. i Adduxitq; ꝓtra eū teglatph. ꝛc. Jz ei teglatph. ad preces achaz ꝓmo venerit ꝓtra regē syrie: vt dcm ē: z ipm interfecit: vt bi. iiij. Regū. xvj. ca. tamē postea iste Teglatphalassar vidēs debilitatem ipsi⁹ achaz z populi eius: intrauit eius regnuz z tributo graui ſbingauit: z b ē qđ ſbdit postea

a Dedit regi assyrioꝝ munera ⁊ tñ ei nihil pfuit. ḉa Iz misisset magna munera ⁊ multa regi assyrioꝝ: vt pdictū est: nō tñ ꝓpter hoc dimisit. quin postea vastaret regnū eius rediges sub graui tributo. ista ẏo litera ab illo loco. Adduxitqꝫ ɔ̄ eū teglatpba. ⁊c. Aliter exponitur ab hebreis: qui dicūt ꝙ hec ē vera litera. Et venit ad eū teglatpbalassar rex assyrioꝝ. ḉa ad p̄ces eius venit ptra regez syrie vt dictū ē. Qui afflixit eum. ⁊ nō fortificauit: qz licet ꝙ aduentuꝫ Teglatpba. rex syrie aduersarioꝝ achaz fuerit occisus: tñ achaz ꝓpt̄ mūera magna q̄ miserat regi assyrioꝝ fuit ꝛepaupat⁹ ⁊ afflictus. Et tñ nihil ei pfuit. qz ciuitates ꝺ regno ḉapte ab idumeis ⁊ philistheis vt pdictū ē nō fuerunt sibi ꝙ regē assyrioꝝ restituite. b Insup et tpe angustie. Hic ꝓ̄r describit ipius achaz obstinatio: qz p̄dictꝫ flagellationib⁹ nō fuit emēdatus: ſ magis peioratus: sicut ⁊ pharao rex egypti: vt habet in libro Exod. ⁊ hoc ē qđ dī.

b Insup ⁊ tẽpore āgustie sue i. flagellationis p̄dicte.

c Auxit ptemptū in dñm. exercendo nouū ydolatrie modū cū dī. d Immolauit dijs damasci. ⁊ hoc fuit qñ iuit obuiā teglatph. in damascū ad faciendū sibi reuerentiaz: eo ꝙ occiderat rasim aduersariū suū. vt habet. iiij. Reg. xvj.

e Et dixit: dijs regū syrie auxiliāt eis. qz sic corde credidit: ⁊ ope exteriori mōstrauit. sicut ei corde creditur ad iusticiā: ore añt fit ꝓfessio ad salutez: vt habet Ro. x. itaqꝫ infidelitas existens in corde: qñ exterius declarat in ope: facit ad damnatōnis augmentatōez.

f Clausit ianuas templi dei. qz non suffecit sibi induce re ydolatriā: sed etiā abstulit latriā. g Et fecit sibi altaria. ydoloꝝ in vniuersis angulis hierusalem: vt statim haberent in promptu a quocūqꝫ. cetera patēt vsqꝫ ibi. b Et sepelierunt eū in ciuitate birlm. non eīm fuit sepultus in ciuitate dauid: in qua erant sepulcra regalia: sicut fuerat amasias: nō. n. fuit sepult⁹ cuꝫ regib⁹. vt dcm̄ fuit. iiij. Reg. xviij. nec in agro regaliuꝫ sepulcroꝝ: sicut fuit ozias leprosus: vt habetur supra xxvj. sed magis fuit elongatus a sepulcris regū tanꝗ omnibus odiosus: ⁊ ideo execrabilis ⁊ facinorosus.

Capitulum. xxix.

a Bitur ezechias. Hic ꝓ̄r agitur de tpe ezechie. ſ in quo primo facta ē expiatio legalis sacrificij. secundo celebratio paschalis beneficij ca. xxx. tercio reparatio sacerdotalis ministerij ca. xxxj. quarto restauratio regalis imperij. ca. xxxij. Circa p̄mū ezechias cupiēs renouare fedus cū deo: primo p̄cepit leuitas ⁊ sacerdotes sanctificari: secundo ꝙ sanctificatos templū mūdari: ibi. Cōgregauerūtqꝫ. tercio ꝙ mūdatos ꝓ peccō ꝓpli sacrificari: ibi. Consurgēsqꝫ. quarto sacrificando deū laudari: ibi. Cōstituitqꝫ. quinto expiatōne facta holocausta offerri: ibi. Ezechias aūt. Circa p̄mū p̄mittit̄ genealogia ezechie ex p̄te matris: qz satis erat nota ex parte p̄ris cum dī.

b Nomē matris eius abia filia Zacharie. Dicūt alicꝫ ꝙ iste Zacharias fuit ille quē p̄cepit occidi ioas rex iuda. vt dcm̄ ē supra xxiij. Alij aūt dicūt ꝙ fuit filius illius Zacharie: ⁊ ꝙ tēpe mortis p̄ris sui ad huc erat in vtero matris: ⁊ iō natus ex vtero sortitus ē nomen p̄ris. ſ ista nō sunt multū verisimilia. ḉa achaz scz p̄r ipi⁹ Ezechie fuit ydolatra pessimus a ꝓncipio regni sui: et destruxit quantū potuit cultū dei: ⁊ iō nō ē verisimile: ꝙ vxorē acceperit ꝺ genere sacerdotali: ⁊ maxime de genere Zacharie: qui vsqꝫ ad mortē zelauit ꝓ cultu dei. Illud aūt qđ p̄dictū ē acceptū fuit de libro hebraicarum questionū: qui non est autenticus: nisi sup Gen̄. vt supra dcm̄ est. c In ipo anno. dicunt hebrei ꝙ hoc fuit in primo anno regni sui: ⁊ p̄r optet dicere ꝙ fuit in prima die coronatōis sue: vt videbitur postea. d Et mense primo regni sui aperuit valuas dom⁹ dñi. vt templū posset purificari: ⁊ officiū diuinū celebrari ad p̄cludendū tñ ista achaz p̄ri ei⁹ clauserat ianuas templi: vt dictum est ca. p̄cedenti. e Adduxitqꝫ sacerdotes atqꝫ leuitas. Sm p̄dicta optet dicere: ꝙ ista adductio fuit eoꝝ vocatio ad diem sue coronatōis: in q̄ etiā die inuitauit eos ad renouandū cultum diuinū. f Et congregauit eos in plateam orientalem. i. in atrium sacerdotuꝫ vbi erat altare holocaustoꝝ: qđ erat in p̄te orientali atrij ipsi⁹ templi. g Sāctificamini. p aquā lustratōis: ⁊ et p ptinentiā ab vxorib⁹ ⁊ alia ad hoc requisita.

b Mūdate de. dñi. qz achaz eā fedauerat mlt̄z ad ydolatriā ptinētib⁹. i Auertēt facies suas. a tabnaculo dñi retrocedēdo tōlit a dīno cultu. alicꝫ aūt exponūt alr. ſ. ꝙ adorabāt ẏsa facie ad ortū sol: opposito modo q̄ fiebat

qui ⁊ afflixit eū: ⁊ nullo resistente vastauit. Igit achaz spoliata domo dñi: et domo regum ac principuꝫ: a dedit regi assyrioꝝ munera: et tñ nihil ei pfuit. b Insup ⁊ tpe āgustie sue c auxit ptemptuꝫ in dñm. Ipse p se rex achaz d immolauit dijs damasci victimas p̄cussoribus suis: e ⁊ dixit: dijs regus syrie auxiliātur eis: q⁹ ego placabo hostijs: ⁊ aderūt mihi: cū econtrario ipsi fuerint ruinerei ⁊ vniuſo isrl. Direptis itaqꝫ achaz oībus vasis dom⁹ dei. atq ꝓfractis f clausit ianuas tēpli dei⁹ ⁊ fecit sibi altaria in vniuersis āgulis hierlm. In oīb ḉꝫ vrbibus iuda extruxit aras ad cremādū th⁹ atq ad iracundiā ꝓuocauit dñm deū p̄m suoꝝ. Reliq̄ aūt sermonum eius ⁊ omniū operū suoꝝ ꝓioꝝ ⁊ nouissimoꝝ scripta sunt in libro regus iuda ⁊ isrl. Dormiuit qꝫ achaz cū p̄ribus suis b et sepelierūt eū in ciuitate isrlm Reqꝫ. n. receperūt eū in sepulcra regum isrl. Regnauitqꝫ ezechias filiꝰ eius ꝓ eo

Capitulum. xxix.

Bitur ezechias regnare cepit cuꝫ viginti iqꝫ esset annorum. ⁊ viginti nouē annis regnauit in hierusalē. b Nomen mris eius abia filia zacharie. Fecitqꝫ qđ erat placituꝫ in ꝓspectu dñi: iuxta oia q̄ fecerat Dō p̄r ei⁹. c In ipso anno d ⁊ mēse ꝓmo regni sui aperuit valuas dom⁹ dñi. ⁊ instaurauit eas e adduxitqꝫ sacerdotes atqꝫ leuitas: f ⁊ cōgregauit eos in plateam orientalem dixitqꝫ ad eos. Audite me leuite g ⁊ sanctificamī: b mūdate domū dñi dei p̄m nr̄oꝝ ⁊ auferte oēm īmūdiciā de sanctuario. Peccauerūt p̄res nostri: et fecerūt malū in conspectu domini dei nr̄i ⁊ derelinquentes eū: i auerterunt facies suas a tabernaculo domini dei nostri: et p̄buerunt dorsum: clauserūt ostia que erant in porticu: ⁊ extinxerūt lucernas. Incensumqꝫ non adoleuerunt et holocausta nō obtulerūt in sanctuario deo isrl. Cōcitatus ē itaqꝫ furor domini

adoratio in templo vbi fiebat versus occidētē: & pria expositio magis psonat lre pcedēti 7 seqnti.cetera patent vsqz ibi. a Dos ele.vo.tribū.n.leui elegit dē ad seruiendū sibi:vt bñ Mūe.ij.cetera patēt in lra. b Cōgregauerūtqz.Hic pñr describit mūdatio templi p sacerdotes 7 leuitas sanctificatos cum dī.

c Et sanctificati sunt.s. mō pdicto. d Et ingressi. int̄ mandatū regis.scz ad purgandū templū dñi.et modus purgatōnis oñdit̄ cum dicitur.

e Sacerdotes q̄z ingressi templū dñi.leuite.n.nō poterāt illuc ingredi. 7 iō optuit q̄ sacerdotes immūdicias int̄ exñtes deportarent extra ad locū vbi leuite poterant accedere: ido subditur. f In vestibło vōm dñi. i.in atrio vbi leuite poterant ingredi. postea subdit̄ tempus in quo fecerūt istā purgatōez cuz dicit. g Ceperūt autē prima die mensis primi mūdare. in illis. n. diebus mundauerūt atrium sacerdotū. vbi erat altare holocaustoz et mare eneū: 7 cetera ad sacrificiū ptinentia. h In die octō.expiauerūtqz templū die bus octo. 7 hāc expiatōez fecerūt sacerdotes mō pdicto. i Et in die decimasexta mēsis eiusdem ꝛc. ex hoc pz qđ dcm ē supra vicz q̄ si anno prio et primo mense regni sui, fecerit fieri ista:oportz q̄ sacerdotes inchoauerit̄ in die crastina coronatōis regis. q̄ sextadecima die mensis opleuerūt mundatiōez: 7 illā fecerunt in.xv. diebus: 7 sic ezechias in die coronatiōis sue aperuit portas templi dñi: 7 ibidē ꝓgregās sacerdotes 7 leuitas iniūxit eis dictā purgatōz 7 in crastino incepert. 7 in h appet magna laus ezechie. q̄ stati a pria die sue coronatōis pcepit renouatōz diuini culto q̄ p pīez suū fuerat destructo. appet etiā ex dicti malotes 7 leuite posuerūt.xv. dies in ei⁹ emundatōe. Dicit

sup iudā 7 irlm: tradiditqz eos in ꝓmotōz 7 in interitū 7 in sibilū:sicut ipsi cernitz oculis vris. En corruerunt pres nri gladijs: filij nostri 7 filie nre 7 pinges capte ducte sunt propter hoc scelus: Nunc q̄ placz mihi vt incamus fedus cuz dño deo irl: 7 auertet a nobis furorē ire sue. Filij mei nolite negligē k Dos elegit vōm vt stetis coram eo: 7 ministretis illi:colatisqz eū et cremetis ei incensuz. Surrexerunt q̄ leuite:maath filius amasie 7 iobel filius azarie de filijs caath. Porro de filijs merari:cis filius abdi:7 Azarias filius ialalehel. De filijs autē gerson:ioha filij iemna: aedē filij ioaha. Ad vō de filijs elisaphā: samri 7 iahibel. De filijs quoqz asaph Zacharias et mathanias: necnon de filijs hemā iahibel 7 semei. Sed et de filijs idithun: semeias et ozibel. l Congregauerūtqz frēs suos: m 7 sanctificati sunt: n 7 ingressi sunt iuxta mādatum regis 7 impium dñi: vt expiarēt vmum dei. o Sacerdotes q̄z ingressi templuz dñi vt sanctificarēt illud extulerūt oēm imūdiciā quā itro repperant in p vestibulo vmus vmini quā tulerūt leuite 7 asportauerūt ad torrētē cedron foras. q Ceperūt ād prima die mēsis primi mūdare: 7 r in die octauo eiusdem mēsis ingressi sunt porticū

vm⁹ templi dñi:expiauerunt q̄z templū die.8. octo:7 in die sexta decima mēsis eiusdem qđ ceperāt impleuerūt. Ingressi q̄z sūt ad ezechiā regē 7 dixerūt ei. Sctificauim⁹ oēm vmum vmini: 7 altare holocausti vasaqz ei⁹ necnon 7 mensam propositionis cū oīb vasis suis:cūctāqz templi suppellectilē quam polluerat rex Achaz in regno suo postq̄z p̄uaricat⁹ ē. 7 ecce exposita sunt oīa corā altare dñi. s Consurgēsqz diluculo ezechias rex adunauit oēs principes ciuitatis 7 ascēdit in vmum dñi. obtulerūtqz sil̄ thauros septez 7 arietes septē: agnos septē 7 byrcos septē ꝓ pctō ꝓ regno: t ꝓ sanctuario: u ꝓ iuda. Dixitqz sacerdotib⁹ filijs aarō:vt offerrēt sup altare dñi. Mactauerūt igit̄ thauros 7 suscepert sanguinē sacerdotes: 7 fuderūt illū sup altare. Mactauerūt ēt arietes 7 illoz sāguinē sup altare fuderūt. Immolauerūt agnos 7 fuderūt sup altare sāguinē. v Applicuerūt byrcos ad ꝓ pctō coraz rege 7 vniuersa multitudie. w Imposuerunt q̄z manꝰ suas sup eos 7 immolauert illos sacerdotes:7 asperserunt sanguinē eoz coraz altari ꝓ placulo vniuerso ilr̄lis. Pro oīi quippe ilr̄l precepat rex vt holocaustum fieret ꝓ pctō. x Cōstituit quoqz leuitas i vmo vmi cum cymbalis.

eīm hic glosa hebraica: q̄ imagines ydolatrie inētas affixerat in parietibus templi cū clauis fortib⁹ et magnis nētib⁹ ad diuinū cultū destruxerat: q̄ repari optuit anteqūz posset ibi diuin⁹ cult⁹ exerceri: 7 iō optuit tātū de tpe apponi. cetera patent in lra k Cōsurgēsqz. l Pro templi expiationem:h pñr describit expiatio ptli p hostiarum immolatiōez p pctō: iō subdit̄. Obtule.si. thauros septē: 7 arietes septē: et agnos septē: 7 byrcos septez ꝓ pctō. Cō sequenter oñditur ꝓ quoz pecato cū dicit̄.

l Pro regno.i. p rege 7 principibus.

m Pro sāctuario.i. p sacerdotibus ac leuitis: ibidez ministrātibus.

n Pro iuda.i. p cōi ptlo. Circa aūt ista sciendū: q̄ lz leuitici.iij. p pctō principis nō ponat̄: nisi vn⁹ byrcus offerendus: 7 p peccato sacerdotis vnus vitul⁹: 7 silr̄ p pctō mlt̄itudis. tñ Mu. xv. dī. q̄ cū byrco offerēdo offerebat̄ etiā vitulus: cū hoc i holocaustū: 7 iō illud qđ ponit̄ leuitici.iij. nō excludit̄: quin i sacrificio p peccato plura offerri pñt: 7 debent alia qñ: et maxie qñ fuerat magū peccato multiplicatio: sic fuerat i ꝓposito: vt pz in pdictis: 7 iō cū septez byrcis oblatis p peccatis regis 7 principuz 7 sacerdotū et leuitarū et cois ptli fuerūt oblati thauri arietes 7 agni in eodez numero in holocaustū. o Applicueruntqz byrcos ꝛc. ex quo pz q̄ illa oblatio ꝓ pctō erat p peccatis oim sil̄. p Imposuertqz ma.su.su. eos nō simle pone: & aliqua gerētes in h vicē oim. q Cōstit. q̄z. h pñr describit i dcā oblatōe diuina laudatio cū dī. Constituit q̄z le.in w. ꝛc.

Mō.n.in tali oblatōe inuenīt p̄ceptū in lege: q̄ fieret talis iubilatio: & dauid hoc ordinauit z ppbe a deo ñi spirati. ex q̄ p3 q̄ veris dei ppbis ita credēduz ē: sicut z legi. cetera patēt vsq; ibi. a Precepitq; dē. Primonib⁹ dō z asaph videtis. i. cātic⁹ z laudib⁹ ab eo ꝓpositis.

b Ezechias ātIHic ꝓñr describitur oblatio hostiaꝝ ex deuotōne cū subdit.

c Accedite et offerte victimas et laudes. et ptz ira vsq; ibi.

d Sanctificauerunt q̄ domino boues septē. septē. nō fuerīt isti tūc immolati. & reseruati ad immolandum tpe ꝓpetenti: et idō tūc dicunt sctificati. q̄z nō poterāt decetero ad vsus alios applicari.

e Sacerdotes ꝑo pauci erant. q̄ possent tūc officium exercere q̄z plures eoꝝ nō erāt sufficiēter sanctificati: z postea subdit

f Dñi z leuite frēs eorum adiuuerunt eos. licz ꝑ detractio pelliuz ptineret ad sacerdotū officium tñ leuite poterāt in hoc adiuuare sacerdotes in necessitate. Multa.n. licēt rōne necessitatis: que alīs nō licerēt. iō subditur.

& Donec ipleret opus et sanctificarent anistites. i. sacerdotes quoꝝ ples nō erāt sufficienter sanctificati: cuius vna cā subdit cū dī. f Leuite quippe facilioꝝ ritu sanctificant q̄m sacerdotes. et iō in minoꝝ tpe fuerunt purificati: z sic potuerunt iuuare sacerdotes purificatos loco illoꝝ q̄ nondū erāt sufficiēter purificati. Alia cā fuit vt dicit glosa hebraica. q̄z sacerdotes p ipsum acbaz fuerant elongati de irlm: et iō nō venerūt ita cito plures eoꝝ. q̄z nō credebāt q̄ cultus diuinus deberet ita cito reparī post mortē achaz: z iō nō fuerīt ita cito purificati. g Letatusq; ē ezechias &c. vna cā huius leticie subdit: cum dī. h De repente quippe hoc fieri placuerat. rex. n. et ples nō solū gaudebant de implctōne ministerij: & etiam de mō implendi. s. in tpe tamdeui: ex quo videbat magis opus diuinū q̄m humanum. et sic erat ꝑm veritatem.

¶ Capitulum.xxx.

7 psalteriis 7 citharis ꝑm dispositōez dō regis 7 gad videntis 7 nathā ppbe. Sicq̄ dē dñi p̄ceptū fuit p manus pphetaꝝ ei⁹. Steterūtq; leuite tenētes organa dō 7 sacerdotes tubas: 7 iussit ezechias vt offerrent holocausta sup altare. Cunq; offerrētur holocausta ceperunt laudes canere dño: 7 clāgere tubis: atq; in diuersis organis q̄ dō rex isrl̄ prepauerat: cōcrepare. Oi āt turba adorāte: cātores 7 hi qui tenebāt tubas erāt in officio suo: donec ipleret holocaustū. Cunq; finita esset oblatio: incurua⁹ē rex 7 oēs q̄ erāt cū eo: et adorauerunt. Precepitq; ezechias 7 principes leuitis vt laudarēt dominū sermonib⁹ dō 7 asaph videtis: qui laudauerūt deū magna leticia: et incuruato genu adorauerūt. b Ezechias āt etiā hec addidit. Implestis man⁹ vras dño: accedite 7 offerte victimas et laudes in domo dñi. Obtulit ergo vniuersa multitudo hostias et laudes et holocausta mēte deuota. Porro numerus holocaustoꝝ que obtulit multitudo hic fuit. Thauros septuaginta: arietes centū: agnos ducentos: sanctificauerūtq; dño boues septē. septē. et oues tria milia. c Sacerdotes vo pauci erāt: nec poterant sufficere vt pelles holocaustoꝝ detraherent. Unō 7 leuite frēs eoꝝ adiuuerūt eos. donec ipleret opus: et sctificarent ānistites. f Leuite quippe facilioꝝ ritu sctificāt q̄m sacerdotes. Fuerunt ergo holocausta plurima: adipes pacificoꝝ. 7 libamina holocaustoꝝ: 7 ꝑpletus ē cultus domus dñi. g letatusq; ē ezechias 7 oīs ples: eo q̄ ministeriuz dñi eēt explerū. h De repente quippe ß fieri placuerat.

C Capit. xxx.

Dixit q̄q; Ezechias ad oēm isrl̄ 7 iudam: scripsitq; epl̄as ad ephraim et manasse: vt venirēt ad domum dñi in irlm 7 facerent phase dño deo isrl̄. b Inito q̄ ꝑsilio regis 7 principū 7 vniuersi cetus irlm c decreuerūt vt facerēt phase mense secūdo. Non em occurrerāt facere in tpe suo. d Quia sacerdotes qui possent sufficere e sanctificati nō fuerant: f et populus nondū ꝑgregatus fuerat in hierusalem. g Placuitq; sermo regi. Et omni multitudini. Et decreuerūt

cuit. tercio solenniter celebrauit: ibi. Cōgregatiq; q̄ sūt circa primū dī.

b Inito ergo cōsilio regis 7 principuz 7 vniuersi cet⁹ hirlm: ita est in hebreo 7 in libris correctis. alīq̄. n. libri male hñt isrl̄.

c Decreue. vt phase mēse secūdo q̄z p̄cipit Nūer. ix. q̄ si aliqui sint ipediti celebrare phase mense p̄mo. xiiij. die mensis vt p̄cipit Exo. xij. q̄ faciant mense secūdo. xiiij. die mēsis. reꝝ aūt et totus populus p̄mo mense fuit legitime impedit⁹: q̄z sacerdotes ñ cō pleuerūt purgatoꝝ templi añ diē decimā sextā illi⁹ mensis: vtz ex dict⁹ ca. p̄cedēti: 7 iō nō potuerīt celebrare pascha illo mēse. quia in illa celebratōne debent offerri sacrificia solennia in tē plo dñi: q̄ offerri ñ poterāt añ purgatiōnē templi. Alia etiam cā exprimit cum dicit.

d Quia sacerdotes q̄ possent sufficere. p tanta solennitate. e Sanctificati nō fuerāt. z iō dato q̄ tēpluz fuisset ante purgatū: tñ optebat differri celebratiōem pasche. ꝓpter insufficiētiam sacerdotū. Tercia etiā causa additur cum dī.

f Et populus nondum congregatus fuerat in hierusalem. q̄ tamen debebat congregari in solennitate paschali Ter enim in anno debebant omnes masculi comparere in hierusalem coram domino. vt habetur Exo. xxxiij. scilz in festis pasche pentecostes et tabernaculorum: dispēsabatur tamen de duobus vltimis festis cum illis q̄ erāt remoti a hierusalem: non autem de primo: z ideo non potuerunt congregari ita cito de longinquis partib⁹ a hierusalem. Item non poterat immolari phase nisi in Hierusalem. vt habetur Deutro. xvj. Et quia tempore achaz iste solennitates cessauerant. Propter quod non venisset populus remot⁹ nisi fuisset p literas ezechie mandatum: ꝓpter quod venit tardius.

g Placuitq; sermo regi 7 oīni &c. Hic consequenter describitur inuitatio populi: ad diem pasche determinatuz

ꝛ hoc p ĩras regis missas nō solū ad illos de regno suo: ſ etiā ad illos q̄ erāt in toto regno isrl̄ ĩō dr̄. a Et mit. nun. in vni. israel de bersabee vsq̄ ad dan. termini sūt totius terre, pmissionis ſm suā longitudinē: vt frequenter dictū ē. b Multi. n. nō fecerant sicut in lege scriptuz est. vicz quolibz anno: q̄ tempe acbaz nō veniebat populus ad banc solēnitatē: q̄ quātū poterat cultū dei remouerat. c Predicantes. vt reuerterent ad dēū ꝛ eius cultū: ꝛ maxime in solēnitate paschali iminēte. d Et reuertēt ad re. q̄ eff. ma. regis assyrioꝝ. q̄ vna ps ppli isrl̄ iaz' erat captiuata p teglatpb. regē assyrioꝝ: ꝛ translata in assyrios: vt bi iiij. Reg. xv.

e Tradite manꝰ vras dño. pmittēdo q̄ ei seruiatis fideliter: ꝛ hoc nō solū pficiet vobis: ſ etiā amicis vris iā i captiuitate ductis: ĩō sbdit. Si ei vos reuersi fueritis ad dñm frēs vri ꝛ filij bēbunt misēdiam coraꝫ dñis suis ꝛc̄.

f Illis irridentibus ꝛ subsannantibus. erāt. n. iaz babituati i ydolatria et ĩō irridebāt ammonitiōez de cultu dei. g Attamē quidā viri ex aser ꝛ manasse ꝛc̄. q̄ iter illos de regno isrl̄ remanserāt alicj viri boni: q̄ non coluerant ydola ſm q̄ dixit dñs ad belyam. iij. Reg. xix. Et relinquā mibi i isrl̄ septē miliaviroꝝ quoꝝ genua nō sunt curuata añ baal. h In iuda vo facta ē manꝰ domini. a deo. n. spāliter factū ē: q̄ oēs vnanimiter assentirent ordinationi regis de celebratōne paschali.

i Cōgregatiq̄ sunt in bierlm. Hic ꝓñr describit ipsi⁹ pasche solēnis celebratio. ꝛ secūdo sup hoc additō: ibi. Placuitq̄. Circa primū primo ponit ydolatrie destructio: q̄ impediebat diuinū cultū: q̄ primo remouenda sūt impedimēta ꝛ hoc ē qđ dr̄. Et surgētes destruxerūt altaria ꝛc̄. et secundo subdit paschę celebratō cū dr̄. Immolauerunt aūt phase ꝛc̄. k Sacerdotes quoq̄ atq̄ leuite tādez sanctificati ꝛc̄. dicit tandē. q̄ multi coꝝ tardauerāt venire in irlm rōnibus dictis ca. p̄cedēti. l Sacerdotes vo fusci. effun. san. de ma. leuitaꝝ. Exodi. xij. vbi p̄cipit immolatio agni paschalis: non dicit q̄ b fieret p leuitas, q̄ sibat in qualibet domo dum tm sufficeret ad esum agni: ꝛ ideo illa immolatio fiebat a patrefamilias domus. verūtamen quia multi de populo qui venerant in bierusalem non erant purificati. et ista immolatio debebat fieri ab homine mundo: ĩō leuite q̄ iam erāt purgati de mādato regis immolauerūt p illis qui iam non erant sufficienter mundati: ꝛ sic ptez sanguinis effundēdaz in altari holocaustoꝝ portauerunt sacerdotibꝰ: ꝛ hoc est qđ sbdit.

m Eo q̄ multa turba sanctificata nō eēt ꝛc̄. i. nō poterāt sanctificari domino. vñ subdit.

n Commedit phase. nō iuxe qđ scriptū est. quia debebat comediti a mūdis: sed tūc fuit dispēsatum cuz istis de comestione: nō aūt de immolatōe q̄ maior purificatio requirebat in immolātibꝰ q̄ i comedentibus tm: sicut ꝛ in noua lege maior sanctitas requirit i sacerdote consecrante: q̄ in populo cōicante.

o Et orauit p eis ezechias. vt talis defectꝰ sufficientis purificatōis nō noceret eis impediēdo sacri effectū.

p Quez exaudiuit dñs. in libro de hebraicis questōnibus dr̄ q̄ ista exauditō fuit p̄cepta: p b q̄ immundi alis cōedētes agnuz paschalem subito moriebant: sed tunc nō fuerūt mortui. sed hoc nō videt rōnabiliter dictū: q̄ sic ezechias ꝛ ppls tentasset dñm: ꝛ iō magis dicendum: q̄ ppe necessitatem: ꝛ populi deuotōnem fuit cum eis dispensatum. tempore enim necessitatis aliquid fuit licitum q̄ legalia: quod tamen alis non esset: sicut dauid ꝛ viri ei⁹ comederūt panes propositōnis licite: ſm q̄ dicit saluator Matb. xij. ꝛ eodem modo potest hic dici. quia isti erāt i tali statu q̄ non poterāt vltra tardare ad comedendum phase. scilicet decimo quarto die mensis secundi. Silr culꝰ interior q̄ p̄sistit in fide ꝛ deuotōne bñ supplet aliquē defectuz qui p̄sistit in exteriori cultu

ſ vt mitteret nūcios in vniuersuz isrl̄ de bersabee vsq̄ dan vt venirent et facerent phase dño deo isrl̄ in bierlm. b Multi. n. nō fecerāt sicī lege p̄scriptū ē. Perrexerunt q̄z cursores cum epl̄is ex regis impio ꝛ principū ei⁹: in vniuersum isrl̄ ꝛ iudā iuxta id qđ rex iusserat c p̄dicātes Filij isrl̄ reuertimi ad dñm deū abraā et ysaac ꝛ isrl̄: d et reuertet ad reliquias q̄ effugerūt manꝰ reg. assyrioꝝ. Nolite fieri sicut pres vri ꝛ frēs qui recesserūt a dño deo patrū suoꝝ: ꝛ tradidit eos i iteritū: vt ipsi cernitis. Nolite indurare ceruices vras sicē pres vri. e Tradite manꝰ vras dño: ꝛ venite ad sanctuariū ei⁹ qđ sanctificauit ieternū Seruite dño deo patꝝ vroꝝ. ꝛ auertet a vob ira furoris ei⁹. Si n. vos reuersi fueritis ad dñm frēs vri ꝛ filij vri bēbūt misēdiam coram dñis suis q̄ illos duxerit captiuos: ꝛ reuertent in terrā hāc. Pius. n. ꝛ clemēs ē dominus deꝰ vr̄: et nō auertet faciez suā a vobis si reuersi fueritis ad eū. Igit̄ cursores pgebant velociter de ciuitate in ciuitatē: p terram ephraim ꝛ manasse vsq̄ ad zabulō: f illis irridētibus ꝛ subsānātibꝰ eos. g Attamē quidā viri ex aser ꝛ manasse ꝛ zabulō acq̄escētes cōsilio: venerūt bierlm. h In iuda vo facta est manꝰ dñi vt daret eis coꝝ vnum: vt facerēt iuxta p̄ceptū regis ꝛ p̄ncipū verbū dñi. i Congregatiq̄ sunt in bierlm ppli multi: vt facerēt solēnitatē azimoꝝ i mēse scō. Et surgētes destruxerūt altaria que erāt in bierlm atq̄ vniuersa i qbo ydolis adolebat incensum subuertētes: k piecerūt in torrētez cedrō. Immolauerūt āt phase q̄rta decima die mēsis scōi. l Sacerdotes q̄z atz leuite tandē sanctificati obtulerūt holocausta in domo dñi: steteruntq̄z in ordie suo iuxe dispositōez ꝛ legē moysi hois dei. m Sacerdotes vo suscipiebāt effundēdū sanguinē de manibus leuitarū: n eo q̄ multa turma sanctificata nō esset et idcirco immolarent leuite phase bis q̄ non occurrerāt sctificari dño. Magna etiā ps ppli ó ephraim ꝛ manasse ꝛ ysachar ꝛ zabulō q̄ sanctificata non fuerat n comedit phase: non iuxta qđ scriptū est: o ꝛ orauit p eis Ezechias dicēs. p Bomin⁹ bonꝰ ꝓpiciabit cunctis qui in toto corde requirunt dominum deum patruz suoꝝ. ꝛ nō imputabit eis q̄ minꝰ sanctificati sūt. q Quē exaudiuit dñs. ꝛ placatus populo sanauit eum. Et filij israel qui reperti sunt in hierusalem fecerunt pascha dies septem in lętitia magna: laudantes dominum per singulos dies, leuitis et sacerdotibus hymnis resonantibus per cursum diei, et psallentibus domino deo uirtutum canticum. Locutusque est ezechias ad omnes leuitas, qui bonum intellectum habebant in domino: et comederunt solemnitatem septem diebus, immolantes victimas pacificas, et confitentes domino deo patrum suorum. Et placuit uniuerso cœtui celebrare alios dies septem: et celebrauerunt dies septem in lętitia. Quia ezechias rex iuda dedit populo mille uictimas, et principes dederunt populo mille uictimas, et sanctificati sunt sacerdotes in multitudine. Et lętati sunt uniuersi qui de israel uenerant, et sacerdotes et leuitę, et omnis multitudo quę uenerat de israel, et aduenę qui uenerant de terra israel, et habitabant in iuda. Et facta est lętitia magna in hierusalem: a temporibus enim salomonis filii dauid regis iuda non fuerat tanta in hierusalem. Surrexerunt ergo sacerdotes et leuitę, et benedixerunt populo: et exaudita est uox eorum, et ingressa est oratio eorum in habitaculum sanctum eius, in cęlum.

r Et exiuerunt. Hic ꝓñr describit destructio ydolatrie. ꝛ primo ponit destructio ydolatrie. ꝛ secūdo ꝓmissio decimarū: ibi. Precepit quoq̄. Circa primū primo ponit destructio ydolatrie in iuda. ꝛ secūdo in israel: ibi. Sed ꝛ in israel. Circa primū primo ponit destructio ydolatrie. ꝛ secūdo ꝓmissio decimarū: ibi. Et ꝛ ipse

maxime q2 sacramēta legis nō erant accepta nisi ex fide 7 devotione suscipientiū. 7 iō lz isti nō essent sufficiēter purgati ab aliq̄ immūdicia respiciente cultū exteriorē: vtpote ex tactu alicui⁹ rei immūde vel hmōi: tm̄ propter fidē 7 devotionē ad comestionē agni paschalis

supplentē hmōi defectū fuit cuz eis dispēsatū. et hoc est qđ dixit ezechias.

p Dñs bonus 2c. septē diebus p festo paschali qđ tātū debebat durare vt habet Exo. xij.

q In leticia magna. q̄ nō p̄cedebat ex dissolutione. ß ex devotōne. iō sbdit Laudātes deuz p singulos dies 7 sequitur.

r Placuitq3. ß p̄ñr describit ad p̄dictam solēnitatē additio. q̄a celebrauerūt septē diebus alijs ad qđ nō tenebātur. s Mille tauros 2c. ista offerebant in hostias pacificas q̄ rū magna pars erat offerentiuz 7 de istis comedit plus illis septē dieb⁹ postq3 obtulerāt sacrificia et laudes 7 orōnes dño omni die.

t Factaq3 est grādis celebritas in hierusalē q̄lis 2c. lz cū maior pplus aliq̄n cōueniisset tm̄ nō erat tanta exultatio: q2 nō erat ibi aliq̄ novitas: eo q̄ q̄libēt ānο celebrare⁊ pascha tpe suo. ß q2 achaz clausit ianuas tēpli. 7 sic plurib⁹ annis hec celebritas cessauit. p̄ter qđ qñ ezechias cā renouauit. fuit maior exultatio. q2 nova placet 7 delectāt.

v Peruenitq3 oratio in habitaculū sanctū celi. i. fuit exaudita cotā deo. 7 vt hic dicit glo. hebraica fuit hoc p̄ceptū, eo q̄ rex 7 p̄ncipes populus levite 7 sacerdotes valde prosperati sunt in operibus suis.

¶ In capitulo. xxx. vbi dicit in postilla. Comedit pha se nō iuxta qđ scriptum est. quia debebat comedi tm̄ a mundis.

¶ Additio.

Exodi. xij. vbi dr̄ de immolatione 7 comestione agni paschalis: nulla fit mentio de hoc q̄ req̄ratur purificatio in immolantibus pascha. indifferenter cū dicit. Immolabitq3 eū tota multitudo filiorum israel. Ex quo patet q̄ nō req̄rebat q̄ esset purificatus: put dr̄ in postilla. nec aliqđ hmōi. sed tm̄ in comestione fit mētio de mundicia: circūcisione 7 assignatione: 7 hmōi. Similitudo aūt q̄ inducit de nova lege non videt valere: sacerdos em̄ cōsecrās rep̄sentat xp̄m. q̄ est p̄ncipalis actor: vt ipa verba cōsecratōis demonstrant. ß immolans agnū paschalē non rep̄sentabat xp̄m ß potius figurabat q̄ xp̄s immolandus erat p̄ multitudine filioz israel 2c.

¶ Replica sup primo et decimo p̄mi libri: 7 sup septimo 7 tricesimo scōi paralypomenon. secē.

In libris paraly. pauca tāgit Bur. id qđ de origine betāgit. j. ca. cof. vide Gcū. x. qđ tāgit circa decimuz caplm de saluatōe vel dā natione saul. vide .j. Reg. vlē. Quod aūt tangit circa septimū caplm scōi libri de festo collecte sive cetus. vide ß. Leuit. xxiij. Sz p̄ illud qđ tāgit de xxx. ca. vbi postilla dicit immolantes pascha esse debere mundos. cuz comedētibus fuit dispensatūq3 non tāta requirit mundicia in comedēte: sicut in immolante: ponēs exemplū de euangelio vbi req̄rit maior sanctitas i sacerdote cōsecrante: q̄ in ip̄o comedente obiicit burgen. q̄ nō dr̄ de mūdicia immolantis. ß hoc est p̄ dictū tertū. Obiicit etiā p̄ similitudinez. q̄a cōsecrans rep̄sentat xp̄m: nō autem immolans. ß hoc ē falsum. q2 oblatio rep̄sentat xp̄m 7 agnū nō sacerdos offerens. q̄ cui⁹ em̄ p̄ferat verba xp̄i. ß est ministraliter. ex hoc nō rep̄sentat xp̄m oblatū. sed potius immolantē: p illa em̄ verba iterat̄ quotidie oblatio Cetera patent 2c.

a Unq3 hec fuissent rite celebrata. Hic dñr ß ezechia describit repatio sacerdotal⁹ ministerij. Circa qđ primo describit idolatrie destructio. cuz dr̄. Fregerunt q3 simulacra 2c. 7 hoc rōnabiliter. q2 primo debēt remoueri impedimenta sacerdotalis ministerij: 7 hmōi sunt oia ad idolatriā p̄tinentia. secōo describit repatio sacerdotalis ministerij: cū dr̄. Ezechias autē. vbi ezechias primo sacerdotes 7 leuitas in officijs suis restituit. secōo de victualib⁹ eis p̄uidit: ibi. Precepit etiā. tercō de p̄curatoribus in istis ordinauit: ibi. Fuit aūt p̄fectus. Sententia aūt p̄me p̄tis p3 in lra vsq3 ibi. b Canerētq3 in p̄tis castroz dñi: Castra dñi b dicūt atriū sacerdotū vbi habitabāt sacerdotes ianitores 7 alij q̄ custodiebāt templū.

v Pars aūt regis 2c. holocaustū mane semp 7 vespere id est vnge sacrificiū et cetera que sequūtur. 7 hoc fecit ezechias ex p̄pria devotione. q2 tota cōmunitas debebat ta-

quoq3 de terra israel 7 habitantiū in iuda. f Factaq3 est grādis celebritas in hierl'm q̄lis a diebz salomonis filij dauid regis israel in ea vrbe nō fuerat. Surrexerūt aūt sacerdotes atq3 leuite bene dicētes ppl'o: 7 exaudita est vox eoz⁹ puenitq3 oratio in habitaculū sanctū celi.

Capitulū. xxxj.

a Unq3 hec fuissent rite celebrata: egressus est oīs israel qui inuentus fuerat in vrbibz iuda: 7 fregerunt simulachra: succiderunt q3 lucos: demoliti sunt excelsa 7 altaria destruxerūt non soluz de vniuerso iuda 7 beniamin: ß 7 de ephraim quoq3 7 manasse: donec penitus euerterēt. Reuersiq3 sunt oēs filij isral in possessiones 7 ciuitates suas. Ezechias aūt p̄stituit turmas sacerdotales et leuiticas p diuisiones suas vnūquēq3 in officio proprio: tā sacerdotum videlicet q̄ leuitarū ad holocausta et pacifica: vt ministrarent et confiterentur: b canerentq3 in portis castroz dñi. v Pars aūt regis de facultatibz suis in holocaustū mane et vespere: et holocausta sabbati et neomenie et solēnitatū in lege dñi. Dixit q3 ezechias principibz et vniuerse multitudini vt darent partes sacerdotibz et leuitis: vt possent instare legi dñi. Quod cū audissent statim multiplicauerūt primitias frugum et decimas omnium rerum afferentes in abundantia. Filij q3 israel et iuda qui habitabāt in ciuitatibz iuda: et ipsi decimas armentorum et ouium: decimas q3 sanctorum que sanctificata fuerant dño deo suo: portantes congregauerunt acervos acervos. In mense tercio cepta est congregatio: et in mense septimo complete sunt. Venerunt ergo ezechias et principes: et viderunt congregationes: benedixerūtq3 dño et populo eius israel. Interrogauit q3 ezechias sacerdotes et leuitas de congregationibz: dixitq3 ei azarias princeps domus sadoch: Ex quo cepta est oblatio deferri in templum dñi: comedimus et saturati sumus: et superauit plurima: benedixit enim dñs populo suo: et hoc est quod tantum remansit. Dixit q3 ezechias vt parārent horrea in templo dñi: et parauerunt. Et reposuerunt in eis fideliter oblationes et decimas et sanctificata: fuit q3 super eis dux Chonenias leuites et semei frater eius secundus. Iahiel azarias nahath asahel ismahias mahath et banaias constituti a ezechia rege et azaria principe domus dei. Core autem filius iemne leuites ianitor ad orientalem portam erat super oblationes spontaneas dei: vt distribueret frumenta et primitias sanctorum. Et sub manu eius eden minamin iesue semeias amarias sechenias in ciuitatibz sacerdotum: vt fideliter dispensarent fratribz suis partes suas per ordines sicut maior et minor. Absque his qui scribebantur per nomina a tribus et supra: omnibz qui ingrediebantur templum dñi: opus diei in die ministerij sui: et custodiebant excubias per ordines suos. Et qui scribebantur sacerdotes per domos familiarum suarum: leuite a viginti annis et supra: per diuisiones et ordines suos. Et scriptus est omnis cetus eorum: infantes et mulieres et filij eorum: quia in fide sanctificabant se sanctificationi. Et filij aaron sacerdotes in agris suburbanorum ciuitatum suarum: in singulis ciuitatibz viri nominati: vt darent partes omni sexui masculino de sacerdotibz et vniuerse generationi leuitarum. Fecit autem ezechias in vniuerso iuda: et operatus est bonum et rectum et verum coram deo suo. In omni opere quod cepit in lege et in mandatis: vt quereret deum suum in toto corde suo: et perfecit. Post hec autem et veritatem istam: ascendit sennacherib rex assyriorum et ingressus iudeam: obsedit ciuitates munitas: vt expugnaret eas. Quod cum vidisset ezechias: et quod sennacherib venisset vt bellum gereret contra hierusalem: cum principibz suis et robustissimis: consilium iniit vt obstruerent aquas fontium qui erant extra ciuitatem: et adiuuerunt eum. Congregatusq3 est populus multus: et obstruxerunt omnes fontes et torrentem qui fluebat per mediam terram: dicentes: Quare venient reges assyriorum et inuenient aquas multas? Confortatus est ergo ezechias: et edificauit omnem murum quem destructum inuenerat: et exaltauit turres: et fecit extrinsecus murum alium: et firmauit Mello ciuitatem dauid: fecitq3 tela et clypeos multos. Et constituit principes bellorum super populum: congregansq3 eos ad se in platea portę ciuitatis: locutus est ad cor eorum dicens: Viriliter agite et confortamini: nolite timere nec paueatis regem assyriorum et omnem multitudinem que cum eo est: multo plures enim nobiscum sunt quam cum illo. Cum illo enim brachium carneum: nobiscum autem dominus deus noster qui adiuuat nos et pugnat pro nobis. Et requieuit populus super verba ezechie regis iuda. Post hec misit sennacherib rex assyriorum seruos suos in hierusalem: ipse autem obsidebat lachis et omnes fortitudines eius: ad ezechiam regem iuda et ad omnem iudeam que in hierusalem erat dicens: Hec dicit sennacherib rex assyriorum: In quo confidentes sedetis obsessi in hierusalem? Nonne ezechias decipit vos: vt det vobis mortem fame et siti: dicens: Deus noster liberabit nos de manu regis assyriorum? Nonne ipse abstulit excelsa eius et altaria: et precepit iude et hierusalem dicens: Coram altari isto adorabitis et in eo adolebitis? Nescitis quid fecerim ego et patres mei omnibz populis terrarum? Numquid valuerunt dii gentium terrarum quicquam liberare terram suam de manu mea? Quis est inter omnes deos gentium istarum quas dissipauerunt patres mei: qui potuerit eruere populum suum de manu mea? Ergo nec deus vester eruet vos de manu mea. Nolite ergo decipere ezechiam: nec suadeat vobis hec: neque credatis ei: quia non est deus vllius gentis et regni: qui possit liberare populum suum de manu mea et de manu patrum meorum: quanto magis deus vester eruet vos de manu mea? Adhuc autem seruus eius locutus est ad dominum deum et ad ezechiam seruum eius. Ipse quoq3 scribens epistolam blasphemie: et maledicens domino deo israel: et loquens contra eum dicens: Sicut non liberauerunt dii gentium populum suum de manu mea: ita non liberabit deus ezechie populum suum de manu mea. Clamauit autem rabsaces magna voce iudaice ad populum hierusalem qui erat in muro: vt terrerent eos et expugnarent ciuitatem. Et locuti sunt de deo hierusalem quasi de diis populorum terre que sunt opera manuum hominum. Et orauit ezechias rex et isaias filius amos propheta: et clamauerunt ad celum. Et misit dominus angelum: qui interfecit omnem virum fortem et bellatorem et ducem et principem in castris regis assyriorum. Reuersusq3 est cum confusione ad terram suam: et ingressus domum dei sui: ceciderunt eum ibi gladio in ventre suo. Saluauit ergo dominus ezechiam et habitatores hierusalem de manu sennacherib regis assyriorum et de manu omnium: et protexit eos in circuitu. Et multi adducebant munera domino in hierusalem et sanctificata ezechie regi iuda: et exaltatus est coram cunctis gentibz deinceps. In diebz illis egrotauit ezechias usque ad mortem: et orauit dominum: et exaudiuit eum et dedit ei signum. Sed non secundum beneficium quod acceperat reddidit: quia elevatum est cor eius: et iratus est ei dominus et super iudam et hierusalem. Et humiliatus est ezechias eo quod elevatum esset cor eius: ipse et habitatores hierusalem: et non venerunt super eos in diebz ezechie. Fuit autem ezechias diues nimis et gloriosus valde: thesaurizauitq3 sibi argentum et aurum et lapides pretiosos et aromata et clypeos et omne vas desiderabile: horrea quoq3 frugum et vindemie et olei: et presepia omnium animantium: et stabula pecorum: et caulas ouium. Ciuitates quoq3 edificauit sibi: et possessiones pecorum et armentorum plurimas nimis. Ipse est ezechias qui obstruxit superiorem exitum aquarum gyon: et direxit eas subter ad occidentalem partem ciuitatis dauid. Perfecitq3 ezechias in cunctis operibz suis. Et in legatis principum babylonis qui missi fuerant ad eum vt interrogarent de portento quod factum fuerat super terram: dereliquit eum deus vt tentaret eum: et nota faceret omnia que erant in corde eius. Reliqua autem sermonum ezechie et misericordie eius: ecce scripta sunt in visione isaie prophete filij amos: et in libro regum iuda et israel. Dormitauitq3 ezechias cum patribz suis: et sepelierunt eum in ascensu sepulchrorum filiorum dauid: et omnis iuda et habitatores hierusalem in morte eius honorificauerunt eum. Et regnauit manasses filius eius pro eo. Filius duodecim annorum manasses cum regnare cepisset: quinquaginta et quinque annis regnauit in hierusalem. Et fecit malum coram domino: iuxta abominationes gentium quas disperdidit dominus coram filijs israel. Reuersus est enim et edificauit excelsa que destruxerat ezechias pater eius: et erexit aras baalim: et fecit lucos: et adorauit omnem militiam celi et seruiuit eis. Et edificauit altaria in domo domini de qua dixerat dominus: In hierusalem erit nomen meum in eternum. Edificauit ergo altaria omni militie celi in duobz templi dei: et traduxit filios suos per ignem in valle filij ennom: et obseruabat somnia et auguria et sortilegia: et habuit pythones et ariolos: multa fecit malum coram domino ad irritandum eum. Posuitq3 sculptile et conflatile quod fecerat: in templo dei de quo dixerat deus ad dauid et ad salomonem filium eius: In domo hac et in hierusalem quam elegi ex omnibz tribubz israel: ponam nomen meum in eternum. Et non addam vltra commouere pedem israel de terra quam dedi patribz eorum: ita tamen si custodierint facere omnia que precepi eis in omni lege et mandatis et iustificationibz per manum moysi. Seduxit ergo manasses iudam et habitatores hierusalem: vt facerent malum super gentes quas disperdidit dominus a facie filiorum israel. Locutusq3 est dominus per seruos suos prophetas dicens: Quia fecit manasses rex iuda abominationes istas: nequiter agens super omnia que fecerunt amorrei ante eum: et peccare fecit iudam in idolis suis: propterea hec dicit dominus deus israel: Ecce ego inducam mala super hierusalem et iudam: vt quicunq3 audierit ea tinniant vtreq3 aures eius. Et extendam super hierusalem regulam samarie et pondus domus achab: et delebo hierusalem sicut delet quis tabulas: delebit et vertet ad inferiora. Et derelinquam reliquias hereditatis mee: et tradam eas in manus inimicorum suorum: et erunt in direptionem et in rapinam cunctis hostibz suis: eo quod fecerint malum coram me et irritauerint me a die qua egressi sunt patres eorum de egypto vsque in presentem diem. Insuper et sanguinem innocentem effudit manasses multum nimis: donec impleret hierusalem a summo vsque deorsum: exceptis peccatis suis in quibz peccare fecit iudam vt faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum manasse et omnia que fecit: et peccatum eius quo peccauit: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormitauitq3 manasses cum patribz suis: et sepelierunt eum in horto domus sue in horto oze. Et regnauit amon filius eius pro eo. Filius viginti duorum annorum amon cum regnare cepisset: duobz annis regnauit in hierusalem. Et fecit malum coram domino sicut fecerat manasses pater eius: omnibz enim sculptilibz que fecerat manasses pater eius: immolauit amon et seruiuit eis. Et non est humiliatus coram domino sicut humiliatus est manasses pater eius: sed multiplicauit ipse delicta. Et coniurauerunt serui eius contra eum: et interfecerunt eum in domo sua. Percusserunt autem omnes populi terre eos qui coniurauerant contra regem amon: et constituerunt populus terre iosiam filium eius regem pro eo. Filius octo annorum iosias cum regnare cepisset: triginta et vno annis regnauit in hierusalem. Et fecit rectum coram domino: et ambulauit in omnibz viis dauid patris sui: non declinauit neq3 ad dexteram neq3 ad sinistram. Anno autem octauo regni sui adhuc puer: cepit querere deum patris sui dauid. Anno vero duodecimo cepit emundare iudam et hierusalem a excelsis et lucis et sculptilibz et conflatilibz. Et destruxerunt in conspectu eius aras baalim: et fana que desuper erant confregit: lucos quoq3 et sculptilia et conflatilia contriuit et comminuit: et omnibz idolis que immolauerant filij israel. Et combussit ossa sacerdotum super altaria eorum: et mundauit iudam et hierusalem. In ciuitatibz quoq3 manasse et ephraim et symeon vsque ad neptalim: in circuitu earum in ruinis suis. Et destruxit altaria et lucos: et sculptilia in pulueres redegit: et omnes aras succidit in cuncta terra israel: reuersusq3 est hierusalem. Anno autem octauodecimo regni sui: mundata terra et templo: misit saphan filium azalie et maasiam principem ciuitatis: et ioahaz filium ioachaz a commentariis: vt instaurarent domum dei sui. Qui venerunt ad helchiam pontificem: et dederunt pecuniam que illata fuerat in templum dei: quam congregauerant leuite qui custodiebant limina templi: de manu manasse et ephraim et de omni reliquo israel: et de omni iuda et beniamin: habitatoribusq3 hierusalem. Et dederunt eam super manum operum: qui habebant curam templi dei: qui dabant operantibus in templo dei: vt instaurarent et corroborarent templum. Dabant autem fabris et cementariis: vt emerent lapides de lapicidinis et ligna ad commissuras: et vt dolarent trabes domorum quas destruxerant reges iuda. Et homines fecerunt opus in fide: et constituti sunt super eos iahath et abdias leuite de filijs merari: zacharias quoq3 et mosollam de filijs caath: vt presiderent operi: et omnes qui noscebant canere tubis et psallere. Super portatores quoq3 et omnes qui faciebant opus per singula officia: de leuitis erant scribe et magistri et ianitores. Cum autem educerent pecuniam que illata fuerat in templum dei: inuenit helchias pontifex librum legis domini per manum moysi. Et respondens helchias dixit ad saphan scribam: Librum legis inueni in domo domini. Deditq3 helchias librum saphan: qui legit eum coram rege. Cumq3 audisset rex verba legis: scidit vestimenta sua. Et precepit helchie et ahicam filio saphan et abdon filio micha et saphan scribe et asaie seruo regis dicens: Ite et consulite dominum pro me et pro populo et pro omni iuda de verbis libri huius qui inuentus est: magna enim ira domini succensa est contra nos: eo quod patres nostri non custodierint sermonem domini: vt faciant omnia que scripta sunt in libro isto. Abiit ergo helchias et hi quos rex dixerat ad holdam prophetissam uxorem sellum filij thecuath filij hasra custodis vestium: habitantem autem in hierusalem in secundo: et locuti sunt ad eam huiuscemodi. Et dixit ad eos: Hec dicit dominus deus israel: Dicite viro qui misit vos ad me: Hec dicit dominus: Ecce ego inducam mala super locum istum et super habitatores eius: omnia verba libri quem legit rex iuda: eo quod dereliquerint me et libauerint diis alienis: vt irritent me in cunctis operibz manuum suarum: et succendetur furor meus contra locum istum et non extinguetur. Ad regem autem iuda qui misit vos ad consulendum dominum: sic dicetis ei: Hec dicit dominus deus israel: Quia audisti verba libri: et perterritum est cor tuum: et humiliatus es coram deo audiens sermones eius contra locum istum et contra habitatores eius: et humiliatus es coram me et scidisti vestimenta tua et flesti coram me: ego quoq3 audiui te ait dominus. Ecce ego congregabo te ad patres tuos: et colligeris ad sepulchrum tuum in pace: et non videbunt oculi tui omnia mala que inducturus sum super locum istum et super habitatores eius. Retulerunt ergo regi responsum. Congregauit autem rex omnes maiores natu iuda et hierusalem. Et ascendit rex domum domini: et omnes viri iuda et habitatores hierusalem cum eo: sacerdotes et leuite et omnis populus a maximo vsque ad minimum: et legit in auribz eorum omnia verba libri federis qui inuentus est in domo domini. Stetitq3 rex super gradum: et percussit federe coram domino: vt ambularent post dominum et custodirent mandata eius et testimonia et iustificationes in toto corde et in tota anima: et facerent verba federis que scripta erant in libro illo. Et steterunt omnes in federe. Precepitq3 rex helchie pontifici et sacerdotibz secundi ordinis et ianitoribz: vt proferrent de templo domini vniuersa vasa que facta fuerant baal et lucis et omni militie celi: et combussit ea extra hierusalem in aruis cedron: et tulit cinerem eorum in bethel. Et consumpsit sacerdotes idolorum quos constituerant reges iuda vt sacrificarent in excelsis per ciuitates iuda et in circuitu hierusalem: et eos qui adolebant incensum baal et soli et lune et duodecim signis et omni militie celi. Et eduxit lucum de domo domini extra hierusalem ad torrentem cedron: et combussit eum in torrente cedron et in puluerem contriuit: et proiecit cinerem eius super sepulchra filiorum populi. Et destruxit edes effeminatorum que erant in domo domini: in quibz mulieres texebant vestes lucis. Et adduxit omnes sacerdotes de ciuitatibz iuda: et polluit excelsa vbi sacrificabant sacerdotes: a gabaa vsque bersabee. Et destruxit excelsa portarum que erant in introitu portę iosue principis ciuitatis: que erant a sinistris portę ciuitatis. Verumtamen sacerdotes excelsorum non ascendebant ad altare domini in hierusalem: sed comedebant azyma in medio fratrum suorum. Polluit quoq3 thophet qui est in valle filij ennom: ne quis consecraret filium suum aut filiam igne transire ad moloch. Et abstulit equos quos dederant reges iuda solis: in introitu templi domini iuxta exedram nathanmelech eunuchi qui erat in parasin: et currus solis igne combussit. Altaria quoq3 que erant super tectum cenaculi achaz que fecerant reges iuda: et altaria que fecerat manasses in duobz templi domini: destruxit rex et contriuit inde: et dispersit puluerem eorum in torrentem cedron. Excelsa quoq3 que erant contra hierusalem a dextris montis offensionis quem edificauit salomon rex israel astaroth idolo sidoniorum et chamos idolo moab et melchom idolo filiorum ammon polluit rex. Et contriuit statuas et succidit lucos: implens loca eorum ossibz hominum. Altare quoq3 quod erat in bethel et excelsum quod fecerat ieroboam filius nabat qui peccare fecit israel: altare inquam illud et excelsum destruxit: et combussit excelsum et in puluerem contriuit: lucum quoq3 igne consumpsit. Conuersus autem iosias vidit sepulchra que erant ibi in monte: et misit et tulit ossa de sepulchris: et combussit super altare et polluit illud iuxta verbum domini quod locutus est vir dei qui predixerat verba hec. Dixitq3 titulum sepulchri viri dei qui predixerat verba hec. Et dixit: Titulus eius est. Et dixerunt viri ciuitatis ad eum: Sepulchrum est viri dei qui venit de iuda et predixit verba hec que fecisti super altare bethel et super excelsa samarie. Et dixit: Dimittite eum: nemo mouet ossa eius. Et conseruata sunt ossa illius cum ossibz prophete qui venerat de samaria. Et omnes edes excelsorum que erant in ciuitatibz samarie quas fecerant reges israel ad irritandum dominum: abstulit iosias et fecit eis omnia que fecerat in bethel. Et immolauit omnes sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria: et combussit ossa humana super ea. Reuersusq3 est hierusalem. Precepitq3 rex cuncto populo dicens: Facite phase domino deo vestro sicut scriptum est in libro federis huius. Non enim celebratum est phase tale a diebz iudicum qui iudicauerunt israel: et omnes dies regum israel et regum iuda: sed neq3 sicut phase istud celebratum est domino in hierusalem anno octauodecimo regni iosie. Insuper et pythones et ariolos et idola et cuncta abominamenta que videbantur in terra iuda et in hierusalem abstulit iosias: vt impleret verba legis que scripta erant in libro quem inuenit helchias sacerdos in domo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reuersus est ad dominum in toto corde suo et in tota anima sua et in omni fortitudine sua iuxta omnem legem moysi: nec post eum surrexit alius. Verumtamen non auertit dominus a furore irę suę magnę qua ira sua succensa est contra iudam propter omnes iracundias quibz irritauerat eum manasses. Et dixit dominus: Etiam iudam auferam de conspectu meo sicut abstuli israel: et proiciam ciuitatem hanc hierusalem quam elegi et domum de qua dixi: Erit nomen meum ibi. Reliqua autem sermonum iosie et omnia que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? In diebz illis ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assyriorum ad flumen euphrates: et abiit rex iosias in occursum eius: interfectusq3 est in mageddo cum viderit eum. Et imposuerunt eum serui sui mortuum super currum: et portauerunt eum hierusalem: et sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum. Et luxit omnis iuda et hierusalem iosiam: et ieremias maxime omnes cantores et cantrices loquuntur de iosia in lamentationibz suis usque in presentem diem: et dederunt eas in ordinem super omnem israel: et ecce scripte sunt in lamentationibz. Reliqua autem sermonum iosie et misericordie eius iuxta ea que scripta sunt in lege domini: opera quoq3 eius priora et posteriora: ecce scripta sunt in libro regum israel et iuda. Tulerunt autem terre populi ioachaz filium iosie: et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo in hierusalem. Filius viginti trium annorum ioachaz cum regnare cepisset: tribus mensibz regnauit in hierusalem. Et abstulit diadema regni de manu eius rex egypti: et constituit eum in hierusalem in tributo centum talentorum argenti et talenti auri. Et constituit rex egypti eliachim filium iosie regem pro iosia patre suo: et conuertit nomen eius ioachim. Ioachaz autem frater eius tulit pharao nechao: et adduxit eum in egyptum. Filius viginti quinque annorum ioachim cum regnare cepisset: undecim annis regnauit in hierusalem. Et fecit malum coram domino deo suo. Contra hunc ascendit nabuchodonosor rex babylonis: et ligauit eum in catenis vt duceret in babylonem. Et de vasis domus domini portauit nabuchodonosor in babylonem: et posuit ea in templo suo in babylone. Reliqua autem sermonum ioachim et abominationes eius quas operatus est: et inuenta sunt in eo: ecce scripta sunt in libro regum israel et iuda. Et regnauit ioachin filius eius pro eo. Filius octo annorum ioachin cum regnare cepisset: tribus mensibz et decem diebz regnauit in hierusalem. Et fecit malum coram domino. Et in reuolutione anni misit rex nabuchodonosor: et adduxit eum in babylonem cum vasis pretiosis domus domini: et constituit mathaniam patruum eius regem super iudam et hierusalem. Filius viginti et quinque annorum sedechias cum regnare cepisset: undecim annis regnauit in hierusalem. Et fecit malum coram domino deo suo: non reuerebatur faciem ieremie prophete loquentis ex ore domini. Insuper et nabuchodonosor regi recesserat a deo per iusiurandum: sed et dure ceruicis factus est et obstinato corde: ut non reuerteretur ad dominum deum israel. Omnes quoq3 principes sacerdotum et populus multiplicauerunt preuaricationes super omnia scelera gentium: et polluerunt domum domini quam sanctificauerat sibi in hierusalem. Et misit dominus deus patrum eorum per manum nuntiorum suorum: mane consurgens et mittens: eo quod parceret populo suo et loco habitationis sue. Illi autem subsannabant nuntios dei et contemnebant sermones eius: et illudebant prophetis: donec ascenderet furor domini contra populum suum: et esset medela impossibilis. Adduxit ergo super eos regem chaldeorum: et interfecit iuuenes eorum gladio in domo sanctuarii eorum: non parcens iuueni et virgini: senibz et decrepitis: omnes dedit in manu eius. Et vniuersa vasa domus dei magna et parua: thesauros domus domini et thesauros regis et principum: omnia transtulit in babylonem. Et succenderunt domum dei: et destruxerunt muros hierusalem: et omnes edes eius igne combusserunt: et cuncta vasa pretiosa eius in vsus deportata sunt. Et eos qui fugerant a gladio transtulit in babylonem: et fuerunt ei et filijs eius seruientes donec regnaret rex persarum: vt impleretur sermo domini in ore ieremie: donec placaret terram sabbatis suis: cunctis diebz desolationis sue sabbatizauit: donec complerentur anni septuaginta. Anno primo cyri regis persarum: vt impleretur sermo domini ex ore ieremie: suscitauit dominus spiritum cyri regis persarum: et transduxit vocem in vniuerso regno suo: simul autem et per scripturam dicens: Hec dicit cyrus rex persarum: Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi: et ipse precepit mihi vt edificarem ei domum in hierusalem que est in iuda. Quis est in vobis ex omni populo eius? Sit deus eius cum eo: et ascendat in hierusalem que est in iuda: et edificet domum domini israel: ipse est deus qui est in hierusalem. Et omnes qui reliqui fuerint de cunctis locis in quibz habitant ibi: subleuent eum viri loci illius in argento et auro et substantia et iumentis: absque his que vouerunt in templum dei qui est in hierusalem. Surrexerunt ergo principes familiarum iuda et beniamin et sacerdotes et leuite: omnes quorum suscitauit deus spiritum vt ascenderent et edificarent domum domini que est in hierusalem. Et omnes qui erant in circuitu eorum adiuuerunt manus eorum in vasis argenti et auri: in substantia et iumentis et in donis: absque his que vouerunt. Rex quoq3 cyrus protulit vasa domus domini que transtulerat nabuchodonosor de hierusalem et posuerat in templo dei sui. Et protulit ea cyrus rex persarum per manum mithridatis gazophylacis: et numerauit ea sassabasar principi iude. Et hic est numerus eorum: phiale aurea triginta: phiale argentee mille: turibula argentea viginti nouem: cyathi aurei triginta: cyathi argentei quadringenti decem: vasa alia mille. Omnia vasa auri et argenti quinque milia quadringenta. Hec omnia tulit sassabasar cum ascenderent de babylone in hierusalem. Et filij prouincie qui ascenderunt de transmigratione captiuitatis quam transtulerat nabuchodonosor rex babylonis in babylonem: et reuersi sunt in hierusalem et in iuda: vnusquisq3 in ciuitatem suam: qui venerunt cum zorobabel iesue nehemie seraia reelaia mardochai belsan mesphar begoai nehum baana. Numerus virorum populi israel: filij phoros duo milia centum septuaginta duo. Filij saphatie trecenti septuaginta duo. Filij area septingenti septuaginta quinque. Filij phaath moab filij iesue et ioab duo milia octingenti duodecim. Filij helam mille ducenti quinquaginta quatuor. Filij zethua nouingenti quadraginta quinque. Filij chorbi septingenti sexaginta. Filij bani sexcenti quadraginta duo. Filij bebai sexcenti viginti tres. Filij azgad mille ducenti viginti duo. Filij adonicam sexcenti sexaginta septem. Filij beguai duo milia quinquaginta sex. Filij adin quadringenti quinquaginta quatuor. Filij ater ezechie nonaginta octo. Filij besai trecenti viginti tres. Filij iore centum duodecim. Filij hasum ducenti viginti tres. Filij gebbar nonaginta quinque. Filij bethlem centum viginti tres. Viri anathoth centum quinquaginta octo. Viri bethazmoth quadraginta duo. Viri cariathiarim cephira et beroth septingenti quadraginta tres. Viri rama et gabee sexcenti viginti unus. Viri machmas centum viginti duo. Viri bethel et hai ducenti viginti tres. Filij nebo quinquaginta duo. Filij magebis centum quinquaginta sex. Filij elam alterius mille ducenti quinquaginta quatuor. Filij harim trecenti viginti. Filij iericho trecenti quadraginta quinque. Filij lod hadid et ono septingenti viginti unus. Filij senaa tria milia sexcenti triginta. Sacerdotes filij iedaie in domo iesue nonagenti septem. Filij emmer mille quinquaginta duo. Filij phassur mille ducenti quadraginta septem. Filij harim mille septem. Leuite filij iesue et cedmihel filiorum odouia septuaginta quatuor. Cantores filij asaph centum viginti octo. Filij ianitorum filij salum filij ater filij tolmon filij accub filij hatita filij sobai centum triginta octo. Nathinei filij siha filij hasupha filij tebbaoth filij ceros filij sia filij phadon filij lebana filij hagaba filij salmai filij hanan filij gaddel filij gahar filij thalaia filij thamai filij hasia filij cathua filij phaceam filij besthai filij asna filij meunim filij nephusim filij bacbuc filij hacupha filij harhur filij bazaloth filij mehida filij harsa filij barcos filij sisara filij thema filij nasia filij hatipha. Filij seruorum salomonis filij sotai filij sophereth filij pharida filij iahala filij darcon filij giddel filij saphatia filij hatil filij phochereth hasebaim filij ami. Omnes nathinei et filij seruorum salomonis trecenti nonaginta duo. Et hi ascenderunt de thelmela thelharsa cherub addon et emmer: et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum si ex israel essent. Filij dalaie filij thobie filij necoda sexcenti quinquaginta duo. Et de filijs sacerdotum filij habaia filij accos filij berzelai qui accepit de filijs berzelai galaaditis vxorem et vocatus est nomine eorum. Hi quesierunt scripturam genealogie suę et non inuenerunt: et eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit athersatha ne comederent de sanctificatis sanctorum donec consurgeret sacerdos doctus et sanctus. Omnis ergo cetus simul quadraginta duo milia trecenti sexaginta. Absque seruis eorum et ancillis ipsorum qui erant septem milia trecenti triginta septem: habentes cantores et cantrices ducentos. Equi eorum septingenti triginta sex: muli ducenti quadraginta quinque. Cameli quadringenti triginta quinque. Asini sex milia septingenti viginti. Et de principibz familiarum cum venirent in templum domini quod est in hierusalem: sponte obtulerunt in domum dei vt erigerent eam in loco suo. Iuxta vires suas dederunt in thesaurum operis auri drachmas sexaginta et unum milia: et argenti minas quinque milia: et vestes sacerdotales centum. Habitauerunt ergo sacerdotes et leuite et de populo cantores et ianitores et nathinei in ciuitatibz suis: et vniuersus israel in ciuitatibz suis. Cumq3 venisset mensis septimus: et filij israel essent in ciuitatibz: congregatus est populus quasi vir unus in hierusalem. Et surrexit iesue filius iosedech et fratres eius sacerdotes: et zorobabel filius salathiel et fratres eius: et edificauerunt altare dei israel: vt offerrent holocausta super illud sicut scriptum est in lege moysi hominis dei. Et firmauerunt altare super bases suas: timor enim eorum erat super populos terrarum: et offerebant holocausta domino mane et vespere. Et fecerunt scenophegiam sicut scriptum est: et holocausta per singulos dies numero iuxta ritum suum: et quotidianum sacrificium: et holocausta sabbati et neomenie et omnium festorum sanctificatorum: et omnium qui vouebant vota domino. Ab initio mensis septimi cepit offerre holocausta domino: templum autem domini nondum fundatum erat. Et dederunt pecuniam fabris et cementariis: et cibum et potum et olei vectibz sidonijs et tyriis vt deferrent ligna de libano ad mare ioppe: iuxta id quod scriptum est eis a cyro rege persarum. Anno autem secundo postquam venerunt in domum dei in hierusalem: mense secundo cepit zorobabel filius salathiel et iesue filius iosedech et reliqui fratres eorum sacerdotes et leuite et omnes qui venerant de captiuitate in hierusalem: et constituerunt leuitas a viginti annis et supra ad instaurandum opus domus domini. Et stetit iesue et filij eius et fratres eius: cedmihel et filij eius filij iuda quasi vnus ad exigendum operantes in domo dei: filij henadad filij eorum et fratres eorum leuite. Et fundauerunt fabricam templi domini: et steterunt sacerdotes in ordine suo in vestibz et leuite filij asaph in cymbalis: vt laudarent dominum iuxta dispositionem dauid regis israel. Et cecinerunt confitentes et laudantes dominum: quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius super israel. Et omnis populus iubilauit clamore magno laudantes dominum super fundamento domus domini. Et multi sacerdotum et leuitarum et principes familiarum qui viderant domum primam: cum fundamenta domus huius coram oculis eorum cernerent: flebant voce magna. Et multi in clangore tubarum et gaudio vocis eleuabant vocem:

lia ministrare. e Precepit. Hic dñr describit qliter ezechias puidit eis de victualibus cū dr. e Precepit etiā plo: vt darēt partes sacerdotib⁹ et leuitis. s. decimas z primitias q erāt assignte eis p legē. f Ut possent vacare legi dñi. videlicet studendo: docendo: tēplū officiando. Istud enim semp fuit obstuatū apud oīs q illi q̄ intendebāt studio z cultui diuino acciperēt necessaria victus a plo: pter qd et sacerdotes egypti tpe famis non fuerūt cōpulsi vendere possessiones suas sicut alij. qr ipis statuta cibaria ex horreis publicis p̄bebant. vt hr Gen. xlvij. capitulo.

g Plurimas obtulere p̄mitias qm̄ titas aūt p̄mitiarū fuit determinata in lege. s p̄mo fuit facta volūtarie secundū deuotiones dantiū. postea vo pter auariciā crescentē qr multi parū aut nihil dabāt p sapientes hebreorū fuit determinatū q ad min⁹ seragesimā ps darēt: illi tm̄ q erāt magne deuoti dabāt quadragesimā: medij vo q̄q̄ gesimā. z hoc idez dr in collationib⁹ patrū collatōe prima de cone abbat.

h Mellis q̄z licz de melle nō posset fieri oblatio q̄ tota vel p̄m partez cremarēt super altare vt hr Leuit. ij. tm̄ inde debebāt dari p̄mitie cedētes in vsum sacerdotum Hebrei tm̄ dicūt q p mele intelligunt dulces fructus. vt dactili fic⁹ z hmōi.

i Et oim q̄ gignit hum⁹. Dicit autē Ra. sa. sup Deut. xxvj. q primitie q̄tū ad terrenascētia dabāt tm̄ de septē rebus. s. frumento: ordeo: vinea: oliua: malogranato: ficu: z palma: tm̄ poterāt homines de alijs dare ex speciali deuotione. z sic factū fuit hic. k Decimasq̄ sanctorū p̄m hebreos iste sunt decime quas leuite dabant sacerdotibus de decimis quas receperant a populo. vt habetur Numeri. xviij. ca. l Mense tercio ceperunt acerui facere fundamenta. i. principis q̄ subsunt illis q̄ super tur de tātis aceruis victualium. n Rndit illi azarias sacerdos primus. i. maior. z iste restituit ozie regi dbunfi-

tis castroꝝ dñi. o Pars aūt regis erat vt de p̄pria eius sba offerret holocaustū mane semp z vespere sabbatis q̄z z kalendis z solēnitatib⁹ ceteris sicut scriptuꝝ est in lege moysi. p Precepit etiam pplo habitantiū hrlm: vt darēt partes sacerdotib⁹ et leuitis: f vt possent vacare legi dñi. Quod cū perebuisset in auribus multitudis: g plurimas obtulere primitias filij israel frumēti vini z olei: h mellis q̄z i z omnium que gignit humus decimas obtulerunt. Sed z filij isrl z iuda qui habitabāt in vrbibus iuda obtulerūt decimas boum z ouium: k decimasq̄ sanctoꝝ que vouerāt dño deo suo. atq̄ vnū saporantes fecerunt aceruos plurimos. l A mense tcio ceperunt aceruorum iacere fundamēta: z mēse septimo complenerunt eos. Cumq̄ ingressi fuissent: Ezechias et principes eius viderunt aceruos: z bñdixerunt dño deo populo israel. m Interrogauitq̄ ezechias sacerdotes z leuitas cur ita iacerēt acerui. n Respondit illi azarias sacerdos p̄mus de stirpe sadoch dicēs. Ex quo ceperunt offerri primitie in domo dñi: comedimus z saturati sumus: o z remanserunt plurima p eo q bñdixerit dñs pplo suo. Reliquarum aūt est copia ista quā cernis. q Precepit igit Ezechias vt p̄pararent horrea in domo dñi. Quod cū fecissent intulerunt tā primitias q̄ decimas. z q̄cunq̄ vouerant fideliter. r Fuit aūt p̄fectus eorum chonenias leuita: z semei frat eius secundus: post quē iehibel z azarias et naad z asahel et hierimoth: iozabat quoq̄ z elihel z iesmachias z maath et banaias p̄positi sub manibus chonenie z semei fratris eius ex imperio ezechie regis z azarie pontificis domus dñi: ad quos oīa p̄tinebant. Chore vo filius iemna leuites z ianitor orientalis porte p̄positus erat his que sponte offerebātur domino: p̄mitijsq̄ s z consecratis in sancta sanctoꝝ: z sub cura eius eden z beniamin: iesue z semeias: amarias quoq̄ z sechenias in ciuitatib⁹ sacerdotum. vt fideliter distribuerēt fratribus suis partes minoribus atq̄ maioribus: t exceptis maribus ab annis trib⁹ z supra cunctis qui ingrediebātur tēplum dñi. Et quicquid p singulos dies cōducebāt in ministerio atq̄ obseruationib⁹ iuxta diuisiones suas: sacerdotib⁹ p familias: u z leuitis a vicesimo āno et

q Precepit igitur ezechias vt p̄pararent horrea vt ibi reponerētur ea q̄ p̄tunc erāt superflua: et vsq̄ ad tps congruū seruarent.

r Fuit aūt p̄fectus. Hic p̄ter oñdit qliter ezechias puidit de fidelib⁹ personis ad cōsecranduꝝ p̄dicta. z procurādū ea q̄ essent p sacerdotib⁹ z leuitis recipienda. z ad cōseruandū deo oblata z cōsecrata. vt ptz ifra vsq̄ ibi. s Et cōsecratis in sancta sanctoꝝ. nō accipit hic sctā sanctoꝝ p parte interiori templi. in qua erat archa testamenti que p̄prie dicebat sancta sanctoꝝ. put accipitur cōiunctiue. s hic accipitur disiunctiue in sancta q̄ sunt de numero sanctoꝝ. oia em̄ deo consecrata dicebāt sancta z de numero sctoꝝ. t Exceptis maribus ab annis trib⁹ et supra ly em̄ leuite numerent Mūe. in. ab vno mense z supra. hoc tamē factū est vt acciperentur p redemptione primogenitoꝝ aliarū tribuū. sed de di-

stributionib⁹ q̄ fiebāt leuitis nō recipiebāt ꝑ eis: w nec haberēt tres ānos. sequtur postea. v Et leuitis a vicesimo āno 7 supra Nume. iiij. accipiunt leuite ad ministeriū tabernaculi. a. xxx. ānis vsq; ad. l. 7 Nume. viij. a. xxv. ānis 7 sicut dictū fuit ibidē nō instituebant ministri nisi i. xxx. āno. tū a. xxv. erecebāt i aliq̄b⁹ officijs vt sic i illꝰ q̄nq; ānis expirēt sacerdotes q̄ leuite essēt apti ad ministrandū 7 in q̄b⁹ officijs: tū post edificatōnē tēpli. qz leuite nō habuerūt ita ḡuia officia: sicut añ: qū tabernaculū cū ptinētib⁹ ad ipm portabāt ꝛ loco ad locū: in minori etate instituebātur. s. xx. anno. 7 ꝑ aliqđ tpus añ accipiebatur experientia ꝛ ipsis. Sciendū tū q̄ ea q̄ dicta sunt: sic fiebāt ꝛ communi lege. ex speciali tamē causa aliq̄ minoꝛ etatis recipi poterant ad ministerium tabernaculi. sicut beli recepit samuelez ad ministeriū tabernaculi. cuꝫ esset puer decē ānoꝝ vel circiter. vt dictū fuit. j. Re. j. ca. qz mater sua anteq̄ ꝓciperet ipm dño vouerat q̄ si daret ei ferū virilem. daret cum ministerio domini cunctis diebꝰ quibꝰ posset ministrare. hoc etiā fuit ante edificationē templi.

supra ꝓ ordines et turmas suas: vniuſeq; multitudini tam vxoribꝰ q̄ liberis eoꝝ vtriusq; sexꝰ: fideliter cibi ꝛ his q̄ sctificata fuerāt ꝑbebant. Sꝫ 7 filioꝝ aaron per agros 7 suburbana vrbiuꝫ singulaꝝ dispositi erāt viri q̄ ꝑres distribuerēt vniuſo sexui masculino: ꝛ sacerdotibꝰ 7 leuitis. Fecit ḡ ezechias vniuersa q̄ dirim⁹ in oī iuda: [k] operatusq; est [y] bonū [z] 7 rectū [z] 7 verū coꝝā wmino ꝛo suo. i. vniuersa cultura ministerij wmus dñi iuxꝝ legem 7 ceremonias: volēs requirere ꝛū suum in toto corde suo. Fecitq; 7 prosperatus est.

Capi. xxxij.

Post q̄ 7 huiuscemodi veritatē venit [b] sennacherib rex assyriorum 7 ingressus iuda: obsedit ciuitates munitas volens eas capere. [c] Qđ cū vidisset ezechias venisse sez sennacherib: 7 totū belli impetū verti ꝫ hierl'm [d] inito cū principibꝰ consilio viriſq; fortissimis [e] vt obturarent capita fontium qui erāt extra vrbem

Ex q̄ ꝑz q̄ aliq̄n iusti tribulant in hac vita. vt habeāt patientie meritū 7 alij exemplū. c Qđ cū audisset. Hic omittit qđ. iij. Reg. xviij. supplet. s. q̄ ezechias merito timens ꝛstructionē hierlim ꝓ peccata achaz patris sui: aurū 7 argentū misit sennacherib regi assyrioꝝ sub pacto iuramēto firmato q̄ recederet ꝛ regno iude 7 dimitteret illud in pace: ꝙ fracto fedre retēta pecunia venit postea ad ꝛstruendū hierlim si posset: et tunc Ezechias disposuit se ad resistē dū. 7 hoc est quod dicitur.

c Qđ cū audisset ezechias. s. fractionem iuramenti ꝓdicti.

d Inito cū principibꝰ cōsilio. qz bō iu piculo posit⁹ nō ꝛz omittere ea q̄ sunt agēda sm humanā ꝓuidentiam ad sui liberationez aliter tentaret ꝛū

et hoc omniū ꝛcernēte sententia cōgregauit plurimā multitudinē. 7 obturauerūt cūctos fontes [f] 7 riuū q̄ fluebat [g] in medio terre dicētes Me veniāt reges assyrioꝝ 7 inueniāt aquaꝝ abundātiam. [h] Edificauit q̄ agēs industrie: [i] omnē murū qui fuerat dissipatus 7 extruxit turres ꝛsuper. 7 forinsecus alterū murū. Instauranitq; mello in ciuitate dauid [k] 7 fecit vniuersi generis armaturā 7 clypeos. Constituitq; principes bellatoꝝ in exercitu: [l] 7 ꝙocauit vniuersos in platea porte ciuitatis: [m] ac locut⁹ est ad coꝝ eoꝝ dicēs. Viriliter agite 7 cōfortamini [n] nolite timere: nec paueatis regē assyrioꝝ et vniuſam multitudinē q̄ est cū eo [o] Multo em plures nobiscū sunt q̄ cū illo. Cū illo em est brachiū carneuꝫ nobiscum dñs ds noster qui auxiliator est noster: pugnatq; ꝓ nobis. Confortatusq; est populus huiuscemodi vbis ezechie regis iuda. [p] Que postq̄ gesta sunt [q] misit sennacherib rex

e Ut obturarent ca. fontiū. ad [b] q̄ exercat⁹ veniēs ad obsidēdū ciuitatē pateret aque penuria. 7 sic recedē cogeretur.

f Et riuū q̄ fluebat. ꝛ hierusalem

g In medio ꝛre hoc est ex vrbē: ita q̄ cursum illi⁹ riui sic disposuerūt. q̄ partim retinebat iuxta vrbē ꝑ modū lacus 7 qđ ibi capi nō poterāt terram reintraret ꝑ aliam viā: ita q̄ exercit⁹ obsidēs ciuitatē ñ hēret inde aliquā

subuentionē. b Edificauit q̄z agens industrie. i. pulꝛ. i Omnē murū ꝛc. ita q̄ nihil ōmitteret ꝛ cōtingētibus ad sui ꝛfensionē. k Et fecit vniuersi generis armaturā. s. ad inuadendū aduersarios. 7 ad sustinendū inuasiones eoꝝ. l Et ꝙocauit. Hic ꝙñr ꝛscribit ea⁹ ꝓfidētia ꝛ diuinis. qz qñ bō i piculis posit⁹ nihil omittit ꝛ his q̄ ꝑñt fieri ꝑ ꝓuidētiā humanā. secure pōt ꝓfidere ꝛ ꝛo in residuo. 7 hoc ē qđ dr. l Et ꝙocauit vni. is platea porte ciuitatis. vt oēs possent eū audire.

m Ac locu. ē ad coꝝ eoꝝ. efficaciē mouēs eos ad bonū. n Nolite timere. cui⁹cā subdit. o Multo em plures no. sunt. s. vtus diuina et angeloꝝ ipsius quoꝝ fortitudo ꝑualet omni virtuti humane. vt. j. dr q̄ angel⁹ dñi ꝑcussit omnē virū robustū 7 bellatorē exercit⁹ regis assyrioꝝ. p Que postq̄ gesta sunt. Hic ꝙñr ꝛscribitur pestilentia in aduersarijs. Circa quam primo ponit sennaeberib blasphemia. secūdo dei vindicta: ibi. Grauerūt autē. Circa primuꝫ dicit. p Que postq̄ gesta sunt. i. post munitionē ezechie ad resistēdū. q Misit senna

Capitulū. xxxij.

Post que. Hic vltimo sub ezechia ꝛscribitur restauratio regalis imperij. primo per aduersarij terribilem ꝛiectionē. secundo per ipsius Ezechie mirabilem sanationem: ibi. In diebus illis. Circa primū primo ꝛscribitur circa ezechiam ꝓuidentia in humanis. secundo cōfidentia ꝛ diuinis: ibi. Et conuocauit vniuersos. tercio pestilentia in eius aduersarijs: ibi. Que postq̄ gesta sunt. Sciendū autem q̄ circa istam hist oriam aliqua hic omittuntur que plenius dicta sunt. iij. Regū. xviij. et. xix. Circa primam igitur partem dicit sic. a Post que 7 huiuscemodi veritatem. s. vite ipsius ezechie in idolatrie ꝛstructione et cultus diuini restauratōe. b Venit sennacherib ꝛc.

cherib rex assyriorum suos suos in hierlm. s. rabsacen & qsdam alios cum exercitu. vt terreret ezechiam & ipsum ac ꝑ verbis & factis. vt dr plem⁹. iij. Reg. xviij. r In q̃ habentes fiduciam. q. d. in nullo. qz nō in virtute humana et hoc notat cum dr. s Sedetis obsessi in hierlm. q. d. si haberetis virtutes resistendi exiretis ad ꝓlium: silr nec in diuina & hoc notat cū dr.

t Num ezechias decepit vos. q. d. sic v Affirmas q̃ dñs deꝰ vester liberet vos. & ad ꝟ improbandū inducit duplicē rōnē. ꝓma est q ezechias destruxerat oia altaria: in q̃bus ꝑplus offerebat dño: excepto altari quod erat in tẽplo. et ex hoc arguit q magꝫ meruerat dei offensam q̃ misericordiam & hec rō tangitur cū dicit.

r Nunq̃d nō iste est ezechias qui destruxit &c. § hec rō ꝓcludit falsum. qz illa altaria nō fuerit licita pr tẽpli edificationem. sicut frequẽter dictū est. §. Scōa rō est. qz dū aliaꝫ gentiū cū tū essent multi. nō poterāt eas liberare d manibꝰ regū assyriorū. ergo nec deꝰ israel cū sit vnicus poterit liberare populū suū de manu mea. hec rō diffuse tangit: cū dicit.

y An ignoratis q̃ ipse fecerim & pres mei &c. & ps lra sed hec rō nō valet. qz illi erāt dii falsi: et nulli⁹ potentie vel actꝰ israel verus est deꝰ vnicꝰ & omnipotens.

z Epistolas q̃q̃ scripsit &c. Istō nō fuit tunc factū sed post recessuꝫ rabsacis: cum rex assyriorum audisset pernūciū. q rex ethiopū inuadebat tra suā. & sic fuit cōpulsus recedere de terra israel ad bellandum cōtra ipsum & tūc misit lras cōminatorias ezechie: q̃ debellato rege ethiopū rediret ad expugnādū hierlm. § hoc interponit int verba rabsacis

assyriorum seruos suos hierusalem: ipse em̃ cum vniuerso exercitu obsidebat lachis: ad ezechiaꝫ regē iuda: & ad omnē populū q̃ erat in vrbe dicens. Hec dicit sennacherib rex assyriorum. [r] In quo habetis fiduciam: [s] sedentis obsessi in hierusalem. [t] Num ezechias decepit vos vt tradat mortī in fame & sitī: [v] affirmās q̃ dñs deus vester liberet vos de manu regis assyriorum. [r] Nunq̃d non iste est ezechias qui destruxit excelsa illius & altaria. & ꝓcepit iude & hierusalem dicens coram altari vno adorabitis: & in ipso cōburetis incensum. [y] An ignoratis q̃ ego fecerim et ꝑres mei cunctis terrarū populis. Nunq̃d ꝑualuerunt dii gentiū omniumq̃ terrarum liberare regionē suā de manu mea. Quis est de vniuersis dīs gentiū quas vastauerunt patres mei: qui potuerit eruere populū suum de manu mea: vt possit etiā deus vester eruere vos de hac manu. Nō vos q̃ decipiat ezechias: nec vana persuasione deludat: neq̃ credatis ei. Si em̃ nullus potuit deꝰ cunctaꝫ gētiū atq̃ regionū liberare populum suum de manu mea & de manu patrū meoꝝ. cōsequenter nec deus vester poterit eruē vos de hac manu. Sed et alia multa locuti sūt ser eiꝰ ꝰ dominū deū & contra ezechiam seruū eius. [z] Epistolas q̃q̃ scripsit plenas blasphemie in dominū deum israel

et locutus est aduersum eū. Sicut dii gentiū ceterarū non potuerunt liberare populum suum de manu mea: & sic deus ezechie eruere nō poterit populū suū de manu ista. [a] Insuper & clamore magno lingua iudaica ad populuꝫ qui sedebat in muris hierusalem personabat vt terreret eos & caperet ciuitatem. Locutusq̃ est contra deum israel. sicut aduersus deos populorum terre opera manuuꝫ hominum. [b] Orauerunt igitur ezechias rex & esaias filius amos prophetes aduersum hanc blasphemiaꝫ: ac vociferati sunt vsq̃ in celuꝫ. Et misit dñs angelū suū. qui pcussit omnē virū robustū & bellatorē. & principē exercitꝰ regis assyriorum: [c] reuersusq̃ est cū ignominia in terrā suā. Cumq̃ ingressus esꝫ domū dei sui: filij qui egressi fuerant de vtero eius interfecerūt eū gladio. Saluauitq̃ dñs ezechiam et habitatores hierlm de manu sennacherib regis assyriorū et de manu omniuꝫ. & prestitit ei quietē ꝑ circuitū. [d] Multi etiā deferebāt hostias & sacrificia dño in hierlm & munera ezechie regi iuda: qui exaltatus est post hec coram cūctis gētibꝰ. [e] In diebꝰ illis egrotauit ezechias vsq̃ ad mortē & orauit dñm. Et audiuitq̃ eum & dedit ei signum [f] sed nō iuxta beneficia q̃ acceperat: retribuit qz elenatū ē cor eiꝰ. [g] Et facta est ꝓtra eū ira: & cōtra iudā

b Orauerunt aūt. Posita blasphemia sēnacherib vbis & scpt. b ꝓpr describit dei vindicta ad ꝓces Ezechie et Esaie: q̃ plenis hñt. iij. Re. xix. & simlr exercitꝰ sennacherib ꝑcussio. & ista fuerūt ibi diffuse exposita excepto qđ sequit.

c Reuersusq̃ cū ignominia in trā suā cū pauc fugiendo. aliqui aut exponūt q qñ āgel⁹ pcussit exercitū sennacherib: rasit caput & barbā ipi⁹ sennacherib ꝑm q dr Esaie. vij. In illa die radet dñs in rege assyriorum caput & barbā: qđ erat valde ignominiosū in terra illa & ad huc est. Sciēdū etiaꝫ q illa percussio sennacherib & sui exercitꝰ fuit p duos annos posq̃ recesserat de tra israhel mittēs epistolas ꝓminatorias ezechie. vt dictū fuit plenius. iij. Re. xix. ccēa patent in lra.

d In diebꝰ illis hñ ꝓpr describit ipsi⁹ ezechie mirabil sanatio. & mod⁹ pleni⁹ hr. iij. Reg. xx. & ex dictis ibidē ꝑz lra excepta pauc q̃ sequunt.

e Sz nō iuxta bñ. q̃ acce. retribuit. s. dño. f Quia eleuata est cor eiꝰ. ista sanatione ꝓ magna ꝑte suis meritis attribuēs: superbiuit etiaꝫ ꝰ & q̃ rex babylōis misit sibi lras & munera. & ex illa elatione ondit eis omnes diuitias suas thesauros & secreta ad sui iactantiam: g Et facta

est ꝑ eū ira. s. dñi ꝓpter ꝓdicta.
b Humiliatusq; est postea: ad argutionē esaie ꝓphete. vt bř. iiij. Re. xx. f. et Esa. xxxviij. ⁊. xxxix.
i Et idcirco nō venit in eos ira ⁊c. ꝑ dilata fuit vsq; ad tps sedechie.
k Fuit ãt ezechias diues diuitijs artificialib⁹ et naturalib⁹ ⁊alijs ad magnificētiã regiã ptinentibus: ⁊ ptz lra vsq; ibi.
l Ipe est ezechias ⁊c. gyon. Gyon nomē fōtis. ex q̃ fluebat riuus et ciuitatem. cui⁹ cursuz impediuit ezechias ꝓpt̃ regē assyriorū. vt dictū ē ꝫ. circa ꝓncipiū dui⁹ capi.
m Attamē in legatione ⁊c. de portento. i. de signo sibi dato in retrocessiõe sol. vt bř. iiij. Regū xx. n Dereliq̃t eū dñs. nō ꝓseruādo eum ab elatiõe. vt dictū est. ꝫ. seqũtur.
o Et sepeli. eū supra se. fili. dñi. i. in loco solēniori: ⁊ celebriori. ꝓpt̃ bona q̃ fecerat: ⁊z in aliquibus ⁊eliquisset.

In ca. xxxij. vbi dř in postil. Ex hoc aũt loco dicitur.

Additio.

EX hoc q̃ rabsaces loquebatur lingua iudaica. ñ bř q̃ fuisz apostata a fide iudeoz: mīti cū loquūt̃ lingua saracenica qui nō sunt saraceni ⁊c iste cū rabsaces linguã syriacaz sciebat: vñ ei dicebat a nūcijs ezechie vt eisdē loq̃ret syriace. vñ nullū fundamētū bř i lra ad ꝓbandū q̃ rabsaces fuisset apostata a fide hebreoz. ⁊ multomin⁹ q̃ fuisset filius esaie. ⁊ iō talia ꝑm sniam Aug. cadē auctoritate cō temnunt̃ q̃ approbant̃.

et hierlm. b Humiliatusq; ē postea: eo q̃ exaltatū fuisz cor eius. tã ipe q̃ hītatores hierlm: i et idcirco nō venit sup eos ira dñi in diebꝫ ezechie. k Fuit aũt ezechias diues ⁊ inclyt⁹ valde: ⁊ thesauros sibi plurimos cōgregauit argēti et auri. ⁊ lapidis ꝑciosi: aromatum ⁊ armoz vniūsi generis: ⁊ vasoz magni ꝑcij: apothecas q̃z frumenti vini ⁊ olei ⁊ presepia oīm iumentoz caulasq; pecorib⁹. ⁊ vrbes sex edificauit. Hēbat q̃ppe greges ouiū ⁊ armētorū innumerabiles: eo q̃ ꝺedisset ei dñs substātiã multã nimis. l Ipe ē ezechias q̃ obturauit supiorē fōtem aquarū gyon: ⁊ auertit eas subt̃ ad occidentē. ⁊ vbis dō. In oib⁹ opib⁹ suis fecit ꝓspere q̃ voluit. m Attamē in legatione principū babylonis q̃ missi fuerant ad eū vt interrogarēt ⁊e portēto q̃ acciderat sup terrã: n ⁊e reliquit eū dñs vt tentaret: ⁊ nota fierēt oia q̃ erant in corde eius. Reliq̃ aũt ꝑmonū ezechie ⁊ misericordiaz eius scripta sunt in visione esaie filij amos ꝓphe: ⁊ in libro regū iuda ⁊ isrl. Dormiuitq; ezechias cū ꝑribus suis o ⁊ sepelierūt eū supra sepulcra filioz iuda. Et celebrauit eius exequias vniūsus iuda ⁊ oēs habitatōes hierusalem. regnauitq; manasses filius eius ꝓ eo.

Capitulū. xxxiij.

DUodecim ānoz erat manasses cuz regnare cepisset. ⁊ quinq̃gintaq̃nq; annis regnauit in hierlm. Fecit ãt malū cor ã dño iuxt̃ abominationes gentiū q̃s subuertit dominus cor ã filijs isrl: ⁊ cōuersus instaurauit excelsa q̃ demolit⁹ fuerat ezechias pr ei⁹: cōstruxitq; aras baalim. ⁊ fecit lucos. ⁊ adorauit oēm militiã celi: ⁊ coluit eam. Edificauit q̃z altaria in domo dñi ꝺe qua dixerat dñs: in hierusalem erit nomē meū ineternum. Edificauit aut̃ ea cuncto exercitui celi i duob⁹ atrijs dom⁹ dñi: ⁊ trãsire q̃z fecit filios suos ꝑ ignē in valle benhennon. b Obseruabat somnia: c sectabat auguria o maleficī artib⁹ inseruiebat. c Habebat secū magos f ⁊ incantatores: multaq; mala operatus ē cor ã dño vt irritaret eū. Sculptile q̃z ⁊ cōflatile signum posuit in domo dñi ꝺe q̃ locut⁹ ē dñs ad dauid ⁊ ad salomonē filiū eius dicens. In domo hac ⁊ in hierusalē quã elegi ꝺe cunctis tribubus isrl: ponã nomen meū in sempitnū: ⁊ mouere non faciã pedē isrl ꝺe tra quaz tradidi pr̃ib⁹ eoz: ita dūtaxat si custodierīt facere q̃ ꝑcepi eis: cunctãq; legē et ceremonias atq; iudicia q̃ mãdauī ꝑ manuz moysi. Igit̃ manasses seduxit iudam ⁊ hītatores hierlm. vt facerēt malū sup oēs gētes q̃s subuerterat dñs a facie filioz isrl. g Locutusq; est dñs ad eū ⁊ ad populū illi⁹: b et attēdere noluerūt. l Idcirco k superinduxit eis ꝓncipes exercitus regis assyriorum: ceperuntq; manassen ⁊ vinctū cathenis atq; cōpedib⁹ duxerūt in babylonē. Qui postq̃ coangustatus ē: orauit dñm ꝺm suum ⁊ egit pñiam valde cor ã ꝺo patrum suoz. l Deꝓcatusq; est eum ⁊ obsecrauit intēte

a Uodecī ānoz. b ñr ꝺescribitur tps ipi⁹ manasse. ⁊ scdo sub ipso tpus amon filij sui. quia pauca ꝺe eo dicūt ibi. Dormiuit aũt. Circa ꝓmū: primo ꝺescribit ipsi⁹ manasse multiplex ꝑuaricatio: scdo ei⁹ emēdatio: ibi. Idcirco superinduxit. ⁊cio recapitulatio: ibi. Reliqua autez Suia aũt ꝓme ptz ex dict̃. iij. Regē. xxj. exceptis q̃ sequūt̃. b Obseruabat somnia q̃z aliq̃ erāt vana. aliq̃ a ꝺemonibus immissa. ⁊ diuinare ꝺ futuris ꝑ talia illicitū est. vt dictum fuit plenius ꝺe ista materia Gen. xlj.
c Sectabat̃ augu. i. diuinatões ꝑ garritū ⁊ volatum auiū.
d Maleficis artibus inseruiebat. q̃ rēdo rōsa ꝺemonum ꝑ magicas artes. e Hēbat secū magos diuinātes ꝑ astra vltra q̃z se extēdit ꝺ tus cōstellationis.
f Et incãtatores sens⁹ boiz illudētes.
g Locutusq; est dñs ad eū ⁊c. misericordit̃ reuocādo
b Et attendē noluerūt. ex q̃ ꝑz eoz obstinatio.
i Idcirco. Hic ñr ꝺescribit̃ ipsi⁹ manasse emēdatō flagellatōe sibi itellectū pbēte cū dř.
k Superinduxit eis ꝓn. ex re. assyriorū. ꝑm ioseph̃bū et alios exposītores ꝺ manasse venit rex babylonis. vñ subdit̃. Duxerūt eū in babylonē. dicendū q̃ monarchia assyrioz iã ꝑ pte ꝺefecerat: q̃ iã medi ⁊ babylonij recesserāt ab ea. ꝑm q̃ di. Hiero. ⁊ alij histo-

riographi. ⁊ iō q̃ ꝺř hic. Superinduxit eis ꝓncipes exercitus regis assyrioz referēdū est hoc ad tps ꝓteritū. i. eos q̃ solebāt esse ꝓncipes: q̃n rex babylonis erat ei subditus q̃ tunc rex babylonis cū maioribus regni sui erat ꝺe exercitu regis assyrioz. l Deꝓcatusq; est eum et obse-

eranit. dñr aũt obse
cratio dep̃catio per
rẽ sacrã sicut in fi
ne ozõuũ ecclie dr
cõiter. Per dñm
nr̃m ihm xp̃m ꝛc.
vt p sanctitatẽ ipi⁹
obtineam⁹ qd obti
nere nr̃is meritis
non valemus. ꝛ sic
ozabat manasses:
vt p diui nois san
critatẽ impetraret
remissionẽ.

u Et cognouit
ma. q dñs ipse est
dr⁹ p expientiã sue
flagellatõis ꝛ libe
ratõis sicut scptuz
est iob. v. Jpe vul
nerat ꝛ medet̃ pcu
tit ꝛ man⁹ ei⁹ sana
bunt. o Post
hec edificauit mu
rũ. s. post reuersio
nẽ suã ꝛ captiuita
te. p Ad occi
dentẽ gyon ẽ fons
existẽs in pte occi
dentali ciuitat̃ da
uid. q Aras q3
qs fecerat in mõte
dom⁹ dñi. i. in mon
te moria in q̃ erat
tẽplũ. r Po
ro instauravit alta
re dñi: qd erat dr
uctũ ꝛ pphanatum. s Precepitq3 iude vt seruiret dño israel. et sic
ptz emẽdatio ma
nasse in spũalib⁹ et
tpalib⁹ q̃tũ ad per
sonã ꝑtiã ꝛ subdi
tos.

t Reliq̃ aũt. Hic
ponit̃ recapitula
tio. ꝛ ps3 fra vsq3 ibi
v In sermonibus
regũ israel ps3 q iste li
ber apõ nos nõ br̃
ꝛ ista. iiij. lib. Re.
nõ ita exp̃munt vt
b dr̃. ꝛ codẽ mõ di
cendũ ꝛ b qd seqũ
tur. Scpta sunt in
sermõnib⁹ ozai seqũ
tur x Dormi
vit aũt. Hic ponit̃ agit̃ ꝛ factis ipsi⁹
amon filij manasse
ꝛ ps3 finia ex dictis
lib. Reg. xxj. g. ex
cepto qd sequit̃. y
Et nõ ẽ reuerit⁹ fa
ciez dñi. in hoc cũ
dr̃fecit a bonitate
pris sui. q nõ peni
tuit sicut ipse.

7 exaudiuit ozõnẽ ei⁹: redu
xitq3 eũ hierusalẽ in regnũ
suũ: ⁿ et cognouit manasses
q dñs ipe esset ds. ° Post
hec edificauit murũ ex ciui
tate dauid ᵖ ad occidentẽ
gyon in conualle ab introi
tu porte piscium p circuitũ
vsq3 ad ophel: 7 exaltauit il
lum vehementer. Constitu
itq3 principes exercitus
in cunctis ciuitatibus iu
da munitis: 7 abstulit ds
alienos 7 simulacrum de d
mo dmini: q aras quoq3 qs
fecerat in monte dms d
mini in hierusalẽ 7 proiecit
omnia extra vrbez. r Porro
instauravit altare dmini:
7 immolauit sup illud victi
mas 7 pacifica 7 laudẽ: s pce
pitq3 iude vt seruiret dmi
no deo israel. Attamẽ adhuc
pplus immolabat in excel
sis dmino deo suo. t Reliq̃
autẽ gestoꝝ manasse 7 obse
cratio eius ad deũ suũ vba
quoq3 videntiũ qui loque
bantur ad eũ in nomine d
mini dei israel: continentur: u in
sermonibꝫ regũ israel. Oratõ
q3 eius 7 exauditio 7 cũcta
peccata atq3 cõtempt⁹ loca
etiã in quibꝫ edificauit ex
celsa 7 fecit lucos 7 statuas
anteq̃ ageret pniam: scpta
sunt in sermonibꝫ ozai. x Dor
mivit aũt manasses cũ pa
tribꝫ suis 7 sepelierũt eũ in
dmo sua regnauitq3 pro eo
filius eius amon. Viginti
duoꝝ annoꝝ erat amon cũ
regnare cepisset. 7 duobꝫ an
nis regnauit in hierusalem
Fecitq3 malũ in conspectu
dmini sicut fecerat manasses
pr̃ eius 7 cunctis idolis que
manasses fuerat fabricat⁹:
immolauit atq3 seruiuit: y 7
nõ est reuerit⁹ faciez dñi sicut
reueritus est manasses pat
eius: 7 multo maiora deliqt
Cunq3 cõiurassent adulus
eũ serui sui: interfecerũt eũ
in dmo sua. Porro reliqua
populi multitudo cesis bis
qui amon pcusserant cõstitu
tuit regẽ iosiam filiuꝫ eius
pro eo.

Capitulũ. xxxiiij.

a Cto annoꝝ erat io
sias cũ regnare cepis
set 7 triginta 7 vno ãno re
gnauit i hierusalẽ. Fecitq3
qd erat rectum in cõspectu
dmini 7 ambulauit in vijs
dauid patris sui. non declinauit neq3 ad dexteraz neq3
ad sinistrã. Octauo aũt an
no regni sui cũ adhuc esset
puer: cepit querere deũ pa
tris sui dauid 7 duodecimo
ãno postq̃ regnare ceperat
mundauit iudã 7 hierusalẽ
ab excelsis et lucis simula
crisq3 7 sculptilibꝫ. Destru
xeruntq3 coram eo aras baa
lim 7 simulacra que suppo
sita fuerant demolisti sunt.
Lucos etiã 7 sculptilia suc
cidit: atq3 ꝓminuit: 7 super
cumulos eoꝝ qui eis immo
lare cõsueuerant fragmẽta
dispersit. Ossa ꝓterea sacer
dotum combussit in altari
bus idoloꝝ mundauitq3
iudã 7 hierlim. Sed 7 in vr
bibus manasse 7 ephraim 7
symeon vsq3 nepthalim cun
cta subuertit. Cunq3 alta
ria dissipasset: 7 lucos 7 scul
ptilia cõtriuisset in frusta:
b cũctaq3 delubra demolit⁹
esset de vniuersa terra israhe
uersus est in hierlim. c Jgit̃
decimooctauo ãno regni sui
mundata iã ꝛra 7 tẽplo dñi
misit saphã filiũ eselie 7 ma
asiã ꝓncipẽ ciuitat̃: 7 ioha
filiũ ioachã acõmentariũs
vt instauraret dmũ dñi dei
sui. Qui venerũt ad helchiã
sacerdotẽ magnũ acceptaq3 ab eo pecunia que illata
fuerat in dmũ dñi 7 quam
ꝑgregauerãt leuite 7 ianito
res d de manasse et ephraim
et vniuersis reliquijs israel
ab omi q3 iuda 7 beniamin
7 habitatoribꝫ hierusalem
tradiderunt in manibꝫ eo
rum q̃perant operarijs in

Capi. xxxiiij.

a Cto annoꝝ erat
iosias. h
dñr agit̃ de tpe
iosie. Circa qõ p
describit̃ diuini
cult⁹ restauratõ
scdo pbase cele
bratio. cap. sc. ꝛ
tercio ipsi⁹ iosie
moꝛs ꝛ tumula
tio: ibi. Postq3
instauraverat.
Circa primũ de
scribit̃ primo ido
latrie destructio
scdo tẽpli dñi re
paratio ibi. Jgi
tur. xviij. anno.
Sñia autẽ ꝓme
ptis ꝑz ex dictis
iij. Regũ. xxiij.
vbi ista destru
ctio idolatrie fa
cta ꝑ iosiã diffu
sius describit̃ ex
cepto qd sequit̃.

b Cũctaq3 de
lubra: dr̃ aũt de
lubꝝ a deleo les
ꝛ umbra hic. qsi
delens umbram
peccatoꝝ ꝛ hoc
fit ꝑm veritatem
in tẽplo ecclie ꝑ
sacramẽtoꝝ ad
ministratõꝝ ꝑm
estimationẽ vo
falsam ꝛ errone
am gentiliũ hoc
fiebat in tẽplis
idoloꝝ: de ãbus
est hic sermo.

d De manasse
7 ephraim ꝛc. ali
qui eñ fugitiui
euaserant de cap
tiuitate decem
tribuũ. ꝛ illi iun
xerũt se regno iu
de subiũctẽtes se
ipsi iosie 7 simul
captiuati fuerũt
cum captiuita
te hierlim tpe se
decie.

c Jgit̃ decio
octauo. Hic cõ
sequẽs describit̃
tẽpli dñi repatõ
7 diuidit̃ i duas
ptes in ptẽ ꝓnci
palẽ 7 icidentalẽ
scõa ibi. Cunq3
offerrent pecu
niam. Sñia pri
me partis patet
ex dict̃. iiij. Re
gum. xxij. ꝓpe

principiū: nisi q̄ aliq̄ noīa ꝓpria ibi tacent q̄ hic exprimūt ꝛ cō. uersio ꝛ aliq̄ etiā variāt: q̄ sicut frequent dictus est: noīa ꝓpria hebraica frequent varianť: sicut et latina ꝛ p ista cā nō mutāt sīa.

¶ Cunq̄ efferrent. Hec est ps incidentalis: q̄ cū acciperet pecunia q̄ erat in domo dñi: inuētus fuit ibi liber absc̄ditus quē misit Helchias sacerdos regi. q̄ cū legeret coram eo timuit rex diuinū iudiciū. ꝛ sc̄do sup hoc rediuit diuinū cōsiliū: ibi. Et p̄cepit helchie. ꝛ tercio renouauit fedus int̄ deū ꝛ se ꝛ ꝙplm: ibi. At ille cōuocatis vniuersis. Sententia ista ꝓnū p̄z ex dict̄. iij. Reuertim̄. vsq̄ ad finē capituli.

domo dñi: vt instauraret templū: et infirma quęq̄ sarcirent. At illi tederūt eā artificib⁹ ꝛ cemētarijs vt emerent lapides et lapicidinis ꝛ ligna ad cōmissuras edificij: ꝛ ad cōtignationē domorum quas destruxerant reges iuda. Qui fideliť cūcta faciebant. Erant autē ꝑpositi operantiū iadab et abdias de filijs merari zacharias ꝛ mosollam de filijs caath que vrgebāt opus: oēs leuite scientes organis canere. Sup eos vero qui ad diuersos vsus onera portabant: erāt scribe ꝛ magistri de leuitis ianitores. ¶ Cūq̄ efferrēt pecuniā que illata fuerāt in templū dñi reppererit helchias sacerdos librū legis dñi qui datus fuerat ꝑ manū moysi: ꝛ ait ad saphan scribā. Librum legis inueni in domo dñi: ꝛ tradidit ei. At ille intulit volumen ad regē: ꝛ nunciauit ei dicens. Omnia q̄ dedisti in manu seruoꝝ tuoꝝ ecce cōplenť. Argentū q̄ repťū est in domo dñi cōflauerunt: datūq̄ ē ꝑfectis artificū ꝛ diuersa opa fabricantium ꝑterea tradidit mihi helchias sacerdos hunc librū. Quē cū rege p̄sente recitasset audissetq̄ ille verba legis: scidit vestimēta sua: et p̄cepit helchie ꝛ aichā filio saphā: ꝛ abdon filio micha saphan q̄ scribe ꝛ asaie puo regis dicēs. Ite ꝛ orate dominū ꝑ me et ꝑ reliquijs isrl̄ ꝛ iuda sup verbis libri istius quē inuenťus est. Magna⁹ em̄ furor dñi stillauit sup nos: eo q̄ nō custodierint p̄res nri verba dñi. vt facerēt oīa q̄ scp̄ta sunt in isto volumīe. Abiit g̃ helchias ꝛ hi q̄ simul a rege missi fuerant ad oldan ꝓphetā vxorem sellū filij thecuath filij oras custodis vestiū: qui habitabat i hierm̄ in sc̄o ꝛ locuti sunt ei verba q̄ supra narrauimus. At illa rūdit eis. Hec dicit dñs de⁹ israel. Dicite viro q̄ misit vos ad me. Hec dic̄ dñs. Ecce ego inducā mala sup locū istum ꝛ sup habitatores eius: cunctaq̄ maledicta q̄ scripta sūt in libro q̄ legerūt coram rege iuda q̄ dereliquerunt me ꝛ sacrificauerūt dijs alienis: vt me ad iracūdiā ꝑuocarent in cūctis operibus manuū suaꝝ. Idcirco stillabit furor meus sup locum istū ꝛ nō extinguet. ad regē aūt iuda q̄ misit vos ꝑ dñm ꝛ precādo sic loq̄mini. Hec dicit dñs deus isrl̄. Q̄m audisti verba voluminis atq̄ emollitū est cor tuū ꝛ humiliatus es in ꝓspectu dñi sup his q̄ dicta sunt ꝛ locū hūc ꝛ habitatores hierusalē: reuertiq̄ faciē meā scidisti vestimenta tua ꝛ flenisti coram me: ego q̄q̄ exaudiui te dicit dñs. Jam em̄ colligā te ad patres tuos ꝛ inferer̄ in sepulcrū tuū in pace: nec videbūt oculi tui oīa mala q̄ ego inducturus⁹ sum super locū istum. ꝛ sup habitatores eius. Retulerunt itaq̄ regi cuncta q̄ dixerat. At ille cōuocatis vniuersis maioribus natu iuda ꝛ hierusalem: ascendit in domū domini vnaq̄ oēs viri iuda et habitatores hierusalem: sacerdotes ꝛ leuite: et cūctus populus a minimo vsq̄ ad maximū. Quibus audientibus in domo dñi legit rex oīa verba voluminis: ꝛ stās in tribunali suo: pcussit fedus coram dño vt ambularet post eū ꝛ custodiret p̄cepta ꝛ testimonia ꝛ iustificatōes eius in toto corde suo: ꝛ in tota aīa sua: faceretq̄ q̄ scp̄ta erāt in volumine illo q̄ legerat. Adiurauit q̄q̄ sup hoc oēs q̄ repti fuerāt in hierm̄

¶ Capitulum.xxxv.

Fecit aũt ioſias. Hic ꝓñr deſcribit̃ phaſe celebratio. 7 primo ponit̃ ad hoc debita ꝓparatio. ſcdo deuota executio: ibi. Preparatũq; ẽ miniſterũ. Circa primũ dr̃. b Et cõſtituit ſa. in officijs ſuis hortatores eos. vt debite ſe ꝓpararẽt ad hoc q̃ deuote celebrare poſſent ſolennitatẽ paſche.

c Ponite archã i ſctũario tẽpli. Li. de hebraicis gõnibus dr̃. q̃ a tẽpore achaz q̃ poſuit idola i tẽplo archa fuit inde amota q̃ nõ debebat eſſe cũ idolis. 7 fuit tranſportata in domũ ſellũ mariti olde ꝓphetiſſe: 7 ibi mãſit vſq; ad tẽpꝰ ioſie: gloſa vero hebraica dic̃: q̃ nõ fuit portata extra tẽplũ. ſ quia manaſſes poſuit ydolũ in domũ dñi vt hr̃ ſ. xxxiij. ideo voluit eũ ponẽ in loco honorabiliori .ſ. vbi erat archa. 7 archam fecit trahi ad ptẽ q̃ minori ceteret maiori. ſ ioſias fecit eã in loco ſuo reponi. ſ vtrũq; vr̃ in aliq̃ diſſonare a vitate. ſi cũ fuiſſet trãſportata tpe achaz: nõ eſt verũ ſimile quin Ezechias filꝰ eius qui tẽplũ fecerat purgari. 7 max: mꝰ zelator fuit cultꝰ diuini vt pz ex ꝓcedentib⁹ feciſſet eã tpe ſuo reportari. ſil̃r ſi permanaſſẽ fuiſſet tm̃ tracta ad ptẽ intra tẽplũ Joſias non dixiſſet leuit̃. Ponite archam in ſanctuario tẽpli, put̃ dr̃. q: leuite nõ poterant ingredi illã ptẽ tẽpli. ſ ſacerdotes tm̃. Et iõ ꝓbabilius vr̃ dici q̃ tpe manaſſe fuit portata extra tẽplũ 7 nõ añ: 7 tpe ioſie ꝑ leuitas fuit reportata vſq; ad tẽpli ingreſſum. 7 inde ꝑr ſacerdotes fuit in loco ſuo reꝓſita.

d Nũc ẽ miniſtrate dño. q. d. exã archa erit i loco ſuo 7 illa q̃ ptinent ad dei cultũ reparata 7 beniamin: 7 fecerũt hortatores hierl̃m iuxta pactũ dñi dei patrũ ſuoꝝ. Abſtulit ẽ ioſias cũctas abominatõeſ de vniuſis regionib⁹ filioꝝ iſrl̃ 7 fecit oẽs q̃ reſidui erãt in iſrael ſuire dño deo ſuo. Cũctis diebꝰ vite eiꝰ nõ receſſerunt a dño deo patrũ ſuoꝝ.

¶ Capitulũ.xxxv.

a Fecit autem ioſias in hierl̃m phaſe dño q̃ immolatũ eſt ẽ quartadecima die mẽſis pmi. b Et ꝓſtituit ſacerdotes in officijs ſuis: hortatuſq; ẽ eos vt miſtrarent in domo dñi. Leuitis q̃q; ad q̃ eruditionẽ omis iſrl̃ ſctificabat̃ dño: locutꝰ eſt. c Ponite archã in ſctũario tẽpli q̃ ædificauit ſalomõ filius dauid rex iſrl̃. Neq; enim eam vltra portabitis. d Nũc ẽ miniſtrate dño deo vr̃o 7 ꝓpl̃o eiꝰ iſrl̃. 7 ꝑparate vos ꝑ domos et cognatões vr̃as in diuiſionib⁹ ſingulorũ: e ſic ꝑcepit dauid rex iſrl̃ 7 deſcripſit ſalomon filiꝰ eiꝰ 7 miſtrate in ſctũario ꝑ familias turmaſq; leuiticas. 7 ſanctificati imolate phaſe. Fratres etiaz veſtros vt poſſint iuxta vbã q̃ locutꝰ eſt dñs in manu moyſi facẽ ꝑparate. f Dedit ꝑterea ioſias omi ꝓpl̃o q̃ ibi fuerat inuẽtus i ſolẽnitate phaſe: g agnos 7 hedos de gregibus 7 reliq̃ pecoris triginta milia boum quoq; tria milia. Hec de regꝫ vniuerſa ſubſtantia. Duces q̃q; eiꝰ ſponte q̃ vouerãt obtulerũt: tam populo q̃q; ſacerdotib⁹ 7 leuitis. Porro helchias 7 zacharias et iehibel ꝓncipes domꝰ dñi dederũt ſacerdotibus ad faciẽdũ phaſe pecora cõmixtim duo milia ſexcenta et boues trecẽtos. h Chonenias aũt 7 ſemeias etiã 7 nathanael fratres eiꝰ necnõ aſabias 7 iahibel 7 iozabad ꝓncipes leuitaꝝ dederũt ceteris leuitis ad celebrandũ phaſe q̃q; milia pecoꝝ. 7 boues quingẽtos. i Preparatũq; ẽ miniſterũ 7 ſteterũt ſacerdotes in officio ſuo. Leuite q̃q; inturmis iuxta regis imperiũ 7 immolatũ eſt phaſe. k Aſperſerũtq; ſacerdotes manꝰ ſuaꝝ ſanguine: l 7 leuite detraxerunt pelles holocauſtoꝝ m 7 ſepauerũt ea vt darẽt ꝑ tribus domos 7 familias ſingulorũ. 7 offerent dño: ſicut ſcriptũ ẽ in libro moyſi. De bobus q̃q; fecerunt ſimiliter. n Et aſſauerunt phaſe ſuper ignem iuxta quod in lege ſcriptũ eſt. o Pacificas vo hoſtias coxerunt in lebetis: 7 caccabis 7 ollis: 7 feſtinato diſtribuerunt vniuerſe plebi: ſibi autem 7 ſacerdotib⁹ poſtea parauerunt. Nã in oblatione holocauſtoꝝ 7 adipum vſq; ad noctem ſacerdotes fuerunt occupati vnde 7 leuite ſibi 7 ſacerdotib⁹ filijs aarõ parauerũt nouiſſimis. p Porro cantores filij aſaph ſtabant in ordine ſuo iuxta ꝓceptum dauid et aſaph et eman 7 idithun prophetarum regis dauid. Janitores vero per portas ſingulas obſeruabant: ita vt nec puncto quidem diſcederẽt a miniſterio. Nam fratres eorum leuite parauerunt eis cibos. Omnis igit̃ cultura domini rite completa eſt in die illa vt facerent ſacrificia ſuper altare. q Et leuite detraxerũt pelles holocauſtoꝝ. Is. n. ꝑtinebat ad officiũ ſacerdotũ. vt dr̃ in Leui. tm̃ in neceſſitate, tpe mꝰ titudinẽ victiaꝝ. leuite poterant eos adiuuare: ſicut dictũ fuit. ſ. xxix. m Sepauerũt ea vt darẽt ꝑ domos. et hoc pz q̃ nõ erãt holocauſta ꝓprie dicã q̃ totalr̃ icẽdũt̃ ſ large: eo q̃ aliq̃ ps i altari cremabat̃. n Et aſſa. phaſe ſup ignẽ: iuxta q̃ i lege ſcriptũ eſt. Exo. xij. Nõ comedetis ex eo cruduꝫ q̃d nec coctũ aq; ſ aſſum tm̃ igni. o Pacificas vo hoſti. q̃z maior ps cedebat i vſum offerentiũ: cetera patent vſq; ibi.

tibus ad faciẽdũ phaſe pecora cõmixtim duo milia ſexcenta et boues trecẽtos. Chonenias aũt 7 ſemeias etiã 7 nathanael fratres eiꝰ necnõ aſabias 7 iahibel 7 iozabad ꝓncipes leuitaꝝ dederũt ceteris leuitis ad celebrandũ phaſe q̃q; milia pecoꝝ. 7 boues quingẽtos. Preparatũq; ẽ miniſterũ 7 ſteterũt ſacerdotes in officio ſuo. Leuite q̃q; inturmis iuxta regis imperiũ 7 immolatũ eſt phaſe. Aſperſerũtq; ſacerdotes manꝰ ſuaꝝ ſanguine: 7 leuite detraxerunt pelles holocauſtoꝝ m 7 ſepauerũt ea vt darẽt ꝑ domos 7 familias ſingulorũ. 7 offerent dño: ſicut ſcriptũ ẽ in libro moyſi. De bobus q̃q; fecerunt ſimiliter. Et aſſauerunt phaſe ſuper ignem iuxta quod in lege ſcriptũ eſt. Pacificas vo hoſtias coxerunt in lebetis: 7 caccabis 7 ollis: 7 feſtinato diſtribuerunt vniuerſe plebi: ſibi autem 7 ſacerdotib⁹ poſtea parauerunt. Nã in oblatione holocauſtoꝝ 7 adipum vſq; ad noctem ſacerdotes fuerunt occupati vnde 7 leuite ſibi 7 ſacerdotib⁹ filijs aarõ parauerũt nouiſſimis. Porro cantores filij aſaph ſtabant in ordine ſuo iuxta ꝓceptum dauid et aſaph et eman 7 idithun prophetarum regis dauid. Janitores vero per portas ſingulas obſeruabant: ita vt nec puncto quidem diſcederẽt a miniſterio. Nam fratres eorum leuite parauerunt eis cibos. Omnis igit̃ cultura domini rite completa eſt in die illa vt facerent

ſctificia ſuper altare. Et leuite detraxerũt pelles holocauſtoꝝ. Is. n. ꝑtinebat ad officiũ ſacerdotũ. vt dr̃ in Leui. tm̃ in neceſſitate, tpe mꝰ titudinẽ victiaꝝ. leuite poterant eos adiuuare: ſicut dictũ fuit. ſ. xxix. Sepauerũt ea vt darẽt ꝑ domos. et hoc pz q̃ nõ erãt holocauſta ꝓprie dicã q̃ totalr̃ icẽdũt̃ ſ large: eo q̃ aliq̃ ps i altari cremabat̃. Et aſſa. phaſe ſup ignẽ: iuxta q̃ i lege ſcriptũ eſt. Exo. xij. Nõ comedetis ex eo cruduꝫ q̃d nec coctũ aq; ſ aſſum tm̃ igni. Pacificas vo hoſti. q̃z maior ps cedebat i vſum offerentiũ: cetera patent vſq; ibi.

p Mō fuit ⁊c. a dieb⁹ Samuelis ꝓphete ⁊c. iiij. Regū xxiij. dr. A dieb⁹ iudicū: ⁊ in idē redit. quia samuel fuit vltim⁹ iudex. q Sed nec quisq̄ de regib⁹ isrl' ⁊c. nō est ꝓ hoc intelligendū. q istud phase fuerit excellētius oibus ꝓteritis q̄tū ad multitudinē ppli: qz tpe dauid ⁊ salomonis qn regnū fuit vnitū. ⁊ nulla trib⁹ erat captiuata: frequēter maior multitudo cōuenit in hierlm ad solēnitatem paschalē. ß ista excellētia itelligit q̄tū ad regis iosie liberalitatē q̄ cū essz longe inferior potētior dauid et salomone tm maiora legitur munera dedisse in illa solēnitate .s. ad sufficiētiā ꝓ oīm refectōe ideo subdit.

r Sicut iosias sacerdotib⁹ ⁊c. qz dedit ad hoc trigita milia pecoz ⁊ tria milia boū. vt dr in isa

s Qui reptus fuerat. ß addit ꝯa illi de regno isrl' iā erāt in captiuitatē ducti: exceptis aliq̄b⁹ q̄ fugiēdo euaserant. ⁊ reccdēte exercitu reuersi fuerant.

t Postq̄ istaurauerat. Hic cō sequēs describit ipsi⁹ iosie mors et tumulatio: et ꝓz sunia ex dictis iij. Reg. xxiij. f. exceptis que sequuntur.

v Qui trāstulerūt eū ō curru in alterū currz sicut em̄ principes i bellis bāt plures sequos sic tunc reges pugnātes in curribus bēbant plures currus ꝓ oponis suis.

x Et vniuersus iuda ⁊ hierlm luxerunt eū. ꝓpter bonitatē vite sue ⁊ regiminis. vt ꝓz ex p̄dictis.

y Hieremias maxime: in libro qui intitulat Lamētationes hieremie.

¶ In capi. xxxv. vbi dr in postilla. Agnos ⁊ hedos. q. tā agnus q̄z hedus poterāt immolari.

¶ Additio.

In solēnitate paschali agn⁹ debebat immolari: nō aūt hedus: lz agn⁹ immolādus accipiēdus essz de grege in quo essent agni ⁊ hedi vt latius fuit extēsum in additōe sup Exo. xij.

phase ⁊ offerrent holocausta super altare dñi iuxta ꝓceptum regis iosie. Fecerunt q̄z filij israel q̄ reperti fuerant ibi phase in tēpore illo: ⁊ solennitatē azimorū septem diebus. p Non fuit phase simile huic in israel a diebus samuelis ꝓphete q sed nec quisq̄ de cūctis regibus israel fecit phase: r sicut iosias sacerdotib⁹ et leuitis ⁊ oīi iude ⁊ isrl': s qui repertus fuerat ⁊ habitantibus in hierusalē. Octauo decimo āno regni iosie hoc phase celebratū est. t Postq̄ instauraverat iosias tēplū ascendit nechao rex egypti ad ꝓgnādū in carchamis iuxta euphratem ⁊ ꝓcessit in occursum ei⁹ iosias. At ille missis ad eum nunciis ait. Quid mihi ⁊ tibi rex iuda. Nō aduersum te hodie venio sed ꝓtra aliā pugno dom̄ū: ad quā me deus festinato ire ꝓcepit. Desine aduersum deum facere qui mecū est ne interficiat te. Noluit iosias reuerti sed ꝓparauit cōtra eū bellū: nec acq̄euit ꝓmonib⁹ nechao ex ore dei: verū ꝓrexit vt dimicaret in cāpo mageddo. Ybiq̄ vulneratus a sagittarijs: dixit pueris suis. Educite me de ꝓlio. qz opido vulneratus sum. u Qui trāstulerūt eū de curru in alterū currū. q̄ seq̄bāt eū more regio. ⁊ asportauerūt eū in hierlm. Mortuus q̄z est ⁊ sepult⁹ in mausoleo patrū suoz: x et vniūsus iuda et hierlm luxerunt eū:

y hieremias maxīe: cui⁹ oēs cantores atq̄ cantatrices vsq̄z in p̄sētē diē lamētationes sup iosiā replicāt et q̄si lex obtinuit in israel. Ecce scḡptū ferē in lamētatiōnib⁹ Reliq̄ aūt sermonū iosie et misericordiaz eiꝰ. q̄ lege ꝓcepta sc̄ dñi: opa q̄z illi⁹ prima et nouissima scḡpta sunt in libro regum iuda ⁊ isrl'.

¶ Capi. xxxvj.

a Tulit g̃ populus. Dic vltio agit de tpe filioz iosie ⁊ diuidit i tres ptes p̄m tres filios eius scd̄a ibi. Cōstituitq̄: tercia ibi. Rege vero ꝓstituit. Sententia p̄me ptis pz ex dictis. iij. Reg. xxiij. f. b Cōstituitq̄ regem. Hic p̄n agit de tpe ioachim filij iosie. ⁊ sc̄do de tpe filij ei⁹ ibi. Regnauit autē ioachz. Sñia aūt p̄me ptis pz ex dictis. iij. Reg. xxiij. in fine. ⁊ i p̄ncipio xxiiij. capi. excepto qd̄ sequit.

c Et victū cathenis duxit in babylonē: fuit cū vinct⁹ cathenis ad hoc q̄ ibi duc̄t. ß mutatū fuit ꝓ filiū: eo q̄ rebellauerat ꝑ regem babylonis et fuit occisus. ⁊ ꝓiectū cadauer ei⁹ extra murū hierlm. put dictū fuit. iij. Re. xxiij.

d Reliq̄ aūt verboz ioachim ⁊ abominatōes eius. i. stigmata ⁊ figuras q̄ fecerat in corpore suo, in honorem idoloz.

e Et que inuenta sunt in eo. i. i cadauere eius ꝓiecto: vt dictū est.

f Regnauit autē ioachim. Hic p̄n arguit de tpe ioachim nepotis iosie Et pz sententia ex dictis. iij. Regū. xxiij. ca. ⁊. d. excepto quod sequit.

g Octo annoz erat ioachim. iij. Regū. xxiij. dicitur. Decē ⁊ octo āuoz erat ioachim ⁊c. Dicendū q̄ ioachim

pater eⁱ⁹ regnauit. xj. ānis. vt bř in tertu. ⁊ scđo āno rēgni sui instituit filiū suū ioachim regē q̄ tūc erat octo annoꝝ. vt ꝫ bř. ⁊ q̄ regnauit tecē ānis: cū pre: nō fuit. xviij. ānoꝝ: q̄n cepit regnare mortuo pre. et sic loquit scđtura iuj. ¶Regū. b Cunq̄ anni circulus voluerēt: nō est intelligendū q̄ anni circulus esset reuolutus a principio regni sui. ḋa post patrē regnauit tīn trib⁹ mensib⁹ ⁊ decem dieb⁹: vt bř in textu. ß bř hic revolutio ām tps aptū p̄cedēdi ad bellū: in q̄ exercit⁹ babylonicus venit p̄tra eū. ⁊ hoc fuit post tres mēses. et tecē dies sue coronationis.

i ¶Regē vero. hic p̄ñr agit de tpe sedechie q̄ fuit tertius filiⁱ⁹ iosie. ⁊ p̄mo ponitur tēpis sui descriptio. et scđo hui⁹ libri ad librū esdre p̄tinuatio: ibi. Anno aūt primo. Circa primū p̄mo ponitur sedechie ⁊ populi sui multiplex trāsgressio. scđo sequens punitio: ibi Adduxitq̄ sup eos Circa primū bř.

i ¶Regē vero constituit sedechiā patruū ei⁹. in hebreo bř. Fratrē eius. eo modo loquendi q̄ abraā vocauit lothi nepotē suū fratrē Gen. xiij. q̄ certū est q̄ iste sedechias fuit auunculus ioachim. q̄ fuit fraē patris sui. vt p̄z ex p̄dictis.

k Nec erubuit faciem hiere. ꝓphete loquentis ad se ex ore dñi ⁊ sic cōtēpsit ꝓphetā. ⁊ dñm eū mittētē: ⁊ magnae: quia nō solū verbo eius nō acq̄euit. ß etiaꝫ ipm in carcere reclusit. vt habetur Hieremie. xxxij.

ioachim cū regnare cepisset ⁊ trib⁹ mēsib⁹ ac decē diebꝫ regnauit i hierusalē fecitq̄ malū in conspectu dñi. ᵇCunq̄ ānī circulus voluretur: misit nabuchodonosor rex nūcios: q̄ ⁊ adduxerunt eū in babylonē: asportatis simul p̄ciosissimis vasis dñus dñi. ⁱRegem vero constituit sedechiam patruū eius sup iudā ⁊ hierusalē. Viginti ⁊ vnius anni erat sedechias cū regnare cepisset: ⁊ vndecim annis regnauit in hierusalem. Fecitq̄ malum in oculis dñi sui. ᵏnec erubuit faciem hieremie prophete loquentis ad se ex ore dñi. Ā rege quoq̄ nabuchodonosor recessit⁽ⁱ⁾ qui adiurauerat eum p̄ deū: et indurauit cervicem suā ⁊ cor vt nō reverteretur ad dñm deū isrl. ˡ¹⁾Sed ⁊ vniuersi principes sacerdotū ⁊ populus p̄varicati sunt inique iuxta vniuersas abominationes gētiū. ⁊ polluerūt dom̄ū dñi quā sanctificauerat sibi in hierlm. ᵐAdmittebat aūt dñs deus⁹ patrū suoꝝ ad illos per manū nuncioꝝ suoꝝ de nocte consurgens ⁊ quotidie commonens: eo q̄ parceret populo ⁊ habitaculo suo. ⁿAt illi subsannabant nūcios dei: et p̄tēnebant

sermones eius: illudebātq̄ prophetis donec ascenderet furor dñi in populū ei⁹ ᵖ ⁊ esset nulla curatio. ᵍAdduxit enim super eos regem chaldeoꝝ: ᵍ et interfecit iuuenes eorum gladio in dño sanctuarij ʳNon est miserf⁹ adolescētis ⁊ virginis et senis nec decrepiti q̄dem sed omnes tradidit in manibus eius: vniuersaq̄ vasa dom̄us dñi tā maiora q̄ minora et thesauros tēpli ⁊ regis: et principum transtulit in babylonē. Incenderūt hostes dom̄uꝫ dei destruxerūtq̄ murū in hierusalē. Vniuersas turres cōbusserunt. ⁊ quicqd p̄ciosuꝫ fuerat demoliti sūt. ˢSi q̄s evaserat gladiū: ductus in babylonem seruiuit regi et filijs eius ᵗdonec imperaret rex persarū: ᵘ ⁊ cōpleret sermo dñi ex ore hieremie: ᵛ et celebraret ēra sabbata sua. ¶Cūctis enī diebꝫ desolationis egit sabbatū: vsq̄dum complerentur septuaginta anni. ʸAnno aūt p̄mo cyri regis persaꝝ: ᶻad explendū sermonē dñi quē locut⁹ fuerat per os hieremie: ᵃ suscitauit dñs spiritū cyri regis persarum: ᵇ qui iussit p̄dicari in vniuerso regno suo etiam per scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex p̄sarū:

in domo sanctuarij vbi credebāt se hīe aliq̄ refugiū p̄ sanctitate loci. r ¶Nō est miserⁱ⁹ adolescētis dē. ex quo p̄z seueritas punitōis. q̄ in bellis solet parci talib⁹ p̄sonis. Cetera patēt ex dictis. iiij. ¶Reg. xxv. vbi plenius tractant vsq̄ ibi. s Si q̄s evaserat gladiū ducⁱ⁹ in babylonē. excepto godolia et populo paupere sub cura eius dimisso. vt bř. iij. ¶Reg. vltio. ⁊ aliquib⁹ bella: ob q̄ eua serāt fugiendo.

t Donec imperaret rex p̄sarū scz cyrus: qui dedit licentiā iudeis redeūdi in terrā sua vt habet infra.

v Et cōpleret p̄mo dñi. ex ore hieremie. de septuaginta ānis hui⁹ babylonice captiuitatis.

x Et celebraret ēra sabbata sua. i. quiesceret a cultura. q̄ toto illo tpe p maiorē parte remāsit inculta.

Anno autē primo. ¶Hic vltimo ponit̄ continuatio hui⁹ libri ad librū esdre qui incipit a reductione captiuitatis babylonice sicut iste liber terminat in deductione populi in babylonē. vt p̄z ex p̄dictis. dicat igit̄.

y Anno autez p̄mo cyri. i. a tēpore sue monarchie. quia iā pluribus annis regnauit in perside. ⁊ postea fuit cū dario auūculo suo rege medoꝝ ꝫ babylonē sub tali q̄ctōne q̄ capta babylonia dari⁹ p̄mo regnaret. ⁊ post cū monarchia veniret ad cyrū. q̄d ⁊ factū ē mortuo dario. q̄ post destructionē babylonis vixit duob⁹ annis. ⁊ tunc cyrus remisit captiuitatē. z Ad explēdū sermonē dñi dē. q̄ tunc fuerūt septuaginta ānī trāsmigratōnis cōpleti. q̄s p̄dixerat hieremias Hiere. xxv. ca. ⁊ xxix.

a Suscitauit dom̄in⁹ spiritū. i. voluntatez cyri regis persarum. per ipsum enim monarchia translata est ad persas. b Qui iussit p̄dicari. i. solemniter diuulgari

c Oia regna terre.i.multa regna.q2 regna orientalia fuerūt ei subiecta:nō aūt occidentalia.7 est modus loquendi hyperbolicus ad sui magnificentiā.
d Exipe p̄cepit mihi vt edificaré ei domū ⁊c. signatū em̄ fuit sibi de ꝓphetia Esaie.xlv. 7 in eo completa vbi p̄dixit Esai. q̄ cirus subiicer et sibi gentes 7 regna 7 captiuitatē iudeoꝝ remitteret. 7 templū reedificari p̄ciperet: qō 7 factū est: vt plenius dr̄ Esdre.j.

c Oia regna tre dedit mihi dñs deꝰ celi 7 ipe p̄cepit mihi vt edificarē ei domuz in hierlm q̄ est in iudea. Quis ex vobis ē in oi pplo eꝰ. Sit dñs deꝰ sup cū eo 7 ascēdat.

¶ Explicit liber Babreiamin siue Paralypomenon secundus.

¶ Postilla venerabilis fratr̄ Nicolai de lyra sup libros Paralypomenon finit.

¶ Incipit oratō manasses regis iuda cū captꝰ teneret in babylone.

¶ Oratio regis manasses icipit.

a Omine deꝰ omnipotens patrū nr̄oꝝ abraā ysaac 7 iacob 7 semi eoꝝ iusto q̄ fecisti celū 7 trā cū oī ornatu eoꝝ: b q̄ signasti mare verbo p̄cepti tui: c q̄ cōclusisti abyssum 7 signasti t̄ribili 7 laudabili nomi tuo: quē oēs pauēt et tremūt a vultu virtut̄ tue: 7 insustētabil̄ ira sup p̄ctōres cōminatōnis tue: īmēsa vo 7 inuestigabilis misericordia ꝓmissionis tue q̄m tu es dñs altissimꝰ sup oēm trā longanimis 7 multū misericors 7 penitēs sup malicia hominū. Tu aūt dñe scōm bonitatē tuā ꝓmisisti pniam remissionis p̄ctōrū 7 tu deꝰ iustoꝝ non posuisti pniam iustis: abraā ysaac 7 iacob: his q̄ tibi nō peccauerūt: d q̄m peccaui sup numerū harene maris multiplicate sunt iniq̄tates mee: incuruat⁹ sum multo vinculo ferri. 7 nō ē respiratio mihi. q2 excitaui iracūdiā tuā 7 malū coram te feci statuens abominatōes: 7 multiplicās offensiones. e Et nūc flecto genua cordis mei p̄cans ad te bonitatem dñe. Peccaui dñe peccaui 7 iniq̄tatē meā agnosco. f Peto rogās te domine remitte mihi remitte mihi. ne simul ꝑdas me cū iniq̄tatibꝰ meis: neq3 in eternum reserues mala mihi: g q2 indignū saluab me ſm magnā misericordiam tuā. 7 laudabo te semp oibus diebꝰ vite mee: h q̄m te laudat oīs virtus celoꝝ. 7 tibi est gloria in secula seculoꝝ. amen.

¶ Explicit oratio manasses regis iuda.

c Qui p̄clusisti abyssū. repetitio ē eiusdē q2 mare 7 abyssus idē importāt. Scdo fatet ei⁹ iusticiam seu equitatē q̄ dr̄ timeri: dicens. Terribili 7 laudabili ⁊c. Tercio ei⁹ misericordiā seu pietatē q̄. p̄misit penitentib⁹ misereri: ibi. Et inuestigabil̄ misericordia ꝓmissionis tue ⁊c. 7 sequitur.
d Q̄m peccaui. hic cognoscit suā miseriā: ꝓmo i peccatoꝝ multitudie: ibi. Sup numerum harene maris ⁊c. 7 eoꝝ grauitatē seu magnitudinē ibi. Statuēs abominationes 7 multiplicans offensiones: 7 p̄s. e Et nūc flecto. h p̄tr petit misericordia: ꝓio reuerenter. d. e Et nē flecto genua 7 cordis mei. q2 genua corpis flectere nō poterat. impeditus cōpedib⁹ ferri. scdo istā petit: ibi
f Peto rogās te dñe ⁊c. petitionem suā pluries 7 multipliciē replicādo. Tercio cōfidenter p̄sumēs de diuina misericordia: ibi.
g Quia indignū saluab me ſm misericordiā tuā. 7 ꝓmittēs emendari: ibi. Et laudabo te semp. 7 sic t̄minat oratōnē dicens.
h Q̄m te laudat oīs virtus celoꝝ. i. oēs ordines angeloꝝ. 7 tibi est gloria in secula seculoꝝ. Amen.
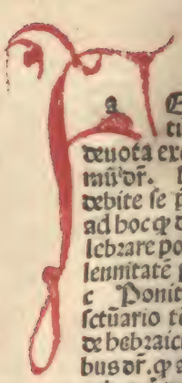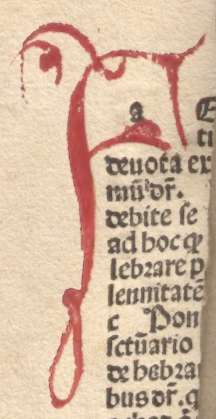
¶ Explicit oratio regis manasses.